NUMMER 1 DONDERDAG 6 JANUARI 1927 27STE JAARGANG

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN:
Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag
Telefoon 14519, Postgiro 14574

HOOFDVERTEGENWOORDIGER IN NED.-INDIË:
Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk.

Opgericht 21 Maart 1900
door Kolonel
G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is
een algemeen
Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIËN:
N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag
Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD
TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIË

Inleiding bij het nieuw propagandablad van „Oost en West".

Het netvlies van het oog verricht te beter zijn functie naar gelang het zintuig zelf gezonder is. De stijgende lijn welke door het wereldbestel loopt, is oorzaak dat Westersche oogen het Oosten thans helderder zien dan in het verleden, al is het dan nog niet als in een spiegel. Niet langer worden verre, vreemde landen beschouwd als aanhangsels, maar, als wat ze zijn, deelen van een geheel. Onze Oost bestrijkt een uitgestrekt, rijk gebied dat de Westerling betreedt niet als voorheen om er zich zoo spoedig mogelijk te verrijken en daarna weer even spoedig het land den rug toe te draaien, neen, staatsburger zijnde, begeeft hij zich derwaarts, gelijk hij naar een ander deel van den Staat zou gaan omdat hem daar gunstiger levenskansen geboden worden, het zijn aldaar hem aantrekt of omdat zijn ambt of betrekking in het Staatswezen of daarbuiten, een verblijf in gindsche gewesten noodzakelijk maakt.

Onder welke dezer categoriën hij valle — er zijn er meerdere — voor ieder Nederlander ontsluit zich in Indië een wijdere horizont dan in het vaderland denkbaar ware, dientengevolge ziet hij zich, ten einde in de ruimste beteekenis vruchtbaar en werkzaam te zijn, hooger eischen gesteld naar geest en naar lichaam. Zoo zal zij zich een diepgaande studie van land en volk opgelegd zien. Nu is hij aan de bron, welke hem het levensvoller biedt. Ongetwijfeld zal het hem te stade komen, zoo hij daarvan reeds een voorproef gehad heeft in het vaderland, want naarmate hij zich kennis omtrent land en volk heeft eigen gemaakt, naar die mate zal hij zijn wieken breeder kunnen uitslaan, zal hij beter slagen.

Daartoe staan hem hier te lande meerdere middelen ten dienste: het onderwijs — aanschouwelijk ook — op de scholen, de boeken in openbare leeszalen en bibliotheken, voorlichting van bijzondere instellingen en vereenigingen. Onder deze laatste bekleedt de Vereeniging „Oost en West" een voorname plaats. Zij beoogt het onderhouden en versterken van den band tusschen de Europeesche en Overzeesche deelen van het Rijk der Nederlanden. Zij tracht dat doel allereerst te bereiken door de verspreiding van populaire kennis over Oost en West-Indië onder het Nederlandsche Volk. Tot dat volk behooren behalve zij op wie hiervoren gedoeld wordt — eenige duizenden — alle mannelijke en vrouwelijke inwoners van ons land en alle Nederlanders in het buitenland gevestigd. Zij allen hebben belang bij een goede verhouding tusschen de deelen van het Rijk, in- en buiten Europa. Dat belang nader aan te duiden valt thans buiten het kader dezer régelen, al kan men het nooit genoeg doen en geschiedt dan ook herhaaldelijk te dezer plaatse. Ditmaal moge alle de zoo even genoemden gewezen worden op de beteekenis van een vereeniging als deze, welke er zoozeer toe bijdraagt — het is een oordeel van meest bevoegde zijde — het besef van de groote belangen om welke het gaat, te verhelderen en deze zelven daardoor te behartigen en te versterken.

In het licht der jongste gebeurtenissen is het nu meer dan ooit noodig dat hier te lande een macht ontsta die een kracht is en waartoe door kennis de grondslag gelegd wordt, om weerstand te bieden aan alles en allen wat en wie afbreuk doet aan een goede verhouding in welke een levenselement gelegen is voor Nederland en de Indiën, beide.

Met deze inleiding bij het nieuwe propagandablad in hetwelk de beginselen der Vereeniging neergelegd zijn, worde volstaan. De kennisneming ervan moge hen, die nog niet aangesloten zijn, tot toetreding bewegen. Oost en West, als zoodanig heeft uiteraard, in politicis geen kleur; hare leden hebben de hunne. Zij staat boven de partijen en vermijdt daardoor verdeeldheid. Zij heeft ook niets van doen met alle andere schakeeringen op het gebied van leven en maatschappij. Met uitzondering van de „Umsturzbende", voor welke de vereeniging trouwens geen gading is, zijn allen welkom. Allen die haar doelstelling beamen, dat zijn allen die het goed meenen met Nederland, Oost- en West-Indië en die daarvan ook willen doen blijken. — Wordt lid!

Het nieuwe propaganda-blad luidt aldus:

De Vereeniging „Oost en West" beoogt het onderhouden en versterken van den band tusschen de Europeesche en Overzeesche deelen van het Rijk der Nederlanden, door het bevorderen van hun zedelijke en stoffelijke, gemeenschappelijke zoowel als bijzondere belangen.

Zij neemt derhalve stelling tegen verderfelijke invloeden, die zoowel in Oost-Indië als hier te lande aansturen op een verbreking van het Rijksverband.

Voor zooveel dit binnen haar werkingsfeer ligt, werpt zij daartegen een dam op door de bevordering van al datgene op zedelijk en stoffelijk gebied wat de Overzeesche deelen met het Europeesch onderling verbindt.

Zij bezigt daartoe verschillende middelen:

In de eerste plaats verspreidt zij populaire kennis van ons Overzeesche gebied onder het Nederlandsche Volk door voordrachten, lezingen, tentoonstellingen, enz.

Van de hieronder volgende organen der Vereeniging worde in het bijzonder genoemd het *Koloniaal Weekblad.*

Het Koloniaal Weekblad is een betrouwbare gids en vertolkt mede de in O.- en W.-Indië heerschende rechtmatige gevoelens en verwachtingen, verband houdende met de evolutiën op maatschappelijk en economisch gebied, en geeft een overzicht van de geschriften welke over O.- en W.-Indië, vreemde nederzettingen en verre landen, verschijnen.

Om ons doel te bereiken is moreele en financieele steun onmisbaar; beide worden verleend door toetreding als lid of als begunstiger, waartoe het hier aangehechte inteekenbiljet moge dienen.

Sluit U dus aan bij de Vereeniging „Oost en West", Telefoon 14519.

's-Gravenhage, 1 Januari 1927.

Het Hoofdbestuur:

R. ZUYDERHOFF, *Voorzitter.*
F. VAN PESKI, *Onder-Voorzitter.*
F. H. W. J. R. LOGEMAN, *Lid.*
F. H. A. VAN DER BRUGH, *Secr.-Penningm.*
(Dagelijks Bestuur.)
Jhr. Dr. C. G. S. SANDBERG.
G. C. VAN DEN WALL BAKE, A'dam.
E. ROODHUIJZEN, Amersfoort.
J. C. BAARS, Apeldoorn.
Mr. J. HUGES, Arnhem.
W. F. J. KROON, Breda.
Dr. H. H. ZEIJLSTRA Fzn., Deventer.
Ir. J. D. RUIJS, Enschedé.
J. FRANKE, Groningen.
H. F. WAGENAAR REISIGER, Haarlem.
J. A. VAN HAMEL, Leiden.
F. E. LUITJES, Nijmegen.
Z. G. Ph. MARCELLA, Rotterdam.
H. SOMERMEIJER, Utrecht.

Eenige der bijzondere organen van „Oost en West".

Het *Koloniaal Weekblad* wordt door de Vereeniging uitgegeven en verspreid met het doel een onbevangen oordeel te geven op cultureel en maatschappelijk gebied.

Het *Informatie-Bureau* staat ten dienste van hen die genegd zijn een werkkring te zoeken, voor zich, hunne kinderen of pupillen in Oost- of West-Indië. Leider: H. J. A. Raedt van Oldenbarnevelt, Oud-Resident, Heulstraat 17, Den Haag, Telefoon 14519. Bureau van 10 tot 12 uur v.m. en van 2.30 tot 4 uur n.m.

Door de zorg van dit bureau wordt een serie boekwerkjes uitgegeven over Staats- en particuliere betrekkingen in O.- en W.-Indië, alsmede over andere koloniale onderwerpen, alle vermeld in het Koloniaal Weekblad.

De *Leeszaal* in het gebouw der Vereeniging, geopend van 10 uur voormidd. tot 4.30 u. namiddag voor raadpleging, lezing en inzage van de voornaamste Oost- en West-Indische maand-, week- en dagbladen, alsmede tijdschriften, periodieken en boekwerken op Koloniaal gebied.

Het *Tehuis voor Indische Studenten* voor alle landaarden. Directeur J. C Hietink, Oud-Inspecteur van het Inlandsch Onderwijs, Prins Mauritsplein 23, Den Haag. Telefoon 50752.

Het *Tehuis voor Nederl.-Indische bedienden*, genaamd „Persinggahan". Directeur: F. de Munnik, van Boetzelaerlaan 2, Den Haag. Telefoon 50248. Voor tijdelijk onderkomen, arbeidsbemiddeling, hulp en raad.

Het *Centraal-Comité voor Opleiding van Indische Jongelieden*, samenwerkend met de van Gouvernementswege ingestelde „Voorlichtingscommissie" te Batavia. Inlichtingen worden verstrekt door den Raadsman voor Studeerenden bij het Ministerie van Koloniën, L. C .Westenenk, Oud-Lid in den Raad van Indië, zoomede door den Directeur van het Tehuis voor Indische Studenten voornoemd (Prins Mauritsplein 23).

De *Commissie voor West-Indië*, onder Voorzitterschap van Prof. Dr. Ph. C. Flu, ter voorlichting op maatschappelijk en cultureel gebied; Heulstraat 17, Den Haag, Telefoon 14519.

De *Permanente tentoonstelling* van voortbrengselen op het gebied van N.-I. Nijverheid, Kunstnijverheid en Huisvlijt, in het perceel „Boeatan", Heulstraat 19, Den Haag, Telefoon 14695.

Pres. de Douair. Jhr. O. van Beresteijn—Tromp.

H.H. SECRETARISSEN der afdeelingen worden er nogmaals beleefdelijk aan herinnerd dat in de verschillende rubrieken van het K.W. steeds namen voorkomen van personen die in aanmerking komen om voor het lidmaatschap der Vereeniging te worden aangezocht.

Een halve stap in de goede richting

Een paar weken geleden is er een oproeping ge[daan] voor hoofdonderwijzers te Paramaribo. Inder[daad], die was hoog noodig, wil men het onderwijs aan de voornaamste inrichting in Suriname weer brengen op het peil, waarop het een vijftiental ja[ren] geleden stond. Daartoe is in de allereerste plaats noodig vervanging van diegenen, die in [den] loop der jaren de kolonie verlieten wegens beëindi[ging] van diensttijd of om andere redenen, door minstens gelijkwaardige Hollandsche leerkrachten. Sedert een reeks van jaren is dat niet geschied; [de] laatste Hollandsche leerkracht kwam in 1915 [te] Paramaribo aan en sindsdien zijn alle vacante plaatsen, die zich achtereenvolgens voordeden, aan[ge]vuld door overplaatsing van inlandsch personeel. Dat dit een, zij het door de omstandigheden gebo[den], toch hoogst onvoldoende maatregel was, [zal] wel geen uitvoerig betoog behoeven. Hoogst onvol[doende] vooral, daar in het gehalte van dat perso[neel] een sterk dalende lijn te bespeuren is. Tot voor eenige jaren waren althans eenige van de inheem[sche] leerkrachten aan de Hendrikschool in [de] hoofdplaats in het bezit van enkele akten, die [in] Holland behaald waren. Onder de onlangs over geplaatsten zijn er echter, die aan dien o.i. on[ontbeerlijken] ontbeerlijken eisch zelfs niet voldoen en alleen onderwijsbevoegdheden, in Suriname zelf behaald bezitten. Het Koloniaal Bestuur is hierbij wel ge[noodzaakt] noodzaakt „bonne mine à mauvais jeu" te maken. De bestaande school dient in stand gehouden te worden, al was het maar alleen met het oog op uitgezonden ambtenaren, die er aanspraak op [moe]gen maken, in hunne overzeesche omgeving [voor] hunne kinderen onderwijs te kunnen verkrijgen, dat, althans in de hoofdplaats, niet al te ver achter staat bij het onderwijs hier te lande. Maar in stand houden is nog niet gelijk aan op peil houden. Voor het laatste is het stoppen van c...tane gaten [in] de formatie met onvoldoend bevoegden niet vol[doende].

De bovenvermelde oproeping nu is een poging om althans in het meest nijpende gebrek te kunnen voorzien. Of zij echter succes zal hebben, wagen wij ten zeerste te betwijfelen. Dank zij de laatste wijziging der tractementsregeling is de salarieering der uit te zenden hoofdonderwijzers zeer zeker niet onaantrekkelijk te noemen. En in een ander op[zicht] is er een halve stap, maar ook niet meer dan een halve in de goede richting gedaan, die leidt naar opheffing der achterstelling van uitgezondenen bij inheemsch personeel. Hij bestaat hierin, dat voor uitgezondenen diensttijd bij het onderwijs hier te lande of in de koloniën *voor de aanspraken op periodieke tractementsverhoogingen* ten volle wordt in rekening gebracht. Vroeger telden dergelijke dienstjaren slechts voor de helft mede. Dat is iets, maar het is niet genoeg. Wat eraan ontbreekt, is dit, dat deze nieuwe bepaling geen betrekking heeft op de vaststelling van het pensioen; bij de bereke[ning] daarvan komt diensttijd vóór de benoeming bij het onderwijs in Suriname *nog steeds slechts voor de helft* in aanmerking. Er zullen wel over[wegende] bezwaren geweest zijn, die beletten, [dat] deze ontbrekende helft van den stap in de juiste richting gedaan werd. Maar die bezwaren zullen, vermoedelijk de kans zeer verkleinen, dat zich ge[schikte] sollicitanten aanmelden. Want voor de in[heemschen] telt hun *geheele* diensttijd voor de be[rekening] van hun eventueel pensioen mede, terwijl zij ook in andere opzichten in de onderwijs-ver[ordening] met uitgezondenen geheel gelijkgesteld wor[den]. Het ware werkelijk te wenschen, dat alsnog de tweede helft van den stap in de goede richting gedaan kon worden; uitgezondenen dienen ten minste op gelijken voet met inheemschen behan[deld] te worden; de eersten bij de laatsten achter te stellen heeft in dezen zeer zeker geen zin.

Nieuwer-Amstel, December 1926.

C. K. KESLER.

Het boek van Raffles

door

J. A. LOEBÈR Jr.

Het is al vele jaren geleden, dat ik het standaardwerk van Raffles [1]) in handen had en eerst onlangs lukte het mij, dit boek in een Duitsche universiteitsbibliotheek (Bonn) te vinden. Een boek uit de oude doos, bijna vergeten, slechts geëerd door een heel, 'n heel klein kringetje, dat men hoofdelijk tellen kan en naar het schijnt, zoo onbeteekenend, dat in het Java-artikel van den eersten druk der Encyclopaedie van Nederl. Indië Raffles onder de Java-literatuur ontbreekt en eerst in het derde deel een passende hulde ontvangt.

Maar al is het oud, hoe mooi blijft het in illustratief opzicht! Al dadelijk de titelplaat; Raden Rana Dipoera die Raffles naar Engeland vergezelde, is een verrassing en eveneens de vele gravures van Hindoe-oudheden. Men zie bijv. in het tweede deel de wondermooie gravure van J. Mitan van Tjandi Sewoe, het naar Engeland meegenomen godinnebeeld van Singasari, evenals de Boeddha-hoofden meesterlijk in lijn weergeven, de onbegrijpelijk-nauwkeurige gravures van Doerga en Ganeça in het tweede deel, beide van J. Swaine, zoo precies gedaan, dat onze zeer moderne reproductie-technieken het erbij moeten afleggen.

Ook zijn het de gekleurde platen, die dit mooie boek bekorend doen zijn, typen uit het Javaansche leven; geen fantasie-beelden, zooals veelal in oude boeken, doch vrijwel streng d'après nature geteekend, uitgevoerd in een eigenaardige, stemmige kleuropvatting. Kostuumbeelden, die nog waarde hebben en die men als de batiks zou kunnen bepalen. Men zie bijv. den voornamen Javaan in hofdracht met de hoog-opgetrokken dodot, die het achter been bloot laat met den traditioneelen broek van tjindé, het naakte bovenlijf met boreh „geschminkt". 't Is wellicht alleen de dansmeid, de ronggeng, die wat al te veel springt.

En zonder schoolmeesterig te zijn weet William Daniell een passende entourage voor zijn sujetten te vinden. Overal de weelderige natuur, somberder in groen dan de onze. Achter den hoveling bijv. een pendopo op den achtergrond. Kleine wachthuisjes voor de padi-velden achter den gewonen Javaan. Naast de Javaansche vrouw het traditioneele rijstblok, in de verte het typische Javaansche huisje en buffels met den pedati. Achter den Javaan in oorlogskostuum met een groot parang-patroon een Europeesche benteng. Altemaal kleinigheden, doch die vrij zeker aanduiden, dat de kunstenaar in Indië gewerkt moet hebben.

In 1811 wordt Java door de Engelschen bezet en den 18 Sept. 1811 Thomas Stamford Raffles — zoon van een Hollandsche moeder — benoemd tot Luitenant-Gouverneur van Java en onderhoorigheden. Tot den 11 Maart 1816 bekleedt hij die veeleischende betrekking en keert naar Engeland terug om in Oct. 1817 als Sir tot Luit.-Gouv. van Benkoelen benoemd te worden. In den korten regeeringstijd op Java zet hij blijkbaar alle man aan het werk om gegevens te verzamelen, doch kijkt tevens danig uit zijn oogen, wat uit zijn tekst levendig blijkt, en reeds in 1817 verschijnen de beide kloeke deelen met 479 en 548 bladzijden. En al mocht de aanmerking in het derde Encyclopaedie-deel „is misschien met eenige overhaasting samengesteld", onwaarheid bevatten, dan is toch de verschijning van dit naar monografische behandeling strevende boek vooral op koloniaal gebied een ongewoon wonder, een daad, waartoe alleen een buitengewoon geniaal man in staat is.

Hij behandelt den aardrijkskundigen toestand van Java, den landbouw, de nijverheid, den handel in en buiten Java, het inlandsche bestuur, hof- en volksgewoonten, taalkundige beschouwingen, literatuur, kunst en astronomie. In het tweede deel de religie en Hindoe-oudheden, de geschiedenis van Java tot de komst der Mohammedanen en daarna. In bijlagen zijn er, die over de ongezondheid van Batavia handelen, proclamaties, woordenlijsten, verhandelingen over Celebes en Bali. In het kort gezegd de poging van een veelzijdig man om een *zoo goed mogelijk* beeld van Java en de Javanen te geven, die hij in zijn opdracht een „amiable and ingenuous people" noemt.

In de opdracht van zijn boek en in het voorwoord is Raffles soms de onvervalschte Engelschman. Op blz. XII heet het „The English came to Java *as friends*". In de opdracht „To uphold the weak, to put down lawless force, to lighten the chain of the slave, *to sustain the honour of the British arms and British good faith* [2]); to promote the arts, sciences, and literature, to establish humane institutions, are duties of government."

Deze komst der vrienden op Java wordt echter toevallig op blz. 77 een „conquest of the island by the British in 1811" genoemd. En in 1817 zal toch de vriendschappelijke roof der Eng.-Indische bezittingen en die van de Kaapkolonie wel bekend geweest zijn.

Maar overigens drukt hij zich gematigd over de Nederlanders uit, is scherp, waar hij scherp moet zijn. In het eerste deel heeft hij het over de ongelijke bevolking, waarbij in deze gevallen de bodem geen rol speelt (blz. 64—65). „Bad government was the principal cause; a system of policy which secured neither person nor property-selfish, jealous vexatious and tyrannical".

In Banjoewangi, waar omstreeks 1750 80.000 inwoners geweest moeten zijn, waren er in 1811 slechts 8000. Onder het bestuur van Daendels, (blz. XLV) „who was by far the most active and energetic governor who had for a long time been at the head of the colony", vloden de meeste inwoners der vroeger rijke afdeeling Demak naar de Vorstenlanden.

In de Engelsche bezittingen van Indië was de slavernij afgeschaft en begrijpelijk is het, dat de nieuwe Gouverneur niet vriendelijk over onze „onthouding" oordeelt. Toch zegt hij (blz. IX) dat „the orders of the Dutch government in Holland to the Authorities at Batavia, as far as my information extends, breathe a spirit of liberality and benevolence; and I have reason to believe, that the tyranny and rapacity of its colonial officers, created no less indignation in Holland than in other countries of Europe". Op blz. 77 „The folly and perfect uselessness of slavery on Java has been often pointed out by Dutch commissioners and Dutch authors." Hier is een man aan het woord, die ook *neutraal* weet te oordeelen en het waardig weet te zeggen!

Over Raffles als koloniaal staatsman zij overigens uit de Encycl. v. N.-I. 1e druk herhaald: „Zijne hervormingen op Java, die vooral den inlander ten bate kwamen, vormen een keerpunt in onze koloniale administratie, die daarna op vrijzinniger grondslagen is gevestigd dan tevoren het geval was. Zelfs al erkent men, dat zijne hervormingen met groote overhaasting werden ingevoerd en vaak meer op het papier dan in werkelijkheid bestonden, toch moet men eerbied koesteren voor de groote, menschlievende denkbeelden, die daaraan ten grondslag lagen en mag men niet vergeten, dat hij met groote, vooral financiëele moeilijkheden te worstelen had en steeds moest verwachten, dat het bestuur weder in handen der Nederlanders zou vallen, die misschien zich zouden haasten, zijne hervormingen te niet te doen."

Het is dus geenszins grootspraak geweest, als Raffles in de opdracht spreekt van „to uphold the weak, to put down lawless force, to lighten the chain of the slave" en stellig heeft hij met dat hooggestemd pogen „the honour of the British arms and British good faith" met eere gediend.

Ook het „to promote the arts, sciences, and literature", zoo zelden gehoord van hooggeplaatste landsdienaren, heeft Raffles in waarheid nagestreefd.

Hij is de grondlegger der Javaansche taalstudie en die der letteren en geschiedenis zoowel als eerste Europeesche beschrijver der geschiedenis van Java en zijn literatuur, die hij begeleidt door uitvoerige afbeeldingen van nieuwe en oudere alphabets, vertalingen van mooie, Javaansche literatuur. Hij bediende zich daarbij van de hulp van intelligente Javanen, evenals hij R. Rana Dipoera mee naar Engeland nam, en schiep aldus het voorbeeld voor het aanstellen van intelligente inlanders als leerkrachten aan onze universiteiten.

Op archeologisch gebied was hij de man, die een breed opgezet initiatief nam om zoo goed mogelijk de Hindoe-oudheden te laten beschrijven. Hier had hij van Nederlandsche zijde reeds een voorganger gevonden, den ingenieur H. C. Cornelius, die van 1804 tot 1806 tijdens een fortbouw op Klaten opstanden en plannen van de ruïnes rond Prambanan maakte,

[1]) „The history of Java by Thomas Stamford Raffles. Vol. I and II. Londen 1817"; herdrukt in 1830, in het Fransch vertaald in 1824, in het Nederlandsch in 1836.

[2]) Ik cursiveer.

opnemingen en afbeeldingen van beelden en ook reconstructies [3]) ontwierp, een verdienstelijk man, al te kort door Raffles genoemd. Hier het beginstadium van de studie der Hindoekunst op Java, die eerst een eeuw later bekroond en geconsolideerd werd door de bekende Oudkundige Commissie. Raffles was dilettant op dit gebied, hij interesseerde zich te veel voor het uiterlijke. Als artistieke geest vermeit hij zich — zie ook zijn platen — aan de tropische weelde, die op de bouwvallen pronkt en de vervallen grootheid vermooit, vergeet echter geheel, dat diezelfde schoonheid der natuur de menschenkunst langzaam maar zeker uit elkander drijft. In zijn platen — waaronder heel mooie zijn — spreekt zijn geestdrift voor de Hindoe-plastiek, die wondermooie beeldkunst. Doch elke plattegrond ontbreekt! ... Had Raffles dit gemis inderdaad gevoeld, hij zou de passende werkkrachten ter beschikking gehad hebben, evenals hij door afbeeldingen van munten, tempelgereedschappen en inscripties naar volledigheid blijkt te streven.

En niet alleen voor de reusachtige uiting in kunst der Hindoes „begeistert" hij zich, ook voor de stille, in het volksleven verborgen kunst en techniek der Javanen, waar hij — als ik me niet vergis — zelf aan het woord is.

Bij de beschrijving der inlandsche technieken, zegt hij van het Javaansche mattenwerk, dat er „in some cases considerable beauty and delicacy of execution" te vinden is. (I, blz. 166). Het simpele weven vindt in hem een eerste beschrijver, die hij begeleidt met zorgvuldige afbeelding van het weefgereedschap.

Het batikken, dat vóór hem van Nederlandsche zijde een hoogst enkele maal bij name vermeld was, wordt kort maar goed beschreven. Alleen de afgebeelde drietuitige tjanting is de slechtste in het heele boekwerk.

Kiliaan en Jasper hebben de aandacht gevestigd op de Javaansche indeeling der batikans in twee soorten: witten en donkeren (dus zwarten of donkerblauwen) grond. Raffles vult, en zeer terecht, deze indeeling aan met „bátik látur bang." (I, blz. 168). Mijn notities over roode batiks nakijkend, bemerk ik, dat Raffles gelijk heeft, deze zijn bijna alle op rood fond uitgevoerd. Als tjantings noemt hij ook zilveren — dus luxe — exemplaren en vermeldt in een noot op blz. 169: „These vessels for large patterns are sometimes made of the cocoanut shell, and then hold a proportionnally larger quantity." [4])

Toen ik onlangs in Holland was, vertelde me een Indische dame, die tevoren weer op Java geweest was, dat Javaansche huisbedienden oude batiks bezaten, die ze nooit verkoopen wilden, omdat ze bij geboorten gediend hadden. Een stuk folklore, dat volmaakt nieuw voor mij was en ik nergens terugvond. Maar onze Raffles vermeldt (I, blz. 323), dat bij zwangerschapsceremoniën in de 7e maand een kleed met het patroon „túwuh wátu" gebruikt wordt. Hoezeer ook de Javanen op kleurechtheid van stoffen achtgeven, blijkt elders (I, blz. 216). Tijdens zijn bestuur werd uit Engeland een groot aantal katoentjes met Oostersche patronen ingevoerd en grif verkocht. Een tweede zending vond heelemaal geen afnemers, omdat de Javaantjes bemerkt hadden, dat de stoffen niet... kleurecht waren.

Bij de omschrijving der Jav. ververij bericht hij zeer terecht, dat indigo- en mengkoedoe-ververij de voornaamste zijn, vergeet echter het soga-bruin te vermelden, dat blijkens zijn platen ook toenmaals veel voorkwam.

Het ikatten van doeken om vertrekken te versieren (k. kasang) beschrijft hij als „gebér", ook de tjindé en de nabootsing in katoen (I, blz. 169). Bij het metaalwerk (I, blz. 172) zegt hij zeer terecht: The profession of a smith is still considered honorable among the Javans, and in the early parts of their history such artisans held a high rank, and were largely endowed with lands." Het materiaal voor gemengd smeedwerk, het nikkelhoudend ijzer, komt van Billiton en Celebes (I, blz. 174), het meteorblok in Solo wordt niet vermeld. Het vervaardigen van het daloewang-papier, de synthese van het Indon[illegible] foeja, wordt evenmin vergeten, echter wèl het gebruik van koperen klopwerktuigen.

Op ethnologisch gebied beschrijft hij de Kalang's met de typische hondslegende (I, blz. 328), de Tenggereezen (blz. 329) en de Badoej's (blz. 333). Hoe veel jaren heeft het geduurd, vóór van onze zijde deze hoog-interessante stammen op Java zijn bestudeerd!

Met de ontwikkeling der studie der minder beschaafde volken is eerst ongeveer 40 jaar geleden het groote nut ingezien van vergelijkende series van dezelfde groepsvoorwerpen. Welnu, ook hier is Raffles *de* voorganger! Op een plaat in I, blz. 296 beeldt hij 41 vormen van Javaansche krisvormen af, alle met namen gekenteekend. Op deze illustraties van de ijzeren vormen volgen twee geheele afbeeldingen, bij een zijn de onderdeelen van den kris zorgvuldig genoemd. Onder de Javaansche wapens, waarbij zelfs de Hindoeïstische koedi's niet ontbreken, is ook een .... blaasroer (túlup) met pijltjes te vinden en in een noot op I, blz. 49 wordt verteld van een Javaan uit Banjoewangi, die een inwoner gekend had, die door een blaaspijltje gewond, in een half uur aan het pijlgift stierf. Het eerste bewijs voor het vroeger gebruik van het blaasroer op Java, dat ik tot nu toe vond!

Laat Raffles hier en daar vluchtig geweest zijn! Het kan ook niet anders in dien *korten* tijd! Doch wat een opmerker! ....

Hoe juist oordeelt hij over den Javaan op kunstgebied (I, blz. 472 en 473). Hij heeft geen vorderingen gemaakt op teeken- of schildergebied. Hij heeft een zeker begrip van perspectief, een nauwkeurig oog, weet precies te kopieeren. Doch zelf scheppen! „They have a tradition, that the art of painting was once succesfully cultivated among them, and a period is even assigned to the loss of it; but the tradition does not seem entitled to much credit." De beeldhouwkunst onder de Javanen is totaal verdwenen en of ze ooit aan de tjandi's meegewerkt hebben, kan Raffles (evenals wij) niet meer beoordeelen (blz. I, 5).

Er is in vroeger jaren danig gemopperd op de Javaansche muziek, die vervelend was, en er zijn waarschijnlijk nu nog velen, die aan de slechtste fonograaf den voorkeur geven. Onze belangstelling voor Javaansche muziek en dans dateert feitelijk eerst van de laatste jaren.

Ook hier weer Raffles „in the front"! Hij onderscheidt de „gámelan salindro", de g. pélog, de g. míring, de g. múng'gang, de chára bali, de g. sekàten, en de g. srúnen, (I, blz. 469), in voortreffelijke drie platen afgebeeld. Hij geeft de muziek van gamelangstukken. De mooie gong-klank, dien we alle kennen, roemt hij als volgt: „The *gongs* are perhaps the noblest instruments of the kind that have been brought to Europe" (I, blz. 470). En om ons nog meer te verbazen, hij roemt de Soendaneesche angkloeng (I, blz. 472): „I confess I have never heard the ángklung without pleasure."

Volgt de Javaansche dans, die werkelijk op artistiek gebied een événement is en tevens iets, dat eerst de laatste twintig jaar gekend en erkend geworden is. Raffles beschrijft deze kort maar duidelijk: „The dance with the Javans, as with Asiatics in general, consists in graceful attitudes of the body, and in the slow movement of the arms and legs, particularly of the former, even to the distinct motion of the hand and fingers", I, blz. 340. Hij onderscheidt de adelijke serimpi's, die begeleid door een eskorte, in draagstoelen naar het paleis gebracht worden, de bedaja's en de ronggengs, de dansmeiden, die desniettegenstaande niet afdalen tot „the performance of those disgusting and disgraceful postures and motions", dat men elders in Engelsch-Indië vindt. En ook in Europa!

Raffles beschrijft met zekere veneratie, doch zonder het woord te noemen, den sembah aan het begin en het eind van den dans. Hoe ernstig de dans opgevat wordt, daarvan vertelt hij een typischen trek; als tijdens een dans het korset van de danseres ietwat naar beneden zakt en meer van de buste zichtbaar wordt dan behoorlijk is, danst ze kalm door, maar een van de oudere dames helpt, zonder den dans te storen, om het toilet weer in orde te brengen (I, blz. 342).

Dan komt weer een artistiek moment, dat vele jaren op Java vergeten is: de wajang! Raffles beschrijft en beeldt af de wajang topeng, de w. poerwa, gedog en kelitik en op gezag van een Soesoehoenan probeert hij de strenge styleering der perkamenten wajangs te verklaren met het bekende Mohammedaansche argument, dat nabootsing van

[3]) Zie G. P. Rouffaer, Monumentale kunst op Java, De Gids, 1901, overdruk blz. 8 en Dr. Brandes in Tijdschr. B. G. XXXI, 1886, blz. 597.

[4]) In mijn „Das Batiken" heb ik deze bizonderheden niet kunnen opnemen om de dood-eenvoudige reden, dat mij een koloniale bibliotheek in mijn nabijheid ontbreekt.

[5]) Ik volg ook hier de schrijfwijze van Raffles.

levende wezens moet verbieden [6]). In ieder geval geeft hij een vrij goed overzicht op dit typische tooneelgebied vergeet weliswaar de w. golek, doch noemt (I, blz. 337) de wajang op Bali en het verschil met Java.

Ook op Bali heeft Raffles in 1815 een „trip" gemaakt. Helaas, erg kort! Maar toch weet hij op te merken (II, blz. CCXXXIV): „Though the island produces cotton of the most excellent quality and in great abundance, the natives have not generally learned the art of painting or printing the cloth which they manufacture from it." Ook hem is toen reeds opgevallen, dat er op Bali noch gebatikt of getjapt wordt! En vele jaren na hem wordt in het eerste deel der Encycl. v. N.-I. 1e druk, in het Bali-artikel nog geschreven: *„Het batikken komt minder voor"*, blz. 91!! [7])

Raffles was niet alleen als koloniaal staatsman een nieuwe verschijning in ons Indië, maar hij wist tevens naast de schoonheid van de oude Hindoekunst ook die van het nog levende Java te vinden. Hij was de eerste dienaar van mooi-Indië, die lang voor ons allen begreep en voelde, wat ginds leefde en gewrocht werd.

En daarom had ik niet heelemaal ongelijk, toen ik in een opstel in ditzelfde Weekblad aan Raffles herinnerde en met denzelfden nadruk herhaal: *„Remember Raffles"!*

Elberfeld, Aug. 1926.

[6]) Men zie echter in „Georg Jacob, Geschichte des Schattentheaters", Hannover 1925, hoe *naturistisch* het schaduwbeeld in zuiver Mohammedaansche landen kan zijn.

[7]) Ik cursiveer.

Van Week tot Week.

Dinsdag 28 Dec. 1926 tot Maandag 3 Jan. 1927.

Voordracht over de Joden in Suriname. In eene op 7 Jan. te houden vergadering der Maatschappij der Nederlandsche Letterkunde te Leiden zal de heer Fr. Oudschans Dentz een voordracht houden over „De kolonisatie van de Portugeesch Joodsche natie in Suriname en de geschiedenis der Joden Savanne.

Doodgeschoten. Palembang, 28 Dec. (Aneta) [1]). De employé van de Bataafsche Petroleum-Mij. H. R. Nikkels is tijdens een geldtransport per auto, doodgeschoten.

Verbanning van communisten. Batavia, 29 Dec. (Aneta). — De communistische misdadigers, die niet geïnterneerd worden, zullen op Noesa Kembangan worden ondergebracht, alwaar voor 700 gevangenen ruimte wordt gemaakt.

Communisten-leiders gearresteerd. Batavia, 28 Dec. (Aneta). De hoofdleider van de communisten, Dachlau, is alhier gearresteerd. — Bandoeng, 3 Jan. (Aneta). Ojot, de hoofdaanvoerder van de communisten te Nagrek, is hier aangebracht.

Telegrammen van het N.A.S. De „Tribune" meldt, dat het bestuur van het Nationaal Arbeiders Secretariaat aan den Min. van Koloniën zoowel als aan den Gouverneur-Generaal, naar aanleiding van het Landraadvonnis te Batavia, (zie de rubriek v. W. t. W. in het K.W. van 30 Dec.), een telegram heeft gezonden, waarbij o.a. geëischt wordt algemeene amnestie voor de „politiek vervolgden en gestraften".

Interneering van communisten. Batavia, 31 Dec. (Aneta). Het eerste deel van hen, die in aanmerking komen om te worden geïnterneerd, gaat aan het einde van Januari naar Boven-Digoel op Zuid-Nieuw-Guinea.

Overstroomingen op Sumatra. Op de Oostkust van Sumatra en Atjeh vonden hevige overstroomingen en aardschuivingen plaats, welke groote materieele schade veroorzaakten.

Bevorderd. De luit.-kolonel der infanterie P. Schaafsma is bevorderd tot kolonel. (Aneta).

Majoor J. Brukker †. Te 's-Gravenhage is op 51-jarigen leeftijd overleden de heer J. Brukker, majoor der artillerie van het O.-I. leger b. d.

Ethnologen-bijeenkomst. Op Zaterdag 8 Jan. zal in de afd. Volkenkunde van het Kol. Instituut te Amsterdam de jaarlijksche bijeenkomst van ethnologen plaats hebben. Op deze bijeenkomst zullen de volgende onderwerpen ter sprake worden gebracht: 1. Dr. Alb. J. Portengen: Vrouwentalen. — 2. Prof. D. van Hinloopen Labberton: Eene vergelijking van enkele landbouwlegenden van Java en Japan. — 3. J. Kreemer: Raadsel en ritus. — J. J. Fahrenfort: Oudere en nieuwere berichten omtrent de religieuze voorstelling der Senang-pygmeeën van Malaka. — 5. Prof. C. Spat: Naar aanleiding van een ijzeren vischje uit Atjeh. — 6. C. Lekkerkerker: Is de tabak en het rooken en kauwen daarvan in den Maleischen Archipel inheemsch of door Europeanen ingevoerd?

[1]) De tekst der Aneta-telegrammen is ontleend aan het „Vaderland".

Het verzet op de Westkust van Atjeh. Kota Radja, 2 Jan. (Aneta). Een patrouille onder kapitein Gosenson legde aan de Westkust van Atjeh twee verzetslieden neer. Vier verzetslieden hebben zich aangemeld. — Kota Radja, 4 Jan. Panglima Asim, het voornaamste lid der Aloer-Pakoebende, heeft zich aangemeld.

Communistische woelingen op Sumatra's Westkust. Opvolgende Aneta-telegrammen maken melding van nieuwe geweldadige pogingen van communistische zijde om het gezag in handen te krijgen, thans op Sumatra's Westkust, waar het reeds lang heeft gebroeid en gesmeuld. Het laatste bericht waarvan hier nog melding kan worden gemaakt, (gedateerd Padang, 3 Jan.), luidt: Het district Siloengkang is vrijwel geheel in opstand. De wegopzichter Leurs en vier goeroe's (onderwijzers) zijn te Siloengkang vermoord (evenals het kamponghoofd). Een aanval op Sawahloentoe is afgeslagen. Auto's, waarin militairen die uit Padang Pandjang te hulp waren gekomen, zijn bij Padang-Siboesoek aangevallen. Bij dezen aanval sneuvelde de eerste luitenant der inf. W. F. H. L. Simons. Dertig opstandelingen zijn neergelegd en talrijke arrestaties geschiedden.

Ook in Zuid-Sumatra is een verzetsbeweging ontdekt; verschillende personen zijn er gearresteerd.

Het Nederl. Indonesisch Verbond. Als Organisatie trad tot het Nederlandsch Indonesisch Verbond van Jongeren Organisaties toe het Corps der Kon. Militaire Academie te Breda, waardoor het aantal Vereenigingen, bij het Moederverbond aangesloten, thans tot tien is gestegen.

Den 18den Januari a.s. zal in de nieuwe Clublocaliteiten van het Verbond in het Hotel de Twee Steden te 's-Gravenhage een algemeene Vereenigingenavond worden georganiseerd, waarbij de besturen van de tien aangesloten organisaties zullen tezamen komen.

Voorts zijn plannen in overweging om afdeelingen te stichten op Java en Sumatra, ten einde den geest van het Verbond, een sfeer van wederzijdsch begrijpen en waardeeren tusschen de Jongeren van Nederland en Indonesië, vooral ook in Indië levend te doen worden.

Dr. A. A. Fokker †. Te 's-Gravenhage is op den leeftijd van 64 jaar overleden Dr. A. A. Fokker, oud-leeraar in de Maleische en Javaansche talen aan de Handelsschool te Amsterdam, oud-asp. Controleur bij het Binnenl. Bestuur in Indië.

Doodelijke auto- en motorongelukken. 28 Dec. Mevr. A. C. van Haassen te Soerabaja (auto-ongeluk). — 3 Jan. De hr. W. P. J. Schollaardt te Batavia (auto-ongeluk). — 3 Jan. De hr. J. Speyer te Batavia (motor-ongeluk).

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt.

Indische Avond in de Parijsche „Klomp".

Onder dit hoofd schrijft de Parijsche correspondent van *Het Vaderland* in het j.l. Zondagsblad o.m.:

„De Klomp", de nieuwste Fransch-Hollandsche instelling te Parijs, gaat voort met haar bekendmaking der Nederlandsche en Indonesische cultuur.

Op den laatsten avond gaf *mademoiselle Ferrand,* schilderes, die enkele maanden alleen op Bali vertoefde, een aardige causerie over de levensgewoonten van dit ongewoon-bevoorrechte volk, het een en ander door lichtbeelden toegelicht. Men kan den Franschen gebrek aan documentaire kennis verwijten, doch zij

hebben misschien meer intuïtie dan wij om zoo'n Oostersch volk aan te voelen. Hetgeen spreekster ten slotte vertelde van het levensgevaar, waaraan ze bij een Balineesche lijkplechtigheid had blootgestaan, wettigde volkomen de hulde, die de artistieke leider, mr. v. Sonsbeeck, aan deze „kleine maar dappere exploratrice" bracht."

Hoezeer wij er ons in verheugen, dat ook onder de Nederlanders in het buitenland de kennis en waardeering van Ned.-Indië en haar kunst meer en meer verspreid wordt en wij het met den schrijver eens kunnen zijn, dat over het algemeen de enkele Franschen, die 't Oosten bezocht hebben, misschien meer intuïtief het volkskarakter met zijn kunstuitingen aangevoeld hebben, dan het meerendeel der nuchtere Hollanders, hier en ginds, toch konden wij niet nalaten even te glimlachen bij het lezen van de kwalificatie: „dappere *exploratrice*". Alsof Bali niet reeds jarenlang een veelbezocht toeristenoord is, waar ook dames alleen reizen!

En dat „levensgevaar"? Wie verre reizen doet, kan veel verhalen.... vooral, als de reizigster een Fransche schilderes is.

Naar wij vernamen, zullen eerlang enkele schilderijen en teekeningen van *Gabrielle Ferrand*, die ook de Vorstenlanden van Java bezocht, in Boeatan te 's-Gravenhage worden tentoongesteld. Wij hopen, dat wij dan ook hare Balineesche *Causerie, met lichtbeelden opgeluisterd*, te hooren zullen krijgen.

De Parijsche correspondent van *Het Vaderland* vervolgt:

„*Siti Soendari* trad daarna op in drie dansen-*Serimpi*, Pijl-en-Boog-en Offer-dans.

„Voor Parijs, dat altijd hoopt op een nieuwe Oostersche openbaring — en geen *Mata-Hari!* — was de nieuwe verschijning in een waas van mysterie gehuld. Men zag, dat het geen volbloed was, evenmin als *Gandi Soewasti*, die verleden jaar hier veel bijval oogstte. Doch niemand had gedacht, dat een typisch-Hollandsch figuurtje zich tot zoo'n Javaansche danseres kon ontpoppen. Men kan uiterlijk veel grimeeren, doch een dergelijk inleven in de Soendanische sfeer is alleen door een volkomen overgave der ziel te bereiken. Was *Siti Soendari* een echte prinses uit Djokja, dan zou haar optreden reeds alle hulde waard zijn, doch deze Oostersche metamorfose eener landgenoote slaat ons stom van verwondering.

„Dit wil niet zeggen, dat er bij nader bekijken geen verschillen zijn. Een Inlander is nog leniger, beweegt golvender, zijn vingeren buigen achterwaarts om een armkromming op z'n schoonst te verlengen. Doch afgescheiden van het minder volmaakte Westersche instrument, doet de danseres in harmonie en beheersching van bewegingen, voor de illustere voorbeelden van haar leermeesters te Djokja niet onder."

Stellig zullen enthousiaste Franschen ook deze onder ons hier zoo welbekende en geliefde *Siti Soendari* meer „intuïtief aangevoeld" en bewonderd hebben, dan het meerendeel der koudbloedige Nederlanders, zelfs die in Indië geweest zijn, zulks in staat zijn te doen.

Des schrijvers beoordeeling brengt ons *Henry Borel's* opmerking in herinnering: „dat *Siti Soendari* in hare vorige incarnatie een Javaansch prinsesje, serimpi-danseres, moet zijn geweest". En tevens hoe de Djocdjaneezen zelve, als zij *Siti*, — die daar in haar leerlingsjaren tegelijk les kreeg met de Javaansche prinsesjes van den bloede, — op straat tegenkwamen, elkander vol bewondering toefluisterden: „*Serimpi!*"

Nu er meer begaafde danseressen hier zijn, die op Java dezen dans naar behooren en vol toewijding hebben geleerd, hopen wij haar ook eens door vier personen, als aan de Vorstenlandsche hoven te mogen zien opgevoerd.

Verder lezen wij omtrent dien Parijschen avond:

„Na de pauze kwamen de Balineesche lichtbeelden van het *Koloniaal Instituut* aan bod. Voor muziekbegeleiding gebruikte men ditmaal niet den gamelan om het Westersche publiek niet te ver van de wijs te brengen, maar moderne Fransche muziek, op de Javanen geïnspireerd: „*L'Après-Midi d'un Faune*" van *Debussy* [1]) gaf de exotische stemming van Bali's natuur, gevolgd door „*Pagodes*", dat, zuiver-horizontaal zonder stijgingen of dalingen, zich uitmuntend aansloot bij de veeldakige tempels, die de lichtbeelden ons voor oogen tooverden. Een Oostersch fluitfragment uit „*Daphnis et Chloë*" van *Ravel* vertolkte de kuische gracie van Bali's vrouwen — (alleen de eerlijke vrouwen mogen zich in publiek ontblooten, wat den *courtisanes* verboden is: 't omgekeerde van hier?). Is het niet typisch, dat deze artisten, die nooit reisden, misschien nog het best de muziekziel van het Oosten hebben vermoed?

„Dans en lichtbeelden werden afgewisseld door zang. Mevr. *Metzer* zong met donker warm geluid de uitnemend-gezette „Maleische liederen" van *Constant van de Wall*, gevolgd door een Air uit „*Fatima*" van den zelfde en het gamelan-klinkende „Jongetje" van *Sigtenhorst Meyer*.

„Een apart woord voor de aankleeding. De zaal was door zeldzame doeken, batiks, ikatlappen, vergezeld van maskers, krissen, metaalwerk in een stemmig Oostersch interieur omgeschapen. De Indische indrukken van *melle. Ferrand* kwamen zeer goed tegen dit fond uit. Eenige Soendaneesche typen en fijne geestige costuumschetsen toonden het voortreffelijk illustratie-talent dezer schilderes. Is zij niet aangewezen een werk over Indië te verluchten?

„De stijlvolle aankleeding maakte, dat toen *Siti Soendari*, badend in een lichtbundel van ivoorlicht, het kubenachtige podium betrad, er een kreet van bewondering uit de zaal opging. De slagschaduw op het donker-olijven achterdoek leek het geestig-grilligste aller wajangfiguurtjes. Men waande zich in een tooverland en aan de antipoden van den Metro-Vavin, die na afloop — als een donkere grottempel 1926? — de honderden aanwezigen, waaronder ook onze gezant, jhr. Loudon, opslokte."

Gelukkig komt er ook in ons land meer en meer gelegenheid voor iedereen om met de Indonesische kunst kennis te maken en haar apart karakter te leeren begrijpen en aanvoelen. Den 15den dezer geeft het *Nederlandsch-Indonesisch Verbond* van *Jongeren-Organisaties* een feestavond in de groote zaal van *De Twee Steden* te 's-Gravenhage, met het volgende interessante programma:

1. Openingswoord door den Voorzitter.
2. Toelichting over den Jav. dans door den Vice-voorzitter, Raden Mas Soeripto.
3. Kelono. (Javaansche enkel-dans).
4. Verschillende Indonesische muziek. (Gamelan, Krontjong, Hawaian).
5. Boegineesch-Javaansche dans.
   Pauze.
6. Hoogst bijzondere prachtfilm van de Vorstenlanden, voor het eerst vertoond in Nederland.
7. Javaansche enkel- of dubbeldans.
8. Komisch Tandaknummer.
9. Javaansche ordedans (dubbeldans) met piken. [2])

Raden Mas Jodjana gaf j.l. Zondag weer een mooie dans-matiné in Diligentia, waarbij *Raden Ajoe Jodjana* uitlegging gaf. Ook *Raden Mas Hardjodiringgo* gaf onlangs een zeer goed bezochten „intiemen dans-avond" in „De Witte Brug" te 's-Gravenhage en enkele dagen later trad hij op voor de Vereeniging *Oefening Kweekt Kennis*, waarbij ook H. M. de Koningin-Moeder met enkele leden van hare hofhouding aanwezig was. Aan het verslag hierover in de Haagsche bladen ontleenen wij:

„*R. M. Hardjodiringgo* ving aan met de aankondiging de (eenigszins omgezette en verkorte) geschiedenis van *Saïdja en Adinda* te zullen declameeren, daarbij verzekerend, dat dit zonder een politiek oogmerk was, doch louter om de artistieke waarde van dit werk en om de vertolking daarvan nu eens uit Javaanschen mond te laten hooren.

„Dit nu is ongemeen: een Javaansch edelman

1) Wij weten van *Debussy* zelf hoe zeer hij geïnspireerd werd door de gamelan-muziek, welke hij op de Parijsche tentoonstelling hoorde.

2) Zie nadere mededeelingen over dezen kunstavond op blz. 14 hierachter.

die het werk van een Nederlander over Indië in het Nederlandsch vertolkt.

„De declamatie — men mocht het eer tooneelspel noemen — voldeed niet aan Hollandsche begrippen van aesthetica. 't Had iets uitbundigs, iets snerpends en soms krijschends, iets pathetisch soms, dat ons vreemd is, maar men mag hier geen Westerschen maatstaf aanleggen en al ontbreekt ons de Oostersche graadmeter, het was in hooge mate interessant en te waardeeren!

„Na de pauze gaf *R. M. Hardjodiringgo* een causerie over de Javaansche danskunst, een brok levende, Oostersche cultuur, eeuwenoud en nog immer in bloei. Spr. vroeg clementie voor zijn (werkelijk uitmuntend!) Nederlandsch en gewaagde van den schroom en de vreugde, die zijn optreden hier beheerschten. De associatie tusschen the *twain*, was het doel, dat hij wilde helpen bevorderen.

Spr. vertelde hoe de lichamelijke en geestelijke opvoeding van het Javaansche kind van goeden huize werd geleid en wat de danskunst daarin beteekent. De danskunst maakt er een voornaam bestanddeel uit van de eeuwenoude beschaving. Aan de hoven van Solo en Djocjakarta bloeit zij thans prachtig. Spr. wees op het verschil der dansen aan beide hoven, demonstreerde dit en liet elk der typen, die daarin vóórkomen, afzonderlijk optreden. Ook vertelde hij, hoe deze helden, duivels en andere figuren zóó opgaan in hun rol, dat het hun heele particuliere leven beheerscht en zij zich gansch en al de plastiek van hun rol eigen maken in hun dagelijksch leven. De nar blijft nar, de held blijft edel, de demon blijft gejaagd en schichtig. Met voorbeelden lichtte spr. dit toe.

De grootste charme van den avond bestond daarin, dat *R. M. Hardjodiringgo* zoozéér contact zocht, zich zooveel moeite gaf, den juisten toon te treffen en een zeer nadrukkelijk applaus toonde, dat hij was geslaagd.

Hare Majesteit onderhield zich na afloop geruimen tijd met den heer *Hardjodiringgo*.

Persoverzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

De Regeering over de onlusten.

De Regeering wacht met haar eindoordeel op het justitieel en het *politiek* onderzoek. Den 4den Dec. kon de Regeering in den Volksraad (*Deli Crt.* 4 Dec.) reeds verklaren, dat men hier te doen heeft gehad met een reeds vroeger door de P. K. I. opgemaakt, breed-opgezet plan tot omverwerping van het Gezag. Het onomstootelijk vaststaand rechtstreeksch verband tusschen de onlusten en de actie der communistische organisatie in Ned.-Indië — zegt de Regeering — laat een andere oplossing niet toe dan afdoend onschadelijk maken der leiders van de organisatie in centrum en vertakkingen. In overeenstemming met de intreerede en verklaring van 13 Nov. heeft de Regeering besloten om communistische leiders, bij het Bestuur of op het Hoofdparket met voldoende zekerheid als zoodanig gesignaleerd, en niet terzake van de jongste onlusten voor gerechtelijke vervolging in aanmerking komend, met strikte toepassing van art. 37 te interneeren. Zij zal dezen maatregel niet verder uitstrekken dan tot degenen, vormende de kern van het communistisch drijven. Ook bij het inachtnemen dezer beperking zal het aantal daardoor getroffenen niet onaanzienlijk zijn. Bovendien treft een zelfde lot allen, die pogen de organisatie weer op te bouwen of daarbij te assisteeren. De Inheemsche groep, welke bij een vorige gelegenheid aangeduid is als aangewezen om aan het gedachten- en gemoedsleven harer landgenooten leiding te geven, moge verzekerd zijn dat uit de maatschappij slechts verwijderd worden de staatsgevaarlijken. De Regeering beoogt enkel uitroeiing van onkruid, opdat het te velde staande gewas tot volle ontwikkeling kan geraken. Er is geen reden voor bezorgdheid dat de Overheid zich mede zou keeren tegen die Inlandsche organisaties, wier uitingen een gezond eigen leven en streven aanwijzen van constructieve kracht, ook voorzoover dit streven somtijds gericht is op wat niet of nog niet te verwezenlijken is. De intreerede omlijnde het streven om het vertrouwen der bevolking te herwinnen. Dit streven blijft ook thans dat der Regeering. Het belooft juist door harde maatregelen tegen hen, die in die politiek een gevaar zien voor het succes hunner destructieve methoden, vruchtbaarder te zullen zijn, omdat de organen der Overheid daardoor meer

vrijgemaakt worden van hunne repressieve werkzaamheid en hun aandacht meer uitsluitend kunnen besteden aan de ontwikkeling van Land en Volk.

De heer *Soejono* zegt dat de Regeeringsverklaring het vertrouwen versterkt dat de gebeurtenissen den Regeeringskoers niet beïnvloeden. In het belang van het Indische volk. Spr. verzekert dat alle intellectueelen achter de Regeering staan. De heer *Dwidjosewojo* belooft de krachtigste medewerking tegen het communisme. De heer *Dahler* is zeer erkentelijk voor de scheidingslijn destructieve actie en opbouwende nationalisten. De heer *Soeroso* zegt dat de nationalisten niet instemmen met de gebeurtenissen. De heer *Stokvis* keurt onvoorwaardelijk opzet en uitvoering der gebeurtenissen af. De heer *'s Jacob* heeft het volste vertrouwen in de Regeering.

De onlusten.

De dagbladen — o.a. *Soer Hbl.* (20 t/m 26 Nov.) en *Bat. Nwsbl.* (24 t/m 30 Nov.) — vervolgen hunne verslagen met commentaren van de communistische actie.

In bestuurskringen heerscht de meening, dat de jongste uitbarsting moet beschouwd worden als het begin van een grootsch opgezette beweging, zoodat voortdurende waakzaamheid geboden is; *alleen een uiterst krachtige houding tegenover alle revolutionnairgezinde elementen zal in staat zijn erger te voorkomen. In andere kringen*, waar men niet veel minder met de bevolking voeling houdt, gelooft men niet aan iets ernstigs; daar meent men, dat het Gezag zich zelf in de oogen der bevolking heeft verzwakt door maatregelen, waarvan de bedoeling boven het begrip der menschen gaat en uitgelegd worden als bewijs van zwakheid. Men gelooft, dat de fatsoenlijke Javaan er niet van gediend is en niet bereid gevonden zal worden aan den leiband der communistische raddraaiers te loopen. *Mits er zoo krachtig worde opgetreden, dat elk geloof in verzwakking van onze macht verdreven zal worden.* Het is het geboefte, dat eenigen tijd de baas heeft durven spelen. De feitelijke opheffing van de doodstraf onder den vorigen Gouv.-Generaal, zou een verkeerden invloed gehad hebben. Maar meer dan een groote boevenstreek meent men in het gebeurde niet te moeten zien. (B. N. 27 Nov.)

De *Java-Bode* (30 Nov. *„Het program van Boekharin"*) constateert met bezorgdheid in enkele bladen van de Chineesch-Maleische pers den laatsten tijd een toon, die er op duidt dat Boekharin's speculatie om, via China en groepen verbitterde Chineezen, de ontwikkeling van zijn programma voor Ned.-Indië in de hand te werken, niet geheel op losse gronden berust.

De *Deli Crt.* van 30 Nov. vestigt de aandacht op *„Europeesche politiek in het Oosten"*, *„Socialistische propaganda"* en *„Het Verre Oosten"*; het *Bat. Nwsbl.* (26, 27 en 30 Nov. 2de bl.) op *„Azië"*; de *Java-Bode* (26 Nov.) op *Rusland* en *China;* het *Soer. Hbl.* (22 Nov. 4de bl.) op *„Onze Buren". De Sum. Post* (1 Dec.) constateert in haar hoofdartikel: *„Het nieuwe China"*, dat de toestand in Ned. Indië geheel anders is dan in China. Ook in Ned.-Indië zijn groote ondernemingen en maatschappijen, die pogen zooveel mogelijk winst te behalen, hetgeen de natuurlijke opzet van elke commercieele onderneming met zich brengt. Maar van deze winsten vloeit in Indië een aanzienlijk deel terug in de schatkist en uit deze middelen bestrijdt de Indische Regeering — op grond van de moreele verplichtingen, die zij gevoelt jegens Land en Volk en allen, Hollanders, Indiërs, en buitenlanders, die er leven en werken —, al die uitgaven die gepaard gaan met de sociale en economische verzorging van een zoo groot Rijk.

Hun straf.

Mr. M. H. Lem somt de feiten op, die door de communisten na 13 Nov. gepleegd zijn (*De Loc.* 22 Nov. blz. 3): een gewapende aanslag op een gevangenis en op een telefoonkantoor; vernieling van de telefoondraden; vernieling van wegen en bruggen; aanslagen op politie- en andere ambtenaren en poging tot beschadiging van spoor- en trambanen. Deze uitingen van eenzelfde mentaliteit beoogen — volgens schr. — slechts één doel: *Vernietiging van het Gezag.* En als zoodanig kunnen zij ook alle, mits het bewijs daarvan geleverd wordt, op denzelfden grond gestraft worden. *Art. 108* van ons *Wetboek van Strafrecht* luidt: „De aanslag ondernomen met het oogmerk om den wettigen regeeringsvorm van Ned.-Indië te vernietigen of op onwettige wijze te veranderen, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste 15 jaren". Voor de toepasselijkheid van dit artikel zal echter bewezen moeten worden, dat het oogmerk heeft bestaan den wettigen regeeringsvorm van Ned.-

Indië te vernietigen of op onwettige wijze te veranderen. *Art. 109* luidt: „Als schuldig aan opstand wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste 15 jaren: 1. hij die anderen in de wapenen brengt met het oogmerk zich te verzetten tegen het in Ned.-Indië gevestigde gezag; 2. hij, die de wapenen voert tegen het in Ned.-Indië gevestigde gezag". Ook zij, die hebben afgesproken aan het gewapend verzet deel te nemen kunnen ingevolge *art. 110* als schuldig aan samenspanning tot opstand, worden gestraft met ten hoogste zes jaren gevangenistraf. Afzonderlijke strafbepalingen, wier maximum het zooeven genoemde van vijftien jaar gevangenisstraf in sommige gevallen zelfs kan overschrijden, waken tegen de beschadiging van spoor- en tramlijnen, van telefoon- en telegraafleidingen, van bruggen en wegen en tegen het wederrechtelijk binnendringen in voor den openbaren dienst bestemde gebouwen. Openlijke geweldpleging tegen personen en goederen kan, indien dat geweld den dood heeft ten gevolge gehad, met 12 jaar gevangenis als maximum worden gestraft, terwijl het met geweld dwingen van ambtenaren, evenals verzet tegen ambtenaren, werkzaam in de rechtmatige uitoefening hunner bediening als dwang en wederspannigheid onder bepaalde omstandigheden met gevangenisstraf van ten hoogste vijftien jaar wordt bedreigd. Ook zij, die van al deze misdrijven tijdig genoeg kennis hebben gedragen om de politie te waarschuwen, doch dit opzettelijk hebben nagelaten, zijn strafbaar, terwijl degenen, die zich bij gelegenheid van een volksoploop niet onmiddellijk verwijderen na het derde bevel, behalve de risico van een kogel, ook nog de kans loopen tot ten hoogste vier maanden en twee weken gevangenisstraf veroordeeld te worden. De artikelen 108 en 109 richten zich tegen zoogenaamde politieke misdrijven, tegen welke soort van delicten volgens veler oordeel de allerzwaarste straffen niet gewettigd zijn, terwijl verder niet vergeten mag worden, dat aan hen, van wie bewezen wordt, dat zij een ander opzettelijk en met voorbedachten rade van het leven hebben beroofd, nog immer de doodstraf kan opgelegd worden.

De Loc. merkt hierbij op dat hierdoor nog een beteekenend aantal verzetslieden ter dood veroordeeld kunnen worden, wier schuld aan de verschillende moorden komt vast te staan. Voor het overige heeft de Regeering de oplossing gevonden van interneering op groote schaal.

Nieuw-Guinea.

Wanneer men de *Digoel-rivier*, een bochtige en dikwijls moeilijk bevaarbare stroom, 183 zeemijlen opvaart, een afstand als van Bazel naar Rotterdam, bereikt men het oord dat — volgens de *Java-Bode* (30 Nov.) — voor de *vestiging van de communisten* is gekozen. Wanneer de verstoorders van rust en orde zijn aangekomen in het gebied, waarvan *Merauke* de hoofdplaats vormt, en waarin nog een drietal gehuchten zijn gelegen, dan wordt de karavaan gericht naar een 30 M. hoogen heuvel. Dat is *Asiké*, het plekje dat speciaal voor deze vestiging is bestemd, gelegen in een verlaten land, waarin nomadenstammen rondzwerven en een enkele jager op paradijsvogels zich nu en dan vertoont. Het land is wellicht geschikt voor klein-landbouw. De bestuursvestiging te Asiké dateert van eenige jaren hèr. Zij zal nu iets belangrijker worden door den onverwachten „aanwas" der bevolking en wellicht in verband daarmede qualitatief iets beter worden bezet, maar overigens zal alleen de militaire bewaking voor dit gebied extra versterkt worden.

In de *Java-Bode* van 26, 27, 29 en 30 Nov. e.v. vertelt de heer *Ch. le Roux*, lid der Nieuw-Guinea expeditie, over een tocht naar den *Kauwerawetstam* te Pisano in het Van Rees-gebergte. Schr.'s algemeene indruk van deze Papoea's is dat zij in vele opzichten evenzoo voelen en denken als wij. Wat hun geestelijke vermogens aangaat lijken hem deze menschen voor menige andere volksgroep in onzen archipel niet onder te doen.

Industrialisatie van Indië.

Einde November had te Weltevreden de bijeenkomst plaats van de Studiegroep der Ver. *Koloniale Studiën*. Het meerendeel van de aanwezigen was tegenover *het industrialisatie-vraagstuk* sceptisch gestemd. Hun bezwaren hadden eensdeels betrekking op het ontbreken van de noodige natuurlijke factoren, andersdeels op de moeilijkheden, welke eene industrialisatie zou ondervinden, als gebrek aan geregeld werkende vaklieden, de geringe afzet onder de Inlandsche bevolking in verband met hare geringe koopkracht, de bezwaren verbonden aan protectie, de moeilijkheden van afzet van de producten in Oost-Azië; ook werd gewezen op de tot dusver met de industrialisatie verkregen ongunstige resultaten. Waar de Studiegroep de industrialisatie ter sprake had gebracht in verband met het bevolkingsvraagstuk op Java, was men van oordeel dat eene industrialisatie slechts een kleinen, alhoewel bij gunstigen uitslag niet te versmaden invloed op het bevolkingsvraagstuk zou kunnen uitoefenen. De heer *'s Jacob* stelde op grond van zijne ervaring zijne meening, dat hoewel de natuurlijke factoren niet verwaarloosd konden worden, de nadruk diende te worden gelegd op de persoonlijke eigenschappen van den ondernemer. Volgens hem waren de natuurlijke factoren niet slechter dan in andere landen, waar vele industrieën zijn geslaagd. Van de Regeering verwachtte hij voor de ondernemers steun en voorlichting, bewuste propaganda en instelling van een orgaan tot vereffening van de moeilijkheden. Industrialisatie van Indië achtte hij wenschelijk ter verhooging van de productie. Hoewel de agrarische productie hare grenzen nog niet had bereikt, is toch hare werkingssfeer begrensd. Ten bate van de aan de industrialisatie verbonden particuliere, fiscale en sociale belangen diende de volgens hem de industrialisatie met kracht te worden nagestreefd.

Met kracht nastreven. Die conclusie kan de *Deli Crt.* (29 Nov.) onderschrijven. Maar daarbij worde de grootste zorgvuldigheid betracht. Want Ned.-Indië zal nog een lange leerschool moeten doormaken eer het op industrieel gebied kan wedijveren met landen, die op dit gebied reeds een training van jaren achter zich hebben. De arbeidskrachten zijn niet zoo goedkoop, als men wel veronderstelt; men verliest het verschil in arbeidsprestatie uit het oog. Er zijn in Indië zeer bekwame arbeiders te vinden, die onder toegewijde Europeesche leiding zeer veel presteeren kunnen. Maar datzelfde geldt niet voor de zware industrieën, waarbij ook de lichaamskracht en het doorzettingsvermogen van den arbeider een belangrijken factor vormen. Waarbij ten slotte nog komen de training en ervaring, die eerst na vele jaren verkregen kunnen worden, naast de algemeene aanpassing van den Oosterling aan de eischen der Westersche productie, zooals regelmaat en arbeidszekerheid. Menige industrie die in Indië werkzaam is, kan slechts onder bizondere omstandigheden met Europa concurreeren. *De papierfabriek te Paderarang* heeft tot nu toe b.v. geteerd op een buitengewoon gunstig Gouv. contract en zal thans ook in vrije concurrentie zijn bestaansrecht moeten bewijzen. Zooals ook de *machinefabrieken te Soerabaja* nog steeds onder speciale voorwaarden moeten mededingen, terwijl de grootsche *fabriek van de Rhein—Elbe Union* het al zeer spoedig na de oprichting moest afleggen. Dat de *sigaren- en sigaretten-industrie* het volhoudt, is mogelijk toe te schrijven aan de grootere bekwaamheid der Inlandsche arbeiders voor lichte handenarbeid, dan voor de zwaardere industrieën.

II. UIT DE INLANDSCHE PERS.

Groote deining.

III (Slot).

De schrijver zou wel eens willen weten welke wapens, nu er geen voldoende voorraad levensmiddelen aanwezig is, Ned.-Indië heeft om in staat te zijn het Ghandi-systeem te volgen.

Natuurlijk zijn er wel voedingsmiddelen, doch die hoeveelheid is niet voldoende en moet het hoofdvoedsel der bevolking van elders worden ingevoerd, hoofdzakelijk omdat de voor de rijstcultuur geschikte gronden voor een groot deel worden benut ten behoeve van de suikercultuur.

Doch er is meer.

Nu een twintigtal jaren geleden hield de bevolking van Pekalongan en op tal van andere plaatsen op Java zich over het algemeen bezig met weven.

Dat bedrijf is grootendeels verdwenen, de sawahvelden werden omgezet in suikerrietvelden en het verdienen van geld is sedert dien tijd moeilijker geworden.

De van de voorouders geërfde weeftoestellen zijn op zijde gezet en men tracht thans in zijn levensonderhoud te voorzien door arbeid in de fabrieken, die zeker niet zwaarder is.

En, als de arbeider sterft, dan laat hij in den regel nog al veel nakomelingen na, die de oude weefmachines vreemde zaken vinden en van de kunst van weven in het geheel geen verstand hebben.

Over het feit dat men die machines wegwerpt

igt of terzijde stelt, behoeft men zich dan verwonderen.
egen zal weinig zijn te doen.
itsch-Indië zijn nog voldoende boschgronwezig, die door bewerking het grondkunnen leveren voor het vervaardigen ten.

Ned.-Indië zijn de boschterreinen omatuinen en rubberaanplantingen en is ng voor hare manufacturen voor een aangewezen op den invoer van Britsch-

nd van het vorenstaande, is de schrijver ng, dat het beter zou zijn wanneer Boedi h eerst eens inspande voor de opheffing dergaande of reeds ondergegane bedrijvoor opwekking tot zelfrespect en liefland en als die eigenschappen zich krachontwikkeld, eerst dan eens denkt over peratie.

Vereeniging dit niet, dan heeft zij niets stelling te verwachten.
coöperatie beweging kan men, volgens ver, beschouwen als te zijn eene intimide zijde van Boedi Oetomo, welke ten om, als men zich zelf voldoende weert, te geraken tot zelfbestuur.
n die omstandigheden niet aanwezig men moeilijk eensklaps overgaan tot eene atie.
ging van Boedi Oetomo heeft tot nu toe e uitkomsten opgeleverd dan deining in estuur, waarvan de leden bevreesd zijn ngename bedreigingen en te gehecht zijn niet onbelangrijke tractementen.
zij, duizenden Inlanders zijn ten deze offer geworden en worden door het beooden en bolsjewisten aangezien.
et het oog op die resultaten, dan foutief, n de bewering hoort uiten, dat een deel estuursleden van de vereeniging Boedi g te onervaren zijn om met vrucht eene litiek te volgen, vraagt de schrijver?
och niet verplichtend om zijne moedige eid te toonen aan het bestuur, dat sterk om dien overmoed te beheerschen of in ouden?
wel noodig is, is dat men zorgt door goede uitkomsten te verkrijgen, zonder en zonder schade van de vereeniging.
schaterlach van de partij van den Eco-Bond, zegt de schrijver en zie hoe die sedert het besluit van Boedi Oetomo, eene afdeeling van dien bond te Klaite, welke tot heden niet bestond en hoe thans propaganda maakt voor eene afdeegen, welke binnen korten tijd wordt ver-

uitgang van de eene partij is de achtern de andere en dat is het resultaat van Oetomosche politiek.
ijver vindt dit jammer.

UIT DE CHINEESCHE PERS.

Chineesche leden in de Algemeene Raden van Ned.-Indië.

II (Slot).

ens de beschouwing van den „Orang-tani" hten, wil de redactie van de „Perniagaän" paar onnauwkeurigheden recht zetten mededeeling n.l., dat het voorstel van de erden der provincie niet met 21 tegen 18 doch met 20 tegen 19 stemmen is aanen voorts dat niet alle Chineesche leden tel hebben gesteund.
ren Kan Hok Hoei, Pouw Beng Hong en Tjong stemden tegen.
de heer Yo Heng Kam stemde vóór.
geheel werden 39 stemmen uitgebracht, er die van den heer Yo Heng Kam en als aan de stemming had deelgenomen, dan uitslag 19 tegen 19 stemmen zijn geweest.
de medewerking van den heer Yo Heng haalde de groep der vóórstemmers dus de ming en mag men hem daarvoor erkentelijk

chen vindt de redactie van de „Perniaaangenaam te weten, dat de „Orang-tani" tot die groep van Chineezen, die het wen-

schelijk achten dat zij in de Algemeene Raden zitting nemen, in tegenstelling met de meening van een der journalisten van een der voornaamste Chineesch-Maleische nieuwsbladen en zijne intellectueele medestanders, die reeds zoovele malen hebben verkondigd, dat het niet aan te bevelen is dat Chineezen zich in de aangelegenheden van de verschillende Algemeene Raden mengen, omdat, zooals zij zeggen, die inmenging maar aanleiding geeft tot ontstemming met Nederlanders en Inlanders.

Hunne aanwezigheid in den Volksraad en Gemeenteraad wekt toch dikwijls vijandschap op.

Gelukkig hebben tal van andere personen meer gezonde denkbeelden en zijn zij wel in staat zelfstandig te oordeelen om te weten, dat de Algemeene Raden geen plaatsen zijn waar men denkbeelden van een journalist met zijne groep uitvecht, doch wel om de algemeene belangen der Chineezen te dienen.

Waren de Chineezen niet in die Algemeene Raden vertegenwoordigd, dan zouden al hunne aangelegenheden daarin worden besproken en behandeld, zonder dat de Chineezen de gelegenheid zouden hebben gehad hunne belangen te verdedigen.

Al is hun aantal in die colleges gering, in elk geval hebben hunne stemmen toch waarde, terwijl het reeds herhaaldelijk in de praktijk is gebleken, dat, wanneer de motieven van het voorstel van een Chineesch lid goed worden verdedigd, deze al heel spoedig kan rekenen op den steun van zijne groep.

De door de heeren Kan Hok Hoei en Khouw Kim An in hunne redevoeringen voorgebrachte denkbeelden hadden althans herhaaldelijk de sympathie van Nederlandsche en Inlandsche ambtgenooten, ook al behooren zij niet tot hunne partij.

In tal van de in de colleges behandelde aangelegenheden, al waren die ook niet altijd even belangrijk, hebben de bemoeienissen van de Chineesche leden herhaaldelijk goede uitkomsten opgeleverd, die in het belang waren van de Chineesche gemeenschap, doch niettemin durven tal van personen toch nog den raad geven om zich niet in te laten met de taak, welke voor de Algemeene Raden is weggelegd.

Het spreekt van zelf dat men voor eene goede uitoefening der functie van raadslid personen moet kiezen die goed in het openbaar kunnen spreken, voorts die bekwaam zijn en durf hebben en die met opgewektheid de belangen van de gemeenschap willen behartigen.

Zij moeten geen verlengstuk zijn van eene partij of van een bepaalde groep.

Vrij en onafhankelijk hebben zij hunne stemmen in de verschillende colleges uit te brengen, want iedereen, die onder invloed staat van anderen, gevoelt zich gebonden, kan niet breed meer denken en raakt ten slotte zijne vrijheid kwijt.

Het is de plicht van de Chineesche kiesgerechtigden om van het geschonken kiesrecht een goed gebruik te maken en bij elke voorkomende verkiezing de keuze te vestigen op personen, wien men, in het belang van de algemeene zaak, het volste vertrouwen kan schenken.

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

Menschenbeenderen in grotten en merkwaardige versteeningen op Celebes.

De Java-Post van 5 Nov. bevat over de hierboven genoemde onderwerpen eene korte beschouwing van O. H., welke wellicht, althans wat laatstgenoemd punt betreft, gegevens bevat voor een nader, wetenschappelijk onderzoek.

Na er op gewezen te hebben, dat het vinden van menschenschedels in grotten op Celebes nog geen bewijs is dat men hierbij te doen heeft met overblijfselen uit de grijze oudheid — gelijk „een of andere amateur-palaeontoloog" meent — vermeldt schr. het bestaan ook van grotten waarin menschelijke lichamen neergelegd zijn in den lateren tijd, ja in de twintigste eeuw.

„Zoo bevinden zich de beenderen van den laatsten onafhankelijken vorst van Mori, Makole Maroendoe, die in 1907 overleed, in een grot van het rotsachtige gebergte ten Westen van Sampalowo. In 1908 zijn de beenderen van dezen vorst nog eens netjes schoongemaakt door de mannen van Sampalowo gedurende het doodenfeest aldaar, waarna ze weder naar de grot zijn teruggebracht.

Het gebruik wilde namelijk bij de To Mori nog in de jaren 1908 tot 1911, dat de lichamen der

Aan de Leden van „Oost en West"

Het bestaan van het „Koloniaal Weekblad" is, dit behoeft geen betoog, een levensbehoefte voor Uw vereeniging.

Op twee manieren kunt U het orgaan steunen:

1°. door de adverteerders, die Uw weekblad helpen financieren, met Uw inkoopen te bevoordeelen en daarbij den naam van het blad te vermelden,

2°. door Uw leveranciers aan te sporen in Uw orgaan te adverteeren, of door onzen reiziger bij Uw leveranciers een introductie te verschaffen.

Mogen wij op Uw medewerking in deze rekenen?

DE UITGEEFSTER.

overledenen in een uitgeholden boomstam geplaatst werden en zoo boven de aarde werden gehouden, totdat het vleesch absoluut tot ontbinding was overgegaan en de beenderen heel bloot lagen. Men schatte den tijd daarvoor op ong[eveer] ... weken.

Uit eerbied voor de overledenen, vooral de overleden vorsten, maakten de stamgenooten [het] gebeente schoon. Het volksgeloof toch leerde, dat de ziel in het lichaam kon terugkeeren, zoolang er nog vleesch aan het gebeente kle[e]fde. Waren de beenderen eenmaal geheel bloot, dan zou de ziel niet meer met het lichaam vereenigd kunnen worden.

Niet alleen de To Mori, doch tal van andere stammen in het gebied van Mori volgden dezen doodencultus. Evenwel zijn er ook stammen in datzelfde gebied, die de lijken begraven, o.a. de To Wana en de To Lolaki. Deze laatste volksstam is vermoedelijk verwant met de To Wana en heeft vroeger het Lambologebergte bewoond, doch is langzamerhand meer naar het Zuiden getrokken en vormde in 1910 nog een soort bufferstaatje tusschen de heidensche To Mori en de Mohammedaansche To Boengkoe. Het spreekt van zelf, dat de To Boengkoe, die den Islam belijden, de dooden begraven.

Vindt men op Celebes geraamten of resten van geraamten in grotten, dan kan men er zeker van zijn dat die beenderen daar nedergelegd zijn door familieleden, die een zekere piëteit hebben willen betrachten, als wij in acht plegen te nemen bij het begraven van onze afgestorven familieleden en vrienden."

Verder maakt dezelfde schrijver nog melding van een opmerkelijke vondst: „In de omstreken van Rappang en Enrekang worden vele versteeningen aangetroffen, hetgeen natuurlijk een gevolg is van de samenstelling van het uit bronnen afkomstige water. In de Salo Mata Allo (Zonnerivier) nabij Enrekang vond ik eene versteening, welke door den off. v. gezondh. Dr. F. W. van Haeften onmiddellijk herkend werd als een menschelijke voet. Toen Dr. v. H. ons de lijnen aanwees, was het voor ons allen even duidelijk: het was een versteende menschenvoet.

Op de toppen van enkele heuvels tusschen Enrekang en Kaoetoe vindt men steenen, waarvan de Javaansche militairen bij eerste ontmoeting zeiden: Retja (beelden). En inderdaad gelijken vele steenen op afbeeldingen van menschen. De bevolking in die streek zegt dat het versteende menschen zijn uit den heel ouden tijd, die op de heuvels in een watervloed omgekomen zijn."

Een geschrift over Soemba

In de reeks handboeken „Onze Zendingsvelden" is, als No. 5, het eiland Soemba behandeld. Schr. is Ds. D. K. Wielenga, die vele jaren op dat eiland als missionair-predikant vertoefde; trouwens uit de behandeling der stof bemerkt men onmiddellijk te doen te hebben met een deskundige, die uit eigen ervaring land en volk en het zendingswerk beschrijft.

In het eerste hoofdstuk wordt de geschiedenis van het eiland beschreven, het tweede handelt over land en volk, het derde behandelt meer in het bijzonder den godsdienst, het animisme in de bijzondere vormen die het op Soemba aanneemt. Het overige is geheel aan de geschiedenis der Zending gewijd.

Zoögraphie van den Indischen Archipel.

In de reeks geschriften: „Volksuniversiteitsbibliotheek" (uitgave van de erven F. Bohn te Haarlem) is als No. 35 verschenen: Zoögraphie van den Indischen Archipel, door Dr. L. F. de Beaufort, Directeur van het Zoölogisch Museum te Amsterdam.

Het, ook voor den leek, aantrekkelijk geschreven boekje is als volgt ingedeeld. Hoofdstuk I bevat de Inleiding, II en III behandelen de Groote Soenda-eilanden: Sumatra, Borneo en Java, waarvan de fauna zooveel overeenkomst vertoont met die van het zuidoostelijk deel van Azië, zoomede de kleinere eilanden in het westelijk deel van den Archipel; IV beschrijft de dierenwereld van Nieuw-Guinea, welke met die van Australië overeenstemt; V is gewijd aan de „midden-moot": Celebes, de Molukken en de Kleine Soenda-eilanden met hun gemengde Indische en Australische fauna, welke voor den zoöloog het groote struikelblok zijn wanneer het er om gaat eene verklaring te geven op welke wijze die eilanden hun tegenwoordige fauna gekregen hebben.

Eenige illustraties zijn tusschen den tekst opgenomen en een kaart van den Ind. Archipel [sluit] zich aan het slot.

Landbouw. Tijdschr. der Vereeniging van Landbouwconsulenten.

Uit den inhoud der Nov.-afl. Patchou[li] ... sche olie, verkregen uit een plant welke ... Atjeh wordt gecultiveerd), door Dr. H. Loos ... H. Gonggrijp. — Eenige mededeelingen ... eenden (in de streek gelegen ten Zuiden ... Tobameer), door ir. A. W. Huidekoper. ... eenkomsten voor de levering van landbou[w]... ten voor de Inlandsche la[nd]bouwers, door ... Koens. — De invloed van het landbouw... op den landbouw in Tropisch Nederland, ... Sibinga Mulder (ontleend aan de Ind. Mercuur). ... Landbouw in den Volksraad. — Boekbespr[eking] ... Landbouwatlas voor Java en Madoera, ... door G. J. Vink en A. A. Crinse le Roy.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 22. Albizzia ... lucana in rubbertuinen. — Het verduurzamen ... vruchten met latex, door ir. J. G. Fol. — ... bijzonderheden omtrent het Plasmochine. — ... door H. Veen Sr. — De toekomst van de ... rubberproductie van Brazilië. — Herbe... een probleem voor de rubberindustrie, door ... guharson. — De toekomst der koffiecultuur in ... Oost-Indië (ontleend aan de Ind. Mercuur). ... en kinine, een studie van dr. A. Groothoff. ... strijding der malaria.

De Indische Culturen.

No. 22 (:van 25 Nov.) bevat o.m. Een ... van boschproducten (te Soerabaja), door A. ... Bianchi (met afb.). — Thee in Noord- en ... Afrika (met afb.). — De bestrijding van ... plagen per vliegtuig en hare mogelijkheden ... Ned.-Indië, door Prof. Dr. J. C. Th. Uphof ... Leefmans (slot). — Uit de geschiedenis ... theecultuur, door S. Kalff (slot). — Het ... Instituut (aan het Algemeen Handelsbl. ... artikelen van Prof. Mr. M. W. ... Treub ... C. Prinsen Geerligs). — Mycologie (kennis der ... denstoelen). — Vijftig jaren landbouwonder... Wageningen maakt de balans op.

De Indische Post.

De rubriek „Onze Meening" in het Nr. v... Nov. bespreekt den „Bloednacht" op West... Het artikel bevat verschillende verwijten aan ... adres van de Overheid „voor wie het op... geweldige blamage was". Verder wordt aan... gen op het nemen van repressieve maatregelen ... aanzien van de schuldigen. — De hr. D. ... schrijft over de pers in Indië, met als uitgan[gspunt] ... de voordrachten over hetzelfde onderwerp ... heeren Lievegoed en Feith, onlangs te ... hage gehouden. — Verder bevat dit Nr. ... schouwingen naar aanleiding van de jongste ... raadzittingen.

De Indische Verlofgange[r]

Het Nr. van 24 Dec. bevat o.a. Een groote ... stelling (met de bronwaterleiding te Batavia ... v. d. B. — Baron Sloet van de Beele (Gou... van Indië), door S. Kalff. — Indische ... (kunstnagels), door P. B.

Indië Geïllustreerd Tijdschrift.

Afl. 20 (22 Dec.). Een en ander uit Java's ... verleden (vervolg), door L. Met afb. — ... schetsen (uit Sumatra's Westkust), Met ... volg). — Het vraagstuk van Java's bev... aanwas, door Prof. Dr. A. W. Nieuwenhuis ... volg). — Het meer van Pandjaloe (op Java ... Gertjan (met ill.).

De Indische Mercuur.

No. 52 (29 Dec.). Over de samenstelling ... eenige op verschillende wijzen bereide thee... ten. (Berichten van de afdeeling Handels... van het Koloniaal Instituut. No. 28). — ... vruchten in de hoofdstad, door ir. W. L. ... — Rozenhout-exploitatie in Suriname. ... kest ter opheffing van Suriname. — ... richten. — Kleine mededeelingen. — ... berichten en verslagen, zoomede de overige ... rubrieken, waaronder een literatuuropgave ... vezelstoffen, plantenziekten en plagen, ... vraagstukken.

De West-Indische Gids.

Inhoud der Jan.-afl. Een wonderlijke ... ming tegen Porto-Rico, door Mr. B. de Gaay ...

— Schetsjes uit Albina, door H. Schütz. — ...geschiedenis van St. Eustatius, door S. Kalff. ...erlei hout van Suriname, door Joh. F. Snel... — Boekbespreking, door Jhr. L. C. van Pan... (Dr. G. Lindblom. Eenige Details in der Or...ntik der Buschneger Surinams) en door C. K. ...(W. R. Voullaire. Land, Leute und Missions... in Suriname). — Bibliographie.

...Bijdragen Taal-, Land- en Volkenk. v. Ned.-Indië.

...3—4 van deel 82 der door het Kon. Inst. v. T. L. en Vk. uitgegeven Bijdragen heeft den ...den inhoud. Bali 1800—1814, door C. Lek...ker. — Onze eerste vestiging in Djambi. ...oorspronkelijke stukken, door J. W. J. Wel... (met schetskaart). — Een nieuwe bijdrage tot ...nis van het Shamanisme bij de Pasemahers, ...W. Hoven. — Mededeelingen betreffende de ...afdeeling Batjan, door W. Ph. Coolhaas (met ...en en bijlagen). — De Savoeneezen, door F. ...de Wetering (met afbeeldingen). — Begra... op Soemba (met afbeeldingen). — Notulen van ...vergaderingen gehouden in Juni, Sept., ...Nov. 1926.

* * *

...öchste Wesen im Heidentum, von Prof. Dr. ...Nieuwenhuis. III. Der Begriff eines höchsten ...unter den niedrigst stehenden Völkern ...b des Indischen Archipels. (Intern. ...Ethnogr. Bd. 27 Nr. 5—6).

...al man. A record from Borneo, by Ch. Hose. ...preface by Prof. G. Elliot Smith. With ...ions and a map showing the distribution of ...s (London, Macmillan and Co.).

...cht van de Inlandsche en Maleisch-...he pers, 27 Nov. '26. No. 48. (Bureau voor ...lectuur en aanverwante aangelegenheden ...reden).

...orweegsche leprawet, zooals zij in Noor...den ten dage wordt toegepast, is toepasse... Indonesië. Voordracht door Dr. J. B. ...(Nederl. Tijdschr. v. Geneesk. 1926, II, ...).

...en uit het leven van Ludwig Ingwer Nom... den Apostel der Batakkers (vervolg), ...H. Hemmers. (De Banier, 18 Nov. '26).

...reau. Les escales maritimes. Le port de ...(Indes Néerlandaises). Avec cartes et ill. ...Librairie Maritime Internationale).

...boek voor Cultuur- en Handels-onderne... in Nederlandsch-Indië. 1927. 39e Jaargang. ...dam, J. H. de Bussy).

BOEKBESPREKING.

Bali en Lombok. Geschriften van F. A. Liefrinck. Met een inleiding van Professor J. C. van Eerde. — Amsterdam, J. H. de Bussy, 1927.

...boekdeel van 542 blz. zijn, met toestem... der betrokken tijdschriften en met mede... van het Bali-Instituut, de voornaamste ...als afzonderlijke boekwerken verschenen ...ften van den heer F. A. Liefrinck uitge... voorzien van eene Inleiding door Prof. van ...en van een Register door den auteur. Van ...is ook een portret opgenomen uit zijn ...tijd". Het is 54 jaar geleden, dat de ...in Indischen dienst trad, en 17 jaar, ...werd gepensionneerd. Van de 33 jaren daad...dienst bracht hij er 16 door op Bali en ...en men kan wel zeggen, dat hij al de be... momenten uit de wordings- en ontwik...geschiedenis van dit gewest heeft geleid: ...periode, die aan de vorming der residentie ...ing, dan de regeling der landrente en de ...ingen met de nog onafbankelijke vorsten ...Bali en van Lombok. Als inspecteur der ...op Java werd hij in de zware dagen der ...expeditie vier maanden gedetacheerd naar ...west, waarvan hij van 1896 tot 1901 het ...was. En als lid van den Raad van Indië was ...de man, die als Regeerings-comissaris in ...vóór, tijdens en na de Zuid-Bali-expedities ...ursinvoering in het nu afgeronde gewest ...

...geboren bestuurder was tevens een man ...etenschappelijken aanleg, die bovendien de ...zat de vruchten van zijn scherpzinnige on...ingen in klaren, gaven en zakelijken vorm ...deelen. Zijn opstellen over Bali en Lombok hebben daardoor klassieke en voor den jongen bestuursambtenaar vormende waarde gekregen. Zij zijn modellen gebleven voor de wijze van vastlegging en conserveering van bestuursbeleid.

Het was dus een goed werk deze opstellen, van 1886 tot 1902 in verschillende tijdschriften verschenen, voor een jonger geslacht weer gemakkelijk toegankelijk te maken.

Men vindt hier bijeengebracht de artikelen, in Lekkerkerker's „Overzicht der literatuur omtrent Bali en Lombok tot einde 1919" in extract medegedeeld onder B 162, De rijstcultuur op Bali (Ind. Gids 1886 en '87), waarbij aansluit B 175, Een proef op de som (Tijds. Binnenl. Bestuur 1890 en '91); B 172, de magistrale Bijdrage tot de kennis van het eiland Bali (Tijds. Bat. Gen. XXXIII, 1890); B 170, Verslag enz., als artikel: „De onbebouwde gronden in de landschappen Boelèlèng en Djambrana" geplaatst in Tijds. Binnenl. Best. 1889; B 297, Een staatsstuk van den vorst van Lombok (Tijds. Bat. Gen. XLII, 1900); B 298, Slavernij op Lombok (ib.) en B 312, De residentie Bali en Lombok na het jaar 1894 (Versl. Indisch Gen. 1902).

Suriname.

Nog steeds geen couranten uit Suriname ontvangen.

„De Surinamer" wordt ons — zonder dat wij de reden kunnen bevroeden — heelemaal niet meer toegezonden. Omtrent den terugkeer van de expeditie-Stahel moeten wij daarom het een en ander ontleenen aan „De Maasbode" van 28 December:

„Prof. Stahel zag er vrij slecht uit, veranderd en vermagerd — hij was 20 kilo afgevallen — en afgemat. Ir. IJzerman had de ontberingen beter doorstaan.

De laatste twee maanden had de expeditie bar gebrek geleden. Een menu dat onveranderlijk begon met blomsoep 's morgens — waarschijnlijk tot dusverre onbekend in de culinaire wetenschap — 's middags rijst met boonen, welke al den eerbiedwaardigen leeftijd van een jaar bereikten en dus nagenoeg uitgedroogd waren en dan 's avonds weer blomsoep.

Het gevolg van deze eentonigheid was, zooals zich begrijpen laat, beri-beri, die den professor het sterkst aangreep en wel zoo, dat hij zelf nog weinig hoop had de hoofdstad te bereiken.

Bij de beri-beri kwam nog malaria, waaraan ook zijn reisgenoot, de heer IJzerman, niet ontkwam.

Zijn behoud dankt professor Stahel eigenlijk aan de bekende Paranoten, die zij onderweg konden vinden. Hadden zij deze niet gehad, de beri-beri zou hem ten gronde hebben gericht.

Vóór dezen angstigen tijd was het verloop zeer goed geweest. Er was voedsel genoeg, het werk ging goed, zoodat de resultaten bevredigend konden worden genoemd. Wild was er vooral in het gebergte naar believen.

Het edelste wild was wel te vinden in het apengilde, waarin kwattas en brulapen wel de eereplaats verdienen. Hun vleesch doet beslist niet onder voor dat van goede boschvarkens en stelt b.v. dat van de powisi verre in de schaduw.

Bij het terugkeeren ondervond men echter de bovenomschreven ellende tijdens de rivierreis"...

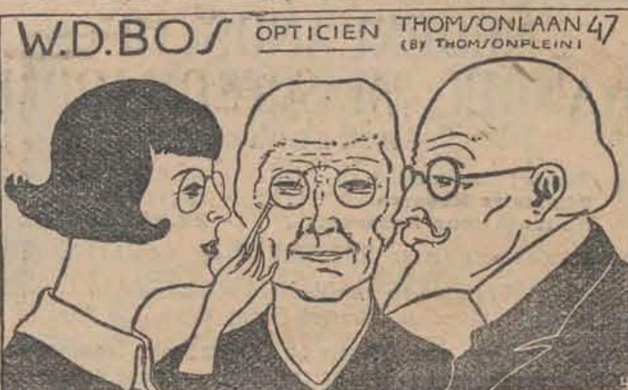
Wij veroorloven ons hier de vraag: zou de expeditie niet een voldoende hoeveelheid lemmetjessap, het sedert eeuwen beproefde middel tegen scheurbuik, hebben medegenomen?

„Op het gebergte zelf had men een prachtig vergezicht; om zoo te zeggen, over heel Suriname. Overal echter zwaar bosch. Slechts hier en daar, heel spaarzaam, een naakte helling, die vreemd tusschen al het groen lag.

En eigenaardig — van al de tallooze boomsoorten in die uitgestrekte bosschen, haast geen enkele vrucht.

Er zijn enkele noviteiten ontdekt op botanisch gebied en vooral de geologische vondsten zijn meegevallen. Meer dan men dacht. De topografische waarnemingen van kolonel Kremer zijn eveneens van belang. Daarover zullen later natuurlijk bijzonderheden te vinden zijn in de verslagen"...

„Pater Ahlbrinck, die in September vertrok om contact te zoeken met bovenlandsche Indianen, is met een man of zes aan de Boven-Koetarie achtergebleven. Hier had de expeditie een vijftal Indianen ontmoet, die zeer schuw waren en aanvankelijk wegliepen. Later kwamen zij echter terug en wilden zelfs den pater wel te woord staan. Aangezien

er reeds vijf ontmoet werden, werd de begrijpelijke veronderstelling gemaakt, dat er nog wel meer zouden zijn. Pater Ahlbrinck bleef dan ook achter om te trachten er contact mede te krijgen" . . . .

„Omtrent het laatste deel van de reis, d.i. vanaf het contact met Pater Ahlbrinck, vernam het blad ook een en ander.

Pater Ahlbrinck, die zijn toog verloren had bij een rivierongeval, wandelde er rond in zwarte kniebroekjes. Men stelle zich nu voor wat een ramp het was toen op een kwaden nacht een pijp van dit onmisbaar instrument bleek verorberd te zijn door witte mieren. Professor Stahel deed toen genereus afstand van een zwart fotodoek, dat met virtuositeit werd omgezet in een broekspijp.

Hierin kon nu de nijvere onderzoeker zich wederom toonbaar bewegen — in het bosch is men gauw tevreden.

Van de Saloemas, de Indianen, die het hoofddoel vormen van Pater Ahlbrinck's tocht, werden er slechts vijf ontmoet. Deze Indianen zijn daarom zoo interessant voor hem, omdat zij in de laatste vijf en zeventig jaar niet door blanken zijn bezocht.

Geheel zonder contact met de bewoonde wereld zijn zij echter niet gebleven, want prof. Stahel vond in hun bezit voorwerpen, die bewijzen, dat zij door anderen — Boschnegers of Indianen — nog in verbinding staan met de beschaafde wereld.

Ook van balatableeders zijn in de bovenlanden sporen gevonden, verder dan men had kunnen denken. Tot op een halven dag van het uitgangspunt aan de Lucierivier vond men nog een overblijfsel van een kamp, dat er klaarblijkelijk door bleeders was neergezet.

Van een plan, om over Brazilië terug te keeren, moest worden afgezien wegens te kort aan personeel.

Aan Pater Ahlbrinck werd toen alles gelaten wat onderweg had moeten dienen als ruilmiddel in geval van voedselnood. Daarenboven had hij zelf voorraad voor een maand of twee.

Hij is dus tegen het einde van het jaar te verwachten of in Januari, tenzij hij zelf zijn program wijzigt en zich een weg baant."

* * *

Van de hand van den heer W. de Cock Buning — wiens *„Rapport over Suriname"* wij onlangs bespraken — een belangrijk artikel, onder het hoofd *„Geen halfwerk voor Suriname"* in „De Opbouw" van 15 December.

Wij ontleenen daaraan het volgende:

„Het is geen geheim dat Minister Koningsberger het voornemen koestert om bij de aanstaande behandeling der begrooting van Suriname in de Tweede Kamer eenige maatregelen voor te stellen welke de economische ontwikkeling van dat gebied moeten bevorderen. Welke die maatregelen zijn, weet ik niet, maar als ik bedenk hoe eeuwen lang Suriname in het leven gehouden is met lapmiddeltjes, hoe weinig in Nederland beseft wordt dat de 50 millioen gulden welke sinds 1867 in den vorm van subsidies naar Suriname zijn gevloeid weggegooid geld is, omdat geen Nederlandsche Regeering de durf gehad heeft een scherp omlijnd en behoorlijk gefinancieerd ontwikkelingsprogram op te zetten, dan kan ik de vrees niet van mij afzetten dat ook ditmaal volstaan zal worden met tegemoetkoming aan enkele desiderata".

Daartegen wil de schrijver waarschuwen. Na de denkbeelden van den Ondernemersraad voor Suriname te hebben samengevat, wijst de heer de Cock Buning er op, dat die denkbeelden zich vrijwel uitsluitend richten op de bevordering van den groot-landbouw, waarom hij de bijzondere aandacht vraagt voor de maatregelen welke noodig zijn in het belang van de andere groepen en van de kolonie in haar geheel.

De schrijver toont daarna met cijfers aan dat de klein-landbouw voor de welvaart der kolonie een zeer belangrijke factor is. Hij meent daarom dat aan de wenschen van den Ondernemersraad de volgende eischen moeten worden toegevoegd:

1⁰. aanleg van bevloeiingswerken;

2⁰. beschikbaarstelling van trekvee, inrichting van een goed landbouwcrediet en andere maatregelen ter bevordering van den klein-landbouw.

Maar ook daarmede is men er nog niet. Ook al kwamen de klein-landbouwers tot welstand, dan nog is het *aantal* inwoners te gering om de kolonie financieel onafhankelijk te maken van het moederland.

De bevolking moet dus vermeerderd worden; in de eerste plaats door betere hygiënische ver[...] in de tweede plaats door invoer van [...] arbeiders, en in de derde plaats door aan[...] *vrije landbouwersgezinnen.*

„Voorwaar — aldus vervolgt de schrijver [...] *eenige* weg voor Nederland om te ontkom[en aan] de steeds stijgende subsidies, welke opnie[uw] een half millioen per jaar zullen stijgen[...] voorgestelde steun aan den groot-landbouw [...] lijkheid wordt, is om *alle* middelen te b[...] men om binnen zoo kort mogelijken tijd [...] king te doen toenemen."

Ten slotte behandelt de schrijver de v[...] de opheffing van Suriname moet worden [...] pakt.

Wat onmiddellijk gedaan kan worden is [...] Regeering kan door de Tweede Kamer der [...] Generaal worden uitgenoodigd om in over[...] een door de Regeering te benoemen des[...] commissie of raad nog vóór einde 1927 een [...] wikkelingsplan over te leggen, waarin de [...] cieele consequenties zoo nauwkeurig mogel[ijk] aangegeven, terwijl de Kamer principieel [...] stemming betuigt met de voorbereiding van [...] vormingsplannen door het toestaan van een [...] waaruit kunnen worden bekostigd de vo[...] dingswerken benevens de urgente maatre[gelen] de Minister van Koloniën waarschijnlijk [...] stellen. Wij komen dan eindelijk uit het [...] van adviezen in dat van handelen."

* * *

In de pers is de belangstelling voor Su[riname] gelukkig nog niet aan het afnemen. In het [...] meen Handelsblad" van 29 December een [...] van J. C. N. *„Heeft Suriname een toekomst* [...] het „Nieuwsblad van het Noorden" (Gr[...] wijdt in zijn nummer van 24 December aa[...] name een beschouwing en in „Het Vaderland" [...] 28 December een interessante brief uit Pa[...]

* * *

Ten slotte knippen wij uit het jaarov[erzicht] de „Nieuwe Rotterd. Courant" van 31 [...] Avondblad F het volgende:

„Wat West-Indië betreft, zoo biedt de [...] kelijke verbetering van Curaçao's scheepv[aart] 1926 dit eiland nieuwe oeconomische kanse[n ...] wijl toegenomen belangstelling voor [...] Suriname, waaraan de voorstellen van den [...] nemersraad voor Suriname concreten vorm [...] gegeven, voor Nederlandsch Guyana de [...] heid opent van een mobilisatie van Oost-[...] ondernemerskapitaal ten behoeve van de [...] Indische kolonie".

Curaçao.

Gelijkstelling van akten.

II.

Eigenlijk kunnen wij wel de laatste vr[aag] eerst beantwoorden. Zonder dat wij on[...] nader uiteenzetten zal deze vraag aldus [...] ven kunnen worden: Is de *Amigoe* erin [...] de gelijkwaardigheid der Curaçaosche en [...] landsche bijakten aan te toonen? Vooro[p ...] dat wij de acten Fransch, Duitsch en Spaan[sch ...] de door het blad zelf aangevoerde redenen [...] uitschakelen. Blijft over het Engelsch, waar[...] alleen gezegd wordt, dat de redacteur van [...] *talen* in 1923 zou hebben gezegd, dat de [...] van Curaçao „veel te moeilijk en onoordeel[kundig ...] zijn. Dat kan toch ook met heel veel goe[de wil ...] moeilijk als een compliment beschouwd [...] Wij althans kunnen er moeilijk iets ander[s ...] dan een aanklacht. Maar, zal men [...] iemand aan die veel te moeilijke en onoor[...] dige eischen voldoet en akte-bezitter wo[rdt ...] moet hij toch wel minstens even goed zijn [...] die in Nederland aan veel gemakkelijker [...] deelkundiger eischen voldoet. Dat zit no[...] wij willen antwoorden. Dat veel te moeilijk[e ...] mee een gevolg zijn van het onoordeelk[undige ...] dit laatste kan moeilijk aan anderen dan [...] examinatoren geweten worden; die zullen [...] deskundig zijn geweest.

In dit verband wijzen wij er uitdrukkelijk [...] wij onze vraag zoo ingekleed hebben, dat [...] leen de gelijkheid der exameneischen [...] trokken werd, maar ook die der exam[...] deze laatste nu zijn behalve de exameneisch[en ...] examinatoren en candidaten noodig. Ove[...]

de *Amigoe*, en daar juist hierin lag onze dat de in Curaçao behaalde akten niet gelijk- zouden zijn met de Nederlandsche, is door onze vrees niet weggenomen, zelfs niet toegeven, dat de exameneischen minstens zijn in beide landen.

gaan wij nu nader toelichten, altijd be- ons van beter oordeel te laten overtuigen. de candidaten. De *Amigoe-redactie* zal dat *het* zwakke punt van den Cura- de beheersching van het Nederlandsch. de exameneischen te blijven — van de wordt o.a. verlangd dat zij een niet stuk proza uit de vreemde taal in het vertalen en omgekeerd. De exami- Nederland vertalen dus uit het Engelsch moedertaal en uit hun moedertaal in het de Curaçaosche examinandi, die der bo- eilanden uitgezonderd, vertalen in allen uit de eene vreemde taal in de an- dit zeer belangrijke verschil *mag* o.i. de in Curaçao bij de beoordeeling van het dezelfde maatstaf aanleggen als die and, *althans niet wanneer hij dezelfde opgaven den examinandus voorlegt.* En ge- uitslagen der examens moeten wij aan- die examinatoren dienovereenkomstig verstaan, anders zouden die uitslagen veel moeten zijn.

de examinatoren! Wij kunnen niet aan- de *Amigoe* meent, dat de examencom- Nederland en Curaçao gelijkwaardig zijn. voor de deskundige leden dezer com- aangewezen op haar eigen onderwijskrach- zouden van de Curaçaosche onderwijzers wijzeressen niet gaarne anders dan goed maar hun bevoegdheid om voor L. O. bij- examineeren zoo, dat de uit te reiken gelijkwaardig zijn met de Nederlandsche, toch in twijfel trekken. Dat zij deze be- niet hebben, is niet hun schuld, en dat Curaçao moet roeien met de riemen, die weten wij ook. De *Amigoe* zal de des- van den oud-directeur der Hendrik- heer Kesler, althans tot 1915, wel niet trekken en diens bijdrage in ons blad l.l. zal der redactie wel niet zijn ont- voor de jaren van 1916 af leze de redactie eens over wat de *Koloniale Verslagen* over het personeel van het openbaar on- ook zijn leden voor de examencommis- Wij willen daaruit ook wel een bloem- samenstellen, maar beloven dan geen opwek- lectuur.

ingen van den heer Meerdink, waarover het heeft, zijn ons niet onbekend. Maar heer Meerdink kon geen ijzer met handen wat hij op papier zette, was in de prak- niet aanstonds bereikt.

dat de Curaçaosche exameneischen „veel en onoordeelkundig" zijn genoemd, kun- dergelijke ondeugdelijke eischen behaal- ma's niet gelijkwaardig zijn met de Neder- Wij kenden deze uitlating niet en vree- de *Amigoe* aan de gehoopte gelijkstelling zal hebben gedaan door dit hoogst on- oordeel wereldkundig te maken.

Koloniale Raad.

vacature-Penso zijn als candidaten aan de voorgedragen de heeren Jossy Henriquez Caprilles.

Kamer van Koophandel.

laatste verkiezing voor leden van de Ka- Koophandel alhier werden herkozen de J. P. C. Ecker, S. M. L. Maduro en geko- heeren G. J. Ferguson en Jossy C. Henri- slechts 58 personen hadden bij deze verkie- hun kiesrecht gebruik gemaakt.

(*A. d. C.*)

Uit den Verren Vreemde.

Verzoeningspolitiek in Egypte.

loop van zaken in Egypte is een van aan- verrassing.

den grooten oorlog wist Britsche invloed aan te wakkeren om zich los van Turkije . Bij het Suez-kanaal wierpen de Engel- delijke versterkingen op. Na den vrede van kende Egypte een tijd de weelde van twee een die de Turksche suprematie nog erkende, een die, los van Stamboel, door Britschen steun sterk was. De laatste won 't. Maar de nationalisten waren van oordeel, dat Egypte er niets bij gewonnen had, Londen bemoeide zich veel meer met den gang van zaken dan Constantinopel ooit gedaan had.

Groot-Brittanje richtte zijn politieke bemoeienis vooral op twee punten, de veiligstelling van het Suezkanaal, en de overheersching van Soedan, de groote provincie, die onder gemengd Britsch-Egyptisch bestuur stond en van welke voor de toekomst belangrijke economische voordeelen worden verwacht. De nationalistische partij sprak zich ook ten opzichte van deze punten sterk tegen de Britsche overheersching uit.

Het was vooral Saäd Zagloel, die de nationalisten inspireerde en die in geschrift, woord en daad tegen de toenemende Britsche inmenging verzet aanteekende. Het kwam tot zoodanige relletjes, dat de Hooge Britsche Commissaris besloot Zagloel, zonder vorm van proces, te doen oppakken. Hij werd verbannen. Eerst werden de Seychelles-eilanden tot ballingsoord aangewezen; om gezondheidsredenen werd hij naar Malta over gebracht, en om dezelfde redenen werd hij in vrijheid gesteld. Na een verblijf tot herstel in Frankrijk, in Egypte teruggekeerd, werd hij weer leider van de nationalistische partij.

De partij groeide. Egypte heeft een kiesstelsel gekregen. De kiezers hebben een nationalistische meerderheid in het parlement gebracht, waardoor Zagloel het leidende hoofd ervan geworden is. Zijn verleden en dat van zijn partij indachtig, zou men nu een poging tot uitbanning af althans tot zeer ver terugdringen van den Britschen invloed hebben kunnen verwachten. 't Tegenovergesteld ziet men echter gebeuren, niettegenstaande de jongste tijd de tegenstelling tusschen de partijen nog scheen te hebben verscherpt.

Nadat de nationalisten zich in Soedan meer hadden laten gelden dan Londen welkom was, zijn toch relletjes te Chartoen aanleiding tot een zóó doortastend optreden van Britsche zijde geworden, dat er aan den Egyptischen invloed geen ruimte meer werd gelaten. Na den geruchtmakenden moord te Kaïro gepleegd op den Sirdar der Britsche bezetting in Soedan, nam Engeland daar de leiding der zaken en de veiligheidsmaatregelen geheel over (onlangs werd de terechtstelling gemeld van den schuldige aan dien moordaanslag). Het was Zagloel nog, die, vooral in het voornaamste nationalistisch blad *Wafd*, opkwam tegen het onrecht Egypte aangedaan, en die de relletjes verontschuldigde als uitgelokt door de Britsche willekeur.

Met die Soedanbezetting is 't heel eigenaardig gegaan. Nadat Londen besloten had deze geheel door Engeland te laten geven, had het het toenmalige ministerie Ziwar pacha tot het besluit weten te brengen, om de 750.000 P.St., totdien uitgetrokken op het budget voor het Egyptische aandeel in die bezetting, voortaan ter beschikking te stellen voor de Britsche bezetting. Natuurlijk waren Zagloel en de zijnen hierover verontwaardigd.

Het kabinet Ziwar bezweek en werd vervangen door een ministerie Adli pacha Sjeken, terwijl, zooals gezegd, Saäd pacha Zagloel de leidende persoonlijkheid in het parlement werd.

Hoewel deze combinatie nu reeds sedert Mei bestaat, heeft Zagloel geen der met heftigheid verdedigde nationalistische eischen in de practische politiek naar voren gebracht, noch de opheffing geëischt van een der fel bestreden maatregelen.

Ministerie en parlement laten de buitenlandsche en Britsche politiek liefst buiten bespreking. De gevoeligheid van den Hoogen Britschen Commissaris in Egypte wordt ontzien. Toen in September het budgetdebat voor de landsverdediging aan de orde kwam, waarbij zoowel over het geld voor de weermacht in het algemeen — één millioen P.St. —, als over de 750.000 P.St. voor de Britsche bezetting van Soedan beslist moest worden, verwachtte men een rumoerige vergadering. Een drietal extremisten gingen heftig te keer en stemden tegen, doch overigens bleef 't bij kleine emoties, zonder tegenstemmen. Duidelijk bleek dat Zagloel de politiek zóó leidt en beheerscht.

De verklaring, die voor dit verschijnsel wordt bijgebracht, voldoet niet, maar een andere is toch ook niet te vinden. Er worden twee overwegingen bijgebracht, waardoor Zagloel getemd zou zijn. Zijn deze al bezwaarlijk als voldoende te aanvaarden, nog moeilijker valt 't ze als afdoende te beschou-

wen voor den volslagen ommekeer van de geheele nationalistische partij.

Zagloel's gezondheid wordt, in verband met zijn leeftijd, als eigenlijke oorzaak van zijn volgzaamheid beschouwd. Nu hij van oppositieleider toonaangevend leider is geworden zou hij tot 't inzicht zijn gekomen dat het met Engeland slecht kersenеten is. De weg via „los van Engeland" is een onzekere, zeker een lange. Kon hij verzoend met Londen aan 't roer komen, dan ware dadelijk meer te bereiken en hij zou de groote man in Egypte zijn. Misschien staat de politiek van Hertzog in Zuid-Afrika hem wel voor den geest. Hij zou 't er nu dan op gezet hebben door en in samenwerking met Adli pacha Sjeken het vertrouwen te winnen van Londen, dat, zijne oppositie vergetende en vergevende, hem de leiding zou geven, onder het oog van den Hoogen Britschen Commissaris.

Om aan dit streven kleur te geven, brengt hij volksbelangen van onmiskenbare beteekenis, als landbouwverbetering en volksontwikkeling naar voren. Men kan zich over deze verzoening en meegaandheid slechts verheugen, maar verrassend blijft de omzwenking hierom toch.

De andere oorzaak ervoor bijgebracht is, de actie der extremisten, die Zagloel en de nationalisten zou hebben doen terugdeinzen voor de uiterste consequenties van de zelf op touwgezette agitatie. De Fellah's, evenals de negers uit de Fransche Afrikaansche koloniën, in groot aantal naar het groote strijdperk gedreven, kwamen met nieuwe denkbeelden terug, waren niet meer tevreden, sloten zich bij de nationalisten aan. Maar velen hunner bleken ook toegankelijk voor de nog verder reikende communistische beloften en voorspiegelingen. Hoewel in het parlement nog slechts door een gering aantal vertegenwoordigd, laten de extremisten zich zoo gelden, dat Zagloel in hun optreden geen steun, doch integendeel een bedreiging ziet. Dit zou dan mede reden zijn dat hij het vertrouwen in een nationalistische zelfstandigheidspolitiek verloren zou hebben.

Willen zij die nu de leiders zijn der Egyptische politiek de buitenlandsche kwestiën laten rusten, toch kan Egypte 't niet zonder buitenlandsche medewerking stellen. Daarom is de minister van buitenlandsche zaken Sarwat pacha met een zending naar de hoofdsteden van de voornaamste W.-Europeesche staten gezonden, ter inleiding van een politiek, die Egypte als zelfstandig lid in den Volkenbond zou doen opnemen, die de beveiliging van het Suezkanaal onder de auspiciën van den Volkenbond zou toevertrouwen aan een Britsch-Egyptische weermacht, die Soedan weer onder gemengd Britsch-Egyptisch bestuur zou stellen, en die een gewijzigd stelsel van gemengde rechtbanken (waarborgen voor vreemdelingen en minderheden) zou bezorgen. Compromis en overeenstemming dus, in plaats van haat en onverdraagzaamheid.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Nijmegen.

NAAR AANLEIDING DER TENTOONSTELLING.

De heer Uiterwijk heeft van de tentoonstelling 5 goed geslaagde kieken gemaakt, die een overzicht geven van de tentoongestelde voorwerpen. Bovendien was de heer Uiterwijk zoo vriendelijk de negatieven ter beschikking van het Bestuur te stellen. Degenen, die eventueel afdrukken hiervan wenschen à *f* 0.15 per stuk worden verzocht, hiervan opgave te willen doen aan het Secretariaat.

PROGRAMMA 1927.

Zaterdag 15 Januari 1927, te 2.30 uur namiddag, *Jaarlijksche Algemeene Vergadering* in de groote foyer van de Stadsschouwburg.

Voorloopige agenda:

1. Opening.
2. Voorlezing notulen der alg. verg. van 1926.
3. Jaarverslag secretaris 1926.
4. Jaarverslag penningmeester 1926.
5. Verkiezing Bestuursleden. Aftredend zijn de H.H. Verniers van der Loeff, Luitjes en Gescher.
6. Benoeming commissie van verificatie.
7. Aanwijzing afgevaardigde ter Alg. verg. en plaatsvervangend afgevaardigde.
8. Rondvraag.
9. *Javaansche dans.*
10. Lezing met lichtbeelden van den heer *Valderpoort*, Directeur eener Inlandsche Zendingschool, over: „Sangir en de Sangireezen".

Zaterdag 29 Januari 1927: Societeitsmiddag in de foyer van de Stadsschouwburg, waar o.a. d[illegible] vertoond zal worden.

Februari: economische lezing.

Maart: Prof. L. v. Vuuren, Hoogleeraar aan universiteit te Utrecht, over: „Nederlandsch[illegible] zijn sociaal-cultureele beteekenis", met licht[illegible] films.

April: historische lezing (indien de kas d[illegible] laat!).

Het Bestuur grijpt deze gelegenheid [illegible] de leden aan te sporen, nieuwe leden te w[illegible] leden brachten reeds elf nieuwe leden aan[illegible] leden, hoe uitgebreider programma.

De Secretaris
B. v. d. Berghstraat 74.

Afdeeling Utrecht.

VOORDRACHT PR. VERTENTEN.

Donderdag 13 Januari zal door Pastoor [illegible] in 't Gebouw voor Kunsten en Wetenschapp[illegible] 's avonds) een lezing gehouden worden ov[illegible] *onder de koppensnellers van Nieuw-Guinea* [illegible] kelijk voor leden en begunstigers van de afd. [illegible] omstreken.

't Bestuur wijst op het groote succes, dat d[illegible] had in de afdeelingen Amsterdam en 's-Gra[illegible]

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur.

RAMP SUMATRA.

Het bedrag van *f* 3114.64, ingezameld te[illegible] der slachtoffers van de aardbevingsramp ter [illegible] Westkust (zie de laatste opgave in het K. W.)[illegible] bedrag de afzonderlijke verantwoording is ge[illegible] geworden en accoord bevonden door een lid [illegible] Dagel. Bestuur, ten overstaan van den Secre[illegible] ningmeester dezer Vereeniging, is overge[illegible] den Penningmeester van het Oranje-kruis te A[illegible]

Door het Hoofdcomité tot steun van de [illegible] van deze ramp werd een beroep gedaan [illegible] middeling dezer Vereeniging voor den ver[illegible] een 386-tal photo's van het verwoeste Padang[illegible] waarvan de opbrengst rechtstreeks zal word[illegible] maakt aan het Secretariaat van het Uitvoer[illegible] te Padang.

Deze photo's zijn verkrijgbaar aan het S[illegible] van Oost en West, Heulstraat 17, den Haag[illegible] gemiddeld per stuk.

HH. Secretarissen en Penningmeesters wo[illegible] zooveel noodig, herinnerd aan art. 5 van [illegible] Reglement der Vereeniging, luidende:

Elk afdeelingsbestuur zendt jaarlijks vóór [illegible] aan het Hoofdbestuur eene alfabetische na[illegible] leden van de afdeeling op *1 Januari*, met [illegible] van ieders contributie of bijdrage, en adres[illegible] een opgave van de bestuursleden met verm[illegible] functie en een opgave van ingestelde com[illegible] vermelding der commissieleden.

Elk Afdeelingsbestuur zendt jaarlijks vóó[illegible] Maart aan het H.B.:

a. het verslag over het afgeloopen jaar [illegible] ding van den toestand op 31 December van [illegible] jaar en der resultaten welke verkregen zijn [illegible] tingen door de afdeeling in het leven gero[illegible]

b. een geldelijke afrekening;

c. een opgave van onderwerpen welke d[illegible] op de jaarlijksche algemeene vergadering [illegible] wenscht te zien;

d. een candidatenlijst, houdende opgave van [illegible] beltal candidaten voor de mogelijk voor [illegible] openvallende plaatsen in het H.B.

P.S. Men gelieve a en b tegelijkertijd to[illegible]

NEDERLANDSCH INDONESISCH VERBO[illegible] JONGEREN-ORGANISATIES

beschermheer: Prins Soerjodiningrat van [illegible]

Het Nederlandsch Indonesisch Verbond [illegible] voor op Zaterdag 15 Januari 1927 een g[illegible] nesischen Kunst-avond te geven in het Ho[illegible] Steden, Buitenhof, Den Haag.

Er zal een uitsluitend Indonesisch progr[illegible] den uitgevoerd, bestaande uit verschillende [illegible] enkel- en dubbel-dansen, waaronder een [illegible] piekengevecht, een Boegineesch-Javaansch[illegible] komisch tandak-nummer. Een korte inleid[illegible] beteekenis van den Javaanschen Dans zal [illegible] sen voorafgaan. Voorts zal een nummer [illegible] muziek gegeven worden (Gamelan, Krontjong [illegible] Ambonsche volkswijzen), terwijl een [illegible] film over de Vorstenlanden voor de [illegible] Nederland op dien avond vertoond zal w[illegible]

Een bal zal den avond besluiten.

Behalve introductiekaarten voor de leden [illegible]

...tai kaarten voor belangstellenden beschikbaar

...van Oost en West kunnen deze kaarten per ...aanvragen bij den Algemeen Secretaris van ...ond, Ir. Hein von Essen, Nassaukade 55, Rijs- ...-H.) à ƒ 1.50 per stuk (incl. sted. belasting), ...vermaking van de gelden per postwissel aan ...adres en onder duidelijke vermelding van ...adres, waarna onmiddellijke toezending der ...volgen.

Van het Informatie-Bureau:

...D VOOR UITZENDING NAAR NED.-INDIE:
...elden, Onderwijzer 2e kl. bij het O.E.L.O.; ...raat 34, 's-Hertogenbosch.
...is, idem als voren; Uithoornstraat 33 I, Am-
...Bueno, Onderwijzeres bij het M.U.L.O.; Mee- ...22, 's-Gravenhae.
...A. Muller, Landbouwconsulent; Jansstraat 24,
...Brinkerink, Predikant bij de Prot. Gem.; ...n (Gem. Rheden).
...Steenbeek, idem als voren; Leidschendam.
...ink Weddik, Adm. Ambtenaar bij het B. B.; ...ystraat 268, 's-Gravenhage.
...R. L. Voorstad, idem als voren; Nassau Dil- ...raat 43, 's-Gravenhage.
...Roll, Gouv.-arts bij den dienst der Volksge- ...; Valeriusstraat 162huis, Amsterdam.

...SCHE AMBTENAREIN MET VERLOF:
...Blaauw, Referendaris bij het Dep. van Justi- ...Dr. A. Robertson, Mecklenburglaan 8, Rot-
...doe, Onderwijzer 1e kl. bij het O.E.L.O.; ...C. van Geel, Donderstraat 24, Utrecht.
...ihuis, Directeur 3de kl. bij den dienst van ...geniswezen; p/a. P. J. M. van Stock, Karel ...straat 14, Amsterdam.
...ier, Ir. 2e kl. bij den Waterstaat en 's Lands ... p/a. Ir. A. O. Schut, Leeuweriksplein 6, ...age.
...troleur 1e kl. bij het B. B. in de gewesten ... en Madoera; p/a. Mej. E. G. Salm, Iris- ..., 's-Gravenhage.

UITZENDING VOOR 's LANDS DIENST IN NEDERLANDSCH-INDIë, SURINAME EN CURAÇAO.

b. onderwijzer en onderwijzeres bij het M.U.L.O. (vereischte bevoegdheden:
1. hoofdakte en akte wiskunde;
2. hoofdakte en twee der volgende bijakten: Duitsch, Engelsch, teekenen, landbouwkunde, tuinbouwkunde en Fransch;
3. hoofdakte en middelbare Akte A Engelsch of Fransch of Duitsch;
4. hoofdakte en akte middelbaar teekenen);

c. leeraar bij het openbaar middelbaar onderwijs in de Nederlandsche taal;
d. idem Duitsche taal (volledig bevoegd);
e. idem geschiedenis (volledig bevoegd);
f. idem ervaren phycicus (doctor of doctorandus wis- en natuurkunde);
g. gouvernementsarts bij den dienst der volksgezondheid (dienstverband 3 of 5 jaren);
h. psychiater bij den dienst der volksgezondheid (dienstverband 3 of 5 jaren);
i. verpleegster voor den dienst der volksgezondheid en voor het krankzinnigenwezen;
j. technoloog voor de Zeevisscherij;
k. predikant bij de Protestantsche Kerken;
l. accountants- en adjunct-accountants voor den Gouvernementsaccountantsdienst;
m. politiecommissarissen en politie-opzieners bij de Algemeene Politie;
n. officier van gezondheid 2de klasse (in vasten en tijdelijken dienst);
o. militair apotheker 2de klasse (in vasten en tijdelijken dienst).

2°. Uitzending voor 's Lands dienst in Suriname: 2 hoofdonderwijzers.

3°. Uitzending voor 's Lands dienst in Curaçao:
a. 2 hoofdonderwijzers;
b. 1 hoofdonderwijzeres;
c. 1 onderwijzeres.

Zij, die voor uitzending tot eene dezer betrekkingen in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich tot het verkrijgen van inlichtingen wenden tot het Ministerie van Koloniën, 9de afdeeling, onderafdeeling A.B. (voor de betrekkingen, genoemd onder 1°., *a* t/m *m*), tot de 8ste afdeeling (voor de betrekking onder 1°., *n* en *o*) en tot de 10de afdeeling (voor de betrekkingen onder 2°. en 3°.).

Mutatiestaat van 28 Dec. tot 4 Jan. 1927.

Nieuwe Leden:	Geïntroduceerd door:
...Hoofdonderwijzer, Amsterdam, Nassaukade ...	Secretaris Afd. Amsterdam.
...Knokke van der Meulen, Oud Hoofdadm. ...ur-Mij., Baarn, Huize „Liliane", Wilhelmina- ...ƒ 5.— (behoort tot de Afd.. Amersfoort) ...	Voorzitter Afd. Amersfoort.
...de Weduwe J. Haak, Haarlem, Westerhout- ..., ƒ 5.— ...	Penningmeester Afd. Haarlem.
...rdman, Leeraar M. O., Nijmegen, Javastraat ...	Afdeelingsbestuur Nijmegen.
...p/a. Gemeente-Archief Den Briel. ƒ 5.— ...	Administrateur Oost en West.
...Hoorweg, Directeur Utrechtsche Hypotheek- ...echt, Maliebaan 102 ...	Penningmeester Afd. Utrecht.
...ht, O.-I. Ambtenaar m.v., Den Haag, Fahren- ...368a. ƒ 5.— ...	den heer W. Meijer te Den Haag.
...ck, Den Haag, Nicolaïstraat 21. ƒ 5.— ...	den heer Ir. I. H. L. Andriesse te Den Haag.
...chielsen, Oud-Kolonel N.-I. L., Zeist, Drie- ...weg 9. ƒ 5.— (behoort tot de afd. Utrecht)	Administrateur „Oost en West".
...ma, Administrateur onderneming „Mabar" ..., ƒ 15.— ...p, Administrateur onderneming „Soengei ...Medan. ƒ 10.— ...Schellekens, Administrateur onderneming ...ng" te Medan. ƒ 6.—	Hoofdvertegenwoordiger „Oost en West" in O.-Indië.

Rectificatie: J. W. Erkelens, Administrateur der Vezel-onderneming „Kali Gambang" te Bliar. ƒ 10.—.

Nieuwe Begunstigers:	
...uyt, O.-I. Hoofdambtenaar m.v., Utrecht, Mau- ...t 100 ...	Penningmeester Afd. Utrecht.

Afschrijven:

...link, p/a. fam. v. Griethuijsen, Wilhelmina- ..., Oegstgeest (afd. Leiden).

Ir. J. Manschot, Utrecht, Oude Gracht 129.

H. K. Knottenbelt, Zeist, Boschlaan 31 (afd. Utrecht).

Adresveranderingen:

...Blaauw, Referendaris Dep. v. Justitie, van: ...den, Nieuwe Tamarindelaan 4 naar: Rotter- ...cklenburglaan 8, p/a. Dr. A. Robertson. ƒ 5.—

...Indoloog, Leiden, van: Zoeterwoudsche Singel ...Jan van Goyenkade 19.

...nberg, van: Amsterdam, Sophialaan 4 naar: Hotel te Pontresina (Zw.).

...Menkman, van: Amsterdam, Prins Hendrik- ...ar: „Huize de Kortenkamp" te Ede (Gld.).

...Zutphen Jr., Administrateur ondern. „Pasir ...", van: Tjibadak naar: Hilversum, Huize ...

...uwkes, Indoloog Cand., Den Haag, van: Iep- ...naar: Banaanstraat 70.

...Hees Meijer, O.-I. Ambtenaar m.v., Den Haag, ...chdoornstraat 159 naar: Acaciastraat 281.

H. M. G. Dikshoorn, Gep. Dirigeerend Off. v. Gez. N.-I. L., van: Hotel Pomona, Den Haag, naar: Hotel „Beau Séjour" te Enghien-les-Bains (bij Parijs). ƒ 5.—

C. R. C. Isselt, Den Haag, van: Jozef Israëllaan 9 naar: Daendelsstraat 75.

D. M. Hollestelle, Adm. Ambt. B.B., is geplaatst te Kwala-Simpang (S. O. K.).

J. A. H. S. Hanozet Gordon, van: Parijs naar: Nice, Boulevard Dubouchage 25, Hotel Albion.

Mr. J. W. A. Boots, Controleur B.B., van: Den Haag, Thomsonlaan 20, naar: Weltevreden, Dep. B.B.

P. H. Willemse, Assistent-Resident, thans te Weltevreden, Laan Raden Saleh 48.

H. Hofman, Inspecteur P.T.T., thans afdeelingschef te Soerabaja.

Vereeniging „OOST en WEST"
HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen doen.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Telef. 507 52. Dit Tehuis biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland vertoeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK of den administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetzelaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Inl. bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. No. 50248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking tot het verstrekken aan hen die uit Nederland naar Indië gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN op huishoudelijk- en maatschappelijk gebied, onder leiding van de Dames J. Franco Mendes—Calisch en L. Kappeijne van de Coppello—Wijgers. Spreekuur Donderdagmiddag 2—4 en volgens afspraak, Nic. Maesstraat 57, Amsterdam, Tel. 22492.
Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië. (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederl.-Indië, zoomede verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken en Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-I.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien).
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegr.- en Telef.dienst in N.-I.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-I.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën. Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
„ 2. Indische toestanden gezien door een inlander.
„ 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
„ 4. Sarikat-Islam.
„ 5. De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
„ 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
„ 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
„ 8. De Europeesche vrouw in Indië.
„ 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
„ 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
„ 2. Het Javaansch tooneel.
„ 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
„ 4. De theecultuur op Java.
„ 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
„ 6. Een doode taal in Indië.
„ 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
„ 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
„ 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
„ 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
„ 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
„ 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
„ 4. Indische Scholen onder de Oost Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
„ 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
„ 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned.-Oost-Indië.
„ 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger der Vereen. in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostkust.

NUMMER 2 DONDERDAG 13 JANUARI 1927 27STE JAARGANG

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST”

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN:
Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17, Den Haag
Telefoon 14519, Postgiro 14574

HOOFDVERTEGENWOORDIGER IN NED.-INDIË:
Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk.

Opgericht 21 Maart 1900
door Kolonel
G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang”

ADRES VOOR ADVERTENTIËN:
N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag
Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIË

IN MEMORIAM.

...rinus Bernardus Rost van Tonningen
...judant in b. d. van H.M. de Koningin, gep. ...-Generaal, Commandant van het Leger in N.-I.

...et overlijden op 7 Januari 1927 alhier van ...zen hoogst verdienstelijken oud-opper-...cier van het N.I. Leger, op 74-jarigen leef-...d, werd ook in den kring der Vereeniging ...et leedwezen vernomen. De ontslapene, die ...o warm voor Indië, waar hij een zoo eer-...lle loopbaan achter zich had, voelde, werd ...n ook niet tevergeefs aangezocht om op te ...eden als voorzitter der Vereeniging „Oost en West”, toen deze Vereeniging, nu reeds een ...-tal jaren geleden, meende een beroep te ...ogen doen op zijn kunde en werkkracht. ...choon hij slechts betrekkelijk kort het ...orzitterschap bekleed heeft, was die tijds-...duur evenwel lang genoeg om zijne voor-...treffelijke hoedanigheden ook als zoodanig te ...unnen waardeeren. Zijn naam blijft in hooge ...ere aan deze Vereeniging verbonden.

...e laatste rustplaats van Generaal Van Heutsz.

...e commissie tot huldiging van de nagedachtenis ...generaal J. B. van Heutsz deelt mede, dat het ...monument op de nieuwe Oosterbegraafplaats te ...sterdam wordt opgesteld.

...e begrafenis zal in Amsterdam op 's Rijks kos-...en met militaire eer plaatsvinden. Naar aanlei-... van de besprekingen met de legerautoriteiten ...ans vastgesteld, dat het stoffelijk overschot op ...erdag 9 Juni 1927 zal worden bijgezet.

Het monument wordt opgericht direct achter het hoofdgebouw van de Oosterbegraafplaats.

Het monument is ontworpen door den beeldhouwer B. Ingenhousz in samenwerking met den architect ir. D. Rosenberg, beiden te 's-Gravenhage.

Het zal ongeveer 3½ Meter hoog zijn bij een breedte van 2½ Meter. De grafkelder, waarin het stoffelijk overschot zal worden bijgezet, is niet minder dan 9 Meter diep. Ter weerszijden van de bronzen deur zullen soldatenfiguren als doodenwachters geplaatst worden.

De bijzetting zal een groote en grootsche militaire ...echtigheid worden. Alle wapens, alle militaire eenheden zullen een vertegenwoordiging zenden. Op een affuit zal het stoffelijk overschot van den landvoogd naar de Oosterbegraafplaats worden gereden en van het ingangshek af langs de rijen van de belangstellenden, die uitsluitend op vertoon van een kaart toegang zullen hebben, naar het graf worden gedragen. Als slippendragers zullen daarbij fungeeren hoogwaardigheidsbekleeders van gelijken of ongeveer gelijken rang als de overledene.

AAN DE LEDEN. Mogen wij op Uwe medewerking rekenen om het ledental onzer vereeniging te doen toenemen? Als ieder lid slechts één persoon introduceert, zal onze wekelijksche Mutatiestaat een sprekende rubriek vormen, die getuigenis aflegt van daadwerkelijk streven naar verhooging van den bloei van „Oost en West".

Vacantie-retourbiljetten Nederl. - Indië.

De redactie ontving van den heer R. Huygen de Raat, thans te Demak, een schrijven, waarvan het zakelijk gedeelte luidt:

„Zooals het archief van „Oost en West" nog zal kunnen aanwijzen, werden vóór oorlogstijd door eene commissie van „Oost en West", door mij voorgezeten, met succes pogingen bij de Stoomvaart Maatschappijen „Nederland" en „Rotterdamsche Lloyd" gedaan, teneinde die Maatschappijen te bewegen, om retourreizen tegen verminderden prijs te willen uitschrijven v.n. bestemd voor de Indische jongelingschap, wier ouders nog in Indië vertoeven.

De groote oorlog met hare gevolgen, die zooveel heeft gewijzigd, werd blijkbaar ook reden dat dit genomen besluit later door die Stoomvaart Maatschappijen weer werd ingetrokken.

Eenige maanden geleden werd ter zake door mij aan het Hoofdkantoor te Amsterdam een gentle hint gegeven, dat eene wederinvoering van die eertijds zoo door het Indische publiek gewaardeerde tegemoetkomende regeling, ten zeerste door dat publiek dankbaar zal worden aanvaard.

Uit een der hier aan boord ter lezing liggende Hollandsche weekbladen, kon ik tot mijn genoegen constateeren, dat vanaf het volgend jaar de Maatschappijen inderdaad deze regeling ten gunste van onze studeerende kinderen weer zullen invoeren, geldig voor de maanden Mei t/m. October, echter onder voorbehoud, dat die kinderen den leeftijd van 20 jaar niet mogen overschrijden. Dit voorbehoud maakt m.i. de verwachtingen van goede resultaten van deze gunstige bepalingen volkomen illusoir, om reden u 't wel met mij eens zult kunnen zijn, dat de meeste studeerende jongelieden die voor deze vacantiereizen in aanmerking komen en voornamelijk als student zijn ingeschreven bij diverse inrichtingen voor hooger onderwijs, grootendeels den leeftijd van 20 jaar hebben overschreden. Is 't om die reden nu niet doenlijk dat met uwe machtige voorspraak „Oost en west" hare schouders weer onder deze zaak plaatst, teneinde wijziging bij de Stoomvaart Maatschappijen te krijgen om deze leeftijdsgrens b.v. te verlengen tot maximum 23 of 24 jaar?

Volgens mijn ervaring ligt 't heusch niet altijd aan onwil bij de studeerenden zoo zij niet allen op tijd met hunne studies klaar kunnen komen.

't Zal mij hoogst aangenaam zijn t.g.t. door eene verkregen gunstige beschikking van de genoemde Maatschappijen te mogen constateeren, dat u ter zake zich met mijn zienswijze heeft kunnen vereenigen en „Oost en West" weer heeft kunnen bewijzen, hoe goed zij 't met den Indisch Gast meent."

Belawan-Deli, 11 Nov. 1926.

Wij begaven ons met dit schrijven naar de hoofdagenten van de Stoomvaart Mij. „Rott. Lloyd" Ruys en Co., waar ons verzekerd werd, dat de thans opnieuw ingevoerde gunstige bepalingen ten opzichte der hier te lande studeerende Indische jongelieden in geen enkel opzicht afwijken van die welke genomen werden vóór den oorlog; ook toen was de leeftijdsgrens op 20 jaar vastgesteld. Zoodat we dus wel moeten aannemen dat het geheugen van den heer Huygen de Raat hem parten heeft gespeeld. Hetgeen natuurlijk niet uitsluit dat het Hoofdbestuur van „Oost en West", zoo het daartoe termen vindt, bij de directies der Stoomvaart Mijen stappen zou kunnen doen om te trachten aan den wensch van genoemden heer (en andere belanghebbenden) tegemoet te komen.

Volledigheidshalve laten we hier, mede als uitvloeisel der dezerzijds bij de firma Ruys ingewonnen inlichtingen, den tekst der beschikking waarop de heer H. de R. doet volgen.

„'s-Gravenhage, 7 Januari 1927.

Mijne Heeren,

Naar aanleiding van het onderhoud van hedenmiddag deelen wij u mede, dat tot invoering van vacantie-retourbiljetten besloten is ten behoeve van jongens en/of meisjes, die bij aanvaarding der reis niet ouder zijn dan 20 jaar en waarvan een der beide ouders in Indië woonachtig zijn.

Deze biljetten zijn uitsluitend verkrijgbaar op aanvrage van de ouders in Indië of van den voogd in Nederland voor de *tweede* en *derde* klasse de volgende passageprijzen:

Rotterdam-Indië en terug 2e klasse f 1300
Rotterdam-Indië en terug 3e klasse f 900
Marseille-Indië en terug 2e klasse f 1210
Marseille-Indië en terug 3e klasse f 840

Voor in- of ontscheping te Marseille op een Rotterdam-Indië en terug wordt een restitu leend van f 45.— tweede klasse en f 30.— klasse.

De uitreis kan gemaakt worden met ee dat op of na 1 Mei van Marseille vertrekt terugreis met een schip, dat vóór November te Marseille aankomt.

De terugreis kan, indien gewenscht, word maakt met de Stoomvaart-Maatschappij land."

Coen's mislukte poging tot kolonis

door

H. A. RITTER.

Het monopolie der „Edele Compagnie" aan „Bewindhebberen" en aandeelhouders eengenomen veel vreugde en „profyt" hebb schaft, de geestkrachtige mannen, die in Indi hunne principalen wat grootsch wilden verri gevoelden die handelsbeperking als een bel rend harnas. Coen was de eerste, die d. verandering aandrong. Hij wilde den vrijen in Indië toelaten, om voor een Nederlandsch lonie *toekomst* te kunnen scheppen. Zijn v len daaromtrent aan Heeren XVII gedaan, nen vasten vorm aan te nemen na de stichti Batavia (1619). Hij was, schreef hij, van me dat voor de Compagnie niets beters kon „de populatie en de aanplanting van coloni „Amboina, Banda en inzonderheid Batavia „koninkrijk Jakatra, die hiertoe zeer bekw „wel gelegen waren, wel honderd duizend „schen zich daar kunnende onthouden."

Om daartoe te geraken was, naar hij meen legenheid te over. Hij wilde welgestelde ge „Mannen, vrouwen, jongens en dochters, in „heid goede eerlijke lieden met goed kap Want van wat hij kreeg in Indië had hij Hij had uit hen reeds een klasse van vrije geschapen. Maar die afgedankte soldaten, m en misschien lagere beambten gaven hem merking in de pen: „Slimmer dan de onre „beesten zijn veel van degenen, die wij genoo „zijn vrij te geven en in het land te houden

Die uitzending van „eerlijke" lieden met vermogen kon, dacht Coen, geen bezwaren ten. Voor de Nederlanden, die „door Gods „lingen zegen in menigte van volk en rijkd „waren toegenomen, dat het volk en het gel „de kleinheid van het land, menigte van „en slappe negotie door gansch Europa niet „employeerd kunnen worden", zou dat ver opluchting zijn. De „uitboutende overvloed Indië zeer wel gebruikt kunnen worden machtige *volksplanting* te stichten. Het zou een middel kunnen zijn om een einde te ma den (80-jarigen) oorlog, die „naar mensch deel" door Nederland alléén niet beëindi worden.

Door zoo aan te dringen, wees Coen in de zwakke plek aan in het beheer, missch in het bestaan der Handelsvennootschap, di was Souverein te worden. Praktisch begon den vrijen handel te beschermen evenals venhandel, dien hij krachtig wilde bevorder wijl hij oogluikend den menschenroof vrije handelaren daarbij toeliet. Ook overi tuigen daarvan de instructiën, die hij bij trek naar patria voor Carpentier achterliet.

Hij begreep echter dat het zaak was Heer zelf te overtuigen van de juistheid zijner den. Hij deed dat dan ook op 22 Septemb drie dagen nadat hij — na eene afwezigh elf jaren — weder in het Vaderland was keerd, met zijn: Vertoogh van de Staat eenighde Nederlanden in de quartieren va Indië. Op 9 October werd met de behandeli **van in de zitting der XVII** een begin gema wees er op, dat de winsten der Compagnie lijken tred hielden met de uitbreiding macht en invloed. Hij bewees dat uit de

van de afgeloopen jaren. Hij wilde daarom dat voorbeeld der Portugeezen zou worden gevolgd. hadden voor het grootste gedeelte vrijgelaten handel, dien de bewoners van Malakka dreven. kosten van hunne vestiging hadden zij tot zeer teruggebracht. Ook van de verdediging. Dat echter tengevolge gehad, dat de Molukken gemakkelijk door de Nederlanders vermeesterd . De Compagnie had evenwel te vechten „Spanjaarden, Portugeezen, Engelschen, Fran- Denen en Indianen". Daarom was dat laatste haar niet uitvoerbaar. Maar zij had, meende toch het middel in handen om den inland- handel zoodanig te „reguleeren" tot er ton- gouds overbleven.

Coen dan verder betoogt, is feitelijk het voor gelijk verklaren, dat een lichaam, dat een heidskarakter draagt, den koophandel door tenaren" doet drijven. Het moet altijd aan het e einde trekken. Er moet vrijen handel wor- toegestaan voor Nederlandsche kolonisten.

Coen in beginsel juist zag, blijkt wel hieruit, de Nederlandsche koloniën in Noord-Amerika, goed bestuur, altijd hebben gebloeid. Maar Noord-Amerikaansche koloniën waren voor een deel landbouw-koloniën. Terwijl in Indië een lijk intensief werken als kolonist door het at werd verhinderd. Er bleef dus niets anders dan de handel. Dien handel open te stellen Coen wilde — *met behoud van het mono- voor de vaart op Indië en van het toezicht der pagnie* — bracht verschillende bezwaren met Bezwaren van zoo ernstigen aard, dat het ijk *onmogelijk* was. Dat werd algemeen ge- . Het gelukte Coen wel voor zijn systeem een geestdriftige aanhang te verwerven in de deringen der XVII, waar hij het woord voer- Maar het resultaat beantwoordde aan die geest- niet. Kon dat ook niet. Want in waarheid zou- „de vrije kooplieden" in Indië toch gebonden aan het belang der Compagnie. Alleen langs che wegen zou het hun mogelijk blijven in gevallen *toch* winst te behalen. Eigen scheep- verkeer met patria was hun ontzegd. Zij zou- bovendien Indië niet dan na een zeker aantal mogen verlaten.

is aan te nemen dat „Bewindhebbers" dat slotte inzagen. Er werd wel in 1624 een Con- Reglement op de regeling van den vrijen han- in den zin van Coen's denkbeelden opgesteld den Advocaat der Compagnie in overleg met . Maar het werd den administratieven weg op- even, „verstikt, van de éene vergadering op de werd het eindbesluit uitgesteld." Het Be- in Indië kwam nooit iets van dat concept de oogen. Al werd er over geschreven naar . Ten slotte gelukte het in 1626 aan de voor- ders van een krachtig handhaven van het mo- lie, zoo *in-* als *buiten* Indië, de zaak van den hrijvingsbrief te doen afvoeren „tot betere ge- heid".

De zaak was daarmede dus van de baan. Laurens al behoorde tot de krachtigste bestrijders, die eigen stelsel omtrent de bevordering van den del der inlanders gaf. Een stelsel dat volgens egde beoordeelaars, rustte „op gezonder en moediger grondslagen".

Coen heeft in den loop van zaken berust. Bij wederaanvaarding van het opperlandvoogdschap stte hij er in „dat hem op het serieust verboden eenige opening van een vrijen handel toe te op den voet van de vroegere concepten of dere dergelijke in eenigerhande manieren".

Of hij zelf de bezwaren zal ingezien hebben? De ktijk ten minste pleitte *niet* voor zijn stelsel. vrije *lieden*, wier belangen in Indië door Car- tier met kracht voorgestaan waren, volgens de schriften door Coen achtergelaten, vormden hts, wat de meerderheid betreft, een verzame- van niet zeer achtenswaardige, berooide lie- . Coen blijkt dan ook zelf zijn geloof in zijn stelsel verloren te hebben.

Dat kon ook niet anders. Want het monopolie, toen *nog in het geheel niet gemist kon worden,* elette de toestrooming van een krachtig volksdeel ar Indië. Die tegenstrijdigheid op te lossen was ven de kracht der Compagnie.

Dat Coen ten slotte, hoe hevig hij ook vroeger Indië uit geprotesteerd had tegen 's Compag- e's handeling, *berustte*, is, volgens sommigen, een wijs dat hij inderdaad de man van groote geest- mogens was, die hem zijn toegeschreven.

Studie-Commissie der Vereeniging „Oost en West".

JAARVERSLAG 1926.

(Uitgebracht en vastgesteld in de vergadering van Zaterdag, 8 Januari 1927).

De samenstelling dezer Commissie was aan het einde van het jaar als volgt:

De Heeren: G. J. Oudemans, voorzitter; Prof. Dr. C. Snouck Hurgronje, onder-voorzitter; F. H. A. van der Brugh, secretaris.

En verder: Mevrouw E. van Deventer—Maas; de H.H. Prof. C. J. van Eerde; Ir. J. Th. Gerlings; Dr. C. W. baron van Boetzelaer van Dubbeldam; L. C. Westenenk; W. C. Ketelaar; Prof. Ir. J. Haringhuizen; Ir. J. André de la Porte; Mr. A. M. Joekes; Dr. C. Vinkesteijn; Prof. Dr. G. A. J. Hazeu en Dr. H. D. Tjeenk Willink.

De H.H. Gerlings, Ketelaar en Joekes, vertegenwoordigers in het Centraal Comité voor de Opleiding van Indische jongelieden in Nederland, onderscheidenlijk van de Tjandistichting, de N.-I. Onderwijs- en Studiekas en het Max Havelaarfonds, zijn als zoodanig, lid der Commissie. Gedelegeerde der Commissie is de heer J. C. Hietink, die in zijne werkzaamheden ter zijde gestaan wordt door den heer W. Meijer, oud-Inspecteur van het Inlandsch Onderwijs.

Vergaderingen hadden plaats op 6 Februari, 1 Mei en 4 September.

Tot de verrichtingen der Commissie in het afgeloopen jaar behoort — om een enkele te noemen en daarmede te volstaan ter vermijding van uitvoerigheid en herhaling bijaldien de aanhangig geweest zijnde vraagstukken of die welke het nog zijn, in speciale verslagen zijn of worden neergelegd, — deze, dat de Commissie zich met een schrijven gewend heeft tot den Directeur van Onderwijs en Eeredienst in N.-I. over de abituriënten van „Osvia" die hier in Nederland verder komen studeeren, naar aanleiding van welk schrijven de Directeuren van de Opleidingscholen voor Inl. ambtenaren verzocht zijn geworden de leerlingen ter zake in te lichten, terwijl, bovendien, middels publicatie in Nederlandsche en Indische bladen aan de mededeelingen dezer Commissie ruimer bekendheid gegeven is.

Als bekend, heeft de Studie-Commissie mede tot taak de zorg voor het Tehuis voor Indische Studenten, waarmede eene afzonderlijke Commissie van beheer is belast. De Directeur van het Tehuis is de heer J. C. Hietink, tevens gedelegeerde der Studiecommissie, die in zijn arbeid wordt terzijde gestaan door den heer W. Meijer, te voren reeds genoemd.

De samenstelling van den Raad van Beheer van het Tehuis onderging de volgende wijziging: de heer Ir. J. Th. Gerlings trad als lid af en werd vervangen door den heer G. J. Oudemans, die tevens bereid werd bevonden het voorzitterschap op zich te nemen, terwijl tengevolge van het overlijden van den heer Mr. W. Sonneveld, voorzitter der Vereeniging „Oost en West", benoemd werd de heer C. Feith, oud-Resident van Cheribon.

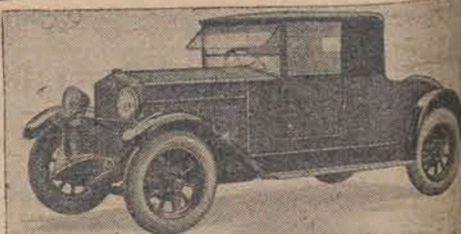
Voor het overige moge hier worden verwezen naar het gewone verslag omtrent het Tehuis, dat jaarlijks wordt uitgebracht.

De heer G. J. Oudemans, voorzitter dezer Commissie, tevens raadsman voor studeerenden aan het Departement van Koloniën, legde, op 1 Januari 1926, laatstgenoemde functie neer, wegens het bereiken van de leeftijdsgrens en werd vervangen door den heer L. C. Westenenk, mede lid der Studiecommissie.

Omtrent het „Steunfonds voor Studeerenden uit West-Indië", voor de oprichting waarvan deze Commissie, in 1922, den stoot gaf, vallen geen bijzonderheden te vermelden.

Nog zij aangeteekend, dat in de laatstgehouden vergadering op 4 September 1926 om utiliteitsredenen besloten werd de bijeenkomsten der Studiecommissie voortaan te doen plaats hebben in de maanden Januari, April, Juni en October, zoo mogelijk op de eerste Zaterdagen in die maanden.

Ten besluite zij hier een woord van waardeering gebracht aan den heer J. C. Hietink, gedelegeerde der Studie-commissie, voor de uitnemende wijze waarop hij ook wederom dit jaar — daarin bijgestaan door den heer W. Meijer — zijn moeilijke taak vervuld heeft.

Vliegtocht Nederland—Indië en terug.

In aansluiting bij het ook in dit blad reeds eerder hieromtrent medegedeelde, volgt hier een bericht van het „Comité Vliegtocht Nederland-Indië" aan het Haagsche Aneta-kantoor.

Nu in de dagbladpers enkele berichten zijn verschenen omtrent het plan voor een vlucht heen en terug Amsterdam—Batavia, uit te voeren door den eerste-luitenant-vlieger-instructeur bij de Luchtvaart-Afdeeling G. A. Koppen, welke berichten niet van het Comité Vliegtocht Nederland—Indië uitgingen, heeft het uitvoerend Comité gemeend voorloopig een korte mededeeling aangaande dat plan te moeten doen verschijnen, al staat ook de uitvoering er van nog niet volkomen vast.

De heer Koppen heeft al sinds eenige jaren pogingen aangewend tot het organiseeren van een door hem te besturen vliegtocht naar Nederlandsch-Indië, doch was daarin tot dusverre door verschillende omstandigheden niet geslaagd. In den loop van het vorige jaar heeft hij dat denkbeeld opnieuw ter hand genomen, toen de Fokkerfabriek een drie-motorig vliegtuig had gebouwd, dat voor een dergelijken tocht zekere voordeelen biedt. Thans zou de heer Koppen met zulk een toestel binnen een maand heen en terug naar Batavia willen vliegen, wat bij deugdelijke voorbereiding technisch uitvoerbaar geacht wordt.

Nadat de heer Koppen zich tot het „Comité Vliegtocht Nederland—Indië" had gewend om steun voor zijn plan, heeft dit de zaak overwogen en zich naar aanleiding daarvan bereid verklaard hem in alle opzichten moreel te steunen en van voorlichting te dienen en hem bovendien een financieele bijdrage te schenken, evenwel onder voorwaarde, dat de financiering van den tocht door den heer Koppen persoonlijk zou worden behartigd en hij aan het Comité alleszins voldoende technische en financieele waarborgen kon bieden voor een redelijke kans op slagen van het plan. De heer Koppen is reeds een belangrijk eind gevorderd op den weg ter voldoening aan deze voorwaarden, hij heeft reeds niet onaanzienlijke — zij het nog niet geheel voldoende toezeggingen voor financieelen steun, ook van de postdiensten in Nederland en Nederlandsch-Indië. Het vliegtuig zal hem zeer waarschijnlijk door de Nederlandsche Vliegtuigenfabriek voorwaardelijk in bruikleen worden gegeven: ook ten opzichte van de benzine- en olievoorziening zijn hem zeer gunstige vooruitzichten geopend. De heer Koppen geniet ook de voorlichting van zijn voorganger op den luchtweg naar Nederlandsch-Indië, den heer Thomassen à Thuesink van der Hoop, en kan beschikken over alle gegevens betreffende diens vliegtocht, welke in het archief van het Comité aanwezig zijn, terwijl ook de commandant der Luchtvaart-afdeeling en de Fokkerfabriek op de ruimste schaal technische voorlichting en advies verleenen.

Ofschoon dus de uitvoering van het plan nog niet positief vast staat, kan worden gezegd, dat er goede kansen zijn voor de verwezenlijking daarvan.

Blaasroeren voorheen op Java.

Een lezer, die blijkbaar met volle belangstelling kennis heeft genomen van het artikel van den heer J. A. Loeber „Het boek van Raffles" in het vorig K. W., schrijft ons:

Het behoeft aan de waardeering voor Raffles niets af te doen, maar wij Hollanders, hadden dan toch al zoowat twee en een kwart eeuw vóór hem over de Javaansche blaasroeren geschreven, die in de oude journalen van dien tijd, zooals algemeen bekend is, *spatten* werden genoemd.

In het journaal van de Eerste Schipvaert (zie D'Eerste Boeck, Cornelis Claesz, Ao. 1598, fol. 35 v°) vindt men o.a.: „ende sy bliesen met spatten fenynighe pyltgiens op de onse soo dapperlyck, dattet scheen oftet pyltgiens ghereg[illegible]nt hadde ...". Over dezelfde reis elders, bij Hartgers (1648 blz. 66) ook aangaande de Javanen: „gebruycken voorts sekere spatten daer sy venynige pyltjens uyt blasen, die aen 't eynde twee kerfkens hebben, opdat de venynighe punt, die van vischtant ghemaeckt is, afbreecken soude ...."

Van Week tot Week.

Dinsdag 4 tot Maandag 10 Januari.

Generaal M. B. Rost van Tonningen †. In den ou[illegible] dom van 74 jaar is te 's-Gravenhage overle[illegible] de gep. luit.-generaal O[illegible] leger M. B. Rost [illegible] Tonningen.

Geboren te Paramaribo den 24en Oct[illegible] 1852, genoot de Heer Rost zijne opleiding [illegible] de Kon. Mil. Academie te Breda en vertr[illegible] 1872 als 2e luit. naar Indië waar hij na [illegible] jaar dienst benoemd werd tot eerste [illegible] nant en in 1882 tot kapitein, in we[illegible] rang hij o.m. in 1888 aan de Edi-expe[illegible] op de Oostkust van Atjeh deelnam, o[illegible] generaal v. Teyn. Zijn gedragingen als kapi[illegible] hadden zijn benoeming ten gevolge tot Ri[illegible] Militaire Willemsorde 4e klasse. Als maj[illegible] der artillerie, in welken rang hij in 1893 [illegible] noemd was, nam hij een jaar later deel aan [illegible] Lombok-expeditie. Bekend is hij vooral [illegible] worden als leider van den terugtocht [illegible] Ampenan, die toen, na een overval, m[illegible] plaats hebben.

Korten tijd daarna werd hem verlof [illegible] Nederland verleend. In 1898 benoe[illegible] Hare Majesteit de Koningin hem bij [illegible] troonsbestijging tot haar adjudant in bui[illegible] gewonen dienst. Hij ging in 1899 opnieuw n[illegible] Indië, waar hij, na eenigen tijd werkzaam [illegible] zijn geweest op het hoofdbureau der Artill[illegible] aangesteld werd als chef van dat wapen. [illegible] den kolonelsrang ging hij in 1904 over in [illegible] van generaal-majoor. Als zoodanig was hij [illegible] velhebber van de Bali-expeditie in 1906, die [illegible] gunstigen uitslag volbracht werd. Aan [illegible] veldtocht heeft generaal Rost dan ook te [illegible] ken zijn bevordering tot Ridder Militaire [illegible] lemsorde 3e klasse; te voren was hij reeds [illegible] noemd tot ridder in de orde van den Ned[illegible] landschen Leeuw.

In Juni 1907 werd de thans ontslapen[illegible] noemd tot commandant van het Indisch[illegible] in den rang van luitenant-generaal; twee [illegible] later werd hij gepensionneerd.

Elders in dit blad wordt een waardee[illegible] woord gewijd aan de nagedachtenis van ge[illegible] raal R. v. T. in zijn kwaliteit van voorzi[illegible] onzer vereeniging.

Oud-Gouverneur-Generaal Mr. D. Fock. In [illegible] dezer dagen te Rotterdam gehouden alg. [illegible] gadering van den Vrijheidsbond is, in de pl[illegible] van wijlen Mr. Dresselhuys, tot voorzitter [illegible] noemd Mr. D. Fock, oud-Gouverneur-Gen[illegible] van Ned.-Indië, die deze benoeming heeft [illegible] vaard. In dezelfde vergadering hield Prof. [illegible] E. Moresco eene voordracht over Indië (in [illegible] band met de ernstige rustverstoringen), [illegible] van een kort verslag voorkomt o.a. in [illegible] *Vaderl.* van Zondag 9 Jan.

Ph. A. Broekhuysen †. Te 's-Gravenhage is, op [illegible] leeftijd van 60 jaar, overleden de heer Ph. [illegible] Broekhuysen, oud-Oost-Ind. ambtenaar.

De Portugeesche Joden in Suriname. Den 7en [illegible] hield de heer Fr. Oudschans Dentz voor [illegible] leden der Mij. der Ned. Letterkunde te L[illegible] eene voordracht over: De kolonisatie va[illegible] Portugeesch Joodsche natie in Suriname [illegible] geschiedenis van de Joden Savanne. (Een [illegible] zicht bevat de *Nwe Rott. Ct.* van 8 Jan. [illegible] tendblad B).

Onderscheiding. Bij Kon. besluit is benoemd [illegible] officier in de Oranje Nassau-orde Raden [illegible] pati Ario Djojonagoro, regent van Ban[illegible] nagara (Banjoemas).

Dr. H. D. Tjeenk Willink. Bij Kon. besluit is op [illegible] zoek eervol ontslagen met dank Dr. H. [illegible] Tjeenk Willink, als directeur der Midde[illegible] Koloniale Landbouwschool te Deventer.

De legercommandant naar Atjeh. Aneta seint [illegible] Batavia, 5 Jan. De legercommandant, gen[illegible] La Lau, is met de Tambora naar Atjeh [illegible] trokken voor een inspectie.

Het Marine-Etablissement te Soerabaja. Voor [illegible] afd. Den Haag der Kon. vereeniging „[illegible] Vloot" heeft de heer P. C. Coops den 5en [illegible] een voordracht gehouden over het Ma[illegible] Etablissement te Soerabaja, voorafgegaan [illegible] eenige algemeene opmerkingen over die [illegible] (Een vrij uitvoerig overzicht gaf het Va[illegible] van 6 Jan., ochtendbl.).

De communistische woelingen ter Sumatra's Westkust. Uit de verschillende Aneta-telegrammen welke de dagbladen publiceerden, is af te leiden dat in het gedeelte van de Padangsche Bovenlanden, waar de communisten gepoogd hebben hun slag te slaan, het Bestuur thans den toestand volkomen meester is. Aangezien het den wensch van den Gouverneur-Generaal is (Aneta-telegram van 7 dezer) „dat de onlusten krachtig en voortvarend onderdrukt worden en dat de schuldigen en aanstokers in het geheele gewest rusteloos opgespoord en opgevat worden, opdat aan de terreur ook en voornamelijk in het belang van de welgezinde bevolking spoedig een einde kome", is het te voorzien dat de rust niet zoo heel spoedig volkomen zal zijn teruggekeerd. Alleen in het Siloengkangsche bedroeg het aantal gearresteerde personen reeds circa 550, het totaal aantal dooden circa 100 (Aneta, 8 Jan.). Van de mannelijke bevolking van Padang-Siboesoek zijn er niet minder dan 267 onder militair geleide naar Sawahloento gebracht; ook in Soengeilassie is een groot aantal personen gevangengenomen.

In bovengenoemd telegram van den gouv.-generaal aan den resident van Padang wordt ook gezegd: Ik breng gaarne hulde aan het bestuur, politie en leger voor hun flink optreden bij de recente onlusten". Deze hulde is zeker welverdiend, want dat thans de taak voor hen, die het wettig gezag tegenover het misdadig optreden der communisten moeten beschermen en herstellen waar dit verloren ging, buitengewoon zwaar is, blijkt o.a. uit een Aneta-telegr. van den 8en: „Twaalf brigades marechaussee, onder de kapiteins Akkersdijk en Wissema, vertrokken Zondag uit Tandjong Priok naar Padang ter vervanging van de oververmoeide troepen."

De woelingen op Java. Batavia, 8 Jan. (Aneta). De communistische hoofdleider bij den aanval op Sawahan, op wiens hoofd een premie was gesteld, is te Solo gearresteerd.

7 Jan.: Twee brigades marechaussee keeren uit Bantam naar hun garnizoen terug.

6 Jan.: De Landraad te Batavia veroordeelde zeven nieuwe beklaagden, verdacht van moord op een politieagent, twee tot de doodstraf, één tot levenslange gevangenisstraf, één tot twintig jaar, één tot twaalf en twee tot 10 jaar gevangenistraf.

Naar aanleiding der doodstrafvonnissen is van wege de S.D.A.P. een telegram aan den Gouverneur-Generaal gezonden van den volgenden inhoud:

„Het partijbestuur der Sociaal-Demokratische Arbeiderspartij, ofschoon betreurend en afkeurend de oproerige beweging in Indië, die naar zijn oordeel niet den juisten weg volgt, waarlangs het Indische volk zijn rechten en belangen kan doen behartigen, dringt er bij U ten ernstigste op aan, dat de doodvonnissen tegen opstandelingen uitgesproken, niet ten uitvoer worden gelegd."

In verband met de onlusten zal eene belangrijke legeruitbreiding op Java plaats hebben. Aneta seint dd. 7 Jan., dat de kosten op ƒ 4.500.000 worden geraamd.

Ook schijnt het voornemen te bestaan, de politie belangrijk te versterken. Het *Vaderl.* vermeldt nl. vernomen te hebben dat een dezer dagen een extra-Politieblad zal verschijnen, waarin sollicitanten worden opgeroepen voor 20 commissarisplaatsen en 70 opzienersplaatsen bij de politie in Ned.-Indië.

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt.

„Vaartuigen in Tropisch Nederland".

Aldus luidt de titel van een serie artikelen, welke vervolgd wordt, door *W. O. J. Nieuwenkamp*, in het maandblad „Nederlandsch-Indië, Oud en Nieuw", verlucht met een groot aantal afbeeldingen, zoodanig gestyleerd, dat zij bij den eersten opslag als werk van dezen teekenaar van goeden smaak en groot talent te herkennen zijn. Juist in vorm en versiering zoo stijlvolle Indische vaartuigen zijn voor hem bizonder dankbare objecten. Reeds in den Jaargang 1917—18 van bovengenoemd tijdschrift vestigde hij de aandacht op de verscheidenheid van prachtige, inheemsche booten, die er in de Oost te vinden zijn en toen al wees hij er met nadruk op, hoe noodig 't is, dat collecties en beschrijvingen er van worden aangelegd. In de aflevering van Augustus 1926 begint hij zijn artikel met hieraan nogmaals te herinneren en merkt o.a. op:

> „Het scheepsmuseum te Amsterdam heeft een uitgebreide verzameling bijeen, maar alles heeft betrekking op de Hollandsche scheepvaart; van de inlandsche in ons tweede vaderland in de tropen is er zoo goed als niets te vinden."

Ook is er maar weinig gepubliceerd over dit belangrijke onderwerp. Dit kan men het best gewaar worden uit het artikel „Vaartuigen", in de „Aanvullingen en Wijzigingen op de Encyclopaedie van Ned.-Indië", verschenen in Maart 1923, welk artikel gebaseerd is op het gelijknamige, in 1916 geschreven door *P. C. Coops* en *G. P. Rouffaer* in diezelfde Encyclopaedie.

In laatstgenoemd opstel staat:

> „Uitgebreide of eenigszins volledige opstellen betreffende de inlandsche vaartuigen ontbreken feitelijk, op één uitzondering na, geheel! Slechts één opstel, voorkomende in het „Tijdschrift voor Nijverheid in Ned.-Indië, deel I 1854, bevat zeer belangrijke gegevens, n.l. de studie van den zeeofficier *G. F. de Bruyn Kops*: „Iets over de zeevaart in den Indischen Archipel."

Ook de nieuwe bewerker van het artikel „Vaartuigen", die dit met *G. F. de B. K.* onderteekent, noemt vermelde studie „nog steeds de voornaamste bron".

„En dat artikel is nu al zeventig jaar oud!" merkt de heer *W. O. J. Nieuwenkamp* terecht op.

Verder noemt *G. F. de B. K. nog* „De Hulpmiddelen der Zeevisscherij op Java en Madoera" van *Dr. P. N. van Kampen* in de „Mededeelingen van het Dept. van Landbouw no. 9, 1909 en *„The Outriggers of Indonesian canoes"* in het *„Journal of the Royal anthropological Institute"* 1920 als later verschenen bronnen en voegt daaraan toe:

> „Het is zeker ernstig zaak, dat de verdere dieper gaande studie der Indonesische vaartuigen spoedig ter hand genomen wordt, daar in den loop der laatste halve eeuw reeds verscheidene prauwtypen verdwenen en andere aan het verdwijnen zijn."

Evenals de heer Nieuwenkamp zijn wij dit volkomen met hem eens, terwijl wij het laatste tevens uit een kunstoogpunt ten zeerste zouden betreuren.

De artist Nieuwenkamp heeft dan ook niet nagelaten op zijn verschillende reizen door Indië steeds schepen te teekenen, waar hij die maar tegenkwam. Zijne tochten strekten zich tot heden uit over: Sumatra, Java, Bali, Lombok, Soembawa, Soemba, Roti, Timor, Alor, Kisar, Lèti en Koma, dus tot het grootste gedeelte van de eilanden, die, in één lange reeks, het zuidelijk deel van den Archipel vormen.

In de jongste Augustus-aflevering van „Nederl.-Indië Oud en Nieuw" zien wij een vijftal bizonder fraaie voor- en achterstevens van Bataksche vaartuigen van het Tobameer weergegeven en een „Visscherprauw op het strand bij Benkoelen", waarbij hij schrijft, dat: „zijn bedoeling alleen is om door teekeningen te toonen, hoe sierlijk van vorm, hoe mooi versierd er zelfs nu nog, talrijke vaartuigen varen in onze Oost. Daar de opstellen in de Encyclopaedie niet geïllustreerd zijn, kunnen die daar in 't geheel geen denkbeeld van geven."

De weergaven van vaartuigen op Bali en Lombok in de October-aflevering van hetzelfde tijdschrift geven niet minder fraaie beelden te zien. Vol verrukking schrijft hij:

> „Wat een heerlijke vormen heeft zoo'n *Djoekoeng!* Ik ken geen vaartuig ter wereld, waarvan de bouw het ontstuimig voorwaarts snellen over woelig water zoo schitterend uitdrukt. Daar is een Hollandsche botter of hoogaars een plomp stuk hout bij."

Bizonder typisch is de prent, die ons naar Djembrana in het Zuid-Westen van Bali verplaatst, waar bij het dorpje Loloan, eenige elegante vlerkprauwen op het strand liggen. Het zijn vaartuigen van Boegineezen, die in de paalwoningen huizen, rondom een groote bamboestoel gebouwd, welke een pracht diep-zwarte, ronde schaduwplek op het schelle strand werpt. Een hoogst schilderachtig geheel!

In *Djawa*, het tijdschrift van het Java-Instituut, waarvan het lijvige September-nummer, ter gelegeenheid van het 4e Algemeen Congres te Soerabaja, geheel gewijd was aan Oost-Java en Madoera, schrijft *Mr. A. J. G. Maclaine Pont*, met groote liefde voor zijn onderwerp, een artikel over *„Prauwen"*. Hij vindt, dat de prauw, het kleine vaartuig, waarmede onze Indische broeder een zijner eerste levensbehoeften wint en vervoert, een zeer afzonderlijke bekoring heeft. Het is een voortbrengsel van ambacht en overgeleverde kunde en vertoont zeer uitgesproken typen. Ook oefent het groote aantrekking uit; omdat bij de vervaardiging, welke geschiedt door onbedorvenen, die werken door overname van het goede van elkaar, *die* onbewuste dienst van het echte en het schoone plaats heeft, dien wij aanduiden, wanneer wij zeggen, dat er een „stijl" is. Terecht merkt schrijver op:

> „Een vaartuig heeft een sprekend uiterlijk voor wie de taal der zee en van het verdere water verstaat. Het is een voorwerp, ontstaan door de eeuwenlange overlevering van wat ter zake der ervaring van de moeilijke omstandigheden, onder welke het werd gebezigd, door kundigen aan kundigen is overgeleverd. Is het wonder dat zij, die er verstand van hebben, eerbied voelen voor deszelfs vorm?"

Uitvoerig gaat schrijver de verschillende vormen en bouwwijzen der prauwen na en wijst daarna met klem op de noodzakelijkheid van het wegnemen van alle belemmeringen, welke op de inlandsche scheepvaart en vischvangst drukken; in de eerste plaats de zout-belasting en de moeilijke verkrijgbaarheid van djati-hout.

Wat het aanbrengen van Westersche technische verbeteringen betreft, waarschuwt schrijver terecht tegen het nemen van proeven door ondeskundigen. Praktische, nieuwe uitvindingen worden, zooals reeds gebleken is, door belanghebbenden wel overgenomen. Daar 't anderen zijn, die er mee te werken hebben, moeten wij de ontwikkeling aan hen overlaten, al behoeven inmiddels overheid en belangstellenden niet stil te zitten.

De oprichting van maritieme musea, zoowel te Batavia als te Soerabaja en Makassar, lijkt schrijver zeer doelmatig, daar zij ook sterk het Inlandsch publiek zullen trekken, zooals de ervaring op ander gebied geleerd heeft. Z.i. moet de opzet daarvan zijn, dat de handel en nijverheid in binnen- en buitenland, die er belang bij kan hebben, in de gelegenheid wordt gesteld ten toon te stellen, met recente prijsopgaven en adressen. Aangetroffen voorbeelden trekken en doen volgen.

Zich verder met de prauwen bemoeien is, naar schrijver meent, bijna niet mogelijk. Ze bestaan enkel, als het vanzelf gaat. Van ambachtsscholen stelt hij zich weinig voor. De meester leert het hier een ander, ter zake kunnen wij weinig verstandigs verrichten. Maar wèl kan men belemmeringen wegnemen, b.v. waken tegen hindering bij passen-overschrijving en -onderzoek.

Ook zouden wij op de eenvoudigste wijze wat opleiding kunnen geven. Het is verbijsterend hoe weinig z.i. de Inlandsche visschers veelal van scheepslichten en van het aanvaringsreglement weten. Bij bezoeken van gouvernementsvaartuigen zouden b.v. op een bijeengeroepen samenkomst van prauwlieden daarin onderricht kunnen worden gegeven. De achting voor onze beroepsmenschen zou er zéér door vermeerderen en het nut niet uitblijven.

De scheepvaart en de prauwenbouw zouden toenemen, de welvaart en de kunstnijverheid er door worden bevorderd.

„Ned.-Indië is door zijn uitgestrekte kusten een land, dat op zee aangewezen is. Hoe bitter weinig lijkt 't er nog op. Maar van wat er is, is véél meer te maken dan nu plaats heeft." Zoo eindigt Mr. Maclaine Pont zijn belangrijk betoog.

In hetzelfde Dwaja-nummer wordt door *R. Achmad Wongsosewojo* een artikel gewijd aan „De gebruiken bij bouw en te waterlating van een prauw in het Sampangsche". Uit de beschrijving der ceremoniën en daarbij gebruikelijke voorschriften blijkt, welk een gewichtige rol het vaartuig vervult in het leven van den Madoerees.

Ook burgemeester *G. J. Dijkerman* wees in zijn openingsrede van bovengenoemd congres op de belangrijkheid van scheepvaart en vischvangst zoowel voor Oost-Java als Madoera en zeide o.m.:

> „De beteekenis van hun vaartuigen voor henzelf wordt door de bevolking het beste tot uiting gebracht door de liefde en het ku[…] gevoel, waarmede zij worden gebouwd en [...] sierd.
>
> „En wie het visschersbedrijf hier wat be[…] heeft leeren kennen, zal mij zeker toege[…] dat daarin nog zeer belangrijke uitingen [...] inheemsche energie worden gevonden, w[…] een gunstigen bodem vormen voor daarop te oefenen invloeden tot herleving van ku[…] en kunstnijverheid."

Persoverzicht uit de Indische Blad[en]

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Belaagd gezag.

Wat men vermoedde, is thans zekerheid: wij [...] leefden in Ned.-Indië een lang voorbereide kr[…] proef, die mislukte — maar bedoeld was als [...] algemeene opstand op geheel Java. *De Loc.* [...] en 29 Nov. blz. 33 en 3; 1 en 3 Dec. blz. 34 en [...] somt de feiten op en constateert dat wij thans we[…] dat het mogelijk was in Indië met voortdu[…] contact met het buitenland een opstand te org[…] seeren. Men vond daartoe vele en bekwame lei[…] bereid. Onder die leiders zijn niet alleen [...] schrandere lieden, er zijn er velen, die van goed[e] komst zijn. Een der ontwikkeldste is Moen Th[…] de zoon van een oud-wedono van Pekalongan. [...] der de leiders zijn meerdere zoons van bestu[…] ambtenaren en zelfs gewezen assistent-wedo[…] in de lagere rangen veel desa-onderwijzers, sp[…] wegpersoneel enz.; terwijl een der voornaa[…] feiten is, dat men niet alleen overal ingewijde[…] ders had, maar dat deze eveneens overal ko[…] zorgen voor *benden van 50 leden* per sectielei[…] Dat was — *desavolk*. Dit zeer ernstig sympt[…] wijst o.m. op zeer onvoldoende informatie der [...] besturen, terwijl voorts nog eens weer de [...] valt op dien grooten factor: *den bestuursdienst* [...] *het contact met de bevolking*. Wellicht — zoo con[…] cludeert *De Loc.* — zal de kennis van het volledig[e] plan der communisten — en van de mate waar[in] dit tot uitvoering kon komen — *er thans allen* [...] *overtuigen, dat hier de hoogste landsbelangen* [...] *het spel staan.* De interneering van alle leiders [...] een goede maatregel. Nu men weet hoe diep [...] verzet toch is ingevreten en hoe duizenden met [...] verzetgeest zijn besmet — de P.S.I., die er niet [...] deelnam, belegde nochtans tijdens de ongeregeld[…] heden op verschillende plaatsen geheime verg[…] ringen, waar Allah's zegen voor de wapenen w[…] afgesmeekt — zal men inzien, dat met de inter[nee]ring der leiders niet volstaan kan worden, maar [...] tal.ijke maatregelen: de *gerechtelijke bestraff[ing]* waar mogelijk, het *leger-herstel*, de *politieuit[brei]ding* en bepaalde *wetswijzigingen* gebiedend n[oood]zakelijk zijn, opdat men tegen elke poging tot [...] haling gewapend zij. *De lessen dezer dagen* [...] *men niet straffeloos ongebruikt laten.*

De Loc. (4 Dec. blz. 33) kan zich niet geheel [...] eenigen met de Verklaring der Regeering in [...] Volksraad over de jongste ongeregeldheden, [...] doch komt tot de conclusie, dat de Regeering [...] stellig in geslaagd is allen te overtuigen van [...] kracht van haar beleid tot bescherming van La[nd,] Volk en Regeering van Indië tegen aanslagen [...] communisten.

Wij vestigen de aandacht op *De Loc.* (30 N[ov.] blz. 17 „Veldpolitie"; 1 Dec. blz. 29 „Recherch[e]" [...] 2 Dec. blz. 9 „Politiereserve"), het *Soer. Hbl.* [...] Nov. 2de bl. „De troebelen en rechtspraak" en [...] bl. „Van onze Buren"; 27 Nov. 2de bl. „Het Brit[sche] Rijk), het *Bat. Nwsbl.* (3 en 6 Dec. 2de bl. „A[…] 6 Dec. 2de bl. „Brieven over Rusland") en de [...] *Crt.* (11 Dec. „Uit het verre Oosten").

De onlusten.

Het *Soer. Hbl.* 27 t/m. 3 Dec., het *Bat. N[wsbl.]* 1 t/m. 7 Dec. en de andere dagbladen vervol[gen] hunne verslagen en commentaren.

Alles bij elkaar zijn in geheel Bantam 60 [...] nemers aan de relletjes gedood. Over de [...] arrestaties zijn gedaan; het grootste deel dier [...] is echter alweer op vrije voeten. (*B. N.* 1 Dec.)

Het *Soer. Hbl.* (27 Nov. 3de bl. „De troebelen [in] Bantam") bepleit de heffing van een strafbelasting in de opstandige streken van Bantam. Deze [...] welvarende gebieden, waar geen economische [fac]tor te ontdekken valt, waar geen enkele reden [...] ontevredenheid of aanleiding tot oproer [...]

gegeven, dienen zelf hun roekeloos avontuur betalen. De vrouwen die de potten rijst gestoomd hebben voor de rondtrekkende moordende, brandende mannen, de katjongs die de berichten hebben overgebracht, de ouden van dagen die onze compenie met smoesjes aan de praat hielden, de berichtgevers met hun looze tijdingen, hun afmattende dreigingen, en al die „goeden" die maanden zwegen, terwijl de bewapening, exercities, gewijdingen en correspondenties rondom hen plaats hadden — zij voelen zich schuldig; ze zijn schuldig en verdienen een correctie.

Ook de *Deli Crt.* (7 Dec. „De gearresteerde verleiders") gelooft niet dat er op den duur ooit sprake zou kunnen zijn geweest van een groot succes voor de revolutionnairen. Ten leste zou de regeering toch het woord aan de militaire macht hebben moeten laten, die waarschijnlijk ook de mitrailleurs gebruikt had, als dat voor het eigen behoud noodig was. Men heeft de zaak, dank zij de voorafgaande mislukking, thans eenvoudiger kunnen bedwingen en voor het gevoel van de *D. C.* is dat veel liever. Al staat het voor haar vast, dat er nu ook maar weinig intimidatie van het plan van het verzet is uitgegaan. De massa begrijpt de interneeringen niet, noch de straf van ... jaren opsluiting. De *Deli Crt.* van 9 Dec. („De aanstaande interneeringen" en „De Pers bij den Landvoogd") heeft den indruk gekregen, dat de Regeering inderdaad bij de a.s. interneeringen op een schaal te werk wil gaan, die vruchten kan afwerpen. Merkwaardig noemt de *Deli Crt.* (10 Dec. „De Landvoogd") het bericht — dat de „*Java-Bode*" aan de bespreking van de Pers-audiëntie (telegram d.d. 10 Dec.) nog vastknoopt en dat ontleend is aan een onderhoud met den sedert kort opgetreden procureur-generaal — over de wenschelijkheid van de interneering van een paar duizend communisten en over het effect dat een aantal vonnissen op de menigte zou hebben. Dit geval — vervolgt de *D. C.* — is weinig anders dan de herhaling van wat verschillende dagbladen ...lijk in den aanvang over de repressie der communistische aanvallen hebben geschreven. Dit behoeft niet te verwonderen. Ieder die hier in Indië ...en tijd is en van nabij met de Indische samenleving in aanraking is gekomen, heeft daarover zijn gevestigde meening. Het kan slechts tot ongunstige resultaten leiden, wanneer onze regeering zou blijken buiten het practische leven te staan.

De groote waan.

De heer Z(entgraaff) betoogt in het *Soer. Hbl.* (30 Nov., 1 en 2 Dec. 3de bl.) dat men er verheugd van moet zijn dat nieuwe communistische ...en zullen oploopen, hooger dan de vorige. De regeering heeft — zegt Z. *o.m.* — thans te werken in *twee richtingen*. In de *eerste* plaats: de strijd tegen de communistische actie, hier vooral een strijd tegen personen. In de *tweede* plaats: het beleid dat kan dienen om eene bevolking — die principieel niets van het communisme begrijpt, noch hiervoor iets voelt, doch door zijn voorbestemdheid tot geestelijke afdwalingen, tot uitbarstingen na langdurige accumulatie, overal eene gemakkelijke prooi van valsche profeten kan worden — te houden of te brengen in een toestand van evenwicht in eene stemming welke zooveel mogelijk vrij is van ernstige onbehaaglijkheid, derhalve in eene sfeer welke haar voor destructieve actie zoo weinig mogelijk ontvankelijk maakt. Resident *Einthoven* zond in 1916 zijn ambtenaren een brief, waarin hij aanduidde *de noodzakelijkheid om wijziging te brengen in de gevolgde richting*, welke beoogde: „de ontwikkeling der Inlandsche gemeenten meer naar de inzichten van goed-bedoelende, vooruitstrevende bestuursambtenaren dan naar de begrippen, het bevattingsvermogen, den geheel vrijen wil en de draagkracht der bevolking te doen plaats hebben." *Deze woorden werden ook in 1926 zijn geschreven*. Wij mogen de lessen der historie niet in den wind slaan; zelfs veel dat ons historie schijnt te zijn, vermoedelijk nog in de periode waarin het zaad der huidige ontevredenheid werd uitgestrooid. Bovendien, *wij draaien immer in denzelfden cirkel rond*. Er is aanleiding voor de onderstelling dat het nà 1918 nog scherper is gegaan met de talrijke maatregelen van verbetering en hervorming. De speciale diensten wonnen geleidelijk grooter onafhankelijkheid, werden steeds meer onttrokken aan het toezicht der gewestelijke bestuurshoofden, hetgeen eene ernstige fout is. Niet ieder, ook al moge hij zijn vol kennis en van goeden wil, behoort op deze bevolking te worden losgelaten met zijn drift tot experimenteeren, en het lijkt wel een kwestie van de eerste orde: *hoe schakelen wij, tusschen die diensten en de bevolking, de ambtenaren van het Binnenlandsch Bestuur weer in?* Zeker is het dat als *algemeene oorzaak* van ontevredenheid in hoofdzaak moet worden gedacht aan de reactie der bevolking op de onophoudelijke prikkels van talrijke hervormingen en maatregelen, goed bedoeld, doch in wezen: *eene steeds verder gaande aanvreting van de typisch Oostersche maatschappij*. Indien wij niet zelf het roer omwerpen, zullen wij er tènslotte toe worden gedwongen door de gestaag groeiende kracht der ontevredenheid.

Kweekschoolplan.

Het Kweekschoolplan is met 29—7 stemmen door den *Volksraad* aangenomen (*Bat. Nwsbl.* 6 Dec.). De voorbereidende opleiding zal zooveel mogelijk gelijk zijn aan het Mulo. Dit te verstaan als practisch gelijkwaardig. Tusschentijdsche overgang van het Mulo is mogelijk. Van de beschikbare plaatsen op de Europeesche Kweekschool wordt 25 pCt. gereserveerd voor Inlandsche abituriënten. De personeelsformatie van de Holl.-Inl. school, resp. Holl.-Chin. school, zal belangrijk meer tegemoetkomen aan den eisch van vrijwel den geheelen Volksraad, dan mocht worden verwacht. Trouwens, reeds thans wordt door aanvulling boven de formatie — 100 Indische hulp-acte-bezitsters zijn daarvoor beschikbaar — een betere toestand geschapen en straks zullen de geslaagden van de Holl. Kweekschool het materiaal komen versterken.

Dr. G. J. Nieuwenhuis schrijft in de *Java-Bode* (2 Dec.) over „Eenheid of splitsing?" Het Westersch lager onderwijs beweegt zich in Indië in drie richtingen (E. L. S., H. C. S. en H. I. S.), maar richt de koers naar één eindpunt: de Mulo. Verschil van opleiding beneden, en eenheid boven. Zoowel de H. C. S. als de H. I. S. zijn vreemde planten op dezen bodem, ze brengen een andere gedachtenwereld, een andere denkwijze, andere waarden. En dat alles kan — als het gebracht moet worden — het best gebeuren door hen, die in die gedachtenwereld zelf zijn opgevoed. Bezetting met zooveel mogelijk Nederlandsch personeel acht schr. dus een eerste bestaanseisch voor de H. I. S. De bezetting kan nooit geheel een Europeesche zijn, om het geld niet, om het gebrek aan personeel niet, en om het onderwijs evenmin. Want de H. I. S. is ook een school waar aan Inheemsche cultuur wordt gedaan, niet gescheiden, maar samen met de Nederlandsche. En daarom zijn er leerkrachten noodig, die wat minder Nederlandsch mogen denken (daar zijn hun Hollandsche collega's voor), maar daarvoor uitmuntend de landstaal en het Maleisch beheerschen en hun eigen cultuur kunnen brengen. En aan die zeer speciale eischen kan geen algemeene kweekschool voldoen, ook niet door middel van het Dalton-stelsel. Om goed les te kunnen geven in landstaal en Maleisch, om aan de eigen eischen der drietalige school met al haar ingewikkelde problemen, vooral bij het leeren van het Nederlandsch, goed te kunnen voldoen, is een eigen opleiding noodig, niet gestoord door de aanwezigheid van een ander type met andere eischen. Dat voert tot drie soorten kweekscholen, een Europeesche, een Inlandsche en een Chineesche, die drieëerlei bevoegdheid geven van ongeveer hetzelfde peil. Die gelijkwaardigheid acht schr. echter een onafwijsbare eisch.

De poenale sanctie.

De heer Stokvis heeft het vraagstuk der poenale sanctie in den Volksraad opnieuw ter sprake gebracht (*Deli Crt.*, 6, 7, 8 en 10 Dec.). Het is — volgens de *Deli Crt.* — algemeen bekend dat de poenale sanctie, behoorlijk toegepast, geen der euvele zijden behoeft te hebben, die haar zoo gaarne worden toegeschreven. Indien de ondernemers zelf op de bres staan om alle verkeerdheden, waartoe enkelen dit instituut misbruiken, zoo grondig mogelijk uit te bannen en te voorkomen, dan kan het niet anders of de verdiensten van dit systeem zullen erkend blijven. *Deli* moet de poorten wijd openwerpen om iedereen de gelegenheid te geven na te gaan hoe dat stelsel hier in de practijk werkt. Volksraad- en Regeeringsleden moeten evenzeer als vooraanstaande particulieren in staat gesteld worden om de arbeidsomstandigheden hier te leeren kennen. Het lijdt geen twijfel of de ondermijnende actie kan gemakkelijk gekeerd worden. Laat men alle krachten inspannen om de

arbeidstoestanden hier verder te volmaken, laat men ten koste van alles voorkomen, dat nieuwe schandalen als van onlangs de wereld opschrikken, dan zal de poenale sanctie niet eerder worden ingetrokken dan wanneer de tijd daarvoor is gekomen. Wat de actie der Mandaten-commissie van den Volkenbond betreft, die noodige men eens uit, hier ter plaatse een onderzoek in te stellen, ten einde zich op de hoogte te stellen van de werking der arbeidsovereenkomst onder poenale sanctie. De *D. C.* twijfelt geen oogenblik aan den goeden uitslag daarvan. (Zie ook *De Sum. Post* van 9 Dec.: „De gezindheid").

Nieuw-Guineaexpeditie.

De *Java-Bode* (4 Dec.) bevat het rapport van Dr. Docters van Leeuwen van 31 Aug. t/m. 14 Sept. In de *Java-Bode* van 1, 2 en 3 Dec. vertelt de heer Ch. le Roux o.a. over zijn terreinverkenning in N.-Guinea *per vliegtuig*. Het vliegtuig is — naar zijn oordeel — voor verkenning van onbekende streken van onschatbare waarde. In vijf kwartier vliegen meent hij meer van de geografische gesteldheid van dit terrein gezien te hebben dan in een half jaar tijds patrouilleeren mogelijk zou zijn.

II. UIT DE INLANDSCHE PERS.

Het 25-jarig Regentsjubileum van den Regent van Batavia, Raden Adipati Ario Achmad Djajadiningrat (1901—1926).

4 Juli 1926 was het 25 jaren geleden, dat de heer Raden Adipati Ario Achmad Djajadiningrat tot Regent werd benoemd, d.i. de hoogste functie, welke in den Ned.-Indischen Staatsdienst voor een Inlandsch Ambtenaar is weggelegd.

De Nieuwsbladen hebben van dat feit melding gemaakt en een uitvoerig relaas gegeven van de bewijzen van eerbied, welke aan den jubilaris werden betoond, niet alleen door de inheemsche bevolking van Batavia en Serang (Bantam), doch ook door de Chineezen en Arabieren.

Zaterdagavond 8 Juli 1926, verzamelden de vertegenwoordigers van verschillende Inlandsche Vereenigingen, voorts tal van Chineezen en Arabieren, zich ten huize van den heer Tamzin als voorzitter van de vereeniging Kaoem-Batawi en van de feestcommissie.

De stoet, die door honderden leden van de verschillende vereenigingen werd gevormd en waarbij Chineezen en Arabieren zich hadden aangesloten, bereikte langs Sawah-Besar (waar de heer Tamzin woont), Krokot, Pasar-Baroe, Senen, de woning van den Regent, welke aan den Kramatweg is gelegen.

Aan alle vertegenwoordigers van de vereenigingen werd toen de gelegenheid gegeven den jubilaris met zijn jubileum geluk te wenschen.

Zondagmorgen hield deze ontvangdag, terwijl des avonds het diner met de leden van den Volksraad en de Regenten van West-Java plaats vond.

De persoon, die zich N. S. teekent, heeft in het nieuwsblad Dharmo Kondo van 5 Juli 1926 zich bij het eerbiedsbetoon willen aansluiten en in de gebeurtenis van het jubileum aanleiding gevonden om van den Regent een korte levensbeschrijving te geven, waaraan het volgende is ontleend:

In het begin van de 19e eeuw bestond in Bantam nog een Sultanaat dat in het jaar 1836 werd georganiseerd.

In plaats van een Sultan trad een Boepati (Regent) in functie,waarvoor de Regent van Pandegelang werd aangewezen.

Deze had 2 zonen.

De oudste volgde zijn vader als Regent van Pandegelang op, terwijl de jongste (d.i. de vader van den tegenwoordigen Regent van Batavia) eerst als ondercollecteur en later als wedono van Menes fungeerde.

De Regent van Pandegelang, Raden Adipati Soetadiningrat, werd in het jaar 1888 te Serang geplaatst, als vervanger van den Regent van die plaats, aangezien deze was gepensionneerd en waar hij in 1893 is gestorven.

Hij liet 2 zonen na.

De oudste was eveneens de wedono van Tjilegon en de jongste toenmaals nog van zeer jeugdigen leeftijd.

De vader van den Regent van Batavia was toen reeds Patih van Serang geworden en verving zijn overleden broeder daar ter plaatse, al waar hij in het jaar 1897 stierf.

Hij liet 7 kinderen na.

1. Achmad, d.i. de tegenwoordige Regent van Batavia, eerder Regent van Serang;
2. Hasan, overleden, vroeger partijgenoot van Sarikat Islam;
3. Moehamad, overleden, vroeger Wedono van Menes;
4. Raden Ajoe Achmad Moehamad, Regent van Koeningan;
5. Hoesein, hoogleeraar aan de Rechtshoogeschool te Batavia;
6. Loekman, Referendaris bij het Departement van Onderwijs;
7. Hilman, assistent-Wedono te Meester-Cornelis.

Allen dragen den familienaam Djajadiningrat.

De tegenwoordige Regent van Batavia werd in het jaar 1877 geboren en is dus 49 jaar oud.

Op jeugdigen leeftijd als huisgenoot door den toenmaligen aspirant-Controleur Engelenberg te Tjilegon opgenomen, volgde hij dezen, ook toen hij naar Batavia was overgeplaatst.

Men trachtte hem op eene Hollandsche school geplaatst te krijgen, doch aangezien hij Inlander was kon aan het verzoek niet terstond worden vold[aan] en heeft een belangstellend onderwijzer dat bezwaar weten te ondervangen door hem te doen [...] den als Indo-Europeaan.

Het gevolg is geweest dat men hem op de Willemschool op Salemba aannam en hij, na de 7 klassen te hebben doorloopen, slaagde in eene plaatsing op de Hoogere Burgerschool te Batavia.

Toen de vader van den Regent stierf was Raden Achmad 20 jaren oud, terwijl de Regeering wel bereid was hem tot Regent van Serang aan te stellen.

Doch, met het oog op zijn jeugdigen leeftijd st[elde] de Resident Hardeman voor die benoeming een tijd uit te stellen, met het gevolg dat Raden Achmad als schrijver op eene bezoldiging van f 1[...] 's maands in functie trad.

Al spoedig werd hij echter assistent-Wedono en Wedono van Bandjar Negara, waarna hij bij Regeeringsbesluit van 4 Juli 1901 werd benoemd tot Regent van Serang en in het jaar 1924 tot Regent van Batavia.

Bij allen, die belangstelling hebben in de moderne beweging, heeft de Regent een goeden naam, niet het minst in den Volksraad, in welk college hij vanaf de oprichting tot heden eene belangrijke plaats heeft ingenomen.

Voorts is hij voorzitter van den Regentenbond.

In den Volksraad behoort de Regent tot de middenpartij en neigt dikwijls tot linksche richting van den Vrijzinnigen Bond.

In den eersten Volksraad werd hij als 1ste ondervoorzitter aangewezen en nam tijdens het verlof van den voorzitter, den heer Schumann, diens functie gedurende een half jaar waar.

Van de bestuurstafel is naar de stem van den Regent steeds gaarne geluisterd.

Het was dus geen wonder dat ook de Volksraad op den 4en Juli 1926 van zijne belangstelling deed blijken in den vorm van een avondmaaltijd.

De redactie van de „Dharmo Kondo" sluit zich bij die eerbiedsbetuiging aan en hoopt dat de Regent als voorman aan hare zijde succes zal hebben in den strijd tegen het parlementarisme.

III. UIT DE CHINEESCHE PERS.

De inhechtenisneming van eenige Chineezen te Batavia.

De persoon, die zich met de letters T. T. T. [...] kent, schrijft in de „Pewarta Soerabaja" van [...] Juni 1926, dat hij vroeger reeds in een [...] melding heeft gemaakt van de inhechtenisneming van eenige Chineezen te Batavia, omdat zij w[erden] beschuldigd van het feit dat zij in relatie st[onden] tot het hoofdkwartier der Kok Bin Tong-partij in Canton en de gevoelens dier organisatie in Indië verspreidden.

Aangezien later bleek, dat zij over legale [...] gingspapieren beschikten, was het voor den Gouverneur-Generaal moeilijk van zijn exorbitant[e recht] van uitzetting gebruik te maken.

De Chineezen werden gearresteerd in een [...] huis, alwaar zij bijeengekomen waren, waar[bij de] politie in gebreke bleef de motieven van de inhechtenisstelling kenbaar te maken.

De Europeesche Pers had natuurlijk over het [...] beurde hare eigen meening en stak een [...]

Pers het niet onder stoelen en banken, dat het, naar hare meening, jammer was, dat de Chineezen, niettegenstaande zij beschikten over wettige vestigingspapieren, niet uit Ned.-Indië waren weggejaagd.

Het is dus wel waarschijnlijk, zegt de Schrijver, dat, als die Chineezen slechts in het bezit waren bevonden van een toelatingskaart, zij in een minimum van tijd uit Ned.-Indië zouden zijn verwijderd.

De schrijver noemt dit vreemd en vraagt zich af of de toepassing van zulk een strengen maatregel misschien haar grond vindt in een dreigend gevaar voor de openbare rust en orde.

De Schrijver zal maar niet te diep ingaan op het geschrijf van de Europeesche Pers, daaraan de verklaring toevoegende, dat, als men maar steeds goed blijft speuren, men altijd wel vergissingen zal vinden.

Doch, wanneer men beweert dat dan de Rechtvaardigheid wordt betracht, dan meent hij dit te moeten betwijfelen.

De Schrijver weet natuurlijk wel dat de Nederlandsch-Indische Regeering geen bezwaren in den weg legt wanneer de Inheemsche Pers zich op gematigde wijze wil uiten en dat zij het nastreven van rationeel Nationalisme geen gevaar acht voor handhaving van de rust en orde.

Wanneer de Europeesche Pers echter verklaart, dat dit wel zoo is, dan blijft er niets anders over dan zulk eene verklaring te beschouwen zooals zij is en daaraan geen beteekenis te hechten.

Het is bekend, dat de Europeesche Pers in Ned.-Indië er principes op nahoudt, die lijnrecht gekant zijn tegen elke nationale Beweging van een gekleurd ras.

Vooral de Europeesche Pers is sterk in het verdedigen harer eigenbelangen en geeft van zulk een chauvinisme blijk dat zij eene gezonde politieke stroming, welke tot nut strekt van de ontwikkeling van Ned.-Indië en waarnaar zij verlangt, niet kan begrijpen.

Doch die Pers moge dan weten, dat zulk een chauvinisme niet kan worden doorgevoerd, althans indien zij prijs stelt op eene vriendschappelijke verhouding tusschen de Oostersche en Westersche rassen.

De Kok Bin Tong-beweging wordt door de Europeesche Pers beschouwd als te zijn Communistisch. Dit is onjuist, zij is eene nationale beweging. Dat zij betrekkingen met Rusland onderhoudt, is aan iedereen bekend.

Rusland beleedigt China niet, zooals de andere groote Westersche Mogendheden doen en de Kok Bin Tong-partij heeft gemeend die toenadering te moeten zoeken in haar eigenbelang.

De Kok Bin Tong-Partij kampt tegen het oude regime van China en tegen de door vroegere dynastieën gemaakte fouten.

In dat opzicht is de Beweging revolutionair en wil zij op die wijze het bestaan van China verbeteren.

De Ned.-Indische Regeering behoeft er zich geene zorgen over te maken, dat de Kok Bin Tong-Partij propagandisten in Ned.-Indië zal zoeken.

China heeft er niet het minst belang bij dat in Ned.-Indië onrust heerscht.

China zoekt geen vijanden, wanneer het niet vijandig behandeld wordt.

De Schrijver hoopt om die reden, dat als de Regeering meent krachtig te moeten optreden tegen de Kok Bin Tong-beweging, zij eerst grondig zal onderzoeken of werkelijk gevaar voor de openbare rust en orde bestaat.

Te haastig genomen maatregelen werken niet goed, doch geven ook nog een langen neus.

Het verspreiden van alarmeerende berichten moest worden verboden omdat zij schadelijk zijn voor den goeden naam en het bewijs geeft van zwakheid.

En vooral valt dit op omdat men aan de gearresteerden de vrijheid moest teruggeven, nadat gebleken was dat zij verkeerd waren behandeld.

De Ambtenaar van Politie, die tot de arrestatie overging, had geen vertrouwen in de gegevens, welke de Chineezen in het Eethuis hem in het openbaar verstrekten en waarbij verklaard werd dat de gearresteerden in werkelijkheid spraken over de moeilijke, ingewikkelde en onrustige toestanden in China.

Is het dan de wensch van de Regeering, dat men met betrekking tot de buitenlandsche aangelegenheden van China, geen mond open mag doen, vraagt de Schrijver.

Mag de Chinees dan niet over de gebeurtenissen in zijn eigen land spreken?

En sprak de Politie Ambtenaar, nooit over een kabinetscrisis in zijn eigen land of over de gevaren die Nederland bedreigden tijdens den grooten oorlog?

Hoe het zij, men zij in het kort niet te vitterig en zoeke niet achter alles wat.

Dit is schadelijk voor de reputatie der Regeering.

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

Ethnografische merkwaardigheden der Toradja's.

De Jan.-afl. van het zendingstijdschr. „Alle den Volcke" bevat op de voorpagina een uit ethnografisch oogpunt hoogst werkwaardige afbeelding, nl. een „Taoe taoe", welke dienst doet bij doodenfeesten. De daarbij gegeven toelichting zegt het volgende: „Deze versierde pop „taoe taoe" is hier opgesteld als de plaatsvervangster van den doode, die in het huis ligt, opgerold in een groote baal, versierd met kostbare kleeden en zilver en goud. Opdat de levenden den doode nog kunnen zien, is een houten pop vervaardigd, die omhangen wordt met dure kleeden en gouden sieraden. De stellage, die voor versiering daaromheen gemaakt is, is geheel omhangen met gouden krissen met edelsteenen bezet, die een waarde van *f* 500.— tot *f* 1000.— per stuk vertegewoordigen. Verder oude kleeden (mawa), die om hun magische kracht als familie-eigendom een hooge waarde van soms 10 tot 20 karbouwen en meer hebben. *Op zij, boven, ziet men prachtig kralenwerk, met een zeldzaam mooi kleureneffect van verschillende motieven.* Vooral voor den Toradja zijn hier schatten vervaardigd, welke duizenden guldens waarde vertegenwoordigen. Van zelf spreekt, dat familie en bekenden meehelpen tot dit prachtvertoon. De taoe taoe wordt beschouwd als vervangster van den doode, waarom haar, evenals aan de levenden, sirih pinang en vleesch wordt aangeboden, hetgeen voor de pop op den grond wordt neergelegd."

Het meest trof ons in deze beschrijving het medegedeelde omtrent het „prachtig kralenwerk", want zoo waar, hier vinden we terug de mooie *kendaoeri's* waarvan een ex. werd afgebeeld in het *Kol .Weekbl.* van 30 Dec. l.l. bij het artikel Tillema—Michielsen.

Op de foto ziet men — helaas niet zeer duidelijk — op alle vier hoeken van de stellage rondom de taoe taoe zulk een *kendaoeri* als versiering aangebracht!

Oedaya (Opgang).

Met de Jan.-afl. is het uitmuntend geredigeerde maandschrift Oedaya, onder redactie van Rd. Ms. Noto Soeroto, zijn vierden jaargang ingetreden. Deze gelegenheid grijpen we gaarne aan om onze lezers, die dit belangwekkend geïllustreerd tijdschrift nog niet mochten kennen, aan te sporen zich er op te abonneeren (een geheele jaargang van 12 Nrs. kost slechts *f* 4.—; adres: Laan van Meerdervoort 60, Den Haag). In deze tijden van wederzijdsch wantrouwen, haatzaaien e.d., is het een genot te luisteren naar de nobele verzoenende woorden van Noto Soeroto, die elke gelegenheid aangrijpt om Nederland en Indonesië tot elkaar te brengen in den besten zin van het woord. Van dit sympathieke streven legt iedere afl. van Oedaya mede getuigenis af!

We laten hier volgen een overzicht van den inhoud van genoemde afl. Titelplaat: Wolkenzee boven Djambi. — Roeping. Rede, uitgesproken voor de Commercieele Club te 's-Gravenhage, door Noto Soeroto. — Richard Oertman † (hoofdvertegenwoordiger voor het Duitsche rijk van het Ned.-Indonesische Verbond), door ir. H. von Essen. — Het standpunt van een modern-Javaanschen danskunstenaar, door Rn. Ms. Jodjana. — Paardenrennen in de Minahassa, door L. H. C. Horsting. — Soetan Abdul Madjid. Een en ander uit het leven van een Inlandsch bestuursambtenaar, door Soedarso a. Amaloedin. — Menoendjoengi „Koloniaal Instituut" di Amsterdam, oleh S. Soetan Melajoe.

De Indische Gids.

De Jan.-afl. opent met eene beschouwing van den hr. S. Kalff: Indië en de Philippijnen, waarvan vooral het historische gedeelte — waarbij de schr. zoozeer in zijn element is — belangwekkende bijzonderheden bevat. — Dr. D. J. Hulshoff Pol Sr. vindt in de communistische woelingen een welkome gelegenheid nogmaals voor zijn lievelingsdenkbeeld:

gansch Ned.-Indië onder het bestuur van Adathoofden, met toezicht en contrôle van Europ. ambtenaren, propaganda te maken. — Dr. J. R. Beversluis artikelt over „Bosch, hout en boschwezen in Ned. Oost-Indië" (naar aanleiding van het Verslag van den Dienst van het Boschwezen over 1925). — De hr. J. van Holst Pellikaan geeft een overzicht van de bepalingen, regelende het recht van vereeniging en vergadering, waaruit blijkt dat deze in de laatste jaren meer en meer zijn verscherpt, hoofdzakelijk ter bezwering van het communistische gevaar. — Onder het opschrift Indië en de Nederl. Volksvertegenwoordiging bespreekt Mr. J. J. van Bolhuis de debatten in de Tweede Kamer over de Marinebegrooting en de voorloopige besprekingen over de communistische woelingen op Java.

Overigens bevat deze afl. de gebruikelijke rubrieken Varia — Revue van brochures, enz. — Koloniale literatuur — Wetenschap, kunst en industrie, waarvan we den inhoud, hoe belangrijk ook, door gemis aan plaatsruimte niet kunnen opgeven.

De jongste onlusten op Java.

In het Jan.-Nr. van het Haagsch Maandblad wijdt Mr. S. Cohen Fzn. eene uitvoerige beschouwing aan de jongste onlusten op Java. Schr. acht het uitgesloten dat de aanleiding van de in West-Java uitgebroken en ook elders voorbereide opstandige beweging, gezocht moet worden in het algemeen economisch beleid van de Indische Regeering. Uit alles blijkt, dat eene kleine groep, door inwerking en steun van Moskou, tegenover elk Westersch gezag absoluut vijandig staande elementen getracht heeft door voortdurende ophitsing en opruiing de bevolking ontevreden te doen worden met haar bestaan en den schuldige daaraan, den Westerling, in Indië te vernietigen. Op de groote massa der bevolking heeft die groep, het is uit de jongste berichten afdoende gebleken, echter gelukkig geen vat gekregen, die is ongeroerd gebleven, die is blijven staan achter de Regeering, onder wie zij zich nog steeds veilig voelt. In den Volksraad hebben alle Inlandsche partijen en volksvertegenwoordigers hunne afkeuring uitgesproken over het helsch bedrijf der Communisten en gaan zij voort de Regeering te steunen op haar weg om de Inlandsche volkeren sociaal, economisch en politiek op te voeden tot grooter zelfstandigheid.

Mr. C. oppert de vraag of het met de exessen in Indië wel zulk een vaart zou zijn geloopen wanneer reeds veel eerder streng en met krachtiger beleid was opgetreden, wanneer van den allereersten aanvang, van het eerste optreden der woelige elementen af, met meer kracht het gezag was gehandhaafd, wanneer van stonde aan alle strijd tegen het Westersch gezag, alle actie om Indië los van Nederland te maken in woorden en in geschrift, krachtig was gestuit, en niet alleen den Inlander, maar ook den Nederlander, was getoond, dat men niet ongestraft mocht te kort schieten in eerbied voor het Nederlandsch gezag. Geen dag had de Overheid iemand die zich communist toonde in haren dienst mogen heuden, in Indië mogen dulden. Van den aanvang af had men de kern moeten aanvatten en bij hun allereerste optreden de destructieve elementen moeten neerslaan, door aanstonds de schuldigen te verbannen en te interneeren; den geïnterneerden niet behooren toe te staan, naar het buitenland te ontwijken aan een algemeen toezicht.

Koloniaal Tijdschrift.

De Jan.-afl. opent met een waardeerend woord, door den hr. G. J. D. C. Stempels gewijd aan de nagedachtenis van den hr. J. Th. Viehoff, oud-administrateur en adviseur-honorair bij het Min. van Koloniën. — De hr. J. W. van Royen geeft eenige opmerkingen (anders gezegd: scherpe critiek) over het medegedeelde betreffende Zuid-Sumatra, in den onlangs verschenen achtsten bundel „Pandecten van het Adatrecht". — De visscherij en de daarmee verbandhoudende rechten in de Ogan-Komeringsstreek (Palembangsche Benedenlanden) is de titel van een opstel van den hr. Th. O. B. Günther, deels naar gegevens van den hr. J. A. v. Beuge. — Prof. G. Gonggrijp publiceert het eerste gedeelte eener beschouwing over den belastingdruk op de Inlandsche bevolking en haar economischen toestand (in hoofdzaak naar aanleiding van de rapporten Meyer Ranneft—Huender en Van Ginkel). — De hr. E. J. Burger artikelt over de positie van den assistent-resident-afdeelingschef in de Buitenbezittingen en bestrijdt daarin de opvattingen ten deze van den hr. J. F. Later in een vorige

afl. — Onder het opschrift „Lichtvaardig geschr tikt de hr. J. W. van Royen den hr. Th. O. B. G ther niet onzacht op de vingers, naar aanleid van diens in een vorige afl. verschenen opstel „ Palembangsche Margaraden". — De hr. H. Ch. G. van der Mandere vraagt de aandacht voor jongste jaarverslag van het Alg. Synd. van Sui fabrikanten, ongetwijfeld een document van teekenis.

Op deze lange artikelenreeks volgen de v rubrieken: Vreemde Koloniën — Literatuur Kroniek (de laatste rubriek bestaande uit een zame beschouwing, met als uitgangspunt de in verschillende deelen van den Archipel.

Missie- en Zendingperiodieken.

St. Claverbond. Jan. '27. Kiekjes uit h Javaansche volksleven, door een Javaansch dent (met ill.). — De wijding der Chineesche schoppen te Rome, door J. Hellings S.J. (met ill

De Banier. 25 Nov. '26. Schetsen uit leven van Ludwig Ingwer Nommensen, den Apo der Batakkers, door J. H. Hemmers (vervolg). Van Heiden tot Christen, door Dr. A. C. Kru (vervolg).— Christendom en wajang, door Dr. Kraemer (vervolg). — Gedachten over de Bestuur reorganisatie, door P. M. Hooykaas.

De Zendingsbode. Dec. '26. Mis (Nieuw-Guinea), door J. Hessing. — Een reis d het landschap Amanatoen, door P. Middelkoop.

De Opwekker. Nov. '26. De Islam in Afri door M. Delafosse. — Over zending op het eil Boeroe, (historisch overzicht), door A. Hueting. De groei der hulphospitalen van de Zending Djokjakarta, door M. G. Muller. — Het Zendi werk onder de inheemsche vrouwen en meis (vervolg), door A. Ooms.

Tijdschrift Kon. Ned. Aardr. Genootschap.

De Jan.-afl. brengt weder een vervolg van Dr. Stahel's verslag, in dagboekvorm, van de wete schappelijke expeditie naar het Wilhelmina bergte (Suriname) in 1926, gevolgd door deelingen van den geoloog R. IJzerman. — Dr. C. Kruijt schrijft over een door hem volbrachte reis in Westelijk Midden-Celebes ter bestudeering van de bevolking dier streken. — Verder boekbe sprekingen, overzicht van geologische publicaties bibliografisch overzicht.

De Indische Mercuur.

No. 1 (5 Jan.). De politiek van de open deur Nederlandsch Indië, door Mr. H. J. Bool. — Algemeen Syndicaat van Javasuikerfabrikanten in 1925, door H. Ch. G. J. van der Mandere. — a.s. Rubbertentoonstelling te Parijs, (mededeelingen over eene Ned.-Indische inzending). Voordrachten tijdens de 7e Internationale toonstelling van rubber en andere tropische ducten te Parijs (van 21 Jan. tot 7 Febr. a.s.). Kleine mededeelingen. — Financieele berichten verslagen, zoomede de overige vaste rubrieken. De afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut geeft eene opgave van literatuur over oliën, v en wassen.

De Indische Post.

De schrijver der rubriek „Onze Meening" in Nr. van 27 Nov. is niet bijster ingenomen met maatregelen ter onderdrukking van de commun tische misdaden in West-Java, hij vraagt zich af waarom in het bolwerk van het verzet het lang moet duren voor de tegenstand gebroken en hoe het mogelijk kon zijn dat daar het gros misdadigers wist te ontsnappen. Semi-officieus er bij herhaling op gewezen dat de Regeering komen op de hoogte was van de plannen te Ba in den nacht van 11 op 12 November. Deze ve ring accepteerende werpt hij tegen: „Maar wa werden dan niet speciaal de telefoonkantoren gevangenissen bewaakt? Of was men niet op hoogte van het communistische systeem om oproer juist in te luiden met bezetting van gespuis uit de gevangenissen?" Op deze en a feiten(er zouden er nog meer genoemd ku worden) meent schr. zich niet geheel in vert wen te kunnen overgeven aan de maatregelen de Overheid nu neemt en nog nemen zal, ook opzichte der raddraaiers.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van Nr. 23 (4 Dec.). breede rug van het Ned. Ind. Kinamonopolie. Causerie over kapok, door Fr. J. Bley. — trieele alcohol uit gecultiveerde nipahpalm.

...komst van de klappercultuur en de klapper...zelbereiding (ontleend aan „Tropenpflanzer"). — De toekomst der koffiecultuur in Ned.-Oost-Indië (slot), door Dr. A. J. Ultée. — Een Delisch planter in de Congo. — Suiker uit hout.

***

The Dutch East Indies. A descriptive tourist itinerary, by P. G. Leslie (Holland's Import and Export Trader. Jan. '27).

Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche pers. Nr. 49, 4 Dec. '26. (Bureau voor de Volkscultuur en aanverwante aangelegenheden te Weltevreden).

Ter nagedachtenis van Mr. S. J. Hirsch (met portret). (Archief Suikerindustrie in Ned.-Indië. 1926, Nr. 43).

Heeft Suriname een toekomst? Rede gehouden door Mr. J. J. W. Eckhout voor het Indisch Genootschap op 10 Dec. 1926.

Beknopt overzicht van eenige Ned.-Ind. planten, die giftig zijn of giftige bestanddeelen bevatten (vervolg, door Dr. M. Duyster. (Pharmaceutisch Tijdschrift v. N. I. Nov. '26).

Assaineering afdeelingshoofdplaats Tjilatjap (vervolg), door L. Kaikola (Ind. Bouwk. Tijdschr. 1926, No. 19-20).

Eenige voorbeelden van het ornament op de weefsels van Soemba, door W. O. J. Nieuwenkamp. (Een reeks schitterende afbeeldingen met toelichtenden tekst). (Ned. Indië Oud en Nieuw. Jan. '27).

De komst der Nederlanders in den Maleischen Archipel, door J. Keur. (Madjoe, Jan. '27).

Suriname.

...t de laatste stukken en den terugkeer van ...xpeditie naar het Wilhelminagebergte hebben ...n ons vorig nummer, via „De Maasbode", het ...en ander ontleend aan „De Suriamer". Het ...onzen lezers zeker interesseeren daaromtrent ...iets te vernemen uit het relaas van „De West" ...26 November:

Eindelijk is ook dr. Stahel, met ingenieur IJzerman, Woensdag te Paramaribo teruggekeerd van ...Wilhelmina-expeditie.

...heeren vertrokken 5 Januari en hebben dus ...rondreisje van ruim tien maanden door ons ...erland gemaakt.

...dden zij alles bereikt wat zij wenschten, dan ...het rondreisje nog aardiger zijn geweest. Dan ...n zij de grens van Brazilië zijn overgetrok..., een zijtak van de Tronbetas afgezakt en daar... via die rivier en de Amazone over zee terugge... zijn naar Paramaribo. Dat zou zeker een ...ngename afwisseling hebben gegeven en de ...n zouden wellicht in mindere mate de juist... hebben ondervonden: De laatste loodjes ...n het zwaarst. Want het laatste gedeelte van ...reis was niet het aangenaamste en zelfs dr. ...hel, met zijn onverwoestbaar optimisme moest ...ennen, dat hij de laatste weken met klimmend ...angen uitzag naar het einde.

...n oogenblik scheen dit „einde" niet meer of ...der dan fataal te zullen zijn. Door de een...ige voeding — en laat ons gerust er bijvoegen: ...r het gebrek aan voedsel — kregen de heeren ...de terugreis last van de zoogenaamde zwelziekte. ...al de heer Stahel had het zwaar te verduren ...het is waarschijnlijk aan een groot toeval — ...vinden van een groote hoeveelheid Paranoten ...e danken geweest, dat men er weder boven op ...m. Ook de malaria kwam haar aandeel eischen. ...n God en bijna alle menschen verlaten, lagen ...heeren eenige dagen in een schamel kampje ...de Boven Corantijn, in hun hangmatten naast ...nder, aangetast door een hevige tropische ...aria.

...aar de mensch is taai. Dr. Stahel verloor twin... kilogram aan gewicht, maar kwam ten slotte ...wederwaardigheden te boven. En als geheel is ...wel hij, als ook de ingenieur IJzerman — met ...n wij gisteren kennis mochten maken — tevre... over de resultaten der expeditie.

Het doel daarvan was de verkenning van de ...ek van het Wilhelminagebergte, zoowel wat ...eft de aardrijkskundige gesteldheid daarvan, ...de daar aanwezige dieren- en plantenwereld, ...g inzicht te verkrijgen van de geologische for...e en — alsof dit nog niet genoeg was — ...op het laatst nog besloten om aan den tocht een verkenning te verbinden van het Indianengebied ten behoeve van pater Ahlbrinck, die een bijzondere studie heeft gemaakt van de Indianen. Terwijl dus het grootste gedeelte van de expeditie terugkeerde van het Wilhelminagebergte, sloot pater Ahlbrinck zich in de Boven Corantijn aan bij dr. Stahel en den heer IJzerman, om den tocht te ondernemen naar de Braziliaansche grens. Ook de kapitein ter zee, Kremer, maakte dezen laatsten tocht gedeeltelijk mede om een opname te doen van den waterafvoer van Coeroeni en New River. Zooals wij reeds meldden, bevestigde deze opname het vermoeden, dat de New River te beschouwen is als de voortzetting van de grensrivier de Corantijn.

Het hierbovenomschreven driedeelig doel der expeditie is volkomen bereikt. De tocht verder naar de Indianen, was in zooverre geen succes totdusverre, dat in de Boven Koetari geen Indianen werden aangetroffen. Pater Ahlbrinck, die achterbleven is, voorzien van twee maanden leeftocht, zal de pogingen voortzetten om contact te verkrijgen met de Indianen en wellicht vindt hij de noodige medewerking hunnerzijds om door te reizen naar de Trombetas. Mag men echter de verhalen gelooven van eenige Saloema Indianen, die de expeditie in de Beneden Koetari aantrof, dan zijn de voorteekenen niet gunstig en zouden de Indianen aan gene zijde van de Braziliaansche grens (de Toenajana's) erg bloeddorstig van aard zijn. Zij gaven dit te kennen door den scherpen kant van een houwer aan den hals te brengen. Daaruit was te verstaan dat deze Indianen niet bepaald gastvrij zouden zijn. Pater Ahlbrinck scheen zich echter weinig bezorgd te maken over het lot dat hij te gemoet ging.

De ontmoeting van de Saloema's was op zichzelf een evenement. Men beweert dat deze Indianen nog weinig of nooit in aanraking zijn gekomen met de blanken. Zij waren in het eerst erg schuw, maar bleken later voor reden vatbaar. Merkwaardig was, dat deze menschen in hun afzondering voorzien waren van verschillende artikelen uit de beschaafde wereld. Men vond bij hen houwers gemerkt C. K. C. (C. Kersten en & Co.) en ook pijlpunten voorzien van dit merk. Vermoedelijk krijgen zij deze artikelen door bemiddeling van Boschnegers.

De reis op de boven Koetari was weinig interessant. Het bleek dat de kaart van Barrington Brown van dit gebiedsdeel geheel onjuist was. Waar volgens zijn kaart uitgestrekte zwampen moesten worden aangetroffen, trof men bergen aan en zelfs een waterval van zes meter hoogte. Een merkwaardigheid was, dat aan de Boven Koetari uitgestrekte bosschen wilde cacao met koffiemama's (de bij de cacao-cultuur gebruikelijke schaduwboom) werden aangetroffen. Deze wilde cacao was — evenals op andere punten aangetast door.... krulloten. Een nieuwe bevestiging van het reeds sedert jaren uitgesproken vermoeden van dr. Stahel, dat de krullotenziekte niet ingevoerd is in Suriname, doch zich van uit het binnenland verspreid heeft naar de kust.

Op 17 October namen de heeren Stahel en IJzerman in de Boven Koetari afscheid van pater Ahlbrinck en waagden het — een waagstuk dat o.i. aan roekeloosheid grensde — om met één corjaaltje de terugreis te ondernemen. Het kleinste ongelukje in een der tallooze watervallen, had de heeren in de grootste ongelegenheid kunnen brengen, door verlies van boot of lading. Deze ramp bleef hun gelukkig bespaard, zoodat de voedingskwestie het grootste bezwaar opleverde. Wekenlang moesten de reizigers zich tevreden stellen met een kopje „blomsoep" des morgens en des avonds, en des middags wat rijst met boonen, die bijna een jaar oud waren. Een groot geluk was, dat men nog voorzien was van bussen poedermelk. Als drank werd verder voornamelijk thee gebruikt, die tenslotte zoo beschimmeld was, dat men nog slechts proefde iets bitters te gebruiken. Maandenlang moest men het zonder suiker stellen. Het was dan ook een ongekende weelde, toen men bij de Wonetobbo vallen van balata bleeders een blik suiker kon overnemen. En toen men de vestiging der Belgische houtondernemning Tropica bereikte, kende de weelde geen grenzen".....

„Op onze vraag aan de heeren, wat zij wel het mooiste moment vonden op de reis, waren beiden het eens: het uitzicht van den hoogsten top van het Wilhelminagebergte (1300 meter) over zoowat de gansche kolonie en tot in de Braziliaansche bergen. Verschillende bergen waren duidelijk te onderken-

nen: de van der Wyck-top in het Coppename-gebied, de Voltzberg, de Roosevelt-piek in de Tapanahony, bergen in het gebied van de New River, enz. De heer Kremer heeft van drie der hoogste toppen met volkomen succes triangulaties en astronomische plaatsbepalingen kunnen doen. Hoewel zijn metingen op enkele punten correcties noodig maken, liet hij zich herhaaldelijk en met de grootste waardeering uit over de metingen van Kaiser, die onder moeilijke omstandigheden zeer subtiel werk blijkt te hebben geleverd."

„En zoo zijn de heeren terug. Dr. Stahel was gisteren alweer druk bezig op het Proefstation. De „knauw" die de reis hem gegeven heeft, schijnt bij vast besloten weder spoedig te overwinnen. En de heer IJzerman, die hier buitengewoon goed schijnt te aarden, heeft het voornemen nog een tijdje hier rond te kijken alvorens de terugreis naar Nederland te aanvaarden."

* * *

„De West" van 30 Nov. schrijft:

„In het verslag van de Saramacca-expeditie, spreekt Van Stockum van een door hem waargenomen gebergte met steile wanden, dat als het ware het Wilhelminagebergte in het Oosten afsluit.

De expeditie-Stahel, die onlangs te Paramaribo terug is gekeerd, heeft natuurlijk ook haar aandacht gewijd aan dit gebergte.

Toen men van een der hoogste toppen gelegenheid had om het gebergte beter te observeeren, kreeg ingenieur IJzerman den indruk, dat men hier te doen had met een overblijfsel der Roraima-formatie, de bekende diamantformatie van Britsch Guyana. Men getroostte zich de niet geringe moeite, om uit een der zijtakken van de Lucierivier een tracé te kappen naar het gebergte, en de nog veel grooter moeite om het plateau te beklimmen. De steile wanden leenden zich niet voor een bestijging, maar op één plek bleek de min of meer verweerde puinhelling op te gaan tot nabij den top, waarop men zich langs wortels en lianen kon optrekken op het plateau.

De nadere kennismaking bevestigde volkomen de veronderstelling van den heer IJzerman, dat men hier om zoo te zeggen had de Mount Roraima in het klein. Overblijfselen van deze formatie zijn reeds elders in de kolonie aangetroffen (bijvoorbeeld in het Corantijngebied), maar dit is voor het eerst dat een berg van deze formatie in Suriname is gevonden. De typische vorm van dezen tafelberg wijkt scherp af van het omgevend landschap. De verweringsproducten die aan den voet van den berg werden gevonden, bevatten het typisch Demerara diamantgrind.

De gedane ontdekking is ongetwijfeld hoogst interessant en kan ook practisch van belang worden voor de kolonie. Een eventueele verdere exploratie, die heel wat tijd en geld zal kosten, zal waarschijnlijk het best kunnen worden ondernomen van de Boven Saramacca uit, in welker brongebied het gebergte ligt."

* * *

Naar „De West" van 30 Nov. verneemt, is er bezoek te verwachten van den Nederlandschen gezant in Venezuela, den heer d'Artillact Brill. Waarschijnlijk zal dit bezoek tevens dienstbaar worden gemaakt om het vraagstuk van de teelt van Venezuelaansch vee op de Surinaamsche Savannes onder de oogen te zien.

* * *

Verschenen is een wetsontwerp tot verlenging van den termijn der opschorting van de betaling van rente en aflossing van de Surinaamsche spoorwegleening.

Aan de memorie van toelichting wordt het volgende ontleend:

In 1919 werd voor den tijd van vijf jaren opgeschort de verplichting tot betaling van rente en aflossing ter zake van de door Suriname van het Rijk geleende gelden voor den aanleg van een spoorweg van Paramaribo tot aan Dam aan de Sarakreek. De voldoening van rente en aflossingstermijnen ter zake van deze schuld kwam praktisch hierop neer, dat het moederland uit eigen middelen aan zich zelf de daarvoor vereischte betalingen deed in den vorm van een verhooging met een met het beloop van die betalingen overeenkomend bedrag van de jaarlijksche bijdrage uit 's Rijks schatkist aan de Surinaamsche geldmiddelen.

Deze gedragslijn had ten gevolge, dat die schuld zonder eenige contra-prestatie geleidelijk teniet-ging.

Aangezien de geldelijke omstandigheden van Suriname nog steeds van dien aard zijn, dat een sluitende begrooting een aanzienlijke bijdrage noodig is, verdient het aanbeveling, om te dien aanzien in 1919 getroffen tijdelijke voorziening voorshands voor een tweeden termijn van vijf jaren te bestendigen.

* * *

Aan de „N.R.Ct." van 3 en 4 Januari ont[illegible] wij de volgende berichten:

In de aanstaande buitengewone vergadering der Koninklijke West-Indische Maildienst komt aan de orde een voorstel tot liquidatie van de maatschappij.

Het voorstel tot liquidatie van de Koninklijke West-Indische Mail, zooals in ons Avondblad gisteren gemeld, wordt, naar ons nader wordt gemeld, gedaan, aangezien reeds sedert geruimen tijd bijna alle aandeelen van den Koninklijken West-Indischen Maildienst zich in handen van de Koninklijke Nederlandsche Stoomboot Maatschappij bevinden en de bedrijven dientengevolge nagenoeg geheel samengesmolten zijn en teneinde meer vereenvoudiging in de administratie te verkrijgen.

In de tot dusverre onder den naam van de Koninklijken West-Indischen Maildienst geëxploiteerde lijnen komt geen verandering.

* * *

Mr. H. H. A. van Gybland Oosterhoff zal Dinsdag 25 Januari voor de Christelijk-Historische [illegible] rengroep 's Gravenhage spreken over het onderwerp: Suriname een nationale zaak.

* * *

Een zwaar verlies heeft Britsch Guiana geleden. In den ouderdom van 78 jaren is overleden de bekende historicus en natuuronderzoeker, J. Rodway, die nagenoeg een halve eeuw in Demerara heeft gewerkt en tal van uitnemende werken geschreven.

Curaçao.

Hr. Ms. „Sumatra" op Curaçao.

Wie den invloed heeft gekend der Nederlandsche oorlogsschepen en hun opvarenden op de Curaçaosche samenleving in den tijd toen er nog geregeld een stationsschip was, zal begrijpen, dat het verblijf van dit nieuwste schip der Nederlandsche vloot in de Curaçaosche wateren een gebeurtenis van beteekenis is geweest. Zelfs de *Curaçaosche Courant* heeft er over geschreven. Dr. Engelberts wijdde een brief aan het bezoek in het *Algemeen Handelsblad* van 28 Dec. l.l. Av.

Daar wij er in de Nederlandsche bladen niets lazen, nemen wij uit de *Amigoe di Curaçao* over wat het Venezolaansche blad *El Nuevo Diario* van 4 Dec. '26 schrijft over de Nederlandsche mariniers in Caracas.

„Het hoffelijke bezoek dat in deze dagen de machtige Hollandsche oorlogsbodem, de kruiser *„Sumatra"*, aan ons land brengt, heeft aanleiding gegeven tot menig lachwekkend en schilderachtig tooneeltje op onze pleinen, wegen en straten van Caracas.

Terwijl de état-major van den kruiser de officieele huldiging ontving van onze autoriteiten en notabelen, liepen de Hollandsche matrozen en togen langs de straten der hoofdstad, bleven [illegible] kens stilstaan, waar onze eigenaardige gewoonten hun aandacht trokken, of om onze winkels en restaurants in oogenschouw te nemen. Met hun helder witte uniformen, in sterk contrast met de bonte kleuren van de kleeding der jonge dames, met hun wijde pantalons en kleine matrozenpetten trokken zij overal de aandacht, terwijl zij in hun onverstaanbare moedertaal telkens tegen een meisje dat voorbij ging een vleiende aardigheid verkochten, waarover een glimlach verwachtten op het gezicht waarop het gemunt was.

Hun baardelooze, rossige gezichten, hun blauwe oogen vermoeid van het staren naar verren gezichtseinder, hun stevig en gespierde statuur en hun losse vrije manier van optreden, met teekens en gebaren hun verlangens kenbaar maken hebben hier onder het volk de algemeene sympathie verwekt. Men schiep er behagen in naar hen te luisteren en hen van dienst te zijn, zoover men hun gedachten kon raden.

Velen van deze Hollandsche matrozen lijken zóó weggeloopen van een der schilderijen

...n. Maar zij zijn in ieder geval vertegenwoor... vol leven van het nijvere en vooruitstreven... Holland...... Holland, het ideale land van het ...newiel, van de trekschuit en van nevel en mist. Een land vol idealen."

Scheepvaart.

In November 1926 kwamen Willemstad binnen ... stoom- en 118 zeilschepen, metende achtereen... volgens 1.316.636 en 27.311 M³. Over Jan. tot Nov. ... zijn deze cijfers: 2651 en 1441 schepen, ...00 en 278.643 M³.

Watervoorziening.

De *Amigoe* deelde mee:

„Volgens berichten is door Z.Exc. den Minister ... Koloniën de Heer Dr. Ir. J. Versluys, oud-...teur van de Drinkwaterleiding te Soerabaja ..., aangewezen om het vraagstuk van de wa...rziening van deze haven en stad volgens het ...-Molengraaff nader te komen onderzoeken.

... Heer Versluys is mijnbouwkundig geoloog en ... in Holland algemeen erkende specialiteit van ... eersten rang.

...moedelijk kan de Heer Versluys in de eerste ... van Februari hier worden verwacht."

...sschen had de K. R. reeds, voor de naam ...en te verwachten deskundige bekend was, in ...itting van 6 December besloten een schrijven ... gouverneur te richten, waarin met erken...heid wordt gewaagd van het feit, dat de mi... van koloniën het denkbeeld in overweging ... willen nemen om een ervaren deskundige van ... uit te zenden ten einde de aangelegenheid ...atervoorziening van Curaçao opnieuw in be...wing te nemen, waarin echter opgemerkt ... dat deze deskundige in verband met de re...der laatste weken vermoedelijk geen gelegen... zal hebben tijdens de Curaçaosche droogte ...emingen te doen en betreurd wordt dat den ...ndige overleg met den ing. Molengraaff, den ...per van het watervoorzieningsplan, wordt ...agen, hetgeen aan de onbevangenheid van ...nderzoek afbreuk zou kunnen doen en den ... welken dat reeds bij voorbaat de deskun... zou zijn gebonden. De Koloniale Raad heeft den ...erneur verzocht den inhoud van het schrijven ...lisch ter kennis van den minister te brengen.

De regens.

... *Amigoe* van 11 Dec. schreef:

...gen is niet van de lucht. De maand Novem... was goed, zoodat in de buitendistricten alles in ...fleur staat en in de stad de meeste regenbak... ...verloopen. Het laat zich aanzien dat de maand ...ber er niet voor zal onderdoen.

...berichten van Aruba omtrent den regenval zijn ... gunstig. Tot begin dezer week heeft de regen ... tot enkele flinke buien bepaald. Een flinke ..., die den oogst verzekert, voor Aruba van zoo ... belang, laat nog steeds op zich wachten.

Loonactie van Surinamers.

... *Surinamer* meldt, dat de Surinamers, op ... bij de C. P. I. Mij. werkzaam, een actie ... verhooging van loon begonnen zijn.

(*N. R. Ct.*)

Kon. West Indische Maildienst.

...en op 18 Jan. te houden buitengewone verga... van aandeelhouders komt aan de orde een ... tot liquidatie der maatschappij.

Geen verandering in de geëxploiteerde lijnen.

In aansluiting aan bovenstaande mededeeling ...en wij het volgende:

...gezien reeds sedert geruimen tijd bijna alle ...elen van den Kon. West-Indischen Maildienst ... in handen van de Kon. Ned. Stoomboot Mij. ...den en de bedrijven dientengevolge nagenoeg ... samengesmolten zijn, wordt nu voorgesteld, ... Kon. West-Indischen Maildienst te liquideeren, ...nde meer vereenvoudiging in de administra... te verkrijgen.

... de tot dusverre onder den naam van den Kon. ...-Indischen Maildienst geëxploiteerde lijnen ... geen verandering.[1] (*A. H.*)

Geschiedkundige Sprokkeling.

In verband met een opstel in *de West-Indische* ... over „een wonderlijke onderneming tegen ...-Rico" drukken wij hieronder af den aan het slot bedoelden brutalen brief van Vogel aan den Gouverneur Cantz'laar om schadevergoeding.

Aan Zyne Excellentie Paulus Roeloff Cantzlaar Admiraal en Gouverneur van Curaçao, etc. etc.

La Guayra, 27 December 1823.

Zijne Excellentie zal zich ongetwyfeld verwonderen van door my geadresseert te zyn, maar ik heb goede redenen, zulks zonder Zyne Excellenties verlof te doen, doordien ik regtstreeksche informatie bekomen heb, aangaande het schandelyk gedrag van Zyne Excellenties Gouvernement en het hoge geregtshof te Curaçao in de wettelosen tusschenkomst en de nadeel, onmogelyk vergoed te kunnen worden, aan my en aan myne medegevangenen in het geval van de zoogenaamde Porto Rico Expeditie toegebracht.

Zyne Excellentie zal my waarschynlyk geen gedachten waardig achten, maar ik denk Zyne Excellentie eene opeisching waardig en wel van zoodanig eenen aardt, waaraan Zyne Excellentie of zal hebben te voldoen of te wagen aan verdere moeyelykheden en vervolgingen blootgesteld te zyn, en aan het ten toon stellen voor de wereld van Zyner Excellenties waar karakter.

Zyne Excellentnie en ik, zyn beide mannen, wonende in eene ernstige wereld, consideratien met ons kunnen alleen verschillen. Zyne Excellentie, toen ik in zyn magt was, heeft geene de minste edelmoedigheid jegens my gehad. Nu daar Zyne Excellentie in myn magt is, meerder dan waar hy van gewaar is, edelmoedigheid aan myne zyde kan niet redelyk verwacht worden, noch gevoel ik my het minst genegen zoodanig te zyn jegens Zyne Excellentie noch jegens iemand van zyne miserabele verachtelyke Creaturen.

Zyne Excellentie mag my zeer impertinent beschouwen van zoo veel op zyn tyd en geduld in te dringen, maar Zyne Excellentie maakte eens een spel van myn tyd, myn leven en myn karakter, niet wetende misschien of niet overdenkende, dat met alle verbeeldelyken magt hy daartoe het gering ... regt niet had. Zyne Excellentie mag verder verwonderd zyn dat ik my nu tot hem keer voor schadelooshouding, niet voor de nadeel toegebragt, terwyl niets zulks kan vergoeden, maar om Zyne Excellentie op zyne pligten jegens het menschdom meerder aandachtig te maken, en tegens de aanlokkingen van omkopery behoedzaam te zyn.

(*Wordt vervolgd.*)

[1] Bij de eindcorrectie bemerken we dat dit bericht ... in de rubriek „Suriname" van dit Nr. is opge...n. (*Red.*)

Uit den Verren Vreemde.

Dubbelregeeringen.

In de verhouding der mogendheden teekent zich een vorm, die weleer ook aan te wijzen is geweest, maar die, nu de onderlinge bemoeienis met elkanders daden meer algemeen wordt, en nu, ook hierdoor, een mogendheid niet zoo maar op eigen gezag en naar eigen inzicht buiten haar gebied handelend durft optreden, een nieuwe beteekenis heeft gekregen.

In meer dan een land heeft, naast de door andere mogendheden officieel erkende regeering, een nevenregeering zoodanig gezag gekregen, dat de buitenwereld voor de vraag wordt gesteld, met welke van beide nu als *de* regeering om te gaan. Heeft men te doen met een revolutie zonder meer, waardoor een aan het bewind zijnd régime door een ander vervangen wordt, dan ontstaat de verhouding niet waarop wij hier doelen, dan toch gaat 't eenvoudig om de erkenning vroeg of laat van het nieuwe.

Maar toen de Sultan van Turkije nog in Konstantinopel zetelde, doch alle gezag op de nationale regeering, onder leiding van Moestapha pacha, te Angora was overgegaan, bestond ten opzichte van Turkije die toestand wel. Toen in Hedchas koning Hoesein, de door de overwinnende mogendheden op den troon geholpen koning, door Ibn Saoed bestreden werd, en Hoesein's zoon Ali in de rechten van zijn vader trad, is daar ook eenigen tijd de kwestie hangende geweest. In Nicaragua is momenteel niet met zekerheid te zeggen of Diaz, danwel Sacasa als grondwettig president is te beschouwen, en met welk van de twee partijen als *de* officieele regeering rekening is te houden. Noord-Amerika en Mexico verschillende t.d.o. van opvatting. In China stelt hetzelfde probleem zich. Wij hebben er een vorigen keer hier melding van ge-

CONTENTS

maakt, dat Groot Brittanië uitkomst voor het Chineesche dilemna meende gevonden te hebben, door naast de regeering te Peking — voor N. China, — die te Kanton — Voor Z. China — te erkennen, en tusschen deze twee dan een verzoening te bewerkstelligen. Deze poging is faliekant uitgeloopen. Japan en Frankrijk, door Londen uitgenoodigd, in die richting mee te werken, wezen dit verzoek af.

Zij antwoordden: laat N.- en Z.-China hun onderlingen strijd uitvechten; Europeesche inmenging kan slechts irriteerend op 't nationaal gevoel inwerken.

Bij de Chineesche bevolking heeft 't Britsche voorstel evenmin instemming gevonden. De gebeurtenissen van de laatste week hebben de juistheid van het inzicht van Frankrijk en Japan komen bevestigen, maar daarmede is volstrekt niet gezegd, dat N. en Z. bezig zijn voor een spoedige oplossing te zorgen.

't Nieuwe in den verhoudingsvorm valt thans ook meer op, omdat er met den Volkenbond een instituut ontstaan is dat oorlog wil voorkomen.

China is niet alleen lid van den Volkenbond, maar is, enkele maanden geleden, zelfs gekozen tot lid van den Raad van den Volkenbond, die (regel) slechts met algemeene stemmen besluiten kan nemen. Het volkenbondsverdrag regelt de oplossing van geschillen, die tot oorlogshandelingen tusschen leden van den Bond zouden kunnen leiden. De oplossing door Engeland voorgesteld is, dunkt ons, evenzeer in strijd met het begrip China-medelid, als die van Frankrijk en Japan.

Men kan over China denken zooals men wil, maar de Volkenbond heeft één China tot lid, heeft één China in den Raad, met *dit* China hebben alle leden van den Volkenbond rekening te houden, alle leden en te eer en te meer nog in den Volkenbond toonaangevende mogendheden; indien blijkt dat deze stelling onhoudbaar is, dan roept het Volkenbondsinstituut om herziening.

De Ver. Staten van N. Amerika, geen lid van den Volkenbond, grijpen misschien in in China, en hoe zullen de Volkenbond en zijn leden dan tegenover de Ver. Staten staan? Als een Volkenbondslid zulks mocht verzoeken, zou het Algemeen Secretariaat van den V.B. zelfs verplicht zijn den Raad van den V.B. bijeen te roepen.

Wat in Nicaragua voorvalt wijst in dezelfde richting. Deze republiek is ook lid van den Volkenbond. Amerika heeft er militaire macht in actie. Tot genoegen zegt men van president Diaz.

Mexico steunt, naar men zegt, Sacasa. Mexico en Amerika zijn geen lid van den Volkenbond, maar het pact van den Volkenbond regelt ook den gang van zaken in dergelijk geval, als er oorlogsbedreiging aanwezig wordt geacht. De Volkenbond zou echter onmachtig zijn eigen maatregelen dwingend op te leggen, indien hij dit al wilde.

Wijst dit alles nog niet op een feitelijke tekortkoming van den Volkenbond, men voelt toch dat er iets hapert, en waar zich de kwestie der dubbelregeering niet op één punt bij een zeer bijzonderen toestand teekent, maar het zich laat aanpassen bij verschillende punten van de politiek van onzen tijd, wijst 't toch wel op een te verhelpen tekortkoming. De Volkenbond heeft al meer moeilijke kwesties opgelost of weten te omzeilen, maar deze blijft heel moeilijk.

Een ander bericht is in dit opzicht niet van minder beteekenis. De republiek Panama heeft pas een verdrag aangegaan met de Ver. Staten, waarbij Panama zich verplicht aan den oorlog deel te nemen, wanneer de Ver. Staten in oorlog gewikkeld worden, terwijl het verdrag voorts verschillende aangelegenheden regelt van wederkeerige verplichtingen in geval van oorlog. Panama is lid van den Volkenbond. Hoe het een zoodanig verdrag weet te rijmen met art. 20 van het Volkenbondsverdrag, waarbij het zich plechtiglijk verbonden heeft geen verbintenissen van dien aard aan te gaan, is moeilijk te bevroeden. Zal de Volkenbond er tegen in durven gaan, de beteekenis van N. Amerika indachtig, als het verdrag bij het Secretariaat ingeschreven wordt (art. 18), of als dit nagelaten mocht worden? Deze vraag staat niet in verband met het door ons hier vooropgezette verschijnsel van de dubbele gezagsuitoefening in een rijk, maar zij zal den Volkenbond toch ook in een dubbelzinnige positie tegenover een dubbelzinnige regeering plaatsen, als de kwestie niet wordt opgehelderd.

Verblijdend en beschamend.

De khan van Kelat heeft besloten alle slaven in zijn gebied de vrijheid te schenken. Enkele ... hoofden verzetten zich, doch de khan wist zij... door te zetten. Kelat is een van de staten ... Beloedsjistan. Burma en Nepal waren het ... afschaffing van de slavernij voorgegaan.

Zoo telkens bewijzen van het vruchtbare ... actie, welke de Volkenbond mede in zijn ... zaamheid genomen heeft, die, naspeurend ... slavernij, of toestanden, die met slavernij ge... stellen zijn, nog bestaan, op middelen beda... deze te doen verdwijnen, met toepassing ... van vredelievende middelen. 't Is bedroeven... het gebied waar slavernij nog als maatschap... instelling bestaat veel uitgestrekter blijkt te ... dan men zich eigenlijk wel bewust was. Gel... valt een toenemende inkrimping ervan in ... laatsten tijd te vermelden. Maar beschamend ... daarnaast de herhaalde ontdekking van het ... bestaan van toestanden en instellingen, welke ... wijzen, dat het slavernij-begrip nog voortwoekert ... landen, waar de slavernij als instelling sedert ... dan een halve eeuw afgeschaft is. Beschamend ... het voor onze Oost, dat onthullingen, als over ... panglongs, over de binidapoer, over wreedhe... hier en daar, op misstanden wijzen, die — ook ... hetgeen zij als nog niet ontdekt laten onders... — de vraag billijken: in hoever zijn er nog ... vernij-toestanden in den Nederlandsch-Indische ... archipel?

De slavernij moest op 1 Januari 1860 in ... N.-I. opgeheven zijn. Zoo wilde het de wet. ... Java werd dit waarheid. De Buitengewesten ... ken er zich weinig van aan. Er moest naar ... stelsel uitgezien worden om geleidelijk te ber... wat ineens niet doenlijk was gebleken. Vrijv... ring en geleidelijk uitsterven waren de midd... In 1914 vonden de laatste vrijverklaringen ... Van 't geleidelijk uitsterven komt niet veel als ... nieuwe slavinnen laat maken, zooals in de ... pongs — en elders.

Sedert 1885 is het Gouvernement doende ... standen in de panglongs te reglementeeren ... telkens moet men weer tot de ontdekking ... dat het kwaad 't won van het toegepaste ... (zie h.o. K. J. Boeyinga, Arbeidswetgeving in N... blz. 89 en 111).

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Amersfoort.

BIBLIOTHEEK-NIEUWS.

Het bestuur der afdeeling had het genoegen van ... lid Dr. L. F. de Beaufort, ten behoeve van onze ... theek, ten geschenke te ontvangen diens werk: ... geografie van den Indischen Archipel".

Deze arbeid van den Directeur van het Zoöl... Museum te Amsterdam is uitgegeven bij de Er... Bohn te Haarlem door en ten behoeve van de ... Universiteits-Bibliotheek. De kennisneming van ... interessanten arbeid kunnen wij ten zeerste ... Leden van onze Vereeniging aanbevelen.

Het medelid onzer afdeeling, de heer A. F. W. ... Huygenslaan 35, Amersfoort, heeft welwillend ... heer van onze bibliotheek op zich genomen en ... ijverigen arbeid is het te danken, dat een ca... daarvan is samengesteld, welke, naar wij hopen ... dig zal verschijnen.

De Secr...

Afdeeling 's-Gravenhage.

Het bureau van den Secretaris der afdeeling ... dezer Vereeniging, den Heer J. C. Baudoin, is ... 1 Januari 1927 af gevestigd te zijnen huize ... Hopstraat 12.

Afdeeling Nijmegen

PROGRAMMA 1927.

Zaterdag 15 Januari 1927, te 2.30 uur na... *Jaarlijksche Algemeene Vergadering* in de groote ... van de Stadsschouwburg.

Voorloopige agenda:

1. Opening.
2. Voorlezing notulen der alg. verg. van 1926.
3. Jaarverslag secretaris 1926.
4. Jaarverslag penningmeester 1926.
5. Verkiezing Bestuursleden. Aftredend zijn de ... Verniers van der Loeff, Luitjes en Gescher.
6. Benoeming commissie van verificatie.
7. Aanwijzing afgevaardigde ter Alg. verg. en ... vervangend afgevaardigde.
8. Rondvraag.
9. *Javaansche dans.*

Lezing met lichtbeelden van den heer *Valderpoort*, Directeur eener Inlandsche Zendingschool, over: „Sangir en de Sangireezen".
Zaterdag 29 Januari 1927: Societeitsmiddag in de foyer van de Stadsschouwburg, waar o.a. de *wajang* vertoond zal worden.
Februari: economische lezing.
Maart: Prof. L. v. Vuuren, Hoogleeraar aan de Rijksuniversiteit te Utrecht, over: „Nederlandsch-Indië en sociaal-cultureele beteekenis", met lichtbeelden en ...
... historische lezing (indien de kas dit nog toelaat).
Het Bestuur grijpt deze gelegenheid nogmaals aan, leden aan te sporen, nieuwe leden te werven. Zeven leden brachten reeds elf nieuwe leden aan! Hoe meer leden, hoe uitgebreider programma.

De Secretaris,
... v. d. Berghstraat 74. GESCHER.

Afdeeling Utrecht.

JULI—DECEMBER '26.

14, 15 Juli. Zeer geslaagde tentoonstelling in de ...O.-school aan de Hamburgerstraat alhier, van ...sche gebruiksvoorwerpen, een collectie door het ...niaal Instituut afgestaan aan onze afdeeling. Toelichting door enkele leden van Oost en West.
September. Grooten dank waren wij verschuldigd het Bestuur van de Jaarbeurs, aan de afd. Handelsmuseum van het Koloniaal Instituut en aan de firma ... uit Amsterdam, die er in toestemden een regeling ...ffen om eenige van de mooiste Indische films, die ...ag voor de September-Jaarbeursbezoekers werden ...ond, op een avond te doen draaien uitsluitend leden van onze vereeniging. Het zaaltje was vol... vol, zelfs moest de brandweer eenigen kijklustigen toegang ontzeggen; voor een tweede vertooning ...de belangstelling echter niet groot genoeg.
October. Nadat op een gecombineerde vergadering der besturen van Oost en West, het Alg. Ned. Verbond, de Zuid-Afrikaansche Ver. en de Hollandsch-...sche Ver. tot samenwerking besloten was, werd ...ctober een Hullebroeck-avond (Hollandsche, ...sche, Zuid-Afrikaansche en Maleische liedjes) ..., die blijkens de stampvolle zaal zeer in den ... viel.
...Januari a.s. hopen we onze leden te doen genieten van Pater Vertenten's lezing: „15 jaar onder de ...snellers van Nieuw-Guinea".

Namens het Bestuur van de Afd. Utrecht en Omstreken:
De Secretaris,
J. B. C. GROOTENDORST.

...echt, 6 Januari 1926.
Mauritsstraat 65.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur.

RAMP SUMATRA.

...r het Hoofdcomité tot steun van de slachtoffers deze ramp werd een beroep gedaan op de be...ding dezer Vereeniging voor den verkoop van een ... photo's van het geteisterde Padang-Pandjang, ...an de opbrengst rechtstreeks zal worden overgemaakt aan het Secretariaat van het Uitvoerend Comité Padang.
...e photo's zijn verkrijgbaar aan het Secretariaat Oost en West, Heulstraat 17, den Haag, ad *f* 1.— ...ldeld per stuk.

HH. Secretarissen en Penningmeesters worden, voor zooveel noodig, herinnerd aan art. 5 van het Huish. Reglement der Vereeniging, luidende:
Elk afdeelingsbestuur zendt jaarlijks vóór *20 Januari* aan het Hoofdbestuur eene alfabetische naamlijst der leden van de afdeeling op *1 Januari*, met vermelding van ieders contributie of bijdrage, en adres, benevens een opgave van de bestuursleden met vermelding van functie en een opgave van ingestelde commissiën met vermelding der commissieleden.
Elk Afdeelingsbestuur zendt jaarlijks vóór den 1en Maart aan het H.B.:
a. het verslag over het afgeloopen jaar met vermelding van den toestand op 31 December van het vorige jaar en der resultaten welke verkregen zijn door inrichtingen door de afdeeling in het leven geroepen;
b. een geldelijke afrekening;
c. een opgave van onderwerpen welke de afdeeling op de jaarlijksche algemeene vergadering behandeld wenscht te zien;
d. een candidatenlijst, houdende opgave van een dubbeltal candidaten voor de mogelijk voor de afdeeling openvallende plaatsen in het H.B.
P.S. Men gelieve a en b tegelijkertijd toe te zenden.

Van de Redactie.

De door het Bestuur der afdeeling Nijmegen ingezonden volledige ledenlijst op 31 December 1926, kon wegens plaatsgebrek niet in dit Nr. geplaatst worden.

Van het Informatie-Bureau:

BESTEMD VOOR UITZENDING NAAR NED.-INDIE:
H. L. M. Horsthuis, Onderwijzer b. h. M.U.L.O.; Ootmarsum.
G. H. Huiskes, Onderwijzer b. h. O.E.L.O.; Usselo.
P. R. Veen, Tijd. Inspecteur v. Financiën b. d. Belast. Dienst; Ontvanger der Registratie en Domeinen te Weert.
Dr. L. de Vries, Adm. Ambtenaar b. h. Binnenl. Bestuur; p/a. Dr. Cahen, Walenburgerweg 11 te Rotterdam.

INDISCHE AMBTENAREN MET VERLOF:
F. van Woerden, Beheerder 2e kl. b. h. Havenbedrijf te Makasser; p/a. Mevr. Archilles, Verhulststraat 106, 's-Gravenhage.
D. J. de Hoog, Politieopziener in de residentie Batavia, provincie West-Java; Wolfert van Borselenweg 51, Nieuwer-Amstel.
L. C. A. v. d. Kasteele, Lt.-kol. der Genie; Spoorstraat 15, Nijmegen.
E. J. Geldorp, Lt.-kol. der Infanterie; Van Galenstraat 3, 's-Gravenhage.
A. F. J. M. van Goot, 1ste Luitenant der Infanterie; Leidsche kade 81, Amsterdam.

Bladvulling.

Melk uit boter!

Te Semarang is sinds kort een Deensche melkfabriek gevestigd, die er zich op toelegt van boter wederom melk te maken, waartoe zij uitsluitend Australische boter gebruikt, die van prima kwaliteit moet zijn, wil zij zich leenen tot een dergelijk proces. Bij de opening van genoemde fabriek bood men de gasten een proeve van deze melk aan en het was de algemeene overtuiging, dat deze melk aan zeer hooge eischen wat betreft samenstelling en smaak voldeed. Het bleek dat de melk van de bekende „Blauwe Driehoek Boter" was vervaardigd.

Mutatiestaat van 4 tot 11 Januari.

Nieuwe Leden: Geïntroduceerd door:

... de Vries, Hoofdonderwijzer, Utrecht, Zuiderzee...aat 28. *f* 5.—	Dr. F. Corsten te Utrecht.
... Spruyt, Industrieel, Soest, Kerkpad 9. *f* 5.—. (Be...ort tot afd. Amersfoort)	Afdeelingsbestuur Amersfoort.
... Koremans, Oud-Inspecteur v. Financiën, Ginneken, ...jepark B. 112a. *f* 5.—	Secretaris Afd. Breda.

Nieuwe Begunstigers:

... Weyler, Nijmegen, Batavierenweg 51	Mevrouw Bleckmann—Hoogenstraat

Afschrijven:

A. v. d. Elst, Leiden, Morschsingel 2.
...rouw J. M. v. d. Bosch—van Veen, Leiden, Steen...muur 13.
H. J. Verburg, Utrecht, Jan v. Scorelstraat 76.
J. G. A. van Hogerlinden, Arnhem, Nieuwstraat 47.

Adresveranderingen:

L. F. A. M. van Ogtrop, Amsterdam, van: Roemer ...cherstr. 3 naar: Sarpathikade 10.
... Stigter, Arts, Apeldoorn, van: Jachtlaan 202 naar: ... Rhemenslaan 11.
... van Gelder, Den Haag, van: Plein 1 naar Joh. ...uyckerstraat 50.
... van Andel, Oud Zeeofficier, van: Parijs terug naar: ... Haag, Balistraat 102.
R. van den Broek d'Obrenan, Oud Hoofdingenieur, Rijswijk, van: Leeuwendaallaan 117 naar: Hoornbruglaan 7.
Mr. N. A. de Haart, Controleur B. B., van: Den Haag, Spreeuwenlaan 1 naar: Weltevreden Dep. B. B.
F. H. Holdert, van: Den Haag, Frankenslag 119 naar: Soerabaja, p/a. Bataafsche Petroleum Mij. Afd. Handelszaken.

Vereeniging „OOST en WEST"

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Telef. 507 52. Dit tehuis biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland vertoeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK of den administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. No. 50248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten einde aan hen die uit Nederland naar Indië gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN op huishoudelijk- en maatschappelijk gebied, onder leiding van Mevr. J. Franco Mendes—Calisch. Spreekuur Donderdagmiddag van 2—4 en volgens afspraak, Nic. Maesstraat, Amsterdam, Tel. 22492.
Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederl.-Indië, zoomede verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken en Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-I.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien).
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegr.- en Telef.dienst in N.-I.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

No. XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-I.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën. Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
„ 2. Indische toestanden gezien door een inlander.
„ 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
„ 4. Sarikat-Islam.
„ 5. De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
„ 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
„ 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
„ 8. De Europeesche vrouw in Indië.
„ 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
„ 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
„ 2. Het Javaansch tooneel.
„ 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
„ 4. De theecultuur op Java.
„ 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
„ 6. Een doode taal in Indië.
„ 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
„ 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
„ 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
„ 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
„ 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
„ 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
„ 4. Indische Scholen onder de Oost Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
„ 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
„ 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië.
„ 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger der Vereen. in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostkust.

NUMMER 3 DONDERDAG 20 JANUARI 1927 27STE JAARGANG

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN:
Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag
Telefoon 14519, Postgiro 14574

HOOFDVERTEGENWOORDIGER IN NED.-INDIË:
Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk.

Opgericht 21 Maart 1900
door Kolonel
G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is
een algemeen
Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIËN:
N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag
Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD
TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIË

Lichamelijke opvoeding van de vrouw

door

E. COUVÉE—BOGAERTS [1]

I.

Inleiding.

...begrijpelijk is het, dat zoo vele duizenden vrouwen (waaronder zeer vele van groote intellectueele ontwikkeling) door 't leven gaan, zonder zich met dit belangrijk vraagstuk bezig te houden. Dat een deel van de menschheid, artsen en voorvechters voor lichaamskultuur, weten wat er noodig is om het lichaam tot volle ontplooiing in kracht en natuurlijke schoonheid te brengen of het te behoeden voor verval en misvorming, dat is niet voldoende; de millioenen andere menschen moeten ervan doordrongen worden, dat een ieder het tot de hoogte in eigen macht heeft. Het is een ongelijke toestand, een gevolg van luiheid om zelf te denken, dat het aan een bepaalde categorie van menschen wordt overgelaten om te bedenken, wat het lichaam noodig heeft. Op geen enkel gebied is de zoogenaamde kultuur zoozeer ten achter, als dáár, waar het de kennis van eigen lichaam betreft. Ieder denkend mensch heeft den moreelen plicht zijn lichaam zoo goed, zoo krachtig, zoo gezond en zoo mooi mogelijk te houden. (Met „mooi" bedoel ik hier „natuurlijke schoonheid"). Vooral geldt deze plicht voor de vrouw, de moeder van het komende geslacht. Wij, moderne vrouwen, schenken allen onze aandacht aan de inrichting van ons huis; behalve te zorgen voor zindelijkheid, doen we ook ons best, om het met de middelen, die ons ten dienste staan, zoo veel mogelijk te maken tot een harmonisch geheel: wij denken aan doelmatigheid onzer meubelen naast sierlijkheid; we zoeken naar mooie kleureffecten en rustige wandbekleeding, enz.

Maar vergeten we niet heel vaak den voornaamsten faktor in dat geheel, n.l.: het lichaam der vrouw, die deze omgeving bewoont?

O, zeker, we trachten wel door smaakvolle kleeding te passen in het kader, maar hoe vaak zijn die sierlijke, zijden weefsels, die ons omhullen, geen cache-misère voor wat er onder zit.

„Es gibt eine Schönheit, die jeder Frau erreichbar ist: die Schönheit ihrer Bewegungen im täglichen Leben." (Dr. Mensendieck).

* * *

Het is juist de wijze, waarop de bewegingen in het dagelijksche leven worden uitgevoerd, die het lichaam sierlijk en goed gevormd òf plomp en wanstaltig maakt. Overal, waar het lichaam slecht gebruikt wordt of onvoldoende aandeel heeft in de bewegingen, ontstaat verval en misvorming. Onze lichamelijke schoonheid hangt af van een goed, geregeld en doelmatig gebruik van onze spieren. Het zijn de goed ontwikkelde spieren, die de mooie vormen aan armen, schouders, heupen enz. geven. De vetlaag is bij een goed geoefend spierstelsel zoo onbeduidend gering en zoo gelijkmatig verdeeld, dat ze geen invloed heeft op de vormen, deze alleen wat bijrondt. Men kan dit bewonderen aan de klassieke beelden. Zie b.v. de Venus van Milo of de drie Gratiën van Thorwaldsen e.a.

Als de spieren slap en onontwikkeld zijn, dan komen de knoken (gewrichtsuitsteeksels) naar voren; òf als men daarbij een overvloed van vet heeft (dikke menschen), dan zet zich dat vet in dikke klompen hier en daar af (onderkin, dikke heupen, dito bovenarmen) wat het lichaam onaesthetisch en log, soms vormeloos maakt.

Het menschelijk lichaam is een der mooiste scheppingen in de natuur. Wanneer dat lichaam, zooals bij de natuurvolken, leeft in den natuurstaat, dan zullen zich de meeste functies van dat lichaam ook wel normaal ontwikkelen, het geheel zal goed geproportioneerd en harmonisch gevormd zijn. We hoeven hierbij slechts te letten op de mooie lichaamsvormen van vele inlanders zoowel mannen als vrouwen; overal, maar vooral op Bali. Beschouwen we daarbij dan ook hun harmonische, lenige bewegingen, hun veerkrachtigen gang en de

[1] Als eerste poging om tegemoet te komen aan een ...malen te kennen gegeven verlangen om de lectuur van het Kol. Weekblad ook voor dames aantrekkelijk te maken, heeft de Redactie gaarne een plaats ingeruimd aan de hier volgende beschouwingen van Mevr. Couvée-Bogaerts. We vertrouwen dat onze lezeressen (in haar eigen belang) volle aandacht zullen schenken aan de woorden van de schrijfster. *Red.*

natuurlijke gratie, waarmede vele hunner zelfs de meest eenvoudige handelingen vervullen en we begrijpen van hoe nadeeligen invloed de kultuur voor ons beschaafde volken met betrekking tot onze lichamelijke vorming geweest is. Wat bewegen wij, moderne kultuurmenschen, onze spieren? Wij, met ons zittend leven, onze liften, auto's en andere technische hulpmiddelen? Wij, met ons personeel, dat ons elken inspannenden arbeid uit handen neemt?

En als we dan bedenken dat elke spier, die niet geregeld zijn werk te vervullen krijgt, verslapt en degenereert!

In de grijze oudheid zag men de noodzakelijkheid van Lichamelijke Opvoeding zoo juist in. Bij de Grieken beroemd om hun krachtigen, mooien lichaamsbouw, kwam de lichamelijke opvoeding in de eerste, de voornaamste plaats, daarnà werd pas aan de ontwikkeling van den geest gewerkt. (Dat Griekenland waarlijk door deze opvatting in opvoeding niet achterstaat in 't peil, dat 't intellect bereikte, bewijzen wel de vele wijsgeeren, dichters en groote geleerden, die dit land opleverde).

De Grieksche opvatting: „Lichaamsontwikkeling vóór alles" is wel zéér gewijzigd; het tegenovergestelde is ongeveer de leuze van den tegenwoordigen tijd. De moeilijke strijd om het bestaan stelt wel als eerste eisch de ontwikkeling van het intellect, maar te vaak wordt vergeten: „'n Gezonde geest in 'n gezond lichaam." Gelukkig teekent zich de laatste jaren een verandering in goede richting. Men is gaan inzien, dat een der groote factoren tot het vooruitbrengen van een volk bestaan moet in het verbeteren en veredelen van het ras; te lang heeft men reeds alleen de zorg gewijd aan den geest en het lichaam geheel verwaarloosd.

Het Grieksche schoonheidsideaal zweeft nu nog wel voor onzen geest met een weemoedig gevoel van onbereikbaarheid, maar toch kan en zal dat bereikt worden, als we allen daarvoor onze beste krachten inspannen.

Behalve de plicht der vrouw om te streven naar natuurlijke schoonheid, die we „de *aesthetische*" zouden kunnen noemen, is de vrouw ook om *gezondheidsredenen* verplicht haar spieren de noodige beweging te geven.

Bijna elke vrouw is er ijverig op bedacht haar lichaam te behoeden voor schadelijke invloeden, voor ziekte, voor overwerken enz. en dank zij de meerdere ontwikkeling der vrouw in de laatste generatie, bestudeert zij ook veelal de wijze, waarop preventief gewerkt kan worden en de middelen, die bij eventueele stoornissen zoo snel mogelijk het evenwicht herstellen. Hoe vreemd doet het daarbij aan, dat zoo bitter weinig vrouwen een studie van haar eigen lichaam maken, dat prachtig instrument, die groote bron van energie! Wat zouden er heel wat storingen in ademhalings-, darm- en buikorganen voorkomen kunnen worden; wat zouden er minder vrouwtjes lijden aan slapeloosheid en nervositeit, als de vrouw maar inzag, dat het lichaam het best in conditie blijft, als het maar gebruikt wordt, zooals de natuur het bedoeld heeft. De natuur gaf elke spier een bepaalde functie en eischt het gebruik van die spier als zoodanig, op straffe van ondergang. De mensch moet dus *al* zijn spieren geregeld gebruiken, wil zijn lichaam een harmonisch geheel blijven. 't Is dus niet voldoende, dat we bepaalde spiergroepen wat extra beweging geven en andere in „zalige" (*on*zalige is beter!) rust laten inslapen.

De vrouw, die dus denkt, dat zij heusch geen extra spieroefening noodig heeft, want dat ze in haar dagelijksche bezigheden beweging genoeg heeft, heeft het mis. Immers door dat gedribbel in uw huis of tuin hadden uw beenspieren 'n beetje werk te doen, maar uw romp-, knie-, schouderspieren?

Ook de meeste sport geeft eenzijdige spieroefening. Tennis geeft wel aan *vele* spieren extra bezigheid, maar ik zou niet durven onderschrijven dat van een fanatieke tennisspeelster alle spiergroepen harmonisch geoefend werden!

Naast de plicht, die de vrouw heeft jegens zich zelf, is voor haar de zorg voor lichamelijke opvoeding niet minder gebiedend *jegens het toekomstige geslacht.*

De vrouw heeft als aanstaande moeder den moreelen plicht om haar lichaam door rationeele verzorging en doelmatige spieroefening op te voeren tot den hoogsten graad van gezondheid en vrouwelijke schoonheid. 'n Gezond en lenig lichaam komt zoowel de jonge moeder als het kind ten goede, immers de toekomstige physische welvaart het kind hangt in groote mate af van de lich lijke gesteldheid van de moeder, terwijl ook geboorte *voorspoediger* gaan zal, als de m over een elastisch stel buikspieren beschikt nijden wij niet vaak de Inlandsche vrouw, die 't algemeen zoo voorspoedig baart en wier lich zoo kort na de baring, juist door de groote kracht der buikspieren, weer zijn normale v heeft teruggekregen? Het moge vele moeders mogelijk zijn hare kinderen later een vermog te laten, *wèl* kan iedere moeder het hare d haar kind een gezond en stevig-gespierd, gevormd lichaam te geven; een schat meer dan geld of goed.

Iedere aanstaande moeder moet tot het in van lichamelijke verantwoordelijkheid komen evengoed als de denkende vrouw zich bekw heeft in moderne zuigelingenverzorging zoo ook in staat zijn te leeren, hare lichamelijke op ding te leiden op een wijze, zooals die voor het mende kind van den besten invloed is.

Tot slot wil ik nog wijzen op de noodzakelijk van lichamelijke opvoeding als compensatie den eenzijdigen spierarbeid, die in vele beroepen de vrouw gevergd wordt. Ik noem slechts st beroepen: onderwijzeres, verpleegster, dokter zittende beroepen: advocaat, typiste, boekhou enz. Hoe meer de vrouw door de geldende eco sche omstandigheden en de eischen des tijds komt om de beroepen van den man te kiezen te meer zullen zich óók bij de vrouw de spe beroepsziekten doen gevoelen. En waar we ons verhelen mogen, dat de vrouw physiek m sterk is dan de man, moet dus *zeker* de vrouw ken naar middelen, die haar lichaam versterk beter bestand maken eenerzijds, maar ook m zorgen voor zulke spieroefeningen, die het ge de evenwicht kunnen herstellen.

Ik heb gepoogd met dit artikel bij de v strevende en denkende vrouw belangstell wekken voor hare lichamelijke opvoeding. volgend artikel hoop ik 't een en ander kern der zaak te behandelen.

(*Wordt vervolgd*)

Gelijkstelling van akten

door

FRATER VIRGILIUS VINKEN.

Onder bovenstaanden titel schreef de Hee ler in dit blad van 4 November l.l. een waarin hij wilde aantoonen, dat men voor niet kon en mocht overgaan tot gelijkstelling in West-Indië en Nederland verworven ond akten. Mijns inziens bekeek de Heer K. de k van den verkeerden kant. Hij beschouwde d partijen: examinandus en examinator, terw volgens de Nederlandsche onderwijswet m ten op exameneischen en de wijze, waarop h men wordt afgenomen.

Van die zijde wil ik de kwestie beschouw sluitend, wat aangaat de Surinaamsche akten een paar kantteekeningen bij 't artikel v heer K.

a. Die enkelen moeten dan later optre examinator van eigen candidaten.

De heer K. weet toch, dat als regel door de mencommissie gesteld is, dat een deskundige niet eigen leerlingen bij mondeling onderzoek examineeren.

b. De examinandus moet dus onder ong omstandigheden studeeren, òf geheel alleen in een district zit, òf onder gebrekkige leid

Nu gebeurt het hoogst zelden, om niet te nooit, dat hier een onderwijzer opgaat uit trict voor 'n akte wiskunde of moderne ta onderwijzers, die zich aan deze examens on pen, wonen in de stad, waar zij gelegenheid ben om les te nemen.

Wat de heer K. hier zegt, is niet ten nade de examinandi: immers, als deze ondanks kige leiding het zoover brengen, dat ze m gevolg 't examen afleggen, pleit dat voor h en lust voor de studie.

c. Dat de commissie een keuze doet uit de len werk (van elk deskundige een), is niet als de deskundigen maar zorgen, dat het v ze inzenden, aan alle te stellen eischen vol

d. Het eindresultaat wordt vastgesteld d

mencommissie. Dat gebeurde vroeger in Holland ook bij de Onderwijzers-examens. De commissie neemt toch een beslissing naar de cijfers, door de deskundigen toegekend.

Het eene jaar hebben de deskundigen een beslissende, het andere jaar een adviseerende stem, ook worden ze in het geheel niet geraadpleegd.

De heer K. kan niet weten, dat nu bepaald is, dat alleen in geval van twijfel 't advies van de deskundigen gevraagd zal worden. Dat dit in 't nadeel van den candidaat is, kan de heer K. uit ervaring weten. Hij heeft 't verschillende keeren meegemaakt, dat een candidaat slaagde, omdat de deskundigen de commissie overstemden. Ook heeft hij meegemaakt (hij was zelf een der twee deskundigen) dat een candidaat voor het Duitsch niet werd geroepen voor het mondeling examen, ofschoon de deskundigen vonden, dat die candidaat nog kans te slagen had.

Dat er wel eens ooit werk is opgegeven uit een den jaargang van „De drie Talen" is toch niet erg. Zeker, de kans bestaat dat *de candidaat het onderhavige stuk onder handen heeft gehad,* maar dan zal dat stuk wel niet het eenige zijn, dat hij uit genoemd tijdschrift studeerde. En een candidaat, die veel studeert uit de „Drie Talen" geeft blijk van practischen ijver, daar hij door dat tijdschrift *voortdurend in aanraking blijft met nieuwe ...chten.*

Ten slotte nog een laatste kantteekening. De heer K. heeft het op 't eind van z'n artikel over de ...ige deskundigheid van sommige examinatoren. Is dat in 't voor- of nadeel van de candidaten zijn? Voor mij en de Heer K. ook denk ik, word liever geëxamineerd door iemand, die een vak totaal meester is, dan door een half-bakken deskundige; ...w. liever door iemand met akte M.O. dan door een deskundige met akte L.O.

...en we de kwestie eens van een anderen kant ...en. Art. 138 der Nederl. Onderwijzerswet, ...lid, luidt:

„Bij besluit, den onderwijsraad gehoord, wijzen ...aan, welke in de Koloniën en bezittingen afgegeven akten van bekwaamheid tot het geven van ...er onderwijs voor zoover die zijn verkregen, we...s het met goed gevolg afleggen van examens, ...omen met gelijke of ongeveer gelijke eischen ...zooveel doenlijk volgens dezelfde regelen, als ...die examens in Nederland volgens deze wet ...vastgesteld, worden gelijk gesteld met de over...komstige akten, die in Nederland worden uit...reikt." Art. 66 der wet van 1878 bestond slechts ...een lid, woordelijk gelijkluidend met het tegen...woordige 1ste lid van art. 138. Door art. 8 der wet ...28 Dec. 1896 werd aan bedoeld art. 66 een 2e ...toegevoegd, waardoor in de wet zelf voor Ned.-...die de gelijkstelling van de daar behaalde akten ...bekwaamheid als onderwijzer en hoofdonder...wijzer met de gelijksoortige akten in Nederland uit...reikt werden geregeld.

Bij de wet van 24 Juni 1916 werd daarop terug...komen en het bedoelde 2de lid zoodanig gewijzigd, dat het vervat werd in denzelfden vorm, dien ...nu als 2de lid van art. 138 heeft, welk de gelijkstelling der akten en wel voor alle Koloniën aan de Kroon ter regeling overlaat. Bij Koninkl. Besluit van 7 Aug. 1916 werden zoowat alle in Ned.-Indië behaalde akten met de Nederl. gelijkgesteld. ...de Sur. akten werd bij 't zelfde K. B. de 3de ...rang en hooger gelijk gesteld met de onderwijzers...akte.

Mijns inziens begon men toen met een onbillijkheid tegenover bezitters van andere Sur. akten; ...immer volgens boven aangehaald art. 138 2de lid ...de gelijkstelling der akten van 2 voorwaarden afhankelijk:

a. de examens worden afgenomen volgens gelijke ...of ongeveer gelijke eischen als in Nederland.

b. Ze worden afgenomen zooveel doenlijk volgens ...zelfde regelen, als in Nederland volgens de wet ...vastgesteld.

Wat punt *a* betreft, aan die voorwaarden is voldaan, want de programma's ter verkrijging eener akte in een der moderne talen en wiskunde (ik beperk me voorloopig tot deze akten, omdat de Heer K. alleen deze op 't oog heeft) in Nederland is woordelijk gelijkluidend met die van Suriname (Resolutie 5 Juni 1899). De wijze van examineeren (2de voorwaarde) is, zoolang ik weet, d.i. sinds 1907, gelijk aan de Nederlandsche. (Over den tijd vóór 1907 zou de Oud-Inspecteur Dr. H. D. Benjamins, thans redacteur voor het Koloniaal Weekblad voor Suriname, gegevens kunnen verstrekken).

Er is dus voldaan aan de beide voorwaarden in art. 138 gesteld, derhalve eischt de billijkheid, dat de gelijkstelling der akten volgen zal.

Ik voeg hierbij de opgaven voor de schriftelijke examens: Fransch, Hoogduitsch, Engelsch en wiskunde van October l.l. Ik hoop, dat de redactie ze kan plaatsen aan 't einde of als vervolg op dit artikel.[1])

Dat het K. B. van 7 Aug. 1916 eene groote onbillijkheid inhoudt, blijkt nog hieruit, als men bedenkt, dat alle in Nederland geldende akten hier geldig zijn, dus ook die, welke behaald zijn in Ned.-Indië, terwijl de Sur. akten, die volgens 't zelfde program als de Ned.-Indische zijn afgenomen, niet gelden in Ned.-Indië, omdat daar alleen die akten waarde hebben, welke voor Nederland geldig zijn verklaard.

De Heer K. sprak in zijn artikel alleen over de taalakten en wiskunde, ik ga verder en verklaar, dat de billijkheid vordert, dat ook Gymnastiek, Handwerken, Handteekenen en Landbouw met de overeenkomstige Nederl. akten moeten worden gelijk gesteld.

Immers het Sur. program voor Handwerken is gelijkluidend met het Nederlandsche. Het programma voor Gymnastiek heeft 'n kleine afwijking. Hier wordt gevraagd: *Bekendheid in nuttige lichamsoefeningen,* terwijl men in Nederland eischt *bedrevenheid in nuttige lichamsoefeningen.*

Ook 't Sur. program voor Handteekenen verschilt een weinig met het Nederlandsche, zooals dit in 1923 is vastgesteld.

Art. 138 spreekt van ongeveer gelijke eischen en daaraan is mijns inziens voldaan.

Minister Cort v. d. Linden zei in de Mem. v. Toelichting bij de wet van 24 Juni 1916 (Handelingen 2de Kamer, Bijlagen 351): *De bedoeling is, dat de gelijksteling niet zal behoeven af te stuiten op een gering verschil in de omschrijving der examenprogramma's hier te lande, in de koloniën en bezittingen, dat zij maar als gelijkwaardig kunnen worden beschouwd. Bovendien is volkomen gelijke omschrijving van eischen niet voor alle examens (b.v. niet voor 't ex. in de beginselen der landbouwkunde) mogelijk.*

Ik ben blij, dat Minister Cort v. d. Linden de akte Landbouw genoemd heeft, want voor deze akte worden in Oost en West b.v., wat plantenteelt aangaat, heel andere eischen gesteld als in Nederland. Als nu volgens den Minister, die de wet van 24 Juni 1916 indiende, die afwijking in de programma's nog zoo is, dat hier nog 't predicaat *ongeveer gelijk* geldt, dan moet de Sur. akte landbouw ook met de Nederlandsche gelijk worden gesteld.

7 Aug. 1916 is de Ned.-Indische landbouwakte met de Nederlandsche gelijk gesteld, dan moet de gelijkstelling der Sur. akte volgen. Immers vergelijkt men 't programma voor landbouwkunde (Staatsbl. Ned.-Indië 1912, no. 321) met het Hollandsche, dan valt 't aanstonds op, dat 't vak „zuivelbereiding" op 't Ned.-Ind. program niet voorkomt. Het Sur. program voor de landbouwakte (G. B. 1917, no. 61) heeft onder *i* zuivelbereiding, kennis van de samenstelling van de melk, boter- en kaasbereiding, zuivelwerktuigen. Het Sur. program is dus zeker zoo goed als het Ned.-Ind., *ongeveer gelijk* aan het Hollandsche; dus ook hier moet gelijkwaardige verklaring volgen.

Rest nu nog de Surinaamsche 1ste Rang.

Toen de Ned.-Ind. hoofdakte met de Nederlandsche werd gelijkgesteld, waren beider programma's gelijk. Het Surinaamsche verschilde er een weinig van. Men miste daar handteekenen, doch men vond er vormleer en theorie van het zingen, die men op beide andere programma's niet aantrof.

Hetzelfde verschil vond men toen tusschen de programma's voor de akte onderwijzer (Ned. en Ned.-Indië) en de Sur. akte voor den 3den rang. Als men dus den 3den rang ondanks dat verschil met de akte voor onderwijzer gelijkstelde, dan had men consequent moeten zijn en ook de gelijkstelling van den 1sten rang met de hoofdakte moeten afkondigen.

Zelfs nu men in Nederland examineert naar 't program, afgekondigd bij K. B. no. 435, 1923 is er, wat eischen betreft, nog ongeveer gelijkheid. Immers de invoering van het vak Wiskunde is wel de

[1]) De Redactie kan hieraan tot haar spijt niet voldoen; de bedoelde opgaven zouden al te veel plaatsruimte innemen. Belangstellenden zullen we echter gaarne gelegenheid geven er kennis van te nemen, wanneer een verzoek daartoe ons bereikt

meest op den voorgrond tredende wijziging. Tegenover 't gedeelte *b* van dit vak, n.l. meetkunde, kan men plaatsen het vak Vormleer uit het Surinaamsche program. Vooral als men weet, dat een candidaat hier, wil hij een voldoend cijfer voor 't vak Vormleer behalen, de 3 deelen van het Leerboek der vlakke meetkunde van Derksen en de Laive, benevens hun leerboek der Stereometrie goed onder de knie moet hebben.

De examens voor de rangen werden voor 1918 niet afgenomen volgens dezelfde regels als in Nederland, doch dit heeft men geen bezwaar geacht voor de gelijkstelling van den 3den rang met de akte van onderwijzer; waarom zou het dan de gelijkstelling met de hoofdakte kunnen tegenhouden, daar slechts 3 onderwijzers voor 1916 dien rang behaalden?

Resumeerende kom ik tot de volgende conclusies:

a. Er is geen enkele reden om te wachten met de afkondiging der gelijkstelling (en wel met terugwerkende kracht) voor de akten: Fransch, Hoogduitsch, Engelsch, Wiskunde, Handteekenen, Gymnastiek, Handwerken voor meisjes en Landbouw; de billijkheid vordert, dat het daartoe noodige Kon. Besluit spoedig verschijnt.

b. Wat den eersten rang betreft, zou men en dan alleen om de wijzigingen, die in 1923 in het Nederl. program zijn aangebracht, de gelijkstelling kunnen verschuiven, tot ook hier een ander program is afgekondigd, doch, daar nu eenmaal de Ned.-Ind. hoofdakte, waarvan de eischen niet zwaarder zijn dan voor den 1en rang, gelijkgesteld is, zou men over 't gering verschil in eischen kunnen heenstappen en meer letten op de billijkheid, die ook de gelijkstelling der Sur. akte vraagt, waar zij voor de Ned.-Indische al jaren is afgekondigd [2]).

Paramaribo, 12 Dec. 1926.

[2]) De Redactie meent dat met deze uiteenzetting het vraagstuk der „gelijkstelling van akten" nu wel voldoende van verschillende zijden in het Kol. Weekbl. belicht is en sluit daarom de discussies over dit onderwerp.

Het Nederl. Indonesisch Verbond van Jongeren Organisaties en zijn Winterfeest.

Den 15en dezer gaf dit Verbond een winterfeest in „De Twee Steden", alhier. Het feest werd geopend met een toepasselijk welkomstwoord van den Voorzitter, den Heer D. W. J. W. Kluiver tot autoriteiten en genoodigden, onder wie ook vertegenwoordigd was het Hoofdbestuur der Vereeniging „Oost en West".

Het was een welgeslaagde kunstavond, gewijd aan den Indischen dans, ten deele met begeleiding van den gamelan, afgewisseld door Krontjong-muziek. Daarna bal, Westersch!

Het is een verblijdend teeken des tijds, dat ten spijt van de „verneinende" geesteshouding en gemoedsgesteldheid welke in Indië, maar ook hier zich openbaart, al meer een tegenstrooming bedding zoekt en vindt voor toenadering tusschen Oost en West, voor onderling begrijpen en wederzijds waardeeren, waar ook dit Verbond op blijkbaar gelukkige wijze naar streeft. En dat dit Verbond uit jongeren — aan wie de naaste toekomst — bestaat, is te meer verheugend en hoopvol. Het bewijst toch dat een keur der jongere generatie, zoo in Indië als in Nederland, zich kant tegen ten deele geïmporteerde, ten andere deele kunstmatig aangekweekte en bevorderde „Hetze", met aanzet tot gewelddaden, met welke de Evolutie nooit gebaat kan zijn, als komende deze hulp van onaangediende zijde en daarom versmaad wordt, wijl ze den loop dier evolutie slechts verstoren kan. Waar en wanneer zij geweld bezigt — en zij doet het — daar beslist zij naar vaste wetten, op plaats en tijdstip. Wordt er met deze factoren geen rekening gehouden, dan zijn de heillooze pogingen van geestelijk blinden tot mislukking gedoemd, is een belangrijke schrede achterwaarts gedaan, goed en bloed verloren.

Het Ned. Indon. Verbond is wars van zulk een drijven, zoekt naar wat verbindt en niet naar verdeeldheid en scheiding. Geeft dit standpunt blijk van verstandelijk inzicht, het bewijst niet minder dat men de volle waarde toegekend wil zien aan — naar een fransch gezegde — de redenen van het hart welke het hoofd niet kent. Een zuiver standpunt „allround".

Het is wel overbodig te zeggen dat het stre[illegible] van het Ned. Indon. Verbond voor Jongeren Or[illegible] nisaties de algeheele instemming heeft van [illegible] Hoofdbestuur der Vereeniging Oost en West, [illegible] Vereeniging die nu reeds meer dan een kwart[illegible] werkzaam is om de volken van Nederland en [illegible] overzeesch gebied nader tot elkander te bren[illegible] Beide beoogen hetzelfde, alleen zijn de wegen, [illegible] ke naar het door beide lichamen beoogde doel [illegible] den, ietwat verschillend. Door inzonderheid de k[illegible] nis omtrent Indië hier te lande te verruimen, [illegible] door de grondslag te leggen voor ruimere op[illegible] gen en begrippen, uit welke belangstelling en [illegible] negenheid geboren worden, wil Oost en West [illegible] onderlinge band versterken; het Ned.-Indon. [illegible] bond volgt daartoe een anderen weg en neemt [illegible] de kunst in den arm. Dat deze weg ook een go[illegible] is, heeft het Verbond met zijn kunstavond op [illegible] dezer op schitterende wijze getoond. In de rubr[illegible] Kunst en Kunstnijverheid van dit Nr. wordt hier[illegible] nader ingegaan.

Indische Expositie in het Louvre.

Het plan van conservator Metman om in [illegible] Louvre een Indische expositie te houden zal [illegible] delijk worden verwezenlijkt. A.s. April verw[illegible] men de collectie-Nieuwenkamp te Parijs, die in [illegible] Pavillon de Marsan den clou zal vormen eener t[illegible] toonstelling, die ook moderne op Indië geïnspire[illegible] werken van Isaäc Israëls, Bauer, Nieuwenkamp [illegible] zal behelzen. Mad.elle Ferraud, de schilderes, di[illegible] Indië vertoefde en in de „Klomp" haar sporen [illegible] diende als „conférencière", zal bij deze gele[illegible] heid een voordracht over Bali houden in het M[illegible] Guimet. Het lijkt ons uitstekend in het vooruit[illegible] der Intern. Koloniale Expositie te Vincennes [illegible] 1929 de Fransche belangstelling voor Indi[illegible] kunst weer eens op te warmen.

Voor deze tentoonstelling is een Eere-Com[illegible] vormd, waarin behalve verschillende Fra[illegible] autoriteiten ook zitting zullen nemen de voorz[illegible] onzer Vereeniging, de heer R. Zuyderhoff en [illegible] heeren Prof. J. C. van Eerde, directeur der afde[illegible] ling Volkenkunde van het Koloniaal Instituut [illegible] L. D. Petit, Secretaris van de Afdeeling Amster[illegible] van „Oost en West".

Alvorens de collectie-Nieuwenkamp, bestaande [illegible] teekeningen en etsen naar aanleiding van [illegible] reizen in het Oosten gemaakt en door hem [illegible] zamelde ethnographica naar Parijs wordt ge[illegible] den, zal zij onder auspiciën van de Afdeeling A[illegible] sterdam onzer Vereeniging tentoongesteld wor[illegible] in het Stedelijk Museum te Amsterdam.

De opening. waarbij verschillende autorit[illegible] uitgenoodigd zullen worden zal hoogstwaarsch[illegible] lijk op 19 Maart a.s. geschieden door den Voor[illegible] ter, den heer R. Zuyderhoff. De juiste datum [illegible] nog nader bekend gemaakt worden.

Van Week tot Week.

Dinsdag 11 tot Maandag 17 Januari.

Prof. Dr. C. Snouck Hurgronje. Den 8en Febr. [illegible] herdenkt Prof. Dr. C. Snouck Hurgronje [illegible] Leiden, de wereldberoemde kenner van [illegible] Islam en het Arabisch, zijn 70sten geboorte[illegible] dag. Bij deze gelegenheid zal Z. Hoogg[illegible] huldeblijk worden aangeboden in den [illegible] van een door zijne vrienden en vereerders [illegible] zameld bedrag, met de bedoeling daarvan [illegible] fonds te stichten voor de studie in de O[illegible] sche letteren, overeenkomstig een bestem[illegible] door den hoogleeraar zelf te bepalen. [illegible] overigens de uitdrukkelijke wensch van [illegible] Snouck, dat genoemde datum onopge[illegible] voor hem zal voorbijgaan.

De communistische woelingen. Sedert het [illegible] Weekoverzicht zijn hier te lande geen n[illegible] verontrustende Aneta-berichten ontvangen [illegible] is blijkbaar het gevaar voor verdere com[illegible] nistische aanslagen geweken, ook op Sum[illegible] Westkust.

De regent van Semarang overleden. Aneta seint [illegible] 14 Jan. Overleden is de regent van Semarang [illegible] Raden Mas Adipati Ario Poerbohadining[illegible] officier in de Orde van Oranje Nassau.

De overledene was in Indonesische zoowel [illegible] Europeesche kringen een zeer geziene pers[illegible]

lijkheid; hij vervulde zijne functie sedert 1897, dus ongeveer 30 jaar. Eenigen tijd geleden bezocht de regent met zijne echtgenoote ons land en heeft bij die gelegenheid ook zijn opwachting gemaakt bij H.M. de Koningin.

...sche *wetenschappelijke expeditie*. Aan de *N.R.Ct.* werd gemeld, dat de Frankfurter Verein für Geographie und Statistik, die in 1911 een expeditie uitzond naar de Groote Soenda-eilanden, dit jaar een wetenschappelijke expeditie zal uitrusten naar de Kleine Soenda-eilanden.

In het jongste Nr. van „Der Naturforscher" vindt men nadere bijzonderheden over het doel dezer expeditie (faunistisch onderzoek in verband met de zgn. „lijn van Wallace").

...tein *J. L. E. Franssen* †. Te Nijmegen is, op den leeftijd van 57 jaar, overleden de heer J. L. E. Franssen, oud-kapitein der infanterie van het O.-I. leger.

...dracht *over Bali*. In de plaats van den heer P. A. J. Moojen, zal de heer Th. van Erp den 25en dezer te 's-Gravenhage een voordracht met lichtbeelden houden over Bali, voor leden en genoodigden van het Nederl.-Indonesisch Verbond van Jongeren-Organisaties.

...dracht *over welvaart in Ned.-Indië*. Den 21en dezer houdt de heer J. van Gelderen in het Indisch Genootschap te 's-Gravenhage eene voordracht over „Welvaart en welvaartsmeting in Nederlandsch-Indië".

...*J. Tubbergen* †. Te Paramaribo is overleden de heer E. C. J. Tubbergen, leeraar M.O. in wiskunde, oud-hoofdonderwijzer aldaar.

...niale *Raad van Curaçao*. Bij Kon. besluit is benoemd tot lid van den Kolonialen Raad van Curaçao de heer Jossy C. Henriquez.

...*belangstelling in het Kartinifonds*. Het Haagsche Aneta-kantoor meldt: In de dezer dagen gehouden vergadering van den Raad van Beheer van de Vereeniging „Het Kartinifonds" deelde de voorzitter, de heer J. Th. Gerlings mede, dat H.M. de Koningin-Moeder een belangrijke gift aan het Fonds had geschonken.

(In het K. W. van 16 Dec. j.l. werd, bij eene bespreking van het jongste jaarverslag, het een en ander medegedeeld omtrent het doel dezer vereeniging en werd er op gewezen dat haar geldmiddelen versterking behoefden).

...*M. van Hengel* †. Te 's-Gravenhage is, in den ouderdom van 88 jaar, overleden de heer J. P. M. van Hengel, oud-majoor-intendant van het Ned.-Ind. leger; de overledene was onderscheiden met de Atjeh-medaille en het eereteeken voor belangrijke krijgsverrichtingen.

...*Stolk* † Op den leeftijd van 60 jaar is te 's-Gravenhage overleden de heer J. J. Stolk, gep. kolonel der infanterie van het O.-I. leger, ridder der Militaire Willemsorde (expeditie-Gajo- en Alaslanden 1904) en eervol vermeld (krijgsverrichtingen in Atjeh in 1898).

...*dragen voor de nabestaanden*. Men meldt aan het Haagsche Aneta-kantoor: Een comité van in Utrecht studeerenden, voornamelijk aan de Indologische faculteit aldaar, heeft als eerste bijdrage voor de nabestaanden van de bij de onlusten in Indië gevallenen, een bedrag van f 1100.— overgemaakt.

...*en Hoogleeraar-Student*. Bij de mededeeling dat de heer D. van Hinloopen Labberton aan de Rijksuniversiteit te Leiden slaagde voor het taalkundig examen Indologie, vestigt de *Maasbode* er de aandacht op dat deze niet alleen student, maar ook professor is, nl. hoogleeraar aan de Universiteit of the Oriental Association te Tokio (Japan). Stellig eene merkwaardige bijzonderheid, doch genoemd blad had er ook aan kunnen toevoegen, dat prof. van Hinloopen Labberton reeds een groote reputatie had als kenner van verschillende Indonesische en andere Oostersche talen (hij schreef o.a. een Sanskrit-grammatica), dat hij eenige jaren lid van den Volksraad was, om van andere zaken, waarbij hij in Indië sterk op den voorgrond is getreden maar niet te spreken.

...*versitaire examens*. Leiden Doctoraal examen Indisch recht de heer M. A. F. Zwager. — Cand. examen Indisch recht, de heer Tang Ling Djie.

Volksraadverkiezingen. Aneta seinde eenige uitslagen van verkiezingen voor den Volksraad. Voor den Kieskring in West-Java zijn bij eerste lezing gekozen de heeren Djajadiningrat, aftredend lid, regent van Batavia, en Wiranata Koesoema, aftredend lid, regent van Bandoeng. Bij tweede lezing is gekozen de heer Otto Soebrata, lid van Gedeputeerden van de Provincie West-Java. Allen zijn leden van den Ned.-Ind. Vrijz. Bond.

In den Kieskring Oost-Java werden bij eerste lezing gekozen de heeren Soejono, aftredend lid, regent van Pasoeroean (Ned. Ind. Vrijz. Bond), Soeroso te Modjokerto, aftredend lid, (Sarekat-Islam), en Pangeran Koesoemo Joedo, aftredend lid, regent van Ponogoro, (Pol. Ec. Bond). Bij tweede lezing werd gekozen de heer Kerto Amiprodjo, regent van Pamekasan, (Pol. Ec. Bond).

W. C. van der Velde †. In den ouderdom van 51 jaar is te Nice overleden de heer W. C. van der Velde, gep. referendaris Dep. der B. O. W. in Ned.-Indië.

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt.

Een Geslaagde Proefneming.

De getrouwe lezers van „Het Koloniaal Weekblad", en in het bizonder die dezer aan Indonesische kunst en kunstnijverheid gewijde rubriek, zullen zich herinneren met hoe groote ingenomenheid hier, evenals elders in de pers, gewag werd gemaakt van de in één woord *prachtige* Batiktentoonstelling, welke gedurende de maanden Mei en Juni j.l. in de „Gothische Zaal" te 's-Gravenhage door „Boeatan" werd gehouden. Zoo ook, hoe daarbij speciaal de aandacht werd gevestigd, — als clou der tentoonstelling, onder de zeer belangrijke inzending van den toenmaals hier vertoevenden *Pangeran Ario Soerjodiningrat* — op een *tjoewiri*-hoofddoek, welke toebehoord had aan wijlen diens vader, den Sultan van Djocjakarta.

Bijna alle bezoekers dier tentoonstelling werden zoodanig door dezen doek bekoord, dat zij gaarne zoo'n exemplaar wilden bezitten. Daar deze echter natuurlijk niet te koop was, besloot „Boeatan" den Javaanschen Prins, — die zelf ter bevordering der batikkunst onlangs een aanmoedigingsvereeniging had opgericht — te verzoeken, bij terugkomst te Djocja een prijsvraag te willen uitloven onder de ervaren Vorstenlandsche batiksters voor het vervaardigen van een dergelijken hoofddoek in dat *tjoewiri*-patroon. Aan dit verzoek is blijkbaar dadelijk voldaan, want thans prijken voor het uitstalraam in Heulstraat 19 te 's-Gravenhage een tiental *tjoewiri*-hoofddoeken en het is merkwaardig om te zien, hoe verschillend de opvatting en uitvoering der tien batiksters is geweest van dit ééne, zelfde patroon, zoowel in de rangschikking der motieven als in de kleurmengingen. Uit alles blijkt, dat iedere batikster haar uiterste best heeft gedaan, zich met hart en ziel aan het werk heeft gegeven. Toch zal wellicht menige Westersche bewonderaar, bij wien de oorspronkelijk tentoongestelde, oude Sultanshoofddoek nog in onvergetelijke herinnering bleef leven, zich bij het aanschouwen dezer tien nieuwe doeken onvermijdelijk eenigszins teleurgesteld gevoelen, wijl hierin niet die prachtig bestorven blauwe en bruine kleuren teruggevonden worden, welke aan het veelgedragen en herhaaldelijk gewasschen kleedingstuk zulk een ongemeene bekoring gaven, zulk een buitengewone diepte verleenden, dat het als vergeestelijkt leek. Dit is echter geenszins te verwonderen en mag aan de waardeering van het nieuwe werk geen afbreuk doen.

Stellig hebben alleen zeer bekwame en bizonder artistiek aangelegde batiksters zich geroepen gevoeld aan dezen wedstrijd mede te doen, want zonder uitzondering voldoet elk der tien exemplaren aan de hoogste eischen der onvolprezen Javaansche batikkunst.

Het moet geen gemakkelijke taak zijn geweest om uit te maken aan wie der mededingsters de eere-prijs toekwam. Door de Javaansche jury, waarin natuurlijk ook bovengenoemde Pangeran zitting had, werd deze toegekend aan *Raden Ajoe Wongsopodo*, en als men nauwkeurig het werk weet te onderscheiden en naar waarde weet te schatten, moet men dadelijk toegeven, dat deze keuze volkomen gerechtvaardigd is. Aan de kunst-

zinnige prijswinster zal, behalve de stoffelijke waardeering in den vorm van het dubbele honorarium voor haar, zoowel in teekening als in kleurschakeering, uitmuntenden arbeid, een Eere-diploma als aandenken door den Raad van Beheer van „Boeatan" worden geschonken.

Uit deze doeken, die thans door „Boeatan" te koop worden geboden, is reeds door eenige liefhebbers een keuze gedaan. Ongetwijfeld zullen zij weldra alle een welverdiend plaatsje vinden onder andere kunstschatten bij Westersche batikbewonderaars, die hier gelukkig hoe langer hoe meer voorkomen.

Zij wekken in de étalage, tegen een zoo zeer geeigenden achtergrond van een compleet stel mooie *wajang-golek*poppen, veler bewondering.

Deze eerste proefneming van een Javaanschen batik-wedstrijd mag dus wèl als goed geslaagd worden beschouwd.

Javaansche Danskunst.

Tegelijk met de batikkunst, vindt de Javaansche danskunst meer en meer bewonderaars in het Westen en zelfs in Amerika. Werd onlangs de *serimpi*-dans van *Siti Soendari* te Parijs terecht uitbundig geprezen, naar wij vernamen, viert thans de talentvolle Russische danseres, *Vera Mirowa*, ook een oud-leerlinge der Djocja'sche dansschool, *Krido Bekso Wiromo*, ware triomfen in de nieuwe wereld.

Gelukkig begint men er ook ten onzent meer smaak en gevoel voor te krijgen. De groote zaal van Hotel De Twee Steden was goed gevuld, toen j.l. Zaterdagavond daar het „Nederlandsch-Indonesisch Verbond van Jongeren-Organisaties" zijn winterfeest vierde, waarbij verschillende Javaansche dansen op het programma stonden.

De voorzitter, Mr. D. J. W. J. Kluiver, begon, na de aanwezigen, waaronder Burgemeester Patijn, welkom te hebben geheeten, met in het kort uit te leggen, dat het doel van het Verbond is: te trachten toenadering tusschen het Oosten en het Westen te bewerkstelligen. Bij menigeen zal toen wel de gedachte zijn opgekomen: ditzelfde doel wordt toch ook door de Vereeniging „Oost en West" en „Boeatan", die reeds vijf en twintig jaren bestaan, op allerlei wijzen nagestreefd. Maar waar 't voor jongeren moeilijk schijnt zich tot medewerking bij ouderen aan te sluiten, moeten deze de wijste partij kiezen: zich niet van mogelijk zegenrijken samenarbeid onthouden. Ook hiervan kan een wederzijds heilzame invloed uitgaan.

Raden Mas Soeripto, vice-voorzitter van het Verbond, die een korte beschouwing gaf over den Javaanschen dans, merkte terecht op, dat 't Oosten en het Westen elkander beter zullen leeren waardeeren, naarmate z'j elkanders zieleleven, door een ieder weergegeven in zijn kunstuitingen, beter leeren kennen.

Raden Soekamto opende de rij der dansen met een herhaling van den veelbewonderden, krachtigen mannedans; *Kelono*, de ijdele vorst voorstellende, die zich tooit in verwachting van de komst zijner geliefde. Daarna volgde de dubbeldans *Srikandi-Bhisma* door *Siti Soendari* en *Raden Mas Soeripto*, ook reeds eerder gegeven, maar daarom niet minder gewaardeerd. Nieuw waren een Boegineesch-Javaansche krijgdans door *Raden Mas Soebanto* en *Raden Soekomto* fraai uitgevoerd, voorstellende den strijd tusschen den aanvoerder van 't Boegineesche leger en dien der Javaansche strijdmachten uit Madjapait bij de verovering van Zuid-Celebes door de Javanen in de 14e eeuw na Christus. En tot besluit de *Beksan Lawoeng*, een zeer indrukwekkende, decoratief-aandoende orde-dans met lange lansen, waarbij *Raden Mas Soeritpo* het fijne *Ksatrija*-(ridder)type weergaf tegenover de krachtige Dedomen-vorstenfiguur van *Raden Soekamto*, een gesymboliseerde strijd tusschen het verheven edele en 't minder goede in den mensch, terwijl ten slotte het edele overwint.

Deze dansen werden begeleid door de *gamelan*, onder leiding van *Raden Ajoe Jodjana* en afgewisseld door aardige *Krontjong*- en *Hawaian*-muziek, waarbij nu en dan ook zeer verdienstelijk gezongen werd.

Stellig zal deze avond het zijne bijgedragen hebben om de aanwezigen een kijk te geven in de Javaansche opvatting van den dans, welke in het Oosten van oudsher een godsdienstig karakter heeft gedragen.

In dit verband willen wij hier ook de aandacht vestigen op een artikel van Raden Mas Jodjana in het jongste maandblad *Oedaja*, waarin deze terecht aantoont, dat de aanraking met het We[...] niet in goeden zin bevruchtend op de Ja[...] sche hofdansen heeft ingewerkt, getuige b.v. d[...] voering van Westersche pistolen, door de dans[...] sen onder het dansen af te schieten en het [...] tooneele brengen van een zinken kanon, wa[...] eenige vergulde gummiballen worden afgesch[...] door een regiment Boegineesche soldaten (*Pra[...] rit Boegis*) in Europeesch uniform!

Juist de aankleeding der Javaansche da[...] heeft, evenals die der vorstelijke verblijven, d[...] nadoen van Westerschen wansmaak, erba[...] geleden. Hoe betreurden wij gedurende het [...] congres in '24, bij de zoo stijlvolle *bedaja*-dans [...] het Pakoealamsche vorstenhuis de danseresjes [...] gehuld te zien in fluweelen bolero's met mou[...] de fijne hoofdtooi ontsierd door wuivende, ge[...] de struisvederen, terwijl toch juist de ontbl[...] hals, schouders en armen, het rhytme bizonder [...] nen accentueeren en door smaakvolle eenvoud [...] het geheel, de indruk van kuischheid wordt [...] hoogd.

Laat ons hopen, dat *Krido Bekso Wiromo* op [...] duur ook in dit opzicht haar heilzamen invloed [...] het instandhouden der goede, oude Vorstenla[...] sche tradities zal kunnen doen gelden. Dat zi[...] haar leermethode iets Westersch heeft inge[...] door de voornaamste danswetten en -regels, [...] vroeger niet anders dan mondeling werden ov[...] leverd, thans, na langdurig onderzoek en be[...] king, door deskundigen op schrift heeft doen [...] len, kan het karakter van den Javaanschen dans [...] benadeelen, is integendeel aan eene ten goede [...] kende navolging van Westersche methoden t[...] schrijven. Wij zijn het dan ook volkomen met [...] heer Jodjana eens, dat het op Java niet ontbr[...] aan uitnemende danstalenten (de kunst ligt [...] eeuwenoude hooge traditie gedragen, den Ja[...] in het bloed, waarvan trouwens de heer Jo[...] zelf een sprekend voorbeeld is) en dat K[...] *Bekso Wiromo* er veel toe zal kunnen bi[...] om, zooals hij het uitdrukt, „thans kuns[...] met ingeboren scheppingsdrang aanleiding [...] ven, behalve aan het beoefenen der danstechn[...] zich ook te wijden aan het tot uiting brengen [...] nieuwe gedachten door nieuwe vormen."

Maar o.i. geldt ook hier de regel: dat 't vóór [...] noodig is, dat de kunstbeoefenaar zelf, en voor[...] scheppende kunstenaar, de techniek volgens de [...] oude wetten van zijn kunst, volkomen onder de [...] heeft.

Een Javaan, die door een langdurig verblij[...] Europa, van zijn jeugd af, een Westersche op[...] ding genoot en daardoor weinig specifiek Oost[...] in zijn denken en voelen over heeft, zal geen [...] ver Javaansche kunst kunnen vertolken, al [...] hij zijn lenig lichaam, zijn jeugdherinneringen [...] onder zijn Oostersche karaktereigenschappen [...] zijn aanleg tot mystiek behouden. De heer [...] *M. Jodjana* en *R. M. Noto Soeroto* zijn d[...] levende voorbeelden. Hunne kunstuitingen zij[...] ter daarom zeker niet minderwaardig; integ[...] o.i. wijzen zij, als kunstenaars, juist den w[...] het elkander beter leeren begrijpen en waard[...] van het Oosten en het Westen, evengoed als [...] Europeesche *Siti Soendari*, die hoewel niet [...] schikkende over de aangeboren lenigheid van [...] Oostersch lichaam, toch de Javaansche danst[...] niek zoodanig beheerscht en zich zóó geheel in [...] karakter der sirimpi-dans inleeft, dat zij bij de [...] schouwers de heiligste ontroering wekt.

Gelukkig wordt thans ook in Indië de Ne[...] landsche kunst, o.a. door de Kunstkringen, in [...] haar beste zijde getoond. Mogen ook vele [...] lingen er van genieten, zóó, dat hun eigen [...] er gunstig door bevrucht worde! De hier [...] rende Indonesiërs moeten vooral ook niet [...] men kennis te nemen van wat in Nederland [...] kunstgebied voorvalt. Zoo zijn er thans in [...] Haag, bij de Firma Kleykamp aan den Scheve[...] scheweg, twee bezienswaardige tentoonstelling[...] van teekeningen en schilderijen van W. B. Th[...] en J. D. Ros, die stellig beiden in hun kunst, [...] op eigen talentvolle wijze, een goed beeld geven [...] Hollandsche eerlijkheid en goede trouw.

H.H. SECRETARISSEN der afdeelingen w[...] er nogmaals belee[...] aan herinnerd dat in de verschillende rubrieken v[...] K.W. steeds namen voorkomen van personen die in [...] merking komen om voor het lidmaatschap der Ve[...] ging te worden aangezocht.

Persoverzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Oost en West.

In Moskou, tijdens de volledige zitting van het bestuur van de communistische internationale, heeft *Bukharin* speer op schild geslagen: Le communisme est en marche et rien ne l'arrêtera! De taak der huidige conferentie is: consolidatie en verder bolshevicatie van de partij, de „oplossing" van de groote vraagstukken in Groot-Brittannië en China, en de naderende worsteling in Midden-Europa. En verder onbegrensden steun aan de boeren en arbeiders van *Ned.-Indië* in hun bloedige worsteling. Dien onbegrensden steun hebben de Indische communisten in Bantam en elders reeds ondervonden. De meest ernstige telegrafische berichten komen echter uit *China*, waar de verhoudingen zich meer en meer toespitsen en waar binnenkort de ongelukkige bevolking den storm zal oogsten van den door de Bolshevisten gezaaiden wind. Als een octopus strekt het bolshevisme zijn armen uit over de geheele wereld. Bolshewistisch Rusland bestrijdt *Engeland* en het wordt daarbij door de jongere Chineesche generatie, ervaren Chinees, en gedeeltelijk uit nationalistische overwegingen, gesteund. Met slechte leuzen! Groot-Brittannië zal ook thans den strijd hebben te aanvaarden, wil dit land zijn prestige niet alleen in den Pacific, doch in geheel Azië bewaren. De uitlatingen van *Chiang Kai Shek* laten aan duidelijkheid niets te wenschen over. Herziening van verdragen is niet aan de orde, decreteert hij. Zij moeten worden afgeschaft. De huidige beweging is geen evolutie, doch revolutie. China zal worden geregeerd door een gouvernement, gebaseerd op Sovjet-principes. De wereld weet dus wat het van die zijde te wachten staat. De mogendheden aarzelen en aarzelen. Het zou goed zijn, indien den Cantonneezen de wind uit de zeilen werd genomen, door de adviezen van de commissie voor de extra-territorialiteit met spoed op te volgen. In dat opzicht kan men — naar het inzicht van het *Soer. Hbl.* (4 Dec. 2de bl. „Wereldbeschouwingen") — niet ver genoeg gaan om het spel van Rusland te doen mislukken. Want dan zou de overgroote meerderheid der Chineezen, die niets van communisme wil weten, naast de groote mogendheden komen te staan. *Wij staan aan den vooravond van groote gebeurtenissen in het Oosten.* Wij mogen verwachten, dat *de Ned.-Indische Regeering* den loop der zeer beteekenisvolle gebeurtenissen in Azië volgt met ernstige, onverdeelde aandacht. Moge de verijdeling van de jongste poging der communisten om in Ned.-Indië de fakkel in het kruitvat van het Verre Oosten te werpen, niet alleen stemmen tot voldoening, doch prikkelen tot verdubbelde waakzaamheid tevens.

De *Sum. Post* (18 Dec. „De Sovjet en Azië") betoogt dat het Oosten ten slotte tot de conclusie zal moeten komen, dat er verbindingen met het Westen moeten blijven bestaan, evenals het omgekeerde het geval is. Een Aziatische isolatie is zoo min mogelijk als een zuiver Westersche isolatie. De raderwerken van de wereld grijpen steeds verder en nauwkeuriger in elkaar. De oriëntatie van het Oosten is trouwens gedeeltelijk gericht naar het Westen en samenwerking kan slechts gunstige resultaten hebben voor beide. De *S. P.* gelooft echter, met *Noto Soeroto*, dat het Westen nog een eenigszins gewijzigde mentaliteit zal behoeven. Samenwerking, vooral ook economische samenwerking, — die het Oosten eveneel zal behoeven — kan slechts gedijen, wanneer de specifieke eigenschappen van beide zijden worden gewaardeerd, gecombineerd en in gunstigen zin worden aangewend. Brengen we het zoover, dan behoeft van *een Oostersch-Westersche tegenstelling* geen sprake te zijn.

Dr. Kraemer, wiens publicistische arbeid meer en meer de aandacht trekt ook van hen, wier belangstelling in de godsdienstige en sociale onderwerpen, die hij behandelt, niet groot is, heeft te Djokja een rede gehouden over de verhouding tusschen *Oost en West* (*Bat. Nwsbl.* 13 Dec.). De verhouding tusschen Oost en West is een strijd, een conflict, en ze dringt ons een zedelijke taak op, waarvan de volvoering strekken moet tot verrijking van de geheele menschheid. De wereld bevindt zich voor de keuze tusschen *Catastrophe and Education* zooals Wells zegt en *Catastrophe and Regeneration* zooals spreker zou willen zeggen.

Wij vestigen de aandacht op *De Sum. Post* (18 Dec. 2de bl. „Het streven van Noto Soeroto") en het *Bat. Nwsbl.* (9, 10, 11 en 13 Dec. 2de bl. „Azië").

De onlusten.

Nog steeds bevatten het *Soer. Hbl.* (4 t/m 10 Dec.), het *Bat. Nwsbl.* (8 t/m 14 Dec.) en de andere dagbladen berichten en artikelen over de onlusten.

De Loc. (6 Dec. blz. 3 en 21) bepleit als eisch voor het oogenblik de uitbreiding der *veldpolitie* en verbeterde bewapening en bezoldiging. *De Loc.* van 7 en 10 Dec. (beide blz. 17) constateert dat versterking der weermacht noodzakelijk is. Voor de eigen tweevoudige taak — de defensie en de handhaving van het gezag — is *het Leger* te klein; dit tekort wordt nog verergerd doordat het leger een deel van de taak der eveneens te zwakke politie moet overnemen; men moet bij verspreid verzet, staking en opstand van eenigen omvang, de troepen zóó versnipperen, dat men geen genoegzaam sterke hoofdmacht overhoudt en toch niet aan alle vragen om detacheering, bewaking etc. kan voldoen. Klonk voorheen steeds: „het geld *is* er niet", thans zal men dit hebben te vervangen door: „ het geld *moet* er zijn". Doordat de „afvloeiing" bij de inheemsche militairen niet van onder af geschiedde, hield men de jongere troepen over, waardoor de gevechtswaarde van den troep verminderde, niettegenstaande ons leger door de kwaliteit van geweren en geschut zoo uitnemend is bewapend. Dit is een der redenen, welke *aanvulling met het Nederlandsche element* wenschelijk maakt. Imperatief noodzakelijk wordt zij om andere, meer principieele redenen: er behóórt in *Nederlandsch*-Indië een kern te zijn van *Nederlandsche* troepen. Hiertoe is noodig een *herziening van het werfstelsel*. Door een behoorlijk geleide werving op goede voorwaarden is het zeer wel mogelijk binnenkort weer over het gewenschte aantal Nederlandsche troepen te beschikken. Dit moet dan ook wel zonder uitstel geschieden.

Gouverneur *A. J. L. Couvreur* deelde aan *De Loc.* (8 Dec. blz. 31) mede, dat in *het gouvernement Celebes en Onderhoorigheden* 20 Communisten zijn gearresteerd. Doch het eigenlijke communistische gevaar was in Zuid-Celebes reeds bezworen, dank zij de afdoende bestrijding door de Inlandsche hoofden. De arrestaties strekten slechts om de laatste resten van de beweging op te ruimen, zoomede om elke mogelijkheid van een poging tot verzet, die — hoe klein ook — op Java onrust zou hebben gewekt, weg te nemen. Hierbij zou *De Loc.* deze conclusie willen stellen: de voornaamste waarborg tegen herhaling van eenigerlei anti-gezagsactie moet gevonden worden in herstel van het traditioneel gezag der eigen Inlandsche hoofden, herstel van de positie van het Inlandsche bestuur en weder-inschakeling van het Europeesche bestuur. Geschiedt dit, dan kan de toekomst met groote gerustheid worden tegemoet gezien.

Op *de derde persaudiëntie* (*De Loc.* 9 Dec. blz. 3) was de verzetsactie het onderwerp der bespreking. O.m. werd gevraagd of bepaalde wetswijzingen in overweging zijn, die het mogelijk zullen maken alle vormen van verzet volgens het Wetboek van Strafrecht te behandelen, ook met gebruikmaking van de bevoegdheid tot interneering, zóó, dat de straffen kunnen worden verzwaard en de schuldigen dadelijk kunnen worden getroffen. De Landvoogd antwoordde dat tot dusverre een dergelijke wetswijziging niet is overwogen; zij zal afhangen van het justitieele onderzoek, dat thans gaande is, en van de resultaten daarvan. Indien ernstige *leemten in het Wetboek van Strafrecht* blijken te bestaan, zal uitbreiding en verscherping worden overwogen.

Het *Bat. Nwsbl.* (8 en 9 Dec.) bespreekt de maatregelen tegen de staatsgevaarlijke elementen, die aan het verwekken der communistische relletjes op een of andere wijze debet zijn. Ten aanzien van diegenen, die voor den strafrechter kunnen worden gebracht en vervolgens ook in aanmerking komen voor duurzame verwijdering uit de maatschappij wordt thans zoo noodig tegelijkertijd een interneeringsbesluit geslagen; hun interneering gaat dan in nadat zij hun straftijd hebben uitgezeten. Het *Soer. Hbl.* (9 en 10 Dec. 3de bl. „De heilstaat") voorziet dat *alle* communistische agitators, die langen of korten tijd elders in den archipel in ballingschap leven, samen gebracht zullen worden in het interneeringskamp in Nieuw-Guinea, *Asiké* is gelegen in het heuvelland. Het is een niet ongezonde streek, waar de geïnterneerden gelegenheid te over hebben voor de beoefening van den kleinen landbouw.

Buitenlandsche persstemmen over de relletjes.

De *Java-Bode* (8 en 10 Dec.) en het *Bat. Nwsbl.* (13 en 14 Dec.) commentarieeren enkele buitenlandsche persstemmen. De *Java-Bode* wijst er op, dat in het gebouw van het Plaatselijk Arbeids-Secretariaat te Amsterdam *de eerste Communistische Jeugdschool in Nederland* wordt gehouden, en demonstreert de wijze waarop de in het moederland gedulde communisten het behaalde „succes" bij de jongste onlusten hebben trachten te exploiteeren. Zij hebben hun leugens kunnen verspreiden met de hulp van een buitenlandsch persbureau. Een aansporing te meer om onze telegrafische diensten in eigen handen te houden. *Onze telegrafische voorlichting zij nationaal en betrouwbaar!* Het *Bat. Nwsbl.* acht de buitenlandsche commentaar van groot belang, dewijl zeer belangrijke organen — z.a. bijv. de *„Manchester Guardian"* — den politieken achtergrond van die gebeurtenissen trachten te schetsen en daarbij zeer verregaande conclusies trekken, die voor de positie van Nederland in het buitenland niet zonder gevaar zijn. De berichtgeving uit Indië kan, althans voor zoover zij door *Aneta (Reuter)* werd verzorgd, daarvan niet de oorzaak zijn. Daarin komt het feit voldoende tot zijn recht, dat men hier te doen had met *een georganiseerd complot van misdadigers, dat met de Volksbeweging als zoodanig niet had uit te staan.* Bepaald heel bont maakt het een groot Duitsch blad, de *„Vossische Zeitung"*. Hier vallen regel voor regel onjuistheden aan te toonen, maar gelukkig blijkt hier de bedoeling den Engelschen mededinger en den Hollander, die zich permitteert koloniën te bezitten, tegen elkander uit te spelen. De Fransche pers maakt het, zij het in anderen zin, niet minder bont dan de Duitsche. De *Java-Bode* van 11 Dec. L.N. weet mede te deelen dat alle leiders van het hoofdbestuur der P.K.I. bij het uitbreken der onlusten de opdracht hadden gekregen om alle buitenlandsche consuls te beschermen. Hun mocht geen leed geschieden, omdat men zich niet de vijandschap op den hals wilde halen der vreemde mogendheden.

Nieuw-Guinea.

Men bespreekt thans Nieuw-Guinea in viervoudig verband: als *strafkolonie*, als *goudland*, als gebied van *wetenschappelijke exploratie* en als subject van *internationale exploitatie (De Loc. 11 Dec.)*. Als *goudland* wordt Nieuw-Guinea vooral besproken door onze Australische buren. Er wordt in het vroeger Duitsche deel van N.-Guinea, thans Australisch mandaatgebied, inderdaad goud gevonden en het is wel zeker, dat dit ook in de andere deelen het geval zal zijn. Winning op groote schaal schijnt voorshands uitgesloten, en het zal met de ertsen van Nieuw-Guinea wel gesteld zijn als met vele andere vindplaatsen van mineralen in onzen archipel — zij kunnen wachten tot een toekomst, waarin een samenleving met sterker behoeften en met nog beter methoden de drang en de middelen zal vinden tot een exploitatie welke thans, nu elders nog voldoende voorraden zijn, nog niet of nauwelijks rendabel kan zijn. Dit geldt van vele streken van Indië — de steenkool, het ijzer, de andere mineralen, welke de bodem daar bevat, komen thans nog niet voor ontginning in aanmerking. Er schijnt dus weinig aanleiding om van de Australische vondsten veel te verwachten. Belangrijker is de bespreking van N.-Guinea als *gebied van koloniale exploitatie*. Die is thans vooral in Duitschland actueel, waar men de oude plannen opnieuw aan de orde heeft gesteld. Thans echter in ander verband. Men zoekt nog steeds naar gebiedsdeelen voor Duitsche koloniale activiteit. De teruggave der Duitsche koloniën is onwaarschijnlijk. Toch zou het, zoo redeneert men, voor de wereld schadelijk zijn indien de ook ten dezen aanzien aanwezige Duitsche krachten onbenut bleven. En men komt dan tot een plan, waaraan dezelfde gedachte ten grondslag ligt als aan het mandaatstelsel. Men zou, zoo wordt thans in Duitschland uiteengezet, zonder inbreuk op souvereiniteitsrechten van andere mogendheden en zelfs zonder verschuiving der mandaten, nochtans tot exploitatie kunnen geraken van die onontgonnen gebiedsdeelen, welke thans aan de wereldproductie ziin onttrokken. De factor der productie, der stijgende wereldbehoeften en der noodzakelijkheid om ter wille daarvan alle natuurlijke hulpbronnen en rijkdommen der wereld te ontginnen, kan niet ondershat worden. Zij vormt eenerzijds de rechtvaardiging van elk goed koloniaal bewind — anderzijds het sterkste argument in de bewijsvoering van die tegenover rechtmatige nationale aspiraties even rechtmatige stelling handhaven, dat de zamenlijke behoeften der menschheid de eco[nomische] ontwikkeling en de ontginning eischen van die landen, waar het eigen volk daartoe [niet] in staat is. Van Duitsche zijde wordt dit verder gewerkt tot een pleidooi, dat de ontginnings... ook van een bepaalde koloniale overheid wil deelen en overdragen aan liefst internation[ale] maatschappijen, die daartoe ook de overdracht bepaalde bevoegdheden zouden behoeven. [De] rechtsvorm daarvan wil men door den Volken[bond] geregeld zien. Ziedaar de herleving, in nieuwe [ge]stalte, van de oude Nieuw-Guinea-plannen. [Wel]waar staat zij nog aan het begin — maar *De L[oc.]* oordeelt het nuttig er reeds thans kennis van [te] nemen.

Journalistiek.

De heer *W. C. van Meurs* zou vanaf 1 Janu[ari] 1927 als hoofdredacteur van de *„Java-Bode"* op[treden], ter vervanging van den heer Her[man] Salomonson, die repatrieert. De *Deli Crt.* (17 De[c.]) verheugt zich in het bijzonder over deze benoe[ming], omdat de heer van Meurs ook gedurende [zijn] 5-jarige werkzaamheid als eerste redacteur bij [de] „Deli Crt.", steeds getoond heeft een buitengewoon hooge opvatting der journalistieke taak te [be]zitten.

II. UIT DE INLANDSCHE PERS.

Wijlen Hadji Misbach.

In de levensbeschrijving van dezen persoon w[eet] men in de „Pewarta Soerabaja" van 2 Juni 19.. mede te deelen, dat hij de zoon was van een ba[tik]handelaar.

Nimmer ter schole gegaan zijnde, verstond [hij] niettemin de kunst van de Javaansche taal te k[un]nen lezen en schrijven.

De eerste functie, welke hij waarnam, w[as] van het bestuur van een tooneelgezelschap en dat bleek het toen reeds aan zijne kameraden, dat [hij] een listige en handige persoonlijkheid was.

Als lid van het tooneelgezelschap moest ha[dji] Misbach elken Zondag bij de voorstellingen de l[ei]ding op zich nemen en had hij dan de gelegenheid de aanwezigen te wijzen op de moeilijke dagelijk[]sche levensomstandigheden van de menigte, wa[ar]mede het publiek zich gewoonlijk zeer goed [kon] vereenigen.

Het succes, dat hij met die leiding had, ma[akt] het niet onwaarschijnlijk, dat hij zich daarna [op] politiek terrein bewoog.

Hij had de gave van de menschen te kun[nen] boeien en hen zóódanig te stemmen dat men ga[arne] naar hem luisterde.

Wel bleef hij in den regel thuis doch zijne [wo]ning was in stilte de verzamelplaats van tal [van] personen, die eenstemmig met hem dachten en dezelfde richting wilden volgen.

Dientengevolge verschenen de „Medan Moe[slimi]nim" 2 maal 's maands en de „Bandera Isl[am]" éénmaal per week.

Dit weekblad ging, na de verbanning van h[adji] Misbach, over in handen van den heer Soe[r]pranoto, die het den naam gaf van „Rajat Be[rge]rak", waarin de Islamsche lijn verdween.

De toon, waarin de artikelen werden geschreven, werd steeds heftiger en eerst gematigder, sedert tal van volksleiders geleidelijk in het gevang raakten.

Hadji Misbach was geruimen tijd lid van de [Ne]derlandsch-Indische Partij en geraakte in de C[om]munistische Groep.

Toen, tijdens het congres van de Sarikat Is[lam] te Soerabaja, geschil ontstond tusschen de Ro[oden] en de Witten over het onderwerp der partijdisci[]pline, verloor de heer Semaoen den strijd en s[loot] hadji Misbach zich bij hem aan.

Naar aanleiding van het feit, dat een bom w[erd] geworpen in de Vorstenlanden, werd deze laat[ste] verbannen naar Monokwari (Nederlandsch Nieuw-Guinea), alwaar hij is gestorven.

Zijne vrouw, die hem derwaarts vergezelde, st[ierf] daar reeds vóór het overlijden van haar man.

In Inlandsche kringen bestaat de meening, [dat] hadji Misbach nimmer geldelijk voordeel [uit de] Inlandsche beweging heeft getrokken en dat hi[j het] geld benutte om te helpen.

Ter herinnering aan een zeer verdienstelijk Inlandsch officier.

In de „Perniagaän" van 3 Juni 1926 is een bericht overgenomen uit het weekblad „Kedjawan", waarin herinnerd wordt aan de belangrijke diensten, welke door wijlen Raden Ario Majangkoro, destijds luitenant-kolonel bij de Madoereesche troepenmacht te Bangkalan, aan den lande zijn bewezen en aan welk bericht het navolgende is ontleend.

Door zijn persoonlijken moed en door zijn verdienstelijk werk was Raden Ario Majangkoro een voorbeeld voor allen.

Nu, een 20 jaren geleden, in Nederland bij de militaire macht dienende, werd van dezen Madureeschen militair eene foto gemaakt, welke, als herinnering aan zijn persoon, eene plaats heeft gevonden in de kazerne der Madureesche troepenmacht te Bangkalan.

Doch, aangezien die plaats, tijdens de inspectie van generaal Weber, niet goed werd gevonden, werd aan het portret, nadat daaraan militaire eer was bewezen, op 10 Maart 1926, eene betere plaats aangewezen, bij welke plechtigheid de geheele troepenmacht van Bangkalan, zoomede de assistent-resident, de regent en de familieleden van den overledene tegenwoordig waren.

Een der toonaangevende militairen gaf eene levensbeschrijving van Raden Ario Majangkoro, waaruit blijkt, dat hij in het jaar 1848 als gewoon soldaat in dienst trad, in het jaar 1849 de Balische expeditie medemaakte en, na versierd te zijn met de bronzen medaille, in datzelfde jaar eerst tot korporaal en daarna tot sergeant werd bevorderd.

In de jaren 1853—1856 naar Borneo gezonden, werd hem, na afloop der excursies, de zilveren medaille toegekend.

In het jaar 1859 trad hij uit het legerverband en nam toen dienst bij de Madureesche troepenmacht. In het jaar 1861 benoemd tot 2de luitenant-adjudant, volgde in 1871 zijne bevordering tot kapitein en 'n jaar later zijne aanstelling tot majoor-commandant.

Bij den terugkeer van Atjeh in het jaar 1874, viel hem de onderscheiding ten deel van de benoeming tot ridder in de Militaire Willemsorde 4e klasse, terwijl hij, tijdens zijn verblijf in Atjeh, in de jaren 1875—1876, de Atjehmedaille ontving.

De uitreiking van de eeresabel had in het jaar 1877 plaats.

Na 35 jaar dienst werd Raden Ario Majangkoro benoemd tot luitenant-kolonel.

In dien rang in het jaar 1895 naar Lombok gezonden, onderscheidde hij zich opnieuw en ontving de Koninklijke onderscheiding, waarbij hem het ridderskruis in de Oranje Nassau-orde werd verleend.

Na den titel van Ario ontvangen te hebben, werd hij in het jaar 1904 met den rang van kolonel gepensioneerd.

III. UIT DE CHINEESCHE PERS.

De Chineesche en de Europeesche vrouw.

In de „Pewarta Soerabaja" van 5 Juni 1926 maakt de schrijver „Hemeling" melding van het feit, dat het beheer van dat nieuwsblad een vaste Chineesche medewerkster heeft aangesteld, in de hoop dat de redactie al de vruchten van haar pen zal kunnen opnemen.

Van het eerste opstel hebben de lezers van de „Pewarta Soerabaja" reeds kennis kunnen nemen, terwijl de redactie daaraan eene noot heeft toegevoegd, waarin zij verklaart geheel in te stemmen met de vrijzinnige beginselen, welke de vrouwelijke collega van Hemeling is toegedaan.

Hoewel de Chineesche vrouwenbeweging slechts langzaam gaat, zoo vallen, volgens de meening van den schrijver, toch wel vele veranderingen op te merken.

Het levensbestaan der Chineesche vrouw van heden, vergeleken met dat van een 15-tal jaren geleden, levert wèl een groot verschil op, doch, aangezien die veranderingen meestal door de mannen tot stand zijn gekomen, heeft het den schijn alsof door de vrouwen ten deze weinig of geen actie ten toon is gespreid.

De schrijver is niet in staat aan te geven op welke wijze al die pogingen, om het oude in het nieuwe te veranderen, zijn tot stand gekomen en bepaalt zich om die reden liever tot het geven van een beeld van de toekomstige positie der vrouw, zooals hij die zich voorstelt, wanneer de Chineesche vrouw eenmaal hare vrijheid zal hebben veroverd.

Aan het onderwerp is geen gevaar verbonden en moeilijk te behandelen vindt hij het ook niet, omdat hij alleen bekend stelt hetgeen hij met eigen oogen en hersens waarneemt.

De positie, welke de Chineesche vrouw inneemt, in vergelijking met die van de Westersche vrouw, is zeker verschillend, om reden de Westersche beschaving geheel anders is als de Chineesche.

Wanneer de Chineesche vrouw echter streeft naar vrijheidmaking, dan zal, als de schrijver zich niet te veel vergist, de te volgen lijn wel zijn in de richting van die der Westersche vrouw.

Doch dan zal de positie der Chineesche vrouw in haar gezins- en familieverband eene sterke verandering moeten ondergaan.

Het is algemeen bekend dat de Chineesche gehuwde vrouw, sedert onheugelijke tijden, heeft gestaan onder de bescherming van haar echtgenoot.

Een bepaalden strijd om het levensbestaan had zij niet te voeren en hare hoofdtaak was de verzorging van het huis en de opvoeding van het kind.

De man zorgde voor het levensbestaan en moest alle energie ontplooien voor de vervulling van dien plicht.

De vrouw had zich niet belangrijk te vermoeien of zwaren arbeid te verrichten terwijl zij, aangezien zij niet voor het levensbestaan had te zorgen, wel verplicht werd steeds te steunen op haar man.

Haar leven moest zich geheel aansluiten aan diens levenstaak.

De verzorging der vrouw door den man geschiedt niet door dwang, doch is door de Chineesche adat voorgeschreven.

Aldus was de positie der Chineesche vrouw in elk gezin.

Vanaf de geboorte werd hare geheele opleiding beheerscht door den plicht om te huwen en het onderricht werd daarop ingericht.

En, aangezien het verstrekken van levensonderhoud aan den man is opgedragen, wordt het sluiten van huwelijken daardoor weder in de hand gewerkt.

(Wordt vervolgd).

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

Voorlichting over Indië in het buitenland.

Het drie-maandelijksch te Londen verschijnend tijdschrift „The Asiatic Review" dat tot een der beste periodieken gerekend wordt welke zich interesseeren voor belangrijke kwesties in het Verre Oosten, heeft in het dezer dagen verschenen Jan.-Nr. een nieuwe rubriek geopend, „Netherlands-Indies Section" geteld, welke door de redactie is ingeleid met de volgende worden: Recent events in Java have stimulated interest in the political and economic development of Holland's Eastern possessions. This new section will furnish readers with informative articles regarding these problems". Deze poging om Ned.-Indië in het buitenland meer bekend te maken, verdient te worden op prijs gesteld, ook en vooral, omdat de redactie er blijkbaar naar streeft haar lezers te doen voorlichten door bevoegde personen. Zoo wordt de nieuwe rubriek begonnen met een artikel van Prof. G. Gonggrijp over „the economic position of the Indigenous population", waarin schr. eene objectieve uiteenzetting geeft van de economische ontwikkeling van Indië gedurende en na den oorlog en waarbij als van zelf de communistische propaganda en woelingen op Java ter sprake komen.

Het ware te wenschen dat andere buitenlandsche periodieken het voorbeeld van „The Asiatic Review" volgden om de hulp van Nederlanders in te roepen wanneer zij de belangrijkste politieke en economische vraagstukken in Ned.-Indië in het licht willen stellen voor haar lezerskring. De gezaghebbende „Koloniale Rundschau" b.v., welk maandschrift in zijn nummer van Dec. l.l. een door C. Fink geschreven artikel „Die Unruhen auf Java" bevatte, zou dan naast belangrijke opmerkingen die de internationale verhoudingen betreffen, geen bespottelijke dingen meer bevatten, welke weliswaar slechts onzen lachlust opwekken, doch die door hunne voorstelling van zaken, in het bui-

tenland gansch verkeerde indrukken omtrent de toestanden in onze koloniën vestigen. [1])

Karakterschets van Noto Soeroto.

In de Dec.-afl. van Morks' Magazijn geeft de hr. H. G. Cannegieter een karakterschets van Raden Mas Noto Soeroto, waaraan toegevoegd is zijn portret en die van verschillende zijner naaste bloedverwanten. Een uitmuntend geschreven stuk, hetwelk vooral ook den nadruk legt op Noto Soeroto's groote liefde voor zijn volk en zijn moederland, waaraan al zijn handelingen ten grondslag liggen en waarvan al zijne schrifturen getuigen.

„Krachtens de door hem van vaderszijde geërfde idealen en de van moederszijde geërfde teederheid, neemt hij het op voor den Indonesiër, maar zijn streven zal een verzoeningsgezind krakter dragen. Noto Soeroto is geen revolutionnair en geen extremist. Ook zal het niet de evolutie zijn of de politiek, welke hij inzonderheid aangewezen acht als middel voor zijn doel; aan gemoedsbeschaving, aan persoonlijke veredeling schrijft hij allereerst genezende kracht toe."

De rechtstoestand van de getrouwde vrouw.

Den 17en Dec. l.l. promoveerde aan de Rijksuniversiteit te Leiden tot doctor in de rechtsgeleerdheid de heer S. R. Boomgaard op een proefschrift, getiteld: De rechtstoestand van de getrouwde vrouw volgens het adatrecht van Nederl.-Indië.

De schr. onderscheidt bij zijne beschouwingen drie veelal scherp afgebakende stelsels, welke den rechtstoestand der vrouw in beginsel en uitwerking beheerschen, nl. het moederrecht, het vaderrecht en het ouderrecht.

Het moederrecht, vermoedelijk het oudste stelsel, van de drie, kent de vrouw als stamhoudster; de familie wordt gevormd door de mannel. en vrouwel. afstammelingen, doch voortgezet alleen door de vrouwelijke. De kinderen, die de man bij zijn vrouw verwekt, vermeerderen slechts het aantal generaties van de reeds van ouds bestaande familie der moeder, voegen slechts aan het aantal gezinnen in deze een nieuwe toe. Van de familie van den man, die zelf, trouwende, lid hiervan blijft en niet wordt opgenomen in het familieverband van de vrouw, zullen zij nooit deel uitmaken. Voor zoover die kinderen van het vrouwelijk geslacht zijn, worden zij de grondlegsters van een nieuw gezin. Aan het hoofd van dit gezin staat in den regel de oudste broer van de moeder. — Dit moederrecht — de schr. geeft er een nadere omschrijving van — vinden we behalve in het Minangkabausche gebied, nog in zijn door kolonisatie ontstane uitloopers in West-Atjeh, boven-Djambi en stukken van Zuid-Sumatra. Verder is het nog aanwezig op Timor (Béloe) en op de Zuidwestereilanden.

Bij de volken die het vaderrecht huldigen, heeft de vader rechten op het kind, niet qua genitor, maar als rechthebbende op de vrouw. De vrouw, voor wie de bruidschat betaald is, gaat aan den man, c.q. naar de familie van den man over, al naar de bruidschat betaald is door hemzelf of door zijn verwantengroep. Het verband met haar familie wordt geheel verbroken, wat zich uitspreekt in het feit, dat hij den dood van den man, de weduwe overgaat op een van zijn verwanten, meestal op den broer van den man. Vaderrechtelijke streken zijn: Gajo, Alas- en Bataklanden, Nias, stukken van Zuid-Sumatra, de Ambonsche Molukken, de westhelft van den Timorschen kring en Bali en Lombok.

Wat het ouderrecht betreft, in dit stelsel blijft de verwantschap voortbestaan zoowel tusschen kinderen en hun vader met diens verwanten, als tusschen de kinderen en hun moeder en de verwanten. De kinderen behooren aan beide ouders gelijkelijk, wat zich uit in het feit, dat zij zoowel van hun vader als van hun moeder erven. In dit stelsel — voorkomende in alle niet-bovengenoemde streken van Ned.-Indië — bestaat niet de superioriteit van een der echtgenooten over de(n) andere(n), doch staan zij in rechte op één lijn.

Bij de behandeling van de factoren waarbij de rechtstoestand der gehuwde vrouw een rol speelt — vermogensrechtelijke toestand, handelingsbevoegdheid, recht tot het vragen van ontbinding van het huwelijk, positie der weduwe enz. — he[illegible] schr. die scheiding in drie stelsels steeds behoud[illegible] waardoor het geheel zeer overzichtelijk is gew[illegible] den. Een literatuurlijst, een opgave van op [illegible] onderwerp betrekking hebbende adatvonnissen, een lijst van Indonesische termen besluiten [illegible] belangrijke proefschrift.

[1]) Bijv.: „Der Schlag gegen die Regierung wurde übrigens in Batavia 'n demselben Augenblick geführt, wo die oberen Hundert zu einem Fest in dem Gouvernementspalast geladen waren."

Indië. Geïllustreerd Tijdschrift.

Het Nr. van 5 Jan. bevat weder een vervolg [illegible] L(ekkerkerker)'s zeer belangwekkende artikel[illegible] reeks: Een en ander uit Java's verre verleden. Evenzoo een vervolg van: „Vacantieschel[illegible] waarbij de lezer kennis maakt met intere[illegible] natuurschoon uit de Padangsche Bovenlanden. Onder het opschrift Sawah-Loento vertelt een [illegible] derwijzer een en ander over het Missiewerk on[illegible] de Chineezen in die plaats. — Prof. Dr. A. W. Nieuwenhuis vervolgt zijne beschouwingen over het vraagstuk van Java's bevolkingsaanwas. Ook dit Nr. is zeer mooi en kwistig geïllustreerd.

De Banier. Christelijk weekblad voor Ned.-Indië.

Het Nr. van 2 Dec. '26 bevat o.m.: Schetsen uit het leven van Ludwig Ingwer Nommensen, de Apostel der Batakkers (vervolg), door J. H. Hem[illegible] mers. — Van Heiden tot Christen (vervolg), door Dr. A. C. Kruyt. — Christendom en wajang, door Dr. H. Kraemer (slot). — Huwelijkssluiting en echtscheiding bij de Inlandsche Christenen in Midden-Java, door W. G. K. — Brieven uit Deli.

Inter-Ocean.

Voor zoover de inhoud van de schitterend ge[illegible] illustreerde Oct.-afl. betrekking heeft op Ned.- Indië, volgt hier een opgave van de titels. Along future trails of civilisation. Tandjong Balei-Bal[illegible] (Sumatra), by M. Oostwoud Wydeness. — T[illegible] little Balinese, by Miron Zobel. — The beauty [illegible] Sumatra's mountains and valleys revealed. (Su[illegible] plement). — The bamboo rafts of Java's rivers.

De Indische Post over het communistisch compl[illegible] op Java

In de rubriek „Onze Meening" en in een [illegible] artikel „Nabetrachting" brengt het Nr. van 4 Dec. weder commentaren en critiek naar aanleiding van het communistisch complot op Java.

De schr. hebben verschillende grieven: [illegible] wetendheid van den politieken inlichtingendienst, het te lang volharden in een afwachtende houding, het in dienst houden van communisten, enz. „Om het algemeen kan gezegd worden: de overheid begon pas met de zuivering, toen zij er door [illegible] omstandigheden toe gedwongen werd. Niet uit zich zelve. Hierbij de waarheid als een koe vergetend, dat tegenover het destructieve extremisme o[illegible] en stellig in dit land, afwachten een doodzonde [illegible] de gemeenschap is. Zelf aanpakken, om te [illegible] komen, om macht te demonstreeren, om den [illegible] te toonen geen duimbreed te willen toegeven [illegible] den dolzinnigen Kladderadatsch, dat is het be[illegible] en het einde van de eenige taktiek tegen de [illegible] dadigers.

Heeft de overheid zich in slaap laten wie[illegible] door de inlevering en masse van de roode k[illegible] ten? Heeft ze inderdaad geloofd, dat het afdoe[illegible] was soms een-raddraaier, die te brutaal optrad [illegible] interneeren?

We hebben het tientallen malen gezegd: [illegible] slappe houding tegenover communisten moet [illegible] verschrikkelijk wreken. En wanneer de [illegible] Semaoen nu nog zijn dreigende voorspellingen [illegible] durft lanceeren, dan mag men zich afvragen [illegible] gewezen G.-G. Mr. Fock, die Samaoen [illegible] Europa liet gaat, de eigen geestelijke capaciteit [illegible] geen geweld aandoet door zoo verbaasd te zijn o[illegible] het uitbreken van den opstand. Wanneer nu [illegible] Den Haag Samaoen hem op straat tegenkomt [illegible] minzaam grijnzend voor hem het pothoedje [illegible] neemt, dan heeft Mr. Fock dergelijke vriendelijke begroeting dubbel en dwars verdiend . . . ."

Algemeen Weekbl. voor Christendom en Cultuur.

Uit eene bespreking welke het *Vaderl.* wijdt a[illegible] den inhoud van het jongste Nr. van dit weekblad knippen we het volgende stukje:

Dr. A. Kruyt schrijft over de gehurkte houding van lijken in Midden-Celebes en uit, daar voor [illegible] menschen in Midden-Celebes het optrekken [illegible] knieën dezelfde beteekenis heeft als het leggen van een knoop: het vasthouden van de een [illegible] andere kracht, de gedachte, dat het optrekken [illegible] knieën en het kruisen der armen van den ov[illegible] ledene, de bedoeling heeft om een knoop in [illegible]

lijk te leggen ten einde te voorkomen, dat de onzichtbare kracht, die in dien mensch is binnengedrongen, en hem heeft gedood, weer uit het lijk te voorschijn zal komen, om opnieuw slachtoffers te maken.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 24 (11 Dec. '26). Octrooiaanvrage voor een werkwijze ter behandeling van oliepalmvruchten ter scheiding van pericarpium en pit. — Een nieuwe Septobasidium op de thee, door Dr. K. B. Boedijn. — Wortelziekte, door D. J. Dibbetz. — Verlijmd hout, door Ir. R. K. von der Nahmer. — Koeliemishandeling en Arbeidsinspectie (ontleend aan de N.R.Ct.).

De Indische Mercuur.

No. 2 (12 Jan.). Eenige actueele vraagstukken in de theecultuur in Ned.-Indië. Lezing gehouden voor het Koloniaal Instituut, door Dr. Ch. Bernard. — De houtsoorten van Suriname, door Dr. J. Ph. Pfeiffer; besproken door H H. Janssonius. — Over samenstelling van eenige op verschillende wijze bereide thee-extracten, door A. E. Reynst. — Rede van den voorzitter van de Kamer van Koophandel voor Amsterdam, bij de intrede van het jaar 1927. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen, alsmede de overige wekelijksche rubrieken. — De Afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut geeft een uitgebreide opgaaf van literatuur over aetherische oliën, gommen en harsen, boschwezen, genotmiddelen, voedingsmiddelen, vruchten en specerijen, enz. enz.

De Indische Culturen.

Uit den inhoud van jaarg. 11, No. 23 (1 Dec. '26). Abnormale pisangs (vervolg), door J. C. van der Meer Mohr (met afb.). — In het rijk der Cypripediums, door C. H. Prins (met afb.). — De biologische bestrijding van schadelijke insecten, door Prof. Dr. J. C. Th. Uphof. — Verlijmd hout, door Ir. R. K. von der Nahmer. — Een nieuwe Septobasidium op de thee, door Dr. K. B. Boedijn. — Samenwerking op de internationale houtmarkt, door M. Tollet. — Plasmochin, het nieuwe middel tegen Malaria, door Dr. L. K. Wolff (ontleend aan het Alg. Handelsbl.).

Orgaan van de Ned. Ind. Officiers-Vereeniging.

De Nov.-afl. bevat o.m. Mijne oorlogsindrukken, door Kolonel Lebaud (vervolg). — Over belastingen in Nederland, alsmede huishuren en kosten van woninginrichting in Den Haag, door L. — Stalen helmen, door N. N. — Leger en vloot, door J. J. de Veer. — 's Lands weermacht, door J. J. — Uit het oude land. In de Residentie, door J. C. Bannink. — Meester-Cornelis, door S. Kalff (ontleend aan de Ind. Verlofganger). — Statistiek van schieten. — De tegenwoordige opleiding tot troepsofficier, door H. J. Ente van Gils. — Het overige gewest. L'histoire se répète, door v. H. (Historische bijzonderheden over vroegere opstanden in Bantam).

• • •

Het Suriname-vraagstuk in een nieuw stadium, door Mr. J. J. W. Eekhout. (Handelsberichten, niet ambtelijk gedeelte: De Nederl. Mercuur, 13 Jan.

Het bevolkingsvraagstuk in Indië buiten Java (beschouwing naar aanleiding van H. F. Tillema's jongste werk: Zonder tropen geen Europa), door J. S(tibbe). (Democratie—Vrije Arbeid. 8 Jan. 1927).

Indische curiosa (Nias-beelden), door P. B. — De olifant, de sympathieke kolos onder de woudreuzen, door C. Vis-Janssen van Raay. (De Ind. Verlofganger, 14 Jan. 1927).

Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche pers. No. 50, 11 Dec. '26. (Bureau voor de Volkslectuur en aanverwante aangelegenheden, te Weltevreden).

Resultaten van de Volkslectuur in het jaar 1925. Met platen. (Weltevreden, Drukkerij Volkslectuur).

Naar en in tropisch Nederland (Tanah Hindia). Aardrijkskundig lees-leerboek over Nederlandsch Oost-Indië voor de scholen in Nederland, door J. W. Croes. I. Naar Indië. 2e druk. Met ill. (Rijswijk, Blankwaardt en Schoonhoven).

Suriname.

We hebben vroeger al eens melding gemaakt van de proeven van den heer H. G. Brandon om de rijstproductie op te voeren. In *„De West"* van 10 December lezen wij nu het volgende:

„De proef door den heer H. G. Brandon genomen op de pl. Guadeloupe die ten doel had om aan te toonen, dat de rijstproductie per vlakte eenheid veel grooter kan zijn dan zij totdusverre is in Suriname, is bij het einde van den jongsten rijstoogst gestaakt.

De proef is geëindigd met een financieel verlies, waartoe zeer bijzondere omstandigheden hebben medegewerkt. Wij behoeven slechts te herinneren aan de zeer abnormale droogte 1925/1926 en aan het feit, dat de heer Brandon eerder moest terugkeeren naar Indië dan hij gedacht had. Zijn wij wel ingelicht, dan is de proefnemer allerminst ontmoedigd en is de waarschijnlijkheid groot, dat hij over enkele jaren als gepensionneerd Indisch ambtenaar in Suriname terugkomt.

De heer Brandon is in Indië tijdelijk belast met de waarneming der betrekking van referendaris bij het Departement van Landbouw. Te voren was hij onderafdeelingshoofd bij de afdeeling Handel van het Departement van Landbouw".

• • •

„De West" van 30 November schrijft onder het hoofd *„In de goede richting"*:

„Men roept om uitvoerproducten voor den kleinen landbouw. Inderdaad een noodzakelijk iets. Want als de landbouwers alleen voedselgewassen voor verbruik in Suriname telen, drukt de onderlinge concurrentie hen dood.

Maar naast het zoeken van uitvoerproducten kan niet genoeg er op gewezen worden, dat *de bodemproductie moet worden vergroot*, wil men in staat zijn op de buitenlandsche markt met succes te concurreeren. De landbouwer zal zich krachtiger dan tot nu toe hebben in te spannen. En naast persoonlijke inspanning, zal hij door verbeterde methodes moeten streven naar productievergrooting.

In die richting wordt in de laatste jaren goed werk gedaan op de vestigingsplaats Alkmaar. De opzichter aldaar, de heer Reeberg, behoort tot de ambtenaren die niet alleen werken omdat dit noodzakelijk is om geld te verdienen, maar die hart heeft voor de belangen welke hij geroepen is te behartigen. In samenwerking met den landbouwleeraar Liems zijn daarbij resultaten bereikt, die de vermelding waard zijn. Er wordt aldaar rijst geplant volgens het verbeterd Nickerie-systeem. Het kostte aanvankelijk veel moeite om de landbouwers er toe te krijgen perceelen in te richten voor bevloeiing, maar nu plukken zij er de vruchten van. Was vroeger het maximum dat verkregen werd door een landbouwer die boven de anderen uitmuntte, ongeveer vijftig balen padi, thans zijn er verscheidenen aan te wijzen, wier productie geleidelijk gestegen is tot over de honderd balen. Daarbij is gezorgd, dat er behoorlijk boek gehouden is van de uitgaven".

• • •

„De West" van 12 December deelt mede, dat aan den ingenieur IJzerman, die onlangs is teruggekeerd van de expeditie naar het Wilhelminagebergte, telegrafisch opdracht is gegeven om een voorloopige verkenning te doen van de beweerde vindplaatsen van petroleum in Suriname. Hij zal in dit verband voorloopig nog in Suriname blijven.

• • •

In hetzelfde nummer het volgende bericht:

„Filaria en Nierziekte. Deze twee kwaadaardige ziekten, die ook in Suriname zooveel ellende veroorzaken, zullen aan een gezet onderzoek worden onderworpen van Engelsche zijde.

In Demerara is aangekomen Dr. A. W. Grace, gouvernements-bacterioloog op Jamaica, die een onderzoek van vermoedelijk *eenige jaren* zal instellen naar de bacteriologische complicaties van filaria en nierziekte. Het onderzoek gaat uit van de Royal Society, in samenwerking met de London School of Hygiene and Tropical Medicine".

• • •

Het Januari-nummer van het „Tijdschrift v. h. Kon. Nederl. Aardr. Genootschap" brengt het vervolg van het dagboek van Prof. Stahel en van

ingenieur IJzerman over de expeditie naar het Wilhelminagebergte, loopende van 22 Maart tot 22 Juni, opgehelderd door afbeeldingen en kaarten. Onder zeer veel belangrijks vonden wij een uitvoerige beschrijving van de wijze waarop de de Boschnegers hunne korjalen vervaardigen. Voor zooveel wij ons herinneren is het de eerste maal dat dit zoo nauwkeurig is nagegaan en beschreven. Het zou interessant zijn na te gaan, bij welke stammen in Afrika dezelfde bewerkingswijze gevonden wordt. Het lijdt geen twijfel of deze uit Afrika afkomstig is.

De Boschnegers zijn veel vaardiger bootenbouwers dan de Indianen.

* * *

De rede, door Mr. J. J. W. Eekhout op 10 December voor het Indisch Genootschap gehouden, *„Heeft Suriname een toekomst?"* is in druk verschenen. Daarbij is een voorwoord gevoegd, waaraan wij het volgende ontleenen:

„Naar aanleiding van het in de maand Juli van dit jaar door den Ondernemersraad voor Suriname tot den Minister van Koloniën gericht Rekest betreffende de economische ontwikkeling van dat gebiedsdeel, worden in het onlangs verschenen Voorloopig Verslag van de Tweede Kamer over de Surinaamsche begrooting voor 1927 verschillende vragen gesteld, bij de beantwoording waarvan de Minister zich principieel zal moeten uitspreken over het standpunt waarop de Nederlandsche Regeering zich denkt te plaatsen ten aanzien van het Suriname-vraagstuk. Hoogstwaarschijnlijk zal daarop nog bij de mondelinge behandeling van deze begrooting eene beslissing moeten vallen over de uiterst gewichtige vraag, of Nederland zal doorgaan met telken jare eenige millioenen te besteden aan de dekking van het chronisch tekort op de Surinaamsche begrooting zonder dat hiermede eenig nuttig effect bereikt wordt, dan wel of Nederland eens en vooral zal breken met dit onzalig — en kostbaar! — geld weggooien en in de plaats daarvan datgene zal doen, wat kan leiden tot economische ontwikkeling en tot de financieele zelfstandigheid van Suriname".

* * *

Bij de Tweede Kamer is ingediend een wetsontwerp tot uitbreiding van de toepasselijkheid van de wet van 10 Februari 1910 („St.bl." 55), houdende regeling van het Nederlandsche onderdaanschap van de bevolking van Ned.-Indië, tot de bevolking van Suriname en Curaçao.

In verschillende gevallen wordt blijkens de Mem. v. Toelichting voor Suriname en ook voor Curaçao het gemis van eene dergelijke regeling gevoeld. Men heeft in de bestaande omstandigheden eene groep ingezetenen, die hoewel geen nationaliteit hebbende, volgens de bestaande wetgeving (art. 7. R.R.) tot de hoogste landsbediening, door den Koning op te dragen, benoembaar zijn. Zij zijn en blijven vreemdelingen (art. 12 der wet op het Nederlandschap) en missen de bescherming van den Staat in den vreemde, behoudens de uitzondering, in de uitleveringswet van 6 April 1875 („Staatsblad" no. 68) gemaakt, die uitdrukkelijk als Nederlanders ook beschouwt hen, die in de Nederlandsche koloniën of bezittingen uit aldaar gevestigde ouders zijn geboren.

Zoowel in het belang van de betrokken personen als in dat van de maatschappelijke orde is het volgens de Regeering noodig, dat in de aangeduide leemte wordt voorzien. Daartoe strekt het wetsontwerp.

Dr. M. van Blankensteyn schreef hierover in zijn in 1923 verschenen boek *„Suriname"*.

* * *

In de Concertzaal van de N.V. van Melle's C. W. te Breskens heeft de oud-Gouverneur Staal op 10 Januari eene lezing over Suriname gehouden. De „Middelburgsche Courant" van 12 Januari geeft daarvan een overzicht.

Op 7 Januari hield Dr. H. van Cappelle een voordracht „Uit Suriname's binnenlanden" in de koffiekamer der Sociëteit, daartoe uitgenoodigd door de afd. Almelo van de Kon. Nederl. Maatschappij voor Tuinbouw en Plantkunde en de afd. Twenthe der Nederl. Natuurhistorische Vereeniging. Een verslag der lezing in het „Twentsch Zondagsblad (Almelo) van 12 Januari werd ons toegezonden.

* * *

Onder „Post en Telegraphie" vinden wij in „N. R. Ct." van 7 Januari, Av.blad D in de me[illegible] deeling betreffende de mails naar Surin[illegible] Curaçao enz. de opmerking: „Op de per zeepost verzenden stukken, die alleen voor Curaçao [illegible] toegelaten, te vermelden: Zeepost".

Dit is verwarrend omdat voor Suriname ook [illegible] Colonlijn een porto van 10 cent voor brieven [illegible] 20 gram en van 2 cent voor drukwerk tot 50 gr[illegible] geldt.

Curaçao.

Geldmiddelen.

Verschenen is de kwartaalstaat over Juli [illegible] September 1926. De belastingen brachten in [illegible] tijdvak ƒ 55.000.— meer op dan in dezelfde ma[illegible] den van 1925. De voornaamste hoogere opbrengsten waren: ƒ 60.000.— invoerrecht, ƒ 1000.— [illegible] belasting, ƒ 28.000.— inkomstenbelasting. Er [illegible] ren echter ook veel lagere opbrengsten, zelfs be[illegible] den het 1/4 der raming: accijns op gedistilleerd ƒ 13.000.—, overdrachtsbelasting ƒ 5500.—, gr[illegible] belasting ƒ 6000.—, successiebelasting ƒ 850[illegible] petroleumraffinaderijbelasting ƒ 1600.— (opbr[illegible] 3de kw. 1926: nihil). De raming is nog [illegible] ƒ 150.000.— overtroffen.

Wat de overige inkomsten betreft, deze zijn [illegible] ƒ 30.000.— beneden die van het overeenkomstig tijdvak van 1925, maar hebben toch nog het 1/4 [illegible] raming met ruim ƒ 40.000.— overschreden. [illegible] registratierecht was ƒ 1200.— hooger, de huur [illegible] landsgronden en eigendommen ƒ 13.000.— ho[illegible] de ontvangsten wegens dienstverleening bij den door- en uitvoer waren ƒ 3000.— hooger, loods[illegible] den ƒ 23.000.— hooger, inkomsten der Curaçao[illegible] bank ƒ 4500.— hooger, uitvoerrecht ƒ 13.00[illegible] hooger. Lager waren: inkomsten der post[illegible] ƒ 10.000.—, opbrengst van de posten voor d[illegible] looze telegrafie ƒ 1400.—, rente en afbetaling [illegible] verleende voorschotten van landbouw ƒ 2[illegible] ontvangsten van den openbaren gezondheidsd[illegible] ƒ 1300.—, alle andere ontvangsten ƒ 74.000.—

Het geheel der ontvangsten van Januari tot S[illegible] tember was in 1926 ƒ 174.000.— boven 192[illegible] ƒ 520.000.— boven 3/4 der raming.

De *Amigoe* schrijft hierover:

„Het zou wel eens de moeite waard zijn om [illegible] oorzaken op te sporen van deze toename, en [illegible] meer van de vermindering, om te zien, of d[illegible] slechts te wijten is aan toevallige omstandigheden of dat zij geleidelijk en standvastig is.

Vroeger jaren werd door den Administrateur van Financiën bij den vergelijkenden staat van opbrengsten der middelen een korte verklaring [illegible] toelichting gevoegd, waarin, voor zoover het [illegible] na te gaan, de oorzaken der vermeerdering of [illegible] mindering werden aangegeven.

Daar het zeer zeker een zaak van belang is [illegible] te weten, en het den Administrateur niet zoo [illegible] moeilijk zal vallen voor de meeste gevallen [illegible] oorzaken aan te geven, wagen wij het bij deze [illegible] verzoek in dien geest tot het Bestuur te ri[illegible] opdat wij een beter overzicht krijgen van den [illegible] onzer financiën."

Stand vlottende schuld Curaçao 25 Dec. 192[illegible]

(In duizenden guldens).

Totaal tegoed	ƒ [illegible]
Tegoed bij 's Rijks kas	ƒ [illegible]
Tegoed bij de Curaçaosche Bank	„ [illegible]

Hollandsche Bank voor West-Indië.

Wij vernemen, dat in de op 12 October j.[illegible] Amsterdam plaats gehad hebbende vergadering [illegible] den Raad van Commissarissen dezer instelling [illegible] balans- en resultaten-rekening werden goedgekeurd. Van de behaalde winst werd, na de noodig ge[illegible] deelde afschrijvingen en reserveeringen, een be[illegible] van ƒ 75.000.— (vorig jaar ƒ 50.000.—) aan de [illegible] serve-rekening toegevoegd.

In diezelfde vergadering werd goedgekeurd [illegible] benoeming van de Heeren F. J. van Kesteren [illegible] E. Irausquin tot collectieve procuratiehouders [illegible] het Bijkantoor Curaçao.

Wij ontvingen in dank de jaarlijks verschijnende „statement of condition" van deze instelling [illegible] 30 Juni, waarvan de cijfers een regelmatigen [illegible] uitgang aanwijzen. Terwijl de aan de bank

...en toevertrouwde gelden stegen tot ƒ 4.920.793.- (vorig jaar ƒ 4.131.241.—) namen de door de bank uitgezette gelden tot een bedrag van ƒ 2.846.907.— (vorig jaar ƒ 2.329.568.—) en wijzen de beschikbare middelen op een grootere liquiditeit. De balans sluit met het niet geringe bedrag van ƒ 6.236.794.—.

(*A. d. C.*)

De Emigranten.

La Union van 2 Dec. schrijft, dat de *Gracia Maria* na een reis van 10 dagen op Aruba is aangekomen met 35 emigranten, waaronder 2 kinderen. De *Es-*..., die later verwacht werd, zou ook niet veel menschen aan boord hebben. Het is vreemd, schrijft het blad: de laatste berichten van Cuba waren zoo gunstig als men maar denken kan, in Curaçao is werk in overvloed, en toch heeft men deze 35 nog maar met heel veel moeite bijeen kunnen krijgen.

Geschiedkundige Sprokkeling.

(*Slot*).

Zyne Excellentie wordt derhalve nu opgeroepen door my, Charles T. Vogel, een vrygesprokene of ontslagene gevangene gevonden aan boord van gemelde Expeditie, teregt gesteld voor geassimileerde zeeroof en wapenen tegen een wettig Gouvernement zonder eene geregelde commissie van eene vreemde mogendheid, en naargaans door de wyze rechters van Zyner Excellenties Hoge Geregtshof, veroordeeld in de beschuldiging van Hoog verraad tegen Souverainen — beide beschuldigingen vreemd zynde aan 's menschen eenvoudig verstand.

...aan hem goed te maken of aan hem uitte betalen.

...hondert en vijftigduizend guldens hollandsch, alles in de beste zilveren munt.

...om te publiceeren of te doen publiceeren in de nieuws papier van Curaçao, waarin Zyne Excellentie gedoogd heeft het plaatsen van vonnissen tegen ons gevangenen, *dewelke niet waar waren*, die hunnen weg gevonden hebben in andere ...eren en alzoo veroorzaakt hebben ontroeringen en ongerustheid in familien aan Zyne Excellentie onbekend, echter daarom niet minder respectabel.

...Zyne Excellentie het grootste bedenkelyk feil begaan heeft, met zich met de gevangenen en met de Porto Rico Expeditie geheel en al te bemoeyen en ...hij ons de volste satisfactie gegeven heeft tot ...uitgestrektheid van onze onderlinge vorderingen.

Ten einde dat dezen brief dienen mag aan wien het behoord, eene waare en getrouwe kopy is daarvan gereserveerd in het geval Zyne Excellentie goed mogte oordeelen dezelve te supprimeren.

Zyne Excellenties gehoorzame en onderdanige dienaar

CHARLES T. VOGEL.

Vanzlaar was blijkbaar van oordeel, dat de brief aan den Fiskaal behoorde, en zond dezen een door den gouvernements-secretaris voor afschrift geteekend exemplaar van bovenstaande vertaling door den gouvernements-translateur en interpreteur M. ...ardo, waarvan het bovenstaande overgeschreven is. In den begeleidenden brief werd de fiskaal uitgenoodigd om by tyd en gelegenheid, wanneer zulks vereischt wordt, „zoodanig gebruik van dien brandbrief te maken als tegen den schryver daarvan noodig en dienstig zal zyn." [1])

Een maand later kreeg de fiskaal een brief van Vogel met een uittreksel van een aan den gouvernements-secretaris gezonden stuk, waarin op schadevergoeding werd aangedrongen en op eerherstel.

[1]) Oud *archief* no. 701.

Uit den Verren Vreemde.

Een anti-Europeesche beweging.

De bladen van 13 Januari brachten 't volgende bericht:

Te Brussel begint 10 Februari a.s. een „internationaal congres van koloniale volkeren", georganiseerd door de „Liga tegen koloniale onderdrukking", die het hoofdsecretariaat te Berlijn heeft. Uit de mededeelingen, die door dit secretariaat aan de vertegenwoordigers van de buitenlandsche pers werden gegeven, blijkt, dat in het presidium van dit congres verschillende bekende leiders der koloniale volkeren, zooals voormannen uit de pacifistische, anti-militairistische en anti-imperialistische beweging zullen zetelen. Tot deze laatste categorie behooren o.a. prof. Alfons Goldschmidt uit Berlijn, Munzberg, communistisch lid van den Rijksdag, het Engelsche parlementslid Landsbury, de Franschen Buisson en Henry Barbusse.

Zeer groot is de lijst der organisaties die op het congres zullen zijn vertegenwoordigd. Er zijn er uit China, Korea, Indië, Noord-Amerika, Mexico, Cuba, Portorico, Columbia, Zuid-Amerika, West-Afika, Zuid-Afrika, Soudan, Egypte, Algiers, Tunis, Centraal Fransch Arika, Turkije, Perzië, Nederlandsch-Indië en Indo-China. Hierbij komen talrijke vertegenwoordigers van pacifistische en anti-militairistische organisaties van Europa. De regeering van Kanton, alsook die van Mexico, zullen op het congres officieel vertegenwoordigd zijn.

Op de agenda van het congres staat o.a. algemeen debat over de „imperialistische onderdrukking der koloniën" en voorts besprekingen over de wijze waarop actieve hulp aan de „onderdrukte koloniale volkeren" zal kunnen worden verleend.

De twee organisaties uit N.-I., die beloofd hebben zich te doen vertegenwoordigen, zijn Perhimpoenan Indonesia en Sarekat Rajat. De eerste, die zich bestempelt als de centrale vertegenwoordiger van de vrijheidsorganisaties van Java en Sumatra, besloot 5 vertegenwoordigers naar Brussel te zenden. In een schrijven aan de commissie van de Liga tegen koloniale onderdrukking zegt Perhimpoenan Indonesia o.a.: „Wij genieten het vertrouwen der revolutionnaire organisaties in ons vaderland en zijn min of meer te beschouwen als voorposten der nationale beweging. Wij zijn bevoegd op het congres te spreken in naam van het Indonesische volk."

De communisten in Nederland en de onlusten in Indië.

Op de te Moskou gehouden zitting van de Uitgebreide Executieve van de IIIe Internationale slingerde het Tsjecho-Slowakische lid, Smeral, het verwijt van onvoldoend actief en verkeerd optreden, ter gelegenheid van de communistische relletjes op Java, naar het hoofd zijner Nederlandsche partijgenooten. Het Tweede Kamerlid de heer L. de Visser, daar aanwezig kwam dadelijk daartegen op. *De Tribune* heeft hiervoor een uitvoerige mededeeling gegeven, waarvan wij alleen 't laatste gedeelte weergeven, zijnde daarin de geheele kwestie waarom het liep eigenlijk kort samengevat.

De heer De Visser betoogde daarna met veel citaten uit de Tribune, dat „de partij volkomen solidair is geweest met den Indonesischen opstand" en besloot:

„Wanneer er dan opmerkingen worden gemaakt, zooals die van p.g. Smeral, is dit een veel grooter fout dan de vermeende feilen onzer partij. Hij heeft niet begrepen dat onze partij in dezen ten volle haar plicht heeft gedaan en de eenige fout, die zij in den beginne gemaakt heeft, onmiddellijk corrigeerde, hij heeft niet gezien, dat zij verder volkomen zuiver en in de juiste lijn heeft gewerkt. De leuze: Indonesië los van Holland, de eenige juiste leuze, is overal door ons in de arbeidende massa geworpen.

Ik verklaar hier ook, aan dit „Plenum", dat wij, zoodra wij weer in Holland terug zijn, met de uiterste krachtsinspanning zullen werken voor de Indonesische zaak."

Veelbelovende toestanden onder communistisch regime.

Het toenemen der zedenmisdrijven van in bandietisme levende jongelieden in Rusland, dwingt de overheid tot krachtige maatregelen; de justitie draagt het hare daartoe bij door nu en dan zeer zware straffen te geven. Zoo heeft de rechtbank te Dagestan een voorbeeld gesteld door een tweetal opgeschoten jongens, die een meisje verkracht hadden, ter dood te veroordeelen. Ook elders zijn zware straffen uitgedeeld aan bedrijvers van dergelijke schanddaden.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling 's-Gravenhage.

Het bureau van den Secretaris der afdeeling Den Haag dezer Vereeniging, den Heer J. C. Baudoin, is van 1 Januari 1927 af gevestigd te zijnen huize, Jacob Hopstraat 12, Telef. No. 54262.

Mededeeling, dat op *Vrijdag 28 Januari 1927*, des namiddags om 2.30 uur, in het Trianon-Theater, Prinsestraat 40 alhier, *de fraaie film der Bataafsche Petroleum Maatschappij* zal worden vertoond. Toegangskaarten zullen den leden worden thuisgezonden.

De *Jaarlijksche Algemeene Vergadering* van de afdeeling zal plaats hebben op *Zaterdag 29 Januari 1927*, des namiddags om 3 uur, in het gebouw Heulstraat 17. Gelegenheid tot het betalen der contributie.

De Secretaris,
J. C. BAUDOIN.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur.

RAMP SUMATRA.

Door het Hoofdcomité tot steun van de slachtoffers van deze ramp werd een beroep gedaan op de bemiddeling dezer Vereeniging voor den verkoop van een 386-tal photo's van het geteisterde Padang-Pandjang, waarvan de opbrengst rechtstreeks zal worden overgemaakt aan het Secretariaat van het Uitvoerend Comité te Padang.

Deze photo's zijn verkrijgbaar aan het Secretariaat van Oost en West, Heulstraat 17, den Haag, ad ƒ 1.— gemiddeld per stuk.

HH. Secretarissen en Penningmeesters worden, voor zooveel noodig, herinnerd aan art. 5 van het Huish. Reglement der Vereeniging, luidende:

Elk afdeelingsbestuur zendt jaarlijks vóór *20 Januari* aan het Hoofdbestuur eene alfabetische naamlijst der leden van de afdeeling op *1 Januari*, met vermelding van ieders contributie of bijdrage, en adres, benevens een opgave van de bestuursleden met vermelding van functie en een opgave van ingestelde commissiën met vermelding der commissieleden.

Elk Afdeelingsbestuur zendt jaarlijks vóór den 1en Maart aan het H.B.:

a. het verslag over het afgeloopen jaar met vermelding van den toestand op 31 December van het vorige jaar en der resultaten welke verkregen zijn door inrichtingen door de afdeeling in het leven geroepen;

b. een geldelijke afrekening;

c. een opgave van onderwerpen welke de afdeeling op de jaarlijksche algemeene vergadering behandeld wenscht te zien;

d. een candidatenlijst, houdende opgave van een dubbeltal candidaten voor de mogelijk voor de afdeeling openvallende plaatsen in het H.B.

P.S. Men gelieve a en b tegelijkertijd toe te zenden.

Van de Vereeniging „Suriname".

Jaarlijksche algemeene vergadering van de Vereeniging „Suriname" op *Donderdag 27 Januari 1927*, n.m. 8 uur, in een der zalen van de Burgerwacht te Amsterdam, Singel 548.

Agenda:

1. Opening en mededeelingen.
2. Notulen.
3. Jaarverslag van den Secretaris.
4. Financieel verslag van den Penningmeester.
5. Verkiezing van Bestuursleden.
6. Rondvraag en sluiting.

HET BESTUUR.

Van het Informatie-Bureau:

BESTEMD VOOR UITZENDING NAAR NED.-IN

M. Klaassen, Adm. Ambtenaar bij het B. B.; Noor 54, Terneuzen.
Mr. G. J. Blanke, Rechterlijk Ambtenaar Malieba Utrecht.
G. Poolen, Onderwijzer bij het M.U.L.O.; Leu (Gld.).
Ir. B. Lieneman Jr., Ir. der 3e kl. bij den Wat en 's Lands B.O.W.; Marowijnestraat 50, Ams
F. G. Knaapen, Onderwijzer bij het M.U.L.O.; (N.-Br.).
A. A. Pijnenburg, Idem als voren; Nieuwe Ke 664, Boxtel.

INDISCHE AMBTENAREN MET VERLOF:

G. van de Wetering, Politie-opziener in het gouv kust van Sumatra; Piersonstraat 49, Nijmegen.
R. K. I. Hogenraad, Inspecteur bij den Imm dienst; p/a. Mr. J. Dijckmeester, Wassenaar.
H. Mouw, Adviseur, hoofd van den dienst der C sche Zaken te Weltevreden; Londen, p/a. B. Esqr., 28 The village old Charlon S.E.J.
Drs. C. J. van Vessem, Accountant 2e kl. bij den vernements-Accountantsdienst; Rotterdam, P laan 19b, p/a. F. D. Muller.
J. G. Hoekman, Onderdirecteur van het Depart van Landbouw, Nijverheid en Handel; Nassa lensteinstraat 15, 's-Gravenhage.
H. J. A. Eijkholt, Controleur 1e kl. bij den dienst; p/a. Wed. H. A. Eijkholt, Eusebiusp Arnhem.
B. A. Crul, Onderwijzer 1e kl. bij het O. E. L. O. L. Ponsioen, Kruispoortstraat 1, Schoonhoven.
Dr. S. A. Koopal, Niet-geneeskundig leeraar bij derlandsch-Indische Artsenschool te Soerabaja; marstraat 185, 's-Gravenhage.
K. F. Goedman, Technisch ambenaar 2e kl. bij P.T.T.; Weimarstraat 73, 's-Gravenhage.
J. S. J. van Haagen, Inspecteur bij de S.S. en Tr. brande Erve 11, Schiedam.
J. J. van Lonkhuijzen, Hoofd van den Dienst der gezondheid; N. Domlaan 16, Baarn.
N. W. V. Voerman, Politie-opziener in het gouv ment Atjeh en Ond.; Groenesteinstraat 108, venhage.
M. R. Loze, Inspecteur bij den dienst der Opi Van Weede van Dijkveldstraat 37, 's-Graven
U. Bernstorff von Sperling, Ingenieur 2e kl. bij en Tr.; p/a. Fru Rossing, Molbechsvej 9, Kope
Ir. H. Ch. v. Meerten, Idem als voren; Willem gerlaan 92, 's-Gravenhage.
S. M. van der Zee, wd. tijd. Inspecteur van Fin hoofd der Inspectie Palembang; Fabritiusstr Delft.
Mej. C. M. Scheffelaar, Onderwijzeres 3e kl. bij het L. O.; Obrechtstraat 205, 's-Gravenhage.
Mej. A. C. E. Harthoorn, Onderwijzeres 2e kl. O. E. L. O.; Columbusstraat 208, 's-Gravenha

MET PENSIOEN:

W. J. H. van Straaten, Hoofd van den Zoutaa Helenastraat 1, 's-Gravenhage.

Gepensionneerd Surinaamsch hoofdambtenaar:

A. A. Caljé, Inspecteur voor het Onderwijs; Reg laan 49, 's-Gravenhage.

Mutatiestaat van 11 tot 18 Januari.

Nieuwe Leden: — Geïntroduceerd door:

Nieuwe Leden	Geïntroduceerd door
L. A. Derks, Breda, 2de Muntstraat 4. ƒ 5.—	Secretaris Afd. Breda.
P. W. M. Aalbers, Weurt, B. 190. ƒ 5.—	Afdeelingsbestuur van Nijmegen.
Zuster W. M. Beukema van Meerten, Nijmegen, Kelfkensbosch 13. ƒ 5.—	Afdeelingsbestuur van Nijmegen.
Dr. W. J. van der Scheer, Nijmegen, Fransche Straat 73. ƒ 5.—	Afdeelingsbestuur van Nijmegen.
Mevrouw A. Erkes, Den Haag, v. Galenstraat 8. ƒ 5.—	den heer H. J. A. Raedt van Oldenbarnevelt, Den

Nieuwe Begunstigers:

Dames B. en M. v. d. Brink, Apeldoorn, Piet Joubertstraat 12 .... Voorzitter Afd. Apeldoorn.

Afschrijven:

K. P. Rijpstra, Indoloog, Leiden, Rijn en Schiekade 45.
J. Abarbanel, Amsterdam, Overtoom 444.

Adresveranderingen:

W. Veenbaas, Indoloog, Leiden, van: Rapenburg 101 naar: Witte Rozenstraat 32.
P. E. v. d. Kam, Ind. Jur. Cand., van: Oegstgeest, Duinzichtstraat 7, naar: Den Haag, Thomsonlaan 90A. ƒ 2.50.
S. C. Th. van der Paardt, van: Apeldoorn, Prins Mauritslaan 24 naar: Amsterdam, Stadhouderslaan 131. ƒ 5.—.
Dr. N. H. van Muyden, van: Amsterdam, 1e Helmerstraat 92b naar: Weltevreden, Menteng 42.
J. H. H. Schuurman, Agent der N. H. M., van: Amsterdam naar: Soerabaja.
D. P. F. Mars, 1e Luit. N.-I. L., Nijmegen, Jozef Israëlstraaat, van: 55 naar: 45.
C. H. F. Slabbekoorn, Leeraar M. O., Nijmegen, van: Van Berchemstraat 6 naar: Joh. Vijghstraat 34.
Dr. J. J. van Lonkhuijzen, Hoofd van den Dienst Volksgezondheid in O.-I., van: Weltevreden Baarn, N. Domlaan 16. ƒ 5.— (Afd. Utrecht).
Mr. Dr. W. M. G. Schumann, Oud-Voorzitter van Volksraad O.-I., Den Haag, van: Wagenaarw naar: Sweelinckstraat 40.
G. van den Berge, Directeur Mulo N.I., Den Haag, Laan van Meerdervoort 335 naar: Papaverhof
H. F. Bulhof, Gep. O.-I. Ambtenaar, Den Haag, Speelmanstraat 4 naar: Zonnebloemstraat 32.
F. R. Scherius, oud-Hoofdopzichter, van: Mon naar: Nice, Hotel Beaulieu et Hollande, Avenue Maréchal Foch 4.
Zuster J. Boele, Buitenzorg, Tjilendek, van: 62 naar
M. Visbeen, Ondercommissaris van Politie, Weltevreden, van: Tjemaralaan 5 naar: Poerwakartaweg

Ledenlijst der afdeeling Nijmegen op 31 December 1926.

BESTUUR.

J. BURGER, Voorzitter. Guyotstraat 3.
M. GESCHER. Secretaris. B. v. d. Berghstraat 74.
…uw. M. R. S. BLECKMANN-HOOGENSTRAATEN. 2e Secretaresse. Berg en Dalsche weg 134.
…C. RöPCKE, Penningmeester. Johannes Vyghstraat 69.
MOLLEMA Lid. van Slichtenhorststraat 49.
H. DE WILDT, Lid. Javastraat 91.

LEDEN.

…ers, P. W. M., Weurt B. 190. f 5.—.
…en, J. J. van, Ravestein, Maaspoortstraat 41. f 2.50.
…idsbeurs voor den Oud-Indisch Militair, Oude …rkensmarkt 41. f 5.—.
…en, D. F. C. van, Oud-Reclasseerings-ambtenaar, …n Schevickhavenstraat 17. f 5.—.
…n, Ir. E. A. van, Oud-Hoofddir. B. O. W., van …evickhavenstraat 13. f 5.—.
…mann en Co., Manufacturen, Gr. Markt 13. f 2.50.
…s, J. F. M., Pater Brugmansstraat 47. f 5.—.
…, C. H. J. van, Leeraar M.O., Oss, Vilapark … f 5.—.
…lotti Rijnders, C. J. B. J., Groesbeekscheweg … f 5.—.
…Dr. W. F., Off. v. Gez, 1e kl., Javastraat 101. f 5.—.
…el, Ir. H. van, Bijleveldsingel 36. f 5.—.
…L. C. van, Luit.-Kol. Int., Javastraat 55. f 5.—.
…ma van Meerten, Zuster W. M., Kelfkensbosch 13. …—.
…mann-Hoogenstraaten, Mevrouw M. R. S., Berg en …sche weg 134. f 5.—.
…f, H., Accountant, Berg en Dalsche weg 255. f 5.—.
…sma, Prof. Dr. Titus, (O. Carm.) Hoogleeraar K. Universiteit, spoorstraat 26. f 5.—.
…hen-van der Goes, mevrouw de Wed. G. A. van … Fransche Plaats 3. f 5.—.
…, G. B. ten, gep. Kapitein, Staringstraat 32. f 5.—.
…, G. J., Directeur der Gemeentelijke Hoogere …elsschool, Gnyotstraat 3. f 5.—.
…, Mejuffrouw Dra. M. C., Leerares M.O., Guyot…at 3 f 5.—.
…nn, W. C., Majoor-Commandant Koloniale Reserve, …rtsche weg 85. f 5.—.
…d, J. E., Gep. Luit.-Kol., Groenestraat 119. f 5.—.
… H. E. van, Gep. O.-I. Ambtenaar, Oss, Spoor…aat 6. f 5.—.
… C. H., Luit.-Kol., Mr. Franckenstraat 13. f 5.—.
…n, J. J. van, gep. O.-I. Ambtenaar, van Slichten…tstraat 47. f 5.—.
… H. J., gep. Off. v. Adm. K. N. M., Groesbeeksche … 54. f 5.—.
…ides, Sr. M., Oud-Planter, Batavierenweg 61. f 5.—.
…r, J. H. F. van, Scheepsbouwmeester, Guyot…at 2. f 5.—.
…entelijk Gymnasium (Rector Dr. M. A. Schwartz), …nenburgersingel 71. f 5.—.
…ente H.B.S. met 5 j. c. (Dir. Ir. F. C. Theling), …nenburgersingel 53. f 5.—.
…ente H.B.S. voor Meisjes (Dir. W. J. H. L. …angers), Julianaplein. f 5.—.
…en, H. G., Boekhandel en Antiquariaat, van …derenstraat 88. f 5.—.
…er, F. M., Leeraar M.O., B. v. d. Berghstr. 74. f 5.—.
…n, J. H. van, Leeraar M.O., Dr. Claes Noorduyn…at 2. f 5.—.
… H. A., Koopman, Lindelaan 10. f 5.—.
…doorn, mevrouw C. F. J., St. Annastraat 144. f 5.—.
…rland-Maarschalk, mevrouw de Wed. J. M. S. …rtsenstraat 5. f 5.—.
…rn, C. M. E. J. Th. F. van, 1e Ambt, ter Secretarie …mel, p/a Nijmegen, A. Noorduynstraat 29. f 5.—.
…donk, H. V. A. van, Leeraar M. O., Styn Buys…aat 20. f 5.—
…inge, G. H. van, Groesbeeksche weg 42. f 5.—.
…er, … C. W. J., Papierfabriek „Gelderland", Graaf…sche weg 232. f 5.—.
…bers, Prof. Dr. H. F. M., Hoogleeraar R. K. Universiteit, Groenbeeksche weg 10. f 5.—.
…burg, C. J. Kap. N. I. L., van Slichtenshorst…aat 19. f 5.—.
…en, Dirk Chr. S., Groesbeeksche weg 248. f 5.—.
…el, L. J. K., Oud-Kap. ter Zee, Berg en Dalsche …g 50. f 2.50.
…uière, mejuffrouw A. C. M., v. Spaenstr. 16. f 2.50.
…pthout, G. A. J. van, Pianohandel, Bisschop Hamer…aat 1. f 2.50.
…pman, C., Fort-Kijk-in-de-Potstraat 148. f 5.—.
… Kat Angelino, Dr. J. J., Javastraat 57. f 5.—.
…de, H., Gep. Onderwijzer 1e kl., Joh. Vygh…aat 48. f 5.—.
…er, W. (S.J.), Velp bij Grave, Huize „Marien…aal". f 5.—.
…rkx, H., Leeraar M.O., Heydenryckstraat 52. f 5.—.
…, mevrouw F. P., Jozef Israëlsstraat 19. f 5.—.
…, D., Leeraar M. O., Oude Stadsgracht 33. f 5.—.
…ich, A. J., Groenestraat 44. f 5.—.
…se, J., Graadt van Roggenstraat 30. f 5.—.
…er-van Harpen, mevrouw, Huygensweg 8. f 5.—.

Kuppevelt, Th. P. van, Oude Heeschelaan 94. f 5.—.
Ledeboer, mejuffrouw A. J. C., Javastraat 59. f 2.50.
Lenshoek, J. A., Dierenarts, van Slichtenhorststraat 51. f 5.—.
Leuring, W. J. H., Arts, Mook, Huize „Middelaar. f 2.50.
Luitjes, F. E., Oud-Directeur Kweekschool Inlandsche Onderwijzers, Evertsenstraat 40. f 5.—.
Marck Spier en Co., Expediteurs, A. Noorduynstraat 20. f 5.—.
Mars, D. P. F., 1e Luit.-Kol.-Res., J. Israëlsstra 45. f 5.—
Marsman, J. M., Hoofd eener school, Driehuizerweg 76. f 5.—.
Matthes, H. J., Gep. Luit-Kol., Batavierenweg 29. f 5.—.
Mennega, A. C., Oud-Bankier, Fransche straat 33. f 5.—.
Mennega, E. A., Tandarts, Groesbeeksche weg 8. f 5.—.
Mensch, mejuffrouw A. G. H., Leerares M.O. Fransche straat 9. f 5.—.
Meyer, G., Berg en Dalsche weg 390. f 5.—.
Militaire Societeit der Koloniale Reserve. Prins Hendrikkazerne. f 5.—.
Mollema, C., Chef de Bureau K. P. M., Weltevreden, v. Slichtenhorststraat 49. f 5.—.
Noordman, W. E., Leeraar M.O. Javastraat 136. f 5.—.
„Nijmegen Vooruit", Stationsplein, Kiosk. f 5.—.
Nijst, J. J. M. H., Accountant, Sloetstraat 3, f 5.—.
Offerhaus, Mr. M. C., Oud-O.-I. Recht. Ambt., Coehoornstraat 91. f 5.—.
Oosterdijk, A. A., Leeraar M.O., Javastraat 95. f 5.—.
Ooyen, A. W. Van, Directeur Stichting Oud-Indisch-Militairen, Oude Varkensmarkt 41. f 5.—.
Openbare Leeszaal, Oss. f 5.—.
Oudheusden, C. J. van, Pachter der Vereeniging, Oranjesingel 1. f 5.—.
Persenaire, Dr. J. B. C., Wilhelminasingel 6. f 5.—.
Reuser, Ir. B. J. W., Leeraar M. O., Javastraat 1. f 5.—.
Reuter, H. J. Eversweg 4. f 5.—.
Röder, J. W. H., Luit.-Kol. bd., Mesdagstraat 8. f 5.—.
Röpcke, L. K. C., Oud-Magazijnmeester der Genie N. I. L., Joh. Vijghstraat 69. f 5.—.
Rijkskweekschool voor Onderwijzers (Dir. W. H. Peters), van Schevickhavenstraat 4. f 5.—.
Schaffers, A. P., Boekhouder, Maasbuurtspoorweg, Gennep, Rijksweg 284. f 5.—.
Scheer, Dr. W. J. van der, Fransche straat 73. f 5.—.
Schröder, L. F., Oud-Kolonel N.-I. L., Mesdagstraat 57. f 5.—.
Severijn, Drs. M., Leeraar M.O., Jozef Israelsstr. 39. f 5.—.
Seydlitz, H. J., Oud-Bankdirecteur, van Schaeck-Mathonsingel 16. f 5.—.
Slabbekoorn, C. H. F., Leeraar M.O., van Berchenstraat 6. f 5.—.
Stubenrouck, Ph. C., Leeraar M.O., St. Annastr. 85. f 5.—.
Suys, J. M., Leeraar M.O., van Oldenbarneveldtstraat 34. f 5.—.
Tesser, G. W., Postweg 43. f 5.—.
Tiedemann, Mevrouw E. A. E. van, Heydenryckstraat 2. f 5.—.
Uges, Mejuffrouw S. E., Gerard Noodtstraat 3. f 5.—.
Uiterwijk, W. A., Gep. O.-I. Ambtenaar, Javastr. 32. f 5.—.
Valderpoort, P. G. W., Directeur eener Inlandsche Zendingsschool, Graafsche weg 130. f 5.—.
Verniers van der Loeff, H. C., Oud-Kap. W.-I. L., St. Annastraat 171. f 5.—.
Verschuur, F., Directeur der Nuts-Kweekschool, van Slichtenhorststraat 110. f 5.—.
Verwey Mejan, E. C., Gep. Kap. N.-I. L., Hazekampsche weg 46. f 5.—.
Vieweg, C. A., St. Jorisstraat 40. f 5.—.
Vigelius Bisschop Wynveldt, Mevrouw de Wed. A. W. C., Sumatraplein 10. f 5.—.
Vodegel, F. H., Lid der Weeskamer te Socrabaya, Graafsche weg 100. f 5.—.
Volksleeszaal van de Mij. tot Nut van 't Algemeen, Hersteeg 141. f 5.—.
Voogt, W. J. de, Kolonel b.d. N.-I. L., van Slichtenhorststraat 106. f 5.—.
Vos, P. C. C. de, Kap. N.-I. L., Javastraat 33. f 5.—.
Vrancken, H. H. A. S., Wethouder van Onderwijs, van Slichtenhorststraat 8. f 5.—.
Waltmann en Co., Woningbureau, Spoorstraat 2a. f 2.50.
Wessels, C., (S.J.), Leeraar Canisius-College, Berg en Dalscheweg 81. f 5.—.
Wessels, H., Leeraar M.O., Wijchen, A. 16. f 2.50.
Wethmar, W., Gep. Luit.-Kol. der Art., Berg en Dalscheweg 93. f 2.50.
Wildenbeest, B., Melkhandel, St. Jorisstraat 1. f 2.50.
Wildt, A. H. de, Oud-Secretaris van Soerabaya, Javastraat 91. f 5.—.
Woldering—Worn, Mevrouw Z., Graafsche weg 1a. f 5.—.
Woude, H. van der, Groesbeeksche weg 11. f 5.—.
Zwanikken, Mejuffrouw E. W. M., Styn Buysstr. 45. f 5.—.
Zwanikken, Joh., Architect, Styn Buysstraat 45. f 5.—.

Vereeniging „OOST en WEST".

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. Hietink, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen ...

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Telef. 507 52. Dit „Tehuis" biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland vertoeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur, den Heer J. C. Hietink of den administrateur, den Heer W. Meijer.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. de Munnik, Telef. No. 50248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten einde aan hen die uit Nederland naar Indië gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN op huishoudelijk- en maatschappelijk gebied, onder leiding van Mevrouw J. Franco Mendes—Calisch. Spreekuur Donderdagmiddag van 2—4 en volgens afspraak, Nic. Maesstraat ..., Amsterdam, Tel. 22492.
Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk)
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. Bezemer.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door Fred. Oudschans Dentz;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. de Gaay Fortman.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederl.-Indië, zoomede voor verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien).
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegr.- en Telef.dienst in N.-I.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën. Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
" 2. Indische toestanden gezien door een Inlander.
" 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
" 4. Sarikat-Islam.
" 5. De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
" 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
" 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
" 8. De Europeesche vrouw in Indië.
" 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
" 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
" 2. Het Javaansch tooneel.
" 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
" 4. De theecultuur op Java.
" 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
" 6. Een doode taal in Indië.
" 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
" 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
" 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
" 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
" 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
" 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
" 4. Indische Scholen onder de Oost Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
" 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
" 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië.
" 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger der Vereen. in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostkust.

NUMMER 4 DONDERDAG 27 JANUARI 1927 27STE JAARGANG

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN:
Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag
Telefoon 14519, Postgiro 14574

HOOFDVERTEGENWOORDIGER IN NED.-INDIË:
Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk.

Opgericht 21 Maart 1900
door Kolonel
G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is
een algemeen
Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIËN:
N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag
Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD
TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIË

Lichamelijke opvoeding van de Vrouw

door

E. COUVÉE—BOGAERTS.

II.

De weg naar kracht en schoonheid.

Als ik boven mijn artikel schrijven kon, „de weg naar eer en rijkdom" en ik u door dien aanhef werkelijk één oogenblik suggereeren kon, dat de inhoud van mijn geschrijf u de mogelijkheid zou bieden om gemakkelijk in 't bezit van deze door velen zoo vurig begeerde heerlijkheden te komen, wat zou deze bijdrage door velen met onrustige interesse gelezen worden!

Helaas kenmerkt zich onze tijd dermate door den strijd om het materieele bezit, dat bijna geheel ons denken en doen er door in beslag genomen wordt en we allen er min of meer den schadelijken invloed van ondervinden. Doch als we eens even rustig nadenken, dan moeten we erkennen, dat kracht en schoonheid voor den mensch van grooter waarde zijn dan geld en goed.

Een gezin, waarin vader en moeder flink en sterk zijn, waarin de kinderen gezond en „recht van lijf en leden" zijn, heeft groote kans op geluk, ook al zijn de economische omstandigheden niet zoo schitterend en al moet er „geschipperd" worden om rond te komen.

De algemeen-goede gezondheidstoestand van een gezin wordt natuurlijk in sterke mate gesteund door gunstige omstandigheden, waarin het leeft en werkt, o.a. huisvesting, finantieele draagkracht, arbeidsduur, klimaat, enz., maar een belangrijke factor is toch ook de lichamelijke opvoeding: ik bedoel hiermede het in-goede-conditie-houden van het lichaam als bewegingsinstrument.

Wij, kultuurmenschen, noemen kracht en schoonheid gaven van de natuur; wij denken er meestal niet aan, dat we het zelf in onze macht hebben die te ontplooien. „Ontplooien", want in ieder normaal en gezond menschenkind is de kiem voor beide aanwezig en de richting en den graad, waarin zich ontwikkelen zal, kunnen we beïnvloeden.

Kracht en schoonheid gaan steeds samen, omdat elk goed gespierd lichaam, dat in staat is elke spier te gebruiken voor den arbeid, dien van die spier geëischt kan worden, ook zeker een harmonisch-mooi-ontwikkeld lichaam zijn zal. Voor eenvoudige menschen, b.v. boerenbevolking, zijn deze eigenschappen onafscheidelijk; men spreekt daar van „gezond en knap", „schoon en flink". Ook natuurvolken voelen dit zoo. Helaas zijn wij, de meer ontwikkelde en beschaafde menschen, al zoover gezakt, dat we deze eigenschappen niet meer in noodzakelijk verband eischen. Mode en minderwaardige kunst hebben bij velen van ons het begrip „menschelijk schoon" tot een soort wanbegrip gemaakt. We behoeven de tegenwoordige toonaangevende vrouwenwereld maar eens na te gaan en we zien wat in onze dagen voor „mooi" geldt. Bleeke gezichtjes, tengere, smalle lichaampjes, „lucifers"-beentjes zijn de idealen van vele vrouwtjes en meisjes en daarbij veroorloven de meesten zich een gang, absoluut futloos en slap, soms met de afschuwelijk schokkende bekkenbeweging. En al zegt men mij nu, dat de tegenwoordige mode zulks vergt, dan spreek ik dit beslist tegen: 'n frisch, gezond gezichtje, 'n fier gedragen kopje, 'n lenige, veerkrachtige gang, 'n ontwikkelde borst en 'n stel stevig gebouwde armen en beenen *kan* aan de mode niets te kort doen.

'n Figuurtje kan slank zijn, zonder slap en mager te zijn.

En nu kom ik terug op den aanhef van mijn artikel: „de weg naar kracht en schoonheid". Dit was ook de titel van een film, die kort geleden hier in Nederland vertoond werd en die, beter dan woorden dit kunnen, aantoonde welke middelen ons op 't gebied van lichaamskultuur ten dienste staan. Men moge het dan al of niet eens zijn over de opvoedende waarde van de film, deze groote Ufa-rolprent was van zoodanig gehalte, dat er voor elken opvoeder der jeugd kracht van moest uitgaan.

Kon ik al mijn lezers (-essen) meenemen naar één voorstelling, dan zou ik 't verder als overbodig beschouwen, nog te schrijven over de noodzakelijkheid van Lichamelijke Opvoeding. Immers van 't begin tot 't eind is deze film één overtuigende, warme pleitrede voor de verzorging en ontwikkeling van het menschelijk lichaam en zelden zal een verdediging zoo glansrijk gewonnen zijn. Deze film is zoo mooi, zoo instructief en daarbij zoo poëtisch uitgewerkt, dat geen enkele vrouw, die prijs stelt op een goeden gids in zake lichamelijke opvoeding van haarzelf en hare kinderen, mag verzuimen ze te gaan zien.

Ik hoop, dat deze film ook in Indië op het bioscoop-répertoire staat of komen zal. Ik informeerde hierover aan de bureaux van het Ufa-Concern, doch men kon me daarover geen verdere inlichtingen geven.

Deze uitweiding en aanprijzing over deze groote kultuurfilm meende ik me in dit verband wel even te mogen veroorloven, natuurlijk niet als filmpropagandiste of als aandeelhoudster in het Ufa-Concern, maar omdat het zulk een uitstekend mid-

del is om in *beeld* te laten zien, wat anderen en ik in poovere woorden trachten te vertellen.

Wat verstaan we onder Lichamelijke Opvoeding?

Letterlijk beteekent deze benaming een handeling, waardoor het lichaam ontwikkeld wordt en de physieke geschiktheid hooger wordt opgevoerd.

Maar aan deze letterlijke beteekenis hebben we niet genoeg. Als we spreken over lichamelijke opvoeding, bedoelen we een methodisch-voortschrijdende leiding, van de kinderjaren af tot aan den volwassen leeftijd, met het vooropgezette doel het lichaam zoo sterk mogelijk te maken; het organisme bestand te maken tegen schadelijke invloeden; de energie en de werkkracht te verhoogen.

Deze volledige ontwikkeling kan het resultaat zijn van een geheel systeem, dat b.v. omvat kleeding, voeding, huisvesting, baden, enz. en waarvan dan ook de spieroefeningen een integreerend deel vormen. Over deze *spieroefeningen* in 't bijzonder wil ik met u spreken, omdat deze *faktor* nog niet door genoeg menschen naar waarde geschat wordt.

En dan rijst om te beginnen de vraag, wanneer er met geregelde spieroefening moet begonnen worden?

Zoo vroeg mogelijk en zeker zoo gauw zich schadelijke invloeden op de lichamelijke ontwikkeling beginnen voor te doen.

De zeer kleine baby van tegenwoordig heeft niet te klagen over zijn bewegingsvrijheid. De bewegingen, die hij met armen en beentjes maken kan, worden hem vrij toegestaan; *zeker* in de tropen, waar het warme klimaat toelaat, dat 't kleintje met 'n minimum kleeding in z'n wiegje ligt. In onze koudere streken, waar baby wel kleertjes dragen moet, geven de meeste moedertjes haar kleintje zijn dagelijksch „spartel-kwartiertje", waarbij het zonder luier of hempje heerlijk vrij genieten kan van zijn beweginkjes.

Aan dat kleine lichaampje is nog niets bedorven: daar bestaat volkomen harmonie. Hebt ge wel eens bewonderd, hoe prachtig lenig zoo'n klein kindje is? Zie b.v. eens met hoeveel gemak hij zijn kleine voetje naar zijn mondje brengt; zittend met zijn neusje op z'n knietjes komt? (Probeer 't eens na te doen, moedertje!) En wat 'n kracht hebben die kleine spieren al! Hoe stevig trekt zoo'n kleine pop zich op aan uw beide vingers en hoe hoog kan ze haar kopje en lijfje al oprichten, als ze op haar buikje ligt.

Als het kindje wat grooter wordt, komt zijn „kruiptijd" en gelukkig duurt die tegenwoordig voor de meeste kindertjes wat langer dan vroeger, nu de moeders niet meer zoo onverstandig zijn om het „leeren-loopen" van haar kleintje te forceeren. O, wat hebben veel kindertjes hun kromme beentjes te wijten aan de ijdelheid van hun domme moedertje, die 't zoo leuk vond, dat haar kindje gauw loopen kon! Laat uw kind lang kruipen, ook dan als 't al pogingen gaat doen om te loopen, want dan is 't juist zoo noodig.

De kleine wervelkolom wordt door het loopen, d.w.z. door de rechtstandige houding plotseling zeer zwaar belast en nu is gebleken door onderzoekingen, voornamelijk in de Duitsche kinderziekenhuizen, dat de kruiphouding en de kruipbeweging hierin het juiste evenwicht kunnen herstellen.

Een der voornaamste middelen ter verbetering van ruggegraatsverkrommingen bij kinderen is juist het *kruipen*.

Maar óók kan het kruipen prophylactisch zijn voor deze afwijking, zeker als het kindje wat dik en zwaar is.

We zien dus, dat de eerste bewuste spieroefening (bewust door de moeder) als tegenwicht voor den eersten schadelijken invloed bestaat in de *kruipbeweging*.

Met de school komen de meerdere gevaren en dus ook de grooter wordende noodzakelijkheid van leiding en toezicht. Gedurende het urenlange zitten in de (vaak slechte!) schoolbanken spannen de kinderen hun rugspieren te veel in. Langzamerhand worden deze spieren moe en kunnen ze den romp niet langer rechtop houden; de kinderen laten schouders en borstkas zakken, waardoor de buikspieren, die toch al door het vele zitten in hun groei gehinderd worden, nog extra bezwaard worden. Het kind gaat scheef in de bank zakken, waardoor het zich vaak een geheel verkeerde houding eigen maakt. Wat er van de ademhaling terecht komt bij zulk een in elkaar gezakt lichaampje laat zich denken! De longen zitten gedrukt, de borstkas samengevallen; er kan dus van een maximum-toevoer versche lucht (zoo noodig voor het kind) geen sprake zijn. Als nadeelige gevolgen blijven rug- en moeheid meestal niet uit, vaak doen zich erger verschijnselen voor: ruggegraatsverkromming, bloedarmoede.

En toch: dit alles had in de meeste gevallen voorkomen kunnen worden als het kind door dagelijksche spieroefening een ruime borstkas en 'n stevige borst- en buikspieren had gehad en als ook geleerd had op de juiste wijze te ademen.

Het is dus voor de ouders een moreele plicht voor hun kinderen op school lichamelijke oefening te eischen en toe te zien, dat dit vak niet alleen op het leerplan prijkt, doch dat er ook werkelijk onderwijs in gegeven wordt. Dank zij 't onvermoeid streven van enkele voormannen op 't gebied der lichamelijke oefening zijn we in Nederland nu zoover, dat het als leervak *verplicht* is gesteld voor alle lagere scholen. Maar...... en nu komt weer de bekende slakkegang, de wet van 1920 stelt het pas verplichtend met ingang van 1 Januari 1936 (zes en dertig!) Tot zoolang wordt 't maar aan 't eigen initiatief van de ouders overgelaten. Nu kan er hier natuurlijk met wat goeden wil veel tot stand worden gebracht. Zoo goed als de ouders voor hun kinderen dansclubjes organiseeren, kunnen ze ook voor gezamenlijke rekening een goed onderlegde leerkracht aanstellen, die de kinderen lichamelijke oefeningen geven zal. Dit geld zal zeker ruimschoots zijn rente opbrengen!

De meeste H.B.S. en Gymnasia hebben tegenwoordig ook gymnastiekonderwijs voor de meisjes. Dat is een stap in de goede richting en 't zal de meisjes zeker ook ten goede komen, tenminste als dit onderwijs door bevoegde leerkrachten gegeven wordt en niet, zooals 't helaas wel gebeurt, op de wijze van een onderofficier, die zijn soldaten drilt.

Na de schooljaren komen er voor het meisje schadelijke invloeden van anderen aard, zoowel voor de meisjes die bij „moeder thuis" blijven, als voor hen die buitenshuis een zelfstandigen werkkring zoeken. Schuilt voor de eersten het groote gevaar in de omstandigheid, dat ze *te weinig* van haar spieren leren vragen, m.a.w. dat ze een te gemakkelijk leventje zullen hebben, voor de meisjes, die 'n beroep kiezen, is de kans van eenzijdige *overbelasting* groot.

Te veel zitten of te lang achtereen staan is niet goed voor het lichaam en we kunnen alleen aan de schadelijke gevolgen ontkomen, als we zorgen voor de noodige compensatie. Gelukkig heeft de jonge vrouw van tegenwoordig ook haar deel in de openluchtspelen, de meisjes hebben tennis- en hockeyclubs; men ziet ze zwemmen, paardrijden enz., doch het aantal van haar, dat ook in 'n gymnastiekclubje is, is nog niet zoo groot, als we wel wenschen zouden. De tegenwerping, als zou het daarvoor in de tropen te warm zijn, mist allen grond; waar men er wel dansen en tennissen kunnen, zal zeker ook het beoefenen van de moderne gymnastiek mogelijk zijn, ten eerste omdat het minder inspannend is en ten tweede omdat we het doen kunnen met 'n minimum kleeding.

Tot slot nog een enkel woord over de getrouwde vrouw, moeder van 't gezin. Waar ik hier voornamelijk schrijf voor de Europeesche vrouw in de tropen, geldt voor haar hetzelfde wat ik al schreef voor het meisje nà de schooljaren; immers zij zijn meest allen nog jong genoeg om aan lichamelijke opvoeding volgens de nieuwe opvatting deel te nemen. Maar ook de vrouw van rijperen leeftijd kan er nog mee beginnen, als ze maar zoodanige leiding kiest, dat er voor haar speciaal bedachte oefeningen geleerd worden. Ik ken, hier in Den Haag, dames van rond de 50, die met zeer veel succes en enthousiasme zulke lessen volgen en die met dankbaarheid verklaren, dat zwaarlijvigheid en slapheid langzamerhand er door verdwenen zijn. Natuurlijk hangt alles af van de leiding; dit geldt voor 't heele onderwijs in lichamelijke opvoeding, steeds moet het zijn: de juiste oefening in het juiste geval.

Over de *moderne* gymnastiek in 'n volgende bijdrage.

(Slot volgt.)

H.H. SECRETARISSEN der afdeelingen wordt er nogmaals beleefd aan herinnerd dat in de verschillende rubrieken van het K.W. steeds namen voorkomen van personen die in aanmerking komen om voor het lidmaatschap der Vereeniging te worden aangezocht.

De verdringing van Europeesche Gerst door Indische Thee, Koffie en Cacao.

Het belang der Indische Suiker-Industrie bij stimulans van het wereld thee-verbruik.

Meer en meer slaat Nederland den koers tot eene ...ging van zijn koloniaal Rijk in door 't op...ren van den Inlander, het intensief voeren der ...ltures, alsmede door de voortdurende toevloeiing ...nationaal kapitaal. En tevens is 't een verblij...nd verschijnsel, dat ten onzent het begrip meer ...meer veld wint, om ook den wereldafzet der, ...er Nederlandsche vlag verkregen, tropische pro...den verder te stabiliseeren, door deze op meer ...erne wijze te doen plaats vinden, dan thans ...val is.

Het „Koloniaal Weekblad" publiceerde destijds ...reeks artikelen [1]), waarin aangetoond werd, hoe ...Engeland zich roert om den afzet van een ...product zijner kolonies, hetwelk ook wij in ...s grootere mate even goed voortbrengen, in ...bruik te brengen, met het doel daarvoor een ...monopolie te verwerven.

In het „K. W." van 25 Juni 1925 verscheen, met ...schrift S. d. H., een artikel, getiteld: „Eene ...we Aera voor de N.-I. Theecultuur", waarin ...werd aangetoond, welke kosten onze overbuur ...oor over heeft om dit doel te bereiken. Daarin ..., op grond der daardoor verkregene resul...n [2]) aanbevolen, in gelijke richting ook dezer... op praktischer wijze te werk te gaan, om aan ...steeds grootere eischen-stellende vraagstuk van ...afzet te gemoet te komen.

...ngeland volgde hierin niet anders dan den, door ...rika, en speciaal Duitschland, aangegeven weg, ...e bij het laatste land als „vertikalischer & ho...alischer Aufbau" bekend staat.

...ons heenziende, valt het een ieder op, hoe ...overal ter wereld de neiging boven drijft, om ...overmatige alkoholgebruik te temperen.

...oel dezes is om aan te toonen, in welke sterke ...e deze nieuwe strooming 't verbruik van speci... Nederlandsch-koloniale produkten als: Thee, ...ffie, Cacao en Suiker, ten goede komt.

...e Nederlandsche handel houdt door een ge...gen uitvoerrecht van ½ % het „Centraal Bu...voor de Statistiek" in stand. Laat ons der...e dit Bureau dienstbaar maken, door van zijne ...icaties te profiteeren. Daaruit blijkt, dat sedert ...:

...Nederland 1. Het alcohol-verbruik van 7.66 Liter op 2.20 Liter in 1925 terugliep.

2. Het bier-verbruik van 40 op 24.6 L. per hoofd, en als spiegelbeeld, dat
3. Het thee-verbruik [3]) zich in hetzelfde tijdvak van 0.72 K.G. op 1.— K.G. vermeerderde [zijnde resp. 360 kop (= circa 90 L.) en 500 kop (= 125 L.)].
4. Het suiker-verbruik in deze kwarteeuw van 13.54 K.G. op 25.55 K.G. toenam.

In Engeland bedraagt 't tegenwoordig theeverbruik thans circa 9 lbs. per hoofd per jaar (invoer...cht $3^1/_3$ pence per lb. voor Eng. koloniale, en 4 d. voor Nederl. kol. thee) — dank zij den Nederlander, die ook daar te lande, evenals overal elders, ...volksdrank introduceerde, en den Engelschen daardoor in staat stelde om in de latere jaren ...eigen theecultuur, in de ons afhandig gemaakte Indische koloniën, te grondvesten! —

...Zijn verbruik van circa 450.000.000 pond thans, ...e bescheidelijk in met 143½ lb. in 1669. [Volgens een Eng. statistiek bedroeg dit van jaar op ...r, tot 1696: 79, 264, $55^3/_4$ (zijnde 't totaal der ...en 1672/4); 4.713; 197; 143; 70; 12.070 (voor 1682/5); 65; 4.995; 1.666; 25.300; 41.471; 13.730; 18.379; 711; 352; 132; en 70 lbs. in 't jaar 1696].

Het monopolie der „Honorable East India Co." trad daarop in werking. Van toen af aan begon 't accrès, met een verbruikscijfer van 22.416 lbs. in 1697. Met schommelingen was dit cijfer (van Ao. 1697) tot Ao. 1707, van jaar op jaar, reeds tot 32.209 lbs. geklommen. Het gemiddelde der jaren 1708/12 bedroeg 136.088 lbs., dat van 1713/21 was reeds 290.276 lbs., om een gemiddeld jaarcijfer van 21.342.654 lbs. in 1773/83 te bereiken, dat daarop verder langzamer steeg, en in 1842 39.658.736 lbs. bedroeg.

Echter was ook 't verbruik van suiker — zooals hiervoor aangetoond — in sterke mate toegenomen. [4]) En dat zulks aan 't groote theeverbruik mag worden toegeschreven, bewijst dat 't niet-theedrinkend Frankrijk in genoemd jaar, volgens J. G. Houssaye („Monographie du Thé", Paris 1843), aan suiker minder dan de helft per hoofd verbruikte, dan 't theedrinkend Engeland! [5]) En bij eene bestudeering der verbruikscijfers van thee en suiker, blijkt deze zelfde lijn ook overal elders door te loopen. Hun sterke onderlinge verband blijkt ook uit de statistieken van dezen tijd.

Op de alcohol terugkomende, zien wij noch in „The travels of Marco Polo" (onder redactie van Sir Hy. Yule, London 1871), noch in „Le livre de Marco Polo" (geredigeerd door G. Pauthier, Paris 1865), overgenomen uit 't eerste oorspronkelijke M. S. van de Cépoy, en gedicteerd door den grooten reiziger in 1307 aan Rusticiano di Pisa, iets over thee in China vermeld. [6]) En de verklaring hiervan vinden wij in de Chineesche geschiedenis zelf dier dagen („Yuen-sse" K. 94, folio 175—18), n.l. dat de accijns op gefermenteerde dranken — d.w.z. alkoholische dranken — onder Khoubilai-Khaàn (daarvan bestonden niet minder dan vijf verscheidenheden), over 17 Millioen Guldens 's jaars in 1285 inbracht! In hetzelfde jaar bedroeg echter de thee-accijns slechts 40.000 Ting, of circa 1½ millioen gulden. 't Was echter ongeveer vanaf dat tijdstip, dat het Chineesche eigen theeverbruik zijn groote vlucht begon te nemen, terwijl in omgekeerden zin het alcoholverbruik verminderde. Want reeds in 1320 vinden wij voor de thee-accijns een opbrengst van 285.211 Ting, of circa 10 millioen Gulden, zijnde derhalve eene toename van 't zevenvoudige van de thee-accijns in slechts 35 jaren tijds!

Tot de werkelijkheid van 't thans terugkeerend, vinden wij 't alcohol-verbruik sedert de rampzalige aardbeving van 1914—1918 sterk teruggeloopen. Volgens het „Internationale Jahrbuch des Alkoholgegners" 1925/6 (Pag. 150) bedroeg het bier-verbruik van 1919—22 gemiddeld per hoofd per jaar in: België 160½; Gr. Brittannië 81; Denem. 70; Oostenrijk 55; Zweden 50; Duitschl. 48.7; Frankrijk 25.8; Nederl. 20.7 en Spanje 1.5 Liter.

Voor „absolute" alcohol waren deze cijfers respectievelijk: Frankr. 17.61 L.; Spanje 15.83; Italië 13.77; Zwitserl. 11.92; België 8.98; Gr. Brit. 6.23; Nederl. 3.—; Duitschl. 2.66 en IJsland 0.54 Liter.

---

[1]) Gedateerd 12 Maart, 2 April, 29 April, 25 Juni, 23 ...en 17 Sept. 1925.

[3]) De doorsnêe officieele aflpopprijs van thee in veiling te Londen, bedroeg gedurende de eerste week van Januari 1927: Brit. Ind. thee 15.10; Ceylon thee 18.70 Ned. Ind. thee 12.93 pence per lb.

...Het jaar 1925 vertoont geen juist beeld, omdat ...in nog de geweldige terugslag tot uiting kwam, der ...1924 verdrievoudigde invoerrechten (n.l. van 25 op ...cts. per K.G.), welk manco thans wordt ingehaald, ...het accrès van een eenmaal ingezet theeverbruik ...mer te stremmen valt.

[4]) Berekenend dat 1 pond suiker 60 kop (of $^1/_5$ pond droge thee) thee „zoet", gaat 5 pond suiker op 1 pond thee. Alléén reeds voor 't tegenwoordig theeverbruik van 450 mill. lbs., behoeft dus Gr. Brittannië 1 millioen ton suiker!

[5]) En sedert dat jaar is 't Engelsche theeverbruik vertienvoudigd!

[6]) Van andere reizigers der 14e eeuw in China vinden wij in een der beste beschrijvingen, n.l. die van Oderic di Pordemone (1316—1330), e.z. thee niet vermeld. Toch was thee volgens de oude Chineesche annalen sedert oeroude tijden, die tot de periode der sagen teruggaan, in eenige provincies van Zd. China inheemsch als drank. En derhalve in deze richting verder navorschend, vinden wij van den reiziger Rashiduddin (cca. 1340): „The Tibetans boil Tea and cat winnowed barley" („Cathay & the way thither", Hakluyt Soc., Vol. III, 1904), en in dezelfde uitgave bij Ibn Batuta (1347), de volgende vage aanduiding over Thee: „The shipper told me, the people of Tuahiçek „(a country 17 days by boat from China = Tonkin?) „make a drink compounded with sugar and spice which „they use after dinner, having an aromatic odour and „delicious flavour, that produced hilarity, sweetened „the breath, promoted digestion, etc."

Duidelijker is echter M. Reinaud (Paris 1845 „Imprimerie Roy."), die op Pag. 40, 1e deel in „Relation des Voyages, faits par les Arabes et les Persans dans l'Inde et à la Chine dans le IXe siècle", over het door Renaudot in 1718 vertaalde Arabische M. S., dat zich oorspronkelijk in de bibliotheek van Colbert onder No. 6004 bevond, en te Parijs in de Bibliothèque nationale als M. S. No. 1845 bekend is en van Anno 851 dateert, het volgende:

Het Duitsche bierverbruik liep terug van 117.9 L. (1900); 112.4 L. (1905); 98.6 L. (1919); 67.6 L. (1915) op slechts 37.8 L. in 1920, maar vertoont echter na dat jaar (inflatiejaar) weder een eenigszins stijgende lijn.

En ook hier weder valt te zien, dat in omgekeerden zin de geconstateerde afname van alcoholische dranken (incl. bier) gelijken tred hield met eene verbruikstoename van de bij uitstek koloniale artikelen, n.l. de Suiker, de Thee, de Cacao en de Koffie, en wel speciaal van de beide eerstgenoemden. In vele landen nam 't na-oorlogsch thee-verbruik alléén reeds niet minder dan 50 en 60 % 's jaars toe, sedert Visé verwoest werd!

Om tot besluit bij 't Nederland der dagen, toen 't theeverbruik als volksdrank 't bier hard aan 't verdringen was terug te komen, halen wij uit „Eene bijdrage tot de geschiedenis der Brouwerijen in de 17e, 18e en 19e eeuw" van Dr. E. M. A. Timmer (Haarlem 1918, Kleynenburg & Co.), 't volgende aan: „Ondanks den impost op Thee (e.a. warme „dranken), nam daarvan 't gebruik in 1694 nog „dagelijks in alle standen toe, vandaar dat de im„post op de bieren sinds eenige jaren zóó weinig „rendeerde, dat volgens de Brouwers, de Staten „zich nog genoodzaakt zouden zien om 't gebruik van Thee geheel te verbieden. 't Eerste voorstel „tot quotisatie [7]), van de „Generale Brouwers" om „'t afnemend bier-verbruik te bevorderen, en ze„kere standen op nieuw tot bierdrinken te krijgen, „werd volgens 't Delftsche Gemeentearchief op 12 „Maart 1680 reeds genomen, als gevolg van 't groo„tere thee- en verminderend bier-verbruik, en eene „afvaardiging aan de Staten gezonden. De tegen„stand der Hn. XVII maakte deze en latere pogin„gen der brouwers ongedaan."

In verband met de „nieuw-aangebroken Aera" voor den Nederlandschen thee-handel en de thee-cultuur, moge het zijn nut hebben, om eens en vooral te doen boekstaven en wereldkundig te maken, wèlken rol Nederland in het populariseeren van dezen drank speelde. Hier moge 't voldoende zijn om in 't kort aan te stippen, dat het een Nederlander, n.l. J. H. van Linschoten (Itinerario, Voyage ofte Schipvaert naer Oost- ofte Portugaels Indien," 1579—1592, deel I, Amst. 1596 enz.) was, die onder de eersten de mare van een „cruyt, ghenaemt Chaá, 't welke seer gheächt wert en sy in groote estimatie houden" (enz.), naar Europa bracht; dat 't onze landgenooten waren, die dit tropische product in geheel Europa ingang deden vinden, eensdeels gesteund door handelaren, andersdeels door aanbevelingen der Nederl. medici, die eveneens op hun terrein de top dogs van Europa waren.

Als vanzelf sprekend, gaf dit pionierswerk den Nederlander het recht, om den daaruit ontsproten bloeienden handel in dit product te monopoliseeren. Hij deed dit dan ook vele jaren lang en bleef in den theehandel den leidenden rol spelen, totdat ten gevolge van de Fransche (en Amerikaansche) revolutie, zijn arbeid uitermate ongunstig beïnvloed werd.

En thans, nu Insulinde ons opnieuw in staat stelt, dezen draad te hervatten en ons eerstgeboorterecht opnieuw te doen gelden, is 't wenschelijk dat onze memorie gescherpt worde en uit 't vele Oud Archief-materiaal, de onder stof en spinrag verscholen diamanten opgediept worden, om die in den kroon, welke Preanger en Siantar aan 't vlechten is, met zorgzame hand in te lasschen bij de te voeren buitenlandsche propaganda.

J. VAN DER CHIJS.

„Le roi se réserve entre les substances minérales un „droit sur le sel, ainsi que sur une plante, le thé, qui „se boit infusée dans de l'eau chaude. On vend de cette „plante dans toutes les villes pour de fortes sommes, „elle s'appelle le sâkh. Elle a plus de feuilles que le „trèfle. Elle est un peu plus aromatique mais elle a „un goût amer. On fait bouillir de l'eau, et on la verse „sur la plante. Cette boisson est utile dans toute espèce „de circonstances."

In het „Journal Asiatique" van 1923 (pag. 21) komt verder de meedeeling voor, dat G. Ferrand eene nieuwe vertaling deed verschijnen, getiteld: „Voyage du „Marchand Arabe Sulayman en Inde et en Chine, ré„digé en 851, suivi de remarques par Abii Zayd Hasan „(vers 916)," met verklaringen van Paul Pelliot.

De alleroudste vermelding van thee wordt, volgens P. Mulder's „Annalen der Physick & Chemie" (Leipzig 1838) in B. 43, Pag. 161—180 en 632—651, toegeschreven aan de hoog-antieke periode van Keizer Shin Nong 3254 v. Chr. Echter verklaren de Chineezen zelf, dat hun authentieke geschiedenis „eerst" begint met den tijd van Yao en Shun in 2357 v. Chr. (Du Halde, Vol. I, pag. 143), dat echter de thee eerst vermeld staat in 't klassieke werk She-King, dat door Confusius (geboren 550 n. Chr.) moet geschreven zijn, en door hem de thee slechts vaag vermeld wordt. Sam. Ball, „Inspector of Tea to the Hon. E. I. Co.", die van 1804—1826 in China was, en in zijn standaardwerk de thee uitvoerig beschrijft („Cultivation & Manufacture of Tea", London 1848), wijdt hierover zeer uitvoerig uit.

[7]) „Quotisatie" was de taxe welke vanwege den fiscus op elk huishouden voor 't jaarlijksche verbruik van bepaalde dranken gesteld werd.

Indisch Openluchtfeest.

Op 17, 18 en 19 Juni e.k. zal op het landgoed Arendsdorp van Jonkvr. Gravin M. A. O. C. van Bylandt aan den Wassenaarschen weg 6, Den Haag een Indisch Openluchtfeest worden gehouden, waar op aantrekkelijke en leerzame wijze een en ander van O.-Indië gedemonstreerd zal worden, ten einde op die wijze Indië meerdere bekendheid te geven en daarvoor den band tusschen Nederland en Indië te versterken.

De baten van het feest zullen ten goede komen aan de Vereeniging „Nationale Dierenzorg".

Van Week tot Week.

Dinsdag 18 tot Maandag 24 Januari.

Voordracht over amok en lattah te Parijs. In de op den 16en dezer te Parijs gehouden vergadering van het Int. Anthropol. Instituut heeft Dr. F. G. H. van Loon een voordracht gehouden over enkele psychische abnormaliteiten (psychoneurosen), die in het bijzonder zijn waar te nemen bij het Maleische ras, nl. amok en lattah. De voordracht, waarvoor groote belangstelling was, werd besloten met het vertoonen eener Indische film, die vervaardigd is onder de auspiciën van het Koloniaal Instituut en ter beschikking gesteld „door Nederland in den Vreemde". (Een vrij uitvoerig overzicht dezer voordracht verscheen in de „N.R.Ct." van 19 dezer, Avondbl. A).

Voor de Padang-ramp. In de dezer dagen gehouden jaarvergadering van den Kon. Bond „Het Oranje Kruis" heeft de secretaris medegedeeld dat door dezen Bond voor de slachtoffers van de Padangramp in totaal ruim f 350.000 is bijeengebracht en afgedragen aan het „Smeroe-fonds" te Batavia.

Majoor W. Comfurius †. Te Gouda is in den ouderdom van 83 jaar overleden de gep. majoor titulair der inf. O.-I. leger W. Comfurius, ridder der Militaire Willemsorde 4e kl. (toegekend wegens onderscheiding tijdens de tweede Atjeh-expeditie 1873—74).

Kapitein W. F. O. Hojel †. Op 81-jarigen leeftijd is te 's-Gravenhage overleden de gep. kapitein van het O.-I. leger W. F. O. Hojel.

De communistische woelingen. In het tijdsverloop van 18—24 Jan. zijn hier te lande wederom geen Aneta-telegrammen ontvangen met verontrustende berichten over de communistische woelingen. Ook op Sumatra's Westkust schijnt het verzet thans volkomen onderdrukt te zijn. Volgens een Aneta-telegram van 24 dezer is de heer W. Meyer Ranneft aangewezen om een onderzoek in te stellen in verband met de onlusten in Bantam.

Universitaire examens. Leiden. Bevorderd tot doctor in de rechtsgeleerdheid op proefschrift, getiteld: „De Indonesische Bruidschat", de heer L. B. van Stratene.

Wageningen. Landbouwhoogeschool. Ingenieurs-examen Koloniale Boschbouw, de heer H. A. J. Jonker.

Kapitein J. B. Ponstijn †. Te 's-Gravenhage is in den ouderdom van 82 jaar overleden de gep. kapitein der inf. O.-I. leger J. B. Ponstijn, ridder der Militaire Willemsorde 4e kl., (toegekend wegens onderscheiding tijdens krijgsverrichtingen in Deli in 1872).

E. G. Woesthoff †. Aneta seinde d.d. Batavia Jan. De heer E. G. Woesthoff, student aan de Rechtshoogeschool te Weltevreden, is bij het zwemmen te Tandjong-Priok verdronken.

H. O. Koopmans †. Te Voorburg is in den ouderdom van 78 jaar overleden de heer H. O. Koopmans, oud-Oost-Indisch hoofdambtenaar.

Inspecteur der Inf. O.-I. leger. De generaal-majoor H. Gramberg, onlangs van zijn verlof hier te lande naar Indië teruggekeerd, is bestemd om op te treden als inspecteur der infanterie bij het leger aldaar.

Welvaart en welvaartsmeting in Indië. Den 19en dezer hield onder voorzitterschap van Prof. Mr. C. van Vollenhoven het Indisch Genootschap te 's-Gravenhage eene vergadering, waarin de heer J. van Gelderen, hoofd van het Centraal Kantoor voor de Statistiek te Weltevreden, een voordracht heeft gehouden over het onderwerp: Welvaart en welvaartsmeting in Ned.-Indië. (Een overzicht gaf de „N.R.Ct." van 22 Jan., Ochtendbl. B).

Bestrijding zandbezwaren vulkanen op Java. Prof. Ir. J. H. Thal Larsen zal op 26 dezer voor het Studenten-gezelschap „Praktische Studie" te Delft, eene lezing houden over: Bestrijding van de zandbezwaren aan den voet van werkzame vulkanen op Java.

Volksraadverkiezingen. In aansluiting bij de opgave in het vorig K. W. volgen hier nog eenige van Aneta ontleende uitslagen van verkiezingen voor den nieuwen Volksraad: A. A. Pauw, agent van de Ned. Handel-Mij. te Soerabaja, waarnemend voorzitter van het Alg. Syndicaat van Suikerfabrikanten. — Jahja te Padang Pandjang (kieskring Minangkabau). — Ali Moesa, veearts te Pematangsiantar (kieskring Noord-Sumatra). — P. A. Mandagie (aftredend), lid van den Pol. Econ. Bond, en Ratulangie, beiden te Menado.

J. H. de Sauvage †. In den ouderdom van 76 jaar is te 's-Gravenhage overleden de heer J. H. de Sauvage, gepens. kolonel, hoofdintendant van het O.-I. leger. De overledene was o.m. ridder in de orde van den Nederl. Leeuw (toegekend in verband krijgsverrichtingen Atjeh 1898).

Benoemd. Bij Kon. besluit is de kolonel, inspecteur van den militair-geneeskundigen dienst van het N.-I. leger, H. C. Nauta benoemd tot generaal-majoor.

Pensioen. Generaal-majoor F. J. P. Sachse, van de infanterie bij het O.-I. leger, zal 3 Mei a.s. den dienst met pensioen verlaten.

Ned.-Indonesisch Verbond. Den 16en Febr. a.s. zal het Ned.-Ind. Verbond van Jongeren Organisaties in de zalen van het Koloniaal Instituut te Amsterdam een Indischen kunstavond geven.

J. B. F. L. Molenbroek. Te 's-Gravenhage is, in den ouderdom van 87 jaar, overleden de heer J. B. F. L. Molenbroek, gep. ingenieur van de Burgerl. Openb. Werken in N.-I.

Doodstraf veranderd in levenslange gevangenisstraf. Aneta seint dd. Batavia, 24 Jan. De landvoogd veranderde het vonnis van de door den landraad te Benkoelen tot de doodstraf veroordeelde drie rampokkers in levenslange gevangenisstraf.

(Hierbij zij aangeteekend, dat deze zaak geen verband houdt met doodvonnissen, gewezen naar aanleiding der communistische woelingen, waarvan thans de gemoederen in beweging worden gehouden door voor- en tegenstanders der toepassing van de doodstraf).

Kunstnijverheid en Huisvlijt.

Tjindèn en Plangi in Grêsik.

In het „Oost-Java en Madoera-nummer" van Djawa, tijdschrift van het Java-instituut, vinden we over bovenstaand onderwerp een artikel van den heer *K. A. Kern*, die, naar hij mededeelt, de nadere inlichtingen daaromtrent mocht ontvangen van den Regent ter plaatse.

Schrijver vermeldt o.m.:

„De stad Gresik, in zoo menig opzicht voor de lotgevallen van Java in de laatste eeuwen interessant, herbergt nog een tak van kunstnijverheid, die op Java nergens elders gevonden wordt: het weven van *tjindèn's*.

In vroeger tijden werden *tjindé's* gemaakt, die met de Voor-Indische voorbeelden overeenkwamen, de tegenwoordige doeken wijken èn in omvang èn in bewerking van de oude af en heeten *tjindèn*. De naam *tjindé* is er niet meer gebruikelijk.

„*Tjindèn's* zijn geweven, zijden doeken, waarvan de inslag geïkat is. De zijden draad wordt van Chineesche toko's in Soerabaja betrokken, een eigen zijdecultuur bestaat er niet. Deze draad is lichtgeel van kleur en wordt verder op dezelfde wijze behandeld als katoendraad, zij wordt middels een spinnewiel op een spoel gevonden."

Aan de hand van een paar foto's legt schrijver een en ander uit betreffende dit spinnen en winden, en vervolgt:

„De schering van het weefsel is van één kleur. Het kleuren geschiedt door dompeling van het garen, strengsgewijze, in een kleurbad. De inslag is geïkat. Te dien einde wordt de draad, die voor inslag moet dienen, eerst om een wentelend, houten raam (*pananpikam*) gewonden; er ontstaan dus twee vlakken van draden. Hierop wordt met roode steen (*watoe poeroe*) de vóórteekening aangebracht; de kleuring van deze draden geschiedt nu door dompeling in een kleurbad, waarbij de figuren, die ongekleurd moeten blijven of een andere kleur moeten krijgen, met *agèl*-touw, twee of drie draden bijeen, vast omwonden worden.

„Na de kleuring wordt het touw losgemaakt, vervolgens worden voor de volgende kleuring de deelen, die dan niet mede gekleurd moeten worden, op dezelfde wijze omwonden, en zoo gaat men verder tot alle gewenschte kleuren zijn aangebracht.

„Is het ikatwerk gereed, dan kan het weven beginnen. De effen schering (*loengsen*) wordt opgespannen en de geïkatte inslag (*oempon*) toovert nu de teekening te voorschijn."

Dit is dus hetzelfde uitsparings-procédé door middel van plaatselijke omwindingen, *ikat* genaamd, dat op bijna alle eilanden van den archipel met zooveel artistiek succes wordt toegepast. De schrijver voegt daaraan echter toe:

„Eenvoudiger is de stof slechts eenmaal in het kleurbad te doen en daarna de uitgespaarde gedeelten met de hand verder te kleuren."

Dit nu zou de artistieke waarde van het doek ten zeerste verminderen, daar voorzeker niet hetzelfde effect zou worden bereikt, als met het ikatten van de schering. En de kleur-echtheid?

De heer Kern schrijft:

„De kleurstoffen worden in 'n apotheek gekocht".

Deze woorden doen ons het ergste vreezen, te meer daar wij ons herinneren, vóór den oorlog, in de toonkamers van „Boeatan" te 's-Gravenhage, Griseesche *tjindèns* te hebben gezien, die erg aan verschieten onderhevig waren en waarvan de schrille kleure deden denken aan de goedkoopste aniline-verfjes. Mocht hierin na dien geen verbetering zijn gekomen, wat helaas niet waarschijnlijk is, dan zou ook deze tak van kunstnijverheid ten zeerste gediend zijn van een op Java eerlang op te richten proef-verf-station, welke de kwijnende batikkerij er zoozeer van noode heeft.

Naar wij uit bovengenoemd artikel lezen, steunt de tjinden-weverij te Gresik vooral op bestellingen uit de kraton te Soerakarta. Een vrouw, op wie de kunst van geslacht op geslacht is overgegaan, treedt als aanneemster op. Toevalligerwijs woont zij in de kampoeng Pakèlingan, de oude wijk der Kelings. Zij weeft zelve en besteedt een deel van de bestelling uit aan andere vrouwen.

Er worden *kains, saroengs, slendangs* en buikbanden (*saboek*) geweven, van de navolgende patronen: *djlamprang, tjikrak, limaran, goenoeng goentoer, oejah sawoekoe* en *bantoeroe*.

Het werken op bestelling is hoofdzaak. Men brengt wel *tjinden's* ter markt in Gresik en Soerabaja, maar zij vinden weinig aftrek. De gewone klacht wordt ook daar gehoord: de menschen kooper het goedkoope import-goed. Wij maken ons echter sterk, dat, zoo de Griseesche *tjindèn's* typisch Javaansch van teekening, tevens goed van bewerking en kleur zijn, zij ook in Europa voor kleedingen versieringsdoeleinden zekerlijk koopers zullen vinden, evenals het eigenaardige *plangi*-werk (uitsparingsarbeid door middel van het sterk omrijgen van gedeelten eener geweven doek), dat ook te Gresik vervaardigd wordt.

De heer Kern teekent hierover aan:

„Het bedrijf is in handen van een Arabischen handelaar te Soerabaja; hij heeft in Gresik een Javaanschen gemachtigde, die in opdracht van hem, sedert vele jaren, *plangi's* vervaardigen laat. Het bedrijf geeft, hoewel niet doorloopend, aan verscheidene kunstnijvere

handen werk. De Arabier verstrekt de zijden stof; voor de rest, totdat het werkstuk gereed is, heeft de gemachtigde te zorgen.

„Er worden alleen *slendangs* gemaakt. De Arabier voert de *plangi's* uit naar Palembang, wat wel opmerkelijk is, aangezien de kunst van het *plangi*-maken ook daar beoefend wordt. Vroeger werden zij uitgevoerd naar Soerakarta, doch dat heeft opgehouden.

„Hoewel gewoonlijk zijde als grondstof gegebruikt wordt, komt het ook voor, dat men plangi-werk maakt op katoen."

Deze laatste zinsnede is in het tijdschrift „Djawa" cursief gedrukt, waarschijnlijk om de zeldzaamheid van 't geval. Wij herinneren ons juist bizonder mooie, *katoenen plangi*: uit Palembang afkomstig, gezien te hebben, breede slendangs met mooie palm-motieven, zéér decoratief van kleur.

Zouden deze ook in Gresik vervaardigd worden? Of maakt men daar voornamelijk de gewoonlijk zéér bontgekleurde, ragfijne zijden *slendangs*, welke bij voorkeur door *rongengs* (*kampong*-danseressen) gebruikt worden?

„Boeatan" zal zeker niet nalaten zoowel den heer Kern als den Regent van Gresik in deze om nadere inlichtingen te verzoeken.

Niasbeeldjes en Negerplastiek

„Negerplastiek" schijnt tegenwoordig in de mode te zijn. In het Stedelijk Museum te Amsterdam is kortelings een tentoonstelling er van geweest, waar de bezoekers storm liepen en fabelachtige prijzen werden gegeven voor deze zeer primitieve kunstuitingen; honderden guldens voor een klein stukje! Te Laren wordt er handel in gedreven en verschillende, aan kunst gewijde tijdschriften en bladen wijden er lange, interessante beschrijvingen aan.

Een „volkenkundige", die aan deze mode meedoet en meende dat de negers uit „West-Indië" afkomstig zijn, hoorden wij onlangs de opmerking maken: Waarom er in de Toonkamers van „Boeatan", die toch Oost- en West-Indische kunstnijverheid vertegenwoordigt, geen „negerplastiek" te zien is? Op het antwoord, dat de weinige nakomelingen der Afrikaansche slaven in Suriname en Curaçao zich daar weinig mee bezighouden, kwam de vraag: En de bewoners van Nederlandsch Nieuw-Guinea dan?

Een artikel van *P. B.* in „De Indische Verlofganger" van 14 dezer, met afbeeldingen van Niasbeelden deed ons aan die modegril denken, waar deze o.m. schrijft:

> „Ook levenlooze voorwerpen zijn naar primitieve volksopvatting bezield door geesten of althans behept met magische kracht. Zij zijn van nature daarvoor bestemd, maar kunnen ook opzettelijk daarvoor geschikt worden gemaakt, inzonderheid door den daaraan gegeven vorm."

Zouden de produkten van negerplastiek op sommige Westersche zielen thans een dergelijken, magischen invloed uitoefenen?

Over de Nias-beelden vermeldt *P. B.* voorts o.a.:

> „Kunstvoorwerpen van hoog gehalte kunnen genoemd worden de *voorouderbeelden* („adoe tsatoea"). Zij zijn vervaardigd van „*manawa*"-hout (Vitex), omdat de geesten der afgestorvenen zich bij voorkeur in die boomsoort ophouden, wanneer zij de nagelaten betrekkingen willen kwellen, als zij geen voldoende verzorging en vereering hebben gevonden.
>
> „Dadelijk na den dood laten de nabestaanden een „*adoe*" van traditioneelen vorm vervaardigen, ter plaatsing in het groote huisvertrek der woning. Eenigen tijd na den dood verlaat de ziel het menschelijk lichaam en neemt de gedaante aan van een kleine spin. In een familiebijeenkomst wordt, onder leiding van den priester, naar dit dier in de naaste omgeving gezocht. Zoodra de spin gevonden is, wordt het diertje bij het beeld gebracht en de ziel met lokmiddelen ertoe gebracht om in het beeld over te gaan. Dit gelukt alleen den priester, die na langdurige voorbereiding de noodige geschiktheid daarvoor heeft verworven. Bij bijzondere gelegenheden moeten aan het beeld offers worden gebracht, ter voorkoming, dat de geest ontevreden wordt, zijn verblijfplaats verlaat en van uit het woud de nabestaanden gaat bestoken met allerlei kwalen en ziekten.
>
> „De vervaardiging van de „*adoe tsatoea*" is niet ieders werk; alleen bedreven kunstenaa[rs] zijn in staat den traditioneelen vorm uit [één] stuk hout te snijden.
>
> „Men heeft ook nog andere beeldjes al na[ar] gelang van de bestemming. Bijv. *waakbeel[den]* ter wering van booze geesten uit de omgev[ing]; *krijgsbeelden* ter wering van gevaren op kri[jgs]tochten; *reisbeeldjes* ter beveiliging van re[i]gers *dier-„adoes*", die als verblijfplaats die[nen] van geesten, die kinderziekten hebben vero[or]zaakt en door den priester zijn verjaagd. D[e]ze beelden, die vaak van zeer expressie[ven] vorm zijn, worden van verschillende soo[rten] hout vervaardigd; enkele ook wel eens [van] steen."

Zouden de liefhebbers ook voor deze primitie[ve] plastiek evenveel geld over hebben?

Persoverzicht uit de Indische Bladen

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Het georganiseerd communisme.

De Batavia-redacteur van het *Soer. Hbl.* (14 en 16 Dec. 3de bl.) zet nog eens uiteen hoe in Ned.-Indië de communistische revolutie georganiseerd was. Het boekwerk in drie deelen „*Van d[en dub]belen adelaar tot roode vaan*" is in groote lijn[en] de handleiding geweest van de communisten in Indië, al van vóór 1924. Al de kleine en groote onregelmatigheden, die we in de laatste ja[ren] hebben geconstateerd, werden onderling saam[ge]bonden door het communisme, dat volgens [...] vast, uit Rusland via Nederland, China, de Stra[its], Britsch-Indië en Arabië geïmporteerd plan ar[bei]de. In wezen precies hetzelfde wat in Rusland [...] tot de groote sowjet-omwenteling in 1917 voe[rde].

Men begon met kleine *bedrijfsontwrichtin[gen]*. Dan hier, dan daar — waar het maar lukken [wou], waar de politie kon worden verrast of waar [zij] haar waarschuwingen en aanwijzingen neg[eerde], omdat men zijn oude, trouwe menschen [beter] meende te kennen dan zij — braken stakinkjes [uit], voorafgegaan door wonderlijke ontslagaanvra[gen] van werklieden, die al bijna pensioenrijp wa[ren]. Men brak zich het hoofd niet met die verrass[ende] verdwijningen, schoof ze op „den aard van [den] Inlander" dien je nooit leert peilen en dan kwa[men] de stakingen. De *drukkers-* en *zetersstakingen* [te] Batavia, Semarang, Soerabaja, Djokja en [Ban]doeng schenen alle een zichtbare onmiddellijke aanleiding hebben, maar hadden inderdaad, naar thans vast staat, een communistische actie [tot] grond en oorzaak. Toen kwamen de grootere [sta]kingen, waarbij de agitators al wat meer on[ver]wonden aan den dag traden. Men kreeg *ha[ven]stakingen*, stakingen bij de *prauwenveren*, st[akin]gen in de *machine industrie* onder communistische leiding en beweegkracht. Men gaf zich niet [eens] meer de moeite om eerst een aanleiding uit te [vin]den: die werd pas ontdekt toen *art 161 bis* toegepast op de raddraaiers en die men preve[ntief] gezet had. Ze hadden haar toen pas noodig om [de] dreigende straf te ontgaan. Hetgeen hun ook [niet] lukte. Tegelijkertijd werd de *bommen-fabr[icage]* geïmporteerd. Het eerst geschiedde ze in Cheribon met behulp van een schoensmeerdoosje en [...] kruit, maar volgens een recept dat via China [uit] Rusland was geïmporteerd. De politie vond [die] recepten in Atjeh, op Sumatra's Westkust, Bat[avia], Cheribon, Soerabaja, die uit het Sowjet-rijk wa[ren] verzonden. Ze waren vergezeld van brieven in Hollandsch, Russisch, Maleisch en Javaansch. [Er waren] eenige Inheemsche chemici, laboranten e.a. hierbij betrokken. Velen stamden uit den [kring] der geïnterneerden, die het interneeringsbesluit onder den vorigen landvoogd hadden weten [ver]anderd te krijgen in een tot externeering. De [groot]ste wroeter onder hen is *Semaoen*. Na de sta[king] te Soerabaja in de machine-industrie ontdekte [men] een uitvoerige instructie per brief van Sem[aoen], die een volledig verder plan-de-campagne be[vatte]. Na gewezen te hebben op den tot dan plaats [ge]hebbenden voortgang in de actie, vestigt de sc[hrij]ver de aandacht op drie centra, die thans het [...] doelwit dienen te vormen: *1e* het politieke, [2e het] militaire, *3e* het economische, materieele. Bat[avia-] Buitenzorg vormde het eerste, Bandoeng het [twee]de, de Solovallei met Soerabaja als toe[gangs]poort het derde. In West-Java moest [begon]nen worden, zonder Oost-Java te verwaarloo[zen].

hadden de particuliere ondernemers in het materieele centrum" al sedert eenigen tijd den strijd aangebonden tegen de extremisten. Men ontsloeg ze en hield ze ontslagen door onderling voeling te houden. Eerst toen volgden de bekende circulaires voor de militaire en burgerlijke landsdienaren en ambtenaren van locale ressorten, welke al degenen met ontslag dreigden, die lid waren van de bekende communistische organisaties. Uit dien tijd stammen *relletjes onder militairen.* Er zal geen militaire autoriteit gevonden worden die thans het communistische gestook, b.v. in Malang en vóór dien elders, als iets onzinnigs afdoet. Nu erkennen de briefschrijvers eenstemmig dat de actie geen gemakkelijke is. Zoo wijst een instructie er op, dat, in tegenstelling met Rusland, dat slechts één centrum van beteekenis had, en Holland met zijn twee centra (Den Haag het politieke, Amsterdam het militaire), Indië er drie telt. Voorts dat de agitators slechts beschikken over zwakke verzetsmiddelen. Maar, zoo zeggen ze — men heeft het in bedekte termen op allerlei vergaderingen kunnen hooren herhalen — ge hebt macht van het aantal en de kracht van plaatselijke ontevredenheid. Zoekt de zwakke plekken in het staatkundige en maatschappelijke koloniale leven uit en begin daar het eerst. Dat vorme de vooroefening. Er moeten zich eenigen opofferen! *Het is deze vooroefening welke we in de vorige maand hebben beleefd. De groote opstand moet in 1927—1928 komen.* Dit is wonderlijk eensluidend met de medio December geseinde uitspraak van Semaoen in Nederland, dat dit slechts het begin is eener reeks, die „tot de eindoverwinning op *het kapitalisme, het imperialisme* en *de overheersching* moet voeren".

De *Java-Bode (11* Dec.) bericht de *vrijspraak der stakingsleiders* te Soerabaja, ook bij de Droogdokmaatschappij. Het bekende *art. 161 bis* S. W. B. is, evenals aanvankelijk het correspondeerende artikel in Nederland in dit opzicht vaag. Het Kantoor van Arbeid heeft zulks begrepen: een jurist is belast met een speciale studie ter zake, mede aan de hand van de voorbeelden der wetgeving in het buitenland. Het *Soer. Hbl.* bevat artikelen over „*Gelegenheidsstrafrecht*" (13 Dec. 2de bl.) en over „*Automatische strafvermindering*" (17 Dec. 3de bl.).

„Imperialisme".

De *Sumatra Post* (23 Dec.) bespreekt de verklaring van den Chineezen generaal *Chiang-Kai-Sjek* te Canton, waarin o.m. gezegd wordt dat ook in andere landen het „*imperialisme*" moest verdwijnen en de Chineesche natie daaraan het noodige zal meehelpen. Afgezien van de practische overweging, dat China nog heel veel binnen eigen grenzen te regelen zal hebben, voordat het er aan kan gaan om zich met andere landen te bemoeien, zoo heeft toch ook een groot bezwaar tegen de theoretische stelling, omdat *de vergelijking tusschen China en de omringende landen* niet opgaat. Het heerschen over een ander volk, zonder zich aan de moreele verantwoordelijkheid iets gelegen te laten liggen, is verwerpelijk. Het direct of indirect beheerschen van een volk met als ondergrond louter winzucht, is verwerpelijk. Maar het buiten zijn „grenzen" treden om stukken van de wereld dienstbaar te maken aan de productie en daarmede gepaard doen gaan de opheffing van een volk, is in den grond geenszins verwerpelijk. Daarom is er een groot onderscheid tusschen China en Ned.-Indië. De bemoeienissen van „buiten af" met China waren slechts gericht op handelsvoordeelen, de bemoeienissen van „buiten af" met Ned.-Indië waren dat aanvankelijk ook, maar zijn geleidelijk er op gericht geworden door gelukkige samenwerking te komen tot een welvarend land. Wie dat in het algemeen tegenspreekt, kan — meent de *S. P.* — niet te goeder trouw zijn. En daarom ging de Chineesche generaal veel te ver in zijn generaliseeren ten aanzien van het „imperialisme" in de omringende landen.

Z. (Entgraaff) schetst in het *Soer. Hbl.* (14 en 15 Dec. 3de bl.) „De toestand in China," het *Bat. Nbl.* (16, 17 en 20 Dec. 2de bl.) schrijft over China, de *Java-Bode* (15 Dec. L.N.) vraagt aandacht voor het feit dat Ned.-Indië manschappen levert aan de Kuo Min Tang te Canton.

Nationalisme en communisme.

De „Ind. Crt." (*Deli Crt.* 23 Dec.) had een onderhoud met den bekenden nationalist, *dr. Soetomo,* waarin de oorzaken en de beteekenis der communistische onlusten worden besproken. Sprekende over *de oorzaken van het verzet,* zeide *dr. S.* o.m., dat hij en zijn politieke vrienden ervan overtuigd zijn, dat er wel degelijk *reden tot ontevredenheid en ontstemming* bestaat voor de Inlandsche bevolking. Deze ontevredenheid is algemeen, maar komt vooral tot uiting in de desa's, omdat de desabevolking het meest te lijden heeft van zekere bestuursmaatregelen, welke haar bijzonder zware verplichtingen opleggen. Als voorbeeld noemt hij slechts *het passarwezen.* Het is zeker noodzakelijk geweest, dat de passars hygiënischer werden ingericht dan vroeger het geval was. Maar de onnoodige verfraaiing van de passars, die door de desabevolking betaald moet worden, gaat boven haar financieele draagkracht, evenals *de bedrijfsbelasting* en *nog enkele andere belastingen.* Deze bedragen inderdaad misschien enkele centen per dag, maar dit bedrag groeit tot guldens uit in den tijd van een maand, terwijl de inkomsten van den gewonen desaman zoo uiterst gering zijn. Ook voor de desascholen, met haar zeer elementair onderwijs, wordt de desaman betrekkelijk zwaar belast. En zoo zijn er nog veel meer diensten en verplichtingen, welke het leven van den eenvoudigen desaman zoo zwaar maken. Spr. heeft slechts enkele voorbeelden gegeven, maar er zijn er nog véél meer. Ook *onder de Inlandsche ambtenaren* heerscht in meerdere of mindere mate ontstemming. Tijdens het Java-congres heeft dr. Soetomo verscheidene regenten gesproken en er was er geen enkele, die geen grieven tegen het bestuursbeleid had. Dit durven zij hem wel vertrouwelijk te vertellen, maar gezien de bestaande verhoudingen worden dergelijke klachten bijna nooit publiek. Een verlicht en ontvoogd regent zei hem, dat hij den toestand vóór de ontvoogding eigenlijk prefereerde boven den huidigen. Vroeger stond hij onder een assistent-resident, maar thans staat hij practisch onder een controleur. Spr. wist dan ook, dat als gevolg van die vrijwel algemeen heerschende ontevredenheid, explosies, als waarvan wij thans getuigen zijn geweest, niet konden uitblijven indien er geen radicale *koersverandering in het bestuursbeleid* zou komen. Voor communistische leiders of wie zich daarvoor uitgeven, was de ontevreden massa gemakkelijk te bewerken, ofschoon spr. ook erkent, dat velen *door intimidatie* gedwongen zijn om aan de verzetsbeweging deel te nemen. Al die opstandelingen weten van het eigenlijke communisme niets af. Nu geldt die ontevredenheid niet het Nederlandsch bestuur, maar hèt bestuur als zoodanig. Spr. is overtuigd, dat onder een Javaansch bestuur hetzelfde geschied zou zijn al thans en misschien in veel ergeren vorm. Waarom heerscht juist in de Vorstenlanden, in Solo en Djocja de grootste ontstemming? Omdat daar nog steeds de drukkende feodale toestanden heerschen, welke door de regeering bestendigd worden. Het verzet gaat tegen het stelsel, maar niet tegen het Nederlandsche gezag. In de Vorstenlanden bijv. hebben altijd ordeverstoringen plaats gehad en vandaar zijn de bekendste communisten afkomstig, als Prawirosardjono en Marco. Zoo beslist mogelijk zeide dr. Soetomo verder: Wij staan vierkant tegenover het communisme en de communistische actie, ook al erkennen wij, dat er reden bestaat voor de tot uiting gekomen ontevredenheid. De beste wijze om aan die ontevredenheid uiting te geven, is volgens de nationalisten, niet het geweld. Dit dient te geschieden door *„auto-activiteit"*, waaronder de nationalisten verstaan: *de physieke, economische en moreele weerbaarmaking van het Javaansche volk.* Op het eindpunt der ontwikkeling ziet dr. Soetomo Indië als een onafhankelijk land, onder den intellectueelen Nederlandschen cultuurinvloed, zonder economische onderworpenheid.

De *Deli Crt.* (23 Dec.) treft in het volledig betoog het verlangen naar samenwerking, al ziet dr. Soetomo dat uit den aard der zaak op een eenigszins andere wijze dan wij Nederlanders. Want wij begrijpen niet — ook met volkomen vertrouwen in de goede bedoelingen — waarom men eerst Javansche- of Inlandsche officieren en politie-commissarissen wil hebben en eerst daarna onderwijs en niet: eerst onderwijs en Inlandsche bestuursambtenaren, medici, ingenieurs, rechters, landbouwkundigen enz. enz. Als het gaat om de physieke-, economische- en geestelijke weerbaarmaking, dan is dat laatste meer voor de hand liggend. En dan moet de *D. C.* toch van het hart, dat er in de laatste 15 jaren op dit gebied toch heel wat geschied is. Dat we met reuzenschreden vooruit zijn gegaan, zoo snel zelfs dat men op een enkel gebied van overijling kan spreken. Dit alles kan niet zoo

BRIEVEN en stukken, de afdeeling Advertenties betreffende, uitsluitend te adresseeren: Administratie Koloniaal Weekblad, Nobelstraat 20, Den Haag. Dus NIET enkel Drukkerij Ten Hagen.

snel groeien als dr. Soetomo en zijn aanhangers wel zouden willen. Daarvoor is tijd noodig. Maar als de bedoeling ernstig is, dan schijnt de *D. C.* dat minder bezwaarlijk, mits we het eens zijn geworden over het einddoel. En al verschillen we dien aangaand in schakeeringen, de richting daarvoor is toch duidelijk aangewezen. *Juist uit dien hoofde is van overtuigde nationalisten, volle, hartelijke medewerking te eischen.*

Wij vestigen de aandacht op het *Soer. Hbl.* (13 Dec. 3de bl. Z.): *„Historie van Gezag ter Sumatra's Westkust"* en *„De groote waan"*. De *Deli Crt.* (21 Dec.) veroordeelt onder het hoofd *„Het bestuur en de bevolking"* het nog voorkomend machtsmisbruik jegens ondergeschikten.

De regeling van het arbeidscontract.

Op 1 Jan. 1927 zou *de wettelijke regeling* van het arbeidscontract, die op 29 Juli 1925 door den Volksraad is aangenomen en die in *Staatsblad* 1926 No. 335 is afgekondigd, in werking treden. Deze regeling van het arbeidscontract houdt — volgens *De Loc.* (18 Dec. blz. 34) — een groot aantal bepalingen in, welke *voor den werknemer en den werkgever van belang* zijn en die met name ieder werkgever behoort te kennen, omdat het verzuim daarvan kennis te nemen, zou kunnen leiden tot ernstige schade in zijn bedrijf. Ieder, die in Indië personeel in zijn dienst reeft, *moet* deze regeling kennen. Men raadplege de in den boekhandel verkrijgbare J. S. W. B.-uitgave van *mr. G. H. C. Hart*, die een zeer degelijke bespreking van de regeling geeft; men schaffe zich het Stbl. 1926 No. 335 aan en men ga voorloopig *geenerlei* dienstovereenkomst aan, welke ook, zonder zorgvuldig advies van een juridischen raadsman.

Domesticatie van den Paradijsvogel.

Het *Bat. Nwsbl.* (15 Dec.) verneemt dat de Directeur van den Soerabajaschen Dierentuin zich naar Buitenzorg heeft begeven met eenige *levende paradijsvogels,* bestemd voor den heer *Van Meurs* aldaar, die zich bezighoudt met wetenschappelijke proeven tot domesticatie van den paradijsvogel. Hebben deze proeven mettertijd succes, dan zullen de meeste der ruim 80 bekende paradijsvogelsoorten voortaan kunnen worden gekweekt, waardoor zij niet langer met uitsterven worden bedreigd. Hetzelfde is reeds in Europa, Amerika en Afrika op den zilvervos en de struisvogel toegepast, welke thans door doelmatige domesticatie van den ondergang zijn gered. Lukken bovengenoemde proeven, dan wordt tevens vanzelf een einde gemaakt aan de jacht op die vogels en dus ook aan de invasie in Nieuw-Guinea der weinig scrupuleuze vogeljagers, die steeds een gevaar waren voor het welzijn en zelfs voor het voortbestaan der bevolking van Nieuw-Guinea.

II. UIT DE INLANDSCHE PERS.

Zien, hooren en denken.

Onder dit hoofd schrijft de persoon, die zich „Tee Jee" teekent, in de „Perniagaän" van 5 Juni 1926, dat vóór het vertrek van de heeren Tjokroaminoto en hadji Mansoer van Tandjong Priok naar Caïro, ten einde aldaar, in opdracht van een groote Islamsche groep in Ned.-Indië, het Chalitaat-congres bij te wonen, in de Mohammedaansche samenleving reeds voorspeld werd, dat de arbeid dier heeren niet bepaald omvangrijk kon zijn.

Op dat congres toch is de Arabische taal de voertaal en de heer Tjokroaminoto is niet sterk genoeg in die taal om zich daarin op een congres te uiten.

De voorspelling, waarvan boven sprake is, wordt blijkbaar bevestigd door het van de beide heeren ontvangen bericht, dat zij de reis naar Caïro niet zullen voortzetten, aangezien de eindbeslissing van het congres toch te Mekka wordt genomen.

Volgens de meening van den schrijver moeten de Ned.-Indische vertegenwoordigers dien loop van zaken te Mekka hebben vernomen en maakt hij uit het bericht op, dat men, vóór het vertrek uit Ned.-Indië, zich niet voldoende op de hoogte van de bestaande toestanden heeft gesteld, eene omstandigheid, waaraan hij groote beteekenis hecht, aangezien de Mohammedaansche bevolking met groote geldelijke inspanning hen in staat heeft gesteld de reis naar Mekka te maken.

Het motief, dat de heer Tjokroaminoto aanvoert voor het niet-voortzetten zijner reis naar Caïro acht de schrijver geen verontschuldiging, welke zoo maar voetstoots kan worden aangenomen, in aanmerking genomen de groote geldelijke opoffering welke men zich heeft getroost en de belangrijke aangelegenheden, welke in elk geval op het Caïro congres worden besproken.

Ook ingeval de eindbeslissing te Mekka valt, dit feit nog geen reden om niet naar Caïro te gaan waar men op het congres kan luisteren naar de gedachtengang van zoovele aanwezige bekwame vertegenwoordigers uit de Islamsche wereld.

De heer Tjokroaminoto heeft persoonlijk verklaard dat het congres van het hoogste belang voor den Islam en het valt dus wel op, dat, niettegenstaande de vele vertegenwoordigers van den Islam zich met ernstige aangelegenheden te Caïro bezighouden, de heer Tjokroaminoto meent niet derwaarts behoeven te gaan, omdat de eindbeslissing te Mekka valt.

Het vertrouwen, dat de groote Mohammedaansche groep in Ned.-Indië, welke de gelden bijeengebracht, in den heer Tjokroaminoto heeft gesteld, wordt door hem wel licht ingezien.

Had de heer Tjokroaminoto, tijdens zijn aanwezen op Java, de meening geuit dat de reis geen nut zoude hebben en had hij toenmaals niet alle mededingers voor die reis geweerd, dan zou men het zwijgen er toe kunnen doen, doch nu hij alleen te Mekka denkt te verblijven, vraagt de schrijver zich onwillekeurig af of het de bedoeling der opdrachtgevende groep is geweest om den heer Tjokroaminoto, voor hare rekening, een bedevaart naar Mekka te laten maken.

In de „Perniagaän" is reeds herhaalde malen gewezen op de kwaliteit van den heer Tjokroaminoto als volksleider en op de wijze waarop hij zijn eigen belang behartigt, terwijl het niet noodig wordt geacht te herinneren aan het tot hem gerichte verwijt van den heer Darsono over zijne geldverspilling.

De schrijver acht dit alles voldoende bekend.

Wanneer, wegens gebrek aan vertrouwen van zijde der massa, de heer Tjokroaminoto niet meer de vooruitspringende positie zal innemen, die hij vroeger genoot, dan zal het gevolg daarvan zijn dat zijn naam niet meer zal worden genoemd.

Zoolang de schrijver hem in de moderne beweging zag optreden, heeft hij nooit twijfelachtige handelingen waargenomen, zoodat hij zich zeer zou verheugen, wanneer de heer Tjokroaminoto besluiten kon zich ten goede te keeren.

De schrijver acht het oogenblik gekomen er op te wijzen, dat de Mohammedaansche bevolking de oogen goed openzet en de handelingen nagaat van die volksleiders, die de bewijzen hebben gegeven van ook hunne eigen zakken te kunnen vullen ten nadeele van het volk.

Hij wil niet duidelijk maken of de handelingen van den heer Tjiptoaminoto al of niet behoorlijk zijn, omdat het volk zelf wel weet, dat de verzamelde duizenden guldens aan reiskosten geen zand ... tegenwoordigen en niet zijn gegeven om den heer Tjokroaminoto eene aangename reis naar het heilige land te bezorgen.

De Inlander, die ter bedevaart gaat, moet heel wat inspanning aan den dag leggen alvorens hij de reiskosten bijeen heeft gebracht, doch de heer Tjokroaminoto kon, na veel grootspraak in de vergaderingen, het geld bijeen krijgen en daarna Mohammed's graf bezoeken.

Het zal de vraag zijn, zegt de schrijver, of men den heer Tjokroaminoto, na het gebeurde en na zijn terugkeer, nog als leider zal erkennen.

Hij is zoo glad als een aal en als het reisverslag wordt ingediend, waarin hij zijne fouten wel ... zich zal afschudden, zal men voorzichtig moeten zijn, wil men althans niet in nieuwe fouten ... vallen.

Hij is vaardig met de pen en weet met zijne ... halen de harten van velen te winnen.

Zijne handelingen weet hij zoodanig in te richten dat zij buiten de strafwet vallen, doch als men hem het vertrouwen ontzegt, dan kan die straf ... ook voldoende worden geacht.

Men zou hem kunnen vragen of hij de taak ... vertegenwoordiger behoorlijk heeft vervuld ... daarbij van hem kunnen eischen dat eene behoorlijke rekening en verantwoording van de uitgegeven gelden, ook van de kleinste uitgaven, wordt overgelegd.

III. UIT DE CHINEESCHE PERS.

De Chineesche en de Europeesche vrouw.

(Slot).

Voor den man is het sluiten van een huwelijk geen plicht.

Bijaldien hij daartoe overgaat, dan is het, omdat hij die wijze van leven als in zijn belang beschouwt en bereid is de plichten van het familieleven te aanvaarden.

Bij de geboorte van eene dochter staat zij onder de verantwoordelijkheid van den vader, welke aansprakelijkheid overgaat op den man, zoodra zij in het huwelijk is getreden.

Sterft deze, dan treedt de zoon op, terwijl, als deze niet aanwezig is, de moeder beschermd wordt door haar vader of door den broeder van haar man.

Het familieverband in China kan men in zeker opzicht vergelijken met een ketting, waarvan geen schakel kan worden uitgeschakeld.

De schrijver persoonlijk verkeert in het navolgende geval.

Hij is gehuwd en heeft één dochter, waarvoor hij tot af hare geboorte heeft gezorgd.

Wanneer zij morgen den dag trouwt dan neemt haar echtgenoot die taak over.

Wordt een zoon geboren en komt de man te vallen, dan treedt de zoon als zijn vervanger op, doch in het geval geen zoon aanwezig is, neemt de vader weder zijne dochter in huis en zorgt daarvoor op dezelfde wijze als vóór haar huwelijk.

Komen de echtgenoot en de vader van de vrouw beiden te overlijden, dan is de broeder van den man verplicht als verzorger van haar op te treden, omdat zij zelve eenigst kind en kinderloos is.

Al deze voorschriften zijn Chineesche gebruiken, die niet zwaar drukken en zonder dwang worden toegepast.

De Chineesche familieverhoudingen verschillen dus met die van de Westerlingen.

De Westersche vrouw heeft iets mannelijks in haar optreden, neemt aan den strijd om het bestaan deel en draagt dezelfde verantwoordelijkheden als die van den man.

Wel is de vader tijdens de jeugdperiode haar verzorger, doch, als de studietijd is afgeloopen, voorziet zij op energieke wijze in haar eigen levensonderhoud.

Bij zulk eene zelfstandigheid is haar huwelijk geen dringende eisch.

Gehuwd zijnde, steunt zij ook wel op haar echtgenoot, doch wordt die steun op een of andere wijze onttrokken, dan kan zij weer terecht in de groep der werkzoekenden en is zij de concurrent van den man.

Haar leven heeft daarna hetzelfde verloop.

Wanneer de Chineesche vrouw zich in diezelfde richting wil bewegen, zal rekening moeten worden gehouden met de toestanden, zooals die door den schrijver zijn aangegeven, doch, zijns inziens, laat de Chineesche adat, bij handhaving van de eeuwenoude instellingen, ook nog wel ruimte voor veranderingen.

Zoo kan bijv. de man de gewoonte om zijne vrouw als eene slavin te bejegenen en de zaken tegen haar om te behandelen zeer goed wijzigen en dientengevolge vermijden dat iedere partij haar eigen weg gaat.

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

De Indische Post.

De schr. der rubriek „Onze Meening" doet in het nummer van 18 Dec. een ouderwetsch middel aan de hand om hen, die bij de communistische uitbarsting in West-Java een lijdelijke rol speelden, achter de schermen bleven, of door het verzwijgen van aan hen bekende misdadige plannen als anderszins, indirect bij den opstand betrokken waren, alsnog aan den lijve te doen gevoelen dat het wettig gezag niet met zich laat spotten.

De bevolking der kampongs „die thans met uitgestreken gezicht haar aanhankelijkheid komt betuigen", moet ondervinden dat de overheid haar in haar geheel als schuldig beschouwt aan een zwaar vergrijp. „Schuldig, de talrijke honderden, die daadwerkelijk meegedaan hebben; schuldig ook de vrienden die steun en geld gaven; schuldig ook de Inlandsche massa, die van de voornemens moet hebben afgeweten en deze met sympathie heeft helpen geheim te houden".

Al die „medeplichtigen" stelt schr. voor te straffen met *tewerkstelling als heerendienstplichtigen.*

„Er liggen in het Zuid-Bantamsche in de nabijheid van de verzetstreek uitgestrekte wildernissen, die van buitengewone beteekenis zouden kunnen zijn voor de groote cultures, wanneer ze maar wat toegankelijker waren. Nu wordt de ondernemer nog afgeschrikt door de moeielijke bereikbaarheid van dat gebied. Welnu — laat de bevolking der verzetsstreek veroordeeld worden tot het aanleggen van een paar groote wegen door dat terrein. Kampongsgewijze onder de kamponghoofden en met strenge militaire bewaking moet ze daar te werk worden gesteld, en heel duidelijk moet haar daarbij aan het verstand worden gebracht, dat deze gedwongen arbeid het gevolg is van haar oproerige houding. Voor voeding enz. moet elke kampong op haar beurt zorgen; van loon of vergoeding is natuurlijk geen sprake, en nog veel minder van eenige vrijstelling of gelegenheid tot afkoop. Rijk en arm, deftig en eenvoudig, hadji en godsdienstleeraar — *aan den weg.* — Ze deden mee met den opstand, dus deelen ze nu ook mee in de straf daarvoor.

Schr. is overtuigd, dat zulk een strenge (maar ook billijke?) algemeene maatregel wel een blijvenden indruk zal maken op het volksbegrip. Meer dan de zware straffen voor eenige belhamels.

Statistisch jaaroverzicht van Ned.-Indië.

Bij de Landsdrukkerij te Weltevreden is blijkens een aankondiging in de „Loc.", verschenen de jaargang 1925 van het Statistisch jaaroverzicht van Ned.-Indië, uitgave van het Centraal Kantoor voor de Statistiek. Zooals bekend, schrijft genoemd blad, biedt dit boekwerk, dat thans voor den derden keer in Indië verschijnt, in tabellarischen vorm een algemeen overzicht aan van de voornaamste onderwerpen op het gebied van den economischen en intellectueelen ontwikkelingsgang van Indië, alsmede van het Staatsbeheer en dat der locale ressorten. Voor de zakenwereld, voor de bestuursorganen en voor iederen in de publieke zaak belangstellende is het der raadpleging waard.

Zoowel op typografisch gebied als op dat van den inhoud komt ook nu weer het ernstig streven naar vervolmaking en verdieping uit. Vele onderwerpen ondergingen uitbreiding of nieuwe bewerkingen, vele ook zijn nieuw. In dit opzicht mag vooral gewezen worden op de onderwerpen bevolking (gegevens van ult. 1925), onderwijs, scheepvaart, loonen, belastingen, vertegenwoordigende lichamen en locale ressorten. De tekst is wederom in 't Nederlandsch en Engelsch gesteld.

Eigen Haard.

Het Nr. van 15 dezer brengt eene beschouwing van den hr. J. Koning over „De communistische terreur in Indië". Het geheele artikel is eigenlijk één doorloopende critiek op het bestuursbeleid naar aanleiding der communistische wandaden op Sumatra's Westkust. Schr.'s overtuigende indruk is dat de Indische Regeeringsmachine in deze tijden van onrust veel te langzaam werkt; de communisten zijn nu eenmaal niet zoo vriendelijk te wachten op het in werking treden van te hunnen opzichte voorgenomen bestrijdingsmaatregelen.

Hetzelfde Nr. van E. H. bevat o.m. ook een zeer waardeerende bespreking van H. F. Tillema's jongste werk: „Zonder tropen geen Europa", verlucht met eenige fraaie, aan dat boek ontleende illustraties.

Indisch Militair Tijdschrift.

De Dec.-afl. opent met eene bijdrage van F. J. P. S. (generaal F. J. P. Sachse), getiteld: De gevolgen der bezuiniging op het Ned.-Indische leger.

Na gewezen te hebben op de bijzonder sterke inkrimping van leger- en politietroepen (in 1920 kon men tot handhaving van orde en rust in den Archipel nog beschikken over 55.400 en thans nog slechts over 36.632 man), oppert schr. de vraag of het Indische leger nu wel voldoende berekend is voor zijn primaire taak, onder *alle* omstandigheden.

„Natuurlijk dat ook de tegenwoordige sterkte voldoende is om wanneer verzet uitbreekt er met de ruwe schoenen doorheen te stappen en alles wat weerstand biedt te massacreeren, maar een dergelijk repressief optreden zal door geen enkele beschaafde natie worden beschouwd als te zijn de meest gewenschte preventieve handhaving van het gezag."

Met verwijzing o.a. naar de groote werkstakingen en haar gevolgen van eenigen tijd geleden, betoogt schr. dat men steeds moet kunnen beschikken over

Aan de Leden van „Oost en West"

Het bestaan van het „Koloniaal Weekblad" is, dit behoeft geen betoog, een levensbehoefte voor Uw vereeniging.

Op twee manieren kunt U het orgaan steunen:

1o. door de adverteerders, die Uw weekblad helpen financieren, met Uw inkoopen te bevoordeelen en daarbij den naam van het blad te vermelden,

2o. door Uw leveranciers aan te sporen in Uw orgaan te adverteeren, of door onzen reiziger bij Uw leveranciers een introductie te verschaffen.

Mogen wij op Uw medewerking in deze rekenen?

DE UITGEEFSTER.

voldoende bewaking- en bezettingstroepen, zoomede reserve's. „Daar niemand kan voorspellen wáár of ongeregeldheden of verzet zullen uitbreken, is het al een heel billijke eisch, dat in elke residentie zoo noodig als minimum met een compagnie kan worden uitgerukt...."

Aldus voortgaande ontwerpt generaal S. een schema voor reorganisatie en uitbreiding van het leger; z.i. behoort van den ter wille der bezuiniging thans bestaanden toestand zoo snel mogelijk te worden afgestapt.

Dat aan de verlangens van generaal S. zoo spoedig zal worden tegemoet gekomen, is stellig voor een groot deel te danken aan de ernstige gebeurtenissen op Java en Sumatra, die zijn voorgevallen *nadat* hij zijn waarschuwende stem liet hooren (het artikel is nl. gedateerd Malang, Oct. 1926, terwijl de opstand op West-Java uitbrak in den nacht van 12 op 13 Nov.).

Overigens bevat het Dec.-Nr. nog o.m. de volgende bijdragen: Eenige beschouwingen over duikbooten naar aanleiding van de jongste publicatie van het Duitsche marine-archief over den zeeoorlog in de Noordzee, door Dr. W. Feuilletau de Bruyn. — Een pleidooi voor de karabijn en de klewang, door H. E. Ohl. — Over en uit den werkkring van den civiel en militair bestuurder, door P. W. F. Kaniess. (VII. Bemoeienis met het volksonderwijs). — Volksraadoverzicht. — Politiek overzicht. — Overzicht inhoud militaire tijdschriften.

De Indische Mercuur.

19 Jan. Eenige mededeelingen over het conserveeren van versche vruchten met rubbermelksap, door Ir. W. Spoor. (Berichten van de Afd. Handelsmuseum van het Koloniaal Instituut. No. 29). — Wat is er te verwachten van de selectie van onze tropische overjarige cultuurgewassen? Lezing, gehouden door Dr. C. J. J. van Hall in het Kol. Inst. (met ill.). — Nederlandsche organisatie voor de Internationale Kamer van Koophandel. — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige geregelde rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut geeft een uitvoerige literatuuropgaaf over de volgende onderwerpen: Economische zaken — Arbeids- en andere vraagstukken van algemeen belang — Nijverheid, brandstoffen en waterkracht — Delfstoffen en metalen: geologie — Diversen.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 25 (18 Dec.). Tropische vruchten in Nederland (ontleend aan een artikel van S. Kalff in „Tropische Natuur"). — Voedings- of handelsgewassen, door D. J. Dibbetz. — De Poenale Sanctie. (Memorie van Antwoord opgesteld door het Volksraadlid J. E. Stokvis naar aanleiding van diens ingediende motie, beoogende de afschaffing van de Poenale Sanctie). — Octrooi-aanvrage voor een werkwijze voor het bereiden van thee en machine voor het snijden daarvan, door K. F. F. J. Jeneson. — Bodem en bevolkingsvraagstuk (Overzicht eener voordracht van E. L. K. Schmülling, ontleend aan de „N.R.Ct."). — Aanteekeningen betreffende den economischen toestand van Sumatra's Oostkust gedurende de eerste negen maanden van 1926. — Het cultuurcentrum Banjoewangi.

De Indische Culturen.

Uit den inhoud van No. 24 (15 Dec.). De ziekten van Hevea Brasiliensis in de wouden van het dal der Amazone, door Prof. Dr. J. C. Th. Uphof. — Kerstboom, door H. J. Wigman (met ill.). — Akar toeba, door Dr. S. C. J. Jochems (met ill.). — Schets van de flora en fauna van het Van Rees-gebergte rondom Albatros-bivak, Noord-Nieuwguinea, door W. Docters van Leeuwen (met afb.). — Brandkolen-vervluchtiging. Een overzicht, door E. Pfeiffer. — De Russische rubber-industrie. — Het Kon. besluit tot wettelijke regeling van het Arbeidscontract in Ned.-Indië, door Mr. G. H. C. Hart. (Uitvoerige bespreking, door A. F. Velders). — Verduurzamen van vruchten met latex, door ir. J. G. Fol. — Erfdeelen der immigratie en de Java-emigratie naar de Oostkust van Sumatra, door J. Th. Dinger Jr. (Ontleend aan de Ind. Loods).

Locale Belangen.

Het Nr. van 16 Dec. bevat o.a. Opneming van posten betreffende waarborgsommen in de begrooting en de begrootingsrekening, door G. — Een orgaan voor Indischen stedenbouw), (pleidooi voor de wenschelijkheid der totstandkoming van een Vereeniging voor Stedenbouw en alle aanverwante vraagstukken, welke zou moeten beschikken over een periodiek, gelijk in Nederland), door Jiskoot. — De marga-raden in Palembang (slot), door R. B. Günther (ontleend aan het Kol. Tijdschr.).

De Mijningenieur.

Inhoud van jaarg. 1926, No. 12. Aluminium cement en versmelting van ijzererts in Ned.-Indië, door Ir. A. L. ter Braake. — De beteekenis van nieuwe fossiele werveldiervondsten bij Boemiajoe, door Dr. J. Zwierzycki. (Lezing gehouden op het 4e natuurwetenschappelijk congres te Batavia, 29 Oct. 1926). — De verzorging onzer mijnbouwkundig-geologische onderzoekingen met geringe middelen, door Dr. H. J. van Giffen. — Uit verslagen van particuliere mijnbouwondernemingen. — Bijlage: Kort verslag van den Dienst van den Mijnbouw over het 2e kwartaal 1926.

Zendingsperiodieken.

De Macedoniër. Jan. '27. Overzicht van het Zendingswerk in Ned. Oost- en West-Indië (October 1926), door J. Rauws. — Invloed van de Protestantsche Zending op het sociale leven in Ned. Oost-Indië (vervolg), door G. Grosheide. — Van mijn Uitkijk, door D. Pol.

Berichte der Rheinischen Missions-Gesellschaft. 1927, No. 1. Missionarsfreuden in unserm alten, unvergessenen Neu-Guinea.

De Banier. 1926, No. 49. Schetsen uit het leven van Ludwig Ingwer Nommensen, den Apostel der Batakkers (vervolg; zie ook No. 5), door J. H. Hemmers. — Van Heiden tot Christen, door A. C. Kruyt (slot). — Gedachten over de Bestuurs-reorganisatie, door P. M. Hooykaas (zie ook No. 50).

De Java-Post. 10 Dec. '26. Zwarte kunst (bij de Kaja-Kaja), door H. Geurtjens, M.S.C.

De Tropische Natuur.

Inhoud. van jaarg. 1926, afl. 12. Vogelleven in het oerbosch (met gekleurde bijlage en tekstafb.), door Dr. H. C. Delsman. — Een Macrosiagon (kever)-soort (met afb.), door C. J. Louwerens. — Bikkia grandiflora Reinwardt, (heesters met groote, witte, trompetvormige bloemen), door J. Beumée (met ill.). — Een echte Indische wilg (dedaloe), door S. C. J. Jochems. — Tropische vruchten in Nederland (vervolg), door S. Kalff.

* * *

Enkele opmerkingen van ondergeschikten aard betreffende het Rapport Meyer Ranneft—Huender, door Soerjoningprodjo. (Opmerkingen over Inlandsche verponding, inkomsten- en vischvijverbelasting). Bestuursgids. II, No. 2, bl. 1, 1926).

Het tienjarig bestaan der petroleumnijverheid op Curaçao, door F. Oudschans Dentz. (Minyak. Org. v. d. Ver. v. Geëmpl. bij de Petroleum-Industrie in Ned.-Indië, VIe jaarg. No. 2, 1926, bl. 58).

Een kaart van de bevolkingsdichtheid op Java door J. van Roon. (Critische bespreking van de schoolatlas Dumont en Poldermans, speciaal wat betreft het blad waarop de bevolkingsdichtheid wordt aangegeven). (Tijdschr. v. Econ. Geogr. Jan. '27).

Overzicht van de Maleisch-Chineesche en Chineesche pers over de maand November 1926. Samengesteld door het Kantoor voor Chineesche Zaken. Weltevreden, 't Kasteel van Aemstel).

Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche pers. No. 51, 18 Dec. 1926. (Bureau voor de Volkslectuur en aanverwante aangelegenheden te Weltevreden).

Herman Willem Daendel's laatste levensjaren (met portret), door S. Kalff. (De Ind. Vorlofganger, 21 Jan. '27).

Uit de geschiedenis onzer codificatie, door Mr. J. van Kan (13. Voltooiing en invoering onder Wichers' leiding. 14. Een strijd om het adatrecht. 15. Gesluierde wetsgeschiedenis). (Indisch Tijdschrift van het Recht. Deel 124, afl. 6).

Onze Gouvernementsbedrijven (I. Banka en de Banka-tinwinning) (De Banier, 1? Dec. '26).

Indisch Genootschap. Vergadering van 10 Dec. 1926. Heeft Suriname een toekomst? Voordracht door Mr. J. J. W. Eekhout (met gedachtenwisseling).

De huidige stand der luchtvaart. Hoe staat het thans met de luchtlijn Amsterdam—Batavia, door E. L. K. Schmülling. (Deze beschouwingen sluiten aan bij hetgeen dezelfde schrijver over dit onderwerp in het Kol. Weekblad publiceerde). (De Opbouw, 15 Jan. '27).

BOEKAANKONDIGING.

De haven van Sabang, door Henri Moreau.

De litteratuur over deze belangrijke Ned.-Indische haven is verrijkt geworden door een werk in de Fransche taal, dat door een man van gezag op internationaal maritiem en politiek gebied samengesteld, in groote kringen stellig de aandacht trekken zal welke het verdient. In onvolprezen helderen stijl geschreven, zakelijk en gedocumenteerd, behandelt de schr. ook de groote vraagstukken van het Oosten, en de toekomst van het blanke ras. De inhoud van het boekwerk hier te laten volgen, lijkt ons de beste aanbeveling om er kennis van te nemen. In elf hoofdstukken verdeeld, bevatten deze achtereenvolgens: Nederl.-Indië, Sumatra, Poeloe Weh, de geschiedenis van de Sanbang-Maatschappij, de geografische, telegrafische en radiotelegrafische ligging van Sabang, de haven als maritieme stad, de haven uit een oogpunt van handel en industrie, de ligging ten opzichte van Siam, Sabang en de Straat van Malakka, Sabang en Singapore en ten slotte Sabang, Europa en Azië! In een kort naschrift: Sabang en de Zee.

Suriname.

Onder het hoofd *„Suriname's uur"* schrijft de Indische medewerker van *„De Maasbode"* belangrijke beschouwingen, naar aanleiding van Mr. Eekhout's in druk uitgegeven lezing in het Indisch Genootschap *„Heeft Suriname een toekomst?"*

Uit het slot-artikel in *„De Maasbode"* van 14 Januari, eerste avondblad, willen wij het volgende overhalen.

Na eenige beschouwingen over de emigratie van Javanen naar Suriname, vervolgt de schrijver:

Wat de behoefte van Indië aan arbeidskrachten betreft, deze zal door een landverhuizing naar Suriname relatief niet in het gedrang komen. Want ten eerste zal de hoofdstroom der Javaansche landverhuizing, eenmaal in gang, zich van nature blijven richten op Indië's Buitengewesten; en ten tweede zal de Surinaamsche behoefte aan werkkrachten altijd gering zijn in verhouding tot de omvang van Indië's overbevolking.

Vrij van alle chauvinisme, zonder groote woorden over de imperiale idee, zij er op gewezen, dat de exploitatie en verheffing van Suriname, als ook voorgestaan o.a. door den Ondernemersraad en door den heer Eekhout, een vorm van concrete verwezenlijking der Groot-Nederlandsche gedachte zou wezen; een tastbare verwezenlijking ook van de eenheid des Rijks in de veelheid zijner wederzijdsche overzeesche deelen, zooals de Grondwetgever die heeft gedacht.

Suriname zou daar wèl bij varen en ook de Javaansche emigrant. En zeer zeker ook het moederland, natuurlijk ook het moederlandsche kapitaal, dat zich interesseeren zou. Wanneer het tenminste ...

En wanneer het niet wil, het moederlandsche zoo goed als het buitenlandsche, dan zal men voor de zooveelste maal ondervinden, dat men heel gemakkelijk, terecht of ten onrechte, kan fulmineeren tegen dat kapitaal. Maar dat het ten eenenmale onmogelijk is, een overzeesch gebied, niet alleen ten behoeve en ten gerieve van den particulieren ondernemer, maar ook ten bate van de gemeenschap, te ontwikkelen zònder de hulp van het veel aangevochten en gesmade kapitaal. In dat geval zijn wij over een halve eeuw zoo ver als nu — ongerekend de millioenen, die bij wege van onvruchtbare subsidies zullen zijn verspild.

En wanneer het moederlandsche kapitaal zich afzijdig houdt en het veld laat aan het buitenlandsche, met name aan het Amerikaansche? Dan zal men deze buitenlandsche indringing niet kunnen tegenhouden, althans op den langen duur niet. Men zal die indringing zelfs niet mogen tegenhouden, omdat het niet aangaat tegenover de rest der menschheid en haar stijgende behoefte een zoo rijke bron van voorziening als Suriname moedwillig ongebruikt te laten. Maar dan zal men te eeniger tijd ondervinden, dat, als de economische penetratie eenmaal is begonnen, andere penetraties niet meer te keeren zijn. Het is hard, maar het is niet anders. En men zal aan Suriname niet alleen schade hebben geleden, maar oók schande beleefd. Een schade die is te berekenen door optelling van subsidies, die tot niets nuttigs, tot meerdere welvaart voor geen sterveling hebben geleid, behalve misschien voor een relatief kostbare ambtenarij. Een schande, die te zwaarder zal wegen, omdat zij komt over hetzelfde land, dat Indonesië wel vermocht op te bouwen."

* * *

Nog een belangstellende in de toekomst van Suriname:

In *„De Telegraaf"* van 23 Januari, tweede blad, schrijft Prof. Dr. J. G. Sleeswijk over *„Ziek Suriname"*. Wij meenen dat het Gouverneur van Asbeck was die zei dat het Suriname-vraagstuk een hygiënisch vraagstuk is. Dat is ook meermalen door anderen gezegd. Prof. Sleeswijk schrijft: „De ziekte van Suriname berust op de ziekte der Surinamers." De gezondheidstoestand in Suriname nog alles te wenschen overlaat blijkt wel uit het artikel van Dr. P. H. J. Lampe *„Enkele opmerkingen over den sociaal-hygiënischen toestand en de geneeskundige verzorging van Suriname"*, in *„De West-Indische Gids"* van Sept.—Oct. 1926. Men kan dat ook lezen in de artikelen in de N. R. Ct. van 13 en 14 Juli 1926, onder het hoofd *„Ongezond of onverzorgd Suriname"*, van de hand van den geneeskundigen medewerker van het blad, naar gegevens van Dr. Lampe. Zeker, men moet beginnen met de menschen gezond te maken, maar al waren allen binnen de landpalen kerngezond, dan nog zou er niet één, maar zouden verscheidene Suriname-vraagstukken overblijven.

„Terwijl er groote landen zijn — aldus Prof. Sleeswijk — zooals Italië en Duitschland, met weinig of geen overzeesche bezittingen, die voor het surplus hunner bevolking naar kolonisatiegebied smachten en daar alles voor over zouden hebben, ziet men dat een klein land als het onze, dank zij de energie en den ondernemingsgeest onzer voorvaderen, beschikkend over een uitgebreid koloniaal bezit, een gedeelte daarvan vrijwel aan zijn lot over laat. Wij dulden niet, dat er door het buitenland critiek op ons beleid als koloniale mogendheid wordt uitgeoefend, wij zijn verontwaardigd indien ten onzent het denkbeeld wordt geopperd, het schijnbaar te veel aan overzeesch bezit van de hand te doen, maar wij steken geen vinger uit om te toonen dat wij ons onze groote verantwoordelijkheid ook ten opzichte van Suriname bewust zijn. Niet dat alles door de Regeering zou moeten geschieden. Integendeel: hoe meer het particulier initiatief tot stand weet te brengen, hoe beter. Maar de passieve houding der Regeering werkte tot nu toe belemmerend op den particulieren ondernemingsgeest. Deze passiviteit ging zelfs zoover, dat men het aan Amerikaansch initiatief overliet (de Rockefeller Foundation), een der grootste plagen der Surinaamsche arbeidersbevolking, de mijnwormziekte, te bestrijden. En dat nog wel, terwijl de zorg voor de openbare gezondheid en de bestrijding van volksziekten een der eerste overheidsplichten is.

Door dezen plicht aan vreemdelingen, vertegenwoordigers eener naburige groote mogendheid, over te dragen, schept men bovendien een groot gevaar voor de eigen souvereiniteit. Het imperialisme der Vereenigde Staten is waarlijk geen zinledig begrip, en het is voor een expansieve groote mogendheid een prachtig voorwendsel voor verdere „pacifieke penetratie" of erger, indien ze kan beweren, dat de kleine nabuur blijkbaar niet in staat is om behoorlijk voor zijn eigen zaken te zorgen."

Prof. Sleeswijk verklaart verder dat de beweerde luiheid van de arbeiders in Suriname berust op het feit, dat verreweg het grootste gedeelte hunner aan sleepende ziekten lijdt.

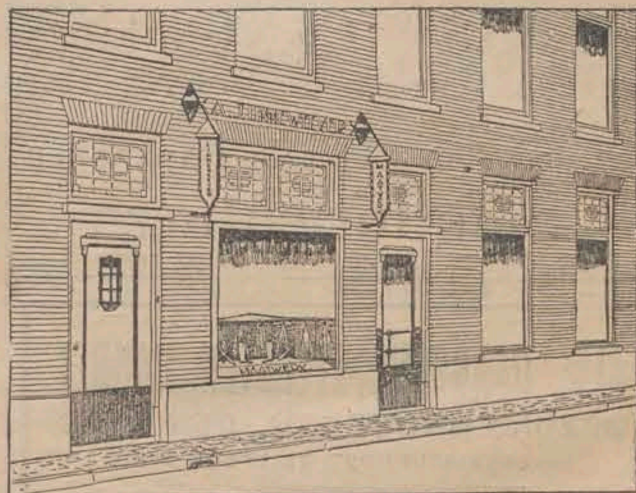
In dit verband willen wij wijzen op een opmerking in het artikel *„Slavernij"* in de *„Encyclopaedie van Nederl. West-Indië"*, blz. 639: „Achteraf beschouwd moet de afkeer voor arbeid, die men aan luiheid toeschreef, voor een deel op rekening gesteld worden van ziekelijke gesteldheid."

Prof. Sleeswijk besluit zijn belangrijk artikel met deze woorden:

„Er zijn nu rapporten genoeg. De toestand is duidelijk en de weg is aangewezen. Het wachten is thans op Regeering en Vertegenwoordiging, in de hoop dat dezen zullen inzien, dat er tegen het verwaarloosde Suriname een eereschuld valt in te lossen. Dat men daarmede niet langer wachte."

* * *

In ons vorig nummer melding makende van het bij de Tweede kamer ingediende wetsontwerp tot uitbreiding van de toepasselijkheid van de wet van 10 Februari 1910 (St.bl. 55), houdende regeling van het Nederlandsche onderdaanschap van de bevol-

king van Ned.-Indië van Suriname en Curaçao, maakten wij de opmerking, dat Dr. v. Blankensteyn in zijn in 1923 verschenen boek *„Suriname"* over het onderwerp had geschreven. Men vestigt er onze aandacht op dat de heer Fred. Oudschans Dentz hem daarin was voorgegaan in een artikel in *„Neerlandia"* van September 1920.

* * *

Ons wordt de *„Schiedamsche Courant"* van 14 Januari toegezonden, waarin het verslag van een lezing met lichtbeelden, door den heer J. F. E. Einaar in het Vereenigingslokaal van de Christelijke jongelingsvereeniging gehouden over „de Boschnegers, hun zeden en gewoonten". Onze lezers zullen zich herinneren dat de lezing o.m. ook gehouden is voor de Haagsche afdeeling van Oost en West.

* * *

„De Standaard" van 19 Januari meldt: De heer W. F. E. Smelik, hoofd der Chr. School te Nieuwolda, ontving telegrafisch bevestiging van zijn benoeming tot Inspecteur van het Bijz. L. O. in Suriname.

Curaçao.

Eindelijk.

Men vraagt zich af, waarom sommige dingen, die niet zeer ingewikkeld zijn, zoo lang op regeling moeten wachten. Die vraag komt ook op, als men kennis neemt van het eenige weken geleden ingediende wetsontwerp tot uitbreiding van de toepasselijkheid van de wet, die het Nederlandsche onderdaanschap der bevolking van Nederlandsch-Indië regelt, tot de bevolking van Suriname en Curaçao. In 1920 heeft de heer Oudschans Dentz het onderwerp, waarin thans voorzien wordt, reeds in *Neerlandia* behandeld. Een jaar later is er in *de West-Indische Gids* over geschreven. In 1923 viel de commissie-Staal er over. En nu, 4 jaar later, wordt naar aanleiding van het rapport van deze commissie een regeling voorgesteld. Het overleg met de gouverners van Suriname en Curaçao heeft wel lang geduurd.

Wij bepalen ons tot Curaçao. Het gaat nu om de nationaliteitsloozen. Er zijn twee soorten. Vooreerst de na 1 Mei 1869 in Curaçao buiten echt geborenen, die noch door vader noch door moeder erkend zijn. Het getal van hen, die om deze reden geen nationaliteit hebben, „is zelfs niet bij benadering aan te geven", zegt de minister, waarna om een denkbeeld te geven van het aantal buiten echt geborenen wordt medegedeeld, dat in 1924 tegenover 759 geboorten in echt stonden 552 geboorten buiten echt, terwijl slechts 114 wettigingen door opvolgend huwelijk der ouders plaats vonden. Het blijkt niet, waarom niet het aantal der erkenningen is opgegeven. De tweede categorie bestaat uit de afstammelingen van na de wet van 1892 geïmmigreerde vreemdelingen of van geïmigreerden, die op 1 Juli 1893 geen Nederlanders waren, voor zoover deze geïmigreerden niet vallen onder de bepaling van de wet op het Nederlandsche onderdaanschap van de bevolking van Nederlandsch-Indië.

Door het thans ingediende wetsontwerp, dat laatstgenoemde wet op de bevolking van Curaçao toepasselijk verklaart, wordt in deze leemte voorzien.

Een Nederlander over Curaçao.

In *De Nederlander* van 7 Dec. l.l. schrijft v. G. O. over den Curaçaoschen neger:

„Daarbij komt nog, dat de neger op Curaçao zeer brutaal optreedt; hij kent moeilijk maat en slaat onmiddellijk tot het uiterste over. Zijn recht op gelijkheid en zijn gevoelens van democratie toont hij door vlegelachtigheid en onhebbelijkheid". De schrijver meent, dat dit voor een groot deel aan den blanke zelf is te wijten: de Curaçaosche neger heeft de gelegenheid om de onwaardigheid der blanken ook in levende lijve te zien in dronkenschap van de Hollandsche werklieden van het tankpark der C. P. M. en in blanke prostituées.

Hetzelfde stuk bevat bevolkingscijfers uit het jaar . . . . 1917.

Sint-Eustatius.

„De 16 November l.l. was voor St. Eustatius een merkwaardige datum. Dien dag was het juist 150 jaar geleden, dat de vlag van de jonge Amerikaansche Republiek, wapperend van den top van een brik, voor het eerst de officieele huldiging van een vreemde natie ontving. En dit geschiedde door de kanonnen van het fort van St. Eustatius.

Het was nog *tijdens* den Amerikaanschen onafhankelijkheidsoorlog.

De herdenking van dat feit had op St. Eustatius plaats daags daarna.

De Heer Gezaghebber met de ambtenaren, de pastoor en verdere notabelen waren voor dit doel in de Openb. Leeszaal bijeengekomen, waar de Heer A. Valk, die voor deze plechtigheid het initiatief genomen had, de aanwezigen toesprak en het geschiedkundig feit en de beteekenis van dezen vlaggegroet uiteenzette.

Engeland heeft dezen vlaggegroet hoogst kwalijk genomen en daarvoor genoegdoening geëischt.

Nog erger. St. Eustatius heeft er hard voor moeten boeten. Vier jaren later in 1781 kwam Admiraal Rodney en veroverde en plunderde het eiland.

Nooit meer heeft zich het eiland van dien slag kunnen herstellen. Snel is het achteruitgegaan. Van *Golden Rock* met plm. 25.000 inwoners is het gedaald tot een armoedig eiland met plm. 1200 bewoners. Nog steeds gaat de ontwikkeling van Statius in dalende lijn".

Het bovenstaande lezen wij in de *Amigoe*. In de *West-Indische Gids* van 7 Januari 1927 vindt men hetzelfde feit vermeld in een opstel van S. Kalff „Uit de geschiedenis van St. Eustatius".

(*A. d. C.*)

Kolonel Kremer.

Het vorig jaar vertoefde hier Kolonel Kremer, belast hier een onderzoek in te stellen naar de haventoestanden en de zeestroom langs de haven. Wegens tijdelijke afwezigheid van allen stroom in die dagen van zijn verblijf alhier, vertrok Kolonel Kremer naar Suriname met opdracht aldaar de groote rivieren op te meten en in kaart te brengen.

In het begin van dit jaar vertrok een groote wetenschappelijke expeditie naar het Wilhelmina-gebergte in het binnenland van Suriname onder leiding van Prof. Dr. Stahel, en ook Kolonel Kremer was van de partij.

Begin November is Kol. Kremer met nog een paar deelgenooten der expeditie weer in Paramaribo teruggekeerd.

En nu lezen we in *De Surinamer* dat Gouverneur Heemstra aan Kol. Kremer een afscheidsdiner heeft aangeboden en dat deze den 12 Nov. naar Holland zou vertrekken.

„Curaçao, (zoo lezen we verder) dat thans weer aan de beurt zou komen, wordt niet meer bezocht. De opnemingen in Curaçao zijn niet meer noodig, naar wij vernemen".

Het raadsel van den stroom langs de haven schijnt dus inmiddels opgelost te zijn. Door wie?

(*A. d. C.*)

Koninklijke West-Indische Maildienst.

In de onder voorzitterschap van den heer Abram Muller gehouden buitengewone vergadering van den Koninklijken West-Indischen Maildienst werd met algemeene stemmen besloten tot liquidatie der vennootschap.

Uit den Verren Vreemde.

China in den Volkenbond.

China lid van den V.B., lid zelfs van den Raad v. d. V.B., is in zoodanig conflict met Engeland, Japan en Amerika, dat de V.B. zeker gerechtigd is oorlogsbedreiging aanwezig te achten. De V.B. doet echter niets. Dit moet voor velen een ontnuchtering zijn.

In den aanhef van het handvest van den V.B. komt o.m. voor:

De Hooge verdragsluitende partijen, overwegende dat het van belang is bepaalde verplichtingen te aanvaarden om geen toevlucht tot den oorlog te nemen.

In art. 4 staat: De Raad (d.i. het uitvoerend college v. d. Volkenbond) is bevoegd kennis te nemen van elk vraagstuk, dat binnen den kring der werkzaamheid van den V.B. valt of den wereldvrede raakt.

Art. 10 luidt: „De leden van den V.B. verbinden zich de territoriale integriteit en de bestaande politieke onafhankelijkheid van alle leden van den Bond te eerbiedigen en te handhaven tegen elken buitenlandschen aanval. In geval van aanval, van bedreiging met of gevaar voor aanval zal de Raad zich beraden omtrent de middelen om de uitvoering van deze verplichting te verzekeren."

Bij dit en volgende artikelen waarin aan den Raad een taak wordt opgelegd, heeft men te

denken dat deze momenteel bestaat uit vertegenwoordigers van Engeland, Frankrijk, Japan, Italië, Duitschland, Polen, Chili, Roemenië, China, Nederland, Columbia, België, Tsjecho-Slowakije en San Salvator.

Men denke zich in een werkzaamheid van dit college met een opdracht om in de omstandigheden van het heden vrede met China te verzekeren en de oorzaken van het bestaande geschil uit den weg te ruimen!

Wat zou er nu terecht kunnen komen van art. 11?

„Uitdrukkelijk wordt verklaard, dat elke oorlog of bedreiging met oorlog, onverschillig of een der leden van den Bond daarbij rechtstreeks betrokken is (de Ver. St. v. N. Amerika zijn niet lid v. d. V.B.), „den geheelen Bond aangaat en dat deze de maatregelen moet nemen, geschikt om den vrede doeltreffend te beschermen. In zoodanig geval roept de Secretaris-Generaal, op verzoek van elk Bondslid onmiddellijk den Raad bijeen."

Blijkbaar vindt elk Bondslid het wijs dit verzoek in de gegeven omstandigheden maar niet te doen. Door deze eerste toetsing van art. 11 aan de practijk moet het geloof wel schokken van hen, die meenden op het V.B.-verdrag al als op een Grondwet te kunnen bouwen.

Frankrijk tuft en vliegt door Afrika.

Op den ochtend van 28 October 1924 verliet de expeditie G. M. Haardt Colomb Bechar in Z. Algerië om met acht Citroën-automobielen een tocht door de woestijn en het oerwoud van Afrika te volbrengen naar Madagascar, 15000 mijlen, negen maanden onderweg. Een gedeelte van de route was in 1922 en '23 reeds door andere Citroën-expedities gevolgd, deels zouden nu echter ook streken worden bezocht, waar nog nimmer een auto was gezien. Eerst zuidwaarts door de Sahara tot Tomboektoe, afstand per beladen automobiel in 20 dagen afgelegd, waarover de karavanen 3 mdn. doen. Dit was geen record, en sedert is elk hier bestaand record alweer ver verslagen; luitenant Estienne verliet 7 Januari ll. Parijs per automobiel en bereikte den 15en de Niger (niet-zwaar beladen), om van daar in de richting van het Chad-meer verder te reizen. Doch blijven wij nog bij Haardt en de zijnen. Langs de Niger tot Niamey, volgden zij verder de grens van Britsch-Nigeria om het Chad-meer te bereiken, in 't hart van Midden-Afrika, in Fransch-Afrika.

Het was tusschen dit meer en 't gebied van de Kongo, dat de expeditie kennis maakte met den stam, bij welke het gebruik bestaat dat, nu in prent gebracht, meer de aandacht van de heele wereld getrokken heeft, dan eenige andere bijzonderheden van deze inderdaad toch in menig opzicht grootsche onderneming. Wij bedoelen, de afschuwelijke mishandeling, ja verminking van de vrouwen, door de beide lippen te doorboren, om er, in geleidelijke uitrekking, twee houten schoteltjes in aan te brengen. Wie zich op Sumatra verbaasd en geërgerd heeft gehebben over een dergelijke uitrekking van oorlellen met gelijke bedoeling, zal beseffen hoe de mode toch nog steeds weer dwazer en leelijker vormen vinden dan hetgeen men als 't uiterste meende te mogen beschouwen.

Den 1en Maart 1925 werd de grens van Belgisch Kongo overschreden. De Kongo werd gevolgd, daarna werd overgestoken naar het groote Victoria-meer, dat 20 April bereikt werd en waar de expeditie zich in twee splitste. Twee auto's namen de richting oost naar Mombasa, aan den Indischen Oceaan. Van de 6, die zuidwaarts gingen, scheidden weer 2 zich bij Tabora af om oostwaarts naar Dar es Salam te gaan, eveneens aan de oceaankust gelegen. Twee andere auto's gingen door Belgisch Kongo naar Kaapstad, dus ver naar het Zuiden; zij hebben over hun lang traject nog 2 mdn. meer noodig dan de andere. Haardt zelf ging met de overige 2 wagens naar de Straat van Mozambique, waar hij naar Madagascar werd overgezet, waar ook de reizigers met de andere oostwaarts getogen 4 wel behouden aankwamen.

Het groote eiland werd nog doorkruist, daarmede was de expeditie volvoerd, die, nu 2 jaren geleden, onder den naam van onzen landgenoot Citroën, en onder leiding van onzen landgenoot Haardt, de Fransche vlag dwars door Afrika voerde van west naar oost en naar zuid. Wij brengen dit hier niet alleen in herinnering omdat er ook wat Hollandsche fierheid in gemengd mag zijn, maar speciaal in verband met de zoo pas volbrachte luchtprestatie, Frankrijk—Madagascar, heen en terug, en welke onze bijzondere aandacht vraagt nu een vlucht Nederland—Indië, heen en weer, aan de orde is.

De afstand Marseille—Majunga (Madagascar) scheelt langs de rechte lijn gemeten nog al met die van Amsterdam—Batavia. De door luit. t. z. Bernard en zijn mecanicien Goubault gevolgde route, eerst langs de N. W. Afrikaansche kust, daarna over de rivieren en de groote meren (ongeveer als Haardt), terwijl zij, op den terugweg, van de groote meren overgingen naar den Nijl, om via Kreta huiswaarts te vliegen, die route, heen en terug 28000 K.M., verschilt niet zooveel met Holland—Java en terug. Vergelijking verhoogt altijd de belangstelling. Voorgaan doet volgen. De nationale trots vraagt niet bij anderen achter te blijven. Het is de grootste tot nu toe volbrachte Fransche raid, de Britten zijn echter ook nu nog onovertroffen.

Twee vliegtuigen verlieten tegelijk Marseille. Een kreeg halfweg een defect, vervanging van materiaal was noodig, kon echter niet gauw ontboden worden, daarom vervolgde 't andere alleen de reis.

Wij geven hier een overzicht van den volbrachten tocht, men neme de moeite eens hem, zooveel doenlijk, op de kaart te volgen.

October: 12 Marseille—Tanger; 13 Casablanca; 15 Las Palmas; 17 Port Etienne; 18 St. Louis; 21 Kayes; 23 Bamako; 28 Tomboektoe; 29 Gao; 30 Gaya; 31 Djeba; November: 3 Lokodja; 5 Garoea; 6 Fort Archambault; 13 Stanleyville; 14 Albertville; 17 Fort Johnston; 19 Quilimane; 20 Mozambique; 21 Majunga.

In 42 dagen. Haardt deed er negen maanden over per automobiel.

Van Majunga wordt nog naar de hoofdplaats Tananariva gevlogen; de machine wordt flink onder handen genomen, dan volgt deze reis:

December; 10 Majunga-Mozambique; 11 Quilimane; 12 Frt. Johnston; 14 Albertville; 16 Moeanza; 17 Kisoemoe; 23 Mongala; 24 Fachoda (Nijl); 25 Khartoem; 26 Atbara; 27 Assoean; 28 Luksor; 29 Aboekir;

Januari: 6 La Sude (Kreta); 7 La Marsa; 8 Bizerte; 12 Marseille.

Precies in 3 maanden uit en thuis. De moeilijkheden, die te overwinnen zijn geweest, verhoogen de beteekenis van de kranige prestatie. Frankrijk heeft zich dan ook niet onbetuigd gelaten bij de verwelkoming van de vliegeniers.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling 's-Gravenhage.

Het bureau van den Secretaris der afdeeling Den Haag dezer Vereeniging, den Heer J. C. Baudoin, is van 1 Januari 1927 af gevestigd te zijnen huize, Jacob Hopstraat 12, Telef. No. 54262.

— —

Mededeeling, dat op *Vrijdag 28 Januari 1927*, des namiddags om 2.30 uur, in het Trianon-Theater, Prinsestraat 40 alhier, *de fraaie film der Bataafsche Petroleum Maatschappij* zal worden vertoond.

De *Jaarlijksche Algemeene Vergadering* van de afdeeling zal plaats hebben op *Zaterdag 29 Januari 1927*, des namiddags om 3 uur, in het gebouw Heulstraat 17.

Gelegenheid tot het betalen der contributie.

De Secretaris,
J. C. BAUDOIN.

Afdeeling Nijmegen.

VERSLAG DER ALG. VERGADERING
gehouden op Zaterdag 15 Jan. 1927, 2.30 uur nam., in de groote foyer van den Stadsschouwburg.

De voorzitter opent de huishoudelijke vergadering met de beste wenschen voor de leden in 1927, en voor den bloei der afdeeling. Nadat de reglementaire verslagen zijn voorgelezen en goedgekeurd, worden 3 nieuwe bestuursleden gekozen, achtereenvolgens het aftredende lid Gescher, en als nieuwgekozen leden de H.H. A. H. de Wildt en C. Mollema, die verklaren hunne benoeming te willen aanvaarden. De H.H. Luitjes en Verniers van der Loeff, die zich niet meer herkiesbaar hadden gesteld wegens hun hoogen leeftijd, werden hartelijk dank gezegd door den voorzitter voor de lange reeks van jaren, waarin zij de vereeniging gediend hadden, en in moeilijke en ondankbare tijden het hoofd boven water hadden weten te houden.

De alg. verg. machtigde verder het bestuur, om dit aan te vullen — zoo mogelijk — met een actief dienend officier der Kol. Res., welke groep in het bestuur niet vertegenwoordigd is.

De commissie van verificatie werd permanent ver-

klaard, met als leden de H.H. Bartolotti Rijnders en Stubenrauch, terwijl Mevrouw Vigelius als derde lid hieraan werd toegevoegd.

Na het sluiten der huishoudelijke verg. gaf de voorzitter het woord aan den heer *Valderpoort* tot het houden van zijn voordracht over:

SANGIR EN DE SANGIREEZEN.

Spr. wil eerst zijn gehoor oriënteeren t.o.v. een vrijwel onbekende eilandengroep, de Noordelijke voortzetting vormend van de bergketen van de Minahassa, en evenals deze vulkanisch. Deze bergketens zijn verder te vervolgen op de Philippijnen. De eilandenrij, Oostelijk van Sangir gelegen, de Talaut-eil., zijn niet-vulkanisch en dus minder vruchtbaar, wat de Sangir-eil. in hooge mate zijn.

De vulkanen werken met tusschenpoozen van 25—30 jaren. De laatste had plaats in 1893. In 1921 werd verhoogde werking geconstateerd op den G. Awoe (Aschberg). Dr. Kemmerling van den vulcanologischen dienst kwam ter observatie. De G. Awoe is van het Kloettype; een groot kratermeer 1½ bij 1 K.M. en 2—309 M. diep. In 1921 is het tot geen uitbarsting gekomen.

De voornaamste eilanden zijn Sangi of Groot-Sangi, met den G. Awoe, Siaoe en Roeang. Zij vormen de onderafdeeling Sangir-eil. der afdeeling Menado van de residentie Menado, met een controleur te Taroena. Deze onderafdeeling wordt weer verdeeld in 5 landschappen: Kandhar Taroena, Manganitoe, Taboekan, Siaoe en Tagoelandang, die elk bestuurd worden door een radja. Onder deze zelfbesturende radja's komen er voor die vlot Hollandsch spreken.

De eilanden zijn overbevolkt, (totaal 125.000 inw., terwijl het eiland Gr. Sangir een oppervlakte heeft van de provincie Utrecht) en de bevolking emigreert; ze zijn gewild op Java, in het leger. Ze houden van uitzwermen, en op de booten der K.P.M. zijn het bekende dekpassagiers. Het zijn landbouwers, die tuinen aanleggen op de N.-kust van Celebes.

Het volk is vroolijk, geestig, opgeruimd, het uit zich veel meer dan andere Indonesische volksgroepen. Daarvandaan ook zeer veel volksverhalen en fabels, waarbij de aap de mooie rol van Reintje de Vos vervult.

Spreker deelt 't volgende volksverhaal mede:

'n Sangirees is op reis, wordt door de duisternis in een onbewoonde streek overvallen. Hij ziet in een klappertuin 'n tuinhuisje staan en gaat daar den nacht doorbrengen. Na eenigen tijd geslapen te hebben hoort hij gestommel: er is spokenvergadering op de voorgalerij (spook is hier kabouter). Ze komen binnen, zien den man, die zich slapende houdt, en denken dat hij dood is. Ze willen hem daarom begraven en zullen een kist maken. Ze komen met de kist terug, maar de slaper heeft z'n knieën opgetrokken, en kan er niet in. Nieuwe kist — de slaper heeft zich weer anders gelegd — nieuwe kist. Dit herhaalt zich enkele malen, en als de spoken weer terugkomen, verspreidt de „doode" een „zeer onaangename lucht"! De spoken meenen dan, dat hij al lang dood is, en dus niet meer begraven behoeft te worden.

Spreker liet meerdere malen door leerlingen dergelijke verhalen in het Hollandsch overzetten, en merkwaardig was daarbij, hoe steeds met spanning de ontknooping werd verwacht.

Het zijn bijzonder intelligente leerlingen, vergeleken met onderwijs aan Hollandsche kinderen is het onderwijs er gemakkelijker; ze zijn eerzuchtig en willen graag no. 1 van de klas zijn. Jammer is het naäpen der Europeanen, vooral in kleeding.

Ze zijn niet diefachtig, wel leugenachtig, en zweren gauw, ook al zijn ze van hun schuld overtuigd. Tamelijk veel dronkenschap komt op Sangir voor; dat ligt echter geheel aan de Inlandsche hoofden: zijn deze streng op den invoer, dan is het kwaad spoedig beteugeld. *)

De Sangireezen zijn dol op hanengevechten, en als er een smidse geopend moet worden, moeten er hanengevechten plaats hebben. Want voor de blaasbalgen, die uit bamboekokers bestaan, moeten zuigers zijn, die bestaan uit een stop met haneveeren als zuigerprop.

Vele volksgebruiken zijn verloren gegaan door de eeuwenlange aanraking met Europeanen. De adat heeft strenge voorschriften op den omgang tusschen jongens en meisjes. De aanstaande vrouw moet minstens gelijk in rang, liever van hooger afkomst zijn. Het aanzoek geschiedt door de familie van den jongen man; enkele woordvoerders worden afgevaardigd, die den woordenstrijd met de familie van het meisje beginnen. Deze strijd loopt over den stamboom; blijft de partij van den jongen man een antwoord schuldig, dan is de zaak verloren. Een dergelijk aanzoek trekt natuurlijk veel toehoorders.

De meisjes doen dikwijls alsof een huwelijk haar minder begeerlijk toekomt, en stooten de jongens af, waardoor deze er dan vaak op los gaan leven.

Ten tijde der O.-I. C. werd op de Sangir-eil. de muskaatnotencultuur uitgeoefend. Thans is er een belangrijke klappercultuur: opbrengst 100.000 K.G. coprah. Het land is welvarend, de opbrengst van de coprah wordt besteed voor weeldeuitgaven. De invoer is kleiner dan de uitvoer; het gevolg is, dat er steeds meer geld op de eilanden komt, dat in den grond bewaard wordt.

De landbouw houdt zich verder bezig met bataten, rijst op droge velden, groenten. Verder vischvangst. De dorpen liggen alle aan de kust, niet in het binnenland.

*) Invoer van sterken drank is verboden.

Het verkeer geschiedt hoofdzakelijk met prauwen, v... zien van uitleggers. De wegen zijn alleen geschikt v... paarden en voetgangers.

De dorpen zijn net; elk heeft z'n dorpsschool, ... tevens kerkgebouw is; 2/3 van de bevolking zijn chr... tenen. (Talaut-eil. geheel christenen). De dorpske... hebben hun eigen inlandschen kerkeraad, eigen ... landschen voorganger, die de huwelijken inzegent ... zendeling heeft een ressort van 30 gemeenten voor d... avondmaal, enz.

Spreker geeft nog enkele historische grepen.

De eerste aanraking met Europeanen was in 1543; ... Spaansch eskader van Mexico naar de Philippijnen ... door een storm naar de Sangir-eil. gedreven.

Franciscus Xaverius heeft op de Sangir-eil. gepr... en op Siaoe is een vast station der Portugeesche ... geweest.

De O.-I. C., die op de Sangir-eil. kwam voor de ... kaatnoten, bracht hier tevens het tijdperk der zend... Uit dit tijdperk dagteekenen nog twee graven van ... delingen: Ds. Dionisius en Ds. Huipman, waarvan ... lentijn verhaalt. Deze graven zijn teruggevonden, ... door de bevolking op eigen kosten gerestaureerd.

In 1855 brengt Zendeling van der Capellen een ... port uit over den toestand van dit zendingsgebied, ... van het gevolg was de oprichting van het Comité ... voorziening in de geestelijke behoeften van de ... tigde Prot. Christengemeenten op de Sangir- en Talaut... eilanden, gevestigd te Amsterdam, bureau te Oegstgeest.

Tot slot geeft spr. enkele opmerkingen over de ... Het Sangireesch is rijker aan vormen dan het Maleisch ... het is 'n hoogstaande taal. De bevolking spreekt ... zuiver Maleisch, (geen passar-Maleisch). Het ... gireesch wordt weinig geschreven: Sangireesche brie... ziet men zelden, omdat het onderwijs in 't Maleisch ... geven wordt. Een Sangireesche, die met spr. over... komen is, lucht haar gemoed als zij bijv. heimwee h... in .... Maleische gedichten.

De Talaut-eil. zijn niet vulkanisch, bestaan ... koraalkalk en zijn onvruchtbaar. De bevolking is ... veel minder welvarend. De klapper heeft er te ... van sprinkhanenplagen, op Sangir van een luis. Ver... tige slangen komen niet voor. De mooie kunst van ... ven en verven van stoffen (kain koffo en tagósó) ... dwijnt op Sangir langzamerhand, door invoer van ... koope en slechte katoentjes. Spr. heeft getracht o... meisjes van zijn school het weven weer in eere te ... stellen: het is niet gelukt; de meisjes schijnen ... sterk genoeg te zijn, om het toestel gespannen te ... den. Spr. heeft in zijn verlof kennis gemaakt met ... weefkunst, en hoopt met een nieuw toestel het ... van koffo wederom ingang te doen vinden.

Hierna werd een keurige collectie lichtbeelden ... toond, waarmede spr. onder applaus der aanwezigen ... zijn interessante voordracht besloot.

De voorzitter bracht den dank der vereeniging ... den heer Valderpoort over, en wenscht hem veel ... ces bij zijn verder leven en streven op de kleine, ... langwekkende Sangir-eilanden.

De Secretaris,
GESCHE[R]

B. v. d. Berghstr. 74.

Van de tentoonstellingsvoorwerpen zijn achter... ven: 1 lakstempel H. K. v. H. en een gebatikte ... Eigenaars worden beleefd verzocht, deze terug te ... halen.

De Secretaris,
GESCHE[R]

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur.

RAMP SUMATRA.

Door het Hoofdcomité tot steun van de slachtoffers van deze ramp werd een beroep gedaan op ... middeling dezer Vereeniging voor den verkoop ... 386-tal photo's van het geteisterde Padang-Pandjang ... waarvan de opbrengst rechtstreeks zal worden over... maakt aan het Secretariaat van het Uitvoerend Co... te Padang.

Deze photo's zijn verkrijgbaar aan het Secretariaat van Oost en West, Heulstraat 17, den Haag, ad ... gemiddeld per stuk.

HH. Secretarissen en Penningmeesters worden, ... zooveel noodig, herinnerd aan art. 5 van het Huish. Reglement der Vereeniging, luidende:

Elk afdeelingsbestuur zendt jaarlijks vóór 20 Ja... aan het Hoofdbestuur eene alfabetische naamlijst ... leden van de afdeeling op *1 Januari*, met vermelding ... van ieders contributie of bijdrage, en adres, be... een opgave van de bestuursleden met vermelding ... functie en een opgave van ingestelde commissiën ... vermelding der commissieleden.

Elk Afdeelingsbestuur zendt jaarlijks vóór den ... Maart aan het H.B.:

a. het verslag over het afgeloopen jaar met verm... ding van den toestand op 31 December van het ... jaar en der resultaten welke verkregen zijn door in... tingen door de afdeeling in het leven geroepen;

b. een geldelijke afrekening:

c. een opgave van onderwerpen welke de afdeeling op de jaarlijksche algemeene vergadering behandeld wenscht te zien;

d. een candidatenlijst, houdende opgave van een dubbeltal candidaten voor de mogelijk voor de afdeeling openvallende plaatsen in het H.B.

P.S. *Men gelieve a en b tegelijkertijd toe te zenden.*

Van het Informatie-Bureau:

INDISCHE AMBTENAREN MET VERLOF:

Mej. A. H. A. Vetter, Adj.-boekhoudster b. d. S.S. en Tr., tot 15-2-'27: Suezkade 97, 's-Gravenhage, daarna: Sweelinckstraat 75, 's-Gravenhage.

Mevr. E. Kusters, geb. Flohr, Klerk met den titel van adj.-commies b. d. P.T.T.-dienst, Groot Hertoginnelaan 84, 's-Gravenhage.

J. Vingerhoed, Loods 1e kl. b. d. Loodsdienst Soerabaya, p.a. wed. Pauwvaart, Nieuwstraat 23 te Vlissingen.

J. van Poelvoorde, Ir. 1e kl. b. d. Ind. Centr. Aanschaffingsdienst, Barbarossastraat 93a, Nijmegen.

B. Agerbeek, Hoofd van de afdeeling Financieele Statistiek der Generale Thesaurie b. h. Dep. van Financiën, Obrechtstraat 489, 's-Gravenhage.

Jansen, Onderwijzer der 3e kl. b. h. O.E.L.O., ...enhofstraat 62b, Rotterdam.

...n Genderen Stort, Controleur 1ste klasse bij het Binnenlandsch Bestuur ter beschikking gesteld van het hoofd van den Dienst der Landelijke Inkomsten, ...hulststraat 104, 's-Gravenhage.

Koot, Gediplomeerd technisch ambtenaar 1ste kl. b. den P.T.T.-dienst, Boreelstraat 12, 's-Gravenhage.

...ijers, Controleur 1ste kl. bij het Binnenlandsch Bestuur, Blijenburgstraat 10, Dordrecht.

M. A. Theelen, Controleur 1ste categorie b. d. Post-, Telegraaf- en Telefoondienst, Ambijerweg 27, Maastricht.

Fernandes, Houtvester bij het Boschwezen in N.-I., Heemskerckstraat 39, 's-Gravenhage.

G. Schaafsma, Kapitein b. d. Top. dienst, Koekoek...5, 's-Gravenhage.

v. d. Hoogenband, 1ste Luit. der Inf., van Bleisstraat 2, 's-Gravenhage.

Maanen, Onder-luitenant der Mil. administratie, ...kere Gaard 79, Oudewater.

Nicolaas, Onder-luitenant der Inf., Lauterbrünnen (Hotel Oberland), Zwitserland.

Elsma, Kap. der Infanterie, Prins Hendrikstraat ..., Nijmegen.

...betische opgave van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen over verschillende onderwerpen.

J. BLOK, gep. ass.-resident, laatstelijk van Soerabaja, de Riemerstraat 6, den Haag. — Javaansch en Maleisch.

A. F. BLOM, cand.-notaris, oud recht. Ambt. O.-I., ...erlo. — Lessen schriftelijk en mondeling voor notariaat en doct. examen Indisch Recht.

Mevrouw J. M. v. d. BOSCH—VAN VEEN, Pianoleerares, Steenschuur 13, Leiden.

Mej. DUSAULT en Mevr. C. M. SANDBERG—v. REEDE, Spraakleeraressen, Groot Hertoginnelaan 184, Den Haag en Keizersgracht 774, Amsterdam. — Ademhalings- en spreekstoornissen (zoo noodig met inwoning).

W. H. F. ENGELEN, Rijswijk, Caan van Necklaan. — Leeraar in de Dactyloscopie.

L. Ch. A. FONTEIJN, Frederik Hendriklaan 123, Den Haag. — Maleisch en Javaansch in geheelen omvang.

J. F. H. GIJSBERTS, gep. hoofd eener school uit Ned. O.-I., Caan van Necklaan 170, Rijswijk. — Privaatlessen op alle uren van den dag in alle vakken van het L. O. en, voor zoover de vakken op de H.B.S. betreft, ook voor lessen in Fransch, Ned. taal en letterkunde, Geschiedenis, Aardrijkskunde en Cosmographie. Genegen leerlingen aan huis te ontvangen voor toezicht op huiswerk.

HET NEDERLANDSCHE TECHNICUM „P B N A", Dir. E. J. Rothuizen en F. Wind, Arnhem, is een volledig ingerichte technische school, die volgens de schriftelijke methode opleidt voor alle technische examens en beroepen. Toezicht van het Rijk en K. I. van Ingenieurs op de eindexamens.

J. ISRAEL, oud-adjt. Translateur van de Javaansche taal te Soerakarta, beëedigd Translateur hier te lande, Soestdijk. — Javaansch; vervaardigen van schriftelijke vertalingen uit het Hollandsch in het Javaansch en omgekeerd. — Stelt zich ook in andere plaatsen beschikbaar.

A. H. JANSEN, Jacob Ruijsdaellaan 21, Bussum. — Maleisch (grammatica, correspondentie, spreken); geeft les te: Bussum, Naarden, Weesp, Amsterdam, Hilversum, Baarn, Laren en 's-Graveland.

W. KEIZER, Mariaweg 50, Oosterbeek. — Soendaneesch en Maleisch.

J. A. QUIST, Ambt. B.B., Lubeckstraat 80, Den Haag. — Staatsinstellingen van N.-I.

Mr. E. RIJKE, oud Ind. recht. ambt., Witte Singel 58, Leiden. — Ned. Ind. Wetb. — Adatrecht. — Staatsinstellingen van Ned. O. en W. Indië. — Javaansch. — Maleisch. — Madoereesch.

Mevr. J. C. SCHREUDER—VAN DEN BERG, Gediplom. Onderw. in alle vakken van het Lager Onderwijs.

J. J. F. SCHREUEL, gepens. Ass.-Res., Rozenstraat 107, Den Haag. — Maleische taal en letterkunde.

A. A. SCHROEVERS, Stadhouderslaan 3, Den Haag. — Stenografie. — Machineschrijven.

C. STEUERWALD, oud. Ass. P.S., Vivienstraat 59, Den Haag. — Lessen in Werktuigbouw en IJzerconstructie.

PH. C. STUBENRAUCH en F. M. GESCHER, Leeraren M. O. — Opleiding voor M. O. Boekhouden en Staatspraktijkdiploma. Cursus voor Handel en Administratie. S. Annastraat 85, Nijmegen.

JOS. SUYS, Candidaat-notaris, leeraar M.O. Opleiding Indisch Notaris-examen, schriftelijk en mondeling. Nijmegen, Oldenbarneveltstraat 34.

P. D. VISSER, Frederik Hendriklaan 162, Den Haag. — Maleisch (grammatica, correspondentie, omgangstaal) en Wiskunde.

A. H. J. G. WALBEEHM, Witte Rozenstraat 54, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.

H. WESSELS, Leeraar Engelsch M. O. Lessen in Engelsch en Eng. Handelscorrespondentie. — Wychen A. 16c (lessen in Nijmegen te geven).

Mutatiestaat van 18 tot 25 Januari.

Nieuwe Leden: Geïntroduceerd door:

Mevrouwe G. W. J. E. van den Bosch, Nijmegen, P. ...anstraat 111. ƒ 5	Mevrouw Vigelius te Nijmegen.
...er Lyceum, Overveen, Adriaan Stooppl. 4. ƒ 5	den heer O. R. A. Michelsen te Haarlem.
...weide, Oud-Kolonel N.-I. L., Den Haag, Obrecht...488. ƒ 5	Secretaris Afd. Den Haag.
...pta, Den Haag, Frederik Hendrikplein 23. ƒ 5	den heer J. Cohen Jr. te Den Haag.
... S. Moerbeek-Demmeni, Den Haag, Beuk...36. ƒ 5	Secretaris Dagelijksch Bestuur.

Rectificatie: J. W. H. Röder, Kolonel b. d. Nijmegen, Mesdagstraat 8. ƒ 5.

Nieuwe Begunstigers:

..., Davies & Co. Ltd., London.	
...w de weduwe A. J. M. Leeuwenberg-Sonneville, ...megen, Graafsche Weg 11.	Het afdeelingsbestuur van Nijmegen.
... Eysbergen, Nijmegen, Graafsche Weg 232.	Mevrouw Vigelius te Nijmegen.

Afschrijven:

Mr. E. S. Orobio de Castro, Amsterdam, de Lairessestraat 163 (overleden).

Adresveranderingen:

...den Boestert, Arnhem, van Brantsenstr. 4, naar: ... Evertslaan 4.

...k, Passageagent en Assuradeur, Utrecht, van: ...enmarkt, naar: Voorstraat 53, hoek Jansveld.

... Robbersen, thans Leeraar a. d. Koloniale Landbouwschool te Deventer.

... Krijgsman, Controleur B.B. Den Haag, van: Ant. ...ckstraat 60, naar: 2de Sweelinckstr. 125.

...swaard, Militair Apotheker 1ste kl., van: Koeta ..., naar: Waddingsveen K 26. ƒ 5.

J. Snellen van Vollenhoven, Ambtenaar voor Chineesche zaken, van: Den Haag, van Boetzelaerlaan 29, naar: Weltevreden, p.a. Kantoor voor Chineesche zaken.

L. Nadort, Majoor der Intendance, thans te Weltevreden, Hospitaalweg Z. 17.

Raden Pandji Mr. Noto Soebagio, thans Voorzitter van den Landraad te Bodjonegoro.

Vereeniging „OOST en WEST".
HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen doen.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Telef. 507 52. Dit „Tehuis" biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland vertoeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK of den administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. No. 50248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten einde aan hen die uit Nederland naar Indië gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN op huishoudelijk- en maatschappelijk gebied, onder leiding van Mevrouw J. Franco Mendes—Calisch. Spreekuur Donderdagmiddag van 2—4 en volgens afspraak, Nic. Maesstraat 57, Amsterdam, Tel. 22492.
Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk). Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER. Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederl.-Indië, zoomede voor verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken en Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien).
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegr.- en Telef.dienst in N.-I.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën. Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
„ 2. Indische toestanden gezien door een inlander.
„ 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
„ 4. Sarikat-Islam.
„ 5. De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
„ 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
„ 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
„ 8. De Europeesche vrouw in Indië.
„ 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
„ 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
„ 2. Het Javaansch tooneel.
„ 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
„ 4. De theecultuur op Java.
„ 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
„ 6. Een doode taal in Indië.
„ 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
„ 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
„ 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
„ 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
„ 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
„ 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
„ 4. Indische Scholen onder de Oost Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
„ 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
„ 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië.
„ 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger der Veeen. in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostkust.

NUMMER 5 DONDERDAG 3 FEBRUARI 1927 27STE JAARGANG

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN:
Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag
Telefoon 14519, Postgiro 14574

HOOFDVERTEGENWOORDIGER IN NED.-INDIË:
Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk.

Opgericht 21 Maart 1900
door Kolonel
G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIËN:
N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag
Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIË

Prof. Dr. C. Snouck Hurgronje

(1857 — 8 Februari — 1927).

In dit nummer van Het Koloniaal Weekblad, orgaan der vereeniging „Oost en West", het laatste dat vóór Dinsdag 8 Februari a.s. verschijnt, behoort een artikel te worden gewijd aan den man, wiens naam hier boven staat, die op genoemden dag zijn zeventigste levensjaar zal hebben vervuld; want deze eminente geleerde en onvermoeide werker, die hier in West nu twintig jaren het hoogleeraarsambt heeft bekleed, is door vele geestelijke banden verbonden met Oost, waar hij ook bijna twee decennia heeft gearbeid, al die jaren geheel zich gevende aan het werk, dat hem een levenstaak was geworden. Zoo kan van dezen man met recht worden getuigd, dat hij Oost en West gelijkelijk aan zich heeft verplicht.

Vele geestelijke banden; die woorden kwamen uit de herinnering aan zijn inaugureele rede, gehouden op den 23sten Januari 1907, waarin hij gewaagde van een merkwaardigen geestelijken kabel, loopende van Marokko tot Indonesië en gevormd door den Islâm. De wetenschap van dien godsdienst in schier al hare vertakkingen is zijn wetenschap, die hij heeft gediend en nog dient op zulk een wijze, dat vakgenooten uit allerlei oorden van de wereld het a.s. Dinsdag wel zouden willen aanslaan aan de poort van het universiteitsgebouw te Leiden, ieder in eigen taal en met eigen woorden, om zijn lof te verkondigen, den lof dien de Franschen kunnen uitdrukken in den eenvoudigen maar veelzeggenden vorm:

IL A BIEN MÉRITÉ DE LA SCIENCE!

Christiaan Snouck Hurgronje werd geboren te Oosterhout; daar volgde hij de lagere school, bezocht vervolgens de Hoogere Burgerschool te Breda en toog op zeventienjarigen leeftijd als student naar Leiden. Hij studeerde eerst theologie, doch ging spoedig over tot de Semitische taal- en letterkunde en schonk toen zijn aandacht in het bijzonder aan het Arabisch en den Islâm. In 1880 promoveerde hij op een al spoedig na zijn verschijning vermaard geworden proefschrift „Het Mekkaansche feest" en op stellingen. Gedurende eenige maanden toefde hij dan te Straatsburg om Nöldeke te hooren, welken leermeester hij in zijn colleges nog dikwijls met lof vermeldt, en weinig later werd hij benoemd tot leeraar aan de Gemeente-instelling tot opleiding van O.-I. ambtenaren te Leiden om onderwijs te geven in Mohammedaansch recht. In zijn jonge jaren heeft hij dit vak ook nog gedoceerd als lector aan de Rijksuniversiteit aldaar en aan de instelling tot opleiding van Ind. ambtenaren te Delft.

Reeds van dien tijd dateeren verschillende geschriften van zijn hand op het gebied van de fikhwetenschap, die zeer de aandacht trokken. In de Enzyklopaedie des Islâm, s.v. *Fikh*, schreef I. Goldziher: „......., ein mit idealer Geltung ausgestattetes Gesetz, eine Pflichtenlehre, wie sie Snouck Hurgronje, der Schöpfer der historischen Betrachtung des Fikh, treffend bezeichnet hat,......"

Het jaar 1885 werd voor den jongen geleerde van overwegend belang; het is het jaar van zijn reis naar Mekka, in welke stad hij, na een oponthoud te Djiddah van ongeveer zes maanden ter voorbereiding, verbleef van 21 Februari tot 5 Augustus. Veel behoeft hier van die reis niet gezegd; voor belangstellenden kan worden verwezen naar „Mijne reis naar Arabië" in de Nieuwe Rotterdamsche Courant van 16 Nov. 1885 en naar „Mannen en vrouwen van beteekenis", 1901 Afl. 2, van de hand van Mr. Dr. Th. W. Juynboll. Wel echter mag den lezer dezer regelen worden gevraagd even te trachten zich de moeilijkheden van deze reis eenigszins voor te stellen. Men bedenke wat het inhoudt voor een zoon dezer Westerstranden, met een karavaan pelgrims, onder den naam Abd al-Gaffâr, van Djiddah te trekken naar het heilige land der Moslims, den *haram*, waar geen ongeloovige den voet mag zetten; wat het inhoudt om maandenlang binnen dat gewijde gebied te leven en Moslimsche godsdienstplichten te vervullen tezamen met Moslims als een der hunnen; welk een kennis en wetenschap moeten zijn vergaderd, welk een voorzorgen en tact zijn in acht genomen, welk een moed en zelfbeheersching moeten zijn geoefend, om in die maatschappij, zoo enorm verschillend in bijna elk opzicht van de onze, zich te bewegen alsof men er thuis hoort, zich toegang te verwerven tot geleerden en aanzienlijken, tot de nog nimmer te voren voor eenigen vreemdeling geopende stads- en moskee-archieven, aldus noodzakelijk, ja opzettelijk de aandacht op zich vestigende, met al de daaraan verbonden gevaren! Bijna zes maanden ging het den Nederlander te Mekka naar wensch; toen kwam plotseling het bevel tot uitzetten, waaraan een paar uren later gevolg werd gegeven.

Een samenloop van omstandigheden droeg bij tot dit ontijdig komende slot; de schuld lag aan onware verhalen van een Fransch vice-consul, welke, opgenomen in een Parijsche courant, hun weg hadden gevonden naar Turksche en Arabische bladen. Twee soldaten geleidden Dr. Snouck naar Djiddah; terugkeeren naar Mekka was volkomen onmogelijk, dus ging hij scheep naar Europa. „De ironie van het door Allah vooruit bepaalde lot", zooals hij zelf schreef, deed den dag van zijn vertrek samenvallen met den grooten feestdag der pelgrims! Welk een teleurstelling moet het hem zijn geweest, hem die uit de schriften het feest te Mekka beter kende dan wie ook!

Mislukt was de reis volstrekt niet; wat niet al

bracht hij er van mede, welk een schat van wetenschappelijke aanteekeningen nam hij mee naar huis, ondanks het plotselinge vertrek. Het resultaat is een standaardwerk geworden van twee lijvige deelen met platenatlas, een werk dat de er van gekoesterde verwachtingen nog overtrof. Met verwondering vraagt men zich af, hoe de auteur binnen 't half jaar in d i e omgeving zulke bouwstoffen kon zamelen. Later zou hij in Atjèh opnieuw zulk een kunststuk verrichten!

Niet lang na de verschijning van zijn „Mekka" begint een nieuwe periode in zijn leven, een nieuwe carrière tevens. In het voorjaar van 1889 vertrok hij naar Indië in speciale opdracht voor een tijd van ten hoogste twee jaren; toen deze termijn bijna was verstreken ging hij over in vasten dienst van het Ind. Gouvernement als adviseur voor de Oostersche talen en het Mohammedaansch recht, later in 1898 met den titel adviseur voor Inlandsche en Arabische zaken.

Hoe hij zich kweet van zijn ambtelijke taak kan moeilijk beter worden gezegd dan geschiedde in den eersten druk van de Encyclopaedie van N.-I. — moge het nog vele jaren duren voor zijn levensbeschrijving een plaats krijgt in het Supplement op den 2den druk — met de woorden: „Over alle zaken die in verband stonden met Arabisch, inlandsche talen, theorie en practijk der Mohammedaansche Wet, inlandsch leven, de leer en de personen der godsdienstonderwijzers, wordt zijne meening gevraagd, en zijn advies gegeven in dikwijls zeer omvangrijke stukken, vaak van een vorm welken nog geen departementschef in eenigen officieelen brief had mogen aantreffen. Sommige dier adviezen zijn bijkans uitgewerkte verhandelingen. Waarover ook van advies wordt gediend: toelating van een godsdienstleeraar of verandering in de bepalingen nopens het kennisnemen van huwelijkssluitingen of huwelijksontbindingen, bruikbaarheid van een Maleische spraakkunst of zwagerschap in het Mohammedaansche Recht of het optreden van het Leger des Heils in Moslimsche centra, steeds wordt op de cardo quaestionis zoozeer de nadruk gelegd en de definitie zóó scherp gesteld, dat voorgoed alle onzekerheid weggenomen en terugkomen op een vroeger gedaan verzoek om inlichting onnoodig is."

Het spreekt van zelf dat de nieuwe adviseur ook naar Atjèh toog; waar elders in den archipel was zulk een belangwekkend arbeidsveld voor een Islâm-vorscher als daar? Toch waren er eerst groote bezwaren; doch voor dezen man zijn bezwaren geen belangrijke dingen, ze behoeven enkel overwonnen te worden. Dat wilde hij in dit geval doen door quasi als deserteur onder de Atjèhers te gaan, wat hem — gelukkig — niet werd toegestaan.

De Regeering had echter zijn advies omtrent Atjèh hoog noodig en dus verkreeg hij opdracht er heen te gaan. Eenmaal daar, toonde hij zich even moedig als bij die andere excursie van zes jaren geleden. Er is een moment geweest, naar aan schrijver dezes lang geleden eens werd medegedeeld, waarop Dr. Snouck de omstandigheden gunstig achtte om onverzeld naar Keumala te gaan tot den pretendent-sultan en dezen mede te brengen naar Koeta Radja. Het plan werd aan den Gouverneur van Atjèh voorgelegd, doch hij achtte het niet verantwoord zijn toestemming te verleenen en den vereischten pas te verstrekken zonder medeweten van de Regeering. Nog vóór de gevraagde machtiging werd ontvangen, moest Snouck den Gouverneur berichten, dat de omstandigheden geheel waren veranderd en het plan niet meer uitvoerbaar was.

Zijn eerste verblijf te Atjèh, hetwelk iets langer dan een half jaar had geduurd, leverde een tweede standaardwerk op „De Atjèhers", een boek dat inderdaad als standaard kan dienen, zooals een standaardmaat dient bij het maken van nieuwe meetwerktuigen. Niet alleen voor de wetenschap was dit boek een groote aanwinst; gegroeid als het was uit het voor den G. G. bestemde verslag omtrent de religieus-politieke toestanden in Atjèh, gaf het ook een [illegible]ragslijn aan voor de te volgen Atjèh-politiek. Eerst na eenige jaren werd deze lijn gevolgd en toen kon de juistheid van het verstrekte advies in de practijk blijken. „Bestudeerd als voorts het boek werd door ambtenaren en officieren, die in Atjèh een taak hadden te vervullen, heeft het, mag men zeggen, voor de onderwerping en de pacificatie van Atjèh zeker even groote beteekenis gehad als de militaire actie en de bestuursvoering. Atjèh is door de wapenen èn door „De Atjèhers" geslagen en gepacificeerd", aldus de Majoor der Inf. van het N.-I. Leger, Dr. P. van Hulstijn, in zijn proefschrift. Het boek is in het Engelsch vertaald geworden en van deze vertaling zijn nog exemplaren in den boekhandel te verkrijgen; de Hollandsche uitgave is sedert lang uitverkocht en ter perse leggen van een nieuwen druk schijnt voorshands niet mogelijk. In Indië zijn nog enkele exemplaren beschikbaar, welke wellicht in Holland aan de markt komen.

Het bleef niet bij één bezoek aan Atjèh. In Maart 1898 werd aan Dr. Snouck Hurgronje opgedragen zich er heen te begeven zoo dikwijls en voor zoo lang als zulks in het belang zijner werkzaamheden als adviseur voor Inlandsche zaken noodig zou zijn; hij behield die opdracht tot Maart 1903. Vele van de groote tochten onder Van Heutsz heeft hij in de jaren 1897-1901 medegemaakt. Gedurende dezen tijd verzamelde hij ook het materiaal voor zijn derde omvangrijke werk, dat in 1903 is verschenen: „Het Gajoland en zijne bewoners". De bouwstoffen voor dit boek werden niet in het land zelf bijeengebracht, maar verkregen door inlichtingen van buiten hun land toevende Gajo's.

Behalve de drie boeken, welke boven zijn genoemd, verschenen vóór en gedurende de Indische jaren tal van heel belangrijke artikelen van zijn hand in binnen- en buitenlandsche periodieken, te veel om ze hier ook maar te noemen. Onder de ambtelijke bezigheden door maakte hij zich en passant, maar niettemin terdege, vertrouwd met Inlandsche talen als bijv. Maleisch, Javaansch, Soendaneesch, Atjèhs, Gajosch, enz., bracht hij een groote collectie handschriften bijeen, leerde alle geheimen verstaan en alle hocuspocus doorgronden in primbons en dergelijke door onduidelijk- en geheimzinnigheden uitmuntende geschriften, beter dan menig Inlandsche leeraar, die er eigen en anderermans heil mee hoopte te verwerven. Is het wonder dat de Inlandsche bevolking in dezen man bijkans een wonderdoener zag? Hoe was hij ook voor hare belangen opgekomen! Het is voldoende in dit verband te wijzen op de huwelijksordonnantie en op de aanschrijvingen met de daarbij behoorende correspondentie ter zake van het toezicht op het beheer der moskeekassen, welke aanvankelijk geheime stukken thans voor een ieder toegankelijk zijn (zie Adatrechtbundel VII); de daarbij voorgeschreven maatregelen dienen in de eerste plaats de belangen der Inlanders.

In het jaar 1906, toen Dr. Snouck Hurgronje in Holland was, kwam voor de tweede maal de roepstem uit Leiden en ditmaal gaf hij aan haar gehoor. Prof. de Goeje was afgetreden wegens het twijfel... reiken van de leeftijdsgrens; het was niet twijfelachtig wie hem het allerbest zoude kunnen vervangen. Reeds drie keeren was aan dien geleerde een hoogleeraarsplaats aangeboden: vóór zijn Indische loopbaan begon, te Delft; daarna te Leiden en Cambridge; doch hij wilde toen den arbeid in Indië niet opgeven. Toen echter de leerstoel voor het Arabisch te Leiden hem werd aangeboden stelde hij zich beschikbaar. Bij zijne oratie — zie boven — over „Arabië en Oost-Indië" zeide hij in de toespraak tot Curatoren, wel te weten dat hij in zijn rede het aan hem toevertrouwde studievak eenzijdig had voorgesteld. „Maar" — zoo vervolgde hij — „U zal het niet verwonderen, dat ik hier gepoogd heb, de practisch-nationale zijde dezer studie in het licht te stellen en dat ik ook verder met voorliefde in die richting werkzaam zal zijn."

Geen verbreking dus van de banden met Indië; ze werden nog eens duidelijk opnieuw bevestigd zelfs, want daags na zijn intreerede ging de benoeming in tot Adviseur voor Indische en Arabische zaken bij het Departement van Koloniën, welke functie hij ook thans nog naast het hoogleeraarsambt bekleedt.

Het was met zekerheid te voorzien, dat Prof. Snouck, zoo hem de tijd van leven werd gelaten, er te Leiden een school zoude vormen. Toen hij er ongeveer $2\frac{1}{2}$ jaar zijn licht had laten schijnen kwam reeds een proefschrift uit, dat in het bijzonder handelde over een onderwerp uit den Islâm in Ned.-Indië, hetwelk later door een drietal andere is gevolgd, alle vier proefschriften die niet, althans niet zóó, geschreven hadden kunnen worden, ware er niet de leiding van dezen hoogleeraar geweest. In het eerst bedoelde „Abdoerraoef van Singkel" van Dr. D. A. Rinkes wordt zulks voor dit proefschrift in een voorbericht ten overvloede nog eens verklaard. In dat voorbericht kan men tevens lezen hoe de wetenschap van Snouck zijn leerlingen imponeert: „...

ons jongeren wordt hij in zekeren zin beschouwd als een moedjtahid, als de stichter van een madzhab: de mate van geleerdheid, die hij, en ook alleen hij, met zijn intellect, temperament en zijne werkkracht, vermocht meester te worden, is voor latere geslachten onbereikbaar"...... „Wellicht zou de wijze van doceeren in sommige opzichten minder ontmoedigend hebben kunnen zijn...... Geen detail ontsnapte aan zijne ontleding, geene bijzonderheid vermocht zich aan behandeling te onttrekken." Imponeeren doet hij trouwens niet enkel door geleerdheid, maar ook en vooral door zijn persoonlijkheid; heel wat anecdotes zijn er over in omloop, heel wat zuchten ook zijn er om geslaakt! Er zijn mannen, die jaren na het verlaten van de universiteit 's nachts met een opgelucht gemoed tegen zichzelf hebben gezegd, Goddank dat het maar een droom was! Prof. Snouck is geen gemakkelijk man; een zijner grootste vereerders noemde hem „in hooge mate strijdvaardig van natuur" en als hij de pen tegen iemand opneemt, dan helpt geen stalen harnas. Bij de strijdpen van Dr. Snouck Hurgronje vergeleken zijn scheermessen bot; en al verliest hij bij het hanteeren van dit wapen nooit de regelen van het ridderlijke tweegevecht uit het oog, als stonden er immer gestrenge scheidsrechters aan zijn zijde, hij heeft er zich niettemin vijanden mee gemaakt. Doch het is hier niet de plaats en nu niet de tijd om over vijanden te spreken; groote mannen, sterke karakters zijn nooit zonder!

Hoe meesterlijk hij de pen voert blijkt uit elk van zijn geschriften; alle zijn even welverzorgd, uit elken zin haast spreekt een nooit verslappend toezicht op eigen werk, nimmer wordt een woord te veel gebruikt en nimmer een te weinig; zijn zinnen doen denken aan den cirkel, die bij gelijken omtrek den grootsten inhoud heeft van alle vlakke figuren. Dat maakt de lectuur niet gemakkelijk, er is volle aandacht bij noodig; maar de lezer, die eenmaal met zijn stijl vertrouwd is geraakt, geniet van zijn werken, ook door hun vorm.

Dank zij de zorgen van eenige vereerders, onder wie hier Prof. Dr. A. J. Wensinck moge worden genoemd, zijn de vóór 1924 verschenen geschriften van Dr. Snouck in een afzonderlijke uitgave bijeengebracht [1]), vijf deelen in zes respectabele banden, waarop nog een register zal volgen; een huldeblijk aan den schrijver van groote beteekenis. Een bespreking er van te dezer plaatse is volkomen onmogelijk; slechts naar aanleiding van één dier geschriften willen wij hier een enkele aanteekening maken; deze betreft het artikel: Politique musulmane de la Hollande", vertaling van „Nederland en de Islam, vier voordrachten gehouden in de Nederlandsch-Indische Bestuursacademie", waarvan een tweede druk is verschenen, in welken tevens aan het Gids-artikel „Heilige oorlog made in Germany" een plaats werd verleend.

Toen de voorlaatste reorganisatie van de opleiding der N. I. bestuursambtenaren aan de orde was, in 1906, heeft Dr. Snouck een hartig woordje meegesproken in anonieme artikelen, opgenomen in de Nieuwe Rotterdamsche en in het Vaderland. De plannen der Regeering stonden hem niet aan; hij verlangde reeds toen de later ook gekomen universitaire opleiding en achtte het zonderling „de Leidsche Universiteit goed genoeg gekeurd te zien, om, versterkt met een soort hulponderwijzer, de elementaire opleiding op zich te nemen, terwijl de „hoogere" opleiding aan een nieuw te scheppen academie is toegedacht". De Bestuursacademie vond hij uit den booze en van te voren reeds brandmerkte hij hare abituriënten, die twee jaren lang hun aandacht hadden kunnen schenken aan voorlezingen over drie à vier juridische vakken, afgewisseld met conversatieles in vreemde talen en met het hooren van diverse voordrachten, die anderen voor hen uitzochten, als niet de degelijke bestuursambtenaren te zijn, waarvoor men hen bij hunne zending naar Holland had aangezien.

Toen echter die Bestuursacademie er toch was gekomen, heeft Prof. Snouck haar zijn medewerking niet onthouden; hij nam zitting in het College van Curatoren dezer instelling en voor hare leerlingen hield hij de beroemd geworden vier voordrachten, (over onderwerpen, welke hij voor hen had uitgezocht), die — in druk verschenen — een nieuwe, heldere bron vormden, aan welke belangstellenden in den Indischen Islâm hun dorst naar kennis konden lesschen.

Het was dit geschrift, dat aan C. Th. van Deventer zijn artikel in de pen gaf „De oplossing der Islâm-quaestie in Nederlandsch-Indië", opgenomen in de Gids van 1911; waarin hij van den auteur zeide, dat deze als een Treub en een Van 't Hoff de vruchten van zijn vorschen dienstbaar wilde maken aan het heil der gemeenschap. „Moet daarbij het terrein der politiek worden betreden, niet hij die terugwijkt. Hij begrijpt dat de groote slag ten slotte op dat terrein zal moeten worden gestreden en zijn ideaal is hoog, zijn overtuiging sterk genoeg om ook te midden van het krijgsgewoel ongerept te blijven. Zóó werden zijn voordrachten een bezield pleidooi voor de „ethische koloniale politiek", in het bijzonder waar deze streeft naar het bevorderen van de associatie der Inlanders aan onze cultuur."

Zulk een pleidooi ligt ook besloten in de woorden van Prof. Snouck, voorkomende in het Indologenblad van Januari 1914: „De ethische politiek vindt meer en minder warme aanhangers van verschillende nuance onder alle staatkundige partijen, en dat is haar geluk, want een quaestie van koloniaal beleid is eerst in veilige haven, wanneer het gelukt is haar te plaatsen boven de bedorven atmosfeer van hetgeen in de wandeling „politiek" heet.

Een half jaar nadat deze woorden werden geschreven brak de oorlog uit, welks nasleep van ellende aan de menschheid een goed deel van wat zij aan idealen en soliditeit bezat heeft ontnomen, en verdwaasdheid en losbandigheid er voor in de plaats heeft gegeven. Er is in die jaren veel veranderd, ook in de politiek, en vele ernstige personen, die vroeger samengingen in hun streven ter bevordering van het heil van het land, volgen nu verschillende wegen. Die dit betreurt mogen zich troosten met de aan den Profeet der Moslims toegeschreven uitspraak, dat verschil van meening in de gemeente bewijs is van de genade Gods.

Prof. Snouck onthield zijn medewerking niet, schreven wij zooeven; zijn bereidheid tot het verleenen van medewerking in het belang der wetenschap en van wie haar beoefenen, tot het wegschenken met kwistige hand uit de schatkamers van zijn kennis, is boven lof verheven; ieder die op wetenschappelijk gebied met hem in aanraking kwam zal daarvan kunnen getuigen. Hieronder volgt een (onvolledige) vermelding van zijn werkzaamheden buiten die van den hoogleeraar. In dit blad mag op de eerste plaats worden gezegd, dat hij onder-voorzitter is van de Studie-Commissie van „Oost en West"; dan is hij voorzitter van het bestuur van het Kon. Instituut voor de taal-, land- en volkenkunde van N. I., en hoe hij dit voorzitterschap bekleedt zegt ons de eerste bijdrage in het Gedenkschrift dezer vereeniging van Juni 1926, welke besluit met de woorden „een betere leiding is er niet"; voorzitter is hij ook van de in 1909 door dit Instituut ingestelde Commissie voor het Adatrecht. Een ander Instituut, ook Koninklijk, doch meestal nog eenvoudigweg Koloniaal Instituut genoemd, telt hem van de oprichting af onder de leden van zijn bestuur. Voorzitter is hij dan weer, en ook stichter, van het Oostersch Genootschap in Nederland, welks bestuur op het Congres in April a.s. van de aanwezigheid van buitenlandsche gasten hoopt gebruik te maken om met hen de mogelijkheid te bespreken tot het houden van een Internationaal Orientalistencongres, naar den trant der congressen van vóór den oorlog.

Reeds in 1888 werd Dr Snouck Hurgronje benoemd tot lid van de Koninklijke Akademie van Wetenschappen. Een andere onderscheiding, welke hem reeds op jongen leeftijd gewerd, was de benoeming tot ridder in de Orde van den Nederlandschen Leeuw, in welke Orde hij in 1898, wegens zijn arbeid ten behoeve van de pacificatie van Atjèh, werd bevorderd tot Commandeur.

Een wetenschappelijke onderscheiding was verder de uitnoodiging van „the American Comittee for Lectures on the History of Religions" tot het houden van een viertal lezingen in verschillende plaatsen in 1914/1915. In 1916 zijn deze lezingen in boekvorm uitgegeven onder den titel „Mohammedanism, Lectures on its Origin, its Religions and Political Growth, and its Present State". Omstreeks dienzelfden tijd werd Prof. Snouck een professoraat aangeboden te Cairo en nog zeer kort geleden verleende de Universiteit van de Sorbonne hem een eere-doctoraat.

Van vele geleerde genootschappen is hij eerelid; zoo o.a. van het bovengenoemde Kon. Instituut welks bestuur hij presideert, van het Kon. Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen te Weltevreden, de Société Asiatique te Parijs, de American Oriental Society te New York, de Royal

[1]) De drie groote werken werden niet opgenomen.

Asiatic Society te Londen, welke opsomming waarschijnlijk nog onvolledig is.

De tijd waarop Prof. Snouck Hurgronje als hoogleeraar zal moeten aftreden is nabij gekomen; de wet wil het eenmaal zoo, en het verlies, dat de Rijksuniversiteit te Leiden staat te wachten, is onafwendbaar. Het is niet te vergoeden ook! Door het aftreden van dezen éénen hoogleeraar komt practisch gesproken meer dan één leerstoel vacant; iemand die hem in alle opzichten zoude kunnen vervangen, die gelijk hij wetenschap en wijsheid bezit, die zóó de gave van doceeren heeft, van wiens krachtige persoonlijkheid dan bovendien nog zooveel invloed uitgaat in allerlei opzicht, behoeft niet te worden gezocht, om de eenvoudige reden dat zoo iemand er niet is.

Tot besluit van deze kleine verhandeling, welke allerminst de pretentie heeft een levensbeschrijving te zijn of recht te laten wedervaren aan de beteekenis van Dr. Snouck Hurgronje voor de wetenschap, nog een enkel woord niet over, maar tot den jubilaris van Dinsdag a.s.; dat wilt ge immers wel toestaan, Professor?

Dat in het eeuwige en onveranderlijke Raadsbesluit over U moge zijn vastgesteld, dat U een hoogen leeftijd zult bereiken — zoo ver zijt ge nu nog niet — en dat Uw oude dag gezegend zal zijn; met om en bij U die zorgzame handen en dikwijls ook die nog jonge, U zoo lieve hand, ...wa'llâhoe a'lam!

SI POLAN.

Waar komt de naam „Indonesië" vandaan?

In dit weekblad van 16 September 1926, blz. 11, vinden we, naar aanleiding van een aangehaald artikel over wijlen den beroemden reiziger en ethnoloog A. Bastian, den volgenden passus:

„Blijkbaar is het niet algemeen bekend, dat Bastian het was, die aan de eilandengroep, welke gezamenlijk den Indischen Archipel vormt, den naam Indonesië gegeven heeft. Ofschoon dit al meer dan veertig jaren geleden is (in 1884 verscheen het eerste stuk van zijn „Indonesien oder die Inseln des malayischen Archipels") en die verzamelnaam sedert dien tijd meer en meer (vooral door geleerden) werd gebruikt, ja thans vrij algemeen is, vonden we nog in dit jaar door een bekend politicus de meening verkondigd, dat de term Indonesiërs zou zijn uitgedacht door communisten, terwijl een bekwaam journalist zelfs, met zekere bijbedoeling, spreekt van een Leidsche vondst."

In de geïllustreerde Encyclopaedie van Winkler Prins (3e dr., 1908) vinden we eveneens vermeld, dat de naam *Indonesië* het eerst werd gebruikt door Bastian als benaming voor de eilanden van den Indischen of Maleischen Archipel en zelfs de Encyclopaedie van Nederlandsch-Indië (1918) verzekert hetzelfde.

Toch is die mededeeling *niet juist*. Daar de namen *Indonesië* en *Indonesiërs* tegenwoordig vaak in de literatuur worden gebruikt, schijnt het ons van voldoende belang toe, daar even op te wijzen,

De naam Indische- of Maleische Archipel had reeds oude geloofsbrieven, vóór men een geschikten naam had, om de bewoners van dat gebied aan te duiden. De term „inboorlingen van den Indischen Archipel" was te lang. Raffles stelde voor, die bevolking „Hither Polynesians" te noemen, ter onderscheiding van de stammen van den Pacific, voor wie hij den naam „Further Polynesians" voorsloeg.

Die namen vonden echter bij andere auteurs geen bijval.

G. W. Earl vond bij het zoeken van een beteren naam een richtpunt in de reeds gangbare afleiding Polynesië (v. Gr. *poly* = veel en *nèsos* = eiland, dus Veeleilandenwereld) en kwam zoo tot den volksnaam *Indoe-nesiërs*, of *Malajoe-nesiërs*. Hij gaf echter de voorkeur aan den laatsten naam, daar de eerste ook kon duiden op de Ceyloneezen en de bewoners der Malediven en Lakediven.

J. R. Logan prefereerde, blijkens een opstel in het „Journal of the Indian Archipelago and Eastern Asia" (dl. IV, 1850, p. 254), onder den titel „The ethnology of the Indian Archipelago", den term *Indonesië* (d.i. Indische-eilandenwereld) — als geografisch begrip — en de benaming *Indonesiërs* — als volksbegrip — ook omdat het Grieksche *nèsos* niet alleen in klank, maar ook in beteekenis, overeenkomt met het in den Archipel inheemsche woord *noesa* = eiland.

Het vaderschap van den naam *Indonesië* komt dus niet toe aan Bastian, maar aan James Logan, en dagteekent reeds van 1850.

KREEMER.

Gelijkstelling van Akten?

Op mijn verzoek stemde de Redactie erin toe mij nog eenige ruimte toe te staan, om het artikel van den Eerw. Frater Virgilius Vinken in het nummer van 20 Januari kort te beantwoorden. Ik stel deze welwillendheid op hoogen prijs en zal er, hoop ik, door het onderstaande geen misbruik van maken.

Ik begin met vast te stellen, dat een groot gedeelte van het bovengenoemde artikel buiten het debat kan blijven en acht het werkelijk beter, maar niet te diep in te gaan op de kantteekeningen, die de Eerw. Frater bij het mijne voegde. Wat het eerste betreft, dat de exameneischen in Suriname en op Curaçao ongeveer gelijkluidend zijn met de Nederlandsche — het papier is geduldig — heeft noch de redacteur van de rubriek Curaçao van dit blad, noch ikzelf ontkend. En evenmin, dat men tracht, de examens ongeveer als hier af te nemen, al heb ik er op gewezen, dat de samenstelling der examencommissiën onderling nogal wat verschilt.

Maar...... tusschen *trachten naar iets en erin slagen het te bereiken*, is nog wel eenig verschil. Ik houd staande, dat men er niet in *kan* slagen, de akten uit de West gelijkwaardig te maken aan de Nederlandsche, omdat men gedurende een reeks van jaren in het verledene niet over een voldoend aantal deskundigen beschikte en dat thans allerminst doet. En ook met Oost-Indië met zijn overvloed van goede onderwijsinrichtingen en zijn groot aantal, ook voor examen-doeleinden beschikbare deskundigen, vergelijke men de West nog maar liever niet. Het is ongetwijfeld jammer, dat het zoo is, maar met de Oost kan noch Suriname, noch Curaçao voorloopig op gelijke lijn gesteld worden. Dat gemis aan voldoend deskundigen maakt, dat niet *soms, maar zeer vaak* de lesgever zijn eigen leerlingen *moet* examineeren, niet alleen mondeling, maar dat hij, *als regel zelfs*, een gedeelte van het schriftelijk werk moet samenstellen.

Ten slotte — want ik mag niet te uitvoerig worden — ik heb het geen oogenblik gehad over het belang der candidaten, maar alleen over het belang van het onderwijs, dat niet gediend wordt door het uitreiken van minderwaardige akten, zij het ook dat dit noodgedwongen geschiedt. Het belang der candidaten is, een akte te verkrijgen met het oog op de financieele voordeelen, die daaraan verbonden kunnen zijn. Dit mag nooit bij hunne beoordeeling wegen; zoodra men dat ook maar in de verste verte in het oog gaat vatten, is men in de verkeerde richting.

Evenals de Eerw. Frater dit gedaan heeft, resumeer ik hieronder de conclusies, waartoe ik gekomen ben door zijn artikel en door wat een jarenlange ervaring mij omtrent examens in de West geleerd heeft. Zij zijn deze:

1. Het best ware het, dat men daar geene examens afnam, hooger dan die voor de onderwijzersakte en die dan zoo inrichtte, dat zij voldoende waarborgen geven, dat geslaagden practisch en theoretisch geschikt zijn voor het onderwijs aan landskinderen.
2. Personeel met hoogere bevoegdheden dient uit Nederland te komen en voorzien te zijn van Nederlandsche akten.
3. Tenzij de toestand in de West zeer verandert, is gelijkstelling van daar uitgereikte akten met de Nederlandsche in de eerste jaren niet te verdedigen, allerminst met terugwerkende kracht.

Nieuwer-Amstel, Januari 1927.

C. K. KESLER.

H.H. SECRETARISSEN der afdeelingen worden er nogmaals beleefdelijk aan herinnerd dat in de verschillende rubrieken van het K.W. steeds namen voorkomen van personen die in aanmerking komen om voor het lidmaatschap der Vereeniging te worden aangezocht.

Indologische Leergang van het Koloniaal Instituut.

Dezer dagen is door het Kol. Instituut te Amsterdam een geschriftje verspreid, bevattende mededeelingen in verband met de Indologische leergangen, welke tweemaal 's jaars door die instelling worden gehouden.

Overtuigd dat deze cursussen van onberekenbaar nut zijn in de eerste plaats voor hen, die in de toekomst in Indië een werkkring in de cultures hopen te vinden, willen we gaarne medewerken om aan den hoofdzakelijken inhoud van bedoeld geschriftje meer bekendheid te geven.

Bedoelde leergang kan bezocht worden door personen van verschillenden leeftijd en met uiteenloopende vooropleiding, staande het ter beoordeeling van den, met de leiding belasten, hoogleeraar-directeur der afdeeling Volkenkunde of iemand in staat geacht kan worden den leergang te volgen. In de eerste plaats is gedacht aan het bijbrengen van eenige kennis omtrent Nederlandsch-Indië aan hen, die bestemd zijn om te worden tewerkgesteld bij Indische ondernemingen van handel, landbouw en nijverheid, maar ook andere belangstellenden zullen den leergang kunnen volgen. Het is bekend, dat hoe langer hoe meer de wenschelijkheid blijkt om eenigszins onderlegd omtrent plaatselijke toestanden en verhoudingen een werkkring in de koloniën te aanvaarden. Van regeeringswege is er herhaaldelijk de nadruk op gelegd, dat de opleiding der assistenten op de ondernemingen van landbouw en nijverheid te wenschen overlaat en dat een juiste wijze van optreden tegen de Oostersche werklieden noodig maakt het bezitten van eenige kennis omtrent den aard en de zeden der arbeiders en omtrent de voorschriften der arbeidswetgeving en van het arbeidscontract. Vooral in den tegenwoordigen tijd, nu bij Inlanders en Vreemde Oosterlingen het gevoel van eigenwaarde hoe langer hoe meer ontwaakt, is het meer dan ooit wenschelijk, dat eene oordeelkundige aanraking tusschen Westerling en Oosterling plaats vindt. In het algemeen kan worden gezegd, dat het thans voor ieder, die een kolonialen werkkring bekleedt, noodzakelijk is, zoo goed mogelijk bekend te wezen met land en volk, en met de bestuursvoorschriften van de kolonie, waarin men werkzaam is.

Het is dan ook een verblijdend verschijnsel, dat de instelling van den leergang groote instemming heeft gevonden bij vele besturen der voornaamste handels- en cultuurondernemingen, die van de gereedheid hebben doen blijken om, voor een werkkring in Indië bestemde, jongelieden den Indologischen leergang te doen volgen. Van de zijde der genoemde ondernemingen is het een groot voordeel genoemd, dat een jongmensch, in Nederland voor zijn Indischen werkkring voorbereid, naar Nederlandsch-Indië vertrekt, zoodat hij daar eenigszins met land en volk vertrouwd aankomt en later gemakkelijk op den verkregen grondslag kan voortbouwen. De voor het volgen van den driemaandelijkschen leergang bestede tijd en de financieele steun, die sommige jongelieden daarvoor wellicht noodig zullen hebben, zouden in Indië ruimschoots rentegevend blijken te zijn, omdat de grondslag zou zijn gelegd voor een goede aanraking met Inlanders en Vreemde Oosterlingen.

Zij beseffen verder, dat de Indische bestuursambtenaren, vier medewerking met de Europeesche ondernemers zoo nuttig is voor de ontwikkeling van Indië's hulpbronnen, terecht kunnen verwachten, dat die ondernemers voortaan alleen zullen laten uitkomen behoorlijk voorbereide jongelieden, zoodat misverstanden en botsingen met hun vaak treurige gevolgen zooveel mogelijk worden voorkomen.

Dagelijks wordt gedurende twee lesuren onderricht gegeven, terwijl tevens de nadruk wordt gelegd op eigen studie onder leiding van het onderwijzend personeel en op het bezoeken van musea en koloniale instellingen.

Aan het einde van elken leergang wordt aan de daarvoor in aanmerking komende leerlingen door den hoogleeraar-directeur der Afdeeling Volkenkunde van het Kol. Instituut een getuigschrift uitgereikt, ten bewijze dat zij den leergang met voldoenden of wel met goeden of zeer goeden uitslag hebben gevolgd.

Het onderwijs omvat de navolgende leervakken, waarin ongeveer 26 voordrachten per leervak worden gegeven:

1. Inleiding tot de volkenkunde van den Indischen Archipel, door Prof. J. C. van Eerde en Prof. Dr. J. P. Kleiweg de Zwaan.
2. Inleiding tot de aardrijkskunde van Ned.-Indië, vooral met het oog op den grooten landbouw, het mijnwezen, den handel en het verkeer, door C. Lekkerkerker.
3. Eenige kennis van het Maleisch, door Raden S. Nimpoeno.
4. Eenige kennis van koloniaal-economische verhoudingen, door Prof. G. Gonggrijp.
5. Inleiding tot de staatsinstellingen van Ned.-Indië, vooral met het oog op de agrarische en de arbeidswetgeving, door Mr. J. Slingenberg en Mr. H. J. Bool.

Bovendien worden voordrachten gehouden over:

a. Tropische gezondheidsleer, door Prof. Dr. W. A. Schüffner en Prof. Dr. E. P. Snijders.
b. Koloniale voortbrengselen, door Prof. Dr. L. Th. le Cosquino de Bussy.
c. Zoonoodig zullen ook voordrachten over andere koloniale onderwerpen worden gehouden.

Er zal gelegenheid bestaan voor het volgen van de voordrachten over enkele der genoemde onderwerpen, doch slechts het met voldoenden, goeden of zeer goeden uitslag volgen van den volledigen leergang kan aanleiding zijn tot het verkrijgen van het hoogergenoemde getuigschrift.

De nieuwe leergang wordt geopend op Maandag 14 Maart a.s. en duurt tot 11 Juni. Men kan zich laten inschrijven ten kantore van de Afdeeling Volkenkunde van het Koninklijk Koloniaal Instituut, Linnaeusstr. 2a te Amsterdam, tegen storting van *f* 50.—. Voor het volgen van afzonderlijke leervakken wordt *f* 10.— per leervak gestort (Postgiro No. 57474).

Het boekje waaraan het bovenstaande is ontleend, wordt gaarne verstrekt op aanvrage aan het zooeven genoemd adres.

Van Week tot Week.

Dinsdag 25 tot Maandag 31 Januari.

Een Flores-film te Weenen en in Den Haag. Naar de Weensche bladen melden heeft dezer dagen in de Oostenrijksche hoofdstad de eerste opvoering plaats gehad van een *Flores*-film, gemaakt door paters-missionarissen van Steijl (Noord-Brabant).

Het bericht in eenige Holl. bladen dat deze, met zulk een schitterend succes in Weenen vertoonde film midden-Februari naar Den Haag zou komen, moet, naar men ons mededeelt, op een vergissing berusten. De „Flores-film" *is* reeds in Den Haag en zal vertoond worden in de groote zaal van 't hotel De Twee Steden: op 2 Februari voor genoodigden en van 6 tot 11 Februari geregeld iederen avond. Daarna zal ze nog op verschillende andere plaatsen der stad te zien zijn.

Suriname als nationale zaak. In een den 25 Jan. gehouden vergadering van de Christelijk-Historische Jongerengroep 's-Gravenhage, heeft Mr. H. H. A. van Glybland Oosterhoff een voordracht gehouden over „Suriname als nationale zaak".

C. de Wit †. Aneta seint dd. Batavia, 25 Jan. Overleden is de heer C. de Wit, gewestelijk secretaris van Banjoemas.[1])

Hoofd van het havenwezen op Curaçao. Ir. J. P. Escher, c.i., is ter beschikking gesteld van den gouverneur van Curaçao, om te worden benoemd tot hoofd van het haven- en loodswezen in dat gewest, ingaande 27 April a.s.

Bijzetting van het stoffelijk overschot van generaal Van Heutsz. H. M. de Koningin heeft vergunning verleend om het stoffelijk overschot van generaal J. B. van Heutsz bij aankomst te Amsterdam naar het Paleis op den Dam te doen overbrengen, ten einde van daar uit de bijzetting op de Nieuwe Oosterbegraafplaats op 9 Juni te doen plaats hebben.

De bioloog in Indië. Den 25en Jan. heeft Dr. Ph. van Harreveld een voordracht gehouden voor de Groninger Biologenclub over „De mogelijk-

[1]) De tekst der Aneta-telegrammen is ontleend aan de *N.R.Ct.*

heden voor den Bioloog in Indië." (Verslag in *N. R. Ct.* van 26 Jan., Avondbl. D).

Volksraadverkiezingen. Ten vervolge op vorige opgaven volgen hier nog eenige aan „Aneta" ontleende namen van gekozenen voor den Volksraad.

De heeren H. H. Kan, Khouw Kim An (beiden aftredend) en Yohengkam. — Voor den Pol. Econ. Bond: de heeren A. J. N. Engelenberg, Mr. H. s'Jacob, B. Roep, Dr. R. A. A. Fruin, Ch. H. M. H. Kiès en B. J. Zuyderhoff (op den hr. Kiès na allen aftredend). — Voor het Indo-Europ. Verbond: de heeren F. H. de Hoog, F. K. H. Zaalberg, J. van der Weyden (allen aftr.) en Mr. P. A. Blaauw, F. H. Zeydel en L. A. Shell. — Voor de Ver. v. Ambten. B.B.: de hr. J. W. Meyer Ranneft (oud-lid). — Voor de Ind. Kath. Partij: Dr. ir. J. Schmutzer (aftr.). — Voor den N. I. Vrijz. Bond: de hr. H. C. Kerkkamp (aftr.). — Mr. C. C. van Helsdingen (Chr. Eth. Partij) kwam 3 stemmen te kort.

Onderzoek naar het communisme. Den heer Soemitro, regent van Bandjernegara, is opgedragen een onderzoek in te stellen naar het communisme in Indië, evenals den heer E. Gobée, waarnemend adviseur voor Inlandsche zaken.

Ambtenaren op de Westkust van Sumatra. Batavia, 27 Jan. (Aneta). De Regeering besloot tot herplaatsing op de Westkust over te gaan van B.B.-ambtenaren, die vroeger aldaar gediend hebben.

De Landvoogd naar Padang. Den 28en Jan. is de gouverneur-generaal van Tandjong-Priok vertrokken om het reeds eerder aangekondigd bezoek te brengen aan Sumatra's Westkust.

Universitaire examens. Leiden. Economisch cand. examen Indologie de hh. M. Hins en F. R. O. Steller. — Doctoraal ex. Indisch recht de hh. C. C. de Rooy en Mr. H. R. Hijmans.

Utrecht. Doctoraal-ex. Indisch recht de hh. Mr. J. H. Kok en Mr. R. A. W. J. Jonkers.

De medische Hoogeschool te Batavia. Aneta bericht dat Dr. J. Boerema, directeur van het Kon. Magn. en Meteorol. Observatorium te Batavia, den 9en Febr. naar Nederland vertrekt om besprekingen met Prof. Boeke te houden over de inrichting van het onderwijs aan de op te richten medische hoogeschool. Genoemde directeur zou bestemd zijn om op te treden als hoogleeraar in de physica aan die School.

Versterking der weermacht in Indië. Op verzoek van de Indische Regeering vertrekt in Februari een contingent mariniers naar Ned.-Indië ter versterking van de daar aanwezige macht.

Concubinaat in de Indische kazernes. Op desbetreffende vragen van het Tweede Kamerlid Deckers heeft de Minister van Koloniën, Dr. Koningsberger, o.m. geantwoord dat hij ten volle bereid is er toe mede te werken dat het concubinaat in de Indische kazernes zoo spoedig mogelijk zal worden afgeschaft.

G. Ripping †. Te Hilversum is, in den ouderdom van 67 jaar, overleden de heer G. Ripping, gep. officier van het Indische leger, oud-burgemeester van Maassluis en Alkmaar. De overledene was officier in de orde van Oranje-Nassau.

Met pensioen. De kolonel der inf. A. H. Treu, hoofd der 1e afd. van het Dep. van Oorlog in Oost-Indië, zal 2 Mei den dienst met pensioen verlaten.

Bevorderd. De kapitein der inf. J. Troostwijk, van het O.-I. leger en gedetacheerd bij de koloniale reserve te Nijmegen, is bevorderd tot majoor. — De kapitein der inf. van het O.-I. leger J. L. Ravenek, gedetacheerd bij de Kon. militaire academie te Breda, is bevorderd tot majoor. — De majoor van den gener. staf bij het O.-I. leger D. Q. C. F. de Jonge van der Halen, gedetacheerd hier te lande als adjudant van de Koningin, is bevorderd tot luitenant-kolonel.

Voorzitter Indische Luchtvaartvereeniging. In plaats van wijlen den heer W. Muurling is opgetreden als voorzitter van de Indische Luchtvaartvereeniging te Weltevreden, de heer N. van Zalinge, president-directeur der Kon. Paketvaart-Mij.

Vliegongeval. Bandoeng, 29 Jan. (Aneta). De 2e luitenant der infanterie, als leerling-vlieger gedetacheerd bij de luchtvaartafdeeling, J. Stale-

man, is bij het examenvliegen op Kalidjati bij het nemen van een bocht gevallen. Hij kreeg een kaakfractuur en werd met een hospitaal-vliegtuig naar Tjimahi vervoerd. Zijn toestand baart geen zorg.

Predikanten voor Indië. Het *Alg. Handelsblad* deelt mede dat door de Commissie v. d. Protest. Kerken in N.-I. de navolgende predikanten zijn afgevaardigd voor den dienst in Ned.-Indië: Ds. Th. J. H. Steenbeek, ds. J. L. Brinkerink, ds. H. Sterringa en de hr. F. E. T. Kelling, candidaat tot den H. Dienst.

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt

Prijsvraag voor een Medaille, uitgeschreven door den Nederl.-Ind. Kunstkring te Batavia.

Daar onder de lezers van *Het Koloniaal Weekblad* wellicht ook Westersche en Oostersche kunstenaars zullen zijn, die zich aan de oplossing dezer prijsvraag willen wijden, vinde ondervolgende oproep hier een plaats:

De „Nederl.-Indische Kunstkring" te Batavia heeft op verzoek en namens de „Koningin Wilhelmina Jubileum Stichting" te Batavia een prijsvraag uitgeschreven voor een medaille, bestemd om eens in de vijf jaren te worden uitgereikt aan een onderzoeker, die zich in de afgeloopen periode van vijf jaar uitnemende verdiensten heeft verworven op het gebied van de tropische ziekten, in Ned. Oost-Indië voorkomende. Uitgeloofd worden drie prijzen, resp. van *f* 350, *f* 200 en *f* 100.

De jury bestaat uit de heeren: *P. A. J. Moojen*, eere-voorzitter van den „Bond van Ned.-Indische Kunstkringen"; *dr. M. R. Brinkgreve*, bestuurslid van de „Vereeniging voor Penningkunst"; *W. F. Gouwe*, directeur van het „Instituut voor Sier- en Nijverheidskunst"; *F. E. Jeltsema*, beeldhouwer en prof. *G. J. W. Koolemans Beynen*, hoogleeraar aan de universiteit te Leiden.

Aan de prijsvraag kunnen alle ingezetenen van Nederland en Ned. Oost-Indië deelnemen. Inzendingen in Nederland worden ingewacht uiterlijk op 1 April 1927, aan het Instituut voor Sier- en Nijverheidskunst te 's-Gravenhage, Zwarteweg 64, waar volledig program op aanvrage te verkrijgen is.

Balische Kunst.

Voor de leden en genoodigden van het „Nederlandsch Indonesisch Verbond van Jongeren Organisaties", dat iederen Dinsdagavond zijne leerzame en genoeglijk gezellige bijeenkomsten houdt in eenige localen van *Hotel de Twee Steden*, op het Buitenhof te 's-Gravenhage, hield op 25 dezer de schrijver van het onlangs hier besproken standaardwerk over Bali, de heer P. A. J. Moojen, onder zeer groote belangstelling, een lezing over

„De wederopbouw van Balische monumenten in verband met de waarde van het behoud van een eigen cultuur voor de ontwikkeling der Indonesische volken."

Spreker betoogde, op enthousiaste wijze, dat samenwerking tusschen het Oosten en het Westen langs cultureelen weg zou leiden tot meer onderlinge waardeering. Een samengaan op den grondslag van erkenning en eerbiediging van elkaars cultuur zou wellicht eenmaal kunnen leiden tot synthese.

Na te hebben gewezen op het reeds sedert een kwart eeuw werken in deze richting, in Nederland van de „Vereeniging Oost en West", in het bijzonder van het door haar opgerichte „Boeatan", in Indië door de Congressen en Kunsttentoonstellingen van het „Java-Instituut" en de „Kunstkringen" van en thans hier op zoo sympathieke wijze van het „Nederlandsch-Indonesisch Verbond van Jongeren Organisaties", wees spreker op de groote waarde van het bestudeeren der oude kunsten, zeden en gewoonten voor de artistieke ontwikkeling der toekomstige maatschappij. Een ontkenning van het geloof aan een zoodanige ontwikkeling noemde spreker hoovaardig en z.i. zou dan ook, bij eene juiste leiding van overheidswege, de eeuwentrotseerende Indonesische kunst een schat van hooge geestelijke waarde kunnen zijn voor de toekomst van het volk.

Aan de hand van schitterende lichtbeelden en foto"s van dorpswoningen uit de Bataklanden, de Padangsche Bovenlanden en Java, toonde spreker aan, dat de leiding helaas meestal niet juist was

gegeven. In dit verband vroeg hij: „Wat zal er nu worden gedaan, na de groote ramp, welke de Padangsche Bovenlanden heeft geteisterd, om het fraaie Adathuis tegen verdere vernietiging en algeheele verdwijning te behoeden?"

Na een korte pauze lichtte spreker, bij een reeks prachtbeelden van Bali, toe hoe daar de herstellingswerken aan de tempels, vorstenverblijven en woningen geschiedde, hoe er gewaakt is geworden tegen verkeerde invloeden van buiten en hoe Bali's eigen kunstenaars weer volijverig arbeidden aan de herstellingen der heilige tempels, naar eigen geest en opvatting, totdat ook daar de „bezuiniging" een einde maakte aan de goed-begrepen Regeeringsbemoeienis en nu met de hervatting er van op betere tijden moet worden gewacht.

Het deed goed te hooren met hoeveel warmte de heer Moojen, aan wien door den Gouverneur-Generaal van Limburg Stirum de leiding dier herstellingswerken was opgedragen, de kunde en toewijding prees, zoowel van zijn te vroeg gestorven Javaanschen medewerker uit het Pakoe Alamsche huis, als van den genialen Balischen Kunst-ontwerper *Mahdi Goesti Gedé.*

„Hopen wij", aldus eindigde spreker zijn interessante rede, „dat betere tijden zeer spoedig mogen aanbreken, opdat het cultureel bezit van Bali tot zijn eigen en ons aller geestelijken rijkdom voor verval moge worden behoed."

Hieraan voegen wij den wensch toe, dat dan ook personen, als de heer Moojen, die met raad en daad ter plaatse bewezen hebben voor hun zeer moeilijke, maar niet minder dankbare taak volkomen berekend te zijn, in de gelegenheid worden gesteld zich met hart en ziel er aan te wijden.

In verband met hetgeen de heer Moojen, uit persoonlijke ervaring en uit liefde voor de hoogstaande Balineesche kunst, met zooveel klem betoogde, kunnen wij niet nalaten hier in 't kort weer te geven wat ons onlangs, van gezaghebbende zijde, omtrent datzelfde schoone land en volk ter oore kwam: „Het is mij op Bali hoe langer hoe meer duidelijk geworden, dat het daarheen geleide toerisme, met de gevolgen daarvan een ontstellende kunstdegradatie ten gevolge heeft en zoo doende steeds meer zal hebben. Bali is steeds meer op weg een tweede Marken te worden en als 't kon, zou men van heel Bali een poppenkast en van de Baliërs marionetten maken, waar èn het Europeesch Bestuur, èn de Regenten èn de hoogste Hoofden aan de touwtjes trokken. Men zou zoo gaarne met Bali wat veel reclame voor het Indische tourisme maken, indien het Bestuur èn de Baliërs zich in den dienst daarvan stelden, ten faveure van stoomvaartmaatschappijen, hotels, autoverhuurderijen, kunsthandelaars en verzamelaars.

Dat Bali een dankbaar veld was en is voor kunstenaars, *echte* bewonderaars en beoefenaars, niemand, die het betreurt, ook al had de schare van Bali-bezoekers met ontwikkeling en beschaving, met fijn penseel en welversneden pen — en dat zijn de beste der touristen — toch ook indirect het nadeel, dat heel de wereld, in al haar nuanceeringen, zich op Bali heeft geworpen, als de Amerikanen op Marken en dat de Baliër omgekeerd ook daarop is gaan reageeren, evenals de Marker dat gedaan heeft op de Amerikaansche nieuwsgierigheid en het bezit van „echte" Marker-curiosa.

Met name wordt er thans op Bali zóó geknoeid met weefsels en zilverwerk, dat men nauwelijks meer mag verwachten, dat er kleurhoudende kaïns, goed weefwerk, kunstvolle *zilveren* voorwerpen te koop worden geboden.

Het is mij gebleken, dat met een paar ovale z.g. zilveren schaaltjes, van het bekende formaat, zulk een brutaal bedrog is gepleegd (ze waren n.l. grootendeels van koper), dat de instelling van een keuring op dergelijke kunstvoorwerpen gebiedend noodig wordt.

De eenige manier om tegenwoordig nog goed en betrouwbaar Bali-werk machtig te worden, is het door een betrouwbaar werker zelf te doen maken en dit is zelfs ter plaatse niet zoo gemakkelijk.

Zooals bekend is, heeft *Fatima* — de prinses, die volgens het legendarische (onwaar gebleken) verhaal uit het Zuiden van het eiland zou zijn gevlucht van den brandstapel, waarop zij voor de ziel van een afgestorven vorst anders zou zijn geofferd — overal in het Boelelengsche verschillende menschen, die voor haar weven en smeden. Maar ik weet, dat zij zoo vlug en vluchtig mogelijk tegen goedkoope prijzen allerlei aan haar afleveren, dat zij dan met veel winst van de hand doet aan toeristen op de booten der K. P. M., waar zij de eenige toegelaten verkoopster was en waarschijnlijk nog is. Om het hoofd dezer Fatima is zoo'n aureool van aantrekkelijke interesse gesponnen en er is voor deze nobele martelares van Balische, oudtijdsche wreedheden zoo'n prachtreclame gemaakt, dat de zucht om een Bali-curiosum te bemachtigen alleen door háár ten volle kan worden bevredigd en dat, zooal niet aan boord, dan toch in háár huis aan den wal, waar de ongehuwde dochter medeverkoopster is, alleen de ware Balische „kunstvoorwerpen", waarop men zichzelf en zijn vrienden en familie zal vergasten, verkrijgbaar zijn. En dan kan 't ook duidelijk zijn, dat al die voorliefde voor de monopolie-bezitster weinig bevorderlijk kan zijn aan de soliditeit, aan de kunstwaarde en aan de billijkheid in prijs van haar koopwaar. Mogelijk, dat zij tweeërlei koopwaar er op nahoudt, en wel zorg draagt, dat die welke zij naar tentoonstellingen zendt, de goede is, doch die handelwijs veroordeelt dan mede haar betrouwbaarheid."

Wij geven deze oordeelvellingen van iemand, die 't weten kan, hier weer, niet alleen als mogelijk nuttige waarschuwing voor toekomstige Bali-bezoekers, maar vooral ook als bedroevende blik op de reeds ingetreden verwording der vroeger in alle opzichten zoo hoogstaande, inheemsche kunstuitingen.

Is het niet de taak van het Nederlandsche gouvernement, dat thans de plaats der vroegere landsgrooten inneemt, hieraan zoo spoedig mogelijk, op de doeltreffendste wijze, paal en perk te stellen?

Het verplichtend stellen van een keur op de te verkoopen kunstnijverheid door een beoordeelingscomité, bestaande uit Balineesche kunstenaars en enkele deskundige Europeanen, zou zeker heilzaam kunnen werken en stellig niet alleen door de koopers, maar ook door de bevolking zelve, als blijk van belangstelling in haar arbeid ten zeerste worden gewaardeerd en op den duur een kunstbevorderlijke uitwerking hebben.

Bij ons bezoek aan Bali, ongeveer twee jaar geleden, toen wij ook ten huize van Fatima haar koopwaar bezichtigden, kregen wij niet zoozeer den indruk, dat zij onbetrouwbaar zou zijn. Wèl zagen wij verschillende stukken van meer en mindere kunstwaarde. Maar dat is toch in iedere zaak 't geval. Zoodra zij merkte, dat wij, met verstand van zaken, juist belang stelden in het allerbeste, kwam zij ook alleen met goede werkstukken aandragen en het spreekt wel van zelf, dat deze niet de goedkoopste waren.

Ook in „Boeatan" vernamen wij, dat men daar tevreden is over haar leveranties. Alle zilverwerk moet, vóór den verkoop, hier geijkt worden.

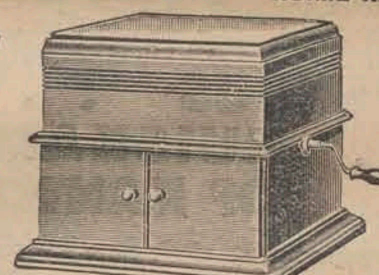
Tot het zenden van goederen in consignatie bleek zij echter niet genegen te zijn, aangezien zij ten deze door Europeanen (met namen genoemd) op schandelijke wijze bedrogen is geworden. Is dit niet een voor Westerlingen diep beschamend feit?

Persoverzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Het Verre Oosten.

Zooals de heer Zentgraaff in het „Soer. Hbl." van14 en 15 Dec. onder den titel: „De toestand in China", duidelijk heeft uiteengezet, hebben de gebeurtenissen in China een algemeen-Aziatische beteekenis en staat dit land op het punt een machtige infectiehaard van Bolsjevistische ideeën te worden. Dit is te gevaarlijker, waar dweepzieke volkeren in *Engelsch-* en *Ned.-Indië* als het ware gereed zijn die gevaarlijke leer met vreugde te omhelzen. Niet alleen China, doch geheel Azië is aan het ontwaken. Voorloopig is en blijft in het Oosten het groote probleem China. Men kan met de pogingen der Cantonneezen, om hun idealen te verwezenlijken, instemmen, mits deze gaan langs den weg van evolutie en zij daarin geen andere volkeren noodeloos betrekken. Gezien het gedrag van een Karakhan, zoomede de in Mandsjoerije gevolgde Russische politiek ten opzichte van den Oosterspoorweg, die Rusland een uitweg moet geven naar den Pacific, die niet in overeenstemming te brengen zijn met de grondslagen van de Bolsjevistische leer, is Rusland een slechte vriend en raadsman voor China. Indien de Chineezen Rusland van zich weten af te schudden, zal het hun aan sympathie en medewerking van andere volkeren niet ontbreken. Europa zal goed doen ten spoedigst de indertijd verkregen „rechten" los te laten, zelfs

BRIEVEN en stukken, de afdeeling Advertenties betreffende, uitsluitend te adresseeren: Administratie Koloniaal Weekblad, Nobelstraat 20, Den Haag. Dus NIET enkel Drukkerij Ten Hagen.

ten koste van financieele verliezen. Als de in December geopende *Internationale Pacific Gezondheids-Conferentie* te *Melbourne* „in geheime vergadering" kan bijdragen tot oplossing van dit „kanker"-probleem, zal zij er een mooi doel mede hebben gediend. (*Soer. Hbl.* 18 Dec. „De Week", *v. L.*)

De *Java-Bode* (22 Dec.) publiceert belangwekkende bijzonderheden uit het rapport van de internationale commissie tot bestudeering van de mogelijkheid en wenschelijkheid van de afschaffing van *„De extra-territorialiteit in China"*. De Nederlandsche vertegenwoordiging heeft uiterst nuttig werk gedaan en een buitengewoon belangrijk aandeel in de samenstellingvan het voortreffelijk gedocumenteerd rapport gehad. De Nederlandsche vertegenwoordiging heeft daarbij mogen steunen op een zeker vertrouwen bij de Chineesche rechtsgeleerden. De geboden hulp is gewaardeerd naar de tradities van ons land: die van een hooggestemd rechtsgevoel en van internationale rechtvaardigheid. De *J. B.* constateert dat de geest van 's-Gravenhage dit voor het Verre Oosten zoo uiterst belangrijk werk beheerscht.

Het *Bat. Nwsbl.* (24 en 27 Dec.) schetst den toestand in *„Azië"*.

Voorlichting omtrent Ned.-Indië.

De *Java-Bode* (27 Dec.) heeft met vreugde de mededeeling van den minister van Koloniën begroet, dat de regeering thans *de voorlichting van de buitenlandsche pers omtrent Ned.-Indië* zal ter hand nemen. De noodzaak is inderdaad wel sterk gebleken. De berichten omtrent de relletjes op Java boden een prachtige gelegenheid tot verwarde en verwarrende berichten, nog expresselijk door de communisten verdraaid en vergroot. Het verheugt de *J.B.* ten slotte een uitstekend artikel over den opstand te kunnen signaleeren in de *„Frankfurter Zeitung"*. Het stuk, dat blijkbaar van een Holl. correspondent afkomstig is, draagt tot titel: „Het signaal staat op gevaar". De slotpassage luidt als volgt: „....Het is een misstand, dien men in elke kolonie aantreft, dat de Europeaan niet van plan is er zijn levensdagen te slijten. Hij vergroeit niet met het land en dat blijft hem steeds door den Inlander verweten. Het tegenargument, dat de massa van het volk onder Europeesch bestuur in veel minder mate aan willekeur bloot staat dan destijds onder de eigen vorsten, verliest meer van zijn kracht naarmate de Inlander zich meer bewust raakt van de mogelijkheid tot ontwikkeling van eigen krachten. Slechts met grooten tact zal het op den duur mogelijk zijn de niet te vermijden tegenstelling bruin-blank zonder geweldddadigheden te doen verscherpen..."

Van Duitsche zijde deelde men het *Bat. Nwsbl.* (22 Dec.) mede, dat uit handelskringen te Batavia reeds protesten tegen het geschrijf van de *„Voss. Ztg."* zijn gezonden. De verontwaardiging onder de overwegende meerderheid der Duitschers in Indië is niet geringer dan die van het „Bat. Nwsbl."

Rondom de onlusten op Java.

De *Deli Crt.* (31 Dec.) ontleent aan het *„Soer. Hbld."* een opmerkelijke beschouwing, geschrenaar aanleiding van de troebelen op Java, doch nauw verband houdende met *de mentaliteit der Inlandsche volken in Ned.-Indië.* Na te hebben uiteengezet van hoeveel belang in Indië is een krachtige, van initiatief getuigende, op iederen Inlander indrukmakende houding, zet de schrijver uiteen hoeveel respect de Inlander in het algemeen heeft voor persoonlijken moed. Met tal van voorbeelden kan dit worden bewezen. Schr. zegt *o.m.*: Wij zijn in onze overzeesche gewesten of wij zijn er niet! Niets is gevaarlijker dan dat de bevolking daar meent te doen te hebben met zwakkelingen, met een onbegrepen en ongewaardeerde hyper-ethiek, met steeds aarzelende landsdienaren. Willen wij ons uit de koloniën niet terugtrekken, dan blijven wij geroepen om het groote en nobele deel der bevolking naar behooren te beschermen. De Oosterling heeft aangeboren behoefte tot vereering. In zijn hart, dat een natuurlijke goedheid heeft, haat hij den Westerling niet. Hij ziet zelfs gaarne tegen hem op. Maar dan moet men dat respect ook op de eene of andere wijze verdienen en weten te behouden. Met vleiende of overdreven-vriendelijke woorden komt gij niet ver bij hem. Want die wantrouwt hij! Zoo spreekt immers een meerdere niet. Evenmin imponeert ge hem door grofheden. In gedachte wijst hij die naar de achterbuurt terug, waaruit hij nu vermoeden gaat dat gij gekomen zijt. Zijt ge onkiesch of kwetsend in uw betoog, dan jeukt hem de hand om zijn kris te trekken. Spreekt ge echter tot hem in flinke, mannelijke taal, dan zal hij gaarne naar u luisteren en u als het moest, op de moeilijkste excursies gewillig volgen. Wees er van verzekerd, dat hij u goed waarneemt, al staat hij daar droomerig voor u of al beweegt hij zich met half geloken oogen om u heen! Er zullen thans natuurlijk allerlei middelen worden bedacht om het kwaad in Indië te keeren en vooral om het binnensluipend communisme, dat men aanvankelijk maar liet begaan, den kop in te drukken. Van zeer ingrijpenden aard is de quaestie, waarop het *„Hbld."* doelde: het geestelijk vacuum bij de door ons gebrachte ontwikkeling, die zich hoofdzakelijk bepaalt tot een verstandelijke, terwijl de zending door haar aard de associatie-gedachte veel dieper opvat. Niemand zal ontkennen, dat de toepassing van het schoone beginsel uitgedrukt in de bekende woorden: „Ik ben niet gekomen om gediend te worden, maar om te dienen" ook in de sociale en staatkundige politiek tot het allerbeste behoort. Daarover zou heel wat te zeggen zijn. En ieder, die naar Indië gaat, moest feitelijk dit beginsel eerst tot het zijne zien te maken. Maar voorshands is het nog zoo ver niet. Niet iedereen, die de reis maakt naar de Overzeesche gewesten, is een *Kruyt*, een *Adriani*, een pastoor *Vertenten*, een *Henri Ford*. Toch is dit schoone beginsel in onze koloniën reeds lang in toepassing en wordt daar op vele stille wegen een soort van dienen gevonden, geheel in overeenstemming met dit allerschoonst beginsel. Maar uit den aard der zaak werkt het proces langzaam. In de gegeven omstandigheden daarvan oogenblikkelijk heil te verwachten, gaat niet. Voor het oogenblik moet het in schijn zoo hard klinkende woord gelden: Houd je kruit droog! Daarvan hangt niet alleen het behoud onzer koloniën af, maar ook het welvaren van het allergrootste, het goedgezinde deel der bevolking. Voorts mag niet voorbijgezien worden, dat ook in de richting naar het hierboven bedoelde verhoeven doel vaak wegen worden bewandeld en middelen toegepast, die veeleer een uitwerking hadden, tegengesteld aan deze associatie-gedachte. Ook daarover zou veel te zeggen zijn. *Voor het heden hebben wij allereerst behoefte aan een krachtig, beleidvol bestuur.* Ook dit leidt tot de zoozeer gewenschte, groote associatie. Want de goedgezinde elementen, die verreweg de meerderheid vormen, worden er door gesteund. Zij hebben geen trouw gezworen aan de zwakheid, maar aan de kracht. Zij hebben alleen eerbied voor en verknochtheid aan een gouvernement, dat niet alleen hun heil beoogt, maar dat ook door rechtvaardig beleid, door onbekrompen opvatting en door een krachtige hand, de waarborgen weet te geven van een kalm en rustig bestaan.

Wij vestigen de aandacht op het *Soer. Hbl.* (22 en 23 Dec. „Het georganiseerd communisme in Indië"; 21 Dec. 3de bl. „Overzicht"; 22 Dec. 3de bl. „De beroeringen in West-Bantam"), de *Deli Crt.* (28 Dec. „De rotanstraf en de doodstraf"), het *Bat. Nwsbl.* (22 en 23 Dec. „Het interneeringskamp aan de Boven-Digoel") en *De Sum. Post* ([illegible] Dec. „De ongeregeldheden op Java en de derde Internationale", Br. uit Genève).

De slingerproeven.

Dr. ir. Vening Meinesz hield te *Soerabaja* voor de leden van Kring IV van het *Kon. Instituut van Ingenieurs* een lezing over het doel en de resultaten van de waarnemingen, door hem op den K [illegible] verricht *(Ind. Crt.)*. Het officieel verslag van zijn bevindingen zal later worden neergelegd in een groot werk, dat zal worden uitgegeven door de Rijkscommissie voor de graadmeting. Het doel der waarnemingen was tweeledig: middels slingerproeven werden opnamen gedaan ter bepaling van de zwaartekracht op verschillende punten [illegible] aardoppervlakte, terwijl voorts onderzoekingen werden ingesteld aangaande den geo-physischen toestand der aarde. *De slinger-waarnemingen hadden ten doel na te gaan of de aarde bij den equator, cirkel- dan wel ellipsvormig was.* Hoewel de theorieën aangaven dat het eerste het geval was, gaven de waarnemingen, in verschillende werelddeelen, gedurende de laatste tientallen jaren gedaan, aanleiding aan te nemen, dat de evenaarslijn ellipsvormig was. De proeven om uit te maken welke van de beide mogelijkheden de juiste was, werden zeer bemoeilijkt door het voorkomen van groote watervlakten tusschen de vijf continenten. Sinds spreker zelf een methode uitvond om op een

schip, als dit slechts weinig schommelde, slingerproeven te verrichten, was de oplossing van het probleem een heel eind nader gebracht. Toch waren de gewone mailschepen niet voor het verrichten van waarnemingen geschikt, en het was daarom dat de heer Meinesz in 1923 vergunning kreeg om met de K 2 langs de gewone route naar Indië te reizen. De onderzeeër dook op gezette tijden enige meters onder water, en wanneer hij dan geheel tot rust gekomen was, hadden de waarnemingen plaats. De proeven, op dezen onderzeeër genomen, waren uiteraard niet voldoende in aantal om daarop conclusies te kunnen trekken. En het was daarom dat de Nederlandsche regeering er in toestemde den K 13 via Amerika, dus den anderen kant om, naar Indië te laten reizen om de waarnemingen te doen completeeren. Dit is thans geschied, en den 27en Mei 1926 uit Nederland vertrokken, was men den 13en December in Indië gearriveerd. In totaal was de K 13 honderd en elf maal ondergedompeld om de proefnemingen te verrichten, en aan de hand van zijn waarnemingen heeft dr. Meinesz kunnen constateeren, dat er *van een ellipsvorm van den equator of zelfs van eenige afplatting geen sprake* was. Wat betreft het tweede doel van zijn wetenschappelijke onderzoeken — hierover gaf spreker interessante bijzonderheden. Aan het eind van zijn belangwekkende voordracht bracht spreker nog hulde aan de Rijkscommissie voor de graadmeting, in het bijzonder aan haar voorzitter, *prof. Muller*, aan *dr. De Groot* voor zijn medewerking op radiografisch gebied, aan den heer *Bosscha* voor zijn geldelijken steun en aan dr. *Voûte* van de Sterrenwacht te Lembang voor de astronomische contrôle der tijdseinen. Ook aan de Marine in het algemeen en aan de officieren en bemanning van den K 13, die hem met alles behulpzaam waren, betuigde dr. Meinesz zijn hulde en diep gevoelde erkentelijkheid.

De Indische jeugdgevangenis.

Pas omstreeks 1920 kregen Europeesche landen hun jeugdgevangenissen. Ned.-Indië blijkt dus niet zoo heel ver achteraan te komen, als er in 1923 de eerste steen gelegd werd voor *de jeugdgevangenis Tanah Tinggi* nabij Tangerang, die begin December 1926 in gebruik is genomen. De red. te Batavia van het *Soer Hbl.* (20 Dec. 3de bl.) bracht er een bezoek aan. Deze inrichting, die als een eerste belangrijke maatregel in een reeks van hervormingen van het Indische strafstelsel is te beschouwen, kwam tot stand tijdens de „zoo streng doorgevoerde bezuinigingspolitiek" van 1922—1925. Het plan der oprichting is gegroeid uit de in de practijk gevoelde behoefte om de jongere veroordeelden te onttrekken aan den slechten invloed van de oudere misdadigers en hen te onderwerpen aan een meer op hun verbetering gericht régime dan in de groote en kleine Indische strafinrichtingen mogelijk is. Het is niet geworden een klakkelooze overplanting van de Westersche inrichtingen op dit gebied, maar een practische aanpassing aan Indische klimatologische en andere eischen, in Indië te stellen. Onder de 396 jeugdige gevangenen van Tanah Tinggi schuilen er meer dan tien met straffen van 15 tot 20 jaar. De buitenstaander verwarre deze jeugdgevangenis niet met de *opvoedingsgestichten*. In de nabijheid van de nieuwe jeugdgevangenis staat zoo'n opvoedingsgesticht. *Malang, Ngawi* en *Semarang* bezitten er ook, waar de „ter beschikking van de regeering gestelde pupillen" een strenge scholing doorloopen. De jeugdgevangenis herbergt de tot meer dan zes maanden veroordeelde mannelijke, niet-Europeesche jeugdige *misdadigers*. Te *Pamekasan* (Madoera) en *Ambarawa* komen weldra in reeds bestaande gebouwen de twee volgende jeugdgevangenissen. Schrijver zag de jeugdige gevangenen in de smederij en in de leslokalen. De eerste Indische jeugdgevangenis is een paedagogisch werk, dat, bij de scherpe selectie van de aan de inrichting verbonden ambtenaren, van groote beteekenis zal zijn.

II. UIT DE INLANDSCHE PERS.

Een en ander in verband met de jongste onlusten op Java.

I.

In de „Perniagaän" van 20 November 1926 wordt gewezen op het feit, dat in de gemeenteraadszitting te Batavia van den 17en dier maand de heer Thamrin de gelegenheid heeft aangegrepen om — onder meer — het geldelijk beheer der gemeente te bespreken en wel meer in het bijzonder dat van het marktwezen, het rooiwezen in de kampoengs en dat van de waterleiding ter plaatse, welke regelingen het volk zeer hebben ontstemd en zelfs de goedgezinden doen neigen te luisteren naar het zoet gefluit der extremisten.

De heer Thamrin deed hetzelfde in het jaar 1924, doch dit heeft tot geen verbeteringen geleid.

In de bovengemelde raadszitting heeft de heer Thamrin werkelijk gewezen op wonde plekken, welke reeds te voren jaarlijks ook door de „Perniagaän" werden blootgelegd en waarin critiek werd uitgeoefend op tal van bestuursverordeningen der gemeente, welke den kleinen man bezwaarden en op de ruwe ontstemmende wijze waarop die regelingen werden toegepast.

Vooral de bouw- en woningverordening en die op het marktwezen gaven aan de menigte groote moeilijkheden in hun dagelijksch levensbestaan, terwijl de wijze van toepassing in de praktijk van dien aard was, dat de geduldigste mensch zijn geduld moest verliezen en naar welke verandering ook snakte.

Men behoeft, onder die omstandigheden, er zich niet over te verbazen, dat de extremist met zijn tactvol woord succes heeft bij het daarvoor ontvankelijk gemoed van den kleinen man.

Die critiek van de „Perniagaän" had niet de bedoeling verwijten te richten, doch wel om de autoriteiten te waarschuwen voor de gebrekkige regelingen en te trachten daarin, zoo mogelijk, veranderingen ten goede te brengen en het moeilijk levensbestaan van het volk te verlichten.

Het „Nieuws van den Dag" te Batavia, dat blijkbaar niet bijzonder ingenomen is met den heer Thamrin, die thans wethouder is, denkt daarover blijkbaar anders en heeft in dat dagblad van de Kali besar verklaard, dat diens voorstelling van zaken niet alleen niet juist is, doch dat zij zóódanig opruiend is, dat hij een gevaar oplevert voor de rust.

Eene goed bedoelde aanwijzing wordt dus als eene opruiing beschouwd, doch, als hier al van opruiing sprake is, dan komt die toch zeker niet uit den mond van den heer Thamrin, doch wel uit de redactiepen van het „Nieuws van den Dag."

Ten einde die inlichtingen van den heer Thamrin te ontzenuwen, wijst dit blad op de omstandigheid, dat het rooiwezenreglement toch door landgenooten wordt uitgevoerd en die bewering is juist, hoewel misschien spottenderwijze voorgebracht, want als de bevolking last heeft van het rooiwezen, dan is het resultaat voor haar hetzelfde of dit geschiedt door landgenooten of door anderen.

Bovendien is het inheemsch personeel, bestaande uit mandoers, mantri's, onder-opzichters, geldinners, marktmeesters, enz., ondergeschikt aan Europeesche administrateurs, directeurs, controleurs enz., wier bevelen zij hebben op te volgen.

Wanneer eene woning, krachtens het rooiwezenreglement, verwijderd wordt, dan is dat op bevel van den Europeeschen chef, die, gewoonlijk op zijn bureau zittende, zich aan de gevaren, welke zich in de praktijk bij de uitvoering van zulk een maatregel voordoen, kan onttrekken.

Hetzelfde geldt ook bij den koopman, die wegens te zware heffingen bij het marktwezen, zijne koopwaar buiten de markt te koop aanbiedt en door den belastinggaarder wordt aangesproken.

De administrateur van het marktwezen, die de opdracht daartoe heeft gegeven, weet niet altijd te overzien de gevolgen waartoe zulk een bevel ten slotte aanleiding kan geven en kan, als hij terzake wordt aangesproken, gemakkelijk het gegeven bevel ontkennen.

Toen de hoofdcommissaris van politie aan een gemeente-ambtenaar vroeg, krachtens welke beschikking hij met hulp van een politieagent visschers kon dwingen hunne visch te brengen in het verkooplokaal van de gemeente, kreeg hij ten antwoord, dat dit geschiedde op last van zijn chef.

Toen deze laatste werd ondervraagd, ontkende hij dit ten stelligste.

Wanneer de gemeente-ambtenaren in het gedrang komen, spelen zij dikwijls de rol van August den domme.

(*Wordt vervolgd.*)

Aan de Leden van „Oost en West"

Het bestaan van het „Koloniaal Weekblad" is, dit behoeft geen betoog, een levensbehoefte voor Uw vereeniging.

Op twee manieren kunt U het orgaan steunen:

1°. door de adverteerders, die Uw weekblad helpen financieren, met Uw inkoopen te bevoordeelen en daarbij den naam van het blad te vermelden,

2°. door Uw leveranciers aan te sporen in Uw orgaan te adverteeren, of door onzen reiziger bij Uw leveranciers een introductie te verschaffen.

Mogen wij op Uw medewerking in deze rekenen?

DE UITGEEFSTER.

III. UIT DE CHINEESCHE PERS.

Wat moet de Indische Regeering ernstig onderzoeken?

I.

Onder dit hoofd begint de medewerker van de „Perniagaän", die zich Tj. K. teekent, in het nummer van dat nieuwsblad van 8 Juni 1926 op te merken, dat de Gouverneur-Generaal van Ned.-Indië tijdens de opening van de Volksraadzitting op 15 Mei te voren, onder meer verklaarde, dat de commissie, die in opdracht had verslag uit te brengen over den tegenwoordigen economischen toestand van de inheemsche bevolking, haar rapport had ingediend en dat daaruit bleek, dat die economische toestand niet slecht was te noemen.

De commissie was van meening, dat die toestand de ontwikkeling van vóór den Europeeschen oorlog had bereikt.

De schrijver denkt er niet aan te beweren dat het ingediende rapport foutief of met de waarheid in strijd is.

Het is zeer wel mogelijk dat in werkelijkheid de prijzen van eenige artikelen na den oorlog belangrijk zijn gedaald, doch dan zijn zij toch nog ver af van de prijzen, welke vóór het uitbreken van den oorlog bestonden.

Ook is het mogelijk dat de commissie bij haar onderzoek inlichtingen heeft ontvangen van eene zijde, die niet op de hoogte was van het dagelijksch levensbestaan der bevolking.

De kennis van het economisch levensbestaan der bevolking is zeker eene aangelegenheid van het hoogste gewicht voor het Indisch Bestuur en als de Landvoogd dat in den Volksraad te kennen geeft, dan is het verklaarbaar dat het hem aangenaam was naar voren te brengen, dat de bevolking ontheven was van hare economische moeilijkheden en tot hare vroegere welvaart was teruggekeerd.

Het is den schrijver niet bekend of het rapport van de commissie in het openbaar zal worden uitgegeven en zoolang dat niet het geval is, is hij natuurlijk niet in staat afdoende en uitvoerige commentaren daarop te geven; alleen wil hij in het kort zeggen, dat de economische toestand van heden nog ver af is van dien van vóór den Europeeschen oorlog.

Hij wil die meening door feiten staven en kan iedereen na de kennisneming daarvan voor zich zelf uitmaken of de economische toestand der bevolking, waarvan het rapport spreekt, al of niet anders is dan vroeger.

De voornaamste dagelijksche voedingsmiddelen voor de inheemsche bevolking zijn gepelde rijst, gedroogde of versche visch, groenten en kruiden, terwijl hij verder dagelijks noodig heeft brandhout en klapperolie.

In geen enkele inlandsche huishouding mogen deze artikelen ontbreken.

Vergelijkt men nu de prijzen dier artikelen met die van vóór den Europeeschen oorlog, dan blijkt het navolgende:

Gepelde rijst. De eerste soort kostte vroeger *f* 6 à *f* 7 per picol, na den oorlog *f* 30 en thans *f* 14 à *f* 15 per picol, welke prijs nog aan dagelijksche schommelingen onderhevig is.

De tweede soort kostte vroeger *f* 4 à *f* 5 per picol en thans *f* 10 à *f* 12 per picol, waarbij men rekening moet houden met het feit, dat dit product afkomstig is van Siam, Rangoon en Saigon en dat de uitvoer van eigen rijst belangrijk is verminderd tengevolge van het in gebruik zijn van vele gronden ten behoeve van de suikerfabrieken.

Suiker. De vroegere prijs was 5 tot 8 cent per kati en thans 15 à 14 cent.

In het jaar 1918 bedroeg hij 50 cent per kati en is dus die prijs sedert belangrijk gedaald.

Visch. Eén stuk zeevisch moest vroeger worden betaald met 10 cent, terwijl men thans daarvoor *f* 0.50 en somtijds *f* 0.75 moet geven.

Gedroogde visch. Vroeger *f* 0.25 per kati, thans *f* 0.75 per kati.

Eieren. Vroeger 2½ tot 4 cent per stuk, thans 10 tot 12½ cent.

Brandhout. Vroeger 5 cent per 100 stuks, thans 2½ cent.

Klapperolie. Vroeger *f* 3.25 per blik, thans *f* 2.—.

Petroleum. Vroeger *f* 1.75 per blik, thans *f* 4.—.

Vruchten. Doekoe, vroeger *f* 0.20 per honderd, thans *f* 1.—.

Manggistan, vroeger *f* 0.50 per honderd, thans *f* 2.—.

Bamboe. Vroeger *f* 0.25 per stuk (groote soort), thans *f* 1.—.

Dit materiaal heeft elke inlander steeds hoog noodig.

Voor de dagelijksche behoeften der vrouwen:

Sirih. Vroeger *f* 0.02 per pak bladeren van 25 stuks; thans *f* 0.10 en in den drogen tijd *f* 0.25 per 25 stuks bladeren.

Tabak, gambir, kalk, groenten. De prijzen dezer artikelen zijn 2 à 3 maal duurder dan vroeger.

Het is natuurlijk niet doenlijk om de prijzen op te geven van alle dagelijksche levensbenoodigdheden, doch in het algemeen kan men wel zeggen, dat de tegenwoordige prijzen nog 2½ maal duurder zijn dan vóór den Europeeschen oorlog.

(Wordt vervolgd.)

Suriname.

Verschenen is de Memorie van Antwoord in zake de Surinaamsche begrooting voor 1927. Daar het zeer belangrijke stuk ons nog niet heeft bereikt ontleenen wij aan de N. R. Ct. van 30 Januari het volgende overzicht:

„Ook de huidige ongunstige economische en financieele omstandigheden van ons gebiedsdeel in Zuid-Amerika baren den minister veel zorg.

Voor de toekomst van het gewest moedgevende lichtpunten vormen echter de lichte verbetering van het bedrijfsleven en de teekenen van hernieuwde belangstelling voor Surinaamsche cultures in ondernemerskringen hier te lande en in het buitenland, welke den laatsten tijd te bespeuren zijn.

Dat een en ander nochtans geen aanleiding mag geven voor een te groot optimisme, wordt door den minister gereedelijk toegestemd. Naar 's ministers gevoelen mag slechts gehoopt worden op een geleidelijk zich verheffen van het gewest uit den toestand van economische inzinking, waarin het zich thans bevindt. Hetgeen de overheid kan doen om die verheffing in de hand te werken, is samen te vatten in de formule: zoo krachtig mogelijke bevordering van alle op gezonde grondslagen berustende pogingen om de natuurlijke rijkdommen van Suriname productief te maken.

Naar aanleiding van het onlangs door den Ondernemersraad voor Suriname aan hem gerichte verzoekschrift, merkt de minister op, dat inzonderheid bij den groot-landbouw in Suriname, in tegenstelling met hetgeen bijna overal elders in voor de groote cultures geëigende tropische gebieden valt op te merken, weinig leven is te bespeuren; het huidig plantagebedrijf aldaar is op verre na niet gekomen tot een aan den omvang der natuurlijke hulpbronnen van het land geëvenredigde ontwikkeling.

Hier ligt naar de meening van den minister de kern van het Surinaamsche welvaartsprobleem. De vraag, wat de taak der overheid inzake dat probleem is, kan in hoofdzaak worden teruggebracht tot de vraag, welke maatregelen van harentwege kunnen worden getroffen om den groot-landbouw in Suriname tot hernieuwd, krachtig leven te doen komen. Door aanvoer van arbeiders uit andere tropische gewesten, is getracht in het gebrek aan werkkrachten te voorzien, en inderdaad is langs dien weg, zij het ook in langzaam tempo, reeds veel bereikt.

In den aanvoer van deze arbeidskrachten werd uitsluitend gezien een tegemoetkoming aan den groot-landbouw; uit dien hoofde werden van de planters zware bijdragen in de immigratie-uitgaven gevorderd.

Dit stelsel bezwaart echter de uitkomsten van het plantagebedrijf bovenmatig, zoodanig zelfs, dat een winstmogelijkheid daardoor ten aanzien van Suriname niet kan bestaan.

Het bestuur was zich reeds lang bewust, dat hier maatregelen van overheidswege noodzakelijk waren om de zaken in het goede spoor te leiden, doch in verband met den onzekeren financieelen toestand der laatste jaren kon tot dusver de uitvoering van bedoeld voornemen niet ter hand worden genomen.

Wat thans de ondernemersraad in de eerste plaats in overweging geeft af te zien van het vorderen van bijdragen van de planters in de immigratiekosten, heeft de volledige instemming van den minister.

Ook kan hij zich vereenigen met het denkbeeld de indertijd aan onderscheiden plantages verstrekte Landsvoorschotten inzake de teelt van bacoven voor export, welke met Gouvernementssteun opge-

gezette cultuur geen goede uitkomsten heeft opgeleverd, thans als geheel geliquideerd te beschouwen, en in verband daarmede de destijds op die ondernemingen gevestigde, voor de ontwikkeling van den groot-landbouw belemmering opleverende heffing van een bijzondere „grondrente” te doen vervallen

Voorts zou hij zijn medewerking evenzeer wenschen te verleenen om de medische behandeling van de arbeidende bevolking op de plantages, welke thans plaats heeft vanwege het gouvernement, dat daarvoor van de ondernemingen een, echter op minder juiste grondslagen geschoeide en daardoor onbillijk en ongelijkmatig drukkende „geneeskundige belasting” heft, met afschaffing van die heffing, voortaan voor eigen rekening der plantages te doen geschieden, in den trant zooals zulks ten aanzien van de cultuur-ondernemingen in Ned.-Indië geregeld is.

De gouverneur heeft den minister te kennen gegeven, dat hij de verwezenlijking van de voormelde desiderata krachtig vóór staat, en het valt niet te betwijfelen, dat ook de Koloniale Staten daarmede instemmen.

Blijkens een bijgevoegde nota van wijziging heeft de minister gemeend, met de inwilliging van die desiderata bij het wetsontwerp rekening te mogen houden.

Aangezien echter aan de totstandbrenging van voorzieningen als de onderwerpelijke geldelijke consequentiën voor 's rijks schatkist zijn verbonden in den vorm van verhooging der Rijksbijdrage aan de Surinaamsche geldmiddelen, moet de regeering zich de vrijheid voorbehouden, om, wanneer de bemoeiingen van den Ondernemersraad niet tot gevolg zouden hebben, dat binnen twee jaren een belegging op redelijke schaal van het Indische landbouwkapitaal in Surinaamsche cultuur-ondernemingen zou zijn aan te wijzen, haar houding tegenover de door den Ondernemersraad geformuleerde wenschen nader te bepalen.

De Ondernemersraad heeft nog de wenschelijkheid betoogd van verschillende andere voorzieningen, die in beginsel mede de instemming van den landvoogd en van den minister hebben, doch waarvan de uitvoering eerst na nadere beschouwing van de détails aan de orde zal kunnen worden gesteld.

In verband hiermede acht de minister het gewenscht, aan den Surinaamschen dienst enkele terzake deskundigen te verbinden.

Op het denkbeeld van den Ondernemersraad om Suriname te ontheffen van zijn verplichtingen jegens Nederland inzake rente en aflossing van de in den loop der jaren geleende gelden, meent de regeering voorshands niet te moeten ingaan.

Het vraagstuk van bevordering der rijstcultuur, ook wat betreft den aanleg van bevloeiingswerken, heeft de aandacht van den gouverneur. Het denkbeeld van den landvoogd, om een met irrigatiewerken in Indië bekend ingenieur voor eenigen tijd in Suriname te detacheeren, is nog bij den Minister in overweging. Den aanleg van landwegen acht de minister met het oog op het prachtige net van goed bevaarbare waterwegen in het cultuurgebied van Suriname, niet urgent. De minister meent zich vooralsnog te moeten onthouden van stappen, de strekking hebbende om tot verwezenlijking van de in het rapport van den heer Pyttersen gedane voorstellen over landbouwaangelegenheden te geraken.

Op bevordering van den klein-landbouw, inzonderheid voor wat betreft vergrooting van de exportmogelijkheid der producten van dezen tak van bedrijf, is bij voortduring de aandacht van het bestuur gericht.

De minister is nog steeds geneigd, zich op het in de praktijk al sedert vele jaren ingenomen standpunt te stellen, dat de Westelijke grens van Suriname wordt gevormd door de rivier Corantijn—Coeroeni—Coetarie, met dien verstande, dat alle in genoemde rivier gelegen eilanden als Nederlandsch territoir moeten worden beschouwd.

Wat de onderwijsregelingen aangaat, merkt de minister op, dat de geldelijke aangelegenheden oorzaak zijn geweest, dat, nadat aan het gelijkbekostigings-principe reeds een begin van uitvoering was gegeven, de gedragslijn is moeten worden aanvaard om de totstandbrenging van de tot algeheele verwezenlijking van dat beginsel verder nog te treffen maatregelen langs geleidelijken weg te doen geschieden.

Aan die gedragslijn meent de minister, nu de financieele toestand van Suriname nog steeds tot

groote bezorgdheid aanleiding geeft, te moeten vasthouden.

Voorts eischt de financieele toestand van de overheid ook beperking bij de verbetering van de volksgezondheid en de bestrijding van volksziekten. Wat de leprabestrijding betreft, is thans een herziening van de desbetreffende wettelijke regelingen bij den gouverneur in overweging.

Met betrekking tot de drinkwatervoorziening van Paramaribo deelt de minister mede, dat ir. dr. J. Versluys in Maart en April een onderzoek ter plaatse zal instellen.

* * *

In de reeds genoemde nota van wijzigingen merkt de minister op, dat de thans voor uitvoering in aanmerking gebrachte maatregelen niet zullen moeten worden uitgestrekt tot de kleinere cultuurondernemingen en ook niet tot andere dan landbouwbedrijven, terwijl gerekend wordt op behoud van de heffing ten aanzien van de groot-landbouwbedrijven van de inkomstenbelasting (t.z.t. om te zetten in een zakelijke vennootschapsbelasting), van de huurwaardebelasting, van akkergelden en van nog enkele, van weinig belang zijnde kleinere heffingen.

Mede met de overbrenging van een bedrag van ƒ 245.000 van de kapitaalsuitgaven naar de gewone uitgaven voor den terugvoer van immigranten, komen de kosten der genoemde maatregelen te staan op een bedrag van ƒ 345.233 meer aan Rijksbijdrage en ƒ 95.000 meer aan kapitaalsuitgaven.

De in de laatste jaren gevolgde politiek van versobering der Surinaamsche Landhuishouding dient onverpoosd te worden voortgezet en de landvoogd heeft zich voorgenomen in dien zin krachtig werkzaam te blijven.

Tengevolge der voorgestelde wijzigingen worden de eindcijfers der Surinaamsche begrooting voor 1927 nader als volgt vastgesteld: uitgaven ƒ 8.019.150; ontvangsten: uit belastingen ƒ 4.488.961; uit leening te verkrijgen gelden ƒ 645.000; rijksbijdrage ƒ 2.885.189.

De raming van de rijksbijdrage blijft na de voorgestelde verhooging van ƒ 345.233, nog ƒ 62.142 onder het voor 1926 beschikbaar gestelde subsidiebedrag. De raming der kapitaalsuitgaven voor 1927 is ƒ 14.000 hooger dan die voor 1926.”

Op hetgeen de Minister schrijft over de westelijke grens van Suriname komen wij terug, hier of elders.

* * *

Over Lili Green's Parijsche debuut schrijft *„De Telegraaf”* van 28 Januari, derde avondblad:

Zooals onze lezers weten, is Lili Green een Surinaamsche van geboorte. Wij nemen hier over hetgeen het blad over haar zegt:

......„In de tweede avondhelft trad Lili Green (in „De Hollandsche Klomp”) op in een hoogst interessant programma.

Wie herinnert zich niet zekeren bitteren brief, waarin onze beste danseres afscheid neemt van haar land, omdat alle balletpogingen daar steeds onvruchtbaar zijn gebleven?

Uit het feit, dat zij, uitgeweken naar Londen, vervolgens overgestoken naar Parijs, voor 't eerst weer debuteert in een Nederlandsch milieu, mag men opmaken, dat zij ten aanzien van het puriteinsche „land-zonder-dans” nog niet alle hoop heeft opgegeven.

Zeker: we kenden reeds Chopin's Wals, de Arabesque, Fille aux Cheveux de Lin, Cathédrale Engloutie en Heks van Debussy, evenals de Mot op Brahms laatste diepweemoedige Intermezzo, maar door ensceneering en magnifieke nieuwe costuums verscheen ze voor ons in 'n andere belichting. Rond fladderende in het herfstblad der Arabeske, zich dan weer bedeesd en even-coquet verschuilende in het vlashaar van Debussy's muze of haar veelkleurige mot-vleugels brandende in den lichtkegel der lamp, toonde deze plastische danseres de verschillende kanten van haar talent. In de uiterst-moderne „Sandados de Brazil” van Milhaud kwam haar scherp uitdrukkingsvermogen niet minder sterk tot uiting: geestige Braziliaansche trappeldans, hevige tropische ontzetting der „Tpanema”, schalksche spotdans tot slot: dit alles bewees, dat Lili Green niet alleen lyrische en dramatische koorden op haar boog heeft, maar ook den modernen humor recht weet te doen wedervaren.

Men zegt tegenwoordig vaak, dat de plastische dans heeft afgedaan en het klassieke alfabet alles is. Dit lijkt mij vreeselijk overdreven. Evenals de

woorden, warmbloedig uit het leven gegrepen, langzamerhand hun beteekenis verliezen, uitslijten, verdorren tot louter-verstandelijke teekens, moet men oppassen, dat de dans niet elke oorspronkelijke gemoedswaarde verliest. De groote schrijvers vernieuwen de taal: iemand als Lili Green kan door haar levend sentiment, de geijkte syntax met teekens verrijken, die begonnen als hiëroglyph of mimische uitbeelding der hartstochten niet zullen nalaten tot plastische letters of lichaamscijfers te stollen......

Wat men den plastischen danseressen nog meer verwijt — en vaak met recht — is, dat zij den gebarende den slaaf maken eener te innerlijke muziek, die zij naar beneden halen. De dans is No. 1, zeggen de balletomanen, de muziek is enkel een dienstmaagd in het huis. Op hun beurt beweren de musici, dat men liefst prulverzen moet nemen om te becomponeeren. Toch zijn er nog enkele kunstenaars, die een „ebenbürtig" huwelijk aandurven en de vrouw geen slavinnenrol doen spelen; ik denk aan Hugo Wolff en Debussy in hun liederen. Zoo ook weet Lili Green door haar enorm fijn aanvoelen der muziek en door haar zeldzamen rythmischen tact de rechten en plichten van beide partijen te eerbiedigen, zoodat we het bijna steeds eens zijn met haar visueele vertolking der toondichters, wier aurale vertolkers ons vaak zoo onbevredigd laten."

Curaçao.

Duurtetoeslagen.

Het Voorloopig verslag op het nieuwe voorstel van den Minister begint aldus:

„In de memorie van antwoord dd. 15 November 1926 op het daarbij ingetrokken ontwerp-suppletoire begrooting voor 1927 deelt het Bestuur den Raad mede, dat Zijne Excellentie de Minister van Koloniën „er zich mede kon vereenigen de door de tijdsomstandigheden geboden verbetering van de landsinkomsten van de hoofdambtenaren tot stand te brengen overeenkomstig het door Uwen Raad aangegeven denkbeeld". In het desbetreffende voorloopig verslag dd. 3 September 1926 hebben de afdeelingen zich niet alleen voor duurtetoeslag, maar ook voor duurtetoeslag over de *geheele linie* uitgesproken. Het onderhavige ontwerp, enkele dagen na bedoelde memorie van antwoord ingediend, vraagt venwel gelden aan voor duurtebijslag aan *eenige* hoofdambtenaren. Zelfs eene mededeeling wie de hoofdambtenaren zijn, voor wie het aangevraagde bedrag bestemd is, ontbreekt in de memorie van toelichting.

De afdeelingen meenden te moeten opmerken, dat het zoodoende moeilijk is het ontwerp te beoordeelen en drongen dan ook aan op het verschaffen van meerdere gegevens, n.l. aan wie het Bestuur voornemens is de hierbedoelde duurtebijslagen uit te keeren. Daarbij gaven zij te kennen, dat zij voor wat het geven van duurtetoeslag over de geheele linie betreft, nog steeds op hetzelfde standpunt staan, en den aandrang bij het vorig voorloopig verslag uitgeoefend bij dezen herhalen.

Konden eenige leden accoord gaan met de voorgestelde wijze van berekening van den duurtetoeslag (n.l. 10 % van de organieke salarissen), andere daarentegen achtten een gelijk bedrag van *f* 1000.— juister, daar al de betrokken personen in gelijke mate de duurte van het leven voelen. Echter zullen ook de laatstbedoelde leden zich bij de voorgedragen regeling neerleggen teneinde de zaak ook ter wille van de belanghebbenden niet onnoodig lang op te houden."

Het Papiementsch.

Prof. De Josselin de Jong heeft in de Verhandelingen der Koninklijke Akademie van wetenschappen uitgegeven „Het huidige Negerhollandsch", teksten en woordenlijst van het uitstervend dialect van St. Thomas en St. Jan, de voormalige Deensche antillen. In 1924 was in de Mededeelingen der Akademie reeds verschenen „Het Negerhollandsch van St. Thomas en St. Jan." Hun, die in het Negerspaansch van Curaçao belang stellen, bevelen wij kennisneming dezer beschouwingen aan. In laatstgenoemd werk lezen wij over de noodzakelijkheid, om het Papiementsch in het onderzoek van het Negerhollandsch te betrekken, alsook het Negerportugeesch en het Negerfransch: „historische samenhang en parallelisme in ontwikkeling beide doen zich hier gevoelen tot in de kleinste details."

En nu is het wel opmerkelijk, dat een grondige deskundige bespreking van het Papiementsch nog altijd ontbreekt. Men zie het artikel van dr. Fokker subvoce Papiamentoe in de West-Indische encyclopaedie en de daar aangehaalde litteratuur. Sedert is door ds. Eybers de bijbel overgezet in het Papiementsch en daarbij is een eigen spellingswijs gevolgd, die wij tot nu toe nog nergens besproken zagen. In 1916 bevatte de *Amigoe* een polemiek over het Papiementsch. Wie helpt ons aan een studie?

Wintervacantie in de tropen.

Het is een alleraardigste uitgaaf van de K.W.I.M. het onder bovenstaande titel de wereld ingezonden propagandaboekje voor een reis naar Trinidad, Venezuela, Curaçao, Columbia, Panama, Costa Rica. Veel plaatjes verluchten den tekst; voor Curaçao helaas twee oude bekenden: het Struisvogelpark en het Wilhelminapark met Pietermaai. Aanbevolen worden uitstapjes naar Albertina, Caracasbaai en de grot van Hato. Zonderling doet aan de aanbeveling aan passagiers om Van Blankensteyn (niet: Blankenstein)'s *Suriname* uit de scheepsbibliotheek te lezen. Dit veelzins voortreffelijk werk verdient ten volle veel gelezen te worden, maar wat de reizigers op dit traject er nu juist aan hebben, vatten wij niet. Als men nu toch iets had willen aanbevelen, was het dan niet beter geweest iets over Curaçao te noemen of *Onze West in beeld* van Oudschans Dentz en Jacobs.

Onderwijs.

Twee nieuwe onderwijskrachten zijn eindelijk weer eens aangekomen, lezen wij in de *Amigoe*: de heer H. J. A. Schroeder, hoofd der Hendrikschool en mej. A. N. van Altena voor de Wilhelminaschool.

Uit den Verren Vreemde.

Het groote Nationalistische Congres in Gauhati.

Den 26en December werd te Gauhati het Britsch-Indische Nationalistische congres geopend. 't Was voor het eerst dat dit in Assam samenkwam. Volgens de opgaven waren er ongeveer 2500 afgevaardigden uit alle deelen van Br. I. bijeen, terwijl het aantal belangstellenden nog op 8000 werd geschat.

Het verloop der juist gehouden Londensche Rijksconferentie, en de verlevendigde actualiteit van het emigratie-vraagstuk, door de wederkeerige commissie-bezoeken van Z.-Afrika uit aan Br.-Indië en van Indië uit aan Z.-Afrika, hadden de aandacht nog in 't bijzonder gespannen. De dominions hebben een zelfstandige positie gekregen in het Rijksverband, welke aan Indië nog niet is toegekend. Hertzog, die in Londen zoo krachtig is opgekomen voor Z.-Afrika, staat in zijn land zelf tegenover de klachten over achterstelling en uitsluiting van de daar gevestigde Br. Indiërs.

De openingsrede van den heer Srinivasa Iyengar, oud-advocaat-generaal van Madras, had deze motieven dan ook al als hoofdklanken. Hij stelde voor Indië op, dat geen voorstel van zelfbestuur voor aannemelijk kan wezen, wanneer daarin niet zijn vastgelegd de volledige zelf-contrôle over alle burgerlijke en militaire diensten, alsook over de staatkundige betrekkingen met alle Britsch-Indische staten. Bovendien zal Br.-I. de status van dominion moeten krijgen op dezelfde voorwaarden als deze ter Rijksconferentie voor de andere overzeesche gebieden erkend is.

Iyengar beval een bondgenootschap aan, op cultureel en commercieel gebied, tusschen de Aziatische landen. Aan de Br. Indiërs, die in andere landen naar gelijkstelling van rechten streven, kende hij hierbij krachtige steun toe.

De nawerking van de non-coöperation-actie vond haar vertolking bij den bekenden leider der Swarajisten, den heer Motilal Nehru, die de voortzetting bepleitte der politiek van het afwijzen van bestuursfuncties, van de weigering van kredieten aan bestuur en regeering, en van de verwerping der begrootingen.

Wist iedereen zoo wat de inzet van het congres zou zijn, en beantwoordde die inzet zoo aan de verwachting, het kan als een eigenaardigheid van dit congres gelden — of is 't wellicht een meermalen vertoond congres-verschijnsel? — dat het verloop aan het vooropgezette niet veel nieuws toevoegde en ook geen vernieuwde kracht bijbracht. Wil men de conclusies vaststellen, waartoe het congres gekomen is of geleid heeft, dan geven de resultaten hiervoor weinig houvast.

Er is een wensch tot uiting gekomen om een tweeer-instelling te krijgen voor Indische wetg. Het Congres heeft er zich echter niet voor esproken, en de luidruchtige menigte te Gauhati de van de strekking ervan blijkbaar heel ig.

Besloten werd Pandit Jawarilal Nehru af te vaarnaar het Congres der onderdrukte volken, 10 Februari 1927 te Brussel te openen (waarover een vorig nummer schreven); d.i. een daad, de beteekenis ervan zal afhangen van het-et Congres zal blijken te worden, hieromtrent aat nog geheele onzekerheid. Werkprogramvoor het land werden aangenomen, zoo ten chte van den drank- en opiumduivel en de verering van de macht in plaatselijke besturen. dat is 't gewone klein-goed.

wijst *The Times of India* (ml. ed. 8 Jan.) beslissing, die van belang kan worden: het men van de *Council-programme*. Hierin is een oetkoming te zien aan de nog altijd sterke erheidsgroep van Pandit Motilal. Hem en zijn ngen wordt carte blanche gegeven om hun s- en ontwrichtingsdrijven voor te zetten. Motilal beweert tegenover de regeering en nd, dat het volk eigenlijk Swarajist voelt, hij erkent „the difficulty is that the electors not given us a clear majority anywhere". e verwachten, dat de vrijbrief van de Councilmme, gebruik zal worden ter bevestiging van wering, die van de kiezers nergens de langchte bevestiging kon krijgen. Zij zal bij de proanda uitgespeeld worden, als uiting van het duizenden bijgewoonde nationalistische Conwaar zij inderdaad meerderheid heeft mogen erven van de stemgerechtigden. Zij zal tegenregeering en bestuur worden uitgespeeld als dat de swaraj-politiek en de swaraj-wenbeschouwd moeten worden als die van Br.-

Ar de verkiezingen overal in den lande hierent andere aanwijzingen hebben bezorgd, en de besliste wijze, waarop de Britsche regeering laatste jaren in Indië en voor Indië op verering der zelfstandigheid aanstuurt, op het zelf erkenning vond (o.a. bij het lid van Wetgevenden Raad, den heer Phookan), lijkt emoetkoming aan de groep, die er voor uitalleen via ontwrichting tot verbetering te komen, geen grootsch resultaat van een s, dat ter behandeling van gewichtige punjen gekomen was. Dit te minder, daar aan ndiërs beter vertrouwen ware meegegeven in oei der democratische gedachte, dan hun bering te leeren voor de groep, die, zuiver en negatief, predikt: veroordeelen, vernielen, rhalen, verdrijven, zonder eenige positieve ging, ja zelfs zonder eenig geformuleerd proomtrent hetgeen zij daarvoor in de plaats wil

an een nationalistisch congres van zoovele duiden, samengekomen in een geenszins voor allen kelijk te bereiken plaats, gaat op zichzelf een beteekenis uit; die beteekenis zal Brit en in het algemeen voelen en beseffen, maar dit congres het niet verder heeft kunnen brenan overeenstemming over eenige aangelegenan ondergeschikt belang en over een leege ulse, moge de beteekenis hiervan ook door Brit overwogen worden.

Als de Indonesiër en de Nederlander zich eens esultaat en in dit dubbel verschijnsel willen uit, wordt er misschien meer uit gehaald een eenvoudig courantenbericht.

Ingezonden.

Lichamelijke opvoeding van de vrouw.

eerste artikel over dit onderwerp (Kol. Weekbl. 20 Januari) lees ik: „Wanneer dat lichaam, zooals natuurvolken, leeft in den natuurstaat, dan zich de meeste functies van dat lichaam ook normaal ontwikkelen, het geheel zal goed geproeerd en harmonisch gevormd zijn. We behoehierbij slechts te letten op de mooie lichaamsen van vele inlanders, zoowel mannen als n, overal, maar vooral op Bali."

noemen in verband met natuurvolken en die in den natuurstaat leven, schijnt mij niet juist. En het is stellig verkeerd te meenen, menschen die in den natuurstaat leven, buiten de maatschappij, in het bosch of op de bergen, door niegehinderd, zich vrij bewegend geheel naar eigen eeds een welvarend uiterlijk hebben, flink uit de kluiten zijn gewassen, als slanke en krachtige figuren te voorschijn komen. Velerlei invloeden doen zich hier gelden: in de literatuur staat daarover meer te lezen dan hier kan worden geciteerd; óók, dat zulke natuurmenschen er dikwijls klein en verpieterd uitzien, als schepsels die niet krijgen wat ze noodig hebben.

Sn.

Naschrift der Redactie.

We geven den op volkenkundig gebied zoo deskundigen inzender gaarne toe, dat de woordenkeus van de schrijfster niet gelukkig is geweest wanneer zij, om haar betoog meer kracht bij te zetten, zich beroept op natuurvolken en in één adem daarbij de Baliërs noemt. We vertrouwen echter dat de heer Sn., mèt ons, de schrijfster deze en wellicht andere onnauwkeurigheden zal willen vergeven, omdat aan de kern harer beschouwingen zulk een heilzame strekking ten grondslag ligt.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Amersfoort.

VOORDRACHT VAN MEVR. HELDERMAN-PIGEAUD.

Zaterdag 29 Januari j.l. hield Mevrouw W. D. Helderman-Pigeaud voor de leden onzer Afdeeling en hunne introducée's eene causerie over: Een Hollandsche vrouw op de Buitenbezittingen".

Na een inleidend woord van onzen Voorzitter, den Heer E. Roodhuyzen, kreeg de spreekster het woord en wist ons op bijzonder onderhoudende wijze te vertellen over hare ervaringen als echtgenoote van een ambtenaar bij het Binnenlandsch Bestuur in de Buitengewesten van Ned.-Indië, waar zij 17 jaar van haar leven had doorgebracht.

Wanneer er ooit eene aanmoediging noodig is voor een Hollandsch vrouwtje om den man harer keuze naar Ned.-Indië te vergezellen, dan moet zij maar eens een praatje gaan maken met onze geestige vertelster. Dàn zeker zal zij niet aarzelen om den door velen dikwijls nog helaas zoo riskant geachten stap te doen en blijmoedig haar nieuw leven ingaan.

Zeker, er zijn moeilijkheden aan het eenzame leven in de binnenlanden verbonden, doch wanneer de jeugdige echtgenoote met eenige opleiding of ervaring in de eerste beginselen van de kunst van verpleging, huishouding en paedagogie in hare bagage in die streken aankomt, zal zij zich evengoed door de moeilijkheden weten heen te slaan als Mevrouw Helderman dit gedaan heeft gedurende haar verblijf in de tropen.

Een goede raad: „Laten zij de zonzijde zoeken en zien willen" en wanneer dit gepaard gaat met een humoristischen blik op hunne omgeving, dan wordt er met een lichten tred over de tegenvallers des levens heengegleden en geniet men zelfs in de binnenlanden van Ned.-Indië van den gezelligen huiselijken haard.

Die „zonzijde" heeft Mevrouw Helderman in het land der zon blijkbaar altijd weten te vinden, want de herinneringen, die zij ons voor oogen wist te tooveren, waren wel van zóó humoristischen aard, dat herhaaldelijk een vroolijk gelach uit de toehoorders opklonk.

Onze Voorzitter, die — na het vertoonen van eenige lichtbeelden, welke het gesprokene illustreerden — het woord nam, dankte de spreekster met eenige welgekozen woorden voor hare door eenvoud uitmuntende en toch zoo gezellige causerie.

E. H. BERGSMA,
Secretaris.

ALGEMEENE VERGADERING.

Maandag 7 Februari a.s., 's middags te 3 uur, in het Hotel Monopole *Algemeene Jaarvergadering.*

Agenda:

1. Notulen.
2. Verslag van den Secretaris.
3. Rekening en Verantwoording van de Penningmeesteresse.
4. Benoeming van een commissie van onderzoek der Rekening en Verantwoording.
5. Benoeming van een afgevaardigde ter Algemeene Vergadering der Vereeniging.
6. Rondvraag.

Het Bestuur.

Afdeeling Apeldoorn.

Op 11 Februari zal de secretaris der afdeeling een causerie houden „Praatjes bij Plaatjes" over Nederlandsch-Indië op den gezelligen avond der buurtvereeniging „Zuid Oost" in Tivoli.

VIJF EN TWINTIG JARIG BESTAAN
der afdeeling

op Woensdagavond 23 Februari in het Minerva-Theater.

I. *Huishoudelijke vergadering* om 7 uur in den foyer.

a. Opening, notulen, jaarverslagen, rekening en verantwoording.

b. Aanvulling bestuur. Candidaat zijn gesteld de H.H. L. R. Wentholt en H. A. Schoonhoven.

c. Candidaten voor het Hoofdbestuur: de heer J. C. Baars en mej. Mr. H. P. Dijk.

II. *Openbare feestvergadering,* 8 uur.

Waarop zullen optreden:
Mevr. *Tilly Sylon:* Klassieke dansen;
de Heer *Willem Niestadt,* voordrachtkunstenaar.

Entrée voor leden *f* 0.30, met recht op twee introducée's ieder à *f* 0.30; begunstigers *f* 0.30 (geen recht op introducée's); alle anderen *f* 0.70 (plaatselijke belasting *niet* inbegrepen.

Plaatsbespreken *alleen voor de leden* op Maandag 21 Februari, *alleen op vertoon van kaart.*

Op Dinsdag en Woensdag plaatsbespreken als gewoon.

TENTOONSTELLING VAN INDISCHE KUNST.

Met de vereeniging *„Tot de Kunst"* zal vermoedelijk eind April deze tentoonstelling in „Concordia" gehouden kunnen worden. Wie *kunst*voorwerpen voor deze expositie in bruikleen wil afstaan, kan daar nu reeds opgave van doen aan den secretaris, Lammerweg 3. Voorloopige opgave met omschrijving der voorwerpen en te verzekeren bedrag. Hoe eerder wij dit weten, des te beter is dit voor een goede inrichting en verzorging. Stel dit dus s.v.p. niet uit.

Als dit allemaal niet tegenvalt en er flink wat leden bijkomen, kunnen we dit jaar nog wel een voordracht met lichtbeelden of een filmvoorstelling organiseeren.

En wij moeten veel doen, 10 maal zooveel als we gedaan hebben.

Helpt mede!

De Secretaris,
J. C. BAARS.

Afdeeling Breda.

Den 25en Januari hield de afdeeling eene bijeenkomst, waarin als spreker optrad de heer Dr. van Bemmelen met een belangrijke voordracht over „Insulinde's Vulkaanwereld".

De voorzitter der afdeeling, de heer Kroon, leidde den spreker in en dankte hem na afloop. De zaal was slecht bezet, wat vermoedelijk hieraan moet worden toegeschreven, dat in Concordia de Bredasche Radioavond gehouden werd.

Afdeeling 's-Gravenhage.

DE FILMVERTOONING VAN DE BATAAFSCHE.

Vrijdag, 28 Januari, des namiddags om 2.30 uur, werd door de Vereeniging „Oost en West", afdeeling 's-Gravenhage en de Vereeniging v. Ambtenaren bij het Binnenlandsch Bestuur in Ned.-Indië, in het Trianon-Theater alhier, voor leden en introducées de film van de Bataafsche Petroleum-Mij. vertoond. De belangstelling was zeer groot; alle plaatsen waren bezet.

Vooraf sprak de voorzitter van de afdeeling Den Haag der Vereeniging „Oost en West", de heer F. van Peski, een kort openingswoord namens de besturen van beide vereenigingen, waarbij hij allen welkom heette en zijn voldoening uitsprak, dat het vereenigd pogen met zooveel succes bekroond was. Ook bracht hij dank aan de Bataafsche voor het belangeloos afstaan der film.

De film geeft een volledig overzicht van het geheele werkgebied der Bataafsche in Ned.-Indië. Het eerst werd een wereldkaart vertoond, waarop met zwarte stippen was aangegeven waar deze Maatschappij zetelt, terwijl ook het mooie gebouw aan de Carel van Bylandtlaan alhier op het doek kwam.

Daarna werd het ontstaan der petroleum zeer duidelijk weergegeven. Eerst wanneer de plaats bepaald is, waar kans bestaat op succes, wordt met het boren begonnen. Bewonderenswaardige pioniersarbeid is noodig geweest, zooals het maken van paden in de oerwouden, het in kaart brengen der terreinen, alvorens met het afvoeren van de ruwe aardolie begonnen kon worden.

Na de exploratie kregen we de exploitatie en de verwerking der olie te zien. Dat het bedrijf aan vele duizenden werk verschaft, blijkt uit de vele producten, welke uit de aardolie gewonnen worden, zooals petroleum, benzine, parafine, kaarsen, smeer-, lampolie, vaseline, asphalt, enz.

Ten slotte werd het geheele bedrijf te Balikpapan vertoond, hetgeen tot de modernste der inrichtingen behoort, met zijne groote opslagplaatsen, vele tanks, tankschepen, vaat- en blikfabrieken, enz. Het is dan ook zeer terecht wat de Bataafsche zegt, dat in haar bedrijf de zon nooit ondergaat.

Bij het verschijnen van het portret van Sir Henry Deterding, aan wien de Petroleum-Mij. zooveel te danken heeft, ging een spontaan applaus door de zaal.

Na de pauze werd de Djambi-film vertoond en kregen we een overzicht van de werking der Nederl.-Indische Aardolie-Maatschappij, welke te Djambi gevestigd is. Daar is het werk nog lang niet zoo ver gevorderd als bij de Bataafsche.

Een en ander was een zeer goed geslaagde filmvertooning.

De Secretaris,
J. C. BAUDOIN.

Den Haag, 30 Januari 1927.

Daar bovenstaande film reeds voor de zesde ma[illegible] werd vertoond, was het niet te voorzien, dat de be[illegible] langstelling zoo groot zou zijn, dat eenige leden wegens plaatsgebrek teleurgesteld werden om de film bij te wonen. Mochten die leden er zich bijzonder voor interesseeren genoemde film te zien, zoo worden zij verzocht dit kenbaar te maken bij den secretaris van de „Vereeniging „Oost en West", afdeeling 's-Gravenhage, Jacop Hopstraat 12, door het zenden van hun naamkaartje. Bij voldoende deelname zal door het bestuur dier vereeniging getracht worden de film van de Bataafsche Petroleum Mij. nogmaals ter beschikking te krijgen.

Nadere mededeelingen omtrent een en ander zullen in ons orgaan, het Koloniaal Weekblad, gepubliceerd worden.

Afdeeling Nijmegen.

JUBILEUM EN EERSTE SOCIETEITSMIDDAG.

De eerste societeitsmiddag was goed bezocht: al even over drieën was de zaal flink gevuld. De Heer Burg[illegible] memoreerde het 25-jarig bestaan der afdeeling. E[illegible] gelukkig verschijnsel is het, dat we thans het tweede 25-tal jaren ingaan met een behoorlijk ledenaantal. Moge de belangstelling der leden blijvende zijn, het ledenaantal groeiende blijven. De voorzitter bracht dank aan allen, die medegewerkt hebben om den middag te doen slagen. Tevens deelde hij mede, dat Overste Camman, commandant der Koloniale Reserve bereid was een plaats in het afdeelingsbestuur te willen aanvaarden. Tot slot bood de voorzitter aan de twee pas afgetreden bestuursleden, de H.H. Luitjes en Ver[illegible]niers van der Loeff, een photo aan van het volledige afdeelingsbestuur 1926. Een telegrafische gelukwensch van het H.B. werd voorgelezen.

De gezellige middag verliep uitstekend. De H.H. Schaepman (cello) en Mr. van Overstraten (piano) brachten hiertoe zeer veel bij, zooals ook een aardig strijkje, allen heeren, die zich belangeloos beschikbaar hadden gesteld.

De Firma Polak had gratis een pathefoon met platen disponibel gesteld; de „Toespraak tot de Hoofden van Lebak", gezegd door Albert Vogel, vond een dankbaar gehoor.

Jongedames en enkele „djongos" brachten thee en versnapering: ketan en Indische spekkoek.

Een welgeslaagde middag.

Het Bestuur hoopt de leden een volgende maal te ontvangen in Maison Bienen, Oude Stadsgracht 21.

De Secretaris,
GESCHE[illegible]

B. v. d. Berghstraat 74.

Afdeeling Utrecht.

PATER VERTENTEN-AVOND.

Voor een matig bezette zaal hield Pater Vertenten 13 Januari j.l. zijn buitengewoon belangwekkende verspreking. Jammer dat zoo velen van de ruim verspreide uitnoodigingen geen gebruik hebben gemaakt. Was het de griep, die hier nog al van zich laat hooren, of is het de titel: „15 jaar onder de *koppensnellers*" die velen afgeschrikt heeft? Dat laatste is niet geheel onmogelijk. Een der genoodigden — geen Indischman natuurlijk — liet zich in 't begin van den avond ontvallen: „'k Hoop, dat 't niet al te griezelig zal worden!"

De Secretaris van U. en O.

Mededeelingen.

Van het Hoofdbestuur:

INDISCHE TENTOONSTELLING 1928 TE ARNHEM.

Het Bestuur der afdeeling Arnhem dezer Vereeniging heeft, in dato 29 Januari j.l., aan het Hoofdbestuur bericht gezonden, dat thans de uitvoering der plannen voor een Indische tentoonstelling voor het jaar 19[illegible] ter hand genomen is en weldra contact met het H.B. voornoemd gezocht zal worden.

Het H.B. heeft dit bericht met genoegen vernomen.

Van de Redactie.

Wegens plaatsgebrek verschijnt in dit Nr. geen rubriek Oost- en West-Indisch literatuur-overzicht.

Om dezelfde reden kon het slot der artikelen van Mevr. Couvée-Bogaerts over de lichamelijke opvoeding der vrouw evenmin worden opgenomen.

Ook de volledige ledenlijst der afdeeling Amersfoort onzer vereeniging onderging daardoor hetzelfde lot.

Van het Informatie-Bureau:

BESTEMD VOOR DE UITZENDING NAAR NEDERLANDSCH-INDIE:

Mr. J. J. M. Bröcker, Ambtenaar ter beschikking bij den Belastingdienst, Heiligeweg 17, Amsterdam.

Mr. H. W. B. Tichelman, Ambtenaar ter beschikking bij den Belastingdienst, Doornstraat 15, Scheveningen.

Mr. M. A. F. Zwager, Administratief ambtenaar bij het Binnenlandsch Bestuur, Zeeweg 124, Beverwijk.

H. Sterringa, Predikant bij de Prot- Gemeente in N.-I., Herwen (Gld.).

E. T. Kelling, Predikant bij de Prot. Gemeente in N.-I., Willemspark 7, Amsterdam.

G. de Wall, Onderwijzer b/h M.U.L.O., Rauwenhofstraat 15b, Rotterdam.

Versteeg, Onderwijzer b/h M.U.L.O., Aleidastraat 190a, Schiedam.

C. A. Muller, Leeraar b/h Middelbaar Onderwijs, Goudsbloemlaan 47, 's-Gravenhage.

M. Engelbrecht, Onderwijzer b/h M.U.L.O., Maretakstraat 27, 's-Gravenhage.

de Boer, Onderwijzer b/h M.U.L.O., Grootestraat 371, Waalwijk.

van Hasselt, Hoofdambtenaar ter beschikking van den Directeur van Landbouw, Nijverheid en Handel, Schoonenbergsingel 16, Velp (G.).

G. T. G. J. Westerling, Ambtenaar ter beschikking bij den Belastingdienst, Koningin Wilhelminakade 71, IJmuiden.

Ebens, Ambtenaar ter beschikking van den Hoofdinspecteur, Hoofd van den Dienst der In- en Uitvoerrechten en Acc., Adm. de Ruyterweg 113 bis, Amsterdam.

INDISCHE AMBTENAREN MET VERLOF:

F. W. Ros, Boscharchitect der 2 ste klasse bij het Boschwezen in Nederl.-Indië, Poste-restante, Nijmegen.

H. Hemken, Onderwijzer der 1ste klasse bij het Openbaar Europeesche Lager Onderwijs, Ampèrestraat 18, 's-Gravenhage.

Dr. H. C. Delsman, Hoofd van het Laboratorium voor het Onderzoek der Zee van 's Lands Plantentuin, Vondelstraat 5, Nijmegen.

J. K. ten Houte de Lange, Hoofdboekhouder bij het Havenbedrijf te Tandjoeng Priok, p/a Mevr. C. S. J. Strick van Linschoten, Overtoom 2 te Amsterdam.

Mej. S. E. van Galen, Commies b/d Postspaarbank; p/a Mej. B. Peters, Zaagmolenkade 18 bis, Utrecht.

G. A. Noteboom, Tuinbouwkundig ambtenaar te Patjet, Rhoon bij Rotterdam.

H. D. von Meyenfeldt, Controleur 1ste kl. b/h Binnenlandsch Bestuur, p/a G. Blumer, Zacharias Jansenstraat 41, Amsterdam.

MET PENSIOEN:

W. K. H. Ypes, Resident van Tapanoeli, Apeldoorn nader adres niet bekend).

J. H. I. le Cocq d'Armandville, Generaal-Majoor der Infanterie, p/a. Nederlandsche Handel Maatschappij te 's-Gravenhage.

C. F. Resseler, Onderluitenant der Infanterie, Daalscheweg 387, Nijmegen.

Mutatiestaat van 25 Jan. tot 1 Februari.

Nieuwe Leden: Geïntroduceerd door:

Weertman, Controleur der Comptabiliteit van de Nederlandsche Spoorwegen, Breda, Engelbert van Nassauplein 144. *f* 5	Secretaris Afd. Breda.
Dr. J. Ph. Vogel, Leiden, Noordeindsplein 4a. *f* 5	Prof. N. J. Krom te Leiden.
...ning, Arts, Haarlem, Frans Halsplein 6. *f* 5	den heer O. A. R. Michelsen te Haarlem.
... van der Spek, Apeldoorn, Hoofdstraat 190. *f* 5	den heer N. Schrederhof te Apeldoorn.
... op den Winkel, Directeur N.V. Jaxon Deelman, Arnhem, Ernst Casimirlaan 34. *f* 5	Secretaris Afd. Arnhem.
A. van Hogerlinden, Hoofdcommies Gemeente-Secretarie, Arnhem, Nieuwstraat 47. *f* 5	Secretaris Afd. Arnhem.
W. Driessen, Oosterbeek, Grintweg 7. *f* 5	Penningmeester Afd. Arnhem.
Mevrouw E. van Maanen-Boers, Den Haag, Johan de Wittlaan 16. *f* 5	Mevrouw M. A. van Motman-Koorevaar te Den Haag.
Mevrouw M. Fauël-Weckesser, Den Haag, Adriaan Goekooplaan 55. *f* 5	Mevrouw M. A. van Motman-Koorevaar te Den Haag.
... de Wed. M. T. Velsing-Caspari, Den Haag, Gaslstraat 146. *f* 5	den heer M. C. Roos van Raadshoven te Den Haag.
... de Wed. M. Barnstijn-van den Berg, Scheveningen, Rotterdamsche Straat 75. *f* 5	den heer H. J. A. Raedt v. Oldenbarnevelt te Den Haag.
...rier, Den Haag, Irisstraat 148. *f* 5	Administrateur „Oost en West".
...eukink, oud-Resident Lampongsche Districten, Den Haag, Groot Hertoginnelaan 85. *f* 5	Secretaris Afd. Den Haag.
... Kessler, Scheveningen, „Villa Duinhof", Parkweg 9. *f* 5	Secretaris Afd. Den Haag.
Mevrouw J. W. van der Knaap, Den Haag, Regentesselaan 51. *f* 5	Secretaris Afd. Den Haag.
H. van Romburgh, Consul-Generaal der Nederlanden te Brussel, Regentlaan 20. *f* 5	Secretaris Dagelijksch Bestuur.
...station voor de Java-suikerindustrie te Pasaroean. *f* 5	Eigen aanmelding.

Rectificatie: Jonkvrouwe G. W. J. C. van den Bosch, Nijmegen, Pater Brugmanstraat 117. *f* 5

Nieuwe Begunstigers:

Mevrouw de weduwe G. A. ter Linde-Hinrichs, Nijmegen, Berg en Dalsche Weg 3	den heer H. O. Weyler te Nijmegen.
J. H. Schuengel, Utrecht, Weerdsingel O.Z. 57.	Secretaris Afd. Utrecht.
J. C. E. Renier, Utrecht, Mecklenburglaan 6.	Secretaris Afd. Utrecht.

Afschrijven:

Mevrouw de Weduwe W. F. Sikman-Coenraad, Apeldoorn, Hoogakkerlaan 13 (overleden).

... L. Molenbroek, oud-Ingenieur O.-I., Den Haag, ...straat 32 (overleden).

J B. Ponstijn, oud-Kapitein N.-I. L., Den Haag, Hollanderstraat 101 (overleden).

Adresveranderingen:

K. J. Boeyinga, Controleur B.B., van: Leiden, Nieuwe Rijn 22 naar: Residentie Palembang.

...akram, van: Amsterdam, 1ste Const. Huygensstraat 62huis naar: s.f. „Adiwerna", Tegal.

...n Ree, Kapitein der Intendance, van: Amsterdam, Eeghenstraat 39I, naar: Bandoeng.

W. Bollee, Administrateur Rubberondern. „Lima ...loeh" naar: Amsterdam, p/a. Ned. Handel-Mij., ...engracht 482. *f* 10.

J. Hodes, van: Rotterdam, Teilingerstraat 89 naar: Curaçao, p/a. Bataafsche Petroleum-Mij. *f* 5.

Mej. C. W. Süverkropp, Gep. Onderwijzeres O.-I., Utrecht, van Admiraal van Ghentstraat 13 naar: Hobbemastraat 40.

... de Vries, Utrecht, van: Zuiderzeestraat 28 naar: ...straat 27.

... Marsman, Directeur Nijmeegsche Schoolvereeniging, Nijmegen, Driehuizerweg, van: 76 naar: 88.

... L. Beekman, Gep. O.-I. Ambtenaar, van: Haarlem, ...erhoutstraat 16 naar: Aerdenhout, Rijnegom... 20.

... Gobius, Haarlem, Schouwtjesplein, van: 13a naar: 14.

Dr. H. D. Tjeenk Willink, van: Deventer, Ceintuurbaan 396 naar: Scheveningen, van Dorpstraat 26. *f* 4.

N. van Steenbergen, Kantoorhoofd 1e kl. P.T.T., Den Haag, van: Bentinckstraat 18 naar: 2de van Blankenburgstraat 157.

R. Birckenhauer, Den Haag, van: Hotel Promenade naar: Stadhouderslaan 7.

F. W. A. H. Scheurer, Gep. Kapitein N.-I. L., Den Haag, van: Ieplaan 85A naar: Groot Hertoginnelaan 224.

N. Wiesebron, Gep. Directeur Mulo-Afd. A. M. S., Den Haag, van: Anth. Heinsiusstr. 73 naar: Sportlaan 96.

L. F. van Gent, oud-Kolonel Top. Dienst O.-I., Den Haag, 2de Sweelinckstraat, van: 61 naar: 78.

C. M. Buys, Controleur B.B., van: Den Haag, 2de Adelheidstraat 239, naar: Singkel (Atjeh).

Mr. N. A. de Haart, Controleur B.B., geplaatst in het Gouvernement Celebes en Onderhoorigheden.

Ch. Monod de Froideville, Controleur B.B., van: Soekaboemi naar: Sibolga (Tapanoeli).

R. P. de Queljoe, Lid van den Volksraad, van: Weltevreden naar: Porto (Saparoea).

J. J. A. van Winsen, Militair Apotheker 1ste klasse, thans te Koeta-Radja, Generaal Pelweg 17.

Vereeniging „OOST en WEST".

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Telef. 507 52. Dit „Tehuis" biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland vertoeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK of den administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. No. 50248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten einde aan hen die uit Nederland naar Indië gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN op huishoudelijk- en maatschappelijk gebied, onder leiding van Mevr. J. Franco Mendes—Calisch. Spreekuur Donderdagmiddag van 2—4 en volgens afspraak, Nic. Maesstraat, Amsterdam, Tel. 22492.
Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederl.-Indië, zoomede van verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien).
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegr.- en Telef.dienst in N.-I.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën. Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
" 2. Indische toestanden gezien door een inlander.
" 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
" 4. Sarikat-Islam.
" 5. De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
" 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
" 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
" 8. De Europeesche vrouw in Indië.
" 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
" 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
" 2. Het Javaansch tooneel.
" 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
" 4. De theecultuur op Java.
" 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
" 6. Een doode taal in Indië.
" 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
" 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
" 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
" 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
" 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
" 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
" 4. Indische Scholen onder de Oost Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
" 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
" 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië.
" 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger der Vereen. in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostkust.

NUMMER 6 DONDERDAG 10 FEBRUARI 1927 27STE JAARGANG

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN:
Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag
Telefoon 14519, Postgiro 14574

Wnd. Vertegenwoordiger in N.-I.. Mr. M. J. A. Oostwoud-Wijdenes, Pres. Landr., Tandjong Balei (Sumatra's Oostk.).

Opgericht 21 Maart 1900
door Kolonel
G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIËN:
N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag
Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIE

Nederl. Oost-Indië op de Internationale Rubber-Tentoonstelling te Parijs.

Op 22 Januari jongstleden werd in de Fransche hoofdstad, in de zalen van het „Grand Palais", door den Franschen minister van koloniën, Léon Perrier, de zevende Internationale Rubbertentoonstelling geopend, waarop, laten we het direct mogen constateeren, de Nederlandsch-Indische afdeeling een goed figuur maakte, dank zij de zorgen, die de afdeeling Handelsmuseum van het Koninklijk Koloniaal Instituut weken lang, we mogen gerust zeggen maanden lang, aan deze afdeeling heeft besteed. Wanneer dit artikel het licht ziet, behoort de tentoonstelling reeds weer tot het verleden — zij werd op 6 Februari gesloten — en een opwekking tot het brengen van een bezoek aan deze werkelijk buitengewone tentoonstelling kunnen we met het onderstaande dus niet beoogen. We bepalen ons tot het geven van een beknopte retrospectieve beschouwing, waarin wij vooral die punten naar voren willen brengen, welke min of meer lessen inhouden voor hetgeen we doen en laten moeten voor de aanstaande groote koloniale wereldtentoonstelling, die 15 April 1929 te Vincennes geopend zal worden. Wanneer men ziet, wat de heeren van het Koloniaal Instituut met onze Indische stands in het „Grand Palais" hebben bereikt, dan behoeft men zich voor de toekomst niet ongerust te maken. Het inrichten van een tentoonstelling in het buitenland, onze koloniën betreffende, is den heeren De Bussy en Utermark toevertrouwd. Trouwens, Parijs was niet hun eerste triomf. In Madrid, in Milaan, in Kopenhagen en elders hebben zij Indië op internationale tentoonstellingen en Jaarbeurzen een goede plaats bezorgd; onze koloniale stands stonden overal in het brandpunt der belangstelling. Zooals 't ook weer in het „Grand Palais" 't geval was. Men kent de koloniale inzendingen, door het Instituut verzorgd, op de Jaarbeurs in Utrecht. Zij brengen altijd iets nieuws, altijd iets aantrekkelijks; ir. Utermark is onuitputtelijk in het bedenken van nieuwe aanschouwelijke voorstellingen, waarin aan statistische gegevens de verveling van saaie cijfers wordt ontnomen. Maar het publiek op de Utrechtsche Jaarbeurs en het publiek op een groote internationale rubbertentoonstelling in Parijs, dàt verschilt nog al wat! De psychologie van het tentoonstellingspubliek in verschillende landen schijnt een object van speciale studie bij de heeren van het Instituut te hebben uitgemaakt. Met de gevonden verschillen hebben zij ter dege rekening gehouden. Zij weten hoe ze het publiek het beste kunnen „aanspreken". Dat is ook nu weer in het „Grand Palais" duidelijk gebleken en daarom zijn de verwachtingen voor 1929 hoog gespannen. Dat wil zeggen: als de regeeringsautoriteiten voldoende medewerken. Want terwijl men in officieele Fransche koloniale kringen reeds druk hoort spreken over de aanstaande groote koloniale wereldtentoonstelling in Vincennes, hebben we er bij ons nog zoo goed als geen woord over gehoord of gelezen. Laat het groote succes van Nederlandsch-Indië op deze internationale rubber-expositie een aansporing zijn om nu reeds, onder den indruk van dit succes, plannen te beramen voor de wijze waarop Nederland als derde koloniale mogendheid der wereld zal moeten verschijnen op de wereldtentoonstelling van 1929.

De Nederlandsch-Indische inzending op de „Exposition internationale du caoutchouc et des produits tropicaux" was voor de buitenlandsche be-

zoekers een openbaring. Men heeft nog zeer onlangs kunnen constateeren hoe schandelijk slecht men in het buitenland op de hoogte is van de politieke en economische toestanden in onze koloniën en uit een oogpunt van Nêerland's waardigheid als groote koloniale mogendheid is Nederlandsche koloniale propaganda in den vreemde werkelijk niet overbodig. Integendeel, zij is dringend noodzakelijk; het is een punt dat op ons „koloniaal program" voorloopig niet ontbreken mag. Welnu, ook propagandistisch is de Nederl.-Indische vertegenwoordiging te Parijs geslaagd en alweer moet onze erkentelijkheid daarvoor geuit worden aan de reeds genoemde heeren van het Instituut, dr. de Bussy en ir. Utermark, maar ook aan dr. Bernard, directeur van het thee-proefstation te Buitenzorg, die de belangen van de thee ter expositie heeft behartigd. Want ook de Java-thee heeft te Parijs een goede beurt gemaakt. Billijkheidshalve moet gereleveerd worden, dat het materiaal voor de Indische inzending werd verzameld door den directeur van het Departement van Handel, Nijverheid en Landbouw te Buitenzorg, dr. A. A. C. Rutgers, maar zonder de smaakvolle, doelmatige en vaak vernuftige schikking van het materiaal, was er geen sterveling naar komen kijken.

Fransche bezoekers — er waren ook heel wat Engelschen, natuurlijk, want de „Rubber Grower's Association" heeft zich niet onbetuigd gelaten! — die belangen in de koloniën hebben, waren op hetgeen Ned.-Indië ter expositie zou kunnen voortbrengen, min of meer voorbereid. Het groote werk van Gabriel Angoulvant „Les Indes Néerlandaises, leur rôle dans l'économie internationale", dat, in twee zware deelen, het vorige jaar bij „Le Monde Nouveau" te Parijs het licht zag, wordt, naar wij konden constateeren, in Fransche koloniale kringen met aandacht gelezen. In een onderhoud, dat wij mochten hebben met Alexandre Varenne, den gouverneur-generaal van Indo-China, met verlof in Parijs — men weet, dat hij de eerste socialistische gouverneur-generaal was en dat op zijn bestuursbeleid zeer scherpe critiek werd uitgeoefend — bleek ons, dat de heer Varenne het werk van Angoulvant over ons Indië op meer dan één punt had geraadpleegd en we hebben zijn verzekering, dat in Indo-China met groote belangstelling de ontwikkeling der rubber- en suikerrietcultuur in ons Indië wordt gevolgd, zonder voorbehoud aangenomen. De meening van een koloniale autoriteit als Angoulvant over ons Indië mag in Frankrijk gehoord worden en we hebben ons de vraag gesteld of het niet wenschelijk zou zijn geweest in Fransche bladen en periodieken korte beschouwingen te lanceeren aan de hand van Angoulvant's uitspraken, als welkome inleiding en oriënteering vóór de opening der expositie. Men zal tegenwerpen, dat het moeilijk is dergelijke berichten en beschouwingen in die bladen geplaatst te krijgen, want de Nederlandsche regeering heeft heel wat moeite gehad om de dwaze berichten in een der Parijsche bladen over het zoogenaamde kina-monopolie tegengesproken te krijgen. Maar als men de juiste kanalen weet, is dat toch werkelijk niet zoo moeilijk. Voor de aanstaande koloniale wereld-expositie zouden enkele inleidende artikelen in de Fransche pers stellig van groote waarde zijn.

Angoulvant heeft in het tweede deel van zijn lijvig werk over Nederl. Oost-Indië, waar hij over onze groote cultures schrijft, gesproken van „un excellent régime agraire, une bonne législation du travail, un service d'agriculture remarquablement outillé, des institutions scientifiques telles qu'aucun pays ne peut en montrer de semblables. Les Indes Néerlandaises tiennent une place iportante dans l'économie mondiale......" De Nederl.-Indische inzending op de internationale rubberexpositie heeft deze woorden, als we het zoo maar eens zeggen mogen, tastbaar wáár gemaakt. Een complete koloniale productententoonstelling gaf de Nederl.-Indische stand niet te zien, maar dat is ook de opzet niet geweest. Men moest rekening houden met het Fransche milieu en daarom vooral aandacht wijden aan die producten, welke voor den handel van Frankrijk met Nederlandsch-Indië van belang zijn. Van het groei- en wordingsproces van de rubber kon men een volledigen indruk krijgen, de verschillende tapsystemen waren er vertegenwoordigd, het coagulatie-proces werd gedemonstreerd en daarna kreeg men te zien hoe het ruwe product in de rubberfabrieken verwerkt werd in de vormen welke op de markt in trek zijn. De verschillen in de op Java en in Deli gevolgde methodes waren niet vergeten. Deli vooral, met zijn enorme fab- ken en uitgestrekte rubbertuinen — men de maar eens aan de plantsoenen van de Holl- Amerika Plantage Maatschappij met hun vijf lioen boomen — moet op de buitenlandsche be- kers een geweldigen indruk hebben gemaakt. was natuurlijk geen enkel ander rubber voort- gend koloniaal gebied dat dáártegen op kon! statistieken met haar sterk sprekende cijfers d- gen daar verder het hare bij. Aan statistieken brak het niet, maar ze waren alle zoo, dat zelfs meest volslagen leek op het gebied der rubber- tuur er iets uit lezen kon.

Een belangrijk onderdeel der rubber-stand be- trof de inlandsche rubber-cultuur, die, zooals weet, in Indië de laatste jaren zoo'n gewel- vlucht heeft genomen, waardoor in sommige ken, op Borneo en in Djambi vooral, vele honder- duizenden guldens onder de inlandsche bevolking gevloeid zijn. In 1925 was de opbrengst gestegen tot 130.000 ton en waar de vraag naar deze rubber in Amerika groot is, kan verwacht worden, dat cijfer in de naaste toekomst nog aanzienlijk stijgen.

De aandacht aan de techniek der rubberbe- ding besteed, was niet zoo bijzonder groot. Er ren slechts een paar rubbermachines, waaron een crêpe-roller, maar aangezien de buitenland- mededingers — óók Engeland niet — in het geen machines, welke bij de rubberbereiding den gebruikt, hadden gemonteerd, maakte het derlandsche fabricaat" hier toch nog een zeer figuur.

Op de expositie werd nog een belangrijke uit- ding voor de rubber gedemonstreerd, over het gemeen met bevredigend resultaat. Reeds in November maakten de bladen melding van in Indië gepatenteerde uitvinding, onder naam „Emka-procédé", een uitvinding die lijk maakt de rubber op de onderneming te den, zonder machines, door direct uit de latex sneldrogende grondstof te verkrijgen, zoodat de dernemingsrubber denzelfden dag van de tap marktproduct verpakbaar is. De ontzaglijke deelen daarvan springen natuurlijk direct in oog. De namen van Van der Mark en Kr- („Emka") zijn aan dit procédé verbonden. men er op de expositie van te zien kreeg, was kelijk bewonderenswaardig, maar voor verbe- komt dit nieuwe procédé toch ook nog wel in merking. Van de zoogenaamde Emka-rubber ren allerlei artikelen geproduceerd, kussentjes cosy's, poppetjes en meer van dergelijke sn- rijen, waarover men echter moeilijk geestdriftig stemd kon zijn. Toch opent deze uitvinding groote perspectieven; daarover waren alle ders" ter expositie het, meenen wij, wel eens.

Dat de modernste toepassingen der rubber deze tentoonstelling niet ontbraken, spreekt vanzelf. De banden-industrie liet vele nieuwe gelijkheden zien, de rubbervloer- en straat- king was niet vergeten, er waren jassen en van rubber, er was zelfs een heel huis van rubber, er waren borstels en schaakstukken van rubber. rubbertoepassingen waren echter voor den landschen bezoeker niet nieuw, die had ze bewonderd op de koloniale afdeeling van de Ut- sche Jaarbeurs, waar vrijwel geregeld de te venhage gevestigde Internationale Vereeniging de Rubbercultuur de nieuwste toepassingen zien. En er waren natuurlijk ook echte, tentoonstellingsvoorwerpen van rubber, die gens wel sterk de mogelijkheden aangaven van ber als te verwerken materiaal. Er waren ro- rubber met een langs chemischen weg toege- parfum...... „des roses sans épines" was de zing, er waren palmboomen van rubber, er opgeblazen rubberzwanen in een vijver en meer van dergelijke buitenissigheden. Men er wel den indruk, dat de toepassing van onbeperkt is.

De tentoonstelling in 't „Grand Palais", men, ondanks de aanwezigheid van al die trop- producten maar niet warm kon worden! — den wijdschen titel van „Exposition intern- du caoutchouc et des produits tropicaux". De nisators van de Ned.-Indische inzending heb- zeer terecht, maar niet al te ver-strekkend men, want als we er, bijvoorbeeld, met onze cultuur hadden willen komen, dan was het „ Palais" zelfs nog te klein voor de inzending weest. We hebben ons dan ook in hoofdzaak de thee en den oliepalm beperkt. De ontwik-

thee-cultuur op Java en Sumatra was er in ... gebracht en dr. Bernard sloofde zich uit de ...kers te overtuigen van den voortreffelijken ...ak der Java-thee. Er werden gedurende de ex...tie-dagen heel wat kopjes Java-thee geschon...en gedronken, — ze werden gratis verstrekt —, ...is het maar te hopen, dat deze propaganda ...de Java-thee ook voor het vervolg resultaten ... Men verzekerde ons dat Frankrijk, dat Parijs ... voor de Java-thee een ontzaglijk afzetgebied ...rden. Aan dr. Bernard kan het in ieder ge...t geweten worden wanneer de Java-thee geen ...e debouche's gevonden heeft. Hij heeft voor ...product gewerkt rusteloos en met overtuiging. ...halve de thee heeft op de Nederl-Indische in...ing de oliepalm een belangrijke plaats ingeno...en dit onderdeel heeft vooral de aandacht ge...omdat de Franschen momenteel zelf druk in ...er zijn de cultuur van den oliepalm uit te brei...en de industrie zoo intensief mogelijk te drij... In zijn boek, dat, zooals gezegd, verleden jaar ...licht zag, heeft Angoulvant in het hoofdstuk ...ende de cultuur van den oliepalm in ons Indië ...: „Mes compatriotes et en particulier le com... de l'Ouest-Africain, doivent être avertis des ...s que l'initiative hollandaise leur fait courir". ...den werkelijken aard en omvang van dit ge..., dat de Hollanders den handel van Afrika's ...kust doen loopen, hebben de belanghebbende ...kers ter expositie zich persoonlijk kunnen ...uigen. Wel, we moeten toegeven, denkbeeldig ...t gevaar allerminst en de heer Angoulvant heeft ...zonder grond een waarschuwend woord tot zijn ...genooten gericht.

...ansch Indo-China, de Goudkust, Belgisch Con..., Malakka, Brazilië zijn betrekkelijk schamel voor ... dag gekomen, behalve dan wat hun hoofd...cten betreft, waarvan er eigenlijk verschei... buiten het kader van de expositie vielen. Ma... en Brazilië, die op het gebied van de rubber ...ok wel iets in de melk te brokkelen hebben, ...n juist, wat dit product betreft, gebrekkig voor ...dag gekomen. Daarentegen kwamen de Portu...che koloniën met zeer aantrekkelijke stands ... den dag, aardig en origineel opgetrokken, — ...as onder andere een rimboe-tent met neger...en als vloerbedekking —, terwijl aan de uit...ng der producten ook de meeste zorg was be.... Werkelijk, Portugal maakte den indruk in ..., dat men het als koloniale mogendheid nog ...niet kan wegcijferen.

...ernationale conferenties en wetenschappe...samenkomsten vielen met de expositie samen. ...ermark heeft de mooiste rubberfilm van het ...Instituut in de Sorbonne laten draaien; aan ...productie en het verbruik van ruwe rubber wa...ook heel wat conferenties gewijd. Ook uit een ...mercieel oogpunt mag aan de zevende inter...nale rubbertentoonstelling groote beteekenis ...en gehecht. Brengen we nog even in herinne... dat de zesde tentoonstelling in 1924 te Brussel ... gehouden en de vijfde in 1921 te Londen. ...arom zou de achtste niet in Amsterdam gehou... kunnen worden, dat door de vestiging van het ...niaal Instituut met zijn nieuw paleis in de ge...e internationale koloniale wereld thans als in...rijk koloniaal centrum wordt beschouwd!

De Nederl.-Indische inzending in het „Grand Pa..." was ondergebracht in een ruimte, omspan... met oranje linnen en door groen latwerk af...sloten. Voor de plantenversiering had Aalsmeer ...zorgd en alles zag er keurig netjes tip-top...... ...landsch uit. Aan de omgeving ontbrak echter ... koloniale cachet. De klacht is vaak vernomen ... het groote gebouw van het Koloniaal Instituut ...msterdam naar buiten zoo goed als geen spoor ... zijn tropisch karakter verraadt. En hoe aardig „...onderdak" voor de inzending in het „Grand ...lais" ook verzonnen was, we hadden het liever ...der Hollandsch en meer Indisch gezien. De ...nschen hadden hun producten in een Indo...neeschen pagodenhof ondergebracht, Brazilië ... in z'n uitstalling eveneens het karakter van ...land behouden, Portugal, zooals we reeds zei..., ook. Als straks de plannen voor de koloniale ...ld-tentoonstelling besproken worden, dan moe...we, dunkt ons, onze gedachten ook eens in deze ...ling laten gaan......

J. KONING.

Nias en het bevolkingsvraagstuk.

Op mijn reis door Indië bezocht ik ook het eiland Nias. Ik sprak daar met bestuursambtenaren, medici en zendelingen en kreeg uit hetgeen ze me mededeelden den indruk, dat aan het welzijn der bevolking veel ontbrak. Mijn indrukken gaf ik weer in dit blad, terwijl ik er ook over schreef in mijn jongste publicatie: „Zonder Tropen geen Europa." Nu is het uiterst gevaarlijk af te gaan op *indrukken*! Conclusies *mag* men er niet uit trekken, tenzij men daarbij uiterst voorzichtig te werk gaat! Om te kunnen oordeelen, dient men de beschikking te hebben over cijfermateriaal. Ik had daar natuurlijk naar gevraagd, maar men had het niet! Men zou het wel kunnen verzamelen, maar dat zou veel tijd kosten. Waar ik geen haast had, verzocht ik om zooveel mogelijk statistisch materiaal te willen verzamelen en mij dit t.z.t. te willen zenden. Dezer dagen nu verraste de mail me met mededeelingen uit Nias, die ik meen te moeten bekend maken, omdat ze volkomen den indruk, boven vermeld, bevestigen.

In 1925 zijn er op Nias op een bevolking van 64.706 zielen, waarvan gegevens konden worden verzameld, geboren: 2352 kinderen, terwijl het algemeene sterftecijfer bedroeg 2200. Rekent men dit om op 1000 zielen, dan krijgen we respectievelijk de getallen 36.35 en 34. In dat jaar is er dus een geboorte-overschot geweest van 0.235 %. 'n Buitengewoon laag cijfer! In het door malaria verziekte gebied Sagoeadoe werden in 1925 geboren: 623 kinderen, terwijl het algemeene sterftecijfer 825 bedroeg! Voorwaar huiveringwekkende cijfers!

Op Nias doet zich het verschijnsel voor, zoo vaak in de Buitengewesten vertoond: de menschen zijn op verschillende plaatsen gedwongen van hun gezonde bergen (waar ze moeilijk te bereiken waren) naar de vlakte te verhuizen, waar ze dan malaria opdeden en er als ratten stierven! Die bestuursmaatregel (met de allerbeste bedoelingen getroffen, ik maak er geen enkel bestuurder een verwijt van!) heeft overal in de Buitengewesten leed gebracht! ***Het zou niet gebeurd zijn, als de bestuursambtenaren aan deskundigen advies hadden kunnen vragen!*** Als de paarden- en koeienstapel achteruit gaat, plaatst men er veeartsen (Soemba, Soembawa). Ik juich die maatregel toe. Maar waarom treft men geen maatregelen als de *menschen* bedreigd worden? Van Soemba *weet* men al sedert jaren (door een officieel onderzoek is dit uitgemaakt), dat de bevolking in aantal afneemt. Plaatst men er nu hygiënisten, die in samenwerking met het Bestuur en Zending de oorzaken van dit uitsterven navorschen en om zoo mogelijk maatregelen er tegen te heffen? Ik heb er op mijne reis niets van gemerkt!

De „Dienst der Volksgezondheid" heeft kort geleden een deskundig arts benoemd om op Nias een onderzoek in te stellen naar den gezondheidstoestand der bevolking. Die deskundige zal natuurlijk t.z.t. een rapport opstellen. Zal het dan ook worden gedeponeerd evenals dat van Soemba? Als het blijkt dat door de bestuursfout, boven genoemd, veel menschen lijden aan malaria, zal die fout dan worden hersteld op kosten der menschen zelf? Of zal de Regeering die stakkers bij hun verhuizing naar hun oude, gezonde bergen financieel steunen?

Begrijpt men niet, dat dergelijke printahs ontevredenheid veroorzaken? Ziet men niet in, dat hiervan gebruik wordt gemaakt om de menschen tegen ons bestuur in te nemen? Beseft men niet het verband tusschen wantoestanden op sanitair gebied en ontevredenheid? Heeft Soerabaja — zie het officieele rapport ter zake — geen duidelijke taal gesproken?

Ik wil nog op één punt wijzen. Zeer algemeen vond ik op mijn reis de meening verspreid, dat een hooge kindersterfte een soort selectie zou beteekenen. Waar het kindersterftecijfer hoog is, zou een krachtige bevolking wonen. Die meening is onjuist! 'n Hooge kindersterfte is een willekeurige vernietiging van menschenlevens, waarbij ook de meest sterken ten gronde gaan en de overblijvenden in hun jeugd vaak zoo hevig worden aangetast, dat ze er hun heele verdere leven èn in geestelijk èn in lichamelijk opzicht onder lijden. Er gaan (ook op Nias) veel kinderen ten gronde, omdat ze in hun jeugd door hun moeders verkeerd worden behandeld *),

*) Vaak gaan de moeders 's ochtends naar het veld om pas 's avonds terug te keeren. De zuigelingen worden dan vóór het vertrek volgestopt met onverteerbaar voedsel. *Kunnen* die moeders in de gegeven omstandigheden anders handelen? Veroordeelen is zoo gemakkelijk!

maar het zeer hooge kindersterftecijfer is vaak te wijten aan ziekten als b.v. malaria. Dit ziet men dikwijls over het hoofd!

H. F. TILLEMA.

Lichamelijke opvoeding van de Vrouw

door

E. COUVÉE—BOGAERTS.

III (Slot).

De moderne gymnastiek.

Als ik met u spreken zal over „moderne" gymnastiek, dan wil ik vooral deze groote grenslijn trekken: de Duitsche-, Zweedsche- en andere toestellen-gymnastiek aan den eenen kant en de moderne gymnastiek of de gymnastiek zonder toestellen aan den anderen kant. Men noemt deze laatste ook wel *rhythmische* of *hygiënische* gymnastiek. Nu bestaat het groote verschil niet zoozeer in het al of niet gebruik maken van toestellen (dit is wel het verschil, wat den leek 't eerst opvalt), want dan zouden we de z.g. orde- en vrije oefeningen, die zeer zeker uit de *oude* doos zijn, er ook onder kunnen rangschikken. Het essentieele verschil zit hierin, dat het bij de oudere methoden steeds gaat om het bereikte resultaat, de *eindstand* van eene oefening, het *effect*; terwijl de nieuwere richting voornamelijk let op de wijze, waarop elke oefening wordt uitgevoerd, n.l. of het de *juiste spieren* zijn, die de beweging tot stand brengen. Bovendien bant de moderne gymnastiek alle vertoon van kracht, maar let voornamelijk op schoonheid van lijn en gratie in de beweging. Natuurlijk hebben deze twee geheel uiteenloopende opvattingen in wijze van spieroefening beide hun voor- en nadeelen, waarover ik hier niet in details wil treden; genoeg zij, u te vertellen, dat het zich in het buitenland laat aanzien, dat de moderne gymnastiek voor de meeste kinderen en *zeker voor de vrouw* de voorkeur verdient.

„Moderne" gymnastiek is een kind van onzen tijd; een stelsel, dat pas in de laatste halve eeuw is tot stand gekomen. De meest bekende pionierster is wel Isadora Duncan, eene Amerikaansche. (We kennen haar alleen bij naam of bij overlevering als de eerste kunstdanseres; we moeten daarbij bedenken, dat de kunstdans de volmaaktste uiting van spierbeheersching is). Duncan was de eerste vrouw, die inzag, dat het individu van de 19e eeuw sterk achteruit gegaan was in kracht en schoonheid van lichaamsbouw en dat een nieuwe weg moest gevonden worden om daarin herstel te brengen. Een *nieuwe* weg, want de gymnastiek van die dagen hielp allerminst ter veredeling en versterking van het ras; het was de gymnastiek van ruwe kracht en vereering van spierhelden. Men kweekte wel snelle loopers, gespierde athleten, enz., maar men dacht er niet aan om er naar te streven het *geheele* spierstelsel evenredig te ontwikkelen.

Isadora Duncan ging haar studiemateriaal zoeken bij de Grieken. In de beelden, vazen, reliefs en wandbeschilderingen, die voor ons de klassieke houdingen en bewegingen bewaarden, vond ze den grondslag voor haar stelsel. De groote moeilijkheid bij deze studie was o.a., dat deze afbeeldingen slechts standen of doorgangsmomenten waren (de Grieken hadden nog geen film!) en dat ze dus moest zoeken naar de wijze, waarop deze tot stand gekomen waren en hoe ze harmonische overgangen moest krijgen. Duncan begreep heel goed, dat ze voor groote moeilijkheden zou komen te staan, gezien de draagwijdte van haar vernieuwing en het omverwerpen van bestaande ideeën. Zelf geloofde ze ook niet in 't grif overnemen van haar methode, wat wel blijkt uit haar gezegde: „In fifty years I may have something to say."

Toch is ze er, niettegenstaande de tegenwerking van de volgelingen der *kracht*gymnastiek, in geslaagd de grondslagen te leggen voor de nieuwe richting. Naar haar voorbeeld zijn meerdere systemen uitgedacht, alle met hetzelfde doel: volkomen, harmonische ontwikkeling van het menschelijk lichaam.

Het aantal scholen en schooltjes is buitengewoon groot; 'n verschil van meening, 'n andere opvatting over 'n onderdeel, deze en honderd andere oorzaken deden nieuwe scholen met eigen naam en stelsel verrijzen.

Toch is er wel een groote hoofdverdeeling te [illegible]ken en dan noem ik:

de Dalcroze-school,
de Bode-school,
de Duncan-school,
de Loheland-school,
de Laban-school,
de Mensendieck-school, en
de Wigman-school.

Dalcroze, Bode en Duncan hebben allen op eigen wijze de klassieke gymnastiek gevarieerd. *Dalcroze* ontwikkelt in de eerste plaats de [illegible]*kale* mogelijkheden; muziek is het hoofd[illegible] waarop de bewegingen, streng voorgeschreven, [illegible]den uitgevoerd. Dalcroze heeft in Duits[illegible] schitterende gelegenheid gehad om zijn werk z'n recht te doen komen; zijne school in Hel[illegible] was de kroon op het werk. Persoonlijke, pol[illegible] aangelegenheden hebben hem Duitschland [illegible] verlaten, zoodat Dalcroze zelf nu niet me[illegible] Duitschland woont.

Dr. Bode, oorspronkelijk afkomstig uit de s[illegible] van Dalcroze, heeft door eigen, ander [illegible] een nieuwe methode gevormd, voornamelijk [illegible] verschillend met zijn leermeester, dat hij ni[illegible] muziek het *middelpunt* doet zijn, maar de m[illegible] slechts bezigt als *hulpmiddel* voor de rhythm[illegible] grondgedachte.

Elisabeth Duncan, de zuster van de bekende [Isa]dora, beoogde bij de stichting van haar oplei[ding]school een hooger doel dan alleen de *licham*[elijke] opvoeding. Ze stelde zich tot taak het *ras te v*[...]*len* en tracht dit te bereiken door lichaam en [geest] van haar leerlingen door strenge tucht en disc[ipline] sterk en edel te maken; zij poogt aldus even[wicht] te brengen in gevoels- en verstandsleven. Naas[t] komen lichamelijke opvoeding wordt ook [wetens]schappelijke leiding gegeven. Deze school ligt [even]als die te Hellerau, in een prachtige, gezonde [omgeving] en er is zoowel in bouw als in inrichting ge[streefd] naar een vereeniging van het practische m[et het] edele en mooie.

De *Loheland*-school (Seminar für klassische [Gym]nastik te Fulda) kenmerkt zich door een uit[gespro]ken anti-mechanische methode; hier geldt [als] biedende grondslag: het *rhythme van den* [...] is het richtsnoer voor de beweging.

In de *Laban*- en *Wigman*-school (Mary W[igman] is een leeringe van Laban) is *dans* hoofdzaa[k. La]ban instrueert zijn leerlingen zoo, dat ze ook [zonder] muziek dansen kunnen. De dans, leert hij, [is een] kunstuiting op zich zelf; het aantal, de vo[rm, de] maat, het gewicht en de afmeting der bewe[gingen] moeten tot den toeschouwer spreken zooals [de] klank en accoord tot den hoorder van muziek. [Naar] het inzicht van Laban worden de beweging[en van] den dans beperkt, als we dezen van muziek [afhan]kelijk maken. Dus: *niet* dansen op muziek, [maar] muziek componeeren behoorende bij en g[...]reerd door de dansbeweging.

We zien uit deze zéér korte uiteenzetti[ng der] diverse „scholen", dat de ideeën van Laban [en die] van Dalcroze twee uitersten vormen, waart[usschen] die van Bode, Duncan en Loheland staan.

Is nu in al deze scholen de dans (de z.g. [...] dans) het hoogtepunt, waartoe men door [...] voerde gymnastiek en beheerschte beweging[en] wil komen, anders is dit in 't *Mensendieck*-sy[steem], dat alleen door rhythmisch-hygiënische g[ymnas]tiek de vrouw in staat wil stellen haar v[er]loosd lichaam gezondheid en schoonheid t[e] geven. Het Mensendieck-systeem is uitgedac[ht voor] de vrouw (Dr. Bess Mensendieck is een Ame[rikaan]sche vrouwelijke dokter) en alleen voor de [vrouw; er] er is bijzonder gelet op de anatomische en [physio]logische eigenschappen der vrouw. Ze ha[...] menschen in: verslapte schouders, hangen[de ...] onmatige vetmassa's aan armen en heupen [zijn] *eigen schuld* en is ook door *eigen arbeid* [te] herstellen. Ze geeft daartoe de middelen aa[n: een] aantal zeer goed bestudeerde, zeer eenvoudi[ge oefe]ningen, die bovendien zoo gekozen zijn, da[t men op] elken leeftijd nog mee kan begonnen word[en, en] ook door die vrouwen, die in haar kin[der- en] meisjesjaren nooit aan gymnastiek gedaan [hebben].

Dat Dr. Mensendieck met haar werk wel be[...]slaagd is bewijzen niet alleen de gunstige b[eoordee]lingen van buitenlandsche artsen, maar ni[et] minder dan Prof. Kouwer schreef een zee[r ...]deerende inleiding in haar laatste, in [Neder]landsch verschenen boek „Funktioneele Lich[aams]oefeningen voor de vrouw en het kind." Prof. [Kou]wer zegt hierin o.a.: „Toepassing van het

Mensendieck zal de wezenlijke waardeering van de schoonheid van het vrouwelijk lichaam helpen bevorderen en dit op een wijze, die zoowel de hygiënische moet bevredigen als de opvoedkundige; het opent allereerst de oogen voor *gebreken* aan eigen lichaam en wijst den weg ter *verbetering* en deze naar schoonheid en gezondheid."

Nu rijst natuurlijk vanzelf de vraag: wat is het practische nut van al deze scholen voor de vrouw in de tropen?

In de meeste groote steden van Oost-Indië bestaat wel gelegenheid om door het volgen van cursussen leiding te ontvangen in rhythmische gymnastiek. Telkens weer hoor ik van gediplomeerde leerkrachten (diploma van een der bovengenoemde scholen) die naar Indië gaan met het doel een school voor Lichamelijke Opvoeding te stichten. Voor de vrouwen en meisjes in de hoofdplaatsen ligt dus de oplossing vrijwel voor de hand. Moeilijker is het voor haar, die verder van het centrum wonen, in de kleinere plaatsen of op een buitenpost. Maar zelfs dan kan er nog wel wat bereikt worden. Evengoed als de dames op kleine plaatsen zich inspannen om door samenwerking dans-, tennis- en tooneelclubjes te vormen, zoo kan er door haar met nog meer ijver gewerkt worden om onderling moderne gymnastiek te beoefenen. Als 't kan, is 't natuurlijk verdienstelijk een deskundig leider te hebben, maar heel vaak zullen de kosten daardoor te hoog worden. Wat dan? En nu kom ik terug op de methode-Mensendieck, die ik hiervoor zoo buitengewoon aanbeval voor de vrouw. Deze methode leent zich ook, beter dan een der andere, tot toepassing voor eigen oefening. De oefeningen zijn in het genoemde werk zoo gedetailleerd uitgewerkt en tot in finesses verzorgd, dat iedere normaal ontwikkelde vrouw er door eigen studie voldoende oefenmateriaal in vinden kan. Wil men *alleen* oefenen, dan kan een groote spiegel helpen de bewegingen te controleeren; oefent men *met anderen*, dan kan men bij elkaar nagaan of de oefening op de juiste wijze wordt uitgevoerd.

Ik verzeker u van te voren al succes, als slechts een van u op de kleinere plaatsen hiervoor het initiatief neemt. Alle begin is moeilijk en zeker als men begint met iets nieuws. Maar na overwinning der eerste bezwaren zal er gauw met animo gewerkt worden, omdat de uitstekende, tastbare gevolgen zeker niet zullen uitblijven.

Moge vele van mijn lezeressen dit ondervinden!

Literatuuropgaven:

Körperkultur der Frau. — Mensendieck. Bruckmann, München. 3.75 gld.

Dagelijksche lichaamsoefeningen voor de vrouw en het kind. — Mensendieck. Uitgever Paris, Amsterdam. 4.75 gld.

Gymnastische Grundübungen nach dem system Mensendieck. — Günther. Delphin Verlag, München. M. 6.80.

Bildung als Kunst und Pflicht. — Winther. Verlag, München. M. 6.50.

Rhythmische Körperbildung und Bewegungskunst. — Giese und Hageman. Delphin Verlag, München. M. —.

Gymnastiek und Tanz. — R. von Laban. Stalling Verlag Oldenburg.

Van Week tot Week.

Dinsdag 1 tot Maandag 7 Februari.

Landvoogd op Sumatra's Westkust. Blijkens verschillende Aneta-telegrammen is de Gouv.-Generaal op zijn reizen door Sum. Westkust met groot eer- en vreugdebetoon ontvangen, ook door de bevolking dier streken waar nauwelijks een maand geleden het communisme zooveel onrust heeft verwekt.

Maatregelen tegen de communisten. Semarang, 3 Febr. (Aneta).[1] — Volgens de Locomotief keurde de Regeering den bestuursmaatregel van Djocja goed, om vergunning aan alle administrateurs op de ondernemingen te geven, tot het aanschaffen van vuurwapens, welke in bruikleen zullen worden gegeven aan de employé's. Deze maatregel zal door geheel Indië worden doorgevoerd.

[1] De tekst der Aneta-telegrammen is ontleend aan de Nieuwe Rott. Ct.

Suriname, onze verwaarloosde kolonie. Onder dit opschrift bevat het *Vaderl.* van 3 Febr. (Ochtendbl.) een overzicht eener door zendeling H. Bielke te 's-Gravenhage gehouden voordracht over het onderwerp: De arbeid der Broedergemeente onder de voormalige slavenbevolking, boschnegers en onder de contractkoelies en melaatschen.

Voordracht over het volkscredietwezen in Indië. Woensdag 23 Februari a.s. zal prof. G. Gonggrijp, hoogleeraar in de Koloniale economie aan de Nederlandsche Handels Hoogeschool te Rotterdam, voor de Indonesische Studieclub te Leiden een voordracht houden over: Het volkscredietwezen in Nederl.-Indië.

Leprabestrijding in Indië. Voor het Ned.-Indonesisch Verbond te 's-Gravenhage heeft Dr. B. Sitanala den 1en Febr. een voordracht met lichtbeelden gehouden over de „Leprabestrijding in Indonesië". (Overzicht in het *Vaderl.* van 2 Febr., Avondbl. A).

Wederom een verzoek om gratie. De Vrijdenkersvereeniging De Dageraad heeft 2 Februari het volgende telegram aan den Gouverneur-Generaal van Ned.-Indië verzonden:

„De Dageraad verzoekt Uwe Excellentie politieke douvonnissen niet te bekrachtigen, maar humaniteit boven vergelding te stellen."

Javaansche kunstavond te Rotterdam. Het Ned.-Indonesisch Verbond organiseert een kunstavond te Rotterdam, ter demonstratie van Indische kunst. Oud-leerlingen van de Javaansche dans- en kunstacademie „Krido Bekso Wiromo" te Djokjakarta zullen Javaansche dansen uitvoeren; specifiek Indonesische muziek zal worden ten gehoore gebracht. Het programma vermeldt Indonesische volkswijzen, schimmenspel, enz. Onder voorzitterschap van Mr. J. G. Huyser heeft zich een Rotterdamsch-Schiedamsche commissie van voorbereiding gevormd.

Geïnterneerde communisten. Batavia, 1 Febr. (Aneta). Vijf-en-veertig geïnterneerden met drie-en-dertig familieleden zijn met het s.s. Wega hedenochtend om vier uur in alle stilte van Tandjong Priok vertrokken met bestemming naar Boven-Digoel. De geïnterneerden kwamen vannacht in auto's onder politiegeleide van de gevangenis te Glodok naar Tandjong Priok, waar zij aan boord werden gebracht. Aan boord van de Wega bevinden zich tien militairen ter bewaking.

Batavia, 5 Febr. (Aneta). Vier-en-veertig nieuwe geïnterneerden, uit het Semarangsche, zijn naar Boven-Digoel gezonden.

Mr. P. L. A. Collard †. Te 's-Gravenhage is, in den ouderdom van 69 jaar, overleden Mr. P. L. A. Collard, gepens. rechterlijk hoofd-ambtenaar, laatstelijk Raadsheer in het Hooggerechtshof van Ned.-Indië.

Kapitein H. C. de Voogt †. Te 's-Gravenhage is, in den ouderdom van 67 jaar, overleden de heer H. C. de Voogt, gepens. kapitein der inf. van het O.-I. leger.

H. P. Baudoin †. Te Leiden is overleden de heer H. P. Baudoin, hoofdambtenaar bij den Gem. Telefoondienst in Ned.-Indië.

S. E. van Nooten †. Te Weltevreden is op den leeftijd van 49 jaar overleden de heer S. E. van Nooten, inspecteur bij de In- en Uitvoerrechten te Batavia.

Dr. K. van der Veen †. Te Bandoeng is in den ouderdom van 57 jaar overleden de gouvernementsveearts Dr. K. van der Veen.

Universitaire examens. Leiden. Cand.-ex. Indisch recht de heer Ko Hong Liem. — Doctor.-ex. Indisch recht Mr. P. G. Reichenfeld. — Cand.-ex. Indologie de heer L. L. A. Maurenbrecher.

De mail van Rotterdam naar Batavia in ongeveer 18 dagen. Blijkens een uitvoerig bericht in de dagbladen organiseert het Comité Vliegtocht Nederland—Indië in samenwerking met de N.-I. Vereeniging voor Luchtvaart te Batavia, een vlucht naar Marseille op 18 Maart a.s. in aansluiting op de dien dag van daar vertrekkende mailboot Indrapoera. Bij aankomst te Sabang, den 5den April, zal daar een vliegtuig aanwezig zijn om, zoo mogelijk denzelfden dag de mail over te brengen naar Batavia. — Omgekeerd zal den 4den April een vliegtuig de mail van Batavia te Sabang

SCHOOLRUBRIEK

bezorgen op het op dien datum van daar vertrekkende s.s. Slamat, welke mailboot ongeveer 21 April te Marseille aankomt, terwijl verder een vliegtuig voor de mailroute Marseille—Rotterdam zorg draagt.

Indien blijkt dat er bij het publiek voldoende belangstelling voor deze beduidende mailversnelling bestaat, wordt overwogen om dezen zomer een proef op groote schaal te nemen, door het organiseeren eener mailvlucht Suez v.v., eveneens met aansluiting op een vliegtuig te Sabang.

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt.

Nederl. Indië's Vertegenwoordiging.

Iedere vertegenwoordiging van Nederl.-Indië moet er eene zijn, die dat schoone land en volk waardig is. Dit zal niet alleen iedere Indonesiër, maar ook iedere Nederlander met ons eens zijn.

Zooals reeds in alle dagbladen is aangekondigd, zal er te 's-Gravenhage in het gebouw van het „Kon. Zoölogisch-Botanisch Genootschap" op 23, 24 en 25 Maart a.s. eene Internationale Fancy-fair gehouden worden, ten bate van den „Internationalen Vrouwenraad". Alle landen, een 39-tal, die aangesloten zijn bij dit in het belang van huisgezin en maatschappij zoo nuttig werkend lichaam, zullen door een „stand" vertegenwoordigd zijn, waarin speciale produkten van iedere streek verkocht zullen worden door dames in nationale kleederdracht. Ook aan Nederl. Oost- en West-Indië is daar een plaats aangewezen. De dames: mevrouw Koningsberger-Lang, Swart-Stadlmair, van Beresteyn-Tromp, Geertsema Beckeringh-Daumiller, Jkvr. D. von Schmidt auf Altenstadt, mevrouw Van der Houven van Oordt-Pollones, Van Aalst-Koopman en Romeijn-Tuckermann hebben beloofd daaraan hare zorgen te zullen wijden — de beide laatstgenoemde in het bizonder voor Suriname en Curaçao — mits zij op veler medewerking zouden mogen rekenen.

Zij doen nu bij deze een dringend beroep op alle belangstellenden om iets bij te willen dragen tot het welslagen van de Indische afdeeling dier bazar, door er hetzij enkele kunstnijverheid-artikelen, hetzij een geldelijke gift voor af te willen staan, opdat er een goed, smaakvol geheel van gemaakt kan worden, de Nederl.-Indiën waardig!

Gaven voor de Oost-Indische Afdeeling worden gaarne ingewacht vóór 1 Maart a.s. bij den Secretaresse-Penningmeesteres Mevrouw *van der Houven van Oordt-Pollones, Bankastraat 52, den Haag.*

Tentoonstelling van Primitieve Plastiek.

In aansluiting met hetgeen wij hier den vorigen keer schreven over Negerplastiek — waarbij 't natuurlijk niet onze bedoeling was die waardevolle kunst te kleineeren, wel echter onze verwondering te uiten voor de thans hier en daar heerschende manie er voor — vestigen wij thans de aandacht op de tot 15 dezer in de zaal van den Rotterdamschen Kring, Eendrachtsweg 12 te Rotterdam, geopende tentoonstelling, uitgaande van de „Zuid-Hollandsche Vereeniging tot bevordering van Kunstnijverheid en Volkskunst" en bestaande uit plastische kunst, niet alleen van negers uit de Kongo, Benin en andere Afrikaansche streken, maar ook uit de Bataklanden, Midden-Borneo, Nias, Tenimber, de Kei-eilanden, Nieuw-Guinea enz., een en ander uit de collecties van de heeren Jac. Aalderink te Amsterdam, Mr. J. G. Huyser en H. Landmann te Rotterdam.

Met recht schrijft de kunstcriticus van de *Nieuwe Rotterd. Courant* in haar l.l. Zondagsblad o.m.:

> „De architect, N. P. de Kroo, heeft wederom met geringe middelen het Kringzaaltje tot een passende expositieruimte aangekleed, waarin hij een collectie Negerkunst tot een prettig en fraai geordend geheel wist onder te brengen. Een gemakkelijke taak was dit zeker niet, want al die geestige, meest bruinhouten beeldjes, hetzij dat ze uit Midden-Afrika of uit ons Indië komen, hebben groote verwantschap en worden slechts afgewisseld door enkele voorwerpen van Kunstnijverheid, o.a. door kralen sieraden, prachtig van dessin en kleur, van onbegrijpelijk schoone, stille harmonieën; voorts door enkele roode lappen of rood papier, als fond hier en daar aangewend; wat het bruin- en -grijze gamma verbreekt. En toch doet het geheel levendig aan!
>
> „Langs heel den linkerwand is de prim... kunst van Midden-Afrika gerangschikt, ... we de ons karikaturaal lijkende poppetjes ... teressant, behalve door de gelaatsexp... door de groote contourlijnen, de groote ... dingen, waar de natuurlijke vormen abs... aan opgeofferd zijn.
>
> „Het bloeitijdperk vinden we in het ... snijwerk en aardewerk uit Benin [1]). Ook ... is het voor ons karikaturale karakter ... met beheersching van den vorm. Zien we ... mond, zoo'n hand van dien tevreden en ... kijkenden jongen; het poppetje met ... kruiste armen over den rug, rustend op ... en teenen; welk een vervaarlijke expre... hier met weinig verkregen Ook het ... kannetje, vooral dat met een menschen... op! Bij behoud van het eigenaardige, ... deze primitieve beeldjes eigen, hebben ... dingen door de volmaaktheid een zekere ... dom.
>
> „Geestig is het hierbij staande „Offer... tje", dat men voor de deur van een zw... vrouw plaatste, teneinde gaven te ontv... gedurende den tijd, dat zij niet in staat w... te werken. De geverfde koppen met ... tronies, hier in de buurt, zijn afkomstig ... de daken, waarschijnlijk tot het were... booze geesten gebruikt.
>
> „Tal van amuletten, uit hout of ivoor ... den, om aan kettingen te dragen, liggen ... vitrine; en ook hier bij deze kleine din... treft bij enkele de sterke, levendige en ... uiteenloopende gelaatsexpressie.
>
> „Aan den achterwand, waar de afdeeling ... derlandsch-Indië volgt, uit de Batak- en ... landen; van de Kei-eilanden, Tenimber ... Nias, vinden we de vormen meer naar ... namenteele toe gehaald; ook in de kop... alles meer alleen aangeduid. Een der ... lijkst-expressieve dingen is het groote ... beeld — in het midden der zaal gepla... van Tenimber, waarvan de scherpge... neus typeerend is.
>
> „Twee Zielebeeldjes uit de collectie ... (waaruit de tooverstaf in superbe beeld... werk, dien we verleden jaar hier mochten ... ook thans weer aanwezig is) blinken, do... krachtige en voorname karakter uit bo... rest.
>
> „Tusschen al dit sombere, bruine, ho... werk zijn de hals- en been- en arm-, ... hoofdsieraden en gordels van kralen, ... vere kleur-verrukking. Hoe sober de orn... tatie ook is: een ruit- of zaag- of streep... door de kleurwisseling, zelfs door de ve... lende richtingen, waarin de kralen zijn ... naaid, hebben deze dingen een voorname... dom. De fijne smaak der inboorlingen ... zooals van zelf spreekt, niet het minst ... klewangs en hun schilden met kralen, ... werk en rijk fijn, sierlijk houtsnij-orn... getooid [2]).
>
> „Eenige boeken en tijdschriften betr... het tentoongestelde liggen ter inzage."

Er is sinds den wereldoorlog, toen de ... voor begon, al heel wat in verschillende ... schreven over negerkunst. In Aflevering 7, ... ber 1926, van den 11den Jaargang van ... schrift „Nederl.-Indië Oud en Nieuw" wij... *Dr. J. Maes,* Directeur van het zoo fraaie ... Museum te Tervueren, bij Brussel, daar... keurig geïllustreerd, fijngevoeld artikel, wa... o.m. zeer juist in zijn Vlaamsch-Hollands... merkt:

> „Wie de negerplastiek vatten wil ... het schoone en diepe gevoel zoekt va... grijpen, moet in de ziel van den neger ... gaan, ontbonden der banden en opva... waar twintig eeuwen beschaving ons ... kluisterd houden!"

En juist, omdat dit loslaten van banden ... moeilijk is, omdat velen onzer in een net van ... venties gevangen blijven, vervallen wij di...

[1]) Wij herinneren ons nog levendig, hoe ... gewoon opgetogen wijlen *Dr. Schmeltz* was o... eerste collectie Benin-plastiek die hij als Directeur ... het Ethnografisch Museum te Leiden bemachtigde ... welk een warm enthousiasme hij deze kunstvolle ... tiek in gesmeed ijzer beschreef!

[2]) Dergelijke kunstnijverheid is ook in „Bo... Heulstraat 19, den Haag, te koop en heel wat ... in prijs.

het andere uiterste, trekken neus en schouders op, zoodra er sprake is van neger*kunst*, en anderen bewondering daarvan zelfs een teeken van degeneratie noemen, gelijkstaande met het gedoen der negerdansen!

Wie echter onbevangen er tegenover staat, kan van deze kunst genieten, als van iedere mooi weergegeven, zuivere ziele-uiting, welke men dan intuïtief aanvoelt, ook zonder ethnografische studies daarvan te hebben gemaakt of desbetreffende uitleggingen te hebben ontvangen.

Het schijnt ook, dat sommige kunstliefhebbers groote bekoring vinden in deze kunst, er zich zelfs meer toe aangetrokken gevoelen, door het besef, dat deze aan 't uitsterven is. Daarentegen hoorden wij op de tentoonstelling de opmerking maken: „zouden de moderne beeldhouwers zich niet hierop geïnspireerd hebben?" Maar dit zou dan een herleven beteekenen. Er bestaat immers ook dood.

Daarom zijn wij het dan ook niet eens met den wensch, welke wij eveneens daar hoorden uiten, „dat deze verzameling in haar geheel door een museum mocht worden aangekocht." Hoe nuttig het ook moge zijn, dat er *enkele* goed ingerichte musea in de groote volkscentra bestaan, waar verzamelingen uit alle werelddeelen, ter raadpleging en bestudeering door vakmenschen, zorgvuldig bewaard en weggesloten blijven, voor de menschheid in het algemeen is van véél meer waarde, dat een zoo groot mogelijk aantal individuen een of meer voorwerpen, een ieder die, welke hij 't meest waardeeren kan, in zijn dagelijksche, onmiddellijke omgeving kan hebben, er zóó mede vertrouwd kan worden, dat hij er den heilzamen, geestelijken invloed van ondergaan en dan op zijn wijze ook weer aan anderen kan mededeelen. Zoo blijft de kunst door alle tijden levend! Natuurlijk zullen vele stukken onvermijdelijk op den duur te niet gaan, hebben dan echter aan hun hoogste doel beantwoord: de kiem gelegd tot nieuwe kunstuitingen. De menschheid evolueert immers door wetenschap en kunst beide.

Overzicht uit de Indische Bladen.

UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Gratie-recht.

In den laatsten tijd is *het recht van gratie* weer ter sprake gekomen. Het *„A. I. D."* had een pleidooi om gratie gehouden ten behoeve van een veroordeelde, en nu herinnert het *Soer. Hbl.* (27 Dec., 2de bl. „Gratiebetoon") aan *de juiste beteekenis van het gratie-instituut*. Over die beteekenis is geen verschil van meening mogelijk; gratie is geen gunstbetoon, zooals men in het algemeen nog wil gelooven; het is — om *De Louter* maar eens na te schrijven — een publiek recht, dat in het algemeen belang wordt uitgeoefend en berust op de overweging, dat de hoogste rechtvaardigheid in bizondere omstandigheden somtijds afwijking eischt van den meest juisten algemeenen regel en de meest zuivere toepassing daarvan. Van Boneval Faure noemt gratie een buitengewoon rechtsmiddel om, waar de wet tot onbillijkheid of onrecht zou voeren, de gevolgen eener rechtelijke veroordeeling geheel of ten deele buiten werking te stellen. Het *S. H.* blijkt van meening dat men, in afwijking van bovenstaanden rechtsregel, in de gratie meer en meer een hoogeren (of hoogsten) graad van rechtspraak gaat zien.

Het *Bat. Nwsbl.* (31 Dec. „Gratie-recht") lijkt het ter toelichting van het bovenstaande door het „Soer. Hbl." gegeven voorbeeld minder gelukkig als het er ging er blijkbaar om een te zware straf, bij vergissing opgelegd, tot de juiste afmetingen terug te brengen. Dat ligt geheel in de lijn van het gratie-instituut. Maar al ware een andere weg beter geweest, van *een derde instantie*, na goede en volledige rechtsbedeeling, is geen sprake. Wat betreft de uitoefening *van het gratie-recht* wijst het *B. N.* op een verklaring dienaangaande van den vorigen gouverneur-generaal. Men heeft den heer Fock verweten dat hij, als tegenstander van de doodstraf, gedurende zijn geheele bewind geen enkel doodvonnis heeft willen bekrachtigen. In een interview, dat de heer Fock onlangs met de *„Ind. Gids"* had, verklaarde Z.Exc., dat hem gedurende de vijfjarige periode inderdaad...... slechts één doodvonnis ter bekrachtiging is voorgelegd. Die eene maal ging het — aldus de oud-G.G. — om een jeugdigen moordenaar te Soerabaja, in wiens geval hij zich heeft laten overtuigen door een oudere dame, die op welsprekende wijze voor het leven van den jongen moordenaar is komen pleiten, waarbij zij kon aantoonen, dat de mogelijkheid groot was, dat de levenslange gevangenisstraf, welke de terechtstelling verving, van invloed zou zijn om den moordenaar tot inkeer te brengen. Het is duidelijk dat de heer Fock hierbij doelde op het geval van Macaré, den jeugdigen misdadiger, die in den Oudejaarsavond 1924 een drietal menschen vermoordde. Die geschiedenis ligt nog versch in het geheugen. Maar de motiveering der gratie toen verleend, toont aan dat het destijds uitgesproken verwijt ongegrond was en dat men maar al te vaak geneigd is wat het meest voor de hand ligt, te verwerpen.

De persconferentie.

De Landvoogd heeft op de pers-audiëntie van 5 Jan. (*De Sum. Post*, 6 Jan.) *o.m.* het volgende gezegd: *Wetswijzigingen* nopens een doelmatiger bestrijding van communisme worden niet overwogen. Wat met *de te Djohore gearresteerde communisten* Moeso en Alimin zal gebeuren, is uitsluitend afhankelijk van de houding van het Straitsbestuur. Wellicht kan door gebruikmaking van de zoogenaamde Banishment Act het tweetal uit de Straits verwijderd worden. De landvoogd hoopt, dat de Straitsregeering overgaat tot een ruimer *toepassing van de Banishment Act* door verwijdering van lieden, die onrust stichten in naburige koloniën. De landvoogd is daar momenteel over aan het correspondeeren. Indien het tweetal verwijderd wordt per boot naar Batavia, zal overgegaan worden tot hun arrestatie. De *observatiepost te Singapore* zal worden uitgebreid. Er vertoeft Indisch politiepersoneel in de Straits, hetgeen het Straitsbestuur niet versmaadt. De landvoogd acht het nemen van preventieve maatregelen om het *communistische contact met het buitenland* te breken, moeilijk. Het vraagstuk zal zich beperken tot een scherper contrôle der paspoorten. *De gebeurtenissen in West-Sumatra* zijn een communistische explose, waarbij de communisten gebruik maakten van een zuiver opstandige beweging. De *voorlichting van het buitenland* over Indië geschiedt door Buitenlandsche Zaken in samenwerking met Koloniën en zal worden gereorganiseerd, nu er leemten zijn gebleken; Indië zal hiertoe veel bijdragen. De landvoogd zegt toe eerlang een nadere omschrijving te geven van *de oorzaken*, inzonderheid *buitenlandsche invloeden*, welke leidden tot de jongste onlusten. Niemand is meer overtuigd dan de landvoogd dat *legerversterking* ten spoedigste uitgevoerd dient te worden. Er is geen bezwaar tegen een zeer aanzienlijke en kostbare uitbreiding. Alleen de *wervingsmoeilijkheden*, voornamelijk van Europeanen, maken dat wellicht eerst over een jaar de versterking aanwezig zal zijn, doch de uitbreiding zal zeer bespoedigd worden. De landvoogd moet aan het Opperbestuur overlaten, welke *maatregelen in Nederland* noodig geacht worden ter verhindering van het afschuwelijk effect der communistische propaganda in Holland tegen ons gezag in Indië. Z.Exc. is huiverig voor uitbreiding der strafbepalingen in Indië tegen de *communistische propaganda*, want deze is een rekbaar begrip en er is reden voor vrees dat daaronder gebracht wordt wat niet daaronder behoort. Wanneer de begrootingsstand het toelaat zullen *de belastingen zoowel voor de Inlandsche als voor de Europeesche bevolking* worden verlaagd. Dit antwoord houdt verband met een vraag, welke aanvullingsmaatregelen ter bestrijding van de communistische infectie genomen zullen worden.

De *Deli Crt.* (6 Jan. *„Maatregelen tegen het Communisme"*) is van oordeel dat er bij de Nederlandsche Regeering op aangedrongen dient te worden dat zij in Nederland al het mogelijke doet om Ned.-Indië te beschermen tegen den invloed der communistische propaganda, zoo in woord als geschrift. De uitvoer van communistische pamfletten dient verboden te worden, zooals in Ned.-Indië de invoer van die pamfletten. Alle propaganda in Ned.-Indië voor het communisme dient op straffe verboden. Zoodra de propagandisten en leiders gestraft worden, zal het de massa duidelijk zijn, dat het der Regeering ernst is met het verbod en zal men zich er aan houden.

Wij vestigen de aandacht op de *Java-Bode* (4 Jan. *„De opstand ter Sumatra's Westkust"*, met kaartje), het *Soer. Hbl.* (24 t/m 29 Dec.) en het *Bat. Nwsbl.* (30 en 31 Dec. *„Azië"*).

Dr. Soetomo en de P. S. I. Boedi Oetomo.

De Partij Sarikat Islam, afd. Soerabaja, heeft geen vertrouwen meer in de leiding van de Indonesische Studieclub en in dr. Soetomo en zijn partijgenooten. *De Loc.* (30 Dec. blz. 4) heeft het oordeel van *dr. Soetomo* over dit ernstige geschil in de Inlandsche wereld ingewonnen. Dr. Soetomo verklaarde dat hij als voorzitter van de Studieclub steeds is gehouden om het oordeel van zijn club op den voorgrond te stellen. Zijn vereeniging wordt gevormd door voor- en tegenstanders van coöperatie, zoodat hij als voorzitter dier vereeniging rekening heeft te houden met de opvattingen der meerderheid. In verband hiermede heeft het bij het bestuur der Studieclub verwondering gewekt dat de partij S. I., afd. Soerabaja, aanstoot heeft genomen aan de uitspraak van dr. Soetomo, dat, wil het vertrouwen der Inheemschen door de Regeering gewonnen worden, leidende betrekkingen, die tot op heden slechts door Europeanen bekleed worden, ook in grooten getale door de Inheemschen dienen te worden vervuld. Te meer wekt deze houding verbazing, waar de partij S. I. te Soerabaja in een volksmeeting, naar aanleiding van het aftreden van de vier Inlandsche gemeenteraadsleden, een motie heeft aangenomen, van de strekking, dat het zitting hebben van Inheemschen in de Locale Raden, door de partij S.I. wenschelijk geacht wordt, indien de samenstelling dier Raden zoodanig is, dat het aantal zetels, door Inheemschen ingenomen, haar kan bevredigen. De P.S.I. is dus volgens deze motie nooit een non-coöperatieve vereeniging geweest. Zooals vermoedelijk bekend is, aldus dr. Soetomo, worden er leugenachtige berichten gelanceerd als zou ik omgekocht zijn: ik zou aan de betrekking van inspecteur bij den B. G. D. boven mijn politieke rechten en positie de voorkeur geven, enz. Ondanks deze moeilijkheden — men verwacht dat er nog vele leden zullen aftreden — zal de Ind. Studieclub met alle kracht blijven voortwerken om de waarheid te dienen in het belang van het volk zonder echter zelf, hetzij als vereeniging, hetzij als persoon, profijt te trekken van de voordeelen voor het volk behaald. Wij hebben slechts te dienen, zeide dr. Soetomo verder, en omdat als richtsnoer genomen wordt de waarheid, zoo spreekt het wel vanzelf, dat niet alleen bepaalde groepen van Europeanen in ons een vijand zien, maar dat ook aanvallen van Inheemschen kant niet zullen uitblijven.

Het blad wil aan een en ander nog toevoegen, dat de intellectueelen buiten de S.I. en de S.I.-ers sedert geruimen tijd in minder goede verhouding tot elkaar staan. Dit houdt verband met de meening van sommige intellectueelen, dat de *f* 22.500.— 's jaars, die de Indische Mohammedanen hebben uit te geven voor het lidmaatschap van het Wereld-Islamcongres, beter in Ned.-Indië zouden kunnen worden besteed.

De voornaamste beslissing van het congres door *Boedi Oetomo* den 25 en 26sten Dec. te Jogja gehouden is, dat het oude hoofdbestuur aftrad en vervangen is door een nieuw hoofdbestuur van drie leden, n.l. *R. M. T. A. Koesoemo Oetojo*, voorzitter, *mr. R. Adipoetranto*, secretaris, en *R. M. Roedjito*, penningmeester. Ten congresse kwam een schrijven binnen van den resident van Jogja namens den Gouverneur-Generaal. In dit schrijven wordt verklaard, dat de G.-G. met de grootste belangstelling van het streven van Boedi Oetomo kennis neemt, dat Z.Exc. de hoop uitspreekt, dat B. O. een opbouwende kracht voor Indië al zijn en dat de vereeniging daaraan alle krachten zal wijden, waarbij Z. Exc. de beste wenschen voor het welslagen van het congres voegt, terwijl besloten wordt met het uitspreken van de hoop, dat de resultaten van dien arbeid door B. O. in het belang zullen blijken te zijn van land en volk. Per telegram betuigde de vergadering aan den Gouverneur-Generaal eerbiedig dank voor de bizondere belangstelling en de goede wenschen. (*De Loc.* 27 Dec. blz. 6)

Tijdens *het tweede Jong-Islamietencongres* te Semarang deelde de administrateur van het Bondsorgaan *„Het Licht"* mede, dat er nu een oplage gedrukt wordt van 1400 ex. *„Het Licht"* is het eenige bestaande blad dat in het Hollandsch over den Islam verschijnt. Voor *de Islamverspreiding in Holland* zorgt Hadagat Budd. Na de pauze volgden lezingen over „Religieuze opvoeding" en Islam-beschouwingen". (*De Loc.* 27 Dec. blz. 12)

De Nieuw-Guinea expeditie.

Bij de terugkomst op Java van de Nieuw-Guinea expeditie hadden de leden een onderhoud [met] de vertegenwoordigers van enkele bladen, wa[araan] wij enkele bijzonderheden ontleenen.

Kapitein Posthumes was van oordeel dat va[n het] vliegtuig niet het goede gebruik gemaakt is. [In] stede van er schitterende waarnemingen va[n uit] de lucht mede te verrichten, is het gebezigd [voor] het vervoer van 3000 K.G. goederen over ee[n af]stand van 70 K.M., een onbeduidend cijfer, [verge]leken bij de groote hoeveelheden, die met g[ewone] middelen werden vervoerd. Het legerbestuur [had] het nut van luchtwaarnemingen in en hee[ft een] luchtcamera mede willen geven, maar het [werd] door het Indisch Comité niet aangen[omen]. Het militaire doel van den tocht: het breng[en van] de wetenschappelijke leden der expeditie na[ar het] gebied der berg-Papoea's, is volkomen bereikt. [Be]halve de gevaren tijdens het transport heeft [men] ook de dreiging van vijandelijke aanvallen te [door]staan gehad. Ongeveer zeven malen hebben [de] Papoea's een overval gedaan, waarbij helaas d[e dek]kingstroepen hebben moeten gebruik maken [van] hunne vuurwapens. Spr. was vol lof over het [werk] door de dwangarbeiders gepresteerd. (*Soer. H[bld.]* en 30 Dec. 3de bl.)

De heer *Leroux* heeft pl.m. 1500 woorden [ver]meld en heeft zich gemakkelijk met het volk [kun]nen onderhouden. De methode is eenvoudig: [men] wijst op lichaamsdeelen en verneemt de nam[en]; [er] wordt een varken geslacht en men leert op de[ze] wijze de namen der inwendige organen. Alle[en het] machtig worden van abstracte uitdrukkingen [is] uiterst moeilijk. En dat is toch noodig om [de] zeden te leeren begrijpen. Twee verschillende [talen] werden aangetroffen; met behulp van een [tolk] heeft de heer L. beide kunnen bestudeeren. [De] gebreide gegevens zullen daaromtrent vers[chaffen]. Het buitengewoon groot materiaal moet word[en ver]gewerkt, ook het illustratief gedeelte dat o[.a.] lange panorama-foto's van het onbekende [land] bevat. De heer L. maakt zich sterk met eenige [Euro]peanen en 25 kranige Dajaks Nieuw-Guinea [van] Noord- tot Zuidkust te kunnen doorloopen [en] de levensbehoeften van de bevolking te [lee]ken. Wanneer men de Papoea's lachend en [vrien]delijk tegemoet komt, zelfs wanneer ze angst[ig] reed staan met een van hun groote pijlen [op] gespannen boog, dan is er geen kwaad te ver[wach]ten. Ten minste wanneer men niet een [van de] menschen bang maakt door verkeerde g[ebaren] ... en pijl los en die dringt door [alles] heen ... dat kunnen ze uitstekend. (*Java-Bo[de]* 30 en 31 Dec.)

De Amerikaansche leden van de expeditie, [de] heeren prof. *Stirling, S. Hedberg, Peck* en [...] waren zeer tevreden over de resultaten der [expe]ditie. Een enorme massa materiaal is door [hen] zoowel als door de Nederlandsche wetenschappe[lijke] lijke deelnemers, medegebracht. (*Bat. [Nbld.]* 31 Dec.)

II. UIT DE INLANDSCHE PERS

Een en ander in verband met de jongste onlusten op Java.

II (Slot).

Het kan, volgens de meening van de redactie [van] „Perniagaän", niet worden ontkend dat v[ele ge]meenteverordeningen en vooral die op het [bouw-] en woningtoezicht en op het marktwezen [be]zwarend zijn voor de bevolking en haar [hebben] ontstemd.

Dit laatste moet men niet te licht inzien.

Men wil daarmede niet zeggen, dat de onlusten te Batavia bepaaldelijk door han[delwij]king zijn teweeg gebracht, doch verkeerde [veror]ningen leiden wel bij de uitvoering daar[van tot] uitkomsten, waarvan de extremisten gem[akkelijk] partij kunnen trekken in het belang hunner [pro]paganda en van de vervulling hunner idealen.

De meer ontwikkelde volksleiders, wier [aantal] grooter is dan men vermoedt, wijzen den [kam]pongman op de moeilijkheden, welke hun in [den] weg worden gelegd bij het zoeken van hun [da]gelijksch levensbestaan.

De kleinhandel van vroeger, welke een bo[rd] kon opleveren, bestaat niet meer, sedert de gem[eente] de passers beheert met hulp van onbehoorlijke [rege]lingen en verbodsbepalingen.

Een oud vervallen huis mag niet meer w[orden] gerepareerd op vroegere wijze en volgens [eigen] financieele kracht.

Ook het vervoer per sado en grobak is aan allerlei bezwarende voorschriften gebonden.

De vischverkoop is eveneens gewijzigd.

Volgens vroegere gewoonte kon men de verlangde visch koopen bij het vaartuig van den visscher. Thans moet deze de visch, bij verkoop, brengen in het verkooplokaal van de gemeente.

Al deze onaangename toestanden worden door de communistische propagandisten aan de bevolking voorgehouden en op die wijze getracht haar aan de communistische partij te binden.

Zulk een voorstelling van zaken kan de bevolking met eigen oogen waarnemen en komt zij geleidelijk tot de overtuiging, dat er geen rechtvaardigheid heerscht.

Het is wel ongelukkig dat de groote massa van de bevolking geen onderscheid weet te maken tusschen Gouvernement en Gemeente.

Deze laatste is in hare oogen ook Gouvernement, zoodat alle onrechtvaardige regelingen der gemeente in de oogen van den kleinen man uitgevaardigd worden door het Gouvernement.

Voor de Regeering is dit wel eene aangelegenheid die de overweging waard is.

Gegeven het feit dat de groote massa van het volk een gebrekkig inzicht in bestuurszaken heeft, is het wel te verklaren dat, tengevolge van de gebrekkige gemeenteverordeningen en de gebrekkige uitvoering daarvan door gemeente-ambtenaren, eene ontstemming tegen de Centrale Regeering ontstaat, welke geen andere schuld ten deze heeft dan dat zij de invoering dier dwalende gemeenteregelingen niet heeft verboden.

Zou het om die reden niet raadzaam zijn alle gemeenteverordeningen, welke gebrekkig werken, in te trekken, vraagt de redactie van de „Pernia-gaan"?

De Regeering zou daardoor verdere volkstontstemming voorkomen en den kleinen man bevrijden van het zoet gefluit van den extremist.

De redactie eindigt haar opstel met het uitspreken van haar vertrouwen in den Landvoogd, dat deze de bovenvermelde beschouwingen eens zal willen laten onderzoeken.

De staatkundige Eenheid van Ned.-Indië.

De persoon, die zich „Corphar" teekent, schrijft in de „Keng Hwa Poo" van 13 November 1926, dat de Indonesische volksleiders in Midden-Java hunne gedachten hebben gespitst op het denkbeeld om van Ned.-Indië eene staatkundige eenheid te maken, terwijl het van algemeene notoriëteit is hoe de daar wonende volksgroepen nog verdeeld zijn, de talen, welke zij spreken verschillend zijn en hoe hunne zeden en gewoonten dikwijls lijnrecht tegenover elkander staan.

De bedoeling hunner actie is feitelijk om van de verschillende volksstammen in Ned.-Indië één Indonesische volksgroep te maken, zonder twijfel eene grootsche gedachte, doch die, naar de meening van den schrijver, zóó hoog is, dat hij aan de mogelijkheid eener uitvoering wel moet twijfelen.

Hij hoopt evenwel gaarne dat het ideaal geen ideaal zal blijven.

De vraag of hij zich persoonlijk met die beweging kan vereenigen, laat hij in het midden; alleen wil hij vaststellen, dat hij, ten opzichte van de bereiking van het doel in de toekomst, weinig vertrouwen heeft.

Die meening moge pessimistisch zijn, doch zij spruit voort uit het feit dat hij waarneemt, n.l. dat, terwijl de Indonesische volksgroepen nog onder beheer van Nederland staan en door dit land, als het ware, nog worden opgevoed, het reeds zoo moeilijk is aaneensluiting tusschen de verschillende volksgroepen te verkrijgen.

Deze waarneming komt in het kort hierop neer, dat de eene volksgroep niet onder eene andere volksgroep wenscht te staan en dat de aaneensluiting met den sterken bestuursarm niet kan worden bereikt.

Opgedrongen goedheden worden niet altijd als zoodanig aanvaard.

Een voorbeeld daarvan ziet de schrijver in de Residentie Menado, welke tot het Gouvernement van de Molukken behoorende, een maatregel is die velen bezwaart, niet omdat men tegen aaneensluiting is, doch wel omdat het Menadoneesche volk niet minder wil zijn dan het Ambonsche.

Wanneer dergelijke gevoelens reeds bestaan nu er nog een derde gezagvoerende macht aanwezig is, kan men zich indenken hoe de toestand zou zijn wanneer het Nederlandsch gezag in Ned.-Indië zou zijn opgeheven.

Zou Java of Ambon onder Menado willen staan, vraagt de schrijver?

III. UIT DE CHINEESCHE PERS.

Wat moet de Indische Regeering ernstig onderzoeken?

II (Slot).

Het ligt in den geest des tijds dat men gaarne netjes gekleed voor den dag komt en heldere witte kleedij draagt, doch die uiterlijke welvaart is slechts schijn, in aanmerking genomen het feit, dat vele personen slechts éénmaal per dag een maaltijd gebruiken wegens onvermogen om de dure levensmiddelen te betalen en dat zij gewoonlijk in zeer moeilijke levensomstandigheden verkeeren.

Wie de personen zijn geweest, die aan de commissie inlichtingen hebben verstrekt, is natuurlijk niet aan den schrijver bekend, doch hij heeft, op grond van eigen ervaring en kennis van plaatselijke toestanden op Java en Sumatra, weergegeven de toestanden van de bevolkingen dier eilanden zooals die in de werkelijkheid zijn en zonder ook maar in eenige beoordeeling over den arbeid der commissie te willen treden.

Wanneer haar rapport eenmaal in handen is van den Landvoogd en de inhoud daarvan in den Volksraad zal zijn besproken, dan zal het wel moeilijk zijn daarin wijzigingen te brengen, doch, welk bezwaar, vraagt de schrijver, kan er zijn, wanneer de Regeering, na de volksstem te hebben gehoord, daarnaar luistert en het onderwerp in kwestie nogmaals aan een neutraal onderzoek onderwerpt en op die wijze tracht aan de bezwaren van de bevolking tegen dat rapport tegemoet te komen?

Wat kan de moeite van de leden der commissie zijn wanneer zij persoonlijk aan de inlandsche huismoeders naar de handelsprijzen op de markt vragen en inlichtingen inwinnen omtrent de moeilijke levensomstandigheden van het volk?

Het lijdt geen twijfel of zij zullen goede inlichtingen ontvangen.

De schrijver meent hiermede te handelen in den geest van de Regeering, die met de beste bedoelingen de opdracht aan de commissie heeft verstrekt en de noodige verbeteringen wil aanbrengen.

Hij voegt daaraan nog de opmerking toe, dat, wanneer de twijfel omtrent den arbeid der commissie en de bezwaren der bevolking daartegen blijven bestaan, de Regeering onjuist is ingelicht, hetgeen zij niet wenscht en ten onrechte een gevoel van welbehagen schept over den gunstigen economischen toestand van het volk, die niet bestaat.

De Regeering is wel verplicht vertrouwen te stellen in de bekwame deskundige leiding van de personen, die zij als lid van de commissie heeft aangewezen en de schrijver twijfelt niet aan de oprechtheid der leden bij het door hen ingestelde onderzoek, doch hij vraagt zich zelf af of het volk niet de verhoogde lasten zal moeten dragen, wanneer het later blijkt dat de in het rapport gegeven voorstelling van zaken niet overeenstemt met de werkelijk bestaande toestanden.

Hij hoopt dat de Regeering zich aan zijn opstel wil laten gelegen liggen en de bezwaren van de bevolking tegen het rapport der commissie zal weten te ondervangen.

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

Verslag der Arbeidsinspectie.

Ter Landsdrukkerij te Weltevreden is verschenen het tiende verslag van de Arbeidsinspectie voor de Buitengewesten, loopende over het jaar 1925. Het verslag geeft een overzicht van arbeidstoestanden op de ondernemingen in de Buitengewesten en van het toezicht op de „panglongs" (ondernemingen door Chineezen beheerd) in de gewesten Oostkust van Sumatra en Riouw en Onderhoorigheden. Voorts bevat het de gebruikelijke bijlagen.

De vorm waarin het verslag is bewerkt wijkt in zooverre af van vorige, dat thans de stof niet gewestgewijze, doch onderwerpsgewijze wordt behandeld, waardoor het geheel korter en overzichtelijker is geworden.

De volgende (aan de *N.R.Ct.* ontleende) gegevens geven eenig idee van den omvang der taak van de Arbeidsinspectie. De Buitengewesten tellen in totaal 632 ondernemingen waar met contract-

Aan de Leden van „Oost en West"

Het bestaan van het „Koloniaal Weekblad" is, dit behoeft geen betoog, een levensbehoefte voor Uw vereeniging.

Op twee manieren kunt U het orgaan steunen:

1°. door de adverteerders, die Uw weekblad helpen financieren, met Uw inkoopen te bevoordeelen en daarbij den naam van het blad te vermelden,

2°. door Uw leveranciers aan te sporen in Uw orgaan te adverteeren, of door onzen reiziger bij Uw leveranciers een introductie te verschaffen.

Mogen wij op Uw medewerking in deze rekenen?

DE UITGEEFSTER.

koelies wordt gewerkt. Hiervan bevinden er zich 322 ter Oostkust van Sumatra, 53 op Amboina, 46 in Atjeh en Onderhoorigheden, 32 in de Zuider en Oosterafdeeling van Borneo, 26 in de Westerafd. van Borneo, 27 in Riouw en de overige zijn over de andere gewesten verspreid.

Van het totaal van 632 ondernemingen bestaat een groot deel uit rubberondernemingen, n.l. 248, terwijl er 72 tabaksondernemingen zijn (uitsluitend ter Oostkust), 15 thee-ondernemingen (eveneens ter Oostkust), 13 oliepalmondernemingen (11 ter Oostkust en 2 in Atjeh), 55 klapperondernemingen, 104 ondernemingen met gemengde cultures; voorts 7 ondernemingen voor de winning van aardolie, 6 houtaankapondernemingen, 9 steenkoolontginningen, 7 goud- en zilvermijnen en voorts cement- en kistenfabrieken, havenbedrijven, kolenstations enz.

Resultaten van Volkslectuur in 1925.

Verschenen is het jaarverslag over 1925 van de Commissie voor de Volkslectuur te Weltevreden, waarvan de verschijning door ziekte en vacatures in het personeel werd vertraagd. Het verslag is voorzien van vele afbeeldingen en bevat, behalve een overzicht van de belangrijke werkzaamheden van den dienst voor de Volkslectuur, talrijke overzichtelijke tabellen, welke in cijfers een beeld geven van den omvang, welke dit uitnemend werk voor de volksontwikkeling reeds heeft verkregen. Als speciaal voor dezen tijd geschreven zou men het slotwoord over de bereikte resultaten kunnen beschouwen, dat luidt als volgt:

Zoo wordt door Volkslectuur rusteloos voortgearbeid aan de voorziening van eenvoudig, doch degelijk geestesvoedsel ten behoeve der Inlandsche bevolking in deze gewesten. Deze instelling ... zij is onmisbaar geworden voor de Regeering, als een noodzakelijke inrichting naast de talrijke instellingen voor Inlandsch onderwijs, als een orgaan om invloed ten goede uit te oefenen en als tegenwicht tegen de verderfelijke lectuur welke van sommige zijden wordt verspreid. Onmisbaar is zij vooral voor de Inlandsche bevolking, die niet veel kan uitgeven voor gewenschte literatuur en toch goede lectuur van noode heeft. *(Loc.)*.

De West-Indische Gids

De Febr.-afl. opent met een bijdrage van den hr. C. K. Kesler: Zeventiende-eeuwsche concurrenten der Nederlanders in de West. Als men hierin leest dat op handelsvoordeelen beluste Engelschen, Franschen, Duitschers, Denen en Zweden allen met meer of minder goed succes pogingen hebben gedaan zich in het gebied van de West-Indische Compagnie te vestigen, schijnt in die tijden de West niet bizonder „noodlijdend" en ook geen „lastpost" te zijn geweest. — Dr. H. D. Benjamins stelt de vraag of Alpha Behn, schrijfster van den in 1688 te Londen verschenen en in vele talen overgezetten roman „Oroonoko or the Royal Slave" in Suriname is geweest. De schr. durft deze vraag, niettegenstaande vele nauwgezette nasporingen niet bevestigend te beantwoorden. — Jhr. L. C. van Panhuys schrijft — aan de hand van Archiefstukken — over het standpunt van de Nederlandsche Regeering tegenover de kolonie Suriname in 1816, het eerste jaar na de teruggave door Engeland. In enkele woorden is dit standpunt uit te drukken, nl.: De kolonie mocht aan Nederland geen cent kosten! — H. Schütz geeft weder eenige gevoelige schetsjes uit Albina. — De hr. J. F. Snelleman bespreekt het proefschrift van Dr. A. Reyne: „Onderzoekingen over de monddeelen der Thysanoptera", d. z. kleine voor de cultures schadelijke insecten. — Een bibliographie van boeken en tijdschriftart. ten besluite.

Uitgaven van het Kon. Bat. Gen. v K en W.

Tijdschrift voor Ind. Taal-, Land- en Volkenkunde. Deel 66 (1926), afl. 3. Het petjatoe- en ambtsveldenprobleem in Zuid-Bali, door H. C. J. Gunning en A. J. van der Heyden. — Pieter Franssen's journaal van zijn reis naar Mataram in 1630 en eenige wegen naar de hofplaats, door W. Fruin-Mees (met kaartje). — Legende over den oorsprong van de rijst en godsdienstige gebruiken bij den rijstbouw onder de Baliërs, door Tjokorde Gde Rake Soekawati. — Raden Larang en Raden Sumana, door † F. van Lith. — Expeditie naar het Nassau-gebergte in Centraal Noord Guinea. Beknopt verslag met eenige gegevens omtrent land en volk en een woordenlijst, door Ch. le Roux (met afb.). — De legende omtrent het ontstaan der heilige bronnen te Soeranadi, door R. J. C. Sneeuwjagt.

Verhandelingen. Deel 66 (derde stuk). Epigraphia Balica, door Dr. P. V. van Stein Callenfels. — Id. vierde stuk. Het dialect van Tjirebon, door J. N. Smith.

Oudheidkundig Verslag. 1925 (derde en vierde kwartaal). Oudheden in Koetei, door Dr. F. D. K. Bosch. — Oudheden in het Zuidergebergte bij de kali Opak, door B. — Voorloopige inventaris der oudheden van Bali, door Dr. W. F. Stutterheim. — Fragment van een inscriptie op brons uit de collectie Resink-Wilkens, door Dr. W. F. Stutterheim. — Oudheden in Bojolali in 1841, door Dr. N. J. Krom. — Felszeichnungen und Skulpturen in der Nähe von Kapal (Süd-Bali), von Dr. P. Wir[illegible]

Nederlandsch-Indië Oud en Nieuw.

Inhoud der Febr.-afl.: Een der drie midden-figuren van de groep der vijf Boeddhas in den tuin van 's Rijks Ethnographisch Museum te Leiden, door Prof. Dr. M. W. de Visser (met afb.). — Het rotsrelief Tojo Poeloeh op Bali, door Th. van Er[illegible] (met afb.). — Een Indische godin in het Musée Guimet, door A. Salmony (met afb.). — De feestelijkheden van den Oost-Javaan, door F. Esser (vervolg). — Boekaankondiging: Dr. W. F. Stutterheim, Cultuurgeschiedenis van Java in beeld. — W. O. J. Nieuwenkamp, Bouwkunst van Bali.

Inter-Ocean.

Nov. 1926. From medicine-man to thorough[ly] trained doctor, by J. H. Pembroke (geïll. beschrijving over de School tot opleiding van Indische Artsen te Weltevreden). — Mohammedan Java, by G. G. van der Kop. — The Silver Screen in Java. The first local film production. (Tafereelen uit de Loetoeng Kasaroeng). — Trampled altars, by M. Zobel (Indrukken van Bali). — The history of the early days of Singapore, by B. S. Keasberry.

Het Nederlandsche Zeewezen.

Na eenige jaren van samengaan met het tijdschr. „Ons Element", is met den nieuwen jaargang „Het Nederlandsche Zeewezen" weder zelfstandig uitgekomen. De sedert verschenen Nrs. (waarbij het schitterend Jubileum-Nr.) leggen getuigenis af dat de redactie er alles op gezet heeft het weekblad in den vervolge even aantrekkelijk te maken als het vóór de vereeniging met genoemd tijdschr. steeds is geweest. Zoo bevat het 3e Nr. van dit jaar o.m. een belangwekkend, geïll. artikel van E. van der Wijk „Iets over de ontwikkeling der koopvaardij in Ned.-Indië", waarin de schr. den lezer terugvoert naar lang vervlogen tijden, toen een reis per zeilschip door den uitgestrekten Archipel een waagstuk was, vervolgens een schets geeft van de geleidelijke ontwikkeling van de stoomvaart, waartoe verschillende Mijen het hunne hebben bijgedragen, om ten slotte een beeld te geven van den tegenwoordigen toestand. Hij eindigt met hulde te brengen aan allen, die hebben bijgedragen om de koopvaardij in Ned.-Indië op te voeren tot het peil, dat zij thans heeft bereikt.

In No. 4 geeft de hr. Hooykaas een geïll. overzicht van de wijze waarop in den loop der eeuwen de zeekaarten zijn ontstaan en zich ontwikkeld hebben.

Geschriften over de Indische Staatsinrichting.

Bij M. Nijhoff te 's-Gravenhage is verschenen een werk over „De Nederlandsch-Indische Staatsregeling", geschreven door Mr. Dr. H. Westra, Bg. Hoogleeraar aan de Technische Hoogeschool te Bandoeng.

De schr. meent dat een boek zooals dit door hem wordt gegeven, in een behoefte voorziet, in de eerste plaats voor de studenten aan de T. H. te Bandoeng. Niet alleen omdat de nieuwe staatsregeling een algeheele verandering heeft te weeg gebracht, welke tot op heden nog niet in andere boeken is verwerkt, maar ook omdat bestaande werken òf te uitvoerig (Mr. Kleintjes) òf te beknopt zijn (Mr. Slingenberg).

Van een dergelijke uitgave, doch van veel bescheidener omvang, welke geen andere pretentie heeft dan een wegbereider te zijn voor hen die met het nieuwe Indische staatsrecht te maken hebben, is onlangs een tweede verm. en verb. druk verschenen te Weltevreden (bij Visser en Co.). Ze is getiteld: De nieuwe Indische Staatsinrichting; schr. is Mr. J. H. Heslinga, leeraar in de rechtswetenschappen.

Het reeds in deze rubriek genoemde geschrift van L. F. Dingemans: Het provinciaal bestuur in Nederland en Ned.-Indië, is besproken door Prof. Mr. Ph. Kleintjes in de Ind. Merc. van 2 Febr., bl. 76

Bulletin van den Bond van Geneesheeren in N.-I.

Uit den inhoud van Bulletin No. 223 (Dec. '26). In Memoriam W. N. V. Ravesteyn, door J. F. H. de Graaf. — Over de waarde van de bateriologische typhus diagnostiek aan het ziekbed. — Onderwijs en hygiëne. — Rede van Dr. O. Deggeler gehouden in den Volksraad in het belang van den Dienst der Volksgezondheid, met commentaar op die rede. — Medisch beroepsgeheim.

De Indische Loods †

Drie jaren is dit weekblad, orgaan van den Ned.-Ind. Pol. Econ. Bond, verschenen als bijblad van de Java-Bode. Nu deze courant van 1 Jan. af een nieuw karakter ging aannemen en geen bepaalde politieke richting meer vertegenwoordigt, zal de Ind. Loods niet meer verschijnen. Het Bestuur van den thans orgaanloozen Bond zal trachten daarin te voorzien door de uitgifte van de „P. E. B.", het tijdschriftje dat tot ult. 1923 om de veertien dagen verscheen als afzonderlijk partij-orgaan. Het laatste Nr. van de I. L. (gedateerd 31 Dec. 1926) zegt er meer van, en geeft tevens eene uiteenzetting der beginselen van „de Partij van de Zelfopoffering".

Indië. Geïllustreerd Tijdschrift.

Het zeer fraai geïllustreerde Nr. van 26 Jan. bevat weder een vervolg der beschouwingen van Liekkerkerker): Een en ander uit Java's verre verleden. Thans behandelt schr. het eiland in den tijd der Çailendra-vorsten (de zgn. „Sumatraansche periode van omstreeks 750 tot 850 n. Chr.). — Ook een vervolg opgenomen van Prof. Dr. A. W. Nieuwenhuis' artikelenreeks: Het vraagstuk van Java's bevolkingsaanwas. — Verder kleinere bijdragen, als: Heimwee, door Gertjan. — Tasikmalaja, door P. S. — Het Staatsspoor-monument te Bandoeng, 20 Nov. 1926, door S. — Orchideeën, door M. E. R.

De Indische Mercuur.

No. 5 (2 Febr.). Het klimaat van Ned.-Indië. Lezing gehouden voor den 7en Kolonialen Vacantiecursus voor Geografen, door Dr. C. Braak. — Het Provinciaal bestuur in Nederland en in Ned.-Indië, door L. F. Dingemans, besproken door Prof. Mr. Ph. Kleintjes. — Maandproducties van landbouwondernemingen. — Plantersvereeniging Semarang-Kedoe en Proefstation Midden-Java. — De markt voor enkele invoerartikelen op Java en Madoera gedurende het 3e kwartaal van 1926. — Kleine mededeelingen. — Kultuurberichten en overige vaste wekelijksche rubrieken. — afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut stelt literatuur over rubber.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned. Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 26 (24 Dec.). De Garoetsche Planterskring. — De Soekaboemische Rubberplantersvereeniging. (Voordrachten over de theecultuur van Dr. J. J. B. Deuss en A. J. Gartzen. — Een nieuwe soort rubberwalsmachine. — Uit den Volksraad. — De Inlandsche landbouw in Ned.-Indië (ontleend aan de N.R.Ct.).

De Indische Vennootschapsbelasting.

De heer J. L. Vleming Jr., oud-directeur van den Indischen Accountantsdienst heeft een open brief gericht tot den Minister van Koloniën waarin hij protesteert tegen de verlaging van de opcenten van de vennootschapsbelasting met 5 en van de geraamde opbrengst met 49 millioen gulden. Hij wijst er op, dat de belasting voor de Inlandsche bevolking zóó exorbitant is verhoogd, dat het laten vallen in 1927 van ƒ 12 millioen hoofdgeld met gelijktijdige terugname van ƒ 4 millioen wegens verhooging van het invoerrecht op sigarettenpapier, daarbij in het niet zinkt. Ook dat er heel veel geld zal noodig zijn voor allerhande maatregelen, en dat terwijl op de enkele vette jaren van thans de normale en misschien schrale jaren zullen volgen.

Een Nederlandsche wetgever, zegt hij, die gedoogt, dat de Inlandsche bevolking op de meest rigoureuze wijze belast is geworden in de periode 1921/25, en daarna het Europeesche grootkapitaal bevoordeelt door vermindering van zelfs eenmatigen belastingdruk, welke handeling geheel indruischt tegen een twee jaar geleden gemaakten opzet, die tot wet is geworden, maakt zich, uwe Excellentie zal dit moeten erkennen, medeplichtig aan het steeds breeder worden van de kloof die het Oosten van het Westen scheidt. *(Vaderland).*

* * *

Een Indische vacantiereis, door Emilie van Rheinecke. (Geïllustreerde beschrijving van een tocht door Bali). (Eigen Haard. 22 Jan. '27).

Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche pers. No. 1. 1 Jan. 1927. (Bureau voor de Volkslectuur en aanverwante aangelegenheden te Weltevreden).

Het Kon. Besluit tot wettelijke regeling van het arbeidscontract in Ned.-Indië. Met een Inleiding, door Mr. H. C. Hart. Uitgave van den Java-Suiker Werkgeversbond te Soerabaja. (Overgedrukt uit het Archief voor de Java-Suikerindustrie 1926).

't Heilige Huis, door Mr. F. L. Dee. (Critiek op rechtstoestanden en rechtspraak in Ned.-Indië). (Leiden).

Onze oud-Landvoogd over het Indische Communisme (een interview met Mr. Fock), door Jan Feith. (De Indische Post, 25 Dec. '26). — De voorgestelde regeling van het levensverzekeringsbedrijf in Indië, door Kelling. (Id. Nr. van 1 Jan. '27).

De Nederl.-Indische leeningpolitiek, door Mr. L. J. A. Trip. (In- en Uitvoer, 31 Jan. '27).

Het Nederlanderschap in Suriname. — Zonder tropen geen Europa, door H. F. Tillema. Besproken door J. E. Bijlo. — Spellingeenheid en taalverdeeldheid door C. K. Kesler. (Neerlandia, Jan. '27).

Wir Menschen der indonesischen Erde, von R. Brandstetter. V. Das Herz des Indonesiers. (Luzern, E. Haag).

Considerations sur la civilisation de l'Insulinde, par J. C. van Eerde (Le Monde Nouveau, 15 Jan. '27). (Blijkens een redact. aanteekening is dit art. een hoofdstuk van een werk van Prof. v. E., hetwelk onder den titel „Ethnologie Coloniale" zal verschijnen).

Suriname.

Pater Ahlbrinck, over wiens reis naar de Boven-Corantijn wij vroeger schreven is op oudejaarsdag te Paramaribo teruggekeerd. De redacteur van „De West" heeft den moedigen reiziger geïnterviewd en vertelt van de reis in het blad van 31 December. De reis, en vooral de terugreis, was niet voorspoedig. Men moest zich in het leven houden met bedorven rijst en bedorven zoutvleesch en had veel te lijden van de aanhoudende regens. Het doel van de reis, de studie van de in het brongebied wonende Indianen is niet bereikt omdat het gebied geheel onbewoond is, wat een groote teleurstelling voor Pater Ahlbrinck was.

Opvallend noemde de reiziger het dat op de heenreis in het geheel geen last van muskieten werd ondervonden. De geheele reis, van Nickerie uit, heeft ruim 4½ maand geduurd, nl. van 10 Augustus tot 28 December.

* * *

Onder het hoofd *„Een akte van beschuldiging"* schrijft „De West" van 4 Januari over een lezing door Dr. Lampe ten bate van het Groene Kruis te Paramaribo gehouden, over de stelling: *„Het Suriname-vraagstuk is voor een goed deel een hygiënisch vraagstuk"*.

„Geheel nieuw was die stelling niet — aldus „De West". Gouverneur v. Asbeck, de heer A. T. Oliviera en de heer de Cock Buning in zijn jongste rapport over Suriname, hebben hetzelfde gezegd. Maar nieuw was het licht dat Dr. Lampe op die stelling wierp" .....

....„Spreker noemde het sterftecijfer van Suriname misleidend, omdat vergeten wordt, dat tengevolge van de immigratie Suriname naar verhouding veel meer jonge menschen telt dan bijvoorbeeld Nederland. Het ontstellende nu is, dat juist in de kracht van het leven, de jaren tusschen twintig en veertig, de sterfte in Suriname abnormaal groot is. Zij bedraagt in die periode bijna driemaal zooveel als in Nederland. Met graphische tabellen toonde spr. aan, dat van af de geboorte van het kind, de sterfte in Suriname hooger is dan in Nederland, totdat men de ouderen van jaren bereikt. In de periode boven zestig is in Nederland de sterfte veel grooter. In Suriname kan het percentage dat sterft boven zestig jaar, slechts zeer gering zijn, omdat de menschen ten grave dalen voor die leeftijd bereikt is.

De tabellen en graphische voorstellingen, die door middel van lichtbeelden vertoond werden, waren van een afschuwelijke welsprekendheid. Slechts deze troost bleef: In het naburig Britsch Guyana is de toestand nog veel erger. Zoowel het

geboorte- als het sterftecijfer, en ook de zuigelingensterfte, zijn daar nog ongunstiger dan in Suriname.

Vergelijkt men echter Suriname met landen waar de beginselen der moderne hygiëne krachtig worden doorgevoerd, dan ziet men pas, welke wonderen door die toepassing kunnen worden te weeg gebracht. Spr. wees in dit verband weder op het klassieke voorbeeld van Panama, waar de gezondheidsdienst er in slaagde om in een tiental jaren het aantal malariagevallen terug te brengen tot het drie en zestigste gedeelte van vroeger, typhus tot een twintigste van vroeger, tuberculose tot de helft van vroeger, terwijl de gele koorts er volmaakt werd uitgeroeid.

Zich aansluitend aan het betoog van den Ondernemersraad, die krachtige immigratie het eerst noodige noemt voor Suriname, wil spreker daaraan de voorwaarde verbinden: een hygiënisch goed voorbereide immigratie. De vermeerdering der arbeidskracht vloeit niet alleen voort uit het grooter aantal. Verbetering van den gezondheidstoestand beteekent besparing in verschillende richtingen en verhooging der individueele arbeidskracht. In Deli heeft men treffende voorbeelden van de juistheid van het parool van Gorgas: Sanitation pays.

Verbetering van den gezondheidstoestand beteekent ook een grooter geboorte-overschot en helpt daardoor mede aan de oplossing van het bevolkingsvraagstuk, minder direct en minder tastbaar misschien, daarentegen op een wijze die meer bevrediging schenkt.

Met het nemen van hygiënische maatregelen kan niet gewacht worden totdat een eventueele algemeene welvaart vanzelve de hygiënische mogelijkheden grooter maakt. Juist als plannen bestaan om eenigszins geforceerd de bevolking te doen toenemen, is het gevaar voor eén verslechtering van den algemeenen gezondheidstoestand grooter dan ooit en is het noodig om van meetaf de zaken in het goede spoor te houden. In dit verband wees spr. als een waarschuwend voorbeeld op Britsch-Guyana, waar door immigratie de bevolking veel meer toegenomen is dan bij ons, maar waar dan ook de resultaten uit hygiënisch oogpunt veel erger zijn.

Bij het onderzoek van den gezondheidstoestand in Suriname is totdusver veel te weinig rekening gehouden met de verschillende rassen. Men kwam daardoor tot verkeerde conclusiën. Uit de statistieken is vast te stellen, dat de Britsch-Indiërs er over het geheel hygiënisch beter aan toe zijn dan de andere rassen. De geboorte is het grootst bij de Creolen, maar niet veel minder bij de Britsch-Indiërs. Bij de Javanen is de geboorte abnormaal gering. Wat de sterfte betreft, deze is het grootst bij de Creolen en Javanen, doch veel minder bij de Britsch-Indiërs. Spr. toonde met cijfers aan, dat indien bij alle rassen in Suriname dezelfde hygiënische toestanden bestonden als bij de Britsch-Indiërs, de natuurlijke aanwas der bevolking in de laatste vijftien jaren ruim veertig duizend zielen meer zou zijn geweest dan nu het geval is. Deze veertig duizend menschenlevens, die nu verloren gingen, zouden de bevolking met een derde vermeerderd hebben. Een welsprekend bewijs — als men de zaak van een louter commercieel standpunt bekijkt — van de voordeelen die te bereiken zijn door doeltreffende hygiënische maatregelen.

Door zijn methodische bestudeering van den gezondheidstoestand van Suriname, heeft dr. Lampe aangetoond, dat de totdusverre gevolgde richting verkeerd is. Op lofwaardige wijze is totdusverre gestreefd naar een zoo goed mogelijke behandeling van zieken, maar de overheid moet in staat van beschuldiging worden gesteld wat betreft het nemen van maatregelen tot bestrijding van ziekten. Indien de plannen van den Ondernemersraad verwezenlijkt worden tot opbeuring van den economischen toestand, is dat wellicht het gunstig moment om ook de te lang verzuimde sanitaire maatregelen ter hand te nemen.

Wij hopen dat Dr. Lampe zijn voortreffelijken arbeid zal voltooien door een program van actie te ontwerpen, dat praktisch uitvoerbaar is en zijn eminente kennis eventueel daarvoor beschikbaar stellen."

In verband met het vorenstaande vestigen wij de aandacht onzer lezers op een artikel van Prof. Dr. J. G. Sleeswijk in „De Telegraaf" van 5 Februari, tweede avondblad, onder het hoofd *„Onbewoonbaar Suriname"*.

Het artikel — ook een akte van beschuldiging — eindigt aldus:

....„Uit een en ander blijkt, dat men aan het departement van Koloniën nog niet doordrongen is van de noodzakelijkheid, de Surinaamsche bevolking eerst gezond te maken en de kolonie in hygiënischen zin bewoonbaar te maken, alvorens men economisch gunstige resultaten er van mag verwachten."

* * *

Over „Exploratie van Suriname" schrijft N. Kester in „De Groene Amsterdammer" van 25 Januari. Hij geeft o.m. een overzicht van de onderscheidene expedities in het binnenland.

* * *

„De West" van 7 Januari schrijft:

„De heer IJzerman, die op 27 December in gezelschap van den heer Moelaart naar de Coppename vertrok, keerde 31 December terug van de reis.

Wij vernemen dat deze eerste tocht vrijwel een mislukking was, doordien de indiaansche gids, die men noodig had, niet spoedig genoeg gevonden kon worden, terwijl de tijd van den heer IJzerman beperkt was, in verband met zijn voorgenomen terugkeer naar Nederland.

Intusschen vernemen wij, dat de heer IJzerman zijn vertrek heeft uitgesteld, in verband met een gisteren ontvangen telegram van de Bataafsche, waarbij hem verzocht wordt het onderzoek voort te zetten. De heer IJzerman zal dus vermoedelijk wederom het bosch ingaan, om beweerde vindplaatsen van petroleum te verkennen."

* * *

In zijne Memorie van Antwoord in zake de Surinaamsche begrooting voor 1927 schrijft de Minister van Koloniën:

....„De ondergeteekende is nog steeds geneigd zich op het in de praktijk al sedert vele jaren ingenomen standpunt te stellen dat die Westelijke grens wordt gevormd door de rivier Corantijn-Coeroeni-Coetari, met dien verstande, dat alle in genoemde rivier gelegen eilanden als Nederlandsch territoir moeten worden beschouwd."

Dr. Koningsberger hecht dus geen waarde aan de voortreffelijke betoogen door den heer IJzerman in de Tweede Kamer gehouden, maar wel aan de waarde beschouwingen van Minister de Graaff. Op de eerste bladzijde van zijne memorie zegt de Minister dat hij tusschen zijn optreden en de diening der begrooting slechts tijd had „voor een oriënteerende studie van Surinaamsche aangelegenheden".

Wij willen het hieraan toeschrijven, dat hij de grenskwestie nog niet aandachtig heeft bestudeerd.

Intusschen, wat beschouwt de Regeering als grens? Die van Jhr. de Marees van Swinderen, die van de Ministers de Graaff en van Karnebeek, of die van Dr. Koningsberger? Alle drie verschillen.

Curaçao.

Het onderzoek van den heer Kremer.

De kapitein ter zee Kremer schrijft in het *Handelsblad* van 3 dezer, ochtendblad:

„Mijn uitzending had indertijd, in 1924, plaats o.m. voor wat Curaçao betreft, om een onderzoek in te stellen naar de haventoestanden en den stroom langs de haven, i.c. den 80 M. breeden ingang van de smalle Anna-baai, toegang tot het Schottegat, een en ander in verband met de sterk vermeerderende scheepvaart op Curaçao en de zeer groote schepen, die die haven aanliepen.

Een rapport omtrent de haven diende ik in, een verschilde uit den aard niet zoo heel veel van het reeds in 1910 meen ik ingediend rapport van den ingenieur Van Lidth de Jeude, o.m. omdat de beste verbeteringen nogal voor de hand liggen; zij zijn echter door de bodemgesteldheid zeer duur uit te voeren.

De stroommetingen zouden moeten uitmaken of de mededeelingen omtrent den dwars voor de haven trekkenden stroom, voorkomende in de verschillende „zeemansgidsen", juist was.

In de Gidsen waren die mededeelingen, die zonder feitenmateriaal niet konden worden tegengesproken, inderdaad bezwaarlijk voor het binnenloopen in de nauwe baai door groote schepen (15.000—25.000 ton); de Duitsche Zeemansgids ging zelfs tot een vrijwel constanten stroom, die

een snelheid van 3 zm. per uur om den N.W. de haven zou trekken.

De door mij georganiseerde stroommetingen, die gedurende een jaar (1925) door de welwillende medewerking, zoo materieel als personeel, van de Curaçaosche Petr. Mij. werden voortgezet en gedurende de eerste vier weken door mij zelf geleid werden, hebben nu bewezen, dat de mededeelingen in de gidsen overdreven waren en dat de toestand voor binnenkomende groote schepen te Curaçao veel minder riskant is, dan uit die gidsen voor een zeevarende zou zijn op te maken.

De resultaten van dit jaaronderzoek zijn door de afdeeling Hydrografie van het Dep. van Marine gepubliceerd in het Bericht aan Zeevarenden No. 1300 van 19 Mei 1926.

Deze afdeeling is ook ter plaatse blijven aandringen op het voortzetten der waarnemingen, wanneer sterke stroom doet gelden. Of hieraan voldaan is, is ten slotte zaak van het gouvernement van Curaçao, c.q. als in haar specifiek belang van de ... Mij.

Voor het aanleggen van een pijpleiding naar de Caracasbaai is die Mij. m.i. trouwens al te gemoet gekomen aan schepen, die onder bijzondere omstandigheden bezwaren zouden maken de Anna-baai binnen te loopen; de Caracasbaai is makkelijker.

Het raadsel van den stroom is dus zoo goed mogelijk opgelost door den stroom zelf, die zich gedurende een jaar met niet meer dan 2½ zm. per uur dan nog zeer sporadisch demonstreerde; als gezegd zijn die stroomsnelheden veel minder en dat over langere perioden.

Het blijft gewenscht extra stroomstooten te controleeren, liefst de omstandigheden op te sporen (meteorologische, ook van de omgeving) die een sterken stroom zouden aankondigen, maar dat kan in handen gelaten worden van de belanghebbenden ter plaatse; het had en heeft voor mij geen naar Curaçao terug te gaan om meestal te vergeefs op sterken stroom te wachten."

Wij vinden dit een belangrijk bericht. Waarom echter op Curaçao alles zoo geheimzinnig en waarom mochten wij dat niet hooren vóór *Amigoe* haar door ons overgenomen vraag gedaan had? Intusschen kunnen alle in Curaçao belangstellenden, in de eerste plaats de Curaçaoënaars, de *Amigoe*-redactie dankbaar zijn voor de uitlokking van dit antwoord.

Telefoon.

Naar het *Algemeen Handelsblad* van 2 dezer bericht deelt de gouverneur van Curaçao mede, dat het Landstelefoon-bedrijf te Willemstad op 23 Januari j.l. is geopend.

Tamboerdansen.

Het is, zooals onze lezers weten, een liefhebberij van de Curaçaosche negers, vooral ten tijde der oogstverwisseling, waartegen overheid en kerk te velde trekken. *La Cruz* van 5 Januari l.l. deelt thans mee, dat de districtsmeesters den pastoors hadden verzocht van den preekstoel bekend te maken, dat zij, die gingen tamboerdansen, hun huurgrond van het gouvernement zouden verliezen. Dit heeft er de ... ingebracht, maar hier en daar is men toch ... tamboerdansen. Wat doet het gouvernement ... vraagt het blad. Dreigen met zware straf en, als het er op aankomt, niets doen, onteemt de ... aan het wettelijk verbod, en dan kan het gouvernement het volgend jaar zoo veel verbieden, als het wil, zonder dat het iets zal geven. En zoo blijft de onzalige tamboer nooit uit ons midden verdwijnen, maar het merk der schaamte op het voorhoofd van ons volk drukken.

Onverzijds een vraag. Als de politie de daders kent, waarom worden die dan niet vervolgd en wordt de overtreding van het verbod gestraft en dan nog ... mirabile dictu — met gevangenisstraf maar met een flinke geldboete.

Bonaire.

La Cruz deelt mee, dat in 1926 op de Playa alleen 95 menschen, onder welke 47 kinderen, gestorven zijn. In 14 jaar heeft Bonaire niet een zoo hoog sterftecijfer gehad.

Aruba.

La Union vestigt de aandacht op het hooge sterftecijfer van Aruba in October: 40, tegen 17 gemiddeld. De oorzaak van de vele sterftegevallen in de laatste maanden is bekend, schrijft het blad, en het is een taak voor den Openbaren Gezondheidsdienst. Begrijpen wij het vervolg goed, dan moet die oorzaak in het drinkwater gezocht worden.

Uit den Verren Vreemde.

China—Ned. Indië.
Regeeren is vooruitzien.

't Is bijna alweer veertien jaar geleden, dat het Indisch Genootschap aan de Chineesche beweging in Ned.-Indië een bespreking wijdde. (verg. 15 April 1913 in Den Haag).

Op de inleiding van den heer H. J. F. Borel volgde een belangrijk debat. Hierbij trad, naast sprekers die in dien kring geen ongewone woordvoerders waren, een debater op, die daar geen gewone verschijning was, en die door zijn positie als burgemeester van Den Haag dadelijk eenige bijzondere aandacht trok. Jhr. Mr. Dr. H. A. van Karnebeek was door zijn vroegeren werkkring aan het departement van Koloniën in de zaken van Chineesche politiek een ingewijde, uit zijn betoog bleek, dat hij ook met personen van gezag in het buitenland over de Chineesche kwestie van gedachten gewisseld had. Het is zeker wel interessant thans een punt van geschil tusschen Henri Borel en hem, die eenige jaren later minister van buitenlandsche zaken geworden is en dit tot heden gebleven is, in herinnering te brengen, temeer nu de politiek voor heden en morgen, minister van Karnebeek voor de vraag stelt, in welke richting zijn beleid te sturen.

De heer Borel had het geloof uitgesproken in de toekomst van China als één groote republiek, en had de in N. I. opkomende Chineezen-beweging weergegeven als een verlangen om mee te werken ter verwezelijking van het ideaal: één groot pan-China met ééne taal, maar toch in géène deele tegen ons gezag als zoodanig gekeerd. Wat ons hier en thans alleen interesseert is het volgende uit de beschouwingen van den heer van Karnebeek.

„De vraag mag wel eens gedaan worden, of er wel reden is om de toekomstige grootheid van China met zooveel zekerheid te voorspellen. Ik twijfel daaraan wel eens, op gezag van menschen die ik wel in de gelegenheid ben geweest ter zake te raadplegen. In de eerste plaats komt mij voor den geest een langdurig onderhoud met iemand, wiens gezag op Chineesch gebied niet betwist zal worden, namelijk den vroegeren vice-president van den Raad van Indië, den heer Groeneveldt, die mij het eerst attent heeft gemaakt op de mogelijkheid, dat, in plaats dat China zou worden één groot en machtig rijk, een geconcentreerd rijk van het midden, dit zelfde China zal uiteenvallen in drie andere Rijken. Dit kan natuurlijk nog een zekeren tijd duren, maar ik behoef niet te zeggen, dat het uit een gezagsoogpunt een heel ander ding is of men daar vindt één rijk dan wel drie rijken; naarmate het ééne danwel het andere gebeurt, zal het evenwicht in het Oosten er geheel anders uitzien". Onze toekomstige minister haalde nog een getuigenis van Sir Ernest Satow aan, die ook deze mogelijkheid van splitsing in de toekomst verre van uitgesloten achtte, en hij wees op een voorteeken in de eerste zitting van het Chineesche parlement.

't Is ons hier niet te doen om de helderziendheid van den staatsman te doen uitkomen tegenover die van den China-kenner. De groote gebeurtenissen van 1914—'18 hebben de geschiedenis in een richting gestuurd die, ook wat China betreft, geheel nieuwe toestanden hebben doen ontstaan.

Maar wat die verklaring van April 1913 voor het heden weer van actueel belang doet zijn, is dat hij, die vele jaren onze buitenlandsche politiek leidt, die als zoodanig aan ons beleid ten opzichte van China richting geeft, reeds lang voordien zijn aandacht gaf aan de gebeurtenissen in het groote Oost-Aziatische rijk, en dat hij daarbij van meetaf aan de waarschijnlijkheid van een splitsing gedacht heeft, al is deze gauwer gekomen dan hij had kunnen verwachten en al is de verdeeling in drie vooralsnog niet voltrokken.

Zooals bekend, heeft minister van Karnebeek een rol, geenszins van ondergeschikten aard, vervuld bij de beraadslagingen in Washington, toen daar van 1921-22 is geconfereerd over de Chineesche kwestie. Zijn lang ministerschap komt hem dus ook ten goede nu de besluiten van Washington in het China-conflict, zooals dit zich thans ontwikkelt, een factor van beteekenis vormen, en de houding van ons land ook ten dien opzichte is moeten worden bepaald.

Dit alles moet den indruk vestigen, dat de regeeringsverklaring, welke den 15en Januari aan onze bladen werd gezonden, waarin het bescheid is vervat gegeven op het Britsche memorandum over de

China-politiek niet een verlegenheids-uitvlucht, of een kat-uit-de-boom-kijkerij is, maar een schakel van een keten. Onze regeering zeide „het zich ten plicht te stellen de onschendbaarheid van China streng te eerbiedige., en de meest strikte onzijdigheid te betrachten tegen over de partijen, die elkander daar de macht betwisten".

Ook zal het verblijf van een Ned. oorlogsschip in de wateren nabij China wel een bepaalde bedoeling inhouden.

Voor Nederland bestaat een Chineesche kwestie en een Chineezen kwestie. Deze staan nauw met elkander in verband. In de vergadering van het Indische Genootschap deed de heer van Karnebeek uitkomen, dat hij de oplossing der Chineezen-kwestie in Indië gemakkelijker meende, wanneer men tegenover een in deelen uiteengevallen China zou staan, dan wanneer China één sterk rijk zou worden. Zijne Excellentie heeft dit nu waar te maken. Hij verkeert hiertoe in nog bijzonder gunstige omstandigheid, nu hij in den gouverneur-generaal Jhr. Mr. de Graeff een medewerker heeft nourri dans le sérail.

Zoodra Peking zich eenige macht bewust werd, kwam 't er destijds toe zich op aanmatigende wijze met de Nederlandsche onderdanen van Chineesche afkomst in Indië te bemoeien. Inspecteurs kwamen in opdracht van de Chineesche regeering, Chineezen kwamen in commissie naar onze Oost, de Chineezen uit onzen archipel hadden een zetel in den Chineeschen senaat. Dit alles is door den loop der gebeurtenissen in en buiten China gestuit. Als, na volstreden burgeroorlog, dergelijke of soortgelijke maatregelen weer in het brein van een, twee of drie Chineesche regeeringen zullen opkomen, heeft de Nederlandsche regeering zich den tijd ten nutte gemaakt om dan te weten, beslist te weten hoe daar tegenover positie te nemen?

De splitsing van China kan ons, bij 't oplossen van ons Chineezenvraagstuk, ten goede zijn gekomen. De tijd is ons, als onze regeering ervan heeft weten te profiteeren, mede ten goede gekomen. Maar in Indië en in Nederland heeft intusschen een jong-Chineezen-beweging de boodschap gebracht, dat peranakan en singkeh aangestoken zijn door den geest van Dr. Soen Yat Sen. Het Chineezen-vraagstuk is in elk geval een zeer moeilijk. Het is dit vooral g worden doordat men onze vroegere koloniale politiek niet indachtig is gebleven het: regeeren is [illegible] vooruitzien.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Apeldoorn.

VIJF EN TWINTIG JARIG BESTAAN
der afdeeling

op Woensdagavond 23 Februari in het Minerva-Theater.

I. *Huishoudelijke vergadering* om 7 uur in den foyer.
   a. Opening, notulen, jaarverslagen, rekening en verantwoording.
   b. Aanvulling bestuur. Candidaat zijn gesteld de H.H. L. R. Wentholt en H. A. Schoonhoven.
   c. Candidaten voor het Hoofdbestuur: de heer J. C. Baars en mej. Mr. H. P. Dijk.

II. *Openbare feestvergadering,* 8 uur.
   Waarop zullen optreden:
   Mevr. *Tilly Sylon:* Klassieke dansen;
   de Heer *Willem Niestadt,* voordrachtkunstenaar.

Entrée voor leden *f* 0.30, met recht op twee introducée's ieder à *f* 0.30; begunstigers *f* 0.30 (geen recht op introducée's); alle anderen *f* 0.70 (plaatselijke belasting *niet* inbegrepen.

Plaatsbespreken *uitsluitend voor de leden* op Maandag 21 Februari, *alleen op vertoon van kaart.*

Op Dinsdag en Woensdag plaatsbespreken als gewoon.

De Secretaris,
J. C. BAARS.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur.

De Ver. Nederl. Fabrikaat, afd. den Haag, Bezuidenhout 97, geeft *16 Februari e.k.* te 8 uur 's avonds in de groote zaal van het Restaurant de Twee Steden, Buitenhof, alhier, een LEZING MET LICHTBEELDEN over *„Een reis met een Nederlandsche mailboot naar Ned. Oost-Indië"*, welke gehouden zal worden door den Heer W. J. Giel, gep. kolonel O.-I. L.

Leden van „Oost en West", die deze lezing wenschen bij te wonen, gelieven zich daarvoor *schriftelijk* op te geven aan het Secretariaat van eerstgenoemde Vereeniging, Bezuidenhout 97, den Haag.

Van de Vereeniging „Suriname".

De *jaarlijksche algemeene vergadering* van de Vereeniging „Suriname" had op *27 Januari l.l.* plaats te Amsterdam.

In deze vergadering werd door den secretaris verslag uitgebracht over het afgeloopen vereenigingsjaar, welk verslag elders in een volgend nummer zal worden opgenomen en waarnaar kortheidshalve wordt verwezen.

De aftredende bestuursleden, de Heeren *W. Clasener* en *L. D. Petit* werden herkozen, onderscheidenlijk in de door hen reeds bekleede functiën van 1en Secretaris en Bestuurslid.

In de plaats van den aftredenden Penningmeester, den Heer *A. Denz,* die zich niet herkiesbaar stelde, werd gekozen *Mej. W. C. de Kloet* en werd tevens voorzien in de functie van 2en Secretaris door de verkiezing van den Heer *A. Wix* als zoodanig.

De Secretaris,
W. CLASENER.

Van het Informatie-Bureau:

BESTEMD VOOR UITZENDING NAAR NED.-INDIË:

P. Ek, Boekhoudkundig ambtenaar bij den Gouvernementsdienst, Gouverneurstraat 80, Dordrecht.
Dr. J. Schoonenberg, Gouvernementsarts bij den dienst der Volksgezondheid, ziekenhuis Coolsingel, Rotterdam.
H. J. Suilen, Onderwijzer 2e kl. b. h. O.E.L.O., Schoenmakersstraat 7, Roermond.
Mr. L. W. F. Nix, Ambtenaar ter beschikking bij den Belastingdienst, Bilderdijkstraat 52, Haarlem.

INDISCHE AMBTENAREN MET VERLOF:

A. A. M. Schouten, Loods der 1ste klasse bij het Loodswezen in Ned.-Indië, p. a. J. van Bakel, Zijlweg te Haarlem.
C. W. Flicks, Mechanisch assistent bij het Laboratorium voor Materiaal-onderzoek van het Departement der Burgerlijke Openbare Werken, Prins Hendrikstraat 42, 's-Gravenhage.
C. A. Huldy, Tijd. wnd. inspecteur van Financiën, hoofd der Inspectie Bondowoso, p. a. J. C. Wi[illegible]werp, Larixlaan 64 te 's-Gravenhage.
G. J. Gerbrands, Onderwijzer der 1ste kl. b. h. O.E.L.O., p.a. Nederl. Handel Maatschappij te 's Gravenhage.
H. Richter, Ambtenaar 4de kl. (groep II) bij den dienst der in- en uitvoerrechten en acc., 2de Constantijn Huygensstraat 42 te Amsterdam.

MET PENSIOEN:

H. Th. Jensen Jerlang, Geneesheer 1e klasse b. d. Banka-tinwinning, p.a. den heer Alling, Puggaardsgade 4, Kopenhagen.
Dr. C. Braak, Directeur Kon. Magn. en Meteorologisch Observatorium te Batavia, Directeur Koninklijk Nederlandsch Meteorologisch Instituut, te Bilt.

Ledenlijst der afdeeling Amersfoort op 31 December 1926.

BESTUUR.

E. Roodhuyzen, President.
Mevr. F. van der Post—Liefrink, Penningmeesteresse.
Mr. E. H. Bergsma, Secretaris.
Mevr. Ad. ter Cock, Lid
Prof. Mr. G. J. Nolst Trenité, Lid.

LEDEN.

Contributie allen zonder uitzondering f 5.—.

d'Abo, Mej. A., Prins Frederiklaan 7.
Ahn—Swartbol, Mevrouw A. C., Anna Paulownalaan 18.
Baan, Y., Pieter Corneliszoon Hooftlaan 3.
Beaufort, Dr. L. F. de, Huize Hooge Kley.
Berg, G. H. van den, Utrechtscheweg 73a.
Bergmans, Oud-Ingenieur Waterstaat, Soestdijk, Rembrandtlaan 6.
Bergsma, Mr. E. H., Huygenslaan 7.
Bierman—van der Meulen, Mevr. F., Tesselschadelaan
Bolken, W. A. F. G., Barchman Wuytierslaan 16.
Bolleman, D. L., Paulus Buyslaan 10.
Bolten, D. G. J., Oldenbarneveldlaan 24.
Bonk, Dr. J., Utrechtscheweg 4.
Bos, G., Prins Frederiklaan 1.
Bovenkamp, W. A. van den , Utrechtschestraat 45a.
Breedveld, Dr. J., Koningin Wilhelminastraat 5.
Buitenrust Hettema, I M., Prinses Marielaan 8.
Buys, J., Koningin Wilhelminastraat 3.
Cock, Ad. ter, Da Costaplein 3.
Cremer, Ch. M., Zuidsingel 31.
Deelen—de Kat, Mevr. B. H., Prinses Marielaan 13.
Delden, S. van, Anna Paulownalaan 8.
Deventer, J. C. E. van, Oldenbarneveldlaan 18.
Diddens, Dr. E. J., Koninginnelaan 10.
Dissel, Mej. G. E. van, Prinses Marielaan 16.
Dros, Ir. A. Huygenslaan 2

...saart Lulofs, Dr. P. K., Kleine Nachtegaal 30.
...vis, Mej. Dr. M. A., Utrechtsche weg 145.
...ars, Ir. A. W. C., Regentesselaan 15.
...ars, J., Oldenbarneveldlaan 4.
...inga, A., Javastraat 27.
...t, Dr. B. J. van, Laantje 8.
...eld, Mevr. M. C H van, Lange Bergstraat 35.
..., R. E., van Leunepstraat 19.
...ch-van Rhijn, Mevr. M., Utrechtsche weg 109.
...el-Eland, Mevr. A. J. C. van, Utrechtsche weg 157.
...t-de Ridder, Mevr. W. C. N. van der, de Witlaan 5.
...erman-Pigeaud, Mevr. W. D., Anna Paulownal. 4.
...wind, B G., Paulus Buyslaan 9.
...hwinkel, Mej. R. E. A., Snouckaertlaan 20.
...weg, Mevr. W. S., Utrechtsche weg 132.
...n, W. Van, Huygenslaan 28.
...s, H. M. E., Huygenslaan 26.
...en, Ir. L. B., Koninginnelaan 17.
...ey-Apelius van Hoboken, Mevr. C. J. H., Barchman Wuytierslaan 25.
...el, J., Ferdinand Huycklaan 11, Baarn.
...uden, H. L. H. baron van, Utrechtscheweg 154.
...an, L. A. baron van, Sint Anfridusstraat 1.
..., E. H., Lange Bergstraat 37.
...erling-Ritsma, Mevr. M., Utrechtsche weg 35.
...r, Fr. A. L., Prinses Julianalaan 2.
...kamp, A. M., Lange Bergstraat 15.
...ssen, Mej. I. C. R., Utrechtsche weg 42.
...ser, A., Barchman Wuytierslaan 30.
...man, J., Stationsstraat 44.
...ke van der Meulen, J. C. de, Huize Liliana, Wilhelminalaan 4, Baarn.
...tebelt, J. K., Huize Vinkenhoef, Hoevelaken.
...ers, Mej. A., Nieuwstraat 15.
...broek, I., Daan Fockemalaan 92.
...Greve, Mevr. M. van, Anna Paulownalaan 38.
...eber, Mej. C., Laan 1914 41.
...eld-van der Wiek, Mevr. A. van, Plantsoen 10.
...old, Dr. L., Paulus Buyslaan 3.
...inck-Baart de la Faille, Mevr. F. A., van Perseynstraat 19.

Linden, Mevr. L. van der, Utrechtsche weg 121.
Melchior, J., Pieter Bothlaan 48.
Meiden, J. H. van der, van Perseynstraat 27.
Meyer, Willem, Vlakakkerweg 46.
Middelburg, Mej. E., Heinsiuslaan 7.
Mulder, G. C. A., Blankenheimstraat 22.
Nicolai, Dr. A. C., Lange Bergstraat 41.
Nolst Trenité, Prof. Mr. G. J., Groote Koppel 162.
Ortt, Jhr. W. A., Zandbergen.
Pesch-Woutersen, Mevr. van, Prinses Marielaan 9.
Pet, J. A., Lange Bergstraat 47.
Peyrot, Dr. Ph. H., de Witlaan 3.
Pool, M. S. de, Lange Bergstraat 1.
Poole, Ir. R. le, Prinses Marielaan 11.
Post-Liefrink, Mevr. F. van der, Utrechtsche weg 120.
Prins, C. J. F., Beekensteinschelaan 14.
Pypers, Mej. H., Huygenslaan 25.
Rant, J. A., Lange Bergstraat 27.
Reiman, J. D., Prinses Marielaan 2.
Riemsdijk, F. van, Utrechtsche weg 134.
Roodhuyzen, E., Prinses Marielaan 18.
Ruckert, J., Steven van der Hagenlaan 4.
Scheltema de Heere, Mevr. L., Utrechtsche weg 144.
Schooleman, B., Smallepad 12.
Sisselaar, C., Borgesiuslaan 29.
Smit, E. P. J., Prinses Marielaan 6.
Smit Kleine, Mevr. G. E., Jacob Catslaan 145.
Snellen-Bouricius, Mevr. R. J., Heinsiuslaan 9.
Soemitro, Mas, Bernulfusstraat 11.
Sporry, Mej. S., Hooglandsche weg 18.
Spruyt, D. J., Kerkepad 9, Soest.
Streefkerk, M. A., Stationsplein 6.
Struve, R., Berkenweg 26.
Ubbens-Hulst, Mevr., Korte Bergstraat 15.
Valkhoff, J., Koningin Sophialaan 12.
Veenman, D., Utrechtscheweg 86.
Wallbrink, J. W., Utrechtsche weg 213.
Warnsinck, Mej. L., Piersonlaan 5.
Weezel Errens, A. P. H. J. van, Barchman Wuytierslaan 154.
Weyers, A. F. W., Huygenslaan 25.
Wit, H. J. de, Huygenslaan 25.

Mutatiestaat van 1 tot 8 Februari.

Nieuwe Leden: — Geïntroduceerd door:

- ... Pyttersen, Heemstede, Bosboom Toussaintstraat ... ƒ 5 — den heer J. F. Schmöle te Heemstede.
- ... de Goede, Incassobureau onder de firma Havelaar & Co., Haarlem, Groote Houtstraat 77. ƒ 5 — den heer H. J. A. Raedt van Oldenbarnevelt, Den Haag.
- ... H. J. Smit-Pigeaud, Amersfoort, van Marnixlaan ... ƒ 5. — Secretaris Afd. Amersfoort.
- ... P. P. Schiedges, Amersfoort, Schimmelpenninckstraat 62. ƒ 5. — Secretaris Afd. Amersfoort.
- ... L. Rink, Nijmegen, Groesbeeksche weg 104. ƒ 5 — Secretaris Afd. Nijmegen.
- ...m, Oud-Administrateur Kon. Petr. Mij, Den Haag, ...straat 48. ƒ 5 — den heer J. Swartjes te Den Haag.
- ... Swaan, Oud-Planter, Den Haag, Acaciastraat ... ƒ 5. — den heer J. H. Poelman te Den Haag.
- ... Koot, Gedipl. Techn. Ambt. 1e kl. P.T.T., Den Haag, Boreelstraat 12. ƒ 5 — Secretaris Afd. Den Haag.

Nieuwe Begunstigers:

Mej. T. Immink, Den Haag, Blauwe Kamerlaan 116, Marlot.

Afschrijven:

P. Baudoin, Gep. Hoofdkantoorchef P.T.T., Den Haag (overleden).
... Uhlenbeck, Den Haag, Prins Mauritslaan 82 (overleden).
Mevr. de wed. G. Feuilletau-de Bruyn, Den Haag, Ant. Duyckstr. 142 (overleden).
L. F. G. Boode, Notaris, Ginneken, Wilhelminastr. 72 (overleden).

Adresveranderingen:

J. A. Schagen van Leeuwen, Lid v. h. Hof van Justitie, van: Amsterdam, Ceintuurbaan 125, naar: Curaçao. ƒ 5.
...svelt Beck, 1ste Luit. Inf. N.-I. L., van: Curaçao, naar: Bandoeng, D. v. O. ƒ 5.
Dr. S. R. Boomgaard, van: Leiden, Witte Rozenstraat 32, naar: Edam, Voorhaven 69. ƒ 5.
... van Ingen, Leeraar M.O., van: Haarlem, Nieuwe Gracht 100, naar: Bussum, Graaf Wigmanlaan 27. ƒ 5.
J. J. van Sluys, Gep. O.-I. Ambtenaar, van: Weltevreden, naar: Velp (Gld.) ƒ 5. (afd. Arnhem).
... Macdonald, oud Administrateur s.f. „Medarie", van: Djokdja, naar: „De Zandhoeve" te Bergen (N.-H.) ƒ 6.
Th. E. R. Arnold, Den Haag, van: Andries Bickerweg 1, naar: Plein 8 A.
... du Bois, Gep. Architect B.O.W., Den Haag, van: Regentesselaan 6, naar: Laan v. Meerdervoort 663.
Mr. H. L. E. de Waal, Gep. O.-I. Rechterlijk Ambtenaar, Den Haag, van: Spreeuwenlaan 31, naar: Mauvestraat 53.
J. R. Davijt, thans Hoofd der Amb. school te Malang, v. d. Boschstraat 12.
A. C. d Bruyn, Kapt. der Inf., thans te Malang, Emmastraat 14.
W. H. Sonius, Kapitein der Inf., van: Kota Radja, naar Malang.
R. J. C. Pronk, thans: Administrateur van de Onderng. „Lima Poeloeh" te Lima Poeloeh (S.O.K.)
A. Veldboom, van: Zutphen, Spittaalstraat 98, naar: Weltevreden, p.a. Boekhouder Kon. Paketvaart Mij. ƒ5.
W. Molenaar, Politieopziener 1e klasse, van: Den Haag, Weimarstraat 283, naar: Weltevreden, Dep. B.B. Afd. Algemeene Politie. ƒ 5.

Vereeniging „OOST en WEST",

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins Mauritsplein 23, Haag, Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en lieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West- of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 's-Gravenhage, Telef. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichting zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Telef. 507 52. Dit „Tehuis" biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland toeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aan te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK of den administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerlaan 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Ind. bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. No. 50248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten aan hen die uit Nederland naar Indië gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN op huishoudelijk- en maatschappelijk gebied, onder leiding van Mevr. J. Franco Mendes—Calisch. Spreekuur Donderdagmiddag van 2—4 en volgens afspraak, Nic. Maesstraat Amsterdam, Tel. 22492.
Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ,
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederl.-Indië, zoomede verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-I.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien).
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegr.- en Telef.dienst in N.-I.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-I.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën. Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
" 2. Indische toestanden gezien door een inlander.
" 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
" 4. Sarikat-Islam.
" 5. De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
" 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
" 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
" 8. De Europeesche vrouw in Indië.
" 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
" 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
" 2. Het Javaansch tooneel.
" 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
" 4. De theecultuur op Java.
" 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
" 6. Een doode taal in Indië.
" 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
" 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
" 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
" 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
" 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
" 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
" 4. Indische Scholen onder de Oost Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
" 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
" 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië.
" 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Wnd. Vertegenwoordiger in Mr. M. J. A. Oostwoud-Wijdenes, Pres. Landr., Tandjong Balei (Sumatra's Oostkust).

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN:
Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag
Telefoon 14519, Postgiro 14574

Wnd. Vertegenwoordiger in N.-I.. Mr. M. J. A. Oostwoud-Wijdenes, Pres. Landr., Tandjong Balei (Sumatra's Oostk.).

Opgericht 21 Maart 1900 door Kolonel G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIËN:
N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag
Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD TE VERMELDEN

HET BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIE

Twee deelen van Tropisch Nederland

(Suriname en de Molukken)

vergeleken door

P. COOL,

Dirig. Offic. v. Gezondh.

Vergelijkende studie tusschen de verschillende deelen van het Nederlandsche koloniale gebied in Azië en Zuid-Amerika wordt niet veel beoefend. Dat is wel in de eerste plaats omdat het Aziatische deel van 't Nederlandsche Rijk zoo oneindig veel grooter is dan het Zuid-Amerikaansche, en men spoedig denkt, dat de kleine broer eigenlijk te klein is om eenige punten van overeenkomst te hebben met den groote. Gaat men echter na, dat Nederl. Guyana zeker even groot is als Java, dan ziet men spoedig in, dat het hem toch niet geheel en al in de oppervlakte kan zitten. In de oeconomische beteekenis zit het hem evenmin geheel en al. Curaçao en meer speciaal Willemstad beteekent als handelshaven heel wat, 't aantal in- en uitgaande schepen is grooter dan dat van Amsterdam, terwijl 't als petroleum-opslagplaats het grootste ketelpark ter wereld bezit. De meer waarschijnlijke oorzaak van 't gemis van vergelijkende studie tusschen de verschillende gebiedsdeelen van 't Nederlandsche tropische gebied ligt vermoedelijk in 't feit, dat wie zijn belangen op Curaçao heeft nimmer 't geheel verschillende Suriname bezoekt, — al denkt menig Hollander dat de West zoo ongeveer één beperkt gebied is, en omgekeerd kent menig Surinamer Nederland, maar Curaçao absoluut niet. En ook daarin, dat degene, die zijn belangen in Indië heeft liggen, er niet toe komt een eenigszins langen tijd in de West door te brengen en omgekeerd. Slechts eenigen particulieren, ambtenaren en officieren is 't gegeven tegelijkertijd en over de Oost en over de West te kunnen oordeelen.

Bovendien, evenals Curaçao en Suriname zóó ver van elkaar afwijken, dat vergelijking niet mogelijk schijnt, zoo zal zelfs menig geboren Surinamer Oost-Indië zóó totaal vinden afwijken van 't geen hij gewend is, dat zelfs hèm vergelijking tusschen beide en vruchtbare vergelijkende studie onmogelijk lijkt. Het is echter slechts de vraag wàt men onder Oost-Indië verstaat. Bedoelt men 't drukke Batavia te vergelijken met het stille Paramaribo, 't moderne Soerabaja met 't ouderwetsche Willemstad, 't rijke Cultuurgebied van Deli met de armelijke plantages in Suriname, ja dan heeft dergelijke vergelijking inderdaad geen zin. Maar zoekt men een door de natuur en de omstandigheden minder begunstigd deel van Oost-Indië uit, een deel dat juist door zijn oeconomisch geringe beteekenis door weinig Nederlanders wordt bewoond en bezocht, behalve (en dat nog ongaarne!) door de ervoor aangewezen ambtenaren en officieren, dan vindt men niet alleen eenige, maar zéér veel punten van overeenkomst tusschen West en Oost. Het door mij bedoelde gebied van N. O.-Indië is 't gebied van 't tegenwoordige Gouvernement der Molukken.

Het is bekend dat in de eerste tijden van de vestiging der Hollanders in Oost-Indië dit om zijn specerijen meest gezochte handelsterrein der V.O.C. een twistappel van beteekenis was tusschen Portugal en Holland. Hadden de Portugeezen het de moeite waard gevonden ter bevestiging van hun gezag overal sterke forten aan te leggen, ook de Hollanders gingen daarmee voort, en nog heden ten dage vindt men niet alleen hier en daar verspreide ruines, maar nog verschillende sterke en nog steeds bewoonde forten. Zelfs staat het huis van den 2en Gouverneur-Generaal van Ned.-Indië, Pieter Both, nog volkomen ongeschonden in 't fort Oranje te Ternate en is 't de woning van den kapt. Commandant, wel een bewijs van de duurzaamheid dier gebouwen.

Maar alras bleek het, dat 't Oostelijk deel van onzen archipel niet het centrum kon blijven van onze vestiging. Coen stichtte Batavia en de beteekenis van Java, Sumatra en Malakka bleek spoedig zóódanig, dat de Molukken, al leverden ze dan de kostbare specerijen op, spoedig in beteekenis daalden. En toen in de 19de eeuw óók de specerijen bijna waardeloos waren geworden moesten Ternate, Ambon en Banda zich zien te schikken in 't lot van doode steden, 't lot van Enkhuizen, Hoorn, Paramaribo en zooveel andere en werden de Molukken armlastig, evenals Suriname.

Dit laatste land, eertijds door de goedkoope arbeidskrachten, de slaven, gemakkelijk kunnende concurreeren met andere tropische gebieden, moest deze mededinging na de vrijlating der slaven spoedig opgeven. De vroegere slaven weigerden verder veldarbeid te verrichten en met veel moeite werden eerst uit Engelsch-, later uit Nederlandsch Oost-Indië, Aziatische werkkrachten aangevoerd voor de plantages. Met behulp van deze werkkrachten werden een aantal ondernemingen in de West gaande gehouden; bloeien doet er geen enkele, doordat de kostprijs van 't geen de zeer vruchtbare grond oplevert aan koffie en suiker, in verhouding tot die andere tropische landen te hoog is. Lui is daarom de neger echter nog niet, als vakarbeider in de stad en bij 't balatableeden en goudleven buiten toont hij ijver genoeg. Op de algemeene welvaart van de kolonie had een en ander intusschen een funesten invloed.

Ook in de Molukken heerscht geen welvaart, ook hier moet men vreemde arbeiders van buiten laten

BRIEVEN en stukken, de afdeeling Advertenties betreffende, uitsluitend te adresseeren: Administratie Koloniaal Weekblad, Nobelstraat 20, Den Haag. Dus NIET enkel Drukkerij Ten Hagen.

komen om den grond te bewerken. Men kiest daartoe meer Boetonneezen en Javanen. Hier echter is 't geen herinnering aan slavernij die 't landwerk verbiedt. Hier is meer de invloed van verkeerd begrepen Christendom en de te groote drang naar schoolonderwijs de oorzaak van den afkeer van handenarbeid bij de bewoners van de Ambonsche eilanden. En de Regeering heeft dit bewust in de hand gewerkt. De Amboinees evenals de Menadonees is voor een gedeelte van Oost-Indië de intellectueel ontwikkelde en trouwe dienaar der Ind. regeering geworden, zoowel in 't leger als in 't onderwijs. De welvaart van de Molukken, die door het wegzuigen van de beste krachten als militair of onderwijzer natuurlijk niet vooruitging, werd ondergeschikt gemaakt aan de gewichtigere belangen van een goed en krachtig bestuur in de geheele Oost. Dat de Molukken, waaraan het ontzaglijk groot Nieuw-Guinee is verbonden, feitelijk armlastig waren en zijn en dat Oost-Indië op dit feitelijk tot Australië behoorend gebied millioenen moet toeleggen, heeft nog niemand gehinderd en zeker niet in Nederland zelve. Waarom ergert men zich dan wel aan de enkele millioenen die Nederland per jaar aan Suriname ten koste legt? Eenvoudig omdat de begrooting van de Molukken niet afzonderlijk wordt ingediend. Men zou schrikken, indien 't gebeurde, maar 't gebeurt niet, en in Indië zelve beseft men te goed het nut van een trouwe christelijke, intelligente kern, dan dat men er niet wat subsidie voor over heeft. Lag er naast Suriname een rijk ontwikkeld Nederlandsch gebied met weinig ontwikkelde bevolking, ongetwijfeld zou Suriname's subsidie niet worden geteld. 't Surinaamsche onderwijs zou velen ten zegen zijn. Nu echter staat Nederl. Guyana alléén en kan de producten van zijn goed lager onderwijs, van zijn Mulo, van zijn vakschool, van zijn geneeskundige school slechts laten afvloeien naar Nederland en 't verre Oost-Indië, terwijl Curaçao pas in den laatsten tijd eenige werkkrachten uit Suriname kan gebruiken. Toch heeft de Surinamer één ding op den Amboinees vóór, n.l. de *taal*. De Surinamer is veel beter uitgerust tot den strijd om 't bestaan doordat hij onze taal goed en grondig heeft geleerd. De Amboinees kan met zijn Maleisch niet buiten Indië terecht; de Surinamer is thuis in alle deelen van 't Nederlandsche koloniale gebied en te betreuren is 't, dat niet van vroeg af aan de Nederlander den Amboinees heeft geleerd ten eerste zijn eigen taal in eere te houden, een taal die nu bijna is uitgestorven, en vervolgens heeft gewend aan 't Nederlandsch. In plaats daarvan is hun 't vreemde Maleisch opgedrongen. Vooruitziende politiek is 't zeker niet geweest.

Belangwekkend is 't verder den invloed van den tweeden beschavingsfactor in beide deelen van 't Nederlandsche koloniale gebied na te gaan, n.l. die van den Christelijken godsdienst. Groot is deze invloed in vroegeren tijd geweest en nog steeds is hij van beteekenis, en véél heeft dit Christendom er toe bijgedragen den band tusschen 't Moederland eenerzijds en Suriname en Ambon anderzijds te versterken. Bijzonderen dank voelt men in Suriname nog voor de Hernhutterszending, die in den aanvang door de plantage-eigenaars slechts noode werd geduld; 't Christendom dezer volgelingen van Zinzendorf verhief de slaven op een hooger niveau. De Katholieke Missie volgde later en verwierf door haar krachtiger organisatie vooral in den lateren tijd veel invloed, al is de meerderheid der Christenen in Suriname nog Protestantsch. Nederduitsch-Hervormd en Luthersch is van 't Protestantsche deel slechts een kleine kern, 't meer ontwikkelde deel der bevolking omvattend. Het Protestantisme is daar in de kolonie grootendeels zendingswerk, evenals de arbeid van de R. K. Missie (Orde der Redemptoristen), terwijl aan beide kanten 't onderwijs een belangrijke plaats inneemt, zoodat men nu zelfs Protestantsche en Katholieke ambachtsscholen, Protestantsche en Katholieke vlechtscholen, enz. heeft.

't Protestantisme in de *Molukken* is van eenigszins anderen aard. Met den overgang van 't gebied uit de handen der Portugeezen in die der Nederlanders veranderde ook de bevolking van godsdienst, d.w.z. den katholieken inlander werd spoedig duidelijk gemaakt, dat de godsdienst der Nederlanders Protestantsch was, en wie 't niet begreep voelde 't spoedig.

Is dit Katholieke werk dus alweer geheel Missiewerk, 't Protestantisme is slechts voor een deel zendingswerk (Utr. Zendingsver.) op Halmaheira, Boeroe en West- en Noord Nieuw Guinee, verder in handen van de Indische Kerk, de St[illegible] kerk dus.

Nederlandsch en Protestantsch-Christen [illegible] dus spoedig als identiek beschouwd. Pas zeer [illegible] veranderde deze opvatting eenigszins. In de la[illegible] 20 jaren heeft zich n.l. de Katholieke Missie [illegible] 't Zuid-Oostelijk deel der Molukken stevig ge[illegible] tigd en breidt haar invloed zich sterk uit.

't Denkbeeld dat een wel-onderwezen chr[illegible] eigenlijk voor handen-arbeid te hoog stond, [illegible] in de Molukken al vroeg ingang. Doordat uit [illegible] de militairen, de onderwijzers, de Gods[illegible] leeraren en niet te vergeten 't schrijverspe[illegible] der landskantoren werden gerecruteerd, be[illegible] wen vele christenen althans voor hun kin[illegible] hand- en vakarbeid als minderwaardig.

Men ziet dus de overeenkomst tusschen Sur[illegible] en de Molukken.

Beide gebieden telden en tellen op deze wij[illegible] het uitgaande van gansch ander beginsel, een [illegible] van schoolonderwijs genoten hebbende [illegible] landschgezinde christenen, die echter aan de [illegible] wikkeling van de hulpbronnen van 't lan[illegible] medewerken. En zonder de ontwikkeling dier [illegible] bronnen is voor beide gebieden welvaart [illegible] mogelijk.

Het gebied dezer hulpbronnen is voor de M[illegible] ken en Suriname wel zeer verschillend, maar [illegible] toch in hoofdzaak op landbouwgebied.

Hoewel een eilandenrijk niet gemakkelijk [illegible] vergelijken met een deel van een vasteland, [illegible] men toch zoowel bij de Molukken als bij Sur[illegible] spreken van een vóór- en achterland. Bij Sur[illegible] bestaat dit vóórland uit 't vruchtbare polder[illegible] der plantages, die slechts door gemis aan ar[illegible] krachten weder verlaten zijn, voor de Mol[illegible] kunnen hier voor 't vóórland de eigenlijke O[illegible] sers en Banda doorgaan, waar de nootmuskaat [illegible] kruidnagelcultuur vooral in den ouden tijd de [illegible] naamste bron van rijkdom uitmaakten en [illegible] men b.v. op Banda in de perken en de perken [illegible] de tegenvoeters aantreft van de plantages [illegible] gezagvoerders der plantages in Nederland[illegible] Guyana.

Het achterland van Suriname is van onme[illegible] uitgestrektheid en wèl in kaart gebracht, ma[illegible] leen door wetenschappelijke expedities bezo[illegible] schaars bewoond door Boschnegers en In[illegible] Als achterland der Molukken kan Nederl. N. G[illegible] worden beschouwd, een land zeker niet be[illegible] kend en vermoedelijk niet minder rijk aan [illegible] gen schatten dan Suriname's achterland, ma[illegible] ontoegankelijker, zij 't dan ook dichter bev[illegible]

Beide vergelijkingsobjecten hebben in voor[illegible] vooral in 't achterland met dezelfde malaria te [illegible] pen. Onmiddellijk voorbij het vrijwel malar[illegible] Paramaribo begint 't gebied van de gevreesde [illegible] malaria, welke al zooveel slachtoffers hee[illegible] eischt, ook o.a. de bekende expeditieleider [illegible] de Haan. In de Molukken is 't met de mal[illegible] even treurig gesteld, al weer met uitzondering [illegible] de hoofdplaatsen Ambon, Ternate, Banda. [illegible] gens is 't, en vooral op Nieuw-Guinee, wel de [illegible] gevreesde ziekte. De lepra, in de West zoo [illegible] en waaraan 1 % der bevolking lijdt, telt ook [illegible] Molukken een groot aantal lijders, op de O[illegible] zelfs meer dan 1 % der bevolking. De in We[illegible] zoo beruchte filariasis, die later de gevree[illegible] phantiasis geeft, telt ook over de geheele M[illegible] haar slachtoffers. Ook hier hebben evenals [illegible] West de schijnbaar gezonden in groot getal [illegible] in 't bloed.

De framboesia is al evenzeer als in de West [illegible] in 't Oostelijk deel der Molukken een volks[illegible] terwijl de tuberculose onder een bepaald de[illegible] bevolking meer en meer veld wint. En dit deel [illegible] Oost en West alweer 't zelfde: n.l. het deel [illegible] volking, dat schoolonderwijs geniet, leerlingen [illegible] kweekscholen, onderwijzers, godsdienstle[illegible] enz. De beschaving, d.w.z. de *uiterlijke* vorm [illegible] n.l. ongeschikte kleeding en afwijking der [illegible] levenswijze, minder goede voeding (om 't geld [illegible] beschavingseischen uit te sparen) zijn zooveel [illegible] toren, die in Oost en West een verminderden [illegible] stand tegen tuberculose en lepra in de hand [illegible] ken. Het is geen toeval dat ook de lepra 3 maal [illegible] bij Christenen dan bij Mohammedanen voor[illegible] evenals deze verhouding bij tuberculose tu[illegible] de beide gezindten de juiste schijnt te zijn.

Het nog altijd voornaamste deel van de [illegible] king van Suriname, de negers, dáár verkeerd [illegible] creolen genoemd, verschilt natuurlijk hemel[illegible]

...lichaamsbouw, aard en aanleg van de Alfoeren, ...artoe ook de Amboineezen behooren. Behalve ...n leergierigheid hebben ze echter nog twee eigen...appen gemeen. Hun opgewektheid en zucht tot ...stvieren, zelfs bij groote armoede, en hun zin ...or 't militaire. De uniform van zee- en landmacht ...in Suriname ontzaglijk geliefd, minstens even... als op Ambon. Jammer genoeg is de gelegen... om dienst te nemen voor een Surinamer veel ...rkter dan voor den Amboinees. Maar doet zich ...gelegenheid voor, b.v. bij 't bezoek van een oor...chip, dan wordt die ook aangegrepen. Alleen ...nis aan gegevens van den burgerlijken stand ...n dan wel eens een beletsel te zijn!

Wij kunnen hier de vergelijking staken.

...uurlijk zijn er op velerlei gebied vele verschil...n, zoowel door de verschillende geografische ...dheid, als door de geheel andere geschiedkun...wording der beide gebieden.

...aar het leek mij wel de moeite waard even de ...acht te vestigen op punten van overeenkomst ...chen twee deelen van 't Nederlandsche Kolo...rijk, die in geheel verschillende werelddeelen ...gelegen. De vergelijkende studie tusschen beide ...n slechts leiden tot vermeerdering der kennis van ...koloniale problemen, die noch in Oost noch in ...est ontbreken.

...mbon, Dec. 1926.

Ned.-Indische Thee te Parijs.

Eene Nabetrachting

door

J. THIERRY KEMPF.

...de „7e Exposition Internationale du Caout...e, des autres Produits Tropicaux & des Indus... qui s'y rattachent" tot het verleden behoort, ...het wellicht velen lezers van „Oost en West" ...resseeren iets te vernemen omtrent de *Thee-...statie*, welke plaats vond tijdens deze te Parijs ...et Grand Palais van 21 Jan. tot 6 Febr. gehou... tentoonstelling.

...e eigenaren van thee-plantages op *Java* en *Su...a*, die enkele kisten van hun product ten ge...nke gaven aan het Nederlandsch-Indische Gou...ement, ten einde daarmede reclame te maken ...de bovengenoemde tentoonstelling, hebben eene ...e daad verricht.

...ereen, wien men spreekt, is vol lof over de ...ige thee, welke gedurende een 15-tal dagen gra...an een steeds aardig uitziend en zindelijk ge...den buffet in den Stand van het Nederlandsch-...sche Gouvernement werd aangeboden. Er zul...onder de 100.000 bezoekers van de tentoonstel... niet vele geweest zijn, die niet even een kopje ...van de Java-thee hebben gedronken en anders ...en zij in elk geval, thuis gekomen, daarvan ...en genieten, want aan alle bezoekers van den ...nd werd een smaakvol cellophane zakje met ...papier buvard" verstrekt, waarop de *juiste* ge...saanwijzing was aangegeven (zéér belangrijk ...een land als Frankrijk).

...urende vele namiddagen werd er queue ge...t en moest een tweetal politie-agenten er bij ...komen, ten einde de talrijke liefhebbers voor ...opje thee bij groepjes binnen te laten.

Voor Uw correspondent, die dikwijls vele degus...ies had bezocht, welke hier ter stede destijds in ...ote levensmiddelenmagazijnen door het „Indian ...Cess Committee" werden gehouden en wien ...dus bekend was, dat het betere Fransche pu...k zich afzijdig houdt van een dergelijke reclame, ...het eene openbaring, hoe hier op deze tentoon...lling wel degelijk dames en heeren een kopje ..., dat nu eens *goed bereid* was, gratis kwamen ...even.

Vrijdagmiddag, den 4den dezer, waren een 150-personen, w.o. importeurs, groote wederverkoo..., voorzitters van syndicaten, en redacteurs van ...bladen uitgenoodigd. Hieraan werd door een 25-...gevolg gegeven. Dit cijfer moge niet groot zijn, ...blijkt toch belangstelling uit, want in eene ...eldstad als Parijs zijn dergelijke personen met ...kzaamheden en dergelijke invitaties overstelpt. Onder de aanwezigen werden opgemerkt zes im...teurs van thee en koffie; een thee-winkelier; ...redacteur van een Amerikaansch dagblad, waar...eene Europeesche editie te Parijs verschijnt; ...redacteur van een vakblad op het gebied van levensmiddelen, hetwelk tevens eene dictionnaire voor de „Epicerie" uitgeeft en waarin de soortnaam „*Java*-thee" reeds is opgenomen; een planter uit het Buitenzorgsche; een importeur van Java-thee te Den Haag, een flink Hollandsch koopman, die even was komen overwippen en slechts 24 uur alhier verblijf hield om deze demonstratie eens bij te wonen en connecties aan te knoopen; etc. etc.

Voor de eigenaren van thee-plantages op Java en Sumatra, die door deze thee-degustatie:

1e. propaganda voor het *thee-verbruik* wilden maken;

2e. daarnevens de aandacht vestigen op het *Nederlandsch-Indische* product;

kan deze reclame als *wel* geslaagd worden beschouwd en het moet worden erkend, dat het Koloniaal Instituut te Amsterdam, hier bijgestaan door het Proefstation voor Thee te Buitenzorg, zich goed van zijne taak heeft gekweten.

Het spijt echter Uw correspondent, als koopman, te moeten erkennen, dat de *theehandel* in Nederland deze gunstige gelegenheid en uitstekende reclame, die den „handel" geen cent kostte, om relaties met Frankrijk aan te knoopen, weer heeft laten voorbijgaan.

Groothandelaren, die zich voor de Java-Sumatra-thee interesseerden, werden door den Vertegenwoordiger van het Koloniaal Instituut naar de „Vereeniging voor Thee-cultuur in Nederlandsch-Indië" te Amsterdam, verwezen, maar de duizenden particulieren en ook kleinere firma's, welke niet direct uit Nederland kunnen betrekken, kon men *geen* adres opgeven, waar te Parijs Java-thee te verkrijgen was. Telkens werd deze vraag, en ook hoeveel deze thee ongeveer te Parijs kost aan de „serveuses" gesteld, maar hierop konden zij niet antwoorden, omdat de Nederlandsche *theehandel* niet van deze gunstige gelegenheid had gebruik gemaakt om *Java*-thee in enkele magazijnen te Parijs verkrijgbaar te stellen.

Eerst eenige dagen nà de opening der Tentoonstelling werd hierin eenigszins voorzien, doordat men eene groote détail-firma in thee te Parijs, welke had ingezien hoeveel nut van deze propaganda te trekken was, dadelijk bereid vond enkele kisten Java-thee te koopen. De adressen van haar vier thee-winkels werden nu bij het buffet opgehangen, doch voor eene stad met meer dan vier millioen inwoners zegt dat niet veel. Het succes was in elk geval dusdanig, dat de betreffende firma bij het sluiten van de Tentoonstelling nog een aantal kisten kocht, ten einde maar dadelijk voorraad te hebben. Dezelfde groote firma heeft reeds etiketten met het opschrift: „*Java-thee*" in druk gegeven, om deze thee ook verpakt in den handel te kunnen brengen, terwijl eene order om Java-thee te koopen aan haar stamhuis in Londen is opgegeven.

De copie van den navolgenden brief behoeft geen commentaar:

„Nous avons eu l'accasion de déguster un thé excellent au Stand des Indes Néerlandaises à l'Exposition du Caoutchouc au Grand Palais, et d'emporter un échantillon qui nous a permis une dégustation à domicile non moins agréable, mais nous serions heureux de savoir où il nous serait possible de nous procurer à *Paris* le thé en question?

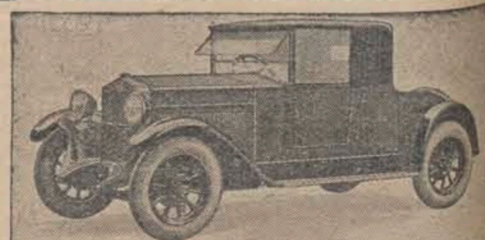
Nous vous prions de nous donner le plus tôt possible l'adresse du commerçant vendant ce produit et avec nos remerciements anticipés, recevez etc."

De *Thee-handel* in Frankrijk is in handen van ondernemende *Engelsche* firma's, die geen slechte zaken maken en al dikwerf Java-thee als Ceylon of thee „des Indes" zullen hebben verkocht. Volgt men de statistieken, dan kan men ervaren, dat het thee-verbruik in Frankrijk snel toeneemt.

Wanneer zal de *Nederlandsche theehandel* ook eens een aandeel gaan nemen in het invoeren van verpakte Java-thee of van een Java-Sumatra mélange in bulk uit Nederlandsch entrepôt naar Frankrijk?

Parijs, 12 Febr. 1927.

AAN DE LEDEN. Mogen wij op Uwe medewerking rekenen om het ledental onzer vereeniging te doen toenemen? Als ieder lid slechts één persoon introduceert, zal onze wekelijksche Mutatiestaat een sprekende rubriek vormen, die getuigenis aflegt van daadwerkelijk streven naar verhooging van den bloei van „Oost en West".

Van Week tot Week.

Dinsdag 8 tot Maandag 14 Februari.

De Landvoogd op Sumatra. Na het bezoek aan Sumatra's Westkust heeft de Gouv.-Generaal zijn „zegetocht" voortgezet door de Bataklanden naar de Oostkust, waar de aanwezigheid van den „Grooten Heer" evenals ter Westkust groote vreugde heeft gebracht, benevens demonstraties van trouw en aanhankelijkheid door de inheemsche bevolking. Alleen te Sibolga bestond — volgens een Aneta-telegram — het plan om tijdens het bezoek van den Landvoogd de rust te verstoren, doch het Bestuur heeft dat plan intijds verijdeld. Den 14en vertrok de Landvoogd naar Atjeh.

Benoeming Volksraad. Batavia, 11 Febr. (Aneta).[1]) Tot lid van den Volksraad is benoemd in de vacature-Delprat de heer Van Zalinge, directeur der Kon. Paketvaart Maatschappij.

Voordracht Indisch Genootschap. In een den 18en dezer te houden vergadering van het Indisch Genootschap te 's-Gravenhage zal Ir. P. J. Ott de Vries, oud-Directeur der B. O. W. in Indië, een voordracht houden over „Het wegenvraagstuk in Ned.-Indië."

Voordracht Koloniaal Instituut. Dr. L. Fulmek, chef van de dierkundige afdeeling van het Deli-Proefstation te Medan, zal voor de leden van het Koloniaal Instituut op den 22en Februari een lezing (met lichtbeelden) houden over het onderwerp: „De situatie der insectenbestrijding bij de Delische tabakscultuur".

Kapitein H. G. Smits †. Te Zevenbergen is op den leeftijd van 65 jaar overleden de heer H. G. Smits, sedert 1915 kapitein-adjudant van het Kon. Koloniaal Invalidenhuis te Bronbeek.

Prof. Dr. C. Snouck Hurgronje. Den 12en dezer heeft een delegatie uit het comité voor de vorming van een stichting ter gelegenheid van den 70sten geboortedag van prof. dr. Snouck Hurgronje, bestaande uit den Minister van Staat A. W. F. Idenburg, oud-Gouverneur-Generaal van Ned.-Indië, voorzitter en de hoogleeraren van Vollenhov[illegible] penningmeester en Wensinck, secretaris, den heer Snouck Hurgronje mededeeling gedaan van het bedrag, bijeengebracht ten bate van hem ter harte gaande Oostersche studiën.

[illegible]e aanbieding geschiedde, op verzoek, op niet-officieele wijze, bij monde van den heer Idenburg.

Bevorderd. De kapitein der inf. van het O.-I. leger, G. I. Sieburgh, thans met verlof hier te lande, is [illegible]emd tot majoor. — De kapitein van den gen. staf J. A. van Helsdingen, gedetacheerd van het O.-I. leger als leeraar bij de Hoogere Krijgsschool te 's-Gravenhage, is bevorderd tot majoor.

Causerie over de Bataklanden. Voor het Ned.-Indon. Verbond te 's-Gravenhage heeft den 8en dezer de heer S. Soetan Melajoe een causerie gehouden over de Bataklanden. (Kort verslag in *Vaderl.* 9 Febr. Avondbl. C.).

De vul[illegible] Merapi o[illegible] en Sumatra gelijktijdig in werking. Solo, 12 Febr.. (Aneta). De Merapi vertoont sterk verhoogde werking. De temperatuur aan de Westzijde is 600 graden. Hoewel het rommelen zeer sterk is, bestaat er geen directe reden tot ongerustheid.

Padang Pandjang, 12 Febr. (Aneta). Een hevige aschregen daalt uit den Merapi neer.

Groote brand te Soerabaja. Soerabaja, 10 Febr. (Aneta). De kapok-goedang van het Soerabaja Veem te Tandjong Perak is afgebrand. Voorloopig is de schade op drie ton geraamd.

Vechtpartij te Tandjong Priok. Batavia, 10 Febr. (Aneta). Op de passar te Tandjong Priok zijn 500 Timoreezen, Padangsche en andere schepelingen aan het vechten geraakt. 25 werden gearresteerd. Acht werden er licht, twee zwaar gewond. De oorzaak van de vechtpartij is, dat een Timorees voor *f* 50 beroofd werd.

Naar Nieuw-Guinea. Soerabaja, 12 Febr. (Aneta). Zeventien communisten uit het Soerabajasche zullen worden geïnterneerd.

Onze taak in Indië. De federatie Den Haag van de S.D.A.P. belegt op Woensdag 16 dezer [illegible] openbare vergadering in de sociëteit De V[illegible] eeniging, Willemstraat. Als spreker zal [illegible] treden de heer J. Vleming met het onderwe[illegible] Onze taak in Ned.-Indië.

Juristen voor Indië. Voor de rechterlijke macht [illegible] Nederlandsch-Indië kunnen in 1928 een aan[illegible] juristen worden uitgezonden, nadat zij zich [illegible] daartoe door den Minister van Koloniën te [illegible] aangewezen, vooraf voor eigen rekening [illegible] ben bekwaamd voor het doctoraal exame[illegible] het Nederlandsch-Indisch recht.

Inlichtingen verstrekt de 9e Afdeeling, [illegible] derafdeeling AB, van het Ministerie van Ko[illegible] niën. (Ned. Sts. Ct.).

Aardoliewinningsbedrijf in Ned.-Indië. Den [illegible] dezer heeft Ir. H. Steggewentz voor de M[illegible] bouwkundige Vereeniging te Delft een v[illegible] dracht gehouden: „Eenige grepen uit [illegible] praktijk van het aardoliewinningsbedrij[illegible] Ned.-Indië". (Overzicht in *Vaderl.* 9 F[illegible] Avondbl. C.).

Adviseur voor de Decentralisatie. Batavia, 14 F[illegible] (Aneta). Mr. A. B. Cohen Stuart, secre[illegible] van den Volksraad, is benoemd tot advis[illegible] voor de decentralisatie, als opvolger van [illegible] Jongeneel.

Een studiereis naar Indië. Prof. Dr. L. P. le [illegible] quino de Bussy, directeur van de afdee[illegible] Handelsmuseum van het Koninklijk K[illegible] niaal Instiuut te Amsterdam, zal 25 Ma[illegible] a.s. vanuit Genua met de „P. C. Ho[illegible] een reis van ongeveer zes maanden [illegible] Indië maken. Dr. De Bussy maakt [illegible] reis op uitnoodiging van het plant[illegible] comité te Medan ten [illegible] ter Sumatra's Oo[illegible] kust, meer in het bijzonder in Deli, na te g[illegible] de veranderingen op het gebied der Delis[illegible] tabakscultuur. Tevens zal dr. De Bussy [illegible] bezoek brengen aan het Proefstation te [illegible] dan, waarvan hij directeur was vóór hij [illegible] 1917, repatrieerde.

De Raad van Beheer van het Koloniaal In[illegible] tuut gaf Dr. De Bussy tevens de opdracht [illegible] deze reis materiaal te verzamelen voor [illegible] museum en de wetenschappelijke verzame[illegible] gen van de afdeeling Handelsmuseum [illegible] 't Instituut. Bovendien zal dr. De Bussy [illegible] verblijf ter Oostkust benutten om nieuwe r[illegible] ties te zoeken en bestaande relaties van [illegible] planterswereld met het Instituut nauwer [illegible] te halen.

J. H. Doeve †. Soerabaja, 14 Febr. (Aneta). Alh[illegible] is overleden de heer J. H. Doeve, resident [illegible] Kediri.

Kunst, Kunstnijverheid en Huisv[illegible]

Wat er ter Behartiging der Ind. Kunstnijverheid kan worden gedaan.

In aansluiting met hetgeen wij in ons blad [illegible] 3 dezer hier van „gezaghebbende zijde" weerga[illegible] over „het Toerisme op Bali en den achteruitg[illegible] van de Kunstnijverheid", laten wij thans een in[illegible] *view* volgen, dat de hr. *P. A. J. Moojen* ons toest[illegible] naar aanleiding dezer belangrijke aangelegenh[illegible]

Wij stelden de vraag: „*Wat kan, naar uw [illegible] deel, de oorzaak dier achteruitgang zijn?*"

Het antwoord van dezen deskundige, speciaal [illegible] treffende Zuid-Bali, luidde:

„Door de invoering van verschillende maatre[illegible] len, welke een uitvloeisel waren van onze vestig[illegible] aldaar, ging het den inheemschen vereeniginge[illegible] van ambachtslieden en kunstnijveren aan de [illegible] noodige belangstelling en steun van overheidsw[illegible] ontbreken. Het gevolg was, dat deze vereeniginge[illegible] welke zich, in den Inl. Vorstentijd, in daadwerk[illegible] lijke behartiging en daardoor ook grooten bl[illegible] mochten verheugen, grootendeels uiteenvielen, [illegible] een opleiding van jongelieden tot bekwame wer[illegible] krachten steeds meer op den achtergrond geraakte[illegible]

Wat valt, uws inziens, daartegen te doen?

„Toen na de groote aardbeving van begin 191[illegible] plannen werden voorgesteld voor den wederopbou[illegible] der Balische monumenten, werd ook het vraagst[illegible] der gilden (*sekehé's*) onder het oog gezien, en [illegible] overleg en samenwerking met Resident *van Ste*[illegible] werd aan de Regeering in overweging gegeven [illegible] op doeltreffende wijze de plaats der vroegere [illegible] sten bij de behartiging en bevordering der Balis[illegible] kunst in te nemen."

[1]) De tekst der Aneta-telegrammen is ontleend aan de *Nieuwe Rott. Ct.*

Viel dit voorstel in goede aarde?

„De Regeering, onder G. G. *van Limburg Stirum*, stelde, als bewijs, dat zij in beginsel genegen was tot weder-oprichting en het voortbestaan dier vereenigingen van ambachtslieden en kunstnijveren te steunen, voorloopig een som van *f* 5000.— beschikbaar."

Wat werd er toen gedaan?

„Daarop werden door mij plannen beraamd met den toenmaligen Assistent-resident van Zuid-Bali, den heer *Couvreur*. Daar ik verwachtte, dat, indien de leden van bepaalde heerendiensten vrijstelling kon worden verleend, voor den arbeid aan *poera's, poeri's* enz. spoedig voldoende werkkrachten zouden zijn te krijgen, schenen de bezwaren voor de wederoprichting van de vereenigingen van timmerlieden en beeldhouwers toen gering. Moeilijker, juist door het gebrek aan voldoend werkkapitaal, was de reorganisatie van de gilden der kunstnijveren. En juist deze vroegen dringend om regeling:

1e. door de groote vraag naar goede kunstnijverheidsvoorwerpen van den Bond der N. I. Kunstkringen voor de in verschillende plaatsen op Java en Sumatra te houden verkoops-tentoonstellingen;*)

2e. door de toenemende vraag er naar van toeristen, die Bali steeds meer bezochten.

Dat deze reeds vrij groote afzet van kunstnijverheidsartikelen niet alleen een belangrijke factor was voor de kunst, doch ook een van economische waarde voor de Balische bevolking, werd door bovengenoemde Ass.-resident ten volle ingezien. In een bijeenkomst, gehouden ten kantore van den heer Couvreur, waarbij een Balisch Hoofd aanwezig was, werd dan ook besloten:

1e. dat een fonds zou worden gevormd, groot f 5000.—;

2e. dat dit fonds zou dienen tot het oprichten van werkplaatsen in Den Pasar (Badoeng) en Kloengkoeng en dat het landschap Karangasem zelf een dergelijke werkplaats zou bekostigen;

3e. dat het resteerende geld als werkkapitaal zou worden gebruikt;

4e. dat voor iedere werkplaats een commissie van deskundigen (*goeroe's* uit de Balische Kunstenaren) zouden worden gekozen tot het beoordeelen der vervaardigde kunstvoorwerpen;

5e. dat de goedgekeurde stukken van een daarvoor vast te stellen stempel zouden worden voorzien;

6e. dat, om tot eenheid van organisatie te geraken, uit de leden dier commissies een *Centraal Comité* zou worden benoemd.

Overwogen werd ook het plan tot het houden van jaarmarkten."

Waarom zijn deze plannen niet tot uitvoering gekomen?

„Toen ik met verlof naar Europa moest, droeg ik den bekwamen opzichter, *R. M. Soetatmo*, op, in nauwe samenwerking met den Ass.-resident, aan de uitvoering dezer plannen zijn volle krachten te geven.

Door de reeds spoedig daarop gevolgde overplaatsing naar elders van den heer *Couvreur* ondervond de uitvoering echter al dadelijk stagnatie en herhaalde aanvragen tot den nieuwen Ass.-resident Lombok, om althans de door de Regeering toegezegde geldmiddelen ter beschikking te stellen, bleven zonder gevolg. Of het kwam, omdat, volgens een schrijven van den toenmaligen Resident van Bali en Lombok, *Damsté* (dd. 5 October 1920) „die serie geen geschikte aanvattingspunten voor steunverleening aan de Balische kunstnijveren bieden" of „men", volgens datzelfde schrijven, „er in de regeering geen weg mee geweten heeft," vast staat, dat van mede- en samen-werking op dit gebied, na het vertrek van den heer *Couvreur* helaas geen sprake meer is geweest. Telkens, als door mij, gedurende mijn laatste verblijf op Bali, bij mijne besprekingen met den Ass.-resident of den betrokken Controleur, dit punt werd aangeroerd, werd er zorgvuldig niet op ingegaan. Ook de te Kloengkoeng met de leiding belaste Inl. ambtenaar, de *Kantja* van den Raad van *Kerta*, had, in mijn afwezigheid, zijn vroeger medewerkende houding geheel gewijzigd. Zoo is er dus van de uitvoering der beraamde plannen tot heden niets terecht gekomen."

*) Voor het uitstalraam van Boeatan, Heulstraat 19, Den Haag, liggen thans fraaie kunstnijverheidstukken van Bali.

Heeft U er verder niets meer aan kunnen doen?

„Ik heb mij moeten bepalen tot het blootleggen dezer toestanden in een rapport, door mij aan den Gouverneur-Generaal ingediend, waarin ik den nadruk legde op het feit, dat voor eene organisatie van een zoo buiten het gewone bestuurswerk vallend, belangrijk volks- en kunst-belang, de leiding niet kan en mag liggen bij niet-bevoegden, die daarenboven telkens, bij iedere bestuurswisseling met weer andere, of in het geheel geen inzichten, de verwarring slechts grooter kunnen maken."

Voor iederen, eenigszins ingewijde in het huidige ziekteproces van verschillende takken der Indonesische kunstnijverheid is 't duidelijk, dat door den heer Moojen, als daadwerkelijk en uit eigen ervaring ter plaatse in deze zaak warm belangstellend deskundige, hier de vinger op de wondeplek is gelegd.

Op Java o.a. heerscht immers hetzelfde euvel. Om maar één der vele betreurenswaardige voorbeelden te noemen: de kunst van het vroeger alom geroemde rottanvlechten van Singaparna en omstreken dreigt helaas verloren te gaan uit gebrek aan eene, van Regeeringswege gesteunde, *blijvende* organisatie, onder deskundige, inheemsche leiding en Europeesche aanmoediging en toezicht.

Wij herinneren ons b.v. nog levendig, hoe, in de eerste jaren na hare oprichting, Boeatan prachtexemplaren van dat wit en zwart geringde vlechtwerk in hare toonkamers te koop bood en daarvoor steeds grage koopers vond; hoe 't door vakmenschen, als de gebroeders van Vliet, alhier, om 't hardst werd geroemd; hoe er véél van werd besteld, terwijl er, bij groote tusschenpoozen, slechts weinig van uit de Preanger hierheen kon worden gezonden; hoe verblijdend de voorraad toenam, tijdens dat de heer Coops (de tegenwoordige burgemeester van Bandoeng) er Controleur was, die zich vol toewijding op de bevordering er van toelegde en de stichting van een vlechtschool aldaar bewerkte.

De wereldoorlog verbrak natuurlijk tijdelijk Boeatan's relaties met het Singaparnawerk en toen zij later weder in de gelegenheid kwam die aan te knoopen, bleek haar maar al te duidelijk, hoe reeds spoedig na de overplaatsing naar elders van den heer Coops, diens vroeger zoo heilzamen invloed ten deze weder verloren was gegaan, de school opgeheven, de leiding in handen van „onbevoegden" was gekomen, die Japansch vlechtwerk in Singaparna lieten namaken, wat natuurlijk op een mislukking is uitgeloopen, zoowel op aesthetisch als op financieel gebied.

Met groote moeite wordt nu in den allerlaatsten tijd getracht, dank zij ook de zeer gewaardeerde medewerking van bevoegde zijde aan de afdeeling Nijverheid van het Departement van L. N. en H. te Buitenzorg, om het fijne Singaparna vlechtwerk van vroeger weer te doen aanmaken.

Men kan thans in Boeatan's toonkamers weer mooie Singaparna mandjes vinden, waarbij dan ook de kwaliteitswaardeering door het grif betalen van hoogere prijzen tot uiting moet komen, wil op den duur de aanmaak er van toenemen en verbeteren. Er is daar nog geen export in van beteekenis, terwijl in de plaatselijke vraag daarnaar ruimschoots wordt voorzien door de Inlandsche vlechters, die overal rondtrekken, op geen enkele jaarmarkt ontbreken, er zelfs ongevraagd verschijnen, inderdaad dus verblijdende teekenen van energie vertoonen, daarentegen echter vaak grof en slordig werk afleveren, hetgeen den menschen niet kwalijk te nemen is, daar het groote publiek niet anders dan *goedkoop* werk vraagt. Ook het Europeesch publiek denkt zich, helaas op enkele uitzonderingen na, „Inlandsch" werk synoniem met goedkoop. Ongetwijfeld is dit de reden, dat het fijne rottan vlechtwerk, waarvan de bewerking langen tijd, naast geoefende kunstvaardigheid, vordert, en die dus van zelf duur *moet* zijn, nu bijna niet meer wordt gemaakt. Gelukkig wordt op de Ambachtsschool voor Inlanders te Tasikmalaja, welke in de plaats is gekomen der vroeger daar gevestigde vlechtschool, nog onderricht in vlechten gegeven. Als dit geschiedt door een inheemschen, kunstzinnigen en degelijken vakman en daarbij een organisatie kon tot stand komen, onder stabielen regeeringssteun en onder toezicht van een commissie van deskundigen, die leerlingen met bizondere begaafdheid voor dit vlechtwerk aan den arbeid kon zetten, zóódat zij de noodige liefhebberij en een goede kostwinning er

tevens in konden krijgen en behouden, dan zou deze tak van kunstnijverheid een zegenrijke vreugde kunnen worden, niet alleen voor de beoefenaars er van, maar evenzeer voor hen, die in het bezit zouden mogen komen van die kunstproducten, in den vorm van dagelijksche gebruiksvoorwerpen.

Zooals wij reeds opmerkten, is dit vlechtwerk één der *vele verschillende* Indonesische takken van kunstnijverheid, welke zoo noode warme aanmoediging en deskundige bevordering behoeven, om niet, uit gebrek daaraan, op den duur geheel te loor te gaan.

Met groote ingenomenheid lazen wij daarom in de jongste aflevering van *„Djawa"* het uitvoerig praeadvies van den heer *J. W. Teilers* over: *„Gemeenschapskunst en Volksontwikkeling in Nederlandsch-Indië"*, waarop wij een volgenden keer hopen terug te komen.

Persoverzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Van Oud naar Nieuw.

Het *Soer. Hbl.* (31 Dec. „Rondom Indië bij de jaarwisseling", *v. L.)* acht het voor Ned.-Indië een voorrecht, dat op de jongste vergadering van den Volkenbond Nederland als lid in den Raad is opgenomen, omdat wij er daardoor van verzekerd zijn, dat de belangen van Indië tijdens de behandeling van de geschillen in Oost-Azië in het komende jaar niet in het gedrang zullen geraken. Het is evenzeer een uitnemende gedachte, dat generaal *C. J. Pabst,* Nederlandsch gezant te Tokio, op doorreis naar Japan Ned.-Indië heeft bezocht en besprekingen met den gouverneur-generaal heeft gehouden, hetgeen Z.Exc. de gelegenheid heeft geschonken zijn kijk op de belangen van Indië te verfrisschen. Aangezien echter den laatsten tijd uit vele feiten ten duidelijkste bleek, dat Ned.-Indië is getrokken binnen de internationale agitatiesfeer van het Verre Oosten, komt het den heer *Van Loo* noodzakelijk voor, dat rechtstreeks contact wordt mogelijk gemaakt tusschen den gouverneur-generaal en de Nederlandsche vertegenwoordigers in de rijken rondom den Pacific. Directe voorlichting door de Nederlandsche gezanten is voor den G.-G. van dringend belang geworden. In innig contact en voorzoover mogelijk in samenwerking met de Ned.-Indië omringende landen hebben wij thans ook een *internationale* taak in het Verre Oosten te vervullen, al ware het slechts voor een doelmatige bestrijding van het communisme.

De heer Z(entgraaff) constateert in het *Soer. Hbl.* (31 Dec. 3de bl. „Van Oud naar Nieuw") dat de opinie van de op den voorgrond tredende bewoners van Oost-Java ten opzichte der daden van den nieuwen Landvoogd, over het algemeen gunstig is en beheerscht wordt door vertrouwen. Van den hoogen Buitenzorgschen zetel heeft men een wijd perspectief. Men ziet ietwat uit boven het woelen der groeps- en partijbelangen in het zeer begrensde Indische leven; de horizon is ruimer. Men heeft er een beteren blik op de plaats, welke Ned.-Indië inneemt in het algemeen bestel, en hoe het, naast de eigen beweging, in de universeele beweging is opgenomen. Zoo richt zich van daar het oog naar elders in Azië; naar Britsch-Indië, waar de Brit voor moeilijkheden staat, grooter dan de onze in Indië; naar de Philippijnen, waar het streven naar self-government immer sterker wordt; naar China, als een in vollen brand staand reusachtig gebouwencomplex in de dichtbewoonde Aziatische wijk, eene bedreiging voor allen. Wij mogen van den Landvoogd verwachten, dat hij onze historische positie in Indië zal handhaven. Wij van *onze* zijde moeten aanvaarden dat onze idealen en verlangens, hoe rechtvaardig en logisch zij mogen zijn, niet tot „het volle pond" kunnen worden gerealiseerd. Zij zullen wat moeten worden afgeschaafd; zij zullen moeten passen binnen de grenzen der mogelijkheden van het algemeen koloniaal probleem. Laat ons die marge aanvaarden, en trachten „to make the best of it". De afsterving van 1926 leert ons de vergankelijkheid der dingen, den ondergang van het oude en de opkomst van het nieuwe.

Wij vestigen de aandacht op het *Soer. Hbl.* (7 Jan. 2de bl. „Het spel in China", Villanus), het *Bat. Nwsbl.* (5 en 6 Jan. 2de bl. „Azië"; 7 Jan. „Engeland en China"), *De Locomotief* (3 Jan. blz. 7 en

17 „Een Japansche persstem" over generaal P[abst] en „Japan's bevolking") en de *Java-Bode* (5 [Jan.] „Japan en Ned.-Indië").

De verhouding tot het buitenland. Het Zakenle[ven].

In het rijk voorzien *Nieuwjaarsnummer* van [de] *Locomotief* komen van de hand van gezaghebb[ende] personen, artikelen voor over hetgeen er in [Indië] in 1926 voorviel: *„De Inlandsche beweging", [„De] koopkracht der bevolking", De scheepvaart[", „De] verhouding tot het buitenland", „De bestuu[rs]vorming", „De Vakbeweging", „De Volksge[zond]heid", „Land en Locale Ressorten", „De Cult[uren"]* en *„Het Zakenleven"*.

De belangstelling in *Amerika* voor Indië — [aldus] mr. Clark P. Kuykendall, de Amerikaansche c[onsul] te Batavia — neemt met den dag toe en deze [toe]nemende belangstelling heeft een zeer reëele b[asis]. Amerika is n.l. in verschillende opzichten afh[anke]lijk van Indische producten. Verschillende A[meri]kaansche industrieën drijven geheel op artik[elen], welke uitsluitend uit Ned.-Indië worden a[ange]voerd, artikelen, welke buiten Indië eenvoudig [niet] te krijgen zijn in de kwantiteiten, welke Am[erika] noodig heeft. De geheele Amerikaansche pa[rfum]industrie is afhankelijk van de Indische *citro[nella]olie,* terwijl ook de *kapok* alleen op de Ind[ische] markt gekocht kan worden. Verder moet Am[erika] zijn *kinine* uit Indië betrekken en zijn *tabak* [voor] een deel om van een product als rubber, dat [voor] het grootste deel naar Amerika gaat, niet een[s te] spreken.

Groot-Brittannië's handel met Ned.-Indië [moge] al een geringen teruggang vertoonen in 1926, d[e in]dustrieele en economische positie van het lan[d is] thans — volgens mr. H. A. N. Bluett, Britsch h[an]delsvertegenwoordiger te Batavia — zoo gun[stig], dat er bij samenwerking met de Ned.-Indische [im]porteurs, die na vele jaren van ondervinding [de] goede kwaliteit van Britsche goederen hebben [le]ren waardeeren, alle reden is om aan te nemen, [dat] de exporten van Engeland naar Ned.-Indië in 1[927] beduidend zullen stijgen.

De kanselier van het Duitsch consulaat-gen[eraal] te Batavia, de heer O. H. Witte, zegt over de eco[no]mische betrekkingen tusschen *Duitschland* [en] Indië: In de eerste helft van 1926 beliep de om[vang] van den Duitschen exporthandel naar Neder[land] en Ned.-Indië niet minder dan 944 millioen R[ijks]mark, hetgeen dus wijst op een Duitschen im[port] gedurende deze periode van 472 millioen R[ijks]mark. Uit dit cijfer blijkt zeker wel ten duidelij[kste], welke zeer groote vorderingen de Duitsche ha[ndel] in deze landen na den oorlog heeft gemaakt; [het] blijkt tevens uit, dat Ned.-Indië een van de [meest] belangrijke afzetgebieden is voor de producten [der] Duitsche industrie.

De heer Ida, Japansch consul-generaal in [Ned.-]Indië, schatte den omvang van den *Japansch-[Ned.]* Indischen handel gedurende 1926 op *f* 200 mill[ioen]. Er is sedert 1923 een voortdurende gelijkm[atige] stijging.

De toestand van *het zakenleven in Ned.-I[ndië]* gedurende 1926 wordt — naar het oordeel van [den] heer *Joh. J. Pootjes,* onder-directeur van de Esc[omp]to Mij — gekenmerkt door het afwezig blijven [van] grootere faillissementen. Dat de *import* kla[agt], voor een belangrijk deel een gevolg van de om[zichtig]digheid, dat hij zich heeft ingesteld op de [groote] verkoopen, welke in 1925 en begin 1926 mo[gelijk] waren ten gevolge van de hooge rubberprijzen [in de] Buitengewesten. Deze hooge rubberprijzen [zijn] thans heel wat gezakt en daardoor is ook de m[oge]lijkheid van afname van Europeesche goederen [be]duidend gedaald. Een andere factor, welke op [den] importhandel van invloed is, moet worden gen[oemd]: het herstel van de *hadjivaart,* welke in 1925 [stil] lag. In 1927 vertrekken er weer zeer velen naar [het] Heilige Land, en ieder die daarheen gaat neemt [toch] al gauw een bedrag van *f* 1000.— met zich mee. [Als] deze duizenden guldens zouden, wanneer ze niet [in] Mekka en omgeving werden opgemaakt, op Ja[va] worden omgezet in importgoederen, waarvan [de] handelaar zijn winsten zou kunnen trekken. [Als] merkwaardig verschijnsel in den handel noemt [de] heer Pootjes verder het steeds in betrouwbaarh[eid] en werklust teruglopen van den *Chineeschen [tus]schenhandel.* Overal waar men wil, kan men [op]merken, dat vaders, die hunne zaken met noes[te] ijver hebben opgebouwd, worden vervangen [door] zoons, die van zaken geen verstand hebben en [die] bovenal niet den waarborg van betrouwbaarh[eid] bieden, welke de oude Chineezen het vertrou[wen]

...den Europeeschen handel in zoo hooge mate ...zorgden.

De oliepalm.

De heer *J. J. van der Laan* vertelt in de *Deli Crt.* ... t/m 15 Jan. *„De ontwikkeling van de cultures ... S. O. K."*) van zijn bezoek aan een paar up to ... georganiseerde cultuurbedrijven: de H. A. ... M., de groote Amerikaansche rubber Mij., die ... gronden van de vroegere N. A. T. M. in Asahan ... beslag heeft genomen en die zich sedert nog be... ...rijk heeft uitgebreid, en de *Marihat Plantagen ...schaft* in Siantar, waar de schrijver het nieu... oliepalmbedrijf, met zijn reusachtige fabriek ...aanschouwen. Ook de cultuur van de oliepalm ... typisch voorbeeld van de snelle ontwikke... van een nieuwe cultuur in Deli. Merkwaardig ...al reeds de introductie ervan. Wijlen de heer ..., van de Société financière, zag heel toevallig ...een autopanne, nabij Tandjong Morawa, de be... ...de breede oprijlaan aldaar beplant met olie... ...en, die hier uit hun Afrikaansche vaderland ...sierplanten waren geïmporteerd en die hij daar ...de als de groote leverancier van olie. Teekenend ... den levendigen geest en den ondernemingszin ... dezen financier, schoot hem direct door het ...d, dat met die cultures iets te bereiken zou zijn ...Deli. In Afrika legde men zich toen nog niet op ...cultuur toe en plukte men alleen de vruchten ...de uitgestrekte wildbosschen, waarin de olie... ... zich zelf voortplantte. Op Java zijn op het ...nblik nog maar een paar oliepalm-ondernemin..., in Deli steekt deze nieuwe cultuur de rubber ... naar de kroon. Marihat produceert *rubber, palmolie*, en als nevencultuur en tusschenplan..., in spijt van de daarvan afwijkende opvattin..., met groot succes, *koffie.* In Sept. heeft Marihat ...administrateur: de heer *Von Guerard*) haar ...we inrichting van Krupp voor de *palmolie-...cage* in bedrijf gesteld. De fabriek is een reus... ...g ijzeren gebouw, centraal gebouwd voor den ...oer van het product van een drietal onderne...gen, daarmee door een uitgebreid spoorwegnet ... locomotieventractie verbonden. Twee maal ... worden de groote vruchtentrossen binnen...acht in ijzeren wagens. Zoo'n wagen vol weegt ...n 3000 K.G., hetgeen neerkomt op een gemid... gewicht van 25 Kilo per vruchttros, terwijl men ...elfs exemplaren van 60 Kilo en meer heeft ge...t. In twee omvangrijke ketels kunnen twee dier ...ns vol vruchten gesteriliseerd worden. Na de ...ilisatie transporteert een Jacobsladder de ...chtentrossen naar een hoogere verdieping. Daar ...n de trossen in bakken, waarin de vruchten ...worden geslagen. Uit den afslager vallen de ... vleezige vruchten in een trommelzeef, waarin ...ntdaan worden van losse vruchtvliezen, enz. De ...hten bereikten reeds een breedte van 50 m.M. ... 55 m.M. lengte. Een transporteur brengt de ...chten weer omhoog in een ketel, waarin ze op...w door warme lucht verhit worden en door ...oepen geroerd, om het vruchtvleesch voor de persing goed los te maken, waardoor de olie ...makkelijk uitvloeit. De gestoomde vruchten val... vervolgens in den eersten perscylinder. Reeds ...den eersten druk tot een 200 atmosferen begint ...zware donkerbruine olie aan alle kanten onder ...den cylinder te vloeien via een ijzeren bak on... ...de persen, door een buis naar een oliereservoir. ...den tweeden cylinder wordt de druk tot 250 atm. ...gevoerd, waardoor reeds 90 % van alle aanwezige ...e uit de vruchten wordt verkregen. Vervolgens ...t de uitgeperste massa n... de scheidingstrom...s, waar vruchtvleesch en steenen van elkaar ge...scheiden worden. Het afgescheiden vruchtvleesch ...t weer naar een nevenbatterij van hooge druk...en, waar met een gewicht van 350 atm. de ...ste olie wordt uitgep... . Er blijft dan 1 % ...r, dat nog met benzine te extraheeren is. De ge...nen olie wordt gekookt en gereinigd. De olie ...rloopt meerdere reservoirs en gaat ten slotte ...r de laatste reiniging naar de filters en de centri...ges, waar de laatste onre...heden worden opge...ngen en waaruit de olie voor het verder gebruik ...eed te voorschijn treedt als een bruingele, helder ...rzichtige vloeistof. De drijfkracht voor de om...ngrijke fabriek ontleent Marihat aan haar eigen ...e waterkrachtcentrales uit de Bah Hapal. De ...zending der palmolie geschiedt op Marihat nog ...eds in *houten vaten* van 170 tot 180 L. inhoud. ...genaardig is weer, dat het in een houtrijk land als ...d.-Indië met nominaal goedkoope arbeidskrach..., toch nog goedkooper is de vaten van Amerika

te betrekken. Schr. acht h... ...et onwaarschijnlijk dat men toch eerlang dergelijke vaten, evenals tal van andere artikelen, in Indië zal maken, wanneer de economische verhouding... hier en elders voldoende veranderd zijn om dat mogelijk te maken. Te forceeren is dat niet, ook niet met een doelbewust streven naar *Indië's industrialisatie.* De meeningen over *de toekomst der oliepalmcultuur* loopen uiteen. Meende men vroeger dat de palmolie een buitengewoon winstgevende cultuur zou zijn, in latere jaren zijn er pessimisten opgekomen, die daaraan sterk twijfelen. Algemeen heeft men aangenomen, dat de oliepalm een productie aan olie en kernen zou geven van gemiddeld 2000 Kilo per H.A. Die doorsnee wordt nog lang niet bereikt. Op Marihat geven goed geselecteerde jonge aanplanten echter reeds een opbrengst van 2500 Kilo; men hoopt daar zelfs van de beste aanplanten tot 3000 Kilo te oogsten.

II. UIT DE INLANDSCHE PERS.

Nederland en Indonesië. Een onderhoud met het Hoofdbestuur van de Vereeniging Nederlandsch-Indonesisch Verbond van jongeren Organisaties.

I.

Het is nog niet lang geleden, zoo schrijft men in de „Perniagaän" van 9 Juni 1926, dat in de nieuwsbladen de oprichting werd vermeld van het Ned.-Indonesisch Verbond van Jongeren Organisaties, welke vereeniging ten doel heeft den band tusschen Nederland en Indonesië, langs den weg der beschaving, te versterken.

Reeds bij de eerste samenkomst rees het vermoeden, dat het doel van het verbond samenging met de Oedaya-beweging, welke door den bekenden dichter R. M. Noto Soeroto wordt geleid, terwijl de benoemingen van dezen tot eere-voorzitter en van Prins Ario Soerjodiningrat van Djocjacarta tot beschermheer der vereeniging, met groote instemming werden begroet.

Aangezien de versterking in de toekomst van den band tusschen Nederland en Indonesië, van de zijde der redactie van de „Perniagaän" altijd als een hoogst belangrijk onderwerp is beschouwd, vond de schrijver daarin aanleiding een onderhoud te vragen aan het hoofdbestuur der vereeniging, dat op 28 April 1926 op welwillende wijze werd verleend.

De voorzitter begon, ten einde vergissingen te voorkomen, er op te wijzen, dat men het Nederlandsch-Indonesisch Verbond van Jongeren Organisaties niet moest verwarren met het te voren reeds opgerichte Indonesisch Verbond van Studeerenden, dat, zooals bekend, tengevolge van verschil in politiek inzicht bij de leiders, geen samenhang meer had en waarmede geen relaties werden onderhouden.

Het jongste Nederlandsch-Indonesisch Verbond onthoudt zich van de politiek en beschouwt het beschavingswerk als het hoofddoel van de vereeniging.

Men wil trachten het daarheen te leiden dat Nederland en Indonesië elkander zullen weten te begrijpen en te eerbiedigen en op die wijze den band tusschen beide groepen in de toekomst versterken.

Op de vraag, welke reden bestond om aan de vereeniging den naam van Nederlandsch-Indonesisch Verbond te geven, aangezien het woord Indonesië, waaraan somtijds eene roode en revolutionnaire beteekenis wordt gehecht, reeds vele lezers der nieuwsbladen had verbaasd en ontstemd, antwoordde het bestuur dat men niet moest vergeten, dat het woord Indonesië een geografisch begrip is en dat daaronder wordt verstaan eenige groepen eilanden, in tegenstelling met Indië van het vasteland van Azië.

In het woord Indonesië ligt eene breede gedachte opgesloten, welke krachtig de eenheid doet uitkomen en waaraan elke revolutionnaire gedachte vreemd is.

Wanneer het woord Indonesië alleen eene geografische beteekenis had, dan zou het zeker weinig worden gebruikt, doch er zijn ook nog andere motieven die tot het geven van dien naam aan het Verbond aanleiding hebben gegeven.

In het tegenwoordige Ned.-Indië kan iedereen eene neiging tot opstandigheid waarnemen.

Men gevoelt er zich niet behagelijk, men is onrustig en de gevoelsgesteldheid is aangedaan.

Het woord Indonesië nu wordt gebruikt door de

nationalisten, met het doel dàarmede hun ideaal te bereiken, waarmede de jongeren en de Inlandsche intellectueelen zich hebben vereenigd.

Zij zijn dus de Indonesiërs, dat wil zeggen inwoners of inlanders van Indonesië.

Zij, die het belang van dat woord voor den inheemschen stam niet begrijpen, zijn òf weinig òf in het geheel niet op de hoogte van de beweging, die gaande is.

Wel is waar is die beweging tegenwoordig slap, doch men kan niet zeggen, dat zij geheel verdwenen is.

Het woord Nederlandsch-Indië willen de jongeren en intellectueelen evenmin meer hooren als het woord inlander, omdat zij als geneesheer, advocaat, ambtenaar, enz. eene hoogeschool-opleiding hebben ontvangen en het bekend is, dat een deel van het Nederlandsche volk den Inlander nog aanziet als een soort menscheneter, als onbeschaafde individuen, als boschmenschen, koppensnellers, enz.

Want wat toch weet een volbloed Nederlander af van Indonesië, of, om een voorbeeld te noemen, van de geschiedenis of van de cultuur op Java?

Aldus is de beweging in Nederland op dit oogenblik, daarbij tevens vaststellende, dat zij geheel in het belang is van Nederland en dat het Nederlandsche standpunt gevaren in zich sluit.

Het kan worden begrepen dat het woord Indonesië in Nederland achterdocht wekt, doch dan dient men dáár in dezen rumoerigen tijd en bij het streven om de wederzijdsche verhoudingen te verbeteren toch ook te begrijpen, dat het woord Nederland eveneens achterdocht in het leven roept.

De uitdrukking Nederland voor Indonesië wekt de achterdocht van eenige eeuwen geleden op; die van Indonesië voor Nederland heeft geen reden van bestaan.

(Wordt vervolgd.)

III. UIT DE CHINEESCHE PERS.

Wat moet het Bestuur doen in het belang van de bestrijding van het Communisme ter Westkust van Sumatra.

In de „Sinar Sumatra" van 23 Juni 1926 schrijft de persoon, die zich „A. A." teekent, over dit onderwerp, dat reeds vele wegen aan het Bestuur zijn aangegeven, die tot bestrijding van de communistische beweging ter Westkust van Sumatra konden leiden en dat, als aan de uitingen van de Pers ten deze behoorlijke aandacht wordt geschonken, de dientengevolge te nemen maatregelen zeker tot verlichting van toestanden en verhoudingen aanleiding kunnen geven.

De schrijver geeft den moed niet op, dat het Bestuur niet te veel zal luisteren naar de stem en naar den gedachtengang van de menigte over dit onderwerp, terwijl hij hoopt dat het dieper op de aangelegenheid zal willen ingaan en trachten wil de oorzaken der beweging op de juiste plaats op te sporen.

Hetgeen destijds over de communistische beweging in Painan en Taroesan werd medegedeeld, is nog niet afgedaan en zal hij derhalve daarop nog wel eens moeten terugkomen.

In het zuidelijk gedeelte van die streek heeft de schrijver bevonden dat de bedoelingen der communistische leiders, zooals zij die zich hadden voorgesteld, niet zijn bereikt.

En al mocht men misschien eenig resultaat kunnen boeken, dan is dit toch geen gevolg van de gevoerde propaganda, noch van de pogingen om de grondbeginselen der partij ingang te doen vinden.

Naar de meening van den schrijver kan het door de communisten uitgestrooide zaad ter Westkust van Sumatra geen wortel schieten.

Men moge die bewering, als men wil, overmoedig noemen, doch de schrijver kan, na grondig onderzoek van de roode beweging in het door hem bezochte ressort, tot geen andere conclusie komen.

Het feit, dat de roode partij veel volgelingen trekt, heeft niet tot oorzaak dat de organisatie hunne sympathie heeft of dat zij die bijzonder mooi vinden, want het intellectueele peil van het grootste deel dier volgelingen is nog van dien aard dat zij de richting van die partij niet kunnen begrijpen.

Er moeten dus andere redenen bestaan die de aanleiding zijn, dat de communistische partij nog dikwijls op een betrekkelijk groot aantal volgelingen kan wijzen.

Naar de meening van den schrijver is het goed daarop de bijzondere aandacht te vestigen.

Hij zoekt het succes der roode partij meer in verhouding welke bestaat tusschen de landshoofden en het volk en meer in het bijzonder in hun dagelijkschen omgang met elkander, zoomede in positie, welke die landshoofden innemen.

Welke personen, zoo vraagt hij, zijn in de eerste plaats aangewezen om dagelijks met de bevolking om te gaan?

Zijn het de assistent-demangs, de demangs, controleurs, enz.?

Doch die landsdienaren geven in de praktijk bevelen en ontvangen rapporten.

Degenen, die wel dagelijks omgaan met de bevolking en hare nooden kennen zijn de negorijhoofden.

De rol, die zij, in samenwerking met de pengoeloes, in de inlandsche samenleving spelen, is niet gering, in aanmerking genomen den specifiek Menangkabauschen toestand dat de familieleden het meerdere gezag van den oom van moederszijde (mamak) erkennen en deze laatste het gezag van den pengoeloe.

De pengoeloes zijn de ziel van de bevolking en aan haar in de eerste plaats verantwoording schuldig.

Deze pengoeloes en negorijhoofden zijn echter geen bestuursinstrumenten die alleen moeten dienen voor de inning van de belastinggelden en het geven van bestuursbevelen van hooger autoriteit, doch zij zijn in de eerste plaats de personen, die door de bevolking als „oudsten" zijn aangewezen en in staat worden geacht de verantwoordelijkheid te kunnen dragen van de nooden en behoeften hunner onderhoorigen.

Dat is geen geringe taak en zeker niet wanneer er sprake is van bewegingen onder het volk.

Een geïmporteerde beweging, die in strijd is met de bestaande toestanden, kan in Menangkabau hare vleugels niet uitslaan, zoolang het negorijhoofd bij zijn volk in aanzien staat en door de bevolking, volgens haar eigen wenschen, is gekozen.

Zij, die met de Menangkabausche toestanden bekend zijn, zullen zeker erkennen hoe zwaar de taak van den pengoeloe is, ook al wordt hij door zijn volk bemind en geëerbiedigd.

Wanneer het hem gelukt leiding te geven aan zijne onderhoorigen en hij hun vertrouwen weet te winnen, dan is er geen enkel persoon die de door hem gegeven bevelen niet opvolgt, terwijl de praktijk aanwijst, dat als eenmaal het vertrouwen is gewonnen, het opvolgen van gegeven bevelen geen moeilijkheden oplevert.

Negorijhoofden en pengoeloes, die de achting genieten van hun volk, ondervinden geen verzet.

En de bevolking zal zich onder die omstandigheden niet aansluiten bij eene geïmporteerde beweging, die de bestaande orde aantast.

(Wordt vervolgd.)

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht

Vragen des Tijds.

De Febr.-afl. brengt eene beschouwing van Prof. Mr. I. A. Nederburgh, getiteld: „De stijl van den Landvoogd". Schr. bedoelt hiermede niet ambtelijken stijl, — de zinswendingen en woordenkeus, die in het ambtelijke dikwijls met voorliefde worden toegepast hetzij om zekere deftigheid te betrachten, hetzij om iets op bizondere wijze voor te stellen — maar ambts-stijl, zich uitend niet alleen door woordenkeus, doch ook door den inhoud van het gezegde of geschrevene. Van dat standpunt uit vraagt Prof. N. hoofdzakelijk aandacht voor de rede door den tegenwoordigen Gouverneur-Generaal in den Volksraad uitgesproken bij de aanvaarding zijner waardigheid; z.i. komen in die rede verschillende onvoorzichtig gekozen uitdrukkingen voor die tot misverstand aanleiding hebben gegeven; goede bedoelingen leden onder ongelukkige inkleeding van den stijl, waardoor nadere verklaringen noodig waren, enz. enz.

Wij begrijpen volkomen — zegt Prof. N. ergens — „dat een man, die gedurende een groot deel van zijn leven zich wijdde aan den dienst van Indië en dit land lief heeft, bij het aanvaarden van zulk een hooge en zware taak behoefte gevoelt uit de volheid zijns harten te spreken, en daarbij niet elk woord angstvallig weegt; maar, gelijk de hooge persoon die hij vertegenwoordigt, door den aard harer roeping genoopt wordt haar persoonlijke neiging te beheerschen en slechts als verpersoonlijking van

Staatsgeheel te spreken, zoo is ook haar vertegenwoordiger geroepen die konstitutioneele vordeugd, waardoor haar eerste en grootste voorganger zijn eerenaam verwierf, te betrachten."

In hetzelfde Nr. publiceert Mr. Dr. H. H. A. van Hand Oosterhoff zijne „Indrukken van Suriname", waarop — naar we vermoeden — de red. rubriek Suriname nader de aandacht zal geven.

De Indische Gids.

De Febr.-afl. opent met een bijdrage van Dr. L. J. van der Waals over het belastingonderzoek in Ned.-Indië, naar aanleiding van een onlangs uitgebracht rapport eener daartoe ingestelde commissie. Schr. vestigt vooral de aandacht op die punten uit het rapport welke vergelijkingen mogelijk maken met Ned.-Indië, waar een dergelijk onderzoek aan den gang is. Zijne vergelijkingen vallen in het voordeel van Ned.-Indië uit!

Hoofdredacteur G. Nypels publiceert het eerste gedeelte van een verhandeling over den „Volkenbond, wapenbeperking en neutraliteit", waarbij hij zijn opvattingen en meeningen stelt tegenover die van Prof. Mr. R. Kranenburg.

Ir. J. R. Beversluis geeft het slot zijner beschouwingen over „Bosch, hout en boschwezen in Ned.-Indië (naar aanleiding van het verslag van den dienst van het Boschwezen over 1925).

Onder het opschrift „Indië en de Nederl. Volksvertegenwoordiging" geeft Mr. J. J. van Bolhuis een interessant overzicht van eenige aangelegenheden die bij de besprekingen over de Ind. begrooting 1927 in de Tweede Kamer het meest op den voorgrond zijn getreden.

Overigens bevat deze afl., als gewoonlijk, de vaste rubrieken: Revue van brochures, enz. — Buitenland. — Koloniale literatuur. — Wetenschap, Handel en Industrie. De in laatstgenoemde rubriek voorkomende mededeelingen over de thans gehouden Amerik.-Nederl. Nieuw-Guinea-expeditie verdienen bijzondere aandacht.

Oedaya (Opgang).

Hoofdzakelijke inhoud van het Febr. Nr.: Titelplaat: Strandgezicht op de Westkust van Celebes. — Ontwaking. Rede, uitgesproken door R. M. Noto Soeroto (vervolg). — De schitterende sawah's van Mapatoe. „Mapaloes" in de Minahassa, door L. H. Oosting (met ill.). — Verkorting van den maildienst naar Indië, door E. L. K. Schmülling (met ill.). — Chineesche baby's, door Mr. C. T. Bertling (met ill.). — Boekbesprekingen.

Oudheidkundig Jaarboek.

Volgens een overzicht in de N.R.Ct. van 9 dezer (Ochtendbl. C) bevat het jongste Oudheidkundig Jaarboek o.m. een jubileumopstel van Prof. Dr. N. J. Krom over het oudheidkundige werk in Nederl.-Indië. Spr. herdenkt de verhandeling uit 1826 van Mr. C. J. C. Reuven „over drie groote steenen beelden, in den jare 1819 uit Java naar de Nederlanden overgezonden" en behandelt daarna een tweeden herdenkingsdatum: het is nl. thans 25 jaar geleden dat de systematische verzorging der Ned.-Indische oudheden een onderdeel der Regeeringsbemoeiing uitmaken. Een gouv. besluit van 1901 stelde tot dat doel een ambtelijk orgaan in, de „Commissie in Ned.-Indië voor Oudheidkundig Onderzoek op Java en Madoera", later vervangen door den „Oudheidkundigen Dienst" (waarvan Krom de eerste chef was).

Jaarboek van het Mijnwezen in Ned.-Indië.

Bij de Alg. Landsdrukkerij te 's-Gravenhage is verschenen: Jaarboek van het Mijnwezen in Ned.-Indië, 45e jaarg. 1925. Verhandelingen, eerste gedeelte.

In dit vierde deel der resultaten van door Prof. Dr. H. A. Brouwer in den Oostelijken Archipel verrichte geologische onderzoekingen, publiceert deze het tweede stuk van de uitkomsten zijner onderzoekingen op de Soela-eilanden; het op die eilanden verzamelde fossielen-materiaal wordt beschreven door Dr. P. Kruizinga. Deze bijdragen worden gevolgd door eene beschrijving door Dr. L. F. de Beaufort van in tertiaire afzettingen op Celebes aangetroffen visschen, terwijl Dr. L. en J. Laurent het plantenmateriaal onder handen nemen.

Indië. Geïllustreerd tijdschrift.

Afl. 23 (van 2 Febr.) bevat weder een vervolg van Dr. Stutterheim's (Kerkerker's) beschouwingen: Een en ander uit Java's verleden. Schr. geeft thans een uiteenzetting van de beteekenis der tjandi's en stoepa's. — Kapitein Beeking geeft eene korte beschrijving van de omgeving van Ternate en het Kedaton-museum. — Prof. Dr. A. W. Nieuwenhuis vervolgt zijne beschouwingen over het vraagstuk van Java's bevolkingsaanwas. — Verder bevat dit zeer fraai geïllustreerd Nr. nog een beschrijving van een tocht naar Pangandaran, aan Java's Zuidkust, en bijzonderheden over de „Pinawetongan", een reusachtig rotsblok in de buurt van Kewangksan (Minahassa), dat bij de bevolking in hoog aanzien staat.

De Indische Culturen.

Het „Nieuwjaarsnummer" van dit tijdschrift is zeer belangwekkend, niet alleen wat tekst betreft, doch ook in illustratief opzicht, waarbij vooral opvallen de gekleurde reproductie eener schilderij van L. Eland: het uitzaaien der rijstplantjes; een voorstelling van den machtigen Boroboedoer in vogelvlucht, en evenzoo van de modelboerderij „Generaal de Wet" te Lembang.

De tekst bevat o.m. de volgende bijdragen: Overzicht van de dierlijke vijanden van de kapokcultuur op Java, door J. C. van der Meer Mohr (met ill.). — Huisvliegen en hun verband met bemestingswerkzaamheden op ondernemingen, door F. P. Jepson. — Chrysanthemum, door H. J. Wigman (met ill.). — De tuinbouw en de bodem, door J. J. Ochse. — Nieuwe opvattingen nopens de verhouding tusschen werkgevers en werknemers, door Th. C. Geudeker.

De Tropische Natuur.

Uit den inhoud der Jan.-afl. Vogelbloemen. III. Rhodoleia Teysmanni Miq. (met ill.), door D. v. L. — Vertakte palmen (met ill.), door J. Beumée. — Iets over Buitenzorgsche vleermuizen (met ill.), door W. C. van Heurn. — Brunfelsia americana L., een fraaie sierheester (met ill.), door F. Steup. — Ikan Soempit (of Schuttervisch) in den Indischen Archipel.

De Indische Mercuur.

No. 6 (9 Febr.): Reisbrieven (vervolg), door Prof. Dr. F. A. F. C. Went (opmerkingen naar aanleiding van het te Tokio gehouden „Panpacifisch Science Congress"). — Het systeem der Indische invoerrechten, door Dr. L. J. van der Waals (antwoord op bedenkingen van den hr. G. J. W. Putman Cramer tegen de door schr. in zijn werk „De Indische invoerrechten" ontwikkelde voorstellen). — Een phenomenale koffie-productie (door de plantage Accaribo, Suriname). — De Indische exportproducten in 1925 (ontleend aan het Alg. Handelsbl.). — Verkeerswezen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut geeft recente literatuur over vezelstoffen, plantenziekten en -plagen, bodemvraagstukken.

Encyclopaedie van Ned.-Indië.

Van de bij M. Nijhoff te 's Hage en E. J. Brill te Leiden onder redactie van Prof. C. Spat verschijnende „Aanvullingen en Wijzigingen" op de Encyclopaedië van Ned.-Indië" is wederom een afl. uitgegeven, de 14e. Ze bevat het slot van het omvangrijke artikel over de Roomsch-Katholieke Missie, verder onder het hoofd „Belastingen" eene uitvoerige omschrijving van de in 1925 ingestelde Vennootschapsbelasting, eene aanvulling van de artt. Reisgelegenheden en Post-, Telegraaf- en Telefoondienst, en een nieuw art. over het Mahayana, den vorm van Boeddhisme, welke in den Archipel het meest verbreid is geweest en waaraan de Boeddh. monumenten te danken zijn.

Boschbouwkundig Tijdschrift Tectona.

Afl. 11—12 (Nov.-Dec. '26) van dit tijdschr. opent met het slot eener verhandeling van T. Altona, getiteld „Djati en Hindoes". Schr. meent in de bekende Adji-Saka legende gegevens te hebben gevonden voor zijne stelling dat de djati inderdaad op Java is geïmporteerd en aangeplant. — F. J. Appelman geeft eene bijdrage „De nieuwe opbrengsttafel voor djaticultuurbosschen, gevolgd door opmerkingen van H. E. Wolff von Wülfing. — Verder de navolgende artt.: Spinnewebziekte bij mahonie en djati (met platen), door Dr. M. Beatrice Schwarz. — Reorganisatie van den Dienst van het Boschwezen, door Prof. A. te Wechel. — Over de wenschelijkheid van jachtpacht op Java, door H. J. V. Sody. — Zelfkosten van djatihout, door Dr. J. R. Beversluis. — Veeweide in 's Lands djatibosschen, door Ir. H. W. Meindersma. — Een commercieel djatibedrijf, door J. A. J. H. Stoutjesdijk.

Zending- en Missieperiodieken.

De Opwekker. Dec. '26. Reisindrukken,

Aan de Leden van „Oost en West"

Het bestaan van het „Koloniaal Weekblad" is, dit behoeft geen betoog, een levensbehoefte voor Uw vereeniging.

Op twee manieren kunt U het orgaan steunen:

1o. door de adverteerders, die Uw weekblad helpen financieren, met Uw inkoopen te bevoordeelen en daarbij den naam van het blad te vermelden,

2o. door Uw leveranciers aan te sporen in Uw orgaan te adverteeren, of door onzen reiziger bij Uw leveranciers een introductie te verschaffen.

Mogen wij op Uw medewerking in deze rekenen?

DE UITGEEFSTER.

door Dr. H. Kraemer. — De Islam in Afrika, door Dr. S. M. Swemer. — De eerste conferentie van Chineesche Christenen op Java, door A. J. Bliek. — Het Zendingswerk onder de inheemsche vrouwen en meisjes (vervolg). — Waarom Mohammedanen Christenen worden, door G. J. Pennings.

De Banier. 23 en 30 Dec. '26. Schetsen uit het leven van Ludwig Ingwer Nommensen, den Apostel der Batakkers (vervolg), door J. H. Hemmers. — Gedachten over de Bestuursreorganisatie (vervolg), door P. M. Hooykaas. — Een praatje over het volksonderwijs op de Karohoogvlakte (in het Nr. van 30 Dec.).

Berichten uit de Heidenwereld. Reisindrukken (uit Suriname), door H. Steinberg (vervolg).

Annalen van het Missiehuis te Tilburg. Febr. '27. Onze nieuwe Missie op Java (met kaartjes). — Uit Tanimbar, door Pr. J. Tubbing. — Zilveren professiefeest op Celebes. Schrijven van Mgr. W. Panis, Apost. Prefect. (met ill.).

Nederlandsch Zendingsblad. Febr. '27. Titelplaat: Het ciseleeren van koperen vazen (Java). — De rijstschuur der gemeente Sidiardjo (met ill.), door J. Wiegers. — Conferentie van Chineesche Christenen, door A. J. Bliek. — Een dienstreis op Jappen (Nieuw-Guinea), door P. J. Grondel (met ill.).

De Indische Boerderij.

Het zoowel wat tekst als wat illustratie betreft interessante Kerstnummer (4e jaarg. No. 13) van dit tijdschrift voor klein land- en tuinbouw, enz. (hoofdredacteur Dr. B. Vrijburg) bevat o.m. de volgende bijdragen: De Gouvernements-zaadtuin „Moeara" te Tjiomas, Buitenzorg. — Lange en korte dagen in verband met den plantengroei. — Een nuttige instelling in Indië (nl. het Diergeneeskundig Laboratorium te Buitenzorg). — De boerderij Tegalsarie van den heer Van Balgooy. — De vruchtenkweeker in de Ommelanden van Batavia. — Over wilde honden (Jav. adjag of wawar) en boschbewoners.

Korte Berichten voor Landb., Nijverh. en Handel.

Uit den inhoud van Nr. 1 (7 Jan. '27). Djeloetoeng-winning in Ned.-Indië (toenemende belangstelling, voornamelijk van Amerikaansche zijde, in verband met de kauw-gom-industrie). — De koffiecultuur in Celebes. — Overzicht van den uitvoer van een aantal der voornaamste producten uit de belangrijkste havens der Buitengewesten naar Java en Madoera over het derde kwartaal 1926. — Prijzen en indexcijfers in Ned.-Indië. 1926, No. 11.

De Indische Verlofganger.

Behalve het jaarverslag over 1926 der Vereeniging van Indische Verlofgangers, bevat het Nr. van 11 Febr. van haar orgaan het vervolg van den tekst van het Reglement op het verleenen van diensttijdpensioenen en onderstanden aan de Europ. officieren van het N.-I. leger. — C. Vis-Jansen van Raay schrijft over „Professor Reinwardt's bezoek (in 1821) aan de Timoreesche vorsten". — Verder o.m. weder een artikeltje over Indische curiosa. (Kunstvoorwerpen met Islamitische motieven).

Adresboek ambt. en off. met verlof.

Het adresboek van alle in Europa verblijfhoudende Oost- en West-Indische Ambtenaren en Officieren, volgens officieele gegevens samengesteld door J. J. H. Buijs, Adjunct-Commies bij het Departement van Koloniën (Uitgave van het Nederl. Instituut voor Handelsvoorlichting te Scheveningen, Neptunusstraat 59, telef. 53525), zal binnenkort weer verschijnen.

* *
*

Oude impressies uit Zuid-Celebes, door Fakir. (Eigen Haard, 5 Febr. '27).

De Nederlandsch-Indische leeningpolitiek (slot), door Mr. L. J. A. Trip. (In- en Uitvoer, 7 Febr. '27).

Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche pers. No. 2. 8 Jan. 1927. (Bureau voor de Volkslectuur te Weltevreden. Afd. Pers).

Handleiding voor de herkenning en bestrijding van de ziekten van Deli-tabak, door Dr. S. C. J. Jochems. (Meded. Deli Proefstation. 2e Serie, No. 43).

Het huidige Negerhollandsch (teksten en woordenlijst), door J. P. B. de Josselin de Jong. Verhandelingen der Kon. Akad. v. Wetensch., afd. Letterkunde, N. R. dl. 26, No. 1).

Onderzoek van de credietwaardigheid van leeners van volkscredietbanken, door Dr. C. L. v Doorn. — Het pandhuis in het dagelijksch leven. Ondervindingen bij de passerbanken, door J. J. Lobato. (Blaadje voor het Volkscredietwezen. D 1926).

Suriname.

Het „stiefkind" heeft eindelijk de groote pe Nederland veroverd. Wij herinneren ons periode waarin de belangstelling voor deze kolonie zoo groot is geweest als nu. De belang artikelen in de groote bladen volgen elkaar op het een wedstrijd in belangstelling geldt. Dat is zeer verblijdend verschijnsel. Ook het aantal langstellende bezoekers van de kolonie neemt en allen komen in hunne geschriften daarin een dat Suriname een toekomst heeft, wanneer regeering een anderen weg inslaat dan den tot ver gevolgden. De regeering heeft zich daartoe reid verklaard. Wij vinden het jammer dat de nister van Koloniën in zijne Memorie van Antw inzake de Surinaamsche begrooting voor 1927 uitvoering der voorstellen van den heer Pytter wil overlaten aan het particulier initiatief. Die voering ligt o.i. geheel op den weg van de regeer Het welslagen van die voorstellen zou een krac middel zijn om den particulieren ondernemin geest aan te wakkeren. De heer Pyttersen heeft juist aangetoond, dat men, in een land met ger eigen bevolking menschelijke arbeidskracht zoo mogelijk moet vervangen door mechanische kra De industrie heeft in de laatste jaren reuzenvo ringen gemaakt; de verbeteringen volgen elk snel op en overal worden proeven genomen. Ko het in Suriname tot nieuwe landbouwonderne gen dan moet daarbij niet de oude sleur gev worden. Men zou een heel eind op den goeden geweest zijn als men de ondernemers kon w op goed geslaagde proeven in de nieuwe richt

De belangstelling van de groote pers is er, regeering is bereid een nieuwen weg in te sla Maar hoe staat het met kapitaalkrachtig Ned land? Doet de legende nog altijd opgeld dat in riname alles mislukt en dat het geld in on nemingen gestoken verloren geld is? Men wijst de groote winsten in Oost-Indië behaald, maar telt de millioenen die verloren zijn vóór men ver was? En hoe groot is het aantal millioenen in Nederland in het laatste decennium verloren in slecht opgezette ondernemingen en speculat Welk deskundige wil met cijfers voor den dag men? En daarbij wijzen op de landbouwonder mingen in Suriname die zich staande hebben houden onder zeer ongunstige omstandighe zooals die zijn bloot gelegd in de nota van Ondernemersraad voor Suriname? Het wordt dan tijd, dat kapitaalkrachtig Nederland erns studie maakt van de waarde van Suriname en niet van de zaak afmaakt met op niets gegr afwijzend gebaar.

Wij spraken boven van de belangstellende be kers. Wij kunnen nu wijzen op een nieuwen langstellenden gast, den heer d'Artillact Brill zen gezant in Venezuela. „*De West*" van 18 Jan geeft een verslag van een onderhoud met den zant, waaraan wij het volgende ontleenen:

„Suriname is een prachti land, maar het kapitaal noodig. Liefst Nederlandsch kapitaal, ook kapitaal uit het buitenland. De zaken dienen krachtiger te worden aangepakt dan tot dus veelal geschiedde. Met klein gepruts komt Surin er niet. Men moet ondernemingen hebben met hoorlijk kapitaal, die zich niet door tegenslag stonds uit het veld laten slaan en voldoende zettingskracht hebben.

Wat hij van het land had gezien, gaf hem indruk, dat Suriname zeker voorwaarden bezit het kapitaal kunnen aantrekken. De suikerplan ges maakten op hem een uitnemenden indruk he' kwam hem voor, dat het fabrieksbedrijf op derner leest was geschoeid dan in Venezuela. het binnenland met zijn waardevolle producten balata, hout, goud en de vermoedelijke aanwezig heid van diamanten scheen hem alle belangstelling waard. Daarbij komen uitgestrekte savana's die naar foto's en gegevens welke hij daaromtrent ving — den indruk maken in doorsnee van gehalte te zijn dan de Venezolaansche savana's dus voldoende aan de hoofdvoorwaarde voor teelt in het groot. Deze zaak heeft thans de aandacht. De gezant had ter z... een bespreki

ons Gouvernement en zal nu deze aangelegenheid verder behandelen met de regeering van Venezuela. Waarschijnlijk zal dit tengevolge hebben, dat een deskundige naar Suriname wordt gezonden, ter voorbereiding van verdere stappen.

Ook de afzet van Surinaamsch hout heeft de belangstelling van den gezant. Een eerste lading van paalhout heeft alleszins voldaan. Het voornemen bestaat nu om door middel van Spaansche publicaties krachtig propaganda te maken voor dit uitnemend hout. Bij de havenwerken van Cabo wordt gebruik gemaakt van cementen palen. Er zal echter veel paalhout noodig zijn voor havens, als Porto Cabello, La Guaira, enz. Op dit oogenblik bestaat in Venezuela een bijzondere voorliefde voor cement. Alles wordt van cement gebouwd, vooral huizen, waardoor de import van cement uit Europa groote afmetingen heeft aangenomen. In hoeverre echter cementen palen bij havenwerken zullen blijken te voldoen, valt nog te wachten. Een reactie op die mode is niet onwaarschijnlijk.

Venezuela is een rijk land, dat onder het huidig bestuur een hooge vlucht genomen heeft. De grens van dit land aan petroleum grenst aan het onbaarlijke. Petroleum komt allerwege voor, van de Andes tot de Orinoco en nog slechts een klein gedeelte daarvan is in exploitatie. Het zou prachtig zijn indien Paramaribo kon worden gepromoveerd tot overscheepshaven voor Venezuela. Dit is een mogelijkheid die de heer d'Artillact op zijn pleizierreisje onder de oogen heeft gehad. Venezuela heeft een groote import, in de laatste jaren nog sterk toegenomen door het toenemend gebruik van cement. De verschillende plaatsen in de Orinoco-delta zijn echter voor groote schepen niet bereikbaar. De goederen moeten daar vergeladen worden op kleinere schepen.

Toen de gezant ons dit vertelde, vielen wij hem eenigszins verwonderd in de rede met de vraag: „Maar waarom zou men heelemaal naar Paramaribo gaan? Zijn er geen plaatsen dichter bij Venezuela geschikt als overscheephaven?"

„Dat zal ik u uitleggen, antwoordde de heer d'Artillact Brill. In Venezuela bestaan de zoogenaamde dertig percent additioneele rechten, die geheven worden op de goederen, welke uit of door andere landen worden aangevoerd. Aanvankelijk was deze verhooging van rechten alleen gericht tegen de Antillen. Venezuela wilde voorkomen — en van zijn standpunt daarin geen ongelijk — dat naburige havens als overscheephavens zouden dienst doen. Het wilde zooveel mogelijk een eigen scheepvaart bezitten, rechtstreeks. Later zijn de additioneele rechten ook toepasselijk verklaard op de Guyana's. Indien echter de regeering van Venezuela overtuigd kan worden — waartoe ik mijn best wil doen — dat het weinig of geen belang heeft om deze maatregel ook toe te passen tegen de Guyana's, dan zouden de kansen voor Paramaribo om overscheephaven te worden belangrijk stijgen. Het gaat in hoofdzaak de vraag worden, of de uitvoering van goederen tusschen Venezuela en Suriname voldoende kan toenemen, om aan de internationale booten, die de goederen van Suriname brengen naar Venezuela, retourvracht te verschaffen. Dit is uitsluitend een kwestie van toenemender handelsbetrekkingen. De uitwisseling van Hollandsch vee en Surinaamsch hout, krijgt in dit verband grooter beteekenis, terwijl het wellicht ook zal blijken om kapitaal van Venezuela te interesseeren voor ondernemingen in Suriname. De vermelde Surinaamsche boschproducten hebben reeds de belangstelling aldaar.

Tot zoover ons onderhoud met den heer d'Artillact Brill. Zijn eenigszins vreemd klinkende naam is in Suriname reeds sedert jaren een goeden naam. Als Consul-generaal in Argentinië werkte hij in de oorlogsjaren op sympathieke wijze mede om het zenden van een schip met levensmiddelen naar Suriname voor hongersnood te behoeden. Indien hij ook thans, als gezant in Venezuela, mocht geraken de grootsche plannen te helpen verwezenlijken, die hij ontvouwde, dan zal hij aan Suriname een heel wat grooter dienst hebben bewezen.

* * *

Het *Algemeen Handelsblad* van 4 Februari een artikel onder het hoofd: *„De toekomst van Suriname. Samenwerking tusschen de Regeering en Ondernemers. Het oordeel van Professor Dr. M. W. F. Treub.* Wij ontleenen daaraan het volgende:

„Prof. Treub had gegronde redenen te vermoeden, dat de Italiaansche Regeering ernstig wil onderzoeken, of zij een deel van het overschot aan arbeidskrachten, dat Italië heeft, niet in Suriname te werk kan stellen. De vraag is natuurlijk of Italiaansche emigranten zullen kunnen acclimatiseeren. Zij zouden in den kleinen landbouw (als vrije arbeiders) zoowel als in den grooten landbouw (op de plantages) plaatsing kunnen vinden. En Nederland zoo goed als Italië zouden er zeer mee gebaat zijn. Zouden Italianen zich in groote getale in de kolonie vestigen, dan zouden wij natuurlijk moeten opletten, dat wij niet dezelfde moeilijkheden met hen ondervinden als in sommige Zuid-Amerikaansche Staten het geval is. Mussolini schijnt de Italianen in die Staten practisch zoo'n beetje onder zijn jurisdictie te willen houden; daarvan zou natuurlijk bij ons geen sprake mogen en kunnen zijn. De mogelijkheid van hun komst bevat intusschen voor den kleinen en voor den grooten landbouw een zeer belangrijk aspect."

* * *

„De West" van 11 Januari schrijft:

„Aan de Dutch Guinana Oil Extraction Company (N. V. Nederlandsch Guyana Oliewinning Maatschappij) gevestigd te Paramaribo is, gerekend van 1 Januari 1927 voor den tijd van 5 jaren concessie verleend om ter bereiding van olie, zaden van Krappaboomen, van de verschillende palmsoorten en van andere boomen en planten te verzamelen op een perceel land, vermoedelijk groot 61.000 H.A. gelegen ten Oosten van de Corantijn".

* * *

Uit *„De West"* van 14 Januari:

„Volgens een bericht in de Argosy van Demerara wordt aan de Engelsche zijde van de Boven-Corantijn op dit oogenblik geprospecteerd naar diamant. De vooruitzichten heeten niet ongunstig te zijn. Hetzelfde bericht meldt, dat aan de Hollandsche zijde eveneens een onderzoek naar diamant wordt ingesteld, door een Hollandsche expeditie".

* * *

Het artikel „Exploratie in Suriname" in de „Groene Amsterdammer", in ons vorig nummer genoemd, is niet van N. J. Kester, maar van C. H. Kesler.

Curaçao.

Scheepvaartbeweging.

In 1926 kwamen 2914 (2129) stoomschepen, metende netto 14.922.334 (10.894.136) M³. en 1359 (1340) zeilschepen, metende 303.829 (258.825) M³., de haven van Curaçao binnen; in het geheel dus 4273 (3469) schepen, metende netto 15.226.163 (11.152.961) M³.

Duurtetoeslagen.

De minister heeft zich vereenigd met het in den Kolonialen Raad meegedeelde denkbeeld, om ook den Apostolisch Vicaris der Roomsche geestelijkheid een duurtetoeslag te geven. Er zal dan geen ambtenaar meer zijn in Curaçaoschen dienst, die geen duurtetoeslag geniet. Hieruit mogen wij afleiden, dat ook de onderwijsinspecteur in dezen toeslag begrepen is.

Politie.

Het garnizoen is sinds lang niet meer aangevuld. Bij de politie een tekort. Liefhebbers worden opgeroepen voor tijdelijk agent tweede klasse.

N.B. Analfabeten komen niet in aanmerking. Kennis van de Nederlandsche taal...... strekt tot aanbeveling!

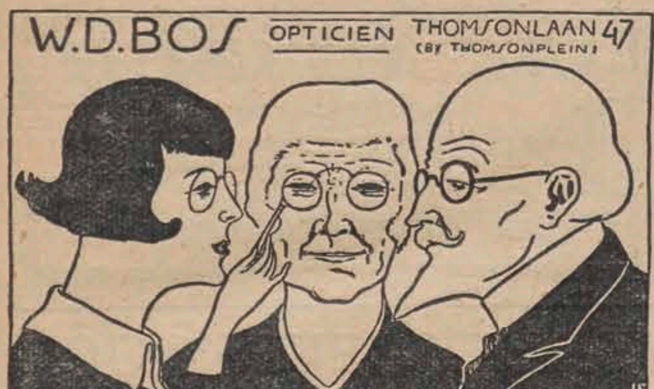
Gouverneur Brantjes met verlof.

Hetgeen reeds eenigen tijd niet-officieel bekend was, vindt thans officieele bevestiging, n.l. dat Gouverneur Brantjes dezen zomer met 6 maanden verlof "in 's Lands belang" naar Nederland komt.

Protestanten in Curaçao.

Neerlandia doet naar aanleiding van ds. Eybers' vertaling van het Nieuwe Testament in het Papiementsch (anno 1916) de volgende mededeeling:

„Prof. dr. L. Knappert, met wien wij over deze zaak correspondeerden, deelde bij deze gelegenheid mede, dat hem uit een brief gebleken was, dat men op St. Eustatius gaarne weer een Nederlandschen predikant zou hebben, iets wat te bevoegder plaatse in gedachten moge worden gehouden. In de tweede

plaats wees de hoogleeraar op een belang, dat het Alg. Ned. Verbond zich wellicht zou kunnen aantrekken. Op Curaçao zingt de protestantsche gemeente psalmen, evangelische gezangen en vervolgbundel.

Gaarne had men daar echter opgewekter muziek in den trant der Engelsche hymnen en liederen. De liederen van den Protestantenbond mogen in de Kerk niet gezongen worden. Nederlandsche liederen als A. D. Lomans toonzetting van Valerius' Gedenkklank of Coerts uitgaven zouden daar vermoedelijk bijzonder welkom zijn."

Wij moeten eerlijk zeggen, dat wij hiervan wel wat opkeken. Zou een Nederlandsche predikant op St. Eustatius werkelijk een arbeidsveld en belooning voor zijn arbeid vinden? Dat Valerius' Gedenkklank of Coerts uitgaven als kerkzang der Ver. Protestantsche gemeenten op Curaçao bijzonder welkom zouden zijn,...... moeten wij hooren, voor wij 't gelooven.

Stoomvaart op Aruba.

Wij lezen in de *Amigoe*:

„*La Union* verneemt dat volgens bericht van den heer Kies, hoofdagent van de K. W. I M. alhier, aan den agent op Aruba, geen K. W. I M.-booten meer Aruba zullen aandoen tot het opnemen van passagiers.

De reden van dezen maatregel is, omdat die schepen, om de haven van Aruba binnen te komen, *f* 60.— aan loods- en ankergeld te betalen hebben en de som van *f* 300.—, waarvoor de agent aldaar moest instaan, nauwelijks voldoende is om de onkosten te dekken.

Het gevolg zal dus zijn, dat men weer zijn toevlucht zal moeten nemen tot zeilschepen, met al het ongerief en de ellende daaraan verbonden. Of de Lago Oil Co. zou zoo welwillend moeten zijn, om haar stoomschepen, die zoo nu en dan naar Curaçao komen, ter beschikking van het publiek te stellen.

Hetgeen te hopen is."

Stoomverbinding met de bovenwindsche eilanden.

Een week later schrijft hetzelfde blad:

„Naar wij uit officieele bron vernomen hebben, heeft na het vergaan van de *Ina Vanterpool*, het Bestuur met den eigenaar van de *Georgetown* een contract aangegaan voor drie maanden, ingaande 1 Nov. l.l. In dien tusschentijd zijn door het Bestuur pogingen aangewend om een maandelijksche stoomverbinding tusschen Curaçao en de Bovenwindsche eilanden tot stand te brengen.

Daarvoor richtte het Bestuur zich tot de Directie van de *Koninklijke West-Indische Maildienst* en de *Hornlijn*, welke vrijwel de eenige maatschappijen zijn, voor wie het mogelijk zou zijn die verbinding te onderhouden. De pogingen leverden echter geen resultaat op. De K. W. I. M. verklaarde dat 't voor haar niet mogelijk was, terwijl de Horn-lijn voorloopig er niet op kon ingaan.

Vooralsnog zal de *Georgetown* den dienst met de Bovenwindsche eilanden blijven waarnemen, totdat het aan het Bestuur gelukt zal zijn een betere verbinding tot stand te brengen."

New Zealand Shipping Co. Ltd.

De schepen dezer maatschappij zullen Curaçao niet meer aandoen, daar zij in Colon beter bunkeren kunnen. Deze schepen hadden, naar *La Union* bericht, steeds veel passagiers; zij deden de reis naar Engeland in 10 of 11 dagen.

De Isla-vloot.

Deze zal in 1927 met 3 tankers van 2300 ton elk uitgebreid worden, meldt de *Amigoe*.

Koloniale Raad.

Met de aftredende heeren Mr. De la Try Ellis, B. E. v. d. Veen Zeppenfeldt en Muskus zijn op de voordracht geplaatst Dr. Arends, Mr. v. d. Veen Zeppenfeldt en dr. Winkel.

Uit den Verren Vreemde.

Internationaal Congres tegen „koloniale verdrukking en imperialisme".

In het Egmontspaleis te Brussel hield 9 Febr. het Internationaal congres tegen koloniale verdrukking en imperialisme, dat den volgenden avond officieel zou worden geopend, een voorvergadering. Talrijke gedelegeerden uit een vrij groot aantal landen woonden deze bijeenkomst bij. Het gele element was sterk vertegenwoordigd. Het Belgische socialistische kamerlid, dr. Marteaux, zat de vergadering voor. De Nederlandsche gedelegeerden Henriette Roland Holst en Edo Fimmen bleken nog niet te zijn gearriveerd. Wel was voor Nederlandsch-Indië Mohammed Hatta, afgevaardigde van de Perhimpoenan Indonesia, aanwezig, terwijl verder de regeering van Kanton officieel vertegenwoordigd is door Hsiung Kwang Suen en ook Fransche, Engelsche, Duitsche, Amerikaansche, Britsch-Indische, Egyptische, Zuid-Afrikaansche, Noord-Afrikaansche, Centraal Amerikaansche en Koreaansche organisaties welke het imperialisme bestrijden, vertegenwoordigd zijn. Henri Barbusse en André Berton zijn reeds te Brussel en zullen eveneens de werkzaamheden van het congres bijwonen. De officieele talen van het congres zijn Engelsch, Fransch en Duitsch.

Dr. Marteau zette het doel van het congres uiteen en verklaarde uitdrukkelijk, dat het, in strijd met wat sommige bladen hebben gemeld, niet beoogt wanorde te stichten, maar de verdrukte volkeren tot elkaar te brengen. Ook de algemeene secretaris, Georges Gerard, zeide, dat het congres geen politieke doeleinden nastreeft en noch Duitschgezind, noch communistisch wil zijn. Vervolgens brachten verscheidene gedelegeerden in het Engelsch, Duitsch, Fransch of Spaansch een groet van het volk of een groep, waartoe zij behoorden, aan de leden van het congres.

Terwijl wij dit schrijven is het congres in vollen gang, wij komen er nader op terug.

Een vroegere Hollandsche Kolonie.

Chinsura is een stad in Britsch-Indië, aan de rivier de Hoegli, en zoowat 30 K.M. bovenstrooms van Calcutta. Het was eertijds de voornaamste Hollandsche vestiging in Bengalen. In 1825 werd het geruild tegen Britsche vestigingen op Sumatra. Tegen den muur van de kerk te Chinsura waren in den Hollandschen tijd de wapenschilden aangebracht van de toenmalige notabelen, die er begraven waren of op andere wijze met Chinsura verband hadden gestaan.

Thans zijn door de goede zorgen van den conservator van de Victoria Memorial, Horrington, de wapens gerestaureerd, die op Zondag 9 December l.l. een en ander heeft getoond aan de Nederlandsche kolonie uit Calcutta, alvorens de borden werden herplaatst in de kerk. Ook de Nederlandsche consul-generaal was daarbij aanwezig. Later kwam de Nederlandsche kolonie, op uitnoodiging van den heer Johan van Manen, secretaris van de Asiatic Society of Bengal, waarvan hij een leider is, bijeen om een lezing bij te wonen van den heer G. Dekkers over de Hollandsche kolonie te Chinsura in den ouden tijd.

Per auto van Londen naar Sydney.

Een expeditie met automobielen, welke de goedkeuring en steun heeft van het departement van overzeeschen handel, is den 10den Februari uit Londen vertrokken, teneinde een poging te doen om dwars over Europa en Azië naar Singapore te rijden, en vandaar den tocht voort te zetten over de eilanden Sumatra en Java, om ten slotte te Sydney te eindigen. In Australië gaat het van Port Darwin via Adelaïde en Melbourne naar Sydney.

In totaal zal de expeditie een afstand afleggen van 15500 mijlen; slechts 900 mijlen van dien afstand voeren over zee. Dit zal de langste tocht zijn, welke ooit is gemaakt.

Slavernij in de Ver. Staten.

In de Staat Mississippi zijn twee blanken, Wel... Bellus en John Alford, door een groote jury van New Orleans in staat van beschuldiging gesteld. Zij hadden een negergezin van vijf personen eenvoudig opgelicht, over de grens van Louisiana gedreven en daar den vader van het gezin met zweepslagen en bedreigingen gedwongen tot het verrichten van arbeid, waarvoor zelfs niet betaald werd. Later hadden de beide blanken de ongelukkige familie aan een boer „verkocht" voor ...

Toen de autoriteiten de lucht kregen van dit zaakje liet de kooper zijn slaven vrij.

Er schijnen in het Zuiden der Unie niet zelden gevallen voor te komen, waarin negers door hun „werkgevers" in voordurende schuld, tengevolge van voorschotten, worden gehouden, hetgeen dan leidt tot een soort slavernij. De arme negers moeten in zulke gevallen hun schuld of voorschot „...verdienen".

Nederlandsch op de Zuid-Afrikaansche scholen.

„Gelijk bekend", schrijft het maandblad Zuid-...

...a, „heeft de Zuid-Afrik. Akademie den 9den ...1925 de wenschelijkheid uitgesproken om met ...oog op de gezonde ontwikkeling van het ...aansch in de middelbare scholen meer reke... te houden met het Nederlandsch. Zij heeft ...t een onderzoek in de verschillende provin... ingesteld. Rapporten zijn ingekomen uit den ...at, Natal en de Kaapprovincie. Hieruit blijkt: dat de Vrijstaatsche onderwijsautoriteiten ...et de Akademie eens zijn, en dat van de ze... klasse af het Nederlandsch als vak geleidelijk ...n ingevoerd.

dat de onderwijs-autoriteiten in Natal het ...er eens zijn, dat op de Engelsche medium-...n, geen, op de Afrikaansche medium-scholen ...derlandsch moet worden onderwezen (één ...waren). Over de vraag of men ook op de ... Engelsche medium-school en de lagere ...nsche medium-school Nederlandsch zou in... was er geen eenstemmigheid;

dat de toestand in de Kaapprovincie zoo is, ...ewel op de meeste Afrikaansche medium-...n een zekere hoeveelheid Nederlandsche let-...de wordt bestudeerd, en oorspronkelijke ...andsche taalvormen worden besproken, er ... belangstelling voor het Nederlandsch be... Het onderwijs-departement meent ook, dat ...t de niet-Afrikaansch sprekende heel weinig te richten wat Nederlandsch betreft.

...het congres der S.A.O.U. te Mosselbaai, 17 ...1926, nam de Onderwijzers-Unie dit besluit: ...t die oog op die belangrikheid van Neder-... bij die studie van Afrikaans meen hier die ...es dat die onderwijs van Nederlandse letter-... aan Afrikaansch-sprekende kinders, op die ...dère skool verpligtend gemaak moet word. ...oor M. C. Botha, dr. Cillié, menere Jordaan ... Rensburg wordt aangesteld as 'n kommissie ... die hele vraagstuk van Nederlands in die ...ère skole in te gaan en aan die Hoofdbestuur ...orteer".

...blad voegt hier aan toe: „Met groote belang-... volgen wij den groei van deze door voor-... Afrikaners geleide beweging. Ter wille ...t Afrikaansch zelf is het te wenschen dat zij ...chtiger wordt".

...zoover Zuid-Afrika. Och, dat toch eens een ...daad werd verricht om het Nederlandsch ...grijpende vereenvoudiging *te doen onder-*... Er zijn zoovele lastige hindernissen in onze ...taal: reeds voor ons; zooveel te meer voor de ...nooten in den vreemde.

...als een geleerde of een commissie zich tot ...gnemen ervan zet, brengt men 't niet verder ...n bevestiging van 't lastige der kwesties en ...erpen van nieuwe geschilpunten of moeilijk-...

Ingezonden.

De toestand in China.

Hooggeachte Hoofdredactie,

...rubriek „Uit den Verren Vreemde", van uw ...nummer, wordt herinnerd aan het debat, dat ...ril 1913 de eer had te hebben in het Indisch ...chap, met Jhr. Mr. Dr. H. A. van Karnebeek, ...zen Minister van Buitenlandsche Zaken, en de ... dier rubriek stelt daarin de „helderziendheid" ... tegenover de mijne. Het is wel toevallig dat ...een week geleden de drukproeven corrigeerde ...artikel, dat 1 Maart a.s. in het Haagsch Maand-... verschijnen, De Toestand in China, en waar-... bij dezen verwijs. Aan 't slot van dit artikel ...r ik — is het niet toevallig? — óók aan boven-... debat met Z.E. van Karnebeek.

...komt mij voor, dat de geachte schrijver in het ...al Weekblad zich niet recht meer herinnert, ...m het toen tusschen mij en den heer Van ...beek eigenlijk ging.

...ad n.l. gewezen op een toekomst, waarin China ...g genoeg zou zijn om zijn eischen kracht bij te ... In de Verhandeling van het Ind. Gen. (Martinus ...ff 1913, den Haag), blz. 179—211, waarin het ver-...van mijn rede en het debat, staat dat de heer Van ...beek zeide, na de mogelijkheid van een splitsing ...hina in 2 of 3 rijken te hebben voorzien: „*Wan-...t nu zoo is, dan moeten wij wel eenigszins voor-...o zijn met dat schrikbeeld van die buitengewone ...le van China*" en daarna: „*Ik althans gevoel vrij-...m ten aanzien daarvan een zeker sceptisme te ...eren*", enz.

...heer Van Karnebeek is door de gebeurtenissen ...de laatste maanden in China allerminst in het ...gesteld. Het ging hier niet zoozeer om het moge-lijk uiteenvallen van China, dan wel om de potentie. Welnu, met die potentie is het precies gegaan zooals ik voorzien en voorspeld heb Het is de Chineesche potentie die de Engelschen smadelijk uit hun concessie in Hang Kau heeft gejaagd en is diezelfde potentie, welke thans feitelijk de groote Mogendheden China's wil oplegt. Het sceptisme van den heer Van Karnebeek was alzoo zonder grond. Was de Europeesche diplomatie niet, evenals de heer Van Karnebeek, zoo sceptisch geweest omtrent China's potentie, zoo zouden de gebeurtenissen der laatste maanden hen niet zoo verrast hebben. Deze gebeurtenissen hebben alles in duigen doen vallen wat de sceptische en van China's innerlijke potentie onwetende diplomatie en regeeringen der Mogendheden als vasten toestand hadden aangenomen.

Wat nu aangaat het „uiteenvallen" van China, dit staat nog te bezien, al lijkt het tijdelijk of er een apart Noord- en Zuid-China bestaat.

Als de heer Van Karnebeek beter op de hoogte ware geweest van China's geschiedenis, zou hij geweten hebben, dat deze strijd van ..id tegen Noord in China reeds sedert ongeveer 800 jaar aan den gang is geweest en nooit een strijd was van Zuid-Chineesch volk tegen Noord-Chineesch volk, maar van het democratische Chineesche volk tegen een Tartaarsche overheersching, van militairistisch-imperialistischen aard. In het Haagsch Maandblad kan men er 1 Maart a.s. bizonderheden over vinden.

Maar al bestond er officieel eens een afgescheiden Zuid-Chineesch rijk (en het Zuidelijke leger is thans immers van een zeer groote potentie gebleken) dan gold nóg daarvoor hetgeen ik in mijn Ind. Gen.-lezing heb voorspeld. Vergeet daarbij niet, dat zoowel de peranakan-Chineezen in Indië als de sin kh'ehs allen juist *uit Zuid-China* afkomstig zijn en dat het voor Nederlandsch-Indië veel gewichtiger wordt als wij met eene Chineesche Regeering in 't nabije Zuiden van China dan in 't verre Noorden te doen hebben.

Nog eens: dat aan China's potentie door diplomaten is getwijfeld, is oorzaak, dat de mogendheden thans volkomen verrast zijn door de gebeurtenissen. Ik heb deze potentie reeds vóór mijn rede in het Ind. Gen., toen ik nog ambtenaar en adviseur voor Chineesche zaken in Indië was, voorspeld.

Ten overvloede zij er nog even aan herinnerd dat, waar onlangs Tsjang Tso Lin verklaard heeft, de Chineesche politiek ten opzichte der vreemdelingen-kwesties (concessies, ex-territorialiteit, enz.) voor Noord- en Zuid-China volkomen dezelfde is. De kwestie Noord-Zuid heeft, wat de potentie aangaat ten opzichte der vreemdelingen, geen invloed.

U dankend voor de plaatsing, met de meeste hoogachting,

Uw Dw.,
H. J. F. BOREL.

Scheveningen, 14 Februari 1927.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Amersfoort.

VERSLAG DER JAARLIJKSCHE ALGEMEENE VERGADERING DER AFDEELING.

Behalve het geheele afdeelingsbestuur, zijn dertien belangstellende leden aanwezig. De Voorzitter, de Heer E. Roodhuyzen, merkt na opening der vergadering op, dat dit feit hem dankbaar stemt, daar dit een bewijs is van den bloei onzer afdeeling, wier doel: het versterken van den band tusschen het Moederland met Oost- en West-Indië, ten zeerste door deze belangstelling bevorderd wordt.

Met eenige woorden herdenkt de Voorzitter het overlijden van eenige onzer leden gedurende het afgeloopen jaar, waarop de aanwezigen zich van hunne zetels verheffen.

Vervolgens doet de Voorzitter mededeeling van de bestuursplannen voor het loopend seizoen, w.o. te vermelden zijn — niet meegerekend de maandelijksche Zaterdagmiddag-causeriën — eene lezing door den Heer T. van Erp over den Boroboedoer en de Boeddhistische legenden in de sculpturen van dit bouwwerk, eene excursie naar het Koloniaal Instituut, zoomede eene excursie naar het Scheepvaart Museum te Amsterdam, gepaard aan een bezoek aan den nieuwen mailstoomer P. C. Hooft der Stoomvaart Mij. „Nederland".

Nadat de aandacht der aanwezigen is gevraagd voor de door den Voorzitter geteekende ledenlijst, waarop thans 107 leden zijn ingeschreven, worden de notulen der vorige jaarvergadering voorgelezen en goedgekeurd en krijgt de Secretaris het woord ter voorlezing van het jaarverslag, waarvoor dezen de dank der vergadering wordt betuigd.

Naar aanleiding van de mededeelingen daarin vermeld nopens de bibliotheek der Afdeeling, geeft de Voorzitter aan den bibliothecaris, den Heer A. F. W. Weyers, gelegenheid mededeeling te doen omtrent den stand van uitleening der boekwerken. Genoemde Heer leest een lijst voor van de sedert zijn optreden uitgeleende werken, waaruit blijkt, dat de belangstelling in onze bibliotheek aanmerkelijk vergroot is. Na een woord van dank voor deze uiteenzetting, constateert de Voorzitter, dat het Bestuur met moed en vertrouwen op den

ingeslagen weg kan voortgaan, waartoe hij de medewerking der leden inroept.

De Penningmeesteresse legt vervolgens hare Rekening en Verantwoording van het geldelijk beheer af, voor welk nauwkeurig en zuinig beheer de Voorzitter zijn dank betuigt. Nadat de daartoe benoemde commissarissen, Baron H. L. H. van Isselmuden en de Heer M. S. de Pool, deze rekening en verantwoording hadden nagezien, besluit de vergadering op voorstel dezer commissie om het Bestuur voor het geldelijk beheer te dechargeeren.

Tot afgevaardigde dezer afdeeling ter Algemeene Vergadering der Vereeniging wordt benoemd Mr. E. H. Bergsma en tot diens plaatsvervanger Prof. Mr. G. J. Nolst Trenité.

Bij de rondvraag vraagt de Heer J. C. E. van Deventer of er bezwaren bestaan, dat er eens eene lezing gehouden wordt over de Vereeniging „Het Kartini-Fonds", waartoe het lid van de Tweede Kamer Mr. Joekes, tevens Secretaris dier Vereeniging, wel bereid zou zijn. Op deze vraag antwoordt de Voorzitter, dat het bestuur deze aangelegenheid op zijn eerstvolgende vergadering zal behandelen.

Nadat eenige aanwezige leden een aantal boekwerken aan de bibliotheek der afdeeling ten geschenke hadden gegeven, voor welke mildheid de Voorzitter aan de schenkers en schenkster den dank der afdeeling overbrengt, wordt de vergadering gesloten.

De Secretaris.

Afdeeling Apeldoorn.

VIJF EN TWINTIG JARIG BESTAAN
der afdeeling
op Woensdagavond 23 Februari in het Minerva-Theater.

I. *Huishoudelijke vergadering* om 7 uur in den foyer.
 a. Opening, notulen, jaarverslagen, rekening en verantwoording.
 b. Aanvulling bestuur. Candidaat zijn gesteld de H.H. L. R. Wentholt en H. A. Schoonhoven.
 c. Candidaten voor het Hoofdbestuur: de heer J. C. Baars en mej. Mr. H. P. Dijk.

II. *Openbare feestvergadering,* 8 uur.
 Waarop zullen optreden:
 Mevr. *Tilly Sylon:* Klassieke dansen;
 de Heer *Willem Niestadt,* voordrachtkunstenaar.

Entrée voor leden ƒ 0.30, met recht op twee introducée's ieder à ƒ 0.30; begunstigers ƒ 0.30 (geen recht op introducée's); alle anderen ƒ 0.70 (plaatselijke belasting *niet* inbegrepen).

Plaatsbespreken *uitsluitend voor de leden* op Maandag 21 Februari, *alleen op vertoon van kaart.*

Op Dinsdag en Woensdag plaatsbespreken als gewoon.

De Secretaris,
J. C. BAARS.

Afdeeling Amsterdam.

INTIEME INDISCHE KUNSTAVOND??

Een week geleden ontvingen verschillende autoriteiten en mindere hoogheden een keurig uitgevoerde uitnoodiging tot het bijwonen van een intiemen Indischen kunstavond in de groote zaal van het American Hotel op Woensdag 9 Februari 1927, des avonds 8 uur precies. *Avondtoilet gewenscht.*

Van wien deze invitatie uitging en door wien deze kunstavond georganiseerd was geworden het programma meldde er niets van.

Maar niettegenstaande niemand wist aan wien men de invitatie te danken had, was de zaal geheel gevuld met in avondtoilet gekleed publiek.

Nadat tegen 9 uur de „Hawaianband Insulinde" een paar nummers ten gehoore gebracht had, hield de heer A. B. Noy, die blijkbaar in Indië geweest was (aan zijne uitlegging bij de lantaarnplaatjes zou men het niet gezegd hebben) zijn openingsrede, waarin hij deed uitkomen dat hij het was, die dezen kunstavond georganiseerd had op verzoek van verschillende vooraanstaande personen in Indië en hij noemde de namen van Dr. H. M. Neeb, den Regent van Bandoeng (wiens portret in de zaal prijkte) e.a.

De geachte inleider vertelde ons toen hoe verschrikkelijk de kanker-, hoe diep treurig het gesteld was met de opvoeding der Javaansche meisjes en welk prachtig werk Pa van der Steur in Indië deed en doet.

Het publiek in avondtoilet kwam blijkbaar onder den indruk van al die opgesomde ellende, „maar," vervolgde de geachte spreker, „er is één middel om aan al die verschrikkelijke dingen tegemoet te komen, en dat is door veel van een bepaalde theesoort te drinken in een daarvoor ingerichte speciale pot; die pot, dames en heeren, zal tegelijkertijd met een monsterverpakking van die bepaalde thee, U straks in de zaal vertoond worden. Het Hollandsche publiek thee te leeren zetten in deze pot is het doel van ons streven, van de verkoop van de thee zal een gedeelte worden afgezonderd ter leniging van bovengenoemde nooden."

Ware schrijver dezes niet de gast geweest van een der medespelers, die onder het motto liefdadigheid zijne medewerking had toegezegd, dan zou hij zeker openlijk geprotesteerd hebben tegen deze z.i. misbruiking van liefdadigheids-objecten zooals de Kar... scholen (waarvan de inleider blijkbaar nooit geh... had), Pa Van der Steur en de kankerbestrijding.

Deze als aanloop te gebruiken voor een theefir... m.i. minderwaardig.

Het is natuurlijk het goed recht van elke firma, ... in zij ook handelt, om dergelijke kunstavonden te ... niseeren en haar gasten te verzoeken in avondtoil... komen. Ik maak mij zelf sterk dat, als het Bureau ... de Theecultuur zoo'n avond uitgeschreven had en ... leen maar had aangekondigd dat er een thee-film ... gedemonstreerd worden, de zaal even zoo goed ... zou geweest zijn.

Het camoufleeren van den handelsopzet was ... een misbruiking van de Indische kunst, en het is ... zeker te betreuren dat R. S. Hardjodiringgo zijne ... werking daarvoor toegezegd had. Ik heb echter ... flauw vermoeden, dat hij ook in de meening verk... goed werk te doen door zijne artistieke gaven voor ... liefdadig doel ter beschikking te stellen.

L. D. PETIT,
Secretaris Afd. Amst...

Afdeeling 's-Gravenhage.

DE FILM DER BATAAFSCH...

Met verwijzing naar de mededeeling in het „Ko... niaal Weekblad" van 3 Februari 1927 No. 5, w... hiermede bericht, dat door het zeer geringe aantal ... gekomen aanvragen het Bestuur besloten heeft *niet ... te gaan tot een tweede filmvoorstelling der Bataa... Petroleum-Maatschappij.*

Afdeeling Nijmegen.

PROGRAMMA VOOR DE MAAND FEBRUARI

Zaterdag 19 Februari 1927. Societeitsmiddag 3—5.30 nam. in Maison Bienen (v.h. Roelofsen), Stadsgracht 19.

Dinsdag 22 Februari 1927. Lezing met lichtbeelden door Prof. Dr. G. Gonggrijp, over: „Het econo... leven van Indië in de oorlogs- en na-oorlogsjaren" ... de groote foyer van den Stadsschouwburg.

Aanvang *8 uur* precies.

De volgende *Societeitsmiddag* wordt gehouden ... *Zaterdag 12 Maart* in Maison Bienen.

De Secretaris,
B. v. d. Berghstraat 74. GESCH...

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur.

RAMP SUMATRA.

Door het Hoofdcomité tot steun van de slachtoffers ... van deze ramp werd een beroep gedaan op de ... middeling dezer Vereeniging voor den verkoop van ... 386-tal photo's van het geteisterde Padang-Pan... waarvan de opbrengst rechtstreeks zal worden ov... maakt aan het Secretariaat van het Uitvoerend Co... te Padang.

Deze photo's zijn verkrijgbaar aan het Secretariaat ... van Oost en West, Heulstraat 17, den Haag, ad ... gemiddeld per stuk.

HH. Secretarissen en Penningmeesters worden, ... zooveel noodig, herinnerd aan art. 5 van het ... Reglement der Vereeniging, luidende:

Elk afdeelingsbestuur zendt jaarlijks vóór *20 Ja...* aan het Hoofdbestuur eene alfabetische naamlijst ... leden van de afdeeling op *1 Januari,* met verm... van ieders contributie of bijdrage en adres, be... een opgave van de bestuursleden met vermelding ... functie en een opgave van ingestelde commissiën met ... vermelding der commissieleden.

Elk Afdeelingsbestuur zendt jaarlijks *vóór den ... Maart* aan het H.B.:

a. het verslag over het afgeloopen jaar met verm... ding van den toestand op 31 December van het v... jaar en der resultaten welke verkregen zijn door in... tingen door de afdeeling in het leven geroepen;

b. een geldelijke afrekening;

c. een opgave van onderwerpen welke de afdeeling ... op de jaarlijksche algemeene vergadering behandeld ... wenscht te zien;

d. een candidatenlijst, houdende opgave van een d... beltal candidaten voor de mogelijk voor de afdeeling ... openvallende plaatsen in het H.B.

P.S. Men gelieve a en b tegelijkertijd toe te zenden.

Van de Redactie.

VACANTIEREIZEN NAAR SURINAME.

De Directie van den Koninklijken West-Indische ... Maildienst deelt ons mede, dat de Koninklijke Ned... landsche Stoomboot Maatschappij, evenals verle... jaar, besloten heeft tot het invoeren van vacantiek... ten in de Suriname Lijn voor het zomerseizoen 19...

Deze kaarten worden uitgegeven, ten einde Su... naamsche jongelieden, die hier te lande studeeren,

te stellen in de zomervacantie hun familie in
[...]me te bezoeken.
[...]ze kaarten zullen gelden op de volgende booten:

[...]eis: ss. „Prins Fred. Hendrik", van Amsterdam 17 Juni, te Paramaribo 4 Juli.
ss. „Nickerie", van Amsterdam 15 Juli, te Paramaribo 1 Aug.
ss. „Oranje Nassau", van Amsterdam 12 Aug., te Paramaribo 29 Aug.

[...]reis: ss. „Commewyne", van Paramaribo 6 Aug., te Amsterdam 27 Aug.
ss. „Prins Fred. Hendrik", van Paramaribo 27 Aug., te Amsterdam 17 Sept.
ss. „Nickerie", van Paramaribo 24 Sept., te Amsterdam 15 Oct.

[...]rijzen der vacantiekaarten zullen bedragen:

Eerste klasse .... ƒ 800.—
Tweede klasse .... ƒ 500.—
voor heen- en terugreis.

Van het Informatie-Bureau:

[...]TEMD VOOR UITZENDING NAAR NED.-INDIE.

[...]. R. Hijmans, Rechterlijk Ambtenaar, Utrechtsche [...]at 9, Arnhem.
[...] van Rijs, Adj.-accountant, 1e kl. bij den Belas[...]accountantsdienst, Chassêstraat 5 (II) A'dam.
[...] de Rooij, Administratief ambtenaar bij het Bin[...]landsch Bestuur, Rijnsburgerweg 137, Leiden.
[...]eglas, Gouv.-veearts bij den Burgerlijken Veeart[...]kundigen dienst, A. Numankade, Utrecht.
[...]n Zoonen, Leeraar bij het Openbaar H. O., Jac. [...]laan 11, Bussum.
[...]an der Walle, Idem als voren, Goudenregenstraat [...] 's-Gravenhage.
[...] U. Thierfelder, Gouv.-arts bij den dienst der [...]sgezondheid, Augustenstr. 94, Rostock i. M.
[...]. H. Kok, Rechterlijk ambtenaar, Spoorlaan 6, [...]hoven.

INDISCHE AMBTENAREN MET VERLOF.

Mr. H. Chr. Schmidt, Griffier van den Raad van Justitie te Padang, p. a. Lissone en Zn.'s Reisbureau, Leidschestraat 5, Amsterdam.

L. H. G. Peeters, Surveillant bij het Huis van Bewaring te Palembang, Vespuccistraat 103, Amsterdam.

J. O. Bückmann, Gediplomeerd technisch ambtenaar 2de kl. bij den P.T.T.-dienst, Suezkade 62, 's-Gravenhage.

G. Oosterink, Onderwijzer der 1ste kl. b. h. O.E.L.O., Doorn (Utrecht).

Mej. C. S. ten Cate, Commies bij het kantoor voor Volkslectuur en aanverwante aangelegenheden, Vandoeuvres (Genève), Campagne „Le Rossingnol", p.a. J. W. Selleger.

Mevr. A. W. Stutterheim, Ambtenaar op wachtgeld, laatstelijk adm. ambtenaar met den persoonlijken titel van adj.-referendaris bij den dienst van den Mijnbouw, werkzaam bij den Opsporingsdienst, adres als van mej. C. S. ten Cate.

Ir. A. Bos, Ingenieur 2e kl. b. d. S.S. en Tramwegen, p.a. Dr. H. Rümke, Mesdagstraat 22 te 's-Gravenhage.

Mej. J. M. Gijsbers, 1e commies bij het Departement van Onderwijs en Eeredienst, Copernicusstraat 87, 's-Gravenhage.

Mej. W. Gijsbers, Onderwijzeres der 3de kl. b. h. O. E. L. O., Copernicusstraat 87, 's-Gravenhage.

Mevr. J. B. Tempelman, Onderwijzeres der 2e kl. b. h. O.E.L.O., Nunen (bij Eindhoven), na 1 Maart 1927 p.a. Hotel Pomona, 's-Gravenhage.

J. H. Westra, Onderwijzer der 1ste kl. b. h. O.E.L.O., Westerbork (Dr.)

H. C. Corsten, Hulpkeurmeester in het slachthuis te Paramaribo, Admiraal van Gentstraat 60bis, Utrecht.

MET PENSIOEN.

J. A. Dijkland, Majoor der Intendance, Laan van Meerdervoort 422, 's-Gravenhage.

D. W. Hardenberg, Luit.-kolonel der Infanterie, Goudenregenstraat 316, 's-Gravenhage.

J. W. Ebbink, Kolonel der Infanterie, p. a. fa. Dijkstra en Co., Noordeinde 54 te 's-Gravenhage.

C. E. Nieuwland, Kapitein der Infantie, Koningsplein 18, 's-Gravenhage.

Mutatiestaat van 8 tot 15 Februari.

Nieuwe Leden:	Geïntroduceerd door:
[...]J. de Pauw Gerlings, Ginneken, Prins Hendrik[...]at 140. ƒ 5	Secretaris Afd. Breda.
[...]iemeijer, Groningen „Huize de Kloosters", Ver[...]de Heereweg 179. ƒ 5	Voorzitter Afd. Groningen.
[...] de Wed. A. L. Messchaert-Ankersmit, Nijmegen, [...]straat 10. ƒ 5	Mevrouw Gescher te Nijmegen.
[...]neveldt, Accountant, Nijmegen, van Welderen[...]at 87. ƒ 5.	Afdeelingsbestuur te Nijmegen.
[...]yt, Zendeling-Leeraar, Nijmegen, van Peltlaan [...] ƒ 5.	Afdeelingsbestuur te Nijmegen.
[...]ebb, Luit.-Kolonel der Infanterie, Nijmegen, St. [...]straat 77. ƒ 5.	Afdeelingsbestuur te Nijmegen.
[...]. Maier, Gep. O.-I. onderwijzeres, Nijmegen, Bar[...]ssastraat 70. ƒ 5.	Afdeelingsbestuur te Nijmegen.
[...] A. Koopal, Leeraar N.-I. A. S. Soerabaja, Den [...]g, Weimarstraat 185. ƒ 5	Secretaris Afd. Den Haag.
[...] de Ligt, Administrateur onderng. „Malangsarie" [...]Kalibaroe (bij Banjoewargi). ƒ 10.	Hoofdvertegenwoordiger „Oost en West" in O.-Indië.
[...] W. Birnie, Lid der firma Anemaet & Co. te Soe[...]ja. ƒ 6.	Hoofdvertegenwoordiger „Oost en West" in O.-Indië.
[...] Celosse, Administrateur Onderng. „Soember[...]ng" te Dampit (bij Malang). ƒ 6.	Hoofdvertegenwoordiger „Oost en West" in O.-Indië.
[...]E. Stok, Administrateur suikeronderng. „Tange[...]" Bondowoso (Oost-Java). ƒ 6.	Hoofdvertegenwoordiger „Oost en West" in O.-Indië.

Nieuwe Begunstigers:

[...] M. van Doesburg, Nijmegen, St. Canisiussingel 25	Afdeelingsbestuur te Nijmegen.

Afschrijven:

S. E. van Nooten, Inspecteur In- en Uitvoerrechten, Weltevreden, Schoolweg 7. (Overleden).

Adresveranderingen:

[...]. P. Hoogensteyn, van: Amsterdam, Hoofdweg 120, [...]r: Palembang, p.a. Ned. Handel Mij. ƒ 5.

[...]. Frans, van: Solo, Djebres, naar: Leiden, Hooge [...]ndijk 110. ƒ 5.

[...] de Jong, Luneau, van: Velp, Beekhuizerlaan 11, [...]ar: Djember, Poste restante. ƒ 5.

[...]. Ebbink, Oud-kolonel N.-I. L., van: Padang, naar: [...]n Haag, p. a. firma Dijkstra & Co., Noordeinde [...]. ƒ 5.

[...] Breslau, Cand. Ind. Ambt., van: Den Haag, Co[...]mbusstr. 251, naar: Scheveningen, Bosschestr. 144.

[...]. G. Dikshoorn, oud dirigeerend Off. v. Gez. 1ste [...] N.-I. L., van: Enghien-les-Bains, naar: Scheve[...]ingen, Alkmaarschestraat 15. ƒ 5.

[...] F. Polderman, van: Pension „Villa Orient" te [...]usanne, naar: Hotel-Pension „Liliana", Rue des [...]ergers te Clarens-Montreux.

F. C. Robbersen, Leeraar Kol. Landbouwschool te Deventer, thans: Brink 66.

C. W. von Lützow, van: Brussel, Rue de l'Aqueduc 17, naar: 134, Avenue des Combattants te Genval.

P. J. van der Putten, Technisch Ambt. P.T.T., van: Den Haag, Regentesselaan 339, naar: Bandoeng, Hoofdkantoor P.T.T. ƒ 5.

M. J. Priems, Leeraar Mulo, van: Warnsveld, naar: Weltevreden, Dep. van Onderwijs. ƒ 5.

Mr. G. A. van Schouwen, Voorzitter Landraad, blijft te Poerwokerto (Banjoemas). (Rectificatie).

F. H. Sanders, thans: Gewestelijk Secretaris, van: Banka en Onderhoorigheden te Pangkal-Pinang.

N. van Veen, Radio Techn. Ambt. P.T.T., thans bij het Radio-station te Sitoebondo (Oost-Java).

Rectificatie: Mr. J. A. Schagen van Leeuwen blijft voorl. te Amsterdam, Ceintuurbaan 125boven. ƒ 5.

Vereeniging „OOST en WEST".
HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen doen.
INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.
TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Telef. 507 52. Dit „Tehuis" biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland vertoeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK of den administrateur, den Heer W. MEIJER.
TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. No. 50248.
LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.
NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten einde aan hen die uit Nederland naar Indië gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.
BUREAU VOOR ADVIEZEN op huishoudelijk- en maatschappelijk gebied, onder leiding van Mevrouw J. Franco Mendes—Calisch. Spreekuur Donderdagmiddag van 2—4 en volgens afspraak, Nic. Maesstraat, Amsterdam, Tel. 22492.
Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.
c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederl.-Indië, zoomede voor verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien).
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegr.- en Telef.dienst in N.-I.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën. Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
" 2. Indische toestanden gezien door een inlander.
" 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
" 4. Sarikat-Islam.
" 5. De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
" 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
" 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
" 8. De Europeesche vrouw in Indië.
" 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
" 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
" 2. Het Javaansch tooneel.
" 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
" 4. De theecultuur op Java.
" 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
" 6. Een doode taal in Indië.
" 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
" 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
" 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
" 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
" 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
" 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
" 4. Indische Scholen onder de Oost Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
" 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
" 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië.
" 9. De Slavernij in Oost-Indië

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Wnd. Vertegenwoordiger in N.-I. Mr. M. J. A. Oostwoud-Wijdenes, Pres. Landr., Tandjong Balei (Sumatra's Oostkust).

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN: Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag Telefoon 14519, Postgiro 14574

Wnd. Vertegenwoordiger in N.-I.. Mr. M. J. A. Oostwoud-Wijdenes, Pres. Landr., Tandjong Balei (Sumatra's Oostk.).

Opgericht 21 Maart 1900 door Kolonel G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Kolon[illegible] belang is een algemeen Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIËN: N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIË

Jubilea.

Als bekend vierde de Vereeniging „Oost en West" enige jaren geleden haar 25-jarig bestaan. De afdeelingen volgen thans gaandeweg. In dit jaar, den ...en Januari, herdacht de afdeeling Nijmegen het feit, dat zij vóór 25 jaren opgericht werd. En nu, bij het verschijnen van dit nummer, of eigenlijk een dag te voren, 23 dezer, is de beurt aan de afdeeling Apeldoorn. Zoo worden de kinderen groot. Aan de jubileerende afdeeling de beste wenschen voor haar verderen groei en bloei.

HET HOOFDBESTUUR.

Arbeidswetgeving in Ned.-Indië.

Arbeidswetgeving in Ned.-Indië, door Dr. K. J. Boeijinga. — Dagblad en Drukkerij „Nieuwe Leidsche Courant", Leiden, 1926; en

Het Kon. besluit tot wettelijke regeling van het arbeidscontract in Ned.-Indië, met een inleiding van Mr. G. H. C. Hart. — Uitgave van den Java-Suikerwerkgeversbond te Soerabaja (1926).

Naar aanleiding van beide werken willen wij, op verzoek van de Redactie van het Koloniaal Weekblad, hieronder aanduiden welke de voornaamste bepalingen zijn die thans gelden voor de particuliere Europeesche werknemers in Ned.-Indië.

Het eerstgenoemde boek is het proefschrift tot verkrijging van den graad van doctor in de rechtsgeleerdheid te Leiden op 17 December l.l. verdedigd door K. J. Boeijinga, controleur bij het binnenlandsch bestuur in Ned.-Indië, wiens werkkracht en volharding hem blijkbaar er toe drongen om gedurende zijn verlof in Europa het doctoraat indologisch examen af te leggen en te promoveeren. Het werk (167 blz.) bevat een beknopt doch volledig overzicht van de Indische arbeidswetgeving van af 1815 en een nauwkeurige opgave van de daarover geraadpleegde uitgebreide literatuur. Uiteraard behandelt het boek in hoofdzaak de Inlandsche en Chineesche werknemers, omdat voor de Europeesche steeds volstaan kon worden met de art. 1601 t/m 1603 van het Burgerlijk Wetboek, totdat ongeveer tien jaar geleden de wenschelijkheid bleek om de rechtsverhouding der Europeesche assistenten op de landbouwondernemingen in Sumatra's Oostkust tot hunne werkgevers wettelijk te regelen, vooral om de onvrijheid en het gemis van bestaanszekerheid der eersten binnen redelijke grenzen te beperken, zoodat zij zelfstandiger geworden bij de bepaling van hunne houding tot den Oosterschen werkman uitsluitend met recht en billijkheid zouden behoeven rekening te houden. Vooraf gaf vrees voor den werkgever doorgaans den doorslag daarbij, zoodat een onrechtvaardige behandeling van den koelie veelmaals de oorzaak kon worden van zijn aanslag op het leven van den assistent. De bekende directe aanleiding tot het ontwerpen der assistenten-regeling was de moord in 1915 op een assistent in genoemd gewest gepleegd, terwijl volgens den heer Boeijinga die moord het gevolg was van de omstandigheid dat aan 334 Chineesche werklieden gedurende $1\frac{1}{4}$ maand slechts 16 cent dagloon was betaald instede van 33 tot 50 cent, zooals het toen ten rechte bedroeg. Bedoelde regeling (Ind. Stbl. 1921 no. 334 en 1924 nos. 287 en 402), ook in het proefschrift behandeld, trad 1 Maart 1922 voor Sumatra's Oostkust in werking en in 1926 voor Tapanoeli en Atjeh. Zij schrijft het volgende voor:

Waar op landbouwondernemingen contractkoelies werkzaam zijn moet de werkgever op zijne kosten met den assistent vóór diens indiensttreding een schriftelijke overeenkomst notarieel of onderhand[illegible]bben aangegaan voor al dan niet bepaalden t[illegible] met een minimum van één jaar. Wordt de overeenkomst voor bepaalden tijd, niet minstens vier maanden te voren door één der partijen opgezegd, dan wordt zij beschouwd als voor gelijken duur te zijn verlengd. De overeenkomst voor onbepaalden tijd eindigt vier maanden na de opzegging. De vaste overeenkomst kan ééns worden voorafgegaan door een voorloopige voor een proeftijd van hoogstens vijf maanden. In de vaste overeenkomst moet worden bepaald het maandloon en de andere voordeelen, de soort van arbeid, het winstaandeel, de vrije dagen, de verloven met de finantieele voorwaarden, de plaats in of buiten Ned.-Indië waarheen de assistent met zijn gezin op werkgeverskosten moet vervoerd worden in de gevallen waarin hij daarop recht heeft. De assistent heeft aanspraak op ten minste vier vrije dagen per maand, waarvan twee Zondagen, op een verlof met behoud van inkomsten van ten minste veertien dagen' s jaars en ten minste acht maanden na telkens zes jaren dienst. Het recht op verlof gaat niet verloren door ontslag. Eindigt de overeenkomst wegens toedoen van den werkgever door opzegging of zonder opzegging en tegelijk zonder dringende reden, dan wel door toedoen van den assistent wegens dringende reden of wel door toedoen van den rechter op verzoek van den assistent wegens dringende reden, in die gevallen moet de werkgever, wanneer op dat tijdstip de assistent recht heeft op een verlof van acht maanden of langer, aan dezen een som uitbetalen die zich verhoudt tot het bedrag der inkomsten over dien verloftijd als de totale diensttijd zich verhoudt tot zes jaren. Is de plaats waarheen

bovenbedoelde vrije terugreis geschiedt niet bepaald, dan kan de assistent die t.z.t. aanwijzen. De in de overeenkomst verplicht op te nemen voorwaarden worden, indien de regeling daarvan ontbreekt, beheerscht door het plaatselijk gebruik en bij gebreke daarvan door den rechter geregeld. Elk beding om het huwelijk van den assistent te beletten is nietig. De werkgever behoort het bedrijf zóó te regelen, dat de assistent daarbij geen gevaar loopt voor lijf of goed, op straffe van schadevergoeding (bij doodelijken afloop aan het gezin), tenzij in het geval van overmacht of van grove schuld bij den assistent zelf, onder welk laatste ook begrepen is zijn handtastelijk optreden tegen de koelies. Bij ziekte of ongeval, tenzij met verlof aanwezig, heeft de assistent recht op vrije verpleging, genees- en heelkundige behandeling, c.q. in een ziekeninrichting, waar dan ook de gezinsleden door den geneesheer kunnen worden opgenomen. Bij het einde der overeenkomst moet de werkgever een getuigschrift uitreiken waarin vermelding van den diensttijd en desgevraagd ook of de assistent heeft voldaan en hoe de overeenkomst is geëindigd, tenzij de werkgever dit deed zonder opgave der reden. Verbreekt de assistent het contract onrechtmatig, dan kan de werkgever dat vermelden. Bij weigering of onjuiste invulling van een getuigschrift is de werkgever aansprakelijk voor de schade. De overeenkomst eindigt door den dood van den assistent, niet van den werkgever, tenzij het tegendeel is bedongen. Iedere partij kan de overeenkomst zonder opzeggen beëindigen, mits met toestemming van de andere partij, tenzij met schadeloosstelling of wegens een dringende reden. Dringende redenen voor den werkgever zijn o.a. het gebruik van valsche getuigschriften of inlichtingen, onbekwaamheid of ongeschiktheid in ernstige mate, ziekte wegens verheimelijkt lichaamsgebrek, onbekwaamheid tot arbeid gedurende vier maanden, anders dan tengevolge van zijn beroep, dronkenschap, wangedrag, diefstal, bedrog, enz., ernstige beleediging of bedreiging van den werkgever, mishandeling of verleiding tot handelingen in strijd met wet of zede van werkgever of andere personen op de onderneming, opzettelijke beschadiging of in gevaar brengen van des werkgevers eigendom, opzettelijk zich zelven of anderen op de onderneming aan gevaar blootstellen, openbaring van technische geheimen, hardnekkige dienstweigering en grof plichtverzuim. Dringende redenen voor den assistent zijn o.a. mishandeling of grove beleediging dan wel verleiding tot handelingen in strijd met wet of zede van assistent of diens gezinslid door den werkgever zelf of met diens goedvinden door zijn huisgenoot of ondergeschikte, grof plichtverzuim, lastgeving tot onverplichten en onvrijwilligen arbeid bij een anderen werkgever, ernstig gevaar voor leven, gezondheid, zedelijkheid of goeden naam voor zoover dat niet te voorzien was, onbekwaamheid tot arbeiden wegens ziekte of andere oorzaak buiten eigen toedoen. De schadeloosstelling hierboven bedoeld als vereischt bij opzegging zonder toest[emming] van de wederpartij bedraagt bij contract [voor] bepaalden tijd het loon van den assistent over [het] aantal maanden aan den afloop van het con[tract] ontbrekend; bij contract voor onbepaalden tijd [het] loon over vier maanden, tenzij gedurende het [eer]ste jaar van het contract en dàn is de maatstaf loon over het aantal maanden ontbrekend aan [het] jaar met een minimum van vier maanden. Bij [on]rechtmatige verbreking van de overeenkomst of verbreking wegens dringende reden kan de [wederpartij] partij binnen zes maanden de genoemde schade[loos]stelling eischen vermeerderd met 6 % rente of een volledige schadevergoeding. Iedere partij [kan] zelfs vóór den aanvang van den arbeid den rechter verzoeken de overeenkomst te ontbinden wegens gewichtige reden waartoe behooren behalve [de] boven omschreven dringende redenen ook nog belangrijke verandering in den vermogenstoestand van een der partijen of in de arbeidsomstandigheden. De werkgever beloopt een boete van ten hoogste f 1000 bij indienstneming van een assistent zonder overeenkomst, indien geen exemplaar [aan] den assistent wordt uitgereikt, bij overtreding [van] de voorschriften omtrent den proeftijd of om[trent] de verplichte inhoud van de overeenkomst.

Bovenstaande gegevens der assistenten-regeling zijn ontleend aan de wet zelve. Wat de praktijk daarvan aangaat, vinden wij in het proefschrift [van] Dr. Boeijinga enkele verrassende mededeelingen. B.v. dat het mogelijk is gebleken de regeling slechts gedeeltelijk na te leven omdat de assistent zich te zwak gevoelt om alle hem toegekende rechten te eischen en de werkgever wel eens daarvan [ge]bruik maakt. Zoo geniet de assistent in strijd [met] de overeenkomst slechts twee in plaats van [vier] vrije dagen in de maand. Kort geleden lazen [wij] echter dat de directies aangedrongen hebben [op] het getrouw toekennen van alle vier vrije dagen liefst op de Zondagen. De bedoeling verder van [de] regeling dat de assistent na beëindiging van [de] overeenkomst op werkgeverskosten terugreist [naar] de plaats van aanwerving wordt in de overeen[komst] genegeerd. Als regel bepaalt men een [vrije] terugreis naar het naastbij gelegen spoor- of tram[weg]station of wel naar Medan. Doch in de praktijk — verklaart de schrijver — is de werkgever [ge]woonlijk veel milder, nl. geeft hij een gratis [reis] naar Europa bij afloop van de overeenkomst [en] zelfs bij het verlof om de zes jaren.

Laten wij hopen dat de assistenten-regeling [spoe]dra overal in de buitengewesten verplichtend [zal] worden gesteld. Het wil ons toch voorkomen [dat] als die regeling noodzakelijk is voor Sumatra's Oostkust, de urgentie daarvan te meer klemt [voor] overal elders, omdat de bestreden misstand er niet in mindere mate voorkomt. En die hoop [ge]ven wij voeden trots de wetenschap dat de [Raad] van Justitie te Medan heeft beslist dat de [invoe]ring der regeling niet met zich medebrengt d[...]

Feuilleton.

Herinneringen van een oud-Ind. officier.

I. De reis naar Indië.

Wie kan zich een weelderiger, gemakkelijker en zorgeloozer bestaan denken dan dat van een niet door zeeziekte geplaagden en niet met kleine kinderen reizenden passagier aan boord van een mailboot, waar geen ruzie heerscht? Als die passagier maar zorgt om op tijd en behoorlijk gekleed aan de maaltijden te verschijnen en om niet op verboden plaatsen te rooken, behoeft hij nergens anders aan te denken en zich om niets anders te bekommeren; kan hij slapen, luieren, eten, drinken, lezen, kaarten, kortom, doen en laten, wat hij wil. Als hij maar het regelmatig gestamp van de machine hoort, dan is hij gerust, dan weet hij, dat het schip vaart; de gezagvoerder zal wel zorgen, dat het in de goede richting vaart en er geen ongelukken gebeuren. Voor den passagier zijn de dagelijksche zorgen van het beroep aan den wal achtergebleven; hij kan volop genieten van de zee, zeelucht en van rust.

Het leven aan boord kan zoo rustig, zoo zenuwstillend zijn. En dat was vroeger, toen de schepen nog niet zoo vol waren en er geen strijkje aan boord was, nog meer het geval dan tegenwoordig. Niettemin geeft men over het algemeen de voorkeur aan de nieuwste schepen, die zooveel steviger [op] het water liggen, die zooveel sneller varen en veel meer luxe en comfort bieden. Ik voor mij kies evenwel boven die weelde de gemoedelijke reizen met de kleinere schepen van vroeger. [Een] groot schip is te vol; er zijn te veel menschen [die] men weinig of niet kent en ook niet leert kennen. Bij het opvoeren van het aantal plaatsen voor passagiers schijnt de practische beschikbare ruimte op de wandeldekken niet evenredig te zijn uitgebreid. Waarschijnlijk hebben de scheepsbouwers niet voldoende aan gedacht, dat als regel één zijde van het schip òf te warm òf te winderig is, in welk geval de andere zijde overbevolkt wordt en [er] nog altijd te veel neiging bij de reizigers bestaat groote dekstoelen mede te voeren, niettegenstaande de maatschappijen van die practische opvouwbare houten stoelen verhuren. Op mijn laatste thuisreis telde de eerste 170 passagiers, waaronder 57 d[...] en 54 kinderen beneden de 15 jaar. Dat is te [veel]. Dan loopen de menschen en kinderen elkander in den weg en vindt men moeilijk een rustig [hoekje] om te lezen.

Dan was mijn eerste uitreis, een dertig jaar [gele]den, geheel anders. 't Was in December, dan [zijn] de schepen niet vol en het schip, de oude Soembing, was niet een van de nieuwste, zoodat het aantal eerste klasse passagiers, dames en kinderen [inbe]grepen, niet meer bedroeg dan 20. Vijf kinderen slechts. Tegenwoordig zouden vele vrijgezellen [vech]ten om een plaatsje op een schip met niet [...]

binding der reeds vooraf door assistenten gesloten overeenkomsten (verzameling van N.-I. rechtspraak en rechtsliteratuur, door Mr. J. Duparc. Derde vervolg 1920—1924).

Het hierboven in de tweede plaats genoemde werk van Mr. Hart (106 blz.) bevat den omstandig en duidelijk toegelichten tekst der wettelijke regeling van het arbeidscontract voor Ned.-Indië (Ind. Stbl. 192. no. 335), vooral bestaande in de vervanging van de art. 1601 t/m 1603 van het Burgerlijk Wetboek voor Ned.-Indië door de nieuwe artikelen 1601, 1601*a* t/m *ij*, 1602, 1602*a* t/m *z*, 1603 en 1603*a* t/m *z*, geldend in hoofdzaak voor Europeanen in geheel Ned.-Indië (ook Japanners, Amerikanen, Australiërs, Zuid-Afrikanen en personen van Europeesche afkomst), met uitzondering van de werknemers in Overheidsdienst, de schippers, officieren en schepelingen van zeeschepen, terwijl in Sumatra's Oostkust, Atjeh en Tapanoeli, waar de bizonder assistenten-regeling toegepast moet worden, aan de nieuwe algemeene regeling o.i. weinig behoefte zal blijken te bestaan. Wij laten hier onbehandeld de vraag of ieder niet uitgesloten Nederlandsch arbeider in Ned.-Indië gezegd kan worden in dienstbetrekking te staan tot een werkgever, dus onder deze wet te vallen. Van deze wettelijke regeling, die 1 Januari l.l. in werking trad, geven wij het volgend zeer beknopt overzicht aan de hand van Mr. Hart's boek.

De aandacht zij er dadelijk op gevestigd dat de bepalingen niet dwingend zijn; partijen beslissen zelf of zij daarvan al dan niet gebruik zullen maken en is een overeenkomst aangegaan, dan moet de eene partij zelf zorgen dat de andere ze nakomt door haar desvereischt in rechten aan te spreken. De wet verschaft de middelen om recht te krijgen, stelt rechten en verplichtingen vast die de rechtspositie van partijen in evenwicht brengen, beschermt wel deels den werknemer als economisch zwakkere, doch bedoelt niet diens materieele positie te verbeteren; zij bepaalt b.v. niets omtrent loonpeil, arbeidstijden en aard van den arbeid. De overeenkomst wordt mondeling of schriftelijk gesloten, in het laatste geval op kosten van den werkgever. Ook de gewone aanstellingsbrief met arbeidsvoorwaarden is een overeenkomst indien de werknemer ze voor accoord teekent. Tenzij de man vooraf zich daartegen verzet heeft kan ook de gehuwde vrouw een contract aangaan en kan zij dan zonder bijstand van haar man alle handelingen daaruitvolgende verrichten, ook in rechten verschijnen en over haar loon beschikken. Hetzelfde is het geval met een minderjarige na machtiging van zijn wettelijken vertegenwoordiger en is hij dan gelijkgesteld aan een meerderjarige, behalve ten opzichte van het loon wanneer zijn vertegenwoordiger dat zelf wenscht te ontvangen. Echtgenooten kunnen onderling geen overeenkomst sluiten. Een reglement van den werkgever verbindt den arbeider slechts nà diens schriftelijke instemming en ontvangst van een exemplaar en nadat het ter inzage voor een ieder is gelegd op het kantoor van het plaatselijk bestuur. Stemt de werkman niet in met een nieuw of gewijzigd reglement dan kan hij binnen vier weken de ontbinding van zijn contract aan den rechter verzoeken. Het loon van niet bij den werkgever inwonende arbeiders kan worden vastgesteld in geld, voedsel, levensbehoeften (geen alcohol of opium), verlichtings- en stookmiddelen, dienstkleeding, gebruik van grond, weide, stalling of gereedschappen, door den werkgever betaalde door derden verrichte diensten, gebruik van woning, vrije geneeskundige behandeling ook van het gezin, vrije beschikking over bedienden, vervoermiddel of paarden, verlofsbezoldiging, vrij vervoer naar de plaats van herkomst of naar en van de plaats van verlof. Indien geen loon is vastgesteld wordt het plaatselijk gebruik gevolgd. De werkgever kan in overeenkomst of reglement boeten vaststellen, welke niet ten eigen bate strekken. Hij mag in contract of reglement den meerderjarigen werknemer beperken in zijn vrijheid om na het eindigen in der minne der dienstbetrekking op zekere wijze werkzaam te zijn (wering van concurrentie), doch de rechter kan die beperking opheffen. De werkgever moet het loon geregeld uitbetalen voor zoover de bedongen arbeid is vericht, doch wordt het ook gedurende betrekkelijk korten tijd toegekend bij ziekte of ongeval niet aan eigen schuld te wijten, bij verhindering wegens dringende familie-aangelegenheden of wegens de vervulling van door de Overheid opgelegde verplichtingen, dan wel indien de werkgever in gebreke is gebleven werk op te dragen door eigen schuld of toevallige verhindering. Indien het loon geheel of deels verband houdt met gegevens uit de boekhouding blijkend, dan mag iedere arbeider afzonderlijk mededeeling van die gegevens verlangen, tenzij in contract of reglement is bepaald dat de mededeeling geschiedt aan een bepaald aantal arbeiders of aan één of meer deskundigen door de arbeiders schriftelijk aan te wijzen. De mededeeling geschiedt onder verplichting tot geheimhouding tegenover buitenstaanders, tenzij in een rechtsgeding. Het dag-, week- of maandloon wordt uitbetaald telkens na afloop van dien termijn, het loon op langeren termijn telkens na drie maanden en hangt het loon af van gegevens uit de boekhouding dan ten minste éénmaal 's jaars, tenzij in overeenkomst of reglement een nog latere uitbetaling is bepaald. Van het loon kan worden afgehouden de aan den werkgever verschuldigde schadevergoeding of boete, de vrijwillige fondsenbijdrage, de huur van woning, grond of gereedschap, de prijs van door den werkgever geleverde levensbehoeften, de voorschotten, verhaalbare kosten van verpleging en geneeskundige behandeling. Inwonende arbeiders hebben recht op den tijd van vervulling van hunne godsdienstplichten en voor ontspanning op de wijze als de overeenkomst of het plaatselijk gebruik aanduidt. De werknemer is des Zondags vrij, tenzij het tegen-

---

dan 5 kinderen. Maar bovendien 5 kinderen van niet meer dan twee families. En die twee families kregen geen ruzie over die kinderen. En de derde gehuwde dame maakte ook geen ruzie. En er was onder de passagiers geen hoogere autoriteit dan de echtgenooten dier drie dames, alle drie eerste luitenants. En er was maar één ongetrouwde dame aan boord, een Engelsche miss, die eene betrekking als gouvernante in Indië had aangenomen en onder de hoede van een der families reisde. En geen der ongetrouwde heeren — een oude koffieplanter, ex-journalist, een onderwijzer en zes luitenants — werd verliefd op die jonge dame. (Die merkwaardige verhouding van twee burgers tegen negen officieren en van één particulier op de 11 mannelijke passagiers was zelfs voor dien tijd buitengewoon).

Bij zoo'n klein aantal reizigers met zoo weinig verschil in rang, stand en leeftijd werd al spoedig gemakkelijk aansluiting verkregen en gevoelde men zich al gauw als één groote familie. Dat begon al in Marseille. Toen mochten de passagiers nog embarkeeren, zoodra het schip aan de ka lag, omdat er toen nog geen propaganda werd gemaakt voor toeristenreizen tusschen Nederland en Zuid-Europa. Den eersten dag bij het diner kenden allen elkander dan ook reeds en 's avonds gingen de meesten tezamen aan wal naar het Paleis de Crystal.

Kom daar nu eens om! Nu is het geen zeldzaamheid, dat men sommige passagiers aan het einde van de reis nog nimmer heeft gesproken, dat men nauwelijks hun naam kent; dezulken zijn voor U nog meer een vreemde dan iemand, die eenige uren met U in dezelfde spoorwegcoupé heeft gereisd.

De samenstelling van de équipage was toen veel eenvoudiger dan die in de tegenwoordig varende luxe-hotels. Aan boord van de Soembing was geen administrateur, geen restaurateur, ja zelfs geen coiffeur en geen waschbaas. Gewoonlijk waschte een der matrozen of kwartiermeesters het goed en moest men, als de haren te lang werden, de hulp inroepen van een der soldaten van het detachement. (Destijds bracht vrijwel ieder uitvarend mailschip een detachement onder geleide van twee of drie officieren over en hadden de gezagvoerders en scheepsdoctoren, die eene vastgestelde vergoeding kregen voor iederen behoorlijk overgebrachten militair, daaraan een aardig voordeeltje.)

Die waschbazen en barbiers waren in den regel rechte beunhazen; l.g.n. leerden in dienst wel verder de kunst aan, begonnen dan eerst hunne makkers en de officieren, op kleine plaatsen ook de burgerij te scheren en te knippen om na afloop van hun militair verband zich in een der steden als coiffeur te vestigen en soms rijk te repatrieeren. Maar aan boord waren de passagiers meestal nog de proefkonijntjes. Dat ondervond een veertig jaar geleden een jong rechterlijk ambtenaar, die zich op zoo'n schommelend schip liever niet zelf scheerde (veiligheidsscheermessen bestonden toen toch niet) en had laten vragen, of er bij het detachement geen barbier was. De man, die de vrijmoedigheid had

deel is bedongen, doch ook dàn geniet hij 52 vrije dagen 's jaars, terwijl minderjarigen de gelegenheid moeten hebben lessen te volgen in inrichtingen voor godsdienst-, voortgezet-, herhalings- of vakonderwijs. Het bedrijf behoort de werkgever zoodanig te regelen, dat de werkman op redelijke wijze beschermd wordt tegen gevaar voor lijf, eerbaarheid en goed op straffe van schadevergoeding aan den arbeider, en bij doodelijken afloop aan diens gezin, tenzij sprake is van overmacht of van grove schuld van den arbeider zelf. Bij ziekte of ongeval van een inwonenden arbeider zorgt de werkgever gedurende zes weken voor behoorlijke verpleging en geneeskundige behandeling, tenzij daarin op andere wijze is voorzien. De kosten zijn verhaalbaar, doch wat de eerste vier weken betreft alleen in het geval van opzet, onzedelijkheid of verheimelijking van een lichaamsgebrek. De voorschriften omtrent de afgifte van een getuigschrift zijn dezelfde als hooger reeds vermeld bij de assistenten-regeling. De arbeider is niet alleen verplicht den bedongen arbeid naar zijn beste vermogen te verrichten, doch zich daarbij te gedragen naar de voorschriften van den werkgever ter bevordering der goede orde, binnen de perken van wet, overeenkomst, reglement of usance; derhalve te handelen als een goed arbeider in dezelfde omstandigheden behoort te doen. De dienstbetrekking voor bepaalden tijd aangegaan en zonder tegenspraak daarna voortgezet wordt geacht met denzelfden termijn te zijn verlengd tot een maximum van één jaar. Die voor onbepaalden tijd eindigt door opzegging tegen den dag vooraf overeengekomen dan wel door het gebruik aangewezen of tegen iederen dag. De opzegtermijn is gelijk aan den tijd tusschen twee opvolgende uitbetalingen van het loon. Is het loon bij de maand of langer vastgesteld, dan is de opzegtermijn gelijk aan den tijd tusschen den opzeggingsdag en den laatsten dag der daaropvolgende maand, een en ander tenzij anders wordt bedongen. De dienstbetrekking eindigt door den dood des arbeiders, niet des werkgevers, tenzij anders is overeengekomen, doch de erfgenamen van den werkgever zoowel als de arbeider kunnen een contract voor bepaalden tijd opzeggen. Indien een proeftijd is bedongen, die dan maximaal drie maanden duurt, is opzegging ten allen tijde mogelijk. De andere wijzen van beëindiging der dienstbetrekking zijn dezelfde als hierboven aangeduid bij de assistenten-regeling, ook voor wat betreft de dringende en gewichtige redenen, nochtans met dit onderscheid, dat bij de algemeene arbeidsovereenkomst is bepaald dat de dienstbetrekking aangegaan voor langer dan vijf jaren of voor den duur van het leven van een bepaalden persoon, door den arbeider na vijf jaren kan opgezegd worden met een opzeggingstermijn van zes maanden. De schadeloosstelling die de wet toelaat te eischen bedraagt bij een dienstbetrekking voor onbepaalden tijd het loon over den opzegtermijn, bij een voor bepaalden tijd het loon over den tijd aan den afloop van het contract ontbrekend.

Daarmede is de algemeene regeling van de arbeidsovereenkomst in hoofdtrekken weergegeven. Thans volgen enkele aanteekeningen, zooals Mr. Hart die maakt, omtrent de uitlegging.

Daar een goed arbeider moet medewerken den geregelden gang van zaken te bevorderen, zal hij wel eens een andermans werk moeten doen bij verhindering van een mede-arbeider, doch kan hij niet in een andere branche van het bedrijf worden tewerkgesteld onder een mede-employé van lageren rang. De omstandigheden en het gebruik geven den doorslag. Boete heffen kan noodzakelijk zijn in het belang van hygiëne of veiligheid als zindelijkheid bij voedselfabricatie of het niet-rooken in steenkolenmijn of meubelfabriek, terwijl de boeten bestemd kunnen worden voor ziekenfonds of gratificaties. Fooien vallen niet onder het begrip loon, wèl tantième, gratificatie en pensioen, indien bedongen bij de overeenkomst, zoo ook het onderwijs dat een volontair gratis geniet. Of het loon al dan niet uitbetaald moet worden en wie de risico moet dragen indien de overeenkomst niet nageleefd kan worden door overmacht zijn vragen, die — zooals de schrijver uiteenzet — niet altijd even gemakkelijk te beantwoorden zijn en doet hij dan ook geen poging daartoe. De bevalling van een arbeidster wordt beschouwd als ziekte, zoodat de loonbetaling niet ophoudt; betreft het echter een ongehuwde moeder dan beslist de rechter. Het uitbetalen van loon gedurende korten tijd bij arbeidsverhindering wegens vervulling van plichten door de Overheid opgelegd geldt niet het ondergaan van gevangenisstraf of hechtenis, evenmin de militieplicht.

Of op Java en Madoera de werkgevers en werknemers al dan niet een ruim gebruik zullen maken van deze voorschriften?

Mr. Hart laat zich daarover niet uit, alleen verklaart hij, „dat de bestaande bepalingen en usan-„ces in de suikerindustrie bij de invoering van de „wettelijke regeling van het arbeidscontract weinig „verandering zullen behoeven te ondergaan."

H. G. HEIJTING.

Van Week tot Week.

Dinsdag 15 tot Maandag 21 Februari.

Onze taak in Nederl.-Indië. Den 16en dezer heeft de heer J. L. Vleming Jr. voor de Haagsche federatie der Sociaal-Democratische Arbeiderspartij een voordracht gehouden over „Onze taak in Nederl.-Indië". (Kort verslag in het „Vaderl." van 17 Febr. Avondbl. A; uitvoeriger in „N.R.Ct." van dien datum, Ochtendbl. B).

Het communisme in Indië. De heer L. J. M. Feber, oud-lid der Tweede Kamer, heeft den 18en dezer te 's-Hertogenbosch een voordracht gehouden over: Indië en het communisme. Beveiliging van de ontwikkeling van Indië.

om zich als zoodaning aan te bieden, kerfde echter zijn patient zoo geweldig, dat deze nijdig vroeg, of hij wel eens meer iemand had geschoren en toen ten antwoord kreeg: „Neen, mijnheer, alleen maar den gek."

In dien tijd werd aan boord nog niet met zoet water gewasschen. Had men de onvoorzichtigheid om bijv. een mooi flanellen sportcostuum bij den kwartiermeester (matroos) in den wasch te geven, dan ontving men het totaal gekrompen en bedorven en kon men er in Indië niet meer mede geuren.

Van een strijkje aan boord was in den ouden tijd uiteraard ook geen sprake. Hadden de passagiers eens zin om te dansen, dan geschiedde zulks op de tonen van een gramofoon of van een harmonica, bespeeld door een der matrozen of soldaten, indien men het trof op die van een viool. Over het algemeen was de animo om te dansen toen veel minder dan tegenwoordig. Het walsen op die schommelende kleine schepen was op zich zelf al een kunst en de muziek was ook niet bijzonder goed. Ook kende men toen nog niet het tegenwoordig aan boord als regel toegepaste middel om een gladden dansvloer te verkrijgen zonder door kaarsvet, was of iets dergelijks het dek te bederven, te weten... havermout. Ook was er onder die oudere kapiteins nog een enkele, die niet gaarne zag, dat er gedanst werd, omdat vroeger wel eens een schip een ongeluk had gekregen terwijl de passagiers dansten.

Het voornaamste tijdverdrijf aan boord was kaarten. Aangezien wij jongeren niet konden omberen en een der oudere luitenants meer voorliefde had voor het edele whistspel, werden drie onzer al spoedig gevangen om met hem te spelen. Gelukkig maakte hij zich niet al te boos, als wij het spel nog te veel als spel en te weinig als ernst opvatten. Later heb ik in dat opzicht wel andere ervaringen opgedaan, onder anderen, toen ik als eenig ongetrouwd luitenant in een klein garnizoen ingevolge printah aloes van den korpscommandant met het een kolonel van de marine en den havenmeester moest omberen, de majoor een mooi kleintje dacht te spelen ik hem (niet opzettelijk) tien kaarten had gegeven en hij lekker het spel moest betalen.

Behoudens een genoeglijk, huishoudelijk Sinterklaasfeest gebeurde er vóór Perim niets bijzonders. Toen kwam echter de groote verrassing; op dat onherbergzame rotseilandje zouden plotseling zooveel passagiers embarkeeren, dat het geheele schip vol geraakte. Instede van de driepersoonshut, die ik voor mij alleen in gebruik had, moest ik met twee anderen, gelukkig twee collega's van de Academie, samen een hut deelen. Wat was er gebeurd op Perim? De oude Conrad, die een week voor ons uit Nederland was vertrokken en zijn laatste reis zou maken, had kort na het uitvaren van de haven de krukas gebroken. De kapitein was er wel in geslaagd op eigen kracht naar de haven terug te keeren, hetgeen een mooi staaltje van Nederlandsche zeemanskunst moet geweest zijn, maar de reis kon niet verder worden voortgezet en zoodoende

De teekenmethode-Adolf. Volgens de „N.R.Ct." van 17 Febr. (Ochtendbl. B) heeft de heer R. Adolf, ambtenaar van den Handenarbeid aan het Dep. van Onderwijs en Eeredienst in Ned.-Indië, voor het Nederl. Jeugdleidersinstituut zijn methode voor teeken- en handenarbeid-onderwijs uiteengezet, waarmede hij in Indië veel succes heeft gehad. Alleen op Java zijn 300 scholen waar zijn systeem is ingevoerd. (Nadere bijzonderheden bevat genoemd Nr. van de „N.R.Ct.").

Onderzoek naar de oorzaken van de onrust op West-Sumatra. Batavia, 15 Febr. (Aneta) [1]. Aan de heeren A. J. Hamerster, onderhoofd der afdeeling bestuurszaken der buitengewesten; prof. dr. B. J. O. Schrieke, hoogleeraar in de sociologie en volkenkunde aan de Rechtshoogeschool te Batavia; W. Groeneveldt, assistent-resident van de afdeeling Soembawa (Bima): mr. H. Fievez de Malines van Ginkel, controleur ter beschikking; C. L. van der Plas, controleur ter beschikking in de residentie Bali en Lombok, en Darwis Gelar Datoek Madjolelo, demang van Manindjau, is, onder leiding van den resident van Padang, opgedragen een onderzoek in te stellen naar de oorzaken van de onrust onder de bevolking ter Westkust, ook afgescheiden van de jongste ongeregeldheden.

De reis naar Ned.-Indië. De heer W. J. Giel, gep. kolonel van het O.-I. leger, heeft den 16en dezer voor de Vereeniging Nederlandsch Fabrikaat te 's-Gravenhage eene voordracht met lichtbeelden gehouden over de reis naar Ned.-Indië voorheen en thans.

De interneering van communisten. Batavia, 16 Febr. (Aneta). Tot dusver zijn 170 personen uit West-Java voor interneering voorgedragen. Over het lot van 39 is reeds beslist. — Twee en twintig communisten uit het Semarangsche zijn geïnterneerd.

Verkiezing Volksraad. Batavia, 18 Febr. (Aneta). Bij de verkiezingen van den Volksraad is gekozen voor den kieskring Oost-Sumatra de heer Maharadja Soangkoe Ponfirman te Tandjong Balei.

Onderscheidingen. H. M. de Koningin heeft benoemd tot commandeur in de Huisorde van Oranje Prof. J. C. van Eerde, hoogleeraar aan de gemeentelijke universiteit te Amsterdam.

Bij Kon. Besl. is benoemd tot ridder in de Oranje-Nassauorde de heer A. H. Jacobs, referendaris bij den Raad van Ned.-Indië.

Mr. C. de Wijs †. Op den leeftijd van 31 jaar is overleden Mr. C. de Wijs, voorzitter van den Landraad te Bangkalan (Madoera).

De ontwikkeling der Statistiek in Indië. Voor de Vereeniging van Ambtenaren bij het Binnenl. Bestuur in Ned.-Indië te 's-Gravenhage heeft de heer J. van Gelderen, hoofd van het Centraal Bureau voor de Statistiek in N.-I., een lezing gehouden over de ontwikkeling, alsmede het nut en de mogelijkheid der Statistiek daar te lande.

Sumatra's Westkust nog niet tot rust gekomen. Padang, 19 Febr. (Aneta). — Verborgen in het struikgewas bij de Emmahaven zijn 29 bommen gevonden. Twee havenkoelies zijn gearresteerd; zij bekenden de bedoeling gehad te hebben de magazijnen van de Bataafsche in de lucht te doen vliegen. Tevens is gearresteerd een werkman van de werkplaatsen van de spoor, die bekende, dat hij 50 bommen ontvangen had van den gearresteerden leider Pakihtaher.

In het Padang Pandjangsche zijn 9 bommen gevonden, benevens 270 klewangs, die in den grond verborgen waren.

Intreé-rede van Prof. L. van Vuuren. Den 21en dezer heeft Prof. L. van Vuuren zijn ambt aan de Universiteit te Utrecht aanvaard met een (in druk verschenen) rede: Het wereld-rythme in Oost-Azië en het aangrijpingspunt van het communisme in West-Java.

Gecommitteerde voor Indische zaken. Het ligt in de bedoeling, dat de heer T. van Voorthuysen, chef van de vierde en vijfde afdeeling van het ministerie van koloniën, zal worden benoemd tot gecommitteerde voor Indische zaken aan het departement van koloniën, nadat een wetsontwerp tot wijziging van de Indische begrooting voor 1927, betreffende de instelling van deze functie, zal zijn aangenomen — (N.R.Ct.).

Examen Landbouwhoogeschool Wageningen. Geslaagd voor het ingenieursexamen koloniale landbouw de heer J. B. Scheltema.

Mr. C. de Roon Swaan. Bandoeng 16 Febr. (Aneta). Volgens de Preangerbode repatrieert de vice-president van het Hooggerechtshof, mr. C. de Roon Swaan in April.

Het wegenvraagstuk in Ned.-Indië. Over dit onderwerp heeft de oud-directeur van B.O.W. in N.-I., Ir. P. J. Ott de Vries den 18den dezer in het Indisch Genootschap te 's-Gravenhage eene voordracht gehouden. (Overzicht in „N.R.Ct." van 19 Febr., met verbetering in het Nr. van 20).

Tegen interneering en tegen de doodstraf. Den 19en dezer heeft te Amsterdam een vergadering plaats gevonden, waarin na een bespreking van de interneeringsmaatregelen in Indië, die algemeen afgekeurd werden, een comité is samengesteld. Dit comité, bestaande uit de heeren mr. S. de Jong, ds. P. Eldering, dr. H. Huges, Is. Querido en mevrouw E. Koch-Wimmers, kreeg de opdracht, namens en met hulp der aanwezigen de actie voor de geïnterneerden verder te voeren.

[1] De tekst der Aneta-telegrammen is ontleend aan het „Vaderl.".

moesten de passagiers op dat warme, kale steenachtige eiland met dien éénen boom de volgende Nederlandsche schepen afwachten, die ieder een gedeelte van hen zouden overnemen. De jongelui, die een zware noodhavenverzekering hadden gesloten en geen kans liepen hun betrekking te verliezen, als zij te laat in Indië aankwamen, bleven het langst op het eiland, waar zij ten slotte met zeilen en visschen nog aardig den tijd wisten zoek te brengen. Later vernam ik nog van hen als een staaltje van Engelsche vormelijkheid, dat de aldaar wonende bestuursambtenaar op een goeden dag in zwarte jas door de zonnehitte kwam aanwandelen om hen een bezoek te brengen.

En zoo ontmoette ik op een kolenschuit te Perim temidden van negers, die ons tandenpoetshoutjes wilden verkoopen, een collega, van wien ik veertien dagen tevoren in Amsterdam aan het Centraal-station hartelijk afscheid had genomen. Later hoorde ik een zeldzaam staaltje van onverschilligheid, door hem bij gelegenheid van de schipbreuk betoond.

Als detachementscommandant was een kapitein aan boord met een talrijk kroost. Op een van die mooie maanavonden, waarvan men nergens zoo heerlijk kan profiteeren als aan boord van een schip, wanneer men zoo neiging krijgt om zijn hart voor elkander uit te storten en eeuwige vriendschapsbanden denkt te sluiten, een van die avonden, waarop zoo menig scheepsengagement is gesloten, zaten de jongelui met dien kapitein te praten en kwam het gesprek op schipbreuken en op de zorg van een vader van een groot gezin om al zijn kinderen te redden. Toen boden de jongeren edelmoedig aan om elk eenige kinderen voor hunne rekening te nemen, ingeval er iets zou gebeuren. Dat was kort vóór Perim. En ziet, op een morgen werden zij plotseling wakker en bemerkten zij dat het schip stil lag en vol stoom was. Buiten de hut gekomen, ontmoetten zij een van de jongere scheepsofficieren, die op hun navraag in zijn zenuwachtigheid verklaart: „Het schip is zinkende," hetgeen achteraf bleek in het geheel niet het geval te zijn. Maar dat wisten zij toen nog niet, zoodat zij weg snelden om hunne belofte tegenover den detachementscommandant gestand te doen. Hun weg voerde door de eetzaal, waar een lekker ontbijt stond te wachten, waarop de oudste van de beide tweede luitenants tegen zijn collega zeide: „Zeg, Jan, je kan nooit weten, hoe lang dit grapje kan duren; laten wij eerst een stukje gaan eten." En alsof er volstrekt geen kou aan de lucht was, zette hij zich aan het ontbijt.

Als twee groepen menschen, die tevoren elk een tijd lang tezamen op een beperkte ruimte zijn geweest, plotseling bij elkander worden gevoegd, valt er wederzijds eenige vooringenomenheid en afscheiding te bemerken. Dit was ook op de Soembing het geval. Geleidelijk sleet dit echter. In goede harmonie werd de reis voortgezet, achtereenvolgens werden Padang en Tandjong Priok bereikt zonder

Van onze Adverteerders

Hierdoor willen wij gaarne de aandacht van onze lezers vestigen op het liefderijke en aangename *tehuis*, hetwelk de *Heer en Mevrouw Lenstra, Hoofdweg 53, Amsterdam,* bieden aan kinderen, wier ouders voor korteren of langeren tijd in Indië of buitenland moeten vertoeven.

Aangezien de beide echtgenooten uitstekende paedagogen zijn, kan men ervan verzekerd zijn, dat de kinderen een goede en degelijke opvoeding ontvangen. tevens wordt toezicht gehouden op de studie en het huiswerk gecontroleerd.

Kinderen met muzikalen aanleg kunnen hier hun talenten verder ontwikkelen, aangezien Mevr. Lenstra een ervaren muziekleerares is. Opleiding Toonkunst.

Het huis is op goeden stand gelegen, heeft ruime frissche kamers en is niet te veraf van verschillende inrichtingen van onderwijs.

Voor verdere bijzonderheden leze men de annonce in dit blad.

De vergadering besloot het volgende telegram te verzenden aan de Indische regeering:

De vergadering ter behartiging van de belangen van de veroordeelden en geïnterneerden in Indië dringt aan op niet-ten-uitvoer-legging van doodvonnissen en interneeringen, zijnde deze in strijd met de menschelijkheid en de Christelijke beginselen, die de regeering zegt voor te staan.

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt.

Over Gemeenschapskunst en Volksontwikkeling in Nederl.-Indië.

I.

Aldus luidt de titel van het door den heer *J. W. Teillers* voor het jongste congres van het *Java-Instituut* te Soerabaja opgestelde praeadvies, dat eerst nu in het tijdschrift „*Djawa*", No. 1 van den 7en Jaargang, l.l. Januari werd opgenomen, aangezien — jammer genoeg — dit onderwerp, door wijziging van het congresprogram [1]) niet aan de orde kwam. Na in herinnering te hebben gebracht, hoe veelzijdig de belangstelling voor deze zaak was tijdens de vergadering van den Bond van Nederlandsch-Indische Kunstkringen, in Augustus 1919 te Joggjakarta gehouden, schrijft de heer *Teillers* o.m.:

„Bij het overwegen van deze aangelegenheid, dringt zich allereerst de vraag op, wat toch wel de oorzaak kan zijn, dat een zoo gewichtig cultuurbelang als de vormgeving van de dingen van gebruik en van sier, de vormspraak der gemeenschap dus, zoo nagenoeg alle daadwerkelijke belangstelling van de Indische Regeering heeft moeten ontberen? Ontberen althans, voor zoover het levende kunstvormen en hun behoud betreft, want de aandacht van de wetenschap, de ethnografie, richt zich haast altijd tot hetgeen dood, en niet bij voorkeur tot hetgeen schoon is."

In de meeste der tegenwoordige musea — behalve in dat van Leiden, dat nog altijd het veel gewraakte „pakhuis" is — wordt wel meer dan vroeger op de schoonheid der ethnografica gelet, maar „voor hun behoud" worden ze hermetisch in glazen kasten gesloten en zijn daardoor voor het groote publiek „dood". *Levend* blijft hun schoonheid, als ze van alle kanten betast en bewonderd, liefst benut kunnen worden, deze „dingen van gebruik en van sier". Dan zullen zij zich ook blijven vermenigvuldigen!

Na eene uitvoerige uiteenzetting gegeven te hebben van het uitsterven der gilden, van de toenemende cultus van het individualisme in Nederland in de 19de eeuw, haalt de heer Teillers de hartstochtelijke pleidooien van *Victor de Stuers aan*, o.a. die uit 1867: „*Kunst behoorde hier te lande, als een onderdeel van het onderwijs, een voorwerp te zijn van aanhoudende zorg der regeering...... ter ontwikkeling van de goede zeden en veredeling van het volk*" en vraagt terecht: „Lijkt het niet of dit nu nog pas is geschreven, en voor Indië?"

Zich verheugende over den huidigen wederopbloei der gebruikskunsten in Nederland, merkt schrijver o.m. op:

„Zoo is dan, wat een halve eeuw geleden desolaat verval scheen, ten slotte schoon ontplooid tot een voor Europa in menig opzicht voorbeeldig geheel. De overwinning is verheugend en kwam nog betrekkelijk snel. Zoo snel, dat iemand als Prof. Derkinderen voor ruim twintig jaar haar nog nauwelijks zóó kon voorzien. Toen sprekende over het nut van kunstonderwijs aan de Rijksacademie schreef hij (Gids 1905): „*Zeer zeker zullen groote cultuurwerkingen noodig zijn om de glorie der menschelijke vermogens weer in volle harmonische ontwikkeling te toonen...... ook de oude kunst dankte daaraan zijn diepe levenskracht. Maar zij dankte die ook aan een vloeienden stroom van wijs onderricht, dat in tijden van verslapping en verdorring de menschen laafde.*"

En schrijver voegt dan, — ons als uit het hart gegrepen — daaraan toe:

„Dit wijze woord van den kortelings ontslapen kunstenaar mag der Indische Regeering wel manend worden voorgehouden. En het zou Haar wel ietwat benauwd moeten worden, wanneer iemand Haar zou vragen, wat Zij doet voor het doen vloeien van dien stroom van wijs onderricht, dat de rijke overlevering, de oude volkskunst, laaft en in stand houdt, wat Zij doet om de in het volk levende talenten althans niet te laten verdorren."

Na gewezen te hebben op het al te eenzijdig intellectueele onderwijs, zoowel in Nederland als in Nederl.-Indië, vervolgt hij, in denzelfden geest, als ook wij hier reeds zoo menigmaal schreven:

„Goed, wij erkennen hetgeen in Indië ten bate van het algemeen onderwijs is gedaan! Maar..... *waarom bleef het kunstnijverheidonderwijs zonder verzorging?*

„Het kan tot wrevel stemmen te zien, dat in kringen, waar men sympathie zou verwachten voor het denkbeeld om mede te werken aan het in stand houden van een volkskunst, die nog in tal van uitingen zoo levend is [2]), men in de gemakzuchtige theoretische vooronderstelling, dat die kunst nu wel uitsterven moet, er schijnbaar soms meer aan hecht gelijk te krijgen in zijn pessimistische verwachting

[1]) Wat mag daarvan de reden zijn? Het onderwerp is toch zeker urgent genoeg! Red.

[2]) Getuige o.a. zoo menig stuk in de Toonkamer van „Boetan", Heulstraat 19, den Haag. Red.

dat er verder iets gebeurde, dat de moeite van het vermelden waard was.

De eerste, waarmede de uit Holland aankomende officieren te Priok gewoonlijk kennis maken, is de plaatselijke adjudant van Priok, in den regel een joviaal, behulpzaam type, die aan de jongeren verschillende inlichtingen verstrekt en vroeger aan allen mededeelde, waar zij geplaatst waren. (Tegenwoordig vernemen zij zulks gewoonlijk reeds te Sabang). Er zijn echter ook wel eens chagrijnige types geweest onder hen, die in den loop der jaren die betrekking hebben bekleed. Zoo reisde vele lange jaren geleden eens een jong officier als medegeleider van een detachement. Dezelve had op een van die mooie maanavonden zich verloofd met een uitkomend onderwijzeresje. In tegenstelling met zoo vele andere scheepsengagementen, die af geraken, voordat het tot een huwelijk komt, leidde dit engagement tot een zeer gelukkig huwelijk. But that is an other story... Bedoelde luitenant werd aangewezen om onder geleide van den plaatselijken adjudant het detachement naar de kazerne van het Subsistentenkader op Senen te brengen. Onderweg vroeg Jan Olie (de algemeene bijnaam voor plaatselijke adjudanten) met het oog op het invullen van administratieve bescheiden: „Ben je getrouwd?" „Neen," antwoordde de andere, blij, dat hij iemand met het groote nieuws in kennis kon stellen, „wel geëngageerd." „Dàt kan mij niet schelen," was het verrassende, weinig vriendelijke antwoord.

Ja, vroeger waren de oudere officieren niet altijd welwillend tegenover de jongeren. Zoo had een pas uitgekomen luitenant het koopje in het hotel van honderd gulden bestolen te worden en klaagde zijn nood aan zijn compagniescommandant bij de eerste ontmoeting. Als hij gemeend had medelijden te zullen opwekken, werd hem alle illusie ontnomen door het ontnuchterende antwoord: „Wat doe je ook in de Oost, als je nog honderd gulden hebt?" 't Was natuurlijk als een grap bedoeld, maar op den armen baar, die zich ongelukkig gevoelde door zijn verlies, werkte het ontmoedigend.

Ja, die heeren van vroeger konden wel ruw zijn, maar, als het er op aankwam, ook erg behulpzaam. En hulp heeft de nieuweling in Indië wel noodig.

Wij, jongeren van de Soembing, troffen het ook in dit opzicht goed bij onze aankomst te Priok. De drie, die niet in detachement reisden, mochten zich aansluiten voor de reis naar Weltevreden bij een der oudere luitenants met zijne echtgenoote, het geen goed te pas kwam, daar de reis nog al ingewikkeld was. Auto's waren toen, althans in Indië nog onbekend en in de eerste uren na onze aankomst vertrok er geen trein van Priok rechtstreeks naar Weltevreden, zoodat we per trein naar Batavia en van daar per stoomtram naar Weltevreden moesten reizen. Aldaar namen wij onzen intrek in Hotel Wisse.

Over ons verblijf in Indië's hoofdstad en de eerste indrukken van Java een volgende maal.

(Wordt vervolgd.)

gen dan zelfs te pogen te behouden wat belangrijk is en schoon.

„Zeker, wij weten dat de maatschappijvormen, waarin de kunstuitingen, die ons verheugen, tot stand zijn gekomen, zullen veranderen. De wereld staat niet stil en hare verschijningsvormen wisselen. Doch, wat aan structuur van de maatschappij ook veranderde, de ingeboren begaafdheid van een individu of van een ras gaat niet verloren. Men kan haar onderdrukken door haar in andere richting te leiden, men kan haar ook doen kwijnen door onthouding van wat zij noodig heeft, zooals een plant vocht en zonlicht, doch het staat te bezien of wie dat doet, er vreugde van beleeft.

„Men kan haar echter ook de gelegenheid openen te leven, te ademen, maken dat zij zich ontplooit en aanpast aan het leven der gemeenschap."

Herhalende wat hij 7 Dec. 1918 in *De Taak* vol bewondering schreef over een van de vele uitingen van Indonesische Volkskunst, over weefsels van Soemba, toen tentoongesteld in den Kunstkring te Batavia, haalt hij aan:

„Als de „beschaving" komt, zal deze gave kunstuiting vervallen en ondergaan. Het is weemoedig het te moeten constateeren, maar het is zoo. Logisch en onverbiddelijk gaat het overal zoo, langzamer of vlugger.

„Wat niet zoo licht uit te roeien zal zijn, is de geest, waaruit deze vormgeving ontsproot, de zich weinig bewuste, maar sterke volkspsyche, waaruit deze uiting ontbloeide.

„Wel kan men met onderwijs, dat geen rekening houdt met dezen volksaard, met leerstof en onderwijzers, die gegroeid en gevormd zijn door en voor gansch andere behoeften, deze onbevangenheid en dezen aanleg wel klein krijgen. (Men denke aan het teekenonderwijs op onze lagere scholen). [3])

„Men kan de kinderen en kindskinderen van wie deze kunstwerken maakten, opleiden voor het klein-ambtenaars-examen, men kan ze leeren de overlevering te vergeten, men kan de vaardige handen ontwennen te werken en den geest leeren, dat alleen het voeren van een schrijfpen een waardige handenarbeid is voor wie zichzelf respecteert.

„Is echter een overheid verantwoord, die dat laat geschieden?

„Rust niet op een wel-begrepen gezag de plicht om de elementen van volksbegaafdheid, van sterk sprekenden aanleg, een kans te geven zich te ontwikkelen?

„Bevatten deze volksgroepen niet de grondstof voor een volkskunst, die ook in een meer ontwikkelde maatschappij nog zal vermogen te leven en te bloeien?

„Door het erkennen en eerbiedigen van den geest, die deze kunst schiep, door het blijven ontwikkelen van de natuurlijke vaardigheid der handen, van het gevoel voor vorm en kleur, van de gaven Gods, waarmede zoovele dezer volken gezegend zijn, zal men het wanbegrip bestrijden, dat klerkenwerk, in den ruimsten zin genomen, het doel is van het leven. Daardoor kan eerbied worden gekweekt voor productieven, scheppenden arbeid, die alleen in staat is een volk op te voeren tot welvaart. Daardoor kan worden verkregen, dat elk ding van practisch nut en dagelijksch gebruik niet alleen kan worden gemaakt in eigen land, doch tevens kan zijn een ding van schoonheid, omdat het eenvoudig, harmonisch kan zijn, d.w.z.: passend in en verwant aan de maatschappij, waaruit het is gegroeid."

Schrijver heeft, — evenals wij, die bij de oprichting der Dessascholen immers reeds vroegen: waarom bij het leeren lezen, schrijven en rekenen, niet ook onderwijs in handenarbeid gegeven werd? — thans nog hetzelfde inzicht als een tiental jaren geleden en vraagt opnieuw:

„Mag de overheid, mag de maatschappij zelve — want ook zij draagt verantwoordelijkheid — zoo wezenlijke waarden verloren laten gaan, een dergelijken aanleg onderdrukken, door het opleggen van een opvoedingssysteem, dat deze begaafdheid miskent, door onthouding van datgene, wat de gelegenheid kan openen om hetgeen er leeft in de volksziel recht te doen, om de verkregen gaven te blijven ontwikkelen en nuttig toe te passen ten bate van de komende samenleving?

„Is het niet noodig, dat er, als een onderdeel van de geheele volksopvoeding, althans één inrichting worde geschapen, waar deze belangen worden behartigd, waar door „een vloeienden stroom van

[3]) Hierop hopen wij een volgenden keer terug te komen.

wijs onderricht" lafenis worde gegeven, gedurende de periode van overgang, en worde voorbereid tot nieuwen bloei, als de tijd daarvoor is gekomen?"

Wie op deze vragen niet anders dan een bevestigend antwoord kan geven, zal zeker, evenals wij, met groote belangstelling ook de verdere deskundige uiteenzettingen volgen, welke de heer Teillers geeft, hoe hij zich een instelling denkt. Hierop komen wij de volgende week terug, daar ons thans de plaatsruimte daartoe ontbreekt. In elk geval zijn wij het volkomen met zijne slotwoorden eens:

„Alleen het allerbeste is goed genoeg!"

(Wordt vervolgd).

Persoverzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

De doodvonnissen.

De Deli-bladen vestigen de aandacht op hetgeen de *Java-Bode* (6, 8, 14, 17 en 18 Jan.) schrijft over de doodvonnissen. Geheel Ned.-Indië wacht met spanning af wat de Landvoogd zal doen ten aanzien van de doodvonnissen, die door den rechter in verband met den opstand op Java zijn uitgesproken. Van verschillende zijden wijst men er op, dat het niet uitvoeren van deze vonnissen bij een volgend oproer het doodvonnis zal beteekenen voor menig rustig Europeaan of Inlander, die het Gezag schraagt en aan de zijde der Regeering staat. De *Java-Bode* heeft nu, naar aanleiding van het berusten der veroordeelden in hun vonnis, eens geïnformeerd wat daarvan de oorzaak kan zijn. En het blad vernam daarop het volgende antwoord: Blijkens uitlatingen van de ter dood veroordeelden zelven rekenen zij er stellig op, dat het doodvonnis niet voltrokken wordt. Dit is de voornaamste reden van hun berustende afwachtende houding. Zij hebben lachend verklaard, dat de Landraad hen maar voor de mop tot de doodstraf had veroordeeld. Er bestond immers geen doodstraf meer. Nu ja, er werd nog wel altijd mee gedreigd, als je niet de waarheid zei, maar van toepassing van deze straf kan geen sprake meer zijn. Het was — vonden zij — zelfs vreemd, dat de Landraad, die met het uitspreken van het doodvonnis feitelijk buiten zijn boekje gegaan was, niet op zijn vingers was getikt hiervoor....

De hierboven opgeteekende mededeelingen, rechtstreeks afkomstig uit den kring van de beklaagden, of uit dien van hun naaste familieleden, typeeren wel de opvattingen in de kampong ten aanzien van de toepassing van het zwaarste middel dat onze strafwet kent. Het zal nog wel eenigen tijd duren alvorens *ambtshalve* voor de ter dood veroordeelde gestraften gratie is gevraagd. Door de berusting der beklaagden in het vonnis is de behandeling voor den Raad van Justitie alvast uitgeschakeld en behoeft deze langdurige étappe op den weg der gratieverleening niet te worden afgelegd. Het Hof, dat eveneens ten aanzien van de gratieverleening advies geeft, pleegt steeds gratie-rekesten nauwkeurig in overweging te nemen en van verschillende kanten te bekijken, hetgeen natuurlijk geruimen tijd vordert. Of nu in dit speciale geval, waar het de communistische misdadigers geldt, ten aanzien van wie herhaaldelijk door de Regeering verklaard is, dat op de strengste wijze tegen hen zal worden opgetreden, het Hof ertoe te bewegen zal zijn den gewenschten bekwamen spoed te betrachten en van zijn gewoonte in dit opzicht af te wijken, valt te betwijfelen. Ons hoogste rechtscollege zal zijn tradities getrouw, uitsluitend letten op den loop van het recht... en zoo zal de publieke opinie nog wel eenigen tijd in spanning moeten afwachten, wat er ten aanzien van het voltrekken der doodvonnissen tot in allerhoogste instantie zal worden beslist.

De laatste gevallen van doodstraf-executie in Indië zijn voorgekomen in 1920; zij betreffen vier Inlanders, die wegens moordzaken in hoogste instantie ter dood werden veroordeeld; drie hunner zijn geëxecuteerd, de vierde overleed in de gevangenis. Deze doodstrafvonnissen zijn ten uitvoer gebracht onder den Gouverneur-Generaal Graaf van Limburg Stirum.

De onlusten ter Sumatra's Westkust.

Het *Bat. Nwsbl.* (12, 14, 15 en 18 Jan.) en de *Deli Crt.* (19 Jan. 1ste en 2de bl.) geven een uitvoerig aaneengeschakeld relaas van wat zich op de Westkust van Sumatra heeft afgespeeld. Daaruit

blijkt nog eens ten overvloede de *volmaakt communistische opzet* van dezen opstand, die geen andere bedoeling had dan het bestaande gezag omver te werpen. Verder blijkt eruit, in verband met de andere berichten over gunstige economische toestanden in de Padangsche Bovenlanden, dat men hier *geen economischen grond* kan onderkennen. Ten slotte is het duidelijk, dat hier het kwaad jarenlang heeft voortgewoekerd en dat alles voor den opstand gereed was. Het volk was reeds gewapend om Europeanen en Inlanders te vermoorden en om te Sawah Loento in het bijzonder, met de duizenden daar aanwezige gevangenen, een ongekend bloedbad aan te richten.

Het uitvoerige relaas van de onlusten is — zegt de *Deli Crt.* — *hoogst leerzaam. Geen Regeeringspersoon, geen bestuurder, geen particulier mag het ongelezen laten.* Hij moet er de les uithalen hoe een welvarende bevolking, in een streek die een aardsch paradijs gelijkt, door opruiers en verdwaasden op een dwaalspoor wordt gebracht, totdat zij alles op het spel zetten. Uit den moord op den wegopzichter *Leurs* blijkt ook weer wat ons allen boven het hoofd hangt, als wij deze lieden in hun kwaad stijven en hun actie laten voortwoekeren. Het kan ons ook leeren, dat het verzet tegen de overheersching, hetzij vreemd of eigen, inhaerent is aan alle koloniaal bestuur. Vooral in een conglomeraat van landschappen, volksstammen en talen, als Ned-Indië, waarin het Nederlandsche gezag alleen het bindende cement is, dat uiteen zal vallen, zoodra het bindmiddel verdwenen is. Dat is ook de grootste rechtvaardiging van het Nederlandsche gezag hier, zoolang nog daarin niet een andere factor uit zich zelf gegroeid zal zijn, om deze functie van bindmiddel over te nemen. Dat zal nog jaren duren, ook al is ons eerlijk streven dit land tot zelfstandigheid te brengen. En in die jaren zullen we den rechtvaardigen, maar strengen weg moeten betrachten, om te voorkomen, dat zooals nu weer, een honderdtal landskinderen het slachtoffer worden, terwijl een duizendtal in de gevangenis zijn lot afwacht. We mogen in dit opzicht geen oogenblik aarzelen.

Het relaas van de Westkust toont ook — vervolgt de *D. C.* — hoe gevaarlijk we daar gestaan hebben, toen enkele gewezen politiedienaren er in slaagden het personeel der Veldpolitie te Sikalang tot het communisme te bekeeren. Het is een groot geluk geweest, dat dit bijtijds is uitgekomen en dat deze lieden onschadelijk gemaakt werden op het oogenblik, dat het abele spel zou beginnen. Ongetwijfeld moet dit als een goede aanteekening voor het Bestuur der Westkust worden aangeschreven. Aan den anderen kant is het een teeken hoe ver het daarginds al gekomen was. Maar des te grooter dank en verplichting hebben wij allen in Ned.-Indië te brengen aan de vele anderen, van Bestuur, politie en militairen, die ondanks een zeer matige bezoldiging, trouw de zijde van het gezag hebben gehouden en met gevaar voor hun leven den opstand hebben bedwongen. Het gebeurde op Sumatra's Westkust is een hoogst leerzaam hoofdstuk in de ontwikkelingsgeschiedenis van Ned.-Indië.

Het *Bat. Nwsbl.* (13 en 15 Jan., 2de bl.) publiceert een Kroniek over *China* en *Br.-Indië.*

Atjeh.

De *Deli Crt.* en *De Sum. Post* (19 Jan.) hadden een onderhoud met den legercommandant, generaal *La Lau*, die Medan passeerde op zijn terugreis van Atjeh. In het verzetsgebied ter Westkust van Atjeh wordt nog voortdurend gepatrouilleerd, ter achtervolging en opvanging of neerlegging van de daar nog aanwezige verzetslieden. Zooals men weet zwerft daar nog steeds *Tjoet Ali met een bende*, terwijl er in totaal, over verschillende benden verdeeld, *nog een 40-tal verzetslieden* omdolen. Blijkbaar bestaat er contact tusschen de benden van Bakongan en Tapa Toean, terwijl ook ten Noorden daarvan, in het gebied van Blang Pidië, nog geageerd wordt. Bij een aanval daar in September, verzamelde zich een bende van 75 man op de keudeh, die echter dadelijk door de wacht werd opgemerkt, zoodat de aanval kon worden afgeslagen. Overal in Atjeh, ook buiten de Westkust, wordt streng en scherp gepatrouilleerd, al is het daar momenteel meer in den zin van machtsvertoon en contrôle. Bij de algemeene opleiding der troepen op Java kan moeilijk rekening gehouden worden met alle eischen die de Buitengewesten stellen. Atjeh, Ceram, Borneo eischen alle weer een eigen oefening, die daarom het best in het betrokken Gewest zelve gegeven wordt, na de algemeene oefening op Java. Ondertusschen is daarin den laatsten tijd wel een opvoering te constateeren, omdat nu als regel wordt aangenomen, dat de soldaten minstens vier manden in het optreden tegen verzetslieden worden geoefend. Met voldoening had generaal La Lau geconstateerd, dat er nu overal op Atjeh's Westkust weer aan de wegen gewerkt wordt, die als communicatie-middel het optreden zooveel vergemakkelijken. Aan den bergrug over de Gleh Kroté tusschen Lam No en Tjalang werkt sedert kort de Genie met dynamiet aan het moeilijke tracé in de rotsen; men hoopt daarmede dit jaar gereed te komen. Over het algemeen heeft de aanleg en de verbetering der wegen de volle aandacht in Atjeh.

Sumatra's Oostkust.

De heer *Lutjens* sprak in de jaarvergadering der Deli Planters-Vereeniging over Sumatra's Oostkust (*De Locomotief*, 10 Jan. blz. 3). Het *gebrek aan geschoolde toekangs* — aldus spr. — doet zich in dit gewest nijpender dan ooit gevoelen. Op verschillende wijzen wordt thans getracht aan dezen noodtoestand een einde te maken. Is de A. V. R. O. S. bezig met toekangs van Java te laten komen, wij nemen een proef met het te doen uitkomen van toekangs van China, n.l. metselaars, bankwerkers en timmerlieden. Het aantal toekangs, dat uitkwam, viel mede, doch het is jammer dat inplaats van bankwerkers voor de Deli Spoorweg Mij „klinkers" werden uitgezonden. In den Volksraad werd een ernstige aanslag gedaan op de *Poenale Sanctie*, naar aanleiding van de kortelings plaats gehad hebbende betreurenswaardige gebeurtenissen te Soeban Ajam en Poelau Mandi. Deze gebeurtenissen worden ook door de Planters-vereeniging betreurd; het Pl.-Comité neemt stelling tegen dergelijk excessen. Zeker is, dat deze gebeurtenissen wederom aanleiding hebben gegeven de Poenale Sanctie als politiek wapen te hanteeren. Er bestaat alle kans dat deze aanslag in 1930 en dan met meer kracht zal worden herhaald. Men zij dus op zijn hoede. Men blijve voortgaan op den weg van een goede behandeling van den arbeider. Men blijve er naar streven om het den arbeider op de onderneming zoo senang mogelijk te maken, voorzoover dat met den economischen gang van het bedrijf is te combineeren. Tevreden werkvolk is het beste wapen bij een aanslag op de P.S., is ook het beste wapen tegen het communisme. Betreft de Poenale Sanctie alleen de arbeidswetgeving ten aanzien van den Inlandschen arbeider, *de wettelijke regeling van de arbeidsverhoudingen tusschen Europeanen*, kortweg genoemd *het Arbeidscontract*, treedt in werking op 1 Januari aanstaande. Voor onze assistenten brengt dit weinig of geen verandering mee en bij een vergelijking blijkt duidelijk, dat de Assistentenregeling veel grootere bescherming biedt dan het arbeidscontract. Ingevolge de ordonnantie bedoelt bij *Staatsblad* 1926 (No. 377) zullen de pensioenfondsen aan een reeks voorwaarden moeten voldoen. Teneinde deze in overeenstemming te brengen met de wettelijke bepalingen is ontheffing van verschillende bepalingen voor 6 maanden gevraagd. Het mag als bekend worden verondersteld, dat een herziening van *de verpondingsbelasting* binnen niet al te langen tijd tot stand zal komen, waarbij de bedoeling voorzit om aan deze belasting het karakter van een zakelijke grondbelasting te geven. Daarmede schijnt meteen de mogelijkheid, om ook de landbouwconcessies onder die belasting te doen vallen, van de baan. Kan met genoegen worden geconstateerd, dat de saineering van 's Lands financiën, door den afgetreden gouverneur-generaal met zooveel succes volbracht, zal leiden tot vermindering van *de opcenten op de inkomsten- en de Vennootschapsbelasting*, jammer is het dat de afschaffing van de min of meer vergeten *uitvoerrechten op tabak* nog niet op het programma van de regeering staat, al kan deze niet anders dan erkennen dat een speciaal uitvoerrecht op dit product niet meer van dezen tijd is. Mochten ook wij aanvankelijk hebben gemeend dat met de invoering van *de nieuwe ordonnantie op de Vennootschapsbelasting* ook meteen alle moeilijkheden inzake de interpretatie van de belastingartikelen, gezien den eenvoud van het stelsel, opgelost zouden zijn, het blijkt dat we ons hierin hebben vergist. Zoo doet de fiscus steeds wederom pogingen om de tantièmes te belasten.

Wij vestigen de aandacht op de *Deli Crt.* van 20 Jan.: „*De Inlandsche ambachtsschool te Medan*", van 18 Jan.: „*Een verkeerd belasting-*

stelsel", van 21 en 22 Jan.: *„Geen belastingverlaging"*, en op *De Sumatra Post* van 22 Jan.: *„Natuurlijk niet"*.

Het autoverkeer in de Buitengewesten.

Prof. *Van Breen*, de voorzitter, en de heer *Van Loon*, de secretaris der z.g. *Motorcommissie* vertellen aan het *Soer. Hbl.* (7 Jan.) e.e.a. over het verkeerswezen in de Buitengewesten. Sumatra, Bali en Lombok, en Zuid-Celebes hebben aan de Commissie speciaal wat betreft het auto-verkeer dingen laten zien, welke men eenvoudig niet had kunnen droomen. Het auto-verkeer is uit en in de practijk geboren. De Motorcommissie heeft het geheele verkeerswezen in Indië te bestudeeren in al zijn lagen en al zijn uitingen, en haar taak zal zijn regelen voor te stellen aan de Regeering, welke zullen leiden tot een goede, economische verdeeling van het transport in zijn vollen omvang. Er zal een verkeersreglement moeten komen, dat alle verkeer omvat, uitgezonderd de spoorwegen, welke onderworpen zijn aan de spoorwegwetgeving. Het motorreglement, dat auto en motor plaatst in een uitzonderlijke positie, zal zeer zeker verdwijnen. Want de auto verdient die uitzonderingspositie niet, omdat aan het auto-verkeer Indië en speciaal de Buitengewesten zoo veel te danken hebben. Speciaal in sommige gedeelten van Sumatra is de auto zoo ingeburgerd, dat er vrijwel geen grobak of sado meer te zien is, en dat Inlanders er auto's op na houden, is heel gewoon.

De *Deli Crt.* (21 Jan.) vindt in het betoog van Prof. Van Breen steun voor haar voortdurend pleidooi voor verbetering en uitbreiding van het wegennet, om nieuwe landstreken tot ontwikkeling te brengen. De Motorcommissie heeft op haar dienstreis met eigen oogen kunnen constateeren hoe geheele gebieden door de auto tot nieuw leven gewekt zijn. In het Zuiden van Sum.'s Oostkust, in Tapanoeli, Indragiri en vooral in Atjeh moeten nog tal van wegen worden aangelegd, waardoor nieuwe gebieden kunnen worden geopend, hetzij voor den Europeeschen, hetzij voor den Inlandschen landbouw, hetzij voor beide samen.

II. UIT DE INLANDSCHE PERS.

Nederland en Indonesië.

Een onderhoud met het Hoofdbestuur van de Vereeniging Nederlandsch-Indonesisch Verbond van jongeren Organisaties.

II (Slot).

Ten aanzien van de bestaande achterdocht, welke tusschen Nederland en Indonesië bestaat, kan men dus twee standpunten waarnemen, die onderling verschillen en die ieder hunne aanhangers hebben.

Beide groepen eischen voor zich de waarheid op. De onder-voorzitter der vereeniging, de heer Raden Mas Soeripto, verklaarde zich verplicht te hebben gevoeld zijne hulp te hebben verleend aan een Verbond, dat zich vasthoudt zoowel aan de beteekenis van het begrip Indonesië als aan de beteekenis van het begrip Nederland, onder de voorwaarde, dat beide groepen elkander zullen eerbiedigen en elkanders beschaving zullen uitwisselen.

Dit is de reden geweest dat het Nederlandsch-Indonesisch Verbond tot stand is gekomen.

Een naam als een Nederlandsch-Indisch Verbond heeft geen recht van bestaan meer.

Eene dergelijke terminologie is uit den ouden tijd en de jongeren kunnen een dergelijken naam niet prijzen en hebben daarin geen vertrouwen.

Een nieuwe tijd vraagt een nieuwen naam.

Zij, die zich daarmede niet kunnen vereenigen, zijn geen personen van den tegenwoordigen tijd.

Nadat het hoofdbestuur de mededeelingen van den onder-voorzitter nog nader had bevestigd en verklaard had, dat men het beschermheerschap van de vereeniging had opgedragen aan Prins Ario Mangkoediningrat van Djocjacarta, op grond van diens groote kennis en bekende belangstelling in de kunsten van Oostersche muziek, dans, tooneel en literatuur, kwam het onderwerp ter sprake welk verschil er nu eigenlijk bestond tusschen de Oedayobeweging, die door den heer Raden Mas Noto Soeroto wordt geleid en die van het Nederlandsch-Indonesisch Verbond.

De vraag daarnaar werd gesteld, aangezien vroeger reeds was gewezen op de groote eenstemmigheid, welke tusschen beide richtingen bestond.

Het antwoord, dat op die vraag gegeven werd, luidde aldus:

Eene directe betrekking bestaat tusschen Oedayo en het Nederlandsch-Indonesisch Verbond niet.

De Oedayo-beweging van den dichter Noto Soeroto staat op zich zelf en hij kan zijne denkbeelden verspreiden op de wijze zooals hem goeddunkt.

De bedoelingen van het Nederlandsch-Indonesisch Verbond gaan veel verder.

Dit laatste wil, door vereeniging van beider beschavingen, den band tusschen Nederland en Indonesië versterken.

Er bestaat tusschen de denkbeelden van den heer Raden Mas Noto Soeroto en ook van de vereenigingen, die hetzelfde beoogen, zeker veel overeenstemming.

Hij is een zeer verdienstelijk Indonesiër en een publicist, die er naar streeft dat Nederland en Indonesië elkander zullen begrijpen en eerbiedigen.

Dit is de reden geweest dat de keuze van eerevoorzitter van het Nederlandsch-Indonesisch Verbond op hem is gevallen.

De wijze van werken van dit Verbond verschilt evenwel met die van Oedayo.

Oedayo wil, door het uitgeven en verspreiden van schrifturen, hare beweging bevorderen en door het verkondigen van hare denkbeelden den band tusschen Nederland en Indonesië versterken, echter zonder gebruik te maken van den arbeid van vereenigingen.

Het Nederlandsch-Indonesisch Verbond daarentegen wil aaneensluiting met vereenigingen en zoekt daarin zijne kracht.

Op de vragen of het de bedoeling van het Verbond was alleen personen van jeugdigen leeftijd bij elkander te brengen en welke beteekenis moest worden gehecht aan de uitdrukking „jongeren organisaties" werd geantwoord, dat het woord „jong" moest worden opgevat in den zin van „morgenmensch", waarvan de dichter Raden Mas Noto Soeroto in zijn gedicht spreekt en dat bedoelt den mensch, die aaneensluiting zoekt en tracht te vereenigen hetgeen de menschen verdeelt.

Het Nederlandsch-Indonesisch Verbond wil, zoowel in Nederland als in Indonesië, het algemeen belang bevorderen en tracht dit te bereiken door het houden van tentoonstellingen, lezingen, filmvertooningen en op zijn minst éénmaal 's jaars eene propaganda-vergadering in het belang van de kunst, enz.

De heer Raden Mas Soeripto verklaarde onder meer nog, dat hij in vele Europeesche landen had gereisd en het hem is opgevallen de groote onkunde, welke in de Westersche landen bestaat met betrekking tot de toestanden in Indonesië en van het Oosten in het algemeen.

Niettemin had hij veel geleerd in het Westen met hulp van Westersche kunst en Westersche beschaving en heeft hij de Westersche toestanden kunnen leeren begrijpen.

Aan de vrucht kent men den boom en aan de kunstuitingen den stam waartoe de mensch behoort.

Uitwisseling van elkanders kunst kan tot weldadige aaneensluiting leiden.

III. UIT DE CHINEESCHE PERS.

Wat moet het Bestuur doen in het belang van de bestrijding van het Communisme ter Westkust van Sumatra.

(Slot).

Het onderzoek dat de schrijver in de verschillende ressorten van de Westkust van Sumatra heeft gehouden, heeft hem geleerd, dat de tegenstellingen in de dorpen minder gericht zijn tegen het Bestuur dan wel tegen de negorijhoofden, die de sympathie en de achting van het volk niet hebben weten te winnen.

Het gevolg daarvan is, dat de communistische propagandisten van dien toestand gebruik maken en op gemakkelijke wijze hunne vleugels kunnen uitslaan.

De wijze van bestrijding van het communisme houdt hiermede verband.

Het Bestuur is over het algemeen niet op de hoogte van hetgeen in werkelijkheid in de dorpen omgaat.

En het kan dit ook niet zijn, omdat het niet dagelijks en direct met de bevolking in aanraking komt.

Degenen, die dit wel doen, zijn de negorijhoofden,

Aan de Leden van „Oost en West"

Het bestaan van het „Koloniaal Weekblad" is, dit behoeft geen betoog, een levensbehoefte voor Uw vereeniging.

Op twee manieren kunt U het orgaan steunen:

1°. door de adverteerders, die Uw weekblad helpen financieren, met Uw inkoopen te bevoordeelen en daarbij den naam van het blad te vermelden,

2°. door Uw leveranciers aan te sporen in Uw orgaan te adverteeren, of door onzen reiziger bij Uw leveranciers een introductie te verschaffen.

Mogen wij op Uw medewerking in deze rekenen?

DE UITGEEFSTER.

die de tusschenpersoon zijn tusschen Bestuur en volk en wier plicht het is op de hoogte te zijn van hetgeen bij de bevolking omgaat.

Doch hoe kunnen zij hunne rapporten behoorlijk opmaken, wanneer zij de sympathie niet genieten van hunne onderhoorigen?

Het is om die reden van het hoogste belang voor de bevolking, dat zij bij de verkiezingen van hare negorijhoofden hare keuze vestigt op de voor die functie meest geschikte personen, waaronder moet worden verstaan zij, die de sympathie genieten van het volk.

De Menangkabauer heeft solidariteitsgevoel en het zou zijn gevoel van schaamte opwekken, wanneer hij den pengoeloe tegenwerkte, die, afstammende van de voorvaderen, als oudste door hen zelf was aangewezen.

Het Bestuur beschouwe de negorijhoofden als zijn rechterhand en niet de assistent-demangs, demangs, enz.

Wanneer een negorijhoofd wordt gekozen, dat de sympathie niet heeft van de bevolking, dan beteekent dat feit onrust in de dorpen, waarvan de communistische propagandisten gebruik maken om, tot schade van het volk, hun invloed te versterken.

Beschuldigingen der Europeesche Pers.

Het is, zoo schrijft men in de „Sinar Sumatra" van 24 November 1926, nu al zoo dikwijls voorgekomen en bewezen, dat, tijdens de verschillende rustverstoringen, welke in Ned.-Indië hebben plaats gehad, de Chineezen, over het algemeen, zich daarbij van inmenging onthielden.

En, hoewel de Europeesche Pers steeds melding blijft maken van het feit, dat de Chinees in Ned.-Indië de schakel vormt tusschen den Europeeschen en Inlandschen handel, blijft diezelfde Pers toch steeds smalen en beschuldigingen richten tot de Chineesche volksgroep in het algemeen, zoodra ook maar één enkeling in eene of andere vuile zaak is gewikkeld.

Zoo is ook nu wederom het geval, in verband met de voorgevallen jongste rustverstoringen ter hoofdplaats Batavia en omstreken, waarin een Chinees de hand heeft gehad en die getracht heeft een bom te werpen op de spoorbaan, waarna hij door eene militaire patrouille werd gevat.

De „Java-Bode en „Het Nieuws" hebben het feit dier arrestatie aangegrepen om bij de Regeering aan te dringen op het nemen van krachtige maatregelen ten opzichte van de Chineezen in het algemeen, die in de Bataviaasche troebelen de hand zouden hebben gehad en welke raadgeving, naar de meening van den schrijver van het artikel, eene voortzetting is van de vroegere actie der Europeesche Pers, waarbij zij de beweging der Chineezen in Ned.-Indië verklaarde te zijn als van roode communistische strekking.

Het is, volgens de „Java-Bode", in het geheel niet onmogelijk dat de leiders der Bataviaansche onlusten instrumenten zijn van de roode Chineesche groep daar ter plaatse, die in verbinding staat met de revolutionnaire groep te Canton en dat het om die reden plicht is vele Chineezen in hechtenis te stellen.

Eene dergelijke opvatting is voor de Chineezen niet alleen onaangenaam te hooren, doch zij is ook gevaarlijk, omdat de beschuldiging wordt geuit voordat de gevatte roode leiders terzake werden gehoord.

Het heeft, volgens den schrijver, allen schijn dat men door die opwekking om tot massa-arrestatie van de Chineezen over te gaan, aan de gearresteerden der roode volksgroep de gelegenheid wil geven òf hunne schuld te werpen op de Chineezen òf wel met hen kameraadschap te sluiten en gezamenlijk verder te handelen.

Wanneer het blijkt dat de Chineezen werkelijk de hand hebben gehad in de jongste onlusten, bestaan tegen arrestatie geen bezwaren, doch het maakt de Chineesche volksgroep onrustig, wanneer zij als rustige burgers het slachtoffer worden van eene dwaze beschuldiging van een Europeesch nieuwsblad.

Gelukkig valt het feit te constateeren, dat de Indische Regeering aan de opgeworpen beschuldigingen geen vertrouwen heeft geschonken, wel wetende dat het nationalistisch bestuur te Canton geen communistische strekking heeft.

De beweging van de roode Chineezen in Ned.-Indië te mengen in de nationalistische beweging te Canton heeft geen zin en het zal goed zijn als de Java-Bode ten deze de oogen goed open zet.

(Wordt vervolgd.)

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht

Een prijsvraag.

Aangezien met vrij groote zekerheid reeds [...] kan worden vastgesteld, dat de bestuurshervorm[...] zooals zij sedert 1 September 1925 in West-Java [...] ingevoerd en eerst door toetsing van hare practi[...] uitkomsten zal kunnen worden verbeterd tot [...] voor de toekomstige ontwikkeling van Ned.-[...] in algemeenen zin heilzaam instituut, meen[...] Bestuur der Vereeniging van Ambtenaren bij [...] Binnenlandsch Bestuur in Ned.-Indië te 's-Gra[ven]hage tot opbouwenden arbeid te kunnen mede[wer]ken door het uitschrijven van de volgende p[rijs]vraag:

Een critische studie van de practische werking der bestuurshervorming in de Provincie West-Java.

Voorwaarden betreffende de prijsvraag:

1. De studie moet in de Nederlandsche taal [...] machineschrift op aan één zijde beschreven pa[...] op zoodanigen tijd worden ingezonden, dat zij [...] Bestuur vóór den 1sten October 1927 aan het [...] Heemskerckstraat 1 A, Den Haag, bereik[t].

2. De copie mag niet onderteekend zijn, doch [...] voorzien zijn van een motto en vergezeld gaan [...] een gesloten enveloppe, op welker buitenzijde [...] zelfde motto is herhaald, en waarin verval is [...] opgave van naam, qualiteit en adres van den [in]zender.

3. De mededinging is beperkt tot de gewone [le]den der Vereeniging en de Inlandsche bestu[urs]ambtenaren.

4. De beoordeeling zal geschieden door een d[...] het Bestuur aan te wijzen jury van drie perso[nen] welker uitspraak definitief zal zijn.

5. De bekroonde studie zal worden geplaatst [in] de aflevering van het *Koloniaal Tijdschrift*, die [...] 1 November 1927 verschijnt.

6. De prijs, die den schrijver van de bekroonde inzending zal toekomen, is gesteld op *f* 10[0.—] (honderd gulden), waarnaast hij het gewone ho[no]rarium voor oorspronkelijke stukken van het [Ko]*loniaal Tijdschrift*, d.i. *f* 2.— per pagina druk [...] ontvangen.

7. Ook niet-bekroonde inzendingen zullen [...] de redactie in het *Koloniaal Tijdschrift*, tegen [...] woon honorarium, kunnen worden opgenomen [...] niet geplaatste inzendingen worden aan de sc[hrij]vers teruggezonden.

8. Om voor eene bekroning in aanmerking te [ko]men, moeten de inzendingen aan de volgende [...]zondere voorwaarden voldoen:

a. Zij mogen niet langer zijn dan 50 blz. druk [...] ongeveer 20.000 woorden.

b. Zij moeten in hoofdzaak gegrond zijn op d[...]telijke gegevens der praktijk.

c. Zij moeten in ieder geval behandelen de w[...] der nieuwe verdeeling van bevoegdheden ov[er] verschillende rangen der bestuurskorpsen [...] nieuwe verhouding tusschen Europeesch [en In]landsch bestuur en de praktische vorming [van] den bestuursambtenaar, den invloed van [...] gentschapsraden en van den provincialen [...] op de bestuursvoering en den invloed [der be]stuurshervorming op het contact tusschen [...] Europeesche en Inlandsche bestuursamb[tenaren] en de verschillende groepen der bevolking.

Hoewel vooral door de onder 8 genoemde [voor]waarden de mogelijkheid van mededinging [...] wel beperkt wordt tot de in West-Java dienende [...] kortelings gediend hebbende ambtenaren, [...] het Bestuur der Vereeniging, dat alleen door [...] beperking beschouwingen zullen worden verkregen [...] welke voor de praktijk der bestuurshervorming [...] haar verdere ontwikkeling van belang kunnen [...]

Het is de bedoeling om, wanneer deze prijsvraag [...] succes heeft, te gelegener tijd een overeenkomstige prijsvraag voor de Buitengewesten uit te schrijven.

Voorts ligt het in de bedoeling, ofschoon [...] in de voorwaarden niet is vermeld, om aan de j[ury] de bevoegdheid te verleenen om zoo mogelijk [...] een extra belooning van *f* 100.— toe te kennen [...] het beste artikel van een Inlandsch bestuursamb[te]naar, wanneer daartoe naar haar oordeel aan[lei]ding bestaat.

De Planter.

Der gewoonte getrouw geeft het orgaan der V[ak]veereeniging voor Assistenten in Deli, „De Planter", (Nr. van 17 Jan.), eene opsomming van de [...] het afgeloopen jaar bekend geworden aanslag[en]

het tot den „staf” behoorend ondernemings-personeel.

Na van alle gevallen een korte omschrijving gegeven te hebben, zegt het blad: In totaal dus 27 aanslagen, waarvan gelukkig geen enkele met doodelijken afloop ditmaal. In zooverre steekt 1926 gunstig af bij het daaraan voorafgegane jaar, dat ...e moorden op de toen gepleegde 28 aanvallen te constateeren gaf.

In 13 van die 27 gevallen waren de lichamelijke gevolgen dier aanslagen toch van beduidenden aard ...r de planters, zoodat het, behalve aan misschien ...t wijsheid (lees: zelfverdediging), overigens aan ...l geluk te danken is dat er ditmaal geen dooden ...vallen zijn in den strijd voor procenten en dividenden.

Voor rekening van Javaansche koelies komen 23 ...er aanslagen, waarbij in 9 gevallen door hen werd opgetreden in vereeniging van twee of meer personen. In vier gevallen waren Chineesche koelies de dramatis personae ter aanvallende zijde.

Hetzelfde Nr. bevat o.m. nog een bijdrage over de katoencultuur in *Suriname*, door de Redactie als ...ng ingeleid. Van onzen correspondent in Suriname, den heer Fränckel, ontvingen wij de onlangs ...or hem beloofde beschrijving van de katoencultuur aldaar. Lezing van zijne populaire verhandeling terzake kunnen wij een ieder aanbevelen, ...s al omdat uit de gedane mededeelingen blijkt, ...in gemeld landbouwbedrijf, uitgeoefend in het cultuurgebied niet erg floreerende Suriname, *machinale* grondbewerking, zaai-methoden en ...ektenbestrijding veel meer worden toegepast dan Ned.-Indië het geval is.

De doodstraf in Ned. Indië. Een pleidooi voor afschaffing.

Het Comité Nieuw-Indië heeft zich met een ...dres” tot den Minister van Koloniën gewend, ...arin Z.E. wordt verzocht te bevorderen, dat de ...dstraf als straf uit het Indisch Wetboek van ...recht kome te vervallen. Het Comité grondt dit ...oek vooral op het feit dat naar Nederlandsche ...tsbegrippen de doodstraf in een deugdelijk ...fstelsel niet als straf behoort voor te komen. De gouvernementsrechtspraak in Indië, die door Nederlandsch gezag en zijn ambtenaren is ingesteld en wordt gehandhaafd, behoort naar Nederlandsche rechtsbeginselen te geschieden. Een straf, ...opzettelijk uit het Nederlandsche strafwetboek ...bannen, behoort ook in het Indische straf...t niet gehandhaafd te worden.

Na een en ander nader te hebben toegelicht verzocht het Comité den Minister, den Gouverneur-Generaal mede te deelen, dat het in zijn voornemen ...t voor de afschaffing van de doodstraf stappen ...doen wat er, naar het Comité vertrouwt, toe zal ...len, dat de landvoogd ook in de thans aan zijn ...rdeel onderworpen gevallen met dit voornemen ...ening houden zal.

Indisch Militair Tijdschrift.

Inhoud der Jan.-afl. De oorlogsbegrooting en ...uitbreiding, door T. B. — Eene tactische regle...entenstudie betreffende de Compagnie en de Sec... door A. van de Water (slot). — Constructie...etsen betreffende terreinversterkingen, door J. A. Brunning. — Camouflage, door R. A. Beck. — ...orlogsgevaren van den Britsch-Indischen Topo...fischen Dienst, door F. H. von Meyenfeldt. — ...er en uit den werkkring van den civiel en mili...r bestuurder, door P. W. F. Kaniess (vervolg: Mededeelingen uit de practijk omtrent zorgen ...r de volksgezondheid). — Politiek overzicht, ...r F. d. B. — Overzicht van tijdschriften.

Orgaan van de N.-I. Officiers-Vereeniging.

Uit den inhhoud van het Dec. Nr. Mijne oorlogs...ukken, door Kolonel Lebaud (vervolg). — Onderwijzers en opvoeding aan de Kon. Militaire Academie, door F. Kroon. — Het roerige gewest (herinnering aan vroegere rustverstoringen in Ban...; slot met kaart). — De Indische Uniform in Nederland. — Militaire hulp ter handhaving van ...e en rust. — Het nieuwste garnizoen (Boven...el). — 's Lands weermacht, door J. J. B. — ...raadoverzicht.

Geneeskundig Tijdschr. voor Ned.-Indië.

Afl. 6 van dl. 66 (1926) bevat o.m. de volgende ...ragen. Ervaringen over Tetrachloorstof als ...wormafdrijvend middel bij Anchylostomiasis op ...lon, door R. Séne. — Over het voorkomen ...n Tubes dorsales onder de Inlandsche (Soen-daneesche) bevolking, door Dr. L. Kirschner. — Resultaten der voorbehandeling van door dolle honden gebeten personen der Buitengewesten met door carbol gedood virus-fixe, door J. van den Hoven van Genderen. — Entomologische notities, door E. Rodenwaldt (IV: Verspreiding der anophelinen). — Over de vroegtijdige microscopische diagnose van leptospirosen (Weilsche ziekte, gele korts, e.a.), door Prof. W. Schüffner en Dr. G. Sieburgh. — Over de isoleering van het anti beri-beri-vitamine, door Dr. B. C. Jansen en Dr. W. F. Donaht. — Het bevolkingsvraagstuk in de Molukken. — Lepra in de Molukken, door B. M. van Driel.

De Indische Culturen.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 2 (15 Jan., '27). Een groote economische schade, door L. O. Howard (geill. artikel over de bestrijding van voor planten schadelijke insecten). — Overzicht van de dierlijke vijanden van de kapokcultuur op Java, door J. C. van den Meer Mohr (slot). — De ratten-vraagstukken, door W. C. van Heurn. — Eilanden-flora's, door Prof. Dr. A. Pulle (handelt o.m. over den nieuwen plantengroei van het in 1883 door eene vulkanische uitbarsting totaal verwoeste eiland Krakatau). — Meeldauw op Hevea, door Van der Burg. — Het vak natuurlijke historie op onze scholen, door J. B. Ruzius.

De Indische Mercuur.

No. 7 (16 Febr.) Persbrieven, door Prof. Dr. F. A. F. C. Went (vervolg, hoofdzakelijk handelend over het werk der Proefstations op Java). — De opsporingen naar delfstoffen op het eiland Timor, door Prof. Dr. L. Rutten (bespreking van een aldus getitelde publicatie). — De theecultuur in Ned.-Indië 1826-1926, door A. E. Reynst (overgenomen uit Econ.-Stat. Berichten). — Kultuurberichten (Het groot-landbouwbedrijf). — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige geregelde rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut geeft recente literatuur over oliën, vetten en wassen.

Zendingsperiodieken.

De Banier. 6 Jan. '27. Zonder tropen geen Europa (Bespreking van H. F. Tillema's onder dezen titel verschenen werk. — Schetsen uit het leven van Ludwig Ingwer Nommensen, den Apostel der Bataks (vervolg), door J. H. Hemmers (Zie ook het Nr. van 13 Jan.). — Id. 13 Jan. Opening van de theologische School te Malang (korte weergave van de Javaansche toespraak), door Ds. Schuurman.

De Macedoniër. Febr. '27. Overzicht van het Zendingswerk in Ned. Oost- en West-Indië (Oct. 1926), door J. Rauws (vervolg). — Invloed van de Protestantsche Zending op het sociale leven in Ned. Oost-Indië (vervolg), door H. G. Grosheide.

Het Missiewerk. Febr. '27. De Flores-Missie, door J. Vermeulen.

De Java-Post. 7 Jan. '27. Een stukje kerkgeschiedenis van Singkawang, West-Borneo, door Pr. Marius (slot in het Nr. van 14 jan.).

Tijdschrift voor Economische Geographie.

In het Nr. van 15 Febr. wijdt Dr. J. R. Beversluis een artikel aan de intergewestelijke handelsbeweging der Buitengewesten en de uitvoer naar buiten Ned.-Indië, meer speciaal van de artikelen hout en verdere boschproducten. — De hr. P. Eibergen schrijft over Djatiroto, de grootste suikerfabriek van Java, zelfs driemaal zoo groot als de daarop volgende. Op het emplacement vlak bij de halte Djatiroto (waaraan de fabriek haar naam ontleent) bevinden zich twee fabrieksgebouwen, 74 Europ. woningen (57 huizen voor Europ. aanplantpersoneel staan over de onderneming verspreid), de societeit met tennisbanen, bioscoop, post- en telegraafkantoor, school met onderwijzerswoningen, kantoren, opslagplaatsen voor suiker, ampas, padi en materialen, 3 kampongs voor het inlandsche personeel, een hospitaaltje en de remise met bijbehoorend atelier, plaats biedend voor 53 locomotieven, 49 railauto's en 73 railfietsen. De schr. is vol bewondering voor de energie en ondernemingsgeest van hen die dit alles tot stand hebben gebracht. Hij besluit: Het woord van Coen „Daer can in Indiën wat groots verricht worden” kwam mij bij het bezoek aan deze streken herhaaldelijk voor den geest. Het gold voor de 17e eeuw, maar evenzeer voor deze tijd.

De Indische Verlofganger.

Het Nr. van 18 dezer bevat het verslag eener op

12 Febr. gehouden alg. verg. van de Vereeniging van Indische Verlofgangers; voorts een artikel van S. Kalff over Jacob Haafner, den 18en eeuwschen reiziger, wiens werken over Ceilon nog steeds gewilde lectuur bevatten. — De bekende oud-zeeofficier A. Weruméus Buning geeft het vervolg van zijn historische schets: „Indische voyagiën", waarin de eerste reizen der Nederlanders naar het Oosten de revue passeeren.

De Indische Vennootschapsbelasting.

Over dit onderwerp heeft de heer J. L. Vleming Jr. zich bij „Open Brief" tot den Minister van Koloniën gewend. Het komt den schr. onbillijk voor dat op de Ind. begrooting voor 1927 is voorgesteld de opcenten van de vennootschapsbelasting met 5 % te verlagen, terwijl het als regel zeer geringe inkomen van de inheemsche bevolking zoo zwaar is belast. Een Nederlandsche wetgever, die zulks gedoogt, maakt zich, volgens den hr. Vl., schuldig aan het steeds breeder worden van de kloof die het Oosten van het Westen scheidt.

* * *

Die Landwirtschaft in Surinam. (Natürliche Grundslagen, Entwickelung und Betriebsformen), von Dr. W. Feldmann. Mit Abbildungen. (Der Deutsche Kulturpionier. Jahrg. 1925/26, Nr. 3—4).

De Kenja-Dajaks uit het Apo-Kajangebied. Bijdragen tot de kennis van Centraal-Borneo, door Dr. J. M. Elshout. (Met platen en kaart). Uitgegeven door het Kon. Instituut voor de Taal-, Land- en Volkenkunde van Ned.-Indië, met steun van het Kon. Ned. Aardr. Gen. ('s-Gravenhage, Martinus Nijhoff).

Oude impressies uit Zuid-Celebes, door Fakir (Het visum repertum). (Eigen Haard, 12 Febr. '27).

Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche pers, Nr. 3, 15 Jan. 1927. (Bureau voor de Volkslectuur te Weltevreden).

Suriname.

In ons vorig nummer knipten wij uit „De West" van 14 Januari het volgende bericht:

„Volgens een bericht in de Argosy van Demerara wordt aan de Engelsche zijde van de Boven-Corantijn op dit oogenblik geprospecteerd naar diamant. De vooruitzichten heeten niet ongunstig te zijn. Hetzelfde bericht meldt, dat aan de Hollandsche zijde eveneens een onderzoek naar diamant wordt ingesteld, door een Hollandsche expeditie".

Het „Algemeen Handelsblad" van 17 Februari, hetzelfde bericht vermeldende, teekent daarbij aan:

„Dit laatste was ons niet bekend, doch het bericht achten wij van belang, aangezien bij eventueele vondsten van diamant aan de Corantijn, de quaestie van de Westgrens van Suriname plotseling in een acuut stadium kan geraken. Het is dan zelfs niet onmogelijk dat men voor groote moeilijkheden komt te staan, vooral ook ingeval eveneens aan de Hollandsche zijde — bijv. in het dubieuse gebied tusschen de Koetari en de New River — vondsten gedaan worden. Dan zal het begrijpelijkerwijze niet gemakkelijk gaan om met de Engelsche regeering tot een voordeelig vergelijk te komen.

Meer dan ooit is het daarom noodzakelijk dat thans eindelijk door de moederlandsche regeering stappen worden gedaan om tot oplossing van de Westgrens-quaestie van Suriname te geraken."

Nu het blad dit inziet, mogen wij verwachten dat het *„De West-Indische Gids"* en *„Het Koloniaal Weekblad"* niet langer alleen zal laten staan in hun reeds zoo vele jaren volgehouden strijd tegen den onverklaarbaren onwil van de Regeering om in deze aangelegenheid tot een regeling te komen.

Reeds in een in December 1898 in het *„Tijdschrift v. h. Kon. Nederl. Aardrijksk. Genootschap"* verschenen artikel *„De grenzen van Nederlandsch Guiana"* kan men het volgende lezen:

....„De aandrang om tot eene grensregeling te komen zal van Nederland moeten uitgaan en het ware te wenschen dat de beide regeeringen tot eene oplossing kwamen vóór dat de blikken der goudzoekers zich richten naar de Boven-Corantijn". (blz. 822).

En verder op blz. 843:

....„Verrassingen van allerlei aard kunnen het gevolg zijn van deze onzekerheid [van de grens]. Landstreken waarin tot heden niemand eenig belang stelt, van welker bestaan wellicht slechts de geografen zich bewust zijn, kunnen morgen om gebleken mineralen rijkdom van den bodem in hooge mate de begeerlijkheid der natiën opwekken en zoo de bron worden van ernstige verwikkelingen. Meer dan andere streken heeft Guiana nog altijd de klassieke bodem voor hen die zoeken naar Eldorado — hiervan voorbeelden opgeleverd. Het is wijs beleid, waar dit nog mogelijk is, omtrent de grenslijnen tot overeenstemming te geraken vóór dat de gebleken of gewaande rijkdom van den bodem daartoe dwingt, maar dan ook de oplossing zooveel te moeilijker maakt".

Van „wijs beleid" hebben, sedert dit geschreven werd, de opvolgende regeeringen geen blijk gegeven. Integendeel! Erger verknoeiing en vertroebeling van een eenvoudige zaak is niet denkbaar. Daaraan zal eerst een einde komen wanneer de geheele correspondentie met de Britsche Regeering en ook die tusschen onze Ministers van Koloniën en van Buitenlandsche Zaken over deze zaak gepubliceerd worden.

Tot dusver heeft onder allerlei voorwendsels de Regeering hardnekkig geweigerd dit te doen, hoe zeer de Kamers ook aandrongen.

* * *

In *„De Zakenwereld"* van 12 Februari een artikeltje over Suriname, waaruit wij het volgende knippen:

„Nu de Hollandsche markt overstroomd wordt met buitenlandsche beleggingen, dient de aandacht gevestigd op een groot nationaal belang, dat voor beleggingsdoeleinden minstens even mooie uitzichten biedt als de buitenlandsche kapitaaluitgiften: Suriname.

Het valt des te makkelijker hierop de aandacht te vestigen, nu nog in geen enkelen vasten vorm op beleggingsgelden aanspraak is gemaakt, zoodat er geen sprake kan zijn van reclame maken voor een bepaald object, wanneer wij het in betere exploitatie brengen van onze West-Indische kolonie verdedigen".....

......„Wij hebben in Nederland thans dus twee jaar om beleggers te vinden, die bereid zijn aan hun eigen belang het nationaal belang te verbinden.

Wat in die twee jaren zal moeten blijken kan niets meer of minder genoemd worden dan een nationale uitspraak, of ons land groot genoeg is het feitelijk beheer over onze West-Indische koloniën te handhaven. Luidt die uitspraak ontkennend — dat wil zeggen: wordt geen geld gevonden voor het nieuwe Suriname — dan zal, niet eens langzaam en heel zeker, de buitenlandsche invloed in West-Indië dermate overheerschend worden, dat de feitelijke voordeelen van het koloniaal bezit aldaar voor het Nederlandsche volk verloren zullen gaan...."

* * *

De gewone middelen der kolonie hebben het geloopen jaar 335.000 gulden meer opgebracht dan de raming. Tot deze gunstige uitkomst droeg o.a. namelijk bij een hoogere opbrengst van de invoerrechten, die bijna ƒ 200.000 meer opbrachten dan de raming. De geneeskundige belasting bracht ongeveer ƒ 13.000 meer op dan geraamd, en de ... belasting bijna ƒ 20.000 (tengevolge van de ... dracht van goederen van hooge waarde). ... komstenbelasting gaf een overschot van ƒ ... Het zelfde was het geval met de successierechten, die geraamd waren op ƒ 8000. Als aandeel in de schoolgelden op bijzondere scholen werd ontvangen ƒ 48.000, ruim driemaal meer dan geraamd was. ... spooropbrengst daarentegen ging ongeveer ƒ 30... achteruit. Balata concessiën brachten een ... ƒ 40.000 boven de raming op. Bauxiet ging ... achteruit (doordat voorshands alle krachten waren samengetrokken op den fabrieksbouw). Het Radiostation bracht ruim ƒ 26.000 op, terwijl geraamd was ƒ 20.000.

* * *

De „N.R.Ct." van 18 Februari, Av.blad D, wijdt een belangrijk artikel aan het wetsontwerp betreffende het Nederlandsch onderdaanschap voor de West. De Tweede Kamer zal zeker de noodige aandacht wijden aan de gemaakte opmerkingen.

* * *

Bij de Tweede Kamer zijn ingediend suppletoire begrootingen van Suriname en Curaçao over 192... Wat Suriname betreft, moest op 60 artikelen meer worden uitgegeven dan geraamd was. Een bedrag van ƒ 475.508 kan niet uit „onvoorziene uitgaven" worden aangevuld.

* * *

Onder het hoofd „*Tegen de muggenplaag. Een werkzaam giftmengsel*", schrijft *De Telegraaf* van 12 Februari, vierde avondblad:

„De heer E. Roubaud van het instituut Pasteur te Parijs deelt mede, dat een in Frankrijk vervaardigd formaldehyde-mengsel het beste bestrijdingsmiddel voor muskieten is gebleken.

Het preparaat is niet vergiftig voor warmbloedige dieren en visschen en heeft geen schadelijken invloed op waterplanten. Het wordt gemaakt in den vorm van een heel lichte stof, die gemakkelijk door den wind wordt voortgedreven. Wanneer het op de oppervlakte van het water wordt gestrooid, geeft het bijna onmiddellijk den dood aan de larven van de malaria-muskieten, en bij een beweging van het water zinkt het en wordt opgegeten door de larven van andere muskieten.

Roubaud raadt aan het mengsel te gebruiken vermengd met heel droog zand in de verhouding van 1 tot 50. Hij heeft het op die wijze met succes gebruikt in den Elzas".

Curaçao.

Een nieuwigheid.

De „Luistervink", die in *La Union* wel eens hardop zegt wat anderen nauwelijks fluisteren, vertelt in het blad van 6 Januari l.l.:

„Dat als volgende nieuwigheid onze loodsbooten een blauwen lap aan een stok vaten, waarin een witte letter P geschreven staat, wat ook tot verschillende veronderstellingen aanleiding gaf.

Dat een deskundige op vlaggengebied mij aan het verstand bracht dat dit de Engelsche loodsvlag is.

Dat de haren der taalcommissie van het Algemeen Nederlandsch Verbond ten berge zullen rijzen als zij vernemen dat in een Nederlandsche kolonie bij een Nederlandsch loodswezen met een Engelsche loodsvlag gevaren wordt.

Dat een ander de opmerking maakte, dat elke kapitein wel vreemd opkijken moet, als hij bij het naderen van dezen boot een Hollandschen loods aan boord ziet komen, daar deze vlag beteekent dat door een Engelsche loods beloodst wordt.

Dat er ook voor een Hollandsche loods een speciale vlag is."

Laten wij nu voorop stellen, dat de Taalcommissie van het A. N. V., dat waakt voor de zuiverheid der Nederlandsche *taal*, hiermee niets te maken heeft. Is misschien bedoeld de groep Nederlandsche Antillen van dit verbond?

Is het voorts wel zeker, dat de beschreven vlag een speciaal Engelsche vlag is? Ook het Fransche en Spaansche woord voor loods begint met een P. Nederlandsch is het in ieder geval niet, de Nederlandsche loodsvlag is een andere. Curaçao had een eigen vlag kunnen kiezen, maar als het toch nabuur wilde spelen, had het zeker beter gedaan dichter bij huis te blijven.

Scheepvaart.

Aan een brief uit Curaçao van 5 Jan. l.l. in de Amst. Ct. ontleenen wij:

„Bij den Curaçaoënaar heeft het van oudsher als een geloofsartikel gegolden, dat het Schottegat een ongelimiteerd aantal schepen kan bevatten, een heele vloot. In dien zoeten waan is men thans wreedelijk verstoord, toen een stoomschip, dat voor de haven verscheen om binnengelaten te worden, niet aanstonds geloodst kon worden, wijl een verstopping in het Schottegat zou ontstaan. Nu is het zoo heel erg niet als eens een enkele keer, zoo eens in het jaar b.v., op een bijzonder drukken dag een schip een paar uren of een halven dag vóór de haven moet blijven wachten om ligplaats te krijgen.

Maar de havenbeweging neemt nog steeds toe; in 1926 zijn er bijna 800 stoomschepen de haven meer binnengeloopen dan het jaar tevoren. Men moet er dus wel degelijk en terdege op bedacht zijn, dat bij verder toegenomen verkeer héél drukke dagen die thans nog uitzondering zijn alsdan misschien regel zullen zijn en daarom tijdig de vereischte maatregelen treffen voor het behoud van den goeden naam der haven.

Aan ruimte, aan oppervlak is er in het Schottegat ook nog lang geen gebrek. Wat dat betreft zou daar werkelijk een heele vloot berging vinden. Het euvel schuilt in de onvoldoende diepte; er zijn ondiepten, die opgeruimd dienen te worden, wil men voldoende nuttige ruimte verkrijgen om ook met de groote schepen van dezen tijd te kunnen manoeuvreeren. Aan dat opruimingswerk schijnen er geen technische bezwaren verbonden te zijn; kapitale sommen behoeft het niet te kosten. Het is eigenlijk, volgens de deskundigen, een werk, dat niet veel om het lijf heeft. Waarom dan, vraagt men zich af, zoo gedraald met de uitvoering van dit nuttige werk, dat toch zeker in elke havenplaats moet passen?

Waarlijk, het wordt hoog tijd dat men in Nederland inziet, dat men de zaken hier niet langer op hun beloop kan laten, maar de hand aan den ploeg moet slaan."

Welvaart.

Niet minder belangrijk is het onderstaande uitknipsel uit denzelfden brief:

„Men kan...... in alle veiligheid aannemen, dat bij het afsluiten van de rekening blijken zal, dat de opbrengst der middelen in 1926 de raming met ruim *f* 600.000 of ruim 25 pct. heeft overtroffen.

Wijst deze uitkomst, voor de Koloniale Kas zoo verblijdend, op een gunstigen economischen toestand der bevolking, er zijn ook nog andere verschijnselen, waaruit valt af te leiden, dat er welvaart heerscht in het land en, wat meer zegt, dat de welvaart zich aan het consolideeren is. Om maar een tweetal daarvan te noemen, willen wij vermelden, dat op eind December het tegoed van het eigenlijke volk, de stand der handarbeiders, bij de spaarkassen enz. gestegen was tot boven de *f* 3.500.000, terwijl — tweede en nog sterker sprekende verschijnsel — het aantal dergenen onder het volk, die thans een eigen woning bezitten, in den laatsten tijd, de laatste jaren dan zeer sterk gestegen is. Volgens lage schatting zijn van de in den laatsten tijd gebouwde en op het oogenblik in aanbouw zijnde arbeiderswoningen zeker 30 pct. eigendom der arbeiders.

De groote economische beteekenis van de hier vermelde verschijnselen is duidelijk. Er wordt reserve gekweekt voor kwade tijden; eene reserve, die, belegd als de opgespaarde gelden zijn in solide buitenlandsche effecten, op den duur een niet gering te schatten bron van inkomsten voor het eiland kan worden, mits natuurlijk de reserve hoog genoeg wordt opgevoerd.

Dat intusschen de spaarzin nog lang niet algemeen is, de gekleurde bevolking nog niet in het bloed gedrongen is, bewijst de luxe, die door de dametjes onder het volk bij elke voorkomende gelegenheid ten toon gespreid wordt, vooral in kleeding en schoeisel en in het gebruik van de auto. Het is geen overdrijving, als men zegt dat op bijzondere feestdagen en feestelijke gelegenheden zoo goed als alle beschikbare huurauto's in beslag genomen worden voor en ten behoeve der bedoelde dametjes. Willemstad bezit dan ook niet voor niets reeds ruim 750 automobielen en andere motorwagens."

Uit den Verren Vreemde.

China—Indië.

De heer H. J. F. Borel heeft in hetgeen ik in het Kol. Weekbl. van 10 Februari schreef aanleiding gevonden eenige beschouwingen over „De toestand in China" te geven, welke plaats hebben gekregen in het daaropvolgend nr. van 17 Februari.

Wij hebben den heer Borel dankbaar te zijn voor de uiteenzetting, welke hij wel heeft willen geven en voor de verwijzing naar het op 1 Maart a.s. te verwachten nr. van het Haagsch Maandblad, waarin een meer uitvoerige beschouwing over hetzelfde onderwerp zal verschijnen. Voor zoover hij aanneemt, dat ons geheugen ons parten kan hebben gespeeld, waar wij ons terugdachten in het gesprokene in de vergadering van het Indisch genootschap van 15 April 1913, zij echter opgemerkt, dat wij het verslag van die vergadering raadpleegden. Uit de gedeelten, die ons daarin weer troffen, halen wij hier nu alleen het volgende aan (Verslag, blz. 182). In Semarang maakte de heer Borel kennis met een school, opgericht door een Chineesche vereeniging Tiong Hwa Hwee Kwan, waar door onderwijzers uit Noord-China les werd gegeven in een geheel andere taal dan de Chineezen in N.-I. spreken, in 't mandarijn-Chineesch n.l. Het daar gegeven onderwijs werd door hem aangeduid als „de gevoelige plek" voor de Chineezen in N.-I. De heer Borel zag in de door hem bezochte school „moderne leermiddelen, moderne manier van doceeren, maar vóór alles voelde hij den sterk natio-

naal Chineeschen geest, die er uit sprak". Die sprak uit de school, welke het mandarijn-Chineesch tot voertuig had, „een taal, die géén der vaders of moeders van de (parakan- of singkeh) Chineesche leerlingen verstond". Waartoe die taal, dat mandarijn-Chineesch? Het aanleeren ervan beteekende, volgens den heer Borel, „zoowel in symbool als in de practijk, het versterken van hun nationaliteitsgevoel, en het zich één voelen met China, niet langer met de provincies (Canton en Hokkien), waarvan ze afkomstig waren, maar met geheel China, Zuid, Noord, Oost en West".

Als bij de zienswijze, zooals deze in de aangehaalde, en andere woorden uitgedrukt werd, ook ten aanzien van de Chineezen in N.-I., toch de opvatting past: „Welnu, met die potentie, is het precies gegaan zooals ik (de heer Borel) voorzien en voorspeld heb", dan kan men met vreugde constateeren, dat bij een terugblik blijkt, dat de debaters beiden met voldoening kunnen terugzien op het veertien jaren geleden ingenomen standpunt.

Internationaal congres tegen koloniale verdrukking en imperialisme.

Als men den heer Mohammed Nazib Pamontjak, die als een der afgevaardigden van Perhimpoenan Indonesia te Brussel optrad, en- zich als woordvoerder voor verdrukt N.-I. liet gelden, aanbood om, met de zijnen, regeering, bestuur en leiding over Indonesië over te nemen, zouden zij daar geen raad mee weten, zeker zouden zij dan niets beters weten te doen dan de plaats innemen van het gevestigde Nederlandsche bestuur, zij zouden van die plaats zeker niets beters weten te doen ter bevordering van het algemeen welzijn van de bevolking, zij zouden zeker niets beters weten te doen om Indië veilig te stellen tegen bemoeizucht van buiten.

In deze opmerking is, o.i., eigenlijk in hoofdzaak het karakter weergegeven van hetgeen op het vijfdaagsche congres door sprekers uit verschillende werelddeelen ten beste is gegeven en van hetgeen daar tegen is aan te voeren. De spreker over en voor Indonesië, liet het Nederlandsche juk zwaar op de bevolking drukken. Geen sprake van persvrijheid of persoonlijke vrijheid. De rechtspraak is, als rasgerecht, niet vrij van partijdigheid. De gouverneur-generaal heeft recht van verbanning van wie *zoogenaamd* rust of orde verstoord.

Gaf spreker toe, dat Nederland in Indië moderne industrieën en moderne exploitatiemethoden van natuurlijke bronnen van rijkdom en welvaart heeft gebracht, deze kwamen alleen aan de koloniseerende natie ten goede. De in 1918 onder gouverneur-generaal Van Limburg Stirum gedane beloften werden niet gehouden. Onder Fock kwam de „terreur" aan het woord, met het gevolg, dat het volk van Indië meer en meer den weg naar revolutie werd opgedreven. De jongste opstand op Java kon slechts met veel bloedvergieten worden onderdrukt. Drie eeuwen lang reeds heeft het Nederlandsche despotisme het volk van Indonesië getart. Dat het Javaansche volk, het zachtste volk van de geheele wereld, zijn toevlucht neemt tot opstand, bewijst genoeg van welken aard dit despotisme is. Het is niet waar, dat Indonesië niet rijp zou zijn voor de vrijheid, doch waar is het wel, dat het kleine Nederland niet in staat is een ontwakend volk van 50 millioen menschen te besturen.

Hoewel door de congres-leiding en door eenige woordvoerders een poging gedaan is om te voorkomen dat het congres een communistisch stempel zou dragen, en hoewel, in overeenstemming hiermede, getracht is er den schijn aan te geven los van Moskou te staan, is de roode kleur toch zoo sterk overheerschend gebleven, dat een vrij gematigd woord, zooals dat van den advocaat Hafiz Ramandan bey, Egyptisch gedelegeerde, sterk afstak bij de taal der overigen. Wanneer men de namen verneemt van de gedelegeerden, dan wijzen deze, voor zoover zij aan bekende persoonlijkheden behooren, ook meerendeels in dezelfde richting. Het 76-jarige Rijksdaglid G. Ledebour, met zijn communistisch medelid Willi Munzenberg, naast Prof. A. Goldschmidt. Het Belgisch socialistisch Kamerlid Dr. Marteau. Katayama, de oude Japansche extremistische arbeidersleider. Wang Tsen Way, vertegenwoordiger van de regeering te Kanton, naast Hans Liau gezonden door de Komintang. Op het congres vervulden een rol Davis, gedelegeerde van de federatie van Britsche mijnwerkers, het parlementslid G. Lansbury, naast Ellen Wilkinson mede parlementslid; ook Duitschland zond een vrouwelijke vertegenwoordigster, Mevrouw Stocker, gedel. van het Friedenskartell. Mevrouw Duchesne kwam als presidente va Fransche afdeeling der liga voor vrede en vr Henri Barbusse. Het onlangs gehouden Pan-B Indisch congres had Javahar Sal Nehru afg digd. Uit Nederland waren er o.a. Edo Fi Henriëtte Roland Holst, ir. Rutgers, J. W. de delegatie van Perhimpoenan Indonesia ha hammed Hatta tot voorzitter en bestond ver Gatot (secretaris), Abdoel Manaf en Moha Nazib, studenten in Nederland. De vergade in de groote zaal van het Egmont Paleis geh werden achtereenvolgens door verschillend vaardigden voorgezeten, zoo vervulden E. Fi en M. Hatta ook als zoodanig een beurt.

Volgens een mededeeling van Bach, de co secretaris, zijn 134 organisaties uit 37 landen tegenwoordigd geweest. Van de stemgerechtig delegeerden stuurde China 21, Centr. en Z.-Am 15, de Fr. Antillen 11, Engeland 12, Duits 26, Nederland 11, België 15, verschillende in Afrika 10, Indonesië 6, Indochina 6, Fra 14, Japan 1, Egypte 2, Syrië 3, Palestina 1, O rijk 2, Br.-Indië 8, Italië 3, Korea 4, Perzië 1, serland 2.

Naar het ons voorkomt ligt de beteekenis v congres meer in het feit van zijn samenkom in het genomen besluit om de samenwerki een permanente organisatie vast te leggen, h voor de statuten zijn vastgesteld, dan in daar gezegd of in moties uitgedrukt is.

Zooals wij in den aanhef deden uitkomen, alles wat er ten gehoore is gebracht weer te g als: de kritiek is gemakkelijk, de kunst m Maar juist hierin ligt het middel opgesloten elkander in groote overeenstemming te vinden op te winden, om elkander, door een internati organisatie te steunen. Deze zal 't zich tot stellen in de heele wereld een eenzijdige a tot uiting te doen komen. En juist hierom ve 't o.i. overweging, of tegenover deze een voorlichting ook geen organisatie gewenscht is ruimere, van meer vrijzinnige opvatting in den zooals die bestaat tegenover de eenzijdige, de tieve actie van de IIIe Internationale.

Tot de besluiten, die aan Nederland of bijzondere aandacht gaven, behoorde dat om de Nederlandsche regeering voor te stellen, aan commissie, bestaande uit Nansen, Shaw en busse, op te dragen een onderzoek in te stellen Java en Sumatra, ten einde uit te maken of Bolsjewikische opwinding, danwel veroorz ellende is, die de inboorlingen tot opstand heeft bracht.

Een door M. Hatta ingediende motie werd a nomen, waarin het Nederlandsche gezag in beschuldigd wordt van imperialisme en drukking, hulde wordt gebracht aan de Ind vrijheidsbeweging en waarin van de Nederla regeering voor Indonesië volledige zelfbeschi intrekking van de verbanningsbesluiten en meene amnestie geëischt wordt.

Op voorstel van Fimmen werd, onder besloten een telegram in denzelfden zin Nederlandsche regeering te zenden.

Ten slotte, en om niet te lang te worden, wij hier alleen nog melding van een motie de georganiseerde arbeidersactie wordt volen als het eenige goede middel tegen imperialisme!

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Amersfoort.

EXCURSIE NAAR HET KOLONIAAL INSTITUUT

Een groot aantal dames en heeren leden onzer deeling met hunne introducée's — negen en personen — togen Donderdag 17 Februari j.l. menlijk op excursie naar het Koloniaal Instituut Amsterdam.

Dat de belangstelling voor deze excursie groot ook bij hen, die nog nooit in Ned.-Indië of in de geweest waren, is begrijpelijk, nu wij het vorstelijk bouw konden bezichtigen onder leiding van ons lid, den heer E. P. J. Smit, een van de architecten deze schoone stichting.

Alle excursionisten waardeerden de ongedwongen gezelligheid die er heerschte bij de bezichtiging de interessante verzamelingen in het Museum en de architectonische schoonheden van het gebouw wij behoeven ternauwernood te zeggen, dat tijdens gezamenlijke lunch in het restaurant van het tuut en onder de thee in de American Lunchroom de Kalverstraat, waar de bezoekers zich weder in middaguur vereenigden, eene opgewekte stem

blijk gaf van het gesmaakt genoegen en van het intellectueel genot.

Nadat onze Voorzitter, de heer E. Roodhuyzen, met een woord van dank tot onzen leider van ons aller waardeering had getuigd, werd de terugtocht naar Amersfoort weder aanvaard.

DE SECRETARIS.

Mededeelingen.

Van het Informatie-Bureau:

INDISCHE AMBTENAREN MET VERLOF:

Th. O. Bisch, Commies bij den Kantoordienst van het B. B. in de residentie Palembang; Willem Schoutenstraat 19, Amsterdam.

J. G. van Viersen, Politie-opziener bij de veldpolitie te Tangerang; Oude Singel 140, Leiden.

N. J. L. M. Mussert, Controleur 1e kl. bij het B. B.; Hobbemastraat 250, 's-Gravenhage.

Mr. J. H. Heslinga, Leeraar in de rechtswetenschap en aanverwante vakken bij de Opleidingsschool voor Inlandsche ambtenaren te Madioen; Copernicusstr. 5, 's-Gravenhage.

M. Aeronius, Hoofdradiocommies bij den P.T.T.-dienst; Karel du Jardinstraat 19, Amsterdam.

W. S. H. Schul, Controleur voor de Belastingen op het kantoor van den Inspecteur van Financiën, hoofd der inspectie Kediri; Marseille, Grand Hotel de la Poste, vanaf 1 Maart a.s. Parijs, Champ Elysées, Hotel de Delft, 38 Rue de Montaigne.

J. Bandell, Politie-opziener 1ste kl. in de residentie Soerabaja; Poste-restante, Arnhem.

A. Bos, Gouvernements-veearts te Bondowoso; Dorpstraat 124, Zegwaart.

J. W. de Jonge, Ambtenaar 3de kl. bij den dienst der In- en Uitvoerrechten en Accijnzen; Voorstad 11, Goes.

H. Ch. Jacobs, Adj.-controleur voor de belastingen te Palembang; De Rijpstraat 142, Amsterdam.

Ir. W. H. A. van Alphen de Veer, Hoofd van het Laboratorium voor Materiaalonderzoek van het Dep. der B. O. W.; Hotel Sonne, Silvaplana (Zwitserland).

L. M. de Vries, Onderwijzer der 1e kl. bij het O E L.O.; Bredascheweg 37, Princenhage.

A. F. van Wieringen, Adspirant-ambtenaar 2de kl. bij den dienst der In- en Uitvoerrechten en Accijnzen; p/a. J. C. Lindeman, Zaadmarkt 99, Zutphen.

L. A. van den Berge, 1e Luitenant der Infanterie; Thomsonlaan 35, 's-Gravenhage.

J. S. Rosier, Idem als voren; Bd. Generaal Wahis 53, Brussel.

W. F. Palmer van den Broek, Idem als voren; Wilhelminastraat 141, 's-Gravenhage.

MET PENSIOEN:

J. de Clercq Zubli, Assistent-resident van Pati, res. Semarang; Chernex bij Montreux.

B. J. Buurman, Onderluitenant Militaire Administratie; p/a. J. W. Buurman, Willibrordusstraat 137A, Rotterdam.

Jhr. P. J. Boreel, Hoofdingenieur bij den Waterstaat en 's Lands B. O. W.; Gros de Cagnes (Alpes Maritimes), Pension Insulinde.

Mutatiestaat van 15 tot 22 Februari.

Nieuwe Leden: — Geïntroduceerd door:

Ch. Bernard, Directeur van het Proefstation voor Thee te Buitenzorg, Amsterdam, p/a. Koloniaal Instituut. ƒ 5.—
Machinefabriek „Reineveld" te Delft. ƒ 5.—
C. Greve, Import- en Exporthuis, Den Haag Noordeinde 167. ƒ 5.—
— den heer J. Thierry Kempf, 103 Boulevard de Clichy, Paris 18e.

van Beusekom, Oud-Majoor N.-I. L., Den Haag, Franklinstraat 157. ƒ 5.—
Koesler, Agent N.-I. Escompto-Mij. te Padang. ƒ 5.—
— den heer F. de Marinck te Den Haag.

Mastenbroek, Opzichter plantage „Sorgflief" te Paramaribo. ƒ 5.— — den heer J. C. Hietink te Den Haag.

Mevrouw L. Bursch-van Dorp, Nijmegen, van Broeckhuysenstraat 13. ƒ 5.— — Mevrouw G. Messchaert-Ankersmit te Nijmegen.

W. Gautzsch, Oud-Officier, Nijmegen, Fransche straat 53. ƒ 5.— — Secretaris Afd. Nijmegen.

Mevrouw M. C. E. van de Kamer-Nittel, Nijmegen, van Goenstraat 35. ƒ 5.—
de Wijze, Nijmegen, Joh. Vijghstraat 2. ƒ 5.—
A. A. de Vos, Directeur Amsterdamsche Bank te Nijmegen, Berg en Dalsche Weg 140. ƒ 5.—
Mevrouw C. J. de Grauw-Pijle, Nijmegen, Groesbeeksche Weg 53. ƒ 5.—
A. Vriesman, Nijmegen, Groesbeeksche Weg 51. ƒ 5.—
Mevrouw A. J. Wijers-Blokhuis, Nijmegen, St. Annastraat 51. ƒ 5.—
— Voorzitter Afd. Nijmegen.

Mevrouw C. M. Herweijer van de Stadt, Amersfoort, Zuidsingel 11. ƒ 5.—
Mevrouw M. Hogewind-Spruyt, Amersfoort, Lange Bergstraat 27. ƒ 5.—
Mevrouw G. W. A. van Laer, Amersfoort, Anna Paulownalaan 13. ƒ 5.—
B. Loos, Amersfoort, Sophialaan 15. ƒ 5.—
J. Jonker, Gep. O.-I. Ambtenaar, Amersfoort, Huize „Soeka Senang", Kattenkampen 1. ƒ 5.—
Mevrouw H. J. M. de Wit-Rietman van Steenis, Amersfoort, Huygenslaan 10. ƒ 5.—
— Afdeelingsbestuur van Amersfoort.

Afschrijven:

H. Doeve, Resident van Kediri (overleden).
Mevr. Wed. M. C. H. van Esveld, Amersfoort, Lange Bergstraat 35 (overleden).
C. J. Ferrée, Amsterdam, de Lairessestraat 16boven.
K. R. Winter, Amsterdam, Prinsengracht 562.

Adresveranderingen:

W. Bollee, Administrateur Rubberonderneming „Lima Poeloeh", van: Amsterdam naar: Amersfoort, Hotel-Pension Berg, Utrechtsche Weg 225. ƒ 10.—

C. F. Schor, Agent H. V. A., van: Amsterdam naar: Bandoeng. ƒ 12.—

F. van Zuylen, Boekhouder K. P. M., van: Amsterdam naar: Weltevreden, p/a. Kantoor K. P. M. ƒ 5.—

A. Martens, 1e Werktuigkundige Gouv. Marine, van: Amsterdam naar: Weltevreden, p/a. Departement der Marine. ƒ 5.—

Chr. Hubach, Off. v. Gez. Vliegenier N.-I. L., van: Amsterdam naar: Zaandam, Westzijde 96. ƒ 5.—

C. Clasener, Amsterdam, van: Witte de Withstraat 107 II naar: Chasséstraat 37boven.

W. Visser, Hoofdcommies P.T.T., van: Den Haag, Galileistraat 26 naar: Bandoeng, Hoofdkantoor P.T.T. ƒ 5.—

C. Th. van der Paardt, Leeraar H.B.S. te Soerabaja, van: Amsterdam, Stadhouderslaan 131 naar: Den Haag, van Bleiswijkstraat 115. ƒ 5.—

Wibenga, Directeur 1e klasse bij het Gevangeniswezen, van: Meester-Cornelis naar: Arnhem, Velperweg 54, p/a. Ds. Becht. ƒ 5.—

Mejuffrouw J. F. Ebeling, van: Rotterdam, Heemraadsingel 299 naar: Den Haag, Stadhouderslaan 33. ƒ 5.—

J. S. M. Beukman van der Wijck, Den Haag, van: Riouwstraat 141 naar: Nassau Zuylensteinstraat 4.

Th. C. Lindgreen, Kapitein N.-I. L., Den Haag, van: Malakkastraat 71 naar: Adelheidstraat 68.

Mejuffrouw M. C. Maal, Den Haag, Galileistraat, van: 29 naar: 85.

L. L. Nelissen, Gep. O.-I. Ambtenaar, Den Haag, van: Thomsonlaan 81 naar: Larixlaan 69.

A. W. Yzerman, Lid van de 2de Kamer der St. Gen., Den Haag, van: Hazelaarstraat 79 naar: Sportlaan 12.

Mr. J. H. Heslinga, Leeraar O.S.V.I.A., van: Madioen naar: Den Haag, Copernicusstraat 5. ƒ 5.—

E. F. de Calonne, Hoofdcommies S.S., van: Den Haag, Copernicusstaat 119 naar: Bandoeng, Hoofdkantoor S.S. ƒ 5.—

Dr. M. C. Goedhart, Officier van Gezondheid, van: Den Haag, Denneweg 126a naar: Kota-Radja. ƒ 5.—

Vereeniging „Suriname", Secretariaat, Amsterdam, van: Witte de Withstraat 107 II naar: Chasséstr. 37boven.

A. J. van Zanen, Controleur B.B., van: Baligé naar: Baroes (res. Tapanoeli).

Van onze Adverteerders

Onze Residentie is Zaterdag 19 Febr. j.l. een inrichting rijker geworden, die, zoowel voor Repatriëerenden als voor het méér gegoede Nederlandsche publiek, een aanwinst genoemd kan worden.

Op dien dag heeft n.l. de heer *W. Hoksbergen* aan den *Bezuidenhoutsche weg No. 14* een zeer modern *woningbureau* geopend. Niet alléén modern, wat de inrichting betreft (die in den Haag haar gelijke niet heeft), doch zéér zeker modern wat haar werkwijze betreft. Bezien wij de Etalage van dit keurige pand, zoo bemerken wij, dat niet slechts op zéér overzichtelijke wijze alle te koop en te huur zijnde woningen op afzonderlijke kaarten staan vermeld met de noodige gegevens, doch zijn tevens van alle te koop zijnde huizen foto's tentoon gesteld. De Heer Hoksbergen stelt zich ten doel, voor alle relatiën persoonlijk of door één zijner employé's de huizen te laten bezichtigen en niet, zooals dit dikwijls gebeurt, alléén met den sleutel naar het bewuste pand te sturen. Wanneer wij ten slotte vermelden, dat moeite noch kosten zijn gespaard om alles bijzonder keurig in te richten, ten einde de bezoekers prettig te ontvangen, twijfelen wij niet, of onze lezers zullen zich de moeite getroosten, het Woningbureau Hoksbergen te gaan bezoeken.

Voor verdere bijzonderheden zie annonce.

AAN DE LEDEN. Mogen wij op Uwe medewerking rekenen om het ledental onzer vereeniging te doen toenemen? Als ieder lid slechts één persoon introduceert, zal onze wekelijksche Mutatiestaat een sprekende rubriek vormen, die getuigenis aflegt van daadwerkelijk streven naar verhooging van den bloei van „Oost en West".

Vereeniging „OOST en WEST".
HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins Mauritsplein 23, Haag, Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en lieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West- of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstr 's-Gravenhage, Telef. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlich zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Telef. 507 52. Dit „Te biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland toeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanv te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK of den administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaer 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Ind bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetre willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. No. 50248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten aan hen die uit Nederland naar In ië gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenh verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN op huishoudelijk- en maatschappelijk gebied, onder leiding van Mevr J. Franco Mendes—Calisch. Spreekuur Donderdagmiddag van 2—4 en volgens afspraak, Nic. Maesstraat Amsterdam, Tel. 22492.
Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de F MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede d
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederl.-Indië, zoomede verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw he
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegr.- en Telef.dienst in N.-I.** (Op nieuw he
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-Indië**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën. Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
" 2. Indische toestanden gezien door een inlander.
" 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
" 4. Sarikat-Islam.
" 5. De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
" 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
" 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
" 8. De Europeesche vrouw in Indië.
" 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
" 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
" 2. Het Javaansch tooneel.
" 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
" 4. De theecultuur op Java.
" 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.*
" 6. Een doode taal in Indië.
" 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
" 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
" 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
" 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
" 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
" 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
" 4. Indische Scholen onder de Oost Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
" 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
" 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië
" 9. De Slavernij in Oost-Indië

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Wnd. Vertegenwoordiger in N. Mr. M. J. A. Oostwoud-Wijdenes, Pres. Landr., Tandjong Balei (Sumatra's Oostkust).

NUMMER 9 DONDERDAG 3 MAART 1927 27STE JAARGANG

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST”

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN: Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17, Den Haag Telefoon 14519, Postgiro 14574

Wnd. Vertegenwoordiger in N.-I.. Mr. M. J. A. Oostwoud-Wijdenes, Pres. Landr., Tandjong Balei (Sumatra's Oostk.).

Opgericht 21 Maart 1900 door Kolonel G.E.V.L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang”

ADRES VOOR ADVERTENTIËN: N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIE

Vereeniging „Oost en West”.

—o—

Verslag over het jaar 1926.

Algemeene toestand.

Kon in het vorig jaarverslag gewag gemaakt worden van een stijgende lijn langs welke de Vereeniging zich beweegt, het is voor den verslaggever van thans een aangename taak te kunnen aanvangen met de mededeeling, dat deze toestand bestendigd gebleven is en dat er, zooals de lezer ontwaren zal, teekenen voorhanden zijn welke een gunstig aspect, ook voor volgende jaren, waarborgen. Toch dient hierbij in het oog gehouden te worden dat de Vereeniging nog steeds niet die belangstelling heeft van het Nederlandsche volk op welke zij, geheel afgezien van hare praestatie, reeds op grond van haar beginsel: het versterken van den band tusschen Nederland en zijn overzeesch gebied, aanspraak heeft. Ware dit wel het geval, zou het denkbeeld algemeen meer ingang vinden dat met dat grootere deel van het Staatsgeheel, dat O.- en W.-Indië heet, moet worden medegeleefd als met het eigen land, wijl zulks eisch is van een welbegrepen eigenbelang en dienstig aan een zuiver altruïsme; noodwendig zou het gevolg hiervan zijn dat de Vereeniging zich op veel grooter schaal had te ontwikkelen en een veel uitgestrekter arbeidsveld over een groot deel der landsbevolking zou moeten omvatten, een gebied, geëvenredigd aan de draagwijdte van haar beginsel en niet naast omgekeerd evenredig daaraan, gelijk hare gesteldheid thans nog aantoont. Onder dat voorbehoud en met inachtneming van een zekeren, evenwel voor verwijding vatbaar gebleken, norm, kan een gunstige stand van zaken met voldoening geconstateerd worden.

Leden en begunstigers.

Het accrès van het ledental, het vorige jaar reeds begonnen, is dit jaar aanmerkelijk toegenomen en wel met 350, zoodat de Vereeniging, welke aan het einde van 1925 2663 leden had, er thans 3013 telt, welke vermeerdering ten deele als gevolg van een op initiatief van den Voorzitter door het Dagel. Bestuur opgezette systematische propaganda, anderdeels door activiteit van enkele afdeelingen, zoomede door het toetreden eigener beweging van belangstellenden en sympathiseerenden. Het cijfer der toename is welsprekend: hieruit blijkt wel, dat de Ver. „Oost en West,” in weerwil van de vele corporaties welke een ongeveer gelijk doel nastreven, toch steeds primus inter pares blijft.

Wat de begunstigers aangaat, mocht de Vereeniging zich verheugen in het behoud der oude getrouwen, terwijl in het laatst van het jaar — gevolg van de reeds genoemde propaganda, met de uitvoering waarvan, voor zoover het werven van begunstigers geldt, het H.B.-lid, de heer Jhr. Dr. C. G. S. Sandberg, zich welwillend had belast — een 10-tal nieuwe begunstigers, waaronder voorname Indische ondernemingen, toetraden. Aan oude en nieuwe begunstigers een woord van warmen dank voor hunnen noodzakelijken, dezerzijds hoogelijk gewaardeerden, steun.

Hoofdbestuur.

De samenstelling van het Hoofdbestuur onderging dit jaar een ingrijpende verandering en wel door het overlijden op 24 Maart 1926 van den Voorzitter der Vereeniging, Mr. W. Sonneveld, die gedurende bijna 6 jaren de Vereeniging, onder zeer moeilijke omstandigheden, op onvolprezen wijze heeft geleid. Blijft diens herinnering hier voortleven als van eene hoogstaande persoonlijkheid, van een Voorzitter, die steeds de groote lijnen volgde en voor de belangen der Vereeniging waakte, van een zeldzaam bekwaam leider der vergaderingen, het jaarverslag 1926 biedt de plaats den betreurden doode nog eenmaal een laatste woord van hulde te wijden. In het geleden verlies moest worden voorzien; een Vereeniging als deze kan niet lang buiten een Voorzitter en zoo was het dat de Heer R. Zuyderhoff, de Onder-Voorzitter, die dit inzag, zich beschikbaar stelde de plaats van den Heer Sonneveld in te nemen, evenwel niet dan na uitdrukkelijk verklaard te hebben dat hij aanstonds bereid zou zijn om zijne aanspraken op het Voorzitterschap te laten vallen, mocht men aan een andere keuze voor het presidium de voorkeur geven. Alleen het belang der Vereeniging noopte hem zich candidaat te stellen. Het verloop van deze aangelegenheid was dit, dat de heer Zuyderhoff, die een langen staat van dienst in de Vereeniging heeft en geheel vertrouwd is met hare interne zaken, door een eenstemmig H.B. voorgedragen, op de algemeene vergadering van 5 Juni 1926 te Amersfoort gehouden, bij acclamatie benoemd werd tot Voorzitter der Vereeniging Oost en West. In het H.B. en het Dag. Bestuur kwam daardoor een vacature te ontstaan, welke werd aangevuld door den Heer F. H. W. J. R. Logeman, oud-Resident van Menado. Voorts werden Mevr. de Douair. Clifford Kock v. Breugel-Roelofs, Voorzitster der afd. Breda en de Heer Boumann, Voorzitter der afd. Arnhem, vervangen, beiden, tot hun leedwezen, om gezondheidsredenen, door de HH. W. F. J. Kroon, oud-Resident van Menado en door Mr. J. Huges, oud-Hoofdadministrateur, Secretaris der Kamer van Koophandel te Arnhem. Aan de scheidenden werd de dank der Vereeniging gebracht voor hunne gedurende een reeks van jaren bewezen goede diensten. Mevr. Clifford werd, onder nadere goedkeuring der Alg. Verg., het Eere-lidmaatschap aangeboden, hetwelk welwillend aanvaard werd.

De leden van het H.B., die dit jaar aan de beurt

van aftreden waren, t.w. de HH. J. A. van Hamel (Leiden) en J. Franke (Groningen), werden herkozen, zoomede de Secretaris-Penningmeester, de heer F. H. A. van der Brugh, terwijl dat Bestuur nog werd aangevuld met den Heer W. C. Clasener, Secretaris der Vereeniging Suriname, met welke Vereeniging sedert 1 Januari 1926 een belangengemeenschap gesloten was, en met den Heer Jhr. Dr. C. G. S. Sandberg, reeds genoemd, voor wien het aanvankelijk gekozen lid Mevr. C. van Assen-Sol in het belang der Vereeniging haren zetel, zeer bereidwillig, tijdelijk beschikbaar gesteld had. Het H.B. kwam bijeen op 17 April en 30 October en als gebruikelijk ook nog voor den aanvang der Alg. Jaarvergadering op 5 Juni.

Afdeelingen.

Het aantal afdeelingen vermeerderde dit jaar met één, met de afdeeling Twente, zetel Enschede. De oprichting dezer afdeeling, lang verbeid, kwam op 26 October 1926 tot stand, dank zij den krachtigen stoot daaraan gegeven door den inmiddels als Secretaris dier afdeeling opgetreden Heer G. W. Stroink, gep. kapitein O.-I. L. Het spreekt van zelf dat deze jongste afdeeling, de 14e in den lande, in een beginstadium verkeerend, nog niet veel van zich doet hooren. Gelet evenwel op de personen die deel uitmaken van het Bestuur mogen goede verwachtingen voor haren groei gekoesterd worden. De Voorzitter der afd. Twente, de heer Ir. J. D. Ruijs, Directeur der Twentsche Electrische Stoomtrammaatschappij, heeft de vriendelijke toezegging gedaan zijne afdeeling in het H.B. te willen vertegenwoordigen.

Wat de andere afdeelingen betreft, vertoonen deze, met betrekking tot het werven van leden en het voeren van propaganda, de gewone „ups and downs"; in dit opzicht mag inzonderheid gewezen worden op de activiteit bij voorduring ontplooid door de vier afdeelingen: Nijmegen, Amersfoort, Arnhem en Apeldoorn. De afd. Groningen had het verlies te betreuren van haren Voorzitter, den heer Joh. Boersma, wiens functie bereidvaardig werd overgenomen door den Heer Jhr. Mr. W. W. Feith, rechter in de Arrond.-Rechtbank aldaar. Als bekend verschijnen de jaarverslagen dier afdeelingen t.z.t. in het Orgaan, hetwelk ook tusschentijds de berichten omtrent gehouden lezingen en andere meldenswaardigheden opneemt.

Vertegenwoordiging van Oost- en West-Indië.

De Heer Mr. K. Fauser bleef dit jaar nog op zijn post en bevestigde zijn goeden naam als Hoofdvertegenwoordiger onzer Vereeniging in O.-I. (het plan bestaat dat Mr. Fauser in 1927 naar Nederland komt, voor welk geval in zijn tijdelijke vervanging reeds voorzien is. In Suriname trad na het vertrek van den Heer Fred. Oudschans Dentz, wien de belangen onzer Vereeniging steeds zeer ter harte gaan, blijkende zulks ten overvloede uit zijn zitting nemen na terugkeer in de W.-I. Commissie, als vertegenwoordiger op de heer H. R. Nye, lid van de firma Kersten aldaar, welke heer blijkbaar de voetsp... volgt van zijn voorganger.

In Curaçao bleven onze belangen aan de g... zorgen van den Heer X. Krugers toevertrouwd.

Wat de vertegenwoordiging der Ver. elders in de Overzeesche gewesten betreft, wordt ga... weg gestreefd, voor zoover noodig, daarin te v... zien.

Koloniaal Weekblad.

Het Orgaan bleef ook dit jaar voldoen aan ... eischen en handhaafde den goeden naam ... laatste jaren verkregen. Menige, naar het o... van meest bevoegde zijde, belangrijke bijdrage ... de zijn kolommen; meer en meer neemt de dag... en periodieke pers, in Indië zoowel als hier te l... van den inhoud notitie. Ook de vaste medew... bleven hun zeer gewaardeerden steun verleenen. ... er nog een wensch gekoesterd moge worden, zou deze zijn, dat ook onze Indische leden — hommes en place — zich meer dan tot heden ... negen mochten toonen, door bijdragen ... medewerking aan het Orgaan te verleenen. Nog ... andere wensch: dat de leden, in 't algemeen indachtig zouden willen zijn aan de adver... rubrieken.

Informatie-bureau.

Het groote nut dezer instelling is ook dit ... wederom gebleken, zooals het eerlang te vers... nen afzonderlijke jaarverslag zal aantoonen. ... raadpleegden veelvuldig, ouders en voogden, ... Leider van dit bureau over de toekomst hun... kinderen of pupillen.

Leeszaal.

Het bezoek was grooter dan het vorig jaar. ... het mogelijk voor de leeszaal een meer geschikt... vooral ruimer lokaal beschikbaar te stellen. ... op intusschen geen uitzicht bestaat, ongetwij... zou het aantal bezoekers toenemen bijaldien ... aanwezige lectuur hen daartoe zou uitlokk... een leeszaal zoo volledig voorzien van al... schrifturen op specifiek Indisch gebied is ... dan al geen unicum, toch een instelling welke ... zaam aangetroffen wordt.

Stichtingen, Commissiën, Fondsen.

De bekende instellingen van O. en W. br... alle hare afzonderlijke verslagen uit, welke ... Koloniaal Weekblad worden opgenomen; ... derhalve onnoodig hieromtrent in dit jaarv... in bijzonderheden te treden. De vacature voor ... Voorzitterschap der W.-I. Commissie werd ... vuld door de benoeming van den Heer Prof. ... C. Flu, terwijl de H.H. Fred. Oudschans Dentz ... W. v. Aalst Jr., deze laatste ter vervanging van ... len zijn vader den Onder-Voorzitter, als leden ... die Commissie geassumeerd werden. De Com... kwam dit jaar eenige malen bijeen en ver... o.a. haren steun, voor wat West-Indië betrof, ... de Ind. tentoonstellingsplannen 1927 der ... Arnhem.

Feuilleton.

Herinneringen van een oud-Ind. officier.

II. Het verblijf te Batavia.

Na aankomst van de Soembing namen wij (twee gedetacheerde officieren van het Nederlandsche Leger en drie jonge tweede luitenants van het Indische) onzen intrek in Hotel Wisse op Noordwijk, grenzende aan het water van den Molenvliet. Dit hotel bestaat nu niet meer. Het is, als mijn geheugen mij niet bedriegt, een jaar of vijftien geleden, als zoodanig opgeheven in verband met de plannen tot doortrekking van Molenvliet stille zijde. Daarna heeft het echter nog jaren geduurd, voordat die plannen volledig tot uitvoering zijn gekomen, gedurende welken tijd de gedeeltelijk voor kantoorlokalen gebezigde bouwval van het hotel dat bekende hoekpunt tegenover de Harmonie ontsierde.

Bij onze aankomst was het echter nog een van de eerste hotels van Weltevreden en kon het, hoewel het niet zoo uitgestrekt was als het Hotel des Indes, het Javahotel en het Hotel der Nederlanden, een behoorlijk aantal gasten herbergen. Het hoofdgebouw maakte front naar Noordwijk en bevatte, behalve eetzaal, verschillende kamers aan de voor- en aan de achterzijde, zoowel gelijkvloers als op de eerste verdieping, alsmede het aan de eetzaal ... zende bitterhoekje aan den waterkant van ... vliet. Links van het hoofdgebouw en eve... aan de korte zijde strekte zich een rij kamers ... elk met een zitje op de overdekte gang, die er ... liep. Loodrecht daarop bevond zich een ... door een gemeenschappelijke gang verbo... bijgebouwen, die ook tot aan het water van Molen... vliet doorliep en door andere overdekte gangen ... het hoofdgebouw waren verbonden.

Een voor een Indisch hotel vrij algemeene ... wijze.

Wisse was voor dien tijd goed, maar eenvo... zooals de meeste groote Indische hotels over ... algemeen waren. Die op de binnenplaatsen va... den toen van de door Bas Veth beschreven „a... natie van een abominatie" tot zindelijke, ... zorgde hotelletjes met een goede tafel. Eerst in ... begin van deze eeuw kwam er een radicale ver... ring in het hotelwezen in Indië. Gantvoort g... op Java den stoot aan, als beheerder eerst van ... Hotel du Pavillon te Semarang, later van het ... des Indes te Batavia. Spoedig daarop volgden ... andere hotels op de groote plaatsen en ook ve... de binnenplaatsen ondervonden den invloed ... dien vooruitgang. Over het algemeen bepaalt ... zich echter tot meer luxe, wat betreft de ... tijden en muziek, de aankleeding van de eetzaal ... — doch lang niet algemeen — van de kamers. ... zal men vaak, ook in de voornaamste hotels, ... verschillende kleinigheden bemerken, dat het

Andere werkzaamheden en verrichtingen.

Het Dagel. Bestuur vergaderde geregeld wekelijks, behalve in den zomer-vacantietijd. Gedurende het laatste kwartaal werden deze vergaderingen mede bijgewoond door het H.B.-lid, den heer Jhr. Dr. Sandberg voor de propaganda-besprekingen. Op 1 December 1926 had een gecombineerde vergadering plaats van Dagel. Bestuur met de Redactie-Commissie ter bespreking der belangen van het Kol. Weekbl. De Algemeene Vergadering vond plaats in Amersfoort op 5 Juni 1926, alwaar het H.B. een gastvrij en aangenaam onthaal van het Bestuur dier afdeeling ten deel viel.

De kasgelden en verdere bezittingen der Vereeniging werden, overeenkomstig de voorschriften, behalve door de jaarlijksche Commissie van Verificatie, in het vóór- en najaar opgenomen en nagegaan door een gecommitteerde uit het Dagel. Bestuur. Een en ander werd steeds in orde bevonden.

Werd in 1925 een zeer belangrijke actie op touw gezet tot inzameling van gelden ten behoeve van de Oranje-Nassaustichting, de bekende inrichting van Joh. v. d. Steur te Magelang, dit jaar was het de Padang-ramp, voor de slachtoffers waarvan een bedrag van *f* 3114.64 door toedoen van het Haagsche Centraal Comité voor de Padang-ramp werd bijeengebracht. De ingekomen bedragen werden elk afzonderlijk in het K.W. vermeld, terwijl na afloop de generale verantwoording geverifieerd en accoord bevonden werd.

Het zooeven genoemde bedrag door O. en W. ingezameld werd door bemiddeling van het Agentschap der Nederl. Handel-Mij. alhier overgemaakt aan den Penningmeester van het Oranje-Kruis te Amsterdam, welke instelling een collecte over het gansche land georganiseerd had.

Op 2 Maart gaf het Hoofdbestuur een diner aan de hier te lande vertoevende Indische vorstelijke personen, met gevolg, uit Soerakarta en Jogjakarta, op welk samenzijn ieder der genoodigden een photo werd aangeboden.

Het Hoofdbestuur, dat met groote belangstelling kennis had genomen van de door de afdeeling Arnhem gekoesterde voornemens om in 1927 aldaar eene O.- en W.-Indische tentoonstelling te houden, verleende daaraan zijn medewerking door voor wat W.-Indië aanging, een afzonderlijke Commissie te benoemen, samengesteld uit leden der W.-I. Commissie onder voorzitterschap van den heer Fred. Oudschans Dentz. Op de groote propaganda-vergadering, voor dat doel gehouden op 17 November in Arnhem, waren de Voorzitter en de Onder-Voorzitter der Vereeniging mede aanwezig en stelde eerstgenoemde, namens de Vereeniging Oost en West, een bedrag van *f* 1000.— voor het benoodigde garantiefonds beschikbaar. De uitvoering der plannen voor deze tentoonstelling in het jaar 1927 zijn vrijwel moeten worden gestaakt, waaraan thans met vreugde kan worden toegevoegd dat deze opnieuw ter hand genomen zijn, nu voor 1928.

Den 15en September mochten Voorzitter en Secretaris een onderhoud hebben met Z.E. den Minister van Koloniën met betrekking tot de geldelijke aangelegenheden der Vereeniging. De welwillende en toegemoetkomende houding van Z.E. bij dit onderhoud wordt dezerzijds op hoogen prijs gesteld.

Later vond de Voorzitter nog gelegenheid den Minister zijne erkentelijkheid te betuigen voor de waardeerende woorden welke deze bewindsman ten opzichte der Vereeniging had uitgesproken bij de opening van het Koloniaal Instituut op 9 October, welke plechtigheid, behalve door den Voorzitter, mede werd bijgewoond door den Onder-Voorzitter en eenige H.B.-leden.

De in het laatst van het vorige jaar op initiatief van den Voorzitter geplaatste oproep in het K. W. voor gegadigden welke een werkje zouden willen samenstellen geschikt ter verspreiding in de hoogste klassen der lagere scholen hier te lande, ten einde aldus de belangstelling der jeugd voor ons Overzeesch gebied aan te wakkeren, had tengevolge dat op 22 December daarover eene bespreking gevoerd is tusschen het Dagelijksch Bestuur en den Heer C. Lekkerkerker, oud-Inspecteur van het Inlandsch Onderwijs, alhier, die tot de gegadigden behoorde. Die bespreking heeft geleid tot een begin van uitvoering van deze onderneming van grooten omvang.

En nieuw propaganda-blad, meer in aansluiting met de richtlijnen welke het Dagel. Bestuur voor de te voeren propaganda dienstig achtte, werd met medewerking van den Heer Jhr. Dr. Sandberg vastgesteld.

De op 27 Januari van het vorige jaar door den toenmaligen Voorzitter der Vereeniging geïnstalleerde Commissie onder praesidium van den Heer F. van Peski, Onder-Voorzitter, tot het onderzoeken van de mogelijkheid van het tot stand komen van een Indisch Huis hier ter stede (Plan-Lusink) bleef diligent; aan het einde van het verslagjaar konden evenwel hieromtrent nog geen definitieve mededeelingen gedaan worden.

Als gevolg van het besluit dat de Secretaris der afdeeling den Haag voortaan zijn kantoor officieel te zijnen huize, Jac. Hopstraat 12, zal houden, eindigde per ult. December de huur van het lokaal op de 2e étage in het perceel Heulstraat 17 en kwam het alzoo weer ter beschikking.

Nog worde aangeteekend dat het H.B. eenige malen aanraking verkreeg met het Ned.-Indon. Verbond van Jongeren Organisaties, welk verbond een der Vereeniging zeer sympathiek streven beoogt. Berusten deze Vereeniging en het Verbond op gelijken grondslag, de toenadering van Oost en West tot stand te brengen, in de doelstelling van beide lichamen ligt dit onderscheid dat hetzelve bij het eerstgenoemde scherper is afgebakend.

Ten slotte zij vermeld, dat in het verstreken jaar de Vereeniging vertegenwoordigd was daar waar zulks noodig of gewenscht was.

Met het voorgaande zijn slechts eenige en onder

---

zicht op de bediening nog lang niet volmaakt is.

Vooral vroeger waren de hotelkamers kaal en ongezellig met haar witte muren en het groote bed met de klamboe en was het meubilair toen zoowat overal van hetzelfde type, dat men toen trouwens bijna in alle woonhuizen aantrof. In de hotelvoorgalerij een krosi-malas (luie stoel), een krosi-gojang (schommelstoel) en een tafeltje. Zulks is nog veelal het geval, zij het dan ook, dat de vorm van deze drie meubelstukken iets gemoderniseerd is en onder andere de traditioneele gobang (twee en een halve cent stuk) op het draaipunt van de verlengstukken, waarop een lui mensch zijn beenen legt, bij de moderne krosi-malas is vervangen door een gewoon koperen plaatje.

Ik kan me voorstellen, dat iemand die wildvreemd en alleen op Batavia aankomt, weemoedig gestemd wordt in zoo'n ongezellige hotelkamer. Zulks was achter gelukkig met ons niet het geval. Dank zij de familie, die ons op sleeptouw had genomen hadden wij bij aankomst geen moeilijkheden ondervonden en was ons onder aangenamen [...]t de tocht van Priok over Batavia naar Weltevreden niet lang gevallen. In het hotel troffen wij er drie kameraden van boord, die het detachement begeleid hadden. Zoodoende gevoelden wij ons al spoedig thuis en liep alles op rolletjes.

Ook den volgenden dag, toen wij ons bij de verschillende militaire autoriteiten gingen melden, hadden wij geen moeilijkheid, dank zij weer het geval, dat een oudere (van de Krijgsschool terugkeerende) collega ons onder zijn geleide nam. Deze logeerde in het Hotel der Nederlanden, weshalve wij ons eerst daarheen begaven. Dat was toen veel eenvoudiger dan thans, maar bestond toen toch ook al onder meer uit een rij kamers aan weerszijden van een breeden, ongeveer 300 à 400 M. langen weg, die Rijswijk met het Koningsplein verbond, evenals zulks het geval is bij het Javahotel. Tegenwoordig zijn beide hotels door bijbouwingen en het plaatsen van verdiepingen aanzienlijk uitgebreid. Wie nimmer in Indië is geweest, kan zich bezwaarlijk eene voorstelling maken van de uitgestrektheid van zoo'n hotel en kijkt ongeloovig op, als hij in een brief uit Indië leest, dat bij regen de bewoners van het paviljoen aan de Koningspleinzijde van het Hotel der Nederlanden met een rijtuig naar de eetzaal werden gebracht. De tegenwoordige, schitterende eetzaal ligt dieper in en dus minder ver van het Koningsplein dan de oude, die echter nog niet zoo oud was als het hoogst bescheiden zaaltje, waar wij onze collega's (onze geleider en een promotiegenoot) nog aan het ontbijt aantroffen. Zij waren evenwel spoedig klaar en zoo gingen wij met ons vieren op weg.

Destijds moesten de officieren zich nog in het zwart melden. De autoriteiten ontvingen ons in de witte uniform. „Uiteraard" zal een officier van den tegenwoordigen tijd al gauw zeggen. Toch was dit niet zoo vanzelfsprekend, want de witte uniform was toen pas ingevoerd. Vóór dien tijd zaten de bureau-officieren gewoonlijk in een burgerjasje

deze enkele voorname werkzaamheden en verrichtingen vermeld; het spreekt vanzelf dat in dit opzicht eenige beperking geboden is, te meer wijl het K. W. ook op dit punt den belangstellenden steeds een leiddraad verstrekt.

Financieele toestand.

Deze dient beschouwd te worden in het licht van den algemeenen toestand, met een enkelen omtrek, in den aanhef weergegeven. Voor eene beoordeeling, als onderdeel van den toestand, moge naar de cijfers verwezen worden. Naar gelang de Vereeniging meer praesteert en daardoor de werkzaamheden toenemen — de voor is opgeploegd en met alle kracht wordt gewerkt — nemen ook de uitgaven toe. Er bestaat eenige aanleiding om te kunnen verwachten dat de inkomsten niet te zeer bij de uitgaven zullen achterblijven.

Besluit.

Een woord van dank aan hen die, in het afgeloopen jaar, de Vereeniging van dienst zijn geweest en hare belangen hebben bevorderd.

Exploitatie-rekening 1926.

Debet.

Ult. December 1926.		
Meubilair (20 % afschrijving)		f 85.45
Propaganda		„ 1428.06
Onkosten.		
Salarissen	f 3752.30	
Huishuur	„ 902.49	
Kantoorbehoeften	„ 496.98	
Schrijfloon	„ 19.48½	
Porti en telegrammen	„ 324.65	
Reiskosten	„ 335.40	
Receptiekosten	„ 182.95½	
Gas- en waterleiding	„ 189.99	
Telefoon	„ 224.55	
Brandstoffen	„ 107.60	
Onderhoud	„ 52.56	
Diversen	„ 29.14	
		„ 6618.10
Koloniaal Weekblad		„ 3844.10
Leeszaal		„ 501.90
Lidmaatschappen		„ 70.10
Inlichtingendienst		„ 850.52
Studie-Commissie		„ 24.20
West-Indische Commissie		„ 6.40
Diversen		„ 203.73
Hoofdvertegenw. O.-Indië		„ 2000.—
		f 15632.56

Credit.

Interest	f 1129.25
Bijdragen en contributies	„ 12984.01
Nadeelig saldo	„ 1519.30
	f 15632.56

Den Haag, 17 Februari 1927.

(soms in een zwart lusteren) of in hun overhemdsmouwen achter de schrijftafel en nog eenige jaren daarna ontving een Inspecteur van de Infanterie zijn officieren in een burgerjas. Die oude gewoonte gaf wel eens aanleiding tot eigenaardige v[illegible]ssingen. Zoo gebeurde het eens, dat een pas uit Nederland aangekomen luitenant van de Militaire Administratie zich moest melden bij den Hoofdintendant (Intendance en Militaire Administratie stonden toen nog onder één hoofd). Terwijl hij daar zoo in de gangen van het Groote Huis op het Waterlooplein aan het zoeken is, loopt hij ongeveer net bij de deur, waar hij wezen moet, een klein manneke in overhemdsmouwen tegen het lijf. Denkende een schrijver voor zich te hebben, vraagt hij in het volle besef van eigen gewichtigheid: „Zeg, kun je me ook zeggen, waar de Hoofdintendant is?" „Dat ben ik zelf." Het besef van eigen gewichtigheid van den jeugdigen kwartiermeester daalde met een reuzeschok.

Nog vele jaren later was er een Legercommandant, die de gewoonte had om in zijn overhemd op zijn bureau te zitten, maar een witte uniformjas aan de kapstok had hangen om die aan te trekken, zoodra er bezoek werd aangekondigd. Tegenover de officieren uit zijn onmiddellijke omgeving en waarschijnlijk ook tegenover intieme vrienden van hoogen rang bleef die deftigheid van de witte jas achterwege of bepaalde zij zich tot het aantrekken zonder toeknoopen van de jas. Er waren dus nog verschillende trappen van gemoedelijkheid.

Aan het Hoofdbestuur der Ver. „Oost en West".

De ondergeteekenden, in commissie vereenigd ter verificatie der jaarrekening 1926 van deze Vereeniging, leggen hierbij gaarne de verklaring af dat zij alles in de beste orde aangetroffen hebben en dat de verschillende registers en bescheiden accuraat en netjes bijgehouden zijn.

Van alle posten van ontvangst en uitgaaf waren de bewijzen tot staving aanwezig en de uitkomsten der hoofden van rekening in de boeken stemden overeen met de cijfers der overgelegde Exploitatierekening en die van den Balans.

Hulde brengende voor de wijze waarop de administratie en het beheer gevoerd is, bevelen zij derhalve aan den Balans per ultimo December 1926 goed te keuren en het Hoofdbestuur voor zijn gestie te acquitteeren en te dechargeeren.

De Commissie voornoemd:
DE BORDES.
J. VAN HAAFTEN.
G. W. ERFMANN.

Begrooting 1927.

Ontvangsten.

Regeeringssubsidie (Tehuis van N.-I. bedienden)	f 8200.—
Idem (Studie-Commissie)	„ 4500.—
Bijdragen van leden en begunstigers	„ 14600.—
Inlichtingendienst (verkoop boekwerken)	„ 75.—
Interest	„ 1125.—
	f 28500.—

Uitgaven.

Propaganda		f 1700.—
Meubilair		„ 50.—
Onkosten.		
Salarissen	f 3800.—	
Huishuur	„ 1100.—	
Kantoorbenoodigdheden	„ 175.—	
Schrijfloon	„ 15.—	
Porti en telegrammen	„ 325.—	
Reiskosten	„ 325.—	
Receptiekosten	„ 175.—	
Gas- en waterleiding	„ 175.—	
Telefoon	„ 225.—	
Brandstoffen	„ 125.—	
Onderhoud	„ 40.—	
Diversen	„ 20.—	
		„ 6500.—
Hoofdvertegenwoordiger O.-I.		
Salaris	f 1200.—	
Porti en schrijfloon	„ 350.—	
Propaganda	„ 350.—	
Diversen	„ 100.—	
		f 2000.—

Na afloop van de meldingen bracht onze meeste ons, zooals in dien tijd vanzelf sprak, naar Concordia, dat zich toen nog mocht verheugen in een opgewekt en gezellig Soos-bezoek. Tegenwoordig is het er de dood in de pot. Toen was nog de groote ronde bittertafel het algemeene verzamelpunt voor de ongetrouwde en tijdelijk — zij het ook voor een uurtje — alleenloopende officieren. Toen wij werden kwamen en aan verschillende ouderen werden voorgesteld, liep het gesprek juist over iets, dat in die dagen in de militaire wereld te Batavia sterk de aandacht had getrokken, namelijk eene stoutigheid van twee onzer, eenige weken tevoren in West tevreden geplaatste promotiegenooten. Deze waren gaan samenwonen in de aan een van hun ook eens wezen luitenantswoning en wilden, toen er dat huis aan nummer twee werd aangewezen, dat huis gaarne verhuren, zooals te doen gebruikelijk was. Maar zij maakten daarvoor in hun groenheid gebruik van een middel, dat wel practisch was, maar naar het oordeel van de meeste collega's de waardigheid van het officierskorps te veel aantastte.

(Wordt vervolgd.)

Koloniaal Weekblad.
Honor. Secret. Redactie en vaste medewerkers ...... „ 2850.—
Honor. losse medewerkers „ 500.—
Diversen (Uitgever, enz.) ... „ 325.—

„ 3675.—
Leeszaal .... „ 500.—
Lidmaatschappen .... „ 75.—
Voorlichtingendienst .... „ 1250.—
Regeeringssubsidie (Tehuis v. N.-I. bedienden) .... „ 8200.—
...em (Studie-Commissie) .... „ 4500.—
Onvoorziene Uitgaven .... „ 50.—

f 28500.—

De Penningmeester,
VAN DER BRUGH.

NAMEN	FUNCTIËN	WOONPLAATS	Jaar van aftreden	AANTEEKENINGEN
R. Zuyderhoff	Voorzitter	's-Gravenhage	1929	Dagelijksch Bestuur
F. van Peski	Onder-Voorzitter	„	1928	
F. H. W. J. R. Logeman	Lid	„	1929	
F. H. A. van der Brugh	Secr.-Penningm.	„	1929	
Jhr. Dr. C. G. S. Sandberg	Lid	„	1930	tijdelijk ter vervang. v. Mevr. C. v. Assen-Sol, in afwachting bekracht. A. V.
G. C. van den Wall Bake	„	Amsterdam	1928	
W. C. Clasener	„	„	1929	
E. Roodhuyzen	„	Amersfoort	1927	
J. C. Baars	„	Apeldoorn	1927	
Mr. J. Huges	„	Arnhem	1929	
W. F. J. Kroon	„	Breda	1930	nadere bekrachtiging A.Verg.
Dr. H. H. Zeylstra Fzn.	„	Deventer	1927	
Ir. J. D. Ruijs	„	Enschedé	1930	id.
J. Franke	„	Groningen	1929	
H. F. Wagenaar Reisiger	„	Haarlem	1927	
J. A. van Hamel	„	Leiden	1929	
F. E. Luytjes	„	Nijmegen	1927	
Z. G. Ph. Marcella	„	Rotterdam	1928	
H. Somermeijer	„	Utrecht	1927	

Pensioenbond van Ind. Ambtenaren.

—o—

Door den Pensioenbond van Indische ambtenaren zijn onderstaande twee verzoekschriften onder dagteekening van 15 Februari 1927, den Minister van Koloniën aangeboden.

Geven enz.

Dat zij zich in November 1926 tot U. E. hebben gewend met het verzoek het daarheen te willen leiden, dat het pensioen van *alle* ambtenaren zal worden uitbetaald tot en met de maand nà het overlijden;

dat zij daarop tot dusverre geen nader bericht ontvingen;

dat — zoo er ter zake overleg met het Indisch Gouvernement mocht worden gepleegd — het uit den aard der zaak eenigen tijd zal vorderen alvorens een definitief resultaat is bereikt;

dat — mocht dit resultaat gunstig zijn — hun redelijk verzoek *thans* is, het eveneens van toepassing te willen verklaren op hen wier overlijden is gevallen tusschen het tijdstip van het in werking treden van het nieuwe, Pensioenreglement en de toepasselijkverklaring daarvan, te dezen opzichte op *alle* gepensionneerden.

't Welk doende, enz.

Geven enz.

Dat — gevolg gevende aan het door belanghebbenden te kennen gegeven verlangen, tot het verkrijgen van meerdere waarborg voor de voortdurende uitbetaling der pensioenen — bij de wet van 25 ... 1918 (Stbld. 480) o.m. werden opgericht de pensioenfondsen voor de Indische landsdienaren;

dat de verkregen meerdere waarborg drievoudig was, te weten:

a. regeling bij de wet;

b. toekenning van rechtspersoonlijkheid los van den rechtspersoon Ned.-Indië;

c. vestiging van de fondsen in Nederland;

dat zij vernomen hebben dat er in Indië een strooming is om de Directie en het domicilie van de fondsen van Nederland naar Indië over te brengen, zoomede om de regeling bij de wet ongedaan te maken;

dat mocht daaraan gehoor worden gegeven de verkregen meerdere waarborgen te loor zullen gaan en het lot der fondsen wederom verbonden wordt aan dat van Indië;

dat dit zou indruischen tegen de belangen der Indische landsdienaren en gepensionneerden.

Reden waarom zij U. E. beleefd doch met aandrang verzoeken geen wijziging te brengen in de bestaande regeling der pensioenfondsen.

't Welk doende, enz.

Tot goed begrip van de verstrekkende beteekenis van het tweede verzoekschrift is het wenschelijk van den inhoud eener door den Pensioenbond verspreide circulaire kennis te nemen. Wegens gebrek aan plaatsruimte kunnen we den tekst van bedoelde circulaire echter niet afdrukken en geven daarom belanghebbenden v.z.n. in overweging een ex. aan te willen vragen bij het Secretariaat van genoemden Bond: Willem de Zwijgerlaan 128, Den Haag.

Van Week tot Week.

Dinsdag 22 tot Maandag 28 Februari.

Voordracht Koloniaal Instituut. Den 22en Febr. heeft Dr. L. Fulmeck, chef van de dierkundige afd. van het Deli-Proefstation te Medan, in het Kol. Instituut te Amsterdam een voordracht gehouden over het onderwerp: De situatie der insectenbestrijding bij de Delische tabakscultuur.

Onderzoek naar de communistische onlusten. De socialistische Tweede Kamerleden Cramer, De Vries-Bruins, Albarda, Vliegen, Stenhuis en IJzerman hebben een wetsvoorstel ingediend tot het instellen van een onderzoek (enquête) door den Volksraad naar de oorzaken van de onlusten, die in November 1926 en in Januari 1927 in Ned.-Indië hebben plaats gehad.

De *Nieuwe Rott. Ct.* van 26 Febr. (Avondbl. E) wijdt eene beschouwing aan dit „Onbekookt initiatief" en kan er geen andere beweegreden voor vinden, dan spijtigheid over de der S.D.A.P. door het communistisch Kamerlid L. de Visser afgesnoepte interpellatie over de onlusten in Indië.

Volkscredietwezen in Ned.-Indië. Den 23en Febr. heeft prof. G. Gonggrijp, hoogleeraar in de koloniale economie aan de Handelshoogeschool te Roterdam, op uitnoodiging van de Indonesische Studieclub te Leiden een lezing gehouden over: Het volkscredietwezen in Ned.-Indië.

Opening spoorlijn Telokbetong—Palembang. Blijkens een Aneta-telegram d.d. Batavia, 23 Febr., is onder groote belangstelling te Blambanganoempoe de spoorlijn Telokbetong—Palembang feestelijk geopend; hiermede is de belangrijkste phase in de ontwikkeling van Zuid-Sumatra ingetreden.

Bommenfabricage. Padang 23 Febr. (Aneta).[1] De bekende vervaardiger van bommen Mohamaddjati is in de Ommelanden gearresteerd. Tijdens de menging van materiaal voor een bom, ontplofte dit, waardoor hem alle vingers werden afgerukt.

Padang 24 Febr. (Aneta). Negen personen zijn te Emmahaven gearresteerd inzake de bom-affaire. Hieronder is personeel van de werkplaatsen van de Bataafsche. De hoofddader, de Javaan Tadjoedin, die zich te Soengeipoear ophield, waar ook de blikomhu s vervaardigd werden, die dan via Padang-Pandjang gedistribueerd werden, is voortvluchtig.

[1] De tekst der Aneta-telegrammen is ontleend aan de *Nwe Rott. Crt.*

Padang, 26 Febr. (Aneta). In het huis van een werkman van de werkplaatsen van de spoor zijn 23 bommen gevonden.

De Landvoogd in Atjeh. Na een verblijf van ruim een week in verschillende streken van Atjeh, is de Landvoogd den 28en Febr. per „Zeven Provinciën" naar Java vertrokken.

Retourvlucht Indië. Blijkens een door het Haagsche Aneta-kantoor verspreid bericht zal luitenant Koppen in October a.s. zijn vliegtocht van Nederland naar Indië en terug ondernemen.

Universitaire examens. Leiden. Doctoraal ex. Indisch recht Mr. Fr. van der Dussen en Mr. W. F. C. van Hattum.

Wageningen (Landbouwhoogeschool). Ingenieurs-ex. Koloniale landbouw de heeren H. N. Kluijver en H. A. Polderman.

Voordracht over Raadsels. In een den 25en Febr. te Leiden gehouden vergadering van de Indonesische Studentenclub, het Indol. Werkgezelschap en de Ver. Oost en West, heeft de heer J. Kreemer, Archivaris van het Atjeh-Instituut, een lezing gehouden over raadsels in verband met het Volksgeloof bij de bewoners van den Indischen Archipel.

Het spoorwegwezen op Java. Den 25en Febr. heeft Ir. M. G. van Heel voor de afd. Spoorwegbouw en -exploitatie van het Inst. van Ingenieurs te 's-Gravenhage, een rede gehouden over: Het spoorwegwezen op Java. (Overzicht in Nwe Rott. Ct. van 26 Febr. Ochtendbl. B.).

A. Ch. A. Uhlenbeck †. Te Bandoeng is 25 dezer op 43-jarigen leeftijd overleden de heer A. Chr. A. Uhlenbeck, administrateur van de cultuuronderneming Mandalaré te Bandjar.

F. R. Scherius †. Na korte ongesteldheid is te Nice in den ouderdom van 84 jaar overleden de heer F. R. Scherius, oud-hoofdingenieur Burg. Openb. Werken in Ned.-Indië.

Mr. W. Switters †. In den ouderdom van 50 jaar is overleden de heer Mr. W. Switters, voorzitter van den Landraad te Bondowoso (Java).

G. D. van Epen †. Te Amsterdam is, in den ouderdom van 75 jaar, overleden de heer G. D. van Epen, gep. majoor van het O.-I. leger.

Na de onlusten te Batavia en Tangerang. Batavia, 28 Febr. (Aneta). Het voor-onderzoek van de zaak tegen de communisten, die deelgenomen hebben aan de onlusten te Batavia en Tangerang, is afgeloopen. Totaal zijn 1900 personen gehoord.

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt.

Over Gemeenschapskunst en Volksontwikkeling in Nederl.-Indië.

II.

Na verleden week het een en ander uit het praeadvies van den heer *J. W. Teillers* aangehaald te hebben, dat duidelijk aantoont hoezeer deze deskundige overtuigd is, dat de nog levende gemeenschapskunst in Indonesië recht heeft op onze innige belangstelling en daadwerkelijken steun, ter wille der algemeene volksontwikkeling, zullen wij thans in het kort er uit weergeven hoe hij zich voorstelt, dat het Westen en het Oosten ten deze zouden kunnen en moeten samenwerken.

Hij begint met vergoelijkend en ten slotte hoopvol te betoogen:

„Gezien de troosteloosheid van den vervaltijd, dien de Nederlandsche gebruikskunst nauwelijks achter den rug heeft, is het te verklaren, dat er in Indië Nederlanders [1]) zijn, die tegenover het gansche probleem onverschillig of ongeloovig staan. Deze zullen allicht in dezelfde houding staan tegenover de resultaten, die in Nederland inmiddels zijn bereikt op het gebied der bouw- en nijverheidskunst. Kon een vroegere generatie in Holland niets aan Indië geven op dit gebied, geen vertrouwen en geen geloof, het jongere Nederland kan, het moge niet algemeen worden erkend, zeker wijzen op beter inzicht en op vele bereikte positieve resultaten...... Het wanhopig rondsollen met het doode lichaam eener verleden cultuur, met uitingsvormen, die zichzelf lang overleefden, is voorbij. Berlage was een van de eersten, die den koers helder zag, bij ons, de eerste, die het bestek bepaalde, het roer rich[...] Hij sprak duidelijk uit wat velen onduide[...] voorstond. Zijn naam is verbonden aan [...] verhelderd inzicht, dat langzaam-aan geme[...] goed wordt."

Maar daarbij merkt schr. terecht op, dat van [...]dergelijk helder inzicht, waar het de Indonesis[...] kunstnijverheidsbelangen betreft, nog geenszins [...] worden gesproken.

Wij beamen ten volle, waar hij o.m. zegt: [...] Er bestaat in Indië nog zeer veel aan goed[...]vende techniek en bedrijf; er bestaat een pra[...] overlevering, een schat van siervormen. Er be[...] o.a. in de Vorstenlanden en in enkele andere p[...]sen op Java en Bali nog wel organisaties, die [...] met deze belangen bezighouden, die nuttig [...] doen en daarin nog verder zouden kunnen [...] o.a. door het verbeteren van den afzet der pr[...]ten, ook buiten eigen kring aan Westerlingen, [...] zij zullen zich hebben te hoeden voor alle afw[...]gen van het echt inheemsche.

„Boeatan" kan het zeker mede getuigen: St[...] de Westerlingen belang in deze kunstuitingen, [...] is 't omdat zij het bijzondere, echt Indones[...] waardeeren en zoeken. Men geve dat dan ook [...] zuiver mogelijk, tevens wat materiaal en afwe[...] betreft. Elk stuk zij een bewijs van de waarde [...] het landseigene!

Natuurlijk kan ook bij de kunst niet alles [...] blijven zooals het eens was. Te evolueeren, zich [...] te passen aan nieuwe eischen en toch zijn kar[...] daarbij niet te verliezen, geldt voor den me[...] even goed als voor diens schoonste uiting: de k[...]

Het verval van de gemeenschapskunst i[...] Westen, de verwarring des geestes op dit ge[...] hebben gemaakt, dat men zoo lang met nage[...] leege handen tegenover de volkskunst van het [...]ten stond. Toch is er leven, toch is er hoop, [...] Zoo schrijft de heer Teillers en vervolgt, hoop[...] geheel in den geest, als wij hier reeds zoo dikw[...] bepleitten:

„Na wanhopen en worstelen en strij[...] komt er in het Westen licht. De resultaten [...] het verhelderd begrip zijn voor de ingew[...] duidelijk.

„Het was vooral de heer *Thomas Kar[...]* die bij gelegenheid van de besprekingen [...] dit onderwerp in 1919 de noodzakelijkheid [...] een te leggen verband tusschen den toest[...] van thans en de eischen van de toekomst [...] aangetoond. Hij sprak van de brug, die [...] te worden geslagen, wil men het schoone [...] veilig overbrengen. Inderdaad is er alle r[...] om thans onze krachten te verzamelen tot [...]bouw. De handen zullen daartoe ineen [...] te worden geslagen, handen van Oost met [...] den van West. Alleen, zal geen het ku[...] Alle er voor te vinden krachten zullen [...] worden ingespannen om te kunnen [...] aan de eischen, die het vraagstuk stelt. [...] om verbrokkele men die krachten niet [...] partiëele pogingen, doch men brenge de [...] delen te zamen voor het vormen van een [...]traal punt, van waaruit men het geheel [...] overzien, van waaruit alle maatregelen [...] worden beraamd.

„Het werk zal moeten worden verdeeld: [...]tersch weten conserveere, onderhoude [...] raad over de zuiverheid van den vo[...] Westen diene van raad omtrent te [...] maatregelen in het belang van de ontwikke[...]ling, met het oog op de eischen, die het mo[...] stellen zal.

„Het resultaat van den zwaren strijd, die [...] Europa is gestreden, van het werk, dat is [...] richt, kome ook Indië ten goede. De opge[...] ervaring benutte men ook in het Oosten.

... ...

„De omstandigheden verschillen, de ontw[...]kelingsgang is niet hetzelfde. Indië bes[...] over veel minder krachten in het open[...] leven, die in deze richting stimuleerend [...]ken, de Holland-organen, die uit eigen b[...]ging, als vanzelf in de goede richting st[...] bezit Indië nagenoeg niet; meer dan in Ne[...]land zal de Overheid er hebben te steunen [...] te leiden. En...... er gebeurt niets." [2])

[1]) En in Nederland, meenen wij, niet minder. — *Red.*

[2]) Waarom toch is het door den heer *J. E. Ja[...]* overgelegd advies ten deze, het resultaat van [...] lange, ernstige, van regeeringswege bekostigde st[...] reizen en rapporten, onder het loodje blijven lig[...] *Red.*

...a gewezen te hebben op het nuttige werk van ...stellingen in Nederland als het Instituut voor Kunstnijverheidonderwijs te Amsterdam en de Vereeniging van Ambachts- en Nijverheidskunst te 's-Gravenhage, meent de heer Teillers, dat een dergelijke combinatie van een adviseerend en organiseerend lichaam met een school, het vormen dus van één zoo goed mogelijk toegerust centrum, ook voor Indië het meest doeltreffend en het meest economisch zou zijn.

Van dat centrum uit zal contact mogelijk zijn met plaatselijke of gewestelijke organisaties, die, naar z.i. mag worden gehoopt, in steeds toenemende mate zullen getuigen van de medewerking der gezeele maatschappij aan de groote en mooie taak, die hier te vervullen valt.

Ten slotte geeft schrijver een opgave van de verschillende maatregelen — I. voor alle bestaande scholen en II. voor een (te Batavia) te stichten *Centraal Instituut voor Kunstnijverheid en Teekenonderwijs* — welke hij wenschelijk acht in het belang der instandhouding en ontwikkeling van de volkskunst van Indonesië, van een harmonische ontwikkeling van de Indische jeugd en ter verhooging van de economische en moreele kracht van de koloniale maatschappij.

Schrijver besluit met het geven van een reeks beschouwingen, welke eindigt met de volgende behartigingswaardige woorden:

„Het vormen en leiden van het te stichten instituut zal een zoodanige combinatie van helder inzicht, bekwaamheid, takt en toewijding verlangen, dat de keuze van den man, die de leiding zal moeten geven, *uiterst* moeilijk zal zijn.

„Hij zal een krachtige persoonlijkheid moeten zijn, een man van talent, volkomen bewust van en vertrouwd met hetgeen in Nederland in de latere jaren op het gebied der gemeenschapskunst is gewerkt en bereikt, een man van de praktijk, maar ook een idealist, bereid zijn geheele werkkracht, zijn geheele ijveren, denken en kunnen aan deze instelling te geven, bereid om, zoo hij produceerend kunstenaar is, zijn anderen arbeid op te geven, ter wille van zijn alle werkkracht eischende taak. Hij zal een bijzonder paedagoog moeten zijn, gediplomeerd of niet, hij zal de overwinning van de Westersche toegepaste kunst moeten kennen en verstaan, doch hij zal ook het Oosten en den Oosterling liefdevol en begrijpend tegemoet moeten kunnen treden.

„Vooral zoo hij uit Nederland komt, en er is reden om dat aan te nemen, zal hij zich in Indië nog veel hebben eigen te maken.

„Het zal *veel* moeite kosten een dergelijk leider te vinden en slaagt men er in, dan zal hij toch niet in staat zijn de buitengewoon zware taak naar behooren te vervullen, indien niet een heele organisatie van persoonlijke en materieele middelen hem bijstaat. Voorzichtige keuze van de leerkrachten, die hem moeten helpen en steun van anderer ervaring zal mede noodig zijn. Waar hier geen organisatie, geen traditie bestaat, waar alles op te bouwen zal zijn, neme men alleen genoegen met een principieele, grondige fundeering van den opzet, met alleen den besten man, die er te krijgen is."

Wie belangstellend zich verdiept heeft in deze, zoowel voor Nederland als voor Indonesië, hoogst gewichtige aangelegenheid, zal 't in hoofdzaak ...r met dezen welmeenenden praeadviseur eens ...

Waar, ook naar diens oordeel, de juiste opzet van ...eld Instituut en de keuze van den juisten leider zoo bizonder moeilijk zijn, wil 't ons voorkomen, dat raadzaam zou zijn als er *onverwijld* van overheidswege worde overgegaan tot de sub I aangegeven maatregelen, betreffende het teeken- en ander onderwijs met betrekking tot de volkskunst, op bestaande scholen [3]) en tot het aanmoedigen en uitbreiden van *alle* plaatselijke en gewestelijke instellingen, die met de volkskunst in verband staan [4]), o.a. het bestaande laboratorium te Ban-

[3]) Enkele pogingen zijn daartoe reeds in het werk gesteld. Hierop hopen wij nader terug te komen. *Red.*

[4]) De a.s. samenkomsten der residenten van de Buitengewesten is een goede gelegenheid om hierover van gedachten te wisselen en tot samenwerking te komen met Soeatan, die reeds tientallen jaren in deze richting werkzaam is. Want alleen als het Oosten en het Westen de handen in elkaar slaan ten deze, zal het gewenschte kunnen worden bereikt.

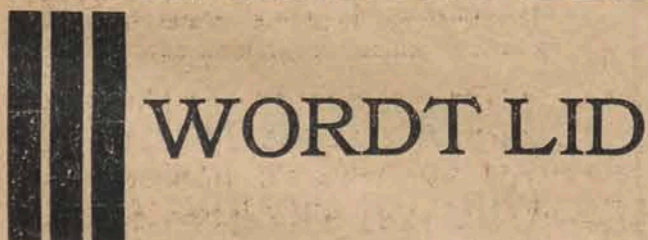
doeng, ressorteerende onder het Departement van N. L. en H., dat op het gebied van textiel en ceramisch onderzoek en onderwijs reeds goede diensten bewijst. De keuze van uit de practijk geschikt gebleken leerkrachten en raadgevende organisaties voor dat eerlang te stichten „Centrum" zou er zeker door vergemakkelijkt worden. Dit zij het begin van den zich wijd en zijd vertakkenden levendig bruisenden „stroom van wijs onderwijs", die zich dan vanzelf verbreeden zal tot een breede monding.

Persoverzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

De straffen en de interneering.

De *Deli Crt.* (28 Jan.) hecht aan de prompte bestraffing der misdadigers groote waarde als repressief middel tegen nieuwe onlusten in de toekomst. De Landraden, die den moord op den politieagent op Menteng-Doekoe, den aanval op het telefoonkantoor, den aanval op de Glodokgevangenis en de moordzaken te Nagrek behandelden, hebben — zegt het blad o.m. — ongetwijfeld goed werk gedaan. Als men echter in aanmerking neemt dat er nog duizenden gearresteerden op Java en nu ook op Sumatra's Westkust op hun berechting wachten, dan vraagt men zich af of men er ondanks het flinke werk van de rechters wel snel genoeg komt. De rechters hebben getoond niet voor de uiterste middelen, die de wet hun geeft, terug te schrikken. Dat moet natuurlijk zelfs op de Oostersche bevolking wel diepen indruk maken. Indien ten minste die of de meeste dier *doodvonnissen* worden ten uitvoer gebracht. Geschiedt dit niet, dan verwachten we daarvan zeer slechte gevolgen. Worden, om een voorbeeld te noemen, de leden van de „communistische rechtbank", die ter Sum.'s Westkust zonder vorm van proces, zes brave lieden ter dood brachten, niet op gelijke wijze gestraft, dan zal dat een ernstige slag zijn voor het rechtsgevoel van het Indische publiek. Indien deze lieden gegratieërd worden, dan zal dat een slechten indruk maken en dan vreezen wij dat we spoedig een herhaling zullen zien van het thans gebeurde. We gunnen ieder gaarne een persoonlijke opvatting ten aanzien van de doodstraf, maar de wetten en de rechtsbegrippen van dit land eischen dat de Landvoogd indien noodig een doodvonnis kan onderteekenen. Hoe ontzettend die plicht ook moge zijn, al is het ten slotte de rechter die het vonnis uitspreekt. Wat de *interneering* betreft, die is geen straf. Niet naar de wet en niet naar de opvatting der betrokkenen. Hun familie kan hen volgen en den eersten tijd wordt in hun onderhoud voorzien. Zij zijn geen gevangenen en de straffen der gevangenissen, zooals opsluiting, op water en brood of rotanstraf, mogen er waarschijnlijk niet toegepast worden. Daar zal aan den Boven-Digoel een strenge tucht moeten heerschen, die af te dwingen is met dienovereenkomstige middelen. Wij zijn overtuigd, dat deze interneeringen geen indruk op de communistische stokers maken. Mogelijk, dat de massa der bevolking sedert het optreden van politie en militairen iets vreesachtiger is geworden voor de *propaganda*, zoodra over eenigen tijd nieuwe propagandisten opstaan, zullen zij opnieuw succes bereiken. De meening dat *het communisme op Sumatra's Westkust* aan het knevelen en vexeeren der hoofden moet worden toegeschreven, deelen wij niet. Neen, de oorzaak is, dat een bevolking als die van Bantam en van Sum.'s Westkust eerder vatbaar is voor enkele leuzen der communisten. Daar zal men in de fanatieke streken, zooals reeds duidelijk gebleken is uit de actie der godsdienstleeraars in Bantam, gespeculeerd hebben op de fanatieke Mohammedaansche gevoelens der bevolking. Op Sum.'s Westkust heeft men, naar bekend, geleurd met uit hun verband gehaalde en opzettelijk onjuist geïnterpreteerde Koranteksten. Men heeft ons Bestuur vergeleken met een overheersching van kafirs, van ongeloovigen, en dat was, in verband met andere speculaties, voldoende om een oproer te verwekken. Dit ware alleen te voorkomen geweest, indien men *het Bestuur* de middelen verschaft had om tegen de propaganda bijtijds op te treden. *Op al de straffen van dit oogenblik moeten nadere maatregelen volgen.* Hier en daar zal men misschien een jaar lang onder den indruk blijven, maar *aangestookt uit Holland en Rusland*, zal men dan weer een herleving krij-

gen van de toestanden van kort geleden. Daarom blijft de eenige oplossing een wettelijke maatregel tegen het communistisch gewroet.

Wij vestigen de aandacht op de *Deli Crt.* (25 Jan. *„De Landvoogd en de doodstraf"*; 26 Jan. *„De chaos op S. W. K."*), het *Bat. Nwsbl.* (18 t/m 22 Jan. *„De aanslag op Sawah Loentoh"* I-VI; 24 en 25 Jan. *„Over Tanah Datar"*; 24 Jan. *„Het communisme te Blitar")*, de *Nwe Soerabaja Crt.* (22 Jan. blz. 15 *„De Bantamsche opstand van 1888")*, *De Sum. Post* (25 Jan. *„Indië en de Tweede Kamer")* en de *Java-Bode* (19 Jan. *„Opzienbare arrestaties"* van Soedihiat en Rommies).

Een volksbijeenkomst.

De *„Sum. Bode" (Bat. Nwsbl.* 24 Jan.) is in de gelegenheid geweest een te Bandar [illegible] gehouden volksbijeenkomst bij te wonen, waar de patih ter beschikking, *Datoek Toemenggoeng*, een uiteenzetting gaf van het communisme en de verderfelijke invloeden, die daarvan uitgaan. Middels het bekende „moepakat" (overleg) met bestuur en bevolking, kan in de Minangkabau-landen veel tot stand komen. Overleg neemt daar alle hinderpalen weg. De patih besprak o.m. de *godsdienstige leerstellingen*, waarvan de leiders bij hun propaganda gretig gebruik maken, wijl zij het fanatisme van den Minangkabauer op dat gebied terdege kennen. Een stelling in den Koran zegt n.l.: „Gij zult U niet door de kafirs laten regeeren". De kafir, zooals hij aan de bevolking wordt voorgesteld, is hier de Europeaan. Echter eenige bladzijden verder in den Koran wordt nader uiteengezet wie met de „kafirs" bedoeld worden. *„Kafirs"* zijn n.l. degenen, die de verspreiding van den Mohammedaanschen godsdienst belemmeren, ongeacht van welk ras. Het is duidelijk dat het Nederlandsche Bestuur geen belemmering is voor den Islam, doch dit wordt door de leiders willens en wetens verzwegen. De *terreur in de Padangsche Ommelanden* is het werk van eenige misdadigers. De bevolking is slechts werktuig in hun handen. De Minangkabauer is godsdienstig, doch alles wat door de leiders wordt bedreven, is duidelijk in strijd met den godsdienst. Bovendien wil het communisme niets met godsdienst te doen hebben. Na de lezing voerden enkele vooraanstaande penghoeloe's en geestelijken het woord en beloofden hun medewerking te zullen verleenen bij het opsporen van de djahats, welke belofte met een gebed werd bezegeld.

Al-Islam Congres. Chineesche Revue.

De Locomotief (17, 18, 19 en 21 Jan.) geeft een uitvoerig verslag van het *Al-Islam congres*, medio Januari te Pekalongan gehouden. Het hoofdbestuur van de Sarekat Islam is thans samengesteld a.v.: Voorzitter *Tjokroaminoto* (plaatsv. voorz. *Aug. Salim)*; vice-voorzitter voor Oost-Java *A. M. Sangadji*; penningmeester *Achmad Saäran* te Tjimahi, en commissarissen te Soerabaja, Kediri, Bandjarnegara, Pekalongan, Madjalengka, Batavia en Tjiandjoer. De Partij Sarekat Islam beoogt saamhoorigheid aan te kweeken tusschen de Indonesische Islamieten; de *P. S. I.* is er van overtuigd, dat voor de volksopvoeding de Islam de eenige weg is om tot zelfstandigheid te komen; de *P. S. I.* zal zorg dragen voor de behartiging van de belangen van de Indonesische Islambelijders, wier maatschappelijke positie door de bizondere toestanden hier te lande nog veel te wenschen overlaat.

In *De Loc.* van 17 Jan. (blz. 7) bespreekt *dr. Satiman* het negende Jong Java-congres. *Mr. Singgih* weerlegt e. e. a. in *De Loc.* van 21 Jan. (blz. 24).

De Loc. van 17 Jan. (blz. 3) is zeer ingenomen met de juist verschenen *„Chineesche Revue"*, een driemaandelijksch tijdschrift dat bij de *Sin Po* te Batavia verschijnt. Men zou, voorloopig, het beginsel van de schrijvers, voortkomende uit den groeienden groep der Chineesche intellectueelen in Ned.-Indië, zóó kunnen formuleeren: Zij verlangt de Chineesche natie als volkomen gelijkwaardige te zien tusschen de volken en zij wenscht dienovereenkomstig de Chineesche ingezetenen van Indië in elk opzicht gelijkwaardig te zien aan de Europeesche. De *Deli Crt.* (24 Jan.) noemt de *„Chin. Revue"* een nieuw symptoom, dat de positie van de Chineesche bevolking hier in Ned.-Indië bezig is te veranderen.

De Patjal-vallei.

De dienst der Solo-vallei werken (leider hoofding. *Snel*) heeft een aanvang gemaakt met de voorbereidingen van het groote werk, dat voor de bevloeiing van ruim 20.000 bouws grond beoosten Bodjonegoro, zal zorg dragen (*De Loc.* 17 Jan.) Dit werk omvat de vorming van een wadoek voor [illegible] millioen M³. water en een stel leidingen, door we[illegible] de distributie van het water over genoemde 20[illegible] bouws kan geschieden. Dit gebied wordt ten N[illegible] den begrensd door de Solo-rivier en bezit, hoe [illegible] nig goed die op zichzelf ook zijn, nog de b[illegible] gronden uit de geheele streek. Naar het Zuid[illegible] naar het heuvelland toe, wordt de grond st[illegible] slechter en ten slotte zóó, dat er zoo goed als n[illegible] mee aan te vangen is. Van dit heuvelland str[illegible] voor en door het midden van het te irrigeere[illegible] bied de kali Patjal, die in de Solo-rivier uitm[illegible]. De dam, die de wadoekvorming mogelijk m[illegible] zal iets meer dan honderd meter lang worden, [illegible] de breedte der nauwte, waaruit nu de vereen[illegible] armen der kali Patjal zich uit het heuvelland w[illegible] gen. Hij zal een hoogte van 33 meter krijgen; d[illegible] drie meter boven den hoogsten waterstand in [illegible] wadoek, die bij den dam niet minder dan 30 m[illegible] diep maximaal zal zijn. Het geheele werk, aa[illegible] wadoek met dam en het distributiestelsel in [illegible] vlakte zal *f* 3 millioen kosten. Voor 1927 is *f* 300[illegible] toegestaan. Het gansche werk zal waarschijnlijk [illegible] 1933 gereed zijn. Dan zal men in staat zijn o[illegible] naar de behoefte misschien het gansche jaar [illegible] water te geven, dank zij den immensen water[illegible] met de 50 millioen M3. water. Het zal dan [illegible] meer gebeuren dat het hier bedoelde landbouw[illegible] bied in den Westmoesson te veel en in den O[illegible] moesson geen water geeft.

Onze geneeskrachtige bronnen.

Hoewel reeds herhaaldelijk de aandacht op [illegible] voorkomen van geneeskrachtige bronnen geve[illegible] werd, heeft het aan deskundige voorlichting [illegible] zake vrijwel geheel ontbroken. Het aanstaande c[illegible] gres te Bandoeng zal nu de gelegenheid bieden [illegible] tal van geleerden en specialisten op geneeskund[illegible] hygiënisch- en vulkanologisch gebied hun li[illegible] over deze materie doen schijnen (*Bat. Nwsbl.* [illegible] Jan.) Reeds meerdere malen zijn pogingen ged[illegible] om onze medicinale bronnen te exploiteeren, min [illegible] meer naar het model der beroemde badplaatsen [illegible] Europa. Doch, met de promotor van de een of [illegible] dere goede gedachte, verdwijnt ook de idee v[illegible] loopig van 't tooneel. Door de zorgen van den [illegible] kanologischen Opsporingsdienst worden thans [illegible] of nabij de belangwekkendste kraters en kra[illegible] velden, logeergelegenheden gebouwd, waar ev[illegible] tueele onderzoekers een behoorlijk onderdak [illegible] len kunnen vinden. Aan het laboratorium van [illegible] geologischen Opsporingsdienst worden reeds a[illegible] lyses gemaakt van het water uit de meest beke[illegible] warme bronnen. Wij zijn hiermede op den goe[illegible] weg om een nieuwen factor te scheppen voor [illegible] groot-reizigers verkeer over geheel Indië. In de [illegible] grenzende landen — Japan uitgesloten — zijn [illegible] van personen, die er ongetwijfeld gebruik van [illegible] len maken en hun hier de gelegenheid wordt [illegible] boden om eventueel een „kuur" door te maken.

Moderne bedrijfsvormen in Indië.

Z(entgraaff) behandelde in het *„Soer Hbl."* [illegible] ontwikkeling der bedrijfsvormen in Indië, [illegible] schrijft thans iets dat ok ter Sum.'s Oostkust ge[illegible] telijk van toepassing is (*De Sum. Post*, 29 Jan.) [illegible] kreeg geleidelijk eene splitsing tusschen produ[illegible] en administratie, of liever: tusschen bedrijf en [illegible] heer. Eén der voordeelen van de toepassing der [illegible] derne beheersmethoden is, dat zij met middel[illegible] krachten zeer veel weet te doen. Het vind[illegible] die methode eischt veelal scherp inzicht en organi[illegible] satorisch talent. Het systematiseeren van bedrijven [illegible] en de daaruit voortvloeiende contrôle zijn dikwijl[illegible] geniaal van opzet. Bij de cultures kan men b.v. [illegible] fische voorstelling maken van de kosten welke [illegible] elken tuin, elke afdeeling van eenigen aanplant, [illegible] der normale omstandigheden mogen worden [illegible] steed. Wanneer de curve dier uitgaven onbehoorlijk [illegible] stijgt, zonder dat daarvoor eene redelijke verklaring [illegible] bij de hand is, kan den administrateur geteleg[illegible] feerd worden een onderzoek in te stellen. [illegible] voordeel der moderne beheersvormen is dat een [illegible] zich zelf ingewikkeld en veel tijd eischend contrô[illegible] systeem door lagere krachten kan worden verricht. [illegible] Dit alles is niet aangenaam voor de menschen [illegible] de practijk; in het cultuurbedrijf moet men [illegible] invloed van locale factoren niet onderschatten. [illegible] moderne bedrijfsorganisatie staat zeker niet in [illegible] hart der practijk. Men moet erkennen dat ree[illegible] thans eene te ver gaande inmenging van het beh[illegible] in het bedrijf is te constateeren, met al de nad[illegible] lige gevolgen daarvan. De hoofdleiding is in hand[illegible] van niet-deskundigen gekomen, en zoo kreeg [illegible]

eer een grooten voorsprong boven bedrijf. Bij Grootbedrijven als de „Kon. Petr. Mij." bepalen de Leiders zich tot de groote lijn en tot de keuze der „right men on the right place". In het groot-landbouwbedrijf is men veel verder gegaan en occupeerde „beheer" zich met détails van het bedrijf, tot schade van het geheel. Jonge mannen met een 5-jarige studie te Delft nemen liever dienst bij de S.S. of elders, ook in het particuliere. Er zijn echter cultuurmaatschappijen, die hen de eerste 6 of 8 jaren niet laten werken in de laagste rangen. De „Klatensche Cultuur Mij." heeft voor hare groep ondernemingen en fabrieken een eigen proefstation (te Klaten) en laat daar Delftsche ingenieurs, die bij haar in dienst treden, analyseerend werk mededoen. Vervolgens worden zij op de fabrieken gedetacheerd. Aldus krijgen zij practische vorming zonder de lastige fabriekslooopbaan, en later wordt uit hen selectie gedaan voor de hoogere rangen. Z. meent dat het verminderen van het gehalte der administrateurs (vooral in de bergcultures) niet kan gelden als motief om hen in zaken van beheer zoo kort te houden. Het was de taak der groote lichamen geweest, tijdig te zorgen voor verbetering van dat gehalte, hetgeen zeer zeker binnen de grens der mogelijkheden ligt.

II. UIT DE INLANDSCHE PERS.

Een en ander over de wijze waarop verschillende inheemsche producten vóór den verkoop worden bewerkt.

Reeds vele malen is in de Nieuwsbladen gewezen op de listen, die de inheemsche producenten gebruiken, om aan hun rubberproduct een zwaarder gewicht te geven, door dit met modder te vermengen dan wel door het langdurig onder te dompelen in water.

Het is duidelijk dat die producenten in de eerste plaatst zich zelf benadeelen door de levering van een in kwaliteit minderwaardig handelsartikel, dat tegen lageren prijs moet worden verkocht, doch ook dat zij, door vervalsching met andere grondstoffen, de gezondheid van vele concurrenten in gevaar kunnen brengen.

In dit verband wijst men in de „Pewarta Soerabaja" van 4 Augustus 1926, onder meer, op de bewerking van pepervruchten, waarvan, zooals bekend, twee kwaliteiten, n.l. de witte en zwarte peper, op de markt worden gebracht.

Het verschil in kleur is echter alleen een gevolg van de behandeling, welke men de pepervrucht laat ondergaan.

Het veranderen van de kleur der zwarte peper in een witte kan geschieden op twee wijzen, n.l. òf door de vruchten aan het stroomend water in een kleine beek bloot te stellen òf door ze in een zak te plaatsen en deze in een met water gevuld gat in den bodem te brengen.

In het eerste geval is de behandeling na 5 dagen afgeloopen.

In het tweede geval ziet men het water spoedig zwart van kleur worden, niet alleen ten gevolge van de vele onreinheden die bij de vruchten aanwezig zijn, doch ook ten gevolge van de rottende stoffen in den bodem. Het gevolg hiervan is, dat de zwarte peperschil niet wegdrijft, zooals in het eerste geval, doch aan verrotting bloot staat.

De pepervruchten worden gedurende 7 dagen in de zak bewaard, daarna bewerkt met de voeten, die ook niet altijd even rein zijn en ten slotte in de zon gedroogd, welke warmte het mogelijk maakt, dat het verdere gevaarlijke ongedierte als luizen, vlooien, enz., wordt verwijderd.

De gambirplant is, zooals bekend, een struikgewas, waarvan de bladeren het aftreksel leveren voor een ingrediënt voor de betelpruim en voor het looibedrijf.

Ten einde aan dit aftreksel een vorm te geven en het gemakkelijker te kunnen vervoeren en snijden, mengt men het met zemelen, of, waar deze niet te verkrijgen zijn, met sago.

In het laatste geval vermindert de waarde van het artikel.

Het is te betreuren dat vele personen dikwijls het aftreksel vermengen met kurkachtige stoffen, die groote schade aan den smaak toebrengen.

In het landschap Sambas (Westerafdeeling van Borneo) zijn tal van gambirkokerijen in de nabijheid van de uitgestrekte kurkachtige stoffen leverende gronden aanwezig en heeft het Bestuur het gebruik daarvan bij de gambirbereiding verboden.

De opkoopers van gambir zijn natuurlijk geheel en al op de hoogte van de vervalschingen, welke in het gambirbedrijf plaats vinden.

Zij koopen het minderwaardige product op teneinde het met eene betere kwaliteit te vermengen en het daarna tegen hooge prijzen te verkoopen.

Het grootste deel der Borneo-gambir wordt naar Java gezonden.

Men kent een tiental soorten tengkawangboomen, waarvan de vruchten de bekende tengkawangolie opleveren, die, bij vervoer, niet verdroogt.

De tengkawangolie is even waardevol als de klapperolie.

De tengkawangboom levert evenwel niet regelmatig jaarlijks vruchten en men is dus nooit zeker van den tijd van plukken.

Vele vruchten gaan dientengevolge voor den handel verloren tot schade van hen die geldelijk voorschot op het product aan de eigenaren van tengkawangboomen hebben gegeven.

De Dajaks verzamelen het tengkawangvet en bewaren dit, na te hebben gekookt, in bamboes.

Op die wijze kan het gedurende 8 jaren goed worden gehouden.

Ten einde het versmelten van het vet te voorkomen, drogen de Dajaks het op een zwak vuur of wel zij bewaren het in een zak in een met water gevuld gat in den grond.

III. UIT DE CHINEESCHE PERS.

Beschuldigingen der Europeesche Pers.
(Slot).

„Het Nieuws" is evenmin al te best te spreken over de plaats gehad hebbende jongste onlusten in Ned.-Indië en richt ten deze niet alleen verwijtingen tot de Inheemsche volksgroep, doch ook tot de Chineezen, die, naar de meening van dat nieuwsblad, geen vertrouwen verdienen.

Verschillende personen hebben in die ernstige beschuldigingen aanleiding gevonden de vraag te stellen of het niet raadzaam zou zijn de pen van dat nieuwsblad eenigszins te doen remmen, aangezien dergelijke uitingen de gewenschte goede stemming tusschen de verschillende volksgroepen niet bevorderen en zelfs gevaarlijk zijn.

Nu is de kwaliteit van „Het Nieuws" bij de inheemsche bevolking en bij de Chineezen wel bekend, doch de vele Nederlanders, die dat nieuwsblad lezen, zullen zeker onaangename indrukken ontvangen, wanneer zij steeds moeten kennis nemen van opruiende uiteenzettingen, die op geen waarheid en rechtvaardigheid berusten.

Daaronder moet ook worden gerekend de beschuldiging dat de Chineezen eene belangrijke rol spelen in de roode beweging.

Wel is waar bevinden zich onder de gearresteerde communisten een 2- à 3-tal Chineezen, doch uit dat feit mag toch niet de conclusie worden getrokken, dat de bijna 1 millioen in Ned.-Indië aanwezige Chineezen de roode richting zijn toegedaan.

Waar de Chineesche volksgroep zich noch in de onlusten heeft gemengd, noch zich bij de leiders daarvan heeft aangesloten, mag men onderwerpelijk toch wel van eene groote vergissing spreken.

Zoowel de „Java-Bode" als „Het Nieuws" hebben dezen onrustigen tijd in Ned.-Indië aangegrepen als eene gelegenheid om de Regeering ongunstig te stemmen ten opzichte van de Chineezen, die gelukkig de hand niet in de onlusten hebben gehad.

Zelfs werden zij door de onruststokers aangevallen en geslagen, terwijl de Chineezen van Laboean, met achterlating van hunne goederen en bezittingen, naar Batavia moesten vluchten.

Dit laatste zal voor de beide nieuwsbladen zeker wel eene aanwijzing zijn, dat die Chineezen op niet voldoende wijze door het Bestuur konden worden beschermd en dat zij in geen betrekking stonden tot het bestuur te Canton.

Dit bestuur is populair, geniet den steun van de Chineezen, zoowel in het binnen- als buitenland en dat kan wel de reden zijn van het ontstaan van zoovele verhalen in de Europeesche Pers, welke geheel in strijd zijn met de werkelijkheid der feiten.

De steun, waarvan hier sprake is, wordt aan de nationalisten te Canton verleend, ten einde te trachten aan de willekeur van de ontrouwe groep in China een einde te maken, geen daad, welke, naar de meening van de „Sinar Sumatra", door alle volken op hoogen prijs moet worden gesteld, aan-

gezien op die wijze eensgezindheid en een regelmatig bestuur kunnen worden verkregen en de vreemde Mogendheden in staat worden gesteld met de nationalistische leiders goede diplomatieke betrekkingen te onderhouden.

Zonder van die toestanden op de hoogte te zijn, werpen de „Java-Bode" en „Het Nieuws" niettemin toch de allerdwaaste bewering op, dat de jongste onlusten in Ned.-Indië door roode Chineezen worden geleid.

Het aantal naar Java gezonden en op het stoomschip „Menado" in beslag genomen vuurwapenen is zeker niet gering, doch zij hadden, volgens het gehouden onderzoek, het merk van Belgische en Russische fabrieken, welk feit de meening kan bevestigen, dat de beschuldiging van de „Java-Bode" niet op degelijke gronden berust.

Eene andere niet minder onaangename beschuldiging is, dat de door de roode groep verwekte onlusten verband zouden hebben gehouden met de destijds plaats gehad hebbende feestviering, ter herinnering aan den geboortedag van wijlen Dr. Sun Yat Sen.

Die feestelijkheden hadden plaats in vele plaatsen van Ned.-Indië en gedurende den dag in het openbaar, terwijl zij overal gunstig verliepen, welke feiten de beschuldiging op afdoende wijze ontzenuwen.

De in de Europeesche Pers voorgebracht beschuldiging zal men goed doen te beschouwen als te zijn voortgevloeid uit de pen van een Nederlandsch journalist, die wat al te bang is voor een communist.

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

Nederlandsch-Indische Thee te Parijs.

Het onder dezen titel in het *Kol. Weekbl.* van 17 Febr. door den Heer J. Thierry Kempf geschreven artikel is in zijn geheel overgenomen in de *Ind. Mercuur* van 23 Febr. Op verzoek der Redactie van dat blad voegde de Heer A. E. Reynst er een Naschrift aan toe, luidende:

„Ik ben het met den schrijver eens, en betreur het evenzeer, dat onze thee-handel een gelegenheid zooals deze tentoonstelling aanbood, onbenut voorbij moest laten gaan.

Juist om die reden heeft de Vereeniging voor de Thee-Cultuur er van afgezien, om in het buitenland in dezen vorm propaganda te maken. Aan dergelijke demonstraties zit niet alleen, zooals de Heer Thierry Kempf schrijft, een paar kisten thee vast, doch er zijn tevens groote kosten aan verbonden, en de ondervinding heeft ons geleerd, dat het nut van een opwekken der belangstelling grootendeels verloren gaat, als die belangstelling niet duurzaam gemaakt kan worden.

Het is dus de thee-handel, welke die belangstelling kan vasthouden, en zoolang dus deze schakel ontbreekt, wordt ook de beteekenis van een dergelijken propagandavorm verzwakt.

Het verpakken in entrepôt brengt een organisatie op zichzelf mee, waaraan dikwijls belangrijke kosten verbonden zijn.

Onze thee-handel is daarop nog niet ingericht, zoodat van deze gelegenheid ook geen gebruik kon worden gemaakt. om eventueele relaties met Frankrijk aan te knoopen.

Intusschen heeft het Fransche publiek kunnen constateeren, dat de thee een zeer smakelijke drank is, als zij goed wordt bereid.

Ongetwijfeld zal hierdoor bij menig bezoeker de animo voor het thee-gebruik zijn verhoogd.

Deze animo zal leiden tot uitbreiding van de vraag naar het product thee.

In hoeverre het Ned.-Indisch product hiervan zal profiteeren, zal afhangen van de pogingen van Nederlandsche handelaren om in Frankrijk een afzetgebied te zoeken."

De Opbouw.

Het 15 Febr.-Nr. brengt eene beschouwing van Mr. A. Joekes naar aanleiding der behandeling van de Ind. Begrooting voor 1927 in de Tweede Kamer. De houding door Minister Koningsberger aangenomen bij de besprekingen der verschillende onderwerpen, kon den vrijzinnig-democratischen schrijver en Kamerlid eigenlijk in geen enkel opzicht bevredigen.

Mr. Joekes besluit: Zoo heeft de behandeling van de laatste Indische begrooting, die door den Nederlandschen wetgever zal worden vastgesteld volgens het stelsel, dat 60 jaar geleden heeft gegolden, weinig vruchtbaar overleg opgeleverd, en welhaast bij alle partijen in de Kamer een gevoel van onvoldaanheid achter gelaten. Een behandeling in grooten stijl is het niet geworden. Voor zoover belangrijke onderwerpen ter sprake werden gebracht, stuitte overweging van de geopperde denkbeelden grootendeels af op de houding van den bewindsman, die spreekbuis scheen te zijn van zijn departement, niet de leider.

Dat nochtans de begrooting zonder noemenswaardigen tegenstand werd aangenomen, is een gevolg van het ontbreken van een bewuste meerderheid in de Kamer, en het daarmee gepaard gaande bestaan van het extra-parlementaire kabinet. Niet in de vervanging van een enkelen minister ligt de remedie, maar in het optreden van een parlementair kabinet.

In het zelfde Nr. wijdt de heer G. T. Stibbe een waardeerende bespreking aan het jongste Statistisch Jaaroverzicht van Ned.-Indië. „Voor iederen die, om welke reden ook, belang stelt in Indische aangelegenheden is het Jaaroverzicht een onmisbare bron van steeds betrouwbaarder gegevens geworden."

Maandblad „Ned. Fabrikaat in N. O.-I.".

De vereeniging „Nederlandsch fabrikaat" zal 1 Mei a.s. een maandblad uitgegevei „Nederl. Fabrikaat in Nederl. Oost-Indië", dat onder toezicht van de Vereeniging Nederlandsch-Indische Jaarbeurs te Bandoeng op doelmatige wijze in Ned.-Indië kosteloos zal worden verspreid. Het heeft ten doel bij Nederlanders in Ned.-Indië belangstelling op te wekken voor het doel dat de Vereeniging nastreeft en ter bevordering van den export van Nederlandsch fabrikaat naar Ned.-Indië.

Indië. Geïllustreerd Tijdschrift.

Afl. 24 (van 16 Febr.) opent met het vervolg van C. Lekkerkerker's zeer interessante artikelenreeks: „Een en ander uit Java's verre verleden". Schr. geeft thans bijzonderheden over den Boroboedoer. — Bij een aantal werkelijk schitterende afbeeldingen vraagt R. de aandacht voor Sumatra als toeristenland, speciaal wat betreft de route Medan—Padang. — Prof. Dr. A. W. Nieuwenhuis vervolgt verder zijne beschouwingen over het vraagstuk van Java's bevolkingsaanwas.

De Indische Mercuur.

No. 8 (23 Febr.). Berichten van de Afd. Handelsmuseum van het Koloniaal Instituut. No. 90. Nieuwe onderzoekingen over Perubalsem in onze koloniën. — De 7e Internationale Rubbertentoonstelling. 20 Januari—6 Februari 1927. Parijs, Grand Palais, door W. L. Utermark (met afbeeldingen). — Ned.-Indische thee te Parijs, met Naschrift door A. E. Reynst. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige geregelde rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut geeft een opgave van recente publicaties over aetherische oliën — boschwezen — gommen en harsen — looistoffen — genees- en genotmiddelen — specerijen — voedings- en voedermiddelen — vruchten en groenten.

Bureau officiel de renseignements pour le tourisme en Hollande et aux Indes Néerlandaises.

In de dagbladen zijn gedurende de afgeloopen week mededeelingen gelanceerd omtrent een te Parijs gevestigd bureau onder bovengenoemden naam. Als directeur zal optreden de heer E. van der Vlugt.

In verband hiermede bevat de *Ind. Merc.* van 23 dezer de volgende waarschuwing. „Daar wij toevallig tegelijkertijd in het officieel orgaan van de Federatie der Werkgeversorganisatiën in het Boekdrukkersbedrijf eenige mededeelingen aantroffen omtrent dien heer Van der Vlugt, hebben wij ons tot deze Federatie gewend om inlichtingen. Zij geven ons aanleiding, onze lezers tot de grootste voorzichtigheid in deze zaak aan te sporen. Het is ons moeilijk, hier nadere bijzonderheden te vermelden; het Bestuur der Federatie (Heerengracht 124, Amsterdam, tel. 30695) heeft zich echter bereid verklaart, de ons gegeven mededeelingen ook aan belanghebbenden te verstrekken."

We nemen deze waarschuwing over zonder commentaar; alleen voegen we er bij een afschrift van een schrijven van den Nederlandschen gezant, Jhr. Loudon, te Parijs, gedateerd 11 Febr. 1927 en geadresseerd aan genoemden heer Van der Vlugt, waarvan de inhoud luidt: „Met veel belangstelling heb ik kennis genomen van de vestiging alhier, on-

der Uwe leiding, van een inlichtingsbureau voor het toerisme in Nederland en zijn koloniën. Wat ik bij mijn bezoek aan dat bureau gezien en gehoord heb omtrent Uw voornemens, in 't bijzonder ten aanzien van de bekendmaking van hetgeen Nederland is en doet, geeft mij den indruk dat U daarmede een even nuttig als belangrijk werk voor ons land en zijne overzeesche bezittingen onderneemt."

Eigen Haard.

Het Nr. van 19 Febr. bevat een geïllustreerde bijdrage over „Een Indisch Groot-Bedrijf", nl. de Droogdok-Maatschappij Soerabaja. Dat dit bedrijf een belangrijke plaats inneemt, blijkt reeds uit het groot aantal werklieden die er aan verbonden zijn; gemiddeld „werken er nl. circa 800 geschoolde kleurlingen, vermeerderd met ongeveer 3 à 400 koelies, onder toezicht van een staf van 40 Europeanen". Hoewel scheepsreparatie en scheepsbouw hoofdzaak blijven, legt de Mij. zich ook toe op het vervaardigen van werktuigen in gebruik bij de suikerindustrie.

In hetzelfde Nr. weder „Oude impressies uit Zuid-Celebes" door Fakir. Deze laatste impressie, getiteld „De gesnelde koppen", lijkt ons minder geschikte lectuur voor een „Wekelijksch tijdschrift voor het Gezin", zooals de ondertitel van Eigen Haard aangeeft.

E. H. T. I. N. I.

In aansluiting op de in grooten kring verspreide circulaire, waarin doel en streven van de Eerste Hygiëne Tentoonstelling in Ned.-Indië, welke van 25 Juni tot 10 Juli a.s. te Bandoeng zal worden gehouden, heeft het bestuur thans een boekje uitgegeven, hetwelk een overzicht geeft van hetgeen tot medio Januari 1927, met betrekking tot de deelname reeds definitief is toegezegd.

Het is niet mogelijk in een kort bestek een overzicht te geven van de indeeling der tentoonstelling in verschillende afdeelingen, die elk weer in groepen zijn onderverdeeld, of van de talrijke instellingen (officieele zoowel als particuliere) welke tot het welslagen hunne medewerking verleenen. Een en ander is zeer breed van opzet en belooft nu reeds een groot succes te zullen worden. [1])

De tentoonstelling gaat uit van de Vereeniging tot Bevordering der Hygiëne in Ned.-Indië. Ze tracht het middels haar naam aangegeven doel te bereiken door na de gehouden E.H.T.I.N.I. een museum te stichten in samenwerking met den Dienst der Volksgezondheid (wiens inzending, benevens alle andere welke aan de Vereeniging worden afgestaan, den grondslag van het museum zullen vormen). De bedoeling is dit museum naar omstandigheden geheel dan wel gedeeltelijk te bezigen voor het houden van plaatselijke tentoonstellingen, als hulp bij het houden van voordrachten ter verspreiding van hygiënische begrippen onder de verschillende bevolkingsgroepen in Indië en ten slotte ten dienste van het onderwijs aan de a.s. Medische Hoogeschool, de Technische Hoogeschool en aan andere onderwijsinstellingen.

De Indische Verlofganger.

Het Nr. van 25 Febr. geeft onder het opschrift „Indische curiosa" eenige bijzonderheden over de merkwaardige krissen uit het Madjapahit-tijdperk, welke voorwerpen uit den ouden tijd door de Javanen als erfstukken in hoogen eere worden gehouden. — De heer A. Wereméus Buning vervolgt zijne historische schetsen: Het begin van onze O.-I. geschiedenis in vogelvlucht. — Een tweede historische bijdrage, van C. Vis-Janssen van Raay vraagt aandacht voor: „De Hollanders in het oude Bantam", en meer speciaal voor een Hollandsche juffer, Helena Cardeel, dochter van een Comp.-dienaar, met een bijzonder romantischen levensloop.

* * *

Welvaart en welvaartsmeting in Nederlandsch-Indië. Voordracht (met gedachtenwisseling), door J. van Gelderen. (Indisch Genootschap. Vergadering van 21 Jan. '27).

Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche pers. No. 4, 22 Jan. '27. (Bureau voor de Volkslectuur en aanverwante aangelegenheden te Weltevreden).

Overzicht van de productenmarkt op Java en Madoera gedurende het 4e kwartaal van 1926. (Korte Berichten, 21 Jan. '27).

[1]) Een ons door den heer H. F. Tillema welwillend toegezonden ex. is te raadplegen op de Leestafel van Oost en West, Heulstraat, Den Haag.

Huldebetoon aan Mr. J. W. Ramaer (bij het bereiken van den 70-jarigen leeftijd). (Archief Suikerindustrie in N.-I. 1926, No. 44). — Rietbranden, door Mr. J. J. Tichelaar (Id. No. 46). — Eenige cijfers over wadoeks, door S. A. Blok (Id. No. 51).

Verslag omtrent het weduwen- en weezenfonds van Europeesche militairen beneden den rang van officier bij de koloniale troepen over het jaar 1925. ('s-Gravenhage, Alg. Landsdrukkerij).

Suriname.

De behandeling van de Surinaamsche begrooting voor 1927 in de Tweede Kamer is weer achter den rug. De redevoeringen stonden over het algemeen op een hoog peil en waren buitengewoon belangwekkend. Men zal het in Suriname zeer op prijs stellen dat de heeren ernstig studie gemaakt hebben van de Surinaamsche aangelegenheden en bij menig onderdeel flink de puntjes op de i gezet hebben. De beschouwingen bewogen zich, zooals te verwachten was, grootendeels om de nota van den Ondernemersraaad voor Suriname. Met dankbaarheid moet geconstateerd worden dat de Surinaamsche zaken een goed eind zijn opgeschoten, met een enkele uitzondering, n.l. de Corantijnkwestie, waarover aanstonds.

De sprekers waren het er over eens dat de Minister nog geen vast werkplan heeft ontwikkeld. De heer Joekes drong er op aan dat de Minister niet zou wachten op de volgende begrooting om zulk een plan aan de Staten-Generaal voor te leggen, waarop Zijne Excellentie meende den heer Joekes te kunnen geruststellen door de toezegging dat hij zijn uiterste best zou doen om het plan zoo spoedig mogelijk en vóór de volgende Surinaamsche begrooting te doen verschijnen. Iets vroeger in zijne rede had de Minister zich omtrent dat plan als volgt uitgelaten:

„Het laat zich hooren, dat ik, wat ik hier nu met enkele woorden heb aangegeven als een mogelijke toekomst voor Suriname, niet aanstonds in een welomlijnd en nauwkeurig gedetailleerd plan kan overleggen. De zaak verkeert thans in een beginstadium. Wij kunnen nu pas van wal steken en het zou eenigszins voorbarig zijn om thans reeds een gedetailleerd richtsnoer voor de komende jaren vast te stellen. Doch waar de heer Joekes straks categorisch heeft gevraagd, te zijner tijd zulk een plan over te leggen, wil ik gaarne de toezegging doen om, zoodra ik het oogenblik rijp acht, zulk een plan bekend te maken, waarna ik dan gaarne rekening zal houden met alle raadgevingen die mij naar aanleiding van dit plan zullen worden gegeven."

Op een interruptie van den heer Cramer: „wanneer kunnen wij dat plan verwachten?", antwoordde de Minister: „Het kan zijn na een half jaar, maar ook na een jaar. Maar dat er zulk een plan zal komen durf ik wel toezeggen."

Onze ruimte laat niet toe een overzicht van de debatten te geven. Op enkele punten willen wij de aandacht vestigen. Wij konden een glimlach niet bedwingen toen wij den Minister hoorden gewagen van de „intellectueelen en semi-intellectueelen", die door het onderwijs in Suriname worden gekweekt. Dit moge eenigszins gelden voor de muloscholen, maar het is meer dan kluchtig te spreken van de intellectueelen en semi-intellectueelen, die op de districtsscholen gekweekt worden, waar men het niet verder brengt dan tot een klein beetje lezen, schrijven en rekenen. Alleen onbekendheid met den waren staat van zaken kan tot de meening leiden dat het weinige dat de kinderen op de districtsscholen leeren hen van den landbouw zal vervreemden. Meent men dat, dan is het beste wat men doen kan, de scholen op te heffen. Dat geeft dan meteen een flinke bezuiniging. Al dat gebazel over landbouwonderwijs of arbeidsonderwijs aan kleine kinderen leidt tot niets.

Verstandige taal over het onderwijs heeft de heer Bijleveld gesproken. Wij moeten onze lezers raden de Handelingen er op na te lezen en volstaan hier met de mededeeling dat de heer Bijleveld verklaarde van den invloed van het landbouwonderwijs op de lagere school niet veel te verwachten.

En wij vragen nog eens: waartoe moet landbouwonderwijs op de stadsscholen dienen? Is men zoo naïef te meenen dat men daardoor de kinderen naar den landbouw zal drijven?

En nu de Corantijn-kwestie:

Toen Dr. Koningsberger als Minister van Koloniën optrad hadden wij de hoop, dat zijn studie-

richting en het feit dat hij voorzitter is geweest van de „Maatschappij ter bevordering van het natuurkundig onderzoek der Nederlandsche Koloniën" hem zouden weerhouden omtrent die grenskwestie de blunders ten beste te geven die wij van zijne voorgangers gewoon waren. Maar wij zijn daarin zeer teleurgesteld. Na een flinke daad — het aan de Kamer overleggen van de tusschen de Britsche en de Nederlandsche Regeering gevoerde briefwisseling — is Dr. Koningsberger getreden in de voetstappen van zijn voorganger en heeft hij zoo mogelijk nog ergere onjuistheden verkondigd dan deze. Dit bleek reeds uit zijne Memorie van Antwoord en kwam nog erger aan den dag uit hetgeen hij bij de openbare behandeling van de begrooting zeide. Na de heldere uiteenzettingen van de heeren IJzerman en Droogleever Fortuyn hadden wij toch anders mogen verwachten. Zeer terecht zeide dan ook de heer IJzerman in zijne repliek: „Ten aanzien van de grensregeling wensch ik op te merken, dat hetgeen de Minister daarover meedeelt het wel wenschelijk maakt, dat de Minister die zaak nog eens nader bestudeert." Hij noemt dan een voorbeeld „waaruit blijkt, hoe volkomen de Minister er naast is."

Dr. Koningsberger sprak over den brief van Lord Salisbury, die aan de Kamer is overgelegd, maar wij hebben den indruk dat Zijne Excellentie niet met de noodige aandacht heeft kennis genomen van de volkomen weerlegging van de beschouwingen van dien brief in de nota's uit Suriname. Voor de zooveelste maal blijkt weer hoe dringend noodzakelijk de publicatie van de geheele correspondentie is. De heer IJzerman, die de correspondentie onder de oogen heeft gehad, verklaart „dat het argument waarmee de Regeering vroeger de weigering tot publicatie motiveerde niet meer bruikbaar is. Dat motief was: die stukken zijn zeer omvangrijk, de publicatie zou dus veel geld kosten. Maar dank zij de overlegging der stukken, hebben de Kamerleden er zich van kunnen overtuigen, dat de omvang van die stukken zeer bescheiden is. Het motief, aan hun grooten omvang ontleend, kan dus niet meer gebruikt worden."

Zal men nu naar een ander motief zoeken? En zal de Kamer daarin berusten?

Het is te hopen, dat *„De West-Indische Gids"* de stand van zaken, die nu geschapen is, nader zal uiteenzetten.

Het is wenschelijk dat die lijdensgeschiedenis, waarin onze Regeering geen fraaie rol speelt, ergens wordt vastgelegd.

Curaçao.

Openbare werken.

De afdeeling Openbare Werken heeft al jarenlang aanleiding tot veel op- en aanmerkingen gegeven in en buiten den Kolonialen Raad. Meer dan andere afdeelingen van bestuur, misschien omdat zij ook in den letterlijken zin aan den weg timmert? Einde November 1926 liepen er geruchten, dat reeds toen de begrooting van Openbare Werken voor dat jaar met ƒ 400.000.— of omstreeks 100 %, was overschreden. In de raadsvergadering van 13 December l.l. stelde het lid J. J. Beaujon voor, naar aanleiding dier geruchten, een zevental vragen aan den gouverneur te richten, waartoe ook besloten werd.

Het antwoord van den gouverneur volge hier:

„In antwoord op het schrijven van Uwen Raad van den 14en December 1926, No. 26, heb ik de eer Uw College mede te deelen, dat van de onder het beheer van den Directeur van Openbare Werken staande artikelen der begrooting voor 1926 de volgende zijn overschreden, t.w.:

art. 112b. Onderhoud en bediening van een dienstauto met ƒ 1100.—,

Art. 113. Onderhoud en herstellingen van de landsgebouwen, eigendommen en werktuigen, aankoop en onderhoud van meubelen en andere uitgaven met ƒ 120.000.—,

art. 118. Baggerwerken met ƒ 10.500.—,

terwijl voor de opstelling van het gouvernementstelefoonnet, waarvoor alleen ƒ 50.000.— op de begrooting beschikbaar was, ƒ 150.000.— meer is uitgegeven. Dit geschiedde, omdat in het vorig jaar zoo goed als geen uitgaven voor dat doel werden gedaan.

Ik kan Uwen Raad mededeelen, dat alle overschrijdingen, zoowel deze als eenige andere, op andere afdeelingen der begrooting steeds met mijne machtiging hebben plaats gehad.

Gemeend werd dat daartoe moest worden overgegaan, omdat spoedeischende en dringende herstellingen aan gouvernementsgebouwen en straten en wegen niet konden verschoven worden tot een ander tijdstip. De jarenlange achterstand in de herstelling van deze utiliteiten wettigde niet langer er- wachten, terwijl door het ruim vloeien der middelen geld ter beschikking kwam, dat nuttig besteed kon en moest worden.

Ik vertrouw dan ook dat de Raad deze voortvarendheid zal weten te waardeeren en niet zal willen onderschatten het goede werk, dat door deze overschrijdingen toe te staan werd mogelijk gemaakt.

Waar het vrijwel zeker was, dat geen groote uitgaven te doen zouden zijn voor de Handelskade enz., kon het beschikbare geld niet beter besteed zijn dan door de gebouwen en straten in toonbaren staat te brengen.

Door omstandigheden moest, gelijk reeds gezegd, dit afgeloopen jaar ƒ 150.000 geboekt worden voor de telefoon.

Om deze uitgaven te doen behoefden geen werken stop gezet te worden.

Door Openbare werken werden verschillende bestellingen gedaan, deels omdat het benoodigde hier niet was te krijgen en deels omdat die hier alleen veel duurder zijn in te koopen. Ter besparing zijn dus bestellingen gedaan en zullen er ook verder bestellingen gedaan worden.

Voorts kan worden medegedeeld:

dat aan het Departement van Openbare Werken de voorgeschreven registers en de benoodigde staten geregeld worden bijgehouden;

dat het niet waar is dat aan twee ambtenaren van een ander Departement opgedragen werd te trachten de registers, staten, enz. op het Departement van Openbare Werken bij te werken;

dat als steeds te voren alle uitgaven van het Departement van Openbare Werken geregeld worden nagezien ter Administratie van financiën; dat gelden op goede rekening aan het Departement van Openbare werken naar behoeften worden verstrekt en het bedrag daarvan gedurende 1926 in totaal geweest is ƒ 7000."

Intusschen komt de briefschrijver in de *N. R. C.* van 16 Febr. l.l. wel tot eenigszins andere slotsom. Hij schrijft n.l.:

„Wat vooral ergernis heeft verwekt is, dat niemand zich kan voorstellen, waarmee eigenlijk dat geld is heengegaan. Groote werken zijn niet uitgevoerd, voor zoover men weet, en voor de werken van eenige beteekenis, die uitgevoerd zijn of worden, n.l. telefoonaanleg en asphalteeren van de straten van Willemstad, zijn toch reeds op de begrooting niet onbelangrijke bedragen uitgetrokken. Men kan zich niet voorstellen, dat daaraan zooveel meer zou zijn besteed, vooral niet als men daar tegenover stelt, dat in andere opzichten zooveel verwaarloosd. Aan het onderhoud van straten, met uitzondering van het endje dat in 1926 geasphalteerd is, is niets, maar dan ook letterlijk niets gedaan. Bargestraat en Scharlooweg verkeeren in erbarmelijken toestand, de Kortijnweg lijkt wel een pas opgebroken straat. Aan haven en kaden is niet gewerkt, over het onderhoud der Gouvernements motorbooten wordt door de betrokken diensten steen en been geklaagd.

Waar dan is het geld gebleven?

Wij willen trachten de verklaring te geven, die zich aan het publiek opdringt.

Aan het Departement van O. W. gelden geen kostenbezwaren. Waar het er alleen op aan schijnt te komen, is, zooveel geld als maar beschikbaar komt te verwerken. Of men daarvoor voldoende tot stand brengt, is een vraag van lagere orde. De ramingen van O. W. zijn dan ook niet veel anders dan stelposten, want over de financieele zijde der vraagstukken breekt niemand zich het hoofd.

Aan het hoofd van het departement is gesteld een mijningenieur, iemand dus, die niet doorkneed behoeft te zijn in de bouwkunde en die er ook geen praktijk van heeft, bijgestaan door ... weer een mijningenieur. Opzichters, toezichthouders, bazen en onderbazen, of hoe die menschen verder ook mogen heeten, zijn er genoeg, maar werkelijk technisch personeel ...

Belangstelling in het werk, in den goeden gang van zaken, bestaat er niet; er moge hier en daar een of ander opzichter gevonden worden, die zich in dit opzicht gunstig onderscheidt; tegen den stroom oproeien kan zoo'n enkeling niet, het heerscht nu eenmaal een verkeerde geest aan het departement.

Onder zulke omstandigheden is het niet te ver-

leeren, dat ook de gewone arbeiders weinig leeren. Het is werkelijk ergerlijk, wekt dikwijls verontwaardiging op van zelfs den gewonen man op de straat, „the man in the street", op hoe gegeneerde wijze de Gouvernementsarbeiders hun bedrijf van lijntrekkerij en dagdieverij uitoefenen. En zoo komen dikwijls werken, die maar honderden behoeven te kosten, op duizenden te staan. En zoo gaat het goede geld maar heen, zonder dat er iets van belang bereikt wordt.

Waaraan het departement behoefte heeft, is aan een organisator, maar een die tevens in het vak van bouwkunde theoretisch en praktisch doorkneed is en de economie van het vak verstaat. Hij zal het echter met dat al in den eersten tijd toch lang niet gemakkelijk hebben".

Intusschen melden de laatste officieele berichten, dat de Ir. G. H. Molengraaff, chef van den Mijnbouwkundigen dienst, ontheven is van de waarneming der werkzaamheden van O. W. en deze tijdelijk opgedragen is aan den gezaghebber der Benedenwindsche eilanden, R. J. Beaujon. Hierover volgende maal nog een enkel woord.

Uit den Verren Vreemde.

Wat de bijeenkomst van den Volkenbondsraad niet zal behandelen.

Den 7en Maart komt de Raad van den Volkenbond weer te Genève bijeen. Eigenlijk moest deze bijeenkomst er een zijn van groote spanning. Er gebeuren toch zaken, die voor het V. B.'s bestaan van bijzondere beteekenis moeten gelden. Ja, die, indien er geen gewone zitting uitgeschreven was, zelfs aanleiding tot een bijzondere bijeenkomst zouden hebben mogen geven. En, nu komen de vertegenwoordigers der staten, die te zamen den V.B.'s Raad uitmaken, a.s. Maandag uit verschillende deelen van de wereld samen, maar zij vinden een dier brandende kwesties op de agenda niet. Daar is de strijd in China. China is lid van den V.B.; aan China is eenige maanden geleden een zetel in den V.B.'s Raad toegewezen. In China woedt een binnenlandsche oorlog. Engeland, een der leidende figuren in den V.B., vindt 't noodig binnen het gebied van China gewapend op te treden. Op kleine schaal is er reeds gevochten. Een strijd van grooter beteekenis is er aanstaande, misschien reeds begonnen. Tal van artikelen van het V.B.-verdrag komen hierbij in de klem. En toch vindt de V.B.'s Raad geen aanleiding in eenigen vorm daartegen protest aan te teekenen of er zich mede te bemoeien. In hoever Groot-Brittanië in deze goed of fout handelt blijve hier buiten beoordeeling, maar opmerkwaardig is zeker het feit, dat de Raad samenkomt en de kwestie niet op zijn agenda vindt. De V.B. durft de kwestie niet aan: dit wijst in elk geval op een teleurstellende tekortkoming in het V.B.'s handvest, dat den vrede wil verzekeren en oorlog tusschen medeleden wil uitsluiten.

De toestand in Nicaragua, lid van den V.B., waar de Vereenigde Staten van N.-Amerika een rol vervullen, die al evenmin met de bedoeling van het V.B.-verdrag te rijmen is, zou den Raad ook voor de vraag moeten stellen, of hier geen reden is om iets te doen. Naar men zegt, zien de Ver. St. de mogelijkheid in, dat, behalve het Panamakanaal, de verbinding der twee oceanen door een Nicaraguakanaal noodig zal blijken. Bij voorbaat willen zij hun invloed over deze Midden-Amerikaansche republiek al bevestigen. De Monroeleer moet de overhand hebben op het streven van den V.B.

Uit hetzelfde motief heeft de Ver. St. reeds hun invloed over Panama, mede een lid van den V.B., zien verzekeren. In December werd de inhoud bekend van een overeenkomst, volgens welke Panama zich zelfs zou verbinden om in geval van oorlog de zijde van Amerika te kiezen. Dit is echter formeel in strijd met het V.B.'s handvest. Een nader bericht is dan komen verklaren, dat het Parlement van Panama niet daarop wil ingaan. Maar 't feit, dat het ontwerp zoo is opgemaakt, dat de beide regeeringen er over hebben beraadslaagd, getuigt toch al van een geest zóó strijdig met dien van den V.B., dat 't volstrekt niet van te groote bemoeizucht zou hebben getuigd als de Raad over een dergelijk drijven zijn ongerustheid had getoond.

De agenda bevat geen punten, die op een groot wereldgebeuren betrekking hebben, al zijn er in een 29-tal natuurlijk wel, die op belangrijke V.B.'s [illegible]enissen betrekking hebben en al bestaat de

mogelijkheid dat de eminente staatslieden, die te Genève samenkomen, aan het belangrijke nog verhoogde beteekenis en actualiteit zullen weten te geven.

Immigratie. Emigratie.

De „Nieuwe Courant" van 23 Februari bevatte het hier volgend ingezonden stukje, onderteekend M.

„Emigratie van landbouwers.

„Geachte Redactie,

„Algemeen is in Nederland bekend het werk „van de Emigratie-Centrale Holland, welke de „emigratie van Nederland naar Canada zeer be„vordert. De Emigratie-Centrale steunt n.l. per„sonen, die tevens van het rijk of van de ge„meente, waarin zij wonen, voorschotten krijgen „om naar Amerika te gaan. Maar het rijk schenkt „niet alleen credieten aan menschen, die naar „Canada willen, maar ook aan hen, die in Indië „willen landbouwen. Dit laatste is in Nederland „veel minder bekend dan de mogelijkheid om naar „Canada te gaan en dit is zeker voornamelijk het „gevolg van het ontbreken van een of andere in„stelling, welke voor Indië werkt als de Emigratie„Centrale voor Canada. Dit ontbreken is wel heel „eigenaardig, waar het rijk wel de gelegenheid „open stelt om in Indië behoorlijke stukken grond „te pachten en voorschotten voor benoodigdheden, „enz. schenkt, nog wel alleen aan Nederlandsche „Europeanen. Zoo'n Emigratie-Centrale voor Indië „als er een is voor Canada, zou de belangstelling „onder de landbouwers voor Indië als woonplaats „zeer vergrooten. En zou er in 't algemeen voor den „landbouw in Indië, waar men o.a. met succes tarwe „verbouwt, niet veel goeds te verwachten zijn „van een Nederlandsche landbouwerskolonie op „een hooger gelegen vruchtbaar terrein in Indië?

„De bestaansmogelijkheid van een Nederland„schen landbouwer in Indië is reeds bewezen, „want er zijn er reeds verscheidene.

„Dankend voor de plaatsing."

Dat ingezonden stukje trof mij bijzonder.

De pogingen om Europeanen in Indië landbouwkoloniën te laten stichten hebben tot nu toe geen bevredigend resultaat opgeleverd. De geschiedenis dier pogingen loopt over eeuwen. Zij zijn beproefd met oud-militairen, met Nederlandsche- en Transvaalsche boeren, ook met paupers. Steeds zijn de pogingen op teleurstelling uitgeloopen. Toch zit er een goede gedachte in, die wellicht door herhaalde proefneming eens de methode voor slagen zal laten vinden. Het Indo-Europeesch verbond meent, met zijn nederzetting in de Lampongsche districten, op den goeden weg te zijn. Als dit bewaarheid wordt is daarmede echter nog niet uitgemaakt dat ook de volbloed Nederlander, die over emigratie naar Canada denkt, goede kansen van slagen zou hebben in Oost-Indië. Wij willen hiermede de mogelijkheid niet ontkennen; maar voor blijvende Europeesche kolonisatie van landbouwers in Indië heeft de geschiedenis die mogelijkheid nog niet aangetoond.

Wat ons in het bericht in de „Nw. Crt." bijzonder trof was de verklaring: „Maar het rijk schenkt niet alleen credieten aan menschen, die naar Canada willen, maar ook aan hen, die in Indië willen landbouwen". Hieruit zou zijn op te maken, dat de regeering nog altijd vertrouwen heeft in een op die wijze door Nederlandsche kolonisten aan te vatten landbouwbedrijf en dat zij daartoe zelfs medewerking en steun wil verleenen.

De zaak leek ons van genoeg belang om bij het Departement van Koloniën zelf op navraag uit te gaan. Men had daar de welwillendheid ons de noodige voorlichting te geven.

Daar is niets bekend van een schenken van credieten aan Nederlanders, die in Indië willen gaan landbouwen.

Wel is bekend, dat er regelen zijn vastgesteld omtrent den afstand van grond in erfpacht en de verschaffing van geldelijken bijstand van staatswege tot uitoefening van den kleinen land- en tuinbouw in N.-I. door minvermogende Europeanen en met hen gelijkgestelden. Maar dit kan niet zijn wat de inzender bedoelt, waar hij spreekt van de wenschelijkheid, in verband met de bestaande bepalingen, te komen tot de oprichting van een instelling, welke voor Indië zou werken, zooals de Emigratie-Centrale voor Canada.

Wie zich betreffende dit verschil nauwkeuriger op de hoogte mocht willen stellen, vindt uitvoerige gegevens nopens de voor Indië bestaande regeling

op blz. 297 e.v. van den Regeerings-almanak voor N.-I. 1927, deel I.

Heeft de inzender in de „Nw. Crt." iets anders bedoeld, dan zal hij menigeen een dienst bewijzen door zijn stukje nader uit te werken en het „Kol. Wkbl." zal dan zeker gaarne medewerken om op emigratie naar Indië belusten goed voor te lichten.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Amersfoort.

Daartoe uitgenoodigd door de Directie der Stoomvaartmaatschappij „Nederland" zullen Bestuur en leden der afdeeling eerstdaags een bezoek brengen aan het nieuwe mailschip der maatschappij, de P. C. Hooft.

Afdeeling Apeldoorn.

Op Vrijdag 11 Februari trad de secretaris van deze afdeeling op voor de buurtvereeniging „Zuid-Oost" in de groote zaal van Tivoli. Ongeveer 250 menschen waren aanwezig. Vóór de pauze besprak hij naar aanleiding van een serie lichtbeelden de Soendalanden; het lief en leed van 't leven van allen dag van die zoo geheel andere menschen. Tusschendoor was er gelegenheid ook de aandacht te vestigen op het landschap, het klimaat en wat de Europeesche cultuur daar heeft gebracht. Een dankbaar applaus en een vriendelijk woord van dank van den voorzitter mocht spreker in ontvangst nemen.

HET JUBILEUM.

Een paar dagen vóór dezen feestdag berichtte de voorzitter, dat hij wegens ziekte niet zou kunnen komen en dat hij zijn ontslag nam als lid van het bestuur. 't Had al een poos in de lucht gehangen, maar 't speet ons toch.

Om 7 uur zou de huishoudelijke vergadering beginnen. De opkomst getuigde van het groote vertrouwen, dat de leden in hun bestuur stellen. De notulen en het jaarverslag werden goedgekeurd. De administratie zal nog eens gecontroleerd worden door de leden, de heeren W. Hemmes en J. v. Regteren.

De bestuursverkiezing levert als resultaat op, dat met algemeene stemmen gekozen worden: de heeren A. H. de Bats, H. A. Schoonhoven en L. R. G. Wentholt. Voor de vacature in het H.B. worden candidaat gesteld de heer *J. C. Baars* en *mej. Mr. H. P. Dijk*, welke laatste tevens als plaatsvervangster wordt aangewezen. Daarna wordt de huishoudelijke vergadering gesloten en gaan we eenigszins in spanning naar beneden.

't Liep nog niet hard; er waren nog maar 'n tachtig plaatsen besproken; pas bal-masqué en den avond daarop „De Opstandigen"...... en dat nog wel ondanks de sprekende, levensgroote reclameplaat door mej. A. Gerdes Oosterbeek geteekend.

Kwart na acht opent de secr.-penningmeester-voorz. de vergadering. In zijn openingswoord kan hij de mededeeling doen, dat de burgemeester op 't laatste oogenblik verhinderd is, evenals het dagelijksch bestuur, dat met een hartelijk schrijven en telegram de afdeeling gelukwenscht. Eveneens waren schriftelijke *gelukwenschen ingekomen van de Vereeniging Suriname en van de afdeelingen Deventer, Utrecht en Amsterdam.*

Verder bracht spreker dank aan de aftreedende bestuursleden en verwelkomde hij de nieuw gekozenen; in 't bijzonder dankte hij ook mej. Mr. Dijk voor haar flinke hulp en ook de heer Remger, amanuensis aan de K. H. B. S., die al jaren op allerlei expedities meetrekt en trouw en punctueel de projectie verzorgt.

Ten slotte wijst hij de aanwezigen er ernstig op zich duidelijk de tegenwoordige situatie met Indië voor te stellen en de noodzakelijkheid van den band tusschen Oost en West en Nederland te versterken. Spreker ziet in 't streven van „Oost en West" een deel van de beweging naar wereldvrede; door bestrijding van rassenhaat, waartegen het beste middel is: kennis verspreiden, want: kennis is...... liefde, en liefde...... is geven!

Tusschen no. 2 en 3 van het programma krijgt de afgevaardigde van de *afdeeling Arnhem* het woord, die een deputatie van *vijf leden* had afgevaardigd. In warme en hartelijke bewoordingen complimenteert hij de vereeniging, doet nog een goed woord voor de a.s. Arnhemsche tentoonstelling om te eindigen met het aanbieden van een *prachtig bloemstuk.*

In een volgende pauze feliciteert in krachtige bewoordingen, en onder het aanbieden van een bouquet bloemen, met geweldig applaus van de zijde van het publiek de voorzitter van de *afdeeling Amersfoort* de jubilaresse.

En wat zal ik zeggen van de voorstelling zelve? Enkele leden, die ik daarna sprak, zeiden: „Wat 'n keurige, voorname avond was dat!" En 't was mooi.

Geholpen door mooie, juist geprojecteerde lichteffecten wist mevrouw *Tilly Sylon* uit Haarlem op fijngevoelde wijze de uiteenloopende karakters uitstekend weer te geven. Een dansspecialist of kriticus ben ik niet, maar m.i. bereikte zij wel 'n bijna volmaakt effect met Harlequin van Max Reger, Prélude (de geketende) van Rachmaninoff en in het slotnummer „Ungarischen Tanz v. Brahms. Een bescheiden bloemenhulde van afdeelingsbestuur was wel verdiend.

En wat te zeggen van den vriendelijken heer *W. ... stadt*, die zoo onverwacht verband wist te leggen ... schen de schijnbaar niet bij elkaar behoorende ... mers. Hij droeg ernstig voor en leuk, droog en ge... en bereikte zijn effect met hier en daar een eenvo... accent.

Ten slotte mag zeker niet onvermeld blijven het ... de pauze door de heeren *Reys en v. d. Waag* voor... dragen vioolconcert: Concertos Classiques in G... van Antonio Vivaldi, met begeleiding van piano... orgel en ook moet een woord van dank gezegd wo... tot den bescheiden heer *P. Barbiers*, die de danse... stekend begeleidde.

Intusschen was het al aardig laat geworden e... slot werd door den fotograaf van het tijdschrift ... derland in Woord en Beeld" een opname gemaakt ... het oud- en nieuw bestuur, medewerkers en eenige ... deren. Deze foto zal tegen ƒ 1.50 of ƒ 1.— — naar gr... van formaat — verkrijgbaar gesteld worden.

In het openingswoord duidde de spreker met ... enkel woord de *plannen* aan voor 1927, hoewel de ... ringe opkomst (± 200 menschen) het uitvoeren ... die plannen zeer bemoeilijkte. Echter: een besch... tentoonstelling van Indische kunst was toch tam... zeker. Verder noemde spr. Floresfilm, Balifilm, ... leumfilm, bezoek aan het Koloniaal Instituut en het ... voeren van een soort O. en W. Societeitsavonden, ... de bedoeling een kern van leden te vormen en ... door krachtiger naar buiten te kunnen optreden.

Naschrift.

Een dag na den feestavond ontving ik nog een ... telijken gelukwensch van den Directeur der K. H. ... den heer Dr. N. J. v. d. Lee.

Een voorloopige begrooting wijst aan, dat het ... drag voor de tentoonstelling kan gevoteerd wo... Ook zou nog een filmvoorstelling gewaagd kunnen ... den...... als er genoeg belangstelling is; anders m... we het werk voor een jaar minstens stil leggen!

Ten slotte betuigen wij onzen hartelijken dank ... allen, die van hun belangstelling op een of andere ... deden blijken en de secretaris, persoonlijk vóór de ... stelpende hulde van verschillende zijden gebracht.

En nu: „Sluit de gelederen! Voorwaarts!"

De Secretaris,
J. C. BAA...

Afdeeling 's-Gravenhage.

VOORDRACHT OVER DACTYLOSCOPIE.

Voordracht met lichtbeelden door den politie-... W. H. F. Engelen over *Dactyloscopie* op *Donder... 10 Maart a.s.*, des avonds te 8 uur, in de groote zaal ... „De Twee Steden", Buitenhof, alhier.

De Secretaris,
Den Haag, 1 Maart 1927. J. C. BAUDO...

Mededeelingen.

Van de Redactie.

NEDERLANDSCHE JAARBEURS.

Voor de aanstaande Voorjaarsbeurs, welke van ... en met 24 Maart a.s. te Utrecht zal worden geh... is thans alle beschikbare expositieruimte ver... verschillende firma's, die zich in de laatste weken ... deelneming hebben aangemeld, moesten wegens ... gebrek worden afgewezen.

Van het Informatie-Bureau:

BESTEMD VOOR UITZENDING NAAR NED.-INDIË.

Mr. W. van der Meulen, Ambtenaar ter beschikking ... den Belastingdienst, Anna Paulownaplein 8, ... venhage.

Ds. J. A. Broers, Predikant bij de Prot. Gemeente ... Deurne (N.-Br.)

W. van der Vegt, Landmeter 3e kl. b. h. Kadaster, K... pad 9, Beetsterzwaag.

J. Lodder, Gouv.-arts bij den Dienst der Volksgezond... heid, Schipbeekstraat 58, Utrecht.

Mej. W. Joziasse, Verpleegster 1e kl. bij het Kranken... nigenwezen, Bakkum.

Ir. H. A. J. Jonker, Houtvester bij den Dienst van ... Boschwezen, Barneveld.

INDISCHE VERLOFGANGERS.

A. van der Weide, Onder-commissaris van Politie ... de residentie Soerabaja, p.a. H. T. O., Rijswijksche... weg te 's-Gravenhage.

J. W. Swarthof, Tijd. wrnd. ambtenaar 4e klasse (gr... I) bij den dienst der In- en Uitvoerrechten en A... Berkenlaan 14, Bergen (N.-H.)

Mevr. J. M. C. Sprange, Directrice van de Norm... school voor Inl. Hulponderwijzeressen te Ton... Adelheidstraat 50, 's-Gravenhage.

Mej. L. E. Bastiaans, 1e Commies bij de Staatsspoor... tramwegen, Segbroeklaan 22, 's-Gravenhage.

F. A. van Leiden, Onder-luitenant der Inf., Berg... Dalscheweg 368, Nijmegen.

W. J. Gerards, Onderwijzer 1e klasse b. h. Openb. ... Lagre Onderwijs, 1e Sweelinckstraat 47, Den Haa...

UITZENDING VOOR 's LANDS DIENST IN NEDERLANDSCH-INDIë, SURINAME EN CURAÇAO.

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's Lands dienst in Nederlandsch-Indië, Suriname en Curaçao, waarin moet worden voorzien door uitzending vanwege het Departement van Koloniën, bestaat gelegenheid tot mededinging.

1°. Uitzending voor den Nederlandsch-Indischen Staatsdienst:

a. onderwijzer bij het openbaar lager onderwijs, in het bezit der hoofdakte;

b. onderwijzer en onderwijzeres bij het M.U.L.O. Vereischte bevoegdheden:
1. hoofdakte en akte wiskunde;
2. hoofdakte en twee der volgende bijakten: Duitsch, Engelsch, teekenen, landbouwkunde, tuinbouwkunde en Fransch;
3. hoofdakte en middelbare Akte A Engelsch of Fransch of Duitsch;
4. hoofdakte en akte middelbaar teekenen);

c. leeraar bij het openbaar middelbaar onderwijs in de Nederlandsche taal;
d. idem geschiedenis;
e. idem aardrijkskunde;
f. idem Fransche taal (volledig bevoegd);
g. idem Duitsche taal (volledig bevoegd);
h. idem ervaren physicus (doctor of doctorandus) wis- en natuurkunde;
i. gouvernementsarts bij den dienst der volksgezondheid (dienstverband 3 of 5 jaren);
j. psychiater bij den dienst der volksgezondheid (dienstverband 3 of 5 jaren);
k. landbouwconsulent bij den Landbouwvoorlichtingsdienst;
l. verpleegster (röntgenzuster) bij de militaire hospitalen;
m. predikant bij de Protestantsche Kerken;
n. politiecommissaris bij de algemeene politie (vereischt o.a. minstens 5 jaar politiepraktijk);
o. politie-opziener bij de algemeene politie (vereischt o.a. minstens 6 jaar politiepraktijk);
p. adjunct-accountant bij den belastingaccountantsdienst;
q. electrotechnisch-ingenieur bij den dienst voor waterkracht en electriciteit;
r. bouwkundig ingenieur bij den dienst der burgerlijke openbare werken;
s. militair apotheker 2de klasse (in vasten en tijdelijken dienst).

2°. Uitzending voor 's Lands dienst in Suriname: 2 hoofdonderwijzers.

3°. Uitzending voor 's Lands dienst in Curaçao:
a. 2 hoofdonderwijzers;
b. 1 ingenieur voor het Departement van Openbare Werken.

Zij, die voor uitzending tot eene dezer betrekkingen in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich tot het verkrijgen van inlichtingen wenden tot het Ministerie van Koloniën, 9de afdeeling, onderafdeeling A.B. (voor de betrekkingen, genoemd onder 1°., a t/m r), tot de 8ste afdeeling (voor de betrekkingen onder 1°.) en tot de 10de afdeeling (voor de betrekkingen onder 2°. en 3°.).

H.H. SECRETARISSEN der afdeelingen worden er nogmaals beleefdelijk aan herinnerd dat in de verschillende rubrieken van het K.W. steeds namen voorkomen van personen die in aanmerking komen om voor het lidmaatschap der Vereeniging te worden aangezocht.

Mutatiestaat van 22 Februari tot 1 Maart.

Nieuwe Leden: — **Geïntroduceerd door:**

Nieuwe Leden	Geïntroduceerd door
A. Lebret te Oosterbeek (Afd. Arnhem). *f* 25....	Voorzitter Afd. Arnhem.
J. van der Heide, Oosterbeek, Benedendoorweg 4. *f* 5.	Secretaris-Penningmeester Afd. Arnhem.
H. Kooyman, Notaris, Velp, Hoofdstraat 52. *f* 5.	Secretaris-Penningmeester Afd. Arnhem.
Beynon, Amsterdam, Nassaukade 391huis. *f* 5.	Eigen aanmelding.
Fehr, Leerling 2e H.B.S. 5-j. c., Amsterdam, 1ste Const. Huygensstr. 62huis. *f* 2.50	den heer C. R. C. Isselt te Den Haag.
Firma van den Berg & Co., Assurantie-Passage-agenten, Koningbureau, Breda, Nieuwe Ginnekenstr. 43. *f* 5...	Secretaris Afd. Breda.
W. L. Beekman, Groningen, Korreweg 76a. *f* 5......	Jhr. Mr. W. W. Feith te Groningen.
van Regteren, Hoofd O.L.S., Apeldoorn, Eendrachtstraat 71. *f* 5.	Eigen aanmelding,
Mevrouw de wed. Q. C. J. Bohtlingk-Baving, Nijmegen, Mesdagstraat 4. *f* 5	Mevr. M. R. S. Bleckmann-van Hoogstraten, Nijmegen.
Mevr. van der Sluys Veer, Nijmegen, Wilhelminasingel 9. *f* 5.	Mevr. A. W. C. Vigelius-Bisschop Wijnveldt, Nijmegen.
B. Prinsen, Nijmegen, van Trieststraat 5. *f* 5.	Mevr. A. W. C. Vigelius-Bisschop Wijnveldt, Nijmegen.
Mevr. H. van Dijk-Zegers de Beyl, Nijmegen, Hatertsche Weg 49. *f* 5	den heer W. C. Camman te Nijmegen.
Leuvenberg, Nijmegen, Fransche straat 69. *f* 5.	den heer C. J. Ipenburg te Nijmegen.
Frank, Directeur Oliefabriek, Nijmegen, Oranjesingel 9. *f* 5.	den heer C. J. Ipenburg te Nijmegen.
L. Pfeiffer, Den Haag, Frankenslag 356. *f* 5........	den heer B. Cohen Jr. te Den Haag.
A. P. Thielen, Secretaris van de Curaçaosche Bank te Willemstad. *f* 5.	den heer X. H. Ch. Krugers te Willemstad.
De Openbare Leeszaal te Willemstad. *f* 5.	den heer X. H. Ch. Krugers te Willemstad.

Nieuwe Begunstigers:

Nieuwe Begunstigers	Geïntroduceerd door
Arn. Hartog, Nijmegen, St. Annastraat 270	den heer C. J. Ipenburg te Nijmegen.
N. V. Suikerfabriek Tjeweng Lestari.	Hoofdbestuur Oost en West.
Cultuur-Mij. Telaga Patengan.	Hoofdbestuur Oost en West.
Banjoewangi Thee- en Rubber Cultuur-Mij.	Hoofdbestuur Oost en West.
Cultuur-Mij. Kertowono.	Hoofdbestuur Oost en West.
Rubber Cultuur-Mij. Gondang.	Hoofdbestuur Oost en West.
Mr. J. W. D. Francken, privé.	Hoofdbestuur Oost en West.

Afschrijven:

R. Scherius, Oud Hoofdingenieur, Nice, Avenue Maréchal Foch 4 (overleden).
C. Krom, Gep. Ass.-Resident, Velp, Biljoensche Weg 1. (overleden).
W. Frans, Leiden, Hooge Rijndijk 110.
W. C. van der Velde, Referendaris Dep. B.O.W., Den Haag, Loosduinnsche kade 398 (overleden).
W. van West, Administrateur s.f. „Djatibarang", Vlaardingen, Kethelweg.
H. Wessels, Wychen (Nijmegen), A 16.

Adresveranderingen:

L. A. Maurenbrecher, Cand. Indol., van: Leiden, Oegstgeestlaan 22 A, naar: Den Haag, Malakkastraat 135. *f* 5.
W. F. C. van Hattum, van: Leiden, Zonneveldstraat 1, naar: Den Haag, Delistraat 34. *f* 5.
J. K. Wetselaar, Gep. Mil. Apotheker 1ste kl. N.-I. L., Breda, van: Groote Markt 47, naar: Wilhelminapark 86.
J. Gombault, thans Secretaris-Penningmeester van de afd. Arnhem, te Velp, van: Overbeeklaan, naar: Kastanjelaan 17.
J. G. van Steenbergen, Oud Ritmeester Cav. N.-I. L., van: Oosterbeek, Utrechtsche Weg 130, naar: Arnhem, Oude Stationstraat 5.
G. W. Valderpoort, Directeur Inl. Zendingsschool, van: Nijmegen, Graafsche Weg 130, naar: Rotterdam, Kleine Coolstraat 9A. *f* 5.
Prof. Dr. Titus Brandsma O. Carm., Nijmegen, van: Spoorstraat 26, naar: Kranenburgersingel 31.
Mevrouw F. P. Kluit-Kist, Nijmegen, Jozef Israëlsstr., van: 19 naar: 1.
J. E. J. Eybergen, Groningen, Verlengde Heereweg, van: 125b, naar: 43.
W. R. Beeuwkes, Indoloog, Den Haag, van: Banaanstr. 70, naar: Beukstraat 121.
A. Dirks, Controleur B.B., Den Haag, Houtrustweg, van: 52 naar: 56.
J. J. Fanoy, Controleur B.B., Den Haag, van: Goudsbloemlaan 88, naar: Regentesseplein 7.
P. van Geelen, Gep. Inspecteur L.O., Den Haag, van: Joan Maetsuyckerstraat 26, naar: Anna van Saxenstraat 23.
J. P. van Hees Meijer, O.-I. Ambtenaar m. v., Den Haag, van: Acaciastraat 281, naar: Columbusstraat 5.
J. N. van Ruyven, Civiel Ingenieur, van: Scheveningen, Haringkade 155, naar: Den Haag, Zeestraat 48.
J. Mansvelt Beck, 1ste Luit. der Inf., is geplaatst in het Gouvernement van Atjeh en Onderhoorigheden.

Vereeniging „OOST en WEST".

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen doen.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Telef. 507 52. Dit „Tehuis" biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland vertoeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK of den administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. No. 50248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten einde aan hen die uit Nederland naar Indië gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN op huishoudelijk- en maatschappelijk gebied, onder leiding van Mevrouw J. Franco Mendes—Calisch. Spreekuur Donderdagmiddag van 2—4 en volgens afspraak, Nic. Maesstraat, Amsterdam, Tel. 22492.
Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederl.-Indië, zoomede voor verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken en Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien).
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegr.- en Telef.dienst in N.-I.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën. Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
„ 2. Indische toestanden gezien door een inlander.
„ 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
„ 4. Sarikat-Islam.
„ 5. De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
„ 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
„ 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
„ 8. De Europeesche vrouw in Indië.
„ 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
„ 10. Over de Kolonie Suriname

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
„ 2. Het Javaansch tooneel.
„ 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
„ 4. De theecultuur op Java.
„ 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
„ 6. Een doode taal in Indië.
„ 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
„ 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
„ 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
„ 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
„ 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
„ 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
„ 4. Indische Scholen onder de Oost Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
„ 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
„ 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië.
„ 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Wnd. Vertegenwoordiger in N.-I., Mr. M. J. A. Oostwoud-Wijdenes, Pres. Landr., Tandjong Balei (Sumatra's Oostkust).

NUMMER 10 DONDERDAG 10 MAART 1927 27 STE JAARGANG

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN:
Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag
Telefoon 14519, Postgiro 14574

Wnd. Vertegenwoordiger in N.-I.. Mr. M. J. A. Oostwoud-Wijdenes. Pres. Landr., Tandjong Balei (Sumatra's Oostk.).

Opgericht 21 Maart 1900
door Kolonel
G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIËN:
N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag
Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIE

De gevolgen van de wet op de Staatsinrichting van Nederl.-Indië met betrekking tot den Volksraad

door

Dr. P. A. F. BLOM
cand. notaris

—o—

I.

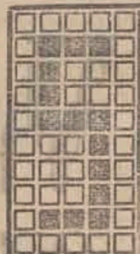
De grondwetherzieningen van 1917 en 1922 brachten o.m. de herziening van de arikelen 60 en 61, wat tengevolge had, dat niet langer van Regeeringsreglement, maar van de Wet op de Staatsinrichting, zoowel van de West als van de Oost gesproken wordt, noch als Indische staatsregeling voor onzen Oost aangehaald worden.

Onderscheiden wordt thans eenerzijds tusschen opperbestuur, Kroon en voorts het algemeen bestuur, behoudens wat bij de Grondwet of de wet aan den Koning is voorbehouden, bij den Gouverneur Generaal (artikel 60) en wetgeving anderzijds, terwijl in artikel 61 in uitzicht gesteld wordt, dat de Volksraad wetgevende macht zou krijgen; al mag dit College niet betreden het terrein, dat door de Grondwet of de wet voor de Kroon is gereserveerd; het spreekt vanzelf, dat de Kroon plus Staten-Generaal als hoogere wetgevers onbeperkt blijven in de regeling van de wetgevende macht. Ten slotte bepaalt artikel 62, dat de aldus vastgestelde wetgevende producten van den Volksraad op grond van strijd met de Grondwet, de wet of het algemeen belang bij de wet vernietigd kunnen worden; daaraan gaat schorsing door de Kroon volgens regelen bij de wet vast te stellen, vooraf.

Uit het vorenstaande blijkt reeds, welke belangrijke bevoegdheden voor den Volksraad weggelegd zijn; de stap naar de autonomie is in vollen gang, de weg derwaarts met bezadigdheid betreden, voert wellicht tot het door velen in Indonesië gewenschte. Een volkomen harmonie met het Moederland, zooals dit in het Britsche Imperium is voltrokken, moet de voltrekking van dit feit gaan. Het is niet

H.H. SECRETARISSEN der afdeelingen worden er nogmaals beleefdelijk aan herinnerd dat in de verschillende rubrieken van het K.W. steeds namen voorkomen van personen die in aanmerking komen voor het lidmaatschap der Vereeniging te worden aangezocht.

de bedoeling om in dit opstel den psychologischen ondergrond op te sporen van wat op politiek terrein aan het voltrekken is, wel kan vastgesteld worden, dat de schreden, die thans gezet worden, getuigen van een bedaardheid en een zin voor juisten maat zonder overhaasting.

De instelling, een tiental jaren geleden van den Volksraad, was op zich zelf geen mijlpaal op den weg naar zelfbeschikking, want de aan dit College gegeven bevoegdheid was gering en geheel in flagranten strijd met den naam, doch door zijn waardig optreden heeft de Raad niet weinig er toe bijgedragen om de overtuiging bij te brengen, dat de verdere ontwikkeling tot het parlementarisme gerust kan voltrokken worden en in zooverre kon dan ook de Regeeringsgemachtigde bij de aanbieding van het ontwerp der nieuwe staatsregeling, die ons thans bezighoudt, terecht spreken van een kostbaar geschenk, getuige van de goede verstandhouding van beide daarbij betrokken partijen. Deze staatkundige donatie werd, na van alle kanten bekeken en bijgeschaafd te zijn tot wet verheven en in het Nederlandsche Staatsblad van 1925, No. 415 (Ind. Stblad. No. 577) geplaatst, terwijl de in werkingtreding dusdanig is vastgesteld, krachtens K. B. van 31 Juli 1926 (Ned. St.blad 286), dat op 15 Mei 1927 de Volksraad volgens de hieronder aan te geven samenstelling bijeen zal komen.

Als grondslag van de nieuwe Staatsregeling heeft het oude Regeeringsreglement van 1854 gegolden, dat tot op den datum van invoering der zooeven aangegeven wetgeving, in steeds gewijzigden vorm, van kracht is gebleven en al was volgens de Regeering slechts de bedoeling om het oude gebouw in overeenstemming te brengen met de nieuwe grondwet-artikelen, waarvan ik de hoofdzaak zoo juist heb vermeld, de aangebrachte wijzigingen zijn principieel. Mocht men zich kunnen beklagen, dat er een niet nieuw brok wetgeving tot stand gekomen is zonder eenig verder verband met het oude Regeeringsreglement, de toezegging van minister de Graaff gedaan in de Tweede Kamer, dat bevorderd zal worden, dat na de tot standkoming der onderwerpelijke Wetgeving de wet op de Staatsinrichting in haar geheel aan een nadere herziening onderworpen zal worden, mag niet vergeten worden. Wie de stroefheid van de parlementaire machine kent[1]) zal moeten toegeven, dat i.c. een half ei beter was dan een leege dop. En al werd het als een grief gevoeld, dat krachtens de overgangsbepaling IIa de inwendige aangelegenheden van Nederlandsch-Indië en in hooger gemeld Staatsblad vermeld, aan den ordonnantie-wetgever zijn onttrokken, dan bedenke men, dat 's Ministers verklaring, dat als de Indische organen aan regeling van deze aangelegenheid behoefte gevoelen, dat men dan slechts tegen het Opperbestuur behoeft te kikken om een verandering in de Staatsregeling in die te erlangen, geldend blijft.

Van de hoofdpunten van de herziening zijn slechts van belang voor den lezer, namelijk de menstelling en de wijze van verkiezing van nieuwen Volksraad, zooals die zich op 15 Mei zal aandienen en welke voor menigen lezer duisters zal bevatten, dan ook opheldering ver nen en voorts de wetgevende macht van dit College.

Bestond tot nog toe de Volksraad uit 48 waaronder de door de Kroon benoemde Voor en waarvan de eene helft door de locale raden meente-, gewestelijke- en cultuurraden) gekozen andere helft door den Gouverneur-Generaal noemd werd, thans is dit getal vastgesteld op buiten het lid-Voorzitter; hiervan worden 22 den Landvoogd benoemd, de andere gekozen.

Om Volksraadlid te kunnen worden, is het dig, dat men Nederlandsch onderdaan is, en kan elke man of vrouw, die maar 25 jaar ten ste oud is, niet in staat van faillissement ver voorts niet de beschikking of het beheer van (hare) goederen verloren heeft krachtens onher pelijke rechterlijke uitspraak dan wel van de kiesbaarheid ontzet is of tot een gevangenis van meer dan een jaar veroordeeld is, terwijl niet oneervol uit 's Lands dienst ontslagen mag lid van het College worden.

De zittingsduur van den Volksraad is bepaald vier jaar en dan treedt het College over de ge linie af. Wie langer dan 8 maanden zich uit N landsch-Indië verwijdert, houdt automatisch op te zijn; alsdan heeft een tusschentijdsche verk plaats. De vergaderingen zijn openbaar, een zeker deel van de leden of de Voorzitter noodig oordeelt, dan wordt door den Raad met sloten deuren uitgemaakt, of een besloten zitting plaats grijpen, alsdan kan een beslissing in 'n gelijke vergadering genomen worden; een be ting of rekening voor een zeker dienstjaar een geldleening mag in een geheime vergadering handeld en daarover beslist worden. Voorshands uitgemaakt, dat de vergaderingen te Batavia ge den worden, tenzij een andere plaats daartoe aangewezen, zoodat Bandoeng, de groote rivale Batavia, nog niet behoeft te wanhopen aan het dat zij op een goeden dag tot zetel van het C wordt uitgekozen.

Tweemaal per jaar komt de Raad bijeen, de ste zitting is de z.g. Mei-zitting, die door den verneur-Generaal of bij ontstentenis door den President van den Raad van Indië plechtig opend wordt met als sluitingsdatum uiterlijk Augustus d.a.v.; de tweede zitting is de z.g. ber-zitting, die hoogstens zes weken mag Buitengewone zittingen kunnen door den voogd worden uitgeschreven, hetzij op eigen tief dan wel op verzoek van tenminste een der Volksraadsleden, den president daaronder

1) Zie mijn opstel in het Indisch Tijdschrift van het Recht, deel CVII, blz. 83.

Feuilleton.

Herinneringen van een oud-Ind. officier.

II. Het verblijf te Batavia.

(Vervolg).

Zij plaatsten namelijk in een der dagbladen de volgende advertentie:

TE HUUR:
de woning D 17 Waterlooplein.
Te bedragen D 15.

Het zou ons te ver voeren, als wij betoogden, waarom, zooals de beide delinquenten ten slotte ook inzagen, deze advertentie niet had moeten worden geplaatst en waarom de algemeene opinie in de Bataviasche officierswereld in den grond van de zaak gelijk had met deze handeling af te keuren. Het merkwaardige was alleen, dat er zoo'n drukte van werd gemaakt, dat de zaak daardoor belachelijk werd.

Natuurlijk wilden wij niet van Batavia vertrekken zonder de beide zondaren, met wie wij vier jaar samen op de K.M.A. onze eerste militaire vorming hadden ondergaan, op te zoeken. Toen bleek, dat de uitgever van de krant ondanks hun verzoek om de advertentie niet voor de tweede maal te plaatsen, door een misverstand zulks toch had gedaan. De Plaatselijke Commandant had hun eenvoudig erop gewezen, dat ze die annonce niet den moeten laten plaatsen en dat zij moesten gen dat ze niet verder werd geplaatst. Vroolijk klaarden zij ons evenwel, dat hunne advertentie succes had gehad en zij het huis hadden verhuurd aan de echtgenoote van een kapitein, die Atjeh was.

Na dit bezoek, dat nog bij daglicht plaats brachten wij er ook een aan een collega te Cornelis. Het was onderwijl donker geworden de stoomtram reed niet meer, zoodat wij er in sado'tje heen gingen. Sindsdien heb ik vele den weg van Weltevreden naar Meester te gevolgd, zoowel overdag als bij duisternis, te paard, per rijwiel, ebro (afkomstig van Eerste taviasche Rijtuig Onderneming), stoomtram auto, maar tusschen dien eersten tocht en den genden zijn vele jaren verloopen. In dien tusschen tijd werd de Meestersche weg nagenoeg vol gebouwd met Europeesche woningen, zoodat ik mij dikwijls heb afgevraagd: „Is dat nu dezelfde weg, als donkere, eenzame, sinistere, waarlangs wij in reden, toen wij S. gingen opzoeken". Er heerschte langs den weg een absolute Egyptische duisternis en herhaaldelijk klonk de klank „Hhuhrrda" het „Werda" van de djaga's (wachters) in wachthuisjes langs den weg. Het was voor ons vreemd, dat mijn metgezel me vroeg: „Moeten daarop nog antwoord geven?" Zoo was een jaar geleden de weg, waarlangs nu op alle uren van den dag en van den nacht voortdurend auto's elkaar voorbij snorren.

...grepen; alsdan zal alleen hetgeen de agenda bevat, op een dusdanig bijeengeroppen vergadering behandeld mogen worden.

Door de bepaling van de beide zittingen, wat aanvangsdatum betreft, behoeft thans geen voorafgaande oproep aan de leden door den Gouverneur-Generaal te geschieden.

Was de Volksraad vroeger uitsluitend adviseerend en werd naast het dienen van advies in de z.g. openingszitting de begrooting voor het volgend dienstjaar behandeld, die daarna aan den Minister van Koloniën met het advies over de door den Volksraad voorgestelde wijzigingen gezonden, deze bewindsman behoefde zich van die voorstellen niets aan te trekken, terwijl de Staten-Generaal ten slotte de eindbeslissing hadden, thans is het aspect geheel gewijzigd, gelijk wij in ons opstel over de Wetgevende Macht van den Volksraad zullen zien. Om aan de nieuwe taak naar behooren te kunnen vervullen, heeft men vermeend, dat er uit het midden van het College een zeker getal van gedelegeerden moest benoemd worden — College van gedelegeerden (in het ontwerp Wetgevende Raad geheeten) —, die een groot deel van de nieuwe taak moet vervullen. Het wordt bij den aanvang van het zittingstijdperk onmiddellijk voor den duur daarvan gekozen tot een getal van twintig; voorzitter is die van den Raad zelven, bijgestaan door den Secretaris van den Volksraad.

Het College krijgt verschillende bevoegdheden opgedragen [2]). Hier zij alleen op zijn plaats de nadere mededeeling, dat aan den Volksraad de bevoegdheid is gegeven om aan zich te houden die onderwerpen, welke hij dienstig oordeelt, tenzij zich de urgentie daartegen verzet. Overigens is over dat College heel wat te doen geweest; door niemand met enthousiasme ontvangen, vermeenden vele leden van den Volksraad, dat hier een manoeuvre bestonde was van Regeeringswege, om aan de gedane beloften van wetgeving en aan de Grondwetsherziening te ontkomen. Het Gouvernement gaf als reden van de instelling op, dat er zoo weinig personen gevonden zullen worden, die eenerzijds aan wetgevenden arbeid op werkzame wijze zouden kunnen deelnemen, en anderzijds daaraan zonder schade van hun werkzaamheden ook den noodigen tijd kunnen besteden. Dit werd nu door enkele leden vlak ontkend en ware dit zoo, dan zou dit voor het beperkte College ook gelden. Voorts zag men in het geheel een bedekt tweedekamerstelsel, waarvan de Kamer op het eerste plan werd gedrongen; ik zou een vergelijking met Provinciale en Gedeputeerde Staten nog eerder op zijn plaats gevonden hebben. Dat het instituut desondanks toch is aanvaard, is, omdat men niets beters wist te vinden.

Komen wij thans tot de behandeling van de wijze van samenstelling en de verkiezing van den Volksraad.

Zooals ik reeds met een enkel woord in den aanvang van dit opstel opmerkte, is het aantal leden vermeerderd tot 61, doch gehandhaafd bleef het principe van gedeeltelijke verkiezing en gedeeltelijke benoeming, al daalde het door den Gouverneur-Generaal op een voordracht van twee door den Raad van Nederlandsch-Indië te benoemen leden tot 22, zoo kon deze vermindering in den Volksraad geen onverdeelde instemming vinden en wilde men liever een gelijk getal behouden. De Regeering was blijkbaar van meening, dat van den bestaanden toestand eerst langzamerhand kon worden afgeweken om tot een geheel door de kiezers samengesteld Parlement te komen; hetzelfde gold ook voor de wijze van verkiezing, immers blijven aan de locale Raden (de nieuw ingestelde provinciale raden blijven daarbuiten om geen ongewenschte versterking van de keuze van dezelfde kiezers uit de locale raden te krijgen) de taak van kiescolleges behouden, behalve dan voor de Vorstenlanden, die geen locale raden kennen, waarvoor een afwijkende regeling gemaakt moest worden. Voor een algemeen rechtstreeksch kiesrecht was de tijd nog niet aangebroken, gelet op het overgroot getal analfabeten, evenmin zag men wat in een min of meer getrapt kiesrecht, waar de Volksraad eigenlijk voor de meeste a.s. kiezers slechts een onbegrepen zaak zou zijn, terwijl, wat toch de Volksraad te behandelen krijgt, dezen toch heel weinig zal raken. Ook schijnt overwogen te zijn de mogelijkheid van een directe verkiezing met een beperkt kiezerskorps, maar wie moesten dan wel en wie niet kiezers zijn? In den Volksraad zelven achtte men het beter om het actief kiesrecht te geven aan de kiezers van de gemeenteraden en de regentschapskiezers. Mocht men getrapte verkiezingen beter achten dan ware het stelsel van kiesmannen zooveel mogelijk te aanvaarden. Opmerkelijk is het, dat men met het rasonderscheid, n.l. Europeanen, Inlanders en Vreemde Oosterlingen, dat in het zoo moeizaam tot stand gekomen artikel 109 van het oude Regeeringsreglement (I.l. bij S 1919 No. 622) was aangenomen, weer in den ban gedaan heeft en men een andere onderscheiding voor den dag gehaald heeft en wel inheemsche onderdanen-niet Nederlanders, onderdanen-Nederlanders en uitheemsche onderdanen niet-Nederlanders. Wie gewend is aan de zooeven aangehaalde terminologie van het Regeeringsreglement, wrijft zich aanvankelijk de oogen eens uit over die verwonderlijke indeeling der onderdanen, die ten slotte toch allen Nederlandsche onderdanen zijn; met recht kon, gelet op de niets veranderende onderscheiding in den Volksraad dan ook schamper opgemerkt worden, dat hier van camouflage sprake is, welke bewering door de Regeering stellig niet ontzenuwd is door de mededeeling, dat niet langer het ras, maar de verhouding tot den Nederlandsch-Indischen Staat de

Welke deze zijn, laten wij thans in het midden; voorloopig later.

Maar voordat we die beide bezoeken brachten, hadden we in het hotel met een der merkwaardigste figuren van het toenmalige Indische Leger kennis gemaakt, den kapitein G., die juist van Atjeh was teruggekeerd, waar hij zich bijzonder had onderscheiden, zoowel door zijn moed als door het overwicht, dat hij op zijn minderen wist uit te oefenen. Doch niet alleen op zijn minderen, op wel iedereen, waarmede hij in aanraking kwam. Hij bezat in buitengewone mate de gave van het woord en vooral de gave om zijn toehoorders te bezielen. Op ons, jonge snuiters, maakte hij bijzonder veel indruk en toen we van Batavia vertrokken, hadden wij eene bijna afgodische vereering voor hem gekregen. Later, ouder geworden, en met meer menschenkennis toegerust, begon ik in te zien, dat onze kapitein, bij zijn ontegenzeggelijk vele zeer goede eigenschappen te veel poseerde en veel blaguëerde, maar een kranige blaguëur was hij in ieder geval. Toen aan tafel het gesprek op Singapore kwam, merkte hij op: „Singapore, dat wij morgen aan den dag met één bataljon", en op zoo'n onverbeterlijk overtuigende wijze, dat men wel moest denken, dat hijzelf althans het zou doen.

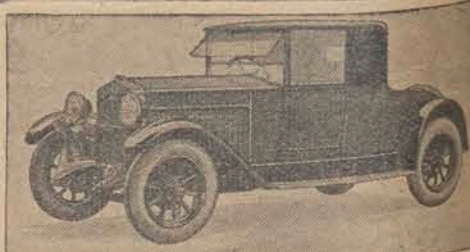
Enigen onzer hadden met hem kennis gemaakt aan de bittertafel op het schabelletje aan den voorkant, waar volgens de oude Indische traditie de jenever- en paitkaraffen met de noodige glaasjes gereed stonden en alle gasten vrij bitter mochten drinken. Die gewoonte heeft nog bestaan tot in den oorlog, toen de jenever te duur werd.

Hier en later ook in de eetzaal beheerschte de kapitein dadelijk het gesprek.

De eetzaal van Wisse was een holle pijpenla, waar alle gasten aan één lange rechte tafel zaten. Van de ex-passagiers van de Soembing zaten wij met ons vieren naast elkaar, de kapitein zat tegenover onzen linkervleugelman. De rechtervleugelman, mijn kameraad T., die op zijn kamer brieven had zitten schrijven, kwam iets later aan tafel en had in den kouden hoek geen kennis gemaakt met den kapitein. Dit bracht hem in een lastig parket, toen deze op een gegeven oogenblik voorstelde: „Heeren, laten wij nu een glaasje witte Bourgogne drinken, daar kun je zoo heerlijk op slapen." Wat moest T. doen? In de Haagsche Post zijn soms heel wat minder lastige gevallen ter oplossing voorgelegd. Stil blijven zitten en medeedrinken zonder kennis te hebben gemaakt, zou onbeleefd zijn. Stelde hij zich nu voor, dan was het net, of hij om een glaasje wijn vroeg. Opstaan zonder meer, zou ook niet beleefd zijn. „Wat moet ik doen?", vroeg hij zachtjes aan zijn buurman, den oudste van de beide gedetacheerde eerste luitenants. „Doe net, of je wil opstaan, maar doe dat erg langzaam en trek daarbij de aandacht door met je stoel te schuifelen." Die raad werd opgevolgd, maar had absoluut geen succes, want de kapitein, die juist in een levendig debat was gewikkeld met zijn overbuurman, reageerde er heelemaal niet op, zoodat T. wel de beweging moest voortzetten en werkelijk opstond. Toen hij bijna de eetzaal uit was, riep de kapitein: „Hé, waar gaat

SCHOOLRUBRIEK

staatkundige indeeling in groepen moest bepalen.

De evenmin door den Volksraad toegejuichte splitsing in drie kiezerscorpsen heeft de Regeering hieraan vastgeknoopt om ook te ontkomen aan de fout van de vroegere wijze van verkiezing, waardoor feitelijk de Volksraad door de Javakiezers, waarin de Europeanen de meerderheid hadden, werd gekozen; vandaar dat nu elke hoofdgroep zijn eigen korps heeft. Zoo krijgen dan de Nederlandsche leden der locale raden te kiezen de 15 Nederlanders, de Vreemde Oosterlingen de 3 uitheemsche onderdanen, terwijl ten slotte de 20 inheemsche leden gekozen worden in de navolgende kieskringen door de inheemsche leden der daarin aanwezige locale raden (uitgezonderd dan gelijk reeds opgemerkt in den kieskring Vorstenlanden): West- en Midden-Java met 3 elk, Oost-Java met 4, Vorstenlanden, Zuid-Sumatra, Minangkabau, Bataklanden, Oostkust van Sumatra en Riouw en Onderhoorigheden, Oost-Borneo, Molukken, Bali en Lombok elk met 1 en Celebes met 2 afgevaardigden. De Volksraad zal dus tellen 30—32 (waarvan 15 verkozen) Nederlanders, 27—25 Inheemsche (waarvan 20 verkozen) en 3 uitheemsche verkozen leden. Hier zij opgemerkt, dat in het ontwerp aanvankelijk de inheemsche leden de meerderheid hadden, doch door een amendement-Feber in de Tweede Kamer werd de verhouding ten gunste van de Nederlanders omgekeerd, op grond van het feit, dat een Nederlandsche meerderheid door de bestaande omstandigheden gerechtvaardigd was.

Alles gaat volgens het bestaande evenredig kiesrechtstelsel, ook voor de kieskringen, behalve in die, welke slechts één afgevaardigde zenden, welke natuurlijkerwijze volgens het meerderheidssysteem verkozen worden. De Volksraad zal derhalve het volgende aspect krijgen:

30 Nederlanders	(15	verkozen	en	15	benoemd)
25 Inlanders	(20	„	„	5	„)
3 Vreemde Oosterlingen	(3	„			)
2 Nederlanders of Inlanders	(			2	„)
	38	verkozen	en	22	benoemd.

De Aneta-telegrammen van den laatsten tijd over den Volksraad hebben op dit proces betrekking, de nieuwe samenstelling van den Raad is zich, met het oog op de openingszitting van 15 Mei e.k., aan het voltrekken.

[illegible] een volgend artikel hoop ik de wetgevende macht van den nieuwen Volksraad in behandeling te nemen.

„Le Matin” over Java.

—o—

Onze correspondent te Parijs, de heer J. Thier[illegible] Kempf, zond ons dd. 24 Febr. het navolgend [illegible]richt:

In het Parijsche dagblad „Le Matin” van [illegible] 21en dezer is een lieftallig portret van onze Prin[illegible] afgedrukt, waarbij vermeld staat, dat deze docht[illegible] van Koningin Wilhelmina der Nederlanden [illegible] 30en April a.s. haar meerderjarigheid zal vieren.

Op dezelfde bladzijde schrijft Louis Forest in [illegible] dagelijksch artikel: „Propos d'un Parisien” [illegible] volgende omtrent Java, hetgeen zeker vele lez[illegible] van het Kol. Weekblad met genoegen zullen lez[illegible]

„Il existe un pays où presque toutes les localit[illegible] presque toutes les exploitations agricoles sont [illegible] liées par le téléphone aux centres urbaines. Le [illegible]léphone y fonctionne admirablement. On [illegible] respond rapidement, sans friture, malgré le clim[illegible] hum[illegible] et les perturbations atmosphériques, in[illegible]quées d'ailleurs pour excuser les interruptions.

Devinez quel est ce pays de rêve téléphoniq[illegible] ...Vous répondez: „Ce n'est pas la France.” P[illegible] bleu! Néanmoins, je ne vous ai pas demandé qu[illegible] était le pays où le téléphone marchait le mo[illegible] bien, mais celui où il marchait le mieux... C'[illegible] à Java.

Java, contrairement à ce que pensent quelqu[illegible] Montmartroises, n'est pas qu'une danse. C'est u[illegible] île, splendide, puissamment riche, extraordinair[illegible] ment exploitée, qui fait partie, avec Bornéo, Sum[illegible] tra et quelques autres de ces îles néerlandais[illegible] qui, là-bas, dans les mers de Chine, sont un modè[illegible] de richesses organisées.

M. Gabriel Angoulvant, ancien gouverne[illegible] général de nos colonies, député de l'Inde françai[illegible] y a fait un voyage d'exploration administrative. [illegible] en a rapporté deux gros rapports sur les Ind[illegible] néerlandaises.

J'ai gardé de sa lecture de ces études une im[illegible]pression extraordinaire. Les Hollandais, depuis tro[illegible] siècles qu'ils dominent ces îles, en ont certain[illegible]ment fait le plus bel empire de prospérité qui s[illegible]

Cette conclusion est consolante à une époque [illegible] par snobisme internationaliste, tant de gens, pa[illegible] qu'eux-mêmes ne sont bons à rien d'autre, souti[illegible]nent devant les benêts béats que la civilisat[illegible] blanche a fait son temps et qu'il est l'heure p[illegible] elle de passer la main, même dans les îles de [illegible] Sonde, au communisme qui sait si bien détru[illegible] ce que les autres ont long[illegible]ent, patiemment, [illegible]telligemment construit!”

hij naar toe, roep hem eens terug.” T. kwam terug en maakte zijn excuses. „Ik had tevoren geïnformeerd, hoe de gewoonte hier was, wat betreft het voorstellen aan tafel en toen heeft men mij gezegd, dat het slechts gebruikelijk was om zich aan zijn neven- en overburen aan tafel voor te stellen.” „Dat is zoo, zoo hoort het ook”, antwoordde daarop de kapitein, „maar leer dat van mij, in Indië doet men alles juist andersom als het hoort.”

Dat staaltje van humor was nog slechts een voorproefje van hetgeen wij den volgenden dag zouden genieten, toen op zijn voorstel de ongetrouwde heeren aan tafel aan de dames een strijkje aanboden, dat met het keurig verzorgde menu en de kwistig en vroolijk met bloemen versierde tafel leidde tot een voor de ongetrouwde heeren zeer vroeg in den morgen eindigend feest.

De kapitein had bij deze gelegenheid eenige bekende Atjehfiguren als gast genoodigd, de Lijn, Pieter en anderen, wier namen en bijnamen bij de oudere Indische officieren nog lang niet vergeten zijn, al zijn van al de officieren, die daar aanzaten, slechts eenige van hen, die toen tot de jongeren behoorden, thans nog in leven.

Kapitein G. was uiteraard de ziel van den avond. T. werd dadelijk op de volgende wijze voorgesteld. „En deze mijnheer heeft zijn eerste militaire flater begaan, hij heeft zich niet voorgesteld.” Ik zelf werd nu eens aangesproken als „Thuringen”, zooals kapitein G. mijn naam had verstaan en dan weer als „mijnheer Pisang”, omdat ik toen reeds een voorliefde gevoelde voor deze lekkere vrucht, hetgeen gedurende mijn geheelen Indischen [illegible] baan zoo is gebleven. Men moet echter geen pis[illegible] te paard medenemen, want dan wordt het vru[illegible] vleesch ondanks de dikke schil na den eersten [illegible] spoedig tot pap.

Kapitein G. was echter van oordeel, dat je ge[illegible] pisangs moest eten aan tafel. „Dat is de [illegible] koopste vrucht en daarom zetten ze je die in [illegible] bij voorkeur voor”. Ook in andere opzicht[illegible] hij ons vele wijze lessen, steeds evenwel [illegible] een manier, dat je niet wist, of hij het mee[illegible] „Als je nu bij echt Indische families rijsttafel [illegible] dan moet je niet alles dooreenmengen, dat zien [illegible] niet graag, maar dan neem je nu eens een hap[illegible] van dit en dan van dat”. De manggistans moest[illegible] opengesneden worden opgediend en hij stuurd[illegible] den jongen met de schaal terug om ze voor [illegible] brengen, zooals het — volgens hem — behoorde. Later heb ik nog zeer veel manggistans gegeten, zoowel in hotels als elders, maar zelden of nooit werden ze opengesneden voorgediend.

Belangstellend werd geïnformeerd, waar we ge[illegible] plaatst waren. Voor G. was Banjoebiroe uitver[illegible]koren. „Nu, daar bof je bij”, zei kapitein G., „daar kan ik je mee feliciteeren; dat is werkelijk een liefelijk lustoord tusschen de bergen. Het is alleen maar....” en toen daalden de aandeelen Banjoebiroe meer en meer, totdat de beschrijving eindigde met: „Vroeger was het een Cayenne, toen stuurden ze de officieren voor straf daarheen, maar tegenwoordig heb je geen officieren, die slecht op passen en daarom moeten van die brave jonge[illegible]

Luchtpost Ned.-Indië.

—o—

Vluchten van Rotterdam naar Marseille en van Sabang over Medan en Batavia naar Soerabaja.

De Directeur-Generaal der Posterijen en Telegrafie maakt bekend, dat het Comité Vliegtocht Nederland—Indië op Vrijdag 18 Maart a.s. een vliegtocht Rotterdam—Marseille zal doen uitvoeren in aansluiting op het dien dag van laatstgenoemde plaats naar Ned.-Indië vertrekkende stoomschip Indrapoera van den Rotterdamschen Lloyd. Het vliegtuig zal te 3 uur 's nachts van Rotterdam Waalhaven vertrekken.

Na aankomst van de Indrapoera te Sabang (5 April) zal vanwege de Nederlandsch-Indische Vereeniging voor Luchtvaart een vliegtocht Sabang—Medan—Batavia—Soerabaja worden ondernomen. Vermoedelijk worden Batavia en Soerabaja op 6 April bereikt.

De gelegenheid wordt opengesteld om met het vliegtuig naar Marseille en, voor zoover daartoe aanleiding bestaat, met het vliegtuig Sabang—Soerabaja, gewone- en aangeteekende correspondentie (geen stukken met aangegeven waarde) voor Ned.-Indië en Singapore en gewone correspondentie voor de passagiers en bemanning van de Indrapoera te verzenden. De daarvoor boven de gewone port en rechten verschuldigde bijslag bedraagt:

15 cent per briefkaart,
15 cent per 20 gram of gedeelte van 20 gram voor brieven;
10 cent per 50 gram of gedeelte van 50 gram voor de overige stukken.

Deze bijslag, die door middel van gewone frankeerzegels kan worden voldaan, wordt ten bate van voorgenoemd comité geheven.

Het adres van de correspondentie moet van een duidelijke aanwijzing „Per luchtpost" of van een etiket „Per luchtpost, Per avion'' zijn voorzien. Deze etiketten zijn kosteloos bij de kantoren der Posterijen verkrijgbaar.

De aandacht wordt er op gevestigd, dat de correspondentie, voorzien van de aanduiding „Per luchtpost", per vliegtuig zal worden overgebracht, ook al is opneming in de op 15, 16 en 17 Maart per trein te verzenden mails mogelijk.

Voor verdere inlichtingen wende men zich tot de kantoren der Posterijen.

---

als jij daarheen", waarop zijn tafelbuurman, ook een kapitein, inviel: „En als je daar dan met je ziel alleen wil zijn, ga je naar de societeit."

Zoo werden wij, nieuwelingen er tusschen genomen, zonder dat zulks ons hinderde. Geen oogenblik werd onze goede stemming verstoord. Wel wist kapitein G. op ons aller gevoel, niet slechts op de jongeren, te werken door een speech op hen, die begraven liggen op het kerkhof te Kota Peljoel, de bekende begraafplaats met den monumentalen ingang, waarin de namen gebeiteld staan van alle militairen, die in den strijd op Atjeh zijn gevallen. Hij werkte zoo op ons gevoel, dat ons de tranen bijna in de oogen stonden. Maar plotseling verstoorde hij zelf den indruk door daarop te laten volgen: „Maar zij zijn gelukkig, want zij behoeven geen schietregisters bij te houden, geen corveeroosters na te kijken, enz." Zoo wist hij steeds het geheele gezelschap in de stemming te houden, die hij voor het oogenblik verkoos.

Op die wijze werd de avond en een groot gedeelte van den nacht in een vroolijke stemmnig doorgebracht. Een jeugdig collega van den Hoofdcursus droeg eenige zelfgemaakte liedjes voor, waarop kapitein G. ons vergastte op de parodie op: „Turf in je ransel".

Om half vier gingen wij eindelijk uiteen en tegen vijven vertrok onze trein. Over dien treinreis een volgende keer.

Van Week tot Week.

Dinsdag 1 tot Maandag 7 Maart.

Voordrachten over tropische staathuishoudkunde. Prof. dr. G. M. Verrijn Stuart zal op uitnoodiging van het Leidsche Universiteitsfonds lezingen over tropische staathuishoudkunde houden op Maandag 7, 14, 21, 28 dezer en 4 April in het klein auditorium van het universiteitsgebouw.

Directeur Koloniale Landbouwschool. Bij Kon. besluit is benoemd tot directeur der Middelbare Koloniale Landbouwschool te Deventer, dr. L. Vuyck aldaar, thans leeraar aan die inrichting.

R. P. Hofland †. Te 's-Gravenhage is, in den ouderdom van 65 jaar, overleden de Heer R. P. Hofland, gep. kapitein der artillerie van het O.-I. leger.

Vice-admiraal Gooszen. Naar wij vernemen, zal vice-admiraal A. F. Gooszen, commandant der zeemacht en hoofd van het departement der marine in Oost-Indië, in October aftreden en met pensioen den zeedienst verlaten. *(Vaderl.).*

Luit.-kol. Snoeck. De luitenant-kolonel der artillerie van het O.-I. leger M. A. Snoeck zal, op zijn verzoek, 2 Augustus den dienst met pensioen verlaten.

Een zware aardschok. Makassar, 3 Maart (Aneta). [1]) Alhier werd een zware aardschok gevoeld. De menschen vluchtten uit de zwaaiende gebouwen de straat op.

Dr. C. Overeem †. Te Buitenzorg is, op den leeftijd van 33 jaar, overleden de Heer C. van Overeem, dr. in de botanie, verbonden aan 's Lands Plantentuin aldaar.

De onrust op Sumatra's Westkust. Padang, 3 Maart (Aneta). Te Kota Lawa zijn 22 bommen in beslag genomen. — In kampong Pisang in het Fort de Kock'sche werden 41 personen gearresteerd.

Dr. A. Baldessari †. Palembang, 4 Maart (Aneta). Alhier is overleden de officier van gezondheid der 1e klasse Dr. A. Baldessari.

Prof. Mr. L. W. C. van den Berg †. Te Delft is, in den ouderdom van 81 jaar, overleden Prof. Mr. L. W. C. van den Berg, o.m. oud-hoogleeraar in de godsdienstige wetten, volksinstellingen en gebruiken van Ned.-Indië aan de voormalige Indische Instelling te Delft, oud-Indisch rechterlijk hoofdambtenaar, oud-adviseur van den Minister van Koloniën. Van zijn hand verschenen verschillende werken en tijdschriftartikelen met betrekking op den Islam, het in N.-I. voor Europ. en Inl. vigeerende recht, enz. Prof. v. d. Berg was groot-officier in de orde van Osmanië van Turkije, ridder van den Ned. Leeuw en commandeur van de Huisorde van Oranje.

Het lepra-vraagstuk. Een verslaggever van het Haagsche Aneta-kantoor heeft naar aanleiding van het Aneta-telegram, dat invoering van een geheel omgewerkte lepra-ordonnantie binnen enkele maanden te verwachten is, een onderhoud gehad met den heer J. B. Sitanala, gouvernements geneeskundige in Ned.-Indië, die geruimen tijd in Europa heeft vertoefd voor een studiereis over de lepra en binnen korten tijd naar Indië terugkeert.

Een uitvoerig verslag van dat onderhoud is verschenen in het „Vaderl." van 3 Maart, Avondblad A.

Luchtvaartverbinding met Indië. Op den Indischen Dag van de afdeeling Den Haag van het Alg. Ned. Verbond in de Ridderzaal zullen 22 dezer prof. Treub en generaal Snijders spreken over de luchtvaartverbinding met Indië.

Universitaire examens. Leiden. Econ.-doctoraal-ex. Indologie de hr. G. J. Scholten; taalkundig cand.-ex. Indologie de hr. L. van Hoepen; doctoraal-ex. Indisch recht de hr. J. A. Hoefman.

Wageningen, Landbouwhoogeschool. Bevorderd tot doctor in de landbouwkunde (met lof) de hr. Ch. Coster, geb. te Batavia, op proefschrift met stellingen, getiteld: „Zur Anatomie und Physiologie der Zuwachszonen- und Jahresringbildung in den Tropen".

De filmkoning Willy Mullens. Aneta seint uit Batavia dat Willy Mullens, die geruimen tijd in

1) De tekst der Aneta-telegrammen is ontleend aan de „Nwe Rott. Crt.".

Indië vertoefde voor filmopnamen, den 6en dezer naar Holland vertrekt. Hij gaat in September opnieuw naar Indië voor het vervaardigen van een film van de Gouvernementsbedrijven.

Maatschappelijke veranderingen in Indië. De heer J. van Gelderen, chef van het Centraal Kantoor voor de Statistiek in Ned.-Indië, heeft te Wageningen een voordracht gehouden over: Maatschappelijke veranderingen in Indië in de naoorlogsjaren. (Kort overzicht in *Nwe Rott. Ct.* van 7 Maart, Avondbl. E.).

Secretaris van het Koloniaal Instituut. In een op 3 dezer gehouden vergadering van den Raad van Beheer van de Koninklijke Vereeniging Het Koloniaal Instituut te Amsterdam is eervol ontslag verleend aan den heer Th. F. A. Delprat, als algemeen secretaris, en is met ingang van 1 Mei in diens plaats benoemd de heer E. P. Westerveld, oud-zee-officier, oud-directeur-generaal der Posterijen en Telegrafie en oud-minister van Marine.

S. E. Asmussen †. Kota Radja, 5 Maart (Aneta). De heer S. E. Asmussen, ingenieur 1e kl. bij de Burgerlijke Openbare Werken voor Atjeh en Onderhoorigheden, is bij het zwemmen verdronken.

H. Wetselaar †. Te Ginneken is in den ouderdom van ruim 90 jaar overleden de heer H. Wetselaar, gep. kapitein van het Indische leger.

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt.

Indonesische Uren.

De *Nieuwe Rotterdamsche Courant* wijdt in hare rubriek „Letteren en Kunst", ochtendblad van j.l. Zaterdag, onder bovenstaanden titel een uitvoerig en opgetogen artikel aan de „Indische Gala-Matinée" op Vrijdagmiddag 4 dezer door het „Nederlandsch-Indonesisch Verbond van Jongeren Organisaties" aan tal van genoodigden te Rotterdam geboden.

Herinnerende aan de vele aanhalingen, in het Zaterdagavondblad, uit het boek, door *Dr. C. P. Gunning* bijeengebracht: „Indië en Jong Nederland", schrijft de verslaggever o.m.:

> „Gisteren hebben Jong Nederland en Jong Indië hier ter stede eenige honderden menschen te gast gehad en aan die velen genotrijke uren verschaft. Het waren werkelijk goede uren van véél meer dan enkel genot. We hebben, luisterend en aanschouwend ons hierdoor gestadig gebracht tot een waarnemen, een bewonderen, dat niets dan een beter-begrijpen was, gedachtig aan een woord, door den dichter *Noto Soeroto* in *Dr. Gunning's* bundel geschreven over de behoefte aan „morgenmenschen", de waarlijk dringende behoefte aan „wederzijdsch begrijpen, wederzijdsche waardeering, wederzijdsche eerbiediging en samenwerking."
>
> „Kunstzinnige jonge menschen gaven hier van zulk samenwerken in wederzijdsche eerbiediging een treffend voorbeeld. Het was in het Luxor-Theater aan de Kruiskade, door den Directeur welwillend ter beschikking gesteld. De groote zaal raakte vol met menschen. De fraaiheid der zaal bleek geschikte omlijsting voor het schoons, dat werd geboden.
>
> „De voorzitter van het „Nederlandsch-Indonesisch Verbond van Jongeren-Organisaties", *Mr. D. J. W. J. Kluiver*, sprak van een eersten verjaardag, aan het einde van deze maand te vieren en zette uiteen wat de door hem gepresideerde vereeniging wil.
>
> „Het Nederlandsch Indonesisch Verbond is er een van Nederlanders en Indonesiërs, die van oordeel zijn, dat het voor de toekomst van algemeen belang is, dat Nederlanders en Indonesiërs, beter dan zulks tot op heden het geval is, elkander leeren begrijpen en waardeeren. Het Verbond beoogt dus een toenadering tusschen het Oosten en het Westen in het algemeen, een toenadering tusschen Indonesië en Nederland in het bijzonder.
>
> „Bij dit streven wenscht het Verbond zich te onthouden van elke politiek en van politiek getinte vraagstukken, het houdt zich op zuiver cultureele basis, in de overtuiging, dat zulk een cultureele band ten slotte de eenige en duurzaamste is voor twee groepen, die van harte er naar streven elkaar beter te leeren begrijpen en waardeeren.
>
> „Het Nederlandsch-Indonesisch Verbond tracht zijn doel te bereiken door het aanrichten van kunstavonden en matinée's, waar Indonesische Kunst en Cultuur nader tot het Nederlandsche publiek worden gebracht, verder door het geven van lezingen, filmvoorstellingen en tentoonstellingen."

Klinkt dit niet alsof doel en streven der ruim vijf en twintig jaar geleden opgerichte Vereeniging „Oost en West" hier werd opgesomd? Ook die heeft immers al dien tijd langs dezelfde wegen hetzelfde trachten te bereiken en gaat welgemoed daarmee voort. Hoewel de Nederlandsche eigenaardigheid om naast een reeds bestaanden arbeid, telkens weer een dergelijke nieuwe te willen opzetten, tot te bejammeren versnippering van krachten moet leiden, vooral in een klein land, is het toch een verblijdend teeken, dat ook van andere zijde hetzelfde doel wordt nagestreefd, te meer waar dit tevens tot samenwerking kan nopen.

De rede van den voorzitter van het Verbond werd dan ook door de in de zaal aanwezige leden der Vereeniging „Oost en West" (de afd. Rotterdam heeft zich bij het Verbond aangesloten) warm toegejuichd. Verheugend was het te vernemen, dat 60 pCt. der in Nederland studeerende Indonesiërs tot het Verbond is toegetreden.

Verder vermeldt het Rotterdamsche verslag:

„De uitvoering heeft ons drieërlei gebracht: film-beelden, muziek en dans.

De film-beelden waren ter beschikking gesteld door het Koloniaal Instituut, het bestuur van de Koninklijke Paketvaart Maatschappij en den heer L. D. Petit. De laatste brachten ons buiten Nederlandsch-Indië, namelijk naar Kambodja en de indrukwekkende bouwvallen van Angkor-Vat. Daarvóór toefde onze gretige aandacht bij de Toba-Bataks van Samosir en op het nooit te vaak aanschouwde Bali, waar we, als een beeld van nieuw en oud, auto's langs Hindoe-monumenten zagen glijden: — het ergere Europeesche „modernisme", waarover zoo vaak geklaagd is, bleef ons minzaam onthouden."

Met dit „ergere Europeesche modernisme" wordt zeker bedoeld de Nederlandsche ambtelijke bouwtrant, welke zoozeer tegen de Balische vloekt.

> „De „Indische Club" heeft muziek gemaakt op snaarinstrumenten, Krontjong en Hawaii, aanvankelijk ernstige wijzen, waarop, na lange en luide waardeering, beide keeren iets vroolijkers volgde. De tweede maal zong een der Oostersche heeren en bij het vroolijke tweede lied vielen anderen in. Hoe ontroerend schoon was de eerste zang! De snaren-muziek had al lang geklonken; zij was dus meer dan een ouverture; het was als liet de zanger zich onder haar invloed er toe brengen om zijn Weemoed uit te zingen.
>
> „Prachtige dansen hebben wij gekregen, waarbij een gamelan-orkest speelde (tijdens de film speelde het orgel van het theater). De eerste dans was een Boegineesch-Javaansche, welke den strijd voorstelde tusschen den aanvoerder van het Boegineesche leger en den aanvoerder van het Javaansche leger uit Madjapahit, bij de verovering door de Javanen van Zuid-Celebes in de 14de eeuw na Christus. De Boeginees was Raden Mas Soebanto, de Javaan Raden Soekamto.
>
> „Den dans met lansen, *Beksan Lawoeng*, dansten Raden Soekamto als demonenvorst en Raden Mas Soeripto als Ksatrija, de ridder strijdend voor het edele in den mensch.
>
> „Niet het minst belangwekkend was het optreden als danseres van.... eene Nederlandsche die zich *Siti Soendari* noemt en die de langdurige studie aan een der Hoven op Java zóó heeft doorgemaakt, dat zij den Indischen dans niet alleen volkomen beheerscht, doch door den geest dezer kunst blijkbaar wordt beheerscht. Wat zij hier gaf in den Srikandi-Bhisma-dans zou nooit voor de kunst eener... vreemdelinge zijn aangezien: eene vreemde is zij blijkbaar niet meer! Met Raden Mas Soeripto danste zij een episode uit het beroemde Oud-Javaansche dichtwerk, de Bratajoeda, geschreven door den Javaanschen dichter Empoe Sedah in 1157 na Chr. De dans verbeeldt den strijd tusschen de heldhaftige Prinses van Tjempala, Ardjoena's echtgenoote (Srikandi) en den onoverwinlijken aanvoerder

der Korawa's, Çri Rsi Aria Bhisma. Alleen Prinses Srikandi, de incarnatie van Prinses Ambika, wier liefde voor den celibaten Bhisma zij met den dood moest bekoopen, kon hem verslaan....

„Hoe imponeert de beheersching in al deze danskunst! Elke houding, elk gebaar komt noodwendig het een na het ander en elk heeft in dubbelen zin vaste waarde. Er is de rust van de zekerheid, welke gestadig blijft in het beelden van onrust, passie, strijd. In een welpassende verlichting kwamen de schoone gewaden met fonkelenden tooi prachtig uit.

„De aandacht der velen was onverdeeld.

„Het Verbond is nu ook te Rotterdam een goede bekende!"

* * *

Ongeveer hetzelfde program bracht het Verbond op den Gala-avond van 16 Februari j.l. in het Koloniaal Instituut te Amsterdam, waar het bij een uitgelezen schare niet minder insloeg en stellig is er een goed werk mee verricht. Door deze beteekenisvolle dansen krijgt ons Nederlandsche publiek een blik op de Javaansche cultuur, die van wederzijdschen, heilzamen invloed kan zijn.

Wel groot is het verschil tusschen die stijlvolle Javaansche danskunst en de hedendaagsche Europeesche. Ten bewijze nemen wij hier over hetgeen Henno ter Braak in de Groene Amsterdammer van 19 Febr. j.l. schrijft tot slot van een zijner „Berlijnsche Phaenomen" als „Dansen op een vulkaan" betiteld:

„Men moet *Anna Pavlova* (de perfectie van het oude ballet o.a. in „De Stervende Zwaan") met *Valeska Gert* vergelijken om geheel te doorzien, op welken vulkaan deze zoete idylle eigenlijk gedanst wordt. In Valeska Gert is de dans zuiver tot parodie geworden, tot een onbeschaamde, indecente, bijna vlegelachtige, maar steeds knappe parodie op het hedendaagsche stadsleven. Het is walgelijk, afzichtelijk, zooals Gert in een *„Gruss aus dem Mumienkeller"*, in een *„Diseuse"*, de zotheid van onze beschaving tentoonstelt; maar het is vóór alles...... waar.

Gert heeft men reeds in Amsterdam kunnen zien; Pavlova zal er binnenkort komen; maar niets is interessanter dan haar onmiddellijk na elkaar te zien. Tusschen deze twee polen is nauwelijks een verband meer te bespeuren; hier ligt de bitterheidslijn, die de oorlog tusschen twee geslachten trok, zelfs tusschen hen, die naast elkaar leven....

Het Berlijnsche publiek adoreert *(Tout comme chez nous.* — Red.) Pavlova; het lacht om Gert, zooals het om Charlie Chaplin lacht; het wil de romantiek als het tragische beschouwen en de tragiek als een grap. Maar zoowel de adoratie als de lach zijn ietwat valsch en gebarsten...."

Wij willen hier eindigen met een aanhaling uit hetzelfde tijdschrift van 26 Febr. j.l. ontleend aan een artikel: *„Wereldvrede"*, door den Britsch-Indiër, *J. Krishnamurti*, die, waarschuwend tegen den slechten invloed, z.i. door een op te richten „Bond van Engelsch sprekende volken" zou worden opgewekt, zegt:

„Engelsch-sprekende rassen (en dit geldt eveneens van het Westen in het algemeen) hebben zich weliswaar onderscheiden door hun organiseerend vermogen en hun wetgeving; ook hebben zij groote kunst voortgebracht, maar nimmer gaven zij geboorte aan een godsdienst of aan een groot geestelijk Leeraar. De geestelijke rijkdom der wereld ligt in het Oosten en de stoffelijke rijkdom der wereld ligt in het Westen; en in het samengaan van beiden ligt de waarborg van 's werelds geluk.

„De groote geestelijke kracht, die door de eeuwen heen Indië verschaduwde, is nog zijn gids en die geest heeft tot uiting te komen in de stoffelijke wereld.... dóór de kinderen van Indië."

Dit laatste komt o.a. ook tot uiting in de rythmisch vergeestelijkte Javaansche dansen. De Westerling zal, ook tot zijn eigen heil, dit meer en meer leeren begrijpen en waardeeren.

Persoverzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Buitenlandsche persstemmen.

De heer *Frank M. Hedges*, managing editor van de *„Japan Advertiser"*, het grootste in het Engelsch geredigeerde blad in Japan, vertoeft thans op Java *(Bat. Nwsbl.* 26 Jan.). Achtereenvolgens maakt hij een studie van China, de *Filippijnen, Java*, Britsch-Indië, het Nabije Oosten (Egypte, Palestina, de Balkan e.d.) enz. Als Amerikaan interesseert het los-van-Amerika-probleem in de Filippijnen den heer Hedges uiteraard bizonder en hij heeft door persoonlijk bezoek sterk zijn indruk bevestigd gekregen, dat de Filippino's in het geheel niet gediend zijn van de actie der kleine groep nationalistische onafhankelijkheids-strijders, en dat zoowel in internationaal en politiek als economisch opzicht een losmaking van Amerika funeste gevolgen zou hebben. Java heeft in hooge mate de bewondering van den bezoeker opgewekt: de hooge graad van ontwikkeling, waarvan het eiland de sporen draagt, heeft hem verbaasd, en welke de indruk van Hollandschen ondernemingsgeest was, behoeft dus niet nader te worden vermeld. Niet zonder humor gaf hij zijn indruk weer van het verschil tusschen den Westerling en den Javaan: de eerste wenscht geld te sparen, de laatste tijd... Mede door de „Japan Advertiser" hoopt de heer Hedges den Indischen archipel meer in de belangstelling van vooraanstaande Japanners te betrekken; z.i. vormt Ned.-Indië van de Zuidzee-eilanden thans een te weinig vooraanstaand onderdeel. Te gelegener tijd hoopt hij in ons Indië verscheidene maanden door te brengen, teneinde een diepgaande studie van land en volk te maken.

Ook nu nog blijft het meerendeel der buitenlandsche persstemmen over Ned.-Indië, waarvan het aantal geleidelijk toeneemt, aan *de onlusten* gewijd. *De Sum. Post* (5 Febr. 2e bl.) heeft nog een aantal excerpten verzameld. De „Kölnische Zeitung" prees het Nederlandsch bewind, wees op de communistische opperleiding en loofde de snelle wijze waarop de onderdrukking volgde; de koloniale politiek van Nederland zal echter met hetgeen thans aan het licht gekomen is, wel degelijk rekening moeten houden.

Het *Bat. Nwsbl.* (22, 28 en 29 Jan. 2de bl.) schrijft over *„Azië"*, het *Soer. Hbl.* (24 en 26 Jan. 4de bl.) *„Van onze Buren"*.

Het oude kwaad.

De heer Z(entgraaff) wijst in het *Soer. Hbl.* (26 en 27 Jan. 3de bl.) op de roode draad, die door de geheele historie van ons militair optreden in onzen Archipel loopt: de belemmering van de actie onzer troepen, meest onder den indruk der critiek van onbevoegden, hetzij in het parlement, hetzij daarbuiten, of door verkeerd inzicht van civiele ambtenaren. Men heeft er bij den jongsten Bantam-opstand eene herhaling van gezien. De troepen werden in November gebruikt voor politioneel werk, waardoor het hun niet mogelijk is geweest met de gewenschte kracht tegen de opstandelingen te ageeren. Onze krijgsgeschiedenis draagt op bijna iedere bladzijde de sporen van ander kwaad: de verdringing der militaire macht door normaal bestuur, vóór eene streek behoorlijk was gepacificeerd. Naast dit oude kwaad had men dat der ongegronde critiek van ondeskundigen op de militaire actie (Tjiomas, Gajoe-landen 1904, Tjimarémé 1919, Tangerang 1924). Zóó verlamt men ten slotte ieder initiatief; zóó maakt men de meesten bang voor het aanvaarden van verantwoordelijkheid, zóó schept men goede kansen voor rebellen. De verantwoordelijkheidsvrees is fnuikend voor elk optreden waarvan kracht moet uitgaan. De toestanden in Indië zijn veranderd. Er is 'n ander soort opstandelingen. Zij hebben eene organisatie welke zich bij elke gelegenheid op onaangenaam verrassende wijze meer geperfectionneerd toont. Zij snijden verbindingen af, vernielen bruggen, beletten het snel aanvoeren van hulp. Zij hebben vuurwapenen. Ook in het hanteeren hiervan zal men vooruitgang zien. Zoo wordt een deel van den voorsprong welken onze troepen hebben, weggenomen. Sumatra's Westkust bracht in dit opzicht nieuwe leering; de opstandelingen laten er zich in motorbussen transporteeren! Er is geen redelijk mensch die voor Amritsarmethoden zou willen pleiten, doch tusschen deze en de loome losmaking van militaire actie uit de voorzichtige vingeren van civiele ambtenaren, die haar tot het

uiterste moment vasthouden, ligt gelukkig een groote kloof. Het is zaak, en plicht, dat men de regeling betreffende de aanwending der militaire macht herziet. Er is, naar de Landvoogd ter jongste Persconferentie mededeelde, eene nieuwe regeling der verhouding in bewerking.

De *Deli Crt.* (31 Jan.) zet nogmaals uiteen hoe in Ned.-Indië het gezag ondermijnd is door het coquetteeren met hier niet passende democratische acties en propaganda. Het gebeurde in Blitar is er een sprekend voorbeeld van. Er zijn, in het dozijn achter ons liggende jaren, onbegrijpelijke fouten op het gebied van de besturing dezer landen gemaakt. De maar eenigszins buiten het normale gedoe staande maatregelen, door hooge, speciaal voor hun enorme verantwoordelijkheid geselecteerde bestuursambtenaren, genomen in het door hen als zoodanig begrepen belang van den Staat, zijn op alle mogelijke manieren aan critiek onderworpen geworden, steeds weer is minutieus, ja meer dan dat, nagegaan, of het nu wel noodig geweest was om op te treden, zooals gebeurd was. Tot zelfs praatjes zijn na bepaalde gebeurtenissen als de stem des volks naar voren gebracht, en nooit hebben de buiten de practijk der bestuursvoering, ja zelfs buiten het practische leven staande slotbeoordeelaars zich eens afgevraagd, wat zij wel in identieke omstandigheden zouden hebben gedaan. Practisch gesproken is elke bestuursmaatregel aan critiek onderworpen geweest, is elke bestuursambtenaar, vasthoudende aan oude ingewortelde adat-voorschriften, gedesavoueerd, wanneer hij de overtreders daarvan op hun nummer had gezet. En het onvermijdelijk gevolg daarvan is geweest, dat het verzet, door ontevreden elementen tegen als noodzakelijk aanvaarde instellingen ingeluid, tegen de adat en practijk-voorschriften van eerbied voor het gezag — belichaamd in den bestuursambtenaar — overal heeft kunnen voortwoekeren en ten slotte een bedreiging is gaan vormen voor den gezonden gang van zaken, die langs lijnen van geleidelijkheid behoort te gaan. Het is nog tijd om terug te keeren van de dwalingen der al te welwillende toegeeflijkheid tegenover de jeugdige gebaren dezer volkeren. Deze nog in de windselen van het economisch wereldbestel liggende volkeren moeten worden opgevoed met strenge welwillendheid en met gezonde tucht.

Wij verwijzen naar het *Bat. Nwsbl.* (26 Jan. „Over Tanah Datar” III, 27, 28 en 29 Jan. „In de Padangsche Ommelanden”, 31 Jan. en 1 Febr. „Communisme en Bestuursproblemen”, *Civis); 31* Jan. „Nog iets uit Tanah Datar”), het *Soer. Hbl.* (28 Jan. 3de bl. „De Communisten en de Volksbeweging”, *J. E. Stokvis;* 22 Jan. „Onze politieke inlichtingendienst”), de *Deli Crt.* (4 Febr. „De conferentie in Menangkabau”) en de *Java-Bode* (29 Jan. „De meening van *dr. Tjipto”).*

Economische situatie.

Het *Soer. Hbl.* (24 Jan. 3de bl. Z.) geeft de meening weer van iemand te Batavia, die door omstandigheden in staat is de algemeene financieele positie goed te kunnen overzien. Over *de beteekenis van communistische aanslagen op de Indische beleggingsfondsen* zeide hij o.m.: Tot dusver is alles goed gegaan; het gezag heeft zich weer geheel hersteld en de rust is, uiterlijk tenminste, teruggekeerd. Het is nu maar de vraag of dit zoo zal blijven, en hiervan zijn helaas niet allen overtuigd. Zelfs in regeeringskringen vindt men personen, die de vrees koesteren voor eene constante doorwerking van het communistisch proces. Het kan als zeker worden aangenomen dat, indien de Regeering er niet in slaagt het communisme den kop in te drukken en dit de gelegenheid laat telkens onrust te veroorzaken, dit van hoogst ongunstige beteekenis zal worden voor onze Indische fondsen. Alles is er aan gelegen orde en rust hier krachtig te handhaven. Doet men dit niet, snijdt men het kwaad niet uit en krijgen we hier met zekere periodiciteit rustverstoringen en relletjes, dan is het leed niet te overzien. Zoodra het publiek, speciaal de belegger in Indische fondsen, den indruk krijgt dat wij hier zitten op een ketel die steeds explodeeren kan, is het uit met het vertrouwen, dat van alle belegging de basis is.

Arbeidsbemiddeling.

Batavia, Bandoeng, Soerabaja, Medan en Djokja beschikken over *arbeidsbeurzen.* De Bat.-red. van het *Soer. Hbl.* (22 Jan. 3de bl.) bepleit een uitbreiding en verbetering van het instituut der arbeidsbemiddeling, juist in dezen tijd, naar het model dat de Nederlandsche arbeidsbeurzen geven. In Indië heeft men al een stap in deze goede richting daan. Te Cheribon zal een agentschap van de taviasche arbeidsbeurs komen; te Soekaboemi er reeds een van Bandoeng. Voorbereid worden stichting van agentschappen te Buitenzorg, Gar Tasik, Tjiandjoer, enz. Dit lijkt den schrijver eenige juiste werkwijze voor *„Arbeidsbemid ling”.* Samenwerking tusschen de arbeidsbeur onderling is allereerst nood'g. Een belangrijk pu is *het systeem van informatie.* Als hulpmiddel noemt schr. de mogelijkheid van een geregeld co tact tusschen: de arbeidsbeurzen en het dacty copisch bureau, de beurzen en de politieke re che en politie; het contact met de technische s len en andere inrichtingen van voortgezet, mid baar en voortgezet middelbaar onderwijs voor w betreft de abituriënten en om bepaalde redenen school verwijderde leerlingen; schr. wijst op groote centraal georganiseerde bedrijven, bijv. J. S. W. B. met zijn kasten-vol informaties over slagen en gepensionneerd personeel. Als allen, belang hebben bij een bloeiend bedrijfsleven — dat zijn werkgever en werknemers, gouverneme en particulier gelijkelijk — de handen ineensl om te komen tot een goed functionneerend ins tuut tot verleening van arbeidsbemiddeling in algemeen, dan heeft dit bedrijfsleven een ze heidsfactor te meer verkregen. Dan visschen communistische cellen àchter het net. Het vor een dankbaar punt voor de agenda van het de tralisatie-congres voor 1927 en zelfs voor de mende residenten-conferenties.

De Oceanografische expeditie.

Sedert nu ongeveer dertig jaar geleden Siboga-expeditie plaats had, heeft het *oceano fisch-geologisch-biologisch-metrologisch onder der zeeën* in en rond onzen archipel niet stil legen. Zoowel buitenlanders — de Duitschers hun „Planeet” vallen o.m. te noemen — als Ned land en Ned.-Indië werkten er aan voort. Zoo k nen genoemd worden: de werkzaamheden der nemingsvaartuigen tot het in kaart brengen Archipelzeeën, riviermonden, baaien en golven; arbeid van het laboratorium tot het onderzoek zeeën, te Batavia gevestigd op Pasar Ikan en on nomen en geleid door *dr. Sunier* en *dr. Delsm* de diepzeeloodingen van de onderzeeëers en moederschip, de „Pelikaan”, o.a. in 1923, laatste vooral ten Z. van Tjilatjap waardevol deed. Het waardeerende woord dat het jong wetenschappelijke Pan Pacific-congres te Tok in den vorm van een met algemeene stemm aangenomen motie uitsprak over de zaamheid van Nederland op het gebied het onderzoek der zeeën, mag Nederland dan ook ten volle laten welgevallen. Th is een groote expeditie in voorbereiding andermaal het onderzoek der zeeën gaat voort ten. Het terrein harer werkzaamheid omvat namelijk *de diepe zeebekkens rond Celebes, Sahoel-plat,* dat gelegen is tusschen Austr Noordkust, Nieuw Guinea, Java's Zuidkust en kleine Soenda eilanden, en zoover de tijd het toelaten *de Soetoe zee* en *de Sawoe zee.* Het *Hbl.* (27 Jan.) kan meedeelen dat het zoo goed vaststaat dat de Ned.-Indische regeering een beschikbaar zal stellen. De onderneming zal worden gefinancieerd door de „Mij. tot bevordering van Natuurkundig Onderzoek in de Nederlandsche koloniën”, terwijl andere fondsen o.m. van liere zijde in Nederland en Indië bereids zij zegd.

Waarnemingen omtrent de winden staan ook op het program in verband met het te verwachten *vliegwezen in Indië.* Te Batavia op het Observatorium, en te Bandoeng en Soerabaja op de vliegvel den worden twee maal in de week waarnemingen gedaan met betrekking tot wind, temperatuur vochtigheid, welke op die dagen het Observatorium bereiken langs radiografischen en telefonischen weg. Het daaruit samengestelde weerbericht voor nog niet bestaande vliegdiensten wordt op die dag om 7 u. v.m. door het Manggaraische radiostation omgeroepen. De instelling van een eersten vlieg dienst — tusschen Priok en Sabang — wordt ern voorbereid. De waarnemingen omtrent de wind tot 30.000 M. hoogte toe, zijn geregeld geschied Batavia. Het Observatorium te Weltevreden besch dan ook over een interessante voorstelling van winden boven Batavia, vervaardigd met behulp van koperen staafjes. Tevens zijn waarnemingen ged te Padang, Medan, Makassar en Koepang. Om voor geheel Indië een algemeen idee te krijgen van

de luchtstroomingen op verschillende hoogten, is het de bedoeling deze waarnemingen ook te Menado, Ambon en andere plaatsen te doen. De waarnemingen geschieden hoofdzakelijk met geheel gesloten loodsballonnen, die opgelaten worden en met behulp van een kijker door den waarnemer gevolgd worden. De kijker registreert automatisch hoogte, beweging en weg van den ballon door het luchtruim.

II. UIT DE INLANDSCHE PERS.

Het jaar 1926 ter Sumatra's Westkust.

Groot was de belangstelling en de bezorgdheid, zoowel van de zijde van het Bestuur als van de Pers, toen in het laatste gedeelte van het jaar 1926 rust en orde ter Westkust van Sumatra werden verstoord en de roode beweging daarin een groot aandeel nam.

Het waren echter, zoo schrijft men in de „Sinar Sumatra" van 3 Januari 1927, niet alleen het Bestuur en de Pers, die zich ongerust maakten over de beweging, doch de vertegenwoordigers van de verschillende volksgroepen in den Volksraad verlangden eveneens dringend dat ten spoedigste een onderzoek zou worden ingesteld naar de oorzaken, die de bevolking van de Westkust van Sumatra aanleiding hadden gegeven tot het beramen en uitvoeren van zulk een belangrijke actie.

Het verzet in het jaar 1908 tegen de toenmalige belastingheffing kon in geen vergelijk komen met dat in het jaar 1926, terwijl het bekend is dat de bevolking over het algemeen, evenals vroeger, geen neiging heeft tot het verwekken van onrust.

De druk der communistische leiders op het niet-intellectueele gedeelte der bevolking in de dorpen is echter blijkbaar zóódanig geweest, dat men vrijwillig opvolgde hetgeen door die leiders werd gevraagd of geëischt.

Het is, naar de meening van den schrijver, hier niet misplaatst wanneer hij het een en ander zegt over de houding, welke door het Bestuur tegenover de roode beweging ter Westkust van Sumatra is aangenomen.

Toen het vergaderverbod werd uitgevaardigd heeft men die bestuursgreep beschouwd als een afdoenden maatregel, die een einde zou maken aan de communistische beweging en bepaalde het Bestuur zich tot het houden van een streng toezicht op de vergaderingen en geheime samenkomsten van de roode partij.

Men verkeerde in de veronderstelling dat het verbod zoodanige uitwerking zou hebben, dat de communisten het wel niet zouden wagen verdere bewegingen op het getouw te zetten of verdere propaganda te maken.

Het omgekeerde heeft evenwel plaats gehad.

De communisten volgden het roode systeem en maakten clandestien propaganda in de kampongs, in afwachting dat Rusland met oorlogschepen en oorlogsvliegtuigen hulp zoude verleenen.

Voor de komst der Russen waren de roode kaarten noodzakelijk, die tevens het bewijs leverden dat men zich verzette tegen den druk van belastingen, heerendienstplichten, willekeur van het bestuurspersoneel, kapitalisme, van den maatschappelijken welstand der Nederlanders, enz.

Door daarop voortdurend te hameren trachtte men den toorn van de onwetende bevolking op te wekken.

Nog nimmer werd ter Sumatra's Westkust zulk eene breede propaganda opgezet als in het jaar 1926 en vergaderde men in de Ommelanden van de hoofdplaats Padang, te Taroesan, Painan, Boengoes en op tal van plaatsen meer.

Te Padang Pandjang maakte men in het openbaar propaganda door het geven van feesten, door demonstraties en optochten van padvinders, terwijl men, tijdens een avondmarkt, het bericht verspreidde dat men de ambtenaren zoude vermoorden.

Op dat oogenblik stond de militaire macht reeds gereed.

Te Sawah Loento geschiedde de propaganda met hulp van een communistisch blad, dat evenwel niet lang heeft bestaan en spreidden de propagandisten hunne vleugels uit in de kampongs Padang Siboesoek, Siloengkang, Moeara Kalaban enz. in die afdeeling.

Te Pariaman had eene roode beweging plaats, die zorgen wekte.

Men weet niet hoe daar gewerkt werd, doch het

lijdt geen twijfel dat er vele aanhangers van de communistische leerstellingen zijn.

Dat de communistische propaganda ter Westkust van Sumatra, vooral sedert de uitvaardiging van het vergaderverbod, zich uitbreidt, is aan geen twijfel onderhevig.

Die maatregel heeft de roode beweging niet gedrukt, doch gaf aan de propagandisten de gelegenheid hunne vleugels uit te slaan, zonder bestuursonderzoek.

Toen de propagandisten zich nog gemakkelijk op groote plaatsen in het land konden bewegen was het roode gevaar niet zoo groot als thans, omdat de verstandige lieden niet of zeer weinig althans hunne samenkomsten bezochten, doch sedert de uitvaardiging van het vergaderverbod brachten de propagandisten allen kampongbewoners, onverschillig of zij iets of niets van de zaak, waarom het ging, begrepen, een bezoek en trachtten zij ook, onder bedreiging, op de kamponglieden invloed uit te oefenen.

Dientengevolge nam de communistische beweging zoowel in grootere plaatsen als in de verafgelegen kampongs toe en, naar het inzicht van den schrijver, vooral daar, waar de Inlandsche bestuursambtenaren met ijzeren hand de actie trachtten tegen te gaan.

Als zoodanig noemt hij de bestuurders van Tilatang IV, Angkat, Ommelanden van Padang, Sawah Loento, Painan en andere.

(Wordt vervolgd).

III. UIT DE CHINEESCHE PERS.

Het jaar 1926.

Met betrekking tot de plaats gehad hebbende jongste jaarverwisseling, schrijft men in de „Pewarta Soerabaya" van 31 December 1926, dat de gebeurtenissen, welke in dat jaar in China hebben plaats gehad, de aandacht der wereld hebben getrokken.

Over de Pak Hwat beweging der revolutionnairen in China werden door de redactie der „Pewarta Soerabaja" reeds vele beschouwingen geleverd, doch destijds had de massa nog geen groot vertrouwen in de gegeven voorstelling van zaken en op de eischen van den nieuwen tijd.

Wanneer men echter de veranderingen, welke hebben plaats gehad, nader beschouwt, dan mag men tot de slotsom komen, dat de feiten de geleverde beschouwingen geheel hebben bevestigd.

Niet alleen dat de Pak Hwat Koen beweging tot groote overwinningen heeft geleid, doch ook werden aan de leiders van de ontrouwe groepen, Go Pwee Hoe en Soen Thwan Hong, zoodanige verliezen toegebracht, dat alleen die van Tio Tjok Liem nog is overgebleven.

Een groot deel van de Chineesche provincies is dientengevolge in handen van Pak Hwat Koen.

Wanneer de vreemde Mogendheden tot de erkenning van die macht kunnen besluiten, zal de overwinning der revolutionnaire partij volkomen zijn.

Zij, die nog niet mochten weten wat de revolutionnaire partij met haar aanhang eigenlijk verlangt, worden verwezen naar hetgeen reeds zoo dikwijls door generaal Tjio Kai Sik is gezegd, dat hij niet alleen de ontrouwe militaire groep in China wil vernietigen, doch ook aan de met de vreemde Mogendheden gesloten onrechtvaardige verdragen een einde wil maken.

Zoolang daaraan geen einde is gemaakt, zoolang zal de Pak Hwat blijven ageeren en sterker dan op 30 Mei 1926 te Shanghai en 23 Juni 1926 te Canton.

De revolutionnaire partij wil China vrijmaken, het peil van den Chineeschen stam verhoogen in de internationale wereld en souvereiniteit in eigen land uitoefenen.

Zij wil bij regeling van zaken behandeling en bejegening op gelijken voet en beschouwt het als een plicht voor elken Chinees om dat hooge streven te steunen.

Als voorbeeld moge ten deze dienen het opgezegde handelsverdrag met België.

Wanneer de Chineezen zich aaneengesloten en met kracht verzetten tegen hetgeen zij als onrechtvaardig beschouwen, dan zullen zij ten langen leste de winnende partij zijn.

De waarheid blijft ten allen tijde de waarheid en de rechtvaardigheid zegeviert als men maar weet vol te houden.

De Redactie hoopt, dat ook het met Nederland

gesloten verdrag van het jaar 1910, dat zulk een grooten invloed heeft op het levensbestaan der Chineezen in Ned.-Indië, weldra zal worden opgeheven en door een nieuw zal worden vervangen, ook al zijn nog een viertal jaren met dat tractaat gemoeid.

Dat zou de vervulling zijn van den wensch van alle Chineezen in Ned.-Indië.

De heer Liem Kwie Giok geeft in hetzelfde nieuwsblad, als bovenvermeld, als zijne meening te kennen, dat het afgeloopen jaar voor de Chineesch-Maleische journalistieke wereld al een bijzonder onaangenaam jaar is geweest en zich niet het minst op het einde van 1926 als een onvertrouwbare vechthaan heeft doen kennen.

De scheldpartijen in de nieuwsbladen onderzoekende, heeft het publiek geen ongelijk wanneer het den Chineesch-Maleischen journalist niet hoog aanslaat en meer in het bijzonder de manier waarop de heer Liem Koen Hian schrijft.

Naar schrijver's meening is het beter dat men over geen nieuwsbladen beschikt, wanneer de kwaliteit van het geschrevene en de mentaliteit van den journalist geen andere zijn.

(*Wordt vervolgd.*)

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

Maleische handschriften in Duitsche bibliotheken.

In het Oct. 1926-Nr. van het Journal of the Malayan Branch Roy. As. Soc. (te Singapore verschijnend) geeft H. Overbeck een beschrijving van door hem in eenige Duitsche bibliotheken aangetroffen Maleische Mss. Vooral de Staatsbibliotheek te Berlijn is in het bezit van tal van hss., die op den Indischen Archipel betrekking hebben (oendang-oendangs, oude contracten van Inl. vorsten met het Gouvernement enz.), wat te verklaren is uit het weinig bekende feit, dat die Bibliotheek in het begin dezer eeuw de gansche boekverzameling van de opgeheven Indische Instelling te Delft heeft aangekocht, nadat door de gemeente Delft vergeefsche pogingen in het werk waren gesteld om die buitengewone rijke boekerij in ons land van de hand te doen.

Op genoemden catalogus, bewerkt naar 't systeem Vreede-Juynboll-Brandes-Van Ronkel, vestigen we bijzonder de aandacht; wellicht kan deze of gene taalbeoefenaar of historicus met behulp van dien catalogus een of meer afgedwaalde, of verloren gewaande kostbare schapen terechtbrengen.

Djawa. Tijdschr. van het Java-Instituut.

Afl. 1 van den 7en jaarg. opent met eene bijdrage van den hr. J. W. Teillers over gemeenschapskunst en volksontwikkeling in Ned.-Indië (welke in de rubriek Kunst en Kunstnijverheid van het K. W. van 24 Febr. en 4 Maart reeds aan eene bespreking werd onderworpen). — De hr. J. E. Jasper wijdt een beschouwing aan „Tengger en de Tenggereezen" op Java, welke, naar we vermoeden, nog wordt voortgezet. Schr. geeft eerst een historisch overzicht van land en volk, waarbij een uitgebreide literatuuropgaaf, en behandelt daarna den godsdienst en het bijgeloof der Tenggereezen. Ter oriënteering is een kaart toegevoegd van het gebied waar dit merkwaardige volkje verblijf houdt, benevens eenige fraai uitgevoerde platen. — R. Tjintaka beschrijft eenige eigenaardige verlovingsgebruiken in Tjidloelang, welke tot voor enkele jaren terug daar in zwang waren. — De goed verzorgde rubriek Boekbespreking bevat o.a.: Volksverhalen uit Oost-Indië, door Dr. Jan de Vries, besproken door Dr. Th. Pigeaud. — Bijdrage tot de kennis der Oud-Javaansche en Balineesche theologie, door R. Goris, besproken door Dr. Th. Pigeaud. — Agastya in den Archipel, door Poerbatjaraka, bespr. door Dr. R. Goris. — Koloniale geschiedenis, door Prof. Dr. H. T. Colenbrander, bespr. door Dr. W. F. Stutterheim. — In de rubriek Uit de Pers is o.m. het in het Kol. Weekbl. verschenen artikel van J. A. Loebèr Jr.: „De evolutie in de Javaansche batikkunst" in zijn geheel overgenomen.

Landbouw. Tijdschrift der Vereeniging van Landbouwconsulenten in N. I.

Inhoud van jaarg. II, No. 7 (Jan. '27). De ontwikkeling en toekomst der volkstheecultuur in de Res. West-Priangan, door Ir. L. J. Vroon. — Voorloopige resultaten van een oriënteerende veeljarige vruchtwisselingsproef op sawahterrein in verband met slijmziekte in Arachis hypogaea, door Dr. M.

B. Schwarz. — Eenige beschouwingen over het ... vies inzake de uitbreiding der suikerfabriek S... kodono, door A. A. Crince le Roy. — Honden ... vijanden van het maïsgewas, door Dr. P. van ... Goot. — Bepalingen ten aanzien van den landbou... voorlichtingsdienst in de provincie West-Java. Referaten.

Nederlandsch-Indië Oud en Nieuw.

De Maart-afl. opent met het eerste gedeelte een... fraai geïllustreerde bijdrage van Prof. Dr. J. ... Kleiweg de Zwaan over het eiland Nias en zijn ... woners. — De hr. F. Esser vervolgt zijne artikel... reeks over verschillende feestelijkheden van ... Oost-Javaan; schr. vertelt thans een en ander ... de sedeka's of slametan's bij geboorte en gedure... den kinderleeftijd tot de besnijdenis, zoomede ... huwelijk. — De hr. J. F. Snelleman maakt en... opmerkingen naar aanleiding van Nieuwenka... inzicht over de verdiensten als beeldhouwwerk ... een in een rots op Bali uitgehouwen p... N. noemde het „meesterlijk van uitvoering"; ... daarentegen zegt dat bijv. de beenen bedrieg... gelijken op de pooten van zijn antieke speeltafel... Ten slotte een stukje waaruit blijkt dat de afd. A... sterdam van „Oost en West" in deze maand in ... Stedelijk Museum een tentoonstelling organise... waar, voor het eerst, de uitgebreide verzameli... voortbrengselen van kunst en kunstnijverheid ... Indië te zien is, welke de hr. W. O. J. Nieuwenka... gedurende zijn verschillende studiereizen, in de... loop van bijna 30 jaar, bijeen bracht.

Voetballende Kaja-Kaja's.

Miss. A. Piëtte, die zijn arbeidsveld onder ... Kaja-Kaja's te Wambi op Zuid-Nieuw-Guinea he... had het al lang verdroten dat zijn Papoea'tjes ... weinig hadden om zich te vermaken, dies kw... hij op den inval ze in te wijden in de geheimen v... het voetbalspel. Genoegelijk vertelt hij het result... van zijn welgeslaagde pogingen in het Maart-N... van de Annalen van het Missiehuis te Tilburg.

We vertellen een stukje na. Twee doelen werd... gemaakt, die bestonden uit vier gaba-gaba stokk... Op iederen stok zette ik een klein vlaggetje... 't Leek wel een wedstrijd Nederland—België. ... waren met volk genoeg, misschien wel met ... kleine 40 man. Alles wat beenen had wilde m... trappen; tot zelfs getrouwde mannen met ... spruit op den arm deden mee!

Ze werden verdeeld in twee partijen, en welk... kant het in moest, hadden ze gauw begrepen. 't W... een geroep en geschreeuw dat hooren en zien ... ging. We probeerden om er wat regel in te br... gen... Na enkele minuten spelens kon de kee... een „keihard" schot met armen noch beenen h... den: 1 : 0. Na dit punt werd het doel versterk... waarom ook *één* doelverdediger? Ze waren ... met zooveel volk... Met z'n vieren gingen ze ... een rijtje naast elkaar in de goal zitten en ... deze een breedte had van $1\frac{1}{2}$ M., waren alle gaa... gestopt: er kon geen bal meer door... Wat ha... ze schik in dat spel!... 't Is hun geliefkoosd ... geworden. Zoo gauw de school uit is moeten ... trappen, zelfs op het heetste van den dag... ... 6 uur is 't donker, maar als 't maneschijn is, ... beurt het wel eens, dat ze om 7 uur nog aan ... gang zijn.

We zijn blij, dat het voetbalspel er zoo goed in... gaat. Ze hebben nu hun bezigheid en 't is voor hen ... onschuldig vermaak. Soms, als ze vadsig ... zijn, roep ik: Jongens, de bal ligt in huis... ... wip is 't spel in vollen gang. Het voorkomt luiheid ... en wat daarmee samengaat.

Leve onze voetbalclub!
„Laat nu de klok maar luiden,
Laat nu de klok maar slaan,
Er is geen club in 't Zuiden,
Die „Wambi" kan verslaan!"

Koloniale Studiën.

Inhoud van jaarg. 1926, No. 6. De groei van J... va's bevolking, door A. M. P. A. Scheltema. ... Hahn's hypothese der ploegcultuur voor Indone... ontwikkeld, door Dr. G. H. van der Kolff. — Dac... loscopie voor Nederlandsch-Indië, door D. ... Meijer [1]). Enkele opmerkingen naar aanleiding van ... het jaarverslag van de Javasche Bank over het ... boekjaar 1925—1926, door Dr. B. J. F. Steinmetz...

[1]) Den leden der Afd. 's-Gravenhage, die de voor... dracht van den Heer Engelen over hetzelfde onder... werp hebben aangehoord, zij de kennismaking met d... interessante artikel ten zeerste aanbevolen.

Het volkscredietwezen in Nederlandsch-Indië, door Dr. H. M. Hirschfeld. — De rubriek Boekbespreking bevat o.a.: De geschiedenis der R. K. Missie in Amboina, door C. Wessels S. J. — Het Kakean-genootschap van Seran, door J. Ph. Duyvendak. — De geldvoorziening van Ned. Oost-Indië, door K. F. Jabobs.

Algemeen Landbouwweekbl. voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 29 (15 Jan. '27). Uit de geschiedenis van de Java-tabak, door S. Kalff. — Werkwijzen voor het vulcaniseeren van caoutchouc. — Wederwaardigheden der rubbercultuur in den Oosthoek gedurende 1926, door ir. R. van Dillen. — De koffie-cultuur in Celebes. De vooruitzichten van den landbouwvoortbrenging in den Indischen Archipel. — De opkoop van bevolkingsrubber. — De beteekenis van en de zorg voor het vee in den Indischen Archipel (zie ook No. 30).

Id. No. 30. Het winnen van vezels uit bladeren van agaven of andere vezelige planten. — Enkele beschouwingen over het bemesten van onze meerjarige cultures, door Dr. A. W. K. de Jong. — De ontwikkeling van de cultures in het Delische.

Mensch en Maatschappij.

In het Kol. Instituut te Amsterdam had den 8en Dec. j.l. eene ethnologenbijeenkomst plaats, waarbij verschillende voordrachten werden gehouden, waarvan nu een door B. M. Goslings samengesteld overzicht is opgenomen in de Maartafl. van Mensch en Maatschappij. We vermelden van die voordrachten alleen die, welke onmiddellijk of zijdelings op den Ind. Archipel betrekking hebben, n.l.: Eene vergelijking van enkele landbouwlegenden van Java en Japan, door Prof. D. van Hinloopen Labberton. Raadsel en ritus, door J. Kreemer. — De nieuwste archaeologische vondsten op Bali, door Th. van Erp. — Is het rooken en kauwen van tabak in den Indischen Archipel van ouds inheemsch of door Europeanen ingevoerd? door C. Lekkerkerker.

Koloniaal Tijdschrift.

De Maart-afl. opent met 'n middelmatig geslaagd portret van Prof. Dr. C. Snouck Hurgronje, gevolgd door een loffelijke bijdrage van den hr. H. T. Damsté over dien hooggeleerde, hoofdzakelijk voor zooveel het zijne buitengewone verdiensten betreft ten opzichte van Atjeh. — Het volgend artikel is eveneens gewijd aan genoemden hoogleeraar; de ongenoemde schrijver is al mede zeer waardeerend in zijn oordeel over de groote bekwaamheden en het edele karakter van Prof. Sn. — De hr. W. H. E. Wiener geeft bijzonderheden over de Inlandsche en Chineesche gemeente en het plaatselijk fonds te Pangkalpinang (Banka). — Onder het opschrift „Inschuiving of afschaffing" bespreekt de hr. J. C. Vergouwen het Instituut der gezaghebbers, waarmede over het algemeen de „echte" B.B. ambtenaren maar matig ingenomen zijn. — De hr. H. J. van Mook bindt den strijd aan met Mr. Nolst Trenité; de strijd gaat om verschil van opvatting wat betreft de grondrechten der Inlanders. — Prof. G. Gonggrijp vervolgt zijne beschouwingen over den belastingdruk op de Inlandsche bevolking en haar economischen toestand. — De hr. J. Kreemer wijst in een korte bijdrage op een merkwaardige bijzonderheid: het uit de Grieksche mythologie bekende verhaal van Oidipus en de Sfinx komt ook voor bij de bewoners van den Indischen Archipel: Atjehers, Menangkabauers, Karo-Bataks, Alfoeren van Celebes, Javanen, enz. — De schr. der Kroniek behandelt o.m.: Nogmaals het Wilde Westen. — Oog om oog? (conclusie: Schaf de doodstraf af). — Ten slotte: Vreemde Koloniën en Literatuur.

Tijdschrift Kon. Ned. Aardrijksk. Genootschap.

Met betrekking op de Indiën bevat de Maart-afl. van bovengenoemd tijdschrift de volgende bijdragen: De hydrographische opneming van den O.-I. Archipel, door J. L. H. Luymes (met kaart). — De expeditie naar het Wilhelminagebergte (Suriname) in 1926. (Vervolg) (I. Verslag der expeditie, door Dr. G. Stahel. II. Mededeelingen omtrent het opgaan van het Apriltransport, door J. Kremer. III. Mededeelingen van den geoloog R. IJzerman. IV. Verslag van den zoöloog Dr. D. L. Fernandes. V. Verslag van de verkenning van het terrein gelegen aan de Noordzijde van het Wilhelminagebergte, door H. Kuiperbak. VI. Verslag van den geneesheer Dr. van Rhemeren). — Een Franschman over Sabang (H. Morean, Le Port de Sabang), door J. Kreemer.

Verder vindt men in de vaste rubrieken verschillende besprekingen van boekwerken over Indië, kleine mededeelingen en een Ind. bibliographie.

De Indische Post.

Het Nr. van 22 Jan. bevat o.m. Het wegenvraagstuk in Indië en de economische vraagstukken daarmede samenhangend, door Van Citters. — De les der bestuurshervorming. — Schetsen van den Landraad, door Praetor. — De rubriek „Onze meening" handelt over „de onlusten en de bestraffing der verzetslieden".

* * *

Oude impressies uit Zuid-Celebes (vervolg: De benteng), door Fakir. (Eigen Haard, 26 Febr. '27).

Indrukken van een reis om de wereld. I. Op weg naar Indië. II. Eerste indrukken op Java (met ill.). (De Aarde en haar Volken, Febr. '27).

Indische huishoudens, door S. Kalff (handelt over het Concubinaat). (Haagsch Maandblad, Maart '27).

Het Agentschap der Indische Regeering te 's-Gravenhage, door Prof. Dr. E. Moresco. (Beschouwing over de staatsrechtelijke, administratieve en financieele vraagstukken welke zich voor doen bij den in dienst te stellen „Gecommitteerde voor Indische Zaken"). (Econ.-Statistische Berichten, 2 Maart '27).

De drinkwatervoorziening van Ned.-Indië, door J. Smit. (Chemisch Weekblad, No. 7, 1927).

Zinn in Niederländisch-Indien, von A. Guyot van der Ham. (Amsterd. Bank, Jan. '27).

Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche pers. No. 5. 29 Jan. '27. (Bureau voor de Volkslectuur en aanverwante aangelegenheden te Weltevreden).

Overzicht van de Maleisch-Chineesche en Chineesche pers over de maand December 1926. Samengesteld door het Kantoor voor Chineesche Zaken. (Weltevreden, 't Kasteel van Aemstel).

Overzicht van de productenmarkt op Java en Madoera gedurende het 4e kwartaal van 1926 (vervolg). — De intergewestelijke handelsbeweging der Buitengewesten over het eerste halfjaar 1926. (Korte Berichten, 28 Jan. '27).

De kiesordonnantie in de practijk (vervolg), door G. de Raad. (Locale Belangen, 16 Jan. '27).

Regeerings-Almanak voor Nederlandsch-Indië. I. Grondgebied en bevolking, inrichting van het Bestuur van Ned.-Indië en Bijlagen. II. Kalender en Personalia. (Weltevreden, Landsdrukkerij, 2 dln.).

Indische rampokpartijen, door S. Kalff. (De Indische Verlofganger, 4 Maart '27).

Suriname en de rijksgedachte, door Van Gijbland Oosterhof. — Een nationaal boek. Dr. C. P. Gunning: Naar grooter Nederland; bespreking door J. E. Bijlo. (Neerlandia, Maart '27).

Suriname.

Met een enkel woord maakten wij in ons vorig nummer melding van hetgeen de heer Bijleveld bij de openbare behandeling van de Surinaamsche begrooting voor 1927 in de Tweede Kamer over het onderwijs heeft gezegd. Van geachte zijde wordt ons nu de opmerking gemaakt dat waarschijnlijk weinigen in Suriname in de gelegenheid zullen zijn de *Handelingen* te lezen, waarom het wenschelijk is hier over te nemen wat de heer Bijleveld daarover heeft gezegd. Gevolg gevende aan den wenk laten wij een gedeelte van het door den heer Bijleveld gesprokene hier volgen; onze ruimte laat niet toe alles over te nemen:

„Maar van veel meer beteekenis is wat de ondernemers in hun adres vragen t.a.v. het onderwijs en de regeling der arbeidsvoorwaarden.

Op het punt van onderwijs vragen zij vrijmoediglijk een radicale omzetting. De Minister is op deze gedachte niet ingegaan, maar heeft ons medegedeeld, dat er een plan is, dat binnenkort nader gepubliceerd zal worden.

Het vraagstuk van de techniek van het onderwijs in Suriname is zeker wel zeer moeilijk. Ik kan niet ontkennen, dat ik tegenover hetgeen te dien aanzien hier en daar ontwikkeld wordt, zeer sceptisch sta. Er zit in de onderwijsregeling van Suriname iets, dat eigenaardig aandoet. De verhouding tusschen den omvang van het onderwijs en de economische ontwikkeling van Suriname is zeker onevenwichtig, hetgeen weer samenhangt met het feit,

dat het gebied zoo groot en de bevolking zoo schaarsch is. Zoodra er een grootere bevolkingsdichtheid komt, zal die onevenwichtigheid verdwijnen, en dan zal blijken, dat de opzet van de onderwijstechniek niet zoo onlogisch is geweest.

Er zitten echter in die onderwijsregeling merkwaardigheden, waarvan men zegt, hoe is dat mogelijk? Merkwaardig is, dat in 1879 het Nederlandsch als voertaal is ingevoerd; een schitterende gedachte, die op dat oogenblik den durf wel haast in de richting van eenigen overmoed deed overhellen. Maar hoe uitstekend is zij geslaagd? Dat is zeker niet het minst door het voorbereidende werk, dat hier van zendingswege was verricht, waardoor het volk ontvankelijk was voor de Nederlandsche gedachte. Zoo is in Suriname gegroeid een gewest, dat van al onze koloniën het meest Nederlandsche aspect vertoont. Er heerscht een gevoel van eenheid en saamhoorigheid met het moederland, dat met alle kracht moet worden gehandhaafd.

Elke poging, ook als die van ondernemerszijde wordt aangeprezen, om hierin verandering te brengen, moet worden afgewezen. Zelfs van een zuiver egoïstisch ondernemersstandpunt zou zulks m.i. moeten.

Daar zit ook een factor in van politiek machtige beteekenis, dat hier die onrust voorkomende saamhoorigheid te vinden is, welke men elders, helaas ook in onze koloniën, nog zoo veelzins mist.

Wat is voorts een van de moeilijkheden?

Er wordt nu gevraagd, om dat onderwijs te beperken tot de eenvoudige vakken als lezen, schrijven en rekenen, en dan in de plaats van al het andere te brengen een onderwijs, dat zich werpt op en zich aansluit bij den landbouw. Ik heb mij echter de vraag gesteld: is er wel veel kans op zoo'n vermindering van leerstof? Er is geen volkstaal. Het neger-Engelsch kan niet op de school gebruikt worden. Er zal voor het Nederlandsch en de studie van het Nederlandsch een groot deel van den tijd noodig blijken. Of hier en daar dan nog iets gevonden kan worden aan ruimte, om dat landbouwvak tot zijn recht te doen komen? Het kan, dunkt mij, niet zoo heel veel zijn, en van den invloed van dat vak verwacht ik ook niet veel.

Wat wel noodig is, naar het mij voorkomt, is dat de poging, die indertijd door Gouverneur Staal zoo energiek beproefd is, herhaald worde, om in en door het onderwijs (speciaal door het bijzonder onderwijs, dat er zoo toe geëigend is door zijn eigen qualiteiten) liefde voor en belangstelling in den arbeid bij den Oosterling te kweeken"......

* * *

Nu wij het weer over de behandeling der begrooting hebben, willen wij nog even toejuichen de mededeeling van den Minister dat Dr. Lampe, na eenige voorbereiding, naar Suriname zal terugkeeren „om daar de algemeene verbetering op hygiënisch gebied met kracht ter hand te nemen."

Dat Dr. Lampe op dit gebied in Suriname reeds studiën heeft gemaakt, zullen de lezers van dit blad weten, en zij kunnen daarvan meer te weten komen uit Dr. Lampe's artikel in *„De West-Indische Gids"* van September/October 1926.

Verder zeide de Minister: „Het Departement is al sedert eenigen tijd zoekende naar een jong medicus, die zich beschikbaar wil stellen voor de bestudeering en genezing speciaal van de lepra in Suriname, doch tot mijn leedwezen is het nog niet gelukt, daartoe een jong medicus bereid te vinden."

Wij zouden den Minister willen vragen: „Waarom moet het juist een jong medicus zijn?" „En heeft men in Suriname gezocht?" Het Departement zal toch weten dat er in Suriname verscheidene medici zijn die zich toeleggen op de genezing van de lepra. De kans hier te lande iemand te vinden is zeer gering.

* * *

Uit de dagbladen weten onze lezers dat bij de behandeling van de begrooting van Suriname een amendement van den heer Joekes om aan de W. I. Gids een subsidie van *f* 300.— toe te kennen, na bestrijding door den Minister, is verworpen.

De firma Nijhoff zal daarom de uitgave wel niet staken, maar de talrijke oud-gasten en anderen uit Suriname en Curaçao hier te lande mogen het tijdschrift wel steunen door het nemen van een abonnement en door het inzenden van artikelen.

* * *

In de rubriek „Op het Binnenhof" lezen wij in *„De Vrijheid"* van 2 Maart:

......„Minister Koningsberger, die op menig ander punt een tegemoetkomende houding aannam, bleek tegenover de grensquaestie vrij onverschillig te staan, noemde het Nederlandsche standpunt in de grensquaestie zwak en achtte er geen bel[ang] mee gemoeid om het betwiste gebied Nederlandsch te mogen noemen; juist nu in dit, wat eigenaar betreft, dubieuze terrein diamanten moeten zijn gevonden, scheen de Minister er eerder van af te willen dan er op gebrand te zijn! *Daarmee lijkt ons de quaestie practisch zonder beteekenis te zijn geworden."*

De bedoeling van den schrijver met de door ons gecursiveerde woorden is ons niet duidelijk. Een nadere verklaring zouden wij zeer op prijs stellen. Heeft de schrijver wel kennis genomen van de re[e]pliek van den heer IJzerman, van de redevoeringen door de heeren IJzerman en Droogleever Fortuyn bij de vorige begrooting voor Suriname gehouden en van de artikelen over deze grenskwestie in „Het Koloniaal Weekblad" en „De West-Indische Gids"?

* * *

In het „Handelsblad" van 24 en 25 Februari breekt Dr. Th. J. Lens een lans voor emigratie van Nederlanders naar Suriname en brengt daarmee een kwestie ter tafel waarover jaren lang strijd gevoerd is en waarover het laatste woord nog niet gesproken.

* * *

Het is een verblijdend verschijnsel, dat de lezingen over Suriname nog steeds voortgaan in alle deelen van het land.

Zoo vinden wij in de *„Nieuwe Brielsche Courant"* van 11 Februari het verslag van een op 8 Februari door den burgemeester, den heer S. da S[ilva] te Zwartewaal gehouden lezing met lichtbeelden. Door den zelfden spreker werd op 26 Februari te Brielle een lezing over Suriname gehouden. Beide lezingen waren druk bezocht en werden zeer toegejuicht.

* * *

In *„Neerlandia"* van deze maand een artikel van den heer van Gybland Oosterhoff: *„Suriname en de rijksgedachte."* Wij knippen daaruit het volgende:

......„Het wordt verder tijd, dat Nederland in zijn *geheel* ook zijn roeping ten opzichte van Suriname gaat begrijpen. Het brengen van het noodige kapitaal moeten wij aan de groote maatschappijen, gesteund door den Staat, in den geest van het advies van den Ondernemersraad voor Suriname, overlaten; doch waaraan we wel kunnen medewerken, is de verspreiding en de vestiging van het besef, dat Nederland niet slechts een klein land is, ergens tusschen den Dollard en de Schelde aan de Noordzee gelegen, doch dat dit land het middelpunt vormt van een groot Rijk, waarvan men zou kunnen zeggen, dat ook daar de zon niet ondergaat."

Curaçao.

Openbare Werken.

Over de benoeming van den heer Beaujon, gezaghebber der Bovenwindsche eilanden, tot directeur van Openbare Werken beloofden wij nog iets te zullen zeggen.

La Cruz van 26 Januari l.l. schrijft: Reeds vele jaren heerschte op Curaçao algemeen het verlangen, den Heer Beaujon aan het hoofd van O. W. te zien. De ervaring heeft geleerd, dat hij op de hoogte van het werk is, en dat hij practisch werk weet te leveren. Wij mogen nu hopen, spoedig van de slechte wegen en straten bevrijd te zullen worden.

De *Amigoe* schijnt wel eenige begrijpelijke vrees te koesteren voor de technische bekwaamheid van den nieuwen directeur. Het blad schrijft:

„Gedurende de jaren van zijn Gezaghebberschap op Bonaire en de Bovenw. Eilanden heeft de heer Beaujon zich doen kennen als een actief en practisch man, die zeker met bekwamen spoed de verschillende aan hem toevertrouwde werken zal weten uit te voeren.

Als wij echter een wensch mogen uitspreken, dan is het deze.

De werkzaamheden van Dir. van O. W. zijn veel omvattend, te veel voor één persoon. Daar zijn werkzaamheden onder, zooals het onderhoud en den aanleg van wegen en straten, het onderhoud van landsgebouwen en nieuwbouw, werkzaamheden die vooral practische kennis vereischen. Voor al de

rkzaamheden vinden wij den Heer Beaujon „de re man". Maar er zijn ook werkzaamheden, die grondige technische kennis vereischen, zooals het onderhoud der haven, het stoomwezen, de verlichting etc. Voor deze werkzaamheden is o.i. een ingenieur noodig. Daarom zouden wij len voorstellen de werkzaamheden van het Dertement te splitsen. Dit moge gepaard gaan met erdere onkosten, maar wij kunnen er dan ook ker van zijn, dat de verschillende werken beter hartigd en vlugger uitgevoerd zullen worden, en op slot van rekening zoowel voor het Gouverment als voor de Kolonie beter en goedkooper en uitkomen."

Wij voor ons gelooven, dat de klachten van den nialen Raad wel zullen meevallen in het ver-

Politie.

De *Amigoe* schrijft:

„Naar wij vernemen, zullen de militairen, thans in politie-dienst, geleidelijk aan den dienst onttrokken naar het garnizoen worden teruggeroepen. den van dezen maatregel is het feit, dat het aan manschappen in het Garnizoen onvoldoende is alle werkzaamheden aldaar naar behooren te richten.

De militairen in politiedienst zullen dan door gerpolitie vervangen worden.

Wij weten natuurlijk niet of deze maatregel wel noodzakelijk was als men voorgeeft, in alle gelijkt hij ons zeer bedenkelijk, om niet te spreken van gevaarlijk voor de publieke veiligheid.

Thans, nu Curaçao overstroomd is en nog dageoverstroomd wordt door allerlei vreemde elementen, niet altijd van het beste allooi, is een flindegelijke, goed onderlegde en goed afgerichte litie meer dan ooit allerdringendst noodzakelijk. Veronderstel nu dat het den Procureur Generaal lukt voor een salaris van *f* 90 per maand of 1080 per jaar enkele personen bereid te vinden in dienst te nemen bij de politie, welk een waarg kunnen dezen geven dat de zorg voor de opene orde en de veiligheid der burgers bij hen in de handen is? Zoe zullen zij zonder eenige voorgaande opleiding opgewassen zijn tegen de steeds oter wordende moeilijkheden om de openbare en orde naar behooren te handhaven?

De eischen zijn zoo laag mogelijk gesteld, wat bij salaris van *f* 90 per maand ook al niet anders „De kennis van de Nederlandsche taal strekt aanbeveling". Noodzakelijk is die kennis dus alleen maar strekt zij tot aanbeveling. En zóó nen we 't dus binnenkort zien gebeuren, dat opgescheept zitten met een politie, — althans zeker aantal politieagenten, — zonder eenige leiding, zonder eenige kennis van de wet, en van bestaande keuren en verordeningen, zonder nige kennis van hun wapen en niet wetend hoe wanneer zij er gebruik van moeten maken, misschien zelfs zonder eenige kennis, of met een schijnkennis van de Nederlandsche taal en zonder het voldoende verantwoordelijkheidsgevoel, dat zeer ker voor de bewaarders van de openbare orde noodzakelijk is.

En aan zulke personen zal dan worden opgedragen het bewaren van de openbare rust en de zorg voor de veiligheid van den persoon en het eigendom der burgers.

Het wordt wel een fraaie toestand hier op Curaçao. Ronduit gezegd, begrijpen wij niet hoe in de genwoordige omstandigheden het Bestuur 't aandurfd heeft tot dezen maatregel over te gaan, en het de verantwoordelijkheid voor de gevolgen eruit kunnen voortvloeien, op zich heeft durven men".

Vèr gekomen.

Er komt zoo langzamerhand een noodtoestand te schen ouder degenen, die van een vast inkomen eten trachten te leven. Het is nu al zoo ver genen, dat de kerkeraad der Vereenigde Protestantsche gemeente zich genoodzaakt heeft gezien, ch tot den Kolonialen Raad te wenden met uiteenzetting van den geldelijken toestand van zijn predikanten, die van *f* 5500 plus 10 pCt. duurtebijslag niet meer kunnen rondkomen. De Kerkeraad legt de huishoudelijke begrooting van een der predikanten over, en verzoekt gelijkstelling van het inkomen van predikant, dat een academische studie vereischt, met dat van ongeveer gelijkstaande ambtenaren in gewonen gouvernementsdienst.

De *Amigoe* weet mee te deelen, dat er door de onderwijs-ambtenaren een verzoekschrift bij den gouverneur is ingediend, waarin herziening van de salarisregeling wordt gevraagd en in afwachting daarvan verdubbeling van den duurtebijslag.

S. E. H. Maduro & Zonen.
1837—1927.

Het handelshuis onder dezen naam vierde 24 Januari l.l. zijn negentigjarig bestaan. Een gelukwensch is dit waard. De geschiedenis dezer firma is één met die van Curaçao. Als zij haar archieven zoude openen, dan zou men een stuk economische geschiedenis vinden van groote beteekenis. Het is te hopen, dat de heeren Maduro het voorbeeld der groote handelshuizen in het moederland zal volgen en bij het 100-jarig bestaan van haar huis in een waardig gedenkboek deze geschiedenis zullen vastleggen.

Haveninrichting.

Aan hetgeen wij 23 Febr. l.l. meededeelden uit de *N. R. Ct.*, sluit aan het onderstaande, dat hetzelfde blad van 17 Febr., ontleent aan een particulieren brief:

„Dat men in Curaçao met de haven-accomodatie bij de behoeften van de scheepvaart ten achter is geraakt, blijkt ook uit het volgend ons toegezonden uittreksel uit een hier te lande ontvangen brief van iemand die Curaçao aandeed.

8 Jan. Aankomst te Willemstad, dat aardig als een blokkedoosstad aan den ingang van een natuurlijke haven ligt, tegen struikbegroeide bergen. Een paar forten, een schipbrug en achteraan de baai, de tanks en pier van de Cur. Olie Maatschappij. Het geheel viel me reusachtig mee. Niet dat het een echte stad is, maar er gaan ontzettend veel schepen in en uit. Oliescheen, die op Maracaibo (Venezuela) varen, en schepen die hier olievoorraad komen opdoen en laden en lossen. Dat heele bedrijf schijnt in de laatste vier jaar zoo'n vlucht genomen te hebben en de boel is er tot verontwaardiging van de zeevarenden nog heel niet op ingericht, dat er zooveel schepen komen, uren wachten op een loods, tekort aan kaden, zoodat het lossen aan de boei met lichters moet gebeuren, moetite om neger-lospiogen te krijgen; enfin, een kostbaar tijdverlies, dat heel wat schepen er toe zal brengen, niettegenstaande de pracht havenruimte, zoo min mogelijk met Curaçao te doen hebben. Complimenten van de zeelieden, dat Holland erg moet oppassen dat dit zeer veel belovend stukje kolonie den loop niet kwijt raakt.

We kwamen om 4 uur 's avonds voor Willemstad, toeterden hopeloos om een loods, (die al een paar dagen tevoren telegrafisch bericht had gekregen); toen het goed donker was, kwam er pas één aanzetten en wilde de kapitein wachten tot daglicht, met het oog op onze groote deklast".

Uit den Verren Vreemde.

N. en M. Australië

Australië wil een blank werelddeel zijn. Zelfs voelt men het verlangen van de Britsche bevolking om aan het dominion een Britsch karakter te waarborgen. Hier en daar is de vertegenwoordiging van andere nationaliteiten wel sterk, zoo b.v. gedeelten met een talrijke Italiaansche immigratie, maar dit weerlegt niet 't zooveen voorop gezette streven. Chinees en Japanner zijn er niet gezien. De Australische inboorling, weinig genegen als werkkracht van den blanken indringer te fungeeren, trekt zich in 't binnenland terug, overal waar de Brit terrein wint. De ontginning van het uitgestrekte land gaat zoodoende langzamer, maar dit wordt niet als een groot nadeel beschouwd. Engeland zendt emigranten, die geleidelijk de werkkracht moeten brengen.

Biedt het ontwikkelde, zuidelijke gedeelte van het Australische vasteland een aangenaam klimaat voor de blanken, naar gelang men noordelijker komt werkt de warmte, en in de binnenlanden de droge warmte, de Europeesche vestiging tegen. Waar het kustgebied tot naaste buurman van onze Oost wordt, tegenover Timor en Nieuw Guinea, is men in een vol-tropisch land. (Ruw geschat heeft het vasteland Australië zoowat de grootte van Europa zonder Rusland).

Tot nu toe heeft de regeering van den Australischen statenbond niet goed geweten hoe de middenmoot en de landen, die de uitgestrekte noordelijke kustlijn vormen, aan te pakken. Zij wil voortaan te dien opzichte meer stelselmatig te werk gaan.

De 20e parallel zal gelden als de scheidingslijn tusschen de twee ingestelde staten: Noord

Australië en Centraal Australië. Deze zullen ieder ongeveer 250.000 vierk. Eng. mijlen groot zijn. Centraal- of Midden Australië krijgt Alice Springs tot hoofdstad. Een resident, bijgestaan door een raad, treedt als bestuurder op, ressorteerend onder den Australischen minister van binnenlandsche aangelegenheden. De spoorweg, die in het zuiden tot Oodnadatta loopt, zal tot Alice Springs worden doorgetrokken.

Noord-Australië zal eveneens onder een resident, met een raad, komen te staan.

't Spreekt wel van zelf, dat deze staten niet dadelijk op voet van gelijkheid zullen komen met de zes overige, reeds tot ontwikkeling gekomen staten van den bond, maar zij zijn toch als staten betiteld, om de bedoeling aan te duiden, dat zij niet altijd in een ondergeschikte verhouding behoeven te blijven. Hun ontwikkeling zal beslissen over hun groei in zelfstandigheid.

Met deze regeling zijn de moeilijkheden niet weggenomen, die N.-Australië in zijn ontwikkeling belemmeren; in dezen opzet van zaken kan men zelfs een bevestiging zien van die groote moeilijkheden. Alleen 't feit, dat Australië niet langer bij het bestaande wil berusten, is van beteekenis, en dat feit verdient onze bijzondere opmerkzaamheid, als goede buren.

Groot Newfoundland.

Kort geleden was Newfoundland, het op 50° N.B. los van Canada gelegen eiland, het kleinste der Britsche dominions. Toen Ierland in de dominionverhouding tot Groot-Brittanië gebracht werd, gaven deze elkander in oppervlakte niet veel toe. Maar nu ziet Newfoundland de uitgestrektheid van zijn gebied ineens verdrievoudigd, zoodat 't in grootte Nieuw-Zeeland gaat overtreffen, en tot de dominions gaat behooren, die grooter zijn dan Engeland met Schotland.

Het N.-O. gedeelte van het Canadeesche land heet Labrador. Het gebied bestaat hoofdzakelijk uit dichte wouden en kaal, onherbergzaam tafelland. Behalve door enkele Indianengroepen is 't overigens alleen op enkele kustplaatsen bewoond. Vallenzetters bezochten nu en dan andere punten, om hier en daar jacht te maken op huid en pels. Verkend is 't land niet. De toenemende vraag naar hout voor de papierfabricage deed de gedachte opkomen van exploitatie van den boschrijkdom. Daarmede kwam ook de kwestie aan de orde: onder welke regeering ressorteert Labrador eigenlijk?

Als kustgebied van het groote N.-Amerikaansche werelddeel, beschouwde Canada 't als uitlooper van zijn territoir, maar Newfoundland kwam met historische aanspraken voor den dag. Nadat Frankrijk in 1763 bij het tractaat van Parijs, Canada en zijn onderhoorigheden aan Engeland had afgestaan, benoemde koning George III kapitein Graves tot gouverneur en opperbevelhebber van Newfoundland „en al de kusten van Labrador van den ingang van Straat Hudson tot de St. Jansrivier."

Een later koninklijk besluit nam zekere gedeelten van Labrador van Newfoundland af en plaatste ze onder het gezag van Quebec, maar naderhand, in 1809 kreeg Newfoundland de geheele kust terug die het oorspronkelijk bezeten had.

De regeering te Quebec moest erkennen, dat Newfoundland zijn aanspraken op goede papieren kon laten steunen. Maar welke beteekenis is te hechten aan het woord „kusten"?

Canada was van meening dat de grens de zeekust moest volgen op een afstand van een mijl van het hoogwaterpeil. Newfoundland hield staande dat zij de waterscheiding van de rivieren, die in den Atlantischen Oceaan uitkomen, moest volgen.

De regeeringen hebben de beslissing gevraagd van de rechtskundige commissie uit den Geheimen raad te Londen, die zich competent verklaarde, maar dadelijk voor de moeilijkheid stond, hoe de voorgelegde vraag te formuleeren, zoodat het te geven antwoord ook inderdaad een beslissing zou opleveren. Het geding heeft vijf jaren in beslag genomen; voor de behandeling van de zaak en het daarmede gemoeid gaande uitgebreide onderzoek, is reeds 230.000 P. St. uitgegeven. Ten slotte is de beslissing op de vraag: Welke is de ligging en de loop der grens tusschen Canada en Newfoundland op Labrador volgens de wetten, koninklijke besluiten en proclamaties? geheel ten voordeele van Newfoundland uitgevallen. Dit dominion heeft hierdoor een, voortaan onbetwiste, uitbreiding gekregen met meer dan 100.000 vierk. Eng. mijlen.

Voor de rustige regeering te St. Johns beteek[ent] dit echter ook een enorme uitbreiding van haar [be]moeienis, want in en voor Labrador is alles [nog] van den aanvang af op te zetten en op te bouw[en] en nu 't oog van de wereld, van de exploiteer[ende] wereld, op dit land gevestigd is, zal daar ve[el te] doen zijn. De rijkdom van de noordelijke stre[ken] van Amerika aan delfstoffen indachtig, is de [kans] niet uitgesloten, dat exploratie van dit meerendeel nog maagdelijk oerland welkome verrassingen [zal] brengen, maar voor het tegenwoordige vraagt [de] ontginning van den boschrijkdom 't eerste o[m be]leidvolle organisatie ter exploitatie.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Apeldoorn.

Foto's jubileumavond zijn verkrijgbaar, opgepl[akt] *f 0.75*, bij den fotograaf J. v. Schooten, Hofstra[at] De foto is op zichzelf 14.5 × 7 c.M.

Leden, werft leden! Tot heden in 1927 nog sl[echts] 4 leden en 6 begunstigers er bij!

De Secretaris,
J. C. BAARS

Afdeeling 's-Gravenhage.

De leden der afdeeling den Haag worden er [nog]maals aan herinnerd, dat het adres van den Secr[etaris] der afdeeling is: *Jacob Hopstraat 12*, alhier, *telef.* 5[...] aan welk adres men gelieve de contributie 1927 [over] te maken.

Afdeeling Nijmegen.

Zaterdag 12 Maart van 3—5.30 uur Societeitsmi[ddag] in Maison Bienen.

Maandag 21 Maart, 's avonds 8 uur, lezing met [licht]beelden en films, door *Prof. L. v. Vuuren*, over: „[...] *Indië en zijn sociaal-cultureele beteekenis*", in de fo[yer] van den Stadsschouwburg.

Voor den financieelen toestand van de afdeeling is het noodzakelijk, dat ieder één lid minstens aanbre[ngt].

Op trouwe opkomst der leden wordt gerekend.

VERSLAG

der bijeenkomst op 22 Februari 1927 in de foyer [van] den Stadsschouwburg.

De Voorzitter opent de vergadering en deelt achtereenvolgens mee:

1e. dat ter gelegenheid van het 25-jarig bestaan [de] Afdeeling van het Hoofdbestuur van Oost en West ontvangen een zeer mooien voorzittershamer, waarvoor van deze plaats dank wordt gebracht (applaus);

2e. dat de laatste societeitsmiddagbijeenkomst sl[echts] was bezocht door ± 40 leden, daarbij de hoop uit[spre]kende, dat de volgende societeitsmiddag op 12 M[aart] a.s. een drukker bezoek zal ten deel vallen;

3e. dat als commissieleden tot regeling dier bij[een]komsten zijn aangewezen Mevrouw Bleekmann e[n de] heer Mollena, die gaarne eventueele op- en aanmer[]kingen, zoomede wenken tot het welslagen da[arvan] in ontvangst zullen nemen;

4e. dat van den heer Verweij Mejan een voorst[el is] ingekomen tot het oprichten van een leesbibliotheek, [die] voor dat doel gaarne zijne boekwerken beschikbaar stelt (wie volgt?);

5e. dat in de 2e helft van November a.s. eene [ten]toonstelling van West-Indische kunst en kunstnijver[]heidsvoorwerpen zal worden gehouden, waarvoor a[ller] medewerking wordt ingeroepen.

Vervolgens verleent de Voorzitter het woord aan den heer Prof. G. Gonggrijp, die zich bereid heeft ve[rklaard] in deze bijeenkomst een lezing te houden o[ver „Het] economisch leven in Indië in de oorlogs- en [na-] oorlogsjaren."[1])

Na het beëindigen van deze voordracht dankt [de] Voorzitter den spreker met een kort woord voor [de] aangename wijze waarop hij zijn onderwerp heeft b[e]handeld en hoopt dat daardoor de belangstelling v[oor] onze Oost en West nog meer is toegenomen. Met e[en] spontaan applaus wordt hierna de vergadering gesloten.

De Secretaris,
GESCHER.

[1]) Het uitvoerig verslag over deze leerzame r[ede] zal in het volgend *Kol. Weekbl.* verschijnen. *Red.*

Mededeelingen.

Van de Redactie.

VEREENIGING NEDERL. FABRIKAAT.
AFD. 's-GRAVENHAGE.

Lezing, met lichtbeelden, op *Donderdag 17 Maart* [a.s.] te 8 uur, in de groote zaal van restaurant „De T[...]

...den", Buitenhof, alhier, van den Heer *H. Craandijk*, over:

„Beroepskeuze voor Nederl. O.-Indië";

daarna van den Heer *J. C. Mollema*, oud-Hoofdadministrateur van de Billiton-Mij., over:

„Wat aan het leven in Ned. O.-Indië vast zit".

Leden van Oost en West, die deze lezing wenschen bij te wonen, kunnen daarvoor kaarten bekomen — voor zoover de voorraad strekt — aan het Secretariaat ...Ver. Ned. Fabrikaat, Bezuidenhout 97.

Uitsluitend schriftelijke aanvrage.

Van het Informatie-Bureau:

BESTEMD VOOR UITZENDING NAAR NEDERLANDSCH-INDIë.

...A. Haan, Geneesk. Gest. Agnietenstraat 2, Utrecht.
...M. J. Beckers, Prov. Ziekenhuis, Castricum.
...H. Stam, Prov. Ziekenhuis „Duin en Bosch", ...kum.
...W. Kempe, W. A. Hoeve, Den Dolder.
...W. E. Ham, Prov. Ziekenhuis, Santpoort.
...M. van Boxstel, Rijks Krankz. Gesticht, Grave.
Allen Verpleegster 1e kl. bij het Krankzinnigenwezen.
...Ir. H. G. Derx, om te worden werkzaam gesteld a. h. ...ytochemisch Laboratorium van 's Lands Plantentuin; p./a. Oliefabrieken Calvé te Delft.
...van Pelt, Leeraar bij het M.O., Nicolaas Maesstraat ..., Amsterdam.
...A. Reijne, Dierkundige a. h. Instituut voor Plantenziekten te Buitenzorg, Oudekerkstraat 12, Utrecht.
...H. G. Poortman, idem als voren, Ankerpark 37, Helder.
...J. L. Barkey, Ingenieur der 3de kl. bij den Waterstaat en 's Lands B.O.W., Sneeuwbalstraat 140A, 's-Gravenhage.

INDISCHE AMBTENAREN MET VERLOF.

Mej. L. E. Bastiaans, 1e commies b. d. S.S. en Tramwegen, Segbroeklaan 22, 's-Gravenhage.
H. de Bont, Werkmeester b.d. S.S. en Tramwegen, Trouwlaan 2, Tilburg.
C. Nederkroon, Werktuigkundige b.d. S.S. en Tramwegen, Linschotenstraat 63, Haarlem.
J. A. Bange, Tuinbouwkundig ambtenaar 1ste kl., Oude Delft 209, Delft.
Mej. G. Adolfs, Commies v. d. Belastingen o. h. kantoor v. d. Insp. van Financiën der 1e kl., Hoofd der Inspectie Soerabaya, Rijnstraat 19, Arnhem.
Raden Mardjana, Kapitein der Infanterie, Hotel „De Zalm", 's-Gravenhage.
P. A. Bosman, 1e Luitenant der Infanterie, Hoofddorp (Haarlemmermeer).
A. Zijlmans, Kapitein der Militaire Administratie, Hotel Crasé Blanche, Chamonix.
G. den Besten, Officier van Gezondheid 2e kl., Oude Gracht, Weerdzijde 27, Utrecht.
L. Leijdesdorff, Leeraar bij de H.B.S. te Soerabaya, Voorstraat, Harlingen.
H. Ch. de Sausin, Ambtenaar 4de kl. (groep II) bij den Dienst der In- en Uitvoerrechten en Acc., Thomsonlaan 78, 's-Gravenhage.
B. W. Ditmarsch, Beheerder 1ste kl. van 's Landspandhuis te Krian (Soerabaya), Hanenburglaan 40, 's-Gravenhage.
Mr. Dr. A. Stuurman, Substituut-officier van Justitie bij den Raad van Justitie te Semarang, Oude Gracht 247, Alkmaar.

MET PENSIOEN.

A. Schermers, Directeur Openb. Mulo-afd., Alg. Midd. school te Padang, Merano.
Ds. D. Horseling, Predikant bij de Prot. Gemeente te Koetaradja, Woudenberg.

Mutatiestaat van 1 tot 8 Maart.

Nieuwe Leden:	Geïntroduceerd door:
... van Everdingen, Generaal-Majoor, Gouverneur ...K. M. A., Breda. f 5	Secretaris Afd. Breda.
...Mees, Oosterbeek, Hevendorp. f 5. ...van Welie, Oosterbeek, Pieterbergscheweg 20. f 5. ...van Santen, Arnhem, Bakkerstraat 58. f 5.	Secretaris-Penningmeester Afd. Arnhem.
...W. Velders, Apeldoorn, Badhuisweg 73. f 5. ...van Everdingen, Apeldoorn, Schotweg 11. f 5.	Secretaris Afd. Apeldoorn.
...O. Bückmann, Gedipl. Techn. Ambt. P.T.T., Den Haag, Suezkade 62. f 5. ...F. Palmer van den Broek, 1ste Luit. N.-I. L., Den Haag, Wilhelminastraat 141. f 5.	Secretaris Afd. Den Haag.
...vrouw M. Meyboom-Timmer, Amersfoort, Barchman Wuytierslaan 62. f 5	Secretaris Afd. Amersfoort.
...van den Bergh, Kapokfabrikant, Nijmegen, B. van Schaeck Mathorsingel 1. f 5. ...vrouw A. Hertzdahl-van Esso, Nijmegen, Bijleveldsingel 13. f 5.	Secretaris Afd. Nijmegen.
...W. B. Hage, Directeur Zander Instituut, Nijmegen, Berg- en Dalscheweg 1. f 5. ...Knoops, Bouwkundige, Nijmegen, Berg- en Dalscheweg 26A. f 5.	Voorzitter Afd. Nijmegen.
...diet- en Handelsvereeniging Banda, Amsterdam, Heerengracht 161. f 10. ...N.V. Nederlandsch-Indisch Land Syndicaat, Amsterdam, Vijzelstraat 32. f 10.—.	Afdeelingsbestuur Amsterdam.
...L. R. Fleischener, Agent K.P.M. te Semarang. f 7.50 ...van Thiel, Geëmployeerde Onderng. „Soember-Langsep" Halte Glen-More S.S.-O.L. (Banjoenangi). f 6.—.	Hoofdvertegenwoordiger „Oost en West" in O.-Indië.

Contributieverhooging:

K. Sanders, Heemstede, Westerhoutstraat 25, van f 2.50 op f 5.

Nieuwe Begunstigers:	
...C. Bonebakker, Amsterdam, Jan van Goyenkade 24. ...Heldring, Amsterdam, Heerengracht 478. ...van Stipriaan Luïscius, Amsterdam, Banstraat 34.	Afdeelingsbestuur van Amsterdam.
...j. G. Tiemersma, Apeldoorn, Bas Backerlaan 16. ...heer en mevrouw van Druten, Apeldoorn, Burglaan 16.	den heer A. H. de Bats te Apeldoorn.
...A. F. Groen, Apeldoorn, Boschweg 36	Secretaris Afd. Apeldoorn.
...Ringeling, Gep. W.-I. Ambtenaar, Nijmegen, Barbarossastraat 65.	den heer C. Mollema te Nijmegen.
...vrouw J. van den Bergh, Nijmegen, St. Annastr. 113.	den heer C. J. Ipenburg te Nijmegen.

Afschrijven:

...L. W. C. van den Berg, Oud Burgemeester van Delft (overleden).
R. P. Hofland, Oud Hoofdofficier N.-I. L., Den Haag, Statenlaan 52 (overleden).

Adresveranderingen:

...de Man, indoloog, Leiden, van: Zijlsingel 46, naar: Hoogewoerd 104.
...H. Bloemink, Administrateur Onderng. „Brussel", van: Marbau (S.O.K.), naar: Dordrecht, Friesestraat 69, p. a. den heer J. de Bont. f 6.
...W. Pantekoek, Gep. Majoor der Mil. Adm., van: Bandoeng, naar: Heilo (N.-H.) p.a. den heer C. G. D. van der Klauw. f 5.
...J. Rahder, Oud Resident, van: Freiburg i. Br., naar: Hotel Montana te Arosa (Zw.) (tijdelijk).
...N.V. Landbouw-Maatschappij „Bantool", Den Haag, van Wassenaarschekade 11, naar: Wassenaarscheweg 20.
H. A. van Leeuwen, O.-I. Ambtenaar m. v., Den Haag, van: Van Beverningkstr. 108, naar: Van Slingelandtstraat 127.
J. Stada, Gep. Hoofdonderwijzer, Den Haag, van: Vivienstraat 66, naar: Ten Hovestraat 101.
Ir. M. C. Kort, Mijningenieur, van: Den Haag, naar: Bandoeng, Hoofdbureau Mijndienst. f 5.
Mr. J. Klomp, Voorzitter Landraad, van: Banjoewangi, naar: Bandoeng.
Mr. C. Bakker, Adj. Inspecteur van Financiën, van: Weltevreden, naar: Singaradja (Bali).

AAN DE LEDEN. Mogen wij op Uwe medewerking ...rekenen om het ledental onzer vereeniging te doen toenemen? Als ieder lid slechts één persoon introduceert, zal onze wekelijksche Mutatiestaat een sprekende rubriek vormen, die getuigenis aflegt van daadwerkelijk streven naar verhooging van den bloei van „Oost en West".

Vereeniging „OOST en WEST".

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins Mauritsplein 23, Haag, Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en lieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West- of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 's-Gravenhage, Telef. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Telef. 507 52. Dit „Tehuis" biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland toeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvr. te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK of den administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerlaan 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. No. 50248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten aan hen die uit Nederland naar Indië gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN op huishoudelijk- en maatschappelijk gebied, onder leiding van Mevr. J. Franco Mendes—Calisch. Spreekuur Donderdagmiddag van 2—4 en volgens afspraak, Nic. Maesstraat Amsterdam, Tel. 22492.

Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede dr
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:

1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederl.-Indië, zoomede verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien).
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegr.- en Telef.dienst in N.-I.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

No. XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën. Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.

No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
„ 2. Indische toestanden gezien door een inlander.
„ 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
„ 4. Sarikat-Islam.
„ 5. De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
„ 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
„ 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
„ 8. De Europeesche vrouw in Indië.
„ 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
„ 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.

No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
„ 2. Het Javaansch tooneel.
„ 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
„ 4. De theecultuur op Java.
„ 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
„ 6. Een doode taal in Indië.
„ 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
„ 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
„ 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
„ 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.

No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
„ 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
„ 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
„ 4. Indische Scholen onder de Oost Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
„ 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
„ 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië
„ 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Wnd. Vertegenwoordiger in N.-I. Mr. M. J. A. Oostwoud-Wijdenes, Pres. Landr., Tandjong Balei (Sumatra's Oostkust).

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN:
Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag
Telefoon 14519, Postgiro 14574

Wnd. Vertegenwoordiger in N.-I.. Mr. M. J. A. Oostwoud-Wijdenes, Pres. Landr., Tandjong Balei (Sumatra's Oostk.).

Opgericht 21 Maart 1900
door Kolonel
G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIËN:
N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag
Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIE

Comité Vliegtocht Nederland-Indië.

Snelle mailverbinding.

Vrijdag 18 Maart a.s. organiseert het Comité Vliegtocht Nederland—Indië een proefvlucht naar Marseille met een daartoe van de K. L. M. afgehuurd vliegtuig. Dit vliegtuig zal dien dag te 3 uur 's nachtends van het vliegterrein Waalhaven, Rotterdam, vertrekken om aansluiting te geven op het s.s. Indrapoera, dat 's middags 12 uur van Marseille vertrekt. Te Sabang zal een watervliegtuig van de Indische marine de Indrapoera bij aankomst omstreeks 5 April — opwachten en de post afleveren te Belawan, Tandjong Priok en Soerabaja. De Indische zijde wordt georganiseerd door de Nederlandsch-Indische Vereeniging voor Luchtvaart.

Deze proefneming kan voor de latere totstandkoming van snelle mailverbindingen tusschen Nederland en Indië van groot belang zijn. Bij voldoende belangstelling zal het Comité dezen zomer de proef uitbreiden tot Suez, eveneens met aansluiting te Sabang.

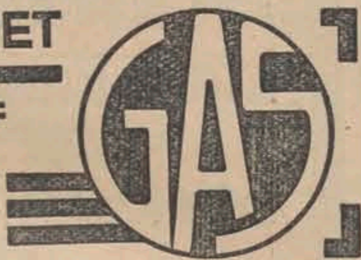
Behalve het gewone port wordt een extra-bijslag geheven ten bate van het Comité:

van brieven: 15 cent per 20 gram;
van briefkaarten: 15 cent per stuk;
van drukwerken: 10 cent per 50 gram.

De stukken moeten zijn voorzien van eene duidelijke aanwijzing: „per luchtpost" of van een luchtpostetiket, dat bij de postkantoren verkrijgbaar is.

De laatste buslichtingen zijn te Amsterdam half elf van het Centraal Station, te den Haag half elf Donderdag 17 Maart, en te Rotterdam 1 uur 's nachts aan het Hoofdpostkantoor; voor de andere plaatsen informeere men aan het postkantoor. Men kan Donderdag den geheelen dag dus nog brieven posten.

Wij wekken onze lezers op, deze onderneming van het Comité Vliegtocht Nederland—Indië en de Nederlandsch-Indische Vereeniging voor Luchtvaart krachtig te steunen, door zooveel mogelijk brieven, briefkaarten en drukwerken aan de luchtpost mede te geven.

Het economisch leven in Indië in de oorlogs- en naoorlogsjaren.

Lezing, gehouden door Prof. G. Gonggrijp, op 22 Febr. 1927, voor de Vereen. „Oost en West", afdeeling Nijmegen.

—o—

Spreker begint met er aan te herinneren dat de Europeesche oorlog groote gevolgen op economisch gebied als prijsstijging, loonsverhooging etc. heeft gehad voor de neutrale landen. Hoewel veel punten van overeenkomst zijn aan te wijzen, blijven toch verschijnselen aanwezig, die duiden op een verschil tusschen de Europeesche landen en Ned. Oost-Indië. Dadelijk dient de aandacht gevestigd op het dualistisch karakter van de volkshuishouding van Indië, daar deze is te splitsen in twee groote groepen, n.l. de Europeesche en Chineesche bevolking eenerzijds, de inheemsche bevolking anderzijds. De eerste zou spreker willen noemen de bovenlaag, terwijl de andere de Inlandsche maatschappij omvat met haar eigen dessa-economie. Voor zijn verder betoog zal het wel voldoende zijn deze twee groepen van elkander te houden, hoewel de laatste nog zou kunnen worden gesplitst in de bevolking van Java en die van de Buitengewesten, daar de bevolkingsdichtheid een voorname factor is voor het oplossen van economische vraagstukken. Het feit, dat Java al een zeer groote bevolkingsdichtheid, n.l. 266 bewoners per K.M.² bezit, heeft al een zeer bizondere beteekenis, waarom hij zich hoofdzakelijk tot dat deel van Ned. Oost-Indië zal bepalen.

De welvaart van een land of een deel van een land wordt bepaald door duizenden omstandigheden. In de eerste plaats wordt de welvaart bevorderd door spaarzin, werklust, enz, van de bevolking, doch de grenzen van die welvaart zijn gebonden aan twee machtige factoren, n.l. bevolkingsdichtheid en productiemiddelen. De verhouding tusschen Java en Buitengewesten is daarom voor het eerstgenoemde al zeer ongunstig, te meer omdat er per hoofd weinig kapitaal aanwezig is. Daarentegen verkeert b.v. Amerika al in buitengewoon gunstige omstandigheden, omdat de bevolkingsdichtheid zeer gering is en bovendien per hoofd veel productiemiddelen aanwezig zijn. Vandaar dat daar een groote welvaart heerscht. Op Java is voor de landbouwende bevolking zeer weinig grond beschikbaar, zoodat wij spreken van een lage grensproductie. Alle productie is gebonden aan de wet van verminderde meeropbrengsten, d.w.z. dat wel de opbrengsten door intensievere bewerking kunnen worden verhoogd, doch dat die grootere opbrengst niet toeneemt in dezelfde mate als de meerdere productiekosten, die worden gemaakt. Een en ander wordt met voorbeelden duidelijk gemaakt. Daar het kapitaal bij de inheemsche bevolking zeer gering is, moet de loonstandaard ook laag zijn, waarbij komt dat de Inlandsche arbeider niet of heel slecht is georganiseerd. Ook voor den oorlog was het loon op de ondernemingen (suikerfabrieken, enz.) zeer laag. Toen in 1914 de oorlog uitbrak, bracht dit dadelijk hooge prijzen voor de economische bovenlaag, welke prijsstijging als een golf over die bovenlaag zich voortplantte naar de onderlaag. Vooral de rijstprijzen stegen geweldig. Spreker vergeleek hier deze golf met de deining der zee, die op eene zandbank een steil opgezette golf veroorzaakt. 't Was opmerkelijk dat deze stijging in de dessa zich sterker vertoonde dan op de groote markt. Vraagt men een Javaanschen landbouwer wat hij het liefste heeft hooge of lage prijzen, dan zal men zeker hooren dat hij de voorkeur geeft aan lage prijzen. Dus juist het omgekeerde van wat het antwoord zou zijn van een Betuwschen collega. Hiervoor is een goed verklaarbare reden aan te geven, n.l. de Inlandsche landbouwer bewerkt meestal zijn velden met verkregen voorschotten van den rijstopkooper en verkoopt veelal zijn gewas reeds laag voordat het geoogst is, en profiteert dus zelf niet van de hoogere prijzen, integendeel, hij moet dezelfde rijst voor eigen gebruik weder opkoopen tegen veel hoogeren prijs dan waarvoor hij hem heeft verkocht.

Algemeen bekend is dat stijging van het prijsniveau oorzaak is van vergrooting der geldcirculatie. Spr. wijst in dit verband op de stijging der uitgaven van Ned.-Indië. Ook de girobetalingen stegen geweldig en zijn zeer zeker van invloed op het prijsniveau!

Vervolgens toonde spreker door middel van een grafiek den loop der prijsstijging van in- en uitvoerartikelen aan vanaf het begin van den oorlog, uit welke grafiek overduidelijk bleek dat de invoerartikelen heel veel sterker in prijs stegen da[n] uitvoerartikelen. Hoewel de aanwezige sch[eeps]ruimte zeer was verminderd, gelooft spreker dat dit de hoofdoorzaak was voor dat verschil. de verklaring van sommigen, dat de verarmde reld Indië minder kon aanbieden, is voor sp[reker] geen juiste oorzaak. Algemeen bekend is dat [in de] oorlogsjaren alle productie ondergeschikt werd maakt aan de productie van geweldmiddelen. staat echter dat het productievermogen zich in tijdperk in versneld tempo heeft ontwikkeld reden waarom Indië genoegen moest nemen een hoogere stijging van de importartikelen van de exportartikelen, zoekt spreker in de wa[arde]vermindering van het geld, waardoor de koopk[racht] van de Inlandsche bevolking kleiner werd. Dit schijnsel was niet ontgaan aan den toenma[lige] Gouverneur-Generaal van Indië, die per circ[ulaire] de suikerindustrie in overweging gaf de loonen herzien, opdat de koopkracht van de Inlan[dsche] bevolking in overeenstemming werd gebracht den geklommen levensstandaard. Een andere klaring, die van de verminderde koopkracht gegeven, is het meebetalen in de kosten van oorlog. In dit verband wijst spreker op de toe[geno]men schulden van de Indische Regeering oorlogsjaren.

Na de pauze behandelt spreker de verho[uding] der belastingopbrengsten in verband met de de Regeering genomen maatregelen en wijst dat de uitgaven waren gestegen van ± 300 mi[llioen] tot ± 800 millioen. In 1920 bedroegen de ont[vang]sten ± 750 millioenen. Hierbij mag niet w[orden] vergeten, dat de waardebeteekenis van den g[ulden] in 1914 niet hetzelfde is als die van 1920. Voo[r een] goed vergelijk zouden de guldens moeten w[orden] herleid tot de waarde van een gulden voor e[en be]paald jaar; ondanks dit is de vergelijking v[an de] stijging tusschen ontvangsten en uitgaven fout. Volgens spreker is het groote tekort ov[er de] jaren 1917—1920 niet te wijten aan den toen[mali]gen G. G., daar hij er van overtuigd is dat d[it te]kort er altijd zou zijn geweest, wie ook het [op]bestuur over Indië zou gehad hebben. Als oo[rzaak] van die tekorten wordt ook wel eens genoemd allerlei belastingen eerst later zijn ontvangen het ook zij en ten spijt van alle politiek, die te[korten] moesten worden weggewerkt ter voorkoming [dat de] gulden in waardebeteekenis te zeer vermin[derde]. Ware dit geschied dan zou dit een ramp voor en juist voor de Inlandsche bevolking zijn g[eweest]. Eerste plicht van den Gouv. Gen. was dus te nigen op de uitgaven en middelen te beramen de ontvangsten te verhoogen. Jaar in jaar u[it] de Inlandsche bevolking dezelfde belasting h[oewel] ook toen in den oorlog de waarde van den [gulden] was verminderd. Men betaalde dus feitelijk, men de waarde van den gulden van 1917 h[erleidt] tot die van 1914, minder belasting, hoewel z[ijn pro]ductiemiddelen (rijst) in waarde waren g[estegen]. Rationeel zou het zijn geweest indien dadelijk de gulden daalde de belasting was verhoogd. lukkigerwijze is dit eerst geschied nadat de belangrijk was toegenomen. De Inlandsche [bevol]king, die toch reeds arm is, werd toen dubbel getroffen door de belastingverhooging. Aan de van een voor zich zelf sprekende grafiek toont ker aan, dat de belasting tot 1924 zeer sterk doch men zou zich aan een groote zelfbegoocheling schuldig maken, wanneer men geen rekening met de waardevermindering van den gulden herleiding van de waarde van den gulden van vóór den oorlog blijkt, dat de geheven be[lasting] van den Inlander tot 1920 is gedaald. Daarbij dat de druk der belastingen op de Inlandsche [be]volking zeer is toegenomen en veel grooter i[s dan] in 1914. 't Is daarom een zeer gelukkige ge[dachte] van den Gouv. Gen. Fock geweest om in de [eerste] plaats voor afschaffing in aanmerking te nemen heffing van het z.g. hoofdgeld, dat per jaar 1[1] millioen opbrengt. Deze belasting is in de [plaats] gekomen voor de vroegere verplichte heerendiensten en drukt op alle grond- en huisbezitters zelfde, d.w.z. is gelijk voor den grooten en k[leinen] landbouwer. Door afschaffing komt men d[us den] kleinen landbouwer het meest te hulp. Daarbij dat het tegenwoordige geslacht nooit heerendiensten heeft gekend en als het ware den rechtsgrond dit soort belasting niet kent en begrijpt. Da[ar]tegen voelt de Inlander de billijkheid van de rente, daar die eenigszins rekening houdt m[et de] draagkracht van het individu. Vraagt men of de gestegen belastingen oorzaak zijn van

onlusten op Java, dan zou hij deze vraag zóó gesteld moeten beantwoorden met: neen. De belastingen zijn het sterkst gestegen in de jaren 1923 en 1924, wanneer dan ook daarover klachten zijn ingekomen bij de Residenten. Toen had men dus onlusten kunnen verwachten, indien dat de oorzaak zou zijn. Volgens spreker is de hoofdoorzaak van den laatsten opstand: „de macht van het woord". Het aantal opstandelingen is per slot tot de groote massa's gerekend al zeer gering. Als men dit getal schat op rond 5000 dan is men zeker aan den hoogen kant. Waardoor dit aantal is opgestaan en in verzet gekomen tegen het Bestuur is zeer moeilijk te zeggen. Duizenden oorzaken hebben daartoe meegewerkt. De een is maloe geweest, den ander is wijs gemaakt vrij te komen van belastingen, een derden is een eigen auto toegezegd, 'n vierde gaat mee uit wraak tegen het dessabestuur, enz., enz., doch dat de druk der belastingen hoofdoorzaak is, gelooft spreker niet. De slechte economische toestand waarin de Inlandsche bevolking verkeert, maakt haar speciaal geschikt voor de influisteringen van hen, die ontevredenheid prediken. Het eigenlijke communisme dringt niet tot haar gedachtensfeer door, doch niettemin blijft het een klein kunstje om haar tot opstand op te wekken. Noodig blijft de economische toestanden van de inheemsche bevolking te verbeteren. Vooral voor Java met zijn groote bevolkingsdichtheid blijft zulks een groote moeilijkheid. Getracht zal moeten worden den Inlander te brengen tot kapitaalvorming, b.v. door bevordering van eigen rubbercultuur. Alleen door krachtige maatregelen als verbetering van irrigatie, regeling credietwezen enz., zal Java op peil zijn te houden. Vooral zal van zeer gunstigen invloed zijn het goede voorbeeld van het handjevol Europeanen, dat zich als de representant van de hoogere beschaving aan de Inlandsche bevolking behoort te vertoonen. Onder aanhaling van een dichtspreuk van Goethe, eindigt spreker met een schitterende preroratie, getuigende van zijne groote liefde voor den Inlander, zijn interessante lezing.

D. W.

Suriname en Venezuela.

—o—

Onder de vele blijken van belangstelling, waarin Suriname zich den laatsten tijd kan verheugen, mag zeker ook genoemd worden het bezoek dat de Nederlandsche gezant in Venezuela begin van dit jaar aan het thans weder zoozeer over de tong gaande „stiefkind" heeft gebracht.

Bij dit bezoek is, naar de bladen ons hebben bericht, ook de mogelijkheid ter sprake gekomen dat Paramaribo overscheephaven zou kunnen worden voor goederen bestemd voor Venezuela, een slechts iets minder stoute gedachte dan die andere, welke zoovele jaren geleden eens enkele moedige plannenmakers in Suriname heeft bezig gehouden, t.w. die van Paramaribo als voorhaven van Manaos in Brazilië.

Intusschen, hoe verdienstelijk het ook moge zijn om middelen te bedenken waardoor Suriname (om nogmaals een gangbare uitdrukking te gebruiken) „uit zijn verval zou kunnen worden opgeheven", misverstanden worden daarbij toch liefst vermeden, opdat de aandacht niet worde afgeleid.

En dat Paramaribo overscheephaven zou kunnen worden voor Venezuela, of voor een deel van Venezuela, wanneer dit land de 30 % additioneele invoerrechten afschafte, geheven op goederen afkomstig van de Guyana's, kan moeilijk anders dan als een misverstand worden aangemerkt.

Die additioneele invoerrechten immers staan aan de overscheping van voor Venezuela bestemde goederen — d.i. aan overscheping als zuivere vervoersmanipulatie — geenszins in den weg.

Alleen, die overscheping moet reeds ter plaatse van herkomst der goederen bij de legalisatie der consulaire documenten zijn voorzien en ter plaatse van overlading moet door den Venezolaanschen consulairen ambtenaar aldaar een overschepingscertificaat worden verstrekt, natuurlijk met inachtneming van zekere bepalingen aangaanden tijdsduur, etc.

Op deze wijze wordt tegemoet gekomen aan de behoeften van het voor den invoer zeer belangrijke Maracaibo-gebied in het Westen van Venezuela en ook van het voor den import minder belangrijke Orinoco-gebied in het Oosten der Republiek, welke beide gebieden slechts voor schepen van weinig of zeer geringe diepgang bereikbaar zijn.

Voor deze beide gebieden zijn de natuurlijke overscheephavens respectievelijk die van de eilanden Curaçao en Trinidad.

De additioneele invoerrechten belemmeren dan ook niet de overscheping van goederen welke voor het Meer van Maracaibo veelal en voor de plaatsen aan de Orinoco-rivier welhaast steeds noodzakelijk is.

Venezuela heeft willen beletten dat in de onmiddellijke nabijheid stapelplaatsen zouden worden aangehouden om daaruit de Republiek van Europeesche en Amerikaansche goederen te voorzien, waardoor smokkelhandel in de hand zou worden gewerkt en heeft willen bevorderen rechtstreeksch handelsverkeer met Europa en Noord-Amerika, gesteund door rechtstreeksche scheepvaartverbindingen. Tot dit doel worden additioneele invoerrechten geheven van goederen afkomstig van de Antillen en de Guyana's, zijn bepaalde kusthavens (voornamelijk La Guaira en Puerto Cabello) in zoodanigen staat gebracht dat grootere schepen er kunnen lossen en laden en is de invoer met overscheping, voor zooverre die noodzakelijk of logisch is, aan scherpe contrôle onderworpen geworden.

Dit alles is historie; de Venezolaansche importeurs zijn sedert lang gewend geraakt aan rechtstreeksche handels-relaties en rechtstreeksche scheepvaartverbindingen en het ligt voor de hand dat de additioneele invoerrechten thans weinig invloed meer hebben.

Niettemin zou het natuurlijk een stap in de goede richting zijn wanneer die hatelijke differentieering werd afgeschaft, maar het is niet duidelijk welk profijt Suriname daarvan thans zou kunnen hebben. Met of zonder die rechten zullen die importgebieden van Venezuela, welke voor de groote scheepvaart niet bereikbaar zijn, bediend worden via de beide hooger genoemde eilanden dicht onder de Venezolaansche kust, welke in de route liggen en goede havens hebben.

Heel iets anders is dat opheffing der differentieering de mogelijkheid zou scheppen producten der Antillen en/of der Guyana's in Venezuela te importeeren. Zijn er evenwel Surinaamsche voortbrengselen, waarvoor in Venezuela een eenigszins belangrijk afzet te vinden zou zijn, wanneer het beletsel der extra-invoerrechten maar uit den weg werd geruimd?

Het antwoord moet, wat den tegenwoordigen toestand betreft, ontkennend luiden; in het algemeen hebben de West-Indische en tropische Zuid-Amerikaansche gebieden weinig behoefte aan elkanders producten en speciaal Venezuela kan meer aan zijn buren leveren dan het van zijn buren zou kunnen betrekken.

Richten wij evenwel het oog op de toekomst, dan dringt zich onmiddellijk de gedachte aan ons op, dat in Suriname zich een rijstcultuur voor export zou kunnen ontwikkelen en onze arme kolonie in dit opzicht evengoed een voorraadschuur voor de nabuurschap zou kunnen worden als Engeland's „magnificent province" — Britsch Guyana —, waar een dergelijke ontwikkeling echter tot heden ook nog maar tot de vrome wenschen is blijven behooren.

Mocht ooit Suriname een rijst-exporteerend land worden, dan zou Venezuela wel het dichtstbijgelegen afzetgebied zijn, zij het dan ook een minder potent kooper dan de in hoofdzaak suiker verbouwende eilanden Cuba, Porto Rico en Sto. Domingo.

En hoewel we helaas zoover nog lang niet zijn, is het in dit verband toch zeker waar, dat bij eventueele diplomatieke onderhandelingen met Venezuela ten aanzien van de additioneele invoerrechten Nederland ook de Surinaamsche belangen naar voren zal kunnen brengen.

Moge het spoedig zoover komen dat daarbij niet zal behoeven te worden volstaan met te verwijzen naar een Surinaamsch belang, dat pas in een zeer ver verwijderde toekomst actueel kan worden.

Maart 1927. W. R. MENKMAN.

Van Week tot Week.

Dinsdag 8 tot Maandag 14 Maart.

De Communistische onlusten ter Sumatra's Westkust. Padang, 10 Maart (Aneta) [1]. Het resultaat van de militaire actie in de Ommelanden is, dat in totaal zestien verzetslieden zijn neer-

[1] De tekst der Aneta-telegrammen is ontleend aan de „Nwe Rott. Ct.".

gelegd, 800 personen werden gearresteerd, waarvan 500 betrokken zijn bij zware misdrijven. Beslag gelegd werd op 430 geweren, 535 vuistvuurwapens en 175 bommen.

D. Breedveldt de Boer †. Batavia, 10 Maart (Aneta). Overleden is de oud-assistent-resident D. Breedveldt de Boer.

Mr. C. de Roon Swaan. Batavia, 10 Maart (Aneta). Mr. C. de Roon Swaan, vice-president van het Hooggerechtshof, heeft met 4 Juni eervol ontslag aangevraagd.

De Gouv.-Generaal wijzigt doodvonnissen in gevangenisstraf. Padang, 9 Maart (Aneta). De Gouverneur-Generaal wijzigde het vonnis van den ter dood veroordeelden Leman, den moordenaar van het kamponghoofd te Goenoengsarik in de Ommelanden, in levenslange gevangenisstraf.

Batavia, 14 Maart. De Gouv.-Generaal heeft drie communisten, die ter dood veroordeeld waren in verband met den moord op den politieagent Karet gratie verleend en hun straf gewijzigd in levenslange gevangenisstraf.

De militaire actie op de Westkust van Atjeh. Kota Radja, 9 Maart. (Aneta). Een patrouille onder commando van kapitein Gosenson legde in het Teureubangansche twee kwaadwilligen neer.

Resident C. Schulz. Batavia, 9 Maart (Aneta). Met ingang van 14 Juni is op zijn verzoek eervol ontslagen de heer C. Schulz, resident van Timor en Onderhoorigheden, onder dankbetuiging.

Een hevige overstrooming. Padang, 8 Maart. (Aneta). Tusschen Singkarak en Solok is tengevolge van een bandjir de spoorbaan over 1400 M. weggespoeld. Het verkeer zal een week gestremd zijn.

Communistische militairen en klerken. Magelang, 8 Maart. (Aneta). Onder de in beslag genomen papieren van de communistische partij is een ledenlijst gevonden, waarop o.a. de namen voorkomen van 70 militairen. Een streng onderzoek wordt in gesteld.

Batavia, 14 Maart. Drie Inlandsche klerken bij het Departement van Onderwijs en Eeredienst zijn gearresteerd wegens het maken van communistische propaganda.

Vertegenwoordiging van Inlandsche militairen. Bij de plechtige bijzetting van het stoffelijk overschot van den oud-gouverneur-generaal J. B. van Heutsz te Amsterdam, zal een detachement Inlandsche militairen tegenwoordig zijn.

Een Europeesche firma levert clandestien wapens. Padang, 8 Maart (Aneta). De politie heeft ontdekt, dat een Europeesche wapenhandel alhier sedert geruimen tijd revolvers verkocht naar het Siloengkansche en het Priamansche. Het aantal verkochte wapens wordt geschat op 260. — 11 Maart. De Europeesche wapenhandel alhier, die clandestien revolvers en mausers leverde aan een handelaar te Siloengkang, is de Vennootschap Handel Mij. v. h. J. Boon Jr., directeur is de heer W. D. van Eck te Padang.

Het Indische geld- en bankwezen. Den 7en dezer heeft prof. dr. G. M. Verrijn Stuart op uitnoodiging van het Leidsch universiteitsfonds, in het klein-auditorium der Leidsche universiteit, de eerste van zijn vijf voordrachten over het Indische Geld- en Bankwezen gehouden. (Overzicht in de „N.R.Ct." van 8 Maart, Ochtendblad B.).

Onderscheidingen. Bij Kon. besluit zijn benoemd tot *officier in de Oranje Nassau-orde* G. A. W. Ch. de Haze Winkelman, assistent-resident van Batipoeh en Pariaman, J. F. A. M. Koning, chef van exploitatie bij de Staatsspoorweg ter Sumatra's Westkust; tot *ridder in de Oranje Nassau-orde:* H. C. van Leeuwen, officier van gezondheid 2e kl. van het Indische leger; Ir. A. L. J. Traanboer, ingenieur 2e kl. bij den P.T.T. in Indië; L. A. van den Broeke, telegraafhoofdopzichter bij den dienst der Staatsspoorwegen in Indië; J. C. Looyen, opzichter 1e kl. van weg en werken bij den dienst der Staatsspoorwegen in Indië; C. Moné, ambtenaar met buitenlandsch verlof, laatstelijk technisch ambtenaar 1e kl. bij den P.T.T.-dienst in Indië.

Off. v. gezondh. D. D. Büchler †. Te Nijmegen is, in den ouderdom van 70 jaar, overleden de heer D. D. Büchler, gep. dirig. officier van gezondh. van het O.-I. Leger.

Indië en Nederland. In een dezer dagen gehouden algemeene vergadering der Christelijk Historische Unie heeft dr. C. W. Th. baron van Boetzelaer van Dubbeldam, lid van de Tweede Kamer een rede gehouden over het onderwerp: Wat zou Nederland zonder Indië en wat zou Indië zonder Nederland zijn. (Uitvoerig overzicht in „N.R.Ct." van 10 Maart, Ochtendblad C.).

Voordracht over Ind. kunstnijverheid. Voor het Nederl.-Indonesisch Verbond van Jongeren-Organisaties zal Mevr. G. van Beresteyn-Tromp op Dinsdag 29 Maart a.s. (om 8 uur 's avonds in de „Twee Steden" te 's-Gravenhage, een voordracht met lichtbeelden houden over: *Indische kunstnijverheid, in verband met het streven van „Boeatan".*

Introductie-kaarten zijn gratis verkrijgbaar Heulstraat 19, den Haag, op alle werkdagen van 10 tot 6 uur.

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt.

De Javaansche Kris.

Bestaat er wel een sierlijker, kostbaarder en meer gewaardeerd wapen dan de Javaansche kris?

Nog levendig herinneren wij ons de eerste tentoonstelling, die van Indische wapens, in Mei 1900 in de toenmalige localen der Vereeniging „Oost en West", Heerengracht 4 (hoek Blijenburg, waar laatstelijk de kantoren der Twentsche Bang gevestigd waren) te 's-Gravenhage gehouden door de Kunstnijverheid-Commissie, waaruit later „Boeatan" is gegroeid. Daar waren zeldzaam prachtige krissen te zien, de meest kostbare daarvoor afgestaan door Hare Majesteit de Koningin, geschenken van de Javaansche vorsten aan wijlen Koning Willem III.

Het Tentoonstellings-comité, bestaande uit de heeren: G. V. L. L. van Zuylen, eere-voorzitter, Ph. Zilcken, voorzitter, W. C. C. Bleckmann, ondervoorzitter, P. J. Kooreman, penningmeester, W. Johan Thorn Prikker, Jan Toorop en Mej. H. van Baak (thans Mevr. Zilcken), secretaresse, deelden toen in het „Voorwoord" van den Catalogus o.a. mede:

„Voor deze tentoonstelling, de eerste van een reeks groepen-tentoonstellingen, die een overzicht zullen geven van de verschillende takken van Kunstnijverheid, in onze Indiën beoefend, werden wapens gekozen, omdat, vooral in Oostersche landen, een wapen altijd verschillende handwerken vereenigt.

„Immers houtsnij- en smeedwerk, drijf-, ciseleer-, inleg- en émailleerwerk, worden op de verschillende deelen van elk wapen toegepast, ja zelfs worden de precieuse wapens met goud ingelegd en versierd met edele steenen. Dit, omdat een wapen in Indië niet altijd een moordtuig is, maar ook een sieraad, waaraan de Inlander evenveel waarde hecht, als zelfs een Europeesche vrouw aan haar juweelen. Geen Inlandsch feest-kostuum is compleet zonder wapen. Een wapen, dat meestal een erfstuk is, (poesaka) gaat altijd van geslacht op geslacht over.

„Het lemmet, waarvan de vlam-bewerking pamor heet en dat op Java alleen reeds in meer dan honderd verschillende vormen gemaakt wordt, die ieder een andere benaming hebben, de greep, de schede, het bovenste stuk van de schede der kris, worden met de grootste zorg versierd. Deze laatste (wrongko), die altijd tamelijk breed is, dient om te beletten, dat het wapen, los in den gordel gestoken, er dóórglijdt, en wordt vervaardigd uit zeldzame houtsoorten, zoo fijn mogelijk van draad. [1])

„Ons doel is echter alleen, om te wijzen op de groote kunstvaardigheid en den fijnen smaak der makers. In Indië, evenals in Japan, treft men niet zelden onder de eenvoudige bevolking ware kunstenaars aan, die, met een volmaakt begrip van lijn en vorm, van compositie en juist-begrepen ornementatie, hunne

[1]) In Djocdja heeft het een eigenaardigen niervorm, in Solo meer een schuitvorm, met sterk binnenwaarts gekrulden achtersteven. Beide even sierlijk. — Red.

wapen-heften of scheeden versieren met houtsnijwerk van bepaalde kunstwaarde, zoowel onder de arme bevolking als onder de vorstelijke geslachten, zooals te zien is aan het wapen met de in hout gebeeldhouwde greep en scheede, op deze tentoonstelling aanwezig, dat geheel bewerkt werd door de dochter van den Panghoeloe van Garoet, eigendom van wijlen den Gouv.-Gen. van Lansberge."

Wij werden aan deze tentoonstelling herinnerd door het artikel van *P. B.* in „De Indische Verlofganger" van 25 Februari j.l., waarin deze onder het hoofd: „Indische Curiosa" een beschrijving geeft van een paar merkwaardige z.g. „*Madjapahit-krissen*" en o.m. zegt:

„De antieke krisjes, welke afkomstig zijn uit het Hindoe-Javaansche rijk van Madjapahit, (± 1300—1500 n. Chr.), onderscheiden zich van de moderne krissen door eenige bijzondere kenmerken. Vooreerst hierdoor, dat greep en lemmet samen uit één stuk zijn gesmeed, zoodat zij één organisch geheel uitmaken. De greep wordt gevormd door een poppefiguur, veelal in hurkende houding met de handen op de knieën. Deze houding doet denken aan die van Maleisch-Polynesische vóórouder- of zielebeeldjes, z.a. „patoengs", „gana's", „adoe's" [2]) en „korwars". Voorts is het wel eigenaardig, dat het ijzer van greep en lemmet in den draderigen toestand is gelaten en het oppervlak niet door vijlen en polijsten is geacheveerd. De in bundels getrokken, hier en daar gegolfde draden geven aan het oppervlak van het mes een bijzonder fraaie schakeering, waarvan het effect nog verhoogd wordt door de teekeningen der greep en de indrukken op het mes, welke door het hameren bij het smeden zijn ontstaan.

„De schakeering op het lemmet heeft de smid opzettelijk laten staan — aldus J. A. Loebèr Jr. in zijn verhandeling over „Houtsnijwerk en metaalbewerking in Ned.-Indië", 1916 [3]) — want lieden, die in staat zijn deze voorwerpen te vervaardigen, zijn natuurlijk ook in staat het lemmet door vijlen en polijsten glad te maken. Temeer omdat de grepen technisch meesterlijk gesmeed zijn, in het vuur gehamerd en gevijld, zoogen. „Eisenschnitt", een techniek, die men hoogst zelden bij andere volken vindt.

„De madjapahit-kissen zijn, evenals de antieke krissen uit de oud-Javaansche rijken van Padjadjaren, Balembangan, Madoera, Mataram en Padjang, als sierwapens in gebruik geweest, doch worden thans als voorwerpen uit den ouden tijd bewaard en als erfstukken in eere gehouden. Evenals „koedis" en „tjoendriks" zijn het nu relieken, waaraan heilaanbrengende, magische kracht wordt toegekend. Volgens Javaansche legendarische verhalen zouden zij vervaardigd zijn door toovermachtige wapensmeden, die door hun bovennatuurlijke kracht in staat waren krissen te vervaardigen, zonder eenig werktuig noodig te hebben; hun knieën dienden voor aambeeld, met duim en vingers wisten zij het ijzer in den vereischten vorm te kneden."

Omtrent den oorsprong van de Javaansche kris bestaan verschillende verhalen. Zoo vinden we in den interessanten bundel „Javaansche Sagen, Mythen en Legenden" verzameld door Jos. Meyboom-Italiaander, in 't kort het volgende verteld, tevens over de intrede van den Islam op Java:

„In het Hindoe-tijdperk, toen de Islam nog niet op Java was doorgedrongen, leefde op dat eiland de oorlogzuchtige vorst Djamodjojo, die een dolk bezat, welke hem onkwetsbaar maakte. Zijn vijand, de reuzen-vorst Wrekrodata, die dit wist, ontnam hem dit wapen in den slaap en maakte hem daarna gevangen. In zijn gevangenis verscheen voor hem in een droom een *widodari* (engel of hemelnimf) die hem voorspelde, dat hij een zoon zou krijgen, die hem een wapen kwam brengen beter en schooner, hoewel van geheel anderen vorm, dan de dolk, welken de reuzenvorst hem ontnomen had. Djamodjojo begreep niets van zijn vreemden droom, hoe hij er ook over peinsde. En daar hij de spijzen en dranken, die men hem voorzette, niet wilde aanraken, werd hij hoe langer hoe magerder en zieker. Toen nu de reuzenvorst, die zoo heel kwaad niet was, dit zag, beloofde hij, bij de eerstvolgende overwinning op een zijner vijanden, Djamodjojo zijn vrijheid terug te zullen geven.

En ziet, dit gebeurde spoediger, dan men had verwacht. Djamodjojo werd uit zijn gevangenschap verlost, doch op één voorwaarde: Hij moest als losprijs alle wapens uit zijn rijk aan den reuzenvorst uitleveren. „Want", zei Wrekrodata, „geen oorlog mocht Djamodjojo ooit meer voeren. In zijn rijk moest het van nu af aan altijd vrede zijn."

En zoo gebeurde het, dat ale lieden, vanaf den kleinsten Javaan tot den hoogsten der rijksgrooten, hun wapens brachten naar Djamodjojo's paleis en dat van daar uit deze wapens bij duizenden tegelijk vervoerd werden naar het paleis van Wrekrodata, den reuzenvorst. En toen nu het allerlaatste een oude man, de eenige Mohammedaan onder de Hindoebevolking, die van uit een land ver over de zee was gekomen, zijn wapen neerlegde aan de voeten van den vorst, sprak hij bijna dezelfde raadselachtige woorden, die Djamodjojo in zijn droom had gehoord: „Vrees niet, mijn vorst, weldra zult ge een ander wapen terugkrijgen, beter, schooner, hoewel van geheel anderen vorm dan de dolk en alle andere wapens, u en ons door den reuzenvorst ontnomen. 't Is Allah, die dit zoo heeft beschikt...." De vorst en zijn hovelingen lachten om deze woorden. „Wie is Allah?" vroeg Djamodjojo. „Wij kennen hem niet...."

„Hij zelf heet zeker zoo", sprak spottend een der rijksgrooten; „hij heeft misschien nog een wapen verborgen gehouden, dat hij ons later wil verkoopen. Breng 't hier of anders...."

De oude man, die 't hoofd schuddend zeide, dat hij niets meer bezat en dat Allah in den hemel woonde. Hij werd niet geloofd en in den kerker geworpen.

Weldra dacht geen sterveling meer aan den grijsaard, die in de donkere gewelven zat opgesloten, totdat op zekeren dag de vorstin een zoontje kreeg. 't Kleine prinsje, dat overigens een gezond en flink kind was, had bij zijn geboorte iets heel vreemds meegebracht: een kleine gouden kris, die aan zijn linkerzijde, aan een gouden koord hing!

Toen herinnerde men zich de voorspelling den vorst in den droom gedaan en die van Pasopati, zoo heette de oude Mohammedaan, die nog in de onderaardsche gewelven zat opgesloten.

„Haal oogenblikkelijk Pasopati uit zijn gevangenis en breng hem hier!" beval vorst Djamodjojo.

Maar toen de grijsaard werd binnengebracht en wilde neerbuigen voor zijn vorst, zakte hij ineen; Pasopati voelde, dat Allah hem tot zich riep, dat hij sterven ging.... Doch nog éénmaal opende hij zijn oogen, keek naar den jongen Prins, dien men, op een zijden kussen, bij hem had neergelegd en fluisterde: „'t Is Allah's wil, die alles zoo heeft beschikt. Met de gouden kris, het wapen door Allah geschonken, kwam hij ter wereld. Maar niet om te strijden zal dit wapen dienen. En gij, mijn vorst, gij en uw volk zult u wapens laten maken als dit, en ge zult ze dragen ten teeken, dat ge u zult onderwerpen aan Allah's wil. Want mijn Allah is groot en machtig en oneindig goed. Leer hem kennen!"

Nauwelijks had Pasopati dit gezegd, of hij sloot voor goed de oogen.

En in zijn groot berouw, omdat hij den grijsaard onschuldig had gestraft, noemde vorst Djamodjojo het wapen, waarmee zijn zoon ter wereld was gekomen: „Pasopati".

Zoo noemen de Javanen nog heden de kris, die, zooals zij zeggen, gemaakt is naar het model, waarmee prins Sepoetran, Djamodjojo's zoon, ter wereld kwam."

Men moet dergelijke legenden uit den mond van een Javaanschen man of Jav. vrouw hooren. Dan beseft hij, wie daarvoor gevoelig is, hoe groote woord- en voordrachtkunstenaars de Javanen zijn.

[2]) In de jongste aflevering van „Nederl.-Indië Oud en Nieuw" beschrijft Prof. Dr. J. P. Kleiweg de Zwaan dergelijke „*Adoe*" in een artikel: „Het Eiland Nias en zijne Bewoners". — Red.

[3]) En in Elsevier's Maandschrift van Juli 1925: „Indonesisch Smeedwerk". Hier betwijfelt de heer Loebèr echter of deze krissen wel uit den Modjopaïttijd stammen. — Red.

H.H. SECRETARISSEN der afdeelingen worden er nogmaals beleefdelijk aan herinnerd dat in de verschillende rubrieken van het K.W. steeds namen voorkomen van personen die in aanmerking komen om voor het lidmaatschap der Vereeniging te worden aangezocht.

Persoverzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Indië en het communisme in Holland.

De vraag, of men in Nederland strenger zal optreden tegen de communistische actie, kan — aldus *De Loc.* (29 Jan. blz. 37) — helaas niet zonder meer bevestigend worden beantwoord. Men laat den Nederlandschen communisten volle vrijheid om, niet alleen in het parlement bij monde van den leider, maar ook daarbuiten in woord en geschrift de opstandelingen in Indië te steunen. De communisten mogen: straffeloos in hun krantjes de laagste en misleidendste campagne voeren tegen het Nederlandsch bewind over Indië, straffeloos op talrijke vergaderingen niets wetende arbeiders opruien tot steun aan de „verdrukte Indonesiërs", straffeloos brutale telegrammen verzenden, die door geen telegraafkantoor ter wereld zouden worden aangenomen, aan de Indische Regeering, kortom: de Nederlandsche communisten voeren openlijk en ongestraft al jaren achtereen strijd tegen het Nederlandsch gezag, zaaien zelfs onder de voor Indië bestemde soldaten hun leer van verraad in Indië, prediken verzet en opstand, ruien het volk op, prijzen geweldpleging aan, noemen de moordenaars en bommenwerpers „vrijheidshelden", en de Nederlandsche Regeering laat dat alles toe. Dat *is* geen staatkundige vrijheid meer. Dat is roekelooze nalatigheid. Dat *is* geen traditioneel-Nederlandsche eerbiediging van elke overtuiging. Dat is het achteloos toelaten van de vir ıtiste communistenactie in Nederland, terwijl men in Indië millioenen moet besteden en menschen hun leven offeren om haar te bestrijden. *De Loc.* betreurt het, dat men in Nederland de haarden van communistische propaganda in Indië maar ongestoord laat bestaan.

In bovenstaand verband leze men tevens de *Deli Crt.* van 7 Febr.: *„Indië en het communisme in Holland"*, de *Java-Bode* van 7 Febr. 2de bl.: *„De Nieuwsvoorziening over Indië"* en *De Loc.* van 28 Jan. blz. 33: *„Funeste journalistiek"*.

Lezingen van den heer J E. Stokvis.

De heer *Stokvis*, lid van den Volksraad (I.S.D.P.), sprak te Soerabaja over *„de onlusten en de volksbeweging"* (*De Loc.* 1 Febr. blz. 4). De zaal in het gebouw der Indonesische Studieclub was stampvol. Spreker acht de communistische opstand, mede door de hierdoor gewekte beroering, uit een staatkundig oogpunt en als politiek strijdmiddel beslist verwerpelijk. Deze uitlating dient men niet op te vatten als een uiting van verstoordheid over het gebeurde, maar de communistische onderneming was daarom verwerpelijk, omdat de bestaande machtsverhouding elke mogelijkheid van welslagen uitsloot, d.w.z. in staatkundig en physiek opzicht. Gesteld echter, dat de communisten door kracht van wapenen, door het quantum dus, hun tegenstander hadden overwonnen, wat zou dan staatkundig bereikt zijn? *Niets* wat voordeel aan de nationale zaak der Indonesische volken had kunnen brengen. Indien het Nederlandsch gezag physiek uit het spoor was geworpen, dan zou het resultaat hiervan slechts zijn geweest, dat Indonesië als rijkste en zwakste, begeerlijkste en onmachtigste eenheid in de Aziatische verwarring zou geworpen zijn. Zelfs de grootste optimist zou aan een dergelijk verondersteld physiek welslagen geen ander resultaat kunnen toekennen. Het zou beteekenen een geslaagde of niet geslaagde exploitatie van Indonesië voor eigen doel der communisten. Men moge de waardeering van dit doel ter zijde stellen, in elk geval echter zou dit doel een ander zijn dan dat der Indonesische nationale zaak. Wat spr. in het communistische avontuur wel het meest getroffen heeft, is wel, dat de toegankelijkheid der massa voor het communisme zoo ver reikte, dat men voor het ondernemen op zoo ruime bezetting kon rekenen. Spr. legt uit hoe dit te verklaren is en houdt vervolgens een krachtig pleidooi *tegen non-coöperatie.*

Te Semarang hield de heer Stokvis in het clublokaal van de Ver. „Soerja Ngalam" een lezing over de *„staatkundige zijde van het financieele vraagstuk"* (*De Loc.* 27 Jan. blz. 14). Spr. vindt den nieuwen Volksraad niet ideaal, de stem van het volk zal bij den wetgevenden arbeid nauwelijks tot uiting kunnen komen. Maar: *kan de Javaansche zaak door dezen Volksraad worden gediend?* Ja — zegt de heer Stokvis —, als de Volksraad een tribune is, waar men zijn woord kan doen hooren, en waar dit woord moet worden beantwoord; ja, wijl men den tegenstander kan aantreffen en bestrijden; ja, wijl men den Volksraad kan gebruiken voor eigen politieke scholing; ja, wijl men den Volksraad kan gebruiken om het volk steeds beter staatkundig bewust te maken. *Met* dien Volksraad kan men buiten den Volksraad *véél* voor het volk en de nationale zaak bereiken. Van de kracht van het volk zelf hangt af of de Regeering in de richting van het volk kan worden bewogen.

Wij verwijzen naar de *Deli Crt.* (10 Febr. „De brochure van *dr. Tjipto Mangoenkoesomo*"; 2e bl. „De verdediging der communisten voor den Landraad" door *mr. Isqak Tjokroadisoeryo*), het *Bat. Nwsbl.* (8 Febr. *„Prof. Dr. E. Moresco* over het Communisme in Indië") en de *Java-Bode* (7 Febr. „De jongste onlusten op Java", oud-Regeeringscommissaris *S. Cohen.*

Het kruitvat van het Verre Oosten.

Het *Soer. Hbl.* (29 Jan. 2de bl. *v. L.*) bespreekt de veranderingen in het laatste jaar van den toestand in *China*. Schr. komt tot de overtuiging dat men waarschijnlijk ondanks die snelle ontwikkeling van feiten in de laatste maanden en ondanks de overstelpende opeenvolging van gebeurtenissen feitelijk pas in het eerste stadium der situatie is en dat de toekomst nog vele mogelijkheden verborgen houdt. De studie van de gebeurtenissen in het Verre Oosten is vooral voor de bewoners van een Nederlandsche kolonie in dat Oosten interessant. Canton heeft de leuzen; Canton heeft ook de daad. Het volk is opgezweept; het volk heeft gezien tot welke macht de Canton-regeering is gekomen en voort wil het nu, voort, want als een massa eenmaal in beweging gekomen is, gaat ze steeds sneller voort, eischt ze steeds meer. Dat is een zeer eenvoudige regel, die men overal bevestigd ziet. Het volk, de massa, wil verder en verder in de eenmaal ingeslagen richting. Van die richting wijkt zij niet: dat is de wet der traagheid. Dit feit teekent zich voor het Chineesche volk nog scherper af 'an voor het Westen, omdat het Chineesche volk *politiek ongeschoold* is. Het volk is door zijn leiders gestuurd in oorspronkelijk gematigd linksche richting. Het is in die richting steeds meer en meer gaan afwijken en heeft zich steeds meer naar uiterst links georiënteerd, hetgeen ook een gewoon verschijnsel is. De vraag is slechts, hoe lang de leiders het nog in de hand zullen hebben en of het volk niet reeds thans aan de leiding is ontsnapt. Want dat is ook het noodzakelijk gevolg van de beweging van de massa, dat zij onder het hollend bergafwaarts gaan, ten slotte niet meer kan remmen en over den kop slaat. Dat is de tijd van chaos en van bloedvergieten, die bijna elke groote volksbeweging kenmerkt.

Het *Soer Hbl.* van 2 Febr. 4de bl. schrijft „Voor *onze Buren*"; *De Loc.* van 27 Jan. blz. 3 over *„China"* III, van 29 Jan. blz. 42 over *„De verdeeldheid in Arabië"*; het *Bat. Nwsbl.* van 4 en 5 Febr. 2de bl. over *„Groot Brittannië en China"*, van Febr. over *„Azië. Britsch-Indische Kroniek."*

Bestuurspolitiek.

Herhaaldelijk is geschreven over de bestuurshervorming en hare evidente fouten welke, wat bepaalde onderdeelen dier reorganisatie betreft, zelfs als ernstige gevaren kunnen worden aangemerkt. Billijkheidshalve geeft het *Soer. Hbl.* (2 Febr. bl. *Z.*) thans *een oordeel van andere zijde.* Het was reeds in 1901 dat zich de teekenen demonstreerden van de groote overlading der Centrale Regeering in Indië met werk. Dit was zóó duidelijk, dat men naar middelen omzag om de Regeering te ontlasten van den te zwaren administratieven druk. Men voelde reeds toen dat men nieuwe organen had te scheppen, die een deel der overheidstaak konden overnemen. Kort daarop volgde de *instelling der gemeenten.* Men heeft van alles geprobeerd: de vorming van *grootere bureaux, uitbreiding van het personeel*, enz. Zonder resultaat. Toen vertoonden zich de symptomen, welke er op wezen dat de groote Aziatische opleving, welke begon na Japan's overwinning op Rusland, ook Indië in deining bracht. Wij kregen in 1913 de *N. I. P.* en de *S. I.* Duidelijk toonde zich het bestaan eener kloof tusschen de bevolking en het Gezag. Aanvankelijk nauw merkbaar, heeft deze barst in het Gezagsharnas zich voortdurend verbreed, tot haar bestaan is geworden een vraagstuk van de allereerste orde, dat vrijwel onze geheele koloniale politiek beheerscht. Er was *een andere volksgeest* ontstaan; het gaat niet om de vraag of hij goed of nuttig of van mooie opvoe-

...de kracht was, doch alleen hierom: dat hij er ... Dit feit heeft men te aanvaarden, zonder meer. ... was een groeiende tegenzin in de oude Gezagsvormen; het was de vrij plotselinge afschudding ... oude zeden, welke vooral de oudere ambtenaren, speciaal de Inlandsche, trof als iets onmogelijks, als een ernstige fout. Wie herinnerde zich ... de oude glorie der pajong; wie had geen respect voor het aureool, dat om de slapen van alle Inlandsche hoofden scheen? Men weet hoe het Gezag der hoofden thans is. Het was eene radicale verandering, welke vrijwel allen overviel. In deze verandering van den geest, samengaande met de onvermijdelijkheid van de ontlasting der Centrale Regeering van velerlei arbeid, wortelt *de bestuurshervorming*. De wijziging der opvattingen in heel ... maakt het noodig zich opnieuw te oriënteeren ... politieke houding te bepalen. Men kan tegenover de opleving van Azië meer dan ééne houding aannemen. *Engeland's optreden* heeft veel ... bloed gezet. Ongetwijfeld staat dat land er in Britsch-Indië beter voor dan in China. Zoo zijn ... twee scherp tegen elkaar staande houdingen: ... vasthouden aan den ouden vorm; alles overlaten aan den inboorling. Dit laatste is evenmin ... gezien de *Philippijnen* en *Mauritius*, waar ... ondergaat in de jacht naar uiterst voorbarige ...heid. Er is *een middenweg*: geleidelijk wat meer ... handen geven en tevens daarvoor verantwoordelijkheid opleggen. Dien weg gaan wij uit en de bestuurshervorming is daartoe de aangewezen methode. Men kan veel werk, met de verantwoordelijkheid daarvoor, aan de *locale organisaties* overlaten en vooral de zaken, welke speciaal de bevolking raken. *Volksonderwijs, volkscrediet*, de zaken van den *Inlandschen landbouw* en den *voorlichtingsdienst*, kortom alles wat uitsluitend de Inlandsche huishouding betreft. Wat de veelbesproken *regentschapsraden* betreft, het is zeker dat ... regenten daarvoor zekere vrees koesteren. Men ... dat zij veel kwaad kunnen stichten, omdat ... Bestuur de verkiezingen niet in de hand heeft. ... is ongetwijfeld juist; slechte elementen in die ... kunnen veel kwaad stichten en het gezag ... den regent ernstig schaden. Intusschen is in ...-Java nog geen communist in deze Raden gekozen. In elk geval kan men de gevolgen dezer verkiezingen eerst onder de oogen zien zoodra het ... zich heeft vertoond. Het is uitgesloten dat ... Regeering de uitvoering der bestuurshervorming ... kunnen of willen remmen.

... *Deli Crt.* (9 Febr. „*Nederland en Indië*") betoogt, dat Ned.-Indië zich niet sneller ontwikkelen ... dan naar zijn economische draagkracht mogelijk is.

Het Emka-rubberbereidings procédé.

Dr. *O. de Vries*, directeur van het Centraal Rubberproefstation te Buitenzorg, heeft te Weltevreden een openbare voordracht over „*bereidingswijze van rubber van het z.g. Emka-procédé*" met ... demonstratie. De lezing werd door de Batavia-radiovereeniging gebroadcast, waardoor de ... bij die vereeniging aangesloten administrateurs ... cultuur-geëmployeerden over heel Java het gesprokene konden volgen. De heeren *Van der Mark* ... Kremer zijn de patenthouders in de voornaamste landen. Het eerste gedeelte van de film toont ... oude bereidingswijze; het tweede gedeelte geeft ... beeld van het Emka-procédé. De opschriften ...: Neem wat latex; voeg er water bij; meng de ... met water; voeg daaraan natrium-bisulfiet ... ten slotte nog azijnzuur voor de stolling (coagulatie); nogmaals alles goed mengen; de latex is gecoaguleerd (rubberkoek); het restant water wordt ...goten; het verkregen coagulum wordt dubbel gevouwen en vervolgens langs den rand eenvoudig ...gedrukt, waarbij een kleine ruimte wordt uitgespaard. Dit wordt vervolgens opgeblazen door een ...p. Het weeke coagulum zwelt en wordt gerekt ...en dun rubbervlies, waarbij de vorm kan worden geregeld. Wanneer dit geschied is, wordt de ...ing voor het opgeblazen gesloten (d.w.z. een...g dichtgedrukt). De ballon wordt gedroogd en ... talkpoeder ingewreven. De inblaasopening ... afgeknipt, waarna de blaas inwendig wordt ...t. Men laat de lucht ontsnappen, de blaas ... opengeknipt en het Emka-vlies is gereed. ... de Vries wees er op, dat de Emka-rubber rub... uit gewoon coagulum. Het is geen ingedroogde latex en wijkt niet af van de gewone crêpe of ... Het is uit dezelfde grondstoffen bereid en op ...de wijze samengesteld. *Het bijzondere van het ... procédé* zit in de vondst het coagulum tot een blaas op te blazen, waardoor de samenhang behouden blijft. Zijn groote *kleverigheid* is een andere eigenschap. Het opblazen met een voet- of handpomp is iets dat voor *de Inlandsche rubbercultuur* zeer aantrekkelijk lijkt. *Voor de Europeesche en Inlandsche rubberbereiding opent dit procédé wijde perspectieven.* Het laatste deel van de film liet zien *voorwerpen van de vliesrubber gemaakt*, o.a. kunstbloemen, sandalen, damesschoentjes, speelgoed, schemerlampen, tea-cosy's, lampekappen, artistieke poppen, capes, motorjassen, hoed-overtrekken, alles in de gewenschte kleuren. Het grootste gedeelte van de collectie voorwerpen is thans te Parijs op de rubbertentoonstelling. (*Java-Bode*, 3 Febr.)

II. UIT DE INLANDSCHE PERS.

Het jaar 1926 ter Sumatra's Westkust.

(Slot).

In aansluiting met het vergaderverbod, werden in het midden van het jaar 1926 de noodige voorzieningen door het Bestuur genomen, ten einde zoo noodig krachtig tegen de roode propagandisten op te treden, doch bij de toepassing van die maatregelen werden, volgens den schrijver, niet die lieden getroffen, aangezien zij een goed heenkomen zochten, doch wel de vele heerendienstplichtige, belastingbetalende kamponglieden.

Het gevolg daarvan was eene opeenhooping van klachten bij den Magistraat en overvulde gevangenissen.

Het is onder die omstandigheden zeer goed verklaarbaar dat vele kamponglieden naar de propagandisten luisterden en dat de taak van dezen werd vergemakkelijkt.

Vroeg de Pers inlichtingen ten deze, dan kreeg zij op hare vragen gewoonlijk het antwoord dat alles rustig was.

Het is een algemeene meening dat als het militaire element zich in de kampong vertoont, de propagandisten huiverig zijn handelend op te treden.

Dit is eene vergissing.

De aanwezigheid van de militaire macht in de dorpen ontstemt de bevolking, moedigt het vertrouwen aan in de communistische partij, die weldra de leiding neemt en daarna afdeelingen als de Sarikat Djihin en de Sarikat Hitam in het leven roept.

In hun overmoed bedreigen de leiders met zware straffen allen die zich ontrouw toonen of het bestuur omtrent de bewegingen der roode partij inlichten.

Het doel dier vereenigingen is niet het behartigen der belangen van de leden der communistische partij, doch, zooals de propagandisten zeggen, om de gestrafte en verdrukte personen te verdedigen.

Het werkelijk doel is, volgens den schrijver, evenwel het vermoorden van bestuurders, die voor de partij gevaarlijk zijn en het rooven bij welgestelde lieden, die op de hand zijn van het Bestuur.

De overmoed dier leiders, waarvan hier sprake is, is reeds gebleken bij den moord op den assistent-demang van Sitjintjin, bij het doodschieten van het negorijhoofd van Panoel Lima en het dooden van den pangoeloe van Maget.

Men zocht bloed, goederen en naam.

In de maand September 1926 had de eerste roofpartij plaats en werd reeds terstond begrepen dat de communisten daarin de hand hadden gehad.

Zij werd vermoedelijk gepleegd ten einde de kamponghoofden, die voor hen gevaarlijk waren, te vermoorden.

Het optreden van de militaire macht was daarvan het gevolg, terwijl het Bestuur — in verband met de ontvangen berichten van rustverstoringen op Java — eveneens de krachtigste maatregelen nam.

Hadji Mohamad Noer Ibrahim, de leider van de roode beweging op Sumatra, werd gevat en in hechtenis gesteld, terwijl uit de bij hem gevonden schriftelijke bescheiden bleek, dat het verwekken van onrust volgens een door de roode partij opgemaakt plan geschiedde.

De waakzaamheid ten deze van de militaire macht, van Bestuur en politie verdienen allen lof, vooral in aanmerking genomen de misleidende tactiek, welke door de communisten werd toegepast.

Het te Sawah Loento gesmede complot had ten doel om, in samenwerking met de aldaar aanwezige veroordeelden, al het hoogere en toezicht houdende personeel te vermoorden

De communistische leider Ramaja werd eveneens gevat en in hechtenis gesteld en thans is de rust te Sawah Loento teruggekeerd.

De opsporing van de onruststokers wordt echter steeds voortgezet.

Vele personen kunnen zich zeker vereenigen met het stellen van de navolgende vragen:

1e. Is de jongste communistische beweging ter Westkust van Sumatra een gevolg van de zwakheid van het bestuur of is zij het gevolg van een handige actie van de communistische leiders, waarvan verscheidenen eene zekere opvoeding hebben genoten?

2e. Acht het bestuur nog niet den tijd gekomen om te laten blijken, dat het de communistische beweging tot in den wortel wil uitroeien?

3e. Ontvangt de roode beweging ter Westkust van Sumatra steun van elders?

4e. Zal de beweging zich in het jaar 1927 in nog sterkere mate dan in 1926 herhalen?

Het antwoord op die vragen is van zeer veel belang, omdat de algemeene wensch is dat aan den bestaanden drukkenden toestand een einde komt.

Het publiek zou gaarne zien dat het Bestuur op beschaafde wijze de communistische beweging onderdrukte en dat het de moeilijkheden, waarin de bevolking verkeert, onderzocht.

In het vertrouwen dat het jaar 1927 vele goede veranderingen ter Westkust van Sumatra zal brengen en dat het Bestuur de roode beweging meester zal weten te blijven, eindigt de schrijver zijn overzicht.

III. UIT DE CHINEESCHE PERS.

Het jaar 1926.

(Slot).

Gelukkig weet het Chineesch publiek wel onderscheid te maken tusschen het kwade en het goede en leest men om die reden het door den heer Liem Koen Hian geleide nieuwsblad niet.

Het peil, waarop de lezers van de Chineesch-Maleische Pers staan, is over het algemeen te hoog en men verlangt kennis te nemen van waardevolle beschouwingen, in stede van smalende persoonlijke meeningen.

Het Chineesch-Maleisch journalistieke milieu is zeker nog verre van volmaakt, hoofdzakelijk omdat daarin zoovele personen van verschillende kwaliteit zijn opgenomen.

Zoolang hun levensbestaan niet verbetert en de Chineesch-Maleische journalist geldelijk zwak blijft staan, kan hij feitelijk niet onafhankelijk zijn.

De Chineesch-Maleische journalistiek kan de journalisten van den ouden stempel niet verwijderen en is, tengevolge van armoedige kennis, te zwak om waardevolle bijdragen te leveren, met het gevolg dat hetgeen geschreven wordt, zoo dikwijls in eene scheldpartij ontaardt.

Een werkelijk goed journalist moet deugdelijk zijn onderlegd in sociologie, politiek, economie en moet over veel algemeene kennis beschikken.

Levende in de Chineesche maatschappij moet hij leider zijn en alle stroomingen en gebreken in die samenleving, die het publiek belang raken, kunnen aanwijzen.

Ook is voor hem eene zeer belangrijke zaak dat hij eene vaste overtuiging heeft met betrekking tot het bestaan van eigen stam en op de hoogte is van de Chineesche geschiedenis, geographie en beschaving.

Daardoor wordt hij specialiteit.

De geschiedenis van de Chineesch-Maleische journalistiek wijst echter aan, dat vele Chineesch-Maleische journalisten geen sympathie gevoelen voor China en den Chineeschen stam en dat zij dientengevolge ook niet beschikken over de noodige vakkennis ten deze.

Het is geen zeldzaam feit, dat hij, zonder dit misschien zelf te weten, op China smaalt en dit land daardoor vernedert.

Aldus was, zegt de schrijver, de toestand van de Chineesch-Maleische Pers in Ned.-Indië in het jaar 1926, daarna de vraag stellende hoe het in datzelfde jaar gesteld was met het onderwijs der Chineezen daar te lande.

Naar de meening van den schrijver heerscht er ten opzichte van het Chineesch onderwijs nog al te veel tweedracht en zijn verschillende scholen moeten worden opgeheven.

Wel heeft de Hak Boe Tjong Hwee vereeniging zich ingespannen om de onderwijstoestanden te verbeteren, doch zij heeft geen kracht kunnen ontplooien en de onderwijsleiders tot meerdere plicht-betrachting kunnen aanzetten.

Vooral ter hoofdplaats Soerabaja was de toe-stand ongunstig.

Het schijnt naar buiten of er niets is, doch in de werkelijkheid bestaat bedekte gebrekkigheid.

En het Chineesche spreekwoord zegt dat st-staand water kwalijk gaat ruiken.

Noch het leerplan noch de plichtsvervulling d-leerkrachten worden nagegaan, terwijl dit toch b-hoort tot de taak der schoolcommissie.

De leden daarvan verstaan de Chineesche ta-niet, terwijl zij, onbekend met de Chineesche schr-beelden en opgevoed in Westersche denkbeelden dientengevolge niet in staat zijn leiding te gev-aan en contrôle uit te oefenen op het Chineesch onderwijs.

Het is misschien mogelijk dat Dr. Lie Ing Tie en anderen in staat zijn die leiding op zich te n-men, doch dan is het nog de vraag of zij daarvo-tijd beschikbaar hebben.

Het hoofdbestuur van de Tjong Hoa Hwee Kwan vereeniging te Soerabaja moge een en ander ern-overdenken en tot besluit komen geen onderwijzers op de Chineesche scholen aan te stellen die niet be-rekend zijn voor hunne taak.

Met de beste wenschen voor het jaar 1927 ei-digt de schrijver zijne beschouwingen.

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht

De Indische Gids.

De Maart-afl. opent met een artikel van den h- H. Ch. G. J. van der Mandere naar aanleiding d- jaarverslagen van het Algemeen Syndicaat v- Suikerfabrikanten op Java over 1924 en 1925.

De hoofdredacteur, George Nypels, besluit zijn in de vorige afl. aangevangen beschouwingen over Volkenbond, wapenbeperking en neutraliteit. Z- betoog is in hoofdzaak gericht tegen hen, die b- het aanheffen van de nooit-meer-oorlog-leuze zi- beroepen op vermeenden invloed van den V- Schr. toont aan dat dit in theorie heel mooi is, m- de practijk? Er zal nog heel wat moeten gebeur- eer het zoover is, dat de V.B. ten opzichte der v- desidee de internationale verhoudingen inderda- beheerscht.

Dr. H. H. Juynboll vermeldt bijzonderheden o- eene vorstelijke lijkverbranding op Bali in het m- den der 19e eeuw, zooals deze beschreven wordt een verleden jaar verschenen Deensch boek v- Aage Kramp: Mads Lange til Bali. Dr. J. me- dat eene overzetting in het Nederlandsch gewe- is, omdat het van een ooggetuige afkomstige v- haal dier lijkverbranding, ook na al wat er over onderwerp sedert geschreven werd, nog histori- belang heeft.

De volgende bijdrage is getiteld: *Waarom Nieuw-Guinea-expeditie zoo overhaast werd opg-*. Ze vormt een interessant slot op de reeks m- deelingen welke de lezers van de I. G. zoo d- delijk op de hoogte heeft gehouden van het ver- eener expeditie, die om verschillende redenen onderwerp van voortdurende, scherpe critiek is weest. Die critiek heeft zich o.a. ook niet onbet- gelaten over het feit dat de expeditie zoo goed totaal onvoorbereid is aangevangen, waarvan d- schuld werd geworpen op het door de Regeering in den arm genomen „Comité voor Wetenschap- pelijke Onderzoekingen". Een ongenoemde, welke nu in de I. G. met verrassende onthullingen, Ame- bedoeld Comité volkomen rehabiliteeren. De rikaansche Prof. Stirling, van wien het initiatief der onderneming uitging, had een jaar vóór zijn aankomst op Java, den officieelen weg bewandelend, aan de Ned. Regeering verzocht hem bij de Indische aan te bevelen en haar te vragen de noo- dige medewerking te willen verleenen voor het slagen van den tocht, hetgeen geschiedde. To- evenwel de Prof. zich te Batavia aanmeldde sche- men daar van zijn voornemen niets te weten en was de verbazing van weerszijde groot. In Buiten- zorg gelijke gewaarwordingen, alleen steeg de ver- bazing van Prof. St. ten top; hij toonde er de b- wijzen dat de Ned. Regeering hem vergunning had verleend om onderzoekingen op N. Guinea te doen en vond het uiterst vreemd dat Indië daarvan g- heel onkundig zou zijn gebleven. Men begreep toen dat er iets niet in orde moest zijn, ging graven en nog eens graven in de paperassen en waarlijk, men vond het telegram uit Holland...... onder een loo-

Nadat de ontvangst ervan bevestigd was, had men totaal vergeten er uitvoering aan te geven. Door de nonchalance van een ambtenaar zat de Ind. Regeering nu in een impasse; en om bespaard te blijven voor het droevig figuur dat ze tegenover Amerika in het algemeen en tegenover Prof. St. in het bijzonder zou staan wanneer niet onmiddellijk getracht werd de begane fout zoo goed mogelijk te herstellen, werd de hulp van genoemd Comité ingeroepen, dat, na eenige aarzeling en onder zekere voorwaarden, bereid werd bevonden de Ind. Regeering uit de verlegenheid te helpen. Dat tengevolge van den spoed waarmede deze zaak toen werd afgehandeld niet alles is geregeld zooals het wel zou geweest zijn bij behoorlijken tijd van voorbereiding, is volkomen begrijpelijk.

Uit het bovenstaande — het is slechts een kort overzicht van het merkwaardig stuk — blijkt reeds voldoende hoe onbillijk de critiek is opgetreden tegenover het Comité voor Wetenschappelijke Onderzoekingen in den Ind. Archipel bij zijn noodgedwongen bemoeiingen met de jongste Ned. Amer. expeditie op N. Guinea.

Wat verder den inhoud van de Maart-afl. betreft zij nog gewezen op het vervolg van Mr. J. J. van Walhuis' indrukken van de besprekingen over de jongste Indische begrootingsdebatten in de Tweede Kamer. — Overigens de vaste rubrieken: Revue van Brochures, enz. — Buitenland — Koloniale literatuur — Wetenschap, kunst en industrie.

Inter-Ocean.

De Dec.-afl. (uitmuntend door buitengewoon mooie afbeeldingen) opent met een bijdrage van Ir. F. L. Utermark over het Koloniaal Instituut te Amsterdam. — Mr. R. P. Anderson beschrijft zijne indrukken van den Goenoeng Slamat op Java. — Mevr. M. E. Reitsma—Brutel de la Rivière vraagt aandacht voor het aan natuurschoon zoo rijke land Sumatra, dat ze per auto van Medan naar Padang doorkruiste. — Myron Zobel vervolgt zijn artikel over Bali. — Verder nog eenige bijdragen welke niet op Ned.-Indië betrekking hebben.

N.b. Sedert het verschijnen dezer afl. is de hr. G. van der Kop, die zooveel heeft bijgedragen om Inter-Ocean tot bloei te brengen, als hoofdredacteur afgetreden.

Indië. Geïllustreerd Tijdschrift.

Inhoud van jaarg. 10, afl. 25 (2 Maart '27). Een en ander uit Java's verre verleden, door C. Lekkerkerker. (Vervolg: Madjapahit). — De Midden-Sumatraroute (vervolg), door R. — Het vraagstuk van Java's bevolkingsaanwas, door Prof. Dr. A. W. Nieuwenhuis (vervolg). — Ter illustreering van dit Nr. bevat het een reeks mooie foto's met betrekking op de Padangsche Bovenlanden.

Oedaya.

Maart-afl. Titelplaat: Een ouderwetsch vervoermiddel in Indonesië (dogkar of dos-à-dos). — Door zelfvolmaking naar harmonische eenheid, door Noto Soeroto (met foto van besturen van vereenigingen, aangesloten bij het Ned.-Ind. Verbond van Jongeren-organisaties). — Bij mijn kiekjes van Inlandsche scholen, door L. H. C. Horsting. — Wat wij beoogen met onze kunstopvoeringen, door Rn. Ms. Soeripto (met ill.). — De pénétration pacifique in den Oost-Indischen Archipel, door F. M. Gescher. — De machinale rijstpellerij een eisch des tijds, door Soedarso A. Amaloedin. — De beteekenis van het Wapen (ware het niet beter geweest te spreken van „Insigne") van het Nederlandsch-Indonesisch Verbond, uiteengezet door het Hoofdbestuur (met afb.).

Zending en Missie.

De Banier. 20 Jan. '27. Schetsen uit het leven van Ludwig Engwer Nommensen, den Apostel der Bataks (vervolg), door J. H. Hemmers. (Zie ook het Nr. van 27 Jan.). — De opening van de theologische school te Malang, door v. D.

Onze Missiën in Oost- en West-Indië. Expeditie naar de Boven-Kutari (Suriname). Interview van Prof. Stahel. — De sociëteit van Jezus en de Missie in Oost-Azië, door S. Kalff.

Zendingstijdschrift De Opwekker. Jan. '27. Kantteekeningen op de (Inlandsche) pers, door Dr. H. Kraemer. — De Islam in Afrika (vervolg), door Dr. W. R. Muller. — In de rubriek Boekbespreking wordt de aandacht gevestigd op een nieuw zendingsorgaan, sedert Jan. te Weltevreden verschijnend, n.l.:

„Onze Ziekenhuisbode". De inhoud heeft uitsluitend betrekking op den medischen zendingsarbeid der samenwerkende Zendingscorporaties.

De Katholieke Missiën. Maart '27. Rond mijn statie, door Pr. G. Schoorlemmer, missionaris te Badjoewa (West-Flores), (met, ook uit ethnografisch oogpunt, interessante illustraties). — Uit de wijde Wereld-Missie: Java-Sumatra.

De Zendingsbode. Febr. '27. Iets over de eerste Evangelieprediking op Tanimbar (en Babar), door M. de Koning. — Reisindrukken uit Koepang, door R. van Alphen.

Het Zendingsblad. Maart '27. Een Avondmaalsviering te Kalaskassen, door D. Louwerier. (met ill.). — De Manokwari-Gemeente, door F. J. Jens. — Nederlandsche Zendingsschool (Bepalingen omtrent toelating, enz.). — De Hindoe's in Suriname, door R. Karsten (met ill.).

Het Nederlandsche Zeewezen.

In Nr. 9 schrijft „Mardijker" een artikel over Ziekenzorg op de schepen van de Oost-Indische Compagnie", waarmede het meer dan treurig gesteld was. Een paar gevallen zullen wel voldoende zijn ter illustreering. De „Delft" had 300 zieken aan „koortzen met rotting", waarschijnlijk typhus, en de epidemie was over, toen iedereen, niemand uitgezonderd, de ziekte gehad had. Het „Kasteel van Woerden" verloor 240 van de 280 man, en kwam met zes of zeven gezonde manschappen in Calcutta aan, de „Zuid-Beveland" had 217 dooden, enz. Tusschen 1770—1774 stierven, vóórdat men aan de Kaap kwam, op 17 schepen 2362 man! Op de in de jaren 1766—1768 in Indië aangekomen schepen waren 2529 sterfgevallen voorgekomen en waren 2974 personen „impotent" (ziek) in het Binnen- en Buitenhospitaal, een passantenhuis voor den dood, opgenomen.

Aan de zieken werd extra-voeding toegestaan, die echter veelal, vooral als de reis wat lang had geduurd, niet voorhanden was; meestal waren zij dan aangewezen op versnaperingen die ze „grijpen en vangen" konden. En te vangen viel er aan boord niet veel meer dan ... ratten.

Smakelijk vertelt schr., dat de gevangen ratten den kop, den staart en de pooten werden afgesneden en het ingewand er uit gehaald, daarna werden ze gevild en 's nachts in het want gehangen, vervolgens met water, rijst, wijn, suiker en specerijen gekookt en in de pan gebraden en zoo aan de zieken tot verkwikking gegeven „en smaakten goed, alsoo sy in lange geen verversching gehad hadden".

Tusschen de gebraden rat van 1750 en het wild uit de vrieskamer van tegenwoordig is wel eenig verschil!

Algemeen Landbouwweekblad van Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 31 (29 Jan.). Over de samenstelling van eenige op verschillende wijzen bereide thee-extracten. — Enkele beschouwingen over het bemesten van onze meerjarige cultures (vervolg), door Dr. A. W. K. de Jong. — Werkwijze en inrichting voor het mechanisch reinigen van vezelbundels, verkregen door het ontvleezen en drogen van de bladeren van agaven of andere vezelige planten. — Wat er alzoo gezegd wordt (over Indië) in ons Hollandsch Parlement. — De ontwikkeling van onze cultures (vervolg).

De Indische Mercuur.

No. 10 (9 Maart). E. P. Westerveld. Algemeen Secretaris Kon. Ver. Koloniaal Instituut (met portret). — Het vulkanisme in den Nederlandsch-Indischen Archipel. Lezing, door Dr. G. L. L. Kemmerling. — De wereldvoorraad van cacao. — Overzicht van de productenmarkt op Java en Madoera gedurende het 3e kwartaal van 1926. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken. De afd. Handelsmus. van het Kol. Instituut geeft recente literatuur over cacao, kina, koffie, suiker, tabak, thee.

De West-Indische Gids.

De Maart-afl. opent met een artikel van den hr. J. van Ettinger over de stichting (in 1828) van de Curaçaosche Bank. — De hr. C. K. Kesler levert eene bijdrage: Amsterdamsche bankiers en de West in de 18e eeuw, waaruit o.m. te leeren valt, dat in genoemden tijd het Nederlandsche kapitaal heel wat minder afkeerig was dan thans om Suriname uit het moeras te helpen. — Een derde historische bijdrage, van den hr. S. Kalff, handelt over Peter Stuyvesant, den laatsten gouverneur van de voormalige kolonie Nieuw Nederland, en directeur van Curaçao van 1643—1647. — Ten besluite een Bibliographie.

Aan de Leden van „Oost en West"

Het bestaan van het „Koloniaal Weekblad" is, dit behoeft geen betoog, een levensbehoefte voor Uw vereeniging.

Op twee manieren kunt U het orgaan steunen:

1o. door de adverteerders, die Uw weekblad helpen financieren, met Uw inkoopen te bevoordeelen en daarbij den naam van het blad te vermelden,

2o. door Uw leveranciers aan te sporen in Uw orgaan te adverteeren, of door onzen reiziger bij Uw leveranciers een introductie te verschaffen.

Mogen wij op Uw medewerking in deze rekenen?

DE UITGEEFSTER.

De Indische Verlofganger

Het Nr. van 11 Maart bevat o.m.: Suriname 260 jaar Nederlandsch, door Fr. Oudschans Dentz (schr. vraagt vooral de aandacht voor hem, die in 1667 Suriname op de Engelschen veroverde, n.l. Abraham Crijnssen). — Java en de Javanen van voorheen. Historische schets, door A. Weruméus Buning. — Indische curiosa. Koeda kèpang („stokpaardjes", welke behooren tot de uitrusting van een volledigen ouderwetschen bruiloftsoptocht op Java).

* * *

Het wegenvraagstuk in Indië en de economische vraagstukken daarmede samenhangend, door van Citters (vervolg). (De Indische Post, 29 Jan. '27).

Oude impressies uit Zuid-Celebes, door Fakir. (Vervolg: Criminaliteit op Celebes). (Eigen Haard, 5 Maart '27).

De beruchte Panglongs (d. z. door Chineezen beheerde hout-ondernemingen in de afd. Bengkalis, Oostk. van Sumatra), door M. O. W. (met ill.). (Eigen Haard, 5 Maart '27).

Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche pers. No. 6, 5 Febr. '27. (Bureau voor de Volkslectuur te Weltevreden).

Jaaroverzicht van den in- en uitvoer van Nederl.-Indië gedurende het jaar 1925. Deel IIb. Buitengewesten. (Mededeeling No. 39 van het Centraal Kantoor voor de Statistiek te Weltevreden).

Overzicht van de productenmarkt op Java en Madoera gedurende het 4e kwartaal van 1926 (vervolg). — De markt voor enkele invoerartikelen op Java en Madoera gedurende het 4e kwartaal van 1926. (Korte Berichten, 4 Febr. '27).

Het recht van vereeniging en vergadering der Indonesiërs, door Mr. Sunario. (Critische beschouwing over de thans daaromtrent geldende bepalingen). Uitgegeven door Perhimpoenan Hakim Indonsia te Leiden:

Onze taal in Indië, door A. van de Ven (naar aanleiding van Dr. G. J. Nieuwenhuis: Bronnenboek over het nieuwe taalonderwijs in Indië). (Den Gulden Winckel. 20 Febr. '27).

Over Javaansche geneeskunst, door S. Kalff. (Ons Eigen Tijdschrift. Maart '27).

Suriname.

„De West" van 4 Febr. schrijft:

„*Oliewinning:* De heer J. Musset, die als afgevaardigde van een Amerikaansch bankiersconsortium hier eenige weken heeft rondgekeken, vertrekt de volgende week per Fransche mail, via Cayenne, naar Brazilië, waar hij ongeveer vier maanden denkt te vertoeven. Hij reist verschillende landen af, om na te gaan waar de voorwaarden het gunstigst zijn voor kapitaalbelegging in de cultuur van olie-leverende palmen. Zijn bedoeling is niet om het product te winnen in het bosch, maar om plantages voor dit doel aan te leggen" ...

„Een ander consortium in de kolonie is al een stap verder op dit gebied. Onlangs is hier opgericht de Dutch Guiana Oil Extraction Company, onder leiding van den heer Ch. C. Boll, die een half jaar geleden uitkwam, met den heer H. F. Schünemann. De heeren hebben een verkenning ondernomen in het Corantijngebied naar oliepalmen en het resultaat daarvan schijnt gunstig te zijn geweest. Het besluit is genomen om de exploitatie ter hand te nemen.

De opzichter Rogali, thans in dienst van het boschwezen, is, voorloopig voor den tijd van drie maanden, ter beschikking gesteld van genoemde maatschappij, met vooruitzicht eventueel voor goed in haren dienst over te gaan. De heer Boll, die thans weder in de Vereenigde Staten vertoeft, zal hier terugkeeren om vast te stellen welke machines voor het bedrijf zullen worden ingevoerd.

Achter deze combinatie zit de bekende Emery Candle Company, een oud handelshuis in Cincinnati, die groote belangen heeft bij de palmoliewinning in West-Afrika."

* * *

Naar „De West" verneemt is het thans zeker, dat spoedig eèn aanvang zal worden gemaakt met de exploitatie van bauxiet op het plaatsje Ongelijk, aan de Para (Suriname). Men weet, zegt het blad, dat de stappen voor de stichting van dit nieuwe bauxietbedrijf zijn uitgegaan van den heer E. B. Fairweather, die onlangs in West-Indië uit de Vereenigde Staten terugkeerde.

Dat zijn allen weer Amerikaansche ondernemingen. Waar blijft het Nederlandsch kapitaal?

* * *

Wijziging van de arbeidsverordening. De Gouverneur heeft een nadere wijziging voorgesteld van het nieuwe artikel 67, waardoor dit artikel thans zal luiden:

„Tenzij de huurder en de arbeider anders overeenkomen is deze verordening mede niet van toepassing op overeenkomsten, als bedoeld in artikel 1, aangegaan ten behoeve van het onderzoek naar de aanwezigheid van houtsoorten alsmede van de ontginning of exploitatie daarvan, met dien verstande evenwel, dat steeds het bepaalde bij het eerste en tweede lid van artikel 37 — voor zooveel betreft ziekte of lichamelijk letsel gedurende de dienstverrichting ontstaan — en bij artikel 38 dezer verordening van kracht blijft, voorts de bij die bepalingen als wettelijk hem opgelegde verplichtingen blijven gelden en te dien aanzien het bepaalde bij artikel 66 dezer verordening van overeenkomstige toepassing is".

In hun eindverslag ter zake verklaren de Staten in te stemmen met bovenbedoeld voorstel, waardoor, behoudens andere overeenkomst tusschen partijen, voor het houtbedrijf in het algemeen de bepalingen der Arbeidsverordening niet toepasselijk zullen zijn.

Met het bestuur was men eveneens van meening, dat het noodzakelijk is de verplichtingen van den werkgever bij en met het oog op ziekte of lichamelijk letsel van den werknemer ook in het houtbedrijf onverzwakt doen gelden en derhalve het 1ste en het 2de lid van artikel 37, alsmede art. 38 der Arbeidsverordening voor overeenkomsten in het houtbedrijf uitdrukkelijk te handhaven.

Verschillende leden gaven in overweging het denkbeeld om het nieuw toe te voegen artikel 67 aan te vullen in dien zin, dat ook ten behoeve van de bedrijven, waarin arbeid verricht wordt op in eigendom — waaronder ook te verstaan allodiale eigendom en erfelijk bezit — uitgegeven terreinen en waarin te werk gesteld worden arbeiders, die daadwerkelijk behooren tot de op of nabij de plaats van het bedrijf duurzaam gevestigde bevolkingsgroepen, aan partijen vrijheid zal worden gelaten om desgewenscht van de bepalingen der Arbeidsverordening af te wijken.

* * *

Tweede Kamer. Surinaamsche spoorwegleening. Volgens het verslag van de commissie van rapporteurs inzake het wetsontwerp tot verlenging van den termijn der opschorting van de betaling van rente en aflossing der Surinaamsche spoorwegleening stelden vele leden de vraag, waarom dit wetsontwerp eerst 15 December j.l. werd ingediend, hoewel de termijn, gedurende welken de verplichting tot betaling van de hierbedoelde rente en aflossing werd opgeschort, reeds 1 Januari 1925 was verstreken.

De hier aan het woord zijnde leden konden zich in de gegeven omstandigheden met de voorgestelde verlenging wel vereenigen. Andere leden stelden de vraag of niet door deze leening ook administratief geheel voor rekening van Nederland te nemen, vermindering van administratiekosten zou kunnen worden bereikt.

Volgens een nota van den minister van Koloniën naar aanleiding van dit verslag, is de ter sprake gebrachte vertraging van de indiening van het wetsontwerp hieraan toe te schrijven, dat, in verband met de vraag, welke nadere regeling zou dienen te worden voorgesteld, met den minister van financiën tijdroovende gedachtenwisselingen hebben moeten plaats vinden.

Het verzoek om voor het ten aanzien van Suriname te voeren economisch en financieel regeeringsbeleid een afdoende regeling van de financiën op te nemen, zal de minister gaarne in het oog houden.

* * *

In het verslag, betreffende het wetsontwerp tot uitbreiding van de toepasselijkheid der Wet van 10 Febr. 1910 tot de bevolking van Suriname en van Curaçao, stellen vele leden de vraag of het niet gewenscht is, dat de wetgeving op het Nederlanderschap, het onderdaanschap en het ingezetenschap in haar geheel worde herzien. Zulk een regeling ter hand te nemen, ware huns inziens

uitstek in overeenstemming met den aard van het tegenwoordige Kabinet.

* * *

In de Maartaflevering van het *„Tijdschrift voor Economische Geographie"* bespreekt de heer N. W. Brouwer *Suriname's* herstel en noemt verkeersontwikkeling van primair belang voor den economischen opbouw van het land.

Hij sluit zich in vele opzichten aan bij de voorstellen van den Ondernemersraad voor Suriname. Men moet aansturen op een algemeenen herbouw, volgens een nieuw sociaal-economisch plan. Om Suriname een vaste economische positie in de wereldhuishouding te geven moet de economische basis voor den algeheelen herbouw gelegd worden, en daar de landbouw de hoofdkracht der kolonie is, zal de groote landbouw de motor moeten zijn. Vestiging van den grooten landbouw is slechts middel.

De vorming van een zelfstandige Surinaamsche gemeenschap is afhankelijk van de kolonisatie en deze moet doel zijn voor deze kolonie. Om den landbouw te doen slagen, moet de productie opgevoerd worden. Klimaat en bodem zijn hiervoor gunstig, het wereldverkeer echter is minder gunstig voor den afzet, daar Paramaribo is gelegen terzijde van de Midden-Atlantische verkeersroute. Maar toch is dit niet de hoofdzaak en de ligging heeft Suriname ook wel voordeelen. Met het binnenlandsche verkeerswezen van Suriname is het bedroevend gesteld, zooals schrijver aantoont. Het is dringend noodig een Surinaamsch verkeersgebied te scheppen. Daardoor alleen kan het land economisch ontsloten worden. Het tegenwoordige gemis aan wegen handicapt den kleinen landbouw; de vorming van een oeconomisch gerechtvaardigde markt ontbreekt. Ook zal een verbeterde haveninrichting noodig zijn; misschien kan Paramaribo dan een overscheep haven voor Venezuela worden.

Het vorenstaande is ontleend aan de „N. R. Ct.". Zelf hebben wij het tijdschrift nog niet kunnen lezen.

* * *

Te Zandvoort heeft de kerkeraad der Ned. Geref. Kerk den wensch uitgesproken, dat de in het gestelde kerkverband levende Kerken zich zullen toeleggen op de Zending in Suriname, waar in verband met de maatschappelijke opheffing een gewichtig Zendingsterrein kan worden verwacht.

* * *

In de Maartaflevering van het *„Tijdschrift van het Koninklijk Aaardrijkskundig Genootschap"* het vervolg van het verslag van de expeditie-Stahel naar het Wilhelmina-gebergte.

Wij ontleenen daaraan het volgende:

13 Sept..... „Daar waar de oostenlijkste arm van de New River in de Corantijn uitmondt, vormt hij een flinken val, en het is mij daarom niet recht duidelijk, hoe het mogelijk is dat Schomburgk ten minste dezen eersten arm van de New River over het hoofd heeft gezien, iets wat later tusschen de talllooze eilandjes heel goed te begrijpen is.

Pas op 16 September wordt voor het eerst hier en aan de New River de parallelmeting der stroomsterkte verricht. Nauwelijks zijn wij met het werk klaar en heeft de berekening 152 ton water per seconde opgeleverd, of", enz.

18 Sept. „Wij keeren van morgen terug naar de monding van de New River en kort na onze aankomst arriveert ook de Kolonel met IJzerman. De stroomsterkte van de New River is gemiddeld 277 ton per sec., die van de Boven-Corantijn 153 ton. De New River vervoerde dus op 16 en 17 September 1926 één en driekwart maal zooveel water als de Boven-Corantijn: de Boven-Corantijn is een linke zijarm, de New River echter is de hoofdrivier."

Bij het verslag is gevoegd een teekening voorstellende het dwarsprofiel van de Koeroeni en de meting der stroomsterkte.

Wij vragen ons af waarom een dergelijk profiel niet is gegeven van de New River.

AAN DE LEDEN. Mogen wij op Uwe medewerking rekenen om het ledental onzer Vereeniging te doen toenemen? Als ieder lid slechts één persoon introduceert, zal onze wekelijksche Mutatiestaat een sprekende rubriek vormen, die getuigenis aflegt van daadwerkelijk streven naar verhooging van den bloei van „Oost en West".

Curaçao.

Belastingwezen.

De ondervoorzitter van den Koloniaal Raad heeft in de zitting van 17 Januari l.l. zijn inderdaad oorspronkelijke denkbeelden over vereenvoudiging van het belastingstelsel uiteengezet. Wij laten die hier volgen:

„Zoo zal bij eene organisatie der belastingkohieren, die voor dezelfde personen doorloopend hetzelfde volgnummer behoudt, van moeite en tijdverlies voor het uitschrijven der rekeningen geen sprake meer kunnen zijn. In alle kantoren worden tegenwoordig pasta's of machines gebruikt, die toelaten zelfs tot twintig duidelijke exemplaren te maken van het geschrevene. Er is geen bezwaar om voor zegge vijf jaar de rekeningen van de ingezetenen op te maken met openlating van cijfers alleen, die aan verandering onderhevig zijn. Telken jare worden dan alleen die cijfers aangevuld volgens de alsdan vastgestelde kohieren en worden de uitgevallen belastingbetalenden uitgeschakeld, de nieuw aangeslagene aangevuld.

Doch ons heel belastingstelsel heeft een flinke schoonmaak noodig; het heeft te veel tijdroovende details of rompslomp. Neem maar een rekening van de gebruiksbelasting in uw handen.

De hoofdbron dier belasting is: Huurwaarde; ik vraag mij af, waarom die niet samengevoegd kan worden bij de Grondbelasting om te worden ingevorderd van den grondeigenaar, die bij het innen van zijn huurpenningen tevens het hem aangeslagen bedrag kan invorderen. Feitelijk kunnen die twee belastingen geheel in elkander opgaan en door een kleine verhooging van de percentage van de grondbelasting de koloniale kas de inkomsten worden verzekerd, die zij uit die bron heeft. Voorts komt op de rekening voor: Paarden; wij zullen daarbij niet stilstaan. Er komen op Curaçao weinig paarden meer voor.

Wij zien dan automobielen en rijwielen. Door een belasting bij den invoer voor consumptie op brandolie, die dan beperkt blijft tot twee invoerders, die de belasting in hun verkoopprijs kunnen doen opnemen, vervalt al dadelijk de last, die men ten deze heeft. Traprijwielen kunnen gerust worden vrijgesteld.

Voor de inkomsten door aanslag van Piano's en Orgels is wel, indien speciaal noodig, een regeling te treffen bij wijziging van het tegenwoordig systeem, die de koloniale kas teruggeeft, wat ze te kort doet.

De belasting op Electrisch licht moet van den concessionaris worden ingevorderd; deze kan met toestemming van het Bestuur zijn prijs van licht daarmede verhoogen. Voor hem is het geen moeite, hij moet toch zijn rekeningen uitschrijven.

Bij de Inspectie der Belastingen wordt ook al te veel gedetailleerd; men zal daar veel nuttige veranderingen kunnen aanbrengen.

Ik wil alleen wijzen op de zoogenaamde rekeningen voor dienstverleeningen die uitgeschreven worden per man per „uur" werk. Men kan gerust dit systeem laten varen en de schepen een taks per dag en per nacht laten betalen, die dan op de rekeningen van loodsgelden worden gesteld en tegelijk daarmede wordt betaald. De berekening van dienstverleening heeft thans een zoodanigen omvang genomen, dat het reeds tot de havenrechten gaat behooren.

Ik heb mij dikwijls afgevraagd, of het nut van scheiding der accijnsbelasting op sterke dranken van inkomende rechten wel zóó groot is, dat die moet worden gehandhaafd. Misschien is door samensmelting der twee belastingen ook al eene vereenvoudiging te bereiken.

Ik ril en beef, als ik denk aan de comptabiliteit die de landstelefoon met zich slepen zal. Is er geen mogelijkheid, deze vraag komt dikwijls bij mij op, om de telefonen te verhuren, niet aan de bewoners of bezitters van gebouwen of perceelen, maar aan de eigenaren daarvan en de rekeningen uit te schrijven op de rekeningen voor de Grondbelasting? De kleine veranderingen, die in den loop van een jaar voorvallen, kunnen in het daaropvolgend belastingjaar worden goedgemaakt."

Scheepvaart.

Ook hier klachten. In de vergadering van den Kolonialen Raad van 17 Januari l.l. zei de heer Perret Gentil:

„Bij de behandeling van onze begrooting voor

het jaar 1926, nu bijna twee jaar geleden, heb ik mij veroorloofd te spreken over den toestand van onze haven en over ons havenverkeer.

Sedert dien tijd is het verkeer in onze haven steeds blijven toenemen, zoo zelfs dat men er toe overging vergelijkingen te maken tusschen de „tonnage" der schepen die onze haven in de laatste twee jaren zijn binnengeloopen, met die welke gedurende hetzelfde tijdperk andere vooraanstaande wereldhavens hebben bezocht.

Dit alles is zeer mooi, Mijnheer de Voorzitter, maar ongelukkigerwijze is gedurende dienzelfden tijd niets hoegenaamd gedaan geworden om onze haven te verbeteren om haar in staat te stellen aan dit meerdere verkeer de gewenschte veiligheid te verzekeren, en waarop ik meen dat de scheepvaart alle aanspraak heeft.

Wel is waar heeft men plannen gemaakt voor de verbetering van de Handelskade en voor den aanbouw in het Waaigat van een aanlegplaats voor zeilschepen, werken waarmee ik vertrouw dat heel spoedig een begin zal worden gemaakt; maar van een werkelijke verbetering van de haven zelf, in het bijzonder van de verbreeding van den havenmond of van de vaargeul, daarvan en van andere werken indertijd door mij genoemd, is niets tot stand gekomen; zelfs heb ik niet gehoord of door het Bestuur plannen gemaakt worden om in de naaste toekomst hierin te voorzien.

Verleden week strandden bij het binnenkomen van onze haven de volgende schepen:
op 9 Januari het stoomschip „Maracaibo",
op 10 Januari het stoomschip „St. Raphael",
op 12 Januari het stoomschip „Consul Horn",
en op 13 Januari de bark „Pilar Maria".

Gelukkig konden al deze schepen zondere verdere ongelukken weder vlot gemaakt worden, ofschoon de „Pilar Maria" tamelijk beschadigd werd.

Deze zijn alle betrekkelijk kleine schepen, maar als zelfs kleine schepen bij het binnenkomen van onze haven gevaar loopen, spreekt het vanzelf dat grootere schepen nog meer blootgesteld zijn, en dat de kapiteins en eigenaars van zulke schepen huiverig zullen zijn hunne schepen onze haven te laten aandoen.

Natuurlijk kan men hetgeen verleden week gebeurd is als iets buitengewoons beschouwen, daar iets dergelijks tot nog toe zich nooit heeft voorgedaan met dergelijke kleine schepen (het is hier mijne bedoeling niet hoegenaamd ook den minsten blaam te werpen op onze loodsen), maar het gebeurde moet in elk geval eene les voor ons zijn, en dient ons er van te overtuigen dat wij de vereischte verbeteringen aan onzen havenmond niet langer kunnen of moeten uitstellen, indien wij wenschen haar goeden naam te blijven handhaven en een verdere toename van het verkeer willen blijven aanmoedigen. Zooals gezegd, Mijnheer de Voorzitter, is van deze verbeteringen de meest dringende de verbreeding van den havenmond en van de vaargeul. Dit, Mijnheer de Voorzitter, is onontbeerlijk voor ons havenbedrijf, en het ware te wenschen dat het Bestuur onmiddellijk zijn aandacht hieraan schonk."

De *Amigoe* van den 22sten d.a.v. schreef naar aanleiding van de vier strandingen in vijf dagen en hetgeen de heer Perret Gentil gezegd had:

„De heer Perret verklaarde dat het niet in zijn bedoeling lag om hoegenaamd ook maar den minsten blaam te werpen op onze loodsen.

Neen, dat niet; maar dat er iets aan onzen loodsdienst of aan de leiding ervan ontbreekt, is o.i. in de laatste weken toch wel duidelijk geworden.

Wij stellen maar enkele vragen.

Hoe is het mogelijk dat verschillende veel grootere schepen goed binnenkwamen, terwijl de vier gemelde betrekkelijk maar kleine schepen gevaar geloopen hebben?

Hoe komt het, dat 't in de laatste weken herhaaldelijk is voorgekomen, dat stoomschepen soms uren lang voor onze haven moesten op en neer kruisen, alvorens er gelegenheid bestond om binnen te komen?

Gebrek aan loodsbooten, ja. Wij weten dat er op 't oogenblik van de vier loodsbooten drie op het Rif ter reparatie liggen. Maar zou niet aan gebrek aan toezicht op het onderhoud dier booten en haar machines de schuld ervan zijn, dat zij telkens, ofschoon nog betrekkelijk nieuw, moeten gerepareerd worden?

En de *„Galicia"*, die op 't punt van binnen te komen, de brug voor z'n neus zag dichtgaan, zoodat hij verplicht was in den mond der haven het anker uit te gooien, met 't gevolg, dat bij het weder halen er van de telegraafkabel werd stuk get ken en het schip zijn anker verloor?

Bij goede leiding van het loodswezen moest iets toch niet mogelijk kunnen zijn.

Nu weten wij wel, dat het seinwezen onder Dep. van Openbare Werken behoort. Maar ook is o.i. een fout. Dat hoort bij 't loodswezen en niet bij O. W., even goed als het toezicht op open- en dichtgaan van de brug.

Als er ooit een goede leiding van het haven loodswezen, en dus een havenmeester, die loodsdiensten verricht, maar de leiding en het zicht op het geheele havenbedrijf heeft, noodig dan is het zeker nu.

Intusschen is het gebeurde van de laatste we aanleiding geworden dat alle Agenten van Sche vaartmaatschappijen alhier en.... dagen gel een vergadering belegd hebben, om de hoogst on vredigende wijze waarop thans de haven- en dienst wordt uitgevoerd, te bespreken.

Naar wij vernemen is het resultaat van deze ve gadering geweest, dat er door de Agenten een kest aan Z. E. den Gouverneur is gezonden."

Uit den Verren Vreemde.

Het Heilige Land der Mahomedanen.

Eenige berichten van den laatsten tijd geven aanleiding weer eens voor aansluiting te zorgen hetgeen wij vroeger over Hedchas en het hei land der Mahomedanen mededeelden.

Het aantal bedevaartgangers, dat uit Java Mekka gaat, is dit jaar groot, en van Medan gaan per Nederland, Rotterdamsche Lloyd Oceaan vijf maal zooveel pelgrims als ten vo jare. Dit wordt als gevolg beschouwd van de haalde rubbervoordeelen: de passagekosten Djeddah bedragen ruim f 200.—, daar komt nog heel wat bij. Alleen te Medan waren al onge 1500 liefhebbers ingeschreven, meerendeels afkomstig van de rubberlanden en Atjeh.

Als andere uiting van actueele belangstel van N.-I. voor het heilige land, kan de aand gelden, op het in Januari gehouden Al islam gres te Pekalongan (waaraan in de rubriek „U Europeesche pers" van ons weekblad reeds o tendheid is gegeven) gevraagd voor de daar schende toestanden. De congresleider, de Tjokroaminoto, die in de gelegenheid is gew zich persoonlijk te overtuigen van de in M heerschende toestanden, kon aan de tegenwoo regeering van Ibn Saoed, wat het verzekeren de veiligheid betreft, alle eer geven, ook wa naleving van den godsdienst overeenkomstig ware Islamleer aangaat, kon hij de meest ge stellende verzekering geven.

Veel pelgrims uit Indië, verbeterde toest in Hedchas, zoo kan men deze mededeelingen samenvatten. Maar er is toch wel meer int sants in verband hiermede te zeggen.

Door de officieele erkenning van Ibn Saoed krachtige persoonlijkheid, als koning van chas, door de reis van diens zoon Emir F naar de hoofdplaatsen der Europeesche staten aan zijn land door groote belangen verbonden w.o. Nederland, is voor de betrekkingen van buitenland met de nieuwe regeering een ru tijdperk ingetreden dan in lange gekend we

Voor de Nederlandsche onderdanen ond pelgrims is den 19en Juni 1926 te Parijs een eenkomst gesloten tusschen de Nederlandsche geering en die van Groot-Brittanië, betreffende quarantaine-station te Kamaran.

Dit bij de Oostkust van de Roode Zee tussch Djeddah en Aden gelegen eiland stond vóór grooten oorlog onder Turksch gezag. Het daar vestigde quarantaine-station ressorteerde on den internationalen Oppersten Gezondheidsra die te Konstantinopel zijn zetel had en wa Nederland vertegenwoordigd was. De oorlog bra Kamaran onder Britsch gezag en deed den Gezo heidsraad vervallen. Om de beteekenis van Ka ran voor Nederland aan te geven, vermelden dat meer dan de helft der pelgrims, die er in voorafgaande jaar quarantaine ondergingen, Ned landsch onderdaan was.

Aangezien het der Nederlandsche regeering w schelijk en billijk voorkwam medezeggenschap verkrijgen, zoowel ten aanzien van de behandeli der pelgrims en der pelgrimschepen als met trekking tot de aanwending van de voor het q

...ine-station beschikbare gelden, werden met ...ritsche regeering ter zake besprekingen ...rd. Nadat in beginsel overeenstemming was ...egen, werd het raadzaam geoordeeld, gebruik ...ken van de aanwezigheid te Parijs van de ...landsche en Britsche delegaties naar de daar ...tede gehouden conferentie tot herziening van ...ternationale Sanitaire Conventie van Parijs 1912.

...vereenkomstig artikel 14 van de overeenkomst ...eze bevestigd door een wisseling van nota's ...chen de Nederlandsche en Britsche regeeringen, ...ectievelijk d.d. 22 Juli en 14 Augustus 1926. ...il de overeenkomst in Nederland de goed... ...g der Staten-Generaal behoeft, is zij van ...e zijde door de uitwisseling van nota's per... ...geworden.

...vereenkomst is weliswaar in hoofdzaak voor ...sch-Indië aangegaan, doch raakt op ver... ...de punten ook Nederland, o.m. omdat in ...land gevestigde scheepvaartmaatschappijen ...ze materie belang hebben. Zoo verkrijgt de ...egeering het recht te Kamaran een arts aan ...en in gelijken rang en gelijke positie als de ...tien de Britsch-Indische regeering zal aan...

...vereenkomst, sedert 1 Jan. 1927 in werking, ...ilden voor een tijdperk van 8 jaar. Zij brengt ...oordeelen met zich èn voor de pelgrims, die ...steld kunnen worden van veel overlast en ...ouwen zullen stellen in een Nederlandschen ...l. arts, èn voor de scheepvaartmaatschap... ...die zich dan ook ten gunste van de overeen... ...t hebben uitgelaten.

Ibn Saoed sedert October 1924 in het bezit ...ekka en sedert December 1925, door de be... ...g van Medina, Djeddah en de haven Rabigh, ...er over Hedchas is, en zijn koningschap aan ...orde en veiligheid in groote mate ten goede ...omen, is de vrees geweken, die bij velen be... ...dat hij, als hoofd der puriteinsche Waha... ...tot maatregelen zou overgaan, die het ver... ...in de Heilige Steden voor andersdenkende ...edanen moeilijk of onmogelijk zouden ma... Ook schijnt 't als uitgemaakt beschouwd te ...n worden, dat voor den door hem verdreven ...Hoessin, die op het eiland Cyprus in bal... ...ap leeft, niet meer op een kans tot terugkeer Arabië gerekend behoeft te worden.

Ibn Saoed gaat zelfs verder dan men had ...verwachten, hij heeft een soort Grondwet ...Hedchas verleend, waaruit blijkt, dat de ...e Wahabiet zich toch Westersch oriënteert ...vergeve het tegenstrijdige in de woorden). ...palingen van deze, eind Augustus 1926 in de ...eele Om ol Cora gepubliceerde, door den vorst ...ardigde wet komen in hoofdzaak op het ...nde neer, dat nog wel niet vergaand demo... ...is, maar voor een orthodox Oostersch po... ...t toch al vrijzinnig mag heeten.

...Koninkrijk is een en ondeelbaar. Het is een ...limsche monarchie, volkomen souverein naar ...en naar buiten. De hoofdstad is Mekka, de ...e taal het Arabisch.

Het geheele bestuur berust in handen van Z. M. ...Azio I, zoon van Abdal-Rahman el Faisal-el ...die gehouden is de Moslimsche wetten te ...en en de voorschriften van het „Boek van ...(den Koran), van de Sonna en de gebruiken ...gewoonten van zijn volgelingen en van de man... ...van goeden geest onder zijn afstammelingen ...komen.

...Koning zal een vizier, directeuren (minis... ...) hoofden (gouverneurs) benoemen om de ...chillende takken van het landsbestuur te be... ...en. Het personeel van de verschillende staats... ...ten is verantwoordelijk tegenover den vizier, ...op zijn beurt van den Koning afhangt. De ...tediensten omvatten zes departementen: de ...dienst, binnenlandsche aangelegenheden, bui... ...sche aangelegenheden, financiën, openbaar ...rwijs en landsverdediging. Een zevende depar... ...zal nader worden opgericht voor alle aan... ...heden de bedevaart betreffende.

...zal in de hoofdstad een Groote Raad worden ...steld, bestaande uit den vizier en de ministers, ...zes waardige en daarvoor bijzonder ge... ...persoonlijkheden, door den Koning aan te ...Die Raad zal geregeld eenmaal 's weeks bij... ...omen en bovendien telkens wanneer zulks ...zal zijn. De vizier of een zijner raadslieden ...voorzitterschap voeren. Besluiten zullen ...meerderheid van stemmen worden genomen. ...oofden van diensten kunnen tot de beraad-slagingen worden toegelaten, wanneer aangelegenheden hunne dienstakken betreffende worden behandeld. De besluiten van den Raad kunnen, na goedkeuring door den Koning, worden uitgevoerd.

Een andere aangelegenheid, die door Ibn Saoed's belangstelling en medewerking kans op verwezenlijking heeft, is het herstellen en voltooien van den Hedchas-spoorweg.

Deze verbond Damaskus met Medina, doch is tijdens den oorlog op verschillende punten vernield. In Syrië, Palestina en Transjordanië is hij hersteld, maar in het eigenlijke Arabische gebied niet. Medina is per spoor niet te bereiken. Een automobielen weg van Djeddah over Rabigh naar Medina heeft wel verbetering gebracht, in vergelijking met het kameeltransport, maar voor de verbinding met Transjordanië, Palestina en Syrië, wordt evenals voor die met de kust van de Roode Zee toch het gemis der spoorlijn in sterke mate gevoeld.

Bij de onderhandelingen in 1923 te Lausanne door de Europeesche mogendheden met Turkije gevoerd, was overeenstemming verkregen met de toenmalige regeering van Hedchas over een plan, waarbij de instelling van een Moslimschen Raad van advies met Medina als standpunt werd aangenomen. Die raad zou 6 leden tellen, 4 aan te wijzen door Hedchas, Palestina, Transjordanië en Syrië, 2 door de moslims in Britsch- en in Nederlandsch-Indië.

Dit denkbeeld is door de tegenwoordige regeering overgenomen. In November heeft, bij de bronnen van Abijar ibn Hassani een samenkomst plaats gehad van den Koning en den Britschen consul te Djeddah.

De grondslagen voor een organisatie zijn bij die besprekingen gelegd. Tot nu toe worden de secties van den spoorweg in Syrië en in Palestina geheel als staatsspoorwegen geëxploiteerd en de inkomsten in de schatkisten gestort. Koning Ibn Saoed heeft er vooral den nadruk op gelegd, dat alles wat den Hedchas-spoorweg betreft voortaan moet worden beschouwd en behandeld als een aangelegenheid van algemeen belang voor de geheele Mohammedaansche wereld, en dat de spoorweg bijgevolg moet worden beheerd in overeenstemming met de wetten van den Islam, en ten dienste der geloovigen.

Voor de verdeeling van al het reeds aanwezige en al wat nieuw is aan te leggen en aan te schaffen is natuurlijk de medewerking en de toestemming van het Fransche bewind in Syrië noodig, evenals trouwens ook voor de andere bij de besprekingen te Abijar ibn Hassani getroffen regelingen. Het bewind over Syrië was tot die besprekingen ook uitgenoodigd, maar tengevolge van de onrust, die toen in het Fransche mandaatgebied heerschte en de persoonswisseling aan het hooge commissariaat, heeft men aan die uitnoodiging geen gevolg kunnen geven. Er worden echter te Damaskus met de spoorwegdirectie en te Beyroet met het mandaatsgezag besprekingen gehouden.

Uit dit alles moge blijken, dat de toestanden in Hedchas, naar 't zich momenteel laat aanzien, vol goede beloften zijn.

In Arabië moet men echter op mogelijke verrassingen blijven rekenen.

Zoo maken de berichten melding van een samentrekken van Wahabietische strijdkrachten en Bedoeienen aan de Assyrische grens, omdat in Assyrië zich troepen gereed maken, en er bij Hodeida een sterke macht van gekleurde Afrikaansche strijders verzameld is.

Zooals men weet staan Koning Feisal van Irak (Mesopotamië) en Emir Abdallah van Transjordanië, beide zonen van den verdreven Koning Hoessein, onverzoenlijk tegenover Ibn Saoed en dreigt van die zijden dus nog altijd gevaar.

Met dit al, weet Ibn Saoed vertrouwen in te boezemen, en heeft men dus reden voor de naaste toekomst niet alleen 't beste te hopen, maar ook te verwachten.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Apeldoorn.

Foto's jubileumavond zijn verkrijgbaar, opgeplakt à *f* 0.75, bij den fotograaf J. v. Schooten, Hofstraat 16. De foto is op zichzelf 14.5 × 7 c.M.

Leden, werft leden! Tot heden in 1927 nog slechts 4 leden en 6 begunstigers er bij!

De Secretaris,
J. C. BAARS.

Afdeeling 's-Gravenhage.

VOORDRACHT OVER DACTYLOSCOPIE.

Voor de Vereeniging „Oost en West", Afdeeling 's-Gravenhage, heeft de Heer W. H. F. Engelen, Politie leeraar, op 10 Maart in de groote zaal van „De Twee Steden" een voordracht met lichtbeelden gehouden over Dactyloscopie.

De voorzitter, de heer F. van Peski, sprak een welkomstwoord tot de leden en zei, dat ditmaal, in afwijking met de lezingen, welke tot dusver gehouden werden, een onderwerp op geheel ander gebied gekozen was, terwijl hij zijne verontschuldiging maakte, dat daarbij de leden met de politie en justitie in aanraking zouden worden gebracht. Daarna leidde hij den spreker in.

Het onderwerp, dat zich uiteraard niet gemakkelijk leent voor een populaire bespreking, werd door den spreker op verdienstelijke wijze behandeld; hij slaagde er in zijn toehoorders een duidelijk beeld te geven van de voorname plaats, welke de leer der vingerafdrukken op alle gebied inneemt.

De heer Engelen begon zijn lezing met de mededeeling dat eerst in 1805 de Recherche te Londen ontstond en daarna in 1817 in Parijs en eerst in 1832 definitief werd georganiseerd.

Door lichtbeelden toonde spreker, hoe de eerste lessen over Anthropologie en Anthropometrie werden gegeven. Niettegenstaande alle landen een enorm verzamelmateriaal hadden van de honderdduizenden misdadigers, welke door de Anthropometrie geboekt stonden, werden door de moeilijkheden daaraan verbonden, vele fouten gemaakt.

Mr. Galton en William Herschell waren reeds van 1832—1878 bezig tot het benutten der Dactyloscopie (vingerafdrukken); echter konden zij de Bondstaten er nog niet toe overhalen om de Anthropometrie af te schaffen.

Bij de Indische volkeren en Chineezen gebruikte men reeds de Dactyloscopie in 782 na Christus' geboorte als identiteitsmiddel.

Totdat eindelijk Engeland in 1901 de Dactyloscopie begon toe te passen, waarna andere landen volgden.

Volgens de meening van den heer Engelen zou de Dactyloscopie van iedereen, dus niet alleen die van de misdadigers, zeer nuttig zijn en is hij ervan overtuigd, dat zulks na verloop van eenige jaren ook meer algemeen zal worden, zooals dit thans in Amerika reeds het geval is. Photo's, passen, chèques, verkleeding, valsche namen, handteekeningen, enz., toonen, zoo deelde de heer Engelen ons mede, geen zekerheid meer; het zal nog eens gebruikelijk worden, dat men chèques en kwitanties teekent met een vingerafdruk, wat een gemakkelijke en feillooze methode zal blijken.

De heer Engelen oogstte veel succes met zijn voordracht; degenen, die niet aanwezig waren, hebben een aangename en belangrijke lezing gemist.

Na afloop bracht de voorzitter den dank der Vereeniging over aan den heer Engelen voor zijn causerie en wenschte hem veel succes bij zijn verder leven en streven met deze nuttige instelling.

De Secretaris,
J. C. Baudoin.

Afdeeling Nijmegen.

Maandag 21 Maart, 's avonds 8 uur, lezing met lichtbeelden en films, door *Prof. L. v. Vuuren*, over: *„Ned.-Indië en zijn sociaal-cultureele beteekenis"*, in de foyer van den Stadsschouwburg.

Voor den financieelen toestand van de afdeeling is het noodzakelijk, dat ieder één lid minstens aanbrengt.

Op trouwe opkomst der leden wordt gerekend.

Afdeeling Utrecht.

VERSLAG

van de Jaarlijksche Algemeene Vergadering van de Afdeeling Utrecht en Omstreken van de Vereeniging Oost en West, in het Gebouw van den Protestantenbond, 28 Febr. 1927.

Aanwezig: het Bestuur en een tiental belangstellenden.

Mevr. Dr. Rutten opent de vergadering en geeft het woord aan den secretaris, die eerst de notulen van de vorige vergadering voorleest en vervolgens het Jaarverslag.

Daarna leest de penningmeester zijn verslag voor.

Op voorstel van het Bestuur wordt in de plaats van Dr. van der Lee, die naar Den Haag verhuisd is, tot Vice-Voorzitter benoemd Mevr. Rutten. Bij acclamatie wordt daarna op voorstel van Mevr. Rutten tot nieuw bestuurslid gekozen Mevr. P. H. van der Wijk.

Tot afgevaardigde en plaatsvervangend afgevaardigde naar de Algemeene Vergadering der Vereeniging worden benoemd de bestuursleden J. W. C. Grootendorst en P. Ch. Boland.

In de commissie tot nazien van de rekening en verantwoording van den penningmeester worden benoemd tot leden de heeren Groothoff en Hartevelt.

Bij de rondvraag heeft niemand meer iets te berde te brengen, waarna de Vice-Presidente de vergadering sluit en de Secretaris tot slot een reeks lichtbeelden (opnamen uit Ambon) vertoont.

Hoewel slecht bezocht bracht deze avond toch succes; een nieuw lid trad toe; een ander lid verh... de contributie; twee leden stelden den penningm... een bedrag ter hand ter vermindering van het na... saldo over 't afgeloopen jaar.

De Secretaris,
J. W. C. GROOTENDORST

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur.

HET NIEUWE GEBOUW VAN DE VERZEKERING-MAATSCHAPPIJ „DE NEDERLANDEN VAN 1845".

Het dagelijksch bestuur onzer Vereeniging ... eene uitnoodiging, het nieuwe, door Dr. Berlage ... bouwde Kantoorgebouw, te komen bezichtigen, welk verzoek gaarne door de Heeren F. v. Peski, ... voorzitter en Jhr. Dr. Sandberg, adviseerend lid, ... echtgenoote, werd gevolg gegeven.

Het gebouw kenmerkt zich dadelijk door de ... dere constructie van gewapend beton met vullingen ... baksteen, wat een karakteristiek kleureffect doet ... staan. Het heeft een voorgevellengte van 78 M. bij een diepte van 38 M.

Het inwendige maakt den indruk van ruim, practisch en goede verlichting, terwijl de nieuwste vindingen ... bruikt zijn, zoowel voor verwarming, ventilatie, ... fort en in de kantoormechanismen.

Het dagelijksch bestuur stelt de beleefdheid van ... Directie van de Verzekeringsmaatschappij „de Nederlanden van 1845" op hoogen prijs en wenscht haar ... dat zij lang en voorspoedig in het nieuwe gebouw ... zetelen, en dat het haar gegeven moge zijn de ... onzer Vereeniging te verwezenlijken, namelijk den ... tusschen Nederland en de overzeesche gewesten ... houden en te versterken.

F. v. ...

Van de Redactie.

EEN MOLUKKEN-REIS MET DE „OP TEN NOORT" VAN DE K. P. M.

Het nieuwe, prachtige s.s. der wereldberoemde K. P. M. „Op ten Noort", geheel voor de tropen ... richt, maakt dit jaar, als touristenschip, een reis ... een groot deel van den O.-Ind. Archipel en de Molukken.

Dit is nu de derde maal dat de Maatschappij ... harer schepen voor dit doel beschikbaar stelt. De ... ten Noort" vertrekt 9 November e.k. van Batavia ... aldaar den 10en December d.a.v. wederom terug ... keeren. De volgende plaatsen zullen worden aangedaan: Singapore, Bangkok, Saigon, Manilla, Tarakan ... neo), Menado, Ternate, Banda, Amboina, de ... Soenda-eilanden, Bali (Boeleleng) en Soerabaia.

Een sight-seeing organisatie van de bovenste ...

Wegens gemis aan plaatsruimte kon in dit No. ... vervolg verschijnen van het Feuilleton: „Herinneringen van een oud-Indisch officier".

Van het Informatie-Bureau:

UITZENDING VOOR 's LANDS DIENST IN NEDERLANDSCH-INDIë, SURINAME EN CURAÇAO.

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's lands dienst in Nederlandsch-Indië, Suriname en Curaçao, waarin moet worden voorzien door uitzending van wege het Departement van Koloniën, bestaat gelegenheid tot mededinging.

1º. Uitzending voor den Nederlandsch-Indischen Staatsdienst:

a. onderwijzer bij het openbaar lager onderwijs ... het bezit der hoofdakte;

b. onderwijzer en onderwijzeres bij het M.U.L.O. (vereischte bevoegdheden:

1. hoofdakte en akte wiskunde;
2. hoofdakte en twee der volgende bijakten: Duitsch, Engelsch en Fransch;
3. hoofdakte en middelbare Akte A Engelsch, Fransch of Duitsch;
4. hoofdakte en middelbare akte wiskunde (K ...

c. leeraar bij het openbaar middelbaar onderwijs ... de Nederlandsche taal;

d. idem aardrijkskunde;

e. idem Duitsche taal (volledig bevoegd);

f. idem ervaren physicus (doctor of doctorandus ... wis- en natuurkunde);

g. gouvernementsarts bij den dienst der volksgezondheid (dienstverband 3 of 5 jaren);

h. landbouwconsulent bij den Landbouwvoorlichtingsdienst;

i. verpleegster (röntgenzuster) bij de militaire hospitalen;

j. predikant bij de Protestantsche Kerken;

k. politiecommissaris bij de algemeene politie ... eischt o.a. minstens 5 jaar politiepraktijk);

l. politie-opziener bij de algemeene politie ... eischt o.a. minstens 6 jaar politiepraktijk);

m. adjunct-accountant bij den belastingaccountantsdienst).
n. militair apotheker 2de klasse (in vasten en tijdelijken dienst).

2°. Uitzending voor 's Lands dienst in Suriname:
2 hoofdonderwijzers.

3°. Uitzending voor 's Lands dienst in Curaçao:

a. 1 hoofdonderwijzer;
b. 1 ingenieur voor het Departement van Openbare Werken;
c. 1 technisch-opzichter voor idem.

Zij, die voor uitzending tot eene dezer betrekkingen in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich tot het verkrijgen van inlichtingen wenden tot het Ministerie van Koloniën, 9de afdeeling, onderafdeeling A.B. (voor de betrekkingen, genoemd onder 1°., *a* t/m *m*), tot de 8ste afdeeling (voor de betrekkingen onder 1°., *n*) en tot de 10de afdeeling (voor de betrekkingen onder 2°. en 3°.).

BESTEMD VOOR UITZENDING NAAR NEDERLANDSCH-INDIE.

W. F. C. van Hattum, Rechterlijk ambtenaar, Delistraat 34, 's-Gravenhage.
de Looper, Boekhouder 1e kl. b. d. Gouv. Acc. dienst, Anemoonstraat 140, 's-Gravenhage.
W. Schürer, Gegradueerd adj.-accountant bij den Gouv. Acc. dienst, Deventerweg 135, Zutphen.
Mej. H. G. M. Vaags, Boekhoudkundiig ambtenaar b. d. Gouv. Acc. dienst, Karel van Gelderstraat 21, Arnhem.
M. Braaij, Verpleegster 1e kl. b. h. Krankzinnigenwezen, Roodvonkbarak, Koningsveldestraat te Rotterdam.
F. van der Dussen, Rechterlijk ambtenaar, Prinses Mariestraat 38, 's-Gravenhage.
B. Goossens, Marechaussee-Kazerne, Breskens.
C. Barhorst, Da Costastraat 48, 's-Gravenhage.
Heeringa, Rotterdamscheweg 418, Delft.
G. Fokker, Kievitstraat 130, Hilversum.
van Klooster, Nieuweweg B. 145, Muntendam.
F. Peters, Singelstraat 144, Arnhem.
J. L. Mulder, 1e Atjehstraat 123 (II), Amsterdam.
van Leipzig, Marechaussee-Kazerne, Uden.
L. Laban, Heinenoord, C. 33.
Jans, Zaanhof 20 Huis, Amsterdam.
van der Schaaf, Wagelerdwarsstraat 52, Enschedé.
N. Schwering, Billitonstraat 10, Enschedé.
H. Gerichhausen, Verlengde Hoflaan 97. Arnhem.
Duvigneau, Vredesplein 37, Eindhoven.
C. Kossen, 2e v. d. Helststraat 91 (II), Amsterdam.
A. Smallegange, Marechaussee-Kazerne, Zweeloo.
A. Bekker, 1e Schansstraat 49a, Rotterdam.

H. H. W. Greve, 2e Wandeloorddwarsstraat 12a, Rotterdam.
H. Teekens, Bieslandstraat 44a, Rotterdam.
B. Kolder Gedempte Botersloot 42b, Rotterdam.
A. L. Waaijers, Van Meursstraat 30a, Rotterdam.
G. C. van Altena, Hatertscheweg 487, Nijmegen.
J. Verburg, Hofstraat 37, Eindhoven.
M. Roest, Utenhagestraat 202, Rotterdam.
Allen Politieopziener bij de Algemeene Politie.
Dr. L. J. Sieburgh, Gouv.-arts b. d. dienst der Volksgezondh., Regentesselaan 22, Oegstgeest.
W. A. Cavalini, Vakkundige voor de Leerlooierij, Gerard Noodtstraat 6, Utrecht.
Mej. E. Nieboer, Verpleegster 1e kl. bij het krankzinnigenwezen, Academisch Ziekenhuis, Groningen.
Mer. H. J. van der Veen, Administratief ambtenaar bij het Binnenlandsch Bestuur, Hooge Rijndijk 114, Leiden.
Ds. J. N. Bieger, Predikant bij de Protest. Gemeente, Oprit 17, Vlissingen.

INDISCHE AMBTENAREN MET VERLOF.

H. Th. van Hutten, Afdeelingssecretaris op het kantoor van den assistent-resident der Bataklanden (residentie Tapanoeli), Daguerrestraat 65, 's-Gravenhage.
W. L. A. van Galen, Tijd. ambtenaar b. d. afd. Havenwezen v. h. Departement van Burg. Openb. Werken, Copernicusstraat 30, 's-Gravenhage.
A. H. Linschoten, Onderwijzer der 1e kl. b. h. O.E.L.O., Koekoeksplein 7 bis, Utrecht.
S. C. J. Visser, Gedipl. techn. ambtenaar 1e kl. b. d. fabr. der Opiumregie te Weltevreden, Eikstraat 41, 's-Gravenhage.
J. Holtslag, t. w. stationscommies b. d. Staatstramwegen, Tutein Noltheniuslaan 7, Apeldoorn.
E. Wijbenga, Directeur der 1e kl. bij den dienst v. h. gevangeniswezen, belast met het beheer van de strafgevangenis en huis van bewaring te Tjipinang (Meester Cornelis), Velperweg 52, Arnhem.
L. Wesenhagen, Administrateur 2e kl. b. h. Krankzinnigengesticht te Lawang, Obrechtstraat 390, 's-Gravenhage.
D. A. Allemand, Ingenieur 2e kl. b. d. Dienst voor Waterkracht en Electriciteit, tijdelijk tewerk gesteld bij het bedrijf der Oembilinsteenkolenmijnen, Evilard, Bienne, Zwitserland.
G. Kok, Onderwijzer der 1e kl. b. h. O.E.L.O., Segbroeklaan 51, 's-Gravenhage.
A. A. Rozenburg, Hoofdteekenaar bij den Waterstaat en 's Lands B.O.W., Fultonstraat 100, 's-Gravenhage.
P. Prins, 1e officier bij de Gouvernementsmarine, Noordeinde 165, 's-Gravenhage.
J. P. Hoegen, Adm. ambtenaar met den titel van adj.-referendaris b. h. Departement van Binnenlandsch Bestuur, Elsstraat 1, 's-Gravenhage.
J. Kikkert, Ernstvuurwerker bij het Marine-etablissement te Soerabaja, p. a. D. de Groot, Ritsevoort 9, Alkmaar.

Mutatiestaat van 8 tot 15 Maart.

Nieuwe Leden:	**Geïntroduceerd door:**
J. S. Stroobach, Amsterdam, van Baerlestraat 6. f 10.—.	Het Afdeelingsbestuur te Amsterdam.
Moluksche Handelsvennootschap, Amsterdam, Keizersgracht 382. f 10.—.	Het Afdeelingsbestuur te Amsterdam.
Preanger Rubber Maatschappij, Amsterdam, Muntplein 2. f 10.—.	Het Afdeelingsbestuur te Amsterdam.
Dr. J. Waller Zeper, Arts, Overveen, Militaire Weg No. 9B. f 5.—	Penningmeester Afd. Haarlem.
Mevrouw W. Nielsen—Booy, Rotterdam, Vredehofweg 36c. f 5.—	Voorzitter Afd. Rotterdam.
F. Ledeboer, Amersfoort, St. Anfridusstraat 9. f 5.—.	Het Afdeelingsbestuur te Amersfoort.
De Ondercommissie der U. L. O. te Amersfoort p/a. den Heer J. Visser, van Asch van Wyckstraat 31. f 5.	Het Afdeelingsbestuur te Amersfoort.
G. Scheffel, Controleur B. B., Den Haag, Nachtegaallaan 4. f 5—	den Heer J. H. A. Raedt van Oldenbarnevelt, Den Haag.
Mevrouw de Weduwe P. Vellema—van Steel, Den Haag, Statenlaan 5 f 5.—	Eigen aanmelding.
Mevrouw de Weduwe M. C. de Visser—Semler, Den Haag, Fr. Maelsonstraat 45.	Mevrouw C. van Assen—Sol te Den Haag.
C. W. Semler, Den Haag, Fr. Maelsonstaat 45.	Mevrouw C. van Assen—Sol te Den Haag.

Afschrijven:

F. L. van Nijnanten, Breda, Wilhelminastraat 39.
Mej. Tony de Ridder te Oosterbeek (afd. Arnhem).

Adresveranderingen:

E. A. Dikker, van: Arnhem, Menno van Coehoornkazerne naar: De Steeg, Rijksweg 13. (Afd. Arnhem).
H. J. van Hasselt, Directeur Gouv. Caoutchouc Bedrijf, van Velp, Schoonderbergsingel 188 naar: Buitenzorg, p/a. Mevr. de Wed. J. Hardeman, Pebaton. f 5.
A. Goudswaard, Militair Aprotheker 1ste kl. N. I. L. van: Waddingsveen naar: Bilthoven, Hobbemalaan 68. f 5.—.
Cultuur Maatschappij Pagottan, van: Den Haag, van Boetzelaerlaan 125 naar: Haarlem, Kruisstraat 3. f 5.
Dr. Ch. Bernard, Directeur van het Proefstation voor Thee, van: Amsterdam naar: Buitenzorg. f 5.—.
P. K. de Klerk, onderwijzer, van: Amsterdam, 1ste Helmerstraat 71 naar: Weltevreden, Departement van Onderwijs. f 5.—.
Dr. P. L. Lohr, Administrateur s.f. „Djombang" van: Amsterdam, Alberdinck Thymstraat 9 naar: Djombang. f 10.—.
J. van Doorn, Administrateur s.f. „Goedo", van: Amsterdam, Willemsparkweg 148 naar: Den Haag, Parkweg 12 f 6.—.
N.V. Vereenigde Klattensche Cultuur Maatschappij, Den Haag, van: Wassenaarschekade 23 naar: Wassenaarscheweg 36. (Begunstiger).
P. S. Groen, Oud Kolonel der Mariniers, thans Den Haag, Anna van Saxenstraat 3.
L. C. F. Polderman, Gep. O. I. Hoofdambtenaar, van: Montreux terug naar Den Haag, Accaciastraat 19.
Ir. H. Menalda van Schouwenburg, Ingenieur 1ste klasse van de Landsgebouwen, van: Weltevreden naar: Bandoeng.

Vereeniging „OOST en WEST".

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. Hietink, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen doen.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië, of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Telef. 507 52. Dit „Tehuis" biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland vertoeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur, den Heer J. C. Hietink of den administrateur, den Heer W. Meijer.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. de Munnik, Telef. No. 50248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten einde aan hen die uit Nederland naar Indië gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN op huishoudelijk- en maatschappelijk gebied, onder leiding van Mevrouw J. Franco Mendes—Calisch. Spreekuur Donderdagmiddag van 2—4 en volgens afspraak, Nic. Maesstraat, Amsterdam, Tel. 22492.
Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag (bij deze firma alleen die met een *), zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk.)
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. Bezemer.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

* *b.* Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door Fred. Oudschans Dentz;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. de Gaay Fortman.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

*No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
*No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
*No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
*No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
*No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
*No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
*No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederl.-Indië, zoomede voor verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken en Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
*No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
*No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien).
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
*No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegr.- en Telef.dienst in N.-I.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
*No. XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën. Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
„ 3. Het leven van den bestuurs-ambtenaar in het binnenland.
„ 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
„ 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
„ 8. De Europeesche vrouw in Indië.
„ 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
„ 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
„ 2. Het Javaansch tooneel.
„ 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
„ 4. De theecultuur op Java.
„ 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
„ 6. Een doode taal in Indië.
„ 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
„ 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
„ 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
„ 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
„ 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
„ 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
„ 4. Indische Scholen onder de Oost Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
„ 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
„ 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië.
„ 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Wnd. Vertegenwoordiger in N.-I. Mr. M. J. A. Oostwoud-Wijdenes, Pres. Landr., Tandjong Balei (Sumatra's Oostkust).

NUMMER 12 — DONDERDAG 24 MAART 1927 — 27STE JAARGANG

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN:
Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag
Telefoon 14519, Postgiro 14574

Wnd. Vertegenwoordiger in N.-I., Mr. M. J. A. Oostwoud-Wijdenes, Pres. Landr., Tandjong Balei (Sumatra's Oostk.).

Opgericht 21 Maart 1900 door Kolonel G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIËN:
N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag
Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIE

De Nederlanders op Sint Helena

door

Dr. F. W. STAPEL.

—o—

Er zullen heel wat Nederlanders zijn, die niet weten, dat Sint Helena, het eiland, welks naam bij de meesten met die van Napoleon gecombineerd wordt, ook een rol, zij het een kleine, gespeeld heeft in de geschiedenis van hun land, meer in 't bijzonder in die van de Oostindische Compagnie. Wij willen hier in 't kort iets van die periode vertellen.

„St. Helena, de naem gekregen hebbende, omdat de Spangiaarden dat gevonden hebben den 21 May, sijnde de dagh van Sint Helena." Deze aanhaling uit het werk van den bekenden advocaat-geschiedschrijver van de Compagnie, Mr. Pieter van Dam, eischt in zooverre verbetering, dat in plaats van Spanjaarden moet worden gelezen Portugeezen. Het was enkele jaren na het slagen van den eersten zeetocht naar Indië, dat eenige Portugeesche schepen, 21 Mei 1502, het eiland ontdekten en Santa Helena noemden. Bezit namen zij er niet van; de Portugeezen ontdekten in deze, hun gloriejaren, zoo talloos veel eilanden en kusten, dat het onmogelijk was, die alle in bezit te nemen. Zoo bleef het eiland, dat onbewoond was, (het schijnt nimmer een oorspronkelijke bevolking gehad te hebben), geruimen tijd Niemandsland of liever Allemansland. Immers Oostindievaarders van vele naties, Spanjaarden, Portugeezen, Hollanders, Engelschen, soms ook Franschen, deden het af en toe aan en bleven er wel enkele weken bivakkeeren, om de zieken te laten genezen. Daartoe bood het eiland, dat overigens rotsig en dor was, een gunstige gelegenheid Het had namelijk enkele, van het gebergte naar de kust breeder uitloopende vruchtbare valeien, waardoor riviertjes stroomden, die prachtig drinkwater bevatten. Naar de gebruiken dier jaren zullen de bezoekers er ook wel verschillende gewassen gezaaid en dieren losgelaten hebben, waarvan dan later schipbreukelingen of anderen konden profiteeren. Dit is b.v. op Mauritius door de Hollanders met veel succes gedaan.

De retourschepen van de O.-I. Compagnie deden herhaaldelijk Sint Helena aan. Zoo ook de zes schepen tellende vloot, waarmee in 1633 de afgetreden Gouverneur-Generaal Jacques Specx repatrieerde. Deze kreeg zoo'n gunstigen indruk van het eiland als station voor de schepen op hun lange reis, dat hij in zijn Breeden Raedt (vlootraad) voorstelde, het voor de republiek der Vereenigde Nederlanden in bezit te nemen. De Raad ging daarmee accoord en stelde een acte van inbezitname op, gedateerd 15 April 1633, en opdat „niemand hiervan ignorantie en pretendere, is „desen pilaer alhier gerecht, mitsgaders dese noti-„ficatie, behoorlijk gesegelt ende geteyckent, hier „aengeslaegen, ten jaere ende dage als boven". (Deze origineele acte is door latere bezoekers naar Holland gebracht en berust thans op het Rijksarchief; men kan nog zien, dat het stuk aan de pilaar is bevestigd geweest).

Dat Specx het eiland niet voor de Compagnie, maar voor de Staten-Generaal in bezit nam, had zijn goede reden. Het gebied toch, waarvoor de Compagnie het monopolie gekregen had, strekte zich uit Oostwaarts van Kaap de Goede Hoop, tot aan straat Magelaan. St. Helena viel daarbuiten. De verdere geschiedenis toont echter aan, dat het eiland weldra als een bezitting van de Compagnie werd beschouwd. Men mag aannemen dat de Staten-Generaal, die geen enkel belang bij het onvruchtbare en afgelegen eiland hadden, het stilzwijgend aan de Compagnie hebben overgelaten.

Van een openlijken afstand is althans niets bekend.

Dat de Bewindhebbers der Compagnie het eiland tot hun territoir rekenden, blijkt o.m. uit het volgende. Het schip De Molen, van Hoorn, 1 Juli 1656 uit het vaderland naar Batavia vertrokken, bleek niet goed geladen te zijn; het was zoo topzwaar, dat men niet veel zeil durfde voeren, uit vrees, dat het zou omslaan. Zoo slecht schoot men dientengevolge op, dat eerst 9 November, dat is na bijna 5½ maand, Sint Helena werd bereikt! Hier besloot de schipper het vaartuig schoon te maken, dat is de romp te ontdoen van dierlijke en plantaardige aangroeisels, die het zeilen belemmerden, en vervolgens in het onderruim een lading steenen als ballast in te nemen. Terwijl men hiermee bezig was, kwam een klein Engelsch scheepje, op weg van Plymouth naar Bantam, mede op de ree. De Engelschen hadden gebrek aan victuatie en verzochten de Hollanders om „beestiael", dat is vleesch, „dat „den commandeur op eygen behoeften beleefdelijck „afsloech, doch te visschen licentieerde, volgens or„dre der heeren principalen." Dat wil dus zeggen, dat de schipper meedeelde, z'n vleesch zelf noodig te hebben, doch toestemming gaf in de wateren van het eiland te visschen, zooals dat door de Bewindhebbers was voorgeschreven.

Ook zelfs nadat de Kaap in bezit was genomen en daar een kolonie gesticht was, deden 's Compagnies schepen St. Helena nog wel aan. Het kwam voor, dat de zwaargeladen schepen, die meestal in Februari of Maart aan de Kaap waren, door een sterken Zuidooster storm niet in de baai konden komen en dan naar St. Helena doorvoeren. De kolonisten aan de Kaap vonden dat niets prettig, daar zij, althans in de eerste jaren, verschillende behoeften uit Indië toegezonden kregen. Zoo wachtte men in het voorjaar van 1659 aan de Kaap een zending rijst en andere noodwendigheden uit Batavia. Toen de 8 zeilen tellende vloot voor de baai was aangekomen — 21 Februari — konden wegens den sterken Z.Z.O. wind slechts vier daarvan de baai binnenstevenen; de andere werden voorbij gedreven en gingen door naar St. Helena. Juist op deze vier bevond zich, helaas, de lading voor de Kaap! Commandeur van Riebeek wist echter raad. Hij zond met een van de vier, die wel de Kaap hadden aangedaan, zes van z'n mannen mee. Zij moesten aan St. Helena van de vooruit geloopen schepen de lading voor de Kaap lichten en die aan land onder een op te richten tent bergen, tot hij een scheepje derwaarts kon zenden. En inderdaad kreeg zoo de Kaap kort daarop de verwachte rijst.

Dat overigens sedert de stichting van de Kaapkolonie St. Helena minder bezocht werd, ligt voor de hand. Aan de Kaap was levend vee te krijgen, benevens versche groenten uit 's Compagnies tuin. Ook vreemde schepen profiteerden daarvan. Blijkens van Riebeek's Dagverhaal werd zelfs op het einde van 1654 de tijding van den tusschen Nederland en Engeland gesloten vrede daar het eerst door een Engelsch schip aangebracht en met de her- nen „vrunden" aan een paar flink besproeide m tijden gevierd.

Eenigszins anders was de toestand wann zooals in de 17de eeuw driemaal voorkwam, oorlog tusschen Engeland en de Republiek Dan konden de Engelschen niet aan de K komen, waar een flink kasteel was gebouwd, wijl bovendien op het in de Tafelbaai liggende R beneiland eenige schansen met geschut waren gericht. Maar ook de Hollandsche schepen m dan de Kaap; de Compagnie wilde dan namelijk route harer rijk geladen schepen, alsmede het stip, waarop die voor de vaderlandsche kusten den verwacht, zooveel mogelijk geheim houd Anders zouden er, in den eigenlijken zin, kapers de kust zijn. En zoo kreeg de retourvloot van bevel, de Kaap ver uit 't gezicht te blijven en St. Helena te gaan „ververschen". Tijdens het blijf aldaar moesten dag en nacht schildwachten het gebergte worden geposteerd, om alle komende schepen te signaleeren.

De eerste verandering in den status van S Helena had plaats in 1659. Er heerschte in dit het volgende jaar een zeer gespannen verhou tusschen de beide handelsmogendheden aan Noordzee, als een gevolg van de houding der Re bliek tegenover de binnenlandsche verwikkeling in Engeland. Aan de Kaap kreeg men veront tende berichten van de oorlogsstemming der Eng schen en op het eind van 1659 bracht een Ne landsch schip het ontstellende bericht, dat „eylant St. Helena door de Engelschen gesterct en „in possessie genomen wert." Van Riebeek vree het ergste voor de retourschepen en besloot, als tegenwicht tegenover Sint Helena, eenige vers kingen op te richten aan de Saldanabaai, op Westkust van Afrika gelegen. In 1660 vroeg bovendien geld en materialen, om de Kaap en geving duchtig te versterken, „dewijle „Comp.ie om 't missen van St. Helena aen „plaetse nu meer als te voren sal gelegen sijn."

Gelukkig bleek de Engelsche bezetting van Helena maar een tijdelijke en een niet officieele zijn. De eerste zekerheid daarvan kreeg men uit Bantam. Daar kwam 10 Augustus 1661 Engelsch schip, de Africa aan, dat door de re ring te Batavia met wantrouwen werd gadeg gen; zij droeg haar resident te Bantam op, mogelijke inlichtingen in te winnen. Voor dit w trouwen was reden. De kapitein, John Dutton vrouw en kinderen bij zich had, was, hoewel boren Engelschman, vroeger lange jaren in di van de Nederlandsche Compagnie geweest en 1655 als commandant van een retourschip Nederland teruggekeerd. Zijn vrouw was zelfs Hollandsche uit Batavia. (Tijdens Dutton's ver te Bantam kwam zij, met toestemming der re ring, eenige dagen naar Batavia om een zuster

Feuilleton.

Herinneringen van een oud-Ind. officier.

III. De reis naar het eerste garnizoen.

Zonder eenige nachtrust te hebben genoten, stapten mijn collega T. en ik in den trein met het vooruitzicht dezen eerst des avonds te zes uur te Maos te verlaten. Wij waren wel gaar, maar niet katterig, een bewijs, dat de wijnen van Wisse goed waren. Onze jonge lichamen waren na eenigen slaap in den trein voldoende uitgerust om volop te kunnen genieten van het schoone berglandschap. De reis ging toen nog over Buitenzorg en Soekaboemi. Eerst in Mei 1906, dus ongeveer tien jaar later, zou het baanvak Padalarang-Poerwakarta worden geopend en de verbinding van Batavia met Midden- en Oost-Java over Tjikampek worden verlegd. Elf jaar daarna werd de baan Cheribon-Kroja geopend, maar daarvan wordt over het algemeen door de eerste en tweede klas passagiers weinig gebruik gemaakt. Men reist liever over Bandoeng.

De route over Buitenzorg heeft boven die over Krawang-Poerwakarta het voordeel, dat men eerder de vlakte en dus ook de warmte verlaat. Al spoedig na de deftige en stijve residentie van den G.G. en de Algemeene Secretarie slingert de baan zich door het steeds meer geaccidenteerde terrein naar het zadel tusschen den Salak en den Gede, waar de grens tusschen de voormalige Resid Batavia en Preanger Regentschappen wordt reikt (thans wordt daar de grens gevormd tusschen de residenties Buitenzorg en West-Preanger *op de groote en kleine r*). Vanaf dit zadel heeft een schitterend uitzicht naar beide zijden, al dit bij de treinreis niet zoo tot zijn recht een autorit. Om echter volop te kunnen van grootsche vergezichten, moet men niet langs de wegen vliegen en door de kap van auto in het uitzicht worden belemmerd, maar men te voet of te paard reizen, zooals de officier bij manoeuvres, oefeningen en verkenningen. de handelsman slechts in de vacanties de kuststreken ontvlieden en dan nog alleen, als financiën hem zulks veroorloven, moet de *te* veel in de natuur en de afzondering leven officier profiteert in bonte afwisseling van vrije buitenleven en de meer mondaine gezellig der steden, al zijn er dan ook onder hen velen het grootste gedeelte van hun diensttijd in wa klimaten doorbrengen en anderen, die steeds opnieuw worden uitgekozen om in verschillen uithoeken van den Archipel als militair en ci gezaghebber orde en regelmaat te scheppen nieuw aan ons gezag onderworpen streken, we eervolle carrière evenwel voor de betrokkenen vaak het nadeel meebrengt, dat de gelegenheid ontbreekt om zich voldoende te bekwamen v de allerhoogste militaire betrekkingen met de d aan verbonden hooge pensioenen.

Jonge kameraden, die deze schetsen moogt le

enkele andere verwanten op te zoeken). De eed, door Dutton indertijd, als alle andere Compagniesdienaren gedaan, van zich nooit in dienst van andere natiën in Indië te zullen begeven, had hij geschonden, daar hij thans in dienst van de Engelsche Compagnie was.

De Nederlandsche resident hoorde een paar Engelsche schepelingen uit en vernam o.a., dat Dutton „op het eylant St. Helena een colonie begrepen ende eenigen tijd aldaer als opperhoofd gepresideert had". Blijkbaar had het eiland echter niet aan zijn verwachtingen beantwoord en hij had materialen bij zich om een versterking op te richten op het eiland Poeloe Run, bij Banda.

Voorloopig was nu de bezetting van St. Helena van de baan; het zou nog meer dan 10 jaar duren voor er nieuwe bewoners kwamen en het, zij het dan na heftigen strijd, definitief in handen van de Engelschen kwam. Het voor Nederland in vele opzichten zoo treurige jaar 1672 bracht ook hier de beslissing. Onmiddellijk nadat de Engelschen de Republiek den oorlog verklaard hadden, bezetten zij St. Helena, bouwden er een fort en legden daar bezetting in. Toen dit ter oore kwam van den toenmaligen commandeur van de Kaap, IJsbrandt Godtske, besloot deze daar niet zonder meer in te berusten en hij bereidde een expeditie voor, tegen dat voldoende schepen te zijner beschikking zouden zijn. Dit was 't geval in December van dat jaar; vier schepen, bemand met 634 koppen en uitgerust met 110 kanonnen, richtten, onder bevel van Jacob Geus, den steven naar St. Helena. Twee dagen vóór oudejaar kreeg men 't eiland in zicht; men zag een Engelsch fort in de z.g. Kerck-valley en daarvoor een Engelsch schip op de ree. Door den ongunstigen wind konden de Hollanders echter deze ree niet bezeilen; na eenig laveeren ankerden zij op de 2 à 3 mijlen van daar gelegen ree der Appel-valley. Terwijl ze daar lagen, zagen ze, dat de Engelschen versterking van twee schepen kregen, waarvan een later een Franschman bleek te zijn. De Hollanders deden eenige verkenningen aan land en kregen daarbij 2 Engelschen in handen. Den 10den Januari 1673 trokken ze, over land, naar de Kerck-valley, waar ze den 12en aankwamen, na op de bergen enkele wachtposten vermeesterd te hebben. Bij aankomst aan het fort bleek de heele bezetting reeds op de 3 schepen te zijn gevlucht; men vond er slechts een vrouw en eenige bedlegerige zieken. Van deze vernam men, dat de bezetting 150 man sterk was geweest. De kanonnen waren alle vernageld en het kruit, dat ze niet hadden kunnen meenemen, over den grond uitgestrooid. Commandant Geus liet aanstonds het fort in orde maken en legde er 100 man bezetting in. Eenige dagen voor zijn terugkeer naar de Kaap kwam een Engelsch scheepje, van niets wetende, op de ree voor anker en werd buit gemaakt. Het had een belangrijke lading aan boord, waaronder 220 slaven en 551 olifantstanden.

De vreugde over deze verovering was echter van korten duur. Terwijl men een half jaar later in Indië op het bericht er van aan het feestvieren trok, was St. Helena intusschen alweer in handen van de Engelschen gekomen. Het fluitschip, de Vliegende Swaen, in Augustus daaraan uit het vaderland aan de Kaap komende, bracht tot aller verbazing de tijding, dat het eiland weer door de Engelschen was bezet. Men had het aan boord nog tijdig genoeg bemerkt, om niet in de val te loopen, maar wist natuurlijk niet, hoe of wanneer de verovering geschied was. Groot was de schrik aan de Kaap: juist 2 dagen voor deze treurmare ontvangen werd, waren 7 schepen van de Kaap vertrokken met bestemming naar Sint Helena!

Eerst in het begin van het volgende jaar kwam men de omstandigheden der verovering en het lot der retourschepen te weten. Na de verovering door Geus hadden de gevluchte Engelsche schepen het bericht naar Engeland gebracht. Daar had men toen een vloot van 11 oorlogsschepen uitgerust en deze had in Juli 1673 het eiland, benevens een daar liggend Hollandsch schip, veroverd. De zeven retourschepen hadden eerst op het allerlaatste moment de Engelsche oorlogsvloot opgemerkt en begrepen, dat daar niets tegen te beginnen was. Ze hadden daarop getracht het te ontzeilen, waarbij er twee de Engelschen in handen vallen.

In 1674 kwam de vrede tot stand. Sint Helena bleef sedert een Engelsche bezitting.

Het XIIe Groot Ned. Studenten-Congres te Wageningen, 8—12 April.

—o—

Dit jaar zal Wageningen de eer te beurt vallen het Groot Nederlandsch Studentencongres te ontvangen. Wij hopen aan de luisterrijke reeks van congressen, die sinds 1910 (de oorlogsjaren uitgezonderd) afwisselend in Nederland en Vlaanderen zijn gehouden, een twaalfde congres toe te voegen dat zal bewijzen wat de Dietsche volkskracht vermag tot stand te brengen.

Naast hun groote cultureele beteekenis hebben de congressen vooral ten doel de toenadering te bevorderen tusschen de studenten van de verschillende deelen van den Dietschen stam.

Het twaalfde congres zal aantoonen wat, meer in het bijzonder, de Noord-Nederlandsche volkskracht vermocht. Uit de vele onderwerpen die hiervoor in aanmerking komen heeft het Congresbestuur datgene gekozen, waaraan reeds onze voorouders zijn begonnen, te weten: *het koloniseerend werk in Nederlandsch-Indië.*

Hieronder volgt een voorloopig programma van het congres:

Vrijdag 8 April

5 uur n.m.: Ontvangst aan het Station.
8 uur : Begroetingsredevoeringen.
Openingsrede uitgesproken door Prof. Dr. P. Geyl (Londen).

---

laat ik U den raad geven om te zorgen, dat gij spoedig in de buitengewesten komt te dienen, maar, dat gij, na aldaar eenige jaren practische ervaring te hebben opgedaan, naar de Krijgsschool gaat om Uw toekomst te verzekeren. Niet al te lang achter een buiten, maar ook niet te lang in speciale betrekkingen. Zorg, dat gij in alle rangen voldoende ervaring opdoet van den dienst en den troep, zoowel op Java als buiten.

Uiteraard hadden wij, nieuwelingen nog te weinig inzicht op hetgeen er in een officiersloopbaan te koop is om ons aan dergelijke beschouwingen over te leveren. Hoogsten droomden wij van militaire onderscheidingen en krijgsroem, toen wij de Preanger binnenstoomden en halt hielden bij het lieflijk gelegen Tjitjoeroeg, waar later verscheidene Bataviaen zich een vacantieverblijf zouden laten bouwen. Met de invoering van de auto's in Indië zijn verschillende forensendorpjes verrezen; Tjitjoeroeg en Patjet voor Batavia en Buitenzorg, Lembang bij Bandoeng, Bandongan nabij den Oengaran voor Semarang, Nongkodjadjar voor Soerabaja, Brastagi voor Medan, enz.

Van Tjitjoeroeg daalt de spoor naar de vlakte van Soekaboemi, toenmaals een geliefd woonoord voor gepensionneerden, die als vast nummer van hun dagprogram een tocht naar het station ondernemen om te zien, of zij ook kennissen in den sneltrein konden ontdekken om daarna af te zakken naar de societeit en zich in 's duivels prentenboek te verdiepen (tactische oefeningen op het kaartblad Dondorp). Thans is Soekaboemi een echte ville morte, door Bandoeng en Garoet overvleugeld als woonplaats en ook minder dan vroeger in trek als herstellingsoord.

Na het verlaten van deze vlakte slingert zich de spoor door een woest en weinig ontgonnen berglandschap, waar evenwel de rivieren, door welker dalen de baan is aangelegd, een eigenaardige bekoring aan het landschap verleenen. (Tot aan de tunnel van Lampegan de bovenloop van de Tji Mandiri en daarna tot aan Tji Beber de Tji Kondang). Op dit gedeelte vormt de baan, wat de Amerikanen zouden noemen: „one of the most crookedest railways of the world." Op den duur begint dat voortdurende gedraai en gekronkel echter te vervelen, hoe mooi de natuur daar ook mag wezen en met genoegen wordt de vlakte van Tjiandjoer begroet, waar de spoor bijna een rechte lijn volgt, evenals in de daarop volgende, vanwege de malaria beruchte Tjiheavlakte, waarover het laatste woord nog niet is gesproken. Aldaar zijn vrij kostbare irrigatiewerken uitgevoerd. De streek is evenwel zoo ongezond, dat het nut van die werken niet in evenredigheid is met de kosten. In de laatste jaren werden plannen ontworpen om in dezen toestand verbetering aan te brengen, hetgeen tot veel geschrijf aanleiding gaf. Sommigen zeggen, dat de wadas-ondergrond te weinig poreus is om het water door te laten, zoodat er steeds uitgestrekte plassen op de landen blijven staan; anderen beweren, dat zulks door intensief omploegen van den ondergrond kan worden verholpen. In welk stadium het vraag-

Zaterdag 9 April

10 uur: 1e Congreszitting
Herman Poort: „De beteekenis van de tegenwoordige Groot-Nederlandsche literatuur."
Prof. Dr. J. J. van Loghem (Amsterdam): „Hygiënische maatregelen voor den Indonesiër", toegelicht door rolprenten en lichtbeelden.

2 uur: 2e Congreszitting
Prof. Dr. J. C. Kielstra (Wageningen): Indische Lezing.
Prof. Fr. Daels (Gent): „De beteekenis van de IJzerbedevaarten."

8 uur: Concert, aangeboden door de Wageningsche Studentenorkestvereeniging. Bal na.

Zondag 10 April

's middags: Uitstapje naar Arnhem.
's avonds: Dietsche Kunstavond.

Maandag 11 April

's morgens: 3e Congreszitting
Jhr. Jan Feith: Indische Lezing.

2 uur: 4e Congreszitting
C. K. Elout: „Nationalisme, Groot Nationalisme en Supra Nationalisme."
Prof. Mr. M. W. F. Treub: Indische Lezing.

8 uur: Tooneeluitvoering, „Leontientje" van Felix Timmermans en Ed. Veterman, door het Ver. Rott. Hofstadtooneel. Bal na.

Dinsdag 12 April:

10 uur: 5e Congreszitting met Algemeene Ledenvergadering van het Dietsch Studenten Verbond.

2 uur: 6e Congreszitting
Wies Moens: „De historische ontwikkeling van de Vlaamsche beweging."
Zuid-Afrikaansche Lezing (voor deze lezing is nog geen spreker gevonden).
Sluiting.

7 uur: Banket.

Voor Nederland is de Congresbijdrage *f* 2.50 voor leden van het D. S. V. en *f* 5.— voor studenten die geen lid zijn van het D. S. V. en voor belangstellenden. Het concert en het uitstapje wordt den congressisten aangeboden. Congresgids (verplicht) *f* 0.25. Tooneelvoorstelling en banket (niet verplicht) resp. *f* 1.50 en *f* 3.—.

Inlichtingen te verkrijgen bij het Secretariaat: Marktstraat 3, Wageningen.

Voor het Congresbestuur,
A. M. SÖHNGEN,
Secretaris.

stuk thans verkeert, weet ik tot mijn spijt niet. Tot kort geleden was Tjipeujeum echter nog een van de meest perniciеuse malaria-oorden van Java.

Bovenstaande aanteekeningen zijn uiteraard gebaseerd op herinneringen van meer recenten datum dan die eerste reis van Batavia naar Midden-Java van dertig jaar geleden. Van den indruk, die het Preanger landschap toen op ons maakte, herinner ik mij nog slechts, dat wij het mooi en interessant vonden. Wel brengt mijn geheugen mij een voorval van meer materieelen aard voor den geest, dat met name onze voeding betrof.

Restauratiewagens kenden de Indische treinen toen nog niet. Men kon onderweg een rijsttafel of een biefstuk met aardappelen en groenten bestellen, die dan verderop, ik meen in Tjiandjoer, in een etensdrager met de noodige borden, vorken, messen en lepels in den trein werd gebracht en eenige stations verder weder werd ingenomen. In dien etensdrager troffen wij onder meer geelrijpe vruchten aan, eirond, iets grooter dan kersen en met een taaie schil. Het waren doekoe's, maar dat wisten wij toen nog niet en ook wisten wij niet, hoe wij ze moesten eten. Uit de wijze lessen van kapitein G. betreffende de Indische etiquette hadden wij begrepen, dat men in Indië nog al gevoelig is voor afwijkingen van de usance en daarom besloten wij na een fluisterend gevoerde beraadslaging om geen gek figuur te slaan en ons niet aan die rare vruchten te wagen. Vele jaren later, toen ik in een hotel in stilte om een totoksche lachte, die een pisang aan schijfjes sneed en netjes met een vork verorberde, dacht ik niet meer aan [...] toenmalige onbeholpenheid, toen wij nog niet [...]ten, dat men een doekoe moet openknijpen en [...] witte sappige vleesch van de pit moet afzuigen.

Bij het verlaten van de Tjiheavlakte spoort [...] trein over het zwaar begroeide, steile, diepe ravijn van de Tjitaroem, waarna de vlakte van Radja[...]mandala wordt bereikt. Daarna wordt het [...]schap weer mooier en imposanter en kron[...] baan zich door een meer ontgonnen bergland[schap]. Toenmaals had men, Padalarang naderende, nog niet het aardig gezicht vanaf de Zuidelijke baan op de Noordelijke met zijn tallooze bochten en kunst[...]werken en de zoo aardig gelegen halte Tjilame[...]. Het gezicht vanaf de Noordelijke baan over [...] breede dal op de Zuidelijke met het station Ta[...]gapoe aan den voet van de kale rotshelling, waar het tras wordt afgegraven voor de aldaar gevestigde kalkbranderijen, is nog schilderachtiger. Een [...]dig moment heeft de reiziger, die 's middags van Padalarang naar Krawang vertrekt en kort daarna den even later vertrokken trein naar Buitenzorg aan de andere zijde van den straatweg gelijk op ziet stoomen om zich daarna meer en meer te verwijderen, doch telkens na een bocht toch nog weer een oogenblik zichtbaar te zijn.

Zoo voor het eerst door die streek sporende, vermoedde ik weinig, hoe vele malen ik later op verschillende wijzen die streek zou doorkruisen om de rotsen, heuvels, wegen en paden meer uit een tactisch oogpunt te beschouwen.

(Wordt vervolgd.)

Het voorbezoek aan de zestiende Utrechtsche Jaarbeurs.

Gunstige voorteekenen voorspelden het welslagen dezer van 15—24 Maart gehouden Voorjaarsbeurs. Het jaarlijksch voorbezoek van de Pers kenmerkte zich door bizondere opgewektheid, zoo van die zijde als van die van den woordvoerder der Jaarbeurs, den heer Graadt v. Roggen, Secretaris-Generaal. Wel kon hij, en met hem, de Raad van Beheer, met voldoening terugzien op het afgesloten 10-jarig tijdperk. De Jaarbeurs heeft zich een blijvende plaats veroverd in het economisch leven van Nederland, terwijl zij allengs meer de aandacht trekt van het buitenland.

Na de gebruikelijke bezichtiging der stands vereenigde men zich in den namiddag aan een maaltijd, waaraan dit keer ook door den Burgemeester van Utrecht, den heer Fockema Andreae, werd deelgenomen.

De koloniale afdeeling was, evenals andere jaren, ingericht door de afdeeling Handelsmuseum der Kon. Ver. Koloniaal Instituut te Amsterdam. De Rubber-afdeeling met hare noviteiten trok de aandacht (crêpe-rubbermatten), niet minder de duidelijke statistieken der theeproductie. Voorts was de Bataafsche Import Maatschappij vertegenwoordigd, ook de N. V. Zeehaven en Kolenstation Sabang (o.m. fraai diorama van de haven).

De Nederl. Telegraaf-Mij. Radio-Holland exposeerde een wereldverkeerskaart, een modern radioapparaat en een diorama van een seinhut op een groot stoomschip. Een djatidoreng betimmering (varieteit van djati-hout) en andere toepassingen in hout-bewerking van de N. V. Vereenigde Javasche Houthandel-Maatschappijen hadden veel bekijks. Ten slotte zij vermeld een demonstratie van de beteekenis van den Padangschen handel.

Van Week tot Week.

Dinsdag 15 tot Maandag 21 Maart.

Oprichting van een Nederlandsch Java-Instituut.

Te Amsterdam is opgericht het Nederlandsch Java-Instituut ten einde de in dezen tijd meer dan ooit noodige kennis omtrent land en volk van Java te helpen verzamelen en verspreiden.

Het doel van het Instituut is, in samenwerking met de Kon. Vereeniging Koloniaal Instituut te Amsterdam: a. het verzamelen van zoo volledig mogelijke gegevens betreffende Java; b. het beschikbaar stellen van deze gegevens ten behoeve van het welzijn en van de stoffelijke en geestelijke ontwikkeling van de bevolking van Java en van onze betrekking met haar.

Het directorium van het Inst. bestaat voorshands uit mr. G. Vissering, voorzitter; dr. C. W. Janssen, ondervoorzitter, prof. J. C. van Eerde, secretaris, de Koloniale Bank, penningm., allen te Amsterdam, en voorts uit een twaalftal leden.

...sche voordrachten van de Ver. Ned. Fabrikaat. Donderdag den 17en Maart hebben, onder groote belangstelling, de reeds eerder in deze rubriek aangekondigde voordrachten van de H.H. Mollema en Craandijk plaats gehad. (Verslag in het *Vaderland* van 18 dezer, Ochtendbl.).

...teur der Burgerl. Openb. Werken. Batavia, 18 Maart (Aneta).[1]) Ir. J. Blackstone, directeur van B.O.W., zal in September als zoodanig ...reden.

...examen. Leiden. Doctoraal examen Indisch recht de heer Mr. J. M. L. Hosselet.

Miangas-kwestie. Naar het *Nws v. d. Dag v. N.-I.* van goede zijde verneemt is onlangs op het hoofdbureau van den topogr. dienst te Weltevreden een kaart ontdekt, welke op duidelijke wijze aantoont dat het eilandje Miangas (ook wel Las Palmas genoemd), waarvan de Amerikaansche Regeering ons het bezit betwist, reeds in 1886 tot het gebied van Ned.-Indië behoort. We zijn er benieuwd naar, in hoeverre deze kaart door de arbitrage-commissie zal worden erkend als een bewijsstuk voor Nederlands rechten op het betrokken eiland.

Moquette †. Blijkens een bericht aan de Kon. Academie van Wetenschappen te Amsterdam is (te Weltevreden) overleden de heer J. P. Moquette, correspondeerend lid dier instelling. Wellicht vinden we in een der volgende Nrs. van het K.W. gelegenheid op de veelzijdige verdiensten en bekwaamheden van den overledene de aandacht te vestigen.

Bond van Indonesische juristen. Naar de *Java-Bode* verneemt, is er onder de Inheemsche juristen een beweging gaande tot oprichting van een eigen Bond van Indonesische juristen in den trant van de Nederlandsch-Indische Juristen Vereeniging. Als leden kunnen worden toegelaten juristen, studenten aan de Rechtshoogeschool en oud-leerlingen van de Rechtsschool te Weltevreden. Zij stelt zich o.m. ten doel de bestudeering van de jurisprudentie, de strafwetgeving en andere juridische vraagstukken op Ned.-Indië betrekking hebbende. Reeds hebben zich een 60-tal leden aangemeld. De beweging gaat uit van mr. Isqak Tjokroadisoerijo, advocaat en procureur te Batavia.

...oek Cornelis Manoppo †. Naar het *Bat. Nieuwsblad* vernam, is op 13 Febr., in den ouderdom van 67 jaar, overleden de zelfbestuurder van het landschap Bolaäng Mongondou (Menado), Datoek Cornelis Manoppo, in 1906 als zoodanig door de Regeering aangesteld.

...ulde aan de nagedachtenis van Generaal van Heutsz. Batavia, 16 Maart (Aneta). Twee brigades, in hoofdzaak bestaande uit gedecoreerden, zijn aangewezen om onder commando van een inlandsch officier naar Holland te gaan ter bijwoning van de bijzetting van het stoffelijk overschot van Generaal van Heutsz. (Bedoeld zijn ongetwijfeld 2 brigades [40 man] marechaussées, inlandsche militairen).

...de verkiezingen, de benoemingen voor den Volksraad. Batavia, 14 Maart. (Aneta). Tot leden van den (nieuwen) Volksraad zijn benoemd de heeren: A. B. ten Berge (R.K.P., aftr.), Mr. C. C. van Helsdingen (C.E.P., aftr.), G. J. van Lonkhuijzen (C.E.P., aftr.), J. E. Stokvis (I.S.D.P., aftr.), N. van Zalinge (aftr.), W. M. Dwidjosewojo (B.O. aftr.), Moelia (C.E.P., aftr.), Mr. J. A. Jonkman, Th. Ligthart, Tjokroaminoto, Toukoenjaari(?) te Kota Radja, W. van Baalen te Batavia, Ir. G. Diephuis, Dr. Han Tiauw Tjong te Pekalongan, assistent-resident W. Middendorp, Ir. Rueckert, Dr. Soetomo te Soerabaja, Tjia Tjeng Siang te Pontianak, de leeraar aan de Koningin Wilhelmina School J. A. Monod de Froideville, Prof. Mr. A. S. Oppenheim, J. J. B. Ostmeier te Bandoeng, A. A. Pauw (aftr.), Mohamed Ali te Bandjermasin.

[1]) De tekst der Aneta-telegrammen is ontleend aan „N. Rott. Ct."

Onderscheiding. Bij Kon. besluit is bevorderd tot officier in de Oranje Nassau-orde I. S. Morpurgo, lid van den Raad van bestuur en waarnemend President van het Hof van Justitie in Suriname.

Het eerste Katholieke dagblad in N.-I. Bandoeng, 18 Maart (Aneta). De Indische Telegraaf zal met ingang van 1 April onder een anderen naam verschijnen en zal voortaan heeten De Koerier, Katholiek dagblad.

(Dit is het eerste R. K. *dagblad* in Indië; wel bestaan er reeds twee *weekbladen*, n.l. de *Java-Post* en het *Kath. Sociaal Weekbl.*).

De communisten handelen op last van Moskou. Aneta seinde uit Batavia een uitvoerig telegram, aanvangende: Aan den Volksraad is het overzicht van de voorgeschiedenis der communistische onlusten verstrekt. Er wordt in uiteengezet, dat de actie van Juli 1925 tot Dec. 1926 een gevolg was van het doorvoeren van de besluiten, genomen op het wereldcongres te Moskou in 1924, welke besluiten nader werden uitgewerkt op het Congres van de P.K.I. (Partij Kommunist Indonesia) in 1924 te Djokja. De plannen werden gepreciseerd in een bijeenkomst op 22 Maart 1925 te Weltevreden, die door veel slechte elementen werd bijgewoond. Op deze bijeenkomst zette Alimin het plan van de P.K.I. uiteen om in de kampongs misdadigers te zoeken voor de organisatie van rooverbenden.

M. C. Henriquez †. Te Nijmegen is, op den leeftijd van 48 jaar, overleden de heer M. C. Henriquez, arts, gep. officier van gezondheid van het O.-I. leger.

Anti-communistische actie. De Inlandsche vereeniging „Wargi Bandoeng", welke actie voert tegen het communisme, heeft te Tjililin een afdeeling opgericht, welke al dadelijk ruim 1500 leden telt.

Het totaal aantal leden bedraagt, naar het *Bat. Nwsbl.* vernam, pl.m. 23.000. Rechtspersoonlijkheid is aangevraagd.

Het gratie-besluit. Blijkens Aneta-telegrammen gaven verschillende Europeesche bladen in Indië in meer of minder krachtige termen hun teleurstelling en misnoegen te kennen over het gratie-besluit van den Gouverneur-Generaal. Ook eenige Nederlandsche persorganen gaven een afkeurend oordeel, terwijl andere het besluit toejuichen. De motieven der gratieering zijn niet gepubliceerd; men mag echter aannemen dat de Landvoogd principieel tegenstander van het toepassen der doodstraf is en de veronderstelling schijnt niet te gewaagd dat Z.E. aan de overige terdoodveroordeelde communisten eveneens gratie zal verleenen. In dit verband zij gewezen op de dezer dagen door den Minister van Koloniën afgelegde verklaring, dat hij geen termen ziet tot het bevorderen van de afschaffing der doodstraf in Indië.

Oud en nieuw op Java. Dr. F. A. baron van Asbeck, hoogleeraar aan de Rechtshoogeschool te Batavia met verlof, heeft op den bondsdag der a.s. zendelingen te Oegstgeest gesproken over toestanden op Java 25 jaar geleden en thans. (Overzicht in de *N. Rott. Crt.* van 17 Maart, Ochtendbl. C.).

Ernstige brand in Tebingtinggi. Padang, 21 Maart (Aneta). Bij een hevigen brand is de helft van Rampa in het Tebingtingi'sche afgebrand. De schade wordt geraamd op *f* 2.140.000.—.

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt.

Twee Indische Tentoonstellingen te Amsterdam.

J.l. Zaterdagmiddag, 19 dezer, zijn te Amsterdam twee Indische tentoonstellingen geopend: ten twee ure in het Stedelijk Museum door den heer *R. Zuyderhoff*, voorzitter der vereeniging *„Oost en West"*, die van den heer *W. O. J. Nieuwenkamp*, en om half vier, die van den heer *P. A. J. Moojen*, door *Raden Mas Noto Soeroto*, redacteur-uitgever van het Hollandsch-Maleische maandschrift *Oedaya* (Opgang), in den kunsthandel van Frans Buffa en Zonen, Kalverstraat 39.

Hoewel bij beide tentoonstellingen het aan kunst- en natuurschoon zoo rijke eiland Bali, met zijn voor den Westerling zoo sympathieke bevolking, wel de hoofdplaats inneemt, dragen zij toch een van elkander zeer verschillend karakter, hetgeen —

waarschijnlijk geheel onbewust — reeds uitgedrukt ligt in de illustratie der uitnoodigingskaarten. Op die voor de verzameling van den bekenden teekenaar-etser W. O. J. Nieuwenkamp, aangeduid als: „Kunst uit tropisch Nederland", en bestaande niet alleen uit zijn eigen stijlvollen arbeid, maar ook uit een rijke collectie Indonesische kunstnijverheid op zijn vele reizen door dezen artist bijeengegaard, staat de reproductie van een op Soembaneesch weefwerk veel voorkomende, sterk gestyleerde menschfiguur met den zeer typeerenden, breeduitstaanden hoofdtooi, terwijl op de kaart van den niet minder bekenden architect-kunstschilder, P. A. J. Moojen, de sprekende kop prijkt van een typisch Balineeschen Raksasah, de verschrikker van alle booze en kwalijk gezinde geesten!

Het was een uitnemende gedachte van het bestuur der Afdeeling Amsterdam — waarvoor de heer Zuyderhoff dan ook terecht dank betuigde, als zijnde geheel in de lijn van het streven der vereeniging: Oost en West door onderlinge waardeering nader tot elkaar te brengen — om ook ons, Nederlanders, in de gelegenheid te stellen deze prachtverzameling-Nieuwenkamp te bewonderen, vóór zij gedurende de maand Mei a.s. in het *Pavillon Marsan* van het *Louvre* te Parijs vertoond zal worden, waar zij ongetwijfeld buitengewoon de aandacht zal trekken. Naar wij vernemen, zal ook „Boeatan", als de kosten niet te hoog zijn, met een kleine keurcollectie aan laatstgenoemde tentoonstelling deelnemen.

De verslaggever van het *Alg. Handelsblad* schrijft in het l.l. Zondagsblad o.m.:

> „Indien men een samenvattenden indruk van het tentoongestelde wil geven, kan men zeggen, dat het boeit door zijn schoone kleuren, zijn nobele lijnen en prachtige versieringen.
>
> „In de groote tuinzaal zijn kunstvoorwerpen van het eiland Bali gerangschikt. Daar hangen gebatikte [1]) doeken, sarongs en slendangs langs de wanden, door hun patronen en door de gebruikte kleurstoffen bijzonder mooie weefsels. Een zevental houten deuren, tegen den linker zaalwand opgehangen, trekken bijzonder de aandacht; het zijn, zooals de heer Nieuwenkamp ons mededeelde, zeer zeldzame stukken, waarvan het museum in Leiden slechts een tweetal — ook door Nieuwenkamp uit Indië meegebracht — bezit; deuren zooals slechts de gegoeden op het eiland Bali ze in hun huizen hebben. Ook hier zijn het weer de mooie ingesneden ornamenten, die van deze deuren kunstvoorwerpen maken. In een vitrine liggen een aantal zaken, die door het schoonheidsgevoelige Balisch volk tot, wat wij noemen zouden, voorwerpen van sierkunst zijn gemaakt; het zijn enkele neusbekertjes — voor onze begrippen zonderlinge voorwerpen om uit te drinken —, besneden bamboe en houten bekers, gedreven gouden en zilveren en gesneden ivoren krisheften, voorwerpen, die alle op zichzelf het aandachtig beschouwen waard zijn.
>
> ... ...
>
> „Twee Hindoebeelden staan daar tevens opgesteld; het zijn beelden, die Nieuwenkamp vroeger in den tuin van zijn woning te Edam had staan en die daardoor gedeeltelijk met een groenen aanslag bedekt zijn, hetgeen aan de steen een eigenaardigen tint geeft."

Dat deze verslaggever geen „ingewijde" is, heelemaal nog niet weet wat *ikat* is, blijkt wel uit zijne beschrijving der in de hoekzaal hangende Soembadoeken: „prachtig uit de hand geknoopte kleeden, rijk van kleur — meest overheerschen donkere en roode tinten — en prachtig van patroon. In deze ikat's zijn de kleuren ingeweven(!), het zijn lijkendoeken, zooals ze thans, nu de Europeanen ze op gaan koopen en de inlander voor den export is gaan werken, niet meer gemaakt worden en vrijwel niet meer te krijgen zijn."

Intusschen doet 't toch weldadig aan, dat zelfs door leeken de groote schoonheid der Indonesische kunstnijverheid, welke vroeger grootendeels als curiosum beschouwd werd, thans begint gewaardeerd te worden en een der gevolgen er van is, dat zij door de Europeanen opgekocht wordt. Het is den inheemschen kunstnijveren ginds niet kwalijk te nemen, dat zij aan opkoopers, zonder kunstgevoel, die er geen de minste begrip van hebb[en] ook minderwaardig werk trachten kwijt te ra[ken] z.g. „voor den export" gaan werken. Voor den [...] voeligen, begrijpenden Europeeschen kenner, [die] hun kunstwerk naar waarde weet te schatten [en] te beloonen, zullen ook de Indonesische sierkun[ste]naars gaarne arbeiden, zooals zij dit eertijds v[oor] hun eigen Hoofden plachten te doen. De kun[ste]naars van Godsgenade zijn ook daar ginds nog n[iet] uitgestorven; telkens zullen er nieuwe gebo[ren] worden, naarmate ook onze belangstelling en a[an]moediging er voor toeneemt.

Uit het feit, dat er zoovele en velerlei prachtst[uk]ken op Indonesisch kunstnijverheidgebied te v[in]den zijn, mag men echter niet afleiden, dat gi[nds] een waarlijk groot kunstenaar niet een even z[eld]zame bizonderheid zou zijn als hier. Niet [alle] Soemba-doeken b.v. hebben een even groote kun[st]waarde, omdat niet alle *ikat*sters (zij, die door h[et] plaatselijk afbinden der weefdraden, als uitspa[rings]middel voor het verven, het patroon ontwerpen) [...] even ervaren en fijngevoelige kunstenaressen [op] dit gebied zijn. De mooiste doeken uit éénzelfd[e] streek zullen dan ook veelal blijken van dezelf[de] *ikat*-ster afkomstig te zijn.

Het verslag eindigt met de woorden:

> „In de vitrine in de hoekzaal: een verza[me]ling lepels [2]) en Soemba'sch kralenwerk.
>
> „Tusschen de in de zalen uitgestalde v[oor]werpen zijn tevens litho's, teekeningen, aq[ua]rellen van Nieuwenkamp opgehangen, zoo[dat] dus deze tentoonstelling een tweeledige be[te]kenis is.
>
> „De verzameling Nieuwenkamp, zooals [wij] haar hier in het S[ted]elijk Museum kunnen [be]wonderen, de vele [voo]rwerpen, welke voor [den] inlander gebruiksvoorwerpen, doch voor [ons] kunstvoorwerpen zijn, is het bezichtigen o[ver]waard."

Dit laatste geldt stellig evenzeer voor de t[en]toonstelling bij Buffa, al heeft de heer Moojen [...] zeker niet minder rijke verzameling Indonesis[che] kunstnijverheid er niet bij laten zien. Voor z[ijn] vijftigtal schilderijen, waarbij vele van vrij gr[oote] afmeting zijn, is de zaal reeds niet overruim. In [dit] opzicht hadden zij 't beter bij de firma Kleykamp [in] 's-Gravenhage. De belichting leek ons echter th[ans] voordeeliger. Destijds hebben wij reeds zeer w[aar]deerende woorden aan dezen sympathieken ar[tist] gewijd. Met recht legde de heer Noto Soeroto ook [nu] weer den nadruk er op, dat uit Moojen's werk [een] groote liefde en vereering spreekt, niet alleen v[oor] de kunst en de natuur van Bali, maar vooral [ook] voor de bewoners, die hij van nabij, intiem h[eeft] leeren kennen en waardeeren.

Onder de bezoekers der tentoonstellingen w[aren] er, die aan zijne teekeningen, in de bovengaler[ij] expo[s]eerd, als losser en levendiger van uitvo[ering] den voorkeur gaven boven zijne schilderstuk[ken].

De Indische Stand op de Fancy-Fair in den Dierentuin te 's-Gravenhage.

Als deze regels den lezers van „Het Kolo[niaal] Weekblad" onder de oogen komen, hebben zij, [die] er nog niet geweest mochten zijn, nog juist den [tijd] om een kijkje te gaan nemen in de zalen van [het] Haagsche „Zoölogisch Botanisch Genootsch[ap"], waar tot Vrijdagavond laat de Fancy Fair gehoud[en] wordt ten bate van den Internationalen Vrouwen[...]raad, en waar, onder de talrijke vertegenwo[ordig]de landen, ook Ned.- Oost- en West-Indië iede[r een] waardige plaats innemen en waarlijk geen slecht[e] figuur maken.

De dames Van Aalst-Koopman en Romeijn[-] Tückerman hebben haar best gedaan om zoowel [de] kolonie Curaçao als Suriname tot haar recht [te] doen komen, terwijl de Oost-Indische Commiss[ie] met de dames Van Limburg Stirum-Sminia en K[oe]ningsberger-Lang als eereleden, niet alleen [een] smaakvol fantasie Indisch verkoophuis voor In[do]nesische kunstnijverheid hebben doen oprichten [...] met goede hulp van den binnenhuis-archit[ect] N. P. de Koo, maar ook een warong beheeren, w[aar] ten bate van het goede doel, allerlei Indische le[kker]lijkheden te verorberen zijn, aangeboden door O[ost-In]tersche schoonen, in sierlijke Javaansche, Soe[nda]neesche en Sumatraansche kostuums uitgedost.

Vrijdagavond zullen internationale dansen w[or]den uitgevoerd. Uit Noorwegen zijn o.a. een vijf[tal] volksdansers er voor overgekomen en de Ne[...]

---

[1]) Het feit, dat op Bali niet gebatikt wordt, schijnt tot dezen kunstcriticus nog niet doorgedrongen te zijn. Er hangt in die zaal dan ook geen enkele batik! *Red.*

[2]) Hoe prachtig en doelmatig is daarvan de v[orm,] hoe kunstig het uitsnijwerk. Ware juweeltjes! *Re[d.]*

...sche boerendansen zullen zeker niet ontbreken. ...spreekt echter van zelf, dat de Javaansche dan... met hun ernstig religieus karakter, daarbij niet ...behooren.

...rsoverzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Het Nederlandsche element in den Volksraad.

...het communistisch verzet in de eerste dagen ...geboorte gesmoord is, de dreiging van het ...munistisch gevaar voorloopig werd bezworen, ...de Indische politici der oppositie de ure ge... om de winst binnen te halen. De algemeene ...wingen in de nieuwe zittingsperiode van ...olksraad zullen ons daarvan menig verras... ...aaltje brengen, doch reeds thans wordt van ...che zijde in woord en geschrift eigen politiek ..., in tegenstelling met de communistische ...als nimmer falend richtsnoer in de worsteling ...de politieke en economische vrijheid het In...sche volk voorgehouden. Het „Soer. Hbl." heeft ...Ned.-Indië steeds veroordeeld een politieke ...groepeering, die een kopie is der Nederland..., welke uit geheel andere principes is ontstaan ...gegroeid. *Het Nederlandsche element in den ...raad* — zegt thans het *Soer. Hbl.* (5 Febr. 2de „De Week", *v. L.*) — heeft *in de eerste plaats* ...aak de belangen voor te staan van de Neder...sche zaak, in Indië gebracht, verbreid en ge...gd door Nederlandschen geest en energie, welke ...erlandsche zaak zich een historisch recht van ...an heeft verworven en verzekerd. Dit *histo...recht der Nederlandsche zaak* wordt ge...aagd en gesanctionneerd door den zedelijken ...dslag van haar scheppingen en haar kwalitei... Haar scheppingen zijn: de staatkundige een...id van Indië; de inwendige ordening dier een... naar wet, recht en regelen van welvaart en ont...keling; de plaatsing van die eenheid in de werk...e sfeer van het wereldbestel. Aan haar histo... recht met zijn zedelijke grondslagen ontsprui... rechtmatige *Nederlandsche belangen* in Indië, rechtmatig *Nederlandsch gezag* tot leiding van ...ië naast een *Nederlandsche taak ten bate van* ...ië. Deze taak heeft het Nederlandsch gezag te ...vaarden in het besef der zedelijke verplichting, ...om de gedachte der één- en ondeelbaarheid van ...Nederlandsche Rijk te nemen tot richtsnoer van ...gsoefening; 2°: om de positie van Indië in het ...ernationale bestel te handhaven en te verster...en; 3°. om te volgen een stelsel van wetgeving en ...tuur, waaronder en waardoor land en volken ...van Indië zich, langs *ordelijke wegen* en naar *eigen ...vormen* en door *eigen krachtsontplooiing*, kunnen ...ontwikkelen tot eindelijke economische en politieke ...standigheid binnen het rijksverband. *In de twee...e plaats* heeft het Nederlandsche element in den ...olksraad tot plicht, binnen de grenzen van boven...genoemde grondslagen, met de Regeering samen te ...werken aan de behartiging der specifiek Inlandsche ...belangen, waarvan de Inlandsche groep in dit col...lege de speciale pleitbezorgster is.

Wij vestigen de aandacht op het *Soer. Hbl.* (10 ...en 11 Febr. 3de bl. „De maandelijksche bestuurs...conferenties en de politiek", *B. J. Suermondt*; 7 ...Febr. 4de bl. „Van Onze Buren"; 10 Febr. 2de bl. „...ritten en Kantonneezen", *Villanus*), het *Bat. ...Nwsbl.* (9 en 12 Febr. 2de bl. „Azië"), de *Deli Crt.* (...9 Febr. „China en Ned.-Indië"), *De Sum. Post* (...5 Febr. „De koloniale onderdrukking") en de *...Bode* (10 Febr. 2de bl. „Anti-communistische ...voorlichting"; 11 Febr. 2de bl. „Legerzaken", Gene...raal *Sachse*).

Een persconferentie met den Landvoogd.

De hoofdredacteuren van de Deli-bladen en de „Benih Timoer" werden tijdens de aanwezigheid ...van den Gouverneur-Generaal te Medan, op het ...voorbeeld van de periodieke persconferenties ...te Batavia, in de gelegenheid gesteld tot het stellen ...van concrete vragen aan Zijne Excellentie (*Deli Crt.* ... Febr.).

Wat de *Oostkust van Sumatra* betreft, heeft de Landvoogd in de vijf dagen van zijn verblijf alhier ...n overweldigenden indruk gekregen in het bizon...der van de cultures. Door uren lang te rijden door ...aanplanten van rubber, agave, thee enz., komt men ...zeer onder den indruk van de buitengewone ...kunst en energie, waarmee die cultures hier gedre...ven worden. Daarbij viel op de hooge waarde toegekend aan het wetenschappelijk onderzoek, waar zelfs verschillende maatschappijen naast den algemeenen dienst der proefstations een eigen wetenschappelijken staf hebben. Wat *Sumatra's Westkust en Tapanoeli* aangaat, was de algemeene indruk zeer bevredigend; de mogelijkheid van verdere onlusten wordt door het Bestuur uitgesloten geacht, op een heel enkele afdeeling na, waar overigens toch ook de toestand wel beheerscht wordt. De geest der bevolking bleek tijdens het bezoek zeer goed te zijn. Opvallend was in dit verband dat op het bericht van het neerleggen van den beruchten *Si Patai* de bevolking spontaan feest begon te vieren. Er waren nog een vier of vijf van die leiders, die men nog niet in handen had, maar dat zou ten slotte een kwestie van tijd zijn. Het gaf Z.Exc. een voldoening te kunnen verzekeren, dat hij geen enkel oogenblik een onaangenaam gevoel heeft gehad, noch eenig gevaar geducht heeft. De onlusten kunnen tot zekere hoogte inderdaad als een opluchting en een zuivering van de atmosfeer worden beschouwd, maar men kan er niet mee volstaan. Er zal daarna echter nog heel wat meer moeten gebeuren om de redenen tot ontevredenheid, die bestaan hebben, weg te nemen. Daarvandaan ook dat naar Buitenzorg getelegrafeerd is om de reeds bekende commissie van onderzoek aanstonds naar de Westkust te sturen. Z.Exc. hoopt in verband met de gevoerde besprekingen en gehouden Bestuursconferenties, door blijvende maatregelen de ontevredenheid der bevolking te kunnen wegnemen. *De wet op de Bestuurshervorming* is eenmaal aangenomen en zij dient uitgevoerd te worden. De invoering is echter niet te verhaasten en het gaat dus alleen om het tempo waarin ze doorgevoerd kan worden. Het groote vraagstuk daarin is momenteel hoe *Sumatra* verdeeld zal worden. Eerst komt het Gouvernement Zuid-Sumatra. De stukken daarvoor liggen gereed en komen in Mei a.s. in den Volksraad. Vast staat wel, dat in het algemeen West- en Oostkust niet zullen samengaan, behoudens dan mogelijk in het Zuiden een of ander klein gebied van minder beteekenis. Ook staat vast, dat Tapanoeli en Sum.'s Westkust niet samengevoegd zullen worden. Daartegen bestaat in Tapanoeli een sterk verzet, gegrond op de heterogeniteit van bevolking en belangen. Hoe de grens ten aanzien van Bengkalis zal loopen of hoe het met Indragiri zal gaan, is nog niet te zeggen. Wat *de belastingverlaging* betreft, het eerst voor natuurlijke personen of het eerste voor de vennootschappen, antwoordde Z.Exc. dat dit n.z.m. gelijk op moet gaan voor beide categorieën. Wel kunnen de vennootschappen de belasting beter dragen, maar het is zoo nadrukkelijk verzekerd, dat de opcentenheffing slechts als een tijdelijke crisisheffing zou gelden, boven de normale belasting, van 10 % van de winst, dat het eenvoudig een kwestie van goede trouw is. Daarover denken de Landvoogd en de Minister van Kol. gelukkig gelijk. De opcenten zullen dus in een bepaalde periode moeten verdwijnen, geheel afgescheiden ondertusschen van eventueel later noodzakelijke verhooging van het belastingpercentage in het algemeen. Ten slotte vroeg nog de hoofdred. van de „Benih Timoer" wanneer het woord betreffende *de benoeming van Inlanders in leidende betrekking*, in vervulling zal gaan. Kort en nadrukkelijk antwoordde de Landvoogd: „Dat zult u zien, als u geduld hebt!" Daarmee eindigde deze eerste Delische Persconferentie met den Gouv.-Generaal van Ned.-Indië, niet echter zonder den aangenamen indruk, dien jhr. de Graeff hier bij zijn eerste bezoek overal heeft nagelaten.

Wij verwijzen naar het *Bat. Nwsbl.* (4 Febr. „De welvaart ter Sum.'s Westkust" I, 9 Febr. „Voor de bestuursconferentie ter S. W. K.", 14 en 15 Febr. „'s Landvoogds reis", van *Civis*).

Sumatra's Oostkust.

De heer *Zentgraaff* publiceert in het *Soer. Hbl.* (7 t/m 11 Febr., 3de bl.) een vijftal reisbrieven over Sumatra, waarin hij o.m. Deli een spiegel voorhoudt om zich zelf te leeren kennen. De Delische samenleving stond vroeger volkomen los van de rest van Indië en hoedde zich voor contact met Java... behalve dan wat de verkrijging van arbeiders betreft. Maar die periode is afgesloten. De Delische samenleving werd meer ingewikkeld van constructie, fijner van organisatie. Er kwamen vraagstukken welke met het oude gebaar niet uit de wereld waren te helpen. Men had hier, dank zij de poenale sanctie, immer de beschikking over het kwantum arbeidskracht, dat men zich naar eigen keuze en berekening had aangeschaft, en dit

maakte al die lastige dingen: als kennis van taal en zeden van het werkvolk, soepelheid in den omgang daarmee, en alle andere eischen waarmee op Java ieder planter, industrieel of ander werkgever heeft rekening te houden, hier overbodig. Dit veranderde geleidelijk.

Inderdaad — voegt de *Deli Crt.* (16 Febr.) er aan toe — maar véél te geleidelijk. *De studie van de taal, de adat en de levenswijze van onzen Javaan wordt hier veel te weing betracht.* Zelfs wanneer zich hier, zooals niet uitgesloten geacht kan worden, bezig is een ander soort Javanen te vormen, voor wie het Maleisch in de toekomst de voertaal zal zijn en die naar het voorbeeld van de Ver. Staten en Australië, een bevolking zal vormen met geheel afwijkende eigenschappen. Zoolang dit echter niet het geval is, dient men veel meer nota te nemen van het innerlijk wezen van den arbeider, waarop zooals men gerust mag zeggen, onze cultures drijven. Er is eenige verbetering in dit opzicht te bespeuren, maar nog lang niet genoeg. De assistent en de administrateur, die vlot Javaansch spreken, zijn nog steeds met een lampje te zoeken.

De heer Zentgraaff meent dat Deli aan den vooravond staat van een nieuwen tijd. Niet alleen kraakt het oude gebouw der *poenale sanctie*, maar ook de *afloop der landbouwconsessies* zal belangrijke veranderingen brengen. Ook de *Deli Crt.* verwacht een nieuwen tijd, waarin inderdaad exclusivisme uit den tijd is, maar daarin verwacht de *D. C.* tevens een Overheid, die wel degelijk zich zal afvragen hoe zij dat alles zal doen verloopen, zonder de cultures, de bedrijven van de allergrootste beteekenis voor land en bevolking, schokken toe te brengen. Het algemeen belang eischt, dat de Regeering die particuliere bedrijven behandelt en beschermt alsof het haar eigen bedrijven waren. Zij heeft er, handelend voor de bevolking van geheel Ned.-Indië, het grootste belang bij, dat schokken uitblijven en dat de cultures zich zoo gunstig mogelijk kunnen ontwikkelen, natuurlijk zonder andere, even belangrijke belangen te schaden.

De *Deli Crt.* van 14 Febr. beschrijft *„De economische beteekenis van de Oostkust van Sumatra"*, van 15 Febr. *„De groote bronnen van inkomsten der Oostk. van Sumatra"*. De *D. C.* hoopt dat de beschouwing van de door haar gegeven cijfers, tot de conclusie moge leiden, dat de Oostkust in economische beteekenis een der voornaamste gewesten is van Ned.-Indië; dat het noodzakelijk is en een eerste eisch van goede koopmanschap om dit Gewest de middelen te geven om zich verder te kunnen uitbouwen; dat de bloei der cultures ter Sum.'s Oostkust van het hoogste belang is voor de algemeene financieele positie en daarmee voor de Regeeringspolitiek van Ned.-Indië, en dat het daarom onverantwoord zou zijn die cultures te treffen door wettelijke maatregelen, die hun winstgevendheid en hun bestaan in gevaar zouden brengen.

Luchtvaart. Spoorlijnen of aswegen.

Het *Bat. Nwsbl.* (11 Febr.) geeft een overzicht van *de ontwikkeling van de luchtvaart in Australië* gedurende 1926. Het vliegen is in Australië reeds lang de periode van proefnemingen te boven. Australië telt drie door de Regeering gesubsidieerde luchtvaartlijnen, die zich in een toenemende populariteit bij het reizend publiek mogen verheugen. Zij hebben dan ook ten opzichte van veiligheid en bedrijfszekerheid, een record bereikt, waarop geen enkele luchtlijn ter wereld kan bogen. De vlucht in 1926 van den heer *A. Cobham* van Londen naar Melbourne en terug, heeft in Australië de lust om te vliegen bijzonder geprikkeld. Luchtvaartclubs zijn opgericht te Sydney en Melbourne. Het aantal verzoeken van jonge mannen en vrouwen om geoefend te worden neemt toe. Verwacht mag worden, dat binnen enkele jaren de jongere mannen op dezelfde manier naar een vliegtuig grijpen als naar een motorfiets en dat ook de zakenwereld meer en meer het vliegtuig zal gebruiken.

We zijn in Indië achter — concludeert het *B. N.* — maar als we zien wat in Australië in korten tijd is bereikt, dan kunnen we *ook in Ned.-Indië* spoedig een groote opleving verwachten als de ontwikkeling van de burgerlijke luchtvaart eenmaal ernstig wordt aangevat. Het groote publiek in Indië ziet eigenlijk nog te weinig van de luchtvaart, om tot zoodanige belangstelling te worden gewekt, dat het ook zelf van vliegmachines wil gebruik maken. In dit jaar komt te Bandoeng bij het Departement van Gouvernementsbedrijven *een bureau voor luchtvaart.* Dat is ten minste een begin, — en nu ook de Vereeniging voor Luchtvaart, verzekerd van regeeringssteun, de propaganda krachtiger ter hand nemen.

In *De Loc.* (17 Jan. t/m 14 Febr. blz. 1, I t/m ...) vertelt *Alan Cobham* van zijn *„Avonturen in de lucht"*. Cobham is er vast van overtuigd, dat de vluchten, welke door hem naar verschillende deelen van de wereld ondernomen zijn, in een nabije toekomst binnen ieders bereik zullen liggen. Zelfs heden ten dage is het voor dengene, die over redelijke financieele bronnen beschikken kan, mogelijk om een speciaal vliegtuig te huren en naar elke plek van den aardbol te begeven. Met hulp van het kleine toestel zal de komende generatie net zoo in een vliegmachine gaan zitten, als zij tegenwoordig op een fiets rijdt. Het zal inderdaad mogelijk wezen — en het is feitelijk reeds den huidigen dag mogelijk — voor den jongeman en het jonge meisje om een klein toestel, in plaats van een kleine auto of den motor-met-zijspan, te gebruiken om geheel Europa te bereizen en van daar naar Afrika, Marokko, Algiers, Tunis en de Sahara te trekken. De komende generatie zal „aviatisch" denken en zal het vliegen beschouwen als een alledaagsch vervoermiddel.

In de reeds vermelde interessante brieven van *Civis* in het „Bat. Nwsbl." over de toestanden ter Sumatra's Westkust, wordt, als 't ware ter loops gewag gemaakt van een grootsch wegenproject, opening van de rijke en vruchtbare streken der binnenlanden van Midden-Sumatra en de verbinding met de naaste Oceaanhavens voor het wereldverkeer. Bij het reeds zoo verbeterde *automobieltransport*, om nog niet eens te gewagen van het in snel tempo toenemende *luchtverkeer*, dringt zich onafwijsbaar het probleem op den voorgrond: *„Spoor- of aswegen?"* Het *Bat. Nwsbl.* (12 Febr.) bespreekt in dit verband den voorgenomen bouw der lijn Garoet-Tjikadjang en meent dat de daaraan uit te geven millioenen beter besteed zouden zijn aan aswegen in Sumatra's binnenland.

II. UIT DE INLANDSCHE PERS.

Het groot aantal Mekkagangers uit de residentie Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo.

In de „Pewarta Soerabaja" van 27 December 1926 wordt melding gemaakt van het groot aantal bedevaartgangers, dat uit de hoofdplaats Bandjermasin naar Mekka is vertrokken.

Dat aantal is zelfs grooter dan men had kunnen vermoeden.

Elken dag kon men een 10- tot 20-tal auto's zien aankomen met Mekkagangers, die door hun familieleden uitgeleide werden gedaan.

De stoomschepen der Koninklijke Paketvaart Maatschappij en van de Chineesche reederijen waren overvuld met die reizigers, die niet zoozeer uit de hoofdplaats Bandjermasin afkomstig waren, als wel uit de Oeloe Soengei kwamen.

Het aantal verstrekte reispassen naar Mekka was als volgt:

a. Kandangan, Barabej en Birajang ....
b. Amoentai, Alabio en Paringin ....
c. Tandjong, Kloea, Make, Haroeai en Boengkang ....
d. Negara ....
e. Martapoera ....
f. Bandjermasin ....
g. Zuidkust ....

Totaal

Wanneer men het bedrag van het tegenwoordige reisgeld van elken Mekkaganger op om en bij f 2000.— stelt, dan zouden in de maand December 1926 en in de maanden Januari en Februari uit de Residentie ongeveer 10 millioen guldens uit de Zuider- en Ooster-Afdeeling van Borneo zijn weggevl eid.

Dit bedrag is zeker zeer aanzienlijk, in aanmerking genomen het zielental der bevolking van het gewest, dat op 750.000 wordt gesteld.

Men stelt zich, zegt de verslaggever, dan ook de vraag of dit geen economischen achteruitgang voor het gewest beteekent.

Er zijn personen, die in het jaar 1927 die tengevolge eene verminderde koopkracht verwachten, doch zekerheid ten deze bestaat er, volgens den schrijver, niet en is het antwoord op de vraag

Een en ander afhankelijk is van de prijzen, die de rubber op de Europeesche markt zal halen.
Bovendien wordt gewezen op de navolgende omstandigheden:
a. De vertrokken Mekkagangers, waarvan boven sprake is, zijn voor een zeer groot deel maatschappelijk welgestelde lieden, wier gewoonte het is niet zelf te werken, doch anderen voor hen te laten arbeiden.
b. Het door hen medegenomen kapitaal, dat hoofdzakelijk uit winst van het rubberbedrijf werd verkregen, werd òf in den grond òf in huis bewaard. Het werd niet in circulatie gebracht en was dus feitelijk dood kapitaal.
Het desakapitaal moge zijn verminderd, maar naar de meening van den schrijver zal onder de vermelde redenen de gewestelijke handel er niet onder lijden.

Enkele opvallende berichten uit Java.

De Javaan Darmo Tenajo van de kampong Tipes in het Soerakartasche had aan de politie kennis gegeven van een geheime bewaarplaats van vuurwapenen.
Toen hij op Vrijdag 24 December 1926 die plaats zou aanwijzen, moest hij tevens door den mantri-politie in verhoor worden genomen en werd hij onder geleide van eenige politie-oppassers op diens kantoor gebracht.
Plotseling echter nam hij de vlucht en wierp zich met het hoofd in een waterput.
Toen de politie verscheen, was hij reeds overleden.
Het is niet onmogelijk dat hij, bevreesd voor eene beschuldiging van verraad tegenover zijne landgenooten deze oplossing verkoos.
Te Poerwodadi ontving de Regent het bericht van het vormen van een vijandig gezind complot, waarin besloten zou zijn alle Europeesche en Inlandsche ambtenaren te vermoorden.
Vroegere bestuursleden van de Sarikat Rajat afdeeling te Wirosari waren doende gelden in te zamelen.
De politie nam een geschrift in beslag, waarin gegevens omtrent den aankoop van vuurwapenen werden aangetroffen.
De onruststokers werden in hechtenis gesteld.

III. UIT DE CHINEESCHE PERS.

Een en ander over de tegenwoordige opium-politiek in Ned.-Indië.

Ten einde zooveel en zoo spoedig mogelijk een einde te maken aan het gebruik van opium, is, zoo schrijft men in de „Perniagaän" van 10 Juli 1926, door den Volkenbond eene commissie in het leven geroepen, waarin vertegenwoordigers zitting hebben van die landen, die belang hebben bij den aanplant en den verkoop van het product.
De taak dier commissie is, zooals gezegd, zoodanige regelingen te treffen, dat aan het gebruik van opium een einde wordt gemaakt.
De heer van Wettum, die Nederland in die commissie vertegenwoordigt, heeft te Genève eene uiteenzetting gegeven van de tegenwoordige opiumpolitiek in Ned.-Indië en er op gewezen dat gedurende de jaren 1920—1923 de verkoop van opium zich in de dalende lijn bewoog.
Terwijl die verkochte hoeveelheid in het jaar 1920 2007 thail bedroeg, was die hoeveelheid in het jaar 1923, 1386 thail.
Na het jaar 1923 bleef de verkochte hoeveelheid vrijwel stationair.
De hoeveelheid in beslag genomen clandestien ingevoerde opium daarentegen nam toe, want terwijl in het jaar 1920 eene hoeveelheid van 589 thail in beslag werd genomen, bedroeg die hoeveelheid in het jaar 1925: 25.000 thail.
In het jaar 1923 was die hoeveelheid 7511 thail en in het jaar 1924 14.000 thail.
Aangezien in die jaren vele Chineezen naar Ned.-Indië trokken, bestaat natuurlijk de mogelijkheid dat ook het opiumverbruik in die jaren toenam.
Ten einde het verbruik in Ned.-Indië geleidelijk te doen verminderen heeft de Regeering 3 maatregelen genomen, n.l.:
1e. streng verbod van algeheel opiumverbruik in die streken, die daarvoor in aanmerking konden komen;
2e. invoering van een licentiestelsel in andere streken, waar de opiumgebruikers, krachtens eene

schriftelijke vergunning, eene bepaalde hoeveelheid opium mogen koopen;
3e. verhooging van den opiumprijs.
In het jaar 1920 werd gemakkelijk geld verdiend, met het gevolg, dat de hoeveelheid verkochte regie-opium zoodanig vermeerderde, dat de Regeering voorzieningen nam en trachtte die te beperken.
Niet alleen dat de verkoopsprijs werd verhoogd, doch ook werd het licentiestelsel uitgebreid tot de groote steden, die daarvan waren buitengesloten, niet het minst uit vrees voor een verhoogden smokkelhandel en de daaraan vastzittende onregelmatigheden.
De pogingen van de Regeering zijn evenwel teleurstellend geweest.
De verkoop verminderde en de clandestiene handel, welke van uit China plaats vond, nam toe, met het gevolg dat thans nieuwe maatregelen worden beraamd.
Het ligt in de bedoeling het licentiestelsel niet meer toe te passen in die streken waar het gevaar voor een toenemenden smokkelhandel bestaat en op die plaatsen, waar het verbruik verboden is, verkoopplaatsen op te richten waar regieopium beschikbaar wordt gesteld.
Voorts zullen de uitgaven voor politietoezicht worden verhoogd en aan de douaneambtenaren, ingeval van clandestienen invoer van opium, strengere voorschriften worden gegeven, terwijl, als na een jaar blijkt dat de smokkelhandel niet is verminderd en de verkoop van regie-opium niet tot de vroegere hoeveelheid is gestegen, de prijs van de regie-opium zal worden verlaagd.
Van Regeeringswege werden deze regelingen in den Volksraad toegelicht.
Zooals bekend, was de heer Kan Hok Hoei in oppositie en kon hij zich niet vereenigen met de intrekking van het licentiestelsel als bovenbedoeld en met eene vermeerdering van opiumverkoopplaatsen in die streken, die tot heden van het opiumverbruik waren buitengesloten.
De Regeering schijnt echter haar standpunt te willen handhaven, hetgeen voor den heer Kan Hok Hoei de aanleiding was om nogmaals duidelijk te laten uitkomen, dat de nieuwe regelingen het opiumverbruik niet alleen niet zullen doen verminderen doch zelfs vermeerderen en dat zij aan het einde maken van het opiumverbruik niet bevorderlijk zal zijn.
Wel zal het verbruik eenigszins verminderen, doch de contrôle op de personen, die werkelijk opiumrookers zijn, raakt men kwijt.
Wanneer men den clandestienen handel wil bemoeilijken dan is het een goede maatregel den verkoopsprijs van de regie-opium zóódanig laag te stellen, dat met den smokkelhandel niets meer te verdienen valt.
Er is toch aan dien smokkelhandel zóóveel risico verbonden dat men het geringe voordeel dat er aan vast zit niet aan waagt.
Of de Regeering voor dien maatregel veel zal voelen, is natuurlijk eene vraag.
Wil men het toezicht op den clandestienen opiumhandel versterken, dan zal dit ook moeten geschieden in het land vanwaar het artikel afkomstig is.
Eerst wanneer men in het buitenland de handelingen der smokkelaars kan nagaan en volgen, kan men tot op zekere hoogte den invoer van opium belemmeren.
Dat aan zulk een toezicht groote uitgaven zijn verbonden, spreekt van zelf, doch als men van het nut daarvan overtuigd is, brengt het uitgegeven kapitaal wel zijne rente op.
Wanneer het in werkelijkheid de bedoeling is een einde te maken aan het opiumverbruik, dan houde men zich niet vast aan de oude regelingen die in de praktijk onbruikbaar zijn gebleken.

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

De Indische Post.

De rubriek „Onze Meening" in het Nr. van 5 Febr. wijst er op dat het niet afdoende is het communisme in Indië zelf te bestrijden, doch dat voor een werkelijk radicale actie tegen dit ontzettende kwaad het dringend noodzakelijk zal zijn de regeering in Nederland te overtuigen van haar plicht om de propaganda voor het verzet in Indië, in het moederland gemaakt, te knevelen. „De heer de Visser heeft helaas het recht in het Nederlandsche parlement te zeggen wat hem goeddunkt, wanneer hij maar binnen de parlementaire grenzen blijft. Doch

Aan de Leden van „Oost en West"

Het bestaan van het „Koloniaal Weekblad" is, dit behoeft geen betoog, een levensbehoefte voor Uw vereeniging.
Op twee manieren kunt U het orgaan steunen:
1°. door de adverteerders, die Uw weekblad helpen financieren, met Uw inkoopen te bevoordeelen en daarbij den naam van het blad te vermelden,
2°. door Uw leveranciers aan te sporen in Uw orgaan te adverteeren, of door onzen reiziger bij Uw leveranciers een introductie te verschaffen.
Mogen wij op Uw medewerking in deze rekenen?

DE UITGEEFSTER.

voor wat hij en zijn vrienden buiten de Kamer spreken en in de Tribune schrijven, daarvoor kunnen zij wel strafrechtelijk verantwoordelijk gesteld worden."

„Juist tegenover het ergerlijke plichtsverzuim van de Nederlandsche regeering in zake de ongebreidelde propaganda in Nederland voor de aantasting van het Nederlandsch gezag in Indië, kan de Indische regeering slechts één taktiek volgen: zich zoo scherp mogelijk te weer te stellen tegen de Nederlandsche laksheid.

Voorts bevat genoemd Nr. een beschouwing over de vervreemding tusschen de Europeesche en de Inlandsche samenleving; het contact kan niet herkregen worden door dwang, wel door voorlichting en vooral samenwerking.

Onder het opschrift „Strijdbare B.B. ambtenaren" brengt het blad hulde aan den ass.-resident (oud-officier) van Sawah Loento, den hr. Karsten, voor zijn buitengewoon kranig optreden, waardoor op denzelfden dag waarop in zijn afdeeling de opstand uitbrak, deze werd onderdrukt. De schr. meent dat alle B.B.-ambtenaren eenige militaire bekwaamheid moesten hebben en geeft aan hoe die aangebracht kan worden.

Ten slotte zij de aandacht gevestigd op een artikel: „Koloniale belangstelling aan de Nederlandsche pers gevraagd", waarin genoemde pers verweten wordt, dat zij een op ruime schaal verspreid geschrift van den hr. Hasselman over het bold enz. van het Kol. Instituut te Amsterdam, op een enkele uitzondering na, eendrachtig heeft genegeerd.

Ned.-Indisch Onderwijs-Congres.

Bij G. Kolff en Co. te Weltevreden is verschenen het in vereenvoudigde spelling gesteld verslag van de op 21—23 Sept. 1926 te Jogjakarta gehouden congresvergaderingen der Vereeniging Ned.-Indisch Onderwijs Congres.

Men vindt er de volgende onderwerpen in behandeld. Decentralisatie en Inlandsch onderwijs, door den heer Djajadiningrat, Regent van Batavia. — De onderwijsopleiding, door Dr. G. J. Nieuwenhuis. — Psycho-techniek en beroepskeuze, door Dr. J. Stroomberg. — School en huis, door K. van Dijk. — Schoolartsen, door Mevr. dr. J. Sluimers-Egyedi. — Het geschiedenis-onderwijs op de Indische scholen, door Mevr. Corporaal. — Onderwijs aan zwakzinnigen, door Goudoever. — Lichtbeeld en plaat bij het onderwijs, door Dr. G. J. Nieuwenhuis. — Reorganisatie van het technisch onderwijs in Ned.-Indië, door W. H. Th. Marcus. — Onderwijs en dierenbescherming, door Van Wijk. — De neutraliteitsgedachte in het onderwijs, door W. P. D. Corporaal.

De Indische „kankeraar".

„Men vindt in Indië altijd nog meer steun voor den beginneling dan hier, maar men zij op zijn hoede voor den kankeraar, die in Indië beter gedijt dan hier. Men ga hem uit den weg, schuwe hem als een besmettelijke ziekte". Deze, door den heer J. C. Mollema, oud-hoofdadministrateur van de Billiton-Maatschappij, in een den 17en Maart te 's-Gravenhage gehouden voordracht gebezigde woorden, schoten ons onwillekeurig in de gedachte na de kennismaking met een artikel in „De Planter", het orgaan der Vakvereeniging voor Assistenten in Deli, handelend over de positie van den assistent in de cultures.

We laten hier een klein gedeelte van bedoeld artikel (het is opgenomen in het Nr. van 17 Febr. j.l.) woordelijk volgen; reeds daaruit valt af te leiden dat de schrijver een merkwaardige gelijkenis vertoont met het door den heer Mollema aangeduide type.

„Het is haast een moreele misdaad er rond voor uit te komen, dat Indië een mooi, een prachtig, een onvergetelijk schoon land is, van een schoonheid die maar door enkele dichterzielen geheel kan worden uitgezegd.

Het is bijna een misdaad, want iedere lofrede helpt mee de verleiding en misleiding te vergrooten, die deze cultuurmaatschappijen en hun linke directeuren in toepassing brengen.

Elk woord van lof draagt een steen bij tot het protsgebouw der suggestie, de suggestie dat alle flinke, ondernemende enz. jongelui opperbest af zijn, wanneer ze maar een plaatsje veroverd hebben op een Javasche suikerfabriek of een Delische tabakskebon.

Tot dat doel: het bedwelmen van de lieve jeugd, opdat meneer Linkenburg [directeur van de cul-

tuurmaatschappij „Teroes Sadja"] maar aan werkkrachten en aan vette tantièmes komen kan; — tot dat doel werkt het album met de fijn-matte foto's mee [bedoeld is een album „Mooi Indië"] het Koloniaal Instituut en andere geheel of kwasi-wetenschappelijke instellingen. Zij maken den gordel van smaragd populair; dat weet meneer Linkenburg donders goed, zoodat hij dan ook den gebrajen beschermer van die instellingen uithangt en ze gro[ot] subsidieert.

Ook de minister beseft dat er „wat gedaan moet worden", en hij steunt (met de duiten der belastingbetalers) de uitgave van het geïllustreerde weekblad „Indië", dat iedere zeven dagen, volgepropt met de zoete honingkoek der ambtenaars-opstelletjes, de vaderlandsche theetante in den waan moet brengen, dat zoontje Kloris en desnoods straks ook zijn vrouw Roosje, het in Indië heusch wel prettig zullen hebben; heusch wel.

Vooral Deli heeft wat aanprijzing noodig. Het ging er vroeger zoo ruw toe, weet u. Maar toen heeft die Kuyperiaan . . . . hoe heet ie ook weer . . . juist: van den Brand — een brochure geschreven; en van Kol ook; en toen heeft Cremer, verbaasd over de „moreele inzinking", welke sinds *zijn* nette pioniersjaren Deli had ondergaan, daar verandering in gebracht. Zoodat iedere fatsoenlijke jongen er nu gerust heen kan gaan; want mishandelingen en zoo worden er niet meer gepleegd, allang niet meer. Medan moet zoo'n keurige chique stad zijn, en laatst op een lezing met lichtbeelden vertelde 'n meneer, dat er daar meer auto's waren dan in heel Noord-Holland. Nou, en dat is natuurlijk een criterium voor beschaving!"

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 32 (5 Febr. '27). Belasting over tantièmes, door Mr. R. Fruin. — Braziliaansche rubberboomen en rubbersoorten. — Over de samenstelling van eenige op verschillende wijzen bereide thee-extracten, door Dr. Ch. Bernard. — De ontwikkeling van de cultures in het Delische (vervolg). — De theecultuur in Ned.-Indië 1826-1926, door A. E. Reijnst (overgenomen uit Econ. Stat. Berichten).

De Indische Culturen.

Uit den inhoud van No. 3 (1 Febr. '27). Chrysanthemum (slot), door H. J. Wigman (met ill.). — De mangga-proeftuin te Pasoeroean, door W. de Jong (met ill.). — De ratten-vraagstukken (slot), door W. C. van Heurn. — Koffieziekten en hare bestrijding, door N. G. Teodoro en E. T. Gomez. — De algemeene beginselen der selectie en hun toepassing op Hevea, door R. A. Taylor. — De Japansche zijde-industrie, door Jhr. Mr. E. G. de Serrière. — De rubbercultuur. — De hr. J. N. Burger.

De Indische Mercuur.

Nr. 11 (16 Maart). Het bevolkingsvraagstuk op Java. Voordracht, gehouden voor den koloniale vacantiecursus voor geografen op 30 Dec. 1926, door J. van Gelderen. — De Internationale koloniale tentoonstelling in 1929. Paris-Vincennes. — Het Indische geld- en bankwezen. (Overzicht eener voordracht van Prof. Dr. G. M. Verrijn Stuart). — Overzicht van de productenmarkt op Java en Madoera gedurende het 3e kwartaal van 1926 (slot). — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut geeft een opgaaf van recente literatuur over rubber.

Orgaan van de N.-I. Officiersvereeniging.

Uit den inhoud van jaarg. 1927, afl. 1. Ter nagedachtenis. W. F. H. L. Simons, 1e luitenant der inf., gesneuveld bij Padang Siboesoek (Sumatra's Westkust) op den 2en Jan. 1927. — Een bijdrage voor het monumentenboekje. Twee monumenten in de Oeloe Soengei (met afb.). — Atjeh-herinneringen, door S. Kalff (ontleend aan de Ind. Verlofganger). — Het verre Oosten in 1926, door W. J. Be[r]cardie. — Het capitulantenstelsel, door Red. — Bevoorrechting van militaire landsdienaren? door B. W. C. G. de Vries. — Sumatra's Westkust 1908 (belastingonlusten).

De Mijningenieur.

In het Febr.-Nr. geeft Ingr. L. H. Krol eene uiteenzetting van wat men onder het begrip „Roofbouw" behoort te verstaan. In zuiver mijnbouwkundigen zin is roofbouw een winningsmethode waarbij als gevolg van een meer of minder gebrek, kig technisch en economisch inzicht zoodanig wor-

bewerkt, dat latere winning van aangetroffen delfstofafzettingen onmogelijk gemaakt, ongunstig beïnvloed, of onnoodig kostbaar wordt.

Ir. L. J. C. van Es vervolgt zijne beschouwing: Geologische waarnemingen op Java. Schr. behandelt thans de afzettingen van Trinil (bekend door den Pithecanthropus erectes-vondst van Dubois).

De Tropische Natuur.

Afl. 2 van jaarg. 1927 bevat: Indische processierupsen, door S. Leefmans (met ill.). — Over eieren van Tomistoma schlegeli en Crocodilus porosus, door Van der Meer Mohr (met ill.). — Nog iets over reuzenvaranen van Komodo, door Dr. H. C. Delsman. — Polygonum-vegetaties in de tropen, door H. Danser. — Korte mededeelingen.

De Macedoniër. Zendingstijdschrift.

In de Maart-afl. het slot van G. Grosheide's artikelenreeks: Invloed van de Protestantsche Zending op het sociale leven in Ned. Oost-Indië. — Ds. D. K. Wielenga schrijft over „Christianiseering van een heidensch volk", meer in het bijzonder van de Boegineezen. — Verder bevat de bekende rubriek van Ds. D. Pol „Van mijn Uitkijk", een groote verscheidenheid van belangrijke gebeurtenissen en publicaties op het gebied der zending.

Ind. Militair Tijdschrift.

Uit den inhoud van Jaarg. 1927, afl. 2. De verkennende en beveiligende taak van de divisie-cavalerie, door M. Thomson. — Naar aanleiding van een tactische reglementenstudie", door Pionier, met Naschrift door A. van de Water. — Critische beschouwingen op de „Wenken voor patrouilles bij het optreden tegen een Inlandschen vijand", door J. M. van Mourik. — Applicatorische studie op de kaart, door F. K. — Uit de geschiedenis der werving O.-I. leger, door S. Kalff. — Over en uit den werkkring van den civiel en militair bestuurder, door P. W. F. Kaniess (vervolg). — Politiek overzicht. (De toestand in China, met schetskaartje), door Dr. F. d. B.

* * *

Rest and works periods of the Sinaugolo (Rigo District, British New Guinea), by C. G. Seligman. With ill. (Man. A monthly record of Anthrop. Science. Maart 1927).

Le caoutchouc aux Indes Néerlandaises, par A. N. Swart. (Rev. Intern. Prod. II, No. 13, 1927).

Bereiding van bevolkingsrubber in het zelfbesturend landschap Pontianak. (Bergcultures. I, No. 27, bl. 746).

Malay grammar, by R. O. Winstedt. Second edition, revised. (Oxford, Clarendon Press).

Oude impressies uit Zuid-Celebes, door Fakir. Criminaliteit op Celebes (vervolg). (Eigen Haard, 12 Maart '27).

Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche pers. No. 7, 12 Febr. '27. (Bureau voor de Volkslectuur te Weltevreden).

Overzicht van de productenmarkt op Java en Madoera gedurende het 4e kwartaal 1926 (slot). (Korte Berichten. 11 Febr. '27).

De belangrijkste Inlandsche vergiften van Nederl. Oost-Indië, door D. H. Arends, Gep. dirig. officier van gezondheid 1e kl. Het afbeeldingen naar Rumphius, Greshoff enz., en oorspronkelijke door Annie Burgmeester. (Amsterdam, J. H. de Bussy).

The Dutch East-Indies, a country for tourists. With ill. (Holland Express. 19 Maart '27).

Joan van Hoorn (Gouverneur-Generaal van 1704 tot 1709), door S. Kalff (met portret). (De Ind. Verlofganger, 18 Maart '27).

Nieuwe mogelijkheden voor Suriname, door Prof. Ir. J. C. Kielstra. (De Economist, Maart '27).

De Oost-Indische Compagnie als zeemogendheid in Azië 1602—1650. 2 dln. met atlas. (Rijswijk, 1927).

Ons groot-toerisme in Indië, door J. Feith. (De Kampioen, 1926, No. 52—53; 1927, No. 1).

Die Vegetation der Sebesy-Insel in der Sundastrasze. (Der Naturforscher. Jahrg. 1926—27, Heft 9).

„Ik zal handhaven". Orgaan van den Nationalen Bond tegen revolutie. Indië-Nr. (gewijd aan de jongste comm. onlusten in Indië). (Jaargang 1927, No. 1).

Rapport van de interdepartementale commissie voor het Zeehavenvraagstuk Semarang. (Ingesteld bij beschikking van den Directeur der B.O.W.). Met kaart. (Weltevreden, 1927).

Verhalen uit de Indische geschiedenis. Leesboek voor de Indische lagere scholen, door Dr. F. W. Stapel en D. Tomkins. Met ill. (Groningen, enz. J. B. Wolters).

Suriname.

In ons nummer van 10 Maart verzochten wij den redacteur van de rubriek „Op het Binnenhof" in „De Vrijheid" van 2 Maart om een opheldering. Na te hebben medegedeeld, dat Minister Koningsberger eerder van het betwiste terrein in het brongebied van de Corantijn scheen af te willen dan er op gebrand te zijn, liet de schrijver daarop volgen: *„Daarmee lijkt ons de quaestie practisch zonder beteekenis te zijn geworden".*

De verzochte opheldering hebben wij niet — of nog niet? — verkregen. Waar nu, zoowel uit de schriftelijke als uit de mondelinge gedachtenwisseling met de Tweede Kamer, o.i. duidelijk blijkt dat Dr. Koningsberger niet de noodige aandacht aan deze grenskwestie heeft gewijd, kunnen wij niet aannemen dat de schrijver in „De Vrijheid" zou meenen dat men de pogingen om tot een grensregeling te komen nu maar moet staken.

Eerder hadden wij een aansporing tot den Minister verwacht om de door hem aan de Tweede Kamer overgelegde correspondentie over deze kwestie aandachtig te bestudeeren.

* * *

„De West" van 15 Februari schrijft:

„Indien iets duidelijk is geworden door de lezingen van Dr. Lampe, dan is het wel dit: dat in Suriname veel gedaan wordt voor behandeling van zieken, maar niet genoeg tot voorkoming van ziekten. Van de aanzienlijke sommen die besteed worden voor den geneeskundigen dienst wordt 17/18 besteed voor ziekenzorg en slechts één achttiende gedeelte voor hygiëne.

Dat de knappe lezingen van Dr. Lampe zouden leiden tot een wijziging in den opzet van onzen geneeskundigen dienst, was dan ook te voorzien en aan den van vele zijden geuiten wensch dat Dr. Lampe belast zou worden met de hervorming van den burgerlijken geneeskundigen dienst, is nu voldaan door de regeering.

Natuurlijk kwam daarbij weder de oude kwestie ter sprake: moet de burgerlijke en militaire dienst in één hand worden vereenigd, of gesplitst? Men heeft het in den loop der jaren op beide wijzen geprobeerd en de voor- en nadeelen van beide systemen leeren kennen.

De oplossing meent men thans gevonden te hebben, door beide diensten weder te vereenigen onder één chef, die ter zijde wordt gestaan door een oudere kracht voor elk der beide afdeelingen. Als die oudere krachten zijn aangewezen Dr. Lampe, voor wat betreft den burgerlijken geneeskundigen dienst en de officier van gezondheid Hille Ris Lambers, reeds vroeger werkzaam in het Militair Hospitaal van Paramaribo, die nu weder in het bijzonder belast zal worden met de leiding van den dienst in dit hospitaal. Hij wordt, na inmiddels bevorderd te zijn tot kapitein, hier de volgende maand verwacht.

De leiding van den geheelen dienst blijft dus in één hand — in casu van den chef van den milit. geneesk. dienst, Dr. de Ruyter — terwijl de krachten die meer speciaal belast zijn met de leiding der beide onderafdeelingen, zich geheel kunnen geven aan hun hoofdwerk, zonder al te veel administratieve beslommeringen.

Door den arbeid van Dr. Lampe is nu voldaan aan hetgeen professor Flu heeft genoemd „het eerst noodige" voor Suriname: het verzamelen van cijfers. Er bestaan meer dan honderd geschriften over den gezondheidstoestand van Suriname, maar geen enkel bevatte gegroepeerde cijfers die een behoorlijk overzicht gaven van dien toestand. Dit overzicht heeft men thans en Dr. Lampe is eenige weken geleden naar Nederland vertrokken, met een zeer uitgebreide, volledige verhandeling over den toestand hier, welke verhandeling waarschijnlijk in druk zal verschijnen. Hij zal eerst omtrent zijn gegevens overleg plegen met corypheeën op het gebied van tropenhygiëne en de conclusies bespreken die uit zijn cijfers getrokken kunnen worden. Daarna zal, weder in overleg met professor Flu en andere deskundigen, een program van actie worden opgemaakt, om vast te stellen welke maat-

regelen genomen kunnen worden om met succes den strijd aan te binden tegen de meest voorkomende volksziekten in Suriname. Is dit alles gereed, dan keert Dr. Lampe, waarschijnlijk tegen het einde des jaars, terug naar Suriname, om zijn taak in het belang der volksgezondheid te aanvaarden. (De tegenwoordige geneeskundig inspecteur Dr. Rademaker, vertrekt vermoedelijk in Juni naar Nederland).

De nieuwe regeling van den dienst, zal natuurlijk al dadelijk nieuwe uitgaven eischen. Waar echter ook op dit gebied het Opperbestuur den eisch stelt, dat het totaal der uitgaven niet mag stijgen, zal men moeten trachten door verschuivingen de noodige middelen te vinden. In die richting is men reeds het afgeloopen jaar met succes werkzaam geweest.

Tot voor kort bestond de gewoonte om chronische zieken, die eigenlijk geen verpleging, maar meer verzorging en voedsel noodig hadden, langer in het Hospitaal te houden dan uit een oogpunt van verpleging gerechtvaardigd was. In den laatsten tijd worden dergelijke zieken — meestal in overeenstemming met hun eigen verlangen — naar huis gezonden en steunt men deze personen met wat melk, terwijl hun verdere zorg wordt toevertrouwd aan het Groene Kruis. Deze regeling beteekent voor het Hospitaal een belangrijke besparing, terwijl de zieke toch niet aan zijn lot wordt overgelaten. Het is mede aan die nieuwe regeling te danken, dat de uitgaven voor verpleging van burgerpersonen in het Militair Hospitaal het afgeloopen jaar ongeveer achttien duizend gulden beneden de raming bleven.

De nieuwe regeling van den dienst, die naar men hoopt ook bevorderlijk zal zijn aan de continuïteit in de leiding, treedt met Juni a.s. in werking".

* * *

De moederlandsche belangstelling in Suriname is ditmaal geen stroovuur. Wij constateeren dit met vreugde. De groote bladen gaan nog steeds voort hunne kolommen open te stellen voor de behandeling van Surinaamsche aangelegenheden.

In het *„Algemeen Handelsblad"* van 16 Maart (vierde avondblad) een artikel van Prof. Treub: *„Suriname. Nu of nooit"*.

Het artikel is een krachtige opwekking van de Nederlandsche kapitalisten om in Suriname ondernemingen op touw te zetten:

...„En diegenen onder onze landgenooten tot wie ik dit woord richt, mogen wel bedenken, dat er gevaar is in uitstel. Niemand weet of het over vijf of tien jaar niet heel wat moeilijker zijn zal dan thans, de noodige werkkrachten uit Indië te trekken, ondanks het feit, dat dan op Java de overbevolking nog grooter zijn zal dan nu en dat tewerkstelling in een land dat aan tropische arbeidskrachten behoefte heeft, voor de emigreerenden een uitkomst zoo niet een zegen kan zijn.

Niemand weet ook, of er dan een Regeering en een Surinaamsch Gouverneur zijn zullen, die het groote landsbelang, dat bij de zaak is betrokken, zoo diep zullen beseffen, als met de tegenwoordige functionarissen het geval is.

En eindelijk de Vereenigde Staten, die voor hun in en door den oorlog verkregen rijkdommen bij voorkeur in andere Amerikaansche landen plaatsing zoeken, richten hun begeerige economische oogen ook naar Suriname. Op het gebied der bauxietwinning heeft Amerika reeds een feitelijk monopolie. Het gevaar is niet denkbeeldig, dat het zich, indien de Nederlandsche kapitalisten blijven stilzitten, een dergelijk monopolie weldra ook in de katoen-cultuur zal weten te veroveren. Nu het allengs meer bekend begint te worden, dat de natuurlijke voorwaarden zoowel voor de suiker- als voor de koffiecultuur in Suriname nog beter zijn dan in Indië, is te verwachten, dat het geen jaren meer zal duren, voordat het Amerikaansche kapitaal zich ook voor die cultures zal gaan interesseeren. Geschiedt dit, dan zullen onze Nederlandsche kapitalisten te laat bemerken, dat zij een ongezochte gelegenheid om een nationaal werk te steunen en tegelijk een winstgevend beleggingsveld te vinden, uit overmaat van voorzichtigheid hebben laten voorbijgaan.

Aan de studiecommissies en rapporten heeft Suriname geen behoefte meer. Er moet thans worden *gedaan*. Verzuimen onze landgenooten hun taak thans te verrichten, dan zullen zij zich later niet kunnen beklagen als deze kolonie economisch voor Nederland zal zijn verloren gegaan. Ook voor Suriname blijve de politiek van de open deur gehuldigd. Wijzelven hebben ervoor te zorgen, dat wij niet die deur zullen worden uitgegooid.

Het geldt hier: nu of nooit".

* * *

In *„Dalmeyer's Volksuniversiteit"* wordt wekelijks de cursus over Suriname, onder de bekwame leiding van den Oud-Gouverneur Staal, voorgezet. Het zou zeer zijn toe te juichen zoo deze cursus in boekvorm verscheen, want, hoe vreemd dit ook moge schijnen, een dergelijk boek over Suriname bestaat nog niet.

* * *

In de Maart-aflevering van *„De Economist"* schrijft Prof. Mr. J. C. Kielstra over nieuwe mogelijkheden voor Suriname. Een belangrijk opstel, dat wij gaarne ter lezing aanbevelen.

* * *

En, last not least is bij Martinus Nijhoff verschenen: *„Een deel der taak van Nederland in Suriname"*, door Tj. Pyttersen. Het spreekt van zelf dat wij in het bestek dat ons ten dienste staat geen overzicht kunnen geven van deze belangrijke, 75 bladzijden beslaande brochure. Wij willen in het bijzonder de aandacht vestigen op hetgeen de heer Pyttersen schrijft onder het hoofd *„Wetenschappelijke hulpmiddelen"*.

Hij heeft het daar over het werk van den ingenieur H. N. van Dijk: „Het was de heer van Dijk die ik in mijn Surinamerapport in verband met het toepassen van mechanische kracht voor den verbouw van verschillende gewassen in Suriname naar voren bracht. Genoemde ingenieur heeft intusschen elders naam gemaakt en is aan ondervinding belangrijk sterker geworden. Hij meent in staat te zijn op den kleffen Surinaamschen poldergrond alle veldwerkzaamheden, welke een goed gedreven rietcultuur vereischt, benevens het uittrekken van het riet voor de transportmiddelen met vervanging van ongeveer 75 pCt. der thans *noodige* werkkrachten langs mechanischen weg en tegen minder kosten dan thans voor handenarbeid worden gemaakt, verder bij betaling van hooger loon voor de resteerende arbeiders te kunnen doen geschieden."...

...„Verbeteringen in de machines, welke het proefstadium nagenoeg hebben doorloopen, doen verwachten, dat niet slechts de capaciteit op onkostbare wijze zal worden opgevoerd, maar tevens de exploitatiekosten belangrijk zullen worden gereduceerd: wij staan aan den vooravond van een zeer belangrijke kostenverlaging".

Wij vestigen nog de aandacht op de *conclusie* waarin de groote natuurlijke voordeelen voor de suikercultuur in Suriname worden opgesomd.

* * *

Onder dagteekening van 17 Maart schrijft (de) correspondent te Genève aan de „N. R. Ct." (Avondblad A van 20 dezer):

„Dat het bestaan van den Volkenbond ook tot zoogenaamd onbeschaafde volken reeds doorgedrongen en dat ook bij die volkeren de vredesgedachte levend is, bleek onlangs weder, toen Sir Eric Drummond als secretaris-generaal van den Volkenbond door tusschenkomst van onze Nederlandsche regeering het volgende schrijven uit Asidomhopo ontving, d.d. 23 November 1926:

„Wij, de Saramaccanen, Boschnegers aan de Boven-Suriame, hebben van den grooten oorlog gehoord, dien de menschen ginds aan den overkant van den grooten Oceaan hebben gestreden. Wij hebben ook den grooten nood gezien, dien deze oorlog gebracht heeft, zelfs tot ons.

„Nu zend ik, Adjankoeso, Grootopperhoofd der Saramaccaner Boschnegers te Asidomhopo, deze boodschap tot u.

„Wij zijn blijde, dat de groote oorlog tot een einde is gekomen en dat er nu vrede is. Doodt elkander niet meer! Leeft in vrede met elkander!

„Zoo spreken wij, niet ons verheffende, maar uit ootmoedige liefde.

„Ik groet u allen met een sterken groet uit den naam van de kapiteins en van geheel mijn volk.

Adjankoeso, te Asidomhopo, Suriname.

Sir Eric Drummond heeft op 16 Maart hierop het volgende antwoord, ook weder door tusschenkomst van onze regeering, aan het groot opperhoofd der Boschnegers doen toekomen:

„De regeering van Hare Genadige Majesteit de Koningin der Nederlanden heeft mij uw brief van 23 November toegezonden, waarin Gij, het Groot

[O]pperhoofd van de Saramaccaners, mij in naam [v]an al uw volk uw groeten zendt.

Ik heb de regeering van Haar Genadige Majesteit de Koningin der Nederlanden, verzocht u door tusschenkomst van Harer Majesteits zaakgelastigde, Zijne Excellentie den Gouverneur van Nederlandsch-Guyana, mijn dank te betuigen voor uw boodschap, die ik met vreugde ontvangen heb."

Of de Boschnegers dit antwoord met alle diplomatieke vormen en uitdrukkingen wel zullen vernemen en waardeeren? Sir Eric Drummond heeft ... zooals een paar jaar geleden ook met betrekking tot een brief aan Jackie Coogan het geval bleek te zijn, zich weder op het standpunt gesteld, zijn eigen officieele omgangstaal te moeten blijven spreken, onverschillig met wien hij te doen heeft. Verstandig is dit misschien wel, maar ... toch zeker ook".

Curaçao.

De begrooting voor 1927.

Eindelijk is de begrooting verschenen. Zij biedt ... of geen stof tot bespreking. De minister ... de meeste amendementen van den Koloniale Raad over. Wij begrijpen uit de toelichting, dat ... van den heer Beaujon als directeur van ... niet van langen duur zal zijn en dat de pas ...emde havenspecialist voor die betrekking be... is. Ook zullen de door dr. Versluys aan te ...en voorzieningen niet zonder de instemming ...den Kolonialen Raad worden uitgevoerd. De ...ding van dezen deskundige kost *f* 9000.—. De ...tro-technisch ingenieur, die het electrisch licht... der firma Maduro zal nazien, kost aan de ...nie *f* 11.000.—. Eindelijk is voor de verbreeding van de vaargeul in den mond van de haven Willemstad *f* 500.000.— uitgetrokken.

Werkgelegenheid.

[La] Cruz berekent dat er van 6 tot 12 Januari [op] Aruba, Bonaire en La Vela de Coro zijn terug... resp. 188, 83 en 183 werklieden. Van 12 [tot] 19 Januari zijn van Aruba hier aangekomen ... passagiers, van Bonaire 87 en van La Vela de ... 389, waarvan verreweg de overgroote meerderheid werklieden, hetzij bij de C. P. I. M. op New...of bij het havenbedrijf. Velen onzer vreemde werklieden keeren op 't eind van het jaar naar huis ... om de feestdagen van Kerstmis en Nieuwjaar ... familiekring door te brengen. De feestdagen ... voorbij en geleidelijk keeren allen wederom ... werk terug. Toch is er nog steeds een tekort ... werklieden, vooral op het grootbedrijf van de ... I. M., zoodat de Directie er wederom over ... om Venezolaansche arbeiders te importeeren. (*A. d. C.*)

Toeristenbooten en een nieuwe lijn.

Volgens de *Amigoe* werden in Februari niet minder dan 7 toeristenbooten verwacht.

Tevens heeft de *Shaw Savilland Albion Company* Curaçao in haar vaarplan opgenomen. De eerste boot, het s.s. *Tamaroa*, groot 12.350 ton, komende van Engeland en met bestemming voor Wellington, Nieuw Zeeland, via het Panamakanaal, is ... Febr. de haven binnengeloopen. Agent van deze ... lijn is de Curaçaosche Scheepvaart Maatschappij.

Mr. J. A. Schagen van Leeuwen.

De *Staatscourant* heeft het bericht gebracht, dat ... Schagen van Leeuwen op verzoek eervol en met ... betuiging ontslag is verleend als lid van het ... van Justitie. Wij betreuren dit heengaan zeer. ... is bekend, dat Mr. Schagen van Leeuwen eenige ... geleden op Curaçao op tragische wijze ... echtgenoote verloor, zijn liefste bezit op aarde, ... vreest de kracht te missen tot zijn arbeid in ... omgeving, waar hij in zoo geheel andere omstandigheden zou terugkeeren, zou moeten leven. ... hebben dit besluit te eerbiedigen, al hadden ... gaarne een ander gewild. Mr. van Leeuwen, ... rechterlijk ambtenaar en lid der balie in Zuid... was in Curaçao bijzonder op zijn plaats. Hij ... de eenige rechter, die het nieuwe burgerlijke ... recht uit de praktijk kende, en heeft geen gelegenheid laten voorbijgaan de nieuwe bepalingen ... bedoeling te doen komen. Curaçao verliest ... een voortreffelijk magistraat.

Het Koningin Wilhelmina-Dok.

... Februari l.l. is het nieuwe dok der C. S. M. ingewijd. De directeur dezer maatschappij sprak daarbij o.m. het volgende:

„De aanleiding tot de aanschaffing van het dok was de verhoogde productie van de Venezolaansche olieterreinen, die een hoogere vervoercapaciteit van de vloot vereischte. Vroeger gingen de schepen van de Curaçaosche Scheepvaart Mij. naar Puerto Cabello, Trinidad en andere havens om gedokt te worden en verloren daardoor veel kostbaren tijd door het heen en weer varen.

Aanvankelijk lag het in de bedoeling, het dok ook voor schepen van andere Maatschappijen ter beschikking te stellen, doch het is reeds gebleken dat dit, door de uitbreiding van de C. S. M. vloot, wel onmogelijk zal zijn, vooral waar in Augustus/September 1927 nog 3 nieuwe schepen verwacht worden.

De vervoer-capaciteit van de vloot zal dan opgevoerd kunnen worden tot circa 420.000 ton per maand."

De reorganisatie der politie.

De Koloniale Raad heeft een ongunstig Voorloopig verslag uitgebracht. „Geen der leden kon zich met een militaire politie en nog minder op de voorgestelde wijze, vereenigen." Misschien komen wij er op terug.

Uit den Verren Vreemde.

De Britsch-Indiërs in Z. Afrika.

De overeenstemming bereikt tusschen Britsch-Indië en Zuid-Afrika, betreffende de positie der Indiërs in de Z.-A. Unie heeft in de Legislative Assembly te New Delhi een geestdriftige bijval geoogst, maar was in het Parlement te Kaapstad aanleiding tot scherpe kritiek van afgevaardigden van Natal en Oost-Transvaal. Kon de heer Bhore, die de ambtelijke aankondiging in New Dehli deed, met groote voldoening voor Indië op het bereikte resultaat wijzen, Dr. D. F. Malan, die het ontwerp in den Z. A. Volksraad verdedigde, verklaarde de verkregen uitkomst niet als een diplomatieke overwinning te beschouwen, maar als een eervolle daad van vriendschappelijke gezindheid.

Hiermede is de verhouding aangegeven. Algemeen is men van oordeel, dat de toeschietelijkheid van Z. A. vrucht is van de Londensche Rijksconferentie. Hertzog, de premier van de Unie, mocht terugkeeren met de groote voldoening een verklaring omtrent de zelfstandigheid der dominions uitgelokt te hebben, waardoor Z.-A. in onafhankelijkheid sterk gegroeid is, hij heeft daar toch ook den indruk moeten geven en vestigen zich niet door stroefheid en afzijdigheid buiten de Rijks-gemeenschap te willen stellen. 't Zal wel door deze stemming zijn, dat men hem toegankelijk heeft gevonden voor mildere opvattingen ten opzichte van het Indiër-vraagstuk, dan vóórdien ooit van Afrikaansche zijde als aannemelijk waren beschouwd.

Lord Reading, de in 1926 afgetreden onderkoning van Britsch-Indië, heeft zich, ook na zijn repatrieering, blijven beijveren om aan dit moeilijke vraagstuk een oplossing te bezorgen. Nadat meermalen commissiën uit Br.-Indië in Z.-A. geweest waren, was 't nu over en weer tot een zending gekomen, en de commissie uit Br.-Indië kon in overleg treden met de van regeeringswege hiervoor bestemde Z.-A. autoriteiten. Dit was bereikt vóórdat Hertzog naar Londen vertrok, maar men durfde toen nog geen hoop uitspreken over het vinden van een compromis voor de zeer tegenstrijdige belangen en inzichten.

De Z.-A. regeering, vooral erop bedacht op haar land den stempel van een Westersche beschaving te drukken, stond weinig welwillend tegenover de Br.-Indische immigranten, een te aanvaarden erfenis van vroegere tijden. In Juli 1925 werd een wet aangenomen de „Areas Reservation and Immigration and Registration (Further Provision) Bill, waarvan de voornaamste strekking was de gedwongen afzondering der Aziaten in wijken. Geen toenadering dus; bestempeling daarentegen als een minderwaardige kaste, aan welke dan ook de gewone burgerrechten onthouden werden. De hierdoor gewekte verontwaardiging bracht de regeeringen van Indië en Z.-A. met elkander in overleg. Dit leidde tot de *round table conference* van afgevaardigden der beide regeeringen. Br.-I. herinnerde eraan dat de Indiërs indertijd op verzoek van Z.-A. geëmigeerd waren, en vroeg voor hen en hunne nakomelingen volle burgerrecht. De beraadslagingen

hadden al tot meer welwillendheid en inschikkelijkheid geleid, toen Hertzog van de Rijksconferentie terug kwam.

De wet, nu door minister Malan ontworpen, komt den Br.-Indiërs in zoodanige mate te gemoet, dat zij, zooals wij reeds zeiden, in Delhi algemeen — extremisten uitgezonderd — voldoening heeft gebracht. Z.-A. heeft natuurlijk 't recht zich Westersch te willen ontwikkelen, maar Indiërs die zich naar dien standaard wenschen te ontwikkelen, kunnen dit ook doen. Voor hen, die zulks niet wenschen, werkt de regeering der Unie mee om emigratie naar Indië of naar een ander land te vergemakkelijken. Bovendien is de Areas Reservation Bill buiten werking gesteld; de beide regeeringen zullen in overleg blijven om de verwezenlijking van de bedoeling te waarborgen; de Br.-I. regeering zal een agent mogen aanstellen in Z.-A. ter bevordering van de samenwerking en als waker over de belangen der Indiërs aldaar. (The Times of India. Ml. Ed. 26 Febr.).

Er is meer. De Unie-regeering wil de blijvers ook helpen om zich op te werken. Zij beveelt de regeering van Natal, waar het meerendeel der Indiërs woont, aan om een commissie in te stellen voor *Indian education*, om hun toetreding tot het college te Fort Hare te bevorderen, om andere maatregelen te nemen ter verbetering van de economische positie. Br.-I. zal z.z. ook moeten meewerken. 't Zal bekwame mannen en vrouwen, leeraren, geneesheeren, verpleegsters naar Z.-A. moeten zenden, die den groei opwaarts kunnen steunen en leiden.

Voor het verkregen resultaat komt hulde toe aan de volhardende pogingen van B. Robertson, Gokhale, Mahatma Gandhi, Sastri, Sir George Paddison. De laatste deputatie, die dit succes bewerkte, stond onder Moehammad Habibullah.

Het hier medegedeelde, op zich zelf in meer dan een opzicht van meer dan gewone beteekenis, kan voor ons land ook aanwijzingen van belang bevatten.

Suriname is niet alleen den Indischen emigranten, maar is ook den Z.-A. Indiërs niet onbekend. Nu 't vraagstuk der Surinaamsche aanwerving samenvalt met dat van den uittocht van goede werkkrachten uit Natal, kunnen hier twee belangen samengaan.

De Chineezen-kwestie in N.-I. vertoont eenige trekken van overeenkomst met die der Indiërs in Natal, al zijn er ook kenmerkende verschillen. Is uit de gevonden oplossing voor N.-I. niets te leeren?

Indië vertegenwoordigd in de Comintern.

Het kan zijn nut hebben thans een bericht uit de „Tribune" in herinnering te brengen, volgens hetwelk de volledige samenstelling van het presidium van de Comintern, de communistische internationale, zooals dit in de bestuursvergadering van 18 December 1926 gekozen is, een plaats heeft gegeven aan Semaoen, die er als Indonesiër in opgenomen is. Met hem bestaat het presidium uit: Boecharin, Gallacher, Haken, Duncan, Katayama, Cremet, Koralof, Kuusinen, Losowski, Manuilski, Murphy, Pruchniak, Remmele, Roy, Ruthenberg, Semard, Sillen, Stalin, Tan Ping Schan, Thaelmarm, Klara Zetkin, Schatzkin, Smeral, Ercoli.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Amersfoort.

EXCURSIE NAAR AMSTERDAM.

Onze Afdeeling hield Zaterdag 12 Maart j.l. eene geanimeerde excursie naar Amsterdam om het Nederlandsch Historisch Scheepvaart-Museum in de Lairessestraat en de nieuwste mailstoomer der Stoomvaart Maatschappij Nederland, het motorschip de „Pieter Corneliszoon Hooft", te bezichtigen.

De deelname aan deze excursie was groot, immers zes en vijftig Dames- en Heerenleden met hunne introducé's maakten deze tocht mede.

De Directeur van het Scheepvaart-Museum vd., de oud-zeeofficier W. Voorbeytel Cannenburg, was zoo vriendelijk om persoonlijk ons gezelschap rond te leiden, bij welken omgang hij ons buitengewoon veel interessants liet zien, zoodat de tijd omvloog en wij slechts noode afscheid namen van deze nationale verzameling, die ons de vele heldendaden van onze voorvaderen, ter zee verricht, in de herinnering terugriep.

Met eenige woorden vol waardeering bedankte onze Voorzitter, de Heer E. Roodhuyzen, bij het afscheid nemen onzen vriendelijken leidsman.

Nadat wij weder per tram het Stationsplein hadden bereikt, wachtte ons aan den steiger van de Noord-Hollandsche Tram-Maatschappij een motorboot, welke

ons door de Directie der Stoomvaart Mij. Neder[land] ter beschikking was gesteld.

Het heerlijkste voorjaarsweer met een stralende [zon] begunstigde onze tocht, zoodat wij met onze verwa[rmde] harten het frissche Noordenwindje gaarne op den [koop] toe namen en volop konden genieten van de m[ooie] luchten, waartegen het silhouet van Amsterdam fraai afstak.

Op de Javakade aangekomen gebruikten wij de d[oor] ons meegebrachte boterhammen in de koffiekamer [van] de Officieren der Maatschappij Nederland, wier vo[or]komendheid, om ons daarbij op koffie te onthalen, [ten] zeerste gewaardeerd werd.

Vervolgens werd de „Pieter Corneliszoon Hooft" [be]zichtigd...... bewonderd mag ik wel zeggen. Wat [een] gezellig interieur in de salons der verschillende [klas]sen, wat een keurige en ruime hutten!

Wij hoorden menigeen den wensch uiten met [dit] schip een zeereis te mogen maken.

Nadat wij in de muzieksalon wat uitgerust en bij [de] klankvolle Bechstein-vleugel eenige vaderlandsche [lie]deren gezongen hadden, werd de terugtocht per mot[or]boot weder aanvaard, doch niet dan nadat onze Voor[zitter] den warmen dank van ons allen had vertolkt tegenover den vertegenwoordiger van de Directie d[er] „Nederland" voor de gastvrije ontvangst op dit heer[lijke] schip genoten.

Een gezellige thee in de lunchroom „Formosa" in [de] Kalverstraat besloot deze excursie, waaraan alle de[el]nemers met genoegen zullen terugdenken.

De Secretaris,
E. H. BERGSMA.

BIBLIOTHEEK-NIEUWS.

Binnen eenige dagen zal de gedrukte catalogus v[an] de boekwerken onzer bibliotheek aan de leden o[nzer] Afdeeling gratis worden toegezonden.

Wij drukken onze leden op het hart het Kolon[iaal] Weekblad getrouw na te zien of onder het ho[ofd] „bibliotheek-nieuws" mutaties van onze bibliotheek [zijn] opgenomen. Reeds zijn er eenige nieuwe giften [van] onze bibliotheek te publiceeren, die in een volg[end] nummer zullen worden opgenomen. Onze leden kun[nen] aan de hand van deze publicaties hun catalogus „[up] to date" bijhouden.

Het Bestuur der Afdeeling Amersfoort.

Afdeeling Apeldoorn.

BESTUURSVERGADERING.

Zaterdagavond 12 dezer had het bestuur ten h[uize] van den Heer de Bats zijn eerste vergadering, die [bij] deze gelegenheid gepresideerd werd door den se[cre]taris. Bij de mededeelingen komt *de foto* van het J[ubi]leum ter tafel. De foto is veel mooier dan in het W[eek]blad Gi.We.B. Nogmaals zij er aan herinnerd, dat [de foto's,] opgeplakt, à ƒ 0.75 te verkrijgen zijn bij den foto[graaf] J. v. Schooten, Hofstraat 16.

Nu wordt overgegaan tot verdeeling der best[uurs]functies, zoodat het Bestuur nu bestaat uit:

den Heer L. R. Wentholt, voorzitter; Mej. Mr. H. [van] Dijk, de Heeren H. Schoonhoven en H. A. de Bats, [leden] en den Heer J. C. Baars, secretaris-penningmeester.

Ten opzichte van de tentoonstelling wordt bes[loten] een *verloting* van Indische voorwerpen, op de ten[toon]stelling aangekocht, te houden; te trachten uit de l[eden] enkelen tot een tentoonstellingscommissie te inst[allee]ren; aan leden en ook aan eenige niet-leden een c[ircu]laire te zenden waarin gevraagd zal worden [of zij] voorwerpen voor de tentoonstelling af te staan; ver[der] of zij bereid zijn ook mede te werken tot het sa[men]stellen van een inzending: „Afdeeling Apeldoorn" [voor] de a.s. groote tentoonstelling te Arnhem en of ze [er] voelen voor en bereid zijn om mede te werken [aan] *„O. en W. Societeitsavonden"*. Het bestuur zal in [dat] schen eens omzien naar geschikte en niet te dure [ge]legenheden.

Ten slotte wordt nog een begin van uitvoering [ge]gemaakt met twee plannen, n.l.: *Bezoek* aan het Kol[o]*niaal Instituut* te Amsterdam en een *filmvoorstelling* voor de scholen plus avondvoorstelling.

Bij de rondvraag worden als twee punten voor de [volgende] Hoofdbestuursvergadering genoemd:

a. Oprichting afdeeling Het Gooi;

b. Samenwerking met andere vereenigingen.

We zullen trachten al deze plannen zoo goed m[oge]lijk en in een behoorlijk tempo ten uitvoer te bren[gen].

De Secretaris,
J. C. BAARS.

N. B.!

Leden en anderen, die *kunstvoorwerpen* in bruikl[een] willen afstaan aan Oost en West kunnen daarvan r[eeds] nu bericht zenden aan den secretaris met opgave v[an] naam, plaats van herkomst, te verzekeren bedrag, b[v.] Koperen bidschel Bali, ƒ 12.50.

Wie ook iets voelt voor de „Societeits"-avonden [en] bereid is daarvoor iets te doen, of een of andere [op]merking wenscht te maken, zegge of schrijve dit [aan] een der bestuursleden.

Gaarne zullen wij van de bewijzen van medelev[en] gebruik maken. En vooral: werft leden!

Oost en West is *de* vereeniging voor alle Nederlande[rs]

Nog juist voor dit weggezonden werd, kregen we contact met de buurtschap „Wormen" om daar een Indischen avond te organiseeren.

De Secretaris,
J. C. BAARS.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur.

HOOFDBESTUURSVERGADERING op *Zaterdag 9 April e.k.*, des n.m. ten 2 ure, in het gebouw der Vereeniging, Heulstraat 17, Den Haag.

Punten van behandeling:

1. Opening en installatie nieuwe H.B.-leden, de H.H. J. D. Ruys (voorzitter afd. Enschedé), W. F. J. ...on (voorzitter afd. Breda, ter vervanging van ...r. de Douair. Jhr. Clifford Kock v. Breugel-Roelofs) en F. M. Gescher (secretaris afd. Nijmegen, ter vervanging van den Heer F. E. Luitjes, die zich niet meer herkiesbaar stelt).
2. Notulen (zie K. W. 11 November '26, No. 45).
3. Jaarverslag, Rekening en Verantwoording 1926 met Rapport Verificatie-Commissie en Begrooting 1927 (zie K. W. 3 Maart '27, No. 9).
4. Statuten. Artt. 2 en 13.
5. Propaganda.
6. Bepalen plaats en datum Algem. Vergadering 1927.
7. Mededeelingen van het Dagelijksch Bestuur.
8. Rondvraag en sluiting.

De Secretaris,
VAN DER BRUGH.

Voor zoover nog noodig worden H.H. Secretarissen en Penningmeesters der afdeelingen herinnerd aan art. .. van het Huishoudelijk Reglement der Vereeniging om toezending eener alfabetische naamlijst der leden op 1 Januari 1927, met vermelding van contributie en adres, zoomede van het jaarverslag met geldelijke afrekening.

Van het Informatie-Bureau:

BESTEMD VOOR UITZENDING NAAR NED.-INDIE.

...Th. van Toledo, Onderwijzer 2e kl. bij het Openb. Eur. Lager Onderwijs, Dijkstr. 89B, Rotterdam.

...C. A. van den Bosch, Wetenschappelijk medewerker bij het Kon. Magn. Met. Observatorium, Baarn, Stationsweg 41.

...J. A. Halffman, Adm. Ambtenaar b. h. Binn. Best., Oude Vest 33a, Leiden.

...J. M. Dorbeck, Ingenieur 3e kl. b. d. Waterstaat, Piet Heinstraat 44, Delft.

...G. Botman, Idem als voren, Nieuwstraat 189, Enkhuizen.

...Roders, Onderwijzer 2e kl. b. h. Openb. Eur. Lager Onderwijs, 1e Weerdsweg 41, Deventer.

INDISCHE AMBTENAREN MET VERLOF.

P. J. van Baal, Commies b. h. Dep. van Onderwijs, Beukendreef A 198a, Oisterwijk (N.-B.)

Mej. A. H. M. Sterkman, tijd. waarn. hoofdverpleegster b. d. dienst der Volksgezondheid, Oranjeboomstraat 176, Rotterdam.

Mevrouw D. Olmann, geb. Schaap, Onderwijzeres 3e kl. b. h. O.E.L.O., Suezkade 116, 's-Gravenhage.

K. Dijkema, Onderwijzer 1e kl. b. h. O.E.L.O., Ten Boer (Groningen).

A. V. Th. M. de Lizer, 1e commies, belast met de werkzaamheden van Secretaris der weeskamer te Padang, Regentesselaan 93, 's-Gravenhage.

Mej. D. Smit, Verpleegster 1e kl. b. h. krankzinnigenwezen, Oranjestraat 31, Apeldoorn.

J. E. van Gogh, Hoofd v. d. dienst der Zoutregie, Hotel Pension „Iepenhove", Bloemendaal.

J. M. Lakeman, Inspecteur van Financiën, Nicolaistraat 81, 's-Gravenhage.

J. H. Holtappel, Ingenieur 1e kl. b. d. P. T. T. dienst, Nice, Hotel Prince de Galles.

A. M. Wessels, Inspecteur b. d. Opiumregie, P.C. Hoofdstraat 10, Amsterdam.

M. van Haselen, 1e Luit. der Infanterie, Munhuizen 11, Amersfoort.

A. F. Sant, 1e Luit. der Inf., Helenastraat 1, 's-Gravenhage.

J. v. d. Donker, 1e Luit. der Cav., Willem v. Merkelenstraat 20, Amersfoort.

W. J. Lucardi, Luit.-Kol. der Inf., 2e Adelheidstraat 196, 's-Gravenhage.

A. G. L. Adelbert, Majoor der Inf., Gallileistraat 179, 's-Gravenhage.

I. A. M. L. Theunissen, Gediplomeerd hoofdtechnisch ambtenaar bij den P. T. T. dienst, Frans Halsstraat 8, Haarlem.

H. Marchant, Loods 1e kl. bij den Loodsdienst te Soerabaja, Trompstraat 27, Helder.

P. P. Bijlaard, Ingenieur 2e kl. bij de Staatsspoor en Tramwegen, J. van Hoornstraat 33, 's-Gravenhage.

Mej. J. H. E. de Kok, Wnd. Onderwijzeres der 1e kl. bij het O. E. L. O., Willem Barentsstr. 76, Utrecht.

MET PENSIOEN.

D. J. Toeguin de Grave, Lid v. d. Wees- en Boedelkamer, Kon. Wilhelminalaan 543, Voorburg.

S. Prins, Luit.-Kol. der Inf., Stadhouderslaan 20, per adres Pension Bekker, 's-Gravenhage.

AAN DE LEDEN. Mogen wij op Uwe medewerking rekenen om het ledental onzer vereeniging te doen toenemen? Als ieder lid slechts één persoon introduceert, zal onze wekelijksche Mutatiestaat een sprekende rubriek vormen, die getuigenis aflegt van daadwerkelijk streven naar verhooging van den bloei van „Oost en West".

Mutatiestaat van 15 tot 22 Maart.

Nieuwe Leden:	Geïntroduceerd door:
Algemeene Ned.-Ind. Electr. Mij. (Directie Handelsvennootschap vh. Maintz en Co., Amsterdam, Nieuwe Spiegelstraat 17. *f* 25.	Afdeelingsbestuur van Amsterdam.
Amsterdamsch Kantoor voor Indische Zaken, Amsterdam, Nieuwe Spiegelstraat 17. *f* 10.	Afdeelingsbestuur van Amsterdam.
...A. Spakler, Amsterdam, Vondelstraat 93. *f* 5.	Afdeelingsbestuur van Amsterdam.
...H. v. d. Wall Bake, Haarlem, Westerhoutstr. 3. *f* 5.	Penningmeester Afd. Haarlem.
...W. Korenstra, Directeur Kweekschool voor Meisjes, Haarlem, Molijnstraat 11. *f* 5.	Penningmeester Afd. Haarlem.
...L. Boon, Rotterdam, Eendrachtsweg 23. *f* 5	Voorzitter Afd. Rotterdam.
...Rering, Oud Resident, Den Haag, Laan van Meerdervoort 414. *f* 5.	den heer F. H. W. R. Logeman te Den Haag.
...Beekhout, Oud-Res., Den Haag, Frankenslag 89. *f* 5.	den heer F. H. W. R. Logeman te Den Haag.
Mejuffrouw van Meeteren Brouwer, Nijmegen, Bankaplein 4. *f* 5.	Mevr. A. W. C. Vigelius-Bisschop-Wijnveldt te Nijmegen.

Nieuwe Begunstigers:	
...G. Vodegel Jr., Nijmegen, Graafsche Weg 100	den heer C. Mollema te Nijmegen.
...J. Hogerland, Nijmegen, Evertsenstraat 5	Mevrouw Hogerland-Maarschalk te Nijmegen.

Adresveranderingen:

...J. A. Schagen van Leeuwen, van: Amsterdam, Ceintuurbaan 125, naar: Haarlem, Westerhoutstraat 5. *f* 5.

...C. Th. van der Paardt, Leeraar H.B.S., van: Den Haag, van Bleiswijkstr. 115, naar: Amsterdam, Loomanstraat 12. *f* 5.

Het adres van Odo van Vloten is Heveadorp, Huize „de Duno" (afd. Arnhem).

...H. D. Tjeenk Willink, van: Scheveningen, v. Dorpstraat 26, naar: Deventer, Ceintuurbaan 396.

...G. van Ingen, Leeraar M.O., Bussum, van: Graaf Wigmanlaan 27, naar: Koningslaan 2a.

...J. G. Wiebenga, van: Voorburg, van Naeltwijckstraat 1, naar: Den Haag, Hanenburglaan 165.

...H. F. J. Wijckerheld Bisdom, van: Den Haag, Goudsweg 30, naar: Hotel de Liège te Nice (tijdelijk).

...P. van Vliet, Luit.-Kolonel der Genie, van: Bilthoven, Gezichtslaan 7, naar: Bandoeng, D. v. O. *f* 12.

J. J. van Eupen, Oud Inspecteur Inl. onderwijs, Leeraar M. K. L. S. te Deventer, Nijmegen, van: Slichtenhorststraat 47, naar: Bijleveldsingel 52.

H. F. L. Krämer, Kapitein Inf., van: Den Haag, Emmastraat 119, naar: Bandoeng D. v. O. *f* 5.

J. Ch. Hubach, Officier v. Gezondheid-Vliegenier: van: Zaandam, naar: Bandoeng D. v. O. *f* 5.

Mr. Dr. S. R. Boomgaard, Adm. Ambt. B.B., van: Edam, naar: Weltevreden, Dep. B.B. *f* 5.

K. J. van Wijngaarden, Controleur B.B., van: Salatiga, naar: Poerwodadi (Afd. Demak).

J. C. de Ridder, Majoor Inf., van: Bangkalan, naar: Malang.

A. Pimentel, Luit.-Kolonel Inf., van: Soerabaja naar: Malang.

K. F. A. Zeiler, Luit.-Kolonel Inf., van: Malang naar: Bandoeng.

VEREENIGING „OOST EN WEST"

HOOFDBESTUUR: HEULSTRAAT 17 'S-GRAVENHAGE

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins-Mauritsplein 23, Den Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen doen.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied personen, van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulst 's-Gravenhage, Tel. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlicht zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins-Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752. Dit „Tehuis" bied studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland vertoeven matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten Directeur, den Heer J. C. HIETINK, of den Administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", Van-Boetzelaerlaan 2, 's-Grav waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen verand wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Tel. No. 50248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna-Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten einde aan die uit Nederland naar Indië gaan, en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstr als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN op huishoudelijk en maatschappelijk gebied, onder leiding van Mevr. J. FR MENDES—Calisch. Spreekuur Donderdagmiddag van 2 tot 4 uur en volgens afspraak, Nic.-Maesstra Amsterdam, Tel. 22492.
Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, en de Firma MART NIJHOFF, L. Voorhout 9, Den Haag (bij deze firma alleen die met een *), zijn de navolgende werkjes verkrijg

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk.)
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerk
2. Onze Oost II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door **T. J. BEZEMER.**
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerk

* b. Onze West, tweede druk, bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door **FRED. OUDSCHANS DENTZ;**
2. **De Kolonie Curaçao,** door **Mr. B. DE GAAY FORTMAN.**
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overz. Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

* No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerk

* No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie.)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerk

* No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2e, verbeterde druk.)
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerk

* No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerk

* No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerk

* No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerk

* No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederlandsch-Indië, zoomede voor verpl en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken en Militairen Geneeskundigen Di aldaar.** (Opnieuw herzien.) .... Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerk

* No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerk

* No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerk

* No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerk

* No. XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber (caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Ned.-Ind**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerk

Onze Koloniën .... Prijs: **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerk

Serie I.

No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
„ 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
„ 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
„ 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
„ 8. De Europeesche vrouw in Indië.
„ 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
„ 10. Over de Kolonie Suriname.

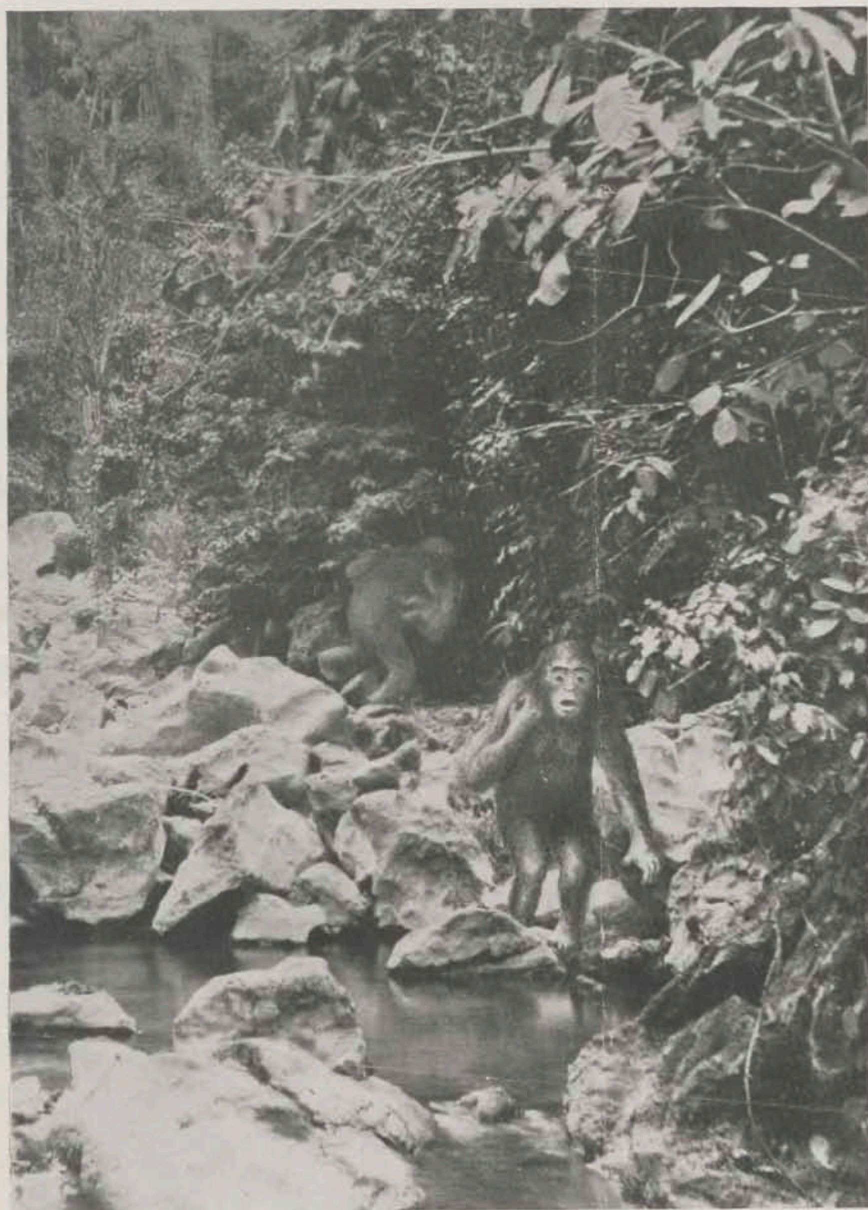
Serie II.

No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
„ 2. Het Javaansch tooneel.
„ 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
„ 4. De theecultuur op Java.
„ 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
„ 6. Een doode taal in Indië.
„ 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
„ 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
„ 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
„ 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.

No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
„ 2. Bevloeiïng in Nederlandsch-Indië.
„ 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
„ 4. Indische Scholen onder de Oost Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
„ 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volksredietwezen.
„ 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië
„ 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Wnd. Vertegenwoordiger in Nederlandsch-Indië Mr. M. J. A. Oostwoud-Wijdenes, President Landraad, Tandjong Balei (Sumatra's Oostkust).

DE „ORANG PENDEK" VAN SUMATRA

UMMER 13 — VRIJDAG 1 APRIL 1927 — 27STE JAARGAN(

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN:
Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag
Telefoon 14519, Postgiro 14574

Wnd. Vertegenwoordiger in N.-I.: Mr. M. J. A. Oostwoud-Wijdenes, Pres. Landr., Tandjong Balei (Sumatra's Oostk.).

Opgericht 21 Maart 1900 door Kolonel G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIËN:
N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag
Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD TE VERMELDEN

T BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER ORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIE

raadsel van den „Orang Pendek" opgelost!

(met plaat-bijlage).

Moeara Bliti, 15 Februari 1927.

Geachte Redactie,

eeks artikelen welke in de jaren 1924 en 1925 Koloniaal Weekblad zijn verschenen en een cht gaven van het voornaamste wat er zoo al en „orang pandak" of „orang sedapa" is geen, hebben mij indertijd zeer geboeid en mijn ge belangstelling in dat mysterieuze wezen ildernissen van Zuid-Sumatra opgewekt.

n beroep noodzaakt mij vaak weken aanéén diepste eenzaamheid van het oerwoud door ngen en U begrijpt dan ook dat, toen ik vernajaar naar Indië terugkeerde en mijn werk maal in Palembang voerde, ik met meer dan e aandacht alles gadesloeg wat in de diepe e was te zien, in de hoop ook eens iets van ang pandak gewaar te worden. Het geluk was nstig, want op een morgen in begin Februari kte ik in het vochtige zand aan den oever van er kleine beekjes in het uitgestrekte woeste gebied tusschen de Lakitan en de Klingi, talvoetsporen die ik niet thuis kon brengen, doch geleken op die, welke door de verschillende nemers zijn beschreven en afgebeeld. Ik verrde mij terstond weder en besloot op den loer an liggen, in de hoop het wezen, dat de voetn had gemaakt, te zien te krijgen. Ik had zelf kig geen sporen achtergelaten, aangezien ik de bewuste plek een heel eind op de steenen het beekje had geloopen. In mijn bivak terughen, vertelde ik niets aan mijn Maleische koeuit vrees dat zij de geheimzinnige bezoekers et beekje zouden verschrikken en beval hun dien voorloopig in het bivak te blijven. Den den morgen tegen het aanbreken van den ng ik met mijn camera, die ik in het bosch bij me heb, alleen naar het beekje en vermij op eenigen afstand in het dichte onder-. Ik wachtte tevergeefs tot over drieën, maar werd mijn geduld eindelijk beloond. Mij voor eelste maal half oprichtende om naar de plek aan het beekje te turen, voer mij een door het lichaam, want ik zag twee gestalten geruischloos gekomen, aan den oever stonden. bleef ik onbewegelijk en ongeloovig staren, wat ik zag was mij absoluut vreemd. Snel elen was echter geboden, daar de „wezens" onschenen en naar alle zijden rondkeken. Ze mij nog niet gezien; ik dook weer en stelde mijn camera op ongeveer den juisten afd, deed vlug eenige stappen tot aan de open plek, richtte de camera en drukte af. Een der twee gestalten was bij mijn nadering reeds op de vlucht, doch de andere bleef mij even besluiteloos staan aankijken en ik wist dat ik hem had gekiekt. Geen twee seconden later echter was ook deze met een paar sprongen in het gebladerte verdwenen.

Zoo spoedig mogelijk begaf ik mij naar Moeara Bliti om daar de opname te ontwikkelen, die tot mijn groote vreugde goed geslaagd was. Hierbij bied ik U een afdruk aan, welke meer zegt dan lange beschrijvingen kunnen doen en m.i. allen twijfel omtrent het bestaan van den „orang pandak" buitensluit. Als ik nu mijn indruk moet weergeven van het dier (of den mensch?) dat ik zoo duidelijk voor mij zag, dan zeg ik: het was een wezen dat veel menschelijks had en wel door den gelaatsvorm, de geheel rechtop gaande houding en de wijze van loopen, hoewel de sterke beharing iets aapachtigs had. Verder leek 't mij toe een volwassen mannetje te zijn. Het vluchtende exemplaar, volgens de foto blijkbaar een wijfje met een jong, vertoont m.i. nog meer gelijkenis met een mensch.

Van dit schrijven en de foto kunt U naar believen gebruik maken; het is mij zeer aangenaam U beide te kunnen zenden.

Hoogachtend,

J. ROELOF.

Naschrift.

Na al wat er in de kolommen van het Koloniaal Weekblad en in andere organen reeds over den orang pendek is geschreven, doch dat nog geenerlei positieve gegevens bevat en vrijwel geheel berust op min of meer vage, persoonlijke en dus uit den aard der zaak subjectieve indrukken, is het ons een groote voldoening onzen lezers en de geleerde wereld ditmaal de hierbij afgedrukte, onloochenbare fotografische afbeelding met het onopgesmukte verhaal van de opname te kunnen aanbieden. We betuigen den heer R. onzen hartelijken dank dat hij zijn opzienbarende mededeelingen en foto, ter publicatie in ons blad afstond. Het lijkt ons

thans ten volle gerechtvaardigd om het raadsel omtrent het bestaan van den „sedapa" als opgelost te beschouwen; immers, het wezen dat de foto ons te zien geeft, kan moeilijk iets anders zijn dan dat waarop al de verhalen der inboorlingen, de gevonden voetsporen en waarnemingen door Europeanen als Van Herwaarden en Oostingh betrekking hebben.

Dat men trouwens in geleerde kringen, zoowel in Indië als in Europa, de kwestie van den orang pendek als een ernstig vraagstuk opvatte, wordt hierdoor bewezen dat zelfs een zoo hoogstaand wetenschappelijk genootschap als het Royal Society of London voornemens was een expeditie naar Palembang te zenden. De Indische expeditie, welke medio 1925 onder leiding van den Ass.-Res. Schmidt en kapitein Bor op Poeloe Rimau naar den orang pendek gezocht heeft, is Londen echter vóór geweest en het negatieve resultaat dat toen bereikt is, was vermoedelijk oorzaak dat het Royal Society tot dusverre geen pogingen meer deed.

Het feit dat de foto gemaakt is in het gewest Palembang, juist het land van waar de berichten over ontmoetingen met den orang pendek met hardnekkigheid aanhielden, versterkt ons in onze conclusie dat hij geen legende meer is, doch werkelijk bestaat.

Aan de tot dusverre, o.a. door Dr. K. W. Dammerman in „Mensch en Maatschappij" van 1 Jan. 1927, zoo sceptisch beoordeelde overtuiging dergenen, die aan den „boschmensch" geloofden, geeft de met zulk een buitengewoon geluk bekroonde ontmoeting van den heer Roelof nieuwe kracht, want het fotografisch oog van de camera kan niet anders dan objectief weergeven. Het uiterlijk van de figuur op den voorgrond stemt over het algemeen merkwaardig met de beschrijving der Europeesche waarnemers overeen.

Ook is thans uitgemaakt dat de orang sedapa niet alleen de moeraswouden van Banjoeasin bewoont, zooals de heeren Westenenk en de Santy vooropgesteld hebben, want de plek waar hij nu gezien is, ligt in een hoog en droog gelegen heuvelachtig boschgebied in midden-Palembang. Trouwens, ook in deze omgeving, zelfs op de hellingen van den Boekit Kaba, zijn dezelfde geheimzinnige voetsporen gevonden en heeft men den orang pendek waargenomen.

Het is te hopen dat thans nogmaals ernstige pogingen zullen worden gedaan om een exemplaar in natura in handen te krijgen. Daardoor zal uitgemaakt kunnen worden of men inderdaad te maken heeft met den beroemden „missing link" of met een in ontwikkeling achtergebleven, parallel loopenden vorm van den mensch, m.a.w. of de orang pendek een voorvader of slechts een verre neef van ons is.

W. C. M.

De gevolgen van de wet op de Staatsinrichting van Nederl.-Indië betrekking tot den Volksraad

door

Dr. P. A. F. BLOM,
cand. notaris.

II.

Zagen wij in het opstel van 10 Maart j.l. h nieuwe Volksraad samengesteld werd, alsme wijze van verkiezing, thans zijne wetgevend voegdheid nader te onderzoeken, is het do dit artikel. Vooraf dient echter aangegeven te den, zij het dan ook in zeer korte trekken, h deze macht wordt uitgeoefend, immers word den Raad het College van Gedelegeerden verk dat *als regel* de wetgevende macht zal heb Volksraad kan naast de onderwerpen, die zij pleno *moet* behandelen (begrooting, rekening regularisatie), ten aanzien van andere bepalen hij die afneemt van het College en aan zich al blijft dan het verrichten van de voorbereid werkzaamheden daarvoor toch rusten op de G geerden. Wij krijgen dus telkens tijdens de een uitspraak van den Raad, of een bepaald bij ingediend ontwerp in de volle vergadering b deld zal worden.

Mocht evenwel de Gouverneur-Generaal, hoord het College, beslissen, dat de behand van een bepaald ontwerp door den Volksraad behouden, als urgent aangemerkt dient te w dan valt de wetgevende bevoegdheid aan het lege ten deel. Begrijpelijk is het, dat een ders uitspraak nooit kan volgen tijdens de zitting, dan zou de wetgevende macht van den Raad aanfluiting worden. Tijdens de behandeling in Volksraad heeft men nog getracht te komen vaststelling van het tijdstip van voorbehoud den Volksraad en de wijze, waarop dit ge zou moeten worden, doch men is niet tot e slaagde oplossing kunnen geraken, al g amendement Buffart door zijne voorziening gerezen moeilijkheid en wel het dilemma: ning tijdens de zitting en tijdens de reces wellicht eenig juiste oplossing. Intusschen de verwerping van dit voorstel en het stilz der wet, zal nu in het Reglement van orde v Raad een regeling getroffen dienen te worden die zal zijn, zal al spoedig blijken, als str nieuwe Volksraad in Mei a.s. bijeengekom voor ons zal dit later een aanleiding zijn om terug te komen.

In een in het oude Regeeringsreglement ni kend hoofdstuk van de Indische Staatsre (I. S.), zooals de reeds beschreven In Grondwet aangehaald kan worden, getiteld: „

Feuilleton.

Herinneringen van een oud-Ind. officier.

III. De reis naar het eerste garnizoen.

(*Vervolg*).

Na Padalarang, toenmaals dus nog geen kruispunt, volgde Tjimahi, destijds op zijn hoogst een onaanzienlijk haltetje, waar men toen net was begonnen met den bouw van de nieuwe kampementen, die eenmaal zouden uitgroeien tot het grootste garnizoen van Indië. Ook het daaropvolgende Bandoeng was toen nog een zeer stil binnenplaatsje, dat, vanuit den trein gezien, weinig indruk maakte. Later vertelde de ongeveer zes jaar geleden afgetreden regent van Bandoeng mij, hoe hij nog den tijd had gekend, dat daar slechts enkele Europeesche families woonden, een assistent-resident, een controleur, een postcommies en een paar onderwijzers. In 1864, toen Bandoeng in de plaats van Tjiandjoer hoofdplaats van de residentie werd, kwamen zich met den resident meer Europeesche families aldaar vestigen, maar het zou nog daarna 20 jaar duren, voordat deze residentiehoofdplaats door een spoorweg met de buitenwereld werd verbonden. Aan de S.S., die bovendien haar hoofdkantoor daar vestigde, dankt deze stad het begin van haar bloei, weshalve zij in 1924 het 50-jarig jubileum van dat dienstvak dan ook op medevierde. Na den geleidelijken overgang v tavia naar Bandoeng van het Departement va log en dat van Gouvernementsbedrijven en na de vestiging in 1915 van de eerste H.B.S. in doeng breidde de stad zich op bijna Amerik snelle wijze uit. Bij de opening van het gebouw natuurlijk de aandacht gevestigd op den ha kigen strijd, die hare ingezetenen hadden voeren voor die inrichting van middelbaar wijs. Al spoedig bleek, hoe 'n verkeerd inzicht zaak de onderwijsautoriteiten hadden gehad, verwezenlijking van dit plan zoo lang hadden ten tegen te houden. De bij de opening aanw Directeur van O. E. en N., zelf een voorstand het plan, wees er op, dat Bandoeng nu een gebouw had gekregen, groot genoeg voor de be te van de eerstvolgende veertig jaren. Doch enkele jaren daarna bleek het gebouw te kl moest er nog in een ander gedeelte van de st filiaal worden opgericht, terwijl Bandoeng ook nog een katholieke H.B.S. rijk is. Het namelijk, dat vele ouders, die zelf niet te B woonachtig, hun kinderen terwille van de o ding van huis moesten sturen, hen liever in doeng dan in een warme kustplaats lieten st ren, dat zelfs vele ouders, die anders hun kin naar Nederland zouden hebben gezonden, h in Bandoeng lieten schoolgaan, terwijl ten de ouders met schoolgaande kinderen, die de van hun woonplaats aan zich hadden, daarvo stad op de hoogvlakte uitkozen.

etgeving" wordt overzichtelijk behandeld in wiens nden de wetgevende bevoegdheid gesteld is, duiijk wordt nu onderscheiden: wetgevende tegener uitvoerende macht. De laatste berust krachtens tikel 81 I. S. bij den Gouverneur-Generaal, die na n Raad van Nederlandsch-Indië daarop gehoord hebben, uitvoeringsregelen uitvaardigt, geheen Regeeringsverordeningen. Deze uitvoeringsvoorhriften zijn algemeene regelingen ter uitvoering n wetten, algmeene maatregelen van bestuur en ordonnanties, tenzij de uitvoering aan een aner is opgedragen.

De wetgevende macht van den Volksraad komt uiting in de *ordonnantie*, die door den Landogd in overeenstemming met den Volksraad rdt vastgesteld. De kern dezer materie ligt in tikel 82 I. S., immers bepaalt dit artikel, dat de uverneur-Generaal in overeenstemming met den ksraad regelen over onderwerpen de *inwendige angelegenheden* van Nederlandsch-Indië betreffende, vaststelt, voor zooverre niet reeds op andere ze geregeld in de Grondwet, in de nieuwe Staatsregeling of in andere wetten en daarnaast andere derwerpen, wier regeling ingevolge de wet of een gemeenen maatregel van bestuur bij ordonnantie bevolen. Een en ander dus als de brokstukjes, van de tafel der groote heeren zijn overgevallen.

Men zal wellicht de woorden *„de inwendige aangelegenheden van Nederlandsch-Indië"* vaag vinden, doch houdt men voor oogen, dat alles wat Indië betreft en niet in handen van den hoogeren wetgever gesteld is, daaronder begrepen dient te worden, dan is dit voor de practijk voldoende. Dat neemt niet weg, dat als in bepaalde omstandigheden ten aanzien van eenig onderwerp eene uniforme regeling zoowel voor Nederland als voor Indonesië gewenscht dan wel in combinatie met West of Curaçao noodig is, de wetgevende macht allerminst daardoor beknot wordt, nu de hoogere wetgever de te regelen materie aan zich trekt en het oog niet verloren mag worden, dat dan dit ingevolge artikel 55 en 123 Grondwet gehandeld wordt en er geen sprake van schending van autonomie is. Aan de andere zijde kunnen door den Indischen Wetgever regelingen getroffen worden, die over het Indonesisch rechtsgebied strekken en dus ook in het Rijk in Europa geldig zijn, zoo b.v. een gedeelte van de bepalingen van het overtochtsreglement, de pensioenreglementen.

Gaat de vorming van wetgeving gewoonlijk uit van den Landvoogd, uitdrukkelijk is thans in artikel 84 I. S. het recht van *initiatief* aan den Volksraad toegekend, zoodat nu aan het College het recht is gegeven om ontwerpen van ordonnanties na aanneming aan den Gouverneur-Generaal ter vaststelling in te dienen; opzettelijk is bepaald, dat aan den Raad in zijn geheel dit recht van initiatief toekomt, zoodat niet een zeker aantal leden, gelijk in het Reglement van orde voor de Tweede Kamer staat, van dit recht gebruik kan maken. [1]) Een ander recht, dat aan den Raad is gegeven, is het recht van *amendement*, immers lezen wij in artikel 85 I. S., dat dit College het recht heeft wijzigingen te maken in de hem door den Gouverneur-Generaal toegezonden ontwerp-ordonnanties. Heeft de Volksraad, al of niet geamendeerd hebbende, zich vereenigd met het bij hem ingediend ontwerp, dan gaat het terug naar den Onderkoning en volgt de vaststelling. Gaat de Raad niet accoord met het ontwerp, m.a.w. volgt verwerping of dusdanige amendeering, dat de geheele gedachte daarvan veranderd wordt, waardoor voor de Regeering het oogenblik van afbreken van behandeling is gekomen, dan wel heeft de Gouverneur-Generaal bezwaren tegen het door den Raad geamendeerd ontwerp, dan ontstaat er een *conflict*. Nu kan binnen zes maanden op verzoek van de Regeering een nieuwe behandeling in den Raad plaats vinden. Blijft ook bij de herhaling het conflict bestaan, dan heeft de Regeering het heft in Hare hand om een ingrijpen van de Kroon uit te lokken (artikel 89). Zelfs kan het Gouvernement op eigen gezag en verantwoordelijkheid een ordonnantie vaststellen, gelijk art. 90 I. S. bepaalt. Hetzelfde kan ook geschieden, als de Volksraad zich niet binnen den door den Landvoogd bij het indienen bepaalden tijd van behandeling uitspreekt en er dus geen beslissing door het College is genomen en *voorts* in geval er geen overeenstemming verkregen zijnde, de inwerkingtreding der voorgestelde regeling niet langer kan wachten en door dringende omstandigheden geboden wordt. Echter heeft in het laatste geval de Raad de bevoegdheid om het verzoek te doen alsnog de aldus in het leven geroepen regeling nader bij algemeenen maatregel van bestuur te doen vaststellen (Artikel 90 I. S.). [2]) Vanuit den Volksraad zijn nog pogingen gedaan om de geheele conflictenregeling te wijzigen en in handen van den Nederlandschen Wetgever in stede van die der Kroon te stellen, hetgeen echter niet gelukt is, wat maar gelukkig is, omdat die Wetgever het veel te druk heeft en de parlementaire machine toch al zoo stroef draait. Bij amendement in den Volksraad werd ten slotte na deze vergeefsche pogingen eene andere wijziging opgenomen, houdende, dat na het ontstaan van het conflict de Landvoogd of het ontwerp kon laten rusten of zelf vaststellen in overleg met den Raad van Nederlandsch-Indië,

[1]) Als de Volksraad niet bijeen is, heeft het College van Gedelegeerden dit recht. Dit College heeft dezelfde rechten als de Raad zelve, zoo het interpellatierecht, het recht van amendement, het recht van petitie; in de praktijk zal moeten blijken of nog nadere regelingen voor dit College noodig zijn.

[2]) In het voorontwerp waren de beide artikelen 89 en 90 niet aanwezig en was wel in artikel 53 een andere oplossing, die niemand in den Volksraad kon bevredigen, neergelegd.

Van Bandoeng tot Tjitjalengka voert de spoorlijn door de uitgestrekte sawah- [gedeeltelijk rawah (moeras)] terreinen van die hoogvlakte. Daarna klimt de baan tot het hoogste punt, even voorbij Nagrek. Op dit gedeelte is de spoorweg herhaaldelijk ingesneden tusschen steile bergwanden, die zich an weerskanten op zeer korten afstand van de rails verheffen en den reiziger het klemmende gevoel geven, dat zij ieder oogenblik naar beneden zullen storten en met hun groote rotsblokken alles zullen verpletteren, wat daaronder komt. Het is werkelijk eene opluchting, als het uitzicht — zij het dan ook slechts naar ééne zijde — weder vrij komt en een kreet van verrassing ontsnapt den reiziger, als men, na een bocht te zijn omgekomen, plotseling geniet van een heerlijk vergezicht over de lager gelegen uitgestrekte sawahvlakte van Leles, waarheen de baan nu in enkele bochten en over enkele grootsche kunstwerken afdaalt. Links van de lijn ziet men dan de lappendeken van den Goenoeng Kalèdong, ook wel den Luiaardsberg genoemd, als parodie van de bewering, dat de inlanders van Java lui zouden zijn. Deze vrij steile kegel is namelijk vrijwel tot aan den top bebouwd.

Aan het einde van de vlakte ligt Tjibatoe, waar de zijlijn naar Garoet afbuigt, die over eenige jaren zal zijn doorgetrokken tot het meer Zuidelijk gelegen Tjikadjang.

Het nu volgende gedeelte Tjibatoe—Tjiawi, in het bijzonder de streek bij Malangbong, waar men uit den trein zulke heerlijke vergezichten heeft in de richting van den Tjakraboeana, wedijvert met het gedeelte Padalarang-Sasaksaät aan de Krawanglijn, de tramlijn van Magelang naar Willem I, de Serajoedalbaan en het enkele jaren geleden geopende baanvak Soreang-Tjiwidej (Z. van Bandoeng) om de eer van het uit een oogpunt van natuurschoon mooiste spoor of tramwegtraject van Java te zijn.

Daarna volgt de welvarende vlakte van Tasikmalaja, waarna ten slotte bij Bandjar het laatste vooral toen nog troostelooze, woeste, moerassige gedeelte tot Maos volgt. De streek bij Bandjar zelf is in de latere jaren veel verbeterd, dank zij de aldaar op ruime schaal ontgonnen rubberondernemingen.

Maos was dien dag het eindpunt van onze reis. De armoedige, vieze, aan den rand van een moeras gelegen desa zelf biedt geen enkele attractie en de naam ervan zou dan ook bij het Indische publiek vrijwel geheel onbekend zijn, ware het niet, dat vóór de opening van de Krawanglijn de uit beide richtingen (Batavia en Soerabaja) komende sneltreinen in één dag nog net dit punt konden bereiken, weshalve het werd uitverkoren als overnachtingspunt op de tweedaagsche reis. Er werd een groot gouvernementshotel gebouwd, dat alleen hieraan zijn reden van bestaan ontleende; ik geloof ook niet, dat er ooit een reiziger langer dan één nacht achtereen in dit hotel heeft gelogeerd. De hotelhouder behoefde zich dan ook niet het hoofd te breken met de zorg voor een geregelde afwisseling in het menu, weshalve men vooruit wist daar steeds worteltjes te zullen krijgen. Na het vertrek van de ochtend-

terwijl dan in het laatste geval de Volksraad het recht zoude krijgen binnen twee maanden bij den Koning om bekrachtiging bij de wet te verzoeken. Was de bekrachtiging binnen het jaar niet verkregen, dan verviel de aldus tot stand gekomen ordonnantie; hiermee deed dus een contrôlerecht intrede in het ontwerp, dat bij het begrootingsrecht later aangenomen is. In de Kamers wilde de Minister van die behandeling niets weten, doch stelde als compromis voor de beide artikelen 89 en 90, die in de Staatsregeling zijn blijven staan. Hiermede ging het gedachte contrôle-recht van den Wetgever op de Kroon over om een waarborg te geven, dat de Indische Wetgever de woorden „dringende omstandigheden" niet zoo zou interpreteeren, dat de in artikel 89 I. S. vervatte regeling (hernieuwde behandeling binnen zes maanden) illusoir zou worden. Uitdrukkelijke opname van de bepaling in het laatste lid van artikel 90 I. S., dat wat bij algemeenen maatregel van bestuur ten gevolge van het conflict in Nederland geregeld was, bij latere ordonnantie toch weer in Indië vastgesteld kon worden, moest wel geschieden, nu in de overgangsbepaling IIb bepaald staat, dat wetten en algemeene maatregelen van bestuur, afgekondigd na de inwerkingtreding van de Indische Staatsregeling, tenzij de algemeene maatregel van bestuur strekt tot uitvoering van eene reeds voor die inwerkingtreding afgekondigde wets-bepaling, niet bij ordonnantie gewijzigd, aangevuld, ingetrokken of door andere vervangen kunnen worden. Men zou kunnen twijfelen of het College van Gedelegeerden de hiervoren behandelde bevoegdheden van 89 en 90 I. S. kan uitoefenen, blijkbaar heeft men niet gedacht aan dit College bij de totstandkoming, noch in Indië, noch in Nederland, doch let men op de terminologie van artikel 89 I. S., waar in de woorden „opnieuw in behandeling" en „tweede behandeling" opgenomen zijn, dan moet zulks op een herhaling van het proces in hetzelfde college duiden, daarom zal men in praxis niet erg benauwd behoeven te zijn over deze lacune, temeer waar ook het tweede lid van het even aangehaald artikel op een zelfde bevoegdheid wijst. Resumeerende kan dus bij conflict de Gouverneur-G[illegible]al den Raad verzoeken binnen zes maanden h[illegible]ntwerp in herbehandeling te nemen; wordt alsdan ook geen overeenstemming verkregen, dan kan de Kroon ingrijpen, ook kan de Landvoogd op eigen gezag de ordonnantie vaststellen, wordt binnen den gestelden termijn geen beslissing genomen in den Raad, hetzelfde geldt als er bij conflict urgentie bestaat. Bij zelfstandige regeling alsdan door de Indische Regeering, kan de Volksraad de Kroon doen ingrijpen door een verzoek binnen twee maanden om regeling alsnog bij algemeenen maatregel van bestuur.

Uitdrukkelijk is de regeling van de navolgende aangelegenheden aan den Indischen wetgever onthouden en aan de Kroon opgedragen:

1o. de regeling met betrekking tot het slui[ten] van verdragen met vreemde mogendheden of [an]dere overeenkomsten en de uit het volkenre[cht] voortvloeiende rechten en verplichtingen in [het] algemeen;

2o. die betreffende de verdediging van [het] Nederlandsch-Indische grondgebied.

De mogelijkheid is echter geopend om uitv[oe]ringsvoorschriften dezer regelingen over te dra[gen] aan den ordonnantiewetgever of aan de Indis[che] Regeering.

Volledigheidshalve zij nog opgemerkt, dat [in] dringende omstandigheden de ordonnantie-w[et]gever kan optreden op het terrein van den hoo[ge]ren wetgever en hetzij wetgevende producten [te] stellen, hetzij buiten werking stellen of wijzig[en] behoudens nadere bekrachtiging. Eindelijk [is] nog medegedeeld, dat ordonnanties, als in str[ijd] met de Grondwet, met de wet of met het algem[een] belang, door de Kroon geheel of gedeelte[lijk] kunnen worden geschorst en bij de wet [ver]nietigd; de schorsing wordt alsdan in het Indisch Staatsblad afgekondigd en nu wordt binnen [een] jaar door den Koning een voorstel tot vernietig[ing] bij de Staten-Generaal ingediend, verloopt die te[r]mijn zonder indiening van dusdanig voorstel, [dan] vervalt de schorsing eo ipso; het zelfde geldt [bij] verwerping van het vernietigings-ontwerp. [Wordt] aldus een ordonnantie vernietigd als in strijd [met] de Grondwet of de wet, dan geldt die zoo moge[lijk] voor alle gevolgen der vernietigde bepalingen; [bij] strijd met het algemeen belang echter worden [al]leen die met dat belang strijdige bepalingen [ge]troffen. De Indische wetgever zal alsdan voor [zoo]veel noodig de geschorste of vernietigde bepali[ngen] moeten vervangen.

De allerhoogste bevoegdheid van den Volksr[aad] dient nu in het kort ten slotte toch even aange[roerd] te worden en wel de behandeling van de begr[oo]ting. Onder de vigeur van het oude Regeeri[ngs]reglement werd de begrooting „voorloopig vast[ge]steld", zooals zij door den Volksraad was beh[an]deld en c.q. aangevuld, de Minister kon dan daarvan aanhouden, wat hem goeddacht, ter[wijl] ten slotte de Kamers haar afdeden, na indien [noo]dig door den Minister. Men kan dus zeggen, dat behandeling door den Volksraad slechts in verre beteekenis had, dat het College wensch[en] kon uitspreken, die in den vorm van amend[ementen] werden neergelegd, doch waaraan elke be[tee]kenis kon worden ontzegd: in Nederland werd het wel en wee der begrooting beschikt. Dit is [thans] uit: de Gouverneur Generaal stelt de begro[oting] vast, na door den Volksraad aangenomen te [zijn]. Thans volgt de goedkeuring door de Staten-G[ene]raal. Van de groote macht van den Nederlands[chen] Wetgever, het laatst door hem ten aanzien [van de] begrooting voor het dienstjaar 1927 gehan[dhaafd] blijft slechts het *goedkeuringsrecht* over. Het [eu]vel blijft daardoor echter bestaan, dat de [Volks]raad reeds in de Mei-zitting over de begr[ooting] voor het volgend jaar moet gaan beslissen, [wel]schen zal men zich af te vragen hebben, wat goedkeuringsrecht in werkelijkheid beteekent: [al]leen een beslissing over hoofdzaken, zonder [in] details te treden; het houdt dus niet meer dan toezicht in. En ook uit de woorden van den [Minis]ter aan de Kamer bij de behandeling van het [ont]werp, blijkt dit al, want deze Bewindsman [wilde] toch, dat al blijft de Grondwet daadwerkelijk [toe]zicht op het koloniaal beleid als eisch stellen, toch elke inmenging ten aanzien van de de[tails der] begrooting, waarover tusschen Indische Re[geering] en Volksraad overeenstemming is verkregen, [als] regel achterwege blijven.

Te voren had men in den Volksraad al poging[en] in het werk gesteld om de bepaling op te ne[men] dat de Nederlandsche Wetgever ten aanzien [van] de begrooting er alleen dan ingehaald zou wo[rden] als er over de een of andere post der overeenst[em]ming tusschen Regeering en Raad geen overeenst[em]ming te krijgen was. Jammer genoeg is dit [amen]dement niet overgenomen; een dergelijke rege[ling] zou geheel in de lijn der staatsregeling liggen. [Bij] mers zagen wij reeds, dat bij conflict over [de or]donnantie tot stand te brengen regelingen, de [ho]gere Wetgever in het geding betrokken [wordt]. Men diene toch niet uit het oog te verliezen [dat] de Minister nu nog een post aan de begrooting [zou] kunnen toevoegen, waarop hij niet eens den V[olks]raad behoeft te hooren, gelijk uit artikel 71 [I. S.] volgt, terwijl het recht van amendement der T[weede] Kamer nog steeds overeind is blijven staan. [Men] had wel zooveel vertrouwen in het beleid van

treinen tot de aankomst van de avondtreinen genoot het hotelpersoneel van een niet door hotelgasten verstoorde rust, maar dan werd het plotseling bestormd door de kort na elkaar aankomende Batavia- en Soerabaja-reizigers, die allen zoo spoedig mogelijk zich wilden ontdoen van de gedurende de reis verzamelde massa stof en roet, in verband waarmede 't aantal badkamers bijna evenveel bedroeg als het aantal slaapkamers. Nadat men zich had gebaad en verkleed had, was er nog een klein uurtje tijd om een bitter te drinken, waarna men als regel vroeg aan tafel ging en na den maaltijd vroeg ter ruste, omdat men den volgenden ochtend weder voor dag en dauw moest vertrekken. Onder die omstandigheden kon het gebeuren, dat twee uit verschillende richtingen reizende broers, die elkander in jaren niet hadden gezien, denzelfden nacht te Maos overnachtten, zonder elkander te zien en zulks kort daarna uit hun brieven bemerkten.

Het vertrek 's ochtends in donker was vrij sinister. De bagage werd met lorries naar het station vervoerd, dat slechts door een klein pleintje van het hotel was gescheiden. Na deze spookachtige drukte heerschte te Maos weer tot des avonds zes uur absolute stilte.

Eenige jaren geleden is het hotel door eene aardbeving grootendeels verwoest.

(Wordt vervolgd.)

...voogd kunnen stellen, dat maar niet zoo meegaan zou worden met begrootingswijzigingen in den Volksraad, dat heeft de practijk al genoeg bewezen.

...indigen wij met de mededeeling, dat de Landvoogd, voor het geval een uitgaaf dringend noodzakelijk is en er niet gewacht kan worden op de goedkeuring bij de wet van het besluit, waarin op die uitgaaf is gerekend, de uitvoering daarvan kan ... in afwachting dier goedkeuring; de Volksraad en de Indische Rekenkamer krijgen daarvan ... bericht.

Ook het slot der rekening over elk dienstjaar ...derlijk komt op gelijke wijze als de begrooting tot stand, alsmede de bestemming van de baten, van de dekking van de nadeelige sloten der ...ngen, telkenmale over tijdvakken van ten ... jaren.

...sluitstuk eindelijk, dat de Wetgever nog kan ...n zoowel ten aanzien van de begrooting c.q. ...ingsbegrooting als de rekening en over... tot vaststelling zelf in verschillende gevallen:
...als de Volksraad de termijn van behandeling niet in acht neemt;
...als er over een geheele afdeeling van de begrooting een conflict tusschen Indische Regeering en Raad bestaat;
...facultatief ten aanzien van onderdeelen van ...ingen indien en voor zoover daaraan behoefte ...at;
...krachtens het recht van amendement aan de Tweede Kamer gegeven;
...als de goedkeuring van den Wetgever achterwege blijft op een besluit van den Landvoogd ...aanzien van de vaststelling van een afdeeling ...begrooting.

...ische Tentoonstelling te Arnhem in Juni—Juli 1928.

—o—

...de op 23 Maart jl. gehouden vergadering van ...bestuur van de Afdeeling Arnhem van Oost en West, werd het besluit genomen, *de Indische Tentoonstelling in Juni en Juli 1928 definitief te laten ...gaan.*

...ze beslissing zal door een ieder worden toege...

...het kort zij er aan herinnerd, dat de Tentoonstelling zal worden gehouden in het Park en Kasteel „...daal", door den Heer Dr. J. C. Hartogs, ...teur der Zijdefabrieken te Arnhem, voor dit ...welwillend ter beschikking gesteld.

...is een der schoonste plekjes van de toch ...aan natuurschoon zoo rijke omstreken van ...erland's hoofdstad, een ideale gelegenheid ...het beoogde doel.

...opgaand hout, schitterende aanleg, van elk ...ieke kijkjes op prachtige waterpartijen, met ...middelpunt het uit het water oprijzende kasteel; stelt u zich dit alles voor in vollen zomerdos ...zult begrijpen, dat alleen reeds de entourage ...tentoonstelling het bezoek aanlokkelijk maakt. ...u zich ten slotte dat kasteel en die vijvers ...geest, in den zomeravond, alle lijnen ge...eerd door de honderden lampjes der illu...atie, en gij zult moeten toegeven, dat de aan...kelijkheid moet zijn.

...bouwen, behalve het kasteel benoodigd voor ...titie, zijn door den bekwamen architect ...de Koo te Rotterdam ontworpen op zulk een ...dat niet alleen niets van het natuurschoon ...gaat, doch door de keuze van stijl en kleur ...erachtigheid er nog verhoogd zal worden. ...zoowel als West zullen kunnen beschik...over eigen paviljoens, een Indisch en een Wes...restaurant zijn zóó gelegen, dat den bezoe...een schitterend gezicht wordt geboden op ...en vijvers. Het Theehuis geeft een prach...doorkijk langs een waterpartij, begrensd door ...geboomte.

...theater en een groot aantal stands zullen ...tentoonstelling completeeren. In het theater ...behalve de openingsplechtigheden, popu...voordrachten worden gehouden, filmvoor...en worden gegeven, en Indische dansen ...gedemonstreerd.

...Bestuur heeft de werkzaamheden voor den ...der tentoonstelling thans met kracht ...

...werden o.a. met de H.H. Professoren van de Landbouwhoogeschool te Wageningen besprekingen gevoerd omtrent de mogelijkheid om een kleine aanplanting van tropische gewassen aan te brengen, zooals van rubber, tabak, suikerriet, enz.

Reeds van vele zijden werden toezeggingen gedaan voor het beschikbaar stellen van verzamelingen en het tot stand brengen van speciale attracties.

Thans doet het Bestuur een beroep op *alle Leden van Oost en West in het geheele land,* om hun steun te verleenen en wel in de eerste plaats door mede te helpen, reeds nu *allerwege de belangstelling voor de Tentoonstelling op te wekken.*

Ook zou het het Bestuur zeer aangenaam zijn, indien de lezers hunne gedachten eens wilden laten gaan over den vorm van de te verspreiden *reclameplaten.* Bedoeld wordt, daarin op eenvoudige, doch sprekende wijze, tot uiting te laten komen het nader tot elkaar brengen van Indië en Nederland, en voornamelijk, — als de tentoonstelling beoogt — het brengen van Indië *in* Nederland, op zoodanige wijze, dat door eenige sprekende lijnen een geheel wordt verkregen, dat de aandacht trekt en bij het publiek *inslaat.*

Komt ook met andere ideeën het Tentoonstellingscomité te hulp.

Het Bestuur roept Uw aller medewerking in, om deze Indische Tentoonstelling *populair* te maken, om haar te doen zijn: *Een Nationale Zaak!*

Richt U zich tot het Bureau: Nieuwe plein 52, Arnhem [1]).

———

Bovenstaand bericht zal door alle leden der Vereeniging ongetwijfeld met groote instemming worden vernomen en het beroep op hunne, zoo mogelijk van daadwerkelijk te betoonen belangstelling zal, hopen wij zeer, niet te vergeefs zijn. Een door het Bestuur der afd. Arnhem bizonder te waardeeren blijk van samenwerking — aangenaam voor het bestuur en tevens een aantrekkelijke bezigheid voor de leden, zou gelegen zijn in de poging „en grand concours", om te trachten een eenvoudige doch sprekende reclame-plaat te ontwerpen.

En nu, alle zeilen bij! Glückliche Fahrt!

Het Hoofdbestuur.

[1]) Zie ook het berichtje „Tentoonstellingsnieuws" der afd. Arnhem, op blz. 14 hierachter. — *Red.*

Luchtverbinding Nederland—Indië.

—o—

Zaterdagmiddag 26 Maart werd in de Ridderzaal te 's-Gravenhage een bijeenkomst gehouden, belegd door de afd. 's-Gravenhage van het Algemeen Nederlandsch Verbond, de Koninklijke Nederlandsche Vereeniging voor de Luchtvaart en het comité Vliegtocht Nederland—Indië.

Deze door zeer velen bezochte bijeenkomst, namelijk door Prins Hendrik, als vertegenwoordiger van de Koningin, de Koningin-Moeder, de Ministers van Koloniën, Waterstaat en Oorlog, evenals den burgemeester van Rotterdam en vele andere autoriteiten, werd geopend door den Voorzitter van de afd. 's-Gravenhage van het A. N. V., terwijl als sprekers optraden de heeren Prof. Mr. M. W. F. Treub en de oud-opperbevelhebber Generaal C. J. Snijders over het vraagstuk der luchtverbindingen in en naar Nederlandsch-Indië.

Beide levendig uitgesproken reden oogstten veel bijval en brachten de overtuiging hoezeer het noodzakelijk is, dat wij in het internationaal vliegverkeer naar en over Indië met onzen tijd medegaan en intijds zorgen met Groot-Brittannië, dat een goeden dunk van onze praestaties in de lucht heeft, overeenkomsten te sluiten, die ons samenwerking verzekeren.

Het gaat er namelijk om, of het verkeer geheel over Britsch terrein zal gaan, waardoor wij van het luchtverkeer buitengesloten worden, daar niet alleen het exploiteeren van een particuliere lijn, maar zelfs het verleggen van een eenmaal vastgelegde en in werking gestelde luchtroute te duur uitkomt om die naderhand te veranderen, of dat wij in het verkeer opgenomen zullen worden en de luchtvaart over Sumatra en Java naar Australië zal voeren.

Het zal geboden zijn, die onderhandelingen zoo spoedig mogelijk te openen, zullen wij niet te laat komen en nu reeds uit te zien naar de financieele oplossing van het probleem, dat voor een groot deel een algemeen belang vertegenwoordigt, waartegenover, zeker niet in den eersten tijd, gouden bergen te verwachten zijn.

Wij wenschen de drie samenwerkende vereenigingen toe, dat zij zullen slagen het in de bijeenkomst gepropageerde doel te bereiken, dat zoowel voor Nederland als de overzeesche gewesten van zeer groot belang is en dat, eenmaal bereikt, uitgebreid kan worden tot een inter-insulair verkeer in Nederlandsch-Indië.

Het spijt schrijver dezes alleen, dat de drie samenwerkende vereenigingen niet de vereeniging „Oost en West" verzocht hebben met hen mede te doen, daar ons orgaan in staat is, door zijn oplaag in Nederlandsch-Indië, ook daar de belangstelling in breede kringen te wekken.

Dat men ons niet voorbijgegaan is blijkt daaruit, dat men ons Dagelijksch Bestuur tot het bijwonen der bijeenkomst uitgenoodigd heeft, waarvoor wij zeer erkentelijk zijn, maar wij willen liever medewerken, dan alleen profiteeren.

F. v. P.

De tabakscultuur in Deli.

—o—

Op 19 Maart j.l. hield de heer H. Gorter uit 's-Gravenland, oud-planter, een lezing voor de afdeeling Enschedé onzer Vereeniging over: „De tabakscultuur en het leven van den planter in Deli".

Nadat de goed bezochte vergadering door den secretaris, den heer G. W. Stroink [1]), met een inleidend woord was geopend, verkreeg de heer Gorter het woord.

De heer G. begon met te zeggen, dat Deli bestaat uit 3 landschappen, welke tezamen ongeveer 3½ maal zoo groot zijn als Nederland.

Daarvan wordt slechts een betrekkelijk klein deel, pl.m. 290.000 H.A., voor de tabakscultuur ontgonnen en wel door de 68 ondernemingen, welke Deli telt.

De rest van het grondgebied, totaal 90.000 K.M.² wordt gebruikt voor de rubberbeplanting.

Het was de heer J. Nienhuis, die in 1863 van de Maleiers hoorde, dat aan de Oostkust van Sumatra een bijzonder soort tabak kon worden gekweekt.

Hij bezocht het land en stelde Maleiers te werk, welke echter niet geschikt bleken voor cultuurarbeid.

Daarop bracht Nienhuis enkele Javaansche gezinnen naar Deli over, maar ook die proef had weinig resultaat. Toch gelukte het hem in 1865 reeds 54 pakken tabakken te oogsten en in 1866 169 pakken van 80 K.G., welke tabak op de Amsterdamsche markt een goed onthaal vond en reeds f 1.49 per pond deed; meer dan ooit voor de Javatabak was betaald.

Nu de vooruitzichten zoo goed waren, werden van de Delische Sultans concessies verkregen, en in het desbetreffende contract werd bepaald, dat, telkens als de tabak van het veld was, de grond moest blijven liggen voor de cultuur van rijst door de Inlandsche bevolking, eveneens gedurende een jaar.

De verbouw vorderde zoo snel, dat reeds in 1876 2800 pakken van 80 K.G. kon worden afgeleverd, in 1880 65.000, terwijl 1925 218370 pakken aan de markt kwamen, voor een waarde van f 76.783.000.

Dat, aldus spr., is het resultaat van enkele tientallen jaren arbeid.

Deli is dan ook een toonbeeld van wat particulier initiatief vermag en waarop ons vaderland trots mag zijn.

Moderne steden zijn daar verrezen, geasphalteerde wegen en spoorlijnen doorkruisen het land en 100.000 menschen vinden arbeid op de tabakscultuur-ondernemingen.

Hierna ging de heer S. over tot een bespreking van de eigenlijke cultuur.

De tabaksbouw is zoozeer verfijnd, dat ze feitelijk niet meer onder den land- doch veeleer onder den tuinbouw is te rangschikken. Naar een vast systeem worden met groote zorg de velden aangelegd en er is geen werkzaamheid, die niet gereglementeerd is.

In hoofdzaak wordt gewerkt met Chineezen, omdat proefondervindelijk is gebleken, dat zij het best op de plantages voldoen, door hunne taaie werkkracht, hun geringe behoeften en hun groot uithoudingsvermogen.

Mocht er vroeger nog wel eens wat haperen aan de behandeling van deze werkkrachten, in den loop der tijden is een goede verbetering ingetreden, zoowel de geneeskundige behandeling als lichamelijke verzorging is thans zeer goed.

De verbouw van de tabak begint reeds in Jan op de lagere gronden (op de hoogere gronden later), aan elken Chinees wordt een afgepaald grond, pl.m. ½ H.A. groot, in bewerking gegev

Aangezien de tabak den grond zeer uitput, maar eens in de 8 jaar op hetzelfde stuk grond bouwd worden. Na het zaaien treden al spo de eerste vijanden op van het jonge plantje, n.l. rupsen. Om dit kwaad tegen te gaan worden zaaibedden afgedekt met neteldoek, zoodat vlinders geen gelegenheid krijgen hun eieren leggen.

De tabak moet nu verder uitgeplant worden, vendien begoten, zoodat er veel werk voor de koe te doen is. Na ongeveer 2 maanden begint plukken, eerst worden de onderste twee maal bladen geplukt, dat is het fijnste zandblad met bijzonder zachte kleur. De assistent moet keurig toezien, dat er niet meer dan deze 4 blad van elke plant geplukt wordt.

Daarna volgen 4 voetbladen, dan een naoog vervolgens het middenblad, terwijl de topbla niet geoogst worden.

De groene tabak wordt op hoopjes gelegd naar de droogschuren gebracht, waar ze aan geregen wordt. Daar er 40 bladen per z.g. worden aangegeven is stevige contrôle noodig, dat sommige koelies wel eens minder bla nemen.

In deze periode arbeidt de Chinees, omdat op stuk werkt en een echte gelddu ivel is, wel uur per etmaal en men staat versteld, hoe magere „scharminkels" het zoo lang kunnen houden.

De tabak droogt in 3 à 4 weken, waarna ze bundeld wordt. Dit bundelen heeft des na plaats, omdat de tabak overdag te droog is.

Daarna gaat ze naar de fermenteerschuren en slotte heeft het sorteeren plaats, een zeer moei werk, aangezien de tabak in plm. 20 kleuren m worden uitgezocht, zoodat er wel eens verschil inzicht bestaat bij het bepalen van de juiste kl

Is het blad niet goed bewerkt, niet goed g leerd, dan gaat het weer naar de Chineezen te en het werk moet voor niets worden overged

In die omstandigheden is het juist de gro moeite voor de assistenten, om de juiste hou voor zich zelf te bepalen. Ziet hij te veel doo vingers, dan komt er al heel gauw een teleg uit Europa, dat de tabak niet goed is gesorte is hij te streng, dan krijgt hij het met de tuin lies te kwaad en ontstaan er relletjes in de schu

Want dit is een eigenaardige karaktertrek de Chineezen: hebben zij bewust iemand bedr dan accepteeren zij bij de ontdekking met g gen de gerechte straf. Maar voelt hij zich ver lijkt, dan is er maar een kleinigheid noodig hem in woede te doen ontsteken, met dikwijls gevolg een moordaanslag op een assistent. D dus iets, waarop de jonge assistenten vooral ben te letten: dat ze niet bevreesd zijn en d ook strikt rechtvaardig. Spreker vertelt nu nog en ander van de moeilijke werkkring der assis ten, van het zware werk, dat zij er moeten richten, geeft ook een beschrijving van de tab veilingen in Frascatie, waarna hij aan de hand tal van mooie lichtbeelden het gesprokene duidelijkt.

De heer Stroink bracht ten slotte den heer Gorter dank voor zijn zeer belangwekkende rede.

[1]) die ons dit Verslag toezond. — *Red.*

Van Week tot Week.

Dinsdag 22 tot Maandag 28 Maart.

Indisch Genootschap. In een op den 8en A door het Indisch Genootschap te 's-Gra hage te houden vergadering zal de heer J. G. E. Rückert eene voordracht houden o De Indische gemeenten gedurende de la 10 jaren.

De Javasche Bank. Den 21en dezer heeft Prof. G. M. Verrijn Stuart in de Leidsche Univers de derde zijner serie lezingen over het dische geld- en bankwezen gehouden. lezing betrof ditmaal de Javasche Ba (Overzicht in *Vaderl.* van Di. 22 Mrt. O tendbl.).

Ernstige brand te Bandjermasin. Bandjermasin

Maart (Aneta).[1] Een vierde gedeelte van de Pasar Baroe en de Gemeentepassar alhier zijn afgebrand. De schade bedraagt zes ton, waarvan de helft is verzekerd.

Joh. C. Nieuwkamp †. In den ouderdom van 44 jaar is te Hilversum overleden dr. Johanna C. Nieuwkamp, oud-advocaat te Amsterdam en gep. O.-I. ambtenaar.

Aanvaring tusschen onderzeebooten. Soerabaja, 22 Maart (Aneta). Gisteravond om 7 uur had in Straat Madoera een aanvaring plaats tusschen de K X en K XII. Uit Soerabaja werd assistentie gezonden, wat echter onnoodig bleek. De booten keerden op eigen kracht naar Soerabaja terug, waar gedokt werd. De K X bekwam lichte en de K XII ernstiger averij. De Commandant van de Zeemacht heeft een commissie van onderzoek ingesteld.

Gouverneur der Molukken. Batavia, 23 Maart. (Aneta). Herbenoemd is tot Gouverneur der Molukken de heer L. H. W. van Sandick, teruggekeerd van Europeesch verlof.

Gepensioen. Batavia, 25 Maart. (Aneta). Aan den resident van de Westerafdeeling van Borneo, mr. J. H. Meyer, is op zijn verzoek in Juli a.s. eervol ontslag verleend, onder dankbetuiging voor de vele en gewichtige diensten den lande bewezen.

Gep. gezondh. Noordhoek Hegt †. Bandoeng, 25 Maart. (Aneta). Alhier is overleden de gepensionneerd dirigeerend officier van gezondheid 2e kl. H. F. B. J. A. Noordhoek Hegt.

Univers. examens. Leiden. Candidaatsexamen Indisch recht de heer A. K. Tringgodigdo. — Doctoraal ex. Ind. recht de heeren C. J. Marks en J. A. Ament.

Vice-President van het Hooggerechtshof. Batavia, 23 Maart (Aneta). — Mr. C. de Roon Swaan, vice-president van het Hooggerechtshof, is met ingang van 6 April op zijn verzoek eervol ontslag verleend uit den dienst, onder dankbetuiging voor de vele en gewichtige diensten den lande bewezen.

Communisme ter Sumatra's Westkust. Padang, 25 Maart. (Aneta). In het Soloksche (Sumatra's Westkust) werden wederom eenige communistische propagandisten gearresteerd. Deze arrestatie leidde tot de ondekking van bestaande plannen tot het doen uitbreken van een nieuw communistisch oproer, dat bepaald was op eind Maart a.s. De relletjes zouden te Solok uitbreken. Van daar en uit Batoebekarak zouden de opstandelingen oprukken. Een der arrestanten verklaarde, dat het in zijne bedoeling lag om zich in den rang van kolonel aan het hoofd te stellen van een bende verzetslieden, die bevel zouden ontvangen op te trekken uit kampong Kenari.

[1] De tekst der Aneta-telegrammen is ontleend aan Nwe Rott. Ct.".

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt.

Het Teekenonderwijs.

Het teekenen is wel één der schoolvakken, waarvoor terecht in de laatste jaren bizondere aandacht wordt gewijd, niet alleen door onderwijzers, maar door allen, die oprecht belang stellen in de opvoeding der hedendaagsche jeugd.

Men is tot de overtuiging gekomen, dat de tot dusver gevolgde teeken-methode niet de gewenschte resultaten leidde, men ging aan het zoeken naar betere wegen en is toen gekomen tot een nieuwe z.g. „reform"-richting, zoowel in de Vereenigde Staten van Noord-Amerika, als in Europa, met name in Nederland en onlangs zijn de oogen in Nederlandsch-Indië er voor open gegaan.

In het Oosten is deze beweging zeker van niet minder gewicht dan voor het Westen. Daar voor beide wel dezelfde, algemeen menschelijke grondbeginselen gelden, willen wij hier in het kort weergeven, wat o.a. door de Nederlandsche Vereeniging „Schoonheid in Opvoeding en Onderwijs" op dit gebied is gedaan *).

*) Deze vereeniging hield op 26 en 27 dezer een tentoonstelling van Teekenwerk, vervaardigd door leerlingen der openbare lagere school in de Colenzostraat, waarbij de heer Leendert Ek een inleiding hield.
Red.

In de Algemeene Vergadering dezer vereeniging worden telken jare praeadviezen uitgebracht en besproken door deskundigen, betreffende verschillende vakken van onderwijs en onderdeelen der opvoeding, waarna de grondgedachten daarvan in beknopten vorm worden vastgesteld en als brochure uitgegeven. Zoo is er enkele jaren geleden een verschenen, bevattende eenige stellingen voor het teekenen in scholen voor algemeen vormend onderwijs (geen vakscholen dus), waarin wij, onder de omschrijving van het doel, lezen:

„Bij alle teekenonderwijs zij hoofddoel:
a. het ontwikkelen van het waarnemingsvermogen;
b. het verkrijgen van vaardigheid in het weergeven van wat men ziet of wat men wil voorstellen;
c. het ontwikkelen van de fantasie en den schoonheidszin."

En als algemeene stellingen:

„Teekenonderwijs worde gegeven in alle klassen van de kleuter-, lagere, (M.)U.L.O.-, kweek- en normaalschool, de H.B.S., het lyceum en het gymnasium.

Men geve het onderwijs zóó, dat het de belangstelling der leerlingen wekt. Men vermijde daartoe sleur en dorheid. Men zoeke aansluiting bij de omgeving van den leerling en bij de andere leervakken.

Het onderwijs moet de zelfwerkzaamheid, de spontane activiteit en het initiatief van den leerling aankweeken. Het illustratief (vrij) teekenen en het versierend teekenen zijn daarvoor van groot belang. Het laatste dient, indien mogelijk, bij voorkeur in aansluiting bij handenarbeid en handwerken te worden beoefend."

Wat de „*Onderwijzer*" betreft, en hier wordt bedoeld ieder, die teeken-onderwijs geeft, o.m.:

„Wil het onderwijs goed zijn dan moet de onderwijzer ten minste aan de volgende eischen voldoen:

Hij moet technische vaardigheid, een geoefend oog en een goeden smaak bezitten. Hij moet in staat zijn voorwerpen uit de omgeving naar de natuur te teekenen en platen te copieeren, alles met verschillend materiaal, als: houtskool, krijt, potlood, kleurkrijt, waterverf; op papier en op het zwarte bord.

Hij moet zich de grondbeginselen der versieringskunst eigen gemaakt hebben en een eenvoudige vlakversiering kunnen ontwerpen en beoordeelen in verband met de te versieren voorwerpen.

Hij moet bekend zijn met de beginselen van perspectief en projectie.

De mogelijkheid, dat in de kleuterscholen en de laagste vier klassen van de lagere scholen de klasse-onderwijzer(es) aan deze eischen voldoet, is bij een goede opleiding geenszins uitgesloten.

Evenwel zal de opleiding der leerkrachten voor deze scholen in verband hiermede veel verbeterd moeten worden.

Voor de hoogste twee klassen der L. S. en voor U.L.O., M.U.L.O., H. B., gymnasiaal, lyceum-, normaal- en kweekschool-onderwijs is een vakonderwijzer(es) noodzakelijk."

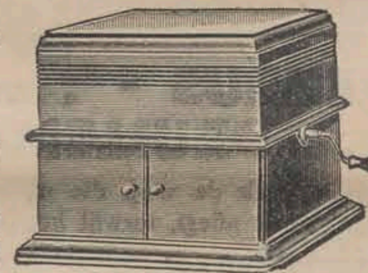
En *last not least*:

„Voor hen is kennis van de kunstgeschiedenis noodzakelijk. Vooral is 't van belang, dat deze leeraren begrip hebben van het anders worden van de verschillende uitingen der beeldende kunsten" *en kunstnijverheid. (Red.).*

Wat *het materiaal* betreft, moeten aan de(n) onderwijzer(es) geen te-veel-bindende eischen voor de te gebruiken grondstoffen worden gegeven. De een zal de beste resultaten krijgen met krijt en houtskool, de ander met griffel, potlood, kleurkrijt, pastel, waterverf, inkt of iets anders, op papier (al dan niet van ruitjes voorzien), lei, schoolbord of wat niet al.

Voor de kleuters en de eerste jaren op de Lagere School verdient het vrije teekenen, dat reeds veel wordt toegepast, ook uit aesthetisch oogpunt, de meeste aanbeveling.

Het is een uitstekend middel om alles te ontwikkelen, wat voor de latere ontplooiing van den schoonheidszin onontbeerlijk is, n.l.:
a. waarnemingsvermogen;
b. zelfwerkzaamheid en initiatief;
c. voorstellingsvermogen en fantasie;
d. technische vaardigheid,

Het teekenen van verhaaltjes in verschillende tafereelen kan zich hierbij aansluiten.

De onderwijzeres geve leiding bij deze teekeningen, doch weinig correctie. Men lette op netheid.

Het teekenen van eenvoudige voorwerpen (wat Fröbel noemt: levensvormen) naar de natuur, uit het hoofd of naar een plaat, is uitstekend voor de ontwikkeling van de opmerkingsgave en als zoodanig nuttig voor de aesthetische ontwikkeling. Bij het teekenen naar een plaat (het minst verkieslijk hiervoor) zorge men er voor, dat het voorbeeld zich niet vlak naast de te maken teekening bevindt, zooals helaas in eenige zeer veel gebruikte teekenboekjes het geval is. Dit geeft bijna geen oefening in het zien en slechts weinig oefening van de hand.

De ervaring leert, dat het kind, na de eerste klassen der L. S. te hebben doorloopen, meer critisch voor zijn werk wordt en den durf verliest, dingen te teekenen, waarvan hij nu gaat beseffen, dat ze boven zijn macht liggen. Dit doodt in vele gevallen alle spontane activiteit, initiatief en fantasie, dikwijls voor goed. Hier ligt in verband met de aesthetische ontwikkeling nog een belangrijk terrein zoo goed als braak, en ligt het veelal aan den tact en het paedagogisch talent van den teekenonderwijzer.

Voorbeelden kunnen worden ontleend:

1e. *aan de natuur* (bladen, bloemen, vlinders, kevers, schelpen, enz.), hetgeen de liefde zal opwekken en versterken voor het schoone in de schepping;

2e. *aan de dagelijksche omgeving* (tasch, doos, tafeltje, zetel, kleedingstukken, aarde- en glaswerk enz.). Indien de modellen goed gekozen worden, zal dit de leerlingen er toe brengen schoone en tegelijk praktische vormen en kleuren in gebruiksvoorwerpen te verkiezen boven slechte, ondoelmatige en leelijke. Het zal hen leeren hunne omgeving met smaak in te richten, zonder dat zij daarvoor groote onkosten behoeven te maken.

3e. *aan de kunst*: vlakversieringen, ook letters, ornament-motieven ontleend aan bouwkunst, meubilair, produkten der kunstnijverheid (ceramiek, weef- en vlechtkunst, smeedwerk, enz.). Hierdoor kan levendige belangstelling worden gewekt voor bouw- en versieringskunst en kunstnijverheid.

Naast het eigenlijke teekenen en in rechtstreeksch verband hiermee, worden o.a. de volgende middelen aanbevolen tot ontwikkeling van het waarnemingsvermogen en den zin voor schoonheid in natuur en kunst:

„Schoolwandelingen en -reisjes onder leiding van de(n) teekenleeraar(es).

Kunstgeschiedenis in beknopt overzicht, vooral voor de hoogste klassen: van schilder-, beeldhouw-, bouwkunst en kunstnijverheid, naast een bespreking der verschillende kunsttechnieken (grafische kunsten, ceramiek, weefkunst, ciceleerkunst, glaswerk, enz.).

Kleine tentoonstellingen in of bij het schoollokaal — in verband met dit onderwijs."

Geldt dit niet alles evenzeer voor het teekenonderwijs in Indië, als in Nederland?

Gelukkig kunnen wij hier wijzen op het heugelijke feit, dat in den allerlaatsten tijd in dit opzicht ook in Ned.-Indië „reform"-pogingen zijn begonnen, op initiatief van den onlangs gerepatrieerden Directeur van Onderwijs en Eeredienst *J. F. W. van der Meulen* en *R. Adolf*, ambtenaar voor den handenarbeid in N.-I., van wiens hand een paar boekwerken zijn verschenen, waarop wij hier spoedig meer in 't bizonder de aandacht hopen te vestigen. De heer Adolf is nu met verlof hier te lande en zal op de *Conferentie voor Kinderstudie*, welke onder voorzitterschap van *Jhr. G. A. van Poelje*, chef der Afd. Onderwijs der Gem. Secretarie, thans te 's-Gravenhage gehouden wordt op Vrijdag 8 April ten 8 uur n.m., in de Gymnastiekzaal Blijenburg, een voordracht geven over het hoogst belangrijke onderwerp:

Nieuwe wegen in het Indische Teekenonderwijs.

Persoverzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

De Zuid-Sumatra Staatsspoorwegen.

De lijn, die de beide residentie-hoofdplaatsen Palembang en Telok Betong verbindt, is geopend. Hierdoor worden niet alleen twee belangrijke handelscentra verbonden, maar tevens worden niet minder belangrijke cultuurstreken van Zuid-

Sumatra nader tot elkaar gebracht (*Bat. Nwsbl.* en 21 Febr. en *Java-Bode*, 22 Febr. met kaartje). H[et] aantal ondernemingen in deze streken is bijzond[er] toegenomen, terwijl het aantal handelshuizen zi[ch] nog steeds uitbreidt. De bevolkingscultuur is v[an] groote beteekenis: in Palembang rubber en koffi[e,] in de Lampongs peper. De bodem is buitengewo[on] vruchtbaar. Olie wordt in onuitputtelijke bronn[en] gevonden; steenkool wordt in groote hoeveelhed[en] gewonnen, terwijl in de bergstreken van Benk[oe]len rijke goud- en zilvermijnen als Simau en R[e]djang Lebong worden aangetroffen. Dit gedeelte v[an] Sumatra is ten opzichte van Java bijzonder gu[n]stig gelegen. Door de lucht is Batavia van [uit] Telok Betong in twee uren te bereiken. Ge[en] streek in Ned.-Indië bezit zulke goede verkeer[s]mogelijkheden zoowel te land, op het water, als [in] de lucht. Het frappeert over 't algemeen den b[e]zoeker van deze gewesten, dat in geheele strek[en] betrekkelijk weinig of soms in 't geheel geen m[en]schen aangetroffen worden. De verbindingswegen [in] het Palembangsche en in Benkoelen zijn vrij goed, [doch] in de Lampongs laten deze naar het oordeel der Motorverkeerscommissie nog veel te wenschen over. Toch neemt in alle deelen van Zuid-Sumatra het aantal auto's met den dag toe en zeker zal de S.S. in dit vervoermiddel nog een niet te onder[-] schatten concurrent vinden. Het telefoon- en tele[-] graafverkeer laat nog te wenschen over. De voor[-] naamste bron van inkomsten zal voor de Palem[-] banglijn wel zijn het kolenvervoer van de beken[de] Boekit Asemmijnen (225.000 ton per jaar). Voorts is de Palembanger en ook de Lampong[er] zeer reislustig. Men behoeft niet bevreesd te z[ijn] voor leege treinen. De Kasoei-streek zal met h[aar] schitterende producten een belangrijk aandeel [in] het vervoer nemen. Tusschen Soekadana en Ha[...] Pemanggilan zal een autodienst worden ond[er]houden, die aansluit op den spoorweg, terwijl [in] overweging is genomen om een dergelijke verb[in]ding tot stand te brengen tusschen Menggala [en] Blambangang via Terbangibesar. Zeker zullen [in] het Benkoelensche gelijksoortige verbindingen [in] het leven worden geroepen. Van Palembang [ver]trekt om 4.51 v.m. dagelijks de veerpont naar K[er]tapati, van waar om 6.01 de sneltrein afrijdt, [die] des avonds 6.13 te Tandjong Karang binnen[-] loopen. De sneltrein vertrekt om 6.10 v.m. [van] Tandjong Karang en komt om 6.20 n.m. te Ker[ta]pati aan. Om half acht is men te Palembang. [In] de eerste klasse wordt met inbegrip van het v[er]voer per veerboot *f* 20.90 betaald, voor de 2de [en] 3de klasse is het tarief *f* 13.90 en *f* 6.96. De [af]stand is 389 K.M., wat dus uitkomt op resp. [...] $3\frac{1}{2}$ en $1\frac{3}{4}$ ct. per K.M. De totale aanlegrekening g[eeft] een eindcijfer van *f* 57.251.000 bij een lijnle[ngte] van 528 K.M., gemiddeld plm. *f* 108.000 per K[.M.]

Het *Bat. Nwsbl.* van 5 Febr. geeft *„Eenige ci[jfers] van Benkoelen"*.

Het buitenlandsch kapitaal en de onlusten.

Uit verschillende gegevens blijkt de *Deli* [...] (22 Febr.), dat tal van Directies van in het bu[iten]land gevestigde cultuurmaatschappijen, bij hun vertegenwoordigingen in Ned.-Indië om inlich[tin]gen hebben gevraagd naar de beteekenis van [de] onlusten, die in West-Java en op Sumatra's W[est]kust hebben plaats gehad. In Engeland, de [Ver.] Staten, Duitschland, Frankrijk en België is m[en] aangewezen op de minder uitvoerige en dikw[ijls] minder juiste mededeelingen in de pers des lan[ds]. En zoo worden thans in menig administrati[e]bureau, brieven geschreven naar Europa over d[en] politieken toestand in Indië. Men begrijpt natuur[-] lijk wat dit wil zeggen. Maatschappijen, die hier vele millioenen ponden sterling, dollars, marken, francs en Belga's belegd hebben, informeeren v[er]langstelend naar de waarde die zij daaraan v[oor] de toekomst kunnen hechten. Te meer waar v[er]scheidene dier maatschappijen, en juist de laatste jaren, weer bezig zijn hun bezittingen belangrijk [uit] te breiden. Al stellen Hollandsche Directies, [...] beter geïnformeerd zijn, niet dergelijke vragen, [het] is voor het Nederlandsche kapitaal volmaakt [de]zelfde kwestie. Zoodra de Regeering in gebreke zou blijven orde en veiligheid te verzekeren, zou [het] met verdere toevloeiing van kapitaal gedaan [zijn]. Er zijn enkelen, die dat geen verlies zouden achten, maar wie dieper schouwt, weet dat Ned.-Indië [nog] nog gedurende een lange reeks van jaren [...] toevloeiend kapitaal zal moeten hebben. Het [...] laatste jaarverslag van de Javasche Bank he[eft] daarvan een uitstekende uiteenzetting gegeven. Trouwens de Ver. Staten van Noord-Amerika zijn daar om te bewijzen, dat een land zelfs bin[nen]

enkele jaren, al was het dan ook onder abnormale omstandigheden, van debiteur tot crediteur kan worden. Tevens dat het voor een land dat kapitaalsbehoefte heeft, gelukkiger is om kapitaal in het buitenland te vinden, dan het zonder kapitaal te moeten stellen. Zonder kapitaal is er geen mogelijkheid tot verdere ontwikkeling, geen aanleg van havens of spoorwegen, en geen aanleg of uitbreiding van particuliere ondernemingen, die brood bieden aan een groote schare arbeiders, aan handel en verkeer. De *Deli Crt.* komt het voor, dat de antwoorden op de informaties der buitenlandsche Directies, geruststellend kunnen zijn. De *D. C.* heeft voldoende vertrouwen in de Regeering, dat zij de toestanden zal weten te beheerschen. De aangevraagde credieten voor politie en legeruitbreiding zijn het bewijs, dat de Regeering in die richting werkzaam is. De interneeringen in Boven-Digoel zullen niet bizonder spreken, zoomin als de maat van gevangenisstraffen, die momenteel door de rechters wordt uitgedeeld. Er zal nog meer noodig zijn. Rechtvaardige gestrengheid is het algemeene belang van land en volk. Maar de vragen die uit het buitenland rijzen, zijn met de antwoorden die daarop gegeven worden, de beste maatstaf voor de vraag of de Regeering in haar bedoelingen is geslaagd.

Wij verwijzen naar de *Deli Crt.* (22 Febr. „Indië en het Buitenland"; 24 Febr. „Een buitenlandsch oordeel over de onlusten"), het *Bat. Nwsbl.* (16, 17 en 19 Febr. 2de bl. „Azië"), de *Java-Bode* (19 Febr. „De anti-doodstraf actie") en het *Soer. Hbl.* (14 Febr. 4de bl. „Van onze Buren").

De heer Stokvis in den Volksraad.

De conservatieve bladen op Java geven de stemmen weer van hen, die zeggen dat het waanzin zou zijn de Indische S.D.A.P., een partij van zoo gering ledental, in den Volksraad te doen vertegenwoordigen *door benoeming* van den heer *Stokvis.* Het „Indische Volk" gaat daar tegen in en naar het inzicht van *De Sumatra Post* (25 Febr.) op goede gronden. Wij zijn geen bewonderaars van het in Indië geïmporteerde Westersche socialisme — zegt de *S.P.* o.m. — en evenmin van de door den heer Stokvis verkondigde theorieën, vooral ook omdat die op den duur tot groote verwarring moeten leiden; maar, wanneer men zich op een eenigszins breed standpunt plaatst, zal men moeten toegeven, dat de heer Stokvis een goed werk in den Volksraad verricht en dat hij in den nieuwen, door V. E. B. en I. E. V. overstroomden Volksraad, nog [illegible] werk zal kunnen verrichten. De Indische S.D.A.P. slaat zich zelf wel een beetje hoog aan, wanneer ze zich „het geweten der Regeering" noemt, gelijk ze deed en doet. Maar wanneer ze erop wijst, dat het gewenscht is, dat ook de stem der minderheid, de stem der oppositie wordt gehoord, dan gelooven we, dat weinigen, die gezind zijn een zaak van twee kanten te bekijken, daar bezwaar tegen kunnen hebben. De nieuwe Volksraad is, voor zoover verkozen, zeer eenzijdig samengesteld. De wijze van verkiezing is zoodanig, dat niet de stem van de groote massa wordt gehoord. Als corrigendum op dit feit fungeert het benoemingsrecht van de Regeering. De benoeming van een Indischen S. D. A. P.-er, en speciaal van een wel wat langdradig, maar dan toch ontwikkeld en in Indische zaken doorkneed man als de heer Stokvis, heeft groote beteekenis voor de gezamenlijke rechtsche partijen, die in zoo groote meerderheid zijn. Wanneer ze het reeds lang eens zijn over een of ander wetsontwerp of voorstel, zullen ze bij behoorlijke vertegenwoordiging van de oppositie, gedwongen zijn zich rekenschap te geven van de waarde van hun argumenten. Ze zullen hun verstand moeten scherpen en op moeten komen voor hun overtuiging, te meer nu het aantal Inheemsche bladen, waarin de besprekingen in den Volksraad worden overgenomen, steeds stijgende is.

Verkeerd gezelschap. Inlandsche nationalisten.

Het congres der *„Liga tegen Koloniale onderdrukking"*, dat op 10 Febr. j.l. te Brussel begon, verdient — betoogt *De Loc.* (16 Febr. blz. 35) — in Indië waakzame aandacht. Omdat ook Ned.-Indië op dat congres vertegenwoordigd is en wel door vijf leden van de Perhimpoenan Indonesia en verdere van de Sarekat Rajat. Men moet, dat is toch waarlijk bij de jongste onlusten wel gebleken, op de hoogte zijn van wat in het buitenland wordt voorbereid ter bevordering van „de bevrijding der verdrukte volken"; men moet daarvan de bizonderheden kennen.

Het *Bat. Nwsbl.* (16 en 19 Febr.) ontleent bizonderheden van het Congres aan den Brusselschen correspondent van het „Alg. Hbl.". De conclusie van den Hblad-corr. was: *made in Germany....* Het is — voegt het *Bat. Nwsbl.* er bij — jammer van het geld en de moeite!

De *Deli Crt.* (23 Febr.) gaat een stap verder dan „De Loc.". Zij acht het dringend noodzakelijk, dat de jongelieden, die veelal op 's Lands kosten te Leiden en elders in Holland studeeren, en die daar direct of indirect aanslagen op den bestuursvorm van Ned.-Indië voorbereiden, onmiddellijk tot rede zullen worden gebracht.

Intusschen constateert *De Loc.* dat de groep van Javaansche en Maleische studenten en pas-afgestudeerden in Holland, die in de „Indonesia Merdeka" openlijk en uitdagend het „directe conflict" en „de nationale revolutie" belijdt, meer en meer slinkt. De nieuwe „Nederlandsch-Indonesische Vereeniging", welke het beginsel der samenwerking belijdt, groeit snel.

Het *Soer. Hbl.* (12 Febr. 2de bl. *„Extremistisch of nationalistisch, v. L.)* bespreekt de Kroniek van het „Kol. Tijdschrift" van Jan. '27 (van prof. J. Gonggrijp) en wijst op de taak van hooger orde, die de Inlandsche nationalisten tegenover hun volk hebben te vervullen. Indien de Inlandsche intellectueelen, al dan niet georganiseerd in de Indonesische studieclubs, hun volk verlossen uit de onwetendheid omtrent de communistische actie en met de Regeering mede-arbeiden aan de voltooiing van Indië's staatkundige eenheid, dan zal de nationalistische vrucht hun op het goede oogenblik rijp in den schoot vallen. Vooruitstrevend nationalisme dat, rekenend op krachten van buiten af, het groeiproces der ontwikkeling tot natie met negatie van de Nederlandsche zaak wil forceeren, zal moeten leeren en ondervinden dat het door de Indische Regeering niet anders kan en mag beschouwd worden dan als staatsgevaarlijk extremisme.

Sumatra.

Civis vervolgt in het *Bat. Nwsbl.* (16 t/m 22 Febr.) zijn verslag over „'s Landvoogds reis", het *Soer. Hbl.* (12 t/m. 18 Febr. 3de bl.) geeft de „Sumatraansche indrukken" (VI t/m. XI) van den heer *Zentgraaff* weer.

Geweldig en imposant — aldus Zentgraaff — is *het Tobameer* in zijn omlijsting van bergruggen, zich verdringend in grillige bochten, welke hier en daar fjorden vormen, en op het smalle strookje vlak land, heel in de diepte, ziet ge — komende van Pematang Siantar — neer op enkele huizen, nu klein van dimensies als kunstig knutselwerk. Grootsch van allure is deze plas, gevangen in den dwang van barsche reuzen, die er schouder aan schouder staan, zóó dicht opeen gedrongen, dat het water geen andere kans tot ontsnappen heeft dan bij Porsea, waar de Asahanrivier uit het meer stroomt. Toch heeft het Toba-meer mij nimmer eene impressie kunnen geven van harmonieuse schoonheid, welke het hart vult met zoete bekoring. Alles is hier doodsch en hard als een verlaten wereld, drukkend door geweldige structuur, zonder de opwekkende aanwezigheid der veelsoortige uitingen van het leven, welke elders aan een schitterend natuur-tafereel zijn boeiende charme geven. Gij voelt u hier oneindig klein, vol eerbied, doch er jubelt in u niet de blijde bewondering, welke de reactie is op harmonieuse schoonheid. Het is als met het *Karbouwengat*, de *Kloof van Harau*, de machtige ravijnen op den weg naar het *Ranaumeer* en tusschen *Lahat* en *Pager Alem*, zij maken een diepen en sterken indruk door lijn en dimensie, doch missen alle harmonie, zonder welke schoonheid onbestaanbaar is. Het zijn de primitieve, ruwe werkstukken uit het laboratorium der Natuur, wachtend op de voltooiing van het reusachtig proces van polijsting en afslijting en retoucheering, dat er de hoogere schoonheid aan zal geven. De landtong van *Prapat* maakt een aantrekkelijke uitzondering. Daar ziet ge de sporen van arbeid en leven, de kleine kerk heft er haar torentje, het hotel met zijn paviljoens stoffeert de rest van de landtong. Dit is weer de Natuur, de achtergrond, waartegen men het Leven moet zien, beide in harmonisch verband.

H.H. SECRETARISSEN der afdeelingen worden er nogmaals beleefdelijk aan herinnerd dat in de verschillende rubrieken van het K.W. steeds namen voorkomen van personen die in aanmerking komen om voor het lidmaatschap der Vereeniging te worden aangezocht.

Aan de Leden van „Oost en West"

Het bestaan van het „Koloniaal Weekblad" is, dit behoeft geen betoog, een levensbehoefte voor Uw vereeniging.

Op twee manieren kunt U het orgaan steunen:

1º. door de adverteerders, die Uw weekblad helpen financieren, met Uw inkoopen te bevoordeelen en daarbij den naam van het blad te vermelden,

2º. door Uw leveranciers aan te sporen in Uw orgaan te adverteeren, of door onzen reiziger bij Uw leveranciers een introductie te verschaffen.

Mogen wij op Uw medewerking in deze rekenen?

DE UITGEEFSTER.

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

Een Inlandsche persstem over de gratie-verleening.

We ontleenen aan No. 8 van het Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche pers (uitgave van de Volkslectuur te Weltevreden):

Met als hoofd: „Het is beter 1000 schuldigen vrij te spreken dan één onschuldige te veroordeelen", geeft Tj(ondro) K(oesomo) in het 10 Febr.-Nr. van de „Pertja Selatan" een artikel, dat hij begint met er op te wijzen, dat dit de woorden waren van iemand uit de vorige eeuw, wiens naam tot op heden nog steeds wordt hooggehouden van wege zijn rechtvaardigheid. Daarom kon schrijver niet nalaten een diepe zucht te slaken, toen hij hoorde, dat de communistische moordenaars door den Landraad te Batavia veroordeeld werden tot de straf des doods. Want hoe is het mogelijk, dat in dezen tijd nog de doodstraf wordt toegepast, terwijl men er al eenige jaren geleden actie tegen voert. Toen de Europeesche pers er bij de Regeering zoo op aandrong, om dien veroordeelden geen gratie te schenken, heeft schrijver niets gezegd, vertrouwende op de rechtvaardigheid van Mr. de Graeff, die thans doende is het verloren volksvertrouwen te herwinnen. Bovendien was schrijver er van overtuigd, dat bovenaangehaalde meening van iemand uit de vorige eeuw wel gegrift moest wezen in het hart van elk rechtgeaard persoon, zooals bijvoorbeeld de Gouverneur-Generaal de Graeff. Schrijver was dan ook zeer verheugd, toen hij door „Aneta" vernam, dat Zijne Excellentie aan de eerste communistische beklaagden gratie verleend had en hun doodstraf had gewijzigd in een levenslange verbanning. Dit is een daad, die het hartzeer van het volk doet verdwijnen en het volk beweegt tot het schenken van vertrouwen in de Regeering. Want ware de doodstraf gehandhaafd, dan zou dit ongetwijfeld zijn staartje hebben. De familieleden van de ter dood veroordeelden zullen in dat geval immers niet nalaten zich op de Regeering te wreken en hierdoor zal tusschen volk en Regeering steeds vijandschap heerschen. Maar nu zal het juist anders gaan. Het volk zal niet alleen vertrouwen schenken aan de Regeering, doch er zullen binnenkort ook rust en vrede heerschen in heel Indonesië. En mocht deze richting van den tegenwoordigen Gouverneur-Generaal later ook door zijn opvolger gevolgd worden, dan zal de band tusschen volk en Regeering sterker worden en onderlinge samenwerking bestaan voor altijd.

De Indische Post.

De redactie heeft aan eenige mannen die een vooraanstaande plaats innemen in het openbare leven in Indië, gevraagd hun meening omtrent de communistische woelingen vast te leggen in een artikel. In het Nr. van 12 Febr. geven de h.h. R. Mac Gillavry en W. Cool, beiden bekende figuren uit het bedrijfsleven, gevolg aan dat verzoek.

De hr. Mc G. meent dat er eenige punten van overeenkomst zijn tusschen de woelingen in Indië en hetgeen in 1918 hier te lande plaats greep. „Men bedenke daarbij in de eerste plaats, dat hoewel in Holland het geheele voorval vrijwel bloedeloos verliep en zich beperkte tot vele gebroken spiegelruiten, terwijl hier dooden vielen (en zelfs vele dooden), men toch niet alleen daarop een oordeel mag vestigen. Immers een Inlander telt een menschenleven veel lichter dan de average Europeaan dat doet. Ik geloof zelfs niet te overdrijven, wanneer ik zeg, dat een inlander er eerder toe zou overgaan een anders om zeep te helpen dan dat het Hollandsche rapalje een steen door een spiegelruit werpt. Ik doel hier natuurlijk op den dommen en opgezweepten dessaman, die zich zelfs geen voorstelling maakt welke politieke waarde aan zijn daden of liever wan-daden te hechten is. Ik geloof dan ook niet aan een wijdvertakt aantal en in aantal leden (leden *met* overtuiging) sterk communisme in deze gewesten .... enz."

Het slot van W. Cool's artikel luidt: Mijn persoonlijke meening is, dat het GezaG, bij voorkeur met een hoofdletter aan het begin en aan het eind van het woord geschreven, ten allen tijde flink gehandhaafd moet worden en dat Hij, die dat GezaG hanteert zich tot lijfspreuk kieze: „Straf is mijn hand, doch lieflijk mijn gemoed".

Boycot van de studie van het Ned.-Indisch recht?

In het Wkbl. v. h. Recht schrijft prof. Ph. Kleintjes:

Onlangs gaf het ministerie van koloniën in de dagbladpers te kennen, dat er in 1928 gelegenheid zal bestaan tot uitzending van een aantal juristen voor de rechterlijke macht in Ned.-Indië.

Volgens dat bericht kunnen voor bedoelde uitzending in aanmerking komen „Nederlandsche meesters in de rechten", die bereid zijn zich voor eigen rekening voor het doctoraalexamen in het Ned.-Indisch recht te bekwamen en voor deze studie door den minister van koloniën zijn aangewezen.

Met „Nederlandsche meesters in de rechten" worden zij bedoeld, die deze hoedanigheid verkregen hebben door het met gunstig gevolg afleggen van het doctoraal-examen in het Nederlandsch recht.

Voor uitzending komen dus niet in aanmerking degenen, die enkel de studie van het Ned.-Indisch recht met succes volbrachten en daardoor den meestertitel verwierven.

Deze uitsluiting is merkwaardig. Immers juist met het oog op de rechterlijke macht in Indië werd laatstgenoemde studierichting gecreëerd.

Ziehier de voorgeschiedenis.

Bij gemeenschappelijke beschikking van de ministers van onderwijs en van koloniën werd in 1919 een commissie voor de hervorming van de opleiding van Indische rechterlijke ambtenaren ingesteld. Als voorzitter werd aangewezen prof. dr. C. Snouck Hurgronje.

Deze commissie kreeg de opdracht — ik geef haar in verkorten vorm weer — om te dienen van raad en voorlichting nopens de vraag, of het aanbeveling verdiende om, naast de toenmalige opleiding van juristen, aan een of meer universiteiten de gelegenheid in het leven te roepen om na een speciaal op de beoefening van het Indische recht gerichte studie een academisch getuigschrift te behalen, waaraan voor het bekleeden van betrekkingen in Nederlandsch-Indië dezelfde rechten zouden zijn te verbinden als aan den graad van doctor in de rechtswetenschap met het z.g.n. faculteitsdiploma.

De commissie beantwoordde genoemde vraag bevestigend.

Volgens haar meening kon door een dergelijke van den aanvang af geheel op Indië gerichte rechtsgeleerde studie de rechtskennis, die voor een behoorlijke vervulling van de rechterlijke taak in Indië noodig is, beter verzorgd worden dan door de voor enkel Nederlandsche behoeften en toestanden ingerichte rechtsopleiding, die achterna werd aangevuld met het oog op specifiek Indische toestanden.

Het door de commissie opgestelde schema van deze studie vindt men thans in substantie — er zijn afwijkingen — in het nu geldend Academisch Statuut.

Bij Kon. besluit werd bepaald, dat de hoedanigheid van meester in de rechten verkregen op grond van het afleggen van het doctoraalexamen in het Ned.-Indisch recht — behoudens de overige daaromtrent bestaande bepalingen — benoembaarheid gaf tot de rechterlijke macht en het beroep van advocaat (K. B. 1922, Ned. S. no. 587, Ind. S. 1923, no. 51).

Maar overeenkomstig den wensch der Indische regeering komen thans voor uitzending bij de rechterlijke macht de daarvoor speciaal opgeleiden niet in aanmerking. De regeering geeft de voorkeur aan „Nelderlandsche meesters in de rechten" met aanvullingsexamen.

Door deze houding wordt aan de studie van het Ned. Indisch recht, bedoeld in art. 4 rubriek VI A Acad. Statuut, een zware slag toegebracht.

Vraagt men aan het ministerie van koloniën welke landsbetrekkingen dan wel voor Indische meesters in de rechten bereikbaar zijn, dan wordt op de mogelijkheid gewezen, dat deze personen voor uitzending in aanmerking kunnen komen, wanneer bij den belastingdienst vacatures ontstaan van ambtenaar ter beschikking, waarin door uitzending van juristen moet worden voorzien.

Het is goed, dat zij, die het voornemen hebben in het Ned.-Indisch recht te gaan studeeren, op de hoogte zijn van de waardeering, die de Indische regeering vor deze nieuwe studie toont. (*N.R.Ct.*)

De Islam.

Te Jogjakarta is een werkje verschenen, getiteld: De Islam. De godsdienst van het menschdom. Oorspronkelijk in het Engelsch geschreven door Maulvi Moehammed Ali te Lahore, is het in het Nederlandsch vertaald door M. Moehammad Hoesni (secretaris-generaal der vereeniging „Moehammadijah" te Jogja) en van een Voorwoord

voorzien door den Regent van Bandoeng: R. A. A. Wiratakoesoema. Er is, voor zoover mij bekend — schrijft de Regent — nog geen Hollandsch werk, dat een duidelijk licht werpt in den waren godsdienst van den Islam. Moge dit boekje er toe bijdragen bij het Hollandsch-lezend publiek goede ideeën omtrent den Islam ingang te doen vinden en de liefde op te wekken voor dezen wereldgodsdienst.

Economisch-Statistische Berichten.

Het Nr. van 23 Maart bevat een opstel van G. P. J. Caspersz, getiteld: Het reizigersvervoer op de spoor- en tramwegen in Indië in 1926 als maatstaf van de volkswelvaart. Uit de verminderde opbrengst, zoowel bij de S. S. als bij de particuliere spoor- en tramwegen op Java, in genoemd jaar, concludeert schr. dat de reizigerstarieven voor de bevolking te hoog zijn geworden en dat teruggekeerd zal moeten worden tot de véél lagere tarieven, die vóór den oorlog golden en toen in goede verhouding stonden tot de koopkracht der bevolking, aangezien deze tegenwoordig niet grooter is geworden dan zij destijds was.

Een geheel ander beeld geeft het reizigersvervoer op Sumatra in 1926 te zien; daar waren de economische factoren zeer gunstig, met gevolg dat op alle lijnen het reizigersvervoer belangrijk toe nam. Op Sumatra's Westkust evenwel alleen gedurende het eerste halfjaar, want daarna was een sterke achteruitgang waar te nemen; 1°. door de aardbeving van 28 Juni waardoor de Padangsche Bovenlanden zwaar werden geteisterd en ook de spoorweg ernstig beschadigd werd, terwijl schr. als tweede oorzaak noemt den toestand van onrust, waarin een groot deel der bevolking van de Westkust moet hebben verkeerd ten gevolge van de werkzaamheid der communisten, die geleid heeft tot den opstand van Jan. '27.

Mededeelingen. Tijdschr. voor Zendingswetenschap.

Inhoud van deel 71, 1e stuk. Tien jaren Zendingsarbeid in Bada (1913—1923), door J. Woensdregt. — Wanneer is Modjowarno gesticht? door C. A. Kern. — Lectuurverspreiding, door H. D. Voortman. — Overzicht van het Zendingswerk in Ned. Oost- en West-Indië (October 1926), door J. Rauws. — Uit de Javaansch-Maleische pers (Godsdienst — Volksbeweging — Onderwijs). — Dr. N. Adriani (rectificatie van een uitdrukking in het levensbericht over hem), door Dr. A. C. Kruyt). — Belangrijke verschijnselen op Zendingsgebied (Opiumpolitiek in Ned.-Indië. — De bedevaart naar de heilige plaatsen. — Dr. J. Mott te Jogjakarta). — Literatuur-aankondiging. (Hierin o.m. een zeer waardeerende bespreking van Tillema's: Zonder tropen geen Europa).

De Indische Mercuur.

No. 12 (23 Maart). Over de situatie der insectenbestrijding bij de Delische tabakscultuur. Lezing, gehouden voor het Koloniaal Instituut, door Dr. L. Fulmek. — Kaffee, door Prof. Dr. A. Zimmermann; besproken door Dr. A. J. Ultée. — De thee-situatie in Britsch-Indië gedurende 1925. — Tin in Nederlandsch-Indië, door Ir. A. Guyot van der Ham. — Het munt- en bankwezen in Ned.-Indië (overzicht voordracht Prof. Mr. Verrijn Stuart). — De verhooging der belastingopbrengsten in Ned.-Indië (ontleend aan het *Kol. Weekbl.*). — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut geeft een opgaaf van recente literatuur over vezelstoffen — plantenziekten en plagen — bodemvraagstukken.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 33 (12 Febr.). Over de samenstelling van eenige op verschillende wijzen bereide thee-extracten. — De rubbersituatie. — De theecultuur in Ned.-Indië 1826—1926, door A. E. Reynst (slot). — De ontwikkeling der cultures in het Delische (slot). — Ontwikkeling van bedrijfsvormen (slot). — Bestrijding van insectenplagen. — De klappercultuur in gevaar. Hare economische beteekenis.

De Indische Verlofganger.

In het Nr. van 25 Maart vervolgt A. Weruméus Buning zijn Ind. historische schetsen; thans schrijft hij over den Hindoe-invloed in den Oost-Ind. Archipel. — Fr. Oudschans Dentz vermeldt bijzonderheden over het bauxiet(aluminium)-bedrijf van een Amerikaansche maatschappij in Suriname. — Onder het hoofd Indische curiosa vertelt P. B. een en ander over de merkwaardige zodiakbekers uit het Hindoe-Javaansche tijdperk, waarvan nog heden ten dage enkele exemplaren in gebruik zijn bij de priesters der Tenggereezen in Oost-Java.

* * *

Het nieuwe kantoorgebouw van de Nederlandsche Handel-Maatschappij te Amsterdam. Met tal van afbeeldingen. (Indië. Geïll. Tijdschr. 16 Maart '27).

Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche pers. No. 8, 19 Febr. '27: (Bureau voor de Volkslectuur en aanverwante aangelegenheden te Weltevreden).

Van tempo-doeloe. Vulkanisme in de Molukken, door V. H. (De Indische Post, 12 Febr. '27).

Oude impressies uit Zuid-Celebes, door Fakir. Criminaliteit op Celebes (vervolg). (Eigen Haard, 19 Maart '27).

De „K XIII" te Ambon (met ill.), door P. Cool. — Overzicht van de ontwikkeling der voornaamste scheepvaart-maatschappijen gedurende 25 jaar, door G. M. Tholen (met ill.). (Het Ned. Zeewezen. No. 11, Maart '27).

Schetsen uit het leven van Ludwig Ingwer Nommensen, den Apostel der Batakkers (vervolg), door J. H. Hemmers. (De Banier, 3 en 10 Febr. '27).

Verslag omtrent de eigen pensioenfondsen voor de Indische landsdienaren over het jaar 1925. ('s-Gravenhage, Landsdrukkerij. 1927).

Kinabalu, the haunted mountain of Borneo. An account of iets ascent, iets people, flora and fauna, by Major C. M. Enriquez. With photographs and a map. (London, H. F. and G. Withberby. 1927).

Mr. J. Duparc †. Met portret. (De Holl. Revue. 1926, bl. 967).

De financieele positie van Ned.-Indië en de belastingpolitiek van de laatste jaren, door J. L. Vleming Jr. (slot). (Socialistische Gids. 1926, bl. 1077).

Een maritiem punt van internationale beteekenis: De haven van Sabang. (Holl. Revue. 1926, bl. 1005).

Een hertenjacht op Celebes, door J. G. Sinia. (Amsterdammer. 25 Dec. '26).

De Bataks. Met afb. (Buiten, 1926, bl. 580).

De mailtijd van Amsterdam naar Batavia in zeven dagen? door E. L. K. Schmülling. (Hollandsche Revue, 11 Maart '27).

Suriname.

Over een tweede bauxietbedrijf in Suriname schrijft *„De West"* van 18 Februari het volgende:

„De heer E. B. Fairweather, die reeds veel goed werk deed in het belang van de ontwikkeling van Suriname, is onlangs teruggekeerd van zijn jongste uitstapje naar de Vereenigde Staten.

Zooals wij reeds met een enkel woord mededeelden, is op deze reis de eindbeslissing gevallen in zake de stichting van een tweede bauxietbedrijf in de kolonie.

In een onderhoud met den heer Fairweather mochten wij daaromtrent eenige bijzonderheden vernemen.

De nieuwe bauxietonderneming zal werken in het Paradistrict, op het plaatsje Ongelijk, ongeveer een half uur boven Onoribo. Zij is niet te vergelijken met het reuzenbedrijf op Moengo (welker productie voor het loopend jaar wordt geschat op ongeveer twee honderd duizend ton bauxiet), doch zal worden ingesteld op een gemiddelde productie van ongeveer honderd ton bauxiet per werkdag. Men rekent dat in minimum een vijftig arbeiders daarvoor zullen noodig zijn. De voorbereidende werkzaamheden zijn reeds begonnen: het ontbosschen van het terrein en het openkappen van de punten waar de gebouwen zullen komen. Tot die gebouwen zal behooren een wasch- en drooginrichting voor bauxiet. Het te verkrijgen product zal in ponten, door de Para-doorsnede, worden vervoerd naar de Surinamerivier en aldaar worden opgeslagen in afwachting van verscheping. Reeds geruimen tijd geleden is een terrein aldaar in huur gevraagd, voor opslagplaats en een steiger voor zeeschepen, en het was eenigszins een teleurstelling voor den heer Fairweather, dat de betrekkelijke vergunning nog niet uit was toen hij hier terugkeerde. Men mag echter verwachten dat het Gou-

vernement, dat gaarne de totstandkoming van nieuwe ondernemingen bevordert, dit verzuim spoedig zal herstellen, opdat het oponthoud zoo gering mogelijk zij.

De bauxiet, welke op Ongelijk zal worden gewonnen, zal niet dienen voor fabricatie van aluminium, maar gebruikt worden voor scheikundige doeleinden bij de bereiding van sulphaat en andere industrieën......

De hier thans gevestigde onderneming is een onderdeel van een zeer oude Amerikaansche maatschappij, geïnteresseerd in de bauxietwinning."

Na nog eenige mededeelingen over cinnaber en katoen zeide de heer Fairweather, „dat de belangstelling voor Suriname klimmende is in de Vereenigde Staten. Hij verwacht dat in het loopende jaar verscheidene bezoekers uit Amerika hier zullen komen. Zoo is er bijvoorbeeld een groep die zich interesseert voor rubber en in overweging heeft om door deskundigen te laten nagaan of in Suriname goede kansen voor die cultuur bestaan. Ook de kwestie van een eventueele chewinggum-exploitatie in Suriname is nog niet van de baan."

* * *

In *„De West"* van 22 Februari lezen wij, dat op Paradise in Nickerie een proefaanplant is begonnen van de castorolieplant. Voorloopig is één akker in cultuur gebracht.

Wij hebben er meermalen de aandacht op gevestigd dat de plant in Coronie in het wild groeit.

* * *

Wij vestigen de aandacht der medici in Suriname op de volgende mededeeling in de N. R. Ct. van 14 Maart, Avondblad E:

De gunstige uitkomsten die verkregen zijn bij de behandeling van tuberculose met goudverbindingen, en vooral de onderzoekingen van Madsen, die bij dieren de geneeslijkheid van tuberculose heeft aangetoond, hebben ertoe geleid, goud ook toe te passen bij behandeling van melaatschheid. Bij lepreuze oogaandoeningen heeft het middel zeer voldaan. Reeds na de eerste en tweede inspuiting verdwijnen roodheid, lichtvrees en tranen op verrassende wijze en de patiënt voelt zich niet alleen bevrijd van zijn pijnen, maar ook van zijn neerslachtigheid en vrees voor blindheid.

Prof. dr. W. H. Hoffmann te Havana deelt thans in de Münchener Medizinische Wochenschrift mede, dat de goede uitkomsten bij oogaandoeningen van lepra-lijders voor hem aanleiding zijn geweest het middel ook toe te passen bij de algemeene behandeling van lepra. Voor zijn proefneming gebruikte hij krysolgaan, dat een chemische fabriek te Berlijn tot zijn beschikking stelde. Bij talrijke inspuitingen, met dit middel te Havana gedaan, deden zich geen ongewenschte bijverschijnselen voor. Het middel is gemakkelijk toe te passen, juist in de moeilijke omstandigheden in de tropen. Prof. Hoffman heeft van de behandeling een gunstigen indruk gekregen, maar wil, voor hij er nadere mededeeling over doet, eerst ervaringen en uitkomsten verzamelen. Intusschen spoort hij ook anderen aan het middel te beproeven.

* * *

In aanvulling van het ook in ons vorig nummer overgenomen bericht, schrijft de correspondent te Genève van de „N. R. Ct." (Zie het nummer van 24 Maart, Avondblad A):

„Geheel buiten mijn schuld ben ik eenigszins voorbarig geweest met mijn critiek betreffende het eenigszins koele antwoord van Sir Eric op de zoo warm gestelde boodschap van Adjankoeso, het grootopperhoofd van de Saramaccaner Boschnegers in Suriname. Nadat Sir Eric zijn door mij aangehaald antwoord van 16 Maart j.l. (zie Ochtendblad der „N.R.Crt." van 20 Maart) reeds onderteekend had, is hij blijkbaar zichzelf ervan bewust geworden, dat het antwoord een toch wel wat drogen en teleurstellenden indruk zou maken, en heeft hij den brief van 16 Maart door een veel beteren van 18 Maart vervangen, waardoor het antwoord aan Adjankoeso het volgende bevredigende slot verkregen heeft:

„Ik wilde u voorts vertellen, dat de Volkenbond zonder ophouden aan den arbeid is, opdat de vrede onder alle volkeren van de wereld moge heerschen, en dat tot dit doel de gezanten van alle naties eenmaal per jaar zich verzamelen in de groote vergaderzaal der Volkeren te Genève, opdat zij gezamenlijk kunnen beraden over hun behoeften en besluiten kunnen nemen voor het welzijn van allen gemeenschappelijk. Ik zend u hierbij een foto van alle gezanten van ale volkeren, in zoo een algemeene vergadering bijeen zijnd".

Wij vertrouwen dat iemand zal aangewezen worden om aan Adjankoeso den brief voor te lezen en te verklaren. Anders is het te vreezen dat de brief het lot zal ondergaan van andere tot hem gerichte brieven, n.l. ongeopend aan de zoldering aan een touwtje in des granmans huisje te worden opgehangen, zooals de heer IJzerman mededeelde aan een interviewer. Zie *„De Telegraaf"* van 26 Maart 1ste Ochtendblad.

* * *

In *„De Nieuwe Courant"* en *„Het Vaderland"* van 19 Maart een voortreffelijke correspondentie uit Suriname, handelende over de Javanen aldaar. De beschouwingen van den schrijver zijn de aandacht alleszins waard.

* * *

„De Telegraaf" van 25 Maart, 3e ochtendblad schrijft:

„Het Departement van Koloniën ontving telegrafisch bericht uit West-Indië, dat men daar de uitzendingen van het Philips' laboratorium te Eindhoven op Vrijdag j.l. met groote geluidsterkte heeft ontvangen. Gemeld wordt nog, dat de helderheid, zuiverheid en sterkte der Amerikaansche omroepstations werden overtroffen en dat door den luidspreker elk woord prachtig verstaanbaar was en dat goede kamermuziek wordt verkregen. Er waren geen fadingverschijnselen noch luchtstoringen."

* * *

In het zelfde blad een interessant artikel: *„Suriname is niet langer negerkolonie"*.

De beschouwingen zullen in Suriname zeker de aandacht trekken.

* * *

De *„N. R. Ct."* van 26 Maart Avondbl. D schrijft:

Een Reuter-telegram uit Paramaribo meldt dat de Italiaansche vlieger, markies de Pinedo daar van Para is aangekomen. Hij had daar vandaan 700 mijl afgelegd of 200 mijl te weinig, om Georgetown, in Britsch Guyana, te kunnen bereiken.

Curaçao.

Politie.

Nadat wij het verleden week met een enkel woord aangekondigde Voorloopig verslag op het ministers voorstel aan den Koloniale Raad te lezen hadden, hebben wij nog eens nagelezen, wat wijzelf schreven over dit voorstel in het K. W. van 11 en 18 November 1926. Het kan ons in zekeren zin tot voldoening stemmen, dat de K. R. dezelfde bezwaren maakt als wij, voor zoover die gingen tegen den strijd met art. 176 Reg.-regl., tegen het *uitsluitenden* opsporingsdienst der nieuwe politiedienaren en tegen de overdracht van de werkzaamheden van het hoofd der politie aan den commandant der politietroepen. Deze bezwaren deden ons niet afwijzend staan tegenover het ontwerp, omdat wij meenden, dat de juridische schaaf eenige oneffenheden zou kunnen wegwerken en dit het beste was, wat in de gegeven omstandigheden zou zijn te krijgen. Dit laatste ziet vooral op de moeilijkheid die schijnt te bestaan, om het technisch-ondeskundige „hoofd der politie" volgens het Regeeringsreglement te doen plaats maken voor een practisch politie-deskundige. Wij herinneren eraan, dat wij al lang te voren als noodzakelijke voorwaarde voor een deugdelijke en afdoende reorganisatie gesteld hebben: wijziging van art. 153 Reg.-regl. en daarbij blijven wij. Aangenomen echter, dat zekere gewichtigheden zouden moeten worden ontzien, hadden wij ons met het voorgestane stelsel willen vereenigen.

Anders de Koloniale Raad. Met niets ontziende ijver verwerpt zij in een negen bladzijden groot Voorloopig verslag het stelsel van den minister of de uitwerking daarvan, sluit de oogen voor de goede bedoeling, voor het periculum in mora, dat pruilt, ondanks alles, als een klein kind, dat zijn zin niet krijgen kan. Het lust ons niet er veel van te zeggen. Zooals vroeger ook al eens gebeurde, schuift de Raad weer de tegenstelling Europeaan en Curaçaoenaar naar voren, een tegenstelling, die feitelijk niet bestaat en waarvoor ook geen redenen in Er worden veel gebreken opgenoemd van hetgeen

rek, ondeskundige leiding, bij meer dan één, ijnt de Raad niet te zien.

Op deze wijze worden ontsierd de goede opmerngen van het Voorloopig verslag, als die over de gelijkheid van gebrek aan continuïteit, wanneer korpscommandanten voor korten tijd worden gezonden, de militaire rechtspraak, waaraan de litie onderworpen blijft. Ook uit de „dienstvoorriften", die aan den Raad schijnen overgelegd te , wordt een en ander naar voren gebracht, wat niet kan blijven staan. Intusschen wordt ook eigen stelsel aangegeven, waaruit wij een vold maal een en ander hopen mee te deelen.

Dokter Henriquez †.

Te Nijmegen is Zaterdag 19 dezer overleden dok M. C. Henriquez, tot voor eenige jaren geneesop Curaçao. Na zijn studie in Nederland vol te hebben, vestigde hij zich in zijn geboorte, waar hij later officier van gezondheid werd. laatste jaren voer hij op de Oost als scheeps. Wij vernamen, dat hij, die altijd slecht van cht was, op zijn laatste zeereis blind geworden De Curaçaoenaars zullen zich hem met weel herinneren, zooals hij in zijn autotje — naar meenen, was hij de eerste, die een „wagen" liet en — door straten en langs wegen tufte.

S.S. Simon Bolivar.

Ter gelegenheid van de indienststelling van dit p werd Woensdag 23 dezer door de K. N. S. M. maaltijd aangeboden aan een 60-tal genoodig. Onder de met name in de dagbladen genoemde wezigen treffen wij wel aan Mr. Treub als voor van den Ondernemersraad voor Suriname en zaakgelastigden van Columbië en Venezuela, „voor Curaçao" wordt niemand genoemd. En was de gelegenheid gunstig om dit gebiedsop uitnemende wijze te laten vertegenwoorn en wel door den voorzitter van den Koloniaaad, den heer Lansberg, die in Den Haag ver. Wij vinden dit jammer.

Uit de woorden van den tafelvoorzitter halen het volgende aan volgens het verslag in de R. Ct.

Spr. noemde het een gelukkige gedachte dit ip te noemen naar den nationalen held van traal Amerika, Simon Bolivar. Nederland, dat groote mannen weet te eeren, weet ook hulde rengen aan de vooraanstaande figuren van an volken. Het betreft hier een land, dat in opst is, dat wellicht in de toekomst een groote rol spelen. En in dat verre land ligt een haven van erlandsche beteekenis, Curaçao.

Binnenkort zal dit stukje grond een beroep doen Nederland om het in staat te stellen de rol te len die het door de omstandigheden moet spe. De K.N.S.M. geeft een schoon voorbeeld door nieuwe schip daarheen te zenden."

Het is ons niet duidelijk wat de spreker bedoeld eft met dit beroep van Curaçao op Nederland.

Uit den Verren Vreemde.

Nederland—China.

Bij de vermelding van het vreeselijk gebeuren in Shangai, hebben enkele bladen, en onder deze ook groote, het noodig gevonden de Nederlandsche geering een: voorzichtig! voorzichtig toch! toe te epen. Er is een Nederlandsch marine-detachement Shangai geland ter bescherming van de daar wonende Nederlanders; terecht, dat vindt men raaf en goed, „maar," zoo waarschuwen de geputeerden te velde (zonder opdracht en niet te elde): „Omzichtig toch vooral!" Nederland moet gevoeligheid der honderdduizenden Chineezen in ndië indachtig blijven."

Er is op die woorden niets af te dingen. Het ads blijft in zijn eigene terminologie van voorzichheid en omzichtigheid. En toch meenen wij als ze zienswijze daartegenover te moeten stellen, dat n zoodanige raad aan een regeering, die geenerlei iging toont om door dwaze voortvarendheid te ndigen, onder de gegeven omstandigheden niet wat de pers in de eerste plaats aan die regeering oor te houden heeft.

Communistische relletjes in Indië. Voorzichtig och. Denk bij de afdoening aan de gevaren van te link doortasten.

Verdediging van ons land. Voorzichtig toch. Denk aan de gevaren, die daarin opgesloten kunnen

Het Belgische verdrag. Voorzichtig toch. Denk aan de gevaren, die uit een verwerping kunnen voortvloeien.

Shanghai: Communistische, bolsjewikische invloeden, rooverrelletjes. Voorzichtig toch. Denk aan de gevaren van een misnoegdheid der Chineezen in Indië.

Vrees! laat, o regeering, U door vrees leiden! Met dien raad komt in Nederland tegenwoordig altijd wel een partij of een orgaan aanzetten, op een oogenblik waarin wijs beleid toch ook te bedenken heeft, dat wie iets wil bereiken en zich wil doen eerbiedigen nog steeds het meeste bereik door wat zelfbewustzijn en wat courage.

De uitersten raken elkander

De Fransche Kamer van Afgevaardigden had haast met de afdoening van het wetsontwerp tot organisatie van de natie in oorlogstijd, toen dit daar in enkele dagen, 3, 4 en 7 Maart, moest worden afgehandeld. Algemeen rapporteur was de heer Paul Boncour, zonder wien men de beraadslagingen niet wenschte af te doen en die den 8en Maart naar Genève moest vertrekken om er als vertegenwoordiger van zijn land in de Volkenbondscommissie, die een internationale conferentie over wapenbeperking heeft voor te bereiden. De socialistische afgevaardigde en leider Boncour verdedigde in de Kamer het ontwerp, dat aan alle Franschen, mannen en vrouwen, van 18 tot 60 jaar, en aan alle wettelijk geconstitueerde organisaties in oorlogstijd een taak bij de landsverdediging toewijst, en hij deed dit in dezelfde dagen waarin zijn partijgenooten in Nederland het ontwapeningsontwerp K. ter Laan in de Tweede Kamer aan de orde stelden en verdedigden als consequent uitvloeisel van hun beginselen. Uitersten!

Boncour was woordvoerder vóór het nieuwe Fransche verdedigingsstelsel, dat de geheele natie georganiseerd bij een eventueelen oorlog tegenover den vijand stelt en, bij het verlaten van de vergadering, begaf hij zich naar het station om, zooals gezegd, te Genève te gaan medewerken aan het voorbereiden van een internationale conferentie tot wapenvermindering. Dit behoeft geen tegenstelling te zijn, maar „uitersten" liggen er toch in.

Deze mogen ook gezien worden in het tot stand komen (de Senaat moet de wet nog aannemen) van deze mobiliseering van geheel het volk als maatregel van een *burger*-minister van oorlog en *kamergeleerde*, zooals de heer Painlevé is, en in een tijdperk waarin Frankrijk onder groote financieele moeilijkheden gebukt gaat. Heel Frankrijk verkeert nog onder den indruk van de oorlogsgevolgen, het voelt de pijn aan duizend schrijnende of bloedende wonden, en de Kamer is, met uitzondering van de communisten, eenstemmig in haar goedkeuring van den algemeenen dienstplicht in zijn verst doorgedreven consequentiën; 500 stemmen verklaarden zich vóór, slechts 31 tegen.

Nadat Henri Dunant in zijn *Un souvenir de Solferino* de indrukken had weergegeven van zijn bezoek in 1859 aan de slagvelden van Italië gebracht, waardoor het besef algemeen werd, dat meer krijgslieden omkwamen of ellendig werden door gebrek aan hulp op het slagveld, dan door de rechtstreeksche inwerking van kogel of zwaard, ontwikkelde zich de Roodekruis-gedachte meer en meer. Het beginsel, volgens hetwelk de strijd zooveel doenlijk te beperken is tot de daarvoor bestemde en georganiseerde krijgslieden, won veld in diepte en in breedte. Wat in die richting sedert bereikt was, werd beschouwd en toegejuicht als een overwinning van menschelijkheid op oorlogsgeweld, als een breideling van de krijgslosbandigheid, als een geruststelling van het gedeelte van het volk dat niet bij de krijgsmacht werd ingelijfd.

In die richting was heel veel bereikt.

Of neen; het leek alsof in die richting heel veel bereikt was.

De groote oorlog kwam. Ingezet met de schending van België's gewaarborgde neutraliteit, volgde terzijdezetting van gebruik, of negeering van overeenkomst. De wederkeerigheid werd alleen betracht ter verontschuldiging van het ongeoorloofde.

Te land en ter zee verzwolg het oorlogsgeweld vrijwel alles wat men meende aan bezadigdheid gewonnen te hebben, al te vaak ging in oorlogsnoodzaak de ridderlijkheid te loor.

Bij het einde van den 4½-jarigen kamp leek 't of men wanhopig moest staan bij den bouwval van het oorlogsrecht.

Na eenige bezinning kregen de idealisten weer

CONTENTS

hoop. De oorlog was zóó afschuwelijk geweest, dat de menschheid, door afkeer genezen, het staatkundig geweldmiddel nu wel voor altijd buiten gebruik zou stellen. De illusie is van korten duur geweest. De menschheid is niet genezen.

Het nieuwe instituut: de Volkenbond blijft zijn streven wel richten op internationale *wapenbeperking*, maar hij zal slechts heel, heel langzaam iets kunnen bereiken; *iets*, en aan een kans op algemeene internationale *ontwapening* durft de V.B. zelfs nog niet denken.

Zou dan misschien de beste oplossing toch weer niet te zoeken zijn in het nogmaals beproeven om bij het oorlogsgeweld zooveel doenlijk menschelijkheid te doen betrachten en den niet-strijder zooveel doenlijk buiten het krijgsgewoel te houden? Veel werd hiervan niet verwacht; toch waren er die weer hoop durfden voeden. Alles was toch niet te vergeefs geweest. Ook in dezen afschuwelijksten der ooit gestreden oorlogen waren toch nog wel eenige voorschriften van menschelijkheid, van zedelijke en ridderlijke verplichtingen geëerbiedigd. De mogelijkheid bestond, dat men b.v. van het gebruik van gifgassen en andere ultra venijnige nieuwe vindingen zou willen afzien.

Maar nu is Frankrijk, het zwaarst beproefde land, Frankrijk, dat zijn erfvijand ontwapend en militairmachteloos weet, Frankrijk, dat zich beschouwt als te staan aan de spits der beschaving, ertoe overgegaan, om afstand te doen van de beperking van den oorlog tot de militaire macht, van elke poging om den strijd, eenmaal losgebrand, te bepalen tot den kleinst mogelijken kring. Frankrijk mobiliseert zijn burgers en burgeressen, zijn nijverheid, zijn ziekenhuizen en laboratoria, zijn nationaal bezit en vermogen, zijn bestuur en administratie, te land en te zee en strekt dit uit tot het Frankrijk in de vijf werelddeelen.

Frankrijk doet dit, ik herhaal het, terwijl het zijn vertegenwoordiger naar Genève zendt om daar in den V.B. te gaan medespreken over de mogelijkheid om een conferentie te beleggen, die internationale wapenbeperking in overweging zal nemen. Zoo raken de uitersten elkaar.

Is een duidelijker beeld denkbaar van de tegenstelling, die gelegen is in „wapenbeperking, wenschelijkheid in een onzekere toekomst", en „sterk blijven, noodzakelijkheid van het oogenblik."

En niet alleen Frankrijk denkt er zoo over en handelt zoo. Zij 't op wat minder sprekende wijze, houden zoowat alle landen, die in en met den V.B. naar verzekering van den wereldvrede streven, elkander die leer voor der uitersten, die elkander raken. Immers elk land wil den vrede, maar vraagt zich tevens af: hoe ver moet ik gaan in offervaardigheid om mijn zelfbehoud te verzekeren. Nederland doet dit zeker *niet* op de meest overtuigende — en *niet* op de meest overtuigde wijze. En wanneer een land eigendunkelijk meent afstand te kunnen doen van het „sterk blijven", laten de gebeurtenissen doorgaans gauw haar waarschuwende stem hooren. Nederland heeft die nu dan ook reeds vernomen in Indië.

Het zijn ook niet alleen de landen, die lid van den V.B. zijn, welke ijveren in de dubbele richting van internationale wapenbeperking te gelijk met nationale veiligheidsstelling. President Coolidge noodigt de groote maritieme mogendheden tot een conferentie uit ter verdere beperking van de bewapening ter zee, maar te gelijkertijd is aan het Amer. Huis van Afgevaardigden een ontwerp voorgelegd om de Amer. marine in getal en bekwaamheid op peil te houden.

Vrede en verbroedering moeten eerst in de harten wonen. De zedelijke, geestelijke ontwapening moet aan de materieele ontwapening voorafgaan. Dit moet bereikt zijn niet slechts voor West- en Midden Europa, maar voor alle werelddeelen, althans in die mate dat dit als de overwegende wilsuiting van gansch de wereld kan gelden.

Waar vertegenwoordigers van staten samenkomen om over wapenbeperking te spreken, zou men mogen verwachten dat elke staat er zich verlangend zou toonen om vooral zelf zoo ver mogelijk in die richting te kunnen gaan. Men ziet echter 't tegenovergestelde, de groote staten zijn er op bedacht de eigen strijdmacht sterk te houden.

Het kanon moge een oorlogsmiddel zijn; vooralsnog kan het als vredesmiddel niet worden gemist.

De leer der uitersten die elkander raken houdt der toekomst nog steeds voor: wie op de zegeningen van den vrede is gesteld, houde zijn kruit droog.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Amsterdam.

LEZING *met lichtbeelden* over *Bali* en de kunst [illegible] Nieuwenkamp, door den Heer Anne Hallema, op Za[illegible] *dag 2 April 1927*, des avonds 8 uur in de tuinzaal [illegible] het Stedelijk Museum, Paulus Potterstraat.

In de pauze is tevens gelegenheid de tentoonstell[illegible] te bezoeken.

Toegangsprijs *f* 0.35.

Namens het Bestuur,
L. D. PETIT, *Secretaris,*
Saxenburgerstraat 34, Tel. 22[illegible]

Afdeeling Apeldoorn.

Woensdag 2 Maart trad onze afd. op voor „De G[illegible] Woning" in de buurtschap Wormen. Daar staat [illegible] complex van 160 woningen. Midden in is een pl[illegible] Daar staat de winkel van de „Koperasie" en daar [illegible] ven is een... zolder, die niet onaardig tot vergader[illegible] zaaltje is ingericht. En daar trokken we heen om een „Kunstavond" te helpen vullen. De voorzitter is de hier bekende en vriendelijke heer Senée, die met zijn zoon den cellist en pianobegeleiding het muzikale [illegible] deelte van den avond verdienstelijk verzorgde. W[illegible] hebben geen „kunst" geleverd in dien zin, alleen h[illegible] eenvoudig verteld bij plaatjes, geleend door het K[illegible] Landbouw Museum te Deventer, over Sumatra en Ja[illegible] zoo van alles en nog wat. Het gehoor bestond uit [illegible] veertigtal personen van ± 10 tot ruim 60 jaar, die [illegible] zeer aandachtig en dankbaar gehoor vormden.

We mogen misschien nog eens terugkomen.

TENTOONSTELLING „INDISCHE KUNST".

De tentoonstelling zal gehouden worden van 27 A[illegible] tot en met 7 Mei in „Concordia". Inzending van [illegible] gaven voor inzendingen *uiterlijk 17 April*, doch li[illegible] eerder, met 't oog op assurantie en regeling van [illegible] ophalen.

Behalve een belangrijke inzending van „Boeata[illegible] zal ook vanwege het Kol. Landb. Museum te Deven[illegible] en misschien door het Kol. Instituut te Amsterd[illegible] worden ingezonden. Hoogstwaarschijnlijk zal er d[illegible] bemiddeling van het Comité voor lezingen en leerg[illegible] gen van het K. I. een lezing met lichtbeelden over [illegible] dische kunst gehouden worden.

Aan wie kunnen we nog een circulaire toezend[illegible] Zegt het voort! Werft leden!

De Secretaris,
J. C. BAARS

Afdeeling Arnhem.

TENTOONSTELLINGSNIEUWS.

Wie der leden vestigt de aandacht van het Tento[illegible] stellingscomité op den man, die als *Indisch kunst[illegible] ner* genegen zal zijn om, voor zoover dat noodig is, [illegible] Comité *vóór en gedurende de Tentoonstellings[illegible]* te helpen en voor te lichten bij het ordenen, rangsch[illegible] ken, enz., enz. der inzendingen?

Met het oog op de beperkte middelen zouden zij [illegible] voor wenschen hem of haar, die tegen vergoeding, [illegible] dien noodzakelijk, van alleen reis- en verblijfko[illegible] zou willen bijstaan.

Afdeeling 's-Gravenhage.

Mededeeling, dat op *Dinsdag 5 April 1927*, des avo[illegible] om 8 uur, in de groote zaal van De Twee Steden, [illegible] tenhof alhier, de *Flores-Film* zal worden vertoond.

Toegangskaarten worden den leden thuisgezon[illegible]

De Secretaris,
J. C. BAUDUIN.

Den Haag, 29 Maart 1927.

Afdeeling Nijmegen.

Zaterdag 2 April van 3 uur tot 5.30 namiddag, Socie[illegible] teitsmiddag in het *Oranjehotel* (t.o. het Station), wa[illegible] de *Wajang* zal vertoond worden.

Trouwe opkomst dringend verzocht.

Maak propaganda voor uwe vereeniging en voor de[illegible] Societeitsmiddag.

Het Oranje-hotel is thans de *vaste plaats* voor de bi[illegible] eenkomsten van de Societeit van „Oost en West."

Leestafel aanwezig.

De Secretaris,
GESCHER.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur.

HOOFDBESTUURSVERGADERING op *Zaterdag* [illegible] *April e.k.*, des n.m. ten 2 ure, in het gebouw der Ve[illegible] eeniging, Heulstraat 17, Den Haag.

Punten van behandeling:

1. Opening en installatie nieuwe H.B.-leden, de H.[illegible]

Ir. J. D. Ruys (voorzitter afd. Enschedé), W. F. J. Kroon (voorzitter afd. Breda, ter vervanging van Mevr. de Douair. Jhr. Clifford Kock v. Breugel-Roelofs) en F. M. Gescher (secretaris afd. Nijmegen, ter vervanging van den Heer F. E. Luitjes, die zich niet meer herkiesbaar stelt).

Notulen (zie K. W. 11 November '26, No. 45).

Jaarverslag, Rekening en Verantwoording 1926 met rapport Verificatie-Commissie en Begrooting 1927 Zie K. W. 3 Maart '27, No. 9).

Statuten. Artt. 2 en 13.

Propaganda.

Bepalen plaats en datum Algem. Vergadering 1927.

Mededeelingen van het Dagelijksch Bestuur.

Rondvraag en sluiting.

De Secretaris,
VAN DER BRUGH.

Van de Redactie.

HET PASSAGIERSSCHIP „SIMON BOLIVAR."

Deze nieuwe stoomer van de Koninkl. Nederl. Stoomb. Mij., bestemd voor den dienst op West-Indië, heeft de eerste reis aanvaard. Op deze Colon. route worden van Amsterdam, de volgende plaatsen aangedaan: Dover, Boulogne, Barbados, Trinidad, La Guaira, Puerto Cabello, Curaçao, Puerto Columbia, Cartagena, Cristobal (Panama-kanaal) en Puerto Limon (Costa Rica). Dezelfde route huiswaarts (behalve Cartagena) over Plymouth en Havre.

Een model van dezen, van alle moderne comfort, voorzienen stoomer, is tijdelijk geplaatst in de étalage van het agentschap Crans & Co., Plein 22, Den Haag.

Door gebrek aan plaatsruimte verschijnt in dit Nr. geen rubriek „Inlandsche pers."

Om dezelfde reden kan eerst in het volgend Nr. worden opgenomen het Verslag van den Secretaris der afd. Amersfoort eener voordracht van den heer Th. van Erp over den Boroboedoer.

Van het Informatie-Bureau:

BESTEMD VOOR UITZENDING NAAR NED. O.-INDIE.

M. B. van der Hoeven, Onderwijzer 2e kl. b. h. O. E. L. Ond., Maarland 38, Rotterdam.

INDISCHE AMBTENAREN MET VERLOF.

L. G. Eggink, Directeur der 1e kl. b. h. Tucht- en Opvoedingswezen, Baronielaan 306, Breda.

W. J. Mesters, Onderwijzer 3e kl. b. h. Openb. Eur. L. O., Poste Restante, Maastricht.

H. H. Ypma, Immigratieambtenaar 2e kl., Tademasingel 55, Zutphen.

A. W. M. v. d. Helm, Onderwijzer 1e kl. b. h. O.E.L.O., Joh. Camphuijsstr. 214, Den Haag.

A. F. Ruitenschild, Tijd. waarn. Adj. Commies-redacteur b. h. Dep. van Binnenlandsch Bestuur, Noordplein 39c, Rotterdam.

J. F. Soffner, Commies bij den P.T.T.-dienst, Archimedesstraat 55, Den Haag.

V. Rexhäuser, Ingenieur 2e kl. bij den dienst van den Mijnbouw, p. a. Dr. Bruckmaijer, Munchen, Friedrichstr. 29.

Ch. Drossaers, Onder-Opzichter-Machinist b. d. Staatsspoor- en Tramwegen, Nicolaas Tulpstraat 76, Den Haag.

W. L. J. Koijmans, Gedipl. Gezaghebber Binnenl. Bestuur, Schiedamschesingel 108, Rotterdam.

J. E. ten Voorden, Technisch Commies b. d. S. S. en Tramw., Hoefkade 26, Den Haag.

C. Koents, Vakonderwijzer b. d. Princes Julianaschool te Jogjakarta, Parkweg 200, Voorburg.

Mej. N. Loggies, Hoofdtelefoniste 1e kl. b. d. P.T.T., Hillegondastraat 4b, Hillegersberg.

Mej. E. A. A. Anthonijsz., Idem als voren, Hillegondastraat 4b, Hillegersberg.

W. Zaadnoordijk, Mil. Apotheker 1e klasse, Prins Hendrikstraat 46, Alkmaar.

F. A. Palm, Kapitein der Infanterie, Frederik Hendriklaan 129, Den Haag.

Th. L. Veeren, Kapitein der Infanterie, Nicolaistr. 78, Den Haag.

Mutatiestaat van 22 tot 29 Maart.

Nieuwe Leden:	Geïntroduceerd door:
A. Vervloet, Rotterdam, Westersingel 87. *f* 5. G. C. van den Heuvel, Off. v. Gez. 1ste kl. K.N.M. Rotterdam, Hugo de Grootstraat 142. *f* 5.	den heer J. D. M. van Reyn Snoeck te Rotterdam.
Mej. A. C. J. de Roo, Utrecht, Buys Ballotstr. 9bis. *f* 5.	Afdeelingsbestuur van Utrecht.
Mevr. L. van Dam, Amersfoort, Pieter Bothlaan 50. *f* 5.	Afdeelingsbestuur van Amersfoort.
Mevr. S. C. van Kempen, Enschede, Minister Loudonlaan 13. *f* 5	Penningmeester van de afd. Twente.
J. Hogerland, 1ste Luit. Inf., Nijmegen, Evertsenstraat 5. *f* 5. Hartog, Industrieel, Nijmegen, Oranjesingel 2. *f* 5. Mevr. C. M. Derksen-de Vries, Nijmegen, Groenewoudsche weg 250. *f* 5. Hoeneveld, Chef Afd. Alg. Zaken der Gemeente Secretarie, Nijmegen, Joh. Vijghstr. 47. *f* 5.	Voorzitter afd. Nijmegen.
Sieburgh, Oud-Resident, Den Haag, 2de Schuytstr. 159. *f* 5.	den heer H. J. A. Raedt van Odenbarnevelt, Den Haag.
A. van der Star, Oud-Zeeofficier, Hoofd v. h. Bureau Secretarie van H. M.. de. Koningin,. Wassenaar, Schouwweg 92.	Secretaris van het Dagelijksch Bestuur.
Prof. J. A. Loebèr, Elberfeld, Jägerhofstrasse 48. *f* 5....	Eigen aanmelding.
K. Kotzbauer, Rio de Janeiro, Caixa Postal 1386. *f* 5.	den heer H. J. A. Raedt van Oldenbarnevelt, Den Haag.
C. Collet Ament, Landheer te Meester-Cornelis. *f* 25. W. W. Schippers, Administrateur s.f. „Trangkil" Pati. *f* 10. J. H. T. Barkmeyer, onderneming „Siloewak Sawangan" Weleri (afd. Kendal). *f* 6. W. Ament, Planter te Tjikadjang (Preanger). *f* 6.	Hoofdvertegenwoordiger „Oost en West" in O.-Inndië.

Nieuwe Begunstigers:	
M. J. Hartevelt, Utrecht, Mauritsstraat 46. Mevr. M. Lotsy, Utrecht, Buys Ballotstraat 9bis.	Afdeelingsbestuur van Utrecht.
Heer en mevrouw Dr. Franken, Apeldoorn, Kastanjelaan 1.	den heer J. W. Hissink te Apeldoorn.

Contributieverhoeging:

Mevr. E. de Meijer, Utrecht, Rembrandtkade 55I, van: *f* 2.50 op *f* 5.

Adresveranderingen:

A. Hermelijn, Agent K. P. M., van: Arnhem, Karel van Gelderstr. 27, naar: Weltevreden, c.o. Hoofdkantoor K.P.M. *f* 5.

Hercksen, van: Rotterdam, Schiedamsche Singel 94a naar: Makasser, c.o. W. B. Ledeboer & Co. *f* 5.

W. Bollee, van: Amersfoort, Hotel Pension Berg, Utrechtsche weg 215, naar: Laren, Hilversumsche weg 15.

Mevr. H. J. M. de Wit-Rietman van Steenis, Amersfoort, van: Huygenslaan 10, naar: Prinses Marielaan 17.

Mevr. C. I. H. Indewey-Apelius van Hoboken, Amersfoort, Bachman Wuytierslaan, van: 25 naar 65.

Prof. Mr. G. J. Nolst Trenité, Amersfoort, Groote Koppel, van: 162 naar: 177.

H. Bothof, Accountant, Nijmegen, van: Berg en Dalsche weg 255, naar: Payensweg 8.

J. Th. Bernelot Moens, van: Rijswijk, Julianastraat 27, naar: Den Haag, Laan van Nieuw Oost-Indië 1107.

M. C. Roos van Raadshoven, Oud-Resident, van: Den Haag, van Boetselaerlaan 67, naar: Wassenaar, Park „de Kievit", Wilhelminalaan 8.

Mevrouw M. J. Altmann-Koopman, Den Haag, van: Heulstraat 19, naar: Asterstraat 58.

H. A. Hoeffelman, van: Rantja-Bolang, naar: Onderneming Goenoeng Hedjo bij Bandoeng.

J. H. Edelman, Inspecteur van Onderwijs, van: Bandoeng, naar: Weltevreden, Tandjoenglaan 46.

J. A. Ochtman, Controleur B.B. van Sidjoendjoeng (S. W. K.), naar: Laboehandeli (S.O.K.)

VEREENIGING „OOST EN WEST"

HOOFDBESTUUR: HEULSTRAAT 17 'S-GRAVENHAGE

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins-Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen doen.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen, van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstr. 17, 's-Gravenhage, Tel. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins-Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752. Dit „Tehuis" biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland vertoeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK, of den Administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", Van-Boetzelaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Tel. No. 50248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna-Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten einde aan hen, die uit Nederland naar Indië gaan, en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN op huishoudelijk en maatschappelijk gebied, onder leiding van Mevr. J. FRANCO-MENDES—Calisch. Spreekuur Donderdagmiddag van 2 tot 4 uur en volgens afspraak, Nic.-Maesstraat 69, Amsterdam, Tel. 22492.
Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, en de Firma MARTINUS NIJHOFF, L. Voorhout 9, Den Haag (bij deze firma alleen die met een *), zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk.)
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

2. Onze Oost II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

* b. Onze West, tweede druk, bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overz. Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

*No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

*No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie.)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

*No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2e, verbeterde druk.)
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

*No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

*No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

*No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

*No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederlandsch-Indië, zoomede voor verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken en Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Opnieuw herzien.) .... Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

*No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

*No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

*No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

*No. XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber (caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Ned.-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën .... Prijs: **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.

No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
" 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
" 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
" 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
" 8. De Europeesche vrouw in Indië.
" 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
" 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.

No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
" 2. Het Javaansch tooneel.
" 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
" 4. De theecultuur op Java.
" 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
" 6. Een doode taal in Indië.
" 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
" 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
" 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
" 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.

No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
" 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
" 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
" 4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
" 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
" 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië.
" 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Wnd. Vertegenwoordiger in Nederlandsch-Indië Mr. M. J. A. Oostwoud-Wijdenes, President Landraad, Tandjong Balei (Sumatra's Oostkust).

NUMMER 14 DONDERDAG 7 APRIL 1927 27STE JAARGANG

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST”

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN:
Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17, Den Haag
Telefoon 14519, Postgiro 14574

Wnd. Vertegenwoordiger in N.-I.: Mr. M. J. A. Oostwoud-Wijdenes, Pres. Landr., Tandjong Balei (Sumatra's Oostk.).

Opgericht 21 Maart 1900
door Kolonel
G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang”

ADRES VOOR ADVERTENTIËN:
N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag
Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIE

INHOUD: Indië en zijn sociaal-cultureele ontwikkeling. Voordracht door Prof. L. v. Vuuren. (Verslag der vergadering op Maandag 21 Maart van de afd. Nijmegen der Vereen. „Oost en West”). — Feuilleton: De reis naar het eerste garnizoen (vervolg). Desiderata, door F. van Peski. — Het vraagstuk omtrent den „Orang Pendek” NIET opgelost! — Van Week tot Week. — Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt. — Persoverzicht uit de Ind. Bladen: Uit de Europ. Pers. Uit de Inl. Pers. Uit de Chin. Pers. — Oost- en West-Ind. Literatuuroverzicht. — Suriname. — Curaçao. — Uit den Heeren Vreemde. — Berichten der Afdeelingen: I. Amersfoort, II. Amsterdam, III. Apeldoorn, IV. Arnhem, V. Utrecht. — Mededeelingen: I. Van het ...gel. Bestuur, II. Van het Inform.-Bur. — Mutatiestaat van 29 Maart tot 5 April.

Indië en zijn sociaal-cultureele ontwikkeling.

Voordracht
door
Prof. L. VAN VUUREN.

(Verslag der vergadering op Maandag 21 Maart van de Afdeeling Nijmegen der Vereeniging „Oost en West”).[1]

De heer Burger opent als voorzitter de bijeenkomst met een welkom aan de vrij talrijk opgekomenen, die de laatste lezing van het seizoen 1926/27 hebben willen* bijwonen. Het instituut der societeitsmiddagen is thans gevestigd, en de voorzitter hoopt, dat de leden gedurende de zomermaanden elkaar daar zullen ontmoeten, nu gewone vergaderingen gedurende die maanden niet doorgaan. Op trouwe opkomst der leden wordt gerekend.

De voorzitter geeft dan het woord aan Prof. van Vuuren tot het houden van zijn rede.

Spr. begint met de mededeeling, dat het onderzoek naar de sociaal-cultureele ontwikkeling van Indië nog in het aanvangsstadium verkeert. Daarom zal hij ook slechts vluchtig de voornaamste punten van dat onderzoek naar voren kunnen brengen, feiten, die door de nieuwste onderzoekingen aan het licht gekomen zijn. Bovendien zal spr. niet de pré-historische tijdperken behandelen, maar beginnen met den aanvang van onze jaartelling.

Ten tijde van Christus reeds was er verkeer tusschen China en Voor-Indië: twee groote cultuur[illegible]len. De annalen der Chineesche dynastiën vertellen ons van reizen door Chineezen naar Voor-Indië over de hooge Himalaya-passen, terwijl de terugweg werd ondernomen met Hindoeschepen over zee door Straat Makasser. Deze reizen werden ondernomen door godgeleerden, die in het land van Boeddha zelf den godsdienst wilden bestudeeren, die reeds tot in China was doorgedrongen. Vooral een trits trekt hier de aandacht: Fa Hian, (450)[2] Hioeën Tsang, (629) en I Tsing (670). En hiermede wordt ingeleid de eerste historische cultuurstroom, die een groot deel van den Indischen Archipel beïnvloed heeft: het Boeddhisme, gebracht door Voor-Indische handelaars en kolonisten. De oudste inscriptie, die van Koetei, leert, dat dit gebied, behalve doortochtsgebied, ook een vestigingsgebied geworden was, waar de leer van Boeddha gepredikt was, en de Hindoes overheerschers geworden waren.

De tweede inscriptie, gevonden op Bangka en gedateerd 686, leert dat Java niet op de eerste plaats het Boeddhistische centrum geworden is, want hier worden bedreigingen geuit tegen Java om zijne ongehoorzaamheid. De Sumatraansche periode is het eerste glanstijdperk van het Boeddhisme in den Archipel, dan volgt de Javaansche periode met de hooge kunstuitingen, die neergelegd zijn in stoepa's zooals de Boroboedoer en tjandi's van Mendoet, Prambanan, etc.

Het Sumatraansche Hindoerijk is dat van Menangkabau, het Javaansche het rijk van Modjopaït, dat het Sumatraansche rijk zal gaan overheerschen.

Spr. behandelt dan de vraag: Wat is de leer van Boeddha en welken invloed heeft zij uitgeoefend?

De Boeddha-leer van „leven is lijden”, is gemanifesteerd in het leven van Boeddha: hij werd als koningszoon opgevoed aan het hof zijns vaders, in de eerste plaats tot strijd. Hier blijkt reeds de ongewone bekwaamheid van den zoon, die een pijl door zeven achter elkaar staande palmen kan drij-

1) Ingezonden door den Secretaris dier afdeeling, den Heer P. M. Gescher.

2) Deze pelgrim is ook op Java geweest, doch trof er meer Brahmanen en heidenen aan, slechts weinig Boeddhisten.

ven, zooals ook afgebeeld is op de reliefs van den Boroboedoer. Zijn vader wil hem beveiligen tegen de rampen en het lijden van het leven, en wil zelfs niet dat de zoon daarmede in aanraking komt, waartoe de vader hem steeds door bewakers en lijfwachten omringt. Niettegenstaande alle voorzorgsmaatregelen komt Boeddha op zijne reizen in aanraking met het zieketebeeld van het leven, daarna met den dood: het afleggen van een lijk. Dan is het besluit genomen: Boeddha verlaat het vorstelijk hof, en begint zijne leer van „leven is lijden" en „leven is vergelding van fouten uit een vorig leven" in de practijk te beoefenen. De Boroboedoer, bedoeld als bedevaartplaats, vertoont in de reliefs der gaanderijen dit leven uitgebeeld, bekroond door een stoepa waar de Boeddha in de klassiek-rustige houding van het nirwana (het niet-zijn, het ideaal van het Boeddhisme) ongezien aanwezig is.

Is deze troostelooze leer, van vergelding en wedergeboorte, van abstracties, tot het gevoelsleven van den Javaan doorgedrongen? Nooit is deze godsdienst het eigendom geworden van de volksziel, weinig was er, wat sprak tot den Javaan, want het Boeddhisme had zelf iets megebracht dat een sociale rem moest worden: het kastenstelsel. Op het eiland Bali is dit cultuurstadium nog bewaard gebleven door de vlucht der Hindoe-Javanen na den val van het rijk van Modjopait onder de aanvallen van den Islam, (1518), een cultuurstadium dat zich thans nog kenmerkt door het kastenstelsel, lijkverbranding (vroeger ook weduwenverbranding tot 1903) en door de kunst. Doch ook hier is geen zuiver Boeddhisme bewaard gebleven, doch een syncretisme van Boeddhistische, Brahmanistische en Ciwaïstische voorstellingen. De kunst op Bali heeft bovendien den invloed ondergaan van overlading met Polynesisch drukke ornamentversieringen: een cultuurelement, den Maleisch-Polynesischen volken eigen. Hier is niet meer de strenge stijl en ornamentatie van den Boroboedoer aanwezig.

Wat is er op Java van deze cultuur overgebleven? Eigenlijk alleen het Javaansche tooneel in zijn verschillende vormen. Spr. laat foto's zien van de strakheid in lijn en houding van de wajang wong. Hierbij sluit zich aan de Javaansche dans.

Het Boeddhisme is met de Javaansche levensbeschouwing geworden, door het kastenwezen als sociaal-cultureele rem, en door het feit, dat deze godsdienst door zijn abstracties niet sprak tot de massa.

De levensbeschouwing in geheel Indonesië is gebleven de Maleisch-Polynesische, die in het O. van den Archipel als cultuur zich voornamelijk uit in een drukke vlakversieringskunst, maar die dan ook geheel is doorgevoerd, ook in de Westelijke helft.

Zoowel de Kenja-Dajaks als de Toradja's en de Niassers kennen deze versieringen, die ook doodkisten enz. aangewend worden. Zij hebben rotsvast geloof in het bestaan hiernamaals; h niet alleen vrees voor de overleden zielen, ook liefdevolle uiting. Dus ook natuurvolken nen een hooger beginsel.

Spr. zegt, dat het interessant zou zijn, naar leiding van een afbeelding van een Karo-Batak huis met de verschillende kruisdaken gekro door een karbouwenkop, en een Noorsche kirke, idem met kruisdaken, gekroond door paardenkop, de vraag te behandelen: ontleening Elementargedanke.

De tweede cultuurstroom werd gevormd den Islam: gebracht door Voor-Indische ha laars en kolonisten, in zich dragend de kie voor een snelle uitbreiding: losrukken van knellende kastenwezen door het eenvoudig prevelen der onbegrepen geloofsbelijdenis, en stellige zaligheidsbelofte indien men meewerkt de verbreiding van de leer van den Profeet het prediken van den Heiligen oorlog). Geen st den, geen sociale rem meer! In stee van de stoep en tjandi's komen de mesdjits, zelfs worden tjandi's getransformeerd tot een missigit. De Is sprak tot de massa, werd begrepen, doch was een letsel voor de verdere kunstontwikkeling. Die Islam zou aanleiding geven tot den 3en cult stroom die over Indië kwam: de aanraking met Westersche beschaving.

In 1453 veroveren de Muzelmannen Cons nopel, daardoor worden de beide handelsst Venetië en Genua afgesloten van den Levant, zij van de karavanen de Indische handelswar ontvangst namen. Door den rijkdom en de w dezer plaatsen ontbrak de energie, om een nieu weg te zoeken naar het rijke Indië; deze taak weggelegd zijn voor het jonge volk van het Ibe Schiereiland dat zoo juist den Islam van bodem verdreven heeft.

Deze ontdekkers, die den weg naar Am vonden (het doel was Indië), en even later de weg naar Indië, brengen door hun ontdekk het handelsverkeer over naar den Atlant Oceaan: de Middellandsche Zee wordt dan binnenzee; het economisch zwaartepunt Europa verplaatst zich van de Middellandsche naar West-Europa.

In 1580 verovert de Heriog van Alva voo Heer en Koning Filips II Portugal; de Neder zijn reeds lang in opstand gekomen tegen Spaansche gezag, en F. II beraamt nu middel de Noord-Nederlanders tot gehoorzaamhe dwingen. De havens van Portugal en Span Portugeesche waren vooral voor de „vrachtva van Europa" belangrijk voor de Indische rijen) worden voor de Nederlanders geslot

Feuilleton.

Herinneringen van een oud-Ind. officier.

III. De reis naar het eerste garnizoen.

(Vervolg).

Na Maos spoort men nog een eindje door de moerasstreek om vervolgens de dicht bevolkte vlakte van Bagelen door te stoomen. Toenmaals was Bagelen een zelfstandige Residentie; in 1889 werd zij bij de Kedoe gevoegd. Bij de a.s. invoering van het Gouvernement Midden-Java zal het waarschijnlijk weer een residentie, maar dan met een kleine r, worden.

In deze bijna geheel vlakke streek, wordt men plotseling verrast door een tunnel bij Idjoe, die door een uitlooper van het meer Noordelijk gelegen heuvelland is geboord. Een leek zou zeggen, dat het eenvoudiger was geweest om de baan een weinig meer Zuidwaarts om dien uitlooper heen te leggen.

Aangezien de tram, die mijne bestemming Magelang met Djokja zou verbinden, eerst twee jaar later zou worden geopend, moest ik nog over Poerworedjo reizen, dat door een zijlijntje van Koetoardjo af met de hoofdlijn is verbonden. Daar nam ik dus afscheid van mijn vriend T, die over Solo en Willem 1 zijne bestemming Banjoebiroe moest bereiken. Ongeveer twee jaar later dienden wij weer op Atjeh en later op Boni, samen bij hetzelfde bataljon, waarna wij elkander in later jaren nog herhaaldelijk hebben ontmoet.

In Poerworedjo maakte ik kennis met een tenant-kwartiermeester, die daar na de op van het garnizoen was achtergebleven voor de dere ontruiming van de magazijnen, hetgeen veer juist was afgeloopen, toen er bericht dat wegens overvulling van de kampement Magelang, eene compagnie infanterie van dit nizoen tijdelijk te Poerworedjo zou worden dergebracht. Ongeveer een jaar later werd garnizoen weder opgeheven. Sedert zijn daar troepen gelegerd en is daar eenige jaren geleden mooi nieuw kampement verrezen.

Den volgenden dag maakte ik kennis met een nier van reizen, die, voorzoover mij bekend, invoering der auto's niet meer in Indië wordt gepast, maar haar eigenaardige bekoring had, dat men, minder snel gaande, meer van de sch heid van het landschap kon genieten. Ik bed reiswagens, oude mylords of tentwagens, besp met een vierspan Javaansche paardjes, die o 5 paal (1 post) werden verwisseld onder de a poort over den weg gebcuwde, maar nu groote verdwenen steenen posthuizen. Men reed steeds in draf of galop. Op de bok troonde de sier met een platten, lagen, ronden, breedger hoed op. Het tuig was vaak op zoodanige wijz touwtjes aan elkander gebonden en de rijtuigen ren vaak zoo wrak, dat men er zich over moest wonderen, dat er niet meer ongelukken gebeu Op een treeplank achter op het rijtuig stond kleine Javaansche helper, die, als de paarden ler moesten loopen, er afsprong en ze onder knallen van zijn korte zweep en het roepen „Rrt, Rrt, Rrt", tot spoed aandreef. Als de gen niet al te steil waren, ging het tegen de

85 verovert Parma de wereldhandelsstad Antpen; de niet-katholieken moeten zich òf bekeeren, òf binnen 4 jaren de stad verlaten. Als antwoord deze verovering hebben de Zeeuwen de Schelde gesloten. Het gevolg is, dat vele niet-katholieke en katholieke handelaren en industriëelen zich vestigen in de Noordelijke Nederlanden: Amsterdam zal de wereldhandelsstad worden, ook door den der „Spaansche Brabanders", die behalve kapitaal ook hun handelsrelaties meebrachten. Onder deze Spaansche Brabanders hebben vooral van doen hooren Balthasar de Moucheron, de groothandelaar van Middelburg, die reeds voer tot de Witte Zee, en daardoor het eerst de plannen maakte voor de tochten „om de Noord" ten einde zeeweg naar Indië te vinden. Verder: Plancius, dominé-cosmograaf(die te Amsterdam in de „Schrijvende kolom" zeevaartlessen gaf, en de zeekaarteekende. Van hem kwamen de gegevens voor ontdekkingsreizen. In verband met Indië staan nog de namen Isaac le Maire, de groothandelaar van Hoorn, die een aanslag pleegde op het monopolie der V.O.C., en Usselinx: de oprichter der W.I.C., tevens een bestrijder van het handelsmonopolie der V. O. C.

De vestiging der Portugeezen in Indië begint met verovering van Malakka in 1511, de natuurlijke toegangspoort. Daarmede komt de Westersche invloed op de Indonesische sociaal-cultureele verhoudingen inwerken. Eerst wordt de R.K. godsdienst gepredikt, o.a. door Franciscus Xaverius, later als Portugeezen verdrongen worden door de Hollanders, het Protestantisme. De grondvester der Hollandsche macht in den Indischen Archipel is J. P. Coen, de stichter van Batavia als concurrent van Malakka, doch minder gunstig gelegen: de concurrentie van thans nog tusschen Singapore en Batavia valt ten voordeele van de natuurlijke toegangspoort Singapore uit.

Spr. schetst uitvoerig het stoere karakter van Coen, die in rond-Hollandsch de H. H. XVII de waarheid verkondigt.

Verder wordt de invloed vergeleken van Islam en het Christendom. De Islam kwam in staatsverband en sprak tot de massa. Het Christendom daarentegen bracht de abstracte gedachte. In hoeverre die invloed door zal werken in de toekomst, is moeilijk te zeggen. 'n Feit is, dat de Islam zich in grootere mate uitgebreid heeft. Als vierde golf noemde spr. nog het communisme, dat langs den ... cultuurweg van Z.-O. Azië binnengedrongen is. De Volksraad en de Instituten van Hooger Onderwijs, die Indië van uit het Westen in de laatste jaren ontvangen heeft, duiden op een aanmerkelijken sociaal-cultureelen vooruitgang. Doch spr. gelooft niet, dat de groote massa aan dezen vooruitgang heeft medegedaan.

De vergadering dankte den spreker met een gul applaus; de lichtbeelden illustreerden zeer goed het gesprokene.

Na de pauze werden een 3-tal films vertoond:

1°. de Bamboe-industrie, waarbij gewezen werd op de mogelijkheid van uitbreiding dezer industrie voor de Europeesche markt;

2°. doodengebruiken bij de Toradja's: een wetenschappelijk vastleggen van een langzaam verdwijnend gebruik, verdwijnend onder invloed van het Bestuur, dat een dergelijke massale kapitaalsvernietiging tegengaat;

3°. de vischvangst in de Preanger.

Na afloop dankte de voorzitter den spreker voor de keurige voordracht, onder applaus der aanwezigen.

Desiderata.

—o—

Luchtverbinding Nederland—Indië. — Gezondmaking van Suriname. — Overbevolking van Nederland.

De in de vorige week gehouden redevoeringen, zoowel de vlotte van Professor Treub, als de pittige van Generaal Snijders in de Ridderzaal te 's-Gravenhage over de luchtverbinding Nederland-Indië, doen ons onwillekeurig vragen, of het voor Ministers aangenaam moet zijn eene uitnoodiging tot het bijwonen van bijeenkomsten te ontvangen om daar te hooren, dat er nu eens voortgang gemaakt moet worden met dit of dat.

Gelukkig weten wij dat de huidige titularis van Koloniën, dat hij waar mogelijk, de noodige voortvarendheid betracht, zoodat in dit geval die vrees ongegrond is.

Voor het overgroote deel van het publiek is het zoo gemakkelijk om tevreden knikkend huistoe te gaan in de overtuiging, dat het maar eens netjes gezegd is, maar er zullen er toch ook wel zijn, die zich afvragen: „Wat moet er nu gedaan worden?

Als wij niet uitgeschakeld wenschen te worden in het verkeer over ons Indië, is er dan initiatief genomen, om te komen tot samenwerking met Engeland? Of moet dat initiatief van onze Regeering uitgaan?

Dit is eene vraag, die velen zal interesseeren en wanneer men zulks nog niet deed, wie neemt dan het initiatief om eene commissie samen te stellen, die het vraagstuk bestudeert, financieelen steun vraagt, en met de Regeering samen het doel tracht te bereiken?

Misschien is men wat dit onderwerp aangaat, diligent, maar is het dan niet goed, naast de

---

... op, meestal in galop. Soms, zooals in het ondervonden geval tusschen Loano en Salaman, werden karbouwen of ossen voor de paarden gespannen, waarna men zeer langzaam tegen de steile helling naar boven ging.

Karbouwen worden in den regel slechts na zonsondergang als trekdier gebezigd, behalve voor den ploeg, maar dan zijn zij ook in hun element, de modder. Het is namelijk een van de eigenaardigheden van deze in zich zelf zoo vol tegenstrijdigheden zijnde dieren, die toch in de warmte zijn geboren en getogen, dat zij op de warme uren van den dag, buiten hun geliefde modder, geen zwaren arbeid kunnen verrichten. Het zijn zeer merkwaardige schepsels. Hoort men hun pieperig geluid, als van een jong vogeltje, dan kan men zich moeilijk voorstellen, dat dit door die groote, logge dieren wordt voortgebracht. Men zou het verder natuurlijk vinden, dat zij breede zolen en dikke pooten zouden hebben om aan hun zware lichamen sterke steunvlakken in de modder te geven; hun pooten zijn evenwel zoo dun en hun hoeven voor de zware lichamen zoo klein, dat de beesten daardoor eenigszins wanstaltig zijn.

De voor bovenbedoelde reiswagens gebezigde mylords en tentwagens waren destijds in vele plaatsen gebruikelijke vervoermiddelen voor de meer gegoeden. Onder verschillende benamingen worden thans nog voor stadsgebruik gebezigd, zooals de ebro's (afkorting van „Eerste Bataviasche Rijtuig Onderneming") in Batavia. Bij vroolijke partijtjes werden zij wel eens overvol geladen, zoodat het in ... eens moet zijn gebeurd, dat op een gegeven oogenblik een mylord vol officieren op weg naar de ... middendoor brak, de voorste helft met alles,

wat daar op- en aanhing doorreed en het achterste gedeelte met de rest op den weg bleef staan. Maar dat is al heel lang geleden.

Een ander vervoermiddel, dat in de bergstreken van de Preanger werd gebruikt, was de „kar ballon", een hoog wagentje voor één of twee personen, waarvan de bak met een groote schroef vooraf of achteruit over het onderstel kon worden geschoven. Als de bagage was ingeladen, werd het rijtuigje op die wijze op het juiste evenwicht gesteld, waarna de reiziger over den bok naar binnen klom.

Tusschen Poerworedjo en Magelang kwam ik de compagnie tegen, die naar e.g.n. garnizoen verhuisde. Zooals de commandant mij later in Magelang vertelde, had hij toen medelijden met dien armen, jongen, pas uit Holland aangekomen luitenant, die zoo eenzaam door een vreemde streek moest reizen.

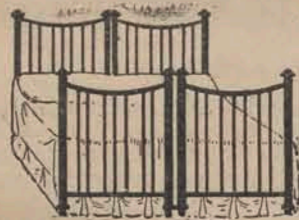
Die jonge luitenant zelf vond die manier van reizen echter heel genoegelijk.

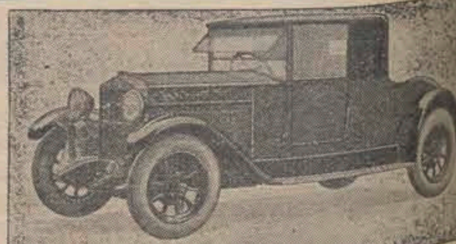
En zoo bereikte hij Magelang, waaraan voor hem, ook uit later jaren, zoo veel aangename herinneringen zijn verbonden.

Verleden jaar heb ik, na in Semarang en Magelang bij familie te hebben gelogeerd, op weg naar onze inschepingsplaats Tandjong Priok den weg Magelang—Poerworedjo voor de tweede maal in mijn leven afgelegd, maar thans in omgekeerde richting en in een auto, waarmede mijn zwager ons tot Koeta-ardjo bracht. Het was vroeg op den dag en nog vrij nevelig, maar toch genoten wij wederom van de grootsche natuur bij Krassak, waar de weg door den Zuidelijken uitlooper van den Soembing breekt.

(Wordt vervolgd).

schitterende redevoeringen het publiek op de hoogte te brengen van eventueel reeds bereikte resultaten?

Deze zelfde vraag zou men kunnen stellen betreffende de verwezenlijking van het door den Ondernemersraad van West-Indië uitgebrachte rapport voor het financieel gezond maken van Suriname.

Wie kan ons inlichten, of over dit onderwerp reeds besprekingen gevoerd werden, of men reeds de hoofden bij elkaar gestoken heeft, om groote cultuur- of andere ondernemingen te polsen, of zij eventueel bereid zijn, de helpende hand uit te steken?

Suriname wacht, wie neemt 't verdere initiatief?

Een derde vraagstuk van groot belang is de werkloosheid en overbevolking van Nederland.

Iedereen kijkt met angst naar het oogenblik, dat Nederland niet meer in staat zal zijn, zijne steeds toenemende bevolking te voeden en wat dan?

In het buitenland worden bijna overal maatregelen genomen om toevloed van vreemdelingen tegen te gaan. Wij zullen dus gedwongen zijn het surplus der bevolking binnen eigen landpalen te doen verhuizen.

Tegen den tijd, dat de Zuiderzee drooggelegd zal zijn, kan men er op rekenen, dat binnen korten tijd deze niet zoo groote uitgestrektheid door de dan bijna uitpuilende Nederlandsche bevolking in beslag genomen zal worden.

Kunnen dan de weinig bevolkte hoogvlakten van Sumatra, Borneo en de voet van het sneeuwgebergte van Nieuw-Guinea uitkomst geven, om daar Nederlandsche landbouwers heen te brengen, in staat om door verbouw van koren Nederlandsch-Indië onafhankelijk van Australië te maken en misschien graan uit te voeren?

Het stellen dezer vragen is zeker gemakkelijker dan ze te beantwoorden, maar het vragen maakt, dat ze kans hebben de aandacht te trekken van hen, die ze kunnen beantwoorden en die de belangen van hun land als de hunne beschouwen!

F. VAN PESKI.

Het vraagstuk van den Orang Pendek NIET opgelost!

De lezers van het Koloniaal Weekblad, die verleden week zich hebben verheugd over de oplossing van het Orang Pendek-vraagstuk, moeten we teleurstellen.

De geheele zaak was niet meer dan een — naar we ons vleien goed in elkaar gezette — April-grap; vandaar de waarschuwende foutieve dateering van het blad: Vrijdag 1 April, in plaats van ten rechte Donderdag 31 Maart.

De bedriegelijke plaat, welke het meeste heeft bijgedragen tot het succes, is niet ter plaatse genomen door den heer Roelof (wiens naam geheel verzonnen is), doch alhier gereproduceerd naar een oude foto, waarop onze bekwame teekenaar, zijn fantasie den vrijen teugel latend, een stel „Orang Pendek's" heeft aangebracht.

De groote dagbladpers welke, tot onze voldoening, steeds ruime aandacht schenkt aan den inhoud van ons orgaan, en waarvan we eigenlijk gehoopt hadden, dat ze er zou inloopen, heeft ons blijkbaar doorzien; met geen enkel woord zagen we melding gemaakt van onze (denkbeeldige) oplossing van het vraagstuk. Meer succes hadden we daarentegen met een gezaghebbend Engelsch dagblad, welks vertegenwoordiger ons persoonlijk een foto vroeg met het doel deze, voorzien van een toelichting, wereldkundig te maken. Het spreekt van zelf, dat we dezen journalist naar waarheid hebben ingelicht, waarna hij hartelijk om het geval heeft gelachen, als aandenken de misleidende foto medenemend.

We vertrouwen dat onze lezers, wien het verging als bedoelden Engelschman, na bovenstaande toelichting, met dezelfde gevoelens aan de eerste Eerste April-grap van het K. W. zullen terugdenken.

W. C. M.

Van Week tot Week.

Dinsdag 29 Maart tot Maandag 4 April.

Onrustig West-Sumatra. Padang, 28 M... (Aneta) [1]). Naar aanleiding van de ont... king van een nieuw communistisch com... tot het verwekken van relletjes, die zou... uitbreken aan het einde dezer maand, in... Soloksche (Sumatra's Westkust) deelt... assistent-resident te Solok mede, dat er th... geen redenen meer bestaan voor de vrees v... eventueele relletjes. De actie is volkomen... geslagen en de ter plaatse aanwezige milit... macht beheerscht den toestand volkomen. ... zijn geen officieele berichten ontvangen ... trent den opzet tot ongeregeldheden in ... naaste toekomst.

Padang, 1 April. Aan den majoor der ... fanterie W. V. Rhemrev, is opgedragen m... marechaussees de afdeeling Solok grondig te zuiveren van ongewenschte elementen.

Het concubinaat in het leger. Bandoeng, 1 Apr... (Aneta). Het legerbestuur stelt een onderzoek in naar den omvang van het concubinaat.

Volkenbond en Koloniën. Voor de Vereeniging v... Volkenbond en Vrede (en het Indisch Genoot... schap) te 's-Gravenhage heeft Prof. Dr. ... Moresco den 31en Maart een voordracht ... houden over het onderwerp Volkenbond ... Koloniën. (Verslag in het *Vaderl.* van 1 Apr... Avondbl. B).

Opleiding tot officier Ind. leger. Voor de opleid... tot off. bij het leger in Nederl.-Indië kun... dit jaar tot de Koninklijke Militaire Acad... te Breda worden toegelaten de navolge... aantallen adspiranten: 32 voor de infant... 3 voor de artillerie, 4 voor de genie en 4 v... de militaire administratie.

Het Indische munt- en bankwezen. In de vi... voordracht, door prof. dr. G. M. Verrijn St... den 28en Maart in het klein auditorium ... Leidsche Universiteit gehouden, behand... spr. enkele onderdeelen van het bedrijf ... Javasche Bank en daarvan meer in het bij... der de disconto-politiek. (Verslag in de ... *Rott. Ct.* van 29 Mrt., Avondbl. B).

Ir. J. van der Waerden. Batavia, 30 Maart (An... Aan ir. J. van der Waerden is op zijn ver... aan het einde van Maart a.s. eervol ont... verleend onder dankbetuiging voor de vele ... gewichtige diensten den lande bewezen.

Indische nationalisten in den Volksraad. Bata... 30 Maart. (Aneta). Een vergadering van ... Sarekat Islam, die 3 April a.s. te Djokja ... zal worden gehouden, zal beslissen over ... Volksraadslidmaatschap van Tjokroami...

(Naar dezer dagen uit Indië werd ge... zal dr. Soetomo, die evenals Tjokroamino... gekozen, doch door den Gouv.-Generaal ... noemd is, naar aanleiding van een ... slissing van de Soerabajasche Studieclub ... het lidmaatschap van den Volksraad be... ken. Het *Vaderl.* van 30 Mrt., Avondbl. ... wijdt er een hoofdartikel aan en betreurt ... besluit uit algemeen staatkundig oogpunt).

Luchtpostverbinding. Batavia, 30 Maart. (Ane... Een voorstel voor een luchtpostverbind... Batavia—Semarang—Soerabaja is bij de ... geering ingediend.

Arrestatie van communisten. Soerabaja, 30 Maa... (Aneta). Een berucht communist, die deel... nomen heeft aan de woelingen in Novem... en op wiens aanhouding een premie was ... steld, is hier gearresteerd, evenals drie le... van het nieuwe P(artij) K(ommunist) I(n... nesia)-bestuur. Meer arrestaties zijn te ... wachten.

Voor de slachtoffers der Padang-ramp. De 11e ... laatste verantwoording van nog nagekom... giften ten bate van de slachtoffers der Pad... ramp geeft een totaal van f 12.324.25. ... totaal met de reeds verantwoorde gelden ... draagt ruim f 269.500.

Het bestuur van den Kon. Nat. Bond v... Reddingwezen en Eerste hulp bij ongeluk... Het Oranjekruis is dankbaar, dat het door ... ijverige medewerking en groote offervaar... heid van velen in staat is geweest een zoo ...

[1]) De tekst der Aneta-telegrammen is ontleend ... de „Nwe Rott. Ct.".

langrijk bedrag, ruim *f* 269.500, bijeen te brengen en naar Indië over te maken.

G. Oosting †. Te 's-Gravenhage is overleden de heer G. Oosting, oud-hoofdingenieur bij de Burgerl. Openb. Werken in Ned.-Indië.

erneur W. P. Hillen. Batavia, 2 April (Aneta). Gouverneur W. P. Hillen repatrieert in 1927. Hij zal vermoedelijk als gouverneur der provincie West-Java opgevolgd worden door resident Van der Jagt.

avaansche badplaatsen. In een den 1en April gehouden bijeenkomst van de Maatschappij der Nederlandsche Letterkunde te Leiden heeft prof. dr. N. J. Krom, hoogleeraar aan de ...lsche Hoogeschool, ecn lezing met lichtbeelden gehouden over: Oud-Javaansche Badplaatsen. (Kort overzicht in het *Vaderl.* van 2 April, Avondbl. D).

A. Michelsen †. Te 's-Gravenhage is, in den ouderdom van 62 jaar, overleden de heer H. A. Michelsen, oud-directeur van de Hendrikschool te Willemstad (Curaçao).

. examens. Leiden. Taalkundig candidaatsexamen Indologie de heer P. Koster.

iale Raad van Curaçao. Bij Kon. besluit zijn benoemd tot leden van den Kolonialen Raad van Curaçao de heeren dr. W. C. de la Try Ellis, B. E. van der Veen—Zeppenfeldt en R. F. Muskus, en onderscheidenlijk tot voorzitter en ondervoorzitter van het college de heeren E. S. Lansberg en C. S. Gorsira J.P.E.zn.

esische kunstnijverheid en huisvlijt. Mevrouw ... van Beresteyn-Tromp, Presidente van Boean, heeft den 29en Maart voor het Nederlandsch-Indonesisch Verbond van Jongeren Organisaties te 's-Gravenhage, bij een uitgebreide serie lichtbeelden verteld over Indonesische kunstnijverheid en huisvlijt. Dezer dagen bestaat het Verbond een jaar en dies begon Mevr. Beresteyn met de vereeniging te feliciteeren. En daarna ging zij over tot het onderwerp, waar zij zoo goed mee op de hoogte is, dat haar liefde heeft, waarvoor zij dagelijks in de weer is. Natuurlijk kon zij slechts aan de oppervlakte blijven. Maar toch wist zij met enkele woorden zelfs den volslagen leek een inzicht te geven in de kunst, die groeit onder deze donkerkleurige landen. Zij toonde beelden van het vlechten, het weven en het batikken en na de pauze van koper en zilver drijfwerk. (*Vaderland*).

Naar we vernemen zal Mevr. Marie van Zegelen haar nieuwste, op Java spelend tooneelstuk getiteld: *Boeddha-kind,* op Dinsdag 12 dezer, des avonds om 8 uur, voordragen voor leden (en genoodigden) van bovengenoemd Verbond.

Toegangsbewijzen zijn verkrijgbaar bij Boealan, Heulstraat 19, Den Haag.

...nisme op Borneo. Batavia, 4 April. (Aneta). ... communisten uit West-Borneo zullen geïnterneerd worden.

...tersch Congres. Het vijfde congres van het Oostersch Genootschap in Nederland zal van 20 tot 22 April te Leiden worden gehouden.

...per vliegtuig. Batavia, 4 April (Aneta). De heenreis van het vliegtuig, dat de post naar Sabang zal brengen, is volgens program volbracht.

De voor Holland bestemde mail van Java ging Zaterdagmiddag uit Soerabaja en Zondagmorgen bij daglicht uit Tandjong-Priok via Djambo naar Belawan-Deli. Hedenmorgen om half elf kwam het vliegtuig te Sabang aan en heeft de mail aan de Slamat afgeleverd. De tijdwinst van Soerabaja uit is vier en een half en van Batavia uit vier etmalen. De Indrapoera wordt morgenochtend om 6 uur te Sabang verwacht, waarna het toestel de terugreis naar Java begint.

...er Moojen over Bali. Voor de afdeeling Rotterdam van het Ned. Ind. Verbond van jongeren-organisaties heeft den 4en dezer de heer P. A. J. Moojen een voordracht met lichtbeelden gehouden over land, volk en kunst van Bali. (Verslag in *Nwe Rott. Ct.* van 5 April, Ochtendbl.).

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt.

Het IVde Deel van Jasper's Standaardwerk.

Met groote vreugde kondigen wij de verschijning aan van het vierde deel, gewijd aan de goud- en zilversmeedkunst, van *„De Inlandsche Kunstnijverheid in Nederlandsch-Indië"*, door *J. E. Jasper* en *Mas Pirngadie.* Het was reeds geruimen tijd persklaar, er is jarenlang op de uitgave gewacht!

Het eerste en tweede deel van dit van regeeringswege te 's-Gravenhage bij de Boek- en Kunstdrukkerij v.h. Mouton en Co. gedrukt en uitgegeven standaardwerk, handelende over het Vlechtwerk en de Weefkunst, verschenen reeds in 1912 en werden in 1916 gevolgd door het derde deel: „De Batikkunst". Eerst nu, na tien jaar, is dit vierde deel uitgekomen. Moge de voltooiing van dit belangrijk werk, de systematische vastlegging ook van de andere verschillende uitingen der Indonesische volkskunst niet te lang meer op zich laten wachten!

Terecht schrijft *P. B.* in de jongste aflevering van „De Indische Verlofganger" o.m.:

> „Het was de heer Jasper, die destijds als controleur te Soerabaja een uitgebreid onderzoek instelde naar de inheemsche volkskunst; het was op zijn initiatief, dat op de eerste groote Soerabajasche jaarmarkt in 1905 een belangrijke plaats werd ingeruimd aan de producten dier kunst.[1]) In 1905 werd hij van Regeeringswege belast met een technisch-artistiek onderzoek, dat zich later ook uitstrekte tot eenige Europeesche landen, waardoor zijn groote kennis op het gebied der kunstnijverheid is verruimd en verdiept."

Schr. dezes had het voorrecht den heer Jasper en diens echtgenoote toen op hun studiereis in de Skandinavische landen te vergezellen en was er getuige van met hoeveel toegewijde belangstelling de onderzoekingen plaats vonden, welke in verschillende verslagen zijn vastgelegd en den grondslag vormden voor het daarna der Indische regeering aangeboden ontwerp eener Inlandsche Kunstnijverheidschool, dat helaas in den doofpot terechtkwam en tot heden is gebleven.

Wanneer zal het eens tot uitvoering worden gebracht?

Wachte men niet tot het te laat is!

Zooals ook uit menige beschrijving in dit boekdeel valt op te merken, bloeide de verschillende edelmetaalbedrijven in den archipel onder de bescherming en aanmoediging der eigen vorsten en geraakten later meer en meer in verval. Ligt 't nu niet op den weg van de Regeering die vorstentaak over te nemen? Aan het eind van zijn interessante inleiding schrijft toch de heer Jasper o.m.:

„Na die tijden van opbloei, eerst artistiek, toen technisch, kwam de periode van het verval, de tijd, gedurende welken de behoefte aan voorwerpen van edelmetaal sterk inkromp en de neiging grooter en grooter werd, om al wat kostbaar sieraad was, te vervangen door goedkoopere dingen voor een smuk of pronk, welke toch niet heelemaal prijsgegeven kon worden.

„Gouden bruidstooi werd voor de dochter, die zich in het huwelijk zou begeven, niet meer gekocht, maar geleend of gehuurd voor een enkel etmaal van antieke staatsie. Marktwaar was alleen gemakkelijk van de hand te zetten. Veel minder dan vroeger werd op de uitvoering van het werk gelet. Het maaksel circuleerde op markten, bij de gezinnen, in de pandhuizen en weer op de markten.

„Vormen en motieven gingen verloren en de symbolische beteekenis van een overgenomen teekening werd weinig meer begrepen.

„In de huidige periode is de wijziging gekomen in de toepassing der Inlandsche metaalbewerking, gevolg van het streven, om een ander afzetgebied te vinden voor de kunstnijverheid-producten en hieraan een andere bestemming te geven dan enkel tot Inlandsch gebruik. Die toepassing, bijna geheel ontstaan uit goedbedoelde pogingen, om sierlijke gebruiksvoorwerpen te krijgen, heeft niet altijd even logisch plaats gehad, maar de thans nog alom bekende technieken en de daarmee verkregen resultaten zijn van dien aard, dat, bij systematische opleiding en voorlichting van kunstnijveren, de Inlandsche goud- en zilversmeedkunst gemak-

[1]) Ook later als Resident te Pekalongan en thans te Djocdja heeft de heer Jasper met hetzelfde doel Jaarmarktvereenigingen ter plaatse opgericht en daarmede succes bereikt. — Red.

kelijk vatbaar is om, met behoud van haar eigen cachet, de verjongingskuur te ondergaan, welke er toe zal bijdragen, de artistieke bekwaamheid tot het ontwerpen van vormen en motieven aan te kweeken en de achteruitgegane technische handenvaardigheid weer op een grootere hoogte te brengen."

Naar aanleiding hiervan herhalen wij: Men wachte niet te lang met het nemen van bovenomschreven maatregelen, anders zouden wij, ten nadeele zoowel van Nederland's, als van Indië's geestelijke en materieele belangen, te laat kunnen komen!

Wij raden daarom belangstellenden de aanschaffing en lezing van dit mooie boekdeel ten zeerste aan. Moge de prijs van *f* 20 hiervoor geen te groot beletsel zijn. De oplaag der drie vorige deelen is al sedert eenigen tijd uitverkocht, zij zijn nu slechts antiquarisch, dus niet dan veel duurder te koop.

Wij zijn het volkomen met *P. B.* eens, waar deze schrijft: „De Indische goud- en zilversmeedkunst is in dit boekwerk op uiterst zakelijke en zaakkundige wijze geschied". Voor leeken echter uiteraard daardoor allicht wat droog.

Allereerst worden beschreven de *materialen* en de *technieken* bij de edelmetaalbedrijven in gebruik. Achtereenvolgens zijn behandeld de metalen en metaal-legeeringen, het toetsen en het gehalte; dan de technieken van het gieten, smeden, graveeren, ciseleeren, drijven, matteeren, guillocheeren, etsen, stempelen en de versiering met filigraan, edelsteenen, enz. Dan komt aan de beurt de *toepassing* dier verschillende bewerkingsmethoden op de gebruiksvoorwerpen, waaronder de talrijke soorten van lijfsieraden een belangrijke plaats innemen. *P. B.*, die geen leek is, merkt hierbij op: „Door de uitgebreide materie op deze wijze te ordenen, heeft het geheel een bijzonder aantrekkelijk karakter gekregen. Daardoor is ook de mogelijkheid geopend om de keur van kostelijke photo's, teekeningen en gekleurde platen te bestemder plaatse onder te brengen, waar zij getuigenis kunnen afleggen van de buitengewone begaafdheid en voortreffelijke kunstvaardigheid der goud- en zilversmeden in den Indischen Archipel. Elke groep van lijfsieraden, versierselen en luxe-voorwerpen is met groote zorgvuldigheid in behandeling genomen, met vermelding van de Inlandsche benamingen en de verklaring daarvan.

Hierbij moet ons de opmerking van het hart, dat de reproductie der foto's niet zoo scherp is; van zoo menig ornament komt de teekening niet duidelijk genoeg uit. Ware de heer Jasper in de gelegenheid geweest hierbij in persoon zijne aanwijzingen te geven, zoo zouden zekerlijk betere resultaten bereikt zijn. Eveneens heeft ons in de „Inleiding" het betoog getroffen „dat het onstaan en de ontwikkeling van de inheemsche metaalbewerking in een veel verder verleden moeten worden gezocht, dan dat der Hindoe-immigratie; dat de bedding der twee groote kunststroomingen, die der (Perzisch-) Maleische en der (Hindoeïstisch-) Javaansche cultuur, gevormd door een nog duidelijk zichtbaargebleven bodem van onvergankelijke primitief-Polynesische bestanddeelen."

Lebaran-viering.

In *„Persingaan"*, het gezellig tehuis vóor Indonesische bedienden, dat met regeeringssteun door de Vereeniging „Oost en West" te 's-Gravenhage is opgericht en onder de toegewijde zorgen staat van het oud-zendelings-echtpaar, den heer en mevr. *F. de Munnik-Greutzberg*, werd op 3 en 4 dezer met groote opgewektheid het Mohamedaansche Nieuwjaarsfeest op typische wijze gevierd.

Een talrijke schare van tijdelijk hier te lande vertoevende, in feestelijke nationale kleeding uitgedoste Indonesiërs had zich Zondagavond tegen 8 uur in de van Boetzelaerlaan 2, verzameld, en ook eenige bevriende Europeanen waren daarbij uitgenoodigd. De gamelan-instrumenten, door „Boeatan" welwillend in bruikleen afgestaan, werden met *entrain* bespeeld, achter een reeks met deskundige zorg klaargemaakte gerechten, welke keurig gerangschikt op den gedekten vloer prijkten.

Na het wijdingsgebed, hoofdzakelijk in het Arabisch, door een als *hadji* (priester) fungeerende uitgesproken en door de in een kring gezeten mannen bij tusschenpoozen devoot nagepreveld, werden de lekkernijen door de vrouwen rondgedeeld onder alle aanwezigen. Zoowel de Europeanen als de Indonesiërs smulden er van! Daarna werd alles keurig weggeruimd en begon in de vrij-

gekomen ruimte de *tandak* (traditioneele dans) begeleiding der gamelan-muziek. Er was onder vrouwen eene, hoewel reeds bedaagde, toch gracieuse, volleerde danseres, terwijl, onder gr toejuiching, een der jongeren, met smoking hoofddoek getooid, op uitnemende wijze de man lijke dansrol op zich nam en ook, volgens de (oud-gebruik) de *slendang* (dansshawl) op presenteerblaadje aan deze en gene bizonder eerbiedigde ook onder de Europeanen, aanbood uitnoodiging om een wijle aan den dans te deelnemen. Het geldt als zeer onwellevend een vereerend verzoek af te slaan. Maar ko was 't om te zien hoe akelig links en stijf dit zelfs met den besten wil bezielden Europe afging! Daaruit bleek weer opnieuw hoe de dwongen bevalligheid der rhytmische dansen Javanen in het bloed zit.

Het feest duurde tot den volgenden dag door.

Persoverzicht uit de Indische Blad

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

De toekomst van Sumatra.

In zijn rede bij *de opening van de Zuid-Sum spoorlijn (Java-Bode,* 23 Febr.) heeft *ir. Staargaard* ook gesproken over de toekomst Sumatra. Hoewel het geheel van dit 530 K.M. net bijna *f* 56 millioen gekost heeft in plaats de bijna *f* 45 millioen aanvankelijk geraamd, gevolge van de in 1910 niet te voorziene gebeu nissen, hebben de exploitatie-uitkomsten tot de ramingen reeds verre overtroffen. De renta teit is thans het twaalfvoudige van het voor aanvang geraamde. Al de goede gaven van Sum zullen grootendeels onbereikbaar blijven, indien aderen-stelsel van dit uitgestrekte land nie overeenstemming daarmede ontwikkeld wordt dit is — volgens spreker — *de groote betee van dezen dag,* dat daarmede weder een belang stap voorwaarts in die richting is gedaan. verdere ontwikkeling der gewone en ijzeren is noodig. Wie den grooten ernst en energie particulier en Binnenlandsch Bestuur aanscho en bewonderd heeft, zal met vertrouwen de komst van Midden-Sumatra tegemoet zien. daar is, behalve de bestaande waterwegen bestaande en nog aan te leggen gewone wegen pionierende autodiensten, een stamlijn Zu evenals in Zuid-Sumatra aansluitende in Noord aan de bestaande netten en met direc indirecte verbindingen (voorloopig desnoods rijwegen) der reeds bestaande handelscentra binnenlanden met de kustplaatsen of met de sen, gelegen aan de naar de Oostkust stroo rivieren, waar de uit de binnenlanden aangebr producten voor het verdere vervoer opgest worden. Ook de Westkust heeft reeds haar aansluiting in Emmahaven en krijgt er miss later nog wel eens één bij — maar de Oostkust wel meer en meer de vóórdeur worden. Zoowel tuurlijk als economisch geldt, dat de Oostkust Sumatra is de Noordkust van Java. Java en Su tra, die twee reuzen, staan met het gelaat naar Noorden en Oosten. Spr. wil nog enkele opmer gen maken over die wijze van totstandkoming exploitatie van zoo'n aan het Zuid-Sumatranet a sluitenden ijzeren weg in Midden-Sumatra. Dat namelijk geschieden door Staat of particulier gemengd bedrijf of bij exploitatiecontract. Deze ste wijze geeft zelfs gelegenheid om het zoo besproken zelfstandige staatsbedrijf te realiseer zooals bij de wet van Aug. 1924 in Duitschland gecreëerd in den vorm van de Deutsche Reichsb Gesellschaft. Het is nu spr.'s persoonlijke over ging, dat *de verkeerspolitiek van Sumatra* het gediend is met het (althans wat de hoofdlijnen treft) in-één-hand houden der Zuid- en Mid Sumatranetten tot daar, waar e.e.a. in de toek bij de Delispoor in het Noorden zal aansluiten. der mag daarbij niet uit het oog worden verlo dat die ééne hand voor het bestaande Zuid-Su tranet en voor de S.S. ter Sumatra's Westk reeds de hand van den Staat is. Voor andere be en beheerswijzen voor een object als zulke ho verbindingen is het zoo niet onmogelijk dan bijna ondoenlijk en in elk geval in hooge mate roovend om voor de concessies aan particuliere gemengde beheerslichamen overeenstemming krijgen betreffende uitbreidings-, naastings-,

...al- en winstverdeelingformules, die in de practijk ... maar eenigszins bevredigend voor beide par... zullen werken. Spr. eindigt met het voorstel ... een dronk te wijden aan den voorspoed van ... Nederland in het algemeen en Sumatra in ... bizonder.

De *Deli Crt* (2 Maart) constateert, dat de heer ...gaard voor staatsexploitatie is, doch het blad ...wacht veel meer van een gemengd bedrijf, waar... de voordeelen van particuliere en overheids...ploitatie kunnen samengaan.

Oost en West.

Ook de heer *Tideman*, resident van Palembang, ... het woord bij de opening van den Zuid-...ra Spoorweg. De spoorweg, die landen en ...en verbindt en dichter tot elkaar brengt, ...ouwt hij als een symbool voor hoogere een... De lijn is als een monument van opbouw, dat ... een ernstige waarschuwing oprijst tegenover ...waasde politiek van afbreking en vernietiging ... het bestaande, zooals die in de laatste maanden ...uiting kwam en die door onbevoegde volks...ers in misdadige actie wordt omgezet. Dit ...ument werd opgericht door samenwerking van ...tersche kennis en Westersch organisatietalent ... Oostersche werkkracht, een samenwerking, ... in Indië al zooveel heeft tot stand gebracht. En ... vervolgt de heer T. — dat daarbij de wijze, ...op die samenwerking plaats heeft, van groote ...kenis is voor de *verhouding van Oost en West* ... landen, moge ik nader aantoonen door voor ...zen, wat een „stem uit het volk" wenschte te ...en na het overlijden van den zoo sympathieken van Sandick, die zulk een groot aandeel in het ...stand brengen van het werk had. Die woorden ...n: „Nagenoeg 10 jaren heb ik behoord tot de ...ste revolutionnairen, die positief aanstuurden ... de losscheuring van Indië en Nederland, om ...en, dat te goeder trouw vermeend werd, dat dit het belang zou zijn van dit aan mij en mijn partij ... dierbare land en volk, dat wij wilden maken ... een vrij en fier volk. Hooggeëerde heer van ...dick, gij hebt mij onwillens doen inzien, dat ...erland in weerwil der uitwassen, zijn edelste ...en toch in staat heeft gesteld, zeer veel voor ...ië te doen. Gij hebt mij onwillens tot de over...ing gebracht dat Indië Nederland nog niet mis...kan, dat het derhalve zaak zou wezen voor ...de landen om, in plaats van zich gewelddadig van elkaar te rukken, zich nauwer aaneen te ...ten. Wanneer ik dit alles in zijn verder strek...de beteekenis overdenk, dan wordt mij klaar en ...lijk het grootsche voorbeeld, dat van Sandick ...allen gegeven heeft. Dan komt bij mij de wensch ... dat ikzelf en allen, die begrijpen, wat de taak ... Nederland in deze gewesten is, dat voorbeeld ...en volgen. Dan zullen ook wij onbewust mede...ken tot de doelmatige bestrijding van anti-...erlandsche tendenzen, welke in de bevolking tot ...kieming worden gebracht, wanneer zij het oor ...nt aan de inblazingen van rasgenooten, die niet ...eten wat zij doen".

Wij vestigen de aandacht op het *Bat. Nwsbl.* (26 Febr., 2de bl. „Azië"; 25 Febr. „Brieven over Rusland"; 1 Mrt. „Tusschen Moskou en Japan"), ... *Java-Bode* (25 Febr. „Indië in de Duitsche ...rs"), het *Soer. Hbl.* (19 Febr. „De Week. De toe...nd in China"; 21, 22 en 23 Febr. 4de bl. „Het ...esche vraagstuk"; 23 Febr. „Britten en Chi...ezen" en 25 Febr. 2e bl. „Wat te doen in ...ina" van Villanus; 25 Febr. 3de bl. „Een onder...d met minister Koningsberger" en „De wil van ...ina") en *De Sum. Post.* (4 Mrt. 3de bl. „De ...oniën als afzetgebied").

...nomische mogelijkheden voor het Javaansche volk. Kampongzorg.

De heer *R. M. Md. Soenario* wijt de econo...sche verslapping van den Javaan in algemee...n aan den communalen vorm van grond... (*De Loc.* 25 Febr. blz. 20). Bijna elke tani ...ft een stukje woonerf, waarop zijn hut staat. ...wege dit grondbezit wordt hij in het hoofd... aangeslagen en moet hij desadiensten pres...en; of hem daarbij een communaal aandeel ...dt toegekend, doet niets ter zake, hoofdgeld ...et hij toch betalen, en desadiensten moet hij verrichten. Heeft hij wel een aandeel, dan ... hij dit òf zelf bebouwen, òf aan een ander, ... aan een suikerfabriek verhuren. Laat ons, ... de rekening niet al te ingewikkeld te maken, ...nemen, dat hij zijn sawah-aandeel, stel ½ bouw, ... een onderneming verhuurt voor *f* 60 per 1½ jaar en per bouw, d.i. *f* 20 's jaars per aandeel van ½ bouw. Deze *f* 20 minus, laat ons voor het gemak zeggen, *f* 2 aan landrente, d.i. *f* 18, is voor hem zuivere winst, wat tegen 6 pCt. 's jaars gekapitaliseerd, een kapitaal vertegenwoordigt van *f* 300. Dit voor den armen tani aanzienlijke bedrag van *f* 300 zou hij moeten derven, als hij met zijn geheele gezin ging emigreeren; zijn aandeel in den communalen grond moet in dat geval aan inwoners der desa worden toegekend. Had hij dit stukje grond in z... individueel bezit, dan zou hij het bij verhuizing naar elders kunnen verkoopen, voor, laat ons zeggen *f* 200, een bedrag dat, vermeerderd met het rendement van den verkoop van huis en erf, hij zou kunnen benutten, om in den vreemde een grooter stuk bosch te ontginnen en in afwachting van het eerste product, met zijn gezin van te leven. Is het te verwonderen, dat hij eerstgenoemde *f* 300 liever niet wegwerpt, vooral, waar hij toch de noodige „sangoe" mist, om in den vreemde het den noodigen tijd uit te zingen, en dat hij alzoo in zijn eigen desa blijft? Ook al voelt hij den lust tot emigreeren in zich gloeien, hij zou zich niet verantwoord achten tegenover vrouw en kind, indien hij hen ging blootstellen aan een avontuurlijk leven met een aanzienlijken schadepost als begin. *Voelt men wel, waarom de Javanen in den loop der tijden van onverschrokken kolonisten zijn afgedaald?* Toch ligt het in onze macht — zoo besluit de schrijver — om den communalen vorm van grondbezit te converteeren in den individueelen. En als het communaal bezit eenmaal deze noodlottige staart van het contingentenstelsel, zal zijn afgeschaft, dan zal de ervaring zelf uitmaken, wie meer neiging vertoont voor den landbouw, den handel, de nijverheid of de scheepvaart. Een natuurlijke selectie zal de minder goede tani's uit den landbouwersstand stooten, om hen in de positie te plaatsen, waar zij thuis hooren. Uiteraard zullen bij dit evolutie-proces slachtoffers vallen; de Javaansche maatschappij in haar geheel, zal er beter bij varen.

De heer *Slamet* sprak in den *Gemeenteraad te Semarang* een warm en welgemeend woord over *Volksonderwijs (De Loc.* 25 Febr. blz. 19). Hij zou een goed resultaat bereikt hebben, indien hij maar een geformuleerd voorstel aan den Gemeenteraad zou hebben aangeboden. Daarom was het goed, dat de burgemeester hem er toe uitnoodigde dit bij een volgende gelegenheid te doen.

De heer *Wongso..hardjo* bespreekt in *De Loc.* (blz. 20) het bezoek van een aantal ambtenaren en leden van den gemeenteraad in de *kampongs.* De toestand blijft in vele kampongs zeer slecht, vooral als er weer regens komen. Hij vernam dat dit jaar nog niets veranderd zal worden. *De Locomotief* noemt de houding van de gemeente toelaatbaar en formeel juist eveneens. De gemeente Semarang heeft tegenover *het kampongvraagstuk* van stonde af aan de houding aangenomen, principieel volkomen verdedigbaar, welke de volle verantwoordelijkheid legt waar zij behoort, namelijk bij de Regeering, die geen behoorlijke regeling treft. Het gevolg was, dat de kampongs der gemeenten in slechten staat raakten. De wet moet aangepast worden aan den werkelijken toestand. De overweging eenerzijds, dat een behoorlijke regeling en overdracht van bevoegdheden nu wel aanstaande zal zijn en anderzijds, dat toch de kampongbevolking onder deze dingen niet langer mag blijven lijden, leidt er toe toch de gemeentezorg voor de kampongs uit te breiden. Voorts ligt het in de bedoeling van den heer *Slamet* en de *Boedi Oetomo*-fractie in den gemeenteraad, om eerlang met een uitgewerkt en welomschreven voorstel bij den gemeenteraad te komen om bepaalde werken in de kampongs uit te voeren. Indien dit voorstel inderdaad aan deze eischen voldoet: dat het precies aangeeft wat men wil, nauwkeurig de werken omschrijft en de kosten berekent, nauwgezet de noodzakelijkste werken vooropstelt, dan meent *De Loc.* zulk een voorstel, mits ook de financieele consequenties behoorlijk onder de oogen worden gezien, een goede kans te kunnen voorspellen.

De heer *Oetoyo* schrijft over *„Boedi Oetomo en Economische actie"* in *De Loc.* van 24 Febr. (blz. 1). Het *„Mohammaddyah-congres"* te Semarang en te Pekalongan wordt in *De Loc.* van 24 en 26 Febr. (blz. 12 en 38) besproken.

Het benoemingsrecht van den Landvoogd.

Dit recht werkt min of meer als aanvulling op het kiesstelsel; het verzekert publieke representatie *in den Volksraad* aan politieke minderheden èn aan bepaalde belangen. Zoo zullen een of meer C.E.P.-ers worden benoemd, omdat de Christelijken een belangrijke groep vormen, die als politieke minderheid in den Volksraad vertegenwoordigd behoort te zijn. Zoo worden vertegenwoordigers benoemd van de suikerindustrie, de scheepvaart, de bergcultures, de vakbeweging, — omdat deze belangrijke maatschappelijke groepen *niet* over het apparaat beschikken, welke de verkiezing van vertegenwoordigers verzekert, en de Volksraad, die toch niet zonder schade zou ontberen. (*De Loc.* 24 Febr. blz. 3)

Onder het opschrift *„De Volksraad en de werkelijke vertegenwoordiging"* ontleent *De Loc.* van 24 Febr. (blz. 16) een artikel over „Timboel", het nieuwe orgaan onder redactie van mr. Singgih en dr. Radjiman.

Sumatra.

Civis vervolgt zijne brieven over *„'s Landvoogds reis"* (X t/m. XIV) in het *Bat. Nwsbl.* van 23 t/m. 26 Febr., de heer Zentgraaff publiceert zijne *„Sumatraansche indrukken"* (XII t/m. XVII) in het *Soer. Hbl.* van 19 t/m. 25 Febr. 3de bl.

Te Taroetoeng — aldus de heer Zentgraaff — ligt van oudsher een klein garnizoen, eene herinnering aan den krijg van weleer, waarin tenslotte *de vermaarde priestervorst Si Singamaharadja,* na een zeer lange vervolging, welke herinnert aan de romantische verhalen over het werk van spoorzoekers, door de marechaussees onder kapitein *Christoffel* werd overvallen en neergeschoten. Men heeft zijn lijk naar Taroetoeng getransporteerd en het reeds onderweg in alle kampongs laten zien, opdat ieder zou weten dat inderdaad de „leeuwenvorst" dood was. En het volk heeft er zich van kunnen overtuigen; men heeft hem herkend, zooals men hem altijd had gezien: één der vingers geschonden. En als ge te Taroetoeng achter het kampement opklimt, kunt ge zijn graf zien. Maar ondanks dit alles heerscht nog in breeden kring het geloof dat Si Singamaharadja, de afstammeling van den god Moela djadi na Bolon, eens zal terugkeeren en de Bataks in den grooten strijd tegen „si bontar mata" den witoog, zegevierend zal leiden. Dit is de echt Oostersche opvatting, de negeering van feiten en daadzaken, van de vormen, met toegewijd geloof aan de ziel der dingen, en geen tien graven kunnen die loochenen. De hoofdvrouw van wijlen Si Singamaharadja leeft nog en trekt steeds haar onderstand van het Gouvernement. De oudste zoon, Radja Bontol geheeten, wordt te Batavia opgevoed en krijgt een enkele maal met zijn broers vergunning tot vacantiebezoek aan zijn land. De Regeering stelt zich op het standpunt dat hij loyaal is en vertrouwen verdient. De invloed van Si Singamaharadja is nog zeer groot. Dit is een der sluimerende elementen waaruit, als de omstandigheden daartoe gunstig zijn, ieder moment een nieuwe leer kan worden geconstrueerd, welke den Batak in vervoering kan brengen. Men kan haar noemen de parhoedamdam-beweging, of haar aanduiden met de bekende letters van iedere willekeurige vereeniging. Het is alles van ondergeschikt belang, als de vaststelling van Singamaharadja's dood door de vertooning met het lijk. Dit is goed voor Westerlingen, die naar vormen en feiten vragen en niet vermogen naar Oostersche wijze ziel en wezen der dingen te zien. Maar de verstandige Westerling tracht zich bij de peiling der gevoelens van het volk te stellen op Oostersch standpunt, en meet dan de sluimerende krachten met goede maat.

II. UIT DE INLANDSCHE PERS.

Een en ander over de slavernij.

I.

In de „Perniagaän" van 12 Juli 1926 dit onderwerp behandelende, wordt er op gewezen, dat in overoude tijden de in den oorlog gemaakte krijgsgevangenen tot slaven werden gemaakt.

Dit had niet alleen plaats bij de Aziatische volksstammen, doch ook bij de Grieken en Romeinen.

Het grootste aantal slaven werd echter verkregen in vredestijd en had plaats in den vorm van roof, hoofdzakelijk van Afrikaansche mannen en vrouwen.

De Mohamedanen van Egypte, Arabië, Marokk[illegible] Perzië en Turkije en ook van elders hadden [illegible] negerslaven en -slavinnen voor hunne harems, [illegible] mannen meer in het bijzonder voor de bewaki[illegible] daarvan, ten einde te waken tegen overspel van [illegible] zijde der vrouwen, die als dienstboden arbeid pr[illegible]teerden.

Er waren ook wel vrije vrouwelijke dienstbode[illegible] beschikbaar, doch, aangezien de vrije vrouw in [illegible] vroegere Mohamedaansche wereld haar gelaat m[illegible] een sluier moest bedekken, was het voor de m[illegible]nen eene moeilijkheid de waarde dier vrouw te b[illegible]oordeelen.

Onder die omstandigheden was de negerin ee[illegible] noodzakelijkheid in de Mohamedaansche wereld [illegible] moest zij zich geheel en al aan den werkgever over[illegible]geven.

Het was gebruikelijk in den strijd tusschen de volksstammen dat de overwinnaar alles van de verliezende partij roofde, de mannen en vrouwen als krijgsgevangenen tot slaven en slavinnen maakte en dat aan de schoonste vrouwen eene plaats in de harems werd aangewezen.

De kinderen dier slavinnen bleven even[illegible] slaven.

Het spreekt van zelf, zegt de schrijver, dat men[illegible] een die vroegere Oostersche gebruiken zal ver[illegible]deelen en ze als ongepast zal beschouwen, doch m[illegible] vergete bij zulk een oordeel niet het feit in aanmer[illegible]king te nemen, dat de Grieken en Italianen [illegible] veel willekeuriger optraden en de slaven als die[illegible] behandelden.

Opstandigheid van de zijde der slaven was da[illegible] van menigmaal het gevolg.

Met betrekking tot de bejegening der slaven k[illegible] men zeggen dat het Oosten milder was dan [illegible] Westen.

De handel in slaven werd het eerst in Tur[illegible] verboden.

Dientengevolge ontstond een clandestiene m[illegible]schenhandel, welke de Turksche Regeering niet [illegible] succes kon bestrijden.

In de Islamsche landen als Algiers, Tunis, [illegible]poli en Marokko werden ook wel blanke chris[illegible] slaven ter markt gebracht, doch die handel w[illegible] in het jaar 1842 verboden, terwijl de Bey van Tu[illegible] in het jaar 1846 de afschaffing van de slavernij [illegible]lastte en de slaven vrij verklaarde.

Zij werden vrije personen, die met elkander [illegible] het huwelijk konden treden.

Het is eene vergissing van onwetenden wan[illegible] zij van meening zijn dat alleen de menschenha[illegible] in de Aziatische streken bestond, want, al werd [illegible] het midden der 19e eeuw, gesteund door eene kr[illegible]tige Engelsche Regeering, de slavernij als afges[illegible] verklaard, toch bleven de Christenen uit winst[illegible] volharden in dien handel in de binnenlanden [illegible] Afrika, alwaar de aldaar verblijfhoudende E[illegible]peanen en de inheemsche Christenen zich niet [illegible] minst bezwaard gevoelden over het voortzetten [illegible] dat bedrijf.

In karavaan trokken zij langs het strand van [illegible] Sahara met het doel menschen te rooven en te [illegible] koopen, terwijl de inheemsche hoofden die [illegible] trachtten te verruilen tegen goederen.

Het is een niet meer te ontkennen feit dat [illegible] zales in het jaar 1434 te Lissabon met den [illegible]schenhandel begon, weldra gevolgd door e[illegible] ver markt in Spanje.

In Amerika bestonden vele slavenmarkten, in [illegible] men de slaven noodig had voor het werken in [illegible] tuinen, aangezien de Indianen, zooals het [illegible] physiel niet krachtig genoeg waren voor zwa[illegible] arbeid.

De waarheid was evenwel dat de Wester[illegible] groote moeite had om zijn gezag over den Indi[illegible] te doen eerbiedigen.

De priester Las Casas was de persoon die [illegible] slavenarbeid in Amerika aanbeval.

(*Wordt vervolgd.*)

III. UIT DE CHINEESCHE PERS.

De vischverkoop in eigen beheer van de Gemeente Batavia.

In de „Perniagaän" van 12 Juli 1926 kan m[illegible] de mededeeling vinden, dat in het Gemeente[illegible] no. 163 de burgemeester van Batavia het voor[illegible] heeft voorgebracht om den vischverkoop op P[illegible] Ikan, die tot op heden in handen was van Chi[illegible]sche kongsies, in eigen beheer te nemen.

Dat voorstel is gegrond op de meening dat de Chineesche kongsies te groot voordeel trokken van den arbeid der visschers, die, tengevolge van de verschuldigde renten wegens opgenomen geldelijke voorschotten, aan handen en voeten zijn gebonden.

Het is natuurlijk thans nog niet mogelijk om met eenige juistheid op te geven hoe groot het personeel zal zijn dat de Gemeente voor dien vischverkoop noodig zal hebben, doch de Burgemeester van Batavia is vast overtuigd van het feit dat de Gemeente met den verkoop en het beheer daarover geen geldelijke schade zal lijden, omdat de afdeelingsbank ter plaatse bereid is geldelijke voorschotten aan de visschers en verkoopers te verstrekken, op de voorwaarde dat de Gemeente ten deze hare …enkomst verleent.

Wanneer men dezen nieuwen dienst spoedig aan den arbeid wil zetten, zullen de uitgaven ten behoeve van het personeel wel niet gering zijn.

Volgens taxatie zouden die uitgaven jaarlijks f 57.831.— bedragen.

De hoofdvraag in deze aangelegenheid blijft echter of de Gemeente bij hooge bezoldiging van het personeel geen geldelijke schade zal lijden met het nieuwe bedrijf.

De bewering van den Burgemeester, dat de Chineesche Kongsies te groote winsten maken, berust, volgens de meening van den schrijver op eene dwaling.

Het accountant-onderzoek van de handelsboeken der Kongsies kan aantoonen dat die winsten jaarlijks eenige duizenden guldens bedragen, welke gemaakt worden omdat de exploitatiekosten van het visscherbedrijf gering zijn, terwijl de risico vrij groot moet worden geacht.

Doch met de geraamde onkosten van den Burgemeester, ten bedrage van bijna f 60.000, komt men er toch niet.

Het onderzoek dat de schrijver heeft ingesteld, heeft hem aangewezen dat de Chineesche Kongsies gewoon zijn gelden aan de visschers te verstrekken zonder borgstelling en zonder berekening van rente.

Wanneer de visch aangebracht wordt, berekent de Kongsie daarna aan den persoon die de visch verkocht heeft 9 pCt. als loon voor het geval er geldschuld bestaat en 3 tot 5 pCt. wanneer geen geldschuld aanwezig is.

Deze berekening is algemeen en bestaat zoowel te Brebes, Tagal, als elders.

De risico bestaat hierbij, dat de geldschieter zijn geld kwijt is, wanneer de geldleener zijn schuld niet kan betalen, dan wel dat hij zich uit de voeten heeft gemaakt.

Wanneer de Afdeelingsbank te Batavia den durf heeft gelden ter leen te verstrekken zonder deugdelijke waarborgen, zooals de Chineesche Kongsies hebben durven doen, dan is dit wellicht een onderwerp, waaraan de Burgemeester niet heeft gedacht.

De afdeelingsbank kan natuurlijk wel waarborgen vragen van de visschers, doch vele hunner bezitten geen eigendommen, die voor eene borgstelling in aanmerking kunnen komen.

…st ten deze van de zijde der Gemeente, zal eerder het visschersbedrijf stopzetten dan het ruimte geven.

Stelt het bovenstaande in het licht dat het visschersbedrijf en de vischverloop er niet zoo mooi uitziet, als de Burgemeester van Batavia zich voorstelt, zij zullen er zeker niet op vooruitgaan wanneer de Gemeente Batavia gaat werken met eene som van slechts bijna f 60.000.

De schrijver gaat liever meer in de richting van verbetering der vischpasars, welke marktplaatsen thans malaria-haarden zijn, terwijl zijn inziens, bijaldien behoefte aan geld bestaat, de pasarhuur kan worden verhoogd.

Gemeente-inmenging in bedrijven heeft grenzen. Voor de vischpasars is hij evenmin noodig als voor bedrijven op andere markten, waar de Gemeente zich alleen bepaalt tot heffing van huurgelden.

De weg door den Burgemeester aangegeven, zal leiden tot eene uitbreiding van de bestuurstaak met groot personeel en misschien blijken een avontuur te zijn, dat veel geld aan de gemeentewaren zal kosten.

In de hoop dat de Gemeenteraad van Batavia een en ander zal willen overwegen, eindigt de schr. zijn artikel.

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

De Indische Post.

De rubriek „Onze Meening" in het Nr. van 19 Febr. wijdt eene beschouwing aan het den Gouverneur-Generaal toegekend recht van gratie, naar aanleiding van verschillende verzoeken om uitgesproken vonnissen niet te voltrekken. Schr. merkt o.a. op: Ver boven de autoriteit van een rechtsprekend college staat de autoriteit van dengene, wien het recht van gratie is verleend als een attribuut van de hoogste macht in den Staat. Om daartegenover met verzoeken te komen aandragen, voor of tegen de voltrekking van de opgelegde straf, het toont zoo weinig begrip van wat het recht van gratie in zijn hoogste beteekenis wil zijn, dat de gelegenheid daartoe hoe beter ware te ontnemen.

De hr. J. Veersema levert een bijdrage „Blijf in Indië" waarin hij aan Indische gepensionneerden en hun die in Indië een kapitaal vergaarden den raad geeft om niet naar Nederland terug te keeren, althans niet voor goed. Zij zijn gewend aan het klimaat en de gezondheidstoestand is er beter dan in Holland; het is ook niet meer noodig in het belang van de opvoeding der kinderen te repatrieeren, want Indië heeft nu alle soorten scholen, zelfs hoogescholen. En ook: Nederland is duur, en heeft zeer hooge belastingen. Schr. besluit: Heusch, Indië *is* beter. Blijf er, ook als uw werk is afgeloopen. Zoek er dan ander werk of rust er uit in Lawang, Salatiga, Garoet, enz. Gij zult een wijs besluit genomen hebben in uw eigen belang. En gij dient er ook het belang van Indië mede.

Verder bevat genoemd Nr. o.m. De 2 millioenleening voor Batavia en het wegenvraagstuk, door Van Citters.[1]) — De verbinding tusschen Palembang en de Lampongsche districten. — Avondlijke tocht. I. Van Tosari naar den Penandjaän. — Schetsen uit den Landraad. — Een interessante vergelijking tusschen Indische, Nederlandsche en wereldrecords op sportgebied.

Bevolkings-enquête.

Bij de bespreking van het mooie boek van den heer H. F. Tillema: Zonder tropen geen Europa! vroeg het christelijke weekblad De Banier bijzondere aandacht voor het eerste Hoofdstuk: Het bevolkingsvraagstuk in Indonesië. Het blad wees er verder op hoe met onverwoestbaren ijver de hr. T. ook gedurende zijn reis getracht heeft statistische gegevens te verzamelen over de oorzaken van het lage geboorte-cijfer, over die der kindersterfte enz. Om die gegevens te verzamelen reikte hij overal waar hij kwam, circulaires uit, waarin hij verzocht hem zooveel mogelijk inlichtingen te verstrekken. Aan dit verzoek hebben betrekkelijk weinigen voldaan, zoodat slechts van een zeer klein deel van den Archipel die gegevens bij den hr. T. zijn binnengekomen.

Genoemd weekblad wil nu den hr. T. behulpzaam zijn bij diens pogingen om het verlangde materiaal alsnog te bekomen; in het Nr. van 24 Febr. doet het daartoe een beroep op zijne lezers (in de eerste plaats de zendelingen) en drukt bedoelde circulaire in haar geheel af onder het opschrift: Een en ander over het bevolkingsvraagstuk in Indonesië.

Zendingsperiodieken.

De Banier. 17 en 24 Febr. 1927. Schetsen uit het leven van Ludwig Ingwer Nommensen, den Apostel der Batakkers (vervolg), door J. H. Hemmers.

De Zendingsbode. Maart '27. Hulp aan weduwen en weezen van in dienst der Ind. Kerk op de Ambonsche eilanden overleden Goeroe's, door J. Hessing. — Op reis door Amanatoen en Anas (Timor), door P. Middelkoop.

Berichten uit de Heidenwereld. Maart-April '27. Reisindrukken (uit Suriname), door H. Steinberg (vervolg). — Lepra-verspreiding te Paramaribo (omgewerkt uit „De West").

Annalen van het Missiehuis te Tilburg. April '27. Belasting en Kaja-Kaja's. Schets van Pr. N. Verhoeven.

De Indische Verlofganger.

In het Nr. van 1 April schrijft S. Kalff over „Een Bataviaasch bloemenheuvel", t.w. Goenoengsari te Weltevreden. — P. B. wijdt eene korte bespreking

[1]) Zie ook het artikel in „Locale Belangen" van 16 Febr.: De niet goedgekeurde Bataviasche twee millioensleening.

Aan de Leden van „Oost en West"

Het bestaan van het „Koloniaal Weekblad" is, dit behoeft geen betoog, een levensbehoefte voor Uw vereeniging.

Op twee manieren kunt U het orgaan steunen:

1°. door de adverteerders, die Uw weekblad helpen financieren, met Uw inkoopen te bevoordeelen en daarbij den naam van het blad te vermelden,

2°. door Uw leveranciers aan te sporen in Uw orgaan te adverteeren, of door onzen reiziger bij Uw leveranciers een introductie te verschaffen.

Mogen wij op Uw medewerking in deze rekenen?

DE UITGEEFSTER.

aan het onlangs verschenen IVe deel van „De Inlandsche kunstnijverheid in Ned.-Indië", welk deel handelt over de goud- en zilversmeedkunst en evenals de vorige is geschreven door J. E. Jasper en Mas Pirngadie. — Onder het opschrift „Damesbediening" vertelt Mevr. C. Vis—Janssen van Raay een en ander van de taak der slavinnen in den goeden(?) ouden tijd.

Nederlandsch Indië Oud en Nieuw.

De April-afl. opent met het vervolg (tevens slot) van de verhandeling van Prof. Dr. J. P. Kleiweg de Zwaan over het eiland Nias en zijn bewoners, vergezeld van een reeks schitterende afbeeldingen. — Verder besluit de hr. F. Esser zijn artikelenreeks over de feestelijkheden van den Oost-Javaan.

De West-Indische Gids.

Inhoud van het April-Nr. De waardeering van Voltz als pionier voor Suriname, door Prof. Dr. K. Martin. — Aruba's verlaten goudvelden, door P. Reginaldus Dellaert O.P. — De lepra, haar voorkomen en verspreiding, in 't bijzonder in Suriname, door T. May. — Keuze en opleiding van naar West-Indië uit te zenden rechterlijke en bestuursambtenaren, door Mr. F. G. Schalkwijk. (Een pleidooi voor het systematisch dienstbaar maken van het geheele Oost-Indische bestuurscorps en zijn actief dienende leden aan West-Indië). — De naam Antillen, door C. K. Kesler. — Geesten in Suriname (ontleend aan De West). — Bibliographie.

Katholiek Indisch Weekblad.

Den 18en Maart is verschenen het eerste Nr. van het Katholiek Indisch Weekblad (administratie en redactie Prins Hendrikstr. 30, 's-Gravenhage). Blijkens de redactioneele inleiding wordt met die uitgave in een leemte voorzien; woorden van aanbeveling schrijven Kardinaal van Rossum en het lid van de Tweede Kamer de hr. A. C. A. van Vuuren. Generaal H. N. A. Swart opent den tekst met een artikel over de openlegging van Atjeh en Onderhoorigheden, waarop een opstel volgt „Tropisch Nederland". Verder is o.m. afgedrukt een Rede, gehouden door de Redactie op 1 Febr. j.l. voor den Kath. Radio-Omroep. — Het Nr. is geïllustreerd o.a. met het portret van den Minister van Koloniën Dr. Koningsberger, die het orgaan met vreugde begroet en hoopt dat het in ruime mate moge ten goede komen aan versterking der banden, die tusschen Indië en het Moederland bestaan.

Chung Hwa Hui Tsa Chih

Het Dec.-Jan.-Nr. van het te Leiden verschijnend orgaan der Chineezen-Vereeniging Chung Hwa Hui bevat een tweetal bijdragen welke in deze rubriek niet onvermeld mogen blijven, nl. 1°. den tekst eener voordracht van Ir. Thung Tjeng Hiang, getiteld: Cultureele vragen bij de Chineezen in Indonesië; en 2°. een artikel: Een nabetrachting (met als motto „J'accuse"), waarin de schrijver, de hr. Khouw Bian Tie, onomwonden zijn misnoegen te kennen geeft over de houding der Indo-Chineezen in Indië bij de jongste Volksraadverkiezingen. Even een citaat: „Onder de pretentie van het algemeen belang te dienen hebben zij, gedreven door onderlingen persoonlijken haat en naijver elkaar de loef trachten af te steken, ten koste van diezelfde maatschappij, welker dienaren zij heeten te zijn. De jongste verkiezingsstrijd voor den Volksraad is een afschuwelijk wangedrocht van egoïsme en hebzucht. De politieke atmosfeer der Indo-Chineezen is verpest door vuil-walgende win en baatzucht."

igen Haard.

In het Nr. van 26 Maart schrijft G. M. Nieuwenhuis een geïllustreerd artikel „Om de haven van Sabang" met als uitgangspunt het onlangs verschenen werk van H. Moreau: Le port de Sabang. — Fakir vervolgt zijn artikelenreeks: Oude impressies uit Zuid-Celebes (Criminaliteit op Celebes, vierde gedeelte). — Het maandelijksch bijblad „De Aarde en haar Volken" brengt het vervolg van: Indrukken van een reis om de wereld; de indrukken betreffen thans „Java's mooie binnenland".

Natuurkundig Tijdschrift voor Ned.-Indië.

Inhoud van deel 86, afl. 3. Beiträge zur Kenntnis der Pliozän-Fauna Java's von J. C. van der Meer Mohr. — Vulkanische verschijnselen en aardbevingen in den O.-I. Archipel, waargenomen gedurende het jaar 1925. — Halo's in 1925 in Ned.-Indië waargenomen, door Dr. S. W. Visser.

De Indische Cultures.

Uit den inhoud van No. 4 (15 Febr. '27). Planten-physiologie. — Een en ander over djeroek door H. J. Wigman (met ill.). — Uit de kinderjaren van de koffiecultuur, door S. Kalff. — W is te verwachten van de selectie van onze tropisch overjarige cultuurgewassen? door Dr. C. J. J. van Hall. — Een korte analyse over de richting van de wereld-suiker-productie en consumptie, door L. G Camp. — Loonen en prijzen, door Ir. B. Bölger. — De Het Emka-procédé voor rubberbereiding. — rubbercultuur. De heer J. N. Burger over eenige belangrijke vraagstukken.

De Indische Mercuur.

No. 13 (30 Maart '27). Berichten van de Afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut. No. 32 Eenige opmerkingen over exploitatie van Euphorbia's in Zuid-Afrika; winning van hars en caoutchouc, door Ir. W. Spoon (met ill.). — Overzicht zittingen van den Volksraad (Tweede gewone 1926), door H. Ch. G. J. van der Mandere. — Het Indische geld- en bankwezen (overzicht voordracht Prof. Dr. C. M. Verrijn Stuart). — Statistiek van de intergewestelijke handelsbeweging der Buitengewesten over het eerste halfjaar 1926. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Kol. Inst. geeft een opgaaf van literatuur over oliën, vetten en wassen.

Boschbouwkundig Tijdschrift Tectona.

Het Jan.-Nr. bevat de volgende oorspronkelijke bijdragen. De ouderdom der djatibosschen in Noord-Oost Madioen, door T. Altona. — De analyse der bosschen van de eilanden Poeloe Laoet en Seboekoe der residentie Zuider- en Ooster-afdeeling van Borneo, door E. van der Laan (met kaart). — De positie van Java-djati op de wereldmarkt, door A. J. Warta. — Over de strandbosschen bij Koetoardjo, door W. Zwart. — Landhuishoudkundige bijdragen. Agrarische problemen op Java. (Ontleend aan de Locomotief).

Oedaya.

Inhoud der April-afl. Titelplaat: Een plechtigheid aan het Hof van Soerakarta. — Moreele ontwapening, door Noto Soeroto. — Prof. Dr. Snouck Hurgronje, door J. Kreemer. — De pénétration pacifique in den Oost-Indischen Archipel door F. M. Gescher (vervolg). — De altijd „gesloten" Inlander, door L. H. C. Horsting. — Maleisch gedeelte: Berlajar ada satoe kesenangan oleh Ch. Nootenboom. — Toewan Mohammad Talip, 35 tahoen bekerdja di „Deli-Maatschappij" oleh D. W. J. van Oosterzee.

* * *

De herziening der Indische invoerrechten (slot) (Meded. van de Handelsver. Medan. 28 Febr. '27)

Notes on the Gogodara tribe of Western Papua (with ill.), by A. P. Lyons. (The Journal of the R. Anthr. Institute. July-Dec. '26).

Unter den Mohammedanern Sumatras (mit Ill.) von G. Simon. (Bethel bei Bielefeld, 1926).

Die javanische Frau. Aus dem indischen Frauenleben, von E. Krieg. (Neukirchen, 1926).

Ingewands-aandoeningen en drinkwatervoorziening op Curaçao, door Dr. B. H. van der Hoog (Ned. Tijdschr. voor Geneesk. 1926, II, No. 25).

Suriname.

„De West" van 22 Februari schrijft over het „Kinderhuis Alkmaar" aan de Commewijnerivier in Suriname:

„In het jongste jaarverslag van het Kinderhuis op Alkmaar (waar nu een 75 Britsch-Indische jongens en meisjes worden verzorgd) komen eenige interessante opmerkingen voor, die wij hieronder overnemen:

Toen wij de eerste meisjes namen, hadden wij heelemaal geen hoop, dat het ooit gelukken zou haar voor huishoudelijke bezigheden bekwaam te maken. Meestal waren ze suf, zonder belangstelling voor eenig ding. Niet eens voor spelen voelden ze iets. En daarbij waren ze haast zonder uitzondering vreeselijk slordig. Maar gelukkig, wij hebben ons daarin aangenaam vergist. We hebben nu een heele troep van flinke, vroolijke, geschikte meisjes, die in elke huishouding best te gebruiken zijn. Zij koken, strijken, naaien, handwerken en doen al het andere, wat van zulke meisjes verwacht kan worden. Zij hebben meestal een zacht en toegeeflijk ge-

moed, waardoor ze gemakkelijk te leiden zijn.

Welk een zegen zou het zijn voor het Br. Indische volk in Suriname, indien alle meisjes zulk een opvoeding mochten genieten en gespaard blijven van het zware kruis, dat de Br.-Indische vrouwen terneer drukt, het al te vroege trouwen.

Met de jongens is en blijft het een veel moeilijker vraagstuk, wat met hen te beginnen, als ze het gesticht moeten verlaten. Dwang uitoefenen, dat ze landbouwers zullen worden, heeft natuurlijk geen zin.

Want dit bedrijf betaalt toch zoo slecht, en zonder lust en liefde zou het heelemaal niet gaan. Met alle mogelijke middelen trachten wij liefde voor den landbouw bij hen te wekken. Het kinderhuis heeft een zeer groote veeteelt, koeien, varkens, kippen, kalkoenen etc. Een broedmachine wordt met succes door de groote jongens bediend en mooie raskippen worden gekweekt.

In de namiddaguren zijn ze bezig in den moestuin, waar ze de vruchten van het werk hunner handen zien in den vorm van allerlei lekkere groenten, die ze dan voor hun eigen tafel in de keuken mogen brengen. Zoover ze tijd hebben helpen ze ook in den rijstgrond en in den cacaogrond, de eene week hier, de andere week daar. Zelfs de allerkleinsten krijgen een of andere taak opgelegd om hen van jongs af aan geregeld te leeren werken.

Behalve het Hollandsch onderwijs, dat ze op de school in Leliendaal genieten, en waar c.a. 50 kinderen van ons naar toe gaan, krijgen ze thuis Hindostani onderwijs, de kleineren in den namiddag en de grooteren des avonds. Sommigen van hen zijn even knap in het Hollandsch als in het Hindi en Urdu. Ook kregen de grootere kinderen, die niet meer naar school gaan, twee keer in de week des avonds herhalingsonderwijs, waarvoor de beide onderwijzers van Leliendaal zich ter beschikking stellen. Ook de meisjes hebben naaien en handwerklessen thuis, en de geheele huishouding in het Kinderhuis wordt door hen verzorgd met een Hindoestansche juffrouw aan het hoofd."

Tot zoover het verslag.

In dit kinderhuis worden de jongens voor den landbouw opgeleid, kinderen van Britsch-Indiërs, die van huis uit landbouwers zijn. En toch vreest men dat de jongens na het verlaten van het gesticht den landbouw den rug zullen toekeeren, *omdat het bedrijf zoo slecht betaalt*. Welke verwachtingen moet men dan koesteren van opleiding tot den landbouw op de gewone scholen, waar de kinderen niet in gestichten bijeen zijn?

Wij vragen dit naar aanleiding van de volgende opmerkingen van Prof. Treub in zijn artikel in het „*Algemeen Handelsblad*" van 16 Maart j.l. (4e Avondblad):

„Een betere, meer op de practische behoeften van den aanstaanden landbouwer gerichte inrichting van het onderwijs in te voeren, is overheidstaak. Om niet misverstaan te worden, voeg ik hieraan toe, dat deze noodzakelijke herziening niet alleen en zelfs niet in de eerste plaats is een belang van den grooten landbouw. Voor en boven alles is het een levensbelang van de bevolking zelve. Naar het weinig gelukkige voorbeeld van het moederland is het onderwijs ook in Suriname gericht op het inprenten van wat (grootendeels onverteerbare en onverteerbare) boekenwijsheid. Gevolg: de door de school afgeleverde pseudo-professortjes moeten niets hebben van het leven op het land en trekken naar de stad, waar zij het leger der nietsdoeners en paupers vergrooten. Men behoeft niet geïnspireerd te zijn door Rousseau om te beseffen, dat het onderwijs doortrokken moet worden van de gedachte: „terug naar de natuur."

Ons antwoord is: het wordt een groote mislukking. Die „pseudo-professortjes" — wier „boekenwijsheid" zich bepaalt tot een weinig lezen, schrijven en rekenen — zullen zich van den landbouw afkeeren indien zij daarin geen behoorlijk levensonderhoud vinden, zelfs al hadden zij op de districtsscholen niet een beetje lezen, schrijven en rekenen geleerd.

In ons nummer van 12 Augustus 1926 schreven wij:

„Dat wij van landbouwonderwijs op de districtsscholen niets verwachten, hebben wij in dit blad meermalen uiteengezet. Op welke leest men het onderwijs ook schoeit, 't zal niet gelukken te voorkomen dat de kinderen den landbouw den rug toekeeren, zoolang zij in dien landbouw geen behoorlijk bestaan vinden. Zijn de ouders op hun grond dien zij in eigendom moeten hebben — tot eeni-

ge welvaart gekomen, dan zullen de kinderen er niet aan denken weg te trekken, waar het zoo moeilijk is elders een bestaan te vinden."

Wij herinneren ons dat de heer Kasteleyn zich in denzelfden zin heeft uitgesproken.

* * *

In een nota naar aanleiding van het verslag aangaande de ontwerpen tot wijziging der Surinaamsche en der Curaçaosche begrooting 1925 zegt de minister van koloniën, dat de opvatting, dat ten aanzien van de totstandbrenging met geleende gelden van werken van duurzaam nut, niet als voorwaarde ware te stellen, dat de inkomsten ten volle de rente en aflossing van het daarin gestoken kapitaal zullen compenseeren en dat de duurzaamheid van zoodanige werken reeds voldoende is om de lasten over een aantal jaren te verdeelen, in 't algemeen reden van bestaan moge hebben, doch ten aanzien van Suriname niet onbedenkelijk zou zijn. De schuldenlast van dat gewest is reeds zoo zwaar, dat verhooging daarvan ten behoeve van niet rechtstreeks productieve werken zooveel mogelijk dient te worden vermeden.

* * *

De New-Yorksche correspondent van „*De Telegraaf*" — zie het ochtendblad van 29 Maart — schrijft over de ontvangst van onzen nieuwen gezant, Mr. Dr. van Royen.

Wij knippen daaruit het volgende:

......„De volgende spreker was mr. Willis Booth, de nieuwe, hartelijk en langdurig toegejuichte president van de Nederlandsche Kamer van Koophandel te New York. Mr. Booth was de vorige president van de U. S. Chamber of Commerce, een der machtigste lichamen van dit land. „Zoo dikwijls wordt de vraag gesteld, waarom Nederland hier een Kamer van Koophandel heeft en noodzakelijk acht. Zij die daar naar vragen, weten niet welk een rol de Nederlandsch-Amerikaansche handel speelt in de wereldmarkt. Zij weten niet, dat Nederland nummer vijf is van alle landen ter wereld, in zijn handel met de Ver. Staten. Bovendien kennen deze vragers het werk van zoo'n lichaam niet. Er moet een handelsinstituut zijn, waar iedereen informaties en hulp kan krijgen, noodzakelijk voor de ontwikkeling van den internationalen handel." Mr. Booth wees op de enorme belangen van Nederland in Oost- en West-Indië en stond een oogenblik stil bij het onbekende Suriname, het land met een toekomst."

Curaçao.

Politie.

II.

Wij beloofden nog iets te zullen zeggen van het eigen stelsel van den Kolonialen Raad. Het volge hier.

De afdeelingen zouden dan gaarne zien, dat bij de politie een vakman, wiens werkzaamheden zich tot het eiland Curaçao bepalen, als hoofdcommissaris werd aangesteld, een persoon met de opleiding, ontwikkeling en bevoegdheden, als hoofdambtenaren bij de politie in grootere Nederlandsche gemeenten.

Voor wat de straatpolitie betreft zou zijne verhouding tot den Procureur-generaal als hoofd van politie bij verordening moeten worden geregeld en in allen gevalle op (ongeveer) gelijke wijze als de verhouding van den hoofdcommissaris tot den Burgemeester, welke laatste alhoewel niet noodzakelijk een vakman en niet met politiewerkzaamheden belast, ook hoofd van de gemeentelijke politie is en deswege verantwoordelijkheid draagt.

De politiedienst in de buitendistricten zou desverkiezende van uit het stadsdistrict kunnen worden geregeld en wel zoodanig, dat bij onvoorziene omstandigheden de districtmeester de leiding neemt in afwachting van nadere instructiën uit de stad.

Voor wat het justitieele aangaat, zou de hoofdcommissaris tot hulp-officier moeten worden aangesteld, waardoor hij tot het Openbaar Ministerie en den Rechter-Commissaris komt te staan in de verhouding als in het Wetboek van Strafvordering bedoeld, op de wijze, zoodals de betrokken artikelen thans worden opgevat.

Bevoegdheden en verplichtingen als in art. 4 van het onderhavige ontwerp bedoeld, welke op den hoofdcommissaris zouden moeten overgaan, moeten door wijziging van de betrokken bepalingen

worden aangegeven, zoodat die hoofdambtenaar niet door de uitdrukking: „Hoofd der (van) politie" aangewezen wordt.

Onder den hoofdcommissaris zouden komen te staan een commissaris en een inspecteur, beiden eveneens met Europeesche opleiding en uitsluitend voor het eiland Curaçao aangesteld.

De afdeelingen meenen, dat thans 69 ambtenaren en beambten van politie (de wnd. commissaris er onder begrepen) op het eiland Curaçao dienst doen. Het politiepersoneel op dit eiland zou na de hervorming bijv. als volgt kunnen uitzien: 6 hoofdagenten, met Europeesche opleiding of praktijk; ongeveer 20 agenten eerste klasse met Europeesche opleiding of praktijk, benevens ongeveer 60 agenten tweede klasse. Hieraan moet worden toegevoegd, dat, met uitzondering voor wat de drie hoogste rangen (hoofdcommissaris, commissaris en inspecteur) aangaat, ook niet-Nederlanders, die overigens in de termen zouden vallen, kunnen worden benoemd; voorts, dat voor de thans actief dienenden, die daarvoor in aanmerking komen, een overgangsmaatregel kan worden getroffen.

Scheepvaart.

In Januari 1927 kwamen binnen 140 zeilschepen, metende 27.600 M³. netto en 310 stoomschepen, metende 1.475.801 M³. netto.

Ambtenaren.

Het gaat maar door. Nu weer meldt *La Cruz*, dat het gerucht ging, dat de gouvernementsbureauambtenaren zich tot den Koloniaal Raad hadden gewend om diens hulp in te roepen ter verkrijging van de aan den gouverneur gevraagde traktementsverhooging.

Maduro's Bank.

Zeker ter aansporing staat vlak boven het zooeven vermelde bericht, dat de directie van de Maduro's bank het salaris van al hare ambtenaren heeft verhoogd, omdat het leven tegenwoordig zeer duur geworden is op Curaçao door de komst van vele vreemdelingen, die zich metterwoon op het eiland gevestigd hebben.

Ellis & Dania.

Een 60-jarig zakenjubileum viert de firma Ellis en Dania. 1 Maart 1867 werd de zaak opgericht door de heeren J. H. M. Ellis en Gt Dania. Een eigenaardige bijzonderheid is, dat de zaak ook nog eenige jaren gedreven is door het tegenwoordige lid van het hof van justitie Mr. De la Try Ellis. De procuratiehouder J. P. Dania is thans 57 jaar in dienst der firma.

Begrootingen.

Op de begrooting voor 1927 is het Voorloopig verslag van de Tweede Kamer verschenen, terwijl de laatste mail het ontwerp der begrooting voor 1928 gebracht heeft.

Wat het eerste stuk betreft, de Minister zal goed doen *alle leden van de Tweede Kamer, die het Koloniaal Weekblad niet lezen, een abonnement te bezorgen*. Het zal het volgend jaar een aantal vragen uitsparen. Zoo worden thans bijv. vragen gesteld omtrent de reis van den oud-zeeofficier Kremer en omtrent de reorganisatie der politie, die voor lezers van het K. W. geen vragen meer kunnen zijn. Er worden ook rake vragen gesteld.

De gouverneur en diens beleid worden aan kritiek onderworpen.

Er blijken nog altijd een paar voorstanders van regelingen en voorzieningen van overheidswege ten behoeve van den kleinen landbouw.

Geklaagd wordt over de te lage ramingen en gewaarschuwd voor den toestand, dat dientengevolge begrootingen, die achteraf zullen blijken met een batig saldo te sluiten, aan de goedkeuring der Wetgevende macht worden onderworpen. Intusschen blijkt uit de stukken voor de begrooting van 1928, dat na 1924 nu ook 1925 met een overschot sluit, en wel van niet minder dan *f* 87.242.—. Waarheen zou dat overschot gaan?

De Kamer betreurt helaas het op de begrooting niet voorkomen van het „voorwaardelijk krediet".

De opbrengst der inkomstenbelasting achtte men nog steeds opvallend gering.

Ook de traktementen der ambtenaren zullen aan de orde komen, met name die van de leden der rechterlijke macht, waarvan gezegd wordt, dat de „betrokkenen" niet in staat zijn de voor hen noodzakelijke uitgaven uit hun ambtelijk inkomen te bestrijden. Deze opmerkingen zijn volkomen juist. Slechts het groote overcompleet van juristen in Nederland stelt de kolonie in staat voor zoo lage traktementen gegadigden te verkrijgen. En daarom begrijpen wij niet, dat voor ingenieurs en dokters die uit Holland komen, en waarvan er toch ook alles behalve te weinig zijn, zooveel betaald wordt. Nu weer wordt voor 1928 voorgesteld het traktement van den directeur van den gezondheidsdienst en dat van directeur van openbare werken, wettelijk ongeveer gelijk aan dat van een lid van het hof van justitie, met niet minder dan 5000 en 4000 gld. te verhoogen.

Met de benoeming van den tijdelijken directeur van Openbare Werken is de 2de Kamer niet zoo bijster ingenomen.

Wij merkten in ons blad van 24 Maart op, dat de Ir. Escher, die 8 dezer naar Curaçao vertrekt als havenspecialist, voor de betrekking van directeur van O. W. bestemd schijnt te zijn. Wij leidden dit af uit deze woorden in de M. v. t. 1927, dat „verwacht mag worden, dat eerlang de leiding van het Departement van Openbare Werken... in handen van een op het gebied van havenwerken ervaren civiel ingenieur zal kunnen worden gelegd."

Het onlangs bij den K. R. ingediende ontwerp om de kosten van een nieuw belastingkantoor te vinden door een tijdelijk buitengewoon recht op invoer wordt in het V. V. zonderling genoemd.

Ten slotte wordt gezegd, dat het bevreemding heeft gewekt, dat gelden zijn uitgetrokken voor een onderzoek van het particuliere electrisch bedrijf te Willemstad en de uitzending van dien deskundige.

Op de begrooting voor 1928 hopen wij nog eens terug te komen.

Uit den Verren Vreemde.

Immigratie—emigratie.

Terwijl er landen zijn die om immigratie vragen, kan men toch maar niet op dreef komen met de overheveling daarheen van de overbevolking van elders. Een van de voornaamste redenen is hierin gelegen, dat de nog te ontginnen landen vooral om landbouwers vragen, terwijl de overbevolking in de oude wereld en in Japan vooral in de nijverheidscentra, de steden gevonden wordt. Staan stedelingen de handen al verkeerd als zij voor landbouwarbeid geplaatst worden, dit is te meer nog 't geval wanneer zij daarbij pionierwerk te verrichten hebben en alles van meet af moeten opzetten.

Canada, Zuid-Afrika vragen landbouwers, bij voorkeur zelfs met eenig beginkapitaal. Een Nederlandsche commissie heeft zoo pas het vraagstuk weer in Z.-A. gaan bestudeeren. Een commissie van Canadeezen is momenteel in ons land om na te gaan hoe de trek van Nederlanders naar hun land kan worden bevorderd. Maar wien 't hier op 't platteland goed gaat, en wie wat ruim in zijn middelen zit voelt 't minst lust om naar 't verre land te trekken. Australië en Nieuw Zeeland hebben 't weer eens beproefd met uit Engeland in groot aantal uitgezonden werkeloozen, en 't is weer op teleurstelling uitgeloopen.

Nieuw Zeeland, dat echt Britsch wil blijven, heeft zijn jaarlijksch immigratiecijfer op 10000 gesteld. Engeland zou 't hooger gesteld willen zien, maar N. Z. krijgt al te veel onbruikbare elementen. In het N. Z. parlement werd deze opvatting aldus vertolkt: Wat we noodig hebben zijn flinke gezonde menschen van het land. Maar die kan het moederland zelf ook niet missen, want slechts 17 % van zijn bevolking bestaat uit boeren. N. Z. kan geen fabrieksarbeiders meer gebruiken. Reeds te velen staan hier in de stad in de rij op een beurt te wachten en zij zijn er in N. Z. niet beter aan toe dan in Engeland.

Een ander parlementslid vroeg om jongens en meisjes van 16 tot 19 jaar; die kunnen 't landbouwbedrijf leeren, ook al komen ze uit de stad.

Uit Australië komen gelijke klanken.

In Argentinië ziet men met leedwezen de vermindering van de immigratie, maar toch laat men ook daar denzelfden klank hooren: vooral landbouwers. Daar zijn het voornamelijk de spoorwegmaatschappijen, die de immigratie wenschen te bevorderen, zij werken samen om de oprichting te steunen van kolonies, die 't land in de nabijheid der lijnen in ontginning zullen brengen.

Wanneer men zoo een te veel aan werkkracht aan den eenen kant, een te kort aan den anderen kant waarneemt, zonder dat de gewilde vereffening intreedt, dringt de vraag naar voren: kan hier niet

iets gedaan worden om over den stilstand heen te komen?

In het bovenvermelde is reeds een middel aangewezen, een middel bij ons te lande ook toegepast, zij 't eigenlijk in tegenovergestelde richting, namelijk van het (minder goed bedeelde) land in Drenthe, naar het nijverheidsgebied in Twente, het middel der verplaatsing van *jonge* krachten, die voor een nieuwen werkkring worden opgeleid. Zouden Zuid-Afrika, Canada, Argentinië, enz. dergelijke jonge krachten, ook uit ons land, niet aan werk en opleiding willen helpen, onder zoodanige voorwaarden van verzekerde goede behandeling dat de ouders hun kinderen gerust kunnen laten trekken? De organisatie zou aan beide zijden hierop moeten worden gericht en ingericht.

Een ander middel zou aan de opschuivingsmethode kunnen worden ontleend. Het buitenland vraagt landbouwers, die het eigen land niet missen wil. De overbevolking van de steden heeft wel elementen geschikt en genegen om tot landbouwer gevormd te worden; immers is die overbevolking ten deele ontstaan door een trek van 't platteland naar de stad. Maar die vorming moet er eerst nog komen. In het eigen land, met het eigen klimaat, de eigen taal, den eigen landaard is een zoodanige vorming onder gunstiger omstandigheden en dus sneller en beter te geven, dan in den vreemde. Ongeoefende werkkrachten, door den vreemde afgewezen, zouden daarom in 't eigen land wel te gebruiken zijn. Volgens dezen gedachtengang zou een stelsel in toepassing zijn te brengen, waardoor de terugvloeiing naar het buitenleven bevorderd zal worden. De beweging zou moeten worden geleid langs dezen weg: de landbouw levert emigranten, de stad vult de vrijkomende plaatsen bij den landbouw aan, en zoo in voortdurende opschuiving, zoolang als zulks wenschelijk en noodig zal blijken.

De door gemeente, provincie en rijk uit te geven sommen ter bestrijding of verhelping van werkeloosheid zouden voortaan dan ook voornamelijk bestemd moeten worden, om het probleem der overbevolking langs dezen weg uit de wereld, althans uit ons land te helpen.

De boer, die geschikte krachten naar 't buitenland ziet vertrekken onder aanmoediging van de in verband met dit stelsel getroffen maatregelen, en die daarvoor dan ongeoefende werkers in de plaats krijgt, moet in die maatregelen ook een bevredigende vergoeding vinden; want om der redelijkheidswille of uit gemeenschapsgevoel is van den boer niet veel te verwachten! Dit kan men hem niet kwalijk duiden, want 't geldt, als het eigenbelang er mee gemoeid gaat, zeker niet voor den boer alleen.

Een Engelsche koloniale conferentie.

Wij zijn zoo gewend wanneer wij over onze koloniën spreken aan Indië te denken, dat men ten onzent onwillekeurig, wanneer de Britsche koloniën ter sprake komen, ook dadelijk aan Britsch-Indië denkt. Toch heeft men kans daardoor dan in dwaling te geraken. In den staatsrechtelijken bouw van het groote Britsche rijk staan *Indië* eenerzijds en de *Koloniën* anderzijds los van elkander. Zij worden afgescheiden van elkander beheerd, voor elk bestaat een afzonderlijk ministerie (secretary of state). Het Departement van koloniën (en protectoraten), Colonial Office, is weer gesplist in afdeelingen. Een voor de dominions (de overzeesche volksplantingen), een voor het Nabije Oosten, een voor de kroonkoloniën. De z.g.n. Rijksconferenties hebben eenige malen de eerste ministers der dominions en een vertegenwoordiger van Br.-Indië tot overleg met de moederlandsche regeering te Londen laten samenkomen. Die bijeenkomsten hebben zeer de aandacht getrokken en hebben zeer vèr strekkende resultaten opgeleverd.

Nu heeft het Colonial Office ook een conferentie van de kroonkoloniën en protectoraten bijeengeroepen, die in Mei te Londen zal vergaderen. Volgens de opgave in de pers zullen daar vertegenwoordigd zijn: Nigerië, Sierra Leone, Kenya (Oost-Afrika), Uganda, Noord-Rhodesië, Tanganjika, Nyasaland, Zanzibar, Cyprus, Palestina, Ceylon, de Seychellen, de Maleische staten, de Straits Settlements, Hongkong, Fidzji, Bermuda, Barbados, Britsch Honduras, Trinidad en Britsch Guiana.

Vergelijken wij deze namen met de volledige opnoeming, dan missen wij het mandaatgebied Irak (vroeger Mesopotamië), Aden, Gambia, de Goudkust, Bahama, Jamaica, Mauritius, Malta, Gibraltar, Somaliland, Basoetoland, St. Helena (welke vier laatstgenoemden geen wetgevend lichaam hebben), de protectoraten in Br. Borneo, bovendien nog eenige onbeduidende evenwel toch afzonderlijk bestuurde koloniën.

Is de boven weergegeven vermelding nog onvolledig, of bestaan redenen om meer zelfstandige landen als Irak en de N. Borneosche staatjes, dan ook de vermelde koloniën zonder wetgevende macht niet op te roepen? Nadere gegevens zullen dit wellicht nog vermelden. Voor ons kan hetgeen in Mei te Londen behandeld zal worden nog meer beteekenis hebben, dan hetgeen in de Rijksconferenties omging, want de verhouding van Engeland tot de nu vertegenwoordigde overzeesche gebieden komt in menig opzicht meer overeen met die van Nederland tot zijn overzeesche gewesten.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Amersfoort.

VOORDRACHT OVER DEN BOROBOEDOER.

Op Woensdag 23 Maart j.l., 's avonds om 8 uur, waren de leden der Afd. Amersfoort met hunne huisgenooten en introducé's in goeden getale — niettegenstaande een zware regenbui neerviel — in het Hotel Monopole samengekomen om te luisteren naar de aangekondigde lezing van den Heer T. van Erp, gepensioneerd Luit.-Kolonel bij de Genie van het Ned.-Ind. Leger, over „de Boroboedoer en de Buddhistische legenden in de sculpturen van dit bouwwerk".

Onze Voorzitter, de Heer E. Roodhuyzen, leidde den spreker bij ons in, er zijne vreugde over uitsprekend, dat nog zoovele leden hunne belangstelling in het te behandelen onderwerp niet hadden laten verregenen.

De gespannen verwachting der toehoorders werd dan ook niet teleurgesteld, immers, de Heer van Erp, het woord nemend, vertelde ons op steeds boeiende en belangstelling wekkende wijze, gekruid met menige aardige en geestige opmerking, een reeks van wetenswaardigheden over het kunstwerk, dat zich — eenig in zijn soort en schoonheid — verheft in de hoogvlakte van Kedoe met in de verte de silhouetten van de machtige vulkanen de Merapi, de Soembing en Sindoro.

Hij gaf ons door middel van een aantal schitterende lichtbeelden een helder inzicht in den architectonischen opbouw van dit monument en legde er den nadruk op, dat dit kunstwerk niet was te beschouwen als een bedehuis of als een tempel, waarin de geloovige zich tot den Allerhoogste wendde, maar als een uiting van vroom geloof, als een monument waarvan een stralende werking uitgaat tot heil der menschheid, als een cómplex van devote versieringskunst, die wijding en stichting aan den geloovigen Boeddhist gaf, omdat hij de geheele Leer van den grooten stichter van dien Godsdienst, diens vele incarnaties voordat hij als vereerde Leider werd uitverkoren en diens Leven als „Heiland" hier op aarde daarop uitgebeiteld zag.

De spreker liet ons zien hoe de terrassen met hun beeldhouwwerk „en haut relief" zoodanig waren gebouwd, dat de schare van pelgrims en geloovigen in hun heilige ommegang van drie kilometer lang, langzaam, steeds meer en meer gesticht door de voorbeelden hun voor oogen gesteld, konden naderen tot het heiligste der heiligen, de groote centrale Stoepa, welke boven op het monument zich ten hemel verheft, waar zij met een bloemen- of reukoffer den grooten voorganger herdachten.

Wij kunnen — zoo zeide de Heer van Erp — den Engelschen Gouverneur-Generaal Sir Th. Raffles niet dankbaar genoeg zijn, dat hij de eerste is geweest, die opdracht gaf aan den Heer Cornelius, een Hollandschen Genie-officier, om met het herstelwerk een aanvang te maken, hetwelk leidde tot eene algeheele restauratie van het kunstwerk onder den Gouverneur-Generaal Rooseboom van af 1907—1911, met welken dankbaren en groote voldoening gevenden arbeid de spreker van dezen avond belast was.

Dat de Heer Cornelius voor groote moeilijkheden stond, was te begrijpen, waar hij den Boroboedoer vond met de terrassen bedolven onder een ruïne van steenen en aarde, waarop grasvelden waren ontstaan, die tot weideplaats voor het grazend vee werden gebruikt, terwijl de welige tropische plantengroei een hoog opgaand geboomte had doen opschieten op de overblijfselen van wat eens een middelpunt was van de grootste devotie.

Na de pauze vertelde de spreker ons aan de hand van de op het scherm geprojecteerde basreliefs veel belangrijks over de Boeddhistische Leer en het leven van den historischen Boeddha en velen onzer zouden nog gaarne meer daarover gehoord hebben, wanneer het klokje van scheiden niet geslagen had.

Onze Voorzitter bracht in warme bewoordingen den dank over van de vergadering voor het ons gegeven kunst- en geestesgenot.

De Secretaris.

BIBLIOTHEEKNIEUWS.

Het Bestuur der Afdeeling Amersfoort mocht de navolgende schenkingen voor zijne bibliotheek ontvangen, waarvoor aan de schenkers en schenksters warme

dank wordt betuigd. Aan de Leden wordt dringend in overweging gegeven hun catalogus met deze nieuwe aanwinst aan te vullen.

Boeken in eigendom der Vereeniging.

N. Adriani. Het animistisch heidendom als godsdienst.
H. Davignon. België en Duitschland.
J. Groneman. De Garebegs te Djokjakarta.
Mr. J. E. Heeres. Het aandeel der Nederlanders in de ontdekking van Australië.
W. D. Helderman. De tijger en het bijgeloof.
Dr. J. Jacobs. Familie- en kampongleven in Atjeh (2 dln.).
M. Joustra. Karo-Bataksche vertellingen.
B. Kersjes en C. den Hamer. De Tjandi Mendoet.
P. A. van der Lith. Ned. Oost-Indië.
Prof. dr. H. M. van Nes. De Nederlandsche Zendingschool 1915—1925.
Prof. dr. H. M. van Nes. Verdient de zending onze belangstelling?
Mr. J. M. J. Schepper. Een stem van het zendingsveld.
E. Stark. Uit Indië, Egypte en het Heilige Land.
C. J. Westerberg. Verslag eener reis naar de onafhankelijke Bataklanden.

Gidsen, Tijdschriften en andere uitgaven.

Landschappen en volkstypen in Ned-Indië.
De uitbarsting van den Kloet.
Verslag van de 1e Tentoonstelling-jaarmarkt te Soerabaja.
Album van Arendsburg (Deli, Sumatra's Oostkust).
Indië, jaargang 1917-1918, 1918-1919, 1919-1920, 1920-1921, 1921-1922, 1922-1923, 1923-1924 en 13 afleveringen van jaargang 1924-1925.

HET BESTUUR.

Afdeeling Amsterdam.

BALI IN DE KUNST VAN NIEUWENKAMP.

Zaterdag 2 April, des avonds 8 uur, hield de heer Anne Hallema in de tuinzaal van het Stedelijk Museum, Paulus Potterstraat, eene lezing met lichtbeelden over *„Bali in de kunst van Nieuwenkamp"*.

„Van het oogenblik af", begon de heer Hallema, „dat ik de kunst van W. O. J. Nieuwenkamp leerde kennen, heb ik er altijd veel van gehouden. En laat ik het maar dadelijk bekennen met groote dankbaarheid: ik heb er voor mijn geestelijk leven veel profijt van gehad. Nieuwenkamp's prentkunst heeft mijne levensinzichten verlevendigd en verruimd!

Het zwerven door heel Holland en Vlaanderen en in prenten de synthese scheppend van de oud-Hollandsche cultuur werd voor Nieuwenkamp de oefenschool, om op soortgelijke wijze snel en vaardig het totaalbeeld te geven van het ongerepte Balische Volksleven. Want juist zoo'n man moest naar Bali om daar het pionierswerk te verrichten, waardoor het geestelijk beeld van een eeuwenoude cultuur voor altijd in lijnverbeeldingen werd vastgelegd, vóór de Europeesche en Hollandsche invloed zóó fnuikend kon werken, dat het inlandsche leven met zijne dagelijksche oeroude gebruiken, religieuze feestelijkheden, rijstcultuur, ceremonieën van den volksgodsdienst en doodendienst, met zijne natuurvereering en goden-aanbidding, met zijn tempelbouw, beeldhouwkunst en kunstnijverheid voor goed van karakter was veranderd.... en bedorven. Het Bali van Nieuwenkamp, zooals hij land, kunst en volk in zijn lijnkunst verheerlijkte, dàt Bali dat blijft, dàt Bali is onvergankelijk geworden, want door Baliër onder de Baliërs te worden, zich vroom te buigen tot hun schoone kunstvoortbrengselen en zich te vereenzelvigen met den scheppenden volksgeest, waardoor hij van het kunstwerk zelf in het bouwsel van zijn lijn, een nieuwe werkelijkheid schiep van de aanschouwende Balische cultuur, waardoor allen die nooit meer dat oude Bali zullen kunnen zien, toch den geest van Bali zullen kunnen genieten in den schoonheidsarbeid van Nieuwenkamp. Door zijn teekenstift heeft hij, onder de verrukking van het Balineesche leven, die mooie inlandsche wereld van onze Nederlandsche Oost voorgoed ontdekt!"

Aldus ongeveer de heer Hallema, die vervolgens aan de hand van tal van lichtbeelden naar teekeningen van Nieuwenkamp, waarvan de origineelen aan de wanden hingen, het aandachtig toehoorend publiek meenam naar Bali en tal van bijzonderheden vertelde over het intieme leven van dit zoo interessante volk.

In de pauze werd een dankbaar gebruik gemaakt van de gelegenheid om de tentoonstelling, welke vier groote zalen vult, te bezoeken.

Het was weer een mooie en leerzame avond. De ondervoorzitter, de heer W. C. Bonebakker, was dan ook zeer zeker de tolk van al de aanwezigen toen hij den heer Hallema dank zeide voor zijn zoo belangrijke voordracht, welke menigeen nader zal gebracht hebben tot het aanvoelen van de Oostersche kunst-uitingen en die van Bali in het bijzonder.

P.

Afdeeling Apeldoorn.

TENTOONSTELLING „INDISCHE KUNST".

Ingezonden zullen worden:

Schilderwerk van den heer **Jan Poortenaar;**
een serie foto's van Indische kunstwerken van het **Koloniaal Instituut;**
voorwerpen uit de verzamelingen van het **Koloniaal Landbouw-Museum te Deventer;**
en van vele leden;

doch er zijn er nog, die hun lijstje niet inzonden.
Doe het nu!

Kostbare, zeldzame en groote voorwerpen zullen door den Kunsthandel Minderman worden vervoerd.

Vergeet niet er bij te schrijven, dat U ook meedoet aan de zending „Apeldoorn" voor de groote tentoonstelling te Arnhem in 1928.

Nadere mededeelingen volgen tijdig.

WERFT LEDEN!

De Secretaris: J. C. BAARS.

Afdeeling Arnhem.

INDISCHE TENTOONSTELLING TE ARNHEM 19[illegible]

Het Bestuur der Afdeeling Arnhem zal het op hoo[illegible] prijs stellen, indien in alle plaatsen van eenig bel[illegible] vrijwilligers zich willen beschikbaar stellen om als Te[illegible]*stoontellingscorrespondent* op te treden.

De bedoeling is in de eerste plaats een doelma[illegible] propaganda te bevorderen, doch tevens zal, naar ge[illegible] de uitvoering der plannen vordert, bij het plaatsen v[illegible] toegangsbewijzen, enz., groote steun aan het Tentoon[illegible]stellingscomité kunnen worden verleend.

Reeds boden eenige afdeelings-secretarissen zich voor dit werk welwillend aan.

Het Bestuursbureau is gevestigd: Nieuwe plein 3[illegible] Arnhem.

Afdeeling Utrecht.

TWEE „DETERDING-REIZIGERS".

De vorige week zijn de leden van onze afdeeling tweemaal in de gelegenheid geweest te genieten v[illegible] een reeks lantaarnplaatjes, toegelicht door de heer[illegible] Dr. Slijper en C. Berendsz, twee „Deterding-reizigers" [illegible] de eerste directeur van een 3-jarige H.B.S. alhier, [illegible] laatste een jongmensch nog niet lang van de H.B.S. [illegible] Het Bestuur heeft gemeend dat het de belangstelling van onze leden wel zou opwekken, indien ze van [illegible] ervaringen van twee ongeveer gelijke reizen hoorden vertellen door 2 personen, die zoo in leeftijd verschillen.

Dr. Slijper sprak voor de leden van „Nuttige Kennis" en van „Oost en West". De zaal was goed bezet, m[illegible] aangezien hem niet meer dan $1\frac{1}{2}$ uur gegund was, k[illegible] hij niet dan zeer vluchtig zijn indrukken weergeven.

Enkele dagen later sprak de heer Berendsz voor [illegible] Jeugdbond voor Natuurhistorie" en „Oost en West", [illegible] leden van onze afd. hebben blijkbaar gevreesd sle[illegible] een herhaling te zien van den vorigen avond. Er wa[illegible] er slechts 2. De thuisblijvers hebben ongelijk gehad. De reeks werkelijk mooie lantaarnplaatjes gaf een sc[illegible]terend beeld van „mooi Indië".

De Secretaris.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur.

HOOFDBESTUURSVERGADERING op *Zaterdag [illegible] April e.k.*, des n.m. ten 2 ure, in het gebouw der Vereeniging, Heulstraat 17, Den Haag.

Punten van behandeling:

1. Opening en installatie nieuwe H.B.-leden, de H[illegible] Ir. J. D. Ruys (voorzitter afd. Enschedé), W. F. Kroon (voorzitter afd. Breda, ter vervanging van Mevr. de Douair. Jhr. Clifford Kock v. Breu[illegible] Roelofs) en F. M. Gescher (secretaris afd. Nijmegen) ter vervanging van den Heer F. E. Luitjes, die [illegible] niet meer herkiesbaar stelt).
2. Notulen (zie K. W. 11 November '26, No. 45).
3. Jaarverslag, Rekening en Verantwoording 1926 [illegible] rapport Verificatie-Commissie en Begrooting 1[illegible] Zie K. W. 3 Maart '27, No. 9).
4. Statuten. Artt. 2 en 13.
5. Propaganda.
6. Bepalen plaats en datum Algem. Vergadering [illegible]
7. Mededeelingen van het Dagelijksch Bestuur.
8. Rondvraag en sluiting.

De Secretaris,
VAN DER BRUGH.

Van het Informatie-Bureau:

BESTEMD VOOR UITZENDING NAAR NED.-INDIË:

G. J. Scholten, Administratief Ambtenaar bij het B. B.; Nieuwe Markt 49, Deventer.
Ds. G. van Duinen, Legerpredikant; Geref. predikant te Schiedam.
J. Sonneveldt, Onderwijzer 2e kl. bij het O. E. L. O.; Honsholredijkstraat 141, Den Haag.
H. Wamsteker, Gouvernements-arts bij den Dienst der Volksgezondheid, Bilderdijkstraat 11, Leiden.

INDISCHE AMBTENAREN MET VERLOF:

Ir. J. F. van Naerssen, Ingenieur 1e kl. bij den Waterstaat en 's Lands B. O. W.; Heemskerkstraat [illegible] 's-Gravenhage.
J. G. de Bie, Commies bij het Departement van Justitie; Valkenboschkade 535, 's-Gravenhage.
W. J. Coert, Commies bij de S.S. en Tr.; Eschdoornstraat 137, 's-Gravenhage.

Ch. M. Florentinus, Kantoorhoofd b. d. dienst van het Toezicht op de Spoor- en Tramwegen, Zoutmanstraat 61, 's-Gravenhage.
Pezie, Havenmeester 3e klasse, Claes de Vrieselaan 126b, Rotterdam.
A. v. d. Berg, Ingenieur 2e kl. b. d. Waterstaat, Galvanistraat 9, p. a. den heer Miljoen, 's-Gravenhage.
A. Verdoorn, Hoofdopzichter b. d. Staatsspoor, Prinsestraat 92a, 's-Gravenhage.
Gersen, 1e Luit. der Infanterie, Zuidlaren (Drenthe).
H. van Heerde, 1e Luitenant der Infanterie, Regentesselaan 183, 's-Gravenhage.

Alphabetische opgave van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen over verschillende onderwerpen.

P. J. BLOK, gep. ass.-resident, laatstelijk van Soerakarta, de Riemerstraat 6, den Haag. — Javaansch en Maleisch.

P. A. F. BLOM, cand.-notaris, oud recht. Ambt. O.-I., Angerlo. — Lessen schriftelijk en mondeling voor Ind. notariaat en doct. examen Indisch Recht.

Mevrouw J. M. v. d. BOSCH—VAN VEEN, Pianolerares, Steenschuur 13, Leiden.

Mej. DUSAULT en Mevr. C. M. SANDBERG—v. REEDE, Spraakleeraressen, Groot Hertoginnelaan 184, Den Haag en Keizersgracht 774, Amsterdam. — Ademhalings- en spreekstoornissen (zoo noodig met inwoning).

H. F. ENGELEN, Rijswijk, Caan van Necklaan. — Leeraar in de Dactyloscopie.

Ch. A. FONTEIJN, Frederik Hendriklaan 123, Den Haag. — Maleisch en Javaansch in geheelen omvang.

F. H. GIJSBERTS, gep. hoofd eener school uit Ned. O.-I., Caan van Necklaan 170, Rijswijk. — Privaatlessen op alle uren van den dag in alle vakken van het L. O. en, voor zoover de vakken op de H.B.S. betreft, ook voor lessen in Fransch, Ned. taal en letterkunde, Geschiedenis, Aardrijkskunde en Cosmographie. Genegen leerlingen aan huis te ontvangen voor toezicht op huiswerk.

HET NEDERLANDSCHE TECHNICUM „P B N A", Dir. E. J. Rothuizen en F. Wind, Arnhem, Is een volledig ingerichte technische school, die volgens de schriftelijke methode opleidt voor alle technische examens en beroepen. Toezicht van het Rijk en K. I. van Ingenieurs op de eindexamens.

J. ISRAEL, oud-adjt. Translateur van de Javaansche taal te Soerakarta, beëedigd Translateur hier te lande, Soestdijk. — Javaansch; vervaardigen van schriftelijke vertalingen uit het Hollandsch in het Javaansch en omgekeerd. — Stelt zich ook in andere plaatsen beschikbaar.

A. H. JANSEN, Jacob Ruijsdaellaan 21, Bussum. — Maleisch (grammatica, correspondentie, spreken); geeft les te: Bussum, Naarden, Weesp, Amsterdam, Hilversum, Baarn, Laren en 's-Graveland.

W. KEIZER, Mariaweg 50, Oosterbeek. — Soendaneesch en Maleisch.

J. A. QUIST, Ambt. B.B., Lubeckstraat 80, Den Haag. — Staatsinstellingen van N.-I.

Mr. E. RIJKE, oud Ind. recht. ambt., Witte Singel 58, Leiden. — Ned. Ind. Wetb. — Adatrecht. — Staatsinstellingen van Ned. O. en W. Indië. — Javaansch. — Maleisch. — Madoereesch.

Mevr. J. C. SCHREUDER—VAN DEN BERG, Gediplom. Onderw. in alle vakken van het Lager Onderwijs.

J. J. F. SCHREUEL, gepens. Ass.-Res., Rozenstraat 107, Den Haag. — Maleische taal en letterkunde.

A. A. SCHROEVERS, Stadhouderslaan 3, Den Haag. — Stenografie. — Machineschrijven.

C. STEUERWALD, oud. Ass. P.S., Vivienstraat 59, Den Haag. — Lessen in Werktuigbouw en IJzerconstructie.

PH. C. STUBENRAUCH en F. M. GESCHER, Leeraren M. O. — Opleiding voor M. O. Boekhouden en Staatspraktijkdiploma. Cursus voor Handel en Administratie. St. Annastraat 85, Nijmegen.

JOS. SUYS, Candidaat-notaris, leeraar M.O. Opleiding Indisch Notaris-examen, schriftelijk en mondeling. Nijmegen, Oldenbarneveltstraat 34.

P. D. VISSER, Frederik Hendriklaan 162, Den Haag. — Maleisch (grammatica, correspondentie, omgangstaal) en Wiskunde.

A. H. J. G. WALBEEHM, Witte Rozenstraat 54, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.

H. WESSELS, Leeraar Engelsch M. O. Lessen in Engelsch en Eng. Handelscorrespondentie. — Wychen A. 16c (lessen in Nijmegen te geven).

Leden, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

Mutatiestaat van 29 Maart tot 5 April.

Nieuwe Leden:

Nieuwe Leden	Geïntroduceerd door:
Het Consulaat-Generaal der Nederlanden te Parijs, Rue de Grenelle 85.	Hoofdbestuur Oost en West.
Ten Cate de Vries, Consul der Nederlanden te Dresden-Blasewitz, Emser-Allee 24.	(Hoofdbestuur Oost en West.)
E. W. de Haan, Kapitein der Infanterie, Amersfoort, Bernulfusstraat 7. f 5.—	Afdeelingsbestuur Amersfoort.
J. Swemmelaar, Nijmegen, Bijleveldsingel 34. f 5.—	Voorzitter Afd. Nijmegen.
H. Diepenbroek, Nijmegen, Staringstraat 14. f 5.—	(Voorzitter Afd. Nijmegen.)
Mevrouw de Weduwe H. Coomans de Ruyter, Nijmegen, van Slichtenhorststraat 63. f 5.—	Mevr. A. W. C. Vigelius—Bisschop Wijnveldt te Nijmegen
Dr. Th. Ameschot, Gep. Generaal-Majoor-tit. Gen. Dienst N.-I. L., Den Haag, van Boetzelaerlaan 66. f 5.—	Secretaris Afd. Den Haag.
Mevrouw de weduwe W. E. Baudoin-Farret Jentink, Den Haag, Valeriusstraat 97. (vanaf 1 Mei '27).	(Secretaris Afd. Den Haag.)
Mevr. Groenenberg, Den Haag, Beeklaan 398. f 5.—	Mevr. M. T. Velsing—Casparie te Den Haag.
Mevr. C. Molenaar, Scheveningen, Leuvenschestraat 71. f 5.—	(Mevr. M. T. Velsing—Casparie te Den Haag.)
Ir. R. P. van Alphen, Directeur Indische Tramwegen, Den Haag, Klatteweg 14. f 5.—	den heer S. E. Serlé te Den Haag.
B. N. Ledeboer, Den Haag, Statenlaan 100. f 5.—	Eigen aanmelding.
Mejuffrouw H. E. Th. van de Water, Onderwijzeres te Garoet, Tjiledoegweg 39, f 6.—	Hoofdvertegenwoordiger Oost en West in Oost-Indië.
D. J. van den Noort, Employé Firma Günzel en Schumacher, Tandjong-Balei. f 6.—	(Hoofdvertegenwoordiger Oost en West in Oost-Indië.)
Roelof van Engelen, Directeur N. V. Java Producten Handel te Kedong-Djatti (Semarang), f 6.—.	(Hoofdvertegenwoordiger Oost en West in Oost-Indië.)

Nieuwe Begunstigers:

Nieuwe Begunstigers	Geïntroduceerd door:
Mejuffrouw W. Vreedenburgh, Den Haag, Galileistr. 144.	Mevrouw M. T. Velsing—Koopman te Den Haag.
Mevrouw J. J. Fonteijn, Den Haag, Olijfstraat 45	Secretaris Afd. Den Haag.

Adresveranderingen:

J. Kolkman, van: Amersfoort, Stationsstraat 44 naar: Heemstede, Spaarnezichtlaan 33. f 5.—
Dr. W. F. Bax, Arts, van: Bloemendaal, Hartenlustlaan 14 naar: Watergraafsmeer, Linnaeushof 58. f 5.— (afd. Amsterdam).
R. Adolf, Ambtenaar voor den Handenarbeid m.v., van: Alkmaar naar: Amsterdam, Hondecoeterstraat 7huis. f 5.—
W. R. Menkman, van: Huize de Kortenkamp te Ede naar: Pension „Roemer Visser", Roemer Visscherstraat 110 te Amsterdam. f 10.—
W. J. Wittenberns, Onderwijzer 1ste klasse, van: Oengaran naar: Amsterdam, Pretoriusstraat 63, p/a. den heer G. Delvigne. f 5.—
J. H. Dibbetz, Oud-Kapitein N.-I. L., thans: Den Haag, Hotel de Oude Doelen, Tournooiveld.
R. Rosbeek, thans: Poste restante, Den Haag.
Ir. M. C. Kort, Mijningenieur, thans: Bandoeng, Menadostraat 5A.
G. Schutte Raaff is thans Administrateur s.f. „Boedoean", Besoeki.
D. J. Spanjaard, Kapitein Mil. Administratie, van: Bandjermasing naar: Kediri.
B. H. J. van Kerkhoff, oud-Gezaghebber B.B., van: Soerabaja naar: Djember (Oost-Java).
Raden Ismail is thans: Lid van den Landraad te Ngandjoek.
P. J. Deijs, fung. Controleur B.B., van: Sinabang naar: Lho' Seumaweh.
A. C. van Lochem, gedipl. Gezaghebber B.B., van: Sibolga naar: Fort-de-Kock.
H. E. Steinmetz, Oud-Hoofdambtenaar, thans: te Weltevreden, Java-Hotel, Kamer No. 33.
P. J. L. Cleintuar, Arts, thans te Cheribon, Hotel Wilhelmina, Kamer No. 17.

BRIEVEN en stukken, de afdeeling Advertenties betreffende, uitsluitend te adresseeren: Administratie Koloniaal Weekblad, Nobelstraat 20, Den Haag. Dus NIET aan Drukkerij Ten Hagen.

VEREENIGING „OOST EN WEST"

HOOFDBESTUUR: HEULSTRAAT 17 'S-GRAVENHAGE

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins-Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen doen.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen, van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Tel. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins-Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752. Dit „Tehuis" biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland vertoeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK, of den Administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", Van-Boetzelaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Tel. No. 50248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna-Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten einde aan hen die uit Nederland naar Indië gaan, en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN op huishoudelijk en maatschappelijk gebied, onder leiding van Mevr. J. FRANCO MENDES—Calisch. Spreekuur Donderdagmiddag van 2 tot 4 uur en volgens afspraak, Nic.-Maesstraat, Amsterdam, Tel. 22492.
Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, en de Firma MARTINUS NIJHOFF, L. Voorhout 9, Den Haag (bij deze firma alleen die met een *), zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk.)
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. **Onze Oost II. Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

* b. Onze West, tweede druk, bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overz. Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

*No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

*No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie.)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

*No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2e, verbeterde druk.)
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

*No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

*No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

*No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

*No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederlandsch-Indië, zoomede voor verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken en Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Opnieuw herzien.) .... Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

*No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

*No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

*No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

*No. XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber (caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Ned.-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën .... Prijs: **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
" 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
" 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
" 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
" 8. De Europeesche vrouw in Indië.
" 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
" 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
" 2. Het Javaansch tooneel.
" 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
" 4. De theecultuur op Java.
" 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
" 6. Een doode taal in Indië.
" 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
" 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
" 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
" 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
" 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
" 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
" 4. Indische Scholen onder de Oost Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
" 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
" 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië.
" 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Wnd. Vertegenwoordiger in Nederlandsch-Indië Mr. M. J. A. Oostwoud-Wijdenes, President Landraad, Tandjong Balei (Sumatra's Oostkust)

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN:
Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag
Telefoon 14519, Postgiro 14574

Wnd. Vertegenwoordiger in N.-I.. Mr. M. J. A. Oostwoud-Wijdenes, Pres. Landr., Tandjong Balei (Sumatra's Oostk.).

Opgericht 21 Maart 1900 door Kolonel G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIËN:
N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag
Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD TE VERMELDEN

T BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER ORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIE

Oproep.

st- en West-Ind. Tentoonstelling, Arnhem 1928.

n einde het slagen dezer tentoonstelling zoo-doenlijk in de hand te werken is het noodig in verschillende plaatsen des lands, personen beschikbaar stellen genegen om als Corres-denten op te treden en als zoodanig de zaken tentoonstelling te behartigen en te bevorderen. die ter bereiking van het goede doel willen ewerken, gelieven zich op te geven aan het etariaat van Oost en West, Heulstraat 17, Den g.

Bede om hulp.

—o—

Te Parijs bevindt zich in uiterst behoeftige om-digheid eene Surinaamsche vrouw Catoir (Fran-e door huwelijk), die zich tot het Consulaat der erlanden aldaar gewend heeft om hulp en steun, voor den terugtocht naar haar geboorteland. die zijde is de tusschenkomst ingeroepen van st en West", welke zich in verbinding gesteld met de bij haar aangesloten vereeniging „Su-me" te Amsterdam, Chasséstraat 37boven, wel-vereeniging aanstonds stappen gedaan heeft in verlangde richting, met dat gevolg dat de Kon. l. Maildienst bereid is aan genoemde vrouw fa-eit te verleenen voor de terugreis, welke vóór aanvaard moet worden. Evenwel zijn de kos-om de vrouw afdoende te helpen nog niet geheel ekt. Wie wil daartoe medewerken? Bijdragen en gaarne in ontvangst genomen worden, hetzij persoonlijke afdracht, per postwissel of giro 574) aan het Secretariaat der Vereeniging, Heul-at 17, den Haag en verantwoord in het orgaan Koloniaal Weekblad.

AAN DE LEDEN. Mogen wij op Uwe medewerking rekenen om het ledental onzer vereeniging te doen toenemen? Als ieder lid slechts één persoon introduceert, zal onze wekelijksche Mutatiestaat een sprekende rubriek vormen, die getuigenis aflegt van daadwerkelijk streven naar verhooging van den bloei van „Oost en West".

Luchtverbinding Nederland—Indië.

—o—

In het *Koloniaal Weekblad* van 7 April j.l. No. 14 stelt de heer F. van Peski, onder het opschrift „Desiderata", enkele vragen, van welke de eerste betrekking heeft op de luchtverbinding Nederland-Indië. Na eenige woorden te hebben gewijd aan de luchtvaartbijeenkomst in de Ridderzaal te 's-Gravenhage op 26 Maart j.l., vraagt de schrijver: „Wat moet er nu gedaan worden?...... is er initiatief genomen om te komen tot samenwerking met Engeland? Of moet het initiatief van onze Regeering uitgaan?"

Wat er nu gedaan moet worden, meen ik in mijne rede van 26 Maart duidelijk te hebben uiteengezet. [1]) Natuurlijk kan het Comité Vliegtocht Nederland-Indië niet met Engeland in onderhandeling treden. Maar genoemd Comité staat reeds sedert eenigen tijd, in samenwerking met de Kon. Ned. Vereeniging voor Luchtvaart, omtrent het Nederlandsch-Indische luchtverkeer met onze Regeering in verbinding en heeft daarbij tot zijn voldoening mogen ontwaren, dat de Regeering groote belangstelling voor dit vraagstuk heeft en bereid is tot deszelfs oplossing het mogelijke te doen.

Laat ons daarom in 's hemels naam geen commissie instellen, gelijk de heer van Peski oppert. Wij hebben daarvan in deze aangelegenheid al te veel genoten, zonder tot dusver eenig practisch resultaat. Het ontbreekt der Regeering hier te lande en in Indië waarlijk niet aan organen, zoo officieele als particuliere, die tot adviseeren en werken in deze materie beschikbaar en bevoegd zijn. Te meer zijn verdere commissiën overbodig en ongewenscht, nu besloten is tot de oprichting van een Afdeeling voor Burgerlijk Luchtverkeer bij het Departement van Gouvernementsbedrijven in Ned. Indië.

De zaak is rijp voor onverwijlde, daadwerkelijke terhandneming, zoodra de Regeering het oogenblik daartoe gekomen zal achten.

Zich op dit standpunt stellende, heeft het Comité Vliegtocht-Nederland-Indië een program van actie opgesteld, dat ook aan de Regeering hier te lande en aan den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië is aangeboden. Het luidt als volgt:

Luchtvaartprogramma van het Comité Vliegtocht Nederland-Indië. (1 Februari 1927).

Bij het vaststellen van een nationaal luchtvaartprogramma heeft men rekening te houden met:

A. De belangen van Nederland en van Nederlandsch-Indië in engeren zin;

B. De ontwikkeling van het luchtverkeer van buitenlandsche mogendheden in en naar het verre Oosten.

De Nederlandsche en Nederlandsch-Indische belangen worden in hooge mate gediend door snelle verbindingen tusschen het Moederland en het Overzeesch gebied.

Een eigen, nationale verkeersluchtvaart in Nederlandsch-Indië is noodzakelijk.

In 1928 zal het buitenlandsch luchtverkeer voor de poorten van Insulinde staan en zullen wij gereed moeten zijn om het ons toekomende deel van het wereld-luchtnet te exploiteeren. Daarvoor moet op 1 Juli 1927 volledige, overeenstemming bereikt zijn tusschen het Gouvernement en de instelling, die met de exploitatie belast wordt, opdat 1 Augustus 1928 de geheele voorbereiding beëindigd is en een begin kan worden gemaakt met de daadwerkelijke uitvoering van het programma.

Dit programma kan luiden als volgt:

1. Dadelijke exploitatie, te beginnen op 1 October 1928, van de lijn Soerabaya—Batavia—Sabang v.v., éénmaal 's weeks in iedere richting, aansluiting op de in- en uitgaande mailbooten te Sabang, met eventueele tusschenlandingen o.a. te Belawan (Deli) en Singapore, wellicht ook andere plaatsen.

2. In aansluiting daarmede de stichting van een wekelijkschen dienst Amsterdam-Caïro v.v., aansluitend op de in- en uitgaande mailbooten te Suez (Port Saïd), en op het Britsche luchtverkeer Caïro-Karachie en verder.

3. De studie en voorbereiding van complementaire luchtverbindingen in samenhang met de bovengenoemde hoofdlijnen. Veel zal hierbij af- gen van hetgeen door het buitenland zal wo- verricht. Voorloopig komen o.i. het eerst aan orde de lijnen Soerabaya-Makassar v.v. en

4. Sabang-Colombo v.v., aansluitend op de m- booten, teneinde de snelste verbinding tuss- Nederland en Nederlandsch-Indië tot stand brengen.

Ten slotte komen aan de beurt de faculta- lijnen:

5. Soerabaya-Semarang-Batavia v.v., met tere freqentie; en

6. Soerabaya- Port Darwin v.v.

Al deze lijnen zullen in beginsel met vliegt- van Nederlandsch ontwerp, vervaardigd in N- land of in Nederlandsch-Indië, bevlogen worden. Het meest geschikte toestel is thans niet aan te wijzen; daarvoor zullen uitgeb- practische proeven genomen moeten worden, van de kosten niet uitsluitend door de con- firma of de exploiteerende firma kunnen gedragen.

Indien een watervliegtuig zou worden g- zou men eerst eenigen tijd in een geregeld verkeer de vereischte ervaring moeten daar men noch in het binnenland, noch in het tenland, over genoeg ervaring in de exploitatie watervliegtuigen of vliegbooten in het ge- verkeer beschikt. Door het exploiteeren van proefdienst Rotterdam-Hull b.v. zou zeer ervaring kunnen worden verkregen, die geheel de Indische Maatschappij ten goede zou k-

7. De Regeering dient daarom reeds thans den beschikbaar te stellen voor studie en reidingen, proefbouw en proefvluchten, volgend jaar aan Nederlandsch-Indië de be- king over het beste Nederlandsche materiaal kunnen verzekeren.

8. De aandacht worde er op gevestigd, dat verbinding hiervoren onder 1 genoemd, welke de meest noodzakelijke en terstond te verw- lijken moet worden beschouwd, kan worden stand gebracht geheel binnen ons eigen g- zonder afhankelijkheid van vreemde invloeden.

Voor de overige hiervoren genoemde lijnen, name die vermeld onder 2, 4, 6, zal overleg m- Britsche Regeering noodzakelijk zijn en het ons Comité gewenscht voor, hierover een dachtenwisseling met genoemde Regeering spoedig mogelijk uit te lokken.

Bij vergelijking zal den lezer blijken, dat de clusiën mijner rede van 26 Maart in volkomen eenstemming zijn met het hiervoren meege- programma. De in den aanstaanden zomer do- Comité te organiseeren proefvlucht Amster- Suez zal tot inleiding van de verwezenlijking dit programma strekken, voor zooveel het Eu- sche vak der luchtverbinding betreft.

Den Haag, 8 April 1927.

C. J. SNIJDERS,
Voorzitter Comité Vliegtocht N-

Excellentie,

Mogen wij beginnen met een woord van lijken dank tot U te richten voor de duidelijke eenzetting van de bovengenoemde aangelegenh-

Het was er onderteekenaar dezes om te doen weten te komen op welke wijze en of men bezig te trachten met Engeland tot eene combinatie komen, want hij is al een even groot tegenst- van commissies als U door Uw wederwoord te zijn.

Nu wij Uwe verklaring bezitten, dat samen- king tusschen het Gouvernement en de Kon. Vereeniging voor Luchtvaart en het Comité V- tocht Nederland—Indië ter bereiking van het stelde doel gezocht en verkregen is, zijn wij door geheel gerustgesteld over eene vraag, die door warme belangstelling voor den voorspoed ons Vaderland en de plaats, die het onder de m- mogendheden zal innemen, werd ingegeven.

Den Haag, 13 April 1927.

F. VAN PESK-

---

[1]) De op 26 Maart j.l. gehouden redevoeringen van Prof. Treub en van mij zullen volledig worden opgenomen in het nog deze maand verschijnende No. 4 van de *Mededeelingen van het Comité Vliegtocht Nederland—Indië.*

Billijkheid tegenover Suriname*)

door

W. R. MENKMAN.

—o—

Er is zoo vaak aan het noodlijdende Suriname verweten dat het een te weelderige, althans te kostbare huishouding voert, dat het wenschelijk moet worden geacht, zoo uit een oogpunt van billijkheid als tot een goed begrip van zaken, dat verwijt te willen bestrijden, voor zoover het niet in overeenstemming is met den feitelijken toestand.

Merkwaardigerwijze is het eveneens Rijksbijdrage genietende Curaçao steeds van aanmerkingen op een te dure huishouding verschoond gebleven, die dan ook met betrekking tot dit laatste gebied allerminst rechtvaardig zouden zijn. Men behoeft slechts bekend te zijn met den soberen eenvoud der openbare gebouwen op het hoofdeiland, die van het Bestuur, en het inwendige te hebben gezien van de Landskantoren aldaar, waar het bekende blinde paard als regel geen de minste schade zou kunnen aanrichten, of te denken aan het werkvertrek van den Gouverneur, dat zoo ongeveer den indruk maakt van een compagniesbureau bij het leger, om ten aanzien van Curaçao elke bewering van onnoodige luxe te kunnen tegenspreken. Om maar te zwijgen van het streven om te roeien met de riemen welke men heeft, dat op Curaçao zelfs zoover is gegaan, dat men de magazijnen van het Departement der Openbare Werken heeft te zoeken onder het Gouvernementspaleis en het entrepôt voor gedistilleerd onder de Protestantsche kerk.

Zoo erg is het nu wel in Suriname met de verwaarloozing van het decorum niet gesteld, maar ook aldaar zijn er toch van eenige overtollige weelde in de Gouvernementshuishouding geen uitwendig zichtbare teekenen te bespeuren.

Hetgeen niet zeggen wil, dat er niet in Suriname (zelfs in Curaçao) wel eens onnoodige uitgaven worden gedaan, maar tusschen het incidenteel verkwisten van gelden als gevolg van onjuiste of ondoordachte maatregelen en het voeren van een op te hoog getrokken voet ingerichte Gouvernements-huishouding bestaat eenig verschil.

Met een zekere voorliefde is Suriname wel eens vergeleken met een Nederlandsche gemeente, welke vergelijking dan echter alleen verband kan houden met het aantal inwoners, want wat oppervlakte betreft is ons gebiedsdeel op het vasteland van Zuid-Amerika ettelijke malen zoo groot als alle Moederlandsche gemeenten te zamen. En ook overigens is de vergelijking in bedenkelijke mate mank, aangezien het Surinaamsche Gouvernement Staats-, Provinciaal en Gemeentebestuur, alles tegelijk is. Een Gemeentebestuur in Nederland heeft geen bemoeienis met Justitie, Gevangeniswezen, Post en Telegrafie, Douane, Hypotheekwezen, Immigratie en Kolonisatie, Eeredienst, Landbouw en Mijnwezen.

Zou men, alleen op basis van het aantal inwoners, Suriname willen vergelijken met een gemeente in Nederland, dan zouden voor die vergelijking in aanmerking komen de hoofdplaatsen der provinciën Groningen of Utrecht, steden, welke heel wat meer luxe ten toon spreiden in haar interne bestuursorganisatie en waar heel wat meer gedaan wordt op sociaal gebied dan in Suriname.

Wanneer men in Nederland zelfs op dorpen de ideale en goed ingerichte gemeentehuizen, postkantoren en scholen ziet, om niet te spreken van de bureaux der Raden van Arbeid in de grootere plaatsen en de duur gebouwde maréchausséekazernes ook ten plattenlande, en men denkt dan daarbij aan de overeenkomstige huisvestingen in de West, dan komt men eerst recht tot de overtuiging dat daar ginds het geld, althans aan openbare gebouwen, niet over de balk is gegooid, vergeleken bij het nieuwe dat in dit opzicht in het Moederland tot stand gekomen.

En wat sociale voorzieningen betreft behoeft men slechts de verschillende publicaties van Dr. P. H. J. Lampe te lezen over den hygiënischen toestand in Suriname, om onder den indruk te komen dat er daar alreeds op dit ééne belangrijke punt heel wat ontbreekt, dat slechts door meerdere (en natuurlijk kostbaardere) Overheids-bemoeienis kan worden verbeterd. Ook Curaçao trouwens kan zich niet verheugen in voldoende zorg voor de volksgezondheid, om ons tot deze ééne tak van sociale politiek te bepalen, zooals erkend wordt in verschillende hoofdartikelen, voorkomende in de „Amigoe di Curaçao" van Januari en Februari van dit jaar [2]).

Met dit al zou het kunnen zijn, dat in de West een te groot deel der bevolking uit de staatsruif eet; speciaal Suriname is wel eens genoemd een kind met een administratief waterhoofd.

De cijfers evenwel der beroepsstatistieken in het Kol. Verslag 1925 bevestigen deze opvatting niet. Die statistieken geven voor Suriname 324 ambtenaren, 213 beambten van Politie en 489 onderwijzers, te zamen 1012 personen of nog geen 7.5 per 1000 inwoners; voor Curaçao 270 ambtenaren, 113 beambten van Politie en 195 onderwijzers, te zamen 578 personen of ruim 10 per 1000 inwoners.

Het aantal in dienst zijnde deelgerechtigden in het algemeen burgerlijk pensioenfonds in Nederland bedroeg op 1 Juli 1922: 252.386 of ruim 35 per 1000 inwoners.

En dat de bezoldiging van personen in Overheidsdienst in West-Indië te hoog zou zijn behoeft hier zeker allerminst te worden bestreden.

Gaan wij de kosten na van het onderwijs, dan geeft de raming voor 1927 voor Suriname 994.001 gld., d.i. *f* 7.32 per hofd der bevolking, voor Curaçao 454.109 gld. of *f* 8.03 p. h. d. b. [3])

In Nederland werd in 1924 bijna *f* 22.— p. h. d. b. uitgegeven voor het lager onderwijs alleen, op het Amerikaansch-Westindische eiland Porto Rico $ 5.11 p. h. d. b. voor alle onderwijs.

En hoe staat het nu met de uit de cijfers blijkende de bereidwilligheid der bevolking om zelf zooveel mogelijk op te brengen wat er noodig is om de Westindische gebiedsdeelen te besturen en te ontwikkelen?

De ramingen voor het dienstjaar 1927 geven de volgende cijfers voor eenige directe en indirecte belastingen:

Suriname.

Inkomstenbelasting	*f* 550.000.—
Belasting op huurwaarde van gebouwen en erven	„ 105.000.—
Paardengeld	„ 75.—
Accijns binnenlandsch gedistilleerd	„ 200.000.—
Invoerrecht	„ 1.800.000.—
Opcenten op idem	„ 36.000.—
Lucifersbelasting	„ 18.000.—
Hondenbelasting	„ 5.000.—
Rij- en voertuigenbelasting	„ 24.000.—
Bel. op publ. vermakelijkheden	„ 12.000.—
	f 2.750.075.—

of ruim *f* 20.— per hoofd der bevolking [3]).

Curaçao.

Invoerrecht	*f* 641.500.—
Accijns op gedistilleerd	„ 630.000.—
Accijns op geslacht	„ 14.200.—
Grondbelasting	„ 110.000.—
Gebruiksbelasting	„ 74.300.—
Inkomstenbelasting	„ 321.500.—
Hondenbelasting	„ 6.000.—
Petr. raffin. belasting	„ 3.000.—
	f 1.800.500.—

of bijna *f* 32.— per hoofd der bevolking [3]).

Ter vergelijking diene, dat in Nederland in 1924 de persoonlijke belastingen *f* 84.02 p. h. d. b. opbrachten, t.w. die naar het inkomen en het vermogen *f* 50.23 en die naar de verteringen *f* 33.79.

Wat direct de aandacht trekt (in aanmerking genomen dat de Surinaamsche bevolking 2 2/5 maal zoo groot is als de Curaçaosche) is de relatief hoogere opbrengst der inkomstenbelasting op Curaçao, terwijl het tarief in Suriname belangrijk hooger is en in het Kol. Verslag 1925 de overzichten der aanslagen de volgende cijfers geven:

Natuurlijke personen in Suriname wonende 8888 (d.i. ruim 6.5 % der bevolking op 1 Jan. 1925).

In Curaçao wonende personen 2273 (d.i. ruim 4 % der bevolking op 1 Jan. 1925).

*) Bij deze beschouwingen is gebruik gemaakt van het Koloniaal Verslag 1925 en van de West-Indische Begrootingen voor 1927.

[2]) In het nummer van 5 Februari zegt dit blad, dat de sterfte aan tuberculose in Curaçao iets gunstiger is dan in Nederland; in 1924 evenwel overleden in Curaçao per 10.000 inwoners 17 personen aan t.b.c., in Nederland nog geen 11.

[3]) Als deeler is gebruikt het bevolkingscijfer op 1 Januari 1925.

HET STEUNFONDS „EURASIA"

maakt bekend, dat op **Zaterdag 23 April 1927** des avonds **8 uur** in **Seinpost** een **CABARET-VOORSTELLING** zal plaats hebben. Na afloop zal er gelegenheid zijn tot dansen. 5432

Kaarten ad **f 1.50** te bekomen bij den Secretaris van Oost en West, Heulstraat 17, en bij den Heer BAUDUIN, Jacob-Hopstraat 12.

Plaatsbespreken Woensdag 20 April in Seinpost.

Verhoudingsgewijze betalen dus in Suriname anderhalf maal zooveel inwoners inkomstenbelasting als in Curaçao. En dat, terwijl in Suriname 14 % der bevolking bestaat uit Boschnegers en Indianen, die buiten de eigenlijke volksgemeenschap leven, en bijna 40 % uit immigranten, waarvan wel een 30-tal kiesrecht bezitten, maar ook een zeker deel uit contract-koelies bestaat (op 1 Januari 1925 ruim 7 % der geheele Surinaamsche bevolking), welke categorie van inwoners Curaçao niet kent.

Dat het aantal in de inkomstenbelasting aangeslagen natuurlijke personen in Suriname, ook relatief, zooveel grooter is kan hierdoor verklaard worden dat aldaar, volgens de meergenoemde overzichten, 4800 personen met een inkomen van minder dan 900 gld. per jaar (totaal belastbaar inkomen na kinderaftrek bijna 3 millioen gulden) waren aangeslagen, terwijl in Curaçao de belastbaarheid eerst bij een inkomen van 900 gld. aanvangt.

De relatief geringere opbrengst der inkomstenbelasting in Suriname, niettegenstaande het percentsgewijze grootere aantal aangeslagenen en het hoogere tarief, moet dus het gevolg zijn van de geringere frequentie der hoogere inkomens en de hooger bedoelde overzichten geven dienaangaande dan ook frappante cijfers te zien.

In Suriname werden 2838 inwoners aangeslagen met inkomens van 900 tot 2000 gld. en in Curaçao 1148, wat ongeveer evenredig is met de respectievelijke getalsterkten der bevolking. Voor de hoogere inkomens evenwel is Curaçao meestal relatief en soms zelfs absoluut in het voordeel, wat blijken kan uit het onderstaande staatje der aanslagen:

	Suriname	Curaçao
boven 2000 gld. tot 3000 gld.	499	311
„ 3000 „ „ 4000 „	238	223
„ 4000 „ „ 5000 „	132	286
„ 5000 „ „ 6000 „	89	120
„ 6000 „ „ 7000 „	40	42
„ 7000 „ „ 8000 „	35	55
„ 8000 „ „ 9000 „	32	11
„ 9000 „ „ 10000 „	20	16
„ 10000 „ „ 12000 „	22	17
„ 12000 „ „ 15000 „	13	16
37000 „	20	23
38000 „	—	1
59500 „	1	—
75000 „	—	3

Duidelijk blijkt hieruit een gunstige invloed der aanwezigheid op Curaçao van groote bedrijven met veel en goed betaald hooger personeel, welke in Suriname lang niet een zoo groote rol spelen.

Intusschen blijkt van dien invloed weder niet voldoende uit de volgende inkomstencijfers, mede overgenomen uit de overzichten der aanslagen in het Kol. Verslag 1925.

In Suriname gevestigde lichamen	57.700
Natuurlijke personen niet in Suriname gevestigd	247.900
Niet in Suriname gevestigde lichamen	1.411.600
Buiten Suriname gevestigde verzekeraars	81.600
In Curaçao gevestigde lichamen	62.900
Buiten Curaçao wonende personen en daarbuiten gevestigde lichamen	1.371.900

Dat de grondbelasting in het kleinere gewest zooveel meer opbrengt dan in het grootere is een omstandigheid waaraan de enorm gestegen huurwaarde van gebouwen en terreinen op het eiland Curaçao niet vreemd kan zijn.

Vergelijkt men de Surinaamsche cijfers voor invoerrecht, opcenten daarop en accijns op binnenlandsch gedistilleerd met de Curaçaosche voor invoerrecht en accijns op (in dit laatste gewest nagenoeg uitsluitend buitenlandsch) gedistilleerd, dan komt men tot de slotsom dat de totale opbrengst in Curaçao p. h. d. b. ongeveer anderhalf maal zoo hoog is. In Curaçao evenwel moeten veel meer eerste levensbehoeften worden ingevoerd dan in het landbouwende Suriname en op het eiland Curaçao met zijn drukke scheepvaart en belangrijk vreemdelingenverkeer wordt veel uit de consumptie verkocht dat daadwerkelijk naar buiten wordt uitgevoerd.

Waar in 1924 de Surinaamsche invoer en uitvoer beide zich rond de 7.5 millioen bewogen, vinden wij voor Curaçao over hetzelfde jaar de invoer aangegeven met ruim 51 en de uitvoer met ruim 32 millioen. Zoowel de grootte als de onderlinge verhouding der Curaçaosche cijfers worden natuurlijk beheerscht door aanvoer en verscheping van ruwe olie en olie-prdoucten en van bunkerkolen.

Toch leveren de gedetailleerde invoer-cijfers van genoemd jaar interessante gegevens op ter verge-

lijking; hieronder volgen die van enkele artikelen groepen van artikelen, welke min of meer verschil in welvaart demonstreeren.

	Suriname	Curaçao
Bier	117.857	122
Wijn	93.112	72
Gedistilleerd, etc.	*) 63.370	298
Manufact. en gem. kleeren	1.168.323	1.469
Parfumeriën, enz.	14.374	175
Rijtuigen (waaronder motorrijtuigen en rijwielen) en onderdeelen	76.071	215
Sigaren, sigaretten, tabak en sigarettenpapier	310.189	372

*) Suriname produceerde zelf 503.514 L. rum waarvan uitgevoerd 207.649 L. ter waarde van f 24.917.—.

Om terug te komen op de uitgaven, daar zijn inderdaad welke onevenredig zwaar drukken op de begrooting van Suriname.

Die voor het Landbouw-departement, voor de Immigratie en de Kolonisatie evenwel zou wel niemand willen schrappen, nu er eenige kans schijnt te bestaan dat een werkelijke Groote Landbouw in het leven zal worden geroepen en aanwas der gezeten bevolking algemeen dringend wenschelijk wordt geacht.

Veel geld heeft indertijd gekost de mislukte coven-cultuur, welke was opgezet zonder rekening te houden met het cultuur-risico.

En ook thans nog is een voortdurende schadepost de Landsspoorweg, een onderneming, waarvan bleek dat zij geen reden van bestaan had toen men met den aanleg halverwege gereed was. De bedrijfsrekening voor 1924 sloot met een nadeelig saldo van f 285.000.—, afschrijvingen inbegrepen, maar rente der leening, waaruit de aanleg werd bekostigd, blijkbaar niet. Opheffing van den dienst zou natuurlijk een bezuiniging beteekenen, maar het spreekt van zelf, dat in den loop der bijna twintigjarige exploitatie de spoorweg zelf, door het feit van zijn aanwezigheid, behoeften heeft doen ontstaan, welke door stopzetting zouden worden benadeeld.

In een zoo uitgestrekt en zoo dun bevolkt land zullen ook werkelijk noodige verkeersmiddelen slechts met verlies kunnen worden geëxploiteerd en daarom alleen van Overheidswege kunnen worden in het leven geroepen en in stand gehouden. Een voorbeeld hiervan levert de dienst der Gouvernementsvaartuigen op, de bedrijfsrekening van welken dienst over het jaar 1924 een nadeelig saldo liet van rond 100.000 gulden, zonder dat even met waardevermindering van het materiaal en met rente van het daarin vastgelegde kapitaal rekening is gehouden; van het genoemde verliessaldo komt ongeveer de helft voor rekening van de diensten op de districten welke slechts over zee te bereiken zijn.

Een verbinding van de buitendistricten met de hoofdplaats, hoe nooddruftig dan ook, is nu eenmaal noodzakelijk, alleen reeds ten behoeve van de bestuurs-gestie, en zelfs de overzeesche vestigingen in Suriname zouden, zonder Gouvernements Stoomvaartdienst, geïsoleerder zijn, met betrekking zoowel tot de hoofdplaats als tot de buitenwereld, dan de vijf kleinere eilanden van het gebiedsdeel Curaçao.

Bovenstaande beschouwingen mogen strekken ter verdediging van de opvatting dat bij de beoordeeling van den slechten staat der Surinaamsche financiën, waardoor reeds zoolang aan het Moederland lasten zijn opgelegd, het volgende dient te worden in aanmerking genomen.

Dat de vroeger begane misslagen, mede bij het aanwenden van pogingen om het gewest tot ontwikkeling te brengen, nog in den tegenwoordigen tijd nawerken en ook rechtstreeks nog geldelijke offers eischen.

Dat bij de nieuwe pogingen in dezelfde richting, welke ongetwijfeld van urgent belang zijn, die mislagen in geen consequentie mogen worden gemaakt, dan alleen om voor de toekomst de risico's zooveel mogelijk te beperken.

Dat de ongunstige verhouding tusschen inkomsten en uitgaven niet mag worden geweten aan een te weelderige huishouding, zoolang op het punt van bestuurs-inrichting en sociale voorzieningen de Moederlandsche maatstaf niet geheel en al wordt op zijde gezet.

Dat om voor de hand liggende redenen met denzelfde maatstaf de volkskracht der huidige Surinaamsche gemeenschap niet mag worden gemeten.

Dat althans bij vergelijking met het als ge-

houwd zooveel welvarender Curaçao de Surinamsche bevolking niet in gebreke is gebleven om draagkracht te contribueeren in de kosten der eenschap.

Maart 1927.

Kalasan, Mendoet, Boroboedoer, Prambanan.

Verneuil. L'art à Java. Les temples de la période classique Indo-Javanaise. Paris et Brux. Vanoest, 1927.

...en-negentig lichtdrukken brengt dit boek ...n Kalasan, Mendoet, Boroboedoer en Pram... Voor den uitgever een heele onderneming; ... dat hij haar aandurft, want ook hij zal wel ... hoe talrijk de plaatwerken zijn over Javaan... tempels — de schrijver geeft hem trouwens ...nge lijst. Tachtig kwarto bladzijden tekst is ... veel voor een beschrijving, al is zij ook be... Boeddha gaat op reis; we zijn aan den west... van Boroboedoer; 109, il se met en route; 110, ... reçu par un moine d'une autre secte; 111, il ...çu par le roi des Nagas, Soudarçana; 112, ...ns la ville de Rohitavastou. Niemand zal dit ...sprakig noemen. Maar men moet in 't oog ...n wat voorafgaat: een overzicht van Java's ...iedenis; een hoofdstuk over Brahmanisme en ...dhisme; een ander over architectuur en plas... ...n het ontstaan van een Hindoe-Javaanschen ... Dan Boroboedoer. Wie na deze beschrijving ...uwwerk nog niet mooi vindt is hardleersch. ... les éléments sont mis en oeuvre pour con... à la réalisation de la beauté dans la forme ...ique: moulurations et surfaces nues, balustra... terrasses, panneaux sculptés, niches et pi... socles, escaliers et portes monumentales, ...s en ronde bosse, les courbes et les droites, ...eins et les vides, les rythmes, les contrastes, ces éléments se composent en un ensemble ...ectural et plastique qui s'efforce à exprimer ...ment une idée, dans une unité de composi... monumentale." Wanneer 't, na deze dithy... maar niet tegenvalt.

...raisonneur als de heer Verneuil is voor ons ...nders altijd een vreemd wezen; we vragen al ... meent hij dat nu, en is 't waar? Men zal zich ...eren het opstel dat prof. Krom schreef voor ... Gedenkschrift van het Instituut v. d. taal-, ...en volkenkunde van N.-I. „Sculptuur, tekst ...aditie op Baraboedoer", als antwoord op de ...: „wat waren 't eigenlijk voor menschen die ...liëfs beitelden?" Aan het eind van een zeer ...rig betoog, waarin telkens de nauwkeurig... van het beeldwerk wordt getoetst aan den ... die moest worden in steen gebeiteld, komt de ...eraar tot de slotsom, dat — voor zoover hij ... kunnen nagaan — de beeldhouwers den voor ...llen tekst zelf niet hebben gekend, noch bij ...tere verhalen, noch bij de grootere. Zij moe... hebben gewerkt naar instructies, hun door den ...werper voor elk afzonderlijk reliëf gegeven voor... die den hoofd-inhoud waarborgden, maar niet zóó in bijzonderheden konden afdalen, of ...voerende kunstenaar zelf moest een en ander ...vullen; waarbij hij natuurlijk de hem onbeken... ...tails van den tekst wegliet en ook wel eens ... aanbracht die met den tekst eigenlijk in ...waren. Dit is het proza; Verneuil is poëti... aanzienlijk (bl. 36 en 37), omdat hij het Ge...schrift niet kende.

...pa en tjandi worden behoorlijk onderschei... de vihara worden even kloosters genoemd ... men kan wonen, die verscheidene vertrek... hebben. En de geschiedenis krijgen we in kor...orm en in hoofdzaak het stuk dat we noodig ..., de eeuw die ligt tusschen 750 en 850, toen ...oude gezag oostwaarts zich verplaatste en ...-Java werd beheerd door het Palembangsche Criwidjaya; destijds verrezen de Boeddhisti... tempels Mendoet, Boroboedoer, Kalasan, later ...woe-groep. Omstreeks 860 kwam er een einde ... Sumatraansche overheersching en herleefde Çivaïsme. Le temple de Çiva du groupe de Lara ...grang à Prambanan heet het hoofdstuk over ...mplex; in 1922, toen Verneuil de bouwvallen ..., werden de muren zichtbaar van het zui...deelte. „Les quatres études rassemblées ici, ... été réunis les temples de Kalasan, de Men... de Boroboudour et de Prambanan permettent de comprendre et de suivre le développement progressif de l'influence locale javanaise sur l'art plus purement hindou du début'." Aldus eindigt de tekst; een studie over plastiek noemt de schrijver elders het boek, waarvan — maar dit zegt hij niet — de Franschen zullen genieten; het leest zoo vlot en men leest zoo vlug over alles heen, met het vermelde rythme dat voor Java heel gewoon is, waar alles heftig en gauw gaat, tropisch-buitengewoon, vulkanische uitbarstingen en aardbevingen; afgrijselijke epidemieën; verwoestingen van velerlei soort; regens uit den zondvloedtijd. En dan, na deze buitensporigheden, het verval, plotseling het platgeslagen geweldige...... en hiermede wordt nu de boeddhistische kunst vergeleken in hare evolutie, tot krachtige ontwikkeling gekomen, tot overdadigen bloei en daarna op eens brusquement, inexplicablement tout s'efface. Maar het is prettig om te lezen, quand même.

De foto's die tot lichtdrukken werden zijn van den schrijver zelven; zij zijn niet eerlijk verdeeld over de onderscheidene tempelruïnen; tjandi Kalasan kreeg er maar één, de Mendoet insgelijks. In den tekst zijn beide in één hoofdstuk vereenigd. Dan komt Boroboedoer met 63 afbeeldingen, Prambanan met 31. Het meerendeel is zeer mooi; verschillen vallen op wanneer men gaat vergelijken. Pl. LXXII Prambanan geeft niet precies dezelfde groep van drie gandharwa's die Von Saher, in Versierende kunsten afbeeldt, drie gratiën, die in mijn portaal aan den wand hangen, maar ze gelijken misleidend op elkaar deze groepen en de laatste zijn beter. Bij eenige is het verschil tusschen licht en donker te scherp, en dan komen ons weer aangenaam verrassen andere die zoo mooi van toon zijn als zich maar laat wenschen. Sommige platen geven groepen reliëfs te zien, de meeste een enkel reliëf, ook wel een deel daarvan. Ik wil niet beweren, dat de korte verklaringen of terechtwijzigingen in den tekst niet kloppen met de voorstellingen op de afbeeldingen, maar of de lezer veel wijzer zal worden betwijfel ik. Reliëf 97, spelend kort na de gedaanteverwisseling, wordt aldus verklaard: Pendant la première semaine il (n.l. Boeddha) demeure à la même place, adoré par les apsaros. Het reliëf stelt voor een optocht van acht personen, voorafgegaan door een olifant. Toch is het bekijken der afbeeldingen een genot. De schrijver heeft gefotografeerd wat hij het mooiste vond en voor het mooie heeft hij een goed oog.

JOH. F. SNELLEMAN.

De Hollandsche afstammelingen op Kisser.

In een oud nummer van het Koloniaal Weekblad vond ik iets over de afstammelingen van Hollanders op het eiland Kisser, in het Zuidoosten van onzen Indischen Archipel. Dit eiland wordt daar genoemd: „het Molukken-eilandje Kisar". Ik veroorloof mij de opmerking dat de Moluksche eilanden liggen even benoorden den evenaar en de Zuidwester-eilanden, waartoe Kisser behoort, op ongeveer 8° Zuiderbreedte. De naam Kisar schijnt van latere vinding te zijn; zoover ik weet, werd het eiland vroeger Kisser genoemd; ik zal het zoo blijven noemen.

Het stukje in het bedoelde nummer (15 April 1926) is getiteld: „de Mestiezen van Kisar". Ook hierop meen ik aanmerking te moeten maken. Het woord mesties is het verbasterde Spaansche mestizo, van mesila, mengen, het beteekent „menschen van *gemengd* ras; maar de blanke bewoners van Kisser zijn juist *niet* vermengd, zij zijn: *creolen*. Zoekt men dit woord op in eene encyclopaedie, b.v. die van Winkler Prins, dan vindt men dat het „beteekent in het algemeen iemand, die in een of ander land gesproten is uit een ras, hetwelk aldaar niet thuis behoort", wat volkomen het geval is met de blanke bewoners van Kisser.

Na deze opmerkingen kom ik tot het eigenlijke doel van dit schrijven. Op Ambon en onderhoorige eilanden worden de hoofden der bevolking veelal radja genoemd. In 1855 heette de radja van Kisser Filippus Bakker. Nu komt het mij belangwekkend voor te weten of het radja-schap in het geslacht Bakker erfelijk was (of misschien nog is), of dat vroeger en ook nu nog het hoofd der bevolking door den Gouverneur te Ambon, tengevolge van eene verkiezing of op voordracht van een reizend amb-

tenaar, benoemd werd, enkel om zijn geschikt- en bekwaamheid. Onder de thans te Timor-Koepang wonende Hollanders van Kisser zijn er misschien wel die Bakker (oorspronkelijk Backer) heeten.

N. M. L.

Van Week tot Week.

Dinsdag 5 tot Maandag 11 April.

Economische theorie en Indische realiteit. Prof. G. Gonggrijp heeft den 4en dezer voor de Vereeniging van ambtenaren bij het Binnenl. Best. een voordracht gehouden over: Economische theorie en Indische realiteit. (Verslag in het *Vaderl.* van Dinsdag 5 April, Avondbl. B.).

Een paketstoomer vernield. Batavia, 7 April. (Aneta).[1] De Paketstoomer Van der Lijn, die op een rif stootte, maar toch te Singapore binnenkwam, waar gedokt werd, blijkt zoo grondig vernield, dat het schip zeer vermoedelijk gesloopt zal worden.

Intrekking van Indische bankbiljetten. Batavia, 7 April (Aneta). De Indische biljetten van f 50.— met de jaartallen 1911, 1913, 1916, 1917, 1920 en 1922 zijn krachtens machtiging van de Regeering ingetrokken. De termijn van inlevering sluit 18 Mei.

Zal Tjokroaminoto zijn benoeming tot Volksraadslid aanvaarden? Semarang, 5 April. (Aneta). Volgens de Locomotief is het S. I.-Congres met groote meerderheid tegen het aanvaarden van zijn benoeming tot Volksraadslid door Tjokroaminoto.

Dr. Soetomo in den Volksraad. Blijkens een Aneta-telegr. van 10 dezer is Dr. Soetomo op zijn aanvankelijk besluit om zijn benoeming tot Volksraadlid niet te aanvaarden, teruggekomen.

De bijzetting van Generaal van Heutsz. Bandoeng, 5 April. (Aneta). Luitenant A. W. M. Jordan zal optreden als commandant van het inheemsche detachement voor de bijzetting van het stoffelijk overschot van generaal Van Heutsz.

Benoeming van hoogleeraren aan de Medische Hoogeschool. Volgens een Aneta-telegram dd. Batavia 8 dezer, zijn aangewezen tot gewone hoogleeraren aan de Medische Hoogeschool Prof. J. Boeke, Dr. A. de Waart, Dr. L. Otten, Dr. C. D. de Langen en Dr. L. Lesk. Tot buitengewoon hoogleeraar zijn benoemd: Dr. W. A. Mijsberg, Dr. W. Radsma, Dr. C. Bakker, Dr. W. Docters van Leeuwen, Dr. H. C. Delsman, Dr. B. C. S. Jansen, Dr. J. Boerema en de hr. N. J. A. T. Boerma.

Emigratie naar Suriname. Batavia, 6 April. (Aneta). In 1927 zullen in totaal 2250 personen van Java naar Suriname emigreeren. Het eerste transport vertrekt begin Juni met het stoomschip Kangean.

De onrust op Atjeh. Kota Radja, 6 April. (Aneta). De halfbroeder en de zoon van den verzetsleider Teungkoe Peukan zijn met twee volgelingen gearresteerd in het Tjalangsche.

Luitenant-Kolonel L. van der Heyden †. Te Ruurlo is overleden in den ouderdom van 82 jaar de gepensionneerde luitenant-kolonel van het O.-I. leger, Laurens van der Heyden.

's Lands Plantentuin te Buitenzorg. De hr. P. C. A. Dakkus, hortulanus van den Plantentuin te Buitenzorg, heeft te 's-Gravenhage voor de Kon. Ned. Mij. v. Tuinbouw en Plantkunde een voordracht met lichtbeelden gehouden over den wereldberoemden plantentuin te Buitenzorg. (Een uitvoerig overzicht gaf het *Vaderl.* van 6 April, Avondbl. A).

Resident G. J. van Dongen. Batavia, 8 April. (Aneta). De resident van Djambi, de heer G. J. van Dongen, heeft het voornemen met Juli ontslag aan te vragen.

Hoofdinspecteur F. L. Pannekoek. Aneta-telegrammen dd. Batavia 8 en 9 April melden, dat den hoofdinspecteur, hoofd van den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen, den heer F. L. Pannekoek, op zijn verzoek met 1 Sept. eervol ontslag is verleend en als zijn opvolger is benoemd de heer A. J. Schabeek, thans onderhoofd.

[1] De tekst der Aneta-telegrammen is ontleend aan de *Nwe Rott. Ct.*

Overschot Ind. begrooting 1926. Batavia, 8 (Aneta). Volgens een nadere becijfering draagt het overschot op de begrooting voor den gewonen dienst 38 millioen gu

De onlusten in Indië. De *Nwe Rott. Ct.* van Z dag 9 April deelt mede:

In Rotterdam, 's-Gravenhage en Amster zullen Zondag a.s. vanwege S.D.A.P. en N vergaderingen worden gehouden ter bespre van de onlusten in Indië. In het manifest ter aankondiging daarvan verspreid is, den de volgende eischen gesteld:

1e. Dadelijke verzachting van 't lot van die thans geïnterneerd worden naar het Digoel-gebied op Zuid-Nieuw-Guinea en derzoek door een daartoe afzonderlijk be de, niet ambtelijke, commissie, naar schuld.

2e. Intrekking van de art. 36, 37 en de Indische staatsregeling, welke samen exorbitante rechten vormen, op grond van de gouverneur-generaal hem onw lige personen kan ex- of interneeren en tueele regeling van deze materie in het sche Wetboek van Strafrecht, opdat de kenen op een behoorlijke procedure rekenen.

3e. Afschaffing van art. 161bis van dische Wetboek van Strafrecht en op van het vergader-verbod, opdat econom en nationale acties kunnen plaats hebben der kans op zware gevangenisstraf voor die de leiding nemen.

De Indische gemeenten gedurende de laatste jaren. Voor het Indische Genootschap te venhage heeft den 3en dezer de heer J. J. Rückert een voordracht (met debat) geh over de Indische gemeenten gedurende de ste tien jaren. (Kort verslag o.a. in *Nwe Ct.* van 9 April, Ochtendbl. C).

Luitenant-kolonel Chr. Broeksma †. Te 's-Gr hage is, op den leeftijd van 73 jaar, over de heer Chr. Broeksma, gep. luit.-kol. dant van het O.-I. leger, ridder in de Or Oranje-Nassau.

Resident Th. A. Meister. Batavia, 9 April (A De resident van Pekalongan, de heer Meister, gaat in 1927 met pensioen.

Mr. K. F. Creutzberg. Volgens het *Soer. Han* zal Mr. K. F. Creutzberg, vice-president den Raad van Indië, in September repatri (Een nader Aneta-telegr. trekt dit beri twijfel).

Kolonel A. H. Treu. De Kol. der Inf. van het leger A. H. Treu, hoofd der 1e afd. Departement van Oorlog, zal 2 Mei den met pensioen verlaten.

Generaal-Majoor F. J. P. Sachse. De Gen.-M Inf. van het O.-I. leger F. J. P. Sachse zijn aanvrage den 3en Mei den dienst m sioen verlaten.

Resident P. A. Tellings. Batavia, 11 April (Aan den Resident van Benkoelen, den A. Tellings, is op zijn verzoek met 5 Ju vol ontslag verleend onder dankbetuig

De Gouv.-Generaal verleent wederom gratie. via, 11 April (Aneta). Aan de twee bekl die beschuldigd waren van moord politie-agent en die 6 Januari door den raad te Batavia tot de doodstraf ver waren, is gratie verleend.

Kunst, Kunstnijverheid en Huis

Een bijzondere Afscheidsavond.

Reeds meermalen hebben wij onder het „*Lessen in Levenskunst*" hier gewezen op het tige werk, verricht door de *Koloniale School Vrouwen en Meisjes,* Westeinde 46 te 's-Gr hage, die zulk een nuttige voorbereiding geeft naar Indië vertrekkenden, opdat zij daar gind moois van haar leven kunnen maken. Thans *Het Vaderland* in zijn ochtendblad van j.l. daarover o.m.:

„Wij hebben reeds verscheidene afscheids den van cursussen der Koloniale School voor wen en Meisjes meegemaakt en altijd trof ons het bijzondere karakter, dat het bestuur aan plechtigheid wist te verleenen. Gisteren was echter wel bijzonder gelukkig geweest

Zeggelen uit te noodigen een lezing te houden. ...echt kon de presidente, mevrouw Ros—Vrijman, ...klaren, dat mevrouw Van Zeggelen in haar ...st zoo mooi weet te leggen haar liefde voor ...ië en haar kennis van de psyche van het volk. ...gold weer in sterke mate voor het fijne stukje, ...zij gisteravond voorlas: „De Weefster", een ...etsje uit haar Atjehschen tijd, waarin zij laat ...en hoe een oude vrouw, vervuld van haat tegen ...blanken, die een einde maakten aan al wat haar ...lief had en bewonderde, door haar liefde tot ...oude kunst van het weven, er toe komt haar haat ...ergeten en de vrouwen en meisjes voor te gaan ...de school in de stad, waar zij de meisjes weer ...leeren „het heilig weven voor het volk", zooals ...in den droom beleefde. De stemming in dit ...rend mooie schetsje hebben zeker allen ge... die gisteravond tegenwoordig waren en de ...ering aan dezen avond zal ongetwijfeld voor ...isjes, als zij als jonge vrouwen in Indië voor ...likheden staan, een steun zijn. Want ook ...uw Ros, die mevrouw Van Zeggelen hartelijk ...le, wist weer in een van die warme en ernstige ...idsspeeches, waarvan zij zoo goed het geheim ...de meisjes te doordringen van haar verant...delijkheid in Indië, als weefster van de draden, ...alleen in het gezin, maar ook tusschen ons ...en de Inlandsche bevolking. Zij herinnerde ...bij nog eens aan de geschiedenis en het doel ...Koloniale School en drukte den scheidenden op ...hart in Indië de kleuren der school hoog te ...en, door brieven den band met de school aan ...nden en door overal achter haar handteeke... K. S. te schrijven, propaganda voor de school ...aken."

...der scheidende leerlingen bedankte in harte...woorden en toonde daarbij hoezeer de geest, ...n de school steeds heerschte, was gewaardeerd. ...de school schonk zij het bestuur het portret H. M. de Koningin, de beschermvrouwe der ...ol, met het verzoek dit in een der leslokalen te ...n hangen.

...vrouw Ros betuigde onder levendig applaus ...ens het bestuur haar dank voor dit geschenk, ...een eereplaats zou krijgen, vooral ook in een ...w gebouw dat het bestuur nog steeds hoopt te ...ken.

...besloot met voor te stellen een telegram te ...n aan de Directrice, Zr. Hellemans, die ten ...ge van haar ernstige ziekte nog in het buiten...vertoefde, maar zeker met haar hart bij dezen ...d was.

...gens de traditiën der school werd na afloop ...het plechtige gedeelte van den avond thee aan...den met lekkernijen door de leerlingen zelf ...ken."

...week na Paschen begint de nieuwe cursus.

„Boeddahkind".

...ar jongste tooneelstuk van bovenstaanden ...n las mevrouw *Marie van Zeggelen*, j.l. Dins...avond voor, in de met leden en genoodigden ...n het *Ned. Indonesisch Verbond* goed gevulde ...l van „Hotel de Twee Steden" te 's-Gravenhage. ...kend eenvoudig en toch zoo innig gevoelig ...et zij daarin een beeld te geven van het Javaan...sche volksleven, en zijn verhouding tot het Euro...peesch bestuur, zoowel bij een regents-familie als ...de kampong. Door menig fijn trekje geeft zij te ...nen, hoe de Javanen, zoowel in innerlijke, als ...rlijke beschaving, niet bij de Europeanen achter..., dat wij, Westerlingen, ook in dit opzicht nog ...wat van den Oosterling leeren kunnen.

...en warm applaus getuigde van de instemming ...talrijke aanwezigen.

...p Maandag 25 en Dinsdag 26 dezer zal dit ...neelstuk op initiatief van het *Propaganda-...ité* van Boeatan, onder regie van mej. *W. Wes-...*, worden opgevoerd in het *Theater Heeren-...ht*, door een club dillettanten, van wie de ...sten hun sporen reeds op de planken verdiend ...en. De namen van mevr. Jut de Bourghel—...mus en Mia Aarwen, van de heeren Niestadt, ..., Verboeket en ten Brink, die de hoofdrollen ...ullen, staan er borg voor. Ook komt er een ...ansche bruiloft in voor, die een typisch beeld ...t van de traditioneele gebruiken daarbij. *Raden Soebanto* zal als bruidegom dansen op gamelan-...iek, door leden van het *Nederl.-Indonesisch ...ond van Jongeren Organisaties* uitgevoerd. ...ngskaarten, tegen gewone theater-prijzen, zijn ...reeds te verkrijgen in Boeatan, Heulstraat 19, ...Haag.

Raden Mas Jodjana.
Dansavond voor de Volksuniversiteit.

Dezen winter hield Raden Ajoe *Jodjana* voor de Volksuniversiteit te 's-Gravenhage een cursus over den Indischen, in 't bijzonder den Javaanschen dans, welke j.l. Zaterdagavond besloten werd met een dansuitvoering van haar gemaal, Raden Mas *Jodjana*. Wij zijn het volkomen eens met de redactie van *Het Vaderland*, die dit een goed werk noemt van de Volksuniversiteit en o.m. schrijft:

„Als een oase midden in de woestijn van nieuwigheden zijn Jodjana's dansen. Want zij zijn uit de School, die op een historie van eeuwen bogen kan, die gecultiveerd wordt aan een hof en wortelt in de gevoelens van een groot volk. Een verheven rust, een goddelijk overwicht als Jodjana te suggereeren weet met Nila Konta, Redder der Menschheid, kan alleen volgroeien in zulk een sfeer. Hoe zou een moderne danseres zoo iets gedegens kunnen geven, waar elke beweging van haar een tasten is, terwijl Jodjana navolgen kan? Het is de verdienste van Jodjana, dat hij niet slaafs navolgt, maar de kracht bezit om zelf te componeeren binnen de grenzen van de oude Javaansche danskunst. Zijn „Opstanding" is daar een prachtig bewijs van. Hoe adellijk is verder zijn „Rijst-dans" en hoe krijgshaftig zijn „Held".

„Raden Mas Jodjana heeft al dikwijls in Den Haag gedanst. Maar nimmer zal het publiek hem zoo goed hebben kunnen volgen. Nu werd elke dans ingeleid door zijn Raden Ajoe, die met een enkelen zin een vergezicht wist te geven op de diepe beteekenis van elken dans."

Een Tentoonstelling van Kendaoeris.

Voor het Uitstalraam en in de Toonkamers van Boeatan, Heulstraat 19, Den Haag, prijken thans tusschen de prachtige Toradja doodendoeken met hun grootsch opgevatte teekeningen van rood-bruinzwarte kleurschakeeringen, de twee door den heer Tillema uit Midden-Celebes ontvangen *Kendaoeri's*, reeds door hem en den heer Michielsen in ons blad van 30 Dec. j.l. beschreven, te midden van een dozijn andere uit de particuliere verzameling van Mevr. Michielsen en Mevr. Eindhoven, alsook door het ethnografisch Museum der Militaire Academie te Breda voor deze tentoonstelling tijdelijk afgestaan. Door kunstzinnige vrouwenhanden als sierlijke kappen voor staande en hangende lampen en als niet minder smaakvolle houders van planten en bloemen benut, vormen zij tezamen een geheel, dat het bekijken overwaard is. Wat zouden de Toradja's verbaasd zijn, als zij hun kunstschatten, zoo toegepast, eens konden zien! Stellig zou 't hun goed doen te merken, dat ook wij, Nederlanders, hun fraaien arbeid naar waarde weten te schatten. Er is reeds één bestelling op gekomen. Wie volgt!

De heer Tillema kreeg, naar wij vernamen, uit Makale het bericht, dat de Hoofden daar nu ook weer *Kendaoeri's* laten maken. Hij heeft dus succes van zijn poging tot het doen herleven van dit werk.

Persoverzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Politieke partijgroepeering in Indië.

Het *Soer. Hbl.* (26 Febr. 2de bl. *v. L.*) betoogt, dat de Indische politieke scheidingslijnen anders loopen dan de Nederlandsche. Het blad verdedigt nogmaals de nieuwe politieke organisatie — „het blanke front", thans „de ethische concentratie" genoemd — op de volgende gronden: Zoowel de verkiezingen van '20 en '23, als die van '27 brachten duidelijk aan het licht, dat het Nederlandsche kiezerscorps in Indië niet wil weten van import-politiek en internationale missies. Het wil politiek van eigen bodem, naar eigen normen en voor eigen mogelijkheden en behoeften. Met aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid laat zich voorspellen, dat invloed en aanhang der gecopieerde Nederlandsche politieke partijen door de afkeerigheid van het Nederlandsche kiezerscorps zullen ineenschrompelen tot nul. Wij gronden deze overtuiging op de feitelijke samenstelling der Nederlandsche gemeenschap in deze landen; die gemeenschap toch mist de factoren, welke een politieke groepeering naar moederlandsch model wettigt. Door geloof, sociale over-

tuiging en economischen status wordt het volksleven in Nederland ontleed in hoofd- en nevenstroomingen, van velerlei richting en kleur. Deze stroomingen, in politieken zin georganiseerd, vormen gezamenlijk de politieke constellatie van het Nederlandsche volk, welke een beeld geeft van diep-ingrijpende en, naar ons en veler overtuiging, schadelijke verdeeldheid. Een niet-onaanzienlijk deel van het Nederlandsche volksleven splitst zich van de hoofdstrooming af, verplaatst zich naar Indië en vindt daar, naast en met de Europeesche blijverskern, een nieuw arbeidsveld, dat in den regel op den geheelen mensch beslag legt. In kleiner verhoudingen vertoont deze Indisch-Nederlandsche samenleving alle schakeeringen van het moedervolk, maar haar leden verkeeren onder principieel andere levensvoorwaarden. Dit verzwakt de moederlandsche tegenstellingen en prikkelt, vooral in den laatsten tijd, in toenemende mate het saamhoorigheidsgevoel. Wij zijn overtuigd, dat onder de inwerking op het Nederlandsche element in deze landen van scherper, ruimer en forscher tegenstelling naar ras, religie, geschiedenis, koloniale machtsverhouding en getal, de eigen verschillen en onderlinge geschillen zullen worden overschaduwd en uiteindelijk opgeheven. Herhalingen van de verzetsbewegingen op Java en Sumatra zullen op dit proces stimuleerend inwerken.

Wij vestigen de aandacht op het *Soer. Hbl.* (1 Mrt. 3de bl. „Ned. Indië en Indo-China" van *K. Wybrands*; 3 Mrt. 4de bl. *„Van onze Buren"*), de *Deli Crt.* (11 Mrt. „Een bezonken oordeel"), *De Sum. Post* (8 Mrt. „Wat dan wel?"), het *Bat. Nwsbl.* (2 Mrt. „Engeland en China"; 5 Mrt. „Azië, Britsch-Indische Kroniek"; 8 Mrt. „De I. S. D. P. en de Communistische Onlusten", van *J. E. Stokvis*) en *De Loc.* (3 Mrt. bldz. 9 „Het communisme in Nederland").

Inheemsche idealen.

Dr. H. Kraemer wijst op „Tweeërlei beschouwing" (*De Sum. Post*, 11 Mrt.):

De Inheemsche pers houdt zich evenzeer als *de Europeesche* bezig met het overwegen van de oorzaken van de recente onlusten. Zij doet dit echter, ook al heeft men het wel eens over de zelfde zaken, in een geheel anderen geest en toon. De tegenstelling laat zich wellicht het best aldus formuleeren, dat *de Europeesche pers* met alle kracht haar aandacht concentreert op de handhaving en versterking van het gezag. In den toon en de beschouwingswijze zijn natuurlijk varianten te ontdekken, waaronder zelfs zulke essentieele als die van ongeduldige, minachtende ergernis zoowel tegenover de „nalatigheid" der regeering als tegenover de „onbetrouwbaarheid" van vrijwel de gansche Inlandsche Beweging, en van ernstig pogen de gebeurtenissen breeder en rustiger op te vatten. Maar toch, het aambeeld is het gezag. Daar ziet men toch de kern van de heele kwestie. Als symptoom van de normale psychologie van den Europeaan in de koloniën is dit volmaakt begrijpelijk en natuurlijk. Hij vraagt rust en een geregelden gang van zaken om zijn werk met de gewone energieke inspanning na te kunnen jagen. *De Inheemsche pers* gaat eenvoudig van de gedachte uit, dat het wel blijkt, dat de Regeering haar gezag weet te handhaven. Omdat de schrijvers daarin gevoelen, dat de onlusten aanleiding kunnen geven tot het bovendrijven van een geest, die voor hun verlangens naar meerder zeggenschap fataal is, voelen zij zich begrijpelijkerwijze weinig geroepen, een krachtigen roep om gezag te laten hooren. Zij weten, dat daarvoor in overvloedige mate van de „sana"-zijde gezorgd wordt. De Europeaan komt met verstand en gemoed in algeheelen opstand tegen de „misdadige" onlusten. De niet communistische Inheemsche, die met de gebeurtenissen meeleeft, keurt de onlusten voornamelijk met zijn verstand af, maar het woord „misdadig" zal hem niet gemakkelijk ontvallen, omdat hij in sommige leiders op verkeerde paden wandelende, kampioenen voor geliefde idealen ziet, en in de massa misleide onontwikkelden. Hun het stigma der misdadigheid in den fellen zin, waarmede dat van de andere zijde bedoeld wordt, op te drukken, is hem absoluut onmogelijk. *Aan Europeesche zijde* is de neiging vrijwel onbedwingelijk om dit als een bewijs van volkomen onbetrouwbaarheid te nemen. Het kan niet nadrukkelijk genoeg gezegd worden, hoe kortzichtig en onjuist zulk een beschouwingswijze is. De Europeaan heeft vol recht, wanneer hij zijn teleurstelling erover uitspreekt, dat de groepen in de Inlandsche Beweging nog slechts op den weg naar de principieele wustwording van elks eigenaardigheid zijn, alleen krachtige en wel georganiseerde indiv liteiten kunnen vaagheid volledig vermijden, hij heeft vol onrecht, wanneer hij van Inheem zijde een beoordeeling van schokkende gebe nissen verlangt, die met de zijne klopt. Immers den Inheemsche is het nationalisme de schat zijn hart en de appel van zijn oog. De les, di heeft te leeren, is dat sentiment te vatten in de zelfbeheersching van een diep verantwoord heidsgevoel en een breeden blik op de werkelijk zoowel van zijn land als van dat land in ver met de grootere wereld. *Voor den Europeaan* nationalisme iets, welks rechtmatigheid hij tendeels met zijn redelijk inzicht erkent en hem van minder of meer gevoel van sympathie gezeld is. De les, die hij heeft te leeren, is dat minder politiek opportunisme bij hem de van die erkenning van het nationalisme, verder en ongedwongener de verhoudingen tusschen het verantwoordelijke deel der peesche — d.w.z. particuliere en niet-particulier en der Inheemsche gemeenschap. Naar schr.'s ning ligt in *het meerder wederzijdsch verstaan die groepen, één der gewichtigste problemen het heden.* Zoolang, wat de Europeesche zijde treft, dit verstaan alleen aan eenige voor tische zonderlingen gehouden individuën blijft gelaten, is er geen verbetering te verwachten werkelijk van doorslaande beteekenis is. De antwoordelijke leiders in het gouvernements particuliere leven moeten zich hier bewust van een eminente taak, moeten grondig af meelevende en meedenkende Inheemsche in tueelen te beschouwen en te behandelen als maar zooveel mogelijk te negeeren criticasters moeten ze beschouwen als mannen, die verd gehoord te worden en wier inzicht en oordeel minstens even belangrijk stuk werkelijkheid dat van de andere zijde.

In de *Java-Bode* (4 Mrt. 2de bl.) schrijft van Chineesche zijde over „Reorganisatie van Chineesche Onderwijs"; in *De Loc.* (4 Mrt. bl bepleit een Javaansch gemeentelid oprichting „De volksschool".

Het communisme ter Sumatra's Westkust.

Het *Bat. Nwsbl.* (8 Febr.) bevat den 15en van *Civis* over *„'s Landvoogds reis"*. Vrijwel eenstemmend met het oordeel van Civis, conclusie van den heer *Zentgraaff* over Sum Westkust in het *Soer. Hbl.* (26 Febr. t/m. 3de bl. „Sumatraansche indrukken", XVIII XXII):

Het communisme heeft onder de bevolking zijn vage theorieën doch zeer reëele beloften uitstekenden voedingsbodem gevonden. Dit zat vol geestelijke handvatsels, en de commu konden het grijpen in alle richtingen. Om stuursbeleid, de Inlandsche ambtenaren, de dienst, de politie, de adat, het typische karakter... men kon niet tasten of de gre goed. Het communisme had hier dus eene kelijke taak. Zooals het stille voortbestaan parhoedamdam-gedachte en de herinnering Singamaharadja in den geest van den Bat gaat het ook met de door velerlei oorzaken ver derde ontevredenheid en den staag gegroeiden nog in de ziel besloten, tot daar plots het andre „isme" aanklopt en den weg wijst welk voldoening en bevrediging voert. En immers en wrevel uiten zich zoo gaarne, het ligt in dat zij zoeken naar bevrediging, dat het hun haast onverschillig moet zijn welk „isme" de opent en den weg wijst. Dit wil vooral niet dat het communisme eene ietwat onschuldige zou spelen. Integendeel, dit „isme" is bij gevaarlijk, omdat het een passepartout is op mokkende en hatende ziel, omdat het de ver ging tot leuze heeft, omdat het door misleiding leugen begrijpelijke of verklaarbare ontevreden omsmelt tot eene actie welke op het bereiken geheel andere doelen is gericht. Zoo moest insiders, die het spel in de Minangkabau zien beginnen en voortzetten, aanleiding zijn weest uiterst nauwgezette aandacht te wijden het voortschrijdend communisme, en dan had bij normale bestuursfunctionneering reeds men tijd geleden de groote omvang van het moeten zijn gesignaleerd. Dit is niet het ge weest.

In het *Soer. Hbl.* van 1 Mrt. (3de bl. „Belan lijke ethiek") beantwoordt *J. H.* een schrijven

Mevrouw E. Koch—Winners te Amsterdam, die een adres-beweging leidde tegen het verbannen der communisten naar N.-Guinea. Ook *De Loc.* (10 Mrt. blz. 9 en 19) vindt dat dit geval met schijnbaar onschuldige acties tegen doodstraf en verbanning, aanmaant tot voorzichtigheid.

De *Java-Bode* (2 Mrt. „Zuid China en wij") bericht dat volgens een te Hongkong verschijnend blad, op de uitlevering van zeven Chineezen te Soerabaja, in verband met hun contra-revolutionnaire actie, prijs gesteld werd door Canton. Wel heel duidelijk manifesteert zich de Sovjet in het naburige Zuid-China en... haar contact met de handlangers in Ned.-Indië.

Uit de geschiedenis der Koffiecultuur.

Een koffieplanter, die Java in 1897 verliet en onkundig bleef van de veranderingen, die zich afspeelden, zou zich de oogen van verbazing uitkijken, als hij thans weer een bezoek aan de oude koffiestreken bracht. Waar is de *Java-koffie* gebleven, waarvan 30 jaar geleden door de ondernemingen nog ruim 300.000 picol werd geproduceerd? Waar bleef de onafscheidelijke schaduwboom van de koffie, de *dadap?* Wat was het lot van de *Liberia,* waarvan in 1897 de uitvoer een kleine 100.000 picol bedroeg? Zoo is de geschiedenis van de laatste 30 jaar, die van den feitelijken ondergang van de Java en Liberia; ze is innig samengeweven met de opkomst der Robusta-cultuur, die een dertig jaar geleden op Java kwam. Het is de Robusta, waaraan het te danken is, dat Ned.-Indië, dat in de rij der produceerende landen naar de 7de plaats was afgezakt, thans weer *de derde* inneemt. De koffieoogst der ondernemingen op Java bedroeg in 1925: 750.000 picol Robusta, 17.000 picol Java en 7.000 picol Liberia. De heer *De Stoppelaar* ontving in 1900 door bemiddeling van den heer *Rauws* te 's-Gravenhage een zending Robusta-plantjes, vnl. bestemd voor Soember Agoeng, Wringin Anom en Kali Bakar. In 1900 en 1901 werden tal van bestellingen gedaan bij de Horticole Coloniale te Brussel, welke maatschappij per advertentie de *Coffea robusta,* de pas ontdekte koffiesoort uit Afrika afkomstig, aanbeval. Voor de snelle uitbreiding van de cultuur hebben de heeren *H. H. T. van Lennep* en *Ledeboer* zich bijzonder verdienstelijk gemaakt. In de zaadtuinen van Kali Sepandjang is de oorsprong van tal van ondernemingen te zoeken; de afgeleverde 1667.20 picol zaadkoffie zouden thans toereikend zijn om den totalen tegenwoordigen koffie-aanplant op Java geheel opnieuw in den grond te zetten! *Dr. Cramer* en *dr. Wurth* waren wetenschappelijke voorlichters der practijk, die de Robusta propageerden. Het is thans ruim 25 jaar geleden, dat het eerste *proefstation* der bergcultures werd opgericht, waardoor de grondslag werd gelegd voor de huidige zoo innige samenwerking van practijk en wetenschap. Ziekten en plagen gaven den stoot tot het oprichten; de *koffiebessenboeboek,* de grootste ramp, die de Robustakoffie trof, had tot gevolg, dat het ledental der Proefstations werd uitgebreid. Door het Departement van Landbouw (o.a. door H.H. *Roepke* en *Leefmans)* werd zeer verdienstelijk werk voor de koffiecultuur verricht, doch nooit gaf het, of zal het kunnen geven, die innige wisselwerking met de practijk, die van de particuliere Proefstations moet uitgaan. Hiervoor zijn noodig voorlichters in de centra der cultuur. De Gouvernements-koffieproeftuin gaf voor 25 jaar den stoot tot het invoeren van onzen tegenwoordigen schaduwboom, de *Lamtoro.* De oude dadap had zijn tijd gehad; zijn weerstand tegen ziekten en plagen was gebroken. Het is echter opvallend, hoeveel dadap thans weer wordt aangeplant, al is men zich er wel van bewust, dat men slechts korten tijd van den boom zal profiteeren. De heer *Ottolander* heeft op de koffiecongressen de inzichten over het schaduwvraagstuk verruimd. Op het gebied van de selectie en den import van nieuwe soorten heeft het Dep. van Landbouw voor de koffie verdienstelijk werk verricht. Alle mogelijke voorzorgen moeten genomen worden dat het met de Robusta niet denzelfden weg opgaat als met de Java- en de Liberia-koffie. Vooral na abnormale jaren, na groote oogsten als in 1925, gepaard gaande met ongunstige weersomstandigheden, werden klachten over de bladziekte vernomen. De Proefstations maakten propaganda voor een intensief beheer. Denken wij slechts aan de *groenbemesters,* die in geen enkele nieuwe ontginning zullen ontbreken. (*Soer. Hbl.* 3 en 2 Mrt. 3de bl.)

II. UIT DE INLANDSCHE PERS.

Een en ander over de slavernij.

II (Slot).

Nadat Karel V aan de Vlaamsche scheepsreederijen vergunning had gegeven 4000 negers per jaar naar Amerika te brengen, volgden Engelschen, Nederlanders, Franschen en Denen het voorbeeld.

De tegenstanders van dat onbeschaafd bedrijf drongen bij de verschillende regeeringen op eene rechtvaardige behandeling der negers aan, doch eerst in het jaar 1807 steunde het Engelsch Parlement de bemoeienissen van den heer William Wilberforce en werd, met ingang van 1 Januari 1808, bij acte, de slavenhandel in Engeland verboden.

In de in het jaar 1816 te Londen gehouden conferentie van de mogendheden ging Frankrijk tot dienzelfden maatregel over, terwijl na den vrede van Weenen, in het jaar 1814, Spanje en Portugal den slavenandel prijs gaven.

Tot het jaar 1817 betaalde Spanje 400.000 pond sterling en Portugal 300.000 pond sterling als schadevergoeding.

In de jaren 1826—1830 sloot Brazilië zich bij de te Weenen gemaakte overeenkomst aan.

Verschillende Staten in Amerika hadden reeds pogingen gedaan om de slaven vrij te verklaren, doch, tengevolge van de vele moeilijkheden welke daarbij werden ondervonden, had die vrijverklaring slechts langzaam plaats.

Engeland verklaarde in het jaar 1830 de slaven vrij, welke maatregel in het jaar 1833 op de koloniën werd toegepast.

De planters ontvingen 20 millioen pond sterling als schadevergoeding, terwijl het aantal vrijgemaakte slaven 639.000 bedroeg.

In de Fransche koloniën had de vrijverklaring in het jaar 1848 plaats.

Vanaf het jaar 1818 tot 1824 werd in Nederland de wet tot vrijverklaring der slaven voorbereid, waarna in het jaar 1849 bij de wet werd verklaard, dat, met ingang van 1 Januari 1860, de slavernij in Ned.-Indië werd afgeschaft en dat de slaven van elders, op Ned.-Indisch gebied komende, als vrije personen werden beschouwd.

Bij de wet van 7 Mei 1859 werden de eigenaren der slaven schadeloos gesteld met 50 tot 300 gulden voor elken vrijgemaakten slaaf.

Zooals gezegd, ging de vrijmaking der slaven in Amerika met groote moeilijkheden gepaard; zelfs gaf zij aanleiding tot gevechten, omdat de planters van meening waren, dat de cultures zonder de aanwezigheid van slaven niet konden bestaan en zij zich dientengevolge krachtdadig tegen de nieuwe orde van zaken moesten verzetten.

De reiziger Livingstone, die de slavernij in Afrika onderzocht, schatte het aantal personen, dat jaarlijks gedwongen werd hunne woonplaats te verlaten op 300.000, waarvan geen 70.000 hunne bestemming bereikten.

Wegens gebrekkige regeling en slechte verzorging stierven de anderen onderweg.

Een natuurlijk gevolg van dezen toestand was, dat de bevolkingssterkte in die streken van Afrika, waar de slavernij bestond, in sterke mate afnam.

Met strenge wetten waakt de Engelsche Regeering voor de handhaving der in het leven geroepen strafbepalingen op het stuk van de slavernij en heeft zij, in het belang van de vrijverklaring der slaven in Egypte, met de Egyptische regeering een verdrag gesloten.

Engelsche oorlogschepen bevaren regelmatig de zeeën van Afrika, terwijl geen pardon wordt gegeven wanneer schepen met slaven aan boord worden aangetroffen.

Schip en lading worden in zulk een geval onherroepelijk in beslag genomen.

Het spreekt van zelf, zegt de schrijver van het artikel, dat een zelfde behandeling van zaken door de Egyptische regeering mag worden gevolgd voor het geval schepen onder Engelsche vlag met eene lading slaven op zee worden aangetroffen.

Het vervoer van negers naar Amerika en Australië is eveneens streng verboden, omdat in zulk een vervoer op groote schaal van menschenmateriaal al spoedig slavenhandel wordt gezien.

Aan de Leden van „Oost en West"

Het bestaan van het „Koloniaal Weekblad" is, dit behoeft geen betoog, een levensbehoefte voor Uw vereeniging.

Op twee manieren kunt U het orgaan steunen:

1°. door de adverteerders, die Uw weekblad helpen financieren, met Uw inkoopen te bevoordeelen en daarbij den naam van het blad te vermelden,

2°. door Uw leveranciers aan te sporen in Uw orgaan te adverteeren, of door onzen reiziger bij Uw leveranciers een introductie te verschaffen.

Mogen wij op Uw medewerking in deze rekenen?

DE UITGEEFSTER.

III. UIT DE CHINEESCHE PERS.

Berichten uit China.

In de nieuwsbladen, zoo schrijft men in de „Sinar-Sumatra" van 7 Augustus 1926, is reeds herhaaldelijk gewezen op het feit dat de Chineesche studenten niet alleen de beweging in het leven hebben geroepen om de nationalistische idealen in vervulling te brengen, doch ook dat zij de uitbreiding van den christelijken godsdienst in de dorpen bestrijden.

Dientengevolge is eene Anti-Christelijke Beweging in geheel China ontstaan, die, hoewel voor het uiterlijk niet zoo krachtig als eenige jaren geleden, de algemeene haat tegen de verspreiding der Christelijken godsdienst in China toch niet heeft verminderd.

De Christelijke priesters werden dikwijls door eene volksgroep weggevoerd en herhaaldelijk minder goed bejegend, niet om materieel bezit te veroveren, doch meer om aan de menigte te toonen dat ook de Christen Bijbel geen volk kan onderwerpen en dat men van de leiding van de Christelijke missionarissen niet gediend wilde zijn.

Die aanvallen op de Christelijke priesters, hadden, naar men mag aannemen, plaats onder invloed van de studenten, die aan de Christenwereld wilden toonen op welke wijze men geleidelijk de uitbreiding van het Christendom wilde tegengaan of in het gedrang wilde brengen.

Tijdens den Boxeropstand werden eenige Christelijke priesters zelfs gedood, met het gevolg dat China millioenen taels heeft moeten betalen aan de Westersche Mogendheden, die daardoor wederom in staat werden gesteld de Christelijke missionarissen in hunne taak te schragen.

De tegenwoordige stemming der Chineesche Christenen ten opzichte der Christelijke priesters is niet meer die van vroeger en zijn deze laatste bij verwikkelingen of plagerijen wel verplicht direct contact te zoeken met hunne consuls dan wel met de gezagvoerende ambtenaren.

Het is den schrijver opgevallen dat strijdende partijen in China wel bandietenbenden worden genoemd, dat men er van meening is, dat, in het belang van den naam der Republiek, deze bandieten zoo spoedig mogelijk moeten worden bestreden, ten einde schoon schip te maken.

Die beschouwing is zijns inziens eene vergissing, die voorspruit uit een gevoel van vrees voor wraak, terwijl vergeten wordt, dat de strijd moedige mannen kweekt, die niet, zooals zoovele tegenwoordige grootwaardigheidbekleeders in China, angst toonen, zoodra zij met witgezichten in aanraking komen.

Maarschalk Chang Tjshin wordt genoemd als te zijn het hoofd van een bende, doch heeft, met hulp van zijne dappere mannen, het geluk gehad zich te Mukden, tot onderkoning van Mantsjoerije te kunnen verheffen en zelfs gezag te kunnen uitoefenen te Peking.

Een dergelijk optreden vergelijkende met Europa, zijn die handelingen niet bepaaldelijk daden van bandieten.

In streken van groote uitgestrektheid, moet men, als men de zaken daar wil leiden, wel tot een moedig en krachtig optreden overgaan, wil men vóórkomen dat het recht van den sterkste zegeviert.

Onlangs werd door den schrijver het bericht vernomen dat een bandietenbende eenige evangelisten die den Christelijken godsdienst verspreidden, zoomede eenige vreemdelingen van naam, gelegenheid hadden gegeven van het terrein hunner werkzaamheid weg te komen.

Die tijding was voor hem eene verassing en bevestigde zijne meening, dat de strijdende benden niet altijd bandieten behoeven te zijn, zooals de vreemdelingen herhaaldelijk willen doen voorkomen.

Intusschen is wederom een Katholiek Priester in het Westelijk gedeelte van de provincie Hunnan door eene strijdende bende gevat, waarover het Chineesch Bestuur door de Amerikaansche Regeering zonder twijfel zal worden aangesproken.

Betaling van geldelijke schadeloosstelling aan den betrokken persoon dan wel aan diens familieleden zal wel de eisch der Amerikaansche Regeering zijn, die, wanneer daaraan niet op behoorlijke wijze wordt voldaan, zeker, met de kanonnen gericht op Peking, kracht zal bijzetten aan hare vordering.

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht

Iets over den naam „Indonesië".

Over dit onderwerp bevat het Maart-April N „Indonesia Merdeka" (het orgaan van de Nationalistische vereeniging Perhimpoenan Indonesia) een artikel waarvan hier een kort overzicht vol

Het is zaak zich rekenschap te geven van onder den naam „Indonesia" wordt verstaan vooral voor hen, die bewust streven naar een en onafhankelijk vaderland, geldt deze rekenschap des te meer als een noodzaak. Drie vragen zich hierbij voornamelijk voor: 1. waar komt naam vandaan; 2. wat houdt die naam in en 3. he die naam recht van bestaan?

Bij de beantwoording van de eerste vraag al dadelijk worden opgemerkt, dat de naam van inheemschen oorsprong is, zooals maar vaak wordt beweerd; noch is hij een maaksel de „Leidsche school", ofschoon het niet te loochenen is, dat de verbreiding daarvan veel aan wetenschappelijke werken heeft te danken.

Was men algemeen van meening dat het vaderschap van den naam „Indonesië" toekwam aan Duitschen ethnoloog A. Bastian (1884), kort leden heeft Kreemer [1]) aangetoond dat hij reeds 1850 gebezigd werd door J. R. Logan in zijn handeling in het „Journ. of the Indian Archipelago" (1850, bl. 254) waarin hij een beschouwing over „The ethnology of the Indian Archipelago"

Logan en Bastian bedoelden met hun „Indonesien" niets anders dan de eilanden van den Maleischen (Indischen) Archipel, dus een zuiver geographisch begrip. De ethnologische wetenschap echter kent aan den naam „Indonesië" een ruimer begrip toe. Het omvat het gebied, dat zich uitstrekt van Madagascar in het Westen tot het Paascheiland in het Oosten; van Formosa in het Noorden tot Nieuw-Zeeland in het Zuiden. Zoo ook de ad rechts- en taalwetenschap.

Bleef de naam voorloopig uitsluitend beperkt de wetenschap, al meer en meer trad hij, vooral de laatste 10 jaren, een ander gebied binnen, nl. van de praktische politiek. Reeds bij de oplev van de nationale beweging werd de behoefte voeld aan een benaming voor het beoogde doel. tijd lang heeft Multatuli's „Insulinde" dienst k nen doen, doch met het zuiverder worden der p tieke verhoudingen kon die naam niet meer be digen. Vooral de jongeren, die zich bewust wer van de noodzakelijkheid van het streven naar eigen vrij en onafhankelijk vaderland en die stellig met *Nederlandsch-Indië* geen vrede kun hebben, aanvaardden met blijdschap de in alle zichten passenden naam „Indonesia". Die naam in Indië reeds ingeburgerd: alle inheemsche ranten en periodieken bezigen hem, niet slechts een „modern" woord, maar als staatkundig beg Het is begrijpelijk, dat de naam een harden kl heeft gekregen voor hen, die zijn veelzeggende teekenis niet kunnen vatten. Voor de kaoem-s is het een verschrikkingswoord geworden, om het in den aard der zaak een revolutionnair inhoudt.

Het geheel samenvattend concludeert schr. de naam „Indonesia" het eerst in 1850 door J. Logan in *geografischen* zin werd gebruikt, ter hij later in de wetenschap een meer *ethnologische* beteekenis heeft gekregen, om eindelijk door Indonesische nationalisten als een *staatkundig politiek* begrip te worden aanvaard ter omlijning van het grootsche doel, dat door hen wordt nage streefd: een vrij en onafhankelijk vaderland *Indonesia*.

De Indische Gids.

De April-afl. opent met het eerste gedeelte een verhandeling van den hr. W. E. van Dam v Isselt over de opleiding van officieren van het N. leger aan de Hoogere Krijgsschool te 's-Gravenhage Schr., oud-directeur van genoemde onderwijs inrichting, neemt als uitgangspunt zijner beschouwingen eenige uit Ned.-Indië ontvangen voorstellen welke in de tegenwoordige studie een zeer belangrijke wijziging zouden brengen, als: geen leeraren van het N.-I. leger meer voor de H. K. S. uit te zenden, althans niet voor de krijgskundige studiën; 2°. ten deele in verband hiermede een aantal specifiek N.-I. vakken uit het onderwijs-programma doen vervallen, n.l. Maleisch, Javaansch, Land- en

[1]) Koloniaal Weekblad, 3 Febr. 1927, No. 5, bl. 4.

Volkenkunde van N.-I., tropenhygiëne en Mohammedaansch recht.

De hr. J. Sibinga Mulder artikelt over de economische beteekenis van het vee in Ned. Oost-Indië en de Regeeringszorg er voor. Schr. komt tot de conclusie dat de pogingen van Regeering (en van particulieren) der laatste jaren om den rundveestapel in beteekenis te doen toenemen, met succes worden bekroond; van den paardenstapel kan dit helaas niet zeggen. Er is op het gebied van paardenfokkerij te veel geliefhebberd; het paard wordt trouwens van steeds minder beteekenis en wordt meer verdrongen door autotractie.

Dr. H. G. Heyting schrijft een bijdrage, getiteld: „Doodstraf en gratie", waaraan de jongste gratieverleeningen door den Gouverneur-Generaal ten grondslag liggen. Schr. behoort blijkbaar tot hen die de doodstraf in Indië gehandhaafd willen zien, althans ten opzichte van degenen die opzettelijk en met voorbedachten rade moorden bedrijven; hij hecht aan het slot van zijn artikel de hoop uit, dat de G. G. eene verklaring zal geven van de *motieven* die hem er toe brachten de uitgesproken doodvonnissen niet ten uitvoer te doen brengen. [1])

Aan hetzelfde onderwerp wijdt Dr. Heyting ook een beschouwing in het Koloniaal Bijblad der Indische Courant van 9 April, waarbij schr. o.a. opmerkt dat het aanbeveling zou verdienen de taak van den G. G. in zoover te verlichten, door te bepalen dat voor het verleenen van gratie van de doodstraf de overeenstemming bereikt wordt met den Raad van Indië).

Mevr. M. Nittel—de Wolff van Westerrode beëindigt de artikelen-reeks met eenige „Kijkjes in het leven onzer Inlandsche bedienden".

Overigens bevat dit Nr. de gewone maandelijksche rubrieken: Varia — Revue van brochures enz. — Buitenland — Koloniale literatuur — Wetenschap, kunst en industrie.

De Indische Mercuur.

No. 14 (6 April '27). De landbouw-exportgewassen van Nederl.-Indië, door C. W. Bagchus. — Overzicht van den Volksraad. (Tweede gewone zitting 1926), door H. Ch. G. J. van der Mandere (vervolg). — Het Indische geld- en bankwezen (aan het Handelsbl. ontleend overzicht eener voordracht van Prof. Mr. G. M. Verrijn Stuart). — Djeloetoengwinning in Ned.-Indië. — Kultuurberichten. — Diverse mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige vaste rubrieken. — De Afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut geeft in dit Nr. recente literatuur over Aetherische oliën — Boschwezen en hout — Gommen en harsen — Looistoffen — Geneesmiddelen — Voedingsmiddelen — Vruchten en groenten.

Inter-Ocean.

De Jan.-afl. geeft als titelplaat een Balineeschen tempel. — M. Zobel schrijft over „Life in a Pasanggrahan" op Bali (met interessante afb.). — Mevr. M. E. Reitsma—Brutel de la Rivière vervolgt haar reisbeschrijving van een tocht door Sumatra (hierbij een kaartje en vele illustraties). — Verder bevat de afl. o.m.: The history of the early days of Singapore, by B. S. Keasberry (vervolg). — A Javan miscellany. II. On the Straits of Malacca, by C. Coote.

De Indische Verlofganger.

In No. 35 (van 8 April) geeft A. Werumeus Buning weder een historische schets, getiteld: Het Compagnie-schip en een jonge dominée, Franciscus Valentijn, als passagier. — P(etrus) B(lummen) vervolgt zijn reeks artikelen over Indische toestanden; thans geeft hij eene korte beschrijving van de blentjong, de traditioneele olielamp welke tot de onmisbare benoodigdheden bij de wajang-vertooning behoort. Een bijgevoegde afbeelding vertoont een tweetal der meest bekende vormen van de Javaansche wajanglamp. — Ten slotte zij de aandacht gevestigd op een bijdrage van A. J. Lieth, getiteld Suriname, waarbij schr. aandringt op vermeerdering van kennis onzer koloniën in het algemeen.

• •
•

Het wegenvraagstuk in Nederlandsch-Indië. Voordracht door Ir. P. J. Ott de Vries (met geschiedenis). (Indisch Genootschap. Vergadering van 18 Febr. '27).

[1]) Blijkens een sedert verschenen Aneta-telegram betreffende de jongste persconferentie, heeft de G.-G. daar verklaard, „dat hij niet genegen was de motieven van de jongste gratieering in het openbaar mede

Een Chineesche visschers-stad (Bagan op Sumatra), door H. van Wageningen. (Leven en Werken, 1927, bl. 46).

De legende van de bevolking van de Minahassa. (Buiten, 1927, bl. 34).

Schilderen in de Oost, door J. Poortenaar. Met afb. (Elsevier's geïll. Maanschr. 1927, I, bl. 18).

Suriname.

Na het gevoelen van Minister Koningsberger over de Corantijnkwestie te hebben medegedeeld liet de redacteur der rubriek „Op het Binnenhof" van *„De Vrijheid"* van 2 Maart daarop volgen: „Daarmee lijkt ons de quaestie practisch zonder beteekenis te zijn geworden."

In ons nummer van 10 Maart verzochten wij om opheldering van deze woorden. Wij hebben geen berouw over onze nieuwsgierigheid, want deze heeft aanleiding gegeven tot een voortreffelijk artikel van Dr. van Blankenstein in „De Vrijheid" van 6 April over *„de westelijke grens van Suriname"*.

Wij laten hier een groot brok uit het artikel volgen:

......„Als wij dan, ter bevrediging van het Koloniaal Weekblad, onze meening moeten zeggen, dan luidt die: De Minister van Koloniën sprak op zonderlinge wijze over die kwestie. De grens tusschen Suriname en Britsch Guyana is bij verdrag bepaald als te worden gevormd door de Corantijn. De Corantijn, een in zijn benedenloop geweldige rivier, zooiets als acht kilometers breed, wordt in zijn bovenloop gevormd doordat twee stroomen daar samenvloeien. De belangrijkste van die twee moet gelden als de eigenlijke bronrivier van de Corantijn. Is, zooals de Engelschen aannemen [1]), de Koeroeni-Koetari de hoofdstroom, dan behoort het gebied in de gaffel der twee waterloopen tot Britsch Guyana. Is echter — en alle nieuwere onderzoekingen wijzen daarop — de New River de hoofdrivier, dan behoort dit gebied tot Suriname.

De Engelschen hebben zich steeds erop beroepen, dat hun oude vaststelling met lijdelijke instemming van het Nederlandsch gouvernement heeft plaats gehad en daarom rechtsgeldigheid bezit. Dat zegt ook de oude brief van Lord Salisbury, waarvan de Minister in zijn antwoord gewag maakte. Het zou echter niet moeilijk zijn te bewijzen dat Salisbury zich vergiste, als eindelijk eens alle oude correspondentie over het geval — die van onzen kant om onbegrijpelijke reden nog steeds wordt achtergehouden — werd gepubliceerd.

De houding van den minister bij de jongste debatten over de kwestie was te merkwaardiger, omdat hij toen juist de beschikking had gekregen over de resultaten van de expeditie.-Stahel, die de watermassa van beide bronrivieren had gemeten en geconstateerd had, dat de New River tweemaal zooveel water aanvoert als de Koeroeni.

Wij zullen hier deze pikante kwestie niet wederom geheel oprakelen. Slechts willen wij nog wijzen op den vreemden redeneertrant van den Minister. Volgens Z.Exc. komt het er op dat terrein niet aan. „Terreinen hebben wij in Zuid-Amerika genoeg", zoo luidde zijn oordeel. Zonderlinge uitspraak van een Minister van Koloniën. Zou Z.Exc. zoo spreken als het een eiland — hoe waardeloos ook — in den Oost-Indischen Archipel betrof?

Even zonderling echter was deze voortzetting: „en waar het gerucht gaat, dat in dit dubieuze terrein tusschen die rivieren diamanten verscholen zijn, daar wil ik er op wijzen, dat het bezit van grond, waarin diamanten worden vermoed, den eigenaren tot heden nooit veel geluk heeft gebracht."

Het is den Minister blijkbaar niet bekend, dat door diamantvondsten het naburige Engelsch-Guyana over een hevige suikercrisis heen is geholpen.

De Minister zal wel willen toegeven, dat zijn opmerking zeker niet minder ten opzichte van gouddan van diamantvelden van kracht zou moeten zijn. Hoopt hij daarom wellicht, dat Frankrijk zen reden vindt om de goudhoudende terreinen in het Lawagebied op de Fransch-Nederlandsche grens van Suriname de hand te leggen? Dan zijn wij ook van die kans op ongeluk af!

Het is werkelijk een heel oorspronkelijke para-

[1]) Merkwaardigerwijze hebben de Engelschen zich over *deze* kwestie nimmer uitgelaten.
Red. Kol. Weekblad.

dox in den mond van een in het parlement sprekend minister: Dat gebied komt er niet op aan, want er zit misschen diamant in.

Zou men in Londen de logica ervan begrijpen? De luchthartigheid van den Minister lijkt ons dus meer dan ongerechtvaardigd. Als de diamant eindelijk gevonden is, zal een opvolger er allicht anders over denken. Ware de kwestie dan echter niet — hoe ook — definitief geregeld, dan hadden wij een nieuw netelig souvereiniteitsvraagstuk, waaraan niet bepaald behoefte is."

* * *

Uit een rede van Prof. Kielstra op het XIIde Groot Nederlandsch studentencongres knippen wij —uit het verslag in de N. R. Ct. van 10 April, Ochtendblad A — het volgende:

„In het Westen, waar men het straffe monopoliestelsel van het Oosten niet gekend heeft, is de oude, met de slavernij samenhangende bloei te niet gegaan. Maar Curaçao dankt aan den Hollandschen ondernemer zijne welvaart, veroorzaakt als deze wordt door de inrichtingen der Bataafsche Petroleum Maatschappij, en voor Suriname zijn het ook de Nederlandsche ondernemers geweest, die in den jongsten tijd hebben aangegeven, hoe de kolonie tot nieuwen bloei zou kunnen worden gebracht; zij toonden ook hier, gelijk in het Oosten, hoe ook in dezen tijd niet kortzichtig eigenbelang, maar ook de belangen van land en volk hunne gedragingen beheerschen."

* * *

Aan de Memorie van Toelichting, behoorende bij de ontwerp-begrooting van Suriname voor 1928, ontleenen wij het volgende:

Bij de indiening van de begrooting voor 1928 spreekt de gouverneur van Suriname een woord van dank uit voor de, door de Moederlandsche regeering verleende medewerking aan de maatregelen, welke van deskundige zijden zijn aanbevolen voor de oeconomische verheffing van Suriname en waarvan sprake is in zijn, onder dagteekening van 4 Februari j.l. No. 347 aan den Voorzitter der Koloniale Staten gericht schrijven. Aan de hand van de nadere gegevens ter zake zal hij bij nota van wijzigingen de veranderingen in het begrootingsontwerp aanbrengen, welke noodig zijn als gevolg van de door den Minister gedane voorstellen. Indien mogelijk zullen deze veranderingen nog tijdig genoeg worden aangebracht, dat daarover kan worden beschikt bij het vooronderzoek van de begrooting voor 1928.

* * *

De eindcijfers der ontworpen begrooting voor 1928, vergeleken met die van de begrooting voor 1927 zijn:

	1927 Gld.	1928 Gld.	meer voor 1928 Gld.	minder voor 1928 Gld.
Uitgaven	7.653.917	7.741.497	87.580	
Inkomsten ...	4.563.961	4.820.661	256.700	
Verschil	3.089.956	2.920.836		169.120
Door leening te verkrijgen gelden	550.000	388.000		162.000
Rijksbijdrage	2.539.956	2.532.836		7.120

De huishoudelijke uitgaven zijn geraamd:

voor 1928 op	f 7.358.497
voor 1927 op	„ 7.103.917
meer voor 1928	f 249.580

De huishoudelijke middelen:

voor 1928 op	f 4.820.661
voor 1927 op	„ 4.563.961
meer voor 1928	f 256.700

* * *

Naar de Amigoe verneemt, zou dr. ir. Versluys Dinsdag 15 Maart per „Prins der Nederlanden" naar Suriname vertrekken om in opdracht van de Nederlandsche regeering ook daar het vraagstuk eener waterleiding te bestudeeren. Na zijn terugkeer in Holland zal dr. ir. Versluys zijn rapport samenstellen en bij het Departement van koloniën indienen, waarna een definitieve beslissing zal genomen worden.

* * *

Fransch Guyana is toegetreden tot het internationaal radio-telegraafverdrag.

Curaçao.

Begrooting 1927.

Het laat zich aanzien dat Curaçao dit jaar eindelijk weer eens in de Tweede Kamer de belangstelling zal krijgen, die het verdient. In het Voorloopig verslag zijn, zooals wij verleden week opmerkten, rake vragen gesteld. Deze vragers zullen door de Memorie van antwoord, die verleden week verscheen, wel niet bevredigd zijn. Het schijnt, dat men op het departement van Koloniën niet meer „bij" is, wat kennis van en bekendheid met de Curaçaosche toestanden betreft. Om één ding te noemen — er zijn er meer — wij lezen in de M. v. A. in antwoord op het verwijt van gemis van initiatief en doorzettingsvermogen bij het bestuur te Willemstad o.a. in het overbekende vraagstuk der volkingshuisvesting: „Of tot maatregelen van Landswege tegen opdrijving van huren en tot bevordering van woningbouw ware over te gaan, is een vraag, voor de beantwoording waarvan ondergeteekende de noodige gegevens mist." Als het Koloniaal bestuur niet eigener beweging de noodige gegevens ter beoordeeling van deze zaak aan het ministerie heeft ingezonden, wijst het toch op een bedenkelijk gemis van initiatief bij het departement, dat die gegevens niet gevraagd zijn. Er is op Curaçao een commissie voor deze zaak benoemd, die een verslag heeft uitgebracht, dat openbaar gemaakt en in de pers besproken is. De „N.R.C." heeft een groote bespreking aan dit onderwerp gewijd. Het staat voorts in het nauwste verband met de vraag, die men op het departement telkens te beantwoorden zal krijgen: of de ambtenaren daar van hun bezoldiging kunnen leven.

Naar aanleiding van de gemaakte opmerkingen over de lage ramingen der inkomsten, wijst de minister op het wisselvallig karakter van verschillende bronnen. Maar dit argument is tegelijkertijd een krachtig motief tegen het op het departement uitgevonden staatsrechtelijk monstrum, dat men „voorwaardelijk crediet" genoemd heeft. Immers die wisselvalligheid maakt dan ook, dat men niet veel voor het einde van het jaar kan zeggen, of de middelen zoo ruim zullen blijken gevloeid te hebben, dat het subsidiecijfer niet zal stijgen. Vooral omdat op Curaçao somtijds de raming der uitgaven niet minder wisselvallig schijnt te zijn dan die der inkomsten.

Levendig betreuren wij het, dat de minister niet doordrongen is van den noodtoestand, waarin de ambtenaren verkeeren wat betreft hun onvoldoende bezoldiging. Het beroep op den Kolonialen Raad, die een partieele herziening der ambtenaarswedden onlangs afwees en het tijdstip voor een algemeene nieuwe salarisregeling nog niet gekomen achtte, omdat de toestanden nog niet volkomen zouden hebben geconsolideerd, moet gewraakt worden. Vooreerst heeft de K. R. zich in de laatste jaren steeds schriel getoond tegenover de ambtenaren. Ook de voorstellen tot partieele herziening waren onvoldoende. En aangenomen, dat de toestanden zich nog niet geconsolideerd hebben, dan kan ook in een *voldoenden* duurtetoeslag redding gezocht worden. De bijzondere klachten van het voorloopig verslag over de bezoldiging van enkele leden van de rechterlijke macht wordt beantwoord met een verwijzing o.a. naar die van den directeur van den Openbaren Gezondheidsdienst en die van den directeur van Openbare Werken. Die verwijzing moet dienen om aan te toonen, dat geen onjuiste verhoudingen bestaan in de salarisregelingen ten ongunste van de rechterlijke ambtenaren. Uit de voor 1928 ontworpen begrooting, die, gelijk elders uit de M. v. A. blijkt, ook op het departement van Koloniën ontvangen is, volgt, echter, dat is voorgesteld de traktementen der genoemde directeuren met f 5000.— en f 4000.— te verhoogen.

Onze veronderstelling, dat de heer Ir. Escher bestemd zou zijn voor directeur O. W., is onjuist. De minister hoopt „eerlang voor die betrekking een op het gebied van havenwerken ervaren civiel ingenieur" te kunnen uitzenden.

Zonder eenig commentaar halen wij nog deze, op zichzelf reeds boekdeelen sprekende opmerking aan:

„Bij het garnizoen zijn thans 26 en bij de politie 10 Europeesche manschappen aanwezig. Het komt den ondergeteekende voor, dat de beschikbare machtsmiddelen niet onvoldoende zijn om tegen ordeverstoring te waken."

Watervoorziening.

In het begin van Maart is een samenspreking gehouden tusschen den Ir. Versluys en de leden van den Kolonialen Raad. *La Union* verneemt, dat deze samenspreking een gunstig gevolg heeft gehad, en de hoop bestaat, dat binnen niet al te langen tijd Curaçao een goede waterleiding zal hebben. Men meldt, dat er een plan is, om zeewater te distilleeren en bovendien een leiding voor putwater te maken. Men zou dan wel een dubbele leiding moeten maken, maar toch zouden de kosten nog belangrijk beneden die van het plan-Molengraaff blijven. Het Mito-water zou van de baan zijn.

Hetzelfde blad stelt het vertrek van den Ir. Versluys naar Suriname op 15 Maart l.l. Daarna zal hij in Holland zijn verslag aan den minister uitbrengen. Echter staat in de M. v. A. aan de Tweede Kamer begr. 1927 te lezen, dat de heer Versluys zijn voorstellen voor een definitieve oplossing van het vraagstuk der drinkwatervoorziening reeds aan den gouverneur heeft ingediend.

Ook heeft de ondervoorzitter van den K. R. in de zitting van 10 Mrt. meegedeeld, dat de waterleiding niet lang meer op zich zou laten wachten.

Afgewezen.

De Koloniale Raad heeft het verzoek van den Kerkeraad der Vereenigde protestantsche gemeente om steun ten einde eene salarisverhooging te verkrijgen voor de predikanten afgewezen. Als de herziening der bezoldigingen aan de orde komt, kan dit verzoekschrift ook weer ter sprake komen, meende de commissie voor de verzoekschriften.

Het verzoekschrift der ambtenaren om verdubbeling van den duurtetoeslag en traktementsherziening is in handen eener commissie gesteld, maar de K. R. zal zich wel op dezelfde manier daarvan afmaken.

Uit den Verren Vreemde.

Twee Amerikaansche berichten.

Een veto naar aanleiding van een veto-kwestie.
Nicaragua-kanaal-politiek.

Het zal vermoedelijk menigeen niet duidelijk zijn geweest, hoe President Coolidge er toe gekomen is zijn veto uit te spreken over een wet, door de wetgevende vergadering der Philippijnen aangenomen, die het veto-recht te niet deed van den gouverneur-generaal dier kolonie, Generaal Wood. Het ging hier over het al dan niet houden van een volksstemming in de Philippijnen over het vraagstuk der onafhankelijkheid.

De G.-G. heeft er het recht van veto over de besluitingen door de twee Kamers van het Parlement genomen. Een meerderheid van $^2/_3$ in de beide Kamers dier wetgevende vergadering kan dat veto echter te niet doen. Maar ten slotte berust dan het beslissend veto-recht bij den President der Vereenigde Staten. Eigenlijk bestaat hiernaast nog een recht van veto, immers moeten alle koloniale wetten worden medegedeeld aan het Congres te Washington, dat het recht van vernietiging bezit. (Bestuursinstellingen in vreemde koloniën, D. G. Stibbe, blz. 205).

De spanning, welke over het vraagstuk der volksstemming bestaat, zal door de gevallen beslissing niet opgeheven worden. President Coolidge heeft zijn besluit gemotiveerd, maar de door hem aangevoerde beweegredenen hadden in het Parlement en in de betoogen van den G.-G. ook vertolking gevonden, zoodat de uitspraak van de Philippijnsche wetgevende vergadering daartegen ook bewust stelling genomen had. Bovendien heeft de politiek van Wilson ten deze verwachtingen gevoed, die de hoop kunnen voeden, dat met verandering van leidende persoonlijkheden ook weer andere inzichten den boventoon kunnen krijgen.

Het resultaat van een volksstemming zou, bij de omstandigheden en toestanden die in de Philippijnen bestaan, niet overtuigend zijn, schreef President Coolidge in zijn boodschap aan Generaal Wood. Voorts noemt hij, naar de Times meldt, het denkbeeld, dat Amerika volledige autonomie aan de Philippijnen zou kunnen geven en tegelijkertijd de zware verantwoordelijkheid op zich zou kunnen nemen om de volledige souvereiniteit en onafhankelijkheid der eilanden te garandeeren, een illusie. Hij wijst erop, welke voordeelen voor de Philippijnen voortvloeien uit hun relaties met de V. S. en den vrijhandel op de uitgebreide Amerikaansche markt. Zonder een aanmerkelijke verlaging van den loon- en levensstandaard zouden veel producten, die uitgevoerd worden naar de Ver. St., geen andere buitenlandsche markt kunnen vinden.

Ook waarschuwt hij de Philippijnen ernstig na te denken vóór zij zich wagen op de onzekere en stormachtige zee der onafhankelijkheid, te midden van onbekende gevaren in een vaartuig weinig berekend op de te verwachten moeilijkheden.

Amerika zal nog wel wat voelen voor de ideeën van Wilson, die aan de Philippijnen onafhankelijkheid toedenkt, maar afgezien nog van economisch-egoïstische beschouwingen, spelen krijgskundige overwegingen een groote rol in de politiek van Washington, zooals wij aanstonds ook in de Nicaragua-zaak zullen hebben te constateeren, en de Philippijnen vormen een prachtig en sterk steunpunt voor de Ver. St. in het westelijk deel van den grooten Pacifique, volgens het oordeel van velen het tooneel waar de toekomstige wereldoorlog zich kan afspelen.

* *
*

Eenzelfde reden als die, welke het Witte Huis aan het behoud der Philippijnen doet hechten, dringt het ook tot zijn politiek van het oogenblik ten opzichte van Nicaragua.

Het Panama-kanaal vormt een smalle en onzekere verbinding tusschen den Atlantischen- en den Stillen Oceaan. Met zijn vele sluizen, door de aardstortingen bij de Culebra, die 't nu en dan versperren, door de werking van den vulcanischen bodem is die eenige doorgang nog een zeer onzekere. Komen ook hier economische beschouwingen pleiten voor een tweede passage, 't zijn toch vooral strategische overwegingen, die de noodzakelijkheid ertoe sterk doen uitkomen. Deze hebben blijkbaar tot het besluit geleid, dat langer uitstel niet verantwoord wordt geacht. En Amerika heeft de uitvoering nu op z'n Amerikaansch aangepakt.

Evenals 't zich in 1904 er toe gezet heeft in Panama zoodanige mate van zeggenschap te krijgen, dat het kanaal daar strategisch als een doorvaart voor de N.-Amerikaansche vloot kan worden beschouwd, beheerscht en beschermd door de krijgsmacht der Ver. Staten, zoo wil Washington ook het tweede kanaal tot een couloir onder de strepen en sterrenvlag maken. Het tweede kanaal zal gemaakt worden volgens een reeds lang bestaand, door Amer. ingenieurs ontworpen plan, door Nicaragua. Meet men de lengte op de kaart af, dan is deze veel aanzienlijker dan die door de landengte van Panama, 273½ K.M. tegen 81 K.M. Maar de vaart over 't ontworpen kanaal zal voor een groot deel gaan door een zoo uitgestrekt meer, dat men er van een binnenzee spreekt, en voorts partij trekken van de bedding of bassins van een viertal stroomen, waardoor de lengte van het eigenlijk te graven gedeelte tot 44 à 45 K.M. wordt terug gebracht. De loop gaat geheel over Nicaraguasch gebied, nabij de zuidgrens, waar deze republiek Cosa Rica tot naaste buur heeft. Snijdt de corridor in Panama dit smalle rijkje door midden, naast de strook, waarin het Nicaragua-kanaal aangelegd zal worden, kan 't overige deel van den staat als een aaneengesloten geheel blijven. Met den aanleg gaan, naar een ruwe schatting, minstens tien jaren gemoeid.

Washington moest nu een aanleiding vinden om zich in de Nicaragua-aangelegenheden te moeien, met het vooropgezet voornemen het daarheen te leiden, dat het in den een of anderen vorm erkend zal worden als heer en meester over de verbinding, die van San Juan of Greytown aan de kust van de Caraibische- of Antillenzee, naar Brito aan den Stillen Oceaan zal loopen.

De regeering van Nicaragua, te Managua, had reeds aan de Ver. St. in beginsel concessie toegezegd voor een te graven interoceaan-verbinding. De conservatieven, onder Diaz, bleven deze toezegging indachtig, de liberalen, onder Sacasa, daarentegen wilde haar niet als een uitgemaakte zaak beschouwen. Er bestond spanning tusschen deze partijen over andere kwesties; hetgeen niets bijzonders was. Sedert veertig jaren had Washington zich hiervan dan ook niets aangetrokken. Zooals het verloop nu was meende het Witte Huis dreigende gevaren voor de in Nicaragua gevestigde Amerikaansche onderdanen te zien. Een marinedetachement landde in de haven Blue fields ter bescherming van de Amerikaansche ingezetenen. Bij de ontwikkeling der verdere bemoeienis werden zones neutraal verklaard en deels buiten de bemoeienis van de Nicaraguasche overheid gesteld.

De liberalen hebben 't moeten afleggen. Washington heeft zijn invloed tot de gewenschte uitbreiding weten te brengen. Volgens het nu in de bladen vermelde bericht, gaat de oud-minister van oorlog, Henry Stimson, als vertegenwoordiger van President Coolidge, naar Managua, om met den gezant en den vlootvoogd (er is in gestadige vermeerdering, een aanzienlijke marinemacht samengetrokken) te beraadslagen over eenige opvattingen van de regeering, die niet gemakkelijk in briefwisseling kunnen worden afgedaan, en inlichtingen in te winnen, die ook mondeling beter te verkrijgen zijn. Dit zal wel weer een schrede verder zijn op den weg, die aan Washington het meesterschap over de kanaalstrook moet bezorgen.

Lijkt 't misschien of de toekenning van een strategischen grond aan deze bemoeienissen niet zou rijmen met het streven van President Coolidge om door een tweede maritieme-conferentie te kunnen komen tot een vlootbeperking, die verder zal gaan dan die van 1921—1922 in Washington, dan zijn er ondeugende opmerkers, die hierover een heel andere opvatting ten beste geven.

Zij wijzen erop dat het graven van het tweede verbindingskanaal ongeveer tien jaar in beslag zal nemen. Washington zou zich dan door de vlootconferentie voor dien tijd veilig willen stellen. Zij willen hiermede niet zeggen, dat de Ver. St. nadien hun slag willen slaan. Neen, zij gaan zelfs van de onderstelling uit dat Washington oprecht den vrede in den Pacifique gehandhaafd wenscht te zien, maar het vreest een losbarsting niet te kunnen voorkomen. Nu brengt goed staatsmansbeleid mee, dan die losbarsting in elk geval toch zoo mogelijk te vertragen totdat men gereed zal zijn om haar onder de gunstigste omstandi[illegible] te kunnen gaan.

In deze politiek zijn dan het behoud van de Philippijnen, het spoedig voltooien van het Nicaragua-kanaal, het meesterschap over dat kanaal, de conferentie om de uitb[illegible] ci-fique-conflict te vertragen, zetten van een wel overwogen spel.

Ingezonden.

Amsterdam, 6 April 1927.

WelEd. Heeren,

Als lid Uwer Vereeniging lees ik steeds met zeer veel belangstelling het Koloniaal Weekblad. Bij kennisname van het artikel uit de Chineesche Pers „Een en ander over de tegenwoordige opiumpolitiek in N.-I.” troffen mij de door U gepubliceerde verbruikscijfers over 1920 en 1923, resp. 2607 en 1386 thail, welke cijfers — ik was zelf 16 jaren in Indië — mij absoluut onjuist lijken. Ik heb het Koloniaal Verslag nagekeken en vind op blz. 152 voor

1925 611.657 + 756.418 of ruw 1.367.000
1924 626.977 + 677.208 of ruw 1.304.185

Ik mag dus aannemen, dat de door U genoemde cijfers met 1000 dienen vermenigvuldigd te worden en dienen te luiden voor 1920: 2.607.000 thail,
1923: 1.386.000 „

U houdt mij deze opmerking ten goede, daar door uw cijfers thans een geheel verkeerde indruk wordt gewekt.

Inmiddels hoogachtend,

J. W. GESINK.

Haarlem, 9 April 1927.

Geachte Redactie,

Naar aanleiding van het in het K. W. van 1 April (31 Maart j.l.) geplaatste artikel over het kieken van in de rimboe van het oerwoud van Palembang verblijf houdende menschdier „Orang Pendek, de „missing link” tusschen mensch en aap, zoo moet het mij van het hart, dat ik dit artikel zeer misplaatst vind en een wetenschappelijk blad als ons Koloniaal Weekblad onwaardig, een niet verschoonbare flauwe Aprilgrap.

Meent U daarmede uwen lezers een genoegen te hebben gedaan, zoo durf ik U de verzekering te geven dat velen met mij zich aan uw Aprilmop zullen ergeren en te meer, wijl U het blad als „wetenschappelijk blad” in het buitenland hebt gecompromitteerd.

Uw gezaghebbend Engelsch dagblad, dat volgens uw zeggen „uw Aprilgrap”? goedgunstig slikte, beduidt in mijn oogen niet veel, maar of het Engelsche wetenschappelijk genootschap „the Royal Society of London” er eveneens zoo onschuldig over heengaat, durf ik met ernst te betwijfelen.

Hoogachtend,

TH. ALMEROOD,

Lid van „Oost en West” van af de oprichting.

Utrecht, 10 April '27.
Hobbemastraat 7.

Aan de Redactie van het Koloniaal Weekblad Vereeniging „Oost en West”.

Heel aardig zoo'n April-grap (Orang pendek), h[illegible] aardig, maar niet aardig in het „Koloniaal Weekblad”, mijns inziens hoort in dit weekblad geen Aprilgrap, vooral niet een grap op wetenschappelijk gebied. [illegible] moet men nu verder gelooven, van hetgeen over d[illegible] zaak geschreven wordt? Onmogelijk zou de zaak [illegible] strekt niet zijn.

Ik ben *erin geloopen*, dat is zoo, en voor mez[illegible] vind ik dat niet erg, want ik houd best nog van [illegible] grap, maar zooals ik zeg, in ons Kol. Weekbl. ho[illegible] zooiets mijns inziens niet thuis.

J. VAN OEVEREN—VAN SCHAIK.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling 's-Gravenhage.

DE FLORES-FILM.

In de groote feestzaal van het Hotel de Twee Steden werd op Dinsdagavond, 5 April, voor een stampvolle zaal de Flores-film vertoond.

De voorzitter, de heer F. van Peski, heette alle aanwezigen welkom en zei, dat het hem genoegen deed [illegible] zoo groote opkomst te zien, waaruit de belangstelling der leden voor Indië spreekt. Daarna gaf hij het woord aan Pater Buis.

Pater Buis wees er bij zijn openingsrede eveneens [illegible] dat uit de groote opkomst duidelijk de belangstelling voor Indië bleek, het land, waar spreker eenige ja[illegible] heeft doorgebracht. Deze film, zoo sprak hij, zal bij [illegible] die in Indië vertoefd hebben, ongetwijfeld oude herinneringen opwekken.

De film bestaat uit verschillende gedeelten. We z[illegible] eerst op welk een ontroerende wijze afscheid [illegible] familie en bekenden genomen werd en maakten de [illegible] van Amsterdam met de J. P. Coen naar Indië [illegible] Prachtige opnamen zagen we van de verschillende [illegible] dingsplaatsen en van de donker-blauwe zee, door [illegible] zonnestralen beschenen. We gingen door het Suezkanaal, de Roode Zee en Indischen Oceaan, tot we in de ha[illegible] van Padang aankwamen, waar de bekende dubbel[illegible] duikelaars hun kunstjes vertoonden. Voorts gingen [illegible] langs de Zuid-Oostkust van Sumatra naar Batavia. [illegible] Java bezochten we den verbazingwekkenden Boro[illegible] doer met al zijn schoonheden. Over Djokjakarta gi[illegible] we naar Soerabaia om de reis naar Flores voort te ze[illegible] We passeerden daarbij de diverse eilanden Bali, L[illegible] bok, Soembawa en Soemba. Karakteristiek zijn de [illegible] sen der meisjes in den voorhof van den tempel, de [illegible] van den duivel tusschen de afgodsbeelden en de [illegible] verbranding op eerstgenoemd eiland. Eindelijk was [illegible] doel bereikt en kwamen de bergen van Flores in [illegible] zicht. Schitterend zijn de opnamen van dit eiland [illegible] zijn diepe dalen, hooge bergen en groote wouden. [illegible] maakten een hertenjacht mede en kregen ook een [illegible] op een reuzenhagedis van vijf Meter lengte te zien, [illegible] den zeer interessant. Daarmede was het tweede ge[illegible] ten einde.

Het laatste deel had hoofdzakelijk betrekking op [illegible] leefwijze der bevolking op het eiland Flores en ko[illegible] wij ons zoodoende een goed idee vormen van de [illegible] en gebruiken van verschillende volksstammen.

De geheele film is van bijzondere schoonheid en [illegible] goed geslaagd. Een dankbaar applaus viel Pater [illegible] (wien reeds bij de pauze door den voorzitter dank [illegible] bracht was namens alle aanwezigen voor al het scho[illegible] wat hij dezen avond had laten zien en hooren), [illegible] ook aan het slot ten deel. In één woord: het was [illegible] interessante avond.

Het spijt het Bestuur, dat door den grooten toe[illegible] eenige leden uit gebrek aan plaats teleurgesteld zijn [illegible] worden de film bij te wonen. Hieruit blijkt ten [illegible] hoe noodig het is een Indisch Huis te stichten en [illegible] wij op het nut, dat dit huis zou hebben voor De[illegible] en speciaal voor onze Afdeeling. Wij hopen daar[illegible] het Comité, dat dit vraagstuk in behandeling heeft, [illegible] doel zal kunnen verwezenlijken, waardoor de Hof[illegible] in het bezit zou komen van een zaal, welke onge[illegible] 1200 zitplaatsen kan bevatten.

De Secretaris,
J. C. BAUDOIN.

Afdeeling Nijmegen.

Oproep voor de *Societeitsmiddag* op Zaterdag [illegible] April, van 3 tot 5.30 uur namiddag, in het Oranje-hotel. Door een „Vriend van Suriname” zal hier een causerie gehouden worden aan de hand van een serie lichtbeelden over: *„Rivieren en verkeer in Suriname en aanleg en inrichting van het groot landbouwbedrijf.*

Het Bestuur hoopt, dat van de 193 leden der afdeeling er thans minstens 100 aanwezig zullen zijn!

Wie helpt mede om het aantal leden der afdeeling op *250* te brengen?

Bezoekt allen den Societeitsmiddag.

Van verschillende leden kregen we reeds opgaven van beschikbare boeken voor een eventueele bibl[illegible]

...k. Wie volgt? *Opgave* — alleen opgave — *van boekwerken en titels* aan den secretaris.

De Secretaris,
GESCHER.

B. v. d. Berghstraat 74.

Afdeeling Utrecht.

Maandag 4 April hebben de leden van Oost en West, ...'t Alg Ned. Verbond, van de Philosophische Faculteit, van het Studentencorps en van de Mij. tot N. ...A. in 't Gebouw voor Kunsten en Wetenschappen ...vertooning kunnen bijwonen van de groote film ...Bataafsche Petroleum Mij., die het geheele Indi...e bedrijf dezer Maatschappij behandelt. Deze prachtfilm was door de Directie der B. P. M. welwillend — ...operateur en toestel — ter vertooning afgestaan ...onze afdeeling, waarvoor wij haar grooten dank ...schuldigd zijn.

...groote voldoening van de besturen der verschillende vereenigingen was de groote zaal geheel bezet.

...beschrijving van deze film is den lezers van ...W. reeds eenmaal aangeboden en kan dus gevoeglijk wegblijven.

De Secretaris.

Mededeelingen.

Van het Informatie-Bureau:

INDISCHE AMBTENAREN MET VERLOF:

...L. de Raadt, Controleur 1e kl. b. d. P.T.T.-dienst;
...J. M. C. Latuhery, 1e klerk b. d. Staatsspoor en Tramwegen;
...Albinus, tijd. wnd. Commies 1e kl. b. d. P.T.T.;
allen p.a. Secretariaat Vereeniging van Indische Verlofgangers, Van Weede van Dijkveldstraat No. 41 te 's-Gravenhage.

...A. H. van Heeswijk, wd. Referendaris dienst Mijnbouw; p.a. Mej. G. C. Willemsen, Tulpstraat 46, Hilversum.

...A. B. van den Heuvel, Havenmeester der 2e klasse, Thomsonlaan 22, 's-Gravenhage.

...W. Klei, Controleur 1e kl. b. d. P.T.T.-dienst, Rijnsburgerweg 137, Leiden.

...B. Zon, Inspecteur van vervoer b. d. S.S. en Tr., p.a. H. F. Fleischer, Sportlaan 66 te 's-Gravenhage.

J. P. van der Hoeven, 1e Commies b. d. kantoordienst van het Binnenlandsch Bestuur in de residentie Riouw en Onderhoorigheden, p. a. A. F. Creutzberg, Obrechtstraat 481, 's-Gravenhage.

R. Lokhorst, Onderwijzer 1e kl. b. h. O.E.L.O., Nieuwpoortslaan 97, Alkmaar.

F. W. A. van Schoor, Techn. Ambtenaar 3e kl. b. d. P. T.T.-dienst.

J. G. Vorstman, Techn. ambtenaar 4e kl. b. d. P. T. T.-dienst.
Beiden p.a. Nederlandsch-Indische Escompto-Mij. te 's-Gravenhage.

K. A. J. van Broekhuizen, Commies b. h. Dep. van Justitie, p. a. Nederl. Handel Mij., 's-Gravenhage.

L. A. F. Schefer, Commies b. h. Dep. van Justitie, p.a. Nederl. Handel Mij., 's-Gravenhage.

W. van Kol, Techn. Ambtenaar 4e kl. b. d. P. T. T.-dienst, Leeuweriksstraat 447, Schoten.

S. Polak, Onderwijzer der 1e kl. b. h. O.E.L.O., Gerard Terborgstraat 28, Amsterdam.

Ch. C. F. M. le Roux, Leeraar a. d. Kon. Wilhelminaschool te Weltevreden, Hendrik de Keijserstraat 62, Utrecht.

P. F. Hoeksema de Groot, Luit.-kolonel v. d. Gen. staf, Ten Hovestraat 34, 's-Gravenhage.

J. H. van den Berg, Mil. paardenarts 2e kl., Sweerts de Landasstraat 7, Arnhem.

W. G. Stroband, Gouv. Secretaris, Jachthoornlaan 3, Apeldoorn.

J. P. de Graaff, Leeraar in het teekenen aan de Technische school te Bandoeng, Laan van Rozenburg 36, Heemstede.

J. S. Bakker, Directeur der Kweekschool voor Inlandsche Onderwijzers, Koningstraat 4, Beverwijk.

J. W. H. van Dun, Technisch ambtenaar 1e klasse bij den Indischen Centralen Aanschaffingsdienst, Piet Heinstraat 46, 's-Gravenhage.

Ir. V. L. de Lannoy, Ingenieur 2de kl. b. d. Waterstaat en 's Lands Burgerlijke Openbare Werken, Danckertsstraat 6, 's-Gravenhage.

Ir. J. J. Knoop, Ingenieur 2e kl. b. d. S.S. en Tramwegen, Fred. Hendriklaan 274, 's-Gravenhage.

Th. F. Mijnders, Techn. ambtenaar 2e kl. b. d. P.T.T.-dienst, van der Helststraat 14, 's-Gravenhage.

H. G. Plattel, Hulpprediker ten dienste der Inlandsche Christengemeente te Ternate, Kastanjelaan 10, Nijmegen.

Mutatiestaat van 5 tot 12 April.

Nieuwe Leden:

	Geïntroduceerd door:
R. Watchman, Districtssecretaris te Ephrata, Suriname). f 5	den heer Ph. A. Feltzer te Paramaribo.
D. Kramer, Leeraar K.M.A., Breda, Lange Brugstraat 10. f 5	Afdeelingsbestuur van Breda.
...de Wed. J. G. Goethals-Reerink, Haarlem, Parklaan 87. f 5	Penningmeester van de Afd. Haarlem.
...G. J. Bon, Gep. Dirigeerend Off. v. Gezondheid N.-I. L., Nijmegen, Graafsche Weg 46. f 5	den heer W. C. Camman te Nijmegen.
...D. H. van Zuylen-Polak, Nijmegen, St. Annastr. 140. f 5.	Voorzitter Afd. Nijmegen.
F. W. Koch, Nijmegen, Graafsche Weg 64. f 5.	Voorzitter Afd. Nijmegen.
...ectie Chicago Bioscope, Nijmegen, Broerstr. 40. f 5	Secretaris Afd. Nijmegen.
...R. O. Steller, Ind. Student, Katwijk a. Zee, Jan Tooropstraat 1. f 5.	Eigen aanmelding.
...J. H. van Straaten, Oud Hoofd v. d. zoutwinning in N.-I., Den Haag, Helenastraat 1. f 5	den heer W. H. C. ten Brummeler te Den Haag.
...H. W. Sandberg, Journalist, Den Haag, Klimopstraat 42. f 5	den heer Dr. Jhr. C. G. S. Sandberg te Den Haag.
W. J. de Langen, Den Haag, Noordeinde 144. f 5	Eigen aanmelding.
...N. Platteeuw, Den Haag, Obrechtstr. 293. f 5.	Secretaris Afd. Den Haag.
J. B. Prins, Oud Ass.-Resident, Den Haag, Bentinckstraat 21. f 5.	Secretaris Afd. Den Haag.
...M. Rosel, Gep. O.-I. Ambenaar, Den Haag, van Bylandstraat 129. f 5.	Secretaris Afd. Den Haag.
...E. de la Parra, Den Haag, Galileistr. 187.	Mevr. M. T. Velsing-Caspari.
...Koster, Den Haag, Ieplaan 221.	Mevr. M. T. Velsing-Caspari.
...A. van de Pol, Den Haag, Goudsbloemlaan 37.	Mevr. M. T. Velsing-Caspari.
...Veenstra, Den Haag, Thomsonlaan 5.	Mevr. M. T. Velsing-Caspari.
W. van Es, Leeraar Haagsch Lyceum, Utrecht, Steinenburg 43. f 5	Afdeelingsbestuur van Utrecht.

Nieuwe Begunstigers:

...P. A. M. Benedic, Utrecht, Oudwijkerlaan 45.	Afdeelingsbestuur van Utrecht.

Adresveranderingen:

...R. W. Fernandes, van: Den Haag, Conradkade 37, naar: Groningen, Jozef Israëlstraat 89. f 5.

H. Langelaan, Agent K.P.M., van: Weltevreden, naar: Oosterbeek, Grindweg 11. f 5. (Afd. Arnhem).

...de Jong, Controleur B.B., van: Broek op Langendijk, naar: Santpoort, Molenstraat 8. f 5: (Afdeeling Haarlem).

...F. Dee, Controleur B.B., van: Leiden, Heerengracht 61, naar: Noordwijk a. Zee, Egbert de Grootstraat 1.

...Vollema, Arts, Gep. Off. v. Gezondheid, van: Mantgum naar: Leeuwarden, Nieuwstad 90.

...A. Goldenberg, van: Deventer, Noordenbergsingel 2, naar: Den Haag, Ruychrockstraat 24. f 4.

...H. Simon, O.-I. Ambtenaar, Den Haag, van: Van Galenstraat 8 naar: Stephensonstraat 68.

L. A. Leidelmeijer, Ambtenaar In- en Uitvoerrechten, Den Haag, van: Laan van Meerdervoort 717, naar: Azaleastraat 45.

Het adres van J. H. Dibbetz, Oud Kapitein N.-I. L. is thans: Bankierskantoor Furnée en Co., Alexanderstraat 1, Den Haag.

N. Anakram, van: s.f. „Adiwerna", Tegal, naar: Muntok, p. a. Gouvernements Tinbedrijf.

C. J. Batenburg, Assistent-Resident, van Medan, naar: Soembawa.

Mr. J. W. A. Boots, Controleur B. B., thans te Serang (Bantam).

Dr. W. J. Beck, Gewestelijk Secretaris, thans: Medan, Nieuwstraat 11.

W. F. Zuur, van: de Steeg (Geld.), naar: Bandoeng.

VEREENIGING „OOST EN WEST"

HOOFDBESTUUR: HEULSTRAAT 17 'S-GRAVENHAGE

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins-Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen doen.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen, van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Tel. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins-Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752. Dit „Tehuis" biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland vertoeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK, of den Administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", Van-Boetzelaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Tel. No. 50248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna-Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten einde aan hen, die uit Nederland naar Indië gaan, en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN op huishoudelijk en maatschappelijk gebied, onder leiding van Mevr. J. FRANK-MENDES—Calisch. Spreekuur Donderdagmiddag van 2 tot 4 uur en volgens afspraak, Nic.-Maesstraat [illegible], Amsterdam, Tel. 22492.
Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, en de Firma MARTINUS NIJHOFF, L. Voorhout 9, Den Haag (bij deze firma alleen die met een *), zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk.)
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

2. Onze Oost II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

* b. Onze West, tweede druk, bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overz. Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

*No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

*No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie.)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

*No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2e, verbeterde druk.)
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

*No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

*No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

*No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

*No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederlandsch-Indië, zoomede voor verpleegsters en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken en Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Opnieuw herzien.) ....
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

*No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

*No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

*No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

*No. XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber (caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Ned.-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën ....
Prijs: **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
" 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
" 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
" 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
" 8. De Europeesche vrouw in Indië.
" 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
" 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
" 2. Het Javaansch tooneel.
" 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
" 4. De theecultuur op Java.
" 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
" 6. Een doode taal in Indië.
" 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
" 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
" 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
" 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
" 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
" 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
" 4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
" 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
" 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië.
" 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Wnd. Vertegenwoordiger in Nederlandsch-Indië Mr. M. J. A. Oostwoud-Wijdenes, President Landraad, Tandjong Balei (Sumatra's Oostkust).

NUMMER 16 DONDERDAG 21 APRIL 1927 27STE JAARGANG

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST”

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN:
Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17, Den Haag
Telefoon 14519, Postgiro 14574

Wnd. Vertegenwoordiger in N.-I., Mr. M. J. A. Oostwoud-Wijdenes, Pres. Landr., Tandjong Balei (Sumatra's Oostk.).

Opgericht 21 Maart 1900
door Kolonel
G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang”

ADRES VOOR ADVERTENTIËN:
N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag
Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD TE VERMELDEN

HET BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIE

Indische Tentoonstelling Arnhem. 1928.

...t bestuur der afd. Arnhem onzer Vereeniging ...dezer dagen een schrijven toekomen aan hen ...eds vroeger contact hadden met dat bestuur ...het eventueel beschikbaar stellen van kunst-...erpen enz. ter expositie op de Indische ten-...telling 1928. Het bestuur zal het op hoogen ...ijs stellen, zooveel mogelijk in aanraking te ko-...en met personen die in staat zijn door eene ...ending de expositie te vervolledigen. Daartoe ...zoekt het een ieder, die in deze behulpzaam wil ...zich liefst zoo spoedig mogelijk in verbinding ...stellen met het Tentoonstellingscomité, Nieuwe ...n 52 te Arnhem.

...t zal wel overbodig zijn hieraan toe te voegen ...het hoofdbestuur van „Oost en West” boven-...nd verzoek der afdeeling Arnhem met alle ...nte aanbeveelt en ondersteunt en, ofschoon ...mede wel onnoodig is te wijzen op de belang-...heid van deze onderneming, welke zoozeer ...ken kan om den band tusschen Nederland en Overzeesch gebied te versterken, zoo voelt het niettemin genoopt door deze regelen kracht te zetten aan den aandrang van het Arn-...sche afdeelingsbestuur, overtuigd als het is ...met vereende hulp — en deze hulp is immers ...ruime mate in den lande voorhanden — een ...erend resultaat te bereiken valt.

H. B.

De eerste Transatlantische Stoomvaart in 1827.

J. W. van Nouhuys, de eerste Nederlandsche Transatlantische stoomvaart in 1827 van Zr. Ms. Stoompakket Curaçao. Eerste deel, het journaal.. (Uitgaven der Linschoten-Vereeniging, Dl. XXIX).

Wat hebben wij in den laatsten tijd al feiten, stichtingen en organisaties herdacht die, van voor juist honderd jaren dateerend tot den vooruitgang van land en volk hebben bijgedragen, die voortgaan met hun weldadigen invloed te doen gevoelen! Het Groot-Noord-Hollandsche Kanaal, de Handelmaatschappij, Werkspoor, om er maar enkelen te noemen, zijn aan de beurt geweest; thans is het niet minder dan de eerste transatlantische stoomvaart, de oudste geregelde mailgelegenheid tusschen Europa en Amerika, die de aandacht vraagt. Dat Nederland de eer van die eerste transatlantische vaarten heeft, is slechts aan weinigen bekend. Toch is het wel zoo. De stoomreis van de Amerikaansche „Savannah”, van Amerika naar Engeland en terug (1822) heeft eene, naar thans ook in de Nieuwe Wereld wordt erkend, ge[illegible]erde reputatie: het schip maakte de reis onder zeil, het vertoonde zijn rookpluim alleen dan, wanneer gemeend werd dat het van den Amerikaanschen of Engelschen wal kon worden ontwaard! De Fransche Caroline (1824/'25) werd door een zeilbrik geconvoyeerd. Moeilijk kunwij ons denken, dat een vaartuig onder die omstandigheid een geregelde stoomreis heeft gemaakt. De begeleiding ontneemt bovendien toch al veel aan de verdienste van het feit.

Maar den 26sten April 1827 vertrok van Hellevoetsluis het s.s. „Curaçao”, dat onvergezeld en

zoo goed als immer stoomende, den overtocht maakte naar Paramaribo (aankomst 24 Mei) en Curaçao (aank. 8 Juni, vertr. 6 Juli) om de terugreis te Hellevoetsluis op den 4 Augustus af te sluiten. Zoo beantwoordde de „Curaçao" aan 's Konings verlangen naar het tot stand komen van een geregelde mailgelegenheid op de West-Indiën. Nog driemaal zou het schip een rondreis naar die bezittingen maken; toen liep de geregelde dienst ten einde, als gevolg van de Belgische troebelen.

Zoo weinig trokken die reizen de aandacht van de deskundigen, dat nog in 1835 een rechtstreeks stoomvaartverkeer Liverpool—New York, door een gezaghebbend Engelschman *„perfectly chimerical"* werd genoemd.

Met de documenten in de hand wenschte de Linschoten-vereeniging Nederlands' aandeel in de geschiedenis van het transatlantisch stoomvaartverkeer bekend te maken en door die bekendmaking, dat aandeel voor Nederland op te eischen. Zij vertrouwde dien arbeid toe aan den Heer J. W. van Nouhuys, die naar bekend was, behalve op de Sneeuwbergen van Nieuw-Guinea, ook op dit terrein pionierswerk had verricht. De Heer Van Nouhuys nam den arbeid op zich en volvoerde dien op even gelukkige als smaakvolle wijze. Wat het eerste noodig was is thans geschied. Het Journaal van de „Curaçao" ligt voor ons, als het document bij uitnemendheid, dat voor onze rechten zal opkomen. Of nu de inhoud van dit journaal den *general reader* zal behagen, is niet rechtstreeks de vraag. De vraag is, of het een belangrijk document is en zij moet bevestigend worden beantwoord, daar men zijne rechten en aanspraken alleen door documenten kan staven, anderen ermede kan noodzaken ook hunne documenten open te leggen. Toch acht ik het zeker, dat ieder die wel eens eene reis naar de West-Indiën heeft gemaakt, met eenige belangstelling van dit journaal kennis zal nemen, dat vaklieden en machinisten met graagte zich zullen verdiepen in de moeilijkheden met ketels en werktuigen, die op de reis worden ondervonden en overwonnen, dat zij met sympathie kennis zullen nemen van de goede diensten inzonderheid door de Luiksche machinisten bewezen. De Heer Van Nouhuys kleedde dit alles zoo fraai mogelijk in. Voorop geeft hij eene afbeelding van het schip zelf; de acte van aankoop van het vaartuig (dat in Engeland was gebouwd) geeft hij in extenso, teekeningen van stoominrichtingen uit de jaren 1826 en '27 gaan daarbij, facsimiles van de eerste en van de laatste bladzijden van het journaal staven de echtheid van het gebruikte document. Goed en duidelijk als immer, zijn de moderne kaartjes van C. Craandijk; met een oogopslag kan de deskundige zien, dat de Commandant Moll met zijn *stoomschip* dadelijk van de gebruikelijke zeilroutes wist af te wijken, dat hij eigen routes volgde, dat hij daarbij een goed gebruik maakte van een betrekkelijk nog nieuw instrument als de tijdmeter destijds was. De aanteekeningen bij den tekst zij[n] knopt, zakelijk, leerrijk. Moest ik, het boek kondigende, eene opmerking maken, het zou zijn, dat het mij verwondert wel teekeningen werktuigen doch niet van ketels aan te treff[en].

Maar dat komt later misschien in een tweede toegezegd deel, waar de opkomst van den N[eder]landschen stoomdienst zal worden geschetst en documenten toegelicht. Voor 't oogenblik mogen blijde zijn met deze eerste bijdrage die ons, eve[n als] de herdenking van Noord-Hollandsch Kanaal, Handelmaatschappij, van Werkspoor, opnieuw eerbied doordringt voor Koning Willem I, grooten Koning, die groote lijnen afziende, bro[nnen] van nieuwe volkswelvaart wist te ontdekken nà ons in het voorlaatste jaar zijner regeering Belgisch Verdrag te hebben geschonken dat w[ij] steeds niet anders wenschen, zijn koninklijke w[aar]digheid zou neerleggen na die bittere woorden hebben laten vallen: „Ne veut-on plus de m[oi] n'a qu'à le dire, je n'ai pas besoin d'eux."

Wie belang stelt in merkwaardige reizen stoomvaart of in beide, zal wel doen met het van den Heer van Nouhuys ter hand te nemen zich later op de hoogte te stellen van hetgeen volgen zal.

S. P. L'HONORÉ NABER.

Een Generaal der Revolutie uit Cayenne ontvlucht

door

C. K. KESLER.

—o—

Ofschoon eerst in 1855 deportatie en trans[por]tatie van misdadigers naar de strafkolonie Fransch Guyana op den tegenwoordigen voet regeld zijn, werd toch reeds in de 18e eeuw dat bied gebruikt voor verwijdering van, voor den gevaarlijk geachte, personen. Vooral gedurende den Revolutie-tijd werden velen, die aan de g[uillo]tine ontsnapten, daarheen verbannen. En e[ven als] thans nog het geval is, kwamen ontvluchtingen herhaaldelijk voor. Voor hen, die wegens po[litieke] misdrijven veroordeeld waren, was destijds vluchting zelfs gemakkelijker dan tegenwoo[rdig]. Thans worden degenen, die voor de veiligheid den Staat gevaarlijk geacht worden, naar de du Salut, op eenigen afstand van de kust, ge[zonden], terwijl wegens andere vergrijpen veroordeelden hoofdzakelijk in St. Laurent en in St. Jean, aan de Marowijne gelegen, te werk gesteld wo[rden]. Die scheiding maakte men in de 18e eeuw nog zoowel voor politieke, als voor andere misdr[ijven] veroordeelden werden naar de Sinnamari, een rivieren van Cayenne, gezonden, waar malaria koorts of eenige andere tropische ziekte in den

Feuilleton.

Herinneringen van een oud-Ind. officier.

IV. Magelang.

In het midden van Java, ongeveer even ver van het meest Westelijke als van het meest Oostelijke punt van dat eiland en van de Noord- als van de Zuidkust, ligt Oud-Kedoe, vroeger eene zelfstandige residentie, thans het voornaamste deel daarvan en waarschijnlijk binnenkort weer een zelfstandig onderdeel van het Gouvernement Midden-Java.

Oud-Kedoe helt af naar het Zuiden, maar is overigens aan alle zijden omringd door bergen, over welks toppen de residentiegrenzen liepen en, voor wat betreft de Zuid-, Oost- en Noordgrenzen, nog loopen. Vanuit het midden van het dal stijgt de met tallooze kampongs en vruchtbare sawahs bedekte bodem tegen de bergen op, hier steil, daar zacht glooiend, dan weer dalend, soms plotseling wegzinkend, telkens en overal doorsneden door irrigatieleidingen en ravijnen van rivieren en riviertjes. Deze vroolijke afwisseling van hoog en laag, van water en land, van wegen, paden en velden, van verschillende tinten van licht- en donkergroen met de hooge bergen op den achtergrond maakt Oud-Kedoe zoo schilderachtig, dat het niet ten onrechte „de tuin van Java" wordt genoemd.

Vooral de rand van bergen maakt het lands[chap] zoo mooi. In het Z.-O. verheft zich de slanke k[egel] van den steeds rook en soms ook vuur uitsto[otende] den Merapi, ten N.-W. daarvan de Merbaboe. wel deze 3145 M. hoog is tegen de Merapi sl[echts] 2875 M., lijkt hij lager, omdat de top een stomp[en] hoek vormt. Vanuit de vlakte gezien, daalt N. helling van den Merbaboe breed uit en w[ordt] haar overigens vrijwel rechte lijn onderbroken de toppen van den Andong en den T[elomojo] (1863 M.). Van hier loopt de grens naar den 2050 hoogen top van den Oengaran, die den N.O.-h[oek] van de residentie vormt. Over de Westhelling dezen berg loopt de grens naar den 2585 M. hoo[gen] top van den Goenoeng Prahoe, waar eertijds vijf sidenties, Kedoe, Semarang, Pekalongan, Banjoe[mas] en Bagelen, thans nog de vier eerstgenoemde samenkomen. Van hier ging de grens van O[ud-] Kedoe in algemeen Zuid-Oostelijke richting over toppen van den 3136 M. hoogen Sindoro (den H[...]) en den Soembing, den hoogste (3336 M.).

De Zuidgrens wordt gevormd door den kam het vooral aan de Noordzijde steile, grillige scherp gekartelde Minorehgebergte, waar de laatste phase van den Java-oorlog werd uitgestreden, volgens in Zuidelijke richting langs de Progo, deze langs den Oostvoet van dit gebergte stroo[mt] tot aan de monding van de Krasak om ten slotte naar het N.-O. stroomopwaarts langs dit rivier den top van den Merapi weder te bereiken.

De Progo, waarvan de bronnen hoog op de N[oor]delijke helling van den Sindoro, dicht bij den

...dig met hen afrekenden, indien zij althans geen ...ddel vonden om te ontsnappen. Dit gelukte in ...97 aan den, uit onze geschiedenis bekenden, ge...raal Pichegru.

Evenals zoovelen uit den revolutie-tijd had hij ...n avontuurlijke loopbaan achter den rug. In 1761 ...Arbois in de Jura geboren, was hij reeds op 18-...rigen leeftijd, als repetitor voor wiskundige vak...en, verbonden aan de Krijgsschool te Brienne, ...aar o.a. Napoleon en Lodewijk Bonaparte hun op...iding ontvingen. Dat Napoleon onder zijn leer...gen behoord zou hebben, is wel beweerd, maar ...hijnt toch niet juist te zijn. De militaire omge...ng, waarin hij verkeerde, bracht hem ertoe, dienst ...nemen bij de artillerie en in 1783 had hij het tot ...rofficier bij het 1e regiment van dat wapen ...acht. In de woelige jaren, die aan het uitbreken ...e revolutie voorafgingen, wierp hij zich met ... in de politiek en verkreeg als voorzitter van ... democratische club te Besançan veel invloed. ...en wendde hij aan, om bij het uitbreken van ... oorlog met Pruisen en Oostenrijk een bataljon ...willigers te vormen, waarmede hij naar den Rijn ... Hier maakte hij snel promotie. In 1792 was ... brigade-generaal, het volgende jaar divisie-...eraal en daarna opperbevelhebber van het leger ... den Rijn. De wijze, waarop hij daar den oorlog ...rde, door spaarzaam met zijn manschappen om ...gaan en de successen, die hij behaalde, maakten, ... hij in 1794, na het verraad van Dumouriez, tot ...mandant van het Noorderleger benoemd werd. ... zoodanig trok hij in den winter van 1795 over ... bevroren rivieren Utrecht binnen en deed kort ...arna zijn intocht in Amsterdam. Schitterend was ... nu juist niet. De sansculotten wekten den spot... van het Amsterdamsche volk op, dat zong:

Rataplan, plan, plan, daar komen ze an,
Ze hebben geen schoenen of kousen meer an.

Pichegru kon het echter met het nieuwe bestuur ...d vinden. Zijn ster begon intusschen al eenigs...s te dalen. Verdacht van verstandhouding met ...nten van de vijanden der Republiek werd hij in ...96 terug geroepen en vervangen door Moreau. Bij ... afscheid van de Staten-Generaal verklaarde hij: ... zal steeds in dankbare herinnering houden de ...ken van welwillendheid, vriendschap en broe...schap, welke ik gedurende mijn verblijf in Hol...d heb ontvangen." Zijn militaire loopbaan was ...ter ten einde. Als lid van den Raad van Vijf...derd, waarvan hij in 1797 President werd, kon ... nog wel invloed op de politiek oefenen. Die dreef ... steeds meer in anti-republikeinsche richting ... bracht hem ten val. 18 Fructider (4 Sept.) 1797 ...d hij veroordeeld tot deportatie naar de Sinna...ri. Nog geen jaar heeft daar echter door...bracht.

Op 9 Juni 1798 bereikte een Fransch vaartuigje ...t een Amerikaanschen stuurman en zeven vluch...ngen uit Cayenne, waaronder Pichegru, aan boord den mond van de Motkreek, een zijriviertje van de Cottica. De relaties tusschen den Franschen Gouverneur Jeannet en den Gouverneur van Suriname Friderici waren destijds niet van de hartelijkste. Friderici toch was een Oranje-man, geenszins ingenomen met den loop van zaken in de Bataafsche Republiek en allerminst Franschgezind. De vluchtelingen werden dan ook oogluikend toegelaten; hun werden geen moeilijkheden in den weg gelegd en, nadat zij tot het einde der maand te Paramaribo in een huis aan den Waterkant verblijf hadden gehouden, vertrokken zij over Berbice naar Amerika en vandaar naar Londen. Jeannet eischte hun uitlevering, doch Friderici berichtte hem, dat hij hen uit het oog had verloren na een mislukte poging om hen te arresteeren. Vermoedelijk hadden zij de kolonie reeds verlaten.

Pichegru hield eenigen tijd in Londen verblijf en begaf zich vandaar naar Duitschland. Inmiddels was Bonaparte 1e Consul geworden en op diens verzoek, dat vrijwel met een bevel gelijk stond, werd hem en anderen tegenstanders van den gang van zaken in Frankrijk het verder verblijf daar ontzegd. Na daarna in Londen werkzaam geweest te zijn voor de terugkeer der Bourbons, begaf hij zich met Georges Cadoual naar Parijs met het doel een aanslag op het leven van den 1en Consul te beproeven. De samenzwering werd echter verraden; Cadoual en anderen werden ter dood gebracht; Pichegru vond men op een morgen in zijn kerker in den Temple geworgd. Als aanstichter van dien moord werd door velen de 1e Consul aangewezen. Bonaparte wierp de beschuldiging verre van zich, zeggende: „J'avais un tribunal pour le juger et des soldats pour le fusiller. Quel intérêt pourrais-je avour à acheter par un crime ce que la justice m'eût infailliblement donné?"

Van Week tot Week.

Dinsdag 12 tot Maandag 18 April.

Het congres van het Java Instituut. Het Java-Instituut, dat onder voorzitterschap van prof. dr. R. A. Hoesein Djajadiningrat van 25 tot 27 Maart te Jogja een congres zou houden, waar de huidige stroomingen i. z. de Javaansche taal nader zouden worden besproken, had de volgende onderwerpen op het programma gebracht:

1. Het onderwijs in de inlandsche talen aan de normaal-, kweek- en opleidingsscholen; praeadviseur R. Sosrosoegondo.
2. De al of niet wenschelijkheid van het schrijven van de Javaansche taal met Javaansche karakters; praeadviseurs M.Ng. Martoesoewingnjo, M. Soejoed Martosoehardjo en Soerjowidogdo.

...n gelegen, doorstroomt het Westelijk gedeelte ...n de vlakte, als men dit over het algemeen wei...g vlakke terrein zoo noemen mag. Haar voor...naamste zijrivier, de Elo, die op de Noordelijke hel...ling van den Merbaboe ontspringt en dicht bij de Tjandi Mendoet (een ten Oosten van den Boroboedoer gelegen Hindoemonument [1])) in de Progo valt, doorstroomt het Oostelijke deel. In het midden worden Progo en Elo door den Z.O. voet van den Soembing en den breeden Westvoet van den Merbaboe dicht naar elkander toe gedrongen, zoodat daar slechts weinig ruimte voor de vlakte overblijft. Meer naar het Zuiden verwijderen beide rivieren zich van elkander. Bovendien zijn hare beddingen allengs minder diep ingesneden, zoodat ...r eerst de eigenlijke vlakte begint. Hier, op ongeveer 375 M. en lager treft men de eerste suikerrietvelden aan.

Door deze vlakte voert de hoofdtoegang naar Zuid-Kedoe, die tevens daarom de belangrijkste is, omdat hij de verbinding vormt met de dichtbevolkte vlakte in het Zuiden van Midden-Java.

Over het Oostelijke randgebergte voeren slechts enkele wegen, waarvan alleen de Noordelijkste over het zadel tusschen Oengaran en Telemaja, den bij automobilisten zoo beruchten steilen Pingit, [2]) als ...n hoofdverkeersweg mag worden beschouwd.

Deze verbinding voert naar Ambarawa (Willem I) en vandaar naar Semarang.

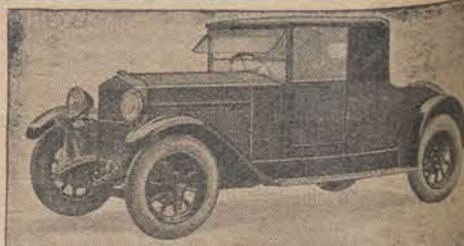
Door deze beide poorten, in het Zuiden grootendeels langs den weg, in het Noorden meer zijn eigen baan (bij den Pingit zelfs tandradbaan) volgend, gaat ook de, zoowel wat constructie, als — vooral in het Noorden — wat natuurschoon betreft, zoo mooie tramweg Djokja—Magelang—Willem I.

In het Westen verleenen ook slechts twee wegen van beteekenis toegang tot de vlakte. In het Noorden die, welke vanuit het Serajoedal over Wonosobo en het zadel tusschen Soembing en Sindoro (bij Kledoeng) naar het Noordelijke deel van het Progodal over Parakan en Temanggoeng gaat en bij Setjang den weg Magelang—Willem I bereikt; in het Zuiden de weg van Poerworedjo, die zich kronkelt tusschen den Soembing en het Mioreh-gebergte.

Het was langs dezen weg, die bij Krasak zijn hoogste punt bereikt, dat de ossen mij naar boven trokken op mijn eerste reis naar Magelang. Bij Salaman wordt de vlakte bereikt. Van hier gaat een weg in Oostelijke richting langs den Boroboedoer en de Tjandi Mendoet, [illegible] aar een weg voert naar Moentilan en eenige and[illegible] r meer N.W. aan den weg Djokja—Magelang gelegen plaatsen. De voornaamste weg gaat echter van Salaman in N.O. richting langs den Z.O. voet van den Soembing naar voornoemden hoofdweg. Waar deze bereikt wordt, aan den Noord-rand van de eigenlijke vlakte, ligt Magelang, de hoofdplaats van de residentie, op een hoogte van 380 M., welke ligging oorzaak is, dat

[1]) Boroboedoer, Tjandi Pawon en Tjandi Mendoet ...en in één lijn, zuiver Oost-West.
[2]) Kort geleden is een verbeterd tracé voor den weg ...r den Pingit ontworpen.

3. De beteekenis van de Javaansche „tembang" en „gamelang" en de mogelijkheid hierin onderricht te geven aan de leerlingen van de Javaansche scholen; praeadviseur R. M. Soewardi Soerjaninggrat.

Op een der avonden zouden de leerlingen van de dansschool Krido Bekso Wirono een voorstelling geven.

Geen Europeesche meerderheid in den Volksraad? Blijkens een Aneta-telegr. van 14 April zou de Gouv.-Gen. aan Dr. Soetoemo de toezegging hebben gedaan dat een ontwerp tot wijziging van de Indische Staatsinrichting in behandeling is, strekkende tot het doen verdwijnen van de Europeesche meerderheid uit den Volksraad.

(Wellicht is deze toezegging een der redenen geweest voor Dr. Soetomo om op zijn aanvankelijk besluit om het lidmaatschap van den Volksraad niet te aanvaarden, terug te komen).

Met pensioen. De luitenant-kolonel der Inf. van het O.-I. leger J. W. M. Dumont zal den 2en Mei den dienst met pensioen verlaten. — De kolonel der Inf. van het O.-I. leger J. A. Gratama zal, wegens volbrachten diensttijd, 4 Mei den dienst met pensioen verlaten.

Nederl.-Indische Luchtvaart-Maatschappij. Ten einde de totstandkoming van een burgerlijk luchtverkeer in Nederlandsch-Indië te bevorderen en daardoor tevens te bereiken dat eerlang in den Internationalen luchtdienst het traject over de Nederlandsche koloniën mede door een nationalen dienst verzorgd wordt, hebben de Nederlandsche Handel-Maatschappij en de Deli-Maatschappij het initiatief genomen tot een bespreking van de mogelijkheid van oprichting eener burgerlijke Nederlandsch-Indische Luchtvaart-Maatschappij.

Het bedoelde luchtverkeer, waarbij aan Sabang als eerste beginpunt is gedacht, zal tevens aan een snellere verbinding tusschen Nederland en Nederlandsch-Indië ten goede komen, alsmede vluggere verbindingen tusschen de eilanden mogelijk maken. Bedoelde bespreking heeft 14 dezer plaats gehad; in beginsel werd daarbij besloten tot oprichting van een burgerlijk Nederl.-Indische Luchtvaart-Maatschappij, ten einde tot verwezenlijking van genoemd doel te geraken en werd er een comité van voorbereiding benoemd. In dit comité namen zitting de heeren dr. C. J. K. van Aalst, president der Nederlandsche Handel-Maatschappij; E. Enthoven, gedelegeerd commissaris der Deli-Maatschappij; mr. J. H. van Hasselt te 's-Gravenhage, P. van Leeuwen Boomkamp, directeur der Rubber Cultuur-Maatschappij Amsterdam; E. A. Pan, directeur der Gemeenschappelijke Mijnbouw-Maatschappij Billiton; P. E. Tegelberg, directeur der Stoomvaart-Maatschappij Nederland; N. H. ter Kuile, directeur der Handelsvereeniging Amsterdam. Aan dit comité w[...] toegevoegd als secretaris de heer J. Steenbe[...] Heerengracht 586, Amsterdam.

Nederlandsche rechtskundigen in Indië. De Minister van Koloniën heeft aan den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië inlichtingen verzocht omtrent het aantal in Nederland [...] gestudeerde rechtskundigen, die in Indië [...] een plaatsing in een organieke functie wac[...] ten, en omtrent de vooruitzichten van abitu[...] riënten der Rechtshoogeschool te Batavia.

Blijkens van den Landvoogd ontvang[...] bericht, zijn de hier te lande afgestudeer[...] rechtskundigen, die in Indië zijn teruggekeer[...] en om plaatsing bij de rechterlijke macht heb[...] ben verzocht, allen aangenomen, althans vo[...] zoover niet minder gunstige inlichtingen o[...] trent de geschiktheid, dan wel de omstandig[...] heid, dat zij de gestelde grenzen voor to[...] bare politieke actie hadden overschreden, [...] plaatsing bij de rechterlijke macht ongeschikt maakten.

Wat de vooruitzichten van abituriënten va[...] de Rechtshoogeschool betreft, kan geen pos[...] tieve uitspraak worden gedaan, maar wel k[...] worden medegedeeld, dat, naar het zich [...] aanzien, in de eerste jaren het aantal juristen dat zal afstudeeren, niet zoo groot zal zijn, [...] allen, die zich aanmelden en geschikt bevon[...] den worden, zullen bij de rechterlijke macht plaatsing kunnen vinden.

Voordracht over Suriname. In de Aula van h[...] Ned. Lyceum te 's-Gravenhage heeft den 11[...] dezer de oud-gouverneur Staal een voordracht gehouden over de bevolking van Surinam[...] Een overzicht bevat het Vaderland van [...] April, Ochtendbl.

Oostersch Genootschap in Nederland te Leiden. Blijkens het programma, uitgegeven ter [...] legenheid van het vijfde congres van genoe[...] genootschap, zal de heer Th. van Erp op [...] April voor congresleden en belangstellen[...] een voordracht houden over *bouwkunst [...] Bali.* — In eene sectie-vergadering op denz[...] den dag spreekt de heer R. A. Kern over: *[...] reis van Koning Hajam Woeroek door La[...] djang in 1359* en Dr. W. H. Rassers over: *[...] Wajangscherm.*

J. H. Liefrinck †. Te 's-Gravenhage is, in den ou[...] dom van 65 jaar, overleden de heer J. [...] Liefrinck, oud-lid van den Raad van Ne[...] Indië, Officier in de Oranje Nassau-orde.

C. S. N. van Gennep †. In den ouderdom van 50 j[...] is te Wassenaar overleden de heer C. S. N. v[...] Gennep, oud-administrateur van de Tab[...] Maatschappij Arendsburg (Deli).

---

het garnizoen, een der grootste van Java, wordt gerekend tot die in een koel klimaat.

Vanuit deze plaats geniet men van een heerlijk gezicht op de bergen, naar het Oosten op den Merapi, Merbaboe, Andong en Telemaja, naar het Noorden op den Oengaran, naar het Westen op den Soembing. Men behoeft van Magelang slechts een weinig ten N. van de kom der gemeente te gaan om ook den Sindoro van achter den Soembing te voorschijn te zien treden. Naar het Z.W. ziet men de grillige contouren van het Minorehgebergte, naar het Z.O. in de verte bij helder weer de wazige lijnen van het aan de Zuidkust van Djokja gelegen Zuidergebergte (Goenoeng Kidoel).

Gewoonlijk zijn de Soembing en Sindoro helder, als de toppen van den Merapi en Merbaboe in de wolken zijn gehuld en omgekeerd; meestal zijn e.g.n. 's ochtends, l.g.n. 's middags helder. De Soembing is het dichtst bij Magelang gelegen. In den vroegen ochtend, als de nevelen reeds zijn opgetrokken en de warmte nog te gering is om de lucht heiig te doen zijn, is deze machtige reus op zijn mooist. Dan kan men zoo duidelijk ieder lijntje van zijn kloven en groeven volgen, dan ziet men zoo duidelijk het voorgebergte bij Bandongan en de afzonderlijke toppen, het Suikerbrood en het Helmhoedje zich afteekenen. Dan verheft zich de Soembing zoo rustig en zelfbewust, dan geeft het zoo'n vertrouwen, als men dien reus, dien getrouwen wachter daar ziet, dan wekken zijn forsch opgaande lijnen u op tot hoogere gedachten.

Magelang kan worden onderscheiden in twee gedeelten, de kota en het militair etablissement. H[...] verwege het station aan de N. (de Willem I)-zij[...] en de aloon-aloon maakt de groote weg een bocht, daar komen beide deelen samen. Vanaf het gedeelte tusschen het station en de bocht gaat een bre[...] en vlakke terreinrug in ongeveer Z.O. richting. Daarop is het militair etablissement gebouwd. [...] weggedeelte ten Z. van de bocht loopt over [...] anderen, naar het Zuiden zich verbreedenden rug; daarop is de kota gebouwd. Beide gedeelten liggen naast elkander, doch zijn door een ravijn, waar[...] slechts voetpaden voeren, gescheiden. Het militair etablissement is aan drie zijden door zulke ravijnen omringd; de kota wordt ook op verschillende plaat[...] sen, vooral in het Noorden, door andere in haar groei belemmerd.

Het front van het militair etablissement word[...] gevormd door een lange, dubbele rij eenvormige [...] eentonige officierswoningen, waarvan het voor[...] kampement aan den grooten weg is gelegen en he[...] achterkampement uitzicht heeft op het exercitie[...] terrein met daaromheen gebouwde troepenkampe[...] menten en provoosthuis, tevens militaire audit[...] (vroeger tevens hoofdwacht). Aangezien dit pro[...] voosthuis in de laatste jaren gelukkig weinig be[...] volkt was, kon eenige jaren geleden het Zuidelijk [...] gedeelte, tegenover het kampement van het 1[...] Bataljon Infanterie worden verbouwd tot Plaats[...] bureau en bureau's van de Gewestelijke Intendance.

De troepenkampementen vormen twee aan twee naast elkander gelegen de lange beenen van een H, waarvan het provoosthuis het middenstuk vormt.

...nst, Kunstnijverheid en Huisvlijt.

„Boeddahkind".

...oor de vele belangstellenden, ook onder de ...rs van „Het Koloniaal Weekblad", die de uit...ring hetzij op Maandag 25, dan wel op Dinsdag dezer des avonds ten 8 uur in het Theater Heeregracht te 's-Gravenhage zullen bijwonen, geven hier den verkorten inhoud van dit door mevr. ...Zeggelen zoo fijn geschreven „Indisch Spel" in ...bedrijven:

...Boeddhakind" is de bijnaam van een jonge ...ansche, dochter van een Regent, die zeer voor...revend is en zijn kind een Westersche opvoe...heeft laten genieten. Toch is hij nog aan de ...traditie gebonden en beloofde zijn dochter ten ...k aan een jeugdig Regent, dien zij niet kent. ...en wil hij haar niet, doch wanneer er een ...pidemie uitbreekt en het volk zijn regent ...n, wegens het niet vervullen dier belofte, de ... geeft, offert het Boeddhakind zich op en ...toe in haar huwelijk, ondanks haar stille ...ring voor een Europeaan, den Controleur van ...plaatsje.

...zien ten tooneele een gedeelte der bruiloft ...el het moment, waarin de bruidegom, als eer... aan het hoofd der familie, een dans uit... Wreed wordt dit feest verstoord door de ...g, dat de Controleur plotseling is aangetast ...„de gevreesde ziekte".

...bruid, die zich reeds vroeger onder de zieken ...de, hen oppaste en velen door haar zorgen ...doen genezen, verbreekt op dit oogenblik alle ...n en verlaat, tot ontsteltenis der feestvieren... het ouderlijk huis om den stervend gewaan...liefste bij te staan in de barak, waarheen hij ...acht werd.

...strenge adat en een anonieme waarschuwing, ...het leven van den controleur (die hersteld is) ...igd wordt, als zij blijft, dwingen haar later ...te verlaten, ook al weet zij, dat hij haar lief ...en haar vader de eenige is, die haar niet ...verstooten heeft.

...stuk voert ons dus, behalve in de contro...woning, geheel in de hooge Javaansche ...ld.

...ie (mej. W. Wessels) en schrijfster mogen ...gelukkig achten, dat „Boeatan" medewerking ...eeg van het Nederl. Indonesisch Verbond, dat ...Indonesiërs van stand onder zijn leden telt, ...bij ook eenige, die Boeatan's gamelan-instru...en bespelen onder leiding van Raden Ajoe ...ana.

...twijfelen dan ook niet, of deze uitvoering ...en uiterst verzorgde en bijzondere zijn, die ...belangstellenden zal trekken.

...trent de kunstwaarde van het stuk schreef ...gs de criticus van *„Het Vaderland"*:

„Mevrouw Marie C. v. Zeggelen, die bij ...Esher Surrey met haar Indisch tooneelstuk „Boeddhakind" voor een talrijk en zeer waarderend publiek optrad, vierde reeds vroeger haar debuut als tooneelschrijfster met *„De Kostbare Sproke"*, een waarlijk innig en zeer poëtisch werk. Haar nieuw *oeuvre* overtreft het vorige door beeldende kracht en het komt mij onbillijk voor, thans hier te peilen in hoever het als *tooneelstuk* is geslaagd, waar het door de zoo mooie, rustige en vooral fijne voordracht van de auteur zoo uitnemend voldeed.

„Rein en hoog gestemd, sterk opwekkend tot belangstelling voor het zieleleven van den Javaanschen adel, zuiver en boeiend, is dit fijne werk, dat één dier onvermijdelijke conflicten teekent, welke het Lot cultuur en rasverschil immer in den weg legt.

„Ik zou graag uitvoeriger zijn over dit eenvoudig, maar verfijnd en ladylike kunstwerkje. Het is inderdaad *héél mooi* en dat zij gaarne nog eens onderstreept."

Stellig zal het werk ook als tooneelstuk voldoen en de waardeering genieten, die het verdient, waar het thans gegeven wordt door toegewijde spelers, van wie het meerendeel, al zijn zij geen beroepsacteurs, toch reeds meer voor het voetlicht heeft gestaan, onder regie van *mej. W. Wessels*, die, in Indië geboren, voor dat land en zijn bewoners warm voelt, en bij alle medespelenden, zoowel Europeanen als Indonesiërs (er zullen niet alleen Javanen, maar ook andere Indonesiërs, zelfs een Majoor Chinees en een Arabier bij zijn) het heilig acteursvuur weet te ontsteken.

Naar wij vernemen zijn de toegangskaarten voor den eersten avond reeds bijna uitverkocht, men haaste zich dus ook voor den tweeden: Dinsdag 26 dezer. Tot en met Vrijdag 22 dezer n.m. 12 uur zijn ze te verkrijgen bij „Boeatan", Heulstraat 19, daarna aan het Theater Heerengracht, waar van af Zaterdagmorgen half tien ook plaatsen te bespreken zijn.

Gamelan-muziek per Radio.

Op a.s. Vrijdag, 22 dezer, tusschen half 9 en half 10 's avonds zal men per radio kennis kunnen maken of hernieuwen met de Javaansche gamelanmuziek, welke dan in Boeatan, Heulstraat 19, door de microfoon wordt opgenomen. Het bekoorlijk rhythme dezer Oostersche muziek begint meer en meer ook tot de Westersch besnaarde zielen door te dringen.

De *Radio Luistergids* vermeldt als program van dit „Indonesisch Uurtje":

1. Inleiding door den Voorzitter van N. I. V. J. O.
2. Korte voordracht over: „Het Javaansch Gamelan-orkest" door *Raden Mas Soeripto.*
3. De Pangkoorsche Melodie, een solo-nummer op de gambang (door *Raden Mas Maladhi*, zoon van den bekenden *Pangeran Ario Mataram* van Solo).

...mpementen van het 2e en het 7e Bataljon ma...front naar het exercitieterrein, die van het 1e ...de Mitrailleur-compagnie, met de daarnaast ge...en militaire magazijnen, naar het provoosthuis ...de daarachter gelegen Militaire Cantine. Achter ...t complex zijn eenige jaren geleden op het voor...lige werkterrein van de genietroepen onderoffi...swoningen gebouwd.

...et uitgestrekte militaire hospitaal (paviljoen...eem) ligt een weinig bezijden (ten N.) van de ...pelkampementen, een eind achter het station. ...angs alle kampementen en officierswonin...zijn flinke rijwegen aangelegd; langs sommige ...deze wegen stroomen snelvlietende irrigatie...ogen.

...militaire etablissement kan, hoewel het on...er veertig jaar oud zal zijn, uit een hygiënisch ...practisch oogpunt gerust den toets van vergelij...ng met de meeste troepenverblijven in het bui...nd doorstaan. Met uitzondering van de nieuwe ...officierswoningen en het hospitaal met zijn ...aangelegden tuin maakt het evenwel een stij...indruk.

...iten dit co... ...lex zijn meer moderne militaire ...ingen gebouwd, gedeeltelijk hier en daar tus...n particuliere huizen in, gedeeltelijk in afzon...ke wijken vereenigd, zooals de officierswonin...n Badaän, waar een aardig villaparkje is ver...met een mooi uitzicht op den Soembing.

...ngs de Westzijde van den grooten weg ver...zich een hooge dijk van een irrigatieleiding, die ...de bewoners van het voorkampement het uitzicht beneemt. Dicht bij het station is in dien dijk een poort aangebracht, die den voornaamsten toegang vormt tot het kampement Badaän. Bij helder weer ziet men door dit vierkante viaduct van het aquaduct den Soembing in zijn volle majesteit verschijnen als een reuzenschilderij in een lijst van metselwerk.

Een andere, oudere ronde poort (de Plengkong) in den waterleidingdijk, is gelegen tegenover den weg, die het voor- en achterkampement in de lijn van de lengte-as van het exercitieterrein en van het midden van de poort van het provoosthuis verbindt. Dit viaduct voert naar de ambtswoning van den patih-wedono en naar een achterweg, waaraan verschillende scholen zijn gelegen.

Vanaf het punt, waar de weg langs het achterkampement op den grooten weg uitkomt, dus bij voornoemde bocht, naar het Zuiden gaande, komt men aan het civiele gedeelte. Aan weerszijden van den grooten weg liggen grootere en kleinere Europeesche woonhuizen en toko's, waartusschen een enkel stukje kampong. De weg, waarlangs ook de stoomtram gaat, is vrij smal. De ravijnen aan weerszijden van dit gedeelte van de kota vormden een beletsel om zonder zeer kostbare kunstwerken de tram hier een eigen tracé te doen volgen.

(*Wordt vervolgd.*)

4. Ajak-ajaän.
5. Srikaton.
6. Loong Gadoong.
7. Djangkrik Ginggoong.
8. Srebegan.

(Alle vijf melodieën door het Javaansch Gamelan-orkest).

Elders in hetzelfde blad wordt vermeld:

„Het Javaansche orkest heeft een salendro- dan een pelog-octaaf, de eerste met 5, de andere met 7 tonen, bij de eerste liggen de tonen dus verder van elkaar, dan bij de tweede.

„De gamelan-instrumenten van Boeatan, welke bespeeld worden, behooren tot de salendro en bestaan uit: een *kendang*, dit is een kegelvormig houten trom, aan beide zijden met leer bespannen; een *saron*, het instrument dat de melodie aangeeft, bestaande uit 6 geelkoperen metalen staven, rustende op een klankdoos: een *gambang*, een houten slaginstrument, waarbij ook de toetsen van hout zijn en dat met twee ronde houten hamertjes wordt bespeeld; een *gong*, het bekende geelkoperen bekken; een *kempoel*, een *kenong* en een *ketoek*, alle kleinere bekkens, eveneens van geel koper en ten slotte een paar *gendèrs*, bestaande uit elf zwak gewelfde geelkoperen toetsen, gespannen boven een houten raam en wel zoodanig, dat iedere toets boven een klankdoos van bamboe, met holten van verschillende diepte rust.

„Ook de gamelan-wijzen zijn verdeeld in *salendro*- en *pelog*-wijzen, en verschillende harer hebben een bepaalde bestemming, zooals: ter verwelkoming van gasten, vooral ter begeleiding van dansen, ter opluistering van huwelijksplechtigheden enz. enz., waarbij dan bovendien vaak gezongen wordt.

„Poëzie, zang, muziek en rhythme zijn bij een goed Javaansch gamelan-orkest onafscheidelijk."

Hoe interessant de kennismaking met de gamelan-muziek per radio ook moge zijn, zij die de opvoering van „Boeddhakind" gaan zien, zullen het orkest in natura niet alleen duidelijker hooren, maar ook *zien*, wat mede der moeite waard is, daar deze instrumenten — welke Boeatan verleden jaar van Java betrok, door vriendelijke bemiddeling van den Vorst van het Mangkoenegarasche Rijk, op hun smaakvol besneden en beschilderde houten standaards een zeer sierlijk geheel vormen, te meer als zij door Javanen in nationale kleederdracht bespeeld worden.

Persoverzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

De doodstraf. Gratie.

Een correspondent van *De Loc.* te Soerabaja had een onderhoud met den Sarekat Islamleider *R. M. Tjokroaminoto*, o.a. over de vraag, hoe de S. I. en de Mohammedanen in het algemeen staan tegenover de doodstraf. De heer Tjokroaminoto verklaarde, dat géén goed Islamiet zich mag verzetten tegen een door wettige rechters over een strafbaar feit uitgesproken doodvonnis, dat de Islamiet de doodstraf op grond van den Koran erkent, en dat hiermede het afdoend bewijs is geleverd tegen de stelling van hen, die in de afschaffing van de doodstraf een gevaar voor Indië zien. Het oude Javaansche rechtsbegrip valt samen met de leer van den Koran. Beide schrijven de doodstraf gebiedend voor; beide onthouden de wereldsche overheid het recht van genade. Trouwens — vervolgde spr. — de Regeering zou geen gratie verleenen uit medelijden, maar met het oog op de meening in het buitenland of om welke politieke redenen ook. Dit is de zaak van de Regeering. Maar het is op grond van zuiver Mohammedaansche overwegingen, op grond dus van den Koran, dat aan S. I.-leden de opdracht is gegeven om *niet* te teekenen op lijsten van het anti-doodstraf-comité. De Koranbepalingen zijn onverbiddelijk: men màg den moordenaar geen kans geven méér moorden te plegen. Een Islamiet, die op de gratieverzoeken teekent, handelt in strijd met den Koran.

De *Deli Crt.* (15 en 16 Mrt.) bespreekt de gratieverleeningen van drie communistische ter dood veroordeelden, betrokken in den moord op den politieagent te Karet, en geeft een resumé van de desbetreffende persstemmen. Alle Indische bladen van beteekenis — aldus de *D. C.* —, staande onder

leiding van mannen, die Indië door veeljarige schouwing kennen, zijn het met ons eens over fatale beteekenis van deze beslissing. Hoe men ook den persoon van den Landvoogd acht welk een eerbied men ook koestert voor sterk persoonlijke houding, de veroordeeling de gratieverleening is algemeen. En de motieven daarvoor stemmen wonderwel overeen. Opvallend is het ook, dat zij die deze motieven niet voelden over het algemeen Indië niet door eigen aanschouwing kennen of door bijkomstige, hetzij politieke hetzij ethische overwegingen werden gedreven staande buiten de practijk des levens. Voor een goed deel is dit ook van toepassing op de hier in Indië verzamelde handteekeningen tot afschaffing van de doodstraf.

Het *Bat. Nwsbl.* (15 Mrt.) wijst er op hoe de gratieverleening volgens den een een daad van zedelijken moed is, volgens den ander een politieke fout. Het blad vertrouwt slechts, dat het gratie-recht is toegepast naar het hooge beginsel, waarop het berust. Een toepassing, die zoekt naar goedkeuring, maar ook niet terugschrikt voor afkeuring. Een toepassing waarin *recht* is gedaan in de beste beteekenis van het woord.

De Sum. Post (16 Mrt. 3de bl.) geeft de meening weer van verschillende personen in Holland. Prof. Snouck Hurgronje te Leiden wenschte vooralsnog geen commentaar te geven.

Communisme. Politie of leger.

Civis vervolgt zijne brieven over *„'s Landsvoogds reis"* in het *Bat. Nwsbl.* (9 t/m. 15 Mrt. XVI—XXI). De heer *Zentgraaff* publiceert zijne *„Sumatraansche indrukken"* XXIII—XXVIII, in het *Sum. Hbl.* van 5 t/m. 11 Mrt. 3de bl.

De algemeene geest blijkt hier en daar, o.a. ter Sum. Westkust, doortrokken van opstandigheid, verbitterdheid en verzet, en het wil *De Sum. Post* (19 Mrt.) voorkomen, dat een hardnekkig ononderbroken, onvermoeid ageeren van de plaatselijke overheidsorganen ten slotte meer zal werken dan een executie, die in stilte ergens in de verte wordt voltrokken. Wanneer de kwaadwillige elementen telkenmale hét hoofd stooten, wanneer gewapende, de menschenmaatschappij bedreigende kwaadwilligen worden neergelegd, waartegen geen enkel tegenstander van de doodstraf bezwaar zal maken, dan kan het wel haast niet anders of de tegenstand moet verslappen. Maar daartoe is het noodig, dat plaatselijke en gewestelijke overheden de beschikking hebben over afdoende krachten, over een goed georganiseerde betrouwbare politie. En in de politie-organisatie vooral op de Buitengewesten zitten nog vele hiaten. Ook het leger heeft een tekort, ongetwijfeld, maar aanvulling van het tekort in de politie lijkt een zaak van nog dringender belang.

Wij verwijzen naar het *Bat. Nwsbl.* (9 Mrt. „Engeland en China"; 12 Mrt. „Azië. Britsch-Indische Kroniek"), het *Soer. Hbl.* (7 Mrt. „Het Chineesche Wespennest" en „Van onze Burcht"; 9 Mrt. „China in 1926"), *De Sum. Post* (14 Mrt. 2de bl. „De moord op Raden P. Pawitrohadiningrat, landraadsondervoorzitter te Kediri"; 17 en 18 Mrt. 3de bl. „De bommen in Padang") en *De Loc.* (19 Mrt. bl. 19 „De Nederlandsche communisten in Indië"; blz. 35 „De communisten naar de Digoel"; blz. 36 en 37 „De Communisten", mededeelingen ter persconferentie).

Practisch onderwijs. De bestuursconferentie.

Niemand is „tegen onderwijs". Mits dan het onderwijs gegeven wordt zooals de Inlandsche bevolking het behoeft. Niemand zal volhouden, dat het simpel leeren van lezen, schrijven en rekenen van de thans nog voor 80 pct. analfabetische bevolking een onredelijk streven is. Mits zij daarbij tevens wordt onderwezen in haar handwerk, haar ambacht en haar landbouw. Niemand zal zeggen „er zijn te veel scholen", indien de Inlander op die scholen, behalve vertrouwend met de elementaire kennis van a b c en cijfer, óók geschikter wordt gemaakt voor het leven, indien hij er leert werken en zoo men hem betere methoden leert voor zijn land- en tuinbouw en zijn bedrijf. Niemand zal het ten slotte meer overdreven achten, indien het einddoel wordt gesteld, dat *alle* kinderen van Indië onderwijs ontvangen, dat het onderwijs algemeen wordt, zij gelijk in alle beschaafde landen, mits wordt aangetoond, dat dit onderwijs de bevolking niet alleen inderdaad verstandelijk, maar ook practisch en economisch ontwikkelt. *Die* onderwijspolitiek

...ft — volgens *De Loc.* (10 Mrt.) — ieders in...mming en, wordt zij uitgevoerd, geleidelijk uit...bouwd binnen de grenzen van Indië's financieele ...agkracht, dan zal *dat* onderwijs eens ons aller ...ionale trots vormen, en dan zal het Neder...dsch koloniaal bewind zich met dat onderwijs ...n onvergankelijk monument hebben gebouwd. ...ar zal dan echter niet weinig aan ons Indisch ...derwijs veranderd en verbeterd moeten worden, ...r inderdaad deze ontwikkeling verzekerd is. ...t zal dan niet langer bij woorden mogen blijven. ...il men werkelijk naar ministerieele uitspraak ...t onderwijs *„aanpassen aan de eischen der prac-*...", dan zal het leerplan van *de desa school, de* ...ede *klasse school en de H.-I. School* ingrijpend ...wijzigd moeten worden en dan zal *elk* dier ...en méér op de practijk gericht moeten zijn ...met name moeten voorzien in onderricht ...*andwerk, ambacht* en *landbouw. Dan* eerst ...allen de bezwaren tegen de nadeelen van ...onderwijs, dan vervalt het misverstand ...ent de onderwijs-„behoefte", die immers ook ...Nederland geen maatstaf was, wijl ook daar pas ...leerplicht allen naar school zond, en dan pas ...n *allen* van harte instemmen met den eisch: ...uwt scholen!"

Op het congres te Jogja van de P. G. H. B. sprak ...heer Soetedjo over den handenarbeid op de ...ede Inlandsche lagere school (*De Loc.* 11 Mrt. ...20 en 36). Ook *Raden Brotohardijo* wenschte ...handenarbeid ingevoerd te zien, in verband ...het feit, dat vele abituriënten van deze scho... werkeloos blijven en geen hand willen uitste... om 't een en ander te entameeren, aangezien ...niets liever willen worden dan mandoer of ...rijver.

Op *de bestuursconferentie* ten Paleize met de ...residenten (*Bat. Nwsbl.* 15 Mrt.) kwam het ...sonderwijs ter sprake. Geconcludeerd werd ...meer in de richting van populariseering van ...onderwijs moet worden gedaan. Voortzetting ...de uitbreiding op den tegenwoordigen voet ...daar niet toe leiden. Men meende heil te kun... verwachten van practischen arbeid en van ...bouwonderwijs eventueel alleen in de hoogste ...en, hoewel men daar niet onmiddellijk prac... resultaat van verwacht. De hoofdvraag ter ...ferentie, namelijk of de groote massa der In...sche bevolking in het algemeen met wrevel ...n het Gezag vervuld is, werd ontkennend be...woord.

De Ombilin-mijn. Indische begrooting. Gouv. Bedrijven.

De vraag: ál of niet sluiten van de Ombilinmijn ...t door vele factoren beheerscht, zegt Z(ent...ff) in het *Soer. Hbl.* (9 en 10 Mrt. 3de bl.). Er ...n de eerste plaats *de spoorlijn*, die, althans voor ...traject Padang Pandjang—Sawah Loento, ...deels drijft op het kolentransport. Op het ...ige deel der lijn moge nog een behoorlijk per...nenvervoer plaats vinden, ook hier ageert de ...obus met succes, en de ervaring op Java leerde, ...eer men daarmee voorzichtig moet zijn. Dan ...er de *cement-industrie* (te Indaroeng bij Pa...ng), welke zich op het gebruik van een goed...koope brandstof heeft ingesteld, terwijl er tenslotte ...op moet worden gewezen dat de sluiting der mijn ...onherroepelijk den snellen ondergang van het ge...heele stadje Sawah Loento ten gevolge zou hebben. ...zou die handeling beteekenen eene zoo belang...e kapitaalsvernietiging dat men er — ondanks ...slechte positie onzer kolenmijnen — niet spoe...ig toe zal kunnen besluiten. De *totale opbrengst* ...de *productiekosten* bedroegen in:

1920 . . .	*f* 12.800.000	en *f* 9.450.000
1921 . . .	„ 13.780.000	„ „ 9.500.000
1922 . . .	„ 8.600.000	„ „ 9.300.000
1923 . . .	„ 6.450.000	„ „ 7.750.000
1924 . . .	„ 7.800.000	„ „ 8.000.000
1925 . . .	„ 6.400.000	„ „ 7.151.000
1926 . . .	„ 5.150.000	„ „ 7.000.000

Het kapitaal steeg voortdurend, zonder onder...ing, van *f* 7.200.090 in 1920 tot *f* 11.787.186 in .... De *productie* bedroeg in 1920 t/m. 1926 resp. ...000, 602.853, 545.000, 508.374, 606.423, 540.000 ...90.000 ton. De mijn is overgekapitaliseerd, ...het minst door den bouw van een *centrale* en ...zeefhuis, berekend op een productie van een ...ton. Door allerlei omstandigheden is de ...itatie zeer kostbaar. De hooge kosten zijn ...niet te wijten aan onze ingenieurs, die be...genoeg zijn. Daar hebt ge de veel te uitge...boekhouding: eene bedrijfs- en eene be-

grootingsboekhouding, en dan nog een vorm van administratieve boekhouding in verband met het werk op het hoofdbureau te Bandoeng. De *koelies* en *dwangarbeiders* hebben tal van rechten en vooorzaken hooge uitgaven, door kleeding, voeding, huisvesting, geneeskundige behandeling, bewaking enz. Vooral de bewaking moet in verband met het karakter van den mijnarbeid zeer intensief zijn, en zoo worden al deze arbeidskrachten, oogenschijnlijk goedkoop, inderdaad duur. Aldus kost een contract-koelie, alles inbegrepen, aan het kolenbedrijf te Sawah Loento dagelijks *f* 1.40 en een dwangarbeider *f* 1.10. Er zijn momenteel in Sawah Loento werkzaam: 1500 veroordeelden, 3600 contractkoelies en 600 vrije koelies. In de mijn zijn daarvan 3200 man werkzaam, die per dag 1400 ton kolen winnen. Volgens het vaktijdschrift „Coal Age" van 9 Dec. 1926, blz. 801, is de productie in Rock Springs 1400 ton per dag met 164 man. Het is duidelijk dat onze kostprijs hoog is.

Men mag aannemen, dat de gewone dienst van Ned.-Indië in 1926 *een overschot* geeft van bijna *f* 100 millioen (*De Sum. Post*, 16 Mrt.). De invoerrechten hadden een overschot van *f* 15½ millioen, uitvoerrechten hadden een meerdere opbrengst van *f* 6 millioen en de accijnzen van *f* 4 millioen. Handel en cultures hebben zich derhalve sterk ontwikkeld. Het statistiekrecht bracht *f* 6 millioen op, dat is 2 millioen boven de schatting. Inkomsten en vennootschapsbelasting hebben gezamenlijk *f* 31 millioen meer opgebracht. Aan belasting werd in totaal *f* 64 millioen meer ontvangen dan geraamd. *Opium* bracht *f* 3¾ millioen boven de raming op, de *pandhuizen f* 2⅓ millioen. *Zout* bleef ruim *f* 1 millioen beneden de raming. In totaal leverden de *monopolies f* 5 millioen meer op. De *producten* leverden *f* 25⅓ millioen boven de raming, wat te danken is aan 's *Lands caoutchoucbedrijf* (*f* 2⅓ millioen) en aan de *tin* (bijna *f* 29 millioen). *Boschwezen, Goud*, doch vooral *Steenkolen* (deze laatste bracht *f* 5 millioen minder op) bleven allen beneden de raming. De *bedrijven* bleven bijna *f* 1⅓ millioen beneden de raming, waartoe *havenwezen* met *f* 2⅓ millioen, *'s Lands drukkerij* met ruim *f* ⅓ millioen en *spoor- en tramwegen* met ruim *f* 100.000 medewerkten. Dit kon niet geheel worden goedgemaakt door de meerdere opbrengst van den *baggerdienst* en den *post-, telegraaf-* en *telefoondienst*. 's Lands aandeel in de winst van de Javasche Bank bedroeg *f* 3⅓ millioen meer dan de raming, „Afstand van grond" en mijnconcessies *f* 1⅓ millioen.

De *Deli Crt.* (19 Mrt.) constateert dat enkele door haar genoemde Staatsbedrijven (w.o. de spoorwegen en de steenkoolmijnen) zich van ondernemersstandpunt bezien, niet bedruipen en tot zekere hoogte in plaats van een tegemoetkoming voor, een druk op de schatkist beteekenen. Ongetwijfeld zijn er enkele hoogst belangrijke bedrijven, die wel min of meer aangewezen zijn voor exploitatie door de Overheid, maar zelfs dan nog wenscht de *D. C.* in den vorm van exploitatie zooveel mogelijk van het karakter en de werkmethoden van de particuliere ondernemers te behouden. De Regeering heeft burgemeester *De Jongh* van Semarang tot directeur van Gouvernementsbedrijven benoemd in de plaats van den heer Roelofsen. De *D. C.* meent dat de nieuwe leider als principieel voorstander van het Overheidsbedrijf er de bezwaren onvoldoende van inziet, om een gegronde hoop te koesteren dat hij hier die bezwaren zal overwinnen. Intusschen vermeldt de *D. C.* ook het oordeel van den heer Lievegoed, een groot bewonderaar van den heer De Jongh, die jarenlang naast hem arbeidde te Semarang, die hem noemt „een man van karakter en bekwaamheid en voor de groote taak berekend".

II. UIT DE INHEEMSCHE PERS.

(2de helft van Februari.)

De reis van den Gouverneur-Generaal.

De Maleische bladen op Sumatra hebben lange artikelen gewijd aan de reis van den Gouverneur-Generaal over dat eiland; de meeste knoopen er beschouwingen aan vast over de resultaten die van deze reis zullen zijn te verwachten in verband met de toekomst, de nooden en behoeften der bevolking.

Naar aanleiding van het plaats gehad hebbende

LIJST VAN ADVERTEERDERS

ten behoeve van Repatrieerenden

ACCOUNTANTS-BELASTINGZAKEN

W. v. Maanen & Tadema, Amsterdam/Rotterdam.
Acc.-kantoor Steneker en Siblesz, Prinsegracht 72, Den Haag.

APOTHEEK EN DROGIST

J. van Buuren, Kanaalweg 53, Den Haag.
Drogisterij „De Boer", Paulus Buysstraat 9, Scheveningen.
G. v. d. Gaag, Groenmarkt 27, Den Haag.
A. de Vries, Kerkstraat 98, Hilversum.

ARTSEN

Dr. F. H. G. van Loon, 2e Sweelinckstraat 166, Den Haag.

BAD- EN ZWEMINRICHTINGEN

Badinrichting „De Regentes", Weimarstraat 63, Den Haag.

BANKETBAKKERS

J. Krul, Noordeinde, Den Haag.
C. Sleyffers, Pr. Hendrikstraat 123, Den Haag.

BANKIERS EN BANKINSTELLINGEN

Alg. Haagsche Effectenhandel, Bezuidenhout, Den Haag.
De Bas & Co., Heerengracht, Den Haag.
Henny & Co., Anna Paulownastraat 62A, Den Haag.
Holl. Bank voor West-Indië, Amsterdam.
Nederlandsche Handel Mij., Amsterdam.
Taams & Keyser, Bankastraat 10, Den Haag.

BEGRAFENISONDERNEMINGEN

Begrafenisonderneming „Simplicitas", Denneweg, Den Haag.

BEHANGERIJEN EN STOFFEERDERIJEN

J. Bosman, Heerenstraat 35, Rijswijk.

BLOEMISTEN

J. M. Hermans, v. Tuylstraat 3, Voorburg.

BOEK- EN KUNSTHANDEL

D. Driessen, Haarlemmerstraat 105, Leiden.
C. de Wayer, Weimarstraat 57a, Den Haag.

BOEKBINDERIJEN

H. Molier, Houtmarkt 28, Den Haag.

BOEKDRUKKERIJEN

T. C. B. ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag.

BOUW- EN WONINGBUREAUX

Bouwbureau J. van Gemert, Valkenboschkade 277, Den Haag.
Bouwbureau C. Hoogendoorn, Ieplaan 201, Den Haag.
Woningbureau „Actief", Archimedesstraat 41, Den Haag.
Woningbureau W. Hoksbergen, Bezuidenhout 14, Den Haag.
Woningbureau „Meerdervoort", Laan van Meerdervoort 296, Den Haag.
Woningbureau Wöhrmann, Nieuwstraat 14, Baarn.

BRANDSTOFFEN

Firma Van Dijk, Nieuwe Haven 366, Den Haag.
J. van Vuuren, Denneweg 67A, Den Haag.

COMESTIBLES-DELICATESSEN

Joh. Toet, Aert v. d. Goesstraat 34, Den Haag.

DAMESKAPPERS

Au Paradis, Toussaintkade 2, Den Haag.
Kapsalon „Marcel", Caan van Necklaan 19, Rijswijk.
Maison Neustadt, Bezuidenhoutscheweg 3, Den Haag

DANSINSTITUTEN

Dansinstituut „Henri", Archimedesstraat 64, Den Haag.

DIVERSEN

Verkooplokaal Pot, Gr. Hertoginnelaan 103, Den Haag.
G. v. Willigen, Havenkade 4, Den Haag.

ELECTR. INSTALLATIES EN -ARTIKELEN

P. v. d. Berg, Bankastraat 41, Den Haag.
Van Eijck, 2e Sweelinckstraat 93, Den Haag.
W. G. Scheeres, Hooigracht 1C, Den Haag.
M. Vrolijk, Thomsonlaan 41, Den Haag.
Frans v. Wijk, Vlamingstraat 24, Den Haag.
J. Zuiderweg, Nicolaistraat 37, Den Haag.

EMBALLAGE EN EXPEDITIE

A. Rietveld, v. Bijlandstraat 27, Den Haag.

pers-gehoor te Medan maakt de „Benih-Timoer" een vergelijking met den vorigen G. G. en zegt dat de tegenwoordige Landvoogd den indruk maakt van een „diplomaat-democraat", in tegenstelling met den „autocraat-aristocraat" Mr. Fock, doch vindt dat zij beiden een vasten wil hebben.

De redactie van genoemd blad heeft bij die gelegenheid een vraag gesteld omtrent de vervulling der hoogste betrekkingen door Indonesiërs en tot antwoord bekomen dat dit geschieden zal als de tijd er voor aangebroken zou zijn. De redactie komt op dit bescheid terug met als motto: „dat zult U zien, als U geduld hebt" en zegt, dat zij de vraag niet gesteld heeft uit ongeduld, doch omdat een belofte gemakkelijk gedaan is en een mensch gemakkelijk een belofte vergeet indien hij er niet aan herinnerd wordt. De G. G. deed deze belofte reeds in den Volksraad, zegt de redactie en Z. E. weet inderdaad dat de Indonesiër reeds in staat is om Indonesië mede te besturen en voelt dat dit van belang kan zijn om het volksvertrouwen terug te winnen dat onder zijn voorganger is verloren gegaan.

De schrijver verwacht thans echter de daad na het woord en wijst op een gelegenheid voor deze daad bij de vervulling der opengevallen betrekking van Dr. Rinkes als hoofd van Balai Poestaka (Bureau voor de Volkslectuur). Hij betoogt dat een Indonesiër deze betrekking zeer goed kan vervullen en dat dit zelfs verkieselijker zou zijn, aangezien een Indonesiër beter in staat is geschikte lectuur uit te zoeken dan een vreemdeling.

De Doodstraf.

Het te Weltevreden opgerichte „Anti-doodstrafcomité", dat een beweging op touw gezet heeft om die straf niet te doen uitvoeren waar zij opgelegd is, meer in het bizonder ten aanzien van de veroordeelden na de laatste communistische onlusten, vindt aanhangers in de meeste Maleische en Javaansche bladen. Hadji Soetadi o.a. schrijft in „Darmokondo" een artikel tegen de doodstraf onder het motto: „het opleggen van de doodstraf past alleen voor hen wier menschelijk gevoel nog op een laag peil staat" en de „Bintang Timoer", in deze stelling nemende tegen de „Java-Bode", die volgens de redactie het tijdstip voor afschaffing nog niet gekomen acht, verklaart dat uit de doodstraf nog nooit iets goeds voortgekomen is en daarom zal zij de actie van genoemd comité met alle kracht ondersteunen.

In verband hiermede is het belangwekkend 't oordeel op dit punt te vernemen van den leider der Sarekat Islam, R. M. Tjokroaminoto. (Zie de rubriek „Uit de Europeesche pers" in dit Nr.).

De Volkshoofden in Tapanoeli.

De „Soeara Tapanoeli" (Sibolga) bespreekt de oorzaken der plaats gehad hebbende ongeregeldheden als door verschillende bladen gepubliceerd. De schrijver van het betreffende artikel is zelf van meening dat die oorzaken te zoeken zijn in de laagste geledingen van het Bestuur, n.l. de hoofden der bevolking. Volgens hem is de politie in den loop der jaren zooveel verbeterd en zijn de lasten der bevolking aan afkoop van heerendienst en belastingen zooveel lager dan de vroegere heeren- en cultuurdiensten, dat de volksontevredenheid (die volgens hem blijkbaar bestaat) *niet* daaraan geweten kan worden. Hij vervolgt dan, dat de volkshoofden, die de schakel vormen tusschen het districtsbestuur en de bevolking, heel wat van hun aanzien en inkomsten hebben ingeboet en dat het tegenwoordig niet de beste elementen zijn die zich voor het ambt van volkshoofd beschikbaar stellen. Er is dus van hen niet veel te verwachten om op te komen voor de belangen der bevolking en de bevolking, die te ver staat van de districtshoofden, wordt ontevreden, daar zij niet weet waar bescherming te zoeken. Van de Regeering wordt dan ook verwacht dat men de volkshoofden hun vroegere waardigheid en invloed hergeeft, waardoor de geschikten en ontwikkelden zich weer beschikbaar willen stellen.

Elders wordt in genoemd blad gewezen op de overeenkomst der bezwaren door de volkshoofden van Sumatra's Westkust en Tapanoeli bij den Gouverneur Generaal voorgebracht, welke o.a. inhouden herstel van hun waardigheid en betere bezoldiging.

„Jong-Indonesië".

De geboorte van deze vereeniging van Indonesische jongelingen wordt door de redactie van het „Nationaal-Indonesisch" gedeelte van de „Bandera Islam" (P. S. I.) met blijdschap begroet, omdat de oprichting daarvan slechts vooruitgang kan beteekenen, want deze jeugdvereeniging voorziet in een behoefte waarin de andere vereenigingen van dien aard: Jong-Sumatra, Jong-Java, Jong-Ambon, noch Jong-Minahasa hebben kunnen voorzien.

De redactie verklaart namelijk te ijveren voor haar ideaal: een Indonesische Eenheid, omdat zij de overtuiging bezit dat slechts Eenheid welzijn kan brengen. Zij vermijdt alle daden welke het Javanisme, Sumatraisme, Ambonnisme etc. zouden kunnen opwekken en versterken.

Het a.s. Mekkaansche Congres.

In de „Bandera Islam" van 28 Februari is namens het bestuur der Partij S. I. Hindia Timoer, door den President Hadji O. S. Tjokroaminoto een bekendmaking geplaatst, waarin op de groote belangrijkheid van het Islam-wereld-congres te Mekka wordt gewezen en het bestuur een beroep doet op de leden en afdeelingen om het noodige geld voor de uitzending van afgevaardigden bijeen te krijgen, nu niet meer gehoopt kan worden op financieele hulp van de groote massa der Moslims in Indië. Verder wordt verklaard, dat wat men vroeger slechts als een droombeeld beschouwde, de Wereld Islam-eenheid, thans werkelijkheid zal worden, daar het Moetamar-oel Alam-il Islami reeds als het begin daarvan kan worden aangemerkt.

Voor de P. S. I. Hindia Timoer is het te meer een plicht om het Mekka-congres met alle krachten te steunen, omdat in de statuten en de beginselverklaring duidelijk staat dat zij een deel vormt van de Wereld-Islambeweging.

Aangezien het vertrek der afgevaardigden uit Indië, met de contributie voor het congres, nu zeer is genaderd en er maar een geringe kans bestaat op de hulp van de groote massa der Islamieten in Indië, terwijl het een groote schande zou zijn als men kwam zonder contributie, of als er heelemaal geen vertegenwoordigers van de Moslims in Indië zouden kunnen komen, doet het Partijbestuur een beroep op de broeders om uit eigen zak zooveel mogelijk bij te dragen voor de betaling dier contributie en voor de bekostiging van de reis der afgevaardigden.

Mocht het Executief Comité van de Indische Afdeeling van het Mekka-congres niet in staat blijken tijdig de noodige fondsen te leveren, dan zal vast en zeker de Partij S. I. Hindia Timoer haar afgevaardigde zenden, n.l. den heer Hadji August Salim.

In naam van den Islam legt het partijbestuur daarom aan elke afdeeling van de P. S. I. en elke aangesloten locale S. I.-vereeniging de verplichting op om op 15 Sjawal (18 April a.s.) een bijdrage gereed te hebben van minstens f 150.— verkregen door inzameling.

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht

Belasting en Kaja-Kaja's.

Onder dit opschrift schijft de hr. N. Verhoeven, Pastoor te Merauke (Zuid Nieuw-Guinea) het volgende in de April-afl. der Annalen van het Missiehuis te Tilburg:

De lange arm der regeering, die iedereen weet te vinden, als het om de duiten gaat, kan zelfs de Kaja-Kaja's niet met rust laten en weet *hun* zelfs de centen uit de „zakken" te kloppen. „Belasting" iedere Kaja-kaja verstaat het; ze hebben er geen nieuw woord voor gemaakt; het eenige woord Hollandsch dat ze verstaan. Maar waar nu eigenlijk het nut en het doel ligt van die belastingbetalerij, dat gaat verder dan hun verstand. De menschen moeten hier betalen f 6 per man, maar omdat ze geen verstand hebben van geld, laat de regeering hen 400 klappernoten brengen; dat is meer dan 6 gulden, maar wat er dan te veel is, krijgen ze terug betaald, zoodat het begrip „belasting betalen" voor hen samenhangt met .... centen krijgen.

Zoo zei ik laatst tegen een mijner Christenen, dat hij een nieuwe broek moest aanschaffen: „Wacht maar, Toean, volgende week betaal ik de belasting en koop is er een". Wel een beetje paradoxaal!

Maar de rest, ja, voor wie is die? Natuurlijk voor den Controleur: die Hollanders hebben 't maar gemakkelijk. Zoo'n Toean zegt maar tegen ons: „Klap-

...brengen", en vooruit! of ze stoppen je in ...nor.

...er tusschen door geven ze dan den Hollander nog maar een pluimpje om zijn brutaal zeggen het zoo moet: „Blanda anim jaba basik anim Echte varkens (dapperen) die Hollanders!" ...lang redeneeren en praten kreeg ik ze zoo-...dat ze er iets van begrepen dat die centen toch voor den Controleur op Merauke waren, ja dat de Controleur zelf ook belasting moest be-...nog meer dan zij. Daar hadden ze smul in, die Controleur, wat voor hen het toppunt van ...is, ook moest betalen, lekker, en nog veel ...dan zij: „Mate Toean, laat hem maar betalen, ...otiv, veel rijksdaalders, maar als hij zooveel ...is het dan nog niet genoeg en kunnen wij ...ze klappers niet houden?"...

...vertelde, dat al dat geld voor de Radja ...in) was. Wat voor een idee ze hebben van ...Radja, weet ik niet, maar ik liet ze eens ...wat de koningin met al die centen doet. ...we koppensneller fluisterde me in mijn oor: ...daar koopt ze koppen voor"; een kostbaar ...de oude kaja-kaja-maatschappij. Ik natuur-...koningin aan het verdedigen, dat die geen ...noodig had, dat *zij* alleen koppen snelden ...het kwaad was koppen te snellen, etc. etc.: ...Net of hij overtuigd was, maar was het niet, ...ik.

...Net No. 2: „Toean, daar koopt ze rijst voor". ...lacht terstond aan het meest practische ge-... Als een kaja-kaja volop rijst heeft, laat dan ...eld maar draaien, dan doen ze hem niets. Ik ...aan het uitleggen, dat ze in Holland geen rijst ...dat daar geen rijst groeit en geen klappers. ...eggen ze hun kop schuin van medelijden en ...„Nohan mirav aëhe! ons land is toch maar ...are", en ze begrijpen al weer een beetje beter, ...om al die hongerlijders uit Holland hier komen ...Ze moesten, och arme, eens weten, hoe ...oederlijk hun land door de natuur bedeeld is; ...ze vinden het *je*.

...No. 3: „Toean, ze koopt er brood voor"; ...wat ze den Toean wel eens zien doen, het top-...van heerlijkheid!

...4: een geëmancipeerde: „Toean, ze koopt er ...voor"; want die Hollanders gebruiken alle-...van dat goedje, dus de koningin zal ook wel gebruiken.

...kwam No. 5, een van ons internaat, die ze ...aal paf sloeg. Ik had hem wel eens plaatjes ...zien uit de Katholieke Illustratie, zoodat hij al ...van de wereld gezien had; dus kwam hij voor ...dag: „Toean, ze koopt er een stoomfiets voor". ...Kwam de volgende met „voetballen", die ze ...er zou koopen. Ten slotte kwam er nog een ...ch mensch met de veronderstelling: „Toean, ...er messen en 'n bijl voor koopen". Toen ik ...het uitleggen, wat de koningin zooal betaalde ...n belastinggeld: de booten op de Merauke-...den dokter, de obat, de tabak voor de zieken ...soldaten. Tabak voor zieken, waar ze zelf ook ...bij hooren, tot daartoe: maar de soldaten, ...dubbel nadeel.

...an, laat die soldaten maar gaan, dan be-...geen klappers meer, en dan moet gij de ...schrijven, dat ze de soldaten gerust terug ...pen, en we nooit meer zullen snellen". ...waar zou zijn ? ! ?...

Achteruitgang van de Indogo-cultuur in N.-I.

...Ind. Merc. schrijft: De indigo-cultuur is met ...bouws ingekrompen (8000 bouws tegen ...in 1924) waaruit weer duidelijk blijkt, dat ...cultuur de concurrentie met de kunstmatige ..., die goedkooper en gelijkmatiger is van ...eit, niet kan volhouden. In Pekalongan ...in de tweede helft van het jaar (1926) de ...prijzen in zoo'n mate, dat men het voor-...achtte het nog staande gewas grooten-...onder te werken als bemesting voor het ...was.

...ouw. Tijdschr. der Ver. van Landb.consulenten in Ned. Indië.

...den inhoud van 2en jaarg. No. 8 (Febr. '27). ...cultuur op de Karohoogvlakte, door J. A. ...Met Naschrift, door S. Leefmans. (Met ill.). ...cultuur op Java, door C. W. Bagchus. — ...ing van proefveldresultaten, door ir. E. de ... — Landarbeidsonderzoek, door B. J. Hag-... — Honden als vijanden van het maïsgewas ...rattenbestrijders, door Dr. H. Loos. — In-...oningbij, door J. J. Ochse.

Tijdschr. voor Economische Geographie.

De 15-April-afl. bevat met betrekking op de Indiën de volgende bijdragen: Een kaart van de bevolkingsdichtheid op Java en de taak van den geograaf bij den Topografischen Dienst in Ned.-Indië, door J. Schokkenkamp. — De Beraoesche landen (Oostkust van Borneo), door Dr. R. Broersma. — Enkele beschouwingen over Suriname, door Fr. Oudschans Dentz.

De Indische Post.

De rubriek „Onze Meening" in het Nr. van 5 Maart geeft in krachtige termen haar misnoegen te kennen over den inhoud der bekende circulaire van Mevr. E. Koch-Wimmers c.s. te Batavia, waarin stemming gemaakt wordt *tegen* de Regeering en *voor* de *„Digoel-klanten"*, die Mevr. K.-W. omschrijft als menschen, aan wie niets anders ten laste kan worden gelegd dan het lidmaatschap van een politieke partij en de propaganda hunner meeningen. Schr. noemt het weerzinwekkend nog te moeten waarschuwen tegen dergelijk sentimenteel gebazel; „koren op den molen van onevenwichtige slappelingen, die men helaas ook in Indië vindt, en die het noodig achten op dit oogenblik propaganda te maken voor de afschaffing van de doodstraf."

Verder bevat hetzelfde Nr. o.m. het volgende: Onze Indische rubber op een Parijsche tentoonstelling, door Jan Feith. — Het klimaat van West- en Oost-Java, door Dr. S. W. Visser. — Avondlijke tocht. II. Van Tosari naar den Penandjaän. — Commentaren. De Inlandsche intellectueelen in de Europeesche pers.

Herinnering aan het aftreden van Dr. Rinkes als Hoofd van „Volkslectuur".

Vanaf de oprichting (zeventien jaar geleden) van het Bureau voor de Volkslectuur te Weltevreden, heeft de leiding berust in handen van Dr. D. A. Rinkes. Den 12en Maart jl. heeft hij die taak overgedragen aan zijn opvolger, den heer T. J. Lekkerkerker, welke gebeurtenis is vastgelegd in een fraai geïllustreerd gedenkschriftje waarin beide heeren het woord voeren. Het boekje, verschenen op de eigen drukkerij van „Volkslectuur, is getiteld: „Kitab peringatan timbang-terima pimpinan Balai Poestaka, 12 Maart 1927". (Maleische tekst met Nederl. vertalingen).

Pastoor C. Wenneker †.

De Java-Post van 4 Maart j.l. wijdt waardeerende woorden aan de nagedachtnis van den, op bijna 90-jarigen leeftijd, te Moentilan overleden Pastoor C. W. J. Wenneker, die 51 jaar lang onafgebroken in Indië heeft vertoefd. Met hem is een merkwaardig veelzijdig man heengegaan; talrijke bijdragen in verschillende tijdschriften leggen getuigenis af van zijn belangstelling zoowel voor Indië in 't algemeen als voor wetenschappelijke kwesties op velerlei gebied. Het gouvernement erkende zijne verdiensten door hem te benoemen tot Officier der Oranje-Nassau-orde en tot ridder in de orde van den Nederl. Leeuw.

De Indische Mercuur.

No. 15 (13 April). Het pandanblad als grondstof voor de pandanhoeden-industrie op Java, door Ir. H. W. Hofstede; besproken door Ir. H. A. J. Hietink. — Overzichten van den Volksraad (tweede gewone zitting 1926), door H. Ch. G. J. van der Mandere (vervolg). — Het Emka-rubber-procédé, door Dr. O. de Vries. — Het Indische geld- en bankwezen. (Overzicht voordracht Prof. Dr. G. M. Verrijn Stuart). — Het Indisch bedrijfsleven, door Mr. Trip (vertaald uit het „Banking Supplement" der Fin. Times). — Kultuurberichten. (De klappercultuur in Ned.-Indië). — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut geeft recente literatuur over: Arbeidsvraagstukken — Nijverheid, brandstoffen en waterkracht — Economische zaken — Delfstoffen en metalen, geologie.

Indië. Geïllustreerd Tijdschrift.

Inhoud van afl. 27 (30 Maart '27). Een en ander uit Java's verre verleden, door L(ekkerkerker). XIX. Brahmanisme en Boeddhisme (slot). — De dames-vereeniging „Wanita-Sedjati" (te Bandoeng, bij haar éénjarig bestaan). Met ill. — Het Groote Huis (stichting van Gouv.-Gen. H. W. Daendels) te Batavia, door S. Kalff. — Wijnkoopsbaai, door R. (met ill.).

LIJST VAN ADVERTEERDERS

ten behoeve van Repatrieerenden

(Vervolg).

FOTOGRAFEN EN LEVERANCIERS VAN FOTO-ARTIKKELEN

Lappöhn, Passage, Den Haag.
Ph. Starke, Hoofdstraat 172, Apeldoorn.
C. J. L. Vermeulen, Toussaintkade 20, Den Haag.

GARAGES

Garage Havro, Kanonstraat, Den Haag.
Garage Jansen, Rijks Straatweg 773, Wassenaar.
Garage Kinsbergen, Nieuwstraat 59, Apeldoorn.

GLAZENWASSCHERIJEN

N. V. Cemsto, Hunsestraat 39, Den Haag.

GROENTEN EN FRUIT

J. Eversmann, Edisonstraat 139, Den Haag.

HAARDEN

J. Snoeck, Zeestraat 51, Den Haag.

HEEREN-MODEARTIKELEN

Kleedingmagazijn P. v. d. Brul, Veenestr. Den Haag.
J. Huizer, Thomsonplein, Den Haag.
Kalker's Modemagazijnen, Kalverstraat 100, Amsterdam.
W. F. Meijer, Hoofdstraat 93, Apeldoorn.

HOEDEN

Madame Baudet, Denneweg 126B, Den Haag.
Kalker's Modemagazijnen, Kalverstraat 100, Amsterdam.
Maison de Ruit—v. d. Waag, Charl. de Bourbonstraat 27, Den Haag.

HOTELS, PENSIONS ENZ.

American Hotel, Amsterdam.
Vacantiehuis „Den Lindenhof", Vierhouten.
Hotel-Rest. Duinoord, Sweelinckplein, Den Haag.
Rusthuis Eigen Sfeer, v. Boetzelaerlaan 205, Den Haag.
Pension Evesto, Nassaulaan 2B, Den Haag.
Hotel des Indes, Weltevreden.
Hotel Pension Insulinde, Bankaplein 2, Den Haag.
Rusthuis Zr. Kersloot, Esschenlaan 86, Rotterdam.
Hotel-Rest. de Twee Steden, Buitenhof, Den Haag.
Pension Patria, Lindenheuvel 2, Hilversum.
Pension Petronella, G. Reynststraat 36, Den Haag.
Hotel Promenade, Oude Schev. weg 21, Den Haag.

HUISHOUDELIJKE ARTIKELEN

J. W. Fonderie, Achterom 17, Den Haag.
Frans van Wijk, Vlamingstraat, Den Haag.

INDISCHE UITRUSTINGEN

Firma Kalker, Kalverstraat 100, Amsterdam.
W. F. Meyer, Hoofdstraat 93, Apeldoorn.

INRICHTINGEN VAN ONDERWIJS

J. Audier, Achterom 68, Den Haag.
Chr. Lyceum, Zeist.
Christelijk Lyceum, Emmakade 43, Haarlem.
De Vrije School, v. Speykstraat 46, Den Haag.
Haagsche Schoolvereeniging, Nassaulaan 26, Den Haag.
Instituut Schoevers, Stadhoudersplein 3, Den Haag.
Instituut Wullings, Voorschoten.

JUWELIERS

Begeer, v. Kempen en Vos, Noordeinde, Den Haag.
Jedelo, Noordeinde 100, Den Haag.

KIPPENVOER

Verboog, Waalsdorperlaan, Den Haag.

KLEERMAKERS

C. H. Ernens, Valeriusstraat, Den Haag.

MAKELAARS

W. Dop, Sweelinckstraat 72, Den Haag.

MANUFACTURENHANDEL

Iserief & Co., Veenestraat 16, Den Haag.
Wisbrun & Liffman, Veenestraat 35, Den Haag.

MEUBILEERINGEN

Het Smyrna Tapijtenhuis, Ampèrestraat 30, Den Haag.
C. v. Moorsel, J. Hendrikstraat 9, Den Haag.
Gebr. Jungschläger, J. Hendrikstraat 19, Den Haag.
W. J. M. Simonis, Groenmarkt 34, Den Haag.
Firma Segaar, Spui 218/Thomsonlaan 93, Den Haag.
Schöder & Co., Groenmarkt, Den Haag.

MUZIEKHANDELAREN

Muziekhandel Dajos Bela, Fred. Hendriklaan 190, Den Haag.
Ph. Kruseman, Noordeinde 91, Den Haag.

Mededeelingen Dienst Volksgezondheid.

Deel I van jaarg. 1927 der Mededeelingen van den Dienst der Volksgezondheid in Ned.-Indië bevat de volgende bijdragen: Onderzoek van een malaria-epidemie in Tegal, in het voorjaar van 1926, door E. W. Walch en Dr. Soesilo (met kaarten en platen). — Over ovale en parenterale vaccinatie tegen bacillaire dysenterie, door Dr. L. Otten en Dr. L. Kirschner. — Het bekken bij het Maleische ras, door A. E. Sitsen. — Over de isoleering van het anti-beri-beri-vitamine, door B. C. P. Jansen en Dr. W. F. Donath.

De Indische Culturen.

Uit den inhoud van No. 5 (1 Maart '27). Het afsterven van papaja's tengevolge van heftige regens, door Dr. S. C. J. Jochems (met ill.). — Anjelieren en anjers, door H. J. Wigman (met ill.). — Indische papierplanten, door S. Kalff (historisch overzicht van pogingen om papier te bereiden uit boomschors e.a. plantaardige ingrediënten). — De internationale koffie-handel, door Mr. L. Bynum. — Het verloop der rubberprijzen in 1926, een jaar vol gebeurtenissen, door H. Parkinsen. — Tabakscultuur ter Oostkust van Sumatra en hoe zij gedreven wordt, door Mr. H. J. Bool. — De theecultuur in Ned.-Indië 1826—1926, door A. E. Reynst (ontleend aan Ec.-Stat. Ber.). — Tabakscultuur en -grond in Ned.-Indië, door Prof. Dr. W. Roepke. (Ontleend aan de Telegraaf).

Orgaan van de Ned. Ind. Offic. Vereeniging.

De Febr.-afl. bevat o.a.: Een actueel onderwerp: De bewapening der politie. — Nogmaals het dragen van de Indische uniform in Nederland. — Het Verre Oosten in 1926 (vervolg). — De defensie van Ned.-Indië. Een voordrachtenreeks voor de Ver. ter beoef. van de Krijgswetenschap in Nederland. — Eerste hulp aan hen die blootgesteld geweest zijn aan de inwerking van scheikundige stoffen, dan wel oorlogsgassen.

Missie- en Zendingsperiodieken.

D e J a v a - P o s t. 4 Maart '27. Pastoor C. Wenneker † (overleden 2 Maart te Moentilan).

D e B a n i e r. 4 Maart '27. Schetsen uit het leven van Ludwig Ingwer Nommensen, den Apostel der Batakkers (vervolg), door J. H. Hemmers. — Een en ander over het bevolkingsvraagstuk in Indonesië (slot van den inhoud eener desbetreffende circulaire van den hr. H. F. Tillema).

D e K a t h o l i e k e M i s s i ë n. April '27. Een verkenningsreis in onbekende binnenlanden (van Nieuw-Guinea), door P. Kirschbaum (met kaartje en afb.). — Aardbeving op Flores, door Pr. G. van Velzen.

Z e n d i n g s t i j d s c h r. D e O p w e k k e r. Febr. '27. Kantteekeningen op de Inheemsche pers, door Dr. H. Kraemer. — Drankbestrijding in Ned.-Indië, door Dr. F. M. G. van Walsem. (Inleiding, gehouden op het 4e congres tegen het alcoholisme te Amsterdam).

D e k l e i n e B o d e v a n H u i s. 18 Febr. '27. (Uitgegeven door Joh. van der Steur te Magelang). In memoriam D. Graafstal, overleden 9 Febr. 1927 te Temanggoeng.

* * *

De Zuid-Sumatra-spoorweg, door H. W. Halkema. Met ill. (Ind. Leven. VIII, No. 28).

Honderd jaar palaeobotanisch onderzoek, en over de toekomst ervan in Ned.-Indië, door Dr. O. Posthumus. (De Mijningenieur. Maart '27).

Wettelijke regeling van de verhouding tusschen Gouvernement en Gemeente van belang? door J. J. G. E. Rückert. (Locale Belangen. 1 Maart 1927).

Mr. Willem Arnold Alting, Gouverneur-Generaal van 1780—1797), door S. Kalff. — Toradja-kunst in Boeatan, door P. B. (De Ind. Verlofganger, 15 April '27).

Suriname.

Gasten enthousiast ontvangen, dat verstaat men in Paramaribo als nergens anders. Wij kunnen ons voorstellen welk een gejuich er uit de aan den waterkant verzamelde bonte menigte opging toen de vlieger de Pinedo, na over de stad gevlogen te hebben, met zijn vliegboot op de breede wateren van de Surinamerivier neerzwenkte. „De West" van 25 Maart geeft van de ontvangst een beschrijving. De landing geschiedde in hoofdzaak om benzine in te nemen.

„De Gouverneur had den vlieger gaarne als g[…] behouden, doch het program veroorloofde geen la[…]ger verblijf dan 1½ uur. Het eenige geschenk dat [hij] op het consulaat wilde aannemen — en waar[om] hij zelfs verzocht — was: een blikje sigaretten [en] een doosje lucifers."

......„Gevraagd naar zijn indrukken van Paramaribo, verklaarde de hoffelijke Italiaan, dat de st[ad] een prettigen indruk maakte, van boven gezien, [en] denzelfden indruk van netheid gaf, dien hij bij z[ijn] bezoek aan Holland had opgedaan."

* * *

In hetzelfde blad lezen wij onder het hoo[fd] *„Radio wonderen"*, dat de verwerping van het tr[ac]taat met België een paar uur na de verwerping [in] Paramaribo bekend was. In de Surinaamsche p[ers] kon men alle bijzonderheden lezen op denzelfden avond waarop die in de Nederlandsche bladen ha[d]den gestaan.

* * *

Nog een bericht in hetzelfde nummer: de electrische centrale in het stadje Nickerie is ingewijd. Nickerie heeft dus electrische verlichting, terwijl men in Paramaribo nog niet verder is dan in het stadium van overweging of men tot het bouwen van een centrale zal overgaan."

* * *

„De West" van 22 Maart ontvangt uit Nicke[rie] bericht, dat de boringen naar drinkwater onder leiding van den opzichter Hidalgo, verricht op [de] vestigingsplaats Paradise, met succes bekroond [zijn]. Men heeft helder en goed drinkwater gevonden.

* * *

„De West" van 11 Maart schrijft:

„Het vreemdelingenverkeer is nog niet erg o[nt]wikkeld in de kolonie, doch ook hierin schijnt v[er]betering te komen. De laatste jaren kwamen af en toe vreemdelingen hier eens een kijkje nemen [en] waren gewoonlijk voldaan bij hun vertrek.

Met de Haiti kwamen hier weder aan de [heer] Robert L. Niles met zijne echtgenoote, welke laatste een schrijfster is van zekeren naam. Bijna elk j[aar] gaat dit Amerikaansche echtpaar voor enkele ma[an]den op reis. Zij hebben reeds Haiti, Columbia, J[...] enz. bezocht. Dit reizen doen zij uitsluitend v[oor] genoegen en, teruggekeerd te New York, geeft [me]vrouw Niles een reisbeschrijving over haar we[der]varen in een der meest bekende Amerikaansche Magazines. In sommige gevallen geeft zij zelfs [een] boek uit over hare reizen. Het zijn absoluut plezier reizen, uit puur interesse, zonder eenig zakelijk doel. Zij zijn naar Paramaribo gekomen, om [een] indruk te krijgen van onze kolonie"......

Toevallig kwam ons dezer dagen in handen [een] mooi geïllustreerd boek *„Black Haiti, a Biography of Africa's Eldest Daughter"*, by Blair Niles, illustrated from photographs by Robert Niles [Jr.] G. P. Putman's Sons, New York—London, Knickerbocker Press, 1926.

Van een ander Amerikaansch echtpaar, dat [niet] lang geleden Suriname bezocht, de heer en mevr[ouw] Vandercook (blijkbaar van Hollandsche afkomst) maakten wij indertijd melding. Na in Amerikaansche magazines over Suriname te hebben geschreven heeft de heer John W. Vandercook een bo[ek] over de Boschnegers uitgegeven: *„Tom-Tom"*. W[ith] Illustrations from photographs taken by the Author and Others. Harper & Brothers Publishers, N[ew] York and London 1926." Bijzonder mooi is de [foto] tegenover blz. 252, een Boschneger die op de trom slaat, zooals Boschnegers dat doen, zittende op [de] trom, die hij tusschen de beenen houdt. Deze [foto] is van Margaret Metzger Vandercook, een allerliefst vrouwtje, die men in haar practisch reiscostuum zien kan op een foto tegenover blz. 142.

* * *

Wij lezen in *„De West"* van 15 Maart:

„Een oudje. Ook Suriname heeft zijn honderdjarigen. De lezer heeft het wellicht niet opgemerkt in het vorige nummer, dat de lijst der overledenen den naam bevatte van Adriana Johanna Wand, oud honderd jaar. Zelfs wordt beweerd, dat deze vrouw nog ouder was. Volgens haar kerkboekje zou [de] overledene 108 jaren zijn geweest. Tot kort g[e]leden ging Johanna nog uit en haalde des Zaterdags wat geld op van goedhartige menschen."

* * *

Door het Bethesda-Comité te Amsterdam is o[p] 8 April in de Parkkerk een Suriname-avond belegd

...arin als sprekers zijn opgetreden Dr. J. G. Geelerken, G. J. Staal en H. Bielke, Zendelingleeraar r Broedergemeente.

In de Aula van het Ned. Lyceu alhier heeft ...-Gouverneur Staal, in ... ...nd met de aardrijks...ndige tentoonstelling, ...er belangrijke rede ...er Suriname gehouden, toegelicht met lichtbeelden.

* * *

Wij vestigen de aandacht onzer lezers op een ...ikel van Dr. Th. Lem (Lens?) in de N. R. Ct. van ... April: *„Suriname, een kolonisatiegebied voor ... Nederlandschen Stam"*.

* * *

...schenen is het Voorloopig Verslag van de ... Kamer over de Surinaamsche begrooting ... 1927.

...erscheidene leden hadden met voldoening ...is genomen van het rapport van den Onder...ersraad; zij vroegen echter welke voorwaarden ...e zou stellen.

...dere leden, die eveneens instemden met de ...emens van den Ondernemersraad om door het ...enden van nieuw kapitaal Suriname tot bloei ...engen, waren evenwel sceptisch gestemd ten ...chte van het welslagen, omdat die Raad niet ...het noodige kapitaal beschikt. Gevraagd werd, ...e Regeering verwacht, dat de bestaande onder...ingen door de voorgenomen maatregelen tot ...en staat zullen komen; zoo ja, dan ware deel...ing vanwege het Moederland alleszins ge...scht.

...nige leden waren afkeerig van het denkbeeld, ...het gouvernement het beheer zou gaan voeren ...r plantages.

...mmige leden wilden bevordering van immigra...voor personen die in Suriname zouden willen ...en; gevraagd werd naar de mogelijkheid van ...gratie van Nederlandsche werkloozen naar Su...me.

Curaçao.

Politie.

...et komt den ondergeteekende voor, dat de be...kbare machtsmiddelen niet onvoldoende zijn ...tegen ordeverstoring te waken." Aldus de Mi...er van Koloniën in de M. v. A. 2de Kamer, ... 1927.

...e *Amigoe* van 12 Mrt. 1927 bevat het volgende ...cht:

...en meldt ons van Aruba:

...nds wij schreven over het tekort aan politie, in ...and met de wanordelijkheden die hier bijna ...elijks plaats vinden, is er wel eenige verbetering ...r te nemen. Dag en nacht doet de politie de ...de, om onmiddellijk bij alle voorkomende ge...en van wanorde bij de hand te zijn. Dit neemt ...er niet weg, dat gezien de vele vreemdelingen, ...hier telkens met de olietankers aankomen, en ...an velen, komende uit het „dry America", ...whiskyflesch hier geducht aanspreken, ons ...corps nog steeds veel te zwak is. Want hoe...brigadier de Vries met zijn mannetjes ook hun ...oen, het is hun niet mogelijk alle wanordelijk...en te voorkomen. Tot zelfs het huis van den ...aghebber heeft men niet ontzien, zoodat toen ...eden week Maandag drie vreemdelingen hem ...en lastig vallen, hij zich genoodzaakt zag om ...politie te fluiten.

...ij hopen dat dit alles er toe moge bijdragen, ...spoedig ons politiecorps versterkt wordt! Want ...kan 't niet langer."

Nieuwe paden, nieuwe banen.

De ondervoorzitter van den Kolonialen Raad, ...rijk spoedig uit zal zijn, als de heer Lansberg ...e April zijn zetel weer zal kunnen innemen, ...ervan, anders dan zijn ambtgenooten hier en ...s, anders ook dan de man, wiens plaats hij ...ijk bekleedt, redevoeringen in den Raad te ...den. Eenige weken geleden hebben wij zijn ori...ele beschouwingen over belasting-economie, of ...men het zou willen noemen, meegedeeld. Thans ...heeft hij nieuwe gedachten, ten deele reeds ...eger voorgedragen, over begrootingspolitiek ten ...e gegeven. Volgens de *Amigoe* zei de heer Gor... in de vergadering van 10 Maart l.l.:

...De eindcijfers der begrooting worden met den ...grooter; zij omvat telkens een wijder kring dan ...voorgangsters. Reeds is door mij de wenschelijkheid uitgesproken in een vergadering van dezen Raad, dat ter verzekering eener grondige beoordeeling van de aan den Raad voorgestelde uitgaven, die thans een grooten omvang hebben, het beter zal zijn de begrooting in twee deelen te splitsen, waarvan het deel, omvattende de gewone terugkeerende uitgaven, in het voorjaar dient te worden behandeld, terwijl later den Raad de begrooting der nieuwe werken zal worden voorgelegd met een zoo juist mogelijke raming der middelen, waarop ter bekostiging der werken gerekend wordt.

In het belang eener geregelde en behoorlijke afdoening van het werk, verbonden ...n het onderzoek der begrooting, ware het m.i. wenschelijk dat niet langer gewacht wordt om den aangewezen weg in te slaan of dat de wettelijke termijn voor de behandeling der begrooting vastgesteld verlengd worde door vervroeging der indiening van het ontwerp aan den Raad. Mijne Heeren, dat gij ditmaal nog in staat moogt zijn het ontwerp, dat U thans wordt voorgelegd, tijdig af te werken."

Scheepvaart.

De lijst der in Febr. l.l. binnengekomen schepen geeft de volgende cijfers: 130 (Jan. 140) zeilschepen, metende 31873 (27600) M³. en 299 (310) stoomschepen, metende 1.582.855 (1.576.801) M³.

Uitvoer.

De eerst op 4 Mrt. l.l. verschenen uitvoerstaat over het 3de kwartaal 1926 bevat, dat werd uitgevoerd voor een waarde van ƒ 29.004.625.—, waarvan aan:

Aloë	voor	ƒ	48.979.—
Dividivi	„	„	9.793.—
Geitenvellen	„	„	8.729.—
Stroohoeden	„	„	57.513.—
Huiden	„	„	8.509.—
Kantwerk	„	„	4.980.—
Mest	„	„	17.869.—
Olie (Diesel)	„	„	100.677.—
„ (Gas)	„	„	2.536.255.—
„ (Gasoline)	„	„	10.612.457.—
„ (Petroleum)	„	„	209.000.—
„ (Residu)	„	„	12.075.719.—
„ (Ruwe)	„	„	1.181.949.—
„ (Smeer)	„	„	1.112.780.—
Oranjeschillen	„	„	4.353.—
Phosphorzure kalk 1ste kw.	„	„	649.001.—
Steenkolen	„	„	329.360.—
Zout	„	„	13.313.—

K. W. I. M.

Uit het laatste jaarverslag (over 1926) der K. W. I. M.:

„De post „Eigendommen in West-Indië" staat in vergelijking met het vorige jaar belangrijk hooger te boek in verband met belangrijke werken, welke wij ter moderniseering van onze laad- en losinrichting op Curaçao laten uitvoeren. Een snellere expeditie van onze schepen zal er, naar wij vertrouwen, het gevolg van zijn."

De Bovenwindsche eilanden.

Het ligt in de bedoeling op de Bovenwindsche eilanden alle heffingen, behalve de zegelbelasting, de overdrachtsbelasting en de hondenbelasting, af te schaffen. Daarom zijn bij de begrooting voor 1927 deze middelen niet geraamd. In zijn m. v. t. zegt de gouverneur hiervan:

„De oorzaken, die ondergeteekende er toe geleid hebben, om den Raad het voorstel te doen deze ontvangsten te laten vallen uit de thans ingediende ontwerp-begrooting zijn den Raad ongetwijfeld bekend. Niettemin meent hij ter verduidelijking van zijn standpunt daarover eenigszins te moeten uitweiden.

De economische toestand der Bovenwindsche eilanden van Curaçao is thans van dien aard, dat een ingrijpen op de een of andere wijze gebiedend moet worden geacht.

Bij opvolgende inspectiereizen trof het den ondergeteekende dat voortdurende achteruitgang op economisch terrein viel te constateeren. Meer en meer werd bij hem dan ook de overtuiging gevestigd, dat ingrijpende veranderingen dienden te worden gebracht in de administratieve inrichting dier eilanden, wilde het Bestuur maar eenigszins rekening houden met het belang van de plaatsen in verband met de daarvoor gedane uitgaven.

De laatste inspectiereis overtuigde hem niet alleen, dat het tempo der in te stellen veranderingen moest worden versneld, doch dat onmiddellijk handelen geboden was, niet enkel tot vereenvoudiging van de bestaande administratie, doch dat ook een

LIJST VAN ADVERTEERDERS

ten behoeve van Repatrieerenden

(Vervolg).

OPTICIENS

P. W. Hiele, L. Jansstraat 27, Utrecht.
C. v. Monsjou, Valkenboschplein 19, Den Haag.

PARAPLUIE-MAGAZIJNEN

Kalker's Modemagazijn, Kalverstr. 100, Amsterdam.
A. Querelle, Schoolstraat 10, Den Haag.

PIANOHANDELAREN

L. Jacobi, Regentesselaan 123, Den Haag.
L. Zwaal, Regentesselaan 24, Den Haag.

PORSELEIN EN AARDEWERK

Focke en Meltzer, Hoogstraat 5, Den Haag.
C. Hoying, Spuistraat 20, Den Haag.

POSTZEGELHANDEL

Max Pool, Korte Poten 25, Den Haag.

RECHTSKUNDIGE BUREAUX

v. d. Geer, W. de Withstraat 79, Den Haag.

REISBUREAUX

Kon. Paketvaart Mij., Amsterdam.
Rotterdamsche Lloyd, Rotterdam.

RESTAURANTS

Rest. Duinoord, Sweelinckplein, Den Haag.
W. F. Klink, Wagenstraat 109a, Den Haag.
Rest. Promenade, Oude Schev. weg 21, Den Haag.
Rest. de Twee Steden, Buitenhof, Den Haag.

RIJWIELHANDELAREN

P. Nassenstein, Bachmanstraat 42, Den Haag.
J. F. Vrolijk, W. de Withstraat 68, Den Haag.

SCHOENMAKERS

R. Grothe, Goudenregenstraat 298, Den Haag.
A. J. Linneweever, Westeinde 32a, Den Haag.

STOOMVAARTLIJNEN

Crans & Co., Plein 22a, Den Haag.

TANDARTSEN

Alg. Haagsch Inst. voor Tandheelkunde, Piet Heinstraat 2, Den Haag.
A. J. M. v. d. Sprong, Laan van Meerdervoort 426, Den Haag.
J. van Veen, Weimarstraat 27, Den Haag.

TEHUIZEN VOOR KINDEREN

Kl. Opvoedingstehuizen, Pr. Mauritsplein 23, Den Haag.
H. Lenstra, Hoofdweg 53, Amsterdam.
Tokuni, Amersfoort.
Zandbergen, Amersfoort.

TEHUIZEN INDISCHE BEDIENDEN

Persinggahan, v. Boetselaerlaan 2, Den Haag.

TOKO'S

Toko Bogor, Suezkade 12—12A, Den Haag.

TRICOT-GOEDEREN

Iserief & Co., Veenestraat 16, Den Haag.

UITZENDING VAN DINERS

Maison Blom, 2e Schuytstraat 77, Den Haag.

VERMAKELIJKHEDEN

Dierentuin, Benoordenhoutscheweg, Den Haag.
City Theater, Veenestraat, Den Haag.

VERZEKERINGEN

Bruno Tideman, Kanaalstraat 15, Apeldoorn.
's-Grav. Rijwielverz. Mij., Conradkade 56, Den Haag.
Onderl. Levensverz. Eigen Hulp, Kortenaerkade 3, Den Haag.
Schenzer's Alg. Ass. Kantoor, Papaverhof 35, Den Haag.

VLEESCHHOUWERIJEN

H. J. M. van Duyne, Keizerstraat 165, Scheveningen.
D. Elings, Piet Heinstraat 81, Den Haag.
Verwoerdt, Heerenstraat 11, Voorburg.

WASCH- EN STRIJKINRICHTINGEN

P. de Haan, Looierslaan 2, Voorburg—Veur.
v. Kuyeren en Horstman, Wingerdstraat 45, Den Haag.

ZANG

Mevrouw Alma, 2e Sweelinckstr. 185, Den Haag.

ernstige poging moet worden gedaan, om die eilanden te ontslaan van elken belastingdruk, waardoor de bewoners wellicht op de een of andere wijze een verbetering konden aanbrengen in hunne levensomstandigheden, of waardoor een buitenlander, aangelokt door de vrijdom van belastingen, op een of meerdere eilanden een bedrijf, zij het ook op bescheiden schaal, zou kunnen vestigen.

De economische toestand op die eilanden nader releveerend kan ondergeteekende mededeelen, dat de tuinbouw zoo goed als te verwaarloozen is als factor, die levensonderhod kan verschaffen. Na de verlaging der katoenprijzen worden slechts de „provisiongrounds" bewerkt, die even wat meer pataten, aardappelen, yams en uien opleveren dan voor de behoefte noodig zijn. Dit meerdere wordt uitgevoerd of rechtstreeks aan een wegvarend schipper voor een klein bedrag van de hand gedaan.

Het gevolg is dan ook, dat de bevolking, vooral die van Statius, naar den vreemde trekt, of, tengevolge van de immigratiewetten van Amerika, naar Curaçao komt, de mannen als arbeider bij het oliebedrijf, de vrouwen om werk te zoeken als dienstbode.

Ook de Sabaansche bevolking, van wie het van ouds bekend was dat zij haar ouden dag op den geboortegrond kwam slijten, trekt naar buitenaf en blijft weg.

Van de St. Martijnsche zoutwinning is ook niet veel te verwachten, gezien de duurte van den arbeider en de prijs van het zout.

Met deze gegevens voor oogen, gegevens die niet zoo nieuw zijn, doch waaruit weer blijken kan dat de toestanden verergeren, zal het ook uwen Raad duidelijk zijn, dat het Bestuur niet langer in dezelfde mate als tot nu belastingen mag blijven vorderen van dat gebiedsonderdeel.

Vooral nu het gebiedsdeel, door de opbrengsten als gevolg van de vestiging op Curaçao en Aruba van oliebedrijven in staat is de opbrengsten uit de heffingen op de Bovenwinden te derven, gevoelt de ondergeteekende zich te meer geroepen Uwen Raad voor te stellen afstand van laatstbedoelde heffingen te doen.

De verschillende ontwerpen, die de voorstellen zullen bevatten tot bereiking van het voorontwikkeld doel, zullen Uwen Raad eerlang worden aangeboden."

Uit den Verren Vreemde.

Kolonie en Volkenbond.

Donderdag 31 Maart sprak Prof. Dr. E. Moresco in Den Haag over „Volkenbond en Koloniën" in een vergadering, belegd door de Haagsche afdeeling der Vereeniging voor Volkenbond en Vrede in samenwerking met Het Indisch Genootschap. Spr. bracht de artikelen van het Volkenbondsverdrag naar voren, die op de koloniën betrekking hebben, en verdiepte zich meer speciaal in de vraag in hoever deze ook voor Nederland en zijn overzeesche gewesten van bijzondere beteekenis zijn. In art. 1 is bepaald, dat naast staten ook lid van den V. B. kan worden het overzeesche gewest of de kolonie, „die volkomen zelfsbestuur heeft, indien de toelating wordt goedgekeurd door 2/3 van de V. B. vergadering en mits die staat, dat gewest of die kolonie werkelijke waarborgen geeft van het ernstig voornemen de internationale verplichtingen na te komen en de regeling aanneemt, vastgesteld door den V. B. ten opzichte van zijne strijdkrachten en bewapeningen t. l., t. z. en i. d. l."

Afgescheiden van nevenstaande beschouwingen en utiliteitsoverwegingen zou de candidatuur van N.-I. voor 't lidmaatschap van den V.B. volgens dit artikel 1 gesteld kunnen worden. Dit punt had onze aandacht niet getrokken, wij stonden er nieuw voor.

De mail bracht ons ongeveer terzelfdertijd de Februari-aflevering van *Koloniale Studiën*, waarin een artikel: „De nieuwe constitutie" van de hand van Mr. A. B. Cohen Stuart. Daarin leest men (bl. 43):

„Toetst men den voor Indië in het leven geroepen status aan den internationalen standaard van het grondverdrag van den V. B., dan rijst de vraag of Indië krachtens de verkregen zelfstandigheid tot den V. B. zou kunnen toetreden."

De vraag dringt zich dus blijkbaar op aan wie bij de studie over de nieuwe Indische staatsregeling tevens het standpunt van den V. B. indachtig is.

En, zooals 't meer gaat, is de aandacht eenm[aal] op een kwesie gevestigd, dan melden zich als v[an] zelf interessante bijkomstigheden aan.

Britsch-Indië is lid van den V. B. Het heeft [be]hoord tot de *oorspronkelijke* leden, over zijn t[oe]treden of toelaten is dus niet gestemd geword[en]. Als zoodanig verkeert 't in een andere positie d[an] N.-I. maar wanneer dit als reden kan worden b[ij]gebracht om een kans voor N.-I. minder gunst[ig] te stellen, dan zouden daarentegen toch de v[ele] punten van overeenstemming zijn aan te voeren, d[ie] bij vergelijking van Britsch-I. en Ned.-I. ten o[p]zichte van hun internationale positie in vredest[ijd] geldt. Nu wil ik hierop niet wijzen, om een pleid[ooi] te leveren voor N.-I.'s recht of kans op een zelfsta[n]dige plaats in den V.B., kwestie die door Prof. M[o]resco juist begrensd is als: „Indië zou zijn candi[da]tuur kunnen stellen", zonder meer, want de besl[is]sing over het doen van dien stap zou niet alleen [aan] Indië zijn, en de beslissing over de toelating [zou] verder aan den V. B. zelf komen. Maar in Br.-I[ndië] zelf wordt het lidmaatschap van den V. B. mom[en]teel druk besproken.

In verschillende landen zijn vereenigingen op[ge]richt om de V. B.'s gedachte en practijk te pro[pa]geeren. Dit zijn particuliere instellingen, die ni[et] officieel aan den V. B. verbonden zijn, maar d[ie] zijn streven willen bevorderen door het te popu[]lariseeren. Deze vereenigingen hebben zich w[eer] in een Unie van V. B.-vereenigingen internation[aal] georganiseerd, en deze organisatie tracht over ruimer terrein veld te winnen. Zoo toont zij [] bijzondere activiteit in Br. Indië. In verschillen[de] plaatsen hebben daar vooraanstaande personen [het] initiatief genomen om er een vereeniging te sticht[en]. Op de hiertoe belegde vergaderingen is weer gebl[e]ken hoe bij velen, die toch tot de intellectueel [] onderlegden gerekend moeten worden, geheel v[er]keerde opvattingen betreffende streven en werkw[ijze] van den V.B. bestaan. Door hetgeen de V.B. ged[aan] heeft en niet gedaan heeft, door de wijze waa[rop] dit bezien, gekritiseerd, veroordeeld werd, [] oppervlakkige indrukken, kwam menigeen e[r toe] 't nut van het lidmaatschap van den V.B. voor Br[] te betwijfelen, ja daarin een nadeel en zelfs [] gevaar te zien. Br. I. zou in zijn streven naar [toe]nemende zelfstandigheid, zoo meende men, d[oor] zijn band in den V.B. belemmerd kunnen word[en]. De geest van het V.B. instituut, zooals deze [] reeds dadelijk in art. 1 uitspreekt, en het feit, [dat] Br. I. de eenige kolonie is (de dominions geld[en] niet als zoodanig) die geheel als gelijkwaardig [] naast staten in den V.B. is opgenomen, wijzen [] echter anders uit. Het nut der oprichting van V.B. vereenigingen in Br. Indië is dus door deze uit[] gen juist duidelijk geworden. Maar toch moet [er] kend, dat de plaats van een kolonie als Br. I. in d[en] V.B. een heel eigenaardige, of wil men liever e[en] oneigenaardige is. In de Britsche regeering nee[mt] een minister voor Indië een verantwoordelij[ke] plaats in, die het meeleven van Indië in de inter[] nationale politiek leidt en beheerscht. De V.B. is e[en] bond van staten of van hiervoor met deze gelijk[] gestelden. In hoever zit Br. I. er los van het m[oe]derland, gebonden aan het moederland, wann[eer] de regeering in de kolonie niet geheel in overe[en]stemming is, of zelfs in eenig opzicht lijnrecht [] tegenover die in Londen mocht staan? Leiding, [] hoogere leiding. Bestuur en opperbestuur. Men [] hoeft hierbij nog niet te denken aan hulp in [] van nood; 't conflict kan zich stellen bij vele [an]dere kwesties, die de V.B. reeds in daadwerkelijke practijk heeft gebracht, a.d.z. hygiëne, arbeidsvoor[]waarden, slavernij, opium, handel in vrouwen, e[n] []

Voor een eventueel lidmaatschap van N. I. va[n] den V.B. hebben al deze overwegingen ook ha[ar] volle gewicht. Door de intrede van Br. I., als oo[r]spronkelijk lid is de oplossing van deze vraagstu[k]ken ten deze practisch niet uitdrukkelijk gestip[]leerd behoeven te worden. Een en ander geldt oo[k] voor de dominions, zij 't tot zekere hoogte voo[r] Br. I.[] waardelijk, maar wij bepalen ons hier tot [] omdat wij het geval N. I. indachtig blijven.

Wat voor Br. I. in 1918 aanvaard is, zou echt[er] wel anders kunnen worden indien de V.B.-cand[i]datuur van N.-I. alsnog werd gesteld, en de V.B. ver[]gadering dan hieromtrent kuit of visch wenschte [] vorens tot een uitspraak te komen.

Men heeft ook kunnen lezen, dat er sprake is geweest van een V.B. candidatuur van de Philip[]pijnen. Wat de volkomenheid van zelfbestuur be[]treft, zou deze Amerikaansche kolonie geen papie[]ren kunnen bijbrengen, die haar in gunstiger ver[]

ding kunnen stellen dan N. I. Het zou haar ver-delijk ook minder gemakkelijk vallen de ver-hting opgelegd t.a.v. haar strijdkrachten en be-ening te aanvaarden, aangezien zij daarvoor eel afhankelijk is van Washington, en de Ver-igde Staten buiten den V.B. staan. Maar ander-s zou het den V.B. misschien welkom kunnen de V. St. zoo toch middellijk in den V.B. te ha-en zou dit bij een te nemen beslissing een factor beteekenis kunnen worden.

Dit alles werpt nog een principieele kwestie op, rvoor in de vergadering van 31 Maart door den r G. Nypels in het debat opmerkzaamheid werd raagd.

ndien aangenomen wordt dat een zelfbestuur A heeft als lid in den V.B. plaats te nemen, mag nder, zij 't een souverein, B dan nog beschouwd n als rechthebbende om aangaande A te be-n. A, de kolonie, is dan in de volkengemeen-p als meerderjarig erkend, heeft in die ge-schap volle burgerrecht gekregen; moet en an B dan nog als meester, als voogd, of hoe 't noemen wil, recht van spreken en beslissen A gelaten worden? Is onze bedoeling zoo niet lijk? Stellen wij dan dat Britsch-Indië (of een ominions) zijn lidmaatschap van den V.B. op-Dan zou Br. I. na den verstreken termijn (2 jr.) positie komen waarin elke kolonie is die prin-el beschouwd wordt in de omschrijving van 1 van het V.B.-verdrag te passen. Zou Br. I. door die daad zou hebben uitgesproken zich n den V.B. te stellen, dan als kolonie A van land B toch weer in een verhouding mogen en gebracht van kolonie zonder volkomen zelf-uur? Wij betwijfelen of op deze vraag een be-gend antwoord mag worden gegeven.

n staat het principieel wel anders met N.-I. ten hte van Nederland, wanneer mannen als Prof. Moresco en Mr. Cohen Stuart onafhankelijk van der tot dezelfde conclusie komen, dat N.-I. rijp als een volkomen zelfbestuur in aanmerking men voor een candidatuur voor het lidmaat-p van den V.B.? Het gaat hier, men begrijpe el, nu *niet* meer om de vraag hoe de V.B. ver-ring eventueel over een dergelijke aanvraag kunnen beslissen, doch wel over de principieele , in hoever en tot hoe lang een staat i.c. Ne-nd, zich gerechtigd mag blijven achten in den voor een overzeesch gewest met zelfbestuur, N.-I., als voor een onmondige op te treden, daar n of dit gewest zelf het V.B.-lidmaatschap eert.

Ingezonden.

De April-grap van het K. W.

Geachte Redactie,

chaam mij haast het te zeggen, maar ik vond de mop omtrent de „orang pendek" wèl aardig en mij er hartelijk mee geamuseerd. En nu wordt het nummer van 14 April '27 van het K. W. zulk geschut tegen in stelling gebracht! „Een niet oonbare, flauwe Aprilgrap", „niet gepast in een chappelijk blad," „the Royal Society of London" boos om worden, een grap op wetenschappelijk is niet geoorloofd — en ik, in mijn argeloos-d de grap wèl verschoonbaar en nièt flauw, het K. W. ook *geen* wetenschappelijk blad en het dat wel, dan nog zou het best een grap mo-vatten, en ook denk ik zoo, dat de geleerde hee-an the Royal Society of London niet zóó zwaar hand zullen zijn òf ze kunnen zich op hun tijd een goede mop verlustigen. Voorloopig ben ik r blij, dat ik van een geslaagde grap nog recht ieten, maar nogmaals, tegenover zulke zwaar-ge bedenkingen voel ik mij zoo klein, en daar-rf ik dit stukje slechts te onderteekenen met

***

Ook lid van O. en W. vanaf de oprichting.

April 1927.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Apeldoorn.

oonstelling van *Indische Kunst* van *Woensdag* ril tot en met Zaterdag 7 Mei in het Gebouw rdia", Deventerstraat, elken dag van 10—12 en ur, bovendien op Woensdag 27 en Zaterdag 30 en Woensdag 4 Mei van 7—9 uur. *Zondags ge-*. Leden en begunstigers van „Oost en West", afd. oorn, „Tot de Kunst" en „Volksuniversiteit" met ezinnen vrijen toegang; alle anderen ƒ 0.50 plus elijke belasting. Kinderen (onder geleide) ƒ 0.10. entoonstelling omvat: schilderijen en etsen van den heer Jan Poortenaar te Amsterdam.

Inzendingen van: „Boeatan" te 's-Gravenhage, „Het Koloniaal Landbouw Museum" te Deventer, de Vereeniging „Suriname" te Amsterdam en particulieren ter plaatse.

Aan deze tentoonstelling is een verloting verbonden goedgekeurd door B. en W. der gemeente Apeldoorn bij besluit van 5 April 1927. Loten ad ƒ 0.50 in de zaal en bij bestuursleden.

Zie verder catalogi, advertenties in de N. A. C., convocaties...... en *werft leden!!!*

De Secretaris,
J. C. BAARS,
Lammerweg 3.

Tevens correspondentie-adres voor de tentoonstelling.

Afdeeling Nijmegen.

Oproep voor den *Societeitsmiddag* op Zaterdag 23 April, van 3 tot 5.30 uur namiddag, in het Oranje-hotel. Door een „Vriend van Suriname" zal hier een causerie gehouden worden aan de hand van een serie lichtbeelden over: *„Rivieren en verkeer 'n Suriname en aanleg en inrichting van het groot landbouwbedrijf.*

Het Bestuur hoopt, dat van de 193 leden der afdeeling er thans minstens 100 aanwezig zullen zijn!

Wie helpt mede om het aantal leden der afdeeling op *250* te brengen?

Bezoekt allen den Societeitsmiddag.

De Secretaris,
B. v. d. Berghstraat 74. GESCHER.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur.

NOTULEN

der *Hoofdbestuursvergadering,* gehouden op Zaterdag 9 April 1927, des n.m. ten 2 ure, in het gebouw der Vereeniging, Heulstraat 17, Den Haag.

(Voorloopig goedgekeurd in de vergadering van het Dagelijksch Bestuur van 13 April d.a.v.).

Aanwezig het Dagel. Bestuur, bestaande uit de H.H. R. Zuyderhoff, Voorzitter; F. van Peski, Onder-Voorzitter en F. H. A. van der Brugh, Secretaris-Penningmeester (afwezig de heer F. H. W. J. R. Logeman, wegens verhindering); voorts de volgende H.B.-leden J. A. van Hamel (Leiden), H. Somermeijer (Utrecht), Jhr. Dr. C. G. S. Sandberg (den Haag), G. C. van der Wall Bake (Amsterdam), Mr. J. Huges (Arnhem), Dr. H. H. Zeijlstra Fzn. (Deventer), J. C. Baars (Apeldoorn), Z. G. Ph. Marcella (Rotterdam), W. F. J. Kroon (Breda), W. C. Clasener (Ver. Suriname), Ir.. J. D. Ruijs (Enschedé), Jhr. Mr. W. W. Feith (Groningen, plaatsverv.) en W. C. Camman (Nijmegen, plaatsverv.).

Afwezig de H.H. E. Roodhuijzen (Amersfoort) met- en H. F. Wagenaar Reisiger (Haarlem) zonder kennisgeving.

De Voorzitter opent de bijeenkomst met een woord van welkom, inzonderheid tot hen, die voor de eerste maal hier tegenwoordig zijn, t.w. de H.H. Kroon, Voorzitter der afd. Breda en opvolger van Mevr. de Douair. Clifford, wier verdiensten bij haar aftreden bereids geschetst geworden zijn en Ruijs, Voorzitter der nieuwe afd. Enschedé, welke afd., naar hij hoopt, in den loop van den tijd krachtig zich moge ontwikkelen.

Verder begroet hij de H.H. Jhr. Mr. Feith uit Groningen en Camman uit Nijmegen, vervangers van de H.H. Franke, die wegens familieomstandigheden tot zijn leedwezen niet hier kan zijn en Gescher, die daartoe, om andere redenen, verhinderd is. Voor het eerst mist spr. den heer Luitjes, die een 20-tal jaren aan de Vereeniging, in verschillende functies, verbonden geweest is. Een woord van warmen dank voor wat de heer Luitjes als lid, bestuurslid, daarna voorzitter zijner afdeeling en als H.B.lid in het belang van O. en W. gedaan heeft, is hier zeker op zijn plaats. Spr. is overtuigd van de instemming der vergadering, zoo hij voorstelt den heer Luitjes, die gemeend heeft dat voor hem de tijd gekomen was om zijn taak aan jongeren over te dragen, schriftelijk dank te zeggen voor zijne bewezen goede diensten. (Algemeene bijval).

En eindelijk wenscht spr. den heer van Hamel, die onlangs den 80-jarigen leeftijd bereikt heeft, hartelijk geluk te wenschen, bij welken wensch de vergadering zich gaarne aansluit.

De punten 2 en 3 der agenda, de Notulen en het Jaarverslag met de Rekening en Verantwoording 1926 enz., den leden door het K. W. bekend, passeeren den Voorzittershamer zonder bemerkingen. Het rapport der commissie belast met het nazien der jaarrekening, wordt voorgelezen. De Voorzitter zegt den Secretaris dank voor de door hem onder punt 2 vermelde werkzaamden, in verhoogde mate voor het onder punt 3 verrichte. De Secretaris betuigt zijn erkentelijkheid.

Punt 4. Statuten, de artt. 2 en 13.

Ten opzichte van art. 2 — een te nemen besluit voor den verderen duur der Vereeniging, welke 3 Mei 1899 voor 29 jaren opgericht is geworden, stelt de Voorzitter, met instemming der leden, voor dat de

Alg. Verg. het Dagel. Bestuur zal machtigen een overeenkomstigen verlengingstermijn ter bevoegder plaatse te trachten te verkrijgen.

Ten opzichte van art. 13 — de afdracht der afdeelingen aan het H.B. — heeft het Dagel. Bestuur, mede in aanmerking genomen de, dank zij het werk van den heer Sandberg, verkregen verbeterde geldelijke uitzichten, gemeend aan een lang gekoesterd verlangen der afdeelingen te moeten voldoen en de jaarlijksche afdracht aan contributiën te stellen van 60 op 40 %, terwijl het de bedoeling is de afdeelingen, ter aanmoediging voor het werven van begunstigers, in het bezit te laten van 40 % der bijdragen dezer contribuanten, ook van de bijdragen boven ƒ 10.—. Een en ander bij wijze van proef en ingaande 1 Januari 1927, nademaal de Vereeniging natuurlijk niet gevrijwaard is voor de mogelijke inwerking van fluctueerende geldelijke factoren.

De heer van Hamel zegt, dat men met dit voorstel wel van het eene uiterste in het andere vervalt en vraagt waarom die afdracht niet op 50 % gesteld is.

De Voorzitter antwoordt dat 10 % een te gering verschil uitmaakt en dat het Dagel. Best. steeds bezield geweest is met de begeerte om de afdeelingen, die de longen zijn door welke de Vereeniging ademt, zooveel mogelijk tegemoet te komen.

De H.H. v. d. Wall Bake en Somermeijer sluiten zich bij dit antwoord aan en juichen het voorstel, evenals trouwens de overige leden, ten zeerste toe.

De heer Kroon vraagt, speciaal met het oog op zijne afdeeling, of met de invoering van deze proef de gelegenheid uitgesloten wordt om in bizonder urgente gevallen een beroep te kunnen doen op de kas van het H.B.

De Voorzitter antwoordt, dat, nu de afdeelingen feitelijk een subsidie krijgen van 20 %, in een exceptioneel geval het H.B. zelf beslissen kan, wat de heer Zeijlstra aanleiding geeft op te merken dat dit college slechts 2 maal 's jaars bijeenkomt, weshalve het de voorkeur zou verdienen de beslissing in die uitzonderingsgevallen te delegeeren aan het Dagel. Best., waartoe wordt besloten.

De heer Clasener vraagt of de Ver. Suriname, welke in eene bijzondere verhouding tot de Ver. O. en W. staat, door die vermindering van afdracht in gelijke gunstige omstandigheid zou kunnen komen te verkeeren als de afdeelingen. De Voorzitter stemt hierin toe, liggende zulks in de lijn dezer regeling.

De heer Somermeijer stelt de vraag of het werk van den heer Sandberg geëindigd is, een vraag, welke de Voorzitter ontkennend beantwoordt, waar er op dit gebied nog zoo veel valt te verrichten.

De heer Camman deelt mede, dat hij in opdracht van het Bestuur der afd. Nijmegen de noodzakelijkheid heeft te bepleiten om de afdeelingskas zooveel mogelijk te doen ontzien en dat, mocht hiertegen verzet bestaan — 20 % is een geringe hulp — gewezen dient te worden op enkele hooge posten van uitgaven op de jaarrekening der Vereeniging. Men zal het moeten zoeken in beperking van uitgaven. In dit verband wijst spr. op de post salarissen op de exploitatie-rekening en op die der onkosten van den Hoofdvertegenwoordiger in Indië en vraagt hij welke praestatie daarvoor in Indië geleverd wordt, ook, wanneer het jaarverslag van dien functionnaris in het K. W. wordt gepubliceerd. Spr. noemt dan voor propaganda uitgetrokken hoog bedrag van ƒ 1500.— („veel te laag" interrumpeert de heer Sandberg), waarvan zijne afdeeling, welke haar ledental tot 300 wil opvoeren, weinig of niet profiteert.

Voorts vraagt spr., steeds in opdracht, of het niet mogelijk zou zijn de afdeelingen profijt te doen trekken van de leestafel der Vereeniging door het laten circuleeren van periodieken en of het K. W. door zijn advertenties geen baten zou kunnen afwerpen in stede van een uitkeering aan den Uitgever blijkens de post op de begrooting: Diversen (Uitgever enz.) ƒ 325.—.

De Voorzitter antwoordt, met betrekking tot de verzamelpost „Salarissen", dat de boeken der Vereeniging steeds ter inzage liggen; dat de Ver. zich verheugen kan in Indië een Hoofdvertegenwoordiger te hebben, over wien men zeer tevreden is — contributie-inning! — en die, dit spreekt wel vanzelf, voor de waarneming dier functie, naast zijn eigenlijke werkkring aanspraak heeft op een honorarium, dat, gelet op zijn werkzaamheden aldaar, niet hoog genoemd kan worden, evenmin als de onkosten, noodig voor de te maken propaganda! dat diens jaarverslag gepubliceerd wordt tegelijk met de jaarverslagen der afdeelingen en dat het afdrukken dezer verslagen verband houdt met de gestelde eischen aan het K. W., afhankelijk is van tijd, plaatsruimte en gelegenheid.

Het laten circuleeren van periodieken moet beslist ontraden worden uit een oogpunt van ongewenschte beslommeringen verbonden aan de expeditie hier en in de afdeelingen, alsmede uit een van behoorlijke administratie, conservatie en instandhouding der aanwezige lectuur. Wel zegt het Dagl. Bestuur gaarne zijn medewerking toe voor de samenstelling van een bibliotheek als in Amersfoort. De heer Marcelia herinnert aan de portefeuille met Indische lectuur, welke in R.dam bij de leden circuleert.

De Voorzitter, vervolgende, zegt dat ten opzichte van de gesplitste post, diversen (Uitgever enz.) dient in acht genomen te worden, dat, al is de exploitatie van het Orgaan geheel voor rekening van den Uit- hetzelve toch onvermijdelijk eenige kosten voor Ver. met zich brengt — afdrukken van artt., pho cliché's, enz. enz. En wat eventueele baten aan daarin voorziet een clausule in het contract w luidt dat bij het maken van winst, de Ver. daarin d één oogopslag evenwel in de advertentie-rubriek voldoende om te zien, dat die rubriek geen voo oplevert.

De heer Camman, vraagt, maar nu voor zich, of K.W. niet om de 14 dagen zou kunnen verschijn waarop de Voorzitter en de heer Zeylstra replice dat dan de bedoelde rubriek ten doode zou schreven zijn, waaraan de Voorzitter nog toevoegt aan de hand van de opgedane ervaring,, van de van het Dagel. Bestuur geen voorstel tot wijziging de exploitatie van het K.W. te verwachten is.

De heer v. d. Wall Bake is het volmaakt eens den Voorzitter; het uiterlijk en de inrichting van K.W. mogen niet voldoen aan hooge eischen, de in daarentegen is bijzonder goed verzorgd, wat onbevooroordeelden algemeen erkend wordt.

Punt 5. Propaganda.

De Voorzitter stelt bij dit punt de vergad kennis met eenige door het Dagel. Bestuur, na de zitting van het H. B. in November l.l., genomen regelen en gehouden of nog te houden bespr met autoriteiten, een en ander in verband met belang of het aanzien der Vereeniging. Den heer voegt hij toe, dat nog in den loop van het jaar getracht zal worden een afdeeling in het vestigen.

Dan geeft spr. eene uitvoerige uiteenzetting van voornemen om ten dienste der hoogste klasse lagere scholen hier te lande, een aantrekkelijk en leerboekje over O. en W.-Indië te verspreiden, de samenstelling waarvan de medewerking van bijzonder daartoe bevoegd persoon reeds verkregen Voor 't overige verkeeren de gevorderde onderh lingen hieromtrent nog in zoodanig stadium, definitieve mededeelingen moeten worden opge

De heer van Hamel stelt over dit onderwerp eenige vragen en geeft enkele aanwijzingen. De Sandberg, thans aan het woord komende, betoogt hoe groot belang eene krachtige en doelmatige ganda voor de Vereeniging is. De arbeid van in zijn voetspoor door de afdeelingen A'dam en verricht, moet in alle afdeelingen navolging vind met aandrang zou hij in deze vergadering in w vertegenwoordigers der afdeelingen tegenwoordig op de noodzakelijkheid eener flink doorgevoerde ganda willen aandringen. Elk middel dat tot me bekendmaking der Ver. zou kunnen strekken, te worden doorgevoerd. Spr. deelt, in dat mede dat hij kennis gemaakt heeft met een jou die in onderhoudenden trant, goed gedocumenteerde gedetailleerde kronieken omtrent het huidige Indië geschreven heeft, welke in boekvorm zullen schijnen. Het zal dan blijken dat dit werk een hainger is van het verouderde boek van Bas staat dit laatste letterkundig hooger. Spr. meen overweging te moeten geven dat O. en W., althans de geldmiddelen, in verband met ander gaven, zulks gedoogen, zich voor deze uitgave interesseeren en heeft hierover reeds een bespr gehouden met den Secretaris, wiens oordeel over kronieken mede zeer gunstig luidt.

Punt 6. Plaats en datum Algemeene vergadering.

Bepaald wordt, dat deze in Amsterdam gehouden worden op 11 Juni e.k. De Voorzitter der betr afdeeling, de heer v. d. Wall Bake zal hierov

Punt 7. Mededeeling van het Dagel. Bestuur.

Ter behandeling op de Algem. vergadering bre Voorzitter allereerst in herinnering, dat dit ja volgende H.B.-leden aan de beurt van aftreden H.H. Roodhuyzen (Amersfoort), Baars (Apeld Zeijlstra (Deventer), Wagenaar Reisiger (Haarlem Somermeijer (Utrecht).

Voorts deelt spr. mede dat stappen gedaan zijn der Ver. vertegenwoordigd wordt bij de plechtig der teraardebestelling in Nederland van het overschot van wijlen den Gouv.-Gen. v. Heutsz.

Dan zet spreker uitvoerig uiteen de meening van gansche Dagel. Bestuur omtrent de aanraking van deelingen met andere vereenigingen, waarover jongste rondschrijven. Samenwerking met c.q. steun een of andere wijze aan vereenigingen welke een lijksoortig doel als O. en W. nastreven, is uiter geoorloofd en kan zelfs aanbeveling verdienen. men kieze den juisten vorm en hoede zich voor vestigen van den indruk als zou een afdeeling van en West, als zoodanig tevens afdeeling zijn andere Vereeniging.

Punt 8. Rondvraag en sluiting.

De heer Clazener deelt mede dat door bemiddeling zijner Vereeniging van den K. W. Ind. Maildienst toezegging verkregen is om de behoeftige Surin sche vrouw Catoir, te Parijs (Fransche van hu over wie briefwisseling gevoerd is) tegemoet te k in de kosten voor de terugreis naar haar geboorte Echter zullen ter bestrijding van verdere onkosten eenige gelden moeten worden bijeengebracht, het middels een oproep in het K.W. zou kunnen ge den. De oproep zal geplaatst worden.

Daarna vraagt en verkrijgt de Heer Huges het woord over de tentoonstellingsplannen 1928. Vooraf verzocht hij — in verband hiermede — dringend zijne afdeeling voorloopig in het bezit te laten der geïnde contributiën over 1926 en '27; hetgeen wordt goedgevonden. Spr. zet dan uitvoerig uiteen wat in Arnhem reeds bereikt is tot verwezenlijking van het plan 1928 en bindt nu het H.B. en het D.B. op het hart alle krachten in te spannen om den verderen uitbouw te bevorderen. Zoo zou hij gaarne zien dat het D.B. het denkbeeld trachtte te verwezenlijken van een „levende attractie", gevende hij daarbij een toelichting wat daaronder te verstaan. Voorts beveelt hij aan een organisatie voor de vorming van correspondentschappen in den lande.

De heer Sandberg is tot zijn genoegen in staat den Heer Huges mede te deelen, dat hij, wat betreft de levende attractie, met den Secretaris een onderhoud gehad heeft met een hooggeplaatst persoon van invloed, die deze zijne medewerking welwillend heeft toegezegd.

Ook de Heer Clasener kan, wat W.-I. aangaat, den Heer Huges een bemoedigende mededeeling op dit punt doen, terwijl de H.H. Kroon en Somermeyer nog enkele aanwijzingen ten beste geven.

Ten slotte dringt de Heer Huges aan op „spoed" en „aanpakken".

De voorzitter zegt den Heer Huges alle medewerking toe, te beginnen met een aanschrijving aan de afdeelingsbesturen over de correspondentschappen en met een oproep in het eerstvolgend K. W.

Niemand verder iets ter tafel te brengen hebbende, sluit de voorzitter de zitting onder dankbetuiging voor de algemeen betoonde, levendige belangstelling in de zaken der Vereeniging.

Na afloop van de vergadering maakten het volledige Dag. Bestuur en vele Hoofdbestuursleden gaarne gebruik van de vriendelijke uitnoodiging van Mevr. van ...leyn tot het bezichtigen, onder het gebruik van een kop thee met Indische versnaperingen, van de nieuwe étalage in Boeatan.

Van het Informatie-Bureau:

BESTEMD VOOR UITZENDING NAAR NED.-INDIE:

Prof. C. D. de Langen, Hoogleeraar aan de dit jaar te openen Geneeskundige Hoogeschool, Mauritsweg 39, Rotterdam.

... W. Lubberhuizen, Leeraar i. d. Anatomie a. d. N.-I. Artsenschool te Soerabaya, Leiden.

... J. P. Gerbers, Ir. 3e kl. b. d. dienst der S.S. en T., Nicolaïstraat 86, 's-Gravenhage.

... Verhoef, Ir. 3e kl. b. d. Waterstaat en 's Lands B. W., Joan van Hoornstraat 36, 's-Gravenhage.

... J. Verburg, Ir. 3e kl. b. d. dienst der S.S. en T., Magdalenastraat 3, Goes.

... M. L. Hosselet, Rechterlijk ambtenaar, Hooge Rijndijk 16, Leiden.

INDISCHE AMBTENAREN MET VERLOF:

W. H. Schedler, Stationscommies 2e kl. b. d. S.S. en Tr., Obrechtstraat 461, 's-Gravenhage.

E. C. B. von Stein, Adm. ambtenaar m. d. titel van adj. referendaris b. d. Dep. v. Binnenl. Bestuur, Obrechtstraat 461, 's-Gravenhage.

K. J. van Hemert, Kantoorhoofd b. d. Dep. van Onderwijs en Eeredienst, De Perponcherstraat 110, 's-Gravenhage.

H. J. van Renesse, Tijd. wd. referendaris 1e kl. bij het Dep. der B.O.W., Frederik Hendriklaan 13, 's-Gravenhage.

O. J. van Urk, Onderwijzer der 1e kl. b. h. O.E.L.O., Postbox 346, Amsterdam.

D. van Dorland, Wagenopzichter b. d. S.S. en Tramwegen, Herdersweg 55, Apeldoorn.

Th. J. van Diepen, wnd. referendaris b. h. Dep. van Justitie, Spoorstraat E 3, Alkmaar.

R. C. van der Nagel, Inspecteur b. d. S.S. en Tramwegn, p.a. den heer Vitringa, huize Westerholt, te Harderwijk.

P. Eradus, Opziener (burg. ambtenaar) b. d. Artillerie Constructiewinkel te Bandoeng, Galvanistraat 16, 's-Gravenhage.

Mevr. C. Koenekoop geb. Geeve, Commies b. d. Dep. der B.O.W., van Egmondstraat 6, 's-Gravenhage.

J. J. A. A. von Stein, Techn. ambtenaar 3e kl. b. d. P. T.T. dienst, Obrechtstraat 461, 's-Gravenhage.

W. V. Coene, Electricien b. d. S.S. en Tramwegen, Amberboomstraat 32, 's-Gravenhage.

F. Boeckholtz, Adj.-klerk b. d. Post- en Telegraafkantoor te Bengkoelen, Obrechtstraat 630, 's-Gravenhage.

J. C. Provoost, Machinist 1e kl. bij 's Lands Baggerbedrijf, p. a. Mevr. M. Riekerk, Kleverparkweg 1 te Haarlem.

G. F. Schröder, Hulpprediker ten dienste der Inlandsche Christengemeente i. d. res. Menado, p.a. Haus Cooi (2e étage) Domplatz te Brixen (Italië).

E. R. Peeters, Opzichter 1e kl. b. d. S.S. en Tramwegen, Linaenstraat 47a, Amsterdam.

P. den Hartog, Onderw. b. d. Opleidingsschool voor Inlandsche ambtenaren te Magelang, Duinlustparkweg 59, Santpoort.

H. A. Kroeders, Onderwijzer der 1e kl. b. h. O.E.L.O., p.a. Mevr. Seebregis, 't Sonnehuys, Nieuwe Tilburgsche weg, Goirle (bij Tilburg).

A. Goudswaard, Onderwijzer der 1e kl. b. h. O.E.L.O., Rockanje bij Brielle.

D. Lagas, Gouvernementsveearts 1ste klasse, Willem Barentszstraat 28, Utrecht.

H. W. Schötteldreier, Mijnb.kundig hoofdopz. b. d. dienst Mijnbouw, werkzaam b. d. Poeloe-Laoetsteenk. mijnen, Castrop Rauxel I, Carlstr. 115, Westfalen.

D. Stolwijk, Hoofdpakhuismeester dienst Zoutregie, Amstelveenscheweg 988, Amsterdam.

Ir. P. von Pritzelwitz van der Horst, Hoofding. b. h. Veiligheidstoezicht, van Boetzelaerlaan 67, 's-Gravenhage (met pensioen).

Mutatiestaat van 12 tot 19 April.

Nieuwe Leden:	Geïntroduceerd door:
Dr. J. H. van Röyen, Buitengewoon Minister en Gezant der Nederlanden te Washington, Euclidstreet ...1470 ...	Hoofdbestuur „Oost en West".
J. W. Cieremans, Ned. Herv. Predikant te Princenhage. f 5 (Afd. Breda) ...	den heer J. C. Hietink te Den Haag.
... Onnes-Leopold, Nijmegen, Javastraat 47. f 5.	Mevr. D. H. van Dijk-Zegers de Beyl te Nijmegen.
... G. Boer-Dekker, Nijmegen, Hatertsche weg 57. f 5	Mevr. D. H. van Dijk-Zegers de Beyl te Nijmegen.
... Peeman-Boomsma, Nijmegen, Waldeck Pyrmontsingel 6. f 5 ...	Mevr. D. H. van Dijk-Zegers de Beyl te Nijmegen.
...n, Industrieel, Nijmegen, Spoorstraat 5. f 5...	Voorzitter Afd. Nijmegen.
... van Houweningen, Nijmegen, Oranjesingel 70. f 5	Voorzitter Afd. Nijmegen.
... F. Eisma, Kapitein N.-I. L., Nijmegen, Prins Hendrikstraat 8. f 5 ...	Penningmeester Afd. Nijmegen.
A. W. van Haaften, Nijmegen, Canisiussingel 4. f 5	Secretaris Afd. Nijmegen.
...ster, Oud Inspecteur Eur. Lager Onderwijs O.-I., Den Haag, Beeklaan 419. f 5 ...	Eigen aanmelding.
H. van Geuns, Wassenaar, Park „de Kievit", Wittenburgerweg 8. f 5 ...	den heer H. Polak te Den Haag.
J. F. Schultz, Geneesheer-Directeur van het Hospitaal Hoeta-Padang, Afd. Assahan, S.O.K., f 6......	wnd. Hoofdvertegenwoordiger „Oost en West" in O.-I.

Adresveranderingen:

W. Boekhoudt, Raadsheer in het Gerechtshof te Amsterdam, van: Den Haag, Laan v. Meerdervoort ..., naar: Pension Internationale, Leidsche kade 89, Amsterdam. f 5 (Heeft contributie '27 reeds voldaan).

Mevr. K. J. Smits-Rant, Heemstede, van: Bosboom Toussaintstr. 27, naar: Crayenestersingel 4.

... Pet, Majoor der Infanterie, Amersfoort, van: Lange Bergstraat 47, naar: Wijersstraat 10.

... Heeres, Kapitein Luitenant ter zee, Den Helder, van: Dijkstraat 49, naar: Paleis 7.

... Ramondt, van: Den Haag, Groot Hertoginnelaan 176, naar: Wiesbaden, Sanatorium Nerstal.

... A. van Zijll de Jong, Ass.-Resident, van: Benkoelen, naar: Bengkalis.

... Quist, Ambtenaar B.B., Den Haag, van: Lubeckstraat 80, naar: Populierstraat 10.

E. Tacoma, Controleur B.B., Den Haag, van: Jan van Nassaustraat 121, naar: 2de Sweelinckstraat 173.

R. Heytman, Oud Luit.-Kol. N.-I. L., Den Haag, van: Juliana van Stolberglaan 86, naar: Koningin Sophiestraat 12.

H. F. F. Lutje, Oud Luit.-Kolonel N.-I. L., Den Haag, van: Regentesselaan 136, naar: Elsstraat 73.

B. G. J. Wijnberg, Lid der Factorij N. H. M., van: Palace Hotel te Pontresina, naar: Weltevreden.

S. C. Plantinga, Kapitein der Inf., van: Weltevreden, Senen 34, naar: Meester Cornelis, Matramanweg 100.

J. M. de Waal, Commissaris 1ste klasse Algemeene Politie, van: Poerwosarie-Solo, naar: Weltevreden.

C. Adriaanse, Controleur B.B., van: Scheveningen, Badhuisweg 18, nar: Voorburg, Koninginnelaan 19, p.a. fam. Landwehr.

Het adres van: W. F. Zuur is: Bandoeng, Sumatrastraat 46.

VERSCHENEN:

ART, RELIGION AND CLOTHES

a Collection of Essays by

HERBERT ANTCLIFFE

CONTENTS

Dit boek is gedrukt op goed papier en keurig gebonden.

Prijs f 4.50.

Aanvragen te richten aan de Administratie van het „Koloniaal Weekblad", Nobelstraat 20, Den Haag. S

VEREENIGING „OOST EN WEST"

HOOFDBESTUUR: HEULSTRAAT 17 'S-GRAVENHAGE

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins-Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen doen.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen, van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstr. 17, 's-Gravenhage, Tel. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins-Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752. Dit „Tehuis" biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland vertoeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK, of den Administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", Van-Boetzelaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Tel. No. 50248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna-Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten einde aan hen, die uit Nederland naar Indië gaan, en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN op huishoudelijk en maatschappelijk gebied, onder leiding van Mevr. J. FRANK-MENDES—Calisch. Spreekuur Donderdagmiddag van 2 tot 4 uur en volgens afspraak, Nic.-Maesstraat, Amsterdam, Tel. 22492.
Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, en de Firma MARTINUS NIJHOFF, L. Voorhout 9, Den Haag (bij deze firma alleen die met een *), zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk.)
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

2. Onze Oost II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

* b. Onze West, tweede druk, bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overz. Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

* No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

* No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie.)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2e, verbeterde druk.)
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

* No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederlandsch-Indië, zoomede voor verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken en Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Opnieuw herzien.) .... Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

* No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

* No. XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber (caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Ned.-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën * .... Prijs: **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.

No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
„ 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
„ 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
„ 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
„ 8. De Europeesche vrouw in Indië.
„ 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
„ 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.

No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
„ 2. Het Javaansch tooneel.
„ 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
„ 4. De theecultuur op Java.
„ 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
„ 6. Een doode taal in Indië.
„ 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
„ 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
„ 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
„ 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.

No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
„ 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
„ 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
„ 4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
„ 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
„ 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië.
„ 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Wnd. Vertegenwoordiger in Nederlandsch-Indië Mr. M. J. A. Oostwoud-Wijdenes, President Landraad, Tandjong Balei (Sumatra's Oostkust).

NUMMER 17 DONDERDAG 28 APRIL 1927 27STE JAARGANG

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN: Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag Telefoon 14519, Postgiro 14574

Wnd. Vertegenwoordiger in N.-I.: Mr. M. J. A. Oostwoud-Wijdenes. Pres. Landr., Tandjong Balei (Sumatra's Oostk.).

Opgericht 21 Maart 1900 door Kolonel G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIËN: N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIE

DE AANDACHT wordt gevestigd op de mededeelingen der afd. Nijmegen in dit Nummer.

H.K.H. Juliana, Prinses van Oranje!

—o—

De groote dag nadert, de dag waarop, al lang vooraf, de aandacht gespitst is van allen die zich op Nederlandsch grondgebied bevinden.

Er mogen er zijn die met den mond belijden dat 30 April 1927 een dag is zonder beteekenis, zelfs, dat deze dag niet is een vreugdedag, omdat zij het belang van land en volk anders zien dan het overige deel hunner landgenooten en medeburgers, — de vraag is gewettigd of een zoodanige uiting zuiver weergeeft wat, bij een gelegenheid als deze, in hen omgaat.

Ken U zelven. De liefde tot zijn land is ieder aangeboren, is een eenvoudig wijs woord, waarvan de diepe zin niet valt te miskennen — geen dichterlijke ijdele leuze. En zoo dan maken die millioenen, levend onder de driekleur met den oranje-wimpel daarboven, zich op om dien 30en April, den dag waarop de beminde vorstentelge haar 18e levensjaar heeft bereikt, feestelijk te herdenken. Een vreugdedag in de Koninklijke familie is een vreugdedag voor het volk. Met het „Prinsesje" is het nu gedaan, het zal voortaan zijn de „Prinses", de Prinses van Oranje! Van nu af aan neemt Juliana rechtens deel aan het Staatsbestuur. Een feestdag, maar een hoogst gewichtige feestdag.

Wat het woord „Oranje" alleen al oproept in de harten en gemoederen, het worde hier voorbijgegaan. Dit slechts: Wij, Nederlanders, weten van ouds af hoe de leden dier dynastie ten allen tijde meegeleefd en medegestreden hebben met het Nederlandsche volk, weten ook hoe hunne belangstelling verder ging en gaat dan tot hen die binnen de grenspalen in Europa leven, dat hunne zorgen evenzeer zich uitstrekken tot allen die in het Staatsverband zijn opgenomen buiten Europa, in Oost- en West-Indië. En de jongste spruit uit dat roemrijk geslacht zal niet nalaten het voorbeeld harer voorzaten te volgen, daarvoor staat nu reeds haar jonge leven borg!

Moge dat jonge leven in welzijn en voorspoed verlengd worden tot in hoogen ouderdom!

Leve Juliana, Prinses van Oranje, Kroonprinses der Nederlanden!

De verwording der Balineesche Kunst

door

Mevr. H. CLARKSON-ROOZEN.

—o—

De opmerkingen over volks- en kunstbederf op Bali, voorkomende in het Kol. Weekbl., 27ste Jrg., No. 5, onder het hoofd: „Balische Kunst", zijn mij aanleiding u eenige van mijn jongste ervaringen te geven, speciaal wat betreft hetgeen reeds op Bali is afgetakeld, of dat dreigt te worden.

Schokkend was wat ik zag in het verblijf van den Stedehouder van Karang Asem: daar werden de poorten niet meer versierd met uit de hand gebeitelde motieven, doch men paste een sneller procédé toe, lotussen, garoeda's, raksasa's werden eenvoudig in een houten vorm van cementspecie gegoten. Voor zoover ik te weten kon komen, betrof het een permanente versiering; dat men dan hier in het land van de kunstenaars zoo knoeit, is zeer te betreuren.

Onder invloed van het toeristenverkeer is de mentaliteit van een deel der bevolking hier zeer zeker veranderd. Om zich te overtuigen hoe men graag veel geld vraagt voor slechte waar, onderzoeke men maar het slordige weefwerk, dat aan den passanggrahan te Kloengkoeng wordt te koop geboden, door vrouwen, die daar den geheelen dag posten, om iederen toerist op te kunnen vangen. Opmerkingsgave kan hun zeer zeker niet ontzegd worden: hoe juist begrijpen ze wat het Engelsche en Amerikaansche publiek verlangt door elk oud ding als „antiek" aan te prijzen. Een antieke kain, ja, maar dan antiek geworden aan het lichaam van een Baliër, die een antiek stuk ruilt voor geld, genoeg om zich een paar nieuwe antieken aan te schaffen. Een kop met vleugels, afgebroken van een eertijds gave, maar grof gesneden garoeda, wordt met een geheimzinnig gebaar van iets heel kostbaars voor u neergezet, „antiek, duur". In Kloengkoeng zag ik alleen kunstvol gesneden klapperdoppen, en goed (afgezien van het gehalte, waarvan bedrog ter plaatse moeilijk te constateeren valt) zilverwerk. Wil men echter een keuze doen, dan dient veel als foutief, met gaatjes en soldeerplekjes, op zijde te worden gelegd, en op den gevraagden prijs moet minstens 25 %, soms meer worden afgedongen, waarbij men gelaten een stortvloed van Maleische woorden over zich heen moet laten gaan, en niet verwonderd moet zijn, als na hardnekkig weigeren de koopwaar, als men reeds in de auto is wordt nagedragen. Steeds krijgt hun zucht tot overvragen voedsel door het leveren aan vreemdelingen, die noch de qualiteit van de geboden waar, noch de

levensstandaard van het volk kunnen beoordeelen, en waarmee bovendien slechts met behulp van de vingers onderhandeld kan worden. Het koperwerk, in de kampong van de koperwerkers zelve, was zeer slordig van afwerking. Gaf een van die lui niet van aanpassingsvermogen blijk, door een koper priesterbeeldje te vervaardigen, bevestigd aan den dop van een radiator, om als auto-mascotte dienst te doen?

Ontgoocheld wordt men in Tengganan, waarvan Nieuwenkamp het weefwerk „ontdekt" heeft. De weg erheen geeft illusie's, dat men op een plek komt, waar toeristen die in drie dagen Bali „doen", niet komen. Helaas, er werd ƒ 20.— voor een lapje weefwerk gevraagd, en de man, die ons ongevraagd en onnoodig den weg gewezen had, stak zijn hand uit voor een fooitje voor de moeite. In mijn indruk met ƒ 20.— overvraagd te worden, versterkte mij Fatima, die als normalen prijs ƒ 5.— à ƒ 8.— noemde. Dat men in dat opzicht bij Fatima, die ook door u gerehaliteerd werd, beter terecht kan dan in zaken van inlandsche kunst op Java, waar Europeanen de leiding hebben, bemerkte ik, toen men daar de duurte der Tenggananweefsels bepleitte met de „deskundige" opmerking, dat de roode kleur dan ook verkregen werd, door de lap in „bloed" te drenken.

Fatima verdient zeer zeker rechtvaardiging, ze is een vrouw met goede gaven, en eerlijk; ze tracht niet door allerlei fantastische praatjes grooter waarde aan haar artikelen te geven, dan zij hebben. Ten rechte houdt zij haar schitterende, dus dure weefsels, nog steeds bij zich thuis, voor de echte liefhebbers. Iemand, die dikwijls met haar in zakelijke relaties treedt, liet zich eveneens gunstig over haar uit; als autoverhuurster gaf zij steeds goede wagens met betrouwbare chauffeurs, en haar optreden was steeds coulant. In dit opzicht, en vooral als handelaarster van weefsels onderscheidt zij zich gunstig van anderen op Bali. Haar bevoorrechte positie op de booten van de K. P. M. kan dan ook niet anders dan ten gerieve van het publiek beoordeeld worden.

Het touristenverkeer, juist op Bali, dat door zijn beperkten omvang vergeleken b.v. met Java de nadeelige gevolgen ervan in versterkte mate ondervindt, is een ernstige studie overwaard, waarbij dan tevens de voordeelen, die er tegenover staan, eveneens nauwkeurig onderzocht dienen te worden. De oplossing moet gezocht worden in de richting, hoe, met behoud van het vreemdelingenverkeer, de nadeelige gevolgen ervan zooveel mogelijk zijn te verkleinen. Immers, al heeft men te aanvaarden dat bij voortschrijdende beschaving het volkskarakter zich wijzigt, en de kunst als volkskunst verdwijnt, toch eischt een goed beleid voor land en volk dat de factor, die dit proces versnelt, het toeristenverkeer geremd wordt, opdat men meester blijve over de ongewilde gevolgen, welke dit verkeer op Bali te voorschijn roepen. Wel kan Bali niet met prikkeldraad worden afgezet, maar men behoeft het daarom nog niet over te geven aan den willekeur het buitenlandsche publiek, om er op zijn guns een „tweede Marken" van te laten maken.

S/f. Barongan, Djokja.
21 Maart 1927.

Een en ander over de benaming „Orang Hindoe" in de Molukken

—o—

Toen ik, zeer lang geleden, als adelborst d op een schoenerbrik in de wateren van Ambon ik pas in Indië gekomen en stelde ik als nieuw belang in dingen die men later niet meer op als iets bijzonders. Er was eens een inlander boord gekomen die een tjidako (schaamg droeg en ik vroeg hem waarom hij geen broek had. Hij antwoordde: „orang hindoe tida tjelana". Ik schreef dit op; later evenwel wat 'n onzin ik geschreven had, want hoe kon in 't zuidoosten van onzen archipel sprake zijn hindoes, die in Voor-Indië thuis hooren? Maar zeer onlangs lees ik in het Tijdschrift „Het Nederlandsche Zeewezen" een uittreksel uit het journaal van een Dr. J. A. P., die een reisje had gemaakt 't stoomscheepje *Samarang* van de Marine, naar Kei-eilanden; dat moet geweest zijn vóór het 1864, want in dit jaar komt de Samarang niet in de lijst der schepen van de Marine voor. In journaal wordt gesproken van „Hindoesche ners" van de Kei-eilanden, die zich „Orang-Hin noemen, in tegenstelling van de „Orang-Sl mijne aanteekening was dus wel juist. Nu vra de verklaring van het bestaan van Hindoes op en vermoedelijk ook op andere eilanden van afgelegen deel van onzen Archipel. In de Enc paedie van N.-I. heb ik er niets van gevonden.

N. MAC LEOD

De aanteekening, door den heer Mac Leod maakt, was volkomen juist. Het woord wordt n.l. in het z.g. Ambonsch-Maleisch veel bruikt voor heiden of heidensch, met uitbr soms ook voor Alfoer of Alfoersch. In de lands en dialecten van de Zuidelijke Molukken (onder hier worde verstaan de Boeroe-Ambon-Ce groep met omliggende eilanden en de Zuido en Zuidwester-eilanden) komt het woord niet hetgeen verklaard kan worden door het ontbr van het begrip „heidensch" bij de min of m primitieve bewoners van deze eilanden. Wel n Pr. Geurtjens het op in zijn Woordenlijst Keieesche taal (Verh. Bat. Genootsch. LXIII, en vertaalt Hendriks in „Het Burusch van rète" heiden door gèba hindu (gèba = mens doch het ligt meer voor de hand, hier aan een name uit het Amb.-Maleisch te denken dan een inheemsch woord.

BRIEVEN en stukken, de afdeeling Advertenties betreffende, uitsluitend te adresseeren: Administratie Koloniaal Weekblad, Nobelstraat 20, Den Haag. Dus NIET enkel Drukkerij Ten Hagen.

Feuilleton.

Herinneringen van een oud-Ind. officier.

IV. Magelang.

(Vervolg).

Deze weg voert naar de aloon-aloon. Deze mist het rustige, stemmige van die van kleine binnenplaatsen. Zij is niet groot en heeft ook geen mooie gebouwen, die eenig cachet aan het plein verleenen. Zoo mooi als de omstreken van Magelang zijn, zoo leelijk is het plaatsje zelf. De twee voornaamste gebouwen, de oude residentswoning met haar mooien tuin en haar historische herinnering aan de gevangenneming van Dipo Negoro, alsmede de daarnaast gelegen generaalswoning liggen erg achteraf en keeren hun rug naar het stadje toe, zulks terwille van het prachtige vergezicht over het Progodal op den Soembing en het daarheen oprijzende sawah- en kampongterrein, dat men vanuit de voorgalerijen van beide gebouwen geniet.

Er loopt geen verkeersweg vóór langs deze woningen, zoodat men ze van de achterzijde moet bereiken, het residentshuis langs den breeden Residentsweg en over het ruime erf van het residentiekantoor, de achter een gedeeltelijk onaanzienlijke buurt verborgen generaalswoning langs een smalle laan en over een klein erf, dat vroeger deel uitmaakte van den na deze besnoeiing nog vrij g ten tuin van de residentswoning, in lang verv tijden een Chineesch landhuis.

Van welke zijde men Magelang ook nadert, is eerste wat men ervan uit de verte reeds ziet, de Z. van het plaatsje gelegen, zich ongeveer 150 boven het omliggende terrein verheffende Goenoeng Tidar. Wie in Magelang heeft gewoond zonder minste éénmaal den Tidar te hebben beklommen is in Rome geweest zonder den Paus te hebben zien. Deze hoogte gelijkt uit de verte op een om keerd kommetje of wel op een ronden spijker Volgens een Javaansche legende zou de Tidar kop zijn van den spijker, waarmede Java aan bodem van de zee is vastgehecht; die spijker is ook vrijwel juist in het middenpunt van Java geslagen.

Alle bergen en heuvels gelijken uit de verte regelmatiger dan zij in werkelijkheid zijn. Zoo de Tidar. Deze bestaat uit een hoogeren, breeden rug, eenigszins in den vorm van een omgekeerde prauw en een daarmede verbzonden, iets lager afgeronden stompen kegel, zoodat men ook in zen heuvel, van een bepaald punt gezien, Gadjah-Moengkoer (liggenden olifant-vorm) ontdekken, waarbij dan de stompe kegel den vormt, de omgekeerde prauw den ronden rug. vorm treft men in Midden-Java zeer veel meestal bij bergen en heuvels, die los van uit de vlakte verrijzen. Bij sommige is de liggende olifantsvorm zeer duidelijk.

In den regel hoort men het woord hindoe alleen gebruiken in die streken, waar Christendom en Islam hun intrede hebben gedaan en een deel van de bevolking nog de oorspronkelijke godsdienstige voorstellingen aanhangt. In West-Ceram kan men b.v. dikwijls het Kakihan der Patasiwa-hitam hooren aanduiden als „agama hindoe", en gewoonten der Alfoeren als „kebiasaän hindoe". [1])

Volgens Sachse noemt men op Ceram de Alfoeren „orang hindoe", als men op beleefde wijze over hen spreken wil. [2]). Zeker is, dat men in strandnegorijen, waar een deel van de bevolking tot het Christendom of den Islam is overgegaan, de heidensche bewoners steeds als orang hindoe en nimmer als orang alifoeroe betitelt. Persoonlijk kreeg ik echter den indruk, dat men deze benaming meer gebruikt in tegenstelling met die voor de aanhangers der beide andere godsdiensten.

Eigenaardig genoeg zijn er verschillende schrijvers over de Zuidelijke Molukken, die het woord niet vermelden. Riedel b.v., die het zeker gekend moet hebben, noemt het nergens. Dr. Horst, die in het ritueel, waarmede de initiatie der novices van het Kakihan gepaard gaat, en ook in den vroegeren ...dienst der bewoners van Ambon en de Oeliassers hindoeïstische invloeden meent te herkennen, kent blijkbaar alleen de „Papu's" van de Zuidwester-eilanden onder dezen naam. [3])

Daarentegen wordt het wel genoemd door Van Hoëvell, die op p. 114 van zijn bekend werk over Ambon en de Oeliassers schrijft: „De heidenen worden orang Hindoe genoemd."

Onder de oudere schrijvers vond ik het terloops vermeld door ds. S. Roorda van Eysinga, die in 1823—'24 een inspectiereis over de Ambonsche eilanden en Ceram maakte, ds. Buddingh, Bosscher en von Rosenberg. Bosscher, die als assistent-resident verschillende commissie-reizen naar de Zuidooster- en Zuidwestereilanden maakte, spreekt in zijn „Statistieke schets der Zuidwestereilanden" van de godsdienstige gebruiken der Hindoes op deze eilanden en van de Hindoesche jeugd (Tijdschr. ... Gen. II, 1854, p. 436 en 446). Ds. Buddingh, die in zijn Neêrlands-Oost-Indië (dl. II, p. 160) zegt, dat de grootste helft van de bewoners van de negorij Lokki (Ceram) Alfoeren of Hindoes zijn, laat — blijkbaar onder den invloed van dit woord — op p. 161 nog volgen, dat de Alfoeren van Ceram, evenals de bevolking van Ambon, van Hindoesche afkomst zijn. Ook de bekende Duitsche ethnoloog Bastian gewaagt in Indonesien I en II van de Orang Hindu van Wetar en de „Orang Kaffir (Yahudi oder Hindu)" van de Aroe-eilanden.

Behalve door Sachse worden omtrent Ceram nog gegevens verstrekt door Krayer van Aalst (o.a. in Ned. Zendingsbode 1915, p. 282: „hindoes, zoo worden de Kakehans genoemd aan de Zuid- en Westkust"), van Hecht Muntingh Napjus en Tichelman.

In de Ternataansche Molukken schijnt men het woord niet te kennen. De mogelijkheid is natuurlijk niet uitgesloten, dat het hier of daar werd geïmporteerd door Ambonsche goeroes, doch in de bijdragen op taalkundig gebied van deze streken komt het niet voor. [4])

Met het voorgaande stemt overeen de aanteekening bij hindoe in „Het Maleisch der Molukken" van F. S. A. de Clercq: „Orang Hindoe. Amb. heidenen, in tegenstelling van Christenen. (Menadoneesch alifoeroe; Tern. djentioe)".

De vraag, hoe en wanneer het woord hindoe in het Ambonsch Maleisch is opgenomen, is — voor zoover mij bekend — in geschriften niet behandeld. Ik zelf acht mij tot een bespreking van deze kwestie niet bevoegd. Wellicht zouden echter deskundigen op historisch of taalkundig gebied daaromtrent licht kunnen verschaffen.

Hier moge alleen worden volstaan met enkele opmerkingen betreffende een hypothese, die men wel eens hoort verkondigen, — de hypothese n.l. welke verband legt tusschen het Amb. Mal. „Hindoe" en den naam van de bewoners van Voor-Indië, en daarbij veronderstelt, dat het woord in de taal is opgenomen in den tijd, volgende op het tijdperk van hindoeïstischen invloed in den Indischen Archipel.

Nu weten wij inderdaad met groote zekerheid dat, lang voordat de Portugeezen in de Molukken kwamen, tusschen Java en de Molukken een levendig verkeer werd onderhouden. Javaansche oorkonden en kronieken, o.a. de Någarakertâgama (1365), vermelden zelfs dat in het midden der 14e eeuw, in den bloeitijd van Madjapahit, tal van eilanden in de Zuidelijke Molukken — Boeroe, Ceram, Ambon, Saparoea, Gorong — gerekend werden tot de onderhoorigheden van het machtige Hindoe-Javaansche rijk.

En hoewel nu voor hen, die land en volk leerden kennen, een onderhoorigheid zooals wij die verstaan wel uitgesloten is, kan toch als vaststaand worden aangenomen, dat de Hindoe-Javanen op de kleine eilanden en in sommige kuststreken der grootere eilanden (West- en Zuid-Ceram) een intensieven invloed hebben uitgeoefend. Verschillende geografische namen wijzen nog terug naar dezen tijd, waarin aanzienlijke Javaansche kolonies werden gesticht, o.a. op Hitoe, Boeroe en Ceram, en de handel in specerijen grootendeels in handen was van Hindoe-Javaansche kooplieden.

[1]) In Mohammedaansche streken met gedeeltelijk heidensche bevolking hoort men het woord gebruiken naast het meer bekende Arabische Káfir.

[2]) Het eiland Seran en zijne bewoners, p. 59.

[3]) De rum-serams op Nieuw-Guinea, p. 102.

[4]) Von Rosenberg deelt mede dat de Papoeasche bergbewoners van Waigeoe door de Moh. strandbewoners orang hindoe worden genoemd (Mal. Archipel, p. 381).

De Tidar ligt tusschen de van Djokja en van Poerworedjo komende wegen in. Aan den kant van Djokja is de helling bezaaid met Chineesche graven; die aan de andere zijde doet dienst als groote kogelvanger voor het Magelangsche schietterrein. Zonder dit schiet-, oefen-, parade- en pionierveld zou Magelang als garnizoen reddeloos verloren zijn wegens gebrek aan behoorlijke oefenterreinen. Nu kan men zich, dank zij het Tidarveld, nog eenigszins behelpen, maar ideaal is de toestand lang niet. Het veld lijkt heel wat, maar is niet eens groot genoeg om er een regiment infanterie naar behooren te ontwikkelen.

Over het algemeen zijn goede oefenterreinen in de buurt van de garnizoenen zeldzaam. Voor de beoefening van het moderne gevecht heeft men breedte en diepte en liefst niet te veel open terrein noodig. De troepen mogen daarbij geen beplante sawahs betreden. En nu is het als regel verbazend moeilijk om begaanbare terreinen van voldoende breedte en diepte te vinden, waartusschen geen complexen beplante sawahs zijn gelegen. De moeilijkheid is vooral in de oorlogsjaren toegenomen, toen voedselschaarschte dreigde, weshalve de bevolking er toe werd gebracht om, waar mogelijk, op gronden, die slechts éénmaal 's jaars met rijst werden beplant, dat gewas tweemaal 's jaars te verbouwen, ... alleen mogelijk is bij veel water, dus een zorgvuldig geregelde waterverdeeling, zoodat men thans in vele streken in elkanders onmiddellijke nabijheid sawahs zal ontmoeten in verschillende stadia van bewerking: hier een stuk, dat nog wordt beploegd, daar een, waar de jonge padi reeds is uitgeplant, iets verderop een stuk, waar de rijst al rijp is. Slechts in die streken, waar onvoldoende water op de gronden kan worden gebracht — al dan niet als gevolg van het ontbreken van een goed irrigatiestelsel — om de sawahs tweemaal 's jaars te beplanten, zooals het geval is in een groot gedeelte van de streek tusschen Depok en Tangerang of waar de gronden braak blijven liggen voor den tabaksbouw, zooals men het bij Temanggoeng kan treffen, zal men tegenwoordig gelegenheid vinden om troepenoefeningen op groote schaal te houden.

Het complex Magelang met daaraan aangebouwde kampongs strekt zich naar het Zuiden uit tot aan den weg, die langs den N.-rand van het Tidarterrein loopt en de beide van daar naar de aloonaloon voerende wegen onderling verbindt. De eene, in het verlengde van den weg van Djokja, voert door de Chineesche kamp. (Eigenaardig, dat de „kamp" bij de meeste Indische plaatsen de niet zeer mooie entree vormt). Ook hier gaat de tram langs den weg. De andere, in het verlengde van den weg van Poerworedjo, heette vroeger de „Moordenaarslaan", naar men zeide uit hatelijkheid tegen de vele doktoren, die er vroeger hadden gewoond. Heel veel jaren geleden bestond het garnizoen van Magelang namelijk uit niet meer dan de bezetting van een kleine, uit den Java-oorlog dateerende benting op het Tidarterrein. Toen het groote kampement werd gebouwd, kwam het hospitaal het laatst aan de

Overigens is er niets meer in de Molukken, dat aan dezen tijd herinnert. Bouwvallen, steenen met inscripties en andere oudheden uit den hindoetijd, zooals die bekend zijn uit de overige deelen van den Archipel, komen er niet voor. Het eenige voorwerp, dat vermeld wordt is een gouden Çiwa-beeldje, dat in 1908 te Amahei (Zuid-Ceram) werd opgegraven. [5]) De medeelingen van Bor, Valentijn en ds. Kam over groote houten beelden, die vroeger op de Ambonsche eilanden werden vereerd, in de gedaante van een man met dunnen spitsen knevel en baard (1656) en van leeuwen (1816) zijn, hoewel merkwaardig, onvolledig en vaag.

Indien nu de herkomst van het Amb.-Mal. woord hindoe, in de beteekenis van heiden, langs dezen weg gezocht moet worden, dan zou het dus moeten ontstaan zijn in het tijdperk van godsdienstovergang in het begin der 15e eeuw, toen de Islam zich onder de zeevarende en handeldrijvende plaatsen van Java's Noordkust begon te verbreiden en weldra ook zijn weg vond naar de Molukken, of wellicht nog later, n.l. in de eerste helft der 16e eeuw, toen het Christendom op de Ambonsche eilanden zijn intrede deed. Een geringe waarschijnlijkheid wint deze hypothese door het feit dat Arabische, Chineesche en Portugeesche schrijvers gewoon waren de Hindoejavanen als heidenen te bestempelen.

Of echter omtrent deze kwestie ooit meerdere waarschijnlijkheid verkregen zal kunnen worden, lijkt voorshands twijfelachtig.

Bovendien mag bij de beoordeeling niet uit het oog worden verloren, dat men nergens in Indië de bewoners van Hindoestan kent onder den naam van Hindoe. En dan kan, in de tweede plaats, nog tegen de hypothese worden aangevoerd, dat in de geschriften van de 16e, 17e en 18e eeuw het woord hindoe in de beteekenis van heiden of heidensch nergens wordt gebruikt. Ik kan mij althans niet herinneren het ooit bij Rumphius, Valentijn of andere schrijvers uit dien tijd te zijn tegen gekomen. Een opzettelijk onderzoek heb ik er echter niet naar ingesteld, zoodat de mogelijkheid, dat het hier en daar terloops is vermeld, zooals dit het geval is bij de schrijvers der 19e en 20e eeuw, niet geheel uitgesloten moet worden geacht.

W. RUINEN,
Archivaris Molukken-Instituut.

* * *

De redactie zegt den heer Ruinen hartelijk dank dat hij aan haar verzoek heeft willen voldoen om eenig licht te verschaffen in de door den heer Mac Leod aanhangig gemaakte, interessante vraag omtrent de beteekenis der benaming „Orang Hindoe" in den Oostelijken Archipel.

[5]) Not. Batav. Genootsch., 1908, p. 67 en LXI; Oudheidkundig Verslag 1914, p. 165.

Paardensport en . . . Ned.-Ind. Thee.

—o—

Bemerkt men in „La Ville Lumière" bijna geen paarden meer op den openbaren weg, toch wordt de paardensport in deze groote wereldstad nog druk beoefend. Dit kon men gewaar worden op het alhier van 25 Maart tot 13 April gehouden Concours-Hippique. Twintig dagen gedurende het jaar wordt het zoo bekende Grand Palais des Champs-Elysées omgetooverd in eene prachtige reusachtige manege en de schitterende évoluties der Fransche en buitenlandsche ruiters trekken van heinde en verre dan elken dag duizenden bezoekers.

Deze ruiterwedstrijden waren dit jaar voor ons, Hollanders, van veel beteekenis, omdat één der hoofdprijzen: de „Prix de la Coupe", door een landgenoot, ritmeester Labouchère, werd gewonnen. Deze was de eenigste ruiter, die dit parcours met zéér moeilijke hindernissen aflegde, zonder één foutje te maken.

Daar dit Concours-Hippique bezocht werd door een élite publiek, waaronder zich de vertegenwoordigers van alle landen der wereld bevonden, zoo waren de heeren van het Koloniaal Instituut op het goede denkbeeld gekomen de kisten Java-thee en de monsters, welke van de propaganda op de Rubbertentoonstelling, waarvan ik U reeds heb verhaald, overgebleven waren, af te staan aan den pachter der buffetten. Deze had daarentegen de verplichting op zich genomen uitsluitend deze goede theesoort te schenken; eenige kaarten op te hangen, waarop vermeld stond, dat de geschonken thee van Java kwam en tevens gedurende de pauze aan de dames een monstertje daarvan in smaakvolle cellophane zakjes te overhandigen. Terwijl een landgenoot, die hier ter stede in den theehandel geïnteresseerd is, er voor gezorgd had, dat er op elk tafeltje een kaartje lag met eenige adressen, alwaar Java-thee te Parijs verkrijgbaar is. Dit kaartje, van fijn blauw carton vervaardigd, werd tevens ook met elk monster afgegeven en door de dames goed bewaard, omdat daarop de juiste gebruiksaanwijzing was vermeld.

Daar in het land van het „theelichtje", hetwelk met den metalen trekpot uit den booze is, nog dikwijls tegen eene juiste bereiding van den smakelijken drank, dien wij thee noemen, wordt gezondigd en het Koloniaal Weekblad in het buitenland ook in vele handen komt, zoo laat ik den tekst in het Fransch van dat blauwe kaartje hier volgen:

THE de JAVA.

La boisson la plus saine et la plus économique. Pour conserver au Thé de Java tout son arome préparer l'infusion de la manière suivante: Mettre par personne une cuillerée de thé de Java dans une théière en faïence préalablement ébouillantée. Faire chauffer de l'eau fraîche et dès qu'elle aura bouilli à gros bouillons, la verser sur le thé. — Laisser infuser pendant quelques minutes et ser-

beurt en werd in afwachting van het gereedkomen daarvan die oude benting tot hospitaal ingericht. Thans zijn er nog slechts een paar aarden wallen van over, waartegen heel wat aanvallen op vijandelijke versterkingen zijn beoefend en waarbinnen de schijvenloodsen en de woning van den schijvenplakker zich bevinden. Toen nu het hospitaal zich daar op het Tidarterrein een drie kwartier gaans van de kampementen bevond, woonden de doktoren uiteraard bij voorkeur in de buurt daarvan, weshalve de spraakmakende gemeente aan dien weg den naam gaf van „Moordenaarslaan". Tegenwoordig heet hij officieel „Bajeman". De gemeenteraad scheen niet veel voor traditie te gevoelen.

Pa van der Steur.

Eene beschrijving van Magelang zou niet volledig zijn, als daarin geen gewag werd gemaakt van *Pa van der Steur* en zijne inrichting, die zoo vele, anders voor een groot deel waarschijnlijk reddeloos verloren soldatenkinderen en weezen heeft opgeleid tot nuttige leden van de maatschappij.

Uitgezonden als hulpprediker voor de zending onder de Europeesche militairen, woonde hij aanvankelijk in een klein huisje aan den grooten weg ten N. van het station. Op zijn eenvoudige, practische, doortastende, zelfopofferende wijze wijdde hij zich daar aan zijn taak in het belang van de jongens, waarvan zoo velen door den drank het slechte pad waren opgegaan of dreigden op te gaan. Daar kwam op een goeden dag een half beschonken militair bij hem, die tegen hem zeide: „Als je nu zoo braaf bent, als je beweert, moet je de kinderen van......, die vannacht in de kampong is gestorven, tot je nemen." Stel je voor, dat je plotseling voor de taak wordt gesteld om zonder vrouwelijke hulp een paar half verwaarloosde kinderen in je huis te nemen en op te voeden. Na ernstig nadenken besloot van der Steur te doen, wat hem gevraagd werd en zoo is het verzoek van dien dronkelap tot zegen geworden voor tallooze kinderen. Een poosje later vestigde de pleegkinderen van „Janus", zooals de soldaten hem noemden, zijn aandacht op een paar kinderen, die in de kampong rondzwierven, zonder dat iemand voor hen zorgde. En zoo kwamen er telkens meer bij. Aanvankelijk ging dat daar heel primitief toe, zooals hij zelf later dikwijls heeft verteld. Alles moest uit een heel zuinige beurs worden bekostigd. De jongens moesten zich wasschen op een vlotje in de waterleiding, die achter langs het huis stroomde. De kinderen moesten netjes voor den dag komen, als zij naar school gingen en sleten natuurlijk veel kousen. Kousen stoppen kon hij niet, althans niet in den tijd, die hem bij zijn vele andere zorgen voor de kinderen en voor de soldaten overbleef. Dus sneed hij maar den voet eraf, als die te veel gaten vertoonde en naaide hij een elastiekje aan de overblijvende pijp. Deze stak boven den schoen uit als een volwaardige kous en zoo gingen de jongens naar school.

Langzamerhand wist hij wel meer financieelen steun uit Nederland en Indië te verkrijgen, maar

avec du lait froid. — Tranvaser le thé dans un cipient chaud, s'il n'est pas consommé de ite. — L'eau qui a bouilli trop longtemps ou qui pas bouilli, donne de mauvais résultats. — voir soin de bien égoutter la théière avant d'y troduire le thé.

Na ingewonnen inlichtingen is het mij gebleken, dat door deze doelmatige propaganda de reputatie en ook het verbruik onzer goede Nederlandsch-Indische theesoorten hier ter stede zéér is bevorderd.

Parijs, 15 April 1927.

J. THIERRY KEMPF.

Van Week tot Week.

Dinsdag 19 tot Maandag 25 April.

...erbende. Solo, 18 April (Aneta).[1] Er is een uitgebreide rooverbende, genaamd de Sarikat ...llem, ontdekt. De bende heeft ook leden onder het dessabestuur en vertakkingen te Semarang, Djocja en Solo. Leider is de Semarangsche communist Sakdoen.

...kwatervoorziening. Ir. C. P. Mom, technisch ambtenaar bij het geneeskundig laboratorium te Weltevreden, zal op 27 dezer in de aula van het Koloniaal Instituut spreken over: Drinkwatervoorziening op ondernemingen in Nederlandsch-Indië.

...nlusten ter Sumatra's Westkust. Padang, 21 April (Aneta). De commissie van onderzoek naar de oorzaken van de onlusten ter Sumatra's Westkust heeft vergaderd met de inlandsche bestuursambtenaren en de adathoofden. Zij is van oordeel, dat de groei van het communisme te wijten is aan het verloren gaan van den adat in de Minangkabau en verzocht wederom larashoofden aan te stellen.

...congres te Mekka. Batavia, 21 April (Aneta). Hadji August Salim zal 30 April a.s. naar Mekka vertrekken ter bijwoning van het wereld-islamcongres aldaar, als afgevaardigde van de islamieten op Java.

...olitie te Batavia en de onlusten. De heer Van Boetzelaer van Dubbeldam heeft aan den minister van Koloniën de volgende vragen gericht:

1. Is het juist, dat aan de Indische Regeering gegevens ten dienste staan, waaruit zou blijken, dat de plaatselijke politie te Batavia in November 1926 in alle bijzonderheden op de hoogte was van den voorgenomen aanval der communisten op de gevangenis te Glodok en het telefoonkantoor te Batavia, maar dat deze verzuimd heeft de bevoegde autoriteiten daarmede in kennis te stellen?

2. Kan de minister mededeelen, in hoeverre dit bericht juist is, en, zoo ja, in hoeverre hier aan een onopzettelijk, dan wel aan een opzettelijk verzuim moet gedacht worden?

3. Zoo deze tweede vraag in hoofdzaak bevestigend moet worden beantwoord, is de minister dan niet van oordeel, dat een zoodanig verzuim in alle geval strenge bestraffing verdient?

Kapitein-Ingenieur. Kapitein der artillerie F. Weiffenbach, van het O.-I. leger en gedetacheerd bij de technische hoogeschool te Delft, is geslaagd voor het examen voor werktuigkundig ingenieur.

Chineezen-Congres. Semarang, 19 April (Aneta). Het congres van Chung-Hwa is hier ter stede onder voorzitterschap van dr. Yap uit Djocja gehouden, in tegenwoordigheid van honderden Chineesche intellectueelen, waaronder vele dames. Voorts waren aanwezig mr. Jonkman, namens den directeur van onderwijs, en de heer Bruineman voor den dienst der Chineesche Zaken.

Het praeadvies betreffende het deelnemen van Chineezen aan den arbeid in openbare lichamen lokte zeer levendige debatten uit. Met groote meerderheid sprak het congres zich voor deelneming in openbare lichamen uit. Het congres was eenparig van oordeel, dat de Chineesche Handelsvereenigingen georganiseerd en gemoderniseerd moeten worden ter bevordering van den Chineeschen tusschenhandel, den groothandel en de industrie.

De militaire actie in het Soloksche. Padang, 20 April. (Aneta). De resultaten van de militaire actie in het Soloksche onder leiding van majoor Rhemrev zijn: Een patrouille onder bevel van den 1sten luitenant H. L. Eygenstein arresteerde den sedert een half jaar gezochten hoofdleider in het Soloksche, Hadji Moenek en 120 kaartjesverkoopers en rampokkers. Tachtig revolvers en zeventig geweren werden achterhaald. De revolvers zijn nieuw en van hetzelfde fabrikaat en zijn vermoedelijk afkomstig van een Europeeschen wapenhandel te Padang.

Drie communisten uit Soelitair (afd. Tanahdatar, res. Sumatra's Westkust) hebben bekend de opdracht te hebben ontvangen een dezer dagen den assistent-demang van Soelitair te vermoorden.

Intrekking bankbiljetten. De Javasche Bank te Amsterdam deelt mede, dat alle emissies van haar biljetten van ƒ 50 tot en met die, uitgegeven in het jaar 1922, worden ingetrokken en dat na 18 Mei a.s. de ingetrokken biljetten slechts verwisselbaar zullen zijn bij De Javasche Bank te Batavia. Eerlang zal een bank-

[1] De tekst der Aneta-telegrammen is ontleend aan N. Rott. Ct.

...woning werd veel te klein voor het zich steeds ...eidende gezin. Toen kwamen de oude militaire ...nen achter het residentiekantoor beschik... die vervangen werden door nieuwe gebouwen ... militair etablissement. Dank zij den krach... steun van den toenmaligen resident de Bruyn ... wist Van der Steur gedaan te krijgen, dat ... oude cavaljes voor weinig of geen geld aan ... inrichting werd afgestaan. In het begin kostte ... veel moeite om daar eenigszins dragelijke ver... van te maken, maar tegen moeite zag van ... Steur nooit op. Overal wist hij raad op.

... breidde de inrichting zich steeds uit; naar... er geld beschikbaar was, werden de gebou... verbeterd of door nieuwe vervangen. Later ... ook het gebouw van een daarnaast gelegen ...vernementsschool aan hem afgestaan. Nu is het ... lust om de weliswaar zeer eenvoudige, doch ... en zindelijke inrichting met haar slaapzalen, ...llekalen, werkplaatsen, keukens,enz. te zien. ...waar moest en moet Pa nog herhaaldelijk een ... op de beurzen doen, want er is steeds veel noodig, maar zelden werd hij teleurgesteld, al ... hij dikwijls naast andere, ook zware geldelijke ...en gekend. Niet voor zich zelf, want hij en zijn ...we gade leven zoo eenvoudig, dat hij vaak van ... traktement als hulpprediker de inrichting ..., maar voor zijn kinderen.

...ans worden hier honderden jongens en meisjes ...egd. Na afloop van de lagere school leeren ...nigen een ambacht, anderen volgen de Cultuurschool te Soekaboemi of middelbare scholen te Djokja, liefst middelbare technische scholen, want allen leeren de handen uit de mouw te steken en begrijpen dat arbeid niet tot schande strekt. Daarom nemen verschillende werkgevers gaarne de pupillen van van der Steur in dienst. Al het schoenmakers-, kleermakers-, eenvoudig smids- en timmerwerk wordt in de inrichting zelf vervaardigd. Het is een zeldzaamheid, als er een jongen van van der Steur mislukt, hoewel de omgeving, waaruit velen zijn voortgekomen zulks alleszins zou doen verwachten. De oud-pupillen schamen zich er volstrekt niet voor, dat zij daar zijn opgevoed, integendeel, met trots en dankbaarheid komen zij er in den regel voor uit. Enkelen van hen zijn er in geslaagd het tot vooraanstaande betrekkingen in de maatschappij te brengen (dokter, houtvester).

De glansperiode van elk jaar is het Kerstfeest, als alle pupillen, die elders onderwijs ontvangen, met vacantie thuis komen en vele oud-leerlingen uit andere plaatsen overkomen. Dan worden de belooningen uitgereikt en ontvangen alle pupillen hun Kerstcadeau, gewoonlijk practische geschenken, pyama's, sokophouders, enz. Een eigen muziekcorps luistert dan dit feest op.

Het is een wonder, hoe Pa van der Steur met kleine middelen groote resultaten weet te bereiken, maar nog meer, hoe hij zoo vele lange jaren deze inspannende taak van 's ochtends vroeg tot diep in den nacht weet vol te houden. Zonder zijn krachtig vertrouwen op God, zijn innig Christelijk blij-

AAN DE LEDEN. Mogen wij op Uwe medewerking rekenen om het ledental onzer vereeniging te doen toenemen? Als ieder lid slechts één persoon introduceert, zal onze wekelijksche Mutatiestaat een sprekende rubriek vormen, die getuigenis aflegt van daadwerkelijk streven naar verhooging van den bloei van „Oost en West".

biljet van *f* 50 van een geheel nieuw type in omloop worden gebracht, gedateerd 2 Januari 1926 en later.

De benoemde leden van den Volksraad. Batavia, 20 April. (Aneta). Alle benoemde leden van den Volksraad hebben bericht, dat zij het lidmaatschap van den Volksraad aanvaarden, met uitzondering van Tjokroaminoto.

Een Volksraad voor Soerakarta. Djokjakarta, 20 April. (Aneta). Een vergadering van de Vereeniging van familieleden van den Soesoehoenan tot in den 4den graad heeft een motie aangenomen om de regeering te verzoeken een Volksraad in te stellen voor het rijk Soerakarta. Deze Volksraad zou bestaan uit 12 inheemsche en 8 niet-inheemsche leden. De voertaal zou Javaansch zijn, terwijl het gebruik van Nederlandsch en Maleisch toegestaan zou worden.

Jubileum der Billiton-Maatschappij. De feestelijke herdenking van het 75-jarig tinbedrijf op Billiton zal plaats hebben in de groote concertzaal van het Kurhaus te Scheveningen op 12 Mei a.s., des avonds om 8 uur. Bij die gelegenheid zal een film vertoond worden, die het vorige jaar op Billiton opgenomen is. Na afloop hiervan recipieert het bestuur in een der bijzalen van het Kurhaus.

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt.

„Stichting voor Kinderstudie".

De „Stichting voor Kinderstudie", die, volgens haar schrijven, zich o.a. ten doel stelt: „de praktische toepassing van de resultaten der kinderstudie te bevorderen en de uitkomsten der nieuwste onderzoekingen en proefnemingen op het gebied der paedologie in breeder kring bekend te maken", heeft hare eerste conferentie, — waaraan ook een tentoonstelling in de zaal van den Haagschen Kunstkring verbonden was en een zang-uitvoering van kinderen eener lagere volksschool, — van 5 tot 13 April j.l. te 's-Gravenhage gehouden.

Het rondschrijven, dat deze samenkomst aankondigde, namens bovengenoemde stichting, onderteekend door: *Dr. J. J. Hallo*, voorzitter; *Mevr. C. Philippi-Siewertz van Reesema*, secretaris, en *Mej. Dr. I. M. Graftdijk*, penningmeester, bevatte de aankondiging: het comité, dat zich belast met de zorgen voor deze conferentie,[1] bestaat uit de volgende dames en heeren (in alphabetische volgorde): Mej. Dr. I. M. Graftdijk, Directrice H.B.S. aan het Blijenburg; Prof. Dr. J. H. Gunning, Hoogleeraar in de Paedagogiek; E. J. Herwijer, Directeur Gem. Schooltuinen; Dr. J. J. Hallo, Directeur H.B.S. Stadhouderslaan; Ir. S. van Hoogstraten, Lid der Comm. van Toez. M.O.; J. Kamerbeek, Directeur H.B.S. Nieuwe Duinweg; P. T. van der Meulen, Lid Hoofdbestuur Ver. voor Handenarbeid; Dr. W. W. van der Meulen, Wethouder van Onderwijs; Mevr. C. Philippi-Siewertsz van Reesema, Secretaris Vereeniging tot Opleiding Montessorileerkrachten; Mr. G. A. van Poelje, Chef der Afd. Onderwijs, Voorzitter; A. Rienks, Hoofdinspecteur Lager Onderwijs; Mevr. M. E. Sandberg-Geiswei v. d. Netten, Secretaris Museum voor Ouders en Opvoeders; Mevr. A. F. S. Schepers-Kerdijk, Lid der Commissie van Toezicht M.O.; Dr. A. Schierbeek, Voorzitter Vereeniging tot Opleiding Montessorileerkrachten; W. L. Varossieau, Leeraar Gymnasium; J. J. Visser, Gem. Inspecteur van het Onderwijs; Dr. H. B. T. Westerouen van Meeteren, Secretaris Hoofdbestuur Vereeniging voor Handenarbeid.

Wat ons al dadelijk in het programma aangenaam trof, was dat Indië daarbij gelukkig niet vergeten was. Op Vrijdag 8 April des avonds te 8 ure zou in de Gymnastiekzaal Bleyenburg door den heer *R. Adolf*, ambtenaar voor den Handenarbeid in Nederl.-Indië, thans met verlof hier te lande, een voordracht worden gehouden over het onderwerp: „*Nieuwe wegen in het Indisch Teekenonderwijs*", en ook bij de tentoonstelling was een belangrijke afdeeling, bestaande uit werk van Indische kinderen. Grootendeels waren 't decoratieve teekeningen en houtsneden in den geest als eenige jaren geleden ook getoond zijn in het schoolmuseum en waarvan wij toen, evenals *L. W.* in „*Het Vaderland*", opmerkten: dat de Indische afkomst helaas weinig of niet aan te bespeuren was. Dezelfde criticus wijdt thans geen bijzondere aandacht aan dit werk uit Indië, waar hij over de tentoonstelling in haar geheel schrijft:

> „Neen, het is niet de taak der rapporteurs hier minitieus op te sommen, welke scholen werk inzonden, cijfers te geven en principes te noteeren! Dit werk uit Nederland en Indië, uit Oostenrijk, Zweden, Engeland en elders, deze kleurige teekeningen, frisch als de jeugd zèlf, die ze ontwierp, is een tè gaaf geheel.
>
> „Een gaaf geheel... misschien niet ... principieel-paedagogische beteekenis, ... als verbluffende en bekoorlijke tentoonstelling van kinderwerk, als een zaal vol belofte, ... ontkiemende gedachten en gevoelens, als ... schat van kleine nietigheden: aanleg, ... animo, poëzie... vooràl poëzie!...
>
> „Het is een kleine droomtentoonstelling waar men urenlang kan kijken en mijmeren, ... glimlachend om een reeks naïeveteiten, ... verbazend over een zeer beslist talent hier, ... vage kunstgevoeligheid daar, een sterke inspiratie elders....
>
> „*Lief*, dàt is het goede woord; het vrije kind, dat zich op honderd wijzen uitte en ... blééf en dat àls kind soms zooveel mooi maakte!
>
> „O zeker! Men ziet óók den smaak, de leiding, de aspiraties der vele klasse-onderwijzers en teekenleeraren, die het werk lieten uitvoeren, die zich misschien (en misschien ook niet) *verbeeldden*, dat ze het kind gansch vrij al vrijlieten....[2] Maar dat neemt niet weg, dat hier een frissche kracht straalt en ... door vormen-veelheid, door kleurenweelde, door diep ernstig kinderlijk willen!
>
> „In zijn speechje had wethouder v. d. Meulen gezegd, dat volwassenen, plots terugkeerend in school, zich verbazen over het conservatisme: Zij bespeuren ,(zonder er bij na te denken), dat Spanje nog altijd dezelfde rivieren heeft en dat de Slag bij Nieuwpoort nog steeds op 1600 gedateerd staat....
>
> „Maar ik geloof, dat een ieder, die de lang verlaten schoolbanken nu terug ziet, eer ... zeggen: — Och, had ik het óók maar ... gehad!
>
> „Wat is dat zangonderwijs veranderd! Vroeger zou men bij hoog en laag gezworen hebben — Onmogelijk met een klas volkskinderen ... iets te bereiken!
>
> „Maar 't wèrd toch maar bereikt! ...
>
> „En die tentoonstelling is prachtig! Welk een overdaad aan pogingen! Welk een afwisseling! Alles wordt beproefd, met élan wordt àlles aangepakt. En ieder genre (hors le genre ennuyeux) is rijkelijk vertegenwoordigd!"

[1]) Stellig in samenwerking met de „Ver. tot behartiging van de belangen van het Kind", welke reeds zoo veel in hetzelfde gebied gedaan heeft. — Red.

[2]) Dit slaat stellig ook op het werk uit Indië. — Red.

moedig optimisme zou zulks onmogelijk zijn. Naast de zorg voor de inrichting en voor de opvoeding van zijn pupillen heeft hij nog de uitgebreide administratie als voogd over al die kinderen, zijn drukke briefwisseling met de afwezigen en oud-pupillen en met hun werkgevers. Vooral in den malaise-tijd kost het hem veel moeite voor allen een bestaan te vinden. Steeds is hij bezig, niets is hem te veel.

Toch zou het hem, nu de inrichting zich zoo heeft uitgebreid, onmogelijk zijn deze zware taak naar behooren te vervullen, als niet een trouwe gade hem ijverig steunde, vooral in de zorg voor de meisjesafdeeling.

Hij ontziet zich zelf niet. Tweemaal heeft het weinig gescheeld, of hij zou voor zijne kinderen verloren zijn gegaan. Eerst in 1903, toen hij zwaar ziek in het hospitaal moest worden opgenomen, maar dit te vroeg verliet en slechts een verlof naar Nederland hem kon redden, waarvan hij eerder terugkeerde, omdat de zaken te Magelang niet zoo marcheerden, als hij zou wenschen. En daarna eenige jaren geleden, toen hij een ernstige operatie moest ondergaan, waarvan hij, dank zij dokter Rizzi gelukkig herstelde.

Niet ten onrechte is hij wel de grootste man van Indië genoemd. In naastenliefde en zelfopoffering zal zijn gelijke niet zijn te vinden en menigeen vraagt zich vol vol vreeze af, wie men zal moeten vervangen, als hij ooit aan zijne kinderen mocht komen te ontvallen.

(*Wordt vervolgd*).

Zeer belangrijke lezingen, door filmen verduidelijkt, werden gehouden door Prof. Dr. *Wolfgang Köhler* uit Berlijn en den heer *Richard Rothe* uit Weenen, die volle zalen trokken. Voor Indië bleek hier bitter weinig belangstelling te bestaan. Toen de heer Adolf over de resultaten van zijn met zoo groote opgewektheid en zooveel energie ondernomen arbeid vertelde, was het vertrek op enkele uitzonderingen na, gevuld met leerlingen van de hoogste klasse der meisjes H.B.S.. De belangrijkheid van het onderwerp alleen reeds had toch stellig meer algemeene aandacht, vooral ook van schoolmenschen en autoriteiten op dit gebied, verdiend. De dagbladen gaven er het volgende verslag van:

„Aan de hand van een collectie teekeningen, door Indische kinderen vervaardigd, wees spr. er op dat decoratief teekenen leidt tot handenarbeid. Op zeer eenvoudige wijze wordt met het teekenen begonnen. Al in de eerste klas krijgen de leerlingen stokjes om figuren van te leggen, later worden die vervangen door sagopitten [3]). Daarbij wordt tevens wat van rekenen en spreken geleerd.

Op allerlei wijze wordt getracht de belangstelling van den leerling op te wekken.

Toen met het eigenlijke teekenen werd begonnen en de platen van Zwierd en Jansma aankwamen, vonden de kleuters het erg gek, dat die platen alleen maar waren om na te teekenen. Er bestond weinig animo. Ze voelden er meer voor versieringen uit tijdschriften na te teekenen. Toen die voorraad, die in de binnenlanden niet zoo heel groot was, uitgeput raakte, begonnen ze zelf ontwerpen te maken. De heer Adolf stond — evenals de aanwezigen gisterenavond — verbaasd over het moois en het merkwaardige, dat hij te zien kreeg. Hij liet de leerlingen in die richting doorwerken en .... met verrassende resultaten.

Voor het decoratieve teekenen werden plant- en dier-motieven gebruikt. Hij lette er evenwel op, dat de gevolgde weg aansloot bij de plaatselijke kunstnijverheid [4]).

De teekeningen werden overgebracht op hout, dat werd uitgesneden en beschilderd.

Het resultaat was schitterend [5]). En dat te midden van oerbosschen, met mesjes, die van oude rapieren waren gemaakt, in een schoolgebouw, dat een oude kazerne was, waar de kakkerlakken de waterverf opaten!

Spreker had geconstateerd, dat bij het Europeesche kind het scheppingsvermogen meer verborgen ligt. Maar er werden proeven genomen in Haarlem en Amsterdam, waaruit bleek, dat toch ook daar wel wat te bereiken is.

Veel van de getoonde teekeningen — de heer Adolf weidde ook nog uit over het illustratief teekenen bij opstellen, plant- en dierkunde en geschiedenis — waren uitgeknipt. Hij beschouwde dit als noodzakelijk om het resultaat op te voeren.

Tot slot gaf spreker den raad aan de aanwezigen: Laat de kinderen wat ze doen tot het einde geheel zelfstandig uitvoeren. U zult evenals ik, ook verbaasd zijn over de resultaten. Laat het kind spontaan werken!"

Uit dit slot moet men opmaken, dat de heer Adolf in gemoede meent zijn leerlingen geheel vrij te laten in hun opvattingen.

Zou dan wellicht de fout liggen in de door hem gevolgde methode?

Deze vraag kwam ook dadelijk bij ons op na kennismaking met zijn onlangs bij *G. Kolff en Co.*, Batavia-Leiden uitgegeven *„Handleiding voor Decoratief Teekenen"*, een lijvig boekdeel met tal van illustraties, veelal reproducties van wat hier tentoongesteld werd.

De bespreking van dit werk willen wij echter uitstellen, tot na het ons toegezegde voorrecht: een rustig onderhoud er over te hebben met den schrijver. Wij kregen bij onze vluchtige kennismaking den indruk, dat de heer Adolf ongetwijfeld door zijn kunde en den opgewekten geest, die van hem uitgaat, zijn leerlingen veel goeds en schoons kan bijbrengen. Maar toch moet

[3]) Bedoeld worden de zoo sierlijk ovale, donkerrood met zwart gepunte zaden van de saga (adenanthera pavonina) en in den Archipel veel voorkomende mimosa-soort. — Red.

[4]) Op welke wijze dit geschiedde, werd ons niet duidelijk. — Red.

[5]) Uit een oppervlakkig Westersch oogpunt beschouwd, mogen deze resultaten misschien verbluffend schitterend zijn, wij betreuren juist die Westersche schitterendheid, zonder eenig Oostersch karakter, als resultaat.

ons, na de herhaalde bezichtiging van de resultaten van zijn werk, de vraag van 't hart: Vreest hij niet, vooral zijn Indonesische leerlingen, het voor hen meest kostbare bezit: hun eigen karakter — te ontnemen?

„Boeddahkind".

De beide opvoeringen van Boeddhakind zijn een succes geweest!

Wegens tijd- en plaatsgebrek daarover den volgenden keer nader.

Persoverzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

De voorbereiding tot de Onlusten.

De Regeering verstrekte den Volksraad een Overzicht betreffende *„De voorbereiding tot de onlusten"* (*Bat. Nwsbl.* 16 t/m. 19 Mrt. I—IV). Veel van de uiteenzetting is reeds bekend uit interneeringsbesluiten. De conclusie luidt, dat in het Oosten, in tegenstelling met het Westen, een kleine kern van goed gedisciplineerde communisten door goede organisatie en valsche leuzen en voorspiegelingen, b.v. vrijdom van belastingen en heerendiensten, verdeeling van bezit enz. een zoodanige ontevredenheid (ook onder de leden van vakorganisaties) kan scheppen, dat deze tot spontane explosies en massaal daadwerkelijk verzet tegen de bestaande orde van zaken kan leiden, zooals de practijk reeds eenige malen heeft bewezen. Hierbij worden geen terroristische middelen als bedreiging en mishandeling ontzien om de bevolking te dwingen als lid toe te treden.

De *Deli Crt.* (25 Mrt.) betoogt dat ieder krantenlezer aan zich zelf en zijn Land verplicht is, nauwgezet kennis te nemen van hetgeen de Regeering ons biedt. De stof is zeer belangwekkend en hoogst leerzaam. Duidelijk komt nu eens aan het licht hoe alleen dit weloverwogen communistisch gestook tot de onlusten leidde. De *D. C.* verwerpt door deze publicatie zelfs de opmerking, dat dergelijke onlusten slechts ontstaan waar grieven bestaan en reden tot ontevredenheid aanwezig is. Geen sprake van. Overal waar een Westersch land in het Oosten koloniseert, maar ook onder de misdadige elementen van elk Westersch land, is op deze manier, bij zoo'n sluwe opzet en bij het ontketenen van de hartstochten, een opstand mogelijk zonder dat er een enkele gegronde grief aanwezig is, waarvan de bevrediging in de hand der Overheid ligt. Wat de vreedzame bevolking betreft, spreekt het vanzelf dat onze Overheid op alle mogelijke manieren dient te zoeken naar bevrediging van redelijke wenschen en verlangens, voor zoover die vervulbaar zijn. Maar daarnaast het kankergezwel uitgesneden, omdat dit niet voor genezing vatbaar is. De Regeering heeft met de publicatie van het geschrift een zeer nuttig werk gedaan.

Wij vestigen de aandacht op het *Bat. Nwsbl.* (16 Mrt. 2de bl. „Brieven over Rusland"; 19 Mrt. „Azië. Br.-Indische Kroniek"; 21 en 22 Mrt. „Engeland en China"), het *Soer. Hbl.* (12 Mrt. 2de bl. „Het kruitvat in het Oosten"; 14 en 18 Mrt. 4de bl. „Van onze Buren"), *De Sum. Post* (23 Mrt. „De roode draad") en *De Loc.* (15 Mrt. blz. 19 „Het Congres tegen Koloniale onderdrukking" en blz. 20 „De voorlichting van het buitenland over Indië wordt verbeterd").

De gratieverleening (vervolg).

De *Java-Bode* (17, 18 en 19 Mrt.) geeft een vervolg van de Indische persstemmen. Het „A. I. Dgbl." nam een ingezonden stuk van den heer *Tjipto Mangoenkoesomo* op, waaruit blijkt, dat deze dankbaar is gestemd tegenover den Landvoogd, omdat hij uit de begenadiging heeft meenen te kunnen concludeeren, dat de Landvoogd zich innerlijk krachtig genoeg gevoelt, om weerstand te kunnen bieden aan den bandjir van critiek, die straks alles zal meesleuren. Hij stelt zachtheid boven geweld. In *de Inheemsche Pers* zijn de beschouwingen eensluidend. Overal wordt deze daad van den nieuwen Landvoogd met vreugde en enthousiasme begroet en ziet men hierin een verwezenlijking van de woorden door den G. G. bij de aanvaarding van het bestuur over deze Gewesten, uitgesproken. Een nieuwe aera is aangebroken in de Nederlandsche Koloniale politiek.

Mataram meent dat deze eerste uitspraak nog niet in zich sluit, dat het oordeel over alle dood-

LIJST VAN ADRESSEN

ten behoeve van Repatrieerenden

ACCOUNTANTS-BELASTINGZAKEN

W. v. Maanen & Tadema, Amsterdam/Rotterdam.
Acc.-kantoor Steneker en Siblesz, Prinsegracht 72, Den Haag.

APOTHEEK EN DROGIST

J. van Buuren, Kanaalweg 53, Den Haag.
Drogisterij „De Boer", Paulus Buysstraat 9, Scheveningen.
G. v. d. Gaag, Groenmarkt 27, Den Haag.
A. de Vries, Kerkstraat 98, Hilversum.

ARTSEN

Dr. F. H. G. van Loon, 2e Sweelinckstraat 166, Den Haag.

BAD- EN ZWEMINRICHTINGEN

Badinrichting „De Regentes", Weimarstraat 63, Den Haag.

BANKETBAKKERS

J. Krul, Noordeinde, Den Haag.
C. Sleyffers, Pr. Hendrikstraat 123, Den Haag.

BANKIERS EN BANKINSTELLINGEN

Alg. Haagsche Effectenhandel, Bezuidenhout, Den Haag.
De Bas & Co., Heerengracht, Den Haag.
Henny & Co., Anna Paulownastraat 62A, Den Haag.
Holl. Bank voor West-Indië, Amsterdam.
Nederlandsche Handel Mij., Amsterdam.
Taams & Keyser, Bankastraat 10, Den Haag.

BEGRAFENISONDERNEMINGEN

Begrafenisonderneming „Simplicitas", Denneweg, Den Haag.

BEHANGERIJEN EN STOFFEERDERIJEN

J. Bosman, Heerenstraat 35, Rijswijk.

BLOEMISTEN

J. M. Hermans, v. Tuylstraat 3, Voorburg.

BOEK- EN KUNSTHANDEL

D. Driessen, Haarlemmerstraat 105, Leiden.
C. de Wayer, Weimarstraat 57a, Den Haag.

BOEKBINDERIJEN

H. Molier, Houtmarkt 28, Den Haag.

BOEKDRUKKERIJEN

T. C. B. ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag.

BOUW- EN WONINGBUREAUX

Bouwbureau J. van Gemert, Valkenboschkade 277, Den Haag.
Bouwbureau C. Hoogendoorn, Ieplaan 201, Den Haag.
Woningbureau „Actief", Archimedesstraat 41, Den Haag.
Woningbureau W. Hoksbergen, Bezuidenhout 14, Den Haag.
Woningbureau „Meerdervoort", Laan van Meerdervoort 296, Den Haag.
Woningbureau Wöhrmann, Nieuwstraat 14, Baarn.

BRANDSTOFFEN

Firma Van Dijk, Nieuwe Haven 366, Den Haag.
J. van Vuuren, Denneweg 67A, Den Haag.

COMESTIBLES-DELICATESSEN

Joh. Toet, Aert v. d. Goesstraat 34, Den Haag.

DAMESKAPPERS

Au Paradis, Toussaintkade 2, Den Haag.
Kapsalon „Marcel", Caan van Necklaan 19, Rijswijk.
Maison Neustadt, Bezuidenhoutscheweg 3, Den Haag

DANSINSTITUTEN

Dansinstituut „Henri", Archimedesstraat 64, Den Haag.

DIVERSEN

Verkooplokaal Pot, Gr. Hertoginnelaan 103, Den Haag.
G. v. Willigen, Havenkade 4, Den Haag.

ELECTR. INSTALLATIES EN -ARTIKELEN

P. v. d. Berg, Bankastraat 41, Den Haag.
Van Eijck, 2e Sweelinckstraat 93, Den Haag.
W. G. Scheeres, Hooigracht 1C, Den Haag.
M. Vrolijk, Thomsonlaan 41, Den Haag.
Frans v. Wijk, Vlamingstraat 24, Den Haag.
J. Zuiderweg, Nicolaistraat 37, Den Haag.

EMBALLAGE EN EXPEDITIE

A. Rietveld, v. Bijlandstraat 27, Den Haag.

vonnissen gelijkluidend zal zijn. Maar wel bewijst dit verleenen van gratie, dat ingaat tegen den wensch van zeker 90 pCt. van de Europeesche gemeenschap in Indië en ook tegen dien van een deel van de Inlandsche gemeenschap, dat op den Buitenzorgschen troon op het oogenblik een *man* zit, die bij ernstige beslissingen, welke zijn Regeeringstaak hem oplegt, in staat is om te handelen naar eigen overtuiging en naar eigen inzicht.

Volgens den heer *Zentgraaff (Soer. Hbr.* 15 Mrt. 3de bl.) is het recht van gratie ongetwijfeld een persoonlijk recht, naar plicht en geweten door den Landvoogd te hanteeren. Het „Soer. Hbl.", dat dit volkomen erkent, heeft zich dan ook gehouden buiten de discussies, welke sinds weken in de Pers en daarbuiten werden gevoerd en die de duidelijke tendenz hadden de uitoefening van het recht van gratie te beïnvloeden. Doch dit neemt niet weg dat de Pers, nadat dit recht is toegepast, den plicht heeft tot critiek. Intusschen heeft men allereerst in het oog te houden dat enkele der geslagen vonnissen juridisch niet sterk stonden. Uiteraard kan dit tot uiting komen in het advies dat het Hooggerechtshof uitbrengt. Men zal dus vooralsnog rekening moeten houden met de *mogelijkheid* dat in de onderhavige gevallen het Hooggerechtshof tot gratieering kan hebben geadviseerd, en tot zoolang hieromtrent nog geen zekerheid zal zijn verkregen, wil het *Soer. Hbl.* een definitief oordeel opschorten.

Sumatra.

In het *Soer. Hbl.* (12 t/m 18 Mrt. 3de bl. „Sum. indrukken", XXIX—XXXIV) merkt Z(entgraaff) op dat in Minangkabau gedurende de reis van den Landvoogd eene grootsche en bijna niet-onderbroken *adat*-demonstratie is gegeven. Zij kwam tot uiting in de kleeding van bevolking en hoofden, donker en stemmig, en in sommige streken was het als hing de zwarte schaduw van de adat over heel het land. Het was een symbool dat moeilijk kan worden misverstaan. In de wisseling van den invloed, welke in den loop der jaren is uitgegaan van de beide partijen, die hier het sterkst de geesten boeien: adat en godsdienst, zwart en wit (de kleuren der kleeding van iedere groep), staat adat thans zeker hoog genoteerd. Hier beheerscht de godsdienst niet alles zooals elders. Wij hebben de negari en haar raad weer tot zuiver Minangkabausche instellingen te maken, vrij van systemen, welke in Westersche kantoren worden uitgedacht. Aldus kan blijken of de adat zich op den langen duur staande kan houden tegen het streven van jongeren, die zich in het oude keurslijf al te zeer bekneld gevoelen. Zij, die denken dat men de situatie geheel kan wijzigen door een druk-op-den-adat-knop, zullen zich ongetwijfeld vergissen. Het is met adat-affaires zóó, dat men weinig wint, wanneer men er rekening mee houdt, doch veel verliest, wanneer men dit niet doet. En waar het niet kan liggen op den weg van een vreemd Gezag, zich partij te stellen in de heftige geestelijke worsteling, welke de maatschappelijke en godsdienstige instellingen van heel dit volk tot inzet heeft, brengt dit mede dat wij althans niet het voorbeeld geven van adat-aantasting. Zoo is er alle reden om dit volk te hergeven wat wij het in eene periode van verkeerd inzicht hebben ontnomen; ook hij die twijfelde aan het practisch nut der zuivering van ons bestuurssysteem van adat-feindliche tendenzen, bedenke: het kost zoo weinig... et cela fait tant de plaisir. Elke fout, welke wij maken tegen godsdienst of adat, wordt uitgebuit en door alle partijen tegen ons uitgespeeld. Want ten slotte ontmoeten adat en godsdienst elkaar in het sentiment, dat hun grootst gemeene deeler is: nationalisme en anti-Westerschen zin.

De *ambtenaren*, berekend voor hun taak, die *volk, taal en adat* van Sumatra's Westkust kennen, had men over Indië verspreid; de ass.-resident *Groenevelt* — de man par excellence voor Minangkabau — en diens eveneens zeer gunstig bekende collega *v. d. Plas* dienden resp. in Bima en Bali. Er waait nu een betere wind; de „zorgenkinderen" — Atjeh, Minangkabau en in geringe mate ook Tapanoeli — zullen de deskundige personen krijgen, van wie daar veel nut is te verwachten. Het was onze schuld, dat van hun kennis geen profijt werd getrokken, en wij kunnen zulke fouten niet goedmaken door veelheid van ambtenaren.

De *„roeping"-volken* (ook de Bataks borduren op hetzelfde stramien), die beweren dat zij zooveel deden voor de ontwikkeling der Buitengewesten, toonen, aldus sprekend, notoire onbekendheid met de feiten. Het is vooral *de Javaan*, die Suma[tra] door zijn arbeid tot ontwikkeling bracht. Er is ge[en] spoorweg, geen belangrijk werk, of arbeiders v[an] Java hebben het gebouwd; er is vrijwel geen enk[ele] onderneming, ook in het meest florissante cultu[ur]gebied van Sumatra, of Javanen en Soendaneez[en] hebben haar geopend. Is dit mooie werk van 't vo[lk] van Java inferieur aan dat van den Minangkabau[er] of Batak, omdat het slechts handenarbeid is? Is [de] poenale sanctie voor den Javaan de eenige... looning? Het kan toch niet de bedoeling van Minang[-] kabau zijn de respecteering van de Overheid en h[aar] wetten afhankelijk te stellen van nieuwe [toe]vloeiing van 's Lands gelden, terwijl men elders [in] Indië gewesten vindt, waar de bevolking [tot] het uiterste is belast en zij, als zij ziet naar [de] groote mate van Overheidszorg, welke Mina[ng-] kabau ten deel viel, voor haar zelf moeten zegg[en]: De helft is mij niet aangezegd!

Een klacht, welke ook op Java niet vreemd [zal] klinken, is die over *het gehalte der jongere In[landi]sche ambtenaren* ter S. W. K., dus het distri[cts]stuur. Het gaat niet om hun intellectueele ontw[ik]keling, die zal wel voldoende zijn — doch om [hun] leeftijd, ervaring en karaktereigenschappen. A[l]lei Osvianen van Fort de Kock worden op de [be]volking losgelaten als ambtenaar. In de Mina[ng]kabau wordt iemand, die nog geen dertig jaar [is,] als niet rijp beschouwd, en het past hem niet [mee] te praten over zaken, welke de negari betreffen. [Velen] van de Osvia afkomstigen zijn op hun 24ste [of] 25ste jaar reeds ass.-demang, doch men begr[ijpt] dat zij, ondanks hun schoolkennis, niet de min[ste] poids hebben over oude en krachtige negarih[oof]den. Vroeger was dit anders; zij hadden versch[il]lende lage betrekkingen te doorloopen en wer[den] aldus geleidelijk geselecteerd. Thans is dit niet [het] geval; rijp en groen worden benoemd, en de and[ere] hoofden halen de schouders over hen op. Wat [het] kwaad betreft, het zal wellicht te verbeteren [zijn] zonder financieele offers.

Met instemming haalt de heer Zentgraaff [het] oordeel aan van den heer *Wilmink*, inspecteur [van] het Onderwijs, over de wenschelijkheid van [het] facultatief geven van *godsdienstonderwijs* op [de] Gouv.-Lagere School. Ook Z. drong er niet al[leen] voordurend op aan het lager onderwijs voor [den] Inlander het ietwat Islamietisch karakter te ge[ven,] dat voor den Mohammedaan moeilijk te missen [is,] doch hij heeft ook meermalen gewezen op de w[en]schelijkheid dat hier *in Indië* de gelegenheid w[ordt] geboden het betere godsdienstonderwijs te ontv[an]gen, zooals dit thans door zoovele Inlanders w[ordt] gezocht in *El Ahzar* te Caïro.

Met groote instemming releveert Z. nog enk[ele] opmerkingen ter Conferentie van Fort de Ko[ck] over *het karakter dat ons bestuursbeleid m[oet] toonen*. De heer *Karsen*, ass.-resident van Saw[ah] Loento, die bij het uitbreken van den Siloengk[ang] opstand op bijzonder cordate en beleidvolle w[ijze] is opgetreden, heeft op een vraag van den La[nd]voogd als zijne meening uitgesproken: „dat [wij] waakzaam moeten blijven en een krachtig best[uur] moeten blijven voeren." Het staat vast dat wij [ter] S. W. K. met onvoldoende kracht zijn opgetr[eden] tegen destructieve elementen, waardoor wij bij [de] overgroote meerderheid van het volk eene [...] kende onzekerheid hebben gewekt ten aanzien [van] de vraag: of wij wel in staat zouden zijn ons G[ezag] te handhaven en het Recht te doen eerbiedigen. [Dan] wendt de rustige massa, welke zich snel richt [naar] de nieuwe macht, het hoofd van ons af. Zoo [geve] men de adat wat der adat is; men herstelle [het] daartegen gepleegde kwaad.... maar men [zorge] dat door de bevolking nimmer meer behoeft [te] worden getwijfeld aan de vraag: *bij wien hier [de] macht is*. Eerst dan is het mogelijk den tweem[aal] uitgesproken wensch van den Landvoogd: dat [het] kwaad zich niet meer zal herhalen, te realiseeren.

In het *Soer. Hbl.* van 18 Mrt. (3de bl. „On[ge]wenschte steun") wijst Z(entgraaff) op het le[ven] dat ± 60 Ned.-Indische „studenten" te Caïro [lei]den, en op de studie, die vrijwel geene resulta[at] heeft.

Civis bespreekt *Atjeh* in het *Bat. Nwsbl.* (16 t/[m] 19 Mrt. „'s Landvoogds Reis", XXII—XXV). In [een] interview met de *Java-Bode* (22 Mrt.) deelde [de] Gouverneur van *Atjeh*, de heer *O. M. Goedh[art]* o.m. mede dat van troepenvermindering in At[jeh] binnen afzienbaren tijd nog geen sprake kan [zijn,] zelfs niet als de laatste kwaadwillige (djahat) [...] zijn neergelegd. Er is geen reden om de toekom[st]

Atjeh al te donker in te zien. De kwestie is, men meer samenwerking moet zoeken met de balangs. Deze hoofden willen graag als Europeaan behandeld worden; die richting moet het op. het volksonderwijs moeten geen onderwijskrachten van buiten betrokken worden, zooals thans uit Sum.'s Westkust geschiedt, maar zoo mogelijk uit eigen omgeving. Van groot belang is een goede communicatie door verkeerswegen tusschen de gebiedsdeelen. In Bakongan zal de irrigatieleiding 1927 op kosten van het Gouvernement worden aangelegd. De Société Financière opende in Meulaboh twee cultuurondernemingen (rubber, copra en koffie), terwijl door het Gouvernement in studie genomen de wenschelijkheid om in het verzetsgebied Troemon of Kloeët, cultuur-ondernemingen te openen.

Tagore naar Indië.

Rabindranath Tagore, de groote Indische dichter, denker en paedagoog, is voornemens in Mei Java en Bali te bezoeken. De poëet, die de menschheid een oeuvre schonk van zóó groote waarde, de zanger van „Gitanjali", de „Moonlight", „The Gardener" en zoovele andere dichtwerken, welke behooren tot de beste voortbrengselen van den menschelijken geest, zal in Ned.-Indië ongetwijfeld evenveel sympathie en bewondering vinden als hem elders ten deel vielen. Het *Soer.* Hbl. (17 Mrt. 3de bl. *Z.*) acht het voorgenomen bezoek van Tagore aan Java een gebeurtenis van groote geestelijke beteekenis. *Z.* hoopt dat hij met zijn thans ietwat gescherpte neiging voor het nuttige, veel succes zal hebben met zijn studiën op het gebied van onderwijs, irrigatie, volkswelvaart en theologie. Wat Indië betreft, het zou voor dit land goed zijn indien in de geestelijke sfeer iets zou blijven hangen van Tagore's idealisme en geestelijke hoogheid.

II. UIT DE INHEEMSCHE PERS. [1])

Taal en natie.

Een schrijver in het blad „Sedijo Tomo" (Jav.-nationalistisch) houdt in het nummer van 21 Febr. een pleidooi voor het in eere houden van de Javaansche taal. Hij zegt dat taal en natie onafscheidelijk met elkaar verbonden zijn en dat het aanzien van de taal stijgt en daalt met dat van de natie. In dit verband wijst hij op de voorname plaats welke het Fransch, Duitsch en vooral het Engelsch in de wereld innemen.

Dat de taal één moet zijn met de natie is duidelijk, omdat zij in haar eigen taal denkt; de Inlanders bijvoorbeeld, die Hollandsch verstaan, denken nog altijd in hun landstaal. Schrijver is van meening dat wat in een vreemde taal wordt onderwezen, toch immer in de landstaal moet worden verwerkt. Aldus komt schrijver tot de conclusie dat een natie gauw vooruit zal gaan als al de wetenschap in haar eigen taal wordt onderwezen. Hij pleit voor de oprichting van meer hoogescholen in Indië ter voorkoming van verder studeeren in Nederland en is van meening dat men zich de vreemde talen eigen moet maken alleen voor wat betreft het noodzakelijkste. Japan wordt tot voorbeeld gesteld als een land dat ondanks zijn vooruitgang, toch zijn eigen taal, zeden en gewoonten heeft behouden. Schrijver noodigt allen uit om mede te werken tot de verbetering van de natie en tot verhooging van hare waarde.

K. Wybrands en de Maleische Pers.

In „Bintang Timoer" (neutraal, Weltevreden) van 26 Februari wordt een merkwaardig hoofdartikel gewijd aan de terugkomst in Indië van den heer K. Wybrands en zijn weder aanvaarden van de leiding van het „Nieuws van den Dag". De schrijver (hoofdredacteur) geeft een beschouwing over den invloed welke, naar hij verwacht, deze terugkomst op den vooruitgang van de Maleische pers in Indië en — zooals later blijkt — ook op den aard van de Indische volksbeweging zal hebben. Hij zegt dit onderwerp een speciaal hoofdartikel te wijden omdat K. Wybrands en zijn blad een lichaam vormen dat *andere* kwesties in dit land zou kunnen beïnvloeden, zoo groot is de invloed van „Het Nieuws". Schrijver verwerpt ten stelligste de veronderstelling als zoude de Bintang Timoer van dezelfde soort of dezelfde richting zijn als „Het Nieuws van den Dag" en zegt ter nadere toelichting, dat hij van een andere meening is dan zoovele collega's in de Maleische pers en in de Indische beweging, over den persoon en de krant van den heer Wybrands, indien deze *directeur-hoofdredacteur* wordt. Hij en zijn blad geven steeds de pen den vrijen loop, zeggen openhartig wat hun goeddunkt, storen zich niet aan de boosheid van anderen. Als de inlanders maar steeds den zweepslag van zijn pen voelen, moeten zij wel tot het besef komen dat inderdaad vele zaken in de Inlandsche wereld een veegje en een zweepslag noodig hebben, zoo mogelijk zelfs een „schobbeering", opdat zij wakker worden.

Schrijver zegt verder onder meer dat K. W. noodig is als opwekker, dat hij flink rommelt in de kwade eigenschappen van den Indonesiër, zoodat deze wakker wordt en zijn fouten beseft en die natuurlijk zal trachten te verbeteren. Daarbij kan de Indonesiër slechts winnen.

Voorts wordt de houding van den heer K. W. gesteld tegenover die van de personen welke de Inlanders, de Javaansche cultuur enz. steeds ophemelen en ijverig werken voor instandhouding dier cultuur, de adat, de kleeding en dergelijke dingen meer, die feitelijk de Inlanders nog meer doen indommelen op het gebied der economische, politieke e.a. belangen en de Javanen, bekend als een gemakkelijk te regeeren volk, slap van karakter maken. Thans... hoe losser de band van de adat en de zoo hoog geprezen cultuur geworden is, hoe meer de oogen van het volk geopend zijn en de kleur van het volk veranderd is; van het zoetste en zachtste volk begint het te worden een zelfbewust volk.

Schrijver haalt vervolgens aan de uitspraak van Mr. R. P. Singgih, den door de Indonesiërs zoo verafgoden voorman, dat, wie zijn eigen waarde nog niet beseft, „Het Nieuws van den Dag" maar lezen moet, want daardoor zal zonder twijfel de domste Inlander van inzichten veranderen, van een „nonist" een nationalist worden, van nationalist communist! Hij, die de Indonesiërs wijst op hun fouten, op hun luiheid en hun tekortkomingen, die daartoe den meesten moed en de meeste openhartigheid bezit, is Karel Wybrands en daarom rekent schrijver hem tot de trouwe vrienden.

Ook de „Pertja Selatan" (liberaal, Palembang) wijdt eenige woorden aan den terugkeer van den heer K. Wybrands en de redactie zegt dat, als men het rijpelijk overweegt, er voor het besluit van K. W. om de neergelegde taak weder op te vatten, geen andere beweegreden gezocht kan zijn dan „de politiek van de maag", in welk geval er in Indonesië geen plaats meer is voor menschen van de Wybrandssoort.

Op sarcastische wijze wordt de terugkeer van den heer K. W. besproken door de „Oetoesan Sumatra (liberaal, Medan), die den draak steekt met andere bladen die zooveel ophef van dit feit hebben gemaakt. Deze schrijver noemt genoemden journalist een „voorman der Asmodee-pers"; hij spreekt van „Asmodee-pers", omdat het karakter van de pers à la Wybrands inderdaad het karakter is van Asmodee, den Satan, den oprui-duivel. Schrijver is echter nu niet bang meer voor de komst van menschen van deze soort, overtuigd als hij is, dat de heele Inlandsche pers, ook die buiten Java, tot bewustheid gekomen is.

Eenheid in de Volksbeweging.

In de inheemsche bladen werd reeds af en toe een stem vernomen die wees op het gebrek aan eenheid in de actie en het streven der verschillende vereenigingen en richtingen om op politiek en economisch gebied tot vervulling van hun wenschen te komen, een gebrek dat de kracht der algemeene volksbeweging versnippert en maar verdeeldheid brengt.

Thans vinden wij in de „Soeloeh Indonesia" (orgaan der Ind. Studieclub te Soerabaja) van Febr. j.l. onder het opschrift: „De Indonesische gedachte" en onder het motto: „Indonesiërs, sluit de gederen; in de branding van den strijd zijn wij één en ondeelbaar", een lang artikel, geschreven naar aanleiding van een te vormen Persatoean-Indonesia-fonds (Fonds tot bevordering der Indonesische Eenheid) en dat bedoelt een richtsnoer te geven aan de oprichters daarvan. Tevens bevat het een opwekking aan alle Indonesiërs om eendrachtig te zijn in het streven naar de bereiking van het eengeeerde doel van allen, namelijk het verkrijgen van zelfregeering. Schrijver richt zich tot zijn broeders-Indonesiërs

[1]) Voor de samenstelling van deze rubriek wordt gebruik gemaakt van het „Overzicht van de Inlandsche en Mal.-Chineesche pers", uitgegeven door het Kantoor voor de Volkslectuur.

LIJST VAN ADRESSEN

ten behoeve van Repatrieerenden

(Vervolg).

FOTOGRAFEN EN LEVERANCIERS VAN FOTO-ARTIKKELEN

Lappöhn, Passage, Den Haag.
Ph. Starke, Hoofdstraat 172, Apeldoorn.
C. J. L. Vermeulen, Toussaintkade 20, Den Haag.

GARAGES

Garage Havro, Kanonstraat, Den Haag.
Garage Jansen, Rijks Straatweg 773, Wassenaar.
Garage Kinsbergen, Nieuwstraat 59, Apeldoorn.

GLAZENWASSCHERIJEN

N. V. Cemsto, Hunsestraat 39, Den Haag.

GRAMOPHONE-HANDELAREN

L. Zwaal, Regentesselaan 24, Den Haag.

GROENTEN EN FRUIT

J. Eversmann, Edisonstraat 139, Den Haag.

HAARDEN

J. Snoeck, Zeestraat 51, Den Haag.

HEEREN-MODEARTIKELEN

Kleedingmagazijn P. v. d. Brul, Veenestr. Den Haag.
J. Huizer, Thomsonplein, Den Haag.
Kalker's Modemagazijnen, Kalverstraat 100, Amsterdam.
W. F. Meijer, Hoofdstraat 93, Apeldoorn.

HOEDEN

Madame Baudet, Denneweg 126B, Den Haag.
Kalker's Modemagazijnen, Kalverstraat 100, Amsterdam.
Maison de Ruit—v. d. Waag, Charl. de Bourbonstraat 27, Den Haag.

HOTELS, PENSIONS ENZ.

American Hotel, Amsterdam.
Vacantiehuis „Den Lindenhof", Vierhouten.
Hotel-Rest. Duinoord, Sweelinckplein, Den Haag.
Rusthuis Eigen Sfeer, v. Boetzelaerlaan 205, Den Haag.
Pension Evesto, Nassaulaan 2B, Den Haag.
Hotel des Indes, Weltevreden.
Hotel Pension Insulinde, Bankaplein 2, Den Haag.
Rusthuis Zr. Kersloot, Esschenlaan 86, Rotterdam.
Hotel-Rest. de Twee Steden, Buitenhof, Den Haag.
Pension Patria, Lindenheuvel 2, Hilversum.
Pension Petronella, G. Reynststraat 36, Den Haag.
Hotel Promenade, Oude Schev. weg 21, Den Haag.

HUISHOUDELIJKE ARTIKELEN

J. W. Fonderie, Achterom 17, Den Haag.
Frans van Wijk, Vlamingstraat, Den Haag.

INDISCHE UITRUSTINGEN

Firma Kalker, Kalverstraat 100, Amsterdam.
W. F. Meyer, Hoofdstraat 93, Apeldoorn.

INRICHTINGEN VAN ONDERWIJS

J. Audier, Achterom 68, Den Haag.
Chr. Lyceum, Zeist.
Christelijk Lyceum, Emmakade 43, Haarlem.
De Vrije School, v. Speykstraat 46, Den Haag.
Haagsche Schoolvereeniging, Nassaulaan 26, Den Haag.
Instituut Schoevers, Stadhoudersplein 3, Den Haag.
Instituut Wullings, Voorschoten.

JUWELIERS

Begeer, v. Kempen en Vos, Noordeinde, Den Haag.
Jedelo, Noordeinde 100, Den Haag.

KIPPENVOER

Verboog, Waalsdorperlaan, Den Haag.

KLEERMAKERS

C. H. Ernens, Valeriusstraat, Den Haag.

MAKELAARS

W. Dop, Sweelinckstraat 72, Den Haag.

MANUFACTURENHANDEL

Iserief & Co., Veenestraat 16, Den Haag.
Wisbrun & Liffman, Veenestraat 35, Den Haag.

MEUBILEERINGEN

Het Smyrna Tapijtenhuis, Ampèrestraat 30, Den Haag.
C. v. Moorsel, J. Hendrikstraat 9, Den Haag.
Gebr. Jungschläger, J. Hendrikstraat 19, Den Haag.
W. J. M. Simonis, Groenmarkt 34, Den Haag.
Firma Segaar, Spui 218/Thomsonlaan 93, Den Haag.
Schöder & Co., Groenmarkt, Den Haag.

en begint met de verklaring dat de *Volksstem* de eenige vlag kan zijn waaronder gevaren dient te worden, de stem die zich moet laten hooren aan de machthebbers, om de verlangens van het volk kenbaar te maken. Hij waarschuwt dat die stem de oppositie van de regeerders zal wakker roepen, doch zegt, dat de strijd (die ontstaan zal) niet mag zijn tegen het gezag, tegen welk gezag ook, want gezag *moet* er zijn, in den een of anderen vorm. Anders komt er anarchie over het land.

Hij legt dan uit, dat gezag in wezen is een samenstelling van twee lichamen: een dat de wetten maakt en een dat die uitvoert, voorts dat H. M. de Koningin souverein is en onaantastbaar, doch Hare ministers zijn dat niet en verantwoordelijk tegenover het volk dat hen betaalt.

In de koloniën is dat echter anders, daar is geen enkele vertegenwoordiger van het gezag, van den Minister van Koloniën en den Gouverneur Generaal af tot den politieagent toe, verantwoordelijk aan het volk, omdat ze geen van allen door het Indonesische volk zijn gekozen of benoemd. Wel echter worden zij door dat volk betaald. Het is hierom en hierom alleen, dat de stem des volks gehoord moet worden.

„Let wel, broeders", zegt schrijver, „wij willen werken voor het geluk van het volk. Indien de tegenwoordige werkwijze goed is...... wel, behoudt den tegenwoordigen status. Behoudt deze bureaucratie en betaalt. Indien niet, indien deze werkwijze voert tot armoede, tot gebrek en onlusten, zoo is het uw plicht vragen te stellen en veranderingen te verlangen. Hierin is geen spoor van verzet, noch ook maar een aanmoediging tot een poging van verzet."

Er wordt dan verder betoogd, dat er geen huurleger noodig is, dat de Indonesiërs bereid zijn om zelf hun land te verdedigen tegen buitenlandsche vijanden en dat zij dat ook kunnen als hun de middelen daartoe worden gegeven, voorts dat de Indonesiërs oo.. in staat zijn om zich zelf te regeeren, immers, zij zijn erfgenamen van groote rijken. Indien hunne voorouders bekwaam waren tot groote daden, dan zijn zij ook toe in staat. Echter op hun eigen manier. Een volk wil geluk hebben en het kan dat niet krijgen uit de hand van een ander volk. „Ik zeg u", zegt schrijver, „de Ned. Indische regeering wil het goede, is er misschien tot zekere hoogte in geslaagd ons gelukkig te maken. Maar wat ons gegeven wordt, is geen afspiegeling van het geluk dat wij ons voorstellen. Het is een uitbeelding van wat de Nederlander geluk noemt. Het is mogelijk, dat deze betere resultaten bereikt, ik bedoel beter voor zijn lastgevers, i.c. het Nederlandsche volk. Maar hierin ligt juist het essentieele. Alleen hij die den schoen draagt, voelt waar 't hem wringt."

De Indonesiërs moeten den bewindsman kunnen kiezen dien zij wenschen en die geschikt voor hen is, daarom is het goed, dat zij alle macht tot zich trekken, opdat zij de noodige kennis daartoe krijgen, die hun thans ontbreekt. De Indonesiërs moeten alle betrekkingen vervullen, leidende of geen leidende, dan zullen zij zien wat er van te maken valt, want met het ambt komt de kennis en aan ieder ambt is macht, verantwoordelijkheid verbonden. Indien deze macht niet in handen der Indonesiërs komt, zijn zij tot niets in staat en blijven kind te midden van volwassenen.

De hoofdtaak nu van de Persatoean-Indonesia, zegt schrijver, is *zelfregeering* en hij besluit als volgt:

„Landgenooten, gij zult u niet laten blindeeren. Noch u laten boeien door beloften. Uw toekomst ligt niet in handen van den Volksraad in zijn tegenwoordige samenstelling, uw toekomst is en blijft in handen van het Nederlandsche volk. Dit is een abnormaal verschijnsel.

Landgenooten, dit Indonesië is ons land, ons tehuis. Laat gij uw huishouding beheeren door een ander?! Neen, gij dient *zelf* voor uw huis te zorgen. Dit is een natuurlijke wet, een normaal verschijnsel. Mocht gij daarin tekort schieten, zoo zult gij een rentmeester in dienst nemen. Maar die rentmeester is uw ondergeschikte en niet uw meester. Ik zeg u, dat kunt gij doen, mits gij zijt eendrachtig en politiek ook één van zin. Als gij Colenbrander's koloniale geschiedenis gelezen hebt, zult gij tot de overtuiging komen, dat onze tegenwoordige positie is te wijten aan het verdeel-en-heersch-systeem.

Laat u niet verdeelen, wordt één en binnen afzienbaren tijd zult gij uw eigen meester zijn. Gij nadert de branding, vereenigt uw krachten: de veilige haven is in zicht."

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzi

Indische bioscoopherinneringen.

Het allereerste wat ik me op cinematogra gebied herinner zijn de filmpjes bij ons thui Fort de Kock vertoond door een meer ontwikke Inlander, welke met een projecteertoestel ind de Padangsche Bovenlanden rondreisde.

Bij de Europeesche families kwam hij de thuis vertoonen, doch gewoonlijk zat hij, als zaken goed gingen, in een van de Gouvernem vrachtauto's, die een geregelden dienst onder den tusschen de grootere plaatsen in de Padang Bovenlanden.

Zoo reisde hij naar Bandjol, Loeboek Sik Pajacoembo, e.a. plaatsen op 90, 110 en meer van F. de Kock gelegen. De voorstelling had op het dorpspleintje, bij avond en goed wee tuurlijk. De film werd geprojecteerd op een doek, gespannen in een houten raam en lustige Inlanders gingen er op hun hurk zitten. Tusschen twee films door ging dan per rond met een bakje om de „entreegelden te halen. te halen. Dit was in de jaren 1910 De films waren zeer kort, bijna altijd mens die elkaar hard naliepen en dan om de beur len, of die stapels borden lieten vallen, enz.

Te Padang waren er eenige jaren later reeds drietal bioscopen, de concurrentie was er voor plaats groot. In twee er van kon je de voorstel ook aan de andere zijde van het doek volgen bezwaar was wel, dat je vlak achter het doek en alles omgekeerd zag, maar het was dan o goedkoopste rang. Dat de opschriften niet te waren, van daar uit was ook al geen bezwaar waren trouwens toch in het Amerikaansch ge Later pas werden zij door Hollandschen tekst wat voor Hollandsch!) gevolgd.

Ik zal probeeren een beschrijving te geven het inwendige van die drie filmpaleizen, welk gemakheidshalve A, B en C zal noemen.

A was een theater dat geïnstalleerd was groote loods van gegolfd zink, die vroeger had als opslagplaats van copra, hetgeen warme dagen nog wel te ruiken was. Op de rangen zat je op stoelen met een rieten zitting een plankenverhooging. De middelste rang had klapbare houten stoelen en de goedkoopste uit planken, elk aan de uiteinden op 2 pa vastgespijkerd, zonder leuning.

In deze bioscoop was een Inlandsche expl teur, dewelke in het Maleisch de films aan de landers probeerde duidelijk te maken. Het cooporkest bestond uit een piano en een viool nog eenige onzichtbare leden. Deze laatsten ha een zeer muzikale taak, en waren aan de ac zijde van het doek opgesteld. Wanneer het n lijk op de film tot een vechtpartij kwam of huiselijke twist, waarbij al het meubilair werd geslagen, hetgeen op de films toen nog al voorkwam, sloegen zij zoo hard als ze konden stevige houten knuppels op een dozijn petroleumblikken bij wijze van natuurgetrouw bootsing van hetgeen er op de film gebeurde schen werden stukgeslagen, opgehangen pann bussen kapot gebeukt, enz. De explicateur ge buiten zichzelf van opwinding en brulde om mee met het in extase verkeerende en loeiende landsche publiek, dat buitengewoon genoot dergelijke vechtpartijen. Het Inlandsche ele leefde steeds buitengewoon mee met de film hieraan uiting op een zeer luidruchtige manier de held van de film b.v. den „facheux troisième een pak slaag gaf, weerklonken luide aanmoedi gen, enz.

De 2 andere bioscopen waren meer perman gebouwen en niet zoo primitief ingericht als eerste. Alle drie werden door Chineezen geëxp teerd.

In bioscoop B werd de muziek geprodu door.... twee gramofoons. Zij werden behan door een Inlander en draaiden beurtelings rende de heele voorstelling, nu eens opera-ar dan weer serenades en de meest gangbare mo ten gehoore brengend.

Bioscoop C was de meest moderne en vertoo de beste films. Ik herinner me nog die van Linder en later de bekende seriefilms als: Klauw, De Gebroken Munt, enz. Films bestaan uit 48 en meer deelen, waarvan telkens eens in week 4 nieuwe deelen vertoond werden. Deze bi coop had een orkest bestaande uit 4 man, pi 1e en 2e viool en een guitaar, allen Inlanders, d.

muzikanten. Zij hadden op hun manier ook ver- ... van bioscoopmuziek, want gedurende 'n ...sche scène werd b.v. een sleepende wals ge- ...d en bij een ren- of vechtpartij 'n daverende ...ch. Gedurende spannende oogenblikken ge- ...de het wel eens dat een der muzikanten zoo ...eefde, dat hij vergat mee te spelen en met open ...d de verdere gebeurtenissen volgde, vooral als ...de film voor den eersten keer zagen. Zij zaten ...en podium ongeveer in het midden van de zaal ...den zijkant.

...t projectietoestel, dat zich in een hokje aan buitenkant aangebracht bevond, werd door 2 ...ers, welke elkaar beurtelings afwisselden, in ...ing gebracht. Zij konden door een opening ...projecteerde volgen, hetgeen dan ook steeds ...werd. Zoo was er destijds in Padang- ...g een bioscoop, welke 2 à 3 maal per week ...rstelling gaf, al naar gelang de belangstel- ... de kleine plaats en de eigenaar kapitaal- ...g was. De man die hier aan het toestel ..., had er zooveel pleizier in, dat hij gedu- spannende oogenblikken extra langzaam ... om er maar zooveel mogelijk van te ge- ... De toeschouwers vonden dit natuurlijk ...g en meermalen kon men het geloei op ge- ...n afstand reeds hooren.

...r de buren behoefde men zich niet ongerust ...en, daar het alleenstaande gebouwen waren, ...liefst ook nog op een grasveld of plein ston- Het ging er nogal gemoedelijk toe en benauwd ...dat je er uit gegooid werd wegens lawaai ma- ...hoefde je ook niet te zijn, want dan konden ze ...wart van het publiek wel op staat zetten.

(...ng Paladang). V. M. W. E.

Koloniale Studiën.

...1 van jaarg. 1927 opent met eene beschou- ...van dr. H. Kraemer met betrekking tot de In- ...che beweging, waaruit het volgende citaat: ...ar zware taak heeft de regeering noodig een ...ent Europeesch en Inlandsch bestuurscorps, ... veranderingen tengevolge der emancipatie ...en lastige en irriteerende onvermijdelijkheid ...heimelijk terughunkerend naar een „goeden, ...tijd", toen het „nog de moeite waard was om ...rsambtenaar te zijn", maar een lokkende ...die hoogere eischen stelt aan echte politieke ...mheid en verfijnder rechtvaardigheidsbesef. ...r zulk een corps zal het niet gaan. Dan is het ...t de bovengenoemde tegenstelling van krach- ...servatief en slap-ethisch. Of die epitheta ...conservatief en ethisch wel juist geplaatst ...laten wij rusten. Een ding staat vast, zij oefe- ...n massa-suggestie uit. Onbekommerd om ...vatief of ethisch heeft men te handelen, ge- ...oor de begeerte om het werkelijk belang der ...ing te verstaan, en dan komt de vereischte ...t of mildheid vanzelf. De Fransche regeering ...de goed gedachte gehad, boven op haar Aca- ...voor Koloniale Wetenschappen te Parijs te ...n: „Kennen, begrijpen, eerbiedigen, liefheb- Een waardiger koloniaal program is er niet ...enken, doch dan niet als verfraaiïng voor ...lijke gelegenheden, maar als practisch werk- ...am."

...A. B. Cohen Stuart behandelt in een artikel: ...we constitutie" de Indische Staatsregeling, ...uitvloeisel van de Grondwetsherziening van ...op 16 Mei a.s. volledig in werking zal treden. ...is van meening, dat de regeling nog lang niet ...digend is. In vele opzichten onklaar, op uit- ...ende gedachten ingesteld en soms onlogisch ...rkt, schept zij een organisatie, die log, ...en gecompliceerd zal blijken, die politiek ...matig zal voldoen, zelfs op verschillende pun- ...of zal geven tot voortdurende klachten en ...tie. — De hr. J. Ch. van Schouwenburg ...it over Holland's taak in Indië beschouwd ...en eugenetisch standpunt en bepleit de wen- ...lijkheid der oprichting van een eugenetisch ...torium in Indië. — Prof. Dr. B. Schrieke be- ...t in bijzonderheden het ingewikkelde pro- ...der Bestuursorganisatie ter Sumatra's West- — De hr. M. A. J. Kelling levert een econo- ...-juridische critiek op de voorgestelde rege- ...van het levensverzekeringsbedrijf in Indië. — ...ste rubrieken Persoverzicht en Boekbespre- ...besluiten de artikelenreeks.

De Indische Mercuur.

...16 (20 April). De suikerindustrie in Enge- ...door M. W. Etty-Leal. — Overzicht van den ...raad (tweede gewone zitting 1926), door H. ...J. van der Mandere (slot). — Kon. Magn. en Weerk. Observatorium (aan het jaarverslag ontleende mededeelingen over de weersgesteldheid in Ned.-Indië gedurende 1925). — Kleine mededeelingen. — Verkeerswezen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige vaste rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut geeft een opgave van recente literatuur over cacao, kina, koffie, suiker, tabak, thee.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 37 (12 Maart). Van twee repatrieerenden. H. W. S. van Hooff, 1 Nov. 1893—9 Maart 1927; W. B. Ledeboer, 3 Maart 1897—3 Maart 1927 (met portretten), door T. Ottolander. — Het Emka-procédé te Parijs. — Fondsen ter verzekering van pensioenen van de arbeiders, door R. Fruin. — Uit de geschiedenis der koffiecultuur, door Dr. A. J. Ultée. — Nogmaals de rubbertentoonstelling te Parijs. — De contractanten ter Sumatra's Westkust. — Sojaboonen.

Indisch Militair Tijdschrift.

Uit den inhoud van jaarg. 1927, No. 3. Uit de geschiedenis der werving O.-I. leger, door S. Kalff. — De onderwijs- en A. V. O-oefeningen in het oefeningsstelsel van de veldinfanterie, door A. v. d. Water. — Critische beschouwingen op de „Wenken voor patrouilles bij het optreden tegen een Inlandschen vijand, door R. M. van Mourik", door L. A. Snell. — Stroomversnellingen, door W. Versluis. — Enkele beschouwingen over het in 1927 te houden kampioenschap dienstrijpaarden, door P. Doornbos. — De Indische defensie. — Over en uit den werkkring van den civiel en militair bestuurder, door P. W. F. Kaniess (vervolg).

Encyclopaedie van Ned.-Indië.

Wederom verscheen een afl. (de 15e) aanvullingen en wijzigingen der Encyclopaedie van Nederlandsch-Indië onder redactie van Prof. C. Spat. Ze brengt het slot van het aanvullend artikel over den post-, telegraaf- en telefoondienst en verder aanvullende mededeelingen over den Topographischen Dienst, Triangulatie en Bestuurswezen.

Chung Hwa Congres te Semarang.

Op initiatief van de in het vorige jaar te Jogjakarta opgerichte Chung Hwa Club (eene vereeniging van Chineezen, die in Nederland hebben gestudeerd) is gedurende de Paaschdagen te Semarang een Chineezen-congres gehouden.

Blijkens den door ons ontvangen bundel praeadviezen zijn op dat „Chung Hwa Congres" de volgende onderwerpen behandeld. De wenschelijkheid tot deelname in vertegenwoordigende lichamen (praeadviseurs Kwee Kek Beng, Yo Heng Kam en Dr. Ir. Han Tiauw Tjong). — De beteekenis van de Sianghwee (Chineesche handelsvereenigingen) (praeadviseur Tan Tek Peng). — Het lager onderwijs-vraagstuk (paeadviseurs Dr. Yap Hong Tjoen en Kwee Kek Beng).

Katholiek Indisch Weekblad.

Met ingang van No. 4 (20 April) is dit nieuwe weekblad verschenen met vermelding van de namen der redactieleden, nl. Fr. Meeuwsen voor het politieke- en J. Schabel voor het technisch gedeelte. De aanvankelijke opzet van het K. I. W. wordt daarmede verlaten en een nieuwe weg ingeslagen. No. 4 bevat o.m. Contractanten op ondernemingen ter Sumatra's Oostkust. — De groeiende beteekenis der Buitengewesten. — Tropisch Nederland (II. De bevolking van Java). — Economische theorie en Indische realiteit (overzicht voordracht Prof. G. Gonggrijp). — De communistische onlusten.

* * *

Kon. Vereeniging Koloniaal Instituut. Gids in het Volkenkundig Museum. I. De volkenkaart van Ned.-Indië, de ruilmiddelen en de Schatkamer. Met afb. (Amsterdam, uitgave van het Instituut, druk van J. H. de Bussy).

Het communisme in Indië, door G. T. S(tibbe). Beschouwing naar aanleiding eener brochure van Dr. Tjipto Mangoenkoesoemo. (Democratie en Vrijheid, 23 April '27).

Bali en Lombok en een brief van Anton Oostlandt, 60 jaar geleden, door A. Weruméus Buning. — Hendrik Zwaardekroon op zijn landgoed (1718-1725), door C. Vis-Janssen van Raay. (De Ind. Verlofganger, 22 April '27).

The new constitution of the Netherlands Indies, by Dr. E. Moresco. — The Kern Institute in Leyden. (The Asiatic Review, April '27).

LIJST VAN ADRESSEN

ten behoeve van Repatrieerenden

(*Vervolg*).

MUZIEKHANDELAREN

Muziekhandel Dajos Béla, Fred. Hendriklaan 190, Den Haag.
Ph. Kruseman, Noordeinde 91, Den Haag.

OPTICIENS

P. W. Hiele, L. Jansstraat 27, Utrecht.
C. v. Monsjou, Valkenboschplein 19, Den Haag.

PARAPLUIE-MAGAZIJNEN

Kalker's Modemagazijn, Kalverstr. 100, Amsterdam.
A. Querelle, Schoolstraat 10, Den Haag.

PIANOHANDELAREN

L. Jacobi, Regentesselaan 123, Den Haag.

PORSELEIN EN AARDEWERK

Focke en Meltzer, Hoogstraat 5, Den Haag.
C. Hoying, Spuistraat 20, Den Haag.

POSTZEGELHANDEL

Max Pool, Korte Poten 25, Den Haag.

RECHTSKUNDIGE BUREAUX

v. d. Geer, W. de Withstraat 79, Den Haag.

REISBUREAUX

Kon. Paketvaart Mij., Amsterdam.
Rotterdamsche Lloyd, Rotterdam.

RESTAURANTS

Rest. Duinoord, Sweelinckplein, Den Haag.
W. F. Klink, Wagenstraat 109a, Den Haag.
Rest. Promenade, Oude Schev. weg 21, Den Haag.
Rest. de Twee Steden, Buitenhof, Den Haag.

RIJWIELHANDELAREN

P. Nassenstein, Bachmanstraat 42, Den Haag.
J. F. Vrolijk, W. de Withstraat 68, Den Haag.

SCHOENMAKERS

R. Grothe, Goudenregenstraat 298, Den Haag.
A. J. Linneweever, Westeinde 32a, Den Haag.

STOOMVAARTLIJNEN

Crans & Co., Plein 22a, Den Haag.

TANDARTSEN

Alg. Haagsch Inst. voor Tandheelkunde, Piet Heinstraat 2, Den Haag.
A. J. M. v. d. Sprong, Laan van Meerdervoort 426, Den Haag.
J. van Veen, Weimarstraat 27, Den Haag.

TEHUIZEN VOOR KINDEREN

Kl. Opvoedingstehuizen, Pr. Mauritsplein 23, Den Haag.
H. Lenstra, Hoofdweg 53, Amsterdam.
Tokuni, Amersfoort.
Zandbergen, Amersfoort.

TEHUIZEN INDISCHE BEDIENDEN

Persinggahan, v. Boetselaerlaan 2, Den Haag.

TOKO'S

Toko Bogor, Suezkade 12—12A, Den Haag.

TRICOT-GOEDEREN

Iserief & Co., Veenestraat 16, Den Haag.

UITZENDING VAN DINERS

Maison Blom, 2e Schuytstraat 77, Den Haag.

VERMAKELIJKHEDEN

Dierentuin, Benoordenhoutscheweg, Den Haag.
City Theater, Veenestraat, Den Haag.

VERZEKERINGEN

Bruno Tideman, Kanaalstraat 15, Apeldoorn.
's-Grav. Rijwielverz. Mij., Conradkade 56, Den Haag.
Onderl. Levensverz. Eigen Hulp, Kortenaerkade 3, Den Haag.
Schenzer's Alg. Ass. Kantoor, Papaverhof 35, Den Haag.

VLEESCHHOUWERIJEN

H. J. M. van Duyne, Keizerstraat 165, S... ...gen.
D. Elings, Piet Heinstraat 81, Den Haag.
Verwoerdt, Heerenstraat 11, Voorburg.

WASCH- EN STRIJKINRICHTINGEN

P. de Haan, Looierslaan 2, Voorburg—Veur.
v. Kuyeren en Horstman, Wingerdstraat 45, Den Haag.

ZANG

Mevrouw Alma, 2e Sweelinckstr. 185, Den Haag.

Ein neuendeckter Zwergstamm auf Neu-Guinea, von P. Fr. Kirschbaum. Mit Karte und Tafeln. (I. Eine Reise zu bisher unbekannten Zwergen in der Schrader-Kette des Zentral-gebirges von Neu-Guinea). (Anthropos. Jan.-April '27).

Zullen wij Suriname noodig hebben? door Tj. Pyttersen. (Econ.-Stat. Berichten. 20 April '27).

Staatsinstellingen van Nederlandsch-Indië, door Mr. Ph. Kleintjes, Hoogleeraar aan de Universiteit te Amsterdam. Vijfde herziene en bijgewerkte uitgave. Eerste deel. (Amsterdam, J. H. de Bussy).

Suriname.

Het belangrijke artikel van Mr. F. G. Schalkwijk (oud-Rechter in Curaçao en Suriname) in *„De West-Indische Gids"* van deze maand: *„Keuze en opleiding van naar West-Indië uit te zenden rechterlijke en bestuursambtenaren"*, zal in Suriname zeker zeer de aandacht trekken en tot geschrijf in de bladen aanleiding geven.

Het is hier de plaats niet om uitvoerig uiteen te zetten welke de bezwaren zijn, die ook wij hebben tegen Mr. van Schalkwijk's voorstellen. Slechts op een enkele wil ik hier wijzen. Onder onze lezers zullen er zijn die zich herinneren dat wij vroeger bij herhaling gewaarschuwd hebben tegen het detacheeren van ambtelijk personeel voor enkele jaren. Deze menschen blijven vreemdelingen in de kolonie, tellen eerst de jaren, daarna de maanden, die zij er nog moeten doorbrengen. Suriname heeft „blijvers" noodig, menschen die er heengaan met het doel daar hun tweede vaderland te vinden, zooals b.v. in Britsch Guiana veel gebeurt, waardoor continuïteit in den gang van zaken wordt verkregen.

Die ambtenaren uit het Indische bestuurscorps, die natuurlijk hun Indische traktementen zullen bedingen, zullen voor Suriname te duur zijn.

Het stelsel zou — al ligt dit niet in de bedoeling van den schrijver — kunnen medebrengen dat geschikte krachten in de kolonie worden uitgesloten van den gouvernementsdienst, wat zeker niet in het belang van het land zou zijn. De Indische ervaring, die de Indische ambtenaren medebrengen, moet pasklaar gemaakt worden voor de toestanden in Suriname en dat gebeurt niet in eén vloek en een zucht. Tegen die zeker te waardeeren ervaring mag opwegen de locale kennis van de ingeborenen en niet te vergeten hun liefde voor hun geboorteland, een factor dien men niet moet onderschatten. Wij willen niet zeggen dat er onder de gedetacheerden niet zullen zijn die het land lief krijgen, maar het zou toch te veel gevergd zijn dat zij hun Indische carrière daarvoor opgeven.

Zoo eenvoudig als Mr. van Schalkwijk de zaak voorstelt is die o.i. niet.

* * *

Ons wordt toegezonden het nummer van 21 April van *„Nederl. en Buitenlandsche Post"*, waarin Kolonel F. H. Umbgrove opkomt tegen het in het nummer van 24 Maart geopperd denkbeeld van de redactie om aan de Vereenigde Staten — „in ruil voor vrijheid van vestiging van niet-paupers" — eeuwigdurend of gedurende een lange periode, zeg 25 jaar, een voorkooprecht op West-Indische koloniën aan te bieden.

Kolonel Umbgrove kan zich, zeer terecht, in het geheel niet vereenigen met het denkbeeld om aan de Vereenigde Staten een voorkooprecht op onze West-Indische Koloniën te geven.

....„Al is een voorkooprecht niet hetzelfde als een kooprecht, zoo zou het verleenen van een voorkooprecht reeds den wensch te kennen geven, dat wij eventueel wel bereid zouden zijn die koloniën te verkoopen en de Vereenigde Staten zouden er aanleiding in kunnen vinden op een gegeven moment het kooprecht op te eischen"....

Aan het slot van een naschrift teekent de redactie het volgende aan:

....„Het behoeft wel geen betoog, dat aan een zeer nationalistisch blad als het onze de idee van het verleenen van een voorkooprecht alleen ingegeven werd door overwegingen van practische politiek, welke op de toekomst is bedacht, en dat wij het zeer zouden betreuren, indien Nederland ooit gedwongen zou worden van eenig deel van zijn koloniaal bezit afstand te doen. Mogen de regeering en onze groote financiers en cultuurmannen zich opmaken om onze West-Indische koloniën tot grooter bloei te brengen, ter versterking van de

banden met en tot zegen ook van het moederla[nd]...

Wij laten deze „practische politiek" voor r... ning van de redactie.

* * *

In het *„Tijdschrift voor Economische graphie"* van 15 April een artikel van den ... Fred. Oudschans Dentz: *„Enkele beschouwin[gen] over Suriname"*, waarvan wij het slot hier l... volgen:

....„Het is te hopen, dat de pogingen van ... ondernemersraad, om Suriname tot bloei te b... gen met kapitaal dat anders naar Ned.-Indië v... zullen slagen. Of de Regeering hier alle mede... king zal verleenen, zal moeten blijken. Nu of n... Late men niet vergeten dat de Nederlandsche d... kleur nog in Suriname wappert. Maar dat men ... dan ook voor zorge dat zij blijve wapperen."

* * *

Onvermoeid zet de heer Tj. Pyttersen zijne po... gingen voort om de aandacht op Suriname te ve... gen. Eenige weken geleden verscheen van ... hand, bij de firma Nyhoff, een belangrijke br... chure — reeds vroeger door ons aangekondigd — *„Een deel der taak van Nederland in Surina[me]"*. En nu geeft hij in een voortreffelijk artikel ... *„Economisch-Statistische Berichten"* van 20 Ap[ril] een antwoord op de vraag: *„Zullen wij Surin[ame] noodig hebben?"*

Na een helder betoog vat de schrijver alles sa[men] in een 14-tal stellingen, die niet zullen nalaten ... aandacht te trekken van de kapitaalkrachtigen ... den lande en eindigt dan met deze woorden:

„Dat de Regeering spoedigst een reeks energi[eke] kapitaalkrachtige ondernemers op uiteenloop[end] gebied opwekke een concern te vormen, dat ... onder zekere voorwaarden, door een uitgebr[eid] onderzoek daadwerkelijk voor Suriname gaat ... teresseeren.

Is dit eenmaal bereikt, dan mag met reden ... spoedige opleving der kolonie worden verwacht.

We zullen Suriname noodig hebben."

* * *

„Het Algemeen Handelsblad" van 22 April ... het volgende bericht:

„De directie der Suriname Oil Cy. ontving ... Suriname het navolgende telegram:

Paradise waterboring commissaris rapport... petroleum.

Ter verduidelijking diene het volgende: Para[dise] is een oude verlaten suikerplantage, gelegen in ... district Nickerie in Suriname, aan de Bene[den] Nickerierivier, welke plantage in latere jaren d... het Gouvernement van Suriname is aangekocht ... werd ingericht tot vestigingsplaats van kl... landbouwers.

De directie der Maatschappij telegrafeerde S... nadere inlichtingen aan den commissaris in S... name, waarna telegrafisch werd medegedeeld ... inderdaad petroleum op bovengenoemde plant... werd aangeboord en wel op 40 meter diepte ... een 3" boor.

Zooals men weet, is de Suriname Oil Cy. h... ster van het oliemonopolie op domeingrond in ... heel Suriname."

Het is niet de eerste maal dat wij hooren ... petroleum in Suriname. Onze lezers zullen ... doen de mailberichten af te wachten.

* * *

Onder het hoofd *„Wantoestanden in Britsch-Guyana. Een regeeringsonderzoek"*, lezen wij in ... eerste ochtendblad van *„De Telegraaf"* van ... April:

„De Britsche regeering heeft twee parlementsleden opgedragen, een onderzoek in te stellen n... den economischen toestand van Britsch-Guyana. ... Deze kolonie beslaat een oppervlakte van ... negentigduizend vierkante mijl en heeft een ... volking van driehonderdduizend zielen. Het ... daar niet geheel naar wensch, de financieele ... stand is zeer slecht, waarbij nog de groote corru[ptie] komt. Voorgesteld wordt vooral een algeheele h... ziening der kieswet en financieele steun."

* * *

Onder *„Radio-nieuws"* schrijft de „N.R.Ct." v... 21 April, Avondblad A:

„Hedenavond zal, behalve door den H. D. O. ... door den Philips korte-golf-zender op 30.2 M. ... concert worden uitgezonden van het Concertg... bouw-orkest, onder leiding van Willem Meng... berg. Aangezien de Philips-zender blijkens inge...

[Be]richten zoowel in Ned.-Oost Indie als in [In]dië uitstekend ontvangen wordt, zal dan [d]e eerste maal een Mengelbergconcert gelijk- [i]n Nederland en zijne beide koloniën worden [gehoor]d. Op het programma staat Beethoven's [9]e symphonie.

[O]ntwikkeling van den Philips 30 M. omroep, [ove]r de geheele wereld duidelijk wordt gehoord, [ka]n die uitzending van het slotkoor met het [Seid] umschlungen Millionen, diesen Kuss der [gan]z Welt" een bijzondere beteekenis geven. [Daar] het gebleken is, dat deze Philips-zender op [ver]schillende plaatsen in Nederland goed werd ge- [hoord], wordt allen luisteraars verzocht hunne be- [vindinge]n omtrent deze overbrenging mede te dee- [len aa]n P. C. J. J. Radio-Laboratorium Philips, [Eindhove]n."

* * *

[De] Pos is grillig! Sedert eenigen tijd is het [porto voo]r brieven naar Suriname en Curaçao 10 [cent voo]r de eerste 20 en 5 cent voor elk volgend [gedeelte] van 20 gram, onverschillig of de brieven [per zeep]ost of per mail (natuurlijk niet via St. [Nazaire]) verzonden worden.

[Wij meen]den dat de nieuwe regeling ook gold [voor dru]kwerk, maar dat is zoo niet.

[Voor dr]ukwerk per *zeepost* bedraagt het porto 2 cent per [gram o]f gedeelte van 50 gram.

[Het pos]tkantoor alhier was zoo welwillend ons [een te we]inig gefrankeerd drukwerk terug te zen- [den ter a]anvulling, anders had de ontvanger in [Surina]me strafporto moeten betalen.

Curaçao.

[De laa]tste weken komen de Curaçaosche kran- [ten] slecht binnen. Wij ontvingen geen latere [dan] 19 Maart l.l. en moeten dus met eenige [be]richten volstaan.

Bevordering.

[De]n Heer Poortugael, officier der Konink- [lijke Ne]derlandsche Maréchaussée, tijdelijk ge- [detacheerd o]p Curaçao, is van eersten luitenant bevor- [derd tot] kapitein.

Ambtenaarsbezoldiging.

[De] notulen van den Kolonialen Raad nemen [o]ver het antwoord van den gouverneur op [het verzo]ekschrift om verhooging van bezoldiging, [ingediend] door 44 ambtenaren. Het blijkt minder […] dan de plaatselijke pers meedeelde, al is [het niet d]uidelijk waarom het initiatief van den K. [R. had] moeten uitgaan. De brief van den gouver- [neur lu]idt aldus:

[„In ant]woord op Uw verzoekschrift, dd. 17 Jan. [heb] ik de eer U te berichten, dat het voor mij [op dit o]ogenblik niet doenlijk is om reeds thans [[…]] bij den Kolonialen Raad aan te komen [met een v]oorstel om een crediet, dat mij in staat [zou st]ellen de salarissen der ambtenaren te ver- [hoogen, d]aar dat college onlangs op een bestuurs- [voorstel] van eene dergelijke strekking uitdrukke- [lijk te ke]nnen heeft gegeven, dat onder de huidige [omstandig]heden eene salarisherziening met al het- [geen daar]mede samenhangt niet gewettigd zoude

[Wanneer] de Koloniale Raad door verhooging bij [amende]ment der diverse artikelen van het eerst- [[…]] in te dienen ontwerp der Curaçaosche be- [grooting] voor het dienstjaar 1928, waarop credie- [ten zij]n aangevraagd voor bezoldiging van amb- [tenaren, m]ij in staat wil stellen in den financieelen [nood der] ambtenaren te voorzien, zal ik niet na- [laten het] mijne te doen ter onmiddellijke leniging [van dien] nood.

[Hoewel] overtuigd van de billijkheid van Uw ver- [langen om] de inkomsten der ambtenaren meer in [overeenst]emming te brengen met de uiterst kost- [bare lev]ensomstandigheden op Curaçao, meen ik [mij voo]rloopig van het nemen van eenigen maat- [regel te] moeten onthouden tot tijd en wijle ik be- [kend] zijn met het standpunt, dat de Koloniale [Raad in] deze zal innemen."

H. J. Th. Boomgaart.

[Wij v]ernemen bij geruchte, dat de heer H. J. Th. [Boomga]art, gouvernements-secretaris, voornemens [is naar C]uraçao terug te keeren.

Opbrengst landskaden.

[De Gou]verneur stelt zich voor, bij de beëindiging [van de v]erbetering der Handelskade, gelden te hef- [fen van d]aaraan liggende schepen. Tot maatstaf van de heffing heeft hij zich voorgesteld, den meter te nemen en voor den meter kadelengte, die het schip per dag inneemt *f* 1.25 te berekenen, hetgeen gelijk zou zijn aan de Wharfage rate in de Panamakanaalzône.

Voor de middelgroote en groote schepen zou dit tarief gunstiger zijn dan het thans door particulieren in rekening gebrachte.

Aannemende, dat de kade gedurende 100 dagen per jaar bezet zou worden met twee schepen ter gezamenlijke lengte van 240 M. en dat de gemiddelde duur van het aanleggen der schepen twee dagen duurt, dan zou de opbrengst van het aanleggeld zijn *f* 30.000.

Voor het aanleggen aan de kaden in het Waaigat zal waarschijnlijk voorloopig niets in rekening worden gebracht, daar het zeilschepen, die reeds veel te lijden hebben van een scherpe concurrentie met stoomverkeer, zullen wezen, die in dat water aan de kaden zullen liggen.

Geschiedkundige sprokkelingen.

De Fransche kabel.

Het is nog geen vijftien jaren geleden, dat de Fransche kabel de Curaçaosche Nederlanders aldus inlichtte omtrent de politieke gebeurtenissen in hun vader- en moederland.

„Etats provincipaux de guerre elirent baron Schimmelpi Enenck van der Onne van Hotelvelaken membre premiere chambre et docteur en droit baron van Wassenaer van Oatwyck membre seconde chambre professeur faculté a Strucker nommé membre conseil d'état".

Hetwelk zou moeten beteekenen:

De provinciale staten van Gelderland kozen tot leden der Eerste Kamer baron Schimmelpenninck van der Oye van Hoevelaken en Mr. baron van Wassenaer van Catwijck, lid der Tweede Kamer. Professor A. Struyvken is benoemd tot lid van den Raad van State.

Uit den Verren Vreemde.

Frankrijk beleeft geen plezier van Syrië.

Na den grooten oorlog behoorde Syrië tot die landen, welke voor dien onder Turksche suprematie hadden gestaan en over wier toekomstige staatkundige bestemming moest worden beslist. Groot Brittanië had het voornemen een groep van Arabische rijken te scheppen. Koning Hoessein van Hedchas zou in dit land zelf het bestuur voeren, een zoon Ali zou daar als troonopvolger bestemd zijn, een ander, Abdallah zou over Transjordanië regeeren, een derde, Feisal werd te Damascus en Aleppo geïnstalleerd, bestemd om over Syrië te heerschen. Men weet dat én Hoessein én Ali al reeds van den troon gestoten en uit Hedchas verdreven zijn. Alleen Transjordanië heeft den door Engeland aangewezen vorst behouden. Syrië werd als mandaatgebied van den Volkenbond aan Frankrijk toegewezen. Na eenige strubbeling verliet Feisal dit land; Londen wist hem schadeloos te stellen door hem tot vorst te doen uitroepen van Irak, het vroegere Mesopotamië, dat eveneens V.B. mandaatsgebied geworden was en als zoodanig onder de voogdij van Groot Brittanië werd gesteld.

Veel genoegen heeft Frankrijk tot nu toe niet beleefd van zijn V.B. mandaat. De opvolgende en afwisselende bestuursperioden als *Haut-Commissaire* van de generaals Gouraud, Weygand, Sarrail, senator de Jouvenel hebben tot een resultaat geleid dat niemand bevredigt, en de tegenwoordige hooge commissaris Auguste Ponsot heeft dan ook een nieuwe methode in toepassing gebracht, al wordt de herhaalde stelselverandering mede als een der fouten van de geschiedenis 1919—'27 beschouwd.

Wat Engeland beoogt had is samen te vatten in: een Syrisch-Arabische eenheid. In Syrië waren hiertegen stemmen opgegaan, omdat die twee woorden meer voor een tegenstelling, dan voor een samenvoeging geschikt waren, en omdat zij bovendien niet de geheele Syrische gemeenschap in haar schakeeringen omvatten. De Franschen meenden daarom slim te doen, door met deze schakeeringen in ruimer mate rekening te houden. Vier Staten, met een groote mate zelfstandigheid, werden gevormd. Groot-Libanon, met Beiroet als hoofdstad, heeft meerendeels een christenbevolking. De Alaoeïeten met de Droesen hadden voor hun bijzondere godsdienstige opvattingen en tradities een eigen bestuur gevraagd, en zij kregen dit nu in een auto-

nome provincie. De staatjes Aleppo en Damas kregen ook zelfbestuur. Al heel spoedig nadat deze verdeeling was doorgevoerd bleek weer hoe onmogelijk 't is *tout le monde et son père* tevreden te stellen. Zij, die voor de Syrië-éénheid ijverden, sloegen luide alarm over de stelselmatige scheuring en verbrokkeling. In Juni 1922 kwam 't tot de stichting van een Syrische federatie tusschen de drie laatst vermelde staatjes, met uitsluiting van de Groote Libanon. In de autonome provincie der Alaoeiëten beklaagde men er zich over dat vooruitzichten, die door den Franschen commissaris geopend waren en die men als beloften opvatte, niet, volgens de verwachtingen, tot hun recht kwamen. De hierover ontstane moeilijkheden en verwikkelingen leidden tot wat de opstand der Droesen wordt genoemd.

De Syriërs hadden in elk staatje gekregen een parlement, ministers, besturen voor de kleine en de groote gemeenschappen. Het bleek dat ze zeer bevattelijk waren voor den smaak der politiek; in het mandaatland Frankrijk deed men, zooals bekend, evenzoo heel veel aan politiek. Verlangens, eischen, partijtegenstellingen hier en daar. Behalve de strijd met de Droesen, onveiligheid in de bewoonde plaatsen, zoowel als in de woestijn. Senator de Jouvenel zou eens gaan beproeven wat hij, de man van de vredesgedachte, de vooraanstaande figuur in den V.B., ten goede zou weten te bewerken. Na mislukte pogingen om met het woord de moeilijkheden te sussen, werd in zijn bewind van 6 maanden meer en bloediger gevochten dan onder een van zijn voorgangers! Daar dit samenviel met de schrikbarende daling van den Franschen frank en de wanhoopsverhoudingen van de financieele positie is 't te verklaren, dat er toen stemmen opgingen om Frankrijk van zijn V.B.-mandaat over Syrië af te helpen, en dat er toen geloof gehecht werd aan het verhaal, volgens hetwelk Mussolini pogingen in 't werk zou stellen om Italië het Fransche mandaat te laten overnemen. Voor zoover een aanbod in dezen geest gedaan mocht zijn, is 't door Parijs afgewezen, maar dit zal zijn geschied meer uit een gevoel van fierheid of uit een besef van plicht als *grande nation*, dan uit innerlijke verlangen om zich te blijven wijden aan de taak van den mandaathouder of van den voogd, die Syrië tot onafhankelijkheid heeft op te voeden.

Het oordeel van de Fransche schrijvers, die zich ter plaatse op de hoogte van den toestand hebben kunnen stellen of die van dezen een studie gemaakt hebben, is noch vleiend, noch aanmoedigend.

Wilde men het Fransche stelsel, van zelfstandigheid der karakteristiek onderscheiden bevolkingsdeelen doorvoeren, dan zou de splitsing in 4, er wel een in 12 staatjes moeten worden, alle te zwak om alleen te bestaan, in wedijver en vijandschap met een of meer buren, en in eigen gebied nog geenszins onvermengd in stam en geloofsopvatting. Het Britsche stelsel wilde de eenheid opleggen van buitenaf. Dit zou misschien administratief door te voeren zijn geweest, maar de inwendige woeling zou zijn gebleven. Generaal Weygand zette een streven in om de eenheid binnen het eigen gebied stelselmatig te bevorderen met de eenheid van geheel Syrië als einddoel. In de korte bestuursperiode, die hem slechts gegund is geweest, leek 't dat hij kans op succes had, maar zijn opvolgers hadden hierin geen vertrouwen.

De mandaathouder moet over zijn verrichtingen jaarlijks verslag doen aan de mandaatcommissie van den V.B. Toen dat over Syrië ten vorigen jare aan de beurt was, vroeg en verkreeg Frankrijk uitstel omdat 't er toen hommeles was en men te Genève de hoop koesterde de Jouvenel daarin verbetering te zien brengen. Deze kwam na de door hem in Syrië volbrachte termijn verslag uitbrengen. De commissie heeft dit verslag maar goedgekeurd, maar zij moest er de mislukking in zien van haar eigen geloof en vertrouwen in de overredingskracht van de Jouvenel, een harer beste leden. De practijk was wel wat anders, was wel wat heel anders gebleken dan de illusie der goedgezinde mannen van het woord.

Onder den heer Ponsot, die nu gedurende ongeveer een half jaar als hooge commissaris de algemeene leiding in handen heeft, lijken de verhoudingen zich wel ten gunste te keeren. De gedachte aan één groot Syrië schijnt minder naar den voorgrond gebracht te worden, al blijft zij op de toekomstprogramma's staan; Groot-Libanon en Syrië proper ontwikkelen zich vrij rustig naast elkander en de opstandige stammen zijn voor de krachtige militaire maatregelen gezwicht. Tevreden is er niemand, maar de vraag is slechts of andere dan [...]tieke overwegingen het verlangen naar rust genoeg zullen maken bij de meerderheid. En [vol]gens kenners van het volk, zou dit te be[reiken] zijn door de economische belangen meer naar [den] voorgrond te brengen. De landen, die men nu in 't bijzonder samenvat in de benaming [...] hebben elkander in menig opzicht noodig om [den] handel met het buitenland tot zijn recht te [laten] komen en evenzoo hebben zij Groot-Libanon [en] zijn havens noodig, dat om tot bloei te komen [den] doorvoer van het achterland niet missen kan. [De] tegenwoordige hooge commissaris heeft goede [ver]wachtingen van het zeer ontwikkeld econo[misch] inzicht van de bewoners van het mandaatge[bied].

De koloniale tentoonstelling in Parijs.

In de lente van 1929 zal Parijs een intern[ationale] koloniale tentoonstelling openen. Zij zal aang[elegd] worden in het bosch van Vincennes. Voor de ver[binding] met het Centrum van Parijs en de [...]kering van het vervoer, dat op de drukste [dagen] wel 50.000 personen per dag kan bedragen, wor[den] aanvullinglijnen boven- en onderaards aangelegd. Het begrip „koloniale" wordt zoo ruim op[gevat], dat een zeer groot deel van de wereld daaron[der te] brengen is; zoo lezen wij: alle landen, waar[van de] voortbrengselen te vergelijken zijn met die der [...]sche bezittingen. (La Dépêche Coloniale, 14 [...]

Behalve hetgeen in artikelen, overzichten, [sta]tieken e.d.m. tentoongesteld zal worden, [zullen] congressen, tooneel- en muziekvoorstellingen, [...]tische zang en dans meewerken om de kennis [van] de inlandsche gebruiken en kunsten te doen [...]nen. Dit alles is in 't tegenwoordige wel niet [...] te verwachten, maar Parijs zal zich wel be[ijveren] er iets bijzonders van te maken, in mededinging [en] overtreffing van de Britsche en Amerikaansche koloniale tentoonstellingen.

Het rijk steunt financieel. De stad Parijs [heeft] een subsidie verleend, terug te betalen vol[gens] stelde voorwaarden. Een loterij, met hooge [...]gen voor de groote prijzen, vrijkaarten voor [de ten]toonstelling en verlaagd vervoertarief, zal e[en deel] der kosten moeten goed maken. Daar het [...]ken van het hoofdgebouw, dat vermoedelijk [als per]manent koloniaal museum behouden zal blijven, [al]leen op 25 millioen fr. geraamd is, zullen [...] te bedragen moeten inkomen wil deze onder[neming] niet, in navolging van die van John Bull en [Uncle] Sam, op een financieele mislukking uitloopen.

Daar de heer G. Angoulvant commissaris-[gene]raal van de tentoonstelling is, kan Nederlandsch-Indië op een zeer ruime mate van belangstelling rekenen. Het make zich deze omstandigheid [...] mate ten nutte!

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Nijmegen.

1. BIBLIOTHEEK. Het afdeelingsbestuur heeft beslag kunnen leggen op een serie boekwerken, [...]tiging van een bibliotheek, waartoe in het naj[aar de]nitief zal worden overgegaan. Het Bestuur [doet een] beroep op alle leden, om zoo mogelijk boekwe[rken ter] beschikking te willen stellen.

Opgave van boekwerken en titels aan het a[dres van] den Secretaris, B. v. d. Berghstraat 74. (Nog g[een boe]ken zenden!)

2. LEDENAANTAL. Dit is binnen één jaar g[estegen] van 33 op 203. Het Bestuur hoopt echter, het [seizoen] 1927/'28 te kunnen openen met 250 leden, die *allemaal aanwezig* zullen zijn. Voor de bestrijding [der] onkosten is het bovendien noodzakelijk, dat vóór [...] 1927 het ledenaantal gestegen is tot 250; *er is ge[en geld] meer in kas!*

3. SOCIETEITSMIDDAG. De volgende Sociëteits[mid]dag zal gehouden worden weer in het Oranje-ho[tel] 's middags 3—5.30 uur, op Zaterdag 14 Mei. [De] Heer Burger — als vervolg op de keurige voor[dracht] van Zaterdag j.l. — zal geven een causerie m[et licht]beelden over „Een wandeling over het eiland C[...] We twijfelen er niet aan, of de aanwezige leden [van] Zaterdag j.l. zullen allemaal minstens één and[er] meebrengen om de vlotte causerie van den Heer [Bur]ger bij te wonen en keurige lichtbeelden te zien, [...] van een land, dat weinig gekend wordt.

Deze causerieën van den Heer Burger — w[aarvan] de eerste zeer belangrijk, leerzaam en interessant [was] — zijn tevens bedoeld als een algemeene inleiding [tot] de in het najaar te houden tentoonstelling over Indië.

Komt dus allen naar de Sociëteitsmiddagen!
Werft nieuwe leden!

De Secretaris,
GESCH[...]

B. v. d. Berghstraat 74,

Mededeelingen.

Van de Redactie.

DIENSTVERRICHTING „VOORWAARTS".

...aarne bevelen wij deze nuttige instelilng, gevestigd ...n Haag, Cantaloupenburg 26a, tel. 16684, nog eens ...onze lezers aan.

Zij heeft ten doel om den oud-Indischen militair ...r werkverschaffing bij deze dienstverrichting het ...tschappelijk leven eenigszins dragelijk te maken, ...r hun gagement (pensioen) niet toereikend is om het allernoodzakelijkst levensonderhoud van hen en ...ne gezinnen te kunnen voorzien. Zij belast zich met ...mogelijke werkzaamheden: het afhalen en bezor... ...van goederen, koffers, enz., het innen van kwi... ...es, het bezorgen van brieven en circulaires, het ... van zeilen en linoleum, het slijpen en polijsten ...ssen, enz., enz. en dit alles tegen uiterst billijk

Van het Informatie-Bureau:

INDISCHE AMBTENAREN MET VERLOF:

...Martens, Ondercommissaris van Politie in de ...identie Bantam, prov. West-Java, Baronielaan 46b, ...da.

...Kieboom, 1ste commies met den titel van hoofd-...mmies b. h. Dep. van Oorlog, Oranjeboomstraat ...A, Rotterdam.

...van Haeften, Controleur 1e kl. b. h. Binnenl. Be-...ur, Obrechtstraat 157, 's-Gravenhage.

...Parlevliet, Gediplomeerd gezaghebber bij het Bin-...landsch Bestuur, Enter (Overijsel).

...olboom, Adj.-referendaris b. h. Depart. v. Justi-..., Barentszstraat 21, 's-Gravenhage.

...J. de Gast, Lid v. d. Raad van Justitie te Padang, ...orstraat 17, Sommelsdijk.

...E. Wohlfarth, Hoofdwaarnemer b. d. afd. Haven-...zen v. h. Dep. der Burgerlijke Openb. Werken, ...zengasse, Neustadt bei Coburg.

...os, Onderwijzer der 1e kl. b. h. O.E.L.O., p.a. J. ...ons, Rijksstraatweg, Ermelo.

...C. Molenbeek, Ambtenaar 4e kl. (groep II) bij den ...enst der In- en Uitvoerrechten en Accijnzen, Trans ...Utrecht.

...Dubbeldam, wnd. Referendaris b. h. Dep. van ...stitie, Dordtschedijk E 105, Gorinchem.

...K. J. Quast, Predikant b. d. Prot. Gemeente te Pa-...oean, Jan Willem Frisostraat 22, Utrecht.

J. J. A. Vrolijk, Tijd. wnd. controleur 1e kl. bij den P.T.T.-dienst, Binderstraat 22, Helmond.

Mej. M. A. Coenraad, 1e klerke bij de Staatsspoor en Tramwegen, Obrechtstraat 489, 's-Gravenhage.

K. A. Klier, Stationscommies 2e kl. b. d. S.S. en Tramwegen, Obrechtstraat 489, 's-Gravenhage.

W. Stalenhoef, Onderwijzer i. d. houtbewerking aan de Prinses Julianaschool te Jogjakarta, Maasstraat 15 II Amsterdam.

J. van Wijnen, Letterzetter 1e kl. b. d. Landsdrukkerij, Molenwaterweg 13a, Rotterdam.

Mr. K. Fauser, Landrechter te Kisaran (Oostkust van Sumatra), 2de Emmastraat 199, 's-Gravenhage.

J. M. S. C. van Vliet, Commies bij den P.T.T.-dienst. Casuariestraat 9, 's-Gravenhage.

W. P. van Dam, Controleur 1e kl. b. h. Binnenlandsch Bestuur, Oude Singel 112, Leiden.

J. H. M. Kootker, Hoofdopziener (electrotechniek) bij het Marine-Etablissement te Soerabaja, Wilhelminastraat 194, Amsterdam.

J. A. Dreesman, 1ste reviseur-stenograaf b. d. Volksraad, Meeuwenplein 25, Amsterdam.

F. L. Hes, Techn. Ambtenaar 2e kl. b. d. P.T.T.-dienst, IJzelstraat 51, Amsterdam.

Mej. C. Otto, Leeraresa. d. H. B. S. te Bandoeng. De Perponcherstraat 108, 's-Gravenhage.

M. de Koning, Hulpprediker ten dienste der Inlandsche Christengemeente te Larat (Gouvernement der Molukken), Oude Delft 70, Delft.

S. van Dissel, Ambtenaar 3de kl. bij den dienst der In- en Uitvoerrechten en Accijnzen, Larixlaan 47, 's-Gravenhage.

A. W. Ph. Holwerda, Assistent-resident van Wonosobo, p.a. Nederl. Handel Mij., 's-Gravenhage.

J. Ch. Houbiart, Hoofdagent van Politie 1ste klasse in de residentie Madioen, 4 Rue de Jarente, 4e arr. Parijs.

H. K. van Halteren, Controleur 1e kl. b. d. P.T.T.-dienst, Parallelweg 3, Sneek.

P. Westerhof, Referendaris b.d. S.S. en Tramwegen, 3de Ebbingestraat 22, Kampen.

F. P. H. Salden, Onderwijzer der 1e kl. b. h. O.E.L.O., Rijksweg Noord 37, Sittard.

J. Hoekstra, Onderbeheerder b. h. havenbedrijf te Soerabaya, Bennebroek.

W. J. J. Jenny, Tijd. predikant bij de Evangelische Gemeente te Batavia, Dinxperloo (Geld.)

W. G. Stroband, Gouvernements-Secretaris, Jachthoornlaan 3, Apeldoorn.

J. T. N. B. de Laruwiere Kraat, Kapitein der Artillerie, Nice.

Mutatiestaat van 19 tot 26 April.

Nieuwe Leden: — Geïntroduceerd door:

Nieuwe Leden	Geïntroduceerd door
...n der Wal, Gep. Onder-luitenant Mil. Adm. N.-I. ...Groningen, Abel Tasmanstr. 10 B. f 5	Eigen aanmelding.
...h de Moulin, Oud Majoor N.-I. L., Amersfoort, P. Hooftlaan 5. f 5; ...Grootthoff, Oud-Chef v. h. Technisch-Economisch ...Adviesbureau Dep. v. Gouvernementsbedr. O.-I., ...Amersfoort, Daam Fockemalaan 90. f 5.	Afdeelingsbestuur te Amersfoort.
...W. Fransen, Off. v. Adm. 1e kl. K.M. b.d., Nijme-...gen, Sterrenschansweg 114. f 5.; ...an Gent, Industrieel, Nijmegen, Staringstraat 11. f 5; ...ubenet, Oud Gouv. Veearts O.-I., Hees bij Nijme-...gen, Kerkpad 51. f 5.	Voorzitter Afd. Nijmegen.
...ssor J. C. Andriessen, Rijswijk (Z.-H.), Nassau-...de 29. f 5	den heer C. Poortman te Rijswijk (Z.-H.)
...v. de wed. A. A. Berkhout-Baptist, Den Haag, Johan ...Oldenbarneveldtlaan 60. f 5	Mevrouw du Mosch te 's-Gravenhage.

Rectificaties:

Mr. Dr. J. H. van Roijen, Buitengewoon Gezant en Gevolmachtigd Minister van H. M. de Koningin der Nederlanden te Washington, 1470 Euclidstreet.

F. K. van Geuns, Den Haag, Wittenburgerweg 8.

Adresveranderingen:

...K. Fauser, Hoofdvertegenwoordiger „Oost en West" ...O.-I., van: Tandjong-Balei (S.O.K.), naar: Den ...Haag, Emmastraat 199. f 5.

...Marcella, Oud Kolonel tit. N.-I. L., van: Arnhem, ...Nieuwe Plein 9, naar: Den Haag, J. P. Coenstr. 37. f 5

...Th. Witkamp, Gep. Onderwijzer 1ste kl., van: ...Baarn, Eemnesserweg 72, naar: Nijmegen, Tooropstraat 255. f 2.50.

...Mejuffrouw A. G. H. van Mensch, Leerares M.O., Nij-...megen, van: Fransche straat 9 naar: Wilhelminasin-...gel 22.

...megen Vooruit", Secretaris P. L. M. van Waijen-...burg, thans: Oldenbarneveldtstraat 6.

...Smit, Indoloog, Leiden, van: Zoeterwoudsche ...singel 45, naar: Nieuwe Rijn 57A.

...ten, Commissionnair in Effecten te Groningen, ...van: Radesingel 45, naar: Schoolholm 1a.

...C. Bonebakker, Amsterdam, Jan van Goijenkade, ...van: 24, naar: 27.

...H. J. Liems, Amsterdam, van de Clercqstr. 58 I, ...naar: Zocherstraat 20 II.

...Tomson, van: Paramaribo naar: Heemstede, Vre-...nhofstraat 12. f 5.

I. J. L. Kluit, Den Haag, van: Fahrenheitstr. 770, naar: Asterstraat 36.

G. A. Nelissen, Controleur 1ste kl. P.T.T., Den Haag, van: Wilgstraat 57, naar: Wattstraat 14.

Mevr. J. Schomaker-van Assendelft, Den Haag, van: Valeriusstraat 95, naar: Koningin Emmakade 94, (Begunstigster).

L. H. W. van Sandick, Gouverneur der Molukken, van: Den Haag, Valeriusstr. 84, naar: Amboina.

H. Huisman, Ingenieur S.S., van: Zierikzee naar: Bandoeng, Hoofdbureau S.S.

J. M. Doeve, Hoofdverificateur der Douane, van: Makassar, naar: Palembang.

J. J. Gleenewinkel Kamperdijk, Algemeen Ontvanger, van: Makasser, naar: Tjilatjap.

R. W. Eofman, Controleur B.B., van: Moeralaboeh, naar: Menado.

H. F. L. Kramer, Kapitein Inf., geplaatst bij het 7e Bat. Inf. te Magelang.

F. H. ter Meulen, 1ste Luitenant Inf., van: Blang Kedjeren (Atjeh) naar het 9e Bat. Inf. te Tjimahi.

G. T. H. van Klaveren, Amsterdam, van: Gijsbrecht v. Amstelstraat 7 naar: Willemsparkweg 106.

VEREENIGING „OOST EN WEST"

HOOFDBESTUUR: HEULSTRAAT 17 'S-GRAVENHAGE

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins-Mauritsplein 23, Den H... Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden ... Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen doen.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-I... of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied ... personen, van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstr... 's-Gravenhage, Tel. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichti... zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins-Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752. Dit „Tehuis" biedt ... studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland vertoeven ... matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot ... Directeur, den Heer J. C. HIETINK, of den Administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", Van-Boetzelaerlaan 2, 's-Gr... waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden ... met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen verande... wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Tel. No. 50248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna-Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten einde aan ... die uit Nederland naar Indië gaan, en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstr... als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN op huishoudelijk en maatschappelijk gebied, onder leiding van Mevr. J. FRA... MENDES—Calisch. Spreekuur Donderdagmiddag van 2 tot 4 uur en volgens afspraak, Nic.-Maesstraat ... Amsterdam, Tel. 22492.
Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, en de Firma MARTIN... NIJHOFF, L. Voorhout 9, Den Haag (bij deze firma alleen die met een *), zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar...

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk.)
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeer...

2. **Onze Oost II. Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeer...

* b. Onze West, tweede druk, bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overz. Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

* No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeer...

* No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie.)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeer...

* No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2e, verbeterde druk.)
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeer...

* No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeer...

* No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeer...

* No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeer...

* No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederlandsch-Indië, zoomede voor verpl... en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken en Militairen Geneeskundigen D... aldaar.** (Opnieuw herzien.) .... Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeer...

* No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeer...

* No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 franke...

* No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederl.-Indië.** (Opnieuw he...
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeer...

* No. XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber (caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Ned.-In...**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeer...

Onze Koloniën .... Prijs: **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeer...

Serie I.

No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
" 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
" 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
" 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
" 8. De Europeesche vrouw in Indië.
" 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
" 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.

No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
" 2. Het Javaansch tooneel.
" 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
" 4. De theecultuur op Java.
" 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
" 6. Een doode taal in Indië.
" 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
" 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
" 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
" 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.

No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
" 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
" 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
" 4. Indische Scholen onder de Oost Indische Compagnie.
" 5. Nederlanders in Indië.
" 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volksredietwezen.
" 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië.
" 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Wnd. Vertegenwoordiger in Nederlandsch-Indië Mr. M. J. A. Oostwoud-Wijdenes, President Landraad, Tandjong Balei (Sumatra's Oostkust)

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN:
Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag
Telefoon 14519, Postgiro 14574

Wnd. Vertegenwoordiger in N.-I., Mr. M. J. A. Oostwoud-Wijdenes, Pres. Landr., Tandjong Balei (Sumatra's Oostk.).

Opgericht 21 Maart 1900
door Kolonel
G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIËN:
N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag
Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIE

...HOUD: De „Witte Kruis Kolonie" te Salatiga. Een verzoek om steun. — Oost is Oost en West is West, door W. R. Menkman. — Feuilleton. Het garnizoensleven van een jaar of dertig geleden. — Een boek over inlandsche vergiften, door Joh. F. Snelleman. — Van Week tot Week. — Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt. — Persoverzicht uit de Ind. Bladen: I. Uit de Europ. Pers. II. Uit de Inheemsche Pers. — Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht. — Suriname. — Curaçao. — Uit den Verren Vreemde. — Ingezonden. — Berichten der Afdeelingen: Nijmegen. — Mededeelingen: I. Van de Redactie, II. Van het Inform.-Bur. — Mutatiestaat van 26 April tot 3 Mei.

„Witte Kruis Kolonie" te Salatiga.

—o—

Een verzoek om steun.

...nenkort viert de bekende inrichting van het ...paar v. Emmerik (de heer v. Emmerik is, zoo... bekend is, overleden) haar 25-jarig jubileum. ...rouw v. E. zond ons een korte opsomming over ...en zij en haar echtgenoot in die jaren hebben ...n, met verzoek het op te willen nemen. Aan dit ...oek voldoen wij gaarne, want de arbeid van het ...paar is ons bijzonder sympathiek! In een ...eidend schrijven vermeldt zij, dat de ko... ter gelegenheid van het jubileum gaarne ... in ontvangst zou willen nemen, want ... gebrek aan veel: een nieuw ziekenhuis, betere keuken, betere woonhuizen enz. ...r de verpleegden zijn dringend noodig. Wij doen een beroep op onze vele lezers om door een bijdrage, aan het Secretariaat der Vereeniging, Heulstraat 17, den Haag, die wij in ons blad zullen verantwoorden, het werk te steunen, opdat het 25-jarig ...um een „echt" feest zal worden!

...ragen door persoonlijke afdracht, postwissel ...ro (14574).

Witte Kruis Kolonie bij Salatiga.
Zilveren Jubileum.

14 Mei 1902. 14 Mei 1927.

...14 Mei 1902 vestigde het echtpaar van Emmerik zich met een aantal arme, uitgeputte, ellendige inlanders op de helling van den Merbaboe, ...wege Salatiga en Getapan, het plekje, dat nu ... bekend is onder den naam van Witte Kruis-...nie.

... heerschte, ten gevolge van misoogsten en een ...a-epidemie, hongersnood in Midden-Java. ... het stadje Salatiga werd de toestand ondragelijk, doordat de uitgehongerde menschen uit de om...n zich daarheen begaven, om eten te zoeken. ... eenige heeren werd er een Comité gevormd, om tijdelijk hulp te verleenen. Vanaf November 1901 tot 14 Mei 1902 werd er op het erf van het woonhuis van het echtpaar van Emmerik aan eenige honderden noodlijdenden elken dag voedsel uitgedeeld.

Toen het echter bleek, dat blijvende hulp dringend noodig was, rijpte een lang gekoesterde wensch van den Heer en Mevrouw van E. om een kolonie voor arme Inlanders op te richten.

Gedurende den loop der jaren kwamen er telkens en telkens nieuwelingen zich aanmelden of werden er hulpbehoeftigen ter opname gezonden.

Vanaf het begin was het hun leuze: „die niet werkt, zal ook niet eten". Om werk te verschaffen werd er onmiddellijk aan den landbouw begonnen. Later kwam er een melkerij, smederij, timmerij en cocosmatvlechterij bij. Voor de meer ontwikkelde meisjes en vrouwen werd er later met klos-kant en macramé begonnen en nog later kwam er een weverij.

In de allereerste dagen werden de kinderen verzameld om te leeren lezen en schrijven. De koloniesschool (gelijk aan een standaard-school), de school voor groote, achterlijke meisjes en het Fröbelschooltje tellen nu een groot aantal leerlingen, op een paar na allen kinderen van de kolonie, die niet alleen schoolonderwijs genieten, maar ook leeren werken. Ultimo 1926 waren er 686 verpleegden, w.o. 381 kinderen en 93 jongelingen en jonge meisjes. Er zijn ouden van dagen, zwakken, blinden, kreupelen, doofstommen, zwakzinnigen, toevallijders, weduwen en weezen.

Gedurende het jaar 1926 werden er niet minder dan 231 personen opgenomen en 15 kindertjes geboren. Om verschillende redenen verlieten er 189 de kolonie. Sommigen gingen naar hun eigen desa terug, anderen in betrekking en mogelijk nog eenigen naar andere inrichtingen, terwijl een aantal kleine boefjes de preferentie gaven aan het bedelen en stelen op de markten boven het leeren en werken.

Oost is Oost en West is West

door

W. R. MENKMAN.

—o—

In den West-Indischen Gids van April d.j. wijdt Mr. F. G. Schalkwijk, oud-Rechter in Curaçao en Suriname, eenige beschouwingen aan „Keuze en „opleiding van naar West-Indië uit te zenden Rech- „terlijke en Bestuursambtenaren."

Dit opstel bevat veel dat ook hem, die als „particulier sadja" in de West vertoefde, groot belang moet inboezemen en het moge nuttig worden geacht aangaande het door Mr. Schalkwijk behandelde onderwerp ook de meening te vernemen van iemand die gedurende een veeljarig verblijf in de beide West-Indische gebiedsdeelen buiten het ambtelijke de gelegenheid had menschen en toestanden aldaar te leeren kennen en talrijke ambtenaren zag komen en gaan.

Voor zoover Mr. S. een klaagzang zingt over verloren illusies zal hij snaren hebben doen medetrillen in het gemoed van andere Westindische oudgasten, maar niet alleen bij oud-Westindische ambtenaren.

Groote dingen zijn er nu eenmaal in de West niet te beleven, niet voor ambtenaren en ook niet voor particulieren, en schitterende carrières zijn aldaar — of waren althans aldaar — voor geen van beide categoriën weggelegd. Het succes is nu eenmaal niet uitsluitend afhankelijk van den persoon, maar ook van het milieu waarin hij werkt.

Daarmede is evenwel niet gezegd dat een werkkring in de West steeds op een teleurstelling moet uitloopen en bij iedere beëindigde Westindische loopbaan een verloren Hollandsche reputatie meer zou vallen te boeken.

Zeker, wie, zooals Mr. S. het voorstelt, met pioniers-neigingen naar onze West trekt en, zonder van Land und Leute daarginds ooit veel te hebben vernomen, meent dat er ook in dat deel van tropisch Nederland wat groots kan worden verricht, hij zal spoedig een illusie zien verdwijnen, maar daar staat tegenover dat althans in Suriname vele carrières wel degelijk bevredigend zijn verloopen en beëindigd. Wanneer van Curaçao niet hetzelfde kan worden gezegd, dan moge bedacht worden dat in laatstgenoemd gewest tot zeer kort geleden het Hollandsche element veel minder sterk was dan in Suriname.

Ieder wiens Westindische ervaringen ten minste een twintigtal jaren geleden aanvingen, zou de namen kunnen opnoemen van een reeks van Hollanders, die eenmaal in Paramaribo geland zijnde, Suriname als tweede vaderland adopteerden, er bleven en een gezin vormden, of hun gezin zagen vermeerderen, en hetzij van stonde afaan een positie van aanzien bekleedden, dan wel in den loop der jaren zich die verwierven. Van velen hunner gezegd worden, dat hun leven daarginds in de pen een interessanter verloop had dan zij, mens lijkerwijze gesproken, hadden kunnen verwac wanneer zij in het oude moederland waren ven.

Het klimaat in de West — en dit geldt voor bewoonde deel van Suriname zoowel als voor raçao — valt slechts te roemen; het leven wa vroeger, ook voor wie een zekeren stand hadden te houden, betrekkelijk goedkoop en althans te ramaribo was de onderwijs-gelegenheid goed.

Dat een Hollandsch gezin niet „wennen" kwam in Suriname al heel weinig voor; inte deel, de meeste Europeanen voelden het als merkwaardigheid dat zij zich in deze echt trop Hollandsche omgeving zoo spoedig thuis voel

Curaçao was altijd anders.

Het contingent Hollanders was er, ook in ambtelijke, maar klein en het inheemsche van ander gehalte en andere mentaliteit; samenleving werd en wordt er nog steeds be door tegenstellingen, welke in Suriname no staan hebben of al veel vroeger zijn verdw Door geografische en historische factoren heeft riname meer een Hollandsch-Engelsch koloni karakter, Curaçao, of althans de Benedenwinds Eilanden, meer een Latijnsch-Amerikaansch.

In beide gewesten evenwel zal nog steeds Europeaan de nadeelen voelen van het leven kleine plaatsen, aardrijkskundig natuurlijk veel meer geïsoleerd dan in de moederlandsche provincie-plaatsen, en hij zal er tegenstellingen treffen welke hem van huis uit vreemd waren, daartegenover zal hij moeilijk kunnen ontko aan de bekoring van het uitheemsche, het tropi en het internationale dat daar aan de overzijde den Atlantischen Oceaan, betrekkelijk zoo dicht leven en werken toch wel interessanter maakt dat van vele thuisblijvers.

Intusschen evenwel is in verschillende opzicht ook voor onze West een nieuwe tijd aangebr De belangrijke waardevermindering van het heeft zich ook daar laten gevoelen, de tracte ten der ambtenaren zijn in het algemeen niet hoogd in dezelfde mate als het leven duurder geworden, een periode van bezuiniging en ver ring is doorgemaakt moeten worden in ge waar soberheid reeds in zoovele opzichten de staande toestand was, het onderwijs is er op vooruitgegaan en in Curaçao is, althans op hoofdeiland, een betrekkelijke woningnood staan welke het weinig minder dan misd maakt om Europeesche gezinnen onvoorbe daarheen te laten vertrekken.

Curaçao is plotseling economisch sterk voo gegaan, waardoor het ambtelijke element fin tieel, en misschien ook sociaal, nog meer in verdrukking is gekomen, Suriname daarentege

Feuilleton.

Herinneringen van een oud-Ind. officier.

V.

Het garnizoensleven van een jaar of dertig geleden.

Na te Magelang in het Hotel Loze aan de aloon-aloon te zijn afgestapt en me aldaar te hebben verfrischt, wilde ik doorgaan naar Temanggoeng, waar mijn broer, dien ik in een jaar of vier niet had gezien, aspirant-controleur was.

Zooals hij had geschreven, was dat plaatsje twee uur van Magelang verwijderd, hetgeen ik met mijn Hollandsche begrippen had opgevat als twee uur loopen. Dat kon dus wel in een sadotje, dacht ik. Na den hoteljongen er een te hebben laten roepen, stapte ik er in en zei: „Pergi Temanggoeng."[1] „Tida bisa, toean."[2] was het antwoord, hetgeen mij slechts met nadruk deed herhalen: „Pergi Temanggoeng", waarop wederom het antwoord volgde: „Tida bisa, toean", ditmaal aangevuld door een nadere uitlegging, waarvan ik niet veel begreep. Terwijl we daar zoo stonden, kwam een dame, die in de voorgalerij van een der logeerkamers was gezeten, naar mij toe en vroeg, of ik niet mijnheer L. was. Op mijn bevestigend antwoord, noemde zij haar naam, die mij niet onbekend was, aang mijn broer veel over die familie, die nog al een Temanggoeng logeerde, had geschreven. Zij telde mij daarop, dat hij net in Magelang was weest en had gehoopt mij daar nog te ontmoe maar den vorigen dag voor dringende dienst gelegenheden naar T. had moeten terugkeer waarbij hij haar had gevraagd om, als ik kw mij zooveel mogelijk behulpzaam te zijn. vorigen dag had zij al een verkeerde voor mij gesproken, maar nu begreep zij wel, dat die dige luitenant, die met een sadotje met één paar naar Temanggoeng wilde gaan, de bewuste zijn. Daarop legde zij mij uit, dat die plaats uur rijden met een reiswagen van Magelang verwijderd en dat er in den weg verschille steile hellingen waren, waartegen één paard je in een rijtuigje kon optrekken. Ik deed dus om niet in één dag heen en weer te gaan, maar ginds te overnachten. Nu hadden de officieren tijds recht op zeven reisdagen, waarvan ik slechts enkele had verbruikt. De vraag was men, eenmaal op de plaats van bestemming komen, van de overblijvende reisdagen mocht bruik maken, zonder zich te melden. Mevrouw verwees mij daarop naar den adjudant van kolonel, die in hetzelfde hotel woonde en die mededeelde, dat zulks mocht.

Alle Indische hotels hadden vroeger tevens rijtuigverhuurderij. De reiswagen kwam dus spoedig voor en zoo vertrok ik naar het mooi gelegen bergstadje, waar de geheele Europeesche bevolking uit niet veel meer bestond dan de assistent-re

[1] Ga naar Temanggoeng.
[2] Dat kan niet, mijnheer.

per in de put geraakt dan ooit, wat deprimeerend moet werken op allen die daar moeten leven arbeiden.

Het zou daarom zeer wel te verklaren zijn, wanneer de animo om als ambtenaar naar de West gaan nog geringer ware geworden dan zij uit aard der zaak altijd is geweest, waar Oost-Indië bij vergelijking zooveel meerdere voordeelen biedt en de jongeren dus meer moet aantrekken. De bezwaren tegen de West evenwel welke zich in laatsten tijd hebben opgedaan, of zich sterker doen gevoelen, zijn òf te ondervangen door een wat idealer beleid, òf zullen van zelf worden verholpen door een normale ontwikkeling der tegenwoordige toestanden.

Mr. Schalkwijk, in zijn hooger aangehaald artikel werpt echter een vraag op welke bezien moet worden los van die betreffende het meer of minder aantrekkelijke van een ambtelijke loopbaan in de West. De vraag n.l. of, gegeven de economische bloei van Curaçao en een te verwachten sterke vermeerdering van het Javaansche element der bevolking van Suriname, het Westindische ambtenarencorps, zooals dat tot nog toe werd gekozen en opgeleid, opgewassen zal zijn tegen een zooveel zwaardere bestuurstaak.

Men vraagt zich onwillekeurig af waarom niet, daar die te verwachten verruiming hoofdzakelijk vrijwel nagenoeg van kwantitatieven aard zal zijn en Holland geacht kan worden nog tot in een verre toekomst voldoende menschen-materiaal uit eigen formaties te kunnen leveren ter bezetting van die posten in de West-Indiën waarop men liefst Europeanen geplaatst ziet.

Mr. S. evenwel bepleit een hervorming waarbij het geschoolde en georganiseerde Oostindische ambtenarencorps mede voor West-Indië zou worden dienstbaar gemaakt. Eén corps derhalve, waaruit zoowel voor de West als voor de Oost kan worden geput, ongeveer dus met dezelfde gedachte als grondslag welke indertijd heeft gegolden toen besloten werd de Landmacht in West-Indië te maken tot een onderdeel van het O.-I. Leger.

Dat die samensmelting, wat het militair element betreft, practisch voor een goed deel een nominale en illusoire is gebleven, doet hier weinig ter zake, daar het betoog van Mr. S. hoofdzakelijk betrekking heeft op de rechterlijke, de bestuurs- en de technische ambtenaren.

Betere voorbereiding, organisatorisch verband, betere promotie-kansen en ten gevolge van dat alles meer rust en continuïteit in den Westindischen dienst, ziedaar de voordeelen welke Mr. S. zich denkt als gevolgen van de door hem voorgestane hervorming.

Op die voordeelen zelf valt al direct wel iets af te dingen, met name op dat der rust en continuïteit. Hoe zou die te verkrijgen zijn bij eén stelsel dat zou medebrengen dat voor de voorziening in een bepaalde vacature in de West zou gezocht moeten worden naar een daar op dat oogenblik voor in aanmerking komenden ambtenaar in de Oost, die dan toch zeker zou mogen verwachten bij een volgende promotiekans niet in Suriname of Curaçao te zullen worden vergeten.

Van de toch ook in de West zoo noodige bekendheid met land en volk zou naar gevreesd moet worden al heel weinig terecht komen. En de Oostindische dienst zou ongetwijfeld lijden onder detacheeringen naar de West; men leze maar eens wat een particulier correspondent uit Semarang in de Nieuwe Rotterdamsche Courant van 24 April onder den titel „Stroom en Tegenstroom" in het midden brengt aangaande de thans reeds te betreuren roekelooze verspilling van plaatselijke ervaring —door overplaatsingen — in de Oost en de groote moeilijkheden welke de bestuurstaak aldaar thans reeds ondervindt wegens de enorme verscheidenheid van rassen, zeden, talen en economische toestanden.

Ook voor het Oostindische ambtenarencorps zelf zal allicht het denkbeeld van Mr. S. weinig aantrekkelijks hebben en het is toch om dit corps dat het gaat. Men kiest zich bij ons te lande nu eenmaal niet de loopbaan van koloniaal, maar van Oostindisch ambtenaar; Nederland is ook in dit opzicht met het Britsche Wereldrijk niet te vergelijken. Wie in den aanvang zijner carrière naar West-Indië zou worden gedetacheerd, zou zich over verloren tijd meenen te beklagen te hebben, wien pas op lateren leeftijd naar de West zou worden overgeplaatst, zou dit allicht nog minder aanstaan. Van de zoo noodige belangstelling voor de West en hare problemen zou niet veel terecht komen, ook al had de ambtenaar bij zijn opleiding het een en ander over die problemen te bestudeeren gekregen, om van de gevaren eener voor West-Indië ongunstige, maar toch nimmer geheel te vermijden personen-selectie maar niet te spreken.

Tegenover de voordeelen welke aan Mr. S. voor oogen hebben gestaan, moeten verder eenige zeer belangrijke bezwaren worden in het licht gesteld, als daar zijn de geweldige geografische afstand tusschen Oost- en West-Indië, welke de uitwisseling van ambtenaren wel buitengewoon zou bemoeilijken, en de getalsterkte van het Westindische corps, welke in vergelijking met die van het Oostindische wel steeds gering zal blijven en waardoor een amalgamatie practisch weinig succes belooft.

Maar vooral, de afwezigheid van een voldoend aantal punten van overeenkomst tusschen Oost en West, terwijl Suriname en Curaçao onderling ook al zoo verschillend zijn.

Natuurlijk zal het voordeelen hebben wanneer de leiding van het Immigratie-Departement in Suriname geheel of ten deele in handen is van

---

..., de aspirant-controleur, een paar onderwijzers, ... kantoorpersoneel en een paar particulieren. Toen ik er eenige jaren geleden terugkomende als ... van regimentsmanoeuvres, vond ik het veel veranderd en uitgebreid. Het is nu aan de tram ...ang—Parakan gelegen, een druk centrum ...en tabakshandel en eenige aardige villatjes ...monumentale gebouwen rijk, o.a. een prachtig ... van den kapitein-Chinees en een heel mooi ... den N.-rand van het stadje gelegen vacantie... voor personeel van de N.-I. Tramweg Maatschappij.

Op weg erheen begreep ik wel, dat dit geen reis was om in een sadotje met één paard te maken. Een volgend bezoek bleek zulks mij nog duidelijker. Toen ging ik samen met een collega, die om te bezuinigen in een deeleman met twee paarden wilde reizen, maar ook daarmede konden wij de hellingen niet halen, zoodat wij herhaaldelijk moesten uitstappen en zelf meeduwen.

Mijn broer woonde in het paviljoen van het eenige hotel ter plaatse. Dit werd beheerd door een goedige, hartelijke Indische dame, die echter nog al overhoop lag met de Nederlandsche taal en zich ook niet gaarne anders vertoonde dan in sarong en kabaja. Van schoenen moest zij niets hebben. Als zij naar de kerk ging, droeg zij kousen, waaraan leeren zooltjes waren genaaid. Ook had zij nog al eigenaardige begrippen op het gebied van paedagogie. Eens vroeg haar kleinzoontje (een wees, die door haar werd opgevoed) haar: „Moeder" (zoo noemde iedereen haar), „mag ik lajangan [3]) koopen?" Pats, daar kreeg hij een klap om zijn ooren. „Spreek Hollandsch, leelijke jongen." „Wat is lajangan dan in het Hollandsch, moeder?" „Dat weet ik niet." „Maar moeder", vroeg mijn broer, „waarom sla je dien jongen nu, als je zelf niet weet, wat het Hollandsche woord is?" „Och, mijnheer, voor mij komt dat er niet op aan, ik ben een oude vrouw, maar als hij later niet behoorlijk Hollandsch spreekt, dan zeggen ze tegen hem: leelijke sinjo." Heelemaal ongelijk had zij niet, maar hare paedagogische methode was wel wat hardhandig.

Na een paar aangename dagen in Temanggoeng te hebben doorgebracht en onder meer een bezoek te hebben gebracht aan de nabijgelegen badplaats Pikatin met haar kristalhelder bronwater, keerde ik naar Magelang terug. Nauwelijks weer in het hotel, werd ik aangenaam verrast door het bezoek van een kameraad, die een jaar tevoren officier was geworden. Deze stelde mij voor om met hem te gaan samenwonen, hetgeen ik gaarne aannam, aangezien het hotelleven mij nu niet zoo erg aanlokkelijk leek. Mijn huisgenoot was voor de rijsttafel en het avondeten (destijds at men in Indië nog tweemaal per dag warm eten) in een menage, die bestond uit zes ongetrouwde officieren, waarin ik nu als zevende werd opgenomen. Om de maand was een van ons menagemeester; bij hem aan huis werd gegeten. De vijf andere deelnemers woonden naast elkaar over drie huizen verdeeld; wij woonden aanvankelijk een eindje daar vandaan, maar konden kort daarna naar een naast die andere huizen gelegen woning verhuizen.

[3]) Een vlieger.

personeel met Oostindische ervaring, om derwille van de bemoeienissen welke dat departement heeft met nieuw aangevoerde Javaansche plantage-arbeiders, en hetzelfde geldt voor Landbouw-Departement en Boschbeheer, ook al weder in Suriname, omdat Hollandsche deskundigen met wetenschappelijke opleiding en practische ondervinding op het gebied van land- en boschbouw in de tropen nu eenmaal moeilijk te vinden zijn buiten de op Oostindische behoeften gerichte organisatie.

In Curaçao, waar geen Javaansche immigratie en geen tropische groote landbouw bestaat, noch boschcultuur, ontbreken de takken van dienst waarbij Oostindische opleiding en ervaring werkelijk tot hun recht zouden kunnen komen.

Met betrekking tot de overige „technische” departementen, als Onderwijs, Geneeskundige dienst, Openbare Werken, Financiën, Mijnwezen, Politie, Havendienst etc. zou moeilijk kunnen worden beredeneerd dat personen met Hollandsche opleiding en ervaring in de West als „dilettanten” tegenover hun taak zouden komen te staan en dat daarom recruteering uit Oostindische formaties de aangewezen weg zou zijn. Trouwens Oost-Indië zelf betrekt voor deze takken van dienst het personeel uit Nederland, ook zonder speciale koloniale voorbereiding.

Aangenomen mag evenwel worden dat Mr. S., hoewel zijne beschouwingen een algemeen karakter hebben, toch eigenlijk meer in het bizonder het oog heeft op rechterlijke ambtenaren en ambtenaren van algemeen bestuur.

En hiermede is dan een terrein betreden waarin eenige voetangels en klemmen liggen.

Immers, de West in het algemeen is spreekwoordelijk het stiefkind van Nederland's koloniaal beleid, hoewel men die vergelijking bij voorkeur op Suriname toepast, en de stiefmoederlijke behandeling der beide Westindische gebiedsdeelen moet geacht worden mede het gevolg te zijn — dat kan wel haast niet anders — van de omstandigheid dat Nederland al reeds een zoo enorme taak heeft te vervullen met betrekking tot Oost-Indië.

Is de Minister een man met eigen koloniale ervaring, dan is dat vrijwel zonder uitzondering Oostindische ervaring, de meer speciale Westindische deskundigheid zetelt in één der twaalf afdeelingen van het Departement, Oostindische specialiteiten worden in de Volksvertegenwoordiging bij de vleet aangetroffen, maar Westindische dito's zouden met een lantaarntje moeten worden gezocht.

Zou de West niet in nog sterkere mate een „bijwagen” worden wanneer bestuur en rechtspraak ter plaatse stelselmatig in de handen werden gelegd van voor de koloniën opgeleide ambtenaren, practisch gesproken Oostindische ambtenaren, en zouden de geheel aparte Westindische eischen, nooden en behoeften niet nog minder tot hun re[cht] komen dan thans?

En wederom vraagt men zich af waarom [een] dergelijke hervorming wenschelijk zou zijn.

In de beide Westindische gebiedsdeelen zijn [be]stuursinrichting, wetgeving en rechtspraak Ned[er]landsch of zooveel mogelijk op Nederlandsche le[est] geschoeid; verschil tusschen inlanders en and[ere] groepen, of tusschen verschillende groepen van [uit]heemschen onderling, wordt niet gemaakt, voor d[en] rechter, den fiscus, den ambtenaar van den b[ur]gerlijken stand en den notaris zijn allen gelijk, [de] kiesbevoegdheid is voor allen dezelfde, adat, [in]landsch bestuur, inlandsche rechtspraak, inlands[ch] huwelijks- en erfrecht zijn onbekend, behoud[ens] enkele uitzonderingen dan als b.v. de verlichte[nde] bepalingen betreffende huwelijken van Aziaten.

Moet dit alles zoo blijven? Voor Curaçao natu[ur]lijk, maar ook voor Suriname, ook al wordt [dit] laatste op den duur een land hoofdzakelijk be[]woond door individuen van Aziatischen en niet [van] Indiaanschen of Afrikaanschen oorsprong, [zooals] de meeste andere Westindische, Zuid- en Centr[aal-]amerikaansche gebieden.

Een andere politiek zou Nederland in de te[gen]woordige tijdsomstandigheden kwalijk passen [en] het zou daarmede in het Amerikaansche wer[eld]deel geheel alleen staan.

Britsch-Indische immigranten worden niet m[eer] aangevoerd; het aantal echter dat naar den g[e]boortegrond terugkeert is miniem en voor de N[ed.] Indische immigranten rekent men dat ruim 80 [%] als blijvers mogen worden beschouwd. De vo[or]malige Aziatische „inlanders” schijnen dus o[ok] zelf den status van met alle anderen gelijk geste[ld] kolonist in Suriname wel te waardeeren.

Natuurlijk moeten bestuur en rechtspraak er [de] bezwaren van ondervinden dat een aanzienlijk d[eel] der ingezetenen de officieele landstaal niet verst[aat;] zoowel de Britsch-Indiërs, welke vroeger als c[on]tract-arbeiders werden aangevoerd, als de Java[nen] die tegenwoordig nog alleen beschikbaar da[ar]voor zijn gebleven, zijn lieden, die bij hun komst [in] Suriname als regel slechts de taal kennen g[ang]baar in de landstreek waaruit zij afkomstig [zijn.] Spoedig evenwel leeren de Aziaten zich in den o[m]gang met de creolen en, voor zoover zij van h[uis] uit niet dezelfde taal spreken, ook onderling [van] het Neger-Engelsch bedienen, welk plaatselijk [dia]lect, dank zij het onderwijs, voor de Surinaams[che] inboorlingen heeft afgedaan, maar als omgangst[aal] tusschen de bevolkingselementen van verschille[n]den herkomst zoodoende nog een nuttige rol sp[eelt.]

En dat een zoo groot deel der bevolking van C[u]raçao slechts Papiamento spreekt en verstaat is n[iet] in de eerste plaats een bezwaar voor de Europ[ee]sche ambtenaren, maar veel meer een anomal[ie] welke na een Hollandsch bestuur van eenige h[on]derden jaren niet meer zou mogen bestaan. Van

---

Onze menage onderging uiteraard den invloed van de voortdurende mutaties, waaraan de militaire bewoners van een Indisch garnizoen onderhevig zijn, maar de verliezen werden steeds spoedig aangevuld, zoodat het aantal deelnemers nooit minder dan zes heeft bedragen.

Herhaaldelijk werden gasten geïnviteerd, nu eens ter gelegenheid van een verjaardag of een promotie, dan weer omdat er iemand werd uitgegeten of wel omdat een van ons eens graag een goeden kennis aan tafel wilde noodigen. Natuurlijk werd er bij zoo'n gelegenheid voor een extra menu gezorgd. En desondanks bleef de menage bijzonder goedkoop, *f* 20 à *f* 25 per man en per maand (zonder ontbijt en dranken). „Wat kunnen jelui nu voor *f* 20 in de maand te eten krijgen?” zeiden getrouwde collega's wel eens smalend. Om deze heeren van de goede hoedanigheid van onze menage te overtuigen, werden zij dan uitgenoodigd er mede kennis te maken door à la fortune du pot te blijven eten. Gewoonlijk werd daar de Maandag voor bestemd, de dag van de revolverschietvereeniging „de Kampioen”, waar niet alleen werd geschoten, maar ook gebitterd aan de groote kletstafel onder een afdak in den tuin, of een partijtje gemaakt in het kleine kepang gebouwtje, dat er bij behoorde. In dat gebouwtje hing ook een afschuwelijk leelijk naaktfiguur, Leda met den zwaan voorstellende. Iemand was daar eens aan blijven hangen op een vendutie, maar wilde het niet in zijn huis hebben en had het toen aan de Kampioen cadeau gegeven. Van tijd tot tijd, als er geld noodig was, werd de schilderij verloot en soms zelfs door een commissie in een mylord plechtig bij den gelukki[gen] prijswinnaar thuis bezorgd, maar steeds keerde [het] kunstgewrocht weer naar de Kampioen terug. [Op] het laatst is men er, geloof ik, maar op g[aan] schieten.

In dien tijd werd de schietbaan, maar meer n[og] de kletstafel trouw bezocht en werd het soms [erg] laat, vooral, als de poeteran [3]) op tafel kwam, [een] platte ronde schijf met cijfers en een draaiba[re] wijzer. Die het laagste cijfer draaide, was er [bij] voor een rondje. Maar hij was gewoonlijk niet [het] eenige slachtoffer, want op de onderzijde van [het] houten bord was een vers geschilderd, bevatte[nde] verschillende bepalingen, waartegen niet m[ocht] worden gezondigd zonder eveneens een rond[je] boete te verbeuren. De eerste regels luidden:

„De poeteran is een schoone zaak
„En geeft het menschdom veel vermaak.
„Wie ongegronde aanmerkingen durft maken
„Bemoeit zich met eens andersmans zaken
„En daarom betaalt hij aan ieder draaier
„Een rondje, hetzij burger of kadraaier.”

En zoo ging het door. Een „kadraaier” was e[en] luitenant. De oudste tweede luitenant van het In[]dische Leger was de „chef de canaille”.

Het gemeene van de poeteran was, dat men h[aar] niet mocht omkeeren om de regels te bestudeeren, want daarop stond ook een rondje. Men moest [in] de praktijk leergeld betalen.

(*Wordt vervolgd.*)

[4]) „Poeter” is „draaien”; een „poeteran” is een voor[]werp om te draaien.

...geen 5000 bewoners der Nederlandsche Bovenwindsche Eilanden spreekt een aanzienlijk deel niet anders dan slecht Engelsch, doch dat kan, hoe bedenkelijk misschien in een ander opzicht, voor bestuursgestie en rechtspraak moeilijk een bezwaar beteekenis zijn.

Europeesche ambtenaren zullen dus voorloopig overal in de West voor het feit kunnen komen staan, dat voor het contact met de bevolking van diensten van tolken moet worden gebruik gemaakt. Niets echter belet dien ambtenaren alvast Neger-Engelsch, respectievelijk Papiamentsch te leeren; het gevaar dat de tolk in de volkstaal onvoldoende bedreven zal zijn is allicht minder dan dat andere, dat hij het Nederlandsch niet voldoende beheerscht.

In ieder geval echter beschouwe men de taalkwestie als een incidenteele en zoeke men de oplossing bij voorkeur in de bevordering van de kennis der Nederlandsche taal — door onderwijs en ontwikkeling — onder alle groepen der bevolking van onze West, liever dan de tegenwoordige verscheidenheid als het ware te consolideeren.

Wie Surinaamsche couranten leest weet dat er thans reeds vereenigingen bestaan van Aziaten — als trouwens in de Britsche West-Indiën — die heel goed in de officieele taal de belangen hunner leden weten te bepleiten.

Wel is het waar dat de Europeesche ambtenaar in contact met bepaalde (misschien wel met alle) Indische bevolkingsgroepen in meerdere of mindere mate vreemd staat ook tegenover psyche en mentaliteit (niemand belet hem alweer om daarter plaatse studie te maken), zoo is het nog de vraag of de Oostindisch of algemeen koloniaal opgeleide in dat opzicht wel steeds de meer geschikte zal blijken.

Hoofdzaak is dat de bevolking van haar kant de voordeelen van Europeesche wetgeving, Europeesch bestuur en rechtspraak, aan den lijve ondervindt. Dicht zou menig koloniaal ambtenaar wenschen dat Oost-Indië die voordeelen zonder eenige bemoeienis aan de bevolking te kunnen toemeten.

Enige jaren geleden maakte een geestig maar satirisch schrijver zich vroolijk over de brave koloniale magistraatspersonen, die, zonder meerdere wereldwijsheid dan thuis kon worden opgedaan, zoo maar uit Holland worden overgeplant naar tropisch West-Indië.

Er zullen deze in bepaalde gevallen de aangewezen personen zijn voor de aanvulling en uitbreiding van het Westindische ambtenaarscorps; en er zal niet aan worden getwijfeld of Nederland zal een voldoend aantal van kunnen leveren, ook al zal Curaçao en ook in Suriname gaandeweg de landstaak in belangrijkheid toenemen.

Die zij kunnen rustig en onverschillig — om met Schalkwijk te spreken — staan (en blijven staan) tegenover vijandschap, afgunst en intrigues, des te beter wanneer zij de neiging hebben de West voor langeren tijd te dienen en niet bij de een min of meer ongewenschte episode. Voorbeeld kan er toe medewerken aan bepaalingen van de samenleving daarginds een deftig koloniaal cachet te geven, wat ook niet van belang ontbloot is.

Inderdaad, zooals Mr. S. zegt, voor de West is de nog niet goed genoeg is, daar is echter de allereerste vereischte dat bevredigende levensvoorwaarden worden geschapen.

Amsterdam, April 1927.

Een boek over inlandsche vergiften.

—o—

De vrees voor vergiften is wel een der meest typische kanten van Indië. Een lijst van de gevallen over inlandsche vergiften, bladzijden vol, staat goedgelooviqen angstig te maken. Dat is noodig, schrijft Creusesol in zijn boekje *om Soeka Sepi*, mits ge maar een beetje hebt voor uw inlandsche omgeving. Hij heeft jaar in de desa gewoond en rustig alles gegeten, gezonden en zieken toestand, wat zijn personeel hem bereidde. Indien iedereen zoo deed, dan was de kennis der inlandsche vergiften onnoodig, dan een boek daarover. Maar zoover zijn we niet. Jonge artsen in onze Oost dienen de voornaamste inlandsche vergiften te kennen, meent de heer D. H. Arends, gep. dirig. off. v. gezondheid 1e klasse, daarom heeft hij een boek geschreven:

De belangrijkste inlandsche vergiften van Nederl. Oost-Indië (Amst. J. H. de Bussy).

Immers „de inlanders en vooral de Javanen zijn in de eerste plaats landbouwers en onder hen zijn vele volleerde giftmengers. De vergiftige planten groeien overal om hen heen." Dus Javanen, maar óók Indo-Europeanen en Chineezen zijn in dit opzicht gevaarlijk, en bijna nooit, zoo lezen we, gelukt het de vergiften aan te toonen en de schuldigen te straffen. Arends' boek is bestemd den geneesheer ginds te helpen bij het stellen zijner diagnose. Het onderzoek van vergiftigingen kan bezwaarlijk zijn; want in Indië heeft men „met een reeks minder bekende en zelfs nog onbekende vergiften te maken". Ook nu nog, na alles wat sedert tientallen jaren erover is geschreven?

Over 28 hoofdstukken is de stof verdeeld. Als voorbeeld nemen we het 19de, met het opschrift Ricinus communis L., dat is de boom of de struik van de kastor-olie, minjak-kaster-olie, zeggen de inlanders. Men kent het gebruik van de olie, die uit de zaden wordt geperst. Vooraf gaat een beschrijving van de plant (waartoe?) en daarna vraagt de lezer wat de jeugdige arts heeft aan mededeelingen over het vinden van Ricinus-zaden in Egyptische graven van 4000 jaar vóór den aanvang onzer jaartelling. Dan volgt een alinea over het verwilderen van planten in 't algemeen. Terugkomend bij de Ricinus — nadat is medegedeeld wat Rumphius ervan dacht — geeft de schr. ons een en ander over de olie, cijfers o.a. die bewijzen dat de gewonnen enorme hoeveelheid onmogelijk geheel als laxeermiddel kan zijn gebezigd; als smeermiddel ook voor motoren doet zij dienst, als lamp-olie, als appreteermiddel voor wol en katoen. Eindelijk, na eenige bladzijden, het vergift, nl. het zaad en de perskoek, de tot een koek uitgeperste zaden. „Verwant met de ricine (dat is het vergiftig bestanddeel) is de abrine" uit de zaden van Abrus precatorius, de zwart-roode weesboontjes. Men heeft wel in 't oog te houden dat we nog altijd bezig zijn aan het hoofdstuk XIX Ricinus communis en dat deze tot de Euphorbiaceae behoort, de Abrus tot de Leguminosae. De eenige aansluiting is „de overeenkomst in werkzaam bestanddeel". De abrine was de eerste der reeks toxalbuminen die werd ontdekt en spoedig vond men er meer van zeer verschillende herkomst, zoodat de schr. nu ook maar het vergift van slangen, spinnen en schorpioenen „en ook van vele bacteriën" erbij neemt, want ook deze vergiften zijn toxalbuminen; en terloops de diphterie- en tetanusbacillen vermeldt.

En nu zegt de schrijver wel, dat het niet zijn bedoeling is een zuiver wetenschappelijk boek te geven, maar dit gebrek aan systeem zal velen wat te kras zijn. Intusschen, laten we 't eerlijk bekennen, geeft het boek in een kort bestek een groote verzameling feiten, waarin een uitvoerig register van wetenschappelijke namen en een ander van de inlandsche den weg wijst, geeft het ook een lange lijst van literatuur, die doet overzien wat er over dit onderwerp is geschreven. Het „overzicht der vergiftige planten" beslaat bijna 50 bladzijden. In de hoofdstukken die voorafgaan zijn de belangrijkste behandeld, „vele bleven er nog over die ik althans even noemen wil, hier en daar met eenige korte mededeelingen". De planten zijn nu gerangschikt volgens de natuurlijke familiën, waardoor bijeen komt wat bijeen hoort. Ook verdachte planten worden in dit overzicht genoemd; niet alles is voldoende onderzocht. We vinden ruim 50 familiën die een of meer vergiftige planten-geslachten tellen, ruim 250 familiën bleven onvermeld. Afzonderlijk behandeld zijn de blauwzuurplanten, met vermelding van het gehalte blauwzuur in gewichtsprocenten; een belangrijk deel der vergiftige planten zijn schadelijk door hun blauwzuur, Pangium edule, Manihot utilissima en Phaseolus lunatus het meest.

De „dierlijke vergiften" zijn niet vergeten, maar ze zijn bijzaak vergeleken met de plantaardige, leveren niets merkwaardigs op; men krijgt wel den indruk, dat de inlander de dierenwereld minder goed kent dan de flora.

Onder ten titel "Een oud rapport en een nieuwe voordracht" geeft Arends den hoofdzakelijken inhoud van een rapport over de in „de laatste 5 jaren verrichte gerechtelijke scheikundige onderzoekingen" door Cayaux, toenmaals chef-pharmaceut, opgenomen in het Geneesk. tijdschr. v. N.-I. van 1904; en van een voordracht door dr. Van

Giffen in Dec. 1918 te Magelang gehouden (opgenomen in hetzelfde tijdschrift, 1919).

Vergeten we niet te vermelden dat ook de pijlvergiften des schrijvers belangstelling hebben; hij geeft er vele bladzijden aan, haalt bijzonderheden op uit ouden tijd, citeert het boek Job, het zesde kapittel en daarvan vers 4, gaat met den lezer overal heen waar boog-pijlen en blaasroer-pijltjes in gebruik zijn, roemt het fameuze schieten der Jakoen op het Maleische schiereiland, die „er een paar honderd meter hoog mee" schieten; „men constateerde bijv. eenmaal 288 M." (De Eiffeltoren is 300 meter hoog).

Het planten-materiaal is vergezeld van een serie afbeeldingen die Annie Boumeester maakte, naar Rumphius, Greshoff en anderen; ook oorspronkelijke van haarzelve zijn daarbij.

Zoodat de lezer nu ongeveer weet wat hij in het werk van Arends zal aantreffen; de kennismaking met inlandsche vergiften op deze manier is niet gevaarlijk.

JOH. F. SNELLEMAN.

Van Week tot Week.

Dinsdag 26 April tot Zondag 1 Mei.

Voordracht over 's Lands Plantentuin te Buitenzorg. Op Vrijdag 13 Mei a.s. des avonds te 8 uur zal de hortulanus van 's lands plantentuin te Buitenzorg, de heer P. M. W. Dakkus, in de groote aula van het Koloniaal Instituut te Amsterdam een lezing met lichtbeelden houden, getiteld: Een wandeling door 's Lands Plantentuin.

De Indische Begrooting. Dezer dagen is in de Eerste Kamer de Indische Begrooting voor 1927 behandeld en aangenomen; alleen de sociaaldemocraten verklaarden dat zij geacht wilden worden hun stem te hebben onthouden. Het was voor de *laatste maal* dat het Nederlandsche Parlement zich over de begrooting had uit te spreken; in den vervolge zal, volgens de nieuwe Staatsregeling, de vaststelling in Indië geschieden.

De onteigening van particuliere landerijen. Batavia, 25 April. (Aneta).[1]) Het particulier terrein bij Pasar Tangerang-West is onteigend voor f 450.000.— en officieel overgedragen aan het Gouvernement.

Vice-President Hooggerechtshof. Batavia, 25 April. (Aneta). Benoemd is tot vice-president van het Hooggerechtshof van Ned.-Indië mr. M. M. Taytelbaum, thans raadsheer van dit Hof, als opvolger van mr. R. C. de Roon Swaan.

Burgemeester-benoemingen. Batavia, 25 April. (Aneta). Onder voorbehoud van goedkeuring van de begrooting zullen in Januari 1928 burgemeesters benoemd worden voor Menado en Padang.

Brand te Bandjermasin. Bandjermasin, 25 April. (Aneta). Een gedeelte van de Pasar Lama is afgebrand. De schade bedraagt f 260.000, waarvan f 120.000.— door verzekering gedekt wordt.

Jong-Indonesisch Congres. Het Comité voor het Jong Indonesisch Congres te Weltevreden heeft besloten om het tweede congres in den loop van de maand Augustus te houden.

De volgende onderwerpen zullen behandeld worden: De Groot-Indonesische gedachte en hoe die te verwezenlijken. — De beteekenis van de pers in de opleving van Indonesië. — De emancipatie van de vrouwen in Indonesië. — Het emigratie-vraagstuk. — De beteekenis van Indonesië in het internationaal verkeer. — Hygiënische voorzorg. — Leerplicht. — De beoefening van sport een noodzakelijke eisch voor de weerbaarmaking van Indonesië.

Ter opluistering van het congres zullen sportwedstrijden gehouden worden en zal een kunstavond worden georganiseerd.

De Gouverneur-Generaal op reis. Dezer dagen heeft de Landvoogd onder enorme belangstelling een bezoek gebracht aan Bandoeng, waar Z.Exc. verschillende instellingen heeft bezocht. — Naar verluidt zal de reis van Z.Exc. naar Soerabaja en Semarang vallen tusschen 15 en 25 Mei.

[1]) De tekst der Aneta-telegrammen in dit Nr. is ontleend aan de *Nwe Rott. Ct.*

Interneering naar Nieuw-Guinea. Batavia, 25 Ap (Aneta). 48 Communisten uit het Solosche len worden geïnterneerd. — 26 April. Het ste lijstje met namen van hen, die uit Bat voor interneering worden voorgedragen, is nenkort te verwachten.

Het getal van hieruit geïnterneerden zal dan honderd bedragen.

Tabak Maatschappij Arendsberg. Den 24en A bestond de Delische tabakmaatschappij te terdam een halve eeuw, ter gelegenheid w van een gedenkboek is uitgegeven, sam gesteld door den hr. A. Hoynck van Pap drecht.

Tjokroaminoto geen Volksraadslid. Batavia, April. (Aneta). De heer Tjokroaminoto dankte voor zijn benoeming tot lid van Volksraad. Als reden hiertoe gaf hij o.m. dat er in den Volksraad een Europeesche derheid bestaat en de toepassing van perkte vergaderrecht, waarvan in hoo de Sarekat Islam te lijden heeft.

Opperofficieren N.-I. leger. Bij Kon. besluit zijn noemd bij het Ned.-Ind. Leger tot gene majoor P. A. van der Burg, kolonel-inspe der Genie, C. D. Lagerwerff, kolonel-inspe der artillerie en G. A. Scheffer, kolonel infanterie.

De onlusten ter Sum. Westkust. Padang, 27 Ap (Aneta). Datoektongga en Tahir, vader en de leiders van den opstand in het Soloksche in Siloengkang, zijn gearresteerd. Thans alle Siloengkangers, die een rol van eenige teekenis bij den opstand gespeeld hebben, arresteerd.

Een legaat voor Bosscha's Sterrewacht. Bata 27 April (Aneta). Wijlen de heer Klein, te roet overleden, legateerde f 170.000.— aan Nederlandsch-Indische Sterrenkundige Vere ging voor exploitatie van de Sterrenwacht Lembang.

Onderscheiding. Bij Kon. besluit is benoemd tot der in de Oranje-Nassau Orde J. Weyne luit. der inf. van het Nederl.-Indische waarnemend Districts-Commissaris van M wijne in Suriname.

Kolonel C. J. Visser †. Te 's-Gravenhage is, in ouderdom van 82 jaar, overleden de gepens neerde Kolonel der Mariniers C. J. Visser, ficier in de orde van Oranje-Nassau, dra van de Kraton-medaille en van het eereteeken voor krijgsverrichtingen voor meerdere exp ties naar Atjeh.

Radio-telef. verbinding met Indië. Het Volk d mede: Naar wij vernemen, heeft het hoo bestuur der P.T.T. na de succesvolle pr nemingen met den kortegolfzender van Phi Radio-laboratorium te Eindhoven bespre gen met de firma Philips gevoerd, teneinde mogelijkheid te onderzoeken van een R radio-telefoonverbinding met Indië.

Kunst, Kunstnijverheid en Huisv

Nabetrachting over „Boeddhakind".

Zooals wij reeds de vorige week meldden, is opvoering van „Boeddhakind" in het Theater rengracht op 25 en 26 April j.l. een groot s geweest. Alle recensenten der groote dagbl die persoonlijk het stuk zagen, waren vol lof. schreef de hoefijzer-correspondent van het Handelsblad, ochtendeditie van 26 April, o.m.:

„Mevr. Marie van Zeggelen kan waa zeer tevreden zijn over de wijze, waarop gis avond, in het Theater Heerengracht, Boeat amateurs onder de auspiciën van „Boea haar Indisch tooneelspel „Boeddha-Kind opgevoerd. Het Ned.-Indisch Verbond Jongeren-organisaties, dat door zijn mede king deze vertooning mogelijk heeft gem mag waarlijk worden gelukgewenscht met succes op de planken. Zelden hebben wij, dilettanten, een zoo goed gespeelde en verzorgde voorstelling gezien en het was delijk, dat alle medewerkenden zich met en ziel eraan gegeven hadden. Eenigen van spelers zouden trouwens in een beroepsge schap zeer wel op hun plaats zijn geweest. te beginnen: Alle Javaansche medespelers, de bedienden en de bekoorlijke *ronggeng* a

den bruidegom *(Raden Mas Soebanto)* en de bruiloftsgasten toe (in 't bijzonder die lange, slanke figuur, die even meedanste).[1] Voorts o.a. de dokter (de heer Dros) en de voorname rustige regent (de heer Niestadt). Maar bovenal mevr. Jut de Bourghelles—Thomas, die van de hoofdrol (Siti Mira-Inten) waarlijk een creatie heeft gemaakt, volkomen doorvoeld en in den zuiversten stijl volgehouden.

„Hulde vooral aan haar spel.

„Het stuk zelf mag ietwat leeg zijn, een weinig schraal van uitbouw der handeling en hier en daar ook nogal onwaarschijnlijk, het is toch wel interessant en zeker in hooge mate sympathiek door de eerlijke waardeering van zoowel de Indische als de Europeesche wereld die eruit spreekt.

„Interessant is het trouwens, omdat de schrijfster — anders dan tot nu toe in onze Indische tooneelstukken gewoonlijk geschiedde — de *Indische* wereld nu eens op den voorgrond heeft gebracht. Want haar stuk behandelt een conflict tusschen Javaanschen adat en moderne ontwikkeling in den persoon van de Raden Adjeng, die de hoofdfiguur is.

„Tijdens de voorstelling zijn enkele vragen bij ons gerezen, die ons echter ten deele reeds, in de pauze, door een Javaan zijn beantwoord. Zoo vroegen wij: of het geoorloofd is dat mannen en vrouwen in één Javaanschen dans samendansen (behalve op een Passar Gambir of iets dergelijks natuurlijk)?

„Het antwoord was: In het algemeen niet, maar bij het dansen op een bruiloft heeft de *ronggeng* de leiding en blijft zij dus doordansen, nadat de bruidegom en eenige mannelijke bruiloftsgasten zijn komen mede dansen.

„Voorts verbaasden wij ons over het wijn drinken onder den dans, terwijl de Kor'an het drinken van wijn verbiedt.

„Het antwoord was: Ten eerste is het drinken, bij wijze van afsluiting van den bruiloftsdans, al sinds lang overgenomen van de Hollanders, die immers een toast ook zoo afsluiten en ten tweede verbiedt de Kor'an niet alleen het drinken, maar ook het dansen; men heeft hier echter te doen met een der vele gevallen, waarin de traditie weer door den Kor'an heen breekt. Trouwens, het heele stuk is daarop eigenlijk gegrond, want het getuigt van de kracht van den ouden godsdienst die (althans in midden-Java, waar het stuk speelt) onder en door den Islam heen zich handhaaft.

„En eindelijk vragen wij ons af: of het hurkend bedienen wel in den haak was? Wij hebben dat, nu twee jaar geleden, alleen nog gezien op een gala-avond aan het hof van Jogja, doch niet meer in eenigen Kaboepatan van een regent. (Wel de sembah natuurlijk). Maar het stuk speelt in het *begin* van de twintigste eeuw en misschien was het toen wel zoo.

„Er werd, na het derde bedrijf, een heele tentoonstelling van bloemen aan de voeten der spelers neergelegd en de schrijfster kreeg aan het slot óók haar geurig aandeel. De talrijke aanwezigen zouden toen stellig nog langer de spelers hebben gehuldigd, indien men het brandscherm niet zoo snel had laten zakken. Beroepsspelers zouden den klank van het succes niet zóó vlug hebben afgesloten!"

Naar wij hopen, zullen meerdere toeschouwers op dergelijke wijze over den inhoud van dit zeer ...ke tooneelstuk zijn gaan nadenken, want daar ...t in menig opzicht aanleiding toe. En dit is ...mede aanleiding geweest, waarom „Boeatan" initiatief nam tot de opvoering er van, nietstaande de groote moeiten en kosten, die er ...urlijk aan verbonden zijn. Er zijn immers nog zoo weinig Europeanen, die zich kunnen in...en in de Javaansche toestanden en gedachtenwereld; daarentegen echter zoo velen, zelfs onder die jarenlang in Indië zijn geweest, die meenen dat Javanen niet dezelfde gevoelens en karakter eigenschappen kunnen hebben, als de besten der de Westerlingen.

Terecht merkt Jkvr. Jacq. Reyneke v. Stuwe, hoofdredactrice van „Hollandsche Lelie" en „Haagsche Vrouwenkroniek" op, dat er zooveel wijsheid in het stuk schuilt en de Haagsche correspondent van de *Nieuwe Rotterdamsche Courant* schrijft o.m.:

„De Boeatan-sfeer was in de zaal en op de planken. En in de tram, na het einde, hoorde men nog menige dame, met minder of meer Indische jaren, reppen van de oude herinneringen, welke de Gamelan-bespelers hadden wakker geroepen, van de warme belangstelling, waarmede men het bruiloftsfeest in het derde bedrijf had gadegeslagen. Voor hen, die Insulinde nimmer zagen, was er uit het oogpunt van folklore meer dan één belangwekkend oogenblik, mede dank zij de medewerking van verscheidene Javanen. Interessant is bijv. het gebarenspel van het dansmeisje, dat zich tenslotte door vijf andere dansers omgeven ziet. Een van hen manoeuvreert daarbij met een karaf vol rooden wijn, een ander met een glas, maar hun mimiek en houding is gansch anders dan die van den Nederlander, die bij een bruiloftsfeest hier te lande met dergelijke voorwerpen een dans zou beginnen (wat al dadelijk een veeg voorteeken zou zijn). Geen ongebondenheid, geen brooddronkenheid, doch eigenaardige traag-rhythmische bewegingen met veel vinger- en handenspel.

„Middenin de bruiloft verschijnt de dokter, en de bruid, de bekoorlijke regentsdochter, weet aanstonds wat dit beduidt. De controleur Frank Hamel, wien zij, het ontwikkeld kind van een verlichten vader, innige gevoelens toedraagt, is aangetast door de „gevreesde ziekte", welker naam men schuwt als haarzelve. Onmiddellijk vliegt zij, die reeds andere pestlijders verpleegde, welke haar lang niet zoo na aan het hart lagen, naar den zieke. Haren bruigom, bezitter van reeds twee andere vrouwen, den bruigom, dien zij ondanks drang van verschillende zijden pas had aanvaard na hare kennismaking met Tilly, Frank's verloofde, laat zij verontwaardigd achter.

„Wij deden boven een greep uit den inhoud der eerste drie bedrijven, van het derde vooral. Die bedrijven zijn wat leeg, ze getuigen geenszins van dramatische kracht. Ook wie het boulevardtooneel tot het verleden rekent, vraagt zich verwonderd af: waarom meermalen de scène à faire als het ware opzettelijk vermeden werd, waarom zooveel, wat zou kunnen pakken, gebannen wordt? Uit gebrek aan tooneeltechniek?[2] De auteur heeft stellig talent. Zij is echter een der velen, die gemakkelijker een goed boek dan een goed tooneelstuk kunnen schrijven.

„De rol van Boeddhakind werd door Mevrouw *T. Jut de Bourghelles—Thomas*, die verre boven de anderen uitstak op zoo gevoelige en sobere wijze, met zoo innigen accenten en zuivere gevoelsuitdrukking, met zoo sublieme mimiek ook, gespeeld, dat menige beroepsactrice van deze rol minder zou hebben gemaakt."

Zelfs *Henri Borel*, die zoo moeilijk te voldoen is, roemt de uitvoering. Hij schrijft in *Het Vaderland* van 26 April o.m.:

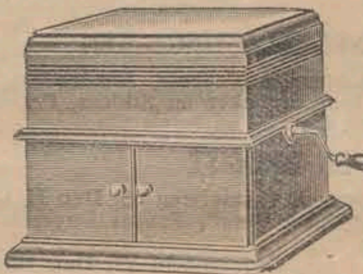
„Ik hoop in een Dram. Kroniek later meer aandacht aan dit stuk te wijden dan ik in een ochtendbladrecensie doen kan. Laat ik er voorloopig van zeggen, dat het in theorie volstrekt niet onmogelijk is — denken we dan daarbij aan een van Nederlandsche cultuur doortrokken vrouw als wijlen Raden Adjeng Kartini b.v. — dat eene Javaansche vrouw liefde opvat voor een Europeeschen controleur. Dat zij echter, midden in de bruiloftsceremonie, zooals hier, weg zal loopen, is ondenkbaar. Zeer waarschijnlijk is ook het verhaal (blz. 20 van het bij Scheltema en Holkema verschenen tooneelstuk) dat dit Hollandsch opgevoede meisje, toen zij ziek was, een „*obat*" zou geslikt hebben aanbevolen, niet door een of andere „*doekoen*" (dàt zou nog kunnen) maar .... door een Chinees! En om dàt obatje, asch van een Boeddha-offer, werd zij Boeddhakind genoemd![3]

„Het spijt mij, dat ik het geheele stuk niet onverdeeld kan waardeeren, omdat ik het ge-

[1]) Raden Mas Soeripto, onder-voorzitter van N.I.V.J.O., die ook op de feesten van het Verbond zulke prachtige dansen heeft uitgevoerd. — Red.

[2]) O.i. was 't niet de bedoeling der schrijfster met dit Indisch spel „pakkende scènes" en schitterende dialogen te leveren, doch veeleer een juist beeld te geven van het samenleven, de onderlinge verhouding der ontwikkelde Europeanen en inboorlingen op Java en hierin is zij d. o. uitnemend geslaagd.

[3]) Dit moet juist een historisch feit zijn, wijlen Raden Adjeng Kartini, in haar prille jeugd, overkomen. — Red.

beuren zoo onwaarschijnlijk vind en er mij niet in kan denken.

„Ik heb het echter genoten om de mooie gelegenheid, welke het geeft om in Holland iets van het Javaansche leven te doen zien, en om de loffelijke toewijding der dilettanten, die het belangeloos speelden. Wij kregen zelfs een tandak-partij te zien, met een gedienstige van Boeatan, die echte „ronggeng"-talenten vertoonde, en wel met begeleiding van een wèl zwak bezette, maar toch welluidende gamelan.

„Alle eer aan mevr. T. Jut de Bourghelles—Thomas, die op voortreffelijke wijze *Siti Mira Inten* zóó wist uit te beelden, met zulk een rustige, nobele allure en zulke schoone suggestieve gebaren, dat de illusie van een Javaansche volkomen was. (Alleen de slotwoorden zeide ze met een tooneeltoontje dat er naast was). Voor een dilettante was dit een zeer verdienstelijke creatie, en zelfs voor een niet-dilettante zou het dit geweest zijn. De heer Niestadt als de Regent was ook voor een dilettant voortreffelijk in zijn rustige, waardige houding en toon, alleen moest het stijve hier tot stijl veredeld zijn. En er was een dokter, de heer J. C. Dros, die als een geboren acteur sprak en zich bewoog. Laat ik van alle anderen zeggen, dat zij hun best deden, en het beste van dezen de controleur (de heer Verboeket). Dat de Javanen op het tooneel zonder de minste tooneelkoorts Javanen waren en bleven, had ik wel verwacht. Hulde aan de regie van mej. Wessels, die er de vereischte sfeer in bracht. [4])

„Jonge dames in Indische kleeding, waaronder mij vooral de superbe en gracieus gedragen Padangsche Bovenlandsche opviel, zorgden voor opluistering der zaal en voor karakteristieke bediening."

Ook de recensenten van de *Nieuwe Courant* en de *Maasbode* waren vol lof en dit sloeg alles op de uitvoering van Maandag 26 April, de *„premiere"*, terwijl den volgenden avond alles nog beter van stapel liep. Toen waren de spelers meer op hun gemak, van de eerste plankenkoorts bevrijd.

Beide keeren was de zaal goed bezet, maar jammer genoeg: niet geheel uitverkocht, zooals deze uitvoering toch waarlijk verdiende. Een dergelijke vertooning zal zich niet licht weer voordoen.

„Boeatan" tijdelijk verplaatst.

Wegens noodzakelijk geworden verruiming en opknapping der Toonkamers van Indische Kunstnijverheid en huisvlijt in Heulstraat 19 te 's-Gravenhage, is „Boeatan" tijdelijk verplaatst naar Heulstraat 11, waar toevalligerwijze juist een dergelijk perceel was vrijgekomen. Hoewel 't daar natuurlijk in alle opzichten een behelperij zal zijn, is 't toch beter dan een tijdelijke sluiting, wijl op deze wijze het bedrijf voortgezet kan worden. Op Prinsesse-verjaardag was 't er dan ook aardig druk en gezellig!

Druk heeft Boeatan 't in den laatsten tijd bijzonder, want onmiddellijk na de uitvoering van „Boeddhakind", werd deelgenomen aan de *Uhavé*-tentoonstelling in het Jaarbeursgebouw te Utrecht, terwijl ook meegeholpen wordt aan de expositie der Afdeeling Apeldoorn en *last but not least:* „Boeatan" een eereplaats in zal nemen op de Indonesische Kunstnijverheid-tentoonstelling, welke eerstdaags in het Louvre-Museum te Parijs geopend wordt.

[4]) Dit was werkelijk lang geen gemakkelijke taak! — Red.

Persoverzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Indonesische Studieclub en Volksraad.

De Indonesische Studieclub te Soerabaja verklaarde zich den 26sten Maart met 29 stemmen voor en met 33 stemmen tegen het aanvaarden van het Volksraadslidmaatschap *(De Loc.* 28 Mrt. blz. 12). Blijkens een Aneta-tel. van 10 Apr. is *Dr. Soetomo* op zijn aanvankelijk besluit om zijn benoeming tot Volksraadslid niet te aanvaarden, teruggekomen.

De Loc. (26 Mrt. „Hun keuze") noemt het een ernstige omstandigheid, dat het juist de intellectueelen waren, die zich scherp tegen deelneming aan den wetgevenden arbeid hebben verzet. Dat

juist in *dien* kring deze gezindheid van voorloo[illegible] „non-coöperatie" overweegt, is te betreuren. [illegible] Singgih heeft van die groep min of meer de [illegible] ding; maar inderdaad hebben de meeste gestud[illegible] den tezamen deze beslissing veroorzaakt. Dit is [illegible] zichzelf ernstig genoeg. Maar al zal men moe[illegible] aannemen, dat een bepaalde groep een zeke[illegible] vorm van „non-cooperation" zal blijven voorst[illegible] de verwachting is toch gewettigd dat velen hun [illegible] eenmaal weer wat meer in Indië ingeleefd, [illegible] wat dichter bij hun volk gekomen, waarvan [illegible] opleiding en omgeving hen geruimen tijd ver[illegible] derden, tot een herziening van het thans nog in[illegible] nomen standpunt zullen komen. Men zal dan [illegible] zien dat vruchtbaar en blijvend werk op de[illegible] grondslag niet duurzaam te verrichten is en [illegible] men zeer wel de eigen overtuiging omtrent [illegible] nationale ontwikkeling des lands kan behouden [illegible] tòch gezamenlijk *practisch en nuttig werk ver[illegible] ten kan voor de bevolking.* Thans is dit inzicht [illegible] niet algemeen, doch de weg naar samenwerki[illegible] niet afgesloten. Mits men, aan de andere zijd[illegible] atmosfeer weet te scheppen, waarin deze ontw[illegible] ling zich kan voltrekken. Mits men *in Eur[illegible] schen kring* het werk vergemakkelijke en den [illegible] helpt banen van *die* groepen der Inlandsche sa[illegible] leving, die reeds nu *wel* bereid waren tot [illegible] samenwerking, welke dit land thans minder [illegible] ooit kan ontberen. Dit wordt *nimmer* bereikt, [illegible] dien men de toegestoken hand terugtrekt en [illegible] „neen" met „neen" beantwoordt. Dit zal sle[illegible] dan worden bereikt indien men in Europees[illegible] kring van harte steunt en instemt met het str[illegible] naar samenwerking en vertrouwen. Daartoe [illegible] zelfbeheersching en een bezonnen oordeel no[illegible] Maar die mogen in dezen tijd worden gevergd [illegible] allen. De voortgang van het rustig streven [illegible] samenwerking en vertrouwen is niet een blijk [illegible] zwakheid, maar van kracht. Dat Overheid en [illegible] gerij dan toonen die kracht te bezitten.

De Sumatra-Post (28 Mrt. „Afzijdig") meent [illegible] wanneer de Inheemsche intellectueelen niet [illegible] gelijkwaardigen zouden worden behandeld, zij [illegible] moreele recht zouden hebben een houding aa[illegible] nemen; men zou 't hun niet euvel kunnen du[illegible] wanneer ze in afzijdigheid volhardden. Nu dat [illegible] ter niet meer het geval is, nu uit alles blijkt, [illegible] het de bewuste bedoeling is die gelijkwaardig[illegible] te bereiken, nu lijkt het een tactische, zoowel [illegible] een moreele fout van de intellectueelen de [illegible] stoken hand te negeeren en te volharden in een [illegible] makkelijk negativisme. Maar men vergeet [illegible] baar, dat de kracht der critiek hiermede is ge[illegible] ken. *De S. P.* vermoedt intusschen, dat het be[illegible] van de Studieclub nog wel de noodige discus[illegible] zal uitlokken.

De doodstraf en het Gratiebesluit (vervolg).

De heer *Tjokroaminoto,* leider der Centrale [illegible] rikat Islam, heeft gezegd: dat de Islam zich [illegible] tegen de doodstraf verzet. Het gebruik, dat [illegible] deze uitspraak gemaakt is, geeft hem aanlei[illegible] tot een nadere toelichting, waarin — volgens [illegible] *Bat. Nwsbl.* (2 Apr. „Reg. en C. S. I.") — [illegible] onomwonden gezegd wordt: dat de communi[illegible] die het leven zouden laten, sterven als martel[illegible] voor een goede zaak; en daar wordt het com[illegible] nistisch drijven vereenzelvigd met de „nation[illegible] zaak! Het *B.N.* wijst er nogmaals op, dat men [illegible] uitspraken als de hier bedoelde, vooral te le[illegible] heeft niet op de letter, maar op den vorm, [illegible] gemeenlijk dient om een verborgen bedoeling m[illegible] of minder kenbaar te maken.

De heer *R. P. Soeroso,* lid van den Volksr[illegible] zegt in *De Loc.* (25 Mrt. blz. 24) zijn meening [illegible] de doodstraf, naar aanleiding van de verkla[illegible] van den heer Tjokroaminoto, dat de moorden[illegible] volgens het Kor'an-voorschrift des doods schu[illegible] is, en dat daarom geen goed Islamiet zou zijn te[illegible] de doodstraf; ook het oud-Javaansch rechtsbe[illegible] was met de doodstraf niet vreemd. Hij wilde w[illegible] schijnlijk met deze verklaringen zeggen, dat [illegible] Javaan, zoowel Boeddhistisch- als Moham[illegible] daansch, geen tegenstander kan zijn van een do[illegible] straf. *R. P. Soeroso* kan als Javaan en Moham[illegible] daan, geen oogenblik twijfelen aan de juisth[illegible] van deze verklaringen. Maar de doodstraf is [illegible] steeds het eenige aangewezen middel om het d[illegible] te bereiken. Een moord kan n.l. uit verschille[illegible] overwegingen worden begaan. Een misdadiger, [illegible] 's menschen leven als geen cent waard beschou[illegible] verdient de doodstraf. Dosomoeko kon geen and[illegible] straf verdienen dan door Romowidjojo te word[illegible] gedood, want hij was zeer gevaarlijk voor de ma[illegible]

ppij. Maar wat is nu het geval bij moord uit gelap of uit opgewondenheid, en de dader gens den Kor'an Gods straf moet verdienen? negen van tien dergelijke moordgevallen krijde moordenaars berouw, ze denken direct aan straf Gods in 't hiernamaals. Als Mohammean zal hun ziel geen rust vinden. In dit geval kiest de moordenaar eerder de doodstraf boven dere. Volgens den Kor'an, uitgelegd in de Kitab rib, heeft de moordenaar, die de doodstraf heeft ergaan, zich niet meer te verantwoorden voor daad tegenover God. Het is naar aanleiding van, dat, volgens Schr., de levenslange gevangetraf voor den moordenaar, die gehandeld heeft opgewondenheid, zwaarder is dan de dood-. Immers zijn natuurlijke dood in de gevangeeeft geen invloed op Gods straf in den hemel. kan geen beschouwingen verleenen over de te gratie-verleening, aangezien de stukken onderzoek buiten zijn bereik liggen. Maar hij het verkeerd, indien men ten aanzien van deze e-verleening, afgescheiden van de politieke wegingen, zijn oordeel velt zonder rekening te en met Godsdienstige overwegingen, welke bij Oostersche volken een groote rol spelen.

heer *Zentgraaff (Soer. Hbl.* 19 Mrt. 2de bl. Week") verwacht, dat het gratiebesluit een stigen invloed zal hebben op den toestand in kolonie. In verhoudingen zooals deze in Indië n: een in aantal uiterst geringe Europeesche enleving, beladen met het geweldig risico dat haar vastzit aan het gansche complex van pe tegenstellingen, waarin zij tot haar masomgeving staat: heerscher en overheerschte, en Oost, Kruis en Halve Maan, kapitaal en tariaat, ziet men gebeurtenissen als het Noer-oproer uiteraard niet als op zichzelf nde, doch als symptomen van een groot proces ich richt op de wegveging der koloniale vering, niet langs de baan eener evolutie, welke ieder denkend mensch zooal niet zou worsteund en bevorderd, doch in elk geval zou en aanvaard, maar langs den weg der mis. Wanneer men weet dat het Europeesch ek, behoudens eene zeldzame uitzondering, in having van streng recht een der beste middeer voorkoming van herhaling van misdaden heeft men dit te respecteeren als logisch en el. Ook het deel van dit publiek, dat volkomen d is geleidelijke wijziging der koloniale verngen te aanvaarden, zal zeker nimmer afwillen doen van de rechtmatige overtuiging: et in volle toepassing van Recht één der voorste middelen heeft te zien, welke het, *met zijn mvattenden arbeid op elk gebied,* beveiligen n de stormen welke — men heeft het thans euw gezien — door een handvol agitatoren in ersche massa's zoo gemakkelijk kunnen woropgewekt.

ij verwijzen naar het *Soer. Hbl.* (21 Mrt. 2de Het Recht van Gratie"; 22 Mrt. 3de bl. „De eclubs"), de *Java-Bode* (23 Mrt. „Doodstraf en "), *De Loc.* (28 Mrt. blz. 10 „De beteekenis het gratierecht"; blz. 3 „De doodstraf"), de Crt. (29 Mrt. „Semaoen spreekt" en „Ongechte elementen"; 1 Apr. „Een onderzoek naar drukking," „De minister over de onlusten" en voorstel Cramer"), het *Bat. Nwsbl.* (25 Mrt. 2 Apr. over China en Br.-Indië) en *De Sum.* (29 Mrt. „China en de internationale").

Atjeh.

het *Soer. Hbl.* van 19 t/m 25 Mrt. („Sum. Inken XXXV-XL) geeft de heer *Zentgraaff* een mming der „Europeesche cultures in Atjeh" in de schrijver het gewest nog vrij misdeeld De *Deli Crt.* (31 en 29 Mrt.) is ervan over, dat Z. te pessimistisch oordeelt. Plantproevan enkele jaren hebben overtuigend aanged, dat enkele der door Z. genoemde gebieden, kende cultuurgonden bieden. Wat de „Atjeh iek" betreft, deelt Z. de meening van gouver Goedhart. Hij zegt het in een paar arti- n nog eens weer zooveel gedetailleerder, maar volmaakt dezelfde strekking. Het blijft noodlijk den Atjeher te doen voelen dat wij baas Ons gezag berust daar alleen op de kracht wapenen en vervolgens op den goeden wil der ebalangs (zelfbestuurders). Wij moeten ons in slaap laten wiegen door het feit dat thans Atjeh — behoudens in een klein stuk van het deel — rust heerscht. Al schijnt de toestand Atjeh gunstig te zijn, omdat de bevolking veren krijgt in onze rechtspraak, al gaat de

bouw van nieuwe huizen voort, al worden de sawahs goed bebouwd en zijn de wegen mooi... dit alles is slechts uiterlijk. Innerlijk is de geest van Atjeh weinig gewijzigd.

Zoowel te Takengon als te Tangse heeft Z. in den kring der rimboemannen het verleden van Atjeh nog eens opgehaald met al z'n mooie herinneringen. Zoo passeerden al die oude aanvoerders de revue, de mannen die den Atjeher hebben neergeslagen tot hij „knocked out" lag: Generaal *Swart, Van Daalen, Scheepens, Veltman, Colijn, Geertsema Beckering, Jhr. Boreel, Darlang, Campioni* en *Schmidt.* In deze verhalen leeft de oude tijd voort, met de glorierijke daden welke doen denken aan een lang voorbije periode, toen persoonlijke moed en chevaleresque eigenschappen aan den strijd een ander karakter gaven dan dat van wetenschappelijke slachting op groote schaal. In de bosschen, op de velden en in de moerassen van Atjeh zweeft nog immer de sfeer van den krijg. Op het vermaarde kerkhof Peutjoet te Koeta Radja kunt gij de historie van dien krijg aflezen van de grafzerken. Dáár vooral ruischt het geweldige epos van de lange worsteling in accoorden „die wie Geistertöne durch die Jahrhunderte klingen werden".

De Digoel.

De heer *J. Roest,* wnd. gouverneur van de Molukken, deelde in een interview aan het „N. v. d. D." *(De Loc.* 21 Mrt. bl. 6) mede dat het eerste pionierswerk in Boven-Digoel reeds verricht is door de militairen. Wanneer de eerste ploeg geïnterneerden aankomt, zullen zij daar 16 eenvoudige loodsen vinden met een keuken. Het is de bedoeling om, in overleg met den landbouwkundigen ambtenaar *Tietjens,* in het 10.000 H.A. groote Digoel-gebied te geraken tot vorming van kleine nederzettingen: kampongs, bestaande uit gezinswoningen, die de lieden zelf moeten bouwen en waarvoor zij zelf het materiaal uit het bosch moeten halen. Reeds direct na aankomst zal hun worden beduid, dat zij zelf de handen uit de mouwen moeten steken. Zij krijgen hun levensmiddelen ontoebereid; de vrouwen moeten het eten in de keuken klaar maken. Van een „pensionleven", met bediening door militairen, is geen sprake. De heele streek wordt een verboden plaats. Er zijn reeds aanwijzingen, dat men van „buiten" ernstige pogingen in het werk stelt om met de kerels in contact te komen. Er mag niemand komen; omgekeerd worden de geïnterneerden niet anders dan bij wijze van uitzondering toegelaten in het kampement, dat door een ravijntje is gescheiden van de barakken voor die lieden. Tokohouders mogen zich in de onderafdeeling niet vestigen; er komt een gouvernements-toko. Om de praatjes van zekere zijde, dat de menschen spoedig zullen omkomen in die „ongezonde" moerasstreken, te ontzenuwen, is aan alle geïnterneerden met hun gezinnen de verplichting opgelegd om zich geneeskundig te laten behandelen in geval van ziekte. Bovendien is dit noodig in het belang van de bezetting, om epidemieën te voorkomen. In aansluiting op die gedwongen verpleging is bepaald, dat geen ander water mag worden gedronken of gebruikt voor bereiding van voedsel enz., dan het levende water op het terrein, dat helder en na koken, uitstekend geschikt is voor de consumptie. Verder zal de civiel-gezaghebber, tevens militaire commandant, verschillende politioneele maatregelen moeten treffen in het belang van de contrôle. De beweringen, als zoude het er ongezond zijn, zijn absoluut onwaar. Dit is hier reeds van bevoegde zijde tegengesproken. En moerassig is het er evenmin. Het is prachtige, droge grond, gemiddeld 10 à 20 M. boven den waterspiegel der Digoel-rivier gelegen. De houtvester Beversluis, die kort geleden het terrein bezocht, liet zich op de volgende enthousiaste wijze er over uit: „Het is het beste terrein, dat er te krijgen is. Als men het moest zoeken, zou het niet beter kunnen worden verlangd."

De *Java-Bode* (29 Mrt. „S. D. A. P. en Indië") geeft een verslag van de rede van den heer *J. L. Vleming* over „Onze taak in Indië".

Immigratiedienst.

De Loc. (21 Mrt.) verneemt dat in 1926 in Ned.-Indië zijn aangekomen ruim 4000 Nederlanders, 1400 andere Europeanen, 900 Japanners, 42.000 Chineezen, 3200 Arabieren en andere Vreemde Oosterlingen, totaal ruim 52.000 personen. Van hen behooren er ongeveer 11.000 tot nagekomen gezinsleden, zooals uit China, welk feit toe te schrijven is aan de omstandigheid, dat men het in ver-

LIJST VAN ADRESSEN

ten behoeve van Repatrieerenden

(Vervolg).

FOTOGRAFEN EN LEVERANCIERS VAN FOTO-ARTIKKELEN

Lappöhn, Passage, Den Haag.
Ph. Starke, Hoofdstraat 172, Apeldoorn.
C. J. L. Vermeulen, Toussaintkade 20, Den Haag.

GARAGES

Garage Havro, Kanonstraat, Den Haag.
Garage Jansen, Rijks Straatweg 773, Wassenaar.
Garage Kinsbergen, Nieuwstraat 59, Apeldoorn.

GLAZENWASSCHERIJEN

N. V. Cemsto, Hunsestraat 39, Den Haag.

GRAMOPHONE-HANDELAREN

L. Zwaal, Regentesselaan 24, Den Haag.

GROENTEN EN FRUIT

J. Eversmann, Edisonstraat 139, Den H

HAARDEN

J. Snoeck, Zeestraat 51, Den Haag.

HEEREN-MODEARTIKELEN

Kleedingmagazijn P. v. d. Brul, Veenestr. Den Haag.
J. Huizer, Thomsonplein, Den Haag.
Kalker's Modemagazijnen, Kalverstraat 100, Amsterdam.
W. F. Meijer, Hoofdstraat 93, Apeldoorn.

HOEDEN

Madame Baudet, Denneweg 126B, Den Haag.
Kalker's Modemagazijnen, Kalverstraat 100, Amsterdam.
Maison de Ruit—v. d. Waag, Ch... de Bourbonstraat 27, Den Haag.

HOTELS, PENSIONS ENZ.

American Hotel, Amsterdam.
Vacantiehuis „Den Lindenhof", Vierhouten.
Hotel-Rest. Duinoord, Sweelinckplein, Den Haag.
Rusthuis Eigen Sfeer, v. Boetzelaerlaan 205, Den Haag.
Pension Evesto, Nassaulaan 2B, Den Haag.
Hotel des Indes, Weltevreden.
Hotel Pension Insulinde, Bankaplein 2, Den Haag.
Rusthuis Zr. Kersloot, Esschenlaan 86, Rotterdam.
Hotel-Rest. de Twee Steden, Buitenhof, Den Haag.
Pension Patria, Lindenheuvel 2, Hilversum.
Pension Petronella, G. Reynststraat 36, Den Haag.
Hotel Promenade, Oude Schev. weg 21, Den Haag.

HUISHOUDELIJKE ARTIKELEN

J. W. Fonderie, Achterom 17, Den Haag.
Frans van Wijk, Vlamingstraat, Den Haag.

INDISCHE UITRUSTINGEN

Firma Kalker, Kalverstraat 100, Amsterdam.
W. F. Meyer, Hoofdstraat 93, Apeldo...

INRICHTINGEN VAN ONDERWIJS

J. Audier, Achterom 68, Den Haag.
Chr. Lyceum, Zeist.
Christelijk Lyceum, Emmakade 43, Haarlem.
De Vrije School, v. Speykstraat 46, Den Haag.
Haagsche Schoolvereeniging, Nassaulaan 26, Den Haag.
Instituut Schoevers, Stadhoudersplein 3, Den Haag.
Instituut Wullings, Voorschoten.

JUWELIERS

Begeer, v. Kempen en Vos, Noordeinde, Den Haag.
Jedelo, Noordeinde 100, Den Haag.

KIPPENVOER

Verboog, Waalsdorperlaan, Den Haag.

KLEERMAKERS

C. H. Ernens, Valeriusstraat, Den Haag.

MAKELAARS

W. Dop, Sweelinckstraat 72, Den Haag.

MANUFACTURENHANDEL

Iserief & Co., Veenestraat 16, Den Haag.
Wisbrun & Liffman, Veenestraat 35, Den Haag.

MEUBILEERINGEN

Het Smyrna Tapijtenhuis, Ampèrestraat 30, Den Haag.
C. v. Moorsel, J. Hendrikstraat 9, Den Haag.
Gebr. Jungschläger, J. Hendrikstraat 19, Den Haag.
W. J. M. Simonis, Groenmarkt 34, Den Haag.
Firma Segaar, Spui 218/Thomsonlaan 93, Den Haag.
Schöder & Co., Groenmarkt, Den Haag.

band met de onlusten in China onmenschelijk acht, de gezinsleden langer in dat land te laten dan noodig is. De opbrengst aan immigratiepapieren bedraagt over het afgeloopen jaar ruim 2½ millioen gulden bruto. De cijfers over 1925 waren 35.000 personen in totaal, w.o. 30.000 Chineezen.

II. UIT DE INHEEMSCHE PERS.

Bestuur in Indië en kiesrechtstelsel.

In de *Pertja Selatan* (liberaal, Palembang) van 8 en 10 Maart komt een artikel voor, houdende het verwijt, dat het Bestuur over Indonesië thans wel is waar door verschillende colleges wordt gevoerd, als: Volksraad, Provinciale Raad, Regentschapsraad, gemeenteraad, Locale raad, Marga Raad en Dessaraad, doch dat het volk daarin niet voldoende wordt vertegenwoordigd, als men rekening houdt met het aantal Europeanen tegenover dat der inheemsche bevolking. Uit dien hoofde wordt Indonesië dan ook niet door het volk bestuurd, zooals het eigenlijk behoort, doch door de bureaucratie. In Holland, waar de vertegenwoordigers der Staten-Generaal door het volk zelf worden gekozen, is het Bestuur wel in handen van het volk.

Schrijver wijt dezen misstand aan het kiesrechtstelsel dat in Indië geldig is en vindt dat er gestreefd moet worden naar verbetering van dat stelsel, echter niet met geweld, want de bedoeling is om samenwerking met de Regeering te krijgen. Het bestuur in Indië moet niet alleen door Europeesche ambtenaren worden gevoerd, doch ook door Inlandsche. Dit geschiedt thans ook wel, maar de Inlandsche ambtenaren die in het bestuur zitten, zijn niet anders dan werktuigen van de Regeering. Dit is de reden waarom het vertrouwen van het volk in de Regeering is verloren gegaan. Wil de Regeering dit vertrouwen herwinnen, dan moet zij beginnen zelf vertrouwen te stellen in het volk en wel door de Inlanders in de gelegenheid te stellen het land mede te besturen.

Dat er in Indië o.a. zelfs non-coöperatieve vereenigingen zijn opgericht is, naar des schrijvers meening, dan ook niet het gevolg van het huidige kiesrechtstelsel en hij vermoedt dat, zoolang dat stelsel gehandhaafd blijft, de verhouding tusschen volk en Regeering niet beter zal worden, ja zelfs al mocht zij zoo rechtvaardig mogelijk optreden.

Ook het blad *Kemoedi* (radicaal, Palembang) uit bezwaren tegen het huidige kiesrechtstelsel in Indië, doch van weer anderen aard. Schrijver zegt o.a. dat, hoewel men als kiezer geheel vrij is in het kiezen van een candidaat en deze ook vrij in het aannemen of verwerpen van de keuze, dit alles slechts in theorie mooi is. Om echter behoorlijk een candidaat naar voren te brengen, moet een kiesvereeniging opgericht worden en dit is niet gemakkelijk, omdat men in dezen tijd nog al bang is uitgevallen, geen propaganda er voor durft te maken of er op een vergadering over durft te spreken, vooral omdat men op zoo'n vergadering soms spreken moet over den P. E. B. of het I. E. V., ja zelfs over de Regeering. Doordat de aanwezige politie wellicht in den waan zou komen dat de spreker stelling nam tegenover de Regeering, zou dit de menschen bang maken om op vergaderingen uiting te geven aan hun gevoelens, met het gevolg dat de candidaat niet met algemeene stemmen wordt gekozen.

Verder heeft de schrijver het over den invloed welke door superieuren op hun ondergeschikten of minderen in den dienst kan uitgeoefend worden, waardoor deze laatsten niet vrij voor hun meening zouden durven uitkomen en hij zou daarom gaarne zien dat de kiezers hun stemmen voor het kiezen van Volksraadleden niet via de Locale Raden uitbrachten, doch rechtstreeks bij het stembureau te Batavia, opdat moeilijkheden als boven omschreven, niet behoefden voor te komen.

Koloniale politiek.

Onder dit hoofd komt in de *Bintang Timoer* (liberaal, Weltevreden) van de hand van den redacteur in Europa, Dr. Rivai, een serie van drie artikelen voor, resp. getiteld: „Een Eereschuld", „de Veranderingen van deze eeuw" en „Het I. E. V. vooruit — Indonesië moet een waren voorman hebben in den Volksraad."

Schrijver onderwerpt de koloniale politiek aan een beschouwing, van af den tijd der O.-I. Compagnie tot heden. In het begin bestond op Java de *exploitatie*-politiek, mogelijk gemaakt omdat de Javanen een zwak karakter hadden. Zij werden het zachtste volk op aarde genoemd en als ie... er maar knap genoeg voor was, kon hij he... vouwen en oprollen zonder een woord van pr... Naar men zegt, is het Javaansche volk „het z... ste volk op aarde" geworden door de politiek den Javaanschen adel zelf. Toen die adellijken zelf de macht in handen hadden, bezigden zij t... over hun rasgenooten de politiek van „ho... mond!" Toen de „sana"-menschen op Java ... men (bedoeld worden de vreemdelingen, van... = dáár, tegen over *sini* = hier), zagen zij de ... deelen van den bestaanden toestand in en hi... de hou-je-mond-politiek in stand door den Ja... schen adel voor zich te winnen met hooge be... gingen en schoonklinkende titels.

De O.-I. Compagnie dreef deze exploitatie-p... door tot ze er bankroet van ging, vervolgt sch... waarna haar erfenis door de regeering in N... land aanvaard werd en Indonesië een kolonie... de bestaande politiek echter bleef gehandha... werd de naam veranderd in dien van „ko... politiek". Volgens de verheven ideeën van di... moest een kolonie het moederland steunen, d... moederland mocht zich door de productie v... kolonie verrijken en deze politiek werd voor... tot het kind (de kolonie) arm geworden was.

Tijdens de toepassing van die politiek in ... nesië was de Liberale partij in het Moederland... het gezag, een partij die vreeselijk liberaal ... vooral als het voor haar eigen zak was.

Geleidelijk echter werden stemmen vernomen... Nederlanders die deze politiek niet meer goed... den keuren en ook in de Tweede Kamer werd... tiek er op uitgeoefend. Die stemmen werden ... luider en de naam „eereschuld" aan Indië ont... Hoe moest nu die eereschuld worden betaald... der aan de koloniale politiek te tornen? Toen... stond de „ethische koers" van de koloniale po... een verandering van richting.

In zijn tweede artikel legt schrijver de po... beteekenis uit van den Vrijzinnig Democrat... Bond in Nederland, die met steun van de S.D... en vaak ook van andere partijen een verstandi... wijze richting voorstond, n.l. educatie, irrigat... emigratie, met geleidelijke afschaffing van d... cultuur en heerendienst; de bedoeling is de e... mie der Inlanders, voornamelijk op Java, te b... deren. Verder weidt schrijver uit over het ont... van de eerste groote Inlandsche vereenigingen... Boedi Oetomo, die echter een bond van Inlan... ambtenaren bleef, waar het volk zich niet m... moeide, en de Sarekat Islam, welke door een... dige taktiek der Regeering van een eens... lichaam in kleine, onbeteekenende afdeelingen... een viel.

Na den grooten oorlog kreeg men den polit... inlichtingsdienst van de koloniale politiek ... Volksraad ontstond, die door zijn redevoering... „sana"-partij ongerust maakte. Eveneens ... met den G.-G. Fock een ouderwetsche politiek... zetten van het systeem: „houd je mond", waar... de communisten in de gelegenheid waren om i... duister te werken met als gevolg de opstand... Java en Sumatra. Deze opstand had volgens s... ver als zoodanig niet veel te beduiden, doch... als politiek verschijnsel groote beteekenis a... wijs dat het volk reeds ver van zijn Inlan... ambtenaren en alzoo van de Regeering af ... Het vertrouwen van het volk in de rechtva... heid van de Regeering is verdwenen en, al ... de Inlanders door de macht van politie, mili... en justitie te voorzichtig zijn om zich tegen d... ten en bepalingen te keeren, het geschokte in... zal zich niet gemakkelijk herstellen.

Door middel van den Volksraad, buiten de ... van politie en justitie staande, kan men thans ... stem doen hooren en als het Indonesische ras... politieke gedachte huldigde, zou door het a... stemmen het politieke stuur in handen der Ind... siërs kunnen komen. Wie thans slechts l... naar het zoet gefluit der Vreemdelingenpartij... te werken in het belang der economie en niet... politiek te doen, zal ten slotte ervaren dat het... slangengeluid is.

In het derde artikel legt Dr. A. Rivai de bete... nis uit van het I. E. V., dat in staat was zich kr... tig te vormen en politieke economie te betrach... door de uitsluiting der Indonesiërs en de open... ling voor Nederlanders. De macht en kracht ... het I. E. V. zijn niet een gevolg van 't feit dat... Indo's rijp zijn in de politiek, doch van het over... gend groote aantal kiezers, waardoor het zoowel...

...emeenteraden als in den Volksraad overwegend ...worden.

...rijver eindigt o.a. met te zeggen dat het ras...nderscheid bij de vervulling der betrekkingen ...verdwijnen en dat aantijgingen aan het adres ...ndonesiërs van luiheid, onbetrouwbaarheid ...dienen bestreden te worden, hetgeen slechts ...als men dezelfde rechten verkrijgt. Hij is ver...overtuigd dat geen enkele Indonesiër van gan...harte en met vol vertrouwen reeds thans de ...van Indonesië zou wenschen, gelijk de re...ionnairen doen. Gelijk het I. E. V. zijn econo... vooruitgang door wetgeving gesteund ziet, ...dit ook voor de Indonesiërs geschieden mid...regelingen die in den Volksraad worden be...en. Hiervoor zijn noodig bekwame Indonesi...ieden, n.l. gestudeerden, die in staat zijn ont...ordonnanties in den Volksraad te bespreken. ...het lid zijn slechts als een eer beschouwen of ...geld ambieeren, kunnen vergeleken worden ...ndonesiërs die hun rasgenooten verkoopen.

Jong-Indonesië.

...r deze jonge vereeniging komt een artikel ...in de *Bandera Islam* (Pan-islamietisch en ...-nationalistisch, Bandoeng), inhoudende voor...lijk een uiteenzetting van het doel en het stre...daarvan. Er wordt gezegd dat deze vereeniging ...is van nog studeerende Indonesische jonge...en de bedoeling een vasten band te vormen ...hen de studeerenden in Indië; zij staat onder ...van leerlingen der A. M. S., H. B. S. en ...L. O.-scholen.

...schrijver zegt dat de grondslagen der bestaan...vereenigingen Jong-Java, Jong-Sumatra enz. ...aar niet meer voldeden aan de verlangens der ...lieden die haken naar een eenheid van natio...lisch voelen, met het gevolg dat een „Jong...nesië" ontstond, gebouwd niet op „federatie...doch op „unitaristische" grondslagen en waar...en krachtig maken van het Indonesisch natio...e kan worden verwacht.

...e federatie zou het provincialisme niet geheel ...en doen verdwijnen, daar dan nog steeds auto...onderdeelen blijven, die elk voor zich niet ...hun rechten zullen willen afstand doen. Men ...n niet zoozeer naar het algemeen, als wel het ...onlijk belang. De leden van Jong-Indonesië ...ver dat egoïstisch voelen heen; Indonesië moet ...n één en ondeelbaar; alle verschil in taal en ...t, waardoor de rasgroepen van elkander ge...en worden, moet zoo spoedig mogelijk ver...en.

...chts voor één ding moet men, volgens schrij...oppassen, n.l. dat de vereeniging wordt een ver...ng van „Intellectueelen", m.a.w. dat er een ...e klasse geschapen wordt, een „adelklasse", ...ch ver stelt boven het volk. Vele vereenigin...n Indonesië zijn reeds zoo, vele „intellectuee...voelen zich hoogerstaand dan de gewone ...n. Schrijver vernam met veel genoegen dat de ...niging ook zal werken voor de nationale pad...lijk, want, daar deze democratisch is, zal ver...rd worden dat Jong-Indonesië een aristocra...ntellectueele beweging wordt.

...-en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

Beschouwingen over het gratie-besluit.

...dt de redacteur der rubriek „Uit de Euro...e Pers" de lezers geregeld op de hoogte van ...ingen der Indische *dagbladpers* over de be...van den Gouverneur-Generaal ten opzichte ...dood veroordeelde communisten, als aan...daarop zullen wij hier enkele Ind. *tijd-...ten* de revue laten passeeren, die eveneens ...uwingen wijdden aan het gratie-besluit van ...andvoogd.

...*Indische Post* (Nr. van 19 Maart) *betreurt* ...*uit in hooge mate*. Wel waardeert het blad ...beweegredenen, de zuiver ethische motie...lke uit de gratie-verleening spreken, doch ...en Landvoogd wordt verlangd in de eerste ...*practische politiek* in het belang van het ...dat hij geroepen is te besturen."

...dit belang had geëischt nu eindelijk een ...ld te stellen, dat lang in herinnering zou ...bij allen, die zich verstout hebben of zich ...en verstouten het gezag aan te tasten, naar ...leven en eigendom te staan. De oostersche ...aliteit — en de practische politicus moet hier...ekening houden in dit oostersche land — eischt voor moord den dood. Zoo spreekt het rechtsgevoel van den oosterling, die geen vrees heeft voor lichtere straffen, al zijn ze naar westersch begrip nog zoo zwaar. Het belang van Indië — niet het geprikkeld wraakgevoel, dat bij ernstige menschen geen woord mag meespreken — het belang van Inheemschen zoowel als van Europeanen eischte, dat voltooid zou worden het werk, dat er tot nu toe gedaan is ter bestrijding van het communisme, dat de doodstraf zou worden toegepast op hen, die zoo gemakkelijk zelf gemoord hebben."

Het blad is ten slotte van meening dat „de dag van de gratie-verleening van de Bataviasche moordenaars is en zal blijven in de Indische geschiedenis een zwarte dag".

Het *Alg. Landbouwweekblad voor N.-I.* van 19 Maart laat een gansch ander geluid hooren. Dit blad zegt dat men het besluit van den Gouv.-Gen. moet weten te eerbiedigen. „Doet men dat niet, dan beteekent dat niets meer maar ook niets minder dan opzegging van den eerbied, verschuldigd aan de Kroon, wier vertegenwoordiger in deze gewesten is: de Gouverneur-Generaal."

„Wij weten, dat er planters zijn, die in de eenzaamheid met Inlanders werkende, niets liever zouden hebben gezien dan dat men de drie communisten had laten „bengelen", doch wij zouden dien planters deze vraag ter beantwoording willen voorleggen:

Zoudt u het durven bestaan het doodvonnis over uw medemensch uit te spreken, dat vonnis te doen voltrekken voor wat die medemensch heeft gedaan of misdaan in ophitsing van gewetenlooze lieden, die hoog en droog zittende in een naburig land zich vrij weten, onbereikbaar voor de straffende hand der wet?

Wij echter weten ook, dat de landvoogd door zijn beslissing, men moge het desnoods een daad van overdreven piëteit noemen, zich hier in Indië en ook daar buiten zeer veel vrienden heeft gemaakt, meer vrienden, naar men vermoedt, dan vijanden. En voelen dezen zich in hun rechtsgevoel gekwetst, de vrienden van den Heer de Graeff achten zich ten deele ten volle, volkomen bevredigd.

Den hoogsten drager van het Gezag hier in Indië komt toe: Eerbied. Geven wij hem dien. Onverkort!"

Het Katholieke weekblad voor N.-I. de *Java-Post* (Nr. van 18 Maart) zegt kort en bondig: „Zoo goed als geheel de Indische pers toont zich zeer onvoldaan (over het besluit van den Landvoogd) en zij geeft zeker het gevoelen weer van de groote meerderheid der bevolking, die gratie hier misplaatst acht. Alleen principieele tegenstanders van de doodstraf, met over-ethisch, theosofisch en.... communistisch aangelegden, zal die beslissing bevredigen."

De Banier, Christelijk weekbl. voor N.-I., zegt in het Nr. van 18 Maart dat het buitengewoon moeilijk is een oordeel uit te spreken, waar alle motiveering, op grond waarvan de gratie werd verleend ontbreekt. Het blad erkent dat in zekeren zin de daad van den G.-G. een daad van moed is geweest.

Maar „in vele kringen zal de critiek hoogtij vieren, zal zij een politieke fout worden genoemd. Zal men zich afvragen of dan werkelijk de lafhartige moordenaars voortaan — zooals zij zelf immers triomfantelijk na de veroordeeling uitriepen: dat die doodstraf toch niet zou worden toegepast — naar hartelust kunnen moorden en branden zonder met den strop in aanraking te komen.

Zullen èn rechter èn politie èn bestuursambtenaren bedacht moeten zijn, dat hun leven door den hoogste in den Lande minder waard wordt geacht, dan het leven van deze moorders?....

Daarom is nadere motiveering zeer dringend noodig.

Men vergete niet, dat de groote massa maar al te zeer geneigd zal zijn, deze gratie als zwakheid aan te merken, en dat een groot gevoel van onzekerheid zich èn van justitie èn van politie èn van bestuur en publiek meester zal maken, als niet klare wijn geschonken wordt."

Indië. Geïllustreerd Tijdschrift.

Inhoud van jaarg. 11, afl. 1 (13 April). Economische schetsen uit de Inlandsche samenlevingen in Oost-Indië, door Prof. Dr. A. W. Nieuwenhuis. — Een deskundige over het klimaat van het Jangplateau, door J. L. van Gennep. (De schrijver vindt in dit opstel nogmaals gelegenheid de aandacht te

LIJST VAN ADRESSEN

ten behoeve van Repatrieerenden

(Vervolg).

MUZIEKHANDELAREN

Muziekhandel Dajos Bela, Fred. Hendriklaan 190, Den Haag.
Ph. Kruseman, Noordeinde 91, Den Haag.

OPTICIENS

P. W. Hiele, L. Jansstraat 27, Utrecht.
C. v. Monsjou, Valkenboschplein 19, Den Haag.

PARAPLUIE-MAGAZIJNEN

Kalker's Modemagazijn, Kalverstr. 100, Amsterdam.
A. Querelle, Schoolstraat 10, Den Haag.

PIANOHANDELAREN

L. Jacobi, Regentesselaan 123, Den Haag.

PORSELEIN EN AARDEWERK

Focke en Meltzer, Hoogstraat 5, Den Haag.
C. Hoying, Spuistraat 20, Den Haag.

POSTZEGELHANDEL

Max Pool, Korte Poten 25, Den Haag.

RECHTSKUNDIGE BUREAUX

v. d. Geer, W. de Withstraat 79, Den Haag.

REISBUREAUX

Kon. Paketvaart Mij., Amsterdam.
Rotterdamsche Lloyd, Rotterdam.

RESTAURANTS

Rest. Duinoord, Sweelinckplein, Den Haag.
W. F. Klink, Wagenstraat 109a, Den Haag.
Rest. Promenade, Oude Schev. weg 21, Den Haag.
Rest. de Twee Steden, Buitenhof, Den Haag.

RIJWIELHANDELAREN

P. Nassenstein, Bachmanstraat 42, Den Haag.
J. F. Vrolijk, W. de Withstraat 68, Den Haag.

SCHOENMAKERS

R. Grothe, Goudenregenstraat 298, Den Haag.
A. J. Linneweever, Westeinde 32a, Den Haag.

STOOMVAARTLIJNEN

Crans & Co., Plein 22a, Den Haag.

TANDARTSEN

Alg. Haagsch Inst. voor Tandheelkunde, Piet Heinstraat 2, Den Haag.
A. J. M. v. d. Sprong, Laan van Meerdervoort 426, Den Haag.
J. van Veen, Weimarstraat 27, Den Haag.

TEHUIZEN VOOR KINDEREN

Kl. Opvoedingstehuizen, Pr. Mauritsplein 23, Den Haag.
H. Lenstra, Hoofdweg 53, Amsterdam.
Tokuni, Amersfoort.
Zandbergen, Amersfoort.

TEHUIZEN INDISCHE BEDIENDEN

Persinggahan, v. Boetselaerlaan 2, Den Haag.

TOKO'S

Toko Bogor, Suezkade 12—12A, Den Haag.

TRICOT-GOEDEREN

Iserief & Co., Veenestraat 16, Den Haag.

UITZENDING VAN DINERS

Maison Blom, 2e Schuytstraat 77, Den H.

VERMAKELIJKHEDEN

Dierentuin, Benoordenhoutscheweg, Den Haag.
City Theater, Veenestraat, Den Haag.

VERZEKERINGEN

Bruno Tideman, Kanaalstraat 15, Apeldoorn.
's-Grav. Rijwielverz. Mij., Conradkade 56, Den Haag.
Onderl. Levensverz. Eigen Hulp, Kortenaerkade 3, Den Haag.
Schenzer's Alg. Ass. Kantoor, Papaverhof 35, Den Haag.

VLEESCHHOUWERIJEN

H. J. M. van Duyne, Keizerstraat 165, Scheveningen.
D. Elings, Piet Heinstraat 81, Den Haag.
Verwoerdt, Heerenstraat 11, Voorburg.

WASCH- EN STRIJKINRICHTINGEN

P. de Haan, Looierslaan 2, Voorburg—Veur.
v. Kuyeren en Horstman, Wingerdstraat 45, Den Haag.

ZANG

Mevrouw Al[illegible], 2e Sweelinckstr. 185, Den Haag.

vestigen op de geschiktheid van het Jang-plateau als gezondheids- en recreatie-oord). — Bekende en merkwaardige Indische planten in woord en beeld, door Dr. Z. Kamerling. (I. De peper en haar verwanten).

Oedaya (Opgang).

De Mei-afl. bevat: Titelplaat: De Sultan van Pontianak, Ridder in de Orde van den Nederlandschen Leeuw (met bijschrift). — Idealisme in rassentoenadering, door Rn. Ms. Noto Soeroto. Voordracht. — Uit 't leven van de neger- en kleurlingenbevolking van Suriname, door J. F. E. Einaart (met ill.). — Boeatan, door Mevr. M. van der Schrieck (met ill.). — Van visschen en visschers te Tanah Poetih (met ill.). — Van kunst en kunstenaars. P. A. J. Moojen en zijn boek over Bali (met ill.).

De Opbouw. Democratisch tijdschrift.

Het 15-April-Nr. brengt het eerste gedeelte van eene zeer belangrijke beschouwing van den heer J. F. H. A. Later over „De Inlandsche beweging". — Mr. A. J. Joekes bespreekt in zijn bekende rubriek „Uit en over Indië" de volgende onderwerpen: Indië in de christelijk historische Unie. — De doodstraf. — De Nieuwe Volksraad. — De hr. G. Bolkestein brengt ter sprake een brief van Adjankoeso, groot opperhoofd der Saramacaner Boschnegers, aan den Secretaris van den Volkenbond.

De Indische Verlofganger.

De hr. S. Kalff wijdt in het Nr. van 29 April een mooi artikel aan de nagedachtenis van Generaal van Heutsz. — Mevr. C. Vis-Janssen van Raay geeft eene bijdrage: Losse historisch-medische mededeelingen (Indische varia). — Onder het opschrift „de ware lust ontbreekt" wijst v. d. B. er op dat over het algemeen zoo weinig gevoeld wordt door Nederland's jongelingschap om eene betrekking in Indië te aanvaarden. „En dat, terwijl de vaderlandsche universiteiten aan alle kanten uitpuilen van wege het overweldigend aantal weetgierigen."

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 38 (19 Maart). Mijn laatste wandeling door de theetuinen, door H. W. S. van Hooff. — Inrichting voor het aanbrengen van een verduurzaamd dekmiddel op vruchten of andere voorwerpen. — Hollandsche actie tegen het communisme en bolshevisme, door M. van Boecop. — Theecultuur in Engelsch-Indië. — Indische landbouwproefstations, door Prof. Dr. F. A. F. C. Went (ontleend aan de Ind. Merc.). — Europeesche kolonisatie in Indië.

Landbouw.
Tijdschr. der Ver. van Landbouwconsulenten.

Uit den inhoud der Maart-afl. Schadelijke insecten aan Paudanus, door S. Leefmans (met afb.). — Nogmaals de groote omvang, de aard en beteekenis der braakligging van de bouwgronden op Java en Madoera in den Inlandschen landbouw, door A. M. P. A. Scheltema. (Opmerking naar aanleiding van een artikel van den hr. E. L. K. Schmülling in de „Indische Gids" van Oct. '26). — De wet van het minimum en de wet der physiologische wisselwerkingen, door Ir. E. de Vries.

De Indische Culturen.

Het Nr. van 15 Maart bevat o.m.: Enkele opmerkingen betreffende het gebruik van de Automata-spuit bij de bestrijding van de bladluizenplaag in Deli, door J. C. v. d. Meer Mohr (met ill.). — Over het determineeren van schimmels aan de Indische Proefstations, door Prof. Dr. Joh. Westerdijk. — Indische papierplanten, door S. Kalff (slot). — Verbeterde drogingsmethoden voor tropische grondstoffen, door Dr. Platsch. — De import van nieuwe aardappel-variëteiten in Ned.-Indië, door D. Buyze. — De koloniën als afzetgebied, door Prof. G. Cassel.

De Indische Mercuur.

No. 17 (27 April). Bereiding van Para-rubber door den Inlandschen rubberplanter in Ned. Oost-Indië, door Ir. W. Spoon. — De haven van Sabang, door J. W. Geesink. (Bespreking van H. Moreau, le Port de Sabang). —Overzicht van de productenmarkt op Java en Madoera gedurende het 4e kwartaal van 1926. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige vaste rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut geeft een opgave van recente literatuur over rubber.

Tectona. Boschbouwkundig tijdschrift.

De Febr.-Mrt.-afl. bevat de volgende oorspr[on]kelijke bijdragen: Bedrijfsregeling, door H. [...] Beck. (Eenige aanteekeningen betreffende 30 j[aar] definitieve bedrijfsregeling in de djati-bossche[n] Java). — De ontwikkeling van het djatib[os]beheer op Java, door C. L. M. Draaisma. — [Ver]jonging en verpleging van den djati, door H. [...] Hart en A. C. Noltee. — De lengteverhouding [van] het geoogste djati-timmerhout, door J. P. L. [...]dag (met afb.). — De richtlijnen van den [...] door W. Becking. — Verder literatuur — ov[erge]nomen artikelen — personalia.

Suriname.

De Memorie van Antwoord in zake het [Voor]loopig Verslag van de Eerste Kamer betreffe[nde de] Surinaamsche begrooting voor 1927 is vers[chenen.] De Minister deelt daarin ter beantwoording [...] vraag van de leden, welke sceptisch gestemd [...] ten opzichte van het welslagen der door de[n On]dernemersraad aan te wenden pogingen om [...] kapitaal voor Suriname te interesseeren, o.m. [...] dat naar zijn opvatting de Regeering ten de[ze] de leiding behoort te nemen, doch als haar [...] heeft te beschouwen het bieden van hulp en [...]. Overigens mag z.i. stellig worden verwacht, [...] indien aan de door den Ondernemersraad in[...] licht gestelde desiderata zooveel mogelijk [...] tegemoet gekomen, niet slechts de bestaande [on]dernemingen in beteren doen zullen komen, [...] ook het toestroomen van meer kapitaal naar [...]name kan worden tegemoet gezien.

Met het door eenige leden opgeworpen denk[beeld] om voor Suriname te komen tot een stelsel van [pre]ferentieele tarieven in den trant van dat, het [...] voor het Britsche Rijk is ingevoerd, zou de [...]ter bezwaarlijk kunnen instemmen. Een zoo[...] principieele wijziging van de tot dusver in al[...] overzeesche gewesten op dit punt gevolgde p[...] zou trouwens niet voor Suriname alleen in [...]weging kunnen worden genomen.

De minister is het geheel eens met de leden [...] versterking in aantal van de bevolking een e[...] tot verbetering van den toestand achten. De [...]vorm van immigratie, welke thans van Lands[...]geldelijk wordt gesteund, is die van arbeiders [...] Java en de ervaring heeft geleerd, dat het [...] groote deel der aangevoerde Ned.-Indische im[mi]granten (ruim 80 pct.) Suriname blijvend tot [...] plaats kiezen.

Bevordering van emigratie naar Suriname [...] werkloozen hier te lande zou de Minister niet [...]zaam achten.

Een herziening van het onderwijsstelsel in S[uri]name ligt in het voornemen.

Onze indruk is dat de Eerste Kamer weinig [...]dacht heeft gewijd aan de schriftelijke en m[onde]linge behandeling van bovengenoemde be[groo]ting in de Tweede Kamer. De Minister heeft [...] ook in zijne Memorie meer dan eens daarnaar [...] ten verwijzen.

Een vraag moet ons hier uit de pen: de Mi[nister] heeft de correspondentie tusschen de Britsche [en] onze regeering over de westelijke grens van [Suri]name aan de Tweede Kamer overgelegd. He[bben] de leden van de Eerste Kamer daarvan ook [...] mogen nemen en hebben ze dat gedaan? Zo[o ja,] dan is het wel vreemd dat daarvan niets te m[elden] valt in het Voorloopig Verslag. Vinden de [...] de zaak de moeite niet waard? De dood van Se[...] van Kol is wel een groot verlies voor Suriname [ge]weest.

• •

Wij lezen in „*Suriname*" van 25 Maart:

„In de Demerariaansche „Daily Chronicle" [van] 8 Maart j.l. heeft het onderstaand bericht zeer [de] aandacht getrokken in verband met de bestaan[de] Westgrenskwestie en de wijfelachtigheid van [...] Nederlandsche Regeering om toch eindelijk st[ap]pen te doen teneinde tot een bevredigende oploss[ing] daarvan te geraken.

Wij geven dit bericht vertaald hieronder in [...] geheel terug:

„Diamant in de Corantijn. Het rapport van [de] expeditie:

Een expeditie van negen man uit No. 28 Villa[ge] Skeldon, heeft gerapporteerd, dat alle indicaties [ge]vonden zijn, die wijzen op de aanwezigheid van [...] mant aan de oevers van de Corantijn in de [...]

van de Fort Williamvallen. De expeditie verbleef dat gebrek aan regens de eenige oorzaak is, dat die succesvolle operaties nog belet heeft. Verzekert nadrukkelijk dat er kapitaal noodig is het werk ter plaatse te financieren"......

* * *

In ons vorig nummer maakten wij melding van het bericht uit Suriname dat daar petroleum zou zijn aangeboord. In *„De West"* van 5 April vinden wij daarover het een en ander medegedeeld.

„Van Gouvernementswege wordt naar drinkwater geboord op de vestigingsplaats Paradise. Op een diepte van ongeveer veertig meter werd vrij veel water verkregen, dat echter bij scheikundig onderzoek niet geschikt bleek voor gebruik. Bij verder boren werd het water weder troebel, op wit af. Op een avond dat de opzichter Hidalgo zich wilde overtuigen of er veel water was opgekomen en een lucifer aanstreek, volgde een kleine ontploffing, door gasontwikkeling wees. Het water, dat nu te voorschijn kwam, rook naar petroleum. Een monster werd gezonden aan den scheikundige Hoenderdos, die bevestigde dat in dit monster zich petroleum bevond. Dr. Versluys, door de regeering uitgezonden voor de waterleidingsplannen, die zich toevallig in Nickerie bevond, werd er bijgehaald en verklaarde eveneens, dat hier petroleum was aangetroffen. Hij reisde binnendoor naar Paramaribo en deed Vrijdag persoonlijk aan den Gouverneur de mededeelingen over het aantreffen van petroleum in Nickerie.

Het onzekere tastend over de beteekenis van den vondst, werd denzelfden dag telegraphisch bericht daarvan gezonden aan de Bataafsche Petroleum Maatschappij, in verband met de nog hangende aanvrage of deze maatschappij het vergunningsrecht tot onderzoek naar petroleum en steenkolen zou verkrijgen van het syndicaat Koker c.s.

Dienzelfden avond werd telegraphisch antwoord ontvangen van de Bataafsche, waarbij zij als haar voorloopigen indruk het vermoeden uitsprak, dat men te doen had met moerasgas, dat met petroleum in verband staande heeft. Eerst na ontvangst van nadere berichten, zou de Bataafsche kunnen beslissen of er aanleiding bestond om het onderzoek voort te zetten."......

Wij lezen verder in het bericht dat men in Nickerie een petroleumlamp heeft kunnen branden — met een walmende vlam — van de op Paradise te voorschijn gekomen vloeistof.

* * *

„De West" van 29 Maart schrijft: „Palmcultuur. Januari werd een bezoek gebracht aan Suriname door den heer J. Musset als afgevaardigde van een Amerikaansch consortium, dat zich sterk interesseert voor de winning van palmolie. De bedoeling is niet om de olie te winnen uit wilde palmbosschen, doch plantages aan te leggen van oliepalmen. Dezer dagen is telegraphisch bericht ontvangen van den heer Musset, dat in Mei twee deskundigen naar Suriname worden gezonden voor een onderzoek ter zake. De heer Musset denkt in Juni te volgen.... ."

Voor een Amerikaansche onderneming in Suriname zullen wel meer volgen: in de toespraak van President Coolidge, op 25 April op het jaarlijksch diner van de United Press in New York gehouden, luidde deze, (zie de „N. R. Ct." van 26 April, Avondblad B):

„Dat thans, nu het Amerikaansche volk zelf een overschot van kapitaal beschikt, het dit gebruikt voor het ontsluiten van onontgonnen landen, is in overeenstemming is met de wet dat men moet dienen zal.

Dat werk dient echter verricht te worden met rechtvaardigheid en naastenliefde en mag niet verricht worden tot een peil van louter uitbuiting. Het mag leggen op de natuurlijke hulpbronnen dier landen of het achterwege laten van billijke belooning aan hun arbeidskrachten is verboden."

* * *

Het zelfde nummer van *„De West"* het bericht dat drie Amerikaansche vliegtuigen in Paramaribo aangekomen. Half Paramaribo was op de been om hen welkom te heeten.

* * *

De *„Haagsche Post"* van 30 April een aardige schets van een „Surinamer" over het Boschneger-opperhoofd Jankoesoe, die aan den Secretaris-generaal van den Volkenbond een brief heeft geschreven. Geen Surinamer, die de Boschnegers kent, zal hebben geloofd dat Jankoesoe zelf tot deze daad is gekomen. Wie hem daartoe heeft aangezet zal wel geheim blijven.

* * *

Onder de admiraals, die bij het avondfeest op den Hofvijver op 30 April in de sloepen plaats namen, misten wij admiraal Abraham Crynssen, die in 1667 Suriname op de Engelschen heeft veroverd. Nog onlangs kon men in een artikel van den heer Fred. Oudschans Dentz in *„De Indische Verlofganger"* van 11 Maart over hem lezen.

* * *

Bij Kon. besluit d.d. 23 deze is de heer L. C. Prey, kapitein van den generalen staf, benoemd tot administrateur van financiën in Suriname.

Curaçao.

Een philippica.

Terwijl de komkommertijd voortduurt door het uitblijven der *Amigoes* (*La Cruz* en *La Union* bereiken ons wel), komt de *N. R. Ct.* in haar ochtendblad van 27 April l.l. met een brief van haren particulieren correspondent, die als het ware onopzettelijk een weerklank geeft op de critiek in het Voorloopig verslag, betreffende de begrooting 1927 der Tweede Kamer. Men oordeele:

„Een veelbereisd Amerikaan, die op zijn reizen tusschen Noord- en Zuid-Amerika, Willemstad reeds meermalen had aangedaan om er van boot te verwisselen, maakte onlangs, bij weer zoo'n gelegenheid, de opmerking, dat Curaçao in de laatste jaren „toch zoo erg achteruit gegaan is".

Verrassend als zulk een opmerking bij het eerste aanhooren moge klinken in dezen tijd van juist zoo buitengewoon snellen economischen vooruitgang — het zou dwaasheid zijn te ontkennen, dat Willemstad in menig opzicht op den vreemdeling den indruk maakt van een stad, die het hoogtepunt van haar bloei achter den rug heeft en thans op den terugweg is. Een vervallen, wegzakkende kade, in déplorabelen toestand verkeerende straten, slecht onderhouden, onooglijk uitziende loodsbooten, dat alles, dat het eerst de aandacht van den aankomende trekt en hem zijn eerste indrukken verschaft, doet zeker wel eenigszins denken aan een stad in verval, waarvan de bestuurders de handen hebben afgetrokken.

Het ware niet heel erg, als de achterstand in het verzorgen van openbare werken en belangen, welke hier allerwege valt waar te nemen en die veel weg heeft van laakbare verwaarloozing, slechts den uiterlijken schijn betrof. Wie op vergoelijken uit is, zou in dat geval verzachtende omstandigheden kunnen pleiten: snelle opkomst der plaats, tekort aan werkkrachten, moeilijkheid van aanpassing bij snel veranderende omstandigheden en zoo meer.

Van dit alles is hier echter geen sprake. Wie thans overmacht als reden van den achterstand aanvoert, erkent in het gunstigste geval slechts gedurende al de jongst verloopen jaren al bitter weinig inzicht gehad te hebben in de beteekenis van de werking van het groote bedrijf der hier gevestigde petroleumindustrie.

Maar ook deze twijfelachtige vergoelijking kan o.i. kwalijk gelden, waar de groote ommekeer in den economischen en financieelen toestand van Curaçao zich sinds 1921 zoo duidelijk manifesteert in alle mogelijke statistische cijfers en waar bovendien van zooveel verschillende zijden op de noodzakelijkheid van grooter activiteit van het Gouvernement en op de gevaren, althans nadeelen van het dralen en talmen met de uitvoering van verschillende werken, reeds door oud-Gouverneur Helfrich in het vooruitzicht gesteld, is gewezen.

Wat men thans hier ervaart, wijst dan ook niet alleen in schijn op verwaarloozing, maar is ook in werkelijkheid het noodwendige resultaat van lakschheid, van een politiek van laisser-aller.

Het zou onbillijk zijn de moeilijke positie waarin het Gouvernement van Curaçao thans tegenover zooveel achterstand op zoo verschillend gebied geraakt is, enkel en alleen te wijten aan het Koloniaal Bestuur, al wil het ons voorkomen, dat het den Gouverneur met den noodigen goeden wil wel niet zoo heel moeilijk zou zijn gevallen den minister van koloniën van de urgentie van een meer doortastende politiek te overtuigen. Ook het departement van

koloniën gaat zeker niet vrij uit, waar men ook daar op de hoogte moet zijn geweest van den grooten ommekeer, die zich in dit West-Indische gebiedsdeel aan het voltrekken was en toch in gebreke schijnt te zijn gebleven den Gouverneur tot meer voortvarendheid aan te sporen.

Wat echter kwalijk aan iemand anders dan het tegenwoordig hoofd van het bestuur kan worden geweten is de geest van „laat maar waaien", welke thans zoo algemeen heerscht.

Velen, die den gang der openbare zaak met belangstelling volgen en zich rekenschap geven van den officieelen geest, hebben het gevoel, dat zij eigenlijk een débacle aan het meemaken zijn, een débacle van bestuursvoering. Men heeft den indruk, dat het bestuursapparaat niet langer geregeld werkt en verwacht elk oogenblik haperingen daarin, het vastloopen van een of anderen tak van openbaren dienst."

De briefschrijver deelt dan mee, dat het eenige weken tevoren gebeurd is, dat 's morgens een stuk of tien stoomschepen voor de haven op den loods lagen te wachten, terwijl alle motorbooten van den loodsdienst defect waren. Met geleende booten zijn de loodsen toen naar buiten moeten varen. Een paar stoomschepen hebben echter 24 uur buitengaats moeten blijven.

Curaçao in Mexico.

El Universal van 1 April 1927, het Mexicaansche dagblad, bevat 8 kiekjes van Curaçao en een portret van gouverneur Brantjes; voorts eenige statistische gegevens.

Uit den Verren Vreemde.

Vervlogen roem.

Een week geleden — 28 April — gaven de bladen een telegram uit Berlijn afkomstig weer van dezen inhoud:

„Wrangel naar China?

Uit Belgrado wordt gemeld, dat generaal Wrangel aldaar in de laatste dagen herhaaldelijk geheime conferenties heeft gehad met Russische monarchisten. Beweerd wordt, dat het plan bestaat, de 20.000 man van het leger van Wrangel, die in Zuid-Slavië leeft en op zichzelf een militaire organisatie vormt, onder Engelsche leiding in China tegen de communisten ten strijde te zenden."

't Bericht ziet er hoogst onwaarschijnlijk uit. Als daad van Russische monarchisten, onder Engelsche leiding, is inmenging in den loop der Chineesche zaken zeker niet aannemelijk te achten. Ook is het te veel eer aan Wrangel of het overschot van zijn leger nog de benaming van een militaire organisatie toe te kennen.

Bestaat dit overschot nog, en ware 't misschien tot een kern, van twijfelachtige waarde, van een strijdmacht te benutten, er was, zooals men zich zal herinneren, ook een vloot, die onder de algemeene leiding van generaal Wrangel, een rol dacht te vervullen in den Russischen strijd. Herbergt Zuid-Slavië het overschot van hetgeen het leger was, in de golf van Bizerte, in Tunis, is opgeborgen wat over is van de vloot. En nu vonden wij juist een beschrijving van deze in stilte verkwijnende en verdwijnende grootheid in La Dép. Col. van 25 April.

In 't laatst van 1920 was deze scheepsmacht, uit de Zwarte Zee ontsnapt, op weg naar den Fransche haven Toulon, toen zij bevel kreeg Bizerte aan te doen. De overtocht werd met groote moeilijkheden volbracht. De oorlogsschepen van de voormalige Russische marine waren meerendeels door hun bemanning verlaten. Wrangel beschikte over een geheel onvoldoende bemanning en bezetting der leidende plaatsen. Uit zijn leger hadden zich vrijwilligers hiervoor aangemeld, die meenden met goeden wil gebrek aan kennis en bekwaamheid te kunnen aanvullen. 't Is toch te verwonderen, dat men er toen zoo in geslaagd is, onder leiding van den Fr. kruiser Edgard-Quinet, de oorlogsschepen behouden in Bizerte voor anker te brengen.

't Waren er 18. De pantserschepen Georgi, Alexief en Korniloff, de kruiser Almaz, het schoolschip Moriale, de torpedoschepen Dersky, Despoikoing, Pilky, Guevny, Pospechny, Zorky, Zomzy, Zarky, Zereko, de onderzeeërs Bourrevestnik, Tulerie, Outka en A. G. 22.

Het waren meerendeels schepen tijdens den oorlog van stapel geloopen. Laat ons slechts van eenige bijzonderheden vermelden, als type van het geheel. De Alexieff in 1914 voltooid, een waterverplaatsing van 23.000 t. De bewapening telt 12 st. van 305, en 20 van 130 m.M.

Die vloot is te Bizerte binnen gevallen, en daar nog, langzaam maar zeker vergaand, andere bestemming dan langzaam en zeker te gaan.

Met de schepen kwamen niet alleen me[illegible] echte schepelingen en zij die vrijwilligen dien[illegible] zoodanig deden, maar tevens vluchtelingen uit [illegible] land. Matrozen, soldaten, burger-functionaris[illegible] doch ook grijsaards, vrouwen, kinderen. [illegible] général déchu voisinait avez le moujik et la [illegible] cesse avec l'ouvrière, tous unis dans une [illegible] misère."

Deze menigte werd verspreid over alle pl[illegible] van Tunis, waar men groepjes en enkelingen [illegible] doende in de zonderlingste kleedij zag slen[illegible]

De regeering van het Fr. protectoraat he[illegible] beijverd zooveel doenlijk te hulp te komen. [illegible] ken werden opgetrokken. Waar mogelijk [illegible] de bekwaamheden benut en werd werk [illegible] Men vond Russen werkzaam in de meest [illegible] loopende betrekkingen en baantjes. Alles [illegible] hadden meegebracht of aan 't lijf hadden, ge[illegible] op; wie geen werk vond kwam in de allertre[illegible] omstandigheden.

Sedert heeft de tijd hun aantal sterk ver[illegible] derd. Wie maar een kansje meende te hebben [illegible] een beter lot elders, vertrok; wie in Tunis [illegible] werkkring vond, ging daar in de menigte op [illegible] is nog een groep over, die in stilte leeft, zich [illegible] land en taal aanpast, en een soort van Rus[illegible] kolonie gaat vormen.

De oorlogsschepen liggen er echter nog. In [illegible] zijn ze door een commissie bezocht. Eenige [illegible] kleineren hebben een bestemming gekregen [illegible] Franschen dienst en onder nieuwe namen, [illegible] overigen zijn onbruikbaar verklaard en [illegible] leverd aan den grooten slooper, den tijd, die [illegible] werkt als men hem onverhinderd vrij spel la[illegible]

Pan-Pacific Arbeidsconferentie te Kanton.

Volgens een Japansch bericht uit Kanton [illegible] daar den eersten Mei een Pan-Pacific Ar[illegible] conferentie gehouden worden onder auspiciën [illegible] de Algemeene Arbeidersvereenigingen in Chi[illegible] de Federatie van Australische Arbeidersvere[illegible] gen. Er waren uitnoodigingen gezonden aan [illegible] Britsch-Indië, Rusland, de Ver. Staten, [illegible] Korea, de Philippijnen, Indo-China, Canada [illegible] landen op de westkust van Zuid-Amerika. De [illegible] ferentie beoogt de verhindering van een oorlog [illegible] de Pacific en de oplossing van het Pacific-[illegible] gratievraagstuk, zoomede de vorming van een [illegible] heidsfront ter verdediging tegen het imperialis[illegible] N.-I. wordt in 't bericht niet genoemd.

Ingezonden.

Curaçao, 2 April 1[illegible]

Aan de Redactie van het Koloniaal We[illegible] te Den Haag.

WelEdele Heeren,

Het bericht in het „Koloniaal Weekblad" No. [illegible] 17 Februari j.l., pag. 7, als zouden de schepen d[illegible] Zealand Shipping Co. Ltd. Curaçao niet meer a[illegible] zou den indruk kunnen wekken dat geen New Z[illegible] booten Curaçao meer aandoen. Deze indruk zo[illegible] juist zijn. Er komen hier n.l. geregeld schepen [illegible] Engeland—New Zealand-lijn van Shaw Savill & [illegible] Ltd., London, t.w. de „Mataroa" en „Tamaroa", [illegible] 12.000 ton elk, stookolie innemen. Dit zijn snel[illegible] de, keurig ingerichte schepen, welke 1ste en 3de [illegible] passagiers vervoeren en de reis van Curaçao [illegible] Southampton in circa 12 dagen afleggen. Agent [illegible] deze Lijn te Curaçao is de Curaçaosche Scheep[illegible] Maatschappij.

Wij zouden het op prijs stellen indien U in het [illegible] volgend nummer van „Het Koloniaal Weekblad" [illegible] aanvulling van bovenvermeld bericht zoudt willen [illegible] nemen.

Hoogachtend,

De Directie der Curaçao[illegible] Petroleum Industrie Maatsch[illegible]

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Nijmegen.

SOCIETEITSMIDDAG. De volgende Societeitsmiddag zal gehouden worden weer in het Oranje-hotel van 's middags 3—5.30 uur, op Zaterdag 14 Mei, waar de Heer Burger — als vervolg op zijn jongste voordracht — zal geven een causerie met lichtbeelden over „Een wandeling over het eiland Curaçao". Wij twijfelen er niet aan, of de aanwezige leden van Zaterdag j.l. zullen allemaal minstens één ander lid meebrengen om de vlotte causerie van den Heer Burger bij te wonen en keurige lichtbeelden te zien, vooral van een land, dat weinig gekend wordt.

Deze causerieën van den Heer Burger — waarvan de eerste zeer belangrijk, leerzaam en interessant was — zijn tevens bedoeld als een algemeene inleiding voor de in het najaar te houden tentoonstelling over West-Indië.

Komt dus allen naar de Sociëteitsmiddagen! Brengt nieuwe leden!

De Secretaris,
GESCHER.
v. d. Berghstraat 74.

Mededeelingen.

Van de Redactie.

HET WERK VAN PA VAN DER STEUR.

Wij ontvingen het verslag over 1926 van het bekende gesticht „Oranje-Nassau" te Magelang van Pa van der Steur. De bevolking van het gesticht neemt steeds toe en daardoor ook de behoeften. Zooals bekend, heeft „Oost en West", door den weldadigheidszin van velen, het vorige jaar een aanzienlijk bedrag kunnen overmaken. Wij bevelen ook nu de Stichting in aller aandenken aan.

Op bladz. 27 van het verslag, ter leestafel, Heulstraat 17, neergelegd, leest men:

„Zoudt gij, vriendelijke lezer, die dit boekje leest en „ook, naar ik hoop, laat lezen, niet geregeld 2 cent per „dag kunnen geven voor het gesticht? Dat is f 1.80 per „kwartaal. Zie, dan zendt gij elk kwartaal zulk een „postwisseltje als hier in miniatuur staat, hierheen. „(Volgt formulier postwissel, adres Johannes van der „Steur, Magelang, gesticht Oranje-Nassau)."

Het verzoek wordt gaarne warm aanbevolen.

Van het Informatie-Bureau:

INDISCHE AMBTENAREN MET VERLOF:

J. Hauff, Politieopziener b/d Veldpolitie, Antonie Heinsiusstraat 79, Den Haag.

H. A. H. Sack, Verpleger der 1e kl. b/h Krankzinnigenwezen in Ned.Indië, geplaatst bij het doorgangshuis voor krankzinnigen te Grogol (Batavia), p/a W. Salmans, Bakhuizenstraat 79 te 's-Gravenhage.

Mr. I. J. Dermout, President v/d Raad van Justitie te Batavia, Van Aerssenstraat 237, 's-Gravenhage.

J. Boes, Officier van Gezondheid 2e kl., Amsterdam.

Jhr. O. van der Wijck, Kapitein der Infanterie, Schiedamscheweg 117, Vlaardingen.

F. Bolderheij, 1e Luitenant der Infanterie, 's-Gravenland.

J. M. Benjamins, Ritmeester der Cavalerie, Van Beverninckstraat 108, Den Haag.

J. W. Roessingh van Iterson, Secretaris v/d Raad van Ned.-Indië, p/a I. D. Fransen van de Putte, Statenplein 3a, 's-Gravenhage.

H. E. Haak, Controleur 1ste kl. b/h Binnenl. Bestuur, p/a A. H. Haak, Reinkenstraat 4 te 's-Gravenhage.

Mutatiestaat van 26 April tot 3 Mei.

Nieuwe Leden: Geïntroduceerd door:

Nieuwe Leden	Geïntroduceerd door
Hooykaas, oud-Gezagvoerder Rotterdamsche Lloyd, Rotterdam, Schiedamsche Weg 160. f 5.—	Afdeelingsbestuur Rotterdam.
Doerleben, Arnhem, Ernst Casimierlaan 22. f 5.— Leod, Velp, Egmontstraat 3. f 5.— H. F. W. Snijders, Velp, Hoofstraat 18. f 5.— A. Welsch, Velp, Zutfensche Straatweg 17. f5.—	Afdeelingsbestuur Arnhem.
Hemmeling, p/a. Gebr. Houtman, Den Bosch.	
Andriessen, Rijswijk, Nassaukade 29. f 5.—	Prof. J. C. Andriessen te Rijswijk.
B. van den Heuvel, Havenmeester, Den Haag, ...sonlaan 22. f 5.—	Secretaris Afd. Den Haag.
...mans, Carmangay, Alberta, Canada, P. O. Box ... f 5.— Wolff, Districts-Commissaris, Paramaribo. f 10.—	den heer W. Meijer te Den Haag.
Herrenberg, Chef Afd. Verkeer, Dept. van Openbare Werken en Verkeer te Paramaribo. f 5.—	den heer Ph. A. Feltzer te Paramaribo.
van Aken, Ass.-Res. te Sigli (Atjeh). f 6.— G. Frohwein, Adjunct-Inspecteur van Arbeid te Tandjong-Pinang (Riouw). f 6.— A. Robert, Agent van de Javasche Bank te Bengkalis (S.O.K.), f 6.—	wd. Hoofdvertegenwoordiger Oost en West in O.-Indië.
Fortuijn Harreman, Dir. Ned. Veem, Honingerdijk, Rotterdam. f 5.—	Hr. v. Peski, Onder-Voorz. van O. en W.

Afschrijven:

van Hoboken, Rotterdam, v. Vollenhovenstraat 7.
Swaan, oud-Planter, Den Haag, Acaciastraat 134 (overleden).
Mej. J. L. E. Waller, Amsterdam, Marnixkade 19huis.
M. W. Ackermann, Landhuurder Tegal Ombo, Halte Salem N. I. S.

Adresveranderingen:

Stoltz, van: Soestdijk naar: Arnhem, Jacob Cremerstraat 130. f 2.50.

van der Hilst, van: Baarn, Faas Eliaslaan 33 naar: Amsterdam, Vaartstraat 35. f 5.—

...erkerker, Oud-Inspecteur O.-I., van: Scheveningen, Leuvensche straat 59 naar: Amsterdam, Linnaeusparkweg 37. f 5.—. (Heeft contributie '27 reeds voldaan).

Th. van der Paardt, Leeraar H.B.S., van: Amsterdam, Lomanstraat 12 naar: Weltevreden, Dep. van Onderwijs.

H. van Klaveren, Amsterdam, van: Gijsbr. v. Amstelstraat 7 naar: Willemsparkweg 106.

van der Weide, Velp (G.), van: Zutfensche Straat naar: Rembrandtlaan 1.

M. Hogewind-Spruyt, Amersfoort, van: Lange ...straat 27 naar: Javastraat 7.

...ermans, Indoloog, Leiden, van: Witte Rosestraat naar: Oude Singel 64.

...ekhuis, Kapitein N.-I. L., van: Tjimahi naar: Den Haag, Begoniastraat 230. f 5.—.

Haak, Controleur B.B., van: Moera-aman naar: Den Haag, Reinkenstraat 4a, p/. den heer A. H. Haak.

...kker, Luitenant-Generaal tit. N.-I. L. b.d., van: Voorburg naar: Den Haag, Wagenaarweg 11. f 5.—.

Eijken, Oud-Resident, Den Haag, van: Ieplaan 98 naar: Pauwenlaan 9.

Jorissen, oud-Majoor Art. N.-I. L., Den Haag, van: ...linckstraat 78 naar: v. Boetzelaerlaan 157.

H. van der Kruk, oud-Luit.-Kolonel N.-I. L., Den Haag, van: Juliana v. Stolberglaan 113 naar: Laan van Nieuw Oost-Indië 244.

J. C. Lamster, Majoor-tit. N.-I. L. b.d., Den Haag, van: Nachtegaalplein 15 naar: Adriaan Pauwstraat 39.

E. Moorman, oud-Administrateur „Kali-Baroe", Den Haag, van: Jakob Hopstraat 10 naar: Willem de Zwijgerlaan 19.

W. F. Palmer van den Broek, 1ste Luitenant N.-I. L., Den Haag, van: Wilhelminastraat 141 naar: Columbusstraat 252.

J. A. A. F. Quentin, Gep. O.-I. Hoofdambtenaar, Den Haag, van: Columbusstr. 252 naar: Conradkade 39.

Mevr. M. Rebel-Nieuwenhuijzen, Den Haag, van: Bankastraat 34 naar: Laan Copes van Cattenburgh 58.

J. G. van de Stadt, van: Den Haag, Laan van Meerdervoort 324 naar: Scheveningen, Gevers Deynootweg 1.

R. J. A. Stolk, O.-I. Ambtenaar m. v., Den Haag, van: Van Galenstraat 72 naar: Van Blankenburgstraat 77.

Dr. R. F. J. Wijckerheld Bisdom, oud-Generaal-Majoor Gen. Dienst N.-I. L., van: Nice terug naar: Den Haag, Gogelweg 30.

J. H. Bloemink, Administrateur Sumatra Caoutchouc Mij., van: Dordrecht naar: Kijkduin, Katwijksche Laan 10. f 12.—. (Heeft contributie '27 reeds voldaan).

E. J. van Son, oud-Kapitein N.-I. L., van: Villa Marina, Menton-Caravan, naar: Epe (G.).

K. Schermer, thans Employé Pamanoekan en Tjiasemlanden te Soebang.

L. C. Heijting, Controleur B.B., thans te Pangkalan Brandan (S.O.K.).

Mevrouw M. C. van Erpers Royaards, geb. Bakhuizen v. d. Brink, thans te Bindjei (S.O.K.).

VEREENIGING „OOST EN WEST"

HOOFDBESTUUR: HEULSTRAAT 17 'S-GRAVENHAGE

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins-Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen doen.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen, van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Tel. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins-Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752. Dit „Tehuis" biedt studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland vertoeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK, of den Administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", Van-Boetzelaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Tel. No. 50248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna-Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten einde aan hen, die uit Nederland naar Indië gaan, en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN op huishoudelijk en maatschappelijk gebied, onder leiding van Mevr. J. FR. MENDES—Calisch. Spreekuur Donderdagmiddag van 2 tot 4 uur en volgens afspraak, Nic.-Maesstraat, Amsterdam, Tel. 22492.
Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, en de Firma MARTINUS NIJHOFF, L. Voorhout 9, Den Haag (bij deze firma alleen die met een *), zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk.)
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

2. Onze Oost II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

* b. Onze West, tweede druk, bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overz. Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

*No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

*No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie.)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

*No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2e, verbeterde druk.)
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

*No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

*No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

*No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

*No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederlandsch-Indië, zoomede voor verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken en Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Opnieuw herzien.) .... Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

*No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

*No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

*No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

*No. XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber (caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Ned.-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën .... Prijs: **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
„ 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
„ 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
„ 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
„ 8. De Europeesche vrouw in Indië.
„ 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
„ 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
„ 2. Het Javaansch tooneel.
„ 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
„ 4. De theecultuur op Java.
„ 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
„ 6. Een doode taal in Indië.
„ 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
„ 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
„ 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
„ 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
„ 2. Bevloeiïng in Nederlandsch-Indië.
„ 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
„ 4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
„ 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
„ 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië.
„ 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Wnd. Vertegenwoordiger in Nederlandsch-Indië Mr. M. J. A. Oostwoud-Wijdenes, President Landraad, Tandjong Balei (Sumatra's Oostkust).

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN:
Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag
Telefoon 14519, Postgiro 14574

Wnd. Vertegenwoordiger in N.-I. Mr. M. J. A. Oostwoud-Wijdenes. Pres. Landr., Tandjong Balei (Sumatra's Oostk.).

Opgericht 21 Maart 1900
door Kolonel
G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIËN:
N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag
Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIE

INHOUD: Bede om hulp. — Indische Tentoonstelling Arnhem 1928. Verzoek om medewerking. — Keuze en opleiding van ambtenaren. (Het artikel van Mr. F. G. Schalkwijk in de West-Ind. Gids), door C. K. Kesler. — Feuilleton. Het garnizoensleven van een jaar of dertig geleden (vervolg). — Het vaandel van het 3de Bataljon is niet in handen van den vijand geweest, door G. Nypels. — Nederlandsch-Indische Kunst te Parijs, door Sn. — Van Week tot Week. — Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt. — Persoverzicht uit de Ind. Bladen: I. Uit de Europ. Pers. II. Uit de Inheemsche Pers. — Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht. — Suriname. — Curaçao. — Ingezonden. — Berichten der Afdeelingen: Nijmegen. — Mededeelingen: Van het Inform.-Bur. — Mutatiestaat van 3 tot 10 Mei.

Bede om Hulp.

—o—

(Zie K. W. van 14 April No. 15.)

Voor de Surinaamsche vrouw Catoir (Fransche huwelijk) zijn tot heden de volgende bedragen ingekomen:

J. v. R. te Kampen	f 2.50
A. F. te Den Haag	„ 3.—
H. A. N. te Den Haag	„ 2.50
	f 8.—

De Witte Kruis Kolonie bij Salatiga.

(Zie K. W. van 5 Mei No. 18.)

P. T. te Bloemendaal	f 25.—
J. L. H. te Den Haag	„ 10.—
	f 35.—

Indische Tentoonstelling Arnhem 1928.

—o—

Verzoek om medewerking.

Het Bestuur der afdeeling Arnhem zou gaarne ten behoeve van de Indische Tentoonstelling 1928 in eenigszins belangrijke plaatsen in Nederland correspondentschappen willen vestigen.

Drukke werkzaamheden zijn hieraan niet verbonden.

Het doet daarom een beroep op de Leden der Vereeniging over het geheele land om als zoodanig te willen optreden of adressen te willen verstrekken van personen, die daartoe wellicht bereid zouden worden gevonden, voornamelijk in die plaatsen, waar geen afdeeling van „Oost en West" is gevestigd.

Opgaven of bereidverklaringen zullen gaarne worden ontvangen aan het adres: Nieuwe Plein 52, Arnhem.

H.H. SECRETARISSEN der afdeelingen worden er nogmaals beleefdelijk aan herinnerd dat in de verschillende rubrieken van het K.W. steeds namen voorkomen van personen die in aanmerking komen om voor het lidmaatschap der Vereeniging te worden aangezocht.

Keuze en Opleiding van ambtenaren

(Het artikel van Mr. F. G. Schalkwijk in de West-Indische Gids)

door

C. K. KESLER.

——o——

Het schijnt wel, dat de inzichten van Mr. F. G. Schalkwijk omtrent keuze en opleiding van rechterlijke en andere ambtenaren, bestemd voor uitzending naar de West, die hij in het April-nummer van de *West-Indische Gids* publiceerde, hier en daar de aandacht getrokken hebben. O.i. verdienen zij ten volle, ter bevoegder plaatse, ernstig overwogen te worden. Onverdeelde instemming hebben zij, zooals te verwachten was, niet gevonden, maar ernstige bestrijding toch evenmin. In de rubriek Suriname van dit blad, wijst de redacteur op twee bezwaren, die z.i. tegen het systeem van Mr. S. zouden kunnen worden aangevoerd. En wel hierop, dat Suriname „blijvers" noodig heeft, en dat Indische Ambtenaren voor Suriname te duur zouden zijn. Inderdaad, dat zouden ernstige bezwaren zijn, indien zij werkelijk aan het stelsel van Mr. S. verbonden waren, maar zij zijn dat niet. Deze toch stelt niet de wenschelijkheid in het licht, voor korter of langer tijd, Oost-Indische ambtenaren naar de West te detacheeren, maar „het systematisch dienstbaar maken van het geheele Oost-Indisch bestuurcorps en zijn actief dienende leden aan West-Indië" (blz. 562, W. I. G.). Dat lijkt ons inderdaad iets geheel anders, dan wat tot dusver geschiedde, n.l. het nu en dan eens detacheeren van Oost-Indische ambtenaren, die dan min of meer los van de geheele overige bestuursorganisatie kwamen te staan. Dit systeem, als men het dien naam eens mag geven, is gebleken, zoo weinig doeltreffend te zijn en den gedetacheerde voor zulke onaangenaamheden te plaatsen, dat het haast onbegrijpelijk zou zijn, indien iemand, die op Curaçaosche en Surinaamsche ervaring steunt, dit nog eens zou aanbevelen. Dat doet Mr. S. dan ook terecht niet. Bovenstaande aanhaling uit zijn artikel is, dunkt ons, genoeg, om te doen zien, dat de schrijver een geheel andere en o.i. juistere richting aanwijst.

Wij gelooven niet, ons zeer te vergissen, als wij zijn gedachtengang ongeveer aldus weergeven. „Als de Ondernemersraad succes met zijn pogingen tot opheffing van Suriname heeft, zal binnen niet al te langen tijd in de West een Javaansche kolonie ontstaan. Daarmede, evenals met de aanwezigheid van de duizenden Britsch-Indiërs, dient rekening gehouden te worden. Rechterlijke ambtenaren dienen met de mentaliteit, met de taal van die Oosterlingen bekend te zijn; zend daar dus heen rechterlijke ambtenaren, die voor de tropen opgeleid zijn, die tropische ervaring hebben." In *De Telegraaf* van 21 April j.l. (ochtendblad) wordt niet alleen instemming betuigd met de denk[...] van Mr. S., maar wordt ook aanbevolen, dit s[...] toe te passen niet alleen bij de rechtspraak[...] ook bij andere takken van dienst. Het schij[...] toe, dat dit inderdaad *de weg* is, om aan het [...]nisch gebrek aan geschikte ambtenaren in de [...] een einde te maken.

Tot dusver doen onze koloniën nu en dan [...] sterk denken aan de 18e eeuwsche toestand[...] de Republiek, toen ieder gewest, iedere stad [...] een gebied op zichzelf was, met een bestuu[...] alleen oogen had voor eigen belangen. Dit is [...] te lande nu vrijwel uit, maar voor de ko[...] heeft men in Den Haag nog een vak Indi[...] vakje Suriname en één Curaçao. Alle drie [...] zonderlijke bestuursstelsels, afzonderlijke [...]tingen, afzonderlijke ambtenaren en tot voo[...] zoo heel lang zelfs nog een afzonderlijk leger [...] het op zichzelf staande gebieden waren [...] deelen van Grooter Nederland. Nu zijn [...] minste wel zoover, dat er één koloniaal [...] waarom nu niet één koloniaal ambtenaren[...] De reden daarvan is niet zoo heel ver te zoek[...]

Toen in 1863 de slavernij in de West wer[...] schaft, is men van de veronderstelling uitge[...] dat zich daar nu wel een Hollandsche samen[...] zou ontwikkelen, die volgens moederlandsche [...]ten geregeerd zou kunnen worden. Maar zoo [...]sequent ging men daarbij te werk, dat dri[...] later Suriname begiftigd werd met een be[...] regeling, die het parlementaire stelsel van [...] model had. Curaçao daarentegen met een, di[...] denken aan de 18-eeuwsche contracten van [...]pondentie. Immers, Suriname kreeg in 186[...] z.g. volksvertegenwoordiging, de Koloniale [...] met wat daarbij behoort, candidaatstelling [...] kiezingen en dat alles, Curaçao verkreeg een [...]nialen Raad, die 18e eeuwsch, zichzelf aanv[...] laatste 75 jaren hebben wel doen zien, dat de [...]onderstelling omtrent het ontstaan van een [...]landsche samenleving, zooals ook te verw[...] was, geen werkelijkheid geworden is. De O[...]mersraad stelt dan ook ten opzichte van Su[...] voor, nog eens van nieuws af te beginnen.

In het nummer van 24 Juni 1926 van dit bla[...] pleitten wij, daarbij het huidige systeem voo[...] hebbende, de invoering van een scheiding [...] gezonden en inheemsche ambtenaren. Wij [...] steeds overtuigd, dat deze zeer wenschelijk [...] maar het stelsel van Mr. S., mits uitgebreid [...] geheele corps, is ongetwijfeld beter. Vooral [...] het aan de energie-doodende afgunst een ein[...] kunnen maken. Wie tropisch ambtenaar w[...]den, make deel uit van één groot crops, en [...]vaarde daarbij de kans, naar Oost of West [...]den te worden, naar gelang dat noodig blijkt [...] er in de West bruikbare krachten aanwezig [...] belet niets, deze erin op te nemen, mits zij v[...] aan dezelfde eischen omtrent ontwikkeling [...]schiktheid, die aan allen gesteld dienen te w[...]

Feuilleton.

Herinneringen van een oud-Ind. officier.

V.

Het garnizoensleven van een jaar of dertig geleden.

(*Vervolg*).

Als er nu veel gepoeterd en veel gebitterd was en het erg laat was geworden, gebeurde het wel, dat een of ander getrouwde begreep thuis koud eten te krijgen en daarom gaarne van ons aanbod gebruik maakte om bij ons te komen eten. Na afloop moesten zij dan steeds erkennen, dat de menage goed was. Nu dient er bij te worden vermeld, dat er 's Maandags in plaats van rijsttafel „ajam kodoq" (gevulde kip) en raasdonders (capucijners) met militaire kaantjes (gebakken spek) werden gegeten.

's Zaterdagsavonds was er steeds erwtensoep. Eens was een lid van onze menage wat lang met leden van een andere jongelui's-tafel in de Soos blijven plakken en door hen te eten gevraagd. Dat ging toen alles heel gemoedelijk; had men niet genoeg, dan haalde men het bij een ander. Zoo ook in dit geval. Wij waren reeds begonnen en hadden de snert al op, toen er een tentwagen voor het huis stil hield. S. stapt er uit, grijpt onder het uitspreken van de woorden: „Jelui eten geen snert meer, is het wel?" net als Klein Roland bij Keizer [...] de soepterrine

Und trägt sie stumm hinaus.

Daarop reed hij met zijn gastheer weg, de [...] terrine met erwtensoep tusschen hun knieën [...]

De menage was niet duur, omdat in dien [...] eerste levensbehoeften zoo goedkoop en de [...]denloonen laag waren. Toen een paar jaar [...] Magelang door een tram met de buitenwereld [...] verbonden, waardoor de rijst en tweede g[...] gemakkelijker naar elders konden worden [...]kocht, werd het leven iets duurder.

De luitenants konden weer iets goedkooper [...] dan de kapiteins en hoofdofficieren, omdat [...]dienden, waschbazen, leveranciers, die aan de[...] verkochten enz., rekening hielden met den [...] Na mijn terugkeer te Magelang, na eene [...]heid van ongeveer anderhalf jaar, kwam [...]middellijk mijn oude waschbaas in het hotel [...]melden. Op mijn vraag, hoeveel hij vroeger [...] weer kreeg, antwoordde de snaak: „Een rij[...]der, maar mijnheer is nu eerste luitenant [...]den, dus kan hij nu wel *f* 2.75 betalen." 't W[...] niet veel. Ook moest later mijn vrouw meer [...] de eieren en kippen betalen, als de „njonjah [...] mijn schoonmoeder, bij ons logeerde.

Over het algemeen was het leven toen niet [...] veel goedkooper, maar ook veel eenvoudiger [...] tegenwoordig. De dames staken elkander [...] de oogen uit met kostbare toiletten; hoeden [...]den toen door haar weinig gedragen; de sarong [...] kabaja was toen nog in huis, behalve bij het [...]

Deze opneming in een grooter corps zou dan meteen een einde kunnen maken aan het hopelooze stelsel van anciënniteit, dat weleens, en nogal dikwijls, menschen „door gebrek aan zwaarte omhoog doet vallen”. Men lette maar eens op twee belangrijke takken van dienst, b.v. in Suriname, op de rechtspraak en het onderwijs. Met betrekking tot de eerste verdient het de aandacht, dat slechts enkele maanden geleden in een Surinaamsch blad een berichtje voorkwam met het hoofd: „Meesterlooze rechtspraak”, waarin met een zekere „Schadenfreude” vermeld werd, dat de rechtspraak in haar geheelen omvang op dat oogenblik was toevertrouwd aan ongegradueerden. En het onderwijs vertoont thans het droevige tooneel, dat binnen een paar maanden de laatste Hollandsche leerkracht zal gepensionneerd worden. Rechtspraak door leeken alleen moge wel eens goed uitvallen, en onderwijs door inheemsche leerkrachten met onvolledige bevoegdheden, moge soms een niet al te groote misrekening zijn, op gewenschte toestanden wijst dat alles toch allerminst. Een systeem, waardoor autoriteiten de beschikking krijgen over een voldoend aantal ambtenaren en waarbij men niet telkens genoodzaakt wordt „te roeien met de riemen, die men heeft”, — een geijkte uitdrukking in de West — zou ons inderdaad een groote verbetering. Wat Mr. S. in de *West-Indische Gids* aanbeveelt, kan die brengen, mits, zooals gezegd werd, diens systeem niet tot de rechtspraak beperkt blijft, maar tot het geheele ambtenaars-corps worde uitgebreid.

Nieuwer-Amstel, April 1927.

NASCHRIFT.

Juist, dachten wij bij het lezen van het opschrift van het artikel van den Heer W. R. Menkman in het nummer van het K. W. van verleden week, juist: Oost is Oost en West is West. Ziedaar een der sterkste argumenten in geconprimeerden vorm voor het stelsel van Mr. Schalkwijk. Want, Oost, dat zijn onze koloniën in haar geheel; die in Azië met haar Oostersche bevolking in allerlei schakeeringen; die in Amerika met hare, thans reeds in aantal overheerschende Britsch-Indiërs en Javanen. West, dat is het moederland. Zóó dient o.i. Oost en West opgevat te worden: moederland en overzeesche gebiedsdeelen, ieder met eigenaardige behoeften, maar toch ten slotte met gelijk gerichte belangen. Want, als het den koloniën goed gaat, profiteert het moederland daarvan en omgekeerd. En wel liggen moederland en koloniën en deze laatste onderling wijd uiteen verspreid over den aardbol, maar toch niet meer zoozeer, dat nog thans in de eerste plaats op wat scheidt en niet op wat verbindt, zou moeten gelet worden. West en Oost zijn meer en meer bezig, elkaar te naderen; laat het sombere „never these twain shall meet”, maar eens voor een oogenblik vergeten worden.

Dus: voortaan niet meer voor onze Amerikaansche gebiedsdeelen bestuursrechterlijke en andere ambtenaren, gerecruteerd uit Holland, alsof zij daar in de West iets heel bijzonders zouden te doen krijgen, heel anders, dan in de Oost; maar één corps koloniale ambtenaren gevormd, waarvan de leden het terrein hunner werkzaamheid zullen vinden, òf op het Oostelijk, òf op het Westelijk halfrond, naar mate dat noodig is. Bezwaren zijn daar vermoedelijk wel aan verbonden, aan welk stelsel kleven die niet? De Heer M. somt er enkele op, maar zijn die zoo gewichtig? En blijven die dat, als men Oost en West niet meer ziet als Oost-Indië, als tegenstelling tegen West-Indië, maar als moederland en koloniën? Is het niet veel belangrijker, dat ons land eenmaal een der eerste mogendheden, na ruim drie eeuwen een fout herstelt, waarvan steeds de West de dupe geweest is? De O. I. C., hoe machtig ook, had in den aanvang alleen maar voor oogen voor de Molukken, en er was een Coen voor noodig, om haar er met kracht op te wijzen, dat er in Indië wat groots verricht kon worden. En met de West liet zij zich liever niet in, wees voorstellen tot vereeniging der beide Compagniën beslist af, met het gevolg, dat daar geopereerd werd door de W. I. C., die, na reeds eenmaal gefailleerd te zijn, ter nauwernood het hoofd boven water kon houden, door de Geoctrooieerde Societeit van Suriname, die van Berbice en door allerlei particulieren. Versnippering van krachten en onderlinge tegenwerking, die het opbouwen van een groot koloniaal rijk van den aanvang af beletten!

Dat was zoo in de 17e eeuw, de eeuw, groot in vele, maar toch weer klein in enkele andere opzichten. Maar thans zijn wij drie eeuwen verder. En nu wijst de Ondernemersraad den weg aan, die leiden kan tot opheffing van de West, voorloopig nog alleen van Suriname, dat het 't meest noodig heeft. Niet, door de tegenstelling Oost en West op den voorgrond te stellen, — een tegenstelling, die trouwens nooit geografisch, maar wel psychisch bedoeld is, — maar, door de aandacht erop te doen vallen, dat Nederland een reuzengebied bezit, zij het dan, dat gedeeltelijk op het Westelijk, gedeeltelijk op het Oostelijk halfrond ligt. Nederland worde, ook in dat opzicht, 20ste eeuwsch Grooter Nederland. Het blijve niet, wat het tot deze eeuw geweest is, *groot* in vele opzichten, maar *klein* in het koloniaal beheer ten opzichte van de West. Het beperke niet zijn aandacht en energie tot de Oost, maar herinnere zich tijdig, dat aan de overzijde van den Atlantischen Oceaan een deel van onze koloniale, onze nationale eer op het spel staat.

Die te behouden, daartoe werke ieder, die in de koloniën belang stelt, mede, in de eerste plaats het geheele corps koloniale ambtenaren, van hoog tot laag. Zeker, de koloniale ambtenaar, evenals ieder, mag op zijn eigen belangen letten, mag voorkeur hebben voor deze of gene standplaats, maar boven particuliere belangen staan die van Groot-Nederland.

...gen van avondbezoek, in eere. Oudere dames vertoonden zich daarmede zelfs nog in het openbaar.

Ook aan de inrichting stelde men toen veel minder hooge eischen dan tegenwoordig. In bijna alle woningen zag men hetzelfde soort meubilair, afkomstig van de Magelangsche meubelmakers, met dien verstande, dat de meubels bij den eene licht, bij den ander donker gecireerd waren en de ornamenten soms wel kleine verschillen vertoonden. Om de binnengalerij te versieren kocht ik op vendutie een piano voor .... ƒ 26.50, maar daar mocht niet op worden gespeeld, als mijn contubernaal thuis was. Toen ik zelf vendutie hield, bracht het meubel maar ƒ 6.25 op.

Aan die gelijkvormigheid van de meubels was het voordeel verbonden, dat men minder kans had slechte venduties te maken. Nu komt het er op aan, of er liefhebbers zijn voor uw bepaalde soort meubilair; toen hing het er slechts van af, of er voldoende personen waren, die zich moesten inrichten. Dikwijls waren er echter bijzondere omstandigheden, die er toe leidden, dat de venduties werden opgejaagd, nu eens als, al dan niet oprecht gemeend, bewijs van sympathie, dan weer om een anderen makker, die in de knoei zat of een weduwe te helpen. Het eerste kwam vooral voor bij het vertrek van bestuursambtenaren, die zich daaraan niet anders konden onttrekken dan door geen lèlang te houden en hunne meubels mede te nemen naar hun nieuwe standplaats, in den regel een vrij kostbare geschiedenis, zoodat dit middel dan ook hoogst zelden werd toegepast.

In Magelang moest eens een vendutie van een officier, die zwaar in de schuld zat, worden opgejaagd om te voorkomen, dat de borgen een koopje zouden snappen. Bij die gelegenheid werd een afschuwelijk leelijk Duitsch tafelkleed met een dikke, grove Germania er op geveild. De kolonel bleef er aan hangen en liet het weer verkoopen. Wederom bood hij „sapoeloeh” [1]). Een tweede luitenant, die „limabelas” [2]) wilde zeggen, versprak zich, zonder het zelf te bemerken en zei: „lima poeloeh” [3]). Hij begreep dan ook niets van de ijzige stilte, die daarop volgde, evenmin waarom de kolonel plotseling met een boos gezicht wegliep. Eerst toen hij iemand tegen een nieuw aangekomene hoorde zeggen: „Nu, het gaat goed, er worden al tafelkleeden voor vijftig gulden gekocht”, begreep hij het en zei hij: „Wat, heb ik lima poeloeh gezegd?” Enfin, 't kon toen nog lijden, wie was er in de Oost rijker dan een ongetrouwd tweede luitenant?

Van oudere officieren hoorden wij wel het verhaal, hoe zij vroeger vendutie hielden om tijdelijk verlichting te krijgen van al te hard brommende beren. De opbrengst kreeg men namelijk contant in handen, de kooper behoefde pas over drie maanden te betalen. Met de schade, daarbij geleden door diverse kortingen bij verkoop en koop hielden zij geen rekening. Zoo was er destijds een

1) Tien.
2) Vijftien.
3) Vijftig.

land, het moederland en zijne overzeesche gebiedsdeelen. En die schrijven voor, dat er niet in de eerste plaats mede rekening gehouden wordt, of iemand liever in Batavia geplaatst wordt, dan ergens in Nieuw-Guinea, of op Curaçao of in Nickerie, maar wel, of er inderdaad wat groots verricht wordt. De tijd daarvoor schijnt aangebroken; Nederland kan wat groots doen, niet door Oost en West als tegenstellingen te blijven opvatten, maar door het geheele koloniale gebied te zijn als een eenheid met één corps ambtenaren, beschikbaar voor den dienst in Azië of Amerika, doordrongen van het gewicht van beide voor de eer van het moederland.

7 Mei 1927. C. K. KESLER.

Het vaandel van het 3de Bataljon is niet in handen van den vijand geweest

door

G. NYPELS.

—o—

I.

Den 24en Maart is te Poerworedjo een zeer bijzonder jubileum gevierd. Het was de vijftigjarige herdenking van den dag waarop bij besluit van Koning Willem III aan het vaandel van het Derde Bataljon van het N.-I. leger het kruis der Militaire Willemsorde werd verleend.

Is dat een zoo bijzondere onderscheiding?

Art. 18 der Statuten van de M. W. O. luidt: „Indien een korps bijzonder heeft uitgemunt, zal hetzelve, bij een bijzonder besluit de eer kunnen genieten, dat deszelfs vaandel of standaard met het teeken der M. W. O. versierd wordt."

Het Indische leger heeft in de vorige eeuw onafgebroken een of meer zijner onderdeelen te velde gehad, soms moest op drie à vier punten in den Archipel te gelijk gestreden worden. En in dien strijd van een gansche eeuw heeft men aan art. 18 slechts tweemaal toepassing willen geven. Eenmaal bij K.B. van 11 Dec. 1849 No. 44 om het 7de Bataljon te eeren wegens zijn aandeel in de vermeestering van de stelling van Djagaraga op Bali. De tweede keer bij K.B. van 24 Maart 1877 No. 2 om de verdiensten van het 3de Bataljon te erkennen voor zijn aandeel in den strijd in Atjeh bij een reeks van krijgsverrichtingen in de jaren 1873 t/m. 1876. Wel zeer spaarzaam is men dus geweest met deze korpsonderscheiding! En wel bestond er aanleiding om dit in herinnering te brengen en om in plechtig feest te gedenken wat het leger voor Nederland en voor Indië heeft gewrocht en welk aandeel daarbij het Derde — het leeuwenbataljon gehad heeft.

De staf van het Derde ligt te Poerworedjo, daar is ook het gedecoreerde vaandel, daar moest dus het middenpunt van de feestelijke herdenking zijn.

Poerworedjo was in feestdos, veel werk was hiervan gemaakt. De dag is er een geweest van groote militaire feestuiting: reveille, met rondgang van muziekkorpsen, parade, met militaire en civiele autoriteiten, ook van elders overgekomen, o.w. de Divisiecommandant generaal Sachse en generaal Gramberg als vertegenwoordiger van den Legercommandant. Deze hield een rede, evenals majoor Ilgen, commandant van het Derde. Een deputatie van Ambonneesche militairen bood een zilveren lauwerkrans aan. Na afloop hield het vaandel receptie, waarbij het huldebetuigingen in menigen vorm ontving, en waar o.m. de resident van der Jagt, de assistent-resident Karsten het woord voerden. Dan den geheelen dag vroolijk vieren in velerlei trant, voor ieder een feest naar zijn aard.

Zou 't mij, als oud-gediende van dat bataljon een vreugde kunnen zijn over dit eerbetoon aan het gedecoreerde vaandel ook een woord mee te spreken, toch is 't niet daarom dat ik mij genoopt voel aan hetgeen over het feest en de aanleiding ervan zoo goed en zoo warm geschreven is in de Indische pers nog iets toe te voegen. Maar er is tusschen al het mooie door ook één wanklank aangeslagen, al 't zonder *opzettelijke* bedoeling, die aan de eer van het vaandel tekort doet, en die wanklank zou, als daar niet tegen op gekomen wordt, als niet-weerlegd in de geschiedenis kunnen overgaan. Om dit te verhoeden, voel ik mij tot schrijven geroepen, zonder af te wachten of ook van elders een terechtwijzing zal komen.

Tot de reeks verrichtingen, die het Derde Bataljon in aanmerking heeft doen komen voor zijn buitengewone onderscheiding, behoort ook zijn aandeel in den strijd om Lemboe op 25 December 1873. Het verloop wordt in het werk van den leider van de tweede Atjeh-expeditie, waarin het wapenfeit viel, luitenant-generaal J. van Swieten, aldus ... weergegeven (overeenkomstig het Koloniale Verslag over 1873):

„De kolonel Wiggers van Kerchem werd weldra door een kogelwond buiten gevecht gesteld, waarop de chef van den staf der brigade, de kapitein G. E. van Daalen, de leiding van het gevecht op zich nam, totdat de brigade-kommandant door den generaal-majoor Verspyck vervangen was, die den aanval even krachtig voortzette. Het 3e bataljon bereikte het eerst het Noordelijke uiteinde der vijandelijke linie, doch werd hier, onder het moorddadig vuur des vijands, door steeds dichter versperringen tot staan gebracht. Het was een hachelijk oogenblik. Telkens zag men een der onzen vallen en doornen en versperringen maakten voortgang bijna onmogelijk. De vaandeldrager ... Bredow wist zich echter door de versperringen heen te worstelen, en toen deze, gevolgd door den sergeant-majoor Bach, sergeant Latoemaina, fuselier Patinama, trots het vijandelijke vuur de borstwering beklom, en het vaandel in de vijandelijke sterkte

---

stelletje, dat er met zijn drieën één paard op na hield, dat telkens door één van hen, om beurten werd ver- en door een ander gekocht.

In dien tijd was bijna ieder ongetrouwd luitenant een paard rijk, meest Sandelhoutsche of Batakkers. Eerst een jaar of vijf na mijn eerste aankomst te Magelang zou daar het eerste Australische officiersrijpaard verschijnen en dat bleef daar nog lang het eenige. Had zoo'n ruiter op een inlandsch paardje lange beenen, dan kwamen deze bijna tot op den grond, in welk geval hij al gauw gehoond werd vanwege „het paard met zes beenen".

Natuurlijk kocht ik dus ook kort na mijn aankomst ter plaatse een paard. Om zoo te zien, was het een mooi dier, maar het was al een beetje oud en wat gevoelig in den rug, zoodat het niet duur was, slechts ƒ 150, met volledig harnachement. Bij den proefrit was het heel kalm, maar bij den eersten rit, nadat het mijn eigendom was geworden, begon het onmiddellijk de beenen in de lucht te gooien, zoodra het een ruiter in het zadel voelde. Het trapte daarbij een bloempot van mijn buurman stuk en ging er vervolgens met me vandoor, den grooten weg langs, dwars over de aloon-aloon, door de Moordenaarslaan, langs den Tidar, door de Chineesche kamp en zoo naar huis terug, legde dus, wat men in Magelang in de wandeling „den kleinen toer" noemde, aan één stuk in ren af. Onderweg had nog een collega de vriendelijkheid om me te vragen, of ik er voor mijn plezier op zat en of ik het erg warm had.

De tweede maal stond het dier zoo rustig voor de deur, dat ik mijn aanvankelijk voornemen om de manege op te stappen, liet varen, maar die rust was slechts de stilte, die aan den storm voorafging, want wederom ging er een bloempot van mijn buurman aan, ditmaal met een mooie plant er in, en wederom ging Piet met me in zeer snellen galop den kleinen toer langs en kwamen wij beiden zeer verhit thuis. Eene poging om, na me te hebben gebaad en verkleed, mijne verontschuldigingen aan mijne buurvrouw aan te bieden, had geen succes; daarvoor was zij te boos.

Dit was mijn laatste rit op dat paard. Den volgenden dag bleek het volslagen kreupel te zijn, welke kreupelheid door den hoogen leeftijd van het dier niet meer genas. Na verschillende vergeefsche pogingen om het te doen genezen, zond ik het ten slotte naar Temanggoeng, waar het bij een inlandsch hoofd genadebrood at, waarbij het hoofd meer voordeel had van den mest dan het paard hem aan voeding en onderhoud kostte.

Gelukkig kreeg ik kort daarna de beschikking over een beter rijdier, waarvan ik gedurende mijn verdere verblijf te Magelang veel genot heb beleefd. Later in verschillende perioden, te zamen een ... à twaalf jaar, was ik herhaaldelijk in het bezit van een dienstrijpaard, hetgeen door mij steeds als een voorrecht werd beschouwd, een flinke lichaamsbeweging, een waar genot, vooral als het mij gelukte was een nieuwen rit te ontdekken, een nieuwe doorgang over een of ander terrein, eene nieuwe verbinding tusschen twee paden. Vele ochtenden was als nauwelijks of nog niet eens het daglicht

[..]nlte, was dit gezicht genoeg om de wakkere [..]pen alle hindernissen te doen overwinnen. [..]oemaina en Patinama waren Ambonneezen. De [..]iste sneuvelde bij dit wapenfeit en de eerste [..]rd ernstig gewond". *)

Hiermede was de strijd echter niet volstreden, [..]rst in den namiddag kon de vermeestering der [..]sitie voltooid worden. De vijand liet er 54 dooden [..]hter, aan onze zijde waren luitenant J. A. L. [..]hoenmaeckers en 5 man gesneuveld, kolonel [..]ggers van Kerchem, de 1e luitenants von Mas[..], Eichholtz, Schwerys, van den Blijk en [..]esen, den officier van gezondheid Hardenbergh [..] 71 anderen waren gewond.

[..]at is één der episodes uit de reeks der daden [..] het 3de Bataljon. Deze episode is nu bij de [..]rige herdenking van de toekenning van het [..] in 1877, natuurlijk ook in herinnering ge[..]t. *De Locomotief* (Semarang) was zoo ge[..]g een oudgediende te kunnen interviewen, een [..]nog maar heel weinig overlevenden, die toen [..]tjeh hebben meegevochten, de oud-sergeant [..]sen.

[..]t aardige verhaal, dat deze Groninger uit zijn [..]nering opdiepte, werd bij de reeds ten afscheid [..]kte hand, op deze wijze besloten (*De Locomo*[..] 24 Mrt.):

„[..]Toen ineens:

„Weet U, dat het vaandel van het 3de nog [..]n handen van den vijand is geweest?

„Ach, neen toch? Vertelt U eens hoe dat kwam.

„'t Was bij Lemboe. De adjudant-onderofficier [..]ndeldrager, de Blécourt heette hij, werd met [..] de geheele vaandelwacht neergeschoten en [..]erden vijanden drongen met den klewang op [..]namen het vaandel. Oho, dat heeft niet lang [..]urd! Onze Ambonneezen hadden het binnen [..]le minuten terug; hoe, dat kan ik U niet be[..]ijven. 't Was vreeselijk".

[..] verhaal kan op niets anders doelen dan op [..]oeven vermelde gebeurtenis van 25 December [..] 't Is zooals het in het interview weergegeven [..], in alle opzichten onjuist.

[..]geant Fransen is geen ooggetuige geweest [..]het gevecht bij Lemboe op 25 December 1873, [..] volgens zijn eigen verklaring viel 't eerste [..] gevecht dat hij meemaakte in 't begin van [..]ari 1874. Hij kan destijds verhalen uit tweede [..]rde hand opgevangen hebben, waarin de [..]lijke omstandigheden door het vaandel van het [..]oorstaan, uitgezet zijn geworden tot het ver[..], dat zich in zijn geheugen heeft vastgezet. [..]r dit mag van onvaste legende niet tot vaste [..]hiedenis worden. De waarheid is in deze pittig [..]g om geen toevoeging te behoeven, zij is te [..] om verminkt te mogen worden. Sergeant [..]sen was te goeder trouw in zijn geloof, maar [..]neemt niet weg dat zijn geloof de waarheid niet is. De vaandeldrager heette von Bredow, niet de Blécourt, een vergeeflijke naamsverwarring, maar die toch een waarschuwing tot omzichtigheid voorhoudt. Hij is niet neergeschoten, hij liep wat schrammen op, maar werd zelfs niet gewond. Niet bijna de geheele vaandelwacht werd neergeschoten, Patimana en Latoemaina zijn er gevallen, de anderen, die om het vaandel stonden zijn toen niet buiten gevecht gesteld.

Het gaat hier niet om mogelijke kleine vergissingen of geheugen-afwijkingen, maar in deze voorstelling ligt de uitspraak over het onmogelijke opgesloten van de bewering dat het vaandel in 's vijands handen is geweest.

Ware von Bredow gesneuveld, ware de vaandelwacht zoo goed als geheel neergelegd, gevallen in een strijd tegen honderden, dan ware 't geen oneer dat het vaandel door den overmachtigen vijand vermeesterd ware geweest. Maar nu hij, die uitverkoren was om het vaandel te dragen, ongedeerd is gebleven en zij, die met hem om dat vaandel stonden, op twee na, ook strijdvaardig zijn gebleven, nu zou 't een smet zijn op hen en daarmede op het vaandel, als dit toch in handen van de Atjehers had kunnen komen.

Er is over het gevecht op 25 December en over den den volgenden dag voortgezetten strijd veel geschreven, ook in critischen zin, uit het geschrevene is de loop van het gevecht goed in beeld te brengen, ik zal straks dat verloop in bijzonderheden weergeven, maar nu dient eerst nog het volgende vermeld te worden, omdat dit al buiten kijf en boven elken twijfel stelt, dat von Bredow zijn vaandel niet losgelaten heeft.

Bijna even zeldzaam als de toekenning van de M.W.O. aan een korpsvaandel is de behandeling van een voordracht tot benoeming van een militair tot ridder der M.W.O. *per telegraaf*. De gewone gang van zaken was, dat de directe chef van iemand, die zich bijzonder onderscheiden had, daarover rapport uitbracht aan de hoogere autoriteiten. Zoo volgde de voordracht alle sporten der hiërarchieke ladder tot den Gouverneur-Generaal toe. Daarna ging zij naar Nederland, waar zij door bemiddeling van den Minister van Koloniën den Koning b[..]kte. De mededeeling ging dan weer langs den administratieven weg naar Indië terug, waar de betrokkene intusschen uit de officieele berichten in de dagbladen de goede tijding al gelezen kon hebben. Wanneer tusschen het volbrachte feit en het K. B., in dien tijd, niet meer dan zes maanden verloopen waren, moest de nieuwe ridder zich al heel gelukkig prijzen.

Een heel enkelen keer, heeft de leider van een expeditie een daad van zoodanige beteekenis geacht, dat de gewone gang van zaken geen bevrediging gaf aan de behoefte van zijn krijgsmanshart om het heldhaftige gedrag spoedig te eeren en den held spoedig te beloonen. Zoo'n geval heeft zich hier voor de vaandel-episode bij Lemboe voor-

*) De waarheid over onze vestiging in Atjeh, door [..]generaal J. v. Swieten, blz. 150.

[..]broken, klonk het in mijn binnenste:

„[..]h auf, Kameraden, auf's Pferd, auf das Pferd,
[..]s Feld, in die Freiheit gezogen,
[..]Feld, da ist der Reiter wert,
[..]ird das Herz noch gewogen."

[..] vroege ochtenduren zijn de heerlijkste in [..], vooral in de bergstreken, als men kan genie[..]n een helder uitzicht op de vlakte.

[..]was niet zonder weemoed, dat ik bij het ein[..] van mijn carrière afstand deed van mijn [..] paard. Dat oogenblik was bijna even moei[..] dat andere, toen voor het laatst de troepen [..]mijn regiment langs mij heen marcheerden en [..]r het laatst en voor goed mijn sabel opstak [..]r het laatst een commando had gevoerd.

[..]vvoren werd gewag gemaakt van de revolver[..]vereeniging „de Kampioen". Deze is helaas [..]ter ziele. Het vereenigingsgebouwtje met bij[..]orenden tuin en schietbanen stond aan het [..]van den weg langs het achterkampement. Nu [..]ar ter plaatse een kapiteinswoning verrezen, [..]r bewoners genieten van een ruim uitzicht [..] dien weg. De genie-officier, die zonder iemand [..]arschuwen het huisje van de Kampioen liet [..]ken, had òf weinig gevoel voor traditie òf wei[..]egrip van de militaire herinneringen, aan die [..]oewanden verbonden, want dat zijn er vele.

[..]o was er eens een tijdelijk officier van gezond[..]een Duitscher, die lang in de Kampioen was [..]n plakken en voor het naar huis gaan wat [..]en wilde plukken als zoenoffer voor zijn [..]w. „Och, neem dan niet die leelijke, verwilderde bloemen uit dezen tuin, ga met mij, ik heb thuis veel mooiere" zei een ander. Zoo gezegd, zoo gedaan. De dokter ging mede en wachtte in de voorgalerij met zijn beneveld hoofd op de bloemen. Toen deze kwamen, ontsnapte hem een kreet van verrukking. „Ach, hätte ich das nur gewuszt, so hätte ich wohl bis vier Uhr können sitzen bleiben". riep hij uit. Zulke typen had men toen.

Toen in het voorjaar van 1897 de decoraties bekend werden, die naar aanleiding van de krijgsverrichtingen 1896 waren verleend, besloten de officieren de in Magelang aanwezige gedecoreerden in de Kampioen te huldigen. Daaronder waren twee officieren, alsmede een Amboineesch sergeant, die de Militaire Willemsorde en een Europeesch sergeant, die het kroontje had gekregen. Nadat er al verschillende woorden waren gesproken, vroeg e.g.n. het woord en hield een rede, die zelfs voor die van een Amboinees — en dat zegt wat — bijzonder lang en woordenrijk was. „Dalam perang di negeri Lombok saja poenja compagniescommandant, kapitein . . . . soedah mati, saja poenja peletonscommandant, littenan . . . . soedah mati, begimana, saja sendiri, sersan M. sadja hidoep. Dalam boekoe reglemen ada tertoelis, kalaw pasang baik baik sadja tida oesah takoet moesoeh" [1]) en zoo ging het maar door.

[1]) In den oorlog op Lombok was mijn compagniescommandant, kapitein ...... al gesneuveld, mijn peletonscommandant, luitenant ...... was al gesneuveld, maar ik, sergeant M., was alleen nog in leven. In de reglementen staat geschreven, als je maar goed schiet, behoef je niet bang te zijn voor den vijand.

(Wordt vervolgd.)

BRIEVEN en stukken, de afdeeling Advertenties betreffende, uitsluitend te adresseeren: Administratie Koloniaal Weekblad Nobelstraat 20, Den Haag. Dus NIET enkel Drukkerij Ten Hagen.

gedaan. Generaal van Swieten, de typische figuur van den bevelhebber, die heel veel eischte van allen, maar die ook allen wenschte te geven wat hun naar verdiensten toekwam, Generaal van Swieten, de commandant van de 2de Atjeh-expeditie voelde zich gedrongen voor den vaandeldrager von Bredow, sergeant-majoor Bach en sergeant Latoemaina, *bij telegrafische voordracht*, de Militaire Willemsorde aan te vragen, met het gevolg dat het K.B. van hun benoeming tot ridder 4e klasse in die orde reeds den 24 Januari 1874 geteekend was (de gesneuvelde Patinama werd ingeschreven in de registers der orde). Zooiets ware zelfs niet denkbaar als deze mannen het vaandel in handen van den vijand hadden laten overgaan, zonder zelf buiten gevecht gesteld te zijn.

Van Bredow, Bach, Latoemaina Uw soldateneer moet evenals die van het toevertrouwde vaandel van het 3de Bataljon ongerept aan het nageslacht overgegeven worden!

Dit staat vast, zelfs al mocht het verhaal van het gebeurde op 25 December 1873 niet meer in bijzonderheden te reconstrueeren zijn geweest, maar de gegevens zijn beschikbaar om dit wel te doen, zooals ik die in het volgende zal weergeven.

(Slot volgt).

Nederlandsch-Indische Kunst te Parijs.

De „Tentoonstelling van Decoratieve Kunst in Nederlandsch-Indië" (Java, Bali, Sumatra, Borneo, enz.), die deze maand in het *Musée des Arts Décoratifs* (*Pavillon de Marsan, Louvre*) gehouden wordt, werd hedenmamiddag in tegenwoordigheid van een zeer talrijk, uitsluitend uit genoodigden bestaand publiek geopend. Daaronder werden opgemerkt onze gezant, Jhr. Loudon en de heeren A. E. Labouchère, president van de „Nederlandsche Vereeniging"; O. Pierson, president van „France-Hollande"; Louis Marin, president en W. J. F. de Ryck van der Gracht, secretaris van „France-Java", ook, zoo ik mij niet vergis, de heer Dr. H. K. Westendorp, president van de Vereeniging van Vrienden der Aziatische Kunst te Amsterdam, allen leden van het *Comité de Patronage* der tentoonstelling.

Het geheel vormt een prachtig complete verzameling van decoratieve kunstwerken onzer Oostersche kolonie, waarvan het aanzienlijkste aandeel (ik durf wel zeggen drie kwart van het geheel) tijdelijk werd afgestaan door den heer W. O. J. Nieuwenkamp, die helaas zelf niet op dezen dag van voldoening voor hem kon tegenwoordig zijn, doordat hij, na dagen lang zich met de voorbereiding te hebben bezig gehouden, niet langer op de vertraagde aankomst uit Holland zijner precieuse eigendommen kon wachten. Behalve deze belangrijke bijdrage, zijn hier inzendingen van belang van het „Rijks Ethnographisch Museum" te Leiden, het „Koloniaal Instituut" te Amsterdam, het „Musée Guimet", het „Musée d'Ethnographie du Trocadéro" en de Vereeniging van Vrienden der Aziatische Kunst. Verder droegen nog een vijf-en-twintigtal collectioneurs individueel bij tot het welslagen dezer voor de kennis onzer Oostersche kolonie zoo belangrijke manifestatie. Bovendien stonden eenige moderne artisten, die in Nederlandsch-Indië gewerkt hebben, enkele hunner beste werken (schilderijen en teekeningen) ter opluistering af. Van dezen trokken bijzonder de aandacht werken van M. A. J. Bauer, van Mlle Gabrielle Ferrand, van Izaak Israels en van W. O. J. Nieuwenkamp.

De groote menigte belangstellenden, die zich op dezen openingsdag voor de tentoongestelde kunstwerken verdrong, maakte het mij onmogelijk dezen met de noodige aandacht van nabij te bezien. Ik moest dit dus tot later uitstellen en hoop over eenige dagen, na een tweede bezoek, meer over deze tentoonstelling te kunnen meedeelen.

Parijs, 9 Mei 1927. C. Sn.

Van Week tot Week.

Maandag 2 tot Zondag 8 Mei.

Indisch Openlucht-feest. Het comité tot voorbereiding van het Indische Openluchtfeest, dat men zich voorstelt te houden op het landgoed „Arendsdorp" aan den Wassenaarschen weg, voor dit feest welwillend afgestaan door freule M. A. O. C. van Bylandt, van Woensdag 22 Juni tot en met Zondag 26 Juni a.s., heeft dezer dagen aan de pers zijn plannen uiteengezet.

Het doel van het Indische openluchtfeest is belangstelling in Nederland te wekken voor Nederlandsch Oost-Indië, zijn voortbrengselen, huisnijverheid en kunst (tooneel, gamelan, krontjong, enz.). De baten, welke dit feest zal opleveren, komen ten goede aan de vereeniging Nationale Dierenzorg, een stichting van jonkvrouw E. M. S. des Tombe.

De Voorzitter onzer vereeniging, de heer R. Zuijderhoff, neemt zitting in het Eere-comité; de Secretaris, de heer F. H. A. van der Brugh, behoort tot de leden van het comité van uitvoering.

De Indische tentoonstelling te Arnhem. Z. K. H. Prins Hendrik heeft het beschermheerschap aanvaard van het Eere-comité, dat is gevormd ter gelegenheid van de in 1928 door de afd. Arnhem onzer Vereeniging te houden tentoonstelling op koloniaal gebied.

Een historische gebeurtenis. De Minister van Koloniën, Dr. J. C. Koningsberger, zal a.s. Zaterdag 14 dezer een bezoek brengen aan de Philipsfabrieken te Eindhoven en bij die gelegenheid voor de microphoon Oost- en West-Indië toespreken, een historische gebeurtenis, welke mede een bewijs zal zijn van het practische nut eener radiotelegrafische verbinding met onze koloniën.

Resident Dingemans. Batavia, 2 Mei. (Aneta)[1]. Op verzoek is met ingang van 21 Maart eervol uit 's lands dienst ontslagen de heer L. F. Dingemans, resident van Djokjakarta, onder dankbetuiging voor de bewezen diensten.

De eerste Mei-viering te Batavia. Aneta sinde d.d. Batavia, 2 Mei: De vergadering der I(ndische) S(ociaal) D(emocratische) P(artij) ter viering van den 1 Mei-dag is gehouden onder voorzitterschap van Dr. Hartog. De heer D. van der Zee, secretaris van de gemeente Batavia, hield een feestrede, waarin hij de hoop uitsprak, dat de Indonesische bevolking 1 Mei als een nationalen dag zal gaan beschouwen.

Residentsbenoemingen. Batavia, 2 Mei. (Aneta). Benoemd zijn: tot resident van Soerakarta de heer M. B. van der Jagt, thans resident van Kedoe; tot resident van Kediri de heer. M. B. Doornik, thans resident in de afdeeling Krawang.

Onderscheidingen. Bij Kon. Besluit zijn benoemd tot ridder in de orde van den Ned. Leeuw A. J. Treu, kolonel der inf. van het N.-I. leger; tot officier in de orde van Oranje-Nassau N. Mc Neill, oudste vennoot der firma Fraser Eaton & Co. te Soerabaja en de gep. kolonel der genie van het O.-I. leger H. W. O. de Bruyn; tot ridder in de orde van den Nederl. Leeuw generaal-majoor der inf. N.-I. leger F. J. Sachse; is begiftigd met de eeresabel de majoor van het O.-I leger H. Behrens.

P. A. Prange †. Te 's-Gravenhage is, op den leeftijd van 53 jaar, overleden de heer P. A. Prange, gezagvoerder bij de Stoomvaart-Maatschappij Nederland.

Uitbreiding der politie. Batavia, 3 Mei (Aneta). Op de ontwerp-begrooting voor 1928 komt f 3.000.000 voor ten behoeve van de verbetering en uitbreiding van de politie.

Met pensioen. De kolonel van den geneeskundigen dienst bij het O.-L. leger A. L. Schenk zal 1 dezer den dienst met pensioen verlaten. Wegens volbrachten diensttijd heeft de luit.-kolonel der genie van het O.-I. leger W. N. A. van Es tegen 18 Augustus a.s. pensioen aangevraagd.

Univers. examens. Leiden. Doctoraal examen Indisch recht Mr. D. Duursma, Mr. J. Barendrecht en de hr. W. H. Coert.

---

1) De tekst der Aneta-telegrammen is ontleend aan de „Nwe Rott. Crt.".

...rval op Atjeh. Het Haagsche Aneta-kantoor meldt: Blijkens hier te lande ingekomen officieel bericht heeft op 3 Mei des voormiddags te halfvier een overval plaats gehad van 't wachtbivak in de Mengamat-vallei, landschap Kloët, Atjeh. Overvallen werd een brigade marechaussée onder commando van den 1sten luitenant F. Harting.

Lichtgewond werden vier inlandsche mindere militairen. Zwaargewond werden vier inlandsche militairen. Zes aanvallers werden neergelegd. Er gingen geen wapens verloren.

Naar Aneta nader verneemt, is bij den overval van het bivak in het Kloetsche, luitenant Harting licht gewond. *(Vaderl.)*.

...mmitteerde voor Ind. zaken. Bij Kon. Besluit ...s benoemd tot Gecommitteerde voor Indische Zaken bij het Departement van Koloniën Th. van Voorthuysen, administrateur bij genoemd Departement.

...men land- en volkenkunde v. N.-I. De Minister van Koloniën maakt bekend, dat op nader te bepalen data in de maand Juni gelegenheid zal bestaan tot het afleggen van de examens ter verkrijging van de akten van bekwaamheid tot het geven van middelbaar en van lager onderwijs in Nederlandsch-Indië in de land- en volkenkunde van Nederlandsch-Indië en in de inheemsche talen van den Oost-Indischen Archipel.

Zij, die aan deze examens wenschen deel te nemen, gelieven daarvan vóór 17 Mei schriftelijk kennis te geven aan:

a. prof. dr. G. A. J. Hazeu, hoogleeraar aan de Rijksuniversiteit te Leiden, voor wat betreft de examens voor de middelbare akten;

b. het departement van koloniën 9e afdeeling (onder-afdeeling AB.), voor wat aangaat de examens voor de lagere akten.

...de aan wijlen generaal Van Heutsz. Batavia, 4 Mei (Aneta). Het detachement, dat de plechtige bijzetting van het stoffelijk overschot van generaal Van Heutsz zal bijwonen, heeft zich ingescheept op het motorschip P. C. Hooft van de Mij. Nederland. Er was groote belangstelling van het publiek. Het detachement werd ten afscheid toegesproken door den generaal-majoor W. Lasonder, commandant van de eerste divisie.

...che woontoestanden. Den 4en dezer heeft de heer J. J. G. E. Rückert, hoofdingenieur van Semarang, lid van den Volksraad, voor het Ned. Instituut voor Volkshuisvesting te Amsterdam een voordracht (met lichtbeelden) gehouden over Indische woontoestanden. (Kort verslag in *N. R. Ct.* 5 Mei, Ochtendbl. A).

...Indonesische Verbond. In de laatste algemeene vergadering van het Nederlandsch-Indonesisch Verbond van Jongerenorganisaties is in de plaats van mr. A. van Doeve, die naar Indië is vertrokken, de heer Ton Eng Tie als hoofdbestuurslid gekozen.

Het hoofdbestuur wordt thans gevormd door 2 Nederlanders, 2 Javanen, 1 Ambonees, 1 Indo-Europeaan en 1 Chinees.

Bij acclamatie werd tot de uitgifte van een verbondsorgaan besloten. Het eerste nummer zal in het begin van September verschijnen.

...daat-landmeter in N.-I. Voor enkele jongelieden bestaat gelegenheid om vanwege het Ministerie van Koloniën in opleiding te worden genomen als candidaat-landmeter voor het Kadaster in Nederl.-Indië.

Nadere inlichtingen bevat de Nederlandsche Staatscourant van 4 Mei 1927 no. 86.

...burgerwacht. Batavia, 6 Mei (Aneta). Het Comité voor de Burgerwacht legde zijn taak neer, omdat het van den Gouverneur-Generaal moreelen noch materieelen steun te verwachten had.

...maker ter dood veroordeeld. Tjimahi, 6 Mei (Aneta). De krijgsraad alhier veroordeelde den Menadoneeschen korporaal-schildwacht van het hospitaal te Weltevreden, Sumanpow, die den 29 November 1926 den sergeant-wachtcommandant Klay, den korporaal Sunneke en vervolgens den politieopziener Dijkstra doodschoot, tot de doodstraf met den kogel.

Interneering naar Nieuw-Guinea. Batavia, 5 Mei (Aneta). Een 20-tal geïnterneerden zullen eerstdaags uit Batavia naar Digoel worden opgezonden.

Een extremistische actie van Chineezen. Anetatelegrammen van 5 en 6 dezer melden een vijandig optreden van een groot aantal Chineezen te Sanga Sanga bij Samarinda (Borneo) naar aanleiding van een huiszoeking bij eenigen hunner. Er moest van vuurwapens gebruik worden gemaakt, met gevolg dat twaalf Chineezen werden gedood en verschillenden gewond. Bij het wederzijdsch vuurgevecht werden twee politieagenten gewond, van wie één inmiddels is overleden. Militaire hulp is naar Sanga Sanga vertrokken. De bij de huiszoeking in beslag genomen stukken wijzen op een extremistische actie van de Kuo Min Tang (nationalistische partij in China).

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt.

Nog eens „Boeddhakind".

Waar *Henri Borel* in zijn „Dramatische Kroniek" in het Zondagochtendblad van *Het Vaderland*, Mevr. *Marie van Zeggelen's* „Boeddhakind" behandelt, rekenen wij 't ons ten plicht er nog eens op terug te komen, te meer daar wij 't in verschillende opzichten niet met den geachten schrijver eens kunnen zijn en ook op een paar vergissingen bij zijn betoog moeten wijzen.

H. B., die niet gauw tevreden is over oorspronkelijke Nederlandsche tooneelstukken, begint met op te merken, dat ook dit — Indisch *spel* (niet drama) heeft de schrijfster het zelve typisch genoemd —, „alweder is gebleken niet bijzonder veel om het dramatische lijf te hebben", terwijl hij toch verderop zegt:

> „Mevrouw Van Zeggelen heeft blijkbaar in haar „Boeddhakind" het conflict willen ten tooneele brengen van een door Hollandsche opvoeding naar het Westen georiënteerde Javaansche, adellijke, jonge vrouw (men denke hier bv. aan zoo iemand als wijlen Raden Adjeng Kartini) en haar Javaansche, conservatieve omgeving. Inderdaad ligt hier de tragiek als 't ware voor 't grijpen, men behoeft het boek „Door Duisternis tot Licht" van R. A. Kartini maar te lezen om het tragische van zulk een vrouwenleven aan te voelen. Er ligt reeds iets tragisch in het, in het 2e bedrijf van „Boeddhakind" naar voren gebracht feit, dat een door Westersche opvoeding en ontwikkeling individueel voelend jong meisje uitgehuwelijkt wordt aan iemand, dien zij nog nooit van haar leven gezien heeft."

De beoordeeling van de wijze, waarop dit gegeven behandeld is geworden, hangt natuurlijk van persoonlijke appreciatie af. Onzes inziens is de schrijfster er wonderwel in geslaagd deze tragiek naar voren te brengen, zoowel in het gesprek tusschen Tilly en Mira Inten, waarin de eerste, er den nadruk op leggend dat zij uit liefde zal trouwen, de andere onbewust diep verwondt, als in de zoo aandoenlijke scène tusschen den Regent en zijn dochter, als deze met een bloedend hart, omdat een huwelijk uit liefde voor haar niet is weggelegd, hem haar besluit mededeelt: de huwelijks-belofte, door hem gedaan, gestand te zullen doen, niet zoo zeer „om haar volk te redden", zooals H. B. er uit opmaakt, dan wel om haar geliefden vader gerust te stellen en te zuiveren van den zwaren blaam van het volk, dat zijn rampen wijt aan het niet nakomen dier gelofte. Wij zijn 't ook niet eens met H. B.: „dat er door taal noch teeken of ook maar de vaagste aanduiding blijkt, als zou er ook maar het minste van liefde zweven of trillen tusschen Mira Inten en den controleur". Integendeel doet de schrijfster in zoo menig gesprek op de fijnste wijze, geheel in overeenstemming met het zoo innerlijk beschaafde karakter dezer Javaansche vrouw, ons die groote liefde voelen, welke de betrokken personen zichzelf nog niet durven bekennen, o.a. al dadelijk in hetgeen de controleur zegt, als de dokter voorstelt Mira Inten als verpleegster der pestlijders mee te nemen, en van haar kant, als zij van den controleur hoort, dat de dienst hem naar de peststreek roept. Uit beider afscheidswoorden bij die gelegenheid voelt men dat zeer zeker.

Toen de schrijfster ons eenigen tijd vóór de opvoering haar stuk voorlas, maakten wij ook dadelijk de opmerking, en stellig zijn alle Javanen 't

LIJST VAN ADRESSEN

ten behoeve van Repatrieerenden

ACCOUNTANTS-BELASTINGZAKEN

W. v. Maanen & Tadema, Amsterdam/Rotterdam.
Acc.-kantoor Steneker en Siblesz, Prinsegracht 72, Den Haag.

APOTHEEK EN DROGIST

J. van Buuren, Kanaalweg 53, Den Haag.
Drogisterij „De Boer", Paulus Buysstraat 9, Scheveningen.
G. v. d. Gaag, Groenmarkt 27, Den Haag.
A. de Vries, Kerkstraat 98, Hilversum.

ARTSEN

Dr. F. H. G. van Loon, 2e Sweelinckstraat 166, Den Haag.

BAD- EN ZWEMINRICHTINGEN

Badinrichting „De Regentes", Weimarstraat 63, Den Haag.

BANKETBAKKERS

J. Krul, Noordeinde, Den Haag.
C. Sleyffers, Pr. Hendrikstraat 123, Den Haag.

BANKIERS EN BANKINSTELLINGEN

Alg. Haagsche Effectenhandel, Bezuidenhout, Den Haag.
De Bas & Co., Heerengracht, Den Haag.
Henny & Co., Anna Paulownastraat 62A, Den Haag.
Holl. Bank voor West-Indië, Amsterdam.
Nederlandsche Handel Mij., Amsterdam.
Taams & Keyser, Bankastraat 10, Den Haag.

BEGRAFENISONDERNEMINGEN

Begrafenisonderneming „Simplicitas", Denneweg, Den Haag.

BEHANGERIJEN EN STOFFEERDERIJEN

J. Bosman, Heerenstraat 35, Rijswijk.

BLOEMISTEN

J. M. Hermans, v. Tuylstraat 3, Voorburg.

BOEK- EN KUNSTHANDEL

D. Driessen, Haarlemmerstraat 105, Leiden.
C. de Wayer, Weimarstraat 57a, Den Haag.

BOEKBINDERIJEN

H. Molier, Houtmarkt 28, Den Haag.

BOEKDRUKKERIJEN

T. C. B. ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag.

BOUW- EN WONINGBUREAUX

Bouwbureau J. van Gemert, Valkenboschkade 277, Den Haag.
Bouwbureau C. Hoogendoorn, Ieplaan 201, Den Haag.
Woningbureau „Actief", Archimedesstraat 41, Den Haag.
Woningbureau W. Hoksbergen, Bezuidenhout 14, Den Haag.
Woningbureau „Meerdervoort", Laan van Meerdervoort 296, Den Haag.
Woningbureau Wöhrmann, Nieuwstraat 14, Baarn.

BRANDSTOFFEN

Firma Van Dijk, Nieuwe Haven 366, Den Haag.
J. van Vuuren, Denneweg 67A, Den Haag.

COMESTIBLES-DELICATESSEN

Joh. Toet, Aert v. d. Goesstraat 34, Den Haag.

DAMESKAPPERS

Au Paradis, Toussaintkade 2, Den Haag.
Kapsalon „Marcel", Caan van Necklaan 19, Rijswijk.
Maison Neustadt, Bezuidenhoutscheweg 3, Den Haag

DANSINSTITUTEN

Dansinstituut „Henri", Archimedesstraat 64, Den Haag.

DIVERSEN

Verkooplokaal Pot, Gr. Hertoginnelaan 103, Den Haag.
G. v. Willigen, Havenkade 4, Den Haag.

ELECTR. INSTALLATIES EN -ARTIKELEN

P. v. d. Berg, Bankastraat 41, Den Haag.
Van Eijck, 2e Sweelinckstraat 93, Den Haag.
W. G. Scheeres, Hooigracht 1C, Den Haag.
M. Vrolijk, Thomsonlaan 41, Den Haag.
Frans v. Wijk, Vlamingstraat 24, Den Haag.
J. Zuiderweg, Nicolaistraat 37, Den Haag.

EMBALLAGE EN EXPEDITIE

A. Rietveld, v. Bijlandstraat 27, Den Haag.

daarmee eens, dat het ondenkbaar is, dat een regentsdochter zoozeer tegen adat en conventie in zou kunnen handelen, als in het derde bedrijf voorgesteld wordt.

Maar is der schrijfster zulk een dichterlijke vrijheid niet geoorloofd? Natuurlijk niet bij wijze van „coup de théatre", maar, omdat zij meent, dat dit het noodlottig en noodzakelijk gevolg van het conflict moet zijn? En zou 't onder dergelijke omstandigheden b.v. over een halve eeuw even onmogelijk zijn?

De uitroep: „Frank! Frank!" wordt niet door Mira Inten, doch door Tilly gedaan, die troost zoekt bij haar vader, als 't tot haar doordringt, dat haar aanstaande door de pest is aangetast.

Ook in de weergave van het laatste bedrijf maakt H. B. een vergissing, waar hij schrijft:

„Even op het onwaarschijnlijke wijzen, dat Mira Inten den wèl herstellenden, maar toch nog zéér zwakken controleur den gevaarlijken schok zou bezorgen van haar plotseling verdwijnen, en hem onverzorgd achter laten (eerst den volgenden dag zou immers zijn verloofde Tilly weer komen), omdat een door een magang op haar batiklap gespeld papiertje gedreigd heeft, dat hij anders zou vermoord worden. Om er nog niet eens van te spreken hoe zij nu toch heel goed weet, dat hij Tilly niet meer liefhad, maar háár, en dus diep ongelukkig zou zijn. Een vrouw als Mira Inten, die haar geheele familie trotseert door een schandaal-scène op het huwelijksfeest, loopt waarschijnlijk niet zóó maar voor een anoniem papiertje weg, vooral niet als zij zoo Westersch is opgevoed."

Tilly zou niet den volgenden dag komen, maar was er reeds, en werd alleen door den dokter, om Mira Inten's wille, even weggevoerd. Deze wist dus, dat de zieke niet onverzorgd zou achterblijven. En zijn er niet zelfs ontwikkelde Europeanen, die vast zouden gelooven, dat een dergelijke anonieme bedreiging, b.v. door vergiftiging, wis en zeker ten uitvoer gebracht zou worden?

Voor iemand van Mira Inten's karakter is dat plotselinge trotseeren van de conventies harer geheele familie, geen bravour of „schandaal-sène", doch een bittere noodzakelijkheid, evenals haar zoo aandoenlijk, stil heengaan uit de ziekekamer. Daarin juist ligt de heele diepe tragiek!

Volkomen zijn wij het met H. B. eens, dat wat de „vertooning" betreft, het stuk bruiloftsviering, de Javaansche danspartij met gamelan-begeleiding, het glanspunt van den avond was. Hij merkt daarbij o.m. op:

„Ik heb, nu ruim 27 jaar geleden, in een opstel „De Gamelan" (herdrukt in mijn, reeds lang uitverkochten, maar toch nog stellig wel in bibliotheken te vinden bundel „Van De Engelen") zulke een tandak-partij, al was 't er geen ter gelegenheid van een huwelijksfeest, maar een ter gelegenheid van de kroning van H. M. Koningin Wilhelmina, uitvoerig beschreven, en ik ben toen, vooral in Indië, een beetje bespot en uitgelachen, omdat ik die Javaansche dansen wat men noemde zoo „idealiseerde". Acht en twintig jaar geleden (de juiste datum van 't feest was 14 en 15 Sept. 1898) ging de blanda nog met een hooghartig-dom air van superioriteit aan de prachtigste Javaansche kunst, ook de Wajang voorbij, en weinig had ik toen kunnen denken, dat ik 28 jaar later in een Haagsche schouwburg een beksa-partij zou zien ingelascht in een oorspronkelijk Nederlandsch tooneelstuk. Ditmaal echter is wel degelijk aandacht aan de schoonheid er van geschonken, en een paar kunstzinnige Hollandsche critici, die nooit in Indië zijn geweest, hebben hun bewondering betuigd over den schoonen stijl van den op Java populairen dans.

„Het is een prijzenswaardig element in Boeddhakind, dat het 2e bedrijf het publiek gelegenheid geeft, althans dàt gedeelte er van, dat er de voelhorens voor heeft, om eens te leeren beseffen, welk een superbe stijl op Java nog steeds in zwang is bij feesten en ceremoniën. Hoe barbaarsch en heidensch lijken onze moderne dansen niet bij den prachtig gestyleerden dans op deze huwelijkspartij, een dans, die volstrekt niet alleen de aristocratie, maar het gewone volk machtig is en in eere houdt."

Juist in datzelfde jaar 1898, toen Henri Borel in Indië bovengenoemd opstel schreef, had hier in Den Haag de „Tentoonstelling van Vrouwenarbeid"

plaats, waarbij in de Oost-Indische Afdeeling door Javaansche mannen en vrouwen op zeer dienstelijke wijze dans- en wajang-voorstellingen werden gegeven. Destijds waren onder de landers slechts zéér weinigen, zelfs onder de tiek aangelegden, die daarvoor eenig gevoel den! Wij zijn dus wel vooruitgaande in de richting, niettegenstaande het barbaarsche moderne dansen, of misschien juist daardoor.

* * *

Hare Majesteit de Koningin-Moeder heeft op de uitvoering van „Boeddha-kind" doen vertegen woordigen en een zeer gewaardeerde gift geschonken ten bate der Indonesische kunstnijverheid ken van Koninklijke belangstelling, die voor bestuur van Boeatan een grooten steun moeten bij het lang niet gemakkelijke werk.

[1]) Deze was immers de aanleiding tot de oprichting van „Boeatan", wijl toen gebleken is hoe bij 't gesteld was met de Indonesische Kunstnijverheid gebrek aan kennis en belangstelling van Nederlandsche zijde. — *Red.*

Persoverzicht uit de Indische Bladen

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS

Onze in- en uitvoer. Japan en Indië.

De details van de in- en uitvoercijfers van Indië over 1925 brengen het nieuws dat Nederland — dat in 1923 met *f* 126.7 millioen op een van *f* 651 millioen nog 20 % van den invoer zorgde, en dat in 1924 niet verder kwam dan 18,8 % — in 1925 slechts een verhoudingscijfer van nog niet 17,4 %. Vergelijk daarmee eens de wikkeling van den Japanschen import, zegt *Bat. Nwsbl.* (5 Apr.) waarschuwend. In 1923 droeg de invoer uit *Japan* 7,6 % van den import, maar in 1924 was dit cijfer reeds 9 in 1925 10,4 %! Wie eenige der belangrijkste pen van den import samentrekt, die *voor de landsche industrie van het grootste belang* komt tot niet minder onbevredigende conclusies. Wat de invoer van *manufacturen* betreft Nederland in 1924 en 1925 met 43 en 3 lioen belangrijk achter bij Gr. Brittannië en 61 m.m. Japan werd een steeds belangrijker concurrent. In 1923 was de verhouding van belangrijkste leveranciers, Nederland, Gr. Brittannië en Japan, aldus: 51 m.m., 56 m.m. en 2 In 1925 was zij 56 m.m., 61 m.m. en 47 m.m. gegeven zij, dat men op de gegevens van korte periode geen definitieve conclusies mag. De analyse der cijfers werpt op de gevolgtrekkingen geen aangenamer licht weet, dat de in het buitenland *machinaal kleeding* het inheemsch handwerk verdringt steeds sneller tempo zet zich dit proces voort moge dat betreuren, het is een feit. Maar helaas ook een feit, dat de import van katoen den Nederlandschen neus vlot voorbij en allicht is daarin de verklaring te vinden wij op 't stuk van den manufacturen-import baar achterop geraken. De importwaarde drukt katoen bedroeg resp. in 1924 en 1925 Japan 19 en 26 m.m., via Singapore 17 en voor Engeland 27 en 39 m.m., *voor Nederland* 3 en 6 m.m.! Men mag veilig aannemen, dat toekomst dit artikel van steeds meer belang worden zal. Britsch-Indië, dat voor het 1925 in eenigszins belangrijke mate ging deelnemen aan den import, leverde voor 3 m.m. kains en slendangs! Wat de *machine-nijverheid* aangaat zijn de omstandigheden blijkbaar ger, ofschoon Duitschland zich weert en verovert en ook de Ver. Staten zich niet laten. Hier zal echter Nederlandsche degelijkheid en voortreffelijke uitvoering altijd een factor gewicht blijven . . . anders dan in den manufacturenhandel, waar allicht de importeur, die de prijzen vraagt, aan 't langste eind trekt!

De Sum. Post (9 Apr. 3de bl.) vermeldt de *Japansche handelsmissie*, die te Soerabaja toefde. Het land van de Rijzende Zon heeft wel zeer vooraanstaande zakenmenschen naar Indië gezonden. Behalve de gewone commerciële doeleinden, liggen ook nog andere drijfveeren grondslag aan vele dezer zakenreizen van sche handelsagenten. Zij willen Indië laten

Japan leveren kàn en wil. Op de expositie te Soerabaja was vooral het zijdewerk schitterend. Prachtig waren ook de geborduurde Carmen-shawls, de bewerkte vazen en het Japansch porcelein. De geweven goederen, de kousen en het tricot ondergoed trokken de aandacht. Zeer interessant was ook het Japansche imitatie-batikwerk, het Simili Boheemsch kristal en tal van andere zaken meer. Ongeveer alles wat men in Indië in het dagelijksch leven noodig heeft, was er te krijgen. Naast ragfijne zijde lag zeildoek in verschillende kleuren; rijwielonderdeelen naast de fijnste toiletartikelen; glaswerk, schrijf- en teekenbehoeften, rubberartikelen, speelgoed enz. De prijzen waren uiterst billijk genoteerd, zeer belangrijk beneden de Europeesche. De bestellingen op diverse artikelen werden bij duizenden genoteerd en de leden der missie betuigden dan ook hun buitengewone ingenomenheid over het succes van hun expositie. De opzet van deze propaganda voor de Japansche nijverheid was zeer minutieus voorbereid.

Nieuws van de Mij. Nederland

De heer *J F. van Hengel*, lid van de directie der Mij. „Nederland" deelde in een interview (*Javabode*, 31 Mrt.) mede dat handel en passagiers zeer ingenomen zijn met het bekende precies-op-tijdvaren der „Nederland"-booten. Bij andere groote maatschappijen, z.a. de P. and O. was het reeds lang in zwang. Beschikt men over meer modern materiaal, dan zal de aankomst in Indië geleidelijk reeds vervroegd worden. Het motorschip „Christiaan Huygens" zal omstreeks Januari 1928 opgeleverd worden. Het zal dus kunnen deelnemen aan het vervoer van Indische verlofgangers, die de Olympiade zullen bezoeken. De „Huygens" zal het standaard-type voor passagiersvervoer zijn. Een zusterschip zal over ongeveer twee jaren gereed zijn. In April zouden vier vrachtschepen met beperkte passagiers-accomodatie aanbesteed worden. De laatste drie jaren werden tien vrachtstoomers gekocht. Normaal zijn zeven mail-booten benoodigd. Als men de beschikking over de „Huygens" heeft gekregen, zullen drie schepen, in de volgorde: „Rembrandt", „Vondel", „Grotius", van de hand worden gedaan. Of het nieuwe passagiersschip bij een Nederlandsche Mij. zal worden gebouwd, achtte de heer Van Hengel niet zeker. Als *de Hollandsche Industrie* wederom zoo hoog inschrijft, als met de „P.C. Hooft" geschiedde, zal men wederom niet aarzelen de order in het buitenland te plaatsen. Maar verondersteld wordt, dat de Nederlandsche scheepsbouw-maatschappijen zich de les van de vorige maal nog terdege zullen herinneren. Ten slotte gaf de heer Van Hengel zijn ingenomenheid te kennen over het feit, dat *de import van Indië* geleidelijk aan het toenemen is, hetwelk wijst op een stijgende verbetering van den economischen welstand.

Atjeh (slot).

De heer *Zentgraaff* vervolgt in het *Soer. Hbl.* (28 t/m. 31 Mrt.) zijne brieven over Atjeh („Sum. ...” XLI—XLV). Thans schrijft hij over de psyche van den Atjeher, over den heiligen oorlog, de hoofden, de wegen en Sabang. *Sabang* met zijn all round-bedrijf van haven, kolenvoorziening, dok, reparatie-inrichting, is: de Sabang Maatschappij. Die occupeert hier alles en ziet haar werk, ook zij haar zeer aparte positie, uitstekend gedaan. Licht en water exploiteert zij, en er zijn niet veel elementen die buiten hare sfeer van actie vallen. Ook het nette en goede hotel, eene uitkomst in Noord-Sumatra, is van haar. Zij verkoopt kolen, en nu de B. P. M. hier zelf een olie-station heeft met tanks voor 14.000 ton ruwolie, krijgt de Sabang Mij. van de olie, welke hier aan de schepen wordt verkocht, toch ook weer eene kleine royalty. ... tot dusver een mes dat aan twee kanten snijdt, voldoende materiaal zijn voor de uitbeelding van volle exploitatie-kansen, men zou hier te lang moeten spreken van een achtkantigen dolk, op welks punt óók nog een kleinigheid wordt bijgeprikt. Evenwel, men werkt er behoorlijk door, en het is aan gegronden twijfel onderhevig of met gouvernements-exploitatie zulke resultaten zouden zijn bereikt. Sabang groeit; de tonnenmaat der schepen bedroeg in 1925 10 millioen M³., in 1926 12 millioen. In 1925 werden verkocht 247.582 ton kolen, in 1926 295.168 ton. In deze laatste hoeveelheid zitten niet minder dan 182.820 ton Natal-kolen tegen 28.915 ton van de *Ombilin*-mijn, een uiterst ongunstige verhouding voor onze zoo dichtbij gelegen mijn. Dan hoopt men er op de vaste wekelijksche verbinding met Java per vliegtuig, welke de post brengt voor de naar Holland vertrekkende mailboot, en ze afhaalt van de ongeveer terzelfdertijd aankomende. Aldus is Sabang eenigszins het beeld van *Atjeh*, en er zijn perspectieven voor Atjeh van opkomend leven, gestaag sterker doorkomenden groei. Men ziet dit uit de stijgende cijfers van import en export. De uitvoer van rubber bedraagt thans 5111 ton; hout 20.424 M³., damar 309 ton, rotan 830 ton, coprah 10.347 ton, pinang 20.072 ton. Peper daalde tot 1872 ton, een record. De import nam slechts weinig toe; die van rijst daalde van 15.391 ton in 1917 tot 2.557 ton in 1926, hetgeen een buitengewoon gunstig verschijnsel is. Dan schijnt het terpentijnbedrijf onder leiding van houtvester *Gonggrijp*, die er in Zuid-Frankrijk eene speciale studie van maakte, wel wat te beloven voor de toekomst. De rijstpellerijen nemen toe; ook zijn opgericht twee fabriekjes te Tapa Toean voor de bereiding van patchouli uit het Nilam-blad. Intusschen is één dier fabriekjes, nl. die van den heer Van Vreeswijk, weer gesloten, doodgedrukt door de concurrentie der Oeleëbalangs met hun coöperatieve fabriek. Met zulke voorbeelden dient ieder die in Atjeh wat geld wil wagen, terdege rekening te houden. De handel met de Federated Malay States, Singapore en Pinang is als van oudsher nog steeds van groote beteekenis. Er is in Atjeh vooral *rust en stabiliteit* noodig, en de Hemel geve dat de verzorging hiervan niet valle buiten de grenzen van de huidige mogelijkheden. Er is thans een gouverneur die dit volk begrijpt en de rustige gemoedelijkheid heeft welke zich niet oriënteert op verrassende resultaten en de snelle bereiking van groote successen, doch die, de dingen aanvaardend zooals ze nu eenmaal zijn, en met grooten practischen zin, daarin tracht: to make the best of it. Hij wordt door de hoofden gewaardeerd ... en als onze koloniale staatkunde ware te brengen tot deze bijzondere uiting: dat zij dezen bestuursman daar nu eens rustig aan den arbeid liet, vele jaren achtereen ... tot hij zelf den arbeid in eerlijke voldoening wil neerleggen, zou men Atjeh goed doen.

Minangkabau, Tapanoeli, vooral: Atjeh, het is de Balkan van onzen Archipel. Maar er zit zooveel ruige levenskracht in die volken, zóóveel harde en sterke nationaliteit, zóóveel karakter, zóóveel hang naar het gaan van den eigen weg, dat hun in de toekomst slechts immer grooter rol zal worden toebedeeld. Deze ruwe en stugge, doch fiere Atjehers en Minangkabauers, zij zullen zich zelf wel brengen waar zij komen moeten, en hunne plaats zal eene grootere zijn, naarmate de Westersche figuur hier terugwijkt. Zij zullen harde meesters worden! Het Oosten kent geen andere.

Wij vestigen de aandacht op de *Java-Bode* (30 Mrt. „De Jong Bataks-Bond" te Batavia).

De afgebroken hormat.

De afbreuk der hormat kwam behalve op de Bestuursconferentie met den Landvoogd, ook ter sprake op de vergaderingen, die de residenten op Java met hun bestuursambtenaren hebben gehouden (*Bat. Nwsbl.* 28 Mrt.). Vooral de regenten moeten zich in de vergadering vrijelijk hebben laten gaan over het verkeerde in de verhoudingen, zooals die door hen worden gezien. Eenstemmig waren de regenten nl. van oordeel — niet als antwoord op een vraag kwam het punt aan de orde, maar eigener initiatief — dat het opheffen van al wat met de hormat in verband staat, een zeer ongunstigen invloed heeft uitgeoefend. Herstel van enkele vormen achtten ze nog noodzakelijk. Het gezag, vertegenwoordigd in de bestuurs-ambtenaren, Europeesch en Inlandsch, moet zich tegenover de groote massa ook in het uiterlijke doen kennen. Men heeft zich in deze materie te veel laten leiden door Westersche opvattingen, instede van zich te richten naar die der bevolking, die aan uiterlijk vertoon behoefte heeft en er nog evenveel voor voelt als voorheen. De regenten verzochten daarom den resident hun tolk te willen zijn bij den Gouverneur-Generaal tot weder-invoering van de gouden pajong voor ass.-residenten en regenten. Evenals voorheen behooren naar hun meening de dienstwagens, ook dus de auto's, eveneens en steeds voorzien te zijn van dit Javaansch symbool van gezag. Het volk vergelijkt en het zou den wedana, die volgens de nieuwste voorstellen geen recht meer op een auto zou hebben, minderwaardig gaan achten, zoo hij in een rijtuig en de kleinste suiker-employé in een auto rondreed. Het uiterlijk speelt in de Inlandsche maatschappij een te voorname rol om het zonder nadeelige gevolgen te verwaarloozen. De Landvoogd moet zeer sympathiek gestemd zijn voor het voorstel der regenten inzake de hormat.

daarmee eens, dat het ondenkbaar is, dat een regentsdochter zoozeer tegen adat en conventie in zou kunnen handelen, als in het derde bedrijf voorgesteld wordt.

Maar is der schrijfster zulk een dichterlijke vrijheid niet geoorloofd? Natuurlijk niet bij wijze van „coup de théatre", maar, omdat zij meent, dat dit het noodlottig en noodzakelijk gevolg van het conflict moet zijn? En zou 't onder dergelijke omstandigheden b.v. over een halve eeuw even onmogelijk zijn?

De uitroep: „Frank! Frank!" wordt niet door Mira Inten, doch door Tilly gedaan, die troost zoekt bij haar vader, als 't tot haar doordringt, dat haar aanstaande door de pest is aangetast.

Ook in de weergave van het laatste bedrijf maakt H. B. een vergissing, waar hij schrijft:

„Even op het onwaarschijnlijke wijzen, dat Mira Inten den wèl herstellenden, maar toch nog zéér zwakken controleur den gevaarlijken schok zou bezorgen van haar plotseling verdwijnen, en hem onverzorgd achter laten (eerst den volgenden dag zou immers zijn verloofde Tilly weer komen), omdat een door een magang op haar batiklap gespeld papiertje gedreigd heeft, dat hij anders zou vermoord worden. Om er nog niet eens van te spreken hoe zij nu toch heel goed weet, dat hij Tilly niet meer liefhad, maar háár, en dus diep ongelukkig zou zijn. Een vrouw als Mira Inten, die haar geheele familie trotseert door een schandaal-scène op het huwelijksfeest, loopt waarschijnlijk niet zóó maar voor een anoniem papiertje weg, vooral niet als zij zoo Westersch is opgevoed."

Tilly zou niet den volgenden dag komen, maar was er reeds, en alleen door den dokter, om Mira Inten's wille, even weggevoerd. Deze wist dus, dat de zieke niet onverzorgd zou achterblijven. En zijn er niet zelfs ontwikkelde Europeanen, die vast zouden gelooven, dat een dergelijke anonieme bedreiging, b.v. door vergiftiging, wis en zeker ten uitvoer gebracht zou worden?

Voor iemand van Mira Inten's karakter is dat plotselinge trotseeren van de conventies harer geheele familie, geen bravour of „schandaal-sène", doch een bittere noodzakelijkheid, evenals haar zoo aandoenlijk, stil heengaan uit de ziekekamer. Daarin juist ligt de heele diepe tragiek!

Volkomen zijn wij het met H. B. eens, dat wat de „vertooning" betreft, het stuk bruiloftsviering, de Javaansche danspartij met gamelan-begeleiding, het glanspunt van den avond was. Hij merkt daarbij o.m. op:

„Ik heb, nu ruim 27 jaar geleden, in een opstel „De Gamelan" (herdrukt in mijn, reeds lang uitverkochten, maar toch nog stellig wel in bibliotheken te vinden bundel „Van De Engelen") zulke een tandak-partij, al was 't er geen ter gelegenheid van een huwelijksfeest, maar een ter gelegenheid van de kroning van H. M. Koningin Wilhelmina, uitvoerig beschreven, en ik ben toen, vooral in Indië, een beetje bespot en uitgelachen, omdat ik die Javaansche dansen wat men noemde zoo „idealiseerde". Acht en twintig jaar geleden (de juiste datum van 't feest was 14 en 15 Sept. 1898) ging de blanda nog met een hooghartig-dom air van superioriteit aan de prachtigste Javaansche kunst, ook de Wajang voorbij, en weinig had ik toen kunnen denken, dat ik 28 jaar later in een Haagsche schouwburg een beksa-partij zou zien ingelascht in een oorspronkelijk Nederlandsch tooneelstuk. Ditmaal echter is wel degelijk aandacht aan de schoonheid er van geschonken, en een paar kunstzinnige Hollandsche critici, die nooit in Indië zijn geweest, hebben hun bewondering betuigd over den schoonen stijl van den op Java populairen dans.

„Het is een prijzenswaardig element in Boeddhakind, dat het 2e bedrijf het publiek gelegenheid geeft, althans dat gedeelte er van, dat er de voelhorens voor heeft, om eens te leeren beseffen, welk een superbe stijl op Java nog steeds in zwang is bij feesten en ceremoniën. Hoe barbaarsch en heidensch lijken onze moderne dansen niet bij den prachtig gestyleerden dans op deze huwelijkspartij, een dans, die volstrekt niet alleen de aristocratie, maar het gewone volk machtig is en in eere houdt."

Juist in datzelfde jaar 1898, toen Henri Borel in Indië bovengenoemd opstel schreef, had hier in Den Haag de „Tentoonstelling van Vrouwenarbeid"

plaats, waarbij in de Oost-Indische Afdeeli door Javaansche mannen en vrouwen op zeer dienstelijke wijze dans- en wajang-voorstelli werden gegeven. Destijds waren onder de N landers slechts zéér weinigen, zelfs onder de tiek aangelegden, die daarvoor eenig gevoel den! Wij zijn dus wel vooruitgaande in de richting, niettegenstaande het barbaarsche moderne dansen, of misschien juist daardoor.

* * *

Hare Majesteit de Koningin-Moeder heeft op de uitvoering van „Boeddha-kind" doen verte woordigen en een zeer gewaardeerde gift ges ken ten bate der Indonesische kunstnijverheid. ken van Koninklijke belangstelling, die voor bestuur van Boeatan een grooten steun moeten bij het lang niet gemakkelijke werk.

1) Deze was immers de aanleiding tot de op van „Boeatan", wijl toen gebleken is hoe be 't gesteld was met de Indonesische Kunstnijver gebrek aan kennis en belangstelling van Nederl zijde. — *Red.*

Persoverzicht uit de Indische Blad

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Onze in- en uitvoer. Japan en Indië.

De details van de in- en uitvoercijfers van Indië over 1925 brengen het nieuws dat Ned — dat in 1923 met *f* 126.7 millioen op een van *f* 651 millioen nog 20 % van den invoer zorgde, en dat in 1924 niet verder kwam 18,8 % — in 1925 slechts een verhoudingscijfer van nog niet 17,4 %. Vergelijk daarmee eens wikkeling van den Japanschen import, *Bat. Nwsbl.* (5 Apr.) waarschuwend. In 19 droeg de invoer uit *Japan* 7,6 % van den import, maar in 1924 was dit cijfer reeds 9. in 1925 10,4 %! Wie eenige der belangrijkst pen van den import samentrekt, die *voor de landsche industrie van het grootste belang* komt tot niet minder onbevredigende con Wat de invoer van *manufacturen* betreft Nederland in 1924 en 1925 met 43 en *f* 5 lioen belangrijk achter bij Gr. Brittannië en 61 m.m. Japan werd een steeds belang concurrent. In 1923 was de verhouding van belangrijkste leveranciers, Nederland, Gr. Bri nië en Japan, aldus: 51 m.m., 56 m.m. en 2 In 1925 was zij 56 m.m., 61 m.m. en 47 m.m. gegeven zij, dat men op de gegevens van korte periode geen definitieve conclusies mag. De analyse der cijfers werpt op de alg gevolgtrekkingen geen aangenamer licht. weet, dat de in het buitenland *machinaal ge kleeding* het inheemsch handwerk verdring steeds sneller tempo zet zich dit proces voor moge dat betreuren, het is een feit. Maar helaas ook een feit, dat de import van katoen den Nederlandschen neus vlot voorb en allicht is daarin de verklaring te vinden wij op 't stuk van den manufacturen-import baar achterop geraken. De importwaarde v drukt katoen bedroeg resp. in 1924 en 192 Japan 19 en 26 m.m., via Singapore 17 en 1 voor Engeland 27 en 39 m.m., *voor Nederl* 3 en 6 m.m.! Men mag veilig aannemen, dat toekomst dit artikel van steeds meer bet worden zal. Britsch-Indië, dat voor het 1925 in eenigszins belangrijke mate ging deel aan den import, leverde voor 3 m.m. *uitsl* kaïns en slendangs! Wat de *machine-nij* aangaat zijn de omstandigheden blijkbaar ger, ofschoon Duitschland zich weert en verovert en ook de Ver. Staten zich niet on laten. Hier zal echter Nederlandsche degelijk en voortreffelijke uitvoering altijd een fac gewicht blijven ... anders dan in den manu renhandel, waar allicht de importeur, die de prijzen vraagt, aan 't langste eind trekt!

De Sum. Post (9 Apr. 3de bl.) vermeldt e.e.a. *de Japansche handelsmissie*, die te Soerabaja toefde. Het land van de Rijzende Zon had dit wel zeer vooraanstaande zakenmenschen naar Indië gezonden. Behalve de gewone commerc doeleinden, liggen ook nog andere drijfveeren grondslag aan vele dezer zakenreizen van Ja sche handelsagenten. Zij willen Indië laten zien

Japan leveren kàn en wil. Op de expositie te Soerabaja was vooral het zijdewerk schitterend. Prachtig waren ook de geborduurde Carmen-shawls, de bewerkte vazen en het Japansch porcelein. De geweven goederen, de kousen en het tricot ondergoed trokken de aandacht. Zeer interessant was ook het Japansche imitatie-batikwerk, het Simili Boheemsch kristal en tal van andere zaken meer. Ongeveer alles wat men in Indië in het dagelijksch leven noodig heeft, was er te krijgen. Naast ragfijne zijde lag zeildoek in verschillende kleuren; rijwielonderdeelen naast de fijnste toiletartikelen; glaswerk, schrijf- en teekenbehoeften, rubberartikelen, speelgoed enz. De prijzen waren uiterst billijk genoteerd, zeer belangrijk beneden de Europeesche. De bestellingen op diverse artikelen werden bij duizenden genoteerd en de leden der missie betuigden dan ook hun buitengewone ingenomenheid over het succes van hun expositie. De opzet van deze propaganda voor de Japansche nijverheid was zeer minutieus voorbereid.

Nieuws van de Mij. Nederland

De heer *J F. van Hengel*, lid van de directie der Mij. „Nederland" deelde in een interview (*Java-Bode*, 31 Mrt.) mede dat handel en passagiers zeer ingenomen zijn met het bekende precies-op-tijdvaren der „Nederland"-booten. Bij andere groote maatschappijen, z.a. de P. and O. was het reeds lang in zwang. Beschikt men over meer modern materiaal, dan zal de aankomst in Indië geleidelijk steeds vervroegd worden. Het motorschip „Christiaan Huygens" zal omstreeks Januari 1928 opgeleverd worden. Het zal dus kunnen deelnemen aan het vervoer van Indische verlofgangers, die de Olympiade zullen bezoeken. De „Huygens" zal het standaard-type voor passagiersvervoer zijn. Een zusterschip zal over ongeveer twee jaren gereed zijn. In April zouden vier vrachtschepen met beperkte passagiers-accomodatie aanbesteed worden. De laatste drie jaren werden tien vrachtstoomers gekocht. Normaal zijn zeven mail-booten benoodigd. Als men de beschikking over de „Huygens" heeft gekregen, zullen drie schepen, in de volgorde: „Rembrandt", „Vondel", „Grotius", van de hand worden gedaan. Of het nieuwe passagiersschip bij een Nederlandsche Mij. zal worden gebouwd, achtte de heer Van Hengel niet zeker. Als *de Hollandsche Industrie* wederom zoo hoog inschrijft, als met de „P.C. Hooft" geschiedde, zal men wederom niet aarzelen de order in het buitenland te plaatsen. Naar verondersteld wordt, dat de Nederlandsche scheepsbouw-maatschappijen zich de les van de vorige maal nog terdege zullen herinneren. Ten slotte gaf de heer Van Hengel zijn ingenomenheid te kennen over het feit, dat *de import van Indië* geleidelijk aan het toenemen is, hetwelk wijst op een stijgende verbetering van den economischen toestand.

Atjeh (slot).

De heer *Zentgraaff* vervolgt in het *Soer. Hbl.* (25 t/m. 31 Mrt.) zijne brieven over Atjeh („Sum. Bodr." XLI—XLV). Thans schrijft hij over de psyche van den Atjeher, over den heiligen oorlog, de hoofden, de wegen en Sabang. *Sabang* met het all round-bedrijf van haven, kolenvoorziening, dok, reparatie-inrichting, is: de Sabang Maatschappij. Die occupeert hier alles en ziet haar werk, dank zij haar zeer aparte positie, uitstekend gedaan. Licht en water exploiteert zij, en er zijn niet veel elementen die buiten hare sfeer van actie vallen. Ook het nette en goede hotel, eene uitkomst in Noord-Sumatra, is van haar. Zij verkoopt kolen, en nu de B. P. M. hier zelf een olie-station heeft met tanks voor 14.000 ton ruwolie, krijgt de Sabang Mij. van de olie, welke hier aan de schepen wordt verkocht, toch ook weer eene kleine royalty. Slecht tot dusver een mes dat aan twee kanten snijdt, voldoende materiaal zijn voor de uitbeelding van volle exploitatie-kansen, men zou hier te Sabang moeten spreken van een achtkantigen dolk, met welks punt óók nog een kleinigheid wordt bijgeprikt. Evenwel, men werkt er behoorlijk door, en het is aan gegronden twijfel onderhevig of met gouvernements-exploitatie zulke resultaten zouden zijn bereikt. Sabang groeit; de tonnenmaat der schepen bedroeg in 1925 10 millioen M^3., in 1926 12 millioen. In 1925 werden verkocht 247.582 ton kolen, in 1926 295.168 ton. In deze laatste hoeveelheid zitten niet minder dan 182.820 ton Natalkolen tegen 28.915 ton van de *Ombilin*-mijn, een allerst ongunstige verhouding voor onze zoo dichtbij gelegen mijn. Dan hoopt men er op de vaste wekelijksche verbinding met Java per vliegtuig, welke de post brengt voor de naar Holland vertrekkende mailboot, en ze afhaalt van de ongeveer terzelfdertijd aankomende. Aldus is Sabang eenigszins het beeld van *Atjeh*, en er zijn perspectieven voor Atjeh van opkomend leven, gestaag sterker doorkomenden groei. Men ziet dit uit de stijgende cijfers van import en export. De uitvoer van rubber bedraagt thans 5111 ton; hout 20.424 M^3., damar 309 ton, rotan 830 ton, coprah 10.347 ton, pinang 20.072 ton. Peper daalde tot 1872 ton, een record. De import nam slechts weinig toe; die van rijst daalde van 15.391 ton in 1917 tot 2.557 ton in 1926, hetgeen een buitengewoon gunstig verschijnsel is. Dan schijnt het terpentijnbedrijf onder leiding van houtvester *Gonggrijp*, die er in Zuid-Frankrijk eene speciale studie van maakte, wel wat te beloven voor de toekomst. De rijstpellerijen nemen toe; ook zijn opgericht twee fabriekjes te Tapa Toean voor de bereiding van patchouli uit het Nilam-blad. Intusschen is één dier fabriekjes, nl. die van den heer Van Vreeswijk, weer gesloten, doodgedrukt door de concurrentie der Oeleëbalangs met hun coöperatieve fabriek. Met zulke voorbeelden dient ieder die in Atjeh wat geld wil wagen, terdege rekening te houden. De handel met de Federated Malay States, Singapore en Pinang is als van oudsher nog steeds van groote beteekenis. Er is in Atjeh vooral *rust en stabiliteit* noodig, en de Hemel geve dat de verzorging hiervan niet valle buiten de grenzen van de huidige mogelijkheden. Er is thans een gouverneur die dit volk begrijpt en de rustige gemoedelijkheid heeft welke zich niet oriënteert op verrassende resultaten en de snelle bereiking van groote successen, doch die, de dingen aanvaardend zooals ze nu eenmaal zijn, en met grooten practischen zin, daarin tracht: to make the best of it. Hij wordt door de hoofden gewaardeerd . . . en als onze koloniale staatkunde ware te brengen tot deze bijzondere uiting: dat zij dezen bestuursman daar nu eens rustig aan den arbeid liet, vele jaren achtereen . . . tot hij zelf den arbeid in eerlijke voldoening wil neerleggen, zou men Atjeh goed doen.

Minangkabau, Tapanoeli, vooral: Atjeh, het is de Balkan van onzen Archipel. Maar er zit zooveel ruige levenskracht in die volken, zóóveel harde en sterke nationaliteit, zóóveel karakter, zóóveel hang naar het gaan van den eigen weg, dat hun in de toekomst slechts immer grooter rol zal worden toebedeeld. Deze ruwe en stugge, doch fiere Atjehers en Minangkabauers, zij zullen zich zelf wel brengen waar zij komen moeten, en hunne plaats zal eene grootere zijn, naarmate de Westersche figuur hier terugwijkt. Zij zullen harde meesters worden! Het Oosten kent geen andere.

Wij vestigen de aandacht op de *Java-Bode* (30 Mrt. „De Jong Bataks-Bond" te Batavia).

De afgebroken hormat.

De afbreuk der hormat kwam behalve op de Bestuursconferentie met den Landvoogd, ook ter sprake op de vergaderingen, die de residenten op Java met hun bestuursambtenaren hebben gehouden (*Bat. Nwsbl.* 28 Mrt.). Vooral de regenten moeten zich in de vergadering vrijelijk hebben laten gaan over het verkeerde in de verhoudingen, zooals die door hen worden gezien. Eenstemmig waren de regenten nl. van oordeel — niet als antwoord op een vraag kwam het punt aan de orde, maar eigener initiatief — dat het opheffen van al wat met de hormat in verband staat, een zeer ongunstigen invloed heeft uitgeoefend. Herstel van enkele vormen achtten ze nog noodzakelijk. Het gezag, vertegenwoordigd in de bestuurs-ambtenaren, Europeesch en Inlandsch, moet zich tegenover de groote massa ook in het uiterlijke doen kennen. Men heeft zich in deze materie te veel laten leiden door Westersche opvattingen, instede van zich te richten naar die der bevolking, die aan uiterlijk vertoon behoefte heeft en er nog evenveel voor voelt als voorheen. De regenten verzochten daarom den resident hun tolk te willen zijn bij den Gouverneur-Generaal tot weder-invoering van de gouden pajong voor ass.-residenten en regenten. Evenals voorheen behooren naar hun meening de dienstwagens, ook dus de auto's, eveneens en steeds voorzien te zijn van dit Javaansch symbool van gezag. Het volk vergelijkt en het zou den wedana, die volgens de nieuwste voorstellen geen recht meer op een auto zou hebben, minderwaardig gaan achten, zoo hij in een rijtuig en de kleinste suiker-employé in een auto rondreed. Het uiterlijk speelt in de Inlandsche maatschappij een te voorname rol om het zonder nadeelige gevolgen te verwaarloozen. De Landvoogd moet zeer sympathiek gestemd zijn voor het voorstel der regenten inzake de hormat.

LIJST VAN ADRESSEN

ten behoeve van Repatrieerenden

(Vervolg).

FOTOGRAFEN EN LEVERANCIERS VAN FOTO-ARTIKKELEN

Lappöhn, Passage, Den Haag.
Ph. Starke, Hoofdstraat 172, Apeldoorn.
C. J. L. Vermeulen, Toussaintkade 20, Den Haag.

GARAGES

Garage Havro, Kanonstraat, Den Haag.
Garage Jansen, Rijks Straatweg 773, Wassenaar.
Garage Kinsbergen, Nieuwstraat 59, Apeldoorn.

GLAZENWASSCHERIJEN

N. V. Cemsto, Hunsestraat 39, Den Haag.

GRAMOPHONE-HANDELAREN

L. Zwaal, Regentesselaan 24, Den Haag.

GROENTEN EN FRUIT

J. Eversmann, Edisonstraat 139, Den Haag.

HAARDEN

J. Snoeck, Zeestraat 51, Den Haag.

HEEREN-MODEARTIKELEN

Kleedingmagazijn P. v. d. Brul, Veenestr. Den Haag.
J. Huizer, Thomsonplein, Den Haag.
Kalker's Modemagazijnen, Kalverstraat 100, Amsterdam.
W. F. Meijer, Hoofdstraat 93, Apeldoorn.

HOEDEN

Madame Baudet, Denneweg 126B, Den Haag.
Kalker's Modemagazijnen, Kalverstraat 100, Amsterdam.
Maison de Ruit—v. d. Waag, Charl. de Bourbonstraat 27, Den Haag.

HOTELS, PENSIONS ENZ.

American Hotel, Amsterdam.
Vacantiehuis „Den Lindenhof", Vierhouten.
Hotel-Rest. Duinoord, Sweelinckplein, Den Haag.
Rusthuis Eigen Steer, v. Boetzelaerlaan 205, Den Haag.
Pension Evesto, Nassaulaan 2B, Den Haag.
Hotel des Indes, Weltevreden.
Hotel Pension Insulinde, Bankaplein 2, Den Haag.
Rusthuis Zr. Kersloot, Esschenlaan 86, Rotterdam.
Hotel-Rest. de Twee Steden, Buitenhof, Den Haag.
Pension Patria, Lindenheuvel 2, Hilversum.
Pension Petronella, G. Reynststraat 36, Den Haag.
Hotel Promenade, Oude Schev. weg 21, Den Haag.

HUISHOUDELIJKE ARTIKELEN

J. W. Fonderie, Achterom 17, Den Haag.
Frans van Wijk, Vlamingstraat, Den Haag.

INDISCHE UITRUSTINGEN

Firma Kalker, Kalverstraat 100, Amsterdam.
W. F. Meyer, Hoofdstraat 93, Apeldoorn.

INRICHTINGEN VAN ONDERWIJS

J. Audier, Achterom 68, Den Haag.
Chr. Lyceum, Zeist.
Christelijk Lyceum, Emmakade 43, Haarlem.
De Vrije School, v. Speykstraat 46, Den Haag.
Haagsche Schoolvereeniging, Nassaulaan 26, Den Haag.
Instituut Schoevers, Stadhoudersplein 3, Den Haag.
Instituut Wullings, Voorschoten.

JUWELIERS

Begeer, v. Kempen en Vos, Noordeinde, Den Haag.
Jedelo, Noordeinde 100, Den Haag.

KIPPENVOER

Verboog, Waalsdorperlaan, Den Haag.

KLEERMAKERS

C. H. Ernens, Valeriusstraat, Den Haag.

MAKELAARS

W. Dop, Sweelinckstraat 72, Den Haag.

MANUFACTURENHANDEL

Iserief & Co., Veenestraat 16, Den Haag.
Wisbrun & Liffman, Veenestraat 35, Den Haag.

MEUBILEERINGEN

Het Smyrna Tapijtenhuis, Ampèrestraat 30, Den Haag.
C. v. Moorsel, J. Hendrikstraat 9, Den Haag.
Gebr. Jungschläger, J. Hendrikstraat 19, Den Haag.
W. J. M. Simonis, Groenmarkt 34, Den Haag.
Firma Segaar, Spui 218/Thomsonlaan 93, Den Haag.
Schöder & Co., Groenmarkt, Den Haag.

Eindelijk zal er geluisterd worden naar de waarschuwingen sedert de hormat-circulaire, van alle zijde gegeven. De laatste jaren heeft men daarover gezwegen, omdat men het als een verloren zaak beschouwde, sedert het Bestuur geknot was in zijn decorum en de extremistische leiders in auto's met bruine schoenen en blauwe gouden brillen, rondsnelden door kampong en desa. Men had den strijd opgegeven; vermoeid, niet overtuigd. En ziet, nu zal op eens de hormat min of meer in eere hersteld worden! Helaas; de *Deli Crt.* (8 Apr.) verwacht er niets van. De Hollandsche natuur is er te nuchter voor om dat grondig en goed te doen. De *D. C.* vreest dat het een hormat-herstel op een koopje zal zijn. Of het te laat is, waagt zij niet te beslissen. Ongetwijfeld is er door de achter ons liggende periode van 20 jaren veel bedorven, maar het prachtlievende Oosten komt mogelijk toch wel weer onder den invloed van pracht en decorum, die eenmaal in de massa aangeboren was. Als tenminste daarnaast de Regeering hare ambtenaren ten volle steunt tegenover de extremistische leiders, die hun best doen om het gezag der hoofden te ondermijnen. Daar komt het feitelijk op aan.

Wij verwijzen naar *De Sum. Post* (8 Apr. „Frankrijk en Indo-China"; 6 Apr. „Communisme bij de Marine"), het *Soer. Hbl.* (1 Apr. 2de bl. „Een rotte stee in het Koloniale stelsel" van ir. Maclaine Pont), de *Java-Bode* (1 Apr. „De Chineesche vlagdemonstraties"; 2 Apr. „De brochure van dr. Tjipto" van dr. H. Kraemer) en de *Deli Crt.* (5 Apr. „Een perfide actie"; 6 Apr. „De positie der Chineezen"; 9 Apr. „Het gestook in Holland"). Uit het eerstgenoemde artikel *over Indo-China* citeeren wij de passage: Kenschetsend was de bekentenis van een naar links georiënteerden kolonialen schrijver, dat zijn in de „Humanité" gepubliceerde artikelen over noodzakelijke hervormingen in Indo-China, die de rechten van de Inlanders respecteeren, een order van Moskou aan het Parijsche blad tengevolge hadden, dergelijke publicaties achterwege te laten, daar het communistisch belang meebracht, dat de situatie in een revolutie zou ontaarden.

II. UIT DE INHEEMSCHE EN CHINEESCHE PERS.

Het Volksonderwijs.

In het blad *Goeroe* (org. Hoogere Kweekschoolbond, Solo) van 10 Maart komt een bespreking voor van het hervormen van het Inlandsch onderwijs. Het doel van deze hervorming is om door het volksonderwijs in den kortst mogelijken tijd het opkomend geslacht op de beste wijze voor te bereiden voor de zware taak: „de opheffing van het volk in geestelijk, zedelijk en economisch opzicht". Met cijfers wordt aangetoond dat jaarlijks 600.000 kinderen van zesjarigen leeftijd gedoemd worden later geen hoogere ontwikkeling te krijgen dan wat de desa- en de 2e klasse scholen kunnen aanbieden. Als opvoedingsinstituut voor het volk kunnen deze scholen gerust worden afgeschreven, door de te eenzijdige opleiding der onderwijzers. Zij kunnen slechts beschouwd worden als een middel tot bestrijding van het analfabetisme, terwijl van de 2e klasse scholen erkend moet worden dat door den „intellectualistischen" aard de leerlin en vervreemd worden van hun omgeving, die gaan meenen dat zij alleen gelukkig kunnen zijn als zij de pen hanteeren.

Er wordt nadruk gelegd op het wenschelijke om het onderwijs te doen beantwoorden aan de eischen van de practijk, in Indonesië grootendeels den landbouw omvattende en verder industrie en nijverheid. Verder wordt in dit artikel een systeem tot hervorming breeder uitgewerkt.

Over hetzelfde onderwerp en van ongeveer dezelfde strekking komt ook in de *Soeloeh rajat Indonesia* (org. Indon. Studieclub, Soerabaja) een artikel voor. Hierin herinnert de schrijver aan de verklaring van den Directeur van Onderwijs in den Volksraad, dat de Holl.-Inl. school bestemd is en zal blijven voor kinderen van meer gegoede ouders. Schrijver besluit daaruit dat daardoor slechts een zoo gering percentage van de Inlandsche jeugd het H.I.S.-onderwijs zou kunnen volgen, dat zij vrijwel geheel aangewezen blijft op de volksscholen en de 2de klasse scholen, waarbij het de groote vraag is of die scholen de kinderen wel zoodanig opbrengen dat zij straks voor de zware taak van opheffing van het aanzien des volks berekend zullen zijn. Schrijver is sterk geneigd die vraag ontkennend te beantwoorden, aangezien de volksschool toch alleen

het analfabetisme bestrijdt. Hoewel de 2de kla[...] Inlandsche school, algemeen betiteld als standa[...] school, al beter is, wordt deze echter ook niet [...] doende geacht, door een minderwaardige oplei[...] van het personeel en gebrek aan onderwijskracht[...]

Door het intellectualisme op die school raakt [...] jeugd los van de samenleving; de kinderen [...] nog zeer jong, 10 à 11 jaar, van school, kun[...] dan geen betrekking vinden, doen niets en ve[...] ten dus alles weer. Het aantal inrichtingen, waar [...] verder gaand onderwijs zouden kunnen geniet[...] zooals de ambachtsscholen en de normaalscho[...] is zoo gering, dat zij ten einde raad sollicite[...] naar het baantje van schrijver of pandhuisbeam[...]

Om verandering in dezen toestand te breng[...] beveelt de schrijver aan het onderwijs te reorga[...] seeren, opdat de leerlingen behoorlijk kunnen w[...] den voorbereid op de taak welke hun wacht.

Leger en politie.

In de *Pewarta Deli* (liberaal, Medan), [...] schrijver niet bizonder ingenomen met de pl[...] tot uitbreiding van het leger als gevolg v[...] plaats gehad hebbende onlusten. Hij vindt uitbr[...] ding van de politie uitstekend, doch versterk[...] van het leger „nonsens" en acht het niet wel a[...] nemelijk, dat dit zou geschieden voor een buite[...] landschen vijand, daar zelfs daartegen een le[...] van de dubbele sterkte niet zou helpen. Voor [...] handhaving der inwendige rust acht schrijver [...] tegenwoordige sterkte van 60.000 man geheel [...] doende, waar Engeland in het veel grootere Brit[...] Indië het wel met 80.000 man doen kan.

Deze schrijver wijt de af en toe uitbrekende [...] standen aan de te zware belastingen en heerend[...] sten en zegt, dat door verhooging van legeruit[...] ven natuurlijk de belastingen ook weer zullen [...] gen. Hij eindigt met de bewering, dat ook in [...] band met uitbreiding van onderwijs en landbo[...] versterking van het leger onverantwoordelijk [...] „want voor het volk is meer noodig het verwe[...] van ontwikkeling dan het offeren van zijn leve[...] den strijd tegen militairen."

Islam en politieke actie.

In de *Soeara Sarekat Islam* (org. P. S. I., Djokdj[...] over Februari is een auteur aan het woord, die [...] velde trekt tegen opvattingen van Islamieten, [...] wel leden en bestuursleden van vereeniging[...] waarvan het duidelijk is, dat zij de belangen be[...] tigen van het imperialisme of die hun ziel verk[...] hebben aan het kapitalisme. „In uw streven [...] den Islam te verspreiden", zegt hij, „hebt gij st[...] in den vorm van geldelijke subsidie gevraagd v[...] het suikerkapitaal, dat millioenen van uw volk [...] uw ras in het verderf heeft gestort."

Daarna wendt hij zich tot degenen die z[...] Moeslim noemen, doch wars zijn van politiek [...] vraagt of zij wel weten wat politiek is. Hij legt [...] dat de „theoretische" politiek slechts de richt[...] aangeeft voor de bereiking van idealen met betr[...] king tot het bestuur over een land en dat „pra[...] sche" politiek beteekent het bedrijven van han[...] lingen, teneinde de idealen der theoretische p[...] tiek te verwezenlijken. Volgens schrijver mag [...] als Moeslim niet vijandig staan tegenover de p[...] tiek, want werkelijk, de Islam zou niet de Gr[...] Godsdienst zijn die hij nu is, indien, bij de ko[...] van den Profeet in Medina, de Moslims de politi[...] macht in die Islam-republiek niet in handen h[...] den gehad.

De politieke macht, juister gezegd de vrijh[...] van het volk en het vaderland, is een der eerste [...] eischten voor de beoefening van den Islam in d[...] vollen zin van het woord. Het is onmogelijk, v[...] gens schrijver, dat de Islam ten volle en op de ju[...] wijze kan beoefend worden in een onder het ge[...] van het kapitalisme en imperialisme staand la[...]

Hij verklaart, dat daarom de Partij S. I. Hin[...] Timoer zich zoo krachtig mogelijk aan de politie[...] actie wijdt, wijst op het voorbeeld door den Prof[...] gegeven, wat betreft standvastigheid en vastbe[...] denheid en het niet achten van gevaren in [...] strijd tegen de vijanden van den Islam en zegt [...] slotte o.a.: „Wij allen weten en voelen, dat [...] door een groot gevaar omringd zijn: economisch[...] verdrukking en uitbuiting. Thans bestaat er e[...] Groote Beweging, welke geheel en al berust [...] steunt op den Islam en ten doel heeft geheel h[...] volk te vrijwaren van verdrukking en uitzuiging [...] Hij eindigt met de opwekking om de beweging d[...] P. S. I. en in het algemeen de volksbeweging t[...] steunen, om niet in een nog grooter gevaar [...] komen, n.l. het zich met eigen hand in het verderf [...] storten.

Eerebetoon.

Naar aanleiding van een reeds eerder in *Soeloeh Indonesia* (Org. Indon. Studieclub Soerabaja) voorkomend artikel getiteld: „De laatste hormat-circulaire", waarin een Regent aan zijn ambtenaren bevel gaf om, gelijk ook hij het deed, den A. R. in het Javaansch en met den *sembah* te woord te staan, wordt later de opmerking gemaakt, dat de Inlandsche ambtenaren op Java en Madoera, wat ontwikkeling en bezoldiging aangaat, wel hooger staan dan hun collega's in de Buitengewesten, maar feitelijk nog niet worden gewaardeerd, als gevolg van die uit de oude tijden dateerende adatregels, die reeds zoo lang hadden moeten verdwijnen. Zoo lang dat niet het geval is, kan een vreemdeling niet anders dan neerzien op den Javaan of Madoerees.

Om duidelijk het verschil aan te toonen, haalt schr. een voorbeeld aan. Een dessahoofd uit Nieuw-Guinea, dat alleen in een „tjawat" gekleed was, werd bij den Assistent-Resident op een stoel en door dezen met een handdruk ontvangen.

Dr. Rinkes.

De redactie van *Bintang Timoer* (liberaal, Weltevreden), wijdt eenige zeer waardeerende woorden aan Dr. D. A. Rinkes, bij gelegenheid van diens aftreden als Hoofd van het Bureau voor de Volkslectuur en prijst hem als een Nederlander onder zoovelen zijner rasgenooten, wiens levensgeschiedenis waard is in een Inlandsch blad te worden opgeteekend, daar geheel zijn arbeid en streven in nauw verband is geweest met de directe belangen der Inlanders.

De redactie wijst er op, hoe Dr. Rinkes van het oorspronkelijk kleine kantoor der Volkslectuur een groote instelling heeft gemaakt, bekend over geheel Indonesië door de vele boeken, die zij in bijna alle talen van het land heeft uitgegeven en vertelt, dat hij wegens zijn rechtvaardigheid zeer geliefd was door het personeel, al kon hij onder de strenge chefs gerekend worden. De redactie eindigt met een hartelijk vaarwel aan Dr. Rinkes, met de verzekering, dat diens arbeid in Indië niet vergeten zal worden.

De doodstraf.

Het al of niet toepassen der doodstraf bracht reeds in de Inheemsche pers veel pennen in beweging. Over het algemeen blijkt, dat die pers gaarne de galg toegepast zou zien, niettegenstaande de verklaring van Tjokroaminoto, dat geen Islamiet zich tegen de toepassing der doodstraf mag verzetten, als die door het wettig gezag wordt opgelegd.

Bintang Timoer juicht de door den Gouverneur-Generaal in eenige gevallen verleende gratie toe, noemt dit een moedige beslissing en voorspelt voor Z.Ex. een moeilijken tijd door de heftige bestrijding, die het gratiebesluit van de zijde der Europeanen en vooral van de Europeesche (rechtsche) pers in Indië heeft ondervonden.

Het blad verklaart, dat die Europeesche bladen zich beroepen op de door Tjokroaminoto gedane verklaring, doch dat de aangehaalde motie voor uitvoering van den doodstraf overigens zwak zijn en dat daarbij het wraakgevoel meer de overhand heeft dan het gezond verstand. Met cijfers wordt voorts aangetoond, dat de afschrikkende werking van de doodstraf maar gering is te achten.

De redactie zegt, dat de door de opstandelingen gepleegde moorden over het algemeen niet met voorbedachten rade en uit moedwil zijn gepleegd, doch als gevolg van een roode politieke actie, die gebruik maakte van hun grieven. Men moet, al zijn deze moorders moordenaars, die uit de samenleving verwijderd moeten worden, niet vergeten wat de eigenlijke oorzaken zijn, die hen tot hun daden gebracht hebben. Het blad vindt met het „Bat. Nieuwsbl.", dat de G.-G. krachtig genoeg is om de aanvallen der critiek te doorstaan, dat de Indonesiërs behooren te beseffen, dat zij zich in deze materie achter den man moeten scharen, die door zijn rasgenooten gehaat wordt, omdat hij rechtvaardigheid betracht heeft en hem moeten steunen in zijn goede bedoelingen ten aanzien van dit land.

Het recht van enquête voor den Volksraad.

Naar aanleiding van het bericht, dat Ir. Cramer in de Tweede Kamer het voorstel heeft gedaan om den Volksraad het recht van enquete te verleenen, wordt in de *Darmo Kondo* (liberaal B. O., Solo), betoogd dat, hoewel dat recht van groote beteekenis is, de toekenning niet wenschelijk is zoolang de Volksraad slechts een adviseerend college blijft, want mocht het verslag van de commissie van onderzoek al door den Volksraad worden goedgekeurd, dan zou er toch geen gevolg aan gegeven kunnen worden als de G.-G. daarmee niet kan instemmen.

Toekenning van meerdere parlementaire rechten zal volgens schrijver van geen beteekenis blijven, zoolang men geen echte volksregeering heeft, die eerst kan ontstaan als het kiesstelsel zoodanig is gewijzigd, dat de vertegenwoordiging inderdaad door het volk wordt gekozen.

In verband met de samenstelling van den nieuwen Volksraad blijft schrijver de meening toegedaan, dat een uit dien Raad te vormen commissie van onderzoek van dezelfde hoedanigheid zal zijn als een door de Regeering aangewezene. Daarom im het gewenscht, dat het recht van enquete nog bij de Regeering berust; alleen moet er voor gezorgd worden, dat in een commissie niet alleen ambtenaren worden opgenomen.

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

Nederlandsch Indië Oud en Nieuw.

De Mei-afl. opent met een, ook wat illustreering betreft, zeer interessante bijdrage van den hr. Tassilo Adam over „De dieren in de Javaansche wajang". Het opstel heeft betrekking op een wajangwong (= mensch)-voorstelling, gegeven aan het Jogja'sche hof, waarbij verschillende medespelers schitterend verkleed waren als dieren, die in de heldensagen der Javanen zulk een groote rol spelen. — De hr. V. I. van de Wall schrijft over de restauratie van de toko Merah te Batavia, aan welk huis zoo vele historische herinneringen zijn verbonden. — De hr. Joh. F. Snelleman wijdt eene nabeschouwing aan de van 1—15 Febr. jl. te Rotterdam gehouden tentoonstelling van „neger- en andere plastiek". — Mr. C. T. Bartling vestigt de aandacht op een in zijn bezit zijnd koperen beeldje van Borneo waarvan hij de beteekenis niet geheel kan verklaren. — De rubriek Boekbespreking bevat een aankondiging van Jasper-Pirngadie: De goud- en zilversmeedkunst in Indië. — Alle artikelen verduidelijkt door belangwekkende afbeeldingen.

Inter-Ocean.

Inhoud van het Febr-Nr. voor zoover op Indië betrekking hebbend. The enchanted camera, by M. Zobel. (Mededeelingen over Bali, met ill.). — Sylvan glades and the sea, by S. A. Reitsma (beschrijving der Wijnkoopsbaai en omgeving, met ill.). — Tobacco culture in Java (met afb., door Mrs. H. H. de Cock). — Verder schrijft o.m. S. Kalff over „a lost Dutch Colony", nl. Ceylon.

Mededeelingen luchtverkeer.

Verschenen is No. 4 der Mededeelingen over het luchtverkeer in en naar Ned.-Indië, uitgegeven door de Vereeniging Comité Vliegtocht Nederland-Indië.[1] Men vindt er in de eerste plaats in afgedrukt de redevoeringen van Gen. Snijders en Prof. Treub, gehouden op de bekende bijeenkomst op 26 Maart jl. in de Ridderzaal te 's-Gravenhage. Verder bijzonderheden over de tweede mailvlucht naar Marseille op 18 Maart, benevens mededeelingen over de Rijksluchtvaartpolitiek, de Britsche Rijksconferentie enz. — Merkwaardige foto's verluchten den tekst.

De Indische Mercuur.

No. 18 (4 Mei). Rapport over Suriname, door W. de Cock Buning; en: Beschouwingen naar aanleiding van een studiereis naar Suriname, door Mr. J. H. van Laer. Besproken door Mr. Dr. H. H. A. van Gybland Oosterhoff. — Overzicht van de productenmarkt op Java en Madoera gedurende het 4e kwartaal van 1926 (slot). — Koffie-statistiek voor Nederl.-Indië. — Kleine mededeelingen. (Hoe het buitenland over Indië denkt. — De beteekenis van het tourisme in Ned.-Indië, enz.). — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut geeft ditmaal een literatuuroverzicht over vezelstoffen, plantenziekten en plagen, bodemvraagstukken.

[1] Deze Mededeelingen verschijnen ongeveer viermaal 's jaars en worden op verzoek gratis aan belangstellenden in Nederland en Ned.-Indië toegezonden. (Adres: Dr. W. L. Groeneveld, Hofweg 9, Den Haag).

LIJST VAN ADRESSEN

ten behoeve van Repatrieerenden

(*Vervolg*).

MUZIEKHANDELAREN

Muziekhandel Dajos Bela, Fred. Hendriklaan 190, Den Haag.
Ph. Kruseman, Noordeinde 91, Den Haag.

OPTICIENS

P. W. Hiele, L. Jansstraat 27, Utrecht.
C. v. Monsjou, Valkenboschplein 19, Den Haag.

PARAPLUIE-MAGAZIJNEN

Kalker's Modemagazijn, Kalverstr. 100, Amsterdam.
A. Querelle, Schoolstraat 10, Den Haag.

PIANOHANDELAREN

L. Jacobi, Regentesselaan 123, Den Haag.

PORSELEIN EN AARDEWERK

Focke en Meltzer, Hoogstraat 5, Den Haag.
C. Hoying, Spuistraat 20, Den Haag.

POSTZEGELHANDEL

Max Pool, Korte Poten 25, Den Haag.

RECHTSKUNDIGE BUREAUX

v. d. Geer, W. de Withstraat 79, Den Haag.

REISBUREAUX

Kon. Paketvaart Mij., Amsterdam.
Rotterdamsche Lloyd, Rotterdam.

RESTAURANTS

Rest. Duinoord, Sweelinckplein, Den Haag.
W. F. Klink, Wagenstraat 109a, Den Haag.
Rest. Promenade, Oude Schev. weg 21, Den Haag.
Rest. de Twee Steden, Buitenhof, Den Haag.

RIJWIELHANDELAREN

P. Nassenstein, Bachmanstraat 42, Den Haag.
J. F. Vrolijk, W. de Withstraat 68, Den Haag.

SCHOENMAKERS

R. Grothe, Goudenregenstraat 298, Den Haag.
A. J. Linneweever, Westeinde 32a, Den Haag.

STOOMVAARTLIJNEN

Crans & Co., Plein 22a, Den Haag.

TANDARTSEN

Alg. Haagsch Inst. voor Tandheelkunde, Piet Heinstraat 2, Den Haag.
A. J. M. v. d. Sprong, Laan van Meerdervoort 426, Den Haag.
J. van Veen, Weimarstraat 27, Den Haag.

TEHUIZEN VOOR KINDEREN

Kl. Opvoedingstehuizen, Pr. Mauritsplein 23, Den Haag.
H. Lenstra, Hoofdweg 53, Amsterdam.
Tokuni, Amersfoort.
Zandbergen, Amersfoort.

TEHUIZEN INDISCHE BEDIENDEN

Persinggahan, v. Boetselaerlaan 2, Den Haag.

TOKO'S

Toko Bogor, Suezkade 12—12A, Den Haag.

TRICOT-GOEDEREN

Iserief & Co., Veenestraat 16, Den Haag.

UITZENDING VAN DINERS

Maison Blom, 2e Schuytstraat 77, Den Haag.

VERMAKELIJKHEDEN

Dierentuin, Benoordenhoutscheweg, Den Haag.
City Theater, Veenestraat, Den Haag.

VERZEKERINGEN

Bruno Tideman, Kanaalstraat 15, Apeldoorn.
's-Grav. Rijwielverz. Mij., Conradkade 56, Den Haag.
Onderl. Levensverz. Eigen Hulp, Kortenaerkade 3, Den Haag.
Schenzer's Alg. Ass. Kantoor, Papaverhof 35, Den Haag.

VLEESCHHOUWERIJEN

H. J. M. van Duyne, Keizerstraat 165, Scheveningen.
D. Elings, Piet Heinstraat 81, Den Haag.
Verwoerdt, Heerenstraat 11, Voorburg.

WASCH- EN STRIJKINRICHTINGEN

P. de Haan, Looierslaan 2, Voorburg—Veur.
v. Kuyeren en Horstman, Wingerdstraat 45, Den Haag.

ZANG

Mevrouw Alma, 2e Sweelinckstr. 185, Den Haag.

Katholiek Indisch Weekblad.

Inhoud van No. 5 (28 April). De openlegging van Atjeh. — Mangaan in Ned.-Indië. — Luchtvaart Holland-Indië. — Hollandsch-Indisch radio nieuws. — Sumatra's Westkust. — De Koran en de doodstraf. — „Indonesien hat das Wort" (bespreking eener brochure van den communist Semaoen). — De P. K. I. en de onlusten. — Nieuw-Guinea. — De interneering. — Kort nieuws.

Missie- en Zendingperiodieken.

Annalen Missiehuis Tilburg. Mei '27. Uit de Kaja-Kaja-wereld. Uit een brief van Pr. A. Drager (met ill.).

De Macedoniër. April '27. De Koran, door D. Pol. — In het land van de Papoea's, door F. J. F. van Hasselt; bespreking door D. Pol.

St. Claverbond. Mei '27. Pastoor Carolus Wenneker, door J. J. Rijckevorsel. (Nekrologie, met portret). — Mangoendarma, door H. Bastiaanse (met portret). — Scholen voor Inlanders in de Missie der Paters Jezuieten op Java ult. 1926.

De Banier. 18 Maart '27. Schetsen uit het leven van Ludwig Ingwer Nommensen, den Apostel der Batakkers, door J. H. Hemmers (vervolg; zie ook het 25 Maart Nr.). — Id. Nr. van 25 Maart. Onze gouv. bedrijven en -diensten. De Pandhuisdienst (vervolg), door A. M. S. — Iets over gratie, door C. A. W.

De Opwekker. Maart '27. Kantteekeningen op de inheemsche pers, door Dr. H. Kraemer. — Het syncretisme in den godsdienst bij de Chineezen, door D. W. Edward. — Reisindrukken (van de Minahassa), door Dr. H. Kraemer.

Koloniaal Tijdschrift.

Inhoud van jaarg. 16, No. 3 (Mei '27). In memoriam Jacob Hendrik Liefrinck, door J. E. Bijlo. — Koloniën als leden van den Volkenbond, door Prof. Dr. E. Moresco. — Van een metalen vischje, afkomstig van Atjeh (merkwaardig door een op den buik aangebrachte Arabische inscriptie), door Prof. C. Spat. — De troebelen in China, door Mr. W. J. L. van Es. — Franschen in den Oost-Indischen Archipel, door S. Kalff (historische beschouwing). — De belastingdruk op de Inlandsche bevolking en haar economische toestand (vervolg), door Prof. G. Gonggrijp. — Een kort wederwoord (aan den hr. H. J. van Mook), door Prof. Mr. G. J. Nolst Trenité. — De positie van den Assistent-Resident-afdeelingschef in de Buitengewesten, door F. Drossaers. — Kroniek. (De nieuwe Volksraad. — De groeiende Universiteit. — Enz.). — Vreemde Koloniën. — Literatuur.

Tijdschrift Kon. Ned. Aardr. Genootschap.

Met betrekking op de Indiën bevat de Mei-afl. van dit tijdschr. de volgende bijdragen: Geografische lengten in Nederlandsch-Indië, door J. van Roon. — De expeditie naar het Wilhelmina-gebergte (Suriname) in 1926, door Dr. G. Stahel. VI. (I. Naar de Indianen. II. De terugtocht). — Verder het periodieke bibliogr. overzicht van W. C. M. en eenige besprekingen van geologische publicaties over Indië. — In de rubriek Genootschapszaken een overzicht eener voordracht van Pr. P. Vertenten over koppensnellerij en bijgeloof der Marind-Anim (Kaja-Kaja's).

De Indische Verlofganger.

Uit den inhoud van No. 39 (6 Mei). In de Molukken, door A. Weruméus Buning (historische beschouwing). — Een O.-I. bestuursambtenaar, vader van eene Oostersche (Celebische) prinses, door C. Vis-Janssen van Raay (levensbijzonderheden van P. J. B. de Perez de Baron). — Indische curiosa: Fakkel- en oliestandaards, door P. B.

De Indische Culturen.

No. 7 (van 1 April) bevat o.m. Dendrobium Sw., door H. J. Wigman (met ill.). — Japansche groene thee. „A treasure of the world", by K. Otani. — De uitkomsten van de cacao-selectie op „Djati Roenggo" en eenige opmerkingen over de selectie van andere overjarige gewassen, door Dr. C. J. J. van Hall. — Import van nieuwe aardappel-variëteiten in Ned.-Indië, door D. Buyze (slot). — Ned.-Indische thee te Parijs. (Artikel van J. Thierry Kempf in het *Kol. Weekbl.*, met Naschrift van A. E. Reijnst in de *Ind. Merc.*).

Geneeskundig tijdschrift voor Ned.-Indië.

Uit den inhoud van dl. 67, afl. 1. Wilhelm August Paul Schüffner (hoogleeraar in de Tropische hygiëne van het Instituut voor Tropische

Hygiëne te Amsterdam), door Vervoort (met portret). — Anthropologisch bloedonderzoek bij schillende rassen in Nederlandsch-Indië, door W. J. Bais en Dr. A. W. Verhoef. — Technische wenken voor het verzamelen van muskieten, door S. L. Brug. — Zijn de muskieten, die malaria derhouden, abnormaal levende exemplaren? door Dr. W. B. Doorenbos. — Schüffner en de Bakkers, door B. M. van Driel. — De invloed van prophylactische enting op het voorkomen van Febris typhoidea, door W. Kouwenaar. — Over schildklier bij Javaansche immigranten, door C. R. Pfiester. — Oorzaken van blindheid in ..., door J. Tijssen. — Het belang van de statistische methode voor de geneeskunde, in het bijzonder voor de hygiëne, door Dr. E. W. Walch. — Opmerkingen over geneeskunde, geneeskunst en statistiek, door Dr. G. W. Kiewiet de Jonge. — ... het in 1926 te Trinil gevonden en ten onrechte ... rest van het schedeldak van een praehistorischen mensch beschouwde fossiel, door A. W. M...

* *

Koninklijke Vereeniging „Koloniaal Instituut" Amsterdam. Zestiende jaarverslag 1926 (Geïllustreerd). (Amsterdam, J. H. de Bussy).

Klank- en vormleer van het Morisch (Eerste deel), door S. J. Esser. (Verhandelingen van het Kon. Bat. Gen. v. K. en W., deel 67, 3e stuk). ... den, A. Vros).

Voordrachten over de geologie van Nederlandsch Oost-Indië, door Dr. L. M. R. Rutten, hoogleeraar aan de Rijks-Universiteit te Utrecht. Met kaarten en afbeeldingen. (Groningen—Den Haag, J. B. Wolters).

Nederland en Indië in de buitenlandsche pers, door Mr. H. Salomonson. (Haagsch Maandblad, Mei '27).

Mystiek in den Islam, door J. Kruisheer (slot). (Theosofisch Maandbl. v. N.-I., Maart '27).

Over koken en eten (bij de Toradja's van Midden-Celebes), door Dr. A. C. Kruyt. (Mensch en Maatschappij. Mei '27).

In Borneo jungles. Among the Dyak headhunters, by W. O. Krohn. Illustrated. (Indianapolis, Bobbs-Merrill Company).

De Indische invoerrechten, door Mr. Dr. H. A. van Gybland Oosterhoff. (Handelsberichten, April '27).

Typen van den regenval in Ned.-Indië, door J. Boerema. Met kaarten. (Kon. Magn. en Meteor. Observatorium te Batavia. Verhandelingen No. ...). — Monsoon-currents in the Java Sea and its entrances, by Dr. H. P. Berlage Jr. (Id. No. 19).

Suriname, emigratiegebied voor Nederland, door Th. Lens. (Neerlandia. Mei '27).

Overzicht van de dierlijke vijanden van de ...cultuur op Java; door J. C. van der Meer Mohr. ... platen. (Instituut voor Plantenziekten. Bull. No. 21).

Een onderzoek naar fijnheid en verdeeling van het phosphorzuur en zijn opneembaarheid in mergelgronden van Java, door Dr. J. Th. ... Met afb. (Meded. Alg. Proefstation Landbouw No. 23).

Jaaroverzicht van den in- en uitvoer van Nederlandsch-Indië gedurende het jaar 1925. Deel ... Buitengewesten. (Mededeelingen van het Centraal Kantoor voor de Statistiek No. 39).

De „Simon Bolivar". De vaart op West-Indië, door G. M. N. Met ill. (Eigen Haard. 23 April ...).

Suriname.

In de zitting van 29 April heeft de Eerste Kamer de begrooting van Suriname voor 1927 zonder ... woord van debat goedgekeurd. Op dit voor ... name zoo gewichtig moment had geen der ... iets op het hart, dat niet reeds gezegd was in het Voorloopig Verslag. Een aan tijd heeft het ... ren niet ontbroken, want reeds om drie uur ... de vergadering verdaagd tot Dinsdagavond 10 ...

* *

Aan het Voorloopig Verslag der Koloniale Staten over de ontwerp-begrooting voor 1928 ontleenen wij het volgende:

„In den aanvang van het weldra afgeloopen

ar hebben de Koloniale Staten het noodig geeld zich schriftelijk tot den Minister van Kon te richten, ten einde het door het College inen standpunt inzake het beheer van Suriname len bewindsman te doen kennen.

de Memorie van Antwoord op het wetsontwerp efinitieve vaststelling van de Surinaamsche being voor het dienstjaar 1927 heeft de Minister egedeeld, dat de inhoud van genoemd adres in punten zijn aanvankelijke instemming had"...

Met ingenomenheid is door de leden van de Kol. n kennis genomen van de krachtige poor de Moederlandsche Regeering om het agebedrijf in Suriname van de meest druklasten te verlossen en een gunstige kans tot kkeling te geven en de Koloniale Staten vern zich in het in hoofdzaak aanvaarden der n, voorgesteld door den ondernemersraad uriname, welke tegemoetkomen aan de reeds dit College gevestigde en meermalen daar oken meening, dat slechts krachtige maatvan vèr strekkenden aard in staat zullen zijn tot bloei te brengen. Tot groote vermeerdeen productie zullen de nu bij den Moederland-Wetgever aanhangige voorstellen zeker kunren, indien bij uitvoering der verder te trefelingen het particulier initiatief ook volledig recht zal kunnen komen en de overheidsooveel mogelijk beperkt worde.

n Suriname ontworpen begrooting voor 1928 n dit opzicht niet wat de Staten gemeend te mogen verwachten. Wèl kan met voldoeorden vastgesteld, dat de Gouverneur voortbelangstelling voor Suriname in het Moeen in den vreemde op te wekken en dat erikaansch kapitaal hier welwillend wordt gen en gesteund; maar kan men ook zeggen productie des lands hier inderdaad zooveel k wordt bevorderd, zoolang men o.m. voort-voor de winning van rubber bestemd kahier zelfs elke proef van belegging te ontzonder dat wordt nagegaan of het geen zaak p dit punt bestaande afwijzende meening directeur van het proefstation te herzien, de juistheid daarvan onder de planters r gerechte twijfel is gerezen?

de afwezigheid van bijkans den geheelen n het landbouwproefstation tijdens een zoo droogte als in 1926 Suriname teisterde, in stemming met de belangen van den landn de productie?

r in alle tropische streken tijdens en na den oorlog de belangstelling der Overheid sterk aakt voor de ontwikkeling van den kleinen uw, waarin een machtige factor tot verhooer productie wordt gezien, werd, naar het der Staten, hier niet voldoende aandacht ken aan het belang van deze bevolkings-De gebrekkige belangstelling toch van het uwproefstation voor den kleinen landbouw r het plantagebedrijf, zoowel wat invoering uwe cultures als bestrijding van ziekten aaneeft ook de aandacht der Staten getrokken betere regeling te dien opzichte wordt noodgeacht om tot goed gefundeerde productiedering te komen.

niet aanvaarden van het voorstel der comtot herziening der domeinwetgeving om in g onzer beide zusterkolonies het zelfstanmansbedrijf voor de balatanijverheid in te wijst er niet op, dat getracht wordt om met chikbare middelen de productie des lands toenemen.

en poging tot inkrimping van de overheidsling blijkt in deze begrooting niet in die als de Staten zouden wenschen en zij meenhalve met kracht daarop te moeten blijven gen"......

„Ten aanzien van den uitgesproken wensch wer aanraking tusschen het particulier inien de landsdiensten, stellen de Staten voor rijfsraad in het leven te roepen voor het been het spoor- en vaartuigbedrijf, waarvoor in het particuliere leven werkzame persoplaatsvervangers worden benoemd om met recteur van het betrokken departement de gestie van de verkeersdiensten na te gaan noodig voorstellen tot wijziging te ontwerin welke samenwerking een meer commerheer dezer diensten wordt verwacht.

eens zouden de Staten er prijs op stellen ndbouwproefstation onder het beheer der uwvereenigingen te brengen op de wijze als de Indische proefstations voor het meerendeel zijn georganiseerd, uit welk verband zich een nauwer aanraking tusschen proefstation en planters zou ontwikkelen."......

* * *

Aan het V. V. van Kol. Staten over het ontwerp tot verhooging van de rij- en voertuigenbelasting is het volgende ontleend:

De Koloniale Staten zouden den wegenaanleg gaarne naar een meer omlijnd systeem uitgevoerd willen zien, zoodat niet plotseling nieuwe wegen op niet vooruit vastgestelde plaatsen worden begonnen en buiten der Staten medewerking financieele offers vragen, welke vooraf niet overwogen zijn.

Waar thans gevraagd wordt aan de Staten eene verordening te helpen tot stand brengen, welke een belangrijke verhooging van lasten legt op de gebruikers der bestaande wegen, doch door hen wel weer op de overige bevolking zal worden afgewenteld, zonder dat daartegenover een ander perspectief wordt geopend dan de mededeeling van het voornemen den wegenaanleg voor het vervolg in plaats van geheel door vrije arbeiders ten deele door gestraften te doen uitvoeren, een stelsel dat naar 's bestuurs inzicht aanbeveling verdient wegens de lage kosten, maar dat toch eigenlijk de thans gevolgde werkwijze slechts omkeert, nu de aanleg door vrije arbeiders en het onderhoud door gestraften geschiedt, daar vindt het college geen vrijmoedigheid tot die verhooging van lasten mee te werken, zoolang niet is vastgesteld een zij het ook nog zoo bescheiden plan van wegenaanleg voor de naaste toekomst met aangifte van de middelen daarvoor noodig en de wijze waarop die zullen worden verkregen en hoe ze zullen worden besteed.

In nauw verband met dit plan van wegaanleg zal tegelijk overwogen moeten worden het instellen van een wegenfonds, zooals kortgeleden in Nederland is geschied.

* * *

Dezer dagen heeft de Ondernemersraad voor Ned.-Indië te 's-Gravenhage zijn jaarlijksche algemeene ledenvergadering gehouden. In verband met het door den voorzitter te behandelen onderwerp waren ditmaal de besturen van verschillende bevriende organisaties uitgenoodigd de vergadering bij te wonen, n.l. van het Verbond van Ned. Werkgevers, Centraal Overleg in Arbeidszaken voor Werkgeversbonden, de R.K. en de Chr. Werkgeversvereenigingen, zoomede de Ondernemersraad voor Suriname.

Bij de rondvraag verkreeg de heer Kasteleyn het woord, die — volgens het verslag in de N. R. Ct. van 7 Mei, ochtendblad A — zeide niet te kunnen nalaten van het samenzijn van zoovele Oost-Indische ondernemers gebruik te maken, om een lans te breken voor de ontwikkelingsmogelijkheden van de kolonie Suriname.

Spreker brengt in herinnering de geschiedenis van het Suriname Studie-Syndicaat, dat door een samenloop van omstandigheden er niet in geslaagd is het kapitaal voor Suriname te interesseeren, en de daarop gevolgde actie van den Ondernemersraad voor Suriname, welke tot dusverre reeds het belangrijke resultaat heeft opgelever dat minister van koloniën en Staten-Generaal zich hebben vereenigd met enkele door dien raad voorgestelde maatregelen, waardoor de op de Surinaamsche ondernemingen drukkende lasten aanmerkelijk zijn verlicht en de opening van nieuwe bedrijven in die kolonie veel aantrekkelijker is geworden. Thans is het woord meer aan het kapitaal om te toonen, dat het de genomen maatregelen op prijs stelt en het groote belang, dat Suriname vooral in de toekomst voor Nederland kan krijgen, beseft. Bij voorbaat doet spreker een beroep op de medewerking der aanwezigen, wanneer binnenkort ten behoeve van Suriname een beroep op de geldmarkt zal worden gedaan.

De voorzitter antwoordde dat de hoogst belangrijke aangelegenheid door den heer Kasteleijn ter sprake gebracht, natuurlijk zonder voldoende voorbereiding in deze vergadering niet in discussie kan worden genomen, doch dat de heer Kasteleijn bij diens streven op zijn warmen steun kan rekenen.

* * *

Wij vestigen de aandacht onzer lezers op de Mei-afl. van het „Tijdschrift v. h. Kol. Nederl. Aardrijksk. Genootschap", waarin het slot van het verslag van den leider van de expeditie naar het Wilhelminagebergte, Dr. G. Stahel. Dit stuk bestaat uit

twee hoofdstukken: I. Naar de Indianen en II. De terugtocht.

* * *

Over „de jongste Suriname-expeditie" geeft de *„Haagsche Post"* van 7 Mei, in de rubriek „Van Weten en Zoeken", een goed overzicht.

Aan het werk, dat de expeditie deed aan de „New River" — een der bronrivieren van de Corantijn — zal de schrijver een afzonderlijk opstel besteden.

* * *

In de Mei-afl. van *„Neerlandia"* een interessant artikel van Dr. Th. Lens: „Suriname, emigratie-gebied voor Nederlanders."

* * *

In *„Dalmeijer's Volks-Universiteit"*, week van 2—8 Mei, voortzetting van den cursus over Suriname, onder leiding van den oud-Gouverneur G. J. Staal.

Dit deel handelt over het verkeer te water en te land, over post-, telegraaf- en telefoonverkeer en over geldverkeer.

* * *

Uit de N. R. Ct. van 2 Mei, Av.blad E:

Het Philips laboratorium ontving naar aanleiding van de muziekuitzending voor Suriname op Zaterdagavond j.l. het volgende telegram van Z.Exc. den gouverneur:

„Bijzonder hartelijk dank voor schitterend geslaagden avond."

Curaçao.

Begrooting 1928.

Het Voorloopig verslag van den Kolonialen Raad is hier te lande aangekomen op een tijdstip, waarop in Curaçao de begrooting reeds behandeld is in openbare zitting van den Kolonialen Raad of daar staat behandeld te worden. Zoo blijft het haastwerk. Indertijd is betoogd, dat de gouvernementssecretarie niet vroeger met het ontwerp der begrooting gereed kan zijn en wij nemen dit voetstoots aan, maar een eenvoudige wijziging van het regeeringsreglement kan het tijdstip der openbare behandeling zonder eenig bezwaar verschuiven, waardoor de Raad meer tijd kan besteden aan de geheele behandeling. De Raad zelf zegt er dit van in het V. V.:

„Door verschillende leden werd betreurd, dat geen rekening is gehouden met den wensch door den ondervoorzitter op 8 Mei 1926 bij de behandeling der laatste begrooting uitgesproken om de nieuwe werken en voorstellen bij afzonderlijke begrooting aan te brengen. Door het toevoegen van alles bij elkander wordt er geen juist beeld verkregen en wordt de toestand niet zuiver weergegeven. Aangezien noodzakelijk een terugblik op het afgeloopen jaar moet worden geworpen, waarbij gewichtige onderwerpen zich aan de aandacht opdringen, maakt de korte tijd tusschen het indienen en behandelen der begrooting het verder vrijwel onmogelijk voldoende zorg aan het bestudeeren der nieuwe plannen te besteden, te meer, als de afdeelingen op een of ander punt uitvoerige inlichtingen verlangen."

Wij voor ons scharen ons aan de zijde der leden, die het niet betreuren, dat het denkbeeld-Gorsira niet verwezenlijkt is. Men zou op die manier een begrooting krijgen, die feitelijk geen begrooting is, omdat het van te voren zou vaststaan, dat die op belangrijke punten zou moeten gew'jzigd worden, waardoor ook de cijfers in het geheel geen juist beeld van den toestand zouden geven.

Intusschen zal de geschapen toestand waarschijnlijk oorzaak zijn geweest, dat inmiddels, al of niet met medewerking van het bestuur, tal van posten zijn afgevoerd en tot later uitgesteld, waarbij de Koloniale Raad vergeet, dat het niet aan hem staat te beslissen of de minister later bij hem zal terugkomen met zijn voorstellen of wel aanstonds zich tot de Staten-Generaal zal wenden.

Zoo heeft men de plannen en voorstellen tot herinrichting der politie. Het V. V. vraagt in afwachting van de afdoening van het desbetreffende ontwerp door den Raad de voor de militaire po[litie] aangevraagde gelden te laten vervallen en te [ver]vangen door de in vorige jaren aangevraagde [gel]den. Evenwel brengen de Nederlandsche dag[bla]den het bericht, dat het een punt van overw[eging] in de commissie van rapporteurs der begrooting van 1927 Tweede Kamer heeft uitgemaakt of behandeling van dit onderwerp in die begrooting moest worden uitgesteld. Deze vraag is ontkennend beantwoord. We kunnen dus wel als zeker aannemen, dat de militaire politie er komt, niet al[leen] ondanks den K. R., maar zelfs buiten dezen. En wij gelooven, dat dit nu maar het beste is.

Veel is er over het Voorloopig Verslag niet te zeggen. Opbouwende critiek geeft het niet. Slechts klachten. Klachten over overschrijdingen der toegestane gelden in het afgeloopen jaar, klachten over onvoldoende voorbereiding van posten, enkele wenschen, raadgevingen en vragen. En onder deze vragen zelfs deze uitermate belangrijke in verband met de aanvraag van gelden voor een school: hoe [lang] er te voet over gedaan wordt van Groot Kwartier naar Santa Rosa of Santa Maria. Zouden de leden niet van een topografische kaart kunnen lezen? Zouden zij, die zich wel eens als „volksvertegenwoordigers" voordoen, zoo weinig voeling met het volk hebben, dat zij dit niet kunnen vragen aan de meest belanghebbenden?

En over dat andere *volks*belang, de ambtenaarssalarissen, geen woord! Wel achtte de raad den tijd gekomen om tot invoering van een regeling van den rechtstoestand der ambtenaren over te gaan. Zou men niet eerst hun geldelijken toestand [moeten] regelen, anders is straks een regeling van [den] rechtstoestand misschien niet meer noodig.

Dr. P. H. van der Hoog.

Wij vernemen, dat dr. P. H. van der Hoog als [ge]neesheer der Surinaamsche Bauxite Maatschappij naar Suriname is vertrokken.

Een nieuwe betrekking.

In de Nederlandsche bladen van 29 April l[e]zen wij:

„Morgen zal op telegrafisch verzoek van den [Gou]verneur van West-Indië, die voor dit doel [een] garden-party heeft georganiseerd, een special pro[gramma] voor deze kolonie worden uitgezonden, waarvan vaderlandsche liederen den hoofdschotel zullen uitmaken."

Politie.

De „Tropical", die in *La Union* rake dingen [me]deelt, die hij heeft vernomen, vertelt in het [nummer] van 7 April over „dat er op Aruba druk gevraagd wordt naar politie-agenten, maar dat Curaçao er niet genoeg heeft."

Bovenwindsche eilanden.

Op de meegedeelde plannen met de Bovenwind[sche] eilanden antwoordt de Koloniale Raad in [het] Voorloopig verslag:

„Wat de Bovenwindsche eilanden betreft, [is] men algemeen overtuigd, dat zij, door emigratie [ge]teisterd, steeds achteruit gaan. De afdeelingen [zijn] met het Bestuur van meening, dat ingrijpende [ver]anderingen dienen te worden gebracht in de [admi]nistratieve inrichting dier eilanden, wil [men] eenigszins rekening worden gehouden met het [be]lang van de plaatsen in verband met de daar [ge]gedane uitgaven. Waar het Bestuur reeds een [ge]heel schema voor oogen heeft, hadden de afdeelin[gen] gaarne gezien, dat het Bestuur niet alleen [mel]ding maakte van de af te schaffen belastingen, [maar] ook mededeelde hoeveel en welke ambtenaren [over]tollig zouden worden en welke bezuinigingen [te] wachten waren: m.a.w. dat het Bestuur een [staat] van hetgeen prijs gegeven en uitgespaard [wordt], van inkomsten en uitgaven overlegde, aantoon[ende] den toestand na doorvoering van het plan, opdat [de] afdeelingen zich omtrent een en ander een oordeel zouden kunnen vormen. In de afdeelingen zijn [stemmen] opgegaan om de betrekking van Gezag[hebber] van de Bovenwindsche eilanden op te [hef]fen en ambtenaren van lageren rang op elk [der] drie eilanden als bestuursambtenaren te laten [op]treden. Lettende op het geringe aantal inwoners [van] elk dier drie eilanden (volgens het Koloniaal [Ver]slag 4920 samen) werd het, na eventueele afschaf[fing] van belastingen niet meer noodig geacht [een] hoofdambtenaar met een jaarlijksch inkomen [van] *f* 7000 bij den door het Bestuur beschreven toestand van inzinking, als Gezaghebber te laten optreden

Ingezonden.

's-Gravenhage, 5 Mei 1927.

Mijnheer de Redacteur,

In het „Koloniaal Weekblad" no. 12 wordt medegedeeld, dat het verbruik van opium in het jaar 1920 bedroeg 2607 thail, 1923-1386 th., daarna stationnair bleef.

In een verslag der opiumfabriek in 1924 wordt ons daarentegen verteld dat de inhoud der 88.353.726 tuben in 1923 verzonden 1.241.160[67] thail bedroeg. Dit volgens een krantenuitknipsel.

Nu hoeft „verzonden" en verkocht niet hetzelfde te zijn, maar het verschil is hier bij het dwaze af.

Een thail is 38.6 gram, dus de opgave van het weekblad lijkt mij een onmogelijkheid: geen 100 K.G.! Waarmede een groote fabriek een jaar zou werken!

De geheele opgave luidt:

	Verwerkt ruw	Aantal tuben gevuld	Aantal tuben verzonden	inhoud der gevulde tuben in thails	verzonden werden in tuben thails
	812.2 picol	88.353.726	89.001.300	1.241.160.07	1.265.572⁵
	801.2 „	92.999.025	93.107.850	1.244.822.29	1.279.723⁷⁵

De beide opgaven lijken in 't geheel niets op elkaar. Heeft de heer Van Wettum in Genève fabeltjes verteld, of heb ik niet goed gelezen? Of is ook het verslag 1924 er geheel naast?

Hoogachtend,
Uw dr.,
D. H. ARENDS.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Nijmegen.

SOCIETEITSMIDDAG. De volgende Societeitsmiddag zal gehouden worden weer in het Oranje-hotel van 's middags 3—5.30 uur, op Zaterdag 14 Mei, waar de Heer Burger — als vervolg op zijn jongste voordracht — zal geven een causerie met lichtbeelden „Een wandeling over het eiland Curaçao". Wij twijfelen er niet aan, of de aanwezige leden van Zaterdag j.l. zullen allemaal minstens één ander lid meebrengen om de vlotte causerie van den Heer Burger bij te wonen en keurige lichtbeelden te zien, vooral van een land, dat weinig gekend wordt.

Deze causerieën van den Heer Burger — waarvan de eerste zeer belangrijk, leerzaam en interessant was — zijn tevens bedoeld als een algemeene inleiding voor de in het najaar te houden tentoonstelling over West-Indië.

Komt dus allen naar de Sociëteitsmiddagen! Werft nieuwe leden!

De Secretaris,
GESCHER.

v. d. Berghstraat 74.

Mededeelingen.

Van het Informatie-Bureau:

INDISCHE AMBTENAREN MET VERLOF.

Horsch, Hoofdagent van Politie 1e kl. in de residentie Cheribon, Zammerlingen (Hohenzollern).
de Groot, Hoofdopzichter b. d. Waterstaat en bij 's Lands B.O.W., p.a. Hotel Pomona, 's-Gravenhage.
Mevr. V. A. v. d. Zijl, geb. Popta, Bedieningsleidster b. d. P.T.T.-dienst, Archimedesstraat 62, 's-Gravenhage.
L. Vorst, Commies 1e kl. b. d. P.T.T.-dienst, Sliedrecht.

J. Kortenschijl, Hoofdagent van Politie in de residentie Pasoeroean, Hofstraat 11, Kampen.
W. Dommissie, Tijd. wnd. adj.-inspecteur b. d. P.T.T.-dienst, Groot Hertoginnelaan 105, 's-Gravenhage.
H. Lamers, Onderwijzer der 1e kl. b. h. O.E.L.O., Hengelo (Gld.)
D. F. van Braam Morris, Bewaarder v. h. Kadaster te Weltevreden, Lubeckstraat 45, 's-Gravenhage.
H. G. van der Munnik, Werkmeester bij de Staatsspoor en Tramwegen, Parallelweg 103, Rotterdam.
D. Veenman, Referendaris b. h. Dep. der B.O.W., Regentesselaan 129, 's-Gravenhage.
B. H. H. Schurink, Onderwijzer der 1e kl. b. h. O. E. L. O., Morellenlaan 7, Apeldoorn.
P. den Hoed, Landmeter der 3e kl. bij het Kadaster, Beukelsdijk 49b, Rotterdam.
R. Robacher, Hoofdagent van Politie 1ste klasse in de residentie Semarang, Rue de Faisans, Mulhouse H/Rhin.
Ir. A. C. Bakhoven, Houtvester b. h. Boschwezen in Ned.-Indië, p. a. C. R. Bakhoven, Dr. D. Bosstraat 4a te Groningen.
E. Kedde, Controleur 1e kl. b. h. Binnenl. Bestuur, Joh. Vijghstraat 48, Nijmegen.
K. Dijkstra, Gedipl. hoofdtechn. ambtenaar b. d. P. T. T.-dienst, Auke Stellingwerfstraat 2, Leeuwraden.
Ch. F. W. Slijper, Directeur der Normaalschool voor Inlandsche hulponderwijzers te Fort de Kock, De Vliegerstraat 11, Rotterdam.
J. W. Franken, Controleur 1e kl. b. d. Pandhuisdienst, Beeklaan 450, 's-Gravenhage.
Jhr. O. v. d. Wijck, Kapitein der Infanterie, Schiedamscheweg 192, Vlaardingen.
W. Romijn, Onderluitenant der Infanterie Koloniale Reserve, Nijmegen.
W. E. K. Epke, 1e Luit. der Infanterie, Avenue de la Californie 84, Nice.
A. de Dieux Stierling, Kapitein der Infanterie, Postbox 184, 's-Gravenhage.
P. J. van der Kloor, Hoofdopzichter bij de S.S. en Tr.; Weimarstraat 341, 's-Gravenhage.
Mevr. E. I. Pijl geb. Fonteijn, 1ste klerk bij het telefoonkantoor te Weltevreden; p/a. Dr. E. G. Pijl, Laan Copes van Cattenburch 8, 's-Gravenhage.
W. J. P. Schalken, tijd. wnd. Inspecteur van het Inlandsch Onderwijs in de 3e Afdeeling; Columbusstraat 24, 's-Gravenhage.
Ch. E. van der Hijde, Controleur 1ste categorie bij den P.T.T.-dienst te Soerabaja; p/a. Pension Noback, Laan van Meerdervoort 190, 's-Gravenhage.
Mr. B. E. R. N. Engelbert van Bevervoorde, tijd. buitengewoon Voorzitter van de Landraden te Magelang, c.a.; p/a. J. J. de Vries, Prins Mauritslaan 79, 's-Gravenhage.
E. L. Martens, Inspecteur bij de S.S. en Tr.; p/a. Dr. I. J. Brugmans, Frans v. Mierisstr. 134, Amsterdam.
Mej. A. M. van Mensch, Onderwijzeres der 3e kl. bij de Openbare Mulo-afdeeling van de A.M.S. te Magelang; Lange Kerkdam 57, Wassenaar.
J. V. Crans, Hoofdopziener bij het Boschwezen in N.-I.; p/a. G. J. Crans, Meidoornstraat 27, Leiden.

BESTEMD VOOR UITZENDING NAAR NED.-INDIE:

Mej. W. H. Mak, Verpleegster 1e kl. b. d. Dienst der Volksgezondheid, Gem. Ziekenhuis, Bergweg, Rotterdam.
Ir. V. P. Koster, Ingenieur 3e kl. b. d. dienst der S.S. en Tr., Joan Maetsuyckerstraat 126, 's-Gravenhage.
D. Osinga, Gouvernementsarts bij den Dienst der Volksgezondheid, Arts te Uitgeest.
Mej. M. den Besten, Verpleegster 1e kl. bij den Dienst der Volksgezondheid, Gemeente ziekenhuis, Coolsingel te Rotterdam.
A. van Lierop, Politie-opziener b. d. Algemeene politie, van Speijkstraat 52 (II) Amsterdam.

Mutatiestaat van 3 tot 10 Mei.

Nieuwe Leden:	Geïntroduceerd door:
L. Verburgh Jr., Consul der Nederlanden te Liverpool, 56 Drury Buildings, 21 Water Street	Hoofdbestuur „Oost en West".
Schouten, Oud-Officier N.-I. L., Den Haag, Berkstraat 5. f 5.—	Mevrouw M. T. Velsing-Caspari te Den Haag.
Carpentier Alting, Notaris in Ned.-Indië, Den Haag, R. J. Schimmelpenninckiaan 20. f 5	Secretaris Afd. Den Haag.
N. de Keizer, Hoofdredacteur van het Dagblad Locomotief te Semarang. f 6.—	Eigen aanmelding.

Adresveranderingen:

H. de Wildt, van: Nijmegen, Javastraat 91, naar: Amsterdam (O.) Mauritsstraat 4. (Blijft op verzoek tot de afd. Nijmegen behooren).
Smit, Indologisch Student, van: Oegstgeest, Emmalaan 53, naar: Heemstede, Wilhelminaplein 3. (Blijft tot de afd. Leiden behooren).
B. Giebing, Majoor Inf. N.-I. L., van: Rotterdam, Heemraadsplein 4b, naar: Rijswijk (Z.-H.), Koninginnelaan 71. f 5.
Mendelaar, van: Arnhem, Leoninusstr. 38, naar: Doetinchem, Hamburgerpoort C 588. f 5.
Mejuffrouw A. J. E. M. Egberts, Apeldoorn, van: Tulplaan 7, naar: Julianalaan 16.
J. Boesveld, Gep. O.-I. Ambtenaar, van: Doetinchem, naar: Den Haag, Heliotroopstraat 71. f 5.
Mevrouw G. F. J. van Aalst-Koopman, Den Haag, van: Laan van Meerdervoort 279, naar: Thomsonlaan 58.
P. H. Ledeboer, Den Haag, van: Statenlaan 100, naar: ten Hovestraat 45.
H. M. J. Vrolijk, Inspecteur van het Gevangeniswezen, van: Den Haag, Galileistraat 100, naar: Weltevreden, Departement van Justitie.
L. F. van Gent, oud Kolonel Topografische Dienst N.-I. L., van: Den Haag, Sweelinckstraat 78, naar: Wassenaar, Hotel de Kievit.

VEREENIGING „OOST EN WEST"

HOOFDBESTUUR: HEULSTRAAT 17 'S-GRAVENHAGE

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins-Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen doen.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië, of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage. Tel. 14519. Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins-Mauritsplein 23, Den Haag. Tel. 50752. Dit „Tehuis" biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland vertoeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK, of den Administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", Van-Boetzelaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK. Tel. No. 50248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna-Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten einde hen, die uit Nederland naar Indië gaan, en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verschaffen als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN op huishoudelijk en maatschappelijk gebied, onder leiding van Mevr. J. FRANK-MENDES Calisch. Spreekuur Donderdagmiddag van 2 tot 4 uur en volgens afspraak. Nic.-Maesstraat, Amsterdam, Tel. 22492.
Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, en de Firma MARTINUS NIJHOFF, L. Voorhout 9. Den Haag (bij deze firma alleen die met een *), zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk.)
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. **Onze Oost II. Iets over den Inlander en zijn Zieleleven, door T. J. BEZEMER.**
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

* b. Onze West, tweede druk, bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname, door FRED. OUDSCHANS DENTZ;**
2. **De Kolonie Curaçao, door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.**
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overz. Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

* No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

* No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie.)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2e, verbeterde druk.)
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

* No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederlandsch-Indië, zoomede voor verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken en Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Opnieuw herzien.) ....
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

* No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

* No. XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber (caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Ned.-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën .... Prijs: **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
" 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
" 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
" 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
" 5. De Europeesche vrouw in Indië.
" 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
" 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
" 2. Het Javaansch tooneel.
" 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
" 4. De theecultuur op Java.
" 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
" 6. Een doode taal in Indië.
" 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
" 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
" 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
" 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
" 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
" 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
" 4. Indische scholen onder de Oost Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
" 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
" 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië.
" 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Wnd. Vertegenwoordiger in Nederlandsch-Indië, Mr. M. J. A. Oostwoud-Wijdenes, President Landraad, Tandjong Balei (Sumatra's Oostkust).

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN:
Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag
Telefoon 14519, Postgiro 14574

Wnd. Vertegenwoordiger in N.-I.. Mr. M. J. A. Oostwoud-Wijdenes, Pres. Landr., Tandjong Balei (Sumatra's Oostk.).

Opgericht 21 Maart 1900
door Kolonel
G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIËN:
N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag
Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIE

Hoofdbestuursvergadering.

—o—

aandacht der leden, c.q. begunstigers der Verg wordt gevestigd op de op 11 Juni e.k. in Koloniaal Instituut te Amsterdam te houden Algem. Vergadering, waarvan de agenda eln dit blad bekend gesteld is, meer in het der op de gelegenheid welke alsdan bestaat n de officieele ontvangst van het Hoofdr door den Raad van Beheer van het Instile ruim 2 ure, die instelling in oogenschouw men.

Het Hoofdbestuur.

Bede om Hulp.

—o—

De Witte Kruis Kolonie bij Salatiga.

A. H. B. te den Haag .... *f* 10.—

Immigratie en Kolonisatie in Suriname

door

W. R. MENKMAN.

—o—

Suriname een landbouwgewest is mag van nde algemeene bekendheid worden veronder-Niet alleen echter schijnt landbouw aangeals het voornaamste bestaansmiddel der Surinsche bevolking, maar daadwerkelijk is ook deze laatste de landbouwende groep verreweg erkste (volgens de beroeps-statistiek in het Verslag 1925 ruim 32 %).

vergelijking kan dienen dat in Nederland nde groep met nog geen 10 % in de beroepstiek voorkomt.

ruim 34 % der bevolking van Suriname in ofdplaats, tevens de eenige stad in het gewest, gd is, zou dan ook geen abnormaliteit ben te zijn, wanneer Paramaribo slechts eenigereen nijverheidscentrum kon worden genoemd derland maakt het inwonertal der gezamenleden van meer dan 20.000 zielen ongeveer uit der totale bevolking van het Rijk).

ere bestudeering der bevolkingscijfers van me leert dat ruim 38 % van het aantal inwouit Aziaten bestaat (Ned.-Indiërs en Br.-s) en dat het deze zijn die hoofdzakelijk, hetder contract of als vrije arbeiders op de planhetzij als kleine landbouwers, de buiten de levende en in den landbouw werkzame groep volking vormen.

In dat verband zegt men dat de eigenlijke Surinaamsche inboorlingen van verschillende kleurschakeeringen van den landbouw afkeerig zijn.

Toch zou het onjuist zijn te beweren dat de Westindische kleurling van Afrikaansche extractie — de negers uit de dagen der slavernij, vermengd met verschillende andere elementen — op grond van aangeboren neigingen voor landarbeid ongeschikt is.

Er behoeft slechts te worden gewezen op de neger-republiek Haïti, wier bevolking zich reeds in 1804 aan alle Europeesche contrôle onttrok en waar desnietteming nog steeds het voornaamste uitvoerproduct des lands, de koffie, door den „habitant" wordt geproduceerd, en op Barbados en eenige kleinere Br. Westindische eilanden, alsook op de Fransche Antillen, op al welke eilanden de landbouw hoofdmiddel van bestaan is, en ook voor uitvoer produceert, terwijl geen aanvoer van Aziatische werkkrachten heeft plaats gehad, om aan te toonen dat de hooger genoemde ongeschiktheid maar zeer betrekkelijk is.

Afkeer van plantage-arbeid, gedurende eenige eeuwen synoniem met slaven-arbeid, is niet hetzelfde als afkeer van landarbeid en in Suriname was men er bij voorbaat van overtuigd dat na de emancipatie de negers niet op de plantages zouden blijven werken. Naar het voorbeeld van Br. Guyana, Trinidad en Jamaica meende men de voormalige slaven zoo spoedig mogelijk door Aziatische contract-koelies te moeten vervangen en dat men door den vrij geworden neger tegenover een concurrent met zeer lagen levensstandaard te stellen den eerstgenoemde eerst recht van de plantage vervreemdde werd reeds ten dage toen het vraagstuk actueel was door sommigen ingezien.

Of in Suriname heden ten dage betere toestanden zouden bestaan wanneer men destijds tegenover de geëmancipeerden een andere, minder op het belang der plantages gerichte politiek had gevolgd, moge een open vraag zijn, thans staat men voor het feit, dat niet alleen de plantages het nagenoeg uitsluitend van Aziatische werkkrachten, hetzij dan vrije of gecontracteerde, moeten hebben, maar dat ook onder de zelfstandige kleine landbouwers de Aziatische kolonisten een de z.g. creolen in getalsterkte verre overtreffen.

De immigratie van Britsch Indiërs, en later die van Javanen, van welke laatste alleen thans nog aanvoer onder werkcontract mogelijk is, heeft steeds een tweeledig doel gehad, t.w. de plantages te helpen aan niet te dure en min of meer betrouwbare werkkrachten en tevens het scheppen van een stand van in veldarbeid geschoolde blijvende kolonisten, d.w.z. zelfstandige kleine landbouwers, gerecruteerd uit de gelederen der plantage-arbeiders.

En deze manier om in zoo snel mogelijk tempo het bevolkingsvraagstuk tot oplossing te brengen moet als de eenig practisch bereikbare worden aangemerkt, n'en déplaise de thans weder door een artikel van den Heer Dr. Th. J. Lens in het Algemeen Handelsblad van 24 en 25 Februari naar voren gebrachte gedachte eener emigratie van uit Neder-

H.H. SECRETARISSEN der afdeelingen worden er nogmaals beleefdelijk aan herinnerd dat in de verschillende rubrieken van het K.W. steeds namen voorkomen van personen die in aanmerking komen om voor het lidmaatschap der Vereeniging te worden aangezocht.

land. Naast talrijke andere bezwaren behoeft men slechts te bedenken dat aan Drentsche werkloozen *f* 15.— à *f* 16.— per week wordt betaald voor ontginningswerk en dat voor gehuwde werkeloozen uit de groote steden op een weekloon van *f* 34.50 wordt gerekend bij tewerkstelling in Drente, terwijl de Ondernemersraad voor Suriname de tegenwoordige koelieloonen aldaar (80 ct. per dag voor de mannen en 60 ct. per dag voor de vrouwen) reeds te bezwarend acht voor de plantages, om Nederlandsche landverhuizing à priori uit te schakelen.

Intusschen is van zeer voornaam belang de vraag, of, wanneer straks de immigratie van uit Ned. Oost-Indië met kracht zal worden bevorderd, en het Moederland zich daartoe nieuwe offers zal getroosten, het kolonisatie-vraagstuk in dezelfde mate als voorheen als einddoel zal worden beschouwd. Met andere woorden of het streven er in de eerste plaats op gericht zal zijn den bestaanden Grooten Landbouw, en vooral de te verwachten uitbreiding daarvan, te bevorderen door het verschaffen van goedkooperen koelie-arbeid, dan wel of versterking van de bevolkingsgroep der zelfstandige kleine landbouwers het steeds in het oog gehouden einddoel zal blijven.

In het eene geval zal moeten worden bevorderd dat de contractanten na afloop der werkovereenkomst zooveel mogelijk als vrije arbeiders aan de plantages verbonden blijven, zij het dan ook in combinatie met eenigen landbouw voor eigen rekening, in het andere zal er op moeten worden gewerkt dat als regel de vrijkomende contractarbeiders door nieuw aangevoerde worden vervangen en zelf naar den zelfstandigen kleinen landbouw overgaan.

Waar de plantage-koelie, hetzij dan onder contract werkende of als vrije arbeider, grooter kans loopt een pauper te blijven en daartegenover uit den stand der kleine landbouwers zich een van middenstands-landbouwers kan ontwikkelen, lijkt een kolonisatie-politiek, welke op zelfstandige vestiging gericht is, verkiezelijker. Ook schijnt die laatste richting meer in de lijn der eigen wenschen van de kolonisten en werkt zij in hoogere mate de gezinsvereeniging in de hand.

Sedert de heer J. A. Liems, landbouwleeraar in Suriname, in de West-Indische Gids (April 1923) schreef over „Het Klein-landbouwbedrijf en de Vruchtencultuur in Suriname" zijn weder een viertal jaren verloopen en veel nieuws is er intusschen niet over de belangen van kleinen- en middenstands-landbouw gepubliceerd.

Aan de hand van de destijds door genoemden deskundige gegeven cijfers het Kol. Verslag 1925 bestudeerende komt men tot de slotsom, dat op 31 December 1924 de Groote Landbouw in Suriname 12433 H.A. in cultuur had en 16902 personen (arbeiders) bezig hield, terwijl de overeenkomstige cijfers voor den Kleinen Landbouw waren 25784 H.A. en 50.908 personen (bevolking van vestigingsplaatsen en particuliere gronden).

Geheel anders was de verhouding met betrekking tot de geldelijke resultaten van groot- en klein bedrijf; de opbrengst van den Grooten Landbouw werd vastgesteld op *f* 6.732.680.—, die van den Kleinen Landbouw op *f* 3.124.758.—. Deze cijfers evenwel moeten met eenige voorzichtigheid worden gehanteerd; zoo leverde volgens het K. V. de G. L. 503.514 L. rum ter waarde van *f* 1.963.704.—, dus *f* 3.90 per L. (met inbegrip van rechten?), terwijl aan het van deze opbrengst naar het buitenland uitgevoerde gedeelte, 207.649 L., een waarde werd toegekend van *f* 24.917.—, of ongeveer 12 c. per L.

In het algemeen kan worden gezegd, dat de G. L. voor export werkt, de K. L. voor de binnenlandsche consumptie en het K. V. 1925 zegt aangaande dit laatste:

„De ontwikkeling van het kleine landbouwbedrijf „bleef in sneller tempo voortgaan dan de verbruiks- „kracht der bevolking, die jaarlijks met eenige dui- „zenden zielen toeneemt. Als gevolg hiervan werd „de plaatselijke markt overvoerd, zoodat de prijzen „van verschillende landbouwvoortbrengselen tot „een ongekend laag peil daalden."

Blijkbaar is men dus op een dood punt komen te staan en doet zich meer dan ooit de behoefte gevoelen aan een nieuwe richting voor den K. L., welke dezen laatste in staat zou stellen voor export te produceeren. Naar hun aard en naar de thans reeds daarvan geproduceerde hoeveelheden schijnen van de tegenwoordige klein-landbouwproducten rijst en mais het eerst voor export in aanmerking te komen.

Het meergenoemde artikel van den heer Liems beoogde belangstelling te wekken voor het denkbeeld dat de K. L. dienstbaar zou worden gem[aakt] aan de cultuur van bacoven en sinaasappelen, […] de voor export, mede als een middel om het [ont]staan te bevorderen van een landbouwenden [mid]denstand.

Bizonder sprekend is het voordeel dat de [kolo]nisten zich zouden kunnen wijden aan een v[erge]lijkenderwijze weinig arbeid eischende boomcu[ltuur] (cacao, koffie, sinaasappelen, rubber, cocos- of [olie]palmen, etc.), welke een waardevol uitvoerpr[oduct] levert, doch dergelijke cultures worden eer[st na] een zeker aantal jaren productief, zoodat de k[leine] landbouwer behoefte heeft aan een andere [,] vlugger rendabel wordende cultuur, wier pr[oduct] eveneens marktwaarde heeft in het buitenland.

Zoodoende kwam de heer Liems er toe te b[epleiten] dat de K. L. deel zou nemen aan de bac[oven]cultuur voor uitvoer, toen er in 1923 sprake was dat deze opnieuw zou worden ter hand [ge]nomen.

Helaas is daarvan niets gekomen en erkend m[oet] worden dat de problemen welke er aan vast [zitten] buitengewoon moeilijk zijn.

Zooals bekend is gaf de United Fruit Comp[any] die in 1906 met het Surinaamsche Gouvern[ement] contracteerde aangaande een bacoven-cultuur, [die] de plantages met steun uit 's Lands schatkist [zou uit]oefenen, deze onderneming na een klein aantal [jaren] op, nadat de aanplant in zeer sterke mate do[or de] z.g. Panama-ziekte werd aangetast en geen m[idde]len bekend waren om deze cultuurziekte afd[oende] te bestrijden.

Daar staat evenwel tegenover dat dezelfde U. [F. C.] is voortgegaan dezelfde varieteit (Gros Mich[el) el]ders voor eigen rekening te verbouwen en van [par]ticuliere planters te koopen en ondanks alle [ver]woestingen door de ziekte aangericht kans [zag,] gezien haar debiet van deze vruchten gaand[e,] nog uit te breiden.

Het is dan ook zeer jammer dat nadat [in] 1913 de laatste zending voor de U. F. C. uit S[uri]name werd verscheept, men niet alleen alle m[oge]lijke moeite heeft gedaan om door voortg[ezette] proefnemingen een middel te zoeken om een [vol]waardig product te kunnen cultiveeren.

Toen er tien jaar later weder eenige bela[ngstel]ling was voor de bacoven-cultuur, en w[el in] Europa, werd vanwege het Surinaamsche L[and]bouw-departement een onderzoek ingesteld, [dat] zich evenwel beperkte tot de republiek Costa [Rica] en tot een afwijzend advies leidde, op grond [van] overwegingen evenwel, welke den lezer eenig[szins] onbevredigd moeten laten.

Het K. V. 1925 maakt melding van een b[ezoek] van een deskundige der North American Fruit [Gro]wers Association, die eveneens voor Suriname [de] bacoven-cultuur voor uitvoer niet levensv[atbaar] zou hebben bevonden.

Inmiddels evenwel had in 1923 een andere [des]kundige, van de U. F. C. ditmaal, een reis [door] West-Indië gemaakt, ten einde de mogelijkh[eden te] bestudeeren der bacoven-cultuur in streken [waar] zijn maatschappij nog geen belangen heeft en[. Hoe]wel deze deskundige Suriname niet bezocht, [liet hij] zich toch uit, dat „Surinam, Demerara, Tri[nidad,] „Grenada etc. were all in the line for b[anana] „cultivation." Ook zeide hij dat op Jamaica [voor] dat jaar de U. F. C. een productie van 15 mi[llioen] bossen verwachtte, twee derden der bacoven [door] „the peasants" waren geleverd.

En hoewel er naast het zeere moeilijke pr[obleem] van het verkrijgen van een gezonden aanpl[ant] de bacovencultuur nog twee andere zouden [zijn] op te lossen, t.w. dat van het vervoer, w[aarvoor] schepen met koelinrichting noodig zijn, en da[t van] den afzet, waarbij met de machtspositie, o[ok in] Europa, der U. F. C. moet worden rekening g[ehou]den, blijft de cultuur in kwestie een groote [aan]trekkelijkheid behouden.

Daar is immers de groote marge tusschen [in]prijs en opbrengst; de hooger bedoelde desk[undige] der U. F. C. noemde voor Jamaica een netto [winst] van £ 10.— per acre (d.i. bijna *f* 300.— per [acre]). Netto winst wel te verstaan voor den kleinen [landbou]wer voor den middenstands-landbouwer, die [zijn] product aan de U. F. C. aflevert. Dat deze [zelf] groote winsten maakt blijkt alreeds uit de [divi]dend-cijfers en laat zich ook verklaren wanneer [be]dacht wordt dat op Jamaica twee shillings [wordt] betaald voor een volle bos (van 9 handen of m[eer]) en hier in Holland in den kleinhandel tot 10 c[ent] wordt gevraagd per vinger, en dat niet voor [wat] men in Suriname mooie of groote bacoven noemen.

...aar vooral zou de bacoven-cultuur voor Suri... zoo aantrekkelijk zijn, omdat zij zoo bij uitgeschikt lijkt om den kleinen man aan een ...uct te helpen dat snel rendement geeft en dat ..., hetzij als hoofd- of als bij-cultuur, aan inkom... kan helpen, zonder afhankelijk te zijn van de ...le markt alleen.

...og valt op te merken dat thans te Rotterdam ... anderhalf millioen bossen bacoven per jaar ...den aangevoerd (uit Centraal Amerika) en dat ...gens het K. V. de Groote Landbouw in Suriname ...7 bossen en de Kleine Landbouw 373540 bossen ...duceerde gedurende 1924. Van welke soort het ...woordige Surinaamsche product is wordt niet ...eld, maar aangenomen mag worden dat daar... veel bananen-bacoven voorkomen, de van ...bekende Surinaamsche varieteit, welke vol...len heer Liems met de zoo gezochte Gros ... identiek is.

...de kans bestaat dat de immigratie in Suri... sterk zal worden bevorderd en als gevolg ...an binnen korten tijd toeneming te verwach... van het ieder jaar vrijkomende aantal con...arbeiders, lijkt het schrijver gewenscht de ...uwde aandacht te vragen voor het vraagstuk ...den kleinen landbouw en het zich daaraan vast...ende van den middenstands-landbouw.

...ril 1927.

...vaandel van het 3de Bataljon is ...in handen van den vijand geweest

door

G. NYPELS.

—o—

II (Slot).

...gevechten bij Lemboe hebben, zooals gezegd, ...nnen in beweging gebracht; waar over dat op ...en geschreven is, is daarbij de vaandelepisode ...lijk ook aan de beurt gesteld. Het meest ...g vond ik haar weergegeven in het werkje ... F. A. Winckel en G. B. Hooyer: Het 75-jarig ... der M.W.O. (blz. 138); hun schildering is ...g om hier overgenomen te worden, ik neem ... zooveel eruit als noodig is om een denkbeeld ...en van hetgeen op die ééne plek is voorge..., waar het vaandel van het 3de Bataljon zijn voorste linie heeft vervuld. Hun beschrijving ...dt geen namen, die heb ik weer uit andere ...en geput, waaraan ik nog een paar andere ...derheden ontleen.

...en 8 uur in den morgen van den 25en Decem...873, trok de voorhoede van het 3de Bataljon ...neezen door de rij van schildwachten, die het ... van Penajoeng tegen overvalling hadden ...rmd.

...het Z.O., op een 500 passen afstands, verhief ...sch van palmen zijn breede pluimen boven ...chtboomen der kampongs Berou en Lemboe. ...óór teekende zich tusschen de struiken hier ... een grijze strook, die waarschijnlijk een ...king van doorn-bamboe was. Langs de noord...er kampongs zag men troepen Atjehers heen ...er bewegen.

... gaat er om in de hoofden en harten der ...neezen? „Voorwaarts, want het is het bevel; ... de vijandelijke versterkingen op, want dat ...maar er dan ook in, want — bij God — dat

... dreunt het eerste lilla-schot. Een eigenaar...cht flikkert in de zwarte oogen der Ambon...; het is dus vechten vandaag, en het is of zij ...llen wat hooger boven de sawah verheffen. ...artillerie opent haar vuur.

...voorhoede baggert door de modder en de ...ande paddi. Een donderend kanon- en ge...ur klinkt haar tegemoet en een witte kruit... stijgt door de palmtakken opwaarts.

...voorste compagnie verspreidde zich in breede ...or de sawah, de overige 3 compagnieën stel...h daarachter in dichtgesloten drommen; en ...boven de 2de compagnie verhief het gulden ...l zijn gouden leeuw.

...bamboe-doeri-versperring wordt bereikt. Een ...breede verhakking van in elkander gestren...stammen en takken, dicht bezet met sterke haken, scheidt de tirailleurs van hun doel, de 2 M. hooge, steil opgezette, met doorntakken beplante borstwering, waarachter de vijand zich verdedigt en van waar hij à bout portant zijn lilla's en geweren afschiet.

„Niet meer terugvuren, laat het geweer rusten en hakt de versperring uiteen!” roept de kapitein G. C. E. van Daalen.

Het kapmes vliegt uit de scheede. Maar al worden de stammen tot splinters gekloofd, nog grijpen de dunne, zwiepende takken met weerhaken in elkander en wordt de versperring eer méér dan minder ondoordringbaar. Het vuren en het getier van de Atjehers nemen steeds in omvang toe; de amechtige soldaten laten de vermoeide armen zakken. Van de achterwaarts opgestelde compagnieën wordt versterking gezonden, maar met het aantal wordt de weerstand der versperring niet gebroken. De Ambonneezen willen niet terug, maar zij kunnen niet vooruit. Zoo ontstaat de eigenaardige strijdwijze dat de voorste linie zich in groepjes oplost, waarvan elk naar een punt zoekt om met inspanning der laatste krachten door te dringen of te vallen: zijn plicht vervuld. 't Lijkt alles te vergeefs.

Maar ziet, wat aan geen dier groepen mogelijk is, gelukt den adjudant-onderofficier E. C. O. von Bredow. Met het Oranjevaandel in de hand geklemd, werkt de forsche, breedgeschouderde krijger zich met de uiterste krachtsinspanning door de scherpe doornen heen. Zijn kleederen hangen aan flarden en zijn lichaam bloedt uit ettelijke schrammen, maar hij staat binnen de bamboe-doeri aan den voet der versterking. Met hem dringt 't bovenvermelde drietal 't eerst door. Vijf officieren, een Europeesch en een Ambonneesch onderofficier en een Ambonneesch soldaat hebben het spoor gevolgd en zich om het vaandel geschaard: de kapiteins A. P. Bindervoet van Nahuys en C. A. van Randwijk, de luitenants C. E. J. Schweijs[1], R. R. L. de Sturler en A. F. d'Arnaud Gerkens, de sergeant-majoor Bach, de Ambonneesche sergeant Latoemaina en de Ambonneesche fuselier Patinama.

Kapitein van Daalen slaat de sporen in de flanken van zijn paard om zich te vereenigen met de weinigen, die den wal willen beklimmen. Maar voortgaan is hier verder onmogelijk.

„Plant dan het vaandel aan den voet der borstwering en belooft mij geen duimbreed te zullen wijken, terwijl ik versterking ga halen.”

Met een krachtig hoera bezegelen zij die belofte van trouw.

De Atjeher gilt van woede en moordlust, zijn kogels vliegen over en tusschen hen door. Latoemaina wordt ernstig gekwetst, Patinama zinkt stervend ineen. Men wijkt geen duim.

De Atjeher zelf, in zijn verdedigingswerk opgesloten, waagt den uitval niet, waagt den klewangaanval niet.

Op een nabij gelegen punt der linie zijn onze mineurs aan het werk getogen; met hun hulp werkt men zich daar door de versperringen heen. Het in reserve gehouden gedeelte van het 3de Bataljon rukt daarheen op. Van Daalen keert met versterking naar het vaandel terug, ook andere groepjes werken zich door de versperring heen.

Zoo wordt de sterkte van meer dan één punt aangegrepen. Daar vuurt eindelijk een der onzen zijn achterlaadgeweer in de versterking af, een tweede en derde werken zich naar boven; een kort oogenblik van hevigen strijd, kolfslagen, klewanghouwen —, daar wijkt de vijand over een stapel van lijken naar de tweede versterking, waarom straks opnieuw gevochten zal moeten worden. In de eerste verheft zich, tusschen de 38 gesneuvelde verdedigers en de aan onze zijde gevallenen, het vaandel van het Derde Bataljon, omringd door de hijgende krijgers.

Het vaandel van het 3de Bataljon is niet in handen van den vijand geweest!

[1]) en niet Schwerijs, zooals de naam werd afgedrukt in het eerste gedeelte van dit artikel.

Bureau Officiel de Renseignements pour le Tourisme en Hollande et aux Indes Néerlandaises (Official Information Bureau for tourism in Holland and the Dutch East and West Indies)

Betere voorlichting over Ned.-Indië in het Buitenland.

—o—

Algemeen wordt erkend, dat de beperktheid van het Nederlandsche taalgebied een van de grootste bezwaren is waarop men stuit bij het verspreiden van juiste berichten over onze koloniën in het buitenland.

Herhaaldelijk komen in de buitenlandsche pers mededeelingen voor over toestanden in Ned.-Indië, welke in strijd zijn met de waarheid en welke er toe leiden dat buiten onze grenzen onjuiste meeningen en denkbeelden ontstaan over de Nederlandsche koloniale politiek.

Nog onlangs zijn in Duitsche, Belgische en Engelsche dagbladen artikelen verschenen over de communistische troebelen, welke het deden voorkomen alsof deze onlusten het gevolg waren van een zelfzuchtige exploitatiepolitiek en terecht werd gewezen op het gevaar van dergelijke onjuiste voorlichting.

Wij kunnen in het midden laten met welk doel lasterlijke berichten in de buitenlandsche pers worden gelanceerd; vast staat evenwel, dat het dringend noodig is daartegen stelling te nemen en daarbij *systematisch* tewerk te gaan.

Nu is het waar, dat men reeds getracht heeft door het rondseinen van telegrafische informatiën tegen deze tendentieuze berichten te protesteeren. Doch wij zouden de vraag willen stellen: hoe staat het met het... opnemen van deze berichten? Is de bodem, waarin de telegrammen vallen, wel van te voren receptief gemaakt?

Immers daarop komt alles aan. Van veel belang toch schijnt het ons toe, dat oriënteerende artikelen aan de korte telegram-berichten beteekenis en inhoud geven voor den buitenlander. Is deze onbekend met koloniale verhoudingen, dan zegt zulk een telegram hem òf niets, òf het wekt verkeerde voorstellingen — gesteld dat hij het zou lezen.

* * *

In dit verband moet men het maandblad „Le Monde Nouveau" erkentelijk zijn dat dit het initiatief genomen heeft te Parijs een „Bureau Officiel de Renseignements" te openen, dat naar wij hopen en vertrouwen, er niet weinig toe zal bijdragen om het buitenland systematisch voor te lichten omtrent het Nederlandsche koloniale bestuursbeleid in bovenbedoelden zin.

Dat deze onderneming met ernst werd voorbereid en veler sympathie geniet, blijkt mede uit de namen van hen die zitting hebben genomen in een „Comité de Patronage", als: Z.Exc. A. W. F. Idenburg, Z.Exc. Mr. D. Fock, Z.Exc. H. Colijn, Mr. G. Vissering, E. Heldring, Th. F. A. Delprat, Mr. J. H. van Hasselt, C. R. T. baron Krayenhoff, F. K. J. Heringa en O. G. Pierson.[1])

Het bureau zal ongetwijfeld aan een sedert lang in Nederland en Indië gevoelde behoefte beantwoorden. Blijkens een ons toegezonden circulaire beoogt het hoofdzakelijk:

„Geregelde en systematische voorlichting van de buitenlandsche pers omtrent Ned-Indië door plaatsing van *entrefilets* in de *groote bladen* en rectificatie van onjuiste berichten o... Nederland en onze Koloniën.

Hiervoor is Parijs *het* aangewezen centrum, aangezien alle belangrijke dagbladen ter wereld, een of meer correspondenten in Frankrijk h... ten en door persoonlijke relaties beste resultaten worden bereikt.

Contrôle en toezicht *op de* ... *spreiding* van Nederlandsch propaganda-materiaal bij de verschillende reisbureaux, hotels, stations, etc. door ons ervaren Fransch personeel.

Waar wij *niet* als *concurrent* der reisbureaux optreden en ... streven zich richt op de bevordering van het reizigersverkeer, zijn wij ... zekerd van de medewerking van ... noemde instellingen."

Vooral het „eerste doel" achten wij van g... belang.

En de Monde Nouveau lijkt ons „up to the ..." Sedert 8 jaren toch heeft dit maandschrift zijn sporen verdiend. Het is dus ons vertrouwen volle waardig.

„Een post van waar men de komst beluistert van een nieuwe menschheid"... Aldus kwalificeerde M. Albert Sarraut, toenmalige Minister van Koloniën in Frankrijk, voor enkele jaren reeds ... Monde Nouveau, het tweetalige tijdschrift ... Hollandsche leiding, dat gedurende een ... jaren met onverflauwden ijver streeft naar de ... vordering van „International understanding" ... erkenning en onderlinge uitwisseling van nationale deugden en ideeën."

Het tijdschift heeft reeds bewezen de vleiende epitheta van den Franschen Minister volkomen waardig te zijn.

Want, om nu die noodzakelijke samenwerking en uitwisseling van ideeën te bevorderen, heeft ... directie van de Monde Nouveau zich in 192... wend tot den heer Angoulvant, Gouverneur ... ral honoraire des Colonies Françaises, met ... aanbod om op haar kosten een groote reis ... den Ned.-Indischen Archipel te ondernemen ... 'n vergelijkende studie te maken van Fransche ... Nederlandsche koloniale toestanden en met...

Aldus schreef Prof. L. van Vuuren dan ... zijne bespreking[2]) van het boek van den ... Angoulvant (daarbij tevens alle recht doende ... den heer Lekkerkerker voor diens intellectueele ... inspanning ten aanzien van dat belangrijke ... over Ned-Indië): „De Monde Nouveau heeft N... land een grooten dienst bewezen, waarvoor N... land wel dankbaar mag zijn".

Doch ongetwijfeld geldt die dank ook den ... keren, ondernemenden directeur van de M... Nouveau, den heer E. van der Vlugt. De N... landsche pers heeft dezen Hollander bij herhaling en met recht geprezen, omdat hij er ongetwijfeld ... in geslaagd is, in de buitenlandsche pers, ... pas gaf, den Hollandschen naam hoog te h... een uiterst moeilijke, en vaak ondankbare ... tevens.

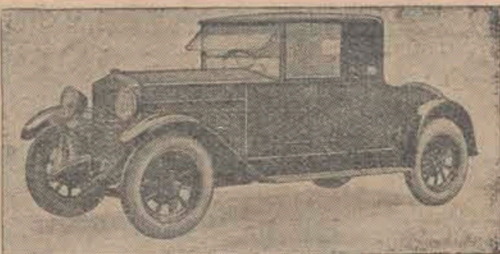
Daarom constateeren we met genoegen, d... Monde Nouveau er thans in geslaagd is een ... nisatie in het leven te roepen, welke meth... en systematisch de buitenlandsche pers op ... niaal gebied bij voortduring bewerkt en ... licht. En dit van uit Parijs! Een van de gr... beschavingscentra van de wereld, een va... *brandpunten* van de internationale journalistiek. Hoeveel gelegenheden zijn daar steeds niet ... aanraking te komen met eminente politici ... andere persoonlijkheden uit allerlei landen. ... ben wij niet onlangs gelezen dat er thans drie mil... lioen vreemdelingen in Frankrijk gevestigd zijn ... dat in 1926 16 millioen Cartes d'identité zijn ... gereikt aan vreemdelingen „de passage ... Frankrijk?

Slechts door het *geregeld* plaatsen van ... filets in de groote Europeesche bladen en do... uitgave in de Fransche en Engelsche taal van ... lijke werken en studies over onze overzeesche ... westen, zal het mogelijk zijn op den duur in ... vreemde een juist inzicht te vestigen van ons ... niaal beleid.

Waar zulks nu het doel is van het goed ... situeerde „Bureau Officiel de Renseignements" ... heeft het o.i. ten volle recht èn op financieelen als op moreelen steun, in Nederland zoowel als Indië.

[1]) Jhr. J. Loudon, Nederlandsch gezant te Parijs, schreef aan den heer Van der Vlugt, directeur van bedoeld bureau, o.m.: „Wat ik bij mijn bezoek aan het bureau gehoord en gezien heb omtrent Uwe voornemens, in 't bijzonder ten aanzien van de bekendmaking van hetgeen Nederland is en doet, geeft mij den indruk dat U daarmede een even nuttig als belangrijk werk voor ons land en zijn overzeesche bezittingen onderneemt."

[2]) Kol. Weekbl. van 29 April 1926.

...toonstelling van Decoratieve Kunst in Nederl.-Indië.

(Java, Bali, Sumatra, Borneo, enz).

(Musée des Arts Décoratifs, Parijs).

—o—

...n mooier, vollediger tentoonstelling van Ne-...landsch-Indische kunst als er nu in het *Pavillon* ...*Marsan* is te zien, moet, dunkt mij, wel tot de ...mogelijkheden behooren, ten minste hier te Pa-... De opgetogenheid waarmee ik op den openings-...artisten, die wat meer van de wereld zagen dan ...-Europa en de daar geïmporteerde of geïmi-...e kunstuitingen van het verre Oosten, en ...alisten, die in het *Musée Guimet* en in het ... *d'Ethnographie du Trocadéro* goed thuis ...e superbe kunstvoorwerpen uit onzen Oost ...en en hooren bewonderen, getuigde al van ... verrassing over de aesthetische kultuur der ...sche bevolking van den *„Archipel Hindo-...ndais"* en den ongemeen artistieken geest ...en kunstwerker daar bezielt — een geest die ...m leeft en voortleeft van geslacht op geslacht ...n erfelijk bezit waarvan het karakter en de ...e ongerept van de ouderen op de jongeren ...at. Nu ik ze zelf gedurende een paar stille ...duren van nabij en zonder hinder heb kun-...bekijken, verklaar ik mij die verrassing ten ...al leken mij ook de meeste dier voorwerpen ...bekenden, die ik in het land zelf had zien ...n of in de musea en collecties van Nederland ...had bewonderd.

...en weinig lokalen voor tentoonstellingen van ...tten omvang die zoo goed aan hun doel vol-...en zoo gunstig gelegen zijn als die in het *Pa-...de Marsan*. Dit „paviljoen", nu een vleugel ...t Louvre in de rue de Rivoli, was oorspron-...de noordelijke vleugel van het paleis der Tui-... vóór dit in 1871 onder de Commune werd ...nd; evenals aan de overzijde van den tuin, ...n de Place du Carrousel en de rue Paul De-...e, het *Pavillon de Flore* op de Seinekade (tot ...weinige jaren Ministerie van Koloniën) en dat ...eel van het Louvre uitmaakt, de zuidelijke ...l van dat paleis was.

...dat gebouw, welker beneden-lokalen en die ...rdiepingen ingenomen worden door het *Mu-...s Arts Décoratifs*, is een gedeelte bestemd en ...oeg voortdurend in gebruik voor tijdelijke ...nstellingen in overeenstemming met den aard ...et museum en georganiseerd door of onder de ...ideeën van de *Union centrale des Arts Décora-...* Deze vereeniging, waarvan de heer F. Carnot ...ent is en die een ijverigen medewerker bezit ...n heer Metman, directeur van het Museum, ...derland goed bekend, geeft in hare tentoon-...ngen de bewijzen van een groot eclectisme; ...buitenland en de koloniën nemen er zooveel ...lijk een aanzienlijke plaats in. Zoo hebben wij ... niet lang geleden belangwekkende voorbeel-...n decoratieve kunst in de Fransche koloniën ...Annam en Cochin-China tot Senegal en den ...) en ook reeds van enkele takken dier kunst ...derland en Ned.-Indië (batikwerk en imitatie ...n) kunnen zien. Wat er echter nu te zien is, ...eft verre het vorige. De middenhal van het ..., door beschotten in drie zalen verdeeld, is ...ingenomen door de hoogst belangrijke in-...g van den heer W. O. J. Nieuwenkamp, ...onschatbare collectie van kunst en kunst-...heid, tijdens zijn herhaalde reizen door den ...Indischen Archipel bijeengebracht, aangevuld ...zijn eigen werk en voor een groot deel toege-...n verklaard door hetgeen hij er over schreef, ...reeds een interessant overzicht geeft van het-...daar door den kunstvaardigen, geduldigen ...werksman wordt geproduceerd. Naast Java, ...Bali en Lombok een voorname plaats daar ...t zien wij reeds in de eerste zaal, waar ge-...ouwde houten poorten en andere fragmenten ...tempels en woonhuizen op die eilanden een ...beeld geven van de zorg waarmee de tradities ...kunst door de *artisans* daar worden bewaard ...gerespecteerd: de tradities en de uitvoering dier ...werpen uit zeer ouden tijd zijn dezelfde als ...n veel lateren datum. Deze aesthetische ge-...heid aan het verleden nemen wij ook elders ...zoo b.v. in een paar groote, veelkleurig be-...schilderde doeken, (naar het mij voorkwam) op ... uitgevoerd en ter behoud ervan later op ...n bevestigd (geplakt?), zooals wij het weer ...zien in de antieke steenfiguren — de goden Ganesa en Siwa en een leeuw van den tempel van Prambanan, een Boeddha-kop uit de 9e of 10e eeuw, eenige Atjehsche grafmonumenten van Koeta-Radja e.a. — en in een vitrine met bronzen voorwerpen en figuren van Java afkomstig, door het *Musée Guimet* ingezonden. Als nog een voorbeeld van dien aard noem ik een houten bord met opgeplakte oude wajangfiguren die als modellen kunnen gediend hebben (collectie Nieuwenkamp). Veel en mooi zijn de groote gekleurde katoenen doeken, vlak uit tegen de wanden gespannen, afkomstig van de eilanden Timor en Soemba, de laatste met veel rood op donkerblauwen grond, die een fluweeligen weerschijn vertoonen; zij komen voordeelig uit onder het door het glazen plafond overvloedig invallende licht en hangen breed uit, met wat ruimte tusschen elkaar onderling, zoodat het een het ander niet hindert. Dit is trouwens het geval met alles wat er aan de wanden hangt. De verscheidenheid van krissen treft reeds bij het binnenkomen der eerste zaal; zoowel in de collectie-Nieuwenkamp als in de vitrines der kleinere vertrekken aan de tuinzijde van het gebouw, waar andere inzenders hunne schatten uitstalden, ziet men de rijkst versierde exemplaren, ook klewangs en andere wapens. Dan zijn het weer mooi gebatikte sarongs, slendangs en andere kaïns, tal van versierselen van gekleurde kralen en witte schelpen — onder meer een Timoreesche coiffure in den vorm van een het hoofd nauw omsluitend kapje, door Boeatan ingezonden — muziekinstrumenten, al of niet tot den *gamelan* behoorend, in hout gesneden beeldjes, aardig gekleurd, vooral in rood en geel, huisraad en andere voorwerpen voor dagelijksch gebruik van zilver, koper of tin, ook lijfsieraden van goud, uit verschillende collecties in Nederland en hier tijdelijk afgestaan. Zoo zond het *Musée du Trocadéro* een fraaie Javaansche *wajang golek* in, de heer A. G. van Prehn een niet minder fraaie *wajang koelit*, het *Musée Guimet* een curieus gekleurd en verguld beeldje in gesneden hout, voorstellende *Vishnoe* door *Garoeda* op z'n schouders gedragen, terwijl nog vele andere collectionneurs, zelfs het Louvre, dat goede voorbeeld hadden gevolgd; zij zijn te velen om allen te noemen, evenals de talrijke andere voorwerpen van bewerkt ivoor, bamboe, metaal, zijde en gekleurd stroo.

Behalve al die antieke en moderne voorwerpen van inlandsche kunst en kunstnijverheid zag ik er — inderdaad ter opluistering van deze tentoonstelling — aan de wanden der vertrekken langs den tuin werken van enkele Hollandsche en Fransche artisten die den Archipel bezocht hebben. Ik noemde reeds de werken van den heer Nieuwenkamp voor diens in Holland goed bekende geïllustreerde uitgaven; behalve deze hingen er van dien artist aan de wanden eenige fraaie litho's en houtsneden, die een kijk op de natuur van Java en Bali gaven, o.a. een curieuse afbeelding van een waringin-boom, welks takken en luchtwortels op zonderlinge wijze waren saamgegroeid. Van M. A. J. Bauer eenige prachtige groote etsen: fragmenten van den Boro-Boedoer en tafereelen uit het volksleven; van Isaac Israëls schilderijen en aquarellen met levendige, frissche figuren; van Mlle Gabrielle Ferrand figuren van danseressen en batiksters, volkstafereelen van Bali en uit Djocja, benevens een fragment van den Boro-Boedoer; van Mlle Elfrida Tharle-Hughes tafereelen en een fragment van den Boro-Boedoer. Er waren er nog meer (Berlage en ten Klooster zegt de catalogus — die een zaakrijke beschouwing over de ingezonden voorwerpen en de kunst in den *„Archipel Hindo-Néerlandais"* bevat, geschreven door Mlle Gabrielle Ferrand); dat zij mij in den overvloed, de verscheidenheid en den rijkdom der tentoongestelde voorwerpen ontsnapten, zal men mij wel willen vergeven, evenals de tekortkomingen mijner beschrijving, waarmee ik alleen heb trachten weer te geven den indruk tijdens enkele uren van aandachtig rondkijken op mij gemaakt.

Parijs, Mei 1927. C. Sn.

Van Week tot Week.

Maandag 9 tot Maandag 16 Mei.

Een verijdelde bomaanslag? Padang, 9 Mei (Aneta) [1]) Zaterdagavond zijn hier elf bommen aangehaald, die op het kantoor van den Djaksa ontploften en plaatselijke schade aanrichtten. Zelfontbranding van de bommen wordt onwaarschijnlijk geacht.

Chineesche optocht ontbonden. Batavia, 9 Mei (Aneta). Naar het Soer. Handelsblad uit Balikpapan verneemt, heeft de politie aldaar op 1 Mei een Chineeschen optocht ontbonden en den leider, die uit Kanton afkomstig was, gearresteerd. De menigte eischte dat hij losgelaten zou worden, maar ging ten slotte uiteen, zonder dat zich incidenten hadden voorgedaan.

C. J. van Lookeren Campagne †. Te Bilthoven is, in den ouderdom van 66 jaar, overleden de heer C. J. van Lookeren Campagne, voorheen directeur van de Japansche Cultuur Maatschappij.

Middelbare Koloniale Landbouwschool. De wnd. directeur-generaal van den Landbouw brengt ter kennis van belanghebbenden, dat de aanmelding voor den cursus 1927/1928 aan de Middelbare Koloniale Landbouwschool te Deventer moet geschieden bij den directeur der school vóór 1 Juli en dat de toelatingsexamens aldaar zullen worden afgenomen op 18 Juli, des morgens 8.30, en volgende dagen.

Bij de aanmelding op te geven naam en voornamen (voluit), jaar, dag en plaats van geboorte en het in het loopende jaar genoten onderwijs.

Met het oog op de beperkte ruimte is het gewenscht de aangifte zoo spoedig mogelijk te doen, ook al is men dan nog niet in het bezit van eenig diploma, dat recht geeft op plaatsing zonder toelatingsexamen.

Nadere inlichtingen verstrekt de directeur der school. (St.-Ct.)

De militaire actie ter Sum. Westkust. Padang, 10 Mei (Aneta). De militaire actie in het Soloksche is geëindigd. In totaal zijn 230 personen gearresteerd en 350 vuurwapens achterhaald. De compagnie marechaussee van kapitein Akkersdijk vertrekt vermoedelijk binnenkort naar Java.

Actie van de Chineesche pers. Batavia, 10 Mei (Aneta). Het Soer. Handelsblad en het Bat. Nieuwsblad dringen aan op bestrijding van het snel toenemende kwaad van de Chineesche pers, waarachter de Kuo-Min-Tang en andere geheime genootschappen staan. De mentaliteit van de z.g. singkehs in het Chineesche kamp toont zich soms meer openlijk dan bedekt vijandig tegen het Nederlandsch gezag.

Bevolking voor het Digoel-gebied. Soerabaja, 13 Mei (Aneta). De „Rumphius" is met 137 communisten, die geïnterneerd zullen worden, naar Makassar vertrokken. Onder hen zijn Boedisoejitro en Gonsojoewono. In totaal zijn thans 1000 personen voor interneering voorgedragen. Hiervan is reeds van 250 het besluit tot interneering geteekend.

Universitaire examens. Leiden. Taalkundig candidaatsexamen Indologie de heer H. H. Dingemans. — Doctoraal ex. Indisch recht de hh. Mr. C. Gunning en Mr. R. van Alphen de Veer.

Utrecht. Taalkundig candidaatsex. Indologie de heer S. J. Ottow.

Landbouwhoogeschool, Wageningen. Candidaatsexamen koloniale landbouw, mej. L. J. M. Oelmeijer en de heeren O. Banga, P. H. I. Barentz, J. Kortleven, C. H. J. Maliepaard, jhr. J. A. Röell en B. Teensma.

De opvolger van Prof. Dr. C. Snouck Hurgronje. Prof. dr. A. J. Wensinck, thans hoogleeraar in de Hebreeuwsche taal en letterkunde en Israelietische Oudheden aan de Leidsche Universiteit, is benoemd tot opvolger van prof. dr. C. Snouck Hurgronje als hoogleeraar in het Arabisch aan genoemde Universiteit.

Liberale Indische politiek. In een den 11en dezer te Amsterdam gehouden vergadering van den Vrijheidsbond heeft de nieuwe alg. Voorzitter Mr. D. Fock, oud-Gouv.-Generaal van Ned.-Indië, een rede gehouden over de poli[tiek] van Nederland ten opzichte van Indië. (Vers[lag] in het *Vaderl.* van 12 Mei, Ochtendbl.).

De onlusten in Indië. Op de vraag van den [heer] van Boetzelaer van Dubbeldam betreffende [de bekend]heid van de plaatselijke politie te Bat[avia] in November 1926 met den voorgenomen [over]val der communisten op de gevangenis [te] Glodok en het telefoonkantoor te Bat[avia] heeft minister Koningsberger geantwoord, [dat hij] deze vraag ontkennend moet beantwoord[en]. Wel waren de algemeene recherche en plaatselijke politie ingelicht, dat er iets bro[eide] en waren in verband daarmede bijzon[dere] voorzorgsmaatregelen genomen, maar men [was] niet gedetailleerd ingelicht, met name niet [om]trent een voorgenomen aanval op de ge[van]genis en het telefoonkantoor.

Voordracht van Prof. D. van Hinloopen Lab[berton]. De Internationale Vrouwenbond voor Vrede [en] Vrijheid afd. Nederland hield te 's-Gravenhage een openbare vergadering op Zaterdag 14 M[ei]. Spreker was prof. D. van Hinloopen Lab[ber]ton, oud-lid van den Volksraad van Ned.-In[dië], oud-professor aan de universiteit te To[kio] over: „Oost en West". Welwillende mede[wer]king werd verleend door mevr. Dora Hengst-v Heemskerck, die Nederlandsche [en] Indische liedjes ten gehoore bracht. (Een [over]zicht dier voordracht bevat het *Vaderl.* [van] Zo. 15 Mei).

Voordracht over 's Lands Plantentuin te B[uiten]zorg. Voor de vereeniging Kon. Koloniaal [In]stituut te Amsterdam heeft de heer P. M. Dakkus, hortulanus bij 's Lands Planten[tuin] te Buitenzorg, den 13en dezer een voordr[acht] met lichtbeelden gehouden over genoe[mden] wereldberoemden tuin.

Volksraadlid. Batavia, 13 Mei (Aneta). De[...] H. Soetadi, oud-Volksraadlid, is benoem[d tot] lid van den Volksraad.

Berucht leider gearresteerd. Padang [...] (Aneta). De beruchte leider van de [...] terreur in de Padangsche Omme[landen] Gandjil, is door een bevolkingspatrouille [in] het gebergte gepakt.

Het feest der Billiton-Maatschappij. Den 12e[n] heeft de Mijnb. Mij. Billiton onder groo[te be]langstelling haar 75-jarig bestaan in het [Kur]haus te Scheveningen feestelijk herdacht. [Ver]schillende voordrachten zijn gehouden en [er] werd ook een film van het bedrijf vert[oond]. (Voor bijzonderheden zij verwezen naar [het] verslag in het *Vaderland* van 13 Mei, [Och]tendbl. en naar de *N. R. Ct.* van denzelfden datum, Avondbl. B., waarin een overzicht [ge]geven wordt van den inhoud van een do[or ge]noemde Mij. uitgegeven Gedenkboek).

Burgerlijk luchtverkeer in Ned.-Indië. Een vert[egen]woordiger van het Haagsche Aneta-k[antoor] heeft dezer dagen een gewichtig onderhoud had met den commandant van de In[dische] Luchtvaarafdeeling, luit.-kol. P. F. Hoo[gland] de Groot over de toekomst van het burg[erlijk] luchtverkeer in Indië. (Zie o.a. het V[aderl.] van 12 Mei, Avondbl. B.).

Met pensioen. Batavia, 16 Mei (Aneta). O[p] verzoek is met 30 Juni eervol ontslag ve[rleend] aan den resident van de Lampongsche [Distric]ten, den heer L. Berkhout, en aan den G[ouver]neur van Sumatra's Westkust, den heer C. Withlau, beiden onder dankbetuiging.

Een verzoek om gratie afgewezen. Batavia, [...] (Aneta). De Gouverneur-Generaal wee[s het] verzoek om gratie van den wegens moord [door] den Landraad te Fort-Van der Cappel[len op] 10 November 1926 ter dood veroordeel[den] Dadjiabdoelmanan af.

Dr. J. B. Gorsira †. Bij het Departement van [Kolo]niën is bericht ontvangen dat de heer Dr. [...] Gorsira, procureur-generaal van het H[of van] Justitie op Curaçao, is overleden. (Zie [over] hem de rubriek Curaçao in dit Nr.).

Resident van Kedoe. Aneta seinde dd. Bata[via ...] Mei, dat de heer J. D. de Vries, resident [van de] afd. West-Priangan, benoemd is tot re[sident] van Kedoe.

Dr. Soetomo bedankt weer als lid van den V[olks]raad. Soerabaja, 14 Mei (Aneta). Dr. So[etomo], de voorzitter van de Soerabajasche studie[club], heeft toch bedankt voor zijn benoeming [tot ...]

[1]) De tekst der Aneta-telegrammen is ontleend aan het *„Vaderl."*

van den Volksraad in verband met de tegenstrijdigheid tusschen zijn en de officieele lezing van de inleiding tot zijn candidatuur.

Een nader Aneta-telegr. (van 16 Mei) meldt dat in de plaats van Dr. Soetomo tot lid van den Volksraad benoemd is de heer Thamrin, wethouder van Batavia.

...oonstelling van Islamitische kunst. Den 14en dezer is te 's-Gravenhage (in het Gemeentemuseum) een tentoonstelling geopend van Islamitische Kunst. (Zie *Vaderl.* van Zo. 15 Mei).

...historisch moment. Den 14en dezer heeft de Minister van Koloniën, Dr. Koningsberger, Oost- en West-Indië toegesproken door middel van de radio. (Zie de rubriek Suriname in ...t Nr.).

...g van den Volksraad. Den 16en dezer (de ...g, waarop de „Indische staatsregeling" in ...lle werking trad) is de nieuwe Volksraad ...echtig geopend door den Gouverneur-Generaal.

...st, Kunstnijverheid en Huisvlijt.

De Invloed van Rhythme.

...erband met hetgeen wij verleden week aan... van wat *Henri Borel* over gamelan en ...sche dansen schreef in het Zondagblad van ...aderland" van 8 dezer, willen wij thans hier ...ven wat *Annie Salomons* onder hare „Bij...gheden" in „De Groene Amsterdammer" van ...pril, op de haar eigene impressionistisch ...rende wijze, schrijft:

„Eigenlijk had ik al een tijd lang onder het ...hrijven een zekeren hinder gevoeld, zonder ...t nog tot mij was doorgedrongen, wat er aan ...hand was. Toen opeens onderscheidde ik het ...erpende, kijfachtige zingen van een *rong...g* (dansmeisje) en snel mijn papieren ter ...de schuivende, riep ik om een *pajong* ...nnescherm) en liep, op het geluid af, ons ...htererf op. En jawel, daar stonden ze rustig ...gezellig samengegroept: Chineesche *toe...ngs* (werklieden) met hun bloote bovenlijven, ...n paar paardeboeven (jongens, die de paar...n verzorgen), leuke kindertjes met half ge...oren bolletjes en *sado-* (dos à dos) koet...rs met wagentje en al. Een waardig oude ...ngalees, met een oud-testamentischen kop, ...od mij met gracielijk gebaar zijn plaats aan, ...ndat ik in de zon stond; een donkere slagers...ngen trok zijn fiets een eind voor mij opzij, ...n nu konden wij allemaal van de schaduw ... den reusachtigen *ramboeng-* (ficus ...stica) boom genieten en naar hartelust ...ar de twee kleine, donkere wezens kijken, ...e zich langzaam in den kring bewogen en ...t scherpe, doordringende stemmetjes almaar ...zelfde domme deuntje zongen.

„Dit was ongetwijfeld Inlandsch leven op ...n slechtst: de magere meisjes, kinderen ...enlijk nog in haar kleurige lappen, droegen ...t werk der verwording op hun zwaar ge...ierde gezichtjes. Hun dans bestond uit niet ...l meer dan een zwikken van de fijne ...sjes en hun krijschende zingen had iets zóó ...rants, dat ik eigenlijk maar onmiddellijk ...n dubbeltje had willen offeren en weer weg...n. Maar toen ik er een minuut had gestaan, ...s ik al in den toovercirkel gevangen; het ...ntje, dat me eerst zoo onnoozel had toege...n, kreeg door de onophoudelijke herhaling ...cht over me; als tegen mijn wil, bleef ik, ...griezelde ik van den ouden kerel met één ...gevallen oog, die op een instrument, dat ... combinatie leek van een doedelzak en een ...no (?!), den schellen zang begeleidde; al ...zelde ik eigenlijk ook van de kleine dégé...ées, zwaar met gouden sieraden behangen, ... de donkere handjes geheven hielden en de ...e polsjes zwikten, alsof ze zóó zouden ...ken....

„Toover der herhaling! Wie iets van Oos...ch leven heeft gezien, weet, hoe het de ...haling is, die de harten murw beukt, die de ...en ontvlamt, en de geesten op één punt ...t. Zooals de Klingen zichzelf tot extase ...epen door de eindelooze herhaling van ...tiek tromgeroffel en handgeklap; zooals de ...ammedanen met al maar wilder uitge...en *„amin, amin's"* een sfeer van godsdienstige verrukking over zich weten af te dwingen — zoo stond ik daar, te midden van Chinezen en Javanen, betooverd door een deuntje, dat geen einde wou nemen en toen het donkere kind nogeens vol verwachting naar mij keek, greep ik weer in mijn beurs en bood haar nogeens mijn tribuut; ze knielde, diep gebogen, in het stof van den weg, om het van me aan te nemen...."

Men ziet: op *Annie Salomons* maken Indische muziek en dans een geheel anderen indruk dan op *Henri Borel*, maar toch komt zij onwillekeurig onder de bekoring van het rhythme, wat zij noemt „de herhaling".

Het gevoel voor rhythme, zoowel wat 't gehoor, als wat 't gezicht betreft, is een ieder ingeboren, doch zooals met alle gaven het geval is: ze moeten ontwikkeld worden, wil men er 't ware genot van hebben. Daarom maakten wij de vorige week de opmerking, dat juist het sterk rhythmische der Jazzmuziek ons Westerlingen nader tot de gamelan en den Javaanschen dans zal brengen. En dit is reeds sterk merkbaar bij het opkomend geslacht, dat er meer en meer voor gaat voelen. Om maar één recent voorbeeld te noemen: Boeatan's gamelaninstrumenten zijn thans voor enkele weken verhuisd naar de aula van het Gymnasium in de Laan v. Meerdervoort te 's-Gravenhage, waar er druk mede gerepeteerd wordt voor een „Indischen Avond" door de leerlingen der hoogste klassen gegeven, bij welke gelegenheid *R. M. Noto Soeroto* en *Einar* (de bekende Neger uit Suriname) zullen spreken en *R. M. Soebanto* een Javaanschen dans zal uitvoeren onder gamelan-begeleiding.

Aanpassende Evolutie op Kunstnijverheidgebied.

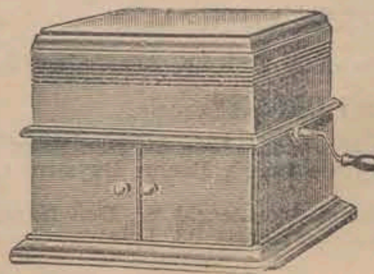
P. B., zijn reeks bijzonder belangwekkende „Indische Curiosa" in „De Indische Verlofganger" vervolgend, wijdde onlangs een artikel aan de in afgelegen deelen van den Archipel nog veel voorkomende fakkel- en oliestandaards, dat in menig opzicht te denken geeft.

Hij schrijft bij twee afbeeldingen van een fakkelstandaard uit Borneo en een olielamp uit Celebes, o.m.:

„Bij verscheidene volkeren en volksgroepen is van ouds het gebruik bekend van flambouwen of toortskaarsen uit harsrijke hout- en bladsoorten vervaardigd, geklemd aan houten standaards, die aan den onderkant voorzien zijn van een langwerpigen steun- tevens morsbak. Zoo maakt ook de heer *H. F. Tillema* in zijn omvangrijk en bijzonder verdienstelijk werk over het groote probleem der volksgezondheid, *„Kromo-blanda"*, melding van dergelijke fakkels van damarhars op Sumatra, Borneo en Celebes, alsook op de Oostelijk gelegen eilanden.

„Klemstandaards voor harsfakkels zijn in het binnenland nog in gebruik in Atjèh, de Bataklanden, in Djambi, Borneo en op Nias. Zij zijn vaak versierd en soms voorzien van een Polynesisch waakbeeldje aan den top van den standaard.

„Een aan Tillema's werk ontleende afbeelding van een houten flambouwstandaard uit Borneo wordt hierbij gevoegd; mede ter vergelijking met een eveneens bijgevoegde foto van een bronzen olielamphouder uit Celebes (Boeton?), welke uit een verder gevorderde samenleving afkomstig is. Men ziet groote overeenkomst tusschen beide voorwerpen bij zoo'n groot geografisch verschil in herkomst. De bronzen olielampstandaard heeft blijkbaar den houten fakkelhouder als voorlooper gehad. Behoud, zooveel mogelijk, van den traditioneelen vorm bij verandering van het materiaal heeft ook hier als beginsel gegolden. De vorm heeft zich eenigermate aangepast aan het nieuwe grondmateriaal en ook aan de nieuwe brandstof, die voortaan tot verlichting strekt. Bij die evolutie was het de taak van den kunstnijvere om het apparaat allengs te verfraaien. Getuigd kan worden, dat hij in de op zich genomen taak voortreffelijk is geslaagd. De druipbak heeft meer geprononceerd den vorm van een schuit gekregen. De standaard is, in plaats van met klemmen, voorzien van oogen ter ophanging van de bekende sierlijke bronzen oliekommen met lange tuit, die ook uit Hindoe-Javaanschen tijd bekend zijn en op Java, Sumatra en Celebes nog voorkomen. De standaard zelf is Polynesisch van conceptie en van stijl gebleven."

LIJST VAN ADRESSEN

ten behoeve van Repatrieerenden

ACCOUNTANTS-BELASTINGZAKEN

W. v. Maanen & Tadema, Amsterdam/Rotterdam.

APOTHEEK EN DROGIST

J. van Buuren, Kanaalweg 53, Den Haag.
Drogisterij „De Boer", Paulus Buysstraat 9, Scheveningen.
G. v. d. Gaag, Groenmarkt 27, Den Haag.
A. de Vries, Kerkstraat 98, Hilversum.

ARTSEN

Dr. F. H. G. van Loon, 2e Sweelinckstraat 166, Den Haag.

BAD- EN ZWEMINRICHTINGEN

Badinrichting „De Regentes", Weimarstraat 63, Den Haag.

BANKETBAKKERS

J. Krul, Noordeinde, Den Haag.
C. Sleyffers, Pr. Hendrikstraat 123, Den Haag.

BANKIERS EN BANKINSTELLINGEN

Alg. Haagsche Effectenhandel, Bezuidenhout, Den Haag.
De Bas & Co., Heerengracht, Den Haag.
Henny & Co., Anna Paulownastraat 62A, Den Haag.
Holl. Bank voor West-Indië, Amsterdam.
Nederlandsche Handel Mij., Amsterdam.
Taams & Keyser, Bankastraat 10, Den Haag.

BEGRAFENISONDERNEMINGEN

Begrafenisonderneming „Simplicitas", Denneweg, Den Haag.

BEHANGERIJEN EN STOFFEERDERIJEN

J. Bosman, Heerenstraat 35, Rijswijk.

BLOEMISTEN

J. M. Hermans, v. Tuylstraat 3, Voorburg.

BOEK- EN KUNSTHANDEL

D. Driessen, Haarlemmerstraat 105, Leiden.

BOEKBINDERIJEN

H. Molier, Houtmarkt 28, Den Haag.

BOEKDRUKKERIJEN

T. C. B. ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag.

BOUW- EN WONINGBUREAUX

Bouwbureau J. van Gemert, Valkenboschkade 277, Den Haag.
Bouwbureau C. Hoogendoorn, Ieplaan 201, Den Haag.
Woningbureau „Actief", Archimedesstraat 41, Den Haag.
Woningbureau W. Hoksbergen, Bezuidenhout 14, Den Haag.
Woningbureau „Meerdervoort", Laan van Meerdervoort 296, Den Haag.
Woningbureau Wöhrmann, Nieuwstraat 14, Baarn.

BRANDSTOFFEN

Firma Van Dijk, Nieuwe Haven 366, Den Haag.
J. van Vuuren, Denneweg 67A, Den Haag.

COMESTIBLES-DELICATESSEN

Joh. Toet, Aert v. d. Goesstraat 34, Den Haag.

DAMESKAPPERS

Au Paradis, Toussaintkade 2, Den Haag.
Maison Neustadt, Bezuidenhoutscheweg 3, Den Haag

DANSINSTITUTEN

Dansinstituut „Henri", Archimedesstraat 64, Den Haag.

DIVERSEN

Verkooplokaal Pot, Gr. Hertoginnelaan 103, Den Haag.
G. v. Willigen, Havenkade 4, Den Haag.

ELECTR. INSTALLATIES EN -ARTIKELEN

P. v. d. Berg, Bankastraat 41, Den Haag.
Van Eijck, 2e Sweelinckstraat 93, Den Haag.
W. G. Scheeres, Hooigracht 1C, Den Haag.
M. Vrolijk, Thomsonlaan 41, Den Haag.
Frans v. Wijk, Vlamingstraat 24, Den Haag.
J. Zuiderweg, Nicolaistraat 37, Den Haag.

EMBALLAGE EN EXPEDITIE

A. Rietveld, v. Bijlandstraat 27, Den Haag.

Is 't niet een betreurenswaardig verschijnsel, dat waar petroleum, gas en electriciteit er door ons toedoen hun intrede maakten, alle stijl- en kunstuiting op dit gebied verloren ging? Juist en vooral wat verlichtingstoestellen aangaat, heerscht in de streken, die met Westersche import-artikelen gezegend zijn, de grootste wansmaak tot zelfs in de vorstelijke verblijven!

En wat een goede smaak bederverij is er niet gepleegd met die afschuwelijke petroleum-blikken, welke tot allerlei huisraad werden ingericht!

Wordt 't niet hoog tijd, dat wij, Nederlanders, den inboorling ginds beter voorgaan?

Persoverzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

De Chineesche Kwestie in Indië.

Op de Persconferentie van 6 April (*Java-Bode*, 7 Apr. 1ste en 4de bl.) werden weder vragen gesteld over onderwerpen, welke direct of voortdurend de algemeene belangstelling hebben: de kwestie van doodstraf en gratie, de Volksraadsbenoemingen, de samenstelling van den Volksraad en *de Kuo Min Tang-propaganda onder en door de Chineezen.* Naar buiten bemerkt men van de K. M. T.-propaganda in Indië niet veel anders dan het vlagvertoon nu en dan aan de Chineesche woningen — met wel is waar de Hollandsche driekleur naast de Canton-vlag — en door de kleine vlaggetjes op auto's en fietsen; maar dit zijn dan toch aanwijzingen, dat de propaganda langs allerlei wegen, die niet zoo direct aan de oppervlakte liggen, voortgaat. En het moge zijn, dat voor vele Chineezen niet anders dan nationalistische gevoelens de drijfveer zijn voor het volgen van de nieuwe Heeren in Canton, er is toch ook een bedenkelijke communistische ader in de propagandistische stroomingen. Zelfs is het zeer de vraag of extremisten en gematigde nationalistische elementen nog wel voldoende te onderscheiden zijn. De zaak heeft dan ook de aandacht der Regeering. Het welgezinde deel der Chineesche bevolking zal met belangstelling vernemen, dat i.z. de staatsrechtelijke positie der Chineezen weldra een voorstel te verwachten is om alle beletselen, welke in staatsrechtelijk opzicht nog tegen een eventueele gelijkstelling van de bevolkingsgroepen bestaan, weg te nemen.

Het *Bat. Nwsbl.* (7 Apr.) deelt mede dat het ontwerp betreffende de voorbereiding van de wijziging van de staatsrechtelijke positie der Chineezen, reeds gedrukt is en bij den directeur van Justitie berust om advies. Het *B. N.* vraagt of het niet wenschelijk zou zijn dat het bedoelde voorontwerp thans in hoofdzaak wordt gepubliceerd. Er kan weinig bezwaar tegen zijn, en het voordeel is evident.

De Loc. (31 Mrt. blz. 3) bevat een interview met den heer *G. Otten*, hoofdagent van de Java-China-Japan-Lijn over „Ned.-Indië en de toestand in China". Het *Bat. Nwsbl.* (7 en 8 Apr.) schrijft over „Engeland en China"; het *Soer. Hbl.* van 5 Apr. 2de bl. over „Rusland en Europa", van 6 Apr. 2de bl. over „Japan en Mantsjoerije", 4de bl. „Van onze Buren"; *De Sum. Post* van 13 Apr. over „Hindoes en Mohamedanen" en „Het koninkrijk van Hidjaz".

De Inlandsche bevolking in de stadsgemeenten.

Het is geen geheim — zegt Z(entgraaff) in het *Soer Hbl.* (7 Apr. 3de bl.) — dat tot de oorzaken der vrij algemeene ontevredenheid van de Inlandsche bevolking met ons bestuursbeleid, ook moet worden gerekend — althans voor zoover die bevolking in onze groote stadsgemeenten woont — de wrevel welke wordt gewekt door de wijze, waarop zij door tal van gemeentelijke voorschriften en bepalingen in haar bestaan wordt gehinderd. Ieder die wat meer weet van de werking der talrijke door de gemeente uitgevaardigde verordeningen, moet begrijpen dat de Inlander zich bij dat alles weinig op zijn gemak kan gevoelen. De moderne gemeente, geconstrueerd naar Westerschen trant, is geen goed dak voor een stukje Oostersche maatschappij. Opvattingen, idealen en belangen van beide bevolkingsgroepen, Westerlingen en Oosterlingen, en hunne geschiktheid voor de verwerking van allerlei nieuwigheden, welke tezamen de moderniseering van het leven vormen, loopen zóó reusachtig uiteen, dat het welhaast onmogelijk is tusschen beide een compromis tot stand te brengen, althans een compromis dat is te belicham... in eene gemeentelijke regeling, welke beide p... tijen voldoet. Z. wijst op de *verordeningen, wel... door de Inlandsche bevolking als hinderlijk ... plagend moeten worden gevoeld:* op netheid, ... inrichting van wagenverhuurderijen, van er... van bouwen en sloopen; op de voorschriften o... trent bepaalde voertuigen; op beerputten; kort... op de immer nieuwe regelingen met haar no... eindigende wijzigingen. En die alle vorderen ge... *men jaagt er de bevolking mede op steeds hoog... lasten.* De Inlandsche maatschappij is in wezen ... democratisch; de rijke kan er wonen naast de ... arme; een krot kan staan naast een paleis. K... men het de bevolking begrijpelijk maken, ... wagenverhuurderijen uit een bepaald stads... moeten verdwijnen, dat de huizen in een zek... buurt onderling niet te veel mogen afwijken ... vorm, materiaal enz.? De unificatie op vele... gebied is eene mislukking gebleken en men erken... thans algemeen dat de eischen en behoeften ... verschillende bevolkingsgroepen niet in één for... mule zijn vast te leggen, tenzij men een zeer ... algemeen gemiddelde zou willen geven. Bij de ov... *dracht der stadskampongs aan de gemeenten* ... het Z. zeer wenschelijk dat tevoren ernstig wo... overwogen: of de absorptie van twee zoo hetero... volksgroepen in innig gemeentelijk verband mo... lijk is zonder Westersche opvattingen belang... te beknotten, of zonder begrijpelijke aanleiding ... geven aan de Oostersche groep tot ernstige on... vredenheid over tal van maatregelen welker ... haar ontgaat, doch welker onaangename dw... haar prikkelt.

Op de persconferentie (*Bat. Nwsbl.* 8 Apr. ... stuur en bevolking") werd medegedeeld dat ... commissie is benoemd onder prof. *Logeman*, ... de technische regeling van de overgave der st... kampongs aan de stadsgemeenten bestudeert. ... Gouv-Generaal zeide dat, ter voorkoming van ... wenschelijke gevolgen, er iets moet gebeuren, ... dat de gemeenten eenigszins worden beperkt ... hun vrijheid ten aanzien van maatregelen, ... ingrijpen in het dagelijksche leven van de In... sche bevolking. In welken zin dat zal moeten ... schieden, is niet zoo heel gemakkelijk aan te g... Men zou kunnen overwegen de wenschelijkheid, ... de gemeenten uit te noodigen een Inlandsc... adviseur aan te stellen, of wel men zou de In... sche fractie uit de gemeenteraden kunnen om... men tot een adviescommissie. Daaromtrent s... echter nog niets vast. Wel staat voor Z.Exc. ... dat er iets gebeuren moet.

Het Nederlandsche volk en Indië.

Het *Bat. Nwsbl.*, de *Java-Bode* en de *Deli* ... (12 Apr.) kunnen zich niet vereenigen met ... geen door de socialisten en het Vakverbond ... Rotterdam, Den Haag en Amsterdam over de ... lusten" in Indië gezegd werd.

De *Java-Bode* is van meening dat men ver... er rekening mede te houden, dat de Inlander ... geheel andere mentaliteit heeft dan de Wester... dat het maatschappelijk bestel in Indië heel an... is en dat zelfs klimaat en natuur oorzaak zijn, ... men hier de maatschappelijke verhoudingen en ... economische positie van den Inlander heel an... te beoordeelen heeft, dan die van de arbeid... klasse in Holland. Ook noemt de *J.-B.* een a... groote fout deze, dat de sprekers vrijwel o... wijzigd al hetgeen zij tot heil van West-Europa ... van Nederland achten, zoo maar zonder meer ... Indië toegepast zouden willen zien. Deze uit... worden te bedenkelijker in dezen tijd, omdat ... resultaat er van is gevaar voor nieuwe onrust ... gevolg van misverstand.

De *Deli Crt.* bestrijdt *o.m.* de leuze: Indië ... van Holland! en wijst er op dat dit land, zo... éénheid, onmiddellijk daarna in beslag zou wo... genomen door andere mogendheden, die het ... onverdedigd voor anderen durven laten liggen. ... deelname van het groot-kapitaal heeft Ned.-Indië ... laatste 20 jaren met sprongen voorwaarts ... schrijden. Juist door de uitbreiding der on... nemingen werd voor honderdduizenden mensch... nieuwe arbeidsgelegenheid geschapen, de ge... heidstoestand en de economische positie wer... verbeterd. Dank zij de zware belasting der on... nemerswinsten in de laatste jaren, was de ... richting mogelijk van scholen, van desascholen ... inrichtingen voor hooger onderwijs; wegen ... spoorwegen konden worden aangelegd en ... andere economische factoren van dit land kon... ontwikkeld worden. Hongersnooden van vroeg...

ziekten, waardoor de bevolking gedecimeerd werd, door Nederlandsche leiding werden zij beden. De groote steden groeiden uit tot plaatsen voor honderdduizenden brood te verdienen met goede kampoengs, met waterleiding enz. pokkeninenting, de bestrijding van framboesia, wormen enz. deed de bevolking in een zeldzame van welvaart getuigende snelheid toenemen. D. C. constateert dat bij de koloniseerende gendheden Gr.-Brittannië, België en Frankrijk dergelijke beweging niet zooveel aandacht trekt geen aanhang vindt. Dit streven bestaat alleen Nederland, het land dat op koloniaal gebied aan staat in de wereld. Want daar zijn alle mannen op koloniaal gebied in de wereld wel over eens, dat hier in Ned.-Indië op maatppelijk en geestelijk gebied voor de Inlandsche king het meest geschied is, in vergelijking met e koloniale gebieden. De *D. C.* hoopt dat weer oor realiteit hervonden worde en de leuzen het oog verloren worden.

Wij verwijzen naar de *Deli Crt.* (13 Apr.: „Indo- en „Een schandelijke spotprent"; 14 April bl.: „Indische studenten in Nederland") en Loc. (8 April, blz. 23: „De heer *J. E. Stokvis* het gemengde bedrijf in Ned.-Indië"; blz. „Ten afscheid burgemeester *De Jongh*").

Spoor contra auto.

De heer *Zentgraaff* verkondigt in het *Soer Hbl.* Apr. 3de bl.) de stelling dat Sumatra, behouop enkele trajecten, in aansluiting op de reeds exploitatie zijnde stamlijn, in onafzienbaren tijd behoefte aan spoorwegen zal hebben. De legging van nieuwe gebieden kan met vol verken aan de auto worden overgelaten. Dit is op Sumatra reeds gebleken. Schr. vervolgt: De voor spooraanleg in de Buitengewesten schijnt loopig voorbij te zijn, of nog niet aangebro- Wanneer de heer *Laoh* aandringt op spoor- of aanleg in de Minahassa, dan zal men hem wijzen naar den auto, en opmerken dat ijzeren baan, welke in dat land nergens meer 30 K.M. van de kust kan komen, onnoodig en tabel moet zijn. Men moet het autotransport Sumatra zien om te constateeren, dat het zich, primitief van organisatie ook, zóó volmaakt aangepast aan de behoeften van land en dat de Staatsspoor dit zeker niet zou kunnen leeren. De trajecten van honderden kilometers uiterst zwaar bergterrein — neem bijv. den and Fort de Kock-Pematang Siantir — zijn kend ingedeeld, terwijl onderweg bij alle vele autobussen klaar staan voor de distrivan den menschenstroom op het, *voor die gangers*, gunstigst moment. Op alle pleisteren zijn warongs en Inlandsche hotelletjes zen, en de auto's bivakkeeren als in een kamp, de onmiddellijke nabijheid. 's Middags hebben vaste plekken, waar de reizigers kunnen In streken als tusschen Sibolga en Taroetoeng, zoowel Mohammedanen als Christenen heeft ieder dier gezindten haar eigen en eethuizen, blijkens de opschriften: „Wakopi dan nasi Kristen", of „Islam", zoodat loovige Muzelman, zijn lunch savoureerend, onverhoeds in een lokkend, doch verboden naadje hapt... om van hondenvleesch niet spreken! Zoo is allerwegen het transport, met daaraan vastzit, uitmuntend geregeld; de auto dit volk juist wat het noodig heeft. Men houde voor de Buitengewesten stevig in het oog, vóór weer aan spooraanleg denkt.

Volgens de *Deli Crt.* (13 Apr.) zit een grond van heid in hetgeen de heer Zentgraaff zegt, mits de uitzonderingsgevallen in het oog houdt. op hetzelfde moment, dat dit autoverkeer op Sumatra zoo'n geweldigen omvang neemt de *Deli Spoor* zich door allerlei maatregelen tegen wapent, is diezelfde spoorwegmaatschappij druk bezig haar lijn een 50-tal K.M. in delijke richting uit te breiden, waar het zwaar groot vervoer der ondernemingen in het nieuwe urgebied straks te bedienen zal zijn, naast het der Inlandsche bevolking in die streken. De *D. C.* is ervan overtuigd, dat deze verlenging toekomst haar rente zal opleveren. Ondanks auto in het verkeer.

Uit „*Een interview met gouverneur Van Kem-* in hetzelfde nr. der *Deli Crt.* blijkt *o.m.* de van het Gewest Sumatra's Oostkust in de delijkste onderafdeeling der ass.-residentie han, te weten *Laboean Batoe*, en in de onderdeeling *Simeloengoen*. In Simeloengoen worden groote nieuwe complexen met thee, oliepalmen en vezel in cultuur gebracht. De H. V. A. heeft hiervan de leiding in grooten stijl in handen. Het gevolg daarvan is een groote toename der arbeidersbevolking, een te verwachten sterke stijging der uitvoercijfers en daarmee gelijken tred houdend accrès van de landsinkomsten. In het Zuiden valt ook allerwege op meer of minder groote schaal uitbreiding van bestaande en opening van nieuwe ondernemingen te constateeren. De *Sennah-rubber*, de R. C. M. A., de H. A. P. M. pakken daar flink aan en de prachtig opgezette vezelonderneming *Soemoei der Kota Pinang Cultuur Mij.*, geeft een beeld van den durf, den ondernemingsgeest en de energie van het Nederlandsche Kapitaal. *De Deli Spoorweg Mij. is met kracht bezig haar spoorwegnet tot midden in Kwaloe uit te breiden.* Het werk aan de verlenging van den asweg dwars door het gewest, van af de grens van Atjeh (Tamiang) tot aan Kota-Pinang, ondervond vertraging. Er zal alles op gezet worden om zoo spoedig mogelijk Kota-Pinang ten allen tijde per auto te kunnen bereiken.

Wij vestigen de aandacht op *De Loc.* van 1 Apr. blz. 19: „*Verkeersdwang*", en de *Deli Crt.* van 14 Apr.: „*De Oostkust van Sumatra en het tourisme*".

II. UIT DE INHEEMSCHE EN CHINEESCHE PERS.

Indië en zelfbestuur.

In de *Tjaja Soematra* (liberaal, Padang) van 11 en 12 Maart wordt in een tweetal artikelen uitgelegd wat de beteekenis is van non-coöperatie in de tegenwoordige beweging voor vrijheid en zelfbestuur.

Deze beweging is tweeërlei; de eene wil: los van Nederland en de andere: zelfbestuur zonder afscheiding van Nederland.

Schrijver verklaart, dat de P. E. B., een der grootste vereenigingen in Indië, zelfbestuur wenscht zonder den band met Nederland te verbreken, daar anders onderling strijd zou ontstaan, met als gevolg, dat een ander rijk Indië als kolonie zou veroveren. Hij merkt op, dat het Volksraadslid Dwidjosewojo en Dr. Kraemer op de noodzakelijkheid van samenwerking hebben gewezen.

Schrijver betreurt de non-coöperatiebeweging en de vijandigheid van de intellectueelen tegenover den welwillenden steun van Nederlanders en noemt deze beweging een ziekte der jongeren, die thans tot bewustzijn gekomen zijn, hetgeen echter veelal leidt tot zelfoverschatting, met als gevolg, dat men de aangeboden steun en hulp afwijst.

De Indonesische Vereeniging in Nederland beschouwde den heer Noto Soeroto als vijand, omdat hij voeling hield met de anderen, terwijl hij verdacht werd de gevoelens der Inlanders te openbaren. De heer Noto Soeroto echter behartigde de belangen van Indië met een scherpzienden en verruimden blik, waar hij aanbeval zich op allerlei gebied in te spannen om de zich opgelegde taak samen met de Nederlanders, die zich in Indië gevestigd hebben, tot stand te brengen en Indonesië vooruit te helpen.

Indonesië heeft thans door de vestiging van Europeanen, Chineezen en Arabieren meerdere belangen, die in elkaar grijpen en het dienen van het eigen belang zou beteekenen het dooden van de eigen ziel. Het volk van Europa en van Indië dient te worden opgevoed tot vredelievend samengaan. Zoolang de volksleiders de bevolking tot haat tegen de blanken opwekken, kan geen eenheid in Indonesië bestaan; slechts waardeering kan een band doen ontstaan.

Schrijver acht het beter, dat de leiders in de desa's rondgaan om het volk omtrent nuttige dingen in te lichten, zooals middelen tot versterking der economie, kennis omtrent hygiëne en de politieke verhoudingen. Ten slotte bepleit hij, met aanhaling der meening van den heer Noto Soeroto, het belang, zoowel voor Nederland als van Indonesië, van het eensgezind samengaan; de vrijheid en het zelfbestuur moeten verkregen worden langs den weg van evolutie en niet van revolutie.

De P. S. I. verguisd.

In de *Oetoesan Sumatra* (liberaal, Medan), komt van iemand die zich „Mr. Dr. Flit" noemt, een stekelig artikel voor, waarin de P. S. I. (de „Partij Splijtzwammerij Indonesia", zooals het daarin heet) en haar voorzitter R. M. Tjokroaminoto worden gehekeld.

LIJST VAN ADRESSEN

ten behoeve van Repatrieerenden

(Vervolg).

FOTOGRAFEN EN LEVERANCIERS VAN FOTO-ARTIKKELEN

Lappöhn, Passage, Den Haag.
Ph. Starke, Hoofdstraat 172, Apeldoorn.
C. J. L. Vermeulen, Toussaintkade 20, Den Haag.

GARAGES

Garage Havro, Kanonstraat, Den Haag.
Garage Jansen, Rijks Straatweg 773, Wassenaar.
Garage Kinsbergen, Nieuwstraat 59, Apeldoorn.

GLAZENWASSCHERIJEN

N. V. Cemsto, Hunsestraat 39, Den Haag.

GRAMOPHONE-HANDELAREN

L. Zwaal, Regentesselaan 24, Den Haag.

GROENTEN EN FRUIT

J. Eversmann, Edisonstraat 139, Den Haag.

HAARDEN

J. Snoeck, Zeestraat 51, Den Haag.

HEEREN-MODEARTIKELEN

J. Huizer, Thomsonplein, Den Haag.
Kalker's Modemagazijnen, Kalverstraat 100, Amsterdam.
W. F. Meijer, Hoofdstraat 93, Apeldoorn.

HOEDEN

Kalker's Modemagazijnen, Kalverstraat 100, Amsterdam.
Maison de Ruit—v. d. Waag, Charl. de Bourbonstraat 27, Den Haag.

HOTELS, PENSIONS ENZ.

American Hotel, Amsterdam.
Vacantiehuis „Den Lindenhof", Vierhouten.
Hotel-Rest. Duinoord, Sweelinckplein, Den Haag.
Rusthuis Eigen Sfeer, v. Boetzelaerlaan 205, Den Haag.
Pension Evesto, Nassaulaan 2B, Den Haag.
Hotel des Indes, Weltevreden.
Hotel Pension Insulinde, Bankaplein 2, Den Haag.
Rusthuis Zr. Kersloot, Esschenlaan 86, Rotterdam.
Hotel-Rest. de Twee Steden, Buitenhof, Den Haag.
Pension Patria, Lindenheuvel 2, Hilversum.
Pension Petronella, G. Reynststraat 36, Den Haag.
Hotel Promenade, Oude Schev. weg 21, Den Haag.

HUISHOUDELIJKE ARTIKELEN

J. W. Fonderie, Achterom 17, Den Haag.
Frans van Wijk, Vlamingstraat, Den Haag.

INDISCHE UITRUSTINGEN

Firma Kalker, Kalverstraat 100, Amsterdam.
W. F. Meyer, Hoofdstraat 93, Apeldoorn.

INRICHTINGEN VAN ONDERWIJS

J. Audier, Achterom 68, Den Haag.
Chr. Lyceum, Zeist.
Christelijk Lyceum, Emmakade 43, Haarlem.
De Vrije School, v. Speykstraat 46, Den Haag.
Haagsche Schoolvereeniging, Nassaulaan 26, Den Haag.
Instituut Schoevers, Stadhoudersplein 3, Den Haag.

JUWELIERS

Begeer, v. Kempen en Vos, Noordeinde, Den Haag.
Jedelo, Noordeinde 100, Den Haag.

KIPPENVOER

Verboog, Waalsdorperlaan, Den Haag.

KLEEDINGMAGAZIJNEN

Kleedingmagazijn P. v. d. Brul, Veenestr. Den Haag.

KLEERMAKERS

C. H. Ernens, Valeriusstraat, Den Haag.

MAKELAARS

W. Dop, Sweelinckstraat 72, Den Haag.

MANUFACTURENHANDEL

Iserief & Co., Veenestraat 16, Den Haag.
Wisbrun & Liffman, Veenestraat 35, Den Haag.

MEUBILEERINGEN

Het Smyrna Tapijtenhuis, Ampèrestraat 30, Den Haag.
C. v. Moorsel, J. Hendrikstraat 9, Den Haag.
Gebr. Jungschläger, J. Hendrikstraat 19, Den Haag.
W. J. M. Simonis, Groenmarkt 34, Den Haag.
Firma Segaar, Spui 218/Thomsonlaan 93, Den Haag.
Schöder & Co., Groenmarkt, Den Haag.

Schrijver beweert, dat na de Afd. B-affaire en de preventieve hechtenis van genoemden voorzitter, de levensgeesten uit de Sarekat Islam verdwenen zijn, al wordt in de S. I.-organen gejubeld over de grootheid der vereeniging en al trachten de S. I.-leden zichzelf te suggereeren dat er nog leven in zit. Verder o.m., dat in elke vereeniging waarmee die menschen zich bemoeien, scheuring komt: de P.E.B., de P.P.P.B., de C.S.I., Moehammadijah, de Indon. Studieclub, enz.

Volgens schrijver is het van algemeene bekendheid, dat de P.S.I.'ers niet het minste begrip hebben van een goede organisatie en haalt bewijzen daarvoor aan. Over de conflicten van de P.S.I. met de Indonesische Studieclubs, zoowel die van Soerabaja als van Bandoeng, zegt hij, dat de P.S.I. een groote vergissing beging door niets met die Studieclubs te maken te willen hebben, want deze clubs doen niets anders dan in het belang van het Indonesische volk de verschillende politieke partijen bijeen te brengen, opdat zij eensgezind zullen worden, zij bespreken met de vertegenwoordigers der partijen alle belangrijke vraagstukken en laten die partijen daarbij hun eigen standpunt behouden. Schrijver noemt het een moreele overwinning voor elke organisatie, die zich van den invloed van de S. I. heeft kunnen zuiveren.

Nadat schrijver vervolgens heeft verklaard, dat de P. S. I. een partij is, die in de tien jaar van haar bestaan minstens viermaal van richting is veranderd en er zich nog steeds op beroemt invloed te hebben op 80 pCt. der bevolking, terwijl de resultaten van haar werk op economisch en sociaal gebied nog steeds nihil zijn, een partij die, staande onder den invloed van Tjokro, van diegenen, die zich niet met haar inzichten kunnen vereenigen, zegt dat zij vijanden van den Islam zijn, terwijl toch Moehammadijah b.v. geen vijand van den Islam kan genoemd worden, constateert hij (schrijver) met blijdschap, dat nu de Inlandsche „intelligentia" blijkbaar gaat letten op de handelingen der Tjokroisten en dat er zelfs, zooals in de *Bandera Islam* werd vermeld, kort geleden een intellectueel, Dr. Soekiman, zich in de S.I.-beweging heeft geworpen, terwijl reeds in de P.S.I. zitten de intellectueelen Mr. Sartono en Ir. Soekarno, twee *pur sang nationalisten.*

De Sinar Indonesia.

Dit te Soerabaja opgerichte radicale nieuwe blad, met Marsoedi Jr. als verantwoordelijk redacteur, geeft in de eerste drie nummers een uiteenzetting van de redenen van zijn ontstaan en van het program van actie, al hetwelk in het kort neerkomt op het volgende:

De naam *Sinar* (lichtstraal) is gekozen, omdat het noodig is het in duisternis en armoede levende volk licht te geven, het volk dat in duisternis leeft door allerlei bezwarende regelingen, zoodat het niet behoorlijk over het eigen lot nadenken kan.

De *Sinar Indonesia,* dat als devies gekozen heeft de leus „Berani Karena benar" (moedig door de waarheid), is na de plaats gehad hebbende en onderdrukte opstanden geboren om licht te brengen en alle grieven en wenschen van het volk in dezen tijd te bespreken; in de eerste plaats die der arbeiders, die hun vereeniging verloren door de scherpte der belemmeringen, zoodat zij steeds de speelbal der werkgevers zullen zijn. De redactie verwijt den Indonesiërs, dat zij als arbeider er niet veel voor voelen om lid te worden van door menschen van hun eigen klasse opgerichte vereenigingen of vakbonden en liever in vereenigingen komen, bestuurd door personen uit de overheerschersklasse, meenende, dat hun lot daardoor beter zal worden. Thans zijn de Indonesische arbeiders georganiseerd in de „gele" vakbonden, zooals Postbond, Spoorbond, Suikerbond, enz., waarin de Europeesche werknemers het overwicht hebben, waardoor de belangen der Inlandsche arbeiders verwaarloosd worden.

Door het „Comité voor de uitgifte van *Sinar Indonesia*" wordt met nadruk gezegd, dat het blad tot geen enkele partij behoort of door communisten wordt uitgegeven, dat de richting zuiver nationalistisch is en in de eerste plaats zal streven naar rechtvaardigheid, waarheid en gelijkheid voor het Indonesische volk, zonder te letten op klasse-onderscheid.

Een medewerker voegt aan de redactioneele mededeelingen nog toe, dat het blad zal zijn een wapen voor de vernietiging van alle handelingen, die oorzaak zijn van moeilijkheden en ellende voor het lagere volk, waarom een beroep wordt gedaan op de menschen van de lagere volksklasse, ongeacht ras en geloof en in het bizonder op de arbeiders der industriestad Soerabaja, om dadelijk aan het blad mededeeling te doen van alle daden, die de grenzen te buiten gaan en niet billijk zijn, van wie zij ook mogen komen.

Dat het blad heftig nationalistisch is, blijkt wel uit de uitdrukking: „in slavendienst bij de vreemdelingen", gebezigd met betrekking tot een postcommies.

Opleiding van Bestuursambtenaren.

In de *Oetoesan Sumatra* (liberaal, Medan) van 26 Maart wordt, met aanhaling van hetgeen de Deli Courant hierover schreef, in twijfel getrokken of de tegenwoordige opleiding van Europeesche en Inlandsche bestuursambtenaren wel aan de verwachting zal voldoen, n.l. nauwer contact zal doen ontstaan tusschen regeering en geregeerden, als tegenwoordig gewenscht.

Volgens schrijver ligt de oplossing niet in het behalen van den meesters- of dokterstitel of in de hooger gestelde eischen van opleiding aan de Osvia. Tegenwoordig is de regeering tot het besef gekomen dat contact en vertrouwen de eerste grondslagen zijn voor een rustig bestuur.

De opstanden in West-Java en West-Sumatra waren niet het gevolg daarvan dat de B.B.-menschen geen meesters- en dokterstitel bezaten.

Schrijver haalt een voorbeeld aan uit Tapanoeli van 40 jaar geleden, tijdens resident Hoogkamer, die van zijne ondergeschikten allerlei rapporten eischte, waardoor zij als het ware aan den schrijftafel gebonden waren, en van controleur Helfrich in dien tijd, die zoo goed als steeds bij de hoofden en bevolking zat, hen bij naam kende en een streng bestuur voerde, doch door zijn meeleven met de bevolking als het ware op de handen werd gedragen.

Hiertegenover stelt schrijver de aan de Osvia opgeleiden, verwend met lekker eten en met aangeleerde Europeesche manieren, die daardoor zeker van de bevolking vervreemd raken en als ledepoppen zijn te beschouwen.

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

De Indische Gids.

De Mei-afl. opent met een portret van Prinses Juliana, waarop een redactioneele bijdrage volgt over de kolonisatie-proefneming van het Indo-Europeesch Verbond in de Lampongsche districten (Zuid-Sumatra). — De hr. W. E. van Dam van Isselt vervolgt zijn beschouwingen over de opleiding van Indische officieren aan de Hoogere Krijgsschool te 's-Gravenhage. — Dr. H. G. Heyting schrijft, in aansluiting bij het artikel van zijn hand in de vorige afl., nogmaals over doodstraf en gratie; schr. beroept zich thans o.m. op de verklaring van den bekenden Sarikat-Islam-leider R. M. Tjokroaminoto, dat zoowel het Javaansche rechtsbegrip als de Koran de wereldsche overheid het recht van gratie niet veroorloven toe te passen op hen die moord hebben. — Over den omvang, den aard en beteekenis der braakligging van de bouwgronden op Java in den inlandschen landbouw discussieeren het Hoofd van de Afdeeling Landbouwstatistiek van het Centrale Kantoor voor de Statistiek te Weltevreden en de hr. E. L. K. Schmülling. — Mevr. M. Nittel-de Wolff van Westerrode geeft weder een „Kijkje in het leven onzer Inlandsche bedienden"; ditmaal geeft zij een aardige schets van den keboen (tuinman). — In zijn rubriek „Indië en de Nederl. Volksvertegenwoordiging" behandelt Mr. J. J. van Bolhuis de volgende onderwerpen: De Gecommitteerde voor Indische Zaken — Doodstraf, gratie en exorbitante rechten — Openbaar en bijzonder onderwijs — Van Chineezen en zeevliegtuigen.

Ten slotte de geregelde maandelijksche rubrieken: Revue van brochures, enz. (hierin van belang en beschouwingen over de Inlandsche beweging en het over het Amerik.-Nederl. geschil betreffende het bezitsrecht op het eilandje Miangas) — Koloniale literatuur — Wetenschap, kunst en industrie (Luchtverbinding Nederland—Indië).

Indië. Geïllustreerd Tijdschrift.

In afl. 2 (van 27 April) vervolgt Prof. Dr. A. W. Nieuwenhuis zijn economische schetsen uit de Inlandsche samenlevingen in Oost-Indië; thans bespreekt schr. de toestanden bij de Dajaks van Midden-Borneo. — Dr. Z. Kamerling geeft onder het opschrift bekende en merkwaardige Indische plan-

In woord en beeld eene beschrijving van den Kokospalm. — In een derde vervolgartikel: Schetsen en herinneringen van een oud-Indisch officier en gezondheid bijzonderheden over een reis van Pijl van Midden-Sumatra naar Oost-Java (in 1901).

Jaaroverzicht in- en uitvoer 1925.

Als publicatie Nr. 43, is bij het Centraal Kantoor voor de Statistiek verschenen deel I van het Jaaroverzicht van den in- en uitvoer van Ned.-Indië over het jaar 1925. In de eerste 3 tabellen worden jarige overzichten gegeven van den totalen in- en uitvoer naar de waarde, den in- en uitvoer, gesplitst naar de landen van herkomst en bestemming, en den particulieren in- en uitvoer. In een tabel, die het grootste gedeelte van het boek beslaat, wordt de in- en uitvoer door particulieren in waarde en hoeveelheid per land van herkomst en bestemming gegeven, gedetailleerd naar de voornaamste artikelen. De 5e en laatste tabel bevat een beknopt overzicht van den uitvoer der belangrijkste artikelen (Gouvernements- en particulieren) naar hoeveelheid. Daarin ziet men een krachtige stijging sinds 1921; het sterkst spreekt dit bij de Ned.-Ind. stapelproducten, zooals rubber, suiker, koffie, thee, copra, peper, tapiocaproducten, tin en tinerts.

De West-Indische Gids.

Mr. B. de Gaay Fortman opent de Mei-afl. met het eerste gedeelte eener historische beschouwing over Curaçao en onderhoorige eilanden gedurende de jaren 1816—1828; ontegenzeggelijk een belangrijke periode in de geschiedenis onzer West-Ind. koloniën. De schr. heeft in de eerste plaats gebruik gemaakt van gegevens uit het „oud-archief van Curaçao en onderhoorige eilanden Bonaire en Aruba", welke in het Alg. Rijksarchief te 's-Gravenhage berustende bronnen tot heden niet waren aangeroerd. — De hr. T. May besluit zijn in de vorige afl. aangevangen artikel over de lepra, haar voorkomen, verspreiding en bestrijding, in 't bijzonder in Suriname. — Onder het opschrift „Java-methoden voor Suriname", waarschuwt de hr. L. de Waal tegen de door sommigen gekoesterde meening dat de op Java toegepaste werkwijzen op landbouwgebied ook voor Suriname dienstig zouden zijn. — Ten besluite eene bespreking door den hr. J. F. Holleman van het werk van C. Bonne en J. Bonne-Wepster: Mosquitoes of Surinam.

Missie- en Zendingsperiodieken.

Onze Missiën in Oost- en West-Indië. April '27. Een verzoek aan de Katholieken van Nederland. (Een stem uit Ned.-Indië), door W. v. d. Ver. — Strada-scholen te Weltevreden. Een mooi zendingswerk van onzen modernen tijd op Java. — Evolutie op Sumatra, door P. Valentius. — In Memoriam Pastoor C. Wenneker † en Pr. L. Jennissen. — Zending en Missie in Oost-Indië, door D. Emmelin. — De Zusters van den Goeden Herder in Ned.-Indië. — Het Ursulinen-klooster te Buitenzorg 1902—1927. — Buitenzorg's Vincentius-gesticht. — De Volksraad-benoemingen.

De Katholieke Missiën. Mei 1927. Heidensche rouw- en begrafenisgebruiken in Zuid-Midden (Timor). (Belangrijk uit ethnografisch oogpunt met zeer fraaie afbeeldingen).

Nederlandsch Zendingsblad. Mei '27. De theologische school „Bale Wyata" te Malang (Oost-Java). M. ill. — De Gouverneur-Generaal op bezoek bij Si Momo (melaatschen-asyl). Met ill.

De Banier. 31 Maart '27. Schetsen uit het leven van Ludwig Ingwer Nommensen, de Apostel der Bataks, door J. H. Hemmers (vervolg).

De Zendingsbode. April '27. Mr. C. de Swaan (met portret). — De adat der Tanimbareezen, door A. Koning. — Op reis door Amanaban en Anas, door E. Middelkoop (vervolg).

De Mijn-ingenieur.

Het April-Nr. bevat o.m. Enkele nieuwere gegevens over de ertsafzettingen van Salida, door Ir. A. J. Aernout. — Over het voorkomen van dauwwater aan den noordvoet van den Tjerimai, door Ir. Kalis, Landbouwingenieur. Met aanvulling, door Ir. L. J. C. van Es. — Uit tijdschriften. — Statistiecijfers. — Personalia.

De Indische Mercuur.

No. 19 (11 Mei). Nederlandsch-Indische producten op de Jaarbeurs te Milaan, door Ir. W. L. Uiterwijk (met ill.). — De belangrijkste inlandsche vervoermiddelen van Ned. Oost-Indië, door D. H. Arends; bewerkt door Dr. W. G. Boorsma. — De buitenlandsche handel der Buitengewesten in 1925. — Notes about eastern medicine in Java, door Dr. W. G. Boorsma; besproken door P. van der Wielen. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Verkeerswezen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut geeft een opgave van literatuur over oliën, vetten en wassen.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 39 (26 Maart). Mijn laatste wandeling door de theetuinen, door H. W. S. van Hooff (vervolg; zie ook No. 40). — Overzicht van de dierlijke vijanden van de kapokcultuur op Java, door J. C. van der Meer Mohr. — De 7e Internationale Rubbertentoonstelling te Parijs, 20 Jan.—6 Febr. 1927, door W. L. Utermark (ontleend aan de Ind. Merc.). — De toekomst van Zuid-Sumatra. Interview J. H. Marinus. — Nederlandsch-Indische thee te Parijs, door J. Thierry Kempf. (Ontleend aan het *Kol. Weekbl.*). Id. No. 40 (2 April). — W. F. M. de Buy Wenniger 1902—1927 (met portret). — Een moderne theefabriek (Kemoening), Voordracht van Ir. A. C. Slotemaker. — De Gouv. rubberonderneming te Langsa. — Kleinlandbouw, door M. B. Smits.

Indisch Militair Tijdschrift.

No. 4 van jaarg. 1927 bevat o.a. De organisatie van de mobiele Artillerie van het Indische leger, door C. K. — Enkele beschouwingen over het in 1927 te houden kampioenschap dienstrijpaarden, door F. D. Fokkema. — Enige algemeene beschouwingen over den gasoorlog, door Dr. H. J. van Giffen. — Critische beschouwingen op de „wenken voor patrouilles bij het optreden tegen een Inlandschen vijand, door R. M. van Mourik", door L. A. Snell. — Over en uit den werkkring van den civiel en militair bestuurder, door P. W. F. Kaness (vervolg). — Politiek overzicht. China en de mogendheden, door Dr. Dr. F. d. B.

Orgaan van de Ned. Ind. Officiers-Vereeniging.

Uit den inhoud van het Maart-Nr. Het Verre Oosten in 1926 (vervolg). — Onze maréchausséeaanvulling op Java, door Sorjamen. — Mijne oorlogsindrukken, door Kolonel Lebaud (vervolg). — Vereenigingsnieuws. — Uit pers en periodiek.

De Periskoop.

Het aldus getitelde Surinaamsche weekblad bevat van tijd tot tijd bijdragen waarop in deze rubriek de aandacht dient gevestigd te worden; thans is dit het geval met de Nrs. 127—129 (van 2, 9 en 14 April). In deze Nrs. deelt o.a. de hr. A. P. Penard eenige Caraïbische legenden mede, getiteld: De wraak van een Marowijnschen Pujai meester. — De scalpeering van het eerste individu, of het ontstaan der Werusi (pasduif) uit de hersenen van den tijdgeest. — Kulupi-Weju-makon (zonnekinderen) of het ontstaan der tweelingster.

De Aarde en haar Volken.

De April-afl. brengt het vervolg der „Indrukken van een reis om de wereld". De reizigers vertellen thans een en ander van Java's merkwaardigheden en steken vervolgens over naar Lombok en Bali.

Jaarverslag 1926 der Provincie West-Java.

Onder dagteekening Batavia, 1 April 1927 is verschenen het *eerste* jaarverslag betreffende de *eerste* provincie in Nederlandsch-Indië. Een boekwerk van juist 250 blz., inhoudend „het uitgebreid verhaal van de lotgevallen der Provincie West-Java in het jaar 1926"; voorafgegaan door een korten terugblik van Gouverneur W. P. Hillen „over de diepte en de breedte van de staatkundige hervorming, waaraan die provincie haar geboorte dankt."

Indonesien hat das Wort!

Met den titel „Indonesien hat das Wort, der Niedergang des hölländischen Imperialismus" heeft de communist Semaoen een brochure geschreven (verschenen bij C. Hoym te Hamburg en Berlijn), welke niet zal nalaten de heerschende wanbegrippen over het Nederl. koloniale beheer in zekere kringen in het buitenland nog te verslechteren. Volgens hem is bijv. de gansche bevolking van Indonesië ondervoed; voor de gezondheid van het uitgemergelde volk wordt totaal niets gedaan, en dat, terwijl de heerschers in Amsterdam „ihr Geld verprassen beim Champagner und bei den Prostituierten, und für teures Geld in fremde Länder reisen".

LIJST VAN ADRESSEN

ten behoeve van Repatrieerenden

(Vervolg).

MUZIEKHANDELAREN

Muziekhandel Dajos Bela, Fred. Hendriklaan 190, Den Haag.
Ph. Kruseman, Noordeinde 91, Den Haag.

OPTICIENS

P. W. Hiele, L. Jansstraat 27, Utrecht.
C. v. Monsjou, Valkenboschplein 19, Den Haag.

PARAPLUIE-MAGAZIJNEN

Kalker's Modemagazijn, Kalverstr. 100, Amsterdam.
A. Querelle, Schoolstraat 10, Den Haag.

PIANOHANDELAREN

L. Jacobi, Regentesselaan 123, Den Haag.

PORSELEIN EN AARDEWERK

Focke en Meltzer, Hoogstraat 5, Den Haag.
C. Hoying, Spuistraat 20, Den Haag.

POSTZEGELHANDEL

Max Pool, Korte Poten 25, Den Haag.

RECHTSKUNDIGE BUREAUX

v. d. Geer, W. de Withstraat 79, Den Haag.

REISBUREAUX

Kon. Paketvaart Mij., Amsterdam.
Rotterdamsche Lloyd, Rotterdam.

RESTAURANTS

Rest. Duinoord, Sweelinckplein, Den Haag.
W. F. Klink, Wagenstraat 109a, Den Haag.
Rest. Promenade, Oude Schev. weg 21, Den Haag.
Rest. de Twee Steden, Buitenhof, Den Haag.

RIJWIELHANDELAREN

P. Nassenstein, Bachmanstraat 42, Den Haag.
J. F. Vrolijk, W. de Withstraat 68, Den Haag.

SCHOENMAKERS

A. J. Linneweever, Westeinde 32a, Den Haag.

STOOMVAARTLIJNEN

Crans & Co., Plein 22a, Den Haag.

TANDARTSEN

Alg. Haagsch Inst. voor Tandheelkunde, Piet Heinstraat 2, Den Haag.
A. J. M. v. d. Sprong, Laan van Meerdervoort 426, Den Haag.
J. van Veen, Weimarstraat 27, Den Haag.

TEHUIZEN VOOR KINDEREN

Kl. Opvoedingstehuizen, Pr. Mauritsplein 23, Den Haag.
H. Lenstra, Hoofdweg 53, Amsterdam.
Tokuni, Amersfoort.
Zandbergen, Amersfoort.

TEHUIZEN INDISCHE BEDIENDEN

Persinggahan, v. Boetselaerlaan 2, Den Haag.

TOKO'S

Toko Bogor, Suezkade 12—12A, Den Haag.

TRICOT-GOEDEREN

Iserief & Co., Veenestraat 16, Den Haag.

UITZENDING VAN DINERS

Maison Blom, 2e Schuytstraat 77, Den Haag.

VERMAKELIJKHEDEN

Dierentuin, Benoordenhoutscheweg, Den Haag.
City Theater, Veenestraat, Den Haag.

VERZEKERINGEN

's-Grav. Rijwielverz. Mij., Conradkade 56, Den Haag.
Onderl. Levensverz. Eigen Hulp, Kortenaerkade 3, Den Haag.
Schenzer's Alg. Ass. Kantoor, Papaverhof 35, Den Haag.

VLEESCHHOUWERIJEN

H. J. M. van Duyne, Keizerstraat 165, Scheveningen.
Verwoerdt, Heerenstraat 11, Voorburg.

WASCH- EN STRIJKINRICHTINGEN

P. de Haan, Looierslaan 2, Voorburg—Veur.

ZANG

Mevrouw Alma, 2e Sweelinckstr. 185, Den Haag.

Suriname.

Met zeker ongeduld hebben wij gewacht op hetgeen de *„Haagsche Post"* (in de rubriek „Van Weten en Zoeken") zou te zeggen hebben over het „zeer interessante werk" aan de „New River", gedaan door de expeditie-Stahel, waarvan de uitkomst gewichtig genoeg geacht werd „om er een afzonderlijk opstel aan te besteden".

Welnu, het opstel was ons een ware teleurstelling. Wij hadden verwacht in den schrijver een medestrijder te zullen vinden, die er met kracht bij de Regeering op zou aandringen om onverwijld de regeling van Suriname's westelijke grens ter hand te nemen, nu de Expeditie-Stahel de ontdekking van Barrington Brown bevestigd heeft dat de New River en *niet* de Koeroeni-Koetari de voortzetting van de Corantijn is.

In plaats daarvan deelt de schrijver mede, dat men zich in Nederland over de Surinaamsche grenskwesties „het hoofd niet breekt — en eigenlijk terecht."

Onder meer zou dat „niet zich het hoofd breken" zijn toe te schrijven aan de geringe waarde die men hecht aan een grensregeling „wegens het onbelangrijke van de in aanmerking komende gebieden".

Nu is er, zoowel in als buiten de Staten-Generaal, op gewezen, dat het in de Corantijnkwestie niet gaat om de waarde van het gebied, maar dat het geldt een zaak van *recht,* waarvoor het toch wel de moeite waard is te strijden.

Men stelle zich de vraag hoe de Engelsche Regeering zou hebben gehandeld wanneer de zaak juist andersom stond, n.l. dat een Nederlandsch reiziger een onjuiste opname van de rivier had gedaan, dat daarna gedurende vele jaren een verkeerde bronrivier voor de grens was gehouden, totdat een andere Nederlandsche opnemer de onjuistheid had aangetoond, dat ten slotte door een Engelsche expeditie was bevestigd. Is er iemand die er aan twijfelt of de Britsche Regeering de zaak onmiddellijk zou ter hand nemen?

De schrijver deelt voorts mede dat er zijn, die meenen dat men deze zaak vooral niet te ernstig moet opvatten, er vooral geen *kwestie* van maken, want dat er voor Nederland met de twee groote mogendheden waarlijk belangrijker dingen te behandelen zijn, waarbij de atmosfeer niet mag worden vertroebeld door „het zoeken van spijkers op laag water."

Aan deze kleinmoedigen moeten wij opmerken, dat de Britsche Regeering het, in het zooeven door ons ondersteld geval, volstrekt geen „spijkers op laag water zoeken" zou achten zoo zij trachtte een fout hersteld te krijgen, die door ons zou zijn gemaakt.

Of er met „de twee mogendheden" belangrijker dingen te behandelen zijn doet niets ter zake. Het Foreign Office beschikt over genoeg personeel om ook minder belangrijke zaken te behandelen, zelfs in deze zoo moeilijke tijden.

Frankrijk heeft zelfs *midden in den wereldoorlog* kans gezien een gedeeltelijke grensregeling in de Marowijne ter hand te nemen. Men zie daarover *„De West-Indische Gids"*, 2e jaargang, (1920), blz. 337.

Men doet de Britsche Regeering onrecht aan door te veronderstellen dat zij niet voor rede vatbaar zou zijn in een zoo eenvoudige aangelegenheid als juist *deze* grenskwestie, zoo eenvoudig, dat ze in een telefoongesprek tusschen het Foreign Office en ons Departement van Buitenlandsche Zaken zou kunnen opgelost worden...... mits dit laatste Departement zich eerst op de hoogte van het vraagstuk stelde.

„Zeker is het onjuist" — aldus de schrijver in de *„Haagsche Post"* — dat sommige atlassen tusschen de beide bronrivieren „betwist gebied" vermelden.

Hoe nu?

Na de arbitrale uitspraak in 1899 inzake de grensregeling tusschen Britsch Guiana en Venezuela gaf onze Regeering aan de Britsche te kennen, dat de uitspraak van 't scheidsgerecht geenszins kon praejudicieeren op *onze rechten, om de New River als grens tusschen de beide Guyana's te beschouwen.* De Britsche Regeering wenschte toen daarover niet in discussie te treden. Onze opvolgende Regeeringen zijn sindsdien niet op deze aangelegenheid teruggekomen. Of zij daar goed aan gedaan hebben, willen wij hier in het midden laten, maar uit het niet terugkomen op de aangelegenheid volgt niet dat „onze rechten" niet meer bestaan.

De bedoelde atlassen vermelden dus zeer terecht tusschen de beide bronrivieren *„betwist gebied".*

Wij hebben er niet tegen op gezien ons in een grenskwestie te begeven met de Vereenigde Staten inzake het bezit van het eilandje Miangas.

Beschouwen wij de Vereenigde Staten niet als groote mogendheid of zit het hem daarin, dat Miangas in de Oost ligt...... en de Corantijn maar in Suriname?

Wij zouden ons nog enkele opmerkingen over het artikel in de „Haagsche Post" willen veroorloven, maar moeten dit — gezien de ruimte, die ons ten dienste staat — nalaten.

* * *

De Minister van Koloniën, Dr. Koningsberger heeft het aardige denkbeeld gehad, Zaterdag, [...] Mei, uit het Physisch Laboratorium van Philips' Gloeilampenfabrieken de Oost en de West toe te spreken.

Volgens de N. R. Ct. van 15 Mei zeide de Minister o.m.:

„Met en tot elkander te kunnen spreken is iets geheel anders, is oneindig veel meer dan het wisselen van brieven of telegrammen. De beide laatste gaan via het levenlooze papier, maar de levende stem is bij uitnemendheid het orgaan der gedachtenwisseling en wanneer eerlang het in Holland gesproken woord dadelijk in Oost of West op gelijke wijze zal kunnen worden beantwoord, dan zal de saamhoorigheid dezer drie gebieden in krachtige mate dan te voren aan den dag komen."......

„De nieuwe Volksraad, enz.......

„Wat ik tot dusver heb gezegd, geldt slechts voor een deel van West-Indië, voor Suriname en Curaçao. Ook aan die gebieden en hun bestuurders [...] hartelijken groet. Met den gouverneur van Suriname bouw ik samen voort op de grondslagen, [...] wij den vorigen zomer bij onze besprekingen all[...] hebben gelegd. Den gouverneur van Suriname [...] een moeilijk werk opgelegd, dat tal van teleurstellingen beidt, maar houdt moed"......

Ten slotte zeide de Minister: „aan West-Indië wensch ik een genoeglijk theeuur op dezen vrijen namiddag. Tot een volgende maal!"

Wanneer zullen de Koloniën de eer hebben [...] stem van Hare Majesteit onze Koningin te hooren?

Curaçao.

De begrooting voor 1927.

Den ingewijden was het bekend, dat dit jaar [...] de behandeling der begrooting in openbare zitting [...] ernstige critiek zou worden uitgeoefend. Dat is [...] beurd. Alle partijen hebben aan de beraadslaging [...] deelgenomen en alle woordvoerders waren bi[...] ontevreden. Zelfs de Minister heeft niet ontkend dat fouten gemaakt zijn en gemaakt worden. [...] zegt heel wat en voor de toekomst belooft het [...] iets. Natuurlijk is de begrooting ongewijzigd [...] genomen. Ondanks de bezwaren tegen het nege[...] van den Kolonialen Raad in het politievraagstuk [...] Een amendement ten gunste van den K. R. haal[...] niet meer dan 19 van de 57 stemmen. Het droevige is, dat het niet minder urgente salarisvraagstuk nagenoeg niet aangeroerd werd. De minister [...] het bespreken met den gouverneur, en...... „zoo[...] de mogelijkheid zich voordoet, zal een nieuwe [...] larisregeling worden ingevoerd, die, zoo ver mogelijk is, aan het verlangen van alle ambtenaren voldoet." Aldus het verslag in de N. R. Ct.

Overigens werden er weer aan beide zijden [...] de ministerstafel heel wat blijken van niet-op[...] hoogte-zijn van het onderwerp gegeven. Mag [...] de kranten gelooven dan sprak de minister [...] van den „hoogbejaarden" 62-jarigen, Mr. Gorsira [...] die overleden is.

Koloniale historische studiën.

Eenige jaren geleden is door de Koninklijke Vereeniging „Koloniaal instituut" opgericht eene commissie voor Koloniale historische studiën. Sedert werd er weinig of niets van dit comité vernomen. Wij herinneren ons nog eens gehoord of gelezen [...] hebben, dat de oud gezaghebber Van Grol, van St. Eustatius iets onderhanden had, maar eenig resultaat van de werkzaamheid dezer commissie zagen wij tot heden niet. Ook het eenige weken geleden [...] jaarverslag over 1926 van het Koloniaal instituut bevat hierover niets, voor zoover wij hebben kunnen zien

Nederlandsch onderdaanschap.

Het wetsontwerp tot uitbreiding van het Nederlandsch onderdaanschap tot de bevolking van Curaçao en Suriname is in de Tweede Kamer zonder mondelinge gedachtenwisseling aangenomen.

Mr. J. B. Gorsira †.

Menigeen zal het overlijdensbericht van den heer Gorsira aangrijpen.

Van den tijd vóór 1901 af, toen de procureur-generaal bij het hof van justitie rechtens ondervoorzitter van den Raad van bestuur was, is eerstgenoemd ambt in bijzonder aanzien geweest. Als raadsman van den gouverneur naast afdeelingshoofden als de gouvernementssecretaris, de administrateur van financiën, de directeur van openbare werken, moest in den loop der jaren het rechterlijk ambt op den achtergrond komen, wat te eer zonder bezwaar kon geschieden naarmate het geheele hof van justitie in de rechtsbedeeling naar voren geschoven werd.

Sinds het optreden van Mr. Nuyens als gouverneur in 1909 bekleedde Mr. Gorsira het ambt van procureur-generaal. Hij was destijds lid van het hof van justitie, en het was bekend, dat de voorzitter van het hof, Mr. De Haseth Evertsz, niet begeerde bij de staande magistratuur over te gaan. Ruim 18 jaar heeft Mr. Gorsira op deze plaats gestaan. Veel heeft hij, tevens ondervoorzitter van den Raad van bestuur, meegemaakt. De groote wereldoorlog van 1914—1918, die Curaçao meermalen voor moeilijke volkenrechtelijke vraagstukken stelt, en het politievraagstuk, dat hem een voortdurende zorg en ergernis moet geweest zijn, terwijl hij tweemaal een langdurig interimaat als gouverneur heeft waargenomen. Waar de buitenwereld weinig persoonlijks merkt van het optreden van de raadslieden van den gouverneur, zullen slechts de gouverneurs Helfrich en Brantjes den overledene naar waarde kunnen schatten. Toch zegt het iets, dat, voor zoover wij ons herinneren, hij ook bij de gebeurtenissen van Juli 1922, zijn beleid nooit aan ernstige openbare critiek bloot stond. Wel zegt men dat er een strooming was, die hem niet ongaarne als Curaçaoënaar op den gouverneurszetel had zien plaats nemen.

In den omgang was Mr. Gorsira een beminnelijk man, algemeen gezien en geacht. In de Tweede Kamer heeft de Minister van Koloniën hulde aan zijn nagedachtenis gebracht.

Omtrent den levensloop van Mr. Gorsira vernemen wij nog, dat hij, in 1865 geboren, op 29-jarigen leeftijd te Leiden promoveerde tot doctor in de rechtswetenschap op een proefschrift over „Toelating en uitzetting van vreemdelingen”. Zijn ambtelijke loopbaan in de kolonie begon hij in 1897 als advocaat-generaal, drie jaar later werd hij lid van het hof van justitie en in 1909, als gezegd, procureur-generaal. Een tijd lang is hij nog lid van den Kolonialen Raad geweest.

Wie Mr. Gorsira zal opvolgen, is niet zoo gemakkelijk te voorspellen. Het is de vraag, of Mr. C. S. Gorsira, de voorzitter van het Hof van justitie, van wien gezegd werd, dat hij spoedig met pensioen den dienst zou verlaten, het ambt nog ambieert. Mocht dit niet het geval zijn, dan zou Mr. De la Try wel het meest in aanmerking komen en Mr. Pol- voor het voorzitterschap.

Uit den Verren Vreemde.

Canberra.

De hertog en de hertogin van York zijn op de terugreis, na Canberra, de nieuwe hoofdstad van den Australischen Statenbond ingewijd te hebben. Zij zullen er niet spijtig om zijn. Zoo ooit iemand, dan hebben zij ondervonden dat men ook van 't goede te veel kan krijgen. De hertog heeft 't glansrijk volgehouden, al heeft men een paar keeren gevreesd dat 't ook hem te zwaar zou worden. De hertogin heeft enkele malen een rustkuur moeten nemen om niet onder de overstelpende eerbewijzen te bezwijken.

Den 6en Januari per, voor hun ingericht, slagschip *Renown* uit Portsmouth vertrokken, deden zij de verschillende hoofdplaatsen van Nieuw-Zeeland en van de staten van het Australische gemeenebest aan, die wedijverden in het elkander overtreffen door feestelijkheden, origineele eerbetuigingen en geestdriftuitingen, die soms in een paniekstemming overgingen. Den 9en Mei werd het voltooide regeeringspaleis te Canberra met groote plechtigheid geopend. Maar ook daarmede was de opdracht nog niet volbracht, Perth moest nog een beurt krijgen, de laatste.

Volgens de oude opvatting, die nog niet geheel los gelaten is, kon de ontdekker, die ergens voor 't eerst een blanken voet zette, het land in bezit nemen voor zijn vorst of volk. Dit indachtig kan die Nederlander, welke nog altijd van oordeel is dat volstrekt niet te veel gebied aan onze zorg en voogdij toevertrouwd is, en dat wij best en gaarne elk land, waar ook en hoe uitgestrekt ook, er nog bij konden hebben waar ooit de Nederlandsche vlag als eerste gewapperd heeft of zich sterker toonde dan die van een vijand, kan die Nederlander met eenige spijt terugdenken aan de in bezit neming van geheel Australië door Engeand een eeuw geleden, nadat Nederlanders de ontdekkers waren geweest van verschillende deelen van het vijfde werelddeel.

In 1606 kwam W. Jansz. bij de Australische noordkust, zonder te bevroeden, dat hij hiermede een vastland ontdekte. Kaap Keerweer wijst nog aan, waar hij 't roer omlegde, afgeschrokken door de onvriendelijke houding der inboorlingen. Tien jaren later gaf D. Hertog aan een land ter W.-kust den naam van zijn schip, de Eendracht. De Hollanders hadden 't niet getroffen, zij waren toch in die gedeelten gekomen, die èn voor kolonisatie ongeschikt zijn gebleven, èn waar met de bevolking geen zaken te doen zijn. In 1624 ontdekte Tasman Tasmanië en Nieuw-Zeeland. In 1644 bereikte hij de golf van Carpentaria. De Britten waren gelukkiger, zij zetten juist voet aan wal in gedeelten van de Z. helft van het vastland. Toen Frankrijk voor den nieuwen archipel klimmende belangstelling aan den dag legde, besloot de Engelsche regeering, die intusschen al gouverneurs in Nieuw-Zuid-Wales aangesteld had, de Britsche heerschappij over het Australische gebied af te kondigen. Eerst later bleek, dat verschillende der bezette punten tot eenzelfde groot land behoorden, maar bij de in-bezit-neming op 21 Januari 1827 was de souvereiniteit zoo omschreven, dat ales er toch inbegrepen was.

Sedert is Australië tot een gemeenschap van staten gegroeid, die, met uitzondering van 't echte binnenland en het noordelijke gedeelte welke nog op ontginning wachten, zich ontwikkeld heeft tot een hecht dominion, dat zich in menig opzicht niet alleen zelfstandig, maar zelfs onafhankelijk voelt van het moederland. Sedert de beslissingen van de laatste Rijksconferentie beschouwt het zich, evenals de andere dominions, als een zuster-staat *naast* Engeland in het groote Britsche Rijksverband.

Met dezen groei in broederschap der staten, die samen den Australischen bond vormen, ontstond ook een zekere naijver over den voorrang toe te kennen aan den staat wiens hoofdstad zetel zou zijn van de bondsregeering. De oplossing is gezocht in de stichting, de schepping van een nieuwe hoofdstad. Hiertoe werd in 1901 besloten en Canberra hiervoor uitverkoren. In 1920 telde de toekomstige hoofdstad nog slechts een 5000-tal inwoners. Daarna is de bouw krachtig doorgezet en hij is nog in vollen gang. De aanleg wil haar maken tot een model van schoonheid, hygiëne en comfort. De tuinstad, met vele parken, breede lanen, lagen villa-bouw, ligt aan den voet der Blauwe bergen, de uitgestrekte vruchtbare vlakten van de Murray en de Darling beheerschend.

Wel eigenaardig, dat zoo pas in Britsch-Indië, onder omstandigheden, die in menig opzicht overkomst hebben me die, welke aan Canberra 't aanzijn hebben gegeven, evenens een nieuwe hoofdstad in het hooge binnenland is ingewijd, waar naast Delhi, nieuw-Delhi is gebouwd.

Den 9en Mei begaven de hertog, vertegenwoordiger van Koning George V, en de hertogin zich met groot ceremonieel naar het parlementsgebouw, waar zij werden opgewacht door den gouverneur-generaal en den Australischen minister-president.. 21 kanonschoten kondigden de komst van Z. K. H. aan. Op het bordes staande hield de Prins een redevoering en zong de beroemde Australische zangeres Nellie Melba het eerste couplet van het volkslied, de menigte zong dan de volgende coupletten mee. Daarna opende 's Konings zoon plechtig de deur van het parlementsgebouw.

Wij zullen geen uittreksel geven van de redevoeringen van den Prins en den minister-president Bruce, noch een beschrijving van de feesten en verdere plechtigheden, w.o. de onthulling van een

standbeeld van koning George V. Het aantal toeschouwers is op 150.000 geschat. Het is ons alleen te doen om op de beteekenis van de gebeurtenis te wijzen.

Ook in Londen heeft men deze natuurlijk niet onopgemerkt voorbij laten gaan. Zoo verscheen de *Times* met een speciaal Australië-nummer, waaraan grooten uit Australië en uit Engeland hebben meegewerkt.

Immigratie in Zuid-Amerika.

Onder de immigratielanden komen, nu de Vereenigde Staten hun beperkende maatregelen handhaven, de Zuid-Amerikaansche staten vooral in aanmerking. Verschillende Argentijnsche spoorwegmaatschappijen zullen zich niet tot het verschaffen van te ontginnen land bepalen, maar zullen ook in elke nederzetting de oprichting van coöperaties bevorderen, welke de kolonisten van kleeding, levensmiddelen, gereedschappen enz. tot zoo laag mogelijken prijs zullen voorzien. Ook zullen er centrale verkoopsorganisaties worden opgericht, teneinde de landbouwproducten voor gezamenlijke rekening te verkoopen. Men hoopt dat hierdoor het aantal immigranten, vooral uit Italië, zal toenemen.

Intusschen dient te worden afgewacht of deze maatregelen tot 't gewenschte gevolg zullen leiden. Zooals bekend, is er in Italië een beweging gaande ten gunste van de „binnenlandsche immigratie" tot dichtere bevolking van het platteland. Bovendien trekt Brazilië een groot aantal Italiaansche emigranten. Daar is de immigratie uit Portugal, Roemenië en Japan de laatste jaren in beteekenis toegenomen tegenover die uit andere landen. Uit Portugal kwamen er in 1926 35.000, uit Roemenië 17.700 en uit Japan 15.000 emigranten. De Japanners vestigen zich ten deele in de rubberdistricten van de Amazone en de noordelijke staten, vooral Para en Rio Grande del Norte. In het algemeen neemt men in geheel Brazilië — in tegenstelling met de Vereenigde Staten van Amerika — een welwillende houding aan tegenover de Japansche immigratie, ook in de zuidelijke staten, waar men overigens nogal bevreesd is dat in sommige belangrijke staten het vreemde ras de overhand zal krijgen. De *N. R. Ct.* van 11 Mei bevatte t.z. nog eenige nadere gegevens.

Ingezonden.

STOOMVAART-MIJ. NEDERLAND.

Toelating van vreemdelingen in Ned.-Indië.

Wij deelen U hierdoor mede, dat alle vreemdelingen, die in Ned.-Indië aankomen, een Hollandsch visum op hun paspoort *moeten* hebben, hetwelk vóór inscheping aangevraagd moet worden bij den Hollandschen Consul of diplomatieken verwoordiger in de plaats, waar de passagier woont. Vreemdelingen, die in Holland woonachtig zijn, moeten hun visum aanvragen bij het Departement van Koloniën in Den Haag, doch dit moet eenigen tijd tevoren geschieden, daar het Departement eerst inlichtingen in moet winnen.

Hoewel een Hollandsch visum absoluut vereischt is, houdt het geen garantie van toelating in Ned.-Indië in, daar de beslissing blijft bij den autoriteit in de haven, waar volgens het toelatingsbesluit passagiers ontscheept mogen worden.

Hoogachtend,
CRANS & Co.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Amersfoort.

KARTINI EN DE KARTINISCHOLEN.

Op Woensdag 4 Mei j.l. hadden de Leden onzer Afdeeling het genoegen een voordracht over *„Kartini en de Kartini-scholen"* te kunnen bijwonen, gehouden door het Lid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal Mr. A. M. Joekes, tevens Secretaris van het „Kartinifonds".

Nadat de wd. Voorzitter Prof. Mr. G. J. Nolst Trenité den spreker en den aanwezigen een kort woord van welkom had toegesproken, kreeg Mr. Joekes het woord, die ons de idealen en het leven schetste van Raden Adjeng Kartini, de regentsdochter, die in bezielende taal zich opgeworpen heeft als strijdster voor de ontwikkeling van het Javaansche meisje van gegoeden stand.

Spreker vertelde ons veel wetenswaardigs omtrent den toestand van het Javaansche meisje vóór het optreden van Kartini en van den grooten invloed, welke van deze hoogstaande vrouw is uitgegaan, waardoor de gelegenheid is geopend om de Javaansche vrouwelijke jeugd uit eene verhouding van onderworpenheid aan adats- en gezinsopvattingen op te heffen tot zelfstandigheid, zelfbewustheid en ontwikkeling.

Uit de brieven van Kartini, gericht aan Mevrouw M. Ovink-Soer, de familie van Mr. J. H. Abendanon en anderen, waarmede zij in geregelde correspondentie stond, welke door de goede zorgen van wijlen Mr. Abendanon zijn uitgegeven onder den titel: „Van Duisternis tot Licht", en sedert in verschillende talen zijn vertaald, las spreker ons eenige markante passages voor.

Ten slotte deelde de Heer Joekes der vergadering eenige bijzonderheden mede over de in verschillende plaatsen in Ned.-Indië opgerichte Kartini-Scholen en over de „Van Deventer-School" te Semarang, eene stichting van wijlen Mr. C. Th. van Deventer, waaruit bleek hoe het zaad, uitgestrooid door Kartini, in vruchtbare aarde is gevallen en bezig is op te groeien tot een schitterenden oogst, immers hoe het Javaansche meisje, dank zij onderwijs en leiding, ontwaakt tot een voller en rijker leven, tot heil van de Inlandsche Maatschappij in het algemeen en van hare lotgenootjes in het bijzonder.

Met een woord vol waardeering voor het ons gebodene sloot de voorzitter de vergadering, waarna de aanwezigen nog eenigen tijd gezellig bij elkaar bleven, waarbij de aandacht werd gevestigd op de Vereeniging „Het Kartinifonds", in Amersfoort vertegenwoordigd door den Heer J. C. E. van Deventer, welke vereeniging door al het goede wat zij weet te bereiken, alleszins den geldelijken steun verdient van hen, die belang stellen in de ontwikkeling van onze zusters in Ned.-Indië.

E. H. BERGSMA, *Secretaris.*

BIBLIOTHEEKNIEUWS.

Onze bibliotheek werd verrijkt met de navolgende werken:

Ir. H. de Groot, Directeur M. T. S. te Dordrecht, Reisrapport over een Reis door Ned.-Indië;

Het Nederlandsch-Indisch Leger en het Instituut van aanbevolen militairen bij de Koloniale Reserve te Nijmegen;

Jaarverslag der Vereeniging „Kartinifonds" over de jaren 1921—1925.

De Secretaris.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur.

HOOFDBESTUURSVERGADERING op *Zaterdag ... Juni e.k.* in de kleine Aula van het gebouw der Vereeniging „Koloniaal Instituut" te Amsterdam, voorm. ten half elf ure.

Punten van behandeling:

1. Notulen (zie K.W. 21 April '27, No. 16).
2. Besprekingen in verband met de Agenda der Algemeene Vergadering.

JAARLIJKSCHE ALGEMEENE VERGADERING *dienzelfden dag en terzelfder plaatse* om 11 uur.

Punten van behandeling:

1. Opening.
2. Notulen (zie K. W. 17 Juni 1926, no. 24).
3. Jaarverslag, Rek. en Verantw. 1926 met rapport der Verificatie-Commissie en Begrooting 1927 (zie K. W. 3 Maart 1927, No. 9).
4. Benoeming Verificatie-Commissie der Jaarrekening 1927.
5. Voorziening vacatures Hoofdbestuur. (Aan de beurt van aftreden zijn de H.H. Baars, Apeldoorn; Wijhuyzen, Amersfoort; Somermeijer, Utrecht; Deventer naar Reisiger, Haarlem en Dr. Zeijlstra, Deventer.
6. Voorstel verlengingstermijn duur Vereeniging.
7. Mededeelingen van het Dagelijksch Bestuur.
8. Bepalen plaats en tijdstip volgende Algemeene Vergadering.
9. Rondvraag en Sluiting.

De Secretaris,
VAN DER BRUGH.

N.B. Na afloop der Algemeene Vergadering, omstreeks half een, wordt door het Bestuur der Afdeeling Amsterdam aan het Hoofdbestuur een luncheon aangeboden in het Restaurant van het Koloniaal Instituut, waarna om 2 uur de Raad van Beheer dier instelling de Besturen zal verwelkomen. Daarna bestaat gelegenheid het gebouw te bezichtigen.

Ten besluite zal, ongeveer 4 uur, de heer Tassilo Adam een demonstratie met lichtbeelden houden: „Indië in kleuren".

INDISCHE TENTOONSTELLING TE ARNHEM.

In aansluiting met de mededeelingen van het Bestuur van Oost en West betreffende de Indische Tentoonstelling te Arnhem in 1928, wordt nog bericht, dat de Firma Bodegom en Van Dijk, betonfabrikanten te Elst, welwillend toezegde, belangeloos zorg te willen dragen voor het materiaal en het bouwen van de kassen op het Tentoonstellingsterrein, benoodigd voor het exposeeren der tropische gewassen.

Van het Informatie-Bureau:

INDISCHE AMBTENAREN MET VERLOF.

J. P. Zuur, Leeraar b. d. H.B.S. te Semarang, van Galenstraat 8, 's-Gravenhage.
F. van Loon, Hoofdcommies o. h. residentiekantoor te Menado, Laan van N.O. Indië 14, 's-Gravenhage.
J. W. Schäffer, Onderwijzer der 1e kl. b. h. O.E.L.O., Olrechtstraat 503, 's-Gravenhage.
van der Molen, Onderwijzer bij de Opleidingsschool voor Inlandsche ambtenaren te Probolinggo, Wagenstraat 12, Lisse.
Th. J. J. Diederiksz, Opzichter 1e kl. b. d. S.S. en Tramwegen, de Ruyterstraat 77, 's-Gravenhage.
F. Kneefel, Stationscommies 2e kl. b. d. S.S. en Tr., de Ruyterstraat 52, 's-Gravenhage.
Kwint, Techn. ambtenaar 2e kl. b. d. P.T.T.-dienst, Gaslaan 41, Baarn.
E. Kwint, geb. Muts, Hoofdtelefoniste 1e kl. b. h. Telefoonkantoor te Bandoeng, Gaslaan 41, Baarn.
Maurer, Electrotechnisch opzichter 1e kl. b. d. dienst v. d. Mijnbouw, werkzaam b. d. Goud- en Zilvermijnen in Bengkoelen, Nieuwe Dammerdijk 50, Duiwendam (gemeente Amsterdam).
A. Deibel, Techn. hoofdkantoorhoofd b. d. S.S. en Tr., Eikstraat 3, 's-Gravenhage.
Ch. van der Reest, Gouvernements-veearts 1e kl. te Buitenzorg, Goudenregenstraat 144, 's-Gravenhage.
Nanen, Onderwijzer der 1e kl. b. d. School tot opleiding van Inlandsche artsen, Geraniumstraat 277, 's-Gravenhage.
Gasser, wnd. ongedipl. Gezaghebber 1e kl. b. h. Binnenlandsch Bestuur, Essenburgsingel 15a, Rotterdam.
K. W. Dammerman, Hoofd v. h. Zoölogisch Museum en Laboratorium van 's Lands Plantentuin, p.a. Familie Reinders, Epe (Geld.).
Worp, tijd. wnd. Werktuigkundige b. d. S.S. en Tr., Begijnestraat 3, 's-Hertogenbosch.
Kapel, Stationscommies 2e kl. b. d. S.S. en Tr., van Oststraat 25, 's-Gravenhage.
Winterwerp, Gedipl. Gezaghebber b. h. Binnenl. Bestuur, p.a. Mevr. de Jong, Reinier Claesenstraat 64, Amsterdam-West.
Tessensohn, Stationscommies 2e kl. b. d. S.S. en Tr., van Lumeystraat 108, 's-Gravenhage.
F. Lach de Bere, Gouvernementsarts 1e kl. bij den dienst der Volksgezondheid, Sweelinckstraat 155, 's-Gravenhage.
Loot, wrnd. Commies 1e kl. b. d. P.T.T.-dienst, p.a. J. Hartwich, Nassaulaan 29 te Baarn.
E. Manuel, 1e klerk b. d. S.S. en Tramwegen, van Lumeystraat 69, 's-Gravenhage.
Bruyn, Onderwijzer der 1e kl. b. h. O.E.L.O., Loosduinscheweg 653, 's-Gravenhage.
L. Braamzeel, Opziener 1e kl. (burgerlijk ambtenaar) b. d. A.C.W. te Bandoeng, p.a. J. Riela, Vinkenstraat 82e, Rotterdam.
P. A. Willems, Politieopziener 1ste kl. in het gouvernement Ajeh en Onderhoorigheden, Ackersdijkstraat 115a, Rotterdam.
Mej. E. E. A. Persijn, Hoofdtelefoniste 1e kl. b. h. Telefoonkantoor te Semarang, van Lumeystraat 69, 's-Gravenhage.
P. C. Panhuyzen, 1ste Commies op het residentiekantoor te Buitenzorg, Rijksstraatweg 46, Duivendrecht.
L. F. H. Muyderman, Werktuigkundige bij den dienst voor Waterkracht en Electriciteit, tijdelijk tewerk gesteld bij het Bedrijf der Bangka-tininwinning, p.a. Dr. L. J. Siebugh, Regentesselaan nr. 22 te Oegstgeest.
F. G. Mannhardt, Ingenieur 2de kl. b. d. dienst van den Mijnbouw, werkzaam bij de Banka-tinwinning, p.a. Direktor A. Reine, Leopoldstrasse 48, Karlsruhe-Baden.
F. A. C. Halkema, Assistent-Resident van Temanggoeng, Pension Iepenhove, Bloemendaal.
Ir. B. B. Vos, Houtvester bij het Boschwezen in N.-I., p.a. H. Vos, Bathmen bij Deventer.
A. de Voogd van der Straaten, wnd. Mijnbouwkundig Opzichter 1e kl. b. d. dienst v. d. Mijnbouw, werkzaam b. d. Boekit-Asemsteenkolenmijnen, p.a. Stichting Oud-Ind. Militair, Oude Varkensmarkt te Nijmegen.
P. den Blanken, Techn. Ambtenaar 2e kl. b. d. P.T.T.-dienst, p.a. C. den Blanken, Voorstraat, Waerden.
J. B. Krol, Tech. Ambtenaar 1e kl. b. d. P.T.T.-dienst, Beeklaan 340(I), 's-Gravenhage.
B. D. de Vries, 1e Luitenant der Infanterie, Hofstraat 7, Deventer.
M. E. A. van Goor, Kapitein der Infanterie, Franklinstraat 120, 's-Gravenhage.
H. Behrens, Majoor der Infanterie, Regentesselaan 60, 's-Gravenhage.

MET PENSIOEN.

W. Clason, Onderwijzer 1e kl. b. h. O.E.L.O., Columbusstraat 215, 's-Gravenhage.
J. den Hollander, Leeraar a. d. H.B.S. te Soerabaya, Laan van Meerdervoort 859 (nà 20 Mei), 's-Gravenhage.
Ds. P. S. Pots, Predikant b. d. Prot. Gemeente te Salatiga, Spoorlaan 28, Bilthoven.
A. K. C. Bartelds, Kolonel der Infanterie, Rue Verdi 26, Nice (Frankrijk).
Dr. J. Vermande, Dirigeerend Apotheker der 1ste klasse, Jan van Scorelstraat 32bis, Utrecht.
A. J. Jochems, Officier van Gezondheid 1ste klasse, 2de Schuytstraat 221, 's-Gravenhage.

Mutatiestaat van 10 tot 17 Mei.

Nieuwe Leden: — Geïntroduceerd door:

E. R. N. D. Engelbert van Bevervoorde, Voorzitter Landraad, Den Haag, Prins Mauritslaan 79. ƒ 5	Secretaris Afd. Den Haag.
T. Goedhart, oud-Onderofficier N.-I. L., Den Haag, Costastraat 9. ƒ 5	Eigen aanmelding.
Wolff, Assistent onderneming „Sumcama" bij Margo (S. O. K.) ƒ 6	Wd. Hoofdvertegenwoordiger Oost en West in O.-Indië.
S. Meiler, Verpleegster Militair Hospitaal te Makassar ƒ 5	Mevrouw E. F. Nijenhuis-van Beuzekom te Makasser.

Nieuwe Begunstigers:

Mevrouw de Weduwe J. L. L. Berghuis-Buning, Nijmegen, St. Jorisstraat 32.	Mevr. M. R. S. Bleckmann-v. Hoogenstraaten te Nijmegen.
Mevrouw de Weduwe H. P. van Seters-Hageman, Nijmegen, St. Jorisstraat 32.	
C. van Arcken, Nijmegen.	

Afschrijven:

Hauff, oud-President van de Weeskamer te Makassar (overleden).	J. A. Polak, Gouv. Landmeter te Paramaribo (overl.).

Adresveranderingen:

D. Schieferdecker geb. Stibbe is thans weer terug Bloemendaal (N.-H.) (Afdeeling Haarlem).
van der Brink, Indoloog, van: Leiden, Oude Vest naar: Amsterdam, Dacostastraat 32 I. ƒ 2.50.
K. van Aalst, President N. H. M., van: Amsterdam, Heerengracht 502, naar: Huis-te-Hoevelaken, Hoevelaken. ƒ 10 (Afd. Amersfoort).
Streefkerk, van: Amersfoort, Stationsplein 6, Den Haag, Stuijvezandstraat 129. ƒ 5.
H. Smit-Pigeaud, Amersfoort, van: Van Marlaan 25 naar: Pension Allebes, Paulus Buyslaan 1.
Leeraar M. O. Staatswetenschappen, Arnhem, Dalweg 21 naar G. A. van Nispenstraat 20.
Eckenhauer, Den Haag, van: Stadhouderslaan 7 Stadhoudersplein 7. (Rectificatie).
A. Koopal, Leeraar N. I. A. S., Den Haag, van: Marnixstraat 185 naar: Merellaan 1.
de Weduwe F. Koster-de Wilde, Den Haag, Steplaan 221 naar: Regentesseplein 24.
M. M. Raket, Gep. Onderwijzeres O.-I., Den Haag, van: Irisplein 29 naar: Beukplein 27.
E. F. Nijenhuis-van Beuzekom, van: Makassar, Den Haag, Boreelstraat 14. ƒ 5. (Heeft contributie 1927 reeds voldaan).
J. M. Jordaan, Resident, van: Den Haag, Hotel de la Promenade naar: Bleiswijkstraat 11.
R. J. A. Stolk, Hoofdbeheerder Pandhuisdienst, van: Den Haag, van Blankenburgstraat 77 naar: Soerabaja, p/a. Gouv. Pandhuis, Passar-Toeri.
A. Wempe, Adm. Ambt. B. B., van: Leiden, Hugo de Grootstraat 5, naar: Madioen.
P. G. W. Valderpoort, Directeur Holl.-Inl. Zendingsschool, van: Rotterdam, Klein Coolstraat 9a, naar: Taroena, Groot Sangir (Res. Menado).
Mr. J. Gerritsen, Controleur B.B., van: Baoe-Baoe naar: Soenggoe-Minahasa (Celebes).
H. van Ree, Majoor-Intendant, van: Bandoeng naar: Weltevreden, Tanah-Abang Oost 83.
J. F. Andela, Hoofdopzichter B.O.W., thans te Langsa Atjeh.
N. W. Pel, Oud-Kapitein der Genie, van: Padang naar: Fort-de-Kock.
H. W. Schröder, Controleur B.B., geplaatst te Pamekassan (Madoera).
Mr. Raden Hadi, thans Buitengewoon Voorzitter van den Landraad te Medan.
Mevrouw M. C. van Erpers Royaards-Bakhuizen v. d. Brink, thans: p/a. onderneming Padang-Brahrang, Bindjei (S.O.K.).

VEREENIGING „OOST EN WEST"
HOOFDBESTUUR: HEULSTRAAT 17 'S-GRAVENHAGE

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins-Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen doen.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië, of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen, van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstr. 17, 's-Gravenhage, Tel. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins-Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752. Dit „Tehuis" biedt studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland vertoeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK, of den Administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", Van-Boetzelaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Tel. No. 50248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna-Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten einde aan hen, die uit Nederland naar Indië gaan, en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstrekken, als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN op huishoudelijk en maatschappelijk gebied, onder leiding van Mevr. J. FRANK MENDES—Calisch. Spreekuur Donderdagmiddag van 2 tot 4 uur en volgens afspraak, Nic.-Maesstraat, Amsterdam, Tel. 22492.
Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, en de Firma MARTINUS NIJHOFF, L. Voorhout 9, Den Haag (bij deze firma alleen die met een *), zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk.)
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

2. **Onze Oost II. Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

* b. Onze West, tweede druk, bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overz. Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

* No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

* No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie.)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2e, verbeterde druk.)
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

* No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederlandsch-Indië, zoomede voor verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken en Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Opnieuw herzien.) .... Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

* No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

* No. XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber (caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Ned.-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën .... Prijs: **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
" 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
" 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
" 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
" 8. De Europeesche vrouw in Indië.
" 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
" 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
" 2. Het Javaansch tooneel.
" 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
" 4. De theecultuur op Java.
" 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
" 6. Een doode taal in Indië.
" 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
" 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
" 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
" 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
" 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
" 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
" 4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
" 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
" 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië.
" 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Wnd. Vertegenwoordiger in Nederlandsch-Indië, Mr. M. J. A. Oostwoud-Wijdenes, President Landraad, Tandjong Balei (Sumatra's Oostkust).

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN:
Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag
Telefoon 14519, Postgiro 14574

Wnd. Vertegenwoordiger in N.-I., Mr. M. J. A. Oostwoud-Wijdenes, Pres. Landr., Tandjong Balei (Sumatra's Oostk.).

Opgericht 21 Maart 1900 door Kolonel G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIËN:
N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag
Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIE

Hoofdbestuursvergadering.

—o—

De aandacht der leden, c.q. begunstigers der Vereeniging wordt gevestigd op de op 11 Juni e.k. in het Koloniaal Instituut te Amsterdam te houden Jaarl. Algem. Vergadering, waarvan de agenda elders in dit blad bekend gesteld is, meer in het bijzonder op de gelegenheid welke alsdan bestaat om na de officieele ontvangst van het Hoofdbestuur door den Raad van Beheer van het Instituut te ruim 2 ure, die instelling in oogenschouw te nemen.

Het Hoofdbestuur.

De laatste rustplaats van Generaal J. B. van Heutsz.

—o—

De Commissie tot huldiging van de nagedachtenis van generaal J. B. van Heutsz deelt mede, dat het stoffelijk overschot op *6 Juni* a.s. van Clarens naar Amsterdam per spoor zal worden overgebracht. De overbrenging zal geschieden ten overstaan van een deputatie der Commissie, bestaande uit de heeren: luitenant-generaal b.d. H. N. A. Swart, kolonel b.d. Th. J. Veltman en C. G. Vattier Kraane. Bij de opgraving te Clarens zullen ook H. M.'s gezant in Zwitserland, mr. dr. W. I. Doude van Troostwijk en enkele andere autoriteiten tegenwoordig zijn.

Aan de Nederlandsche grens wordt het stoffelijk overschot, vergezeld door een eerewacht van 20 man van de Koloniale Reserve, vervoerd naar Amsterdam, waar de militaire eerbewijzen worden gebracht. Aan het Centraal Station aldaar zullen op Woensdag *8 Juni* 16 ridders in de Militaire Willemsorde beneden den rang van officier, als dragers aanwezig zijn, waarna het stoffelijk overschot, onder begeleiding van de leden der deputatie uit de Commissie, den garnizoenscommandant, alsmede den plaatselijken adjudant en met een escorte van 50 man bereden Politietroepen, naar het Koninklijk Paleis op den Dam wordt overgebracht. In het paleis zal de historische Vierschaar worden ingericht tot chapelle ardente. Telkens zullen vier officieren gedurende één uur de wacht bij de katafalk betrekken.

Op *Donderdag 9 Juni* vertrekt de stoet te circa ... uur van het koninklijk paleis. Hij zal dezen weg volgen:

Dam, Mozes- en Aaronstraat, N.Z. Voorburgwal, Stadhuisstraat, Heerengracht (evenzijde), Amstel, Hoogebrug, Amstel, Nieuwe Heerengracht, Hortusplantsoen, Plantage Middenlaan, Alexanderplein, brug over de Buitensingelgracht, Mauritskade langs Koloniaal Instituut, Linnaeusstraat, Middenweg, Kruislaan, Nieuwe Oosterbegraafplaats.

De militaire stoet staat onder bevel van den commandant van het veldleger, luitenant-generaal Muller Massis. Hij zal worden gevormd door detachementen van alle wapens van land- en zeemacht, waaronder ook de voor dit doel uit Indië komende twee brigades marechaussée.

De kist wordt geplaatst op een affuit, getrokken door 6 paarden. Als slippendragers zullen fungeeren de luitenants-generaal b. d. H. N. A. Swart, C. H. van Rietschoten, S. A. Drijber en G. K. Dijkstra.

Bij het vertrek van den Dam zullen eenige vliegtuigen boven den Dam cirkelen, terwijl door Hr. Ms. pantserschip Hertog Hendrik met enkele andere marine-vaartuigen op het IJ liggende, 21 saluutschoten worden afgegeven.

In volgrijtuigen zullen in den stoet medérijden de vertegenwoordigers van de Koninklijke Familie, van de Regeering en eenige andere autoriteiten, de naaste familieleden van generaal Van Heutsz en een deputatie uit het Comité.

Op de begraafplaats zullen drie of vier daartoe uitgenoodigde sprekers in korte trekken het leven van den generaal schetsen. Na de daarop volgende bijzetting in het grafmonument defileeren de troepen langs de laatste rustplaats van generaal Van Heutsz.

* * *

Bij de plechtige begrafenis van het stoffelijk overschot van luitenant-generaal J. B. van Heutsz te Amsterdam op 9 Juni a.s., kunnen de volgende personen in den begrafenisstoet plaats krijgen:

a. Ridders der Militaire Willemsorde in uniform gekleed.

b. Militairen en oud-militairen, die onder luitenant-generaal Van Heutsz gediend hebben, in uniform gekleed.

Vorenbedoelde personen worden verzocht zich, met opgave van adres, *vóór 1 Juni* a.s., schriftelijk aan te melden bij den luitenant-generaal commandant van het Veldleger, Fluweelen Burgwal 12, 's-Gravenhage.

Voor allen in uniform zoo mogelijk dagelijksch tenue met model decoraties.

De Indische Tentoonstelling te Arnhem in 1928.

In de veronderstelling dat *alle* lezers van het *K.W.* belang stellen in de voorbereidende maatregelen van het Bestuur der afdeeling Arnhem onzer vereeniging om de groote Indische tentoonstelling, welke aldaar in 1928 op haar initiatief gehouden zal worden, in alle opzichten te doen slagen, laten we hier eenige er op betrekking hebbende, aan de Arnh. Cour. ontleende mededeelingen volgen.

Het Eere-Comité.

Goed overtuigd, dat een uit eerste figuren uit den lande bestaand Eere-Comité het voorbereidende en verder het samenstellende werk voor de Tentoonstelling ten zeerste zal bevorderen en vergemakkelijken, heeft het Bestuur van de Afdeeling Arnhem der Vereeniging Oost en West zich tot tal van vooraanstaande personen gewend, en heeft het, wat dit betreft, van alle zijden medewerking mogen ondervinden.

AAN DE LEDEN. Mogen wij op Uwe medewerking rekenen om het ledental onzer vereeniging te doen toenemen? Als ieder lid slechts één persoon introduceert, zal onze wekelijksche Mutatiestaat een sprekende rubriek vormen, die getuigenis aflegt van **daadwerkelijk** streven naar verhooging van den bloei van „Oost en West".

Het Beschermheerschap van de onderneming is aanvaard door Zijne Koninklijke Hoogheid *Prins Hendrik der Nederlanden*; als President verklaarde zich bereid Zijne Excellentie *Dr. J. G. Koningsberger*, Minister van Koloniën, terwijl verder het Lidmaatschap werd aanvaard door:

Z. E. *J. J. G. Baron van Voorst tot Voorst*, Oud-Luitenant-Generaal, Voorzitter der Eerste Kamer der Staten-Generaal; Jhr. Mr. *Ch. J. M. Ruys de Beerenbrouck*, Voorzitter der Tweede Kamer der Staten-Generaal; Z. E. *Jhr. Mr. A. C. D. de Graaff*, Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië; Z. E. Mr. *A. J. A. A. Baron van Heemstra*, Gouverneur van Suriname; *Mr. S. Baron van Heemstra*, Commissaris der Koningin in Gelderland; Z. E. *A. W. F. Idenburg*, Minister van Staat, Lid van den Raad van State, Oud-Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië; Z. E. *Mr. J. P. Graaf van Limburg Stirum*, Kamerheer i. b. d. van H. M. de Koningin, Oud-Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, Gezant te Berlijn; Z. E. *Mr. D. Fock*, Oud-Gouv.-Gen. van Ned.-Indië; Z. E. *G. J. Staal*, Oud-Gouverneur van Suriname; Z. E. *H. N. A. Swart*, Adjudant i. b. d. van H. M. de Koningin, Gep. Luitenant-Generaal v. h. Nederlandsch-Indische leger; Z. E. *S. A. Drijber*, Adjudant, i. b. d. van H. M. de Koningin, Gep. Luitenant-Generaal van het Nederlandsch-Indische Leger, Commandant van Bronbeek; *Jhr. Mr. Dr. A. A. Roëll*, Voorzitter van den Raad van Beheer van de Koninklijke Vereeniging Koloniaal Instituut; *E. P. Westerveld*, Secretaris van den Raad van Beheer van de Koninklijke Vereeniging Koloniaal Instituut; *Dr. C. J. K. van Aalst*, President-Directeur der Nederlandsche Handel Maatschappij; *Prof. Mr. M. W. F. Treub*, Voorzitter van den Ondernemersraad voor Nederlandsch-Indië; *G. J. W. Putman Cramer*, Secretaris van den Ondernemersraad voor Nederlandsch-Indië; *Jhr. S. van Citters*, Oud-Commissaris der Koningin in Gelderland; *W. H. J. Oderwald*, Directeur der Stoomvaart Maatschappij Nederland; *W. Ruys*, Directeur der Stoomvaart Maatschappij Rotterdamsche Lloyd; *J. H. Hummel*, Directeur der Koninklijke Paketvaart Maatschappij; *Prof. Dr. W. Mulder*, Rector Magnificus der R.K. Universiteit te Nijmegen; *Prof. A. te Wechel*, Rector Magnificus der Landbouwhoogeschool te Wageningen; Douarière *Jhr. G. van Beresteyn-Tromp*, Presidente der Vereeniging „Boeatan"; *Raden Mas Soeripto*, te Leiden; *Chr. A. Vieweg*, Voorzitter der Vereeniging „de Nederlandsche Dagbladpers"; *D. Hans*, Voorzitter der Nederlandsche Journalisten-kring; *Dr. H. H. Zeylstra Fzn.*, Directeur Koloniaal Landbouwmuseum te Deventer; *R. Zuyderhoff*, Voorzitter Hoofdbestuur Vereeniging Oost en West; *F. van Peski*, Vice-Voorzitter Hoofdbestuur Oost en West; *F. H. A. van der Brugh*, Secretaris Hoofdbestuur Vereeniging Oost en West; *F. W. H. R. Logeman*, Lid Dagelijksch Bestuur Vereeniging Oost en West.

Nog wordt gecorrespondeerd met Zijne Excellentie *G. J. Snijders*, Generaal b. d., Mr. *G. Vissering*, President-Directeur der Nederlandsche Bank, R... Mas *Noto Soeroto* te Den Haag.

Aan deze lijst van leden van het Eere-C... wordt, zooals bekend, nog toegevoegd die gr... vooraanstaande ingezetenen uit Arnhem, R... en Rheden, die eenige weken geleden als Comi... Aanbeveling den oproep om op het Garantiefo... te teekenen reeds onderschreven.

Bij dit Comité van Aanbeveling sloten zich ... schen nog aan:

L. J. F. N. Baron van Voorst tot Voorst, Bui... woon lid der Gedeputeerde Staten van Gelder... Twello; *Mr. S. Baron Creutz*, te Arnhem; Me... Wed. *J. A. C. Sleyster-Elty* te Arnhem.

Mededeelingen ove... tentoonstellingspla...

Het verheugt het Bestuur van Oost en We... zeerste te kunnen vermelden, dat, hoezeer ... zelfsprekend definitieve afspraken nog niet ... orde kunnen zijn, er toch reeds teekening ... komen in de plannen.

Zoo heeft het Koloniaal Instituut na een Confere... tie met 't Bestuur, besloten naar zijn beste verm... onze plannen te steunen, waarbij — en vooral ... stemt tot vreugde — de aan dit Instituut verbo... Heeren *Prof. van Eerde* en *Dr. Mohr*, zich b... hebben verklaard, de algemeene leiding bij ... schiften en rangschikken der in te zenden coll... op zich te nemen.

Wat deze collecties betreft, van meerdere ... den uit het land kwamen reeds vele aanbie... binnen.

Met de Directie der Maatschappij Nederland ... onderhandeld over de beste wijze, waarop een ... tal tropische cultuurgewassen tegen den herf... Arnhem kan worden vervoerd.

Maatregelen voor voldoende kasruimte, om ... planten te laten overwinteren zijn reeds g... terwijl het Bestuur, bij alles, wat op deze a... genheid betrekking heeft, wordt geadviseerd ... eenige Wageningsche Professoren.

Eenige zeer groote corporaties in den lande ... zich in principe bereid verklaard voor hun ... ning de Tentoonstelling met levende attractie... luisteren, waarbij dan vooral gedacht wordt ... inlanders uit Oost-, zoowel als West-Indi... plaatse hun handwerk uit te laten oefenen, ... houdelijke bezigheden te laten verrichten, d... Ook de Zendings-Corporaties hebben ... steun toegezegd.

Het idee om door de Vereeniging „Boeatan" ... den Haag het Indische Restaurant te laten ... teeren, heeft ook meer vasten vorm aangenom...

Uiterlijk in Juni a.s. denkt het Bestuur d... pakkende reclameplaat zoo algemeen mogel... aandacht op de Tentoonstellingsplannen te v...

Reeds boden een groot aantal vrouwen en ... in verschillende plaatsen in ons land, zich b... loos aan, om als Correspondent op te treden ... einde distributie van propaganda-materiaal ...

Feuilleton.

Herinneringen van een oud-Ind. officier.

V.

Het garnizoensleven van een jaar of dertig geleden.

(Vervolg).

Een tijdje nadat hij aldus een dik kwartier had gesproken, vroeg hij wederom het woord. „Sekarang pèndèk sadja."[9]) En toen sprak hij een dik half uur achter elkander. Weliswaar haalde hij daarbij niet de vaderlandsche geschiedenis op tot Willem den Zwijger, zooals later een Amboineesch dominee bij voorkeur bij feestelijke gelegenheden deed, maar aan een woordenvloed van mooie Bijbel-Maleische woorden ontbrak het niet. Het bleek kort daarna echter noodig, dat de Europeesche sergeant vergunning vroeg om zijn kamaraad naar huis te mogen brengen.

Daarna werd het nog erg laat. De meeste autoriteiten waren al vertrokken en met hen vele anderen. Een hoofdofficier wilde ook aanstalten maken om op te stappen, toen hij gauw tot president van de tafel werd benoemd en zich derhalve verplicht gevoelde om te blijven.

Ten slotte liep het tegen vieren (wij waren om half twaalf begonnen) en werd het tijd om ... huis te gaan. (Het rijsttafeluur was één uur) ... zouden wij de beide gedecoreerde officieren ... huis brengen en wel op onze schouders. ... oudste, een kapitein, woonde vlak naast de ... pioen, weshalve hij voorstelde om eerst d... joor naar huis te brengen. Dus gingen wij ... de muziek aan het hoofd, een jeugdig luite... kapelmeester voorop. Wel trachtte de ... telkens achter te blijven, maar dan sloegen ... twee achter zijn rug de handen ineen en ... weer in den kring opgenomen. Over de ... van de officierswoningen kwamen soms ... maar ook veel booze dames gezichten kijken ... van de eigenaars dachten: „Daar heb je die ... die mijn man zoo laat hebben doen thuis k... Eerst ging het naar Pension Eras, waar de ... noote woonde van een eveneens gedecoreerd ... op Atjeh aanwezig officier. Na haar te heb... gecomplimenteerd, waarbij zij met tranen in de ... aan haar broers vroeg om voor haar te bed... trok men verder naar de woning van den ... menden plaatselijken militairen commandant ... dezen eene ovatie te brengen. Maar deze w... laat thuis gekomen en laat gaan rusten, w... hij heelemaal niet op deze hartelijkheid was g... zoodat den volgenden dag de snoodaards, die ... zoo in zijn middagrust hadden gestoord, op ... stoepje moesten komen om een standje in ont... te nemen.

Eindelijk werd de Soos bereikt, alwaar de ... ziek naar huis werd gezonden om te gaan ...

[9]) Nu maar kort.

den van collecties, het plaatsen van Entreébewijzen en het organiseeren van gemeenschappelijke reizen naar Arnhem in die dagen te bevorderen.

Eenige hoofden van scholen te Arnhem zijn door het Bestuur uitgenoodigd om in Commissie de aanraking met de verschillende inrichtingen van onderwijs in het geheele land op zich te nemen.

In het kort gezegd, — hoezeer ook nog steeds geen enkel onderdeel definitief kan worden geregeld, omdat dit niet kan geschieden voor en aleer het geheele plan kan worden overzien, — het werk gaat thans wel naar wensch.

Het Bestuur stelt zich voor, na de Zomervacantie, een aantal ingezetenen van Arnhem uit te noodigen, om tezamen met het Bestuur geregeld bijeen te komen, den gang van zaken te bespreken en, waar noodig, van advies te dienen.

Tehuis voor Nederl.-Ind. Bedienden „Persinggahan"

Gevestigd te 's-Gravenhage, van Boetzelaerlaan 2.

—o—

Verslag over het jaar 1926.

Beheer. Raad van Beheer: R. Zuyderhoff, Voorzitter; Dr. G. A. Rademaker, Onder-Voorzitter; Hennus, Penningmeester; Mevrouw D. Raedt van Oldenbarnevelt—van Maarseveen, J. P. J. Barth G. J. Oudemans, leden.

Regeerings-Commissaris: L. C. Westenenk.

Directeur: F. de Munnik.

De heer G. J. Oudemans, die aan het einde van het vorig verslagjaar als Regeerings-Commissaris was afgetreden, werd door het Hoofdbestuur van de Vereeniging „Oost en West" benoemd tot lid van den Raad van Beheer.

In zijn plaats benoemde de Minister van Koloniën den heer L. C. Westenenk, oud-Lid van den Raad van Ned.-Indië, tot Regeerings-Commissaris.

Financiën. De inkomsten bedroegen *f* 10.567.65 en de uitgaven *f* 10.621.63.

Huisvesting. In het verslagjaar vonden 110 (89[1]) bedienden in het Tehuis onderkomen, n.l. 101 (72) vrouwelijke en 9 (17) mannelijke, die in totaal daarin 2969 (3498) dagen doorbrachten.

De gezondheidstoestand was over het algemeen goed. In het Tehuis werden twee baboes met eeltzweren en een met een zeer pijnlijke negenoog verpleegd. Tegen het einde van het jaar werden enkele baboes door griep aangetast. Een van haar zoodanig, dat zij gedurende eenigen tijd in het Gemeente Ziekenhuis moest worden opgenomen.

[1] De tusschen haakjes geplaatste getallen hebben betrekking op het vorige jaar.

Opneming in het Ziekenhuis moest voorts worden verzocht voor een baboe, die enkele uren na aankomst aldaar, beviel van een te vroeg geboren kind, dat na eenige weken overleed. Een andere baboe beviel in het Tehuis van een levenloos kind. Deze werd verder in het Tehuis verpleegd.

Gezellig Samenzijn. Van de gelegenheid om elkander in het Tehuis te ontmoeten en den avond gezellig door te brengen, werd door de in Den Haag en omstreken wonende bedienden wederom een ruim gebruik gemaakt. Op Zondagen begon de toeloop reeds om ongeveer 10 uur 's morgens. Meermalen kwam er op die dagen bezoek van jongens uit Amsterdam en Rotterdam.

Bij de viering van het Javaansche Nieuwjaar was de belangstelling wederom heel groot. De stemming was zeer opgewekt, wat mede te danken was aan de muziek van de mooie gamelan, die door „Boeatan" bereidwillig voor de feestdagen ter beschikking van het Tehuis was gesteld.

Arbeidsbeurs. Het aantal aanvragen om een bediende bedroeg 403 (386). Zooals gewoonlijk waren verreweg de meeste daarvan voor noodhulpdiensten in Den Haag en omstreken. Het aantal beschikbare bedienden was lang niet voldoende om aan al de aanvragen te voldoen. Op een verzoek om een bediende voor de zeereis, heeft het Tehuis echter nooit een teleurstellend antwoord behoeven te geven.

Hulp en raad. De tusschenkomst van „Persinggahan" is in dit jaar wederom meermalen ingeroepen om moeilijkheden tusschen bedienden en hunne meesters op te lossen. Hier wilde een baboe den dienst verlaten, doch mocht niet weg omdat zij een voorschot nog niet had aangezuiverd. Elders durfde een baboe niet weg gaan, uit vrees dat haar loon niet zou worden uitbetaald. Vaak kwam het voor dat, bij het vertrek van een baboe de pas, getuigschriften en kleeren niet werden teruggegeven. Ofschoon het niet altijd gemakkelijk is een voor beide partijen aannemelijke oplossing te vinden, slaagde men hierin toch steeds.

Het is verwonderlijk hoe dikwijls aan een baboe, die uit haar dienst of noodhulpdienst weg wil, gezegd wordt: „je mag wel weg, maar niet vóór je een goede vervangster hebt binnen gebracht". Een eisch waarvan de onbillijkheid direct in het oog springt en waaraan in de meeste gevallen niet kan worden voldaan.

Een baboe kwam naar het Tehuis onder verdenking geld ontvreemd te hebben. Zij kon hier tot bekentenis worden gebracht, waarna zij zelf het geld aan haar meesteres terugbracht.

Stemming onder de gehuisvesten en bezoekers. Hierbij kan worden aangeteekend, dat de stemming werd gekenmerkt door opgewektheid en tevredenheid. In een enkel opzicht was hier iets te bemer-

laatstovergebleven fuifnummers eveneens huiswaarts togen om zich in de badkamer te verfrissen, en, na te hebben gegeten, wederom Sooswaarts togen om aldaar evenwel zeer rustig verder den avond te passeeren.

De uitreiking van de decoraties had later plaats, toen de versierselen en de officieele bescheiden uit Nederland waren ontvangen. Dergelijke plechtigheden, waarbij na afloop van de parade alle officieren van het garnizoen, zelfs de meest hokvaste, zich vereenigden om aan de jubilarissen de eerewijn te schenken, kwamen destijds nog veel voor, minstens ieder half jaar. Het was dan ook voor hem, die de decoraties uitreikte, wel eens moeilijk telkenmale een frissche rede te houden. Een enkel maakte er zich gemakkelijk van af door op het paradeterrein te zeggen: „Wanneer men, zooals ik, in den laatsten tijd herhaaldelijk kort na elkander in de gelegenheid wordt gesteld Koninklijke decoraties uit te reiken, vervalt men allicht in herhalingen. Waar de Koningin deze onderscheiding verdiend acht, behoef ik daar niets aan toe te voegen," waarna hij met een kort slot eindigde. Toen hij daarop bij de eerewijn in de Societeit de officieren aansprak, begon hij met de woorden: „Vanochtend op het paradeterrein was ik kort, thans..." en toen iedereen dacht: „Nu zal ik lang worden", vervolgde hij: „zal ik nog korter zijn, ik zeg alleen maar, Fladdera". En daarbij sloeg hij zijn glas om.

Natuurlijk werd er dien ochtend veel gefladdera'd en werd het weer erg laat.

Ja, in dien tijd leefde men er nog lustig op los. Als de financiën in de war geraakten, was een overplaatsing naar Atjeh er goed voor.

Toen konden de officieren ook nog wel eens kwajongensstreken uithalen zonder dat daarvoor onmiddellijk stukjes in de krant verschenen en zonder dat zij daarvoor onmiddellijk op het stoepje behoefden te komen.

Zoo gebeurde het in Magelang nog al eens, dat de jongelui zich oefenden in de bergsport door op het dak van de Societeit te klimmen. Destijds kwam de Julius Cesar, een geestige parodie-opera met bekende wijsjes, nog al en vogue. Op een avond hadden eenige jeugdige officieren vanaf vorengenoemde hooge opstelling eenige nummers daaruit ten beste gegeven, zonder er zich om te bekommeren, dat de hoogstgeplaatste militair in het garnizoen, de kolonel, beneden in de Soos een partijtje zat te maken. Deze kon echter best de zon in het water zien schijnen en merkte slechts den volgenden ochtend tegen zijn adjudant op, dat de Julius Cesar dien avond wel „erg hoog" werd gezongen.

Uiteraard gingen er veel verhalen rond van wat ouderen vroeger hadden uitgehaald en wilden de jongeren dat wel eens navolgen. Zoo had een hoofdofficier, plaatselijk commandant, eens in een gemoedelijke bui een mop verteld, die hij in zijn luitenantstijd had uitgehaald. Een overmoedig jong luitenant deed dit den volgenden dag onmiddellijk na, doch werd er voor op het stoepje geroepen en door dienzelfden plaatselijken commandant... gestraft. Hierover was hij zoo verwonderd, dat hij sprake-

ken van een terugslag op de in Indië plaats gehad hebbende troebelen.

De in het vorig verslag vermelde regeling, waardoor de Maatschappij „Nederland" en de „Rotterdamsche Lloyd", op verzoek van het Departement van Koloniën, aan „Persinggahan" een opgaaf van de uit Indië meegebrachte bedienden doet toekomen, heeft dit jaar weder goede diensten bewezen.

Namens den Raad van Beheer:
R. ZUYDERHOFF,
Voorzitter.
F. DE MUNNIK,
Secretaris.

EXPLOITATIEREKENING OVER 1926.

Debet.	
Bedrijfskosten	f 5.342.—
Tractementen	„ 3.708.30
Aanvulling en Onderhoud	„ 1.571.33
Saldo	„ 204.50
	f 10.826.13
Credit.	
Saldo 1925	f 258.48
Subsidie	„ 8.200.—
Vergoeding voor logies	„ 2.345.—
Interest	„ 22.65
	f 10.826.13

BALANS.

Debet.	
Aan	
Ned. Hand. Mij.	f 3.226.39
Cassa	„ 656.95
Meubilair	p.m.
	f 3.883.34
Credit.	
Per	
Div. Crediteuren	f 3.678.84
Exploitatie Rek. Saldo	„ 204.50
	f 3.883.34

H.H. SECRETARISSEN der afdeelingen worden er nogmaals beleefdelijk aan herinnerd dat in de verschillende rubrieken van het K.W. steeds namen voorkomen van personen die in aanmerking komen om voor het lidmaatschap der Vereeniging te worden aangezocht.

loos bleef staan, waarop hem werd gevraagd: „Nu, wat is er? Heb je me niet verstaan?" „Jawel, overste, maar ik begrijp er niets van, U heeft ons gisteren pas verteld, dat U vroeger hetzelfde had gedaan." „Dat is zoo, maar ik had vergeten je er bij te vertellen, dat ik er toen ook een douw voor had gekregen. Dank je". en 't jonge mensch kon gaan.

Die oude heeren konden dikwijls merkwaardige verhalen vertellen. Zoo was er eens een kolonel, die een zeer afwisselend humeur had, nu eens erg zuur ·on wezen, maar dan weer een allergezelligst causeur bleek te zijn. Zoo vertelde hij eens op een contra-bezoek aan eenige jongelui het volgende verhaal:

„Oorspronkelijk luitenant bij het Nederlandsche Leger, werd ik spoedig naar het Indische overgeplaatst. Van dat kleine traktementje in Holland kon ik niet leven, zoodat ik bij mijn vertrek naar Indië leelijk in de beer zat en ik aan de voornaamste berenleiders had geschreven ze in Harderwijk te zullen betalen. Eenigen hadden dat echter verkeerd begrepen of wel ze hadden niet voldoende vertrouwen in mij gesteld, in ieder geval hun rekeningen opgestuurd naar den Commandant van het Koloniaal Werfdepot (destijds een kolonel).

Wij reisden met ons drieën naar Harderwijk, een pasbenoemd dokter, die na zijne benoeming naar het buitenland was vertrokken zonder vergunning, een andere officier, die niets op zijn geweten had en ik. Op weg naar het Koloniaal Werfdepot ontmoetten wij mijn collega B., die tegen mij zeide: Nu daar zit wat voor je op; de kolonel is er heelemaal

Buiten het „volle leven".

Oud-Indischgast, denkt ge nog wel eens aan Indië terug? Gaan Uwe gedachten er dikwijls al vanzelf heen? En slaat dat herdenken soms over in verlangen, in vurig verlangen naar dat zonnige land?

Oud-Indischgast, ge zijt wellicht gepensionneerd net als ik; of ge leeft van de rente der spaarpenningen, door U in grooteren of kleineren getale vergaard. Ge staat dus niet meer in het volle leven.

Wordt Indië wellicht zoo opgedrongen aan Uwe gedachten en overpeinzingen, omdat ge dáár nog in het volle leven stond?

Krachtig en jong werktet ge daar; Misschien gaaft ge leiding aan groote onderneming of bestuurdet ge landschappen, grooter dan Uw vaderland.

Het volle leven! Wat een heerlijk woord en wat een woord vol beloften voor hen, die gereed staan hunne voeten erin te zetten. Hebt ge ook — zooals ik — het gevoel, „afgedaan" te hebben? Al hebt ge wellicht ook tal van vereenigingen Uw belangstelling, al hebt ge in meerdere zelfs een werkzaam aandeel, voelt ge ook zoo schrijnend, dat ge toch niet meer in het volle leven staat? Wat zoudt ge nog gaarne eens een jaar, een week, ja, al was het maar een dag te midden van die beslommeringen zijn, die toch aan Uw leven zoo'n waarde, zoo'n inhoud gaven.

„Niet zoo somber", zult ge allicht zeggen en recht! Doch zet het maar eens van U af, de leidsgedachte, als ge meent, dat lichaam en geest nog zoo willig in het arbeidsgareel zouden loopen, dat ge nog even strak de teugels in de vuist zoudt kunnen knellen.

En toch is het een wijs bestel, dat er ook een tijd van gaan is. Al zoudt ge wellicht nog zeer op uw plaats zijn in Uw oude betrekking, er zijn zooveel jongeren, wier bloed toch wat sneller stroomt; wier energie en lust schier de banden verbreken en die toch ook hun kans moeten krijgen.

Men treft soms ouderen aan, die zoo berustend nog een gezonde, blijde levensopvatting huldigen, van wie nog zoo'n opwekkende stemming uitgaat, die niet met jaloersche nijdigheid kennis nemen van alles wat het jongere geslacht tot stand brengt, doch die van meening zijn, dat ze hun tijd gehad hebben en thans trachten op andere wijze inhoud te geven aan hun leven.

Een goed voorbeeld ter navolging...... ook voor mij.

Amersfoort, Mei 1927.

OUD-INDISCHGAST.

niet over te spreken, dat je je beren maar naar hem hebt geëndosseerd". Tevens vertelde hij, dat hem eene detacheering bij de Engelsche expeditionaire troepenmacht naar Abessynië was toegestaan. Misschien kon er nog wel iemand mede. Nu, dat wilden wij alle drie natuurlijk graag. Ik wilde de anderen vóór zijn en zorgde, dat ik eerst bij den kolonel werd toegelaten. Daar kreeg ik natuurlijk den wind van voren over die beren-kwestie. „En heeft U nog iets te vragen?" „Jawel, kolonel, ik zou gaarne gedetacheerd willen worden naar Abessynië".

„Hoe komt U er bij om zoo iets te durven vragen, U, die zoo slecht orde op uw zaken heeft, U zou daar het N.-I. Leger willen vertegenwoordigen? Daar kan uiteraard geen sprake van zijn. Maak, dat U weg komt."

Toen kwam de dokter binnen. Ook die werd lang niet vriendelijk ontvangen. Hem werd onder het oog gebracht, dat hij nu militair was en als zoodanig verplichtingen had en maar niet kon doen en laten, wat hij wilde. „En heeft U nog iets te vragen?" „Jawel, kolonel, ik zou gaarne gedetacheerd willen worden naar Abessynië." „U, die nog zoo weinig militaire begrippen heeft, 't zou wat moois zijn, daar komt niets van in." Daarna werd ook hij weg-gebonjourd.

(Wordt vervolgd.)

Van Week tot Week.

Dinsdag 17 tot Maandag 23 Mei.

Onderscheidingen. Bij Kon. besluit is benoemd tot ridder in de Orde van den Nederlandschen Leeuw E. A. Pan, directeur der Billiton-Maatschappij, en tot ridder in de Orde van Oranje-Nassau H. J. van Arkel, secretaris van den raad van beheer der gemeenschappelijke mijnbouwmaatschappij Billiton.

Kapitein ter Zee A. Pienen †. Te 's-Gravenhage is, in den ouderdom van 62 jaar, overleden de heer A. Pienen, gepens. kapitein ter zee, die ruim 30 jaar deel heeft uitgemaakt van het officiercorps der Kon. Marine.

De overledene was a.o. officier in de Oranje-Nassau-orde, begiftigd met het eereteeken voor belangrijke krijgsverrichtingen voor de Atjeh-expeditie en voor eene expeditie naar de kleine Soenda-eilanden.

Indonesiërs in den Raad van Indië. In zijn openingsrede van den Volksraad heeft de Gouverneur-Generaal medegedeeld dat een wetsontwerp zal worden ingediend, o.a. beoogend den Raad van Indië uit te breiden met twee leden, teneinde daarin zoo spoedig mogelijk twee Nederlandsche onderdanen niet-Nederlanders te doen opnemen.

Univers. examens. Leiden. Taalkundig cand. ex. Indologie de heer E. Croes. — Doctor. ex. Indisch recht de heer A. W. van Zadelhoff.

Een Amerikaan met de K. L. M. naar Indië en terug. Blijkens een bericht aan het Haagsche Aneta-kantoor heeft een Amerikaan, de heer Van Laar Balek den wensch te kennen gegeven om een reis met de K. L. M. te ondernemen naar Ned.-Indië en na een verblijf van enkele dagen aldaar, naar Nederland terug te keeren. De route zou loopen over de halteplaatsen: Boedapest - Constantinopel - Aleppo - Bagdad - Bender Abbas - Karachi - Dehli of Ambala - Allahabad - Calcutta - Rangoon - Bangkok - Singora - Singapore - Batavia, 14 dagreizen dus.

De vlucht zou 13 of 14 Juni een aanvang nemen, en de retourvlucht naar Holland 3 Juli beginnen.

De directie der K. L. M. overweegt deze vlucht ernstig. De bestuurder van het vliegtuig zou zijn de K. L. M.-vlieger Scholte.

Zware vonnissen. Batavia, 17 Mei. (Aneta) [1]). De Landraad te Menes heeft heden uitspraak gedaan in zake den aanval op den assistent-wedana, den moord op twee politie-agenten en den aanslag op den chef van het telefoonkantoor, den heer Van den Broek. Twee beklaagden werden ter dood veroordeeld, één levenslang en één tot 20 jaar gevangenisstraf.

Hoofd van den Scheepvaartdienst. Batavia, 17 Mei (Aneta). Tot hoofd van den Scheepvaartdienst is benoemd de heer S. H. Leepstra, onderhoofd van dien dienst.

Overtocht van en naar Indië. Nieuwe klasseindeeling.

Bij beschikking van den minister van Koloniën van 13 dezer zijn de in 1921 vastgestelde bepalingen nopens de rangschikking in klassen van landsreizigers naar en van Nederlandsch-Indië, zooals die sedert zijn gewijzigd en aangevuld, met ingang van 1 Juli aanstaande ingetrokken en ter zake nieuwe bepalingen vastgesteld. Deze onderscheiden zich van de oude in hoofdzaak door het volgende: De salarisgrenzen, bij welke burgerlijke ambtenaren recht verkrijgen op overtocht in de eerste resp. de tweede klasse zijn gebracht van *f* 600 op *f* 750 en van *f* 250 op *f* 300 's maands.

Voorts is de aanwijzing van hen die nimmer in een hoogere dan de tweede klasse worden gerangschikt, vervallen en zijn eenige overgangsbepalingen vastgesteld.

Ingenieur A. Schotel †. Bandoeng, 20 Mei (Aneta). De ingenieur der eerste klasse van de Staatsspoorwegen, de heer A. Schotel, is overleden.

Vrouwenscholen in Ned.-Indië. In een te 's-Gravenhage gehouden vergadering van de Vereeniging tot oprichting van jonge vrouwenscholen in Ned.-Indië is het hoofdbestuur gereconstrueerd en thans samengesteld uit de dames mej. Elizabeth Baelde, *presidente,* mevr. M. I. Th. Lievegoed—van Buren Schele, *secretaresse,* mevr. L. van Oordt—Droop, *penningmeesteresse,* mevr. L. J. J. C. van Woerden—Johannessen, 2e secretaresse, mevr. de wed. Mr. C. Th. van Deventer—Maas en mevr. de wed. H. van Gigch—van Gigch, leden.

Candidaat-Indische ambtenaren. De aandacht van belanghebbenden wordt gevestigd op de oproeping voor „Candidaat-Indisch ambtenaar", voorkomende in de Ned. Staatscourant van 20 en 21 Mei j.l., No. 98.

Op non-activiteit gesteld. Batavia, 23 Mei (Aneta). Wegens zijne benoeming tot lid van het College van gedelegeerden voor den Volksraad, is kolonel Ch. H. M. H. Kiès op non-activiteit gesteld.

In vrijheid gesteld. Batavia, 19 Mei (Aneta). Een driehonderdtal personen, die wegens het oproer in November in het Bantamsche gearresteerd werden, zullen bij gebrek aan bewijs in vrijheid worden gesteld.

Een treurig ongeluk. Batavia, 18 Mei (Aneta). De fabricagechef C. O. van Nieuwenhuizen en de chemiker H. F. van der Wal, van de suikerfabriek Boedoeran, begingen de onvoorzichtigheid om zonder noodzaak in een carbonisatiekist te kruipen. In deze kist hadden zich koolzuurgassen gevormd, waardoor beiden werden gedood.

De Gouverneur-Generaal op reis. Soerabaja, 19 Mei (Aneta). De gouverneur-generaal debarkeerde te 9 uur 45 alhier. Z.Exc. werd verwelkomd door tal van autoriteiten, waarna hij het marine-établissement bezocht. — Den 23en is Z.Ex. naar Semarang vertrokken.

M. Gatsonides †. Te Nijmegen is overleden de heer M. Gatsonides, oud-administrateur der Suikerfabriek Redjosari.

Bevorderd. Batavia, 23 Mei (Aneta). De luit.-kolonel G. C. J. Bodde is bevorderd tot kolonel.

[1]) De tekst der Aneta-telegr. is ontleend aan de „Stct."

Persoverzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

China en wij.

Hetgeen thans in Indië aan de oppervlakte komt biedt velerlei aangrijpingspunten om zich een denkbeeld te kunnen vormen van wat daar leeft. Communisme en Nationalisme zijn ook in China zoo nauw in elkaar geweven, dat de scheidingslijn niet te trekken is. Wèl blijkt, dat de spontaneïteit bij de uitingen van sympathie... een ingestudeerde is, een van bovenaf opgelegde. De Chineezen hebben „nationalistische" feestdagen gevierd op demonstratieve wijze. Het was opvallend hoe tijdens het Chineesch Nieuwjaar nog schier overal de bekende „vijfkleur" woei, terwijl een maand later overal de nieuwe z.g. Cantonneesche vlag was uitgestoken. Als volksuiting kent het *Soerabajasch Hbl.* (12 Apr. 2de bl.) hieraan niet de minste politieke beteekenis toe, hoewel nochtans in het demonstratieve karakter van een en ander een bedenkelijk element schuilt. De Chineezen in Indië zijn over het algemeen rustige ingezetenen, harde werkers, die tevreden zijn met een sober bestaan. Het is bekend wat de Chineesche en Maleisch-Chineesche Pers in de wijziging van den gemoedstoestand voor kwaad heeft uitgericht. De vilaine stukjes tegen de Westerlingen in het algemeen, de stelselmatige opruiing der rustige elementen, de bedekte en openlijke bedreigingen in die Pers, zij hebben alle ertoe medegewerkt, dat de „bewustwording" van de Chineezen in Indië zich in een steeds sneller tempo voltrok. Klaarblijkelijk heeft buitenlandsch kapitaal het bestaan van verschillende dezer pers-organen der publieke meening mogelijk gemaakt. Thans verschijnen in Indië acht Kuo Min Tang-bladen, die met Russische hulpbronnen in het leven zijn geroepen en worden gehouden. De uitlatingen welke deze organen zich veroorloven, zijn van dien aard, dat men zich afvraagt waar en wat hiervan het einde zal zijn. Er is onder de Chineesche bevolking inderdaad eenige opwinding ontstaan; het is de verklaarbare stemming, welke de weerslag is van den overwinningsroes van het deel hunner landgenooten met wie zij de meeste verwant-

schap hebben. Zij wordt evenwel door de Pers op handige wijze uitgebuit tegen de Westerlingen. In de Europeesche gemeenschap is dan ook eenige bezorgdheid over het gevaar van de propaganda, welke, vanuit China geleid, in Indië haar funesten invloed doet gelden. Het resultaat van de geldinzamelingen ten behoeve van de Zuidelijken is wel het beste bewijs voor dezen invloed. In de laatste 6 maanden is zeker ongeveer *f* 6 millioen naar Canton overgemaakt. Dit geld is niet overal van harte afgestaan. Het waren hoofdzakelijk de Cantonneezen, die dit groote totaal mogelijk hebben gemaakt. Veelal stond men voor de keus: in te teekenen voor een aanzienlijk bedrag of de kans te loopen van represssailles,... die door de Canton-regeering zouden worden genomen tegen familieleden in het moederland. En men teekende in. Het is de terroristische ondergrond welke de actie in Indie ten behoeve van Zuid-China zoo duidelijk kenschetst, waarover ook de Europeesche gemeenschap zich bezorgd maakt en waarvoor men bescherming vraagt. Daarom juicht men het toe dat maatregelen in overweging en in voorbereiding zijn om... de Chineezen tegen zichzelven te beschermen. Het is alleen te hopen, dat zij niet al te lang meer op zich zullen laten wachten.

Het *Soer. Hbl.* (13 Apr. 4de bl.) schrijft „Van onze Buren", het *Bat. Nwsbl.* (13, 14, 16, 19 Apr. 2de bl.) over „Azië", *De Loc.* (13 April blz. 35) over „De Nederlanders te Shanghai", de *Deli Crt.* van 20 Apr. (2de bl.) over „Een belangrijk vonnis in China voor Indië", van 22 Apr. over „Interviews uit China", *De Sum.* Post (23 Apr.) over „De schandalen in Indo-China".

Het I.-E. V.-congres.

Het Congres te Bandoeng van het Indo-Europeesch Verbond vertegenwoordigde 55 afdeelingen met 9460 leden (*Bat. Nwsbl.* 19 Apr.) Aan de bestuurstafel hadden o.a. plaats genomen de voorzitter van het Hoofdbestuur *Mr. Enthoven*, het eerelid *Mr. A. H. van Ophuysen* en het I.-E. V.-volksraadslid generaal *Van der Weyden*. Het Congres betuigde adhaesie aan de afkeuring van het Hoofdbestuur jegens de Regeering uitgesproken ten aanzien van de hanteering van het benoemingsrecht voor den Volksraad. Het Hoofdbestuur werd machtiging verleend om een spaarfonds in te stellen. Het Congres achtte noodzakelijk uitbreiding, betere outilleering en reorganisatie van het leger en de politie, en wenschte voor het politiecorps ook in Indië sollicitanten op te roepen. Het verzocht maatregelen om de dienstneming van Indo-Europeanen bij de weermacht en de politie te bevorderen en uitbouw van de I.-E. V.-arbeidsbeurs. Goedgevonden werd het voorstel van Bandoeng om gelijkstelling van de militaire pensioenen van voor 1 Jan 1920. Het Congres achtte verbetering van weduwen- en weezenpensioenen noodzakelijk en sprak zich uit voor pensionneering van tijdelijke ambtenaren en het aan hen verleenen van buitenlandsche verloven. Het verlangde zekerstelling van de pensioenen der Indische ambtenaren en vroeg verbetering van de wachtgeldregeling. Het drong aan op intrekking van de heffing van opcenten op de inkomstenbelasting. Noodzakelijk werden geacht veranderingen in de vuurwapenbelasting. Besloten werd tot oprichting van een meisjes-Tehuis te Malang. Goedgekeurd werd de oprichting van een lagere landbouwschool in de Lampong-kolonie. Aangenomen werd een voorstel dat om een instituut verzoekt gelijk weleer Gombong. Het Congres sprak zich unaniem uit vóór de stichting van een Middelbare Technische school. Besloten werd om op de I.-E. V.-kweekschool te Bandoeng dit jaar een nieuw systeem in te voeren. De secretaris *Granpré Molière* werd herkozen; tot hoofdbestuursleden werden gekozen H.H. *Zaalberg, Beets, J. Cooke* en *Van Lissa*.

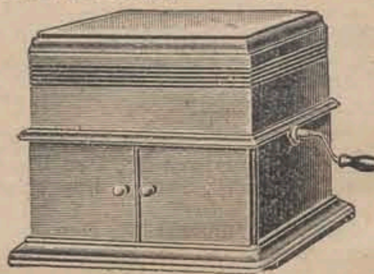
Wij vestigen de aandacht op het *Soer. Hbl.* (2 Apr. „Het I.-E. V. in Indië's politieke groepeering", 9 Apr. „De basis voor Indië's politieke partijgroepeering") en de *Java-Bode* (13 Apr. „I. S. D. P. en I.-E. V.").

Aankomst der geïnterneerden in Digoel.

De eerste zending geïnterneerden kwam medio Maart te Tanah Merah aan (*Soer. Hbl.* 12 April). De militairen verwelkomden hun gezinnen en gingen met hen naar het omrasterde kamp, verheugd en fier hun te kunnen toonen, hoe keurig alles reeds ingericht was. De geïnterneerden pakten flink aan. Van den steiger voert een weg van ± 800 M. langs het bivak naar een ravijn. Over dit ravijn is een noodbrug geslagen; aan den deren kant staan de barakken, het tijdelijk ver der geïnterneerden. Bij aankomst ontving elk zijn vivres in natura, rijst, zoute visch, kat idjoe enz.; bovendien een ketel, een sprei, een veldklamboes en petroleum. Alles net als bij militairen. In de barakken [illegible] balé-balé van 2 M. breedte. Den volgend[illegible] gen deelde ma *Becking*, de civiel-gezaghe[illegible], den nieuwen be ners mede wat hij van hen verwachtte en wat van hem konden verwachten. Aan elken man den een bijl en een patjol in bruikleen gegeven. werktijden werden geregeld als voor de militair van 6 u. 30 tot 11 en van 1—4. De eigen barak werden verder ingericht en de loodsen voor de verwachte communisten werden klaargem Hout was in overvloed op het terrein voorr Op ± 3 K.M. van de barakken werd hun een pl aangewezen, waar de eerste kampong zou rijzen. Ieder krijgt daar een erf en bouwt er zijn huis volgens een bepaald model. Aan elk een stuk grond ter bebouwing aangewezen; *kolonisatie dus*. De majoor zegde alle mogelijk medewerking toe, als ze toonden te willen werken. Eens per week zouden de vivres en andere ben digdheden worden verstrekt. De geïnterneerd waren ingenomen met den door majoor Beck uit hun midden gekozen „leider", als tussch persoon tusschen bestuur en geïnterneerden. optreden van dezen „leider" zou moeilijk te beteren zijn. De plaats voor de kampong is zorg gekozen, er is prachtig stroomend water, de gouvernements-toko is alles wat noodig is, bon te krijgen. Men wil er op aansturen, dat de geïnterneerden zelf in alle behoeften wor voorzien, dus ook wat toko-artikelen aangaat. onder de geïnterneerden ook Chineezen zijn, is geen utopie. Bij de barakken is een zieken waar alle geneeskundige hulp wordt verle Twee der aanwezige vrouwen, ex-verpleegsters, ben zich aangemeld als verpleegsters. In kampong zal later medische hulp kunnen ve gen worden, zooals dat op Java gebruikelijk is. boord werd reeds prophylaxis-kinine uitge evenals aan de soldaten. Ter verzekering van isolatie van het gebied van de Boven-Digoel is gesloten voor vogeljagers; ook andere pers worden er niet toegelaten; de correspondentie geïnterneerden staat natuurlijk onder strenge suur. Reeds na een paar dagen waren de geïn neerden klaar met de inrichting der eigen ba ken en waren de loodsen voor de tweede zen voltooid. Daarna begon men aan den weg en na dagen was men reeds één K.M. gevorderd, en is zwaar werk in een oerwoud. Het bleek ook men er zelfs aan gedacht had allerlei zaden te brengen. De „leider" had vernomen dat het militaire bivak reeds groente groeide; hij zocht er een kijkje te mogen nemen. Hij vraag alles voorlichting. Het werk der geïnterneer wordt door de officieren gecontroleerd. In het taire kamp is al een flinke moestuin, door *dr.* *hoven* aangelegd, waarin reeds zooveel ter salade, boontjes, katjang idjoe enz. groeit, dat iedere brigade op haar beurt groente verstrekt worden. Bij het bivak is reeds een groot ter opengelegd voor een tuin en volgens een te Bu zorg gemaakt plan, wordt er padi, djagoeng, rong, ketimoen enz. geplant. De radio staat in gelijksche verbinding met Ambon en Tjimahi; het postkantoor is goed geoutilleerd. Intusschen ook de tweede zending geïnterneerden aangek Zij betrokken de door hun lotgenooten gebou barakken. In het geheel zijn er nu 105 commun met hun gezinnen, samen ruim 200 personen, dat er leven en beweging begint te komen in dit maal zoo verlaten oord. De overste d'Engelbr van Ambon en de officier van administratie, nant Becking, waren zeer tevreden over het gee tijdens hunne inspectie in Boven Digoel had gezien.

Het *Soer. Hbl.* van 9 April (3de bl.) bepleit *legeruitbreiding*"; het blad wijst op de effectiv van het leger in vergelijking met de politie, op bedreigingen dat de communistische onlusten zullen herhalen, op den te vreezen invloed daar op de Indische beleggings-waarden en op de beurtenissen in China. Ook de *Deli Crt.* (19 Apr steunt met klem het pleidooi van het „Soer. Hbl. tot snelle uitbreiding van het Indische leger op behoorlijke sterkte. De ontvangen les mag niet geefs zijn geweest!

Wij verwijzen naar het *Soer. Hbl.* (12 Apr.

„Licht") en *De Loc.* (12 Apr. blz. 19 „De koers" het huidig bewind in Indië I).

Nieuwe bouwwijze.

De ledenkring Batavia van het Kon. Instituut van Ingenieurs heeft het in aanbouw zijnde nieuwe kantoorgebouw van de firma Geo Wehry te Pasar Baroe, in de benedenstad, bezocht. Het werk is voor deskundigen interessant, omdat hierbij een voor Indië geheel nieuwe bouwwijze is toegepast. Het gebouw, dat op betonpalen van 18 meter lengte rust, bestaat uit een frame van gewapend beton. Tusschen dit frame is de muurvlakte opgetrokken, niet in baksteen, doch in betonsteen, met dien verstande dat de buitenzijde uit normaal en de binnenzijde uit sintelbeton bestaat. De steenen, die een U-vorm hebben, worden zoodanig opgemetseld, dat er ruimten ontstaan. Het gebouw wordt door deze werkwijze niet alleen koeler, doch, door het gebruik van sintelbeton, bovendien aanmerkelijk lichter. Deze laatste omstandigheid is voor een slappen bodem van groot belang, aangezien men dan met een geringer aantal betonpalen kan volstaan en niet voor verrassingen zal komen te staan, als bij het Javabank- en Escompto-gebouw. Deze bouwwijze, zoo vernam het A. I. D. *de Pr. Bode* van deskundige zijde, zou voor belangrijke bouwwerken in de Buitengewesten bovendien tijd- en geldbesparing mogelijk maken. De constructie vereischt zoowel voor bovenbouw als fundeering een minder quantum op te voeren materiaal.

Prijzen op Java.

De Loc. (5 Apr. blz. 5) publiceert de jongste indexcijfers van de prijzen op Java. Bij de berekening der indexcijfers zijn de prijzen van 1913 gesteld op 100. In twee tabellen zijn „gewogen" indexcijfers gepubliceerd voor de berekening van *de kosten van het levensonderhoud van Europeanen en Inlanders* tot en met Februari 1927. Dit is een berekening, waarbij verschillende artikelen al naar hun belangrijkheid voor het huishouden medewerken. De eene tabel betreft de kosten van het levensonderhoud, voornamelijk voeding, voor een Europeesch gezin in West-Java, de andere de kosten van het levensonderhoud van de Inlandsche bevolking op Java. Eerstgenoemde tabel berust op stedelijke groothandelsprijzen en tokoprijzen, de tweede op passerprijzen van Inlandsche voedingsmiddelen. Het indexcijfer voor het Europeesch gezin (voor alle artikelen) stond in 1925 op 166 en in 1926 op 163. In Januari 1927 bedroeg dit 162, in Februari 162 en in Maart 161. Voor de reeks voeding alleen zijn deze (gewogen) indexcijfers 172 voor 1925, 167 voor 1926, 168 voor Januari 1927, 169 voor Februari en 166 voor Maart. Het indexcijfer voor de Inlandsche bevolking was gemiddeld 166 voor 1925, 168 voor 1926, 170 voor Januari 1927 en voor Februari (voorloopig) 167.

II. UIT DE INHEEMSCHE EN CHINEESCHE PERS.

De belastingen.

De redactie van *Perniagaän* (Chin., Batavia) klaagt steen en been over de verhooging van den belastingdruk tengevolge van het heffen van opcenten op de inkomstenbelasting ten bate van locale gewestsdeelen. Zij uit haar klacht naar aanleiding van een voorstel van gedeputeerden uit den Provincialen Raad van West-Java tot heffing van 4 opcenten ten bate van de provincie en vindt dat daardoor de ingezetenen der gemeenten steeds meer in het gedrang komen.

Deze ingezetenen, die reeds bekneld zitten tusschen allerlei soort belastingen, zoowel van de regeering als van de gemeente, directe en indirecte, zou men nog bezwaren met provinciale opcenten zonder eenige verlichting anderzijds. Indien bijv. de gemeentebelasting evenredig zou worden verminderd, zou men geen bezwaar tegen het voorgestelde hebben.

Duidelijk is reeds gebleken dat al die veranderingen in verband met de decentralisatie en nieuwe regelingen, de lasten der ingezetenen zwaarder maken. De regeering stelde gemeenten, provincies en gemeenschappen in met overdracht van verschillende bevoegdheden, doch schonk geen voldoende fondsen hiervoor. De financieele bijstand is slechts gering, de rest moet maar middels belastingen en nog eens belastingen worden gevonden.

Het eind is, dat de ingezetenen op allerlei wijzen worden uitgeperst: reeds had men de uitpersers van het land te verduren, hierbij kwamen de nog veel nijdiger en hardvochtiger uitpersers der gemeente; thans moet men met de provinciale uitpersers kennis maken en ten slotte komen de regentschapsuitpersers en wie weet wat al meer. Het artikel eindigt met de verzuchting dat het werkelijk een aangename geschiedenis is om belastingobject te zijn.

Gemeenteverordeningen.

In een tweetal bladen, van 1 en 2 April, bespreekt de redactie van *Perniagaän* weer den tegenwoordigen toestand in de gemeenten met hare talrijke verordeningen over alles en nog wat, welke slechts moeilijkheden aan de Inlanders en Chineezen in den weg leggen.

Verwijzende naar een artikel van den heer Roep in het *A.I.D.* en hetgeen de heer Kool te Buitenzorg bij de lezing van den heer Schotman opmerkte, n.l. in het kort, dat de Westersch gedachte gemeenteverordeningen met de heerschende toestanden onder de Inlanders niet in overeenstemming te brengen zijn, verklaart schrijver dat dit inderdaad zoo is en dat het blad, eveneens andere en ook Europeesche bladen herhaaldelijk heeft gewezen op de bezwaren om de verordeningen toe te passen. De bevolking denkt dat dit alles de wil is der regeering en begrijpt het verschil niet tusschen regeering en gemeente en verliest ten slotte het vertrouwen in de regeering, wordt ontvankelijk voor allerlei gestook en verzet zich ten laatste. De gemeente-verordeningen houden heelemaal geen rekening met de gewoonten, de levenswijze en de draagkracht der bevolking. Als voorbeeld wordt aangehaald de melkverordening, die tot gevolg heeft gehad dat de inlanders in de kampoeng, die vroeger met het houden van eene koe eene bijverdienste hadden, deze thans moeten derven omdat zij hunne melkkoeien opruimden, niet in staat zijnde aan de eischen der verordening te voldoen.

Ook de minder gegoeden zijn thans verstoken van goedkoope melk, doordat de kapitaalkrachtige melkerijen de melk op prijs houden.

Het gevaar van besmetting enz. is te ondervangen door koken, hetgeen de verbruiker dan ook doet.

Doordat de Inlanders geen betonnen stallen kunnen bekostigen enz. is thans de melkvoorziening in handen van enkele kapitaalkrachtigen, voornamelijk Europeanen, enkele Chineezen en Inlanders, die nu de voordeelen der verordening opstrijken.

De bouw- en woningverordening, de vleeschkeur, de passerkeur en nu weer de vischverordening, maken het leven duurder en het bestaan moeilijker.

De Inlanders die vroeger de rawahvisch op de passer brachten, moeten thans voorzien zijn van eene vergunning, waarvan het verkrijgen moeilijk is.

Tenslotte wijst schrijver op de tegenstrijdigheid, dat de regeering in den laatsten tijd de bevolking op allerlei wijze tracht tegemoet te komen als bijv. door afschaffing van het hoofdgeld en verlichting van belasting, doch aan den anderen kant de gemeenten steeds doorgaan met verordeningen te maken, die het bestaan voor de Inlanders bemoeilijken en waarvan de toepassing de bevolking wrevelig maakt. Hij vraagt of dit niet eigenaardig is en of het zoo langer kàn voortduren.

De intellectueelen en de algemeene vooruitgang.

Sedijo Tomo (Jav. nationalistisch, Djokdja) van 9 April bespreekt de houding van de Inlandsche intellectueelen tegenover de Inlandsche beweging en zegt dat zij nog niet in staat zijn de Inlandsche landbouw, nijverheid en handel en wat daarmee samenhangt, te bevorderen, zoodat de conclusie valt te trekken dat zij tot nu toe geen nut hebben voor den algemeenen vooruitgang.

Tot dusverre zijn het alleen de ambtenaarskinderen die hun studie voltooien, de kennis der kinderen van de handelaren, landbouwers, handwerkslieden enz. is in den regel onvolmaakt. De ambtenaren zenden hun kinderen naar school om van hen later ook ambtenaren te maken, zoodat het niet te verwonderen valt dat de intellectueelen in het ambtenaarsschap blijven, dat ook een standvastig inkomen bezorgt.

De schrijver vervolgt dan dat weliswaar enkele intellectueelen hun ambtenaarsschap reeds prijsgegeven hebben doch in de Inlandsche beweging nog steeds op het gebied der theorie blijven. Zich begeven op het practische terrein kunnen zij toch niet, omdat zij, afkomstig zijnde uit een andere groep, zich niet kunnen aanpassen in den kring van landbouwers, handelaren enz. Alleen wanneer uit deze laatste groepen reeds intellectueelen zullen zijn gevormd, zullen zij hun theorie in praktijk kunnen

LIJST VAN ADRESSEN

ten behoeve van Repatrieerenden

ACCOUNTANTS-BELASTINGZAKEN

W. v. Maanen & Tadema, Amsterdam/Rotterdam.

APOTHEEK EN DROGIST

J. van Buuren, Kanaalweg 53, Den Haag.
Drogisterij „De Boer", Paulus Buysstraat 9, Scheveningen.
G. v. d. Gaag, Groenmarkt 27, Den Haag.
A. de Vries, Kerkstraat 98, Hilversum.

ARTSEN

Dr. F. H. G. van Loon, 2e Sweelinckstraat 166, Den Haag.

BAD- EN ZWEMINRICHTINGEN

Badinrichting „De Regentes", Weimarstraat 63, Den Haag.

BANKETBAKKERS

J. Krul, Noordeinde, Den Haag.
C. Sleyffers, Pr. Hendrikstraat 123, Den Haag.

BANKIERS EN BANKINSTELLINGEN

Alg. Haagsche Effectenhandel, Bezuidenhout, Den Haag.
De Bas & Co., Heerengracht, Den Haag.
Henny & Co., Anna Paulownastraat 62A, Den Haag.
Holl. Bank voor West-Indië, Amsterdam.
Nederlandsche Handel Mij., Amsterdam.
Taams & Keyser, Bankastraat 10, Den Haag.

BEGRAFENISONDERNEMINGEN

Begrafenisonderneming „Simplicitas", Denneweg, Den Haag.

BEHANGERIJEN EN STOFFEERDERIJEN

J. Bosman, Heerenstraat 35, Rijswijk.

BLOEMISTEN

J. M. Hermans, v. Tuylstraat 3, Voorburg.

BOEK- EN KUNSTHANDEL

D. Driessen, Haarlemmerstraat 105, Leiden.

BOEKBINDERIJEN

H. Molier, Houtmarkt 28, Den Haag.

BOEKDRUKKERIJEN

T. C. B. ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag.

BOUW- EN WONINGBUREAUX

Bouwbureau J. van Gemert, Valkenboschkade 277, Den Haag.
Bouwbureau C. Hoogendoorn, Ieplaan 201, Den Haag.
Woningbureau „Actief", Archimedesstraat 41, Den Haag.
Woningbureau W. Hoksbergen, Bezuidenhout 14, Den Haag.
Woningbureau „Meerdervoort", Laan van Meerdervoort 296, Den Haag.
Woningbureau Wöhrmann, Nieuwstraat 14, Baarn.

BRANDSTOFFEN

Firma Van Dijk, Nieuwe Haven 366, Den Haag.
J. van Vuuren, Denneweg 67A, Den Haag.

COMESTIBLES-DELICATESSEN

Joh. Toet, Aert v. d. Goesstraat 34, Den Haag.

DAMESKAPPERS

Au Paradis, Toussaintkade 2, Den Haag.
Maison Neustadt, Bezuidenhoutscheweg 3, Den Haag

DANSINSTITUTEN

Dansinstituut „Henri", Archimedesstraat 64, Den Haag.

DIVERSEN

Verkooplokaal Pot, Gr. Hertoginnelaan 103, Den Haag.
G. v. Willigen, Havenkade 4, Den Haag.

ELECTR. INSTALLATIES EN -ARTIKELEN

P. v. d. Berg, Bankastraat 41, Den Haag.
Van Eijck, 2e Sweelinckstraat 93, Den Haag.
W. G. Scheeres, Hooigracht 1C, Den Haag.
M. Vrolijk, Thomsonlaan 41, Den Haag.
Frans v. Wijk, Vlamingstraat 24, Den Haag.
J. Zuiderweg, Nicolaistraat 37, Den Haag.

EMBALLAGE EN EXPEDITIE

A. Rietveld, v. Bijlandstraat 27, Den Haag.

omzetten, zoodat zij van meer waarde voor den algemeenen vooruitgang worden. De intellectueelen zullen zich dan gaan verspreiden over alle lagen der maatschappij.

De rust op Bali.

In *Bali Andjana* (Hindoe-Balineesch, Singaradja), wordt een bespreking gehouden van den tegenwoordigen toestand op Bali, waarin de schrijver afkeurt dat de regeering hoofden aanstelt van de nieuwere generatie, die adat en godsdienst negeeren en het „sama-rata"-systeem huldigen.

Ook de op Java opgevoede onderwijzers worden als schadelijk voor de algemeene rust aangemerkt, terwijl het gedeeltelijk Westersch onderwijs ongunstige elementen aankweekt die bij het volk stoken en verlangens naar vrijheid opwekken. De algemeene opvatting is, dat, als men er niet aan meedoet, men zeker is gedood te worden door de eigen kameraden, terwijl meedoen hoogstens verwonding of gevangenisstraf ten gevolge heeft, hetgeen niet zoo erg wordt geacht.

De schrijver verklaart dat de vereeniging Suryakanta, die het lot van het volk wil verbeteren en geen leden van de hoogere kasten aanneemt, een gevolg is van het binnendringen van den geest op Java en hij voorziet moeilijkheden. Ten slotte wordt een verlangen naar rust en gehechtheid aan de regeering betuigd.

China en de vrijheid.

In *Pantjadania* (neutraal evolutionair, Solo) komt een artikel van de redactie voor, waarin wordt gezegd, dat de wereld, voornamelijk het Oosten, met belangstelling de gebeurtenissen in China volgt. Van deze Chineesche beweging hangt de waarde van het verre Oosten af. Hoewel de actie in China gericht is uitsluitend op nationale belangen, is zij toch voor de andere landen in het Oosten een lichtpunt geworden, waardoor eenigszins klaarheid wordt gebracht in de duisternis, waarin deze landen zich bevinden. Dat deze opvatting ook gedeeld wordt door vele Inlandsche bladen, bewijst wel de opmerking van „Tom" in *Soeloeh Indonesia*, waarin deze schrijver zegt, dat de Chineesche omwenteling, teneinde de baas te zijn in eigen huis, gauwer verwezenlijkt zal worden dan de buitenwacht wel denkt, en dat zij de Inlanders sterker doet staan in hun overtuiging dat het Westen niet zoo „onoverwinnelijk" is als men wel eens aanneemt; zoodat aan China en de Chineezen door Tom dank wordt gebracht, en zij, zooals hij zegt, kunnen worden begroet als de aankondigers van de komst van een Nieuwen Tijd.

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

De Hollandsche vrouw in de rimboe.

Een van mijne kennissen, een jong ambtenaar op een eenzamen post in de buitengewesten, schreef me eenigen tijd geleden, of ik niet een baantje voor hem wist op een der gouvernementskantoren op Java, omdat „zijn vrouw niet tegen het rimboeleven bestand was en daar zenuwziek werd!"

Ik sprak over de zaak met eenige invloedrijke ambtenaren hier en een hunner merkte daarbij op: „Daar heb je weer zoo'n geval, dat een veelbelovende kerel zijn werk, waar hij geknipt voor is, moet opgeven, omdat zijn vrouw de energie mist, zich in de eenzaamheid van haar bestaan te schikken. Dergelijke mondaine type'tjes moeten niet met een rimboe-man trouwen; ze blijven hunkeren naar gezelschapsleven en pretjes en maken zoo zichzelf en haar man ongelukkig!"

Er is iets waars in deze uitspraak, maar ze is eenzijdig. Want naast het wufte, wereldsche type'tje, dat alleen maar kan bloeien in de broeikasatmosfeer van „society", doch daarbuiten weldra wordt tot zoo'n zenuwziek, verbitterd en verbloeid wezentje, zichzelve en haar man tot last, ken ik ook wel betere en sterkeren, die toch door de rimboe gebroken werden. Want, hoe sterkend en verheffend haar invloed ook moge zijn op den mensch van karakter en roeping... de rimboe kan toch ook ontzettend wreed zijn! Onoverwinnelijk in haar hardheid, zelfs voor degenen, die haar vol energie en goeden wil introkken.

Zoo was er indertijd aan boord van de mailboot, waarmede ik naar Indië terugging, een jong, sympathiek paartje, bestemd voor de buitengewesten. Hij was adspirant-controleur, sprak vol enthousiasme over het mooie werk, dat voor hem lag; zij was een lief, eenvoudig vrouwtje, dat zich niets aantrok van de eenzaamheid, die hen wachtte.... „omdat we elkaar toch hebben, nietwaar?"

Ik ontmoette hen eenigen tijd later op zijn eerste zelfstandige standplaats, zoo'n verren buitenpost ergens in een uithoek van den Archipel, waar de Paketvaart-stoomer eens in de maand de eenige verbinding met de buitenwereld vormt en waar de komst van de „kapal poetih", het witte stoomschip van de gouvernements-marine, dat een paar keer in het jaar inspecteerende chefs van hem aanbracht, een evenement was, grootscher dan de „season" in Scheveningen. In het heel kleine, primitieve controleurshuisje had zij wonderen van gezelligheid weten te verrichten met de aardige prulletjes en lapjes, die ze uit Holland meebracht. Ze ging met haar man op tournée, stapte vol trots naast hem voort door de woeste natuur, genoot van alles, wat ze zag en ondervond. En als ze samen in hun huisje zaten — wat niet veel dagen per maand gebeurde, omdat hij heel veel „er op uit" moest — lazen ze samen, speelden ze samen huishoudentje. 't Was een innig-gelukkig stelletje, die twee.

Toen kwam de tijd, dat een baby zijn komst aankondigde en zij niet meer mee kon op tournée. Maar 't werk bleef aan hem zijn eischen stellen, en het jonge vrouwtje zat dus dagen en dagen achter een alleen in haar huisje. Als eenig gezelschap had ze een paar klerkenfamilies, goedhartige, maar onontwikkelde menschen, waar ze weinig contact mee had. Wel had ze haar boeken, haar muziek, haar kippen en haar tuintje. Voor haar huis had ze den ganschen dag het gezicht op een brok strand met wat klapperboomen en de felle schittering van het zonlicht over de baai. Achter het huis stond de sombere, zwijgende wand van het bosch, dat nooit veranderde. Alleen in den regentijd trok zich een gordijn van water over dat alles heen. Dagenlang...

Haar piano raakte ontstemd, en er was niemand, die haar in orde kon brengen. Van de viool van haar man sprongen een paar snaren, en het kon wel een paar maanden duren, voordat de post nieuwe zou aanbrengen. De boeken waren uitgelezen en veel geld om nieuwe te bestellen was er niet. Het tuintje voor het huis was geheel verwaarloosd; nieuwe zaden waren besteld, maar zouden pas over een paar maanden komen. De baby-uitzet nam haar tijd wel in beslag — maar ze kon toch niet telkens, wanneer ze iets noodig had en dat bij den eenigen toko-Chinees in het plaatsje niet was te vinden, 'n prauw uitsturen naar de vier dagen verwijderde „kota". De wieg was besteld, maar die zou pas over een maand of wat komen. Dus zat het jonge vrouwtje moederziel alleen in haar stille huis en vond de rimboe niet zóó aantrekkelijk, als ze eerst gedacht had. Als ze zoo dagen lang eenzaam zat, had ze geen zin veel werk te maken van het eten, dus verslapte ze en voelde zich ziek en terneergeslagen. Zoodat haar man haar eindelijk, maanden voor haar tijd, naar de residentie-hoofdplaats stuurde, om daar de baby af te wachten.

't Kostte hun handen vol geld, zoodat ze zich in de zorgen werkten. Eindelijk was de baby er, en kwam ze opgewekt, vol nieuwen levensmoed en nieuwe idealen, naar 't stille plaatsje terug. Nu was haar leventje gevuld, ook als haar man op tournée was; nu lachte ze weer en was de rimboe mooi en goed.

Toen werd haar man ziek en moest met drie maanden ziekenverlof naar Java. Ze kwamen diep per in de zorgen, de piano en de viool en de aardige huwelijkscadeautjes en de boeken werden in de residentie-hoofdplaats verkocht, om het verlof te kunnen betalen. „Maar ze hadden elkaar toch en de baby nietwaar?" verklaarde zij blijmoedig.

Na eenige maanden was haar man hersteld en hadden zij volop genoten van „de beschaving". Toen kwamen ze op een andere standplaats buiten. Ergens diep in het binnenland, zoo'n verloren post, dat je bijna niet op de kaart kon vinden. Het werk daar eischte nog meer afwezigheid van haar man. Een piano en boeken had ze niet meer, daar was geen geld voor. Maar ze had de baby! En een telefoon. Dat was ook een weelde, want nu kon ze ten minste iederen avond de stem hooren van de dichtstbijzijnde buurvrouw, die, even eenzaam, op den dichtstbijzijnden post zat. Een paar dagen vèr weg. Maar de verbinding was vaak gestoord, wanneer er in het oerwoud weer een boom over de lijn was gevallen. Dan zat ze dagen lang geheel afgesneden van de buitenwereld, en wond zich op tot een vreemden angst.

Haar man, die opging in zijn werk en het heel druk had, merkte niet op, dat ze hoe langer hoe stiller en zenuwzieker werd. Hij lachte wat om haar angst voor de eenzaamheid en werd boos, als

n smeekte om toch eens een keertje thuis te
ven, wanneer hij weer op tournée moest.
Toen werd de baby ziek, terwijl hij weg was.
st wachtte ze moedig, omdat ze hem niet, zoo-
hij gezegd had, mocht tegenhouden van zijn
cht. Maar toen het erger werd en de „Handlei-
g voor jonge moeders" geen uitkomst meer
od, evenmin als de telefonische raadgevingen
n de buurvrouw, stuurde ze een inlander uit om
m terug te roepen. Na zijn terugkomst konden
samen nog een dag bij het zieke kind hopen op
n dokter, die telefonisch zijn komst beloofd had.
oen deze kwam, was het kindje al een paar dagen
ood en begraven, en die kon niet beter doen dan
t gebroken paar menschen meenemen naar de
identie-hoofdplaats.
Daarna kregen ze korten tijd een betere stand-
ts, maar toen er weer een baby was, en hij in
erking kwam voor een eenzame standplaats
rimboe, durfde zij niet meer mee. De vroe-
ondervinding had haar energie gebroken; ze
de rimboe. Nu zit hij eenzaam ergens buiten
n verwaarloosd huis, en zij heeft een betrek-
je op een kantoor in een der Java-hoofdsteden,
zoo voor haar kind te kunnen zorgen, tot hij
eens een grootere standplaats krijgt.
Zóó kan de rimboe zijn voor de vrouw.
Maar ze is ook anders. Ik heb daarbuiten ook
vrouwtje ontmoet, vroeger een der meest ge-
de Haagsche meisjes, een modepopje, een echt
dain flirtziek ding, zoo eentje waarvan men al
levoren met zekerheid zou durven zeggen, dat
het geen maand in rimboe uithoudt.
Nu heeft ze drie kinderen, ferme, jolige boys.
twee oudsten geeft ze schoolonderwijs volgens
Clerx-methode en haar grootste trots is, dat ze
re kinderen een jaar op school vooruit zijn.
heeft een kliniekje opgericht voor de bevolking
zit daar iederen ochtend „zeere beenen" te ver-
den; ze poot haar eigen aardappels en groen-
teelt kippen en koeien, bakt haar eigen brood
houdt de kas bij voor haar man. Gaat die op
née, dan wordt het heele stel, als de tocht het
eenigszins toelaat, op paardjes of in een
gstoel geladen en sjouwt met hem mee. Dan
het vacantie en genieten ze allen luidruchtig.
r gezicht is rood-verbrand, haar lichaam heeft
g de etherische slankheid van vroeger ver-
n, haar haren zijn meestal wat wanordelijk
de knuisten van haar drietal, en in haar
nnen is ze hopeloos bij de mode ten achter.
r ze is intens-gelukkig en zou voor geen geld
een groote plaats overgeplaatst willen wor-
waar ze „weer met al dien onzin mee zou moe-
doen"!
Zoo kan de rimboe ook zijn voor de vrouw!

BLANDA.

(Orang Peladang).

Ter gedachtenis van Dr. R. D. M. Verbeek.

Als afzonderlijke Bijlage van het „Jaarboek van
Geologisch Mijnbouwkundig Genootschap"
r 1926 is verschenen een door den oud-hoofd-
nieur van het Mijnwezen, den hr. N. Wing
ton geschreven levensgeschiedenis van Dr. R.
M. Verbeek, die den 31en Maart 1926 op 81-
gen leeftijd te 's-Gravenhage is overleden. Op
treffelijke, van groote piëteit getuigende wijze
ldert schr. de onschatbare verdiensten van den
nnelijken nestor der Nederlandsch-Indische
ogen, die nagenoeg een halve eeuw lang de ver-
oonlijking is geweest van de geologie dier ge-
den en wiens naam en wetenschappelijke na-
schap ook roemrijk bekend zijn ver over de
zen van ons land.
Aan het levensbericht is toegevoegd een bijdrage
D. R. J. baron van Lijnden, waarin aandacht
gevraagd voor de buitengewone talenten
Dr. Verbeek als musicus. „Als musicus was hij
ren.... en een groot dirigent had hij kunnen
den, als de omstandigheden hem niet tot een
ldberoemd geoloog hadden gemaakt."

Jaarverslag Max-Havelaarfonds.

Uit het jaarverslag over 1926 van het Max-Have-
fonds (welke te 's-Gravenhage gevestigde ver-
ging zich o.m. ten doel stelt de bevordering
de stoffelijke en geestelijke verheffing der be-
ing van Ned.-Indië) blijkt dat dit fonds door
geringe geldmiddelen waarover het beschikt
genoodzaakt ziet zijn nuttigen arbeid zeer te
rken. De jaarlijksche contributies liepen
rom niet onbelangrijk terug, al kon met vol-
ning geconstateerd worden, dat door een oud-

lid van het fonds, wijlen den heer M. Blokhuis te Nijmegen een bedrag van f 2.500 werd gelegateerd.
Ook in het jaar 1926 onderging het Bestuur der vereeniging geen verandering. De samenstelling is als volgt: Mr. A. M. Joekes, voorzitter; A. G. van Kuik, secretaris; J. H. Dijkman, penningmeester; Mevr. de Wed. Mr. C. Th. van Deventer—Maas en W. Havers, leden.

Dienstneming bij het Nederlandsch-Indisch leger.

Ofschoon de propaganda voor Indië van onze vereeniging tot heden zelden was gericht op den kleinen burgerstand, waaruit het Indische leger bij voorkeur zijn aanstaande Europeesche onderofficieren betrekt, vestigen we toch gaarne de aandacht op een door den commandant van de „Koloniale Reserve" te Nijmegen, luit.-kolonel W. C. Canman, samengestelde brochure, beoogend de dienstneming bij het Indische leger van goede elementen te bevorderen.
Behalve eene uiteenzetting van het doel van het Instituut van „aanbevolen militairen" bij de Kol. Reserve te Nijmegen, bevat het boekje gegevens omtrent de opleiding en dienstvoorwaarden, traktementen, pensioenen enz., zoomede mededeelingen over de samenstelling van het Ned.-Ind. leger en de positie welke de Europ. onderofficier en de ongegradueerde in de Indische samenleving innemen. Ten slotte uitstekend geschreven hoofdstukjes over de Inheemsche en de Europeesche maatschappij.
Het boekje is voor eventueele belanghebbenden en belangstellenden te raadplegen op de Leestafel van O. en W., Heulstraat 17, Den Haag.

Djawa. Tijdschrift van het Java-Instituut.

Ter huldiging van Prof. Dr. C. Snouck Hurgronje, die den 8en Febr. jl. den 70-jarigen leeftijd bereikte, bevat de Maart-afl. van Djawa, bij het portret van dien hoogleeraar uitsluitend bijdragen, die te zijner eere werden geschreven. Het eerste artikel, van de hand van R. A. A. A. Djajadiningrat, is getiteld: „Een stuk van den arbeid van Prof. Snouck Hurgronje in het belang van de intellectueele ontwikkeling van het Indonesische volk". Deze bijdrage geldt speciaal den jubilaris, „dien grooten Nederlander, aan wien het Indonesische volk zoowel op maatschappelijk als op staatkundig gebied zooveel te danken heeft".
De overige opstellen zijn getiteld: Een verzoek om een Mohammedaansch wetgeleerd oordeel over de Javaansche Ganagini-adat, door Dr. R. A. Hoesein Djajadiningrat. — Mededeelingen over den Islam op Ambon en Haroekoe, door Dr. H. Kraemer. — Eenige opmerkingen over ontleening in de cultuur-ontwikkeling, door Dr. B. Schrieke. — Het document uit den brandstapel (bijdrage tot de kennis van de Javaansche heiligenlitteratuur), door Dr. G. W. J. Drewes. — Storm-kind en geestes zoon, door Dr. R. Goris. — Moskee-onderzoek in den Archipel, door Dr. W. F. Stutterheim. — Een zonderlinge appreciatie der Hadramieten bij een deel der Bataviasche bevolking, door B. Th. Brondgeest. — Ten besluite een (uit de N.R.Ct. overgenomen) aan Prof. Snouck gewijd artikel van Th. W. J. (= Prof. Dr. Th. W. Juynboll).

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 41. W. F. M. de Buy Wenniger 1902—1927 (slot). — A. Volmer (met portret). — Een moderne theefabriek (Kemoening), door Ir. A. C. Slotemaker (slot). — Enkele opmerkingen betreffende het gebruik van de automata-spuit bij de bestrijding de bladluizenplaag, door J. C. v. d. Meer Mohr, (met ill.). — Javaansche landbouw-ceremonieën (ontleend aan de Locomotief).

De Indische Mercuur.

No. 20 (18 Mei). Indische Landbouwproefstations, door Dr. O. Arrhenius. — Reisbrieven, door Prof. Dr. F. A. F. C. Went (vervolg). — De suikercrisis op Cuba. — De markt voor enkele invoerartikelen op Java en Madoera gedurende het 4e kwartaal van 1926 (ontleend aan Korte Berichten). — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige vaste rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut geeft recente literatuur over Aetherische oliën — Boschwezen en hout — Gommen en harsen — Looistoffen — Genees- en genotmiddelen — Specerijen — Voedingsmiddelen — Vruchten en groenten.

* * *

LIJST VAN ADRESSEN

ten behoeve van Repatrieerenden

(Vervolg).

FOTOGRAFEN EN LEVERANCIERS VAN FOTO-ARTIKKELEN

Lappöhn, Passage, Den Haag.
Ph. Starke, Hoofdstraat 172, Apeldoorn.
C. J. L. Vermeulen, Toussaintkade 20, Den Haag.

GARAGES

Garage Havro, Kanonstraat, Den Haag.
Garage Jansen, Rijks Straatweg 773, Wassenaar.
Garage Kinsbergen, Nieuwstraat 59, Apeldoorn.

GLAZENWASSCHERIJEN

N. V. Cemsto, Hunsestraat 39, Den Haag.

GRAMOPHONE-HANDELAREN

L. Zwaal, Regentesselaan 24, Den Haag.

GROENTEN EN FRUIT

J. Eversmann, Edisonstraat 139, Den Haag.

HAARDEN

J. Snoeck, Zeestraat 51, Den Haag.

HEEREN-MODEARTIKELEN

J. Huizer, Thomsonplein, Den Haag.
Kalker's Modemagazijnen, Kalverstraat 100, Amsterdam.
W. F. Meijer, Hoofdstraat 93, Apeldoorn.

HOEDEN

Kalker's Modemagazijnen, Kalverstraat 100, Amsterdam.
Maison de Ruit—v. d. Waag, Charl. de Bourbonstraat 27, Den Haag.

HOTELS, PENSIONS ENZ.

American Hotel, Amsterdam.
Vacantiehuis „Den Lindenhof", Vierhouten.
Hotel-Rest. Duinoord, Sweelinckplein, Den Haag.
Rusthuis Eigen Sfeer, v. Boetzelaerlaan 205, Den Haag.
Pension Evesto, Nassaulaan 2B, Den Haag.
Hotel des Indes, Weltevreden.
Hotel Pension Insulinde, Bankaplein 2, Den Haag.
Rusthuis Zr. Kersloot, Esschenlaan 86, Rotterdam.
Hotel-Rest. de Twee Steden, Buitenhof, Den Haag.
Pension Patria, Lindenhouvel 2, Hilversum.
Pension Petronella, G. Reynststraat 36, Den Haag.
Hotel Promenade, Oude Schev. weg 21, Den Haag.

HUISHOUDELIJKE ARTIKELEN

J. W. Fonderie, Achterom 17, Den Haag.
Frans van Wijk, Vlamingstraat, Den Haag.

INDISCHE UITRUSTINGEN

Firma Kalker, Kalverstraat 100, Amsterdam.
W. F. Meyer, Hoofdstraat 93, Apeldoorn.

INRICHTINGEN VAN ONDERWIJS

J. Audier, Achterom 68, Den Haag.
Chr. Lyceum, Zeist.
Christelijk Lyceum, Emmakade 43, Haarlem.
De Vrije School, v. Speykstraat 46, Den Haag.
Haagsche Schoolvereeniging, Nassaulaan 26, Den Haag.
Instituut Schoevers, Stadhoudersplein 3, Den Haag.

JUWELIERS

Begeer, v. Kempen en Vos, Noordeinde, Den Haag.
Jedelo, Noordeinde 100, Den Haag.

KIPPENVOER

Verboog, Waalsdorperlaan, Den Haag.

KLEEDINGMAGAZIJNEN

Kleedingmagazijn P. v. d. Brul, Veenestr. Den Haag.

KLEERMAKERS

C. H. Ernens, Valeriusstraat, Den Haag.

LUXE ARTIKELEN

J. A. Schlette, Willem de Zwijgerlaan 50, bij Fred. Hendriklaan, Den Haag, Telefoon 50888.

MAKELAARS

W. Dop, Sweelinckstraat 72, Den Haag.

MANUFACTURENHANDEL

Iserief & Co., Veenestraat 16, Den Haag.
Wisbrun & Liffman, Veenestraat 35, Den Haag.

MEUBILEERINGEN

Het Smyrna Tapijtenhuis, Ampèrestraat 30, Den Haag.
C. v. Moorsel, J. Hendrikstraat 9, Den Haag.
Gebr. Jungschläger, J. Hendrikstraat 19, Den Haag.
W. J. M. Simonis, Groenmarkt 34, Den Haag.
Firma Segaar, Spui 218/Thomsonlaan 93, Den Haag.
Schöder & Co., Groenmarkt, Den Haag.

De Indische gemeenten gedurende de laatste tien jaren. Voordracht door J. J. G. E. Rückert (met gedachtenwisseling). (Indisch Genootschap. Vergadering van 8 April '27).

Die höllandischen Kolonialkarten, von Maj. J. van Roon. (Petermanns Mitteilungen, 1927, Nr. 5/6).

Opgave van geschriften over geologie en mijnbouw van Nederl. Oost-Indië. Veertiende vervolg, door N. Wing Easton. (Geol.-Mijnbouwk. Bibl. v. N.-I. Deel III, 4e Stuk).

De radioverbinding Nederland—Nederlandsch-Indië. Uitgegeven door het hoofdbestuur der posterijen en telegrafie. ('s-Gravenhage, Gebrs. van Cleef).

Socialistische koloniale politiek, door J. van Gelderen. (Social. Gids. 1927, bl. 97).

Javaansche dans- en tooneelkunst, door H. M. de V. Met ill. (Buiten. 1927, bl. 112).

Iets over Javaansche geneeskunst, door S Kalff. (Ons Eigen Tijdschr., Maart '27).

Over Bali en Balineesche kunst, door H. M. de Vr. Met ill. (Buiten, 1927, bl. 141).

Suriname.

Voor allen, die belangstellen in den economischen toestand van Suriname is de verschijning van het jaarverslag van den hoofddirecteur van de Surinaamsche bank een evenement, om het algemeen overzicht van den economischen toestand, dat men daarin vindt.

Wij ontleenen daaraan het volgende:

In de eerste maanden van 1926 scheen de kolonie met ondergang bedreigd te zullen worden.

De groote plaag, die in de laatste maanden van 1925 Suriname teisterde, namelijk de felle droogte, in een periode, welke normaal de kleine regentijd genoemd wordt en waarin alle plantenleven zich weder herstelt na de maanden Augustus tot November, waarin gewoonlijk groote droogte heerscht, bleef ook in de eerste maanden van 1926 voortduren. Mensch, vee en plant snakten naar water en slechts met groote inspanning van Koloniaal Bestuur en particuliere ondernemingen kon worden voorzien in het allernoodigste om mensch en dier niet van gebrek aan drinkwater te doen omkomen. De cultures hadden reeds de laatste twee jaren minder hemelwater ontvangen dan normaal verwacht mocht worden en nu, door de voortdurende droogte, een weder op krachten komen uitgesloten scheen, was de naaste toekomst zeer donker. In Maart en April zag het in verschillende deelen er naar uit, alsof een groot deel van de cultivaties te gronde zou gaan.

Als gevolg van de droogte, of afgescheiden daarvan, kwamen ook andere plagen over dat bijna onkenbaar geworden, sedert oude tijden toch als zoo buitengewoon vruchtbaar bekende land.

Sterfte onder het vee, door gebrek aan voedsel en drinkwater, dwong den veehouder tot verkoop van zijn vee over te gaan tegen zeer lagen prijs.

Een buitengewone muskietenaanval, toen het weder begon te regenen, noopte ieder levend wezen tot zelfverdediging; vooral pluimvee kwam de gevolgen van het bloedverlies niet te boven.

Rupsen, waartegen men zich nog niet voldoende gewapend had, brachten veel schade aan den katoenaanplant. De rijstvelden werden in sommige streken zeer bezocht door wantsen, en in het meest bevolkte district, Beneden Commewijne, deed een rattenplaag groote schade aan den jongen koffieaanplant. In een rijstveld werden in $1\frac{1}{2}$ uur door zes man bijv. 200 ratten gevangen.

Een juist beeld hoe de stemming onder die omstandigheden was, geeft wel het besluit van het Koloniaal Bestuur om een bod van een particulier op de Gouvernementskoffieonderneming Slootwijk te aanvaarden — een bod, dat ver beneden het in die plantage gestoken kapitaal was — omdat men meende aldus nog iets te redden van de verloren gewaande tonnen gouds.

Later, toen in de tweede helft van 1926 de seizoenen weder eindelijk normaal werden, bleek in de cultures wel veel blijvende schade te zijn aangericht, maar de toestand was niet hopeloos. Alles, wat nog leven had, herstelde zich weder spoedig, dank zij de vruchtbaarheid van den bodem, en de opengevallen plaatsen konden met jongen aanplant worden aangevuld. Alleen de cacaocultuur schijnt geen bron van welvaart voor de kolonie meer te

kunnen worden. Na een strijd van 25 jaar zal men het met deze cultuur geheel moeten opgeven, tenzij de deskundigen aan het Landbouwproefstation den verderen ondergang van de cacao nog kunnen tegengaan.

Natuurlijk moesten de oogstverwachtingen voor 1926 zeer laag blijven, maar er was op het einde van het jaar alle reden om aan te nemen, dat weldra de cultures weder normale opbrengsten zouden geven, al zou de oogst dan misschien op een ander tijdstip vallen dan gewoonlijk.

Het spreekt van zelf, dat deze tegenslagen in de cultures grooten invloed hadden op het geheele economische leven der Surinaamsche bevolking. Ook de nijverheidsondernemingen werden door de droogte sterk belemmerd in haar werkzaamheden. Het in een vorig jaar vrijwel verkregen economisch evenwicht werd door een ander weder verstoord.

De uitvoer daalde van ƒ 9.9 millioen in 1925 tot ruim ƒ 7.6 millioen in 1926. De invoer daarentegen steeg ruim ƒ 500.000.

De inkomsten van de Koloniale Kas in 1926 wijzen ook duidelijk op den zwakken economischen toestand. De ontvangsten, die verband houden met den welstand en het bedrijfsleven, brachten minder op dan in 1925.

Daarnaast geven de cijfers van de Koloniale Postspaarbank ook een belangwekkend beeld van den economischen toestand van de bevolking. De inlagen waren ƒ 438.030 tegen ƒ 554.565 in 1925, aldus een teruggang aanwijzende van ruim ƒ 116.000, terwijl de terugbetalingen met ƒ 483.3.. tegen ƒ 483.252 in 1925 ongeveer op dezelfde hoogte bleven.

Het aantal inlagen verminderde, vergeleken met 1925, met 533, terwijl het aantal terugbetalingen met 579 steeg. Er moest dus menig beroep op den spaarpot worden gedaan om den moeilijken tijd door te komen.

De loop der bevolking was volgens daarvan gepubliceerde cijfers niet zoo gunstig als in 1925. In totaal vermeerderde de bevolking in 1926 met 2958 zielen tegen 3612 in 1925.

Een algemeen overzicht van den toestand van Suriname in 1926 kan niet volledig zijn als men zich bij zijn onderzoek slechts bepaalt bij den internen toestand van de kolonie. De economische geschiedenis van Surinname heeft in de laatste eeuw altijd twee zijden gehad. Naast den toestand in de kolonie zelve werd het antwoord op de vraag naar den welstand ook beheerscht door de houding, die Nederland tegenover zijn bevolking in Zuid-Amerika aannam.

Het jaar 1926 is in dit opzicht voor Suriname een buitengewoon jaar geweest, waarvan de gevolgen voor de ontwikkeling der kolonie nog niet zijn te overzien.

Met het optreden als Minister van Koloniën van Dr. J. C. Koningsberger kwam een man aan het bewind, die door zijn vroegeren werkkring in Nederlandsch-Indië weet, wat een plantage- en landbouwkolonie noodig heeft en zich daarvoor ook op de bres wil stellen. In Gouverneur van Heemstra kon de Minister den man waardeeren, wiens ideaal het is Suriname tot leven te brengen; den man, die ook de belanghebbenden bij Suriname's bloei heeft weten samen te brengen in den Ondernemersraad voor Suriname. En, alsof nu eindelijk het tijdstip aangebroken was, waarop het voor Suriname zou gaan lichten, ontstond er allerwege in Nederland een merkwaardige belangstelling voor de kolonie.

Suriname werd op buitengewone wijze, met zijn lief en leed, onder de aandacht van het Nederlandsche volk gebracht.

Wat het tijdstip voor handelend optreden bij zonder gunstig maakte, was het feit dat Minister en Gouverneur, door een kortstondig verlof aan dezen laatste verleend, de gelegenheid hadden samen mondeling over het rapport van den Ondernemersraad van gedachten te wisselen en de groote lijnen van regeeringsbeleid vast te leggen.

De gunstige gevolgen bleven dan ook niet uit. De Memorie van Antwoord betreffende Surinaamsche begrooting voor 1927 gaf te dien aanzien geen onzeker geluid.

De Tweede Kamer der Staten-Generaal heeft, hoewel niet met groot enthousiasme, de begrootingsvoorstellen van den Minister op den 25en Februari goedgekeurd na de toezegging van den Minister, dat hij spoedig een volledig uitgewerkt plan voor de opheffing van Suriname aan de Kamer zal voorleggen.

Nu Suriname eenerzijds, na de korte maar hevige depressie van 1926, zich in 1927 weder, elastisch

altijd, uit zijn malaise zal gaan opheffen en de Nederlandsche Regeering anderzijds wil medewerken om door wegneming van belemmeringen en krachtdadigen steun den bloei te bevorderen, hebben allen, die in de mogelijkheden en toekomst van dat gewest het geloof nog niet hebben verloren, weder moed gevat.

Waarschijnlijk zal het Nederlandsche kapitaal zich nu meer deze nationale taak gaan aantrekken en de exploitatie van deze in haar wezen rijke kolonie niet langer bijna uitsluitend overlaten aan de energie van kapitalisten van vreemde nationaliteit!

In het verslag worden voorts uitvoerige mededeelingen gedaan over de cultures en de verschillende bedrijven.

* * *

„Het Algemeen Handelsblad" van 18 Mei schrijft:

In het verslag van de Surinaamsche Bank over 1926 troffen ons een tweetal passages zeer sterk. De eene bespreekt de beteekenis van het particuliere kapitaal. Dat zal zich niet naar Suriname keeren, meent de verslaggever, zonder dat daar eerst allerlei bezwarende belemmeringen in wetgeving en bestuurspraktijken zijn opgeruimd en van Regeerings-of bestuurswege zou worden voorgegaan op den weg naar economische ontwikkeling! De andere wijst er op, dat Suriname in de laatste jaren ten aanzien van den import van goederen zich allengs meer van Nederland afwendt om zich te richten naar de Vereenigde Staten van Noord-Amerika en Canada en ook naar Engeland.

De wisseltransacties der bank bewijzen dat.

Wie dat in verband met elkaar leest kan niet anders dan zich afvragen, of niet met wat meer moed en doorzettingsvermogen kan worden gestreefd naar een verwezenlijking der in de nota van den Ondernemersraad voor Suriname bepleite maatregelen.

In kringen, die de situatie kennen, meent men dat hier een nu of nooit geldt.

* * *

Volgens een bericht in het „Handelsblad" zal het aantal emigranten uit Java naar Suriname dit jaar ongeveer 2300 bedragen. De contractacten zullen in drie groepen van ongeveer 750 personen hunne bestemming volgen.

* * *

Naar Wij in *„De West"* lezen, is in een te Paramaribo gehouden vergadering besloten tot oprichting van een Bond van Openbare Onderwijzers, die zich ten doel stelt om op te komen voor de, vooral in den laatsten tijd sterk bedreigde belangen van het openbaar onderwijs in Suriname.

Der vergadering traden 43 leden toe. Als bestuursleden werden gekozen de heeren Schoonhoven, Calor, Hijlaart, Zundert en Elstak.

Ook personen die, hoewel zelf geen onderwijzer, voelen voor het openbaar onderwijs, kunnen als lid worden aangenomen.

* * *

Bijgeloof heerscht nog overal in de wereld, maar in Suriname in buitengewone mate. Een extra dom bijgeloof schijnt aan een jongen man het leven gekost te hebben, bij gelegenheid van een patrouillegang aan de Boven-Suriname. Een militair, Pierre Haimé, heeft in tegenwoordigheid van den troep met een karabijn een eind aan zijn leven gemaakt. De militair Wildeman gaf daarvan de volgende „verklaring".

Algemeen bekend bestaat er 'n bijgeloovige vrees voor een boozen geest, Kantamoesa geheeten, die in termietenheuvels zou huizen. Men mag dezen geest niet bespotten of beleedigen, niet aanraken of zelfs aanzien. Wordt Kantamoesa getergd, dan borrelt uit de openingen van het nest schuim op, dat zeer gevaarlijk heet te zijn en door de wisiman voor allerlei doeleinden wordt gebruikt.

Een der deelnemers aan den tocht, die „op de hoogte was" lichtte de anderen in omtrent het gevaar dat zij liepen en waarschuwde om toch vooral zonder een woord te spreken of te spuwen het nest voorbij te loopen.

Haimé zou echter de voorschriften hebben overtreden. De „ingewijden" wisten toen te vertellen, dat hij waarschijnlijk zijn straf niet zou ontloopen en wellicht nooit meer uit het bosch zou geraken, of op geheimzinnige wijze aan zijn einde komen. Dit schijnt hem bijzonder sterk te hebben aangegrepen. Hij begon kort daarop te klagen over pijn in de dijen en had een lichte temperatuursverhooging. Den volgenden morgen maakte hij een eind aan zijn leven.

Men zie over Kantamasoe de *„Encycl. v. Nederl. W.-Indië"* onder het hoofd *„Bakroe"*.

Kerk en school zijn onmachtig geweest om dit domme bijgeloof den kop in te drukken.

Wanneer wij in Suriname in het bosch of in de Savanna's zoo'n termietenheuvel tegenkwamen hebben wij — tot groote ontstemming van onze creoolsche begeleiders — nooit verzuimd, met een houwer in het nest te roeren om onzen begeleiders te laten zien waar het schuim — een gistingsproces — van daan kwam, maar zij bleven liever op een afstand en schudden bedenkelijk het hoofd. De Indianen hebben dat bijgeloof niet.

Curaçao.

De Curaçaosche wetboeken.

Men heeft ons gevraagd over dit onderwerp eens iets te schrijven. Dat is heel moeilijk want die Curaçaosche wetboeken zijn er niet. Of liever: op één manier zijn zij er wel, maar op twee manieren zijn zij er niet. Volgens het regeeringsreglement zijn zij er. In de praktijk zijn zij echter niet te krijgen. Wat er van was is uitverkocht, finaal uitverkocht, al tien jaar lang. Voor geld noch goede woorden zijn zij te krijgen. Hoe groot de oplaag 60 jaar geleden geweest is, weten wij niet, en waar de exemplaren gebleven zijn, evenmin. Maar dat is ook niet erg, want wat er in die wetboeken staat is verouderd. Burgerlijk Wetboek — herhaaldelijk gewijzigd, evenals in Nederland; Burgerlijke Rechtsvordering — de heele rechtspleging is veranderd; Strafwetboek — door een ander vervangen; Strafvordering — o.a. de heele competentie gewijzigd; Wetboek van Koophandel — derde boek afgeschaft, tweede boek wellicht spoedig aan de orde, eerste boek meer dan eens gewijzigd en wellicht weer wijzigingen aanstaande; Rechterlijke organisatie — onherkenbaar.

In het belang der rechtspraak moet hierin verandering komen. Voor justiciabelen en voor rechters is de toestand onhoudbaar geworden. Waar is de Fruin en waar de Nijhoff, die dit werk ter hand willen nemen. Zij zullen er misschien zonder regeeringssteun geen zij bij spinnen, maar toch velen aan zich verplichten.

En nog iets. Er bestaan geen commentaren op de Curaçaosche wetboeken. Die zijn ook niet noodig, omdat de bepalingen goeddeels letterlijk overeenstemmen met de Nederlandsche. Toch zou eenige toelichting op de afwijkende artikelen niet ondienstig zijn. Daarvoor bestaan twee bronnen, die nu niet zoo heel rijk vloeien. De staatscommissie van 1852, die de tegenwoordige wetboeken ontworpen heeft, heeft haar ontwerpen met korte toelichtingen in 1860 laten drukken. Antiquarisch zijn die nog wel te krijgen. Het nieuwe wetboek van strafrecht is indertijd ontworpen door een Curaçaosche commissie en een jaar of tien geleden heeft het *Tijdschrift voor strafrecht* een bijdrage gehad, waarin vooral de van het Nederlandsche wetboek afwijkende bepalingen besproken werden. In de tweede plaats heeft men de niet openbaar gemaakte adviezen van den Raad van State, die misschien voor dit doel geraadpleegd zouden mogen worden en een enkel punt zouden kunnen verduidelijken. Van deze gegevens zouden misschien korte aanteekeningen gemaakt worden in den geest van de Schuurmans en Jordens-uitgave der wetten en wetboeken.

Om het kostenbezwaar te verminderen zouden wellicht de verschillende wetboeken afzonderlijk kunnen worden uitgegeven en tegelijk met de Curaçaosche de Surinaamsche redactie.

Simon Bolivar.

Over de eerste reis — uit en thuis — schrijft het Handelsblad:

„Wij hadden gelegenheid den kapitein, den heer P. Koningstein, tusschen de drukke werkzaamheden, aan de aankomst verbonden, door, even in zijn hut te spreken.

Hoe het schip op de eerste reis had voldaan?

„Uitstekend, in alle opzichten voortreffelijk. Zoowel de kapitein, de officieren en de bemanning als de passagiers waren volkomen tevreden.

„Het is een reclamereis geweest. Overal, waar wij binnenvielen, zijn wij als koningen ontvangen.

„President Gomez van Venezuela heeft hartelijke begroetingstelegrammen gestuurd. De zoon van den

LIJST VAN ADRESSEN

ten behoeve van Repatrieerenden

(Vervolg).

MUZIEKHANDELAREN

Muziekhandel Dajos Bela, Fred. Hendriklaan 190, Den Haag.
Ph. Kruseman, Noordeinde 91, Den Haag.

OPTICIENS

P. W. Hiele, L. Jansstraat 27, Utrecht.
C. v. Monsjou, Valkenboschplein 19, Den Haag.

PARAPLUIE-MAGAZIJNEN

Kalker's Modemagazijn, Kalverstr. 100, Amsterdam.
A. Querelle, Schoolstraat 10, Den Haag.

PIANOHANDELAREN

L. Jacobi, Regentesselaan 123, Den Haag.

PORSELEIN EN AARDEWERK

Focke en Meltzer, Hoogstraat 5, Den Haag.
C. Hoying, Spuistraat 20, Den Haag.

POSTZEGELHANDEL

Max Pool, Korte Poten 25, Den Haag.

RECHTSKUNDIGE BUREAUX

v. d. Geer, W. de Withstraat 79, Den Haag.

REISBUREAUX

Kon. Paketvaart Mij., Amsterdam,
Rotterdamsche Lloyd, Rotterdam.

RESTAURANTS

Rest. Duinoord, Sweelinckplein, Den Haag.
W. F. Klink, Wagenstraat 109a, Den Haag.
Rest. Promenade, Oude Schev. weg 21, Den Haag.
Rest. de Twee Steden, Buitenhof, Den Haag.

RIJWIELHANDELAREN

P. Nassenstein, Bachmanstraat 42, Den Haag.
J. F. Vrolijk, W. de Withstraat 68, Den Haag.

SCHOENMAKERS

A. J. Linneweever, Westeinde 32a, Den Haag.

STAALWAREN

J. A. Schlette, Willem de Zwijgerlaan 50, bij Fred. Hendriklaan, Den Haag, Telefoon 50888.

STOOMVAARTLIJNEN

Crans & Co., Plein 22a, Den Haag.

TANDARTSEN

Alg. Haagsch Inst. voor Tandheelkunde, Piet Heinstraat 2, Den Haag.
A. J. M. v. d. Sprong, Laan van Meerdervoort 426, Den Haag.
J. van Veen, Weimarstraat 27, Den Haag.

TEHUIZEN VOOR KINDEREN

Kl. Opvoedingstehuizen, Pr. Mauritsplein 23, Den Haag.
H. Lenstra, Hoofdweg 53, Amsterdam.
Tokuni, Amersfoort.
Zandbergen, Amersfoort

TEHUIZEN INDISCHE BEDIENDEN

Persinggahan, v. Boetselaerlaan 2, Den Haag.

TOKO'S

Toko Bogor, Suezkade 12—12A, Den Haag.

TRICOT-GOEDEREN

Iserief & Co., Veenestraat 16, Den Haag.

UITZENDING VAN DINERS

Maison Blom, 2e Schuytstraat 77, Den Haag.

VERMAKELIJKHEDEN

Dierentuin, Benoordenhoutscheweg, Den Haag.
City Theater, Veenestraat, Den Haag.

VERZEKERINGEN

's-Grav. Rijwielverz. Mij., Conradkade 56, Den Haag.
Onderl. Levensverz. Eigen Hulp, Kortenaerkade 3, Den Haag.
Schenzer's Alg. Ass. Kantoor, Papaverhof 35, Den Haag.

VLEESCHHOUWERIJEN

H. J. M. van Duyne, Keizerstraat 165, Scheveningen.
Verwoerdt, Heerenstraat 11, Voorburg.

WASCH- EN STRIJKINRICHTINGEN

P. de Haan, Looierslaan 2, Voorburg—Veur.

ZANG

Mevrouw Alma, 2e Sweelinckstr. 185, Den Haag.

president en zijn zuster hebben de reis met de „Simon Bolivar" naar Havre medegemaakt.

„Het schip manoeuvreert prachtig. Men kan er eigenlijk alles uit halen. In Willemstad moesten wij, om te meren, tusschen twee vaartuigen door sturen. Gouverneur Brantjes, die het geval aanzag, en die heel wat verstand van de zeevaart heeft, merkte op, dat het nooit zou gelukken."

Maar de kapitein kende zijn schip; hij wist, dat het nauw luisterde. De manoeuvre gelukte. Zij was trouwens geen waagstuk. Maar met een ander schip zou zij onmogelijk zijn geweest.

Van slingeren was geen sprake. In het begin nog iets, omdat nu eenmaal niemand dadelijk de eigenschappen van een nieuw schip kent. Op de terugreis is een derde deel van de lading — stukgoed — in het tusschendek gestuwd. Dit geschiedde bij wijze van proef. Zij voldeed schitterend. Het bleek dat, wanneer een deel van de lading in het tusschendek wordt geborgen, het schip zoo vast ligt als een muur, dat van slingeren niets meer valt te bemerken.

Hoe de vaarsnelheid was? Prachtig! Van Barbados naar Plymouth is gevaren in 10 dagen en 21 uur. De grootste afstand in een etmaal afgelegd bedroeg 351 mijl. Een mooie prestatie."

Curaçaosche Hypotheekbank.

In 1926 werden 45 aanvragen tot een bedrag van *f* 348.400.— toegestaan, afgeschreven werd *f* 206.2771.98. In het geheel stond op 31 Dec. '26 op hypotheek uit *f* 1.825.797.02. Het bankgebouw staat te boek voor *f* 5000.—. Het bedrag der dubieuse debiteuren is *f* 128.036.79. De winst bedraagt *f* 38.107.89.

Scheepvaart.

In Maart kwamen de haven van Willemstad binnen 312 stoom- en 150 zeilschepen, samen 462 schepen. In de eerste drie maanden van dit jaar kwamen binnen 921 stoom- en 420 zeilschepen, d.i. te zamen 1341 schepen. *(La Cruz.)*

Uitvoer.

In 1926 is uitgevoerd voor *f* 95.487.288.—, waarvan *f* 5 millioen op rekening van de petroleum gesteld moet worden en verder: *f* 124.000.— aloë, *f* 35.800.— dividivi, *f* 300.000.— stroohoeden, *f* 5.700.— ijs, *f* 2.110.400.— fosfaat, *f* 9000.— pinda's, *f* 1.560.000.— steenkolen, *f* 8000.— versch vleesch, *f* 29.000.— geitenvellen, *f* 30.000.— huiden, *f* 83.000.— zout.

(Ontleend aan *La Cruz*).

Politie.

Gelukkig is de minister al teruggekomen van zijn optimistischen kijk op den veiligheidstoestand, waarvan het Voorloopig verslag een oogenblik blijk gaf. Het gaat er n.l. weer Spaansch toe op Curaçao. De *Amigoe* bevatte 16 April l.l. twee klachten, een van diefstal en een van „broeinesten van allerlei ongerechtigheden" op de aan de Isla grenzende terreinen.

„Braspartijen en wat ermee samenhangt zijn er aan de orde van den dag. Vooral 's Zaterdags en 's Zondags is het er alles behalve veilig. Herhaaldelijk gebeurt het dat fatsoenlijke menschen er worden lastig gevallen, auto's gewoonweg worden tegengehouden of met steenen nagegooid. Met schrik begeven zich velen 's Zondagsmorgens naar de kerk, bevreesd dat ze hier of daar zullen worden aangevallen. Een van de voornaamste oorzaken van zooveel wanordelijkheden is wel het groot aantal stille kroegjes, waarvan 't in de buurt van Rooi Canarie wemelt."

En een week later vraagt het blad dringend politietoezicht op het autoverkeer.

Uit den Verren Vreemde.

New-York—Parijs.

C. A. Lindbergh heeft de non-stop-vlucht New-York-Parijs op schitterende wijze volbracht. Juister, is hij van Roosefelt Field, het vliegveld bij New-York, in 33 uur en 27 min. gevlogen naar le Bourget, het vliegveld niet ver van Parijs. De geheele wereld heeft hem in gedachte gevolgd, en in den nacht van Zaterdag op Zondag vond het bericht van zijn behouden aankomst zijn weg tot in alle hoeken waar menschen wonen. Toch mag de vraag gesteld worden of het meerendeel zich wel een goed begrip heeft gevormd van de prestatie van dezen eenling. De afstand van bijna 6000 K.M. over den oceaan, over dienzelfden oceaan, die pas Nungesser met zijn

gezel Coli tot graf geworden is. Kapitein Lindbergh, de Amerikaan van 25 jaar, volbracht de vlucht in 33½ uur, dat is bijzonder vlug, 't had ook langer kunnen duren. Al dien tijd alleen hoog boven de zee, met alle emoties, met alle behoeften, die geen levend wezen op zijde kan zetten, met alle eischen die een machine stelt, met alle kansen der grilligheid van weer en wind, sturend, oor en oog in spannende actie, elke minuut en onverpoosd voor een nieuwe beslissing gesteld, en bij dit alles, steeds alleen.

De afstand New-York—Parijs is zoowat die van Amsterdam naar Britsch-Indië. Met anderhalf maal dien afstand zou Amsterdam-Nederlandsch-Indië te nemen zijn. Hij is aanzienlijk grooter dan die van Sabang tot de uiterste grens van Nederl. Nieuw-Guinea.

Tezelfder tijd dat Lindbergh zijn waagstuk volbracht, waren twee Britsche vliegerofficieren Carr en Gilman op weg van Londen naar Karachi voor een non-stop-vlucht, die dus ongeveer dezelfde lengte zou hebben gehad. Zij zijn, na een vlucht van 5700 K.M., in de Perzische Golf terecht gekomen, waar zij in zee zijn opgepikt. Hun toestel was vernietigd. Hierdoor groeit de verrichting van Lindbergh nog in aanzien.

Een beroemde Fransche Nederlander.

La Dépêche Coloniale van 17 Mei geeft een der radio-conferenties weer, die, in opvolging gehouden, de koloniale gedachte in Frankrijk willen verspreiden. De bekende groote propagandist, die de heer Octave Homberg is, sprak den 16en over: Un grand colonial: le gouverneur général van Vollenhoven. Wij hebben t.d.p. meer dan eens den naam van dezen grooten Franschman, Nederlander van geboorte, genoemd en geëerd. Wij vragen een klein deel van den roem, die toekomt aan dezen hoogvereerden Franschen kolonialen hervormer, in den oorlog gevallen als een Bayard, als een La Tour d'Auvergne.

Wanneer wij spreken over figuren in onze koloniale geschiedenis, wordt bij een gouverneur-generaal Patras vermeld, dat hij Franschman-, bij generaal Demmenie, gouverneur van Atjeh, dat hij Elzasser van geboorte was, en wij hebben dan niet 't gevoel òf onze natie, òf den persoon in iets te kort te doen. Is 't nu aanmatigend iets dergelijks ook als wederkeerigheid te vragen? In de radio-conferentie van 16 Mei is niet in het midden gelaten waar Van Vollenhoven geboren is, maar is gezegd „né le ... juillet 1877 à Alger". En dit nu is niet juist. Van Vollenhoven is Rotterdammer van geboorte. Zijn ouders zijn naar Algiers gegaan toen hij heel jong was, in het gezin is men Hollandsch blijven spreken. De zoon is volbloed Franschman geworden, voelde zich met hart en ziel Franschman, maar hij verloochende zijn Hollandsche afkomst daarom toch geenszins. Hij sprak onze taal, hij bezocht ons land, waar Schr. dezer 't voorrecht heeft gehad hem te ontmoeten, en hij verklaarde dat het lezen van werken over onze koloniën niet zonder invloed was gebleven op zijn inzichten en opvattingen. Met dat al sprak hij met voorliefde van „nous Français" en voelde hij zich op ende op Franschman. Wij geven Frankrijk gaarne de volle maat, die het toekomt in zijn trots op zijn van Vollenhoven, maar het late Nederland de eer van zijn geboorte en eenigen invloed op zijn vorming.

Italië en de emigratie.

In het vorig nummer maakten wij gewag van 't pogingen, op aansporing van Mussolini, in 't werk gesteld om in Italië de overvloed van bevolking uit de steden af te leiden naar het platteland, en zoodoende het verlies aan werkkracht te voorkomen, van de vele duizenden, die tot nu toe Italië verlaten om in den verren vreemde een nieuw vaderland te gaan zoeken. Wij wezen er toen ook op dat men in Zuid-Amerika gaarne Italianen ziet komen. Er is dus een strijd om de belustigden op landverhuizing, en dat het Mussolini nog niet gelukt is hen om te houden, moge blijken uit deze cijfers der emigratie over 1926. In ronde getallen emigreerden uit Italië naar Frankrijk 132.000, naar Argentinië 60.000, naar de Ver. Staten 36.000, naar Brazilië 11.000, naar Australië 4000, naar Canada 3000, naar Uruguay eveneens 3000.

Italië zelf beperkt zich niet tot de overheveling van stad naar platteland, maar is er mede op bedacht de eigen overzeesche koloniën door landgenooten in exploitatie te doen nemen. 't Beijvert zich de toestanden in de koloniën te verbeteren en hiervan kond te doen in den lande.

...heeft de minister van koloniën, Federzoni, de Kamer een beeld voorgehouden van den huidigen toestand waarin de gebieden zijn geraakt welke in Afrika onder Italiaansche vlag ...

Erythrea is de malaise te boven. Massana, de haven aan de Roode Zee, is op administratief en economisch gebied gereorganiseerd en na de aardbeving tot een moderne stad herbouwd. De spoorweg loopt van daar tot Agardat.

Somaliland, dat door de met Groot-Brittanië gesloten overeenkomst in grootte verdubbeld is, heeft op ondernemende ontginners. In de buurt van Benadir zijn reeds 50.000 H.A. met katoen beplant. Elders geeft de zout-industrie mooie uitkomsten.

Tripolitanië en Cyrenaica moeten nu en dan troepen optreden, maar in uitgestrekte gebieden is 't er rustig en veilig. De in 1925 in werking getreden nieuwe bestuurswetten beloven veel voor de toekomst van de Libysche koloniën. De vooruitzichten op landbouwgebied bieden hier in de naaste toekomst ruimte voor 300.000 Italiaansche immigranten.

Het zoet gefluit lokt echter nog niet velen. De aantrekking voor den vreemde blijft, de impuls van Mussolini en zijn mede-ijveraars ten spijt, talrijker dan die voor het platteland en voor de eigen koloniën in Afrika.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Amersfoort.

VERSLAG OVER HET JAAR 1926.

Het Bestuur der Afdeeling bestond na de Algemeene Vergadering op 9 Februari uit de Heeren E. Roodenburg, Voorzitter; Prof. Mr. G. J. Nolst Trenité, Mr. E. H. Bergsma, Secretaris en Mevrouw F. van der Post-... Penningmeesteresse, terwijl in Mei dezes jaars Mevrouw A. ter Cock als lid van het bestuur toetrad en hiermede vervulde de vacature in het bestuur, ontstaan tengevolge van het uittreden van Mevrouw Zonnevylle.

Een speciaal woord van dank aan de afgetreden bestuursleden Mevr. Zonnevylle en den heer H. J. de Wit, de laatste onze volijverige oud-secretaris, voor hetgeen zij voor den bloei van de afdeeling hebben gedaan, is in dit jaarverslag zeker op zijn plaats.

Het ledental bedroeg op 31 December 1926: 104 leden. In den loop van het jaar traden als leden toe 23 personen, bedankten 15 leden, werden naar elders overgeschreven 3 leden, werden van elders naar onze afdeeling overgeschreven 2 leden, terwijl de dood twee onzer leden opeischte. Het heengaan van den Heer Zonnevylle, van wien de Vereeniging nog zoo menige voordracht kon verwachten met zijne heldere en goed verzorgde voordrachten, trof ons diep. Eene eerbiedige hulde aan dezen afgestorvene mag hier niet ontbreken.

Het Bestuur vergaderde geregeld éénmaal 's maands ten huize van een der bestuursleden ter bespreking van de belangen der- en van de werkzaamheden in de- Afdeeling onzer Vereeniging.

Wat de werkzaamheden aangaat, waren deze van zeer gevarieerd karakter, immers groote avonden werden afgewisseld met causerieën en excursies, terwijl eene tentoonstelling werd georganiseerd.

Op 15 Maart hield de Heer J. Neurdenburg, oud-Superintendent van de Ned.-Ind. Landbouw-Mij., eene causerie lezing met lichtbeelden over de suikerindustrie, terwijl als extra-surprise Mej. G. Weber, voor ons eenige Serimpi-dansen uitvoerde.

In November waren het Indische Vulcaanbestijgingen toegelicht met mooie lichtbeelden, waarvoor Dr. van Bemmelen, oud-Directeur van het Kon. Magnetisch en Meteorologisch Observatorium te Batavia, belangstelling wekte. Op deze groote avonden waren leden en publiek in goeden getale opgekomen, bij de lezing van Dr. van Bemmelen, waartoe de leerlingen der Middelbare Scholen te Amersfoort tegen een kleine entrée toegang hadden.

In Januari en op 27 November werden causeriën gehouden, eveneens met lichtbeelden geïllustreerd, respectievelijk door de Heeren H. Bielke, over het werk der Hernhutters in Suriname onder Creolen, Aziaten, Indianen en Boschnegers, en W. C. Clasener over "Indië, het Heden en de Toekomst van Suriname", de opkomst der leden op deze causerie-middagen was goed.

Op de twee dagen, op 27 en 28 Februari, werd in het clubhuis van de Padvinders eene Tentoonstelling van Indische Kunstnijverheid en Indisch Speelgoed gehouden, welke tentoonstelling een groot succes is geweest, zoowel wat het bezoek als wat de financieele zijde betrof. De organisatrice Mevr. F. van der Post, verdient, met hare trouwe dames-helpsters daarvoor zeer zeker den dank onzer afdeeling, maar ook zij dank gebracht aan de leden, die uit hunne verzamelingen het groot aantal voorwerpen tijdelijk voor de tentoonstelling afstonden.

Er werden drie excursies georganiseerd. De eerste op 19 April naar de bloeiende boomgaarden van de Betuwe, de tweede op 7 Juli, toen de afdeeling haar tweejarig bestaan herdacht, naar een kersen-boomgaard in de omgeving, waarvan niet alleen de leden, maar ook hunne kinderen genoten, de derde op 6 October naar de Radio-Centrale te Kootwijk op de Veluwe. Te betreuren was het, dat de laatste excursie wegens onvoldoende deelname niet kon doorgaan.

Deze excursies versterken ongetwijfeld den band, die er bestaat tusschen de leden van Oost en West en hebben door hunne gezelligheid een sterk propagandistisch karakter. Moge de belangstelling van de leden hiervoor steeds wakker blijven, dan wordt het Bestuur daardoor aangemoedigd nieuwe en afwisseling brengende excursies te organiseeren.

Een glanspunt van dit seizoen was het feit, dat de Algemeene Vergadering der Vereeniging te Amersfoort werd gehouden op 5 Juni en onze nog zoo jonge afdeeling de eer gewerd als gastvrouwe te mogen optreden voor de leden van het Hoofdbestuur en voor de afgevaardigden der afdeelingen.

Een gezamenlijk bezoek aan het Oudheidkundig Museum „Flehite", een gezellige lunch, een autobustocht door de schoone omstreken van Amersfoort, een „thee" te Birkhoven, na een mooie wandeling door de bosschen aldaar en een gezamenlijk diner in het Berghotel luisterden deze jaarvergadering op.

Onze bibliotheek verhuisde van de woning van onzen oud-secretaris H. J. de Wit naar die van ons medelid A. F. W. Weyers, Huygenslaan No. 35. Een woord van dank is hier op zijn plaats voor de goede zorgen door eerstgenoemde aan de boekerij besteed en voor zijne bereidwilligheid om ook nà zijn aftreden deze nog een tijdlang te willen huisvesten en administreeren, terwijl het bestuur zijne erkentelijkheid uitspreekt voor de welwillendheid van den Heer Weyers om als bibliothecaris te willen optreden. Niet alleen dat deze heer de boeken in bewaring nam en de administratie verder op loffelijke wijze voerde, doch ook werd door hem een catalogus samengesteld, welke het Bestuur zich voorstelt spoedig in druk te laten verschijnen, opdat de Leden naar hartelust en meer dan tot nu toe het geval was boeken kunnen leenen. Reeds kon aan menige zieke interessante en afwisseling brengende lectuur uit onze boekerij ter hand gesteld worden.

Wij vertrouwen, dat het bij onze leden aan belangstelling voor onze bibliotheek niet zal ontbreken, zoodra zij een exemplaar van den catalogus zullen hebben ontvangen. Ten slotte verdient vermelding, dat onze boekerij door eenige giften werd verrijkt, voor welke giften hierbij nogmaals de dank der afdeeling wordt gebracht.

Ook ditmaal kunnen wij constateeren, dat onze Afdeeling een gezond leven heeft met stijgende belangstelling der Dames- en Heeren-leden. Laat ieder naar zijn vermogen medewerken, dat dit niet alleen zoo blijve, maar dat ook onze Afdeeling in kracht en ledenaantal toeneme.

Amersfoort, 7 Februari 1927.

De Secretaris,
E. H. BERGSMA.

Afdeeling Amsterdam.

VERSLAG OVER HET JAAR 1926.

Het jaar 1926 is voor de Afdeeling Amsterdam een jaar geweest van opgewekt leven, niet zoozeer door vooruitgang van het ledental, dat, niettegenstaande het aantal tijdelijk hier gevestigden, op gelijke hoogte bleef, n.l. 201, maar het uitte zich hoofdzakelijk door het drukke bezoek aan de door het Bestuur georganiseerde avonden.

Ook het aantal personen, dat 's Maandags tusschen half twaalf en half één den Secretaris in het Gebouw van de Amsterdamsche Burgerwacht om inlichtingen kwam vragen, nam toe, wel een bewijs dat de Ver. Oost en West meer in alle lagen der Amsterdamsche samenleving bekend raakt.

Het vereenigingsjaar ving aan met een filmdemonstratie der bekende Patriafilm, aangevuld met eene van het Djatibosch-bedrijf, waarbij onze Voorzitter, de heer Van den Wall Bake, de noodige toelichting gaf.

Op Zaterdagmiddag 23 Januari demonstreerden wij deze film voor de kinderen van onze leden. Met spanning werd de reis met het s.s. Patria meegemaakt. Tot slot werd een kijkje gegeven in het hofleven van den Koning van Cambodja.

Maandag 15 Februari hadden wij een kunstavond. Mevrouw M. C. Zwierzina declameerde de prachtige gedichten van den bekenden Raden Mas Noto Soeroto. Frits Hinze, geaccompagneerd door mejuffrouw Elisa Wolters, gaf verschillende viool-soli. Het was een avond van buitengewoon kunstgenot.

Woensdag 7 April sprak de heer Anne Hallema voor onze afdeeling over „De Boeddha-figuur in de kunst." Een talrijk publiek woonde deze lezing bij, een ieder was onder den indruk van de groote wijding, welke de spreker in zijn voordracht, verlucht door prachtige lichtbeelden, wist te leggen.

Woensdag 10 November sprak Overste van Erp naar aanleiding van zijn laatste reis naar Bali. Een uitvoerig verslag over deze zoo belangrijke voordracht werd in het Koloniaal Weekblad opgenomen.

En tot slot van het jaar 1926 hadden wij het voorrecht Pastoor Vertenten in ons midden te hebben. De groote leeszaal van het gebouw van de Amsterdamsche Burgerwacht was tot in de uiterste hoekjes met een aandachtig en dankbaar publiek gevuld, dat genoot van den tintelenden humor van dezen pionier en onder den indruk kwam van het grootsche, opofferende werk, dat door de Missie in ons Indië verricht wordt.

Deze avond was een waardig besluit van het jaar 1926.

Aan het einde van dit jaar bestond het Bestuur uit de heeren: G. C. van den Wall Bake, Voorzitter; W. C. Bonebakker, Onder-Voorzitter; M. Garschagen, Penningmeester; L. D. Petit, Secretaris en de bestuursleden Ed. Cuypers, Jhr. J. Six en prof. L. van Vuuren.

L. D. PETIT, *Secretaris.*

Afdeeling Apeldoorn.

EEN KEURIGE TENTOONSTELLING EN EEN SCHITTERENDE FILM.

Door samenwerking van de Vereenigingen „Tot de Kunst", „Volksuniversiteit" en onze afdeeling, is van 27 April tot 7 Mei een tentoonstelling gehouden van „Indische Kunst" in het gebouw „Concordia", waar T. d. K. gewoonlijk exposeert. De voorwerpen waren bijeengebracht door het Kol. Landb. Museum te Deventer; „Boeatan" te Den Haag; de Vereeniging „Suriname" te Amsterdam en uit particulier bezit. In een kleiner vertrek, waar de ingang was, hadden we de voorwerpen van Celebes, Borneo en het Oostelijk deel van den Archipl ondergebracht. In de groote zaal waren Java, Bali, Sumatra en Suriname vertegenwoordigd en was de afzonderlijk gehouden afdeeling van „Boeatan" en een tafel met etsen van den heer Jan Poortenaar. Aan de wanden in de groote zaal eenige schilderijen, ook van Poortenaar en hier en daar nog een flinke ets met een passend doek als fond. Uit alle deelen van den Archipel was iets en den geheelen duur van de tentoonstelling waren bestuurs- en andere leden aanwezig om toelichting te geven.

Het is hier de plaats een afzonderlijk woord van warmen dank te brengen aan den heer *H. A. C. Rink*, die zijn mooie collectie afstond, trouw hielp bij opbouw en inpakken en nog vele malen bezoekers rondleidde.

In de Nieuwe Apeldoornsche Courant Ingezonden stuk; advertenties en zeshonderd en zeventien kaarten aan de leden der vereenigingen, een aardige recensie van de redactie...... en een bezoek van *336* personen.

Men bedenke dat de leden met hunne gezinnen vrijen toegang hadden.

We hebben elkaar getroost met het gezegde van den uitslag en het doel...... en geleerd, dat ons werk, belangstelling wekken voor de buiten-Europeesche deelen van ons land, nog lang niet afgeloopen is......

Nog waren de tentoonstellingszaken niet afgewikkeld of we kregen gelegenheid de film: *Parelvisschers en Papoea's*, naar het bekende werk van Frank Hurley „Pearls and Savages" voor O. en W. vast te leggen. In de afgeloopen week is deze werkelijk mooie, boeiende film afgerold voor ruim 900 scholieren van Gymnasium, H.B.S., Mulo en lagere scholen. Door de schoolschoonmaak konden een paar scholen, die anders wel kwamen, niet op het appèl zijn, maar de jeugdige toeschouwers waren opgetogen over de voorstelling.

Verleden Donderdag ging deze film voor O. en W.-leden en belangstellenden. Bij de opening sprak de heer L. R. Wentholt, voorzitter der afdeeling, allereerst een woord van dank aan den heer E. Bruins, directeur van het Centraal theater, door wiens welwillende en zeer coulante handelwijze het mogelijk was geworden een serie schoolvoorstellingen en een avond te organiseeren. Verder herinnerde hij aan het teleurstellend geringe bezoek aan de tentoonstelling en wees hij verder op onze plannen (o.a. bezoek Koloniaal Museum) en op de noodzakelijkheid spoedig opgave te doen voor de inzending Apeldoorn naar Arnhem. Ten slotte wekte hij de leden op, ieder minstens één nieuw lid aan te brengen.

Er waren ± 200 bezoekers. De voorstelling in het nieuw gemeubelde en frisch gedecoreerde zaaltje was goed verzorgd en liep vlot van stapel...... alweer: het bezoek had 100 menschen talrijker moeten zijn.

En nu maar weer verder.

De Secretaris,
J. C. BAARS.

N.B. Wie doet mee aan de inzending voor de Arnhemsche tentoonstelling !?
Bericht dat s.v.p. binnen twee dagen; dus do it now! en geef s.v.p. meteen uw nieuwe lid op !

VERSLAG OVER HET JAAR 1926.

Ledental. Het Jaarverslag 1926 begon met 52 leden. Gedurende dit jaar werden 5 nieuwe leden gewonnen en 1 uit Den Haag overgeschreven, terwijl er voor 1927 op het eind nog 11 bijkwamen. Gedurende het afgeloopen jaar werd een lid naar Deventer overgeschre[ven] terwijl er vijf bedankten; alzoo een vooruitgang [van] 52 op 64.

Begunstigers. Begin 1926 telden we 62 begunstig[ers]. In den loop van het jaar kwamen er 9 bij en voor 19[27] nog 3. Drie zijn vertrokken en 5 hebben bedankt. [We] gaan dus 1927 in met 66 begunstigers.

Bestuur. In Maart van dit jaar hadden wij het [ge]noegen den heer J. Eigenhuis in het bestuur opge[no]men te zien. Ter bespreking der vereenigingszak[en] vergaderde het zesmaal, telkens ten huize van den vo[or]zitter.

Werkzaamheden. In den loop van het jaar vall[en] volgende als resultaat van de besprekingen te [ver]melden:

I. Op 27 Januari hielden we onze *jaarvergader[ing]* waarop, na de behandeling der huishoudelijke zak[en] de Secretaris een lezing met lichtbeelden hield [over] *„Indië en Wij"*.

II. Op 24 Maart sprak de Eerw. Pater *Jos Vi[...]* over *„De Papoea's"*.

III. Op het eind dier maand hadden we een [...] drukbezochte *filmvoorstelling* van de *„Patria"-film* [en] enkele andere van het „Koloniaal Instituut" o.a. *School-voorstellingen* voor ruim 1000 leerlingen der L.S. en M. U. L. O.

IV. Op 25 Juni hadden we een zeer druk bezochte voorstelling van de Boedhafilm. In deze maand zonden we een *circulaire* aan de leden en begunstigers, om [...] steun te krijgen bij het werven van leden. Behoudens twee uitzonderingen, heeft niemand daarop gereageerd.

V. In Juli-Augustus was de afdeeling vertegenwoor[...]digd in het *Padangramp-comité*, dat bruto pl.m. [...] gld. verzamelde.

VI. Begin Juli draaide voor ruim 1000 kinderen [van] verschillende scholen en op een avondvoorstelling [voor] plm. 400 ouderen de *Sumatrafilm*.

VII. Op 22 October gaven we een *„Indischen avond"* voor de kinderen van de school te Loenen.

VIII. Op 4 November, in samenwerking met de Volks-universiteit, sprak de Heer *S. C. Th. v. d. Paardt* o[ver] het onbewoonde N.W. deel van Bali. Ook deze av[ond] was goed bezocht.

IX. Op 7 Nov. hadden wij een *„Indischen avond"* georganiseerd voor de Personeelsvereeniging „Nie[uw] Leven" van het geneeskundig gesticht „Het Apeldoo[rn]sche Bosch".

X. Op 24 November sprak de Heer *Ch. Dumont* [over] *„Uit den Hindoetijd op Java"*.

Verder heeft het bestuur in drie gevallen van [...] gediend. Terwijl dit verslag geschreven wordt, [heeft] het bestuur contact gezocht met Hoenderloo, Vaassen, Loenen, Elspeet en Harderwijk en hoopt [het] in 1927 aldaar „Indische avonden" te organiseeren.

Wat de financieele toestand aangaat, zij mede[ge]deeld, dat het batig slot van bijna *f* 70.—, gezien de [in]komsten en wat gedaan is, niet onbevredigend [mag] heeten.

Vergeleken met den sterken groei van afdeelingen als Amersfoort, Nijmegen en Arnhem komt onze afdee[]ling echter zeer achteraan. Moge 1927, ons jubileumjaar, dien achterstand doen inhalen.

De Secretaris,
J. C. BAARS.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur.

HOOFDBESTUURSVERGADERING op *Zaterdag [...] Juni e.k.* in de kleine Aula van het gebouw der K[...] Vereeniging „Koloniaal Instituut" te Amsterdam, [...] voorm. ten half elf ure.

Punten van behandeling:

1. Notulen (zie K.W. 21 April '27, No. 16).
2. Besprekingen in verband met de Agenda der Alg[emeene] Vergadering.

JAARLIJKSCHE ALGEMEENE VERGADERING [op] *dienzelfden dag en terzelfder plaatse* om 11 uur.

Punten van behandeling:

1. Opening.
2. Notulen (zie K. W. 17 Juni 1926, no. 24).
3. Jaarverslag, Rek. en Verantw. 1926 met rapport [der] Verificatie-Commissie en Begrooting 1927 (zie K. [W.] 3 Maart 1927, No. 9).
4. Benoeming Verificatie-Commissie der Jaarrekening 1927.
5. Voorziening vacatures Hoofdbestuur. (Aan de be[urt] van aftreden zijn de H.H. Baars, Apeldoorn; Ro[...] huyzen, Amersfoort; Somermeijer, Utrecht; Wa[...] naar Reisiger, Haarlem en Dr. Zeijlstra, Deventer.)
6. Voorstel verlengingstermijn duur Vereeniging.
7. Mededeelingen van het Dagelijksch Bestuur.
8. Bepalen plaats en tijdstip volgende Algemeene Vergadering.
9. Rondvraag en Sluiting.

De Secretaris,
VAN DER BRUGH.

N.B. Na afloop der Algemeene Vergadering, omstreeks half een, wordt door het Bestuur der Afdeeling Amsterdam aan het Hoofdbestuur een luncheon aangeboden in het Restaurant van het Koloniaal Instituut, waarna om 2 uur de Raad van Beheer dier instelling de Besturen zal verwelkomen. Daarna bestaat gelegenheid het gebouw te bezichtigen.

Ten besluite zal, ongeveer 4 uur, de heer Tassilo Adam een demonstratie met lichtbeelden houden: „Indië in kleuren".

Van de Redactie.

RECTIFICATIE.

Tot ons leedwezen komen in het artikel van den heer W. R. Menkman in het vorig Nr. van het Kol. Weekbl. een tweetal storende fouten voor:

Blz. 2, eerste kolom, 4e alinea van boven staat: ...insvereeniging; dit moet zijn: *gezinsvorming.*

Blz. 2, tweede kolom, 7e alinea van boven staat: ...t alleen alle mogelijke moeite enz., lees: niet ...aar alle mogelijke moeite enz.

Van het Informatie-Bureau:

BESTEMD VOOR UITZENDING NAAR NED.-INDIE.

...G. van der Tol, Boekhoudkundig ambtenaar, Balistraat 23, Amsterdam.
...G. Th. Börgeling, Boekhouder 1e kl. b. d. Gouv. Acc. Dienst, Van Oldenbarneveldtstraat 39bis te Amsterdam.
...J. Barendracht, Rechterlijk ambtenaar, Laan van Meerdervoort 345, 's-Gravenhage.
...C. Schoe, Onderwijzer 2de klasse bij het O.E.L.O., 2e Braamstraat 12, 's-Gravenhage.
...Nijdam, idem als voren, Rue de Geôle, Caen. (Calvados) Frankrijk.

INDISCHE AMBTENAREN MET VERLOF.

...Schol, tijd. wd. Telegraafopzichter 1e kl. b. d. S.S. en Tramwegen, Schoolstraat 11, Egmond a. Zee.
...Pelger, Stationscommies 1e kl. b. d. S.S. en Tr., Oegstgeest bij Leiden.
...F. de Wilde, Cipier 1e kl. b. h. Huis van Bewaring te Poerwakarta, Wesselsstraat 281, 's-Gravenhage.
...H. de Groot, 1e commies b. d. S.S. en Tramwegen, Bilderdijkstraat 121, 's-Gravenhage.
...Rozema, Tramcontroleur 1e kl. b. d. S.S. en Tr., Heer Gillestraat 15, Rotterdam.
...Rienks, Onderwijzer 1e kl. b. h. O.E.L.O., Oostkade 8, Oud-Beijerland.
...J. Risseeuw, idem als voren, Oostburg (Z.).
...Mr. M. H. v. d. Kaaij, Ambtenaar ter beschikking van den directeur van Justitie, p.a. familie Van der Kaaij, Veenendaal.
...C. Wijgergangs, wnd. Mijnbouwk. Opzichter 1e kl. b. d. dienst v. d. mijnbouw, p.a. Hotel De Drie Linden, Smallehaven te 's-Hertogenbosch.
...Th. C. A. Rijkschroeff, Commies b. d. S.S. en Tramwegen, Lomanstraat 26, Amsterdam (Z.).
...F. Sauerbier, Ambtenaar 3e kl. b. d. dienst der In- en Uitvoerrechten en Accijnzen, Oude Scheveningscheweg 39, 's-Gravenhage.
J. H. Janssen, tijd. wd. Inspecteur 1e kl. b. d. S.S. en Tramwegen, p.a. Frau Anna Otto, Scheurenstr. 28II, Düsseldorf.
M. C. Voorn, Assistent-resident b. d. Alg. Bestuursdienst i. h. gouv. der Molukken, Hugo de Grootstraat 20, 's-Gravenhage.
Mej. P. Koster, Verpleegster 1e kl. b. h. Krankz.wezen, Wilhelminastraat 160, Amsterdam (W.).
Ir. A. Wulff, Hoofd v. d. Landbouwkundige afdeeling v. h. alg. proefstation v. h. Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel, p.a. Hotel Pomona, Kamer 63, Molenstraat te 's-Gravenhage.
G. N. Nilhorst, Opzichter 1e kl. b. d. S.S. en Tramwegen, Zwolscheweg 71, Deventer.
F. O. Barth, Techn. ambtenaar 2e kl. b. d. P.T.T.-dienst, p.a. Wilhelm Barth, Schmiedeberg Bezirk Halle.
Mej. J. D. Chevalier, Commies voor de Belastingen, Goudenregenstraat 175, 's-Gravenhage.
A. C. Rijlaarsdam, Directeur der Postspaarbank in Ned.-Indië, p.a. familie J. van Oosterhout, Wijttenbachstraat 37 huis, Amsterdam.
Th. C. Pieters, Onderwijzer der 1e kl. b. h. O.E.L.O., Vosstraat 18, Helder.
C. Bak, Gedipl. Techn. ambtenaar 2e kl. b. d. strafgevangenis en huis van bewaring te Soerabaya, Sluisdijkstraat 61, Helder.
F. E. Blogg, Commies b. d. kantoordienst van Binnenlandsch Bestuur i. d. residentie Djokjakarta, p.a. fam. Wibas, Amstellaan 84III, Amsterdam.
J. Koot, wnd. Commies 1e kl. b. d. P.T.T.-dienst, Nassaulaan 29, Baarn.
M. Noordhoff, Techn. ambtenaar 2e kl. b. d. P.T.T.-dienst, Westinghousstraat 22b, Groningen.
J. Bakker, Werkmeester b. d. S.S. en Tramwegen, Begoniastraat 4, Vlaardingerambacht.
Mej. J. C. Bonimbie, Adj.klerk b. h. P.T.T.kantoor te Semarang, p.a. fam. Bosman, Weverstraat 58 te Oosterbeek (bij Arnhem).
Ir. A. F. A. M. Hendrichs, Houtvester b. h. Boschwezen in Ned.-Indië, Heuvel 4, Helmond.
Mej. W. C. H. Elbracht, Onderwijzeres der 3e kl. b. h. O.E.L.O., Groot Hertoginnelaan 105, 's-Gravenhage.
Mevr. N. J. van Breemen, geboren Kruyt, Onderwijzeres der 2de kl. b. h. O.E.L.O., Zoeterwoudschesingel 75, Leiden.
G. Schuurman, Baas-zeilmaker b. h. Marine-Etablissement te Soerabaya, Molenaarsstraat 30a, Haarlem.
A. Brand, Onderwijzer der 1e kl. b. h. O.E.L.O., Steenstraat 17, Arnhem.
Y. Janssen, Hoofd der afd. Contrôle b. d. S.S. en Tramw., Graafscheweg 82, Nijmegen.

MET PENSIOEN.

J. C. L. Engelhart, Majoor der Infanterie, p.a. den heer Rijnders, Reinkenstraat no. 11 te 's-Gravenhage.
W. T. J. Wesselingh, Onderluitenant der Infanterie, Lavendelstraat 35, 's-Gravenhage.
G. W. Mazee, Kolonel der Infanterie (generaal-majoor titulair), Hôtel Prince de Galles, Nice (Frankr.).
Dr. J. F. A. Pool, Kolonel-apotheker, Laan van Meerdervoort 187 boven, 's-Gravenhage.
W. Stevels, Kapitein der Infanterie, Eikstraat 47, 's-Gravenhage.
P. Th. Justesen, Officier van gezondheid 1ste kl., p.a. den heer Laportus, Zwanenlaan 35, 's-Gravenhage.
E. B. Sauerbier, Vendumeester te Batavia, Oude Scheveningscheweg 39, 's-Gravenhage.

Mutatiestaat van 17 tot 25 Mei.

Nieuwe Leden:

Nieuwe Leden	Geïntroduceerd door:
...rouw A. den Hartog, Amersfoort, Utrechtsche weg 131A. f 5	Afdeelingsbestuur van Amersfoort.
...rouw Hoffmann-Kamm, Amersfoort, Utrechtsche weg 112. f 5.	Afdeelingsbestuur van Amersfoort.
...Bruins, Directeur Centraal Theater, Apeldoorn, Marialaan 28. f 5	Eigen aanmelding.
...Heuvelink, Algemeen Ontvanger te Djambi. f 5	den heer J. C. Hietink te 's-Gravenhage.

Nieuwe Begunstigers:

Nieuwe Begunstigers	Geïntroduceerd door:
...heer en mevrouw A. L. Koops, Apeldoorn, Gardenierslaan 26.	Afdeelingsbestuur van Apeldoorn.
...rouw de Vos tot Nederveen Cappel, Apeldoorn, Sophialaan 9.	Afdeelingsbestuur van Apeldoorn.
...H. J. E. Westerman Holstijn, Apeldoorn, Loolaan 18	Afdeelingsbestuur van Apeldoorn.

Afschrijven:

...Jiskoot, Oud Administrateur in Deli, Breda, Baronielaan 4 (overleden).
A. Pieren, Oud Kapitein ter Zee, Den Haag, Batjanstraat 1 (overleden).

Adresveranderingen:

...J. G. C. Vriens, van: Eindhoven, Treurenburgstraat ..., naar: Utrecht, Hugo de Grootstraat 8. f 5.
...F. G. Schalkwijk, Rechter in de Arrondissements Rechtbank, van: Heemstede, Binnenweg 153, naar: Rotterdam, Oude Dijk 57 A. f 5.
...J. Houtsma, van: Heemstede, Boschvaart 34, naar: Amsterdam, p. a. Waller en Plate, Nieuwendijk 197. f 5.
...L. Wong-Lun-Hing, Amsterdam, van: Stadhouderskade 152, naar: Moreelsestraat 35 II. f 5.
...D. E. Abendanon, Den Haag, van: Groot Hertoginnelaan 208, naar: Meezenplein 12.
J. J. Albrecht, Opzichter bij Dienst van Scheepvaart, van: Den Haag, Fahrenheitstraat 268a, naar: Weltevreden, Departement der Marine.
K. H. Bergers, Kapitein der Infanterie, van: Den Haag, Barentszstr. 41, naar: Bandoeng, D. v. O.
F. J. E. Siegers, Hoofdbeheerder v. d. Pandhuisdienst, van: Den Haag, Reinkenstraat 39, naar: Weltevreden, p. a. Gouv. pandhuis Gang Ketapang.
L. H. C. Horsting, Adjunct Hoofd Triangulatie, van: Warnsveld, naar: Weltevreden, p.a. Bureau Triangulatie, Sipajersweg.

VEREENIGING „OOST EN WEST"
HOOFDBESTUUR: HEULSTRAAT 17 'S-GRAVENHAGE

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins-Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen doen.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen, van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Tel. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins-Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752. Dit „Tehuis" biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland vertoeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK, of den Administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", Van-Boetzelaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Tel. No. 50248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna-Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten einde aan hen die uit Nederland naar Indië gaan, en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN op huishoudelijk en maatschappelijk gebied, onder leiding van Mevr. J. FRANCO MENDES—Calisch. Spreekuur Donderdagmiddag van 2 tot 4 uur en volgens afspraak, Nic.-Maesstraat [illegible], Amsterdam, Tel. 22492.
Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, en de Firma MARTINUS NIJHOFF, L. Voorhout 9, Den Haag (bij deze firma alleen die met een *), zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk.)
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

2. Onze Oost II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

* b. Onze West, tweede druk, bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overz. Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

* No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

* No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie.)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2e, verbeterde druk.)
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

* No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederlandsch-Indië, zoomede voor verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken en Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Opnieuw herzien.) .... Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

* No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

* No. XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber (caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Ned.-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën .... Prijs: **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
" 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
" 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
" 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
" 8. De Europeesche vrouw in Indië.
" 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
" 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
" 2. Het Javaansch tooneel.
" 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
" 4. De theecultuur op Java.
" 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
" 6. Een doode taal in Indië.
" 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
" 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
" 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
" 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
" 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
" 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
" 4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
" 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
" 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië.
" 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Wnd. Vertegenwoordiger in Nederlandsch-Indië, Mr. M. J. A. Oostwoud-Wijdenes, President Landraad, Tandjong Balei (Sumatra's Oostkust).

NUMMER 22 DONDERDAG 2 JUNI 1927 27STE JAARGANG

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN: Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag Telefoon 14519, Postgiro 14574

Wnd. Vertegenwoordiger in N.-I.: Mr. M. J. A. Oostwoud-Wijdenes. Pres. Landr., Tandjong Balei (Sumatra's Oostk.).

Opgericht 21 Maart 1900 door Kolonel G.E.V.L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIËN: N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIE

Jaarlijksche Algemeene Vergadering.

—o—

De aandacht der leden, c.q. begunstigers der Vereeniging wordt gevestigd op de op 11 Juni e.k. in het Koloniaal Instituut te Amsterdam te houden Jaarl. Algem. Vergadering, waarvan de agenda elders in dit blad bekend gesteld is, meer in het bijzonder op de gelegenheid welke alsdan bestaat om na de officieele ontvangst van het Hoofdbestuur door den Raad van Beheer van het Instituut te ruim 2 ure, die instelling in oogenschouw te nemen.

Het Hoofdbestuur.

Bede om Hulp.

—o—

De Witte Kruis Kolonie bij Salatiga.

P., Den Haag	*f* 25.—
J. C. B., den Haag	„ 10.—
	f 35.—

Vrouw Catoir.

P., Den Haag	*f* 10.—

Gelden zijn in totaal ontvangen:

de W. K. Kolonie	*f* 80.—
Vrouw Catoir	„ 18.—
Te zamen	*f* 98.—

Het Oranje-Nassau-Museum in Den Haag.

—o—

In het „Koloniaal Weekblad" van 5 Maart 1925 heeft de oud-Resident Raedt van Oldenbarnevelt de aandacht gevestigd en, in enkele lezenswaardige zinnen, de beteekenis geschetst van deze, bij uitstek nationale stichting in wording. In wording zeggen wij, want al is het een belangrijke verzameling van voorwerpen van verschillenden aard, welke het museum thans een drietal jaren na zijn oprichting herbergt, nog is het in „status nascendi". Evenwel de collectie neemt toe en het ledental breidt zich uit. Ook dat der „stichters" en „begunstigers". Verheugende omstandigheden zullen noodzakelijkerwijs daarheen leiden dat het oude „Waaggebouw" — in zijn tegenwoordigen staat — eerlang geen voldoende huisvesting meer zal kunnen bergen van wat daar thans door goede vaderlanders bijeengebracht is, en door deskundigen met piëteit is gerangschikt.

Om welke reden wordt nu, te dezer plaatse wederom de aandacht onzer leden gevraagd voor het Oranje-Nassau Museum? Omdat in het streven der Vereeniging „Oost en West": de voortdurende versterking van den band tusschen Nederland, Oost- en West-Indië, mede besloten ligt het streven der Vereeniging Oranje-Nassau Museum: de herinnering wakker te houden en te doen voortleven van den band, welken Oranje en Nederland eeuwenlang vereenigd heeft, heden nog bijeenhoudt en, kan het zijn, tot in verre tijden verbonden zal houden. — Vorst en vlag vormen de grootste krachten om die banden te snoeren.

Voor onze volkskracht, voor onze nationale gedachte, voor onze eenheid, is het van de hoogste beteekenis dat allen, die onder de Nederlandsche driekleur met den Oranje-wimpel leven, dat allen, die in het Staatsverband opgenomen zijn, hier, als aan gene zijden der Oceanen, hieraan blijvend herinnerd worden. Een oud-Hollandsche spreekwoord zegt: „Als 't appelken rijp is, valt het vanzelf". Toen nu vóór eenige jaren, eenige vaderlandslievende en vooruitziende mannen, aan wier hoofd de heer Mr. A. J. E. A. Bik, het initiatief namen tot stichting van het museum, was het appelken gevallen, d.w.z. was de tijd rijp voor het vallen. Een oplevende nationaliteitszin, aan welken — het spreekt vanzelf — de Oranje-gedachte ten grondslag lag, deed 't denkbeeld ontstaan om onze dynastie op deze lovenswaardige wijze nader te brengen tot ons volk. Daarmede is een daad verricht voor welken dat volk dankbaar kan zijn; het is geweest de verwezenlijking van een ideaal, wijl, door de oprichting van het museum inderdaad een voortleven van vorst en volk, voor de toekomst verzekerd is. En indien het tentoongestelde in schilderijen, oorkonden, penningen, boekwerken en brieven nog niet beantwoord aan de eischen, welke men zou kunnen stellen aan eene instelling, welke ten doel heeft den band tusschen een roemrijk vorstengeslacht en een mogendheid als Nederland, zichtbaar aan te toonen, zoo bedenke men dat Keulen en Aken niet op éénen dag gebouwd zijn, dat men nog verkeert in een aanvangsperiode, terwijl men, overigens meer heeft te letten op de hoedanigheid dan op de hoeveelheid. Niets komt in vollen wasdom uit het niet te voorschijn. Ook de Volkenbond —een universeel bindmiddel — wacht op volmaking. Hij is er en zal niet verdwijnen. En zoo zal ook het Oranje-Nassau-Museum — een kleine loot van denzelfden stam — blijvend zijn en een bindmiddel vormen tusschen Vorst en volk van Nederland zoolang het Nederland van hier en overzee bestaan blijft onder de schuts van een Oranje, het geslacht waaraan het zooveel te danken heeft. Daartoe is noodig dat zoowel de overheid als de besturen van provinciën en gemeenten hier te lande, alsmede die der gewesten in O.- en W.-Indië, hunnen onmisbaren steun aan het museum blijven verleenen. Dan zal, hier en ginds, de belangstelling groeien en zal, wellicht in de naaste toekomst het museum, in een beter tot zijn recht komende omlijsting, kunnen worden aangewezen als eene „Nationale Schepping".

•
• •

Het laatste jaarverslag, dat van 1926 dus, vermeldt, dat de Vereeniging „het Oranje-Nassau Mu-

BRIEVEN en stukken, de afdeeling Advertenties betreffende, uitsluitend te adresseeren: Administratie Koloniaal Weekblad, Nobelstraat 20, Den Haag. Dus NIET enkel Drukkerij Ten Hagen.

seum" aan stichters, begunstigers en leden een kleine 750 personen (daaronder instellingen) telt en dat dit aantal in verblijdende mate toegenomen is. Toch moet dit ledental immer blijven toenemen. Immers, alleen dan wanneer zulks in sterk stijgende lijn geschiedt, is het Bestuur in staat voorwerpen, welke anders voor ons land voor goed zullen teloor gaan, te rechter tijd zich aan te schaffen. Ook 't aantal correspondentieschappen behoort te worden uitgebreid. Voor dat doel wordt hier 'n beroep gedaan op de bereidwilligheid van alle belangstellenden, allereerst op die van historisch aangelegden. In verband hiermede zij aangeteekend dat thans als correspondenten voor de groep Ned.-Indië (van het Algem. Ned. Verbond) zijn opgetreden de heeren Mr. J. N. Greidanus te Weltevreden; voor de groep Suriname Ir. J. J. van Wouw te Paramaribo; voor de Nederl. Antillen J. H. Pernot Gentil te Curaçao; voorts dat de heer Prof. Dr. E. C. Godée Molsbergen, Landsarchivaris, de welwillende toezegging gedaan heeft om de vereeniging in N.-Indië meerdere bekendheid te geven. En eindelijk dat, voor toetreding tot de Vereeniging, men zich hier ter stede kan opgeven aan den zetel van het Museum zelf, Groote Markt, hoek Prinsengracht, of bij de vertegenwoordigers van „Oost en West" in Ned. O.- en W.-Indië, hetzij als lid tegen een contributie van minstens *f* 2.50, hetzij als *begunstiger* al *f* 10.— of wel als *stichter* door het schenken van een bedrag van minstens *f* 100.— in eens.

Moge dan het aantal leden, begunstigers en stichters sterk toenemen, ook dat der correspondenten en bezoekers, opdat aldus, binnenkort, op een verhoogden bloei van deze instelling kan gewezen worden en besluiten wij met dezen wensch: dat de waardige draagster der kroon, wier geslachtsnaam het Museum voert, getuige mage zijn van een binnen afzienbaren tijd, verrezen, grootsche schepping, Harer waardig en ter eere, een monument, met hetwelk het Nederl. volk zelf zich een eerezuil zal hebben opgericht.

P.S. Aan het tot ons gericht verzoek om voor aanmelding van leden voor het O. N. Museum een beroep te doen op de afdeelingsbesturen van „Oost en West" wordt gaarne voldaan.

Suriname emigratiegebied voor Nederlanders

door
Dr. Th. LENS.

In het „Alg. Handelsblad" van 24 en 25 Febr. l.l. toonde ik aan, dat het gebrek aan werkkrachten in Suriname slechts te danken is aan het heerschen van tropische ziekten, die, in de eeuwen dat wij de kolonie bezitten, een overschot van geboorte- boven sterftecijfer beletten. Verder betoogde ik, dat bij een goede tropenhygiëne, zooals die op den Isthmus, op Cuba en in de Zuidelijke Staten van N. Amerika is voorgeschreven, blanken in Suriname evengoed kunnen koloniseeren en veldarbeid verrichten als gepigmenteerde tropenbewoners.

Ik had de voldoening mijn inzichten, wat het medische gedeelte van mijn schrijven betreft, door tropen-hygiënisten, waarbij twee onzer zeer goed bekende uit Suriname, volkomen bevestigd te zien.

Doel van mijn schrijven was, de oogen van mijn landgenooten te openen voor emigratie naar dat prachtige land en schreef ik o.a.: „De tijd is rijp voor een „émigration en masse". Onze veenarbeiders in Drente, onze landbouwers in de Noordelijke provincies vooral, vragen werk. Onder onze handarbeiders heerscht werkloosheid, onze intellectueele jeugd zoekt expansie." Ik eindigde dat artikel met een beroep op volk en regeering: „Wordt nu de 17e eeuwsche ondernemingsgeest weer wakker in onze koopmanschap voor het plaatsen van kapitaal in Suriname, dan zal onze volksvertegenwoordiging niet mogen aarzelen groote sommen toe te staan, om een deel van ons volk te doen uitzwermen als de bijen, wier korf te klein wordt. Het geldt hier een belang voor onze geheele gemeenschap, dat boven partij- of klassenstrijd staat."

Ik meende daarmede dat de christelijke partijen de emigratie zouden steunen, omdat haar leden ginds, in God's vrije natuur, in hunne gemeenten en parochiën een goed aardsch bestaan zouden vinden; de vrijzinnigen, die een welvaartspolitiek dienen, omdat zij een deel der hunnen in Suriname in goede conditie zouden weten en door ver-derde werkloosheid hier te lande den belasting helpen verlagen; de sociaal-democraten omdat zich in Suriname een menschwaardig bestaan den verzekeren en bij coöperatief bedrijf hun theorieën over socialisatie en medezeggingschap praktijk brengen.

Dat mijn idee van emigratie van Nederlanders naar Suriname van belanghebbende zijde, ik bedoel den Ondernemersraad en wie ermee annex is, geestdriftig zou worden ontvangen, had ik wacht.

Wie de nota, die de Ondernemersraad bij rekest van 22 Juli 1926 aan den minister van Koloniën zond, gelezen heeft, moet eerbied hebben voor den arbeid daarin neergelegd en de weldachte en goed uitgewerkte plannen om de of nieuw op te richten ondernemingen van Javaansche werkkrachten te voorzien en de mogelijkheden daarin berekend voor cultures, vooral suiker.

Van veel studie van land, volk en producten getuigen de brochures van W. de Cocq Buning, J. H. van Laer, Mr. J. J. Eekhout. Verder geeft heer Tj. Pyttersen door zijn kennis van Suriname en zijn geschiedenis, van landbouwtoestanden, vooral van oeconomie en handelskennis in zijn laatste vlugschrift „Een deel der Taak van Nederland in Suriname" een beeld van wat er van het land te verwachten is. De Ondernemersraad en deze schrijvers zijn het erover eens dat een sterke vermeerdering van de bevolking i.c. door Javanen Suriname uit zijn verval zal opheffen.

Ook ik heb mij optimistisch uitgelaten over het financieele succes voor *ondernemingen* gebaseerd op de plannen van den Ondernemersraad met Javaansche werkkrachten (Alg. Handelsblad 24 en 25 Febr. en 20 Maart, N. Rotterdamsche van 14 April en Neerlandia, Meinummer).

Tegenover het voordeel dat weinige kapitalisten ten deel vallen zal, heb ik het nadeel in het gesteld, dat de Javaansche immigratie aan ons volk en nageslacht zal berokkenen, door ons den weg te versperren zelf te emigreeren.

Dat de heer Tj. Pyttersen zich pessimistisch laat over den veldarbeid van blanken in de tropen bewijst, dat hij zich beter op de hoogte gesteld heeft van de actueele oeconomische dan van de tropen-hygiënische vraagstukken bij kolonisatie. De heer Pyttersen mag zich niet beroepen op ondervinding opgedaan in vroegere jaren, toen men nog niet wist wat malaria was, de mijnwormziekte niet kende, geloofde dat de olifantsbeenen door filaria veroorzaakt, gevolg waren van herhaalde aanvallen van erysipelas (roosbeenen). Niemand zal zich de grootere moeilijkheden ontveinzen die het vraagstuk van kolonisatie van blanken boven dat van Javanen biedt.

In mijn schrijven van 20 Maart l.l. in het Handelsblad sprak ik de overtuiging uit dat ons volk nog genoeg pionierseigenschappen bezit, len, die het naar een emigratie naar Suriname doet verlangen — mits er van hoogerhand de leiding, die vooruitzicht op een menschwaardig bestaan opent.

Dat ik mij niet vergist heb blijkt mij uit brieven en bezoeken, die ik naar aanleiding van mijn artikelen ontving, zooals dit ook het geval was toen den vader van den heer Tj. Pyttersen, toen in 1892 zijn „Armenzorg, emigratie, Suriname" had een rooden draad verbonden", geschreven had.

Mannen, die met betrekkelijk geringen steun der regeering emigratie aandurven, zien in dat zij een welvarende toekomst kunnen scheppen, die in ons overbevolkte land in de kringen onzer boeren en handarbeiders, moeilijk of onmogelijk te veroveren is.

Voor mij ligt een brief van den voorzitter van het „Nationaal Arbeidersverbond tot emigratiebevordering naar Suriname en andere Nederlandsche gebieden in het westen". De leden dezer vereeniging, die een emigratiefonds stichtten en op de hulp der regeering rekenen om gedurende een zekeren acclimatisatietijd voorgelicht te worden in tropenhygiëne en tropenlandbouw, willen zich in complexen vestigen, zooals de heer Pyttersen zich voor de kleine immigrantische landbouwers voorstelt. Deze immigranten willen zich niet toeleggen op het verbouwen van veldbouwproducten of bananen [1]), doch op het ver-

[1]) Over verschillende cultures voor kleinen of groten landbouw zal ik geen duit in het zakje doen. Aan raadgevingen of rapporten heeft Suriname geen gebrek (zie nota van den Ondernemersraad).

n van voedingsproducten voor de wereldmarkt oliehoudende gewassen, rijst, maïs of ook sui-, als deelbouwers of contractanten in een nieu-fabriek, die hun een stuk land afstaat of een er aandeel in de winst geeft.[2])

Naïef is het te denken dat zulke menschen, die orgeschoten gelden aan de regeering terugbetalen llen, zich voorstellen loonen van ƒ 15—ƒ 34.50 weeks te zullen ontvangen, zooals uitbetaald rden aan werkloozen die zich uit de steden naar rente laten detacheeren. In Suriname, waar het nd zoo gemakkelijk in de eerste levensbehoeften rziet, begint het geld pas een rol te spelen wan-r geoogst kan worden wat gezaaid is, in figuur-n en letterlijken zin gesproken. Aan regeering n de leiders der emigranten kan worden over-n, hoe steun en voorschot geregeld wor-al.

er de concurrentie met tropenbewoners, wier standaard van voeding, kleeding en woning laag is, heb ik mij ook reeds uitgelaten. Deze het verbouwen van uitvoerproducten geen aar. Het grootste bezwaar is m.i. het opwekken jalousie (naturellenvraagstuk). Om deze en an-redenen moeten blanken en tropenbewoners zonderlijke nederzettingen werken.

e Javaan is fatalist en gesteld op een gemak-k bestaan. Een Chinees werkt voor vier Java-verzekerde mij eens een Deliman. Ook bij de mmijnen is dit gebleken. Ds. v. d. Brandhof ef hetzelfde van de Hollandsche boerenkolo-n tegenover de negerslaven, Kapler van zijn enbergsche houthakkers.

t emigratievraagstuk boezemt mij alleen be-stelling in uit patriotisch en philantropisch unt. Ik meen het daarom objectief te bezien. ensch er de belangstelling voor op te wekken zijn landgenooten met het oog op de toekomst ons volk.

nderdduizend zielen bedraagt jaarlijks het ge-overschot in ons land. Met zulk een toene-der bevolking houdt onze werkverruiming gelijken tred. Daartoe moesten er minstens iende bedrijven als van Philips jaarlijks in land worden opgericht, die ieder aan ruim man werk konden geven.

t helpt het ons volk of de Ondernemersraad e industrieën in Suriname met Javanen als nemers tot bloei brengt en daarna het land loome Javaansche boertjes bevolkt? Wie de en kent zal inzien dat zij, zoolang hun geen evolking als op Java dwingt, hun eigen land-producten zullen opeten en geen hand uit-n voor de cultuur van exportproducten. pitalisten zullen baten, eenige hoofdarbeiders lieden werk vinden bij die Javaansche immi-

is waar dat in den bloeitijd van de Surinaam-suikerindustrie een aantal patriciërshuizen Heerengracht te Amsterdam gebouwd zijn het geld van den Surinaamschen suiker. Ons is bij zulke winsten (van dienstboden en leve-rs spreek ik niet) weinig gebaat. Alle kans t daarbij nog, dat de luxe uitgaven den Bel-f Zwitsers ten goede zullen komen door ka-vlucht voor onze in de hoogere progressies are belastingen. Door klimmende werkloos-ullen deze belastingen nog meer stijgen.

Suriname bezitten we een stuk kapitaalgoed igratiegebied, waaraan de heer F. M. Wibaut edacht heeft bij het nemen van zijn conclusie ergadering van de „Vereeniging tegen werk-id” in „Parkzicht” te Amsterdam op 21 Mei ll. r het openstellen van Suriname voor emigra-de regeering aan haar taak voldoen om een nstige werkgelegenheid te openen, die op de loosheid hier te lande een overwegenden in-hebben zal. Het daarvoor benoodigde geld vrijer uit een leening gevonden worden, daar deze binnen afzienbaren tijd aflosbaar en rendabel zal zijn.

Suriname, dat groote en vruchtbare land zonder autochthone bevolking, moet voor ons volk bewaard blijven en niet opengesteld voor een overbevolkt Java, dat naar de buitengewesten spuien kan.

Zou er bij het slagen van kolonisatie door de leden van het „Nationaal Arbeidersverbond” of anderen, tegelijkertijd een groot aantal Javanen zijn ingevoerd, dan zouden wij spoedig komen te staan voor een naturellenvraagstuk als in Zuid-Afrika of een kleurlingenvraagstuk als in de Ver. Staten.

Zoolang er geen goed voorbereide proef van emigratie met Nederlanders is genomen moeten wij een bekende partijleus tot de onze maken:

Geen cent en geen Javaan voor Suriname!

Bilthoven, 27 Mei 1927.

[2]) de Vereenigde Staten bestaan reeds lang tal-ondernemingen, die op een of andere wijze hun eel belang hebben gegeven bij het succes der ning, hetzij in vorm van winstdeeling, van ership of andere wijze en die hun ook een zeker geven in de moeilijkheden der problemen die rdoen bij de leiding van industrieën. (Zie re-ng gehouden door Dr. F. G. Waller bij het aan-n van het voorzitterschap van het „Verbond van andsche werkgevers”, Bijlage Fabrieksbode No. 4 jaar).

zich de oeconomische moeilijkheden door onze nemende bevolking goed wil realiseeren, kan uur van deze redevoering aanbevelen.

Een interessante proefneming.

—o—

De directie der N.V. West-Indische Vruchtenproducten en Vruchtenconservenhandel „Suriname” te Paramaribo (tijdelijk adres: Heemstede, Vredenhofstr. 12) stelt ons in de gelegenheid mede te deelen dat den 25en Mei door deze firma per s.s. „Commewijn” zijn afgezonden respectievelijk aan Zijne Excellentie den Gouverneur, Prof. Stahel, Directeur Rijks-Landbouwproefstation en aan den heer W. Kraan, Redacteur van „De West”, allen te Paramaribo (Suriname), één kistje inhoudende *versch fruit*, bestaande uit: eenige *kersen, druiven, appel, perzik, peren*, en voorts *levensmiddelen*, bestaande uit: een stuk *leverworst, plockworst, Holl. kaas*, een *roomkaasje, stukje roomboter* en *nierevet*, alles *geprepareerd*, een vinding, waardoor deze proefzending, zonder gebruik te maken van koelinrichting of ijskast aan boord van genoemd schip, volkomen gaaf, frisch en in denzelfden toestand als bij afzending uit Holland in Suriname zal aankomen!

Bij slaging van deze proefneming opent dit ontegenzeggelijk voor de *export van tropische vruchten* en andere producten naar Europa en elders onbegrensde mogelijkheden, alsook voor de *import* van Europeesche *vruchten, producten* en *levensmiddelen* naar de tropische landen.

Van verder belang is deze prepareering, dat de vruchten *rijp aan den boom* kunnen groeien en hierna geprepareerd, vervoerd en bij aankomst, waar ook, smakelijk geconsumeerd kunnen worden. Het behoeft geen betoog dat hiermede o.a. de Kolonie Suriname ten zeerste gebaat zal kunnen zijn.

Genoemde directie heeft de toezegging gedaan ons geheel op de hoogte te zullen houden met alles was dit experiment betreft en t.z.t. het rapport van Prof. Stahel, alsmede de bevinding van Zijne Excellentie den Gouverneur e.a. mede te deelen.

Van Week tot Week.

Dinsdag 24 tot Maandag 30 Mei.

Waarnemend Gouverneur van Curaçao. Bij Kon. besluit is aangewezen als vervanger van den Gouverneur van Curaçao gedurende diens verlof naar Europa H. Schotburgh, Administrateur van Financiën aldaar.

Ch. E. Bodemeijer †. Te Utrecht is, in den ouderdom van 67 jaar, overleden de heer Ch. E. Bodemeijer, oud-resident van Madoera. Hij was ridder in de orde van den Nederlandschen Leeuw en in de orde van Jezus Christus van Portugal.

De Gouverneur-Generaal op reis. Na een kort verblijf te Soerabaja heeft de Gouv.-Generaal ook een bezoek gebracht aan Semarang en is Zijne Exc. den 28en dezer met H.M. „De Zeven Provinciën” te Tandjong Priok teruggekeerd en daarna per auto naar zijne residentie Tjipanas vertrokken.

Mr. Th. Thomas †. Blijkens een Aneta-telegram (waarvan de tekst, evenals die van de volgende, ontleend is aan het *„Vaderland”*) dd. 25 Mei, is te Bandoeng overleden Mr. Th. Thomas, bekend journalist, laatstelijk directeur van de Preangerpost ter genoemder plaatse.

Internationaal Koloniaal Instituut. Het Instituut Coloniale Internationale, waarvan Z.K.H. de

Ter overweging

De Bond van Vruchtenhandelaren te Londen, heeft dezer dagen eenige merkwaardige cijfers openbaar gemaakt. Verleden jaar besloot hij tot een groote advertentie-reclame onder het motto „eat more fruit”. Het gevolg is geweest, dat voor twaalf millioen Gulden méér werd omgezet dan het jaar te voren. Over de twee jaren, waarin de reclame-veldtocht voor het eten van fruit werd ondernomen, hebben de advertentie-kosten nog geen f 1.200.000 bedragen, terwijl het bedrag van den omzet in dezelfde periode is toegenomen met

24.000.000 Gulden

Prins voorzitter is en de oud-minister van Buitenlandsche Zaken, jhr. mr. van Karnebeek, 1e vice-president, zal dit jaar van 7 tot 10 Juni a.s. te 's-Gravenhage bijeenkomen, waar het reeds vroeger vergaderde in 1895, in 1901 en in 1909, in laatstgemeld jaar onder voorzitterschap van den Prins.

De openingszitting zal — naar het *Vaderl.* verneemt — gehouden worden op Dinsdag 7 Juni, onder leiding van Prins Hendrik, des ochtends ten half elf ure in de groote rechtszaal van het Vredespaleis, tot bijwoning waarvan verschillende uitnoodigingen zijn verzonden.

In deze openingsvergadering zal het woord worden gevoerd door den Prins, door den minister van Koloniën dr. Koningsberger, en door den heer D. F. W. van Rees, onder-voorzitter van de Mandaten-commissie van den Volkenbond.

Donderdag 9 Juni wordt een bezoek gebracht aan het Koloniaal Instituut te Amsterdam, waar ook het voorbijtrekken van den begrafenisstoet van luitenant-generaal van Heutsz zal worden aanschouwd.

Kapitein J. Q. H. Janssen †. Te Breda is op 71-jarigen leeftijd overleden de heer J. Q. H. Janssen, gepensionneerd Kapitein der Inf. van het O.-I. leger.

Eerste draadloos-telefonische verbinding Indië—Nederland. Vanwege het hoofdbestuur der posterijen en telegrafie is den 28en dezer de heuglijke mededeeling gedaan, dat de eerste draadloos-telefonische mededeeling van dr. de Groot uit Bandoeng (Malabar) door het ontvangstation te Meyendell (Wassenaar) ontvangen is. De aanvankelijke resultaten zijn zeer bemoedigend.

Eere-promotie Prof. C. D. de Langen. Door den Senaat van de Universiteit te Utrecht is aan den arts C. D. de Langen te Rotterdam het eeredoctoraat in de geneeskunde verleend. Dr. de Langen, voorheen verbonden aan de Stovia te Weltevreden, is — zooals reeds eerder gemeld werd — benoemd hoogleeraar aan de geneeskundige hoogeschool te Batavia.

Missieweek met tentoonstelling te Nijmegen. Aan de van 21 tot 28 dezer maand gehouden Missieweek te Nijmegen was o.m. verbonden eene tentoonstelling van ethnographica, waarbij, volgens een verslag in de *N.R.Ct.* van 27 dezer, Avondbl. B., de beide Indiën uitstekend vertegenwoordigd waren.

Zoo had het Gezelschap van 't Goddelijk Woord van Steyl producten ingezonden van primitieve kunstnijverheid, ikat-weefsels en het procédé van het ikat-weven, vlecht- en houtsnijwerk, sieraden, voorwerpen van dagelijksch gebruik, wapens enz., alles van Flores en Timor. En van Bali beeldhouwwerk en voorwerpen van metaalbewerkingskunst. — De paters Dominicanen waren er met veel schoons uit hun missie van Curaçao; vooral mag genoemd zeer fijn en duur betaald wordend kantwerk van de negermeisjes van Saba. — De paters Capucijnen hadden op hun stand uitsluitend goederen uit Borneo en Sumatra, als fetissen en animistische voorwerpen, gebruiksvoorwerpen, weef- en sierartikelen, wapens der Dajaks, z.g. wichelboeken van de Dajaks, een met mooie hand geschreven Koran. — Enz.

Bevorderd. Majoors der militaire administratie van het O.-I. leger I. P. L. Bouwman en A. van Es, eerstgenoemde wegens ziekte met verlof h. t. l., zijn bevorderd tot luitenant-kolonel.

Universitaire examens. Utrecht. Taalkundig doctoraal examen Indologie de heer Mr. M. van Apeldoorn.

Leiden. Doctoraal examen Indisch recht de heer J. Maks.

Indisch Huis te Scheveningen. We lezen in No. 8 van het nieuwe Katholiek Indisch Weekblad. Er zijn van wege onze Directie plannen in voorbereiding tot opening te Scheveningen van een „Indisch huis", waarin wajangvoorstellingen en bioscoopvoorstellingen, Indië betreffend, gedurende het badseizoen gegeven zullen worden en welk huis gelijktijdig dienst zal doen als tentoonstellingsgebouw. Indien eenigszins mogelijk, zal zelfs dezen zomer nog tot de opening worden overgegaan.

Na de communistische woelingen. Batavia, 2 Mei (Aneta). Veertien communisten uit het Kedoesche en vier uit het Besoekische zijn ge-interneerd.

De Landraad van Pandeglang veroordeelde in de zaak van den moordaanslag op den assistent-wedana van Tjening in het Ba-tamsche twee personen tot de doodstraf en vi personen tot twintig jaar gevangenisstraf.

Voorzitter Algemeen Landbouw Syndicaal. Batavia, 28 Mei (Aneta). Prof. Dr. G. van Iterson Jr. (hoogleeraar aan de Technische Hoogeschool te Delft), is benoemd tot Voorzitter van het Algemeen Landbouw Syndicaat met een ver-binding van twee jaar.

Chineesch wethouder te Batavia. De Bataviasche gemeenteraad heeft besloten het College van B. en W. uit te breiden met een Chineeschen wethouder, in welke functie gekozen werd de heer Tan In Hok (Aneta).

De bijzetting van het stoffelijk overschot van Generaal van Heutsz. Na de mededeelingen in het vorig Kol. Weekbl. over de plechtige teraarde-bestelling van het stoffelijk overschot van generaal Van Heutsz den 9en Juni te Amsterdam, is door den commandant van het Veld-leger eene order uitgegeven, waarbij alles meer in bijzonderheden is geregeld. Men vindt den volledigen tekst o.a. in het *Vaderland* van 2 Mei, Avondbl. A.

De onrust in Atjeh. Kota Radja, 28 Mei (Aneta). Een patrouille, onder bevel van den kapitein der infanterie G. F. V. Gosenson, legde in het Tapatoeansche en Kloeëtsche respectievelijk één en vier verzetslieden neer, waaronder de beruchte leider Tjoet-Ali. Onzerzijds werden geen verliezen geleden. — Een aanvullend tele-gram van 30 Mei deelt mede, dat bij deze actie „twee vrouwen bij ongeluk werden neergelegd".

Toespraak van H.M. de Koningin tot de Indië. Omtrent het voornemen van H.M. de Koningin om Haar stem te doen hooren in Oost- en West-Indië, zie men de rubriek Suriname in dit nummer van het Kol. Weekbl.

Luchtpostverbinding Nederland-Marseille. Bespoediging brievenmail. Het vliegtuig, dat des morgens om 8 uur van Amsterdam (Schiphol) en 8.45 van Rotterdam (Waalhaven) naar Parijs vertrekt, heeft te le Bourget aansluiting op het vliegtuig van de lijn Parijs—Lyon—Marseille, dat denzelfden dag om 6 (18) uur zijn einddoel bereikt.

Met ingang van 30 Mei a.s. wordt de gelegenheid geopend om op werkdagen correspondentie voor Lyon en omstreken en voor Marseille en omstreken met dezen dienst te doen vervoeren.

Eveneens zal correspondentie voor Indië langs deze route kunnen worden verzonden; het postkantoor te Rotterdam vormt daartoe des Vrijdags, *voor het eerst op 3 Juni* zendingen voor Singapore, Medan en Batavia. De doorzending te Marseille geschiedt per schepen van de P.- en O.-lijn.

Het luchtrecht bij gebruik van deze route is voor elke zending vastgesteld op 5 cent per 20 gram.

Een Indische school in Den Haag. Het *Vaderl.* verneemt dat er goede kans bestaat dat Den Haag een Indische school krijgt.

De heer Th. van Kan, die een dezer dagen met pensioen uit Indië gekomen is, heeft het plan opgevat een Insulindeschool te stichten. In zijn 21-jarige practijk als hoofd van verscheidene 1e klasse-gouvernementsscholen o.a. in Bandoeng, Djokja, Poerwokerto en laatste in Medan, is het hem meermalen opgevallen, dat kinderen van verlofgangers soms twee jaar achterblijven door de reis der ouders naar Patria. In de Gouvernementsscholen is de stof over 7 jaar verdeeld, in het moederland over zes.

Kinderen uit de Indische 4de klas, komen meestal in de Nederlandsche derde terecht. En terug in Indië, hebben ze menigmaal zooveel gemist, dat ze niet naar de vijfde kunnen.

Om aan die bezwaren tegemoet te komen heeft de heer van Kan aan een Indische School in Nederland gedacht. Het Internaat is hoofdzakelijk bestemd voor kinderen van verlofgangers, die in hun verloftijd op reis willen gaan.

De pest en hare bestrijding. Een film van W

Mullens. Op Vrijdagochtend 3 Juni zal in het Asta-theater te 's-Gravenhage, voor genoodigden, de eerste vertooning plaats vinden van het door den heer Willy Mullens in opdracht van den Dienst der Volksgezondheid in Nederlandsch-Indië, opgenomen filmwerk: De pest en hare bestrijding.

De voorstelling zal met een kort woord worden ingeleid door den heer Van Lonkhuyzen, Hoofd van genoemden Dienst, met verlof hier te lande vertoevende.

Tot een beperkt aantal kunnen ook niet-genoodigden tot de voorstelling worden toegelaten; kaarten voor die toelating zijn op 1 en 2 Juni verkrijgbaar bij de 4e afdeeling van het Departement van Koloniën.

…*n voor den Dienst der Volksgezondheid in N.-I.* Voor dezen Dienst worden mannelijke Nederlandsche artsen gevraagd voor drie of vijf jaren. Verhoogde uitrustingspremie *f* 3000 of *f* 5000. Verdere bijzonderheden bevat de Ned. Staatscour. van 25 Mei.

Inlichtingen verstrekt het Commissariaat voor Indische Zaken (afd. B., eerste bureau) bij het Departement van Koloniën.

…unst, Kunstnijverheid en Huisvlijt.

Gelukkige Jeugdbelangstelling.

Het is zeer zeker een verblijdend teeken des tijds, … bij de hedendaagsche jeugd, niet zoozeer van …gerhand, door ouders of leeraren ingeprent, …r ook vooral uit eigen beweging, uit innerlijken …drang, hartelijke belangstelling wordt betoond … opgewekt voor alles, wat de Nederlandsch-Indiën …gaat, ook op kunstgebied. Voorwaar een heuge… verschijnsel, dat van alle zijden aanmoediging …dient!

Zoo werd onlangs in het Haagsche Lyceum …r de leerlingen een Indische tentoonstel…g gehouden — waarbij de kunstnijverheid een …ote plaats innam — die vele jeugdige bezoekers …k en heel wat enthousiasme opwekte. Jammer …noeg, waren niet alle uitleggende bijschriften …eel juist, zoodat te vreezen is, dat hier en daar …kele verkeerde begrippen zullen blijven hangen. … euvel, dat door studie en praktijk later van…elf verholpen zal worden, is echter gering te ach…n tegenover het groote nut, de gelukkige uit…mst der belangstelling-opwekking, die in de …ugd zoo frisch bloesemend begonnen, voor het …ere leven zulke heilzaam versterkende en ver…rikkende vruchten kan dragen, wier eenmaal …tkiemde zaden zich van geslacht op geslacht zul…n uitbreiden, tot heil zoowel voor hen, van wie …ze belangstelling uitgaat, als voor degenen, die ze …ondervinden, een wederzijdsche uitwisseling van …voral geestelijke belangen, waaraan onze tijd, de …omende menschheid, meer en meer behoefte gaat …evoelen om zich te kunnen ontwikkelen in de …volueerende lijn.

Zoo werd door den *„Bond van Gymnasiasten"*, …n de Aula van het stedelijk Gymnasium in de Laan …an Meerdervoort te 's-Gravenhage, op j.l. Zater…dag 28 Mei, een *„Indischen Avond"* gegeven, waar…bij deze groote zaal tot in den nok gevuld was met …ongelieden van beider kunne en enkele oudere …genoodigden, allen aandachtig luisterend naar een …bloemrijke, tegelijk hoog-ernstige rede van den …Javaanschen dichter, *Raden Mas Noto Soeroto*, en …eene met lantaarnplaten toegelichte, welsprekende …voordracht van den Surinaamschen Neger, den heer *…Einar*, beide over de wenschelijkheid van meer …onderling waardeerende kennis en samenwerking …tusschen de verschillende menschenrassen. Ten …slotte vol bewondering genoten van den fraaien …Javaanschen *Kelono*-dans door *Raden Mas Soe…bonto*, onder *gamelan*-begeleiding uitgevoerd.

Prettig was het om bij te wonen, met hoeveel …vuur de jeugdige voorzitster van dezen „Gymna…siastenbond", Mej. *Annie de Jong*, uit naam van …al hare mannelijke en vrouwelijke medeleden op…tredend, deze bijeenkomst leidde, hoe oprecht har…telijk zij alle medewerkers dank betuigde, waar…deering en samenwerking ook voor de toekomst …beloofde.

Dit blijde, instemmende enthousiasme der jeugd …moet zelfs meeslepend op de ouderen werken!

Teleurstellende Tentoonstellingen.

Dat tentoonstellingen niet altijd in alle opzich…ten bevredigende resultaten afwerpen, moet *„Boeatan"*, op wier weg 't, uit den aard der zaak, ligt, exposities te houden, stellig meermalen ondervonden hebben. Het blijkt dikwijls lang niet gemakkelijk om eene esthetisch en tegelijk praktisch aan het doel beantwoordende uitstalling tot stand te brengen, daar dit van zoovele factoren afhangt, welke men niet altijd in de hand heeft. Om maar een paar recente voorbeelden te noemen:

Van 28 April tot 8 Mei j.l. nam „Boeatan", op aanraden van enkele leden der Utrechtsche afdeeling van de vereeniging „Oost en West", deel aan de in het Jaarbeursgebouw gehouden tentoonstelling der „Utrechtsche Handelsvereeniging". In een der localen, welke ook vroeger reeds voor hetzelfde doel, gedurende de Nederlandsche Jaarbeurs, door „Boeatan" zijn benut, werd wederom met Javaansche batiks, fraaie weefsels en andere kunstnijverheid-artikelen uit onderscheiden streken van Indonesië, een artistiek geheel gevormd, dat de bewondering van iederen kenner moet hebben opgewekt. De Utrechtsche dames medewerksters roemden 't dan ook ten zeerste en koesterden de hoop, dat de gezellige zitjes, die zij er aanrichtten, waar zij tevens allerlei Indische lekkernijen zouden aanbieden, een groot aantal belangstellende koopers zouden lokken. Zij blijken echter buiten den waard te hebben gerekend. Het publiek, dat, zooals men zeide, drukker zou toestroomen dan op de Jaarbeurs, scheen toch al héél weinig van Indië en zijn kunsthandwerk te moeten hebben, wenschte er niet eens over ingelicht te worden, niettegenstaande de meesten er hoegenaamd niets van afwisten en onthielden zich ook van het gebruik der Indische gerechten, niet alleen omdat zij ze niet kenden, maar stellig ook, omdat zij aan bijna alle andere „stands" gratis hadden kunnen snoepen. Slechts eenige van het ronddrentelen vermoeiden, zetten er zich neder en vroegen dorstig naar het goedkoope bier, terwijl ze wezenloos vóór zich staarden, zonder dat de rondom hen tentoongestelde Indische kunstschatten eenigen indruk op hen maakten.

Wel een bewijs hoe weinig de doorsnee Nederlander voor Indië voelt en er van weten wil; hoe noodig 't is belangstelling er voor op te wekken, liefst bij de jeugd te beginnen.

Moge deze tentoonstelling, hoewel ze natuurlijk een teleurstelling is geweest voor hen, die haar met zooveel animo en goede verwachtingen opzetten, daarom toch een aansporing zijn om hunne pogingen, zij 't dan ook langs anderen weg, onder gunstiger omstandigheden, te herhalen, het nuttige werk moedig voort te zetten. De aanhouder wint!

Eenigszins een teleurstelling moet ook „Boeatan's" deelname zijn aan de tentoonstelling *„de l'Art décoratif dans les Indes néerlandaises"*, welke van 9 Mei tot 9 Juni '27 in het *Pavillon de Marsan* van het *Musée du Louvre* te Parijs gehouden wordt. Niet, dat deze expositie niet fraai genoeg is. De Parijsche schrijver *C. Sn.* in een vorig „Koloniaal Weekblad heeft volkomen gelijk, dat z.i.: „een mooier, vollediger tentoonstelling van Ned.-Indische kunstnijverheid — tenminste in Parijs — wel tot de onmogelijkheden zou behooren" en hiertoe heeft ook „Boeatan" ongetwijfeld het hare bijgedragen. Maar haar hoofddoel: het handwerk der Indonesische sierkunstenaars in het bezit van kunstzinnige particulieren te brengen, als waardeerende aanmoediging tot het blijven beoefenen daarvan in den Archipel, zal, vreezen wij, er niet voldoende door worden bevorderd, aangezien, hoe smaakvol ook, de uitstalling toch al te zeer museumachtig is, zonder dat de bezoekers te weten komen, dat Boeatan's inzendingen voor verkoop bestemd zijn, hetgeen toch wel nadrukkelijk bij de deelname bedongen was. Het spreekt van zelf, dat het aanbrengen van prijsopgaven moeilijk is, zonder stoornis voor het esthetisch geheel, en nog moeilijker het los op tafels, in plaats van in gesloten kasten, uitstallen, waar toch de oud-Hindoesche gouden sieraden er reeds aan brutalen diefstal hebben blootgestaan, maar men had er b.v. in den kleinen beschrijvenden catalogus, door *Gabrielle Ferrand* opgesteld, melding van kunnen maken. Deze schilderes, de aanstichtster der tentoonstelling, die ook op Java en Bali gewerkt heeft, had er b.v. toen zij op Zaterdag 21 Mei in het Musée Guimet een lezing met lichtbeelden over laatstgenoemd eiland hield, met een enkel woord de aandacht op kunnen vestigen: dat ter tentoonstelling ook voorwerpen te koop zijn.

Men mag haar en het Museum-bestuur dit verzuim echter niet al te kwalijk nemen, daar 't hun natuurlijk vóór alles te doen was om een zeldzaam

mooie tentoonstelling. Zij hebben uit tal van musea en particuliere verzamelingen inzendingen gevraagd en gekregen, zoo véél, dat van de laatste — ook van Boeatan — een groot deel, door plaatsgebrek, niet tentoongesteld is kunnen worden. Maar zij hebben hun doel bereikt: zelfs voor de kunstkenners en -liefhebbers onder de Franschen, is het tentoongestelde een openbaring, iets dat zij nog niet gezien, nog minder ooit gedacht hebben. Jammer genoeg, is het bezoek niet zóó groot, als men van een wereldstad als Parijs zou mogen verwachten.

In menig opzicht was de Indische kunstnijverheidtentoonstelling twee jaar geleden te Berlijn een veel grooter succes — ook omdat daaraan verbonden waren uitvoeringen van Javaansche dansen met gamelan-begeleiding — waarvoor vrienden van Indië daar zich zeer veel moeite en offers hebben getroost. De expositie had toen plaats in de groote zalen van den bekenden kunsthandel van de firma Friedmann en Weber, die zich ook met den verkoop had belast en van verscheidene artikelen nog veel meer zou hebben kunnen slijten, als de aanwezige voorraad grooter ware geweest.

De ondervinding moet Boeatan nu wel hebben geleerd, dat haar streven — in ruimen kring voor de Indische sierkunst waardeerende liefde te winnen, — het best bereikt wordt in speciaal daartoe geëigende verkooplocalen, met de noodige aanbevelingen.

Réclame schijnt in Frankrijk nog veel meer geld te kosten dan elders; de bladen nemen geen letter kosteloos op en het Louvre-museum beschikt niet over de daartoe vereischte middelen!

Het eigenaardige feit deed zich dan ook voor, dat „Boeatan" een aanbod kreeg van een hoogstaand Fransch kunsttijdschrift, om een artikel over haar inzending ter tentoonstelling op te nemen, *mits de kosten daarvan vergoed werden.* Als specimen van uitvoering werd een exemplaar toegezonden, waarin een beschrijving voorkomt, met bijzonder fraaie, ook gekleurde, afbeeldingen van weefsels uit Cambodja, — als reclame-middel wel zóó verleidelijk, dat „Boeatan", als zij nu niet juist 't noodzakelijk veranderen en opknappen harer toonkamers in Den Haag moest bekostigen, er misschien wel voor bezweken zou zijn.

Maar is er niet een belangstellende, die haar hierin wellicht zou kunnen en willen helpen in het belang der Indonesische kunstnijverheid?

Op bovengenoemd belangrijk artikel, dat voor Nederland, opzichtens Indië, veel leerrijks bevat, hopen wij een volgende keer terug te komen.

Persoverzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

De koers van het huidig bewind in Indië.

De Loc. (12 en 14 Apr. blz. 19 en 3) wijst er op dat de bevordering der staatkundige ontwikkeling niet *de* politiek der Regeering is, doch daarvan slechts een onderdeel vormt. In datzelfde beleid past: *de versterkte weermacht, de verbetering van het bestuursorganisme* en *de behartiging van economische belangen.* De *„welvaartspolitiek"*, inderdaad reeds door den vorigen Landvoogd in 1925 ingezet, *moet* bestendigd en uitgebouwd worden. Zij moet, ten slotte, tusschen al de politieke wissels op de toekomst, de *hard cash* vormen aan tastbaren, reëelen en materieelen vooruitgang van land en volk. De sterke uitbreiding der irrigatie, de vergrooting van het bebouwbaar oppervlak, de intensiveering van land- en tuinbouw door voorlichting en onderwijs, de wegenaanleg, de volkshuisvesting, de bevordering van handel en nijverheid, de verbetering van het credietwezen, de steun aan coöperatieve ondernemingen, het aanmoedigen van kapitaalvorming, de zorg voor practisch onderwijs in vak en ambacht, en bovenal de verbetering van hygiëne en volksgezondheid — ziedaar wat men te verstaan heeft onder „welvaartspolitiek". Dat is: de versterking van de economische weerbaarheid van Indië. Dat is tevens: Indië sterk maken in den strijd om het bestaan, die ook een natie heeft te voeren. Wat baten al bevoegdheden en rechten, wat helpt de deelneming aan het landsbestuur, wat baat de arbeid voor het heden en de toekomst — zoolang het volk de innerlijke kracht mist om die rechten richtig uit te oefenen en zoolang het niet waarlijk weerbaar is? Dit is slechts dan bereikbaar, zoo men den schijn niet voor het wezen neemt, maar wel eendrachtig sa[men]werkt *tot het schragen van de volkskracht.* Daar moet, meent *De Loc.*, de bevordering der econo[mi]sche ontwikkeling vooropstaan. De naaste toek[omst] zal leeren in hoeverre dit onder het huidig be[wind] wordt verwerkelijkt. Het accent viel, tot dusver op den politieken factor en dit moest zoo zijn. [Als] straks de tijd is aangebroken voor een oordeel, [is] daartoe slechts één maatstaf — namelijk de m[ate] waarin alle hier kort aangeduide onderdeelen [tot] een harmonisch geheel zijn vereenigd. *Tezamen* [to]t bepalen zij — den koers.

Wij vestigen de aandacht op het *Soer. Hbl.* (Apr. 3de bl. „Onze bemoeizucht"; 21 Apr. 3de [bl.] „Nieuwe afglijding"; 22 Apr. 2de bl. „Een volksr[aad] voor Solo"), *De Sum. Post* (26 Apr. „Hervorming [en] de kleine man"), *De Loc.* (16 Apr. blz. 20 „Volks[-] belang vergeten"; 21 Apr. blz. 3 „De opcenten") en het *Bat. Nwsbl.* (23 Apr. „Voorbarige verdediging").

Nieuwe bevloeiingswerken.

Naar het „N. v. d. D." *(Deli Crt.* 26 Apr.) verneemt heeft de directeur van B. O. W. *ir. Blackstone* zich op zijn jongste dienstreis naar *Zuid-Celebes* er van overtuigd, dat bij de bevolking in de Goa-vlakte de sawah-bouw wel degelijk populair is, zoodat zeker[-] lijk nut te verwachten is van den aanleg van de groote bevloeiingswerken aldaar, waardoor een op[-] pervlakte van 34.000 bouws van irrigatie-water uit de *Kali Berang* kan worden voorzien. Er is order gegeven hiervoor zoo spoedig mogelijk een uitvoerings[-] project in te dienen; waarschijnlijk zal reeds in 19[27] met de uitvoering een begin worden gemaakt. Met[-] zal het gouvernement nu ook de voltooiing van de *Batimoeroeng-werken,* eveneens gestaakt wijl men niet zeker er van was dat de bevolking gemakkelijk zou zijn te vinden voor sawah-bouw, krachtig ter hand nemen. Hiermede wordt nog in 1927 aangevangen. Het gaat hier om een irrigatie-gebied van circa 5000 bouws, waarvan ongeveer de helft reeds van water wordt voorzien. Verder zal de Regeering sub[-] sidie verleenen aan de Inlandsche adat-gemeen[-] schappen in *Djeneponto* voor het af-bouwen van de irrigatie-werken, welke het water uit de bu[-] van Malakadji (op de Piek van Bontain) verzamelen voor de lagere streken tot een oppervlakte van 900 bouws. Bedoelde Inlandsche gemeenschappen zijn eenigen tijd geleden reeds op eigen kosten met dit werk aangevangen en hebben ook al vrij wat tot stand gebracht. Er resten nog enkele duurdere wer[-] ken uit te voeren in verband met het feit, dat het water in eenige diepe ravijnen moet worden verza[-] meld om het te doen overvloeien naar de groote prise d'eau. Hiervoor is Regeerings-hulp verzocht en toe[-] gezegd.

Omtrent *de Solo-vallei werken* heeft de Regeering nog geen beslissing genomen of deze weder zullen worden hervat volgens het gebruikelijke systeem van in de hoofd-rivier een stuwdam te bouwen om een prise d'eau te vormen, vanwaar het water door een hoofd-kanaal wordt geleid naar een hoofd-ver[-] deelwerk met bijbehoorende secundaire en tertiaire leidingen, dan wel dat een andere vorm wordt ge[-] kozen voor de bevloeiing (het gaat in totaal om een oppervlakte van een kleine 200.000 bouw). Aan de Regeering is voorgesteld om eerst te beginnen met den aanleg van eenige wadoeks. Het voordeel van dit bevloeiings-systeem is, dat men zich niet er door bindt een geheel complex dure werken in eens uit te voeren, hetgeen wel het geval is, wanneer een prise d'eau in de Solo-rivier wordt aangelegd. Het eerst is gedacht aan een uitgestrekt gebied in het Oostelijk deel van de Solo vallei (op den Zuidelijken oever) be[-] groot ongeveer 65.000 bouws. Dit jaar wordt be[-] gonnen met den bouw van *de wadoek Patjal* (ten Zuiden van Bodjonegoro). De kali Patjal, een zijtak van de Solo-rivier, zal, waar zij een diep dal heeft ingesneden in de mergelachtige heuvels van Zuid Rembang, worden afgedamd en aldus een reservoir vormen dat in den regentijd met 40 millioen M³ water moet worden gevuld. Het bevloeiingsgebied is 20.000 bouws groot.

Bij het Patjal-gebied zullen aansluiten de terreinen, te bevloeien door nog drie andere wadoeks, waarvan de ontwerpen gereed zijn, n.l. *Kerdjotjawak, Lamong* en *Pridjetan.* Alle drie zullen, evenals Patjal, worden gevoed door het bandjir-water van zijtakken van de Solo-rivier en respectievelijk een streek groot 38.000 bouws (de eerste twee samen) en 6000 bouws kunnen bevloeien. Het door al deze genoemde vergaarkommen te irrigeeren gebied vormt één complex in het Oostelijke deel van de Solo-vallei. Meer Oostelijk dichter *bij Tjepoe)* is ook wadoekaanleg in studie; dit reservoir zou water krijgen

de kali Tidoe, eveneens een affluent van de Solo. De wadoek-aanleg in de Solo-vallei sluit geenszins uit een mettertijd hervatten van de vroeger gestaakte werken, gebaseerd op het bouwen van een stuwdam in de hoofdrivier met bijbehooren. De wadoeks zullen, in verband met het hiervoren gereleveerde hoofdbezwaar, in ieder geval noodig zijn.

Al deze werken vorderen bij elkaar een uitgaaf van millioenen guldens. Er blijkt uit dit alles, *dat de Regeering — nu 's Lands financiën het weer toelaten — op krachtige wijze de welvaarts-politiek in Ned.Indië voortzet.*

Het Indische bedrijfsleven.

De *Java-Bode* (20 Apr.) bevat een artikel van *mr. L. J. A. Trip*, president van de Javasche Bank, over den economischen toestand van Ned.-Indië en de taak van de circulatie-bank, waarin allereerst een beschouwing gegeven wordt over de waarde van den Ned.-Indischen export en *de beteekenis van de cultures* daarbij. De welvaart van Ned.-Indië hangt voor het overgroote gedeelte af van de positie der wereldmarkt van een betrekkelijk klein aantal producten. *Dit beteekent een element van zwakte.* Pogingen moeten dan ook in het werk worden gesteld, om door wetenschappelijke bedrijfsleiding de productie-kosten te verlagen en het aantal cultures uit te breiden. De export van plantage-producten bedroeg in 1913 ƒ 301 millioen, in 1925 ƒ 929 millioen, van Inlandsche producten in 1913 ƒ 98 millioen, in 1925 ƒ 530 millioen. De buitenlandsche handel van Ned.-Indië toont een belangrijk export-saldo. Dit bedroeg in 1913 ƒ 177.80 millioen, in 1925 niet minder dan ƒ 967.90 millioen. In de plantages van Ned.-Indië zijn ƒ 2 milliard aan Nederlandsch en buitenlandsch kapitaal belegd, waarvan ƒ 400 millioen op rekening komt van buitenlandsch kapitaal. Van dit laatste cijfer wordt ƒ 228 millioen vertegenwoordigd door Engelsche beleggingen. De belastbare winsten der *Indische naamlooze vennootschappen* werden voor 1925 geraamd op ƒ 550 millioen. Hiervan is vermoedelijk slechts een deel aan *dividend* uitgekeerd, terwijl de rest gebruikt is voor het betalen van *belastingen, reserves* en *uitbreiding van ondernemingen*. De groote plantage-ondernemingen beschikken over belangrijke reserves, waarvan een groot deel buiten Indië is belegd, voornamelijk in buitenlandsche fondsen. Een gedeelte van *het export-surplus* wordt geabsorbeerd door betalingen der Indische Regeering in het buitenland voor rente en aflossing van openbare leeningen, voor pensioenen enz. In het geheel gaat hiermede een bedrag weg van ongeveer ... millioen per jaar.

De *Deli Crt.* van 26 Apr. schrijft over „Indische ...problemen", van 28 Apr. over „De tabak", het *Bat. Nwsbl.* van 25 Apr. over „De leiding in de ...", het *Soer. Hbl.* van 16 Apr. 2de bl. over ... als economische en sociale aangelegenheid, ... 3de bl. over „Onze olievelden".

De residentie Menado.

Het *Soer. Hbl.* (20 Apr. 3de bl.) had een onderhoud met den heer *H. J. Schmidt*, resident van Menado, die te Soerabaja op doorreis vertoefde. Een hoofdingenieur van de Staatsspoorwegen was naar Menado vertrokken om de mogelijkheden voor den aanleg van spoor- en tramwegen te onderzoeken. In dit verband wees de resident op het reeds zeer ontwikkelde autobusverkeer, dat, wat het passagiersverkeer betreft, een buitengewoon ernstige concurrent voor een eventueele spoor- of tramlijn zou zijn. Het wegennet der Minahassa breidt zich steeds uit. Men is thans bezig met den weg van Menado over Amoerang en Motoling over de waterscheiding naar Kotamobagoe (in Bolaäng Mongondou) te verlengen met de bedoeling, hem langs de kust door te trekken tot Gorontalo, waardoor dus een verbinding met Gorontalo tot stand komt, terwijl de mogelijkheid bestaat dat deze weg in de toekomst vanuit Gorontalo zal worden doorgetrokken over Tilamoeta, Toboli, Taweli en Koelawi naar het Zuiden om hem dan, hetzij in westelijke richting, hetzij om het Posso-meer, naar Z.-W. Celebes te leiden. De Minahassa bezit momenteel 600 K.M. heerendienstwegen welke voor autoverkeer geschikt zijn. Hierbij komen nog een 700 K.M. secundaire wegen, welke eveneens voor autoverkeer geschikt zullen worden gemaakt. Hiervoor zal men den steun der Regeering behoeven, welke bereids is toegezegd. Een loonende exploitatie van een spoor- of tramlijn werd door den resident ernstig betwijfeld. Daarboven is het gewest Menado zeer bergachtig. Hij betreurde de gedeeltelijke opheffing der heerendiensten in de Minahassa om deze te vervangen door een impopulaire wegenbelasting. Omtrent den landbouw deelde de resident mede, dat men bezig is de volks-koffiecultuur, die vroeger van veel beteekenis was, weder aan te moedigen; thans echter wordt Robusta-koffie geplant, met welke men betere resultaten denkt te hebben dan met de oude Arabica. Zeer veel medewerking gaat in dit opzicht uit van de R.K. Missie en wel speciaal van *Pater Domsdorff*, die te Tomohon een schooltuin heeft aangelegd, welke thans zoo goed gaat, dat hij voor een groot deel de belasting van de ouders der schoolgaande kinderen zal kunnen betalen. Ook van den invoer van rubber had de resident goede verwachtingen. De in die streken zeer belangrijke klappercultuur (de residentie Menado levert 28 pCt. van de totale coprah-opbrengst van Ned.-Indië) wordt thans bedreigd door een plaag, welke op de Sangir-eilanden reeds een 60.000 boomen heeft vernietigd, n.l. een soort schildluis, waarvan in die streken geen parasiet aanwezig is. Men verwacht in Augustus een entomoloog uit Holland, die zich met het zoeken en invoeren van de juiste parasiet zal belasten. Wanneer een verandering in den huidigen bestuursvorm van Celebes zou plaats vinden, zal deze bestaan in de bijvoeging van de residentie Menado bij het gouvernement Celebes en Onderhoorigheden.

Het Chung Hwa Congres. Van onze Buren.

Het *Bat. Nwsbl.* (20 t/m 22 Apr.) en *De Loc.* (16, 10 en 20 Apr.) bespreken het congres. Het resultaat van het welslagen der te Semarang gehouden samenkomst van *Chineesche intellectueelen en vooraanstaanden uit alle deelen van Java*, waarbij ten slotte met vrijwel algemeene stemmen besloten werd tot het stichten van een Chineeschen Bond, met een sociaal, geestelijk, maatschappelijk èn politiek program, deze uitkomst is van waarde voor de Chineesche bevolking van Indië, voor Indië in het algemeen en voor de Indische Regeering. De beteekenis ligt voor de Chineezen allereerst in den ten congresse zoo duidelijk gebleken drang tot samenwerking, met behoud van eigen inzicht, doch in één gemeenschappelijk verband; voor de Indische Regeering en voor Indië in het algemeen ligt de beteekenis in het thans verkregen inzicht in de gedachten, de wenschen en het streven van de Chineesche ingezetenen van Indië. De ook in Indië werkzame Kuo Min Tang was niet op het congres vertegenwoordigd, óók het deel dat zich niet door illegale hand- en spandiensten voor het communisme *beyond the pale* heeft gesteld. Ook kwamen op het congres niet alle richtingen gelijkelijk tot uiting. Wel bleek dat *alle* groepen bereid waren een grondslag te zoeken voor eensgezinde actie.

Voor vele sprekers van diverse pluimage bleek het zwaartepunt verlegd naar de vraag der *gelijkstelling van de Chineezen met de Nederlanders....* een vraag, die eigenlijk geen vraag meer moest zijn. Volkomen gelijkstelling zou, waarschuwde men, beteekenen volledige onderwerping aan het Nederlandsch privaatrecht, dat bijvoorbeeld de adoptie niet kent. Tegen *de deelname in de vertegenwoordigende colleges* verhieven zich thans slechts enkele stemmen. Men aan aardde algemeen de wenschelijkheid van *reorganisatie der Chineesche Handelsvereenigingen*, de *Siang Hwe*, in economischen zin. Bij het onderwijsdebat vond de heer *Kan* ongetwijfeld de juiste uitdrukking voor hetgeen allen wenschten. Invoering van *onderwijs in het Chineesch* — wel te verstaan niet als voertaal — is een in alle toonaarden geuit desideratum. Het vraagstuk heeft vele zijden. Waar de tegenstelling tusschen de rustige Chineesche burgerij en een rumoerig, meest uit Totok-Chineezen bestaande groep zich thans begint af te teekenen, zal men goed doen de wenschen van hen, wier belangen in Indië liggen, de noodige aandacht te geven.

Wij verwijzen naar het *Bat Nwsbl.* (22 en 23 Apr. „Azië", 26 Apr. „China in wanorde". I), de *Deli Crt.* (29 Apr. 2de bl. „Het Chineesche vraagstuk"), *De Loc.* (19 Apr. blz. 15 „Chineesch onderwijs", 22 Apr. blz. 19 „Varenne's zaak in Indo-China" en „De Nederlanders in Shanghai"), het *Soer. Hbl.* (19 Apr. 2de bl. „Britsche onderdanen in de Dominions", 21 Apr. 2de bl. „Het incident te Nanking"). In *De Sum. Post* van 26 Apr. 3de bl. lezen wij: Vier vooraanstaande Kwomintangers uit Canton zijn in Indië gearriveerd, allen als kleermaker, met het doel er propaganda te voeren. Zij werden aangehouden en zullen ten spoedigste naar Canton teruggezonden worden. Er is verdeeldheid in het Kwomintang-kamp merkbaar. Het meerendeel der Chineezen voelt niets voor de communistische practijken, nu blijkt dat hun bezittingen in China geannexeerd worden. Dit werd o.a. ondervonden door de Medansche familie van wijlen Tjong A Fie, aan wie haar spoorwegeigendommen ontnomen werden.

LIJST VAN ADRESSEN

ten behoeve van Repatrieerenden

ACCOUNTANTS-BELASTINGZAKEN

W. v. Maanen & Tadema, Amsterdam/Rotterdam.

APOTHEEK EN DROGIST

J. van Buuren, Kanaalweg 53, Den Haag.
Drogisterij „De Boer", Paulus Buysstraat 9, Scheveningen.
G. v. d. Gaag, Groenmarkt 27, Den Haag.
A. de Vries, Kerkstraat 98, Hilversum.

ARTSEN

Dr. F. H. G. van Loon, 2e Sweelinckstraat 166, Den Haag.

BAD- EN ZWEMINRICHTINGEN

Badinrichting „De Regentes", Weim[illegible]at 63, Den Haag.

BANKETBAKKERS

J. Krul, Noordeinde, Den Haag.
C. Sleyffers, Pr. Hendrikstraat 123, Den Haag.

BANKIERS EN BANKINSTELLINGEN

Alg. Haagsche Effectenhandel, Bezuidenhout, Den Haag.
De Bas & Co., Heerengracht, Den Haag.
Henny & Co., Anna Paulownastraat 62A, Den Haag.
Holl. Bank voor West-Indië, Amsterdam.
Nederlandsche Handel Mij., Amsterdam.
Taams & Keyser, Bankastraat 10, Den Haag.

BEGRAFENISONDERNEMINGEN

Begrafenisonderneming „Simplicitas", Denneweg, Den Haag.

BEHANGERIJEN EN STOFFEERDERIJEN

J. Bosman, Heerenstraat 35, Rijswijk.

BLOEMISTEN

J. M. Hermans, v. Tuylstraat 3, Voorburg.

BOEK- EN KUNSTHANDEL

D. Driessen, Haarlemmerstraat 105, Leiden.

BOEKBINDERIJEN

H. Molier, Houtmarkt 28, Den Haag.

BOEKDRUKKERIJEN

T. C. B. ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag.

BOUW- EN WONINGBUREAUX

Bouwbureau J. van Gemert, Valkenboschkade 277, Den Haag.
Bouwbureau C. Hoogendoorn, Ieplaan 201, Den Haag.
Woningbureau „Actief", Archimedesstraat 41, Den Haag.
Woningbureau W. Hoksbergen, Bezuidenhout 14, Den Haag.
Woningbureau „Meerdervoort", Laan van Meerdervoort 296, Den Haag.
Woningbureau Wöhrmann, Nieuwstraat 14, Baarn.

BRANDSTOFFEN

Firma Van Dijk, Nieuwe Haven 366, Den Haag.
J. van Vuuren, Denneweg 67A, Den Haag.

COMESTIBLES-DELICATESSEN

Joh. Toet, Aert v. d. Goesstraat 34, Den Haag.

DAMESKAPPERS

Au Paradis, Toussaintkade 2, Den Haag.
Maison Neustadt, Bezuidenhoutscheweg 3, Den Haag

DANSINSTITUTEN

Dansinstituut „Henri", Archimedesstraat 64, Den Haag.

DIVERSEN

Verkooplokaal Pot, Gr. Hertoginnelaan 103, Den Haag.
G. v. Willigen, Havenkade 4, Den Haag.

ELECTR. INSTALLATIES EN -ARTIKELEN

P. v. d. Berg, Bankastraat 41, Den Haag.
Van Eijck, 2e Sweelinckstraat 93, Den Haag.
W. G. Scheeres, Hooigracht 1C, Den Haag.
M. Vrolijk, Thomsonlaan 41, Den Haag.
Frans v. Wijk, Vlamingstraat 24, Den Haag.
J. Zuiderweg, Nicolaistraat 37, Den Haag.

EMBALLAGE EN EXPEDITIE

A. Rietveld, v. Bijlandstraat 27, Den Haag.

II. UIT DE INHEEMSCHE EN CHINEESCHE PERS.

Bij de Chineezen in de leer.

In *Sin Po* (Chin., Batavia) wordt verhaald dat op 2 April j.l. twee Inlanders van Java, H. M. A. Arimin en M. Soer te Canton aankwamen, alwaar zij door een lid van het ministerie van Buitenlandsche Zaken werden verwelkomd. Bij die gelegenheid vertelden de Javaansche gasten ook van het mislukken der communistische opstanden op Java. Zij verklaarden vertrouwen te hebben in het doel en streven van de Kwo Min Tang en waren daarom ook speciaal te Canton gekomen om van die partij lid te worden.

Het bedoelde lid van het ministerie van Buitenlandsche zaken gaf hun toen een uiteenzetting van de partij-discipline en van de doctrines van Dr. Soen Yat Sen, waarna zij uitgenoodigd werden een kijkje te nemen in de militaire academie van Wampoa.

Ten slotte wordt verteld dat zij via Hankau en Woesjang naar Shanghai zouden medegenomen worden om van dichtbij getuige te zijn van den oorlog in die streken.

De toestand in Atjeh.

De redactie van het blad *Oetoesan Sumatra* (liberaal, Medan) bestrijdt het oordeel van Gouverneur Goedhardt over den politieken toestand in Atjeh, zooals dat door Aneta werd verspreid en wel wat betreft de handhaving van de militaire macht, den onafhandelijkheidszin en de kafirhaat van den Atjeher.

Volgens schrijver duidt de omzetting van den titel van Civiel en Militair Gouverneur in dien van Gouverneur alleen, er reeds op dat de oorlogstoestand aldaar reeds verdwenen is, zoodat het oordeel, dat de militaire macht in Atjeh zeer zeker nog niet mag verminderd worden, omdat de Atjehers niet als het volk elders kan bestuurd worden, niet aannemelijk is. Volgens schrijver kan dit wel degelijk, als het bestuur slechts binnen richtige banen blijft, want ook elders komen opstanden voor indien er ongerechtigheden gebeuren.

Wat de kafirhaat betreft, hiervan wordt verklaard dat deze niet bestaat in de harten der Atjehers, want, ware dit wel het geval, dan zouden evenzeer Chineezen, Hindoes enz., die onder de Atjehers leven, door hen vermoord worden. Deze kafirhaat is, naar het oordeel des schrijvers, ook niet de oorzaak van de amokpartijen, deze zijn het gevolg van zaken over vrouwen, over schulden of te-schande-making.

De onafhankelijkheidszin der Atjehers wordt erkend te bestaan en de gehechtheid aan eigen land en aan de eigen hoofden spruit voort uit den afkeer om elders onder eens anders gezag te staan. Indien het Bestuur deze hoofden niet aantast, zal er zeker niets gebeuren.

Politie-uitbreiding.

In *Pertjatoeran* (radicaal, Sibolga) wordt de politieuitbreiding veroordeeld, welke voor de residentie Sumatra's Westkust vier ton zal kosten. Schrijver kan de bedoeling der Regeering om door die uitbreiding de „roode beweging" tegen te gaan, niet goedkeuren, omdat het vertrouwen van de bevolking in de Regeering reeds geschokt is en de oorzaken van de ongeregeldheden aan eigen schuld der Regeering zijn te wijten. De rust in eenige streek is afhankelijk van het optreden van het Bestuur, dat zich al dan niet de nooden der bevolking aantrekt.

Indien de Regeering heelemaal geen aandacht wil schenken aan de verbittering onder het volk, zal het zich in de bladen ongunstig over haar uitlaten.

De Duitsche en Engelsche pers verklaarden reeds dat de Regeering in Indonesië niet in staat was te besturen; hierdoor wordt de bevolking nog meer gestijfd in hare overtuiging dat bij de plaats gehad hebbende ongeregeldheden de schuld bij de Regeering zelf ligt.

Door die politieuitbreiding zal het voornemen om de belastingen in 1928 te verlagen, weer uitgesteld worden en het volk zal wrevelig worden indien het tot de overtuiging komt dat een deel der opgebrachte belasting gebruikt wordt voor versterking der politie. De Regeering wil het vertrouwen in zich herstellen, doch door dezen maatregel wekt zij weer de verbittering van de bevolking op.

Wat Tapanoeli met zijn trouwe bevolking betreft, verklaart schrijver dat iets dergelijks als politieuitbreiding niet noodig is.

Indo's en Indonesiërs.

In *Bintang Timoer* (liberaal, Weltevreden) van 5 April komt een artikel voor waarin den Indo's en het I. E. V. verweten wordt dat zij zich weerbaar maken tegen den drang der Indonesiërs, naar aanleid[illegible] van een verklaring van een der leiders op de laat[illegible] I. E. V. vergadering, dat de Indo's schouder [illegible] schouder moeten staan en front maken naar [illegible] richtingen omdat zij anders uit elkaar geslagen w[illegible] den. Deze leider sprak verder: „Er moet discipl[illegible] komen, gezien de andere massa's die hier optred[illegible] De evolutie schrijdt voort en straks moeten wij [illegible] getraind in het strijdperk komen. We dienen de aa[illegible] staande slagen te kunnen afweren. Krakeelen [illegible] dan gaan ons de Inlanders over het hoofd."

Schrijver merkt op dat de Indo's blijkbaar vijand[illegible] om zich heen zien (die zij echter zelf zoeken), dat [illegible] zich niet gerust voelen tusschen de 50 miljoen Ind[illegible] nesiërs, alhoewel een gelijk opgaan zeer wel mo[illegible] lijk is, daar zij ook kinderen des lands zijn. De Ind[illegible] moeten niet denken dat zij hun plaats kunnen ve[illegible] overen slechts door de Indonesiërs op zijde te schu[illegible] ven, want als het tot dringen komt, dan beteekent de [illegible] kracht van duizenden Indo's toch niets tegen miljoe[illegible] nen tegenstanders.

Schrijver zegt dat de Indo's vroeger tegemoetk[illegible] mend waren tegenover de Indonesiërs in het belan[illegible] van het gemeenschappelijk geboorteland, doch ind[illegible] het I. E. V. zijn doel tracht te bereiken ten koste d[illegible] zer laatsten en in zijn tegenwoordige politiek bli[illegible] volharden, dan zullen de Indonesiërs meer en m[illegible] een onverschillige houding tegenover de Indo's [illegible] nemen en hun eigen weg gaan, waardoor de kl[illegible] tusschen hen beiden steeds wijder wordt.

Ondoeltreffend onderzoek.

Schrijvende over de oorzaken van den opstand [illegible] Sumatra's Westkust, die volgens hem niet het [illegible] volg was van het bewustzijn der bevolking dat [illegible] zich economisch krachtig voelde en rijp voor zelf[illegible] stuur, doch plaats vond om een ondragelijke last [illegible] zich af te schudden, laakt Abisin Abbas in de So[illegible] *Tapanoeli* (liberaal, Sibolga), de samenstelling [illegible] commissie van onderzoek naar die oorzaken. W[illegible] deze commissie geheel uit ambtenaren bestaat, [illegible] schrijver het niet mogelijk dat zij er achter [illegible] wat de eigenlijke aanleiding tot de ongeregeldhe[illegible] was. Hiervoor zijn particuliere leden noodig, [illegible] wordt de voorlichting van regeering en publiek e[illegible] zijdig. Men is van officieele zijde geneigd om het c[illegible] munisme de schuld van alles te geven, doch de c[illegible] munistische invloed is er in zooverre bij betrokk[illegible] dat de roode leiders gebruik maakten van de o[illegible] vredenheid. De Regeering heeft zelf erkend dat [illegible] volksvertrouwen moet herwonnen worden, wa[illegible] de erkenning ligt opgesloten hoe de ongeregeldhe[illegible] zijn ontstaan.

Schrijver onderschrijft dan ook de woorden [illegible] Dr. Tjipto, geuit op de Studieclubvergadering [illegible] Bandoeng, dat de bewering in de bij de regeering [illegible] gediende rapporten, als zou het communisme de [illegible] zaak zijn, gelijk staat met zich zelf zand in de o[illegible] te strooien.

De Inlandsche intellectueelen en de volksbeweg[illegible]

Over dit onderwerp wordt in *Boemi Melajoe* ([illegible] raal, Palembang) van 2 April een breedvoerige [illegible] schouwing gegeven.

Uit het overzicht van de Inlandsche en Male[illegible] Chineesche pers van het Bureau voor de Volkslec[illegible] nemen wij daaromtrent het volgende over:

Schrijver begint met te zeggen, dat er tegenw[illegible] dig weliswaar verscheidene Inlandsche intel[illegible] tueelen zijn, die aan de beweging deelnemen, [illegible] men vraagt zich af: welke houding zal door die [illegible] tellectueelen worden aangenomen ter verkrijging [illegible] invloed op het volk? Deze vraag werd gesteld in [illegible] band met de omstandigheid dat het werktuig, w[illegible] mede zij het volk naar zich toe moeten trekken, [illegible] kregen is uit den vreemde, met name Nederland [illegible] Engeland, zoodat het dus niet overeen zal komen [illegible] de zeden en gewoonten van het volk hier te la[illegible] Hun houding is dan ook meestal heel anders [illegible] zooals door het volk wordt gewenscht. Zoo bevin[illegible] zich onder hen, die een voorbeeld hebben ge[illegible] voor het stichten van eenheid, verscheidenen, die [illegible] onderscheid maken tusschen de eigen rasg[illegible] van de eene en die van de andere groep of partij [illegible] zijn er velen, die zich door hun studie hooger ac[illegible] dan anderen. In verband hiermede zal het volk [illegible] ook moeilijk met hen samen kunnen gaan, ter[illegible] hun vereenigingen, waarvan de leden meestal [illegible] ontwikkelde, rijke en adellijke Inlanders best[illegible] van geen beteekenis zijn voor het volk. Daarom h[illegible] schrijver, dat zij die eigenschappen, welke eig[illegible] lijk aan Europeanen toebehooren, maar zoo g[illegible] mogelijk over boord gooien, want anders komt [illegible] hier in Indië tweedracht onder de eigen rasgenooten [illegible] zooals in China. Bovendien heeft professor Snou[illegible]

...rgronje immers zelf al gezegd, dat het volk van ...donesië niet alleen theoretisch, doch ook practisch ...oet worden onderworpen aan de cultuur van Ne...erland. Wat over boord gegooid moet worden zijn ...hter niet alle eigenschappen, die de Inlandsche ...tellectueelen van de Europeanen hebben overge...erfd. Neen, slechts datgene, hetwelk verderfelijk kan ...jn voor de eenheid en gelijkheid van de Indonesiërs. ...en bedenke, dat de Indonesische beweging nu als ...ware reeds een ander geluid doet hooren. Eerst ...as 't het communistische, doch tegenwoordig het ...tionalistische lied. Welk van deze twee eigenlijk ...tere vruchten zal afwerpen, weet men nog niet.

Dr. Soetomo en H. O. S. Tjokroaminoto niet in den Volksraad.

...eze aangelegenheid wordt begrijpelijkerwijze in ... groot deel der Inheemsche pers in Indië druk ...roken .

...intang Timoer (liberaal, Weltevreden) zegt dat, ... ook het publiek de niet-aanvaarding door Dr. ...tomo, voorzitter der Indon. Studieclub Soerabaja, ... zijn benoeming tot Volksraadlid betreurt, het ...h den hoed voor Dr. Soetomo moet afnemen als ...figuur in de Indonesische volksbeweging .Men ...t dat hij zijn besluit nam in overeenstemming ... de beslissing van de studieclub. Dr. Soetomo ...klaarde openlijk dat, hoe gaarne hij ook de be...ming zou aanvaarden, hij toch, hoewel met spijt, ...toegestoken hand van den Gouverneur-Generaal ...oet terugwijzen, daar hij het lidmaatschap niet ...n noch mag aanvaarden indien geen groep achter ...m staat. In de Europeesche bladen wordt vaak de ...onesische beweging gelaakt, als hebbende geen ...sequenties, doch Dr. Soetomo heeft thans het ...bliek getoond dat er in de Indonesische gelederen ...h ook nog echte leiders zijn.

...en schrijver in *Pertja Selatan* (radicaal, Palem...g), deelt mede, dat de Studieclub Soerabaja be...en heeft de benoeming van Dr. Soetomo tot ...ksraadslid te weigeren en in een motie der Re...ring te kennen te geven, dat deze club den tijd ... niet gekomen acht om met de Regeering samen ...werken in verband met de huidige samenstelling ...n den Volksraad.

...ij merkt op dat het wel is te begrijpen, dat dit ...n den Gouverneur-Generaal niet aangenaam is, ...h de Regeering kan er uit concludeeren dat het ...onesische volk thans ontwaakt is en reeds zoover ...het besef van zijn menschwaardigheid is ge...en dat het de door de Regeering toegestoken ...d niet wenscht aan te nemen, omdat de samen...ling van den Volksraad nog niet gewijzigd is.

...erbied hebbende voor de motieven van de Studie..., is schrijver integendeel niet te spreken over ...houding der P. S. I., die geen gegronde redenen ...t gegeven tegen het lidmaatschap van den Volks...d van haar voorzitter H. O. S. Tjokroaminoto. Zij ...slechts uitgemaakt hebben dat degene van hare ...n die lid van den Volksraad werd, als S. I.-er ...geroyeerd worden. Schrijver steekt den draak ... dezen voorman der S. I., zegt dat hij wel „inner...tranen zal storten" over die beslissing van zijn ...ij, omdat hij zoo gaarne het vertrouwen van de ...eering in zijn persoon weer zou willen herstellen ...voorspelt dat hij zich in navolging van Dr. Soe...o als een man zal gedragen en met dezelfde mo...n zal voor den dag komen als de Studieclub.

...nder aanhaling van een Korantekst en een artikel ...de statuten van de P. S. I. legt H. O. S. Tjokro...inoto in het orgaan zijner partij, de *Bandera Is...*, van 7 April nu zelf de verklaring af, dat hij ... lid van den Volksraad zal worden en geeft hij ...uitleg van de beweegredenen daarvoor, n.l. dat ...zich als loyaal lid van de P. S. I., door eed en ...lofte gebonden acht zich te houden aan de uit...aken van de congressen dier partij, welke beslist ...ben, dat geen lid van de S. I. zitting mocht ...nen in den Volksraad indien dit lichaam werd ...ijzigd volgens het ontwerp-de Graaf, hetgeen in...laad geschied is, zij het ook met enkele verande...en.

...n zoodanige omstandigheden vindt schrijver het ...noodig verder in overweging te nemen of de ...ksraad al of niet nuttig is voor het volk en of ...raad van nut kan zijn of niet voor het doel en ...even der P. S. I. en hij voelt zich daarom ver...ht zijn benoeming te weigeren. Het negeeren der ...gresbesluiten zou bedrog of verraad tegenover de ...tij beteekenen.

...n hetzelfde blad wordt ook door H. A. Salim in ...lang artikel aangetoond om welke redenen het ...maatschap van den Volksraad niet door Tjokro...inoto kan worden aangenomen, n.l. omdat zijn ...noeming bij wijze van rehabilitatie, zonder verdere

toelichting, te laat is gekomen en verder omdat de tegenwoordige samenstelling en de werkwijze van den Volksraad zoodanig zijn dat hij geen nut heeft en zelfs gevaarlijk is voor het Indonesische volk, zoodat de P. S. I. er geen bemoeienis mee behoort te hebben.

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

De Indische Post.

Het Nr. van 16 April behandelt in de rubriek „Onze Meening" nogmaals het standpunt van den Gouverneur-Generaal in zake het al- of niet *toepassen van de doodstraf.* — Verder wordt er in gewezen op de mooie gelegenheid om *Indië meer bekendheid te geven aan het buitenland* in het jaar 1929, wanneer te Bandoeng en te Batavia het groote wetenschappelijke Pan-Pacific-Congres zal worden gehouden. Daartoe zou een *Indische tentoonstelling* moeten worden ingericht, welke duidelijk getuigt van de ontwikkeling, de vooruitzichten, de beteekenis van het tegenwoordige Indië. „Niet van het Indië der krijschende ronggengs, der flodderige kain-tjap, der prutsige souvenirs en dergelijke attracties voor ééndags-touristen, maar van het levende, werkende, strevende Indië. Handel en bedrijf, volksontwikkeling, overheidszorg, bodemrijkdom, verdere ontwikkelingsmogelijkheden zouden duidelijk en overtuigend gedemonstreerd kunnen worden, terwijl daarnaast ook Indië als land voor groot-tourisme, als belangwekkend studie-object op velerlei gebied moet worden getoond."

Een artikel, gedateerd Amsterdam, Maart '27, vestigt de aandacht op den nieuwen *Algemeenen Secretaris van het Koloniaal Instituut*, den oud-minister van Marine *E. P. Westerveld*, wiens benoeming door den schr. ten zeerste wordt toegejuicht. — Dr. M. Duyster, wiens studiën over *vergiftige Indische planten* in het Ind. Pharmc. Tijdschr. van de laatste jaren zeer de aandacht trokken, begint thans in de Ind. Post een serie opstellen over hetzelfde onderwerp; schr. geeft thans bijzonderheden over „*ketjoeboeng*", d.i. de algemeene naam voor de in Indië voorkomende datura-soorten.

Verder bevat dit Nr. o.m. eene beschouwing over *generaal Van Heutsz*, welke wel zeer actueel is nu over eenige dagen in Amsterdam de laatste eer zal worden bewezen aan de nagedachtenis van een van Nederland's beste zonen. Na eene uitwijding over het geschrijf van een zekeren heer J. van Hulst (in het maandschrift Groot Nederland), waarin weer eens duidelijk de antipathieke eigenschap van een deel van het Hollandsche volk tot uiting komt, dat geen waardeering kan hebben voor Nederland's grootste mannen, wijst schr. er op dat op de belangrijkste zijde van Van Heutsz' Indischen arbeid nooit het volle licht wordt geworpen. Te eenzijdig wordt de aandacht gevestigd op zijn beteekenis als krijgsoverste, te weinig wordt gewezen op zijn werk als gouverneur-generaal, als geniale organisator, de verlichte bestuurder, de grondlegger van Indië's emancipatie, de *bevrijder van het Inlandsche volk* van tal van onduldbare uitingen van Oostersch despotisme en wreede uitbuiting.

Zeker, de beroemde „Van Heutsz-periode" in Indië's geschiedenis is ingeluid met een zwaren strijd, met krachtdadige onderwerping van vele semi-onafhankelijke vorstendommen aan ons gezag. Maar toen die bloedige, doch zoowel in Nederland's als in Indië's belang zoo noodzakelijke strijd was gestreden, toen kwam Van Heutsz de Bestuurder en Organisator aan het woord om zijn grootste en moeilijkste taak te verrichten in het belang van het, naar het nu heet onderworpen, maar in waarheid bevrijde volk! Dat wordt, zelfs door hen, die zijn nagedachtenis willen eeren, nog te veel over het hoofd gezien. „Nu ook weer, bij de plechtige bijzetting van zijn stoffelijk overschot, staat de krijgsmansfiguur op den voorgrond, niet de geniale, humane, ruim denkende bestuurder."

Rijks Ethnographisch Museum.

We vestigen de aandacht op het verslag over 1926 van het Rijks Ethnographisch Museum te Leiden, wijl daarin is opgenomen het verslag van den Directeur, Dr. H. H. Juynboll, omtrent een door hem in genoemd jaar ondernomen studiereis naar een aantal ethnografische musea in Noord-Amerika. Uit de mededeelingen van Dr. Juynboll blijkt dat sommige musea (hij bezocht er elf) zeer goed voorzien zijn van ethnographica uit Ned.-Indië, wat gedeeltelijk verklaard wordt uit het feit, dat verschillende buitenlandsche reizigers, die ons Indië bezochten,

LIJST VAN ADRESSEN

ten behoeve van Repatrieerenden

(Vervolg).

FOTOGRAFEN EN LEVERANCIERS VAN FOTO-ARTIKKELEN

Lappöhn, Passage, Den Haag.
Ph. Starke, Hoofdstraat 172, Apeldoorn.
C. J. L. Vermeulen, Toussaintkade 20, Den

GARAGES

Garage Havro, Kanonstraat, Den Haag.
Garage Jansen, Rijks Straatweg 773, Wassenaar.
Garage Kinsbergen, Nieuwstraat 59, Apeldoorn.

GLAZENWASSCHERIJEN

N. V. Cemsto, Hunsestraat 39, Den Haag.

GRAMOPHONE-HANDELAREN

L. Zwaal, Regentesselaan 24, Den Haag.

GROENTEN EN FRUIT

J. Eversmann, Edisonstraat 139, Den Haag.

HAARDEN

J. Snoeck, Zeestraat 51, Den Haag.

HEEREN-MODEARTIKELEN

J. Huizer, Thomsonplein, Den Haag.
Kalker's Modemagazijnen, Kalverstraat 100, Amsterdam.
W. F. Meijer, Hoofdstraat 93, Apeldoorn.

HOEDEN

Kalker's Modemagazijnen, Kalverstraat 100, Amsterdam.
Maison de Ruit—v. d. Waag, Charl. de Bourbonstraat 27, Den Haag.

HOTELS, PENSIONS ENZ.

American Hotel, Amsterdam.
Vacantiehuis „Den Lindenhof", Vierhouten.
Hotel-Rest. Duinoord, Sweelinckplein, Den Haag.
Rusthuis Eigen Sfeer, v. Boetzelaerlaan 205, Den Haag.
Pension Evesto, Nassaulaan 2B, Den Haag.
Hotel des Indes, Weltevreden.
Hotel Pension Insulinde, Bankaplein 2, Den Haag.
Rusthuis Zr. Kersloot, Esschenlaan 86, Rotterdam.
Hotel-Rest. de Twee Steden, Buitenhof, Den Haag.
Pension Patria, Lindenheuvel 2, Hilversum.
Pension Petronella, G. Reynststraat 36, Den Haag.
Hotel Promenade, Oude Schev. weg 21, Den Haag.

HUISHOUDELIJKE ARTIKELEN

J. W. Fonderie, Achterom 17, Den Haag.
Frans van Wijk, Vlamingstraat, Den Haag.

INDISCHE UITRUSTINGEN

Firma Kalker, Kalverstraat 100, Amsterdam.
W. F. Meyer, Hoofdstraat 93, Apeldoorn.

INRICHTINGEN VAN ONDERWIJS

J. Audier, Achterom 68, Den Haag.
Chr. Lyceum, Zeist.
Christelijk Lyceum, Emmakade 43, Haarlem.
De Vrije School, v. Speykstraat 46, Den Haag.
Haagsche Schoolvereeniging, Nassaulaan 26, Den Haag.
Instituut Schoevers, Stadhoudersplein 3, Den Haag.

JUWELIERS

Begeer, v. Kempen en Vos, Noordeinde, Den Haag.
Jedelo, Noordeinde 100, Den Haag.

KIPPENVOER

Verboog, Waalsdorperlaan, Den Haag.

KLEEDINGMAGAZIJNEN

Kleedingmagazijn P. v. d. Brul, Veenestr. Den Haag.

KLEERMAKERS

C. H. Ernens, Valeriusstraat, Den Haag.

LUXE ARTIKELEN

J. A. Schlette, Willem de Zwijgerlaan 50, bij Fred. Hendriklaan, Den Haag, Telefoon 50888.

MAKELAARS

W. Dop, Sweelinckstraat 72, Den Haag.

MANUFACTURENHANDEL

Iserief & Co., Veenestraat 16, Den Haag.
Wisbrun & Liffman, Veenestraat 35, Den Haag.

MEUBILEERINGEN

Het Smyrna Tapijtenhuis, Amperestraat 30, Den Haag.
C. v. Moorsel, J. Hendrikstraat 9, Den Haag.
Gebr. Jungschläger, J. Hendrikstraat 19, Den Haag.
W. J. M. Simonis, Groenmarkt 34, Den Haag.
Firma Segaar, Spui 218/Thomsonlaan 93, Den Haag.
Schöder & Co., Groenmarkt, Den Haag.

hun verzamelingen aan die Musea afstonden. Waar Ned.-Indië niet of heel slecht vertegenwoordigd was stelde Dr. J. aan de directeuren onderlingen ruil van voorwerpen voor,

Bijdragen Taal-, Land- en Volkenkunde in Ned.-Indië.

Afl. 1 van deel 83 van dit tijdschrift bevat de volgende artikelen. Kidung Sunda. Inleiding, tekst, vertaling en aanteekeningen, door C. C. Berg. (De Kidung Soenda is een oud-Javaansch gedicht uit het midden der 14e eeuw, o.m. eene romantische beschrijving bevattend van een tocht van de Soendasche koninklijke familie naar Madjapahit om daar de bruiloft te vieren van de Soendasche prinses met Hajam Woeroek van laatstgenoemd rijk). — Bijdrage tot de geschiedenis der Karo-Batakstammen, door J. H. Neumann (vervolg van deel 82). — Waardigheden of ambten in de Tanimbareesche maatschappij, door P. Drabbe. — Ten slotte Notulen van Bestuurs- en Alg. vergaderingen van het Instituut dat de „Bijdragen" uitgeeft.

De Opbouw.

In de 15-Mei afl. vervolgt de hr. J. F. H. A. Later zijn uitvoerige (in deze afl. nog niet beëindigde) beschouwingen over de „Inlandsche beweging". — Mr. A. M. Joekes behandelt in zijn rubriek „Uit en over Indië" de volgende onderwerpen: De nieuwe staatsregeling volledig in werking. — De Indische begrooting in de Eerste Kamer. — Dr. Soetomo lid van den Volksraad. [1]) — De jaarlijksche bijeenkomst van den Ned.-Indischen Ondernemersraad.

Niet met het Volksraadlidmaatschap vereenigbare betrekkingen.

Bij het besluit van den Gouverneur-Generaal van 11 Januari j.l. No. 4x is — gelet op art. 3 van het Volksraadpositiereglement 1926 — verklaard, dat *niet* gelijktijdig met het Volksraadlidmaatschap kunnen worden waargenomen de ambten van:

1. President, Vice-President of Lid van het Hooggerechtshof van N.-I. en President van een Raad van Justitie.
2. Opper- of Hoofdofficier bij de Landmacht;
3. Algemeene Secretaris, 1e Gouv. Secretaris of Gouv. Secretaris;
4. Procureur-Generaal of Advocaat-Generaal bij het Hooggerechtshof van N.-I. en Officier van Justitie bij een der Raden van Justitie;
5. Hoofd van gewestelijk bestuur en Resident-afdeelingshoofd;
6. Hoofd van de afd. Bestuurszaken der Buitengewesten van het Dep. van Binn. Best.;
7. Hoofdinspecteur van Financiën;
8. Hoofdinspecteur, Hoofd van den dienst der Volksgezondheid;
9. Hoofdinspecteur, Hoofd van den dienst van Scheepvaart;
10. Onderdirecteur, of Secretaris van een departement van Algemeen bestuur;
11. Thesaurier-Generaal;
12. Regeeringsgemachtigde voor algemeene zaken bij den Volksraad;
13. Adviseur voor de decentralisatie;
14. Militair bij de landmacht beneden den rang van officier;
15. Inlandsch schepeling bij de Koninklijke Marine.

Deze bepaling treedt in werking tegelijk met de Volksraadpositieregeling 1926.

(Ontleend aan Ind. Berichten en Mededeelingen No. 8 der Ver. van Ambtenaren bij het Binnenl. Best. van N.-I.).

Scheepvaart op West-Afrika en West Indië in de 18de eeuw.

Bij J. H. de Bussy te Amsterdam is een werkje verschenen getiteld: De scheepvaart op West-Afrika en West-Indië in de achttiende eeuw, door J. Hudig Dzn. Behalve een korte historische inleiding van den heer H. bevat het boekje uittreksels van boeken, brieven en andere bescheiden, afkomstig uit het archief van de firma Coopstad en Rochussen, twee kooplieden, die in de tweede helft van de 18e eeuw te Rotterdam een voorname plaats innamen op het gebied van handel en reederij. Een belangrijke — vermoedelijk zelfs belangrijkste — bron van inkomsten dezer „vrachtvaarders" bestond in het vervoeren van negerslaven; op 21 Maart 1754 sloot zij bijv. een contract met den Gouverneur van St. George d'Elmina (ter kuste van Guinea, Afrika) voor de levering van slaven ten behoeve van Suriname. Deze levering geschiedde met medewerking en goedkeuring van de West-Indische Compagnie.

[1]) Toen Mr. Joekes dit schreef, kon hij niet weten dat Dr. Soetomo ten slotte toch weer bedankt heeft voor zijne benoeming.

Tegenwoordig zal niemand dit onmenschelijk bedrijf in bescherming nemen, maar in vroegere eeuwen dacht men er anders over. Zoo werd bij het huwelijk van bovengenoemden Rochussen een gedicht ten beste gegeven, waarin ter eere van den bruidegom de volgende versregel voorkwam:

„Wiens schepen krielden van zijn noesten slavenhandel".

De Indische Verlofganger.

Het 27-Mei-Nr. bevat een opstel van den hr. S. Kalff, getiteld „Iets over de rijstcultuur". — De hr. Fr. Oudschans Dentz geeft een interessante bijdrage over een op de kust van Afrika geboren neger Quassie, die op het laatste der 17e eeuw als slaaf werd weggevoerd naar Suriname en daar groote bekendheid, zoomede zijn vrijheid, verwierf om zijn kennis van de geneeskracht van vele inlandsche kruiden en planten. Zijn naam is in de wetenschappelijke wereld vereeuwigd in Quassia Amara L., een door hem ontdekt plantaardig koortswerend middel. In de „Surinaamsche Nieuwsvertelder" van 1787, No. 102, waarin melding wordt gemaakt van zijn overlijden, heet het, dat de voormalige slaaf wel brieven ontving met het adres: „Aan den HoogEdelen en Hooggeleerden Heer den Heere Philippus van Quassie, Professor in de Kruidkunde te Suriname".

De hr. O. D. geeft bij zijn artikel het portret van Quassie, gekleed in opzichtige uniform, hem geschonken door niemand minder dan den Prins Erfstadhouder Willem V.

Locale Belangen.

In het 16-April Nr. een zeer lezenswaardig artikel van den hr. R. Slamet, getiteld: Decentralisatie en Volksonderwijs.

In navolging van hetgeen voor verschillende landen geldt neemt schr. aan dat het aantal kinderen van 6—13 jaar zestien pCt. van het zielental bedraagt, zoodat naar de geraamde bevolkingssterkte 7.200.000 kinderen voor onderwijs in aanmerking zouden komen. Van dit aantal kinderen bezoeken 770.000 de volksscholen en 375.000 de tweede klassescholen. Uit deze cijfers blijkt ten duidelijkste dat 6 millioen landskinderen verstoken zijn van onderwijs. Wel bestaan in Indië de zgn. Koranschooltjes (het aantal wordt geschat op ongeveer 17.700, met ± 460.000 leerlingen) doch van onderwijs in den waren zin des woords kan men ten aanzien van deze scholen niet spreken. Telt men echter laatstbedoelde categorie er bij, dan blijft toch een aantal van ruim 5½ millioen kinderen over, die totaal geen onderwijs genieten.

Er is dus op dit gebied nog wel iets te verrichten zou men zoo zeggen.

(Ind.) Vrijzinnig Weekblad.

Uit den inhoud van No. 10 (12 April). Over voortgezette verlaging van vennootschaps- en inkomstenbelasting. — De militaire pensioenen van voor 1920. — Militair optreden ter Sumatra's Westkust. — De inkomstenbelasting in het herziene belastingstelsel.

No. 11 (22 April). Over de samenstelling van den Volksraad. — Bezoldiging van de hoogste Landsdienaren. — Overschrijving maximum-aanplant suikerondernemingen. — Uit het onderzoek Meyer Ranneft-Huender. De economische toestand.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 42 (16 April). De cultures ter Sumatra's Westkust. — Kunstmatig bereide voedingsstoffen voor grond en plant. — De toenemende invloed van de Inlandsche rubberindustrie op den wereldhandel. — De grondsoorten op de tabaksondernemingen ter Sum. Oostkust. — Uit tropisch Noord-Australië, door W. A. Schrauwen.

De Indische Culturen.

Uit den inhoud van No. 8 (15 April). Delphinium (Riddersporen), door H. J. Wigman (met ill.). — Het cultiveeren van papaya en de bereiding van papaïne, door F. A. Stockdale (met ill.). — Bestrijding van stengelverbranding bij Deli-tabak, door Dr. J. S. C. Jochems — Tegengaan van brandgevaar bij Mimosa, door A. F. Velders. — Meer internationale samenwerking bij het probeeren van nieuwe plantenrassen, door J. C. Dorst. — Irrigatie-methoden in Egypte, door Ir. W. H. Kloppenburg.

De Indische Mercuur.

No. 21 (25 Mei). Korte mededeelingen van het Alg. Proefstation voor den Landbouw en Korte mededeelingen van het Instituut voor Plantenziekten, door Prof. Dr. F. A. F. C. Went. (Bevat geen bespreking van den inhoud dezer nieuwe publicaties.

...ch houdt een wenk in aan het adres van het Dep. van Landb. te Buitenzorg om het aantal publicaties van dat Departement maar niet steeds uit te breiden). — Het tijdschrift „Cinchona", door Dr. A. Groothoff. (Bespreking van den inhoud der tot nu toe verschenen jaargangen). — De Internationale Koloniale Tentoonstelling in 1929 Parijs—Vincennes. — Overzicht van den economischen toestand van het gewest Oostkust van Sumatra gedurende 1926. — De handelsbalans vàn Java en Madoera in 1916. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige vaste rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Koloniaal Instituut geeft recente literatuur over Economische zaken. — Nijverheid en brandstoffen. — Delfstoffen en metalen. — Diversen.

Voorlezingen over tropisch-koloniale staathuishoudkunde.

Het onder dezen titel (bij H. D. Tjeenk Willink te Haarlem) verschenen geschrift bevat den op tal van plaatsen aanzienlijk uitgewerkten tekst van een vijftal voordrachten, welke door den heer J. van Gelderen onlangs zijn gehouden aan de Leidsche Universiteit.

De inhoud is als volgt: Doel en taak der tropisch-koloniale staathuishoudkunde, het uitheemsche element in de koloniale huishouding. — Het inheemsche element in de kol. huish. — Het ruilverkeer en de inkomensvorming in de kol. huish. — Het bevolkingsvraagstuk, inzonderheid op Java. — De kol. handelsbalans en vooruitzichten der kol. huish. — ...er.

Indië. Geïllustreerd tijdschrift.

Uit den inhoud van 11e jaarg. No. 3 (11 Mei). Zuid-Sumatra, door R. (met ill.). — Bekende en merkwaardige planten in woord en beeld, door Dr. Z. Kamerling. III. Lianen (met ill.). — Als bij moeder thuis (Mededeelingen over het door de Deli Planters Vereeniging te Brastagi gestichte „Internaat met daaraan verbonden lagere school"). — Schetsen en herinneringen van een oud-Indisch officier van gezondheid (vervolg); zie ook No. 4).
No. 4 (25 Mei). Een autotocht door Zuid-Sumatra (met ill.). — Economische schetsen uit de Inlandsche samenlevingen in Oost-Indië, door Prof. dr. A. W. Nieuwenhuis. III. De Dajaks van Midden-...

Suriname.

In ons nummer van 19 Mei mededeeling doende van de toespraken door den Minister van Koloniën, in het physisch laboratorium van Philips' Gloeilampenfabriek met de Oost en de West gehouden, voegden wij daar de vraag aån toe:
„Wanneer zullen de Koloniën de eer hebben de stem van Hare Majesteit onze Koningin te hooren?"
Dit nu zal reeds hebben plaats gehad wanneer dit blad verschijnt. Wij lezen n.l. in de N. R. Ct. van ... Mei:
„De Koningin heeft de directie der Philip's fabrieken er van in kennis doen stellen, dat zij het voornemen heeft in gezelschap van Prinses Juliana een bezoek te brengen aan de Philipsfabrieken en voor de microfoon van den Philips' korte golfzender het woord te richten tot Nederlandsch Oost- en West-Indië. Het bezoek zal geen officieel karakter dragen.
In verband met het tusschen deze koloniën en Nederland heerschende tijdsverschil zal H. M. Dinsdagmiddag a.s. om 12 uur Nederlandsch West-Indië en Woensdagavond d.a.v. om 9 uur Nederlandsch Oost-Indië toespreken.
Zoowel in ons land als in de beide koloniën zal het ten hoogelijk gewaardeerd worden, dat H. M. den wensch te kennen heeft gegeven, van de sedert eenigen tijd bestaande mogelijkheid eener telefonische communicatie met Nederlandsch Oost- en West-Indië gebruik te maken."
Door het tijdverschil zal de West dus voor-...

⁂

Men schrijft aan de N. R. Ct. van 29 Mei:
Bij art. 5 van het internationaal verdrag van 3 November 1923 voor de vereenvoudiging van douaneformaliteiten is voorgeschreven, dat iedere contracteerende staat, die door achtereenvolgende toevoegingen of veranderingen zijn douanetarief voor een belangrijk aantal artikelen zal hebben gewijzigd, hiervan voor het publiek een duidelijk overzicht moet geven in een gemakkelijk toegankelijken vorm.
Wat de tariefwetgeving van Nederl.-Indië betreft, had het publiek reeds vóór de totstandkoming van genoemd verdrag, waartoe zoowel Nederland als het overzeesch gebied is toegetreden, de beschikking over een door het departement van koloniën in 1921 samengesteld overzicht van die wetgeving, bijgewerkt tot 1 November 1924. Thans is dit overzicht door het departement van koloniën algeheel herzien en bijgewerkt tot 15 Mei 1927, terwijl dit departement tevens een overzicht heeft samengesteld van de tariefwetgevingen van Suriname en Curaçao.

De beide overzichten bevatten, behalve de lijsten van de eigenlijke tariefposten met vermelding van de verschillende in- en uitvoerrechten, een opsomming van de goederen, waarvan de in- en uitvoer is verboden of slechts onder beperkte bepalingen is toegelaten. Voorts verschaffen de overzichten de noodige gegevens aangaande de wijze van heffing der tolrechten en, wat Ned. Indië betreft, ook aangaande het statistiekrecht.

⁂

Onder het hoofd *„Heuglijk nieuws in Artis"*, meldt men uit Amsterdam aan de „N. R. Crt." van 25 Mei, Av. bl. D onder meer:

„Ook in het Insectarium van „Artis" heeft men de vlag uitgestoken, want dat werd door den heer E. J. Preiss, alhier, eindelijk weer eens met de zoolang ontbeerde Cucuja's of Lichtkevers van Suriname verrijkt. Tooverachtig verschijnsel, als deze kleine kevers uit twee „gloeilampjes" aan de rugzijde van het borststuk gelegen een helder groen licht en soms buitendien nog aan de onderzijde van het achterlijf een vuurrooden gloed uitstralen, welk lichtgevend vermogen berust op een plaatselijke oxydatie van vet."

⁂

In de „N. R. Crt." van 27 Mei een feuilleton, onder het hoofd *„Van een Zeeuwsche Hoogeschool die er nooit geweest is"*.

Wij maken daarvan hier melding, omdat daarin sprake is van Pieter Mogge, in 1698 te Zierikzee geboren, als zoon van Hubertus Mogge, heer van Renesse, burgemeester en raad der stad Zierikzee en van Martina Ockerse.

Kort na de verovering van Suriname door Krijnssen werd n.l. door Gecommiteerde Raden van Zeeland, Willem Mogge „in qualiteijt als landmeter en ingenieur na Suriname" gezonden. De medegegeven instructie kan men vinden in een artikel van F. E. Baron Mulert getiteld: *„De eerste uit Nederland naar Suriname gezonden landmeters. (1667)"* en voorkomend in het *„Tijdschrift v. h. Kon. Nederl. Aardr. Genootschap"*, 2e serie, deel XXIX, 1912, afl. 3 blz. 316. In een volgend artikel, in het nummer van 15 Januari 1913, 2e serie XXX, Afl. 1, geeft de heer Mulert als tekstkaart, een verkleinde kopie van een kaart van Suriname van 1671, die hij aan Mogge toeschrijft, wiens naam op de kaart voorkomt als eigenaar van een plantage aan de Commewijnerivier.

Van Pieter Mogge lezen wij in het feuilleton, dat hij zeer rijk was geweest. De naar Suriname gezonden Willem Mogge zal wel minder met aardsche goederen gezegend zijn geweest.

⁂

„De West" van 16 April schrijft:
In Nickerie is opgericht een N.V. tot exploitatie van de Nickerie Societeit, waarvan bestuurders zijn de heeren J. v. Velde, H. M. van Leesten en N. Gummels. De bedoeling is om een hotel te openen in de Voorstraat, dat in het benedengedeelte het karakter van een societeit zal hebben, met twee biljarts, een bar, eetzaal en leeskamer. De logeerkamers zijn in de bovenverdieping.
Dit zal het eerste electrisch verlichte hotel zijn in Suriname.
Met de dagelijksche leiding in het hotel zal worden belast de heer J. Nemelc.

⁂

Naar wij vernemen zal van het boekje *„Onze West"*, waarvan de kolonie Suriname geschreven is door den heer Fred. Oudschans Dentz en de kolonie Curaçao door Mr. B. de Gaay Fortman, een derde herziene druk verschijnen. De uitgave geschiedt door de Vereeniging „Oost en West".

LIJST VAN ADRESSEN

ten behoeve van Repatrieerenden

(Vervolg).

MUZIEKHANDELAREN

Muziekhandel Dajos Bela, Fred. Hendriklaan 190, Den Haag.
Ph. Kruseman, Noordeinde 91, Den Haag.

OPTICIENS

P. W. Hiele, L. Jansstraat 27, Utrecht.
C. v. Monsjou, Valkenboschplein 19, Den Haag.

PARAPLUIE-MAGAZIJNEN

Kalker's Modemagazijn, Kalverstr. 100, Amsterdam.
A. Querelle, Schoolstraat 10, Den Haag.

PIANOHANDELAREN

L. Jacobi, Regentesselaan 123, Den Haag.

PORSELEIN EN AARDEWERK

Focke en Meltzer, Hoogstraat 5, Den Haag.
C. Hoying, Spuistraat 20, Den Haag.

POSTZEGELHANDEL

Max Pool, Korte Poten 25, Den Haag.

RECHTSKUNDIGE BUREAUX

v. d. Geer, W. de Withstraat 79, Den Haag.

REISBUREAUX

Kon. Paketvaart Mij., Amsterdam.
Rotterdamsche Lloyd, Rotterdam.

RESTAURANTS

Rest. Duinoord, Sweelinckplein, Den Haag.
W. F. Klink, Wagenstraat 109a, Den Haag.
Rest. Promenade, Oude Schev. weg 21, Den Haag.
Rest. de Twee Steden, Buitenhof, Den Haag.

RIJWIELHANDELAREN

P. Nassenstein, Bachmanstraat 42, Den Haag.
J. F. Vrolijk, W. de Withstraat 68, Den Haag.

SCHOENMAKERS

A. J. Linneweever, Westeinde 32a, Den Haag.

STAALWAREN

J. A. Schlette, Willem de Zwijgerlaan 50, bij Fred. Hendriklaan, Den Haag, Telefoon 50888.

STOOMVAARTLIJNEN

Crans & Co., Plein 22a, Den Haag.

TANDARTSEN

Alg. Haagsch Inst. voor Tandheelkunde, Piet Heinstraat 2, Den Haag.
A. J. M. v. d. Sprong, Laan van Meerdervoort 426, Den Haag.
J. van Veen, Weimarstraat 27, Den Haag.

TEHUIZEN VOOR KINDEREN

Kl. Opvoedingstehuizen, Pr. Mauritsplein 23, Den Haag.
H. Lenstra, Hoofdweg 53, Amsterdam.
Tokuni, Amersfoort.
Zandbergen, Amersfoort.

TEHUIZEN INDISCHE BEDIENDEN

Persinggahan, v. Boetselaerlaan 2, Den Haag.

TOKO'S

Toko Bogor, Suezkade 12—12A, Den Haag.

TRICOT-GOEDEREN

Iserief & Co., Veenestraat 16, Den Haag.

UITZENDING VAN DINERS

Maison Blom, 2e Schuytstraat 77, Den Haag.

VERMAKELIJKHEDEN

Dierentuin, Benoordenhoutscheweg, Den Haag.
City Theater, Veenestraat, Den Haag.

VERZEKERINGEN

's-Grav. Rijwielverz. Mij., Conradkade 56, Den Haag.
Onderl. Levensverz. Eigen Hulp, Kortenaerkade 3, Den Haag.
Schenzer's Alg. Ass. Kantoor, Papaverhof 35, Den Haag.

VLEESCHHOUWERIJEN

H. J. M. van Duyne, Keizerstraat 165, Scheveningen.
Verwoerdt, Heerenstraat 11, Voorburg.

WASCH- EN STRIJKINRICHTINGEN

P. de Haan, Looierslaan 2, Voorburg—Veur.

ZANG

Mevrouw Alma, 2e Sweelinckstr. 185, Den Haag.

Curaçao.

Curaçao en de Arnhemsche tentoonstelling.

Met groote verwondering en teleurstelling hebben wij in het laatste nummer van het *K. W.* de samenstelling van het eerecomité der Arnhemsche tentoonstelling gelezen. Daarin zit nu letterlijk niemand, die geacht kan worden in het bijzonder Curaçao te vertegenwoordigen. Oost-Indië is vertegenwoordigd door den gouverneur-generaal en 2 of 3 oud-gouverneurs-generaal, Suriname door den gouverneur en diens voorganger. Zou het uitvoerend comité der tentoonstelling nog behooren tot hen, die vroeger brieven schreven aan den gouverneur van Curaçao te Paramaribo? Het is in ieder geval misschien niet overbodig mede te deelen, dat gouverneur van Curaçao is Mr. N. J. L. Brantjes en oud-gouverneur laatstelijk de heer O. L. Helfrich te Voorburg, beiden niet minder Excellentie dan de Oost-Indische en Surinaamsche landvoogden en oud-landvoogden, als men dien titel ook wil geven aan de afgetreden waardigheidsbekleeders. Naast een der leden van de directie der Ned. Handelmij., die in Curaçao niet werkt, komt misschien in aanmerking een directeur der Curaçaosche Handelmij., die ook in Suriname belangen heeft, en naast de S. M. Nederland en de Rotterdamsche Lloyd de Koninklijke Nederlandsche stoombootmaatschappij — Koninklijke West-Ind. maildienst.

Eerlijk gezegd beginnen wij wat te vreezen, dat in het uitvoerend comité Curaçao ook niet door bijzondere deskundigen vertegenwoordigd zal zijn, anders zouden zij op dit verzuim toch wel de aandacht gevestigd hebben. Mocht het noodig zijn, dan zijn wij gaarne bereid, onderhands eenige namen te noemen van personen, die nog dit voordeel hebben, dat zij behalve van Curaçao, ook van Suriname ter dege op de hoogte zijn.

De „Petroleum" in 1926.

De *Amigoe* bevat eenige belangwekkende gegevens omtrent de *Curaçaosche scheepvaart-maatschappij* en de *Curaçaosche petroleum-industrie-maatschappij in 1926.* Wij ontleenen daaraan het volgende:

„De vloot van de *Curaçaosche Scheepvaart Maatschappij* werd uitgebreid met 4 tankschepen van ± 2250 ton laadvermogen, zoodat de C.S.M.-vloot aan het einde van 1926 bestond uit 17 tankschepen van ± 2250 ton en 2 tankschepen van ± 1900 ton, terwijl verder nog in de vaart waren de *„President Gomez"* (± 900 ton) en twee lichters, gesleept door sleepbooten, n.l. *„Atlas-Luetta"* (± 1400 ton), *„Neptunus-Zeelandia"* (± 1000 ton).

In den loop van 1927 worden er nog 3 tankschepen van ± 2250 ton te Curaçao verwacht voor de vaart op Venezuela.

Aan het einde van 1925 bedroeg het laadvermogen van de vloot ± 37.500 ton, terwijl dit aan het einde van 1926 was vermeerderd tot ± 46.500 en de vervoercapaciteit tot ± 12.000 ton per dag.

De hoeveelheid ruwe olie voor de C.P.I.M. aangevoerd gedurende 1926 was aanzienlijk hooger dan het vorige jaar en bedroeg 3.172.990.003 kg. tegen 1.893.616.236 kg. gedurende 1925, wat een vermeerdering beteekent van 1.279.373.767 kg. of 68 %.

De verwerkingscapaciteit van de raffinaderij werd opgevoerd tot ± 10.500 ton ruwe olie per dag. De capaciteit zal nog aanzienlijk worden verhoogd, wanneer de verdere uitbreidingswerken voltooid zullen zijn.

In 1926 werd totaal 2.673.200 ton ruwe olie in de Trumble Plants verwerkt tegen 1.370.500 ton in 1925.

Als een gevolg van den vermeerderden aanvoer van ruwe olie uit Venezuela werd het opslagvermogen van ruwe olie verhoogd van 211.989 M³. tot 256.077 M³, terwijl dat der verschillende olieproducten aan het einde van 1926 bedroeg 332.325 M³. tegen 207.386 M³. in 1925. Er zijn nog verschillende tanks in aanbouw, die in den loop van 1927 in gebruik zullen worden genomen.

In 1926 werd door de C. P. I. M. gekocht de plantage „Groot Sint Joris" voor het leveren van zoet water aan de Raffinaderij.

In aanleg is een stookolie-pijpleiding van de Raffinaderij naar Caracas Baai, terwijl een zoetwaterleiding van Groot Sint Joris naar de Raffinaderij voltooid werd.

Op Caracasbaai werd in Juni 1926 een aanvang gemaakt met het bouwen van 6 tanks van 10.000 ton en twee pieren. Aan het einde van 1926 werd dit project uitgebreid tot 10 tanks. De installatie zal waarschijnlijk medio 1927 in gebruik genom[en] kunnen worden.

Door op Curaçao (St. Anna-haven en Carac[as]baai (ex *„Pyrula"*) bunkerende schepen (inclus[ief] Anglo-Saxon schepen) werd 403.306.428 kg. sto[ok]olie gebunkerd tegen 339.363.878 kg. in 1925, [ter]wijl 11.845.858 kg. gasolie en 10.965.837 kg. Die[sel]olie aan bunkers werd ingenomen.

Voorts werd door middel van de Anglo-Sa[xon] Petroleum Co. Ltd. in ladingen uitgevoerd 46.518.[...] kg. ruwe olie, 1.411.287.827 kg. stook[olie] 237.221.848 kg. gasolie en 289.546.052 kg. ben[zine].

De hoeveelheid benzine in bulk verscheept [door] de Shell Co. (W.-I.) Ltd. voor den verkoop [in] West-Indië bedroeg 13.382.373 kg. tegen 6.32[...] kg. in 1925.

Al het smeerolie-destillaat werd verscheept [naar] Europa, in totaal 51.046.291 kg.

De export van verpakte gasoline en kero[sine] be[...]droeg in 1926 resp. 3.326.935 en 1.443.715 g[allons] tegen 3.356.255 en 1.329.620 gallons in 1925.

(Wordt vervolgd.)

Curaçaosche Handel-Maatschappij.

Naar wij vernemen, zal aan de op 14 Juni a.s. [te] houden algemeene vergadering worden voorge[steld] een dividend uit te keeren van 8 % (v. j. 9 %).

(Alg. Handelsbl[ad].)

Geschiedkundige sprokkelingen.

1841—1927.

Onlangs kregen wij in handen de Curaça[osche] begrooting voor 1841. Wij vergelijken [daarvan] eenige cijfers met die voor 1928:

Bonaire:	1841	ink.	f 36.000.—,	uitg.	f 26[...]
	1928	„	„ 85.200.—,	„	„ 97[...]
Aruba:	1841	„	„ 6.000.—,	„	„ 7[...]
	1928	„	„ 176.400.—,	„	„ 195[...]
St. Eustatius:	1841	„	„ 13.510.—,	„	„ 2[...]
(met Saba)	1928	„	„ 7.900.—,	„	„ 8[...]
St. Martin	1841	„	„ 16.880.—,	„	„ 2[...]
	1928	„	„ 32.200.—,	„	„ 10[...]

Uit den Verren Vreemde.

Engeland—Rusland.

De groote gebeurtenis van de week is [het ver]breken van diplomatieke betrekkingen [tusschen] Londen en Moskou. De beteekenis van [deze door] Engeland uitgegane daad, zal zich in de nu [komende] dagen scherper gaan teekenen, vooral wat [de niet] onwaarschijnlijke verlevendiging betreft [van de] Sowjet-actie in die verre landen waar de [Engelsche] en Russische belangen tegen elkaar [in] scherp tegenover elkander staan. Wij den[ken] over de volgende week dus al 't een of a[nder ...] midden te kunnen brengen. Dan zal men o[ok ...] in hoever er iets aan is van het gerucht [dat de] regeering van Zuid-Afrika besloten zou [hebben] zich, voor haar politiek ten opzichte van [...] niet te voegen naar de door Londen aan[gegeven] richting.

Joost van Vollenhoven.

De heer Octavo Homberg heeft, zoo m[...] een hoofdartikel van „La Dépêche Colo[niale"] 21 Mei, van vele zijden blijken van wa[ardeering] ontvangen voor hetgeen hij in zijn radio[-...] causerie over van Vollenhoven in herinn[ering] gebracht. Onder de zoo ontvangen uiting[en is] ook een geweest, die bij den eminenten [...] schrijver de bedenking doet opkomen, [...] nom restât plus connut dans cette Holl[ande dont] il était originaire, qu'en France la patrie [à laquelle] il s'est donné". De heer Homberg laat d[...] volgen: Il y a, paraît il, à Rotterdam, une [rue qui] porte son nom."

In het vorige nummer van het „Koloni[aal Week]blad" hebben wij voor Nederland de eer [...] als geboorteland van den Franschen [...] te worden. Nu zich bij de dwaling, die [...] als geboorteland toewijst, nog de verwa[rring ...] voegen van de hier vermelde Rotterdam[...] diging, lijkt 't ons noodig de bijzonder[heden] trent van Vollenhoven nog eens te verm[elden ...] wij ongeveer zeven jaar geleden in onze [...] sche rubriek van dit tijdschrift reeds [...] („Kol. Wkbl." 2 Sept 1920).

Joost van Vollenhoven is den 21 Juli [...] boren te Rotterdam. Zijn vader was J. [van Vol]lenhoven, zijn moeder H. A. Pluygers.

...heette ook Joost van Vollenhoven; deze is ...meest populaire burgemeester geweest, die ...dam ooit gehad heeft (1866-1881), naar hem ...plein genoemd, dat er dus wel voor getuigd ...*bon sang ne peut mentir*, maar dat overigens ...de verdiensten van den dapperen kleinzoon ...te maken heeft. De ouders van den jongen ...vestigden zich in Algerië toen hij nog heel ...was, en zij leefden daar nog in Birmandreis, ...hun zoon den heldendood stierf. Deze heeft ...'t onderwijs in Algerië gevolgd, later de ...school te Parijs, waar hij promoveerde over ...fellah algérien". Hij bezocht ook de école ...niale.

...Vollenhoven is Franschman geworden en ...en, zonder zich van Nederland geheel los te ..., ook dit eert hem en men geve hem die eer. ...zocht ons land nu en dan, waar hij nauwe ...relaties had; noemen wij onder dezen, zijn ...den Leidschen professor met wereldreputatie ...gebied van internationaal recht, Mr. C. van ...hoven, die zich momenteel, meenen wij, in ...ka bevindt, in verband met een opdracht ter ...van het Amerikaansch-Mexicaansche geschil. ...nuari 1906 hield de Fransche van Vollen..., die toen reeds naam had gemaakt als uit...d koloniaal ambtenaar, een voordracht in het ...genootschap te 's Hage over „Madagascar. ...isation administrative, économique et ...". Dit kan den heer Homberg misschien in ...onder interesseeren, nu deze in de Revue des ...mondes van 1 Mei jl. Madagascar aan de ...heeft gesteld bij zijn artikelenreeks „La ...des cinq parties du monde".

...is te begrijpen, dat de bekende Fransche ...ver bewijzen van waardeering geoogst heeft ...hetgeen hij per radio over van Vollenhoven ...heeft, en dat hij verder op volle erkenning ...diens verdiensten aandringt, naast en behalve ...en in dit opzicht reeds gedaan is.

...den zomer van 1919 heeft zich een comité ge..., onder eere-voorzitterschap van den toen...en minister Lebrun en met den oud-minister ...my als voorzitter, om een herinneringsteeken ...tsen op zijn graf in het bosch van Retz.

...de opening van den hervatten cursus der ...iale School te Parijs in November 1919 werd ...gedachtenis geëerd der leerlingen en oud...gen dier school in den oorlog gevallen. In de ...van den voorzitter, den heer Disière, werd een ...erlijke passage gewijd aan van Vollenhoven, „les plumes blanches de Gouverneur-général" ...gde om als kapitein ten strijde te trekken. ...al, waar hij als leeraar zijn colleges gegeven ..., draagt sedert dien zijn naam, zijn portret ...er aan den wand.

...né Legrand heeft de brieven en circulaires ...den Gouverneur-generaal van Vollenhoven in ...olume samengebracht. Generaal Messimy gaf ...voorwoord (Dépêche Coloniale 17-21 Aug. ...), hij kon o.m. vermelden, dat van Vollen... de gave bezat Engelsch, Duitsch en Neder...ch even goed te spreken als te schrijven.

...hebben indertijd ook gelezen over het voor...om in Fransch West-Afrika een standbeeld ...hem op te richten; 't is ons niet bekend in ...r dit plan tot verwezenlijking gekomen is.

...Nederland zijn de verdiensten van den Fran... Rotterdammer slechts in beperkten kring ...d, maar de pers heeft hem bij meer dan een ...heid geroemd en geëerd. En 't mag hier ...erd worden, dat daarbij een daad van den ...verneur-generaal van Fransch West-Afrika ...oren is gebracht, welke in de Fransche waar...g zoo niet ten volle tot haar recht komt. Naar ...llandsche opvatting, wordt hierdoor èn aan ...eld zelf, èn aan de Fransche nakomelingschap ...de Franschen zelf te kort gedaan. Kolonel ..., commandant van het régiment d'infanterie ...iale du Maroc, onder wiens bevelen kapitein Vollenhoven diende, toen hij op 18 Juli 1918 ...wonden kreeg, waaraan hij 2 dagen later ...s vóór zijn verjaardag) zou overlijden, kolo...odat schreef in de legervermelding (Journal ...el 8 Mei 1919), die van Vollenhoven betrof, ...er en exemple aux générations futures ayant ...un des plus brillants parmi les plus braves". ...unnen de verheven beteekenis van deze woor...en volle begrijpen, ze in hun diepte en in hun ...ten volle meevoelen, maar juist daarom lijkt ...dat ook de omstandigheden, waaronder van ...hoven er toe is overgegaan „les plumes ...ches de Gouverneur-général" te ruilen met den ...van kapitein der infanterie, ten voorbeeld moeten worden gesteld aan de toekomstige générations.

Van Vollenhoven had aan den oorlog deelgenomen, had zich reeds met roem overladen, was gewond, ernstig gewond. Nog niet hersteld, werd hij aangezocht om het zeer verantwoordelijke ambt op zich te nemen van Gouverneur-generaal van West-Afrika. Daar toonde hij zich weer dadelijk een bestuurder van bijzondere beteekenis. Reeds zijn intreerede trok de aandacht. Wij brengen er hier een zin uit in herinnering (La Dépêche Coloniale, 22 Juni 1917): „Niet hij zal overwinnaar zijn die de minst gevoelige slagen krijgt, maar hij die 't spoedigst na den oorlog zijn volle energie weet te gebruiken in den economischen na-oorlog, welke zich nu reeds aankondigt". Dit werd gezegd tien jaren geleden!

Van Vollenhoven wist zich in West-Afrika een mooie taak toegewezen. Maar in 1918 kreeg de heer Blaise Diagne, député voor Sénégal opdracht om in Fransch Afrika de recruteering van negers te gaan regelen, als hoofd van de missie voerde hij den titel van Commissaris van de Republiek in West-Afrika, met rang van Gouverneur-generaal der koloniën. Door dezen maatregel, die in Frankrijk zelf ook geenszins algemeene instemming verwierf (La Dépêche Coloniale van 18 en 22 Januari 1918), achtte van Vollenhoven zich in zijn waardigheid en verantwoordelijkheid te na gekomen. Hoe 't verloop van zaken precies is geweest, is niet openbaar gemaakt, maar van Vollenhoven reisde naar Parijs, naar verzekerd werd, om zijn bezwaren te doen gelden tegen den getroffen maatregel. De regeering heeft dien maatregel niet willen herroepen. En toen heeft van Vollenhoven de mooie daad verricht, *à citer en exemple aux générations futures*, de regeering had haar verantwoordelijkheid, hij had de zijne. Welke weg wees de liefde voor zijn land, de hoogste plichtsbetrachting hier aan? Van Vollenhoven legde de hooge waardigheid van gouverneur-generaal in een veilige kolonie neer om als eenvoudig kapitein den vijand te gemoet te treden, en hij verzocht dit niet als een baloorig protest, maar als een gunst en voorrecht. Is mooier voorbeeld van zelfverloochening uit liefde en plichtsbesef denkbaar?!

Zoo trok hij te velde, muntte uit als een Bayard, als een la Tour d'Auvergne. Schr. dezes, zelf een oorlogsverminkte, weet aan deze vermelding haar volle waarde toe te meten, maar hij is van oordeel dat de beteekenis ervan toch eerst in haar volle grootte tot haar recht komt, wanneer de terugkeer van den nog niet geheel van zijn vorige wonden herstelde uit Dakar naar het oorlogsveld in Frankrijk ook in vollen roem wordt bestraald.

Men ziet, wij willen den Franschman ten volle eeren, al vragen wij: laat aan Rotterdam de eer van zijn geboorte, en aan Nederland de erkenning van eenigen mogelijken invloed op zijn vorming.

Ingezonden.

Hygiënische begrippen bij Inlandsche melkerijhouders.

Aan
de Redactie van het Koloniaal Weekblad.

Geachte Redactie,

Naar aanleiding van het persbericht *Gemeenteverordeningen* op blz. 7 van het vorig Kol. Weekbl. veroorloof ik mij het volgende op te merken:

Hoewel het grootendeels eens zijnde met den schrijver, dat de Westersch gedachte gemeenteverordeningen met de heerschende toestanden onder de Inlanders niet in overeenstemming te brengen zijn (beter ware gezegd moeilijk in overeenstemming te brengen zijn), moet ik toch wijzen op het groote gevaar, waaraan de schrijver in *Perniagaän* de melkgebruikers wil blootstellen door maar kortweg te zeggen, dat het gevaar van besmetting, enz. is te ondervangen door koken.

Als de eerst benoemde gemeenteveearts in Ned.-Indië had ik het voorrecht reeds in 1911 te kunnen aanvangen met de toepassing van een gemeentelijke melkverordening in Soerabaja. Al spoedig bleek mij, dat de Inlandsche melkerijhouders geen flauw begrip hadden van zuivere melkbehandeling en hun dit begrip slechts zeer oppervlakkig was bij te brengen. De meeste melkerijen van voormelde personen lagen in kampong Kandang Sapi aan de westergrens der gemeente, waar geen aansluiting op de waterleiding was. Dientengevolge werd alle reiniging verricht met putwater van zeer twijfelachtige kwaliteit. Daarbij de omstandigheid, dat de lieden, hoewel de stallen voorzien waren van ondoordringbaren bodem met behoorlijke afwatering en zij overigens aan matig te stellen hygiënische eischen voldeden, zichzelf en hun vee onvoldoende reinigden en de reiniging van het vaatwerk bestond in

uitspoelen met het putwater, zoodat men zich kan voorstellen, dat de melk, al waren soortelijk gewicht en vetgehalte bevredigend, van minder goede hoedanigheid was. Gewoonlijk was die melk dan ook na eenige uren bedorven.

Ik wil nog slechts een klein staaltje noemen van de bevindingen in het laboratorium opgedaan. Van een monster melk afkomstig van een melkerij van Kandang Sapi werd geconstateerd, dat het streptococcen (bacteriën, die een groote rol spelen bij uierontsteking) bevatte. Onderzoek der melkdieren leverde geen resultaat. Op een morgen werd een monster binnen gebracht, waarbij tevens de rondbrenger een oogenblik werd aangehouden voor het geven van inlichtingen. Toevallig viel mijn oog op den man, die gehurkt zat te wachten en bezig was zich heerlijk op zijn vuile beenen te krabben. Zijn beenen bleken eenige niet genezen wonden te hebben, welke wonden dezelfde bacteriën herbergden. De man was tevens melker van het vee en bracht zoodoende de etterbacteriën in de melk over. Dit als staaltje van reinheid. (Er was toen al reeds gezorgd voor aansluiting aan de waterleiding).

Ik wil niet langer misbruik maken van de plaatsruimte, doch alleen nog dit opmerken: onder koken van melk verstaan de meeste huismoeders het even opkoken van de melk. Zij achten deze dan al voldoende verhit. Doch dit is niet voldoende voor het vernietigen van alle schadelijke bacteriën.

Over melkvervalsching door Inlandsche melkerijhouders zal ik hier maar niet reppen.

Tot slot acht ik het mijn plicht er op te wijzen, dat, al is het nog zoo moeilijk Westersch gevoelde begrippen en maatregelen op de Indische samenleving toe te passen, dit geen motief mag zijn om deze samenleving geheel onkundig te laten van moderne begrippen omtrent het bevorderen der volksgezondheid, hoezeer deze begrippen dan ook enkelen der betrokken samenleving soesah en mogelijke schade zouden kunnen berokkenen.

Met beleefden dank voor de plaatsruimte,

Hoogachtend,

J. A. LENSHOEK.

Nijmegen, 27 Mei 1927.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Breda.

VERSLAG OVER HET JAAR 1926.

Leden.

In het ledental kwam in den loop van het verslagjaar geens noemenswaardige verbetering. Bij den aanvang van het jaar 32 bedragende, kwam het ledental op ultimo 1926 op 37 te staan. Deze vermeerdering is het gevolg van het uittreden van 3 leden en het toetreden van 8 nieuwe leden. Slechts door eene krachtige en doelbewuste propaganda — in 1926 bereids aangevangen, doch door gebrek aan fondsen nog slechts in beperkte mate — zal eene gunstige verandering in deze cijfers te verwachten zijn.

Bestuur.

In het bestuur der afdeeling hadden eenige belangrijke mutaties plaats. In de eerste plaats zij vermeld, dat Mevrouw de Douairière W. C. Clifford Kock van Breugel—Roelofs zich wegens gezondheidsredenen genoopt zag hare voorzittersfunctie neer te leggen.

Viel het haar zwaar haren zetel in het afdeelingsbestuur te ontruimen, het bestuur zelf had met leedwezen in haar heengaan te berusten. Gedurende de lange jaren van haar voorzitterschap had Mevr. Clifford met groote liefde en vol toewijding de zaken der vereeniging behartigd; haar aftreden beteekende dus èn voor de afdeeling èn voor de vereeniging een verlies, dat ernstig werd aangevoeld en niet gemakkelijk zou zijn te herstellen. Eenigermate verzacht slechts werd haar heengaan door het besluit van het afdeelingsbestuur haar tot zijn eere-voorzitster te benoemen, terwijl verder het hoofdbestuur de gelukkige gedachte had haar het eerelidmaatschap der Vereeniging aan te bieden.

Ook de secretaris, de heer L. Visser, meende wegens vergevorderden leeftijd zijne functie aan jongere krachten te moeten overdragen. Onder dankbetuiging voor de door hem bewezen diensten moest het bestuur ook dit lid uit zijn midden zien heengaan.

Ter vervanging van de beide aftredenden werden op de algemeene vergadering van 2 November 1926 benoemd de H.H. W. F. J. Kroon, oud-Resident, en B. v. d. Berg, Kapitein der Infanterie N. Leger, die reeds op eene den 18den October t.v. gehouden vergadering eene candidaatstelling, respectievelijk als voorzitter en als secretaris, hadden aanvaard.

Aan het einde van het verslagjaar was dus het Bestuur samengesteld als volgt:

Eere-voorzitster: Mevr. de Douairière W. C. Clifford Kock van Breugel—Roelofs; Voorzitter: W. F. J. Kroon; Onder-voorzitter: W. H. R. Oxenaar; Secretaris: B. van den Berg; Penningmeester: J. W. Schreurs; Lid: W. L. van Stenis.

Vergaderingen.

Bestuursvergaderingen werden gehouden op 13 Januari, 13 Februari, 27 September, 18 October, 20 November en 18 December 1926. Besloten werd voor den vervolge de bestuursvergaderingen als regel te houden telkens op den 3den Zaterdag der maand. Bij spoedeischende gevallen zou des noodig nog eene tusschenvergadering kunnen worden belegd, terwijl bij het verhoopt voorkomen van een blanco agenda eene gewone maandvergadering zou zijn af te zeggen.

Eene algemeene ledenvergadering had plaats op 2den Nov. 1926. Behalve het bestuur, dat in zijn geheel voltallig was, woonden slechts twee leden deze vergadering bij. Wijst dit op geen overgroote belangstelling van de leden in de vereenigingszaken, het hierontstane gevoel van teleurstelling moge eenigermate getemperd worden door de ervaring, dat als regel een gelijk verschijnsel ook bij andere vereenigingen waargenomen wordt, zoodra geen direct belang der leden, maar eene meer ideale doelstelling aan de vereeniging ten grondslag ligt. Intusschen spreekt het bestuur de hoop uit, dat geleidelijk bij meerdere leden zich de neiging zal openbaren door deelneming aan de besprekingen aan het vereenigingsleven meer opgewektheid te geven.

Werkzaamheden.

Lag het in de bedoeling van het bestuur door eene serie lezingen, afgewisseld door filmavonden, iets meer van zich te doen hooren, de zeer beperkte middelen, waarover de afdeeling te beschikken had, was oorzaak, dat een in dien zin opgemaakt programma slechts ten deele kon worden uitgevoerd. Nog werd met geldelijken steun van het hoofdbestuur, tot een bedrag van ƒ 200.—, kon niet meer dan één filmavond worden gegeven. In de schouwburgzaal van „Concordia" werd in Januari 1926 de Java-film vertoond, waarvoor een bedrag van ƒ 260.— moest worden ten koste gelegd. De geldmiddelen der afdeeling waren hiermede geheel uitgeput en van de organisatie van meerdere avonden moest dus worden afgezien.

Bij den aanvang van het winterseizoen 1926/27 werd opnieuw de uitvoering van een winter-programma in der de oogen gezien. Zelfs bij het betrachten van de grootst mogelijke zuinigheid werd toch voor het organiseeren van een 6-tal avonden eene som van ten minste ƒ 300.— noodig geacht. Nu was uit toezeggingen van het H.B. wel af te leiden, dat wederom op steun van die zijde gerekend mocht worden, doch het was nog onbekend tot welk bedrag het H.B. daarmede kon en wilde gaan. Na deswege gevoerde briefwisseling bleek die som van ƒ 100.— voor ons beschikbaar. Daarmede moest dus gewerkt worden en het spreekt wel van zelf, dat, waar uit de afdeelingskas eerst in het begin van 1927 uit inkomende contributies te putten viel, het bedachte programma aanmerkelijk moest worden besnoeid. Hoe tenslotte het verkorte programma werd gevoerd, moge in het volgende verslag over 1927 worden vermeld; in 1926 toch kon daaraan nog geen begin van uitvoering worden gegeven.

Is het hier de plaats met erkentelijkheid den van het H.B. ondervonden geldelijken steun te memoreeren, moeilijkheden door het gebrek aan fondsen veroorzaakte, mogen tevens den leden een spoorslag zijn aan de uitbreiding van het ledental hun krachtdadige medewerking te verleenen. Nevens de van lezingen en filmavonden uitgaande propaganda, kunnen de leden zelf, ieder op eigen terrein, nog tot gestadigen uitgroei der afdeeling medewerken door bij aanhouding bij vrienden en kennissen op toetreding aan te dringen.

Er bestaat voldoende sympathie met doel en streven onzer vereeniging, hetwelk blijken kan uit het toetreden van 14 nieuwe leden in het korte tijdvak van November 1926 t/m medio Maart 1927.

Algemeene deelneming aan onze acquisitie kan zeker wel eene belangrijke versterking van het ledental doen verwachten. En daarvan toch zal het moeten afhangen of wij al dan niet met een goed uitgewerkt programma voor den dag kunnen komen.

Tenslotte moge met voldoening en dankbaarheid worden geconstateerd, dat de plaatselijke pers ons zeer welgezind is. De hierin gelegen steun in onze beweging actie worde niet onderschat. Te meer vindt het bestuur hierin aanleiding de verwachting uit te spreken, dat op den duur van steeds toenemende belangstelling voor onze algemeene zaak zal blijken.

Hoopvol gaan wij het jaar 1927 in.

Namens het bestuur:

De Voorzitter,
W. F. J. KROON.

De Secretaris,
B. VAN DEN BERG.

Breda, 25 Maart 1927.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur.

JAARLIJKSCHE ALGEMEENE VERGADERING der Vereeniging op *Zaterdag 11 Juni 1927 des morgens 11 uur* in de kleine Aula van het gebouw der Koninklijke Vereeniging „Koloniaal Instituut", Mauritskade, Amsterdam.

Punten van behandeling zie hieronder.

12.30 uur. Gemeenschappelijke lunch. (Kosten ƒ1.50). Zij die hieraan willen deelnemen worden beleefd verzocht dit aan den secretaris der afdeeling Amsterdam

den heer L. D. Petit, Saxenburgerstr. 4, Amsterdam) melden.

2 uur. Ontvangst der leden met introducée's namens den Raad van Beheer van het Koloniaal Instituut, waarna een rondgang door het gebouw en Museum zal plaats vinden.

4 uur. Indië in kleuren. Demonstratie van gekleurde lichtbeelden, den leden aangeboden door den heer Tassilo Adam.

Zij, die niet de lunch meemaken, worden beleefd verzocht met hunne introducée's tegen 2 uur in de groote Aula van het Koloniaal Instituut, Mauritskade, aanwezig te zijn.

Punten van behandeling:

Opening.
Notulen (zie K. W. 17 Juni 1926, no. 24).
Jaarverslag, Rek. en Verantw. 1926 met rapport der Verificatie-Commissie en Begrooting 1927 (zie K. W. 3 Maart 1927, No. 9).
Benoeming Verificatie-Commissie der Jaarrekening 1927.
Voorziening vacatures Hoofdbestuur. (Aan de beurt van aftreden zijn de H.H. Baars, Apeldoorn; Roodhuyzen, Amersfoort; Somermeijer, Utrecht; Wagenaar Reisiger, Haarlem en Dr. Zeijlstra, Deventer). Te benoemen Jhr. Dr. Sandberg, in plaats van mevr. v. Assen-Sol, die in het belang der Vereeniging haren zetel beschikbaar gesteld heeft.
Voorstel verlengingstermijn duur Vereeniging.
Mededeelingen van het Dagelijksch Bestuur.
Bepalen plaats en tijdstip volgende Algemeene Vergadering.
Rondvraag en sluiting.

v. d. BRUGH,
Secretaris van het Hoofdbestuur.

Van het Informatie-Bureau:

INDISCHE AMBTENAREN MET VERLOF:

W. G. R. Gothein, Gewestelijk gouv.-arts 1e kl. bij den Dienst der Volksgezondheid; p/a. Frau Geheimrat Gothein, Uferstr. 22, Heidelberg.
R. Davies, wd. Hoofdcommies op het gewestelijk kantoor te Medan (gouv. Oostkust van Sumatra); Utrechtstraat 503, 's-Gravenhage.
Arends, Onderwijzer der 1e kl. bij het O.E.L.O.; Havelstraat 8, Tilburg.
Patist, Hoofdbesteller bij het Post- en Telegraafkantoor te Semarang; Griftstraat 88, Utrecht.
C. Westhoff, Landmeter der 2e kl. bij het Kadaster; Regentesselaan 19, Rijswijk.

Ir. J. F. B. Regensburg, Hoofd van 's Lands Baggerbedrijf; Koningin Emmakade 156, 's-Gravenhage.
J. H. van Keeken, gedipl. Gezaghebber bij het B. B.; Witte de Withstraat 48, 's-Gravenhage.
J. B. J. Schreuders, Ambtenaar 4e kl. (groep II) bij den dienst der In- en Uitvoerrechten en Acc.; Bentinckstraat 145, 's-Gravenhage.
Mevr. N. J. C. van Breemen geb. Kruyt, Onderwijzeres der 2e kl. bij het O.E.L.O.; Zoeterwoudsche Singel 75, Leiden.
P. A. J. de Bruyn, Commissaris van Politie 2e kl. te Bandoeng; Buitenhaven 6, 's-Hertogenbosch.
H. de Vries, Beheerder bij den aanmaak en aankoop van den dienst der Zoutregie; Van Weede van Dijkveldstraat 13, 's-Gravenhage.
G. J. de Vries, idem als voren; Van Weede van Dijkveldstraat 13, 's-Gravenhage.
Ir. W. A. Vitringa, Ingenieur 2e kl. bij den dienst voor Waterkracht en Electriciteit, tijdelijk te werk gesteld bij het bedrijf der Boekit-Asam-Steenkolenmijnen; p/a. Mevr. de Wed. Vitringa-Enschedé, Van Ostadeplein 5, Bilthoven.
Dr. H. W. Schiphorst, Gouv.-veearts 1e kl. te Medan; Emmastraat 73, Alkmaar.
Chr. R. M. Kelly, gedipl. Gezaghebber bij het B. B.; 3de van den Boschstraat 23, Den Haag.
F. J. Metsers, Bestuursassistent der 1ste klasse in de residentie Timor en Onderhoorigheden; Haagweg 172, Rijswijk.
H. H. Mulder, Opziener (machine-steller) bij het Marine-Etablissement te Soerabaja; p/a. A. Jacobs, Abeltasmanstraat 63, Utrecht.
M. H. Birfelder, 1e Werktuigkundige bij de Gouv. Marine; Pension „Huize van Tekelenburg", De Lairessestraat 143, Amsterdam (Zuid).
J. W. J. van Zwol, Controleur 1e kl. bij het B.B.; p/a. Mevr. L. van 't Haaff-Thuyn de Ligny, Noord Parallelweg 6, Velp (Gld.).

MET PENSIOEN:

J. H. Broekhuysen, Onderwijzer 1e kl. bij het O.E.L.O.; Laan van Meerdervoort 753, 's-Gravenhage.
G. P. Snel, Commies 1e kl. bij den P.T.T.-dienst; Hotel Pomona, Molenstraat, 's-Gravenhage.
J. J. Wittenberns, Onderwijzer bij de kweekschool voor Inlandsche onderwijzers te Oengaran; p/a. G. Delvingne, Pretoriusstraat 63, Amsterdam.
F. Hoczoo, Assistent-Resident van Berbek (Kediri); Fr. Maelsonstraat 32, 's-Gravenhage.
H. de Vries, Opzichter 1e kl. bij de Waterstaat en 's Lands B.O.W.; Van Weede van Dijkveldstraat 13, 's-Gravenhage.
J. F. van de Plassche, Onderwijzer 1e kl. bij het O. E. L. O.; Jan van Scorelstraat 68, Utrecht.
G. J. Bon, Dirigeerend officier van gezondheid der 2e klasse; Graafscheweg 46, Nijmegen.

Mutatiestaat van 25 Mei tot 1 Juni.

Nieuwe Leden:	Geïntroduceerd door:
Uff. E. B. de Visser, Consul-Generaal der Nederlanden te Milaan, Via Mascheroni 5	Hoofdbestuur „Oost en West".
W. Roessingh van Iterson, Secretaris van den Raad van Indië, Den Haag, Benoordenhoutsche Weg 20. f 5 J. W. Waterman, Den Haag, Stadhouderslaan 37. f 5	Secretaris Afd. Den Haag.
de Laat de Kanter, Controleur B.B., Celebes, f 6 Moreu, Assistent-Resident te Grisee, f 6	wd. Hoofdvertegenwoordiger „Oost en West" in O.-I.
K. Pastorie (Valenberg) te Pontianak, Kapitanweg. f 6	Eigen aanmelding.

Afschrijven:

W. C. Uhlenbeck, Scheveningen, Kanaalweg 37 (overl.).

Adresveranderingen:

A. Emanuel, Indoloog, Leiden, van: Plantsoen 7 naar: Zoeterwoudsche Singel 74.
F. Dee, Controleur 1e kl. B. B., Noordwijk aan Zee, van: Egbert de Grootstraat 1 naar: Duinweg 31.
E. Moolenbrugh, Resident van Bali, Baarn, van: Hotel Central naar: Hoofdstraat 20.
Mevrouw C. van der Brugghen-van der Goes, van: Nijmegen, Fransche Plaats 3, naar: Blaricum, Achterom „'t Lindenhoekje".
Berkhout, oud-Resident, Den Haag, Frankenslag, van: 89 naar: 81 (rectificatie).
E. van der Kam, Ind. Jur. Cand., van: Den Haag, Thomsonlaan 90A, naar: Voorburg, Prinses Mariannelaan 91.
N. A. M. van Aken, Directeur N.-I. Spaarbank, van: Lawang naar: Den Haag, Beeklaan 14. f 5
P. A. Blaauw, Referendaris, Departement van Justitie, van: Rotterdam, Mecklenburglaan 8 naar: Weltevreden.
E. K. Ezerman, Assistent-Resident, naar: Weltevreden, p/a. Departement B.B.
J. L. Dijkstra, van: Huize „De Schansenberg", Loenen o. d. Veluwe, naar: Huize „De Meeuwenberg" bij Voorst (Gld.) (blijft bij de afd. Apeldoorn).
G. J. Tielrooy, Kapitein der Inf., van: Apeldoorn naar: Bandoeng, Dep. van Oorlog.
Ir. P. Schoor, Ingenieur P.T.T., van: Bandoeng naar: Soerabaja, Kali Darmo, hoek Porrongstraat.
F. W. Haus, Gep. Kapitein Mil. Adm., van: Buitenzorg naar: Meester-Cornelis.
J. W. E. Hoffmann, Officier van Gezondheid 1ste kl., van: Magelang naar: Weltevreden.
O. Horst, thans Assistent-Resident van Soembawa en Timor.
C. A. Th. Luckmann, van: Semarang naar: Weltevreden, p/a. Bataafsche Petroleum Mij., Handelszaken.
M. J. Priems, thans onderwijzer Mulo te Solo.
H. Sieberg, Assistent-Resident, van: Menado naar: Ketapang (West-Borneo).
Mejuffrouw M. Sterenberg, Verpleegster, van: Koeta-Radja naar: Tjimahi, p/a. Militair Hospitaal (Zusterhuis).
M. Visbeen, Ondercommissaris van Politie, Weltevreden, van: Poerwakartaweg 33 naar: Krekot 14A.
H. M. J. Vrolijk, Inspecteur bij het Gevangeniswezen, thans te Weltevreden, Spoorweglaan 7.
A. C. G. Zaal, Amsterdam, van 1e Helmersstraat 243 III naar: Overtoom 256 II, p/a. familie Smit.

VEREENIGING „OOST EN WEST"

HOOFDBESTUUR: HEULSTRAAT 17 'S-GRAVENHAGE

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins-Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen doen.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen, van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstr. 17, 's-Gravenhage, Tel. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins-Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752. Dit „Tehuis" biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland vertoeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK, of den Administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", Van-Boetzelaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Tel. No. 50248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna-Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten einde aan hen, die uit Nederland naar Indië gaan, en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN op huishoudelijk en maatschappelijk gebied, onder leiding van Mevr. J. FRANK-MENDES—Calisch. Spreekuur Donderdagmiddag van 2 tot 4 uur en volgens afspraak, Nic.-Maesstraat, Amsterdam, Tel. 22492.
Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, en de Firma MARTINUS NIJHOFF, L. Voorhout 9, Den Haag (bij deze firma alleen die met een *), zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk.)
Prijs: f 0.50 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. **Onze Oost II. Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.
Prijs: f 0.05 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

* b. Onze West, tweede druk, bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: f 0.50 en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overz. Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

* No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie.)
Prijs: f 0.75 per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
* No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie.)
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
* No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2e, verbeterde druk.)
Prijs: f 0.50 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
* No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: f 0.75 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
* No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
* No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
* No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederlandsch-Indië, zoomede voor verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken en Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Opnieuw herzien.) ....
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
* No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
* No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
* No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
* No. XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber (caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Ned.-Indië.**
Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën .... Prijs: f 0.35 per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
„ 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
„ 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
„ 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
„ 8. De Europeesche vrouw in Indië.
„ 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
„ 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
„ 2. Het Javaansch tooneel.
„ 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
„ 4. De theecultuur op Java.
„ 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
„ 6. Een doode taal in Indië.
„ 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
„ 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
„ 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
„ 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
„ 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
„ 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
„ 4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
„ 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
„ 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië.
„ 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Wnd. Vertegenwoordiger in Nederlandsch-Indië: Mr. M. J. A. Oostwoud-Wijdenes, President Landraad, Tandjong Balei (Sumatra's Oostkust).

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN:
Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag
Telefoon 14519, Postgiro 14574

Wnd. Vertegenwoordiger in N.-I.. Mr. M. J. A. Oostwoud-Wijdenes, Pres. Landr., Tandjong Balei (Sumatra's Oostk.).

Opgericht 21 Maart 1900
door Kolonel
G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIËN:
N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag
Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIË

ED. CUIJPERS †.

Het verscheiden van hem, wiens naam boven deze regelen staat, zal in breeden kring als een ernstig verlies gevoeld worden. Ook in onze Vereeniging, van welke hij jaren lang lid was. Zij had zijne belangsteling en meermalen heeft hij de bewijzen daarvan geleverd. Zoo is indertijd de Propaganda-commissie op zijn initiatief opgericht geworden; aan de werkzaamheden dier Commissie nam hij een werkzaam deel. Op zijne tegenwoordigheid op de jaarlijksche algemeene vergadering viel altijd te rekenen en nog laatstelijk tot zijn dood, op 88-jarigen leeftijd toe, hielden de plannen voor de totstandkoming hier in den Haag van een „Indisch Huis" zijn werkzamen geest bezig.

Hij ruste in vrede.

Bede om Hulp.

—o—

Voor de Witte Kruis Kolonie te Salatiga en voor de hulpbehoevende Surinaamsche vrouw Catoir (Fransche door huwelijk) is tot heden toe nog slechts een luttel bedrag ingekomen. Voor de Kolonie f 80.—, voor vrouw Catoir f 18.—.

Waar bij vorige gelegenheden de baten dikwerf zoo mild vloeiden, vleit het Bestuur zich dat de kennisneming dezer bedragen de leden moge opwekken om thans niet achter te blijven en andermaal de liefdadigheid te betrachten en, zoo het kan, zoowel voor de bekende instelling te Salatiga, als voor de in ongelukkige omstandigheden verkeerende Surinaamsche vrouw, nog een kleinigheid af te zonderen.

H.B.

Jaarlijksche Algemeene Vergadering.

—o—

De aandacht der leden, c.q. begunstigers der Vereeniging wordt gevestigd op de op 11 Juni e.k. in het Koloniaal Instituut te Amsterdam te houden Jaarl. Algem. Vergadering, waarvan de agenda elders in dit blad bekend gesteld is, meer in het bijzonder op de gelegenheid welke alsdan bestaat om na de officieele ontvangst van het Hoofdbestuur door den Raad van Beheer van het Instituut te ruim 2 ure, die instelling in oogenschouw te nemen.

Het Hoofdbestuur.

De toespraken van H. M. de Koningin en Prinses Juliana tot de beide Indiën.

—o—

Hoewel overtuigd dat alle lezers van het „Kol. Weekbl." reeds eerder, en met groote ingenomenheid, kennis hebben genomen van den inhoud der toespraken, welke Hare Majesteit de Koningin en Prinses Juliana, in den nacht van 31 Mei op 1 Juni en den daaropvolgenden avond middels de microfoon, richtten tot West- en Oost-Indië, achten wij ons verplicht deze merkwaardige redevoeringen ook in de kolommen van ons Orgaan vast te leggen.

Het is immers een historisch feit van niet te onderschatten beteekenis dat Hare Majesteit, die immer getoond heeft dat het lot harer overzeesche onderdanen Haar niet minder ter harte gaat dan dat van het Nederlandsche volk, dank zij de wonderen der radio-techniek, thans voor het eerst hare stem kon doen klinken in die vèr-verwijderde deelen van Groot-Nederland.

Waar, wederkeerig ,bij elke voorkomende gelegenheid de beide Indiën ondubbelzinnige blijken gaven van liefde voor de Koningin, van trouw en aanhankelijkheid aan het Vorstenhuis, zal deze hartelijke, bovenal wijze daad van H. M. niet nalaten een diepen indruk te maken op de bewoners der overzeesche gewesten, en hun opnieuw de overtuiging schenken dat de beminde Vorstin steeds voor hen gevoelt en met hen medeleeft.

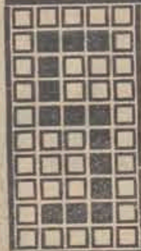
Ook als zoodanig zijn de Koninklijke woorden van H. M. en de Prinses, de eerste *sprekende* bewijzen van belangstelling in het Rijk van Overzee, een kostbaar document van hooge historische waarde.

We zullen nu den tekst dier redevoeringen laten volgen; blijkens verschillende berichten en dankbetuigingen zijn ze uitstekend overgekomen, niet alleen in de oorden voor welke ze bestemd waren, doch ook op tal van andere plaatsen in de wijde wereld.

Toespraak van H. M. de Koningin tot Suriname en Curaçao.

„Het is mij een groote vreugde dat Nederlandsch vernuft met het doorzettingsvermogen waarvan ons volk van ouds bekend is, op zoo'n schitterende wijze de laatste moeilijkheden heeft overwonnen en voor de menschelijke stem de afstanden heeft doen wegvallen, die de deelen van mijn rijk scheiden. Ik grijp deze gelegenheid gaarne aan, allereerst om mijn dank uit te spreken voor de talrijke blijken van liefde en aankelijkheid ten aanzien van mij en mijn Huis, welke mij uit uw midden bij menige gebeurtenis van bijzonderen aard hebben bereikt. De telkens daarbij tot uiting gekomen hartelijke gevoelens hebben mij steeds diep getroffen en erkentelijk gestemd. Ik koester het vertrouwen, dat de banden, die Curaçao en Suriname aan het moederland hechten en die den stempel van eeuwen dragen, in gemeenschappelijk streven immer meer zullen worden versterkt en verinnigd.

Het ook bij u levende besef, dat Nederland en de overzeesche gewesten in Amerika in lief en leed, in streven en cultuur één moeten zijn en blijven, moge

steeds dieper wortel schieten en tot volle ontwikkeling geraken.

Mijn beide vertegenwoordigers in West-Indië, gij die getoond hebt uw beste krachten aan uw gewesten te willen geven, moge het u en uwe medewerkers bij het vervullen van uw moeilijke taak tot steun zijn mijn persoonlijke verzekering te vernemen, dat ik uw streven met warme belangstelling volg.

Ik wensch u, ingezetenen van Suriname, toe dat ondervonden tegenslagen ten spijt reeds in het nabije verschiet moge liggen een wederopleving in nieuwe vormen van de welvaart van weleer, tot heil inzonderheid van de samenleving in uw door de natuur met kwistige hand gezegende gewest.

Ik houd mij overtuigd, dat tenslotte ook hier de zon uit de wolken van het heden te voorschijn zal treden en roep hen alle op, om door eendrachtige samenwerking op elk gebied ook hunnerzijds die toekomst te helpen voorbereiden.

Met u, ingezetenen van Curaçao, verheug ik mij in den toenemenden bloei van uw gewest. Mijn hoop is, dat daaruit voor u allen, zoowel van de Benedenwindsche eilanden, als van de Bovenwindsche eilanden, blijvende zegenrijke gevolgen zullen voortkomen.

Met trots zie ik Willemstad een vooraanstaande plaats innemen in de rij der groote wereldhavens en die hoe langer hoe meer bevestigd. Nieuwe tijden brengen nieuwe eischen, nieuwe tijden brengen ook vroeger niet gedroomde middelen, maar van alle eeuwen blijkt dat wie zich geheel geeft aan een zware taak, in zijn overgave daaraan beloond wordt met den moed om opgewekt te volharden. Het volbrengen ligt in Gods hand. Geve Hij daartoe Zijn zegen."

De toespraak van H. M. tot Oost-Indië.

„Het eerste woord, dat ik rechtstreeks tot Nederlandsch-Indië richten kan, zij een groet van hart tot hart aan het overzeesche gewest, dat ondanks den afstand Mij zoo na ligt. Gij allen, die in het verre land op dit uur luistert naar het over de wereldzeeën tot u komende geluid uit het Moederland, weet, dat dit oogenblik voor mij een oogenblik van vreugdevolle ontroering is, omdat ik mij thans met Nederl.-Indië in persoonlijke aanraking gevoel. Het was steeds een onvergetelijk oogenblik wanneer mij de bewijzen bereikte hoe Nederlandsch-Indië medeleeft met het Moederland. Wanneer een natuurramp Nederland trof, bleek Nederlandsch-Indië altijd met de daad bereid om den nood te helpen lenigen en evenzeer toonde Nederlandsch-Indië mede te leven met het wel en wee van mijn Huis. Met diepgevoelde erkentelijkheid gedenk ik de teekenen van aanhankelijkheid, die mij in allerlei vormen uit Indië geworden. Zij hebben een onuitwischbaren indruk bij mij achtergelaten.

Het is mij een voldoening thans zelf u te kunnen zeggen hoe die sprekende getuigenissen van het besef van saamhoorigheid mij steeds met dankbaarheid hebben vervuld. De band, dien de geschiedenis gelegd heeft tusschen Nederland en Indië kwam tot stand in een tijd toen persoonlijke moed, die schier overmoed was, zich paren moest aan voortreffelijke zeemanschap om de aardbol om te varen naar het land, dat toen voor Europa nog een fabelland was. Wie in den loop der eeuwen volgden op den langen tocht over den oceaan, hadden de ervaring van hun voorgangers tot gids. Stoomvaart en kortere weg door 't Suezkanaal, zoowel als de telegraafverbindingen, hebben Indië in de vorige eeuw daadwerkelijk dichterbij gebracht. Is de afstand daardoor van maanden teruggebracht tot weken, de ontwikkeling der luchtvaart voorspelt ons, dat die afstand in de toekomst zal worden teruggebracht van weken tot dagen. Maar ondanks dit alles en ondanks de vorderingen van wetenschap en techniek, die den zeeweg tot een veiligen weg maakten, blijft voor den Nederlander, die naar Indië gaat en voor den in Indië geborene, die den tocht naar het Moederland aanvaardt, het afscheid van den geboortegrond pijnlijk. Moeders en vaders, die hun kinderen zagen afreizen of die hen voor hun vorming hier achterlieten, gij allen, die wellicht in zorgen zijt om betrekkingen of vrienden, die ver zijn of wellicht gebukt gaat door de herinnering aan een dierbaar gelaat, dat gij niet zult wederzien, voelt het, dat ik met u medeleef in den weemoed, die deze scheiding dagelijks voor zoo velen onzer brengt. Moge God u steunen.

Schept reeds die scheiding algemeen menschelijke banden, die van alle rassen zijn en van alle tijden, daarnaast is er tusschen Nederland en Nederlandsch-Indië de hechte band der geschiedenis. Nederland zag naar Indië gaan niet alleen zijn zonen, die gedreven werden door zucht naar gewin of avontuur, maar reeds van den eersten aanvang vergezelden hen mannen, die het als een levensroeping voelden In-
dienen om het land zelf.

Trots en dankbaarheid vervullen mij als ik g-
de mannen en vrouwen, die hun krachten
aan de bestudeering van land en volk en het
der wetenschap lieten schijnen over de eerbied-
dige cultuur, die zij in Indië vonden. Trots en d-
baarheid, ook om de velen, die door zuivere
tot den naaste gedreven er een arbeidsveld v-
dat zij bewerkten, niet zelden met opoffering
hun leven.

En hoevelen, wier namen niet algemeen b-
zijn, hebben niet vaak op eenzame posten la-
volk met zelfverloochening gediend. Wie zal den
vang schatten van de toewijding der vrouwen
daarbij den man kracht gaven om te volhard-
zijn moeilijke taak. Naast die band van het v-
is er die andere, de band van onze gezamenlijke
antwoordelijkheid voor de toekomst.

Ik richt mij in het bijzonder tot u, mijnh-
Gouverneur-Generaal, drager in mijn naam
verantwoordelijkheid voor Nederlandsch-In-
wensch u van ganscher harte kracht toe om u te
ven wijden aan de taak, die u reeds metterdaad
toond hebt als een levensroeping te willen ver-

Ik richt mij ook tot u allen, kinderen van het
of die het tot een tweede vaderland hebben g-
en in het bijzonder tot hen, die door het aanv-
van een post van vertrouwen in den Volksraad
de Raden der zelfbesturende gebiedsdeelen g-
hebt de verantwoordelijkheid voor den bloei van
en volk te gevoelen of door hun ambt geroepen
's lands belangen te dienen.

Moge de ontwikkeling van Indië u de vold-
geven, dat deze mede door inspaning van uw
krachten werd verkregen. Voortbouwende op
internationale samenwerking op het gebied van
tenschap en techniek tot stand bracht tot verbe-
van de verbindingen tusschen alle deelen der w-
heeft thans Nederlandsche energie en Nederla-
organisatievermogen weten te bereiken, dat
zoovelen uwer rechtstreeks het woord kan ri-
Moge ook dit voor u een teeken zijn van de n-
verhoudingen, welke zich vormen en een bew-
de toekomst ook nieuwe eischen stelt. Die e-
moeten wij met moed aanvaarden. Dan kunnen
gezamenlijk den hoogen plicht vervullen om te
ken aan het heil van Nederland en Nederland-
Indië. Het nieuwe middel van gemeenschap tus-
deze beide deelen van het rijk zij de zinrijke
lichaming van mijn hartelijken wensch, dat N-
land en Nederlandsch-Indië elkaar daarbij
beter zullen mogen verstaan. Ik heb gezegd."

Prinses Juliana spreekt tot West-Indië.

„Het is een zoo'n bijzonder aardig denkbeeld
ik van daag met u allen mag spreken en wel
dezen nieuwen weg, waarvan de ontdekking
van zoo groote beteekenis zal blijken te zijn.
ook van uit de verte voor u onzichtbaar, toch
het mij oprecht veel genoegen om thans met
verbinding te komen. Het was voor mij reeds
bijzondere gewaarwording, dat ik eenige
geleden op mijn eigen kamer kon genieten van
zelfde schoone concert, dat ook aan u door de
lipsfabrieken zoo vriendelijk werd aangeboden
nu door dit gesprek de groote afstand, die ons sch-
op eenmaal schijnt te zijn weggevallen, zal ook
mij dit eerste persoonlijke contact met West-
een onvergetelijke herinnering blijven.

Het belangrijke bericht van enkele dagen ge-
dat de heer dr. ir. de Groot te Bandoeng er
slaagd was van uit Java een gesprek met Ned-
te voeren schijnt met toepassing van die metho-
de mogelijkheid tot het voeren van geregelde
sprekken, ook tusschen de West en Nederland n-
bij te brengen.

Ik behoef u wel niet te zeggen, hoezeer ik mij
zal verheugen, indien op deze wijze de banden
schen u en ons nauwer zullen worden toegeh-
Gaarne grijp ik deze gelegenheid aan, om
de dankbetuiging die ik reeds aan den gouver-
van Suriname en Curaçao heb gericht voor de
aangeboden gelukwenschen, nogmaals uiting
geven aan mijn hartelijken dank voor de vele b-
zen van belangstelling en medeleven waarmede
kort geleden op mijn 18en verjaardag werd
en voor de wijze waarop ook bij u die dag werd
dacht.

Hoewel ik nog nimmer onze West heb
schouwd, voel ik mij toch gelukkig tegenover
gedeelte van ons rijk niet meer geheel een vreemd
omdat ik door mijn studie reeds het een en ander
geleerd van de staatsinstellingen en verhoudingen
de verschillende deelen van ons gebied in Ame-

van de vraagstukken die de ontwikkeling daar-n beheerschen.
Natuurlijk hoop ik mij zooveel mogelijk op de ogte te blijven stellen van al hetgeen met de wel-art en den vooruitgang van West-Indië stamen-angt.
Met mijn ouders bezocht ik 14 dagen geleden het manshuis in Amsterdam, alwaar wij West-Indi-che zeelieden ontmoetten en een hunner ons zeer arm toesprak. Wij waren zeer getroffen door de voelens die daaruit bleken.
Ik moge eindigen met den wensch, dat nu deze oie, nieuwe communicatie mij het groote voor-cht schonk heden met u in aanraking te komen, zij in staat moge stellen elkander nader te treden elk gebied des levens, waar dit noodig en moge-mocht zijn, en dienstbaar zijn aan het bevorderen gemeenschappelijke gevoelens, die zoovelen aan en aan gene zijde der zeeën samen verbinden. eb gezegd.”
woorden welke Prinses Juliana tot Oost-Indië gericht, zijn, behoudens enkele noodzakelijke gingen, gelijk aan die waarmede zij de West toegesproken.

Het Informatie-Bureau n de Vereeniging „Oost en West”.

—o—

Verslag over het jaar 1926 (in verband met den omischen toestand van Ned. Oost- en West-Indië).

Waar in het vorige jaarverslag de algemeene omische toestand van Ned. Oost-Indië als stig kon worden aangemerkt, daar kan weder-over het jaar 1926 worden vastgesteld, dat ië zich economisch meer en meer in opgaande beweegt, waartoe in beduidende mate de zich ds uitbreidende volkscultures, v.n.l. wel in de esten buiten Java en Madoera, hebben bijge-gen, in 't bijzonder op Sumatra en Borneo.
Hoofdzakelijk heeft in de laatste jaren een ge-dige evolutie op het eiland Sumatra plaats ge-, die zich nog steeds in een snel tempo voortzet dit deel van onzen Archipel als cultuurgebied, — nen een niet verre toekomst, — Java zal doen rtreffen.
Zuid-Sumatra en Sumatra's Westkust producee-van de bevolkingskoffiecultuur thans voor een arde van meer dan 20 millioen gulden en de acultuur reeds met Borneo samen ruim 80.000 droog ter waarde van ± 250 millioen gulden.
In een boeiende rede door den heer J. Sibinga lder, oud-directeur van landbouw, nijverheid en del in Ned. Oost-Indië, t. g. van het halve eeuw-t van het Rijkslandbouwonderwijs in Neder-d, op 15 Sept. 1926 in de Groote Kerk te Wage-gen gehouden, demonstreerde deze kenner der sche cultures met sprekende cijfers den voor-ang van de Oost-Indische cultures in de laatste aren.
De Java-suikerindustrie verviervoudigde in die ve eeuw het aanplantoppervlak en verachtvou-de haar productie. Het aantal suikerfabrieken Java bedraagt thans 180 en bedroeg in 1924 een engst van 32.217.561 picol. Aan het Euro-ch personeel op de suikerfabrieken werd in de en 1920—1922 uitbetaald aan salarissen en tan-es f 31.598.000, terwijl in dezelfde jaren aan en, leveringen en grondhuur aan de bevolking n bedrag ten goede kwam van f 121.362.411 (Zie: ker” in de Hollandsch-Indische Brochuren Bi-theek No. 2, 1926, uitgave Johannes Breij, Zuid-k 191b, Rotterdam).
De tabakscultuur op Java en Madoera vermeer-de haar productie van 15.800.000 K.G. in 1876 24.000.000 K.G. in 1924, ter waarde van 30 mil-n gulden.
De particuliere koffiecultuur van 500.000 picol 04.900, terwijl de gouvernements-koffiecultuur ween.
na, toen nauwelijks genoemd, neemt nu 26500 w in beslag met een uitvoerwaarde van bast en e van 15 millioen en voorziet thans Ned. Oost-voor 96 pct. in het kinineverbruik van de ld.
De thee, een halve eeuw nog zeer bescheiden, duceert nu op Java en Sumatra 56½ millioen ter waarde van pl.m. 100 millioen gulden. De indigocultuur is practisch verdwenen, maar nieuwe cultures ontstonden.
Vezel- en cassavecultuur in Europeesche handen waren 50 jaren geleden nog onbekend, nu nemen ze reeds een belangrijke plaats in met 16.000 en 10.000 bouw en de sereh- (citronella) cultuur met 11800 bouw.
Maar alles overtreffende in snelle opkomst en beteekenis is de heveacultuur onder Europeesch beheer, die op Java nu ruim 242000 bouws in beslag neemt en in de buitengewesten 315000 bouws en in 1924 reeds een totaalproductie gaf van 90 millioen K.G. ter waarde van 200 millioen gulden, cijfers nu reeds verre overtroffen!
Spreker wijst op den geweldigen vooruitgang van Sumatra, waar in 1876 van de tabakscultuur ter Sumatra's Oostkust enkel wordt gesproken en van enkele koffielanden ter Westkust. Nu produceert Sumatra's Oostkust ruim 18 millioen K.G. bladtabak, ter waarde van plm. 65 millioen gulden. Nu vinden wij op Sumatra bovendien nog voor de cultuur van hevea, koffie, thee, oliepalmen, kokos en gambir in Europeesche handen in totaal 413.000 bouws.
De Heer Sibinga Mulder noemde dat: *verbluffende cijfers.*
Ook het resultaat van het Staatsboschbeheer wordt door spr. dankbaar genoemd. Het geheele houtvesterscorps werd door het hooger landbouwonderwijs gevormd en het hulppersoneel op een belangrijk deel door de landbouw- en cultuurscholen op Java. Spr. noemde het Indisch Staatsboschbeheer als staande aan de spits van dat in alle tropenlanden.
De uitvoer van Ned.-Indië zonder gouvernementsgerekend bedroeg in 1876 154 millioen gulden en in 1924 ruim 1500 millioen, waarvan ruim 1300 millioen gulden aan landbouwproducten, eene vernegenvoudiging in 50 jaren tijds.
Wellicht is er geen tweede land op de wereld, betoogde spr., dat ons in een tijdsverloop van 50 jaren zulk een beeld van vooruitgang op het gebied van den landbouw toont.
Spr. heeft voor landbouwkundig onderzoek gereisd in zeer vele landen waar tropencultures gedreven worden en overal vond hij waardeering vaak bewondering voor onze Oost-Indische cultures, waarvan men in opzet en uitvoering de meerderheid erkende.
Tevens werd de wijze waarop Nederland zorgt voor de opleiding van deskundige planters, van een deskundige, vakkundige ondernemingsstaf toch overal als een der eerste oorzaken beschouwd van de hoogte, waarop onze cultures staan. In dat onderwijs, merkte de Heer Sibinga Mulder op, staan wij vrijwel alleen.
Het is volgens hem ook een van die daden, waarin een klein land groot kan zijn!
Wenden wij nu nog even onze blikken naar de Buitengewesten, dan blijkt uit het verslag van de arbeidsinspectie in die gebiedsdeelen gedurende 1925, dat aldaar in totaal 632 ondernemingen voorkomen, waar met contractkoelies wordt gewerkt.
Hiervan bevinden er zich 322 ter Oostkust van Sumatra, 53 op Amboina, 46 in Atjeh en Onderhoorigheden, 32 in de Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo, 26 in de Westerafd. van Borneo, 27 in Riouw en de anderen verspreid over de andere gewesten. Van het totaal van 632 ondernemingen bestaat een groot deel uit rubberondernemingen, n.l. 248, terwijl er 72 tabaksondernemingen zijn (uitsluitend ter Oostkust), 15 theeondernemingen (eveneens ter Oostkust), 13 oliepalmondernemingen (11 ter Oostkust en 2 in Atjeh), 55 klapperondernemingen, 104 ondernemingen met gemengde cultures, voorts 7 ondernemingen voor de winning van aardolie, 6 houtaankapondernemingen, 9 steenkoolontginningen, 7 goud- en zilvermijnen en voorts cement- en kistenfabrieken, havenbedrijven, kolenstations, enz.
Deze cijfers geven ontegenzeggelijk eenig denkbeeld van de ontzaglijk toegenomen economische beteekenis der zich snel ontwikkelende buitengewesten.
Bij het openbaar gehoor, dat de landvoogd op 31 Aug. 1926 ter gelegenheid van den verjaardag van H. M. de Koningin verleende, heeft de G. G. Mr. D. Fock in antwoord op de door den Voorzitter van den Volksraad Mr. A. Neytzell de Wilde gehouden toespraak dan ook de toestand van Ned.-Indië en van de Ned.-Indische bevolking gekenschetst als vooruitgaande op verschillend gebied, waartoe vele

gunstige omstandigheden zich hadden voorgedaan.

Dat de in de laatste maanden van 1926 op Java en daarna op Sumatra's Westkust uitgebroken communistische onlusten, als louter gevolg van communistische propaganda over de geheele wereld, van geen invloed zijn geweest op den algemeenen gunstigen economischen toestand van Ned. Oost-Indië mag zeker als vaststaand worden beschouwd. — Zie ook het art. van Prof. G. Gonggrijp *„The economic position of the indigenous population"*, Jan. 1927, afl. van *The Asiatic Review*, waarin Z.H.G. een helder objectief overzicht geeft van de economische ontwikkeling in Indië tijdens en na den oorlog en er op wijst, dat Indië thans weer in stijgende lijn is.

Dat de financieele toestand van Ned. Oost-Indië bepaald gunstig is te noemen moge blijken uit het Aneta-telegram van 22 April j.l., meldende, dat de begrooting voor 1926 sloot met een voordeelig saldo van ongeveer 82 millioen gulden.

Vestigen wij thans het oog op West-Indië, in de eerste plaats op Suriname, een land ongeveer zoo groot als Celebes, d.i. vijf malen Nederland, met een bevolking van 142.896 zielen (buiten 17354 boschnegers en 2560 Indianen), waarvan ongeveer 45000 te Paramaribo, een land waarvan nog maar een gebied ter oppervlakte van een kwart der kleinste Nederlandsche provincie in cultuur is gebracht (Zie: „Suriname's kans" in de Nieuwe Rotterd. Courant van 24 Nov. '26, Avondblad D). Een land wel eens genoemd van *„te veel rivieren en te weinig wegen"* en voegen wij er aan toe van „te weinig menschen", dat vooral in het afgeloopen jaar zoo veel van zich heeft doen hooren, niet het minst door de daarheen ondernomen studiereizen van de Heeren Mr. van Laer, Mr. Dr. van Gybland Oosterhoff en W. de Cock Buning, den bekenden Secretaris der Vereenigde Kamers van Koophandel, een man wiens woord in zakenkringen gezag heeft. Zij bezochten na Dr. van Blankensteijn, den bekenden stercorrespondent van de Nieuwe Rotterdamsche Courant, Graaf van Limburg Stirum en Prof. Kielstra het land der traditioneele malaise en legden de resultaten hunner studies neer in zeer belangrijke brochures, waarop niet genoegzaam de aandacht van het Nederlandsche volk kan gevestigd worden, te meer waar zij eensgezind met den Surinaamschen Ondernemersraad een pleidooi leverden voor een afdoende economische ontwikkeling, met daarmede gepaard gaande financieele zelfstandigheid, van Suriname.

Immers heeft het op 22 Juli 1926 door den Ondernemersraad voor Suriname tot den Minister van Koloniën gericht rekest betreffende de economische ontwikkeling van dat gebiedsdeel zoowel daar als in Nederland algemeene belangstelling getrokken voor de in de Nota van den Ondernemersraad behandelende hoofdpunten, te weten:

vermeerdering van bevolking, bevordering van den bestaanden grooten landbouw, aantrekking van nieuw kapitaal door het in Oost-Indië werkend kapitaal ook voor dit land te interesseeren met de daaruit voortvloeiende toenemende immigratie en daarnevens bevordering van den kleinen landbouw *„om den economischen toestand der kolonie in haar geheel gezond te maken."*

Wat den economischen toestand van Suriname betreft over 1926 kan op grond van overeenstemmende berichten en mededeelingen verklaard worden, dat een kentering ten goede is ingetreden. De kwijnende ondernemingsgeest gaf onmiskenbaar teekenen van herleving.

De Bauxiet Maatschappij, dochterinstelling der Aluminium Company of America, breidde zich uit tot een reusachtig bedrijf en daarnaast kwam de oprichting tot stand van de *American Dutch Guiana Cotton Corporation* te New-York, die een groote concessie gekregen heeft in het district Nickerie, waarvan reeds 1000 acres of ongeveer 435 Hectaren beplant zijn met de z.g. Superieure Surinaamsche katoen, een luxe artikel, zooals in Oost-Indië de Delitabak. Door de bijzondere soorten en kwaliteiten der Surinaamsche katoen staat de marktprijs hiervan vrijwel op zichzelf en is deze niet — of in geringe mate — onderworpen aan de groote schommelingen der gewone katoenprijzen. Reeds is toch gebleken, dat men in Suriname — in tegenstelling met Noord-Amerika — tweemaal per jaar kan oogsten, terwijl de productie ruim driemaal zoo groot is. (Zie: *„Heeft Suriname een toekomst?"* Rede gehouden door Mr. J. J. W. Eekhout voor het Ind. Genootschap op 10 Dec. '26, bldz. 28). Beide ondernemingen zijn evenwel uitsluitend met Amerikaansch kapitaal opgericht.

De bovengenoemde Katoen-Maatschappij is reeds in haar werk op beperkte schaal door een particulier met Nederlandsch en door een met Amerikaansch kapitaal gevolgd, terwijl meer belegging van Amerikaansch kapitaal is te verwachten.

Hiernaast kan worden vermeld de flinke uitbreiding, welke de Maatschappij Sorgvliet haar koffiebedrijf deed ondergaan en de aankoop der Landskoffie-onderneming Slootwijk door de in den Haag opgerichte maatschappij Commewijne. (Zie particorrespondentie „De ontwikkeling van Suriname" in de Nieuwe Rott. Courant van 23 Juli '26).

Helaas, de buitengewone droogte, die bijna ... maanden over Suriname heeft geheerscht, een verschijnsel, zooals in 100 jaren niet voorgekomen, heeft der verwachtingen den bodem ingeslagen voor niet alleen eenjarige maar ook voor alle overjarige cultures. De Sociaal Econ. Kroniek van Nederland, de Koloniën en het Buitenland, 4e kwartaal 19.., schrijft, dat aanvankeijk over de katoen de berichten overal onverdeeld gunstig luidden, totdat aan het einde van het kwartaal door een rupsenplaag de verwachtingen op een goeden oogst in 1926 met één slag vernietigd werden en dat naar alle waarschijnlijkheid de oogst thans niet meer dan de helft der schatting bedragen zal.

De stand der koffiecultuur was in het 3e kwartaal 1926 nog al bevredigend. Zij zal de cacao moeten vervangen, die in het droge seizoen zoodanig geleden heeft, dat zij wel zal verdwijnen. Alle hoop bleef gevestigd op de bestaande suikerondernemingen, die zich moderniseerden en de cultuur uitbreidden, terwijl opnieuw van deskundige zijde (o.m. in het rapport Hogan) de aandacht gevestigd werd op de buitengewone geschiktheid van den Surinaamschen bodem voor die cultuur.

De houtaankap ontwikkelde zich naar wensch als gevolg ook van de levering van paalhout, dwarsliggers enz. (Zie: Nieuwe Rott. Courant 9 Juni '26, Ochtendblad A, „Het bezoek van den Gouverneur aan Nederland").

Summa Summarum biedt Suriname geschikte mogelijkheden voor belegging van Nederlandsch kapitaal, waar het vreemde kapitaal zich reeds willig getoond heeft voor de oprichting van ondernemingen op verschilend gebied.

„Suriname zal er bovenop komen, desnoods zonder Nederland. O Nederland! let op uw saeck", woorden waarmede Mr. Eekhout, oud-Gouvernements-secretaris van Suriname, zijn gehouden rede besluit (zie boven).

Verblijdend zijn wederom over 1926 de berichten over den steeds vooruitgaanden toestand van zaken op Curaçao. Ontegenzeggelijk is de economische opleving van het eiland met zijn wereldberoemde haven van Willemstad te danken aan de vestiging en uitbreiding op het hoofdeiland en op Aruba van oliebedrijven.

In de Amigoe di Curaçao (Zie: Nieuwe Rott. Courant van 19 Mei 1927, Avondblad B) wordt omtrent de Curaçaosche Petroleum Industrie Mij. o.a. het volgende medegedeeld:

De hoeveelheid ruwe petroleum, aangevoerd in 1926, was aanzienlijk grooter dan het vorige jaar en bedroeg 3.172.990.003 K.G., tegen 1.893.616.236 K.G. in 1925, wat een vermeerdering beteekent van 1.279.373.767 K.G. of 68 pct.

De vloot van de Curaçaosche Scheepvaart Mij. werd uitgebreid met 4 tankschepen van ± 22.. ton laadvermogen, zoodat de vloot aan het einde van 1926 bestond uit 17 tankschepen van ± 22.. ton en 2 tankschepen van ± 1900 ton, terwijl verder nog lichters in de vaart waren. Het laadvermogen van de vloot bedroeg aan het einde van 1926 ± 46.500 ton (v.j. ± 37.500) en de vervoercapaciteit tot ± 12.000 ton per dag.

Een nieuw record voor Curaçao"s scheepvaart was de dag van 2 Juni 1926. Alle beschikbare aanlegruimte was bezet. Het was, volgens de Amigoe di Curaçao, een schitterende aanblik, die den onderscheiden passagiers van de verschillende schepen wel een grooten dunk van de havenbeweging op het eiland heeft moeten geven. Twintig stoomschepen met een netto-inhoud van 106.587 M³. waren in de haven op dien dag bijeen!

Het is te hopen, zegt de Amigoe, dat de een of andere beroeps- of amateur-fotograaf dezen schitterenden aanblik van Curaçao's haven, vol leven en bedrijvigheid, heeft weten vast te leggen op de gevoelige plaat.

Reeds in medio 1926 liep het aantal auto's en vrachtauto's naar de 600, waar enkele jaren geleden nog niets van dien aard aldaar bestond. Plannen zijn in uitvoering voor de stichting van een schouwburg te Curacao!

(Wordt vervolgd.)

...disch Openluchtfeest te 's-Gravenhage.

...it reeds zoo lang voorbereide feest nadert lang-...erhand zijne voltooiing.

...ie nu het lommerijke buiten „Arendsdorp", ...ssenaarsche weg 66, binnenkomt, krijgt al een ...nkbeeld hoe het worden zal. De tenten zien er ...ellig uit en de geheele omgeving in zijn zomer-...en dos werkt mee om alles des te beter, des te ...niger te doen uitkomen.

...et de P. C. Hooft zijn verschillende schenkin-... van bloedverwanten en kennissen meegekomen. ...bevindt zich onder de lading een prachtige ...elan (pelog). Pangeran Ario Soerjodiningrat van ...ja zond eene mooie collectie Indische artikelen.

...n woord van dank mag niet onthouden wor-...aan de St. Mij. „Nederland", die zoo royaal is ...est de diverse goederen gratis over te brengen, ...min aan de Rotterdamsche Lloyd, die met de ...mai versch fruit vervoert.

...ie zijn hart nog eens wil ophalen aan een ...elijke rijsttafel, zal in de warong zeer zeker ...lei van zijn gading vinden.

...n verzuime niet dit Indische feest zonder ...ga te bezoeken en opdat er een ruim gebruik gemaakt kan worden zal het 5 dagen duren ...el van *Woensdag 22 tot en met Zondag 26* ...r *maand.*

...baten zijn voor de Vereeniging *Nationale ...enzorg*, die de helft er van zal afstaan aan het ... van het Roode Kruis voor de slachtoffers van ...ormramp.

L. J. MEES-RAMBALDO.

Van Week tot Week.

Dinsdag 31 Mei tot Maandag 6 Juni.

...raal *J. B. van Heutsz.* Op den dag waarop dit Nr. van het Kol. Weekbl. verschijnt, wordt te Amsterdam op indrukwekkende wijze de laat-...ste militaire eer bewezen aan het stoffelijk overschot van wijlen den luitenant-generaal J. B. van Heutsz, adjudant-generaal van H. M. de Koningin, oud-gouverneur-generaal van Ned.-Indië. In het volgend Nr. van het K. W. zal nader de aandacht gevestigd worden op de beteekenis van deze groote figuur in Neer-...land's koloniale geschiedenis.

...*H. M. de Koningin ontvangen.* Naar het *Vaderl.* verneemt, zal het detachement mili-...tairen van het Indische leger, dat dezer dagen in Nederland is aangekomen (en te Nijmegen verblijf houdt) in verband met de plechtige begrafenis van generaal Van Heutsz, *Dinsdag 14 dezer* op het voorplein van het paleis Huis ten Bosch voor de Koninklijke familie défilee-...ren en daarna door H. M. de Koningin in dat paleis ontvangen worden.

...*land—Suriname per vliegtuig.* Een plan voor een Oceaan-vlucht naar West-Indië. Naar wordt gemeld heeft de heer J. van Onlangs Jr., tweede luitenant-vlieger te Soesterberg, het voornemen naar Paramaribo te vliegen, zoo hij voldoenden financieelen steun ontvangt voor de uitvoering van zijn plan, dat hij hoopt te kun-...nen verwezenlijken in dezelfde maand October, waarin luitenant Koppen zijn vlucht naar Oost-Indië denkt te doen.

Luitenant van Onlangs, die in November 1924 als reserve-luitenant bij de militaire lucht-...vaartafdeeling in dienst is getreden, zou den tocht in vier étappes willen maken: 1. Naar Casablanca (2400 K.M.). 2. Naar Dakar (3000 K.M.). 3. Naar Pernambuco (3000 K.M., dwars over den Atlantischen Oceaan). 4. Naar Para-...maribo (pl.m. 3000 K.M.). Hij zou vliegen met een gevechtsvliegtuig Fokker C 6, voorzien van een luchtgekoelden motor. Als reisgenoot zou waarschijnlijk een der ingenieurs van den ...chnischen dienst medegaa (*Vaderl.*)

...*scheiding.* Bij Kon. Besluit is benoemd tot Officier in de Oranje-Nassau-Orde de heer H. Bisschop van Tuinen, hoofdinspecteur, Hoofd van den Dienst van Scheepvaart in Ned.-Indië.

...*tale klap.* Padang 1 Juni (Aneta).[1]) Een Javaansche mandoer sneed den sergeant-opnemer bij den Topografischen Dienst J. H. K., die hem een klap gegeven had, de keel af. De vermoorde was 26 jaar oud en in Indië in dienst getreden.

...De tekst der Aneta-telegrammen is ontleend aan „N.R.Ct.".

(De *N.R.Ct.* van 2 Juni, Avondbl. A wijdt eene beschouwing aan dit „vreeselijk voorbeeld van de uitwerking, welke lichamelijke tuchtiging bij den Inlander kan teweegbrengen".)

Dr. S. Figée †. Te 's-Gravenhage is overleden Dr. S. Figée, oud-directeur van het Magn. en Meteorol. Observatorium te Batavia.

H. J. Muller †. Te 's-Gravenhage is, in den ouderdom van 68 jaar, overleden de heer H. J. Muller, gep. kapitein der infanterie van het O.-I. leger.

Lector Soendaneesche taal. Bij Kon. besluit is benoemd tot lector aan de Universiteit te Leiden om onderwijs te geven in de Soendaneesche taal, de heer R. A. Kern te Leiden, gep. Indisch hoofdambtenaar, laatstelijk adviseur voor Inlandsche zaken.

Gevolgen der communistische woelingen. Nieuwe doodvonnissen. Menes, 31 Mei (Anea). De Landraad alhier veroordeelde ter zake van den moord op den opzichter van de Staatsspoorwegen Benjamins tijdens de communistische relletjes in het Bantamsche in de eerste helft van November 1926 twee inlanders tot de doodstraf en één tot levenslange gevangenisstraf.

Padang, 2 Juni (Aneta). De Landraad veroordeelde de Padang-Siboesoeksche communisten, die betrokken waren bij den aanslag van Sawahloento. Twee hunner werden tot den dood veroordeeld, negen tot twintig jaar gevangenisstraf en één tot vijftien jaar gevangenisstraf.

Leger- en vlootaalmoezeniers. Batavia, 2 Juni (Aneta). Benoemd zijn: tot vlootaalmoezenier de hulppriester Litjens, tot leger-aalmoezenier de pastoors Fleerakkers te Bandoeng en Madlener te Magelang.

Gepensionneerd. De luitenant-kolonel der Inf. van het O.-I. leger J. van Braam Morris heeft den militairen dienst met pensioen verlaten, onder toekenning van den titutairen rang van kolonel.

Een vliegongeluk. Soerabaja, 2 Juni (Aneta). Een van de drie W. A.-vliegtuigen, welke hedenmorgen van hier zijn uitgevlogen, stortte in het Westgat, veertig mijl van het lichtschip, in zee.

Noch van het vliegtuig, noch van den inzittenden piloot, korporaal-vliegtuigmaker F. C. van der Beek, noch van den zee-waarnemer, milicien-onderofficier J. K. Graadt van Roggen, is iets te vinden.

P. H. Prager †. In den ouderdom van 81 jaar is te 's-Gravenhage overleden de heer P. H. Prager, oud-zeeofficier, ridder der Militaire Willemsorde, oud-secretaris van H. K. H. Prinses Sophie der Nederlanden.

Universitaire examens. Leiden. Doctoraal examen Indisch recht de heer J. L. Lycklama. — Candidaats-ex. Indisch recht de heer Oei Jong Tjioe en Mej. M. F. Drognaat Doeve. — Econ.-candidaatsex. Indologie de heer H. K. Cowan.

Pestbestrijdings-film. Den 3en Juni is, in tegenwoordigheid van den Minister van Koloniën en velen uit medische en Indische kringen in het Asta-theater te 's-Gravenhage een door Willy Mullens vervaardigde film opgevoerd over de pest en haar bestrijding in Ned.-Indië. (Kort overzicht in het *Vaderl.* van 3 Juni, Avondblad A).

Hulp uit Indië voor de slachtoffers der stormramp. Het Bestuur van den Kon. Nationalen Bond Het Oranje Kruis ontving van het Smeroefonds te Batavia *f* 50.000 voor de slachtoffers van de jongste stormramp. Ook uit Makassar werden reeds belangrijke bedragen ontvangen.

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt.

Ikats van Cambodja.

Zooals wij reeds verleden week hier ter plaatse vermeldden, bevat het Fransche maandblad *La Renaissance de l'Art français*[1]) van December '26, dat ons onlangs onder de oogen kwam, een artikel van *Henri Gourdon*, over: *„Les Sampots Cambodgiens".*

Schrijver begint met op te merken, dat er in het Oosten volkeren leven, die zoo gelukkig zijn hun

[1]) Het is in Franschen en Engelschen tekst naast elkander geschreven, wat zeker praktisch gezien is, om veel lezers te trekken. — Red.

kleederen alleen ter versiering noodig te hebben, daar het milde klimaat hun veroorlooft slechts één kleedingstuk te dragen (*lamba, pagne* of *sarong*), waarvan de fijnheid van weefsel, de pracht van kleuren en de harmonie der teekening, een volmaakte schoonheid kan bereiken. Het volk van Cambodja — (volgens schrijver is het „indolent en gedwee", in den Engelschen tekst staat: „*of an idle* (lui) *and quiet nature*". Lijkt dit niet op sommiger oordeel over de Javanen?) —, dat aan de oevers der groote meren en van de rivier Mékong, door hen „Vader der Wateren" genoemd, in den schaduw der machtige bouwvallen van Angkor woont — kleedt zich met een „*sampot*", „*frère du sarong malais*", (broeder van de Maleische sarong).

Reeds de gewijde danseressen, de *Téradas*, die men op de tempel-reliefs van Khmer afgebeeld ziet, dragen ditzelfde kleedingstuk en nog heden ten dage winden, zoowel mannen en vrouwen zich dat om de heupen; volgens oud landsgebruik moet het uiteinde tusschen de beenen door naar achteren getrokken worden en aan het middel vastgemaakt, aldus een wijd-geplooide pofbroek vormend.

Er heeft nimmer een industrie van sampots bestaan, iedere familie maakt ze voor zichzelf. Vroeger spon ieder zelfs de noodige zijde er voor, van een vrij ruwe, ongelijke hoedanigheid, die gemakkelijk verf opnam en het weefsel een mooi, stevig, dik en rijk aanzien gaf.

Er worden verschillende soorten van weefsels gemaakt, die volgens schrijver niet machinaal na te bootsen zouden zijn. Hij noemt dàn allereerst de *sampot phamuong*, de eenvoudigste, die toch zeer fijn is, met een fraaien weerschijn doordat ketting en inslag van verschillende kleur zijn [2]); dan de *sampot hol*, de *loboeuk*, de *sang kem* en de *chor labap*. Laatstgenoemd weefsel is het meest rijke, dat dan ook door de Cambodjianen alleen bij groote feestelijkheden gebruikt wordt; het is tevens de dracht der beroemde vorstelijke danseressen. De kettingdraad er van is veelkleurig, de inslag van zilverdraad of verguld. De *loboeuk* en de *sang kem* worden met behulp van acht tot tien ophalers geweven, waardoor de weefster in staat is bizonder sierlijke motieven aan te brengen, die er op liggen (*à haute lisse*, zooals o.a. bij de Minankabausche adatkleeding ook het geval is). De allerfraaiste *(le roi des sampots)* noemt schrijver de *hol*, waarin een groote verscheidenheid heerscht en die door de Cambodjianen het meest gewaardeerd wordt. Volgens de vrij gebrekkige uitlegging en ook volgens de gekleurde platen, die het artikel verluchten, doen deze sterk aan *ikats* denken. Zoo schrijft hij o.a. voor ieder kleedingstuk, dat ongeveer één meter breed bij twee en een halven meter lang is en op een zeer primitief getouw geweven wordt, bestaat een traditioneele teekening, volgens een reeds sedert eeuwen overgeleverd patroon. De effen-gekleurde kettingdraden worden gewoonlijk op een houten raam gespannen, dat op een voetstuk staat en in strengen volgens het patroon verdeeld, soms tot een aantal van wel tachtig stuks; de inslagdraden daarentegen zijn over hun geheele lengte zoo gekleurd, dat zij de verlangde teekening vormen. De werkster heeft deze, om de vereischte kleuren er op aan te brengen, eerst bij gedeelten omwonden met vezels van bananenbladeren. Het aldus bespannen raam wordt dan in een eerste plantaardig verfbad gedompeld. Na droging worden de omhulsels verplaatst, zoo dat weer andere plekken van de draden voor de inwerking der verf gespaard worden, waarna weder een onderdompeling in een ander verfbad volgt, welke bewerking zoo dikwijls herhaald wordt, totdat, zooals de schrijver het uitdrukt: „de draden alle kleuren van den regenboog hebben aangenomen". Dan eerst begint het eigenlijke weven, dat, volgens hem, met drie tot vijf ophalers *(lisses)* geschiedt [3]) en een zeer omzichtig, tijdroovend werk is. De eenvoudigste doek neemt vijf tot zes maanden in beslag.

De meeste doeken hebben een doorlopend geometrisch patroon, maar er zijn er ook met gestyleerde bloempatronen, die aan Perzische tapijten herinneren, terwijl die, welke schrijver het meest origineele noemt, versierd zijn met allerlei figuren als: pagodes en huizen, paarden en olifanten, goden of ...ders, vogels, slangen, boomen en bloemen, ... en oorlogs-tafereelen, alles van een zeldzaam ... samenstelling en een hoewel naïve, toch ... smaakvolle uitvoering.

De kleur noemt hij, hoewel warm en diep, ... altijd sober en hij schrijft dit toe aan den ... van een in beschaving oud volk, dat niet van ...terende, doch meer van gedempte kleuren ... Verder meent hij, dat het hun niet mogelijk ... met hun primitieve werkwijze een nauwkeurige kleur- en lijnafbakening te verkrijgen, waardoor juist een zeer bekoorlijke ineenvloeiing van tint ... teekening tot stand kwam. Dit weefwerk noemt hij „echte kunst" (*véritable euvre d'art*), ... altijd oorspronkelijk en persoonlijk is, het ... taat vertegenwoordigend van onverdroten ... arbeid, gedurende eeuwen tot volmaking gebracht.

Daarna merkt hij zoo terecht — *tout comme chez nous* — op: Onze komst, daar in Cambodja, onze onbescheiden wijze van optreden (*l'importation indiscrète de nos moeurs et de nos usages*) ... maatschappelijke omkeer, welke er zoo plotseling plaats greep, hebben fnuikend ingewerkt op ... kunst van Cambodjia, welke van ouds tot ... kwam in tempels en machtige vorstenhoven. ... aanzienlijken en de geestelijken trachtten ... gewoonten en manier van leven na te doen, ... kende daarmede een hoogeren vorm van beschaving te bereiken en de middelklasse volgde zoo... mogelijk hun voorbeeld. De vooroudelijke ... woonte verviel, het geluid van het weefgetouw ...stomde *(le chant des navettes s'assourdit)*. Al ... gauw verspreidden zich de vreemde weefsels ... zijde en katoen, welke kwamen uit Siam, uit In... uit Duitschland zelfs. Het verval trad zoo snel ... dat de gezaghebbers, zoowel onder de Franschen als de inboorlingen er door verontrust werden.

In 1907 richtte de goede koning *Sisowath* ... koninklijke werkplaats op, waarbij 't weven ... vergeten werd. Prinses *Malika* opende zelve ... meisjesschool en bracht er de oude weefgetouwen weer in eere.

In 1912, zoo vervolgt de schrijver, brachten ... beschermgoden van het koninkrijk er twee ... nen samen, die gemeenschappelijk het ver... kunsthandwerk hebben gered: Een jong ... naar, in Indo-China geboren, die vol bewondering was voor de grootheid der Khmersche beschaving, had ontdekt hoezeer in de door die eenvoudige kunstnijveren geliefkoosde siervormen een ... doenlijke verknochtheid aan aloude overlevering voortleefde, ofschoon dikwijls verscholen ... moderne wansmaak en ontaard door een ... haastige en ongevoelige manier van werken. Hij ... sloot deze kunst tot haar oude bron terug te ... gen, ze te verlevendigen, de inheemsche kunst... verheid weer in eere te herstellen. De heer *Groslier* sprak over zijn plannen met den Gouverneur-Generaal, den heer Albert Surraut, die ... dan iemand het schoone en verhevene van zulk ... poging begreep en dan ook een kunstnijverheids... school stichtte, waarvoor door den heer Groslier ... Phnom Penh een gebouw werd opgericht in ... Khmerschen stijl.

Al spoedig stroomden, hoewel eerst schuchter, ... van alle zijden leerlingen toe, vooral toen de ... Groslier, op handige wijze, de werkwijze der ... heemsche gilden van kunstnijveren wist te her... len en hun een geregelde afname van hun ... kon verzekeren. De herleving dezer bewonderens... waardige kunst zou echter toch voornamelijk ... goede gekomen zijn aan de talrijke toeristen, ... te Phnom Penh belandden, na de beroemde bouw... vallen van Angkor te hebben bezichtigd, zoo... de heer *Pierre Guesde*, Commissaris-generaal ... Koloniale Tentoonstelling te Marseille, die weefsels ... aan het groote publiek te bewonderen had gegeven. Wel volgde daarop tegelijk de teleurstelling: ... niet voldaan kon worden aan het groote koop... langen, omdat er nog te weinig vervaardigd w... zelfs voor geringen export, maar toen werden ... heeren *Rodier*, de beroemde meesters in de ... tersche weefkunst, door de *sampots* zoodanig ... koord, dat zij den heer Groslier een belangrijke ... bestelling er van deden, welke deze stoutmoedig ... maar dadelijk aannam en gelukkig zóó goed ... uitvoer bracht, dat de Inlandsche kunstnijveren, ... door aangemoedigd, het bedrag van 719 stuks ...

---

[2]) Dit herinnert aan de changeant zijden sarongs en slendangs uit Assahan, welke ook een groote bekoring hebben. — Red.

[3]) Schrijver geeft niet aan of deze ophalers wellicht alleen voor het weven van den figuren-rand, langs de zijkanten en uiteinden van het doek, noodig zijn. Bij het geïkatte middenveld zullen ze wel niet te pas komen. — Red.

[4]) Ware dit gevoelen ook maar in Nederlandsch-Indië te weeg gebracht en tot uiting gekomen! Maar misschien komt het nog vóór 't onherstelbaar te laat is? — Red.

eerste jaar tot 3.893 stuks in 1925 op-rden.[5])

chrijver meent, dat de toekomst der Cambod-sche weefkunst nu verzekerd is.

De firma Rodier koestert de hoop: de sampots tot n Westersch mode-artikel te maken, door ze n plaats te doen innemen naast de thans zoo veel agen Spaansche shawls. Schrijver eindigt dan met de veronderstelling: „Misschien beleven dat het keurig fijne handwerk der kleine mersche weefstertjes [6]) het zijne bij zal dragen de kostbare weelde-sier der moderne vrouw, rdat de sampot in haar gunst zal komen, zooals er de cashemere shawls.”

en wij verleden week schreven, dat dit artikel *La Renaissance de l'Art français*” ons leerrijk kwam opzichtens de Indonesische kunstnijver-, hadden wij niet alleen op het oog het o.i. zeer lgenswaardig voorbeeld tot daadwerkelijke rdeering en bevordering zoowel van particu-, artistieke zijde, als van Regeeringswege, r ook het door den Franschen „Modekoning” gde doel, dat o.i. minder aanbeveling verdient, oge het verleidelijk schijnen, doordat het be-met veel geld in het laadje te brengen. Een e is immers een vleug van voorbijgaanden , niet zonder gevaar voor de innerlijke waarde kunst, terwijl bevordering, zuiver en alleen op undige waardeering gegrond, blijvend is en heilzaam ontwikkelenden invloed, óók op de rderaars.

De kwaliteit der weefsels zal er wel niet onder en hebben, anders zou de firma Rodier ze zeker aangenomen hebben. Al de fraaie reproducties, die artikel van den heer Henri Gourdon verluchten, zijn de collectie Rodier. — Red.

Zijn de vrouwen in Cambodja zoo klein van ge-e of wijst dit op een kinder-exploitatie? — Red.

rsoverzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Huidige markt-situatie.

Het *Soer. Hbl.* (26 Apr. 3de bl. Z.) geeft het oor-l van eenige vooraanstaande figuren in den rabajaschen handel omtrent de huidige markt-atie in Indië. Allen, met wie de heer *Zentgraaff* r *de bankcrisis in Japan* sprak, waren van mee-g dat de moeilijkheden niet van langen duur nen zijn. De huidige situatie zal niet van ern-en invloed. zijn op de afdoening der loopende r-contracten. Niettemin neemt men aan dat n toch reeds in 1927 den terugslag der Japansche eilijkheden zal voelen. Vooral 1928 zal voor Ja-n een zwaar jaar zijn. Het is niet onmogelijk dat dan deze voorname koopersgroep goeddeels uit markt zullen zien gaan; het is de vraag wie rvoor in de plaats kan komen. Wat *China* be-, dit land betrekt uitsluitend suiker van Java. zaken in China zullen in 1927 zeker nog niet tled worden; denkelijk zal dit zich ook wel tot of over 1928 uitstrekken. De suikerhandel op na wordt gefinancieerd door Engelsche en Hol-sche banken, die uit den aard der zaak onder gegeven omstandigheden zeer huiverig zijn. De eesche handel begrijpt zelf dat groote voor-tigheid is geboden en blijft zeer kalm, en dit alleen wat suiker betreft. Hoewel oogst 1927 orlijk is verkocht meent men dat ook voor de te jaren *de noteeringen van suikerpapier* veel oog zijn. Intusschen heeft men, voor de toe-st, alle vertrouwen in *de positie der Java-ker-industrie.* Er is alle aanleiding tot dit op-sme. Java biedt door zijn gunstige klimatolo-he omstandigheden zeer goede kansen, en de nisatie der industrie is uitstekend. Vooral de lkoope werkkrachten zijn een factor van voor-e beteekenis, waardoor de industrie zeer in het rdeel is boven Cuba. Hoewel dus de naaste jaren voorzichtigheid dienen te worden beschouwd, en optimistisch voor de industrie in the long . Evenwel zal het van grooten invloed zijn, ke houding de Regeering dan tegenover het otbedrijf in Indië zal aannemen. De opname in Volksraad — die nu wetgevende bevoegdheid ft — van personen wier vijandige gezindheid ns het Westersch grootbedrijf bekend is, moge r de bestaande verhoudingen al geen direct ge-r kunnen worden geacht, men dient de ontwik-ng van den hierdoor geschapen toestand echter met aandacht te volgen. Men moet niet vergeten — zeide ten slotte een van Z.'s zegslieden o.m. — dat voor de Overheidszorg in Indië veel geld noodig is en dat dit in hoofdzaak binnenkomt van Westersch grootbedrijf en handel. Zoodra de politiek der Regeering tengevolge zou hebben dat de beoordeeling der belangen van het grootbedrijf in handen eener Inlandsche meerderheid werd gesteld, zou dit grootbedrijf zulks natuurlijk hebben te eerbiedigen, als eene phase in den ontwikkelingsgang dezer landen, doch tevens voor zijn arbeid en belegging eene andere richting inslaan. Intusschen, zoover zijn we voorloopig niet.

Wij vestigen de aandacht op het *Soer. Hbl.* (23 Apr. 2de bl. „De bankcrisis in Japan”; 27 Apr. 3de bl. „De Indische reis van den Franschen handelsattaché in Nederland”) en *De Loc.* (25 Apr. blz. 3 „De ernstige algemeene crisis in Japan”; 26 Aprl. blz. 22 „De econ. en financ. Japansche crisis”; 28 Apr. blz. 8 „De handelssituatie in het Verre Oosten”; 29 Apr. blz. 19 „Maclaine Watson, Mc. Neill en Fraser Eaton”).

De invloed van den Ondernemersraad.

In zijn jaarrede voor den Ondernemersraad heeft de voorzitter, *prof. Treub,* zooals gewoonlijk zeer behartigenswaardige dingen gezegd. Zoo o.a. over *de taak en de verplichtingen van de ondernemers* speciaal in Ned.-Indië. Een feit is, dat de ondernemer in Indië, juist omdat hij Europeesche leiding geeft in een nog weinig ontwikkeld land, uit den aard der zaak meer dan elders ook sociale en sociaal-politieke belangen heeft te behartigen en inderdaad ook behartigt, waardoor de arbeiders gebaat en de gezondheidsstoestand en de woningtoestanden ten zeerste verbeterd zijn en het arbeiderspeil is gestegen. Een en ander klemt vooral in Deli en de overige Buitengewesten, maar geldt toch ook evenzeer voor ondernemingen op Java. De *Deli Crt.* (7 Mei) behoeft slechts den arbeid van een lichaam als de Anglo Dutch Plantations of Java en van zooveel andere goed bekende Hollandsche ondernemingen te memoreeren, om dit alles buiten twijfel te stellen. Maar als prof. Treub daarmede de behoefte memoreert aan beïnvloeding van de publieke opinie door de Pers, dan — merkt de *D. C.* op — is er toch nog een ander werk voor den Ondernemersraad meer voor de hand liggend. Namelijk het beïnvloeden in den juisten zin van de eigen ondernemingskringen. Want bij voortduring blijkt, dat er in die kringen nog steeds groepen en personen voorkomen, die de sociale theorie die prof. Treub met de *D. C.* aan de ondernemers toekent, nog niet ten volle verstaan. De aangesloten lichamen moeten doordrongen worden van een behoorlijk begrip van die verplichtingen. Dat dient van bovenaf te geschieden. Ondergeschikten moeten de vaststaande overtuiging krijgen, dat het de onverzettelijke wil der ondernemers is om zich van hun maatschappelijke plicht ten volle te kwijten.

Terecht waarschuwde prof. Treub tegen het gevaar, dat de periode-jhr. De Graeff weer een afspiegeling zou kunnen worden van de periode-Graaf Van Limburg Stirum, wat *de financieele positie van Ned.-Indië* betreft. Wel heeft de Gouv.-Generaal in zijn openingsrede verzekerd dat hij de noodzaak van goede financiën inziet, maar terecht vreesde prof. Treub dat de Indische Regeering zich meer door de inspraken van het hart dan door zin voor de werkelijkheid zal laten leiden. Een voorbeeld daarvan is wat er met de raming der tinopbrengsten staat te geschieden, terwijl ook in andere opzichten aanwijzingen merkbaar zijn, dat de royale hand weer op komst is. En waar het streven nog steeds moet zijn naar wijziging en verlaging van ons belastingstelsel, daar is het juist zaak de grootst mogelijke zuinigheid toe te passen. De *Deli Crt.* zal den Ondernemersraad gaarne ontmoeten op den weg die tot bezuiniging adviseert en die de aandacht vestigt op elke verspilliing van schatkistgelden.

Een stelsel ontworpen. De samenstelling der Gemeenteraden.

De heer *Kerkkamp,* lid van den Volksraad, neemt aan dat de Regeering een samenstelling van den Volksraad wenscht van 20 Nederlanders, 35 Inlanders en 5 uitheemschen. Van andere zijde is bericht dat de Regeering voorstelt: 25 Nederlanders, 30 Inlanders en 5 uitheemschen (*De Loc.* 25 Apr. blz. 4). De heer Kerkkamp acht de behandeling hiervan voorbarig. Er zullen ook andere wijzigingen noodig zijn — schrijft hij — en een partieele herziening is daarom ongewenscht. Willen de verschillende volken en volksgroepen in hun voor-

LIJST VAN ADRESSEN

ten behoeve van Repatrieerenden

ACCOUNTANTS-BELASTINGZAKEN

W. v. Maanen & Tadema, Amsterdam/Rotterdam.

APOTHEEK EN DROGIST

J. van Buuren, Kanaalweg 53, Den Haag.
Drogisterij „De Boer", Paulus Buysstraat 9, Scheveningen.
G. v. d. Gaag, Groenmarkt 27, Den Haag.
A. de Vries, Kerkstraat 98, Hilversum.

ARTSEN

Dr. F. H. G. van Loon, 2e Sweelinckstraat 166, Den Haag.

BAD- EN ZWEMINRICHTINGEN

Badinrichting „De Regentes", Weimarstraat 63, Den Haag.

BANKETBAKKERS

J. Krul, Noordeinde, Den Haag.
C. Sleyffers, Pr. Hendrikstraat 123, Den Haag.

BANKIERS EN BANKINSTELLINGEN

Alg. Haagsche Effectenhandel, Bezuidenhout, Den Haag.
De Bas & Co., Heerengracht, Den Haag.
Henny & Co., Anna Paulownastraat 62A, Den Haag.
Holl. Bank voor West-Indië, Amsterdam.
Nederlandsche Handel Mij., Amsterdam.
Taams & Keyser, Bankastraat 10, Den Haag.

BEGRAFENISONDERNEMINGEN

Begrafenisonderneming „Simplicitas", Denneweg, Den Haag.

BEHANGERIJEN EN STOFFEERDERIJEN

J. Bosman, Heerenstraat 35, Rijswijk.

BLOEMISTEN

J. M. Hermans, v. Tuylstraat 3, Voorburg.

BOEK- EN KUNSTHANDEL

D. Driessen, Haarlemmerstraat 105, Leiden.

BOEKBINDERIJEN

H. Molier, Houtmarkt 28, Den Haag.

BOEKDRUKKERIJEN

T. C. B. ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag.

BOUW- EN WONINGBUREAUX

Bouwbureau J. van Gemert, Valkenboschkade 277, Den Haag.
Bouwbureau C. Hoogendoorn, Ieplaan 201, Den Haag.
Woningbureau „Actief", Archimedesstraat 41, Den Haag.
Woningbureau W. Hoksbergen, Bezuidenhout 14, Den Haag.
Woningbureau „Meerdervoort", Laan van Meerdervoort 296, Den Haag.
Woningbureau Wöhrmann, Nieuwstraat 14, Baarn.

BRANDSTOFFEN

Firma Van Dijk, Nieuwe Haven 366, Den Haag.
J. van Vuuren, Denneweg 67A, Den Haag.

COMESTIBLES-DELICATESSEN

Joh. Toet, Aert v. d. Goesstraat 34, Den Haag.

DAMESKAPPERS

Au Paradis, Toussaintkade 2, Den Haag.
Maison Neustadt, Bezuidenhoutscheweg 3, Den Haag

DANSINSTITUTEN

Dansinstituut „Henri", Archimedesstraat 64, Den Haag.

DIVERSEN

Verkooplokaal Pot, Gr. Hertoginnelaan 103, Den Haag.
G. v. Willigen, Havenkade 4, Den Haag.

ELECTR. INSTALLATIES EN -ARTIKELEN

P. v. d. Berg, Bankastraat 41, Den Haag.
Van Eijck, 2e Sweelinckstraat 93, Den Haag.
W. G. Scheeres, Hooigracht 1C, Den Haag.
M. Vrolijk, Thomsonlaan 41, Den Haag.
Frans v. Wijk, Vlamingstraat 24, Den Haag.
J. Zuiderweg, Nicolaistraat 37, Den Haag.

EMBALLAGE EN EXPEDITIE

A. Rietveld, v. Bijlandstraat 27, Den Haag.

naamste schakeeringen vertegenwoordiging vinden in den Volksraad, dan is een belangrijke vermeerdering van het aantal inheemsche leden onvermijdelijk, die echter vasthoudt aan de verhouding 6—5—1 voor resp. Inlandsche, Nederlandsche en uitheemsche leden, en ten slotte komt tot dit staatje:

Kieskringen.	Nederlanders.	Inheemschen.	Uitheemschen
Java	15	18	3
Sumatra	9	10	2
Borneo	3	3	1
Celebes	3	5	
Molukken ...	3	4	1
Kl. Soenda E.	2	2	

Dat is een Volksraad van 84 leden, waarvan 35 Nederlanders, 42 Inlanders en 7 uitheemschen. Schr. wil het kiesrecht, met afschaffing van het gesplitst kiezerscorps, regelen als voor de gemeenteraden, met correctie voor het numeriek overwicht der Inl. kiezers door benoeming van Nederlandsche leden, zoo noodig ook van andere. Wordt de splitsing gehandhaafd, dan wil schr. hoogstens 19 van de 84 leden doen benoemen. Een aanvullende verkiezing in beperkten kring, zou echter, naar schr. oordeelt, mogelijk kunnen maken dat het gevaarlijke benoemingsrecht voor goed kon verdwijnen uit het Indisch staatsrecht.

Ook de „Indische Courant" (*De Loc.* 25 Apr. blz. 16) zou uitbreiding van het aantal *Inlandsche zetels in Gemeenteraden* betreuren. Dat ook deze les begrepen zal worden — aldus het blad — valt helaas niet aan te nemen. Nog voordat de Locale Raden van den Volksraad zijn losgemaakt — en daar moet 't heen! — komt de Regeering met het plan om de Inlandsche groep een grooter aantal zetels in de Gemeenteraden te verzekeren. Wat daar het gevolg van zal zijn, is gemakkelijk te raden. Is het I. E. V. al niet in staat om zich een behoorlijk quantum stemmen te verzekeren zonder aan de kwaliteit afbreuk te doen — de Inlandsche groepen zullen, zoo zij een meerderheid verkrijgen, nagenoeg geheel en al op kwaliteit hebben te steunen. Het aantal intellectueelen onder hen is bij lange na niet voldoende om iederen Gemeenteraad te geven wat hem rechtens toekomt. En dan krijgen we straks, zoo de Regeering haar plan niet laat varen, de stemmachine, instede van den onderlegden en voor zijn taak berekenden vertegenwoordiger, op het gemeentelijk kussen. Waar we dan naar toe gaan, mag de Hemel weten. Wij weten 't niet. De meeste Gemeenteraden laboreeren reeds thans aan een tekort aan leidende figuren, met 't gevolg, dat de ingezetene telkens voor nieuwe, noodelooze en peperdure verrassingen wordt geplaatst. Gaat de kwaliteit geheel tenonder in het verlangen naar kwantiteit, dan zal het hek eerst recht van den dam zijn en het eene experiment het andere op den voet volgen. De Regeering make *voor den Inlandschen Volksraadskiezer* ruimer baan — het is nuttig en noodig — maar zij trachte dit doel niet te bereiken ten koste van de gemeentenaren, die recht hebben op een vertegenwoordiging, welke kwaliteit boven kwantiteit stelt en haar taak vervult, los van de partijpolitiek.

De Loc. van 14 Apr. (blz. 4) wijst op het „Darmo"-geval te Soerabaja, *De Sum. Post* van 6 Mei op een rede van den Heer J. J. G. E. Rückert over „De Indische gemeenten" (3de bl.) en op hetgeen te Semarang door Boedi Octomo gezegd werd over „Kampong en Gemeente" (2de bl.).

Batavia—Bandoeng in rechte lijn.

Men heeft bij het ontwerpen der Staatsspoorweglijn in de Preanger in de jaren vóór 1900 de zeer groote ontwikkelingsgang van het verkeer niet kunnen voorzien. Wie niet de thans door spoorlijnen doorsneden streken der Preanger van die tijden heeft gekend in hun rustieke, onbewogen, landelijke, van eeuwen her niet door verkeer beroerde droomerigheid en rust, die kan het zich niet indenken, dat de metamorfose nog slechts van zoo recenten datum is. Daarom was het toen ook logisch, dat men bij de nieuwe verbinding Bandoeng-Batavia nog aan geen rechte lijn dacht, maar uitsluitend aan de voor de hand liggende 82 K.M. lange verbinding Padalarang-Krawang, zij het ook, dat men daardoor een viervoudig-gebroken lijn verkreeg. Men was daarmede een belangrijk eind verder gekomen; men kon tevreden zijn en het publiek was ook tevreden. Thans beziet het *Bat. Nwsbl.* (26 t/m 29 Apr.) deze gebroken lijn opnieuw, en wel in het licht der moderne eischen en in verband met het ontwikkelingspeil der beide

eindpunten, en gaat de mogelijkheid na der rechte verbinding. Het ontwerp in rechte lijn passeert de Tji Somang nabij hare monding in de Tji Taroem, niet ver beneden de bestaande spoorbrug, richt zich daarna in algemeenen zin op Kandang-sapi, alwaar de Tji Taroem wordt gesneden, Tegalwaroe, Pangkalan en Tjibaroesa, daarmede Tegalwaroe- en Michiel-Arnoldslanden uit hun isolement verlossende en in directe verbinding met Batavia en Bandoeng brengende. Ook wordt de nog geïsoleerde rijk bevolkte vallei van Tjikalong-koelon, liggende bezuiden Tjiandjoer, doch daarvan door gebergte gescheiden, veel dichter bij Batavia gebracht. Thans gaat het verkeer over Tjiandjoer-Buitenzorg. De spoorlengte alleen reeds over de hier voorgestelde lijn zou 50 K.M. korter zijn. Het zou mogelijk kunnen zijn, dat een aansluiting op Tjipamingkis, Tjileungei en Klapa-noenggal, waaraan een lichte ombuiging naar Zuid is verbonden, uit economisch oogpunt prefe-rabel zou blijken, dan wel uit technisch oogpunt om de moerassen der Boven-Bekassi of Sengge-rivier te ontwijken. Er zijn plannen aanhangig voor de verleening eener tramwegconcessie, een landelijke lijn, loopende van de Michiel Arnolds-landen (Tjibaroesa) naar Mr. Cornelis. De parti-culiere landelijke lijn zelve zou voor het grootverkeer Batavia-Bandoeng van geen waarde zijn, om dat zij op geheel andere beginselen dan voor snelverkeer zou zijn gebouwd. Zelfs het tracé zal allicht afwijken. Het *B. N.* acht het een zaak van groot Gouvernementeel-, Provinciaal- en algemeen belang om op de consequenties eener eventueele concessieverleening de aandacht te vestigen.

De Landvoogd te Bandoeng. Sterrenwacht.

Bij het bezoek aan Bandoeng (*Java-Bode*, 27 en 28 Apr.) bezichtigde de Gouverneur-Generaal het blinden-instituut, de kininefabriek, de sterrenwacht, Malabar-Radio, het waterkrachtstation Pengalengan en het militair vliegveld Andir. Tevens nam Z. Exc. de Bandoengsche kampongtoestanden in oogenschouw. Bij het bezoek aan het waterwerk Samadjan werden plannen ontwikkeld voor de electrificatie van de laagvlakte van Batavia, waarvoor *f* 800.000 op de suppletoire begrooting wordt aangevraagd.

De sterrewacht te Lembang is goeddeels een stichting van den heer *Bosscha*. De groote kijker hoopt men in het najaar van Zeiss (Jena) te krijgen; het gebouw staat reeds kant en klaar om het kostbare instrument te ontvangen. Met de thans in gebruik zijnde zes kijkers worden hoofdzakelijk waarnemingen gedaan van dubbelsterren en van veranderlijke sterren, waarvan vele nieuwe ontdekt zijn. Wijlen de heer *Klein* te Garoet legateerde *f* 170.000 ten behoeve van de exploitatie van de sterrenwacht.

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht

Onze Portugeesche buren in Indië [1].

Wij hooren hier nooit iets van het Portugeesche deel van het eiland Timor, dat zoo broederlijk grenst aan het Nederlandsche gebied en juist op de grens wordt bewoond door brutale paardendieven en moordenaars, die ons steeds veel last bezorgen. De gebieden Ailala en Lakmaras vormden destijds voor onze autoriteiten hinderlijke streken, waar steeds moest worden gepatrouilleerd.

Maar overigens bespeuren wij ook in Indië weinig van het niet belangrijke enclave; de betrekkingen tusschen Timor Koepang, waar onze resident zetelt, en Timor Dilly, waar in een ietwat schamel paleis de Portugeesche gouverneur resideert, zijn en blijven tegenwoordig van vriendschappelijken aard.

Die hidalgo-achtige gouverneurs, van wie de Portugeesche kolonie er minstens drie per jaar verslijt, munten uit door sierlijke uniformen en voorliefde voor een vacantie-uitstapje naar Batavia. Een hunner heb ik heel goed gekend. Dom Miguel de Castra Cabral, die luitenant was der artillerie en met eenige batterijen, door muilezels getorste kanonnen, aan het front in Noord-Frankrijk een deel van den oorlog had medegemaakt. Fier kon hij gewagen van... „het Portugeesche expeditieleger" en dan rinkelden zijn ridderorden, die even talrijk waren als zijn titels en voornamen. Maar overigens was het een vreedzaam soldaat en een bekwaam

[1] We ontleenen dit typische stukje via het *Ned. Zeewezen* aan het *Alg. Handelsbl.*

...man. Ik waardeerde zijn portwijn — welke no-... drank mijn vriend uit zijn vaderland liet ko-... en waarvan eenige kisten hem op reis steeds ...zelden — meer dan zijn tè lichtblauwen wa-...rok, maar het meest apprecieerde ik zijn ver-...en.

...an het tractement bijv. dat te zelden afkwam! ...ar aan een dergelijk financieel noodlot went een ...oloniaal gouverneur, wiens wieg te Lissabon ...nd, heel spoedig.

Hij drijft een bloeienden koffiehandel, op gouver-...ents-grond, met in heerendienst werkende ar-...ers, in gouvernements-tijd en vaart er wel bij. ...e verkoop van de onwaarschijnlijk groote hoe-...eden, nooit gebruikte postzegels der kolonie ...verzamelaars leverde ook heel wat op. Dus ...n de gouverneurs ondanks alles onbekom-... Hinderlijk waren alleen de talrijke en drin-... missives der Buitenzorgsche regeering om-... bisbilles aan de grens en diefstallen ten na-... van Nederlandsche onderdanen. Maar die zou ...volger wel beantwoorden......

...core un porto, monsieur! Vous savez: Lis-... est assez loin d'ici!"

... glimlachend luidde de steeds terugkeerende ...k: „Ik weet het, Excellentie." En dan dacht ...n de compagnie Amboineesen, die in 1911 op ...litie naar Portugeesch Timor was getrokken, ...echte geweren en heusche mitrailleurs, welke ...de Doms dermate had verschrikt, dat Neder-... later hoffelijkshalve van dergelijke kracht-...regelen had afgezien. Ze waren ook niet meer ...g. Portugeesch Timor moet nu een model-...ling zijn, deugdelijk bestuurd en geenszins ...lijdend......

Joannes Benedictus van Heutsz.

...ij gelegenheid van de plechtige bijzetting van ...stoffelijk overschot van wijlen Generaal van ...tsz op 9 dezer is een speciale aflevering van „Hollandsche Revue" (onder redactie van Jo-... Koning) gewijd aan het leven en werken van ...n grooten Nederlander. Behalve een „karakter-...s" bevat deze, met interessante foto's geïllus-...rde aflevering, o.a. bijdragen van H. Exc. J. C. ...ngsberger, M. W. F. Treub, H. Colijn, A. W. ...denburg, H. N. A. Swart, C. J. Snijders, F. de ...en S. A. Drijber en verder van verschillende ...aanstaande figuren uit de koloniaal militaire, ...tieke en economische kringen.

Nederlandsch-Indië Oud en Nieuw.

...e zeer fraai geïll. afl. van deze maand brengt ... korte bijdrage van Dr. F. W. T. Hunger over ...sch-klapperboomen", d.z. zeldzaam voorkomen-... boomen, waarvan de bladeren niet uiteenge-...urde bladschijven vertoonen. Bij de Inland-... bevolking staan zulke bizarre boomen in een ... van heiligheid en worden daarnaar behan-... — Mr. G. J. Huyser geeft eene bijdrage tot de ...nis der Batakplastiek, welke voornamelijk han-... over de typisch bewerkte tooverstaven en de ...beeldjes welke op deze en andere voorwerpen ...komen, veelal als versiering.

Oedaya.

...houd van het Juni-Nr. Titelplaat: Bergland-... op Oost-Java. — Vreemde invloeden en in-...ijke kracht, door Noto Soeroto. — De Chinee-...en het N.-I. Verbond van J. O., door Tan Eng ... — Open brief van Th. B. van Lelyveld (over ...standpunt van een modern-Javaanschen dans-...tenaar) aan Raden Mas Jodjana, met ant-...ord van laatstgenoemde. — Gedachten van Ra-...dranath Tagore, bewerkt door Noto Soeroto. — ...t is Westersch, wat Oostersch, door H. Schultz. Verder o.m. een in het Maleisch geschreven arti-... van S. Soetan Melajoe over de Kon. Paketvaart-... — Ook deze afl. bevat wederom belangwek-...de afbeeldingen.

De Indische Mercuur.

...o. 22 (1 Juni). Semarang als zeehaven, door J. Geesink (naar aanleiding van het rapport van ... Inter-departementale commissie voor het zee-...n-vraagstuk Semarang). — De cultures ter ...stkust van Sumatra. — In- en uitvoer van Ne-...landsch-Indië. — Kultuurberichten. — Kleine ...Mededeelingen. — Verkeerswezen. — Financieele ...richten en verslagen, zoomede de overige weke-...sche rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van ... Koloniaal Instituut geeft een opgave van recen-... literatuur over cacao, kina, koffie, suiker, tabak,

Landbouw. Tijdschrift der Vereeniging van Landbouwconsulenten in N.-I.

Uit den inhoud van jaarg. II, No. 10 (April '27). Watermetingen bij padi gadoe en polowidjo in de res. Soerabaja, Oostmoesson in 1923—1925, door G. J. Vink en Dr. W. A. Horst. — Onderschrift bij het artikel over watermetingen in de res. Soerabaja, door ir. E. de Vries. — Waterverdeeling, waterbehoefte, veldwadoeks, door J. Th. Metzelaar. — De landbouw op de Philippijnen, door M. B. Smits. — Boekbespreking.

Indisch Tijdschrift van het Recht.

Afl. 4 van deel 125 bevat een advies van Mr. H. M. Meertens en Mr. J. van Kan (uitgebracht aan de Weeskamer te Batavia) getiteld: Heeft eene in Ned.-Indië uitgesproken faillietverklaring rechtsgevolgen in Nederland? — v. G. somt eenige feiten op welke een overzicht geven van hetgeen door den Volkenbond en zijn organen in het jaar 1926 is verricht. — Mr. Soeparto wijdt eenige waardeerende woorden aan de nagedachtenis van R. P. Pawitro Hadinoto, in leven ondervoorzitter van den Landraad te Kediri. „Met Pawitro is heengegaan een man van groote bekwaamheid en uitmuntende karaktereigenschappen. Javaan in zijn voelen en denken, had hij steeds een open oog en waardeering voor het goede van de Westersche beschaving. Het Javaansche volk verliest in hem een overtuigd nationalist in den besten zin van het woord, de Regeering een loyaal, bekwaam en intrège ambtenaar, het rechtskundige corps zijn ster, zijn vrouw en kind...... alles."

De Periskoop.

Door een en ander uit den inhoud van de jongste Nrs. mede te deelen, vestigen we nogmaals met ingenomenheid de aandacht op dit Surinaamsche weekblad van algemeene strekking. No. 130 (van 30 April) bevat een Caraïbische legende, medegedeeld door A. P. Penard: De oorzaak van het uitsterven onzer Indianen of het ontstaan der bekoringsknollen. — No. 131 (op Oranje-kleurig papier gedrukt) is grootendeels gewijd aan Prinses Juliana. — No. 132 brengt de geschiedenis van de Hendrikschool te Paramaribo, welke 40 jaar geleden op initiatief van Dr. H. D. Benjamins (toen ter tijde inspecteur van het onderwijs in Suriname) werd gesticht. — Verder weder een door A. P. Penard medegedeelde Caraïbische legende: De overtreding van de Couvade (mannenkraambed)-wet of het ontstaan der palmen in Suriname. — Dan nog o.m. een In Memoriam J. N. Helstone, overl. 24 April j.l., in wien „Suriname een zijner beste zonen op het gebied der toonkunst" verliest.

De Indische Verlofganger.

De hr. A. Werumêus Buning geeft in het Nr. van 3 Juni een historische schets, getiteld: De „vorsten-ruzie" op Java in den heel ouden tijd. Onder „heel ouden tijd" verstaat schr. de zeventiende eeuw; hij doet een boekje open van Sultan Amangkoe Rat van Mataram, die om zijn wreedheid buitengewoon berucht is. — De hr. Fr. Oudschans Dentz vestigt de aandacht op de Linschoten-uitgaaf: De eerste Transatlantische stoomvaart in 1827, bewerkt door G. W. van Nouhuys, waaraan de hr. S. P. l'Honoré Naber reeds eerder in het K. W. eene bespreking wijdde. — Een kijkje in Buitenzorg en het gouvernementshotel in 1833—1835 is de titel eener bijdrage van Mevr. C. Vis—Janssen van Raay. — Verder bevat genoemd Nr. weder een stukje „Indische curiosa", waarin P. B. schrijft over staande koperen olielampen uit verschillende deelen van den Archipel, welke langzamerhand in onbruik geraken tengevolge van de doordringing tot in de binnenlanden van petroleum en gasoline.

Zendingsperiodieken.

De Macedoniër. Mei '27. Gedachtenisrede gehouden te Pajeti, op den 1en Febr. 1927, bij gelegenheid van het 25-jarig jubileum der zending op Soemba, door J. P. Colenbrander. — De beteekenis van den naam (bij primitieven), door P. J. Lambooy. — Dr. Mott in Parkzicht te Amsterdam, door D. Pol. — Van mijn Uitkijk, door D. Pol.

Berichte der Rheinischen Missions-Gesellschaft. 1927, Nr. 5. 25 Jahre Mentawei-Mission, von Miss Börger. — Eine wertvolle Erkundungsfahrt nach der Insel Sipora (Mentawei).

De Banier. Schetsen uit het leven van Ludwig Ingwer Nommensen, den Apostel der Batak-

LIJST VAN ADRESSEN

ten behoeve van Repatrieerenden

(Vervolg).

FOTOGRAFEN EN LEVERANCIERS VAN FOTO-ARTIKKELEN

Lappöhn, Passage, Den Haag.
Ph. Starke, Hoofdstraat 172, Apeldoorn.
C. J. L. Vermeulen, Toussaintkade 20, Den Haag.

GARAGES

Garage Havro, Kanonstraat, Den Haag.
Garage Jansen, Rijks Straatweg 773, Wassenaar.
Garage Kinsbergen, Nieuwstraat 59, Apeldoorn.

GLAZENWASSCHERIJEN

N. V. Cemsto, Hunsestraat 39, Den Haag.

GRAMOPHONE-HANDELAREN

L. Zwaal, Regentesselaan 24, Den Haag.

GROENTEN EN FRUIT

J. Eversmann, Edisonstraat 139, Den Haag.

HAARDEN

J. Snoeck, Zeestraat 51, Den Haag.

HEEREN-MODEARTIKELEN

J. Huizer, Thomsonplein, Den Haag.
Kalker's Modemagazijnen, Kalverstraat 100, Amsterdam.
W. F. Meijer, Hoofdstraat 93, Apeldoorn.

HOEDEN

Kalker's Modemagazijnen, Kalverstraat 100, Amsterdam.
Maison de Ruit—v. d. Waag, Charl. de Bourbonstraat 27, Den Haag.

HOTELS, PENSIONS ENZ.

American Hotel, Amsterdam.
Vacantiehuis „Den Lindenhof", Vierhouten.
Hotel-Rest. Duinoord, Sweelinckplein, Den Haag.
Rusthuis Eigen Sfeer, v. Boetzelaerlaan 205, Den Haag.
Pension Evesto, Nassaulaan 2B, Den Haag.
Hotel des Indes, Weltevreden.
Hotel Pension Insulinde, Bankaplein 2, Den Haag.
Rusthuis Zr. Kersloot, Esschenlaan 86, Rotterdam.
Hotel-Rest. de Twee Steden, Buitenhof, Den Haag.
Pension Patria, Lindenheuvel 2, Hilversum.
Pension Petronella, G. Reynststraat 36, Den Haag.
Hotel Promenade, Oude Schev. weg 21, Den Haag.

HUISHOUDELIJKE ARTIKELEN

J. W. Fonderie, Achterom 17, Den Haag.
Frans van Wijk, Vlamingstraat, Den Haag.

INDISCHE UITRUSTINGEN

Firma Kalker, Kalverstraat 100, Amsterdam.
W. F. Meyer, Hoofdstraat 93, Apeldoorn.

INRICHTINGEN VAN ONDERWIJS

J. Audier, Achterom 68, Den Haag.
Chr. Lyceum, Zeist.
Christelijk Lyceum, Emmakade 43, Haarlem.
De Vrije School, v. Speykstraat 46, Den Haag.
Haagsche Schoolvereeniging, Nassaulaan 26, Den Haag.
Instituut Schoevers, Stadhoudersplein 3, Den Haag.

JUWELIERS

Begeer, v. Kempen en Vos, Noordeinde, Den Haag.
Jedelo, Noordeinde 100, Den Haag.

KIPPENVOER

Verboog, Waalsdorperlaan, Den Haag.

KLEEDINGMAGAZIJNEN

Kleedingmagazijn P. v. d. Brul, Veenestr. Den Haag.

KLEERMAKERS

C. H. Ernens, Valeriusstraat, Den Haag.

LUXE ARTIKELEN

J. A. Schlette, Willem de Zwijgerlaan 50, bij Fred. Hendriklaan, Den Haag, Telefoon 50888.

MAKELAARS

W. Dop, Sweelinckstraat 72, Den Haag.

MANUFACTURENHANDEL

Iserief & Co., Veenestraat 16, Den Haag.
Wisbrun en Liffman, Veenestraat 35, Den Haag.

MEUBILEERINGEN

Het Smyrna Tapijtenhuis, Ampèrestraat 30, Den Haag.
C. v. Moorsel, J. Hendrikstraat 9, Den Haag.
Gebr. Jungschläger, J. Hendrikstraat 19, Den Haag.
W. J. M. Simonis, Groenmarkt 34, Den Haag.
Firma Segaar, Spui 218/Thomsonlaan 93, Den Haag.
Schöder & Co., Groenmarkt, Den Haag.

kers (vervolg), door J. H. Hemmers (zie ook het Nr. van 21 April).

St.-Claverbond. Juni '27. De oprichting der Hollandsch-Indische school te Solo (met ill.). — Het Missiewerk der religieuzen Ursulinen te Madioen, door Mère Hildegarde (met ill.).

* *
*

De uitvoerhandel der Buitengewesten gedurende 1924, '25 en '26. (Korte Berichten, 14 April '27).

De bescherming van de suikerindustrie in verschillende landen, door Mr. J. H. van Hasselt. (Handelsberichten, 19 April '27).

Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche pers No. 17 en 18, 23 en 30 April '27. (Bureau voor de Volkslectuur te Weltevreden).

Tabak-Maatschappij Arendsburg 1877—1927. Met afbeeldingen (Eigen Haard, 21 Mei '27).

De economische toestand van Suriname (ontleend aan mededeelingen van Mr. Dr. C. Fr. Schoch in het jongste jaarverslag van de Surinaamsche Bank). (In- en Uitvoer, 23 Mei '27).

Summary of the geological nature of the isle of Borneo, from an economical point of view, by C. W. A. F. 't Hoen. With map (Econ. Intelligence, 1927, No. 4, bl. 25) .

The quest for the dragon of Komodo (Varanus komodiensis). (Nat. History, 27, I (1927), bl. 3). [Verslag van de Amerikaansche expeditie naar het eiland Komodo, fraai geïll.]

The Ramayana in Indonesia, by J. Kats. (Bull. of the School of Oriental Studies. IV, 3 (1927).

Overzicht van de productenmarkt op Java en Madoera gedurende het eerste kwartaal van 1927. — De rechtstreeksche handel van Duitschland met Ned.-Indië gedurende de eerste drie kwartalen van 1926 (Korte Berichten, 29 April '27).

Suriname.

Op Dinsdag 10 Mei heeft Gouverneur mr. baron van Heemstra de Koloniale Staten met een belangrijke redevoering geopend.

Als gebruikelijk gaf de Gouverneur eerst een terugblik op den algemeenen toestand in het afgeloopen jaar, daarbij de maatregelen besprekende die genomen waren om de klein-landbouwers, die van de groote droogte geleden hadden te gemoet te komen.

Met betrekking tot de cultures heeft de langdurige droogte een belangrijk verlies aan product en een verschuiving van de oogsten ten gevolge gehad, al mag met dankbaarheid worden verkaard, dat de plantages veel minder hebben geleden, dan aanvankelijk werd verwacht. Schijnt de cacao althans voorloopig, uit Suriname te verdwijnen, de Liberia-koffie welker uitvoercijfer weinig verschilde van dat in de vijf vorige jaren, mocht haar plaats op de wereldmarkt behouden. De selectie van superieure koffietypen wordt op prijs gesteld, zooals blijkt uit het bestellen door de planters van 40.000 veredelde koffieplantjes uit den cultuurtuin, welke nog in dit jaar zullen worden afgeleverd. De rijstcultuur had in het afgeloopen jaar ernstig te lijden onder een wantsenplaag, welke belangrijke schade veroorzaakte. Niettemin was de productie grooter dan ooit te voren en wel 21.500 ton.

Over de vraag of Suriname ooit een rijst-exporteerend land zal kunnen worden, bestaat verschil van meening. Vaststaat, dat invoer van dit voedingsmiddel thans kan komen te vervallen....

Onze katoencultuur is in opkomst. Vergeleken bij den uitvoer in 1830 en 1840, toen de maximum hoeveelheid ad 1000 ton werd bereikt, is de productie thans nog zeer gering te noemen. Toch hebben de katoenplantages in Nickerie, Saramacca en Constantia in 1926 weder 22 ton voortgebracht, en indien de verwachtingen voor 1927 worden vervuld, zal er in dit jaar plm. 60 ton lintkatoen kunnen worden uitgevoerd. In elk geval worden de katoengronden in Nickerie met 233 H.A. en op Constantia met 62 H.A. uitgebreid.

Naast hetgeen het Landbouw-proefstation op initiatief van uw college ten aanzien van cacao zal verrichten, worden nu reeds vermeld de culturen ten behoeve van den kleinlandbouw, van roselle, pinda en boonen. Mocht de uitkomst van het aanplanten van vezelstoffen gunstig blijken, dan is het oprichten van bedrijven tot het vervaardigen van zakken te verwachten. De nieuwe pinda-soort uit Java, welke thans in den cultuurtuin wordt vermenigvuldigd, blijkt belangrijk voordeeliger te zijn dan de tot nog toe gekweekte variëteit. Gegeven het feit, dat nog jaarlijks voor een waarde van ongeveer ƒ 50.000 aan pinda in Suriname wordt ingevoerd, zal er thans naar gestreefd worden dit product in eigen land voort te brengen. Evenzoo wordt de cultuur van boonen op ruimer schaal beproefd, waarvan jaarlijks een invoer tot een bedrag van plm. ƒ 35.000.— plaats vindt.

Dr. J. Ph. Pfeiffer, deskundige van de Commissie van Advies en Onderzoek inzake Surinaamsche Houtsoorten, is ten vorige njare te mijner beschikking gesteld, teneinde te bestudeeren, welke maatregelen van bestuurswege kunnen worden getroffen om de exploitatie en den export van hout te bevorderen.

Het eerlang te verwachten rapport zal een leiddraad kunnen vormen voor het vaststellen van eene verordening voor het boschwezen. Wat verder de exploitatie onzer bosschen betreft, zij vermeld, dat de balataprijzen niet geruststellend zijn, terwijl daartegenover het nog jeugdig rozenhoutbedrijf aan de Marowijne hoop geeft voor de toekomst.

De verkoop van het Guyana Goud Placer heeft eene nieuwe aera met betrekking tot ijzererts-ontginning in te luiden. Het arbeidsveld van de Surinaamsche Bauxite Maatschappij, waarop zeer velen een goed bestaan vinden, breidt zich gestadig uit. Daarnaast is ook een nieuwe bauxiet-onderneming aan de Para in werking getreden.

Dit deel zijner rede eindigde de Gouverneur met een herinnering aan den zwaren tocht naar het Wilhelminagebergte en hij bracht een hulde aan die dappere mannen, wier energieke arbeid ongetwijfeld vruchten zal dragen.

Daarna vervolgde de Gouverneur:

Ongaarne zou ik deze openingsrede, welke zich tot hiertoe heeft bepaald tot eene opsomming van feiten en gebeurtenissen, willen besluiten, zonder met groote dankbaarheid te gewagen van de uitspraak in het Moederlandsche Parlement, betreffende „het opleven van het nationale element ten aanzien van Suriname".

Dit belangrijk verschijnsel, hetwelk wij van deze zijde van den Oceaan met groote vreugde begroeten, beteekent immers, zonder twijfel, dat Nederland zich zijn plicht bewust wordt om dit doel van het grondgebied tot grootere ontwikkeling te brengen.

Meerdere vooraanstaande Nederlanders hebben den houwer opgevat om zich door het welig opgeschoten woud van vooroordeelen en misvattingen een pad te banen, hetwelk leiden kon tot de plaats vanwaar de werkelijkheid klaar en duidelijk was te overzien.

En eenmaal op die plaats gekomen, constateeren men, soms tot eigen verrassing, dat er inderdaad een horizon bestaat, tegen welken zich reëele bestaansmogelijkheden afteekenen.

Wanneer ik — zonder eenszins volledig te kunnen zijn — enkele personen aanwijs, die voor het doen „opleven van het nationaal element" hebben geijverd, noem ik allereerst den heer W. de Colonie Buning, die in zijn belangrijk rapport uitgebracht aan de Vereenigde Kamers van Koophandel en Fabrieken in Nederland, zijne studie-indrukken over Suriname heeft neergelegd.

Mr. J. H. van Laer en Mr. Dr. H. H. A. van Gybland Oosterhoff hebben daarna in brochurevorm en dagblad-artikelen de aandacht van Nederland op dit gebiedsdeel gevestigd.

De meest doeltreffende arbeid in deze is ongetwijfeld verricht door den Ondernemersraad voor Suriname, en ik veroorloof mij van deze plaats een eeresaluut te brengen aan den Voorzitter en het Secretariaat van dien Raad voor den zeer bijzonderen steun, welken zij ten behoeve van dit gebiedsdeel aan de Nederlandsche Regeering hebben verleend.

Deze regeering, in den persoon van onzen Surinamezoo zeer sympathiek gezinden minister van Koloniën heeft niet geaarzeld de voorstellen van den Ondernemersraad tot de hare te maken, en zoo is het geschied, dat ons Moederlandsch Parlement reeds voor *dit* jaar beginselen heeft aanvaard, over welker doorvoering wij ons niet genoeg kunnen verheugen. Onder de leuze: „Nu of nooit", werd de weg naar een betere bestaansmogelijkheid voor onzen Groot-Landbouw geopend.

Het valt niet te voorspellen, of het betreden van dezen weg zal geschieden op de wijze zooals men zich die heeft gedacht, maar er zijn redenen om aan te nemen dat, na den gestelden proeftijd van twee

...en, de slagboom niet meedoogenloos zal neder...en.

...eeds thans zijn de koffievelden met 314 H.A. ...breid en zijn meerdere uitbreidingen in over...ing.

...oor het oprichten van een nieuw suikerbedrijf ...den in Nederland voorbereidingen getroffen. ...van Duitsche en Engelsche zijde is zake...belangstelling in cultures getoond, welke de ...eging overwaard zijn, en zoo begint dan ein...het kapitaal het zoolang gemeden Suriname ...n ruimeren gezichtshoek te bezien.

...et geluk van een land berust niet alleen op ...eele voordeelen, daartoe is meer noodig. ...aar, door een kapitaalkrachtige Groot...strie, welke invloed in alle lagen der samen...g inwerkt, kan ook het cultureel en econo...heil van een volk worden bevorderd.

...en wij inderdaad aan den vooravond staan ...eene werkelijke opleving, — onze laatste be...ng bewijst onmiskenbaar, dat het doode punt ...chreden is — dan, meer dan ooit tevoren, is ...ak, dat eene innige samenwerking onzen ge...schappelijken arbeid leide.

...n worde, eens voor goed, het velum wegge...en, hetwelk maar al te vaak Nederlanders en ...amers gescheiden houdt.

...n trachte men van beide zijden het persoon...element geheel te elimineeren, wanneer het ...ijk belang naar voren treedt.

...n geve men, zoolang het werkelijk motief van ...andeling niet algeheel is blootgelegd en ...ieve beoordeeling kan plaats vinden, geenerlei ...sel aan wantrouwen of achterdocht.

...llen alzoo de wil tot samenwerking tusschen ...ur en bevolking zich, in onderling vertrou...weet te ontwortelen aan oude, deels historisch ...aarbare, vooroordeelen, dan, maar ook eerst ...kan op ons het dichterwoord van toepassing

...Wij zijn een eenig volk, een volk van broeders". ...ge in het komend zittingjaar Gods onmisbare ...op zoodanige samenwerking rusten.

...ermede verklaar ik, in Naam der Koningin, ...ergadering der Koloniale Staten geopend.

* *

...ools „De West" mededeelt, weerklonk op de ...ieke tribunes een spontaan applaus toen de ...erneur een beroep deed op de samenwerking ...chen Nederlanders en Surinamers.

* *

...j besluit van den gourverneur d.d. 14 April ...bepaald, dat de volgende geneesmiddelen, ...ingevoerd worden ter bestrijding van volks...n, vrijgesteld zijn van invoerrecht: Antileprol, ...ne, koepokstof, euchinine, chaulmoogra olie, ...podi-olie, salversan, thymol en vaccinaties ...typhus, enzoovoorts.

...middelen ter bestrijding van muskieten zijn ...esteld van invoerrecht, als flit, kaarsjes en ...lijke.

* *

...den heer M. Spruyt is vergunning verleend ...onderzoek naar geschiktheid voor landbouw in ...llen op een terrein van 300.000 H.A. tusschen ...uriname en de Marowijne.

* *

...en seint uit Nickerie aan „De West" van 13 ...dat daar thans ook in de Voorstraat te Nieuw ...rie een sterk naar petroleum riekende vloei...ontdekt.

* *

...n „*De Periskoop, Algemeen Weekblad voor* ...*name*" is op 30 April een prinsesse-nummer op ...papier verschenen, waarin ook opgenomen ...Oranjelied in het Negerengelsch.

* *

...nigen tijd geleden maakte de N.R.Ct. melding ...de gevangenneming van den gepensionneerden ...luitenant ter zee bij de Engelsche marine ...ers. Hij werd n.l. verdacht van spionnage. ...moeder van Mayers was een Surinaamsche, ...vader een inwoner van Britsch Guiana. Na den ...zijner ouders kwamen de kinderen bij familie ...riname, waar zij de Hendrikschool bezochten. ...wille van zijne oud-schoolkameraden in ...ame nemen wij uit de N.R.Ct. van 31 Mei, ...blad D het volgende over:

...het vonnis dat de Lord-opperrechter te Lon...zooals reeds gemeld is, in de zaak van Mayers, den gepensionneerden kapitein-luitenant ter zee, geveld heeft, verklaarde hij nog: „Ik kan geen oogenblik denken dat de gezworenen, op grond van de stukken, tot de conclusie zouden kunnen komen dat gij, doende wat gij deedt, eenigszins van plan bent geweest, om de veiligheid of de belangen van den staat afbreuk te doen.

„Gij hebt hoogst merkwaardige getuigschriften, niet alleen ten aanzien van uw technische bekwaamheden, maar ook wat uw karakter betreft, en ik wil geen oogenblik onderstellen dat gij door de stukken in uw bezit te houden, die voor zulk een groot deel uw eigen werk waren, eenig doel hadt om de belangen of veiligheid van den staat te schaden.

„Integendeel, ik geloof dat het heel duidelijk is dat, toen gij uit regeeringsdienst in den dienst van de firma Vickers bent overgegaan, gij eenvoudig, teneinde daar uw bekwame werk in verband met de verbetering en den bouw van duikbooten te kunnen voortzetten, die documenten mee hebt genomen, zooals iemand zijn aanteekenboeken meeneemt, omdat gij zoo goed mogelijk voor uw taak berekend wilde zijn, die gij ter hand hebt genomen op aandringen en onder auspiciën van de hooge marine-autoriteiten.

„Ongetwijfeld gebeurt het dikwijls dat iemand die een officieele betrekking verlaat, stukken in zijn bezit heeft en meeneemt, die eigenlijk het eigendom van de regeering zijn, ofschoon hij de man is die ze hoofdzakelijk heeft opgesteld.

„Natuurlijk moet hij ze teruggeven en een zeer nauwgezet man zal ze teruggeven. Ongetwijfeld hebt gij een ernstige vergissing begaan door niet precies mee te deelen wat er gebeurd was toen de zaak ter uwer kennis gebracht werd.

„Ik zal u de verplichting opleggen om voor het gerecht te verschijnen, als gij gedagvaard wordt, wat beteekent dat gij, zoo gij doet wat gij moet doen, nooit meer iets van deze zaak zult hooren."

Mayers zeide daarop: „Ik ben u ten zeerste verplicht, mylord."

Curaçao.

Koninklijke belangstelling.

Men heeft wel eens in twijfel getrokken Curaçao's gehechtheid aan het moederland, maar ook de zwartgalligste beoordeelaar heeft recht doen wedervaren aan de liefde van den Curaçaoënaar voor de „reina hollandees", ook zijn koningin. Op dat warme gevoel, jaarlijks vertolkt in de telegrafische gelukwenschen bij verjaardagen van de leden van het koninklijk huis en ook in anderen vorm op menigen nationalen feestdag, heeft het eerste koninklijke woord, op Curaçao gehoord, antwoord gegeven. Dat was fijn gevoeld en het kan slechts betreurd worden dat zoovelen de klanken, die zij opvingen, niet aanstonds hebben kunnen vertolken. Het bestuur zal natuurlijk maatregelen genomen hebben, om de stem der Koningin en der Prinses voor duizenden verstaanbaar te maken en ongetwijfeld zal daartoe ook behoord hebben een onmiddellijke overzetting in de landstaal, waardoor de uitwerking zoo groot mogelijk geweest zal zijn.

Het in het bijzonder voor Curaçao bestemde gedeelte der rede van de Koningin getuigde van belangstelling in het stoffelijk welzijn van ons eilandenrijkje in de West. Aardig was het, dat de noodlijdende bovenwindsche eilanden daarbij uitdrukkelijk genoemd werden. Moge van hoog tot laag op het koninklijk voorbeeld een overgave aan ieders taak met den moed om opgewekt te volharden beloond worden. Dan kan in rustig vertrouwen de uitkomst in Gods hand gelegd worden.

En wat de rede van prinses Juliana betreft — „hoewel ik nog nimmer onze West heb aanschouwd" zeide zij, het geeft hoop voor de toekomst, dat men daar nog eens het voorrecht zal hebben, Haar niet alleen te hooren maar ook te zien.

De „Petroleum" in 1926.

(*Slot*).

„Behalve de bemanning der C. S. M. schepen heeft het arbeiderscijfer nog al geschommeld gedurende 1926. Het gemiddelde aantal arbeiders, dat gedurende 1926 heeft gewerkt is 3626 tegen 2363 in 1925.

Het aantal leden der bemanning van de C. S. M. schepen bleef meer constant. Het gemiddelde bedroeg 592 vergeleken met 482 in 1925.

LIJST VAN ADRESSEN

ten behoeve van Repatrieerenden

(Vervolg).

MUZIEKHANDELAREN

Muziekhandel Dajos Bela, Fred. Hendriklaan 190, Den Haag.
Ph. Kruseman, Noordeinde 91, Den Haag.

OPTICIENS

P. W. Hiele, L. Jansstraat 27, Utrecht.
C. v. Monsjou, Valkenboschplein 19, Den Haag.

PARAPLUIE-MAGAZIJNEN

Kalker's Modemagazijn, Kalverstr. 100, Amsterdam.
A. Querelle, Schoolstraat 10, Den Haag.

PIANOHANDELAREN

L. Jacobi, Regentesselaan 123, Den Haag.

PORSELEIN EN AARDEWERK

Focke en Meltzer, Hoogstraat 5, Den Haag.
C. Hoying, Spuistraat 20, Den Haag.

POSTZEGELHANDEL

Max Pool, Korte Poten 25, Den Haag.

RECHTSKUNDIGE BUREAUX

v. d. Geer, W. de Withstraat 79, Den Haag.

REISBUREAUX

Kon. Paketvaart Mij., Amsterdam.
Rotterdamsche Lloyd, Rotterdam.

RESTAURANTS

Rest. Duinoord, Sweelinckplein, Den Haag.
W. F. Klink, Wagenstraat 109a, Den Haag.
Rest. Promenade, Oude Schev. weg 21, Den Haag.
Rest. de Twee Steden, Buitenhof, Den Haag.

RIJWIELHANDELAREN

P. Nassenstein, Bachmanstraat 42, Den Haag.
J. F. Vrolijk, W. de Withstraat 68, Den Haag.

SCHOENMAKERS

A. J. Linneweever, Westeinde 32a, Den Haag.

STAALWAREN

J. A. Schlette, Willem de Zwijgerlaan 50, bij Fred. Hendriklaan, Den Haag, Telefoon 50888.

STOOMVAARTLIJNEN

Crans & Co., Plein 22a, Den Haag.

TANDARTSEN

Alg. Haagsch Inst. voor Tandheelkunde, Piet Heinstraat 2, Den Haag.
A. J. M. v. d. Sprong, Laan van Meerdervoort 426, Den Haag.
J. van Veen, Weimarstraat 27, Den Haag.

TEHUIZEN VOOR KINDEREN

Kl. Opvoedingstehuizen, Pr. Mauritsplein 23, Den Haag.
H. Lenstra, Hoofdweg 53, Amsterdam.
Tokuni, Amersfoort.
Zandbergen, Amersfoort.

TEHUIZEN INDISCHE BEDIENDEN

Persinggahan, v. Boetselaerlaan 2, Den Haag.

TOKO'S

Toko Bogor, Suezkade 12—12A, Den Haag.

TRICOT-GOEDEREN

Iserief & Co., Veenestraat 16, Den Haag.

UITZENDING VAN DINERS

Maison Blom, 2e Schuytstraat 77, Den Haag.

VERMAKELIJKHEDEN

Dierentuin, Benoordenhoutscheweg, Den Haag.
City Theater, Veenestraat, Den Haag.

VERZEKERINGEN

's-Grav. Rijwielverz. Mij., Conradkade 56, Den Haag.
Onderl. Levensverz. Eigen Hulp, Kortenaerkade 3, Den Haag.
Schenzer's Alg. Ass. Kantoor, Papaverhof 35, Den Haag.

VLEESCHHOUWERIJEN

H. J. M. van Duyne, Keizerstraat 165, Scheveningen.
Verwoerdt, Heerenstraat 11, Voorburg.

WASCH- EN STRIJKINRICHTINGEN

P. de Haan, Looierslaan 2, Voorburg—Veur.

ZANG

Mevrouw Alma, 2e Sweelinckstr. 185, Den Haag.

Het aantal employé's, werkzaam bij de C. P. I. M. en C. S. M., bedroeg ult. 1926 resp. 211 en 219 tegen 137 en 200 ult. 1925.

Gedurende de maanden September t/m December 1926 werd gemiddeld *per maand* uitgegeven voor:

Salarissen employé's .... *f* 102.000.—
Maandgelders .... „ 22.000.—

In dezelfde periode werd *per week* gemiddeld uitgegeven aan arbeidsloonen *f* 100.450.—.

De nieuwe electrische centrale werd in bedrijf gebracht ult. April.

Het droogdok voor de Curaçaosche Scheepvaart Maatschappij arriveerde op 22 Juli en werd 14 September in gebruik genomen.

Sedert zijn er 16 schepen in opgenomen geweest om de noodige reparaties uit te voeren.

De bestaande pomp- en compressorhuizen en het aantal pijpleidingen werden uitgebreid in verband met grootere te verpompen hoeveelheden olie en water.

Op het eiland Negropont werden gedurende 1926 gebouwd:

2 houten 1-gezins-woningen,
8 houten vrijgezellen-woningen,
1 blok van 7 dubbele steenen huizen (elk huis voor 2 gezinnen),
1 blok van 13 dubbele steenen huizen (elk huis voor 2 gezinnen), waarvan 5 zijn voltooid, terwijl de rest nog in aanbouw is.

Verder was nog in aanbouw 1 steenen huis voor 1 gezin.

Het logeerhuis werd uitgebreid met een gebouw van dezelfde grootte en inrichting voor 20 personen.

Verder werd gebouwd een winkel voor den verkoop van levensmiddelen."

Curaçaosche Handel Maatschappij.

Aan het verslag over 1926 ontleent het *Algemeen Handelsblad* het volgende:

Over het algemeen geven de zaken van het hoofdkantoor weder reden tot tevredenheid.

Verreweg het grootste deel van de op de balans voorkomende vorderingen werd inmiddels geïnd, terwijl de nog hangende posten, na inschrijving van een bedrag wegens dubieuse debiteuren, dat in verhouding tot den omzet onbeteekenend mag heeten, op alleszins veilig te achten basis werden opgevoerd.

Op Curaçao bleef de toestand der haven voor het bedrijf gunstig.

De resultaten van de filialen te Paramaribo en in Venezuela stonden niet achter bij die, welke te vorigen jare werden verkregen.

De zaken echter van het Barranquilla-kantoor ondervonden den nadeeligen invloed van de verkeersstagnatie wegens den lagen waterstand der Magdalenarivier. Niet alleen had deze een maandenlange onderbreking van den afzet in het Columbiaansche binnenland ten gevolge, doch tevens een opeenhooping van de nog gedurende normale omstandigheden bestelde en geïmporteerde goederen. Ongelukkigerwijze trof dit samen met een scherpe daling op de katoen- en manufacturenmarkt, zoodat behalve het door onvoldoenden verkoop veroorzaakte bedrijfsverlies een belangrijke afschrijving op den inventaris ten laste van onze generale exploitatie-rekening kwam.

Na aftrek van *f* 41.272 voor afschrijving op vaste goederen en meubilair blijft van het netto exploitatie-resultaat van *f* 555.465 voor verdeeling beschikbaar een bedrag van *f* 514.193. Voorgesteld wordt een dividend van 8 % uit te keeren, waarna als onverdeeld dividend zal resteeren *f* 16.741.

Uitbreiding van het postverkeer.

Met 1 Juni l.l. is de gelegenheid geopend tot kwitantiezendingen naar en van Curaçao. Het hoogste bedrag voor elke zending is *f* 500.—.

Na dertig jaar.

Ingediend is een wetsontwerp tot vaststelling van het slot der rekening van de koloniale uitgaven en ontvangsten voor Curaçao over 1924.

De uitgaven hebben bedragen *f* 2.515.092.37½, de ontvangsten *f* 2.619.011; het voordeelig slot bedraagt alzoo *f* 3918.89.

Een bijdrage uit 's Rijks schatkist is derhalve niet noodig geweest.

Van 1867 tot 1882 had Curaçao aan bijdragen uit 's Rijks schatkist noodig *f* 2.023.723.75½, van 1883 tot 1894 nihil, van 1895 tot 1913 *f* 12.560.953.65½.

Uit den Verren Vreemde.

Het Arcos-incident.

De Engelsche regeering had aanwijzingen [...] kregen dat een belangrijk stuk de defensie be[...] fende, en onlangs ontvreemd, zijn weg zou heb[...] gevonden naar het Arcos en het gebouw der [...] sische handelsdelegatie te Londen. Zij had [...] ook al reden de bedrijvigheid van die instelling [...] wantrouwen. Deze droeg wel een officieel [...] maar behoorde toch niet tot het Russisch [...] schap en was dus nog niet gedekt door de [...] gezantschapsgebouwen toegekende onschend[...] heid. Een en ander, gevoegd bij de onlangs [...] Peking gedane ontdekking, waar in een [...] officieele Russische instelling hoogst compro[...] tante bescheiden gevonden waren, bracht [...] Britsche regeering den 12en Mei tot het besluit [...] inval bij Arcos te doen om er huiszoeking [...] den. Drie zwaar beladen vrachtauto's met in [...] genomen stukken werden tot nader onder[...] meegenomen. Vele boeken en stukken werden [...] vonden in verborgen kluizen.

Dat er verdachte documenten onder waren [...] al uit het feit dezer verheimelijkte manier van [...] bergen en verbergen, doch mede hieruit, [...] Moskou de verantwoordelijkheid afweerde [...] de verklaring, dat er geen waarborg was dat [...] politie geen stukken onder de gevondene [...] ven had.

In Rusland was de verontwaardiging groot. [...] wilde de wereld persuadeeren dat de handeling [...] strijd was met de diplomatieke gebruiken, en [...] doende de aandacht afleiden van de vraag, of [...] land dan geen misbruik had gemaakt van die [...] weerde diplomatieke gebruiken.

Dadelijk werd van Britsche èn van Russische zijde de kans al gesteld van het afbreken der diplomatieke betrekkingen. En, indachtig dat een [...] gelijke daad meermalen in de geschiedenis [...] is geweest van een oorlog tusschen twee [...] werd die kans ook nu gesteld.

Het Britsche parlement hechtte zijn goedkeuring aan het besluit der regeering om de diplomatieke betrekkingen en de handelsovereenkomst te [...] breken. In hoofdzaak was dit gegrond op de [...] zekerheid gestaafde stelselmatige Russische pro[...] ganda tegen Engeland overal ter wereld en [...] eigen huis, en het misbruik hiertoe gemaakt [...] de diplomatieke betrekkingen. Chamberlain [...] vaardde als minister van buitenlandsche zaken [...] verantwoordelijkheid voor dezen politieken [...] maar Baldwin vroeg en droeg die mede [...] minister-president.

De Canadeesche eerste minister Mackenzie K[...] maakte bekend dat Canada ook de handelsov[...] eenkomst met Rusland zou opzeggen.

De wn. minister van buitenlandsche zaken [...] Moskou, Litwinof, sprak er zich over uit, dat [...] in de Britsche manier van doen een oorlogsbed[...] ging zag. Er werden dan ook maatregelen getrof[...] fen, die als 't begin van een mobilisatie van [...] Russische land- en zeemacht konden worden [...] schouwd.

Het zal voor Moskou geen aangename gewa[...] wording zijn geweest, dat van alle zijden, be[...] de communistische, en uit alle landen goedk[...] rende beoordeelingen van de Londensche ma[...] regelen vernomen werden.

Had men eerst gedacht dat Engeland den han[...] met Rusland niet zou kunnen ontberen in de o[...] gunstige economisch-fiancieele positie waarin [...] verkeert, vrij spoedig nam de verklaring de bo[...] hand, dat Rusland voor zijn economisch leven [...] meer het Britsche Rijk van noode heeft, dan [...] gekeerd.

Tegenover het oorlogsrumoer van Rusland [...] Baldwin de verklaring hooren, dat hij geen [...] logsgevaar zag, hij hoopte en verwachtte dat de [...] lijke handel spoedig zou herleven, waneer de [...] dige maatregelen zouden zijn getroffen in verband met den nieuwen toestand.

De nota 27 Mei door Chamberlain gezonden aan den Sowjet-zaakgelastigde te Londen, Rosengolz, bevatte dan ook o.m. het volgende:

„Z.M.'s regeering, hoewel gedwongen deze stap te doen, wenscht niet in te grijpen in den gewonen loop van de wettigen Engelsch-Russischen handel en zal daarom geen hindernissen opwerpen tegen den werkelijken handel tusschen beide landen. Zij zal geen bezwaar maken tegen voortzetting van wettige handelsoperaties van de Arcos onder de zelfde omstandigheden als die, welke toepasselijk

andere handelsorganismen in dit land, en om bereid, aan een redelijk aantal Russische é's van die maatschappij, wier namen aan en worden medegedeeld, toe te staan, in dit te blijven, mits zij zich gedragen volgens de des lands en hun activiteit beperken tot den handel. Maar Z.M.'s regeering kan het bestaan alhier niet dulden van een geprivilegiëerd dat onder het norm van vreedzaam drijven spionage en intriges voert tegen land, waarin het is gevestigd.

slotte heeft Z.M.'s regeering uitgemaakt, dat langer de diplomatieke betrekkingen kan ven met een regeering, die zulk een stand ken, als onthuld is, veroorlooft en aan-. De bestaande betrekkingen tusschen regeeringen worden bij dezen geschorst en u te verzoeken, dat gij uzelf en uw staf uit terugtrekt binnen den loop van de volgen dagen.

Z.M.'s vertegenwoordiger te Moskou last, met zijn staf te verlaten, en het zou mij doen, als gij uw regeering zoudt willen en, aan hem, aan den heer Preston te ad en aan den heer Paton te Wladiwostok dige faciliteiten te verschaffen voor hun en voor dat van hun medewerkers."

nd, eerst heel boos, schijnt 't toch ver-er te vinden, maar wat in te binden.

leekens wijzen er op (zoo b.v. de tegenheid van Russen bij de economische conte Genève) dat het behoefte heeft aan aan-met het Westen, nadat het deze eenigen versmaad om zijn kracht naar het Oosten en. De Oost-Aziatische politiek heeft echter de daar gezochte resultaten bezorgd, noch na, noch in Britsch-Indië. Turkije en schonken aan Moskou ook geen lauwesteunpenningen. Wat de Russen in Genève halen wijst op een verlangen dat nu door os-avontuur vertraagd is, maar juist door-niet bevredigd is, en toch blijft bestaan, ans groot dat Moskou zich zal voegen naar k van Baldwin en Chamberlain: niet vech-herstel van economische samenwerking. wijst ook de toon door Rosengolz gelegd in heidsverklaring, zooals deze werd weergeoor een telegram in de bladen van 4 Juni. et den 3en Londen, met de leden der hangatie, totaal ongeveer 70 personen, hij verdat hij Engeland heeft lief gekregen zijn verblijf aldaar, heel wat trekken in het he volkskarakter had hij leeren waardee-banden van vriendschap tusschen beide zijn, zeide hij, trouwens niet verbroken, rwil van hetgeen gebeurd is, het zou een ramp zijn als er zich een gevoel van vijandging zetten tusschen twee zoo groote n.

spreekt een uit een land gezette gezant niet vertrek, indien hij geen stellige opdracht geest gekregen heeft, en zoo spreekt te een uitgewezen Sowjet zaakgelastigde als Moskou geen orders daartoe ontvangen

denzelfden dag vertrok ook de Engelsche atieke vertegenwoordiger uit Moskou, om ga naar Londen terug te keeren.

ussische belangen worden in Engeland be-door Duitschland, die van Engeland in door de Noorsche regeering.

opvallende wijze waarop de goede verhouding tusschen Londen en Parijs juist in gen is en wordt gedemonstreerd, waarbij niale klank duidelijk hoorbaar wordt aan-, zit ook wat voor de Russen bestemde. Deze kan, dunkt ons, de vrienden van reldvrede aangenaam in de ooren klinken. rcos-les za Moskou wel ietwat wijzer, bemer, redelijker en vormelijker maken. De ge manier waarop de Sowjet den ontvangen vaardde schijnt ook op eenigen inkeer ten wijzen. Het oorlogsgevaar, dat men uit het gevreesd heeft voor West en Oost, schijnt op te lossen in geruststellende verwachvoor de naaste toekomst.

int" en „naaste toekomst"! De politiek is rassingen, en waar Peking en Londen nog wijzen van een zeer actieve, stille propahebben ontdekt, behoeft men er niet aan te n of er wordt in Moskou nog steeds ijverig aan de voorbereiding van de bolsjewiewereldrevolutie.

Het gouden feest van den Kongo.

Te Brussel bereidt men de viering voor der vijftigste verjaring van de ontdekking van den Kongo door Stanley. Op initiatief van den „Cercle africain" wordt een plechtige vergadering georganiseerd in de zaal der Union Coloniale, waar kolonel Liebrecht, eere-secretaris van Staat van den gewezen Kongo-Vrijstaat, een lezing zal houden over de reis van Stanley in 1877 door het onbekende binnenland van Centraal-Afrika. Deze vergadering is gesteld op 17 Juni en zal door koning Albert worden bijgewoond.

Op 1 Juli, verjaardag der stichting van den Kongo-Vrijstaat, zal een bloemenhulde plaats hebben aan den voet van het ruiterstandbeeld van Leopold II en een stoet door de stad trekken.

Verder is ook nog een plechtig Te Deum in de hoofdkerk op het programma gesteld en zal een feestvoorstelling gegeven worden op 15 November, wijlen koning Leopold's feestdag, ten bate van het fonds voor de oprichting van een monument ter herinnering aan de ontdekking van den Kongo. Het monument zou geplaatst worden te Boma, op het in Augustus 1877 door Stanley bereikte punt.

Ingezonden.

Het bijwonen van Algemeene Vergaderingen.

Den Haag, 26 Mei 1927.
Stadhoudersplein 7.

Aan
het Bestuur der Vereeniging Oost en West,
Den Haag.

Uit het „Koloniaal Weekblad" van 25 Mei verneem ik, dat op 11 Juni e.k. de jaarlijksche algemeene vergadering te Amsterdam zal plaats vinden.

Volgens art. 14 der Statuten wordt jaarlijks in Juli of Augustus de gewone algemeene vergadering belegd, terwijl in art. 15 wordt bepaald, dat de afdeelingen in die vergadering worden vertegenwoordigd door afgevaardigden, terwijl niet afgevaardigde leden ook toegang hebben en het recht om aan besprekingen deel te nemen.

In de officieele aankondiging komt niets voor, waaruit blijkt, dat het Hoofdbestuur en de betrokken afdeeling ook andere leden dan afgevaardigden verwacht. Wel wordt in een korte mededeeling elders de aandacht van leden, c.q. begunstigers, gevestigd op de mogelijkheid om het Koloniaal Instituut te Amsterdam te bezichtigen.

Ik meen te moeten betreuren, dat de schijn wordt gewekt, dat de algemeene vergadering een „onderonsje" van de bestuursleden is. Ik bezocht in 1926 de vergadering te Amersfoort en kreeg zeer positief den indruk, dat het bestuur niet gewend is aan belangstelling van leden buiten de besturen en de speciaal ontvangende afdeeling.

Mij komt het in het belang van den bloei van „Oost en West" gewenscht voor, dat daarin verandering wordt gebracht. De leden, die zich tijd en kosten getroosten voor de reis, zullen zeker andere kosten ook gaarne voor eigen rekening nemen. Meerdere aanraking, meerdere propaganda kan daarvan het gevolg zijn.

Tot mijn leedwezen ben ik verhinderd de vergadering op 11 Juni bij te wonen, en daar het bovenstaande mede te deelen. Daarom geef ik Uw bestuur in overweging, daaraan Uw aandacht te schenken. Wellicht deelen meerdere leden mijn meening en is plaatsing als „Ingezonden" in het weekblad de overweging waard.

Onder aanbieding mijner beste wenschen voor den bloei van „Oost en West", waarvan ik vrijwel van het begin af lid was, teeken ik, hoogachtend,

Uw dw. dr.,
R. BIRCKENHAUER.

Naschrift.

Aan den wensch van den geachten inzender om zijn schrijven in het orgaan op te nemen wordt zeer gaarne voldaan, omdat zijne opmerking over de geringe belangstelling van de zijde der leden voor de Algem. vergaderingen inderdaad den juisten stand van zaken weergeeft.

Het voorschrift, dat niet-afgevaardigde leden der vereeniging toegang hebben tot de (Algem.) vergadering en recht om aan de besprekingen deel te nemen, is nu niet en ook vroeger nimmer bij de bekendstelling der agenda vermeld, wijl overbodig, omdat het toch vanzelfsprekend is dat een Algemeene Vergadering voor alle leden der Vereeniging toegankelijk is. Het is zelfs haar eenigen bestaansgrond. Maar ook hierom wordt des inzenders schrijven gaarne geplaatst, aangezien het niet anders dan tot groote voldoening kan zijn van het Bestuur wanneer dit college ontwaart dat men zich aan zijn werk gelegen laat liggen en het geen „onderonsje" behoeft en ook niet wenscht te spelen. Van het werk, in eigen kring door het Bestuur voorbereid en

verricht, moet naar buiten blijken en teleurstellend is het wanneer dat Bestuur daarover niet van gedachten wisselen kan met hen, wien dien arbeid in de eerste plaats aanbelangt.

Intusschen, het Bestuur is den inzender erkentelijk en al staat het eenigszins sceptisch t. a. van de uitwerking van zijn schrijven, waar het ook hem bekend is dat de gereedstaande zetels op algemeene vergaderingen veelal onbezet blijven, zoo hoopt het toch dat zijne goede bedoeling tot haar recht moge komen, opdat nu en voortaan een ruim bezoek ter algemeene vergadering van Oost en West daarvan het gevolg zij.

HET HOOFDBESTUUR.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling 's-Gravenhage.

VERSLAG OVER HET JAAR 1926.

Bestuur.

Voor het jaar 1926 waren aan de beurt van aftreden: de Heeren R. Zuijderhoff en L. A. Bakhuis en Mevrouw E. van Assen-Sol, die zich allen herkiesbaar stelden. Met algemeene stemmen werden deze bestuursleden herkozen, resp. als voorzitter, onder-voorzitter en bestuurslid. Wegens zijne benoeming tot algemeen voorzitter der vereeniging, door het overlijden van den Heer Mr. W. Sonneveld, werd op 2 October eene buitengewone Bestuursvergadering belegd, waarbij de Heer R. Zuijderhoff zijne functie als voorzitter der afdeeling neerlegde en met algemeene stemmen werd in zijn plaats de Heer F. van Peski, behoudens goedkeuring der algemeene vergadering, als voorzitter gekozen.

De Heer R. Zuijderhoff nam met eenige gevoelvolle woorden, ten opzichte van wat hij gedurende zijn 12½-jarig voorzitterschap ondervonden had, afscheid, terwijl de waarnemende onder-voorzitter het, namens het Bestuur, dankte voor het vele goede, door hem aan de afdeeling bewezen.

Het Bestuur is dus als volgt samengesteld:

F. van Peski, voorzitter; L. A. Bakhuis, onder-voorzitter; J. C. Baudoin, secretaris-penningmeester; Dr. H. D. Benjamins, O. de Bordes, Jhr. Mr. J. M. M. van Asch van Wijk, Mevrouw G. T. J. van Aalst-Koopman, Mevrouw E. van Assen-Sol.

Leden.

Op 1 Januari bedroeg het aantal leden		793
Bijgekomen in 1926:		
Aan nieuwe leden	136	
Van elders overgekomen	66	
Totaal		202
Te zamen		995
Waarvan zijn afgegaan:		
Wegens vertrek naar elders	59	
Wegens overlijden	11	
Wegens bedanken	52	
Totaal		122
Zoodat het aantal leden op 31 Dec. 1926 bedroeg		873

hetgeen een vermeerdering van 80 leden aangeeft.

Statuten.

Deze ondergingen geen verandering.

Buitengewone alg. vergaderingen hadden niet plaats.

Lezingen, etc.

Evenals vorige winters organiseerde ook nu weer de afdeeling 's-Gravenhage van de Vereeniging „Oost en West" voor hare leden met introducé's verschillende attracties. Deze mogen volkomen geslaagd genoemd worden.

1. Op 27 Januari 1926 werd in Pulchri Studio een uitvoering gegeven, waarvoor de belangstelling bijzonder groot was en waarbij o.m. tegenwoordig waren de delegaties van de Djocjasche en Solosche Hoven.

De Voorzitter, de Heer R. Zuijderhoff, sprak een kort welkomstwoord, waarbij hij speciaal de Indische Princes en Prinsen dankte voor hunne tegenwoordigheid en wijdde daarna een woord van welkom en dank aan den Indischen violist Frits Hinze, iemand van talent en toekomst, wien door de Vereeniging „Oost en West" het eerst de gelegenheid was geboden om in Den Haag op te treden.

Vervolgens werd de film vertoond van de reis der „Patria" van de Rotterdamsche Lloyd. Jammer genoeg haperde er nog al wat aan de projectie, waardoor vele beelden van deze prachtige film niet tot hun recht kwamen.

Na de pauze trad de Heer Frits Hinze op met muziek van Schubert, Schumann en Bach. De jeugdige violist oogstte veel succes met zijn warme voordracht.

De avond werd besloten met de vertooning van de film der Plancius.

2. Voorts hield op 25 Maart 1926 de Duitsche ontdekkingsreiziger Paul Graetz in de Twee Steden een lezing met een groot aantal gekleurde lichtbeelden, gehouden over zijn reizen in Afrika en Sumatra, waarvoor buitengewoon groote belangstelling bestond. Deze avond werd o.m. bijgewoond door Z. K. H. Prins Hendrik en vele vooraanstaande personen.

Deze lezing was georganiseerd door de Nederlandsch-Duitsche Vereeniging in samenwerking met de Vereeniging „Oost en West", afd. 's-Gravenhage en de Duitsche Verein.

De Voorzitter R. Zuijderhoff sprak een kort openingswoord, waarbij hij allen welkom heette, in de eerste plaats Z. K. H. Prins Hendrik voor zijne tegenwoordigheid en belangstelling, herdacht het heengaan van den voorzitter der Vereeniging, Mr. W. Sonneveld, wees er op, dat deze lezing de eerste is, die voor Oost en West in een vreemde taal gehouden wordt over een ander onderwerp dan Ned. Oost- en West-Indië.

3. Op 30 Maart 1926 gaf in tegenwoordigheid van Z. K. H. Prins Hendrik en zijn adjudant Jhr. von Mühlen, den Prins van Djocja met gevolg, den Minister van Koloniën, den Burgemeester van den Haag, den oud-opperbevelhebber Generaal Snijders en vele andere hooggeplaatste personen, de Vereeniging „Oost en West", afd. 's-Gravenhage, een voorstelling in het Cinema-non-theater van het filmwerk: „Dwars door Sumatra". Boeatan had de hall van het theater buitengewoon prachtig en smaakvol versierd met sarongs, ikats, enz. Na de vertooning van het eerste deel der film kwam een Javaansch orkest op het tooneel, waar een Javaansch taalkundige, Poerbatjaraka, lector aan de Leidsche universiteit, een rede hield, waarin hij de aesthetische principes van den Javaanschen dans uiteenzette en met enkele voorbeelden illustreerde. Onder de tonen van de gamelanmuziek voerde hierop mejuffrouw We... een Javaanschen dans uit.

Na de pauze kwam de eigenlijke Sumatrafilm, welke door alle aanwezigen met onverdeelde belangstelling werd aanschouwd.

4. Op 16 November hield Mevrouw Dr. C. J. ...ten-Pekelharing in Pulchri Studio een causerie over „Een Europeesche huisvrouw ergens in de Buitengewesten", opgeluisterd door vele lichtbeelden. De Voorzitter, de Heer F. van Peski, leidde de spreekster met enkele woorden in en memoreerde het aftreden van zijn voorganger, den Heer R. Zuijderhoff, die jaren heeft zijn beste krachten aan de afdeeling gewijd.

De voordracht oogstte veel bijval; zij werd met belangstelling door een talrijk publiek gevolgd.

5. Ten slotte trad op 10 December 1926 in de „Twee Steden" Pater Vertenten M.S.C. op, waar hij een lezing hield, getiteld: „Vijftien jaar onder de Koppensnellers van Zuid-Nieuw-Guinea". De groote zaal was geheel gevuld. Na de pauze vertoonde Pater Vertenten een serie fraaie, gedeeltelijk gekleurde lichtbeelden.

Een langdurig applaus beloonde den sympathieken missionaris voor zijn mooien en interessanten ...

Uit het bovenstaande blijkt, dat de Vereeniging er zooveel mogelijk naar streeft hare leden veel mooi's en leerrijks te verschaffen, om zoodoende meer bekendheid aan haar bestaan te geven.

Met genoegen kunnen wij dan ook constateeren, dat het jaar niet ongunstig geweest is, vooral wat betreft het aantal leden, dat, zooals we hierboven zagen, in 1926 beduidend grooter is dan het vorige jaar.

Wij vertrouwen, dat alle leden krachtig zullen blijven medewerken om de velen, die nog buiten het ... vereeniging staan, wegens onbekendheid met het ... en streven, er toe te brengen als lid toe te treden; ... meerdere bekendheid beduidt grootere aantrekkingskracht. Deze waarheid is reeds tal van keeren bewezen. Het is de kracht van het beginsel aan de Vereeniging „Oost en West" ten grondslag liggend, dat ... verklaart.

De Secretaris,
J. C. BAUDOIN.

Afdeeling Groningen en Ommelanden.

VERSLAG OVER HET JAAR 1926.

Alhoewel het niet gemakkelijk is in onze stad iets over Indië te geven, dat al niet reeds eerder voor het voetlicht werd gebracht, gelukte het ons bestuur ... om op 2 Februari de zoogenaamde rubberfilm ... laten draaien. De heer Van Leersum gaf hierbij ... uitlegging, die niet bepaald getuigde van groote kennis van ons Indië of van redenaarstalent. De film zelve was echter zeer fraai en de moeite waard gezien te worden. Hoewel wij goede plannen hadden, werden deze ... houden door eene langdurige ziekte van onzen voorzitter, die helaas in het vroege najaar aan de gevolgen overleed.

Den 19den Januari werd de jaarlijksche algemeene vergadering gehouden, waarin de heeren Jhr. W. W. Feith en P. W. Hommes tot bestuursleden werden gekozen. Een tweede algemeene vergadering werd gehouden op 20 October. In deze vergadering werd de heer B. A. Kwast als bestuurslid gekozen in de vacature Boersma, terwijl de heer Jhr. W. W. Feith met algemeene stemmen tot voorzitter werd gekozen.

In den loop van het verslagjaar werden 4 bestuursvergaderingen gehouden.

Van 14 tot 28 November hield onze afdeeling in samenwerking met Pictura eene Indische tentoonstelling, die als zeer geslaagd mag worden beschouwd.

Het ledental liep eenigszins achteruit door het metterwoon verlaten van onze stad van eenige leden. Een paar leden bedankten, terwijl eenige nieuwe leden werden gewonnen.

Plannen voor 1927 zijn reeds in bewerking.

J. FRANKE, *Secr.-Penningm.*

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur.

JAARLIJKSCHE ALGEMEENE VERGADERING der Vereeniging op *Zaterdag 11 Juni 1927 des morgens 11 uur* in de kleine Aula van het gebouw der Koninklijke Vereeniging „Koloniaal Instituut", Mauritskade, Amsterdam.

Punten van behandeling zie hieronder.

12.30 uur. Gemeenschappelijke lunch. (Kosten f1.50). Die hieraan willen deelnemen worden beleefd verzocht dit aan den secretaris der afdeeling Amsterdam (den heer L. D. Petit, Saxenburgerstr. 4, Amsterdam) op te geven.

..uur. Ontvangst der leden met introducée's namens den Raad van Beheer van het Koloniaal Instituut, waarna een rondgang door het gebouw en Museum zal plaatsvinden.

..uur. Indië in kleuren. Demonstratie van gekleurde lichtbeelden, den leden aangeboden door den heer ..o Adam.

Leden die niet de lunch meemaken, worden beleefd verzocht met hunne introducée's tegen 2 uur in de kleine Aula van het Koloniaal Instituut, Mauritskade, aanwezig te zijn.

Punten van behandeling:

Opening.
Notulen (zie K. W. 17 Juni 1926, no. 24).
Jaarverslag, Rek. en Verantw. 1926 met rapport der Verificatie-Commissie en Begrooting 1927 (zie K. W. .. Maart 1927, No. 9).
Benoeming Verificatie-Commissie der Jaarrekening 1927.
Voorziening vacatures Hoofdbestuur. (Aan de beurt van aftreden zijn de H.H. Baars, Apeldoorn; Roodhuyzen, Amersfoort; Somermeijer, Utrecht; Wagenaar Reisiger, Haarlem en Dr. Zeijlstra, Deventer). Te benoemen Jhr. Dr. Sandberg, in plaats van mevr. van Assen-Sol, die in het belang der Vereeniging haren zetel beschikbaar gesteld heeft.
Voorstel verlengingstermijn duur Vereeniging.
Mededeelingen van het Dagelijksch Bestuur.
Bepalen plaats en tijdstip volgende Algemeene Vergadering.
Rondvraag en sluiting.

v. d. BRUGH,
Secretaris van het Hoofdbestuur.

Van de Redactie.

Wegens plaatsgebrek is in dit Nr. de rubriek „Uit Inheemsche en Chineesche pers" niet verschenen; om dezelfde reden moest ook het vervolg-Feuilleton daarom achterwege blijven.

Van de gelegenheid gebruik makend, doen we meteen een beroep op de welwillendheid en het geduld van verschillende inzenders van bijdragen voor het K. W.

Van het Informatie-Bureau:

Uitzending voor 's Lands dienst in Nederl.-Indië.

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's Lands dienst in Nederlandsch-Indië, waarin moet worden voorzien door uitzending vanwege het Departement van Koloniën, bestaat thans gelegenheid tot mededinging:

a. onderwijzer bij het openbaar lager onderwijs, in bezit der hoofdakte;
b. onderwijzer en onderwijzeres bij het M.U.L.O. vereischte bevoegdheden hoofdakte en akte wiskunde;
c. leeraar bij het openbaar middelbaar onderwijs in de Nederlandsche taal;
d. idem Duitsche taal (volledig bevoegd of in het bezit van de akte A en eene andere middelbare taalbevoegdheid, bij voorkeur Fransch);
e. idem ervaren physicus (doctor of doctorandus wis- en natuurkunde);
f. gouvernementsarts bij den dienst der volksgezondheid (dienstverband 3 of 5 jaren);
g. landbouwconsulent bij den Landbouwvoorlichtingsdienst;
h. 1 technoloog voor het museum tevens informatiebureau voor economische botanie;
i. veearts bij den burgerlijken veeartsenijkundigen dienst;
j. predikant bij de Protestantsche Kerken;
k. politiecommissaris bij de algemeene politie (vereischt o.a. minstens 3 jaar politiepraktijk);
l. politie-opziener bij de algemeene politie (vereischt o.a. minstens 6 jaar politiepraktijk);
m. adjunct-accountant bij den belastingaccountantsdienst en accountant en adjunct-accountant bij den gouvernements-accountantsdienst;
n. petrograaf (mijningenieur), gesteente-chemicus, veldgeoloog, mijningenieur en geoloog bij den Dienst van den Mijnbouw;
o. bouwkundig ingenieur bij den dienst der Burgerlijke Openbare Werken (vereischt o.a. minstens 4 jaar voor-praktijk).
p. gediplomeerd technisch ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst (oud-leerlingen van de M.T.S. te Dordrecht, Leeuwarden, Haarlem of Amsterdam);
q. militair apotheker 2de klasse (in vasten en tijdelijken dienst).

Zij, die voor uitzending tot eene dezer betrekkingen in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich tot het verkrijgen van inlichtingen wenden tot het Commissariaat voor Indische Zaken bij het Departement van Koloniën, afdeeling B, eerste bureau (voor de betrekkingen genoemd onder *a* t/m *p*) en tot afdeeling C (voor de betrekking onder *q*).

INDISCHE AMBTENAREN MET VERLOF:

Th. Lastdrager, Technisch ambtenaar 4e kl. b. d. P. T. T.-dienst, Obrechtstraat 415a, 's-Gravenhage.
C. J. Rebel, Werkmeester b. d. Staatssp. en Tramwegen, Oranjelaan 48, Driebergen.
C. A. Moll, Controleur 1e kl. b. h. Binn. Bestuur, Damrak 1, Amsterdam.
Mr. A. A. Kroon, Landrechter te Ngandjoek, p. a. Dr. E. Westerman, Ieplaan 17, 's-Gravenhage.
A. A. Burgemeestre, Boekhouder 1e kl. b. d. Weeskamer, Hotel Pomona, Molenstraat, 's-Gravenhage.
A. J. Post, Onderwijzer 1e kl. b. h. O.E.L.O., Driemerstraat 14, Hengelo (O.)
Mevr. C. M. A. Luiting geb. Wijsman, Onderwijzeres 3e kl. b. h. O.E.L.O., Haarlemmerstraat 22, Zandvoort.
Mevr. E. W. Hallegraeff, geb. Willemse, Onderwijzeres 3e kl. b. h. O.E.L.O., Zocherstraat 7, Amsterdam.
W. P. Gitzels, Gedipl. gezaghebber b. h. Binnenl. Bestuur, Bemmel bij Nijmegen.
J. J. Snel, Stationscommies 2e kl. b.d. Staatssp., Bezuidenhout 15 (Hotel Bellevue), 's-Gravenhage.
L. Engel, 1e Commies b. h. Dep. v. Gouvernementsbedrijven, Bezuidenhout 15 (Hotel Bellevue), 's-Gravenhage.
Mr. H. van Santwijk, Rechterlijk ambtenaar, Laan van Meerdervoort 214, 's-Gravenhage, p. a. Jhr. C. van Cammingha.

Mej. W. E. M. Meulemans, wnd. Onderwijzeres b. h. O. E. L. O., p. a. Ned.-Ind. Handelsbank, 's-Gravenhage.
F. van Mourik, Controleur b. h. Binnenl. bestuur, F. C. Donderstraat 13, Utrecht.
J. S. de Bruijn, wnd. lid van de Weeskamer te Soerabaja, Weimarstraat 408, 's-Gravenhage.
C. A. C. van Uijthoven, Onderwijzer 1e kl. b. h. O. E. L. O., Pension klein Stockenhoff, Beek, bij Nijmegen.
J. P. Leenhouts, Directeur der Kweekschool Ind. Onderwijzers, Oostburg.
J. J. Barendsen, Majoor der Infanterie, Oude Enghweg 10, Hilversum.
Dr. F. O. Bruijning, Officier van gezondheid 2e kl., de Lairessestraat 156, Amsterdam.
H. A. Kraaijenbrink, Kapitein der Infanterie, Weverstraat 116, Oosterbeek.
F. Elliott, Adj.-controleur v. d. Belastingen, Wijttenbachstraat 59, Amsterdam. (O.)
R. S. L. Eikema, Commies b. d. Kantoordienst van het Binnenl. Bestuur in de Res. Banka, Wijttenbachstr. 59, Amsterdm. (O.)
Th. A. Daniel, 1e Commies b. d. kantoordienst van het Binnenl. Bestuur te Pasoeroean, Archimedesstraat 141, 's-Gravenhage.
C. L. Ch. Bax, Commies b. d. Staatssp. en tramwegen, Obrechtstraat 479, 's-Gravenhage.
H. Diephuis, tijd. waarn. controleur 1e kl. b. d. Post, Tel.- en Telephoondienst, Obrechtstraat 402 I, 's-Gravenhage.
F. H. Bodmer, Hoofdopzichter b. d. Staatssp. en tramwegen, Ohmstraat 124, 's-Gravenhage.
N. Hukom, Commies b. d. kantoordienst v. h. B. Best., Balistraat 70, 's-Gravenhage.
J. Brussaard, Hoofd v. d. Ambachtsschool voor Inlanders, p. a. den heer H. Kortekaas, Joris v. d. Haagenstraat 42, 's-Gravenhage.
F. D. Grampré Molière, Beheerder 1e kl. 's Landspandhuisdienst, Hanenburgerlaan 73, 's-Gravenhage.
J. E. de Pruijssenaere de la Woestijne, Technisch Ambtenaar 2e kl. P.T.T., Copernicusstraat 87, 's-Gravenhage.
H. L. Paulus, Opzichter 1e kl. b. d. Waterstaat, Groot Hertoginnelaan 79, 's-Gravenhage.
Mevr. C. P. Hamwijk, geb. Gersen, 1e Commies b. d. Staatssp. en tramwegen, Copernicusstraat 87, 's-Gravenhage.
J. Kooning, Onderwijzer 1e kl. b. h. O.E.L.O., Markgraafstraat 20, Vlaardingen.
Mr. G. C. C. Kaijser, Referendaris 1e kl. b. d. Mijnbouw, p.a. Nederl. Handel Mij, Den Haag.
B. M. Salm, Commies b. d. kantoordienst Binn. Best., Anna Paulownastraat 33a, Den Haag.
Th. C. Drijsdale, wnd. hoofdcommies Dep. Binn. Best., Hotel Regina, Heerengracht 563, Amsterdam.
J. J. de Kroes, Luit.-Kolonel der Infanterie, Verhulststraat 19, 's-Gravenhage.
F. van Suchtelen, 1e Luit. der Genie, Groot Hertoginnelaan 107, Den Haag.

Mutatiestaat van 1 tot 8 Juni.

Nieuwe Leden: Geïntroduceerd door:

P. J. L. de Chateleux, Arnhem, Sweerts de Landasstraat 78. f 5 .... wnd. Secretaris Afd. Arnhem.
..oeneveld, Amsterdam, Marnixstraat 364. f 5. } Secretaris Afd. Amsterdam.
..Schmidt, Amsterdam, Spaarndammerstr. 163 I. f5. } Secretaris Afd. Amsterdam.

Afschrijven:

..uypers, Architect, Amsterdam, Jan Luykenstraat (overleden).
..Bosch Reitz, Paramaribo, Pad van Wanica.
Th. Linscheer, Directeur plantage „Dordrecht", Beneden Commewijne.

Adresveranderingen:

..Dikker, van: De Steeg, Rijksweg 13, naar: Amsterdam, Nic. Witsenstraat 20. f 5.
..Endert, van Shanghai, naar: Amsterdam, p. a. Ned.-Ind. Handelsbank, Singel 250. f 5.
..Kantoor voor Indische Producten, Amsterdam, van: Banstraat 29, naar: Koningslaan 15.
..A. Ariëns Kappers, Amsterdam, van: Van Baerlestraat 3, naar: Van Eeghenstraat 104.
..uw Groenenberg, Den Haag, Beeklaan, van: 390, naar: 490 (rectificatie).
M. Kruyt, Lndmeter bij het kadaster, van Padang, Poeroes 7, naar: Den Haag, Bezuidenhout 209. f 5. (Contributie '27 reeds voldaan).
J. A. H. S. Hanozet Gordon, Oud Ass.-Resident, Nice, van: Hotel d'Albion, Boulevard Dubouchage 25, naar Hotel du Parc, Rue Alberti 18.
H. L. Nahar, van: Albina, naar: Paramaribo, p. a. Ned. Ind. Gasmaatschappij.
A. Th. de Rooy, van: Paramaribo, naar: Curaçao. f 5.
W. H. Heil, van: Padang naar: Soerabaja, p. a. Società Commissionaria di Esportazione e di Importazione.

VEREENIGING „OOST EN WEST"

HOOFDBESTUUR: HEULSTRAAT 17 'S-GRAVENHAGE

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins-Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen doen.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen, van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage. Tel. 14519. Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins-Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752. Dit „Tehuis" biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland vertoeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK, of den Administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", Van-Boetzelaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Tel. No. 50248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna-Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten einde aan hen die uit Nederland naar Indië gaan, en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN op huishoudelijk en maatschappelijk gebied, onder leiding van Mevr. J. FRANK-MENDES—Calisch. Spreekuur Donderdagmiddag van 2 tot 4 uur en volgens afspraak, Nic.-Maesstraat, Amsterdam, Tel. 22492.
Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, en de Firma MARTINUS NIJHOFF, L. Voorhout 9, Den Haag (bij deze firma alleen die met een *), zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk.) Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

2. **Onze Oost II. Iets over den Inlander en zijn Zieleleven, door T. J. BEZEMER.** Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

* b. Onze West, tweede druk, bestaande uit:
1. De Kolonie Suriname, door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. De Kolonie Curaçao, door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overz. Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

* No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie.) Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

* No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie.) Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2e, verbeterde druk.) Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

* No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.) Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.) Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederlandsch-Indië, zoomede voor verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken en Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Opnieuw herzien.) .... Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

* No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in Nederlandsch-Indië.** Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.) Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien.) Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

* No. XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber (caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Ned.-Indië.** Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën .... Prijs: **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.

No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
„ 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
„ 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
„ 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
„ 5. De Europeesche vrouw in Indië.
„ 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
„ 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.

No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
„ 2. Het Javaansch tooneel.
„ 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
„ 4. De theecultuur op Java.
„ 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
„ 6. Een doode taal in Indië.
„ 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
„ 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
„ 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
„ 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.

No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
„ 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
„ 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
„ 4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
„ 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
„ 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië.
„ 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Wnd. Vertegenwoordiger in Nederlandsch-Indië, Mr. M. J. A. Oostwoud-Wijdenes, President Landraad, Tandjong Balei (Sumatra's Oostkust).

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN: Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag Telefoon 14519, Postgiro 14574

Wnd. Vertegenwoordiger in N.-I.. Mr. M. J. A. Oostwoud-Wijdenes, Pres. Landr., Tandjong Balei (Sumatra's Oostk.).

Opgericht 21 Maart 1900 door Kolonel G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIËN: N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIE

Ind. Tentoonstelling 1928 te Arnhem.

—o—

Correspondenten gevraagd!

Ten behoeve van een zoo groot mogelijk succes van de Indische Tentoonstelling vraagt het Tentoonstellingsbestuur overal in den lande vrouwen en mannen, die genegen zijn belangeloos de vertegenwoordiging van het Bestuur op zich te nemen.

De bedoeling is, dat deze Correspondenten o.a. de waarschijnlijk in Juli a.s. gereedkomende reclameplaten in hunne omgeving zullen distribueeren en dáár te plakken — respectievelijk op te hangen — waar zij b.v. door ongewone plaats extra aandacht trekken (dus niet b.v. op de stadsaanplakzuilen).

Verder zullen de Correspondenten èn door van ingezonden berichten, èn door opwekkingen van eigen hand, aan het geschikte plaatselijke Nieuwsblad aan te bieden, belangstelling voor de Tentoonstelling moeten wekken.

Zij zullen de hoofden der scholen, Vereenigingen, clubs, enz., op onze Tentoonstelling attent willen maken, waarvoor wij Reclame-materiaal zullen leveren en tegen den Tentoonstellingstijd zich met voorverkoop van entrée-kaarten, enz. belasten.

Vanzelf sprekend komen porti en dergelijke uitgaven voor rekening van het Tentoonstellingsbestuur.

Wie zelf verhinderd mocht zijn, brenge de namen van anderen, z.i. wel geschikt, te onzer kennis. Reeds boden zich velen vrijwillig aan.

Adressen s.v.p. aan het bureau van de Afdeeling Arnhem Oost en West, Nieuwe Plein 52, Arnhem.

Jaarlijksche Algemeene Vergadering der Vereeniging „Oost en West".

—o—

Onder groote belangstelling is deze vergadering Zaterdag 11 dezer in het Koloniaal Instituut te Amsterdam gehouden geworden.

Na een korte Hoofdbestuursvergadering vooraf, opende de Voorzitter, de Heer R. Zuyderhoff, deze bijeenkomst om 11 uur met een inleiding, waarin hij allereerst zich kweet van de noodige plichtplegingen van persoonlijken aard en tevens een woord van erkentelijkheid uitsprak jegens het Amsterdamsche Afdeelingsbestuur dezer Vereeniging, welk deze vergaderingen te dier plaatse had voorbereid. Vervolgens stelde hij voor onder grooten bijval een telegram te richten tot H. M. de Koningin van den volgenden inhoud:

„De Vereeniging Oost en West, in algemeene vergadering te Amsterdam bijeen, in het Koloniaal Instituut, gevoelt zich gedrongen uiting te geven aan hare gevoelens van hulde en dank, nu Uwe Majesteit de verkregen schitterende resultaten eener bewonderenswaardige techniek, op treffende wijze, onverwijld benut heeft om van moederlandschen grond een hartelijk woord te richten tot Oost en West-Indië, waarmede een onvolprezen middel aangewend is om de versterking van den band tusschen Nederland en Indië — doel dezer Vereeniging — te bevorderen." — Voorzitter Zuyderhoff.

Nog in den loop van den middag werd het volgend antwoord ontvangen: „H. M. de Koningin is zeer gevoelig voor het telegram Haar door de Vereeniging Oost en West, in algemeene vergadering te Amsterdam bijeen, toegezonden en draagt mij op die vereeniging Harer Majesteits dank daarvoor te vertolken. Het was voor de Koningin een groote voldoening rechtstreeks het woord tot Oost-Indië, Suriname en Curaçao te kunnen richten." — Van Geen, Secretaris der Koningin.

De Voorzitter eindigde zijne door toejuichingen meermalen onderbroken rede met de wenschelijkheid te betoogen om bij de Regeering aan te dringen op een afdoende verbetering van het onderwijs op de scholen van Lager-, Middelb.- en U. H. onderwijs omtrent de overzeesche gewesten. Naar aanleiding hiervan stelde de Heer Van den Wall Bake, Voorzitter der afdeeling Amsterdam, der vergadering voor om dezen wensch in een motie te belichamen, welk voorstel bij acclamatie werd aangenomen. De motie luidt aldus:

De Vereeniging O. en W., in algemeene vergadering te Amsterdam bijeen,

Overwegende dat het onderwijs zoowel op de lagere scholen als op die voor middelb. en U. H. onderwijs aan de jeugd in Nederland in het algemeen niet voldoende rekening houdt met de groote beteekenis van de overzeesche deelen van het Rijk in zijn geheel,

overwegende dat daardoor, afgescheiden van andere nadeelen, de banden tusschen Nederland en de overzeesche gewesten niet zoodanig versterkt worden als mogelijk en noodig is,

Noodigt het Hoofdbestuur uit de Regeering te verzoeken zoo spoedig mogelijk afdoende verbetering aan te brengen. —

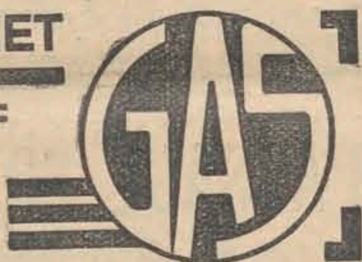
De vrij uitvoerige agenda werd vervolgens vlot en zakelijk afgewerkt, waarop de aanwezigen zich vereenigden aan een gemeenschappelijke lunch aangeboden door de recipieerende afdeeling Amsterdam, in het restaurant van het Instituut. Aan de lunch zat mede aan de Heer E. P. Westerveld, den algemeenen secretaris van het Koloniaal Instituut.

(Voor bijzonderheden moge wijders verwezen worden naar de eerlang af te drukken notulen.)

Na afloop kwamen allen bijeen in de kleine aula, waar de Heer Westerveld de Vereeniging met eenige vriendelijke woorden begroette, daarbij wijzende op de mogelijke samenwerking tusschen de beide lichamen, terwijl hij ook een korte uiteenzetting gaf van het wezen en de inrichting van het Kol. Instituut.

De heer Zuyderhoff, voorzitter van Oost en West, zeide den spr. dank, bevelende hij zich aan voor sa-

H.H. SECRETARISSEN der afdeelingen worden er nogmaals beleefdelijk aan herinnerd dat in de verschillende rubrieken van het K.W. steeds namen voorkomen van personen die in aanmerking komen om voor het lidmaatschap der Vereeniging te worden aangezocht.

menwerking voor zooveel dat mogelijk was gaarne aan. Hij eindigde met een woord van dank voor de verleende gastvrijheid in deze „Nationale Schepping".

Toen volgde een rondgang door het gebouw.

Een schitterende demonstratie „Indië in kleuren" door den Heer Tassilo Adam, besloot deze zeer geslaagde jaarvergadering.

Het Informatie-Bureau van de Vereeniging „Oost en West".

—o—

Verslag over het jaar 1926 (in verband met den economischen toestand van Ned. Oost- en West-Indië).

(Slot).

Uit de hiervoren gegeven vluchtige schets van den economischen toestand van Ned. O.- en W.-I. mogen wij toch wel opnieuw de verwachting uitspreken, dat in de Overzeesche gebieden voor de betrekking zoekende Hollandsche jongelieden de kansen grooter zijn geworden om daar een heenkomen te vinden met betere vooruitzichten dan in jaren te voren. Tot dezelfde concusie komt ook de Ingenieur H. de Groot, Directeur der Middelbare Technische School te Dordrecht, die van 12 Juli 1925 tot 24 Dec. 1925 een reis door Ned.-Indië heeft gemaakt en zijn ervaringen heeft medegedeeld in een Reisrapport (Uitgave van de Stichting Industriefonds te Dordrecht), dat bij de drukkerij Ten Hagen alhier is verschenen en sedert (begin 1927) een 2e druk beleeft.

Het is duidelijk, zegt de schrijver, dat de Nederlandsche belangen in Indië het best kunnen worden toevertrouwd aan volbloed Hollanders, die van uit het Westen een gezonde dosis initiatief en werkkracht medebrengen.

Op zijn reizen op Java, Borneo en Sumatra heeft hij overal een zeer opgewekte stemming en een groote ingenomenheid bij de jongelieden met hun werkkring kunnen opmerken.

In dit verband mogen wij zeker de lezing bijzonder aanbevelen van een drietal werken in 1926 verschenen, n.l. 1e van het mooie kostelijk geïllustreerde werk *„Indisch Dagboek"* door C. K. Elout, den bekenden hoefijzercorrespondent van het Algemeen Handelsblad, uitgave van C. A. Mees, Santpoort (begin 1926), resultaat van een door hem gedurende vele maanden ondernomen reis door den Oost-Indischen Archipel; 2e van *„Indië en Jong-Nederland"*, bijdragen uit veler pen, beoogende ons opgroeiend geslacht Indië beter te doen kennen en begrijpen, verzameld en ingeleid door Dr. C. P. Gunning, Rector van het Amsterdamsche Lyceum, met een aanbevelend woord van Z. E. Dr. J. C. Koningsberger, Minister van Koloniën, geïllustreerd, uitgave van de Uitgevers-Maatschappij „Kosmos" te Amsterdam, waarover te recht zulk een gunstige beoordeeling in de Nieuwe Rott. Courant (gewijd aan de Letterkunde) van 20 en 27 Nov. 1926; en 3e van *„Naar Grooter Nederland"*, eveneens van Dr. Gunning vd., met een woord vooraf van Z. E. Jhr. Mr. A. C. D. De Graeff, Gouverneur-Generaal van Ned.-Indië, met talrijke illustraties, in Nov. '26 verschenen bij den boekhandel v/h. W. P. van Stockum en Zoon, den Haag. In het „Woord vooraf" zegt de G. G. de Graeff: „Behoef ik dan nog te zeggen met welke „voldoening ik kennis nam van dit boek, waarin „een man van wetenschappelijke ernst, een man „zonder vooropgezette opinies, een man door geen „enkelen band van persoonlijke verplichtingen, be„trekkingen of belangen aan Ned.-Indië gebonden, „op elke bladzijde getuigenis aflegt van zijn gezond „en frisch enthousiasme om hetgeen hij daarginds „heeft gezien en opgemerkt? Persoonlijk ben ik „hem daarvoor dankbaar, omdat door zijn boek bij „mij opnieuw de overtuiging is bevestigd, dat mijn „gehechtheid aan dat land van zon en licht, dat „elken dag voortschrijdt op den weg van zedelijken, „geestelijken en materieelen vooruitgang, op een „werkelijk reëelen grondslag berust. Zijn werk is „naar waarheid *een nationaal boek*".

Uit de hierboven vermelde werken, alle in 1926 verschenen, kunnen de Hollandsche jongelieden, die in Ned. Oost- en West-Indië een betrekking wenschen te zoeken, een schat van gegevens van allerlei aard putten in den vorm ook van algemeene wenken en raadgevingen, waarmede zij hun voordeel kunnen doen.

De Hollandsche sollicitanten legden over het algemeen, gedurende het afgeloopen jaar, een bepaalde voorkeur aan den dag voor een werkkring in de cultures, die, naar zij ook wel wisten, in de laatste jaren zulk een hooge vlucht hadden genomen en waarvoor, behoudens de suikercultuur, naar hun weten, geen speciale, d.i. technische kennis vereischt werd.

Grootendeels behoorden zij wederom tot de weinig ontwikkelden, voor zoover zij slechts lager-, enkelen mulo-onderwijs hadden genoten, w.o. velen met een of andere landbouwkundige opleiding, in dien zin, dat zij ook praktisch in den landen tuinbouw waren werkzaam geweest.

Toch kwamen onder de sollicitanten ook wel een beduidend aantal personen voor, die aan onze Hooge en Middelbare scholen hadden gestudeerd en in ons land vergeefs hadden beproefd een passenden werkkring te vinden.

Evenals in het vorige jaar deden betrekkelijk weinig buitenlanders, grootendeels van Tchecho-Slowaaksche nationaliteit, ten getale van 178 (mondeling 9, totaal 187), in 1925: 164, schriftelijk het verzoek aan het Informatiebureau om een particuliere- of gouvernementsbetrekking in Ned. Oost-Indië. Zij behoorden, evenals in vorige jaren, voor het meerendeel tot de categorie der intellectueel ontwikkelden, als ingenieurs, doctoren, apothekers, technici, bedrijfsleiders van fabrieken, handelaren enz., w.o. ook weer gewezen officieren, die zich gaarne bij het Indische leger of bij de politie ingelijfd zagen, niettegenstaande de bekendmaking door onze consulaire ambtenaren, dat voor hen de gelegenheid is uitgesloten, om voor den Indischen Staatsdienst te worden uitgezonden.

Voor een juist overzicht kunnen wij het best de ingewonnen informaties rangschikken als in de hieronder staande opgave vermeld, n.l.:

	Schriftel.	Mondel.
Betreffende gouvernements-betrekkingen	10	15
Betreffende particuliere betrekkingen	479	239
Betreffende de reis, het leven, den levensstandaard, de kleeding, het land en volk en de bevolking en toestanden in Indië	15	29
Betreffende een bepaalde plaats of streek	17	24
Betreffende boekwerken en brochures over Indië en die over betrekkingen aldaar	68	27
Betreffende de opleiding, studiekosten en vereischten tot ambten en bezoldigingen...	36	65
Betreffende informaties aangaande de meest uiteenloopende onderwerpen	92	226
In 1926......	717	595
In 1925......	618	543

Onder de rubriek betreffende de meest uiteenloopende onderwerpen zijn begrepen de personen, die woningen of apartementen hadden te verhuren of te verkoopen en pensions hielden (71);

families, die bij voorkeur z.g. Indische kinderen in hun gezin wenschten op te nemen (65);

dames, die zich aanboden voor het besturen van een huishouding in Ned.-Indië of als kinderjuffrouw (gouvernante) in Europeesche gezinnen daar te lande (36);

personen, die inlandsche bedienden wenschten in dienst te nemen en daartoe door de bemiddeling van het Informatiebureau de hulp inriepen van „Persinggahan" (10).

Totaal van bovenstaande cijfers 182 (in 19.. 265).

Van de serie boekwerkjes, gevende uitvoerige voorlichtingen over Staats -en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche gewesten, blijft thans nog in bewerking No. 2: „De geëmployeerde bij de Westsuikerindustrie", terwijl het boekje „Onze W... aan een revisie zal worden onderworpen.

Het debiet der boekwerkjes op het Informatiebureau, in 1926, bedroeg *f* 41.65, tegen *f* 54.60 in 1925.

Verkocht werden tegen den kostenden prijs:

104 boekjes met een opbrengst van ...... *f* 35..
19 boekjes van de serie „Onze Koloniën" .... „ 6..

Totaal *f* 41..

Aantal boekjes gratis verstrekt 13 ex.

ntal boekjes ter nadere verrekening verstrekt verschillende afdeelingen van de Ver. „Oost en st" 564 exemplaren ter waarde van ƒ 201.20. erkocht met 50 % red. aan de firma Martinus hoff ter nadere verrekening 126 boekjes ter arde van ƒ 25.22½.

In het geheel bedroeg de omzet van de boekjes tegen 226 in 1925.

Opnieuw hebben wij te herhalen de betuiging van erkentelijkheid voor de ook in het afgeloopen ondervonden medewerking en hulp zoowel van de Afdeeling van het Ministerie van Koloniën van het Inlichtingsbureau voor den Indischen st aan genoemd Departement, waar deze in-pen werd voor het geven van de noodige in-ngen omtrent betrekkingen in 's lands dienst t daarmede in verband staat.

zuimen wij niet, in verband met de kansen Hollandsche jongelieden om in Indië een ring te vinden, hier melding te maken dat, s de Sociaal Economische Kroniek van Ne-d, de Koloniën en het Buitenland over het artaal 1926, de gemeentelijke arbeidsbeurs te baja in de maanden Sept.—Nov. 1926 212 en plaatste, terwijl op 1 December d.a.v. nog erkzoekenden beschikbaar waren. Voor Ban-waren die cijfers 162 en 784, terwijl de ar-eurs te Batavia in deze maanden 237 perso-plaatste. De particuliere arbeidsbeurs te Me-plaatste sinds hare oprichting (Mei 1923) 114 en. Op ultimo November bleven 47 werkzoe-n beschikbaar. Ter beteugeling van de werk-id in Ned.-Indië werd bij de aanvullings-oling in 1927 door de Indische Regeering re-gehouden met een verhooging der subsidies emeentelijke arbeidsbeurzen in verband met atsingen buiten de gemeente.

het Afdeelingsverslag van den Volksraad over lezen wij, dat leden van den Volksraad er op , dat in de Cultures blijkbaar nog steeds bij eur importkrachten in dienst worden geno-Werkt dit er reeds niet toe mede de werkloos-n Ned.-Indië te verminderen, erger is het ver-el, dat zoovele buitenlanders geplaatst wor-Naar deze leden hadden vernomen vonden in rige jaar in de Cultures ter Oostkust van a meer buitenlanders dan Nederlanders een ng.

het oog hierop dringen zij aan op beperken-palingen voor buitenlandsche werknemers, zij dachten aan het door den Kolonialen van Suriname vastgesteld voorschrift, dat op emingen, waar met contractarbeiders wordt , tenminste de helft der geëmployeerden derlanders moesten bestaan.

ware zeel wel in art. 17 bis der Koelie-ordon-voor de buitengewesten (Ind. Staatsblad No. 62), welk artikel de vergunning van het van Gewestelijk bestuur voor assistenten, om op ondernemingen werkzaam te zijn be-en bepaling op te nemen in dier voege, dat gelijke vergunning niet of voor elke onder-g slechts aan een bepaald aantal buitenlan-ng worden verleend. Voor Hollandsche jon-en is het ook op grond van het bovenstaande tijd moeilijk, om in Ned. Indië terecht te voor de vervulling van de een of andere liere betrekking.

daarom moest het ons wel verbazen, dat Hollandsche sollicitanten, die zich tot ons en op het Informatie-Bureau, zich zoo be-oonden over het gevaar dat zij zouden loopen n gezondheid in de tropische gewesten!

naar aanleiding daarvan, naar wij meenen, plaats om hen te wijzen op de door Prof. W. Koolemans Beijnen in het Hygiënisch Ge-ap te 's Hage, op 4 Nov. '26 gehouden lezing de z.g. acclimatisatie van Europeanen in Indië.

en de levenskansen voor Europeanen in onze en in vroegeren tijd zeer gering, zij zijn echter spreker, die jaren lang als militair arts in Oost-Indië is werkzaam geweest, in de laaste jaren zeer veel beter geworden en staan oordig niet zoo heel veel meer achter bij die Europeanen in Nederland.

is voornamelijk het gevolg van de veranderde wingswijze van de oorzaken van de z. g. che ziekten.

ger schreef men al die ziekten, welke den eanen in de tropen overvallen, aan het tro-klimaat toe, in dien zin, dat het lichaam immigrant, aan een ander klimaat gewend, zich in al zijn verrichtingen aan het nieuwe moest aanpassen — moest acclimatiseeren.

Van dit acclimatiseeren waren tal van verschillende ziekten het gevolg en, daar aan de oorzaak van dat proces, het klimaat nu eenmaal niet te veranderen viel, was er eigenlijk aan een vruchtdragenden strijd tegen dergelijke aandoeningen niet te denken, men had ze eenvoudig te ondergaan.

Het is — aldus spr. — prof. Eykman geweest, die als jong medicus den voornaamsten stoot gegeven heeft om deze beschouwingen te doen vallen. Hij toonde aan, dat de voornaamste levensverrichtingen van het menschelijk lichaam in de tropen en op onze breedte, bij Europeanen en Inlanders vrijwel dezelfde waren. Later heeft de groote ontwikkeling der moderne hygiëne, gesteund door bacteriologie en proto-zoölogie, ons tot het begrip gebracht, dat al die z.g. klimaatsziekten eigenlijk infectieziekten zijn, waartegen hetzij door hygiënische maatregelen, hetzij door specifieke behandeling wel degelijk verdediging mogelijk is, al maken de omstandigheden in Indië dien strijd dikwijls moeilijker dan in Nederland. Men behoeft zich dus door de vrees voor het klimaat niet meer te laten afschrikken om naar Indië te gaan. Wel schijnt dit het zich ontwikkelen van sommige zenuwaandoeningen in de hand te werken, zoodat nerveuse menschen beter doen niet naar Indië te gaan. Ook voor menschen met aanleg voor tuberculose zijn de omstandigheden in Indië niet bevorderlijk.

Het schitterend succes bij de bestrijding van tropische ziekten o.a. in Deli en in de Panama-kanaal zône behaald, toont — zoo meent spr. — echter duidelijk aan, wat er met een vast op het doel afgaanden strijd tegen die ziekten valt te bereiken.

Maken wij tot besluit gewag van het door het Dagelijksch Bestuur opgevatte denkbeeld om onder de auspiciën der Vereeniging „Oost en West" op groote schaal een populair geschreven werkje over Indië te verspreiden met de bedoeling om de Nederlandsche jeugd belangstelling en daardoor genegenheid in te boezemen voor ons Overzeesch gebied. — Aan dit denkbeeld wordt thans een begin van uitvoering gegeven, gedachtig ook aan de woorden van Prof. J. C. van Eerde, Hoogleeraar en Directeur van de Afdeeling Volkenkunde van het Koloniaal Instituut:

„Nederlander en bewoner van Insulinde heb-„ben elkanders toenadering van noode, zij zullen „elkander hoe langer hoe meer hebben te beschou-„wen als medewerkers aan dezelfde taak." Zie zijn „*Koloniale Volkenkunde*", 4e druk (Uitgave van het Koloniaal Instituut), „*Omgang met Inlanders*". Inleiding, bldz. 11.

's-Gravenhage, 28 Mei 1926.

De Leider van het Informatie-Bureau
van de Vereeniging „Oost en West",
H. J. A. RAEDT VAN OLDENBARNEVELT.

De bijzetting van J. B. van Heutsz op Donderdag 9 Juni 1927.

(Met portret.)

„......Persoonlijk wensch ik te getuigen van mijn groote achting en eerbiedige hulde voor den man, die met grooten moed de zwaarste verantwoordelijkheid wist te dragen; die met voortreffelijk beleid 's lands zaken in Indië bestuurde; die met onverzwakte trouw zijn Vorstin en land diende..."
A. W. F. IDENBURG.

Het behoort tot de onvermijdelijke *drawbecks* van een weekblad achteraan te komen! Méér nog dan voor de lezers is dit onafwendbare feit onaangenaam voor de betrokken Redactie, die min of meer de juistheid te ervaren krijgt van 'n Nederlandsch spreekwoord, waarin de woorden „mosterd" en „maaltijd" voorkomen. Afgezien nog van het gevoel, dat diezelfde Redactie bekruipt, den lezers iets voor te zetten, wat hen reeds langs onderscheidene andere wegen bereikt heeft. Onder die omstandigheden te gaan schrijven over de bijzetting van het stoffelijk overschot van *Luitenant-Generaal Joannes Benedictus van Heutsz*, 'n feit, dat plaats greep op den dag dat ons vorig nummer verscheen, brengt de overtuiging met zich dat elke gedachte „journalistieke activiteit" ons vreemd moet blijven.

Anderzijds: het zou getuigen van een groote

mate van gemis aan belangstelling wanneer ons *Koloniaal Weekblad* zich door dat gevoel liet leiden en zich met 'n enkel woord afmaakte van de groote gebeurtenis, welke op Donderdag 9 Juni in de hoofdstad des lands heeft plaats gevonden. Dààrvoor zijn de Indische kringen, waarin ons blad gelezen wordt te uitgebreid — en vooràl: dààrvoor was de nationale dag van 9 Juni *te* belangrijk. Daarom: onze lezers verwachten onzerzijds géén „verslag" van hetgeen op gemelden datum geschied is.

Daarvoor meenen wij te mogen verwijzen naar de dagbladen, — die ons immers *altijd vóór* zijn. Zij zullen zich hebben tevreden te stellen met ons: „*Overzicht*".

* * *

Weet ge, wèlke woorden ons het meest hebben getroffen op de Oosterbegraafplaats te Amsterdam? „Zie boven", — zouden wij willen zeggen. Er is, zoowel in 1924 bij zijn sterven, als in 1927 bij zijn „bijzetting" veel, ontzaglijk veel, over den oud-Gouverneur-Generaal Van Heutsz geschreven, maar voor hen, die de *toekomst* van Indië voor de aandacht nemen, is het getuigenis van den Oud-Gouverneur-Generaal Idenburg, als motto hierboven vervat, wel 't méést „wèl-sprekend". Van Heutsz was de man, die „met grooten moed de zwaarste verantwoordelijkheid wist te dragen"; die „met onverzwakte trouw zijn Vorstin en Vaderland diende".

Ziedààr: de *incarnatie* van een voorbeeldig Koloniaal bewind! Ziedààr: *Van Heutsz*!

Zeker, — om zoover te komen moest éérst de majoor, de kolonel, de generaal aan 't woord geweest zijn. Als zoodanig heeft Van Heutsz het gebouw van het Nederlandsche Koloniale beleid in Oost-Indië *gegrondvest*. Zóó toch heeft hij vrede gebracht in een Gewest, waarin gedurende langen tijd, *malgré* het bestaan van een „concentratie-linie" — men de pacificatie van datzelfde gewest heeft tegengehouden.

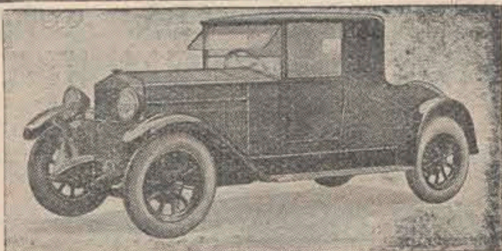
„Wij, jongere tijdgenooten", aldus heeft Minister Koningsberger aan het graf van Van Heutsz gezegd, „wij zien de figuur van Van Heutsz van tè nabij. Ons is het niet gegeven den juisten indruk te schatten, dien zij op volgende geslachten zal maken. Maar dit staat wel vast, dat zij tot lengte van dagen het tijdperk zal beheerschen, met de wisseling van de 19e en 20e eeuw samenvalt; dat zij tot het nageslacht zal spreken van geen met wilskracht, werkzaamheid en staatskunst is te bereiken"...

Inderdaad: daar is, Donderdag 9 Juni j.l., een gróót man, een nationale held, een van de dergenen die Nederland groot hebben gemaakt, in den *Nederlandschen* bodem ter ruste gelegd.

* * *

De belangstelling voor de gebeurtenissen van dag was enorm. Dagbladverslagen en foto's hebben er ons van overtuigd, voorzoover persoonlijke tegenwoordigheid niet mogelijk was. Dat er een Nederlandsche *held* aan den schoot der aarde werd toevertrouwd heeft bevestiging gevonden in de van onze Koningin, die een deel van Haar paleis voor de „uitvaart" ter beschikking had gesteld. z.g. „Vierschaar" van Jacob van Campen's Kunstgewrocht was beschikbaar gesteld als „chapelle ardente" — en vier Nederlandsche officieren hebben daar gedurende den tijd dat het stoffelijk overschot van Van Heutsz er plaatsing had gevonden de eerewacht betrokken.

De uitvaart zelve was 'n militair vertoon, zooals uiterst zelden in ons land wordt gezien; men heeft een vergelijking trachten te maken met de uitvaart nu jaren geleden, van den in Albanië gesneuvelden

...or Thomson — en men heeft in het toen en ...overeenstemming gezien. Toen — als nu, werd ...nationale held ten grave gebracht.

...aar de belangstelling ditmaal was ongeëvenaard. Bijna drie-duizend militairen waren bij die ...gelegenheid tegenwoordig; bijna twee-duizend genoodigden uit de civiele wereld woonden haar bij — ...menschenmassa die den geweldig langen stoet ...afgeslagen telde honderdduizenden.

...Reeds in den vroegen morgen was de ongewone ...aan het Amsterdamsche Centraal Station en ...het Damrak de voorbode van een bijzonderen ...treinen uit alle richtingen, maar vooral die ...den Haag, brachten genoodigden en belangstellenden in grooten getale aan. Alle openbare en zeer ...particuliere gebouwen hadden het teeken van ...nationale rouw — de vlag half-stok — aangebracht ...en klokslag 12 uur de roffels werden geslagen, ...treurmarsch werd ingezet; de geweren werden ...gesenteerd; de hoofden werden ontbloot, toen ...een ontelbare menschenmenigte getuige van ...dat de kist, met het stoffelijk omhulsel van ...Van Heutsz, op de affuit werd geplaatst.

...ogenblik was inderdaad aangrijpend en ont...roerend. Wanneer even roffel en treurmuziek ...zweeg, was de stilte op den Dam en in de omgeving ...de menschenmassa daar aanwezig, schier be...klemmend; geen enkele kreet verstoorde de stilte; ...alleen nu en dan het lugubere gerommel der tam...boers dat over de hoofden der menigte, langs en ...tegen de huizen òp-rolde... Toen nam ieder zijn ...plaats in; de vier oud-Generaals van het Nederlandsch-Indische leger: Swart, Dijkstra, Drijber en ...Rietschoten, fungeerden als slippendragers; ...onmiddellijk na de affuit kwamen tal van dragers ...militaire Willemsorde hun Commandant naar ...laatste rustplaats begeleiden; dan volgden drie ...rijtuigen, waarin resp. plaats hadden genomen ...Z.K.H. Prins Hendrik en de chef van het militaire ...huis der Koningin, Vice-Admiraal F. Bauduin; de ...vertegenwoordiger van H. M. de Koningin-Moeder, ...Mr. A. G. Schimmelpenninck; en de naaste ...bloedverwanten van wijlen den oud-Gouverneur Generaal Van Heutsz. In de verdere volgrijtuigen hadden plaats genomen de Ministers van Justitie, ...Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen, van ...Staat, de voorzitter van de Eerste Kamer en de ...president van den Raad van State; de president, de procureur-generaal bij den Hoogen Raad ...der Nederlanden en de kanselier der Nederlandsche Orden; voorts generaal Snijders, Mr. D. Fock ...Colijn; de staatsraden Cool en Rambonnet, ...Muller en Mr. G. Vissering.

...twaalf uur verliet de kop van den stoet het ...om eerst twee-en-een-half uur later de ...schreden te zetten op den doodenakker aan ...Kruislaan; naast de tamboers der onderscheidene legerkorpsen, waarvan vooral de fluiters en ...pijpers der Marine de aandacht trokken, was er ...Koninklijke Militaire kapel uit Den Haag en ...Marine-kapel uit Den Helder die den stoet be...geleidden met de onderscheidene *Marches funèbre*. ...Die monotone muziek dier doodenmarsch ...trok de stoet langzaam en statig door en langs ...de straten, omgeven en aangestaard door een zes-, ...zeven-rijen dichte volksmenigte, die eerbiedig de ...hoofden ontblootte en wier belangstelling vooral ...gewekt werd wanneer de brigade van Inlandsche ...militairen, gekleed in het Indische veldtenue, met ...hun eene zijde opgeslagen breedgerande stroo...hoed voorbijtrok. Het werd dezen en genen ...duidelijk dat voor het samengaan van Oost en West ...de band te machtig: zij uitten hun voldoening ...toen het Inlandsche korps door een gedempt, maar ...hoorbaar: „bravo". En toen later, op het kerkhof zelf, de Inlandsche militairen, na afloop van ...de officieele plechtigheid, in gestrekten pas, het ...„rechts", in een onberispelijk-militaire hou...ding defileerden voorbij het graf van den generaal, ...den generaal... ja, toen bleef een oud-strijder, die ...in de nabijheid stond, van zijn ontroering geen ...meester meer en spontaan, den hoed van het grijze ...hoofd lichtend, riep hij: „zóó mag ik 't zien! Zóó ...had Van Heutsz 't gewild."

...Nog één méér ontroerende en treffende oogenblik ...beleefd bij die grootsche plechtigheid. Dat ...was toen we een hoofd-officier, met gouden kraag ...en den kwasten, met een rij van onderscheidingen op de borst, met het blanke zwaard 't militaire ...groet zagen brengen aan den eenvoudigen oud...strijder van Atjeh, die daar ergens, in civiel, alleen ...de Orde, de M. W. O. 4e klasse, den stoet liet ...passeeren was, toen we een der officieren van het Nederlandsche leger zagen temidden van de Inlandsche soldaten, waarbij velen van zijn vroegere Indische ondergeschikten waren, die hij één voor één de hand drukte en naar den toestand der blijverraste Inlanders vroeg.... alsof er nooit een Kipling bestaan heeft, die stijf en strak volhield dat „East, East and West, West" is!....

Dat was, tenslotte, toen Generaal Swart, aan het slot van zijn redevoering gekomen, zijn stem verhief... voorzoover de ontroering hem dit tenminste toestond — om te zeggen: „Namens allen voor wie ik gesproken heb, namens alle krijgsmakkers, breng ik U, Generaal Van Heutsz, hier nogmaals een oprechte en eerbiedige hulde!"

* *
*

Van de op de begraafplaats gehouden redevoeringen hebben onze lezers reeds kennis kunnen nemen door middel van de dagbladen. Wij volstaan dan ook met te herinneren aan de rede van den heer Idenburg, welke in hoofdzaak bedoeld was als woord-van-dank tot de talrijk velen die door daadwerkelijken of financieelen steun de overbrenging van wijlen Van Heutsz van Montreux naar Amsterdam hadden mogelijk gemaakt, welke steun, volgens den oud-Landvoogd, de verwachtingen der betrokken commissie verre en verre heeft overtroffen.

Minister Koningsberger, zooveel hem mogelijk was blijvende binnen eigen terrein, schetste Van Heutsz als Landvoogd en Staatsman. Uitvoerig heeft de Minister aangetoond hoe Van Heutsz, waar mogelijk, de economische en staatkundige ontwikkeling van Atjeh, van Sumatra, van geheel Indië heeft bevorderd. „Van Heutsz," aldus Minister Koningsberger, „is de man geweest, die het eerst, doelbewust, zijn schrede op den weg naar meerdere eenheid heeft gezet. Hem stond duidelijk voor oogen dat een goede toekomst voor Indië slechts dan kon zijn weggelegd, wanneer het zou mogen gelukken Indië te maken tot een gebiedsdeel dat niet alleen naar buiten als eenheid zou kunnen optreden, maar dat ook inwendig die eenheid zou kunnen vertoonen".... Woorden, die, ware hij nog in leven, ongetwijfeld zouden zijn onderstreept door den sociaal-democratischen Senator Van Kol, die immers eens, na het volbrengen van eene reis door Atjeh, een „Gelukstelegram" zond naar Van Heutsz, onder het adres: „Aan den Groot-Pacificator van Atjeh, te Koeta Radja!"

Generaal Swart heeft — we schreven het hierboven reeds — wijlen Van Heutsz herdacht als krijgsman. Uitvoerig heeft deze spreker stil gestaan bij het geweldige werk van Van Heutsz, voorzoover dit gelegen was op het militaire terrein. Toch heeft ook generaal Swart getuigd van de bijzondere bestuurstalenten door Van Heutsz aan den dag gelegd als Gouverneur van Atjeh en later als Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, als hoedanig hij, in niet mindere mate als op ander gebied, moed en voortvarendheid toonde.

En tenslotte heeft de voorzitter van het Huldigings-Comité, de man, die tijdens het bewind van Van Heutsz in Atjeh mede den stoot heeft gegeven voor de oprichting en vestiging van de Sabang Haven, de heer G. C. Vattier Kraane, Van Heutsz beschouwd los van zijn militaire en staatkundige eigenschappen en hem geteekend als *mensch*. „Van Heutsz," aldus ongeveer de heer Kraane, „ging immer recht door zee. Hij was een man met het hart op de tong en aangeboren was hem de tegenzin in het gaan langs kromme en verdraaide wegen. Wanneer de spreekwoordelijke slagvaardigheid en het scherpe vernuft, waarover hij beschikte, hem dreven tot critiek op handelingen, die hij niet kon goedkeuren, dan kon hij daarbij wel zeer scherp zijn, maar in de omstandigheden vond hij dan vergoelijking. Deze groote krijgsman en staatsman, drager van de hoogste onderscheidingen, was in werkelijkheid een eenvoudig man met een hart van gevoelens en medelijden."

Tot zoover de redevoeringen, uitgesproken op een speciaal voor deze gelegenheid aangebracht plankier, waarvan de katheder, dank zij de activiteit van de bekende Philips-fabrieken, voorzien was van een microfoon, waardoor het gesprokene, door middel van „loud-speakers", duidelijk tot in den verren omtrek te volgen was.

Wie er op de Oosterbegraafplaats — waar uitsluitend genoodigden toegang werd verleend — aanwezig waren?

Wij hebben (onder ons gezegd niet zonder eenige *Schadenfreude*) gezien, dat voor de opsomming van die overtalrijke belangstellenden zelfs de dagblad-

pers gezwicht is! 't Wàs ook ondoenlijk. Men zou kunnen beginnen met het noteeren van namen, maar wáár bleef het eind?

Te dezen opzichten zouden we àlles willen samenvatten in dit ééne: Nagenoeg alles wat Indisch Nederland is, heeft zich laten vertegenwoordigen of was persoonlijk aanwezig. Als van zelf sprekend is dus onze Vereeniging evenmin achter gebleven. Behalve de vele leden die individueel getuigen wilden zijn van de plechtigheid, was de afdeeling Amsterdam — welke door het zenden eener bloemenhulde blijk gaf van haar belangstelling — vertegenwoordigd door eenige harer bestuursleden, terwijl de Vereeniging als zoodanig vertegenwoordigd was door de heeren R. Zuyderhoff, voorzitter, F. van Peski, ondervoorzitter en F. H. W. J. R. Logeman, lid van het Dagelijksch Bestuur.

* * *

Nederland en het Nederlandsche volk heeft op Donderdag 9 Juni 1927 op ondubbelzinnige wijze getoond — voor de zooveelste maal getoond! — dat het zijn helden weet te eeren. Het stoffelijk overschot van Joannes Benedictus van Heutsz, den generaal, die het Nederlandsche gezag in Nederlandsch-Indië grondvestte, teneinde de nazaten gelegenheid te geven op die grondslagen op te trekken het gebouw van eene koloniaal-economische politiek dat Indië en Nederland beiden tot sieraad zou strekken, dat stoffelijk omhulsel is op indrukwekkende wijze „bijgezet". Men heeft hier niet gewild, dat dit overblijfsel van een der *Nederlandsche* grooten in *buitenlandsche* aarde zou blijven rusten. En zij, die van nabij of van verre, het werk van wijlen Generaal Van Heutsz hebben aanschouwd en begrepen, zij zullen het, mèt ons, de Huldigingscommissie toestemmen, dat aan de eer van ons land zou zijn tekort gedaan indien Nederland niet een dag had mogen beleven als die van Donderdag 9 Juni 1927.

Hoe zijn de passagiers aan boord van de mailschepen naar Indië op de snelste wijze te Marseille of te Genua te bereiken?

—o—

Het blijkt nog verre van algemeen bekend te zijn, op welke wijze de voor Marseille en Genua bestemde correspondentie voor passagiers en bemanning van de op uitreis zijnde Indische mailschepen moet worden geadresseerd om de snelste wijze de bestemming te bereiken.

In verband daarmede verzoekt het Hoofdbestuur der Post en Telegrafie ons het volgende onder de aandacht onzer lezers te willen brengen:

De meeste menschen in het moederland, die aan opvarenden van de Hollandsche mailbooten nog correspondentie willen toezenden naar Marseille of Genua doen zulks, door op het adres van den brief behalve den naam van den geadresseerde en het stoomschip waarop hij zich bevindt, de aanduiding te stellen: „per adres de agent van de Stoomvaartmaatschappij Rotterdamsche Lloyd te Marseille (resp. van de Stoomvaart Maatschappij Nederland te Genua)". Brieven aldus geadresseerd worden op de gewone wijze uitgewisseld aan den Franschen (resp. Italiaanschen) postdienst en bij aankomst op het postkantoor te Marseille (resp. dat te Genua) besteld aan het kantoor van den agent van de Stoomvaartmij., die op zijn beurt de brieven naar het schip overbrengt.

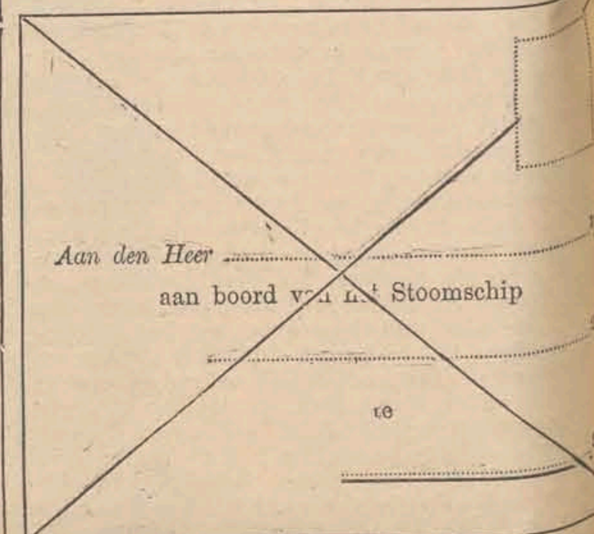
Aan boord van alle passagiersschepen van de Stoomvaart Maatschappijen „R'damsche Lloyd" en „Nederland" bevindt zich echter een *postagent*, die de schakel vormt tusschen de opvarenden en den postdienst. Voor de op de uitreis zijnde schepen nu worden hier te lande *rechtstreeksche* postzendingen gevormd, gericht aan dien *postagent*. Voor de schepen van de Rotterdamsche Lloyd geschiedt deze verzending naar Marseille des Woensdags en des Donderdags om de 14 dagen (8 en 9 Juni en zoo vervolgens). 's Woensdags met den trein welke 19.41 van Amsterdam vertrekt en Donderdags van Rotterdam met den trein van 10.22; voor de schepen van de Maatschappij Nederland naar Genua, den daarop volgenden Donderdag om de 14 dagen (dus 16 Juni, enz.) met den trein van 5.12 van Amsterdam naar Arnhem en met dien van 5.32 van Rotterdam naar Utrecht.

Het spreekt van zelf, dat de brieven, opgenomen in deze zendingen, welke *rechtstreeks van de trein naar de boot* gaan, spoediger bestemming bereiken dan die, welke nog eerst de tusschenkomst van het postkantoor en van den agent der Stoomvaartmaatschappij ter plaatse behoeven.

Om correspondentie in deze rechtstreeksche zendingen te doen opnemen, adresseere men alleen met den naam van den geadresseerde en dien van het schip waarop hij zich bevindt, te Marseille of te Genua en trekke over het geheele adres twee elkaar snijdende lijnen, loopende van hoek tot hoek, zonder evenwel de postzegel(s) te raken.

Brieven, welke bij opneming in de rechtstreeksche zending nog tijdig voor het vertrek van het schip zouden zijn aangekomen, zullen door verzending op andere wijze, de aansluiting nog juist kunnen missen.

Adresseer derhalve aldus:

in te vullen:
1) Naam van den geadresseerde.
2) Naam van het stoomschip.
3) Marseille of Genua.

Van Week tot Week.

Dinsdag 7 tot Maandag 13 Juni.

Regent van Pandeglang. Volgens een Aneta-telegram van 7 Juni [1]) is aan den Regent van Pandeglang wegens ongeschiktheid ontslag uit 's Lands dienst verleend.

Begenadigd. Batavia, 8 Juni (Aneta). De twee communisten, die door den Landraad te Batavia doeng op 19 Januari j.l., wegens de moord te Nagrek, ter dood veroordeeld waren, welke straf door den Raad van Justitie te Batavia op 1 April j.l. werd bevestigd, is door den Gouverneur-Generaal gratie verleend, waarbij hun straf gewijzigd werd in levenslange gevangenisstraf.

Overstrooming. Batavia, 8 Juni (Aneta). Zware bandjirs, die van de hellingen van den Smeroe kwamen, richtten groote schade aan. In het Loemadjangsche is het spoorwegverkeer gestremd.

De eerste passagiersvlucht naar Ned.-Indië en terug. De heer Van Laer Black, de bekende Amerikaansche luchttoerist, zal Woensdag den 15en dezer van Amsterdam uit een passagiersvlucht per K. L. M. naar Batavia ondernemen; hij denkt in ongeveer vijf weken uit en thuis te zijn. De bestuurders zijn de heeren Geysendorffer en Scholte, mechanicien de hr. Weber; de heer v. L. Bl. is vergezeld van zijn bediende.

Een sprekend bewijs voor den vooruitgang op luchtvaartgebied is wel, dat deze reis naar Ned.-Indië, die korten tijd geleden nog de voorigen pioniersarbeid van Van der Hoop vergde, thans vrijwel zonder voorbereidende werkzaamheden kan worden ondernomen.

Het communisme. In de Memorie van Antwoord op de algemeene beschouwingen van den Volksraad is een zeer uitvoerige paragraaf gewijd aan het communisme. „De Regeering tracht naar vermogen het innige contact tusschen de Russische en Hollandsche communisten en de Indische te beletten. De noodlottige invloed van

1) waarvan de tekst, evenals de volgende, ontleend is aan het *Vaderl.*

Hollandsche communisten ten aanzien van Indië heeft de volle aandacht van het opperbestuur. De Regeering bezit gegevens, waaruit blijkt, dat in Holland studeerende jongelieden relatie onderhouden met communisten aldaar."

Nu dezer dagen bij leden der Perhimpoenan Indonesia te Leiden en te 's-Gravenhage huiszoekingen zijn gedaan, waarbij verschillende stukken in beslag zijn genomen, zal over bovenstaande Regeeringsmededeeling vermoedelijk binnenkort wel meer licht opgaan.

Een onderzoek naar den inhoud van de in beslag genomen stukken is gaande, doch tot nu toe hadden geen arrestaties plaats.

Hetgeen niet wegneemt dat thans reeds verschillende bladen het „schuldig" over de verdachten hebben uitgesproken!

entsbenoemingen. Batavia, 10 Juni (Aneta). De heer J. J. M. A. Popelier, assistent-resident van Panaroekan, is benoemd tot resident van Krawang en de heer M. J. Cornelius, assistent-resident van Modjokerto, is benoemd tot resident van West-Priangan.

meester van Buitenzorg. Batavia, 9 Juni (Aneta). De adjunct-adviseur voor de Decentralisatie, mr. J. M. Wesselink, is benoemd tot burgemeester van Buitenzorg.

zetting van Generaal Van Heutsz in Indië herdacht. Batavia, 9 Juni (Aneta). Het leger heeft heden in verband met de bijzetting van het stoffelijk overschot van generaal Van Heutsz Zondagsdienst. Op verschillende plaatsen werd dit feit plechtig herdacht, o.m. door het leggen van kransen bij het Atjeh-monument en het Michiels-monument te Weltevreden, bij het Celebes-monument te Makassar en bij het Michiels- en het Raaff-monument te Padang.

Departement van Defensie. Den 10en Juni heeft de Tweede Kamer het wetsontwerp tot opheffing der departementen van marine en oorlog en tot instelling van een departement van defensie met 55 tegen 31 stemmen aangenomen.

S. te Semarang. Den 1en November van dit jaar zal het 50 jaar geleden zijn dat de Hoogere Burgersch.. te Semarang werd opgericht; dit feit zal feestelijk worden herdacht.

Justitie te Curaçao. Bij Kon. Besluit is Mr. J. J. van der Biesen, inspecteur van het onderwijs op Curaçao, benoemd tot lid van het Hof van Justitie aldaar.

reizen naar Ned.-Indië. De Vereeniging Jan Pieterszoon Coen te Amsterdam heeft de volgende leeraren aangewezen om een studiereis te maken naar Nederlandsch Oost-Indië: E. Boer, leeraar 2e H.B.S. 5-j. c. te Rotterdam; dr. R. Brink, leeraar H.H.B.S. en gem. gymnasium te Gorcum; Th. van der Donk, rector St. Joris College te Eindhoven; dr. A. M. Valeton, directeur der R.H.B.S. te Almelo; mr. M. Zeldenrust, leeraar 1ste sted. gymnasium in Den Haag.

J. Rosskopf †. Te 's-Gravenhage is overleden de heer Th. J. Rosskopf, gep. hoofdingenieur der Ned.-Ind. Spoorweg-Maatschappij.

rs. examens. Delft. Bevorderd tot doctor in de technische wetenschap aan de Technische Hoogeschool de heer C. P. Mom, op proefschrift: De coagulatie der kolloide-klei bij de zuivering van Indisch rivierwater.

Wageningen. Landbouwhoogeschool. Ingenieursexamen koloniale landbouw de heer B. J. Osinga.

Th. A. Kempers †. Te Utrecht is overleden de heer R. M. Th. A. Kempers, oud-kapitein van het O.-I. leger.

ch Openluchtfeest te Den Haag. Nogmaals zij herinnerd aan het in het park van Huize „Arendsdorp", Wassenaarscheweg, Den Haag, van 22—26 Juni te houden Indisch openluchtfeest. (Tooneel, Serimpi-dans, Gamelanmuziek enz.).

J. L. F. Rhemrev †. Te 's-Gravenhage is, op 79-jarigen leeftijd, overleden Mr. J. L. J. Rhemrev, oud-vicepresident van den Raad van Justitie te Soerabaja, sedert 1910 gepensioneerd. De overledene was Officier in de Orde van Oranje-Nassau.

Lim Njat Fa †. Te Soesterberg is, op den leeftijd van 56 jaar, overleden Dr. Lim Njat Fa, een bekend Indisch geneesheer, aan wiens verscheiden de *N.R.Ct.* van 14 dezer (Ochtendbl. A) een zeer waardeerend artikel wijdt.

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt.

De Heropening der Toonkamers van Oost- en West-Indische Kunstnijverheid in Heulstraat 19 te 's-Gravenhage.

De dagbladpers vermeldde onlangs terecht hoe de getrouwe bezoekers van „Boeatan" zich gedurende een zestal weken tevreden hebben moeten stellen met de hoogst eenvoudige, tijdelijke inrichting in het perceel Heulstraat 11, terwijl de Toonkamers van Oost- en West-Indische Kunstnijverheid en Huisvlijt in perceel Heulstraat 19 de noodige hervorming ondergingen.

L.l. Dinsdagmiddag zijn de nieuw-ingerichte zalen met een feestelijke thee te half vier voor genoodigden met een korte toespraak der presidente geopend.

Bij den eersten aanblik reeds trof het den binnentredenden, hoe goed het den architect N. P. de Koo, die „Boeatan" reeds meermalen aan bizonder smaakvolle tentoonstelling-inrichting geholpen heeft — o.a. die van batiks in de Gothische Zaal en de Menangkabausche in Hotel De Witte Brug — ook thans weder gelukt is van de vroeger zoo onsamenhangende ruimte, waar tegelijkertijd geëxposeerd en gegeten moest worden, één *mooi* geheel te maken.

De voorzaal heeft aan ruimte en eenheid gewonnen, doordat het buffet, waar de dames van Boeatan's propaganda-comité de lekkernijen zoo smakelijk weten op te dienen, verplaatst is naar den zijgang, welke de vóór- en achterlocaliteit verbindt, maar toch in het gezicht is gebleven door het wegbreken van den scheidingsmuur en het gelijkvloers maken van beide. Ook het achterlocaal is vergroot en meer verlicht door een muur weg te nemen, die het van het belendend vertrek, dat op een open binnenplaatsje uitkomt, scheidde. Door het aanbrengen van heldere kleuren: de voorzaal groen en achterzaal rood, met een verbindend warm geel, is een opwekkende levendigheid en door een wit met gouden muurbedekking, welke ook over de plafonds heenloopt de noodige eenheid verkregen, terwijl de fraaie Borneosche rottanmatten op den vloer er mede een warm Indisch cachet aan geven. Smaakvol zijn de plaatsing en indeeling der toonkasten en de daarbij passende meubelen, waardoor het kostelijk Indisch handwerk in dit milieu goed tot zijn recht komt en zeker niet zal nalaten in verdubbelde mate de aandacht en kooplust der talrijker wordende bezoekers te trekken.

Groote verbeteringen zijn ook de centrale verwarming en de *up-to-date* inrichting der kookgelegenheid in het sous-terrain, waar ijskast en etenslift niet ontbreken.

Donderdagavond 16 dezer zal de volijverige propagandacommissie van Boeatan de localiteit op Oostersche wijze met een gezellige, gezamenlijke rijsttafel inwijden en tegelijk plannen beramen, hoe zij op steeds meer doeltreffende wijze de belangen der Indische kunstnijverheid en huisvlijt kan bevorderen. Zij rekent daarbij natuurlijk op de medewerking van het publiek, op vele belangstellende bezoekers, die mede willen helpen propaganda te maken, o.a. ook door deel te nemen aan de loterij, waartoe besloten werd als tegemoetkoming in de kosten der nieuwe inrichting, opdat daaronder de bestellingen aan de kunstnijveren in Indië niet behoeven te lijden. Enkele loten van f 1.— kan men toch allicht nemen, wetende daarmee pracht-prijzen te kunnen trekken als: Soemba- en Borneo-ikats, Javaansche batiks, Sumatraansch en Balisch goudbrocaat, gedreven zilveren, gegoten en geciseleerd koperen stukken, allerlei vlecht- en kralenwerk, om maar enkele dingen te noemen.

Brenge een ieder thans zijn steentje bij!

De Zuid-Hollandsche Vereeniging tot Bevordering van Kunstnijverheid en Volkskunst.

De lezers van „Het Koloniaal Weekblad", die voelen voor Oostersche kunstnijverheid en volkskunst, in het bizonder voor die van Indonesië", zullen zeker ook wel belang stellen in hetgeen op dit gebied in het Westen, speciaal in Nederland voorvalt, al was 't alleen maar om vergelijkingen te trekken tusschen aard en karakter, alsook tusschen de waardeering en bevordering dier beide uiteenloopende uitingen van z.g. „Klein-kunst". Daarom denken wij goed te doen met hier de aandacht te vestigen op de jaarvergadering van bovengenoemde vereeniging, welke op Zaterdag 11 dezer plaats vond en wel te Leerdam, met het oog, niet alleen op de zeer te waardeeren vergunning aan de leden tot bezichtiging der bekende glasfabrieken,

LIJST VAN ADRESSEN

ten behoeve van Repatrieerenden

ACCOUNTANTS-BELASTINGZAKEN

W. v. Maanen & Tadema, Amsterdam/Rotterdam.

APOTHEEK EN DROGIST

J. van Buuren, Kanaalweg 53, Den Haag.
Drogisterij „De Boer”, Paulus Buysstraat 9, Scheveningen.
G. v. d. Gaag, Groenmarkt 27, Den Haag.
A. de Vries, Kerkstraat 98, Hilversum.

ARTSEN

Dr. F. H. G. van Loon, 2e Sweelinckstraat 166, Den Haag.

BAD- EN ZWEMINRICHTINGEN

Badinrichting „De Regentes”, Weimarstraat 63, Den Haag.

BANKETBAKKERS

J. Krul, Noordeinde, Den Haag.
C. Sleyffers, Pr. Hendrikstraat 123, Den Haag.

BANKIERS EN BANKINSTELLINGEN

Alg. Haagsche Effectenhandel, Bezuidenhout, Den Haag.
De Bas & Co., Heerengracht, Den Haag.
Henny & Co., Anna Paulownastraat 62A, Den Haag.
Holl. Bank voor West-Indië, Amsterdam.
Nederlandsche Handel Mij., Amsterdam.
Taams & Keyser, Bankastraat 10, Den Haag.

BEGRAFENISONDERNEMINGEN

Begrafenisonderneming „Simplicitas”, Denneweg, Den Haag.

BEHANGERIJEN EN STOFFEERDERIJEN

J. Bosman, Heerenstraat 35, Rijswijk.

BLOEMISTEN

J. M. Hermans, v. Tuylstraat 3, Voorburg.

BOEK- EN KUNSTHANDEL

D. Driessen, Haarlemmerstraat 105, Leiden.

BOEKBINDERIJEN

H. Molier, Houtmarkt 28, Den Haag.

BOEKDRUKKERIJEN

T. C. B. ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag.

BOUW- EN WONINGBUREAUX

Bouwbureau J. van Gemert, Valkenboschkade 277, Den Haag.
Bouwbureau C. Hoogendoorn, Ieplaan 201, Den Haag.
Woningbureau „Actief”, Archimedesstraat 41, Den Haag.
Woningbureau W. Hoksbergen, Bezuidenhout 14, Den Haag.
Woningbureau „Meerdervoort”, Laan van Meerdervoort 296, Den Haag.
Woningbureau Wöhrmann, Nieuwstraat 14, Baarn.

BRANDSTOFFEN

Firma Van Dijk, Nieuwe Haven 366, Den Haag.
J. van Vuuren, Denneweg 67A, Den Haag.

COMESTIBLES-DELICATESSEN

Joh. Toet, Aert v. d. Goesstraat 34, Den Haag.

DAMESKAPPERS

Au Paradis, Toussaintkade 2, Den Haag.
Maison Neustadt, Bezuidenhoutscheweg 3, Den Haag

DANSINSTITUTEN

Dansinstituut „Henri”, Archimedesstraat 64, Den Haag.

DIVERSEN

Verkooplokaal Pot, Gr. Hertoginnelaan 103, Den Haag.
G. v. Willigen, Havenkade 4, Den Haag.

ELECTR. INSTALLATIES EN -ARTIKELEN

P. v. d. Berg, Bankastraat 41, Den Haag.
Van Eijck, 2e Sweelinckstraat 93, Den Haag.
W. G. Scheeres, Hooigracht 1C, Den Haag.
M. Vrolijk, Thomsonlaan 41, Den Haag.
Frans v. Wijk, Vlamingstraat 24, Den Haag.
J. Zuiderweg, Nicolaistraat 37, Den Haag.

EMBALLAGE EN EXPEDITIE

A. Rietveld, v. Bijlandstraat 27, Den Haag.

onder deskundig geleide, maar ook wegens het verblijdende feit, dat aldaar door die vereeniging in samenwerking met den „Bond Heemschut” te Amsterdam een tentoonstelling van bouw- en ambachts-kunst is tot stand gebracht, welke dienzelfden dag geopend werd.

Voor dit laatste had zich reeds maanden te voren een comité gevormd, bestaande uit de burgemeesters van Leerdam en omringende plaatsen, den directeur der glasfabriek en enkele andere vooraanstaande dames en heeren, die zich de hulp van den bekwamen binnenhuis-architect N. P. de Koo uit Rotterdam hadden verzekerd.

Zooals ook in de „Gecombineerde Geldersche en Zuid-Hollandsche” bladen van die streek werd uiteengezet, is het doel van deze tentoonstelling: het geven van voorlichting op het gebied van architectuur en kunst in die streken van Zuid-Holland, welke tot nu toe op dit gebied te zeer verwaarloosd werden en waar de bovengenoemde vereenigingen toch gaarne het hunne zouden doen om den goeden smaak en het moderne inzicht te bevorderen.

De noodzakelijkheid hiervan zal in het oog springen, wanneer men bedenkt, dat zich nog in vrijwel ieder huis een aantal voorwerpen bevinden, welke uit een tijdperk van groven wansmaak afkomstig zijn. Een 30 jaar terug stonden zoowel de bouwkunst als de kunstnijverheid op een zeer laag peil. Terwijl in voorgaande eeuwen ons land, wat kunst en architectuur betrof, zeer zeker op een hoog peil stond, is daarop en vooral aan het einde van de negentiende eeuw een periode gevolgd van inzinking en werden in dien tijd huizen gebouwd, voorwerpen gemaakt, zonder eenigen smaak of stijl. In denzelfden tijd ontstond de groote economische bloei van Duitschland, gebaseerd op de ontwikkeling der industrie, die de wereld met een vloedgolf van smakelooze massaproducten overstroomde. Deze ongebreidelde massaproductie van voorwerpen, die men het beste kon karakteriseeren met „leelijk, goedkoop en slecht”, heeft zoowel hier als elders een verderfelijken, om niet te zeggen vernietigenden invloed op den smaak geoefend. [1])

Er bestaan in ons land reeds een vrij groot aantal kunstnijveren, die goede en niet te dure producten voortbrengen. Ook heeft de industrie een aantal kunstnijveren te werk gesteld, die hun stempel drukken op de door de fabriek voortgebrachte artikelen. Dank zij dit gelukkige verschijnsel is het mogelijk geworden, dat iemand met smaak, doch met een kleine beurs, zich voorwerpen kan aanschaffen, welke hem bij zijn dagelijksch gebruik zullen voldoen en niet gaan vervelen of ergeren. [2])

Men ziet op de tentoonstelling: meubels, glaswerk, aardewerk, lampen, moderne behangsels, stoffen, vloerbedekking, inktkokers, presenteerbladen, enz. enz., terwijl er zooveel mogelijk op gelet is, dat deze voorwerpen voor kleinere beurzen bereikbaar zijn. De gedachte, dat in ieder geval aan het woord „kunstnijverheid” het woord „duur” verbonden moet zijn, is onjuist en moet verdwijnen. [3]) Men kan ook massaproducten vervaardigen en toch het goede grondbegrip, den juisten vorm en kleur niet uit het oog verliezen.

Elk willekeurig voorwerp kan zonder dat het belangrijk duurder wordt, even goed mooi als leelijk zijn.

Hetzelfde geldt min of meer voor de bouwkunst. Deze heeft in ons land krachtige evoluties ondergaan [4]) en dank zij het feit, dat Nederland beschikt over hoogst bekwame architecten, kan men met een gerust geweten zeggen, dat ons land tegenwoordig op architectonisch gebied als toonaangevend kan worden beschouwd. Telkens komt men uit het buitenland de Hollandsche bouwkunst bestudeeren en dientengevolge heeft deze een enormen invloed op de bouwmeesters en hunne werken in het buitenland. Daarom rijst de vraag: hoe het mogelijk is, dat bij ons en vooral op het platteland nog zoo leelijk gebouwd wordt?

Vele der tijdschriften, vele der voorbeelden in de groote steden, dringen niet of slechts zeer langzaam ten plattelande door. De Bond Heemschut heeft dit gevoeld en derhalve een afdeeling architectuur aan deze tentoonstelling van kunstnijverheid verbonden. Hier ziet men plannen van eenvoudige huizen, hetzelfde vraagstuk slecht en goed opgelost, m.a.w. een vergelijkende tentoonstelling. Men ziet een huis volgens een leelijk, een verbeterd en een oorspronkelijk goed ontwerp, alle gebaseerd op denzelfden kostprijs, want, zooals hierboven gezegd, indien men op lijn, verhouding en kleur in den bouw let, op dezelfde wijze als men dit bij het produceeren van gebruiksvoorwerpen doet, dan behoeft dit geen prijsverhooging met zich mede te brengen.

Het Adviesbureau van Heemschut is een instituut, dat in den regel gratis zijne adviezen omtrent bouwplannen geeft. Dit Adviesbureau is opgericht door een aantal Amsterdammers, die veel voor hun stad en land gevoelen, hun kennis en hun tijd ruim beschikbaar stellen om de bouwkunst op een hooger peil te brengen. (Zou dit ook voor Indië, om te beginnen voor Java, kunnen?)

Het publiek zal op deze tentoonstelling veel kunnen zien van het werken van dit Adviesbureau. Verschillende architecten-bureaux en andere liefhebbers gaven hun medewerking en stonden voorbeelden af voor deze tentoonstelling.

De ingezonden slechte en verbeterde ontwerpen zijn veelal door Gemeentebesturen ontvangen bouwaanvragen, welke door dit Adviesbureau herzien werden.

Ongeveer eenzelfde tentoonstelling werd verleden jaar in Den Briel gehouden en wel met groot succes.

[1]) Diezelfde vloedgolf heeft zich, veelal langs Nederland, ook over Indonesië verspreid en daar een niet minder fatalen invloed uitgeoefend. — *Red.*

[2]) Daartoe kan men ook voorwerpen kiezen van Indonesische kunstnijverheid, waarvan zoovele en velerlei juist door goeden smaak uitmunten en daarbij goedkoop zijn, zooals o.a. het verschillende weef- en vlechtwerk dat op alle eilanden van den archipel door de inboorlingen op kunstzinnige wijze vervaardigd wordt en zoowel voor kleeding en huisraad als voor versiering, ook bij Westerlingen, dienen kan. — *Red.*

[3]) Dit geldt eveneens voor de Indonesische kunstnijverheid. De prijzen der artikelen, in de toonkamers van Boeatan te koop, zijn, in aanmerking genomen het smaakvol, soliede handwerk, zeker niet hoog te noemen, ook niet in vergelijking met westerschen arbeid van dergelijk soort. — *Red.*

[4]) Ditzelfde kan helaas niet van Indonesië worden gezegd en allerminst van den huizenbouw voor en door inboorlingen. De pogingen in deze richting o.a. door Ir. Maclaine Pont, met de door hem gestichte vereeniging „Modjopait”, zouden een „Ind. Heemschut” te noemen zijn. Worden zij echter voldoende gewaardeerd en gesteund door particulieren en overheid? — *Red.*

Persoverzicht uit de Indische Bladen

II. UIT DE INHEEMSCHE EN CHINEESCHE PERS.

Het standpunt der Chineezen in Indië.

In de *Pewarta Deli* (liberaal, Medan) wordt besproken een artikel uit de *Sin Po* (Chin., Batavia) over het samengaan van de Chineezen met Indonesiërs, waarin o.m. gezegd wordt dat de verhouding der Chineezen tot de Indonesiërs van meer belang is dan die tot de Nederlanders, aangezien langzamerhand de invloed der Nederlanders achteruit gaat, terwijl die der Inlanders veld wint en het Nederlandsche bestuur in Indië ten leste in handen der Inlanders zal komen, die steeds heftiger ageeren voor de vrijheid. Hoewel de Inlanders nog niet tot overeenstemming kunnen komen over de manier om de vrijheid te verkrijgen, kunnen de Chineezen tegenover hun nationalistische gevoelens geen vijandige houding aannemen; in principe moeten de Chineezen als Aziaten sympathie voor de volksbeweging in Indië hebben.

Naar aanleiding hiervan schrijft in de *Pewarta Deli* van 6 April iemand dat, voordat Indië een bron van inkomsten voor de Nederlanders werd, reeds aanraking met de Chineezen bestond. Dus is het niet meer dan logisch dat de Chineezen de zijde der Indonesiërs kiezen, vooral indien men bedenkt dat men eenzelfden vijand heeft, n.l. het Europeesch imperialisme en kapitalisme.

De toekomstige koers van Indië.

In de *Pewarta Deli* van 11 April is een schrijver aan het filosofeeren gegaan over de richting die Indonesië uit moet gaan, de communistische of de nationalistische. Schrijver gaat dan het voor en tegen dier beide richtingen na en laat eenige andere, door Europeanen overheerschte of beïnvloede landen in Azië de revue passeeren. Hij is overtuigd dat b.v. China binnenkort door de nationalisten zal worden geregeerd en dat de vreemdelingen uit elkaar zullen worden gejaagd. In Britsch-Indië is de bevolking bijna geheel nationalistisch gezind en wenscht eveneens de Westersche macht in Azië te

...nietigen; in de Straits blijft men nog rustig wen de groote vrijheid die men er geniet; de Philippijnen vroegen reeds om de vrijheid en deze zal binnenkort wel gegeven worden. Siam bewijst dat men zich in Azië zelf kan regeeren, al is het nog niet gelijk Europa.

Terugkomende op Indonesië, zegt schrijver dat volgens de roode leiders tot hun partij moet worden om spoedig het gewenschte doel te bereiken, daar men dan den meest hechten steun krijgen kan, zoowel van de gelijksoortige partij in Eerste en Tweede Kamer als van Rusland, dat oorlogsschepen en wapens zou kunnen zenden en nu ook China te hulp komt.

Schrijver stelt de vraag of dit inderdaad de juiste oplossing zou zijn en antwoordt dat de politiek onderlijk is. Het communisme wordt in Indonesië op allerlei wijzen tegengewerkt, er zijn verschillende vereenigingen die een nationalistische richting hebben. Heel Azië staat het nationalisme toe, met slechts een klein deel het communisme; het nationalisme wordt ook door de Europeesche volken gewaardeerd, door het nationalisme zal de Europeesche invloed in Azië verdwijnen, niet door het communisme. Om al deze redenen komt schrijver tot de conclusie dat het voor Indonesië aangewezen is om het nationalisme aan te hangen.

Het belang der inwoners van Zuid-Sumatra.

Kemoedi (radicaal, Palembang) van 9 April wordt in een hoofdartikel betreurd, dat de Inlanders zoo weinig aandacht schenken aan de herhaalde waarschuwingen van sommige bladen tegen de plannen van vreemde kapitalisten met betrekking tot den grond. Tot dusverre denken de bewoners van Zuid-Sumatra er maar niet aan, beschikbare leege gronden te gaan bebouwen en met vertrek naar Java vestigt schrijver de aandacht op het groote nadeel dat men daarvan zal ondervinden. De Javanen zijn nu genoodzaakt naar elders te trekken omdat zij in hun geboorteland niets meer kunnen beginnen als gevolg van het gebrek aan velden, de grond is thans in handen van buitenlandsche kapitalisten. Hetzelfde lot zullen ook de bewoners van Zuid-Sumatra moeten ondergaan als zij niet dadelijk aan den slag gaan.

Schrijver wijst op de plannen van een Japansche maatschappij, die een rubber- en thee-onderneming wil aanleggen en doet ten slotte een beroep op alle betrokken hoofden om hun onderdanen zooveel mogelijk tot de ontginning van leege gronden te bewegen, opdat zij straks niet door de vreemdelingen zullen verdrongen worden.

Van Heutsz en Indonesië.

Bintang Timoer (liberaal, Weltevreden) van 13 April komt een ingezonden stuk voor van een Inlandsch militair, zich noemende „Militair Boemiputra", naar aanleiding van het voornemen om een brigade Inlandsche gedecoreerde militairen onder een luitenant naar Nederland te zenden om daar te doen aan het huldebetoon bij de plechtige bijzetting van het stoffelijk overschot van wijlen Gen. J. B. van Heutsz in de Groote Kerk te Amsterdam. Schrijver zegt dat het voor hem als Indonesiër niet zou zijn om eer te bewijzen aan de nagedachtenis van Van Heutsz, die zijn land Indonesia heeft onderworpen. Het is Van Heutsz geweest die het Nederlandsche gezag op de Buitengewesten heeft gevestigd en daarbij zijn Indonesiërs gesteld tegenover Indonesische soldaten, dus rasgenooten tegenover elkaar.

Schrijver wijst er op dat men thans niet meer is in den tijd der O. I. Compagnie, toen — dank zij de wegen der koloniale politiek — de Amboinees en de Menadonees den Javaan en den Boeginees enz. enz. en omgekeerd, doch men leeft thans in den tijd van verbroedering tusschen de volkeren van Indië: Javanen, Amboineezen, Atjehers, Timoreezen enz., zij voelen zich alle Indonesiërs en met de militairen onder hen is het evenzoo. Gesteld eens het andersom was: dat Nederland een kolonie van Indonesië was, verkregen op de manier zooals Holland verschillende bezittingen in Indië genomen heeft, zou het den Nederlanders prettig aandoen indien Nederlandsche militairen in Indonesië moesten om hulde te brengen aan een Indonesisch opperste die Nederland onderworpen had?

Schrijver oppert dan ook de vraag of het niet beter zou zijn slechts door Hollandsche militairen, rasgenooten van Van Heutsz, aan diens huldiging te doen meedoen.

Naar aanleiding van dat ingezonden stuk wordt door de zenden van inlandsche militairen naar Holland door de redactie van het blad eveneens besproken en afgekeurd, als zijnde kwetsend voor de gevoelens van vele militairen die, ondanks dat zij in dienst van het Gouvernement zijn, nationalistisch denken en zich één voelen met alle Indonesiërs. De redactie vindt het heel natuurlijk dat de Nederlanders den grooten Van Heutsz huldigen willen, hem de grootste eer willen bewijzen door hem in de Groote Kerk te Amsterdam te laten bijzetten, vooral daar het zoovelen hindert dat het graf van Jan Pietersz. Coen tot nog toe niet gevonden is, doch... het zij voldoende dat alleen Nederlanders daaraan deelnemen.

De groote tegenstelling in Indië.

In de *Bintang Timoer* van 13 April worden de pogingen tot vorming van een z.g. „blank front", waarvoor Zentgraaff propaganda maakt, besproken en gehekeld. Volgens schrijver verandert de heer Z. zijn politiek een weinig omdat zijn propaganda mislukt is door de omstandigheid dat er nog menschen van meening zijn dat de gekleurde lieden wel nuttig kunnen wezen om als werktuig te worden gebruikt. Men zegt dat allen die voelen voor de handhaving van het Nederlandsche gezag, zich aaneen moeten sluiten teneinde zich staande te kunnen houden tegen aanvallen en bedreigingen van hen die tegen de handhaving van dat gezag zijn. Tot de eerste groep worden gerekend de totok-Hollanders, de Indo's, de loyale Chineezen en de Inlandsche aristocratie.

Het *Soer. Hbl.* meent volgens schrijver te kunnen rekenen op de Chineezen en de Inlandsche aristocratie omdat de huidige beweging nadeelig voor hen zou zijn. Schrijver constateert echter dat de Chineesche wereld in het algemeen op de hoogte is van de houding van Zentgraaff c.s. tegenover de Chineezen, wier geld en kracht als tegenwicht in de politiek worden gebezigd, doch die links gelaten worden zoodra de partij van Zentgraaff sterk wordt. De Chineesche groep in Indië weet echter zeer goed waar zij moet staan en haar pers heeft duidelijk doen blijken dat de Indonesische beweging niet op zichzelf staat, doch deel uitmaakt van de Aziatische opleving, toen China het Westen uitdaagde. Daarom zullen de Chineezen in Indië de Indonesische beweging niet in den weg staan en deze eerder bijstaan, omdat voor de eigen organisaties geen nadeelen te verwachten zijn.

Wat de Inlandsche aristocratie betreft, waar het *Soer. Hbl.* zoo op vertrouwt om de groote massa mee te regeeren, zegt schrijver dat de tijden zijn veranderd en dat thans de aristocratie door de bevolking niet wordt gewaardeerd zoo zij zich niet eigen voelt met de natie.

Schrijver is van meening dat de „suikeractie" wel geen resultaten zal opleveren en slechts een krachtige tegenactie van de zijde der ontwaakte Indonesiërs zal veroorzaken. Hij zegt dat, als Zentgraaff zijn 600.000 menschen bij elkaar wil brengen, dit een reden zou zijn voor de tegenstanders om hun 50 millioen menschen ook bijeen te brengen en wie beweert dat deze massa's blijven zooals ze nu zijn?

De met den geest des tijds overeenkomende Inlandsche beweging, die streeft naar vooruitgang der bevolking, moet niet aldus worden belemmerd, want de resultaten kunnen anders zijn dan verwacht wordt. De gebeurtenissen in den laatsten tijd bewijzen voldoende hoe gevaarlijk het is om de Indonesische beweging te bezien door een rechtschen bril en een natuurlijke beweging niet te onderkennen, doch liefst alles te beschouwen als opstand.

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

Djawa. Tijdschrift van het Java-Instituut.

Ter gelegenheid van het in het vorig jaar gehouden Congres heeft het Java-Instituut een Oost-Java- en Madoera-Nr. uitgegeven, waarvan de inhoud ons zoo belangrijk toeschijnt, dat wij dezen in zijn geheel laten volgen.

Inleiding: Het Java-Instituut te Soerabaja, door C. J. Dijkerman.

O o s t - J a v a. Tenger en de Tengereezen, door J. E. Jasper. — Tjinden en plangi in Grêsik, door R. A. Kern. — Een Javaansche oorkonde uit den bloeitijd van Modjapahit, door Dr. W. F. Stutterheim en Dr. Th. Pigeaud. — Over muziek in het Banjoewangische, door J. S. en A. Brandts Buys-van Zijp.

M a d o e r a. Geschiedenis van Madoera, door Pa' Kamar. — Iets over de „adat" der Madoereezen, door Wirjo Asmoro. — Gebruiken bij bouw en terwaterlating van een prauw in het Sampangsche,

LIJST VAN ADRESSEN

ten behoeve van Repatrieerenden

(Vervolg).

FOTOGRAFEN EN LEVERANCIERS VAN FOTO-ARTIKELEN

Lappöhn, Passage, Den Haag.
Ph. Starke, Hoofdstraat 172, Apeldoorn.
C. J. L. Vermeulen, Toussaintkade 20, Den Haag.

GARAGES

Garage Havro, Kanonstraat, Den Haag.
Garage Jansen, Rijks Straatweg 773, Wassenaar.
Garage Kinsbergen, Nieuwstraat 59, Apeldoorn.

GLAZENWASSCHERIJEN

N. V. Cemsto, Hunsestraat 39, Den Haag.

GRAMOPHONE-HANDELAREN

L. Zwaal, Regentesselaan 24, Den Haag.

GROENTEN EN FRUIT

J. Eversmann, Edisonstraat 139, Den Haag.

HAARDEN

J. Snoeck, Zeestraat 51, Den Haag.

HEEREN-MODEARTIKELEN

J. Huizer, Thomsonplein, Den Haag.
Kalker's Modemagazijnen, Kalverstraat 100, Amsterdam.
W. F. Meijer, Hoofdstraat 93, Apeldoorn.

HOEDEN

Kalker's Modemagazijnen, Kalverstraat 100, Amsterdam.
Maison de Ruit—v. d. Waag, Charl. de Bourbonstraat 27, Den Haag.

HOTELS, PENSIONS ENZ.

American Hotel, Amsterdam.
Vacantiehuis „Den Lindenhof", Vierhouten.
Hotel-Rest. Duinoord, Sweelinckplein, Den Haag.
Rusthuis Eigen Sfeer, v. Boetzelaerlaan 205, Den Haag.
Pension Evesto, Nassaulaan 2B, Den Haag.
Hotel des Indes, Weltevreden.
Hotel Pension Insulinde, Bankaplein 2, Den Haag.
Rusthuis Zr. Kersloot, Esschenlaan 86, Rotterdam.
Hotel-Rest. de Twee Steden, Buitenhof, Den Haag.
Pension Patria, Lindenheuvel 2, Hilversum.
Pension Petronella, G. Reynststraat 36, Den Haag.
Hotel Promenade, Oude Schev. weg 21, Den Haag.

HUISHOUDELIJKE ARTIKELEN

J. W. Fonderie, Achterom 17, Den Haag.
Frans van Wijk, Vlamingstraat, Den Haag.

INDISCHE UITRUSTINGEN

Firma Kalker, Kalverstraat 100, Amsterdam.
W. F. Meyer, Hoofdstraat 93, Apeldoorn.

INRICHTINGEN VAN ONDERWIJS

J. Audier, Achterom 68, Den Haag.
Chr. Lyceum, Zeist.
Christelijk Lyceum, Emmakade 43, Haarlem.
De Vrije School, v. Speykstraat 46, Den Haag.
Haagsche Schoolvereeniging, Nassaulaan 26, Den Haag.
Instituut Schoevers, Stadhoudersplein 3, Den Haag.

JUWELIERS

Begeer, v. Kempen en Vos, Noordeinde, Den Haag.
Jedelo, Noordeinde 100, Den Haag.

KIPPENVOER

Verboog, Waalsdorperlaan, Den Haag.

KLEEDINGMAGAZIJNEN

Kleedingmagazijn P. v. d. Brul, Veenestr. Den Haag.

KLEERMAKERS

C. H. Ernens, Valeriusstraat, Den Haag.

LUXE ARTIKELEN

J. A. Schlette, Willem de Zwijgerlaan 50, bij Fred. Hendriklaan, Den Haag, Telefoon 50888.

MAKELAARS

W. Dop, Sweelinckstraat 72, Den Haag.

MANUFACTURENHANDEL

Iscrief & Co., Veenestraat 16, Den Haag.
Wisbrun & Liffman, Veenestraat 35, Den Haag.

MEUBILEERINGEN

Het Smyrna Tapijtenhuis, Ampèrestraat 30, Den Haag.
C. v. Moorsel, J. Hendrikstraat 9, Den Haag.
Gebr. Jungschläger, J. Hendrikstraat 19, Den Haag.
W. J. M. Simonis, Groenmarkt 34, Den Haag.
Firma Segaar, Spui 218/Thomsonlaan 93, Den Haag.
Schöder & Co., Groenmarkt, Den Haag.

door R. Ahmod Wongsosewojo. — De vischvangst op Madoera. — Karapan, door H. O. — Een korte mededeeling omtrent de Madoereesche stierenrennen, door Dr. F. J. Munnik.

Algemeene onderwerpen. De prauwen, door Mr. A. J. G. Maclaine Pont. — De historische rol van Modjapahit. Een hypothese, door Ir. H. Maclaine Pont. — Enkele kinderinstrumentjes uit Oost-Java (toeters en piepers), door J. S. en A. Brandts Buys-van Zijp.

De West-Indische Gids.

In de Juni-afl. besluit Mr. B. de Gaay Fortman zijn beschouwingen over Curaçao en onderhoorige eilanden gedurende 1816—1828, een periode in de geschiedenis dier eilanden, welke nog menig duister punt bevatte, waarover thans door den Schr., dank zijne nasporingen in oude archieven, meer licht is verspreid. — De heer Fred. Oudschans Dentz schetst het leven van James Rodway, den man die ruim 55 jaar in Britsch Guyana verbleef en arbeidde, voornamelijk op historisch en letterkundig gebied. — „Dokteren over de West" is de titel eener bijdrage van den heer W. R. Menkman, den lezers van het Kol. Weekbl. welbekend. — Ten slotte eenige boekbesprekingen door C. H. de Goeje en een uitvoerige Bibliographie.

De Periskoop. Alg. Weekblad voor Suriname.

Het Nr. van 14 Mei bevat het slot van het artikel over de Hendrikschool te Paramaribo, welke 8 Nov. a.s. veertig jaren zal hebben bestaan. Schr. wijst met nadruk op het tegenwoordig gebrek aan goede Nederlandsche leerkrachten aan die school; hij betreurt het dat Ned. hoofdonderwijzers niet meer in Suriname willen komen, maar de voorkeur geven aan Oost-Indië, waar zij financieel beter gebaat zijn. — Verder publiceert de heer A. P. Penard weder een Caraïbische legende : „De zondvloed, of het ontstaan der vrouw uit den trouwen hond."

Zendingsperiodieken.

De Zendingsbode. Mei '27. Moeilijkheden en dwarsdrijverij van Rome op het arbeidsveld van de zending der Indische Kerk. Banggaay, door Dr. G. C. A. A. van den Wijngaard.

Zendingstijdschrift De Opwekker. April '27. Een en ander uit het leven van Dr. Sun Yat Sen. — Overzicht van het werk der Amerikaansche „Methodist-Episcopal"-Zending op Oost-Sumatra, door C. Hamel. — Witte-Kruis-Kolonie bij Salatiga. Inrichting voor behoeftige Inlanders 14 Mei 1902 (Zilveren jubileum) 14 Mei 1927.

De Banier. 28 April '27. Schetsen uit het leven van Ludwig Ingwer Nommensen, den Apostel der Batakkers, door J. H. Hemmers (vervolg).

Nederlandsch Zendingsblad. Juni '27. De theologische school „Bale Wyata" te Malang (Oost-Java), door C. W. Nortier (vervolg).

„Ik zal Handhaven".

Het Mei-Nr. van „Ik zal handhaven", orgaan van den Nationalen Bond tegen revolutie, bevat als extra-bijlage het officieele rapport der Indische Regeering over de communistische woelingen in November 1926. De redactie, concludeerend dat dit rapport één aaneenschakeling is van steeds sterker klemmende bewijzen, dat de geheele opstand niets anders dan communistische agitatie is geweest, acht het bevreemdend, dat in geen enkele Nederlandsche courant een behoorlijke weergave er van werd aangetroffen. Zij stelt afzonderlijke exemplaren beschikbaar tegen toezending van ƒ 0.25, te storten op girorekening 2310 van de administratie, kantoor Rotterdam.

De Indische Gids.

De Juni-afl. opent met het portret van Generaal J. B. van Heutsz als herinnering aan de plechtige bijzetting van diens stoffelijk overschot te Amsterdam op den 9en Juni. — De hoofdredacteur G. Nijpels komt nog eens terug op het in de Maart-afl. opgenomen artikel „Waarom de Nieuw-Guinea-expeditie zoo overhaast werd opgezet." Hij vindt daartoe termen naar aanleiding van een uitdrukking van den Gouverneur-Generaal zelven, dat van het heele in de I. G. gepubliceerde geval niets waar is. — De hr. W. E. van Dam van Isselt besluit zijn beschouwingen over de opleiding van officieren van het N.-I. leger aan de Hoogere Krijgsschool te 's-Gravenhage. — De hr. J. van Roon stelt de groote verdiensten in het licht van wijlen generaal J. J. K. Enthoven ten opzichte der topografische opneming van Borneo; onder zijne leiding is daar

„monumentaal" werk verricht. — Prof. Jhr. Mr. B. C. de Savornin Lohman schrijft over de bevoegdheden van den Volksraad in verband met de nieuwe Staatsregeling van Ned.-Indië. Schr. misgunt dien Raad zijn grooten invloed op de wetgeving niet, mits de grondwettelijk gewaarborgde rechten van het geheele Koninkrijk daarbij niet in gevaar worden gebracht. — Mr. J. J. van Bolhuis bespreekt in zijn rubriek „Indië en de Volksvertegenwoordiging" de debatten in de Eerste Kamer over de Indische en Surinaamsche begrooting, zoomede over de begrooting van Curaçao in de Tweede Kamer. — Overigens de maandelijksche rubrieken: Revue van brochures, enz. — Buitenland. — Koloniale literatuur. — Wetenschap; kunst en industrie.

De Indische Mercuur.

No. 23 (8 Juni). De nieuwe voorzitter van het Algemeen Landbouw Syndicaat (Prof. Dr. Ir. G. van Iterson Jr., hoogleeraar aan de Technische Hoogeschool te Delft), door A. J. Kluyver (met portret). — Invloed van de overstroomingen in Louisiana op de suikerproductie, door Dr. H. C. Prinsen Geerligs. — De leiding in de cultures, door E. Tekenbroek. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige vaste rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut geeft een opgave van recente rubber-literatuur.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Uit den inhoud van No. 44 (30 April). Indië in Holland (zeer waardeerende bespreking eener voordracht, gehouden door den Heer A. Gorter voor de afd. Twente der vereeniging Oost en West). — Verschillende dieren in tropisch Australië, door W. A. Schrauwen. — Van uitvindingen gesproken.

De Indische Culturen.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 9 (1 Mei). Een planters-jubileum W. F. M. de Buy Wenniger 1902—1927 (met portret), door A. F. Velders. — Epiphyten op cultuurplanten, door W. N. Sands (met ill.). — Cacao-notities, door S. Kalff (historisch overzicht van de cultuur in Ned.-Indië). — De suikerhandel in 1926, door A. Volz. — Het rijstboorder-vraagstuk. — De Britsch-Indische suikerindustrie. — Het statistiekrecht voor rubber.

Eigen Haard.

Het Nr. van 4 Juni brengt een geïllustreerd artikel over het jubileum van het Billiton-bedrijf. — Het maandelijksch bijblad „Aarde en haar Volken" bevat een vervolg van „Indrukken van een reis om de wereld". De schr. schrijft thans over bezoeken aan Bali en Lombok, Java en Celebes.

Vrijzinnig Weekblad (van Ned.-Indië).

Uit den inhoud van No. 12 (3 Mei). Noodige wijziging van de Indische Staatsregeling (wordt vervolgd). — De Raad van Indië. (Betoog dat dit lichaam zijn bestaansrecht heeft verloren, nu het beslissend aandeel in de wetgeving aan den Volksraad is toegekend en de Raad nog slechts een adviseerende bevoegdheid heeft. In dit verband acht schr. het verkeerd, dat thans uitbreiding van het aantal leden aan de orde is, welke geen meerdere machtstoekenning beteekent, doch slechts een verhooging van de landsbegrooting met de tractementen en de bijkomende kosten van twee heel hooge (Inheemsche) ambtenaren). — Verder bevat dit Nr. o.m. het slot eener bespreking van het bekende onderzoek Meyer Ranneft-Huender.

In Memoriam J. B. van Heutsz.

Van de hand van den heer J. L. Ch. van Beeten, gep. Off. v. h. Ned. Leger, is een vlugschrift verschenen: „In memoriam J. B. van Heutsz".

Het boekje, ingeleid met een waardeerend woord van den Generaal Swart, getuigt van schrijver's groote bewondering en eerbied voor den persoon van Van Heutsz als mensch en als krijgsman. Een 6-tal photo's en nog enkele andere afbeeldingen versieren den inhoud.

* * *

Waarnemingen in verband met het voorkomen van verkiezeld hout in de voormalige residentie Batavia. (Overzicht eener voordracht van Jhr. Dr. Ir. F. C. van Heurn, door Ir. R. A. van Sandick). (De Ingenieur, 28 Mei '27).

De economische toestand van Suriname in 1926. Verslag uitgebracht door de Vereeniging van Handel en Nijverheid in Suriname. (Paramaribo, J. K. Oliviera).

Overzicht van de tariefwetgevingen van Suriname en Curaçao. Tarieven van in- en uitvoerrechten. Regeeringsuitgaaf (15 Mei 1927). ('s-Gravenhage, Landsdrukkerij).

Overzicht van de tariefwetgeving van Nederlandsch-Indië. Tarieven van in- en uitvoerrechten. Regeeringsuitgaaf (15 Mei 1927). ('s-Gravenhage, Landsdrukkerij).

De feestelijke opening der Zuid-Sumatra spoorlijn te Blambangan Oempoe (met kaart), door R. van Sandick. (De Ingenieur, 28 Mei '27).

De houtsoorten van Suriname, door Ir. J. Ph. Pfeiffer. Deel II. Een onderzoek naar de technische eigenschappen van 28 van de voornaamste houtsoorten. Met 43 afbeeldingen en een platen. (Meded. No. XXII van het Kol. Instituut, afd. Handelsmuseum, No. 6). Amsterdam, J. H. de Bussy.

Gouverneur-Generaal J. B. van Heutsz (met portret), door J. Keur. (Madjoe, Juni '27).

Verslag over de hervormingen van het gevangeniswezen in Ned.-Indië over de jaren 1916 t/m 1925. Samengesteld bij het Hoofdkantoor van het Gevangeniswezen. (Pekalongan).

Gouverneur-Generaal J. B. van Heutsz (met portretten). (Ind. Katholiek Weekbl., 3 Juni '27).

De economische toestand van Suriname (slot). (Van Uitvoer, 7 Juni '27).

Vesuvius, the Tengger mountains and the problem of calderas, by Dr. B. G. Escher. (Leidsche Geologische Mededeelingen. Dl. II, afl. 2, 1927).

Notes on fishes obtained in Sumatra, Java and Bali, by H. W. Fowler and B. A. Bean. (Proceedings U. S. Nat. Mus. 71, Nr. 10, 1927).

Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel. Jaarverslag over den Landbouwvoorlichtingsdienst over 1925. (Weltevreden, Landsdrukkerij).

Handboek ten dienste van de suikerriet-cultuur en rietsuiker-fabricage op Java. Deel V. De cultuur van het suikerriet op Java, door W. van Deventer. Tweede druk, herzien en bijgewerkt. Met afbeeldingen. (Amsterdam, J. H. de Bussy).

Overzicht van de productenmarkt op Java en Madura gedurende het eerste kwartaal van 1927 (vervolg). (Korte Berichten, 6 Mei '27).

Een bewindhebber der Oost-Indische Compagnie (Nicolaas Witsen), door S. Kalff. (De Ind. Gids, Voorganger, 10 Juni '27).

Suriname.

Onder het hoofd *„Groote Plannen"* schrijft *„De West"* van 10 Mei:

De heer C. J. J. Cornet, vroeger in dienst alhier van de Surinaamsche Bauxite Maatschappij, is Zaterdag per Fransche mail hier teruggekeerd. In een onderhoud deelde de heer Cornet ons mede, dat zijn komst verband houdt met eenige grootsche plannen. Het placer der Guyana Goud Placer Maatschappij is overgenomen door een Nederlandsch-Fransch-Amerikaansche combinatie, als wier vertegenwoordiger de heer Cornet optreedt. De nieuwe eigenaarde maatschappij, die zich voorstelt om ijzererts op het placer te ontginnen langs electrolitischen weg, heet Flandria.

Verder verklaarde de heer Cornet vertegenwoordiger te zijn van twee Hollandsche combinaties, waarvan de eene het voornemen heeft in het district Beneden Saramacca een suikerfabriek te stichten, en de ander — zonder eenige subsidie — een spoorverbinding wil aanleggen van Guyana Placer naar Paramaribo, berekend op een watervoorziening voor tienduizend personen (in de stad, langs de lijn, enz.).

De heer Cornet is gisteren voor enkele dagen naar Guyana Placer vertrokken. Daarna zal hij vluchtig een bezoek brengen aan Saramacca, om Zaterdag per Hollandsche mail terug te keeren naar Europa, alwaar verdere regeling van zaken. Hij stelt zich voor de werkzaamheden op Guyana Placer aan te vangen in Augustus a.s.

•.•

Tweehonderd Surinaamsche jongelieden zullen, naar *„De West"* meldt, worden uitgezonden naar Curaçao, om dienst te doen aan boord der schepen. De gage bedraagt: matrozen *f* 70 per maand, kwartiermeesters *f* 75 per maand, stokers *f* 75 per maand en oliemannen *f* 75 per maand. Alles met vrije voeding aan boord. Bij nauwgezette plichtsbetrachting wordt per kwartaal een extra-bedrag van *f* 25 toegekend.

Indien dit personeel door omstandigheden tijdelijk aan den wal in eigen voeding moet voorzien, wordt, indien zij reeds op een der schepen der maatschappij gevaren hebben, hiervoor 75 cent per dag uitbetaald. Geneeskundig onderzoek is verplicht. Vrije passage als dekpassagiers naar Curaçao. De verbintenis geldt voor drie jaar. Hierna wordt desgewenscht vrije passage terug naar Paramaribo ter beschikking gesteld.

Het voornemen bestaat om 4 booten achter elkander telkens 50 jongelieden naar Curaçao te zenden.

•.•

„De West" schrijft:

De heer Pfeiffer is nog steeds bezig met zijn reizen door de Surinaamsche bosschen.

Wij vermeldden reeds zijn reis naar de Corantijn, de Nickerie, Arawarwa en Wayombo, om vervolgens de Coppename af te zakken tot de Tibiti, waarna de Kabelkreek werd doorgevaren, gevoeteerd naar de Coesewijne en ten slotte de heele Poika Savana afgewandeld tot de Boven Saramacca.

Daarna volgde een reis naar de Coppename, de Voltzberg, de Raleighvallen en de omstreken der Kwamakreek, waar oude prospectielijnen van balatableeders werden benut ter verkenning van het oerwoud.

Dezer dagen is de heer Pfeiffer op stap gegaan voor zijn derden grooten tocht. Hij is nu naar de Boven Commewijne, Tempati en Mapane om te voet langs de zoogenaamde Beaumontlijn naar de streek der joden Savana aan de Boven Suriname te trekken. Vandaar zal nog een boottocht worden ondernomen naar de streek van Bergendal.

Deze tocht, waarmede de bosch-inspecties vrijwel besloten zullen zijn, zal een dag of twaalf duren. Behoudens kleine uitstapjes (waaronder een bezoek aan Moengo en Albina) zal de heer Pfeiffer dan voornamelijk in Paramaribo vertoeven. Tegen Augustus denkt hij terug te keeren naar Nederland.

•.•

De heer Dragten heeft in een der begrootingszittingen van de Kol. Staten aangekondigd, dat hij zich persoonlijk tot den gouverneur zou wenden, met verzoek om alsnog een crediet op de begrooting te brengen, ten behoeve van proeven om de cacaocultuur te redden uit haar staat van verval.

Naar *„De West"* verneemt, is de gouverneur bereid aan dit verzoek te voldoen en zal het crediet op de suppletoire begrooting worden gebracht.

•.•

„De West" schrijft:

Het Afrikaansch Gemeenschappelijk Verbond heeft, in samenwerking met de besturen van verscheidene andere erkende vereenigingen met Negerelementen te Paramaribo, een comité gevormd voor de viering van 1 Juli als „Algemeene dankdag ter versterking van het rasgevoel". Een comité bestaat uit de heeren J. Vriese, voorzitter; A. L. Waaldijk, ondervoorzitter; Theod. Comvalius, eerste secretaris; S. Frymersum, tweede secretaris en Ph. Redmond, penningmeester.

•.•

Prof. Dr. G. van Rijnberk schrijft in een artikel in de *„Haagsche Post"* van 4 Juni in een artikel *„De waarde der hygiëne"*, o.m.:

......„Immers, onze landgenoot Prof. Jansen te Weltevreden is er het vorig jaar in geslaagd, uit de versmade rijstzemelen (dedèk) een zeer werkzame stof te bereiden, welke waarschijnlijk het gezochte tegen beri-beri beschermende vitamine is. Naar hij mij schrijft, brengt het Geneeskundig Laboratorium te Weltevreden thans tabletten en empoules van dat vitamine in den handel, waarvan uiterst geringe hoeveelheden voldoende zijn om bij den mensch beri-beri te voorkomen of tegen te gaan."

Tot zoover Prof. v. Rijnberk.

Nu komt er in Suriname onder de balatableeders (en goudzoekers?) een ziekte voor, zwelziekte genaamd, die, naar de geneesheeren meenen, verwant is aan beri-beri. Ik vestig daarom de aandacht der heeren medici in Suriname op de tabletten van Prof. Jansen. Men kan er allicht de proef mede nemen.

•.•

LIJST VAN ADRESSEN

ten behoeve van Repatrieerenden

(*Vervolg*).

MUZIEKHANDELAREN

Muziekhandel Dajos Bela, Fred. Hendriklaan 190, Den Haag.
Ph. Kruseman, Noordeinde 91, Den Haag.

OPTICIENS

P. W. Hiele, L. Jansstraat 27, Utrecht.
C. v. Monsjou, Valkenboschplein 19, Den Haag.

PARAPLUIE-MAGAZIJNEN

Kalker's Modemagazijn, Kalverstr. 100, Amsterdam.
A. Querelle, Schoolstraat 10, Den Haag.

PIANOHANDELAREN

L. Jacobi, Regentesselaan 123, Den Haag.

PORSELEIN EN AARDEWERK

Focke en Meltzer, Hoogstraat 5, Den Haag.
C. Hoying, Spuistraat 20, Den Haag.

POSTZEGELHANDEL

Max Pool, Korte Poten 25, Den Haag.

RECHTSKUNDIGE BUREAUX

v. d. Geer, W. de Withstraat 79, Den Haag.

REISBUREAUX

Kon. Paketvaart Mij., Amsterdam.
Rotterdamsche Lloyd, Rotterdam.

RESTAURANTS

Rest. Duinoord, Sweelinckplein, Den Haag.
W. F. Klink, Wagenstraat 109a, Den Haag.
Rest. Promenade, Oude Schev. weg 21, Den Haag.
Rest. de Twee Steden, Buitenhof, Den Haag.

RIJWIELHANDELAREN

P. Nassenstein, Bachmanstraat 42, Den Haag.
J. F. Vrolijk, W. de Withstraat 68, Den Haag.

SCHOENMAKERS

A. J. Linneweever, Westeinde 32a, Den Haag.

STAALWAREN

J. A. Schlette, Willem de Zwijgerlaan 50, bij Fred. Hendriklaan, Den Haag, Telefoon 50888.

STOOMVAARTLIJNEN

Crans & Co., Plein 22a, Den Haag.

TANDARTSEN

Alg. Haagsch Inst. voor Tandheelkunde, Piet Heinstraat 2, Den Haag.
A. J. M. v. d. Sprong, Laan van Meerdervoort 426, Den Haag.
J. van Veen, Weimarstraat 27, Den Haag.

TEHUIZEN VOOR KINDEREN

Kl. Opvoedingstehuizen, Pr. Mauritsplein 23, Den Haag.
H. Lenstra, Hoofdweg 53, Amsterdam.
Tokuni, Amersfoort.
Zandbergen, Amersfoort.

TEHUIZEN INDISCHE BEDIENDEN

Persinggahan, v. Boetselaerlaan 2, Den Haag.

TOKO'S

Toko Bogor, Suezkade 12—12A, Den Haag.

TRICOT-GOEDEREN

Iserief & Co., Veenestraat 16, Den Haag.

UITZENDING VAN DINERS

Maison Blom, 2e Schuytstraat 77, Den Haag.

VERMAKELIJKHEDEN

Dierentuin, Benoordenhoutscheweg, Den Haag.
City Theater, Veenestraat, Den Haag.

VERZEKERINGEN

's-Grav. Rijwielverz. Mij., Conradkade 56, Den Haag.
Onderl. Levensverz. Eigen Hulp, Kortenaerkade 3, Den Haag.
Schenzer's Alg. Ass. Kantoor, Papaverhof 35, Den Haag.

VLEESCHHOUWERIJEN

H. J. M. van Duyne, Keizerstraat 165, Scheveningen.
Verwoerdt, Heerenstraat 11, Voorburg.

WASCH- EN STRIJKINRICHTINGEN

P. de Haan, Looierslaan 2, Voorburg—Veur.

ZANG

Mevrouw Alma, 2e Sweelinckstr. 185, Den Haag.

Bij de openbare behandeling der Surinaamsche begrooting voor 1927 in de Tweede Kamer (vergadering van 24 Febr.) zeide de Minister van Koloniën:

......„Dat inderdaad de hoogere categorie van het onderwijs, dus alles wat boven het gewone lager onderwijs staat, eenige beperking behoeft, breng ik in verband met de plannen van den Ondernemersraad. Wanneer wij aan die plannen te gemoet komen, door er toe mede te werken, dat de bevolking een landbouwbevolking wordt en blijft, dan is in het belang van dat doel, dat het onderwijs daarmede in overeenstemming wordt gebracht en dat zij, die het genieten, voor een werkkring in het landbouwbedrijf worden geschikt gemaakt en dat zij niet zaken mee krijgen, waaraan zij òf niets hebben, òf die verwachtingen zouden kunnen opwekken, waaraan de toekomst voor hen niet zal voldoen"......

Nu gelooven wij niet dat de Ondernemersraad bij zijn beschouwingen „de hoogere categorie van het onderwijs" op het oog heeft gehad en niet heeft bedoeld dat *alle* onderwijs in de kolonie tot den landbouw moet opleiden, maar daar willen wij het nu niet over hebben. Wij dachten aan deze rede van den Minister, toen wij in de *„Berichten uit de Heidenwereld"*, van Mei/Juni 1927 (uitgegeven door het Zendingsgenootschap der Evangelische Broedergemeente te Zeist) de *„Reisindrukken"* van den Zendingsdirector H. Steinberg lazen. Daarin trof on- de volgende opmerking: ....„De andere stadssc. en hebben met haar gewoon lager onderwijs een niet minder belangrijke plicht te vervullen. Zij voorzien in veler behoefte en bereiken vaak voortreffelijke resultaten. Toch is het ons veel waard, dat de Selecta ten minste het begin is van een onderwijs op wat hooger plan; dit kunnen we niet meer missen."

Uit de laatste zinsnede blijkt dat de Zendingsdirector het niet eens is met den Minister.

* * *

In *„De Telegraaf"* van 10 Juni, derde ochtendblad, een interessant verslag over Lili Green's matinée in het theater Femina te Parijs.

Curaçao.

De begrooting voor 1927.

Het Voorloopig Verslag van de Eerste Kamer is van geen beteekenis. Dit zal duidelijk zijn, als men weet, dat de heffingen op uitvoer van mijnproducten en van zout daarin worden aangeduid als tijdens den oorlog ontstaan. Het belooft *niets* voor de verdere behandelingen in de Eerste Kamer van deze begrooting.

„Koninklijke Petroleum".

Aan het jaarverslag over 1926 ontleenen wij hetgeen over de bedrijven op Curaçao en in Venezuela wordt gezegd:

Curaçao.

De ruwe olie, in Venezuela gewonnen, werd geregeld naar Curaçao getransporteerd; verwerkings-, vervoer- en opslagcapaciteit werd verder vergroot.

Gedurende het verslagjaar werd een begin gemaakt met den bouw van een verschepingsstation met opslagtanks te Caracas Baai, ongeveer 16 K.M. van Willemstad, teneinde het zeer drukke en steeds toenemende scheepvaartverkeer in het Schottegat en de St. Anna Baai eenigszins te verlichten.

Venezuela.

Caribbean Petroleum Company. Gedurende 1926 vermeerderde de ruwe-olie-productie belangrijk, n.l. 1.318.590 K.G. ton (1925 952.839).

In de diepere lagen van het Mene Grande veld werd een olie aangeboord van een lager soortelijk gewicht dan de in de bovenlagen aangetroffene.

De uitbreiding van de ruwe olie verwerkingscapaciteit te San Lorenzo met een tweede Trumble Plant, zal midden 1927 gereed komen.

De noodige projecten voor vergrooting der verpompingscapaciteit en steigeraccommodatie worden voorbereid; waar noodig, werden de reparatiewerkplaatsen, electrische centrales enz. verbeterd en uitgebreid.

Venezuelan Oil Comp. Ltd. De productie over 1926 vertoonde een aanmerkelijke stijging, n.l. van 690.749 tot 1.803.789 kg ton.

Deze stijging was grootendeels het gevolg van een intensieve boorcampagne in La Rosa, waar het productieterrein belangrijk werd uitgebreid.

Olie werd ook aangeboord in Lagunillas, ten Zuiden van La Rosa gelegen; dit veld belooft een belangrijke producent te worden. De productie van de terreinen in het Maracaibo District bleef ongeveer constant. De exploratieboring te Sibucara, ten Noord-Oosten van Concepción, beantwoordde niet aan de verwachtingen en werd daarom verlaten. Eveneens geschiedde dit in Ambrosio, ten Noorden van La Rosa gelegen, waar verdere exploratie gestaakt is.

In verband met de groote stijging in de ruwe olie-productie werden de verpompings- en afscheepinstallaties uitgebreid.

Begrooting voor 1928.

Het kan nog wel eenigen tijd duren vóór wij de *Amigoe* en de Handelingen van den K. R. over de openbare vergadering van dat college, waarin de begrooting is vastgesteld krijgen. Wij ontleenen daarom voorloopig maar iets aan *La Union* van 12 Mei 1927 en wel betreffende de twee belangrijkste onderwerpen.

Watervoorziening. De gouverneur heeft gekozen voor een ontwerp van Ir. Versluys, dat een waterleiding voor putwater en een voor gedistilleerd zeewater beoogt. Gedurende de vergadering is de raad in de afdeelingen gegaan om nog eens zijn gedachten te laten gaan over de post van *f* 500.000.— voor watervoorziening. Daarna is besloten, daar de kosten van dit plan op *f* 760.000.— zijn geraamd en op de begrooting voor 1927 reeds *f* 500.000.— is uitgetrokken, voor 1928 slechts *f* 260.000.— toe te staan.

Salarisverhooging. De gouverneur had voorgesteld de desbetreffende post met *f* 120.000.— te verhoogen. Het raadslid J. J. Beaujon stelde voor den post weer tot het oorspronkelijke bedrag terug te brengen, niet om zich tegen een salarisherziening uit te spreken, maar om eerst een plan van de verhooging van iedere overlegd te krijgen. De heer Maduro vroeg het bestuur ook te denken aan de gepensionneerden. De voorzitter ondersteunde het betoog van den heer Beaujon en zag in de door den gouverneur gevolgde methode een aanslag op het budgetrecht van den raad. Hoe het afgeloopen is vinden wij niet vermeld.

Politie.

De *Amigoe* vermeldt ons — inderdaad niet malsch — oordeel over de houding van den K. R. blijkens het Voorloopig Verslag over het ontwerp tot reorganisatie der politie en schrijft dan:

„Dit oordeel lijkt ons wel een beetje hard en on-rechtvaardig.

Geenszins sluit de Koloniale Raad de oogen voor het „periculum in mora". En daarom juist is zijn kritiek van het voorgestelde systeem niet uitsluitend afbrekend, maar is hij ook opbouwend te werk gegaan door een eigen systeem aan te geven.

Wat het door het Bestuur voorgestelde systeem betreft van militaire politie, het kan theoretisch nog zoo doeltreffend en technisch nog zoo volmaakt zijn, over de practische doeltreffendheid en geschiktheid voor Curaçao kan o.i. niemand beter oordeelen dan de ontwikkelde Curaçaoënaar, die beter dan wie ook de psyche van het volk kent.

Beter dan wie ook, kan hij oordeelen welk systeem van politie zich 't best aanpast bij het volkskarakter, — en van welk systeem dus in de praktijk de beste resultaten te verwachten zijn.

Een politie-corps toch moet men niet beschouwen als een macht die boven de gewone samenleving staat en met ijzeren hand alles van boven af bestuurt en regeert, — maar als een macht, die diep in het burgerlijk en maatschappelijk leven ingrijpt en die daarom des te beter resultaten zal bereiken, naar gelang zij zich meer aan dat leven weet aan te passen; — het goede wat erin is, te waardeeren en het kwade langs de banen van tact en voorzichtigheid weet te voorkomen en vermijden."

Er rest ons na dit ons uitgereikt brevet van onverstand niets anders dan naar een ontwikkeden Curaçaoënaar te zoeken, die vóór het bestuursvoorstel is. Hij is gauw gevonden in den persoon van den overleden procureur-generaal, wiens advies aan den gouverneur „is van de eerste tot de laatste bladzijde een betoog, waarin de bezwaren van den Kolonialen Raad worden weerlegd, waarin oplossingen worden aangegeven, waarin wordt gezegd, dat die bezwaren veel en veel te breed zijn uitgemeten." Ten slotte ging hij uit den weg voor

psyche van...... den K. R. en zei: „waar de Koloniale Raad zich er tegen verzet, geef ik in overweging dat denkbeeld niet te aanvaarden."

De *Amigoe* kiest nu ook onomwonden partij voor een burger-politiecorps en meent, dat het voorgestelde, omdat het nooit bij den Raad genade zal vinden, „geen kans van slagen heeft." Misschien denkt het blad daarover nu anders.

Geschiedkundige Sprokkelingen.

Ds. G. B. Bosch.

Omtrent den bekenden predikant-schrijver Gerardus Balthasar Bosch kwamen wij eenige bijzonderheden tegen, die bekendheid in wijder kring verdienen.

Hij werd geboren te Utrecht 4 Sept. 1794. Zijn ouders waren Johannes en Gerarda Catharina Poel. Waarschijnlijk was de onderwijzer Phoel of Poel, tijdgenoot van ds. Bosch op Curaçao, schrijver van de bekende geschiedkundige *Mengelingen* in *de Cur. Crt.*, dus familie van hem van moederszijde. In Dec. 1810 werd hij student te Utrecht en 5 jaar later, nauwelijks 20 jaar oud, werd hij „door bijzondere aanbeveling" benoemd tot predikant op Curaçao. Eerst nam hij echter met het korps studenten nog deel aan den veldtocht tegen Napoleon, toen deze van Elba ontvlucht was. Onder hem kwam de vereeniging der Luthersche en Gereformeerde gemeenten tot stand, hij stichtte de kerk op Aruba en wijdde als schoolopziener zijn zorg aan het onderwijs.

Bekend zijn zijne bijdragen in de *Vaderlandsche Letteroefeningen* en zijn *Reizen in West-Indië en door een gedeelte van Amerika*, waarvan het 3de deel, dat meer in het bijzonder over Suriname handelt en zeldzamer is dan de andere deelen in 1843 uitgegeven werd door zijn broer L. E. Bosch. Reeds in April 1839 was ds. Bosch namelijk gestorven op het buitengoed Leeuwenstein bij Arnhem. Koning Willem I benoemde hem tot ridder in de orde van den Nederlandschen Leeuw.

Een andere broer dan de genoemde J. Ph. Bosch was met hem op Curaçao, eerst als boekhouder op het kantoor van den raad-contrarolleur der financiën, later zelf administrateur van financiën. Hij overleed te Utrecht.

Uit den Verren Vreemde.

De 19e zitting van het Internationaal Koloniaal Instituut.

Heeft de Grondwet de betiteling „koloniën" in den ban gedaan, in het internationaal gebruik blijft die aanwijzing in zwang, en onze minister van „Koloniën" komt ervoor getuigen, dat ook wij de benaming behouden als vereenigingsbegrip voor landen en volken, aan welke men een „moederland" gedenkt naast hun „vaderland".

Den Haag heeft van 7—10 Juni de heeren bijeengezien, die in het *Internationaal Koloniaal Instituut* over koloniale vraagstukken van wereldbeteekenis beraadslagen — en zich daarnevens weten te verpoozen op een manier in gepaste overeenstemming met het klinkende van de namen of de kwaliteiten van de hooge deelnemers.

De Prins der Nederlanden en de Minister van Koloniën traden niet alleen als woordvoerders op de voorste rij, zij waren ook, ieder op zijn beurt, gastheer bij een schitterend feestmaal. De opsomming alleen al van de uit verschillende landen gekomen hoogwaardigheidsbekleeders, politieke figuren of geleerden van naam besloeg een dagbladkolom. Groot Brittanje, België, Frankrijk, Spanje, Portugal, Italië, Denemarken, de Ver. Staten van N.-Amerika, Japan en de Volkenbond zonden vertegenwoordigers. Duitschland was geen plaats toegedacht onder hen, hier samengekomen ter bevordering van de vergelijkende studie nopens het bestuur, de juridische- en economische stelsels der koloniën. Voorzitter van het Instituut is Prins Hendrik; deze, de 19e zitting, werd geleid door den oud-minister van buitenlandsche zaken, Jhr. Mr. H. A. van Karnebeek. De werkbijeenkomsten vonden plaats in de bekende Trèveszaal. De openingsplechtigheid werd echter gehouden in het Vredespaleis, en daartoe waren nog vele personages uit de diplomatieke en ambtelijke wereld, alsmede vertegenwoordigers van groote koloniale instellingen, uitgenoodigd.

Nadat op de openingsvergadering de Prins en Minister Koningsberger de verwelkomingsredevoeringen gehouden hadden, hield de heer D. F. W. van Rees, vice-president van de permanente mandaten-commissie van den Volkenbond, een lezing over het stelsel der internationale mandaten.

In de (niet openbare) werkvergadering, van 8 Juni, gaf Prof. Dr. E. Moresco, oud-vice-president van den Raad van Indië, een inleiding, om zijn schriftelijk rapport over de vertegenwoordigende Raden van de Aziatische koloniën en de daarin geformuleerde stellingen nader toe te lichten.

Van deze (6) stellingen halen wij hier slechts de eerste en laatste aan.

I. In de evolutie-phase, waarin zich de groote Aziatische koloniën bevinden is het nuttig en noodig, dat de inwoners, zoowel Europeanen als Inlanders, voor zoover zij daartoe in staat zijn, aan de regeering deelnemen.

VI. De overgang van de zuivere autocratie tot het gematigd parlementairisme doet conflicten rijzen, omdat in den overgangstijd de regeering haar oorsprong niet vindt in dezelfde bron als de wetgevende en begrootingsmacht.

Het is niet voldoende een procedure in te stellen om deze conflicten op te lossen, maar men moet tevens zooveel mogelijk hun aantal en hun ernst verminderen, anders wordt de samenwerking moeilijk en wellicht onmogelijk.

De middelen om de conflicten te voorkomen, kunnen worden gevonden hetzij:

a. in de organisatie der betrekkingen tusschen de regeering en den vertegenwoordigenden Raad (invloed van den Raad op de samenstelling van de regeering; diarchie); hetzij *b.* in de afbakening van de bevoegdheden van den vertegenwoordigenden Raad (raadgevende functie, beraadslagende functie betreffende een steeds uitgebreider gedeelte van de wetgevende en begrootingsaangelegenheden); hetzij eindelijk *c.* in de samenstelling van den vertegenwoordigenden Raad (verdeeling der zetels tusschen de sociale groepeeringen; ambtenaren-leden, en niet-ambtenaren-leden; aanwijzing der leden door de regeering, door electorale lichamen, welke zich aanpassen bij de sociale structuur, door traditioneele, inlandsche organismen, door moderne Europeesche of inlandsche organismen).

Vele sprekers namen aan 't debat deel. Hoe uiteenloopend de inzichten ook waren, zij zijn toch te vereenigen in deze opvatting: op het tijdperk van kolonisatie volgt dat van de-kolonisatie. Dit verschijnsel is ingetreden en werkt door. Men kan van opvatting verschillen over het al dan niet wenschelijke ervan, over de mogelijkheid om het tempo al dan niet te beheerschen, over de gestalten waarin het zich voordoet, maar te keeren is 't niet, politiek beleid heeft te overwegen hoe het, voor elk geval op zich zelf, is te leiden.

Prof. A. Girault, hoogleeraar te Poitiers, lichtte de volgende stellingen toe, betreffende de uitoefening van de wetgevende bevoegdheid in protectoraatslanden:

„1. De instelling van het protectoraat brengt een verdeeling van souvereiniteit mede tusschen den beschermenden en den beschermden staat. De souvereiniteit wordt echter, doordat zij verdeeld wordt, niet verminderd. Indien de verdeeling van de bevoegdheden tusschen beschermer en beschermde naar gelang van omstandigheden kan uiteenloopen, dan wordt toch het totaal der rechten van souvereiniteit steeds teruggevonden door de optelling van de bevoegdheden van den beschermer en die van den beschermde. Derhalve kunnen de beschermende staat en de beschermde staat, gezamenlijk optredende, alles doen wat de regeering van een onafhankelijken staat zou kunnen doen.

2. Bijgevolg verbindt een gemeenschappelijke wet, in gemeen overleg tusschen de beschermende regeering en de beschermde regeering vastgesteld, allen, die verblijven op het grondgebied van den beschermden staat. Het is van geen beteekenis of deze daad van wetgeving zich vertoont in den vorm van een enkelen tekst of in dien van twee gelijksoortige, doch naar den vorm verschillende teksten, waarvan de eene uitgaat van de beschermende en de andere van de beschermde regeering.

3. Een daad van wetgeving, uitgegaan van den beschermden souverein alleen, verbindt de onderdanen van den beschermden staat en daarmee gelijkgestelde vreemdelingen. Voldoende is — onder voorbehoud van het recht van contrôle uitgeoefend door den vertegenwoordiger van den beschermenden staat — dat deze wet wordt vastgesteld overeenkomstig de regels te dier zake traditioneel gevolgd in den beschermden staat.

4. Een daad van wetgeving, uitgegaan alleen van den beschermden souverein, verbindt de onder-

danen van den beschermden staat en de vreemdelingen. Het is voldoende, dat deze wet wordt uitgevaardigd overeenkomstig de constitutioneele regelen en de regelen van het publieke recht, welke de bevoegdheid beheerschen om wetten te geven in de koloniën van den beschermenden staat.

Deze wet verbindt eveneens de inlanders, zoo vaak het betreft de reglementeering van een nieuwen dienst welke in het beschermde land door de beschermende regeering is ingevoerd (spoorwegen, posterijen, telegrafen, telefonen, enz.) en welke uniforme regelen meebrengt, waarvoor allen zonder onderscheid zich moeten buigen."

Ook aan de bespreking van deze stellingen werd door vertegenwoordigers van verschillende landen deelgenomen, zij droeg meer 't karakter van een nadere uitwerking van de geopperde inzichten, dan van een schok der meeningen.

De directeur van den Staatsplantentuin in België, de heer E. de Wildeman, hield een voordracht over: intensieve en rationeele uitbreiding van de inlandsche cultures, en haar verband met de economische ontwikkeling der tropische koloniën. Hij is voorstander van de ontwikkeling van den landbouw door en voor den inlander zelf, hij acht deze niet slechts voor den inlander zelf, maar ook voor de Europeanen van belang. Hij staat de stichting van talrijke inlandsche landbouwscholen voor. De Staat neme het initiatief tot het verkrijgen van een voldoende outillage voor den inlandschen landbouw.

Bij de ontwikkeling van deze zienswijze haalt hij voorbeelden uit Ned.-Indië en Kongo aan.

De Europeaan belegge zijn kapitaal in de industrie, die de inlandsche producten verwerkt en in de locale behoeften voorziet.

Deze inleiding ondervond zeer besliste bestrijding.

De heer Fontainas, ingenieur van de Intern. Bosch- en Mijnmaatschappij van Kongo, bestreed de stelling van den inleider, dat de inlanders individueel tot den landbouw kunnen worden gebracht. Wanneer men de cultuur van voedingsgewassen wil bevorderen, dan moet men de inlandsche groepeeringen daartoe opwekken. Weliswaar zijn er in Katanga een aantal zelfstandige planters, maar deze komen voor het grootste deel van elders, b.v. uit Zanzibar. De heer Baillaud, secretaris-generaal van het Kol. Instituut (Frankrijk) merkte op, dat de heer De Wildeman buiten beschouwing had gelaten de vergelijking tusschen de inlandsche individueele cultures en inlandsche groote plantages. Hij deed uitkomen, dat men zich ten onrechte zoo verheugt over de individueele inlandsche producten van cacao en aardnoten aan de Goudkust en in Senegal. Immers om deze landbouwers te voeden moet er rijst worden ingevoerd, die meer kost, dan hetgeen zij produceeren. Het is ook niet zoo eenvoudig hen tot de cultuur van voedingsgewassen te brengen. Daarom meende spr. dat men groote plantages moet hebben omdat deze het beste middel zijn tot opvoeding van den inlander. Men is over 't geheel nog niet zoover gekomen dat men den inlander alleen kan laten werken. De heer De la Motte-St. Pierre, grootplanter op Madagaskar, betoogde, zich aansluitende bij den heer Baillaud en zich beroepende op het eenstemmig oordeel van de gouverneurs-generaal Galiëni, Merlin en Augagneur, dat het onmogelijk zou zijn, voor de inlanders dezelfde goede hygiënische verzorging te verkrijgen als zij kunnen deelachtig worden door de groote plantages. In de eerste plaats zijn deze plantages dus nuttig uit humanitair oogpunt, in de tweede plaats geven zij den inlander behoorlijke landbouwopleiding. In de derde plaats wordt op deze wijze de versnippering van den grondeigendom tegengegaan. Iedereen is het erover eens, dat men in de koloniën niet behoorlijk den grond kan exploiteeren, wanneer hij onder te veel eigenaars is verdeeld.

In de, den 10en voortgezette vergadering, was het rapport De Wildeman nog aan de orde en de bestrijding ging voort.

Prof. da Siliva Telles, hoogleeraar te Lissabon, zeide dat men rekening moet houden met de verschillen in klimaat, gesteldheid van den bodem, ras, enz., in verschillende koloniën. De inlandsche politiek moet een realiteitspolitiek zijn. Hoofdzaak is de inlanders er toe te brengen hun nomadenleven op te geven, hen te hechten aan den bodem en hen te brengen tot den landbouw. Dit kan niet door abstracte juridische formules geschieden. De inboorlingen moeten juiste begrippen krijgen omtrent hun rechten, maar ook omtrent hun verplichtingen. Zij moeten de waarde leeren beseffen van het bezit van grond. Men kan niet als absoluut beginsel stellen, dat de cultures in de koloniën uitsluitend moeten toebehooren aan de inlanders. Het gaat zeker niet op in Afrika.

De heer Garnier, directeur van het Economisch Agentschap van Indo-China betoogde, dat de ervaringen daar te lande opgedaan, de stellingen van den inleider niet bevestigden. Zeker moet de kolonisatie ten doel hebben de zedelijke en stoffelijke verheffing der inlanders; maar zij geschiedt tevens in het belang van de geheele menschheid, om braakliggende gronden in het belang van ondervoede volken, om grondstoffen te verschaffen aan de nijverheid. Het koloniseerend land heeft dus verplichtingen tegenover de geheele menschheid. En juist daarom moet men het tot waarde brengen der koloniën niet overlaten uitsluitend aan de krachten der inlanders. Zeker moeten er cultures zijn, die speciaal aan de inlanders worden overgelaten, omdat zij daarin het best bedreven zijn. Maar op ander terrein moet de Europeesche invloed overheerschen, omdat daarbij wetenschappelijke gegevens, kapitalen, machines en technische kennis noodig zijn, die niet ter beschikking staan van de inlanders en nog jarenlang niet zullen staan. In die samenwerking is ook het beste middel gelegen tegen het gevaar van politieke oneenigheid tusschen de inlandsche volken en de Europeesche bezetters van het land. Moet eenmaal de Europeesche bezetter zijn plaats inruimen voor de autochtone bevolking, dan zal zijn beste verdedigingsmiddel zijn de nauwe verknochtheid, door hem geschapen tusschen de wederzijdsche belangen in de organisatie van de cultures. Laat men tevens het inlandsche kapitaal doen deelnemen in de Europeesche cultuurondernemingen en industrieele ondernemingen. Spr. beval aan, dat het Instituut deze ernstige kwestie op zijn agenda zou houden en de ontwikkeling van deze aangelegenheid in de meer dan Afrika ontwikkelde koloniën van het verre Oosten zou blijven bestudeeren.

De heer Zuzarte Corthezao, agent-generaal der koloniën (Portugal) achtte het eveneens gevaarlijk een theorie op te stellen, volgens welke men niet langer meer moet denken aan de exploitatie van groote Europeesche cultures. Elk koloniseerend land dient te streven naar een maximum van ontwikkeling zijner koloniën. Landen als Kongo en Angola, rijk, maar met geringe bevolking, kunnen de groote landbouwondernemingen niet missen.

Bij de repliek bleef de heer de Wildeman bij samenwerking tusschen Europeanen en inlanders hoofdzakelijk te zoeken in het steken van geld door de Europeanen in industrieën welke zich ten doel stellen de producten der inlandsche cultures voor een deel ter plaatse te bewerken.

Hiermede hebben wij, naar wij meenen, de hoofdmomenten van dit congres, binnen het kader van deze, onze rubriek, tot hun recht laten komen. De leden van het instituut bezochten den 9en Juni het gebouw van het Koninkl. Kolon. Inst. te Amsterdam, waar zij ook den stoet zagen voorbijtrekken, die het stoffelijk overschot van generaal van Heutsz naar zijn laatste rustplaats bracht.

Van de interne zaken, welke ten slotte nog zijn afgedaan, is 't volgende nog vermeldenswaardig.

Besloten is de volgende vergadering te houden in 1929, te Parijs, onder voorzitterschap van den heer François Marsal, oud-voorzitter van den Ministerraad, President van den Franschen Kolonialen Bond.

Aan het einde der vergadering heeft Prof. Girault (Frankrijk) namens alle aanwezigen den eersten vice-president, jhr. mr. dr. van Karnebeek, dank gebracht voor zijn uitnemende leiding. De heer Newton (Engeland) heeft zich hierbij aangesloten.

Resultaten? Deze moet men niet zoeken in verdedigde of aanvaarde stellingen, doch in het maken van koloniale vraagstukken van universeel belang tot internationaal studieobject.

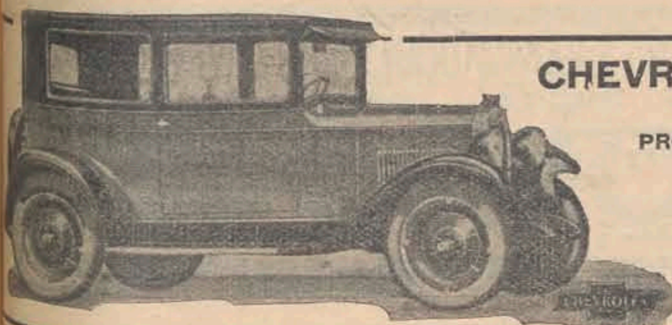
Ingezonden.

Indische Tentoonstelling 1928 te Arnhem.

In een van de laatste nummers van het Kol. Weekbld werd de opmerking gemaakt, dat in het Eere-Comité geen plaats was ingeruimd voor Curaçao-autoriteiten.

Staat U ons toe mede te deelen, dat zoowel Z. E. Mr. Brantjes, Gouverneur, als de Heer O. L. Helfrich, Oud-Gouverneur, zijn aangezocht; beiden hebben gemeend voor een plaats in het Eere-Comité te moeten bedanken.

Het Bestuur der Afd. Arnhem „Oost en West".

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Haarlem en Omstreken.

VERSLAG OVER HET JAAR 1926.

De werkzaamheden van het Secretariaat der afdeeling Haarlem en Omgeving hebben zich gedurende het jaar 1926 in hoofdzaak beperkt tot het organiseeren van eenige lezingen.

Op 14 Januari 1926 werd door de Ver. Nederlandsch Fabrikaat een lezing met lichtbeelden georganiseerd waar als spreker optrad de Heer J. Thomassen à Thuessink van der Hoop met het onderwerp: „Door de Lucht naar Indië".

Ingevolge een overeenkomst met het Bestuur van genoemde vereeniging hadden de leden der afdeeling Oost en West gratis de beschikking over 1 à 2 toegangskaarten, waarvan door vele leden gebruik werd gemaakt.

Op 25 Maart 1926 trad voor onze vereeniging op de Heer Ir. N. J. M. Taverne, leider van den vulcanologischen dienst in Indië met het onderwerp: „de vulkanen van Java". De zaal was goed bezet.

Aan de leden werd gelegenheid gegeven de vertooning op 15, 16 en 18 November van de film: „Van Amsterdam naar Bandoeng" in het Luxor Theater tegen gereduceerde prijzen bij te wonen.

Op 3 December 1926 trad voor onze vereeniging op de Heer Vertenten met een lezing met lichtbeelden over het leven: „15 jaren onder de Kaja-Kaja's van N.-Z.-Guinea". Deze zeer interessante lezing was zeer goed bezocht.

Ofschoon niet tot dit verslag behoorende kan reeds gemeld worden, dat in de eerste 4 maanden van 1927 nog 3 lezingen (waarvan een in samenwerking met de Ver. Nederlandsch Fabrikaat) voor de afdeeling werden gehouden.

Wat de samenstelling van het Bestuur betreft zij gemeld, dat de Heer Mr. O. E. G. Graaf van Limburg Stirum zich genoodzaakt zag tot zijn leedwezen wegens gezondheidsredenen als lid van het Bestuur te bedanken. In zijn plaats trad als lid van het Bestuur op de Heer O. R. A. Michelsen, die tevens met het oog op de ziekte van onzen Penningmeester, den Heer Vrijdag, zoo welwillend was diens functie waar te nemen.

Gedurende het jaar 1926 traden een tiental nieuwe leden tot de afdeeling toe; een even groot aantal moest echter wegens vertrek, overlijden en bedanken worden afgeschreven, zoodat het ledental op 31 December 1926 gelijk is aan dat van 31 December 1925, t.w. 133.

Zooveel mogelijk werd steeds voor het bijwonen der lezingen een aantal kaarten gratis ter beschikking gesteld van de leerlingen der hoogste klassen van middelbare scholen.

Evenals in het vorige jaarverslag moet ook thans gemeld worden dat het aantal leden der afdeeling in geen verhouding staat tot het vaak belangrijk aantal personen dat geregeld onze lezingavonden etc. bezoekt.

Tegen het doel van „Oost en West", dat breed en veelzijdig is, kan toch wel niemand eenig bezwaar hebben en de geringe contributie, waarvoor men meer dan bij elke andere Vereeniging terug ontvangt, kan toch zeker geen beletsel zijn lid te worden.

Ik wil het voor ditmaal hierbij laten.

De Secretaris,
H. P. DEINUM.

Mededeelingen.

Van de Redactie.

Om hoofdartikel-ruimte te winnen zag de redactie zich genoodzaakt in dit Nr. de rubriek „Uit de Europeesche pers" achter te houden.

In dit verband houde de schrijver van het Feuilleton: „Herinneringen van een oud-Indisch Officier" het ons ook ten goede dat wederom geen vervolg is opgenomen.

Van het Informatie-Bureau:

BESTEMD VOOR UITZENDING NAAR NED.-INDIE:

C. J. Bottemanne, Visscherij-consulent b. h. laboratorium v. h. onderzoek der zee te Batavia, Keizersgr. 557, Amsterdam.
G. H. H. Zandvoort, Leeraar M. O., Oetewalerstraat 28, Amsterdam.
Mr. Dr. F. M. Baron van Asbeck, Ambtenaar ter beschikking van de Alg. Secretarie te Buitenzorg en buitengewoon hoogleeraar a. d. Rechtshoogeschool te Batavia, Riouwstraat 182, 's-Gravenhage.
Mej. J. G. Sluijp, Onderwijzeres b. h. Openb. Lager Onderw., Emmastraat 22, Haarlem.

INDISCHE AMBTENAREN MET VERLOF:

D. J. Degens, 1e commies m. d. titel van hoofdcommies b. h. Dep. van Oorlog, Barbarossastraat 74, Nijmegen.
Mej. A. Smith, Commies b. d. S.S. en Tramwegen, Sleedoornstraat 41, 's-Gravenhage.
G. M. E. I. de Witte, Electr. techn. ambtenaar b.d. S.S. en Tramwegen, Haarlemmerweg 50, Leiden.
J. Bodaan, Tech. ambenaar 1e kl. b. d. P.T.T., Bazarstraat 40, 's-Gravenhage.
Mej. H. A. Tielsch, Telefoniste 1ste klasse, Nassaulaan 1, Oegstgeest.
D. van El, Inspecteur b. d. S.S. en Tramwegen, Pension Brederode, Brederodescheweg te Santpoort.
W. C. C. Steenaart, Leeraar a. d. Prins Hendrikschool te Weltevreden, Vlieddijk 15, Kampen.
A. H. Hoyer, Adj.-controleur v. d. Belastingen, p. a. K. Moser-Horlacher, Neuhausen a. Rheinfall.
Mej. A. Felix, Onderwijzeres der 3e kl. b. h. O.E.L.O., Stationsstraat, Heerenveen.
R. Wink, Electrotechnisch ambtenaar, Paul Krugerstr. 4, Hengelo.
L. Gölzen, Accountant 1e kl. b. d. Belastings acc.d[illegible]t, hoofd v. h. accountantskantoor te Soerabaya, Bergweg 43, Zeist.
W. Roos, Controleur 1e kl. b. h. Binnenl. Bestuur, Koningsplein 40, 's-Gravenhage.
H. van Besten, Werktuigkundige b.d. S.S. en Tramwegen, Vierbachtsstraat 44b, Rotterdam.

H. J. van Roest, Hoofdagent der 1e kl. b.d. Veldpolitie, Beersdal 229, Heerlen.
W. ten Bruggencate, Hoofdanalist b. d. afd. Nijverheid v. h. Depart. v. Landbouw, N. en Handel, Grootestraat 54, Almelo.
W. F. Lefeber, Hoofdopzichter b.d. S.S. en Tramwegen, Franklinstraat 104, 's-Gravenhage.
F. J. Deierkauf, Referendaris b. h. Dep. van Financiën, Ginnekenstraat 15a, Breda.
Mej. A. C. Bax, 1ste klerk bij het Kadaster, Laan van Meerdervoort 325, 's-Gravenhage.
J. D. A. van Rouwendal, Opzichter werkplaats 1ste kl. met den persoonlijken titel van werkmeester bij de Staatsspoor en Tramwegen, Sluisstraat 16, Utrecht.
J. H. Boon van Ochssee, waarnemend adj.-hoofdcommissaris van politie, Suezkade 176, 's-Gravenhage.
A. Regtuijt, Hoofdverpleger b. h. Militair Hospitaal te Weltevreden, Camera Obscurastr. 26, 's-Gravenhage.
Mr. J. Kunst, Referendaris b. h. Dep. van Gouv. bedr., Groot Hertoginnelaan 61, 's-Gravenhage.
J. A. Chr. van Brakel, Controleur 1e kl. b. d. P.T.T.-dienst, Postbox, Utrecht.
F. van Mourik, Controleur b.h. B.B. op Java en Madoera, p.a. Mej. Postma, F. C. Dondersstr. 13, Utrecht.
H. A. Sangster, Tijd. wnd. kantoorhoofd b. d. P.T.T.-dienst, 2e Schuytstr. 241, 's-Gravenhage.
J. W. Postma, Onderwijzer der 1e kl. b. h. O.E.L.O., Stationsweg E 12, Alkmaar.
J. G. Ruesink, Controleur 1e kl. b.h. Binnenlandsch Bestuur op Java en Madoera, Barentszstraat 32, 's-Gravenhage.
Mej. A. J. Grausch, Verpleegster der 1e kl. b. h. Krankzinnigengesticht te Buitenzorg, Jacob Catsstraat 49, Dordrecht.
J. Th. Steen, Controleur 2de categorie b.d. P.T.T.-dienst, Acaciastraat 173, 's-Gravenhage.
J. Hess, Teekenaar 1e kl. b. d. Waterstaat en 's Lands B.O.W., Westeinde 353, 's-Gravenhage.
Mej. W. J. Lilipaly, Adj.-commies b.d. P.T.T.-dienst, de Perponcherstraat 98, 's-Gravenhage.
W. F. Scipio, Controleur 1ste categorie b.d. P.T.T.-, Hotel des Indes, 's-Gravenhage.

MET PENSIOEN:

W. F. Bons, Tijd. wnd. controleur 1e kl. b. d. P.T.T., Groot Hertoginnelaan 107, 's-Gravenhage.

Gepensioneerd Surinaamsch Ambtenaar:

J. W. F. Vrielink, Leeraar a. d. Hendrik- en de Normaalschool te Paramaribo, Paul Krugerstraat 3, Vlaardingen.

Mutatiestaat van 8 tot 15 Juni.

Nieuwe Leden:	Geïntroduceerd door:
...Knobel, Consul der Nederlanden te Leipzig, ...sstrasse 10	Hoofdbestuur „Oost en West".
...L. Hueting, Hoofd eener school, Enschedé, Lage ...hof. f 5	den heer I. A. Nijhoff te Enschedé.
...P. Kalkman, Enschedé, Kortelandestr. 14. f 5 ...	Eigen aanmelding.
...er, Oegstgeest, Terweeweg 69. f 5.	Secretaris Afd. Leiden.
...en, Onderwijzer 1e kl., Den Haag, Adelheid...at 60. f 5	Secretaris Afd. Den Haag.
...deman, Directeur Departement van Onderwijs en ...dienst, Weltevreden. f 12	wnd. Hoofdvertegenw. „Oost en West" in Oost-Indië.

Adresveranderingen:

...Jonkers, Directeur Mulo, van: Amsterdam, 2de ...ersstraat 24, naar: Weltevreden, Dep. v. Onderwijs.
...n Lokhorst, Amsterdam, van: Singel 378, naar: ...en Weimarlaan 56.
...B. Staab, Rotterdam, van: Mecklenburglaan 7, ...r: Goudsche Singel 197a.
...A. Bannink, Kolonel tit. N.-I. L. b. d., Den Haag, ...: van Aerssenstr. 201, naar: Ieplaan 21.
...beek, Den Haag, van: Poste restante, naar: Wa...straat 119.
...rinaanse, Controleur B.B., van: Voorburg, Ko...nnelaan 19, naar: Piccadilly Hotel, 5 Esplana..., Jersey (C.I.) (tijdelijk).
...ne, 1ste Luit. Inf. N.-I. L., van: Albina (Surina...), naar: Den Haag, Weimarstraat 72. f 5. (Contributie '27 reeds voldaan).
...A. Sangster, Kantoorhoofd P.T.T., van: Medan, ...: Den Haag, 2de Schuytstr. 241. f 5. (Contributie ...reeds voldaan).
N. van Steenbergen, Den Haag, van: Blankenburgstr. 157, naar: Valkenboschkade 406.
H. E. Steinmetz, Gep. Hoofdambtenaar, van: Weltevreden, naar: Den Haag, p. a. Roode Kruis, Segbroeklaan 1. f 6. (Contributie '27 7reeds voldaan).
Th. A. M. Willemse. Oud Luit.-Kolonel N.-I. L., van: Den Haag, Theresiastraat 72, naar: Weltevreden, p. a. G. J. Wiggers, Djohorlaan 7.
J. H. Marinus, van: Pematangsiantar, naar: Hilversum, 's-Gravelandsche Weg 61.
A. A. Aalders, Controleur B.B., van: Singkawang, naar: Djatirogo (res. Rembang).
Dr. J. W. Bijleveld, Off. v. Gezondheid 1e klasse, van: Magelang, naar: Padang.
W. F. R. Essed, thans Hoofd Gew. Laboratorium, te Semarang, Bendoweg 3, Nw. Tjandi.
J. W. Gonggrijp, Houtvester, van: Buitenzorg, naar: Medan.
A. F. Neys, van: Tinombo (res. Menado), naar: Makasser.

VEREENIGING „OOST EN WEST"
HOOFDBESTUUR: HEULSTRAAT 17 'S-GRAVENHAGE

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins-Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen doen.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen, van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstr. 17, 's-Gravenhage, Tel. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins-Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752. Dit „Tehuis" biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland vertoeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK, of den Administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", Van-Boetzelaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Tel. No. 50248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna-Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten einde aan hen, die uit Nederland naar Indië gaan, en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN op huishoudelijk en maatschappelijk gebied, onder leiding van Mevr. J. FRANCO-MENDES—Calisch. Spreekuur Donderdagmiddag van 2 tot 4 uur en volgens afspraak, Nic.-Maesstraat, Amsterdam, Tel. 22492.
Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, en de Firma MARTINUS NIJHOFF, L. Voorhout 9, Den Haag (bij deze firma alleen die met een *), zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk.)
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

2. **Onze Oost II. Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

* b. Onze West, tweede druk, bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overz. Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

* No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

* No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie.)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2e, verbeterde druk.)
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

* No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederlandsch-Indië, zoomede voor verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken en Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Opnieuw herzien.) .... Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

* No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

* No. XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber (caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Ned.-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën .... Prijs: **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
" 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
" 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
" 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
" 8. De Europeesche vrouw in Indië.
" 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
" 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
" 2. Het Javaansch tooneel.
" 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
" 4. De theecultuur op Java.
" 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
" 6. Een doode taal in Indië.
" 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
" 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
" 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
" 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
" 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
" 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
" 4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
" 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
" 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië.
" 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Wnd. Vertegenwoordiger in Nederlandsch-Indië, Mr. M. J. A. Oostwoud-Wijdenes, President Landraad, Tandjong Balei (Sumatra's Oostkust).

UMMER 25 DONDERDAG 23 JUNI 1927 27STE JAARGANG

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST”

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN: Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17, Den Haag Telefoon 14519, Postgiro 14574

Wnd. Vertegenwoordiger in N.-I.. Mr. M. J. A. Oostwoud-Wijdenes. Pres. Landr., Tandjong Balei (Sumatra's Oostk.).

Opgericht 21 Maart 1900 door Kolonel G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang”

ADRES VOOR ADVERTENTIËN: N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIE

Bede om Hulp.

—o—

Ontvangen (zie K. W. van 2 Juni):

de Witte Kruis Kolonie te Salatiga	*f* 80.—
ontvangen van F. H. W. J. R., Haag	„ 5.—
H. W., Wassenaar	„ 5.—
	f 90.—

Ontvangen (zie K. W. van 2 Juni):

Vrouw Catoir	*f* 18.—	
ontv. van W. C. B. te Amsterdam	„ 25.—	
ontv. van F. H. W. J. R., Haag	„ 5.—	
ontv. van mej. C. C. de M., ...hem	„ 2.50	
		„ 50.50
	Totaal	*f* 140.50

Indische Tentoonstelling te Arnhem
Juni—Juli 1928.

—o—

De Afdeeling Arnhem van Oost en West organiseert deze Tentoonstelling, welke zal worden gehouden (vermoedelijk) Maandag 11 Juni tot en met ...dag 28 Juli (1928).

... in waarheid, uitgezocht terrein voor dit ... het Kasteel „Zypendaal”, met ongeveer 8 à ... grond daar omheen, werd welwillend ter beschikking gesteld door den Heer Dr. J. C. Hartogs, ...eur der Nederlandsche Kunstijdefabrieken.

...htige vijvers, uitgestrekte gazons en schaduwrijke boomgroepen wisselen elkaar af.

... bouwplannen zijn zoo opgezet, dat niets van ...oons verloren zal gaan.

...n boom of struik zal worden gekapt.

Onmiddellijk grenzend aan de buitenwijken der ... is de ingang van „Zypendaal” in ongeveer 20 ...en loopen van het station af te bereiken.

...igens zal voor een geregelden autobusdienst worden gezorgd.

(*Wordt vervolgd*).

... Leden van Oost en West!! Steunt de plannen. Biedt uwe collecties, of enkele stukken daarvan. Stelt U beschikbaar als Correspondent. Bedenkt dat de groote Vereenigingen, waarvan gij ..., hunne Jaarvergadering of Congres in den ... van 1928 *te Arnhem* gaan houden.

...dt U tot het Tentoonstellingsbureau, Nieuwe ...2.

Een portret van wijlen Mr. W. Sonneveld

—o—

Door den heer F. van Peski, onder-voorzitter onzer Vereeniging, is aan haar ten geschenke aangeboden een goed gelijkend portret (pastelschilderij) van wijlen Mr. W. Sonneveld, in leven Voorzitter der Vereeniging O. en W.

Het portret is vervaardigd door Jonkvr. H. von Zorkoczy. De aanbieding geschiedde in de vergadering van het Dagel. Bestuur op Woensdag 15 dezer.

De Voorzitter, de heer R. Zuyderhoff, heeft namens de Vereeniging het geschenk aanvaard en den schenker dank betuigd voor dezen daad van piëteit, terwijl ook aan de schilderes, mede ter vergadering aanwezig, een woord van hulde gebracht werd voor haar kunstwerk.

De echtgenoote van Mr. Sonneveld had bericht gezonden dat zij en hare dochter tot hun groot leedwezen verhinderd waren bij deze plechtigheid tegenwoordig te zijn.

Tot naricht aan leden en begunstigers moge dienen dat de schilderij voor hen te bezichtigen is aan het Secretariaat der Vereeniging, Heulstraat 17, Den Haag, op de bureau-uren van 10—5.

Boottocht Indische Militairen.

—o—

Het Hoofdbestuur heeft het voornemen om het detachement Ind. militairen, dat hier gekomen is om een laatsten groet te brengen aan hun grooten aanvoerder Van Heutsz, wiens stoffelijk overschot thans in vaderlandschen grond rust, bij het verblijf hier ter stede op 8 Juli e.k. een boottocht aan te bieden naar het Kagermeer.

De boot vertrekt dien dag om ± 1 uur van de aanlegplaats in Leiden.

Leden der Vereeniging, die dezen tocht zouden wenschen mede te maken — beperkte deelname, kosten *f* 2.— per persoon — gelieven zich voor nadere bizonderheden persoonlijk aan te melden bij het Secretariaat (Heulstraat 17, Den Haag). Wijziging in het programma voorbehouden.

Indische huiszoekingen in Nederland.

—o—

De bladen van 11 Juni brachten berichten over een den vorigen dag, door de politie in Leiden en in Den Haag gedanen inval en daarbij gehouden huiszoeking, bij Indische studenten uit Leiden en Rotterdam. Een hunner was gearresteerd, als zijnde deserteur, een groote hoeveelheid stukken en bescheiden, benevens eenige revolvers werden in beslag genomen. De politie wenschte vooralsnog geen nadere onthullingen te doen. De zaak wordt gerechtelijk onderzocht.

Intusschen is door een der leden van de Tweede Kamer een vragenreeks t.z. tot de regeering gericht en heeft een ander lid toestemming gevraagd en

gekregen om de regeering mondeling te interpelleeren. De „Indonesische vereeniging" heeft een protest uitgevaardigd.

Is 't waar, dat de in beslag genomen hoeveelheid papieren wel twee auto's vulde, dan kan nadere publicatie als uitslag van het onderzoek wellicht geruimen tijd op zich laten wachten. Afgescheiden van hetgeen dit onderzoek zal opleveren of hetgeen dientengevolge zal worden gepubliceerd, lijkt 't interessant om 't een en ander na te slaan wat uit vroegere gegevens is te sprokkelen als vermoedelijke aanwijzingen over de thans getroffen maatregelen.

Laat ons dan het eerst nog eens een bericht van den laatsten tijd aanhalen, reeds vermeld in het „Kol. Wkbld." van de vorige week. Den 10en Juni ontleende Aneta aan de Memorie van Antwoord op de algemeene beschouwingen van den Volksraad o.a.:

„De regeering tracht naar vermogen het innige contact tusschen Russische en Nederlandsche communisten en de Indische te beletten. De noodlottige invloed van Nederlandsche communisten ten aanzien van Indië heeft de volle aandacht van het opperbestuur. *De regeering bezit gegevens, waaruit blijkt, dat in Nederland studeerende jongelieden relatie onderhouden met communisten aldaar.* Het toezicht op de immigratie speciaal uit China is verscherpt. Verspreiding van anti-communistische lectuur is nuttig."

Zet men zich tot het nagaan van hetgeen bekend is over revolutionaire uitingen bij de in Nederland vertoevende Indonesiërs, dan kan men jaren terug reeds op verschijnselen wijzen. Destijds was echter moeilijk te onderscheiden in hoever zij geïnspireerd werden door een opkomend, gezond nationaliteitsbesef, dan wel door de vergiftiging met revolutionaire inblazingen.

In 1924 deed een uiting van beteekenis duidelijk uitkomen, dat een aaneengesloten groep besloten had als Nederland-vijandig op te treden.

De Perhimpoenan Indonesia of Indonesische Vereeniging h. t. l. gaf een „Gedenkboek" uit, dat overigens geen naam van een uitgever vermeldde, terwijl ook van de redactie en de medewerkers de namen niet werden genoemd. De brochure was geschreven in een venijnigen anti-Nederlandschen geest, die op verzet en oproer aanstuurde. Zoo heette 't b.v. (op blz. 112): „art. 161 bis van het Indisch Strafwetboek, dat de stakingsagitatoren bedreigt, zal niets en nog eens niets uitwerken; het zal zelfs den haat van de militante arbeidersklasse slechts vergrooten, die vandaag of morgen uit zal barsten op een wijze en met een zoodanige kracht, die verrassend zal zijn voor de gansche wereld".

Hier sprak de geest zooals hij zich had gezet bij een deel der Indische intellectueelen, die in Nederland een studententijd doorbrachten.

Bekend is, dat Moskou er in den laatsten tij[d] bedacht is zijn kracht vooral op het Oost[en] [te] richten. De Nederlandsche communistische pr[opa]gandisten, die toch al gaarne onder de jong[eling]schap aanwinst voor hun ideeën zochten, w[aren] er nu te meer op uit, die Indische stude[nten], welke zich in de Hollandsche omgeving niet [ge]moedelijk voelden, in te palmen. Hoewel het [com]munisme de meest stellige tegenstelling vo[rmt] van datgeen, waarvoor de Indische natio[nalist] ijvert, werd diens ijver toch in overeen[stem]ming gewrongen met de Bolsjewistische o[pvat]tingen. Elke ambitie, elke ontevredenheid, [elk] verlangen naar verandering, van welken [...] sprong, van welken aard, van welke [...] king ook, werd door geslepen sowjet-pre[...] omgezet in een revolutionair besef. Neder[land]sche leiders gingen inschikkelijk mee met [na]tionalistische tendenzen, wisten zich naar [...] dienstig fanatisme te voegen, veroordeelden [...] aangevochten gevoeligheden mee, om lang[s een] omweg Indische zieltjes en voorvechters te [win]nen voor hun revolutionaire plannen. En deze [...]nen werden dan zonder veel moeite weer ver[...] en omgezet in een communitische agitatie, w[...] bij elke jonge man zich groot en sterk ging [...] met en door Moskou, met en door — maar [...] ook voor Rusland.

De Indonesische Vereeniging stelde haar [...] Nederlandsche opvatting al scherper en scher[per]. In de November-aflevering 1925 van haar or[gaan] *Indonesia Merdeka* kwamen twee besluiten [...] door de algemeene ledenvergadering met al[ge]meene stemmen genomen. Het eene gold [de] royeering van het lid Pryohoetomo, wegens [het] aanvaarden van het lectorschap in de Javaan[sche] taal aan de faculteit voor Indologische studi[ën te] Utrecht. In de motiveering werd deze hand[eling] genoemd: „een overloopen naar den vijand en [...] buiter van het Indonesische volk", omschrij[ving] die gericht kon zijn op het feit, dat de Indi[sche] faculteit in Utrecht tot stand is gekomen met [...] hulp van het groot-kapitaal, maar die ook dan [...] en toch in haar dubbelzinnigheid getuigde van [...] intense behoefte om hatelijkheden te slingeren [naar] het adres van de Nederlandsche Regeering, [...] totstandkoming van die faculteit erkend [...]. Het andere besluit gold Soetan Casajangan, in 1913 eerelid van de vereeniging, wegens [in] *Indische Loods* en de *Indische Courant* ingezon[den] artikelen waarin hij voortgezette samenwer[king] tusschen Nederland en Indië bepleit had.

In Indië is men ook beducht geworden voor [...] communistische, althans revolutionaire be[...] ting van het daar opkomend gezonde nationali[sme].

Het kan ook wel niet anders. Men moet [ver]wachten dat wat in Nederland opgenomen, [...] kweekt, tot een illusie geworden is, in Indië [...] voortwerking, uitwerking, verwezenlijking [...]. Dit te meer waar eenerzijds het communisme [...]

Feuilleton.

Herinneringen van een oud-Ind. officier.

V.

Het garnizoensleven van een jaar of dertig geleden.

(Vervolg). Zie Kol. Weekbl. No. 21, 25 Mei j.l.

Toen kwam nummer drie, die niets op zijn geweten had en wiens vader bovendien nog een goede vriend van den kolonel was. „Ga zitten. Wil je een sigaar opsteken? En vertel me nu eens, hoe je ouders het maken. Ja, je vader is een heel goed vriend van me." En toen volgden er verschillende oude herinneringen. „En kan ik je misschien ook met het een of ander helpen?" „Jawel, kolonel, ik zou het zeer op prijs stellen, als ik, evenals mijnheer B., kon worden gedetacheerd bij de expeditie naar Abessynië." Plotseling was de vriendelijke stemming van den kolonel verdwenen, want hij dacht, dat hij er tusschen werd genomen. „Wel, almachtig, begin jij nu ook al!" En op zeer onvriendelijke wijze werd ook deze brave jonge man, die niets op zijn geweten had, de zoon van zijn goeden vriend, uitgenoodigd om onmiddellijk het bureau te verlaten.

Het was gemeen van me, dat ik hem dit koopje had geleverd, maar ik moest er toch om lachen."

Diezelfde kolonel, die zoo gemoedelijk het bo[ven]staande verhaal had verteld, kon zelf zeer o[n]makkelijk zijn.

Zoo was er eens een picnic geweest in Kal[i]ning, de badplaats met het heldere bronwater, ongeveer drie paal afstand van Magelang. Daar hadden eenige jonge meisjes en een paar o[nge]trouwde luitenants deel genomen. Een paar ja[loer]sche vaatjes zuur bier, dochters van een subaltern officier van gezondheid, hadden [er] kwaad van gesproken en al spoedig gingen [de] praatjes door het kleine garnizoensplaatsje, met [het] gevolg, dat de beide luitenants werden ontboden [bij] den kolonel, die hen als volgt toesprak: „[...] heeren, er rust een smet op uw naam. Gij zult [...] smet dienen uit te wisschen." „Zou ik mogen [...]ten, wat er gebeurd is, kolonel?" vroeg de ou[...]. Nadat een en ander hem was medegedeeld, [...] hij: „Kolonel, wij zullen die smet uitwisschen, [...] het ook met ons bloed." Buitengekomen, zeide [de] andere: „Je hebt dat nu wel zoo plechtig belo[ofd], maar ik ben heelemaal niet van plan om voor [...] snertzaak te gaan duelleeren." „Maak je maar [...] ongerust, dat loopt wel met een sisser af."

Den volgenden dag deden beide heeren [...] zwaarste sabels aan, waarmede zij naar den v[...] gingen van de beide dames, die de praatjes zou[den] hebben rondgestrooid, alwaar zij met zeer ern[stige] gezichten genoegdoening eischten. De arme ou[de] heer wist niet wat hij kon doen om hen maar [te] vreden te stellen. „Heeren, ik ben een man des v[re]des en ik ben bereid om alle mogelijke excuses aan te bieden, als daarmede deze onverkwikkelijke za[ak]

chikbaar stelt en er op uit is om het verband onderhouden en te bevorderen, ook van vuurden met wat minder fel gekleurden, indien bij en maar een revolutionair temperament te ontken is, en waar anderzijds algemeen de neiging staat om alles wat zich tegen het gezag kant voor munistisch geïnspireerd te houden.

Ook in andere landen ziet men de samenwerking tusschen intellectueelen, die uit de kolonie naar moederland zijn gegaan, met anderen, die uit moederland naar de kolonie zijn teruggekeerd, ziet men allen, hier en ginds weer, in erkende vermeende samenwerking met de stille agenten Moskou.

In November 1926 kwam de communistische barsting op Java, in Januari 1927 gevolgd door op Sumatra's Westkust.

Hoewel uit vele gegevens is op te maken dat van erland uit voordien reeds aangestuurd werd op revolutionaire daad in Indië, kwam die uitbarsting nu toch onverwacht, zelfs voor de communistische raddraaiers in Nederland.

De Uitgebreide Executieve van de Derde Internationale te Moskou bemoeide zich in haar ember-zitting met de gebeurtenissen op Java. Tsjecho-Slowaksche lid Smeral becritiseerde optreden der Hollandsche communistische scherp; ons Tweede Kamerlid Lou de Visser, mede tegenwoordig, waschte zich zelf en zijn andsche partijgenooten van alle gebrek aan iteit schoon.

Toch waren de communisten in Holland wel rast. Zij vonden het heel beroerd verrast te Zij konden dit denkbeeld zoo slecht verkroppen dat de heer de Visser 't noodig vond bij die gelegenheid met tal van citaten uit *De Tribune* aan te toonen, dat de partij in Holland volkomen solidair is geweest met den Indonesischen opstand. Kon hij slechts trachten goed praten, wat hem als een tekortkoming, bij de zaken werd aangerekend, hij wilde vooral eindindruk de overtuiging achter laten, dat er gerust op kon zijn dat zijn partijgenooten Holland voortaan volle aandacht en kracht aan zouden wijden.

De leuze: Indonesië los van Holland is overal door communisten in de arbeidende massa geworzoo zeide hij, om dan aldus te eindigen: „Ik laar hier dan ook, dat wij, zoodra wij weer in land terug zijn, met de uiterste krachtsinspanzullen werken aan de Indonesische zaak”.

De aanval en de verdediging, het verwijt en het weer waren te scherper omdat in dien tijd het sjewistisch parool luidde: front naar het Oosten. En hoe de opperste leiding daarbij ook aan Indië dacht, kwam tot uiting bij de samenstelling van het presidium van de Comintern (Communistische internationale), die de uitvoerende macht vormt van de buitenlandsche sowjetbemoeienissen. In de bestuursvergadering van 18 December 1926 koos de comintern den welbekenden Indischen communistischen voorman, den Javaan Semaoen tot lid van dit presidium; Semaoen, die zich ook nadien is blijven beijveren door een lastercampagne het buitenland een slechten indruk te geven van Nederlands' koloniaal bestuur.

Zoo tot vermeerderde actie opgeroepen, bewust van contrôle te Moskou, naijverig op de van daar, via Kanton en Singapore, op Nederlandsch-Indië te richten propaganda, zetten de communisten in Nederland zich opgezweept opnieuw aan het werk.

Het Russische blad de *Inprekorr* van 28 November kon dan ook verzekeren, dat de Communistische partij in Holland en de Centrale van revolutionaire syndicaten N.A.S. een groote woelcampagne in Indië voorbereidde, *„waaraan de Javaansche kameraden, die in Nederland verblijf houden, zullen deelnemen”.*

De revolutionaire organen h. t. l., en daaronder ook de *Indonesia Merdeka* te rangschikken, uitten zich op al krasser wijze. In vergaderingen werden uitdrukkingen gebezigd, die zoo gekozen werden, dat zij twijfel lieten bestaan of zij binnen een bepaling der strafwet vielen, maar, wier geest en strekking toch zóó kwetsend en tergend waren, dat de Kroniekschrijver van het *Koloniaal Tijdschrift* in de Januari-aflevering tot de volgende ontboezeming kwam:

„Terwijl in Indië het gezag ook iedere communistische voorbereiding met kracht tegen gaat, genieten hier te lande de aanstichters en medewerkers tot die voorbereidingen de grootste bewegingsvrijheid. Terwijl ginds bij de uitvoering slachtoffers vallen aan beide zijden, zitten hier degenen, die niet in de laatste plaats het onheil mede aanrichtten, in zoete veiligheid, en jammeren zij op weerzinwekkende wijze om de ongelukken, aan wier ongeluk zij niet in de laatste plaats mede schuldig staan.”

En die schr. zeide toen ook:

„Indië heeft het recht van Nederland maatregelen tegen die actie te vorderen; Nederland de plicht, hoe moeilijk het met zijn begrippen van politieke vrijheid strookt, aan die vordering te voldoen.”

Een zelfden klank lieten andere organen van de Indische pers hooren.

De inlossing van dien plicht, dat is wat wij thans zien gebeuren. Tot nu toe waren de gegevens blijkbaar niet stellig genoeg, thans schijnen deze verkregen, nu is men tot handelen overgegaan.

Maar die in Nederland studeerende Indonesiërs, welke in de Perhimpoenan Indonesia georganiseerd zijn, hebben intusschen ook in 't openbaar nog nader van hun gezindheid kond gedaan.

Den 10en Februari jl. en volgende dagen werd te Brussel een congres gehouden, georganiseerd door de Liga tegen koloniale onderdrukking, en waarbij kopstukken in de communistische beweging als

---

de wereld kan worden geholpen. De excuses den genadiglijk aanvaard, waarna de dochters werden geroepen, die nog even een mauvais d'heure moesten doormaken. Toen aldus de in het reine was gekomen, werden de heeren genoodigd nog wat te blijven en een glaasje te drinken.

Den volgenden dag meldden beide heeren zich bij den plaatselijk commandant. „Kolonel, zaak is in orde.” „Zoo, dat doet mij genoegen, U de smet uitgewischt?” „Ja, kolonel, wij ze uitgewischt met... stroop.”

Duels kwamen in dien tijd nagenoeg niet meer. Een jaar of tien, twintig tevoren was dat heel ers. Toen waren er, zooals de verhalen luidden, cieren, die er een gewoonte van maakten en met twist zochten om te vechten. Zulke ombreurs en b.v. hun sabel op het biljart en beschouwhet dan als eene hun aangedane beleediging iemand zonder hunne vergunning dat wapen legde.

Toen mijn schoonvader als jong luitenant uitkwam, logeerde hij in Batavia bij een collega. Op middag lag hij in de binnengalerij op een divan slapen, toen zijn gastheer erg geëchauffeerd kwam. „Zie je niets aan me?” „Ja, je hebt het al warm.” „Ik heb twee uur geduelleerd.” „Nu, kan je er ook niet veel van,” zei mijn schoonvader, waarop de andere zoo boos werd, dat er weer een duel op volgde.

Maar in de dagen, waarover deze herinneringen gaan, was die duelmode gelukkig sinds lang verdwenen. Als er dan nog wel eens sprake was van een tweegevecht, had de geschiedenis meestal een humoristisch slot.

Zoo waren op een Zaterdagavond in de Soos de gemoederen een weinig verhit geraakt. Een officier van een speciaal dienstvak, die meer had gedronken dan hij kon verdragen, liet zich daarbij nog al minachtend over de infanterie-officieren uit, waarop een vertegenwoordiger van dat wapen zoodanig vlam had gevat, dat een paar aanwezigen vreesden voor ernstige gevolgen en den andere den volgenden ochtend wisten te bewegen om met hem mede te gaan naar het huis van den infanterist om deze zijn excuses aan te bieden. De quasi beleedigde had zelf in het geheel niet aan een duel gedacht en was dus erg verwonderd, toen het drietal zoo deftig bij hem binnenkwam. Hij maakte echter van den nuchteren toestand van den andere gebruik om hem het ongepaste van zijne handelwijze op den vorigen avond duidelijk te maken, daarbij intusschen tevens te kennen gevende, dat hij gaarne de verontschuldigingen aanvaardde. De zaak was dus in orde en daarop scheen de dorstige gast te hebben gewacht, want nauwelijks was het officieuse gedeelte afgeloopen en volgde de gewone stilte van de verlegenheid om een overgang naar een ongedwongen gesprek te vinden, of de man, die zooeven zijn excuses had aangeboden, liet er op volgen: „Nu heb ik wel trek in een potje koud bier.” De nadorst werd hem te machtig.

De in het voorgaande weergegeven herinneringen zouden den indruk kunnen vestigen, dat destijds in Magelang de pretjes hoofdzaak waren, de

hoofdfiguren optraden. Van ons land waren daar o.a. Edo Fimmen, Henriette Roland Holst; Perhimpoenan Indonesia was er met een sterke vertegenwoordiging. Bij zijn aanmelding voor deelname aan het congres schreef het bestuur dezer vereeniging: „Wij genieten het vertrouwen der revolutionnaire organisaties in ons vaderland en zijn min of meer te beschouwen als voorposten der nationale beweging. Wij zijn bevoegd op het congres te spreken in naam van het Indonesisch volk." [1]) Tot de delegatie behoorden: Mohammed Hatta, president der vereeniging; R. Gatot, secretaris, en Nazir Pamontjak, studenten in Rotterdam of in Leiden. Ook Semaoen was te Brussel tegenwoordig.

M. Hatta vervulde ook bij een der congreszittingen te Brussel het presidium.

Voor het congres, dat door vertegenwoordigers uit vele, ook vèrafgelegen, landen werd bijgewoond, waren de relletjes op Java en Sumatra eigenlijk een buitenkansje. De Sowjet-bemoeienissen hebben feitelijk in geen ander koloniaal gebied voldoening geschonken. Werd op het congres luide en warm gejuicht over de successen der Zuid-Chineezen, eigenlijk was ook voor dezen al een kentering ingetreden, die Moskou met zorg vervulde. En nu was daar ginds onverwacht op een neventooneel een revolutionaire uitbarsting gekomen, die als geroepen kwam voor dit congres tegen koloniale verdrukking en imperialisme.

Zoodoende zijn de bruine broeders daar onder de blanke, gele, zwarte gevierd — en aangemoedigd.

Als spreker voor Perhimpoenan Indonesia trad N. Pamontjak op, die het Nederlandsch bestuur over Indië het volk van Indonesië reeds gedurende drie eeuwen liet tarten, en die voor Indië geheele vrijheid en onafhankelijkheid eischte.

Het congres nam, onder vele moties, ook een aan voorgesteld door Perhimpoenan Indonesia, waarvan wij hier nu maar één der overwegingen, als bijzonder typeerend, aanhalen:

De politieke terreur van het Nederlandsch bestuur bestempelt valschelijk iedere oppositie als „communistisch" of „moskovisch".

Het congres besloot als slot der motie: „1°. Zijn geheele sympathie uit te spreken voor eene bevrijdingsbeweging der Indonesiërs en deze met alle middelen te steunen; 2°. Van de Nederlandsche regeering voor het Indonesische volk te eischen volledige bewegingsvrijheid, opheffing van de verbanningsbesluiten en der terdoodveroordeelingen, en de uitvaardiging van een algemeene amnestie."

Per telegram werd hiervan mededeeling gedaan aan de Nederlandsche regeering.

Die regeering mocht tevens van het congres nog het voorstel ontvangen om een commissie, bestaande uit Nansen, Shaw en Barbusse naar Ja[va] en Sumatra te zenden, die dan wel zoo bereidwi[llig] zou zijn op Bolsjewikischen grondslag een onde[r]zoek naar aard en wezen van de onlusten in [te] stellen.

Het Brusselsche congres is omgezet in een bl[ij]venden wereldbond, die Parijs tot hoofdzetel [zal] krijgen. In het uitvoerend comité kreeg M. Ha[tta] zitting, tot de tien leden ervan behoort o[ok] E. Fimmen.

Volgens Indonesia Merdeka van Maart-April b[enoemde] het bestuur van Perhimpoenan Indonesia tot v[oor]zitter M. Hatta, tot secretaris Achmad Soebar[djo], tot penningmeester Mr. Mohammad Nazif.

Onverpoosd bleef *Indonesia Merdeka*, het orga[an] der vereeniging, met verbluffende driestheid v[an] haat jegens Nederland getuigen, terwijl de stud[en]ten van Nederland bleven profiteeren.

Volgens een Aneta-bericht hebben de inval [en] de huiszoeking plaats gehad op grond van art. [...] Wetboek van Strafrecht, 2e lid.

„Deelneming aan een vereeniging, die tot [oog]merk heeft het plegen van misdrijven, wordt [ge]straft met gevangenisstraf van ten hoogste [vijf] jaren.

Deelneming aan een andere bij de wet verbod[en] vereeniging wordt gestraft met gevangenisstraf va[n] ten hoogste zes maanden of geldboete van [ten] hoogste driehonderd gulden."

Ik meen met 't voorafgaande te kunnen volstaa[n] om aan te geven, dat er wel 't een en ander gebeu[rd] is geschikt om de oplettendheid van de p[olitie] h. t. l. op de bedrijvigheid van de Indonesische Ve[re]eniging en van haar bestuurders te vestigen. [...] mede om te verklaren, dat de Ind. pers al eerd[er] op handelen aandrong, en dat zij nu — blijkens [de] Aneta-telegrammen — vrijwel eenstemmig is in h[et] uiten van een instemmend: eindelijk!

Ik acht 't ten slotte echter wenschelijk nog ee[n] paar opmerkingen te maken om verkeerd inzi[cht] of verkeerde gevolgtrekkingen te voorkomen.

In verband met de ingestelde huiszoekingen [...] melding gemaakt van het volgende feit:

„Op Donderdag 9 Juni j.l. heeft te 8 [uur] 's avonds, dus na de plechtige bijzetting van [het] stoffelijk overschot van luit.-generaal van He[utsz], in het gebouw Handwerkers Vriendenkring te A[m]sterdam een vergadering plaats gehad van de Com[]munistische Partij, waarin geprotesteerd werd tegen: de nationalistische en militairistische propa[]ganda, officieel gevoerd ter gelegenheid van [de] overbrenging en bijzetting van het lijk van den [...] van Atjeh. Er is toen gesproken door zekeren [...] noemenden Aboe Bakar, die als vertegenwoordi[ger] der Indonesische Vereeniging zijn volle sympat[hie] met het protest verklaarde, en daarbij zeide, dit [in] Holland te doen, aangezien zulks in Indië voor [de] Indonesiërs niet mogelijk was."

[1]) Over dit congres zijn uitvoerige bijzonderheden te vinden in „De Indische Gids", afl. Febr. en April 1927.

---

dienst bijzaak. Zulks was echter geenszins het geval. Wel was de dienst bij het depôt-bataljon, waarbij ik was ingedeeld, in die dagen zeer eentonig, vooral als men in het bijzonder met de opleiding der recruten was belast en iederen werkdag, behalve den Zaterdag, die in het bijzonder aan de inspecties en het schoonmaken van het kwartier was gewijd, des ochtends van half zeven tot half negen en des middags van vier tot half zes toezicht uitoefende op de exercities uit de recrutenschool en 's ochtends van negen tot kwart voor tien bij de theorieën aanwezig was. Velddienstoefeningen en sport vormden toen nog maar een zeer bescheiden deel van het programma bij de recrutenopleiding. Over het algemeen was men toen nog niet voldoende doordrongen van het groote belang van een goede eerste opleiding, hetgeen onder meer daaruit bleek, dat bij voorkeur als luitenant bij een depôt-bataljon werden ingedeeld officieren, die physiek niet geschikt waren voor de diensten bij een veld-bataljon of pas benoemde tweede luitenants, die zelf nog van alles moesten leeren.

Het gezond verstand kon in die dagen in de militaire bepalingen nog menige overwinning behalen. Zoo moest toenmaals aan het einde van het jaar van ieder officier, hoe kort hij ook dienst had gedaan, eene beoordeeling worden opgemaakt. Ik kwam den dag vóór Kerstmis in het garnizoen aan en toch werd er over die zes resteerende dagen van het jaar eene conduite over mij ingediend. Vóór de invulling vroeg mijn compagniescommandant mij, of ik Fransch kende, waarop ik antwoordde, dat ik net zoo veel en zoo weinig er van wist als de doorsnee-luitenant, die pas van de Academie kwam.

„Ken je de onderdeelen van den grendel in [het] Fransch?" „Neen, kapitein." „Dan kan ik je niet [in] je conduite geven, dat je Fransch kent." Ik [zou] echter niet graag de officieren den kost willen [ge]ven, die voortdurend in hunne beoordeeling de aa[n]teekening hadden, dat zij vloeiend Fransch spraken en toch die technische benamingen van de onder[]deelen van het geweer niet in die taal konden noemen.

Het depôt-bataljon te Magelang telde destijds, b[e]halve de kaderschool, toenmaals nog geen zelfst[an]dig korps, een Europeesche, een Amboineesche [en] een Inlandsche compagnie. Onder Amboineezen verstond men tot voor enkele jaren in het Indis[che] leger alle Christen-militairen, afkomstig uit de M[o]lukken en uit Noord-Celebes, onder Inlandsche mi[]litairen alle overige niet-Europeanen, dus Javanen, Soendaneezen, Madoereezen, Timoreezen, Maleiers, Boegineezen, Makassaren, Bataks, Rottineezen, e[nz.]. Al deze landaarden waren vertegenwoordigd in [de] compagnie, waarbij ik diende, met uitzondering van de bewoners van de streek, waar het bataljon was gelegerd, de Javanen. Men meende name[lijk] toen en nog vele jaren daarna het drossen te kun[]nen beperken door de inlandsche militairen niet [te] legeren in hun eigen land, althans voor zoover dit [de] infanterie betrof; bij de andere wapens was daar[en] principe niet altijd uitvoerbaar. Later is daarentegen juist gebleken, dat de recruten zich in een streek, waar hun eigen taal wordt gesproken en hun eigen zeden en gewoonten heerschen, meer senang gevoelen en dientengevolge minder neiging hebben om weg te loopen. Het drossen is dan ook in de laatste jaren veel verminderd, hetgeen even[]

...ar den volgenden dag tot de huiszoekingen is ...gaan, heeft men tusschen die uiting te Am...lam en het optreden der politie verband gelegd. ...oedelijk ten onrechte. Voor hetgeen gedaan is ...toen de noodige maatregelen al wel georgani...zijn geweest. De publieke opinie heeft gaarne ...voudig verhaaltje als verklaring van een in...eld gebeuren, als zoodanig zal dit verhaaltje ...zijn weg vinden en van mond tot mond ...an, maar daarom geeft 't toch de waarheid ...et weer. 't Amsterdamsche voorval kan, als ...gen invloed mocht hebben gehad, hoogstens ...ppel zijn geweest, die den emmer deed over.... Maar 't gaat in deze niet om een druppel, ...om een emmer.

...tweede aanteekening is: men make uit het ...oorafgaande geen voorbarige gevolgtrekkin... Met oordeelen wachtte men op de mededeelin...an de politie en c.q. op de behandeling in ...

...eindelijk ook: men generaliseere in deze ...niet. Werd boven verteld hoe de communis... studentenvereeniging er toe is overgegaan ...uit te wijzen, die den moed hadden niet met ...evolutionairen geest mee te willen gaan, 't ...bij de daar vermelde gevallen gebleven. Maar ...ijds hebben die in Nederland studeerende ...he jongelui, welke loyaal staan tegenover ...and, als Indië goedgezind moederland, zich ...rganiseerd. Wij vinden vermeld: 80 % van ...t. l. in opleiding zijnde Indische studenten zijn ...lid van het volkomen loyale Indonesisch Ver...an Jongeren-organisaties. En de overschie... 20 % zijn geenszins allen lid van Perhim... Indonesia. In elk geval stelt de overgroote ...erheid der Indische studenten h. t. l. zich met ...ederlanders tegenover het communistisch ..., dat Nederlandsch-Indië in de ellende van ...olutie wil drijven en ten prooi wil geven aan ...wikische tirannie.

G. N.

Volksplanting - Wingewest

door

W. R. MENKMAN.

—o—

...door Mr. F. G. Schalkwijk in de „West-Indi...ids" en door den Heer C. K. Kesler in het ...aal Weekblad" aanbevolen denkbeeld ten ...an keuze en opleiding van ambtenaren voor ...lokt op verleidelijke wijze tot beschouwin... over de tegenstelling Oost—West, niet in ...or Kipling bedoelden zin, maar met betrek... de Aziatische en de Amerikaansche ge...welke, te zamen met het Rijk in Europa, ...Nederland vormen.

...uitsluitend aan deze wijziging in de dislo...te danken, maar ook aan het door hoogere ...en betere selectie verkregen betere gehalte, ...door de invoering van de dactyloscopie in ...waardoor het onmogelijk werd, dat een ...liet aanwerven om te verdwijnen, zoodra ...handgeld had genoten om elders onder een ...naam weder in dienst te treden, wederom ...geld op te strijken en wederom te drossen ...pelletje te herhalen zoo vaak zulks maar ...was. Ook het verscherpte toezicht op de ...ving droeg er toe bij, dat er minder sol...osten om zich als koelie voor Deli te laten ...en om al spoedig, als het leven op de ...ntages hun tegenviel, zich bij de autori...aar als gedrost soldaat aan te melden.

...was de compagnie verdeeld in twee ...elk onder bevel van een luitenant. Het ...ond uit Soendaneezen, het mijne uit alle ...ervoren genoemde rassen. De recruten ...uit den aard der zaak bij aankomst wei...geen Maleisch, zoodat men er zich eigenlijk ...verwonderen, dat onder die omstandig...opleiding nog eenige vruchten afwierp. ...heeft iedere normale inlander van nature ...aanleg om andere inlandsche talen aan te ...zoodat die vertegenwoordigers van zooveel ...rassen door omgang met elkander, ...landgenooten en met de bevolking al ...de algemeene omgangstaal in de kazerne ...spreken. Om het aanleeren van deze taal ...gen, had de korpscommandant bepaald, ...tot tijd, bijv. als de exercities wegens ...weer waren afgelast, aan de recruten les

Particularisme is van ouds een Hollandsche eigenschap en zij heeft er wel eens toe geleid dat overzeesche gewesten in al te sterke mate als afzonderlijke communiteiten werden behandeld, zooals schrijver in de „West-Indische Gids" van 1923 met betrekking tot de Westindische scheepvaartwetgeving heeft willen aantoonen. De Amerikanen, jong als zij zijn als natie, en vooral als koloniseerend volk, hebben in bepaalde opzichten, als b.v. ten aanzien van muntstelsel en postdienst, de eenheid met het moederland sterker gehandhaafd en wellicht heeft verschil in mentaliteit daarbij ook wel een rol gespeeld; schrijver was eens getuige van de verwondering van een Amerikaansch officier der bezetting op Haïti, die bemerkte dat hij aldaar zijn brieven niet met Amerikaansche postzegels kon frankeeren.

Intusschen, al is het te betreuren dat Ned. West-Indië en Nederland, en ook de beide Ned. West-Indische gewesten onderling, elkander als vreemde naties behandelen waar eenheid mogelijk en wenschelijk zou zijn, aan den anderen kant zou een te veel over één kam scheren van wat in aard en wezen ongelijk is nog veel funester zijn.

Ook bestaat er een hemelsbreed verschil tusschen een politiek welke bij de behandeling van Westindische aangelegenheden in de eerste plaats naar het Moederland kijkt en een waarbij, bij het zoeken naar de meest juiste behandeling dierzelfde aangelegenheden, het oog zich richt naar Oost-Indië.

Om dit laatste nu gaat het bij verschillende discussies van den laatsten tijd over Westindische, en meer speciaal Surinaamsche vraagstukken en het is niet een veronderstelde overeenstemming tusschen West en Oost welke daarbij de voornaamste rol speelt.

Veel meer is het een gevoel van onmacht met betrekking tot de noodzakelijke voorzieningen in de West dat de neiging heeft doen ontstaan om partij te trekken van Oostindische ervaringen en Oostindische hulpmiddelen, op gevaar af om het speciale karakter der Westindische problemen uit het oog te verliezen.

Reactie intusschen is reeds ingetreden; in het „Alg. Handelsblad" werd er tegen gewaarschuwd, naar aanleiding van de nota van den Ondernemersraad, om al te veel met het denkbeeld te koop te loopen als zou vrees voor het verliezen van onzen Oost de voornaamste drijfveer moeten zijn om Suriname zoo snel mogelijk tot ontwikkeling te brengen en in de W.-I. Gids van Mei komt de Heer L. de Waal er tegen op dat voor de Surinaamsche cultures alle heil zou te verwachten zijn van Oostindisch beheer en Oostindische methoden.

Inderdaad, het is opmerkelijk hoeveel Oostindische deskundigen reeds over den Surinaamschen landbouw hun licht hebben laten schijnen en hoe weinig belangstelling er, in verband met Suri-

in het kazerne-Maleisch moest worden gegeven. Dit was te meer noodig, omdat er niet altijd voor de opleiding van een klasse recruten van een bepaalden landaard landgenooten voor hen beschikbaar waren. Zoo moest op een zekeren dag aan eenige nieuw aangekomen Boegineezen Maleisch worden geleerd en had de eenige bij de compagnie aanwezige Boegineesche korporaal dienst als „planton hek" (wacht bij een zij-ingang), zoodat een Rottineesch korporaal aan de Boegineezen Maleisch moest leeren. Dit geschiedde door bepaalde voorwerpen aan te wijzen en hen daarvan de Maleische namen te leeren. Nieuwsgierig naar het resultaat van deze methode, vroeg ik, onder het wijzen op een tafel, aan een der recruten, wat dat was. Nu spreken die jonge soldaten in hun bedeesdheid tegenover hun meerderen buitengewoon zacht. Ook ditmaal was het antwoord van den man niet te verstaan, weshalve ik hem met een „bitjara lebih keras" (spreek harder) uitnoodigde om zijn stem te verheffen. Dit had geen ander resultaat dan dat hij mijn woorden herhaalde. Een zwaaiende opwaartsche beweging van den arm had evenmin succes, want ook dit manuaal werd door hem herhaald. Ten slotte hield ik mijn hand achter het oor, zooals men doove menschen vaak ziet doen, waarop tot mijn groote verrassing het woord „koeping" (oor) volgde. De Maleische les had dus meer succes opgeleverd dan mijn poging om de proef op de som te nemen, reden waarom ik deze poging staakte en het verder maar aan den Rottineeschen korporaal overliet om aan de Boegineezen Maleisch te leeren.

(Wordt vervolgd.)

name, tot nu toe getoond is voor Zuidamerikaanschen en Westindischen landbouw buiten Suriname, a.d.z. de cacao-cultuur in Ecuador, de koffiecultuur in Brazilië, de suikercultuur op Cuba, de bananen-cultuur op Jamaica en in Centraal-Amerika, de katoencultuur op Haïti.

Toch laat onze West zich niet lichten uit het kader waarin Suriname en Curaçao nu eenmaal geplaatst zijn, geografisch, historisch en economisch, en in dat kader moeten Westindische vraagstukken worden bekeken.

In Azië waren het de bestaande bevolking, haar productie-vermogen en haar koopkracht welke de Europeanen daarheen lokten en uit de handelsovereenkomsten met de Oostersche vorsten sedert de 16e eeuw ontwikkelde zich de Europeesche overheersching van onzen tijd. De meest gewenschte politiek tegenover de oorspronkelijke Oostersche volksgemeenschappen, gezag en nog eens gezag tegenover de inheemsche bevolking, herstelling van de hormat, zijn nog heden ten dage aan de orde van den dag, waar het gaat om de vraag hoe Nederland zich in den Oost zal kunnen handhaven.

In de Amerika's daarentegen, hoezeer het dan ook aanvankelijk den „conquistadores" te doen was om buit, en niet te vergeten om het bekeeren der heidenen, is het stichten van volksplantingen al ras op den voorgrond getreden; Spanjaarden en Portugeezen, Engelschen en Nederlanders, Franschen en Denen hebben in de Nieuwe Wereld geen handelsfactorijen maar koloniën gesticht. En al hebben zij daarbij gebruik gemaakt van den arbeid van slaven — roode, zwarte en blanke — hun taal, hun cultuur, hun godsdienst en hun wetten hebben de Europeanen mede naar het Westen overgebracht.

Jan Pietersz. Coen deed voorstellen ten behoeve eener Hollandsche kolonisatie op Java, maar vond in het Moederland geen gehoor, want niet die richting wilde men inslaan om in Indië iets groots tot stand te brengen, maar in Nieuw Nederland en op de W. I. eilanden waren het de „patroons", meer dan de kooplieden, aan wie het pionierswerk ten deel viel, was landontginning, meer dan ruilhandel het doel der vestigingen. En Engeland, dat reeds in 1838 de slavernij in West-Indië afschafte, ging er eerst twintig jaar later toe over om een einde te maken aan wat er nog over was van het bestuur eener handelscompagnie over Britsch-Indië.

Bleef in Azië de overheersching van Oostersche volken door Europeesche mogendheden tot den huidigen dag bestaan, in Amerika ontstonden zelfstandige gemeenebesten, onafhankelijk van de stamlanden in de Oude Wereld, en naast die nieuw ontstane naties, hier en daar zelfs er tusschen ingedrongen, zijn bestaan gebleven Britsche, Nederlandsche en Fransche koloniën.

Een autocratische bestuursvorm, als in de Indiën nog in zwang, zou voor die Amerikaansche koloniën niet passen, gegeven immers de historische, en ook — of vooral — de geografisch-politieke positie.

En niemand denkt er ook aan om in de West den bestuursvorm in autocratische richting te wijzigen, eerder het tegendeel. Het Oostindische kapitaal, wanneer dat in Suriname belegging zal gaan zoeken, en de Javaansche arbeiders, die dan in grooteren getale dan voorheen naar Suriname zullen emigreeren, zullen zich van stonde afaan aan het Westindische regime moeten aanpassen. Dat dit proces beter zou verloopen onder een Gouvernement met Oostindische mentaliteit kan moeilijk worden ingezien.

Vooral de Javaansche arbeider moet zoo snel mogelijk Surinaamsch kolonist worden en daarbij lijkt algeheele onbevangenheid bij rechters en bestuursambtenaren van meer gewicht dan Indische opleiding en ervaring. De uitvoering van het arbeidscontract waaronder de Aziatische immigranten uitkomen, zonder eenige vooringenomenheid in de eene of in de andere richting, eischt objectiviteit van-huis-uit en aan dien eisch werd tot nu toe door de niet-indische ambtenaren steeds voldaan.

Ook in Nederland zelf mag men niet den kijk verliezen op de verschillen tusschen de beide Westindische gebieden onderling. Toen indertijd de Landmacht in West-Indië tot een onderdeel werd gemaakt van het Ned.-Ind. Leger en op last van hooger hand de garnizoensdienst in Suriname naar Oostindisch model moest worden gewijzigd deden zich eenige incidenten voor welke aantoonden dat zelfs in het militaire de practijk zich niet laat wringen in het keurslijf der reglementen. Op den duur laat natuurlijk de realiteit zich niet wegcijferen; men zal wel hebben moeten inzien dat de soldaat in de West anders leeft dan die in den Oost, ook al dragen beide dezelfde uniform. Thans gebruikt men in officieele stukken reeds de algemeene benaming van Koloniale Troepen en de garnizoenen in de West bestaan grootendeels uit plaatselijk aangeworven militairen, die den Oost nimmer zullen zien.

Nu behoeft bij de inwendige militaire organisatie het heil des lands niet te zijn betrokken, maar met betrekking tot andere aangelegenheden zijn juiste onderscheidingen van groot belang.

Eenmaal heeft het weinig gescheeld of het instituut der strafsanctie op het arbeids-contract had in allerbedenkelijksten vorm zijn intrede gedaan in de wetgeving van Curaçao.

„Little England" heet het eiland Barbados bij zijn bewoners, voor meer dan 90 % negers; de blanke minderheid der eilanders heeft eeuwen de Britsche tradities hooggehouden en de zwarten zouden beleedigd zijn wanneer men hun geboortegrond Klein Afrika noemde.

Om voor den naam Klein Holland in aanmerking te kunnen komen is alleen Curaçao niet te groot en de nieuweling zal op het gezicht der gevels van de 15 of 16 huizen aan de Handelskade te Willemstad misschien onwillekeurig aan Holland denken.

Zelfs voor den naam Klein Java evenwel is Suriname te uitgestrekt en wanneer ooit voor het genoemd gewest die van Nieuw Java in zwang zou geraken, moge het dan zijn in den meest gunstigen zin, voor Nederland en voor de kolonisten.

Amsterdam, Mei 1927.

Van Week tot Week.

Dinsdag 14 tot Maandag 20 Juni.

Het Indische openluchtfeest. Wanneer dit Nr. van het K. W. verschijnt is het Indische openluchtfeest te 's-Gravenhage (Huize Arendsdorp aan den Wassenaarschen weg) in vollen gang. Waar de baten van dit met groote zorg voorbereide feest ten goede komen, deels aan de slachtoffers der jongste stormramp en deels aan de vereeniging „Nationale Dierenzorg", wekken we onze lezers (en in het bijzonder de Indische) op het prijzenswaardige doel te steunen door een — zoo mogelijk herhaald — bezoek.

Bij hen, die een deel van hun leven in Indië doorbrachten, zullen bij dit bezoek oude herinneringen worden verlevendigd, terwijl zij die het land niet kennen uit eigen aanschouwing deze zeldzaam voorkomende gelegenheid om een indruk te krijgen van een stukje Indisch leven, niet voorbij mogen laten gaan.

Wat betreft het programma der feestelijkheden en bijbehoorende attracties meenen we onze lezers te mogen verwijzen naar de uitvoerige door de dagbladpers verstrekte bijzonderheden.

Zooals men weet heeft de Minister van Koloniën, Dr. J. C. Koningsberger, zich bereid verklaard de feestelijkheden, welke duren van 22 tot en met 26 dezer, officieel te openen.

De eerste passagiersvlucht naar Indië. Vertrokken uit Amsterdam Woensdag den 15 dezer, heeft het K. L. M.-vliegtuig (type Fokker VII), regelmatig als een mailstoomer, met een gemiddelde uursnelheid van ongeveer 180 K.M., de volgende étappes afgelegd van de route Amsterdam—Batavia, aanvankelijk slechts onderbroken door een buiten eigen toedoen gedwongen ééndaagsch oponthoud te Constantinopel.

Daarna is alles naar wensch gegaan tot Bagdad, welke plaats werd bereikt op Maandag 20 Juni; doch toen de moedige vliegers op den 21en van daar zijn opgestegen om de reis te vervolgen naar Bender Abbas, moesten zij helaas kort daarna wegens een defect aan de machine terugkeeren naar Bagdad.

Het is te hopen dat dit tweede oponthoud van korten duur zal zijn en de rest van de tocht zonder tegenslagen zal worden volbracht.

Verzet op Celebes onder leiding van een communist. Aneta seinde dd. 14 dezer aan het Vad.[1]: Zondag j.l. verzamelden zich onder leiding van den communist Ali en de talismanverkooper

[1] Ook de tekst der hieronder volgende telegr. is aan het *Vad.* ontleend.

Ibasse, welke beiden recidivist zijn, in kampong Tellang in het Soppengsche (afd. Boni) een veertigtal in het wit gekleede lieden, welke deels roode vlaggen, deels blanke wapens droegen. Ali viel bij aankomst der politie een der agenten met een stok aan, waarop een vechtpartij volgde. De bestuursassistent en één agent werden licht gewond en één agent van politie werd zwaar gewond. Drie rebellen werden neergelegd. Toen de gezaghebber en de assistent-resident op het terrein, waar dit geschiedde, aankwamen, was de rust hersteld en waren de verzetslieden gevlucht naar hun eigen kampongs. Twaalf der opstandelingen, waaronder de leider Ali, die zeer zwaar gewond was, en Ibasse, werden gevat. Ali werd in het bezit gevonden van communistische lectuur, geheime correspondentie en een roode vlag waarin een draak.

Onmiddellijk zijn troepen daarheen gedirigeerd. Alles is rustig.

...troleur Mr. N. A. de Haart. Makassar, 15 Juni (Aneta). Overleden is de controleur van de onderafdeeling Wadjo (Singkang), behoorende tot de afdeeling Bone (Gouvernement Celebes en Onderhoorigheden), mr. N. A. de Haart.

(Enkele dagen na de ontvangst van dit telegram meldden de dagbladen dat bij de familie van den overledene te Utrecht, via den burgemeester, bericht was ingekomen dat Mr. de Haart gevallen was als slachtoffer van een oproer, doch bij nadere informatie aan het Dep. van Koloniën door de redactie van het *Vaderland*, is gebleken, dat zijn overlijden in geenerlei verband staat met uitgebroken onlusten).

...rie Sloot †. Op den leeftijd van 74 jaar is te Noordwijk overleden Mejuffrouw Nicolina Maria Christina Sloot, die onder het pseudoniem Melati van Java groote bekendheid verwierf als schrijfster van Indische romans en novellen.

...ersitaire examens. Leiden. Economisch doctoraal ex. Indologie de hh. G. A. Bosselaar, P. J. Goedhart en D. J. Hoogkamer. — Econ. cand. ex. Indologie de hr. J. J. Drost. — Doctoraal ex. Indisch recht de hh. R. Soepomo (met lof), J. W. Stuurman, J. Latuharhary en Mr. L. Tielenius Kruythoff. — Taalkundig cand. ex. Indologie de hh. D. Goedhart, W. Veenbaas en C. F. Welter.

...me doodvonnissen over communisten. Menes, 14 Juni (Aneta). De moordenaar van den wedana te Menes is veroordeeld tot de doodstraf.

Laboean, 14 Juni (Aneta). De Landraad alhier veroordeelde wegens moord, begaan in den nacht, waarin de onlusten uitbraken, één beklaagde ter dood, één tot levenslang, één tot twintig en één tot vijftien jaar gevangenisstraf.

...oor C. G. Zaadnoordijk †. Te Alkmaar is overleden de heer C. G. Zaadnoordijk, gep. majoor van het O.-I. leger.

...nter meer bekend in Indië. De burgemeester, jhr. mr. Th. A. M. A. Humalda van Eysinga, heeft den 15en Juni ten stadhuize een commissie geïnstalleerd, welke ten doel heeft, Deventer in Indië meer bekend te maken met het oog op het bestaan van een middelbare koloniale landbouwschool en de mogelijkheid van vestiging van Indische families. In de commissie hebben zitting de heeren dr. H. H. Zeylstra, directeur van het Koloniaal Landbouwmuseum; dr. H. D. Tjeenk Willink, oud-directeur van de middelbare koloniale landbouwschool en mr. Ch. van Enter, secretaris van de Vereeniging voor Vreemdelingenverkeer alhier.

...nte betrekkingen. Oproep van sollicitanten.

Suriname en Curaçao. Het Dept. van Koloniën vraagt ten behoeve van 's Lands dienst voor elk dezer gebiedsdeelen *twee* hoofdonderwijzers. Gegadigden hunnen zich, tot het verkrijgen van inlichtingen, wenden tot de 7e Afdeeling van het Ministerie van Koloniën.

Ned.-Indië. Voor personen, in 't bezit van het diploma van met goeden uitslag afgelegd eindexamen gymnasium of van Staatsdiploma A, bestaat gelegenheid om onder het genot van een studietoelage in opleiding te worden genomen als *cand.-ambtenaar voor de beoefening van de Indische talen.* (Nadere bijzonderheden bevat de St.-Ct. van 14 Juni).

Voor de rechterlijke macht in Nederlandsch-Indië kunnen in 1929 een *aantal juristen worden uitgezonden,* nadat zij zich, na daartoe door den Minister van Koloniën te zijn aangewezen, vooraf voor eigen rekening hebben bekwaamd voor het doctoraal-examen in het Nederlandsch-Indisch recht. Benevens personen die het doctoraal-examen Ned. recht hebben afgelegd, kunnen ook zij, die dit examen nog in het loopend studiejaar zullen afleggen, een verzoek om te worden aangewezen richten aan het Commissariaat voor Indische Zaken bij het Departement van Koloniën (Afdeeling B Eerste Bureau), alwaar ook nadere inlichtingen zijn te bekomen.

Tentoonstelling ethnografica Koloniaal Instituut. In het museum van het Koloniaal Instituut te Amsterdam is een tijdelijke tentoonstelling ingericht van ethnografica, welke tijdens de Nederl.-Amerikaansche expeditie van 1926 naar het Nassau-gebergte in Centraal Nieuw-Guinea zijn verzameld door den heer C. C. F. M. le Roux. Niet alleen door voorwerpen, maar ook door een aantal prachtige fotografieën geeft deze tentoonsteling een volledig beeld van de op zeer lagen beschavingstrap staande berg-Papoea's.

De gouverneur van Curaçao. Met het stoomschip Stuyvesant is den 16en dezer te IJmuiden aangekomen de gouverneur van Curaçao, Mr. Brantjes, met zijne echtgenoote. Het doel van zijn verblijf hier te lande is het persoonlijk bespreken van verschillende belangen van Curaçao met den minister van koloniën. Mr. Brantjes denkt een paar maanden hier te blijven.

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt.

Boeatan's mooie Inrichting.

De groote pers heeft volle aandacht geschonken aan de hernieuwing van Boeatan's toonkamers en deze om 't zeerste geroemd. Zoo schreef a.a. „Het Vaderland", ochtendblad van 15 dezer: [1])

„Wij leven snel en een interieur, dat omstreeks 1910 geheel en al modern was, is nu zoo zoetjes aan uit den tijd geraakt. Boeatan, ons Haagsche Boeatan, waar wij eigenlijk méér van houden, dan wij wel altijd laten blijken, was nog heel goed, voor wie zóózeer door 't mooie doel bezield was, dat hem niets anders voor oogen zweefde... Maar van dezulken alléén kan Boeatan niet bestaan. Een mooi interieur moet kijkers en koopers lokken, moet een waardige lijst zijn voor den schat aan Oostersche kunst, hier zoo rijkelijk aanwezig.... Goed! Maar zulk een eisch wordt moeilijk vervuld. Doch Boeatan, beseffend, dat activiteit en energie het leven er in houden, Boeatan, dat waarlijk ijver en toewijding in hooge mate bezit, waagde het er op, rees als een Fenix uit zijn asch. Onder leiding van den binnenhuis-architect N. P. de Koo uit Amsterdam, werd het gerestaureerd. Tóén bleek nogeens terdege, hóéveel hartelijke vrienden Boeatan bezit. De vergroote ruimte was te klein! En bloemen allerwegen!

„Hoe mooi is deze ruimte nu geworden! Een groene betimmering gaat halverwege de muurhoogte over in het wit-en-goud, waarmee ook de zoldering gedecoreerd is. Op den vloer: allerprettigste matten. [2]) Men komt nu veel gemakkelijker in het achterhuis, waar de „winkel" is gevestigd. Vóór is de tearoom gebleven.

Zooals de presidente in haar openingswoord zeide: „Boeatan's werk is even moeilijk als ondankbaar. Velen noemen de Indische kunstvoorwerpen in vollen ernst „prullen". Het doel is: Holland's oogen te openen voor deze oriëntaalsche schoonheid en ook de Indische kunstnijveren aan hun zoo belangrijken arbeid te houden. Ondanks de weinige middelen is tòch tot moderniseering overgegaan. Dit is mogelijk geweest, dank zij de propagandacommissie en de directrices. Haar en den heer De Koo bracht spr. warmen dank. Men moet dit nieuwe Boeatan nu maar vaak komen bekijken. En... de weg naar het hart gaat door de maag. Zóó sluite men hier vriendschap!

[1]) Daar wij uit goede bron weten dat de presidente van den Raad van Beheer niet gesteld is op persoonlijke loftuitingen in verband met haar streven naar verhooging van den bloei van „Boeatan", laten we bij de hier volgende persuitingen de passages vervallen, waarin Mevr. van Beresteyn op den voorgrond wordt gesteld, en geprezen. — *Red.*

[2]) Rottanmatten uit Borneo, die bij de Indische bezoekers allerlei heerlijke herinneringen aan vroegere voor- en achtergalerij terugroepen. — Red.

LIJST VAN ADRESSEN

ten behoeve van Repatrieerenden

ACCOUNTANTS-BELASTINGZAKEN

W. v. Maanen & Tadema, Amsterdam/Rotterdam.

APOTHEEK EN DROGIST

J. van Buuren, Kanaalweg 53, Den Haag.
Drogisterij „De Boer", Paulus Buysstraat 9, Scheveningen.
G. v. d. Gaag, Groenmarkt 27, Den Haag.
A. de Vries, Kerkstraat 98, Hilversum.

ARTSEN

Dr. F. H. G. van Loon, 2e Sweelinckstraat 166, Den Haag.

BAD- EN ZWEMINRICHTINGEN

Badinrichting „De Regentes", Weimarstraat 63, Den Haag.

BANKETBAKKERS

J. Krul, Noordeinde, Den Haag.
C. Sleyffers, Pr. Hendrikstraat 123, Den Haag.

BANKIERS EN BANKINSTELLINGEN

Alg. Haagsche Effectenhandel, Bezuidenhout, Den Haag.
De Bas & Co., Heerengracht, Den Haag.
Henny & Co., Anna Paulownastraat 62A, Den Haag.
Holl. Bank voor West-Indië, Amsterdam.
Nederlandsche Handel Mij., Amsterdam.
Taams & Keyser, Bankastraat 10, Den Haag.

BEGRAFENISONDERNEMINGEN

Begrafenisonderneming „Simplicitas", Denneweg, Den Haag.

BEHANGERIJEN EN STOFFEERDERIJEN

J. Bosman, Heerenstraat 35, Rijswijk.

BLOEMISTEN

J. M. Hermans, v. Tuylstraat 3, Voorburg.

BOEK- EN KUNSTHANDEL

D. Driessen, Haarlemmerstraat 105, Leiden.

BOEKBINDERIJEN

H. Molier, Houtmarkt 28, Den Haag.

BOEKDRUKKERIJEN

T. C. B. ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag.

BOUW- EN WONINGBUREAUX

Bouwbureau J. van Gemert, Valkenboschkade 277, Den Haag.
Bouwbureau C. Hoogendoorn, Ieplaan 201, Den Haag.
Woningbureau „Actief", Archimedesstraat 41, Den Haag.
Woningbureau W. Hoksbergen, Bezuidenhout 14, Den Haag.
Woningbureau „Meerdervoort", Laan van Meerdervoort 296, Den Haag.
Woningbureau Wöhrmann, Nieuwstraat 14, Baarn.

BRANDSTOFFEN

Firma Van Dijk, Nieuwe Haven 366, Den Haag.
J. van Vuuren, Denneweg 67A, Den Haag.

CARGADOORS EN EXPEDITIES

De Vries & Co., de Ruyterkade 100, Amsterdam.

COMESTIBLES-DELICATESSEN

Joh. Toet, Aert v. d. Goesstraat 34, Den Haag.

DAMESKAPPERS

Au Paradis, Toussaintkade 2, Den Haag.
Maison Neustadt, Bezuidenhoutscheweg 3, Den Haag

DANSINSTITUTEN

Dansinstituut „Henri", Archimedesstraat 64, Den Haag.

DIVERSEN

Verkooplokaal Pot, Gr. Hertoginnelaan 103, Den Haag.
G. v. Willigen, Havenkade 4, Den Haag.

ELECTR. INSTALLATIES EN -ARTIKELEN

P. v. d. Berg, Bankastraat 41, Den Haag.
Van Eijck, 2e Sweelinckstraat 93, Den Haag.
W. G. Scheeres, Hooigracht 1C, Den Haag.
M. Vrolijk, Thomsonlaan 41, Den Haag.
Frans v. Wijk, Vlamingstraat 24, Den Haag.
J. Zuiderweg, Nicolaistraat 37, Den Haag.

EMBALLAGE EN EXPEDITIE

A. Rietveld, v. Bijlandstraat 27, Den Haag.

„Vroeger genoot Boeatan een kleine rijkssubsidie, maar dat is nu finaal uit. „Koloniën" heeft geen cent te missen. Maar de Minister gaf althans, wat hij geven kon: raad. — Houd een verloting! sprak Zijn Excellentie. Dat heeft Boeatan toen maar gedaan.

„— En moge de thee u smaken! besloot de presidente.

„Mevr. Ros—Vrijman bracht een hartelijken groet en gelukwensch van de Koloniale School voor Meisjes en Vrouwen, welke zij presideert en waarvan Mevr. van Beresteyn de vice-presidente is. Beide instellingen beoogen een soortgelijk doel: Boeatan wil door de schoonheid der kunstnijverheid te toonen den geest van Indië doen kennen aan den geest van Nederland.

„Langdurig en nadrukkelijk applaus volgde. Thee werd geserveerd, lootjes verkocht en geruimen tijd bleef men nog bijeen."

* * *

Onder het hoofd: *„Boeatan in nieuw Kleed"* schrijft de *„Nieuwe Rott. Courant"* in haar Avondblad A van 16 dezer o.m.:

„In dat stukje Indië-in-Holland waar Boeatan zijn lokaliteiten heeft — men weet: Heulstraat 19 in Den Haag — was het gistermiddag drukker dan ooit. De Raad van Beheer van Boeatan had uitnoodigingen rondgezonden tot het bezichtigen van de nieuw ingerichte zalen. Dat was een verrassing. De voorzaal, waar men thee drinkt, rijsttafelt en snoept van kokki's kruidige bedenksels, was tot dusver eigenlijk de eenige ruimte, geschikt om publiek te ontvangen. Achter en beneden leed men aan nijpend plaatsgebrek en de producten der Indische kunstnijverheid daar in magazijn, kwamen in die enge donkere ruimten niet tot hun recht. [3]) En dat was jammer, omdat toch juist het doen kennen en zoo mogelijk verkoopen van die producten Boeatan's voornaamste bestaansreden vormt. Men heeft overleg gepleegd met den architect N. P. de Koo en deze heeft inderdaad wonderen gewrocht met de geringe middelen, waarover de instelling beschikt. Een inwendige doorbraak heeft de achter- en beneden-lokaliteiten meer ruimte en licht gegeven. Een vernuftige en tegelijk sierlijke betimmering, in frisch groene, roode en oranje kleuren, geeft nu elk der lokaliteiten een eigen sfeer. Praktische toonkasten en rekken sluiten zich bij de betimmering aan en bieden nu overvloed van uitstalruimte voor de mooie kunstvoorwerpen, waarover Boeatan beschikt. De tonige doeken, de prachtig gesneden Midden- en Oost-Javaansche sierplanken, het koper- en zilverwerk, de kleurige poppen, alles komt nu voordeelig uit en het is thans een lust door de lokaliteiten rond te gaan, waar een rijke verzameling van producten uit alle deelen van den Indischen archipel zijn saamgebracht met den goeden smaak, die u bij Boeatan uit alles tegemoet treedt.

„Terwijl de gasten van den middag op thee en versnaperingen, door de dames van Boeatan, bijgestaan door het Javaansche personeel rondgediend, werden onthaald, heeft mevr. Van Beresteyn—Tromp, de presidente van den Raad van Beheer, de Indische kunstnijverheid in een korte toespraak nog eens in aller aandacht warm aanbevolen. Nog te vaak ontmoet men in Holland gebrek aan waardeering voor deze producten, waarin zich de schoonheid van Indië openbaart. Boeatan doet wat het kan om de menschen in Holland voor de inheemsche kunst van Indië warm te maken. Het zal door de betere inrichting der lokaliteiten beter aan zijn taak kunnen beantwoorden. Het heeft daarbij echter veler steun noodig.

„Vertegenwoordigd waren o.m. het Indo-Europeesch Verbond en het Indonesische Verbond van Jongeren-organisaties. En er waren mooie bloemstukken gezonden.

Wie kennis wil maken met den artistieken zin van den Indischen kunstnijvere of de kennismaking daarmede vernieuwen, kunnen wij een bezoek aan Boeatan warm aanbevelen, en wie de Indische kunstnijverheid wil steunen, vindt in Boeatan een toegewijden en deskundigen bemiddelaar."

Tentoonstelling van Islamische Kunst.

In het Gemeente-museum, Korte Vijverberg 7 te 's-Gravenhage is sinds 15 Mei j.l. een tentoonstelling van Islamische kunst, waarvan Dr. H. van Gelder op 13 dezer, bij de inleiding van den heer

[3]) Dezelfde opmerking maakte naar wij vernamen ook de Koningin, toen Hare Majesteit enkele maanden geleden in Boeatan eenige inkoopen deed. — Red.

Laurens Binyon, die een voordracht met lichtbeelden over Perzische en Indische miniaturen hield, terecht opmerkte:

„Hier is werkelijk iets heel bijzonders te zien! De tentoonstelling kan onmogelijk verlengd worden, men moet dus vóór 3 Juli zijn kans waarnemen."

Daarom willen ook wij er hier nog eens de aandacht op vestigen, ter opwekking der lezers van „Het Koloniaal Weekblad", die er niet geweest zijn, om nog deze laatste week er heen te gaan. Men zal zich den gang niet berouwen, want zooals de presidente der tentoonstellings-commissie, Mevr. P. van Leeuwen—Waller, en de secretaris, de heer ... Dunlop, als aanhef bij den op zaakkundige wijze door Dr. H. C. Gallois geschreven catalogus ... opmerken:

„Wat deze tentoonstelling brengt, zal velen het zeer bijzondere genot kunnen schenken eener kennismaking met voorwerpen van ... uitgezochte schoonheid, met producten van ... voortreffelijke technische vaardigheid, ... gen door een zuiver gevoel voor vorm en kleur. Ze zijn van een oude beschaving, die voor onze vruchtdragend is geweest."

Het doel, dat volgens de inleiding van Dr. Gallois met deze tentoonstelling beoogd werd: „door middel van uitgezochte specimina aan te toonen, welk een hoog peil er in diverse takken van kunstnijverheid in de verschillende islamische landen werd bereikt", is zeker ten volle bereikt.

De collectie bestaat uit miniaturen, boekomslagen, weefsels, tapijten, bronzen en ceramiek uit Perzië, Egypte, Syrië, Vóór-Indië, alsook uit andere landstreken, waar de Islam zijn intrede heeft gedaan en zijn stempel heeft gedrukt op de inheemsche ornamentiek, alleen niet uit Insulinde. Wij zijn het dan ook volkomen eens met P. B., die onlangs in het weekblad „De Indische Verlofganger" opmerkte:

„Op deze superbe tentoonstelling in Nederlands residentiestad mist men echter noode voorwerpen uit Nederlandsch-Indië, waarop dezelfde stijl van versiering is te onderkennen; met name die van de Maleische kunst, welke zich over Atjeh, Oost- en Midden-Sumatra en over Noord- en Zuid-Celebes heeft uitgestrekt. Op die kunst heeft immers de Moslimsche ornamentiek haren invloed ook doen gelden. Men denke o.a. aan het incrusteerwerk op wapens, het drijf- en ciseleerwerk op edelmetaal en op koper, aan de sculptuur op steen en hout."

Persoverzicht uit de Indische Bladen

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

De leiding der cultuurmaatschappijen.

De heer *J. H. Marinus*, directeur van het N. ... Landsyndicaat, is gerepatrieerd, de leiding ... andere, jongere handen overlatend. De *Deli* ... (9 Mei) huldigt zijn pioniersarbeid als planter, zijn energie, zijn wilskracht en zijn kennis ... zaken, en geeft een samenvatting van alle ... toren om den spijker van het welslagen van den geboren leider, op den kop te tikken.

Er bestaan *in de leiding der cultuurmaatschappijen twee stroomingen*. De leiding in handen van den planter, met de volle uitbuiting van het initiatief en de plantkundige kennis van den H. A., administrateur en assistent in zijn afdeeling, ... de leiding in handen van een administratief ... legd man, die voor de cultuurtechnische vraagstukken zijn technische adviseurs heeft. Het is ... vraagstuk van den modernen tijd, van den tijd van fusie, concentratie en samentrekking van verschillende cultures in één lichaam, ter verdeeling van het risico, dat nu eenmaal onvermijdelijk met den landbouw in het algemeen, en den tropischen landbouw in het bizonder, samengaat.

In de laatste 25 jaren heeft zich *de wetenschap der bedrijfsleiding* ontwikkeld, die eerst in den laatsten tijd naar Ned.-Indië doordringt en ... pas begonnen is in de cultures toepassing te vinden. Elk bedrijf behoeft, naast de zuiver-technische productie van welk voorwerp of artikel ... een wetenschappelijke leiding, die doordrongen is van alle overige eischen, die naast de productie voor het maken van winst noodig zijn. Daar is in de eerste plaats de verkoop van het geproduceerde product en daarnaast het arbeidsvraagstuk, het financieel-economisch vraagstuk hoe het best ...

...t voordeeligst in de benoodigde gelden te voor-...n, hoe de bedrijfsvrede te behouden, om con-...cten af te weren, enz. De statistiek met haar ...voudige grafische uitdrukkingswijze is een bij-...nder hulpmiddel om elk oogenblik aanwijzingen ...geven van den stand van zaken. In Nederland ...ordt de wetenschappelijke bedrijfsleiding aan de ...andelsscholen gedoceerd en tal van bedrijven ...oeken onder de aldus opgeleiden hun toekomstige ...eiders.

De theoretische opleiding waarborgt in deze ...enschap zoomin als in welke ook, de zekerheid ...n geschiktheid of welslagen. Daarvoor is méér ...odig, o.a. *de persoonlijke eigenschappen*, die ...r elke functie en alle welslagen noodig zijn, de ...etische blik om de geleerde theorie behoorlijk ...e passen en te gebruiken. Ook hier zijn velen ...epen, doch weinigen uitverkoren. En de prac-...he planter, die zijn gezond verstand heeft, zijn ...n en ooren den kost geeft, zal het in de be-...sleiding toch wel verder brengen dan de stu-..., die zich alleen blind gestaard heeft op de ...rie en ze niet weet in toepassing te brengen. ...slotte is bedrijfsleiding een gave, waarvoor bij ...gecompliceerdheid der grootbedrijven, tal van ...nschappen noodig zijn, die in de wetenschap-...ke bestudeering der factoren, den noodigen ...n en leiding vindt. Men wordt bedrijfsleider ge-...n.

...n man als *de heer Marinus* was als het ware ...ijfsleider toen hij in Deli kwam, of liever na-...hij in de praktijk geleidelijk de noodige er-...g en inzichten daarvoor had gekregen. Vroe-...noemden we dit „koopmanschap". De heer ...nus was „koopman", daarnaast ook planter, ...organisator, ook politicus, zoonoodig ook pu-...st en al het overige dat noodig was om een ...bedrijfsleider te zijn.

...ch is *de opleiding in de wetenschappelijke ...ijfsleiding noodig*, omdat zij sneller en gemak-...ker al die eigenschappen tot ontwikkeling kan ...gen en tot benutting in de praktijk. Omdat de ...ezige gave door die wetenschappelijke oplei-...het best ontwikkeld wordt. Het is heel merk-...dig hoe dat in de cultures begint door te drin-... Nog kort geleden vernam de *Deli Crt.* van ...nd, die carrière gemaakt heeft in de cultures, ...een opleiding op de Middelbare Landbouw-...l, dat hij achteraf toch de voorkeur zou heb-...gegeven aan een Handelsschool-opleiding. ... de bezetting der hoogere rangen geeft de ...dat gaarne toe, vooral omdat bij de duide-...n gespecialiseerde voorlichting der proefsta-... de fundamenteele kennis der cultuur door ...n practischen jongeman onder de knie te ...n is, terwijl het andere wat daarbij komt, ...ijk minder gemakkelijk is aan te leeren.

...vraagstuk is hier in het algemeen bespro-...met de uitwassen van een of ander systeem ...verkeerde toepassing heeft de *Deli Crt.* niet ...ken. Dat moet zich in de practijk herstellen. ...en al te ver doorgevoerde administratie, met ...arloozing van de plantkundige factoren, met ...jesstelsels, enz. heeft de *D. C.* geen rekening ...den. Maar in beginsel — zoo besluit het blad ... de *toekomstige leiding der cultuurlichamen* ...den komen van leiders, die met gebruikma-...van vakkundige inspecteurs, het geheele ...stel van eischen, vraagstukken en factoren ...n overzien. De gecompliceerdheid van de ...rmaatschappij in onze gecompliceerde sa-...ing, zal het noodig maken. Het is mogelijk, ...arbij een dringende waarschuwing tegen ...nderschatten der cultuur-an-sich op haar ...is. Maar aan de harde feiten der logische ...quentie valt in dit opzicht niets te verande-... Voor wie insider is en de feiten kent, zijn de ...ndigheden niet te miskennen en de feiten ...te weerleggen.

...Deli Crt. van 14 Mei bespreekt het boekwerk ...r. J. J. Tichelaar: „De Java-suikerindustrie ...r beteekenis voor land en volk".

De defaitistische vakbeweging.

...n de *Ind. Crt.* (20 Apr.) werd plaatsing ver-...van de volgende motie: De Raad van Advies, ...ndachtige lezing van de beschouwingen be-...nde den Suikerbond, voorkomende in drie ...eenvolgende nummers van *„De Vakbe-...g"* van de hand van den heer Koch; het doel ...ede beoogt, den Suikerbond zijn toekomstige ...k voor te schrijven, daaruit gelezen hebben-...reekt als zijn meening uit, dat de door den ...Koch ontwikkelde defaitistische toekomstlijn ...nest voor de Europeesche vakbeweging moet worden beschouwd; en gaat over tot de orde van den dag.

Defaitistische toekomstlijn, zegt de Suikerbond van de denkbeelden van de socialistische Vakbeweging. Zoo is het inderdaad — zegt de *Deli Crt.* (9 Mei) — en het pleit voor den Suikerbond, dat dit zoo duidelijk wordt onderkend. Er is dan toch een eenigszins andere geest merkbaar, dan toen een vroegere Suikerbondsbestuur, geleid door dergelijke tendenzen, dreigde met een gemeenschappelijke actie met de Inlandsche arbeiders.

Wij vestigen de aandacht op de *Deli Crt.* (10 Mei „De Britsche wet op de Vakvereenigingen"; 11 Mei „Een interview met Tsjang Tso Sin"), *De Loc.* (5 Mei, blz. 3 „De communisten en Indië"), het *Bat. Nwsbl.* (10 Mei „De S. D. A. P. en Indië") en het *Soer. Hbl.* (2 Mei, 2de bl. „De Wolken van het oogenblik").

De omgang met Inheemschen.

Op de Paleisconferentie is o.m. ook besproken de wenschelijkheid, dat Europeanen in den omgang met Inheemschen beter de vormen zullen in acht nemen, waarop beschaafde menschen, van welk ras ook, recht hebben. Daarbij is er op gewezen dat vele Inheemschen, die in Holland studeeren, daar uitstekend worden behandeld en in de beste kringen kunnen worden opgenomen. Zij ondervinden eene aangename en voorkomende bejegening; men doet al het mogelijke om hen behulpzaam te zijn. Dan keeren zij naar Indië terug en stuiten in de Europeesche Koloniale samenleving op wantrouwen en afwijzing. Wij ondervinden — aldus de klacht van Inlandsche zijde — herhaaldelijk minder aangename bejegening, en iedere blanke tracht ons zijn superioriteit te doen gevoelen. Er zijn ook ambtenaren, die ten opzichte van beschaafde inheemschen in omgangsvormen te kort schieten, en particulieren doen dikwijls nog veel erger. In verband hiermede heeft een der residenten namens een regent, die in Holland is opgevoed, ter paleisconferentie gevraagd: „Of het niet mogelijk zou zijn een beroep te doen op het particuliere element om wat meer tegemoetkomend te zijn jegens inheemschen van standing. Verschillende clubs sluiten lidmaatschap of introductie van ontwikkelde Inheemschen uit; zelfs regenten en volksraadsleden worden geweigerd op grond van het rasverschil."

De heer *Zentgraaff* (*Soer. Hbl.* 2 Mei, 3de bl.) noemt het eene zeer oude kwestie welke hier wordt aangeroerd, en zij doet zich overal voor, waar de goede vertegenwoordigers van overheerschte volkeren in het Westen worden opgevoed. Zoodra zij in de tropen terug zijn, volgt de ontnuchtering. Men kent de boeiende novelle van Mason: „The broken road?" Zoo is het in de Britsche koloniën, doch zoo is het zeker lang niet bij ons in Indië. De Hollander is in dit opzicht anders; hij is veel gemakkelijker in den omgang, en, al moge hij zijne eigen opvattingen hebben over rassen-kwesties, hij zal zich als regel hoeden voor kwetsing van een ander. Vrijwel alle ambten zijn voor den Inheemsche bereikbaar, en men ziet hem herhaaldelijk in den kring der Europeanen van positie. Dit is veelal een kwestie van localen aard; het platteland — dus vrijwel geheel Indië — staat anders tegenover zulke aangelegenheden als de zeer weinige groote steden: Soerabaja, Semarang, Batavia, en nog wellicht een paar. In de Vorstenlanden — Solo en Djokja — is de verhouding tusschen Javanen van standing en Europeanen eene geheel andere, meer soepele. Men dient hier dus scherp onderscheid te maken. Het Inlandsch bestuur komt in de drie of vier grootste steden veel minder tot zijn recht; bovendien vindt men in deze steden de Europeesche bevolking een belangrijk percentage „trekkers", die vrijwel onbekend zijn met de zeden en gewoonten van Indië, en wier kennis van het volk zich bepaalt tot die van bediende en schrijver. Wat betreft lidmaatschap van- en introductie in Europeesche clubs, ook grieven hierover blijven uit den aard der zaak beperkt tot enkele hoofdplaatsen. De clubs die zich dan op exclusivistisch standpunt stellen, doen dit echter ook, en in nog sterker mate, tegenover den Europeeschen landaard, waarvan geheele groepen zonder meer van het lidmaatschap worden uitgesloten. Het wil den heer Z. toeschijnen dat de regenten door hunne positie nergens het hoofd mogen stooten, en vooral nooit in eigen ressort. Overigens, wat de ontwikkelde Inheemschen betreft, hun aantal is in sommige steden zóó talrijk, dat eene club haar typisch Europeesch karakter zou verliezen, indien

LIJST VAN ADRESSEN

ten behoeve van Repatrieerenden

(Vervolg).

FOTOGRAFEN EN-LEVERANCIERS VAN FOTO-ARTIKELEN

Lappöhn, Passage, Den Haag.
Ph. Starke, Hoofdstraat 172, Apeldoorn.
C. J. L. Vermeulen, Toussaintkade 20, Den Haag.

GARAGES

Garage Havro, Kanonstraat, Den Haag.
Garage Jansen, Rijks Straatweg 773, Wassenaar.
Garage Kinsbergen, Nieuwstraat 59, Apeldoorn.

GLAZENWASSCHERIJEN

N. V. Cemsto, Hunsestraat 39, Den Haag.

GRAMOPHONE-HANDELAREN

L. Zwaal, Regentesselaan 24, Den Haag.

GROENTEN EN FRUIT

J. Eversmann, Edisonstraat 139, Den Haag.

HAARDEN

J. Snoeck, Zeestraat 51, Den Haag.

HEEREN-MODEARTIKELEN

J. Huizer, Thomsonplein, Den Haag.
Kalker's Modemagazijnen, Kalverstraat 100, Amsterdam.
W. F. Meijer, Hoofdstraat 93, Apeldoorn.

HOEDEN

Kalker's Modemagazijnen, Kalverstraat 100, Amsterdam.
Maison de Ruit—v. d. Waag, Charl. de Bourbonstraat 27, Den Haag.

HOTELS, PENSIONS ENZ.

American Hotel, Amsterdam.
Vacantiehuis „Den Lindenhof", Vierhouten.
Hotel-Rest. Duinoord, Sweelinckplein, Den Haag.
Rusthuis Eigen Sfeer, v. Boetzelaerlaan 205, Den Haag.
Pension Evesto, Nassaulaan 2B, Den Haag.
Hotel des Indes, Weltevreden.
Hotel Pension Insulinde, Bankaplein 2, Den Haag.
Rusthuis Zr. Kersloot, Esschenlaan 86, Rotterdam.
Hotel-Rest. de Twee Steden, Buitenhof, Den Haag.
Pension Patria, Lindenheuvel 2, Hilversum.
Pension Petronella, G. Reynststraat 36, Den Haag.
Hotel Promenade, Oude Schev. weg 21, Den Haag.

HUISHOUDELIJKE ARTIKELEN

J. W. Fonderie, Achterom 17, Den Haag.
Frans van Wijk, Vlamingstraat, Den Haag.

INDISCHE UITRUSTINGEN

Firma Kalker, Kalverstraat 100, Amsterdam.
W. F. Meyer, Hoofdstraat 93, Apeldoorn.

INRICHTINGEN VAN ONDERWIJS

J. Audier, Achterom 68, Den Haag.
Chr. Lyceum, Zeist.
Christelijk Lyceum, Emmakade 43, Haarlem.
De Vrije School, v. Speykstraat 46, Den Haag.
Haagsche Schoolvereeniging, Nassaulaan 26, Den Haag.
Instituut Schoevers, Stadhoudersplein 3, Den Haag.

JUWELIERS

Begeer, v. Kempen en Vos, Noordeinde, Den Haag.
Jedelo, Noordeinde 100, Den Haag.

KIPPENVOER

Verboog, Waalsdorperlaan, Den Haag.

KLEEDINGMAGAZIJNEN

Kleedingmagazijn P. v. d. Brul, Veenestr. Den Haag.

KLEERMAKERS

C. H. Ernens, Valeriusstraat, Den Haag.

LUXE ARTIKELEN

J. A. Schlette, Willem de Zwijgerlaan 50, bij Fred. Hendriklaan, Den Haag, Telefoon 50888.

MAKELAARS

W. Dop, Sweelinckstraat 72, Den Haag.

MANUFACTURENHANDEL

Iserief & Co., Veenestraat 16, Den Haag.
Wisbrun & Liffman, Veenestraat 35, Den Haag.

MEUBILEERINGEN

Het Smyrna Tapijtenhuis, Ampèrestraat 30, Den Haag.
C. v. Moorsel, J. Hendrikstraat 9, Den Haag.
Gebr. Jungschläger, J. Hendrikstraat 19, Den Haag.
W. J. M. Simonis, Groenmarkt 34, Den Haag.
Firma Segaar, Spui 218/Thomsonlaan 93, Den Haag.
Schöder & Co., Groenmarkt, Den Haag.

zij allen werden toegelaten, en men moet toch eene groep welke zich op bijzondere basis vormt, het recht laten er naar te streven zich daarop te handhaven. Intusschen is er zeker wel aanleiding er nog eens op te wijzen, dat iedere Europeaan in den omgang met ontwikkelde en beschaafde Inheemschen, de goede omgangsvormen in acht behoort te nemen. Een Oostersch volk, van huis uit zoo gesteld op hoofsche bejegening, heeft er recht op die te erlangen. Als regel krijgt het die ook wel van ieder die Indië kent, doch de heer *Zentgraaff* moet toegeven dat op dit gebied nog tekortkomingen te betreuren vallen. Onkunde, uiting van dommen waan, het doet er minder toe wat de oorzaken zijn, doch het resultaat is immer hetzelfde: men grieft er hen mede die door hun positie en beschaving volle aanspraak hebben op betere bejegening. Dit kan slechts kwaad stichten, en dan naar twee kanten. De overheid staat hier volmaakt machteloos; het kwaad kan niet met circulaires worden bestreden. Het publiek zelf kan verbetering brengen, en in deze richting doet het *Soer. Hbl.* een beroep op hen, die van goeden wil zijn.

De *Java-Bode* van 28 Apr. bevat een artikel over „Indonesische studenten in Nederland.

De persconferentie.

De *Java-Bode* (5 Mei, 1ste en 4de bl.) geeft een uitvoerig verslag van „De Persconferentie ten Paleize". Wettigt — vraagt *De Loc.* van 6 Mei — deze jongste persconferentie de verrassende ministerieele lofspraak: „De Indische journalisten beginnen het te leeren"? Het antwoord mag bevestigend luiden in zooverre inderdaad de aanpassing aan dit nieuw instituut merkbaar is, waarbij op een tweevoudige beteekenis valt te wijzen, namelijk *primo* de oriënteering van hen, die het publiek voorlichten, en *secundo* de aldus geschapen gelegenheid, der Regeering geboden, om op informeele wijze een verklaring af te leggen ten aanzien van actueele onderwerpen. Vooral de laatste factor dient te worden geaccentueerd; deze periodieke informatie van het publiek omtrent vragen van den dag kan op den duur zeer gunstig werken.

De Chineezen buiten hun geboorteland.

Het *Bat. Nwsbl.* (10 Mei) ontleent aan „La Dépêche Coloniale" een beschouwing over den vreemdelingenhaat der Chineezen. In hun ijver om de vreemdelingen te boycotten en te verjagen verliezen zij uit het oog, dat tegen 11.800 Britten in China 435.000 Chineezen te Singapore wonen, zonder te spreken van belangrijke Chineesche koloniën op Ceylon, in Br.-Indië, en zelfs te Londen en te Liverpool. Tegen de 9000 in China wonende Amerikanen, leven 400.000 Chineezen in de Ver. Staten en bijna evenveel op Hawaï en de Philippijnen; terwijl 2300 Franschen in China resideeren, telt men 400.000 Chineezen in Indo-China en ook velen op Madagascar, Reunion, Tahiti, zonder te spreken van de Chineezen te Marseille, Lyon en Parijs. De „Dépêche" klaagt dan over het gebrek van de Chineezen aan politiek — niet economisch! — aanpassingsvermogen. Niet zelden toonen zij minachting voor de wetten van het land hunner vestiging, zweren zij samen tegen het gezag van dat land enz.

De recente gebeurtenissen op Borneo zijn voor het *Bat. Nwsbl.* een bewijs hoezeer die klacht ook voor Ned.-Indië gerechtvaardigd is. Maar men generaliseere niet en trekke de lijn waar zij getrokken moet worden: de in Ned.-Indië sedert geslachten gevestigde Chineezen, de *peranakans*, behooren voor het overgroote deel tot de goede elementen in onze maatschappij.

Wij verwijzen naar het *Soer. Hbl.* (6 Mei, 3de bl. „Chineesche actie"?), de *Deli Crt.* (12 en 13 Mei „De Vorwärts over de onlusten te Samarinda") en *De Sum. Post* (9 Mei „Koloniën en Volkenbond").

II. UIT DE INHEEMSCHE EN CHINEESCHE PERS.

Nationaal onderwijs.

De *Soeara Sarekat Islam* (org. P. S. I. Djokja) van April bevat een verslag over het te Djokja gehouden Nationaal Onderwijs- en Padvinderijcongres der S. I., waarin o.m. opgenomen is een rede van Hadji A. Salim, die een uiteenzetting gaf van het standpunt der partijleiding ten aanzien van het nationaal onderwijs op Islam-grondslag.

Hij zeide dat door het karakter van het onderwijs op de Gouvernementsscholen en die ingericht

naar het model dier scholen, slechts allerlei „tu-kangs" (vakmenschen) worden opgeleid, m.a.w. de kinderen worden er niet opgevoed tot menschen geschikt voor het bestaan en met verheven idealen. Daarom is dat onderwijs op de gouvernementsscholen zeer schadelijk geweest voor de rasgenooten in hun eigen nationale samenleving. De [illegible]landsche handelaren, ambachtslieden en landbouwers die hun kinderen op die scholen hebben doen gaan, verliezen hen als de studie voltooid is en [illegible] voor hun kampong of desa zijn ze verloren, want zij zullen een ambt en loondienst zoeken bij het Gouvernement of bij particulieren.

De Partij Sarekat Islam heeft het in verband daarmede noodig geacht te ijveren voor het in leven roepen van onderwijs in het belang der landgenooten en dit genoemd „Nationaal Onderwijs". Voor dit onderwijs is door de P. S. I. de Islam als grondslag verplichtend gesteld, omdat de partij de overtuiging heeft dat de Islam in alle opzichten voldoet aan de behoefte van opvoeding.

Spreker haalde o.m. de uitspraak van Westerlingen aan dat de moskee het voornaamste exercitieveld der Islamieten is en dat het gemeenschappelijk Vrijdaggebed een prachtige training is voor gemeenschappelijken arbeid en gemeenschappelijke actie volgens één bevel en in één richting en betoogde ten slotte dat die geestelijke en lichamelijke opvoeding door den Islam op de P. S. I.-scholen moest worden ingevoerd ter vervanging van de op de tegenwoordige scholen gegeven opvoeding tot werktuigen.

Het volk en zijn hoofden.

Door de bladen ter Sumatra's Westkust en Tapanoeli wordt nog steeds geijverd voor het herstel van de oude adathoofden over de bevolking. Zoo wordt in een paar artikelen in de *Warta Hindia* (liberaal, Padang) van 2 en 9 April de wenschelijkheid betoogd van het herstel van het ambt van larashoofd, met afschaffing van het demangstelsel.

De eerste schrijver verklaart dat tegen het herstel der waardigheid van larashoofd geen bezwaar bestaat, door de meerdere ontwikkeling die de hoofden van tegenwoordig bezitten in vergelijking met vroeger. Volgens hem zal het land onder de oude adathoofden zeer zeker weer rustig worden, aangezien de tegenwoordige onrust een gevolg is van den verdwenen invloed der hoofden, die vroeger voor de bezwaren der bevolking opkwamen en zich aansprakelijk stelden voor de rust en orde.

In het tweede artikel wordt uitgelegd waarom de larashoofden en penghoeloes kepala werden afgeschaft en hiervoor demangs en negarihoofden kwamen in Sumatra's Westkust, terwijl in Tapanoeli naast de demangs de koeriahoofden bleven gehandhaafd, doch met veel verminderde beteekenis en invloed.

Volgens schrijver greep deze verandering plaats tijdens de invoering der belasting, met het doel om een schakel te vormen tusschen het Europeesch bestuur en de bevolking, zoowel als gevolg van de meerdere werkzaamheden bij de belastinginning als in het belang van het welzijn der bevolking, daar de laras- en koeriahoofden te ouderwetsch waren geworden. Verder omdat de volkshoofden, gekozen door de eigen onderhoorigen, teveel naar die zijde overhelden en niet gelijk ambtenaren voor de belangen der regeering konden worden gebezigd. Aangezien de laras- en koeriahoofden hun macht steunden op de stem hunner onderhoorigen, werd verondersteld dat zij als het ware geen bevelen zouden opvolgen waarvan zij voelden dat deze lasten zouden opleggen aan hun negrigenooten.

Al deze redenen deden dus volgens schrijver het Gouvernement besluiten om zuivere regeeringsambtenaren over het volk aan te stellen, bekwame en ontwikkelde menschen, die op de hoogte zouden zijn van het wel en wee der bevolking en te spoedig begrijpen wat de wenschen zijn van het bestuur boven hen. Een regeling die in theorie heel mooi was, maar in de praktijk heeft gefaald.

Vertrouwen of ontzag.

In het nummer van 28 April der *Hindia Timoer* (S. I. nationalistisch, Kediri), wordt antwoord gegeven op de vraag, door schrijver als opschrift gesteld, of het vertrouwen in of wel ontzag voor het Gouvernement was, dat verloren is gegaan in Indië. Hij verklaart dat die kwestie van het volksvertrouwen, hetwelk verdwenen is en weer herwonnen moet worden, een uitvinding is van het Paleis te Buitenzorg en een suggestie van de massa om acht-

...er de gevoelens der bevolking ten opzichte van de Ned.-Indische regeering te komen.

Deze suggestie gelukte volkomen, want men kwam inderdaad spoedig de gevoelens van verschillende lagen der ingezetenen van Indië te weten en met deze wetenschap kan de regeering haar houding bepalen.

De overheerschende partij (de Nederlanders) is van gevoelen dat de regeering niet bang hoeft te zijn, daar de desaman nog het volste vertrouwen in haar heeft en hiervan slechts af gebracht wordt door „misleiders", die het gezag willen omver werpen. Streng optreden hiertegen is voldoende, zegt men. De groepen Inlanders die de vreemdelingenpartij aanhangen, beamen dit en nemen de gelegenheid te baat om te vleien.

Volgens schrijver echter heeft het bedoelde vertrouwen nimmer bestaan, doch toont men het tegendeel ... ille van den broode. Nuchter beschouwd ware het ... ster te zeggen dat het ontzag van de bevolking voor de regeering weg is; ten bewijze hiervan dienen wel de voorstellen der Inlandsche autoriteiten om de hormat in eere te herstellen, waarmede het ... rken, kruipen enz. gepaard gaat. Schrijver ... ekt den draak hiermede en wekt het Indonesische volk op om, als het in aanzien wil stijgen, zich bewust te verzetten tegen dergelijke bedoelingen.

Welke richting men uit moet.

In een artikel over dit onderwerp in het nieuwe radicale blad *Sinar Indonesia* (Soerabaja) wordt ... de veroordeeling en wegzending naar Nieuw-Guinea van P.K.I.-ers betreurd, in verband met de belofte van den Landvoogd om het volksvertrouwen in de regeering te herstellen, daarna gezegd dat de regeering noodgedwongen gebruik heeft moeten maken van de ijzeren vuist tegen lieden die rood van richting worden geacht.

Schrijver betoogt verder dat met de „wegveging" der Partij Kommunist India en Sarekat Rajat de toestand van het volk nog verwarder is geworden; men weet niet waaraan zich te houden en verkeert in voortdurende vrees beschuldigd te worden van medeplichtigheid aan de actie der rooden. Schrijver vindt dat men wel medelijden moet hebben met het in de war gebrachte volk, dat misschien zelfs ... in de schoot der conservatieve P.E.B. zal worden gedreven en hij wil het daarom wijzen op de ... bestaande drie partijen bij welke het zich zou kunnen aansluiten, namelijk Boedi Oetomo, de Studieclub en de S.I., die alle drie de belangen van het volk v[illegible]rstaan. Om teleurstelling te voorkomen, geeft hij een korten uitleg van wat het lid worden van die vereenigingen met zich brengt, waarbij hij met alle drie fijntjes den spot drijft en zich als een voorvechter van het proletariaat doet kennen.

Schrijver zegt echter dat men hem niet verkeerd moet begrijpen en denken dat hij waarschuwt tegen het lid worden van bovengenoemde vereenigingen; zijn bedoeling is slechts om allen op het hart te drukken dat zij zich moeten aansluiten uit vaste overtuiging en niet dadelijk moeten mopperen of oppositie voeren in de eigen vereeniging als een leider van 't een of ander wordt beschuldigd. Slechts door eendracht kan lotsverbetering verkregen worden. Een ieder werke eerst zoo goed mogelijk in zijn eigen vereeniging of partij en zij die er nog tegen opzien om zich bij de groote bestaande partijen aan te sluiten, moeten zich maar aaneensluiten en een eigen voorman kiezen, als deze iemand uit het volk zelf zij.

In genoemd blad komt voorts een artikel voor dat eenigszins denzelfden geest ademt, geschreven door iemand die zich „nationalist-revolutionnair" noemt. Hierin wordt de noodzakelijkheid betoogd van de vorming van een hechte organisatie en een eenheid van het Oostersche volk, met het oog op een later zelfbestuur. Indien Z.E. de G.G. de Graeff werkelijk de rechten der nationalisten erkent, houdt dit in, dat de Nederlandsche regeering niet voor altijd over Indonesië heerschen zal.

In verband met de eigen vrijheidsverlangens behoort het volk van Indonesië volgens schrijver de gebeurtenissen in China met aandacht te volgen. Werpt de strijd der Chineezen goede vruchten af, dan zal men daarvan ook genieten in de andere landen van het Verre Oosten. De propaganda der communisten heeft gemaakt dat de P.K.I. zoo'n grooten invloed kon krijgen in Indonesië. De Nationalisten behooren in de eerste plaats te zorgen voor een stevige organisatie, om totale verwarring te voorkomen. Zooals het nu gaat, brengen de Indonesische nationalisten slechts de intellectueelen bijeen, die niet tot de massa willen neerdalen of nog niet den moed en de overtuiging en de vastheid van wil bezitten om leiding te geven aan de Boeren en Arbeiders in een krachtige organisatie; die twee volksgroepen zijn het fundament van elke beweging gericht op de onafhankelijkheid van land en volk.

Als bijvoorbeeld de vereeniging der Jong-Indonesiërs en de Algemeene Studieclub zij aan zij wilden gaan met een hechte en krachtige organisatie van boeren en arbeiders, zouden zeker de schaduwen der vrijheid en de vanen van Indonesië spoedig te zien zijn. Schrijver eindigt met de opwekking: „Komt tot besef, Indonesiërs, vereenigt u!"

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

De bevolkingsrubbercultuur in Ned.-Indië.

De snelle opkomst van de bevolkingsrubbercultuur is wel een der merkwaardigste verschijnselen geweest, die zich in de laatste jaren in Ned.-Indië op landbouwgebied hebben voorgedaan. Bedroeg bijv. de uitvoerwaarde in 1922 nog slechts 15 millioen gulden, in het recordjaar 1925 was deze gestegen tot niet minder dan 250 millioen.

Gedurende de jaren 1925 en 26 zijn in de gewesten welke het meest bijdroegen tot die plotselinge toename (Djambi, Zuider- en Oosterafd. en Westerafd. van Borneo, Palembang, Tapanoeli en Sum. Westkust, Riouw, Oostkust van Sum. en Atjeh) onderzoekingen ingesteld, als gevolg waarvan een zestal publicaties het licht zagen als uitgave van het Departement van Landbouw te Buitenzorg. Thans is No. VII verschenen, een door den hr. A. Luytjes samengesteld eindrapport, hetwelk een samenvatting inhoudt der vorige publicaties en eene beoordeeling van den tegenwoordigen toestand.

Stichting Bandoengsche Technische Hoogeschool-Fonds.

Aan het eerste jaarverslag (over 1926) is het volgende ontleend. In 1924 is de Vereeniging Kon. Instituut voor Hooger Technisch onderwijs in Ned.-Indië ontbonden nadat haar stichting: de Technische Hoogeschool te Bandoeng aan de Regeering was overgedragen, die haar voortaan beheert als zuivere Landsinstelling. Bij den overgang aan het Rijk was in Nederland nog een bedrag van *f* 350.000 beschikbaar, waarvan in 's Lands kas werd gestort *f* 250.000, terwijl van het resteerend bedrag ad *f* 100.000 met goedkeuring van den Minister van Koloniën en de Ind. Regeering een fonds werd gevormd, het kapitaal vertegenwoordigend der „Stichting Bandoengsche Technische Hoogeschool-Fonds". Deze nieuwe stichting is evenals de ontbonden vereeniging gevestigd te 's-Gravenhage en heeft ten doel den bloei van de Technische Hoogeschool en de studie daaraan te bevorderen.

Voorzitter van den Raad van Beheer is Dr. J. W. IJzerman, secretaris-penningmeester Ir. R. A. van Sandick. De commissie van vertegenwoordiging in Indië is samengesteld als volgt: voorzitter Ir. K. A. R. Bosscha, lid-secretaris Prof. Dr. J. Clay en lid Prof. Ir. H. C. P. de Vos. Deze commissie zal voorstellen indienen omtrent besteding van gelden ter bevordering van het doel der Stichting.

Tijdschrift voor Economische Geographie.

Het 15 Juni-Nr. bevat het slot van „Eenige beschouwingen over Suriname", door Fred. Oudschans Dentz. — Prof. Mr. J. C. Kielstra wijdt eene critische bespreking aan het derde deel van Prof. Dr. H. J. Colenbrander's werk: Koloniale geschiedenis.

Jaarboek van Batavia 1927.

Een prachtwerk van ruim 600 blz., verlucht met een groote hoeveelheid afbeeldingen is bij de bekende uitgeverij en drukkerij van G. Kolff en Co. te Weltevreden verschenen. De schrijver van dit „Jaarboek van Batavia en omstreken 1927" is de gep. kapitein van het O.-I. leger J. J. de Vries.

De samensteller heeft zijn taak breed opgevat. Hij heeft niet alleen in de oude historie geput om het hedendaagsche geslacht in de geschiedenis van ontstaan en groei van Batavia wegwijs te maken, waarbij teekenachtige illustraties en kaarten goede diensten bewijzen, hij heeft ook de stad van het heden laten zien zoo als slechts enkelen die zullen kennen en zich daarbij een gids getoond, die niet

LIJST VAN ADRESSEN

ten behoeve van Repatrieerenden

(Vervolg).

MUZIEKHANDELAREN

Muziekhandel Dajos Bela, Fred. Hendriklaan 190, Den Haag.
Ph. Kruseman, Noordeinde 91, Den Haag.

OPTICIENS

P. W. Hiele, L. Jansstraat 27, Utrecht.
C. v. Monsjou, Valkenboschplein 19, Den Haag.

PARAPLUIE-MAGAZIJNEN

Kalker's Modemagazijn, Kalverstr. 100, Amsterdam.
A. Querelle, Schoolstraat 10, Den Haag.

PIANOHANDELAREN

L. Jacobi, Regentesselaan 123, Den Haag.

PORSELEIN EN AARDEWERK

Focke en Meltzer, Hoogstraat 5, Den Haag.
C. Hoying, Spuistraat 20, Den Haag.

POSTZEGELHANDEL

Max Pool, Korte Poten 25, Den Haag.

RECHTSKUNDIGE BUREAUX

v. d. Geer, W. de Withstraat 79, Den Haag.

REISBUREAUX EN PASSAGES

Crans & Co., Plein 22a, Den Haag.
De Vries & Co., de Ruyterkade 100, Amsterdam.

RESTAURANTS

Rest. Duinoord, Sweelinckplein, Den Haag.
W. F. Klink, Wagenstraat 109a, Den Haag.
Rest. Promenade, Oude Schev. weg 21, Den Haag.
Rest. de Twee Steden, Buitenhof, Den Haag.

RIJWIELHANDELAREN

P. Nassenstein, Bachmanstraat 42, Den Haag.
J. F. Vrolijk, W. de Withstraat 68, Den Haag.

SCHOENMAKERS

A. J. Linneweever, Westeinde 32a, Den Haag.

STAALWAREN

J. A. Schlette, Willem de Zwijgerlaan 50, bij Fred. Hendriklaan, Den Haag, Telefoon 50888.

STOOMVAARTLIJNEN

Kon. Paketvaart Mij., Amsterdam.
Rotterdamsche Lloyd, Rotterdam.

TANDARTSEN

Alg. Haagsch Inst. voor Tandheelkunde, Piet Heinstraat 2, Den Haag.
A. J. M. v. d. Sprong, Laan van Meerdervoort 426, Den Haag.
J. van Veen, Weimarstraat 27, Den Haag.

TEHUIZEN VOOR KINDEREN

Kl. Opvoedingstehuizen, Pr. Mauritsplein 23, Den Haag.
H. Lenstra, Hoofdweg 53, Amsterdam.
Tokuni, Amersfoort.
Zandbergen, Amersfoort.

TEHUIZEN INDISCHE BEDIENDEN

Persinggahan, v. Boetselaerlaan 2, Den Haag.

TOKO'S

Toko Bogor, Suezkade 12—12A, Den Haag.

TRICOT-GOEDEREN

Iserief & Co., Veenestraat 16, Den Haag.

UITZENDING VAN DINERS

Maison Blom, 2e Schuytstraat 77, Den Haag.

VERMAKELIJKHEDEN

Dierentuin, Benoordenhoutscheweg, Den Haag.
City Theater, Veenestraat, Den Haag.

VERZEKERINGEN

's-Grav. Rijwielverz. Mij., Conradkade 56, Den Haag.
Onderl. Levensverz. Eigen Hulp, Kortenaerkade 3, Den Haag.
Schenzer's Alg. Ass. Kantoor, Papaverhof 35, Den Haag.

VLEESCHHOUWERIJEN

H. J. M. van Duyne, Keizerstraat 165, Scheveningen.
Verwoerdt, Heerenstraat 11, Voorburg.

WASCH- EN STRIJKINRICHTINGEN

P. de Haan, Looierslaan 2, Voorburg—Veur.

ZANG

Mevrouw Alma, 2e Sweelinckstr. 1[illegible]5, Den Haag.

met historische geleerdheid schermt, doch onopdringerig, gezellig en huiselijk vertelt van hoe 't was en hoe 't is.

Het jaarboek is echter niet alleen een werk voor stadsbeschouwing. Het is bovenal een naslawerk voor alles wat men van de stad en wat ze bevat zou willen weten. Het is een stuk „regeeringsalmanak", een stuk adresboek, een stuk wegwijzer, voorlichter — een vraagbaak op schier elk gebied. Wie als „baar" wildvreemd in Batavia aankomt, vindt er letterlijk alles in wat hij noodig kan hebben te weten: alle instellingen, diensten, kantoren; hoe hij wonen kan in een huis, hotel of pension; welke voertuigen tot zijn beschikking staan; welke stichtingen, inrichtingen, scholen er zijn, welke formaliteiten er te vervullen vallen; waar men heen kan voor vermaak en voor leering. En wie ook maar eenig oriëntatievermogen bezit, zal in dit overzichtelijk saamgestelde werk dadelijk alles kunnen vinden, elke wetenswaardigheid, elke praktische informatie.

Buitenlandsche Tijdschriften over Ned.-Indië.

Het Mei-Nr. van de Deutsche Rundschau bevat een artikel van A. P. Oszwald, hetwelk een zakelijk en juist overzicht geeft van de Nederl. politiek ten opzichte der Inheemsche bevolking in Ned.-Indië.

Prof. Dr. E. C. Godée Molsbergen wijdt in het (vertraagde) Maart-April-Nr. van de te Rome verschijnende Rivista Coloniale een uitvoerige beschouwing. aan de huidige toestanden in Nederl.-Indië (en Italië).

In de Koloniale Rundschau van Mei is opgenomen eene bijdrage van Dr. Manfred Sell over „Die Niederlande und ihr Indisches Reich". De schr. besluit zijn welwillend geschreven stuk: „Es liegt im deutschen Belange, wenn wir unsern Stammesbrüdern an der Mundung des Rheines zu ihren kolonialen „Groszstaten im fernen Osten für Gegenwart und Zukunft Glück und Heil wünschen."

Verder zij de aandacht er op gevestigd dat het onlangs verschenen boekje: Dr. G. Franck, Niederländisch-Indien, eine Finanzquelle für das Mutterland (Koln, Verlag „Das Buch") een derde (nagenoeg onveranderde) druk is van een artikel van genoemden schrijver in een Duitsch maandblad uit het jaar.... 1911, wat niet op den titel, noch in het Voorwoord is gemeld. Wanneer men daarmede rekening houdt, bevat het werkje heel veel goeds en waars over de Nederlandsche financieele politiek ten opzichte van Indië in den verleden tijd.

De Indische Verlofganger.

In het Nr. van 17 Juni weder een artikeltje „Indische curiosa. Schr., de hr. P(etrus) B(lumberger) vermeldt thans bijzonderheden over de fraai bewerkte pronkdoozen, waarin de sirihbenoodigdheden zijn opgeborgen. — De hr. A. Werumeus Buning schrijft over „Een eilandje uit den ouden tijd", t.w. Engano, op de Westkust van Sumatra, met welks bewoners de Nederlanders reeds kennis maakten op hun eerste schipvaart naar Ned.-Indië.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 45 (7 Mei). Werkwijze voor het vulcaniseeren van rubber. — Djeloeting-winning in Nederlandsch-Indië (ontleend aan de Ind. Merc.). — De kina-productie. — Practische wenken voor den planter. — Koffie en caffeïne. — Het Ind. geld- en bankwezen. — De Belgische Kongo en de landbouw.

De Indische Mercuur.

No. 24 (15 Juni). Gedenkboek Billiton 1852—1927, besproken door F. W. Craandijk. — De bijzetting van Generaal J. B. van Heutsz. — De suiker op Java gedurende het 1e kwartaal 1927. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Verkeerswezen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut geeft een opgave van recente literatuur over vezelstoffen, plantenziekten en -plagen en bodemvraagstukken.

Orgaan van de Ned. Ind. Officiers-Vereeniging.

Uit den inhoud der April-afl. Het verre Oosten in 1926 (slot). — De Philippijnen (in verband met de voorgestelde wet op de onafhankelijkheid), door W. J. Lucardie. — De radioverbinding tijdens de Nieuw-Guinee-expeditie in 1926 (met afb.), door R. Posthumus. — Het nieuwe garnizoen aan den Boven-Digoel. — Militie-ervaringen. — Twee plechtigheden (Herdenking decoratie Vaandel 3e

Bataljon in 1877; en uitreiking decoraties aan mili-tairen die zich onderscheidden tijdens de jon-[illegible] actie in Atjeh). — Onderwijs en opvoeding aan Kon. Militaire Academie.

Indië. Geïllustreerd Tijdschrift.

Afl. 5 (8 Juni). Economische schetsen uit Inlandsche samenlevingen in Oost-Indië, Prof. Dr. A. W. Nieuwenhuis (vervolg: De Daj[illegible] — De verloren zoon (schets uit het Jav. leven), door M. E. Reitsma—Brutel de la Ri[illegible] — Bekende en merkwaardige Indische planten woord en beeld, door Dr. Z. Kamerling. IV. T[illegible] paka en kananga. — Schetsen en herinneringen van een oud-Indisch Officier van gezondheid (vervolg).

De Indische Post.

Het Nr. van 7 Mei bevat een artikel: Ind[illegible]sische studenten in Nederland, waarvan w[illegible] lezing alleszins aanbevelen in verband met [illegible] sedert voorgevallene in Den Haag en te Le[illegible] — Verder eene beschouwing over rasverschil [illegible] enkele gevolgen daarvan. — Dr. E. H. Her[illegible] schrijft over de pest (of „zwarte dood") in Eur[illegible]

• . •

De achteruitgang van den Nederlandschen [illegible] voer naar Oost-Indië, door W. de Cock Bun[illegible] (Econ.-Statistische Berichten. 15 Juni '27).

Verslag der werkzaamheden van de vereeniging „Pro Juventute" te Medan over het jaar 19[illegible] (Medan, Varekamp en Co.).

Vereeniging „Tjandi-stichting". Veertiende ja[illegible] verslag, loopende over het jaar 1926. ('s-Gravenhage, drukkerij Trio).

De tjandi Boroboedoer op Midden-Java, [illegible] (wijlen) Dr. J. Groneman. 4e nieuw bijgewerkte uitgaaf. (Semarang—Soerabaja, G. C. T. van D[illegible] en Co.).

Spraakkunst en taaleigen van het Maleisch, [illegible] J. Kats. Deel II. Eenige hoofdstukken uit [illegible] spraakkunst, met medewerking van Marah So[illegible] 2e druk. (Weltevreden, Boekhandel Visser en Co.).

Orpheus in de dessa, door Augusta de Wit. [illegible] druk. (Amsterdam, P. N. van Kampen).

West-Indonesien. Sumatra, Java, Borneo. [illegible] Tafeln mit erlauterndem Text, von Prof. Dr. [illegible] Kramer. Stuttgart, Frankh'sche Verlagshandlung (Eene bespreking van dit werk volgt).

Internationale vereeniging voor de Rubber- [illegible] andere cultures in Nederlandsch-Indië. Dertiende jaarverslag 1926.

De Hollander in den Oost, door Herman Me[illegible] ingeleid door Mr. M. W. F. Treub. (Verzameling van een reeks artikelen in De Zakenwereld).

Karakterschets van H. F. Tillema, door H. Cannegieter. (Morks' Magazijn, Juni '27).

Suriname.

De muziekwereld in Suriname heeft weer een [illegible]voelig verlies geleden. In den ochtend van 24 A[illegible] is daar n.l. overleden de heer J. N. Helstone, [illegible] gedurende lange jaren een voorname plaats he[illegible] ingenomen in de muziekwereld van Suriname. „*De Periskoop*" van 7 Mei schrijft over hem:

„Na hier door eenige zendelingen der Ev[illegible] Broedergemeente te zijn voorbereid vertrok [illegible] naar Duitschland om als leerling van het conservatorium te Leipzig te worden opgenomen. In be[illegible]kelijk korten tijd verwierf Helstone het einddiploma als muziekleeraar en componist.

Na eenigen tijd in Frankrijk te hebben door[illegible]bracht, alwaar hij eenige concerten gaf, keerde [illegible] naar Suriname terug om onder zijn ras- en la[illegible]genooten te arbeiden.

Dat Helstone in Leipzig een klinkenden na[illegible] had, getuigt het feit, dat Cor Aneis geen toelatings[illegible] examen voor het conservatorium te Leipzig behoefde te doen, omdat hij door Helstone was kla[illegible] gemaakt. Dario Saveedra en zijne zuster Flora, [illegible]kende musici, waren ook leerlingen van Helstone.

Van de vele composities van Helstone is de op[illegible] „*Het Pand der Goden*", een stuk, dat met veel su[illegible]ces in Berlijn meermalen is opgevoerd, zeker niet de minste. In den vooravond van zijn leven heeft Helstone nog geschreven een werk over „*De Grie[illegible]sche muziek in het licht der moderne toonkunst*" en een leerboek „*Muziekschool*"; dit laatste werk

...licht nu reeds in Duitschland gedrukt.
...als orkestdirigent en pianostemmer stond ...tone in Suriname aan de spits.
...overledene zal bij velen die hem hebben leeren ...deeren en liefhebben, langen tijd in aangename ...nnering blijven."

* * *

De Directeur der Surinaamsche Bauxite Maatschappij, de heer O. M. de Munnick, heeft een begenomen dat zeer te waardeeren valt. Hij zendt ...aan de bladen elke drie maanden een overzicht ...de werkzaamheden. Aan het overzicht over het ...kwartaal 1927 — in het blad *„Suriname"* ...10 Mei — ontleenen wij het volgende:
...op den 20sten December 1926 werd de nieuwe ...in werking gesteld en het eerste schip, de ...vertrok met bewerkte bauxiet op den 27en ...ari. Gedurende het eerste kwartaal werden ...gemijnd 45.944 metrische tonnen bauxiet, ter...7.664 M. T. verscheept werden. De door de ...directie vastgestelde verscheping bedroeg ...M. T., zoodat 7336 M. T. minder verscheept ...dan was vastgesteld.
...aantal schepen bedroeg 16, het totaal aantal ...ren 991."
...totaal aantal zielen van Moengo bedraagt ...Door de Maatschappij werd gedurende het ...kwartaal aan het Gouvernement betaald ...24.06 voor bauxiet-exportbelasting en royal...terwijl aan andere belastingen nog werd be...en bedrag van ƒ 2.229.50, een totaal uitma...van ƒ 16.353.56. Aan salarissen en loonen ...betaald de som van ƒ 300.630.27. Het verloop ...bedrijf was normaal. Geen belangrijke re...moesten worden ondernomen. Alleen door ...ooten regenval, welke meer bedroeg dan nor...werd het mijnen eenigszins bemoeilijkt. Niet...tande deze bemoeilijking kon het vastge...cijfer gemakkelijk bereikt worden, doch door...een voldoend aantal schepen werden gezon...kon de vastgestelde tonnage niet verscheept ...
Gezondheidstoestand liet niets te wenschen

* * *

...op 11 Juni te Amsterdam gehouden alge...vergadering van de „Maatschappij ter bevor...van het natuurkundig onderzoek der Neder...Koloniën" is de volgende mededeeling ge...
...expeditie naar het Wilhelmina-gebergte is in ...op van het afgeloopen verslagjaar tot een ...ende gebracht. De deelnemers zijn of hier te ...zoals de heeren Kremer en IJzerman, of in ...aribo, zooals de leider, de heer Stahel, terug...Het doel der expeditie is bereikt, het Wil...gebergte is in kaart gebracht en geolo...biologisch en botanisch onderzocht. Het valt ...betreuren, dat pater Ahlbrink, die als een ...lijk kenner van de talen, zeden en ge...der verschillende stammen van Indianen ...name bekend staat en later aan de expeditie ...gevoegd, zijn doel, aanraking te verkrijgen ...studie te maken van eenige stammen, meer ...bizonder van de Trio's en Saloema's in het ...gebied van de Corantijn, niet heeft kunnen ...Een woord van dank aan den leider en ...leden der expeditie is zeer zeker op zijn ...

* * *

N. R. Ct. van 17 Juni, Ochtendblad C, schrijft: ...ng zullen uitsluitend in Suriname en in Cu...door middel van een opdruk in frankeer...veranderde brandkastzegels in zeven waar...10, 12½, 15, 25, 30 en 50 cents) worden uit...Wegens de beperkte oplaag zullen deze ...niet hier te lande verkrijgbaar zijn.
Nederlandsche Maandblad voor Philaletie ...dat met 1 October in Suriname ten be...het Groene Kruis aldaar drie zegels zul...worden uitgegeven van 2, 5 en 10 cent, die met ...van 2, resp. 3 en 3 cent zullen worden ...De zegels worden in zeer groot aantal uit...Zij zijn gedrukt bij de firma Enschede te

Curaçao.

De Arnhemsche Tentoonstelling.

Na de mededeeling in ons vorig nummer, dat de heeren Brantjes en Helfrich voor een plaats in het eerecomité hebben bedankt, moeten wij onze verontschuldiging aanbieden aan het bestuur onzer afdeeling te Arnhem, dat wij bij onze klacht met die mogelijkheid geen rekeningg gehouden hebben en de fout gezocht hebben, waar zij niet lag. Wij doen dit hierbij, doch onze teleurstelling is na de gedane mededeeling te grooter, daar nu de fout onherstelbaar is. O.i. hebben menschen, die een openbare betrekking bekleeden openbare plichten te vervullen, die wel eens met hun persoonlijke inzichten niet zullen strooken. Nu is het eerecomité Curaçaoloos en wij vreezen, dat dit geen goeden indruk ginds maken zal, wat aan de medewerking van daar afbreuk doen kan.

Rechterlijke macht.

Mr. C. S. Gorsira, voorzitter van het hof van justitie, is tijdelijk tot procureur-generaal benoemd, en Mr. P. J. J. van den Biesen, schoolopziener, thans bij K. B. benoemd tot lid van het hof van justitie in de vacature-Mr. Schagen van Leeuwen, was eerst tijdelijk als zoodanig benoemd.

Schoolopziener.

Het hoofd der Hendrikschool, de heer P. H. J. A. Schroeder, is tijdelijk tevens belast met de waarneming der betrekking van schoolopziener.

A. N. V.

18 Mei l.l. hield de groep Antillen van het Algemeen Nederlandsch Verbond een algemeene vergadering. Volgens het verslag in de *Amigoe* bleek, dat in het afgeloopen jaar niets gedaan was. Ds. Eybers en Mr. Van den Biesen werden herkozen als bestuurslid, de heer Reitsma als zoodanig gekozen.
Daarna hield Ir. Suringar een voordracht over *Technische toekomstplannen.*

Houthandel.

De *Amigoe* van 28 Mei l.l. heeft het volgende bericht:
Deze week vertoefde alhier een Amerikaan uit Californië, die plannen bestudeert, om hier op Curaçao een reusachtig depôt voor timmerhout op te richten. Hij bezocht daarvoor verschillende baaien aan de Zuidzijde van ons eiland om te onderzoeken, welke het meest geschikt is om dáár een dergelijke *lumber-yard* te vestigen.

Een Nederlandsche Redder.

Eenigen tijd geleden, zoo schrijft ons een landgenoot, die uit Curaçao is teruggekeerd, lag in de haven van Willemstad de Engelsche kruiser „Cairo", toen het stoomschip „Amor" van de K. N. S. M., gevoerd door kapitein J. A. Berkhout, de haven binnenliep. Deze koopvaardij-kapitein heeft persoonlijk een zeer werkdadig aandeel genomen in de redding van de schipbreukelingen van de bij het begin van den oorlog tot zinken gebrachte Engelsche oorlogsschepen „Cressy", „Aboukir" en „Hogue".
Hoe men op het Engelsche oorlogsschip de wetenschap had, dat kapitein B. gezagvoerder van de „Amor" was, is onbekend, maar zeer spoedig ontving hij een uitnoodiging om den volgenden dag te komen lunchen.
Aan boord werd hij met militaire eer ontvangen. De bemanning stond met geschouderd geweer in twee rijen aan den valreep geschaard, terwijl het scheepsmuziekcorps de volksliederen speelde.
Na het einde van het bezoek werd den kapitein op dezelfde wijze uitgeleide gedaan.
(*Algemeen Handelsblad*)

Koninklijke Ned. Maatschappij tot Exploitatie van Petroleumbronnen in Ned.-Indië.

Het jaarverslag van de „Koninklijke" bevat over het bedrijf op Curaçao nog het volgende, dat wij verleden week verzuimden op te nemen. Het sluit dadelijk aan bij het reeds vermelde.
„In dit verband mag niet worden verzwegen, dat het toenemende havenverkeer te Curaçao het dringend noodzakelijk maakt den ingang van de St. Anna Baai te verbreeden. De hoop wordt hierbij uitgesproken, dat dit werk spoedig door de regeering ter hand zal worden genomen.
Ons nieuwe „Koningin Wilhelminadok" werd medio September 1926 in gebruik genomen."

Geldmiddelen.

La Cruz geeft het volgende overzicht over 1926.

Aan belastingen werd opgebracht:

1ste kwartaal	....	ƒ 491.342.07½
2de „	....	„ 535.394.40
3de „	....	„ 531.345.73
4de „	....	„ 662.856.37½

Aan inkomsten van onderscheiden aard:

1ste kwartaal	....	ƒ 241.197.20
2de „	....	„ 228.938.49
3de „	....	„ 255.016.32
4de „	....	„ 384.297.32

De raming van ƒ 2.349.600.— voor het geheele jaar is bij een opbrengst van ƒ 3.330.458.— op ƒ 20.000.— na met een millioen overschreden.

Aan loodsgelden werd verkregen:

1ste kwartaal	....	ƒ 75.297.—
2de „	....	„ 80.130.—
3de „	....	„ 79.029.—
4de „	....	„ 95.842.—

d.i. te zamen ƒ 330.298.— of ƒ 150.298.— meer dan de raming van ƒ 180.000.—, of bijna het dubbele.

La Union bekijkt meer in het bijzonder den staat van de opbrengst der middelen over het 4de kwartaal en merkt op, dat ofschoon de inkomstenbelasting ƒ 50.000.— minder heeft opgebracht dan in het overeenkomstige tijdvak van 1925 en de huur van landsgronden en eigendommen ƒ 10.000.— minder, alle middelen toch ongeveer ƒ 180.000.— meer opbrachten dan in het 4de kwartaal 1925, n.l. ƒ 384.000.— tegenover ƒ 204.000.—.

Deze vermeerdering is te danken aan het invoerrecht, dat bijna ƒ 309.000.— opbracht tegen ƒ 241.000.— in het 4de kwartaal 1925, aan de ontvangsten wegens kosten van dienstverleening bij den in-, door- en uitvoer van goederen, die ƒ 29.000.— opleverden (ƒ 17.000.—), uitvoerrecht dat ƒ 34.000.— opbracht (ƒ 15.000.—), loodsgelden ƒ 96.000.— (ƒ 60.000.—) en alle andere ontvangsten ƒ 116.000.— (ƒ 6000.—).

De Electrische Centrale.

Men herinnert zich, dat Ir. Suringar werd uitgezonden op 's lands kosten ten behoeve van het particuliere bedrijf van S. E. L. Maduro en Zonen. Het gevolg van het onderzoek schijnt te zijn, dat de Nederlandsch-Indische Gasmaatschappij het bedrijf zal overnemen. Einde 1928 moet alles klaar zijn en er zal dan ook stroom voor kook- en nijverheidsdoeleinden te krijgen zijn. De concessie zou voor 50 jaren verleend worden.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Apeldoorn.

GEZELSCHAPSREIS NAAR HET KOLONIAAL INSTITUUT EN DE HAVENS VAN AMSTERDAM.

In de eerstvolgende bestuursvergadering zal het volgende plan nader overwogen en daarvan aan leden en begunstigers nader bericht worden.

In Augustus a.s. een gezamenlijke tocht naar Amsterdam met bovengenoemd doel, voor de leden en begunstigers met hunne huisgenooten. (De kosten zullen zeer waarschijnlijk ƒ 5.50 per persoon bedragen, waaronder begrepen is: reis IIIe kl. Apeldoorn—Amsterdam v.v.; tram naar Kol. Inst.; koude lunch in Kol. Inst.; rondvaart door de havens; entrée; garderobe en fooien.

Niet-leden kunnen medegaan tegen betaling van ƒ 6.

Mocht de deelneming, naar we hopen, te groot worden, dan zullen er twee groepen gevormd worden.

Zie verdere convocaties en advertenties, welke binnenkort verschijnen.

De Secretaris,
J. C. BAARS.

N.B. Hebt ge al één lid geworven voor *uw* vereeniging?!

Afdeeling Leiden.

VERSLAG OVER HET JAAR 1926.

In tegenstelling met het vorige jaar zal uw secretaris in dit jaarverslag geen melding kunnen maken van een in het afgeloopen jaar door onze afdeeling georganiseerden avond, waarop iemand een spreekbeurt had vervuld. Wel werd een voorstel daartoe in het voorjaar van 1926 gedaan, doch de uitvoering daarvan, zijnde een door Pater Vertenten M. P. C. te houden lezing, getiteld: „15 jaar onder de koppensnellers van Zuid Nieuw-Guinea" met lichtbeelden, had niet voor ultimo December j.l. plaats.

Aangenaam is het echter uw verslaggever te kunnen mededeelen, dat onze afdeeling op eenigen bloei kan

wijzen, daar het ledenaantal sedert het vorige ... een aanmerkelijke vermeerdering heeft ondergaan ... droeg dat aantal toch volgens dat verslag 48, nu ... niettegenstaande vertrek en bedanken gestegen tot ... de 60. Dat aantal zou voorts nog hooger geweest ... indien aan de door uw secretaris zoowel schrif... als mondeling gedane uitnoodiging tot verschil... personen om als lid toe te treden, al ware het ... door eenigen hunner, was voldaan, doch slechts ... persoon gaf daaraan gevolg.

In het Bestuur onzer afdeeling ontstond een ... ture door het vertrek naar Indië van het lid de... Hollestelle. In de eerstvolgende algemeene verg... der afdeeling zal een vervanger van dezen, die als ... tegenwoordiger der studentenleden in ons B... plaats nam, moeten worden aangewezen.

Voorts moge een woord van dank voor hetgeen ... Heer Hollestelle gedurende dat lidmaatschap voor ... afdeeling verrichtte, n.l. door het aanbrengen ... nieuwe leden, hier op zijn plaats zijn.

De financieele toestand is gunstig; een vrij bel... bedrag kon op nieuwe rekening worden overgesch...

Leiden, Febr. 1927.

De Secretaris,
E. RI...

Afdeeling Nijmegen.

Ten einde in het najaar weer een goed ver... programma te kunnen aanbieden, verzoekt het B... *dringend* aan de leden, nieuwe leden en begun... *te werven!*

Veel hangt hierin van de leden af.

De leden worden nogmaals herinnerd aan de o... van titels van beschikbare boekwerken voor de B... theek, te openen in het najaar. Opgave van titels ... den secretaris.

Het adres van het secretariaat is na 25 Juni: ... *rossastraat 48.*

De Secretaris,
GESCH...

Afdeeling Twente.

VERSLAG SEDERT DE OPRICHTING.

In den zomer van '26 ontving de heer G. W. S... oud-officier te Enschedé, eene uitnoodiging v... Hoofdbestuur der Vereeniging Oost en West o... medewerking te willen verleenen tot de oprichti... een afdeeling in het gewest Twente. De uitnoo... werd door den heer Stroink aanvaard.

Allereerst werd getracht het benoodigde aantal ... voor de oprichting aan te werven en toen dat w... lukt werd een vergadering uitgeschreven te En... op 26 October, op welke bijeenkomst door den ... v. d. Brugh, secretaris van het Hoofdbestuur, een ... ding werd gehouden over doel en streven van de ... eeniging, terwijl tevens de Plancius-film werd ver... Staande de vergadering werd besloten tot de o... ting van een afdeeling.

Het bestuur werd aldus gevormd: Ir. J. D. Ruijs, ... zitter; G. W. Stroink, Secretaris; I. Nijhoff, Pe... meester.

In den loop van den winter '26 werd getracht ... een lezing voor de afdeeling te houden en werd d... D. Hansma, adj.-directeur keuringdienst van wa... Enschedé, bereid gevonden eene voordracht te h... over „Herinneringen aan zijn verblijf in den Kra... Solo", welke bijeenkomst plaats had op 17 Dec... '26 in de gehoorzaal van de Volksuniversiteit te ... schedé. Vermoedelijk door het zeer slechte wed... de opkomst niet groot; de voordracht was zeer b... wekkend en bij monde van den Voorzitter werd ... heer Hansma dan ook de dank der vergadering ... gebracht, niet alleen voor zijn rede, maar ook voor ... belanglooze bemoeiingen ten opzichte van de afd...

Het aantal leden groeide intusschen niet naar w... Wil een afdeeling een intensieven arbeid verr... dan moet ze financieel krachtig staan en dit kan ... bereikt worden door een zoo groot mogelijk ... leden. Propaganda maken blijft dus vooreerst de ... naamste taak van leden en bestuur.

Door het Hoofdbestuur werd het Afdeelingsb... krachtig in zijn streven gesteund, ook in financiee... zicht. Een buitengewone subsidie van ƒ 35.— stel... afdeeling in staat om te voldoen aan een verzoek ... de kringen van sigarenwinkeliers om eens een ... dracht te doen houden over de „tabakscultuur". ... lezing had op 9 Maart j.l. plaats en werd uitgesp... door den heer H. Gorter, oud-planter te 's-Grav... die in een zeer belangwekkend betoog een overzicht ... van de tabakscultuur in Deli. [1]) De vereeniging van ... renwinkeliers droeg ƒ 30.— in de kosten bij, zoodat ... afdeeling, hoe klein dan ook, op deze wijze haar fi... ciën gezond kon houden.

Enschedé, April 1927.

De Secretaris,
G. W. STROIN...

1) Deze voordracht heeft zelfs in Indië de aandacht getrokken ... wijdde bijv. het „Alg. Landbouwweekblad van Ned.-Indië" v. 30 Ap... (No. 40) er een zeer waardeerend artikel aan.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur.

PHOTO'S ALGEMEENE VERGADERING.

Deze zeer geslaagde photo's zijn alsnog verkrijgbaar bij de N. V. Vereenigde Fotobureaux, Nieuwe Heerengracht 165, Amsterdam, telef. 40856, giro 46668. Opgeplakte ex. ad ƒ 2.—; onopgeplakte ƒ 1.50.

Van de Redactie.

ARBEID VOOR INTELLECTUEELEN.

Het feit dat er tallooze dames en heeren zijn, niet tot den zgn. werkenden stand behooren, die hetzij wegens moeilijke levensomstandigen, hetzij uit verlangen naar bezigheid nog werkzaam zouden willen zijn, doch daarin kunnen slagen, heeft den heer D. M. E. de Ridder, generaal-majoor b. d., aanleiding gegeven het bureau „Avi" op te richten, met het doel, te goeder naam en faam bekend staande personen, die een bezigheid *zoeken* van korter of langer duur, *of te geven hebben*, daarbij behulpzaam te zijn. Dit bureau beoogt dus eigenlijk ten aanzien van intellectueelen ongeveer hetzelfde te verrichten, als arbeidsbeurzen voor anderen doen.

Slechts door een krachtige medewerking van hen, die daartoe in de gelegenheid zijn, zal het bureau „Arbeid voor Intellectueelen" in een ongekend bestaande behoefte kunnen voorzien, en daarmede zijn in veler belang werkzaam te zijn.

De Directeur, genoemde heer De Ridder (adres: 's-Gravenhage, Paramaribostraat 3), verstrekt gaarne nadere inlichtingen.

Van den Hoofdvertegenwoordiger van „Oost en West" voor Oost-Indië:

VERSLAG OVER HET JAAR 1926.

Het aantal nieuw toegetreden leden is in het verslagjaar bevredigend geweest. Vooral in de cultures hebben wij veel succes gehad. De goede prijzen, die in de cultures gemaakt werden, is een niet onbelangrijke factor voor de geneigdheid van menig cultuurman, om als lid van onze Vereeniging toe te treden. Moge deze geneigdheid zich in het nieuwe jaar in nog sterker mate doen gevoelen! Een nieuw lid spande zelfs de kroon, met een contributie van zestig gulden. Dit is een groote mildzaamheid.

Het spreekt van zelf, dat door ons niets is nagelaten om nieuwe leden te winnen. Waar wij ergens maar een naam kunnen lezen, in de dagbladen, tijdschriften, Javasche Courant, in de openbaar gemaakte notarieele acten, enz., van wien wij eenigszins kunnen denken, dat de persoon doel en streven van de vereeniging „Oost en West" niet onsympathiek zou vinden, zijn wij er als de kippen bij, zoo iemand aan te schrijven, voorzien van de noodige propagandastukken, met het beleefd verzoek om lid te worden. Menigmaal hadden wij dan ook succes.

Het is jammer, dat de correspondenten ons hierin niet een handje hadden geholpen. Voor de Vereeniging is het een verlies, dat de heer Van der Most, onze actieve correspondent — vertegenwoordiger te Weltevreden — wegens drukke werkzaamheden zijn ontslag als zoodanig heeft gevraagd.

Wat het voldoen van de contributies aangaat, het schijnt, dat wij elk jaar hetzelfde klaaglied moeten aanheffen. Zeker, er zijn genoeg leden, die prompt en gemakkelijk hun contributies voldoen, maar het neemt toch niet weg, dat er nog te veel zijn, die op het punt van betalen al te traag zijn, en dat na menigvuldige aanschrijvingen. Is het geld de zenuw van alle zaken, zoo geldt dit ook onverzwakt voor het vereenigingsleven. Hoe zou de Vereeniging „Oost en West" anders aan haar doel kunnen beantwoorden, afgescheiden van haar moreele prestaties.

Het doet ons goed in het verslagjaar met nadruk te kunnen melden, dat de employé's van de Bataafsche Petroleum Maatschappij een geldinzameling hebben gehouden voor de Vereeniging „Oost en West", welke ƒ 14.50 heeft opgebracht. Voorzeker een zeer sympathieke geste, welke niet genoeg kan gewaardeerd worden. Het getuigt van een sympathiseeren met het doel en streven van „Oost en West", hetwelk zij in een daad hebben omgezet.

Het verkoopen van de brochures van „Oost en West" heeft in het verslagjaar ƒ 17.50 opgebracht. Het wil ons voorkomen, dat de boekjes meer en meer onder de aandacht van het publiek komen.

Een rustige tijd en economische vooruitgang in Indië zijn twee voorname factoren voor den vooruitgang van de Vereeniging „Oost en West". Mogen deze twee feiten in het jaar 1927 zich sterk doen gevoelen, dan zijn wij vol goeden moed voor de ledenvermeerdering en verderen groei en bloei van onze geliefde Vereeniging.

Tandjong Balei, Januari 1927.

De Hoofdvertegenwoordiger van de Vereeniging „Oost en West" voor Oost-Indië,
K. FAUSER.

Van het Informatie-Bureau:

INDISCHE AMBTENAREN MET VERLOF:

Dr. Sj. Visser, Gouvernementsarts 1ste kl. te Weltevreden, Paleisstraat 1, 's-Gravenhage.
J. P. Hoyer, tijd. wnd. Adjunct-registrator bij de S.S. en Tramwegen, Uithoornstraat 16 I, Amsterdam (Z.).
A. de Roos, Onderwijzer der 2e kl. b.h. O.E.L.O., Utrechtschestraat 59, Rotterdam.
J. J. Hartemink, Werkmeester b. d. S.S. en Tramwegen, Stationsstraat 68, Vlaardingen.
H. Scheurkogel, Opzichter 1e kl. b. d. S.S. en Tramw., Nicolaas Beetsstr. 146(I), Amsterdam.
F. Croes, Stationscommies 2e kl. b. d. S.S. en Tr., Nicolaas Beetsstr. 146(I), Amsterdam.
A. D. A. de Kat Angelino, p.a. Ds. J. J. de Kat Angelino, Deil (Gld.)., Ambtenaar voor Chineesche Zaken.
Ir. W. A. Harte, Ingenieur 2e kl. b. d. S.S. en Tr., Copernicusstraat 250, 's-Gravenhage.
J. H. M. van Mulken, Onderwijzer der 3e kl., b. h. O.E.L.O., Heijthuizen (L.).
H. C. Siegers, Wetenschappelijk assistent bij het Zoölogisch Museum en Laboratorium van 's Lands Plantentuin te Buitenzorg; p.a. Herrn Lehrer A. Müsse, Faulen bei Rosenberg (Westpreussen).
J. Haarsma, Leeraar bij de K.W.S. te Batavia, Huizum bij Leeuwarden.
H. Koster, Hoofdagent van Politie 1ste klasse in de residentie Kediri, Poste-restante, Groningen.
W. F. J. Krols, Hoofdopzichter bij den dienst der S.S. en Tramwegen, Parkweg 51, Voorburg (Z.-H.).
D. J. Degens, 1e commies met den titel van hoofdcommies bij het korps burgerlijke ambtenaren, behoorende tot het D.V.O. te Bandoeng, Barbarossastraat 74, Nijmegen.
H. F. A. G. Hommes, 1e commies bij de S.S. en Tramwegen, Obrechtstraat 436, 's-Gravenhage.
N. A. J. B. Broekmans, Onderwijzer der 3e kl. b. h. O.E.L.O., Vrijstraat 4, Eindhoven.
L. van Run, Politieopziener 1e kl. in de residentie Oost-Priangan, Oude Lombardstraat D 496c, Gorinchem.
H. C. D. van Maldegem, Werktuigkundig hoofdopzichter bij den dienst van den Mijnbouw, werkzaam bij de Ombilinsteenkolenmijnen, Obrechtstraat 487, 's-Gravenhage.
J. H. Rickerk, wnd. Algemeen Ontvanger 3de klasse van 's Landskas te Indramajoe, Weimarstraat 49, 's-Gravenhage.
R. R. de Bakker, Politieopziener 1ste klasse in de residentie Batavia, Schipperstraat 28b, Rotterdam.
H. C. J. de Haan, Opzichter 1e kl. voor de Landsgebouwen, Markt 2, Eindhoven.
A. C. Brouwer, Hoofdopzichter b. d. S.S. en Tramwegen, Obrechtstraat 463, 's-Gravenhage.
W. L. van der Linden, wnd. Hoofdagent van Politie 1ste kl. in de residentie Kediri, Cloosterweg 1, Heemstede.
A. Lammerts van Bueren, Tech. ambtenaar 2e kl. b. d. P.T.T.-dienst, Weimarstraat 341, 's-Gravenhage.
D. Lammerts van Bueren, Stationscommies 2e kl. b. d. S.S. en Tr., Weimarstraat 341, 's-Gravenhage.
F. Lammerts van Bueren, Techn. ambtenaar 4e kl. b. d. P.T.T.-dienst, Weimarstraat 341, 's-Gravenhage.
O. C. A. van Loon, Inspecteur b. d. S.S. en Tramwegen, Groot Hertoginnelaan 215, 's-Gravenhage.
H. W. Mol, Opzichter 1e kl. b. d. S.S. en Tramwegen, Dr. Abr. Kuyperlaan 18, Bussum.
B. Heijnis, Onderbeheerder b. h. havenbedrijf te Semarang, Kleine Kattenburgerstraat 63(II) te Amsterdam (C.).
J. Stebler, Commies bij den kantoordienst van Binnenlandsch Bestuur in de residentie Sumatra's Westkust, p.a. den heer J. H. Klein, Postjesweg no. 79(III), Amsterdam (W.).
H. L. E. Tollens, Administratief ambtenaar met den titel van adjunct-referendaris bij het Departement van B.B., Pension Hoffman, De Perponcherstraat 119, 's-Gravenhage.
W. Nijland, Opzichter 1e kl. bij den Waterstaat en 's Lands B.O.W., Stoeldraaierstraat 27, Groningen.
W. Metzelaar, Zaalwachter bij het Post- en Telegraafkantoor te Weltevreden, p.a. S. Dikkerboom, Noorderhaven te Harlingen.
F. H. Tan, Administratief ambtenaar met den titel van adjunct-referendaris b. h. Departement van Gouv.-bedrijven, p.a. Nederlandsche Handel Maatschappij te 's-Gravenhage.
H. W. J. van IJsseldijk, Onderwijzer voor het practisch onderwijs (ijzerbewerking) aan de Koningin Emmaschool te Soerabaya, Buitensingel 38, Zutphen.
J. Tomala, Politieopziener 1ste kl. in het gouvernement Oostkust van Sumatra, Obrechtstraat 495, 's-Gravenhage.
E. L. Olive, Commies b. h. Departement van Justitie, Obrechtstraat 495, 's-Gravenhage.
F. K. W. Lisnet, Controleur 1e kl. b. h. B.B. op Java en Madoera, Sportlaan 7, 's-Gravenhage.
J. Hasper, Referendaris ter Algemeene Secretarie, Aelbersbergstraat 11, Haarlem.
C. Th. J. Verkouteren, Hoofdopzichter bij den Waterstaat en 's Lands B.O.W., Oleanderlaan 81a, 's-Gravenhage.
Ds. J. H. Denee, Predikant b. d. Prot. Gemeente te Palembang, Hyacintlaan 66, Hilversum.
B. Frank, Inspecteur b. d. S.S. en Tramwegen, Lage Naarderweg 4, Hilversum.
G. L. W. van der Vliet, Ingenieur 1e kl. b. d. S.S. en Tr., Oosterpark 33, Amsterdam.
J. Vlug, Werkmeester b d. S.S. en Tramwegen, Frans Halsstraat 14, Haarlem.
E. Hoes, idem als voren, Frans Halsstraat 35, Haarlem.
D. van de Linde, Onderwijzer der 1e kl. b. h. O.E.L.O., Wolfertsdijk (Zeeland).
A. B. C. Otto, Praktijk-ingenieur [illegible] werkplaats te Bandoeng, p.a. F. [illegible] Wilhelminalaan 548, 's-Gravenhage.
N. M. Buys, Gewestelijk gouvern[illegible] residentie Bantam, p.a. Mevr. de Weu[illegible], te Moordrecht.

Mutatiestaat van 15 tot 22 Juni.

Nieuwe Leden:

	Geïntroduceerd door:
H. Swindells, Gep. O.-I. Ambtenaar, Amsterdam, ...sche Gracht 33. ƒ 5.—	Dr. S. E. Boorsma te Amsterdam.
...berink, Dierenarts, Hengelo, Deldensche Straat ƒ 5.—	Secretaris Afd. Twente.
...ma, Hoofdcommissaris van Politie, Enschedé, ...sche Weg. ƒ 5.—	Penningmeester Afd. Twente.
Fokker, Mijnbouw Mij. Stannum, Scheveningen, ...huisweg 52. ƒ 10.—	Hoofdbestuur „Oost en West".
... O. de Bruijn, oud-Kolonel Genie N.-I. L., Den ... Statenlaan 59. ƒ 5.—	den heer F. H. W. R. Logeman te Den
...sen, Employé Fa. Tiedeman & Van Kerchem Den Haag, Edisonstraat 85. ƒ 5.—	Secretaris Dagelijksch Bestuur.
... van der Hijde, Controleur 1ste categorie P.T.T., ... Haag, Columbusstraat 32. ƒ 5.—	Secretaris Afd. Den Haag.
...olen, Den Haag, Edisonstraat 90. ƒ 5.—	Secretaris Afd. Den Haag.
... van Keeken, Gedipl. Gezaghebber B.B., Den Haag, ...opstraat 19. ƒ 5.—	Secretaris Afd. Den Haag.
... C. Buurman van Vreeden, Oud-Lid van het Co... van Bestuur N.-I.-S., Den Haag, Groot Hertoginnelaan 253. ƒ 5.—	Secretaris Afd. Den Haag.

Adresveranderingen:

...Leent, Oud-Kapitein-Luitenant ter Zee, van: Den ...er, Doldersche weg 58 naar: Den Haag, Riouw...t 31. ƒ 5.— (contr. '27 reeds voldaan).
...Pantekoek, Luit.-Kolonel-tit. N.-I. L. b.d., van: ...o (N.-H.) naar: Wassenaar, p/a. A. Bruins, Kerk...95. ƒ 5.—
...Sachse, Generaal-Majoor N.-I. L. b. d., van: Ma...g naar: Den Haag, van Beverningkstr. 16. ƒ 5.—
...bink, Kolonel N.-I. L. b. d., Den Haag, thans: ...laan 99. ƒ 5.—
...ma, Controleur B.B., Den Haag, van: Swee...straat 173 naar: Regentesselaan 49.
...Bahder, oud-Resident, van: Arosa terug naar: ...burg i/Br., Lorettostrasse 60.
Familie Maal, Den Haag, Galileïstraat, van: 85 naar: 29.
A. F. Creutzburg, Beheerder Pandhuisdienst, van: Den Haag, Obrechtstraat 481 naar: Landspandhuis te Benteng-Soerabaja.
W. C. Krijgsman, Controleur B.B., van: Den Haag, Sweelinckstraat 125 naar: Weltevreden, Dep. B.B.
N. Rosbeek, Handelsemployé, van: Den Haag, Wagenstraat 119 naar: Weltevreden, poste restante.
H. Fabriek, van: Sibolga naar: Medan, p/a. Sumatra Motor Company, Nillmij-Building.
Dr. Th. G. Th. Pigeaud, Taalambtenaar, Soerakarta, van: Totogan naar: Kadipala.
J. J. M. A. Popelier, thans Resident van Krawang te Poerwakarta.

VEREENIGING „OOST EN WEST"

HOOFDBESTUUR: HEULSTRAAT 17 'S-GRAVENHAGE

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins-Mauritsplein 23, Den H Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelied Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen doen.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-I of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied personen, van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heuls 's-Gravenhage, Tel. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichti zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins-Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752. Dit „Tehuis" biedt studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland vertoeven, matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten Directeur, den Heer J. C. HIETINK, of den Administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", Van-Boetzelaerlaan 2, 's-Grav waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veran wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Tel. No. 50248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna-Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten einde aan die uit Nederland naar Indië gaan, en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstr als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN op huishoudelijk en maatschappelijk gebied, onder leiding van Mevr. J. FR MENDES—Calisch. Spreekuur Donderdagmiddag van 2 tot 4 uur en volgens afspraak, Nic.-Maesstraat Amsterdam, Tel. 22492.
Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, en de Firma MARTIN NIJHOFF, L. Voorhout 9, Den Haag (bij deze firma alleen die met een *), zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk.)
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeer
2. **Onze Oost II. Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeer

* b. Onze West, tweede druk, bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overz. Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

*No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeer

*No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie.)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeer

*No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2e, verbeterde druk.)
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeer

*No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeer

*No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeer

*No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeer

*No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederlandsch-Indië, zoomede voor verpl en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken en Militairen Geneeskundigen D aldaar.** (Opnieuw herzien.) .... Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeer

*No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeer

*No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeer

*No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederl.-Indië.** (Opnieuw her
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeer

*No. XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber (caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Ned.-I**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeer

Onze Koloniën .... Prijs: **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeer

Serie I.
No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
„ 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
„ 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
„ 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
„ 8. De Europeesche vrouw in Indië.
„ 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
„ 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
„ 2. Het Javaansch tooneel.
„ 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
„ 4. De theecultuur op Java.
„ 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
„ 6. Een doode taal in Indië.
„ 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
„ 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
„ 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
„ 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
„ 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
„ 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
„ 4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
„ 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
„ 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië
„ 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Wnd. Vertegenwoordiger in Nederlandsch-Indië Mr. M. J. A. Oostwoud-Wijdenes, President Landraad, Tandjong Balei (Sumatra's Oostkust).

NUMMER 26 DONDERDAG 30 JUNI 1927 27STE JAARGANG

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN: Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag Telefoon 14519, Postgiro 14574

Wnd. Vertegenwoordiger in N.-I. Mr. M. J. A. Oostwoud-Wijdenes, Pres. Landr., Tandjong Balei (Sumatra's Oostk.).

Opgericht 21 Maart 1900 door Kolonel G.E.V.L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIËN: N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIE.

Bede om Hulp.

Ontvangen (zie K. W. van 23 Juni):

Van de Witte Kruis Stichting te Salatiga	f 90.—
Nog van mevr. J. H. M., Wassenaar	„ 5.—
Totaal t/m 26 Juni	f 95.—
Vroeger voor vrouw Catoir	f 50.50

Indische Tentoonstelling te Arnhem Juni—Juli 1928.

Het Tentoonstellingsterrein zal, als het ware, twee deelen vertoonen, en wel:

een Oostersch gedeelte, waar de eigenlijke tentoonstelling een plaats vindt, en dat ongeveer drie vierde van het terrein omvat, en

een Westersch gedeelte, bestemd voor stands, Europeesch restaurant, enz.

In het eerstgenoemd gedeelte, dat men direct langs de hoofdingang bereikt, vindt men de verschillende voor expositie bestemde gebouwen.

In het middelpunt van het geheel verrijst het Kasteel, waarop men van alle zijden, zoowel vanuit het Oostersch als het Westersch gedeelte een prachtig uitzicht heeft, een uitzicht, van elk ander verrassend door zijn schoonheid.

Het Kasteel, gelegen in een grooten vijver, zal bestemd zijn voor de Verzamelingen van het Koloniaal Instituut, terwijl verder alleen nog de Directie der Tentoonstelling er haar Bureau zal hebben.

Voor de overige inzendingen wordt een gebouw „Ned.-Indië" geplaatst, benevens een Paviljoen voor „Ned.-Indië".

De gebouwen zullen een zeer groote expositieruimte bieden. Zij zijn, evenals alle verdere werken van dien aard, ontworpen door den Architect C. de Koo, die door gunstige kleurenkeus er voor zorgde, dat de gebouwen zich geheel aanpassen aan de mooie natuur van het landgoed.

(Wordt vervolgd.)

Leden van Oost en West!

Nogmaals herhalen wij ons verzoek om Uw aller medewerking. Helpt ons door inzendingen of door ons op te treden als Correspondent!

Het Bureau van de Tentoonstelling is gevestigd: Nieuwe Plein 52, Arnhem.

Voor het geven van inlichtingen zijn wij ten allen tijde bereid.

Boottocht Indische Militairen.

Het Hoofdbestuur heeft het voornemen om het detachement Ind. militairen, dat hier gekomen is om een laatsten groet te brengen aan hun grooten aanvoerder Van Heutsz, wiens stoffelijk overschot thans in vaderlandschen grond rust, bij het verblijf hier ter stede op 8 Juli e.k. een boottocht aan te bieden naar het Kagermeer.

De boot vertrekt dien dag om ± 1 uur van de aanlegplaats in Leiden.

Leden der Vereeniging, die dezen tocht zouden wenschen mede te maken — beperkte deelname, kosten f 2.— per persoon — gelieven zich voor nadere bizonderheden persoonlijk aan te melden bij het Secretariaat (Heulstraat 17, Den Haag). Wijziging in het programma voorbehouden.

De E. T. H. I. N. I. te Bandoeng.

(Eerste Tentoonstelling Hygiëne in Nederlandsch-Indië).

Zaterdag 25 Juni is deze tentoonstelling te Bandoeng geopend. Volgens een zeer kort telegram was er bij die opening groote belangstelling. Had ik gehoopt en verwacht, dat de pers die zich hier in Holland voor Indische vraagstukken interesseert, aan de tentoonstelling aandacht zou wijden door het opnemen van beschouwingen, in die verwachting ben ik teleurgesteld. Door dit gebrek aan belangstelling, dat natuurlijk voortvloeit uit onwetendheid, wordt de urgentie van de tentoonstelling wel zeer duidelijk aangeduid! Het doel der „Ethini" is n.l. belangstelling te wekken voor een vraagstuk, dat voor den bewoner van den Indischen archipel zeer belangrijk is: zijn geestelijk en lichamelijk welzijn. De „Ethini" wil aantoonen, dat economische welvaart zonder lichamelijk en geestelijk welzijn onmogelijk is en dat ook het omgekeerde het geval is. Dus: *zonder welvaart geen hygiëne*, maar eveneens: *zonder hygiëne geen welvaart*. Beide vraagstukken grijpen in elkaar. Nu wordt het brengen van gezondheid aan den Indonesiër vooral door twee meeningen tegengehouden. De eerste is: „Java is toch al zoo dicht bevolkt, waar zullen wij in vredesnaam met al die menschen naar toe, als er nog meer komen." De tweede is: „de inheemsche is niet gediend van sanitaire maatregelen, men kan op zijn medewerking niet rekenen, dus zijn de maatregelen illusoir."

Wat het eerste betreft merk ik op, dat de toeneming der bevolking al sedert vele jaren decrescendo gaat, naar men *vermoedt*. Ik accentueer het woordje „vermoedt", omdat hieruit zoo duidelijk spreekt het gemis van hetgeen 'n allereerste eisch is bij sanitairen arbeid: statistisch materiaal! Dit ontbreekt nog voor een groot deel. Wel registreert men zoo goed men kan en met vrij voldoende nauwkeurigheid sterftecijfers, maar geboortecijfers kent men niet. Men weet dus niet hoeveel menschen er op

Java jaarlijks geboren worden, zoodat men niet weet of die veronderstelde vermindering te wijten is aan vermeerderende sterfte [1]), dan wel aan verminderende geboorte. Ik merk hier op, zonder over dat vraagstuk in bijzonderheden te treden, dat men tropische geboortecijfers vaak vergelijkt met West-Europeesche. Waar in de tropen *iedereen* huwt en op jeugdigen leeftijd, is het normale geboortecijfer daar veel en veel hooger dan hier. Een cijfer van 45 à 50 geboorten per 1000 menschen zou voor Java „normaal" zijn. Dit cijfer wordt, meen ik, op lange na niet bereikt, zoodat er, gezien het feit, dat men geen kinderbeperking kent, wantoestanden *moeten* heerschen, waarvan de kennis van het grootste belang zou zijn! Of de lage geboorte te wijten is aan de veel voorkomende volksziekten: malaria, mijnwormziekte, enz. enz. hierover tast men in een *volkomen* duister! Ik merk verder nog op, dat meestal als kriterium van goed bestuur wordt aangenomen het *aantal* bewoners, niet de *hoedanigheid*. Het afnemen in aantal zou vermoedelijk niets verontrustends hebben, als men de oorzaken kende, de bevolking kerngezond was. De sterftecijfers zijn hiervoor geen goed criterium, reeds hierom niet, omdat men het geboortecijfer niet kent. Is het geboortecijfer hoog, dan is het sterftecijfer, dat in hooge mate beïnvloed wordt door het in tropische landen hooge kindersterftecijfer, ook hoog. Het is dus heel goed mogelijk, dat de bewoners van een tropisch land met een sterftecijfer van b.v. 33 ‰, in betere sanitaire omstandigheden verkeeren dan in een land, waar het b.v. 25 ‰ is. De sterftecijfers van Java zeggen dus weinig positiefs! En het dichte bevolkingscijfer van Java bewijst *niet*, dat de bevolking in sanitair opzicht onder gunstige omstandigheden verkeert! [2])

Nu het tweede punt: de menschen *willen* niet. De bevolking van Java verkeert nog in het tijdperk van ontwikkeling, waarin maatregelen worden opgelegd door de overheid en uitgevoerd zonder bewuste medewerking der bevolking. Dit is in Europa het geval geweest, het is in Indië nog zoo! Aanleg van waterleidingen; toezicht op kinder- en vrouwenarbeid, op levensmiddelen; stadsuitbreiding, epidemiebestrijding enz. zijn ook doorgevoerd, zonder dat de massa er hier iets van begreep! Ik weet zeer goed, dat „men" mij tegen zal voeren: „ja maar, de Javaan wil van Hollandsche obat niets weten." Ik heb genoeg met „obat" te maken gehad in mijn leven om dit te weten, even goed als wie ook! Maar: wanneer men met medicijnen begint, heeft de infectie plaats gehad en is men in het stadium van „genezen" gekomen. En dat is geen hygiëne! Hygiëne is voorkomen door infectiebronnen weg te nemen, wat grosso modo gesproken mogelijk is, zonder dat de massa er iets van merkt of er last van heeft! *De overheid doet, de massa volgt*! Het bewust handelen komt later pas! Veel later! Hier in Holland is men het eerste stadium zelfs nog niet voorbij! Hoeveel te meer dan niet in Indië! De meening: „de menschen willen toch niet," wordt zelfs van de ministerstafel verkondigd. Ze sticht onmiddellijk veel kwaad, omdat ze tot onthouding leidt waar handelen geboden is!

Nu nog iets over de groote steden. De toestanden op sanitair gebied zijn daar op tal van plaatsen slecht! De sterftecijfers getuigen van groote ellende. De sanitaire toestanden in de centra, die een sterk verkeer met het binnenland onderhouden, zijn van groote beteekenis voor heel het land! Assaineering der groote steden is een *algemeen* belang, geen plaatselijk, zooals men in de regeeringsbureaux meent. Meer zal ik er niet van zeggen. Ik spreek alleen de hoop uit, dat de „Ethini" vóór alles de overheidspersonen [3]) zal leeren sanitair te gaan denken. „L'hygiène est dans tout, partout et surtout."

H. F. TILLEMA.

• • •

Op den dag der opening van de „Ethini" zijn de navolgende telegrammen naar Bandoeng verzonden als welsprekende bewijzen van sympathie met het doel dier tentoonstelling:

Red. K. W.

„Comité nieuw Indië betuigt warme sympathie acht tentoonstelling mijlpaal beschavingsgeschiedenis Indië — regeering en vertegenwoordigende lichamen worden overtuigd dat hygiëne van primair belang en elken twijfel aan nuttig effect hygiënische maatregelen misplaatst is — comité uitbreiding dienst volksgezondheid over heel Indië en woningverbetering kampongs hoofdplicht overheidsplicht — beste wenschen slaging

Secretaris."

„Vereeniging Staatsburgeressen jaarvergadering vereenigd betuigt warme sympathie doel tentoonstelling". (Dit telegram werd opgesteld tijdens de vergadering van genoemde vereeniging, te Haarlem op 25 Juni, waarbij o.m. de heer Tillema een voordracht hield over volksgezondheid in Indië).

„Wil beste wenschen aanvaarden welslagen tentoonstelling. In vertrouw, dat ze bij elk, die ... geeft maatregelen beoogend verhooging volks... zijn en volkswelvaart de overtuiging zal doen ... gang vinden, dat beide met volksgezondheid ... brekelijke drieëenheid vormen. Ik grijp tevens ... oud gemeenteraadslid van Semarang gelegenheid aan te wijzen op grootsch verschiet, dat aanleg ... haven biedt, omdat die stad gelegen is ... lijke nabijheid kostelijk goedkoop bergterrein ... geen historisch gevormde misstanden bestaan ... uiterst kostbare verbeteringen bewoonbaar ... kampongs onnoodig. Men heeft daar volk... vrije hand en beheerscht toestanden van ... wat in geen enkele kustplaats het geval is ... Semarang tot zeehaven te maken kan ... ontwikkelen tot ideaal handelscentrum, tot ... deel van heel Indië, tot voorbeeld van alle ... om Pacific. Wil mijn hulde aanvaarden.

Tillema."

Hoe wordt uit den maisstengel ...

door

E. L. K. SCHMÜLLING.

Onder dezen weinig ernstig klinkenden titel ... een kort bericht mijne aandacht, dat in het ... blad de „Deutsche landwirtschaftliche Presse" ... 21 Mei, No. 21, voorkwam; het luidt vertaald ...

„De berichtgever der Hongaarsche „Landbouwwerkkammer" deelt ons mede: de geheele ... pers reeds houdt zich bezig met de uitvinding ... den Hongaarschen scheikundige, den Ing. ... *Dormer*, Directeur van het chemisch laboratorium der Hongaarsche Staatsspoorwegen, uitvinding waardoor uit den stengel van de maïs cellulose, kunstzijde, ja zelfs films vervaardigd kunnen worden. Voor de practische toepassing en exploitatie (Ausbeutung) daarvan is reeds eene Mij. met deelneming van Amerikaansche financieele ... lui" tot een bedrag van meerdere millioenen ... opgericht. Deze uitvinding heeft voor den landbouw enorme (ungeheure) beteekenis, omdat door ... gelijkheid van te geldemaking (verwertung) ... stengel, die vroeger slechts als brandstof en ... van grooten voedselnood, voor de voedering ... had, de voortbrenging van maïs eene zeer ... zal zijn. Die stengel vormt nu niet slechts ... waardevollen grondstof, maar daarvan zou ... dat volgens die uitvinding de cellulose er uit ... zijn getrokken, een deel van het resteerende ... deelte een veevoeder van hooge waarde ... Men kan verwachten, dat de verbouwing van ... waarvan zich in Hongarije sinds 1921 de ... uitgestrektheid met 450.000 „kadastral joch" ... groot heeft, eene verdere vergrooting zal ondergaan, waardoor wel eene prijsdaling van de vruchten ... plaats hebben, maar de Hongaarsche varkensfokkerij en -mesterij rendabeler zal kunnen worden.

Aldus dit bericht, dat belangrijk genoeg ... geacht, niet alleen, om het ook ten onzent bekend te maken, maar ook om het in gedachten te houden met het doel, om te controleeren, wat er van ... is en vooral en zoo ja, wat er uit worden ... zal. De bron is als eene alleszins ernstige ... merken: het weekblad wordt uitgegeven door ... alom bekenden uitgever voor land-, boschbouw, veeteelt e.d., Paul Parey in Berlijn.

Daar ik tot dusverre nog niet van deze uitvinding had vernomen, meende ik er goed aan te ...

---

1) Vermeerderende sterfte zou verband kunnen houden met het sterk vermeerderd verkeer.

2) De Buitengewesten beschouw ik hier niet. Dit belangrijke vraagstuk (poenale sanctie en vrije arbeidsvolking!) is een probleem op zich zelf.

3) Het woordje „overheden" neem ik nu heel ruim! Leiders op het gebied van cultures, handel, verkeer, enz. reken ik er ook toe.

...bekend te maken, en mocht dit reeds elders in Nederland zijn geschied, dan moet hare vermelding in het Kol. Weekblad, om de groote beteekenis dezer zaak, toch niet overbodig heeten. Maïs is na rijst het voornaamste landbouwgewas van Java en Madoera en wordt ook in de buitengewesten aangeplant. Evenals de cocosbolster is ook de maïsstengel als vrijwel waardelooze en nuttelooze afvalstof in overgroote hoeveelheden jaar in jaar uit beschikbaar en het behoeft geen betoog, wat voor groote en veel inhoudende mogelijkheden en voordeelen zich voor de maïsplantende bevolking kunnen openen, indien deze uitvinding ook op Java in practische toepassing zoude kunnen worden gebracht en zulks eenigszins op het voetspoor en in navolging van de rijststroo, die in de bekende papierfabriek te Padalarang sinds 5 jaar zoo goed tot papier blijkt te kunnen worden verwerkt; bevreemdend is alleen, dat het bij deze éene fabriek gebleven is en zij voor Java geen navolging heeft gevonden; wellicht is de oorzaak daarvan, dat het vervaardigde papier wel op Java kan mededingen met het ingevoerde, maar ...niet of nog niet kan doen bij den uitvoer. Men vergete men niet, dat het rijststroo niet is ...volstrekt en daardoor waardeloos afvalproduct, ...dat dit ook als ligstroo en veevoeder wordt ...en ook nog op het veld goede diensten kan ...voor verbetering van den bodem na onderploeging of verbranding; hij is dus veel waardevoller dan de cocosbolster of de maïsstengel en ...door is de opkoopprijs van het rijststroo allicht ...dan van deze twee.

...mocht blijken, dat inderdaad cellulose ...uit o.a. en vooral papier wordt vervaardigd) ...kunstzijde voor een lageren eindprijs uit den ...stengel kon worden verkregen, dan zou de beteekenis daarvan zeer verstrekkend, ja men kan ...zeggen onoverzienbaar zijn; dat is dus ongeveer ...de, wat ook voor den cocosvezel geldt. Zal n.l. ...cocosvezel te zijner tijd in eenige dozijnen fa... machinaal worden versponnen, c.q. voor ...deel geweven, dan beteekent zulks niet minder, ...er naast de katoen, wol en jute een vierde ...vezel zijn intrede in de textielwereld zoude ...gedaan. Iets soortgelijks meen ik ook te ...verwachten van den maïsstengel, want ook ...heft men met wel fantastisch te noemen ...heden aan grondstoffen te doen en dat wordt ...ten volle duidelijk, als men denkt aan de ...productie van maïs; daaraan nemen de Vereenigde Staten deel met ongeveer 70 %. Als concreetwerkende bevestiging hiervan herinner ik mij ...goed de afdeeling „maïs" in het reusachtige ...ltural Building der Wereldtentoonstelling van ...is in 1904; deze indruk werd voldoende be... en zeer versterkt op de reis van St. Louis ...Chicago, dat er ± 800 K.M. noordelijk van ligt; ...deze lijn zijn enkele halten en stopplaatsen ge... met uitgestrekte pakhuizen voor de opschu... maïskolven, met bijbehoorende verwer...machines. Over tientallen kilometers reist ...als het ware door een zee van maïs; tot aan ...gezichtseinder toe is er niets anders te zien dan ...plant van verschillende leeftijden en groei... Het kan dus niet verwonderen, dat Ame...sche kapitaalkrachtige personen aan deze ...ding aandacht zouden hebben geschonken. ...zij voor de reeds bestaande veel omvattende ..., papier- en kunstzijde-industrie zoude ...beteekenen, moet afgewacht worden.

...Juni '27.

Gambar gambar.

—o—

...prentenboek over het meest westelijk deel ...den O.-I. Archipel, met inbegrip van de Anda...eilanden en de Nicobaren, twee Britsche groe...die ten westen liggen van Achter-Indië op zijn ...met inbegrip tevens van de Indische buurt ...Madagascar. Afgebeeld is in dit boek de kul... drie groote eilanden: Sumatra, Java, Bor... Prof. dr. Augustin Krämer heeft verzonnen ...voornamelijk Hollandsche literatuur ten ...zijner landgenooten vele honderden afbeel...lichten en deze op 45 platen te doen her... opdat men zou weten hoe de mensch leeft op ...landen. Men kent dr. Krämer toch? In Mela... Polynesië is niemand zoo goed thuis als ...Südsee-Expedition van 1908—1910 heeft hij meegemaakt, en nog altijd verschijnen dikke deelen met de uitkomsten van dezen tocht. Van eilanden die niemand, bij wijze van spreken, ooit heeft hooren noemen, Nauru, Yap, Palau, e.a. weet hij alles te vertellen; en mevrouw Krämer-Bannow heeft geschreven over haar verblijf „Bei kunstsinnigen Kannibalen der Südsee," een boek dat uitverkocht is.

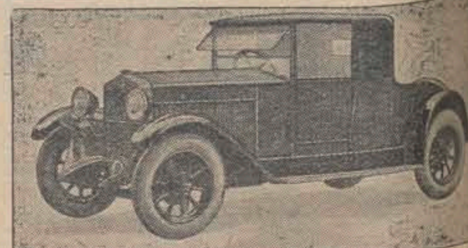
Den prentenbundel waarover we nu spreken heeft de schrijver genoemd *„West-Indonesien, Sumatra, Java, Borneo."* Hij is verschenen bij de Franckhsche Verlagshandlung te Stuttgart, onlangs, als onderdeel van een Atlas der Völkerkunde, Abteilung Austronesien (Malaiischer Archipel und Südseeinseln). In een voorrede zegt hij enkele van de Hollandsche musea te kennen, dankt voor de hulp hier en elders genoten, en aan het slot geeft hij een lijst van literatuur „über grössere Teile des malaiischen Archipels oder von ganz Indonesien," een lijst met vele fouten. Maar titels juist overschrijven is nu eenmaal 'n onmogelijk werk.

Wat we in het boek hebben te zoeken vermeldt een inleiding die „Der Malaiische Archipel und die Südsee" heet. Beginnen we met den naam. Insulinde; zoo noemde den Archipel „der verdienstvolle holländische Beamte und Schriftsteller Max Havelaar (Multatuli)". Wetenschappelijk juist is 't heele gebied Austronesië te noemen, d.i. de oostelijke eilanden (gr. nâsos, eiland). Aldus beweert dr. Krämer. Maar nòg juister is het te spreken van de Zuidelijke Eilanden, regiones australes, zuidelijke landen. Dit Austronesië valt in vier groote afdeelingen, Indonesië, Mikronesië, Melanesië en Polynesië, die anthropologisch, volgens het kultuurbezit en de taal sterk uiteenloopen. Wat gewoonlijk de Maleische Archipel heet, wordt beter aangeduid door den naam Indonesië, de Indische eilanden, waarbij men zich Indië als het andere zuid-Aziatische Indië heeft te denken dat tot ver weg oostwaarts een merkbaren invloed heeft gehad. De schrijver gaat dan onderzoeken hoe dat in zijn werk is gegaan. Hoe kwam b.v. datgene wat we Maleisch kunnen noemen tot de Melanesiërs, de zwarten? Het antwoord geeft veel te overdenken. „Der Archipel setzte der Wanderlust der Malaien kein Ziel. Die gleichen Beweggründe, die sie vom Festland nach den Inseln lockten, haben sie weiter nach Osten getrieben; Gesellschaftshunger, Wanderlust, Freiheitsdurst, Entrinnen aus Sklaverei und mutterrechtlicher Knechtschaft; magische Triebfedern, Sonnenkult, Machtgier der Grosshäuptlinge, Kriege, Hungersnöte, Dürren u.s.w. können solche Gründen gewesen sein." En daarop volgen eenige opmerkingen over het varen, nautische toelichtingen, die men alleen kan verwachten van iemand die deze zeeën kent. Zeker, de kracht der verbeelding werkt hier mede, omdat stellige gegevens ontbreken; maar is 't niet een benijdbare gave deze antieke migratie-perioden te kunnen reconstrueeren?

Het is niet zoo eenvoudig wat dan volgt, en wanneer mijn vriend Krämer beweert, dat de inleiding tot zijn boek zich hoofdzakelijk tot hen richt die geen vakmenschen zijn, dat zij hun den weg moet wijzen in de Indische en Oceanische kultuur, dus hen moet doen begrijpen waarom deze en niet gene voorwerpen zijn afgebeeld, dan overschat hij zijn publiek. Ik zou in een Hollandsch boek niet zoo parmantig durven optreden, en de Hollanders als geheel genomen staan tegenover de kultuur in den Archipel toch nog eenigszins anders dan het buitenland doet. Men zou eens de proef kunnen nemen en deze vijf bladzijden in 't Hollandsch doen vertalen, opdat de ontvankelijkheid onzer landgenooten voor dit proza blijke.

Met een grooten sprong belanden we op een ander deel van de Inleiding; terloops doet de schrijver ons opmerken, dat de Oceanische en de Amerikaansche culturen afzonderlijk staan „jede für sich selbständig"; waaraan wel eens is getwijfeld. Hij komt optellend tot de volgende kulturen: de australisch-papoea'sche; de oud-maleische; de melanesische; de indonesische; de indische. Het in beeld brengen dezer kulturen is het doel van den Atlas voor volkenkunde bovengenoemd. „Alle diese Kulturen im Bilde übersichtlich vor sich zu haben" is dat niet aantrekkelijk? Dat hangt af van de prentjes.

Laat ik beginnen met te zeggen, dat ik den man bewonder die aandurft om deze menigte afbeeldingen op te zoeken en uit te zoeken en te rangschikken en op platen van dezelfde afmeting te schikken

en te verschikken omdat 't niet precies past. Daarna moet toch iets ervan worden gezegd, een korte nota gemaakt, met vermelding van de herkomst der afbeelding, een artikeltje dat althans iets inhoudt over 't land of het eiland waaraan we bezig zijn, iets over de gebruiken der bevolking en over deze zelve, desnoods in telegram-stijl. Ziehier een voorbeeld voor de hand weggenomen: „Evenals bij de Javanen zijn ook in de Soenda-landen de vliegers geliefd aan welker touwen glassplinters zijn vastgeplakt, zoodat men kan wedden wiens touw het eerst knapt wanneer men de touwen over elkaar laat schuren. Hanengevechten, dobbelspelen en de ingevoerde wajang zijn sterk verbreid. Een voor Soenda eigenaardig instrument is de angkloeng. In Bantam gaat de toekang mantoen rond, de bard, die oude pantoens voordraagt, terwijl hij een citer, de ketjapi, tokkelt." Zoo springen wij verder, van den hak op den tak, langs een serie vrij nuttelooze, immers voor een groot deel onbegrepen woorden, angkloeng, pantoen e.d. En de afbeeldingen maken den oningewijde niet veel wijzer, zijn zelfs verwarrend.

Er zijn 45 platen en wel één van de Andamaneilanden, 2 van de Nikobaren, 3 van Atjeh, 2 van de Gajo- en Alaslanden, 5 van de Bataklanden, 2 van Nias; van Mentawei, Enggano, de Koeboe's, de Akit en Sakei elk één, van de Menangkabau-Maleiers 8, één van Zuid-Sumatra, 3 van Java, één van het Soenda-volk, 3 van Bali en Lombok, één van Madagascar, 9 van Borneo. Nu Krämer bij de literatuur over Java het 4de deel van Veth's „Java" noemt, en veel heeft doen overnemen uit den Ethnografischen Atlas der Sumatra-expeditie, waarbij verscheidene mijner eigen teekeningen, spijt 't me te meer, dat ik de prentjes niet kan roemen. Er zijn goede en zelfs mooie bij, maar de meerderheid is onvoldoende, vele zijn te zwart, vele grof, de volkstypen gelijken niet, de prinses uit Bandoeng is een doodgewone Hollandsche winkeljuffrouw geworden. Een kwaad ding is, dat iedereen die de Indische literatuur kent, dadelijk herkent, wat de teekenaar getracht heeft te herhalen, een Borneovrouw uit Bock, een Mentawei-man uit Pleyte, een Balische vrouw uit Krause, afbeeldingen uit „Nederl.-Indië Oud en Nieuw".

Op plaat 41 no. 14 is het „waarzegbordje voor koppensnellers" afgebeeld, dat Te Wechel geeft op bl. 146 van „Amiroë"; zijn verklaring maakt de figuur duidelijk, maar ach, du lieber Augustin, wat baat den kijker uw verklaring „Wahrsagebrett für Kopfjagd"?

JOH. F. SNELLEMAN.

Van Week tot Week.

Dinsdag 21 tot Maandag 27 Juni.

De Indische militairen in Nederland. Voor het detachement marechaussees dat uit Indië kwam om generaal Van Heutsz mede de laatste eer te bewijzen, wordt terecht alles gedaan om hun 't verblijf hier te lande zoo aangenaam mogelijk te maken. Na de hartelijke ontvangst dezer kranige militairen te Rotterdam, Breda en andere plaatsen, zullen ze van Vrijdag 8 tot Zondag 10 Juli in Den Haag verblijven. Nadere bijzonderheden in het volgend Nr. van het „K. W."

Gevolgen der communistische woelingen. De Ind. begrooting voor 1928 bevat onder het hoofd: „Uitbreiding der algemeene politie, met inbegrip van de opleidingsschool voor het personeel der politie" een post, welke een *verhooging van rond f 3.000.000* bevat, bestemd voor de *politie-uitbreiding,* waartoe onlangs werd besloten.

Veroordeelingen van communisten. Solo, 21 Juni (Aneta) [1]). De Landraad alhier heeft wegens den moord op den rechercheur van politie, in November gepleegd, drie personen ter dood. 6 tot twintig jaar, tien tot vijftien jaar en vierendertig tot acht jaar gevangenisstraf veroordeeld.

Generaal-majoor J. G. Kerlen † Te 's-Gravenhage is, in den ouderdom van 77 jaar, overleden de gep. generaal-majoor der genie van het O.-I. leger J. G. Kerlen, ridder in de orde van den Nederlandschen Leeuw, drager van het eereteeken voor belangrijke krijgsbedrijven en van de Atjeh-medaille en gesp.

[1]) De tekst der Aneta-telegrammen is ontleend aan het *Vaderl.*

Generaal-majoor Dr. J. W. van Rijn †. Te 's-Gravenhage overleed, in den ouderdom van 57 jaar, de gep. generaal-majoor van den geneeskundigen dienst der landmacht, dr. J. W. van Rijn, officier in de Oranje-Nassauorde. De overledene was als officier van gezondheid van 1896 tot 1902 gedetacheerd bij den geneeskundigen dienst in West-Indië.

Indische voordrachten. In de op 29 dezer te Amsterdam in het Koloniaal Instituut te houden jaarvergadering van het Oostkust van Sumatra-Instituut worden lezingen gehouden door den heer J. van Bendegom over „De Ambachtsinrichting te Kaban Djahé", den heer J. A. Bange over „Inlandsche Land en Tuinbouw in de Karolanden", den heer J. H. Neumann over „Iets uit de Bataksche litteratuur, het verhaal van Pawang Ternalem" en den heer M. J. Lusink over „De plaats Deli".

Oud-resident L. Knappert. Te 's-Gravenhage is op 65-jarigen leeftijd, overleden de heer L. Knappert, oud-resident van Benkoelen.

Universitaire examens. Leiden. Eindexamen voor den Indischen administratieven dienst de heer J. E. C. Ezerman. — Candidaats-ex. Ind. recht de heer J. H. A. van der Schoor.

Met pensioen. Majoor der infanterie van het O.-I. leger J. J. B. Giebing, met verlof hier te lande, zal 1 Juli wegens volbrachten diensttijd, met pensioen den dienst verlaten.

Directeur Dep. B. O. W. Ir. J. Blackstone. Batavia, 23 Juni. (Aneta). Den directeur van het Dep. der Burgerlijke Openbare Werken, Ir. J. Blackstone, is met ingang van 6 September op zijn verzoek eervol ontslag verleend onder dankbetuiging voor de door hem den Lande bewezen diensten.

Resident van Pekalongan Th. A. Meister. Batavia, 25 Juni, (Aneta). Op zijn verzoek is eervol ontslag verleend met ingang van 5 November aan den resident van Pekalongan, den heer Th. A. Meister.

Residentsbenoemingen. Batavia, 25 Juni, (Aneta). Benoemd is tot resident van Timor, de heer P. F. J. Karthaus, assistent-resident ter beschikking in de afdeeling Palembang, en tot resident van Benkoelen de heer W. J. Zieck, assistent-resident in de afdeeling Bali.

Indon. Bestuursambtenaren naar Holland. De Regent van Bandoeng Raden Adipati Wiranata Koesoema gaat voor Landsrekening met verlof naar Europa, evenals een districtshoofd van Sum. Westkust, de heer Madjelelo.

Bandoengsche Jaarbeurs en „Ehtini". Bandoeng, 25 Juni, (Aneta). De achtste jaarbeurs alhier met de E(erste) H(ygiënische) T(entoonstelling) I(n) N(ederlandsch) I(ndië) is onder de grootste belangstelling van autoriteiten, particulieren en vreemdelingen geopend.

F. A. Liefrinck †. Te Nijmegen is, in den ouderdom van 74 jaar, plotseling overleden de heer F. A. Liefrinck, oud-lid van den Raad van Indië, commandeur in de Orde van Oranje-Nassau.

M. G. E. L. van Scauroth †. Te 's-Gravenhage is, in den ouderdom van 70 jaar, overleden de heer M. G. E. L. von Schauroth, gep. majoor der Inf. van het O.-I. leger.

Een Alg. Middelb. school te Bandoeng op nationalen grondslag. Naar de Loc. verneemt, is, onder leiding van Dr. Sosrokartono, broeder van wijlen de zoo bekende Raden Adjeng Kartini, met 1 Juli te Bandoeng een Alg. Middelb. school op nationalen grondslag worden geopend. Als leerkrachten zijn reeds aangesteld de h.h. Ir. Anwari, Ir. Soekarno en Mr. Soenarjo.

Met de in dit bericht genoemde „Dr." Sosrokartono is ongetwijfeld bedoeld de hoogbegaafde Javaan, die jaren geleden geruimen tijd aan de Universiteit te Leiden studeerde, doch er geen graad verwierf, om daarna zich te Weenen aan de journalistiek te wijden. Na zijn daarop gevolgd vertrek naar Indië, is voor zoover we weten — Raden Mas Pandji Sosrokartono nimmer op den voorgrond getreden.

De eerste passagiersvlucht naar Oost-Indië. Den 15en dezer uit Amsterdam vertrokken, heeft

het K.L.M.-vliegtuig met aan boord de Amerik. luchttoerist Van Lear Black en diens bediende, de bestuurders Geijssendorffer en Scholte, zoomede een mechanicien, tot nu toe een zeer voorspoedige reis gehad. Maandag 27 Juni arriveerden de luchtreizigers te Bangkok (Siam) en restten nog de étappes Sengora—Singapore—Batavia. Naar alle waarschijnlijkheid is dus het eindpunt reeds bereikt wanneer dit Nr. van het *K. W.* uitkomt.

Van een eenigszins grootsche ontvangst als Van der Hoop c.s. bij hun aankomst in Indië ten deel viel, schijnt geen sprake te zijn. Het eenige er op betrekking hebbend Aneta-telegram uit Batavia luidt sober: „De Indische Vereeniging voor Luchtvaart zal den heer Van Lear Black en zijn tochtgenooten na hun aankomst te Batavia als aandenken een plaquette aanbieden".

...nst, Kunstnijverheid en Huisvlijt.

Het Indisch Openluchtfeest.

...de lezers van „Het Koloniaal Weekblad" deze ...onder de oogen krijgen, behoort het „In... Openluchtfeest" alweer tot het verleden. Ve... ...llen het met ons innig betreurd hebben, dat ...n weer helaas niet hebben meegewerkt om er ...noodige Oostersch karakter aan te geven, in... ...deel het eerder tot een „waterfeest" gestem... hebben, instede van mede tot waarheid te ma... wat „Het Vaderland" op den vooravond o.m. ...ef:

„*De voorbereiding is vlekkeloos.*

Een tropisch zonnetje van 22—26 Juni en men zal onder het heerlijk geboomte van „Arendsdorp" van een stuk kleurig, fleurig en toch droomerig en echt Indisch leven kunnen genieten. Bij dag en ten avond, want 's avonds zal men op verlichte gondels langs verlichte oevers van den grooten vijver van het landgoed kunnen varen, terwijl weemoedige krontjongmuziek de spelevaart zal begeleiden. 's Morgens zal de gamelan de gewijde muziek van het Oosten doen hooren en we zullen de ziel kunnen beluisteren van den Oosterschen landgenoot, dien wij niet genoeg kunnen leeren kennen, om tot een echt begrijpen te komen.

„We hebben reeds verteld, dat dames en heeren, die hun besten tijd in Indië hebben doorgebracht en daarvoor Indië en haar bevolking tot hun laatsten snik dankbaar zullen blijven, hun hart hebben verpand aan de Indische marktstraat.

„Zij zijn daarin buitengewoon geslaagd en wie Indië niet met eigen oogen kent, zal zich ...nig denkbeeld kunnen vormen van het leven ...daar, want Oostersche medeburgers zullen zich in hun nationale kleedij bewegen tusschen de kramen en in de kramen de vruchten en kunstproducten van Insulinde te koop bieden, terwijl de gamelan zingt. De illusie zal ver gaan, want tot zelfs de afsluiting van de marktstraat is geheel Indisch."

...die het ongestadige Hollandsche klimaat ...rden, hebben, tusschen de buien door, toch ...heid gehad de vervulling dezer beloften te ...eelen en tevens de buitengewoon groote ...heid van dit Hollandsche landgoed kunnen ...deren.

...peningsmorgen begon zoo goed, toen, onder ...elderen zonneschijn, om elf uur de Minister ...Koloniën verscheen en, zooals de verslaggever ...: „ontvangen werd door het comité en een ...rachtige Indische groep, waarin een regent ...vrouw, priesters, schatten uit de Padangbinnenlanden, [1]) een vroolijk Krontjongroepje ...pajong de aandacht trokken, terwijl de ga... een welkomstlied speelde."

...e welkomstrede van den heer Oudemans, ...eerst den minister begroette en daarna de medewerkers herdacht, sprak Z.Ex. Dr. Koningsberger, op geestige wijze, de merel in het ...de Indische muziek en het geluid van den ste... zeebries als zinnebeelden gebruikend voor ...ieledig doel van dit weldadigheidsfeest: voor ...zorg, Indië en leniging van nood, daarbij de ...uitsprekend, dat het doel bereikt mocht wor...

[1]) ...bedoeld werden aan paar schattige Hollandsche ...meisjes in het mooie adat-kostuum uit de Padangbinnenlanden. — Red.

Des avonds en ook den volgenden avond kon gelukkig de opvoering van „De kostbare Sproke", het bekende Toradjasche drama van Marie van Zeggelen, plaats vinden, zonder regenstoornis. De toeschouwers, in winterplunje gehuld, applaudiseerden zichzelve en de spelers in dubbelen zin warm, hetgeen vooral de vertolkers der hoofdrollen ten volle verdienden, al kwamen zij in deze omgeving en onder deze omstandigheden niet geheel tot hun recht.

Verblijdend was het om te zien, hoe grif in de Indische *toko* de uit verschillende streken van den Archipel voor dit doel ten geschenke gezonden kunstnijverheid- en huisvlijt-artikelen van de hand gingen. Zij waren dan ook, zooals wij konden opmerken: „goedkooper dan bij Boeatan." Ook de *warong* was druk beklant. Hierbij verleenden, naar wij zagen, vele „Boeatan-dames" hare goede zorgen.

Waarlijk, al die onvermoeide toewijding verdiende beloond te worden met de beste resultaten, ook in financiëel opzicht.

Zouden zij, die zich door het ongunstige weer lieten weerhouden er heen te gaan, toch niet het bedrag, dat zij anders er voor zouden hebben besteed, voor het dubbele goede doel willen offeren?

Propadanda voor „De Vrije School".

Als propaganda-middel werd door den Collegeraad van „De Vrije School", welke eenige jaren geleden door de Anthroposofische Vereeniging is gesticht, gedurende enkele dagen een zeer belangwekkende tentoonstelling gehouden van den arbeid der leerlingen, gepaard met paedagogische voordrachten der leerkrachten. Dit alles gaf een goed beeld van het streven, dat beoogd wordt met deze instelling, welke den laatsten tijd zóózeer in belangrijkheid, zoowel wat diepte van gedachte als degelijkheid van uitvoering betreft, is toegenomen, dat zij, volgens kenners, niet voor de model-school te Stuttgart, een tiental jaren geleden door *Dr. Steiner* opgericht, behoeft onder te doen.

Ook de publieke belangstelling voor dit werk neemt merkbaar toe; zoowel de lezingen als de tentoonstelling werden druk bezocht, niet zoozeer door nieuwsgierigen, maar, zooals uit de vragen en opmerkingen duidelijk bleek, vooral ook door belanghebbenden, ouders en opvoeders.

Het schoolgebouw in de van Speykstraat wordt veel te klein. Plannen bestaan dan ook tot het bouwen van een nieuw, zoodra de gelden daarvoor gevonden zijn. De maquette en teekeningen daarvan, door een paar jonge architecten keurig verzorgd, zijn mede tentoongesteld.

Het onderwijs in „De Vrije School" gegeven, berust op geheel andere grondslagen, dan de tot nu toe over het algemeen gangbare en dit uit zich natuurlijk allereerst in het werk der leerlingen, waarvan klassegewijze gerangschikt, een reeks van voorbeelden getoond werd. Zoo zag men uit de eerste klassen proeven van de wijze, waarop de kleintjes schrijven leeren: om te beginnen in drukletters, ieder volgens eigen karakter uitgedrukt, in kleur geteekend; de K b.v. als beginletters van Kerel of Koning, de V van vogel of visch, enz. Ook geboetseerd in was worden de zelfstandige naamwoorden van werkwoorden afgeleid, door de kinderen als voorwerpen weergegeven, b.v. een schaaf van schaven, een hamer van hameren, enz.

Men ziet aan het werk, dat de leerlingen het geleerde begrijpen met hoofd en hart, met verstand en gevoel, dus met volle liefde, de teekening hebben uitgevoerd en hoe zij zich ook langzamerhand bewust worden van de waarde en het karakter der verschillende kleuren; hoe b.v. fel rood o.a. kracht en hartstocht, geel licht en zachtheid, blauw vorm en prespektief uitdrukken kunnen, hetgeen in hunne weergaven door middel van vloeiende waterverven op nat papier steeds meer en beter te voorschijn komt. „*Aus der Farbe heraus*" noemde Dr. Steiner 't.

In de hoogere klassen wordt het onderwijs in de plant- en dier- en menschkunde, in geschiedenis en aardrijkskunde, op dergelijke wijze gegeven, zelfs bij de letterkundige en mathematische vakken wordt dezelfde lijn gevolgd: langs kunstzinnigen weg, van binnen-uit, de leerlingen zelve zichtbaar te doen voortbrengen; nimmer door de natuur of anderer werk na te bootsen. En 't is verrassend, tot welke schoone resultaten dit voert; duidelijk bewijzende, dat in ieder kind, in meer of mindere mate, een oorspronkelijke kunstenaarsaanleg sluimert, welke slechts wacht op de juiste wijze van opwekking, om tot uiting te komen, tot

geluk van het individu zelf en van zijn omgeving.

Jongens en meisjes leeren dezelfde handwerken, o.a. naaien, breien en haken, maar ook timmeren, houtsnijden, boetseeren, cartonneeren, enz., o.a., tot vermaak en leering der kleineren vervaardigen de ouderen allerlei beweegbaar speelgoed, waarvan ter tentoonstelling alleraardigste exemplaren, voorbeelden van echte kunstvlijt aanwezig waren.

Wat zou 't zegenrijk zijn, als ook langs dergelijke, voor het Oostersche kind geëigende wegen, op de scholen kon worden gewerkt in Indië, waar reeds van oudsher, — zij 't dan misschien onbewust — eveneens van binnen-uit, gevoelens en indrukken door de inboorlingen op de schoonste wijzen zijn weergegeven, hetgeen thans door ons Westersche, over-verstandelijke onderwijs dreigt te loor te gaan, tot schade en schande niet alleen van henzelve, maar ook van ons, dit hun onze koud-intellectueele, hypermaterialistische beschaving brachten.

De „Vrienden van de Aziatische Kunst" in actie.

Naar wij vernemen is de vereeniging van bovengenoemden naam bezig een weefseltentoonstelling te organiseeren, welke midden Juli zal worden geopend; een keurcollectie uit alle deelen van den Indischen Archipel afkomstig, dus stellig bizonder fraai.

Van de voor twee jaar door haar te Amsterdam gehouden tentoonstelling van Chineesche kunst is thans een prachtig plaatwerk verschenen, de derde portefeuille door haar uitgegeven.

Persoverzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Welvaartspolitiek.

Prof. Boeke, die destijds op een belangrijk proefschrift niet slechts den doctorsbul behaalde, maar meteen promoveerde tot Indische specialiteit in den besten zin des woords, heeft voor de studenten van de Technische Hoogeschool gesproken over: „Het zakelijk en het persoonlijk element in de Koloniale Welvaartspolitiek". De rede is opgenomen in het voortreffelijk Indisch periodiek: *„Koloniale Studiën"* en haar inhoud zal het onderwerp zijn van een bespreking in de Studieclub, welke de Bataviasche leden van de *Ver. voor Studie van Koloniaal-Maatschappelijke Vraagstukken* hebben opgericht. Het *Bat. Nwsbl.* (21 Mei) concludeert uit het manuscript, dat men met de tegenwoordige welvaartspolitiek *niets* bereikt. De beginselen zijn, in tegenstelling tot het zeer concrete voortreffelijk-critische gedeelte, aldus geformuleerd, dat geen politicus, die spijkers met koppen moet slaan, ze als richtsnoer zou verkiezen. De *nieuwe* welvaartspolitiek zal dìt niet, en dàt niet .... wat zij wèl moet is: geduld oefenen en gelooven ... Een der citaten voert dadelijk naar het hart van de kwestie: *„In India* — aldus zegt prof. Boeke Malcolm L. Darling na — *every advantage of nature is sooner or later neutralised by an increase of population"*. En dan wijst prof. Boeke er op, dat in het eerste kwart dezer eeuw *f* 158 millioen aan irrigatiewerken is uitgegeven — tusschen 1913 en 1924 niet minder dan *f* 124 millioen — om de vraag te stellen, wàt deze enorme uitgaven ten slotte hebben bijgedragen tot verhooging van het welvaartspeil. De zuiver landbouwende bevolking eet nu gemiddeld wat meer, maar van iets minder kwaliteit dan vóór den oorlog en kan zich van het overschot van zijn productie iets minder importgoederen koopen dan vóór den oorlog. Het tekort in resultaat vertoont zich niet alleen bij de irrigatie. Is de bevolking met haar *f* 100 millioen debetsaldo bij credietinstellingen er beter aan toe dan 25 jaren geleden, toen die nog moesten worden opgericht? Wat heeft men op het stuk van de welvaartsbevordering bereikt door de afschaffing van de heerendiensten? De aangeboden en beproefde middelen tot welvaartsbevordering vertoonen weinig variatie; industrialisatie bijv. schijnt wel in een depressie te verkeeren. Wat dan evenwel niet insluit, dat er voor de gedachte, als zou industrialisatie nu opeens het welvaartspeil omhoog kunnen stooten, morgen weer een „tijdperk van hoogconjuctuur" kan aanbreken. Nù zoekt men het weer in den *belastingdruk* .... naast die algemeene leuzen komen dan nog de bizondere, locale, als daar zijn: invoering van dekstieren, wedrennen, pasars .... en wat niet al. In onze beschouwing van het welvaartsvraagstuk speelt het persoonlijk ele[ment] een te geringe rol. Het *resultaat der welvaart[spo]litiek* valt aldus te registreeren: dat men in 185[.] monden van 9.5 millioen Javanen juist wist [..] te houden, in 1900 van 28.4 en in 1925 van [..] millioen.

Het belangrijke artikel van prof. Boeke [..] *de kern van de koloniale politiek* — zoo beslui[t] *B. N.* — en het richt zich gedocumenteerd [..] van die desiderata, welke in de sleur van [..] landsch en Indisch partijwezen is aanvaard als algemeen goed. Vóór welvaartspolitiek, zooals [..] nu wordt gevoerd, is immers ieder! — en het [..] er dan in den regel maar om, wie het hoogst [..] bieden. Dat prof. Boeke's artikel een spoo[r..] moge zijn om wezen en begrip der welvaartspo[litiek] en haar Indische doelstelling nader te bepalen [..] men hopen.

Wij vestigen de aandacht op het *Bat.* [..] (23 Mei, 1ste en 2de bl. „De I. S. D. P."), het [..] *Hbl.* (14 Mei, 2de bl. „Aan den vooravond [..] Volksraads-opening") en *De Loc.* (20 en 21 [..] blz. 23 en 37 „De legende"; 10 Mei, blz. 19 en [..] „Stemming maken" en „Een pamflet van S[..] oen"; 19 Mei, blz. 9 *„Irrigatie in 1928")*.

Begrooting 1928.

Het Ned.-Indische Gouvernement put zijn [..] komsten in hoofdzaak uit een vijftal bronnen [..] belangrijkste bron is die der *belastingen*. Voor [..] rekent men daaruit op 'n stroom van *f* 309.174[..] Dan volgen de inkomsten uit de *producten* [..] rubber, hout, goud, steenkool enz.), waaruit [..] aftrek der gemaakte kosten gerekend wordt op [..] overschot van *f* 60.167.137. Dan de inkomsten [..] de *monopolies* (opium, pandhuizen en zout), [..] geschat zijn op *f* 51.482.745; vervolgens die [..] *bedrijven* (de Staatsspoor, de havens, de post, [..] graaf en telefoon, waterkracht en electri[..] enz.), waarvoor gerekend wordt op een overs[..] van *f* 43.080.362. En ten slotte verschillende [..] inkomsten (aandeel in de winst der Java[..] afstand van grond, mijnconcessies enz.) tot [..] bedrag van *f* 16.396.595. Totaal *f* 480.300.99[.] raming is ongeveer *f* 28 millioen hooger dan [..] 1927, waarvan *f* 18 millioen uit de belastingen [..] *f* 9 millioen uit de producten.

Van *de belastingen* vormt als steeds het *in[..] recht* de voornaamste factor (*f* 75 millioen), [..] volgt de *Vennootschapsbelasting* met *f* 58.75[..] (raming 1927 *f* 49 millioen en opbrengst [..] *f* 69.119.407). Als „dritte im Bunde" volgt de [..] *komstenbelasting* (*f* 47 millioen). Daarop [..] *f* 35.610.000 uit de *landrente en andere grond[..]ten. Accijns op petroleum* (*f*22.5 millioen) is [..] millioen hooger geraamd dan in 1927, met het [..] op het hooge benzinegebruik voor het toene[..] autoverkeer. Dan volgen het *uitvoerrecht* met [..] millioen en het *zegelrecht* ook met *f* 14 mill[..] Vervolgens komt de *accijns op lucifers* met [..] millioen en de *verpondingsbelasting* met [..] millioen. De verponding is bijna *f* 4 millioen [..] dan de opbrengst in 1926. De *belasting op het s[..] ten* wordt berekend op *f* 6.240.000, het *statis[..] recht* op *f* 6 millioen, de *personeele belasting* [..] *f* 4.250.000, het *recht van overschrijving van* [..] goederen op *f* 3 millioen, de *vendugelden* op [..] millioen, de *accijns op gedistilleerd* op *f* 1.50[..] en enkele andere kleinere posten.

Van het overschot van ruim *f* 51 millioen [..] *monopolies* rekent men op *f* 26.288.672 uit [..] *opium*, *f* 14.482.201 uit de *pandhuizen* (*f* 2 [..] lioen minder dan vorig jaar) en *f* 10.711.87[.] het *zout*.

Wij verwijzen naar de *Deli Crt.* (24 Mei [..] 's Lands huihoudboekje"), *De Loc.* (19 Mei [..] 6 t/m 12 „De inkomsten van den Lande in [..] enz., 16 Mei blz. 9 „De landrente"), het *Soe[..]* (19 Mei, 3de bl. Z. „Van financieel beleid ..." en het *Bat. Nwsbl.* (18 Mei „Het voorafgaande [..] loopende begrootingsjaar"; 23 en 24 Mei „De [..] grooting 1928").

Het Inlandsch Bestuurscongres.

De Loc. (9 t/m 18 Mei) bespreekt het eerste C[..] gres te Weltevreden van de Regenten op Java [..] Madoera. Wat *het desawezen* betreft, werden [..] volgende conclusies aangenomen: Voor de wed[..] opbouw van de desa-autonomie zijn hervorming[..] in democratische richting geboden, vervangende [..] printahaloes door overleg, leidende tot zelfstand[ig]heid. De instelling van een desaraad is wensch[..] lijk, voorloopig bij wijze van proef, maar niet [..] vorens de financieele verhouding geregeld is. [..] desaraad moet toegerust zijn met bevoegdhe[..]

...r de belastingheffing, onder strafbepaling. De samenvoeging van desa's is gewenscht. Betreffende de *toekomst van het Inlandsche bestuur* werden de volgende conclusies aangenomen: Hoewel de Inlandsche bestuursambtenaar volgens de opvatting van de bevolking steeds meer een gezagsapparaat is, dan een volkshoofd, zal het Inlandsch bestuur een schoone, vruchtbare toekomst hebben. De ontvoogding schept nieuwe wijde perspectieven. Bij de practische toepassing moet men rekening houden met artikel 118 van de Indische staatsregeling. De ontwikkelingsrichtng van het bestuur is ongetwijfeld democratisch, waarbij het gezag van de hoofden deels overgaat op de bevolking, vertegenwoordigd in de Regentschapsraden. Voor de uitvoering van het centrale gezag zijn de Inlandsche bestuursambtenaren bij uitstek geschikt krachtens afstamming en traditie. Nog een lange periode zijn zij onmisbaar als schakel tusschen bevolking en gezag, waarin de beteekenis van het Inlandsch bestuur ligt. De taak van den bestuursambtenaar stelt zware eischen aan tact en bekwaamheid. Van primair belang voor het winnen van het vertrouwen is een deugdelijk contact met de bevolking. De emancipatie van de bevolking dwingt het Inlandsch bestuur tot het stellen van de vraag of de ondergeschikte positie van het Inlandsch bestuur tegenover het Europeesch B. B. op den duur, doch geleidelijk, niet plaats moeten maken voor een gelijkwaardige positie.

De heer *Soetedjo* schrijft in *De Loc.* (12 t/m 16 Mei) over de „Hervorming van het Inlandsch onderwijs"; de *Deli Crt.* (19 Mei „Het onderwijs voor de bevolking") deelt gedeeltelijk de meening van den heer Zentgraaff over „De onderwijsplaag" (*Soer. Hbl.* 4 en 5 Mei, 3de bl.). *De Loc.* van 12 Mei (blz. 1) bevat een interview met den heer Teukoe Nja Arif over „Atjeh".

De opening van den nieuwen Volksraad.

De Loc (18 en 19 Mei, blz. 34 en 3) meldt de openingsrede door den Landvoogd uitgesproken bij de opening van de eerste zitting van *den nieuwen Volksraad*. Behouden uitzonderingsgevallen zal geen wet en geen algemeene maatregel van bestuur, uitsluitend of in belangrijke mate Indië betreffend, meer 't licht zien, vóórdat *de Volksraad* de gelegenheid is geweest van raad te dienen. Onderwerpen, welke de inwendige aangelegenheden van Indië betreffen of waarvan de regeling krachtens uitdrukkelijke wetsbepaling bij ordonnantie moet geschieden, worden verder, al weder behoudens van uitzonderingsgevallen, voortaan door den Gouverneur-Generaal geregeld, zoo al niet in overeenstemming met den Volksraad zelf, dan toch in overeenstemming met vertrouwensmannen van den Volksraad, vereenigd in het college van gedelegeerden. Eindelijk wordt de begrooting in Indië vastgesteld voorzoover daarover overeenstemming tusschen den Volksraad en den Gouverneur-Generaal kan worden verkregen. De Landvoogd memoreerde de *rede van Graaf van Limburg Stirum* bij gelegenheid van de installatie van den eersten Volksraad en wees er op dat de volgende onderwerpen thans niet minder dan toen de volle aandacht hebben: de bevordering van de volksontwikkeling, de bestuurshervorming, de ontwikkeling der inheemsche nijverheid, uitbreiding van bevloeiingswerken, terugbrenging van particuliere landen tot het landsdomein, bevordering van den landbouw, ontginning van waardevolle bodemschatten, openlegging van de eilanden buiten Java, verwijdering uit het publiek recht van een met rasverschil verband houdend dualisme, leiding in de banen van het zich ontplooiend gedachten- en vereenigingsleven, bevordering van eene goede verhouding tusschen alle groepen der bevolking. De Landvoogd stond zeer uitvoerig stil bij het *communisme* en hij zal zich verheugen indien de Volksraad volop de gelegenheid gebruikt om hierover in beschouwing te treden en vragen te stellen, waarbij de meest volledige inlichtingen van de zijde der Regeering verzekerd worden. Zij, die meenen dat gevaar voor communistische aanslagen thans voorgoed bezworen is, vergeten dat het thans bedoelde een integreerend deel uitmaakt van het in het buitenland vastgestelde principieele actieprogram met de bepaalde strekking dat, nu de rechtstreeksche aanval op de Westersche beschaving mislukt is, te probeeren langs indirecten weg die beschaving te ondermijnen met misbruik van Westersche volksstroomingen. Z. Exc. hoopt hartelijk dat de invloed van de goedgezinde volksleiders gestadig zal toenemen. Voor alles is noodig rusteloos werkzaam zijn, individueel zoowel als gezamenlijk voor de versterking van de in dit Land aanwezige krachten, ook en vooral op economisch gebied. Samenwerking moet het parool zijn.

Het *Soer. Hbl.* (18 Mei, 3de bl. Z.) bespreekt de *„Chineesche actie"*. *Mr. Schrieke* heeft het door hem samengestelde ontwerp tot gelijkstelling van Chineezen met Europeanen reeds ingediend.

De *Deli Crt.* (21 Mei) meldt de intrekking van de beperking van het recht van vergaderen in het gewest Solo, met uitzondering van de hoofdplaats.

De Bali-film van Lola Kreuzberg.

Meerdere bladen (o.a. het „Bat. Nwsbl" van 25 Apr. 2de bl. en het Amst. „Handelsblad") laakten verschillende deelen dezer film. Den 7en Mei draaide de film te Boelèlèng (Bali). De min of meer sensationeele paraphraseering in de origineele film was door het Volksraadslid *Tjokorde Gdé Raka Soekawati* vervangen door korte verklarende tusschenschriften. *Dr. V. E. Korn* te Singaradja, die de film zag, constateert in *De Loc.* (12 Mei, blz. 17) dat de *Bali-film* trouw weergeeft wat Bali voor bizonders biedt; het instemmend gejoel van het talrijke Balische publiek, dat de bioscoop vulde, bewijst wel, dat de beelden goed getroffen waren. Zooals de film thans door het Volksraadslid is verbeterd, kan zij overal met succes vertoond en gezien worden. In Europa hebben v.n.l ergernis verwekt *het optreden van de sangijangs of bedwelmde dansmeisjes en van de zich zelf verwondende krissendansers (rébong)*. Beiden zijn representanten van het sjamanistisch deel van den volksgodsdienst, bij beiden vaart de godheid in den mensch en is deze tot wonderlijke dingen in staat. Zoowel de sangijang als de rébong wordt in trance gebracht door langdurig inademen van wierookwalm, terwijl een groep zangers en zangeressen eerst in langzaam, daarna in versneld tempo zingend de godheid uitnoodigen in de personen neer te dalen. Voor de uitvoering van deze dansen worden lieden gekozen, die physiek en psychisch gepredisponeerd zijn voor deze extatische opvoeringen, waarbij de sangijans met gesloten oogen dans en contradans uitvoeren, terwijl de rébongs zich dansende een kris in de borst drukken zonder zich te mogen verwonden; hetgeen niettemin wel eens voorkomt. Het behoeft geen betoog dat dit geheel iets anders is dan „door gas bedwelmde kinderen" en „krisdansers, die zelfmoord plegen". Wie trouwens wat meer in onzen archipel heeft rondgekeken zal weten dat dergelijke volkseigenaardigheden zeer algemeen voorkomen en al mogen zij voor de gezondheid der betrokken individuen niet zonder schadelijke gevolgen zijn, voor een optreden daartegen van de zijde eener Westersche Overheid, bestaat geen reden, vooral waar het uitvoeren dezer dansen bij verschillende godsdienstige feesten noodzakelijk wordt geacht. Er zijn echter aanwijzingen dat door de meer ontwikkelde Baliërs zelf de strijd tegen deze sjamanistische opvoeringen zal worden aangebonden, aangezien de vraag geopperd is of die voorstellingen niet juist ongodsdienstig zijn. Zoo dacht ook de Vorst van Lombok er over toen hij in eene landsverordening eenige regelen gaf voor den volksgodsdienst en daarbij heftig te velde trok tegen het optreden van bedwelmde personen in den tempel.[1]) Zoo is de kans wel groot dat deze volksgebruiken met de jaren zullen verdwijnen en dan mag het vastleggen daarvan op een film juist *een verdienstelijk werk* worden geacht.

II. UIT DE INHEEMSCHE EN CHINEESCHE PERS.

Oneenigheid.

Een schrijver in het blad *Kemoedi* (radicaal, Palembang) heeft het over de oneenigheid die er heerscht onder de intellectueele volksleiders op Java, als Dr. Tjipto, Wibisono, Ir. Soekarno, Mr. Singgih, Hadji Salim, Dr. Soetomo, enz. Zij maken elkaar uit, o.a. voor spion, verrader, verkooper van Indonesië, enz. Schrijver merkt hierbij op dat het volk daardoor in de war is geraakt en zich afvraagt, wie eigenlijk gelijk heeft, terwijl het op die manier niet tot eenheid kan geraken en de „Sanapartij" (d.i. die der overheerschers) verheugt zich over de onderlinge twisten van de Indonesiërs.

[1]) Zie F. A. Liefrinck. De Landsverordeningen der Balische Vorsten van Lombok, 1, 1915. blz. 141.

LIJST VAN ADRESSEN

ten behoeve van Repatrieerenden

ACCOUNTANTS-BELASTINGZAKEN

W. v. Maanen & Tadema, Amsterdam/Rotterdam.

APOTHEEK EN DROGIST

Drogisterij „De Boer", Paulus Buysstraat 9, Scheveningen.
G. v. d. Gaag, Groenmarkt 27, Den Haag.
A. de Vries, Kerkstraat 98, Hilversum.

ARTSEN

Dr. F. H. G. van Loon, 2e Sweelinckstraat 166, Den Haag.

AUTOHANDELAREN

N. V. James Nefkens, Laan v. Meerdervoort 96c, Den Haag.

BAD- EN ZWEMINRICHTINGEN

Badinrichting „De Regentes", Weimarstraat 63, Den Haag.

BANKETBAKKERS

J. Krul, Noordeinde, Den Haag.

BANKIERS EN BANKINSTELLINGEN

De Bas & Co., Heerengracht, Den Haag.
Henny & Co., Anna Paulownastraat 62A, Den Haag.
Holl. Bank voor West-Indië, Amsterdam.
Nederlandsche Handel Mij., Amsterdam.
Taams & Keyser, Bankastraat 10, Den Haag.

BEGRAFENISONDERNEMINGEN

Begrafenisonderneming „Simplicitas", Denneweg, Den Haag.

BEHANGERIJEN EN STOFFEERDERIJEN

J. Bosman, Heerenstraat 35, Rijswijk.

BLOEMISTEN

J. M. Hermans, v. Tuylstraat 3, Voorburg.

BOEK- EN KUNSTHANDEL

D. Driessen, Haarlemmerstraat 105, Leiden.

BOEKBINDERIJEN

H. Molier, Houtmarkt 28, Den Haag.

BOEKDRUKKERIJEN

T. C. B. ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag.

BOUW- EN WONINGBUREAUX

Bouwbureau J. van Gemert, Valkenboschkade 277, Den Haag.
Bouwbureau C. Hoogendoorn, Ieplaan 201, Den Haag.
Woningbureau „Actief", Archimedesstraat 41, Den Haag.
Woningbureau W. Hoksbergen, Bezuidenhout 14, Den Haag.
Woningbureau „Meerdervoort", Laan van Meerdervoort 296, Den Haag.
Woningbureau Wöhrmann, Nieuwstraat 14, Baarn.

BRANDSTOFFEN

Firma Van Dijk, Nieuwe Haven 366, Den Haag.
J. van Vuuren, Denneweg 67A, Den Haag.

BROODFABRIEKEN

Gebr. ten Hoeve, Wald. Pyrmontkade 2c, Den Haag.

CARGADOORS EN EXPEDITIES

De Vries & Co., de Ruyterkade 100, Amsterdam.

COMESTIBLES-DELICATESSEN

Joh. Toet, Aert v. d. Goesstraat 34, Den Haag.

DAMESKAPPERS

Au Paradis, Toussaintkade 2, Den Haag.
Maison Neustadt, Bezuidenhoutscheweg 3, Den Haag

DANSINSTITUTEN

Dansinstituut „Henri", Archimedesstraat 64, Den Haag.

DETECTIVE- EN INFORMATIEBUREAUX

Detective- en Informatie-bureau Hilvers, Westeinde 235, Den Haag.

DIVERSEN

G. v. Willigen, Havenkade 4, Den Haag.

ELECTR. INSTALLATIES EN -ARTIKELEN

P. v. d. Berg, Bankastraat 41, Den Haag.
Van Eijck, 2e Sweelinckstraat 93, Den Haag.
W. G. Scheeres, Hooigracht 1C, Den Haag.
M. Vrolijk, Thomsonlaan 41, Den Haag.
Frans v. Wijk, Vlamingstraat 24, Den Haag.
J. Zuiderweg, Nicolaïstraat 37, Den Haag.

EMBALLAGE EN EXPEDITIE

A. Rietveld, v. Bijlandstraat 27, Den Haag.

Het volksvertrouwen in de Regeering.

Een ander geluid dan men gewoonlijk in de inheemsche pers over dit en daarmee samenhangende onderwerpen verneemt, doet het neutrale blad *Pertja Selatan* te Palembang hooren. De schrijver prijst daarin de houding van den tegenwoordigen Landvoogd, die o.a. door 't gratieeren van ter dood veroordeelde communisten, het benoemen van Dr. Soetomo en Tjokroaminoto tot leden van den Volksraad en door het plan om de gehate artikelen 153 bis en -ter van het Regeeringsreglement in te trekken, getoond heeft dat het hem ernst is met het voornemen om het volksvertrouwen in Indië te herwinnen.

In verband hiermede zegt deze schrijver dat het geenszins in de bedoeling van het volk gelegen heeft om het Nederlandsche gezag in Indië omver te werpen en het land zelf te besturen, doch samenwerking te verkrijgen met de Regeering. Dat de communistische beweging in Indië een grooten omvang zou hebben, wordt door hem bestreden, want het grootste gedeelte der Inlandsche bevolking bestaat uit nationalisten en wenscht slechts gelijkheid met de andere rassen.

Er is slechts noodig, vervolgt schrijver, dat de Regeering, indien zij inderdaad het vertrouwen van het volk wil winnen, begint met zelf-vertrouwen aan het volk te schenken en alle handelingen van hare ambtenaren tegengaat, die ontevredenheid kunnen verwekken. De gevaarlijke houding, die de Inlandsche beweging tegenover de Regeering heeft aangenomen was het gevolg van de verkeerde taktiek van het Gouvernement zelf of van zijn ambtenaren. Als deze verdwenen is en aan de bezwaren van het volk is tegemoet gekomen, dan zal de Regeering met het volk kunnen samenwerken en er door gesteund en vertrouwd worden.

Oordeel over de Ambtenaren.

Schrijvende over de verhouding van het volk in Indië tot de ambtenaren, speciaal die van het Bestuur en de politie, geeft „Nationalist" in het blad *Pantjadjania* (neutraal, Solo) van 11 Mei zijn oordeel over het voorheen en thans met betrekking tot dit onderwerp. Hij zegt dat de bestuurs- en politieambtenaren door de macht welke zij bezitten, ware beschermers voor het volk kunnen zijn, doch dat aan den anderen kant de bevolking in hen ook een uiterst gevaarlijken vijand kan hebben. Het is de wil der Regeering dat de ambtenaren het volk beschermen en den schakel met de Regeering vormen. De bevolking weet, dat de toestand in vroegere tijden inderdaad zoo was en dat zij toenmaals de behartiging van hare belangen aan den ambtenaar die over haar gesteld was, kon toevertrouwen, doch het moet erkend worden dat deze toestand thans niet meer bestaat.

Volgens schrijver zijn de tegenwoordige B.B.- en politieambtenaren beter onderlegd dan hun vroegere collega's, doch zij missen thans de vrijheid van denken bij de vervulling van hun taak. De ouderwetsche ambtenaren zetten hun wil door als volgens hun overtuiging en ervaring daarmede de belangen van het volk werden gediend, doch de tegenwoordige ambtenaren durven niets meer te zeggen als hun chef het niet eens is met door hen noodig geoordeelde maatregelen en durven zich evenmin te verzetten tegen naar hun meening verkeerde maatregelen. Ze zijn, zegt schrijver ten slotte, niets meer dan een gramofoon, die enkel en getrouw weergeeft hetgeen op de plaat vermeld staat.

De reis van H. A. Salim naar Mekka.

Dit schijnt een gebeurtenis van belang te zijn in de Inlandsche wereld, ten minste zeker voor alle ijverige Mohammedanen. H. A. Salim gaat de Indische Moslims op het groote Mekka-congres vertegenwoordigen en de *Bandera Islam*, orgaan der Partij Sarekat Islam, geeft een zeer uitvoerige beschrijving van zijn tocht van Soerabaja naar Batavia, waar hij scheep is gegaan en van de geestdriftige bijvalsbetuigingen die hij overal op Java gedurende dien tocht heeft ontvangen van de lokale S. I. vereenigingen en tal van andere.

Te Bandoeng kreeg hij een eeregeleide van de Nationale Islam-padvinderij, terwijl op verschillende bijeenkomsten en feestmaaltijden de noodige redevoeringen gehouden en zegenbeden opgezonden werden.

Het geld voor deze reis werd hoofdzakelijk opgebracht door de P. S. I., namelijk ruim *f* 1900.—, hetgeen volgens diverse berichten in het partijorgaan nogal wat moeite heeft gekost. Dit bedrag schijnt echter nog niet voldoende te zijn geweest,

daar aan de P. S. I.-afdeelingen de aansporing gericht, om nog meer bijeen te zamelen, zal minstens een bedrag van *f* 3000.— ontvangen.

Staatsexploitatie.

Ook in leidende kringen der inheemsche be- king schijnt men zich voor dit onderwerp te resseeren. Naar aanleiding van het door de bladen gepubliceerde bericht, dat het Gouve- ments-caoutchoucbedrijf over 1926 een wins 5½ millioen gulden heeft opgeleverd, houdt schrijver in *Darmokondo*, een der organen Boedi Oetomo te Solo, een pleidooi voor uit- ding der Staatsexploitatie met nog veel meer bouw-, mijnbouw- en andere bedrijven. Hij gr zijn betoog op de overweging, dat bij Staatsexp tatie de geheele winst in 's Lands kas zou vl waardoor de bevolking veel minder zwaar zo last worden, terwijl nu van de winsten door culiere ondernemingen gemaakt, 's Lands slechts voor 1/8 aan vennootschapsbelasting fiteert. Hij berekent dat, als alle in Indië tigde bedrijven eens in handen van het Gouv ment waren, dit na aftrek van allerlei n uitgaven een netto winst van *f* 275 millioen ontvangen.

Schrijver zegt, dat door vele personen bez tegen Staatsexploitatie worden opgeworpen, daar zijn: gebrek aan interesse bij de betr ambtenaren, die, omdat zij een vaste bezoldi genieten, niet zoo hun best zouden doen om veel mogelijk winst te maken als hun colleg particuliere ondernemingen. Verder dat het bedrijf de noodige soepelheid mist, omdat het bonden is aan een begrooting, die lang te moet worden opgemaakt en moeilijk naar der behoeften gewijzigd kan worden en ook dat aan ieder bedrijf een risico is verbonden een staat niet mag loopen in het belang van bevolking.

Schrijver weerlegt een paar van deze bez o.a. wijzende op de uitkomsten van het caoutc bedrijf.

De redactie van het blad merkt bij dit op, dat zij eveneens voorstander is van Sta ploitatie, doch op heel andere gronden.

De Gemeenteraden.

Blijkbaar indachtig aan het gezegde: „Fra frappez toujours!", wordt in het Chineesche *Perniagaän* te Batavia, weer gehamerd op het aambeeld der samenstelling en de werkwijze de gemeenteraden. In het nummer van 12 wordt het voornemen der Regeering, om in raden een inheemsche meerderheid te bren aan een beschouwing onderworpen en hiervan zegd, dat het de moeilijkheid van het belang schil tusschen Europenanen en Inlanders opheft. De Europeesche bladen komen er tegen oppositie. Men zegt dat het bezwaar is dat er een vermeerdering van het aantal Inlandsche leden niet voldoende keus is van menschen die algemeen belang begrijpen, zoodat spoedig in raad de groepsbelangen op den voorgrond zu treden.

De Regeering heeft met de te wijzigen sa stelling de bedoeling om te voorkomen dat maatregelen worden genomen, die te bezwa zijn voor de inlandsche bevolking. Waar dit geval kan zijn bij een Europeesche meerderh zou echter bij een versterking van het Inheem element ook het tegengestelde kunnen gebe Schrijver wijt deze moeilijkheid aan het feit tot nog toe de gemeenten op Westersche leest geschoeid, waardoor nooit een goede samen king kan ontstaan en hij vindt het dan maar beste, het beheer en de administratie voor groepen der bevolking van elkaar te scheiden.

Zending en bevolking op de Sangi-eilanden.

De *Pemberita Makassar* (liberaal) heeft het een wrijving, welke op die eilanden zou bes tusschen de zending en de bevolking, die in radjaschappen verdeeld is. Er wordt gezegd de zending te veel invloed uitoefent op de be king, waarvan de radja's blijkbaar niet ge zijn. Er ontstond een botsing, toen bij een be van den resident, de Inlandsche meisjes weigerden volksdansen te vertoonen, die door den radja Kansil waren bevolen volgens de adat. De weigering was het gevolg van de oppositie van der orang toea's, staande onder den invloed van een zendeling achter de schermen.

De radja was hierover zeer verstoord en

...sident verzocht de zending niet te veel in te ...pen in de adat der bevolking, waarop de zen... hare bezwaren voorbracht bij den zendings... te Batavia. De zending schijnt gekant te ...gen adatfeesten, omdat bij dergelijke gelegen... te veel alkohol wordt gebruikt. ...der heet het, dat ook de bevolking gedeelte... verbitterd over den grooten invloed der zen... die ook het onderwijs geheel in handen heeft ... het alkoholmisbruik bestrijdt, hoewel(!) de ...peanen in dit opzicht eveneens zondigen en ... dansen onzedelijk zijn. Verder wordt gezegd ... door de radja's opgerichte neutrale scholen ... leerlingen trekken.

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

Een communistisch leerling van de Militaire school te Meester-Cornelis.

De rubriek „Onze Meening" in het Nr. van 14 ...van de *Ind. Post* vraagt aandacht voor een op... van een der leerlingen van de Militaire School Meester Cornelis, Soewardi geheeten, waarin ...lijk diens communistische neigingen tot uiting ...n. De directeur dier school meende naar aan... daarvan te moeten betwijfelen of de men... van het jonge mensch wel de opleiding tot ...er aan de Militaire Academie te Breda recht...digde, te meer daar hem na een ingesteld on...oek was gebleken dat Soewardi reeds geruimen ... nauw en voortdurend contact had gestaan ... de leiders der communistische actie. Dies ... de directeur den legercommandant voor ...wardi van school te zenden. Doch de Land... gaf persoonlijk last dit niet te doen; ... alle verwachtingen van de betrokken militaire ...teiten in, mag Soewardi, die overigens een ...apste leerlingen is, deel nemen aan het exa..., dat zal beslissen of hij al dan niet naar de ...aire academie in Holland zal gaan.

De Ind. Post betreurt in hooge mate deze goeder...heid van den G.-G., omdat ze volkomen in ...is met wat het belang van het land op dit ...blik eischt. Hier had, zegt het blad, een ...eeld gegeven moeten worden, juist hier, bij de ...ing van aanstaande officieren. Radicaal had ...communistische kwaad, dat zich zelfs in dit ... openbaart — dit milieu van jongelingen, ...koren eens de dragers, zelfs de verdedigers, ...den van het gezag, ook en in de eerste plaats ... het communisme — uitgeroeid moeten wor...

...geen hier de Ind. Post opmerkt krijgt wel ...dere beteekenis, nu dezer dagen de Indone... cadet Raden Soeardjo Tirtopoesoemo, als ...nger van het communisme, van de Kon. ...aire Academie is verwijderd. Zal Soewardi nu ...diens opengevallen plaats te Breda gaan be...en?

Prae-adviezen 17e Decentralie-Congres.

...er gelegenheid van het jongste Decentralisatie...gres, hetwelk te Malang gehouden werd op 4 Juni, zijn prae-adviezen uitgebracht waaraan ...oren door het tijdschrift „Locale Belangen" pu...eit is gegeven. Zoo bevat No. 64 (van 1 Mei) ...schouwingen van den hr. D. van der Zee over ...verkelijkheid der Decentralisatie"; No. 65 ...ens van 1 Mei) het prae-advies van den hr. ... Schotman over „De Europeesche stadsge... in haar Oostersch milieu", terwijl in No. 66 ... 15 Mei) eenige kwesties worden behandeld, ... zich na de instelling der gemeenten over den ... van domeingronden aan die gemeenschap... hebben voorgedaan.

Opbouw. Democr. tijdschr. voor Nederl. en Indië.

...het Nr. van 15 Juni schrijft de hr. J. L. Duij... over de idealen van de Chineesche Kwo...ang, of volkspartij, welke — zoo men weet — ...in Ned.-Indië hare vertakkingen heeft. De des...lige schr. besluit dat voor allen, die het wel ...et met China, het optreden dier partij een ...teleurstelling is geworden. — Onder het op... „Rondom een jeugd-congres" schrijft de heer ... een zeer interessant artikel over de stroo... in de intellectueele kringen van Jong...nesië, zooals ze tot uiting kwamen op het ver... jaar te Batavia gehouden eerste congres. ...verheugt er zich over dat het „nationalisme" ...donesische jeugdorganisaties geen practische ...voert, doch zich vergenoegt met theoreti...bespiegelingen in tijdschrift of bijeenkomst.

„Een schrille tegenstelling vormt deze bezadigdheid met het radicalisme der indonesische studenten hier in Holland, die den geest van Ali, Abdoel Krim, Kemal of Atrasj trachten te assimileeren." — Verder besluit de hr. J. F. H. A. Later zijn artikelen-reeks over de „Inlandsche beweging"; aan het eind somt hij een aantal factoren op die z.i. de oorzaak zijn van het ernstig geschokte vertrouwen der Inl. bevolking in de Regeering en de Europeesche macht in Indië.

De Java-suikerindustrie.

Als uitgave van het Alg. Syndicaat van Suikerfabrikanten in Ned.-Indië is verschenen een door Mr. J. J. Tichelaar geschreven werk: De Javasuikerindustrie en hare beteekenis voor land en volk.

De bedoeling van dit geschrift is een indruk te geven van het bedrijf, in vroeger tijd alsook tegenwoordig, en van zijn economische en sociale beteekenis voor de Ned.-Ind. staathuishouding zoowel als voor de Inlandsche bevolking van Java. We meenen dat de schr. daarin uitnemend is geslaagd. Van de talrijke afbeeldingen welke den — ook voor leeken bevattelijk geschreven — tekst verduidelijken, leggen de meeste een sprekend getuigenis af, dat ook de zorg voor het lichamelijk en geestelijk welzijn der bij de suikerindustrie betrokken Inlanders bij de directies der ondernemingen in goede handen is.

Verslag Museum voor Volkenkunde te Rotterdam.

We vestigen gaarne de aandacht op het dezer dagen in druk verschenen verslag over 1926 omtrent den toestand van het Museum voor Land- en Volkenkunde en van het Maritiem Museum „Prins Hendrik" te Rotterdam. Speciaal het gedeelte waarin de directeur, de heer J. W. van Nouhuys, aan het woord is over Indische ethnografica is zeer belangwekkend en... leerzaam (Javaansche batiktechniek, ringgeld van Korintji enz.). Aan het slot is opgenomen een Nota van Prof. Dr. N. J. Krom over een voor het Museum verworven Ganeça uit het Madjapihitsche tijdperk, volgens dezen geleerde „zonder eenigen twijfel een belangrijke aanwinst".

De Indische Post.

Uit den inhoud van No. 20 (14 Mei). Wat is Pro Juventute, door Mr. I. Cassuto. — 's Lands wijs, 's lands eer. Van dief en diefjesmaat.... Tellingen en geesten. — Van tempo-doeloe. Macht boven recht (in den tijd der O.-I. Comp.). — Financieel-economische notities, door M. A. J. Kelling. — Onder het opschrift „Hoe lang nog" dringt het blad dan nog aan op strengere maatregelen in Nederland tegenover het communistisch gewroet.

„Hier te lande is dit gevaar reeds duidelijk ingezien en zijn maatregelen genomen om het uit te voeren. Doch zoolang in Nederland een communistische groep zich openlijk en ongestraft kan blijven wijden aan de ophitsing van de Indische massa, zoolang een centraal bureau, samengesteld uit de elementen, die wegens hun kwade propaganda uit Indië verwijderd werden, datzelfde werk ginds ongestoord kan voortzetten, — zoolang iedere „Indonesiër", die tijdelijk in Nederland vertoeft, het speciale doelwit is voor de „bewerking" van communistische zijde, opdat hij later de zaden van die leer kan verspreiden onder zijn volk, — zoolang zal hier de representieve en preventieve beveiliging van Indië tegen het sluipende vergif niet afdoende kunnen zijn."

De Indische Mercuur.

No. 25 (22 Juni). De Gouvernements Kina Onderneming in 1925, door Dr. A. Groothoff. — Kon. Vereeniging „Koloniaal Instituut" (Mededeelingen ontleend aan het jaarverslag over 1926). — Jaaroverzicht van den in- en uitvoer van Ned.-Indië gedurende het jaar 1925. Deel I (overzicht). — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut geeft recente literatuur over oliën, vetten en harsen.

Landbouw. Tijdschrift der Vereeniging van Landbouwconsulenten.

Uit den inhoud der Mei-afl. De copraproductie van Ned.-Indië en de wereldhandel in plantaardige vetten, door M. B. Smits. — Landbouwkundige problemen in Nederland, door Dr. W. H. de Jong. — Lombok (Capsicum annuum L.), door Dr. W. A. Horst D.Wzn. — Het occuleeren van vruchtboomen volgens een gewijzigde Fokkers-methode, door M.

Aan de Leden van „Oost en West"

Het bestaan van het „Koloniaal Weekblad" is, dit behoeft geen betoog, een levensbehoefte voor Uw vereeniging.

Op twee manieren kunt U het orgaan steunen:

1o. door de adverteerders, die Uw weekblad helpen financieren, met Uw inkoopen te bevoordeelen en daarbij den naam van het blad te vermelden,

2o. door Uw leveranciers aan te sporen in Uw orgaan te adverteeren, of door onzen reiziger bij Uw leveranciers een introductie te verschaffen.

Mogen wij op Uw medewerking in deze rekenen?

DE UITGEEFSTER.

LIJST VAN ADRESSEN

ten behoeve van Repatrieerenden

(Vervolg).

FOTOGRAFEN EN LEVERANCIERS VAN FOTO-ARTIKELEN

Lappöhn, Passage, Den Haag.
Ph. Starke, Hoofdstraat 172, Apeldoorn.

GARAGES

Garage Havro, Kanonstraat, Den Haag.
Garage Jansen, Rijks Straatweg 773, Wassenaar.
Garage Kinsbergen, Nieuwstraat 59, Apeldoorn.

GASFORNUIZEN

American House, Anna Paulownastr. 21, Den Haag.

GLAZENWASSCHERIJEN

N. V. Cemsto, Hunsestraat 39, Den-Haag.

GRAMOPHONE-HANDELAREN

L. Zwaal, Regentesselaan 24, Den Haag.

GROENTEN EN FRUIT

J. Eversmann, Edisonstraat 139, Den Haag.

HAARDEN

J. Snoeck, Zeestraat 51, Den Haag.

HEEREN-MODEARTIKELEN

J. Huizer, Thomsonplein, Den Haag.
Kalker's Modemagazijnen, Kalverstraat 100, Amsterdam.
W. F. Meijer, Hoofdstraat 93, Apeldoorn.

HOEDEN

Kalker's Modemagazijnen, Kalverstraat 100, Amsterdam.
Maison de Ruit—v. d. Waag, Charl. de Bourbonstraat 27, Den Haag.

HOTELS, PENSIONS ENZ.

American Hotel, Amsterdam.
Vacantiehuis „Den Lindenhof", Vierhouten.
Hotel-Rest. Duinoord, Sweelinckplein, Den Haag.
Rusthuis Eigen Sfeer, v. Boetzelaerlaan 205, Den Haag.
Pension Evesto, Nassaulaan 2B, Den Haag.
Hotel des Indes, Weltevreden.
Hotel Pension Insulinde, Bankaplein 2, Den Haag.
Rusthuis Zr. Kersloot, Esschenlaan 86, Rotterdam.
Hotel-Rest. de Twee Steden, Buitenhof, Den Haag.
Pension Patria, Lindenheuvel 2, Hilversum.
Pension Petronella, G. Reynststraat 36, Den Haag.
Hotel Promenade, Oude Schev. weg 21, Den Haag.

HUISHOUDELIJKE ARTIKELEN

J. W. Fonderie, Achterom 17, Den Haag.
Frans van Wijk, Vlamingstraat, Den Haag.

INDISCHE UITRUSTINGEN

Firma Kalker, Kalverstraat 100, Amsterdam.
W. F. Meyer, Hoofdstraat 93, Apeldoorn.

INRICHTINGEN VAN ONDERWIJS

Chr. Lyceum, Zeist.
Christelijk Lyceum, Emmakade 43, Haarlem.
De Vrije School, v. Speykstraat 46, Den Haag.
Haagsche Schoolvereeniging, Nassaulaan 26, Den Haag.
Instituut Schoevers, Stadhoudersplein 3, Den Haag.

JUWELIERS

Begeer, v. Kempen en Vos, Noordeinde, Den Haag.
Jedelo, Noordeinde 100, Den Haag.

KIPPENVOER

Verboog, Waalsdorperlaan, Den Haag.

KLEEDINGMAGAZIJNEN

Kleedingmagazijn P. v. d. Brul, Veenestr. Den Haag.

KLEERMAKERS

C. H. Ernens, Valeriusstraat, Den Haag.

LUXE ARTIKELEN

J. A. Schlette, Willem de Zwijgerlaan 50, bij Fred. Hendriklaan, Den Haag, Telefoon 50888.

MANUFACTURENHANDEL

Iserief & Co., Veenestraat 16, Den Haag.
Wisbrun & Liffman, Veenestraat 35, Den Haag.

MEUBILEERINGEN

Het Smyrna Tapijtenhuis, Ampèrestraat 30, Den Haag.
C. v. Moorsel, J. Hendrikstraat 9, Den Haag.
Gebr. Jungschläger, J. Hendrikstraat 19, Den Haag.
W. J. M. Simonis, Groenmarkt 34, Den Haag.
Firma Segaar, Spui 218/Thomsonlaan 93, Den Haag.
Schöder & Co., Groenmarkt, Den Haag.

M. Magielse. — De invloed van de Inlandsche rubbercultuur op de welvaart der bevolking, door M. B. Smits.

Geneeskundig Tijdschrift voor Ned.-Indië.

Afl. 2 van deel 67 bevat o.m.: Over de beteekenis van vondsten van praehistorische menschresten, door Dr. W. A. Mijsberg. — Eenige proeven betreffende het kweeken van typhusbacillen uit bloed in gal, door J. van Slooten. — Anchylostoma en Necator, door Dr. J. H. Schuurmans Stekhoven Jr. — De gevaren der tetrachloorkoolstof, door Dr. J. W. Wolff. — Metapsychloogie (of occultisme) en natuurwetenschap, door Dr. P. M. van Wulfften Palthe. — Filariasis in de Molukken, door P. Cool. — Over het voorkomen van filariasis op Ceram, door W. Schijveschuurder. — Bijdrage tot het onderzoek inzake de verspreiding van Filaria bancrofti in Celebes, door Dr. M. Erber.

Indisch Militair Tijdschrift.

Hoofdzakelijke inhoud van jaarg. 1927, No. 5. De organisatie van de mobiele artillerie van het Indische leger, door C. D. Lagerwerff. — De stand van de luchtfotogrammetrie in Ned.-Indië, door R. C. Gaade. — Onze cavalerie bij de vervolging en bij den terugtocht, door M. Thomson. — De verrichtingen van het Amerikaansche vliegtuig bij de Amerik.-Ned. Nieuw-Guinee-expeditie 1926, door R. Posthumus. — Eenige algemeene beschouwingen over den gasoorlog, door Dr. H. J. van Giffen en A. Gottschal (vervolg). — Moeilijkheden, door een militaire patrouille ondervonden, bij het onderdrukken der communistische onlusten ter Sumatra's Westkust. (Uit een officieel verslag).

De Indische Verlofganger.

Mevr. G. Vis-Janssen van Raay geeft in het Nr. van 24 Juni „Eenige bladzijden uit de koloniale geschiedenis van West-Indië", t.w. de blz. welke betrekking hebben op het Commissariaat van generaal J. van den Bosch (den lateren Gouv.-Gen. van Oost-Indië), in 1827 door den Koning naar Suriname uitgezonden, naar aanleiding „van onophoudelijke klachten over de schandelijke gedragslijn van de Surinaamsche bewindsmannen". — De hr. S. Kalff vermeldt historische bijzonderheden over poorten van Oud-Batavia.

Zelfonderricht Ind. talen.

Bij den Boekhandel L. A. Lezer te Tasikmalaja is verschenen: De vier Indische talen, Leerboek voor zelfonderricht in de Nederlandsche, Maleische, Soendaneesche en Javaansche taal, door L. A. Lezer. Dit werk van 342 blz. druks bevat korte zinnen, samenspraken en een woordenlijst in de vier genoemde talen naast elkaar geplaatst; verder voorbeelden van verschillende brieven, enz.

Suriname.

„De West" van 3 Juni schrijft over de toespraak door de Koningin en de Prinses tot Suriname gehouden het volgende:

„De ruime audientiezaal ten Gouvernementshuize was Woensdagavond (1 Juni) vol belangstellenden om de radio-telephonische toespraken van H. M. de Koningin en Prinses Juliana aan te hooren.

Uit Nederland was het volgend program geseind: Bij het binnentreden van de zaal door de Koningin wordt het Wilhelmus van Nassaue gespeeld. Daarna inleiding (aankondiging) van de Koningin, gevolgd door een toespraak van Hare Majesteit. Vervolgens weder muziek, aankondiging van Prinses Juliana, toespraak van de Prinses en, tot besluit: het Wien Neerlandsch Bloed.

De verwachting was hoog gespannen: maar ook nu bevestigde zich het spreekwoord: alle begin is moeilijk. Van de muziek werd zoo goed als niets verstaan. En toen daarna de Koningin het woord nam, verstond men slechts sporadisch klanken, zonder samenhang. De stem klonk krachtig door en was wel te herkennen, maar meestal niet verstaanbaar.

Toen de Prinses begon te spreken, ging het iets beter. Haar heldere meisjesstem was soms vrij goed te verstaan, doch ook haar toespraak ging voor het meerendeel der bezoekers verloren.

Dank zij mej. G. C. Scheltema, secretaresse van den directeur der Surin. Bauxite Maatschappij, gelukte het om enkele volzinnen van de rede van Prinses Juliana stenografisch vast te leggen. Daar niet alles te verstaan was, bevatte het stenogram natuurlijk verscheidene gapingen. *„De West"* geeft dan het opgeteekende weer, dat een zoo goed moge- lijke samenvatting vormt van het gesprokene, waar- bij enkele ontbrekende woorden op den tast zijn aangevuld, zoodat voor de volkomen juistheid niet kon worden ingestaan.

Toen de laatste woorden, den wensch bevatten dat het mogelijk zou worden elkander op elk ge- bied nader te treden, waardoor het mogelijk zou worden de wederzijdsche gevoelens beter te ver- staan, duidelijk verstaanbaar hadden weerklonken barstte een spontaan applaus los in de zaal.

Nadat mej. Scheltema, op verzoek van den Gou- verneur, voorlezing had gedaan van hare stenogra- phische aanteekeningen, nam Zijne Excellentie het woord, dankte mej. Scheltema en ook den heer Mid- bach (den marconist, die met bescheiden middelen wonderen doet) en verklaarde zich voldaan over het bereikte. Wel was de toespraak niet geheel te volgen geweest, maar wij hadden toch klanken ge- hoord, de stem van Hare Majesteit vernomen en dus een oogenblik contact gehad met onze Vorstin, wat ons allen, als goede Nederlnaders, een oogen- blik heeft ontroerd. (Applaus!)

De Gouverneur verklaarde verder duidelijk te hebben verstaan, dat Hare Majesteit een beroep deed op innige samenwerking in Suriname en sprak de hoop uit, dat die wensch in vervulling zou gaan.

Een aardig moment volgde nu: in de zaal werd spontaan het Wilhelmus van Nassaue aangeheven.

Daarna ging men uiteen, zich verdiepend in betrachtingen over de wonderen der hedendaagsche techniek."

Bij vergelijking met de toespraak van de Prinses blijkt dat zij vrij goed verstaan is.

• • •

Wij lezen in *„De West"* van 31 Mei, onder het hoofd *„Het eerst noodige"*:

„Een commissie van Engelsche parlementsleden heeft onlangs Britsch Guyana bezocht en een rap- port uitgebracht omtrent deze kolonie.

Volgens dit rapport is het eerst noodige: een her- vorming van het bestuursstelsel, waardoor de eind- beslissing omtrent uitgaven en belastingen bij den Gouverneur zal berusten, in plaats van bij een toe- vallige meerderheid van zoogenaamde volksverte- genwoordigers. Blijft de eindbeslissing omtrent belastingen enz. bij die vertegenwoordigers, dan hoeft men er niet op te rekenen dat het kapitaal zich zal leenen voor belegging in Britsch Guyana, omdat men dan voortdurend blootgesteld is aan de gekste verrassingen.

In Suriname is men vaak boos, dat Nederland, hetwelk jaarlijks millioenen bijpast op onze huis- houding, zich het recht voorbehoudt om eindbeslis- singen te nemen.

In Demerara daarentegen, dat al zijn uitgaven zelf betaalt, wordt het een bezwaar geacht, dat de eindbeslissing in zake uitgaven en belastingen be- rust bij de plaatselijke vertegenwoordiging.

Wat hieruit met zekerheid blijkt, is dit: dat het buitenlandsche kapitaal meer vertrouwen heeft bij kleine koloniën, waarvan de leiding berust bij de Moederlandsche regeering, dan in die koloniën waar een toevallige politieke meerderheid der lo- vertegenwoordiging, samengesteld door een gr- kiezerscorps, beslist.

Wij zijn benieuwd, hoe men in Engeland dit zwaar zal trachten op te lossen."

Wij ook.

• • •

„De West" van 24 Mei schrijft over de sam- trekking van districtsbesturen:

„Gisteravond is het Koninklijk Besluit afge- digd, waarbij de aaneentrekking van eenige trictsbesturen wordt geregeld.

Men herinnert zich, dat over deze zaak heel te doen is geweest. Het door den Gouverneur zake ingediend ontwerp, kon geen instemming den bij de Koloniale Staten. De wijzigingen dit college voorgesteld (waaronder het doen ver- len van het station Combé) konden omge- geen instemming vinden bij den Gouverneur.

Alle pogingen om tot een vergelijk te komen voor welk doel o.m. een conferentie ten Gouver- mentshuize plaats vond van den voorzitter der Ko- loniale Staten, de Commissie van Rapporteurs en den Gouverneur — faalden, zoodat ten slotte niets anders overbleef dan een beslissing uit te lokken van het Opperbestuur.

De thans bij Koninklijk besluit afgekondigde re-

...ling, komt overeen met de voorstellen die door den Gouverneur waren ingediend.

Kort samengevat komt de regeling neer op het volgende:

De districten Beneden en Boven Suriname, Boven en Beneden Para, worden vereenigd tot één district Suriname, met zetel van den commissaris op Combé.

Boven en Beneden Saramacca blijven één district, met eenige uitbreiding van gebied in den Saramaccapolder.

Het district Cottica vervalt en wordt verdeeld tusschen Commewijne en Marowijne, met de standplaatsen Nieuw Amsterdam en Albina voor de gevoerende commissarissen, terwijl Moengo (ingedeeld bij Marowijne) een hulpkantoor zal krijgen.

In verband met de nieuwe indeeling der districten, is ook in de organisatie van het districtsbestuur eenige wijziging gebracht.

* * *

Zware regenval. „De West" van 20 Mei schrijft: „De voorspelling die prof. Harrison in Demerara deed, kort voor zijn dood verleden jaar, dat de Guyana's blijkbaar een serie van regenarme jaren zouden ingetreden, komt niet bepaald uit.

Was verleden jaar een zeer droog jaar, dit jaar is de regenval boven het normale. Het normaal gemiddelde is tot eind pril 806,3 m.M., doch bedroeg het loopend jaar 845,5 m.M. (In schrille tegenstelling met 1926, toen tot eind April slechts 151 m.M. viel).

De maand Mei belooft nog erger te worden. Verleden week Vrijdag viel een bui van ongeveer ...tig m.M. te Paramaribo. Gistermiddag bracht een onweder een zware bui, welke begon om kwart over drie en onafgebroken aanhield tot acht uur 's avonds. Op dat oogenblik was er reeds ruim ... m.M. regen gevallen. Daarna ging de regen over in een soort motregen, welke aanhield tot hedenmorgen half vijf. Om acht uur van morgen wees de automatische regenmeter in den Cultuurtuin een regenval aan van 144 m.M. Deze geweldige watermassa is dus gevallen in den tijd van 17 uren.

De halve stad stond toen onder water. In vele plaatsen drong het water door tot in de huizen. De Domineéstraat stond geheel blank, zoodat de geheele breedte van de straat, van huis tot huis, een kanaal geleek. Op vele plaatsen dreven de bruggen weg.

Hoe zwaar ook, is deze bui toch nog niet de zwaarste die in Suriname is beleefd.

Wij herinneren ons nog heel goed de ontzettende regenbuien in het jaar 1902, toen in de maand Februari in een etmaal 202 m.M. water viel."

* * *

Uit de N.R.Crt. van 24 Juni Ochtendblad A het volgend bericht:

Het Aardrijkskundig Gezelschap te Amsterdam heeft aan den minister van onderwijs, kunsten en wetenschappen een adres gezonden, waarin het

dat het naar zijn oordeel ten zeerste gewenscht is om op de Hoogere Burgerscholen met vijfjarigen cursus (H.B.S.) zoowel in de vierde als in de vijfde klassen twee uren ter beschikking van het onderwijs in de Aardrijkskunde te hebben,

dat in elk geval twee uren aardrijkskundig onderwijs in de vijfde klassen noodzakelijk worden geacht,

dat het aanbeveling verdient om het eindexamen der genoemde Hoogere Burgerscholen te doen omvatten in de eerste plaats de hoofdzaken uit de algemeene natuurkundige en sociale aardrijkskunde, in de tweede plaats meer in het bijzonder de natuurkundige en sociale Aardrijkskunde van Nederland, Nederlandsch Oost- en West Indië en van enige der belangrijkste landen op aarde, deze laatste zoo mogelijk naar de keuze van de(n) betrokken leer(a)r(e)s,

weshalve adr. dringend verzoekt, bij de nadere regeling van dit deel van het middelbaar onderwijs met deze wenschen ernstig rekening te houden.

* * *

In het *„Tijdschrift voor Economische Geographie"* van 11 Juni geeft de heer Fred. Oudschans Dentz een vervolg van zijn artikel: *„Eenige beschouwingen over Suriname"*.

* * *

In *„Morks' Magazijn"* van deze maand een schets van de hand van den heer C. K. Kesler: *„Schipbreukelingen. Uit het leven der Fransche deportés"*. Met illustraties van J. G. Kesler.

* * *

In het „Verslag omtrent den toestand van het Museum voor Land- en Volkenkunde en van het Maritiem Museum „Prins Hendrik" te Rotterdam over het jaar 1926" eenige mededeelingen over het „klavierslot" der negers in Suriname, welk slot verdrongen wordt of is door ijzeren hangsloten.

* * *

Men deelt ons mede dat van het schoolboekje van den heer Herm. J. Jacobs *„Suriame. Aardrijkskundig leesboek"* bij de firma J. B. Wolters te Groningen, de derde druk ter perse ligt.

Curaçao.

Dr. J. P. Evertsz †.

Bij het ter perse gaan van ons blad bereikt ons het droef bericht van het overlijden van dr. J. P. Evertsz. Deze tijding is buitengewoon schokkend, want al deed zijn maandenlang ziekbed niet anders verwachten dan dat dit het einde zou zijn, de dood blijft even hard als onverbiddelijk voor hen, die achterblijven.

Dr. Evertsz heeft behoord tot de Curaçaoënaars van bijzondere verdienste. Hij studeerde te Leiden, promoveerde tot doctor in de geneeskunde en vestigde zich in zijn geboorteland. Daar bracht hij het in 1914 tot den hoogsten rang in het corps der geneeskundige ambtenaren, tot stadsgeneesheer, en onvermoeid was hij steeds gereed bij nacht en dag zijn ambtelijke verdiensten te verleenen aan rijk en arm en vond daarbij werklust en werkkracht in een uitgebreide particuliere praktijk. Man van buitengewone minzaamheid en rechtschapenheid was hij algemeen geacht en het is te verstaan, dat ook buiten zijn ambtelijk werk op hem een beroep werd gedaan.

Dat geschiedde op voor dr. Evertsz zeer vereerende wijze. In 1911 was hij tot lid van den Kolonialen Raad verkozen, en twee jaar later werd hem bij afwezigheid van voorzitter en ondervoorzitter, de voorzitting der vergaderingen tijdelijk opgedragen. Ook in dit college onderscheidde dr. Evertsz zich. Zijn bedachtzaam bezonk n oordeel, zijn zelfstandig optreden, als het noodig was, gaf hem een luisterend oor en dwong eerbied af.

Sinds eenige jaren woonde dr. Evertsz in Den Haag. Nog eens maakte hij een reis als scheepsdokter met een der K. W. I. M.-booten en het moet hem, die zijn land in tijden van onspoed zoo lang gediend had, goed gedaan hebben, den nieuwen dag te zien gloren; ook ginds zal het bericht van zijn heen gaan droefheid wekken.

Wij scharen ons onder hen, die dit welbestede leven in dankbare herinnering houden.

Pessimisme.

Met een korte beschouwing over de behandeling der begrooting voor 1928 door den Kolonialen Raad willen wij wachten tot de notulen verschenen zijn. Aan de *Amigoe* ontleenen wij, dat ook de gelden voor salarisverbetering der ambtenaren zijn geschrapt, en dat een sluitende begrooting verkregen is ten koste van veel uitstellen tot later.

Zooals men een niet-sluitende begrooting kan forceeren door belachelijke ramingen, kan men een sluitende krijgen door dringende voorzieningen naar suppletoire begrootingen te vernieuwen. Voor het een noch voor het ander is staatsmanswijsheid noodig.

Voor ditmaal willen wij, op iets anders wijzen.

Het is wel merkwaardig, dat terwijl hier telkens optimistische beschouwingen over Curaçao worden gehoord, uit het land zelf meermalen andere stemmen worden vernomen. Het raadslid Perret Gentil zei in den K. R. bij het begrootingsdebat volgens het verslag in de *Amigoe* onder meer het volgende:

„Waar het overdreven gevoel van optimisme reeds begonnen is schade te veroorzaken, is in onze arbeiderskringen. Tegenwoordig verdient een timmerman of een metselaar drie of viermaal zooveel als een jaar of acht geleden, hetgeen zeer zeker toe te juichen is, maar, helaas, presteeren zij tegenwoordig niet eens de helft vergeleken met hetgeen zij vroeger deden voor minder loon. Het idee

LIJST VAN ADRESSEN

ten behoeve van Repatrieerenden

(*Vervolg*).

MUZIEKHANDELAREN
Ph. Kruseman, Noordeinde 91, Den Haag.

OPTICIENS
P. W. Hiele, L. Jansstraat 27, Utrecht.
C. v. Monsjou, Valkenboschplein 19, Den Haag.

PASSAGE-BUREAUX
Crans & Co., Plein 22a, Den Haag.
De Vries & Co., de Ruyterkade 100, Amsterdam.

PARAPLUIE-MAGAZIJNEN
Kalker's Modemagazijn, Kalverstr. 100, Amsterdam.
A. Querelle, Schoolstraat 10, Den Haag.

PIANOHANDELAREN
G. Elshove, L. v. Meerdervoort 427, Den Haag.
L. Jacobi, Regentesselaan 123, Den Haag.

PORSELEIN EN AARDEWERK
Focke en Meltzer, Hoogstraat 5, Den Haag.
C. Hoying, Spuistraat 20, Den Haag.

POSTZEGELHANDELAREN
J. K. Rietdijk, L. Poten 15a, 's-Gravenhage.
G. Rootlieb, Heerengracht 8, 's-Gravenhage.

RECHTSKUNDIGE BUREAUX
v. d. Geer, W. de Withstraat 79, Den Haag.

RESTAURANTS
Rest. Duinoord, Sweelinckplein, Den Haag.
W. F. Klink, Wagenstraat 109a, Den Haag.
Rest. Promenade, Oude Schev. weg 21, Den Haag.
Rest. de Twee Steden, Buitenhof, Den Haag.

RIJWIELHANDELAREN
J. F. Vrolijk, W. de Withstraat 68, Den Haag.

SCHOENMAKERS
A. J. Linneweever, Westeinde 32a, Den Haag.

STAALWAREN
J. A. Schlette, Willem de Zwijgerlaan 50, bij Fred. Hendriklaan, Den Haag, Telefoon 50888.

STOOMERIJ EN OPPERSERIJ
Snel Opperserij A.S.O., Azaleastr. 126, Den Haag.

STOOMVAARTLIJNEN
Kon. Paketvaart Mij., Amsterdam.
Rotterdamsche Lloyd, Rotterdam.
Stoomvaart-Mij. Nederland, Amsterdam.

TANDARTSEN
A. J. M. v. d. Sprong, Laan van Meerdervoort 426, Den Haag.
J. van Veen, Weimarstraat 27, Den Haag.

TEHUIZEN VOOR KINDEREN
Kl. Opvoedingstehuizen, Pr. Mauritsplein 23, Den Haag.
H. Lenstra, Hoofdweg 53, Amsterdam.
Tokuni, Amersfoort.
Zandbergen, Amersfoort.

TEHUIZEN INDISCHE BEDIENDEN
Persinggahan, v. Boetselaerlaan 2, Den Haag.

TOKO'S
Toko Bogor, Suezkade 12—12A, Den Haag.

TRICOT-GOEDEREN
Iserief & Co., Veenestraat 16, Den Haag.

UITZENDING VAN DINERS
Maison Blom, 2e Schuytstraat 77, Den Haag.

VEILINGZALEN EN VERKOOPHUIZEN
Kunstzaal Erica, Oude Schev. weg 25, Den Haag.
Verkooplokaal Pot, Gr. Hertoginnelaan 103, Den Haag.

VERMAKELIJKHEDEN
Dierentuin, Benoordenhoutscheweg, Den Haag.
City Theater, Veenestraat, Den Haag.

VERZEKERINGEN
's-Grav. Rijwielverz. Mij., Conradkade 56, Den Haag.
Onderl. Levensverz. Eigen Hulp, Kortenaerkade 3, Den Haag.
Schenzer's Alg. Ass. Kantoor, Papaverhof 35, Den Haag.

VLEESCHHOUWERIJEN
H. J. M. van Duyne, Keizerstraat 165, Scheveningen.
Verwoerdt, Heerenstraat 11, Voorburg.

WASCH- EN STRIJKINRICHTINGEN
Gebr. Smeele, Haagweg 499, Loosduinen.

ZANG
Mevrouw Alma, 2e Sweelinckstr. 185, Den Haag.

schijnt zich van hen te hebben meester gemaakt dat een vermeerdering van loon gepaard moet gaan met een vermindering van arbeid. Dit komt nog sterker uit bij onze losse arbeiders, sjouwers, kade- en bootwerkers, kolendragers, enz. enz. Onze haven had vroeger een gunstigen naam van wege hare billijke loonen en vlugge levering van ladingen steenkoolen, maar tegenwoordig kan de reputatie van onze haven in het buitenland niet erger zijn. De werklieden verdienen véél meer, maar het is treurig te moeten bekennen dat zij daarvoor zoo goed als niets presteeren, en de schepen die hier moeten lossen of laden ondervinden meermalen onnoodig oponthoud. Niet alleen wordt er slecht gewerkt, maar de meeste werklui als zij reeds wat geld verdiend hebben, blijven eenvoudig een paar dagen zonder te werken, totdat zij die centen opgemaakt hebben; dan pas zijn zij bereid weer aan het werk te gaan.

Wanneer b.v. een stoomboot steenkolen komt laden, wordt het werk begonnen met een voldoend aantal kolendragers, maar na drie of vier uren begint dit aantal zoetjes aan af te nemen, en verminderd geleidelijk naarmate de dragers op eigen houtje het werk neerleggen, totdat er slechts een paar kolen blijven dragen, waardoor het werk natuurlijk stop gezet moet worden om pas den volgenden dag hervat te worden, zulks wanneer de boot tijd heeft om te wachten, anders moet de boot, half gebunkerd, zijn reis voortzetten en in een andere haven zijn voorraad aanvullen. Dit is treurig.

Het is mij bekend, Mijnheer de Voorzitter, dat schepen die hier wilden bunkeren, dit in het geheel niet hebben kunnen doen door gebrek aan werkvolk; de kolendragers hadden dagen te voren voldoende geld verdiend en waren niet genegen te werken, daar zij nog genoeg geld op zak hadden om in hunne onmiddellijke behoeften te voorzien.

Zulk een ongezonde toestand, Mijnheer de Voorzitter, is zeer gevaarlijk en als de huidige opbloei plotseling tot een einde mocht komen (hetgeen ik niet hoop), zouden wij ons in een toestand bevinden die alle beschrijving te boven gaat; Wij zouden teruggaan naar het Curaçao van vroeger, maar niet met den goeden naam, die onze haven toen had, maar berucht als een slechte en dure havenplaats. Ik geloof dan ook, dat de verregaande nonchalance en apathie die zich van onze arbeidersklasse hebben meester gemaakt op alle mogelijke manieren bestreden moeten worden. Veel zou door het Bestuur in deze richting gedaan kunnen worden door het werk te reglementeeren, en elk van ons, naar reden van zijne krachten, moet daartoe medewerken. De Geestelijkheid, waarvoor de bevolking van Curaçao zooveel eerbied heeft, zou ook zeer veel in dit opzicht kunnen doen.

Als al onze arbeiders overtuigd konden worden, werk te leveren naar evenredigheid met het loon dat zij genieten, zou onze haven spoedig haar goeden naam kunnen herwinnen, vóórdat die totaal verloren zal zijn gegaan, en door geregeld te werken en hunne centen op te sparen, zullen die arbeiders elk spoedig een klein kapitaaltje bijeen hebben, waardoor niet alleen hun eigen welvaart, maar ook de welvaart van de geheele kolonie zal toenemen".

Een woord, dat overweging verdient. Curaçao zou zich wel eens economisch den dood kunnen eten aan zijn toch altijd nog maar zeer betrekkelijke welvaart.

Bij!

Wel wat erg misplaatst is de verwondering van den Kameroverzichtschrijver van het *Algemeen Handelsblad*, die aan het slot van zijn verslag van de zitting der Eerste Kamer, waarin de Curaçaosche begrooting van 1927 behandeld werd, neerschreef als hadde hij het grootste *nieuws* gehoord:

„Merkwaardig deze mededeeling van den minister, dat de totale tonnenmaat van de schepen, die Willemstad aan doen, thans die van Amsterdam overtreft."

De heer Oudschans Dentz maakte in *De West-Indische* Gids reeds verleden jaar wereldkundig, wat de pers reeds eerder gedaan had, dat reeds in 1925 Curaçao niet alleen in tonnemaat, maar ook in aantal der binnengevallen schepen Amsterdam overtrof.

Huisvlijt.

Het jaarverslag over 1926 vermeldt, dat het aantal leden toenam. Voor f 10.500.— ruim werd aan handwerken ingekocht, terwijl voor bijna f 13.000

werd verkocht. f 530 werd uitgekeerd als „dividend" aan de inzenders, van welke voor ten minste f 25.— werd verkocht. De voorraad handwerken bedroeg op 31 Dec. 1926 f 3698.65[5], tegen f 2441.. op 31 Dec. 1925.

Hoe zit dat?

Jan Paul vertelt in een zijner *Diljes en Dal...* dat hij in 1897 in den laten avond eens geroepen werd bij het ziekbed van een doodzieken man, en dat zich toen „binnen 'n half uur" het volgende afspeelde: „Guan z'n hart uitgestort, was getrouwd met dat zielige moedertje van z'n kinderen, en reisvaardig gemaakt voor de groote reis naar de eeuwigheid". Waren de ambtenaren van den B. S. er destijds zoo gauw bij? Heeft Jan Paul iets gedaan wat hij niet doen mocht? Of..... zijn de menschen niet getrouwd?

Curaçaosche Bank.

In Aug. 1914 werd als oorlogsmaatregel bepaald, dat de verplichting van de Curaçaosche bank tot inwisseling harer bankbiljetten zou zijn geschorst. Thans wordt voorgesteld de daaromtrent gemaakte bepaling in te trekken, daar de reden, die tot die bepaling heeft geleid, moet beschouwd worden niet meer te bestaan. De Koloniale Raad zal hiertegen wel geen bezwaar hebben.

Openbare Werken.

Naar *La Cruz* meedeelt, heeft de onlangs tijdelijk tot directeur van O. W. benoemde heer R. Beaujon Jr., plan om met verlof naar Nederland te gaan. Het blad wenscht, dat de heer Beaujon, die blijkbaar op tot voldoening strekkende wijze begonnen is met het herstel van straten en wegen, dit verlof op zijn minst een jaar zal uitstellen en vraagt het Bestuur dit werk af te scheiden van O. W. en onder leiding van den heer Beaujon een afzonderlijke afdeeling Straten en Wegen in te richten.

Goed op de hoogte!

La Cruz vertelt, dat een uitgeversfirma in Rotterdam dezer dagen een prospectus zond, geadresseerd aan de heeren Niewindt, Kistemaker, Van Ewijk, Reijnen en Joosten.

Uit den Verren Vreemde.

De Britsche koloniale conferentie.

Doordien onderwerpen van den dag zich ter bespreking aanmeldden, is de beurt van de Koloniale conferentie, die te Londen gehouden is onder leiding van den minister van koloniën, Amery, wat achter gesteld, al werd zij door ons wel kort aangekondigd. Deze is, zooals men weet, iets geheel anders dan de z.g.n. Rijksconferentie, welke een half jaar geleden ook te Londen gehouden werd en waarbij dan de eerste ministers van de zelfbesturende dominions samenkomen met de leidende Britsche ministers, om over Rijksaangelegenheden te beraadslagen. Voor de Koloniale conferentie waren 24 Britsche gouverneurs, residenten, hooge commissarissen, bestuurders van de over den geheelen aardbol verspreide koloniën, protectoraten en mandaatlanden nu opgeroepen, om in gemeenschappelijk overleg na te gaan in welke opzichten nauwere samenwerking onderling en met het moederland gewenscht kan zijn, of de een iets kan leeren van den ander, of iets kan doen dat een ander ten goede kan komen.

In de openingsrede op 10 Mei zeide de heer Amery, dat de conferentie nuttig werk zou doen als zij middelen wist aan te wijzen om de eenheid van structuur, administratie en rechtswezen te bevorderen, er kan veel meer samenwerking bestaan en meer uitwisseling van kennis op wetenschappelijk en technisch gebied.

In de paar weken van haar samenzijn heeft de conferentie vraagstukken aan de orde gesteld van bestuur, gemeenschapsmiddelen, handel, cultures, onderwijs, blijvende organisatie voor nauwere aanraking en bijeenkomen tot overleg op gezette tijden.

Laten wij ons, nu wij op gedanen arbeid terugzien, bepalen tot het vermelden van eenige resultaten, die als goede vruchten ervan kunnen worden beschouwd.

Een commissie is ingesteld om voorstellen te doen tot stichting van een corps onderzoekers en deskundigen, ten einde alles wat op dit gebied in de kolonie te doen is meer stelselmatig te beheerschen en te regelen. Men heeft daarbij niet alleen 't oog op exploratie, maar ook op onderzoek in

stations, in labaratoria, voor hygiënische- en bouw-aangelegenheden, waarvoor kleine kolo-zich de kosten niet kunnen veroorloven, doch een aandeel kunnen bijdragen. De geleerden, dit werk bestemd, moeten in relatie met elkan-blijven, en zij zullen ook een ruimer veld van eid, en een aanlokkelijker loopbaan krijgen.

Inlichtingen aan zakenmenschen, verspreiding an kennis over de koloniën worden reeds ver-haft door het Imperial Institute te Kensington, er dit voldoet toch niet aan de gevoelde behoef-aan een centraal kantoor van koloniale handels-ingen, een soort clearing house voor handels-kkingen en informaties, aangaande moeder-and, dominions en koloniën.

officieele ceremoniën en gebruiken loopen in chillenden koloniën ver uiteen. Zal, vroeg de ter, vergelijking niet in menig opzicht tot nvoudiging kunnen leiden, al wordt voorop dat het historisch gegroeide als zoodanig of reden van bestaan kan behouden.

concurrentie van autobus en spoorweg, een dverschijnsel, heeft haar goede en zijn slechte De ontwikkeling van 't spoorwezen wordt er belemmerd, maar verbindingen, waaraan per niet gedacht kon worden, komen nu, dank zij us, tot stand. De overheerschende opvatting dat de spoorweg als het voornaamste middel verkeer beschouwd moet blijven, en de auto-niet meer dan een aanvullende positie moet en toegedacht.

or scheepvaart-, vliegtuig-, telegraaf-, tele-, radio-verkeer moet overleg gezocht en.

n economische samenwerking, zooals die op perial-conferentie met de dominions bespro-, meent menigeen veel te kunnen verwachten. ekenen hier even aan dat de groote economi-bijeenkomst van den Volkenbond te Genève nu pas uitgesproken heeft voor een vrijhan-elsel, dat meer op het door Nederland hoog den anti-tarieven-beginsel gericht is, dan op Britsche-empirium-isolement.

n geopperd denkbeeld, dat ook nadere uit-ng zal krijgen, betreft het bezoeken van de en door ambtenaren van het ministerie ter erdering van hun kennis, en van de deta-ng of terwerkstelling van koloniale ambte-aan dit departement tijdens hun verlof.

is er van alles wat in behandeling gekomen. egrip van samenhoorigheid is versterkt, ja, enlijk voor 't eerst tot een begrip uitgewerkt zoodanig in practijk gesteld. Dat is de be-nis van deze conferentie geweest.

n laat doorgaans een congres of conferentie ee deelen bestaan, de vergaderingen in klein groot comité, èn wat in een begrip is samen len als de gezellige bijeenkomsten. De eene als de andere zijn zeker van groot nut, en r hen zouden congres en conferentie, noch es, noch conferentie zijn. Maar toch is nog een lid van de actie te noemen, dat eigenlijk 't aamste is, de besprekingen vooraf en achter-arin de noodzakelijkheid der bijeenkomst is egd, waarbij uitgemaakt is wat ermee be-wordt, waarin uitgewerkt wordt wat uit het den overleg te halen is of welke leering er trekken is.

ols de Rijksconferentie de dominions, met in menig opzicht zeer uiteenloopende in-en belangen, te goeder tijd toch nader tot ler heeft weten te brengen, zoo beproeft de niale conferentie het nu voor de verspreide n van verschillenden aard, die men nog vat in de uitdrukking „koloniën".

door ons gegeven opsomming van behandelde werpen, welke niet compleet is, moge aan-dat de Londensche besprekingen aan de be-ders belangrijke aangelegenheden ter over-g hebben medegegeven, waarvan enkelen door commissiën verder uitgewerkt worden, allen, bij volgende gelegenheden nader be-en zullen worden, met als hoofdstrekking olement tot samenhoorigheid te komen.

Fransch-Britsche entente cordiale.

't slechts toeval zijn dat bij het signaal van n om verzamelen te blazen voor alle kolo-onder Britsche vlag, de mededeeling aansloot het beklinken van een koloniale entente cor-Londen-Parijs?

n Juni kwamen bij een vergadering van de Coloniale te Parijs met tal van Fransche heden op koloniaal gebied de Engelsche minis-mery en de onderstaatssecretaris van kolo-niën Ormsby Gore samen. De Voorzitter, de heer F. Marsal wees bij zijn begroeting van de gasten erop, dat de overzeesche bezittingen der beide landen zoowat het eenige gebied vormen waarop 't niet tot een alliantie gekomen is. Daarna waren Poincaré en Amery aan het woord en het: „samenwerken in en door de koloniën" was niet van de lucht. In Europa, in Azië, in Afrika.

Voor de wereldeconomie lijkt deze entente ons een teeken ten goede. Wezen we er eerder en ook hierboven weer op hoe het Britsche wereldrijk een streven tot zelfgenoegzaamheid scheen te vertoonen, deze verruiming dadelijk, althans tot het mede inbegrijpen van Fransche samenwerking, had iets geruststellends. De boven mede aangehaalde conclusies van de Economische Volkenbondsconferentie te Genève zijn door Engeland nog wel niet officieel aanvaard, maar de Britsche vertegenwoordiging heeft daar toch geen separatistische houding aangenomen, zoodat men nog hoop mag hebben, dat Engeland, waar altijd een sterke vrijhandelsstrooming tegen het protectionisme is blijven ijveren, niet tegen Genève zal ingaan.

1 Juli en het Britsche empire.

1 Juli is vastgesteld als datum waarop de nieuwe verhoudingen binnen het Britsche Rijk in werking treden, zoodat de Engelsche regeering en die van de dominions dan in rechtstreeksche besprekingen treden met de Britsche regeering, ongeveer als landen slechts verbonden in een personeele unie.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Apeldoorn.

BEZOEK AAN HET KOLONIAAL INSTITUUT.

In de op Donderdag 23 dezer gehouden bestuursvergadering is de gezamenlijke reis naar het K. I. aldus geregeld:

Verzamelen op *Maandagmorgen 1 Aug. 8.10* in het station; de trein vertrekt 8.23. Aankomst te Amsterdam c.a. 9.47; per tram naar Kol. Inst. (lijn 9). Bezichtiging ± 10.30 tot ± 12.45. Koude lunch in de koffiekamer. Daarna vrij tot *half vier*. Samenkomst in Centraal Station; trein vertrekt 15.45; aankomst te Apeldoorn 17.11.

De kosten bedragen (trein IIIe kl., tram heen, entree, garderobe, lunch en fooien) voor leden, begunstigers en hunne huisgenooten: *f 4.75 per persoon.*

Verder kunnen niet-leden meegaan tegen betaling van *f 5.— per persoon* (tracht ook veel niet-leden aan te sporen mee te gaan).

De reis kan tegen dezen lagen prijs alleen doorgaan bij voldoende deelname (zoo groot mogelijk).

Wie hiervan gebruik wenscht te maken, gelieve te zorgen, dat het verschuldigde bedrag (of veelvoud daarvan) met duidelijke opgave van naam (namen) en adres(sen) per postwissel of per post-giro (aan no. 93038) *uiterlijk 22 Juli* in het bezit is van den secretaris-penningmeester, den heer J. C. Baars, Lammerweg 3.

Het Bestuur.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur.

PHOTO'S ALGEMEENE VERGADERING.

Deze zeer geslaagde photo's zijn alsnog verkrijgbaar bij de N. V. Vereenigde Fotobureaux, Nieuwe Heerengracht 165, Amsterdam, telef. 40856, giro 46668.

Opgeplakte ex. ad *f* 2.—; onopgeplakte *f* 1.50.

NOTULEN DER HOOFDBESTUURSVERGADERING

gehouden op Zaterdag 11 Juni 1926, des voorm. ten 10.30 ure, in de kleine Aula van het Koloniaal Instituut te Amsterdam.

(Voorl. goedgekeurd in de verg. van het Dagel. Bestuur van den 15en d.a.v.)

Aanwezig behalve het Dagelijksch Bestuur, bestaande uit de H.H. R. Zuyderhoff, voorzitter, F. van Peski, ondervoorzitter, F. H. W. J. R. Logeman, lid, en F. H. A. van der Brugh, secretaris-penningmeester, de heer C. G. v. d. Wall Bake (Amsterdam), de heer Mr. E. H. Bergsma, secretaris der afd. Amersfoort, ter vervanging van den voorzitter, den heer E. Roodhuyzen, de H.H. J. A. van Hamel (Leiden), F. M. Gescher (Nijmegen), H. Somermeyer (Utrecht), J. C. Baars (Apeldoorn), J. Franke (Groningen), Dr. H.H. Zeylstra Fzn. (Deventer), Mr. J. Huges (Arnhem), W. F. J. Kroon (Breda), Jhr. Dr. C. G. S. Sandberg (Den Haag) en H. P. Deinum, secretaris der afd. Haarlem, ter vervanging van den voorzitter, den heer H. F. Wagenaar Reisiger.

De heer Mr. K. Fauser, Hoofdvertegenwoordiger der Vereeniging in Indië, thans met verlof en mede aanwezig, neemt op uitnoodiging van den voorzitter aan de bestuurstafel plaats.

Afwezig de hierboven genoemde H.B.-leden E. Rood-

huyzen en H. F. Wagenaar Reisiger, de heeren Z. G. Ph. Marcella (voor wien geen plaatsvervanger werd aangewezen) en W. C. Clasener, der Vereeniging „Suriname".

De voorzitter opent de vergadering en heet de aanwezigen welkom. Hij stelt voor de lezing der notulen van de vorige H.B.-vergadering achterwege te laten, bijaldien deze in het orgaan afgedrukt geworden zijn en mitsdien bekend. Conform besloten, zijnde de notulen hiermede gearresteerd.

Daarna worden de punten der agenda van de Algemeene Vergadering een voor een aan de orde gesteld en de behandeling daarvan in gemeenschappelijk overleg vastgesteld.

Sluiting.

NOTULEN DER JAARLIJKSCHE ALGEMEENE VERGADERING

op dienzelfden dag en terzelfder plaatse, des voormiddags ten 11 ure.

(Voorl. goedgekeurd in de verg. van het Dagel. Bestuur van 15 Juni 1927).

Aanwezig allen die ter H.B.-vergadering aanwezig waren, verscheidene afgevaardigden uit de afdeelingen en een aantal dames en heeren belangstellenden, in totaal ± 50 personen.

De voorzitter opent de vergadering en houdt de volgende rede:

Dames en Heeren.

Ik roep u allen een hartelijk welkom toe. Dat naast de leden welke de verschillende afdeelingen in den lande naar de vergadering afvaardigden, nog zoovele andere leden zich in ons midden bevinden, is een verblijdend teeken. Dit wijst op eene toenemende belangstelling van de zijde van de leden, eene belangstelling die onze vereeniging ongetwijfeld ten goede komt en de taak van ons bestuur veraangenaamt. Wanneer ik bij uitzondering enkelen uwer persoonlijk verwelkomen zou, is dit om zeer bijzondere redenen.

De eerste betreft mevrouw Clifford-Kock v. Breughel. Het zal u allen ongetwijfeld bijzonder aangenaam zijn die trouwe bezoekster van onze vergaderingen, die wij ten vorigen jare om gezondheidsredenen moesten missen, wederom in ons midden te zien. Jaren achtereen was zij als voorzitster van de afdeeling Breda de ziel van die afdeeling, ettelijke jaren was zij ook bezielend lid van ons hoofdbestuur. De vereeniging is haar dan ook veel verschuldigd. Toen mevrouw Clifford—Kock v. Breughel ten vorigen jare meende dat haar krachten niet meer toelieten alles te doen wat zij voor de vereeniging zou willen doen, achtte zij 't in 't belang van de vereeniging haar bestuursfuncties neer te leggen. De afd. Breda vond hierin aanleiding Mevr. Cl. tot eerelid van de afd. te benoemen en het hoofdbestuur onder nadere goedkeuring van de algemeene vergadering, haar het eerelidmaatschap van de vereeniging aan te bieden.

Dames en heeren, u allen weet wat de vereeniging aan Mevr. Cl. verschuldigd is. Ik stel u voor die nadere goedkeuring spontaan te verleenen. (Algemeene instemming).

Onder de aanwezigen is er voorts een persoon waarop ik niet kan nalaten uwe aandacht te vestigen. Ik bedoel Mr. Fauser, onze hoofdvertegenwoordiger in N.-I., aan wien door de Ind. Regeering als rechterlijk ambtenaar een buitenlandsch verlof is toegekend. Het zal u zeer zeker een behoefte zijn om deze toevallige gelegenheid te baat te nemen om den heer Fauser dank te zeggen voor het vele dat hij in het belang van onze vereeniging in Indië reeds verrichtte en hem toe te wenschen dat hij na terugkomst in Indië door de voeling, welke hij gedurende zijn verlof met de vereeniging had, zijn werk met nog grooter succes zal zien bekroond, hetgeen zoowel tot heil van de vereeniging als tot zijn persoonlijke voldoening zal strekken.

Aan onze Amsterdamsche afdeeling hebben wij het te danken dat deze vergadering in de hoofdstad van het land gehouden wordt en aan de Kon. Vereeniging het Kol. Instituut, dat wij het voorrecht genieten deze te mogen houden in hare woning. Terwijl wij later gelegenheid zullen hebben voor dat voorrecht onzen dank te betuigen aan den Raad van Beheer van dat machtige lichaam, waarop Nederland terecht trotsch kan zijn, is het, naar ik meen, thans het juiste oogenblik waarop wij uiting kunnen geven aan onze gevoelens ten opzichte van onze afdeeling Amsterdam. Namens u allen zeg ik daarom onze gastvrouw hartelijk dank zoowel voor hare vriendelijkheid om ons vandaag te ontvangen als voor het belangrijke programma voor hedenmiddag dat zij voor ons ontwierp. (Applaus).

Aan dat woord van dank moet ik helaas een woord van deelneming toevoegen in het verlies dat die afdeeling kortelings trof door het verscheiden van een harer bestuursleden. Ofschoon de groote verdienste van Eduard Cuypers buiten het terrein van de vereeniging Oost en West ligt, heeft hij zich ook voor onze vereeniging, welke hij een warm hart toedroeg, gedurende vele jaren verdienstelijk gemaakt.

Het was in den zomer van het jaar 1597, dus juist 330 jaar geleden, dat 3 van de 4 schepen door een Amsterdamsche Compagnie uitgerust voor Indië, na eene reis van bijkans 2½ jaar vandaar te Texel terugkwamen. Ofschoon de uitslag van dezen eersten tocht uit financieel oogpunt niet schitterend was, werd de overgebleven bemanning met teekenen van vreugde te dezer stede ontvangen; immers, de weg over zee naar het Oosten ... voor Nederland gebaand.

Wie had toen kunnen denken, dat er een tijd zou ... men, waarin niet alleen over zee in enkele weken ... en West-Indië zou kunnen worden bereikt, doch ... door de lucht met die gewesten geseind, door de ... daarheen gevlogen, door de lucht daarmede gesp... zou kunnen worden. Die gewesten liggen thans niet ... geïsoleerd. Hieraan is ongetwijfeld niet enkel voor... verbonden. De ongelukkige uitwerking, welke de ... munistische propaganda op Java en Sumatra gehad ... ligt nog versch in ons geheugen. Nog verscher echter ... de heugelijke gebeurtenis, dat onze Koningin en ... Juliana per radio Oost- en West-Indië voor het ... toespraken.

Dames en heeren. Ik stel u voor de gelegenheid ... wij zoo kort daarna in vergadering bijeen zijn, ... grijpen om tot H.M. de Koningin het volgende tele... te richten:

„De Vereeniging Oost en West in algemeene verg... ring te Amsterdam bijeen, in het Koninklijk Insti... gevoelt zich gedrongen uiting te geven aan hare ... lens van hulde en dank nu Uwe majesteit de ver... schitterende resultaten eener bewonderenswaardi... niek op treffende wijze onverwijld benut heeft ... moederlandschen grond een hartelijk woord te richten ... Oost- en West-Indië, waarmede een onvolprezen ... aangewend is om de versterking van den band tusschen ... Nederland en Indië — doel dezer Vereeniging — te be... vorderen.

Voorzitter ZUYDERHOFF."

Algemeene bijval.

Dames en Heeren.

Het leven is vol tegenstellingen. Na het verm... van het heugelijk feit vraag ik uwe aandacht voor ... eenigszins beschamend feit, n.l. dit dat het onderwijs ... Nederland in het algemeen niet voldoende rekening ... met de groote beteekenis van de overzeesche deelen ... het Rijk. Met het oog hierop organiseert telken jare ... Comité voor Ind. lezingen en leergangen, waarvan ... vereeniging deel uitmaakt, in verschillende plaatsen ... ons land voor onderwijzers en onderwijzeressen Indi... leergangen en te Amsterdam voor leeraren een kol... vacantiecursus. Door de zelfde gedachte gedreven stelt ... vereeniging Jan Pietersz. Coen elk jaar enkele leer... in de gelegenheid om een reis naar Indië te maken. ... aan de leerlingen van de lagere scholen meer kennis ... Oost- en West-Indië bij te brengen is voorts bij ons ... stuur het denkbeeld gerezen om voor de leerlingen ... de hoogste klassen dier scholen een boekje te ... samenstellen. Voor de samenstelling van dat boekje ... zich een alleszins deskundige kracht beschikbaar ... steld — de heer Lekkerkerker. Voor de verspreiding ... het werkje heeft bereids de Minister van Onderwijs ... medewerking toegezegd. Het bestuur is thans doende ... trachten de voor de verwezenlijking van het denkbeeld ... benoodigde gelden bijeen te verzamelen.

Zoowel dit boekje als de cursussen van het Comité ... van Indische lezingen en leergangen zijn, hoe nuttig ... loffelijk zij ook mogen zijn, intusschen slechts lap... delen, welke toegepast worden in afwachting van ... *doende* maatregelen, welke door de Regeering in ... belang van het Rijk genomen *dienen* te worden.

Die maatregelen zullen v.n.l. hierin moeten bestaan, dat

1e. *meer tijd* op de scholen voor het onderricht ... de kennis van de overzeesche gewesten beschikbaar ... gesteld wordt, en

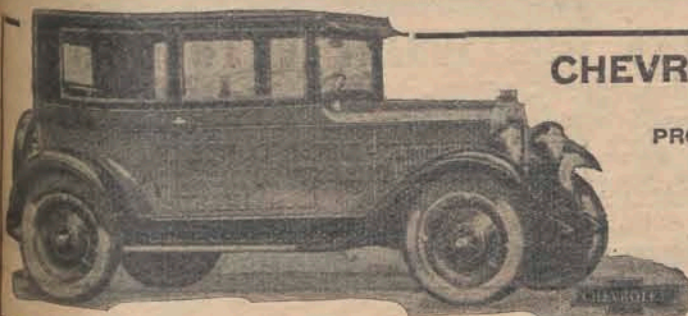
2e. *meer waarborgen* verkregen worden, dat de ... sonen, die dit onderwijs geven, zich de vereischte ... de daarvoor verworven hebben.

Wat het eerste punt betreft kan ik nog mededeelen ... dat naar aanleiding van een voorstel van onze Nijm... sche afdeeling, het zooeven genoemde Comité van ... lezingen en leergangen besloten heeft een comm... van deskundigen te benoemen, aan wie de vraag ... worden voorgelegd, in hoeverre de aanhangige ... ging van de wet op het M. O. dienstbaar gemaakt ... kunnen worden om op de H.B.S.-en de aardrijkskunde ... van Indië meer tot haar recht te doen komen. Ten ... zien van het 2e punt wil ik erop wijzen, dat voor ... verkrijgen van bedoelde waarborgen de Regeering ... getwijfeld partij zal kunnen trekken van het onder... dat het Kol. Inst. in de land- en volkenkunde gee...

Dat de Regeering, die zeer zeker van goeden wil ... er spoedig in moge slagen de bedoelde afdoende ma... regelen te nemen, is mijn hartgrondige wensch, ... die maatregelen krachtig zullen medewerken aan ... versterking van den band tusschen de verschillende ... deelen van het Rijk. (Instemming).

Uit het door onzen secretaris samengestelde vers... over het jaar 1926, dat aanstonds aan de orde kom... blijkt dat de vereeniging vooruitgaande is. In de ... dat deze vergadering zal bijdragen tot haar verdere ... bloei, verklaar ik haar voor geopend. (Langdurige ... stemming).

De heer v. d. Wall Bake, voorzitter der afdeeling Am... sterdam, verkrijgt hierop het woord, leggende hij ... de vergadering de vraag voor of men, gehoord de ... even geuite, met redenen omkleeden wensch met betre... king tot de verbetering van het onderwijs in Nederland ... van de Overzeesche gewesten, voor het denkbeeld voel... om dat verlangen om te zetten in eene aan de Rege... ring in te dienen motie. Daar zulks de algeheele goed... keuring der Alg. Vergadering blijkt weg te dragen, ...

eest de heer v. d. Wall Bake de volgende motie voor, welke bij acclamatie wordt aangenomen:

„De Vereeniging Oost en West, in algemeene vergadering te Amsterdam bijeen;

overwegende, dat het onderwijs, zoowel op de lagere scholen als op de scholen voor M. en V. H. O., aan de jeugd in Nederland in het algemeen niet voldoende rekening houdt met de groote beteekenis van de overzeesche deelen voor het Rijk in zijn geheel;

overwegende, dat daardoor, afgescheiden van andere nadeelen, de banden tusschen Nederland en de overzeesche gewesten niet zoodanig versterkt worden als mogelijk en noodig is.

Noodigt het H.B. uit de Regeering te verzoeken zoo spoedig mogelijk afdoende verbetering aan te brengen."

Overgaande tot punt 2 der agenda, de notulen, van welke geen voorlezing verlangd wordt, worden deze gearresteerd en komt thans aan de orde punt 3: Jaarverslag, Rekening en Verantwoording 1926, enz. Hieromtrent zegt de Voorzitter het volgende:

Alvorens te vragen of iemand omtrent het jaarverslag het woord verlangt zou ik mij willen veroorloven, in aansluiting aan dat verslag, eene mededeeling te doen. Vooraf echter nog een woord van dank voor de samenstelling aan het adres van onzen ijverigen secretaris, die zich dagelijks verdienstelijk maakt voor de Vereeniging. (Applaus).

De mededeeling, die ik in aansluiting aan het jaarverslag wensch te doen, is deze, dat waar dank zij het werken van onze afdeelingen en van den heer Sandberg, het aantal leden en begunstigers sedert wederom niet onbelangrijk is toegenomen, het Hoofdbestuur gemeend heeft bij wijze van proef de afdracht aan contributiën van de afdeelingen aan het hoofdbestuur te kunnen verminderen van 60 tot 40 %, terwijl het in de bedoeling ligt de afdeelingen ter aanmoediging voor het werven van begunstigers(sters), zonder het tegenwoordige voorbehoud dat ter zake slechts in maximum 10 behouden mag worden, steeds in 't bezit van 40 % der bijdragen dezer contribuanten te laten. Het hoofdbestuur, overtuigd van de noodzakelijkheid van het hebben van krachtige afdeelingen, hoopt dat zijn financiën niet alleen zullen toelaten die proef te bestendigen, doch zich zoodanig zullen ontwikkelen dat de afdracht van de afdeelingen aan de kas van het hoofdbestuur nog geringer zal kunnen zijn.

De afdeelingen hebben in het afgeloopen jaar goed werk verricht; de een heeft wat meer dan de ander gedaan, de een heeft wat meer succes gehad dan de ander, doch zonder onderscheid hebben zij haar best gedaan.

Ik stel U voor de afdeelingen daarvoor onzen dank te betuigen. (Bijval).

Tenslotte, Dames en Heeren, stel ik U voor hulde te betuigen:

1e. Aan Mevr. van Assen-Sol, die haar plaats in het Hoofdbestuur in het belang van de vereeniging afstond aan den heer Sandberg en

aan den heer Sandberg voor het succesvolle werk dat hij voor de vereeniging deed. (Instemming).

Het rapport der Commissie van Verificatie wordt voorgelezen, Rekening en Verantwoording '26 en Begrooting 1927 goedgekeurd en het H.B. gedéchargeerd.

Punt 4 der agenda: Benoeming Verificatie-Commissie der Jaarrekening 1927.

Hierbij deelt de Voorzitter mede, dat de heer De Bordes, een der leden der Commissie, die eenige jaren achtereen die functie verricht heeft, verzocht heeft vervangen te worden. In zijne plaats heeft de heer M. J. Lusink zich bereid verklaard deel uit te maken dezer Commissie, welke voorts bestaat uit de H.H. J. van Haaften en G. W. Erfmann. Aan al deze H.H. wordt een woord van dank gebracht voor het door hen verrichte.

Punt 5. Voorziening vacatures H.B. De aan de beurt van aftreden zijn de H.B.-leden, t.w. de heeren Baars (Apeldoorn), Roodhuijzen (Amersfoort), Somermeijer (Utrecht), Wagenaar Reisiger (Haarlem) en Dr. Zeijlstra (Deventer) worden allen herkozen, wordende voorts de benoeming bekrachtigd van den heer Jhr. Dr. Sandberg (den Haag).

Punt 6. Voorstel verlengingstermijn duur Vereeniging. De Voorzitter deelt mede, dat de Vereeniging is aangegaan voor den tijd van 29 achtereenvolgende jaren, gerekend van den dag der oprichting, zijnde 3 Mei 1899. Hij stelt voor het verzoek te doen tot verlenging met een overeenkomstigen termijn, alzoo tot 2 Mei 1957. Dit voorstel wordt door de Algemeene Vergadering bij acclamatie aangenomen en besloten de Kon. goedkeuring te vragen op het inlasschen van de volgende alinea in art. 2 der Statuten:

„Bij het verstrijken van genoemd tijdvak wordt de Vereeniging opnieuw aangegaan voor den tijd van 29 jaren, alzoo eindigende den 2en Mei 1857."

Wordende het Dagel. Bestuur tot de uitvoering van een en ander gemachtigd. Aldus besloten.

Punt 7. Mededeelingen van het Dagel. Bestuur.

De Voorzitter zegt dat dit punt kan worden voorbijgegaan, bijaldien hij de mededeelingen in zijn openingsrede verwerkt heeft.

Punt 8. Bepalen plaats en tijdstip volgende Algemeene Vergadering.

De heer Huges vraagt het woord en zegt dat Arnhem het bijzonder op prijs zal stellen zoo de volgende Alg. Verg. aldaar wordt gehouden. Hij hoopt dat de leden van Oost en West dan in een zoo groot mogelijk aantal aanwezig zullen zijn. Wat hij vooral gaarne zou zien is dit, dat alle leden der Vereeniging, in persoon, permanent en overal belangstelling opwekken voor een onderneming waarbij de Vereeniging zoo nauw betrokken is. De Voorzitter antwoordt:

Dames en Heeren. Ik stel U voor te besluiten om de volgende Algem. Vergadering te Arnhem te doen plaats hebben. Ik spreek de hoop uit, dat de Koloniale Tentoonstelling Arnhem 1928 een groot succes moge zijn. Onze voortreffelijke voorzitter van die afdeeling, die het initiatief voor deze tentoonstelling nam, zal ongetwijfeld alle zeilen bijzetten om haar te doen slagen. Bedacht moet evenwel worden dat de tentoonstelling niet een zaak is alleen van den heer Huges of van de afdeeling Arnhem, doch van de geheele Vereeniging, zoodat alle afdeelingen en alle leden tot het succes behooren bij te dragen. Het is daarom dat ik U allen verzoek daartoe te willen medewerken.

Mevr. v. Assen-Sol bepleit meer samenwerking van O. en W. met andere vereenigingen, o.a. met het Koloniaal Instituut. In de tweede plaats zou zij gaarne de leden der Vereeniging willen aansporen om mede te werken tot bestrijding der kosten voor de verbouwing van Boeatan, door aanschaffing van loten. Beide punten brengt zij ter sprake ingevolge opdracht.

De Voorzitter antwoordt dat, wat het eerste punt betreft, de wensch van Mevr. v. Assen zeer zeker zal worden ter harte genomen; wat het tweede punt aangaat, onderstreept hij gaarne de aansporing tot de leden gericht.

De heer Mr. K. Fauser betuigt zijn dank voor de woorden door den voorzitter tot hem gericht en gaarne wil hij de verklaring afleggen dat hij bij terugkeer in Indië wederom alles in het werk zal stellen wat tot vermeerdering van den bloei der vereeniging zal kunnen strekken, in de eerste plaats de opvoering van het ledental.

Niemand verder iets in 't midden te brengen hebbende zegt de Voorzitter: „Aan het slot van de vergadering gekomen zeg ik U allen dank voor uw opkomst en voor de door U betoonde belangstelling in de zaken van de Vereeniging en roep ik U een „tot weerziens" in Arnhem toe."

Mutatiestaat van 22 tot 29 Juni.

Nieuwe Leden:

Nieuwe Leden:	Geïntroduceerd door:
van Geyn, Architectenbureau Eduard Cuypers, Amsterdam, Jan Luykenstr. 2. ƒ 5	Voortzetting van het lidmaatschap van wijlen E. Cuypers.
G. A. Muller, Oud Luitenant-Kolonel, Bussum, Graaf Florislaan 12. ƒ 5.	Eigen aanmelding.
D. H. Arends, Oud Dirigeerend Off. v. Gez. 1ste kl. N.-I. L., Den Haag, Adriaan Pauwstraat 51. ƒ 5	Secretaris Afd. Den Haag.
Mevr. M. H. Ansingh, Den Haag, Zwaluwlaan 8. ƒ 5......	Secretaris Dagelijksch Bestuur.

Afschrijven:

H. Meyer, Inspecteur L. O., Apeldoorn, Jachtlaan 204 (overleden).

H. W. Kehrer Jr., Amsterdam, Rokin 84.

Adresveranderingen:

Firma Groenendijk en Garschagen, Amsterdam, van: Koningsplein 1, naar: Heerengracht 442.

van Lokhorst, Kapitein der Infanterie, van: Amsterdam, Saxen Weimarlaan 56, naar: Den Haag, Willemstraat 61. ƒ 5.

Rijpstra, Commissaris van Politie, van: Amsterdam, Frans van Mierisstraat 24 I, naar: Weltevreden, Departement B.B. ƒ 5.

Carpentier Alting, Oud Directeur Dep. B. B., van: Haarlem, Tuinwijkstraat 27, naar: Merano (Tirol), Hotel Auffinger.

Mevrouw F. A. Liefrink-Baart de la Faille, Amersfoort, van: van Persijnstr. 19, naar: Emmalaan 4.

M. Gescher, Secretaris van de Afdeeling Nijmegen, van: Burghart v. d. Berghstr. 74, naar: Barbarossastraat 48.

Th. W. van Hasselt, Oud-President der Algemeene Rekenkamer O.-I., van: Scheveningen, Neptunusstr. 152, naar: Den Haag, Johan van Oldenbarneveltl. 54.

C. Huysman, Oud Dirigeerend Off. v. Gez. 1ste kl., N.-I. L., Den Haag, van: Daguerrestraat 44, naar: Wattstraat 19.

F. A. Jonkers, van: Wassenaar, Schouwweg 34, naar Laag-Soeren, Café Horsting.

D. Kunst, Inspecteur Boschwezen, Den Haag, van: Prinsessegracht 26, naar: Segbroeklaan 45.

Mevrouw A. van de Pol, Den Haag, van: Goudsbloemlaan 37, naar: Laan van Meerdervoort 290.

F. W. A. H. Scheurer, Oud Kapitein N.-I. L., Den Haag, van: Groot Hertoginnelaan 224, naar: Thomsonlaan 135.

A. G. H. van Sluys, Oud Gouverneur van Atjeh en Onderhoorigheden, Den Haag, van: Verhulststr. 63, naar: Huize „Arendsburg", Wassenaarsche weg 140.

Mevr. de wed. F. R. Scherius, van Nice, naar: Den Haag, Frederik Hendrikplein 44 (tijdelijk).

C. Adriaanse, Controleur B.B., van: Piccadilly Hotel, 5 Esplanade, naar: Bath Hotel, 90 Bathstreet, St. Hélier Jersey (C. I.)

G. J. Baden, Kapitein N.-I. L., van: Malang, Emmastr. 33, naar: Den Haag, Prins Hendrikstraat 99. ƒ 5.

W. J. Cator, Controleur B.B., van: Singkawang, naar: 's-Graveland (N.-H.) ƒ 5.

J. A. Ochtman, Controleur B.B., van: Laboehandeli, naar: Bergen op Zoom, Zoom 6. ƒ 5.

C. G. E. de Jong, Controleur B.B., van: Wlingi, naar: Ngandjoek.

Mevrouw W. P. de Ligny-Bär, van: Makasser, naar: Masamba, Afd. Loewoe, Celebes.

Ir. P. Schoor, Ingenieur P.T.T., thans te Soerabaja, Porrongstraat 1.

Van het Informatie-Bureau:

BESTEMD VOOR UITZENDING NAAR NED.-INDIE:

C. G. G. J. van Steenis, Wetensch. assistent b. h. museum tevens informatiebureau voor econ. botanie, Jansdam 12bis, Utrecht.

M. P. Vrij, Assistent aan de op te richten Geneesk. hoogeschool te Batavia, Bosboom Toussaintstr. 5, Amsterdam (W.)

Mr. J. C. Lijcklama, Administratief ambtenaar b. h. Binnenlandsch bestuur, Huijgensstr. 9, 's-Gravenhage.

INDISCHE AMBTENAREN MET VERLOF:

Ph. K. Polack, Beheerder b. d. Aanmaak en Aankoop v. d. dienst der Zoutregie, Jacob van Campenplein 14, 's-Gravenhage.

Dr. W. F. A. Tamm, Directeur der Gouv. Centrale Burgerlijke Ziekeninrichting te Soerabaya, Gerard Terborgstraat 49(II), Amsterdam.

Mevr. Dr. M. M. Tamm, geboren Becker, Gouv. arts 1e kl. b. d. dienst der Volksgezondheid te Soerabaya, Gerard Terborgstraat 49 (II) Amsterdam.

G. Kunst, wnd. 1e Officier b. d. Gouv. Marine, Molengracht 2, Helder.

Mej. A. R. Mulié, Commies-redacteur b. h. Hoofdkantoor v. d. dienst der Volksgezondheid, p.a. Nederl. Handel Maatschappij te Rotterdam.

D. J. de Boer, Landbouwconsulent 1ste kl., Assenstraat 4, Deventer.

A. J. Bouwensch, Mech. assistent b. h. Laboratorium voor mat. onderzoek v. h. Dep. der B.O.W., Stationslaan 2, Harderwijk.

W. Kilian, Tijd. wnd. ambtenaar 1ste kl. b. d. dienst der In- en Uitvoerrechten en Accijnzen, Blankenburgstraat 77, 's-Gravenhage.

Ir. W. P. Kruijswijk, Ingenieur 2e kl. b. d. S.S. en Tramwegen, Oranjelaan 42, Rijswijk (Z.-H.)

T. van der Bout, Bouwk. bij de S.S. en Tramwegen, Kerklaan 43, De Bilt.

W. A. G. Creutzberg, Controleur 1e kl. b. h. B.B. op Java en Madoera, p.a. van den Broek & Co., Kippenmarkt, Arnhem.

H. A. Th. van Dongen, wnd. Kantoorhoofd bij het Hoofdkantoor van Scheepvaart, Berg en Dalschestr. 370, Nijmegen.

L. J. Husselman, Assistent-resident van Loewoe (Celebes en Onderhoorigheden), p.a. Pension Nationaal, Groot Hertoginnelaan 250, 's-Gravenhage.

T. F. J. Metsers, Kappitein der Infanterie, Groot Hertoginnelaan 103, 's-Gravenhage.

A. M. G. Schmidhamer, Kapitein der Inf., Anth. Heinsiusstraat 63, 's-Gravenhage.

H. W. J. J. Savalle, 1ste Luit. der Art., Bezuidenhout 347, 's-Gravenhage.

G. A. Sedee, Of. van Gezondheid 1e kl., Sweelinckstraat 59, 's-Gravenhage.

P. J. Derks, Majoor, magazijnmeester Genie, Hotel „De Zalm", 's-Gravenhage.

H. J. J. Renier, Luit.-kolonel Mil. administratie, Hollanderstrat 52, 's-Gravenhage.

W. H. van Vassen, Controleur 1e kl. b. d. Pandhuisdienst te Kediri, Laan van Meerdervoort 182, 's-Gravenhage.

MET PENSIOEN:

Mej. G. A. Berkeljon, Onderwijzeres a. d. R. K. Europ. Jongensschool St. Berchmans te Bandoeng, Lugano, Hotel St. Gothard.

H. Grendel, Onderwijzer 1e kl. b. h. O.E.L.O., Pretoriusplein 24 (II) Amsterdam (O.)

H. Klinkhamer, Baas-gereedschapmaker bij het Marine-etablissement te Soerabaya, Zoetestraat 2, Haarlem.

F. L. Pannekoek, Hoofdinspecteur, hoofd o. d. dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen, W. van Oudshoornstraat 5, 's-Gravenhage.

Th. O. Godin, Adj.-inspecteur met den pers. titel van inspecteur bij den Pandhuisdienst, Merellaan 3, 's-Gravenhage.

P. de Jong, Onderwijzer 1e kl. b. h. O.E.L.O., Mauritsstraat 39, Utrecht.

J. F. Hauber, Algemeen Ontvanger 1e kl. van 's Landskas, Duvenoordestraat 48, Haarlem.

A. Bryan, Hoofdingenieur bij den dienst der S.S., p. a. H. Ris, Van Merlenstraat 126, 's-Gravenhage.

VEREENIGING „OOST EN WEST"

HOOFDBESTUUR: HEULSTRAAT 17 'S-GRAVENHAGE

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins-Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen doen.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen, van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstr. 17, 's-Gravenhage, Tel. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins-Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752. Dit „Tehuis" biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland vertoeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK, of den Administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", Van-Boetzelaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Tel. No. 50248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna-Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten einde aan hen die uit Nederland naar Indië gaan, en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN op huishoudelijk en maatschappelijk gebied, onder leiding van Mevr. J. FRANK-MENDES—Calisch. Spreekuur Donderdagmiddag van 2 tot 4 uur en volgens afspraak, Nic.-Maesstraat, Amsterdam, Tel. 22492.
Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, en de Firma MARTINUS NIJHOFF, L. Voorhout 9, Den Haag (bij deze firma alleen die met een *), zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk.)
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

2. **Onze Oost II. Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door **T. J. BEZEMER.**
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

* b. Onze West, tweede druk, bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door **FRED. OUDSCHANS DENTZ;**
2. **De Kolonie Curaçao,** door **Mr. B. DE GAAY FORTMAN.**
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overz. Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

* No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

* No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie.)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2e, verbeterde druk.)
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

* No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederlandsch-Indië, zoomede voor verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken en Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Opnieuw herzien.) .... Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

* No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

* No. XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber (caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Ned.-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën .... Prijs: **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
„ 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
„ 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
„ 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
„ 8. De Europeesche vrouw in Indië.
„ 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
„ 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
„ 2. Het Javaansch tooneel.
„ 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
„ 4. De theecultuur op Java.
„ 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
„ 6. Een doode taal in Indië.
„ 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
„ 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
„ 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
„ 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
„ 2. Bevloeiïng in Nederlandsch-Indië.
„ 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
„ 4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
„ 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
„ 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië.
„ 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Wnd. Vertegenwoordiger in Nederlandsch-Indië Mr. M. J. A. Oostwoud-Wijdenes, President Landraad, Tandjong Balei (Sumatra's Oostkust).

UMMER 27 DONDERDAG 7 JULI 1927 27STE JAARGANG

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN:
Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag
Telefoon 14519, Postgiro 14574

Wnd. Vertegenwoordiger in N.-I.. Mr. M. J. A. Oostwoud-Wijdenes. Pres. Landr., Tandjong Balei (Sumatra's Oostk.).

Opgericht 21 Maart 1900
door Kolonel
G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIËN:
N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag
Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIE

Telegram aan Van Lear Black.

Het Hoofdbestuur der Vereeniging Oost en West zond aan Van Lear Black het volgend telegram bij aankomst te Batavia op Donderdag 30 Juni: Gelukgewenscht met geslaagde eerste passagiersvlucht Nederland—Indië.

Indische Tentoonstelling te Arnhem
11 Juni—28 Juli 1928.

Bij den hoofdingang zal een flink terrein worden ingericht tot auto-parkeerplaats, terwijl men verder een groote bergplaats voor rijwielen en garderobe zal aantreffen. Ook bevindt zich hier een Lectuur-kiosk, waar o.a. de programma's der verschillende uitvoeringen en de catalogi van de Tentoonstelling verkrijgbaar zullen worden gesteld.

Langs een laan met eeuwenoud geboomte ziet men dan allereerst het Theater. Dit is bestemd voor de plechtigheid gedurende de opening, terwijl er dagelijks populaire voordrachten zullen worden gehouden over onderwerpen, Indië betreffende, op elk gebied. Reeds thans gaven zich verscheidene sprekers hiervoor op. Verder zullen hier Indische films worden vertoond en Indische dansen en muziek worden uitgevoerd. Het gebouw zal plaatsen bieden voor ruim 500 personen.

Verder gaande, langs schitterend bloeiende rhododendrons, verwijdt zich plotseling het uitzicht en ziet men rechts voor zich het prachtig in een groote vijver gelegen Kasteel, terwijl, rechts, op een uitgestrekt gazon, het Indisch Restaurant door zijn rotonde-vorm direct opvalt.

In dit laatste gebouw zal gelegenheid zijn, kennis te maken met de beroemde Indische rijsttafel. Alle Indische spijzen en dranken zullen hier verkrijgbaar worden gesteld. Het zal plaats bieden aan een 350-tal gasten, die naar alle zijden een prachtig kijkje op het park kunnen genieten.

(Wordt vervolgd.)

Leden van Oost en West!

Helpt ons, onze plannen te doen slagen!

Maakt ze in Uwen kring bekend en wekt een ieder op, het volgend jaar een bezoek aan Arnhem te brengen!

Verleent Uwe medewerking, door voor ons op te treden als Correspondent en stelt Uwe bijzondere verzamelingen ter inzending beschikbaar!

Het Bureau der Tentoonstelling is gevestigd: Velperplein 52, Arnhem.

Fokker's jongste triumfen over werelddeelen en wereldzeeën en andere successen

door

E. L. K. SCHMÜLLING.

In het „Koloniaal Weekblad" heb ik mij in het laatste kwartaal van '25 en het eerste van '26, en daarna ook in andere publicaties steeds met even groot als stellig optimisme uitgesproken over de zeer snelle vorderingen, die de luchtvaart middels vliegtuigen in de allernaaste toekomst zoude maken, terwijl er van de luchtschepen slechts zeer terloops gewag werd gemaakt. (Daarop zal later terug worden gekomen). Dit vaste vertrouwen op eene snelle en veel-inhoudende ontwikkeling was — kan en mocht het als niet-werktuigkundige en nietvliegenier anders — gegrondvest, als men het zoo zeggen mag, op *indirectheden*. Deze zijn: 1. de gestadig snelle technische vooruitgang en verbeteringen bij andere middelen van vervoer te land als te water; 2. zekere noodzakelijkheden van staatkundigen aard, die de sinds begin van dit jaar nog slechts door den band van personeele unie formeel met elkaar samenhangende dominions van het Britsche Wereldrijk noopte, ja dwong tot veel snellere afstandsoverwinning; zoodat daardoor niet alleen die dominions, maar ook de even wijd verspreide „colonies" als het ware dichter naar en bij elkander zouden komen te liggen. Men gevoelde een steeds dringender behoefte, om zeker tegenwicht te stellen tegenover het staatkundig van elkaar losser worden en vrijwel als geroepen bleek daartoe het vliegtuig te zijn; dit is de Hoofdfactor die in de transcontinentale en interdominiale vaste lijndiensten de even welkome als onontbeerlijke afstandsverkorter door groote tijdsbesparing bleek. 3. In het begin van '27 werd de ± 4000 K.M. lange luchtlijn Caïro—Bagdad—Karachi geopend; vanaf Mei is zij reeds postvlieglijn en de onmisbare daarop aansluitende lijndienst Londen—Caïro zal nog wel in dit jaar geopend worden. (Caïro kan in dit verband vereenzelvigd worden met Port Saïd). Dit beteekent dus de totstandkoming in '27 van de luchtlijn Londen—Caïro—Karachi, lang ± 8000 K.M.; terwijl men aan het ontbrekende kleinere stuk Karachi — Calcutta — Rangoon — Singapore hard werkt, om in den loop van '28 niet alleen dit lijnvak in bedrijf te kunnen nemen, maar om het nog boven Singapore heen, over Port-Darwin voort te zetten tot Melbourne. De daarvoor vereischte Transaustralische lijn van N. naar Z. is thans namelijk ook vrijwel gereed.

4. In de Vereenigde Staten worden de Postvliegdiensten gestadig, en, uiteraard in „grooten stijl" uitgebreid in den vorm van in aantal en lengte toenemende zijtakken op de stamlijn New-York—San Francisco; daar deze 4000 K.M. lang is, hebben die continentale zijlijnen eveneens lengten, die in duizendtallen van K.M. worden aangegeven; en er gaat zich al een wijdmazig lijnennet afteekenen, waarop eerlang ook Canada en Mexiko gaan aansluiten. 5. Wat het veel kleinere Europa betreft, dit is reeds over een wijdmazig net van luchtlijnen heen en voor

Centraal-Europa kan men thans reeds spreken van een engmazig net met korten- en langen- afstandsvervoer; met pleizier-, buurt-, personen-, vrachtvervoer, terwijl er sinds Mei '26 een flinke eerste stap is gezet op het moeilijke gebied van de nachtluchtlijnen door den nachtdienst Berlijn—Koningsbergen—Moskou. 6. De radiotechniek is met uitnemend resultaat in dienst gesteld van het luchtverkeer.

Dit onvolledige toestandsbeeld moest in uiterste kortheid voorafgaan, om te verduidelijken, wat onder *indirectheden* wordt verstaan, en ga ik de opsomming en verklaring van de groote technische verbeteringen, die de jaren '26 en '27 gebracht hebben en die de vele en uiteenloopende toppraestaties in deze jaren hebben mogelijk gemaakt, kortheidshalve voorbij. Die toppraestaties zijn: de vluchten van Cobham van Londen naar de Kaap en naar Melbourne en terug; de bereiking van den Noordpool door Byrd; de lange afstandstochten van Fransche vliegers naar den Perzischen Golf, Fask in Beloedsjistan, Omsk in Siberië, alle zonder tusschenlanding; de vluchten van Pinedo en Mittelholzer; de passagiersvlucht van Sir Hoare met zijne vrouw naar Delhi en terug naar Londen; de hoogtevluchten tot boven 12.000 M. en eenige andere. Naar het zich liet aanzien, zouden zij voor '27 in de fenomenale transatlantische pioniersvluchten van Lindberg en Chamberlin culmineeren. Men zou dus wel alle reden gehad hebben het ongeveer aldus te zeggen: dit een en ander is genoeg geweest voor '27; die 2 pioniersvluchten vormen een waardige „koepel op de kerk". Maar zulks bleek onjuist; men bleek hierbij eerst nog met onderbouw en steunmuren voor dien koepel te doen te hebben. Deze kwam, hoe kort ook, eerst daarna en de Hoofdman, aan wie de onvergankelijke verdienste toekomt dezen geweldigen koepel te hebben gebouwd en afgewerkt, *dat is Fokker.* —

Laat ons thans van de beeldspraak afstappen en eens nader bezien, wat die koepel te beteekenen heeft. Daartoe moeten wij vragen: waaruit bestaat hij? Welnu, het antwoord moet dan luiden: vooreerst dat hij niet uiit volkomen gelijksoortige bouwdeelen bestaat en ten andere, dat men van hem zeggen kan, dat hij in den ongeëvenaard korten tijd van tien dagen is gebouwd en voltooid; deze zullen worden een dekade van historische beteekenis: n.l. in het algemeen voor de luchtvaart in haar geheel; in het bijzonder voor die van Nederland en, als men het zoo zeggen mag, in het bizonderst: voor Fokker zelve. Onder dekade wordt nl. verstaan het derde tiental dagen van de maand Juni 1927. In dat korte tijdsbestek vielen de navolgende unikaal groote gebeurtenissen:

1. Het tweemotorige vliegtuig, de F VIII, als nieuw en van zijn vermaarden voorganger sterk afwijkend type, wordt in dienst gesteld met de ... passagiersvlucht van Amsterdam naar Londen ... biedt plaats voor 15 passagiers en 2 piloten. ... aan de gestelde eischen blijft beantwoorden, ... het bestemd, om in den zomer van '27 in aan... en afhaal naar Port Saïd te vliegen, in aansluiting op de mailbooten naar en van Sabang en zal dan ... ± 3600 K.M.-afstand van Amsterdam tot Port ... in ± 20 vlieguren kunnen afleggen, daar het ... snelheid heeft van ± 180 K.M. per uur. Op ... kleine a van de gelijksoortige vlucht naar Mars... en terug van 1926, zal dus volgen de groote ... die voor Port Saïd en terug. Welke weg zal ge... worden, hetzij over Constantinopel—Syrië, ... over Marseille—Tripolis, is mij niet bekend. Bel... stellenden worden voor nadere inlichtingen om... dit merkwaardige vliegtuig verwezen naar het ... kerbulletin voor Mei 1927.

2. De behouden aankomst te Honolulu van ... Fokkervliegtuig met 2 inzittenden op 27 Juni ... ± 25 uur achtereen in de lucht te zijn geweest ... onder de moeilijke omstandigheden van een ... Westvlucht over den — 3000 K.M. langen ... vanaf San Francisco is deze pioniersvlucht ... zoo'n goed succes volbracht.

3. De behouden aankomst van de eerste pas... giersvlucht met 5 personen op 30 Juni te Bat... bruto in 15 dagen, maar netto in slechts 86 ... uren. Daaromtrent wordt hier verder gezwe... want er is reeds en zal spoedig nog meer over ... gemeen bekend worden gemaakt; daarbij ... dat het thans voor eene bespreking nog te ... zoude zijn en men beter doet, om daarmede ... wachten tot de, naar vurig gehoopt, behouden ... komst te Amsterdam op eind Juli. Volstaan ... hier worden met de vermelding van het feit ... aan deze eveneens zoo uitnemend geslaagde ... niersvlucht [illegible] groote en gunstige beteekenis ... worden toegekend, dat zij een machtigen stimu... zal kunnen worden voor de bespoedigde tot... koming der reeds in zeer bedenkelijk verre ... hoede geraakte Trans-Soenda verbinding Sin... —Port Darwin, echter door een Nederlandsche ... niet door een Britsche luchtlijn. Het zag er ... mee uit; maand aan maand, jaar aan jaar ... voorbij en met klimmende zorg keek men naar ... oogenblik in 1928, waarop de Brit, met een ... op Nelson's woord, zou zeggen: „Every man ... done his duty in the creation of the airline Lo... —Melbourne; except Holland." Deze merk... dige, aan een onvergetelijken buitenstaander en ... tenlander te danken, toevals- en geheel bui... progamatische vlucht zal dan ook een buitengew... beteekenis in zedelijken zin hebben, doordien zij ... zeer gewichtige gevolg zal hebben van ons voor ... smaad te kunnen behoeden, van op het ev... noemde „woord" het antwoord schuldig te ...

Feuilleton.

Herinneringen van een oud-Ind. officier.

V.

Het garnizoensleven van een jaar of dertig geleden.

(*Vervolg*).

Onder die Boegineezen en Madoereezen waren enkele beruchte typen, die reeds maanden lang in dienst waren, maar slechts enkele dagen dienst hadden gedaan, daarentegen den overigen tijd hadden doorgebracht als vermist, afwezig, in arrest of in het hospitaal. Dat waren van die sujetten, die, nauwelijks in dienst gekomen, drosten, na eenigen tijd werden opgevat, in dien tusschentijd zich vaak hadden schuldig gemaakt aan desertie (door het eiland Java te verlaten) of eenig ander misdrijf, waarvoor zij voor den krijgsraad moesten verschijnen, in ieder geval het meerendeel van hun uniform- en uitrustingstukken hadden verkocht. Uiteraard werden zij òf met provoost gestraft òf in voorloopig arrest gesteld, tenzij opname in het hospitaal noodig was, waar zij in de blokzaal werden ondergebracht. Sommigen hunner betoonden een buitengewoon talent om ondanks zorgvuldige bewaking uit die arrestlokalen te ontsnappen; de anderen waren al heel gauw verdwenen na één of enkele dagen opnieuw dienst te hebben gedaan. Een paar hunner oefenden zelfs in hun afwezigheid het beroep van struikroover op den weg van Magelang naar Djocjacarta uit. Dergelijke typen bezorgden door onderzoeken, krijgsraadzaken en admini... tieve moeilijkheden hun chefs een maximum ... met minimum bate voor de opleiding, terwijl ... schuldstaat zoodanig bedrag aanwees, dat zij, ... al zouden zij verder niet meer drossen en ni... de tweede klasse van militaire discipline w... geplaatst, eerst jaren later die schuld konden ... ben aangezuiverd. Om hun verder zoo weinig ... gelijk gelegenheid te geven goed te verkoopen, ... hun na terugkomst niet meer dan het hoogst ... dige aantal uniform- en uitrustingstukken ... strekt; sommige compagniescommandanten ... gen zelfs zoo ver, dat zij zulke heeren in van g... zakken vervaardigde kleeren lieten exerceeren.

Die heeren waren toen nog niet beïnvloed ... de bioscoop, want die had zijn intrede in Indië ... niet gedaan. Vele jaren later kwam er in Mag... een type voor den krijgsraad, die zich zelf Zig... noemde en wiens levensloop werkelijk een ... nend filmnummer kon opleveren. Onder meer ... hij, als gedrost soldaat, in een ander garnizoen ... korporaal boven water te komen, zonder dat ... werkelijke staat dadelijk werd onderkend. Te... zijn zaak voor den krijgsraad aanhangig was ... delinquent, die een buitengewoon mooie ... schreef, met schrijverswerkzaamheden werd be... treedt hij op zekeren dag met een boek onder ... arm op den schildwacht toe, die belast was met ... bewaking van de hekdeur, die het provoost ... met de daarvoor gelegen militaire auditie verbindt ... Brutaalweg noodigt hij dien schildwacht uit ... hem den sleutel te geven van het naast die ... gelegen lokaal, voorwendende, dat de provoost ... geweldige hem had gelast om in dat lokaal te schr... ven. De schildwacht is zoo dom om er in te loopen

...en. Het zal, vooral ook, en in zeer nauw verband met het bij 5o. vermelde, alle Nederlandsche energieën wakker roepen als een luid-klinkend en indrukwekkend *Jan-Pak-aan*. Er is echter gelukkig reeds vrij veel voorbereidenden arbeid voor verricht, in stilte en onzichtbaar voor de goe-gemeente en de groote massa. Men kan wel met groote zekerheid verwachten, dat deze vlucht van zeer gunstigen invloed zal zijn op het nemen van eene spoediger beslissing omtrent de concessieaanvrage der K.L.M. voor het uitoefenen van het luchtvaartbedrijf in Ned.-Indië. Zal die concessie gegeven zijn, dan behoeft men niet meer bevreesd te zijn voor eenig tekort aan bekwaamheid, beleid en voortvarendheid aan de zijde van den concessiehouder, gegeven al het loffelijke en zeer voortreffelijke, dat de K.L.M. hier te lande heeft tot stand weten te brengen, dit ging van 1919—'27 in duidelijk en verblijdend steil-stijgende lijn. Moge zij, ook als belooning voor 't lange, lange wachten, thans een geëffend en effen pad vinden tot den grooten dag, naar gehoopt reeds in '28, waarop ook op 't groote schakel-Singapore—Melbourne de Nederlandsche luchtvaren dienst zal openen in geheel gelijkwaardige samenwerking met de tricontinentale Britsche lijn Londen naar Singapore.

Het eerste namiddernachtelijk uur van 30 op 1 Juli was in zooverre eene bevestiging van volksgeloof, dat het een spokenuur pleegt te zijn, dat het toen inderdaad „gespookt” heeft, en wel zoo, dat Byrd met zijn driemotorig Fokker-toestel zijne vlucht, eene alleszins ook zeer bewonderenswaardige pioniersvlucht, niet heeft kunnen beëindigen op het vliegveld van Le Bourget zooals zijn plan was. Hij heeft, ondanks de tegen hem grimmigst samen gespannen hebbende overmachtige elementen, Europa bereikt en zijne heldhaftige transatlantische vlucht in bijna 48 uur volbracht. Voor het overige verwijs ik naar de berichten over zijne treffend-aandoenlijke landing aan de Fransche kust, niet uit de lucht, maar uit het water. Maar hoe ook, evenals bij de twee andere gevallen, kan ook hier van een triumf van Fokker's geniaal en feilloos juist gebleken technisch inzicht en overzicht gesproken worden.

In die dekade is in een evenzeer verblijdend en zeer dringend noodzakelijk tempo van „veni, vidi, vici”, het overbelangrijke wetsontwerp op de subsidie der K.L.M. voor een tijdperk van 7 jaren tot stand gekomen. Het was dan ook zeer krap aan, en het mocht „geen dag en geen nacht” langer geduurd hebben, want de tijdelijke subsidieverleening in 1926 toegestaan voor een half jaar, was op 30 Juni '27 geëindigd. De oogst is dus nog op het allerlaatste nippertje binnengehaald en de eerste helft van dit jaar kan voor de K.L.M. het begin van

eene nieuwe, veel belovende, zeer belangwekkende aera heeten. Daarmede is voor haar weer een mijlpaal bereikt, een groote mijlpaal! Maar ook aan Fokker moet deze subsidiewet eene groote vreugde en voldoening schenken. Nu kan men weer vrij adem halen en ten onzent voortgaan op de baan der verdere vervolmaking van de Fokkervliegtuigen, vooral ook in economischen zin; daaromtrent is het laatste woord stellig nog niet gesproken.

Fokker moet wel, maar in omgekeerden zin, over deze dekade het gevoel hebben van den „man die de klappen krijgt”, of juister „heeft gekregen”; want wel nooit te voren heeft hij in zoo'n korten tijd zooveel eclatante successen gehad; luchtvaartsuccessen bovendien, waarop ook zijn vaderland en daarboven uit de geheele „Cultuurmenschheid” zeer verheugd, ja waarop zij ook trotsch moet zijn; want ze hebben het zelfvertrouwen versterkt, andere luchtvaarttechnici geprikkeld tot vernieuwde scherping van hun vernuft en tot verdere vruchtbare ontplooiing hunner begaafdheid; zulks ten belange en ten bate van het menschdom en vooral van die menschen, voor wie het leven bijzonder kort is, de tijd zeer snel voortgaat en voor hen bij uitstek „geld” is.

3 Juli '27.

De ontvangst der Indische militairen in de Residentie.

—o—

Het verblijf hier te lande van het detachement Indische marechaussees, dat herwaarts kwam om mede de laatste eer te bewijzen aan het stoffelijk overschot van Generaal Van Heutsz, spoedt ten einde. Den 13en Juli zullen ze zich te Rotterdam op het s.s. Insulinde, dat hen terugvoert naar het vaderland, inschepen.

Gedurende hun verblijf, dat ruim een maand duurde, heeft het dit kranige troepje uitverkorenen van het dappere Indische leger gelukkig niet ontbroken aan talrijke blijken van sympathie, van de zijde der autoriteiten zoowel als van het publiek.

Niet alleen viel hun de hooge onderscheiding te beurt te worden ontvangen en toegesproken door H.M. de Koningin in Haar paleis „het Huis ten Bosch” te 's-Gravenhage, maar ook tal van plaatsen, vereenigingen o.a. beijverden zich als om strijd dien militairen te toonen dat men hier volkomen beseft hoeveel het moederland verplicht is aan de inheemsche „steunpilaren” van het Nederlandsch gezag in Indië.

Na de bezoeken aan Amsterdam, Arnhem, Rotterdam, Breda, Enidhoven, Maastricht, Middelburg

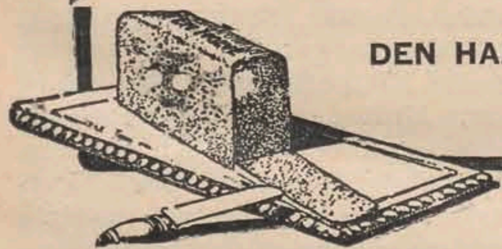

...oman verdwijnt weldra door een andere deur die kamer en is weer ontvlucht. In Setjang gaat hij door een achterdeur een tegenover de woning van den haltechef gelegen huis binnen, stapt door de voordeur uit, gaat regelrecht op den voor het huis van den haltechef zittenden huisjongen af, vraagt namens den bewoner van het andere huis het geweer van dien chef ter leen, waarna hij daarmede weder verdwijnt. Toen hij eindelijk weder gearresteerd en opnieuw voor den krijgsraad stond, bevatten de letteren requistoir eene aaneenschakeling van dergelijke bravourstukjes; zelden werd in een militaire rechtzaal een zoo spannend verhaal voorgelezen.

Soms kon men als lid van den krijgsraad voor eene heel moeilijke beslissing komen. Zoo had ik eens als jongste lid zitting in een zaak, waarbij een [illegible] beschuldigd was op een sergeant-majoor te hebben geschoten. Op dit misdrijf stond de doodstraf, als geen verzachtende omstandigheden werden aangenomen. Volgens het verhaal van den sergeant-majoor was het hem gelukt na het derde schot de revolver af te grijpen. Tijdens de daarop gevolgde worsteling, waarbij hij dus het wapen in handen had, kwamen de getuigen binnen. De beschuldigde verklaarde nu, dat de sergeant-majoor op hem had geschoten. De muur vertoonde twee kogelgaten; de derde kogel kon niet worden teruggevonden; de plaats, waar deze anders zou zijn geweest, moest in verband met de afgelegde verklaringen een belangrijke aanwijzing opleveren. Zeer jammer was ik, dat deze aanwijzing ontbrak, want toen ik, toen mij als jongste lid het eerst werd gevraagd, of ik de schuld van beklaagde wettig en overtuigend bewezen achtte, uit volle overtuiging,

doch niet dan na rijp beraad „Neen” antwoorden, hoewel die schuld hoogstwaarschijnlijk was. Gelukkig deelde de krijgsraad mijn gevoelen. De sergeant was geen slecht mensch, vermoedelijk had hij in een vlaag van zenuwoverspanning den aanslag gepleegd.

Maar ik dwaal af van mijn recruten. Deze vormden over het algemeen nu niet de beste elementen van hun volk. Het was dan ook verre van eenvoudig om van hen behoorlijke soldaten te maken. Een van de moeilijkste problemen was om hen behoorlijk te kleeden, te meer, omdat hierbij de medewerking van het kader wel te wenschen overliet. Zoo had na de ontvangst van eene vernieuwing de compagniescommandant de kleedinginspectie reeds eenige keeren moeten herhalen en nog was hij niet tevreden. Daarom gaf hij met het oog op de aanstaande inspectie van den korpscommandant aan de beide pelotonscommandanten de opdracht om 's middags na te gaan of zijn terzake gegeven bevelen naar behooren waren uitgevoerd. 's Ochtends waren reeds eenige soldaten van mijn peloton, waarschijnlijk uit baloorigheid over deze herhaalde inspecties, gedrost. 's Middags was ik uiteraard benieuwd, of zij reeds waren teruggekeerd, toen mij werd gerapporteerd, dat de inspectie niet kon doorgaan, omdat een nog grooter aantal er vandoor was gegaan en de overige militairen van het peloton op patrouille waren gezonden om hen op te sporen. Uit een daarna gehouden onderzoek bleek, dat een Madoereesch korporaal, die steeds slap zijn dienst deed en die, na jarenlang zonder straf door de mazen van het net had weten door te sluipen, eindelijk een welverdiende straf had gekregen, hierdoor zoo gebelgd was op den nieuwen compagniescomman-

en andere plaatsen, zullen ze, vóór hun vertrek, nog eenige dagen vertoeven in de Residentie, waar de gasten eveneens een hartelijke ontvangst en een zeer afwisselend programma wacht, n.l.:

Aankomst te 's-Gravenhage (na een bezoek aan Middelburg) op Donderdag 7 Juli, 8 uur 18 minuten n.m., daarna vertrekken naar de als verblijf aangewezen Alexanderkazerne.

Vrijdag 8 Juli. Om 9.30 uur voorstelling aan- en inspectie door Zijne Exc. den Minister van Koloniën; van 8—10 uur autotocht door Den Haag en omstreken, aangeboden door genoemden Minister; om 1 uur boottocht naar het Kagermeer (tevens bezoek aan Warmond), gevolgd door middagmaal in het Café-Restaurant op „Houtrust", een en ander aangeboden door de Vereeniging „Oost en West"; om 8 uur gezellige bijeenkomst in de „Twee Steden", aangeboden door Ridders der M.W.O. en oud-onderoff. van het O.-I. leger.

Zaterdag 9 Juli. Om 9 uur v.m. afhalen van de Alexanderkazerne door de muziek van de Kon. Militaire Kapel, marcheeren naar de Maliebaan en vandaar per auto's naar Waalsdorp; in den namiddag bezichtigen van het Kon. Paleis, het Vredespaleis en het Oranje-Nassau Museum; des avonds bijwonen van Ter Hall's revue in het gebouw van K. en W., daartoe in de gelegenheid gesteld door de afd. Den Haag van de N.-I. Officiers-Ver.

Zondag 10 Juli. Voormiddags bezoek aan Scheveningen, het Wandelhoofd en verdere bezienswaardigheden van Den Haag; 's avonds om 8 uur godsdienstoefening voor de protestantsche militairen in het gebouw van de Chr. Jonge Mannen-Ver. aan de Prinsegracht. Ds. Ferguson, die de oefening houdt, zal in de Maleische taal spreken.

Maandag 11 Juli met den trein van 8.18 v.m. (Station S.S.) terug naar Nijmegen.

Van Week tot Week.

Dinsdag 28 Juni tot Maandag 4 Juli.

Indologische leergang. Door de Afd. Volkenkunde van de Kon. Vereeniging Koloniaal Instituut te Amsterdam zal van 12 Sept.—10 Dec. a.s. wederom een Indologische leergang worden gehouden. (Op het programma zullen we binnenkort de aandacht vestigen).

Achtste Koloniale Vacantiecursus voor Geografen. Van 27—29 December e.k. zal vanwege het Comité voor Indische Lezingen en Leergangen weder een Koloniale Vacantiecursus voor Geografen worden gehouden.

De passagiersvlucht naar Indië. De eerste passagiersvlucht Amsterdam—Batavia behoort weder tot de geschiedenis; met spanning wacht men thans op 't verloop van de terugreis, welke den 6en Juli aanvangt. Volbracht Van der Hoop zijn beroemde Holland-Indië-vlucht in 20 dagen, reizen, het Fokkervliegtuig met als passagier de Amerikaansche luchttoerist Van Lear Black legde hetzelfde traject af in slechts 13 reisdagen. Thans wacht wederom een Nederlander om een poging te doen dit record te verbeteren. De bekende vliegenier luit. Koppen n.l. zal — naar verluidt — op 1 Oct. a.s. een vlucht naar Indië ondernemen, welke hij zich voorstelt in *10 dagen* te volbrengen. Hulde aan de moedige wegbereiders voor eene geregelde verbinding tusschen Nederland en de Oost!

Prof. Dr. E. C. Julius Mohr. Aan de Rijks-Universiteit te Utrecht is benoemd tot bijzonder hoogleeraar in de tropische staathuishoudkunde, bijzonderlijk tot het geven van onderwijs in de kennis van den bodem van Ned.-Indië, Dr. E. C. J. Mohr, te Amsterdam.

N.V. Philips' omroep Holland-Indië. Dezer dagen is te Amsterdam opgericht de N.V. Philips' omroep Holland-Indië met een kapitaal van f 1.000.000, waarvan reeds geplaatst meer dan f 500.000.

Luchtpostverbinding Batavia-Soerabaja. Batavia, 28 Juni (Aneta). [1]) De geregelde luchtpostverbinding van Batavia naar Soerabaja in aansluiting op de mailbooten, vangt aan met de mail, die aangebracht zal worden met het s.s. Tambora van den Rotterdamschen Lloyd, die op 3 Juli a.s. te Tandjong Priok verwacht wordt.

Van Volksraadleden. Batavia, 28 Juni (Aneta). De heer Oostmeijer (N. I. V. B.) heeft met 10 Juli ontslag gevraagd als lid van den Volksraad.

Batavia, 1 Juli (Aneta). Bij de Indische vertegenwoordiging van de Vereeniging van Europeesche Ambtenaren bij het Binnenlandsch Bestuur is een voorstel ingekomen om den assistent-resident Middendorp, lid van den Volksraad van de fractie der Indische Sociaal-Democratische Partij, als lid van de vereeniging te royeeren naar aanleiding van zijn uitlatingen in den Volksraad tegen de overheid, waarvan hij zelf deel uitmaakt. Dit voorstel zal binnenkort worden behandeld.

Prof. Dr. Snouck Hurgronje. Men meldt uit Leiden aan de Msb.: Indertijd hebben wij meegedeeld, dat er pogingen zouden worden aangewend om het mogelijk te maken, dat prof. dr. C. Snouck Hurgronje, ook na het neerleggen van het hoogleeraarsambt wegens het bereiken van den

[1]) De tekst der Aneta-telegrammen is ontleend aan het „Vaderland".

dant, dat hij zijn landgenooten-recruten had opgestookt om te drossen, hetgeen hem bij het overwicht, dat het kader op de jonge soldaten had, niet moeilijk was gevallen.

Met zulk kader moest men dikwijls werken.

En toch hebben vele van de aldus opgeleide soldaten in de daaropvolgende jaren met eere deelgenomen aan de krijgsverrichtingen in verschillende gedeelten van den Archipel en in hun nederige betrekking met ijver, trouw en veel plichtsbetrachting tal van vermoeienissen en ontberingen doorstaan. Zij hebben deel uitgemaakt van het leger in zijn meest glansrijke periode, toen het wist te volbrengen, wat tevoren door bijna iedereen onmogelijk was geacht. Zij hebben hun steentje bijgedragen tot de pacificatie van de buitengewesten en den daarop gevolgden wonderbaar snellen opbloei van geheel Nederlandsch-Indië.

Hun beste leerschool hebben zij evenwel te velde doorloopen; daar leerden zij in de eerste plaats van hun oudere kameraden. Kon men op Java aan de gezichten de recruten van de oudere soldaten onderscheiden, op Atjeh zag men een soortgelijk verschil tuschen de soldaten, die reeds het noodige hadden medegemaakt en de pas van Java aangekomen nieuwelingen. Zij hadden veel flinkere gezichten.

Met alle waardeering voor hetgeen de recruten van de laatste jaren der negentiende eeuw als soldaat te velde hebben gepresteerd, moet worden erkend, dat — zooals later is gebleken — zoowel aan de toenmalige recruten- als aan de kaderopleiding nog zeer veel viel te verbeteren.

Onderwijl groeiden de geruchten over een aanstaande expeditie naar Pedir tot zekerheid aan, werd het bekend, dat van het Magelangsche garnizoen het 2e Bataljon Infanterie en een peloton genietroepen daaraan zouden deelnemen. In '98 zouden de troepen vertrekken. Een door mij gediend verzoek om overplaatsing bij het 2e bataljon werd ingewilligd. Daar omstreeks dien tijd het Beaumont-enkelladergeweer, waarmede de infanterie was bewapend, werd vervangen door het tegenwoordige Männlicher-repeteergeweer M. 95, en de bataljons, die te velde zouden trekken, eerste vóór dien tijd de voorgeschreven schietoefeningen moesten hebben doorloopen, bestond de dienst bij het tweede bosje (bataljon) in hoofdzaak uit schieten en nog eens schieten, afgewisseld door flinke marschen in het lieve bergterrein nabij Magelang. Die klimpartijen vormden echter een slechts bescheiden vooroefening voor de tochten door het Atjehsche gebergte.

De laatste maanden vóór het vertrek kenmerkten zich door een bijzonder feestlustige stemming, waartoe vooral een groote club van getrouwden, veel jonge meisjes en ongetrouwde officieren veel bijdroeg. Er ging bijna geen week voorbij zonder dat een of ander lid van die club een aanleiding wist te verzinnen om er een avondje van te maken. Bij gewoonlijk een dansje met wandelend souper. Bij hooge zondering gingen de genoodigden dan vóór drie naar huis. In het bijzonder bracht een der oudere gedetacheerde luitenants van het Nederlandsche leger leven in de brouwerij. Dat was een type, dat buiten de diensturen vrijwel het grootste deel van zijn tijd in de soos doorbracht en slechts thuis kwam om te eten, te slapen, zich te kleeden en te baden. Hij leefde in zooverre geregeld, dat hij

jarigen leeftijd, aan de Leidsche universiteit colleges zou kunnen blijven geven.

Naar wij thans vernemen, is men er in ge-d deze pogingen te verwezenlijken en n curatoren der Leidsche universiteit er egestemd, dat prof. Snouck Hurgronje aan college zal geven in het Atjehsch.

...an van Langkat overleden. Medan, 2 Juli (Aneta). Overleden is de Sultan van Langkat, Abdoeldjalil Rachmat Sjah. Opvolger is zijn zoon Toengkoe Machmoed.

...reeselijk ongeluk. Soerabaja, 2 Juni (Aneta). Een groote Madoereesche prauw met honderd opvarenden is buiten het Oostgat omgeslagen. De „Krakatau” en drie marine-vliegtuigen vertrokken er heen en troffen de prauw ondersteboven aan met 20 personen er op. Hier en daar dreef wrakhout, waaraan zich menschen hadden vastgeklampt. Gevreesd wordt, dat de meesten verdronken zijn.

...rsitaire examens. Leiden. Doctoraal examen Indisch recht de H.H. C. G. J. Lambers, Mr. J. Hartelust en O. A. Gobius. — Econ. candidaats-ex. Indologie de heer G. W. van der Zwalm. — Taalkundig candidaats-ex. Indologie de H.H. W. A. Ginsel, J. J. Meuke, F. A. E. van Wou-...n, H. K. E. Wijers en J. H. Veenhuysen. — Candidaats-ex. Indisch recht de H.H. W. G. H. Chavannes en F. Pellerkoft.

Wageningen. Landbouwhoogeschool. Ingenieurs-ex. koloniale landbouw de H.H. P. van Doorn, H. C. A. Klasing, L. H. D. Mulder, M. ...eko en M. G. Westenberg. — Ing. ex. koloniale boschbouw de heer J. F. W. Essenburg. — Cand.-ex. koloniale landbouw de H.H. A. J. ...op en P. H. Romswinckel.

Utrecht. Taalkundig candidaatsexamen Indologie de heeren N. Commijs en A. v. d. Berg.

...onstelling van Indonesische weefsels. De Vereeniging van Vrienden der Aziatische Kunst houdt van 17 Juli tot 10 Augustus in „Pulchri Studio” te 's-Gravenhage eene tentoonstelling van Indonesische weefsels, voornl. van zgn. „Ikat”-weefsels. Verschillende musea, waaronder het Rotterdamsche Museum voor Land- en Volkenkunde en 's Rijks Ethnogr. Museum te Leiden hebben medewerking toegezegd.

...ndant der Koloniale Reserve. Luitenant-kolonel der infanterie van het N.-I. leger W. C. ...mman is op zijn verzoek met ingang van 16 September a.s. eervol ontheven uit zijn betrekking van commandant der koloniale reserve te Nijmegen. Tot zijn opvolger is benoemd de maj. der infanterie van het N.-I. leger J. J. Barend-...en.

...ld laat thuis kwam, soms zoo laat, dat hij bij ...staan met de tijdrekening in de war geraakte en morgen met den avond verwarde. Zoo was ..., op een middag zeer laat en vol whisky-soda ...ter huiswaarts gekeerd, toen hij 's avonds, over achten door militaire muziek werd ge-... In de meening, dat het reeds ochtend was, het ...on reeds uitrukte en hij zich had verslapen, ... hij haastig het bed uit, kleedde en wapende zich vlug om zich in een inmiddels ontboden ...naar het kampement te spoeden, doch onder-... de vergissing te bemerken; hij was gewekt door muziek van de taptoe.

...aard gevoelde ook dit fuifnummer zich ge-...en om een feestje te organiseeren. Weliswaar ...d daartoe eigenlijk geen bijzondere aanleiding, viel zijn verjaardag eerst in de tweede helft ...et jaar, doch geen nood. Er was geen enkel ...ar tegen om het heugelijke feit zijner geboorte ...aal per jaar te herdenken en om bovendien ...lf jaar aan het eigenlijke feest veertien dagen ...n een receptie met muziek en dans te doen ...gaan. Zijn huis bood voor een en ander alles-voldoende ruimte aan. Het was de woning van ...getrouwd kapitein geweest, met wien hij had ...gewoond, doch die plotseling met spoed was ...plaatst. Aangezien er op dat tijdstip geen ...hebbende op een woning vierde klasse in het ...en aanwezig was, die zich nog niet verheugde ...genot van zoodanige woning, bleef onze luitenant maar voorloopig dit huis gebruiken voor de ...den, het toilet en de rust.

... meubilair behoefte er niet te worden ver-... voor de receptie, want de geheele inboedel ...t hoofdgebouw beperkte zich tot een bed, een groote rotanstoel en een schrijftafel, waarop een gendi. En toch was op de receptie alles keurig in orde, waartoe meubels, servies, glaswerk, vorken, lepels en messen links en rechts bij vrienden en kennissen waren geleend of bij leveranciers waren gehuurd.

Ook deze receptie eindigde 's nachts om half drie.

Het eigenlijke herdenkingsfeest van de geboorte zou echter niet in datzelfde huis worden gevierd, want voordat het zoo ver was, vond de bewoner, op een middag uit de soos komende, zijn geheele meubilair, te weten het bed, de stoel en de schrijftafel, waarop de gendi, buiten staan en een nieuwen bewoner in het huis. Er was namelijk een kapitein nieuw in het garnizoen aangekomen, aan wien de woning was aangewezen met de mededeeling, dat deze dadelijk kon worden betrokken. Daar de nieuwe bewoner gehuwd was en hotelkosten wilde vermijden, verspilde hij geen tijd met zoeken naar den eigenaar van den kostbaren inboedel, dien hij in het huis aantrof, maar liet hij deze vriendelijk op straat deponeeren. Dit leidde uiteraard wel tot een woordenwisseling met den vroegeren bewoner, maar het resultaat was toch, dat deze naar het hotel moest verhuizen. Ook moest hij omzien naar een andere gelegenheid voor het groote feest. Gelukkig stond het huis, waarin de notaris had gewoond, tijdelijk leeg en kon dat voor dien avond worden gehuurd. Voor den eigenaar sneed het mes aan twee kanten, daar hij de voornaamste leverancier van dranken ter plaatse was.

(Wordt vervolgd.)

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt.

Javaansche Dansers.

Zooals wij onlangs hier reeds opmerkten: meer en meer leeren wij, Westerlingen, de Oostersche muziek en de Javaansche dansers kennen en waardeeren, daar ze thans ook gelukkig veel meer dan vroeger in verschillende landen en plaatsen, onder alle lagen der maatschappij, voor oud en jong, gegeven worden. Zoo lezen wij nu weer, dat op een tentoonstelling, welke van 7 tot en met 13 dezer te Bloemendaal gehouden wordt, o.a. Indische dansen zullen worden gedemonstreerd voor de jeugd.

Dat bericht luidt:

„De leerlingen van het Kennemer Lyceum hebben een kleine Indische tentoonstelling georganiseerd, uit wat in den kring van ouders en belangstellenden voor schoons en belangwekkends uit Indië aanwezig is. Deze tentoonstelling wordt op Woensdag 6 Juli in de Aula van het Kennemer Lyceum geopend door mr. D. Fock, oud Gouverneur-Generaal van Ned.-Indië, die een korte inleidende rede zal houden.

„De tentoonstelling, die in de eerste plaats bestemd is voor leerlingen van het Kennemer Lyceum en hun ouders, zal ook toegankelijk zijn voor leerlingen van andere scholen onder geleide, en voor het publiek.

„Aan de tentoonstelling zullen eenige attracties verbonden worden, b.v. een gelegenheid om Indische gerechten te gebruiken; ook zullen enkele lezingen plaats hebben, de bekende Indië-vlieger, de heer A. N. J. Thomassen à Thuesink van der Hoop, zal spreken over zijn vlucht naar Indië in verband met die van onlangs; prof. dr. J. van Rees zal van zijn jongste reis door Ned. Oost-Indië komen vertellen; nog enkele sprekers zijn uitgenoodigd. Op Zaterdag 9 Juli zullen Indische dansen worden gedemonstreerd, terwijl in den middag een thee wordt aangeboden door den heer en mevr. Dunlop uit Bloemendaal.”

Dit is de manier om het opkomende geslacht voor Indië te doen voelen, mede langs de wegen der schoonheid.

* * *

De Londensche correspondent van „Het Vaderland” schrijft in het avondblad van 27 Juni j.l. onder het hoofd:

Een Javaansche Danser te Londen.

„Het *Century Theatre* in *Archer Street*, een van die kleine kunstzalen met balkon, juist groot genoeg voor een schouwspel, dat niet is

voor de massa, maar voor de weinige fijnzinnigen, die er den adel van verstaan, was gisteravond vol. *Raden Mas Jodjana* had, wat men noemt, een goede zaal: een uitstekende vertegenwoordiging uit de Nederlandsche kolonie, waaronder in de eerste plaats onze gezant en mevrouw *de Marees van Swinderen* moeten worden genoemd, en een zeer groot aantal Engelschen, die in het noodweer gisteren niet naar het achterland van Noord-Kensington zouden zijn getogen, als zij geen oogen hadden voor exotische kunst. En toch, hoe rommelig en banaal deed die welgevulde zaal vol westerlingen aan, tegen dat uiterst sobere tooneel, waarop één schoone oosterling zijn adellijke kunst verbeeldde.

Wij zagen hem als den waren strijder Ardjoeno uit de Bhagavad-Gita en als den ijdelen koning Kelono, in den dans, gewijd aan den rijstbouw en als den mystischen vogel Moeschar, in de verrijzenis van Miroedho, die zijn ketenen afschudt, en als den schrikkelijken demon Raksasa, als Krishna den fluitspeler en in de schoone apotheose van den God der wijsheid Vishnoe. Over dit alles valt luttel nieuws te vermelden. Raden Mas Jodjana is in Nederland genoegzaam bekend en woorden van lof over zijn stijl, zijn opvatting en artistiek gevoel zijn onnoodig. Interessant echter is het, dat op een uiteraard koel en gereserveerd publiek als het Engelsche, deze kunst zulk een indruk maakte, dat na elk nieuw nummer het applaus hartelijker werd en tot steeds meer terugroepingen leidde. De muziek — een piano, die gamelanmuziek trachtte te vertolken — was goed, de inleidingen leken grootendeels overbodig, zelfs voor een Engelsch publiek".

De Javaansche danser, *R. M. Jodjana* is, zooals de correspondent terecht opmerkt in Nederland bekend en gewaardeerd. Voor den Westerling is zijn kunst gemakkelijker te begrijpen dan de klassieke Javaansche dans.

In de Januari-aflevering van *„Oedaya"* heeft hij zijn standpunt uiteengezet, waarop wij ook dezerzijds reeds de aandacht vestigden. In hetzelfde tijdschrift van Juni j.l. richt de heer *Th. B. van Lelyveld*, naar aanleiding daarvan, een „Open Brief" tot hem, o.m. schrijvende:

„Een logisch gevolg van je aanleg, instincten, inzichten en verlangens is: dat je zeer persoonlijke kunst iets geheel anders laat zien dan wat men tot nu toe heeft verstaan onder Javaansche danskunst. Je hadt dus beter gedaan in je „Standpunt" aanraking te vermijden tusschen die danskunst en die van jou. Want het eenige standpunt, dat jij kan innemen is dit: dat je, los van den wajang wongdans, dus los van de daarin aangenomen principes over de legendarische figuren, los van de klassieke wetten, die dien dans beheerschen, je eigen opvattingen wenscht te uiten op een wijze zooals een „modern Javaansche danskunstenaar" die voelt. Onder een modern Javaan is dan te verstaan: een Javaan die hereditair de eigenschappen van zijn volk bezit, maar die deze wijzigt of aanvult naar in het Westen opgedane ondervindingen. Het valt n.i. te betwijfelen of, wanneer je op Java was gebleven, je danskunst zich ontwikkeld zou hebben in de richting, die zij zich nu gekozen heeft.

Hebt je iets tegen het standpunt zooals ik het daar neerschrijf? Ik geloof het niet, je composities bewijzen, dat dit het voor jou juiste standpunt is.

Zal iemand daarom je kunst minder waardeeren?

Ook dat geloof ik niet, integendeel, het zou onbillijk zijn je te verwijten een waarlijk uitnemend scheppend danskunstenaar te zijn niet alleen, maar bovendien, in jou moet de grondlegger worden gezien van den *„vrijen Javaanschen dans"*, die, niet rakende aan de tradities van den *klassieken* tooneeldans, in de uitingswijze een cosmopolitischer karakter draagt dan deze".

In zijn antwoord hierop schrijft de heer Jodjana o.a.:

„Ik ben en voel me in wezen door en door Javaan [1]), doch voor een *klassiek*-Javaansch danser heb ik me nooit uitgegeven, noch de tradities van de kunst van mijn volk ge... acht.

De leider van *„Krido-Bekso-Wiromo"* [2]) heeft me persoonlijk meegedeeld, dat ze zich hebben gehaast om de bestaande wetten en regels der Javaansche danskunst op schrift te stellen, omdat ze bang waren, dat deze kunst anders binnen afzienbaren tijd zou ontaarden in een soort banalen amusements-dans. Ik ben 't met je eens, dat *„Krido-Bekso-Wiromo"* een uitstekende school is en den tijd begrijpt. Ook ik erken de groote verdiensten van deze school, door het op schrift stellen van de bestaande regels der Javaansche danskunst, waardoor een schoone traditie wordt bewaard, maar daarnaast wordt *de mogelijkheid tot een beperkende en knottende leermethode geschapen.* [3]) Ik misken de oer-Aziatische overlevering niet en dank daaraan mijn „begrip van juisten stijl", zooals jij 't noemt. Alleen zou ik onder je aandacht willen brengen, dat de danskunst der Hindoes bijvoorbeeld, die in elk klein onderdeel is vastgelegd en overgeleverd, ook *komen ten gronde is gegaan.*

Men kan n.l. *door het krampachtig vasthouden van overgeleverde traditie alleen,* geen *kunst*, welke dan ook, *doen voortleven.* Schoone tradities kunnen een grooten steun geven, *doch de scheppingskracht*, waarmede men op het bestaande kan voortbouwen, *is te zoeken in den kunstenaar zelf.*"

Met dezen slotzin van zijn betoog zal wel ieder het eens zijn. Laat ons hopen, dat er nog genoeg Javaansche danskunstenaars zijn en komen zullen om zoowel den vrijen dans, als den klassieken Tooneeldans te doen bewonderen. De woorden van Z.H. Prins Mangkoe Nagoro VII, [4]) beschermheer van de vereeniging „Jong Java", geuit op het congres dier organisatie in December 1926, geven daartoe alle reden:

„Indien wij hier Jong-Java met de jeugd mogen vereenzelvigen, en deze jongeren gewonnen zijn voor land en volk, dan heeft ter Java een toekomst. Doch alleen dàn zal dit zoo zijn, als de jongeren zich eerst de noodzakelijke westersche kennis weten te verwerven, en als zij vervolgens deze verworven kennis tot heil van land en volk weten aan te wenden.

„Hierbij dienen zij echter voor oogen te houden, dat het eigen wezen van ons eigen volk slechts dàn Javaansch blijft, indien de leden van Jong Java als toekomstige intellectueelen hun westersche vorming weten te verwerken in eigen cultuur, zoodat de westersche wetenschap wordt gebruikt als nieuwe kracht om de wortels in eigen bodem beter te doen schieten.

„Het is niet de eerste keer, dat Java zich ontvankelijk heeft getoond voor invloeden van buiten af. Onze geschiedenis toch heeft telkens getoond, dat wij in staat zijn vreemde invloeden door innerlijke kracht te verwerken

---

[1]) Hoezeer hun rhythmische muziek en dansen den Javanen van jongsafaan in het bloed zit, bleek op het Indisch Tuinfeest, waar het driejarig dochtertje van Pah Bouman zoo allersnoezigst tandakte. Ook was hier geboren zoontje van R. M. Noto Soeroto was getogen toen hij voor 't eerst de gamelan hoorde, thuis de wijzen nazingen en er dansbewegingen maken. — *Red.*

[2]) Pangeran Ario Soerjodiningrat, die er zich zeer in verheugde, dat, tijdens zijn aanwezigheid verscheiden Europeanen, ook *totoks*, de gamelan den leeren bespelen, zond onlangs een 80-tal op schrift gestelde melodieën. De spelers kunnen dus, onder leiding van *Raden Ajoe Jodjana*, flink aan 't oefenen met o.a. voor een eerlang te geven uitvoering met te Frankfort, waar thans een internationale Muziektentoonstelling gehouden wordt, waarbij ook litteratuur over Indische muziek vertegenwoordigd is en bundels Javaansche muziek in Javaansche notenschrift (handschrift) uit het bezit van mr. Jaap Kunst te bezichtigen zijn. — *Red.*

[3]) Wij vernamen uit den mond van denzelfden leider, dat 't den danser R. M. Jodjana, „geen kwaad zou hebben gedaan, als hij de techniek van den dans aan school had geleerd." — *Red.*

[4]) Naar verluidt, koestert Z. H. het plan om eerlang met zijn gemalin, de aanminnige Ratoe Timoer, naar Nederland te komen. Velen zullen hen beiden hartelijk welkom heeten. — *Red.*

het eigene te verdiepen, zijn uitingen op hooger niveau te brengen. Als wij thans hiertoe niet meer in staat zouden zijn, dan bewijst dit, dat onze innerlijke kracht aan het tanen is.

„Echter gezien de opleving op velerlei gebied, die wij thans kunnen constateeren, behoeven wij ons niet ongerust te maken voor de naaste toekomst en mogen wij de verwachting koesteren, dat die toekomst veel schoons in zich bergt."

Laten wij, Nederlanders, er ons een eer in stellen den Oosterling zooveel mogelijk in deze richting hulpzaam te zijn, terwijl wij zelve o.a. van de zooveel oudere innerlijke beschaving der Javanen ook veel kunnen leeren.

Persoverzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

De malaria-bestrijding.

Het *Soer. Hbl.* (27 Mei, 3de bl., Z.) ziet met ... terug op den meer dan vijfjarigen arbeid van het *Centraal Malaria-bureau* te Batavia, dat de malariabestrijding over den geheelen Indischen Archipel heeft geleid, — een arbeid, welke één der gronden is tot rechtvaardiging van het Westersch gezag over deze tropische volken. In 1921 werd de geheele malaria-bestrijding gebracht onder supervisie van *prof. Rodenwaldt*, iemand die op gebied der organisatie van saneeringswerk en technischen arbeid op groote schaal elders reeds blijken van bekwaamheid had gegeven. Het werk wordt geheel beheerscht door locale factoren en verschilt in de onderscheiden streken volkomen van karakter. De heer Rodenwaldt heeft met erkentelijkheid te getuigen van de groote medewerking die hij bij dezen arbeid van plaatselijke autoriteiten ondervond. Zoo werd o.a. op Boeton mooi werk verricht door den tegenwoordigen majoor *Van Hasselt*, te Madjene door den ass.-res. *Uljée*, te Kalabahi door den civ.-gez. *Statius Muller*, te Waingapoe door den ass.-res. *Verschoor van Nissen*. De algemeene basis blijft: de bestrijding der gevaarlijke anopheles-soorten, welker bestaan men onmogelijk tracht te maken. Sinds *prof. Swellengrebel* den weg aangaf is ook uit de muskietenbestrijding het „wilde" element verdwenen; de strijd richt zich slechts tegen de soort die men door stelselmatig onderzoek als gevaarlijk heeft leeren kennen, zooals men tijd na het uitbreken der pest ook de rattenvangst zich is gaan bepalen tot enkele soorten. De hoofdinspecteur van den B. G. D., dr. Van Lonkhuijzen, heeft vele gouvernementsartsen bij het centrale laboratorium gedetacheerd, waardoor de kennis der anopheles-soorten en hare larven sterk is toegenomen. Er blijft voor de toekomst in deze richting nog een massa te doen, vooral inzake de gedetailleerde bestudeering der larven-biologie. Vele raadselen moeten nog worden opgelost, o.a.: waarom eene bepaalde anopheles-soort hier gevaarlijk is, en op een ander eiland niet.

Men heeft eene massa ervaring opgedaan — zoo schrijft Z(entgraaff) —, en duidelijker teekent zich thans de te volgen weg af, met de op te trekken permanente organisatie. De dienst der malariabestrijding moet de beschikking krijgen over hulppersoneel, bijv. malaria-mantri's, die na behoorlijke, uiteraard oppervlakkige opleiding in de verschillende landschappen of gewestelijke ressorten, worden geplaatst voor min of meer mechanischen arbeid. Op elk groot eiland, of groep van eilanden, behoort een Europeesch deskundige werkzaam te zijn aan de oplossing der malaria-problemen. Thans is daarvoor niet voldoende tijd beschikbaar. Met het oog van reizen naar de zoover uiteenliggende eilanden gaan maanden heen; van de afgeloopen vijf jaren was prof. Rodenwaldt ongeveer twee jaar op reis, en zijn opvolger, *dr. Walch*, staat voor dezelfde kwestie, welke nagenoeg de helft van zijn werkkracht absorbeert. Het malaria-kwaad is van geweldige dimensies. Hier ligt een reusachtig vraagstuk voor koloniseerenden arbeid in zijn hoogste beteekenis. Hier bestaat de mogelijkheid om duizenden levens te redden, aan honderdduizenden gezondheid te brengen. Er is niets dat dezen arbeid in beteekenis overtreft; al het andere, welvaart, onderwijs... zij komen na de verzekering van het leven en de opvoering der volkskracht, het eerst geschenk dat men dezen volken kan

De Loc. van 9 Mei schrijft over „Trachoom op Java" (blz. 5) en „Bodemonderzoek" (blz. 4).

Semarang.

De Gouverneur-Generaal bezocht Soerabaja (*Soer. Hbl.* 20 en 23 Mei, 3de bl.) en Semarang (*De Loc.* 24 en 27 Mei, blz. 18 en 5). De burgemeester van Semarang, de heer *Bagchus*, gaf in zijn welkomstrede een beeld van het huidige stadium van de ontwikkeling der stad. In 1832 had Semarang reeds 40.000 inwoners, in 1847 78.000, omstreeks 1900 125.000, en thans is het zielental gestegen tot 175.000. Semarang neemt onder de Indische gemeenten een zeer bijzondere plaats in; de levenskracht van dit ressort, op meesterlijke wijze nog gestuwd door spreker's eminenten voorganger, *ir. De Iongh*, heeft er toe geleid, dat deze plaats tot voorbeeld wordt gesteld als woonstad in de tropen. Het waterleidingbedrijf is een zegen gebleken voor de stad, voornamelijk door het gratis ter beschikking stellen van drinkwater aan 250 hydranten en 50 openbare badinrichtingen, en door het lage tarief waartegen het water aan weinig draagkrachtige bevolkingsgroepen ter beschikking wordt gesteld. Jaarlijks wordt voor *f* 100.000 gratis water aan de bevolking afgegeven, hetgeen tengevolge heeft gehad, dat geen ernstige epidemieën van ingewandsziekten meer onder de bevolking zijn voorgekomen. Mede is de belangstelling van het gemeentebestuur onafgebroken gericht geweest op *de huisvesting der inwoners*. Nadat de doktoren *De Vogel* en *Lim* de oorzaak der hooge sterftecijfers hadden bekend gemaakt en de apotheker *Tillema* de wantoestanden op woninggebied in schrille kleuren had geschetst, werden door den gemeenteraad spoedig gelden toegestaan voor een proef met een 30-tal woningen ten behoeve van de volkshuisvesting. Deze proef slaagde uitstekend, de volkswoningen, opgezet in de dalen van het tegenwoordige Heuvelterrein, vonden gretig huurders en boden studiemateriaal voor verdere plannen, die opgezet en uitgevoerd werden. Met burgemeester *De Iongh* aan het hoofd werd door een groep van toegewijde raadsleden voortdurend gestreefd naar uitbreiding en volmaking van het woningbezit, met het resultaat, dat de gemeente thans beschikt over een woningpark van rond 1600 woningen van de meest uiteenloopende soorten en huurprijzen. Dat Semarang een goede reputatie als woonstad heeft gekregen is mede voor een deel toe te schrijven aan de ontwikkeling van het particulier initiatief, dat de gemeente bij hare grondpolitiek op den voet volgde. De aanleg van wegen in het Heuvelterrein werd steeds beantwoord door den bouw van ruime woningen door particuliere bouwers. De plannen tot het maken eener *zeehaven* staan thans in het brandpunt aller belangstelling, niet alleen om den directen invloed, dien deze haven op de ontwikkeling der stad zal hebben, doch ook wegens de hygiënische belangen die daarmede gemoeid zijn. De *malaria* toch, de geesel der kustplaatsen op Java, is een gevolg van de vischvijvers en daaraan grenzende poelen en plassen, die reeds sinds jaren bekend staan als broedplaatsen der allergevaarlijkste muskietensoorten. Bij uitvoering der havenplannen zullen die terreinen opgehoogd kunnen worden met den grond, verkregen door het uitbaggeren der haven, waardoor niet alleen waardevolle terreinen in de nabijheid der haven verkregen zullen worden, doch ook de broedplaatsen der malariamuskieten zullen verdwijnen en het centrum der stad als woonplaats in bruikbaarheid zal toenemen. Bij de gezondmaking van Semarang speelt ook de afwatering een groote rol, doch de plannen daaromtrent zijn nog in een stadium van besprekingen en onderhandelingen. Het gemeentebestuur vertrouwt echter dat binnen afzienbaren tijd met steun der regeering de heilaanbrengende *afwateringswerken* zullen kunnen worden aangelegd.

Te Semarang bracht de Landvoogd een bezoek aan *het Juliana-Ziekenhuis*, de polikliniek van *Mardi Waloejo, de vrouwengevangenis* op Boeloe, *de Centrale gevangenis voor Europeanen* en de *Kampong Malang* bij Pendrian. De indruk van dezen kampong was niet zeer verheffend. Oude vuile krotten, in elkaar gezet van uitgeslagen petroleumblikken, planken en lappen. Vervolgens ging de tocht naar Semarang-Oost, naar de *gemeentekampong*. Men komt langs Hantoeweg en Hantoeplein, en ontwaart overal kleine maar nette huisjes, overal goed onderhouden hagen van kembang sepatoe en in elk tuintje een vruchtboom, welke geplant werd door de gemeente. Deze kam-

LIJST VAN ADRESSEN

ten behoeve van Repatrieerenden

ACCOUNTANTS-BELASTINGZAKEN

W. v. Maanen & Tadema, Amsterdam/Rotterdam.

APOTHEEK EN DROGIST

Drogisterij „De Boer", Paulus Buysstraat 9, Scheveningen.
G. v. d. Gaag, Groenmarkt 27, Den Haag.
A. de Vries, Kerkstraat 98, Hilversum.

ARTSEN

Dr. F. H. G. van Loon, 2e Sweelinckstraat 166, Den Haag.

AUTOHANDELAREN

N. V. James Nefkens, Laan v. Meerdervoort 96c, Den Haag.

BAD- EN ZWEMINRICHTINGEN

Badinrichting „De Regentes", Weimarstraat 63, Den Haag.

BANKETBAKKERS

J. Krul, Noordeinde, Den Haag.

BANKIERS EN BANKINSTELLINGEN

De Bas & Co., Heerengracht, Den Haag.
Henny & Co., Anna Paulownastraat 62A, Den Haag.
Holl. Bank voor West-Indië, Amsterdam.
Nederlandsche Handel Mij., Amsterdam.
Taams & Keyser, Bankastraat 10, Den Haag.

BEGRAFENISONDERNEMINGEN

Begrafenisonderneming „Simplicitas", Denneweg, Den Haag.

BEHANGERIJEN EN STOFFEERDERIJEN

J. Bosman, Heerenstraat 35, Rijswijk.

BLOEMISTEN

J. M. Hermans, v. Tuylstraat 3, Voorburg.

BOEK- EN KUNSTHANDEL

D. Driessen, Haarlemmerstraat 105, Leiden.

BOEKBINDERIJEN

H. Molier, Houtmarkt 28, Den Haag.

BOEKDRUKKERIJEN

T. C. B. ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag.

BOUW- EN WONINGBUREAUX

Bouwbureau J. van Gemert, Valkenboschkade 277, Den Haag.
Bouwbureau C. Hoogendoorn, Ieplaan 201, Den Haag.
Woningbureau „Actief", Archimedesstraat 41, Den Haag.
Woningbureau W. Hoksbergen, Bezuidenhout 14, Den Haag.
Woningbureau „Meerdervoort", Laan van Meerdervoort 296, Den Haag.
Woningbureau Wöhrmann, Nieuwstraat 14, Baarn.

BRANDSTOFFEN

Firma Van Dijk, Nieuwe Haven 366, Den Haag.
J. van Vuuren, Denneweg 67A, Den Haag.

BROODFABRIEKEN

Gebr. ten Hoeve, Wald. Pyrmontkade 2c, Den Haag.

CARGADOORS EN EXPEDITEURS

De Vries & Co., de Ruyterkade 100, Amsterdam.
De Vries & Co., v. Vollenhovenstraat 17, Rotterdam.

COMESTIBLES-DELICATESSEN

Joh. Toet, Aert v. d. Goesstraat 34, Den Haag.

DAMESKAPPERS

Au Paradis, Toussaintkade 2, Den Haag.
Maison Neustadt, Bezuidenhoutscheweg 3, Den Haag

DANSINSTITUTEN

Dansinstituut „Henri", Archimedesstraat 64, Den Haag.

DETECTIVE- EN INFORMATIEBUREAUX

Detective- en Informatie-bureau Hilvers, Westeinde 235, Den Haag.

DIVERSEN

G. v. Willigen, Havenkade 4, Den Haag.

ELECTR. INSTALLATIES EN -ARTIKELEN

P. v. d. Berg, Bankastraat 41, Den Haag.
Van Eijck, 2e Sweelinckstraat 93, Den Haag.
W. G. Scheeres, Hooigracht 1C, Den Haag.
M. Vrolijk, Thomsonlaan 41, Den Haag.
Frans v. Wijk, Vlamingstraat 24, Den Haag.
J. Zuiderweg, Nicolaistraat 37, Den Haag.

EMBALLAGE EN EXPEDITIE

A. Rietveld, v. Bijlandstraat 27, Den Haag.

pong staat nu ongeveer vier jaar. Z. Exc. neemt een kijkje in een te huur staand huisje, een woning van het type II gekoppeld met een huurprijs van ƒ 6.75 per maand. Het verschil tusschen kampong Malang en deze gemeentekampong is wel groot!

Mevrouw de Graeff bezichtigde nog *het doorgangshuis van Pro Juventute, het meisjestehuis* op Pontjol van het Leger des Heils, *de Kartinischool, de Chineesche school* „Tiong Hwa Hwee Gwan" en de *Van Deventerschool.*

Op de bestuursconferentie met de residenten en regenten van Midden-Java vormde *de politieke toestand* in het algemeen het voornaamste punt der bespreking, voorts in het bizonder de middelen om het contact met de bevolking te bevorderen en om haar vertrouwen in het Bestuur te bevestigen. Ook werd behandeld *het desabestuur* en de mogelijkheid van verbetering daarvan, en *het volksonderwijs,* waarbij de wenschelijkheid werd betoogd om ook op de volksscholen elementair landbouw- en ambachtsonderwijs te doen geven, alsook facultatief eenig godsdienstonderwijs.

Wij verwijzen naar *De Loc.* van 9 Apr. blz. 35 en 42: „Nog niet rijp" en „De Regeering en de Semarangsche zeehaven", en van 17 Mei, blz. 23: „Het beheer der stadskampongs".

Het Nederlandsch belang.

De Loc. (28 Mei, blz. 19) verklaart met nadruk, dat de aanwezigheid van de *Sumatra* te Shanghai *door géén der Chineesche groepen in Ned. Indië* verkeerd begrepen is. Eigen onderzoek, zorgvuldige navraag en het raadplegen der toch waarlijk niet schroomvallige Chineesch-Maleische bladen geven het recht tot de volgende verklaring: de groote meerderheid der Chineesche ingezetenen die men onvoorwaardelijk als rustige en trouwe onderdanen mag aanduiden, twijfelde geen oogenblik aan de juistheid van de *Sumatra*-zending. Maar zèlfs in die kringen van uitermate Chineesch-nationalistisch georiënteerden werd geen „verwijt" vernomen; sterker: — men vernam geen enkel protest, noch te goeder, noch te kwader trouw. Natuurlijk is dit een gevolg van het feit *dat er niets te protesteeren valt.* De goede bedoelingen van de Regeering zijn hier evident. Dat begrijpt hier *iedereen* — dat begrijpt *allereerst* de Chineesche gemeenschap. De bezorgdheid in Holland voor eenig misverstand in Chineesche kringen in Indië inzake de noodzakelijke aanwezigheid van één Nederlandsch oorlogsschip te Shanghai om in geval van nood de Nederlandsche onderdanen aldaar te beschermen, is *misplaatst.* Dit geldt eveneens voor de mogelijke zending van de *Flores.* Niemand weet hoe de strijd tusschen Hankow en Nanking zich zal ontwikkelen; de onzekerheid is grooter dan ooit. Onder dergelijke omstandigheden is het de plicht van de Regeering om zèlf voor de bescherming der Nederlanders te zorgen. En als men zich dan toch voor een misverstand bezorgd wil maken — laat het dan dit zijn: het besluit om de *Flores* niet te zenden zou, door het buitenland, door het Oosten, door alle Nederlanders in Indië, *en ook door de Chineesche ingezetenen van Indië,* gezien worden *als onbegrijpelijke en onverantwoordelijke zwakheid en als het verzuim van een nationalen plicht.*

Ook het *Bat. Nwsbl.* (25 Mei) constateert dat men in Holland blijkbaar nog altijd vreest de Chineesche en Russische broeders te ontstemmen. Er is ook nog zoo iets als het Nederlandsch belang!

Wij vestigen de aandacht op het *Soer. Hbl.* (21 en 23 Mei, 3de bl. Z. *„Onze huidige koloniale politiek als natuurlijk verschijnsel"*; 21 Mei, 2de bl. *v. L. „Democratie en Indië"*; 21 Mei, 3de bl. *„De Communistic youth"* in den Riouw-archipel), *De Loc.* (24, 25 en 27 Mei, bl. 21, 36 en 3 *„De I. S. D. P."*; 28 Mei, blz. 20 *„De jaarvergadering van den P. E. B."*), de *Java-Bode* (31 Mei *„Daar en hier"*; 25 Mei *„De Poenale Sanctie"*), de *Deli Crt.* (3 Juni *„De jaarrede in de Deli Planters Vereniging") en De Sum. Post* (3 Juni, 2de bl. „De Bantamsche relletjes").

Mr. Th. Thomas †.

Het *Bat. Nwsbl.* (25 en 28 Mei) wijdt aan den te Bandoeng overleden hoofdredacteur van de *„Preanger Post"* twee artikelen. Mr. Thomas is bestemd geweest voor de rechterlijke macht. Zijn proefschrift over de Minahassa trok destijds zeer de aandacht. Hij ving in Indië zijn loopbaan aan als griffier bij een rechtscollege. Zijn levendige geest dreef hem echter na eenige jaren naar de advocatuur, waarin hij, vooral op het gebied van strafrecht, naam maakte. In dien tijd kwam zijn neiging tot de journalistiek aan den dag; in 1908 gaf hij, in

samenwerking met anderen, het weekblad „Jong Indië" uit en in 1914 leidde hij als hoofdredacteur het *„Bat. Nwsbl."*. De advocaten-praktijk had hij intusschen geheel aan gegeven. Van het „Bat. Nwsbl." kwam de heer Thomas bij het *„Bat. Handelsblad"*, dat in den oorlogstijd de Duitsche zaak verdedigde en na den oorlog verdween. Ten slotte kwam hij te Bandoeng, waar hij als eerste leider van de *„Ind. Telegraaf"* optrad en vervolgens de *„Preanger Post"* stichtte. Mr. Thomas was een zeer bekwaam, zeer belezen man met een goede pen, een aangenaam causeur tevens, maar hij miste de eigenschappen om zijn gaven geheel aan zijn arbeid ten goede te doen komen.

Mr. Thomas is ook werkzaam geweest op het domein der letterkunde. Prachtig noemt de heer *Hans van de Wall* zijn vertalingen van Kalidasa's *Sakuntala* en van het Perzische epos *Medjenoen en Leila.* Hij voltooide in 1916 zijn *Hendrik, Koning van Navarra,* treurspel in vijf bedrijven; het wordt als een welgeslaagd, afgerond opus beschouwd; men moet het beoordeelen als leesdrama, niet als tooneelstuk. De beide andere tooneelstukken, welke hij later schreef, met name *Nedda* en *Gedecoreerd,* zijn inderdaad meer journalistieke vertoogen in tooneelvorm dan drama's. Deze stukken spelen in Indië en behandelen bestuursaangelegenheden, welke de schrijver aan een felle critiek onderwerpt. *Nedda* is slechts als feuilleton in enkele dagbladen verschenen. Het bevat zeer vele mooie gedeelten, en verdient zeker dat het wordt opgevoerd. *Gedecoreerd* werd in 1919 in den Stadsschouwburg opgevoerd. Hoewel de meeningen daarover verdeeld waren, had het werk over het algemeen toch une bonne presse. Wie een volkszaak in verband met bestuursaangelegenheden in de oorlogsche jaren, met warmte en overtuiging bepleit wil zien, leze zijn Nedda en zijn Gedecoreerd. Of beter: voere die stukken op.

II. UIT DE INHEEMSCHE EN CHINEESCHE PERS.

Een nieuw blad.

Te Soerabaja is weer eens een nieuw periodiek ontstaan, dat den naam *Azia* ontvangen heeft, geleid wordt door den redacteur R. P. Djatmiko en driemaal 's maands zal verschijnen. De directie verklaart in de inleiding dat volstrekte neutraliteit zal worden betracht en dat het blad de waarheid zal durven zeggen, doch steeds op beschaafden en binnen de grenzen blijvenden toon. Het zal niet tot de richting van een bepaalde partij behooren, want dan ware goede en oprechte uiting van gedachten onmogelijk.

Behalve het vermelden van de nieuwste feiten en gebeurtenissen en het mededeeling doen van alles wat van belang is voor heel het Aziatische volk, zal het blad zich keeren tegen alle gebeurtenissen, die de grenzen van welvoegelijkheid en menschelijkheid overschrijden en alle daden welke in strijd met de wetten der menschelijkheid zijn scherp aanvallen. Voorts wordt een juridische vragenrubriek opengesteld.

In een der stukken in dit eerste nummer wordt stelling genomen tegen het kapitalisme, dat de wereldgeschiedenis naar believen draait en van de slechtheid en wildheid waarvan het Indonesische volk zich reeds bewust is, hetgeen blijkt uit den vooruitgang der volksbeweging. De schrijver zegt dan verder dat het zoo zwaar is om naar de verdeeldheid te streven in een land waar het verdeel- en heerschsysteem wordt toegepast. Voorts heeft hij het over de innerlijke revolutie, welke bij de menschen van de beweging is teweeg gebracht door de strafwetartikelen 161 bis en -ter, een revolutie, die wel eens door de onderdrukking gedwongen, [illegible] breekt, ook al weet het volk vooruit dat het nog niet voldoende georganiseerd is en nog niet krachtig genoeg om zijn woede te uiten.

In een ander artikel wordt een vergelijking gemaakt tusschen de journalisten van de Europeesche en de Inlandsche en de Chineesche pers, waarbij schrijver zegt dat de Inlandsche en Chineesche bladen over het algemeen slechts organen zijn van bepaalde partijen, waarvan de leiders ook meest redacteurs zijn dier organen. Hij is van meening dat een journalist geen lid behoort te zijn van een bepaalde partij, opdat zijn oordeel zuiver en onpartijdig zij. In Indië zijn de bladen, op enkele uitzonderingen na, volgens schrijver, niet

anders dan de spreektrompetten of voorvechters van bepaalde groepen.

De politiek van het Pan-Islamisme.

In het radicale blad *Sinar Indonesia* (Soerabaja) schrijft „Nationalist-revolutionair" dat de pan-islamitische beweging van tegenwoordig slechts ten voordeele strekt van de rijken en adellijken onder de Moslims der wereld. Met de pan-islamitische politiek wordt volgens hem niets bereikt en hij voorspelt dat, als de P. S. I. qua organisatie niet wordt gewijzigd in den zin van een „pan-aziatische", met medewerking van de boeren en arbeiders van heele wereld, de zoozeer gewenschte groote eenheid niet bereikt zal worden. Als de P. S. I. niet wil dat zij een „Partij naik hadji" (partij voor de bedevaart) wordt genoemd, zal zij hare beginselen moeten wijzigen. Schrijver besluit met te verkondigen dat er geen grooter eenheid zal kunnen zijn dan die der boeren en arbeiders van de geheele wereld.

In een artikel over nationalisme en godsdienst geeft een andere schrijver in hetzelfde blad het meens over de politiek der Islamieten en zegt dat nationalisten hun argumenten en actie baseeren op wetenschappelijke kennis en de Islamieten slechts op Koran, Hadis enz., dus eerstgenoemden op directe en laatstgenoemden op indirecte zekerheid. Hij wijst o.m. op den door Turkije tijdens den grooten oorlog uitgeroepen heiligen oorlog, dus van Islamieten tegen de anders-geloovigen, waarvan het resultaat nihil was, ja zelfs keerde de bevolking van Mekka zich tegen den eigen vriend en meester. Het nationalisme ging toen boven alles en in Indonesië gaat het thans ook niet anders.

De politiek der Chineezen in Indië.

Het Chineesche blad Sin Yit Po te Soerabaja van den 23 April bespreekt dit onderwerp en zegt dat de eenige weg om voor de Chineezen in Indië een betere positie te verkrijgen bestaat in het gelijke rechten vragen als de Europeanen en dat het prestige der Chineesche emigranten zal stijgen door de opruitgang van China. Zoodra China sterk en machtig is, zal de stem der Chineezen meer waarde krijgen. Daarom moet men ook de betrekkingen met China hechter maken en werken om de hinderpalen tusschen totok en peranakan (resp. in China en in Indië geboren Chineezen) weg te nemen. Schrijver zegt dat men gelijke rechten moet vragen als de Engelschen in China hebben.

De Engelschen in China zijn geen Chineesche onderdanen, maar zij hebben zitting in de gemeenteraden en gelijke rechten, zoo niet meer dan de Chineezen. Daarentegen hebben de Chineezen in Indië, hoewel Nederlandsche onderdanen, geen gelijke rechten als de Hollanders.

Voordat dit meest urgente doel bereikt is, heeft het voor de Chineezen in Indië geen nut om zitting te nemen in den Volksraad en in het algemeen in een vertegenwoordigend lichaam, aangezien het prestige der Chineezen door een paar zetels in die lichamen niet zal stijgen.

In gelijken geest spreekt het blad *Sin Po* te Batavia. Het beschouwt het nationalisme als den eenigen grondslag waarop een Chineesche organisatie kan worden opgebouwd; elke andere richting, zooals coöperatie met de Regeering door zitting te nemen in den Volksraad, zal slechts separatisme onder de Chineezen zelf veroorzaken en het streven naar eenheid benadeelen. Het verkrijgen van eene vertegenwoordiging in wetgevende en besturende lichamen moet daarom niet de eenige leuze zijn, zooals nog door zoovele Chineezen wordt gedacht.

Het Chineesche blad *Perniagaän* te Batavia zegt dat zijne opvatting omtrent de positie der Chineezen in Indië overeenkomt met die van den Duitschen ex-rijkskanselier Dr. Luther omtrent de positie der Duitschers, welke onderdanen zijn der Zuid-Amerikaansche republieken. Het heeft niets tegen het Nederlandsche onderdaanschap der Chineezen in Indië en evenmin tegen vertegenwoordiging in den Volksraad. De leuze van het blad is: behartigen der Chineesche belangen in het algemeen, zoowel voor China als voor de Chineesche belangen in Indië, die o.a. door het strijden voor betere rechten verstrekt moet worden. Het wil met de andere bevolkingsgroepen in Indië eendrachtig en maatschappelijk leven en zal niet vreezen nu eens een rechtsche, dan weer een linksche houding aan te nemen zoo zulks in het belang der Chineezen en van China is.

De strijd in China en de anti-Westersche actie.

Dat de strijd in China door de Chineezen in Indië met groote belangstelling wordt medegeleefd, is begrijpelijk en dit komt tot uiting in alle Chineesche bladen, waarvan de meeste zich geschaard hebben aan de zijde der Zuidelijke partij. De anti-Westersche actie der Zuidelijke nationalisten heeft veel sympathie; Tsjang Kai Sjek wordt verheerlijkt en Tsjang Tso Lin verguisd als de man die heult met de Europeesche imperialisten en verdrukkers. Ook wordt Rusland door vele bladen beschouwd als een vriend van het naar vrijheid verlangende China.

Engeland daarentegen wordt voor den hoofdvijand aangezien en ook Japan's politiek wordt sterk gewantrouwd.

Keng Po (Batavia) zegt dat de inval van Tsjang Tso Lin in de Russische ambassade te Peking een zet is van de partij der groote Europeesche mogendheden om Rusland in conflict te brengen met China; daarom is Rusland voorzichtig in zijn stappen om niet in dien strik te vallen en men wacht met groote belangstelling af wat dit land nu zal doen.

Perniagaän (Batavia) noemt de toegevendheid van Engeland in China het kiezen van de wijste partij en schrijft dit toe aan de vrees voor een tweeden wereldoorlog, die voor Engeland, gezien zijn tegenwoordige positie, gevaar kan opleveren omdat zijne koloniën alsdan wellicht in opstand zullen komen.

Het blad *Thien Sung Yit Po* zegt dat de Chineesche regeering het recht heeft om het land te besturen zooals het zelf wil. De oorlog in China gaat de buitenlanders niet aan. Als de mogenheden bevreesd zijn voor het leven hunner onderdanen, moeten zij zorgen dat die niet in de buurt van het gevecht zijn, maar zij passen liever de politiek der oorlogsschepen toe.

Warna warta (Semarang) zegt dat de Engelschen zeven jaren geleden spotten met de Chineesche soldaten, die wegliepen bij het hooren van geweerschoten en papieren kogels gebruikten. Maar nu vliegen die „papieren" kogels over de hoofden der Engelschen en maken slachtoffers. Hankow, Kiokiang, Nanking en nog vele andere plaatsen zijn door de Engelschen verlaten, die weggevlucht zijn zooals de door hen bespotte Chineesche soldaten vroeger deden. Nu bespot men ze niet meer, maar noemt hen woest en wreed. Men spreekt zooveel van anti-vreemdelingen-beweging in China, maar waarom wordt dan geen last aangedaan aan de onderdanen van Rusland en Duitschland, die geen enkelen soldaat in China hebben?

Sinar Sumatra (Padang) noemt de gemeenschappelijke actie van Engeland, Amerika en Japan naar aanleiding van het gebeurde te Nanking kortweg een „gemeene" actie. De oogen der geheele wereld zijn thans gevestigd op het politieke schaakspel in China, dat het tooneel van een nieuwen wereldoorlog dreigt te worden, welke volgens het blad niet meer is te vermijden. Het hangt thans alleen van de wereld af om recht te doen, want de Volkenbond is en blijft doof voor het geroep dat uit de Chineesche beweging is uitgegaan om China zijn rechten terug te geven.

Djawa Tengah (Semarang) heeft het over een „opkomst der nieuwe wereld" en zegt dat Engeland er aan behoort te denken dat Azië ontwaakt is en niet meer Aziaten met Aziaten in botsing kan laten komen, omdat deze allen met de Chineesche beweging instemmen, die ten doel heeft gelijke rechten te verkrijgen. Indien de Chineezen met vereende krachten willen werken voor de belangen van hun ras en vaderland, zal Engeland ongetwijfeld aan de wenschen van China *moeten* voldoen. Het blad is overtuigd dat de nationale partij heel China aan zich zal onderwerpen.

Wanneer dan de landverraders onderworpen zijn, kost het geen moeite meer om de betrokken Europeesche mogendheden te dwingen aan China gelijke rechten te geven en de Aziaten zullen zich kunnen vereenigen om de belangen van Azië te kunnen verdedigen.

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

Nederlandsch-Indië Oud en Nieuw.

De Juli-afl. opent met het portret van Ed. Cuypers (overl. 1 Juni jl.) met een bijschrift van Mr. G. Vissering, waarin de groote verdiensten van den overledene als bouwmeester worden geschilderd. Ook in Indië heeft Cuypers vele gebouwen gesticht welke onder de schoonste aldaar te rangschikken zijn. — De heer L. D. Petit geeft eene geïllustreerde beschrijving van de groote moskee te Parijs, welke in het vorige jaar met veel plechtigheid werd ge-

LIJST VAN ADRESSEN

ten behoeve van Repatrieerenden

(Vervolg).

FOTOGRAFEN EN LEVERANCIERS VAN FOTO-ARTIKELEN

Lappöhn, Passage, Den Haag.
Ph. Starke, Hoofdstraat 172, Apeldoorn.

GARAGES

Garage Havro, Kanonstraat, Den Haag.
Garage Jansen, Rijks Straatweg 773, Wassenaar.
Garage Kinsbergen, Nieuwstraat 59, Apeldoorn.

GASFORNUIZEN

American House, Anna Paulownastr. 21, Den Haag.

GLAZENWASSCHERIJEN

N. V. Cemsto, Hunsestraat 39, Den Haag.

GRAMOPHONE-HANDELAREN

L. Zwaal, Regentesselaan 24, Den Haag.

GROENTEN EN FRUIT

J. Eversmann, Edisonstraat 139, Den Haag.

HAARDEN

J. Snoeck, Zeestraat 51, Den Haag.

HEEREN-MODEARTIKELEN

J. Huizer, Thomsonplein, Den Haag.
Kalker's Modemagazijnen, Kalverstraat 100 Amsterdam.
W. F. Meijer, Hoofdstraat 93, Apeldoorn.

HOEDEN

Kalker's Modemagazijnen, Kalverstraat 100, Amsterdam.
Maison de Ruit—v. d. Waag, Charl. de Bourbonstraat 27, Den Haag.

HOTELS, PENSIONS ENZ.

American Hotel, Amsterdam.
Vacantiehuis „Den Lindenhof", Vierhouten.
Hotel-Rest. Duinoord, Sweelinckplein, Den Haag.
Rusthuis Eigen Sfeer, v. Boetzelaerlaan 205, Den Haag.
Pension Evesto, Nassaulaan 2B, Den Haag.
Hotel des Indes, Weltevreden.
Hotel Pension Insulinde, Bankaplein 2, Den Haag.
Rusthuis Zr. Kersloot, Esschenlaan 86, Rotterdam.
Hotel-Rest. de Twee Steden, Buitenhof, Den Haag.
Pension Patria, Lindenheuvel 2, Hilversum.
Pension Petronella, G. Reynststraat 36, Den Haag.
Hotel Promenade, Oude Schev. weg 21, Den Haag.

HUISHOUDELIJKE ARTIKELEN

J. W. Fonderie, Achterom 17, Den Haag.
Frans van Wijk, Vlamingstraat, Den Haag.

INDISCHE UITRUSTINGEN

Firma Kalker, Kalverstraat 100, Amsterdam.
W. F. Meyer, Hoofdstraat 93, Apeldoorn.

INRICHTINGEN VAN ONDERWIJS

Chr. Lyceum, Zeist.
Christelijk Lyceum, Emmakade 43, Haarlem.
De Vrije School, v. Speykstraat 46, Den Haag.
Haagsche Schoolvereeniging, Nassaulaan 26, Den Haag.
Instituut Schoevers, Stadhoudersplein 3, Den Haag.

JUWELIERS

Begeer, v. Kempen en Vos, Noordeinde, Den Haag.
Jedelo, Noordeinde 100, Den Haag.

KIPPENVOER

Verboog, Waalsdorperlaan, Den Haag.

KLEEDINGMAGAZIJNEN

Kleedingmagazijn P. v. d. Brul, Veenestr. Den Haag.

KLEERMAKERS

C. H. Ernens, Valeriusstraat, Den Haag.

LUXE ARTIKELEN

J. A. Schlette, Willem de Zwijgerlaan 50, bij Fred. Hendriklaan, Den Haag, Telefoon 50888.

MANUFACTURENHANDEL

Iserief & Co., Veenestraat 16, Den Haag.
Wisbrun & Liffman, Veenestraat 35, Den Haag.

MEUBILEERINGEN

Het Smyrna Tapijtenhuis, Ampèrestraat 30, Den Haag.
C. v. Moorsel, J. Hendrikstraat 9, Den Haag.
Gebr. Jungschläger, J. Hendrikstraat 19, Den Haag.
W. J. M. Simonis, Groenmarkt 34, Den Haag.
Firma Segaar, Spui 218/Thomsonlaan 93, Den Haag.
Schöder & Co., Groenmarkt, Den Haag.

opend in tegenwoordigheid o.a. van den President der Fransche republiek en den Sultan van Marokko. — Prof. Dr. N. J. Krom geeft eene korte beschrijving van twee „Javaansche windstreekhoeders", welke stukken sinds jaar en dag in de Chineesche kerk te Weltevreden zijn geplaatst. — Voorts treft men in deze afl. een fraai geïllustreerde beschrijving aan van den vulkaan Sibajak (bij Brastagi, Oostkust van Sumatra), door den heer L. H. C. Horsting. — Ten slotte vraagt Prof. Krom aandacht voor twee belangrijke uitgaven over Indische kunst, nl. History of Indonesian and Indonesian art, door A. K. Coomaraswamy [1]) en Les temples de la période classique Indo-Javanaise, door M. P. Verneuil.

Oedaya.

De Juli-afl. bevat o.m. Titelplaat: Een prinselijke bruidstoet op Java (Soerakarta). — De ziel van den Inlander, door Noto Soeroto. — Is lepra geneeselijk? door Fr. Wirtz. — Bandjermasin, door L. H. C. Horsting. — Leekegedachten over Indië (naar aanleiding van L. H. C. Horsting's „Pawiro"), door Hugo Vogel. — Ongelijke tred, door Soedarso A. Amaloedin. (Een en ander over de stadsuitbreiding en volkshuisvesting in Soerabaja). — Deze van vele afbeeldingen voorziene artikelenreeks wordt gevolgd door een bijdrage van Adi Negoro en S. Soetan Melajoe in de Maleische taal.

Inter-Ocean.

Uit den inhoud der Maart-afl.: Off the beaten track in Java by M. A. Reitsma—Brutel de la Rivierè (korte aanteekeningen Zuidkust Java). — A Malayan miscellany. IV. On the characteristics of Malays, by Ph. C. Coote. — The national sport of Bali (afbeeldingen van hanengevechten). — The development of South Sumatra, by S. A. Reitsma (naar aanleiding van uitbreiding spoorwegnet). Verder o.m. bijdragen met betrekking op de Philippijnen en op Britsch-Indië, alles met belangwekkende illustreering.

De Indische Verlofganger.

In het Nr. van 1 Juli vertelt de hr. A. Weruméus Buning het een en ander van het leven in Oud-Batavia, met als uitgangspunt den onuitputtelijken Valentijn-bron. — Mevr. C. Vis—Janssen van Raay schrijft over „Oud-Moluksche edelsteenen", eveneens een brokje geschiedenis uit den Compagniestijd, doch op de Molukken betrekking hebbend. — Verder geeft dit Nr. weder een korte bijdrage „Indische curiosa" van den hr. P. B., die thans aandacht vraagt o.a. voor fraai bewerkte, uit den Hindoe-Javaanschen tijd bewaard gebleven koperen hanglampen.

De Koloniale Rundschau over Semaoen.

Het Juni-Nr. van de „Koloniale Rundschau" bevat, onder het opschrift „Die Revolutionierung Niederländisch-Indiens", eene beschouwing welke hoofdzakelijk eene bestrijding inhoudt van de beruchte brochure van den communist Semaoen: „Indonesien hat das Wort".

Waar zoo dikwijls geklaagd wordt over onjuiste en onwelwillende voorlichting door de Duitsche pers als het de Nederlandsche koloniale politiek betreft, geeft het voldoening in een gezaghebbend en veel gelezen orgaan als de Koloniale Rundschau is, een artikel te lezen waarin 't Nederlandsch gezag in Indië in bescherming genomen wordt en geprezen.

De schr. besluit: „Möge Holland mit seiner notgedrungenen Säuberungsarbeit raschen und gründlichen Erfolg haben! Zu bedauern ist nur, dasz dies immer Geld kostet, das damit für nützlichere zwecke — zum Nachteile der Eingeborenen — verloren geht. Allein das Vertrauen der enormen Majorität der wohlgesinnten Bevölkerung in den Schutz der Regierung gegen bolschewistischen Terror ist heutzutage eine Staatsnotwendigkeit erster Ordnung."

De Indische Mercuur.

No. 26 (29 Juni). Cuba-Suzuki-Suikermarkt, door M. E. Etty-Leal. (Onderhoud met Dr. v. Harreveld na diens reis naar Cuba in verband met de werkwijzen in de suikerfabrieken, den aanplant van het suikerriet aldaar enz.). — De Nederl.-Amerikaansche expeditie naar Nederlandsch Nieuw-Guinea, door Prof. Dr. L. Rutten (naar aanleiding eener voordracht van den heer C. le Roux). — Gegevens betreffende de cultures. — Belasting van niet binnen het rijk wonende Nederlanders. — Kul-

[1]) Prof. Krom wijdt ook eene bespreking aan dit werk in het Letterkundig Bijblad van de *Nwe Rott. Ct.* van 2 Juli.

tuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige vaste rubrieken. — De afd. Handelsmuseum geeft een opgave van literatuur over aetherische oliën — boschwezen — gommen en harsen — looistoffen — geneesmiddelen — voedingsmiddelen — vruchten en groenten enz.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Uit den inhoud van No. 47 (21 Mei). Voederproef met Indigofera Endecaphylla, door A. A. M. N. Keuchenius en J. Merkens. — Grondbedekkers. — Thee-propaganda in Nederland. — Jaarverslag Landbouwvoorlichtingsdienst 1925. — Onze landgerechten (critiek op deze instelling). — Practische wenken voor den planter, door J. H. T. Barkmeyer. — Kunstzijde uit maïskolven. — Zondagsheiliging in de Indische cultures.

De Indische Culturen.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 10 (15 Mei). Dendrobium S W, door H. J. Wigman (vervolg). — De bereiding van de cacao, door Prof. Dr. P. Premsz. — Landbouw-varia uit Amerika, door Prof. Dr. J. C. Th. Uphof. — Irrigatie, door C. van Rossem. — Komt er synthetische suiker? — Cellulose uit maïskolven.

Locale Belangen.

In het Nr. van 16 Mei betoogt de heer Slamet de wenschelijkheid van uitbreiding der inheemsche zetels in Gemeenteraden. „Regeering, geef ons een „fair chance" en we zullen toonen, dat wij in staat zijn om practisch en opbouwend werk te verrichten in het van land en volk, ook al zijn wij maar weinig geschoolde Indonesiërs." — Hetzelfde Nr. bevat o.m. een overzicht eener voordracht van genoemden den hr. Slamet over het kampongvraagstuk.

* * *

De achteruitgang van den Nederlandschen uitvoer naar Oost-Indië (vervolg), door W. de Cock Buning. (Econ.-Statistische Berichten, 22 Juni '27).

Uit de geschiedenis onzer codificatie, door Mr. J. van Kan, Hoogleeraar te Batavia. Batavia, Drukkerij De Unie. (Ofschoon niet blijkend uit titel of voorwoord, bestaat dit werk uit een reeks artikelen, welke te voren geplaatst zijn in het Indisch Tijdschrift van het Recht, waarop dezerzijds toen meermalen de aandacht is gevestigd).

Kina en kinine, bewerkt door Dr. W. J. Bais, Dr. U. G. Bijlsma, Dr. H. Pinkhof, Prof. Dr. W. Schüffner en Prof. P. van der Wielen. (Uitgegeven door A. W. Sijthoff's uitg. Mij. te Leiden voor het Rijks-Instituut voor Pharmacotherapeutisch Onderzoek).

Oostkust van Sumatra-Instituut. Mededeeling No. 15. Kroniek 1926, samengesteld door M. J. Lusink, archivaris van genoemd Instituut. (Met portretten van den Sultan van Langkat [2]), Deli, Siak en Serdang).

Barabudur, Archaeological description, by N. J. Krom, Professor in the University of Leyden, 2 vols. (The Hague, Martinus Nyhoff). (Eenigszins bijgewerkte Engelsche vertaling van des schrijvers in 1920 verschenen monographie over den Boroboedoer).

Migrations of the Toradja in Central-Celebes, by Walter Kaudern (critisch besproken door E. Gobée). (Acta Orientalia. Vol V, pars 4, 1927).

Bouwkunst in Suriname, door v. W. (De Perskoop. Alg. Weekbl. voor Suriname, No. 134—136, 21 en 28 Mei en 4 Juni "27).

H. Kern. Verspreide geschriften, 13e Deel. Dichtversen en Nalezing. Eerste gedeelte. ('s-Gravenhage, Martinus Nijhoff).

Het communisme in Indië, door P. Bergmeyer. (Antirevolutionnaire Staatkunde. Juni '27).

Ausfuhrmöglichkeiten nach Japan und Niederländisch-Indien. (Der Neue Orient. Jahrg. 1926-27. Heft 5—6).

Spraakkunst der Fordaatsche taal(een van de talen van de Tanimbar-eilanden, speciaal Larat, Fordate, Moloe en Sera), door P. Drabbe. (Verhandelingen Kon. Bat. Genootschap v. K. en W. Deel 67, 1e Stuk).

Hoe men in Indië vervoerd wordt. Iets over de huidige verkeersmiddelen, door G. J. Timmermans. (Eigen Haard, 25 Juni '27).

[2]) dezer dagen overleden.

Suriname.

„De West” van 2 Juni schrijft over *„Onderzoek voor petroleum”*:

„De heer B. Koker, voor vijf jaren houder van een vergunning tot onderzoek naar petroleum en steenkolen in Suriname, is Zondag per Fransche mail weder vertrokken naar Europa. Hij denkt slechts een twaalf dagen in Europa te vertoeven en eind Juli weder terug te zijn in Suriname.

Inmiddels wordt het onderzoek naar petroleum in Suriname voortgezet door den mijningenieur Wolvekamp, die de vorige maand hier uitkwam met den heer Koker. In een onderhoud met dezen ingenieur mochten wij vernemen, dat zijn indrukken gunstig zijn. De indicaties, die men thans te Nickerie ziet, zijn dezelfde welke in Indië vaak voorafgaan aan het vinden van petroleum. Naar zijne meening is bij de eerste uitbarsting op Paradise — toen de vloeistof verscheidene meters hoog opspoot — gas en petroleum opgespoten. Thans is het uitsluitend gas dat opstijgt. Vermoedelijk zal in een later stadium daarop weder petroleum volgen. De heer Wolvekamp heeft in Nickerie er tegen gewaarschuwd om het gas dat uit de pijp komt, te laten branden, zooals vaak schijnt te worden gedaan, daar op een gegeven oogenblik een ernstige ontploffing geenszins uitgesloten is, die gevaar kan opleveren voor de omgeving, zelfs voor het plaatsje Nieuw Nickerie.

Hedenmorgen is de heer Wolvekamp naar het binnenland vertrokken. Zijn eerstvolgende terreinverkenningen zullen plaats vinden in het district Boven-Suriname. Deze reis heeft in hoofdzaak ten doel het opsporen van een „oliehorizont”, een gesteentelaag, met of zonder fossielen, die kan dienen als houvast voor verdere onderzoekingen. De geoloog heeft dan slechts verder naar deze laag te zoeken en weet dan in de buurt van olie te zijn.”

* * *

In hetzelfde nummer van *„De West”* schrijft een [illegible]-planter:

„„Er bestaat een bepaling in de kolonie, dat een bedrijf, uitgeoefend op meer dan 25 H.A. oppervlakte tot den grooten landbouw behoort. Daarbeneden wordt men gerangschikt onder den kleinen landbouw. Bij het bepalen dier grens is zeker ook gedacht aan middenstandslandbouw. De zoogenaamde kleine landbouwers toch hebben meerendeels perceeltjes van slechts enkele hectaren, niet in allodialen eigendom. Zij komen blijkbaar niet in aanmerking voor middenstandslandbouw en moeten zich tevreden stellen met het verbouwen van aardvruchten en dergelijke, want voor het verbouwen van stapelproducten biedt hun perceel geen ruimte. Zij planten dus in hoofdzaak voor levensonderhoud, maar zullen het daarbij dan ook nimmer tot welvaart kunnen brengen.

Een middenstandslandbouw zal zich nimmer kunnen ontwikkelen zonder behoorlijken steun. Voor dit bedrijf is de aanhuur van arbeidskrachten noodig. In den oertijd leverde dit niet zulk een groot bezwaar op, daar arbeidskrachten voor weinig loon te vinden waren en desnoods onder dwang te werk werden gesteld.

Waarom wordt in Suriname, zooals in vele andere landen, geen steun verleend aan een middenstandslandbouw? Waarom moeten de kleine landbouwers veroordeeld blijven om op kleine schaal landbouw uit te oefenen, zonder kans zich te ontwikkelen en daardoor iets wezenlijks bij te dragen tot den opbouw der kolonie?

Steun wordt verleend aan den grooten landbouw, maar de winsten, die daaruit verkregen zullen worden, gaan naar den vreemde. Daarentegen blijft het bezit van den kleinen landbouwer, tot welvaart gekomen, geheel ten bate van het eigen land.

Dat de groote landbouw onmisbaar is voor de kolonie en allen steun verdient, zal niemand kunnen betwisten. Maar de middenstandslandbouw verdient evenzeer steun, wil de eigen bevolking tot welvaart kunnen komen.

Zonder een welvarende eigen bevolking kan geen land tot bloei komen.

Mij komt het voor, dat de beteekenis van den kleinen en middenstandslandbouw, als economische factor, nog niet voldoende begrepen wordt.”

In December 1918 hield de heer C. van Drimmelen, destijds Agent-Generaal der Immigratie in Suriname, te Paramaribo een belangrijke lezing over „middenstandslandbouw”.

Een comité tot bevordering van den middenstandslandbouw bood op 29 Aug. 1919 den Gouverneur een memorie aan. De belangstellende lezer vindt die opgenomen in het tweede deel van den eersten jaargang (1919—1920, blz. 163—176) van *„De West-Indische Gids”*, te zamen met een nota van Gouverneur Staal aan het comité.

* * *

„De West” van 10 Juni schrijft:

„Prof. Dr. G. van Iterson, hoogleeraar in de technische botanie te Delft, vertrekt met twee jaren verlof naar Indië, voor een studiereis. In verband hiermede is Dr. J. Ph. Pfeiffer telegrafisch uitgenoodigd gedurende dit verlof zich te belasten met het onderwijs door Prof. van Iterson gegeven, en met de leiding van het Laboratorium te Delft en wel met ingang van 1 September a.s.

De heer Pfeiffer heeft zich daartoe bereid verklaard, doch blijft — mede ingevolge den wensch van den Gouverneur — tevens belast met de functie van adviseur in zake Surinaamsche houtsoorten.

Het vertrek van Dr. Pfeiffer blijft, zooals reeds vroeger bepaald was, vastgesteld op begin Aug. a.s.

* * *

„Het Algemeen Handelsblad” van 1 Juli schrijft:

„Prof. dr. P. C. Flu, hoogleeraar in de tropische hygiëne en de parasitologie aan de Leidsche Universiteit, zal in September in opdracht van de „Vereen. Instituut voor Tropische Geneeskunde Rotterdam—Leiden” zich voor den tijd van drie maanden naar West-Indië begeven tot het doen van onderzoekingen en het verzamelen van materiaal ten behoeve van het instituut.”

Wij hebben de beste verwachtingen van deze studiereis, die veel zal bijdragen tot verbetering van den hygiënischen toestand van het land.

* * *

Een merkwaardig artikeltje, overgenomen uit een niet genoemd Amerikaansch blad, vinden wij in „De Periskoop” van 11 Juni, onder het hoofd *„New Yorkers op zoek naar goud in Zuid-Amerika”*.

„Syndicaat gevormd om ook andere mineralen en hout in Venezuela en de Guyana's op te sporen. Een groep New-Yorkers, vergezeld van twee ingenieurs en twee geologen, hebben het plan opgevat om van New York te vertrekken op of omstreeks den eersten Juni om de berichten te verifieeren, die hen bereikten over het voorkomen van goud, bauxite, een kleiachtige zelfstandigheid, waaruit aluminium bereid wordt, cinabar, voornaamste kwikerts en timmerhout, die in deze streken in overvloed voorkomen, volgens Mr. Alexander Wolf van Broadway 299.

Tot deze reis werd besloten op een diner Dinsdag in de Bankers Club, 190 Broadway.

Zij, die met Mr. Wolf aan het diner zaten, waren Kolonel William Hayward, de gewezen rechter William J. Millard, Henry en Charles E. Judson, Edward Robinson, Louis Dorson, Harold Levy en Samuel S. Koenig.

Zij, in vereeniging met anderen, hebben een syndicaat gevormd om een onderzoek in te stellen naar de aanwezigheid van mineralen op concessies langs de Noordkust van Zuid-Amerika, volgens Mr. Wolff. De aanwezigheid van kostbare metalen en hout werd gerapporteerd door ingenieurs, die van Venezuela en de Guyana's teruggekeerd zijn. Wanneer de verstrekte informaties bevestigd worden, zei Mr. Wolff, zal het syndicaat worden omgezet in eene corporatie en het land geëxploiteerd worden. „De corporatie zal van zooveel kapitaal voorzien worden, als noodig mocht blijken. Met het groepje gaat mede Samuel Golding, een theater-schrijver, die het voornemen heeft filmen te maken. Wanneer hij dan terugkomt in New York, zou hij mogelijk het materiaal, dat hij daar verzameld heeft, kunnen gebruiken. Mr. Wolff wilde de namen der geologen, die de reis meemaken, niet noemen; ze zijn „wijd bekende menschen”, zeide hij, doch zijn nu verbonden aan een ander werk. Hij zou hun namen niet kunnen noemen voor het einde der maand.

Zooals medegedeeld werd is een van hen professor aan de Yale Universiteit.”

* * *

De N.V. West-Indische Vruchtenproducten en Vruchtenconservenhandel „Surinaam”, schrijft onder dagteekening van 28 Juni aan het hoofdbestuur van „Oost en West”:

„Door ons werden van uit Suriname begin dit

BRIEVEN **en stukken, de afdeeling Advertenties betreffende, uitsluitend te adresseeren Administratie Koloniaal Weekblad Nobelstraat 20, Den Haag. Dus NIET enkel Drukkerij Ten Hagen.**

LIJST VAN ADRESSEN

ten behoeve van Repatrieerenden

(*Vervolg*).

MUZIEKHANDELAREN

Ph. Kruseman, Noordeinde 91, Den Haag.

OPTICIENS

P. W. Hiele, L. Jansstraat 27, Utrecht.
C. v. Monsjou, Valkenboschplein 19, Den Haag.

PASSAGE-BUREAUX

Crans & Co., Plein 22a, Den Haag.
De Vries & Co., Dam 6, Amsterdam.

PARAPLUIE-MAGAZIJNEN

Kalker's Modemagazijn, Kalverstr. 100, Amsterdam.
A. Querelle, Schoolstraat 10, Den Haag.

PIANOHANDELAREN

G. Elshove, L. v. Meerdervoort 427, Den Haag.
L. Jacobi, Regentesselaan 123, Den Haag.

PORSELEIN EN AARDEWERK

Focke en Meltzer, Hoogstraat 5, Den Haag.
C. Hoying, Spuistraat 20, Den Haag.

POSTZEGELHANDELAREN

J. K. Rietdijk, L. Poten 15a, 's-Gravenhage.
G. Rootlieb, Heerengracht 8, 's-Gravenhage.

RECHTSKUNDIGE BUREAUX

v. d. Geer, W. de Withstraat 79, Den Haag.

RESTAURANTS

Rest. Duinoord, Sweelinckplein, Den Haag.
W. F. Klink, Wagenstraat 109a, Den Haag.
Rest. Promenade, Oude Schev. weg 21, Den Haag.
Rest. de Twee Steden, Buitenhof, Den Haag.

RIJWIELHANDELAREN

J. F. Vrolijk, W. de Withstraat 68, Den Haag.

SCHOENMAKERS

A. J. Linneweever, Westeinde 32a, Den Haag.

STAALWAREN

J. A. Schlette, Willem de Zwijgerlaan 50, bij Fred. Hendriklaan, Den Haag, Telefoon 50888.

STOOMERIJ EN OPPERSERIJ

Snel Opperserij A.S.O., Azaleastr. 126, Den Haag.

STOOMVAARTLIJNEN

Kon. Paketvaart Mij., Amsterdam.
Rotterdamsche Lloyd, Rotterdam.
Stoomvaart-Mij. Nederland, Amsterdam.

TANDARTSEN

A. J. M. v. d. Sprong, Laan van Meerdervoort 426, Den Haag.
J. van Veen, Weimarstraat 27, Den Haag.

TEHUIZEN VOOR KINDEREN

Kl. Opvoedingstehuizen, Pr. Mauritsplein 23, Den Haag.
H. Lenstra, Hoofdweg 53, Amsterdam.
Tokuni, Amersfoort.
Zandbergen, Amersfoort.

TEHUIZEN INDISCHE BEDIENDEN

Persinggahan, v. Boetselaerlaan 2, Den Haag.

TOKO'S

Toko Bogor, Suezkade 12—12A, Den Haag.

TRICOT-GOEDEREN

Iserief & Co., Veenestraat 16, Den Haag.

UITZENDING VAN DINERS

Maison Blom, 2e Schuytstraat 77, Den Haag.

VEILINGZALEN EN VERKOOPHUIZEN

Kunstzaal Erica, Oude Schev. weg 25, Den Haag.
Verkooplokaal Pot, Gr. Hertoginnelaan 103, Den Haag.

VERMAKELIJKHEDEN

Dierentuin, Benoordenhoutscheweg, Den Haag.
City Theater, Veenestraat, Den Haag.

VERZEKERINGEN

's-Grav. Rijwielverz. Mij., Conradkade 56, Den Haag.
Onderl. Levensverz. Eigen Hulp, Kortenaerkade 3, Den Haag.
Schenzer's Alg. Ass. Kantoor, Papaverhof 35, Den Haag.

VLEESCHHOUWERIJEN

H. J. M. van Duyne, Keizerstraat 165, Scheveningen.
Verwoerdt, Heerenstraat 11, Voorburg.

WASCH- EN STRIJKINRICHTINGEN

Gebr. Smeele, Haagweg 499, Loosduinen.

ZANG

Mevrouw Alma, 2e Sweelinckstr. 185, Den Haag.

jaar twee proefzendingen versche vruchten verzonden naar Canada, Toronto en Montreal. Heden bereikten ons de resultaten daarvan en zenden u ingesloten van beide plaatsen uittreksels der rapporten en schrijven.

Uit een en ander zal u wel blijken, dat deze export voor Suriname een zeer groot en loonend arbeidsveld en perspectieven opent.

Wij hadden de toegezonden vruchten extra onderzocht en met den heer Liems persoonlijk ingepakt en verzonden, waren ook bij de overlading te Demarara aanwezig, zoodat alle zorg er aan besteed was. De uitkomsten geven dan ook satisfactie.

Wat dit nu beteekent of beteekenen kan voor Suriname, laten wij zeer gaarne aan ieders oordeel over. Wij voor ons hopen en wenschen, dat wij zeer spoedig in staat zullen zijn de groot-export ter hand te kunnen nemen en zijn wederom en immer te meer overtuigd, dat een groote, flinke, gezonde fruit-industrie, mits goed georganiseerd en aangepakt, de kolonie Suriname, handel, industrie, landbouw en scheepvaart zeer ten goede komen zal."

De Nederl. consul-generaal te Montreal schreef, dat de uitslag van de proefzending nog al bemoedigend was. De kwaliteit der sinaasappelen en ananassen wordt geroemd. Het zou mooi zijn, indien hier een markt voor Surinaamsche sinaasappelen, grape-fruit en ananas te vormen zou zijn.

De „Canadian Fruit Cy." te Montreal schreef: „Now the quality of the goods were first-class in every respect, there is no doubt there would be money in these goods, expecially the Grape-fruit and oranges."

Een der grootste importeurs van vruchten te Toronto vroeg een maandelijksche toezending van twee duizend of meer kisten citroenen.

Curaçao.

1926.

De openingsrede van den gouverneur, in den Kolonialen Raad gehouden, bevat voor de geregelde lezers van ons blad niet zooveel nieuws. Wij willen er nog uit opnemen wat gezegd is over den handel van het eiland Curaçao in 1926 en over den economischen toestand der andere eilanden. Deze week alleen het eerste.

„In 1926 is ingevoerd voor eene waarde van *f* 104.015.652.— tegen *f* 67.823.383.— in 1925; eene vermeerdering dus van *f* 36.192.269.—.

De invoer uit het Moederland bedroeg in 1926 *f* 8.272.447.— tegen *f* 5.323.472.— in 1925, eveneens eene vermeerdering, en wel van *f* 3.048.975.—.

Het hoogere cijfer van den invoer is in hoofdzaak te danken aan den vermeerderden invoer van: ruwe- en gasolie, gemaakte kleeren, verduurzaamde levensmiddelen, automobielen, hout, machinerieën voor telefoon en bier.

De uitvoer bedroeg in 1926 *f* 95.068.955.—, tegen *f* 59.059.857.— in 1925; eene vermeerdering dus ten bedrage van *f* 36.009.098.—.

De uitvoer naar het Moederland bedroeg in 1926 *f* 204.387.— tegen *f* 59.596.— in 1925; alweder een vermeerdering, en wel van *f* 144.791.—.

Het hoogere cijfer van den uitvoer is in hoofdzaak ontstaan door den vermeerderden uitvoer van: diesel- en gasolie, gasoline, residu en phosphorzure kalk.

Ook de doorvoer is in 1926 toegenomen. Deze bedroeg 145.343 ton of 32.743 ton meer dan in 1925.

Deze toename is in hoofdzaak ontstaan door den vermeerderden doorvoer van: cement, ijzerwaren, meel, rijst, hout, wijn, aardappelen, cognac, whisky, rijtuigen en automobielen, boonen en erwten, enz."

Gelijkstelling niet begeerd?

De Minister van Koloniën zeide in de Eerste Kamer over de gelijkstelling van openbaar en bijzonder onderwijs:

„...het is wel zeer bijzonder om op te merken, dat van Curaçao zelf, uit de betrokken kringen en van de betrokken personen, eigenlijk nooit een klacht over de vertraging in die doorvoering is vernomen, maar dat de klacht uitsluitend en alleen in Nederland wordt gehoord."

Voorts over eene zeer vluchtige en oppervlakkige bespreking met den gouverneur:

„Het is mij toen, eenigszins tot mijn verbazing, gebleken, dat de Gouverneur mij ipsis verbis heeft gezegd, dat van de betrokken kringen op Curaçao allerminst de begeerte uitgaat tot volledige doorvoering van de gelijkstelling.

Ik heb de argumenten voor die beschouwing nog niet volkomen kunnen doorgronden en ik stel mij voor die binnenkort van den Gouverneur in extenso te vernemen. Ik stel er echter toch prijs op, thans die verklaring hier over te brengen en er op te wijzen, dat de volledige gelijkstelling in geenen deele tot de idealen van de Curaçaosche kringen van het bijzonder onderwijs behoort."

Wij staan hier voor een psychologisch raadsel!

De vacatures.

In plaats van wijlen Mr. Gorsira is de gouvernements-secretaris, de heer Boomgaart, tot ondervoorzitter van den Raad van bestuur benoemd. De ondervoorzitter van den Kolonialen Raad, de heer C. S. Gorsira J.P.Ezn., is tot lid van den Raad van bestuur benoemd. Deze laatste benoeming doet ons denken aan die van Gijsbert Karel van Hogendorp, die Koning Willem I eens onverwacht trachtte over te planten uit de 2de Kamer in de 1ste Kamer.

Wij vernemen bij geruchte, dat getracht wordt in Nederland bij de staande magistratuur een procureur-generaal te vinden.

Politie-reorganisatie.

Verschenen is de memorie van antwoord van den gouverneur op het afwijzend voorloopig verslag van den Kolonialen Raad. Wij gaan er niet diep op in. Het zal den Raad niet overtuigen. Er blijven ook wel eenige zwakke steeën over, o.a. het gebrek aan continuïteit in de leiding van het korps politietroepen, de positie van het „hoofd der politie" volgens het regeeringsreglement, art. 176 van dat reglement, waarvan de gouverneur een toelichting op eigen houtje geeft.

Bijzonder onaangenaam doet het aan te lezen van de jonge mannen, waarop wordt gerekend om het korps te vormen: „jonge mannen, wellicht met huwelijksplannen, die zich echter eerst een spaarpot verzekeren en van wie kan worden verwacht, dat zij moreel hoog genoeg staan om zich, gedurende dien tijd, *niet zoodanig* aan buitenechtelijk verkeer te buiten te gaan, dat zij daardoor de zedelijkheid in Curaçao zouden in gevaar brengen."

Wij onderstreepten twee woorden, die ons funest voorkomen, omdat wij nog meenen, dat die jonge mannen, evenals andere jonge en oude mannen zich *in het geheel* niet aan buitenechtelijk verkeer mogen te buiten gaan.

Uit den Verren Vreemde.

Het gouden Kongofeest.

Wij hebben hier reeds met een enkel woord melding gemaakt van de voorgenomen feestelijke herdenking van den eersten volbrachten tocht dwars door Afrika, van O. naar W. Stanley volgde daarbij de groote Kongo-rivier tot aan haar monding, zoo tegelijkertijd den natuurlijken verbindingsweg van de kust met het diepste binnenland aanwijzend. Wij komen op Kongo en de beteekenis dezer kolonie voor België nader terug. Thans nemen wij slechts het bericht over van de eerste ceremonieele te Brussel gehouden bijeenkomst.

Daar sprak kolonel Libbrecht, die met Stanley heeft samengewerkt en die later, als Staatssecretaris van Kongo, ijverig medewerker van koning Leopold II is geweest, over het door Stanley verrichte werk. De bijeenkomst werd vereerd door de tegenwoordigheid van koning Albert en prins Leopold, meerdere ministers, den gouverneur-generaal honoraire van Kongo den heer Fuchs, die, evenals verschillende aanwezige opperofficieren, een belangrijk aandeel heeft gehad in de ontwikkeling van Kongo.

Spreker riep in herinnering terug, hoe de journalist Stanley, door de New York Herald naar Afrika gezonden om Livingstone te zoeken, deze opdracht luisterrijk vervulde en daarna zelf de groote ontdekkingsreiziger en koloniale organisator werd, van wiens diensten koning Leopold II partij heeft weten te trekken. De groote doortocht van Zanzibar naar de Kongowouden volbracht hij nog als journalist, in opdracht van de Daily Telegraph en de New York Herald; hij was slechts vergezeld van één blanken bediende en van een honderdtal inlanders van Zanzibar.

Er is ook optocht gehouden van koloniale vereenigingen en een bloemenhulde gelegd aan den voet van het monument van Leopold II. In de hoofdkerk woonden de koning en de kroonprins een

chtig Te Deum bij. Zondag 3 Juli toog heel Brus- voor een Kongo-demonstratie naar de Groote arkt.

Zooals gezegd: wij komen nader nog wel eens rug op verleden, heden en toekomst van de Bel- sch-Afrikaansche kolonie.

De mandaat-commissie en het rapport over Tanganjika.

De permanente mandaatcommissie van den Vol- enbond te Genève heeft het rapport der Engelsche geering over het bestuur van het mandaatgebied nganjika behandeld in tegenwoordigheid van den uverneur-generaal van dit gebied, sir Donald Ca- ron. De aanwezigheid van den man, die beter iemand anders in staat is de commissie voor- ting over de vervulling van het mandaat te ge- , werd door de commissie zeer op prijs gesteld. ir Donald Cameron gaf een uitvoerig overzicht alles wat het Britsche bestuur gedaan heeft om welzijn en vooral ook de ontwikkeling der in- rlingen te bevorderen. Hij verklaarde, dat de ver- ging van het levenspeil der inboorlingen de rnaamste factor is voor de ontwikkeling van het ndaatgebied.

De mandaatcommissie vroeg hem daarna eenige chtingen over de rede, die hij had uitgesproken de opening van de wetgevende vergadering van nganjika in December van het vorige jaar en arin hij verklaard had dat Tanganjika deel uit- akt van het Britsche rijk. De gouverneur-gene- l antwoordde, dat hij die uitdrukking gebruikt omdat het tegenover de inboorlingen niet ge- kelijk is het mandatenstelsel in alle nuances en te zetten. Ook in het belang van het verkrij- van leeningen voor de oeconomische ontwikke- g van het mandaatgebied had hij gemeend de drukking te moeten gebruiken dat Tanganjika deel vormt van het Britsche rijk. Hij erkende ter thans dat Tanganjika geenszins als een En- che kolonie kan worden beschouwd en aan- rdde de interpretatie, die een der leden van de ndaatcommissie aan zijn woorden gegeven had, de gevraagde uitdrukking geen andere betee- nis had dan dat Tanganjika moet worden be- ouwd als ingesloten in het kader van het Brit- e rijk.

Britsch-Indië en de opium.

Bij de opening van de conferentie te Sila van tegenwoordigers van 40 Britsch-Indische staten bespreking van de maatregelen tot onderdruk- g van het opiumkwaad in die stataen, legde rd Irwin er den nadruk op, dat Br.-Indië ge- den is aan internationale maatregelen tot uit- delijke onderdrukking van het opiumschuiven, beperking en contrôle van den export en tot komming van den smokkelhandel naar het Ver- Oosten. De politiek der Br.-Indische regeering ogt niet afschaffing, maar matiging. Haar poli- k is een streven naar afschaffing van de papaver- tuur in de staten met een verstrekking van um in overeenstemming met de behoeften dier den door de regeering van Br.-Indië, tegen een tprijs, een politiek, welke de staten in dezelfde ositie plaatst als de provincies van Br.-Indië. Sir sil Blackett, financieel lid, wees er op, dat de nanciën van de Br.-Indische regeering niet kon- n profiteeren van een stopzetten van de cultuur de staten. De politiek van een maximum ont- angst bij een minimum verbruik bleek zeer bevre- gend voor Br.-Indië. Spr. zag geen reden, waar- dezelfde politiek niet aanvaard kon worden or de staten, waarbij afname van de oude voor- den vergemakkelijkt en de prikkel voor den smok- lhandel verminderd wordt.

De conferentie nam ongewijzigd de politiek van Br.-Indische regeering over en stemde er in toe, t een commissie zal worden benoemd door het uvernement van Br.-Indië om de verschillende aten te bezoeken en daarover rapport uit te bren- n.

Bouw van vliegbooten bestemd voor Singapore.

Het Britsche ministerie voor de Luchtvaart heeft nnen gereed, om voor een vlucht van 25 duizend l vier Super-Marine Napier vliegtuigen uit te nden, alle metalen vliegbooten, welke speciaal r dit doel gebouwd zijn en kort geleden beproefd rden voor den dienst in de tropen. De machines, lke groote afmetingen hebben en gemaakt zijn n glad staal, zullen te Felixstowe starten, een ndvlucht over Br.-Indië maken, daarna naar Sin- gapore teruggaan en na een tweede rondvlucht boven Australië naar Singapore terugkeeren, alwaar zij permanent gestationneerd zullen blijven.

Canada 60 jaren dominion.

In Canada is allerwegen feest gevierd ter eere van het 60-jarig zelfstandig bestaan van Canada als Britsch dominion. Maandag en Dinsdag waren tot beursvacantiedagen geproclameerd, alle scholen hadden vrij en alle kantoren waren gesloten. De regeering had gezorgd dat door middel van de radio ook in ver afgelegen gehuchten nog iets van de viering en de redevoeringen te Ottawa, alsmede door beschrijvingen door ooggetuigen van den optocht te Quebec iets vernomen zou worden. Koning George heeft een telegram gezonden waarin hij er op wijst, dat de bevolking, die voor zestig jaar nauwelijks één millioen bedroeg, zich vertienvoudigd heeft en een net van groote spoorweglijnen de oevers van Atlantische en Stille Oceaan verbindt.

Ingezonden.

De Ind. Tentoonstelling te Arnhem in 1928 en de Ouder-Commissies bij het Openbaar Onderwijs.

Mag ik door dezen zoo vrij zijn, naar aanleiding van de in 1928 te Arnhem te houden Indische Tentoonstelling, de aandacht van het Bestuur der Afdeeling Oost en West te Arnhem te vestigen op het voor enkele jaren geleden door de Regeering in het leven geroepen instituut „Oudercommissies bij het Openbaar Onderwijs", als m.i. bij uitstek aangewezen tot het wekken van belangstelling voor deze tentoonstelling, het bevorderen van bezoek en het organiseeren van schoolreisjes met de leerlingen in overleg met ouders en betrokken leeraren.

Wel zijn reeds door het Bestuur eenige Hoofden van Scholen te Arnhem uitgenoodigd om „in commissie" aanraking met verschillende inrichtingen van onderwijs in het geheele land op zich te nemen, doch er zijn redenen die het vermoeden wettigen, dat eventueele welwillendheid tot medewerking door Oudercommissies aan de aandacht ontgaat.

De hiervoren bedoelde Oudercommissies vormen een schakel tusschen school en huis, ouders en leeraren, waarbij een natuurlijke band gevormd wordt tusschen ouders onderling, waardoor zij, zoowel als gevolg van huisbezoek, als door bij de wet voorgeschreven Ouderavonden, in het algemeen, het gewenschte contact met de ouders kunnen hebben.

Waar het organiseeren van schoolreisjes binnen de grenzen van hare bevoegdheid gerekend kan worden, daar zullen de Oudercommissies, door eenige activiteit, zeer zeker mooie resultaten kunnen bereiken.

Er zijn in Nederland 3382 openbare scholen, welke echter niet alle het voorrecht hebben een Oudercommissie te bezitten; in plaatsen waar dit zoo is, dáár zouden de betrokken leeraren de noodige belangstelling voor deze tentoonstelling kunnen wekken op de school.

Voor zoover echter (in een groot aantal plaatsen) het wettelijk voorschrift is opgevolgd en deze Oudercommissies onder den naam van „Centrale Ouderraad" vereenigd zijn, daar zou het Tentoonstellingsbestuur zich van de medewerking der Oudercommissies kunnen overtuigen, hetzij door zich rechtstreeks tot de besturen der Centrale Ouderraden te wenden of door bemiddeling der plaatselijke afdeeling van de Vereeniging Oost en West.

Voor zoover mij bekend, zijn in de volgende plaatsen *Centrale Ouderraden* samengesteld:

Alkmaar, Amersfoort, Amsterdam, Arnhem, Assen, Beemster, Beets (N.-H.), Bussum, Culemborg, Delft, Deventer, Doetinchem, Donkerbroek, 's-Gravenhage, Groningen, Haarlem, Harlingen, Heerlen, Hengelo (O.), Hilversum, Hoorn, Kampen, Leeuwarden, Leeuwarderadeel, Leiden, Lonneker, Maarsen, Maassluis, Maastricht, Olst, Rotterdam, Schiedam, Utrecht, Vianen, Vlissingen, Weesp, West-Friesland, Wormerveer, Zaandam.

Bij eventueele aanvraag tot medewerking der Oudercommissies van de Openbare School hoop ik, dat deze daartoe bereid gevonden mogen worden.

J. M. W. D. VISSER,
Voorzitter Oudercommissie Openbare U. L. O. School.

Amersfoort, 28 Juni 1927.
Van Asch v. Wijckstraat 31.

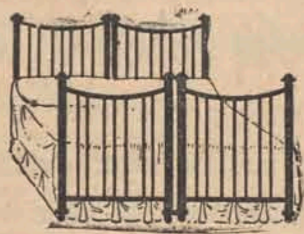
Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Apeldoorn.

BEZOEK AAN HET KOLONIAAL INSTITUUT.

Aan leden, begunstigers en belangstellenden.

Het bestuur der afdeeling noodigt U hierbij beleefd uit, deel te willen nemen aan de gezelschapsreis op

Maandag 1 Augustus a.s. naar het Koloniaal Instituut te Amsterdam.

De kosten daarvoor bedragen (IIIe kl. trein; tram naar K. I.; entrée; garderobe; koude lunch; fooien) f 4.75 per persoon voor leden, begunstigers en hunne huisgenooten. Verder kunnen niet-leden meegaan tegen betaling van f 5.— per persoon.

De reis kan tegen zoo lagen prijs alleen doorgaan wanneer er ruime deelname is.

Wie mee wil, gelieve te zorgen, dat het verschuldigde bedrag (of veelvoud er van) met duidelijk naam en adres per postwissel of per postgiro (aan no. 93038) *uiterlijk 22 Juli* in het bezit is van den Secr.-Penningm., den heer J. C. Baars, Lammerweg 3.

Vertrek uit Apeldoorn 8.23, verzamelen 8.10 in het Station. Vertrek uit Amsterdam C.S. 15.45, verzamelen in het C.S. 15.30. Aankomst te Apeldoorn 17.11.

Het Bestuur.

Afdeeling Nijmegen.

VERSLAG OVER HET JAAR 1926.

Stonden de voorgaande vereenigingsjaren in het teeken van de algemeene malaise, het begin van 1926 scheen hieraan ook niet te zullen ontkomen. De afdeeling was reeds enkele maanden haar stuurman kwijt en de resteerende bestuursleden zagen moeilijk kans een nieuwen schipper aan te monsteren. Na vele moeilijkheden werd de Alg. Verg. op 20 Febr. uitgeschreven, waar...... 3 bestuursleden en de heer Burger verschenen.

Redenen te over, om den mineurtoon van de voorgaande jaarverslagen ook aan het begin van dit verslag door te voeren.

Bestuursvergadering.

Op de Alg. Verg. van 20 Febr. 1926 werd de heer Burger tot voorzitter gekozen, die zijne functie aanvaardde onder voorbehoud, dat zijn voorzitterschap slechts tijdelijk zou zijn, totdat een meer ter zake bevoegde kracht, persoonlijk met Indië bekend, het voorzitterschap zou willen aanvaarden.

De keuze van den heer Burger bleek een zeer gelukkige te zijn; de nieuwe voorzitter beschikt over stuwkracht, zakelijkheid, doortastendheid en organisatievermogen. Met het optreden van den heer Burger is de afd. Nijmegen in den aanvang van een bloeitijdperk getreden. Hulde!

Op diezelfde Alg. Verg. werd de heer Röpcke als bestuurslid herkozen en hem het penningmeesterschap opgedragen, in welke functie de heer Röpcke reeds langer de vereeniging groote diensten had bewezen.

Het bestuurslid Gescher werd tot secretaris aangewezen, welke functie voordien door den heer Röpcke werd waargenomen.

In Sept. 1926 assumeerde het Bestuur — op voorstel van den heer Burger — een 6e lid, krachtens de bevoegdheid, verleend op de Alg. Verg. van 1925: Mevr. Bleckmann-Hoogenstraaten, die de functie van tweede secretaresse op zich nam, om den secretaris te ontlasten. Door opname van een dame in het Bestuur werd de veelzijdigheid bevorderd.

Vertegenwoordiging bij het H.B.

De heer Luitjes, die jarenlang onze afdeeling heeft gediend als voorzitter, vice-voorzitter en tevens onze afdeeling bij het H.B. ernstig vertegenwoordigde, meende om zijn stijgenden leeftijd als H.B.-lid ontslag te moeten nemen. Hem zij de hartelijke dank der afdeeling gebracht, vooral daar hij in moeilijke en ondankbare tijden deze taak heeft volbracht.

Onder nadere goedkeuring der Alg. Verg. werd als H.B.-lid aangewezen de secretaris, als plaatsvervanger de heer Röpcke.

De afdeeling Nijmegen was bij de Alg. Verg. der Vereenging in 1926 te Amersfoort vertegenwoordigd door den heer Luitjes als h.b.-lid en door den secretaris als afgevaardigde. Voor het verslag zie het K. W. van 17 Juni 1926.

Werkzaamheden van het Bestuur.

Het gereorganiseerde Bestuur, ziende het geringe aantal leden en de zeer slechte opkomst bij vergaderingen, schreef een aparte Bestuursvergadering uit op 3 Maart, waarop de toestand der afdeeling besproken werd. Hier werd besloten in het seizoen 1925/26 *geen* poging meer te doen, het contact met de leden te herstellen, doch te beginnen met een uitgebreide propaganda om nieuwe leden te werven, de Vereeniging bekend te maken, de oude leden aan te sporen en een pakkend programma voor den komenden winter vast te stellen. Het ledental werd uitgebreid door schriftelijke uitnoodiging tot toetreding aan een 600-tal personen, gevolgd door (zooveel mogelijk) persoonlijk bezoek om deze aangeschreven personen over te halen lid te worden, waarbij ieder der Bestuursleden een gedeelte op zich nam. Door deze propaganda steeg het ledenaantal tot even over de honderd op 1 Sept. 1926.

Bij de propaganda werd alle mogelijke steun van het H.B. ondervonden, waarvoor hier onzen oprechten dank.

Een aanschrijving aan alle onderwijzersbonden hier ter stede had geen resultaat. De secretaris hield nog voor de R. K. O. B., afd. Nijmegen, een lezing met doeluiteenzetting der vereeniging: resultaat 3 begunstigers.

Een aanschrijving aan de R. K. Studentenvereeniging hier ter stede — tot tweemaal toe — bracht tot dusver geen resultaat.

Den begunstigers en leden der afdeeling, die nog niet de volle contributie betaalden, werd een verzoek toegezonden hunne contributie op peil te houden: 11 leden gaven hieraan gehoor.

Vóór de opening van het seizoen werd de pers-propaganda ingezet, waarvoor f 100.— beschikbaar was gesteld door het H.B. Deze bestond uit het plaatsen van tweemaal een groote advertentie in de beide plaatselijke bladen, waarin doel, streven en bestuur der vereeniging werden kenbaar gemaakt, gevolgd door een artikel in den tekst over de vereeniging „Oost en West".

Het afdeelingsbestuur begon in het afgeloopen jaar met societeitsplannen, om de leden der afdeeling, voorloopig eens per maand, bij elkaar te krijgen. De plannen hebben de voorbereidingsphase doorloopen en kunnen voor den eersten keer op 29 Januari '27 ten uitvoer worden gebracht.

Bestuursvergaderingen werden minstens éénс per maand gehouden, in 1926 tien.

Samenwerking.

De toetreding van Mevrouw Bleckmann-Hoogenstraaten als Bestuurslid gaf aanleiding te besluiten tot samenwerking met en steunen van het Melaniawerk en Koewikin.

Op verzoek van den voorzitter der afdeeling Arnhem werd besloten, de tentoonstelling te Arnhem in 1927 in principe te steunen. Wederzijdsche steun werd toegezegd. Jammer genoeg kon deze tentoonstelling niet doorgaan. De Arnhemsche voorzitter woonde ook de Nijmeegsche opening van het seizoen bij, terwijl de Nijmeegsche voorzitter, secretaris en 2e secretaresse de groote tentoonstellingsvergadering te Arnhem bijwoonden.

Het feit, dat de Universiteits-vereeniging ook een lezing gaf op een zelfden avond als Oost en West, werd aanleiding om samenwerking te zoeken met de U. V., zoodat voortaan rekening gehouden zal worden met elkaars programma.

Verleende hulp.

Een verzoek om inlichtingen betreffende een betrekking in onze Oost kwam binnen en werd naar het Informatie-bureau onzer vereeniging doorgezonden en daar behandeld.

Het afdeelingsbestuur was intermediair in een kwestie van terugkeeren naar Java van een in Indië geboren jongen.

In- en uitgaande stukken.

Het aantal uitgaande stukken, behalve de convocaties aan de leden, bedroeg ruim 1000. Het aantal ingekomen stukken bedroeg 340.

Voorstellen der afdeeling voor de Alg. Verg.

De beide voorstellen der afdeeling Nijmegen voor de Alg. Verg. 1926 te Amersfoort *werden aangenomen*, luidende:

a. De afdeeling Nijmegen verzoekt het H.B. diligent te blijven inzake het onderwijs in de koloniale geographie bij het M. O. en V. H. O.

b. De afdeeling Nijmegen verzoekt het H.B. den inhoud van het K. W. zoodanig in te richten, dat er op geregelde tijden artikelen verschijnen, om populaire kennis te verspreiden onder die leden van Oost en West, die Indië niet uit eigen aanschouwing of studie kennen.

Verder gaf het afdeelingsbestuur het H.B. in overweging, in plaats van de geregelde aankondiging der boekwerkjes van het Informatie-Bureau nu en dan de ledenlijsten der afdeelingen in het K. W. te publiceeren, welk voorstel in principe aanvaard werd.

In het najaar zond de afdeeling het volgend voorstel aan het H.B., hetgeen eveneens gunstig ontvangen werd:

Het H.B. dringe bij de Regeering aan op een leerstoel in de Koloniale Land- en Volksbeschrijving te Utrecht voor de vacature Niermeyer, in verband met de oprichting van een Indische afdeeling te Utrecht voor opleiding van Indische ambtenaren.

Ledenaantal.

Op 1 Januari 1926 telde de Vereeniging 35 leden en één begunstiger, *totaal* 36

Verlies: door verhuizing 8
door bedanken 1
Totaal verlies 9

Blijft 27

Aanwinst: overgekomen van andere afdeelingen 5
nieuw aangeworven leden 118

Totale aanwinst 123

Zoodat het aantal leden op ultimo Dec. 1926 bedroeg 27 + 123 = 150, waarvan 32 begunstigers en 118 leden, een toename van 417 %.

Het aantal contributieverhoogingen bedroeg 11.

Met dit ledenaantal mag het Bestuur zich nog niet tevreden stellen, in geenen deele! Want de onkosten van een goed winterprogramma kunnen niet door de contributies gedekt worden, waarvan 60 % afgedragen moet worden aan het H.B. Bovendien hadden wij in het afgeloopen jaar f 100.— subsidie van het H.B. voor propaganda.

Niettegenstaande dat is het toch een verheugend verschijnsel, dat de contributie steeg van ƒ 140.— per 1 Januari 1926 tot ƒ 626.50 per 1 Januari 1927, een toename van 447½ %.

Door de 60 % verplichte afdracht aan het H.B. blijft hiervan echter weinig over voor de afdeelingskas om propaganda te voeren en een behoorlijk winterprogramma voor de leden samen te stellen. Het Bestuur zal daarom onverpoosd ijveren het ledental der afdeeling tot 300 op te voeren en doet daartoe een beroep op de leden om propaganda te maken en nieuwe leden te werven.

Het H.B. besloot dat de leden, die in de omgeving van Nijmegen woonden (één te Ravenstein en één te ...) voortaan tot de afdeeling Nijmegen zouden behooren, waardoor twee leden gewonnen werden. Van belang was deze beslissing voor ons in verband met het ...end aantal leden in de omgeving van Nijmegen.

(Slot volgt).

Mededeelingen.

Van de Redactie.

REIZEN VOOR INDISCHE VERLOFGANGERS.

Het zomerseizoen zal, hoewel het officieel reeds ...gen tijd aangevangen is, op den duur toch zeker ook ...erdaad inzetten. De vele Indische verlofgangers ...en dan willen profiteeren van het mooie, dat het ...dschap in Nederland en elders biedt. Willen zij dit ...de meest economische, maar tevens hoogst aange...ne wijze doen, dan staat de „Nederlandsche Reisvereeniging" gereed om hun daartoe alle gelegenheid ...bieden.

Onder de vele honderden reizen, onder belangelooze ...ders ondernomen, zullen er vele zijn, die naar den ...k en den lust onzer verlofgangers zijn. Er zijn reizen van langen, van korten duur, naar de Alpenwereld ...naar de lage zeekusten; er zijn ook een groot aantal ...tochten in het binnenland te ondernemen.

...het *Centraal Bureau, Anna Paulownastraat 48, Den Haag,* verschaft men gaarne alle gewenschte in...lingen. (Lidmaatschap ƒ 1.25 per jaar plus een ...malig entrée van ƒ 0.50).

Van het Informatie-Bureau:

BESTEMD VOOR UITZENDING NAAR NED.-INDIE:

G. W. Jonker, Bilderdijkstraat 47, Nijmegen.
B. Peterse, 2e Daalschdijk 89, Utrecht.
J. Visser, Polanenstraat 38b, Rotterdam.
J. Meester, Lingestraat 13, Utrecht.
Ch. van den Berg, Pompstationsweg 315, 's-Gravenhage.
B. A. Th. van der Putten, Marechaussee-kazerne, Bladel, allen Politieopziener bij de algemeene politie.
Mr. D. Bouwman, Ambtenaar ter beschikking bij den belastingdienst, Heerengracht 74, Leiden.

INDISCHE AMBTENAREN MET VERLOF:

H. W. Wouters, Inspecteur, hoofd van de afdeeling (onder-) bedrijfszaken van de afdeeling Havenwezen van het Deparetment der Burgerlijke Openbare Werken, Laan van N. O.-Indië 199, 's-Gravenhage.
W. Kapteijn, Leeraar aan de H. B. S. te Bandoeng p/a P. Versluys te Numansdorp.
A. Th. Geurst, Techn. ambtenaar 2e kl. b/d P. T. T.-dienst, Valkenboschkade 553, 's-Gravenhage.
Mej. H. E. de Beer, Onderwijzeres der 3de kl. bij het O. E. L. O., p/a H. Lottering, Damsterdiep 32, te Groningen.
L. A. Schenkhuizen, Commies 1e kl. b/d P. T. T.-dienst, Halleystraat 5, 's-Gravenhage.
C. A. Wisse, Onderwijzer der 1e kl. b/h O. E. L. O., Fahrenheitstraat 514, 's-Gravenhage.

MET PENSIOEN:

Th. van Kan, Onderwijzer 1e kl. bij het O.E.L.O.; Acaciastraat 51, 's-Gravenhage.
Ds. J. H. de Vries, Predikant bij de Prot. Gemeente te Pasoeroean; Stokroosstraat 19, 's-Gravenhage.
Dr. S. Visser, Officier van Gezondheid 1e kl.; Paulinastraat 29, vanaf 1 Augustus 1927: Paulinastraat 39, 's-Gravenhage.
J. J. B. Giebing, Majoor der Infanterie; Koninginnelaan 71, Rijswijk (Z.-H.).
A. E. Brunet de Roch, Kapitein der Infanterie; Weimarstraat 321(II), 's-Gravenhage.
Dr. W. A. Kop, Dirigeerend Officier van Gezondheid 2e kl. titulir, Badhuisweg 67, Scheveningen.

Gepensionneerd Surinaamsch ambtenaar:

Jan Frederik Morren, Commissaris van Politie te Paramaribo Hafibo, Singel 200, Amsterdam.

Mutatiestaat van 29 Juni tot 6 Juli.

Nieuwe Leden:

Nieuwe Leden	Geïntroduceerd door
...Hogenkamp, oud-Administrateur van een suikerfabriek, Den Haag, Marlot, Hoogwerflaan 29. ƒ 5.— ; ...Everwijn, oud-Administrateur van een suikerfabriek, Den Haag, Stadhouderslaan 145. ƒ 5.—	den heer G. C. Kokxhoorn te Den Haag.
A. K. M. Martis, oud-Hoofdingenieur N.-I.-S., Den Haag, Dunklerstraat 48. ƒ 5.—	Secretaris Afd. Den Haag.
...Kramers, oud-Luit.-Kol. N.-I. L., Den Haag, van Bleiswijkstraat 83. ƒ 5.—	Mevrouw M. T. Velsing-Caspari.
...rouw de Weduwe A. E. Piera-Diemont, Den Haag, van Beverningkstraat 256. ƒ 5.—	den heer W. H. C. ten Brummeler te Den Haag.
...juffrouw J. W. Freese, Den Haag, Heemskerckstraat ...0. ƒ 5.—	den heer H. J. A .Raedt v. Oldenbarnevelt te Den Haag.
...F. Kolff, Employé v. d. Hollandsche Bank voor West-Indië te Curaçao. ƒ 5.— ; ...Oosterbaan, Employé v. d. Curaçaosche Petroleum Industrie Mij. te Curaçao. ƒ 5.—	den heer X. H. Ch. Krugers te Curaçao.
...rouw E. Enklaar van Guericke, Den Haag, Daendelsstraat 11. ƒ 5.—	Secretaris Afd. Den Haag.

Afschrijven:

...Knappert, oud-Resident, Den Haag, Juliana van Stolberglaan 55 (overleden).
W. Fenenga, Amsterdam, Stadhouderskade 120.
S. K. Sybrandi, Haarlem (Koninginneweg (overleden).

Adresveranderingen:

...R. Menkman, van: Amsterdam, Roemer Visscherstraat 10 naar: Noordwijk aan Zee, Pension „Sole Mio".
...Wittenberns, Onderwijzer 1ste kl., van: Amsterdam, Pretoriusstraat 63 naar: Soest, Anna Paulownastraat 2. ƒ 5.— (afd. Utrecht).
...de Vries, van: Haarlem, van Hogendorpstraat 7 naar: Zeist, Oranje-Nassaulaan 29. ƒ 5.— (afd. Utrecht).
...J. Verbeek van der Sande, Arnhem, van: Lawick v. Pabststraat 39 naar: Burgemeester Weertsstraat 1.
...J. Voskuil, oud-Majoor N.-I. L., Leeraar K. M. A., Breda, van: Sophiastraat 29 naar: Teteringenstr. 2.
...C. Camman, Luit.-Kolonel N.-I. L., Nijmegen, van: Hatertsche weg naar: „Pension Witsch", St. Annastraat 64.
...Meijer, Nijmegen, van: Berg en Daalsche Weg 390 naar: Jan van Goijenstraat 9.
...Hidding, Litt. Cand., van: Leiden, Plantsoen 105a naar: Den Haag, Beukstraat 121. ƒ 2.50.
...J. R. Lanzing, oud-Luit.-Kolonel N.-I. L., van: Park Wassenaar, Wittenburgerweg 6, Post Den Haag, naar: Huize „De Instuif", Wittenburgerweg 6, Wassenaar.
...J. Baden, Kapitein N.-I. L., Den Haag, van: Prins Hendrikstraat 99 naar: 2de Schuijtstraat 241.
Dr. W. van Bemmelen, Den Haag, van: Van Blankenburgstraat 31 naar: Schiefbaanstraat 27.
G. van den Berge, Directeur Mulo, Den Haag, van: Papaverhof 27 naar: Ericalaan 28.
G. J. Gersen, Den Haag, van: Edisonstraat 85 naar: Fahrenheitstraat 715, p/a. Familie I. Kerkhoff.
Th. C. Lindgreen, Kapitein N.-I. L., Den Haag, van: Adelheidstraat 68 naar: Obrechtstraat 52.
H. A. A. Sangster, Kantoorhoofd P.T.T., Den Haag, 2de Schuijtstraat, van: 241 naar: 107.
B. den Heijer, Hoofdpakhuismeester Zoutregie, van: Scheveningen, Soetenstraat 7 naar: Soerabaja, Wamarstraat 18.
P. J. Baak, Ambtenaar bij den Algemeenen Bestuursdienst, van: Balikpapan naar: Soekaboemi, Pav. „Laura", Aloon 2.
W. J. R. Zieck, thans Resident, van: Denpasar (Bali) naar: Benkoelen.
Dr. J. Pilon, oud-Voorzitter Landraad, van: Merano, Via Roma 84 naar: Sarentino (prov. di Bolzano) Italia.
D. M. Hollestelle, Controleur B.B., van: Kwala Simpang naar: Tapa' Toean.
E. M. Stok, Controleur B. B., van: Bakongan naar: Kwala-Simpang.

VEREENIGING „OOST EN WEST"

HOOFDBESTUUR: HEULSTRAAT 17 'S-GRAVENHAGE

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins-Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen doen.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen, van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstr. 17, 's-Gravenhage, Tel. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins-Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752. Dit „Tehuis" biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland vertoeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK, of den Administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", Van-Boetzelaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Tel. No. 50248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna-Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten einde aan hen, die uit Nederland naar Indië gaan, en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN op huishoudelijk en maatschappelijk gebied, onder leiding van Mevr. J. FRANK-MENDES—Calisch. Spreekuur Donderdagmiddag van 2 tot 4 uur en volgens afspraak, Nic.-Maesstraat 58, Amsterdam, Tel. 22492.
Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, en de Firma MARTINUS NIJHOFF, L. Voorhout 9, Den Haag (bij deze firma alleen die met een *), zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk.)
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

* b. Onze West, tweede druk, bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ.
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overz. Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

* No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

* No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie.)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2e, verbeterde druk.)
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

* No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederlandsch-Indië, zoomede voor verpleegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken en Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Opnieuw herzien.) .... Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

* No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

* No. XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber (caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Ned.-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën .... Prijs: **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
" 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
" 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
" 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
" 8. De Europeesche vrouw in Indië.
" 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
" 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
" 2. Het Javaansch tooneel.
" 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
" 4. De theecultuur op Java.
" 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
" 6. Een doode taal in Indië.
" 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
" 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
" 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
" 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
" 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
" 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
" 4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
" 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
" 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië.
" 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Wnd. Vertegenwoordiger in Nederlandsch-Indië: Mr. M. J. A. Oostwoud-Wijdenes, President Landraad, Tandjong Balei (Sumatra's Oostkust).

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN: Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag Telefoon 14519, Postgiro 14574

Vert. Vertegenwoordiger in N.-I.. Mr. M. J. A. Oostwoud-Wijdenes, Pres. Landr., Tandjong Balei (Sumatra's Oostk.).

Opgericht 21 Maart 1900 door Kolonel G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIËN: N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD TE VERMELDEN

HET BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIE

Bede om Hulp.

Ontvangen voor de Witte Kruis Kolonie Salatiga volgens vorige opgave ...... f 95.—
Mej. J. C. v. d. St. .... „ 25.—
Mej. J. M. v. Vl. .... „ 25.—
(Leiden per Kant. Scheurleer).

f 145.—

Ontvangen voor vrouw Catour volgens vorige opgave .... f 50.50

Indische Tentoonstelling te Arnhem

11 Juni—28 Juli 1928.

Aan de Oostzijde wordt het gazon begrensd door meer dan 50 M. lang gebouw, „Oost-Indië". Gebouw, dat nieuw wordt opgericht, is bestemd voor alle inzendingen, betrekking hebbende op Oost-Indië, uitgezonderd de verzamelingen van het Koloniaal Instituut.

Door de bijzondere constructie is in dit paviljoen een mooie belichting verkregen.

Gaat men dit paviljoen aan de Oost-zijde, dan bevindt men zich in een der mooiste gedeelten van het park, tegenover het theehuis.

Vanaf dit theehuis, iets hooger gelegen, heeft men een schitterend uitzicht over de waterpartijen van Zypendaal en Sonsbeek.

Een mooier plekje is haast niet denkbaar. Het park biedt hier volop gelegenheid tot een wandeling door het geboomte langs de vijvers en overal vindt men banken, waar men rustig van deze mooie natuur kan genieten.

Van het theehuis voeren paden langs beide zijden van den vijver, waaruit zich het Kasteel verheft.

Zooals reeds eerder vermeld, zal het Kasteel de verzamelingen van het Koloniaal Instituut bevatten. Deze alleen zijn reeds een bezoek aan de expositie volle waard.

Het Kasteel bevat talrijke ruime zalen, die zich uitstekend voor ons doel leenen.

Tegenover het Kasteel liggen twee gebouwen, het Zuidelijke het West-Indisch Paviljoen, meer naar het Noorden een gebouw, bestemd voor verschillende doeleinden.

In het West-Indisch paviljoen bevindt zich een bar, waar Indische likeuren verkrijgbaar zullen zijn.

Voor dit paviljoen is, voor een deel, gebruik gemaakt van een bestaand gebouw, terwijl een groot deel nieuw wordt bijgebouwd.

(Wordt vervolgd.)

Leden van Oost en West!

Wij vragen uw volle sympathie voor onze ... Spreekt ze in uwen kring van familieleden en kennissen en helpt ons daardoor ons propagandaberichten. Overal in het land vragen wij correspondenten. Geeft u bij ons hiervoor op! Het adres is: Nieuwe Plein 52, Arnhem.

Suriname geen emigratiegebied voor Nederlanders in massa

door

F. H. UMBGROVE.

—o—

In het Koloniaal Weekblad van 2 Juni 1927 komt een artikel voor van de hand van Dr. Th. Lens „*Suriname emigratiegebied voor Nederlanders*", waarin de geachte schrijver een pleidooi houdt voor emigratie van Nederlanders in massa naar Suriname. Ik geloof niet, dat dit denkbeeld eenige kans van slagen kan hebben, ook al worden door de Regeering verschillende tegemoetkomingen verleend om de zaak aantrekkelijk te maken, om de eenvoudige reden, dat de mentaliteit onzer arbeidersbevolking zich er niet toe leent om op groote schaal naar een tropisch land te verhuizen om daar te midden van een bevolking van gekleurde tropische rassen vermoeienden landarbeid te verrichten. Het gaat er niet om of Nederlanders daartoe physiek in staat zullen zijn, maar of zij het zullen willen. Met den schrijver ben ik het eens, dat een gezonde krachtige Nederlander best landarbeid in de tropen kan verrichten en de door hem aangehaalde voorbeelden van de Wurtembergsche houthakkers van Kappler en de Hollandsche boeren van 1845 bewijzen dit wel is waar, doch dit zijn slechts voorbeelden van enkelingen of geringe aantallen, doch nergens is nog bewezen, dat emigratie van Europeesche landarbeiders op groote schaal naar een tropisch land heeft geleid tot blijvende vestiging met voortplanting van het ras en kolonisatie van het land. De Wurtembergsche houthakkers van Kappler gingen weer terug naar Europa en Kappler zelf keerde op gevorderden leeftijd ook weer naar zijn geboorteland terug. De Hollandsche boeren, meest Friezen en Groningers, gingen in de vorige eeuw met groote verwachtingen naar Suriname met hunne gezinnen. Door slechte voorbereiding ontstond onder hen op de vestigingsplaats een groot sterftecijfer. De overblijvenden hebben zich op andere vestigingsplaatsen weten te handhaven en voort te planten. De omstandigheden noopten hen ook grootendeels om te blijven, want in die tijden was het een heele onderneming om met zijn gezin weer naar Nederland terug te keeren. Ware hetzelfde in den tegenwoordigen tijd geschied dan waren ze vermoedelijk al zeer spoedig weer op de boot gestapt.

H.H. SECRETARISSEN der afdeelingen worden er nogmaals beleefdelijk aan herinnerd dat in de verschillende rubrieken van het K.W. steeds namen voorkomen van personen die in aanmerking komen om voor het lidmaatschap der Vereeniging te worden aangezocht.

Al zijn de hygiënische toestanden thans veel gunstiger, zoodat hetgeen destijds kon plaats hebben nu niet meer te verwachten is, zoo moet men zich toch afvragen wat een aantal Nederlandsche gezinnen uit den arbeidenden stand bij emigratie naar Suriname daar thans zou moeten uitvoeren. Werk vinden in een ambacht mag misschien een enkelen gelukken, behoefte aan timmerlieden, metselaars, smeden, huisschilders, machinisten en motordrijvers enz. is er niet, omdat deze in voldoende mate onder de bevolking voorhanden zijn. De emigranten zullen zich dus voornamelijk op tuinbouw, landbouw, veehouderij of het houden van pluimvee moeten toeleggen. De genoemde Hollandsche boeren hebben een bestaan gevonden hoofdzakelijk in den tuinbouw en het houden van melkvee en voorzagen de stad Paramaribo van groenten en melk, waarin hun tegenwoordig een geduchte concurrentie wordt aangedaan door de Britsch-Indiërs, zoodat bij een belangrijke vermeerdering van personen, die zich hierop zouden willen gaan toeleggen, weldra geen afzetgebied meer voor hun voortbrengselen zou bestaan, terwijl zij ook in deze niet kunnen concurreeren tegen de spaarzame en zooveel minder behoeften hebbende Britsch-Indiërs. Dus zullen de emigranten zich op den landbouw moeten toeleggen en wel op den bouw van producten, welke een afzetgebied vinden op de wereldmarkt. Het werken als loonarbeiders op plantages is daarbij uitgesloten, omdat de Europeaan, al ware hij bereid om met inlandsche loonarbeiders op denzelfden voet veldarbeid te verrichten, voor het voor die inlandsche werkkrachten geldende loon, niet aan zijn levensbehoeften kan voldoen, terwijl de werkgevers natuurlijk geen aparte hoogere loonen voor Europeesche werkkrachten zullen geven, waar zij voldoende inlandsche werkkrachten kunnen verkrijgen. Doch bovendien is de westerling niet bereid om denzelfden veldarbeid te verrichten als de inlandsche bevolking. Hij steekt in het economischen sociale leven boven haar uit, neemt althans een plaats in afgescheiden van de groote massa der inlandsche menigte. Er zal dus niets anders overschieten dan de emigreerende Nederlandsche arbeidersbevolking, die dan uit den aard der zaak in hoofdzaak uit den boerenstand of uit grondarbeiders zal bestaan (de geachte schrijver spreekt ook van arbeiders uit de Drentsche venen) te vereenigen in nederzettingen, waar zij als 't ware een Nederlandsch dorp kunnen stichten. Alleen in een omgeving van landgenooten zal de Nederlandsche arbeider wellicht bereid zijn om intensieven landarbeid te verrichten. Die nederzettingen zullen dan door het gouvernement van te voren geheel klaar gemaakt moeten zijn voor in gebruikgeving, b.v. op gronden van verlaten plantages; de dammen, loosen vaartrenzen en de sluizen moeten in bruikbaren staat worden gebracht en bovendien zullen de uit te geven perceelen vrij gemaakt moeten worden van geboomte en houtopslag, materialen voor woningbouw moeten gemakkelijk te verkrijgen zijn, zoodat de emigrant slechts zijn huis behoeft te bouwen om aan den slag te kunnen gaan. Voorts zal de noodige voorlichting van landbouwkundigen beschikbaar moeten zijn, plantmateriaal moet verstrekt worden, enz. De gronden zouden op bepaalde voorwaarden in bruikleen gegeven moeten worden aan de emigranten met de mogelijkheid ze door geleidelijke afbetaling in eigendom te verkrijgen en ten slotte zou den emigranten, die over geenerlei middelen beschikken, nog een voorschot voor bedrijfsmiddelen en levensonderhoud moeten worden verstrekt. De grootte der uit te geven perceelen mag zeker wel 3 of 4 maal zoo groot zijn als die, welke in de Javaansche nederzettingen aan de Javanen zijn uitgegeven, daar een Europeesch gezin niet kan leven van de opbrengst, die voor een Javaansch gezin voldoende is. De grootte van de perceelen, waarop een Nederlandsch emigrant tot een zekeren welstand zal moeten kunnen komen, zal m.i. dan wel minstens 2 H.A. of ongeveer 5 akkers moeten zijn. Doch dan wordt het perceel wellicht weer te groot om door het hoofd van het gezin alleen persoonlijk in cultuur gebracht te worden en zal hij misschien weder een inlandschen loonarbeider in dienst moeten nemen.

Welke producten zal zoo'n emigrant nu moeten voortbrengen? In de eerste plaats zoodanige, waarvan hij 't eerste jaar reeds product kan verkoopen, dat zijn suikerriet (indien hij dat aan een nabijzijnde suikerfabriek kan verkoopen), katoen, rijst (dit laatste bij voorkeur wanneer over zoet bevloeiingswater beschikt kan worden b.v. uit een zwamp) en wellicht eenige vezelgewassen. Ver... kan hij koffieboomen en sinaasappelboomen p... ten, doch zal dan eenige jaren moeten wachten ... vorens daarvan de vruchten te kunnen pluk... Het doel zal dus moeten zijn kleine landbouwers ... fokken, die als leider met enkele inheemsche we... krachten producten voortbrengen, die meerendeel ... ook in den grooten landbouw worden voortgebracht ... en direct kunnen worden verkocht. Het vereenigen ... van emigranten in Nederlandsche nederzettingen ... zou beslist noodig zijn, opdat de menschen zich ... een eigen nationaal milieu bevinden. Plant men een ... emigrantenfamilie zoo maar op een stuk land ... eenzaamheid, omringd door oerwoud, en niet ... onmiddellijke nabijheid van Europeanen, dan ... den zij het er niet uit. Een Zeeuwsche boerin ... een arbeidersvrouw uit de stad, plotseling in ... tropisch klimaat in eenzaamheid in een vreemde ... omgeving en bestaan verplaatst, zou het daardoor ... alleen reeds besterven.

De voorbereiding voor een dergelijke emigratie ... op eenigszins groote schaal zou het gouvernement ... zeer veel geld kosten en, naar ik geloof, slechts ge... ringe resultaten opleveren. Een gering aantal per... sonen mag zich wellicht voor een dergelijke emi... gratie laten overhalen, het meerendeel zal er voor ... bedanken, want noch het klimaat, noch de levens... wijze kunnen er voor den arbeider de vergelijking ... met Europa doorstaan. Het tropenland is geen ... white men's country en zal dit nooit worden ... bovendien is ook in Nederland, zooals elders in ... Europa, een groot deel der bevolking onwillig ... door emigratie naar verre streken, een moeilijk ... bestaan in eigen land te verruilen voor betere toe... komst-kansen. De gehechtheid aan den geboorte... grond is als zoodanig een zeer gewoon verschijnsel.

Met de leuze van den geachten schrijver: „Geen ... cent en geen Javaan voor Suriname" ben ik het ... in 't geheel niet eens. Integendeel moet de regeering ... de emigratie van Javanen sterk bevorderen, op... wanneer straks Suriname weer tot ontwikkeling ... komen (en dàt zal vroeg of laat gebeuren, de ... schijnselen wijzen daar reeds op) over voldoende ... landarbeiders kan worden beschikt voor den ... ten landbouw. Velen daarvan zullen na afloop van ... hun contract zich als kleine landbouwers in ... kolonie blijvend vestigen en zoodoende ook tot ... opbloei bijdragen. Wanneer Suriname weer tot bloei ... komt zal er ook weer plaats komen voor Neder... landers om daar in een leidende betrekking op ... treden, en zullen zich daar ook weder planters ... tigen, maar men moet geen Nederlandsche boeren ... of arbeiders in grooten getale naar Suriname ... den; dit zou m.i. op teleurstelling uitloopen. ... Nederland tegen zijn overbevolking maatregelen ... nemen, dan zijn daarvoor meer geëigend werken ... zooals de droogmaking der Zuiderzee en de ont... ning van woeste gronden en verder kan er nog ... gedaan worden om de emigratie naar landen ... Canada, Noord-Frankrijk en Zuid-Afrika te be... deren, waar de verschillen t.o.v. klimaat en be... king niet zoo groot zijn als in een tropisch land.

Een Zeeuwsche boerenzoon vertrok een paar jaar ... geleden naar Suriname in dienst van de Ameri... kaansche katoenmaatschappij op Margarethenburg ... in Nickerie. Bij aankomst te Paramaribo liet men ... hem de stad en omgeving zien. Hij vond alles prach... tig. Doch toen hij op zijn bestemmingsplaats ... dienst was gesteld kwamen al spoedig de klach... ten. Het werken in de hitte, het voortdurend trans... pireeren, de muskieten en speciaal een zeer klein ... insect, waardoor men overdag gestoken wordt en ... dat een vurige prikkeling der huid doet ontstaan ... en voortdurend jeuk veroorzaakt, waren zooveel ... oorzaken om zich ziek te gaan gevoelen en binnen ... het jaar was hij in Zeeland terug. En deze jonge ... man was nog wel opzichter van Javaansche werk... krachten. Ja, inderdaad, boerenzoons en landarbei... ders, die in Suriname een beter bestaan willen zoe... ken, moeten beschikken over veel wilskracht en ... doorzettingsvermogen en deze eigenschappen ont... breken bij de meeste arbeiders.

Middelburg, 22 Juni 1927.

Het N.-I. leger te gast bij Oost en West.

De diamant moet geslepen worden.

Het Dagelijksch bestuur van O. en W. wachtte den 8en Juli omtrent 12 uur het Indische detachement, dat h. t. l. een paar maanden toeft na de laatste eer aan den grooten generaal en den grooten landvoogd J. B. van Heutsz bewezen te hebben, het Dagelijksch bestuur wachtte het veertigtal kranige strijders op bij den Deyl, van waar in twee Amovams naar Leiden gereden zou worden.

Kort werd het plan van den dag hun daar uiteengezet: door Leiden, dan een rondvaart over het Kagermeer, met een bezoek aan Warmond, na terugkeer in Den Haag een rijsttafel in het restaurant van Houtrust.

Leiden, dat is immers de stad waar de goeroewa woont, die in zijn eenvoudige woning te Djeddah de Atjehers ontving, welke hem de bouwstof hebben geleverd voor zijn groot boek over Atjeh. Die herinnering, nu geopperd, deed de Amovams even stoppen voor 's Professors huis. Dr. Snouck Hurgronje verscheen op den drempel, een hip, hip, hurra van luitenant Jordans, waarmede de bruine strijders instemden, en voort ging 't weer, naar de aanlegplaats van de Pauline, waar reeds tal van leden van O. en W., dames en heeren, uit Den Haag en Leiden, de helden, nu de helden van den dag, wachtten.

Wat wachtte hen? Zij wisten het niet best. Waar hun reeds zooveel toebedacht en geschonken was, wat kon hun dan het vooruitzicht van een boottocht, van water en weiland sadja beloven? Wat wisten zij, die kwamen uit het land van de eeuwig groene bergen en wouden, uit het rijk van de zon, en die doorkruist hadden de zee in zijn wijdste wijdten, wat moesten zij zich bijzonders voorstellen van dit boottochtje? Moe van het vele, vele dat zij te genieten en te verwerken hadden gekregen, waren zij aanvankelijk samen op het achterdek met eenige neiging tot dommelen, meer in beslag genomen door hetgeen binnenin woelde, dan door het schoone buitenuit.

Mir wird von alle dem so dumm,
Als ging mir ein Mühlrad in Kopf herum.

Een praatje van de Indischgasten met de Indische gasten. Een zoeken van aanrakingspunten in eigen verleden, of in dat van echtgenoot, vader of zoon, in Ambon, in Menado, in Java, in Atjeh. Blijde verlevendiging bij het elkander zoo vinden en bij het bijbrengen van bewijzen van het voortleven van oude, prettige herinneringen. Maar dit toch slechts als vonkjes, aardige vonkjes, maar zooals die ook elders flikkerend waren opgespat waar heden en verleden waren aangeslagen.

Maar in het volle water van de plassen in eens een leven van beweging, levendigheid en kleur, een wakkerroepen van allen. En dan, terwijl er drukte is op het water, drukte bedoeld voor hen, gericht op hen, dan zien zij tevens hoe mooi hier is, in 't vlakke land, lager vaak dan de wateromgeving, hoe mooi hier is de golving van het kleine meer, het groen van weide en riet, beschenen door een geheel eigen zonnelicht, spelend door wolkenluchten, nooit elders zoo gezien. Dan zijn ze verrukt, en dan begrijpen zij waarom zij ook dit moesten hebben zien, wilden zij kunnen verklaren Holland op zijn best gezien te hebben.

De diamant moet geslepen worden.

Het weer, de zon werkten mee.

Maar ook het aandeel van het Landstormkorps Motorvoertuigendienst, waardoor die levendigheid aan het watertooneel gegeven werd. Het was een opmerkelijke vriendheid door dit korps aan het Indisch detachement bewezen. Onder leiding van den reservekapitein J. F. la Rivière, voerde een eere-eskorte van 12 motorbooten verschillende manoeuvres uit. Dit bleef in actie totdat de Pauline op de terugvaart in den laten namiddag de grens van het Kagermeer weer overschreed. Het bericht van de komst van het detachement en van die manoeuvres had bovendien de bezitters van eigen motorbooten, zeil- en roeibootjes naar de plassen geroepen. En wie ertoe gelegenheid had, wedijverde in vlaggen en wimpelen met de bootjes der eskorte. Eenige jonge dames roeiden haar kleine gieken meesterlijk tusschen de drukte door. „Jammer, zij zoo roeien”, merkte een der bruine broeders op.

De diamant werd fijner nog geslepen.

Het Kagermeer ressorteert onder de gemeente Warmond. Het bestuur der gemeente had Oost en West, als het reilt en zeilt, met zijn militaire gasten tot een bezoek uitgenoodigd. De Wethouders, omstuwd door de gemeenteraadsleden en vele belangstellenden, stonden het gezelschap bij de aanlegplaats op te wachten. Het muziekkorps St. Mathias was er met zijn vaandel. Nadat de voorzitter van O. en W., de heer R. Zuyderhoff, de leider van het detachement, 1e luit. O.-I. L. A. W. M. Jordans, en verdere aanwezigen met een enkel woord begroet waren, ging 't in optocht naar het gemeentehuis, waar het hoofdbestuur door den burgemeester A. J. Schölvink ontvangen werd.

De heer Schölvink sprak daarna het voor het gemeentehuis opgestelde detachement in een keurige rede toe, die beantwoord werd door luitenant Jordans. Daarna ging men naar 't feestelijk getooide terrein, waar onder de vlaggen die der V.O.C. de aandacht trok. Daar werden de gasten op gulle wijze onthaald; steeds onder de opwekkende toonen van de St. Mathias-harmonie. Een schipbreuk mocht niet ontbreken. Een kano kantelde, de roeier kopje-onder. De redding was nabij en gemakkelijk. Bij het vertrek deed hij, die niet alleen burgervader is over het land-, doch ook over het watergebied van Warmond, de bezoekers in een motorbootje uitgeleide tot aan de grens van zijn meer. Toen ging nog eens een laatste hoezee! aan 't adres van Warmond.

Het moet de boodschappers uit den verren Oost opgevallen zijn hoe talrijker dan zij wel vooruit vermoed zullen hebben bruine zusters in verschillende plaatsen van Nederland ingeburgerd zijn. Hier in Warmond was onder hen, die hen welkom heetten, ook weer een Menadoneesche, die met haar man naar 't koude land gekomen, er met hem en hun kroost leeft, gelukkig, zooals zij verzekerde, maar toch met nooit geheel verdwijnend heimwee naar haar zonneland. Zoo is 't allen en overal, waar iemand in den vreemde levredenheid vindt, maar toch . . . .

Den kapitein van de Pauline en zijn mannen hulde!

In Den Haag terug, liet O. en W. zijn gasten nog niet los. Rijsttafel en rijsttafel zijn twee. Maar de onderstelling lijkt niet te boud, dat de fijnproevers, die in de feestelijk getooide zaal van Houtrust aangezeten hebben, verklaren zullen: de rijsttafel, zooals die hier, door de zorgen van Mevrouw F. de Munnik, opgedischt is, die is eenig!

Hier opende de voorzitter, de heer Zuyderhoff, het feestmaal met een heilwensch aan Hare Majesteit en het Koninklijke Huis en spraken de heeren G. Nypels, oud-kolonel, en L. C. Westenenk, raadsman v. Studeerenden b. h. Min. van Koloniën, oudlid van den Raad van Indië, de vertegenwoordigers van het Ind. leger hartelijk in het Maleisch toe, terwijl de Voorzitter eene rede hield, ongeveer in de volgende bewoordingen:

De vereeniging Oost en West, die zich ten doel stelt den band tusschen Nederland en Indië te onderhouden, te versterken, te verinnigen, die vereeniging heeft de gelegenheid, dat zich hier te lande bevindt het detachement Indische militairen, dat herwaarts gekomen is om de laatste eer te bewijzen aan zijn grooten Generaal v. Heutsz, aangegrepen om met die militairen een boottocht en een Indischen maaltijd te houden. Zoo zitten wij, de vereeniging O. en W. als gastvrouw, en de Indische militairen als gasten, gezamenlijk aan dezen disch.

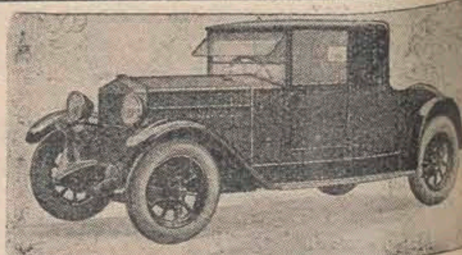
Het is mij een voorrecht als voorzitter van de vereeniging O. en W. namens haar aan U onze gasten, als vertegenwoordigers van het inheemsche element van het roemrijke Ind. Leger, een element dat zich gedurende tallooze jaren door trouw, moed en beleid voor Nederland en Indië onderscheiden heeft, hulde en dank te betuigen.

De tijd is voorbij dat Indië als 't ware een wingewest van Nederland vormde. Indië is thans even goed als Nederland een deel van het Koninkrijk. Een deel dat volop gelegenheid gegeven wordt zich te ontwikkelen.

De band welke tusschen Nederland en Indië reeds meer dan 300 jaar bestaat, heeft daardoor een andere gedaante aangenomen. Van een band van ijzer, als 't ware, die hoe sterk ook, met moderne hulpmiddelen gemakkelijk te breken is, ontwikkelt hij zich meer en meer tot een band van liefde en vriendschap die eeuwig kan blijven bestaan. In het belang niet alleen van Nederland, doch zeker ook van Indië is het, dat hij vast, dat hij eeuwig blijve. Want:

Indië en Nederland gescheiden
Leidt tot scha van beiden.

„Djikalau tertjerai Nederland dan Hindia
Itoelah karoegiannja doea doea.”

't Is wel niet noodig te verzekeren, dat deze woorden van den heer Zuyderhoff daverende instemming vonden.

Door luitenant Jordans, een Ambonneesch en een Javaansch sergeant werden de gevoelens van waardeering en erkentelijkheid op treffende wijze vertolkt. Dien dank gold O. en W. en elk dergenen, die aan het welslagen hadden meegewerkt; wij mogen hierbij in 't bijzonder denken aan den algemeenen secretaris van het hoofdbestuur, den heer F. H. A. van der Brugh, die de voorbereiding en de leiding van het geheel heeft gehad.

O. en W. is allen zeer verplicht, die het hunne hebben bijgedragen om den diamant tot zoo mooie schittering te slijpen.

Wij lazen boven een verslag van dezen dag in „Het Vaderland":

Oost en West
Op zijn best;

en kunnen geen beter slot vinden voor onze weergave van de wijze waarop O. en W. haar aandeel heeft gegeven in de veraangenaming van het verblijf dier eenvoudige, kranige Indonesiërs in Nederland, die, als gezanten uit de Oost naar Nederland gekomen, nu als onze gezanten naar de Oost terugkeeren.

Op ontdekkingstocht

door

J. A. LOEBER Jr.

—o—

Men denkt hier natuurlijk dadelijk aan het in de mode zijnde Nieuw-Guinea, aan tochten met of zonder vliegtuig, met een eskorte van Indische soldaten en de hulp van handige Dajak's, met of zonder geharrewar van blanke leiders.

Doch wat ik beschrijven wil is een veel eenvoudiger geval, ook veel en veel goedkooper en uit eigen beurs betaald. En toch had het bizonder succes; mij, outsider, die ondanks zijn jarenlange studie nooit tot het beloofde land toegelaten is, mij viel het geluk te beurt op dezen tocht een...... blaasroerschutter in actie te zien. Let wel, niet op het filmdoek of in een variété, maar in heusche, levende werkelijkheid met het vermaarde blaasroer in Borneo en Z.-Amerika berucht.

U kent natuurlijk den soempitan in ons Indië. Ook, al is men jaren in Indië geweest, kent men dit wapen van 't hooren zeggen en wie niet zoo georiënteerd is, vindt in den Leidschen museum-catalogus een uitvoerige literatuuropgave en 27 bldz. tekst over museumvoorwerpen, bewijs, hoezeer het blaasroer de belangstelling der wetenschappelijke wereld gevonden heeft.

Toch mag ik wel even kort het voornaamste releveeren. De Dajaksche soempitan is een massief houten staaf, waarin een loop wordt geboord. Buiten Borneo bestaat het dikwijls uit twee bamboestaven, handig saamgevoegd. Het komt en kwam veelvuldig in den Archipel voor, al gaat het met de bosschen verdwijnen. Pronkstukken zijn er ook te vinden, in Z.O.-Borneo exemplaren met zilveren beslag, in Boni met *twee* en *drie* loopen met goud geplatteerd.

Zoo vindt men bij de Chitimacha's vijf tot elf blaasroeren tot een bundel bevestigd, de voorlooper van onze mitrailleuse. Montezoema schonk 12 gouden ex. met dito kogeltjes aan Keizer Karel V. In N.- en Z.-Amerika komt het pijltje voor, gedoopt in doodend gift, in Midden-Amerika schiet men met leemen kogeltjes. Ook gevoerde blaasroeren, bestaande uit een gladde buis met houten bedekking komen in Amerika voor. Eveneens wapens uit twee stukken vervaardigd. En uit N.-Granada wordt vermeld, dat men er de vuursteengeweren laat verroesten, doch het blaasroer zorgvuldig verzorgt.

Het blijkt dus wel, dat dit exotische wapen een antiquiteit van den eersten rang is.

In oorlogstijd las ik uit verveling den catalogus van het Museum voor Folklore te Antwerpen van het begin tot het einde door en vond er...... twee blaasroeren vermeld. Blaasroeren! stellig proppenschieters of zoo iets! En toen ik in 1921 te Antwerpen was, ging ik allereerst naar dit keine Museum en vond er twee heusche blaasroeren met mondstuk, leemen kogeltjes en een knijper om deze projektielen te maken. Als ik ergens in Europa de smakelijke zede van het Indiaansche skalpeeren gevonden had, was ik niet minder verbaasd geweest. Doch dit moest een „Verschleppung" zijn, wellicht door matrozen uit M.-Amerika toevallig meegenomen. Ik durfde werkelijk deze vondst niet serieus nemen.

Maar in hetzelfde jaar maakte ik een studie[...] in den Paltz om den wijnbouw te beschrijven. Tot slot vond een bezichtiging van het Wijn-museum in Spiers plaats en een afscheidsdronk in het fameuze „Winzerstübchen". Daar hoorde ik van den directeur, dat in hetzelfde gebouw ook een historisch museum te vinden was. Ik excuseerde mij, liet de fonkelende wijnen in den steek en vond mooie zijden chiné's uit de 18e eeuw en in de [...] een boom met „vinkies". Ik moest onwillekeurig lachen, maar nabij gekomen zie ik blaasroeren met leemen kogeltjes voor de vinkenjacht in Bergzabern! Dus is mijn Antwerpsche vondst geen onbeteekenend, alleen staand feit, neen, zij wordt versterkt door een tweede in het Beiersche Bergzabern! *Het blaasroer in Europa*!

Met behulp van Duitsche jachttijdschriften wist ik spoedig, dat het aloude wapen, nu als vogelroer met leemen kogeltjes gebruikt, nog voorkomt in Helgoland, Dessau, Bleckhammer (Boven-Silezië) en Finsterwalde.

Daarna kwam patria aan de beurt en met behulp der N. Rott. Ct. kreeg ik tal van merkwaardige berichten uit Brabant en Zeeland over vogelroeren met leemen kogeltjes. Ook over een gevoerd blaasroer als in Amerika; en uit Roermond een interessant bericht, dat een gevoerd blaasroer omstreeks 1888 deel uitmaakte van een gewerenkast. Dit was Duitsch fabrikaat uit Gross-Steinheim in Hessen.

En zelfs het pijltje ontbrak niet; in Brabant en Ostende werd dit bij een herbergspel gebruikt. Het kwam zelfs nog tijdens den oorlog voor. Het befaamde blaasroer als herbergspel: o tempora, o mores!

Bij deze vindplaatsen komt nog Romaansch Zwitserland. In den „König der Bernina" van J. C. Heer vertelt de dertienjarige dochter dat ze een [...] krijgt, als ze met het vogelroer goed mikken kan.

Het blaasroer komt dus zelfs veelvuldig voor, zeer waarschijnlijk ingevoerd door de Romeinen, die het als jacht- en oorlogswapen gebruikten.[1]

Kan men nu iets zonderlingers bedenken: het exotische wapen wordt met overgroote belangstelling bestudeerd als iets heel, heel belangwekkends en...... het komt ook bij ons voor, zij het ook in veel onschadelijker vorm.

Nu, verleden jaar was ik in Gent, waar ik tot nog toe vruchteloos nagespeurd had. M'n zwager vertelde van een nieuw, historisch museum, dat in een mooie, oude nonnen-abdij ingericht wordt. Wij natuurlijk dadelijk erheen en hoeveel moois ik er ook zag, teleurgesteld was ik toch. Geen enkel blaasroer, niet hier en evenmin in de andere Gentsche collecties.

Ik sprak er den suppoost op aan en deze verstond me niet dadelijk. Blaasroer? Blaaspijp, verbeterde mijn zwager. De suppoost keek me aan, alsof ik van Lotje getikt was. Nee, dat waren geen dingen voor een historisch museum! De goeie man was haast beleedigd. We vorschten verder en hoorden tot ons beider verbazing, dat de blaaspijp in de arbeiderskwartieren van Gent is te vinden en dat er zelfs talrijke blaaspijp-societeiten zijn. Een er[...] noemde hij. 's Avonds regende het geweldig, maar toch gingen wij op zoek naar de bewuste Kastanje-straat om...... het blaasroer in levende lijve te zien. Een lange straat met kleine huisjes, slecht belicht, troosteloos donker in den regen. Geen verlichte vensters en niemand op straat. Daar stonden we [...] keken elkaar aan! Tot er een werkman haastig voorbijkwam, dien mijn zwager aanklampte. [...] wist raad en oriënteerde ons in onvervalscht Gentsch: „Meniere, in de laotste staminee es d[...] boas nen bloazer, 't zal doar wel zijn, zulle."

Wij weer op weg, mijn zwager hartelijk lachend. Een blazer beteekent in het Vlaamsch ook 'n [...] snijder!

Het donker kroegje vonden we; bij ons binnentreden werd het gaspitje aangestoken en dadelijk zag ik in den hoek drie blaasroeren aan den wand, precies als billardkeuen in een rek. Arm blaasroer!

Ik hoop maar niet, dat een Dajak dit geschrift ooit zal lezen! 't Doet me denken aan de aschbakjes, die men in oorlogstijd uit granaathulzen maakte.

Intusschen was de waard een heel geschikte baas, die 't blijkbaar niet snappen kon, wat die „meniere" in 'n blaaspijp deed belangstellen. Z'n vrouw

1) Uitvoeriger bizonderheden te vinden in mijn opstel: Een oeroud wapen, in het maandschr. „Ned. Indië O. en N.", jaarg. 1923.

...erbij, z'n broer en twee dochters om het on-...lijke geval bij te wonen.

...het onvermijdelijke potteken bier ving de ...telling aan. Allereerst de „fles" (flèche), be-...de uit een stalen naald van 3½ c.M. Het ach-...nde is gegloeid en met kerven voorzien en ...aan is een pyramidaal pluimpje van haren be-...gd. De omwindende draden zijn met was be-...t en het geheel wordt zorgvuldig in een hulsel ...bordpapier bewaard. Handig gemaakt in spe-...werkplaatsen.

Het blaasroer zelf een vrij plomp houtwerk, zes-...g bewerkt en 2 M. lang. Gentsch fabrikaat, ...bij de houten loop uit twee overlangsche helf-...staat, waarin geulen zijn aangebracht. Na het ...voegen door lijmen wordt het breede, aan ...zijden uitbuigend mondstuk erop gezet. Een ...ndstuk, dat, zooals in Ostende, ieder blazer ...ngt, bestaat hier niet. Een vizier ontbreekt, ...is aan het einde een koperen spijker inge-...om den bovenkant te markeeren.

...schijf, wit geverfd, met zes zwarte ringen en ...hout gemaakt, hangt in een hoek. Wie bui-...n bal (het middenpunt) raakt is „olie", in ...dere geval „bros" (brosse).

...n kwam het merkwaardige moment: *het*

...waard nam een blaaspijp uit het rek, plaatste ...schuine richting voor zich op den vloer met ...ndstuk op borsthoogte. Een pijltje werd in ...gelegd en toen omvatte hij het zwaar stuk ...met beide handen *vlak achter het mondstuk* ...het op met een gemakkelijkheid of het een ...was. Gemikt, en ineens „spat" — men denkt ...oud-Holl. uitdrukking spatten voor blaas-... — een pijltje in den bal, precies in het hart. ...nde gewaarwording. Al staat men vlak ...den mond van het blaasroer, men hoort en ...ls. Ineens als door tooverhand is het pijltje ...chijf geboord.

...erzocht den waard het schot een paar maal ...alen, om te zien of hij steeds deze stereo-...eweging maakte: het schuin neerzetten, het ...n aan het andere uiteinde, wat me erg on-...ch toeleek. Doch steeds was het 't zelfde.

...behulp van m'n Vlaamschen zwager, die als ...trad, kwam nu het gesprek op de blaaspijp-...ten.

...bestaan uit een klein aantal leden, die we-...50 centimes betalen. In October vindt het ...chieten plaats, onder toezicht van den vo-...nctionaris. Elk moet viermaal schieten en ...ste punten beslissen. Daarbij zijn strenge ...riften. Bij het schieten mag niet geklapt .... Heeft de schutter zich in postuur gesteld, ...gt de koning „gair" (prends garde) en nie-...mag den schutter aanzien. Een ieder moet ...e schijf kijken, anders volgt 5 cent. boete. ...uwe koning krijgt 50 francs uit den pot ...ruiker, maar moet trakteeren. Het groote ...van den voorganger wordt uit de zwarte ...rwijderd tot de opvolger bij den fotograaf ...is. De plechtigheid wordt besloten met een ...lijk soupeetje", dat bijna steeds uit „petat-...t de pel" (in de schil gekookt) bestaat en ...ofdflakke (hoofdkaas) gekruid wordt.

...e Zondagsche bijeenkomsten gaat het een-...r toe. Er worden twee pelotons gevormd, ...de vertering spelen.

...vertier komt er in de blaaspijpwereld, als ...maatschappij de andere tot een match uit-...heeft. Er wordt dan op 100 M. (?) op den ...eschoten met kogeltjes en met blaaspijpen, ...korter zijn. En de Kastanjestraters blijken ...chad te hebben. Moeder de vrouw haalt uit ...rétaire verschillende medailles trotsch te ...ijn. Een ervan met Koning Leopold II aan ...zijde, vertoont op de andere twee gekruiste ...pen, een pijltje en een schijf met het op-...„blaas uit", iets, wat men ook bij het bier-...zegt. Dan is er een van de „Flespijpmaat-...ij Zonder Zorg, Gent 1923".

...ezelschappen zijn er in het Vlaamsche land ...twerpen tot Kortrijk, ook in Fransch Vlaan-...en stellig zullen er hieronder zijn, die nog ...ude gewoonten bewaard hebben en gildestuk-...itten, wat hier het geval is.

...der geval was ik heel tevreden over dien ...ngstocht en om te doen blijken dat ik vol-...as, vertelde ik, telkens vertaald, van onzen ...an in de rimboe, van de Padangsche Boven-...waar evenals in de Middeneeuwen Grieksch ...t blaasroeren geblazen werd, van de gouden stukken van Montezoema, van mitrailleuses en ik denk stellig, dat m'n vertellingen heel wat clubgenooten in verbazing zullen hebben gebracht.

Bij mijn thuiskomst was mijn eerste werk mijn vroeger opstel te zoeken. In Afb. 2 naar „Charles Hose" kijkt de Dajak of de geboorde loop zuiver is en steunt het blaasroer in het midden met de rechterhand. Doch op Afb. 9 houdt hij, precies als onze Vlaming, het blaasroer aan het begin met beide handen vast.

Kurieus toch!

Elberfeld, 1927.

„Les Indes Néerlandaises".

Uit eene, elders in dit blad opgenomen, annonce, blijkt dat het standaardwerk van den bekenden oud-Gouverneur-Generaal der Fransche koloniën, Mr. G. Angoulvant, weder verkrijgbaar is, dank zij het ingrijpen van het in Amsterdam gevestigde „Comité Plaatwerk Indië", dat de uitgave op zich genomen heeft.

Door omstandigheden van bijzonderen aard is de exploitatie van dit uitnemende werk, waarover destijds Prof. van Vuuren in ons Weekblad een uitvoerige, zeer waardeerende recensie schreef, tijdelijk stopgezet; nu echter het genoemde voortvarende Comité zich er over ontfermd heeft, mag men verwachten dat „Les Indes Néerlandaises" in breede kringen bekend zal worden. Met voldoening kan er ook op gewezen worden dat er pogingen in het werk worden gesteld het boek op groote schaal tegen geringen prijs verkrijgbaar te stellen voor instellingen van hooger en middelbaar onderwijs in Frankrijk, met het doel in dat land meer juiste en degelijke kennis van Ned.-Indië te verspreiden. Angoulvant's objectief geschreven werk kan daarvoor uitstekend dienen.

Zoowel aan het adres van het Comité te Amsterdam (Valeriusplein 15) als aan het secretariaat (Leiden, Rijnsburgerweg 48) zijn aanvragen te richten tot de ontvangst van één of meer ex. van „Les Indes Néerlandaises", terwijl het werk mede verkrijgbaar is bij de firma W. P. van Stockum en Zn., Buitenhof 36, 's-Gravenhage.

Van Week tot Week.

Dinsdag 5 tot Maandag 11 Juli.

Ambtenaren en de politiek. Volgens een Anetatelegr. van 5 dezer zal de Ind. vertegenwoordiging van de Ver. v. Ambt. B. B. een eventueel voorstel om den heer Middendorp, ass.-resident en lid v. d. Volksraad van de fractie der Ind. S.D.P. te royeeren als lid van genoemde Ver. (naar aanleiding van zijn uitlatingen in den Volksraad tegen de overheid waarvan hij zelf deel uitmaakt) niet in behandeling nemen, omdat de Ver. het standpunt inneemt, dat ieder lid vrijelijk in het openbaar uiting mag geven aan zijn politieke overtuiging.

J. A. van Seventer †. Op den leeftijd van 47 jaar is te 's-Gravenhage overleden de heer J. A. van Seventer, oud-kapitein der Inf. van het O.-I. leger.

Het communistische Kamerlid L. de Visser niet toegelaten in Indië. De heer L. de Visser had zich tot den minister van koloniën gewend in verband met zijn plan om een reis naar Indië te ondernemen, teneinde zich van de toestanden aldaar door eigen aanschouwing op de hoogte te stellen. De minister heeft thans, blijkens een meedeeling in de „Tribune", aan den heer de Visser geschreven dat hij, in antwoord op zijn telegram terzake van den gouverneur-generaal bericht heeft ontvangen, dat deze, met het oog op de openbare rust en orde, geen vrijheid meende te mogen vinden tot 's heeren de Visser's toelating.

Gelegenheid voor zes jongelieden om Indië te leeren kennen. Het bestuur van de vereeniging „Jan Pietersz-Coen" te Amsterdam verzoekt onder de aandacht van belangstellenden te brengen, dat de vereeniging, evenals de vorige jaren, ook in 1927 een zestal jongelui in de gelegenheid zal stellen onder geleide een reis naar en door Nederlandsch-Indië te maken.

Bedoelde jongelui moeten het eindexamen

SCHOOLRUBRIEK

van gymnasium, H.B.S. of Handelsschool reeds eenige jaren achter den rug hebben. Degenen, die meenen in aanmerking te kunnen komen, moeten zich schriftelijk aanmelden, met opgaaf van gegevens omtrent leeftijd, studie, voorgenomen plannen, event. referenties, enz. vóór 25 dezer bij het secretariaat, Vijgendam 26, Amsterdam.

Bedoelde groep zal waarschijnlijk einde October naar Nederlandsch-Indië vertrekken; in overleg met het Koloniaal Instituut zal over de reis, welke ongeveer 4½ maand zal duren, eenig voorbereidend onderricht vooraf gaan.

Nog wordt medegedeeld, dat ouders, die het wenschelijk achten, dat hun zoon in aanmerking gebracht wordt om een reis als bovenbedoeld mede te maken, zich bereid moeten verklaren naar gelang van hun financieele draagkracht in de kosten bij te dragen, terwijl het bestuur zich voorbehoudt, nadere voorwaarden te stellen.

Met pensioen. De luitenant-kolonel der inf. van het O.-I. leger S. Alberda en die der artillerie M. S. Snoeck zullen begin Augustus den dienst met pensioen verlaten.

Telegrafische postwissels naar Ned.-Indië. Met ingang op 15 dezer kunnen telegrafische postwissels naar Nederl.-Indië verzonden worden via Amsterdam—Bandoeng—Radio, als gewoon, als uitgesteld of als brieftelegram. Voor bedoelde postwissels gelden dus van 15 dezer af dezelfde reserveeringsbepalingen als voor de overige telegrammen naar Ned.-Indië.

Ook via Eastern zullen van 15 dezer af telegrafische postwissels naar Ned.-Indië als brieftelegram zijn toegelaten.

Dr. H. Onnen †. Te 's-Gravenhage is, op den leeftijd van 85 jaar, overleden de heer Dr. H. Onnen, gep. directeur van het Gymnasium Willem III te Batavia.

Opening der Medische Hoogeschool. Batavia, 9 Juli (Aneta). De Medische Hoogeschool zal uiterlijk 15 Augustus worden geopend. Er zijn thans een twintigtal studenten ingeschreven voor het eerste jaar. Verwacht wordt, dat dit aantal nog zal toenemen.

Communistische propaganda. Medan, 9 Juli (Aneta). Volgens de Sumatra Post zijn op aanwijzing van den Hollandschen consul te Djeddah bij aankomst te Belawan-Deli van het s.s. Singkep acht hadjis aangehouden wegens het maken van communistische propaganda onder de Mekkagangers.

De landvoogd op reis. Soerabaja, 7 Juli (Aneta). Volgens het Soer. Handelsblad zal de Gouverneur-Generaal op 5 September een bezoek brengen aan Makassar. Het voornemen is 7 September vandaar te vertrekken naar Balik-Papan (Borneo) en daarna naar Menado, Ambon, Banda, Koepang en Endeh-Flores. Op 3 October zal Z.E. weer te Tandjong-Priok terug zijn.

Lid der Alg. Rekenkamer. Bij Kon. besluit is op verzoek eervol ontslagen uit 's lands dienst, met dank, de heer C. P. J. Süverkropp als lid der Algemeene Rekenkamer in Ned.-Indië.

Onderscheidingen in Ned.-Indië. Bij Kon. besluit is bevorderd tot Commandeur in de Orde van Oranje-Nassau W. P. Hillen, Gouverneur van West-Java; zijn benoemd tot Ridder der 4e klasse in de Militaire Willemsorde Raden Adipati Aria Sastrawinata, Regent van Tjiamis, (als hebbende zich onderscheiden bij het beteugelen van het verzet te Tjiamis in den nacht van 12 op 13 November 1926); tot Officier in de Orde van Oranje-Nassau F. G. Putman Cramer, Resident van Bantam; K. M. H. Karsen, Assistent-Resident van Tanah-Datar; A. H. Hofkamp, kolonel der Infanterie (met de zwaarden) en W. V. Rhemrev, majoor der infanterie (met de zwaarden); tot Ridder in de Orde van Oranje-Nassau I. Gottlieb, Adjunct-Hoofdcommissaris van Politie, G. R. Lucardie, Commissaris van politie der 1e klasse, mej. C. Cabell, arts, hoofd der ziekeninrichting te Pandeglang; Moehamad Roesad gelar Soetan Perpatih, Districtshoofd van Sawah-Loento, mej. H. IJselstein, verpleegster bij de Ziekeninrichting te Pandeglang; J. Ph. Wissema, kapitein der Infanterie (met de zwaarden) en L. A. Vellenga, 1e luitenant der inf. (met de zwaarden).

Universitaire examens. Leiden. Economisch doctoraal ex. Indologie de Heer J. Bakker. — Economisch cand. ex. Indologie de Heer R. O. G. Steller. — Doct. ex. taal- en letterkunde van den Oost-Indischen Archipel Mejuffr. M. C. Hamshof. — Taalk. cand. ex. Indologie de Heeren F. W. P. Ressel, C. van de Griend, K. F. Ebbing en Thierbach. — Taalk. doct. ex. Indologie de Heer R. L. Mellema.

Bevorderd tot doctor in de rechtsgeleerdheid op proefschrift: „De reorganisatie van het Agrarisch stelsel in het gewest Soerakarta", de Heer Soepomo. — Bevorderd tot doctor (met lof) in de letteren en wijsbegeerte op proefschrift: „De middeljavaansche historische traditie", de Heer C. C. Berg.

De eerste passagiersvlucht Nederland-Indië. Na een vijfdaagsch verblijf te Batavia heeft de luchttoerist Van Lear Black en de overige bemanning van de F. VII den 6en Juli de terugreis aanvaard. Bij het afsluiten dezer rubriek waren de reizigers reeds genaderd tot Allahabad.

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt

Overveensche Indische Week.

Heeft het Haagsche Lyceum, gelijk wij schreven, onlangs een aardige Indische tentoonstelling gehouden, die, welke thans „bijeengebracht is door vrienden van het Kennemer Lyceum", zooals de catalogus vermeldt, en reeds vóór-verleden week hier door ons aangekondigd is, mag zeer geslaagd heeten. Op Woensdag 6 dezer door Z.Ex. den Gouverneur-Generaal van Ned. Oost-Indië, Mr. Fock, geopend, in de Teekenzaal van het schoolgebouw op het Adriaan Stoopplein te Overveen, zal zij tot den 13den geopend blijven, des middags van 2—5 en des avonds van 7.30—10 uur, [1]) doch waarschijnlijk nog wel eenige dagen verlengd worden, want het bezoek viel gelukkig erg mee.

In het „Voorwoord" bij den catalogus schrijft de heer *L. Cohen*, in vereenvoudigde spelling, o.m.:

„Het Bestuur van het Kennemer Lyceum heeft mij, als deelnemer van de „Deterding-reis" naar Indië, in de gelegenheid gesteld verschillende aankopen te doen voor het onderwijs in de aardrijkskunde aan onze school. Bovendien verzocht een vader in Indië, als uiting van dankbaarheid voor hetgeen onze school voor zijn kinderen deed, een „verlanglijst" van alles, wat ik wenste mede te nemen ten behoeve van mijn onderwijs. De bescheidenheid gebood van dit mooie aanbod geen gebruik te maken; ik heb er echter een ruim gebruik van gemaakt.

„Wij wilden de aldus verkregen voorwerpen tentoonstellen voor de leerlingen en hun ouders; vroegen daarbij steun en kleine inzendingen ter aanvulling van eigen verzameling. Nauweliks waren onze plannen echter bekend geworden of van alle kanten kwamen sympathie-betuigingen en toezeggingen en de stroom van voorwerpen werd zo groot, dat onze oorspronkelik kleine commissie het werk niet meer aan kon. Eén oproep hadden wij echter maar te doen en dadelik stonden nieuwe krachten klaar om ons bij te staan.

„De beperkte ruimte waarover wij kunnen beschikken liet natuurlik niet toe een tentoonstelling te organiseren, die ook maar enigszins te vergelijken valt met de grote Koloniale Tentoonstellingen die elders in ons land zijn gehouden. Een volledig beeld te geven van de economiese betekenis van onze Koloniën; van het leven, wonen en werken en streven van Europeanen, Inheemse bevolking en Vreemde Oosterlingen vereist bovendien veel meer materiaal, dan waarover wij beschikken. Wellicht dat verscheidene vrienden van het Lyceum in onze „tekortkomingen" aanleiding vinden om onze school te gedenken bij komende reizen naar Indië. Hoe groter onze verzameling aanschouwingsmateriaal wordt, hoe meer belangstelling gewekt kan worden voor het land, waar velen later een arbeidsveld zullen vinden. Men houde bij een beoordeling van onze tentoonstelling wel in het oog met schoolwerk te doen te hebben. De organisatie, de betimmering, de inventarisatie, de groepering enz. het omvat voor verreweg het grootste deel werk van onze eigen leerlingen; de grafiese voorstellingen, tekeningen, naambordjes enz. zijn voornamelik in ...

[1]) Dan werden voordrachten met lichtbeelden en ook Javaansche dansen gegeven.

tijd, die het gewone huiswerk nog liet, verdigd; de korte inleidende artikelen in deze catalogus afgedrukt zijn geschreven door Lyceïsten. geeft deze tentoonstelling niet alleen een beeld hetgeen onze school aan materiele voorwerpen maar tevens van het kennen en kunnen van leerlingen. Om paedagogiese redenen lijkt het verkeerd hier namen te noemen van leerlingen, die zich bizonder onderscheiden hebben door groote inspanning, doorzettingsvermogen en organisatie-talent. Er is heel wat vrije tijd door hen gegeven, heel wat werk verzet. In deze tijden, dat zoo geklaagd wordt over de slapte van de jeugd, stemt het buitengewoon verheugend, dat er jongens en meisjes aan onze school worden gevonden, die taai volhouden kunnen, voor geen moeiten terugdeinzen, die er plezier in vinden hard te werken zonder enige beloning, alleen omdat ze het goed en mooi vinden, of om een jongensterm te gebruiken „voor een reuzenplan". Ons Nederland en spesiaal Indië kan *flinke* mannen en vrouwen gebruiken."

Prettig deed 't den bezoekers aan, al dadelijk bij binnenkomen door de leerlingen te worden begroet, die de toegangskaarten verkochten. (Het batig saldo komt ten goede aan de slachtoffers van de stormramp). Ook in de zaal stonden meisjes en jongens gereed om alles toe te lichten en uit te leggen, wat hun van harte en zeer opgewekt afging.

Er waren bijzonder mooie collecties, niet alleen wat de verschillende cultures betreft, maar ook van het inheemsche volksleven, met zijn onderscheiden uitingen van kunstnijverheid en huisvlijt. Wij zagen om maar enkele vrij zeldzame zaken te noemen: zeer fraai zilver filigrain werk, o.a. een sirihstel en een groote doos; ragfijn vlechtwerk van de (gele orchideestengel) door den heer Tillema uit Celebes meegebracht en aardige gebruiksvoorwerpen van tin. De catalogus wijdt een hoofdstuk aan „Kunst in Indië", luidende:

„Het zou onmogelijk zijn in een paar regels een beschrijving te geven, al was het een zeer beknopte, van die groote verscheidenheid van onze primitieve(?) kunstvoorwerpen, die we in onze Oost aantreffen.

„Wat ons echter opvalt als één belangrijke eigenschap, die zij allen gemeen hebben, is de groote oorspronkelijkheid, zoowel wat betreft de vormen, motieven als de kleurschakeeringen.

„Hoe worden we hierdoor getroffen onder andere bij het lijnenspel, eigen aan het snijwerk op deuren en mandau's der Dajaks, bij het kralenwerk en de tatoueeringsmotieven van dit volk, de proeven van vlechtkunst uit Halmaheira, de doeken van Soemba, de door kleur en teekening zoo fraaie, gevlochten hoeden uit de Molukken, het ornament der Timoreesche bamboekokers en bij de oneindig varieerende schelpversiering op de lange schilden der Alfoeren.

„En hoe jammer is het, dat deze eigen kunst eens verdrongen werd door de Hindoe-beschaving, die behalve het geloof aan Boeddha of Siwa, ook een kunst bracht, die geheel vreemd was voor de volken, welke de nieuwe leer aannamen. Gelukkig echter is desondanks ook nu nog een rijke schat van primitieve kunstvoorwerpen [2]) te vinden, welke van ieder eiland, ja van iederen volsstam hun eigen cachet hebben.

„Wanneer we zoo'n voorwerp eens van nabij bekijken, is het steeds opmerkelijk, hoe klein en onbeduidend het ons ook schijnen mag, met welk een buitengewone zorg en toewijding en met hoeveel geduld het vervaardigd moet zijn, om nog niet eens te spreken van de ongelooflijke handigheid en rustige zekerheid — die wel iedere Inlander bezit — in het hanteeren van de dikwijls zoo uiterst fijne en teere gereedschappen.

„Wat de eenvoudige wiskundige en symbolische ornamenten betreft, deze zijn, hoewel ook veelal ontsproten uit een behoefte aan versieren, doorgaans echter het product van een voorafgaande ontwikkelingsperiode, waarvan het doel was, dieren en menschengedaanten als versieringsmotief te gebruiken, alsook planten en bloemen.

„Waar we echter in de eerste plaats op letten moeten bij het bekijken van Indische kunstvoorwerpen is dus: de groote oorspronkelijkheid der motieven, de zorg en toewijding waarmee ze gemaakt zijn, de beheersching der techniek en ten slotte de harmonische vlakverdeeling."

[2]) Het lijkt ons minder juist al deze kunstvoorwerpen onder het woord „primitief" samen te vatten. Trouwens, wat verstaat men onder primitieve kunst? — Red.

De opvatting, den kinderen geleerd, welke in de vierde alinea is uitgedrukt, betreffende de Hindoebeschaving, begrijpen wij niet goed. Wij meenen toch, dat, zelfs door den Oudheidkundigen Dienst in Indië, is uitgemaakt, dat die Hindoe-invloed door de inheemsche Javanen op zeer gelukkige wijze is verwerkt o.m. tot een geheel eigen kunstuiting.

Had *onze* Westersche beschaving, gedurende drie eeuwen op hen inwerkende, hunne kunstopvattingen ook maar op een dergelijke heilzame wijze beïnvloed!

Maar juist daarop slaat echter volkomen de laatste zin der zelfde alinea:

Desondanks is er nu nog een rijke schat van (primitieve?) kunstvoorwerpen te vinden, welke van ieder eiland, ja van iederen volksstam hun eigen cachet hebben.

Gelukkig is 't dus nog niet heelemaal te laat om hierop van onzen kant goeden invloed uit te oefenen, door van kennis getuigende, daadwerkelijke waardeering en aanmoediging.

Tentoonstellingen als deze, mede door de Nederlandsche jeugd *georganiseerd* en *gepropageerd* (om een paar zinrijke uitheemsche woorden te gebruiken) kunnen ongetwijfeld daartoe het hunne bijdragen.

Als afzonderlijke inzending, is een zaal op zeer interessante wijze gevuld met lectuur, foto's en kunstnijverheid- en huisvlijtartikelen, juist bijtijds voor deze tentoonstelling uit Java ontvangen van de verschillende Kartini- en van Deventer-scholen. Door deskundigen werden daarbij uitleggingen gegeven, zoodat ook dit een mooi propagandamiddel is, niet alleen voor die nuttige onderwijsinrichtingen, maar ook voor de nog lang niet altijd van zelf sprekende, toch zoo noodige, wederzijdsche waardeering tusschen Westerschen en Oosterschen.

Persoverzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Van Westersch grootbedrijf.

De heer *Zentgraaff* is op bezoek geweest in de streek van *Djatiroto* (Oost-Java), waar de nieuwe suikerfabrieken *Goenoeng Sari*, *Somboro* en *Bedadoeng* uit den grond worden gestampt (*Soer. Hbl.* 30 Mei t.m. 3 Juni, 3de bl.). Zij krijgen elk een aanplant van 3200 bahoe, een rietproduct dat op 4,5 millioen picol en een suikerproduct dat op 450.000 picol wordt berekend. Djatiroto medegerekend zal de totale suikeropbrengst der vier fabrieken 2,175 millioen picol zijn of niet minder dan 7 pCt. van den huidigen Java-oogst! Heeft Djatiroto aan uitgaven, alleen aan de Inlandsche bevolking voor alle soorten betalingen, jaarlijks op 4 millioen gulden te rekenen, voor de nieuwe fabrieken is dit: Goenoeng Sarie *f* 1.500.000, Semboro *f* 1.500.000 en Bedadoeng *f* 1.700.000, dus alles bijeen *f* 8.700.000 per jaar. Wat de Staatsspoor betreft, deze zal, als alle fabrieken in werking zijn, kunnen rekenen op de volgende vrachten: van Goenoeng Sarie *f*350.000, Semboro *f*300.000 en Bedadoeng *f*400.000, gevend met de *f* 600.000 van Djatiroto het totaal van *f* 1.650.000. Het railbaannet krijgt op Goenoeng Sarie en Semboro elk eene lengte van 90 K.M., Bedadoeng 135 K.M., totaal met de 420 K.M. van Djatiroto: 735 K.M. Iedere onderneming krijgt eene polikliniek waar gratis geneeskundige behandeling wordt gegeven, en verder krijgt de bevolking gratis drinkwater en gratis electrisch licht. Er is eene door de *Handelsver. Amsterdam* gebouwde bioscoop. Voor de irrigatie der nieuwe gronden heeft men te betalen *f* 400 per bahoe als bijdrage aan het Gouvernement; dit bedraagt dus voor de 4.400 bahoe aanplant welke er mee worden bevloeid, *f* 1.760.000. Naarmate de bevolking door vordering van het irrigatiewerk meer sawahs krijgt, kan ook de fabriek daarvan één vierde inhuren boven evengenoemd areaal. Men rekent op nog 1000 bahoe voor riet, waarvoor dus te zijner tijd *f* 400.000 aan den Lande moet worden betaald.

Zoowel te Goenoeng Sari als Semboro wordt aan den *bouw der Inlandsche kampongs f* 375.000 ten koste gelegd. Gemiddeld kosten de huizen *f* 2000.

LIJST VAN ADRESSEN

ten behoeve van Repatrieerenden

ACCOUNTANTS-BELASTINGZAKEN

W. v. Maanen & Tadema, Amsterdam/Rotterdam.

APOTHEEK EN DROGIST

Drogisterij „De Boer", Paulus Buysstraat 9, Scheveningen.
G. v. d. Gaag, Groenmarkt 27, Den Haag.
A. de Vries, Kerkstraat 98, Hilversum.

ARTSEN

Dr. F. H. G. van Loon, 2e Sweelinckstraat 166, Den Haag.

AUTOHANDELAREN

N. V. James Nefkens, Laan v. Meerdervoort 96c, Den Haag.

BAD- EN ZWEMINRICHTINGEN

Badinrichting „De Regentes", Weimarstraat 63, Den Haag.

BANKETBAKKERS

J. Krul, Noordeinde, Den Haag.

BANKIERS EN BANKINSTELLINGEN

De Bas & Co., Heerengracht, Den Haag.
Henny & Co., Anna Paulownastraat 62A, Den Haag.
Holl. Bank voor West-Indië, Amsterdam.
Nederlandsche Handel Mij., Amsterdam.
Taams & Keyser, Bankastraat 10, Den Haag.

BEGRAFENISONDERNEMINGEN

Begrafenisonderneming „Simplicitas", Denneweg, Den Haag.

BEHANGERIJEN EN STOFFEERDERIJEN

J. Bosman, Heerenstraat 35, Rijswijk.

BLOEMISTEN

J. M. Hermans, v. Tuylstraat 3, Voorburg.

BOEK- EN KUNSTHANDEL

D. Driessen, Haarlemmerstraat 105, Leiden.

BOEKBINDERIJEN

H. Molier, Houtmarkt 28, Den Haag.

BOEKDRUKKERIJEN

T. C. B. ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag.

BOUW- EN WONINGBUREAUX

Bouwbureau J. van Gemert, Valkenboschkade 277, Den Haag.
Bouwbureau C. Hoogendoorn, Ieplaan 201, Den Haag.
Woningbureau „Actief", Archimedesstraat 41, Den Haag.
Woningbureau W. Hoksbergen, Bezuidenhout 14, Den Haag.
Woningbureau „Meerdervoort", Laan van Meerdervoort 296, Den Haag.
Woningbureau Wöhrmann, Nieuwstraat 14, Baarn.

BRANDSTOFFEN

Firma Van Dijk, Nieuwe Haven 366, Den Haag.
J. van Vuuren, Denneweg 67A, Den Haag.

BROODFABRIEKEN

Gebr. ten Hoeve, Wald. Pyrmontkade 2c, Den Haag.

CARGADOORS EN EXPEDITEURS

De Vries & Co., de Ruyterkade 100, Amsterdam.
De Vries & Co., v. Vollenhovenstraat 17, Rotterdam.

COMESTIBLES-DELICATESSEN

Joh. Toet, Aert v. d. Goesstraat 34, Den Haag.

DAMESKAPPERS

Au Paradis, Toussaintkade 2, Den Haag.
Maison Neustadt, Bezuidenhoutscheweg 3, Den Haag

DANSINSTITUTEN

Dansinstituut „Henri", Archimedesstraat 64, Den Haag.

DETECTIVE- EN INFORMATIEBUREAUX

Detective- en Informatie-bureau Hilvers, Westeinde 235, Den Haag.

DIVERSEN

G. v. Willigen, Havenkade 4, Den Haag.

ELECTR. INSTALLATIES EN -ARTIKELEN

P. v. d. Berg, Bankastraat 41, Den Haag.
Van Eijck, 2e Sweelinckstraat 93, Den Haag.
W. G. Scheeres, Hooigracht 1C, Den Haag.
M. Vrolijk, Thomsonlaan 41, Den Haag.
Frans v. Wijk, Vlamingstraat 24, Den Haag.
J. Zuiderweg, Nicolaistraat 37, Den Haag.

EMBALLAGE EN EXPEDITIE

A. Rietveld, v. Bijlandstraat 27, Den Haag.

De huizen voor Inlandsche werklieden zijn opgetrokken van z.g. „beraapt" metselwerk. Men heeft mindere kosten en last met het vele onderhoud dat aan de gewone Inlandsche huizen van tijdelijke materialen vastzit. Bovendien zijn steenen huizen beter schoon te houden. Centrale badgelegenheid en dito W.C.'s schijnen ook tal van voordeelen te bieden. Niettemin is deze oplossing van het kampong- en woningvraagstuk — naar *Z*'s meening — geene gelukkige. De Inlander, met uitzondering van de beter gesitueerden, die het stadsleven hebben leeren kennen, voelt niets voor een steenen woning; de man van het platteland trekt er wellicht in, omdat hij moet, doch hij is daarin niet „kerasan" en zit tienmaal liever in zijn typisch Inlandsch desahuis, waarin altijd de intieme schemering hangt; en vooral eigen gemakken stelt hij zeer op prijs. Kromo woont en leeft liefst naar eigen smaak. Men trachte voor de woningkwestie van de massa der Inlandsche arbeiders door hen zelf, dus in eigen kring, eene oplossing te doen vinden. Wellicht is het mogelijk onder speciale Inlandsche leiding de kampongs te ontwerpen en te doen uitvoeren; àl te veel Europeesche bemoeienis doet hier geen goed. Men kan volstaan met een beter huis, en wat meer toezicht op netheid, orde en hygiëne, dan in de gewone kampongs, doch late Kromo overigens zooveel mogelijk in eigen milieu.

In de helverlichte fabriek gaat het tot het uiterste geperfectionneerde bedrijf zijn gang; ginds op de wijde vlakte, trekt het leven der bevolking zich terug in de stille huisjes, verscholen in de koestering van boom en struik. De scherpe tegenstelling tusschen *Oost en West*. Wie onzer zou niet gaarne met dr. Boeke en al die anderen, de handhaving zien van dit typisch Oostersche leven, het klein maar gemakkelijk geluk van den landbouwer op zijn veld, waar de geest blijft hangen van lang voorbije tijden, roerend soms van schoonheid als heel oude beeldjes met de intieme tinten, welke de eeuwen hun gaven. En men begrijpt dit ideaal: een volk, gelukkig op zijn grond en langzaam uitgroeiend in inzicht en kennis en energie, zoodat het, wortelend in den eigen, ouden landbouw, zelf daarop zou kunnen construeeren het modern economisch gebouw dat niet mogelijk is zonder de meest volmaakte techniek. Maar — jaar na jaar ziet men den afstand grooter worden tusschen den boer, eenvoudig en simpel, met methoden en gereedschap als vóór eeuwen, en daarginds de Westersche industrie, zich in immer sneller tempo perfectionneerend. Er is geen sprake van inhalen; de Javaansche boer raakt bij dit Westersch bedrijf hoe langer hoe meer achter. Dit land is met zijn producten opgenomen in den wereldstroom; de schepen brengen de suiker de zeeën over als een deel van den ontzaglijken stroom van goederen welke de landen onderling uitwisselen en welke onmisbaar is voor het huidig maatschappelijk leven. De verstandige beschouwer, met volle waardeering ook voor den rustieken onderbouw van dit proces — zoo besluit *Z.* — ziet slechts uitkomst in volle aanvaarding der machtige hulpmiddelen van het moderne bedrijf voor de ontwikkeling van Indië en zijn snel groeiende bevolking, in de samenwerking van het Inlandsche met het Westersche bedrijf. Arit en patjol, fabriek en machine, vullen elkaar aan. Dan moet het verzet worden opgegeven, en de optimist vindt ook in dit Westersch grootbedrijf de elementen van idealisme en ethiek, van beter allooi dan die, welke alleen kunnen groeien uit verdwijnende verhoudingen en vormen.

De Poenale Sancti en de klap.

De Raad van Justitie heeft uitspraak gedaan in de zaak tegen v. d. S., v. K. en H. terzake van mishandeling van weggeloopen contractarbeiders in de gebouwen der D(eli) P(lanters) V(er.) en de eerste beklaagden veroordeeld tot resp. 10 en 7 maanden wegens het voortgezette misdrijf van mishandeling met voorbedachten rade, en den 3den bekl. H. tot 7 maanden wegens medeplichtigheid daaraan, allen onder aftrek der preventieve hechtenis (*Deli Crt.* 8 Juni en *Bat. Nwsbl.* 2 Juni). Den 2den Juni constateerde de O. v. J. in zijn requisitoir o.a. dat zaken als deze Sumatra's Oostkust schade doen. Spr. zou zich niet begeven in een beantwoording van de vraag of de zaak iets met de poenale sancti te maken heeft; hij constateerde in een vroegere strafzaak reeds dat de poenale sancti door een goede inspectie en een goede justitie beschermd wordt. Misstanden behoeven niet veelvuldiger voor te komen dan bij vrijen arbeid. Natuurlijk zal deze zaak ertoe leiden dat men gaat gene-

raliseeren en dit zal weer leiden tot een aanval op het instituut der poenale sancti. Dit moge, als toont veel andere instellingen, zwarte vlekken spr. weet stellig dat het ook vele lichtzijden toont en het zoowel voor dit land nog onmisbaar als voor de van verre komende werkers heilzaam. Spr. weidde hierna uit over de verantwoordelijkheid en stelde vast, dat niet gebleken is dat hoogste sferen der D. P. V. van de mishandeling wisten. Integendeel, het bestuur wist niets van misstanden af. Doch gezien de verklaringen employé's, dient spr. te constateeren, dat de D. P. slecht gediend wordt. De D. P. V. gaat vrij uit, indien zoo iets op een onderneming zou gebeuren zou de administrateur op staanden voet ontslagen worden.

De *Deli Crt.* is ervan overtuigd, dat op de ondernemingen in het algemeene genomen *de behandeling der arbeiders* goed tot zeer goed is en dat de enkele klap, die daar nog eens mocht vallen, niet ernstig is. Als men in rekening neemt, dat 300.000 arbeiders — en niet eens altijd even gewillige of zoete arbeiders — op een 400-tal ondernemingen op Sumatra werkzaam zijn, dan behoeven de sporadische gevallen van mishandeling dien algemeenen indruk geen afbreuk te doen. En toch ... *het moet uit zijn met de klap!* Hoe het met tartende, irriteerende, lijdelijk verzet plegende kwade elementen moet gaan, geïnfecteerd door communisme, op groote afstanden van de controleursplaatsen gelegen? De *D.C.* weet er geen middel voor aan de hand te doen, maar het moet uit met de klap! Wie dat nu nog niet heeft begrepen die zal het, naar de *D.C.* vreest, nooit leeren grijpen, maar die loopt gevaar om niet alleen zelf maar ook anderen in de toekomst het brood uit den mond te stooten. *Er zal een regeling moeten komen*, waaruit blijkt, dat de maatschappijen overtuigd zijn dat ze hun belangen niet meer kunnen laten dienen door lieden, die elk inzicht in de verhoudingen van dezen tijd missen. Afgescheiden zelfs van het menschelijke gevoel in deze kwestie, alleen reeds om de materieele belangen op zelve. Het zal niet meer mogen voorkomen dat een bekl. van meening is dat hij met een klap het belang van zijn maatschappij dient. Hij zal moeten weten, dat elke klap die belangen ondermijnt, hoe men de zaak ook keert of wendt, dit is de conclusie die er uit te trekken valt.

Wij verwijzen naar *De Sum. Post* (9 en 10 Juni „De politie-klap"; 9 Juni, 3de bl. „De moord op den serg.-opn. Koch") en de *Deli Crt.* (9 Juni „Jaarverslag D. P. V." en „De contractarbeid" Juni „De vrije emigratie der A.D.E.K.").

De partijgroepeering in den Volksraad.

In het afdeelingsverslag der algemeene beschouwingen van den Volksraad wordt er op gewezen dat eene andere partijconstellatie zich aan het wikkelen is (*Bat. Nwsbl.* 4 en 7 Juni). In I(ndo) E(ur.) V(erbond) is eene strooming merkbaar tot losmaking van den band met den P. E(con.) B(ond), alsook van dien met de N. K(ath.) P(artij); de beteekenis van den N. I(nd.) V(rijz.) B(ond) is blijkens de samenstelling van den nieuwen Volksraad verminderd, wijl de I(nd.) S(oc.) D(emocr.) P(artij) zich eene verhoogde belangstelling van de links-nationalen onder de Inheemschen mag verheugen, geen tot uiting kwam bij de verkiezing van vertegenwoordiger der I. S. D. P. tot lid van het College van Gedelegeerden, mede door den steun van een links-nationalist. Van andere zijde is er tegen opgekomen, dat uit de samenstelling van den Volksraad wordt afgeleid dat de N. I. V. B. op den achtergrond geraakt. Tengevolge van het samengaan van rechtsche en confessioneele partijen blijft de N.I.V.B. bij verkiezingen voor gemeenteraden geïsoleerd en daardoor zoo goed als uitgesloten van deelname aan verkiezingen voor den Volksraad. Door de hier aan het woord zijnde leden werd betreurd dat de Regeering bij de uitoefening van haar benoemingsrecht ten opzichte van den N.I.V.B. geen rekening ermee hield dat de N.I.V.B. een groot aantal kleine luyden achter zich heeft. De vertegenwoordiging van den Bond in den Volksraad werd zeer zeker te gering geacht in verhouding tot de politieke sterkte der partij. Dat onder de Inheemschen een neiging merkbaar zou zijn om samen te gaan met de I.S.D.P., werd erkend. Het feit dat de heer *Soeroso* de candidatuur *Stokvis* steunde moet toegeschreven worden — naar het inzicht van de hier aan het woord zijnde leden — aan het feit dat de geheele linkerzijde

voor den heer Stokvis een plaats in het College van Gedelegeerden wenschte. Het betrof hier meer den persoon van den heer Stokvis dan de I.S.D.P. Deze zelfde leden waarschuwden ervoor dat de I.S.D.P. zal overgaan tot het voeren van propaganda in den trant als in Nederland gebruikelijk met allerlei Westersche leuzen onder de Inheemschen. Dat zou leiden tot een rassenstrijd, die h.t.l. zou ontaarden in een klassenstrijd, een strijd van Inl. werknemer tegen Europ. werkgever. De tegenstellingen zouden er door verscherpt worden, een verschijnsel dat ernstig zou worden betreurd. Tegenover deze waarschuwing stelde men van andere zijde in het licht, dat de I.S.D.P. niet onder invloed van de Hollandsche S.D.A.P. hare houding bepaalt. De Soc. Democratie op koloniaal terrein is hier noodzakelijk ook in sterke mate nationaal georiënteerd, omdat het koloniale grootkapitaal niet alleen een economischen, maar tevens een sterken nationalen druk oefent. De omstandigheid reeds sluit het voeren van een klassenstrijd naar Westersche methoden uit. In de Indonesische gemeenschap zal zich in de toekomst een eigen klassenstrijd ontwikkelen. De heer Stokvis moge al mede voor zijn persoon met Indonesischen steun in het College van Gedelegeerden zijn gekozen, het kan niet anders, of ook zijn stelselmatige verkondiging der sociaal-democratische beginselen moet hiertoe hebben geleid.

Wij vestigen de aandacht op het *Soer. Hbl.* (28 Mei, 3de bl. Z. „De Raad van Indië”; 3 Juni, 3de bl. „Verdere afglijding”; 30 Mei, 3de bl. „De P.E.B. over den Landvoogd. Het herwinnen van vertrouwen”), *De Sum. Post* (7 Juni „De keerzijde”), de *Java-Bode* (3 Juni „Nationalistisch Indonesië” van Soerya) en de *Deli Crt.* (10 Juni „De Volksraad over het Communisme” en „Leiders”).

Verkoop van de Koloniën.

In een serie artikelen over de Noren en Denen handelt *Villanus* in het *Soer. Hbl.* (28 Mei, 1 en 2 Juni, 2de bl.) ook de kwestie van den verkoop der Deensche Antillen als een waarschuwend voorbeeld voor die Nederlanders, die wel eens mompelen over verkoop van West-Indië. Denemarken heeft *geen koloniën meer, en heeft daardoor afstand moeten doen van heel wat ruimte van horizon.* De Denen zouden vrijwillig niet meer tot dien verkoop zijn overgegaan, nadat deze eens in het Deensche Parlement met één stem meerderheid was verworpen. Maar Amerika had het erop gezet, deze, voor het Panama-kanaal strategisch zeer belangrijke eilanden, in zijn macht te krijgen. Van de verwarring der groote wereldcatastrofe maakte het een gebruik om Denemarken zijn wil op te dringen. Het geval is leerzaam voor die Nederlanders, die wel eens van een versjacheren van West-Indisch gebied hebben durven droomen. Nog schijnt de gedachte niet geheel van de lucht. In een fascistisch-nationalistisch(!) blad in Holland vond schrijver hier een toespeling erop. Onder zekere voorwaarden zouden wij Amerika het verkoopsrecht verleenen op West-Indisch gebied, zoo stelde dit blad voor. Hadden de heeren geweten, hoe de Amerikaan, die niet weet onder welken druk de Denen gehandeld hebben, over hun transactie denkt, dan zouden zij een dergelijk denkbeeld nooit hebben geopperd. Vele malen heeft schrijver gezien en gehoord, hoe Yankee's in woord en schrift met zekere minachting spraken over die „chaps”, die hun, Amerikaan, voor hun dollars, koloniën hadden afgestaan. Is dit voor de Denen reeds onaangenaam, hoe zou het dan voor ons zijn, die op koloniaal gebied toch nog een reputatie, en ook verder het een en ander van compacten aard te verliezen hebben! Wie over verkoopsrecht spreekt, stelt reeds de mogelijkheid van een verkoop, en wie de denkbaarheid van een verkoop van zijn koloniën toegeeft, heeft ze reeds half verloren. Immers, nationaal gebied is niet iets dat men kan verkwanselen. Bovendien, al zou men koloniën niet tot nationaal gebied in de strikte beteekenis van het woord willen rekenen, dan toch zou men kunnen zeggen: Geen volk bezit nog het recht op koloniën, dat ze als een object beschouwt, dat te gelde gemaakt kan worden. In ieder geval is dit een opvatting, die in Nederland niet mag worden verkondigd.

In het *Soer. Hbl.* van 3 Juni, 2de bl., bespreekt de heer *Smissaert* de *„Noodlijdende nijverheid in Nederland”*; de *Deli Crt.* van 9 Juni huldigt *„Van Deventer”*.

II. UIT DE INHEEMSCHE EN CHINEESCHE PERS.

De Indische nationale vrijheidsbeweging.

Eene in Nederland gevestigde kampioene voor deze beweging is de *Perhimpoenan Indonesia* (de Indonesische vereeniging), een verbond van hier te lande studeerende Indische jongelieden, welke hare gevoelens uit in haar orgaan *Indonesia Merdeka* en door middel waarvan zij tevens tracht die beweging te bevorderen.

Uit het voorwoord voor den nieuwen jaargang van genoemd blad nemen wij het volgende over:

„Met voldoening kunnen wij weer constateeren dat *Indonesia Merdeka* zich steeds beweegt in stijgende lijn. Het kan ook niet anders! Want zij is de weerspiegeling van den revolutionairen geest die heerscht in onze organisatie en die ook de leidende is in onze Vaderlandsche beweging. En een revolutionaire geest kent geen stilstand. Hij is er een die groeit en immer frisch blijft”.

„Werd *Indonesia Merdeka* enkele jaren geleden door de Kaoem Sana (aanduiding voor de overheerschende Nederlanders) met een hautain gebaar genoemd de stem van geëxalteerde en uit hun evenwicht geraakte „inlandsche intellectueelen”, thans heet het de „Stille Kracht”, die langs allerlei geledingen de massa van het Indonesische volk heeft gegrepen. Volmondig wordt nu erkend haar stelselmatige „invloed” op Indonesische volksbewegingen. Het is het Semarangsche, ethisch genoemde blad de *Locomotief*, dat met beklemmenden angst het eerst deze teekenen des tijds heeft geconstateerd”.

„Ons orgaan is niet enkel en alleen de stem van een kleine groep studeerende Indonesische jongelingschap. Het is tevens geworden de vertolker van de gevoelens die daarginds oplaaien in de harten van een verdrukte millioenenbevolking. Ons volk moet alles verkroppen wat het op het hart heeft. De censuur, de zoovele andere muilkorfordonnanties en de verbodsbepalingen van het vreemde gezag beletten het om uiting te geven aan wat er kookt in zijn gemoed. Waar het het aloud recht van massaprotest wordt ontnomen, kent ons volk slechts de gewapende daad als aanklacht tegen den vreemden geweldenaar. Een verzetsmiddel, dat nimmer uitblijft en dat van tijd tot tijd door het volk wordt gehanteerd in iedere koloniale maatschappij”.

„Waar ginds de massa zich niet vrijelijk uiten kan, heeft *Indonesia Merdeka* zich steeds tot taak gesteld om de opkomende gevoelens van ons volk te vertolken. Wij hebben steeds weten te peilen wat ons volk voelt en denkt. En voor de zooveelste maal toonen de feiten, dat wij nimmer hebben misgetast. Meermalen heeft ons orgaan met ondubbelzinnige taal den bruten overheerscher gewaarschuwd tegen den naderenden storm, die ginds op til was. Omdat wij meeleven met ons volk, hebben wij instinctmatig gevoeld dat er iets komen *moest*. Dat ook kwam! Een volksopstand —tegen den vreemden tyran”.

„Indonesia Merdeka” is het symbool van het vrije Vaderland in de toekomst; het is het vaandel, waaronder wij allen thans strijden”.

„Ook in volgende jaren zal ons orgaan zijn dubbele rol blijven vervullen: de stem van de studeerende Indonesische jongelingschap en de vertolker van de gevoelens die opkomen in de harten van de verdrukte massa eener millioenenbevolking. Stemmen en gevoelens die men niet ongestraft kan negeeren!”

„Met moed en vertrouwen zal *Indonesia Merdeka* de toekomst tegemoet gaan. En met onverzwakte kracht zal het zich op de bres stellen bij de herovering van het ons onvervreemdbare goed: de nationale onafhankelijkheid”.

De exorbitante rechten.

Aan deze aan het Gouvernement van Ned.-Indië bij de artikelen 45, 46, 47 en 48 van het Regeeringsreglement toegekende rechten, nl. tot uitzetting, verbanning en interneering, waarvan voor de Inlandsche bevolking slechts de twee laatste van beteekenis zijn, is een artikel gewijd in het orgaan *Indonesia Merdeka* van Maart-April. Eerst wordt uiteengezet hoe deze rechten ontstaan zijn en welke motieven den wetgever er toe gebracht hebben om aan het Gouvernement bevoegdheid te geven tot ingrijpen in gevallen van verstoring der openbare orde en rust, waar de strafwet te kort schiet. Deze uiteenzetting geschiedt aan de hand van ci-

LIJST VAN ADRESSEN

ten behoeve van Repatrieerenden

(Vervolg).

FOTOGRAFEN EN LEVERANCIERS VAN FOTO-ARTIKELEN

Lappöhn, Passage, Den Haag.
Ph. Starke, Hoofdstraat 172, Apeldoorn.

GARAGES

Garage Havro, Kanonstraat, Den Haag.
Garage Jansen, Rijks Straatweg 773, Wassenaar.
Garage Kinsbergen, Nieuwstraat 59, Apeldoorn.

GASFORNUIZEN

American House, Anna Paulownastr. 21, Den Haag.

GLAZENWASSCHERIJEN

N. V. Cemsto, Hunsestraat 39, Den Haag.

GRAMOPHONE-HANDELAREN

L. Zwaal, Regentesselaan 24, Den Haag.

GROENTEN EN FRUIT

J. Eversmann, Edisonstraat 139, Den Haag.

HAARDEN

J. Snoeck, Zeestraat 51, Den Haag.

HEEREN-MODEARTIKELEN

J. Huizer, Thomsonplein, Den Haag.
Kalker's Modemagazijnen, Kalverstraat 100, Amsterdam.
W. F. Meijer, Hoofdstraat 93, Apeldoorn.

HOEDEN

Kalker's Modemagazijnen, Kalverstraat 100, Amsterdam.
Maison de Ruit—v. d. Waag, Charl. de Bourbonstraat 27, Den Haag.

HOTELS, PENSIONS ENZ.

American Hotel, Amsterdam.
Vacantiehuis „Den Lindenhof", Vierhouten.
Hotel-Rest. Duinoord, Sweelinckplein, Den Haag.
Rusthuis Eigen Sfeer, v. Boetzelaerlaan 205, Den Haag.
Pension Evesto, Nassaulaan 2B, Den Haag.
Hotel des Indes, Weltevreden.
Hotel Pension Insulinde, Bankaplein 2, Den Haag.
Rusthuis Zr. Kersloot, Esschenlaan 86, Rotterdam.
Hotel-Rest. de Twee Steden, Buitenhof, Den Haag.
Pension Patria, Lindenheuvel 2, Hilversum.
Pension Petronella, G. Reynststraat 36, Den Haag.
Hotel Promenade, Oude Schev. weg 21, Den Haag.

HUISHOUDELIJKE ARTIKELEN

J. W. Fonderie, Achterom 17, Den Haag.
Frans van Wijk, Vlamingstraat, Den Haag.

INDISCHE UITRUSTINGEN

Firma Kalker, Kalverstraat 100, Amsterdam.
W. F. Meyer, Hoofdstraat 93, Apeldoorn.

INRICHTINGEN VAN ONDERWIJS

Chr. Lyceum, Zeist.
Christelijk Lyceum, Emmakade 43, Haarlem.
De Vrije School, v. Speykstraat 46, Den Haag.
Haagsche Schoolvereeniging, Nassaulaan 26, Den Haag.
Instituut Schoevers, Stadhoudersplein 3, Den Haag.

JUWELIERS

Begeer, v. Kempen en Vos, Noordeinde, Den Haag.
Jedelo, Noordeinde 100, Den Haag.

KIPPENVOER

Verboog, Waalsdorperlaan, Den Haag.

KLEEDINGMAGAZIJNEN

Kleedingmagazijn P. v. d. Brul, Veenestr. Den Haag.

KLEERMAKERS

C. H. Ernens, Valeriusstraat, Den Haag.

LUXE ARTIKELEN

J. A. Schlette, Willem de Zwijgerlaan 50, bij Fred. Hendriklaan, Den Haag, Telefoon 50888.

MANUFACTURENHANDEL

Iserief & Co., Veenestraat 16, Den Haag.
Wisbrun & Liffman, Veenestraat 35, Den Haag.

MEUBILEERINGEN

Het Smyrna Tapijtenhuis, Ampèrestraat 30, Den Haag.
C. v. Moorsel, J. Hendrikstraat 9, Den Haag.
Gebr. Jungschläger, J. Hendrikstraat 19, Den Haag.
W. J. M. Simonis, Groenmarkt 34, Den Haag.
Firma Segaar, Spui 218/Thomsonlaan 93, Den Haag.
Schöder & Co., Groenmarkt, Den Haag.

taten uit het academisch proefschrift van P. H. C. Jongmans: „De exorbitante rechten van den G.G. in de praktijk" en uit het werk van Mr. Ph. Kleintjes: „Staatsinstellingen van Ned.-Indië".

Uit laatstgenoemd werk wordt aangehaald dat de reden tot het ontstaan van zulke preventieve maatregelen van hooge politie als in genoemde wetsartikelen is neergelegd, ligt in de omstandigheid dat Indonesia door het samenwonen van verschillende rassen met de daarmee gepaard gaande wrijving, soms botsing van belangen op maatschappelijk gebied, meer gevaar oplevert voor verstoring van orde en rust dan een land waar zulk een dooréén wonen van dergelijke heterogene bestanddeelen niet wordt aangetroffen.

Deze materie is in den laatsten tijd bizonder actueel geworden door de interneering op Nieuw-Guinea van een groot aantal der hoofdschuldigen aan de opstanden van verleden jaar.

Uit de critische beschouwingen, welke het blad aan de bespreking van dit onderwerp vastknoopt, nemen wij nu hieronder eenige passages over waarvan de bittere en heftige toon geen twijfel overlaat aan de opvattingen, welke de leden der Perhimpoenan Indonesia huldigen, zoowel ten aanzien van de toepassing der exorbitante rechten op de Indonesische bevolking als over de motieven die de „overheerschers" daartoe leiden. Die passages luiden als volgt:

„Voor ons moge worden volstaan met de opmerking dat nimmer eenige constructie, hetzij juridisch, politiek, economisch, hetzij cultureel etc., die op een of andere wijze toepassing vindt in het stelsel van koloniale overheersching, haar „rechtvaardiging" in onze oogen zal kunnen vinden door het volkomen bedriegelijke beroep op b.v. de openbare orde en rust, het opvoeden tot staatkundige mondigheid, het recht der menschheid op de natuurlijke bodemschatten, de universeele vooruitgang van het menschdom, enz".

„Een nauwkeurig onderzoek van de door den blanda vaak met een lachwekkend pathos vooropgeschoven hooge motieven van etisch cultureelen aard, deed steeds ervaren dat slechts grof blandabelang achter het masker verscholen was. Speciaal vermaakt het ons te zien dat de zich als nuchter, koel-wetenschappelijk hoog-verstandelijk, sentiment-vrij, aandienende blanda er zich niet van bewust is dat het evengenoemde huichelachtig-theatrale optreden slechts past aan een door valsche sentimenten (grootheidswaan!) en angstige nervositeit geheel overstuur geslagen karakter. Overbodig te zeggen dat dit treurig figuurtje door den blanda in zijn koloniaal „beleid" gepresteerd, ons geen hoog denkbeeld geeft van zijn „hoog-intellectueele" capaciteiten".

„Waar als bedroevende uitzonderingsgevallen door ons soms een microscopische minderheid kan worden geconstateerd die blijk geeft niet geheel ontbloot te zijn van menschelijkheidsgeweten en die in door ons gevoelde oprechtheid haar stem verheft (natuurlijk te vergeefs) tegen het koloniale schrikbewind, daar dringt zich aan ons ten slotte slechts de noodzakelijkheid op onze aandacht te bepalen tot de overweldigende meerderheid der blanda's, die hun machtspositie misbruiken om het Indonesische volk te knechten".

„In verband met de exhorbitante rechten moeten wij derhalve slechts in het oog vatten dat b.v. in 1919 de 2e Kamer „met niet geringe meerderheid twee moties, die tot strekking hadden te geraken tot afschaffing der exorbitante rechten, verwierp. In een land als Indië, waar het gevaar voor rustverstoring zoo groot is, kunnen deze rechten vooralsnog niet gemist worden" (aanhaling uit Kleintjes).

„En dan kome men niet aandragen met de voor ons afgedane opmerking dat de wetgever van 1854 op een aan de huidige begrippen van koloniale staatkunde getoetst, stellig als te rigoureus aan te merken standpunt heeft gestaan. Immers wij hebben, juist door het intensief nagaan van des overheerschers ware bedoelingen, hierbij ten hoogste geprikkeld door het hemelsbreede verschil tusschen regeeringswoorden en -daden, tusschen met ophef aangekondigde liberale hervormingen en poovere resultaten, ten slotte de overtuiging verkregen dat de onverhulde uitbuitingsmanieren der vroegere (tot 1880) Hollanders onverzwakt zijn overgegaan in de gemoderniseerde exploitatiemethoden hunner nakomelingen".

Verder wordt uitgelegd dat de bewering als zouden de exorbitante rechten slechts een *noodrecht* zijn, niet opgaat, doch dat zij geheel passen in de bestaande rechtsorde van Nederlandsch-Indië en opgevat worden als een levensbeginsel van die rechtsorde, het middel zijn tot verwezenlijking van absolute gehoorzaamheid en eerbied jegens het gouvernement. Daarna wordt vervolgd:

„Dat door het ruime gebruik van zijn wapen het gouvernement doende is het te verstompen, is een voor ons gunstige factor, doch het gouvernement zal kan de toenemende ongeschiktheid zelfs der exorbitante rechten als bestrijdingsmiddel der revolutie niet ondervangen. Het ligt in de natuur der dingen dat de Hollandsche overheersching in Indonesia haar eigen graf zal moeten helpen delven."

„Derhalve, ontdaan van alle bijkomende franje en met volkomen terzijdestelling van alle camouflerend jargon der regeering bij het nemen der maatregelen, blijkt uit het vorenstaande genoegzaam dat de politieke verbanning en interneering iederen Indonesiër en ieder Indonesische organisatie onvermijdelijk zal treffen, die streeft naar beëindiging van de politieke en economische overheersching. Het koloniale gouvernement, de koloniale blanda-maatschappij, het blanda-grootkapitaal, de Nederl. Staat, die allen hebben wij één lijn zien trekken tegen de Indonesische vrijheidsbeweging, de lijn der *rücksichtslose* repressie. Niets staat de regeering in den weg in de uitoefening dier rechten."

Het recht van verdediging, bij art. 48 R.R. aan de voor interneering in aanmerking komenden toegekend, wordt slechts een wassen neus genoemd en de schrijver besluit als volgt:

„Het Indonesische volk heeft zich in waarheid ook niet te „verdedigen" tegenover den blanda-overheerscher. Voor het Indonesische volk bestaat slechts de *aanmatiging* eener voorschrijvende kracht der blanda-reglementen, verordeningen en wetten; een gebondenheid daaraan te verwachten is hersenschimmig."

„Het Indonesische volk kent slechts één wapen: verdediging, nl. zijn verdediging als aangerande en overweldigde natie, de verdediging der gewapende revolutie tegenover de Nederlandsche overheersching."

„Het Indonesische volk begrijpt dat niets van hetgeen het misdadige Westen opgekweekt heeft aan politieke, economische, juridische en cultuurhistorische ideologie, de ware beschaving, den waren vooruitgang dient. Dat Westen is opgekomen, groot geworden en verworden in onderdrukking, uitbuiting, uitroeiïng van zwakkere volken."

„De historie zal leeren dat de bevrijding der menschheid slechts ligt in de vernietiging van die Westersche ideologie, welke zooveel rouw over heel de Aarde heeft gebracht."

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht

Koloniaal Tijdschrift.

Inhoud van de Juli-afl. Aanteekeningen over Britsch-Indisch Staatsrecht, door L. Noë. — De samenstelling van den Volksraad, door L. J. M. Feber. — Het arbeidsvraagstuk ter Oostkust van Sumatra, door T. S. van der Bij. — Vorming van adatrecht, door J. W. van Royan. — De Indische staatsregeling en de opheffing van het Ministerie van Marine, door Prof. Dr. E. Moresco. — Wegen en motorverkeer, door Dr. R. Broersma. — De belastingdruk op de Inlandsche bevolking en haar economische toestand, door Prof. G. Gonggrijp (slot). — Kroniek, door v. M. — Literatuur.

Koloniale Studiën.

No. 2 van den 11en jaarg. (April '27) bevat: Het zakelijke en het persoonlijke element in de koloniale welvaartspolitiek, door Dr. J. H. Boeke. — Is de organisatie van een Gouvernementsdjatibedrijf in den zin der a.s. Bedrijvenwet noodig of wenschelijk? door Z. van Doorn. — De uitvoering der Bestuurshervormingswet in de Buitengewesten, in het bijzonder voor Sumatra, door Dr. B. J. Haga. — Civiel luchtverkeer in Nederlandsch-Indië, door M. P. Pattist. — Landbouwpaedagogiek, door A. J. Koens. — Naar de afschaffing (van de Poenale Sanctie), door J. E. Stokvis. — Technisch-onderwijs-ontwikkeling in Nederlandsch-Indië, door Ir. W. F. Staargaard. — Economische kroniek. — Boekbespreking.

De Indische Post.

Uit den inhoud van het 28 Mei-Nr. Commentaren. De politieke vorming van het inheemsche volk. — Van den hoogen boom. (Verkwisting van

...lands gelden bij opening Zuid-Sumatra-spoor... — Van Japan en zijn jonge industrie, door B. ...van tempo-doeloe. „Colonie-planten", door H. ... — Financieel-economische notities, door M. J. Kelling.

Tijdschrift Kon. Ned. Aardr. Genootschap. Met betrekking op Indië bevat de Juli-afl. slechts ...tikel, nl.: Een merkwaardig polderland (in ...kaarta), door P. Eibergen (met kaartje). Be... een overzicht van een door den hr. C. C. F. ...Roux gehouden voordracht over „de pas ont... bevolking van het Nassaugebergte in Ned. ...al Nieuw-Guinée". — Voorts worden in de ...ken Literatuur en Overzicht van geologische ...caties verschillende Ind. uitgaven besproken ...eeft W. C. M. zijn periodiek bibliografisch ...zicht.

De Indische Mercuur.

No. 27 (6 Juli). Een deel der taak van Nederland ...riname, door Tj. Pyttersen; besproken door Dr. F. A. F. C. Went. — De olie-restrictie in ...Vereenigde Staten. — Synthetische suiker. — ...del van Australië met Nederland en Ned.-Indië ...ende 1925/26. — Kultuurberichten. — Kleine ...edeelingen. — Financieele berichten en ver... zoomede de overige vaste rubrieken. — De Handelsmuseum van het Kol. Instituut geeft ...le literatuur over arbeids- en andere sociale ...stukken — nijverheid, brandstoffen en water... — delfstoffen, metalen en geologie — ...omische zaken.

Missie en Zending.

...nze Missiën in Oost- en West-...ië. Juni '27. Iets over de Zending in China, ...S. Kalff. — Jaarverslag van de Missie der Soenda-eilanden 1925-26, door Arn. Ver...en. — Naar eene Javaansche kerkelijke kunst, ...B. — De Indische Missie-Vereeniging. Waar... werd opgericht, door Mgr. M. J. D. Claessens. Katholieke Missiën. Juli '27. Het ...Seminarie der Floresmissie (met ill.), door J. J. Cornelissen.

...ndingstijdschrift De Opwekker. ...27. Kantteekeningen op de (inheemsche) Pers, Dr. H. Kraemer. — Decentralisatie en bijzon... onderwijs. — Statistiek der Zendingshospita... 1926, door M. G. Muller. — Overzicht van ...arbeid der Utrechtsche Zendingsvereeniging ...oord Nieuw-Guinee gedurende 1926, door D. ...arrenburg.

Zendingsbode. Juni '27. Loewoek en ...gaai. Mohammedanen worden Protestant, ...ilts worden tot kerkgebouwen ingericht, door ...mbalake. — Huwelijk op Tanimbar, door M. ...oning. (Hoe maakt men op Tanimbar een ...lijkszaak aanhangig?)

...Banier. 26 Mei '27. Schetsen uit het leven ...Ludwig Engwer Nommensen, den Apostel der ...akkers, door J. H. Hemmers (vervolg). — Brie... uit de Buitengewesten. XI. Verouderde adat, ...Etac.

Nederlandsch Zendingsblad. Juli ...Onze ervaringen in het ressort Djailolo (Hal...maheira), door G. J. Ellen. — Na vijftig jaren! ...1927). (Zendeling Verhoeven in de Soenda-...

...nalen Missiehuis Tilburg. Juli ...Bouwen op z'n Keieesch, door J. Schut (met ...) Nieuwe staties op Celebes, door Mgr. W. ...

Claverbond. Juli-Aug. '27. Djatilan, ...H. Caminada (geïll. beschrijving van een soort ...paardjes"-spel). — Tweede Kerstdag op de ...Ambachtsschool te Djokja, door H. Caminada (met ...

De Indische Gids.

Juli-afl. Het (particuliere) land Bolang (in de ...Batavia) en zijn natuurlijke rijkdommen, door Dr. F. C. van Heurn (met kaart en plaat). — ...J. F. de Bas en de Ned.-Indische kartografie, ...J. van Roon. — Het Chung Hwa Congres (te ...ang op 17 en 18 April j.l.), door Mr. W. J. L. ... — Een Verkeersbureau (in Ned.-Indië), ...J. M. H. Timmermans. — Viermaal dwars ...Sumatra, door L. H. C. Horsting. — Kijkjes ...het leven onzer Inlandsche bedienden, door M. ...de Wolff van Westerrode (vervolg). — De ...Passagiersvlucht Nederland—Indië (met ...) — Revue van brochures, enz. — Buiten... en Koloniale literatuur. — Wetenschap, ...en industrie.

De West-Indische Gids.

De dubbele Juli-Aug.-afl. bevat: Curaçao en onderhoorige eilanden 1816—1828 (vervolg), door Mr. B. de Gaay Fortman. — De Surinaamsche loonsverhooging van 1920, door Ir. D. S. Huizinga. — Het Nederlanderschap in Suriname en Curaçao, door Fr. Oudschans Dentz. — Emigratie naar Suriname, door Dr. Th. Lens. — Vreemdelingen in het West-Indische leger, door S. Kalff. — Het Assiento, door C. K. Kesler. — Boekbespreking, door G. J. Staal en C. H. de Goeje. — Historische momenten. (Toespraken van H. M. de Koningin, Prinses Juliana en den Minister van Koloniën tot Suriname en Curaçao). — Bibliographie.

* * *

Beknopt overzicht van verrichtingen op hygiënisch gebied in de jaren 1910 tot en met 1926. (Publicaties der gemeente Batavia, No. 7). Met talrijke afbeeldingen. (Weltevreden, Indonesische Drukkerij).

De reorganisatie van het agrarisch stelsel in het gewest Soerakarta. Proefschrift ter verkrijging van den graad van doctor in de rechtsgeleerdheid aan de Rijksuniversiteit te Leiden, door Soepomo. ('s-Gravenhage, L. Gerretsen).

Ethnographical studies in Celebes. Results of the author's expedition to Celebes 1917—1920. III. Musical instruments in Celebes, by W. Kaudern. With 19 maps and 130 figures. (Göteborg, Elanders Boktryckeri).

De bijzetting van Joannes Benedictus van Heutsz, door J. Langhout. (Met vele afbeeldingen). Indië. Geïllustreerd Tijdschrift, 22 Juni '27).

Over den wetenschappelijken arbeid van N. Adriani, door Prof. Dr. Ph. S. van Ronkel. (Jaarboek. Kon. Akademie van Wetenschappen. 1926-27, bl. 294).

Archaeological research in Java and Bali, 1925-26, by Dr. W. F. Stutterheim. (Indian Art and Letters. New Series, Vol. I, No. 1).

Verslag omtrent den toestand der Nederlandsche Handel-Maatschappij en hare handelingen in het boekjaar 1926. (Bevat evenals in vorige jaren weder een economisch overzicht van Ned.-Indië).

Twee bezoeksreizen in den Oostelijken Ned.-Indischen Archipel, door Prof. Dr. L. Knappert. (Nederlandsch Archief voor Kerkgeschiedenis, N. S., deel XX, afl. 2).

The recent communist disturbances in the Netherlands Indies and their signifance, by A. J. Lievegoed. — An artist in Java, by Jan Poortenaar (with ill.). (The Asiatic Review, July '27).

De Indische tariefwetgeving, door Mr. Dr. H. H. A. van Gybland Oosterhoff. (Handelsberichten, 7 Juli).

De Indische Weeskamer, door E. L. Vermeulen. (De Java-Post. 27 Mei '27).

Het Inlandsch Reglement en de revisie-bepalingen van het reglement op de strafvordering, bewerkt door Mr. F. H. Poser. (Weltevreden, J. P. Regnier en Co.).

De meening van een buitenstaander over „De toekomst van het Inlandsch Bestuur", door J. Mol. — Nota omtrent het denkbeeld tot opheffing van kleine gemeenten in Oost- en Midden-Java bij doorvoering van de bestuurshervorming. (Locale Belangen, 1 Juni '27).

Nederlanders en Indonesiërs, door Kees Ursum. (Haagsch Maandblad. Juli '27).

Beknopt geschiedkundig overzicht van Neerlands Indië, door G. Kamerling. (Groningen, P. Noordhoff).

Het wegennet op Java en Madoera (met kaart), door Ir. L. V. Joekes. (Polytechnisch Weekblad, 23 Juni '27).

Bouwkunst in Suriname (slot), door v. W. (De Periscoop. Alg. Weekblad voor Suriname. 11 Juni 1927).

Ueber die semitischen und nicht indischen Grundlagen der malaiisch-polynesischen Kultur, von E. E. W. G. Schröder. I. Der Ursprung des ältesten Elementes austronesischen Alphabete. (Medan, Köhler en Co.).

Tropengloed. Van der Meer's Indische ervaringen, door Mr. W. Coops. (Rotterdam, W. L. en J. Brusse).

LIJST VAN ADRESSEN

ten behoeve van Repatrieerenden

(Vervolg).

MUZIEKHANDELAREN
Ph. Kruseman, Noordeinde 91, Den Haag.

OPTICIENS
P. W. Hiele, L. Jansstraat 27, Utrecht.
C. v. Monsjou, Valkenboschplein 19, Den Haag.

PASSAGE-BUREAUX
Crans & Co., Plein 22a, Den Haag.
De Vries & Co., Dam 6, Amsterdam.

PARAPLUIE-MAGAZIJNEN
Kalker's Modemagazijn, Kalverstr. 100, Amsterdam.
A. Querelle, Schoolstraat 10, Den Haag.

PIANOHANDELAREN
G. Elshove, L. v. Meerdervoort 427, Den Haag.
L. Jacobi, Regentesselaan 123, Den Haag.

PORSELEIN EN AARDEWERK
Focke en Meltzer, Hoogstraat 5, Den Haag.
C. Hoying, Spuistraat 20, Den Haag.

POSTZEGELHANDELAREN
J. K. Rietdijk, L. Poten 15a, 's-Gravenhage.
G. Rootlieb, Heerengracht 8, 's-Gravenhage.

RECHTSKUNDIGE BUREAUX
v. d. Geer, W. de Withstraat 79, Den Haag.

RESTAURANTS
Rest. Duinoord, Sweelinckplein, Den Haag.
W. F. Klink, Wagenstraat 109a, Den Haag.
Rest. Promenade, Oude Schev. weg 21, Den Haag.
Rest. de Twee Steden, Buitenhof, Den Haag.

RIJWIELHANDELAREN
J. F. Vrolijk, W. de Withstraat 68, Den Haag.

SCHOENMAKERS
A. J. Linneweever, Westeinde 32a, Den Haag.

STAALWAREN
J. A. Schlette, Willem de Zwijgerlaan 50, bij Fred. Hendriklaan, Den Haag, Telefoon 50888.

STOOMERIJ EN OPPERSERIJ
Snel Opperserij A.S.O., Azaleastr. 126, Den Haag.

STOOMVAARTLIJNEN
Kon. Paketvaart Mij., Amsterdam.
Rotterdamsche Lloyd, Rotterdam.
Stoomvaart-Mij. Nederland, Amsterdam.

TANDARTSEN
A. J. M. v. d. Sprong, Laan van Meerdervoort 426, Den Haag.
J. van Veen, Weimarstraat 27, Den Haag.

TEHUIZEN VOOR KINDEREN
Kl. Opvoedingstehuizen, Pr. Mauritsplein 23, Den Haag.
H. Lenstra, Hoofdweg 53, Amsterdam.
Tokuni, Amersfoort.
Zandbergen, Amersfoort.

TEHUIZEN INDISCHE BEDIENDEN
Persinggahan, v. Boetselaerlaan 2, Den Haag.

TOKO'S
Toko Bogor, Suezkade 12—12A, Den Haag.

TRICOT-GOEDEREN
Iserief & Co., Veenestraat 16, Den Haag.

UITZENDING VAN DINERS
Maison Blom, 2e Schuytstraat 77, Den Haag.

VEILINGZALEN EN VERKOOPHUIZEN
Kunstzaal Erica, Oude Schev. weg 25, Den Haag.
Verkooplokaal Pot, Gr. Hertoginnelaan 103, Den Haag.

VERMAKELIJKHEDEN
Dierentuin, Benoordenhoutscheweg, Den Haag.
City Theater, Veenestraat, Den Haag.

VERZEKERINGEN
's-Grav. Rijwielverz. Mij., Conradkade 56, Den Haag.
Onderl. Levensverz. Eigen Hulp, Kortenaerkade 3, Den Haag.
Schenzer's Alg. Ass. Kantoor, Papaverhof 35, Den Haag.

VLEESCHHOUWERIJEN
H. J. M. van Duyne, Keizerstraat 165, Scheveningen.
Verwoerdt, Heerenstraat 11, Voorburg.

WASCH- EN STRIJKINRICHTINGEN
Gebr. Smeele, Haagweg 499, Loosduinen.

ZANG
Mevrouw Alma, 2e Sweelinckstr. 165, Den Haag.

Beri-beri. Een klinische studie van voeding en ziekte in Nederlandsch-Indië, door Dr. C. D. de Langen. ('s-Gravenhage, G. Naeff).

Mr. A. J. Duymaer van Twist (van 1851—56 Gouverneur-Generaal van Ned.-Indië), door S. Kalff. (De Ind. Verlofganger. 8 Juli).

Suriname.

In ons vorig nummer namen wij uit *„De West"* van 2 Juni een bericht over, betreffende het onderzoek naar petroleum. In het blad *„Suriname"* van 7 Juni vinden wij nu een mededeeling die veel beslister klinkt.

Het blad schrijft: „Naar wij uit betrouwbare bron vernemen, staat het thans vast, dat het voorkomen van petroleum in Suriname is geconstateerd door den ingenieur Wolverkamp van het Syndicaat-Roker.

Het is waarschijnlijk dat men hier te doen heeft met olievorming van het oud tertiaire tijdperk. De olie is licht geel gekleurd".

Het blad knoopte hieraan de volgende aanschouwing vast:

„Van hoeveel belang de vondst voor Suriname zal kunnen zijn behoeft niet te worden betoogd, wanneer men weet dat daarmee de beëindiging van de economische depressie, die wij in de laatste jaren hebben moeten meemaken, spoedig kan worden tegemoet gezien".

Na nog eenige beschouwingen over de gevolgen van deze vondst te hebben ten beste gegeven, schrijft het blad:

„Wij bekennen eerlijk, dat wij tot heden, evenals zoovelen, aan de petroleummogelijkheden van Suriname niet bijster veel geloof hebben gehecht, maar daarom te meer wenschen wij hier thans, voor zooveel deze belangrijke aangelegenheid betreft, alle eer te geven aan de heeren Roker en Moelaert, „want hun vasthoudendheid en optimisme is ongetwijfeld de oorzaak van hun succes"....

* * *

De kwestie van de emigratie van Nederlandsche landbouwers naar Suriname is door de artikelen van Dr. Th. Lens in *„Het Algemeen Handelsblad"*, in verscheidene weekbladen en ook in *„De West-Indische Gids"* weer naar voren gebracht.

Een oude kwestie, waarover reeds veel geschreven is en waaromtrent het laatste woord nog niet is gezegd. (Zie het artikel van den heer Umbgrove in dit Nr.).

In zijn artikel *„Doktoren over de West"*, in het Juni-nummer van *„De West-Indische Gids"* heeft de heer W. R. Menkman de beschouwingen van Dr. Lens bestreden. Deze heeft daarop geantwoord in *„De West-Indische Gids"* van Juli/Augustus. De Heer Menkman zal de repliek wel niet schuldig blijven.

In de laatste dagen zijn ons verschillende nummers van het *„Rotterdamsch Nieuwsblad"* toegezonden, waarin inzenders hun meening over deze kwestie ten beste geven. Er bestaat zelfs een „Nationaal Verbond tot emigratie-bevordering naar Suriame". Het Koloniaal Bestuur en de Regeering zullen wel een oog in het zeil houden opdat er geen onbesuisde dingen gebeuren. Wil men tot een proefneming overgaan dan zal die onder zeer bekwame leiding moeten plaats vinden en met inachtneming van alle mogelijke voorzorgen, wil men een herhaling van de ongelukkige proef van 1845 voorkomen.

* * *

De cursus over Suriname van den oud-Gouverneur G. J. Staal in *„Dalmeyer's Volks-Universiteit"* wordt geregeld voortgezet. In No. 130 en 132 wordt gehandeld over volksgezondheid.

Eenigen tijd geleden gaven wij den wensch te kennen dat de cursus in boekvorm zou verschijnen, omdat een dergelijk werk over Suriname niet bestaat. Uit goede bron vernemen wij dat die wensch zeer waarschijnlijk zal worden vervuld.

* * *

Alles is relatief. In Suriname klaagt men over alles en nog wat. Zie nu wat *„La Dépêche Coloniale et Maritime"* van 16 Juni schrijft:

„Dans le magnifique empire d'outre-mer que possède la France, il est deux colonies, seules entre toutes les autres si prospères, qui foncièrement riches, ont l'air d'être victimes d'un mauvais sort: notre Congo et la Guyane. Je ne parlerai ici que de la Guyane.

Celle-ci, au point de vue des ressources naturelles, du climat, du sol, se trouve dans les mêmes conditions exactement, que ses deux voisines, Guyane hollandaise et la Guyane anglaise. Débarquez dans les capitales de ces deux villes, Déméra[ra] ou Paramaribo: vous y verrez des ports en plein activité, doués de tout l'outillage nécessaire, rel[iés] à l'intérieure par plusieurs voies ferrées. Autour de ces villes, sur la côte, et souvent bien loin der[rière] la côte, les plantations de café, de cacaoyers, de cannes à sucre, de bananiers, ont remplacé la forêt vierge. Des boeufs paissent dans les savanes. Transportez-vous maintenant dans notre Guyane: pas de chemin de fer. Une seule route, qui s'arrête à moins de 90 kilomètres de Cayenne. Pas d'aménagement du port. Pas d'industrie, presque pas d'agriculture. On exploitait auparavant le *balata*, cel[le] sorte de caoutchouc dont la valeur dépasse le m[eil]leur „para"; mais on l'a exploité de telle sorte, p[ar] des procédés si barbares, qu'on a détruit le végé[tal] qui le produisait. Aujourd'hui l'exploitation en [est] nulle."

* * *

Tweede Kamer. De commissie voor de Staatsuitgaven zegt ten aanzien van de verslagen der Al[g.] Rekenkamer, bedoeld in art. 36 der Surinaamsche en art. 36 der Curaçaosche comptabiliteitswet over 1926 o.m., dat de Rekenkamer er zeer terecht be[zwaar] tegen maakt, dat in Suriname de toeslag aan mannelijke onderwijzers wegens het bezit van kinderen wordt toegekend in den vorm van verhooging der bezoldiging, met gevolg dat die toeslag in den pensioensgrondslag wordt opgenomen. Ook naar de meening der commissie voor de Staatsuitgaven behooren deze uitkeeringen te zijn een tegemoetkoming in de kosten wegens het onderhoud van kinderen, niet een deel van de ambtelijke bezoldiging. De commissie spreekt den wensch uit, dat spoedig aan het bezwaar der Rekenkamer zal worden tegemoet gekomen en dat een regeling zal worden getroffen gelijk aan die welke in Nederland geldt.

* * *

Hoofdonderwijzers voor Suriname gevraagd.

Voor de vervulling van de betrekking van leeraar aan de Hendrikschool voor meer uitgebreid lager onderwijs te Paramaribo (onderwijzer van den eersten rang) worden gevraagd drie hoofdonderwijzers, van wie één in het bezit moet zijn ten minste van de bevoegdheid l. o. voor het geven van onderwijs in de Engelsche en Fransche talen en de anderen in het bezit van ten minste twee der akten l.o. Engelsch, Fransch en Duitsch. Het bezit van een middelbare bevoegdheid vóor één dier talen strekt tot aanbeveling.

De salarisregeling is bij minimum en maximum als volgt: Jaarwedde: ongehuwd *f* 2000—*f* 3000, gehuwd *f* 2000—*f* 3700. Het maximum te bereiken door jaarlijksche verhoogingen van *f* 100.

Verhoogingen voor acten worden toegekend.

Aan de uitzending wordt voorts verbonden een uitkeering voor eens van *f* 3400.

Gezegelde verzoekschriften, vergezeld van de verworven akten, in originali of in afschrift, en van eene opgave betreffende diensttijd en tegenwoordige betrekking, te zenden aan de 7e afdeeling van het Departement van Koloniën te 's-Gravenhage, alwaar nadere inlichtingen te verkrijgen zijn.

Curaçao.

Uit de openingsrede.

Over den economischen toestand der eilanden buiten Curaçao zei de gouverneur:

„Op Aruba was de economische toestand in 1926 wederom gunstig.

Handel en scheepvaart zijn beiden in het afgeloopen jaar belangrijk vooruit gegaan.

In het jaar 1926 werden 84 stoomschepen en 59 zeilschepen meer ingeklaard dan in 1925, terwijl het aantal uitgeklaarde stoomschepen en dat der uitgeklaarde zeilschepen onderscheidenlijk 84 en 65 meer was dan in 1925.

Op enkele na waren de stoomschepen die Aruba aandeden, tankbooten, die voor een deel ruwe olie aanbrachten en voor een ander deel de olie weer uitvoeren. Enkele andere stoomschepen deden Aruba aan voor passagiersvervoer of brachten materialen aan voor de aldaar gevestigde petroleum maatschappij.

De verwachting, dat de uitdieping van de St. Nicolaasbaai in 1926 haar beslag zoude krijgen, is niet verwezenlijkt geworden. De baggermachine, die in de baai gebruikt werd, bleek op den duur voor hare taak niet berekend te zijn en werd voor dit werk afgekeurd. Eene andere baggermachine is in de tweede helft van Januari van dit jaar in de St. Nicolaasbaai aangekomen, waarmede het uitdiepingswerk wederom ter hand is genomen.

Waar de St. Nicolaasbaai nog niet voor de scheepvaart kon worden opengesteld, wordt het bedrijf van de Lago Oil & Transport Co. in de baai van Druif, bewesten de Paardenbaai voortgezet.

In 1926 werd in totaal ingevoerd 913.326 ton ruwe olie en weder uitgevoerd 888.241 ton.

De invoer geschiedde door middel van 482 kleine tankbooten en de wederuitvoer door 78 groote booten.

In 1926 werd de vloot van de maatschappij voor het aanbrengen van olie met drie tankbooten vermeerderd; deze tankbooten zijn sedert in de vaart gebracht.

In 1926 keerden van Cuba naar Aruba terug op Gouvernementskosten 315 onvermogende in Curaçao thuis behoorende personen (290 volwassenen en 25 kinderen). Van deze personen behoorden op Aruba thuis 107; de overigen waren afkomstig van het eiland Curaçao en enkele, 6, van St. Eustatius.

Op Bonaire was de economische toestand in 1926 ongunstig te noemen, hetgeen voor een deel te wijten was aan de totale mislukking van den oogst van maïs-, peul- en rankvruchten (plantseizoen 1925/26).

De oogst van dividivi-peulen en aloëhars bleef, tengevolge van onvoldoenden regenval, belangrijk beneden het normale.

De uitvoer van zout bleef in 1926 verre beneden dien van 1925. Het gebrek aan arbeidskrachten had op de verscheping van dit product zeer ongunstig invloed.

De doorvoerhandel, voornamelijk die van dranken, was niet zoo levendig als in 1925.

Vele arbeiders vonden een middel van bestaan bij de Curaçaosche Petroleum Industrie Maatschappij en bij de phosphaat-ontginning op Santa Barbara, hetgeen er toe leidde, dat vele gezinnen van Bonaire naar Curaçao verhuisden.

De economische toestand op de Bovenwindsche Eilanden is, zoo als U bekend, zeer slecht. Deze toestand is bij de indiening en behandeling van de begrooting van 1928 onder oogen gezien en de maatregelen, waarvan verwacht wordt, dat zij verbetering zullen tengevolge hebben, zijn aangegeven."

De Koningin en de Prinses goed gehoord.

In een particulieren brief, in de *N.R.Ct.* meegedeeld, lezen wij:

"Zeer duidelijk, zonder stoornis of hiaten, konden wij de toespraak, zoowel van de Koningin als die van Prinses Juliana".

Dr. Th. G. den Houter †.

Den 2den Juli l.l. is op 63-jarigen leeftijd te Zeist overleden dr. Th. G. den Houter.

De overledene was iemand, die veel invloed heeft gehad op de ontwikkeling van den gezondheidsdienst in Curaçao. Men herinnert zich het verslag, dat een commissie uit den Centralen Gezondheidsraad in 1913 uitbracht over voorzieningen, die op sanitair gebied te Willemstad zouden moeten getroffen worden in verband met het na de opening van het Panamakanaal te verwachten grooter scheepvaartverkeer. Van deze commissie was dr. Den Houter lid. Als uitvloeisel van de voorstellen van den Centralen Gezondheidsraad is hij als adviseur voor den Openbaren Gezondheidsdienst betreffende de bestrijding van besmettelijke geslachtsziekten in 1916 naar Curaçao vertrokken. Zijn verslag is als bijvoegsel tot de *Ned. Staatscourant* van 28 September 1916 verschenen. De oprichting der Polikliniek tot behandeling en verpleging van lijders aan besmettelijke geslachtsziekten is een gevolg van zijn advies.

Dr. Den Houter was hoofdinspecteur der Volksgezondheid.

Regeeringscommissie-circulatiewezen.

De Minister van Koloniën heeft een commissie ingesteld, waaraan wordt opgedragen om hem voor te lichten nopens de meest wenschelijke wijze van regeling van het circulatiebankwezen in Curaçao, in het bijzonder betreffende de vraag of het aanbeveling verdient om de bestaande Gourvernementscirculatiebank in stand te houden, dan wel aan eene particuliere bankinstelling de zorg voor het circulatie-bankwezen op te dragen, met aanduiding in het eerste geval van de beginselen, welke bij de herziening van de inrichting en den werkkring van de Curaçaosche Bank (bij de wet) in acht zouden zijn te nemen, en in het andere geval van de voorwaarden waaronder eventueel bedoelde opdracht (bij de wet) zou behooren te worden verleend hetzij aan eene hier te lande of in Curaçao reeds bestaande bank, dan wel aan eene in Curaçao of hier te lande voor dat doel in het bijzonder in het leven te roepen instelling, onder uiteenzetting tevens van de kans op verwezenlijking van dit laatste.

In deze commissie zijn benoemd tot lid en voorzitter de heer Mr. G. Vissering, president van De Nederlandsche Bank, te Amsterdam; tot leden de heeren: Mr. Dr. D. Dijckmeester, directeur van de Hollandsche Bank voor West-Indië, te A'dam; J. xan Ettinger, referendaris bij het Departement van Koloniën, te 's-Gravenhage, tevens als secretaris; J. van Hasselt, directeur van de Koninkl. Nederlandsche Stoomboot Maatschappij te Haarlem; Ir. J. E. F. de Kok, directeur van de Bataafsche Petroleum Maatsch. te 's-Gravenhage; Mr. Dr. C. F. Schoch, hoofddirecteur van de Surinaamsche Bank te Amsterdam; E. A. Zeilinga Azn., oud-president van De Javasche Bank, te Merano (Italië).

Geschiedkundige sprokkelingen.

Het Engelsch in de rechtspraak op de bovenwindsche eilanden.

Nog niet zoo heel lang is het geleden, dat het Engelsch officieel intree deed als rechtstaal op de bovenwindsche eilanden. In den Koloniale Raad van 17 April 1872 werd aangenomen een verordening, waarbij de rechtscolleges op die eilanden bevoegd werden verklaard om bij behandeling van rechtszaken in de plaats der Nederlandsche des noods gebruik te maken van de Engelsche taal.

Intusschen had de praktijk zich deze bevoegdheid reeds aangematigd, en om erger te voorkomen moest in dezen vorm aan die verordening terugwerkende kracht worden verleend, dat de genoemde rechtcolleges geacht werden sedert de invoering der nieuwe wetgeving tot dit gebruik bevoegd te zijn geweest.

Ontleend aan *de Cur. Crt.* van 20 April 1872).

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Apeldoorn.

BEZOEK AAN HET KOLONIAAL INSTITUUT.

Aan leden, begunstigers en belangstellenden.

Het bestuur der afdeeling noodigt U hierbij beleefd uit, deel te willen nemen aan de gezelschapsreis op Maandag 1 Augustus a.s. naar het Koloniaal Instituut te Amsterdam.

De kosten daarvoor bedragen (IIIe kl. trein; tram naar K. I.; entrée; garderobe; koude lunch; fooien) *f* 4.75 per persoon voor leden, begunstigers en hunne huisgenooten. Verder kunnen niet-leden meegaan tegen betaling van *f* 5.— per persoon.

De reis kan tegen zoo lagen prijs alleen doorgaan wanneer er ruime deelname is.

Wie mee wil, gelieve te zorgen, dat het verschuldigde bedrag (of veelvoud er van) met duidelijk naam en adres per postwissel of per postgiro (aan no. 93038) *uiterlijk 22 Juli* in het bezit is van den Secr.-Penningm., den heer J. C. Baars, Lammerweg 3.

Vertrek uit Apeldoorn 8.23, verzamelen 8.10 in het Station. Vertrek uit Amsterdam C.S. 15.45, verzamelen in het C.S. 15.30. Aankomst te Apeldoorn 17.11.

Het Bestuur.

Afdeeling Nijmegen.

VERSLAG OVER HET JAAR 1926.

II (Slot).

Ledenvergaderingen.

De Alg. Verg. in het voorjaar was hopeloos slecht bezocht. Het Bestuur heeft de geheele propaganda van Maart tot October gevoeld als een kwestie van to be or not to be. Het Bestuur voelde intuïtief dat als de opening mislukte, het een fiasco zou zijn voor de geheele afdeeling en daarom werden alle krachten aan het werk gezet om de opening te doen slagen.

Mischien is het Bestuur in dezen pessimistisch geweest; dit keer werkte het pessimisme echter uitstekend, zooals het verdere verloop van het programma leerde.

Bij de opening van het seizoen op 23 October bleek het contact met de leden hersteld te zijn, dank zij de krachtige propaganda door het Bestuur gevoerd. De opening van het seizoen 1926/27 in het Olympia-

theater — bereidwillig door den heer Van Os afgestaan — was een succes: 350 toehoorders. De secretaris van het H.B., de heer Van der Brugh, die zich belangeloos beschikbaar stelde om het openingswoord te spreken, gaf een uiteenzetting van doel en wezen der Vereeniging Oost en West; de secretaris der afdeeling hield een lezing over „Nederland en het Indisch Reveil", terwijl tenslotte de Sumatra-film vertoond werd.

In de pauze werden enkele tentoongestelde doeken bezichtigd, hiertoe welwillend door „Boeatan" afgestaan.

De tentoonstelling, gehouden in de lokalen van de Gemeentelijke Middelbare- en Hoogere Handelsschool van 20 t/m 27 Nov., groeide uit tot een Indische week en werd geopend met een causerie met lichtbeelden door Pater Vertenten M.S.C. over: „15 jaar onder de koppensnellers van Zuid-Nieuw-Guinea". Hier waren ruim 150 personen aanwezig.

De heer Uiterwijk hield in de Indische week belangeloos een voordracht met lichtbeelden over Sumatra's Westkust: 200 belangstellenden.

Het slot van de tentoonstelling werd gevormd door de Java-film, die wederom in het Olympia-theater draaide: 450 personen waren aanwezig.

De tentoonstelling werd druk bezocht: totaal 500 personen en 18 klassen van middelbare scholen en 1 klas van een M.U.L.O.-school.

Leerlingen van de hoogste klasse der middelbare scholen, die lid zijn der Vereeniging, hadden toegang tot de lezingen en de films.

Tijdens de tentoonstelling werden 30 nieuwe leden aangeworven, waarvan bij de Java-film 10.

Wat de tentoonstelling aangaat, diene hier nog het volgende: alle voorwerpen waren door particulieren uit de stad gaarne ter beschikking gesteld. Hiervoor past nog een woord van dank.

Ook aan diegenen, die zich belast hadden met den opbouw en de explicatie van de tentoonstelling een woord van hulde, met name Mevrouw Vigelius, de H.H. Mollema, Röpcke, Uiterwijk en De Wildt. Ook aan Rob van Gulick, die den bezoekers de wajang uitlegde en zich beschikbaar stelde voor verdere medewerking.

Last not least: dank aan onzen ijverigen voorzitter, den heer Burger, den auctor intellectualis van de tentoonstelling. Ook de heer Burger kon enthousiast de menschen rondleiden en opwekken tot belangstelling en...... leden werven!

Het succes van de eerste helft van het programma 1926/27 wordt het beste gedemonstreerd door het cijfer: bij de opening van het seizoen en gedurende de Indische week wist „Oost en West" *1600* bezoekers te lokken.

Slotbeschouwingen.

Zonder onbescheiden te zijn, mag en moet hier gezegd worden, dat dank het huidige Bestuur, de afdeeling Nijmegen van de vereeniging „Oost en West" weer leeft. Op ons allen rust nu de zware taak, die afdeeling ook *tot bloei* te brengen. Gedeeltelijk zijn we nu nog afhankelijk van de subsidieering door het H.B. om propaganda te kunnen voeren. En daar komt nog iets bij!

Jaarlijks houdt de Vereeniging Cost en West hare Alg. Verg. in de stad van een der afdeelingen. Ook de afdeeling Nijmegen wil niet achterblijven om haar plicht als gastvrouwe te vervullen, en heeft daarom verzocht aan het H.B. op de lijst geplaatst te worden. Niet onwaarschijnlijk zal in 1928 de Alg. Verg. hier gehouden worden. Maar dan moet èn het aantal leden èn dus de totale contributie worden opgevoerd om een behoorlijk figuur te slaan en de noodzakelijke onkosten te kunnen dekken, zoodat we finantieel onafhankelijk zullen zijn.

Dankbaar is het Bestuur gestemd, vooral omdat gebleken is, dat ook buiten het Bestuur gewerkt wordt: de vereenigingsslaap van O. en W. is voorbij. Prettig is het niet alleen te weten, dat er leden zijn die óók voor het goede doel willen werken, die er enthousiast voor zijn; maar dat te weten is vooral een goede ruggesteun voor het Bestuur. Niet alleen bleek de medewerking der leden buiten het Bestuur bij de tentoonstelling, waar hulp van niet-bestuursleden noodzakelijk was om de tentoonstelling te doen slagen, maar ook en vooral bij het werven van leden.

Eén keer in aanraking gekomen met het vereenigingsenthousiasme waren ook zij enthousiasten geworden, die al hun best gedaan hebben om nieuwe leden te werven: het brood eener vereeniging. Een 12-tal nieuwe leden werden door 'n zevental dames en heeren aangebracht! Bravo! Een bewijs tevens, dat aan de Dames- en Heeren-leden het werven van nieuwe leden goed is toevertrouwd.

Hoewel dankbaar voor het behaalde succes, is het Bestuur vast overtuigd, dat het met de propaganda op den ingeslagen weg voort moet gaan.

In de eerste plaats moet het aantal leden worden opgevoerd tot minstens 300; in de tweede plaats, *alle* leden moeten *zelf* voor hunne afdeeling ijveren, propaganda voeren en nieuwe leden werven. De propaganda is als een olievlek: hoe grooter de aanrakingspunten met de omgeving des te sneller uitbreiding. Waar het Bestuur, bestaande uit zes leden, ruim 100 nieuwe leden wist aan te werven, is het toch best mogelijk, dat elk der leden één nieuw lid kan aanbrengen! Dat is toch niet te veel gevraagd!

En het *kan!* dat hebben de 7 dames en heeren, hier straks bedoeld, overtuigend bewezen, als het ... dat we sterker moeten worden, maar voldoende ... drongen is.

En het aantal leden moet worden opgevoerd, ... onkosten voor een behoorlijk winterprogramma te ... ken, en om finantiëel onafhankelijk te worden.

Het *moet* dus en het *kan!* Het Bestuur twijfelt ... niet aan, dat het zal gebeuren.

Bij deze propaganda mag niet uit het oog ... verloren, dat de Vereeniging O. en W. niet alleen ... doeld is voor Indisch-gasten, maar ook — en niet ... laatste plaats — voor Nederlanders, die Indië ... eigen aanschouwing kennen.

Het *hoofddoel* van O. en W. is, kennis en belangstel-ling te wekken voor onze overzeesche gewesten en ... door wederzijdsche waardeering en samenwerking ... bevorderen. En daarom juist is voor *elk* Nederlander ... plaats in de Vereeniging O. en W.

Het Bestuur zal — van zijn kant — de actie tot uit-breiding van het ledenaantal absoluut niet uit het ... verliezen; ook het Bestuur zal doorgaan met middelen ... te beramen om het ledenaantal te doen stijgen. ... liggen 1100 circulaires klaar, om in de stad ... zonden te worden, ten einde nieuwe leden te ...

Maar behalve deze actie tot uitbreiding rust ... Bestuur ook nog de interne organisatie, die steeds ... tijd en kracht gaat vorderen.

Gaarne wil het Bestuur dus een gedeelte dezer ... overdragen, vooral omdat 150 leden in dezen veel ... kunnen bereiken dan 6 Bestuursleden, door den ... ren kring, die dan bewerkt zal worden.

De leden worden tevens verzocht de hun be... adressen van kennissen en anderen, die in aanmerking ... komen lid te worden van O. en W., op te willen ... aan den Secretaris.

Van verschillende zijden kreeg het Bestuur te ... ren: „er is geen vereeniging, die zooveel geeft voor ... lage contributie!"

Elf leden, die oorspronkelijk bezwaar hadden ... *f* 5.— contributie te betalen, hebben — toen ... programma zagen voor dit seizoen — spontaan ... contributie op *f* 5.— gebracht. Iemand, die in ... bedankte, kwam op zijn bedankje in Nov. terug.

Welnu, laat deze feiten voor U een aansporing ... om in de eerste maand van het nieuwe jaar elk ... zegge en schrijve één — nieuw lid aan te werven! ... staan we sterk en dankbaar zullen wij in het ... vermelden achter den naam van het nieuwe lid ... naam van den aanbrenger. De afd. Arnhem ... weken achter elkaar telkens ruim 30 nieuwe leden ... een aanwinst dus van meer dan 100 in één maand. ... Wat Arnhem kan, kan Nijmegen ook! Dus: Ex...

Wij behoeven toch niet meer tegenover de leden ... O. en W. te betoogen, dat de Nederlander meer ... langstelling *moet* toonen t.o.v. van zijn overzeesche ... westen, teneinde wederzijdsche waardeering en samen-werking te bevorderen, en dat er dus voor elk Neder-lander plaats is in O. en W.

Met man en macht dus aan 't werk om nieuwe ... te werven! Steeds crescendo, om het nationale ... Nederlandsche doel te bereiken: Indië aan Neder... Nederland aan Indië! Samenwerking en associatie ... West en Oost in „Oost en West", alle nijdigaards ... spijt.

GESCHER,
Secret...

Mededeelingen.

Van de Redactie.

POSTPAKKETTEN MET VRUCHTEN, ZADEN OF PLANTEN.

Op verzoek van het Hoofdbestuur der Posterijen ... Telegrafie plaatsen we het volgende:

De Nederlandsch-Indische Postadministratie ... er met nadruk de aandacht op, dat de meeste pakketten ... uit Nederland, wier inhoud geheel of voor een ge... bestaat uit vruchten, planten of zaden, niet ver... zijn van het vereischte gezondheidscertificaat.

Werd vroeger door den Indischen Plantenziekten-kundigen dienst met de aanhouding van dergelijke ... ketten eenige toegevendheid betracht, in de ver... ting, dat het verbod tot invoer zonder certificaat ... zamerhand door de Nederlandsche afzenders meer ... worden geëerbiedigd, nu gebleken is dat zulks geens... het geval is en in den tijd van een half jaar nog ... 100-tal van dergelijke pakketten uit Nederland niet ... gezeld waren van een certificaat, zullen deze voort... alle worden aangehouden en geheel of gedeeltelijk ... den vernietigd.

Het is derhalve van het grootste belang voor de Ne-derlandsche afzenders, dat zij de verzendingsvoorwaar-den voor pakketten met voornoemden inhoud volledig ... nakomen.

Nadere inlichtingen over de verkrijging van het cer-tificaat verstrekt de Nederlandsche Plantenziektenkun-dige dienst te Wageningen.

Van het Informatie-Bureau:

STEMD VOOR UITZENDING NAAR NED.-INDIE:

Roebersen, Madurastraat 70(II), Amsterdam.
Diepeveen, Soetendaalscheweg 69a, Roterdam.
Steenge, Gemeenteveldwachter te Gasselternijveen.
Vraas, Rijksveldwachter te Blokzijl.
Zonderop, Marechaussee-Kazerne, 's-Hertogenbosch.
van Boven, Marechaussee, Moerdijk.
van Popering, Laakkade 15, 's-Gravenhage.
Politieopziener bij de Algemeene Politie in N.-I.
Carmejoole, Onderwijzer bij het O.L.O., St. Maartensdijk (Z.).
J. Winter, Onderwijzer b/h Openbaar Lager Onderwijs, Rijswijk (Z.-H.), (Geen nader adres).
van Emst, idem als voren, Frederiksoord, (Geen nader adres).
Lichtveld, Gouvernementsarts (psychiater) bij den dienst der Volksgezondheid, Marialaan 3, Apeldoorn.

INDISCHE AMBTENAREN MET VERLOF:

Dede, Gedipl. techn. ambtenaar b/d P.T.T. dienst (kl.), Elsstraat 4, 's-Gravenhage.
J. Schmidt, Hoofdtelefoniste 1e kl. b/h Telefoonkantoor te Weltevreden, Watervlierstraat 58, 's-Gravenhage.
N. Blomme, Gedipl. techn. ambtenaar 1e kl. b/d P.T.T. dienst, Watervlierstraat 58, 's-Gravenhage.
Mac Gillavry, Politieopziener i/d residentie Batavia, Obrechtstraat 343, 's-Gravenhage.
Lafontaine, Tijd. wnd. commies 1e kl. b/d P.T.T. dienst, Obrechtstraat 552, 's-Gravenhage.
Mutsaers, Electrotechn. ambtenaar b/d dienst voor Waterkracht en Electriciteit, tijdelijk tewerkgesteld bij het bedrijf der Oembelinsteenkolenmijnen, Louise de Colignystraat 157, 's-Gravenhage.
Volkerts van Hoogendaal, tijdelijk waarnemend Hoofdbeheerder van 's Landspandhuis te Batavia, Goudenregenstraat 55, 's-Gravenhage.
W. Thode, Boscharchitect 1e kl. b. h. Boschwezen N.-I., Xantenerstrasse 3, Berlin, W. 15.
Eysma, Mijnbouwk. hoofdopzichter b. d. dienst v. Mijnbouw, werkzaam b. d. opsporingsdienst, 2de Sweelinckstraat 146, 's-Gravenhage.
Ankoroma Coffie, tijd. Adj.-Controleur voor de Belastingen te Medan, Bentinckstraat 145, 's-Gravenhage.
...mme, Telefoonambtenaar 2e kl. b. d. P.T.T.-dienst, p.a. J. A. Buurman, M. H. Trompstraat 3 I te Amsterdam.
de Castro, Ambtenaar op wachtgeld, laatstelijk Ambtenaar met den titel van Adj.-Referendaris Depart. van Gouvernementsbedrijven, Hotel „Pomona", 's-Gravenhage.
Schrieder, Hoofdagent van politie 1e kl. in de residentie Krawang, prov. West-Java, Jekerstraat 17a, Maastricht.
H. Peltzer, Werktuigkundige b. d. Landsautomobieldiensten der S.S. en Tramwegen, Kaiser Wilhelmstrasse 9, Düsseldorf.
M. Johannes, Controleur 1e kl. b. d. P.T.T.-dienst, p.a. Hotel „Pomona", 's-Gravenhage.
W. Kerkhoff, Beheerder 2e kl. van 's Landspandhuis te Batavia, Sneeuwklokjesstraat 14, 's-Gravenhage.
E. G. Robijn, Hoofdopzichter bij den Waterstaat en 's Lands B.O.W., Edisonstraat 85, 's-Gravenhage.
Mej. J. M. den Berger, Commies b. h. Proefstation voor het Boschwezen in Nederlandsch-Indië, p.a. Mevr. van Haeften, Koninginnelaan 15, Rijswijk.
J. G. A. Nanning, Gediplomeerd Gezaghebber der 1e kl. b. h. Binnenlandsch Bestuur, Plaats 9, 's-Gravenhage.
A. J. J. Poleij, Controleur 1e kl. b. d. P.T.T.-dienst, Papegaaistraat 14, Goes.
J. M. Ridder, Stationscommies b. d. Staatstramwegen, Schelpkade 9, 's-Gravenhage.
J. C. Schalker, Onderwijzer der 1e kl. b. h. O.E.L.O., Delftschelaan 141, 's-Gravenhage.
Dr. G. de Gelder, Hoofd van den dienst Electrificatie Staatsspoor- en Tramwegen, p.a. Van Weede van Dijkveldstraat 41 te 's-Gravenhage.
W. J. Kleist, Ambtenaar 4de kl. (groep II) bij den dienst der In- en Uitvoerrechten en Acc., Laan van Meerdervoort 190, 's-Gravenhage.
H. Küper, Kommies der 3e kl. b. d. dienst der In- en Uitvoerrechten en Accijnzen, Van Beuningenstraat 57(IV), Amsterdam.
Mevr. C. Bruins, geboren Smits, Onderwijzeres der 3de kl. b. h. O.E.L.O., Archimedesstraat 30, 's-Gravenhage.
Mej. G. Kramer, wnd. Hoofdverpleegster b. h. Krankzinnigengesticht te Buitenzorg, Pres. Krugerstraat 96, IJmuiden.
J. L. Vernooij, Collecteur te Lho Soekon (gouvernement Atjeh en Onderhoorigheden), Sittard.
W. J. M. Huisman, Controleur 1e kl. b. d. P.T.T.-dienst, Zutfenschestraatweg 25, Dieren.
B. Th. Walnigitang, Kapitein der Infanterie, Obrechtstraat 243, 's-Gravenhage.
J. P. Eldermans, Kapitein der Mil. Adm., Staringstraat 30, Nijmegen.
J. P. Gootjes, Onderluitenant pl. adjud., Berg en Dalscheweg 356, Nijmegen.

MET PENSIOEN.

Ir. D. Meyer, Hoofdingenieur van den Waterstaat, Kerklaan 14, Laren (N.-H.).
E. van der Meulen, Assistent-resident van Ketapang, Rijswijkscheweg 412, 's-Gravenhage.
J. F. Oudkerk Pool, Assistent-resident van Lombok, Gr. Hertoginnelaan 250, 's-Gravenhage.
G. L. 't Sas, Gezaghebber 1e kl. bij het B.B., Hotel „De Kroon", Breda.
J. R. Schwenck de Jong, Resident van Batavia, Malakkastraat 28, 's-Gravenhage.
W. Steffens, Gezaghebber b. d. Gouv. Marine, Banstraat 27, 's-Gravenhage.

Mutatiestaat van 6 tot 13 Juli.

Nieuwe Leden:

	Geïntroduceerd door:
Westerman Holstijn, Amsterdam, Reynier Vinkeleskade 82.	Afdeelingsbestuur van Amsterdam.
Wijntjes, Kolenhandelaar, Leiden, Haven 14. f 5.—.	den heer R. Zuyderhoff te Den Haag.
Weyhenke, Hoofdmachinist K. P. M., Den Haag, Koopstraat 204. f 5.—.	Secretaris Dagelijksch Bestuur van Oost en West.
de Bats, Apeldoorn, Burglaan 24. f 5.—.	Secretaris Afd. Apeldoorn.

Afschrijven:

de Vries, Oud Hoofdonderwijzer in Suriame, Utrecht, Roerstraat 27 (overleden).	P. R. Vetter, Notaris te Probolinggo (overleden).

Adresveranderingen:

de Weduwe L. C. van Nouhuys geb. Jkvr. H. Leyssius, van: Apeldoorn, Frisolaan 3, naar: Beekbergen, „'t Hoveke". f 5.—.
Everdingen, Apeldoorn, van: Schotweg 11 naar: Arnhemsche weg 122.
Uitgenius, Rotterdam, van: Gerrit Jan Mulderstr. naar: van Weelstraat 29a.
Jonkers, van: Laag Soeren terug naar: Wassenaar, Schouwweg 34.
C. F. J. Hagedoorn, van: Nijmegen, St. Annastraat 144 naar: Breda, Verdaesdonkstraat 54. f 5.—.
van, Gep. O.-I. Ambtenaar, van: Apeldoorn, Prins Hendrikplein 3 naar: Den Haag, de Carpentierstraat 10. f 5.—.
E. F. Nijenhuis-van Beuzekom, Den Haag, van: ...straat 14 naar: Columbusstraat 236.
F. H. Suermondt-Albrecht, van: Weltevreden, Gondangdia 9 naar: Den Haag, Statenlaan 5. f 10.—.
J. Jochems, Arts van: Semarang naar: Den Haag, Schuytstraat 221. f 5.—.
van Haastert, Ass.-Resident, van: Den Haag, ...straat 70 naar: Weltevreden Dep. v. B. B.
Bergers, Kapitein Inf., geplaatst in Atjeh en Onderhoorigheden.
G. J. Tielrooy, Kapitein Inf., gelaatst bij het 4e Bat. Inf. te Tjimahi.
A. C. Deenik, thans Directeur O.S.V.I.A. van: Poerwakarta naar: Bandoeng.
Mr. A. Enda Moemi, van: Semarang naar: Soerabaja, Regentesselaan 26.
Dr. H. D. J. Apituley, Officier v. Gezondheid 1e kl. van: Magelang naar: Weltevreden.
H. C. M. Dorren, Wd. Hoofdcommissaris van Politie van: Banjoemas naar: Soekaboemi.
Mr. Raden Gondokoesomo, thans Landrechter te Tegal.
D. J. van der Linden, Administrateur onderng. „Anim Sand I-IV" van: Kali Baroe naar: Halte Glenmore S.S.-O.L. (Banjoewangi).
L. G. van Loon, Hoofdkantoorhoofd P.T.T. van: Semarang naar: Medan W. A. Berkholst, Gep. Ass.-Resident, thans: Soember Warso 200 te Lawang.
G. J. Kallansee, onderluitenant Art, thans: Bandoeng, Blimbanglaan 7.
C. J. Batenburg, thans: Ass.-Resident t.b. te Medan.
J. C. F. Schor: vertegenwoordiger H.V.A. te Medan.
H. C. Creutz Lechleitner, Majoor der Infanterie, thans: Bandoeng, Riouwstraat 131.
W. van Genderen, van: „Hecht en Sterk" naar: Combé bij Paramaribo. P. O. Box 194. (Suriname).

VEREENIGING „OOST EN WEST"

HOOFDBESTUUR: HEULSTRAAT 17 'S-GRAVENHAGE

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins-Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen doen.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen, van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstr. 17, 's-Gravenhage. Tel. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins-Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752. Dit „Tehuis" biedt studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland vertoeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK, of den Administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", Van-Boetzelaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Tel. No. 50248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna-Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten einde aan hen, die uit Nederland naar Indië gaan, en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstrekken, als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN op huishoudelijk en maatschappelijk gebied, onder leiding van Mevr. J. FRANCO MENDES—Calisch. Spreekuur Donderdagmiddag van 2 tot 4 uur en volgens afspraak, Nic.-Maesstraat, Amsterdam, Tel. 22492.
Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, en de Firma MARTINUS NIJHOFF, L. Voorhout 9, Den Haag (bij deze firma alleen die met een *), zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk.)
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

2. **Onze Oost II. Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

* b. Onze West, tweede druk, bestaande uit:
1. De Kolonie Suriname, door FRED. OUDSCHANS DENTZ,
2. De Kolonie Curaçao, door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overz. Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

* No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

* No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie.)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2e, verbeterde druk.)
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

* No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederlandsch-Indië, zoomede voor verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken en Militairen Geneeskundigen dienst aldaar.** (Opnieuw herzien.) .... Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

* No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

* No. XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber (caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Ned.-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën .... Prijs: **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.

No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
„ 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
„ 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
„ 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
„ 8. De Europeesche vrouw in Indië.
„ 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
„ 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.

No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
„ 2. Het Javaansch tooneel.
„ 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
„ 4. De theecultuur op Java.
„ 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
„ 6. Een doode taal in Indië.
„ 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
„ 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
„ 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
„ 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.

No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
„ 2. Bevloeiïng in Nederlandsch-Indië.
„ 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
„ 4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
„ 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
„ 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië.
„ 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Wnd. Vertegenwoordiger in Nederlandsch-Indië, Mr. M. J. A. Oostwoud-Wijdenes, President Landraad, Tandjong Balei (Sumatra's Oostkust).

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN: Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag Telefoon 14519, Postgiro 14574

Wnd. Vertegenwoordiger in N.-I., Mr. M. J. A. Oostwoud-Wijdenes, Pres. Landr., Tandjong Balei (Sumatra's Oostk.).

Opgericht 21 Maart 1900 door Kolonel G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIËN: N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIE

Vliegtocht van Van Lear Black.

—o—

...n deputatie uit het Bestuur der Vereeniging ...t en West, bestaande uit de Heeren R. Zuyder-..., Voorzitter en F. H. A. van der Brugh, Secre-..., heeft het voornemen namens de Vereeniging, alle deelnemers bij hun behouden terugkeer op ...phol, onder het houden eener toespraak door ...genoemde, een penning aan te bieden als een ...nering aan den wel volbrachten tocht.

Indische Tentoonstelling te Arnhem

11 Juni—28 Juli 1928.

—o—

...schen de beide gebouwen tegenover het ...el is een keurig aangelegd terras. Aan de ...zijde hiervan wordt in het bestaande gebouw, ...ve nog eenige ruimte voor expositie-doeleinde brandweer- en politiepost gevestigd, terweneens een vertrek beschikbaar blijft voor ...e hulp bij Ongelukken.

...er is, als het ware, de grens tusschen het eigen-expositie-gedeelte en het meer naar het Noorgelegen z.g. Westersche deel.

...laatste zal bestaan uit een groot complex, ...ende de stands, voorloopig bepaald ten ge-...an 55, en het Westersch restaurant.

...restaurant maakt eveneens front naar het ...el en is ontworpen in hoefijzervorm, een ...vloer in de open lucht omsluitende.

...dit geheel bevinden zich de stands, waarvan ...gedeelte zoodanig wordt ingericht, dat ook een ...-kast in het restaurant beschikbaar is.

...stands zullen worden verhuurd aan Instel-...en Firma's, die in eenig verband staan met ...of West-Indië.

...restaurant zal plaats bieden aan minimum ...gasten, die, vooral bij eene eventueele ver-...g van het kasteel en de vijvers in de avond-...hier een schitterend uitzicht zullen hebben.

(*Wordt vervolgd.*)

Leden van Oost en West!

...wel velen zich reeds beschikbaar stelden ...en Correspondentschap, zijn er nog tal van ...en in ons land, waar wij nog niet zijn ver-...oordigd.

...t u zelf, of de namen van daartoe geschikte ...en, aan ons op.

...t ons bij onze propaganda!

...r eenige dagen distribueeren wij de Recame-...

...adres is: Nieuwe plein 52, Arnhem

Berbice onder het patronaat der Zeeuwsche familie Van Pere (1627—1714).

—o—

Zooals bekend kwamen na het herstel onzer onafhankelijkheid tengevolge van het verdrag van 13 Augustus 1814 met Engeland onze toenmalige W.-I. koloniën Berbice, Demerary en Essequebo, die in 1803 al in Engelsche handen waren geraakt, voor goed onder Britsche souvereiniteit.

Aanvankelijk afzonderlijk bestuurd door Luitenant-Gouverneurs, ondergeschikt aan den Gouverneur-Generaal der Britsche W.-I. eilanden, vormen zij sedert 1831 eene vereenigde kolonie onder den naam van Britsch Guiana.

De omstandigheid, dat het tijdstip der eerste blijvende nederzetting aan de Berbice welhaast 300 jaren geleden zal zijn (Essequebo en Demerary dateeren als Nederlandsche kolonie resp. van 1621 en 1750) leek ons gunstig om de historie van Berbice onder het patronaat der Zeeuwsche familie van Pere eens op te rakelen voor hen, die haar mogelijk niet kennen of — zoo ja — wellicht vergeten zijn. De geschiedenis van de koloniën Essequebo, Demerary en Berbice door P. M. Netscher, uitgave M. Nijhoff 1888, is onze voornaamste bron geweest voor de samenstelling van dit opstel.

De kust van Guiana (door de voorvaderen de Wilde kust of ook Caribania genoemd) in 1499 door de Spanjaarden ontdekt, werd eerst in de laatste jaren der 16e eeuw door de schepen der Hollanders en Zeeuwen bezocht om handel te drijven. Jan van Pere uit Vlissingen was een der Zeeuwen, wier schepen Berbice omstreeks 1602 reeds voor dat doel hebben bevaren. Een geregelde nederzetting ontstond pas in 1627, in welk jaar de zoon van Jan, nl. Abraham van Pere, bewindhebber der W. I. Compagnie en rijk koopman te Vlissingen woonachtig, ingevolge accoord met die Compagnie vergunning kreeg om een 60-tal koloniërs naar Berbice over te voeren en aldaar te vestigen. In het laatst van Juli 1627 scheepten zich de koloniërs in aan boord van de Arend, schipper Jacob Bart en de Hazewind, schipper Cornelis Cornelisz. Beide vaartuigen, voorzien van eene commissie van den Prins van Oranje, vertrokken eenige weken daarna uit Vlissingen en zeilden naar de Berbice, waar zij den grondslag legden voor deze tusschen Suriname en Demerary gelegen kolonie, door onze voorvaderen in de 18e eeuw gewoonlijk bij verbastering de Barbiche of de Berbiesjes genoemd. Onder wiens persoonlijke leiding deze eerste vestiging heeft plaats gehad is niet bekend, evenmin de loop van zaken in de eerste 30 à 40 jaren. In de Resolutiën der Kamer van Zeeland wordt slechts af en toe de uitzending van een schip met cargasoen (handelslading) of met eenige koloniërs vermeld. Deze sobere gegevens zijn te betreuren, maar verklaarbaar, als men bedenkt, dat Abraham van Pere de bezitter of patroon (stichter) der kolonie Berbice was en zijn leenheer, i.c. de W.-I. Compagnie, geen directe bemoeienis met de kolonie had. Het accoord hiervoren genoemd onderging in de jaren 1628 en 1632 eenige

wijziging en werd 18 Juni 1640 vervangen door eene nadere overeenkomst met Abraham van Pere Jr. en Pieter van Rhee, welke in 1660 opnieuw gewijzigd van kracht is gebleven tot 1678, waarover straks nader.

Van tijd tot tijd hebben de heeren van Pere om Berbice te besturen eenige met de kolonie bekende schippers voor één of twee jaren als Commandeurs gezonden; eerst nà 1678 werd tot de benoeming van vaste Commandeurs overgegaan met 5 of 6 Raden, die een Hof van Politie of Regeering en van Justitie vormden.

Na de vestiging der kolonie was aan den Oostelijken oever der Berbicerivier cp ongeveer 12 geographische mijlen van de monding het fort Nassau aangelegd ter bescherming tegen de aanvallen der Indianen. Op dit fort werd bij het uitbreken van den tweeden Engelschen oorlog in 1665 door een Engelsch oorlogsschip een aanslag ondernomen, doch door den Commandeur Mathys Bergenaar afgeslagen. Minder gelukkig was de naburige kolonie aan de Essequebo, die in Januari 1666 door een Engelsch eskader onder John Scott werd veroverd. Vóór het einde van dat jaar kwam Bergenaar de kolonie te hulp en wist hij de Engelschen te verdrijven. De uit het vaderland gezonden vloot onder den Admiraal Abraham Crynssen, die Suriname in bezit had genomen, behoefde in Berbice en Essequebo dus niet tegen de Engelschen te strijden en bepaalde zich tot het achterlaten van een goede bezetting in laatstgenoemde kolonie. Berbice bleef na Crynssen's vertrek als te voren eene bezitting der heeren van Pere onder bescherming der Zeeuwsche Kamer van de W.-I. Compagnie en was toen nog van geringe beteekenis; de kolonie telde in 1672 vijf suikerplantages en aan de Canje, zijtak der Berbice, eenige nederzettingen van Europeanen voor het drijven van handel met de Indianen.

Omstreeks dien tijd, n.l. 1674, werd de oude W.-I. Comp. wegens den berooiden finantieelen toestand door de Staten-Generaal ontbonden en in hare plaats eene nieuwe W.-I. Comp. bij octrooi van 20 Sept. 1674, ingaande 1 Januari 1675, opgericht, welk octrooi later periodiek vernieuwd is, tot in 1791 ook deze W.-I. Comp. ontbonden is verklaard.

Met de nieuwe W.-I. Comp. kregen de heeren van Pere al dadelijk verschil van opvatting over de onderlinge verhouding, doch de kwesties werden in 1678 opgelost en de kolonie opnieuw aan Abraham van Pere Jr. en zijne nakomelingen als onsterfelijk leen afgestaan.

Gedurende de nu volgende oorlogen van onze Republiek met Engeland en Frankrijk bleef Berbice ongedeerd, tot in 1689 een paar kapers van het eskader onder den Franschen Admiraal du Casse de rivier opzeilden en de kolonie eene brandschatting van *f* 20.000 oplegden. Gelukkig ontkwam men aan de volle betaling, waarvoor de Commandeur een wissel had afgegeven op de heeren van Pere, doordien de Gouverneur van Suriname, van Scharphuysen, tal van Fransche krijgsgevangenen had gemaakt en die uitleverde op conditie, dat de brandschatting voor Berbice zou worden verminderd tot *f* 6000 en eenige vaten suiker. Hierna bleef Berbice voor een tijd van vijandelijke invasie verschoond en ging de kolonie langzaam vooruit; aan de rivier zetten zich tal van particulieren, z.g. vrijlieden, als suikerplanters neer.

In 1712 pakten zich weer donkere onweerswolken boven de kolonie samen, toen een eskader van de vloot onder den Franschen Admiraal Jacques Cassard, die Suriname vermeesterd had, den 8en November onder den Baron de Mouans de rivier opzeilde en het fort Nassau opeischte. De Commandeur Steven de Waterman was na een bombardement van 4 dagen genoodzaakt de chamade *) te laten slaan en een wapenstilstand te verzoeken. Met eene brandschatting van *f* 300.000, betaalbaar voor *f* 118.024 in slaven, suiker, cargasoensgoederen, levensmiddelen en eene bark en voor *f* 181.976 in wissels ten laste der heeren Johan en Cornelis van Pere als eigenaars der kolonie en getrokken door den Commandeur de Waterman met zijne Raden op zes maanden zicht aan de order van de Mouans moest de vrijkoop van het fort en de zes plantages der Compagnie worden verkregen.

Toen de wissel aan de heeren van Pere, van de voorgevallen gebeurtenissen nog geheel onkundig, werd aangeboden, schrokken deze, zooals zich la[…] begrijpen, hevig en weigerden zij dezen te betal[…] De pogingen om de van Pere's tot betaling te n[…] zaken, o.a. van de Fransche gevolmachtigden, […] juist bij de vredesonderhandelingen te Utrecht […] genwoordig, bleven zonder gevolg en de kol[…] werd, als een gewoon handelsartikel nà het pro[…] ingevolge acte van den notaris Paulus van den […] de te Amsterdam van 13 Sept. 1713, aan de Fr[…] schen overgelaten. De houders van den wissel (k[…] lieden en reeders te Marseille, die de vloot va[…] sard met hunne kaperschepen hadden aangevul[…] kwamen echter nog tot eene schikking met de A[…] sterdamsche kooplieden Nicolaas en Hendrik […] Hoorn, Arnold Dix en Pieter Schuurman, die […] slotte geneigd waren den wissel voor *f* 108.00[…] accepteeren en daarmede den eigendom van Ber[…] bice te aanvaarden.

Den 28en November 1714 werd tusschen de n[…] we eigenaren en de familie van Pere eene notari[…] acte gepasseerd, waarbij deze laatste van alle a[…] spraken op de kolonie afzag, met dien verstande, dat de heer Cornelis van Pere, die ¼ van den wis[…] mede betaalde, voor ¼ part mede-eigenaar zou […] ven. De kolonie bleef daarna door onvoldoend[…] drijfskapitaal in gedrukten toestand verkeeren […] dreigde geheel te gronde te gaan, waarom de ei[…] naren besloten in Sept. 1720 eene nieuwe Soci[…] op te richten, waarin de oude bezitters 400 […] deelen van de 1600, elk groot *f* 2000, zouden […] krijgen. Cornelis van Pere werd toen uitgekocht […] daarmede verdwijnt de naam dezer familie uit […] geschiedenis der kolonie Berbice, waarmede zij r[…] een eeuw zoo nauw verbonden was geweest.

Onder de latere belangrijke gebeurtenissen s[…] pen wij aan: de epidemische ziekte, welke […] 1757 tot 1765 Berbice zwaar heeft geteisterd en […] negerslavenopstand in 1763, de bemachtiging […] kolonie door de Engelschen in Maart 1781 (we[…] aan hen Febr. 1782 door den Franschen Admiraal Graaf de Kersaint werd ontrukt en bij den vr[…] van Parijs in 1784 weder aan ons werd ge[…] tueerd), de inbezitneming op 3 Mei 1796 do[…] Engelschen tot den vrede van Amiens in 18[…] eindelijk 24 Sept. 1803 de derde overmeestering door de Engelschen en sindsdien voor goed.

Dat Berbice in lateren tijd na de noodlottige […] te en de moordtooneelen tijdens den slavenop[…] in een kwaden reuk is geraakt, is een feit. Gedu[…] de geruimen tijd was het zeer moeilijk om sold[…] voor het garnizoen te werven en koopvaardijsch[…] pers te krijgen voor de geregelde vaart op die […] lonie. Eene destijds, thans in onbruik geraakte, […] stane uitdrukking was: „*Hij is naar de Berbice*[…] voor „*Hij is reddeloos verloren*".

---

*) Het slaan of blazen der chamade op trom of trompet was in dien tijd het signaal, dat de belegerden in eene vesting of post zich bereid verklaarden te capituleeren; in lateren tijd trad daarvoor in de plaats het opsteken van eene witte vlag.

Een belangrijke historische studi[e]

C. C. BERG. *De Middeljavaansche h[…] sche traditie.* Acad. Proefschrift. […] poort 1927. 178 blz.

Eene promotie op 8 Juli 1927 in de literari[…] faculteit te Leiden, met *cum laude* als judic[…] voert onze aandacht naar de dissertatie, waar[…] doctorale graad en de bijkomende onderscheiding werden verleend. Al lezende groeide onze aan[…] aan tot levendige belangstelling en deze leid[…] den wensch de beteekenis van dit proefschrift uiteen te zetten in dit weekblad.

De combinatie van letteren en geschiedenis […] éénе faculteit en één studiekring lijkt ons nat[…] lijk, vooral voor zoover het oude en middeleeuw[…] sche geschiedenis betreft. Nog sterker geldt […] voor de oude en middeleeuwsche geschiedenis […] Java, dat taalstudie en historische onder[…] samengaan.

Immers, het onderzoek van oorkonden op st[…] of koper, van oud- en middeljavaansche gesch[…] ten is de weg tot kennis van taal en gebeurtenis[…] beide van Java's verleden. De historische tradi[…] van het volk hebben weinig, veelal zelfs vol[…] geen historische waarde; die geldt ook voor […] *geschreven* tradities. Van deze wordt de historis[…] waarde geringer, naarmate de schrijver ervan la[…] leefde na de beschreven gebeurtenissen en na[…] mate het stuk meer keeren is overgeschreven. […] zijn dezelfde oorkonden, die de taalkundige en […] geschiedkundige hebben te onderzoeken; de eer[…] naar de juiste beteekenis, den ouderdom en de […] verheid der taal; de laatste gebruikt de result[…]

...dit onderzoek en toetst en vergelijkt de gegevens met die van vele andere stukken.

Nu wordt het speuren naar de historische waarheid omtrent Java den historicus-literator niet gemakkelijk gemaakt. De promovendus wijst er op, dat in de Sanskrit-litteratuur eene duidelijke geringschatting bestaat voor geschiedschrijving. De Javanen hebben die geringschatting niet overgenomen — getuige hun vele als historisch bedoelde geschriften. Maar bij hun geschiedschrijving stond toch de bedoeling voorop een litterair kunstwerk te scheppen, niet om de historische waarheid te ...en. „Geschiedschrijving ter wille van de geschiedenis zelve, zooals de Chineezen en de Arabieren ze kenden, is onjavaansch; de enkele stukken, die geschiedwerken volgens Westersche opvatting ..., zooals b.v. stukken van de Nâgarakretâgama, de beschrijving van Widjaja's vlucht in de oorlogde van 1216 Çaka [door Brandes uitgegeven en vertaald in de Pararaton] zijn met heel andere bedoelingen vervaardigd... Wij moeten ons dus niet verbazen, wanneer we af en toe opmerken, dat de dichter de geschiedenis opzettelijk verandert om grooter romantisch effect te krijgen" (bl. 8).

Er zal dus wel altijd verschil van meening blijven bestaan omtrent hetgeen wel en wat niet als historie moet worden opgevat in de kidoengs.

De schr. heeft verschillende geschriften uit de Leidsche Universiteitsbibliotheek onderzocht, in de eerste plaats Middeljavaansche gedichten (in 't algemeen: uit den tijd van omstreeks 1400—1600 n. Chr.; de tijdsgrenzen zijn niet juist aan te geven) en de gegevens daaruit historisch getoetst aan vrijwel alles wat omtrent dat tijdvak was gepubliceerd. De vruchten van deze belezenheid zullen zijn, behalve dit proefschrift, de critische uitgave en vertaling van eenige dier stukken (waarvoor een begin is gemaakt met de „Kidung Sunda" in de Bijdragen van het Kon. Inst. v. d. T. L. en V. van N.-I. 1927, dl. 83) en een te verschijnen supplement op H. H. Juynboll's Oud-Javaansch-Nederlandsche Woordenlijst (Leiden 1923).

Wij kunnen in eene aankondiging als deze de onderzochte geschriften niet opnoemen, noch hun inhoud en karakter aangeven. Alleen kunnen wij wijzen op het nieuwe, het tot heden nog niet ...nde of althans niet zóó geziene, dat de schrijver als vrucht van zijn onderzoek ten beste geeft. Het gaat om de geschiedenis van Madjapahit (1294 tot ong. 1500) en die van Bali in de 14de, 15de en 16de eeuw.

De schr. komt tot het resultaat dat de Middeljavaansche historische traditie niet op Java, maar op Bali moet zijn ontstaan. Daar bloeide in de 16de eeuw te Gèlgèl, de toenmalige hofplaats van het toen niet verdeelde Bali, een opgewekt litterair leven, dat zich reeds gedurende de geheele 15de eeuw rustig ontwikkeld had als een zelfstandig geworden stek, in den bloeitijd van Madjapahit uit den Madjapahitschen stam genomen. De Middeljavaansche historische traditie is dan te beschouwen als eene verzameling van verhalen betreffende de geschiedenis van die Javanen, welke zich na de regeering van Ajam Woeroek, of gedeeltelijk misschien reeds kort te voren, op Bali gevestigd hadden, en van de voorouders van deze in Madjapahit. Wat uit den lateren Madjapahit-tijd dateert, zooals de Damar-Woelan-roman, die wellicht herinneringen bevat aan de gebeurtenissen van 1403—1406, bleef op Bali onbekend. Het laatste verhaal uit de Balisch-Javaansche litteratuur, dat op Java betrekking heeft, is de Kidoeng Soenda, die een gebeurtenis van 1357 beschrijft (een verraderlijk door Gadjah Mada beraamden moord op een vorst van West-Java, die zich niet als vazal van Madjapahit wilde gedragen). Volgens dezelfde Middeljavaansche historische traditie ging Madjapahit onder bij of kort na den dood van Ajam Woeroek — wat weer bewijst, dat men op Bali het ...aan dier traditie heeft te zoeken; daar toch wist men van de latere lotgevallen van dit rijk niets af.

Een andere conclusie van schr. is, dat de kroniek Pararaton, ons door Brandes op zoo voortreffelijke wijze bekend gemaakt, niet (zooals Brandes meende) de gemeenschappelijke bron der historische kidoeng's kan zijn. Hij meent dat dit boek en de Pandji Widjajakrama, de Lawe en de Kidoeng Soenda uit ééne vloeiende massa traditie voortgekomen, en dat deze werken op verschillende tijden en plaatsen zijn ontstaan. Schr. gist dat de Pararaton een op Java samengestelde kroniek ...nnen zijn, die naar Bali werd overgebracht en later gecombineerd met op Bali toen reeds ...nde geschiedverhalen.

Dat is dus de nieuwe gedachte in dit boek: het letterkundig leven, op Bali in den tijd van het Gèlgèlsche hof bloeiend, de bron van de geheele historische traditie, zooals die in de Middeljavaansche kidoengs is belichaamd. Is schrijver's inzicht juist, dan valt er een ander, o.i. ook wel natuurlijk licht op nog een tweetal feiten: 1°. dat zoowat alle Oudjavaansche en Middeljavaansche litteratuur in Balische bibliotheken bewaard is gebleven; 2°. dat de „beschaafde", „ontwikkelde" Baliërs zich, in tegenstelling met de berg-Baliërs (Bali Agi) of oorspronkelijke Baliërs (Bali Moela) gaarne „Wong Madjapahit" noemen.

Wat het eerste punt aangaat kan men zich losmaken van de gedachte, dat die litteratuur van Java naar Bali zoo zijn overgebracht, hetzij door emigreerende beminnaars der letterkunde, hetzij door vluchtelingen voor Mohammedaansch geweld, hetzij om die geschriften te redden van vernietiging door Islamieten. Dit een en ander zal natuurlijk wel eens zijn voorgekomen, maar het is toch heel wat natuurlijker aan te nemen, dat lettervrienden op Bali zelve die werken schreven of in den tijd, toen er van Islamitischen drang nog geen sprake was, op Java ontstane werken lazen en overschreven. De nieuw-Javaansche lezing, die ook de Europeanen zoo lang als waarheid hebben aangenomen en die nòg telkens in touristen-wetenschappelijkheid opduikt als zou in 1478 na Chr. Madjapahit door de Mohammedanen zijn verwoest in een godsdienstoorlog en toen het geheele Hindoeïsme, met priesters, kasten en al, zelfs met den koning er bij volgens een deel der verhalen, naar Bali zijn gevlucht en daar overgeplant — die lezing is al een halve eeuw geleden afdoende weerlegd. Maar een heldere voorstelling van de wijze waarop dan de Javaansche litteraire beschaving op Bali tot bloei kwam, ontbrak eigenlijk en wordt door schrijver's hypothese verschaft. En wat het tweede punt aangaat, dat de ontwikkelden zich „menschen van Madjapahit" noemden, in den zin van: lieden, die de beschaving van M. in zich opnamen, dit herinnert ons aan bijv. het binnendringen der Fransch-Bourgondische beschaving in de Middeleeuwsche Nederlanden of aan de verfransching der welgestelde Vlamingen. De verjavaansching van den Balischen geest is met veel strijd gepaard gegaan, strijd tegen het Balische nationalisme. Van die verjavaansching moet het hoogtepunt niet worden gelegd in 1478, maar één of anderhalve eeuw vroeger. Een andere strijd had de Javaansch-Balische litteraire beschaving te voeren: die tegen de *politieke* macht van Madjapahit op Bali. Deze kan nooit intensief zijn geweest en nam spoedig een einde. Na 1400 was Bali zeker al politiek los van Java (buiten Balambangan) en sedert ontwikkelde het zich zelfstandig.

In Hst. IV onderneemt de schrijver de ondankbare en wel haast hopelooze taak om de geschiedenis van het rijk Gèlgèl samen te lezen uit de elkaar tegensprekende, dikwijls tendentieuse, geromantiseerde, door uitheemsche verhalen en volksdommelijke voorstellingen gekleurde en soms lang na de verhaalde gebeurtenissen geschreven en daarna nog weer eens overgeschreven inheemsche bronnen, schraal aangevuld door de eerste Europeesche berichten. Dit hst. beslaat 75 blz., bijna de helft van den tekst en maakt het waarschijnlijk, dat Gèlgèl de vorstenzetel was van vóór de 15de eeuw tot 1651 toe.

L.

Verkeerde voorstellingen van Surinaamsche toestanden.

Multatuli zei het reeds zoovele jaren geleden: „Daar ligt een roofstaat aan de zee tusschen Oost-Friesland en de Schelde". En om dien roofstaat eens goed te tuchtigen, schreef hij heel veel en droeg een heel boek op aan den Koning, aan den Keizer van het prachtige Rijk van Insulinde, enz. enz. Maar die roofstaat heeft, in weerwil van dat boek, in weerwil van die opdracht zelfs, zijn streken nog niet en moet steeds niet afgeleerd. En haalt ze nog altijd uit in Oost en West. Ja, in de West vooral!

De heer Albert Helman [1]) althans wil ons dat doen gelooven en de heer Albert Helman komt uit dat land, ver in het Zuid-Zuid-Westen, het land, „dat

[1]) Albert Helman. Zuid-Zuid-West. De schrijver is de Surinamer L. Lichtveld (zie West-Ind. Gids, afl. Juli—Aug.).

hij sterven ziet en verzinken in een bodemloos moeras". Daar hebben wij het moeras, dat altijd op de proppen komt, als er van Suriname sprake is. Nieuw is dat moeras niet bepaald!

Trouwens, nieuw is er niet veel in dit boek, al is het niet te ontkennen, dat er bladzijden in voorkomen, bij het lezen waarvan men de Surinaamsche natuur als voor zcih ziet. Wat wil het? Wil het ons laten zien, hoe Suriname is. Dan moet men het vooral niet lezen. Want zóó is Suriname *niet*. De Westerling, die aan den Waterkant in Paramaribo aankomt, kijkt met genoegen naar het schilderachtige gewoel, naar de levendigheid van de verschillend gekleurde typen op de markt, luistert, geamuseerd aanvankelijk, naar het gekakel en het geruzie. Neen, zegt de heer Albert Helman: „Alle rassen ter wereld ontmoeten elkander in dit land; *niemand stoort de ander, omdat elk eenzaam is*." Niemand stoort den ander! Luister maar eens naar Missie Carolina, als zij tegen een koelievrouw staat te schelden!

En dan die hindoe, die Tagore leest en uit het hoofd kent en die op vertrouwelijken voet staat met nog andere dichters en wijsgeeren, voor wien de Veda's dagelijksche lectuur zijn! Kom, mijnheer Helman, waar haalt u dien vandaan? Enfin, dat is niet zoo erg; zoo'n dichterlijke hindoe in een rijstveld staat niet kwaad. Den artist moge die vrijheid vergeven worden! Maar wat wel erg is, en wat hem niet mag vergeven worden, zijn de woorden, die hij dien gefantaseerden Britsch-Indiër in den mond legt: „Want een koelie is een arm man, een klein bedelmannetje; en de sahibs schelden hem uit, of *de gouverneur neemt hem zijn rijstveld af, of sluit hem op in de gevangenis*. Maar de koelie bidt ook en leest, als hij."

Men zou haast zeggen, dat die Gouverneur zoo iemand is, als het distriktshoofd van Parang-Koedjang, die Saïdjah's vader zijn buffels ontnam! Maar zoo is het *niet* in Suriname. Suriname is een deel van Nederland en in Grooter-Nederland regeert niet meer middeleeuwsche willekeur of Oostersch despotisme. Daar houdt hoog en laag zich aan de wet. Ook de Gouverneur van Suriname, als hij, misschien wegens achterstalligheid in het betalen van de pacht, den koelie zijn rijstveld moet ontnemen. En de slavernij is er ook al afgeschaft, reeds in het midden van de vorige eeuw, al wil de heer Albert Helman ons ook doen gelooven, dat die er nog is, als hij zegt: „Ik weet niet, om welke geheimzinnige schuld — oud sinds menschenheugenis — dat nu zoo diep en droevig het negerras boet, desolaat, als één volk desolaat kan zijn...... Ik zie hem [dat is dan de Neger] traag en ongaarne werken in den schroeienden dag, glimmende zwartheid vol parelende druppels, die zich dieper kromt, als hij de stem van den opzichter meer vreest."

Jammer nog maar, dat er niet staat de zweep van den bastiaan! Vraag U eens aan een opzichter, mijnheer Helman, als U weer eens in Suriname komt, hoe voorzichtig hij moet zijn, èn met Javanen, èn met Britsch-Indiërs èn met Negers, als hij tekortkomingen in de afwerking van de taak ontdekt! Dan zult U gewaar worden, hoe groot de afstand is tusschen den plantage-arbeider van nu en den Neger, dien U ons wil voor oogen brengen.

Maar, ... de heer Albert Helman heeft, hij zegt het zelf, *het innigste, wat in hem leefde, vertoond, als in een bioscoop*. Is dat de opperste waarheid voor hem? Heeft hij wel eens gelezen, of gehoord, hoe *onwaar* de bioscoop weergeeft, wat er voor de lens gebeurd is? Hoe daar alles schijn is, knap gedaan, maar niet meer, dan een kunstig samenstel van trucs? Die bioscoop is al een zeer ongelukkige garantie voor de waarheid. En even onwaar, als het voorbijflitsende filmbeeld, dat wij daar te genieten krijgen, is de voorstelling van dien Minister, schuimbekkende over de schadepost in de *West*, van den Gouverneur, *die in zijn witte paleis den ondergang tracht te bezweren met dagelijksche danspartijen en kleine intriges van ambtenaren.*

Als een schrijver het publiek, dat hij wellicht veracht, — sommige schrijvers doen en deden dat, — zóó inlicht over het land, dat hij zegt lief te hebben, dan doet hij dat land meer kwaad dan goed. Als wij hier ervaren, dat menschen in Engeland en de Vereenigde Staten, die nooit de zee zijn overgestoken, hun kennis van ons land ontleenen aan prentbriefkaarten, als wij merken, dat zij denken dat de mannen hier rondloopen in wijde Volendammer broeken en de vrouwen in een dozijn rokken, dat allen lange pijpen rooken en jenever drinken en verder, dat er niets dan weilanden en windmolens zijn, dan halen wij de schouders op, meer niet. Maar wij ergeren ons, als de heer Albert Helman in ons land zelf, dat hij *haat, niet om de gedweeë tred van zijn burgers, noch om de grijze galeitaak van elken-dag-eender zijn (want dat is degelijk!) maar om de matelooze hoovaardij, waarmee zij haar*(!) *eigen voortreffelijkheid* vaststelt, de dingen voorstelt, zooals zij *niet* zijn. Hier, in Holland, dat volgens den heer Helmar *een theater, een droevige comedie van opgedirkte dwazen is.*

Onwaar is, wat hij vertelt van *vuile immigrantenschepen*, waarin koelies overgevoerd worden, die *meestal sterven in het sousterrain van een stinkend (!) hospitaal.*

Onwaar is het, wat hij vertelt van het *doffe, wezenlooze staren van de Negers*, onwaar is zooveel wat in dit boek voorkomt.

Was alles zoo, als de heer Albert Helman ons wil doen gelooven, hier en in Suriname, dan was het heel erg, maar het is niet zoo. Laten wij aannemen, dat de heer Albert Helman, die vermoedelijk nog jong is, nog niet helder en onbevangen de dingen kan zien, zooals zij zijn. En laat vooral degenen, die de West niet kennen, niet gelooven, dat het daar zoo'n schandelijke toestand is. Een dorado is Suriname nog niet, maar evenmin is het een slavenkolonie, bestuurd door een samenraapsel van nietswaardigen.

Een boek, als dit, geschreven door iemand uit het land zelf, had goed kunnen doen, door mede te werken tot het wegnemen van „oude, deels historisch verklaarbare vooroordeelen", waarvan de Gouverneur Van Heemstra in zijn rede bij de opening van het nieuwe zittingsjaar der Koloniale Staten gewaagde. Het had mede kunnen werken, om dezen wensch van Z. E. nader tot vervulling te brengen: „Dan worde eens voor goed het velum weggeschoven, hetwelk, maar al te vaak, Nederlanders en Surinamers gescheiden houdt."

Nederlanders, die naar Suriname gaan, wij schreven het reeds in dit blad, maanden geleden, hebben die vooroordeelen niet. Zij haten het land niet, waar zij een belangrijk deel van hun leven hopen te werken. En de Surinamers? De heer Albert Helman legt ons zijn innigste gedachten en gevoelens bloot. En die worden, helaas, door velen, daar in het Zuid-Westen gedeeld.

Nieuwer-Amstel, Juni 1927.

C. K. KESLER.

Van Week tot Week.

Dinsdag 12 tot Maandag 18 Juli.

De eerste passagiersvlucht Amsterdam—Batavia. De aankomst van het Fokkervliegtuig F VII te Amsterdam is — zooals bekend is — belangrijk vertraagd door een oponthoud van drie à vier dagen te Basra, waar de dappere bemanning den strijd tegen de elementen heeft moeten opgeven. Was aanvankelijk gehoopt dat het vliegtuig zou arriveeren op Dinsdag 19 Juli of den volgenden dag, door dat gedwongen verblijf te Basra (aan de samenvloeiing van Tigris en Euphraat) kan de aankomst (als alles overigens medeloopt) eerst worden tegemoet gezien op a.s. Zaterdag of Zondag.

Een gouvernement Zuid-Sumatra. Bij den Volksraad is een ontwerp-ordonnantie ingediend tot instelling van het gouvernement Zuid-Sumatra, waarnevens de toezegging tot zeer spoedige indiening van een dergelijk ontwerp voor het gebied tusschen Zuid-Sumatra en Atjeh.

In de memorie van toelichting wordt het wenschelijk geacht, dat het nieuwe gouvernement omvat de Lampongs, Benkoelen, Palembang, Djambi, Banka en Billiton onder een gouverneur met als standplaats Palembang.

Het communisme in Indië. Den 14en dezer zond Aneta uit Padang de navolgende telegrammen[1]:

Vijf uit de Hedjaz uitgezette hadjis, die op de Westkust thuis hooren, zijn hier aangekomen. Zij worden verdacht van het maken van communistische propaganda onder de Mekkagangers. — De politie alhier heeft ontdekt, dat er leden geworven werden voor de Perkoempoelan Kaoem Communist Indonesia. Het bewijs van lidmaatschap bedraagt één cent. Een sowjet-embleem, versierd met de letters P. K.

1) De tekst dezer en volgende Aneta-telegr. is ontleend aan het „Vaderland".

C. I., moest op den nek worden gedragen. Verscheidene personen zijn gearresteerd. De indruk is, dat tot dusver weinig penningen verkocht zijn.

Verder seinde Aneta, dd. Bandoeng 15 Juli: Te Batoe Djadjar nabij de garnizoensplaats Tjimahi zijn eenige millitairen in voorarrest gesteld onder verdenking van het voeren van communistische propaganda in de dessa.

Deze berichten zijn als het ware de inleiding van latere telegrammen, waaruit blijkt dat de communisten opnieuw hebben getracht hun slag te slaan, op de wijze als in Nov. '26 is geschied. In den nacht van 17 op 18 Juli zou op verschillende plaatsen op Java (Bandoeng, Batavia, Soerakarta) een algemeene opstand uitbreken, welke echter door de waakzaamheid der autoriteiten is verijdeld. Ditmaal waren er zelfs een aantal Inlandsche militairen (Menadoneezen) bij betrokken, die met de communisten gemeene zaak zouden maken.

Door deze nieuwe pogingen tot omverwerping van het gezag, worden de woorden van den Gouverneur-Generaal bij de opening van den Volksraad: dat het communisme in Indië nog niet is bezworen, helaas volkomen bevestigd.

. A. de Vogel †. In den ouderdom van 39 jaar is te 's-Gravenhage overleden de heer Ir. J. E. A. de Vogel, ingenieur bij de Burgerlijke Openbare Werken in Ned.-Indië.

...mens Kon. Militaire Academie. Bij gehouden examens zijn geslaagd:

voor tweede luitenant der Infanterie O.-I. leger de cadetten-sergeant D. H. G. van Bergen v. d. Grijp, J. H. J. Brendger, J. A. Carpentier Alting, J. B. Doedens, J. J. Donk, H. W. Hartwig, L. N. F. v. d. Kolk, G. A. C. Monteiro, F. O. B. Musch, J. A. Reyntjes, J. J. C. A. Schollen, D. A. M. Smit, J. H. Tijmann en G. J. Wulfhorst;

voor tweede luitenant der Artillerie O.-I. leger de cadetten-sergeant J. E. Enderman, W. J. Kaldenbach en G. R. Wartena.

...menstelling van den Raad van Indië en van den Volksraad. Batavia, 16 Juli (Aneta). Ingediend is een ontwerp tot wijziging van de artikelen 7, 9, 55 en 72 van de Staatsregeling. Het doel van de wijziging is:

1e. Uitbreiding van het aantal leden van den Raad van Nederlandsch-Indië, zoodat deze zal bestaan uit een vice-president en zes leden.

2e. De duur van het lidmaatschap van den Raad van Nederlandsch-Indië wordt op ten hoogste vijf jaar gesteld. Aftredenden zullen niet dadelijk mogen worden herbenoemd.

3e. De samenstelling van den Volksraad zal zijn: 30 Inlanders, 25 Europeanen en 5 vreemde Oosterlingen, waarvan respectievelijk 10, 10 en 2 zullen worden benoemd.

...dië overledenen. Te Soekaboemi is, 45 jaar oud, overleden de heer *R. Smissaert*, hoofdadministrateur der onderneming Sinagar. — Te Bandoeng overleed, op 60-jarigen leeftijd, de heer *. H. de Quant*, gep. majoor-titulair der Inf. O.-I. leger. — Uit Weltevreden wordt het overlijden gemeld van den heer *A. Bolderdijk*, oud 43 jaar, hoofdambtenaar bij het Dep. van Gouvernementsbedrijven.

...sche muziek en tooneel te Frankfort. Op uitnoodiging en als gast van het bestuur der muziektentoonstelling te Frankrfort a/d. M. heeft het Nederlandsch Indonesisch Verbond aldaar tusschen 14 en 23 dezer een reeks van zeven gamelan- en dansuitvoeringen.

Boeatan heeft voor dit doel de gamelan in bruikleen gegeven.

...nval op Dr. Knoppert in Atjeh. Koeta Radja, 11 Juli (Aneta). Een Atjeher heeft te Sigli den officier van gezondheid 1ste kl., dr. J. L. P. H. Knoppert, aangevallen met een rentjong, doch deze officier werd niet gewond; wel kwam de heer Knoppert te vallen, waarbij hij een heup brak. De aanvaller werd neergelegd.

...n den Volksraad. Batavia, 16 Juli (Aneta). De heer S. J. Aay, onlangs van verlof uit Europa teruggekeerd, is benoemd tot lid van den Volksraad in de vacature van den heer J. B. Ostmeier.

...r M. P. J. G. Brouwer †. Te 's-Gravenhage is, in den ouderdom van bijna 82 jaar, overleden de heer M. P. J. G. Brouwer, gep. majoor-intendant van het O.-I. leger.

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt.

Indonesische Weefsel-tentoonstelling.

Zooals reeds verleden week werd aangekondigd, is de Weefsel-tentoonstelling, welke door de Vereeniging van Vrienden der Aziatische Kunst", welke, van 17 Juli tot 10 Augustus, in de twee groote zalen van *Pulchri Studio* te 's-Gravenhage zou worden gehouden, j.l. Zaterdagmiddag geopend door den Minister van Koloniën, nadat Mr. H. K. Westendorp, de voorzitter der vereeniging, een inleidend woord had gesproken, waarbij deze o.m. memoreerde, dat dit de vierde tentoonstelling is, door de vereeniging georganiseerd.

Het verheugt ons ten zeerste, dat deze expositie nu eens geheel gewijd is aan de Indonesische kunst en wel speciaal aan het fraaie z.g. *ikat*-weefsel, dat een veel grooter, meer algemeene bekendheid en bewondering verdient, dan het tot heden nog bezit. Voor de Parijzenaars b.v. was het een openbaring, toen zij het ontdekten op de onlangs in het Louvre-Museum gehouden Indonesische kunsttentoonstelling en daarom is 't wel jammer, dat er ditmaal bij de opening dezer zoo fraaie tentoonstelling ten onzent geen buitenlandsche kunstkenners zijn genoodigd, zooals de Vereeniging anders wel pleegt te doen. Het is te hopen, dat er toch wel eenige vreemde bezoekers zullen komen, om den roem er van wijd en zijd te verkondigen, een feit, waarop de lof der Nederlanders voor dit ongeëvenaard kunsthandwerk nog altijd schijnt te wachten. Op hoogstens een honderdtal kunstliefhebbers en -verzamelaars na, zijn er maar weinigen in ons land, die gevoel voor dit kunstwerk hebben en het weten te waardeeren, hetgeen voor de Indonesische kunstnijveren zeker weinig aanmoedigend is. Doch de teekenen des tijds wijzen gelukkig op een naderende kentering ten deze.

De totstandkoming dezer tentoonstelling, waardoor, zooals de voorzitter zeide, een lang gekoesterde wensch van den heer Visser — bestuurslid dier vereeniging en enthousiast verzamelaar o.a. van Indonesische weefsels, waarvoor hij, volgens zijn zeggen, bij „Boeatan" den smaak kreeg — in vervulling ging, is op zichzelf reeds een veelbelovend feit, zoo ook, dat de Nederlandsche pers er nu meer aandacht aan wijdt, veel meer dan zij b.v. in Juli 1901 deed, toen de eerste Oost-Indische weefsel-tentoonstelling door de Kunstnijverheid-Commissie der Vereeniging „Oost en West", waaruit „Boeatan" gegroeid is, in de Gothische Zaal te 's-Gravenhage gehouden werd, waaraan de heer *G. P. Rouffaer* — eveneens een warm bewonderaar, die zijn zeldzame verzameling later aan het Rotterdamsche Museum van Volkenkunde schonk — zijn zorg wijdde en een uitvoerigen catalogus toevoegde.

Zoo was o.a. thans, reeds vóór de opening, in Het Vaderland o.m. te lezen:

„De verbreiding van het prachtige, meesterlijk beheerschte figuurknoopen en daarop volgend partieel kleuren van schering of inslag, of van schering èn inslag, over een groot gedeelte van Zuid-Azië, zal op deze tentoonstelling duidelijk gedemonstreerd worden.

„Uitsluitend met éénkleurige draden geweven of met goud- of zilverdraad doorweven stukken — waarop 't patroon dus door allerlei weeftechnieken verkregen werd — zullen, voorzoover zij in het kader der tentoonstelling passen, vertegenwoordigd worden.

„Uit het bij uitstek rijke materiaal, dat hier te lande aanwezig is — vermoedelijk wordt het door hetgeen in Indië bewaard is gebleven[1]) niet overtroffen — zal slechts het uit schoonheidoogpunt belangrijkste worden gekozen. Daar de weefkunst, met uitzondering van het overgroote gedeelte van het batikkende Java, in de meeste gedeelten van den Archipel tot hoogen bloei geraakte (hoewel reeds verval schier alom valt waar te nemen),[2]) biedt een keur-verzameling van weefsels uit deze gebieden een schoon en karakteristiek overzicht van wat Indonesische kunstzin vermag.

„Batik's en andere, na het weven, door partieele kleuren geornamenteerde weefsels, be-

[1]) Is er in Indië wel iets noemenswaards vergaderd ter inspiratie der inheemsche kunstnijveren? — Red.

[2]) Wat zou hiervan de oorzaak zijn? Is niet onze onverschilligheid ten deze er mede schuld aan en zou 't nu niet hoog tijd worden ook deze „eereschuld" in te lossen? — Red.

hooren niet tot het gebied, dat deze tentoonstelling bestrijkt. Zij zijn trouwens op een fraaie, in 1926 in Den Haag gehouden (door „Boeatan" georganiseerde) speciaal aan die kunst gewijde tentoonstelling, te bezichtigen geweest."

Bij den ingang der Pulchri-zaal staat thans vermeldt: *„verscheidene der fraaiste doeken op deze tentoonstelling werden gekocht bij „Boeatan", in de Toonkamers van Oost- en West-Indische Kunstnijverheid, Heulstraat 19, den Haag.*

Verblijdend is 't, dat deze prachtstukken nu weer bewonderd kunnen worden, te midden van soortgelijken. Want men is er in geslaagd een bizonder mooi geheel bij elkander te brengen, waarvan de voorzitter terecht zeide:

„Al is deze expositie, wat arbeid en kosten betreft, niet zoo veel omvattend als hare voorgangster, zij is in haar soort niet minder fraai, noch minder belangrijk. De keur van weefsels, hier tezamen gebracht, is bij uitstek geschikt een zoo volledig mogelijk overzicht te geven van de ornamentieke kunst, de prachtige vlakverdeeling en het technisch meesterschap op dit gebied van de bewoners van den geheelen Archipel."

Jammer was het daarom, dat hij er aan liet voorafgaan: „Daarbij hebben wij afgezien van het samenstellen van een catalogus, wat steeds buitengewoon groote eischen stelt aan de inrichting, en een proef genomen met bijschriften, zooals dat ook in het buitenland vaak geschiedt". Juist zulk een blijvend document is voor belangstellenden, ook voor later als propaganda-middel, van onschatbare waarde.

Behalve uit particuliere verzamelingen zijn er bizonder mooie stukken ingezonden uit het Rijks Ethnografisch Museum te Leiden (o.a. het nobele, blauw met rood geïkatte Rotineesche weefsel, dat rechts op het middenschot hangt — een geschenk van ongeveer 60 jaar geleden, van Dr. Salomon Muller — enkele uit dat van Delft en niet minder dan een vijftigtal uit het Museum van Land- en Volkenkunde te Rotterdam. Wat deze betreft, vestigen wij in het bizonder de aandacht op de zeldzame Soemba-doek, de laatste op het linker-middenschot, dat met het bovengenoemde Roti-weefsel zeker de *clou* der tentoonstelling vormt. Hoe prachtig doet het zwarte fond, waarin het bekende garnaal-beeld tusschen boommotieven is uitgespaard, aan den bovenkant afgesloten door dezelfde motieven, afgewisseld met paren gestippelde vischjes, terwijl op den steenrooden onderkant elegante hoogpootige hertjes een zeer fijn effect maken en ook de rood-wit-blauwe afsluitrand der franje niet hinderlijk schril van kleur is, zooals helaas bij doeken uit die streek dikwijls het geval kan zijn.

Zeer mooi, in zijn grooten eenvoud, doet ook aan de kokersarong uit Ceram Laoet, in het midden van den rechterwand, donker paars-rood fond met smalle dwarsstrepen, bescheidenlijk in licht blauwgrijs luchtig wolkig geïkat, onberispelijk van kleurverdeeling.

Schoon van geometrischen opzet en uitvoering zijn de rood-bruine Dajak-weefsels tegen den linkerwand bij het binnenkomen der zaal, afgewisseld met de in gedempt grijzig-bruine tinten gehouden vezel-ikats van Oost-Borneo en Koetei. Vlak naast de deur hangt een dergelijken doek uit de Philippijnen afkomstig, dat een waar kunststuk van techniek mag heeten. Grootsch van opzet doen daartegenover de groote, helder rood- en zwartkleurige doeken van Galoempang en Rongkong uit Midden-Celebes.

De *Nieuwe Rott. Crt.* schrijft in haar Zondagochtendblad onder de rubriek „Letteren en Kunst" o.m.:

„In 120 doeken is de weefkunst van den geheelen Indischen archipel vertegenwoordigd, mitsgaders, door enkele exemplaren, die van Britsch-Indië, Siam en Cambodja, van waaruit sterke invloed is uitgeoefend op de Indonesische weeftechniek."

Wij kunnen niet nalaten naar aanleiding hiervan toch even op te merken, dat 't ons dikwijls verbaasd heeft, hoe juist soms onder de warmste Europeesche bewonderaars der Indonesische kunst, die deze Vóór-Indische invloed niet laken en zich zelfs verheugen over den invloed op kunstgebied van het Oosten op het Westen, 't omgekeerde ten sterkste afkeuren, een groote angst en afkeer hebben van eenigen Westerschen invloed, welke dan ook. Het is bewezen, dat ondeskundige, niet kunstgevoelige Westerlingen hun invloed verkeerd hebben gebruikt, maar dit betreurenswaardige feit mag toch geen maatstaf zijn, die voor altijd aangeeft: dat Oosterlingen niet door de Westersche kunst ten goede kunnen worden geïnspireerd?

Wij kunnen in dit verband hier wijzen op R. M. Jodjana's algemeen bewonderde danskunst, welke, hoewel in haar Javaansch karakter blijvend, toch stellig geïnspireerd is op 't beste van wat het Westen in deze thans geeft.

De N. R. Crt. vervolgt:

„In de groote zaal vindt men weefsels van Borneo, Flores, Timor en enkele kleinere eilanden, voornamelijk ikat-weefsels, waarin de voor verschillende eilanden kenmerkende motieven en kleuren tot uiting komen: de naturalistische motieven van Soemba, de geometrische van Borneo, de lijnfiguren van Timor.

„In de kleinere zaal is in hoofdzaak Sumatra vertegenwoordigd. Ook hier in hoofdzaak ikat, maar ook voorbeelden van weeftechnieken, die voor verschillende deelen van Sumatra groote verscheidenheid vertoonen. Geheel afzonderlijk bijv. staan enkele weefsels van Ranau in Zuid-Sumatra. De Sumatraansche doeken zijn, met uitzondering van de sombere Bataksche, voornamelijk van zijde, met veelvuldige toepassing van goud- en zilverdraad. Duidelijk is in deze zaal het verband gedemonstreerd tusschen de weefkunst van Sumatra en het stamland Siam en Cambodja, verbonden door de schakel, die gevonden wordt in de weeftechniek van een eilandengroep ten N. van Singapore, terwijl enkele Voor-Indische doeken kenmerkend zijn voor den invloed van daar, die in vele streken van den archipel wordt teruggevonden.

„Op de tentoonstelling vindt men voorts weefsels uit de dessa Tenganan op Bali, de eenige dessa, waar men bij het ikatten niet alleen de schering, maar ook den inslag bewerkt. Verschillende stadia der bewerking zijn gedemonstreerd in een afzonderlijke vitrine."

In de keuze der Sumatraansche zijden weefsels meenen wij, dat de tentoonstellingscommissie niet zoo gelukkig is geweest, als in die der katoenen ikats (daaronder begrepen de pracht-exemplaren van Tenganan, vooral het stuk onder glas in de rechterhoek der tweede zaal, waarin wajang-motieven zoo uitnemend decoratief zijn opgelost). De Atjeh-weefsels zijn onvoldoende vertegenwoordigd, maar, naar wij vernemen, wordt hierin eerstdaags tegemoet gekomen. Ook van de Palembangsche zijde-weefsels bestaan mooiere exemplaren, voor wat kleurencombinatie betreft. Wij, Westerlingen voelen veel minder dan de Oosterling voor pracht en praal, in kostbaar materiaal en rijkdom van kleur tot uiting komend, vandaar dat de eenvoudige en rustige kunstuitingen het meest tot ons spreken.

Van de weeftechniek, z.g. met „flottanten inslag" of „à haute lisse", zijn in deze zaal o.a. een drietal bizonder mooie voorbeelden uit de Ranau-districten, waarbij een soort schuitmotief in vereeniging met menschfiguren verwerkt is.

Wij missen hier van dezelfde techniek de mooie koffo (vezel der wilde banaan) weefsels uit de Sangir-eilanden en wat Java betreft, de eenvoudige geïkatte kaïn kassang naast het aanwezige prachtexemplaar van 't geïkatte zijden songketweefsel uit Grissee, dat in zijn slangenhuid-motief veel overeenkomst heeft met een in de buurt hangende slendang uit de Pasoemalanden bij Palembang.

Doch laat ons alleen verwijlen bij het verheugende dezer tentoonstelling, die ons zoo onnoemlijk veel te bewonderen geeft: behalve een groote schat van weefsels ook eenige uitgezochte stukken van plastische kunst, die er uitnemend bij passen; o.a. een paar fijne wajang-wong maskers en een afschrikkend exemplaar met een afschuwelijk uitstekend gebit; een paar prachtige Balineesche koppen van wadasteen, voor de openingsplechtigheid door den eigenaar keurig volgens landsgebruik met roode bloemen boven de ooren versierd; een houten schild van de Salomoneilanden, met een stijlvol gerekte menschfiguur, een Nieuw-Guineesche trom, waar tegen een hagedis geestig opklimt.

Wij eindigen deze beknopte bespreking met een

rme opwekking tot bezoek dezer fraaie tentoonstelling, onder aanhaling van de slotwoorden openingsrede van Z.Ex. Dr. Koningsberger:

„Groote waardeering voor wie deze tentoonstelling tot stand brachten!

„Moge deze kostelijke verzameling luide en met goed gevolg spreken tot elken bezoeker!"

Persoverzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Van Heutsz.

Wij zijn twintig jaren verwijderd van de Land-gdij van Van Heutsz, en de toestanden zijn on-g meer gecompliceerd geworden. Wij kregen politieke differentiatie, de schepping van par- met recht tegen elkaar indruischende belan-, werkelijke en vermeende opleving met veel ge-t. In tijden als deze zijn sommigen geneigd eenige geringschatting terug te denken aan poli-rustige perioden, welke achter ons liggen. Maar Heutsz — betoogt de heer *Zentgraaff* in het *r. Hbl.* (9 Juni, 3de bl.) — was *een der vorsten het gebied der Daad.* Het groote werk van Van tsz op Atjeh, de volledige onderwerping van land, dat zich toen reeds een kwart eeuw met es tegen ons verzette, was slechts een deel van geweldigen arbeid, noodig voor de vestiging van Gezag, en de stabilisatie daarvan, in den geheeel Archipel. Het huidige geslacht heeft nauwelijks nnering aan de periode, toen wij op de Buiten-ttingen nog slechts een schijngezag uitoefenden de Inlandsche vorsten of hunne vervangers in staat van practische onafhankelijkheid ver-den. Voor de vertegenwoordigers onzer Regee- gold als algemeen beginsel voor het toe te pas-beleid: non-interventie. In die gebieden moch-de meest ergerlijke toestanden heerschen, de ten mochten zich te buiten gaan aan provocatie espotting van ons Gezag, onze ambtenaren had-strengen last eene politiek te volgen, welke ons kon voeren tot de verplichting gewapend te ten ingrijpen. Er waren geen wegen, en even-irrigatie, in de meeste streken der Buitenbezit-en; er heerschte geen veiligheid, nòch bestond echtszekerheid. Zoo bleven die reusachtige ge-en economisch zeer achterlijk; handel en cul- bleven op uiterst bescheiden niveau. Atjeh de de volle kracht van ons leger en men trad, militaire ondernemingen op de Buitenbezittin-immer op in het verband der zeer groote ex-ties. Men kende de offensieve kracht van het leger onvoldoende, wist niet welke schitteren-resultaten dikwijls met betrekkelijk geringe midn waren te bereiken. *Van Heutsz was hier de nbreker.* Vanaf 1896 heeft hij gelegenheid gehad ideeën in practijk te brengen, en de uitkomst hem schitterend in het gelijk gesteld. *Atjeh* onderworpen in snel tempo; de actie onzer pen stond immer in het teeken van het offen- Daarna volgde de vestiging van ons werkdadig elders op de Buitenbezittingen. Van Heutsz, 1904 tot Gouverneur-Generaal benoemd, heeft de oiing van dit grootsche werk, den opbouw van koloniaal rijk, mogen zien. In 1901 en 1902 was *mbi* onderworpen, daarna volgde *Boni* en de re rijkjes in *Zuid-West-Celebes, Bali, Soemba-e Timor-archipel, Ceram, Borneo.* De *Moluk-Halmaheira, Sumatra......* er was geen eiland, onze vlag niet werd gebracht. En in dien on-delijken strijd vormde zich een schitterende kern, een geharde troep met hoog moreel en e oorlogskennis, die van het eene gevechtsveld het andere trok. Naast dien troep had zich eene uitstekende aanvoerders gevormd, van wier ta-men nog vele jaren zou profiteeren. *Colijn* reis-n Archipel rond en verzamelde het materiaal, ig voor betere kennis van politieke, economi- en juridische verhoudingen in de pas onder-pen gebieden. Zijn werk: *„Politiek beleid"*, is altijd van beteekenis.

dus — zoo besluit Z. — *werd het grootsche ge-opgetrokken dat wij thans kennen als Neder-ch-Indië.* En als gij wilt weten hoe krachtig n snel tempo de Buitenbezittingen zijn opge-d, hoe belangrijk de cijfers van *import* en *uit-*zijn gestegen, kunt gij er ieder jaar in de han-alans van Indië het verrassende bewijs van Dit is *kolonisatie-arbeid* geweest in den besten hij drukte zijn cachet op de periode, waarin hij werd uitgevoerd, zooals hij is vereenzelvigd met den persoon van Van Heutsz. Thans heerschen overal orde en veiligheid; uitgestrekte gebieden zijn ontsloten door wegen, productief gemaakt door irrigatiewerk, gezond gemaakt door hygiënischen arbeid. Handel en cultures gaan er met rassche schreden vooruit, de welvaart nam geweldig toe. De historie dezer periode is een der meest boeiende, welke Indië kent. Zij heeft ons perspectieven geopend, verrassend van beteekenis. Zij staat in het teeken van Hollands kracht en energie. Men kan deze periode niet aanroeren zonder met eerbied en erkentelijkheid den grooten Hollander te herdenken, die er de ziel van was, en zoo brenge ieder den Man, wiens stoffelijk overschot te Amsterdam is bijgezet, een plechtig saluut. Zijn geest, vereenzelvigd met de geschiedenis van Ned.-Indië, blijft leven.

Hetzelfde nr. van het *Soer. Hbl.* citeert „Van Heutsz' boodschap aan het Nederlandsche Volk" en „Het oordeel van bekende tijdgenooten".

De vergadering der I. S. D. P.

Bij de behandeling van de defensie-paragraaf hebben de Indische socialisten hun meening gegeven over het door de Hollandsche partij in het ontwapeningsrapport uitgesproken oordeel: *dat leger en vloot in Indië niet kunnen worden gemist.* De *Deli Crt.* (14 Juni, 2de bl.) en het *Soer. Hbl.* (4 Juni, 3de bl. *Z.*) achten het noodig de aandacht te vestigen op uitlatingen, welke sommige sprekers zich over dit onderwerp hebben veroorloofd. Zoo zeide de heer *Van der Zee*, secretaris der gemeente Batavia, het volgende: „Ten aanzien van het militairisme zijn wij tot de conclusie gekomen, dat het het grootste machtsmiddel van kapitalisme en imperialisme is. Met weldoordachte sloopersgevoelens komen wij ook in Indië. Daar komen wij echter tegenover gansch andere verhoudingen te staan dan in het Westen. De nationale beweging hier hecht geheel andere waarde aan het militairisme dan wij; het zou in den nationalen strijd een hulpmiddel kunnen zijn. Men kan de zaak bezien als partijgenoot *Hakker*, maar er is ook een ander gezichtspunt: de nationale beweging ziet het militairisme als een hulpmiddel. Wij houden ons daarbuiten, maar zeggen alleen, dat wij die nationale beweging in haar eischen vrij laten. Daarom zeggen wij hier niet: geen man en geen cent. Onze resolutie is dus gesteld met inachtneming van het respect voor de wenschen der nationale beweging." Later merkte de heer *Koenen* op: „dat de hervorming van een socialistische maatschappij niet langs revolutionnairen weg gaat, doch spontaan. Op zekere momenten moeten wij de wapenen hanteeren. Spreker is het dus nòch met Hakker, nòch met Hartogh eens. Meer dan elders geldt voor de Koloniën, dat op zeker oogenblik geweld moet worden gesteld tegenover de heerschende groep. Zeer pijnlijk doet het spreker aan, dat men zich èn in Holland èn hier heeft beroepen op de noodzakelijkheid van handhaving van orde en recht. Voor spreker bestaat die niet; wat wij thans kennen is juist de wanorde." Ten slotte: „De heer Van der Zee zegt, dat Hakker niet heeft begrepen wat hij onder realiteit verstaat. De nationale beweging wenscht een leger en wenscht geweld en met die realiteit wenschen wij hier rekening te houden, omdat zij hier recht van spreken heeft".

Men moet — zegt de heer *Zentgraaff* o.m. — er vooral rekening mee houden dat het sociaal-democratisch gerucht hier in Indië verder gaat, terecht komt in hoofden, welke er de waarde niet van kunnen inzien, en aldus zeer veel kwaad sticht.

Wij verwijzen naar *De Loc.* (20 en 21 Mei, blz. 23 en 37 *„De legende"*) en het *Bat. Nwsbl.* (23 Mei, 1ste en 2de bl. „De I. S. D. P."). Voorts naar *de rede van den Heer Van Helsdingen* in den Volksraad op 18 Juni, die zeer uitvoerig de socialistische propaganda critiseerde, en naar het antwoord van *mr. Van Gennep* aan den heer *Van der Zee* tijdens *„Het decentralisatie-congres"* (*Soer. Hbl.* 7, 8, 9 en 10 Juni).

Doodstraf en Gratie.

Het *Bat. Nwsbl.* (8 t/m 14 Juni) geeft het vervolg van de *„Algemeene Beschouwingen"* in den Volksraad en bevat de *„Memorie van Antwoord"* der Regeering. Ten aanzien van *de doodstraf* (*B. N.* 11 Juni) kan er voor de Regeering geen aanleiding bestaan het vraagstuk der afschaffing aan de orde te stellen. De Regeering onderschrijft ten volle de stelling dat, zoolang het Strafwetboek de doodstraf

kent, het een Landvoogd niet vrijstaat van zoodanige bij rechterlijk vonnis opgelegde straf gratie te verleenen, alléén omdat hij persoonlijk een principiëel tegenstander van die straf is. Zij deelt de meening van die Volksraadsleden, die opmerkten, dat *het gratierecht* niet is een praerogatief in den zin van een aan elke contrôle onttrokken recht, doch zij beschouwt integendeel de al of niet hanteering van het gratierecht in zooverre als eene Regeeringsdaad als een andere, dat zij ook daarvoor aan het opperbestuur verantwoordelijk is. Het is der Regeering uiteraard bekend dat, volgens de wetenschappelijke opvattingen, toepassing van het gratierecht niet het karakter mag dragen van persoonlijk gunstbetoon en beperkt moet blijven tot speciaal aangeduide gevallen. Zij, die in hun studeerkamer het vraagstuk van gratierecht van de theoretische zijde in beschouwing nemen, staan wel eenigszins anders tegenover de zaak dan de autoriteit, die in een gegeven geval over al of niet gebruikmaking van het recht van gratie heeft te beslissen en daarvoor de verantwoordelijkheid, ook tegenover zijn eigen geweten, heeft te aanvaarden, eene verantwoordelijkheid, welke uiteraard in bijzondere mate drukt, waar het geldt de beschikking over leven en dood van een medemensch. De Landvoogd heeft zich, bij de in het Afd.verslag bedoelde veroordeelingen, niet uitsluitend laten leiden door de eischen der doctrine en zich dus niet bepaald tot de kwestie of zich hier een geval van „summum jus summa in juria" voordeed dan wel of redenen van staatsbelang konden worden aangevoerd, maar met *alle* omstandigheden, welke daarvoor z.i. in aanmerking kwamen, rekening gehouden. Langdurig en ernstig heeft de Landvoogd alle argumenten vóór en tegen elkaar afgewogen en ten slotte is hij tot de slotsom gekomen, dat de kapitale straf in levenslange vrijheidstraf moest worden gewijzigd. Van die overwegingen naar buiten een overzicht te geven en daarmede de gelegenheid tot gedachtenwisseling daarover te openen door derden, die niet voor de verantwoordelijke beslissing gesteld zijn geweest noch voor zulk een beslissing gesteld zullen worden, heeft geen nut. Wel verzekert de Regeering dat bij de genomen beslising geen overwegingen van staatkundigen aard hebben gegolden; dat de vraag of met eene beslissing in dezen of genen zin het rechtsgevoel van de eene of andere bevolkingsgroep al dan niet zou worden bevredigd, geheel buiten beschouwing is gelaten; dat bij de beslissing of ten aanzien van de wegens moord veroordeelde personen in kwestie voltrekking van de kapitale straf al dan niet mocht plaats vinden, mede buiten rekening is gelaten, dat de betrokken communisten waren of onder communistischen invloed stonden. De vraag, of onder het vorig bewind de doodstraf ooit is toegepast, kan ontkennend worden beantwoord.

Wij vestigen de aandacht op het *Soer. Hbl.* (10 Juni, 3de bl. „Volksraadsbeschouwingen" *Z.*; 4 Juni „Het ideaal van den duurzamen vrede" *v. L.*; 8 Juni „Onze Marinepolitiek"), de *Java-Bode* (7, 8 en 9 Juni „Welvaartspolitiek" van *mr. A. J. G. Maclaine Pont*), *De Loc.* (8 en 11 Juni „Misverstanden" en „Winstbedrijven"), het *Bat. Nwsbl.* (8 en 10 Juni „De gebeurtenissen te Sanga-Sanga"; 10 Juni „De wensch van eenige Regenten"), de *Deli Crt.* (15 en 16 Juni „De klap in Deli en op Java") en *De Sum. Post* (15 Juni „De Regeering en de Poenale Sancti" en 18 Juni „Te goedkoop").

Visscherij in Indië.

Het is alweer eenigen tijd geleden, dat plotseling zeer energieke...... berichten het hoofd opstaken omtrent groote plannen i Holland tot organisatie van een moderne visscherij in de Indische wateren. *De Sum. Post* (17 Juni) heeft er toen op gewezen, dat men zijn verwachtingen zeer laag diende te spannen en rekenen moest op tal van groote teleurstellingen. De „Laboean Mrak" en andere waren daar als bakens in de visscherszee. Er is sindsdien niets meer van gehoord; er zal geen subsidie worden verleend en van de maatschappij komt waarschijnlijk niets. De *„Visscherij Courant"* meent dat „gegeven het nobele doel, het ruime perspectief, er kapitaal te vinden zal zijn voor een op te richten vennootschap. Waarnaast de Regeering dan dient te steunen door een subsidie". Dit nu gelooft *De S. P.* niet, maar zij acht het toch wenschelijk, dat de Regeering de zaak niet geheel uit het oog verliest. Het vraagstuk is voor de Indische bevolking, zoowel uit een oogpunt van broodwinning als van voeding, van te groote beteekenis. Slechts zeer geleidelijk kan er in een bepaalde richting gezocht worden; de Regeering heeft daartoe de hulpmiddelen. Systematisch kan met de schepen, die daarvoor in aanmerking komen — gouvernementsstoomers, die een vast gebied doorkruisen, het kabelschip, motorbooten, desnoods een der zeer oude oorlogsbodems enz. — doorgezocht worden, waarmede geen groote bedragen gemoeid behoeven te zijn. Men heeft dat roe[ke]loos eens te hooi en te gras gedaan en wanneer de proef dan op een teleurstelling uitliep, de zaak weer laten loopen. Dat is geen systematisch onderzoeken. Onze vaderlandsche visschers hebben er ook lang over gedaan voordat ze een beetje op de hoogte begonnen te komen van de vischgronden, van bepaalde voorwaarden, waaraan netten en schepen moeten voldoen, van den tijd van het jaar, klimatologische omstandigheden, enz. Hoeveel te meer zal men in Indië geduld moeten koesteren, waar honderden jaren een systeem werd gevolgd, dat men juist wil veranderen, zoodat men vrijwel geheel zonder ervaring staat. Het schijnt niet in de eerste plaats zaak een maatschappij op te richten, maar de Regeering houde op de volgende begrooting rekening met eenige fondsen, die het mogelijk zullen maken een systematisch onderzoek te doen instellen door ter zake kundigen.

II. UIT DE INHEEMSCHE EN CHINEESCHE PERS.

Een politiek program voor de Indonesische Studieclub te Soerabaja.

De redactie van *Soeloeh Indonesia*, orgaan van de Studieclub, neemt in het nummer van Mei een stuk op dat zij ter lezing en overdenking aan de leden aanbeveelt.

De schrijver knoopt zijn beschouwingen vast aan de uitspraak van de Studieclub, welke de niet-aanvaarding door haren leider, Dr. Soetomo, van den hem aangeboden Volksraadzetel ten gevolge had, en zeggen dat deze uitspraak de club voor de zware taak stelt om de Indonesiërs er van te overtuigen dat in de gegeven omstandigheden politieke werkzaamheid buiten de vertegenwoordigende lichamen verre de voorkeur verdient. En wanneer de clubleiding zich bij voortduring zal weten te stellen op het standpunt dat zij alleen aan haar volk en *aan niemand anders* verantwoording schuldig is, waarmee gezegd is dat zij zich door niets en niemand zal laten intimideeren, dan wordt geloofd dat, gezien den vasten wil om vrij te zijn en den groeienden offervaardigheidszin der leiders om die vrijheid te erlangen, het der club gegeven zal zijn om daadwerkelijk de grondslagen te leggen waarop het trotsche gebouw der Indonesische Eenheid zal worden opgetrokken. Zooals de verhoudingen nu zijn, is geen eenheid mogelijk. De arbeid in vertegenwoordigende lichamen kan vooralsnog niet anders dan destructief werken op de vorming van een Indonesisch front. De eerste pogingen daartoe hebben reeds onmiddellijk een verrassende solidariteit in het andere (Europeesche) kamp doen onderkennen, toen een blank front werd bepleit en doorgevoerd, aldus de Indonesiërs uitnoodigend om tegenover het Nederlandsche fascisme het Indonesische te stellen.

Het wil den schrijver van het stuk voorkomen dat de Ind. leiders, in tegenstelling met die van de andere zijde, uit de politieke situatie van toen (begin 1926) niet de onmiddellijke voordeelen hebben weten te trekken, want toen had, zoo ooit, de Indonesische nationale idee de meeste kans van slagen. Men bleef er echter over spreken en schrijven, doch handelde niet en liet de uitvoering van het plan over aan... de jeugdorganisaties! Ook deze fout wordt thans uitgebuit, want op de jongste bestuursconferentie met de Java-Residenten werd besloten deze jeugdorganisaties met welwillendheid tegemoet te treden. Voorts heeft ook de Java-reis van Mr. Singgih niet aan alle verwachtingen beantwoord.

Verder wordt betoogd, dat, nu de Studieclub zich heeft uitgesproken (voor non-coöperatie), deze uitspraak nieuwe perspectieven opent. Dezelfde geest die eens de leden der Perhimpoenan Indonesia bezielde, is thans ook over de leiders der bij de Studieclub aangesloten organisaties vaardig geworden, welke laatste toch als het denkend deel, de apparaten moeten beschouwd worden, door middel waarvan de respectieve volksgroepen spreken. Er moet niet tegengeworpen worden dat de volksmassa niets van het bestaan dier organisaties afweet en dat zij „omdat zij niet klaagt", tevreden zijn met de

...ande orde van zaken, want de massa is een ...s dien het volkomen koud laat of een nationa...sche dan wel een vreemde regeering over hem ...eld is. (Schrijver haalt hierbij een uitspraak ...uit het boek van Gustave Le Bon: „Psychologie ...s Révolutions", dat in vertaling luidt: „Het volk ...aardt in den regel een revolutie zonder het ...m te weten en als het er toe komt, bij toeval, ...eden te begrijpen, dan is de revolutie al lang ...indigd").

De stem van de Studieclub kan en mag derhalve ... worden misverstaan en moet het richtsnoer voor een program voor de allernaaste toekomst. Het is hierom dat eenige Atjehsche Indonesiërs volgende punten ter overweging aanbieden:

. De Indonesische Studieclub worde een Indo...sch nationale politieke partij.

. De Algemeene Vergadering van de partij be... telkens wanneer een lid is verkozen of be...d in eenig vertegenwoordigend lichaam, of ...etel al dan niet zal worden aanvaard.

. Iedere poging om de politieke positie van ...nesië te versterken, worde moreel en daad...elijk gesteund.

. De partij streve naar spoedige invoering van militieplicht.

. Een intensievere propaganda van de Indo...ch nationale Idee, zoowel in Indonesië als ...uiten, hebben de voortdurende zeer speciale ...cht van de leiding der partij, waarvoor het ...van een in alle opzichten betrouwbaar Indo...ch dagblad onmisbare voorwaarde is.

...de hierbij gegeven toelichting nemen wij nog ...volgende over:

...n II. De voorbeeldige samenwerking tusschen ...tegenwoordigers van de verschillende Indo...che volksgroepen in Europa, de hechte band ...hen de volksorganisaties te Soerabaja onder ...ciën van de Studieclub en de onmiskenbare ...z in de Jeugdbeweging om zich aaneen te ..., rechtvaardigen elk optimisme ten aanzien het welslagen van een eventueel te stichten ...sisch nationale partij, waartoe ieder Indo... toegang kan hebben, ongeacht diens politieke ...ging, met dien verstande, dat hij in ieder de Indonesische nationale idee voorstaat. een ieder zal zich hebben te onderwerpen aan ...tij-discipline die in punt II is neergelegd.

...ens oordeel van schrijver heeft de Studie... als zoodanig afgedaan en haar taak, d.i. de ...eweging Indonesisch te oriënteeren, schitte... volbracht. Men ga thans over tot machtsvor... waarvoor partijdiscipline dringend nood...k is, die bovendien elke poging tot verdeelen ...rschen in de kiem smoort.

Iedere hulp in de politiek behoort dankbaar ...rd te worden, hij kome van welken kant ook. ...in als in Nederland de politieke partijen ...ers hulp versmaden, behoort de Indonesisch ...ale partij medewerking te weigeren aan eene ...ke actie die ook háár voordeel kan brengen, van den P.E.B. of van de P.K.I.

De weerbaarheid van Indonesië moet einde...ns krachtig ter hand worden genomen en ...nd beter dan de landszoon zal zich voor land ...k weten op te offeren. Dit is een waarheid ...lleen voor gekoloniseerde volken ontkend ... In afwachting van de invoering van de alge... dienstplicht richtte men zooveel mogelijk ...dersorganisaties op en stelle ze onder leiding ...pasporteerde nationalistische militairen.

De propaganda laat tot dusver nog vrijwel ... wenschen over. Ook die moet organisato...geleid worden. Het partijbestuur zoeke con...met dagbladen met Indonesisch nationale ...z, die na gepleegd overleg zeker de binnen...che propaganda zal willen ter hand nemen. ...tenlandsche propaganda zal zich voorname...chten op het verkrijgen van sympathie voor ...donesischen vrijheidsstrijd. Waar de Per...enan Indonesia in Europa zich te dien op... meer dan verdienstelijk heeft gemaakt, be...het partijbestuur zich tot haar te wenden met ...zoek om zich met „de buitenlandsche zaken" ...en belasten. Zoo smelt men bovendien alle ...le krachten samen voor den laatsten storm-

Perasa'an Kita.

Soerabaja is weer eens een nieuw volksblad (proefnummer) verschenen, *Perasa'an Kita* (...meening) genoemd en dat zal worden uit... door de vereeniging „Persatoean Rajat In... Sedjati" (De eenheid van het ware Indo...e volk) te Soerabaja.

De redactie zegt in het inleidend woord dat het blad de plaats zal zijn waar de menschen uit de ware Kromo-klasse uiting kunnen geven aan hun gedachten. Het zal streven naar waarheid, rechtvaardigheid en gelijkheid en hoopt op de eenheid in den vooruitgang van het Indonesische volk.

Verder wordt vermeld dat het blad wordt bestuurd door een echten en ongeschoolden Kromo (man uit het volk) en de redactie verwacht dat de heele Indonesische journalistenwereld in beroering zal worden gebracht door dit feit. Voorts roept zij uit: „Maar al zijn wij niet van een lagere of hoogere school afkomstig, wij moeten toch mede denken over het lot en den toestand der menschen van onze klasse, die het niet beseffen of nog niet voelen wanneer zij door de ontwikkelden beschouwd worden als een werktuig dat hun iets verschaffen kan dat door hen van hooge waarde wordt geacht."

Aangaande de verdere uitgifte van het blad deelt de administratie mede dat men hiervan nog niet zeker kan zijn; want alles hangt van de lezers af. Doordat het noodig werd geacht om een blad op te richten dat voor de bestaansbelangen van den Kromo kan opkomen, en dat idee zoo plotseling ontstaan is, heeft men geen tijd gehad om te zorgen voor middelen die het voortbestaan van het blad waarborgen.

De ambtenaren en het volk.

In een vervolg op zijn vorig artikel over dit onderwerp komt een schrijver in *Pantjadjania* (neutraal evolutionair, Solo) tot de conclusie dat de waarde der ambtenaren, speciaal die van het bestuur, in de oogen van het volk gedaald is, terwijl het vertrouwen in hen geringer is geworden, en hier en daar zelfs geheel vernietigd is. Hij noemt als een bewijs hiervoor het feit dat bij de jongste gemeenteraadsverkiezingen de candidaat gestelde B.B.-ambtenaaren door leden van andere partijen werden verdrongen. Het volk stelt geen vertrouwen in de ambtenaren, omdat het vermoedt dat zij toch niet voor de volksbelangen zullen durven opkomen, vooral daar waar het ambt van burgemeester nog waargenomen wordt door den Assistent Resident, die hun chef is.

Het volk bewijst den ambtenaren eerbied, niet echter omdat het hen liefheeft doordat het van hen goede adviezen en bescherming verwacht, doch slechts uit vrees voor...... kwaaddoenerij. Wel is waar komen kwaaddoende ambtenaren slechts sporadisch voor, maar het volk is er nu eenmaal bang voor.

Schrijver verwijt den ambtenaren dat zij in hun rapporten over den volkstoestand slechts datgene vermelden wat aan hun chefs welgevallig is en dat zaken die van het hoogste belang zijn, doch waarvan die chefs niets moeten hebben, worden verzwegen. Daardoor zijn de officieele rapporten in den regel vlak naast de waarheid. Uit een politiek oogpunt is dit van hooge beteekenis, daar de Regeering dan niet kan weten hoe de toestand van het volk inderdaad is, wat het wenscht te hebben en hoever de volksontwikkeling reeds is gekomen.

Schrijver is van overtuiging dat deze toestanden niet zullen verdwijnen zoolang de ambtenaren hun oude positie van beschermers, adviseurs, medewerkers, hulpverleeners enz. niet hebben heroverd en dus weer als de echte voogden van het volk zullen optreden.

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

Handschrift van Pieter van Dam over de Oost-Ind. Compagnie.

In het jaarverslag van de Commissie voor 's Rijks geschiedkundige Publicatiën over 1926 troffen we eene mededeeling aan met betrekking op een in het Alg. Rijksarchief te 's-Gravenhage berustend handschrift van Mr. Pieter van Dam, den zeer bekenden advocaat der O.-I. C. in de 2e helft der 17e eeuw, welk handschrift nimmer in druk werd uitgegeven, niettegenstaande meermalen door verschillende historici, die het raadpleegden en er belangrijke gegevens betreffende de geschiedenis der Oost-Indische Compagnie aan ontleenden, op de wenschelijkheid werd gewezen om dit uit verschillende folianten bestaande werk te publiceeren.

Thans zal dan eindelijk, blijkens bedoelde mededeeling, tot de uitgave worden overgegaan. Daarmede heeft zich belast Dr. F. W. Stapel, wiens voorliefde voor historische studiën over Indië tot uiting

LIJST VAN ADRESSEN

ten behoeve van Repatrieerenden

(Vervolg).

FOTOGRAFEN EN LEVERANCIERS VAN FOTO-ARTIKELEN

Lappöhn, Passage, Den Haag.
Ph. Starke, Hoofdstraat 172, Apeldoorn.

GARAGES

Garage Havro, Kanonstraat, Den Haag.
Garage Jansen, Rijks Straatweg 773, Wassenaar.
Garage Kinsbergen, Nieuwstraat 59, Apeldoorn.

GASFORNUIZEN

American House, Anna Paulownastr. 21, Den Haag.

GLAZENWASSCHERIJEN

N. V. Cemsto, Hunsestraat 39, Den Haag.

GRAMOPHONE-HANDELAREN

L. Zwaal, Regentesselaan 24, Den Haag.

GROENTEN EN FRUIT

J. Eversmann, Edisonstraat 139, Den Haag.

HAARDEN

J. Snoeck, Zeestraat 51, Den Haag.

HEEREN-MODEARTIKELEN

J. Huizer, Thomsonplein, Den Haag.
Kalker's Modemagazijnen, Kalverstraat 100, Amsterdam.
W. F. Meijer, Hoofdstraat 93, Apeldoorn.

HOEDEN

Kalker's Modemagazijnen, Kalverstraat 100, Amsterdam.
Maison de Ruit—v. d. Waag, Charl. de Bourbonstraat 27, Den Haag.

HOTELS, PENSIONS ENZ.

American Hotel, Amsterdam.
Vacantiehuis „Den Lindenhof", Vierhouten.
Hotel-Rest. Duinoord, Sweelinckplein, Den Haag.
Rusthuis Eigen Sfeer, v. Boetzelaerlaan 205, Den Haag.
Pension Evesto, Nassaulaan 2B, Den Haag.
Hotel des Indes, Weltevreden.
Hotel Pension Insulinde, Bankaplein 2, Den Haag.
Rusthuis Zr. Kersloot, Esschenlaan 86, Rotterdam.
Hotel-Rest. de Twee Steden, Buitenhof, Den Haag.
Pension Patria, Lindenheuvel 2, Hilversum.
Pension Petronella, G. Reynststraat 36, Den Haag.
Hotel Promenade, Oude Schev. weg 21, Den Haag.

HUISHOUDELIJKE ARTIKELEN

J. W. Fonderie, Achterom 17, Den Haag.
Frans van Wijk, Vlamingstraat, Den Haag.

INDISCHE UITRUSTINGEN

Firma Kalker, Kalverstraat 100, Amsterdam.
W. F. Meyer, Hoofdstraat 93, Apeldoorn.

INRICHTINGEN VAN ONDERWIJS

Chr. Lyceum, Zeist.
Christelijk Lyceum, Emmakade 43, Haarlem.
De Vrije School, v. Speykstraat 46, Den Haag.
Instituut Schoevers, Stadhoudersplein 3, Den Haag.

JUWELIERS

Begeer, v. Kempen en Vos, Noordeinde, Den Haag.
Jedelo, Noordeinde 100, Den Haag.

KIPPENVOER

Verboog, Waalsdorperlaan, Den Haag.

KLEEDINGMAGAZIJNEN

Kleedingmagazijn P. v. d. Brul, Veenestr. Den Haag.

KRUIDENIERSWAREN EN COMESTIBLES

A. W. M. Polders, Franklinstraat 78, Den Haag.

LUXE ARTIKELEN

J. A. Schlette, Willem de Zwijgerlaan 50, bij Fred. Hendriklaan, Den Haag, Telefoon 50888.

MANUFACTURENHANDEL

Iserief & Co., Veenestraat 16, Den Haag.
Wisbrun & Liffman, Veenestraat 35, Den Haag.

MEUBILEERINGEN

Het Smyrna Tapijtenhuis, Ampèrestraat 30, Den Haag.
C. v. Moorsel, J. Hendrikstraat 9, Den Haag.
Gebr. Jungschläger, J. Hendrikstraat 19, Den Haag.
A. Okhuysen, Obrechtstraat 474, Den Haag.
W. J. M. Simonis, Groenmarkt 34, Den Haag.
Firma Segaar, Spui 218/Thomsonlaan 93, Den Haag.
Schöder & Co., Groenmarkt, Den Haag.

MOTORHANDELAREN

Holland Motor- en Rijwiel Comp., W. de Withstraat 68, Den Haag.

kwam o.a. in zijn proefschrift van 1922 over het zgn. Bonggaaisch verdrag van 1667.

„Met de bewerking, voor zoover die bestaat in het aanbrengen van verklaringen en ophelderingen, alsmede het verwijzen naar literatuur, hoopt Dr. Stapel binnenkort gereed te zijn. De inleiding is vrijwel voltooid; de kennismaking met een aantal Bewindhebberspapieren, die Dr. Stapel pas in handen kreeg, zal aan deze Inleiding nog eenige uitbreiding geven. Overigens houdt de bewerker zich ook bezig met het samenstellen van een *glossarium* van de vele technische woorden, dat aan de uitgave wordt toegevoegd."

Van deze laatste toezegging nemen we dankbaar notitie, want bij het raadplegen van oudere boeken over de Oost-Indische Compagnie als handelslichaam, valt men als 't ware over voor het tegenwoordige geslacht totaal onbegrijpelijke en onverklaarbare woorden en uitdrukkingen, welke onze voorvaderen gebruikten bij hun transacties met Aziatische landen en volken.

Ook om die reden zien we dus de verschijning van Mr. van Dam's handschriften met spanning tegemoet!

Eigen Haard en Aarde Haar Volken.

Onder het opschrift „Studie-reizen naar Indië" schrijft de hr. A. R. Kuipers in het Nr. van 9 Juli het een en ander over de vereeniging „Jan Pietersz. Coen", welke zich ten doel stelt de belangstelling in Ned.-Indië te vermeerderen door het bevorderen van de gelegenheid om een reis te maken naar en door Ned.-Indië voor jongelieden, leeraren bij het onderwijs of andere personen.

Het maandelijksch bijblad „De Aarde en haar Volken" bevat het eerste gedeelte van eene beschouwing van Mevr. J. Bonne—Wepster: Schetsen van de Marowijne (Suriname). — Verder in hetzelfde Nr. een vervolg van „Indrukken van een reis om de wereld. (De indrukken hebben thans betrekking op gedeelten van Borneo, Celebes, Java en Sumatra.)

Vrijzinnig Weekblad (van Ned.-Indië).

Het Nr. van 1 Juni opent met eene beschouwing van K. (H. C. Kerkkamp), getiteld: „De sociaaldemocratie en Indië". — De hr. A. (S. Aay) schrijft een artikel naar aanleiding van het door het Bestuur van den Pensioenbond van Indische ambtenaren gepubliceerd geschrift, hetwelk opkomt tegen eene verplaatsing van zetel en directie der fondsen naar Indië. Blijkbaar behoort schr. niet tot hen die, wanneer eens bedoelde maatregel genomen werd, zich ongerust maken over hun pensioen. „Van een fatsoenlijke Regeering, die men — knoop dit vooral in twee ooren, vreesachtigen — óók na de zelfstandig-verklaring van Indië kan verwachten, behoeft geen der gepensionneerden eenige benadeeling te vreezen". — Verder bevat dit Nr. o.m. Binnenlandsch Bestuur en Gemeentebestuur, door J. Leewis. — Een lacune in het Indische petitie-recht, door A. — Reorganisatie der Marine.

Vakblad voor Biologen.

In de Juli-aflevering van het Vakblad voor Biologen schrijft dr. D. de Visser Smits over de betrekking van leeraar in de natuurlijke historie aan een middelbare school in Ned. Oost-Indië, en bespreekt in de eerste plaats de bijzondere eischen, welke aan den bioloog bij het middelbaar onderwijs in Indië te stellen zijn. Volgens schr. heeft de all- round bioloog de beste kansen, en eenmaal in Indië aan den gang zijnde, moet men zich zeer veel moeite geven om wat vormenkennis op te doen, zoowel van planten als van dieren. Vervolgens worden de onderwijsinstituten vermeld, waaraan men als bioloog te werk gesteld kan worden, en besluit schr. zijn artikel met het uiteenzetten der salarisregeling.

Dr. H. J. Lam bespreekt de nieuwe organisatie van proefstations op Java. Voor elke cultuur is thans één der bestaande proefstations aangewezen als centraal proefstation. Dit centraal proefstation zal de algemeene richting van het werk betreffende die bepaalde culture aangeven en is verantwoordelijk voor de tijdige uitvoering der voorgenomen maatregelen, in het bijzonder tegenover de eigenaren-organisatie, welke het adviseert aangaande de noodige ontwikkeling en verbetering van het proefstation.

Het Instituut „Schoevers".

We vestigen nogmaals de aandacht op het overigens genoegzaam bekende Instituut „Schoevers" (Den Haag, Stadhoudersplein 3 en Amsterdam, Nic. Wisenstraat 3), de instelling welke ook aan

volwassenen uit beschaafde kringen de gelegenheid biedt om door middel van privé- of cursuslessen hun talenkennis te verrijken, zich te bekwamen in de stenographie en het machineschrijven a.a.

Het Instituut heeft thans een „Onderwijsgids voor Indische Verlofgangers" uitgegeven, waarin alles nader wordt uiteengezet. Deze brochure is in een beperkt aantal verkrijgbaar bij de redactie van het *K. W.* (Heulstraat 17, Den Haag).

De Indische Mercuur.

No. 28 (13 Juli). Jaarboek van Batavia en omstreken, besproken door F. W. Craandijk. — De Indische Begrooting voor 1928. — De copalwinning op Celebes en uitvoer van Makassar. — Handel van Australië met Nederland en Ned.-Indië gedurende 1925-26 (vervolg). — De Internationale Koloniale Tentoonstelling in 1929 Parijs-Vincennes. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige tuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Finan- cieele berichten en verslagen, zoomede de overige vaste rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut geeft een overzicht van recente literatuur over kina, koffie, suiker, tabak en thee.

Orgaan der Ned.-Ind. Officiersvereeniging.

Uit den inhoud van jaarg. '27, No. 5. Bij het portret van wijlen Zijne Excellentie J. B. van Heutsz. — Mijne oorlogsindrukken, door kolonel Lebaud. — Misschien zou het kunnen, door K. Murenbeeld (wenken van militairen aard in verband met de jongste onlusten). — Het nieuwe garnizoen aan de boven-Digoel (vervolg), door D. (met kaart). — Het leven in Holland, door E. van Ghert. — Mededeelingen van het Hoofdbestuur, enz.

De Indische Culturen.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 11 (1 Juni '27): Een snuitkever, schadelijk aan orchideeën (met ill.), door S. Leefmans. — De theecultuur bij onze Engelsche buren (met ill.). — Beginselen ter bepaling van de bodem-vruchtbaarheid, door J. Sto... lasa. — De zoete groene peper als groente, door Prof. Dr. J. C. Th. Uphof. — Zwavelzure ammoniak, door Ir. H. J. Witteveen. — Cacao, door C. ... Rossem. — De maïsmot. — De nuttige planten van Ned.-Indië, door K. Heyne. Bespreking, door A. Fr. Velders.

Indië. Geïllustreerd Tijdschrift.

Afl. 7 (van 6 Juli) bevat: Garoet's vogelkrater (De kawah Manoek), door R. (met ill.). — Op een kruistocht door Ned.-Indië (met het s.s. „Op ten Noort" van de Kon. Paketv. Mij.) (met ill.). — ... kende en merkwaardige Indische planten in woord en beeld, door Dr. Z. Kamerling. V. Vergiftig ... bevattende planten (met ill.). — Het Indisch ... luchtfeest op „Arendsdorp" (met ill.).

Zendingsperiodieken.

Mededeelingen. Tijdschr. voor Zendingswetenschap. Deel 71, 2e Stuk. Hedendaagsche vragen in de wereld van den Islam, door Dr. H. G. van Beusekom. — Islam in Africa to-day, by Dr. S. M. Swemer. — Zending en hygiëne, door H. F. Tillema (voordracht gehouden in het Zendingshuis te Oegstgeest). — De Godsnaam op ..., door F. H. van de Wetering. — Mission und Volkstum, von Dr. R. F. Merkel. — Moet de gemeente in het vaderland het criterium zijn voor de Inlandsche Christengemeente? door A. J. Bliek. — Overzicht van het zendingswerk in Oost- en West-Indië, door J. Rauws (vervolg). — Mohammedanen op Ambon, door Dr. H. Kraemer (ontleend aan Djawa).

De Macedoniër. Juli '27. Is het Christendom relatief of absoluut onderscheiden van de niet-Christelijke religie? door D. K. Wielenga. — Korea, door D. Pol. — Van mijn Uitkijk, door D. Pol.

Berichten uit de Heidenwereld. Juli-Aug. '27. Reisindrukken (van West-Indië), door H. Steinberg (slot). — Moengo (Suriname), door W. Burkhardt.

Almanak van het Missiehuis te Tilburg voor 1928. Klein- en Groot-Kei; van ... oude Baëng te Roemoet, door Br. Smulders. — ... de rechtzaal op Zuid Nieuw-Guinea, door H. Geurtjens. — Ambon en omliggende eilanden. Praatjes bij plaatjes, door E. Cappers.

• • •

L'industrie du sucre de canne à Java, par H. C. G. J. van der Mandere. (Geïll. beschrijving). (Rev. Int. Prod. Col. 2, 17, (1927), bl. 212).

Exploratie, ontginning van woeste gronden en het nut dat de Proefstations hierbij kunnen bewijzen

..., door Th. G. E. Hoedt. (Bergcultures. I, No. 47 ...27), bl. 1378).

De stand van de oliepalmcultuur op de Oostkust van Sumatra en Atjeh. Rapport naar aanleiding van een onderzoek in de maand September 1926, door A. Luytjes. (Uitgave van het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel te Buitenzorg). ...vreden, Landsdrukkerij).

Malang, de bergstad van Oost-Java. Uitgegeven ...aangeboden door den Gemeenteraad van Malang. ...tal van afbeeldingen en een kaart. (Malang, ...ef).

La légende de Râma et Sita, extraite du Râmâ... de Vâlmîki. Traduit du Sanscrit et rapportée ...une introduction et des notes, par G. Courtil-... Avec planches. (Paris, Editions Bossard).

...resboek van alle in Europa verblijfhoudende ... en West-Indische ambtenaren en officieren. ...ens officieele gegevens samengesteld door J. J. ...ys. (Scheveningen, Nederlandsch Instituut ... Handelsvoorlichting).

...nds of Queen Wilhelmina, by Violet Clifton ...tham. With an Introduction by Lord Dunsany. ...portraits, plates and map. (London, Constable ...Cy. Ltd.).

...toestand van Indië, en hoe wij als Christenen ...tegenover hebben te staan, door C. Crommelin. ...men des Tijds, April '27).

...ar schoonheid schuilt (wajang-vertooning te ...karta), door C. van Lancker—van Dommelen. ...ill. (Op de Hoogte. April '27).

...vrouwen van Bali, door H. d. V. Met ill. (Bui... 1927, bl. 238).

...sche curiosa, door P(etrus) B(lumberger). ...ks- en kalkdoosjes. Met ill. (Indische Ver-...ger, 15 Juli '27).

Suriname.

...de kwestie van de emigratie uit Nederland ...Suriname weer naar voren is gebracht, achten ...het een gelukkig verschijnsel dat het Algemeen ...landsch Verbond een voorloopig plan heeft ...nd tot oprichting van een nationale maat-...pij tot bevordering van de landverhuizing. ...zulk een maatschappij tot stand dan is het ...wachten dat ook de landverhuizing naar ...che landen in studie genomen zal worden en ...doende wilde plannen voorkomen zullen ...en.

...laten hier het een en ander over het plan ...het A. N. V. volgen:

...de *Hollandsche Revue* van 8 Juli is een artikel ...enen, dat een pleidooi bevat voor het organi-... en centraliseeren van de landverhuizing. ...Algemeen Nederlandsch Verbond, dat zich ...jaren reeds metterdaad bemoeit met het be-... van de Nederlandsche beschaving onder de ...van den Nederlandschen Stam in het alge-...en onder de Nederlanders in den vreemde ...bijzonder, wil een poging doen, in de tegen-...g steeds steeds krachtiger op den voorgrond ...de beweging van de landverhuizing het be-...der samenwerking meer te doen zegevieren, ...de zoowel den omvang der emigratie te ver-..., en deze daardoor van meer beteekenis te ...zijn voor de oplossing van het bevolkings-...stuk, als meer mogelijk te maken, dat de ...nten in voortdurende cultureele en oecono-... verbinding blijven met het moederland en ...geheel voor de Nederlandsche beschaving ...gaan. In bedoeld artikel nu ontvouwt het ...het hoofdbestuur, dat voorloopig met de ...reiding en het onderzoek van deze aange-...id is belast, een plan, dat tot grondslag moet ...van voorloopige besprekingen. De schrijver ...zich voor, dat het beoogde doel het best zal ...worden bereikt door de oprichting van een ...ale maatschappij tot bevordering van de ...rhuizing, waarvan zooveel mogelijk over-...chamen (rijk, provinciën en gemeenten) in-...gen van algemeen nut, vereenigingen, welke ...dverhuizing in het algemeen bevorderen, of ...doel rechtstreeksche of middellijke beharti-...van de belangen der landverhuizers voor-... of toelaat, lid zullen moeten zijn.

...doel der maatschappij zal omvatten:

...en zoo uitgebreid mogelijk onderzoek instel-...r mogelijkheid van vestiging van Neder- landsche emigranten in de verschillende daarvoor in aanmerking komende deelen der wereld. Dit onderzoek zal niet alleen omvatten den algemeenen toestand van welvaart en beschaving van het immigratieland, in verband met de vraag of aldaar werkgelegenheid zal zijn voor alleenstaande landverhuizers, maar zich in het bijzonder uitstrekken tot de terreinen, waar georganiseerde groepen landverhuizers zich kunnen neerzetten.

2. Het krachtig ter hand nemen van de opwekking tot landverhuizing, van het organiseeren van de landverhuizers en van hunne persoonlijke voorbereiding ten onzent.

3. Het regelen van de reis en de overtocht naar het nieuwe vaderland.

4. Het bevorderen van de stichting van Nederlandsche landbouwkolonies in den vreemde, welke hun eigen organisatie zullen hebben en op verschillende wijze met de maatschappij en het moederland in verbinding zullen staan, ter behartiging van gemeenschappelijke oeconomische en cultureele belangen.

5. Het kweeken en in dienst houden van een garde van pioniers, aan wie het onderzoek in het immigratieland, de voorbereiding der landverhuizing ten onzent en de eerste inrichting van de nieuwe vestigingen kan worden toevertrouwd.

6. Het leggen van een blijvenden band tusschen de georganiseerde nederzettingen in de verschillende landen, ten einde onder meer overgang van landverhuizers van de eene naar de andere nederzetting mogelijk te maken en in het algemeen de kennisneming van elkaars wedervaren te bevorderen.

Terwijl het Algemeen Nederlandsch Verbond deze aangelegenheid in studie neemt en tracht lichamen of personen te vinden, die bereid zijn in beginsel mede te werken tot de verwezelijking van de grondgedachte, worden de persorganen en allen, die in het vraagstuk belang stellen, uitgenoodigd, hun oordeel hetzij openlijk uit te spreken, hetzij persoonlijk kenbaar te maken aan den schrijver van het bedoelde artikel: mr. P. H. W. G. van den Helm, lid van het hoofdbestuur van het Algemeen Nederlandsch Verbond, Den Haag, Laan 34.

* * *

Door tusschenkomst van den Ondernemersraad van Suriname heeft het Ned. Correspondentiebureau een artikel van dr. P. J. Lampe ontvangen, over den gezondheidstoestand in Suriname, waarin deze zijn betoog ten slotte als volgt resumeert:

In Suriame blijken dus bepaalde zeer gevaarlijke tropenziekten in het geheel niet voor te komen, terwijl slechts andere ziekten voorkomen, die gedeeltelijk wel, gedeeltelijk niet in Europa bekend zijn. Van die ziekten zijn geen gevaren te duchten, indien slechts enkele eenvoudige voorzorgsmaatregelen genomen worden die evenmin ongestraft in Europa kunnen worden nagelaten.

Dit geldt niet alleen voor het individu, dat zich met persoonlijke zorg kan omringen, dit geldt tevens voor iedere groep van kolonisten, contractanten of arbeiders, waar ook zich vestigend, in de stad of in het kultuurgebied daarbuiten.

De gewone hygiënische maatregelen — zooals gebruikelijk op de ondernemingen in Oost-Indië — zullen ook op alle ondernemingen in Suriname absoluut afdoende zijn, om aldaar dezelfde goede gezondheidsverhoudingen te scheppen, als die, waarop de ondernemingen in Oost-Indië met recht zoo trotsch zijn.

* * *

In *De Rotterdammer* van 2, 7 en 12 Juli van de hand van den heer Smelik — benoemd inspecteur van het Herrnhutter-onderwijs in Suriname — een serie artikelen over dat onderwijs.

Wij laten hier den aanhef van het eerste artikel volgen:

„Daar sta je nu toch gewoon paf van!

Eenigen tijd geleden — ik meende in een paar maanden al heel wat kennis omtrent Suriname verzameld te hebben — worden me toegestuurd eenige nummers van het orgaan der Chr. Onderwijzersvereeniging te Paramaribo, en tot mijn uiterste verbazing lees ik in den kop van dit blad, dat genoemde vereeniging precies even oud is als ik zelf, dat ze reeds in 1893 rechtspersoonlijkheid heeft verkregen.

Hoe is 't mogelijk, dat we daar in Nederland zoo langs heen leven! Stelt u toch eens voor. In onze Hollandsche kolonie Suriname een vereeniging van Chr. onderwijzers! Die in onze eigen Hollandsche

LIJST VAN ADRESSEN

ten behoeve van Repatrieerenden

(Vervolg).

MUZIEKHANDELAREN

Ph. Kruseman, Noordeinde 91, Den Haag.

OPTICIENS

P. W. Hiele, L. Jansstraat 27, Utrecht.
C. v. Monsjou, Valkenboschplein 19, Den Haag.

PASSAGE-BUREAUX

Crans & Co., Plein 22a, Den Haag.
De Vries & Co., Dam 6, Amsterdam.

PARAPLUIE-MAGAZIJNEN

Kalker's Modemagazijn, Kalverstr. 100, Amsterdam.
A. Querelle, Schoolstraat 10, Den Haag.

PIANOHANDELAREN

G. Elshove, L. v. Meerdervoort 427, Den Haag.
L. Jacobi, Regentesselaan 123, Den Haag.

PORSELEIN EN AARDEWERK

C. Hoying, Spuistraat 20, Den Haag.

POSTZEGELHANDELAREN

J. K. Rietdijk, L. Poten 15a, 's-Gravenhage.
G. Rootlieb, Heerengracht 8, 's-Gravenhage.

RECHTSKUNDIGE BUREAUX

v. d. Geer, W. de Withstraat 79, Den Haag.

RESTAURANTS

Rest. Duinoord, Sweelinckplein, Den Haag.
W. F. Klink, Wagenstraat 109a, Den Haag.
Rest. Promenade, Oude Schev. weg 21, Den Haag.
Rest. de Twee Steden, Buitenhof, Den Haag.

SCHOENMAKERS

A. J. Linneweever, Westeinde 32a, Den Haag.

SIGARENHANDEL

F. H. C. Vlietstra, Fahrenheitstraat 224, Den Haag.

STAALWAREN

J. A. Schlette, Willem de Zwijgerlaan 50, bij Fred. Hendriklaan, Den Haag, Telefoon 50888.

STOOMERIJ EN OPPERSERIJ

Snel Opperserij A.S.O., Azaleastr. 126, Den Haag.

STOOMVAARTLIJNEN

Kon. Paketvaart Mij., Amsterdam.
Rotterdamsche Lloyd, Rotterdam.
Stoomvaart-Mij. Nederland, Amsterdam.

STUCADOORSWERKEN

L. Ph. Bisschops, Sassenheim.

TANDARTSEN

Jac. Schijff, Stadhoudersplein 102, Den Haag.
A. J. M. v. d. Sprong, Laan van Meerdervoort 426, Den Haag.
J. van Veen, Weimarstraat 27, Den Haag.

TEHUIZEN VOOR KINDEREN

Kl. Opvoedingstehuizen, Pr. Mauritsplein 23, Den Haag.
H. Lenstra, Hoofdweg 53, Amsterdam.
Tokuni, Amersfoort.
Zandbergen, Amersfoort.

TEHUIZEN INDISCHE BEDIENDEN

Persinggahan, v. Boetselaerlaan 2, Den Haag.

TOKO'S

Toko Bogor, Suezkade 12—12A, Den Haag.

TRICOT-GOEDEREN

Iserief & Co., Veenestraat 16, Den Haag.

UITZENDING VAN DINERS

Maison Blom, 2e Schuytstraat 77, Den Haag.

VEILINGZALEN EN VERKOOPHUIZEN

Kunstzaal Erica, Oude Schev. weg 25, Den Haag.
Verkooplokaal Pot, Gr. Hertoginnelaan 103, Den Haag.

VERMAKELIJKHEDEN

Dierentuin, Benoordenhoutscheweg, Den Haag.
City Theater, Veenestraat, Den Haag.

VERVERIJEN

Lederverffabriek „De Admiraal", Amsterdam.

VERZEKERINGEN

's-Grav. Rijwielverz. Mij., Conradkade 56, Den Haag.
Onderl. Levensverz. Eigen Hulp, Kortenaerkade 3, Den Haag.
Schenzer's Alg. Ass. Kantoor, Papaverhof 35, Den Haag.

VLEESCHHOUWERIJEN

H. J. M. van Duyne, Keizerstraat 165, Scheveningen.
P. van 't Riet & Zn., Obrechtstraat 177, Den Haag.
Verwoerdt, Heerenstraat 11, Voorburg.

WASCH- EN STRIJKINRICHTINGEN

Gebr. Smeele, Haagweg 499, Loosduinen.

taal besprekingen houden over onderwijsproblemen! Die ònze schoolmethodes, ònze leermiddelen, ònzen schoolstrijd kennen! Die al sinds 8 jaar een Hollandsch maandblad uitgegeven „*Onze Gids*," waarin ze meditaties schrijven, maar vooral en in de eerste plaats de onderwijskwesties in de kolonie behandelen en enkele uit Nederland en daarbuiten aanroeren! Die in de laatste 5 jaren gemiddeld *f* 35.— à *f* 40.— per jaar en per persoon bijdroegen tot steun van het Herrnhutter-schoolregiem, dat door den nood er bijna toe moest overgaan het schoolwerk te staken!

Wat is men toch met dit alles in de meeste Chr. kringen van ons land geweldig onbekend. Zelfs onder ons Chr. onderwijzerscorps vindt men geen groote groepen, maar alleen enkele personen, die de onderwijstoestanden in Suriname kennen. 't Is hier in Nederland met de belangstelling voor dat onderwijs nog erger gesteld dan met de interesse voor de Surinamer-zending in 't algemeen. En dit laatste is reeds buitengewoon bedroevend en beschamend"......

Ook het slot van het derde artikel laten wij hier volgen:

......„Een groote fout, die het onderwijs daar schijnt aan te kleven is, dat het zich in het algemeen te weinig aanpast bij Surinaamsche toestanden. Eenige jaren geleden is in Suriname het grootsch opgezette landbouwonderwijs mislukt. Men wierp de schuld ten deele op de Herrnhutters; die zouden hun scholen *te* intellectualistisch hebben ingericht en daardoor zou het volk daar de liefde tot den landbouw verloren hebben.

Het is een bittere pil, als men zijn levenswerk ziet mislukken en het is begrijpelijk en menschelijk dat men naar zondebokken zoekt, maar bovenstaande bewering omtrent het Herrnhutteronderwijs ging te ver. In den landbouw is weinig te verdienen (bananen 1 cent per stuk; prachtige 6 om een dubbeltje!). Als de regeering eens een geregelde vruchtenvaart instelde en de bananen daardoor in Suriname 5 cent per stuk werden, zou men dan niet denken, dat de verstorven liefde tot den landbouw plotseling weer opdook, ondanks dat men het onderwijs onveranderd liet?"......

* * *

De administrateur van financiën in Suriname maakt bekend, dat de jaarlijksche uitloting van nummers in de uitgegeven seriën van geldleeningen ten behoeve van het Immigratiefonds en van die voor de Productieve Werken zal plaats hebben te Paramaribo op den vierden Donderdag (den 27en) der maand October 1927, in het gebouw van de gouvernementssecretarie, aldaar, des voormiddags te 9 uur, en wel:

van het Immigratiefonds:

a. geldleening van 1895: van de uitgaven 1e tot en met 3e serie, ad *f* 100.000 elk, drie nummers ieder groot *f* 1000;

van de uitgegeven 4e tot en met 15e serie ad *f* 100.000 elk, twee nummers ieder groot *f* 1000;

b. geldleening van 1906: van de uitgegeven 1e tot en met 8e serie, ad *f* 100.000 elk, twee nummers ieder groot *f* 1000;

voor de productieve werken: van de uitgegeven 1e tot en met 6e serie, ad *f* 100.000 elk, zeven nummers ieder groot *f* 500;

van de uitgegeven 7e tot en met de 15e serie ad *f* 100.000 elk, vijf nummers ieder groot *f* 500.

* * *

Een vriendelijke hand zendt ons „*The Morning Post*" van 11 Juli, waarin een interessant artikel „*British Guiana Wonderfalls*", de beschrijving van een reis naar de beroemde Kaieteurvallen, „the highest in the world, being more than five times the height of Niagara".

De schrijver geeft volledige inlichtingen voor hen die den val zouden willen bezoeken. Februari en Maart zijn de beste maanden om Kaieteur te bezoeken.

* * *

Bij Kon. besluit is bevorderd tot officier in de orde van Oranje-Nassau A. T. Oliviera, waarnemend Administrateur van financiën en buitengewoon lid van den Raad van Bestuur,te Paramaribo.

Curaçao.

Wij ontvingen *La Union* tot 23 Juni, *de C*[…] *Crt.* tot 17 Juni l.l., doch geen *Amigoe* en geen [...] *Cruz.*

Aruba-Goudmaatschappij.

La Union deelt mee, dat Aruba eenige malen [...] zoek van een Amerikaan, een zekeren Volk, [...] heeft. Men zegt, dat deze Amerikaan het plan [...] de goudmaatschappij, die al tien jaar haar [...] had stilgelegd, te koopen. Vele aandeelhouders [...] de Aruba Goud-maatschappij, die bijna allen [...] Curaçao en Aruba wonen, zijn al begonnen [...] verwachtingen hoog te stellen. *La Union* [...] dat de overneming maar spoedig geschieden [...] want zoo gaat de boel steeds achteruit, en [...] moet de maatschappij maar gaan liquideeren.

Wij lezen echter in het pasverschenen jaar[...] slag van de Cur. bank, dat de afgeloopen co[...] siën voor de exploitatie al een paar jaar niet [...] nieuwd zijn.

Dit verslag meldt ook:

„Er is nog altijd een vrij groote hoeveelheid [...] gegraven gouderts (± 700 ton, volgens chemi[...] analyse met 14.000 pennyweight goud), die bij [...] staken der werkzaamheden ter plaatse is blij[...] liggen."

Havenbeweging.

In Mei zijn 183 zeil- en 286 stoomschepen [...] haven van Willemstad binnengekomen. In [...] zijn dit tot nu toe 736 zeil- en 1513 stoomsche[...] Als de scheepvaart nog iets toeneemt — en in [...] volgende maanden zal de C. S. M. 3 schepen [...] krijgen — zal het niet veel schelen of wij berei[...] dit jaar de 4000 schepen, zegt *La Union.*

1926.

Het jaarverslag van de Curaçaosche bank be[...] met een overzicht van den economischen toesta[...] van Curaçao in het afgeloopen jaar en een na[...] beschouwing van de voornaamste middelen van [...] staan. Veel ervan vindt men ook in de [...] „Openingsrede" van den gouverneur. Wij me[...] goed te doen nog een en ander naar voren te [...] gen. Vooreerst de inleiding, waarin met een [...] woord gezegd wordt, hoe de toestand zou zijn [...] Curaçao zijn „petroleum" en „fosfaat" [...] niet had:

„Vergeleken met het jaar te voren was in [...] ren zin de economische toestand der bevolk[...] minder gunstig in 1926. De droogte, die reeds [...] 1925 ingezet was, bleef voortduren tot bijna [...] twee laatste maanden van het jaar, zoodat er [...] gebrek aan goed drinkwater bestond en bijge[...] vele ziekten heerschten en vele sterfgevallen [...] kwamen, zoowel op het hoofdeiland, als op de [...] burige eilanden, Aruba en Bonaire.

Een noodtoestand, waaraan zij onder zulke [...] standigheden in vorige jaren onvermijdelijk [...] zou staan, is echter daardoor niet ingetreden, [...] zij de ruime verdiensten bij de groote onderne[...] gen, met name de Curaçaosche Petroleum [...] dustrie Maatschappij en de Mijnmaatscha[...] Curaçao, en bij het havenbedrijf alhier. Van A[...] en Bonaire kwamen arbeiders naar het ho[...] eiland over, terwijl op Aruba zelf ook werk ge[...] den werd bij de Lago Oil & Transport Co. [...] aldaar.

De regenval in October en later maakte [...] einde aan het watergebrek, doch de nadeelige [...] vloed van de droogte op den gezondheidstoes[...] deed zich tot het einde van het jaar gelden. [...] tegenstaande de ziekten heerschte er groote [...] vaart, vooral onder dat deel der bevolking dat [...] het stadsdistrict en omgeving woont, want [...] werkkrachten was er altijd behoefte bij de even[...] noemde grootbedrijven en de loonstandaard [...] dientengevolge hoog."

Gewezen wordt op de hooge huurprijzen ten [...] volge van het gebrek aan woningen en op de k[...] ten van levensonderhoud, die „in het algeme[...] met den dag de hoogte in.... gaan".

De invoer van steenkolen wees een lager cijfer [...] aan, dan in 1925, namelijk *f* 1.231.025.— te[...] *f* 1.301.097.—.

Op al de eilanden te zamen was het totaal d[...] ingeklaarde vaartuigen 6.817 met een netto-inho[...] van 17.895.686 M³, en het totaal der uitgeklaarde [...] vaartuigen 6.862 met een netto-inhoud v[...] 17.979.756 M³.

Over de stroohoedenvlechtnijverheid lezen wij: [...]

„Voor deze volksnijverheid bestond er in 192[...] weinig animo, een gestadige achteruitgang vall [...]

...te merken, die eensdeels te wijten is aan ...te marktprijzen en duurte van grondstof, ter-...aan den anderen kant op dien achteruitgang ...grooten invloed is het feit, dat het meerendeel ...haar, die vroeger een karig bestaan in het ...envlechten vonden, thans, met Curaçao's bloei ...de toeneming van de uitheemsche bevolking, op ...manieren ruimere verdiensten verwerven, ...winkelbediende, als huis- of keukenmeid ...waschvrouw, waarvoor steeds groote aan-...bestaat.

...1926 werden uitgevoerd van Curaçao 52.854 ...hoeden ter waarde van ƒ 239.494.— tegen ...dozijnen ter waarde van ƒ 320.254.— in 1925, ...Aruba 30.083 dozijnen ter waarde van ƒ 46.674.- ...44.895 dozijnen ter waarde van ƒ 64.745.— ...25 en van Bonaire 5.570 dozijnen ter waarde ƒ 16.923.— tegen 10.114 dozijnen ter waarde ƒ 31.301.— in 1925.”

...de postspaarbank wordt gezegd:

...1926 hadden er op Curaçao 2.473 inlagen ...tot het gezamenlijk bedrag van ƒ 219.776.07 ...798 terugbetalingen tot het bedrag van ...313.78.

...nieuwe boekjes zijn uitgegeven.

...al de eilanden te zamen 3.550 inlagen tot het ...enlijk bedrag van ƒ 285.456.85 en 1.341 terug-...gen tot een bedrag van ƒ 157.388.61. Totaal ...even boekjes 578.”

...van Maduroës bank, in verband met haar ...ig bestaan:

...het einde van 1917, het eerste jaar, wees ...balans aan reservefonds ƒ 10.000.—, aan ...to's ƒ 1.145.331.— en aan totaal actief ...684.—; deze cijfers waren op het einde van ...respectievelijk ƒ 1.000.000.— — ƒ 5.352.917.— ...458.335.—.”

Uit den Verren Vreemde.

Britsch-Indië — Zuid-Afrika.

...onverpoosde streven van Britsch-Indië om ...sitie der Zuid-Afrikaansche kolonie van ...-Indiërs te verbeteren, vermag slechts ...ngzaam iets te bereiken, maar vooruitgang ...och. Werd vroeger bij de regeering in Lon-...ngedrongen om haar invloed ten goede aan ...den, deze, geplaagd door verschillende immi-...vraagstukken in meerdere dominions, heeft ...gratie- en immigratie tot aangelegenheden ...rd, waarover elk dominion zelf te beslissen ...Het rechtstreeksche overleg tusschen Br.-...en Z.-Afrika heeft o.m. geleid tot de zen-...ver en weer van commissiën. En zoo heeft ...Directeur van onderwijs in Br.-Indië, Sir ...ed Habiboelah, opdracht gehad naar Zuid-...te gaan, om over een overeenkomst te be-...gen, van welke missie hij zich met bijzon-...kwaamheid gekweten heeft. Dientengevolge ...n de Assembly en den Council of State een ...komst aangeboden worden, van den vol-...inhoud.

...eide Gouvernementen bevestigen het recht ...-A. om met alle middelen te streven naar de ...ving van een Westerschen levensstandaard ...Unie.

...Unie van Z.-A. erkent, dat in Z.-A. geves-...ndiërs, die bereid zijn zich aan dien levens-...rd aan te passen, daartoe in staat dienen ...den gesteld.

...en behoeve van Indiërs, die Z.-A. mochten ...en te verlaten, zal de Unie een speciale ...ning tot ondersteuning van de emigratie in ...en roepen, ten einde hen in staat te stellen ...begeven naar landen, waar niet de Wes-...levensstandaard domineert.

...Br.-I. Gouvernement zal toezicht houden ...gelijke personen na hun terugkeer in Indië. ...rouwen en minderjarige kinderen van In-...ullen in Z.-A. kunnen worden toegelaten ...Resolution XXI van de Imperial Confe-...van 1918 (volgens een reciprociteitsstelsel). ...de verwachting dat de moeilijkheden door ...reenkomst zullen verminderen is de Unie ...de Areas Reservation and Immigration and ...ation Bill (de z.g. Colour Bar Bill) voors-...niet ten uitvoer te leggen.

...beide Gouvernementen komen overeen van ...en te wisselen nopens de werking van deze ...komst, ten einde die zoo noodig met nader ...practijk gebleken behoeften in overeenstem-...brengen.

...zal een agent van de Br.-I. Regeering in Z.-A. worden aangesteld ten einde een voortdurende en doelmatige samenwerking tusschen beide Gouvernementen te verzekeren.

In Br.-I. was men over het algemeen ingenomen met het aldus verkregen resultaat, de ondersteuning van Indiërs, die Z. A. wenschen te verlaten, de toelating van vrouwen en kinderen, de opschorting van de Colour Bar Bill, waren tastbare voordeelen. Wel kon Gandhi slechts onder voorbehoud zijn instemming uitspreken, maar hij erkende toch ook de behaalde winst.

In Z. A. was de instemming daarentegen geenszins algemeen. Van Boerenzijde heeft men bij de bezoeken over en weer meer waardeering voor de Br. I. gekregen, maar een sterke tegenpartij die o.a. den Minister tot Justitie tot woordvoerder heeft, verwijt den onderhandelaars dat zij veel te veel hebben toegegeven. Heeft de Kaapsche regeering de overeenkomst voor geheel Z. A. aanvaard, evenals de Br. Indische, in Natal heeft de Wetgevende vergadering zich op zoodanige wijze geuit dat daar op vruchtbare samenwerking van de Br. Indiërs met de blanken vooralsnog toch niet valt te rekenen.

Intusschen heeft de Br. I. regeering den Agent-Generaal aangewezen bedoeld onder 8. De keuze is hiervoor gevallen op den heer Srinivasa Sastri, keuze die algemeen als een zeer gelukkige wordt geroemd.

Hij is den 8en Juni uit Bombay naar zijn nieuwe bestemming vertrokken, en de demonstratieve wijze waarop zijn vertrek tot een gebeurtenis van belang is gemaakt, getuigt voor de beteekenis, die Br. I. aan zijn zending geeft en van de verwachting welke het daarop bouwt.

Den 6en Juni werd te Poona, uit welke plaats Sastri afkomstig is, en den 7en in de inschepingsplaats Bombay een massameeting gehouden. De meest vooraanstaande figuren in de inlandsche beweging waren er tegenwoordig en hielden er redevoeringen, van de hoogste Europeesche en inlandsche autoriteiten waren telegrammen ingekomen. Naast de uitingen van hulde en vertrouwen aan het adres van den nieuwen titularis, werd ook gesproken over de eigenaardige moeilijkheden, waarin deze zich geplaatst zal vinden. De regeering van Z. A. heeft in het Britsche Rijk nog een eigenaardige positie, in 't bijzonder wat haar handelingen in overleg met andere regeeringen betreft. De Agent-Generaal kan niet op antecedenten steunen. Als vertegenwoordiger van Br. I. staat hij zonder collega's, aan wien hij zich spiegelen kan. En zelfs zijn verhouding tot Indië, dat hem uitzendt, is niet scherp omschreven. In de beantwoordingen in Poona en Bombay wees de heer Sastri zelf ook nog hierop dat de Indiërs in Z. A. niet zoo eensgezind zijn, dat hij namens een aaneengesloten eenheid kan spreken, (waarbij hij wel had kunnen zeggen: evenmin als in Britsch-Indië zelf). De houding van Natal stelt hem daar dadelijk voor een zeer moeilijke taak. In de sympathieke houding van het Boeren-element ziet hij echter een goed voorteeken van groote beteekenis. En 't was hem reeds gelukt Gandhi's instemming te verwerven, waardoor van diens aanhang niet alleen geen tegenwerking te verwachten is, maar Gandhi heeft zijn Z. A. ondervinding zelf ten dienste van Sastri gesteld, die zoo reeds waardevolle aanwijzingen van den Mahatma heeft gekregen.

Overigens waarschuwde hij bij voorbaat om de verwachtingen vooral niet te hoog te stellen. Er zijn vele tegen elkander ingaande inzichten en belangen, wie iets bereiken wil moet daarmede rekening houden, om te trachten tot een compromis te komen. Wat tot nu toe bereikt is heeft geleerd, dat met veel moeite toch maar langzaam terrein te winnen is. Zijn zending is weer een stap in de goede richting, aan de ontvangen wenschen van welslagen, voegde hij zijn eigen wenschen toe.

Bij deze berichten aan de Br. I. pers ontleend, sluit het volgende aan, uit een Z. A. correspondentie in de *N. R. Crt.* van 13 Juli (geschreven te Johannesburg 22 Juni):

„De door de Br. Indische regeering aangestelde commissaris voor Indische zaken, Sastri, is thans op reis naar de Unie en wordt eerstdaags verwacht te Lourenco Marques, alwaar hij welkom zal worden geheeten door den onder-secretaris van het departement van binnenlandsche zaken. Aangezien nog niets beslist is omtrent de plaats waar deze commissaris zijn zetel zal hebben, Pretoria, Durban of Kaapstad, zoo zijn nog geen maatregelen getroffen voor het inrichten van des heeren Sastri's kantoren.

De belangstelling van de Aziaten in de Unie van Z. A. blijkt mede uit het bezoek van den Sajjadanashin van Bagdad, zijne Heiligheid Moulana Peer Sayed Hajee Abdul Hamid, een aartspriester van het Mohammedanisme, aan de Unie. Hij is vergezeld van een secretaris, Moulana Moulvi Mahomed Abdul Carrim Khaderi. Hij heeft een bezoek aan Johannesburg gebracht. In de moskee bogen de honderden tulban en fez dragende Islamieten zich voor Zijne Heiligheid, die behoorlijk bekranst werd en een adres van welkom in ontvangst nam.

In een onderhoud dat Z. H. aan een journalist toestond, verklaarde hij, dat hij niet aan politiek deed en zich daarom onthield van het aanroeren van politieke zaken, maar toch moest het Z. H. van het hart wat hem te Pretroria getroffen had n.l. het rassenverschil dat aldaar heerschte, aangezien het aldaar niet aan Indiërs geoorloofd is gebruik te maken van de tram en zij, indien zij per spoorweg willen reizen, dit slechts doen in de voor kleurlingen aangewezen compartimenten. Hij voelde dit als een grief, want Bijbel noch Koran bevatten iets, dat klassen-verschil rechtvaardigen kan. Bovendien is dit in tegenspraak met de Christelijke en Islamietische leer.

De Sajjadanashin van Bagdad eindigde het onderhoud met het geven van raad aan zijn broeders van hier en van elders, n.l. om zich godsdienstig te onderwerpen aan de beginselen van wet en orde, om ernaar te streven goede burgers te worden en, hetzij ze hierin al dan niet slagen, hun vertrouwen in Allah te stellen.

De Minister van Binnenlandsche Zaken dr. D. Malan en de commissaris voor de Indiërs, de heer Sastri, die beiden streven naar het slaan van een brug van het Oosten naar het Westen, naar het doen verdwijnen van rassenverschil tusschen Indiër en blanke in de Unie, hebben een reuzentaak aanvaard, waarvan zij de voltooiing wel niet zullen zien tijdens hun leven. De Boeren-natie wil van een gelijkstelling van blanken met Indiërs, tot nu toe, niets hooren."

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Amersfoort.

EXCURSIE NAAR EEN KERSENBOOMGAARD.

Ter viering van het driejarig bestaan van de Afdeeling Amersfoort organiseerde het Bestuur eene excursie naar een kersenboomgaard in de nabijheid van Zeist, een feest, hetwelk voornamelijk op touw was gezet ter wille van de kinderen der leden onzer Afdeeling.

Een vijf-en-zestigtal grooten en kleinen verheugden zich in het prachtige zomerweer en in het genot van volop kersen te kunnen eten onder de lommerrijke kersenboomen.

Het behoeft ternauwernood vermeld te worden, dat de dag in heerlijke kinderlijke vroolijkheid werd doorgebracht en slechts noode keerden de feestgenooten te circa zeven uur 's avonds weder huiswaarts.

Wij twijfelen er niet aan of dit feestje zal langen tijd in het geheugen van alle grooten en kleinen blijven en wij spreken den wensch uit, dat het Bestuur in den ijver van de leden, om voor onze Afdeeling nieuwe leden te werven, het volgend jaar aanleiding mcge vinden om weer tegen kersentijd zulk een feestdag te organiseeren.

E. H. BERGSMA,
Secretaris.

Afdeeling Utrecht en Omstreken.

VERSLAG OVER HET JAAR 1926.

Het vereenigingsjaar begon met 89 leden en 20 begunstigers. Het aantal nieuw bijgekomen leden overtrof dat der vertrekkende met 1, zoodat het jaar sloot met 90 leden en 20 begunstigers.

Door het vertrek naar 's-Gravenhage van Dr. N. H. v. d. Lee verloor de afd. haar Vice-Voorzitter. Bij de eerstvolgende bestuursverkiezing zal het Bestuur aangevuld moeten worden met 2 leden, omdat aan het voorgeschreven aantal van 6 er nu 2 ontbreken.

Het Bestuur bestaat uit: Mevr. Dr. C. J. Rutten, Pres.; de heeren H. Somermeijer, Penningmeester; Ir. P. Ch. Boland; J. W. C. Grootendorst, Secretaris.

Bestuursvergaderingen hadden regelmatig plaats en wel: 27 Febr., 21 April, 9 Juli, 22 Juli en 30 November.

Gedurende het geheele verslagjaar is een punt van ernstige bespreking geweest: het nemen van maatregelen, die er toe zouden kunnen leiden het aantal leden en begunstigers onzer afdeeling te vergrooten. Het doel onzer Vereeniging is door het verspreiden van kennis over Indië den band tusschen Oost en West nauwer aan te halen. Daarvoor worden sprekers uitgenoodigd, die elk op hun gebied allerlei wetenswaardigs en soms wetenschappelijks mededeelen. Deze bijeenkomsten zijn voor onze vereeniging dikwijls kostbaar en daarom is het noodig te zoeken naar vermeerdering van onze in-

komsten door vermeerdering van het ledental. W... weet het Bestuur, dat het grootste deel van de leden van de afdeeling Utrecht en Omstreken hun contributie offeren en zullen blijven offeren in het volle vertrouwen, dat het Bestuur het doel van de Vereeniging zoo veel mogelijk zal nastreven, maar het begrijpt tevens dat er velen zijn, die behalve dat, zelf van hun contributie nog iets hopen te genieten. 't Is daarom, dat ... Bestuur zich gewend heeft tot verschillende andere ... te Utrecht bestaande vereenigingen om door onderlinge samenwerking de onkosten van de bijeenkomsten ... verdeelen en door meer lezingen het aantrekkelijke ... het lid zijn te verhoogen.

Hierdoor is ons Bestuur, in samenwerking met ... Mij. van Nijverheid en Handel, met de Industrieele Club, de Handelssocieteit en de Ver. Ned. Fabrikanten ... gelukkig geweest den heer Elout uit te kunnen noodigen, die 26 Januari een lezing hield met lichtbeelden met als onderwerp: 4 maanden in Indië.

In Maart hield de vulkanoloog Dr. Taverne een lezing in de collegezaal van prof. Went over de vulkanen in Indië en over het werk, dat de vulkanologische dienst daar verricht, welke hoogst belangwekkende lezing werd bijgewoond door vele professoren en studenten.

In April stelde het Hoofdbestuur van Oost en West onze afdeeling in het bezit van een groot aantal werkjes, bevattende inlichtingen voor hen, die in Indië een betrekking zoeken bij het Gouvernement, bij de ... res, of bij den handel. Deze werkjes zijn tegen ... kostenden prijs verkrijgbaar bij den Secretaris van ... afd. Utrecht, Mauritsstraat 65.

In Juli werd door het Koloniaal Instituut te Amsterdam een kleine collectie Indische gebruiksvoorwerpen ... afgestaan aan onze afdeeling. Deze collectie heeft dienst gedaan op de Indische tentoonstelling gehouden in ... M.U.L.O.-school aan de Hamburgerstraat. Ons bestuur heeft zich in verbinding gesteld met het bestuur ... het Schoolmuseum en op een gecombineerde vergadering is besloten, dat laatstgenoemd bestuur zich ... wenden tot B. en W. om vergunning te verkrijgen ... noemde collectie onderdak te brengen in het Schoolmuseum, waar deze Indische voorwerpen ten dienste zullen staan van de verschillende Utrechtsche scholen. Bij het eind van dit verslagjaar was er nog geen ... cieele beslissing genomen.

Sedert Juli heeft de Suriname-vereeniging zich ... gesloten bij de afdeeling Utrecht. Toezegging is ... dat de Suriname-vereeniging zou trachten een collectie West-Indische gebruiksvoorwerpen bij elkaar te krijgen, die, ook ondergebracht in het Schoolmuseum, ten dienste zou staan van de Utrechtsche scholen. Suriname-leden hebben van nu af toegang tot al onze bijeenkomsten.

Grooten dank waren wij verschuldigd aan het ... stuur van de Jaarbeurs, aan de afdeeling Handels-museum van het Koloniaal Instituut en aan de firma ... Capi te Amsterdam, die er in toestemden een ... te treffen om eenige van de mooiste Indische films ... overdag voor de September-Jaarbeursbezoekers werden vertoond, op een avond te doen draaien uitsluitend voor leden van onze afdeeling. Het zaaltje was ... men vol, zelfs moest de brandweer eenigen kijklustigen den toegang ontzeggen; voor een tweede vertooning was de belangstelling echter niet groot genoeg.

Nadat op een gecombineerde vergadering der ... ren van Oost en West, het Algemeen Ned. Verbond, ... Zuid-Afrikaansche vereeniging en de Holl.-Vlaamsche vereeniging tot samenwerking besloten was, werd ... October een Hullebroeck-avond gegeven. Deze ... scheen zeer in den smaak te vallen, blijkens de ... volle groote zaal in het Gebouw van Kunsten en ... tenschappen. De Hollandsche, Vlaamsche, Zuid-Afrikaansche en niet het minst de Maleische liedjes ... ten veel bijval.

De bijeenkomsten met de onderwijzeressen en onderwijzers, in het vorig verslagjaar begonnen, werd ... gezet in de drie eerste maanden van dit jaar. Het ... stuur had gehoopt, dat deze avonden zoo in den smaak zouden vallen, dat er om verzocht zou worden ... Indische avonden voort te zetten. Dit is niet geschied, niet uit gebrek aan belangstelling, maar uit gebrek aan tijd, naar wij later vernamen.

Mededeelingen.

Van het Informatie-Bureau:

COMMISSARIAAT VOOR INDISCHE ZAKEN.

Uitzending voor 's Lands dienst in Nederlandsch-Indië.

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's Lands dienst in Nederlandsch-Indië, waarin moet worden voorzien door uitzending vanwege het Departement van Koloniën, bestaat thans gelegenheid tot mededinging:

a. onderwijzer bij het openbaar lager onderwijs ... het bezit der hoofdakte;

b. onderwijzer en onderwijzeres bij het M.U.L.O. ... (vereischte bevoegdheden hoofdakte en akte wiskunde of hoofdakte en twee der bijakten Duitsch, Engelsch en Fransch of hoofdakte en middelbare akte A, Duitsch of Engelsch of Fransch);

c. vakonderwijzeres voor de opleiding voor de ... mens in de nuttige en fraaie handwerken (vereischte ...

...heden: diploma m.u.l.o. en nuttige handwerken akte Ns of diploma m.u.l.o. en nuttige en fraaie handwerken of diploma m.u.l.o. en fraaie handwerken Na);
...eraar bij het openbaar middelbaar onderwijs in Nederlandsche taal;
...n Duitsche taal (volledig bevoegd of in het bezit van de akte A en eene andere middelbare taalbevoegdheid, bij voorkeur Fransch);
...n ervaren physicus (doctor of doctorandus wis- en natuurkunde);
...ouvernementsarts bij den dienst der volksgezondheid (dienstverband 3 of 5 jaren);
...andbouwconsulent bij den Landbouwvoorlichtingsdienst;
...technoloog voor het museum, tevens informatiedienst voor economische botanie;
...redikant bij de Protestantsche Kerken;
...olitiecommissaris bij de algemeene politie (vereischt o.a. minstens 3 jaar politiepraktijk);
...djunct-accountant bij den belastingaccountantsdienst en accountant en adjunct-accountant bij den Gouvernements-accountantsdienst;
...eldgeoloog, mijningenieur en geoloog bij den dienst van den Mijnbouw;
...ouwkundig ingenieur bij den dienst der Burgerlijke Openbare Werken (vereischt o.a. minstens 4 jaar praktijk);
...gediplomeerd technisch ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst (oud-leerlingen van de scholen te Dordrecht, Leeuwarden, Haarlem of Amsterdam);
...ilitair apotheker 2de klasse (in vasten en tijdelijken dienst).

...die voor uitzending tot eene dezer betrekkingen in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich tot het verkrijgen van inlichtingen wenden tot het Commissariaat voor Indische Zaken bij het Departement van Koloniën, afdeeling B, eerste bureau (voor de betrekkingen genoemd onder *a* t/m *o*) en tot afdeeling C (voor betrekkingen onder *p*).

BESTEMD VOOR UITZENDING NAAR NED.-INDIË:

...oogkamer, Adm. ambtenaar bij het B. B.; Overtoom 410, Amsterdam (W.).
...p, Predikant bij de Prot. Gemeente; Frans Halsstraat 6, Utrecht.
...E. A. Harloff, tijdelijk Geoloog 3e kl. bij den dienst van den Mijnbouw; Riouwstraat 29, 's-Gravenhage.
...M. W. van Oosten, Verpleegster 1e kl. (röntgen-...) bij de Militaire Hospitalen; p/a. Familie Meij-..., Bronkhorststraat 13 (I), Amsterdam (Z.).

INDISCHE AMBTENAREN MET VERLOF:

...Anthonijs, Archivaris bij het Dep. van de B.O.W.; ...tesselaan 12, 's-Gravenhage.
...de Jongh, Ir. 1e kl. bij den dienst van den Mijnbouw; Rijnkade 118, Arnhem.
...von Mauw, Boekhoudk. ambtenaar 1e kl. met pers. titel van adj.-accountant bij den Gouv. Accountantsdienst; Boschveldweg 77, 's-Hertogenbosch.
...iepering, Controleur 1e kl. bij de Opiumregie; ...linckstraat 20, 's-Gravenhage.
...uthe, Mijnbouwk. opzichter 1e kl. bij den dienst van den Mijnbouw, werkzaam gesteld bij de Poeloe ...steenkolenmijnen; Seiniwarstrasse, Osnabruck.
...ichtman, Controleur bij het B. B.; Bergen op Zoom.
...la Croix, Hoofdopzichter bij de S.S. en Tr.; Jacob ...straat 20, Amsterdm (Z.).

O. W. Kirbis, Politie-opziener aan de Opleidingsschool v. h. personeel der politie te Soekaboemi; p/a. Ned. Handel-Mij. te 's-Gravenhage.
H. Herklots, Ambtenaar 4e kl. (groep II) bij den dienst In- en Uitvoerrechten en Acc.; Van Weede van Dijkveldstraat 21, 's-Gravenhage.
S. P. Braaksma, Boekhoudk. ambtenaar 1e kl. met den titel van adj.-accountant bij den Gouv. Accountantsdienst; Paulus Buysstraat 12, 's-Gravenhage.
Z. Dijkwel, Controleur 1e kl. bij den P.T.T.-dienst; Valkenboschkade 18, 's-Gravenhage.
N. P. Wiggers, Hoofdopzichter bij de S.S. en Tr.; Halleystraat 7a, 's-Gravenhage.
C. A. Bertsch, Controleur 1e kl. bij den Pandhuisdienst; Laan van Meerdervoort 215, Den Haag.
P. Kramer, Adj.-inspecteur bij de S.S. en Tr.; p/a. Van Ginkel, Sophiastraat 39a, Breda.
J. H. de Wilde, Techn. ambtenaar 2e kl. bij de P.T.T.; Jacob Marisstraat 144, 's-Gravenhage.
M. Dhont, Controleur 1e categorie bij de P.T.T.; p/a. G. Touma, Laan van Nieuw Oost-Indië 83, Voorburg (Z.-H.).
F. C. Mulder, Controleur 1e kl. bij den P.T.T.-dienst; Seisdam 28, Middelburg.
A. A. J. Augustijn, Inspecteur 1e kl. bij den Pandhuisdienst; Obrechtstraat 494, 's-Gravenhage.
G. van de Kraats, Politie-opziener in de residentie Batavia, provincie West-Java; Brouwerstraat 54, Barneveld.
A. G. Spruyt, Adm. ambtenaar met den titel van adj.-referendaris bij het Dep. van B. O. W.; Copernicusplein 13, 's-Gravenhage.
J. M. Gijbels, Boekhouder 1e kl. b/d dienst v/d Mijnverordeningen, werkzaam gesteld b/d dienst v/h Grondpeilwezen, Conradkade 31, 's-Gravenhage.
J. Tadema Wielandt, Hoofdwerktuigk. b/h Veiligheidstoez., Obrechtstraat 303, 's-Gravenhage.
F. F. Jück, Hoofdopzichter b/d S.S. en Tramw. Weimarstraat 146, 's-Gravenhage.
J. G. B. van Heek, p/a Hotel „Het Witte Huis" te Oegstgeest bij Leiden.
A. Schuit, Adj.-Inspecteur v/h Inl. onderwijs in de 2de afdeeling, p/a Ospedale Protestante, Genua.
Mej. W. E. M. Meulemans, Wnd. onderwijzeres der 1e kl. bij het O.E.L.O., Frederik Hendriklaan 53, 's-Gravenhage.
C. G. A. Stikkel, Boekhouder 1e kl. b/h Havenwezen, p/a Mevr. C. ten Cate-Versteeg, Copernicusstraat 95, 's-Gravenhage.
A. J. W. Bloem, Telefoonambtenaar 2e kl. b/d P.T.T., 2de Schuytstraat 35, 's-Gravenhage.
F. Dumas, Kantoorhoofd b/h Dept. v. Binnl. Bestuur, 2de Schuytstraat 35, 's-Gravenhage.
L. van Randwijk, Adj.-accountant 1ste kl. op het Belasting-Accountantskantoor te Soerabaya, p/a Pension „Klein Zwitserland" te Heelsum.
J. C. Dekker, Directeur 3de kl. bij den dienst van het Gevangeniswezen en Huis van bewaring te Muntok, Frankenstraat 76, 's-Gravenhage.
J. Bergman, Ziekenverpleger 2e kl. bij den dienst der Volksgezondheid, Haagdijk 75, Breda.
J. Bijleveld, Molenbaas bij het Marine-Etablissement te Soerabaya, Hooftskade 94a, 's-Gravenhage.
H. F. Fleischer, Controleur 1e kl. b/d P. T. T.-dienst, M. H. Trompstraat 1, Utrecht.
Dr. C. Bubberman, Directeur van het Veeartsenijkundig Instituut van het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel, Laan van Meerdervoort 639, 's-Gravenhage.
J. Merkens, Leeraar aan de Ned.-Ind. Veeartsenschool, Daguerrestraat 153, 's-Gravenhage.

D. Bennink, 2de Officier bij de Gouvernements-Marine, Slagveld 131, Brielle.
A. Buwalda, Wnd. adj.-hoofdcommissaris van politie, Tweebaksmarkt 39a, Leeuwarden.
C. H. de Jongh jr., Boekhouder b.d. Oembilinmijnen, p/a Mej. Romen, Plantageweg 43b te Rotterdam.
P. Wink, Wnd. secretaris der residentie Benkoelen, p/a Bijbank van de Javasche Bank, Keizersgracht, Amsterdam (C.)
A. Pieters, Hoofdagent van politie 1ste kl. bij de Algemeene Politie te Batavia, Tischbeinstraat 10, Maastricht.
Mr. I. Hen, Wnd. voorzitter van den Landraad te Jogjakarta, Burgemeester Schooklaan 8, Hilversum.
Dr. A. Picard, Wnd. medisch leeraar aan de Ned.-Ind. Artsenschool te Soerabaya. Harstenhoekweg 175, Scheveningen.
Ir. J. A. J. H. Stoutjesdijk, Houtvester b/h Boschwezen in Ned.-Indië, N. Z. Voorburgwal 137, Amsterdam (C.)
Ir. A. A. Meyers, Tijd. wnd. hoofdingenieur, inspecteur voor de Buitengewesten, Kanarielaan 2, 's-Gravenhage.

MET PENSIOEN:

J. W. M. Diemont, Luitenant-kolonel der Infanterie, J. M. Kemperstraat 8, Utrecht.
J. W. Spanjaard, Hoofdstationschef b/d S.S. en Tramw., Suezkade 116, 's-Gravenhage.
J. Heins, Commies b/d Algemeene Rekenkamer, Westerbadstraat 23, Groningen.
H. la Fontaine, Architect bij de Burg. Openb. Werken, Rue Morceau 6, Grenoble.
H. Bisschop van Tuinen, Hoofdinspecteur, hoofd van den dienst van Scheepvaart, p/a Nederlandsch-Ind. Escompto Maatschappij, Lange Voorhout 13 te 's-Gravenhage.
D. den Baars, Onderwijzer bij het O.E.L.O., Veenestraat, Leidschendam.

Mutatiestaat van 13 tot 20 Juli.

Nieuwe Leden: — Geïntroduceerd door:

...K. Westendorp, Voorzitter der Vereeniging ...den der Aziatische Kunst", Amsterdam, Pieter ...straat 25, „Westhove". f 5.— — den Voorzitter der Vereeniging „Oost en West".
...Hofs, Oud-Inspecteur van het Inl. Onderwijs, ...Nassaulaan 46. f 5.— (Afd. Utrecht) — Eigen aanmelding.
...houten, Amersfoort, Varkensmarkt 19a. f 5.— — Secretaris Afd. Amersfoort.
...malen, Den Haag, Blankenburgstraat 26. f 5.— — den heer L. J. Berkhout te Den Haag.

Afschrijven:

J. Buys, oud-Majoor N. L., Amersfoort, Koningin Wilhelminastraat 3 (overleden).

Adresveranderingen:

...tier Alting, oud-Directeur B.B., thans buiten..., postadres: Haarlem, Mr. Cornelisstraat 108 ...sterdam, Marnixstraat 392 II.
...enburgh, Resident van Bali en Lombok m. v., ..., Hoofdstraat 20 naar: Hilversum, Wal...n 5.
...ster, van: Arnhem, Sweerts de Landasstr. 29 ...alwijk (N.-Br.), Mr. van Coothstraat 46.
...van Loon, Architect-Leeraar, Deventer, van: ... 10 naar: Twelloscheweg 49h.

J. Langenbach, gep. Luit.-Kolonel O.-I. L., van: Teteringen, Baronielaan 67 naar: Breda, Baronielaan 68.
S. Micheels, Den Haag, van: Zeestraat 59 naar: Riouwstraat 174.
H. E. Steinmetz, Gep. O.-I. Hoofdambtenaar, Den Haag, van: Roode Kruis, Segbroeklaan 1 naar: Pension Stakman, Statenplein 2.
P. Reinking, Ass.-Resident, van: Ternate naar: Leiden, Zoeterwoudsche Singel 52. f 5.—.
B. G. J. Wijnberg, Lid der Factorij N. H. M., thans: Terrace Palace Hotel te Engelberg.

VEREENIGING „OOST EN WEST"

HOOFDBESTUUR: HEULSTRAAT 17 'S-GRAVENHAGE

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins-Mauritsplein 23, Den H[aag], Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden [uit] Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen doen.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-In[dië] of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied [aan] personen, van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstr[aat 17], 's-Gravenhage, Tel. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtin[gen] zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins-Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752. Dit „Tehuis" biedt [aan] studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland vertoeven, [tegen] matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot [den] Directeur, den Heer J. C. HIETINK, of den Administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", Van-Boetzelaerlaan 2, 's-Grav[enhage], waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, [die] met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen verand[eren], wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Tel. No. 50248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna-Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten einde aan [hen], die uit Nederland naar Indië gaan, en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstr[ekken] als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN op huishoudelijk en maatschappelijk gebied, onder leiding van Mevr. J. FR[…] MENDES—Calisch. Spreekuur Donderdagmiddag van 2 tot 4 uur en volgens afspraak, Nic.-Maesstr[aat …], Amsterdam, Tel. 22492.
Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, en de Firma MARTINUS NIJHOFF, L. Voorhout 9, Den Haag (bij deze firma alleen die met een *), zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk.)
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeer[kosten].
2. **Onze Oost II. Iets over den Inlander en zijn Zieleleven, door T. J. BEZEMER.**
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeer[kosten].

* b. Onze West, tweede druk, bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overz. Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

* No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeer[kosten].

* No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie.)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeer[kosten].

* No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2e, verbeterde druk.)
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeer[kosten].

* No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeer[kosten].

* No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeer[kosten].

* No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeer[kosten].

* No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederlandsch-Indië, zoomede voor ver[pleegers] en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken en Militairen Geneeskundigen [Dienst] aldaar.** (Opnieuw herzien.) .... Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeer[kosten].

* No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeer[kosten].

* No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeer[kosten].

* No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederl.-Indië.** (Opnieuw her[zien].)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeer[kosten].

* No. XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber (caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Ned.-In[dië].**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeer[kosten].

Onze Koloniën .... Prijs: **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeer[kosten].

Serie I.
No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
" 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
" 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
" 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
" 8. De Europeesche vrouw in Indië.
" 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
" 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
" 2. Het Javaansch tooneel.
" 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
" 4. De theecultuur op Java.
" 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
" 6. Een doode taal in Indië.
" 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
" 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
" 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
" 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
" 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
" 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
" 4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
" 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
" 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië.
" 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Wnd. Vertegenwoordiger in Nederlandsch-Indië Mr. M. J. A. Oostwoud-Wijdenes, President Landraad, Tandjong Balei (Sumatra's Oostkust)

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN: Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag Telefoon 14519, Postgiro 14574

Ind. Vertegenwoordiger in N.-I., Mr. M. J. A. Oostwoud-Wijdenes, Pres. Landr., Tandjong Balei (Sumatra's Oostk.).

Opgericht 21 Maart 1900 door Kolonel G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIËN: N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD TE VERMELDEN

BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER ORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIE

Indische Tentoonstelling te Arnhem
11 Juni—28 Juli 1928.

—o—

meenen in de vorige artikelen een, zij het eer onvolledig, overzicht te hebben gegeven errein en gebouwen der Indische Tentoong.

orens over te gaan tot het beschrijven van e zaken, die op de expositie aanwezig zullen en enkel woord over de propaganda.

het oogenblik worden eenige duizenden eplaten verzonden naar alle deelen van ons West-Duitschland en de voornaamste plaat- België. Deze plaat is bedoeld als vóórplaat, in het najaar vervangen worden door de lieve en fraaie reclameplaat.

alve deze reclame heeft het Bestuur gemeend e doen, een groot aantal prentbriefkaarten op aanvraag beschikbaar te stellen, welke n een verkleinde afbeelding geven van de aat, doch nog voldoende ruimte bieden voor eele mededeelingen. *Gebruikt deze brief- n voor mededeelingen aan kennissen en en,* gij helpt ons daardoor bij het alom beid geven aan onze tentoonstellingsplannen. lijkertijd worden dezer dagen eenige duizenrochures verspreid, waarin, behalve eene beschrijving van de reeds verrichte werkeden, een gezicht op het kasteel Zypendaal ige andere afbeeldingen zijn opgenomen.

ons behulpzaam te zijn bij de verspreiding n en ander trachten wij in alle plaatsen in land correspondentschappen te vestigen, dames en heeren voor de opening der tenelling eene uitnoodiging zullen ontvangen.

(Wordt vervolgd).

Leden van Oost en West!

ft u op als correspondent!
agt reeds nu de tentoonstellingsbriefkaarten ij worden u franco toegezonden tot het door angde aantal!
nt daardoor onze propaganda!
bureau der Tentoonstelling is gevestigd: plein 52, Arnhem.

Amerikaansche ondernemingsgeest, Hollandsche durf, bekwaamheid en degelijkheid.

—o—

Wij leven tegenwoordig snel. Grootsche daden en gewichtige gebeurtenissen volgen elkaar op in verrassende wisseling. Wij hebben ons nauwlijks rekenschap kunnen geven van de indrukken, door een treffend feit op ons teweeggebracht, of een nieuw feit van geen geringere of soms nog grootere beteekenis boeit alweer onze aandacht. En menigeen begint al aardig te leeren, zich over niets meer te verbazen.

De ernstige beschouwer van het moderne wereldgebeuren zal echter niet nalaten zich te verdiepen in de gevolgen, welke zulke uiterlijk pakkende en innerlijk zoo beteekenisvolle levensuitingen voor de naaste toekomst doen verwachten.

Ja, wij leven snel. Maar ook vliegen wij snel. In slechts vijf en een halve week zijn de heer Van Lear Black en de bemanning van zijn vliegtuig, de heeren Geysendorffer, Scholte en Weber, van Schiphol naar Batavia en terug gevlogen. Dertien vliegdagen heen en veertien terug zijn voor dit bezoek aan onzen „Oost" noodig geweest.[1]) Een afstand gelijk aan drievierden van den aardomtrek werd door de lucht afgelegd, langs eene den bestuurders grootendeels onbekende route en ten deele onder de moeilijkste omstandigheden: overstelpende hitte, noch dichte zandstormen, noch heftige tropische regens bleven den reizigers gespaard. Een prachtig succes, zonder ophef behaald, met een gewoon vliegtuig en gewone bemanning, na zeer kortstondige voorbereiding, alsof het een gewone dienstvlucht gold.

Onze dank en onze bewondering voor deze schitterende daad gelden in de eerste plaats den energieken Amerikaan, die met echt sportieven geest en breede zakenopvatting deze onderneming heeft bedacht, gefinancierd en met inzet van eigen persoon tot een glansrijk einde gebracht. In allen eenvoud en bescheidenheid, rustig en nuchter, bezwaren, gevaren of ongemakken niet tellende, heeft hij door zijn tropenvlucht een machtigen stoot gegeven tot het vooruitbrengen van het wereld-luchtverkeer en aan de totstandkoming van de luchtverbinding Nederland-Ned.-Indië. De heer Van Laer Black is een baanbreker geworden, wiens belangstelling voor- en daadwerkelijke medewerking aan de ontwikkeling der luchtvaart van historische beteekenis zal blijven.

In de tweede plaats gaat onze hulde naar de Koninklijke Luchtvaart-Maatschappij voor Nederland en Koloniën, welke door de practische voor-

[1]) Van de 3 dagen oponthoud op de heenreis en 4 op de terugreis was er slechts 1 toe te schrijven aan een technische storing; 3 waren het gevolg van exceptioneele weersgesteldheid. Te Batavia werd 5 dagen vertoefd.

bereiding en uitvoering van dezen vliegtocht opnieuw een welsprekend blijk heeft gegeven van hare degelijke organisatie, hare zaakkundige en voortvarende leiding, haar voortreffelijk personeel en materieel. Het is verblijdend, dat een ondernemend Amerikaansch zakenman en een krachtig Nederlandsch luchtvaartbedrijf elkander in deze vruchtbare samenwerking hebben gevonden en het doet ons vaderlandsch hart goed, dat een buitenlander onze nationale luchtverkeersonderneming voor deze opdracht boven alle andere heeft verkozen.

Ten slotte een woord van warmen lof en hooge waardeering voor de bemanning van het vliegtuig, die haar moeilijke en zware taak zoo uitmuntend heeft volbracht. Zonder aarzelen hebben deze drie mannen die taak, waar zij veelszins vreemd tegenover stonden, aanvaard; met rustigen moed en bewust zelfvertrouwen hebben zij haar ten uitvoer gelegd, een moed, die hen in ernstige oogenblikken onmisbaar zou blijken, een zelfvertrouwen, dat nimmer is beschaamd geworden. De K. L. M. kan trotsch zijn op zulke medewerkers, het Nederlandsche Volk is trotsch op zulke zonen.

Met den heer Van Lear Black heeft het wereldtoerisme door de lucht zijn intrede gedaan en de K. L. M. heeft dit met één slag binnen de grenzen der practische uitvoerbaarheid gebracht. Voor de toekomst openen zich hiermede veelbelovende vooruitzichten. Het is te verwachten, dat weldra ook andere groot-toeristen — laat ons hopen: ook Nederlanders — zich aangetrokken zullen gevoelen door de groote bekoring van het luchtreizen en van het, binnen redelijke tijdgrenzen bezoeken van verafgelegen landen. Dan zal de zakenman spoedig volgen, voor wien de tijdwinst, te verkrijgen door het afleggen van groote afstanden door de lucht, uit een business-oogpunt in den wedloop der concurrentie waardevol zal blijken te zijn. De luchtverkeersondernemingen zullen zoodoende in toeristen- en zakenreizen een nieuwen tak van bedrijf kunnen vinden.

Voor de luchtverbinding Nederland—Ned.-Indië opent zich hiermede een perspectief, hoopvoller dan ooit. De K.L.M. heeft getoond, alle waarborgen te kunnen bieden om deze verbinding op deugdelijke en betrouwbare wijze tot stand te brengen.

Het vooruitzicht hierop is voor mij het meest verblijdende in deze geheele zaak. Een sterk versneld en bekort vervoer van post en van personen zal voor de beide hoofdgebieden van het Nederlandsche Rijk van de grootste politieke, economische en maatschappelijke beteekenis zijn. Er wordt heden aan alle kanten getornd aan den band tusschen Nederland en Ned.-Indië; er zijn stroomingen, welke op spoedige en volledige scheiding zijn gericht. Wat een verre toekomst in dit opzicht brengen kan, blijve in 't midden. Zeker is het, dat tot in afzienbaren tijd zulk een scheiding voor de volken van Nederlandsch-Indië eene even noodlottige ramp zou zijn als voor het Nederlandsche.

Om dit onheil te verhoeden, is — naast een krachtig, verlicht en vooruitstrevend bestuur — de innige gemeenschap en gemakkelijke uitwisseling van personen, goederen en gedachten tusschen Oost en West een der machtigste hulpmiddelen. Daarom is het spoedig tot stand komen van de bedoelde luchtverbinding voor Groot-Nederland een nationaal belang van de eerste orde.

C. J. SNIJDERS,
Voorzitter van het Comité Vliegtocht Nederland—Indië.

De Vliegtocht.

Elke nadere aanduiding overbodig. Wie in deze dagen over „vliegen" spreekt, heeft geen aandachtig oor, tenzij over den vliegtocht van Van Lear Black.

Zaterdag 23 Juli 1927 was de historische dag.

Om ± 5 uur — ook deze koningen van de lucht zijn punctueel — daalde het toestel in glijvlucht neer op het malsch-groene tapijt van Schiphol, vlak vóór het podium waar passagier en bemanning van den „Fokker" een waardige ontvangst wachtte.

De geestdrift van de menigte op en buiten het podium — allen toch met beide beenen op den grond — steeg hoog, zoo hoog dat den reizigers, nog in de lucht zijnde de hoera-salvo's als een luidruchtige maar welkome begroeting, de ooren moeten hebben doen tuiten. Daar stond het vliegtuig nu, op de plaats welke de vaste hand van een Geysendorffer gekozen had. Enkele oogenbli[kken] daarna en de kranige bemanning, Van Lear Bl[ack], Geysendorffer, Scholte, Weber en Bayline b[etra]den wederdom Holland's grond. En treffend [was] het contrast tusschen deze helden, rustig en bl[ij], de tot vervoering gebrachte toeschouwers die moesten uiten — als de wijn die ter sponn[ing] barst. Een moment om niet te vergeten, om te [wor]den vertolkt in een hooggestemde ode.

De ontvangst zelve moest met het oog op den [be]schikbaren tijd beperkt worden. Slechts enk[ele] autoriteiten konden het woord voeren, de ove[rige] sprekers, een kleine dertig, moesten zich bep[erken] tot een handdruk al dan niet gepaard met het o[ver]handigen van een geschenk. Een „handicap" o[ver] de heele linie, het kon niet anders.

Ziehier, in een „nutshell" — zij het wat g[ekor]sten — een relaas van het voornaamste mom[ent] de ontvangst. In verband met de beschik[bare] plaatsruimte is beperking geboden; trouwens [alle] bijzonderheden zijn thans uit de bladen alg[emeen] bekend. Zoo wordt dan volstaan met de me[de]ling dat de Voorzitter onzer Vereeniging, de [heer] R. Zuyderhoff nog in de gelegenheid geweest [is] de overhandiging der herinneringsmedailles [van] „Oost en West" enkele woorden te kunnen [spre]ken. Van diens beide redevoeringen, die bij de [ont]vangst en die bij den maaltijd (deze laatste [heeft] hij in extenso kunnen uitspreken), wordt voor [de] leden de inhoud hieronder afgedrukt.

Rede bij de ontvangst.

Mijne Heeren,

Als Voorzitter van de Vereeniging Oost en [West] valt mij de onderscheiding te beurt U hier te [be]gen toespreken.

Sta mij toe dat ik het eerst het woord ric[ht tot] den Heer Van Lear Black en dat ik zulks d[oe in] het Engelsch.

Mr. Van Lear Black.

The president of the „Oost en West" Asso[ciation,] the principle aim of which consists in stren[gthening] the existing bonds between the Netherlan[ds and] her East and West Indies, the president [of this] Association wants to give you a most cordi[al wel]come on Dutch soil and at the same time w[ants] to congratulate you on the success of the w[onder]ful pioneering-work that you have brought [about].

I am sure Mr. Van Lear Black that you care for long speeches. So I will confine me few words which I put into rhyme.

Flying from the Netherlands to her Ea[st]
And from the East to Holland back
You proved that the twain shall meet
And wrong is Kipling, right Lear Black.

And now let me offer you this medal in co[mme]moration of your brilliant exploit.

Heeren Geysendorffer, Scholte en Weber,

Ook tot U slechts een paar woorden.

De vereeniging Oost en West beoogt de b[anden,] welke tusschen Nederland en de Indiën reeds [meer] dan 3 eeuwen bestaan, hechter en innig[er te] maken.

Het is in hoedanigheid van Voorzitter van [die] vereeniging dat ik U van harte welkom he[et op] Nederlandschen bodem.

Wat Gij met zoo groot welslagen onder[nomen] hebt, verzekert U een eereplaats in de ge[schied]boeken der Nederlandsche luchtvaart.

Wij zijn trotsch op U — Pioniers van het [nieu]we verkeer, dat afstanden verslindt en de [volken] nader tot elkaar brengt.

Namens al onze leden, eenige duizenden, [over] Nederland en Indië verspreid, betuig ik U [lof] en dank.

Wilt de Oost-en-West-penning, die ik U [hierbij] uitreik, aanvaarden als een blijvende herin[nering] aan den welvolbrachten tocht en tevens a[ls een] blijk onzer bewondering voor Uw grootsch e[n ko]nig werk.

Mr. Bayline.

I address me also to you and offer you th[is me]dal in commemoration of your voyage throu[gh the] air from Holland to Java and back.

Tafelrede.

De vereeniging Oost en West, wier doel [is] de banden, welke tusschen Nederland en de [Indiën] sedert meer dan 3 eeuwen bestaan, hechter e[n in]niger te maken, genoot het groote voorrecht [om] hedenmiddag hulde aan passagier en bema[nning]

de H.N.A.D.P. te mogen brengen. Zij is daar- de K.L.M. en het Comité Vliegtocht Neder- -Indië zeer erkentelijk, alsmede voor de eer bewezen door de uitnoodiging tot het bijwonen dezen feestmaaltijd.

moge mij vergund zijn op dezen gedenk- en dag, waarop de eerste passagiersvlucht en terug Indië voleindigd werd een geschied- feit in herinnering te brengen.

was in de eerste helft van Augustus van het 1597 dat 3 van de 4 schepen door de Com- van Verre, met zedelijken steun van Prins uitgerust voor Indië, na een reis van bij- twee en een half jaar van daar te Texel te- amen. Ofschoon door allerlei oorzaken de van deze eersten tocht niet schitterend was, toch de overgebleven bemanning — vele lingen waren gedurende de reis overleden teekenen van vreugde te Amsterdam ont- n: immers de weg over zee naar het Oosten voor de Nederlanders gebaand.

ert zijn meer dan 3 eeuwen, op enkele da- precies 330 jaren, verloopen.

is heden wederom een blijde intocht in Am- m. Het tooneel vertoont groote overeenstem- met dat van ruim 3 eeuwen geleden.

hts stellen de coulissen lucht in plaats van voor en komt daaruit een vliegtuig instede en vaartuig te voorschijn.

rollen van de Compagnie van Verre en Prins ts worden vervuld door de Koninklijke vaart Maatschappij in vereeniging met het té Vliegtocht Nederland-Indië. Wederom geeft bliek teekenen van vreugd. Wederom is een hooge mijlpaal geplaatst; wederom opent de aarvan een nieuw vergezicht.

st vele punten van overeenstemming zijn er rlijk ook van verschil.

hts op één wil ik de aandacht vestigen.

wijl in 1597 slechts de *overgebleven* beman- gehuldigd kon worden, zijn wij heden zoo ge- allen die op 15 Juni j.l. den tocht door de naar Indië aanvaardden, behouden in ons n teruggekeerd te zien.

Leve de K.L.M.
e het Comité Vliegtocht Nederland-Indië.
Leve de H.N.A.D.P. en haar gezelschap.

verhooging en van zucht naar vermetel trotseeren van de rampspoedige en onheilzwangere elementen, heeft hij h geheel wars getoond van het bebehalen van succes-op-het-nippertje, of van het kruipen door het oog van eene naald. En het bezit van die koelhoofdige bezonnenheid is almede een hoofdvereischte voor een vliegtuigbestuurder, en ik herhaal hier gaarne de woorden die de wethouder ter Haar op den feestmaaltijd van den 23sten ter eere van den Batavia-tocht te Amsterdam zeide: „Geysendorffer is in onze achtig gestegen juist en ondanks den schijn van te zijn een draler; inderdaad heeft hij echter getoond door het gelukkige bezit van groote voorzichtigheid en onverstoorbaar gevoel en besef van de geweldige verantwoordelijkheid, die hij steeds en in alle omstandigheden, dus ook op den vasten grond zijnde, heeft te dragen, de man te zijn, die van het echte en degelijke pilotenhout is gesneden."

Op den dagenlang gewoed hebbenden zandstorm; die zich niet stoorde aan het ongeduld, het gedribbel en stampvoeten van vooral het Nederlandsche Europa, is dus ook toepasselijk het woord van Goethe, dat hij is geweest:

Ein Teil von jener kraft,
die stets das Böse will
und nur das Gute schafft.

Verdere woorden over dezen historischen mijlpaals- en keerpuntstocht worden overbodig geacht; in verband met wat de dagbladen er over hebben gegeven, de weekbladen, tijdschriften en de trilbeelden er nog van zullen geven, zou het zijn water voor de zee dragen. Wat echter betreft de *beteekenis* van dezen tocht voor de toekomst, moge ik o.a. verwijzen naar wat ik er over als mijne meening heb te kennen gegeven in het „Koloniaal Weekblad" van 7 en 28 Juli.

...kker behaalt zijn grootsten triumf, ...beslissende medewerking van een unicaal viertal daaraan

door

E. L. K. SCHMÜLLING.

—o—

...chtig aan ons oud-Hollandsche van niet ...enen nacht ijs te mogen loopen, en ook aan ...lonische woord van den dag niet te mogen ... vóór den avond, breng ik in herinnering wat „Koloniaal Weekblad" van 7 Juli in de bij- „Fokker's jongste triumfen over werelddee- wereldzeeën en andere successen" over den naar Batavia voorkwam:

„de behouden aankomst van de eerste pas- vlucht met 5 personen op 30 Juni te Batavia, in 15 dagen, maar netto in slechts 86 vlieg- Daaromtrent wordt hier verder gezwegen, daarover is reeds en zal spoedig nog meer al- bekend worden gemaakt; daarbij komt, dat ans voor eene bespreking nog te vroeg zoude men beter doet, om daarmede te wachten naar vurig gehoopt, behouden aankomst te rdam op eind Juli . . . ."

nu, die hoop en die verwachting zijn niet volledig vervuld, maar het vermaarde vlieg- nog geruimen tijd, nl. ééne week vóór het dezer maand aangekomen, en hadde de onover- lijke overmacht van de elementen zand en en lucht in noodlottige twee-eenigheid het Basrah 4 dagen vastgehouden, dan ware het t nog voor den twintigsten teruggekomen en otsche en onvergetelijke namiddag op den of op zijn laatst den 20sten gevallen.

r, achteraf bekeken, is het toch beter, dat het loopen is: want de 3 à 4 dagen vertraging zijn duidelijk en overtuigend bewijs, dat Gey- ffer niet alleen is een vastberaden, bekwaam moedig piloot, maar ook een zeer berede- beleidvol en voorzichtig vliegtuigbestuurder. kkige afkeerigheid van gevaarlijke risico-

Welkom aan de Indië-vliegers,[1])

door

E. L. K. SCHMÜLLING.

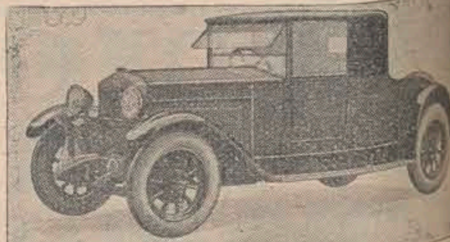
—o—

Hooggeachte Heeren O.-I. vliegers.

Het is voor mij een gelukkig voorrecht en groote verheugenis, om U uit naam van de Vereeniging van Ambtenaren bij het Binnenlandsch Bestuur in N.-I. met een luid welkom in het Vaderland te mogen begroeten; voorts om hare hartelijke gelukwenschen te mogen overbrengen met de welbehouden aankomst na een voorbeeldelooze, dus eene unicale wereldreis; eene reis, die bovendien tot dusverre als passagiersvlucht volstrekt op zichzelf staat en in meer dan één opzicht zeer eigenaardig is. Zij zal tot in eene verre toekomst niet alleen in de evolutie der luchtvaart van Nederland, maar zelfs ook voor die der geheele wereld nl. opgevat „als gezamenlijk streven van alle luchtvarende volken", een verlichtenden en hoog uitstekenden mijlpaal vormen: zij zal zijn gelijk een vuurtoren, dien men bij benadering reeds van de verte ziet, maar die vooral ook nog lang zichtbaar blijft, nadat hij is voorbijgevaren. Deze vlucht is namelijk boven de niet hoog genoeg te waardeeren praestatie op zichzelf, eene veelinhoudende zaak met groote beteekenis voor de toekomst. Aan haar kan thans reeds geschat, ja vrijwel gemeten worden de aard en omvang van de, en reeds in de allernaaste toekomst te verwachten nog grootere praestaties. Nu is het eenerzijds ook wel noodzakelijk, dat deze grooter worden, maar anderzijds blijkt de evolutie van de eerstkomende 5, ja 3 jaren, zeer veel belovend toe; en aan deze evolutie van het burgerlijke luchtverkeer is een stevig en waardevol houvast gegeven door uw wonderbaarlijke vlucht; zij is eene goed veerende springplank voor verdere sprongen.

Het voortreffelijke resultaat is bereikt door een uiterst gelukkig samentreffen van, om zoo te zeggen uitnemende, levende en doode weermiddelen in zeer verblijdenden samengang met zeker onmisbaar element, dat in rollend ronde afwerking uit een bekend edel metaal pleegt te worden vervaardigd en dat als een gift uit den hemel, ongedacht en onverwacht voor dezen tocht de hechte grondslag is gebleken.

[1]) Tekst van eene toespraak, welke de heer Schmülling tot de O.-I.-vliegers had willen richten, doch die — nevens zoovele andere — onuitgesproken moest blijven. — Red. K. W.

Daarop bouwen zich de andere hoofdfactoren voor het welslagen in goede aansluiting tot aan den nok toe op. Het is niet aan mij en ook hier niet de plaats, daarop in bijzonderheden in te gaan, en ook niet, om te zeggen, hoeveel lof aan elken medewerker aan deze grootsche uitkomst afzonderlijk toekomt.

Wel moge ik echter hier, en nadrukkelijk ook nog van een ander gezichtspunt bekeken, op iets anders wijzen. Dat is, dat deze tocht wordt geacht van zeer gunstigen en bespoedigenden invloed te zullen zijn vooreerst op de totstandkoming der onvermijdelijke en niet meer uit te stellen Transsoendalijn Singapore-Java-Timor-Port Darwin in Australië, dus van het schakelstuk in de wereldlijn Londen-Melbourne, die zoo niet in '28, dan toch in '29 zal worden geopend; en ten andere op de schepping van de niet minder noodzakelijke interinsulaire luchtdiensten en deze zijn o.a. en niet het minst, ook van gunstige beteekenis voor de practische uitoefening van het Overheidsgezag en van het zooveel omvattende Landsbestuur; dus voor de verrichting van tal van Overheidsdaden, waarvoor snelheid en tijdbesparing zeer voorname vereischten zijn. Het Centrale Gezag nu is door talrijke Landsdienaren in uiteenloopende takken van dienst naar beneden vertegenwoordigd. Maar bij uitstek, het meest volledig en alomtegenwoordig geldt dit voor de functionnarissen van het B. B. in alle geledingen en graden en van verschillend ras en huidkleur. De bestuursvoering zal voortaan intensiever en effectiever kunnen geschieden, al naarmate het net van interinsulaire luchtlijnen zich zal uitbreiden; en zeer terecht is ook daarop door het Comité Vliegtocht gewezen in hare niet en nergens openlijk weersprokene Memorie van Dec. '25. Het, althans in den vorm, monarchale Britsche Empire, de republikeinsche Ver. Staten, de communistische Sovjet-Unie gevoelden en gevoelen nog steeds de dringende behoefte aan gebieden of gebiedsverkleining door veel snellere afstandenoverwinning. En ditzelfde geldt ook voor de uitgestrekte Soedaeilanden, die tot aan Centraal Nieuw-Guinea toe, wel als een klein werelddeel kunnen worden aangemerkt.

En het is dan ook daarom, dat Uwe vlucht door de leden der Vereeniging van Ambtenaren van het B.B., vooral door de actief dienende en jongeren onder hen, met de grootste belangstelling is gevolgd en hoogelijk wordt gewaardeerd. Voor hen weegt dit gedeelte van hare beteekenis voor de toekomst bijzonder zwaar en daarom is hunne waardeering tweeledig: nl. naast de algemeene, die op dezen gedenkwaardigen namiddag de harten van ons allen sterker doet kloppen, meer in het bijzonder de gedachten aan de gevolgen, welke deze historische vlucht zal hebben voor hunnen arbeid en taakvervulling; deze vormen, in grooten samenhang, in groot verband gezien en begrepen, een zeer voornaam deel van het Nederl.-Ind. Staatsbestuur en het Overheidswerk in tropisch Nederland.

Moge de Koninklijke Luchtvaart Mij., het Comité Vliegtocht Nederland-Indië en de Fokkerfabrieken dit getuigenis en deze uitspraak willen aanvaarden als teeken van blijmoedige en eerbiedige hulde en erkentelijkheid voor het tot dusverre door hen en hunne helpers tot stand gebrachte en vooral voor uwe toekomstige werkzaamheden.

Moge ook daarover voortaan een even goed gesternte aan den tropenhemel lichten en glanzen, als tot dusverre in weerwil van drassigheid en mist, vocht, regen en een overmaat van zonnelooze dagen boven de lage landen van en om Schiphol het geval is geweest gedurende 7 jaren.

Moge het aan den Evenaar evenals in Nederland omhoog gaan „excelsior ad astra".

De Indische militairen in Nederland.

Het Hoofdbestuur der Vereeniging „Oost en West" mocht van Zijne Excellentie den Minister van Koloniën, Dr. J. C. Koningsberger, het navolgend schrijven ontvangen:

Het thans naar Nederlandsch-Indië teruggekeerde detachement Nederlandsch-Indische militairen, dat naar Nederland werd afgevaardigd ter bijwoning van de plechtige bijzetting van het stoffelijk overschot van wijlen den oud-Gouverneur-Generaal J. B. van Heutsz, heeft hier te lande allerwege in zoo groote mate bewijzen ontvangen van sympathie, dat het mij ondoenlijk is de zeer vele die in eenigerlei vorm medegewerkt hebben om het detachement het verblijf hier te lande te veraangenamen, daarvoor persoonlijk mijn dank te betuigen.

Het zij mij daarom vergund U langs dezen weg de verzekering te geven van mijn diepgevoelde erkentelijkheid voor Uw aandeel in de aan het detachement te beurt gevallen ontvangst, die op sprekende wijze getuigd heeft van de hier te lande gevoelde warme waardeering voor het Nederlandsch-Indische Leger.

De Minister van Koloniën,
KONINGSBERGER.

's-Gravenhage, Juli 1927.

Suriname geen emigratiegebied voor Nederlanders in massa.

Vervolg en beschouwingen om de emigratie van Nederlanders in den meest gewenschten zin te bevorderen

door

F. H. UMBGROVE,
Gep. Kolonel der Artillerie.

—o—

Nadat ik mijn vorig artikel voor dit blad geschreven had, heb ik kennis genomen van 't artikel van den Heer W. R. Menkman, „Dokteren over de W.-I." in de W.-I. Gids van Juni 1927 en het antwoord daarop van den Heer Dr. Th. Lens „Emigratie naar Suriname", in de W.-I. Gids van Juli—Aug. 1927, welke artikelen over hetzelfde onderwerp handelen.

De kennismaking dezer artikelen geven mij aanleiding nog een aanvulling aan mijn vorig artikel te geven.

Wanneer mocht blijken, dat onder de Nederlandsche arbeiders de lust en de energie bestaat naar Suriname te emigreeren, om daar in het landbouwbedrijf een bestaan vinden, dan is er geen bezwaar tegen om daaraan van gouvernementszijde te gemoet te komen door op zeer kleine schaal een proef te nemen op de wijze, zooals ik in mijn vorig artikel uiteenzette. Blijkt deze proef gunstige resultaten op te leveren, dan zullen er zich van zelf meer liefhebbers aanbieden en kan men op die wijze voortgaan; een dergelijke vermeerdering van Nederlandsche bevolking zou de kolonie zeker ten goede komen. Maar ik moet opkomen tegen den eisch van Dr. Lens om geen cent en geen Javaan meer voor de immigratie toe te staan, alvorens een behoorlijke proefneming met emigratie van Nederlandsche arbeiders heeft plaats gehad. Moet de landbouw in Suriname, wanneer nieuw Nederlandsch of buitenlandsch kapitaal zich in landbouwondernemingen wil steken, hetgeen toch nog lang gebeuren zal, dan daarin belemmerd worden, omdat de immigratie van Javaansche contract-arbeiders wordt stopgezet? Dit zou onverantwoordelijk zijn. Ik geloof niet in die emigratie in massa van Nederlandsche arbeiders naar Suriname; Nederlandsche arbeiders zijn daarvoor te veel verwend door werkloozenuitkeering enz. 't Moet al heel erg worden, voordat ze zich voor emigratie naar Suriname zullen laten vinden, en dan zullen het slechts enkelen der meest flinke en energieke arbeiders zijn. Welnu, met deze categoiee kan het gouvernement desnoods een proef op kleine schaal nemen, natuurlijk met gezinnen; daar is niets tegen.

Dr. Lens zegt in de W.-I. Gids, dat hij regeering en volk heeft willen waarschuwen om niet door immigratie van Javanen een nog onbewoond land tot een prooi te maken van kapitalistische uitbuiting en daarmee aan ons volk zijn emigratiegebied te berooven. In de eerste plaats moet ik protesteeren tegen de uitdrukking: „kapitalistische uitbuiting". Deze uitdrukking, zeer geliefd in socialistische en communistische kringen, is hier ten eenenmale nog al onpas. In de economie wordt 't kapitaal niet alleen beschouwd als de nervus rerum, dat niet alleen belegging zoekt, doch een onmisbaar vereischte is om een land tot ontwikkeling en welvaart te brengen. En zoo heeft Suriname voor zijn ontwikkeling er in de eerste plaats behoefte aan, dat het kapitaal er belangen zoekt. Voorts moet nog bewezen worden, dat Suriname voor de massa van het Nederlandsche volk een gewenscht emigratiegebied is. Dit juist ontken ik. Wanneer het alleen gaat om aan onze overbevolking een emigratiegebied te geven, en men wenscht daarvoor onze koloniën te

…n, dan rijst bovendien nog de vraag of er op …vlakten van Celebes, Sumatra en Nieuw … geen terreinen te vinden zijn, welke even … zoo niet beter gelegenheid geven tot het uit… van landbouw en veeteelt door Europeanen, …r het klimaat beter voor Europeesche land… geschikt is dan het vochtige tropische kli… Suriname, en in welke gebieden ook nog …laats voor bevolkinguitbreiding is. Ik ken … slechts door lectuur over het land, doch … ik een aantal jaren in Ned. Oost-Indië door…, doch ik blijf bij mijn meening, dat noch …me, noch Ned. Oost-Indië landstreken zijn, … de Nederlandsche emigratie van land…rs zich zal richten.

…rige eeuwen gingen wij er zelf op uit om …te emigratieterreinen te zoeken en volks…gen te stichten, zooals in Noord-Amerika. …s dit niet meer mogelijk, maar wel is moge… wij in landen, die behoefte hebben aan uit… van blanke bevolking en een geschikt kli… daarvoor bezitten, trachten een emigratie… voor onze overbevolking te koopen. Dat kost …aar de maatregelen, waarop Dr. Lens de …ie op groote schaal naar Suriname zou wil…orderen, zullen ook veel geld kosten en met … kans op rendement dan het koopen van …igratiegebied in een land als Canada, waar …nders welkome immigranten zijn. Het stich… volksplantingen in vorige eeuwen heeft ook …kost.

…en duur zal onze regeering het vraagstuk …bevolking toch ernstig onder de oogen moe…n en wel voordat het te laat is, want pro… werken als droogmaking der Zuiderzee en …ing van woeste gronden geven, gezien de …ename der bevolking hier te lande, slechts … gering aantal jaren opluchting. Nog altijd Ned. Oost-Indië een belangrijk aantal Neder…e intellectueelen in landbouwbedrijven, han… industrie, bankwezen, scheepvaart, enz. als …ementsambtenaren, en in leger en vloot, niet alleen intellectueelen, doch ook lagere …aren en geschoolde vakarbeiders, maar voor …oolde arbeiders, voor gewone handwerklie… landarbeiders uit Nederland is er geen vraag. … denken, dat naarmate het onderwijs en de …twikkeling in Ned.-Indië vooruitgaan, be… werkkrachten meer en meer uit de inheem…volking kunnen verkregen worden en de ge…id voor Nederlanders om daar een bestaan …en zal verminderen. In zekeren zin is dit ook …al, maar daar staat tegenover, dat onze Ned.-…he bezittingen nog zoo bijzonder groote ge…id tot economische ontwikkeling bieden, …derlandsch- en buitenlandsch kapitaal daar arbeidsvelden vinden, dat er nog talrijke ja…aag zal zijn naar werkkrachten van allerlei …s bovengenoemd, zoowel uit Nederland als …ndsch-Indië. Een vereischte daarvoor echter … onze Ned. Oost-Indische bezittingen onder …ndsch bestuur blijven. Mochten deze voor …loren gaan, dan is er niet alleen geen vraag …ar de bedoelde Nederlandsche werkkrach…h dan zullen handel, nijverheid en scheep…ier te lande in snel tempo te gronde gaan en … onherstelbare werkloosheid ontstaan en een …ing, welke leiden zal tot revolutie, moord en …g zonder kans op redres; onze onafhanke… zouden wij er zelfs bij inschieten, want geen …heid, die belang heeft bij ordelijke toestan… de monden van den Rijn, zou zoo'n toe…ulden en ons land zou eenvoudig bezet wor…

Ned.-Indië heeft belang bij het Nederland…stuur voor zijn ontwikkeling, want mocht …uur verdwijnen, dan zal dat gebied, hetwelk …root deel heeft in de voortbrenging van pro… der wereldmarkt en waarbij zooveel kapi… verschillende landen betrokken is, terstond …beheer komen van een of meer machtige mo…en. Want de inheemsche bevolking in dat …bezit in afzienbaren tijd noch de intellec… noch de technische, noch de financieele …n in voldoende mate om den huidigen ont…ingsgang van dat gebied voort te zetten. Het …der inheemsche bevolking dier gebieden is … met Nederland dien ontwikkelingsgang …e zetten. Kapitaal en veel kapitaal zal er dus …oeten worden belegd in onze koloniale …n, zoowel in het belang van het moeder… van die gebieden zelf en dit geldt even…or Suriname. Wij kunnen die koloniën als emigratiegebied voor die categorieën der Nederlandsche bevolking, welke voor de ontwikkeling daar gevraagd worden, niet missen, want al blijven allen, die daar een werkkring vinden, er niet voor goed, een gedeelte doet dit wel.

En nu is het eigenaardige, dat onder de communisten, sociaal-democraten, vrijzinnig-democraten en ook onder veel katholieken in Nederland het standpunt gehuldigd wordt van eenzijdige ontwapening, van geen man en geen cent voor leger en vloot; en met alle mogelijke middelen wordt getracht onze weermacht, zoowel hier te lande als in de koloniën, machteloos te maken. In het parlement verhinderen zij daarom het onderhouden van een behoorlijke weermacht, die bij een conflict in staat is om in moederland en koloniën onze neutraliteit naar behooren te handhaven, waardoor het behoud onzer koloniën in gevaar wordt gebracht. Zij fulmineeren tegen het zoogenaamde uitbuitende kapitaal en prediken losscheuring van Ned.-Indië van het moederland. Zij werken daardoor rechtstreeks tegen de belangen der arbeidersklasse, welke zij heeten te beschermen. De arbeiders, wier ontwikkeling gewoonlijk niet zoo ver gaat om te begrijpen, wat het verlies der koloniën voor hen zou beteekenen, worden opgezweept en praten hun leiders na, doch deze laatste konden beter weten, want daaronder bevinden zich gestudeerde mannen, die echter uit louter prinzipienreiterei ten opzichte van algemeene ontwapening en kapitalisme slechts bewijzen van groote domheid geven.

Toch wordt in die kringen wel gevoeld, dat er iets moet gebeuren om den arbeider bij de snelle bevolkingstoename in Nederland op den duur werk te geven en daarbij wordt nu ook meer gedacht aan nieuwe emigratiegebieden, nu de emigratie naar de Ver. Staten van Noord-Amerika grootendeels stopgezet is.

Ik heb hierboven Canada genoemd. Voor de emigratie van Nederlandsche arbeiders, zoowel landarbeiders als andere, zou ik wenschen, dat er een maatschappij gesticht werd met belangrijke deelname in het kapitaal door den Staat en zoo mogelijk ook door gemeenten, terwijl de Staat daarvoor een leening uitgeeft. De Staat moet een dergelijke maatschappij niet zelf beheeren, want Staatsmonopolie is altijd veel kostbaarder dan particuliere; wel moet de Staat door een regeeringscommissaris medezeggenschap en toezicht uitoefenen op het beheer. Deze maatschappij koopt in overleg met de Canadeesche regeering een groot complex goed gelegen onontgonnen land. Daarop zou een Nederlandsche nederzetting gesticht moeten worden, waarbij de gronden onder bepaalde voorwaarden aan emigranten worden uitgegeven, op een wijze dat op den duur de uitgegeven gelden weder met rente terugvloeien. Er zouden dan een dorp en later meerdere dorpen ontstaan, waar niet alleen boeren, doch ook ambachtslieden en neringdoenden zich kunnen vestigen. Het bestuur in deze dorpen zou dan zoo mogelijk door Nederlanders, door de maatschappij aan te wijzen, onder de Canadeesche overheid en naar de Canadeesche wet gevoerd kunnen worden. Op deze wijze zou een echte Nederlandsche volksplanting gesticht kunnen worden, welke zich voortdurend zou uitbreiden, waar de menschen zich in hun eigen taal kunnen uitdrukken en volgens hun eigen cultuur kunnen ontwikkelen, zoodat zij zich gelukkig kunnen gevoelen. Een dergelijke poging om ons land van zijn overbevolking te ontlasten, welke in den laatsten tijd van meerdere zijde wordt aanbevolen, zou meer succes hebben dan emigratie op groote schaal naar Suriname of een ander tropisch gebied en zou bovendien op den duur de daarvoor gemaakte kosten ruimschoots weder doen terugvloeien.

Middelburg, 14 Juli 1927.

Van Week tot Week.

Dinsdag 19 tot Maandag 25 Juli.

De toespraak van H.M. de Koningin tot Oost- en West-Indië. Als blijvende herinnering aan het feit, dat de Koningin op 31 Mei en 7 Juni j.l. te Eindhoven door middel van Philips' korte golfzender voor de eerste maal haar onderdanen in Oost- en West-Indië heeft toegesproken, heeft het Hoofdbestuur van „Oost en West", namens de vereeniging aan H.M. een van een toepasselijk inschrift voorziene zilveren penning aangeboden, welke door H.M. welwillend is aanvaard.

Een comité van actie tot heil van land en volk. Zulk een organisatie lijkt in deze dagen werkelijk niet overbodig. In de mailbladen lezen wij dat een comité met dien vertrouwenwekkenden naam de vorige maand te Batavia is opgericht door een aantal Inlandsche intellectueelen, die in den geest van de regeering wenschen te werken. Op initiatief van de heeren Notoatmodjo, hoofdcommies op het departement B.B. en Soediro Kramat, particulier, heeft een groep, bestaande o.m. uit een aantal inlanders voorzitters van inlandsche vereenigingen en partijen, studenten der Rechtshoogeschool en Bestuurschool en een aantal journalisten zich tot dit doel vereenigd. *(N.R.Ct.).*

Door een typhoon overvallen. Batavia, 22 Juli (Aneta).[1]) Het stoomschip „Tjikandi" van de Java-China-Japanlijn, is op weg naar Yokohama door een typhoon overvallen. Het schip is te Hongkong binnengeloopen. De eerste officier Willemse is licht gewond. De schade wordt begroot op 50.000 dollar.

Resident Arends met pensioen. Batavia, 22 Juli (Aneta). De resident van Sumatra's Westkust, de heer P. C. Arends, heeft met ingang van September pensioen aangevraagd.

Majoor L. Lingen †. Hier te lande is bericht ontvangen, dat de heer L. Lingen, gep. majoor bij het N.-I. leger, te Weltevreden is overleden. Hij was 57 jaar oud.

De E. H. T. I. N. I. Op Zaterdag 25 Juni is, tegelijk met de Jaarbeurs, te Bandoeng geopend de eerste Hygiëne-tentoonstelling; de heer J. Hardeman, directeur van onderwijs, hield onder groote belangstelling de openingsrede (zie bijzonderheden in N. R. Ct. van 25 en 26 Juli, Avondbl. A).

Dr. H. G. Dumondt †. Te Voorburg is, in den ouderdom van 65 jaar, overleden de heer H. G. Dumont, gep. dirig. officier van gezondheid O.-I. leger.

Onderscheidingen. Bij Kon. Besluit zijn benoemd tot ridder in de Orde van Oranje-Nassau:

W. Van Lear Black, uitgever en eigenaar van de Baltimore Sun, te Baltimore (Maryland);

G. J. Geysendorffer en J. B. Scholte, vliegtuigbestuurders, en A. Weber, werkmeester, allen bij de Koninklijke Luchtvaart Maatschappij voor Nederland en Koloniën.

Het Ned. Indon. Verbond te Frankfort. Het Ned. Ind. Verbond heeft de stad Frankfort een extra liefdadigheidsuitvoering van gamelan en Javaansche dansspelen aangeboden. De opbrengst zal strekken ten bate van de armen der stad. Het aanbod van het Verbond is met groote sympathie van Duitsche zijde begroet en dan[kbaar] aanvaard. De Duitsche pers uit zich steeds vleiender bewoordingen over de [Ja]vaansche kunstavonden.

Het communisme in Indië. Te Bandoeng, Tjim[ahi] en andere plaatsen hebben vergaderin[gen] plaats gehad, waarbij tal van Menadonee[sche] militairen betoogden tegen het communis[me] in verband met het onlangs aan het licht ge[komen] en bijtijds verijdelde complot. — [Inmid]dels weer een bericht van Aneta, d.d. [..] Juli, waaruit blijkt dat ook op Sumatra [nog] steeds waakzaamheid geboden is. Dit beri[cht] luidt: Te Medan zijn gearresteerd twee nie[uwe] extremistische leiders, die bezig waren met eerste pogingen tot het stichten van een or[ga]nisatie teneinde te komen tot een algem[eene] verzet aan de Oostkust van Sumatra.

Fossiele beenderen ontdekt. Madioen, 25 Ju[li] (Aneta). Ir. D. J. F. van Es, tijdelijk waarne[mend] hoofd van de toekomstige irrigatieafde[e]ling Solorivier alhier, ontdekte in een gr[ot] het Ponorogosche fossiele beenderen. Bij [ver]der onderzoek werden twee menschengeraa[mten] ten blootgelegd. Dr. P. Van Stein Callenfels, Dienst [in]specteur van den Oudheidkundigen Dienst, heeft, ten behoeve van dien Dienst, de leiding van den onderzoekingsarbeid op zich genomen. Hij stelt de ouderdom van deze praehistorische menschen op minstens 7000 jaar en verm[oedt] dat zij behoorden tot eenn volk, dat op J[ava] woonde, voordat de huidige bewoners uit O[ost-]Azië daarheen kwamen.

1) De tekst der Aneta-telegrammen is ontleend aan het „Vaderland".

Kunst, Kunstnijverheid en Huisv[lijt]

Indonesische Weefsel-tentoonstelling.

II.

Deze zeldzame expositie is zeker wel waard er hier nog eens op terug gekomen wordt; al 't alleen om den lezers van *Het Kol. Weekblad*, die haar nog niet hebben bezichtigd, tot een bezoek te wekken. Zij, die er reeds geweest zijn en in bewondering zijn geraakt voor al het schoone, dat te zien is, zullen vanzelf behoefte gevoelen hun bezoek te herhalen niet alleen, maar ook hun familie en vrienden overhalen er heen te gaan, want zulk een bijzonder fraaie verzameling zal niet licht weer bijeengebracht worden.

Ook de Haagsche kunstcriticus van de *Nieuwe Rott. Courant* heeft er reeds twee uitvoerige, van veel bewondering getuigende artikelen aan gewijd. Uit zijne beschrijvingen en de indrukken, die hij weergeeft, zouden wij opmaken, dat hij Indië en de daar inheemsche kunstnijveren niet persoonlijk van nabij kent. Des te treffender lijken ons

Feuilleton.

Herinneringen van een oud-Ind. officier.

VI. Naar Pedir.

Doch aan alles komt een eind, zoo ook aan den Magelangschen feestroes.

Den 21sten Mei had de joyeuze uittocht uit het garnizoen van de voor Pedir bestemde troepen plaats. Eerst werden deze op het exercitieterrein tusschen de kampementen aan den Plaatselijk Militairen Commandant gepresenteerd. Hier sprak de kolonel, zelve versierd met de Militaire Willemsorde 3e klas en de Eeresabel, de vertrekkenden bezielend toe. Daarna werden kennissen en vrienden in de gelegenheid gesteld om afscheid te nemen, van welke gelegenheid de Magelangsche dames gebruik maakten om de militairen van hoog tot laag met bloemen te versieren. Ten slotte werd het signaal geblazen, waarop de troepen weer aantraden. Commando's weerklonken, de muziek viel in en de troep marcheerde af, een nieuw leven vol avontuur tegemoet. Vele gedachten gingen op dat oogenblik door de hoofden; de gehuwden, de verloofden en de zonen dachten aan hen, die zij achter lieten; de hoop op roem en onderscheiding was echter overheerschend.

Gemarcheerd werd naar Pring Soerat (Medono), alwaar zou worden overnacht om den volgenden dag den marsch voort te zetten over den st[..] Pinggit naar Willem I, de tweede overnachtings[]plaats. Van hier ging de tocht verder naar Se[ma]rang, waar wij werden ingescheept op de „R[..]

Overal stond de bevolking langs den weg [ge]schaard, overal waren de kampongs versierd. O[ver]al, waar een rust kon worden verwacht, lo[..] speciaal voor deze gelegenheid daar geplaatst fleurig en kleurig opgemaakte warongs om overal beijverden de autoriteiten zich om marsch tot een waren jubeltocht te maken, al het hier ook troepen, die hun lauweren nog moesten verdienen. De voor Midden-Java zoo karakteristieke eerewacht van pryajis op hun kittige, kl[eine] paardjes, met hun bevlagde lansen en hun band[elie]ren, die voor iedere betrekking een bepaalde k[leur] hebben, reed voorop en werd aan de grenzen d[oor] een andere vervangen. In Setjang was de assistent-resident van Temanggoeng met zijne ambtenaren ter uitgeleide aanwezig, in Willem I boden de officieren van het garnizoen hun vertrekkende kameraden een diner bij moeder Tietke aan, waarna de gezelligheid in de Soos, toenmaals nog in [..]teng, werd voortgezet, alwaar men in vroolijke, in wat luidruchtige feeststemming tot diep in de nacht bijeen bleef. De officiersdames, die in de [..]ting woonden, zullen dien nacht wel minder goed hebben geslapen, tenzij zij aan dat lawaai gewend waren, want die soos had, wat pretmaken betrof, een zekere reputatie.

Te Semarang bracht de trein ons tot vlak tegen over de inschepingsplaats. Hier gaf de burgerij ons een plechtig en feestelijk uitgeleide. De resident

opmerkingen. Zoo lezen wij bij den aanvang zijn tweede-artikel:

„In de eerste zal overheerscht, eenigszins als tegenstelling tot de verfijnde weefkunst van Sumatra, verfijnd van materie zoowel als ornament en doordrongen van de uitheemsche voorbeelden (Siam, Cambodja), het karakter van de eilanden-weefkunst. De abstracte oerornamentiek is hier in rijke verscheidenheid aanwezig. Ze spreekt van een voor Westerlingen moeilijk na te speuren verbeeldingsleven; de herkomst van eenige motieven wordt wel vermoed, maar wie zal met zekerheid nagaan welke indrukken van het leven en de natuur, welke vreugden en angsten van deze animisten tot het ontstaan van zich herhalende ornamenten hebben bijgedragen? Het lijkt of deze ornamentiek niet verzonnen, bedacht of in het bewustzijn van de wevers [1]) ontsproten is, onder scheppenden verbeeldingsdrang, doch of ze daarin aanwezig is, zooals het ornaat op vleugels van vlinders of huiden van dieren, wettig ontstaan, doelmatig tevens, al geven de biologische wetten niet altijd bevredigende opheldering. Inderdaad, de schoone wonderlijke natuurlijkheid en de kracht van het natuur-ornaat (vooral niet te verwarren met gestyleerde natuur-motieven!) schijnen hier aanwezig."

Het komt ons voor, dat schrijver met deze opvatting het scheppingstalent der Indonesische wevers onderschat. Ofschoon wij zijn opvatting deelen, dat de Indische siermotieven niet te vergelijken zijn met die, verkregen door het westersche „leeren", meenen wij toch, dat wel degelijk „in het bewustzijn der Indonesische weefster „onder scheppende verbeeldingsdrang die schoone ornamentiek ontsproten is", zoodat de ontwerpster in den vollen zin van het woord *kunstenares* genoemd mag worden. Het spreekt echter wel van zelf, dat, evenals bij ons, Westerlingen, ook daar niet velen dien naam verdienen, in tegenstelling met de door leeken vaak geuite meening: dat *alle* Oostersche batiksters en weefsters kunstenaressen zouden zijn. Het is een bekend feit, dat o.a. op de Kleine Soenda-eilanden de ikat-patronen al bindende ontworpen worden uitsluitend door enkele vrouwen van vorstelijken bloede en dat 't aan anderen, zelfs op doodstraf verboden was, die na te maken. Het verder afwerken van het ontworpen kunstwerk wordt dan aan ondergeschikten opgedragen.

Over het monumentale *Flores-weefsel*, dat in het midden van den achterwand der eerste zaal hangt, lezen wij in bovengenoemd blad:

„Een dicht geordende, door randen omgeven, bloemachtige ornamentiek, treffend vooral door de donkere kleuren van den geopenbaard, maar niettemin betoomden rijkdom is eigen aan een groot doek, die de weefkunst van Flores op zijn best vertegenwoordigt (verz. Visser). Zonder goud of zilverdraad te gebruiken is hier toch een stralende kracht aanwezig. Zoo'n weefsel beheerscht, niet alleen door oppervlak, den geheelen wand."

Van de *Borneo-doeken*, waarover belangstellenden vele bijzonderheden kunnen vinden o.a. in het Standaardwerk over Borneo van *Prof. Nieuwenhuis*, zegt dezelfde schrijver:

„Deze hebben een veel beslotener karakter. De randen zijn eenvoudige afsluitingen van min of meer geometrisch verdeelde vlakken. Van zuivere geometrie is evenwel geen sprake. Er komen op arceeringen gelijkende effecten voor in de banden, die de ornamentatie aangeven. Ruiten en zeshoeken zijn te herkennen, dikwijls dicht ineengedrongen, zoodat een stroomende illusie wordt gewekt of een traliewerk van tropische dichtheid aanwezig lijkt. De rustige abstracte werking maakt deze doeken tot de aantrekkelijkste van de tentoonstelling. De kleur is als regel niet opvallend: bruinrood en zwart, [2]) hoofdzaak is hier wel het ornament. In een enkel doek trof als uitzondering een ornament, dat aan een dier- of menschfiguur herinneren kon. Twee prachtige doeken van Midden-Celebes sluiten zeer wel aan bij de krachtige strakheid van die van Borneo. De kleuren spreken heviger; de verdeeling is klaar en overzichtelijk, het rhythme van blokjesmotieven een eenvoudig als sterk van werking; geen verdichtingen hier, maar zin voor grootheid en helderheid."

Over de *Soemba-weefsels* merkt hij op:

„Deze treffen door een zeer afzonderlijk karakter. Bij doeken van Roti en Timor zijn wel verwantschappen te ontdekken; bij de doeken uit Flores gaat de herinnering soms, maar beperkt, naar uitheemsche voorbeelden. De Soemba-weefsels echter wijken al direct af door de stapeling van horizontale banden van verschillende verhouding (dus geen door randen omsloten middenvelden), hoewel ook hier weder uitzonderingen zijn, die een oppervlakkige localiseering aldra doen stranden. Hier hangt b.v. een boven- en beneden afgesloten weefsel, zoowel van kleur als van ornament afwijkend van de overigen, terwijl het toch op Soemba geweven is.

„Kenmerkend is als regel een duidelijke styleering van dier-omtrekken (o.a. herten), niet als een imitatie, maar als geheel tot vlak-ornaat verwerkte,

[1]) Voor zoover ons bekend, wordt over den geheelen Archipel de weefkunst bijna uitsluitend door vrouwen beoefend. Ook Java o.a. in de buurt van Pekalongan worden door mannen „stagèns" (eenvoudige gordels) geweven, zoo ook op Celebes de door J. A. Loebèr Jr. als „weefsels" beschreven banden. — Red.

[2]) Door een ambtenaar B.B. werd onlangs uit dezelfde streek een zeldzaam pracht-doek meegebracht in uitsluitend goud-bruine tinten. — Red.

de vertrekkenden toe, waarbij hij in het bijzonder wees op het groote belang van de invoering van het nieuwe geweer. Zooals de krijgsgeschiedenis sedert dien heeft bewezen, gaf Z.H.E.G. hiermede blijk van een juist inzicht, want dank zij die bewapening had ons leger aanmerkelijk aan kracht gewonnen. Met de Beaumontbewapening, hoe goed het geweer ook in zijn soort (als enkellader) was, zou men nimmer het wonderbaarlijke succes kunnen hebben verkregen, dat in een tiental jaren ons leger in alle deelen van den Archipel het verzet wist te breken en ons gezag daadwerkelijk wist te vestigen, doordat kleine afdeelingen wekenlang de verzetslieden tot in meest verborgen schuilhoeken, diep in het binnenland, opspoorden. Wel is dat succes te danken aan de kracht en de energie van de groote leiders en de in hun school gevormde patrouillecommandanten, aan de geheel gewijzigde taktiek en wijze van ageeren, maar zonder de verbeterde bewapening zou die nieuwe taktiek niet mogelijk zijn geweest. Bij een vergelijking van het optreden der troepen in 1896 en vroeger met de actie in de glansperiode van onze krijgsgeschiedenis (± 1898 t/m 1908) moet men dan ook wel degelijk de bewapening in aanmerking nemen en bedenken, dat bijv. in Lombok onze soldaten slechts met enkelladers, de tegenstanders grootendeels met repeteergeweren en karabijnen waren bewapend.

De toespraak van den resident, die nog al lang van draadig was, zou meer door ons zijn gewaardeerd, als het op die kade niet zoo warm was en we na de korte nachtrust en de benauwde treinreis niet naar frissche zeelucht verlangden. Temeer hinderde de warmte ons, omdat toen nog op Java geëxerceerd en gemarcheerd werd in sergen attila en pantalon, welke kleedingstukken wij aan boord zouden vervangen door den sergen Atjehjas met blauw katoenen pantalon, het toenmaals te velde gebruikelijke tenue.

Zoodra zich even de gelegenheid daartoe voordeed, vroeg en verkreeg ik van den kapitein vergunning om over te gaan (als officier van den dag) tot de inscheping van de militairen van de compagnie. Toen allen goed en wel hun plaats hadden gevonden en alles geregeld was, klonk mij bij het komen in de eerste klas de vraag van den resident, of ik trek had in een whiskey-soda, als muziek in de ooren. Helaas bleek, dat niet alleen de vertrekkenden, maar ook zij, die ons uitgeleide hadden gedaan, zoo dorstig waren geweest, dat de geheele voorraad ajer-blanda van het buffet (gelukkig niet van het schip) op was.

Hoe goed bedoeld en hartelijk ook de attentie van Semarang's burgerij was, verlangden wij toch allemaal naar het oogenblik, waarop het schip onder stoom zou gaan en wij ons vóór de rijsttafel nog gauw in de badkamer konden verfrisschen.

Is een zeereis in den Indischen Archipel op zich zelf reeds een genot voor hem, die weinig last van zeeziekte heeft, in het bijzonder was zulks nu het geval, waar de passagiers elkander allen kenden en reeds geheel in de vroolijke, zorgelooze expeditiestemming verkeerden.

Aldus bracht de „Reaal" ons naar de reede van Segli.

(Wordt vervolgd).

LIJST VAN ADRESSEN

ten behoeve van Repatrieerenden

AANNEMERS EN BOUWKUNDIGEN
W. van Heyst, Velsen.

ACCOUNTANTS-BELASTINGZAKEN
W. v. Maanen & Tadema, Amsterdam/Rotterdam.

APOTHEEK EN DROGIST
Drogisterij „De Boer", Paulus Buysstraat 9, Scheveningen.
G. v. d. Gaag, Groenmarkt 27, Den Haag.
A. de Vries, Kerkstraat 98, Hilversum.

ARTSEN
Dr. F. H. G. van Loon, 2e Sweelinckstraat 166, Den Haag.

AUTOHANDELAREN
N. V. James Nefkens, Laan v. Meerdervoort 96c, Den Haag.

BAD- EN ZWEMINRICHTINGEN
Badinrichting „De Regentes", Weimarstraat 63, Den Haag.

BANKETBAKKERS
J. Krul, Noordeinde, Den Haag.

BANKIERS EN BANKINSTELLINGEN
De Bas & Co., Heerengracht, Den Haag.
Henny & Co., Anna Paulownastraat 62A, Den Haag.
Holl. Bank voor West-Indië, Amsterdam.
Nederlandsche Handel Mij., Amsterdam.
Taams & Keyser, Bankastraat 10, Den Haag.

BEGRAFENISONDERNEMINGEN
Begrafenisonderneming „Simplicitas", Denneweg, Den Haag.

BEHANGERIJEN EN STOFFEERDERIJEN
J. Bosman, Heerenstraat 35, Rijswijk.

BLOEMISTEN
J. M. Hermans, v. Tuylstraat 3, Voorburg.

BOEK- EN KUNSTHANDEL
D. Driessen, Haarlemmerstraat 105, Leiden.

BOEKDRUKKERIJEN
N.V. Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag.

BOUW- EN WONINGBUREAUX
Bouwbureau J. van Gemert, Valkenboschkade 277, Den Haag.
Bouwbureau C. Hoogendoorn, Ieplaan 201, Den Haag.
Woningbureau „Actief", Archimedesstraat 41, Den Haag.
Woningbureau W. Hoksbergen, Bezuidenhout 14, Den Haag.
Woningbureau „Meerdervoort", Laan van Meerdervoort 296, Den Haag.
Woningbureau Wöhrmann, Nieuwstraat 14, Baarn.

BRANDSTOFFEN
Firma Van Dijk, Nieuwe Haven 366, Den Haag.
N.V. Haagsche Brandstoffenhandel „De Concurrent", Trekweg 84, Den Haag.
J. van Vuuren, Denneweg 67A, Den Haag.

BROODFABRIEKEN
Gebr. ten Hoeve, Wald. Pyrmontkade 2c, Den Haag.

CARGADOORS EN EXPEDITEURS
De Vries & Co., de Ruyterkade 100, Amsterdam.
De Vries & Co., v. Vollenhovenstraat 17, Rotterdam.

COMESTIBLES-DELICATESSEN
Joh. Toet, Aert v. d. Goesstraat 34, Den Haag.

DAMESKAPPERS
Au Paradis, Toussaintkade 2, Den Haag.
Maison Neustadt, Bezuidenhoutscheweg 3, Den Haag

DANSINSTITUTEN
Dansinstituut „Henri", Archimedesstraat 64, Den Haag.

DIVERSEN
G. v. Willigen, Havenkade 4, Den Haag.

ELECTR. INSTALLATIES EN -ARTIKELEN
P. v. d. Berg, Bankastraat 41, Den Haag.
Van Eijck, 2e Sweelinckstraat 93, Den Haag.
W. G. Scheeres, Hooigracht 1C, Den Haag.
M. Vrolijk, Thomsonlaan 41, Den Haag.
Frans v. Wijk, Vlamingstraat 24, Den Haag.
J. Zuiderweg, Nicolaistraat 37, Den Haag.

EMBALLAGE EN EXPEDITIE
A. Rietveld, v. Bijlandstraat 27, Den Haag.

kenmerkende algemeene omtrekken van de dieren. De kleurtegenstellingen van de verschillende banen zijn opvallend. De algemeene indruk is bewogener, minder stil of afgetrokken, bijna luidruchtiger, dan die van de andere eilanden-weefsels. Daartoe werken niet weinig mede de motieven van in groepen van drie (of veelvouden daarvan) op candelabres [3]) gestoken doodskoppen, die als primitieve angstbeelden in de doeken verweven zijn. Zeldzaam zijn in een doek (uit Leiden) de blauw-in-blauw verwerkte herten-motieven geweven, met het lichtere blauw als opkrinkelende rooklijnen tegen het diepdonkere blauw, terwijl de doodskoppen wit daaruit opgrijnzen."

Na met enkele voorbeelden er op gewezen te hebben, hoe „met fijne onthouding van overdaad, met zin voor maat, hier en daar in vitrines andere Aziatische kunstvoortbrengselen zijn opgesteld: schoone accenten bij deze doekenverzameling, schoone getuigenissen deels van eenzelfden geest doortrokken", eindigt schrijver met de woorden:

„Het zeldzaam gehalte van tentoonstellingen als deze kan niet genoeg gewaardeerd worden."

Daar wij het hiermee volkomen eens zijn, moet ons de opmerking van het hart: dat een bezoek van hoogstens 35 personen per dag, zooals tot heden het geval was, véél te weinig is, zoodat wij, wetenden, allen moeten medewerken om het aantal bezoekers aanmerkelijk te doen toenemen.

P. B. schrijft in *De Indische Verlofganger* van 22 dezer o.m.:

„Wat in historisch en economisch opzicht het „batikken" is voor Java, is het „ikatten" voor het Oostelijk en Noordelijk deel van den Archipel, n.l. een artistiek buitenkansje, dat alom gewaardeerd behoort te worden. Het is dan ook te hopen, dat de belangstelling voor deze, door de Inlandsche nijveren op waarlijk vernuftige en kunstzinnige wijze vervolmaakte ornamentale weefkunst door de tentoonstelling in breede kringen wordt opgewekt en levendig gehouden. Hoewel het op hen waarschijnlijk een verbijsterenden indruk zou maken, indien zij konden aanschouwen hoe de in hun oog gewoon dagelijksche doeken uiterst zorgvuldig en liefdevol bewonderd door groote deskundigen zijn geëtaleerd en geëxposeerd, stellig zouden de nijvere weefsters het apprecieeren, dat in dit verre land de producten van hun stille kunst onder de publieke aandacht wordt gebracht."

Moge haar en zoovele andere kunstnijveren op zoo velerlei gebied, onze waardeering ook daarginds in eigen land, van zoo nabij en doeltreffend mogelijk, worden duidelijk gemaakt!

Ook *Just Havelaar*, de zoo bijzonder kunstgevoelige criticus van *Het Vaderland* schrijft zeer bewonderend over deze tentoonstelling en merkt o.a. op:

„Verwonderlijk is de groote éénheid in karakter tusschen deze kunstnijverheidsvoortbrengselen uit eilanden, die soms zoo ver uitéén liggen en welker bevolking waarschijnlijk zoo weinig contact met elkander gehad heeft. [4]) Hoewel het gemakkelijk valt, het eigendommelijke van elk gebied te herkennen, blijft toch de algemeene stijl van 't ornament dezelfde. Nog merkwaardiger wellicht is echter de onuitputtelijke verscheidenheid in deze éénheid. Een vaste, diep ingeleefde traditie ligt aan dit werk ten grondslag, maar een traditie, welke de persoonlijke verbeelding vrijlaat, vaak ongetwijfeld vrij *maakt*."

... ...

„Wat voortdurend treft in al dit werk, is als de natuurlijke vrijheid: men voelt, dat de ornamentiek nooit bedacht is, nooit aangeleerd, maar als organisch gegroeid is uit 't intuïtieve gevoelsleven.

„Nimmer genoeg eerbied kunnen wij hebben voor deze volkskunst. Op ons berust de plicht, te behouden wat aan schoonheid daar nog leeft en alles te doen, wat leiden kan tot nieuwe, bewuste ontwikkeling voor den aangeboren schoonheidszin dezer volken, die nog de heilige vreugde kennen van den toegewijden arbeid, die met tijd noch geld rekening houdt, doch zijn loon vindt in zichzelf. [5])

[3]) Naar wij vernemen zijn dit boom-motieven, welke ook aan de dikwijls daarbij aangegeven wortels te herkennen zijn. — Red.

[4]) De indonesiërs zijn immer een zeevarend volk geweest, zoodat de verschillende eilanden wel door elkanders kunsthandwerk beïnvloed kunnen zijn. Buitendien vloeit veelal de versiering uit de techniek voort; vandaar o.i. die eenheid in ornament-stijl. — Red.

[5]) De cursiveering is van ons, ten teeken van volle instemming. — Red.

Persoverzicht uit de Indische Bladen

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Holland en China.

Medio Juni 1927 heeft de Nanking-regeering het tusschen China en Nederland bestaand consulair verdrag voor beëindigd verklaard (*Bat. Nwsbl.* [illegible] Juni „Holl. en China" I).

Holland, dat in de laatste paar eeuwen nooit [illegible] China slaags geweest was, slaagde er na 1863 zonder eenige moeite met China een verdrag [illegible] sluiten, dat in groote lijnen gelijkvormig was [illegible] de verdragen, die meer beteekenende mogendheden hadden gesloten. Het regelde de rechten en [illegible]ten van de Hollanders in China. De Chineesche regeering brak zich nog niet het hoofd over de [illegible] van Chineeschen bloede, die buiten de lands[illegible] vertoefden. Volgens de bepalingen mochten wij [illegible] dus vestigen in enkele met name aangewezen [illegible]sen, mochten wij vandaar uit handel drijven [illegible] verkregen wij het recht der exterritorialiteit, d.w.z. dat Nederlandsche misdadigers voor Nederlandsche rechters zouden gebracht worden. Ook civielrechtelijk had de Nederlander niets met den Chineeschen rechter te maken, doch met den Chinees was [illegible] in die zestiger jaren eigenlijk net zoo, daar het [illegible] der meeningsverschillen op handelsgebied door [illegible] gilden pleegde geregeld te worden. Civiel recht [illegible] zoodanig bestond in China nog niet. Door de [illegible]sule der meeste begunstiging verkregen wij alles [illegible] andere mogendheden reeds verkregen hadden [illegible] alsnog zouden verkrijgen.

China kwam tot de ontdekking, dat het in [illegible] buitenland niet weinig „verloren kinderen" be[illegible] dat deze veelal er in geslaagd waren zich [illegible] fortuinen te verwerven. De gevoerde besprekingen leidden in 1910 tot het sluiten van *de Consulaire Conventie*, een verdrag dat uitsluitend in het [illegible] van China was, daar dit land thans het recht kreeg om in Ned.-Indië consuls aan te stellen [illegible] consuls dezelfde rechten zouden hebben als d[illegible] de meest begunstigde natie. Tusschen dit consulair verdrag en het eerste, dat Nederland gesloten [illegible] bestaat in het wezen der zaak geen onder[illegible] En toch moet Nanking dit verdrag thans voor [illegible] loopen verklaard hebben .

Ongeveer gelijktijdig riepen Nederland en C[illegible] *onderdanen-wetgevingen* in het leven. Voor [illegible] heette een ieder Chinees wiens vader Chinees [illegible] automatisch, d.w.z. door vestiging in een ander [illegible] kon men dus zijn Chineesschap niet kwijt [illegible] terwijl als men zich wilde naturaliseeren, de [illegible] turalisatie alleen erkend werd, indien de Regeering [illegible] toestemming had verleend. Volgens de Nederlandsche wet op het onderdaanschap was een ieder [illegible] derdaan, die geboren werd uit in Ned.-Indië [illegible] tigde ouders, om het even of deze onderdanen [illegible] den Nederlandschen Staat waren, dan wel [illegible] Conflicten konden dus niet uitblijven. Nu [illegible] niets ongewoons, dat iemand dubbele nationaliteit heeft, maar hier gaat het om een half millioen [illegible] nakan Chineezen. Het gold hier dus een bron [illegible] moeilijkheden voor beide partijen, op te [illegible] Het zou kunnen voorkomen, dat de een of andere [illegible] naar zijn voordeel het meebracht, het onder[illegible] schap van de eene of van de andere natie [illegible] en daarom zal het der toenmalige Chineesche regeering wel niet zoo zwaar gevallen zijn om [illegible] klaren, dat zij er mee instemde, dat voor [illegible] Ned.-Indië aangaat, de daar te lande bestaande [illegible] derdanen-wetgeving zou gelden. Om het even [illegible] wat de Chineesche wet mag zeggen: in Ned.-Indië [illegible] onderdaan van Nederland die Chinees, wiens [illegible] tijdens zijn geboorte in Indië gevestigd waren [illegible]

Het *Bat. Nwbl.* van 1, 2, 8, 9, 15 en 16 Juni [illegible] bl.) vervolgt de artikelen over „China in wanorde"; dat van 17 Juni (2de bl.) schrijft over „Het [illegible]tische probleem"; *De Sum. Post* (20 Juni) bespreekt de „Arabische stroomingen".

De indeeling van Sumatra.

De Regeering stelt voor het gebied tusschen [illegible] Sumatra en het gouvernement Atjeh en Onderhoorigheden te verdeelen in twee nieuwe gewesten [illegible] *Noord-Sumatra*, omvattende in hoofdzaak het gebied van de tegenwoordige gewesten Tapanoeli, Oostkust van Sumatra (behalve de onderafdeelingen Kampar kiri en Rokan) en Riouw en Onderhoorigheden [illegible] halve de onderafdeeling Kwantandistricten); 2. [illegible] *nangkabau*, omvattende het gebied van het tegenwoordige gewest Sumatra's Westkust, uitgebreid met dat der thans tot het gouvernement der Oostkust [illegible]

...t van Sumatra behoorende onderafdeelingen ...an en Kamparkiri en dat der thans tot de re...entie Riouw en Onderhoorigheden behoorende ...rafdeeling Kwantan-districten.

...e *Deli Crt.* (22 Juni) meent dat de doorgevoerde ...sindeeling van Sumatra zich verzet tegen alle ...selen waarop een juiste indeeling moet berus... Ook de afscheiding van belangrijke gebieden ...e Oostkust om die bij Minangkabau te voegen, ...eekt een economische eenheid die in den loop ... jaren gegroeid is. De *Rokanstreek* behoort zoo... op grond van zijn verbindingen als van zijn ...omische toekomst tot de Oostkust. Daarbij komt ... men hiermee over de samenvoeging van zelf...uurd en rechtstreeks bestuurd gebied heenstapt, ...een voor Minangkabau moeilijkheden kan mee...gen. De geheele verbinding is op de Oostkust ...gewezen, en wanneer de voor den boeg staande ...wikkeling van den groot-landbouw doorgaat, zou ... met een indeeling bij Minangkabau door de ...hte verbinding met de Westkust, en de afwij...de belangen van de rest van het Gouvernement, ...ernstige economische conflicten komen. Dan zal ... bestuur over de Rokan voor Minangkabau een ...t bezwaar worden. Van een verbinding met „het ...e stamland" is dan ook geen sprake. Dat mag ... de Kampar Kiri en voor de Kwantanstreek gel..., voor de Rokan is dat niet het geval. Met de ...rige indeeling kan de *D. C.* instemmen, vooral ... Indragiri bij de Oostkust blijft.

...ij verwijzen naar de *Deli Crt.* (22 Juni „De ont...keling der Rokanstreek"), het *Bat. Nwsbl.* (15 ...i „Het gouvernement Zuid-Sumatra") en *De* ...*m. Post* (23 Juni „De nieuwe indeeling").

Volksraad. Onderwijs. Credietstelsel.

...et *Bat. Nwsbl.* (15 t/m. 21 Juni) geeft overzichten ... verslagen van den Volksraad.

...e *Loc.* (16, 17 en 18 Juni) bespreekt „*De begroo...*". Afd. V, *Onderwijs*, wordt met eenige millioe... verhoogd. Het middelbaar onderwijs kost bijna ...0.000 meer, de Muloscholen ruim *f* 100.000, de ...ganisatie der inspectie van het Westersch l. o. ...ert *f* 100.000, voor het openbaar Westersch lager ...erwijs wordt een half millioen meer uitgegeven, ... bijdragen aan het bizonder lager onderwijs ruim ...0.000 extra, voor de inspectie van het lager Inl. ...erwijs *f* 133.000, voor het openbaar Inl. onder... *f* 138.000, voor het Inlandsch volksonderwijs ... *f* 550.000 méér dan het vorig jaar.... Zoodat ...men voor Europeesch en Inlandsch onderwijs ... 3 millioen méér wordt uitgegeven. Het Euro...ch lager onderwijs is de laatste jaren zoo be...kelijk achteruitgegaan, dat voor herstel veel noo... zal zijn, terwijl uitbreiding van het eenvoudig ...ndsch onderwijs noodig blijft zoolang de groote ...rderheid der bevolking nog analfabeet is en van ... onderwijs, ook het meest elementaire, versto.... Maar aleer men verder gaat met de opvoering ... immer stijgende onderwijsuitgaven zou het wen...lijk zijn, zoo men eerst eens met een duidelijk ...lijnd plan tot verbetering van het Inlandsch on...wijs kwam. Naar eigen Inlandsch getuigenis komt ...en groot deel van het Inlandsch onderwijs *niets* ...*cht* — sterker: de gevolgen zijn eer schadelijk ... iets anders. Eerst als men een behoorlijk aan...ischen der Inlandsche maatschappij beantwoor... stelsel heeft ontworpen, en dan allereerst ge... op eenvoudig landbouw- en vakonderwijs te...en met het elementair algemeen vormend onder..., *dan eerst* kome men met verhoogingen. Van ... een streven — zegt *De Loc.* — brengt deze be...ing *niets*. En waar nu juist uit vooruitstrevende ...ndsche onderwijskringen zoo vele stemmen zijn ...gaan en men deze, behoudens enkele simpele ...jes, volkomen negeert, zullen wij alle opvoering ... onderwijsuitgaven voor *het systeemloos, onprac...* ... *en eer schadelijk dan nuttig Inlandsch onder...* ... *van thans* als weggegooid geld beschouwen.

... zijn slot-beschouwingen over den Volksraad ...klaart de heer *Zentgraaff* (*Soer. Hbl.* 13 Juni, ... bl.) dat hij nooit bewonderaar geweest is van ... *blotte credietverstrekking aan den Inlander*, ...lke een der oorzaken is van het weinig opwekken... gevolg: dat het Inlandsche volk zich hoe langer ... meer in schulden steekt, en dus steeds meer rente ... te betalen. Herhaaldelijk heeft hij betoogd: dat ...ji, Arabier en Tjina-mindering de economen en ... geldschieters zijn, waaraan de Inlandsche maat...appij behoefte heeft. Ook in het bekende artikel ... dr. Boeke over het persoonlijke element in onze ...vaartspolitiek worden deze drie soorten van han...aars en geldschieters niet meer beschouwd als de

om aller verguizing vragende woekeraars, doch als nuttige elementen.

Wij vestigen de aandacht op het *Soer. Hbl.* (17 Juni, 3de bl. „Nieuw licht" Z.), *De Loc.* (11 en 18 Juni, blz. 33 en 34 „Winstbedrijven") en het *Bat. Nwsbl.* (16 en 21 Juni „Nieuw Cultuurstelsel" en „Gouv. Winstbedrijven").

De Vorstenlanden.

De heer *Zentgraaff* (*Soer. Hbl.* 14 en 15 Juni, 3de bl.) constateert in de Vorstenlanden de beste uitingen van echt-nationalen zin. Sultan en Soesoehoenan zijn de vorsten par excellence in de oogen van den Javaan, en de typisch-Javaansche organisatie der Vorstenlandsche staten is te beschouwen als de meest geslaagde vervulling van hetgeen in den loop van vele eeuwen door dit volk aan nationale verlangens is gekoesterd. Natuurlijk zullen Westerlingen in deze Javaansche regeeringsvormen dozijnen fouten kunnen aanwijzen, en zij zullen u bewijzen dat die vormen niet modern zijn; dat het volk veel te zware lasten worden opgelegd ten faveure eener uitgebreide vorstelijke familie; dat dit volk medezeggenschap moet hebben enz.... doch indien het den Javaan lustte een critisch oordeel uit te spreken over onzen staatsvorm, hij zou evenveel reden tot afkeuring kunnen vinden. Hij, die in het algemeen de rechtmatigheid van nationale verlangens erkent, zal vanzelf hebben te aanvaarden dat die verlangens bevrediging vinden in andere vormen dan door Westerlingen als standaardmodel worden vervaardigd, en aan anderen opgedrongen. Men vergeet dat de Vorstenlandsche Javaan voor onze staatsvormen niets voelt, en daarvan voortdurend doet blijken. Z. zag het bij alle uitingen der Inlandsche beweging. Er moge een enkele revolutionnair zijn geweest, die zich richtte tegen den Javaanschen vorst en diens bewind, hij bleef een uitzondering en zijn stem vond nooit weerklank in het hart van dit volk. Communistische troebelen richtten zich tegen de Westersche Regeering en hare organen; in verschillende streken werd de oproervaan uitgestoken, doch van verzet tegen Soenan of Sultan was geen sprake. Beide zelfbesturen zouden de ziel kunnen zijn eener niet te onderschatten tegen-actie, welke het communisme zeer zoude kunnen treffen, vooral omdat Solo het eigenlijke centrum van het nationale leven op Java is, waar vrijwel alle geestesstroomingen ontstaan, of waarheen zij terugkeeren om zich te versterken. De Regeering — zoo besluit *Z.* — richt zich met hare politiek in Indië op de bevrediging der massa, op de voldoening van de wenschen van het volk en zijn democratische leiders. Bij dezen wordt gevraagd om vertrouwen. Zou het niet beter zijn dat grooter aandacht werd besteed aan de enkele wenschen en de talrijke nooden van den hoogsten adel, eene machtige groep met nauwelijks te schatten invloed, draagster der idealen van het gezonde nationalisme? Dit veld ligt nog goeddeels braak. Weloverwogen en goed georganiseerde arbeid kan wellicht verrassende resultaten hebben.

De nieuwe basismeting bij Padang.

De jongste basismeting, welke door de Triangulatie-brigade in de Padangsche Ommelanden werd uitgevoerd, had ten doel het verbeteren van de lineaire afmetingen van het driehoeksnet van Sumatra's Westkust (*Java-Bode*, 21 Juni). In 1924 werd voor de carteering van geheel Ned.-Indië het algemeen systeem van bladindeeling ingevoerd, waarbij gebroken werd met plaatselijke bladindeelingssystemen; deze indeeling voor den geheelen Archipel geschiedde vanuit den meridiaan van Batavia. Hierdoor werd het noodzakelijk om van het driehoeksnet van Sumatra één sluitend geheel te maken, waarvoor het noodig was de lineaire afmetingen van het net van Sumatra te verbeteren. Een nieuwe basis van ± 4 K.M. werd gemeten met het Jäderinbasisapperaat; een middelbare fout van ± 0.45 m.M. werd bereikt, d.i. 1/9.000.000 van de basislengte. De meetdraden van 24 M. lengte, zijn vervaardigd van invar, een alliage van 36 pCt. nikkel en 64 pCt. staal, dat niet met de temperatuur van lengte verandert. De nieuwe basis was door tusschenpilaren in 5 deelen verdeeld, elk deel werd met twee meetdraden twee keer gemeten. De lengte der draden werd in 1925 door het Bureau Internationale des Poids et Mesures te Sèvres bepaald; eerstdaags zullen de draden opnieuw naar Sèvres worden gezonden voor een nieuwe verificatie. Is het Sumatranet eenmaal vereffend, dan is daardoor een zeer nauwkeurig primair driehoeksnet verkregen, dat zich in de toekomst zonder onderbreking zal uitstrekken

LIJST VAN ADRESSEN

ten behoeve van Repatrieerenden

(Vervolg).

FOTOGRAFEN EN LEVERANCIERS VAN FOTO-ARTIKELEN

Lappöhn, Passage, Den Haag.
Ph. Starke, Hoofdstraat 172, Apeldoorn.

GARAGES

Garage Havro, Kanonstraat, Den Haag.
Garage Jansen, Rijks Straatweg 773, Wassenaar.
Garage Kinsbergen, Nieuwstraat 59, Apeldoorn.

GASFORNUIZEN

American House, Anna Paulownastr. 21, Den Haag.

GLAZENWASSCHERIJEN

N. V. Cemsto, Hunsestraat 39, Den Haag.

GRAMOPHONE-HANDELAREN

L. Zwaal, Regentesselaan 24, Den Haag.

GROENTEN EN FRUIT

J. Eversmann, Edisonstraat 139, Den Haag.

HAARDEN

J. Snoeck, Zeestraat 51, Den Haag.

HEEREN-MODEARTIKELEN

J. Huizer, Thomsonplein, Den Haag.
Kalker's Modemagazijnen, Kalverstraat 100, Amsterdam.
W. F. Meijer, Hoofdstraat 93, Apeldoorn.

HOEDEN

Kalker's Modemagazijnen, Kalverstraat 100, Amsterdam.
Maison de Ruit—v. d. Waag, Charl. de Bourbonstraat 27, Den Haag.

HOTELS, PENSIONS ENZ.

American Hotel, Amsterdam.
Vacantiehuis „Den Lindenhof", Vierhouten.
Hotel-Rest. Duinoord, Sweelinckplein, Den Haag.
Rusthuis Eigen Sfeer, v. Boetzelaerlaan 205, Den Haag.
Pension Evesto, Nassaulaan 2B, Den Haag.
Hotel des Indes, Weltevreden.
Hotel Pension Insulinde, Bankaplein 2, Den Haag.
Rusthuis Zr. Kersloot, Esschenlaan 86, Rotterdam.
Hotel-Rest. de Twee Steden, Buitenhof, Den Haag.
Pension Patria, Lindenheuvel 2, Hilversum.
Pension Petronella, G. Reynststraat 36, Den Haag.
Hotel Promenade, Oude Schev. weg 21, Den Haag.

HUISHOUDELIJKE ARTIKELEN

J. W. Fonderie, Achterom 17, Den Haag.
Frans van Wijk, Vlamingstraat, Den Haag.

INDISCHE UITRUSTINGEN

Firma Kalker, Kalverstraat 100, Amsterdam.
W. F. Meyer, Hoofdstraat 93, Apeldoorn.

INRICHTINGEN VAN ONDERWIJS

Chr. Lyceum, Zeist.
Christelijk Lyceum, Emmakade 43, Haarlem.
De Vrije School, v. Speykstraat 46, Den Haag.
Instituut Schoevers, Stadhoudersplein 3, Den Haag.

JUWELIERS

Begeer, v. Kempen en Vos, Noordeinde, Den Haag.
Jedelo, Noordeinde 100, Den Haag.

KIPPENVOER

Verboog, Waalsdorperlaan, Den Haag.

KLEEDINGMAGAZIJNEN

Kleedingmagazijn P. v. d. Brul, Veenestr. Den Haag.

KRUIDENIERSWAREN EN COMESTIBLES

A. W. M. Polders, Franklinstraat 78, Den Haag.

LUXE ARTIKELEN

J. A. Schlette, Willem de Zwijgerlaan 50, bij Fred. Hendriklaan, Den Haag, Telefoon 50888.

MANUFACTURENHANDEL

Iserief & Co., Veenestraat 16, Den Haag.
Wisbrun & Liffman, Veenestraat 35, Den Haag.

MEUBILEERINGEN

Het Smyrna Tapijtenhuis, Ampèrestraat 30, Den Haag.
C. v. Moorsel, J. Hendrikstraat 9, Den Haag.
Gebr. Jungschläger, J. Hendrikstraat 19, Den Haag.
A. Okhuysen, Obrechtstraat 474, Den Haag.
W. J. M. Simonis, Groenmarkt 34, Den Haag.
Firma Segaar, Spui 218/Thomsonlaan 93, Den Haag.
Schöder & Co., Groenmarkt, Den Haag.

MOTORHANDELAREN

Holland Motor- en Rijwiel Comp., W. de Withstraat 68, Den Haag.

over de Kleine Soenda-eilanden, Java en Sumatra, en dat door zijn ligging nabij den equator ook voor wetenschappelijke geodetische onderzoekingen van veel belang zal zijn.

Industrialiseering van Indië.

De groote bezwaren om Ned.-Indië kunstmatig te industrialiseeren treden weer naar den voorgrond nu het *„Nws. v. d. Dag"* bericht, dat het bedrijf van de Ned.-Ind. Scheepsbouw en Kustvaart Mij., de N. I. S. E. K. te Rembang, stopgezet is. Het is strijk en zet — zegt de *Deli Crt.* (20 Juni) — dat elke nieuwe industrie zich beroept op de lage loonen in Indië, waardoor de concurrentie met Europa mogelijk moet zijn; terwijl in werkelijkheid die loonen, in verhouding tot de arbeidsprestatie, niet zoo laag zijn als men meent en in ieder geval blijkbaar niet den doorslag geven voor de mogelijkheid van nieuwe industrieën. Want naast de geringere arbeidsprestie staat tegenover die lage loonen, het dure Europeesche toezicht, zonder welk een industrie hier ten eenenmale onmogelijk is, met de groote kosten van Europeesche verloven, de hooge invoerrechten ook op een deel der grondstoffen en andere bezwaren, zooals de beperkte afzet voor verschillende artikelen. Men weet onder welke bezwaren de Indische metaalindustrie hier zoowel als op Java werkt. Men herinnert zich de lange, lange lijdensgeschiedenis van de zoo vurig gewenschte ijzer en staal-industrie waarvoor de jongste plannen nu alweer mislukt zijn. En dat, terwijl toch hier in dit zich zoo sterk ontwikkelend land groote hoeveelheden ijzer en staal voor spoorwegen, bruggen, telefoon en telegraafpalen, fabrieken en werkplaatsen noodig zullen zijn. Indien die hier goedkooper te fabriceeren zijn dan in Europa kan men zich van groote bestellingen verzekeren, mede door het uitsparen van de vracht over zoo grooten afstand. Daarbij doet zich echter al dadelijk deze moeilijkheid voor dat de locale vracht binnen den archipel weinig goedkooper is dan die van Europa naar elk willekeurig punt binnen den archipel. Eenzelfde bezwaar doet zich voor ten aanzien van den scheepsbouw. Deze archipel, voor het verkeer tusschen de eilanden op de scheepvaart aangewezen, zou voor een goed ingericht scheepsbouwbedrijf dat concurreerend kan werken, een behoorlijk afzetgebied kunnen opleveren. En desondanks moet de N. I. S. E. K., juist na aflevering van een van alle zijden geroemd werkstuk, haar bedrijf stopzetten. Er is nog een tweede scheepsbouwbedrijf in Indië werkzaam, de bekende Industrieele *Mij. Palembang*, die juist den laatsten tijd haar bedrijf reorganiseert, moderniseert en belangrijk uitbreidt. Men heeft er volop werk en men legt er zich den laatsten tijd vooral toe op scheepsbouw voor de riviervaart en motorbooten voor de havens en kustverkeer. Het is duidelijk, dat men een dergelijk bedrijf in eere dient te houden. Een Indische industrie zal moeilijk kunnen opbloeien, indien de Overheid en particuliere ondernemers haar niet op alle mogelijke manieren steunen en bevorderen.

II. UIT DE INHEEMSCHE EN CHINEESCHE PERS.

De Volksraad.

In de *Benih Timoer* (liberaal, Medan) van 31 Mei is een hoofdartikel verschenen waarin als oordeel over den nieuwen Volksraad gezegd wordt dat ook de tegenwoordige samenstelling geen overwinning voor de Indonesiërs beteekent.

Volgens schrijver is deze Volksraad slechts een tournooiveld, waarop de leden vechten voor eigen wenschen, om invloed en om winst voor zichzelven of hun partijgenooten, zij het ook dat anderen daardoor worden verdrukt. Bovendien is het aantal vertegenwoordigers van het Indonesische volk nog zoo gering dat zij slechts het toekijken hebben en haast niets kunnen doen in het belang van Indonesië; zij worden verdrongen door hen die tegen den vooruitgang zijn, terwijl er bij zijn die onder den invloed staan van de „centen" van een ander ras.

Ook de groepeering in het college van gedelegeerden is in het nadeel der Indonesiërs, hetgeen volgens schrijver echter niet het gevolg is van den wil der Regeering, doch te wijten is aan de Inlandsche leden zelven, doordat zij hun respectieve partijen aanhingen en zich niet wilden aansluiten in het belang van Indonesiërs. Bij deze groepeering is de zwakheid der Indonesiërs gebleken, want in verhouding zijn er meer van hen die zich bij rechts, dan Europeanen die zich bij links aansloten.

Het artikel eindigt met de verzuchting dat er aan dezen toestand voorloopig niets te veranderen valt, dat de last 5 jaar zal moeten gedragen worden, tot dat er een nieuwe Volksraad wordt gekozen. De lieden „van de andere zijde" kunnen in dien tijd rustig van hun voordeel genieten en zich versterken, maar de Indonesiërs moeten wakker worden en al hun krachten verzamelen om hun doel te bereiken.

Gorontalo.

In het blad *Persandaraän* (S. I.-nationalistisch, Gorontalo) van 16 Mei wordt den lieden van Gorontalo er op gewezen dat steeds meer Europeesche firma's zich in hun land vestigen en dat er steeds meer Europeanen hun kost komen verdienen. Schrijver zegt dat hij niet tegen de kapitalisten gestemd is, doch vindt het jammer als het volk onder den invloed van het vreemde kapitaal zou blijven, waarom het beter zou zijn dat het volk zelf handelszaken oprichtte. Door samenwerking van kapitaal, arbeid en Regeering zal men veel kunnen bereiken. Schrijver wijst waarschuwend op Java, waar als gevolg van het gebrekkige bestaan der bevolking en haar drang naar vrijheid, opstand uitbrak.

Bali.

Het maandblad *Surya Kanta* (Balineesche belangen, Singaradja) van Mei behandelt twee voor dit eiland belangrijke kwesties, n.l. de a.s. samenvoeging van Bali bij eenige andere residenties tot vorming van een Gouvernement en de instelling van een Baliraad of van afdeelingsraden.

Wat de eerste zaak aangaat bepleit het blad de samenvoeging van Bali met Oost-Java wegens de vele punten van overeenstemming met dit land, n.l. de taal, het schrift, de kunst en de natuur, terwijl er b.v. met landen als Celebes, Timor of andere naast gelegen eilanden zoo goed als geen punten van overeenkomst bestaan. Een samenvoeging met laatstgenoemmde streken zou zeer zeker niet tot het welzijn van Bali bijdragen.

Ten opzichte van de andere kwestie bestrijdt het blad de meening van Mr. Cohen Stuart, zooals die voorkomt in een overzee-editie van de *Locomotief*, als zoude volgens zijn bevinding de Balineesche bevolking de lokale of onderafdeelingsraden wenschen voorgezeten door stedehouders. Deze wensch was gehoord van regenten, poenggawa's, Kertaleden en enkele aanzienlijke particulieren. Het blad merkt hierbij op dat dus niet de stem van het volk werd gehoord en dat mogelijk bij die hooggeplaatsten het eigenbelang een groote rol speelde, daar de instelling van onderafdeelingsraden de weg is tot het herkrijgen der oude rechten. Door het instellen van zulke raden zou de invloed van de afstammelingen der vorsten worden teruggewonnen en onder de vroegere vorsten leed het volk juist van hun willekeur. Eerst toen het onder het gezag van de Indische Regeering kwam, ondervond het pas verbetering; het volk beschouwt de Regeering als zijn beschermster, omdat zij de rechtvaardigheid betracht. Gewezen wordt op de poging tot opstand te Boeleleng toen het Gouvernement aldaar een vorst of regent wilde aanstellen.

Volgens schrijver zal het volk wel niet precies weten wat „decentralisatie" is, maar hij meent dat het zeer wel oordeelen kan over wat men thans tot stand wil brengen en dat oordeel is van grooter belang dan dat der voorname personen, want het volk zal van de nieuwe regeling de lasten en lusten moeten dragen.

Schrijver is voor een Baliraad, waardoor eenheid onder de verschillende deelen van Bali zal worden gebracht, terwijl bij instelling van lokale raden de samenhang zal verdwijnen en Bali zal teruggaan naar de oude en niet meer gewenschte tijden. Dit is ook volgens schrijver het gevoelen van het volk, welks meening echter nog niet werd ingewonnen. Het volk is tevreden met den bestaanden toestand, wenscht geen regenten en is blij dat het bevrijd is van de lasten van het vorstenbestuur.

De politieke tribune.

Het radicale blad *Sinar Indonesia* te Soerabaja geeft onder bovenstaand hoofd een beschouwing over den politieken toestand in Indië, in verband met het kapitalisme en de vooruitzichten van de groote massa des volks, wier belangen het zegt te vertegenwoordigen, op deelname aan de Landsregeering.

Het blijkt dat schrijver de meening is toegedaan dat in het algemeen het kapitalisme de lakens uitdeelt bij het Landsbestuur en in Indië speciaal het vreemde kapitalisme, omdat daar geen inheemsch

kapitaal bestaat. Hij zegt dat in landen als de Filippijnen, Hindoestan en Egypte een nationale landbouw en een nationaal groot-kapitaal aanwezig is en daardoor kunnen de vreemde imperialisten bij een politieke crisis, door het afstaan van een deel der macht aan de inboorlingen, het gevaar afweren. Toen b.v. in Hindostan in de jaren 1918 het volk een actie voerde voor onafhankelijkheid konden de imperialisten in dat land die beweging neerslaan door het verleenen van politieke concessies, door het volk van Hindostan een half driekwart parlement te geven, waarin de inheemsche welgestelden hun vertegenwoordigers zitting konden doen nemen. Daar de belangen der rijke klasse van de inheemschen en van die der vreemdelingen niet veel uiteen liepen, was er geen groot bezwaar voor deze laatsten om een deel der landsregeering aan de inheemsche kapitalisten af te staan. Zoo kon het Engelsche imperialisme door die concessie-politiek de inheemsche intellectueelen tot zich trekken, namelijk de leiders der volksbeweging in het parlement te brengen. Door dat compromis werd echter de komst der vrijheid voor het volk vertraagd. In Indië echter bestaat geen machtige en rijke handel of inheemsch groot-kapitaal en daarom zouden de vreemdelingen, als zij het volk politieke concessies wilden geven, dit moeten doen aan de klasse der boeren en arbeiders, doch dat is voor het vreemdsch kapitaal onmogelijk omdat het zoo geheel tegenstrijdige belangen heeft. Volgens schrijver zou dit hetzelfde wezen „alsof een struikroover een pistool gaf aan den door hem beroofde."

Schrijver zegt ten slotte dat het volk van Indonesië niet alleen het revolutionair nationalisme noodig heeft voor zijn politieke opvoeding, doch ook een verdieping der zuiver nationalistische gevoelens, want deze zullen de komst van de vrijheid voor heel het volk van Indonesië bespoedigen.

Partijdigheid.

Er schijnt op Java een soort wonderdokter te zijn, Kjahi Bedor genaamd, aan wien door het Bestuur verboden moet zijn geworden om verdere behandeling van zieken te staken. In het Chineesch-Maleische blad *Djawa Tengah* te Semarang komt een artikel voor waarin de schrijver zich verbaasd toont over dit verbod. Hij vertelt eenige staaltjes van de bekwaamheden van den Kjahi en zegt dat Europeesche Bestuursambtenaren en artsen zich daarvan hebben overtuigd. Hij kan zich niet voorstellen waarom een einde wordt gemaakt aan de uitoefening van die mysterieuze krachten, terwijl nog duizenden zich tot den Kjahi om genezing wenden, die daarvoor geen cent verlangt. Het is bewezen dat hij niet aan de een of andere propaganda doet, doch alleen handelt in het algemeen belang.

Schrijver stelt de vraag of hier weer het verschil van ras en kleur een rol speelt en wijst op de feiten dat te Semarang een Europeesche dame propaganda maakt voor haar spiritistische en „suggestieve" kennis en op het optreden van een Engelschen telepaath te Batavia, die met zijn kennis geld heeft verdiend. Politie noch Bestuur hebben zich met deze gevallen bemoeid en de Engelschman werd zelfs geprezen en geëerd. Schrijver komt op tegen dit verschil in behandeling tusschen Europeanen die met hun kunsten geld verdienen en een Inlander die geheel belangeloos de zieke menschheid weldaden bewijst. Hij merkt op dat het wel eigenaardig is dat alles wat van Westersche zijde komt, wordt beschouwd als wetenschappelijk te zijn, terwijl het niet verboden wordt om met die wetenschap geld te verdienen. Komt het echter van Inlandsche zijde, dan wordt het dadelijk gevaarlijk geacht en niet getolereerd.

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

Het geval van de Indonesische studenten.

Mr. A. M. Joekes, de schrijver der rubriek „Uit en over Indië", wijdt in het 15 Juli-Nr. van het democratische maandschrift „De Opbouw" de navolgende beschouwing aan het optreden der Regeering tegenover de Indonesische studenten h.t.l., van wie vermoed wordt, dat ze met communisten betrekkingen onderhouden (al of niet in verband met het openlijk streven om de banden tusschen Indië en Nederland te verscheuren).

In Nederland werd, op zeer ongewone en opvallende wijze, door de Regeering belangstelling getoond in het doen en laten van een groep Indonesische studenten en wel door een door de Justitie bevolen inval in een drietal huizen in Den Haag en

in een huis in Leiden, bewoond door Indonesische studenten. Het heet, dat de regeering aanwijzingen zou hebben omtrent een communistisch complot, waarin deze jongelui betrokken zouden zijn. Welke deze aanwijzingen zijn en waarop dit complot gericht zou zijn, is in geen der talrijke officieuse en niet-officieuse berichten, tot nogtoe in de pers over den inval verschenen, medegedeeld. Wel wordt daarin gewezen op de scherpe uitingen in de laatste jaren van Indonesische studenten in hun orgaan, de „Indonesia Merdika" verschenen, artikelen, die gericht zijn tegen de vreemde overheersching van het Indische land en pleiten voor een onafhankelijk Indisch volksbestaan. Het is echter duidelijk, dat deze en dergelijke uitingen op zichzelf geen rechtvaardiging zijn van de toepassing van een zoo buitengewonen maatregel als een inval door de politie, gepaard gaande met fouilleering van de bewoners en in beslagneming van hun papieren en boeken. Deze artikelen toch zijn gepubliceerd en voor ieder verkrijgbaar, zoodat naar het bestaan ervan niet meer gezocht behoefde te worden. Is de regeering van oordeel, dat deze artikelen de grenzen van het in Nederland geoorloofde te buiten gaan, dan kan zij een strafvervolging uitlokken, en kan de rechter uitmaken, of de schrijvers zich daardoor aan een strafbaar feit schuldig hebben gemaakt.

Ook is in een der berichten melding gemaakt van een communistische vergadering te Amsterdam op den dag der bijzetting van het stoffelijk overschot van Van Heutsz. Op die vergadering zou een Indonesiër sympathie hebben betuigd met een scherpe motie van afkeuring tegen de plechtigheid van dien dag, die tot een nationalistische en militaristische propaganda zou zijn gemaakt. De Indonesiër, die op deze vergadering gesproken heeft, schijnt echter onder de Indonesische studenten niet bekend te zijn.

Men vraagt zich met eenige verwondering af, waarom bij dit geheele politioneele optreden, dat gericht heet tegen een communistisch complot, uitsluitend aandacht wordt geschonken aan Indonesische studenten en niet aan communisten, die er dan toch mede in betrokken moeten zijn.

De laatste officieuse berichten melden, dat het onderzoek van de in beslag genomen papieren, hoewel nog niet beëindigd, reeds heeft aangetoond, dat er financieele relaties bestaan tusschen de jongelui en Moskou. De voorzitter der Indonesische Vereeniging, Mohammed Hatta, heeft echter naar aanleiding daarvan bekend gemaakt, dat ten hoogste één of twee der Indonesiërs wel eens geld hebben ontvangen tot zeer matige bedragen van Semaoen, doch dat deze steun een volkomen particulier karakter droeg. Inderdaad kan dit een heel ander karakter dragen dan het ontvangen van steun, die op eene gemeenschappelijke communistische actie wijst. Het is daarom verwonderlijk, dat de „N.R.C." die in Indische aangelegenheden over het algemeen een ruim standpunt inneemt, bij voorbaat het belang van de mededeeling van den heer Hatta ontkent.

De Nederlandsche pers, nagenoeg zonder uitzondering, en de Indische pers, op voorlichting van Aneta, heeft de bovenbedoelde berichten, veelal nog opgeluisterd met — later onjuist gebleken — berichten over wapens, die door de politie gevonden zouden zijn, klakkeloos overgenomen en zich het hoofd niet gebroken over de vraag, waaruit nu het bestaan van het „communistisch complot" blijkt. Het Nederlandsche publiek is daardoor in de meening gebracht, dat het communistische complot vast staat. Het gevolg is, dat Indonesiërs — ook zij, die geheel buiten het voorval staan — op straat in opzettelijk luide gesprekken worden aangeduid als oproerlingen, of zelfs rechtstreeks als zoodanig worden aangewezen.

Bij het ontbreken van gegevens zoowel omtrent de aanleiding tot den inval, als omtrent de resultaten van het onderzoek onthouden wij ons vooralsnog van een oordeel daaromtrent. De heer Cramer heeft terzake aan den minister van Justitie een aantal vragen gesteld, terwijl de communist de Visser er een interpellatie over heeft aangevraagd. Het antwoord op de vragen van den heer Cramer zal wellicht eenig meer licht in dezen verspreiden. Er zal dan gelegenheid zijn daar een nader oordeel te vormen, niet alleen over de vraag of de jongelui — waarvan er verscheidene in hun studie zeer goed staan aangeschreven — inderdaad in eenig complot betrokken zijn, doch ook of de inval zelfs gerechtvaardigd was en zonder noodelooze ruwheid heeft plaats gehad. Een dergelijk optreden toch is,

Aan de Leden van „Oost en West"

Het bestaan van het „Koloniaal Weekblad" is, dit behoeft geen betoog, een levensbehoefte voor Uw vereeniging.

Op twee manieren kunt U het orgaan steunen:

1°. door de adverteerders, die Uw weekblad helpen financieren, met Uw inkoopen te bevoordeelen en daarbij den naam van het blad te vermelden,

2°. door Uw leveranciers aan te sporen in Uw orgaan te adverteeren, of door onzen reiziger bij Uw leveranciers een introductie te verschaffen.

Mogen wij op Uw med[illegible] [illegible]g in deze rekenen?

DE UITGEEFSTER.

indien er geen voldoende grond voor is geweest, kwetsend voor betrokkenen en geschikt om juist het tegendeel te bewerken van hetgeen er mede wordt beoogd."

Petroleum in Ned.-Indië.

Het jongste kwartaaloverzicht van de Amsterdamsche Bank ruimt de eereplaats in aan een artikel van Prof. Dr. L. M. R. Rutten, hoogleeraar in de geologie te Utrecht, waarin deze een uitvoerig overzicht geeft van de geschiedenis der petroleumindustrie in Ned.-Indië. De „N.R.Ct." van 20 Juli (Avondbl. B) bevat een overzichtelijke samenvatting van dat artikel.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 50 (11 Juni). Vruchtenteelt in Nederlandsch-Indië, door Dr. H. Loos. — Wereldproductie en wereldverbruik van cacao. — Het leven in Indië (overzicht eener voordracht van den hr. J. C. Mollema). — No. 51 (18 Juni). De poenale sanctie en de klap. — Indische landbouwproefstations, door Dr. O. Arrhenius (ontleend aan de Ind. Merc.). — De rubber-restrictie. Kemiri-oliebereiding op de Philippijnen. — Pessimistisch oordeel over de vooruitzichten der rubbercultuur. — De Nederlandsche tabaksmarkt gedurende 1926.

Tectona. Boschbouwkundig Tijdschrift.

Mei-afl. Oorspronkelijke bijdragen. Moderne boschbedrijven. Rapport over een studiereis naar eenige moderne boschbedrijven in Duitschland en Zwitserland, door opperhoutvester Dr. F. Kramer (met platen). — Desnoods reorganisatie, maar geen uiteenscheuring, door A. E. J. Bruinsma (oud-hoofdinspecteur van het Boschwezen in N.-I.).

De Indische Mercuur.

No. 29 (20 Juli). De nuttige planten van Nederlandsch-Indië, door K. Heyne. 2e herziene en vermeerderde druk, besproken door Dr. W. G. Boorsma. — Nederlandsche Handel-Maatschappij (aan het jaarverslag over 1926 ontleend economisch overzicht van Ned.-Indië). — De oliepalmcultuur op Sumatra (ontleend aan een rapport van P. Vogeler en A. Luytjes). — Handel van Australië met Nederland en Ned.-Indië gedurende 1925—26 (vervolg). — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken. — De Afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut geeft recente literatuur over rubber.

Indië. Geïllustreerd Tijdschrift.

Inhoud van afl. 8 (20 Juli). Economische schetsen uit de Inlandsche samenleving in Oost-Indië, door Prof. Dr. A. W. Nieuwenhuis (vervolg). — De Coué-methoden heilzaam voor Indië, door J. M. Gooszen-Oort. — Bataksche schetsen. I. de Bataksche muziek. — Bekende en merkwaardige Indische planten in woord en beeld, door Dr. Z. Kamerling (vervolg). — Schetsen en herinneringen von een oud-Indisch Officier van Gezondheid (vervolg). — De illustreering van dit Nr. is keurig; uit ethnogr. oogpunt is vooral van belang de voorstelling van eenige Dajaks, aan den oever eener rivier bezig met het vervaardigen van een prauw uit één boomstam.

De Indische Verlofganger.

Het Nr. van 22 Juli bevat twee bijdragen van historischen aard, nl.: De veiligheid (of juister: de onveiligheid) op zee in den Oost-Indischen Archipel in den ouden tijd, door A. Weruméus Buning; en Indische logementen, door S. Kalff. — Verder o.m. korte stukjes over de Koloniale School voor vrouwen en meisjes te 's-Gravenhage; en over de tentoonstelling van Indonesische weefsels en plastiek, welke tot 10 Aug. a.s. gehouden wordt in Pulchri Studio te 's-Gravenhage.

* * *

De Hollander in den Oost, door Herman Meyer, ingeleid door Mr. M. W. F. Treub. Tweede druk. (Uitgave Weekblad de Zakenwereld, Amsterdam).

Het Inlandsch Reglement en de revisiebepalingen van het Reglement op de Strafvordering, bewerkt door Mr. F. H. Poser, lid van den Raad van Justitie te Batavia. (Weltevreden, J. P. Regnier).

Nederland en de Indische invoerrechten, door Dr. L. J. van der Waals. (Econ. Statistische Berichten, 20 Juli '27).

Als er in Indië brand is. Hoe het vuur bestreden wordt, door G. M. Nieuwenhuis. Met ill. (Eigen Haard, 16 Juli '27).

Stranding s.s. „Tjileboet" der Java-China-Japa lijn (op 5 April jl.). Met fraaie illustraties van het ongeval. (Het Nederlandsche Zeewezen, 15 Juli 1927).

Die wichtigsten Edelmetall-Lagerstätten Sum tras, von N. Wing Easton. Mit 15 Textabbildungen und 3 Tafeln. Herausgegeben von der Preussischen Geologischen Landesanstalt. (Archiv für Lagerstä tenforschung. Heft 35).

Jaaroverzicht van den in- en uitvoer van Neder landsch-Indië gedurende het jaar 1925. Deel III. (Mededeelingen van het Centraal Kantoor voor de Statistiek. No. 44).

Koloniaal Landbouwmuseum te Deventer. Jaa verslag over 1926.

Vereeniging „Jan Pietersz. Coen (J. P. C.), opge richt 25 Mei 1925, gevestigd te Amsterdam. Tweede jaarverslag 1926. (Amsterdam, Drukkerij Sene felder).

Nova Guinea. Uitkomsten der Nieuw-Guin expedities onder redactie van Dr. L. F. de Beaufort en van Dr. A. A. Pulle en Dr. L. Rutten. Deel XIV Botanie. Afl. 2. (Leiden, E. J. Brill).

Voorloopige mededeeling betreffende de geolo van Zuid-Oost-Celebes, door Ir. A. Chr. D. Bo (met kaart). (De Mijningenieur. Juni '27).

Suriname.

In het *„Rotterdamsch Nieuwsblad"* houdt de stroom van ingezonden stukken in zake de emigr tie van Nederlanders naar Suriname aan. In het nummer van 14 Juli troffen wij de volgende op merkingen aan:

....„Niet alleen dat de Regeering niets do voor emigratie van Hollanders naar Surinam doch de menschen die voor eigen risico en kost de reis durven aanvaarden, in de hoop ginds e stuk Regeeringsgrond te krijgen, komen niet b weg. Niets dan tegenwerking. Om te beginn eischt de Kon. Nederl. Stoomvaart-maatschap van ieder die de reis naar Suriname maakt en n in het bezit is van een werkcontract, per pers een deposito van f 250.— voor eventueele landin bezwaren. Verder heeft in Nederland niemand h recht toestemming te verleenen aan emigrant welke zich in Suriname willen vestigen. Deze to stemming berust bij den procureur-generaal bij h hof van justitie in Suriname.

Wanneer deze autoriteit den emigrant bij aa komst in Suriname, de landing weigert, met a motief b.v. geen voldoende middelen van besta dan wordt men eenvoudig teruggezonden, de t rugreis is dan alreeds betaald door het verplich deposito. Heeft niet elk Nederlander het recht zi in onze Koloniën te vestigen?...

* * *

Verschenen is het rapport van de heeren Va Beeck Vollenhoven, Memelink en Veldman, di begin 1927 in opdracht van de Nederlandsch-Zui Afrikaansche Vereeniging en de vereeniging Zui Afrikaansche Voorschotkas, beide gevestigd te Am sterdam, in Zuid-Afrika een onderzoek hebben in gesteld naar de voorwaarden, waarop Nederlan sche landbouwers met de grootst mogelijke kans o welslagen naar Zuid-Afrika zullen kunnen em greeren.

Daar er in het rapport het een en ander voo komt dat ook voor Suriname van toepassing is laten wij hier eenige aanhalingen daaruit volgen.

„De vraag doet zich nu voor, aan welke voo waarden moet de emigrant voldoen, om zich m de meeste kans op succes in de Unie te kunnen ve tigen. Ons inziens moet de emigrant grondige ken nis van den landbouw in Nederland bezitten, zoo wel theoretisch als practisch. Deze kennis moet aangevuld zijn met een zekere bedrevenheid in timmeren, metselen en smeden, benevens de grondbeginselen van veeartsenijkunde, omdat de groote afstanden in de Unie het zeer kostbaar en dikwijls onmogelijk maken hulp te krijgen. Tevens zijn karakter-eigenschappen noodig die hem tot emigrant stempelen: hij moet de kracht hebben, zich blijmoedig te schikken in omstandigheden, welke hij in Nederland zoude weigeren te aanvaar den. Hij moet over groote plooibaarheid beschik ken en zich weten aan te passen aan anderen, en alleen hij, die genoeg veerkracht bezit om zich niet te laten ontmoedigen door tegenslagen kan er sla gen."...

migratie en vooral groepsemigratie zal leiden rhoogde productie en zooals wij reeds vroe-pmerkten tot gemakkelijke overvoering van perkte binnenlandsche markt. Zal er dus van semigratie succes te verwachten zijn, dan in de eerste plaats aan dit punt bijzondere cht geschonken worden. Vermeerdert het eerende deel der bevolking sneller dan het eerende deel, dan is het noodzakelijk, dat en afzetgebied voor het surplus der pro-gaat zoeken in het buitenland. Hiertoe moe-us landbouwindustrieën gesticht worden, die uwe bodemproduct, dat door zijn groot volu-of andere eigenschappen niet geschikt is voor er, omzetten in artikelen, die een goedkoop port en gemakkelijke verkoopbaarheid op de dmarkten mogelijk maken.

hoogere vrachtprijzen naar deze markten te-er dichterbij gelegen landen zullen dus moe-worden goedgemaakt door lagere productie-n van het eindproduct en dit kan alleen door eer grondig en langdurig onderzoek worden esteld.

olang dit onderzoek niet geschied is en de aten daarvan niet bekend zijn, achten wij het ichtiger niet tot groepsemigratie van Neder-naar Zuid-Afrika over te gaan."...

oor den gewonen landarbeider is de Unie land voor immigratie; hij moet daar concur-n tegen den kaffer met diens lagen loon-aard." ....

ar wij zien nog geen emigratie uit Nederland Suriname. Tegen onbekookte ondernemingen e Regeering wel waken.

* * *

p de vragen van het Eerste-Kamerlid Polak ffende bescherming van in het wild levende n en van natuurrijkdommen in de Overzee-gebiedsdeelen heeft Minister Koningsberger, zooveel betreft de West geantwoord:

practijk heeft vooralsnog niet uitgewezen, n Suriname en Curaçao aan bepalingen als bedoeld (bescherming van in het wild levende n), behoefte zou bestaan."

ze ervaring gedurende ons verblijf in Suri-e klopt hiermede niet. Het was toen algemeen nd dat er een meedoogenlooze jacht gemaakt op de aan het strand levende reigersoorten. uit Fransch-Suriname kwamen de jagers. In *Encyclopaedie v. Nederl. West-Indië*, lezen wij *„Ardeidae. Reigers"*: „de witte Sabakoe, ophoyx candidissima, welke de zoog. aigrettes t en door de vele vervolgingen in aantal ver-ert."

n overvloede willen wij uit *„De Vogels van na"*, door F. P. en A. P. Penard eenige aan-gen doen:

vroeger jaren trof men de Amerik. aigrette alrijk langs onze kusten aan, hetgeen nu niet het geval is. En dit vooral door toedoen van pers uit Cayenne. Deze lieden trekken moor-en vernielend, jaarlijks langs onze kusten". 156).

„Ook onze jagers en visschers weten te ver-van de honderden paren Witte Koemawarie-en, die vroeger maar voor het nemen waren gen 50 cent per huid verkocht worden." (I

eeuwwitte Reigers wemelden in vroeger jaren onze zeekusten en tot nu toe behooren ze tot rijkste onzer kustvogels, hoewel de witte Rei-die men uit de verte ziet, slechts de jongen er Blauwe Sabakoes. Ik zeg „tot nu toe", want lging, meedoogenlooze, wreedaardige, door wet beteugelde vervolging, die de specie teza-met de Am. Egretten en andere, uit het Noor-en naastenbij heeft doen verdwijnen, zal ook ijfelbaar deze prachtige onze kusten tot sieraad kende vogels gaandeweg uitroeien."

ijn er sedert dit geschreven werd door het Suri-sche Bestuur geen maatregelen genomen, dan voor Dr. Koningsberger wel aanleiding om zijn oord te herzien.

* * *

p de 23 Juli gehouden algemeene vergadering Nederlandsch Surinaamsche Goud Maatschappij Amsterdam heeft het voorstel tot reorganisatie het kapitaal, hierop neerkomende dat het kapi-tot 40 % wordt verminderd en de aandeelen overeenkomstig zullen worden afgestempeld, genomen.

et kapitaal is vervolgens wederom verhoogd tot 00.000 en het bestuur is gemachtigd om hier-van *f* 482.400 uit te geven, waardoor het te plaatsen kapitaal zal worden gebracht op *f* 805.880. De voorgestelde statuten-wijziging werd met algemeene stemmen aangenomen.

Op een vraag van een der aandeelhouders, deelde de voorzitter mede, dat de mijningenieur en geoloog Wolvekamp op het oogenblik in Suriname vertoeft en o.m. een onderzoek instelt op de aan de maatschappij toebehoorende placers. Een rapport hieromtrent kan binnen korten tijd tegemoet worden gezien. Van buitenlandsche zijde, aldus de directie, bestaat er groote belangstelling voor de exploitatie der placers.

* * *

De in den loop van 1922 voor Suriname en Curaçao gedrukte brandkastzegels, welke door het eindigen van het contract op 1 September 1923 tusschen de ministers van koloniën en van waterstaat en de N.V. van Blaaderens drijvende scheepsbrandkasten, nimmer gebruikt behoefden te worden, zullen thans overgedrukt worden als gewone postzegels worden uitgegeven. De brandkastzegels van 15, 60 en 75 cent, *f* 1.50, *f* 2.25, *f* 4.50 en *f* 7.50 zullen in zwart den opdruk krijgen van frankeerzegel 3, 10. 12½, 15, 25, 30 of 50 cent.

Deze overdrukken zullen hier te lande niet verkrijgbaar worden gesteld.

Curaçao.

Wij ontvingen *Amigoe's* van 18 en 25 Juni en van 2 Juli l.l.

De Politie.

De Koloniale Raad maakt maar zelden gebruik van de hem in art. 95 van het regeeringsreglement gegeven bevoegdheid, om de belangen der Kolonie voor te staan bij de Koningin en de Staten-Generaal.

In het geval van de inrichting der politie heeft de Raad termen aanwezig geacht dit wel te doen. Wij hebben voldoende te verstaan gegeven, dat wij de bezwaren van den Raad tegen de voorgestelde regeling volstrekt niet alle deelen, met name niet die, welke de Raad nu weer als zijn voornaamste bezwaren naar voren brengt. Ook de vrees voor de toekomst bij doorvoering van het voorgestelde, die de Raad in zoo sterke bewoordingen naar voren brengt, is de onze niet. Niettemin wordt het voor den minister steeds moeilijker bij zoo scherpen tegenstand zijn besluit uit te voeren, tenzij men moet aannemen, dat de regeling der inwendige aangelegenheden der koloniën door de aldaar gevestigde organen in de grondwet niet veel meer dan een fraze is. In ieder geval zet de Raad nu alles er op om den ongewenschten maatregel te verhoeden .

Het adres aan de Koningin luidt:

Mevrouw.

„Met den diepsten eerbied, doch sterk in het meest volkomen vertrouwen op Uwe Koninklijke belangstelling in het lot van Curaçao, nadert de Koloniale Raad van gezegd gebiedsdeel Uw troon, te kennen gevende:

— dat op het oogenblik bij hem in behandeling is een ontwerp-verordening tot invoering van eene gewapende politie in Curaçao;

— dat hangende die behandeling de Tweede Kamer der Staten Generaal, wel is waar na ernstig verzet, de credieten voor de invoering nog in den loop van dit jaar van die politie heeft goedgekeurd;

— dat Zijne Excellentie de Minister van Koloniën aan de Kamer de toezegging heeft gedaan geen enkelen stap tot invoering van de bedoelde politie te zullen doen, alvorens hier de beslissing zal zijn gevallen over het lot der aanhangige verordening;

dat Zijne Excellentie de Minister evenwel die toezegging heeft gedaan in bewoordingen, welke geen ruimte voor twijfel overlaten aan Zijner Excellentie's voornemen om, in welken zin dit college zich over het aanhangige ontwerp ook moge uitspreken, de gewapende politie op Curaçao in te voeren;

— dat de Koloniale Raad zich deswege ernstig gegriefd gevoelt;

— dat, wat de zaak der politie zelve betreft, uit het door dezen Raad uitgebracht voorloopig verslag over het bovengemeld Bestuursontwerp, waarvan een exemplaar Uwer Majesteit bij dezen eerbiedig wordt aangeboden, blijkt, dat hij eenstemmig gekant is tegen de voorgestelde reorganisatie der politie en de invoering daarvan een gevaar voor dit gebiedsdeel acht;

— dat 's Raads bezwaren voornamelijk gelden het

streng militair karakter, dat volgens het Bestuursontwerp aan de politietroepen zal worden gegeven;

— dat eene zuivere militaire politie, waaruit alle burgerlijke invloed zorgvuldig is geweerd, zoodanig strijdt met den volksaard, dat bij invoering van zulk eene militaire politie de reeds bestaande ontevreheid over de wijze, waarop in de laatste jaren het bestuur over dit gebiedsdeel wordt gevoerd, in verbittering zal overslaan;

— dat zich brandstoffen zullen ophoopen, die den een of anderen dag tot uitbarsting zullen komen en de meest noodlottige gevolgen na zich zullen sleepen;

— dat de Koloniale Raad zich daarom gedrongen ziet bij dezen gebruik te maken van de bevoegdheid, hem bij het Regeeringsreglement toegekend en zich tot Uwe Majesteit te wenden met het eerbiedig verzoek, dat het Haar zal mogen behagen 's Raads bedenkingen, in den breede uiteengezet in het voormeld voorloopig verslag, in ernstige overweging te nemen en dat zij termen zal mogen vinden om Haar ook in dit verre gebiedsdeel zoo geliefden naam niet te stellen onder een Besluit tot invoering van eene militaire politie overeenkomstig het voorstel van het Koloniaal Besluit in dit gebiedsdeel."

De beide Kamers der Staten-Generaal hebben een afschrift van dit adres gekregen met verzoek, aan deze zaak nog wel eens hun aandacht te willen schenken.

De K. R. heeft meer gedaan. Hij heeft zijn oud-voorzitter, den heer A. G. Statius Muller, verzocht bij den minister 's Raads standpunt uiteen te zetten en den minister gevraagd, hem daartoe in gehoor te ontvangen. De heer Muller moet, naar wij begrepen hebben, reeds onderweg naar Nederland zijn, en is misschien reeds aangekomen, als dit nummer verschijnt.

Ds. G. J. Eybers.

Ds. G. J. Eybers, predikant bij de Vereenigde Protestantsche Gemeente, is eervol uit 's Lands dienst ontslagen op verzoek.

Ds. Eybers werd geboren in 1882 en werd in 1906 candidaat tot den H. dienst. In 1908 kwam hij als hulpprediker op Aruba en in 1917 als predikant op Curaçao. Slechts eens, in 1919, ging hij met verlof naar Nederland. O.a. maakts ds. Eybers zich verdienstelijk door een overzetting van het Nieuwe Testament in het Papiementsch. Eenige jaren was hij voorzitter van de groep Antillen van het Algemeen Nederlandsch Verbond.

Prof. Knappert wijst in de *N. R. Ct.* van 15 Juli l.l. op deze vacature, maar betoogt terecht, dat het tractement van *f* 5500.— met 10 pCt. duurtetoeslag te laag is. Hij vraagt althans *f* 8000.—. Veel is 't nog niet, als men de schier ongelooflijke verhalen over de duurte hoort.

Vreemd staatsrecht.

Er is een verhooging noodig van de Curaçaosche begrooting voor 1927. De wn. gouverneur doet dit nogal gemoedelijk. Hij schrijft een uitvoerigen brief aan den Kolonialen Raad, waarin hij uitvoerig schrijft, waarvoor en hoeveel er meer noodig is, en vraagt of de Raad dit goedvindt.

De Raad verwees den brief naar de afdeelingen.

De middelen.

Merkwaardig is, dat in bovenstaanden brief wordt meegedeeld, dat de opbrengst der middelen over 1927, indertijd op *f* 2.700.000.— geraamd, thans op *f* 3.500.000.— geschat wordt.

Nieuwe Stoomvaartlijn.

De heeren J. & D. Jesurun maken bekend, dat de booten der Royal Mail Steam Packet Line voortaan geregeld twee maal per maand onze haven zullen aandoen. Deze booten komen rechtstreeks van Londen naar Curaçao. 9 Juni kwam de eerste boot „Narenta" hier aan, 24 Juni de tweede, „Nebraska", de volgende zal zijn de „Noorderdijk" van de Holland Amerika Lijn, die met genoemde maatschappij gecombineerd is.

A. d. C.

Een geboren Curaçaoenaar gehuldigd.

Op 5 Juni hebben leerlingen en bewonderaars van den opvoeder Enrique Huyke zich te Arroyo (Portorico) vereenigd, om zijn nagedachtenis te eeren en te vereeuwigen door een „Enrique Huyke Graded School."

Enrique Huyke werd geboren te Curaçao op 4 Maart 1850. Hij was de zoon van Bernardo Huyke, Hollander van geboorte, en Maria Blanc, van Curaçao. Terwijl de vader zich aan het onderwijs bleef wijden te Curaçao, vertrok de zoon, Enrique, op 18-jarigen leeftijd naar Porto Rico en opende daar een College „San Bernardo" te Arroyo, dat weldra over geheel het eiland bekend stond als een der beste en meest moderne colleges. Hij schreef verschillende werken voor het onderwijs. Het gemeentebestuur van Arroyo verklaarde hem tot aangenomen zoon, plaatste zijn portret in het Gemeentehuis en richtte te zijner nagedachtenis een marmeren standbeeld op. Het Spaansche Bestuur begiftigde hem met het Kruis van Isabella de Katholieke. Het Amerikaansch Gouvernement benoemde hem tot lid van de „Junta Superior de Instrucción Publica".

Hij overleed op 5 Juni 1908.

Ontleend aan A. d. C.

Uit den Verren Vreemde.

Ontdekkingsreizigers zoek.

Langer dan twee jaren zijn verloopen sedert nieuws werd ontvangen van den Engelschen ontdekkingsreiziger Kolonel P. H. Fawcett, die uitging om diep in de Braziliaansche wildernis door te dringen, op zoek naar overblijfselen van een verloren beschaving. Voor hij vertrok verklaarde de reiziger dat hij een à twee jaar dacht weg te blijven en dat men zich dien tijd niet ongerust over hem moest maken. Kolonel Fawcett was met een Londensch blad overeengekomen dat hij het over zijn ervaringen en avonturen op de hoogte zou houden. Het laatste bericht dat het blad van hem heeft opgenomen dagteekent van 30 Mei 1925, juist voordat hij in het duister van de wildernis verdween.

Deze mededeelingen zijn een maand geleden gedaan in een bijeenkomst van het Koninklijk Aardrijkskundig Genootschap te Londen, door den voorzitter, Dr. Hogarth, die zeide dat het Genootschap verlangend was een competent gezelschap vrijwilligers, die zouden willen beproeven Kolonel Fawcett op te sporen, te helpen. De kolonel heeft zijn zoon en een anderen jongen man op zijn gevaarlijken tocht meegenomen. Reeds eenigen tijd geleden zijn uit Canada een aantal ontdekkingsreizigers vertrokken met het doel nieuws van den zoek geraakten reiziger en zijn gezellen te krijgen. Maar zij werden op den grens van dat uiterst westelijk gebied van Brazilië, waar Braziliaansch gezag nog doet gelden, door gewapende roovers aangevallen en gedwongen hun poging op te geven.

Tot zoover 't bericht onlangs door de bladen verspreid. Maar een jaar geleden las men al een bericht van vrijwel denzelfden inhoud. Den 23en Juni 1926 gaf Dr. Hogarth tezelfder plaatse ook al uiting aan zijn ongerustheid.

Kolonel Fawcett heeft een der gevaarlijkste ondernemingen aangedurfd, die de verborgen wereld stelt. In gezelschap van zijn zoon Jack en van Raleigh Rimell is hij het ondoorzochte oerwoud van Brazilië ingegaan, speurend naar de overblijfselen van een blanke beschaving, die, volgens losse gegevens van allerlei aard, daar vele eeuwen geleden moet hebben bestaan. Den 20 April 1925 verlieten zij Cuyaba om bij Matto Grosso de grens van het onbekende woudgebied te betreden. Daar de bewoners van het woeste land, naar beweerd wordt, tot een laag staand type van kanibalen behooren, bestaat er wel reden van bezorgdheid, al heeft kolonel Fawcett zelf vooruit gezegd dat men zich niet te gauw ongerust omtrent hun lot behoeft te maken.

De expeditie werd uitgezonden door het Kon. Aardr. Genootsch. te Londen. Kolonel Fawcett had op zich genomen zoo mogelijk correspondenties te zenden, waarvoor in verschillende landen copyright voor een blad was voorbehouden (naar wij meenen in Nederland de „N. Rott. Ct.", in Indië „De Locomotief).

De laatste berichten werden eind Mei 1925 verzonden per koerier naar Rio de Janeiro, waar zij in November van dat jaar ontvangen werden.

Het zwarte element in het Fransche leger.

Door de nieuwe organisatie van de Fransche legermacht, zooals deze door de Kamer van afgevaardigden en door den Senaat aangenomen is, zal het effectief der vredessterkte in totaal bedragen: 240.000 Fransche dienstplichtigen, 106.000 beroepsmilitairen, 90.000 inboorlingen uit Noord-Afrika en 85.000 inboorlingen uit de koloniën.

Het hier genoemde aantal inboorlingen uit Afrika en elders geeft geen vermeerdering aan, vergeleken bij den bestaanden toestand, het brengt zelfs een kleine vermindering. Daar deze laatste

weinig beteekenis is, is het opvallende van de nieuwe wet, dat zij voor de toekomst een legersterkte op vredesvoet blijft vragen zooals deze hier aangegeven is. Het effectief wordt gekregen door dienstplichtigen, voor 1 jaar of langer, berekend op ongeveer 0,92 pCt. van de bevolkingssterkte in Frankrijk, Algerië en Tunis.

Naast dit effectief onder de wapens wordt bij mobilisatie beschikt over de verlofgangers en over hen, die bij de legerreserves zijn overgegaan of zijn ingedeeld. De Franschman is zoo dienstplichtig gedurende 28 jaar, de inboorling overzee gedurende 15 jaar, daarentegen is de eerste oefenperiode voor den laatste langer.

Het inboorlingen-element zal bij algemeene mobilisatie meerendeels ter plaatse van zijn oproeping blijven. Maar toch worden dan in het moederland 2 divisies N.-Afrikanen en 2 divisies koloniaal gelegerd, samen ruim 61.500 man.

Deze nieuwe regeling geeft veel te denken, niet al door het oude dat zij bestendigt. Het nieuwe is in menig opzicht in gewijzigden vorm gekleed, maar die vorm geeft over de geheele linie genomen eer een uitbreiding der strijdvaardigheid, dan een beperking van het aan het volk te vragen offer. Ook heeft de ondervinding, opgedaan door de regeering van het zwarte element, ondervinding, èn in Frankrijk, èn in de koloniën thans nog op treurige wijze nawerkt, de regeering en de volksvertegenwoordiging niet teruggehouden van het handigen en voortzetten van dien maatregel.

Zooals men weet, heeft het jaar waarin het ministerie Poincaré nu aan het bewind is, twee groote verrassingen gebracht: het herstel van de Fransche financiën en het herstel van de Fransche weermacht. Riep in Juli 1926 minister de Monzy Frankrijk's financieele onmacht uit wijzende op een leege schatkist bij een kolossale hooge schuld, daarnaast in verband ook daarmede moest ook Frankrijk's militaire onmacht erkend worden. Zoo althans scheen 't. Maar Poincaré heeft dit in korten tijd weten te veranderen.

Met den wil van een dictator heeft hij in buitenland en in binnenland vertrouwen weten te winnen. Zoo heeft hij de franc weten te stabiliseeren en de schatkist gevuld. Te gelijkertijd heeft hij een leger-organisatie doen ontwerpen en aannemen, die al de mannen en vrouwen van 18—60 jaar, benevens alle nijverheidsinstellingen in Frankrijk bij eventueele mobilisatie beschikbaar stelt, en die, terwijl er overal elders over een streven naar een wereldvrede gesproken wordt, Frankrijk zijn plaats weer terug bezorgt als militaire mogendheid van den eersten rang. 't Is hier de plaats niet om de middelen in herinnering te brengen waardoor de zoo gesmade en veel bewonderde Fransche premier deze kunststukken heeft weten te volbrengen, wij maken er slechts melding van om den maatregel van de zwarte recruteering te doen uitkomen in het kader der algemeene defensie waarin hij een plaats inneemt.

Belgisch-Portugeesche Koloniale Conferentie.

De Belgisch-Portugeesche koloniale conferentie te Sao Paolo de Loande is, bijeengekomen voor de overeenkomst waartoe onlangs te Lissabon, in beginsel, was besloten. Op voorstel van Rutten, den Belgischen gouverneur-generaal, werd het voorzitterschap der conferentie door den hoogen commissaris van Angola, Vincente Ferreira aanvaard. De conferentie besprak de verschillende kwesties te Lissabon opgeworpen en welke vooral betreffen: het gebruik der electrische drijfkracht van den M'Pozo, de aansluiting der verbindingswegen van de beide kolonies ten einde het verkeer van en naar Katanga, door middel van den Benguellaspoorweg, te bevorderen en de gemeenschappelijke hulpverleening aan de inboorlingen.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur.

Het Secretariaat der afdeeling Amsterdam is van 1 Augustus af gevestigd *van Breestraat 21.*

Van het Informatie-Bureau:

BESTEMD VOOR UITZENDING NAAR NED.-INDIE:

R. L. Mellema, Administratief ambtenaar bij het Binnenlandsch Bestuur, Rijn- en Schiekade 49, Leiden.
J. E. C. Ezerman, idem als voren, Oude Wand 40, Zutphen.
N. Bergstra, Hulpprediker bij de Inlandsche Prot. Gemeenten, p.a. Nederlandsche Zend.school te Oegstgeest.
A. Boeken Kruger, idem als voren, p.a. Nederlandsche Zend.school te Oegstgeest.
Mr. F. W. J. Landsman, Ambtenaar ter beschikking bij den Belastingdienst, Teilingerstraat 76a, Rotterdam.
Mr. P. H. M. Hildebrand, idem als voren, Janskerkhof 1, Utrecht.
Mr. F. W. C. G. Rothe, idem als voren, 2e Helmerstraat 74hs., Amsterdam.
Mr. J. W. E. Roodhuijzen, idem als voren, Weimarstraat 388, 's-Gravenhage.
Mr. W. J. Blaisse, idem als voren, Jan Luijkenstraat 74, Amsterdam.
Mr. J. H. Klatte, idem als voren, Koningin Mariaplein 16, 's-Gravenhage.
Ir. J. F. W. Essenburg, Houtvester b. d. dienst v. h. Boschwezen, Heuveloordweg 10, Oosterbeek.
L. J. H. Brand, Amanuensis b. d. Geneesk. hoogeschool Batavia, Balistraat 3, Groningen.
P. J. B. van Kessel, Aardrijksk. b. d. Topogr. dienst in tijd. dienst, Oosteinde 141, Delft.
Mr. O. A. Gobius, Adm. Ambtenaar b. h. Binnenlandsch Bestuur, Anemoonstraat 30, 's-Gravenhage.
Mr. J. Hartelust, Rechterlijk ambtenaar, Wouwermanstraat 24b, Amsterdam.

Mutatiestaat van 20 tot 27 Juli.

Nieuwe Leden: Geïntroduceerd door:

Nieuwe Leden	Geïntroduceerd door
... Ruys, Rotterdam, Westerkade 7. ƒ 10.	Afdeelingsbestuur van Rotterdam.
... v. d. Vorm, Rotterdam, Mathenesserlaan 339. ƒ 10.-.	Afdeelingsbestuur van Rotterdam.
... Vorstman, Oud-Gouverneur v. Celebes en O., Ginneken, Wilhelminastraat 35. ƒ 5.—	Afdeelingsbestuur van Breda.
... Zegers de Beijl, Bussum, Nieuwe Hilversumsche weg I. ƒ 5.—	Mevrouw D. v. Dijk—Zegers de Beijl te Nijmegen.
Mevrouw W. Lim—Bergsma, Soesterberg, Amersfoortsche weg 103. ƒ 5.— (behoort tot afd. Den Haag)	Secretaris afd. Den Haag.
Mevrouw de Weduwe C. Jesse—Catoire, Den Haag, Beeckubastraat 20. ƒ 5.—	den heer H. J. A. Raedt v. Oldenbarneveldt te Den Haag.
Mevrouw J. T. Strikwerda, Pension, Den Haag, van Oldenbarneveltlaan 76. ƒ 5.—	den heer J. Hakker te Den Haag.

Afschrijven:

Dr. D. F. Scheurleer, Den Haag, Carnegielaan 16 (overleden).

Adresveranderingen:

W. Geesink, van: Amsterdam, Weteringschans 49, naar: Burgemeester van Nieuwveen (Z.-H.).
E. J. Bergmans, van: Soestdijk, Rembrandtlaan 6, naar: Soest, Lange Bergstraat 28 (behoort bij afd. Amersfoort).
... Goudswaard, Militair Apotheker 1e kl., van: Bilthoven, Hobbemalaan 68, naar: Weltevreden.
... de Looze, van: Soestdijk, Praamgracht 7, naar: Haamstede (Z.), Weststraat.
J. Fanoy, Controleur B.B., van: Den Haag, Regentesseplein 7, naar: Velp, Dennenweg 10. ƒ 5.—.
Mr. Raden Soeporno, Rechterlijk Ambtenaar, van: Den Haag, Schenkstraat 118, naar: Solo, p.a. R. Ng. Wiksijohartono, Poerwonageran.
Prof. Mr. J. E. Heeres, Den Haag, van: Benoordenhoutscheweg 6 naar: Verlengde Tolweg 6.
A. Hoorweg, oud-Inspecteur v. d. Algemeene Politie O.-I., Den Haag, van: Ieplaan 42 naar: Populierstraat 60.
F. H. Ramondt, van: Sanatorium Nerstal, Wiesbaden, naar: Golfhotel te Territet (Zwitserland).

INDISCHE AMBTENAREN MET VERLOF:

F. Ch. Reitz, Ambtenaar 4de kl. (groep II) bij den dienst der In- en Uitvoerrechten en Accijnzen, p.a. den heer Gephart, Franklinstraat 104, 's-Gravenhage.
H. R. W. Hamel, Werktuigkundige b. d. Inventarisatie 1e kl. b. h. Departement der B.O.W., p.a. den heer Gephart, Franklinstraat 104, 's-Gravenhage.
E. Ch. H. Dahler, Commies b. d. afd. Nijverheid v. h. Depart. van Landbouw, Nijverheid en Handel, van Galenstraat 8, 's-Gravenhage.
Mr. R. Hattink, Referendaris 1e kl., met den pers. titel van onderhoofd van het kantoor voor Reiswezen, p.a. Dr. Boerma, Broekenrodestraat 3, Haarlem.
Dr. C. Kunst, Inspecteur bij den Burgerlijken dienst te Fort-de-Kock, van Eeghenstraat 37, Amsterdam (Z.).
Mr. M. van Dijk, Substituut officier van Justitie bij den Raad van Justitie te Semarang, 2de Sweelinckstraat 181, 's-Gravenhage.
A. J. da Costa, Referendaris 1e kl. met den pers. titel van administrateur b. h. Dept. der B.O.W., p.a. Nederlandsche Handel Maatschappij te 's-Gravenhage.
J. P. Meele, Hoofdagent van Politie 1ste klasse in de residentie Kediri, Lepelstraat, A 176, Klutsdorp.
E. Gesser, Opperhoutvester bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië, Pettenhoferstr. 27a, München.
Ir. J. P. Schuitemaker, Houtvester bij het Boschwezen in Ned.-Indië, Villa Burghof, Schafferstraat 11, te Merano.
M. F. F. Beltgens, Adj.-Inspecteur der Alg. Politie, Regentessestraat 29, Nijmegen.
K. Smit, Onderwijzer 1e kl. b. h. O.E.L.O., Midwolda (O.).
J. J. Harlingen, Politieopziener 1e kl. in de residentie Semarang, Pension „Batavia", Berkstraat 26 te 's-Gravenhage.
J. C. von Oven, Mijnbouwkundig hoofdopzichter b. d. dienst v. d. Mijnbouw, werkzaam b. d. dienst der Mijnverordeningen, Snelliusstraat 70, 's-Gravenhage.
Mej. M. E. Gray, Commies b. d. Postspaarbank in N.-I., Acaciastraat 68, 's-Gravenhage.
W. H. Trieling, Hoofdcommies bij het Departement van Binnenlandsch Bestuur, Hugo de Grootstraat 48, 's-Gravenhage.
Mej. L. J. Gelot, 1e klerke bij den P.T.T.-dienst, Statenlaan 86, 's-Gravenhage.
J. F. Jansen, Havenmeester der 2de klasse, Koningslaan 56, Bussum.
Mej. J. F. E. Smitz, Hoofdtelefoniste b. h. Tel. kant. Soerabaya, Jan Lievenstraat 26 (III), Amsterdam (Z.).
P. van den Bos, Godsdienstleeraar v. d. voorziening i. d. godsdienstige behoeften der mindere militairen en minder gegoede leden v. d. Prot. gemeente te Malang, p.a. J. F. Vos, Prof. Rankestr., Groningen.
J. G. Pex, Werktuigkundige b. d. S.S. en Tramwegen, Beukstraat 34, 's-Gravenhage.
J. H. Rexwinkel, Baas Modelmaker b. h. Marine-Etabl. Soerabaya, Dirksstraat 10, IJmuiden.
J. Bles, Onderwijzer i. d. houtbewerking b. d. Koningin Emmaschool te Soerabaya, 's-Gravendijkwal 1, Rotterdam.
S. J. May, Opperhoutvester b. h. Boschwezen in Ned.-Indië, Lilienberg 4, München.
I. Boone, Controleur 1e kl. b. d. P.T.T.-dienst, Rue Stevin 214, Brussel.
J. Reitsma, Techn. 1e commies b. d. Ind. aansch. dienst, Langeweg 97, Apeldoorn.
Mr. J. Riphagen, Leeraar b. d. Rechtsschool te Weltevreden, van Weede van Dijkveldstr. 41, 's-Gravenhage.
J. G. Bantjes, Gewest. Gouvernementsarts 1e kl. te Semarang, Vestdijk 14, Eindhoven.
Prof. Dr. Ir. J. H. A. Haarman, Hoofd v. d. Alg. Bouwdienst der S.S. en Tr., tevens buitengekw. hoogleeraar b. d. Techn. hoogeschool te Bandoeng, Kastanjelaan 7, Velp.
G. H. J. Vogelsang, 1e Commies b. h. Hoofdbestuur P.T.T.-dienst, Obrechtstraat 481, 's-Gravenhage.
F. W. H. G. L. Edixhoven, Politieopziener 1e kl. b. d. Alg. Politie, Hazenkampscheweg 110, Nijmegen.
G. van Renen, idem als voren, Schaepmanlaan 52, Zeist.
D. H. de Vries, Opzichter 1e kl. b. d. Staatstramwegen, Balistraat 3, Dordrecht.
J. van Aalen, Ass.-Resident b. d. Alg. Bestuursdienst, Mauritskade 28, Amsterdam (O.).

MET PENSIOEN.

J. A. R. Avis, Gouvern. Veearts 1e kl., Laan van Meerdervoort 223, 's-Gravenhage.
N. Pipper, Magazijnmeester b. d. fabr. der opiumregie, Parklaan 75, Haarlem.
Th. de Jongh, Onderwijzer 1e kl. b. h. O.E.L.O., Primulastraat 18, 's-Gravenhage.

VEREENIGING „OOST EN WEST"

HOOFDBESTUUR: HEULSTRAAT 17 'S-GRAVENHAGE

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins-Mauritsplein 23, Den H[aag], Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden [uit] Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen doen.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Ind[ië] of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied [aan] personen, van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstr[aat 17], 's-Gravenhage, Tel. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichting[en] zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins-Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752. Dit „Tehuis" biedt [aan] studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland vertoeven, tegen [een] matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot [den] Directeur, den Heer J. C. HIETINK, of den Administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", Van-Boetzelaerlaan 2, 's-Gravenh[age], waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, [die] met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen verander[en,] wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Tel. No. 50248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna-Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten einde aan [hen,] die uit Nederland naar Indië gaan, en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstrekk[en] als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN op huishoudelijk en maatschappelijk gebied, onder leiding van Mevr. J. FRA[NK-] MENDES—Calisch. Spreekuur Donderdagmiddag van 2 tot 4 uur en volgens afspraak, Nic.-Maesstraat [...], Amsterdam, Tel. 22492.
Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, en de Firma MARTIN[US] NIJHOFF, L. Voorhout 9, Den Haag (bij deze firma alleen die met een *), zijn de navolgende werkjes verkrijgb[aar:]

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk.)
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerk[osten.]

2. Onze Oost II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door **T. J. BEZEMER.**
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerk[osten.]

* b. Onze West, tweede druk, bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door **FRED. OUDSCHANS DENTZ;**
2. **De Kolonie Curaçao,** door **Mr. B. DE GAAY FORTMAN.**
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overz. Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

*No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerk[osten.]

*No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie.)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerk[osten.]

*No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2e, verbeterde druk.)
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerk[osten.]

*No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerk[osten.]

*No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerk[osten.]

*No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerk[osten.]

*No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederlandsch-Indië, zoomede voor verpl[eegers,] en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken en Militairen Geneeskundigen D[ienst] aldaar.** (Opnieuw herzien.) ....
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerk[osten.]

*No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerk[osten.]

*No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerk[osten.]

*No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerk[osten.]

*No. XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber (caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Ned.-In[dië.]**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerk[osten.]

Onze Koloniën .... Prijs: **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerk[osten.]

Serie I.

No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
" 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
" 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
" 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
" 8. De Europeesche vrouw in Indië.
" 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
" 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.

No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
" 2. Het Javaansch tooneel.
" 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
" 4. De theecultuur op Java.
" 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
" 6. Een doode taal in Indië.
" 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
" 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
" 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
" 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.

No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
" 2. Bevloeiïng in Nederlandsch-Indië.
" 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
" 4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
" 5. Nederlanders in Indië.
" 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
" 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië.
" 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Wnd. Vertegenwoordiger in Nederlandsch-Indië Mr. M. J. A. Oostwoud-Wijdenes, President Landraad, Tandiona Balei (Sumatra's Oostkust).

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

RES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN: eeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag Telefoon 14519, Postgiro 14574

Vertegenwoordiger in N.-I., Mr. M. J. A. Oostwoud-enes, Pres. Landr., Tandjong Balei (Sumatra's Oostk.).

Opgericht 21 Maart 1900 door Kolonel G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIËN: N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD TE VERMELDEN

BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER RNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIE

ebetuiging aan H.M. de Koningin de Vereeniging „Oost en West".

Hoofdbestuur mocht het volgende schrijven gen:

Het Loo, 25 Juli 1927.

ende aan de bevelen van Hare Majesteit de in heb ik de eer het Hoofdbestuur der Ver- „Oost en West" Harer Majesteits dank brengen voor de aanbieding van een exem- van den eere-penning der Vereeniging, ter ring aan den dag, waarop door de Koningin eerst tot Oost- en West-Indië werd ge-

Majesteit heeft dezen eere-penning gaarne rd en is zeer gevoelig voor deze huldebe-

De Particulier Secretaris
van H. M. de Koningin,
VAN GEEN.

dische Tentoonstelling te Arnhem
11 Juni—28 Juli 1928.

den wij de vorige week het een en ander over de wijze, waarop door ons een begin is kt met de propaganda, thans reeds werden n vele zijden aanvragen gezonden om toe- g van reclameprentbriefkaarten, en in vele n, om reclameplaten. Voor deze laatste werd ne plaatsing op een goed voor het publiek re plek toegezegd.

dit alles blijkt, dat onze plannen steun vin- velen en dat de belangstelling alom in den meer en meer ontwaakt.

tentoonstelling moet eene nationale gebeur- worden en het is daarom, dat wij ons telkens llen wenden, om ons te helpen, de buiten- belangrijkheid van deze plannen aan elk ander duidelijk te maken.

bemerken reeds, dat dit meer en meer wordt n en roepen nogmaals uwe medewerking in, et aanvragen van briefkaarten of platen en zenden en plaatsen daarvan, om de interesse geheele land voor de Indische tentoonstel- ande te houden.

scheidene groote zaken deden reeds de toe- g om bij hunne correspondentie steeds één kaarten te voegen.

alleen hier te lande, maar ook in Indië, in ka, Zuid-Afrika en de ons land omringende hebben wij onze platen en briefkaarten ver-

met succes, want reeds nu werd ons vanuit itenland door velen medewerking voor het ken tot bezoek aan de Tentoonstelling toege-

(Wordt vervolgd).

Steunt onze propaganda!

Op aanvrage aan ons bureau: Nieuwe plein 52, Arnhem, worden u gratis en franco de tentoonstellingsbriefkaarten tot het door u verlangde aantal toegezonden!

Wie zich beschikbaar wil stellen als Correspondent, geve zich aan hetzelfde adres op!

De Volkenbond in 1926 [1]).

—o—

Onder de jaren, die de geschiedenis van den Volkenbond reeds begint aaneen te rijen, neemt 1926 zeker geen onbelangrijke plaats in. Want dit is het jaar, waarin het instituut te Genève, niet door woorden, maar door een forsche daad, is ontkomen aan het odium der eenzijdigheid, dat velen ten onrechte steeds op Genève hebben gedrukt. Immers, 1926 is het jaar van de toetreding van Duitschland, een lang verwachte gebeurtenis van beteekenis in den Volkenbond, die reeds begint zijn invloed te doen bemerken. Ongetwijfeld, deze toetreding is niet gegaan zonder moeilijkheden; de Maartgebeurtenissen van 1926 die, tengevolge van den uiteindelijken tegenstand van Brazilië, ertoe moesten leiden om de voorgenomen toetreding, waarover ieder het eens was, uit te stellen tot de gewone September-vergadering, hebben een bitteren nasmaak nagelaten.

Zulks temeer, omdat de toetreding van Duitschland is gepaard gegaan met een reorganisatie in de samenstelling van den Raad van den Volkenbond, die — kan het verwonderen? — niet ieders instemming heeft. Tot dusverre bestond de Raad uit 5 permanente leden, waarvan één, Amerika, nog steeds geen zitting heeft genomen, en 6 niet-permanente leden, die eens per jaar aftreden en al dan niet herkozen werden. Nu lag eene moeilijkheid in het ontwerpen van een definitief reglement voor de verkiezing dezer niet-permanente leden hierin, dat art. 4 van het Volkenbondsverdrag in zoodanige bewoordingen is vervat, dat naar de meening van een deel der leden van den Volkenbond geen kiesreglement het recht heeft om eenige beperking op te leggen, ook niet door de aftredenden niet herkiesbaar te stellen.

Om daarin te voorzien werd in 1921 eene wijziging van art. 4 voorgenomen, maar tengevolge van Spanje's niet-ratificatie van deze wijziging was zij nog steeds niet in werking getreden, en kon dus ook geen nieuw kiesreglement worden aanvaard. Spanje heeft alvorens — ook tengevolge van de reorganisatie van den Raad — voorloopig buiten den Bond te treden, art. 4 geratificeerd en niets stond dus meer aan het samenstellen van een reglement als genoemd in den weg. Daartoe is men dan ook overgegaan; niet alleen is het aantal permanente leden op vijf, eventueel zes gebracht als Amerika eindelijk toetreedt, maar het aantal niet-permanente leden is op negen gebracht. Teneinde nu tegemoet te komen aan de wenschen van drie mid-

[1]) Dit zeer belangrijke stuk werd ons reeds in April jl. aangeboden, doch in verband met de beschikbare plaatsruimte, kon het — tot ons leedwezen — eerst thans worden opgenomen. Red. „K. W."

den-groote Staten, die aanspraak maakten op een permanenten zetel, d.z. Spanje, Brazilië en Polen, schiep men onder deze negen niet-permanente zetels er drie van z.g.n. semi-permanenten aard. Dat wil zeggen: van de negen niet-permamente leden zijn er zes in geen geval direct herkiesbaar, maar de drie overigen kunnen, indien de Vergadering daartoe met twee-derden der stemmen besluit, herkozen worden. Dit besluit tot herkiesbaarstelling van een niet-permanent lid houdt nog geenszins in, dat dit niet-permanente lid ook in elk geval herkozen wordt.

Men kan zich denken het geval, dat een land, in 1926 herkiesbaar verklaard, doch in 1929 eerst aan de beurt van aftreding zijnde, in dit laatstgenoemde jaar niet voldoende sympathie ondervindt om herkozen te worden. Men kan het zich ook anders denken, dat een land, in 1929 aan de beurt van aftreding zijnde, eerst dan voor herkiezing vatbaar wordt verklaard, in welk geval er natuurlijk aan herkiezing zelve niet behoeft te worden gewtijfeld. Maar normaal gerekend mag worden aangenomen dat een land, met twee-derden der uitgebrachte stemmen herkiesbaar verklaard, ook herkozen zal worden, omdat het daarvoor niet twee-derden, maar slechts juist de meerderheid noodig heeft.

Zoo is dan op 8 September 1926 Duitschland den Volkenbond binnengetreden; Stresemann aan het hoofd zijner delegatie werd met hartelijk applaus ontvangen; Briand, die zooveel voor de Fransch-Duitsche toenadering heeft gedaan, heette hem in dezen kring welkom. Onmiddellijk daarna werd Duitschland tot permanent lid van den Raad gekozen en kwam deze Raad in nieuwe samenstelling bijeen. De nieuwe samenstelling brengt mede, dat ook Nederland een plaats in den Raad inneemt; voor twee jaren, omdat in 1926, bij de eerste toepassing van het nieuwe reglement, enkele der negen Staten voor één, andere voor twee en slechts drie ook voor drie jaren konden worden gekozen. Nederland zal nu in 1928 moeten aftreden, en het is geenszins zeker, zelfs niet waarschijnlijk, dat Nederland zich, aangenomen, dat de vergadering dit zou willen uitspreken, voor herkiezing zal laten voordragen. De Volkenbond zal nu eenigszins met eene moeilijkheid zitten, want de drie semi-permanente zetels waren nevens Polen, dat er een gekregen heeft, voor Brazilië en Spanje bestemd, en deze beide laatste landen zijn, tengevolge van het feit, dat men ze geen permanenten zetel wilde geven, uitgetreden. Of beter gezegd, zij hebben hun voornemen tot uittreding kenbaar gemaakt, welk voornemen eerst twee jaren na de kennisgeving effectieve kracht verkrijgt. Voor Brazilië, dat onmiddellijk na de Maartzitting uittrad, dus in het begin van 1928; voor Spanje, dat eerst in September 1926 uittrad, dus in het laatst van dat jaar. Er ligt nog een grooten tijd tusschen, en er kan waarlijk nog wel een en ander gebeuren, dat beider uittreding tenslotte verhindert. Want reeds blijkt, dat er in Spanje oppositie bestaat tegen de politiek, die in dit opzicht gevoerd is, en reeds blijkt uit berichten uit Brazilië, dat veel meer het persoonlijk streven van den President dan wel de consequente politiek zijner regeering tot de breuk van Brazilië met den Volkenbond heeft geleid. Wij kunnen dus voorloopig rustig afwachten en de winst, door het toetreden van Duitschland verkregen, als zuivere winst boeken!

Maar ook in ander opzicht was 1926 belangrijk voor den Volkenbond. Want met de voorbereiding van twee groote werkzaamheden werd grooten voortgang gemaakt. Met de werkzaamheden eenerzijds van de Ontwapenings- anderzijds van de Economische Conferentie. De Assemblée van 1925 gaf aanleiding tot de benoeming eener commissie ter voorbereiding van eene Ontwapeningsconferentie, in welke 21 Staten zijn vertegenwoordigd, inbegrepen de Vereenigde Staten van Amerika. Deze commissie, in haar geheel staande onder leiding van den Nederlander Jhr. Dr. J. Loudon, heeft technische sub-commissies: A. voor militaire; B. voor economische aangelegenheden ingesteld en een z.g.n. gemengde commissie benoemd, die het gezamenlijk aspect van beide vraagstukken bestudeert. De subsommissie A heeft een eind-rapport van niet minder dan 150 pagina's uitgebracht; de economische sub-commissie heeft kennis gekregen van het rapport der gemengde commissie, en is nu op weg om ook haar rapport te voleindigen.

Dat in deze omstandigheden voor de voorbereidingscommissie in haar geheel nog veel werk te doen valt, kan niet verwonderen, en in verband daarmede is het dan ook, ondanks den dringend geuiten wensch van de Assemblée 1926, niet raadzaam gebleken ook de Ontwapeningsconferentie reeds 1927 samen te roepen, gelijk met de Economische Conferentie wel het geval zal zijn. Immers, alleen de arbeid dezer conferentie moet deugdelijk zijn voorbereid; ook de geesten moeten op ontwapening zijn gericht. Ter Assemblée 1926 bleek in dit opzicht overeenstemming tusschen de Fransche en de Engelsche standpunten ietwat afwezig; ... pleitte voor een uitstel der conferentie, opdat ... vooral goed voorbereid zal zijn; Frankrijk wenscht haar blijkbaar spoedig teneinde eenig resultaat te bereiken, dat het, gezien den toestand zijner financiën, ook wel dringend behoeft.

In elk geval mag geconstateerd worden, dat de Volkenbond niet, gelijk in de eerste jaren van zijn bestaan de vrees was, het probleem der ontwapening loslaat, of niet als een permanent aanwezig probleem beschouwt. De weg, die thans wordt ... gelegd, moge langer zijn dan die, welken men ... via het Protocol van 1924 had gedacht — hij ... ook betere waarborgen, dat hij tot het doel zal ... den. De voorgenomen conferentie, aldus is ... neergeschreven ter Assemblée 1926, zal in elk ... nevens het resultaat harer besluiten, dit ... voordeel hebben, dat zij in een internationaal ... tract zal neerleggen het statuut van de bewapening van alle Staten en zoodoende de mogelijkheid ... een verderen bewapeningswedstrijd voor een ... van jaren zal uitsluiten. Voorafgaande aan ... groote Ontwapeningsconferentie zal, reeds in ... najaar 1927, te Genève samenkomen een internationale conferentie ter bespreking van de reeds ... ruimen tijd voorgenomen contrôle op de particuliere wapenfabricatie.

Nog daargelaten, dat de Raad het — terecht ... noodig heeft geacht om zekere wijzigingen te ... gen in de procedure van onderzoek naar de ... king der bewapeningen in de Centrale landen, ... zich daartoe door de clausules der vredesverdragen van Versailles c.s. hebben verplicht, is ook ... vraagstuk der veiligheid, dat met de beperking ... bewapeningen ten allernauwste samenhangt, ... meer algemeen licht bezien. Het secretariaat ... reidde een methodische studie voor omtrent ... staande arbitrageverdragen en der betreffende ... derzijdsche veiligheid. Maar terwijl op grond ... van de Raad aan de leden van den Volkenbond ... beval om de beginselen van Locarno in practijk ... stellen en hun zijn goede diensten daarbij ... aangeboden, onderzocht hij tevens de vergelijking van de toepassing van de artt. 11 en 16 ... het Pact.

In verband daarmede zijn de leden van den Volkenbond uitgenoodigd om hun aandacht te ... ken aan het voordeel, dat erin gelegen zou zijn, ... dien zij allen formeel de verplichting op zich ... om met alle de hun ten dienste staande middelen ... de snelste en meest daadwerkelijke werking te ... zekeren aan de organen van den Volkenbond, ... val eene overtreding moet worden bestraft. T... zijn zij uitgenoodigd om de technische maatregelen ... in het betreffende rapport van de commissie ... Organisatie voor Doorvoer en Verkeer aanbevolen ... te bestudeeren en zoodoende te komen tot ... ring van de dienst-regelingen, speciale treinen ... eene verbinding tusschen verschillende wijzen ... transport. Maar bovendien hebben drie leden ... het betreffende comité uit den Raad zich belast ... het bestudeeren van de practische maatregelen ... een preventieve actie van den Raad als bedoeld ... art. 11 van het Pact mogelijk maken. Tenslotte ... er de beraadslaging van het financieel comité ... het voorstel, van Finland uitgegaan om een ... op te stellen voor wederzijdschen financieelen ... jegens den Staat, die slachtoffer van een aanval ... Men ziet dus, dat de Volkenbond door voorbereidende maatregelen het terrein begint te betreden ... dat voor zijn levensbestaan van de grootste beteekenis is en dat bovendien bij goede bewerking ... de veiligheid der Staten het noodige kan bijdragen.

Wat de Economische Conferentie aangaat, ... zal op 4 Mei 1927 worden geopend. Het voorbereidend comité onder leiding van den Belgischen ... minister Theunis heeft twee bijeenkomsten gehouden: een in Mei en een in November 1926. In ... beide bijeenkomsten zijn twee punten besproken ... de agenda der Conferentie en de documentatie ... deze Conferentie te verschaffen. De agenda omvat ... nu twee groote punten: in de eerste plaats de ... rakteristiek van den tegenwoordigen economischen ... toestand en een meer ingaande discussie over vraagstukken, die handel, nijverheid en landbouw ... treffen. De bedoeling is niet, dat de leden van ... Volkenbond ter Economische Conferentie zullen ...

..woordigd door delegaties, die een uitslui.. ..cieel karakter hebben; die dus door haar ..de regeering der betreffende landen binden. ..e bedoeling is integendeel de samenstelling ..gaties — geheel in den trant trouwens der ..dende commissie — zoodanig te maken, ..in de verschillende stroomingen op econo.. ..bied en de verschillende categorieën van ..benden zullen zijn vertegenwoordigd om, ..ding van den Volkenbond, te kunnen over.. ..eene gedachtenwisseling, die niet in be.. ..resoluties zal worden geformuleerd, maar ..genheid zal bieden om conclusiën te trek.. ..arop in den loop der volgende jaren verder ..nen worden voortgebouwd. Want men be.. ..wel één ding: dat het werk van het finan.. ..het economisch herstel, dat door deze ..ische Conferentie zal worden bevorderd, ..rk is van langen adem. Wie meent, dat .. in korten tijd van de door den oorlog ge.. ..worden kan worden hersteld, dwaalt ten ..ale en ziet de beteekenis dezer Economische ..entie over het hoofd. Men mag van deze ..eenige, zij het uit den aard der zaak geen ..ven verwachtingen koesteren, omdat voor ..cumentatie op behoorlijke en toch niet al te ..edige wijze is gezorgd. Heel wat werk is ..oor de financieel-economische sectie van ..lkenbond ten bate der Economische Confe.. ..verricht; werk dat, naar men althans hoopt, ..aks zijn vruchten zal dragen.

(Wordt vervolgd).

..ame en de taal zijner Britsch-Indiërs.

..en cursus van het Instituut Kern te Leiden).

—o—

..e April-aflevering van den „West-Indische ..van dit jaar, vestigde ik er de aandacht op ..odzakelijk het is, dat de rechterlijke en be.. ..mbtenaren in Suriname niet langer als tot.. ..e onbekend blijven met de taal en zeden der ..-Indiërs, die oorspronkelijk als contractan.. ..ar gekomen, zich als vrije lieden sterk ont.. ..hebben en thans ongeveer reeds meer dan ..rde van de bevolking uitmaken. Ik bepleitte, ..naar Suriname uit te zenden hoofdambtena.. ..hun vertrek eenige opleiding zouden ont.. ..in de taal en zeden der Britsch-Indiërs en ..rband deelde ik mede redenen te hebben te ..aannemen, dat o.a. aan de Leidsche Univer.. ..angstelling zou worden gevonden voor een ..chen cursus in Britsch-Indische talen.

..is mij aangenaam thans de aandacht te kun.. ..igen op het zooeven verschenen Programma ..„Instituut Kern" te Leiden, voor cursussen ..nde Oostersche talen, welke in het studie.. ..27/28 door het Bestuur te Leiden zullen ..georganiseerd, cursussen welke berekend ..zijn op de praktijk en die in de eerste plaats ..zijn voor allen, wier werkkring een korter ..verblijf medebrengen in de landen, waar ..gesproken worden. Onder die talen nu is ..omende cursussen ook opgenomen het Hin.. ..(Oerdoe) en Hindi onzer Surinaamsche ..Indiërs. In het Programma wordt in de toe.. ..op den cursus in Voorindische talen uit.. ..ik het belang van de kennis daarvan voor ..e naar voren gebracht. Het onderwijs in ..doestani zal gegeven worden door Prof. Dr. ..ogel, den bekenden orientalist te Leiden, die ..dië en zijne bevolking uit eigen ervaring ..daardoor in staat zal zijn meenige nuttige ..geven omtrent zeden en gewoonten onzer ..Indiërs.

..ursussen zullen bij voldoende deelneming be.. ..met October van dit jaar en plaats vinden te ..en zoo mogelijk ook in andere steden. ..ijke aanmelding bij den heer R. A. Kern, ..gel 35 te Leiden. Kosten *f* 25.—.

..estuur stelt zich op het standpunt, dat waar ..lijke Oostersche talen betreft, het voorne.. ..in het land zelf de noodige taalkennis op te ..onder speciale voorstudie, op teleurstelling ..te loopen en dat men daarom beter doet ..oraf toe te vertrouwen aan de leiding van ..gen docent, die in staat is een juist inzicht ..brengen in de eigenaardige moeilijkheden der ..op dan later in het land zelf kan worden ..ouwd.

..is moeilijk te berekenen hoeveel misver.. ..bitterheid en wantrouwen voortkomt uit ..oende kennis der levende taal. Evenzeer is „het waar dat er weinig dingen zijn, die sympathie „en prestige in den besten zin in zoo hooge mate „bevorderen als vertrouwdheid met de taal des „lands. Want zulk een taalkennis leidt tot diepere „belangstelling in het volk dat die taal spreekt en „tot een juister inzicht in zijn behoeften en wen„schen." Aldus het Programma in zijn Toelichting.

De gelegenheid om die kennis te vergaren wordt thans geschonken. Moge er bij het Departement van Koloniën en de aanstaande Surinaamsche hoofdambtenaren het inzicht en de lust bestaan de geboden gelegenheid tot verhooging van het bestuurspeil niet te laten voorbijgaan.

Mr. F. G. SCHALKWIJK.

Rotterdam, 31 Juli 1927.

Comité ter herdenking van den 800sten verjaardag van Heynryck van Veldeken.

—o—

Gaarne wordt de aandacht onzer lezers gevestigd op deze belangrijke gebeurtenis.

Heynryck van Veldeken is de stichter van de eerste Nederlandsche heiligenlegende, van den eersten Nederlandschen ridderroman en van het eerste Nederlandsche minnelied. Hij is een nationale en een internationale figuur beide. Zijn groote verdiensten zijn o.m. in het licht gesteld door wijlen prof. dr. Jan te Winkel, die van hem zeide dat hij het eerst geschreven heeft in een taal die nog niet in schriftvormen bestond, terwijl Albert Verwey schreef dat onze dichtkunst begonnen is in Limburg, waar v. V. tusschen Kermpt en Spalbeke geboren is.

Er bestaan nu groote plannen voor de oprichting van een gedenkteeken en de uitgave van een gedenkboek. Wie een geldelijke bijdrage toezendt, zal van de herdenking, waarvoor een uitgebreid comité is samengesteld, waarin ook de voorzitter van „Oost en West" zitting heeft, op de hoogte gehouden worden.

Men zende zijn bijdrage aan den penningmeester, den heer J. H. Schöpping, Heijlerhofflaan 2, Maastricht, Giro 128346.

Van Week tot Week.

Dinsdag 26 Juli tot Maandag 1 Augustus.

Het Instituut-Kern te Leiden. Het Bestuur van het Instituut-Kern, in Dec. 1924 te Leiden gesticht ter eere der nagedachtenis van den wereldberoemden taalgeleerde Prof. Dr. H. Kern (overleden te Utrecht den 4en Juli 1917), heeft het plan opgevat om in het winterseizoen 1927-28 cursussen in levende Oostersche talen te organiseeren, die berekend zijn voor allen wier werkkring een korter of langer verblijf in het Oosten medebrengt. Een door het Bestuur aangewezen commissie heeft een aantal competente personen bereid gevonden om onderwijs te geven in verschillende talen van het Oosten.

Verder ligt het in het voornemen ook series van voordrachten te doen houden, die ten doel hebben naast de te geven taalcursussen de kennis van het levende Oosten te bevorderen. Voor 1927-28 worden reeds lezingen aangekondigd over de kennis van Nederlandsch-Indië, te geven door Prof. Dr. Ph. S. van Ronckel, Prof. Dr. N. J. Krom en Dr. W. H. Rassers.

Bali-allerlei. Aneta seinde d.d. Batavia, 25 Juli: Er is besloten tot aanleg van een drinkwaterleiding voor Bali, speciaal voor Tabanan in Zuid-Bali en Den Pasar, eveneens op Bali. De kosten van aanleg zijn begroot op *f* 350.000.

De uitvoering van de plannen tot het stichten van moderne toeristen-hotels op Bali is tijdelijk stop gezet. Daarentegen heeft men het plan op Bali een centraal krankzinnigengesticht te vestigen, dat plaats zal kunnen bieden aan 1000 patiënten. Voorts is men van plan op Bali een leprozen-kolonie in te richten, die een bevolking van 1500 zielen zal moeten herbergen. [1])

A. van Nieuwenhoven Helbach †. Batavia, 27 Juli (Aneta). De heer A. van Nieuwenhoven Helbach, loco-burgemeester van Batavia, is hedennacht plotseling overleden.

[1]) De tekst der Aneta-telegrammen is ontleend aan het „Vaderland".

Jacobus Nienhuys †. Te Bloemendaal is, in den ouderdom van 91 jaar, overleden de heer J. Nienhuys, commissaris der Deli-Maatschappij, ridder in de orde van den Nederlandschen Leeuw. Nienhuys was de stichter van de tabakscultuur op Sumatra's Oostkust.

Nieuwe uitbreiding van de politie in Ned.-Indië. Bij het departement van koloniën is een telegram ingekomen van de Indische regeering, waarin spoedige uitzending wordt verzocht van 15 commissarissen van politie op verbeterde uitzendingsvoorwaarden, voorts 15 adspirant-commissarissen van politie, te betrekken uit jonge inspecteurs van politie met volledige H.B.S.-opleiding, terwijl tot aanbeveling strekt het inspecteurs-diploma; voorts 25 adspirant-politie-opzieners, voornamelijk te recruteeren uit jonge agenten hier te lande, maréchaussée en politietroepen.

Het bezit van politie-diploma's strekt tot aanbeveling.

Na een verkorte opleiding op de politieschool in Ned.-Indië zullen de adspirant-commissarissen en adspirant-opzieners in den practischen dienst treden onderscheidenlijk als commissaris van politie 3e klasse en politie-opziener. De commissarissen van politie 3e klasse worden na 1 jaar 2e klasse, de opzieners na 6 jaar opzieners 1e klasse.

De betrokken commissie van aanwerving van het politie-personeel voor Ned.-Indië in Den Haag is belast met de uitvoering.

Het leger en het communisme. Soerabaja, 29 Juli. (Aneta). Het Soer. Hbl. meldt, dat het communistisch gestook onder de militairen veel uitgebreider is dan de legercommandant in den Volksraad uitte en leidt het daaruit af, dat dit gewroet voorkomt bij twee garnizoenen in Midden-Java, terwijl gisternacht te Malang „zekere" dingen verwacht werden, waarin namen van militairen genoemd werden.

Allerwegen op Java vooral in het Westelijk deel zijn weer organisaties van burgers gevormd of zoo deze reeds bestonden, zijn deze versterkt.

Verschillende bladen betoogen de wenschelijkheid, dat de Regeering meer licht laat schijnen inzake de communistische woelingen.

Residenten-mutaties. De resident van Pekalongan, Th. A. Meister is, met ingang van 5 Nov. a.s., op verzoek eervol uit 's Lands dienst ontslagen. De assistent-resident ter beschikking G. F. E. Gonggrijp is benoemd tot resident van Sumatra's Westkust. — De assistent ter beschikking J. G. Larive is benoemd tot resident van Westerafdeeling van Borneo.

Kolonel J. W. G. van Steeden †. Te 's-Gravenhage is overleden de heer J. W. G. van Steeden, gepens. kolonel der genie van het O.-I. leger.

Kunst, Kunstnijverheid en Huisv[lijt]

Gamelan met Jav. dans-uitvoeringen te Frankfort door het Ned.-Indonesisch Verbond.

De reeds meermalen in dit blad vermelde, te Frankfort uitgevoerde Javaansche dans-voorstellingen met muziek van Boeatan's gamelan, onder leiding van raden Ajoe Jodjana, welke daar bijzonder in den smaak vielen, werden besloten met een liefdadigheidsfeest, door het „Nederl.-Indonesisch verbond" op het tentoonstellingsterrein van de Frankforter Internationale Muziektentoonstelling gegeven ten bate van de armen dier stad. Dit bleek ten zeerste te worden gewaardeerd en had veel succes.

De groote zaal was geheel met belangstellenden gevuld. Onder de aanwezigen waren de Ober-Bürgermeister van Frankfort, Dr. Landmann, de Groot-Hertog van Hessen, de Vorst van Windischgrätz, Artur Prins van Hessen, Mevr. en Geheimrat Dr. ... von Weinberg, Graaf de Mountgelas en talrijke andere vooraanstaande personen uit Frankfort en omgeving. Voorts waren aanwezig de deelnemers aan de dezer dagen te Frankfort gehouden internationale polo-spelen, voornamelijk officieren uit Engeland, Amerika en Egypte.

De avond werd geopend met een rede van den President van het Ned.-Ind. Verbond, die het doel der Vereeniging naar voren bracht, n.l. Oost en West langs cultureelen weg, dus ook door de kunst, muziek en dans, nader tot elkaar te brengen.

Van de bevoegde zijde werd de opmerking gemaakt, dat deze gamelan-spelers, dank zij trouw oefenen, zeer waren vooruitgegaan, sedert zij hun eerste lessen van *Pangeran Ario Soerjo... grat* ontvingen en zij de eerste uitvoeringen in 's-Gravenhage gaven.

De vertolkers van den Javaanschen dans te Frankfort: Raden Mas Jodjana, R. M. Soerj... Siti Soendari, R. M. Soebanto en Raden Soekan... werden bij herhaling toegejuicht.

Na afloop werd aan de Verbondsleden door mr. von Weinberg een souper aangeboden.

Een Aanvulling der Ind. Weefsel-Tentoonstelling

De lezers van ons weekblad zullen zich herinneren, hoe te dezer plaatse onlangs betreurd werd, dat bij de Weefsel-tentoonstelling in *Pulchri S...*

Feuilleton.

Herinneringen van een oud-Ind. officier.

VII. De Pedir-expeditie.

Onze vestiging te Segli dateerde van Mei 1876. Toen werd aldaar de eerste Nederlandsche versterking opgericht op het strand nabij de Pedirrivier. Aangezien de plaats van deze vestiging minder gelukkig gekozen bleek, werd den 10den Maart van het daaropvolgend jaar een deel der bezetting overgebracht naar een voor dat doel geschikt gemaakte Atjehsche benting. Deze had in April en Mei 1878 aanvallen te doorstaan, hetgeen er toe leidde, dat een colonne onder overste Coblijn naar Pedir werd gezonden, onder meer met opdracht de voornaamste kampong, Garoet, te vermeesteren. Het was bij dezen tocht, dat de, ook wegens zijn verschillende uitvindingen op het gebied van verwondenverpleging bekende dokter de Mooij zijn Militaire Willemsorde verdiende, welke hem eerst vele jaren later na reclame werd toegekend. Hoewel de troepen, nadat Lho Kadjoe was vermeesterd, waren teruggekeerd, in de meening het doel van den tocht te hebben bereikt, trad na deze excursie een meer rustige toestand in het leven. In October 1878 werd onze eerste versterking verlaten en bleef alleen de tweede bezet. De toestand bleef vrij kalm, totdat in 1886 een verraderlijke handeling onderzijds aanleiding gaf tot vermeerdering der vijandelijkheden. In dat jaar werd namelijk Teukoe Bentara Pineung Maharadja, een, althans in naam bevriend oeloebalang, bij zijn gewone bezoek in de benting plotseling gearresteerd en gevangen gezet, omdat men hem verdacht van heulen met de moslempartij. Den volgenden morgen was hij echter ontsnapt. Uit wraak over de ondervonden behandeling stond hij toen de nabij Segli gelegen moekims Peukan Baroe en Peukan Sol... de moslems af als waqfgebied tot het voeren van den heiligen oorlog. Sedert dien tijd werd de post herhaaldelijk bestookt en waren beschietingen aan de orde van den dag. Wel rukten energieke postcommandanten vaak uit om den vijand op eigen gebied te bestoken, doch bij gebrek aan blijvende troepen om de veroverde bentengs blijvend te bezetten of door een verdere uitbreiding van ons gezag zoodanige bezetting overbodig te maken, kon geen blijvende bevredigende toestand worden geschapen. Het spelletje herhaalde zich zoo dikwijls, dat bij die Atjehsche versterkingen in den omtrek van Segli, voornamelijk bij het „Veertje" en bij den bekenden Willemsordeboom ten Oosten der post zijn heel wat Koninklijke onderscheidingen verdiend; de geschiedenis van Segli vermeldt verscheidene namen, die in de krijgsgeschiedenis van Atjeh een zeer goeden klank hebben (van Heutsz, Drijber, Holten, Dudok van Heel).

In 1891 werd onze sterkte verplaatst naar het zeestrand nabij de Koeala Sigli zonder dat zulks veel verbetering bracht in den bovenomschreven toestand.

Toen volgde het overloopen van Toekoe Oemar en de daaruit voortgevoeide wijziging van onze in Atjeh te voeren politiek. Naarmate ons gezag in Groot Atjeh beter werd bevestigd, werd het meer en meer duidelijk, dat aan den treurigen stand van zaken in de naaste omgeving van Segli een einde moest komen. In beginsel werd besloten tot

...kunst van Atjeh niet voldoende tot haar ...am. Met vreugde kunnen wij thans mede... dat 't der „Vereeniging van Vrienden der ...he Kunst" gelukt is daarin verandering te ... Wij vernemen toch: Uit de collectie van ... heer *Mens Fiers Smeding*, eertijds be... haar rijkdom aan Atjehsche weefsels, ... fraaie stukken aan het tentoongestelde ...gd.

...n schrijven, aan *Het Vaderland* gericht, ...:

„Het bezoek aan de tentoonstelling zou ...kker kunnen zijn, den vacantietijd en het ...adische mooie weer in aanmerking geno... Het belang dezer expositie schijnt door ...n niet ten volle beseft te worden. Dat hier ... schoonste van wat ons aan superbe voort...ngselen der in onze koloniën beoefende ...kunst *rest*, bijeen is gebracht, dat een der...ijk complex nooit meer zal kunnen worden ...onderd, daarvan schijnen zich de kunst...ende Hagenaars en andere belangstellende ...genooten nog niet geheel te hebben over...d.

Bij hooge uitzondering heeft het Rotterdam... Museum voor Land- en Volkenkunde een groot aantal stukken als in Den Haag aan...g, afgestaan. Waar zonder de hulp van ... voortreffelijke instelling, tentoonstellin... van Indonesische weefsels, die men nog ...de wenschen te organiseeren, in vele op...len aanzienlijke leemten zouden moeten ...oonen, wordt het duidelijk, dat hij, die ... tentoonstelling mist, een nimmer weer...rende gelegenheid laat voorbijgaan. De ten...nstelling wordt onherroepelijk 10 Augustus ...oten."

...oon wij het — zie ons desbetreffende artikel ...eden week — volkomen eens zijn met de ...ng tot meerder bezoek dezer fraaie ten...ling, moet ons toch naar aanleiding der ...linea een opmerking van het hart. Uit het ... gecursiveerde woord *rest* zou men kun...aken, dat er in den Indischen archipel geen ... meer op weefgebied voortgebracht wordt. ...ou toch een verkeerde opvatting zijn, want ... wordt dezelfde weefkunst er in de ver...de centra nog heden ten dage op bewonde...rdige wijze beoefend. Dat een *dergelijk* ... „*nooit meer*" zou kunnen worden bewon...dus, op zijn minst genomen, wat sterk uit... want ook de vele particuliere verzamelin... te lande en in Indië zijn op dit gebied nog ... uitgeput, terwijl „Boeatan", bij wier Toon... zooals aan den ingang dezer tentoonstelling ... te lezen staat: „verscheidene der fraaiste ... gekocht zijn", krijgt nog voortdurend uit de oorden van herkomst wonderschoone doeken toegezonden. Voor het uitstalraam in Heulstraat 19 te 's-Gravenhage prijkt thans juist een mooie collectie der zoo hoog geprezen Dajaksche weefsels, waaronder ook korte vrouwensarongs, die door hare kleinere afmetingen minder kostbaar en dan ook meer binnen ieders bereik vallen. In de voorzaal hangen verschillende Timor- en Floresdoeken, terwijl de Soembaneesche *slimoets* en Sumatraansche *kaïns* in het achterlokaal rijkelijk vertegenwoordigd zijn.

Het feit, dat de zoo hoogstaande Indonesische weefkunst nog niet dood is, moet echter juist een reden te meer zijn om deze tentoonstelling niet voorbij te laten gaan, zonder haar met aandacht bekeken te hebben, om dit kunsthandwerk ten volle te leeren begrijpen, aanvoelen en waardeeren, ook opdat men in staat worde vergelijkingen te trekken, niet alleen tusschen deze, onderling zoo verschillende werkstukken, maar ook opzichtens die van elders afkomstig. En *last not least* om onze kennis en bewondering om te zetten in gezamenlijke hulp en aandrang tot bevordering der Indonesische kunstnijverheid, waarvan de weefkunst een belangrijk deel is. Dit kunnen wij trachten te bereiken ten 1ste: langs verstandelijken weg door het beramen van middelen tot instandhouding dier kunst en bestrijding der oorzaken van achteruitgang, welke zich o.a. uiten in minderwaardigheid van kleur en afwerking, welke voornamelijk het gevolg zijn van onze onverschilligheid en ons gebrek aan kennis desbetreffende; ten 2de langs geestelijken weg door hartelijke belangstelling en waardeering te betoonen ook tegenover de Indonesische kunstnijveren zelve, mede langs den 3den, materieelen weg, door als koopers hun een geldelijke belooning te geven evenredig aan de waarde van hun kunstarbeid. Wat hebben wij, Nederlanders, gedurende de drie eeuwen, dat wij het bestuur over den Archipel uitoefenen, gedaan ter vervulling van hetgeen *Just Havelaar*, dien wij hier reeds verleden week aanhaalden, zoo juist noemt: „de *plicht*, welke op ons berust tot behoud dezer kunst?"

Persoverzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Holland en China (vervolg).

Het *Bat. Nwsbl.* van 22 Juni vervolgt het artikel over de verhouding tusschen Nederland en China. De doorsnee Chinees in Ned.-Indië moet maar weinig van het Nederlandsche onderdaanschap hebben. Thans heeft de Kuo min tang, onder inspiratie van het moederland, een agitatie op touw gezet om de

...dig optreden tegen Pedir. Evenwel be... aanvankelijk bij de verschillende autori...en overeenstemming inzake de vraag, welk ... zoodanig optreden moest worden gesteld. ...nglima Polim namelijk uit zijn eigen Groot... gebied werd verjaagd en steeds verder ... Zuiden werd teruggedrongen, bleef hij ons ...eds vanuit zijn in Pedir gelegen gebied, de ...kims bestoken, weshalve het noodig bleek ...ar ons gezag te vestigen en ons optreden ...dir niet te beperken tot eene zuivering van ...eken van Segli. Ten slotte werd door hen, ... grootere doel voorstonden, het pleit gewon...n besloot evenwel het meer beperkte doel ...eren als voorspel voor de expeditie naar ...er bereiking van het grootere doel. Dien...komstig werd in 1897 een uit de Atjehbe...getrokken colonne onder bevel van overste ...tsz naar Segli gezonden. Na een goed uit...e omtrekking en na een korten, doch hevi...nstand werden de bentengs Peukan Baroe... Sot vermeesterd. Bij deze gelegenheid trad ... eerst een geheel met repeteergeweren be... bataljon tegen den Atjehschen vijand op ...men onze troepen sterk onder den indruk ... overweldigende uitwerking. die het door ...aljon afgegeven massa-repeteervuur op de ...gers van de bentengs had.

...et deze korte excursie beoogde doel werd ...n bereikt. De omtrek van Segli werd ...eveegd en de klap was zoo goed aangeko...at nadien in de nabijheid van onze vestiging ...andelijkheden meer werden gepleegd.

...nkelijk bleef het geheele 14e Bataljon te ...hter, alwaar het legerde op de plaats, waar ...78 tot 1891 onze versterking had gestaan. Spoedig konden echter twee compagnieën naar Kotaradja terugkeeren.

Toen de plannen voor de Pedirexpeditie waren vastgesteld, werd overgegaan tot den bouw van het bivak voor de expeditionnaire troepen. Er moest worden gerekend op onderdak voor de Pedircolonne, die vanuit Segli en de Selimoencolonne, die vanuit Groot-Atjeh over de waterscheiding zou oprukken. De eerste, aan infanterie 4 bataljons en een divisie marechaussee sterk, telde ongeveer 6000 hoofden, waaronder ruim 3400 militairen, de laatste, bestaande uit het 12e Bataljon à 5 compagnieën en hulpwapens, was ± 1950 hoofden sterk, waaronder ongeveer 1000 militairen.

Het bivak bestond feitelijk uit vier gedeelten, te weten: 1. het troepenlogies met artillerie- en geniepark op, ten Z. en ten O. van de plaats van de oude versterking, 2. de vivres- en fouragemagazijnen ten Z. van de bestaande versterking, 3. het logies voor den trein met het dwangarbeiderskwartier ten O. van die versterking, en 4. het veldhospitaal, gedeeltelijk op het emplacement van de post Segli en gedeeltelijk daaraan grenzende. Door het boren van artesische putten en het aanbrengen van een pompinstallatie, waarmede water voor het drenken der dieren en voor het wasschen uit de rivier naar de bivaks werd gepompt, werd zooveel zulks eenigszins mogelijk was, gewaakt tegen het uitbreken van besmettelijke ziekten.

Om een denkbeeld te geven van de uitgestrektheid van deze legeringsplaats, zij vermeld, dat alleen het sub 1 genoemde gedeelte een oppervlakte besloeg van ongeveer 100.000 M²., vrijwel zoo groot als het Waterlooplein te Weltevreden; het trein- en dwangarbeiderskwartier met de intendacemagazijnen was ongeveer 20.000 M². groot. De Pedir-

Chineezen in Indië weer in den schoot van moeder China te doen opnemen. Men wendt zich niet tot Peking, doch tot Nanking. Peking daarentegen is tot de ontdekking gekomen, dat de bewuste Consulaire Conventie zoo kwaad nog niet is; het heeft dan ook doen berichten, dat het niet veel voelde voor een opzegging ervan, dit te eer niet, daar de Hollanders er wel op zouden staan, dat hun wet in hun eigen land zou gelden. Echter voegde Peking hieraan toe, dat het verdrag van 1863 wel eens voor een herziening in aanmerking zou kunnen worden gebracht. Den peranakan in Indië interesseert echter alleen zijn eigen status, die hij meent, dat door een opzegging der conventie zal verbeteren. Nangking dan is hem hierin tegemoet gekomen en *dr. C. C. Wu* zou het zijn, die de hooger vermelde verklaring omtrent de beëindiging van de conventie zou hebben afgelegd.

Hoe het ook zijn moge, of de conventie opgezegd is dan wel niet, te een of te ander tijd zal de een of de andere Chineesche regeering de kwestie der verdragen serieus ter hand gaan nemen en zal ook Nederland in aanmerking gebracht worden voor het sluiten van een tractaat, op voet van gelijkheid en met eerbiediging van de wederzijdsche souvereiniteit. In stede van dat de Chinees zulks doet, behoorde de Hollander te ageeren voor een tractaat op voet van gelijkheid, d.w.z. voor werkelijke, degelijke gelijkheid, veiligheid van bezit, veiligheid van leven, zekerheid van rechtsbedeeling enz., zaken, die in Nederland als iets van zelf sprekends beschouwd worden en die dit in China allerminst nog zijn; de schoone franje der exterritorialiteit zou dan gevoegelijk teruggegeven kunnen worden.

Aandacht verdient het artikel van *Kr.* in de *Java-Bode* (18 Juni) over *„Een Ta-Chung-Hwa-actie"* en het antwoord hierop in de *Java-Bode* van 22 Juni, van den heer *Gouw Soen Seng.*

In China is men op 't stuk van *communistenbestrijding* wat hardhandiger dan in Ned.-Indië! De vijf communistische propagandisten, die kort geleden uit Indië werden verwijderd en naar China teruggezonden, zijn *bij aankomst in China ter dood gebracht.* Circa een half jaar geleden werd aan Lie A Hin, onderwijzer op een der Chineesche scholen te Soerabaja, in verband met zijn communistische ideeën, het geven van onderwijs verboden. Lie A Hin trok toen naar China om daar zijn geluk te beproeven. In zijn vaderland maakte men korte metten met hem; de ex-onderwijzer werd de vorige maand wegens het verspreiden van communistische denkbeelden gearresteerd en na kort geding gefusilleerd! (*Deli Crt.* 29 Juni.)

---

colonne telde 2400 dwangarbeiders, de Selimoencolonne 400 dwangarbeiders, 500 Chineesche dragers en 80 draagpaarden. Dat het toezicht op zoo'n groot aantal gestraften niet eenvoudig was, laat zich denken. Bij een tocht van eenige beteekenis waren al gauw een duizend dwangarbeiders noodig; bij terugkeer ontbraken er vaak eenigen op het appèl. Ook was het geen zeldzaamheid, dat bij het sneuvelen of sterven van een gestrafte met nog weinig straftijd, een ander, die meer jaren voor den boeg had, gauw met den andere van nummer verwisselde. Over het algemeen konden de heeren zich best schikken in het leven op expeditie, waar zij wel hard moesten werken, doch uitstekend werden gevoed en meer vrijheid genoten dan in de gevangenissen of in de mijnen. Toen na afloop van de expeditie een groot aantal naar de Ombiliënmijnen moesten terugkeeren, waren er verscheidene, die de officieren smeekten te bewerken, dat zij op Atjeh mochten blijven. Er was echter niets aan te doen; zij moesten weer naar de mijnen terugkeeren. De dwangarbeiders beschouwden zich zelfs zoo geheel als soldaat, dat op Indrapoeri één, wiens straftijd om was, kalmweg vroeg: „Minta tèken lagi". Het avontuurlijke van het leven te velde beviel ook hun in het bijzonder; er waren buitengewoon flinke kerels onder en veel heeft het Indisch Leger aan de gewilligheid en het volhardingsvermogen van de dwangarbeiders te danken. Zonder de „compeni merah" zou de pacificatie van de buitengewesten onmogelijk zijn geweest.

De troepen werden in Chineesche barakken, de dwangarbeiders onder afdaken gelegerd; voor allen was het logies voorzien van britsen.

Dank zij de genomen voorzorgsmaatregelen liet de gezondheidstoestand niet te wenschen over.

Europa—Azië.

De heer *B.* wijst in het *Soer. Hbl.* (24 Juni, 2e b op *„De komende botsing van twee werelddeel* Men meene niet — zegt *B.* o.m. — dat het alleen Russische bolsjewisten zijn, die gelooven dat nieuwe Rusland slechts stijgen kan, wanneer het oogen Oostwaarts richt. Een Russisch aristocr Troubetzkoi, is eveneens van meening, dat de Peter I gevolgde weg niet de juiste is gew „Daarom" — aldus *Tr.* — „loochenen wij uw Westersche wijsheid, uw kunst, uw machines en uw co munisme. Wij haten Peter den Groote, die er mee in kennis bracht. Beschouwt ons niet als nen van Europa; Europa is onze moeder niet. land heeft gezondigd, omdat het zijn Oostersch oorsprong ontrouw werd, omdat het zich in sl liet wiegen door Westersche illusies". Den Russisch stroom te doen terugvloeien naar zijn bronnen, was eveneens *het idee van Lenin* en, gebruik kende van den Europeeschen chaos, bracht hij R land tot zijn vroegere bestemming terug. De ve goding in Rusland van dien man wordt ten on maar al te veel beschouwd als te gaan naar leeraar van de communistische leerstellingen; zij doelt veel meer den afstammeling van die la reeks van autocraten, die het oog Oostwaarts richt hielden, welke reeks door Peter I en de Ro noffs onderbroken werd. Het oude Rusland en groote massa heeft eigenlijk nooit opgehouden te verzetten tegen de Petersche hervormingen, w het beschouwde als gelijkstaande met het einde wereld, met de komst van den Anti-Christ; en strijd, welke de laatste decennia voor de revol gevoerd werd tusschen de slavophielen en occi talisten, een strijd, welke in de annalen van Rus als met bloed gescheven staat, is slechts het gr voorspel van dien, welke eens staat gevormd te w den tusschen Oost en West met Rusland als lei van het Oosten. Men beweert dat Peter de Gr eens gezegd zou hebben: „Voor eenige tientallen ren hebben wij Europa noodig, dan keeren wij den rug toe". De *associatie* heeft langer geduurd hij vermoed heeft; langer, omdat het voornaam van het Russische volk, zijn aristocraten van geb te, zich vrij snel assimileerden met den Westen en, gebruik makend van zijn macht, een dés-asso tie met Europa voorkwam. Er werd daardoor het ware een Europeesche kolonie gevormd, ve ren te midden van barbaren, een kolonie, welke gevaagd werd, toen de barbaarsche vulkaan tot barsting kwam. Wat had deze Czaar op den anders kunnen verwachten! Men brengt geen mitief volk, nog in de intellectueele kinderjaren wetenschappen bij van een vèrgevorderde besc ving, de ethisch-sociale cultuur, het materialis der Europeesche groote steden; men brengt het

---

Uiteraard kan men, waar zoo'n groote mensch massa onder vrij primitieve omstandigheden bij is, niet voorzichtig genoeg wezen. Er werd ook pijnlijk op de zindelijkheid in de bivaks en toch, hoewel men, bij wijze van spreken, van den grond kon eten, wemelde het van vlie vooral in het bivak van het 2e Bataljon, dat dichtst bij de strandbosschen van de lagune gelegen. Aan tafel moesten de bedienden voor rend met servetten heen en weer zwaaien om lastige beesten van het eten af te houden. kwam weer de handigheid van den inlander van pas, want al spoedig waren wij voorzien keurige, door dwangarbeiders gevlochten bam vliegendeksels.

De mess in de benting, die een dik kwartier het bivak was verwijderd, diende als sociëteit de officieren en ambtenaren. Zoodra men er bon had geschreven, was men lid. Aangezien bivaks niet veel gezelligheid boden, verzamelden de rustdagen vrijwel allen, die niet door dienst hinderd waren, zich in de soos. Het gebouwtje dat slechts gebouwd was als verzamelplaats een zestal officiersfamilies, was uiteraard veel klein voor dat drukke bezoek; men zat dan grootendeels daarvóór, maar ook daar mocht blij zijn, als men nog een stoel kon verover vooral in de dagen, toen ook de Selimoencolonne te Segli vertoefde.

De rustperioden duurden kort. Als regel voor een dag of acht dan wel langer uitgerukt waarna enkele dagen rust te Segli volgden en bataljon er weder opnieuw op uit trok. Gewoonlijk werd om half zeven, zeven uur afgemarcheerd. voren werd een warme maaltijd genoten. Ook officieren werden van rijkswege gevoed en moe

...r langdurige voorbereiding in contact met de ...der Fransche Encyclopaedisten, of met die Duitsche philosophie, of dit alles wreekt zich ...hoopen.

Volksraad.

...Bat. Nwsbl. (22 t/m. 28 Juni) geeft verslagen ...zichten van den Volksraad.

...er. Hbl. (21 Juni, 3de bl. „Politieke brieven") ...niet ontgaan, dat als een roode draad door ...redevoeringen loopt: schei uit met de bevolking ...llen; bemoei u zoo weinig mogelijk met haar; ...ar haar eigen leven leiden. De theosoof *Soe-* (politiek links) drong aan om toch vooral de ...Indische instellingen zich te laten ontwikke... ...ndien wij een revolutie hebben meegemaakt, ...het in dien zin, dat wij net genoeg Westersch ...ctualistisch zijn ontwikkeld om Westersche in...gen te kunnen misverstaan instede van har...ch te verwerken. Dit beteekent m.a.w.: terug ...den adat, zijn gebruiken en verhoudingen. De ...regent *Koesomo Oetoyo* (Boedi Oetomo) wees ...ns op het groote kwaad van het *maszregeln*, ...e bemoei- en bedilzucht. De heer *Roep* noem...rbeelden: desaschool, kippenverbetering, desa...wezen. Er zouden — volgens het *S. H.* — ...le voorbeelden aan toe te voegen zijn.

...*Soer. Hbl.* van 22 Juni (3de bl. „Een veel be...n dienst") vestigt wederom de aandacht op ...aren, verbonden aan eene scherpe doorvoering ...orschriften van *het ijkwezen in de desa*. Men ...erst voor invoering van nieuwe maten en ge...n, zonder de bevolking te brengen tot onte...heid. Later kan men dan aan „self-suppor...gaan denken; dit is van secundair belang.

Locomotief bevat eenige hoofdartikelen: *„Groe-ng"* (20 Juni, blz. 3), *„Klaarheid"* (21 Juni, blz. ...*„De bedrijfswereld spreekt"* (22 Juni, blz. 31), *„Socialisten"* (23 Juni, blz. 3), *„Enquêterecht"* ...ni, blz. 19) en *„De Directeuren"* (25 Juni, blz. ...e algemeene beschouwingen in den Volksraad ...n klaarheid gebracht; de scheidingslijnen loo...niet meer tusschen de verschillende politieke ...en, doch tusschen de verschillende belangen...en. De tijd van samengaan van Inlanders, Euro...n en Chineezen spoedt ten einde. Dit sluit geen ...nwerking van Europeanen, Chineezen en In...s ook op staatkundig gebied uit — integendeel, ...engt die samenwerking op zuiverder, reëeler ...zonder basis. Dat rassenonderscheid zal niet ...noch door den P. E. B., noch door den N.I.V.B. ...ugd kunnen worden — zegt *De Loc.* — om ...e vervolgen: Het I. E. V. staat, krachtens die... onderscheiding, als zuivere belangengroep ...tusschen en die begrenzing is door den heer *De* ...n zijn krachtige rede nog eens nadrukkelijk ...wezen; duidelijk en welbewust bestaat het

I.E.V. voor de verdediging der belangen van de Indo-Europeanen en het voert dezen niet immer defensieven strijd naar twee fronten.

De *Java-Bode* (25 Juni) is van meening dat voorloopig de beginselen van P. E. B. en van I. S. D. P. nog wel aanhangers vinden in Indië. Allengs komt de tijd voor politieke groepeering, naar gezond parlementaire opvatting. De „klaarheid" van „De Loc." betreft slechts een overgangstoestand.

Industrialiseering van Indië.

Dr. Soetomo hield te Soerabaja een lezing met als onderwerp: „Eenige economische stellingen in verband met Java's overbevolking" (*Bat. Nwsbl.* van 23 Juni en *Deli Crt.* van 28 Juni). Beide bladen keuren het af dat dr. Soetomo niet sprak als man van wetenschap, maar als politiek leider, niet zich streng houdend aan logische feiten, maar speculeerend op grove volksinstincten. Daarvandaan zijn uitgangspunt, dat de inheemsche bevolking moedwillig, stelselmatig en met geweld in haar maatschappelijke ontwikkeling is teruggedrongen. Aangenomen dat Java *industrieën* noodig heeft, zooals dr. S. betoogde, om het overschot der bevolking van brood te voorzien, dan zal het de geschiktheid der bevolking voor de moderne industrieën zijn, die over de mogelijkheid van dergelijke bedrijven zal beslissen. Met verwijzingen naar de oude handelsrelaties van Java met China en Egypte komt men er niet, zoomin als met de geschiedenis van het trotsche Rijk van Criwidjaja en andere historische momenten. Ook Griekenland en Spanje hebben hun tijd van hooge cultuur en kunst gehad, zonder dat daaruit de geschiktheid voor groote industrieën is voortgekomen. Vooral de geschiedenis van Spanje, het Rijk in welks bezittingen de zon niet onderging, is op dit gebied leerzaam. En dat terwijl Spanje toch sedert dit glorietijdperk nooit door andere landen overheerscht werd. Onmogelijk is het vestigen van industrieën in Indië zeker niet, er zijn tal van factoren die industrialiseering in de hand werken en de Javaansche werkman is er geschikt voor of ervoor geschikt te maken. *Veel samenwerking is er noodig.* Dat die niet verkregen wordt door uitlatingen van dr. Soetomo, zooals bijv. dat men niet te veel op steun der Regeering moet rekenen, enz., dat ligt wel voor de hand. Zoodra de omstandigheden daarvoor mogelijk zijn — zoo besluit de *D. C.* — zal de industrialiseering van Indië zich voltrekken en voor dien tijd is dat, ondanks alle hulpmiddelen, uitgesloten. Ondertusschen zou het wel de moeite waard zijn *nadere statistische gegevens te verzamelen* over het bevolkingsoverschot van Java en de toeneming daarvan.

Wij vestigen de aandacht op *De Loc.* (25 Juni, blz. 42 *„Een Perhimpoenan Indonesia in Ned.-Indië"* en 23 Juni, blz. 11 *„De Taman Siswo N. M.S. te Ban-*

...s, als zij voor zich zelf niet iets extra's lieten ...maken, evenals de soldaten 's ochtends voor ...n dauw een bord soep met harde rijst naar ...n werken. Doch alles went, vooral als men ...s. Onderweg knabbelden we meestal op harde ...rijsbeschuiten, al dan niet met boter en suiker. ..., toen de reservemunitie kon worden thuis...n en daardoor meer dwangarbeiders vrij ...en, lieten de officieren van onze compagnie ...mannetje volgen met een etensdrager, waarin ...rijst en gehakt, welke van den vorigen dag ...n overgebleven. Daarvan smulden we in de ...n tijdens den marsch en wat er dan nog over...werd bij aankomst in het bivak verwerkt tot ...goreng. Het duurde namelijk eenige uren, ...dat de trein binnen en er gefourageerd was en ...en aan den troep en de officieren kon wor...verstrekt, vooral als men bijv. een onhandige ...dant van de colonne de slimheid had om op ...n, waarop men laat in het bivak kwam, bruine ...n te verstrekken instede van deze te bewaren ...een rustdag. Als de voorste afdeelingen om ...uur 's middags bivak betrokken, was het ...de laatste kwamen heel wat later binnen, ...gewoonlijk waren de paden, waarlangs werd ...rcheerd, van dien aard, dat met éénen achter ...der werd geloopen. Daar de colonnes meestal ...bataljons met hulpwagens sterk waren en de ...een stuk of duizend dragers telde, kan men ...pen, dat zoo'n colonne een reusachtige lengte ...g. Bij den aanval op Koeta Poetoe op den ...Juni 1898 hadden de achterste afdeelingen ...lijks de legeringsplaats verlaten, toen de ...haussee al in een hevig gevecht waren ge...ld. Waar door bedekt terrein werd gemar...d, kronkelde zoo'n colonne zich als een groote

slang voorwaarts. Elke hindernis, die de beweging aan het hoofd slechts enkele minuten vertraagde, gaf aan den staart minstens evenveel kwartier oponthoud. Daarachter wist men dan niet, of er werd gerust en zoo ja, voor hoe lang, dan wel of er een korte stremming was. Dacht men er dan over om den troep te laten rusten, dan werd er vaak weer juist een eindje verder gemarcheerd. Zoo ging het dan telkens door, totdat eindelijk de hindernis was bereikt. Was deze eenmaal overschreden, dan moest weer in snellen gang worden opgesloten. Deze eigenaardige harmonicabeweging was zeer vermoeiend, washalve de bataljons om beurten voorop marcheerden en in de bataljons de compagnieën evenzoo. Men begrijpt, dat de functie van „dekking trein" niet erg geambieerd werd. Over het algemeen had men het niet erg op de verschillende soorten dekkingen begrepen, noch op de „dekking artillerie", noch op de „zure drank-dekking", welke tebeurt viel aan de sectie, die in het bataljon achter den gevechtstrein met ambulance marcheerde, noch op de „dekking kankerplankjes". Dit was wel de onaangenaamste, de beveiliging van den opnemer, want daarbij moest men telkens stilstaan, als de topograaf aan het opnemen was, om daarna hard te loopen om den man bij te houden, als hij naar het volgende punt van opname liep. Als het terrein niet al te bedekt was (in welk geval de opnemer slechts kleine slagen kon maken) bemerkte men met verbazing, hoe die geoefende topografen, al opnemende de marcheerende colonne konden bijhouden.

(Wordt vervolgd).

LIJST VAN ADRESSEN

ten behoeve van Repatrieerenden

AANNEMERS EN BOUWKUNDIGEN

W. van Heyst, Velsen.

ACCOUNTANTS-BELASTINGZAKEN

W. v. Maanen & Tadema, Amsterdam/Rotterdam.

AUTOHANDELAREN

N. V. James Nefkens, Laan v. Meerdervoort 96c, Den Haag.

BAD- EN ZWEMINRICHTINGEN

Badinrichting „De Regentes", Weimarstraat 63, Den Haag.

BANKETBAKKERS

J. Krul, Noordeinde, Den Haag.

BANKIERS EN BANKINSTELLINGEN

De Bas & Co., Heerengracht, Den Haag.
Henny & Co., Anna Paulownastraat 62A, Den Haag.
Holl. Bank voor West-Indië, Amsterdam.
Nederlandsche Handel Mij., Amsterdam.
Taams & Keyser, Bankastraat 10, Den Haag.

BEGRAFENISONDERNEMINGEN

Begrafenisonderneming „Simplicitas", Denneweg, Den Haag.

BLOEMISTEN

J. M. Hermans, v. Tuylstraat 3, Voorburg.

BOEK- EN KUNSTHANDEL

D. Driessen, Haarlemmerstraat 105, Leiden.

BOEKDRUKKERIJEN

N.V. Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag.

BOUW- EN WONINGBUREAUX

Bouwbureau J. van Gemert, Valkenboschkade 277, Den Haag.
Bouwbureau C. Hoogendoorn, Ieplaan 201, Den Haag.
Woningbureau „Actief", Archimedesstraat 41, Den Haag.
Woningbureau W. Hoksbergen, Bezuidenhout 14, Den Haag.
Woningbureau „Meerdervoort", Laan van Meerdervoort 296, Den Haag.

BRANDSTOFFEN

Firma Van Dijk, Nieuwe Haven 366, Den Haag.
N.V. Haagsche Brandstoffenhandel „De Concurrent", Trekweg 84, Den Haag.
J. van Vuuren, Denneweg 67A, Den Haag.

BROODFABRIEKEN

Gebr. ten Hoeve, Wald. Pyrmontkade 2c, Den Haag.

CARGADOORS EN EXPEDITEURS

De Vries & Co., de Ruyterkade 100, Amsterdam.
De Vries & Co., v. Vollenhovenstraat 17, Rotterdam.

COMESTIBLES-DELICATESSEN

Joh. Toet, Aert v. d. Goesstraat 34, Den Haag.

DAMESKAPPERS

Maison Alice, Plein 11, Den Haag.
Au Paradis, Toussaintkade 2, Den Haag.
Maison Neustadt, Bezuidenhoutscheweg 3, Den Haag

DANSINSTITUTEN

Dansinstituut „Henri", Archimedesstraat 64, Den Haag.

DIVERSEN

G. v. Willigen, Havenkade 4, Den Haag.

DROGISTEN

Drogisterij „De Boer", Paulus Buysstraat 9, Scheveningen.
Drogisterij de Laan, L. v. Meerdervoort 527, Den Haag.
G. v. d. Gaag, Groenmarkt 27, Den Haag.
G. v. d. Sel, Copernicusstraat 221, Den Haag.
A. de Vries, Kerkstraat 98, Hilversum.

ELECTR. INSTALLATIES EN -ARTIKELEN

P. v. d. Berg, Bankastraat 41, Den Haag.
Van Eijck, 2e Sweelinckstraat 93, Den Haag.
W. G. Scheeres, Hooigracht 1C, Den Haag.
M. Vrolijk, Thomsonlaan 41, Den Haag.
Frans v. Wijk, Vlamingstraat 24, Den Haag.
J. Zuiderweg, Nicolaistraat 37, Den Haag.

EMBALLAGE EN EXPEDITIE

A. Rietveld, v. Bijlandstraat 27, Den Haag.

FOTOGRAFEN EN LEVERANCIERS VAN FOTO-ARTIKELEN

Lappöhn, Passage, Den Haag.
Ph. Starke, Hoofdstraat 172, Apeldoorn.

doeng") en het *Bat. Nwsbl.* (28 Juni „Waaraan het meeste behoefte bestaat").

Nog steeds: de klap.

Het Semarangsche *„Alg. Hbld."* kan zich niet vereenigen met de inzichten van de *Deli Crt.* over het verbieden van *de klap:* Ga zelf staan te midden van hen, laat hen U omverloopen, als ge niet vlug genoeg op zij gaat; wek bij hen den indruk dat ge bang voor hen zijt. Zie dan, hoe lang gij nog in Uwe betrekking blijft, omdat gij geen werk van hen kunt loskrijgen; zie dan, hoe ze U na minimum van tijd zullen tiranniseeren en trotseeren; hoe niet gij, maar zij de baas zullen zijn. Zie dan, hoe lang het duurt, voordat gij het mes in Uw lichaam voelt.... Dan kunnen alle ondernemingen ter Oostkust van Sumatra hun matjes oprollen; dan zullen ze van hun werkvolk geen werk meer los krijgen, of slechts zooveel, dat ze net geen verlies lijden.

De *Deli Crt.* van 27 Juni merkt op, dat men de rottanstraf in de gevangenis, de wettelijke straf in handen der Overheid, toegepast onder medisch toezicht, niet kan vergelijken met de klap op een particuliere onderneming. De groote massa der Europeanen in Deli voelt wel degelijk dat *de klap op onze ondernemingen moet verdwijnen. De slechte elementen moeten geleidelijk uitgerangeerd worden.* Het zal zoo moeten worden — zooals het op menige oudere, gevestigde en kapitaalkrachtige onderneming reeds is — dat het sluiten van een contract feitelijk een premie is voor den goeden werkman. Ieder die ook maar eenigszins tot de slechte of verdachte elementen behoort moet zoodra mogelijk uitgeschakeld worden. Dat gebeurt als regel ook bij kapitaalkrachtige lichamen, die zich dat kunnen veroorloven, maar voor kleinere ondernemingen is dat een groot financieel bezwaar. Regel is wel dat overal een ongewenscht sujet niet wordt toegelaten tot het sluiten van een reëngagement, de Arb. Inspectie zou daar wel een boekje van kunnen open doen; maar het bezwaar geldt de engagementscontracten. Zoodra het Gouvernement, dat de klap verbiedt, een regeling treft voor de ontbinding van contracten zonder financieele schade voor de onderneming, dan is het vraagstuk der slechte elementen ook geheel opgelost. En dat is dan toch eindelijk wel eens als *contraprestatie van de Regeering tegenover dit land* te verwachten. Wat de groote massa der contractanten betreft, voor hen is het baantje van arbeider op de ondernemingen inderdaad een gewilde betrekking, waarvan zij niet gaarne uitgesloten zouden worden. Het gaat dus alleen om de enkele ongeschikte of kwade elementen. Daarmee is de heele zaak van de klap op te lossen.

Wij verwijzen naar de *Deli Crt.* (27 Juni „Alweer de poenale sancti"; 28 Juni 2de bl. „Aanslag op een Madoerees"; 29 Juni „Het panglongbedrijf" en „De Koelie-ordonnantie"), *De Sum. Post* (27 Juni „Arbeidswetgeving en poenale sancti") en *De Loc.* (20 Juni, blz. 13 „Aanslag op een administrateur bij Soekaboemi").

II. UIT DE INHEEMSCHE EN CHINEESCHE PERS.

„Zeer gevaarlijk".

Onder bovenstaand hoofd komt in het liberale blad *Bahagia* te Semarang van 4 Juni een artikel voor, waarin de schrijver begint met te verklaren dat het thans gebleken is dat de nieuwe G.G. de positie van het Inlandsche volk tracht te verheffen, daardoor voortgaande in den geest van Mr. C. Th. van Deventer, den vriend van den Inlander.

De daden en het streven van de tegenwoordige Regeering zullen veel bijdragen tot de welvaart en het welzijn van Land en Volk, want een „fijne" politiek is meer waard dan een geweldpolitiek, daar deze het verlies van het volksvertrouwen kan veroorzaken.

De kapitalisten echter houden nog steeds de oude koloniale politiek vast en willen aan de kolonie geen meerdere vrijheden geven en daarom werd dan ook de G.G. de Graeff naar aanleiding der wijziging in samenstelling van den Volksraad, door het Amsterdamsche *Handelsblad* slap en een bederver van het gezag genoemd. Schrijver beschouwt dergelijke aanvallen als te zijn gedaan door laaghartige lieden, bekrompen van inzicht.

Het *Handelsblad* doet niet anders dan handelspolitiek voeren en is alleen op winst uit en acht het natuurlijk een groot nadeel dat de Inlander

vooruit komt; dit is een laaghartige onge politiek.

Dan deelt schrijver mede dat volgens een A bericht, het Handelsblad critiek had uitgeoefe het voorstel tot benoeming van twee Inla leden in den Raad van Indië, hetwelk di „zeer gevaarlijk" had genoemd. Hij roept uit daar lezers, hoe het Amst. Handelsblad in is! En door die verbouwereerdheid is he anti-volksvooruitgang geworden en wil he lonie voor zich gereserveerd houden".

Schrijver gelooft dat dit „gevaarlijk" zijn blad en zijn eigen partij zal terugslaan. Wa wordt G.G. de Graeff te dezen opzichte aang en gelaakt, toch vertrouwt schrijver dat Z. E stap achteruit zal gaan, want de G.G. is overtuigd dat het volksvertrouwen, hetwelk th zoover weg is, slechts herwonnen kan worden fijn en scherpzinnig beleid en met een rechtv Bestuur.

Schrijver eindigt met de aandacht te vestig de rede welke H. M. de Koningin per radio tot heeft gehouden en waarin verklaard werd nieuwe tijden nieuwe eischen brengen. M schouwe dus de nieuwste wijzigingen ni vreemd, want het is de tijd die ze meebrengt.

Eenheid

Onder dit hoofd komt in het blad *Hindia* (S. I. nationalistisch, Kediri) een beschouwing waarin de schrijver zegt dat men na het tusschen twee der voormannnn van de In volksbeweging mr. Singgih en Hadji Salim wegen de aansporing aan de Indonesiërs hoo roepen om zich te vereenigen, indien zij vrijh verhevenheid willen bereiken. Hij veroordee dat onderlinge getwist en maakt melding va plan van Dr. Soekiman om ten spoedigste een nesisch leiderscongres te Djokdja bijeen te r ten einde eenheid onder die leiders te br Hij merkt verder op dat het heel moeilijk is een land als Indonesië die eenheid tot st brengen waar de verschillende volksgroepen d kennen. De geschiedenis leert voorts dat er v bereiken van die eenheid een macht noodig de menschen één van zin en één van wil doe Hier heeft men een cirkelgang: alleen eenheid macht, maar alleen door macht krijgt men e Om die eenheid te verkrijgen moet „het cri historische en psychologische moment" w benut om in te grijpen en daarvoor heeft men genie noodig.

Schrijver wijst op den profeet Mohammed Bismarck, die beide het juiste oogenblik wis benutten om resp. Arabië en Duitschland gr maken en zegt dat de Indonesiërs, speciaal de der Partij Sarekat Islam, aandacht moeten ken aan wat de geschiedenis leert.

Naar aanleiding van deze beschouwing m de redactie van het blad eenige opmerkingen e klaart dat de vernedering, waarin een ras ver alleen het gevolg is aan gemis van eensgezin Zij waarschuwt tegen overijld te werk gaan o een leiderscongres; men moet niet terstond vereeniging oprichten want vele intellectu zijn nog onervaren in de politiek en hun den nog te Europeesch. Ze zijn bang voor consequ en om hun goede inkomsten te verliezen, in geval ze als Inlander zouden moeten leven, niet meer kunnen.

Eenige jaren lang moet het bij een congres ven, waarop de leiders hun bevindingen kunn kend maken omtrent de wijze waarop getracht worden de vrijheid te bereiken, de econom toestand te verbeteren, 't onderwijs te bevor enz. Aangezien Indië geen vrij land is, maar honderden jaren een kolonie, waar het verde heerschsysteem krachtig wordt toegepast, sta procent van de intellectueelen onder den in van het onderwijs van imperialistische zijde bewijs hiervoor is b.v. dat iemand van de st club te Soerabaja de non-coöperatie wilde do ren als de G.-G. de belofte van openstelling hoogste ambten voor Inlanders niet gestand doen; men is dus voor alles te vinden als hooge salarissen worden verkregen. Indien werkelijk nationaliteisgevoel had, zou men a voorwaarden gesteld hebben, als uitbreiding het kiesrecht, verbetering van 't onderwijs, vrij van het woord, enz.

Een nu op te richten vereeniging van leiders blijken uit twee kampen te bestaan: het eene non-coöperators als b.v. de P. S. I. en intellectu te Bandoeng en het andere van de halve non-coö

ors, als b.v. soortgenooten van Mr. Singgih, B. O. leiders van vereenigingen van Gouv.-ambtenaren. over eenige jaren kan men gaan denken over groote vereeniging en in dien tusschentijd moede leiders elkaar niet becritiseeren.

e redactie eindigt met te verklaren dat volgens leer van het P. S. I. er geen organisatie vern en duurzaam kan zijn wanneer niet de Islam band vormt. En wat Mohammad gebood over amenleving, de eensgezindheid, het eeren van en volk, geeft een voldoende richtsnoer.

en ander schrijver in hetzelfde blad, wijzende het vroegere aanzien, het daarna ingetreden veren de thans gebleken algemeene weder-opleving den Islam, zegt dat het „critische, historische psychologische oogenblik" om te handelen, waar eerste schrijver op doelde, thans aangebroken is. De Islammieten moeten dezen tijd benutten om uit hun lijden en slavernij te helpen, om te komen aan de verdrukking der Westersche kapiisten en imperialisten. Het middel daartoe is vols schrijver het oprichten van een afdeeling Oostdië van de organisatie Moe'tamar, die de verbreig van den Islam over de geheele wereld propart. De schrijver roept ten slotte uit: „Thans is de tijd om ons te bevrijden van de vernedering onze krachten te vereenigen met die van de mieten over de heele wereld en gezamenlijk met in Moe'tamar actie te voeren. Slechts de eenvan het Islamvolk kan de overheerschte ras- helpen." Hij smeekt de hulp van Allah af om de kinderen van Indië de kracht „en hetgeen der noodig is" te geven om hun doel te bereiken.

De hoop op onafhankelijkheid.

n het radicale blad *Sinar Indonesia* te Soerabaja rdt een beroep gedaan op de Indonesiërs om niet hoop te verliezen op het einde van het knechtap, dus op de vrijheid van Indonesië.

De schrijver wijdt uit over het spreekwoord dat begin een einde moet meebrengen, op het veren het te niet gaan in den loop der geschiedenis zoovele eertijds machtige landen en wijst op feit dat in alle gekoloniseerde landen een beging is begonnen om zich vrij te maken. Hij agt waarheen dat alles zal leiden en vertrouwt alle Indonesiërs zichzelven met kloppend hart len afvragen: „Wanneer toch zal de zon van het sten opkomen en onze gouden eeuw aanbreken, het einde der slavernij der Indonesiëërs, dus de fhankelijkheid van Indonesië?" Indachtig aan natuurwet dat alle begin een einde heeft, roept zijn landgenooten toe dat ook hun ellende en eilijkheden, hun domheid, hun dwalen in duisnis een grens en een einde hebben, maar dat het weg of dichtbij zijn van dat einde van henzelven angt.

Hij geeft een veeg uit de pan aan zich Indonesiërs emende individuen, die nochtans niet meedoen het streven naar onafhankelijkheid en daarom n ander lot verdienen dan dat men hen eeuwig slaven behandelt.

Daarna zegt schrijver dat het wel beweerd wordt het moederland Indië zal loslaten indien de beking geschikt genoeg zal zijn om het bestuur zelf voeren, doch dat het geloof in die gelofte verijnt als men denkt aan de volgende woorden van Hollandsch professor: „Onze Oost-Indische ndenwereld heeft ons voor geen klein deel onze ekenis geschonken en doet dat nog. Waar zoude Hollandsche schepen heen moeten varen, inn Indonesië vrijgemaakt ware; waar zou het afgebied voor de producten der industrie zijn en zou het staan met den handel, welke hoofdelijk bestaat uit dien in Indische producten?"

Als dat waar is dan wil schrijver op zijn beurt ggen dat het dan moeilijk worden zal voor de anre vreemdelingen. De vraag is echter slechts waner de vrijheid voor *ons* komt.

Besluitende betoogt schrijver dat het volk eener lonie, dat het gevoel van eigenwaarde in zich bent te voelen, onvermijdelijk moet geraken tot een ijheidsbeweging, hetzij revolutionnair of evolunnair. Hij haalt een gezegde van „broeder" Maredi aan dat de geschiedenis leert hoe de overerschte volken werkelijk niet te laf zijn om bloed vergieten, dat wil dus zeggen: volken die het genis van vrijheid en den druk der slavernij inderaad gevoelen en daarom voor de onafhankelijkheid uur willen betalen...... n.l. met hun bloed. Hij aant de Indonesiërs aan niet de hoop te verliezen, ch te vereenigen en aan hun gemeenschappelijk aal te denken.

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

Een begrafenis op Soemba.

Een der eigenaardigste gebruiken der animistische bevolking van het eiland Soemba (in den Timor-Archipel) is de gewoonte om het stoffelijk overschot van aanzienlijke personen geruimen tijd, soms zelfs jaren lang, boven aarde te laten staan, alvorens het aan den schoot der aarde toe te vertrouwen.

Ds. P. J. Lambooy, missionair-predikant te Pajeti, op genoemd eiland, geeft, in het Juni-Nr. van „De Macedoniër", een treffende beschrijving van een dergelijke plechtigheid; we veroorloven ons deze geheel over te nemen.

„Reeds twee jaar was hij dood, de oude kapala van Watoe Mbaka. Hij was heel rijk geweest, bezat veertig kudden paarden, iedere kudde van tien tot twintig paarden; verder honderden karbouwen, runderen; en ontelbare goudstukken en kostbare kralen.

En nu zat hij daar, de handen onder de kin gebonden, met opgetrokken knieën, tot een miserabel pakje bijeengebonden. Eenige mooie weefsels moesten het doode lichaam ophouden, dat het niet omver viel en moesten de lucht tegenhouden, die heel het huis doordrong.

Zoo zat hij, de oude man, van alle glorie beroofd, hij, die eenmaal rijker was geweest, dan de vorst zelf. Hij zat in een gevlochten mand, met enkele weefsels ingepakt, en een mooie hoofddoek daaropgelegd.

Twee jaren lang heeft hij gezeten, in het donker van het huis op den grond, terwijl zijn siritasch en eetgerei bij hem opgehangen waren, terwijl iederen dag een slaaf hem wat sirih-pinang kwam offreeren. Zoo zat hij, en ieder meed hem liefst, want het onwelriekende lijkvocht druipte onder de mand uit.

Twee jaar lang heeft hij zoo gezeten.

Maar eindelijk kwam de dag van de begrafenis.

Reeds maanden lang hadden de slaven van den Vorst een grooten steen uit de bergen gehouwen en getrokken naar de plaats, waar zijn vroegere kampong gestaan had. Een gat in den grond was gegraven, vlak tusschen andere graven in, daar moest hij in, en een groote steen zou hem wel verder den grond indrukken.

De groote dag kwam.

Alle voorbereidingen waren afgeloopen; boodschappen waren gestuurd naar alle familieleden en bekenden, en een menigte menschen waren al samengekomen, die iederen dag eten moesten hebben en sirih-pinang.

Ook de Vorst van Lewa met zijn beide medebestuurders waren gekomen.

Doch niet uit louter belangstelling voor hun geliefden onderdaan.

Want, naar hun zeggen had de doode vlak voor zijn dood al zijn bezittingen vermaakt aan den Vorst van Lewa. Die alles dan ook op kwam eischen. Maar als vergoeding dan ook de zware onkosten van de begrafenis op zich nam. Trouwens de nabestaanden, die door deze wilsbeschikking tot armoede vervielen, konden dit onmogelijk dragen.

Velen waren er samen gekomen, want de familie van den zeer ouden man was groot. Velen mochten hem grootvader of overgrootvader noemen. Maar zij kwamen niet uit blijdschap om de erfenis te verdeelen, maar in wrok tegen den Vorst, tegen wien men zich niet dorst te verzetten.

Nadat op den grooten dag alle menschen gegeten hadden, werd er gebeden tot den Marapoe: die sirih-pinang ontving, om hem gunstig te stemmen. Ook de doode werd aangeroepen en de te slachten karbouwen en paarden mocht hij gebruiken, mits hij goede oogsten en zegeningen aan zijn nageslacht bracht.

De karbouwen, drie in getal, werden voorgebracht, onbewust van den dood, die dreigde. Met domme, onbestemde oogen, stonden ze te staren naar de springende, schreeuwende menigte, gehuld in een stofwolk. Tien menschen aan den eenen kant en tien aan den anderen kant trokken een touw, gebonden door zijn neus, zoodat bewegen onmogelijk was.

Een woest springende Soembanees, versierd met kleurige linten komt aangedanst, mikt en buigt zich onder de keel van het dier en zijn mes flikkert heen en weer en plotseling geeft hij het geweldige dier een houw in de strot; het bloed spat en stroomt eruit. De karbouw wil zich bewegen, maar kan niet, goed vastgebonden als hij is. Dan staat hij, verdoofd, de kop in de lucht. Hij kan niets meer

LIJST VAN ADRESSEN

ten behoeve van Repatrieerenden

(Vervolg).

GARAGES

Garage Havro, Kanonstraat, Den Haag.
Garage Jansen, Rijks Straatweg 773, Wassenaar.
Garage Kinsbergen, Nieuwstraat 59, Apeldoorn.

GASFORNUIZEN

American House, Anna Paulownastr. 21, Den Haag.

GLAZENWASSCHERIJEN

N. V. Cemsto, Hunsestraat 39, Den Haag.

GRAMOPHONE-HANDELAREN

L. Zwaal, Regentesselaan 24, Den Haag.

GROENTEN EN FRUIT

J. Eversmann, Edisonstraat 139, Den Haag.

HAARDEN

J. Snoeck, Zeestraat 51, Den Haag.

HEEREN-MODEARTIKELEN

J. Huizer, Thomsonplein, Den Haag.
Kalker's Modemagazijnen, Kalverstraat 100, Amsterdam.
W. F. Meijer, Hoofdstraat 93, Apeldoorn.

HOEDEN

Kalker's Modemagazijnen, Kalverstraat 100, Amsterdam.
Maison de Ruit—v. d. Waag, Charl. de Bourbonstraat 27, Den Haag.

HOTELS, PENSIONS ENZ.

American Hotel, Amsterdam.
Vacantiehuis „Den Lindenhof", Vierhouten.
Hotel-Rest. de Twee Steden, Buitenhof, Den Haag.
Hotel-Rest. Duinoord, Sweelinckplein, Den Haag.
Rusthuis Eigen Sfeer, v. Boetzelaerlaan 205, Den Haag.
Pension Evesto, Nassaulaan 2B, Den Haag.
Hotel des Indes, Weltevreden.
Hotel Pension Insulinde, Bankaplein 2, Den Haag.
Rusthuis Zr. Kersloot, Esschenlaan 86, Rotterdam.
Pension Patria, Lindenheuvel 2, Hilversum.
Pension Petronella, G. Reynststraat 36, Den Haag.
Hotel Promenade, Oude Schev. weg 21, Den Haag.
Pension Strikwerda, 76 J. v. Oldenbarneveldtlaan, Den Haag.

HUISHOUDELIJKE ARTIKELEN

Frans van Wijk, Vlamingstraat, Den Haag.

INDISCHE UITRUSTINGEN

Firma Kalker, Kalverstraat 100, Amsterdam.
W. F. Meyer, Hoofdstraat 93, Apeldoorn.

INRICHTINGEN VAN ONDERWIJS

Chr. Lyceum, Zeist.
Christelijk Lyceum, Emmakade 43, Haarlem.
De Vrije School, v. Speykstraat 46, Den Haag.
Instituut Schoevers, Stadhoudersplein 3, Den Haag.

JUWELIERS

Begeer, v. Kempen en Vos, Noordeinde, Den Haag.
Jedelo, Noordeinde 100, Den Haag.

KIPPENVOER

Verboog, Waalsdorperlaan, Den Haag.

KLEEDINGMAGAZIJNEN

Kleedingmagazijn P. v. d. Brul, Veenestr. Den Haag.

KRUIDENIERSWAREN EN COMESTIBLES

A. W. M. Polders, Franklinstraat 78, Den Haag.

LUXE ARTIKELEN

J. A. Schlette, Willem de Zwijgerlaan 50, bij Fred. Hendriklaan, Den Haag, Telefoon 50888.

MANUFACTURENHANDEL

Iserief & Co., Veenestraat 16, Den Haag.
Wisbrun & Liffman, Veenestraat 35, Den Haag.

METAALWAREN

A. Frieling, Schalkburgerstraat 381, Den Haag.

MEUBILEERINGEN

Het Smyrna Tapijtenhuis, Ampèrestraat 30, Den Haag.
C. v. Moorsel, J. Hendrikstraat 9, Den Haag.
Gebr. Jungschläger, J. Hendrikstraat 19, Den Haag.
A. Okhuysen, Obrechtstraat 474, Den Haag.
W. J. M. Simonis, Groenmarkt 34, Den Haag.
Firma Segaar, Spui 218/Thomsonlaan 93, Den Haag.
Schöder & Co., Groenmarkt, Den Haag.

MOTORHANDELAREN

Holland Motor- en Rijwiel Comp., W. de Withstraat 68, Den Haag.

doen dan een dof gekreun laten hooren, en dan zakt hij met den kop voorover in het zand en trekt en slaat met de pooten. Een Soembanees nadert hem voorzichtig en slaat den staart af; een ander hakt de horens af, honden en varkens, belust op bloed, likken aan alle kanten en krijgen soms een trap van het stuiptrekkende dier.

Zoo sterven zij alle drie; en het duurt niet lang of er ligt een vormelooze klomp bloed en vleesch, waar in gesneden en gehouwen wordt om de eetbare stukken er uit te halen; de kop ligt iets vooruit alleen, de oogen open, starend in de verte.

(Wordt vervolgd).

De Postspaarbank in Ned.-Indië.

Ter Landsdrukkerij te Weltevreden is verschenen het verslag omtrent den Dienst der Postspaarbank in Ned.-Indië over het jaar 1926.

Het volgende is er aan ontleend. Het aantal Europeesche inleggers bedroeg op 31 Dec. van het verslagjaar: 74.278, het aantal Inlanders 180.461 en Vreemde Oosterlingen 17.148. Het gezamenlijk tegoed bedroeg *f* 19.495.148.83, aldus verdeeld: Europeanen *f* 12.816.780.18, Inlanders *f* 5.753.488.79 en Vr. Oosterlingen *f* 924.879.86. Het tegoed der inleggers van Europeeschen landaard verminderde in 1926 met 0.2 %, terwijl dat der Inlanders en Vr. Oosterlingen vermeerderde met respectievelijk 9.4 % en 7 % (in 1925 was het tegoed der Europ. verminderd met 2.3 %, terwijl dat der Inl. en Vr. Oosterlingen vermeerderde met resp. 10.3 % en 16.3 %). De percentsgewijze verhouding van het tegoed der inleggers was: Europ. 65.74 %, Inl. 29.51 %, Vr. O. 4.75 % (in 1923 resp. 72.51 %, 24.12 % en 3.37 %).

Tijdschrift voor Ind. Taal-, Land- en Volkenkunde.

Afl. 4 van deel 66 van dit tijdschr. bevat: Het huwelijksrecht bij de Dajaks in de onderafdeeling Boentok (Oost-Borneo), door J. Mallinckrodt. — Eene niet gepubliceerde kaart van de belegering van Malakka in 1640—1641, door Mr. Dr. J. C. van Overvoorde. — Sternkunde und Sterndeuterei im malaiischen Archipel, von Alfred Maass. Nachtrag. (Mit Abbild.). — Schaamplaten in de Hindoe-Javaansche kunst, door Dr. W. F. Stutterheim (met plaat). — Uittreksel uit Notulen der Algemeine en Directie-vergaderingen van het Kon. Bataviaasch Genootschap van K. en W.

Oudheidkundige Dienst in Ned.-Indië.

Als uitgave van het Kon. Bat. Gen. v. K. en W. is verschenen het verslag van den Oudheidk. Dienst in Ned.-Indië over het eerste en tweede kwartaal 1926. Behalve een overzicht van hetgeen over genoemd tijdvak door genoemde instelling is verricht op het gebied van instandhouding enz. van Hindoe-Javaansche oudheden (aan de Hollandsche schijnt geen aandacht meer te worden besteed), bevat deze publicatie de volgende bijdragen: Transscriptie van een inscriptie uit Goenoeng Kidoel. — Oudheden in particulier bezit. De voormalige collectie Dieduksman, door Dr. F. D. K. Bosch (met platen). — Aanwinsten van de archaeologische collectie van het Kon. Bat. Gen., door Dr. F. D. K. Bosch (met platen). — Bijdragen tot de topografie van Oost-Java in de middeleeuwen (vervolg), door Dr. P. V. van Stein Callenfels. — Aanteekeningen op deze beschouwingen, door Ir. H. Maclaine Pont. — Eenige oudheidkundige gegevens omtrent den middeleeuwschen bevloeiingstoestand van de zoogenaamde „Woeste gronden van de lieden van Trik", voor zoover zij wellicht van belang zullen kunnen zijn voor eene herziening van den tegenwoordigen toestand, door Ir. H. Maclaine Pont.

De Indische Mercuur.

No. 30 (27 Juli). De Java Suikerindustrie en hare beteekenis voor land en volk, door Mr. J. J. Tichelaar. Besproken door Dr. H. C. Prinsen Geerligs. — Nederlandsche Handel-Maatschappij (Economisch overzicht, ontleend aan het jaarverslag over 1926). Koloniaal verslag van Suriname over 1926. (Rede van den Gouverneur). — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut geeft in dit Nr. een overzicht van literatuur over vezelstoffen en bodemvraagstukken.

Landbouw. Tijdschrift der Vereeniging van Landbouwconsulenten.

Het Juni-Nr. is bijna geheel ingenomen door een studie van den heer J. J. Ochse over de vruchtencultuur in de ommelanden van Batavia (speciaal

een 25-tal desa's van de districten Meester-Cornelis en Kebajoran, die behoord hebben tot verschillende particuliere landen, welke door afkoop weder tot staatsdomein zijn teruggebracht). Verschillende afbeeldingen en een kaart zijn aan de beschrijving toegevoegd. — Verder o.m. eene critische bespreking door de Vr., van Dr. B. J. Th. White's dissertatie „Een onderzoek naar fijnheid en verdeeling van het phosphorzuur en zijn opneembaarheid in de mergelgronden van Java", met antwoord van Dr

De Indische Culturen.

Uit den inhoud van No. 12 (15 Juni '27). De drobium S. W., door H. J. Wigman (slot). Met — Kunstmatige hybridisatie van rijst, door Ramiah. — Over de bodemverzorging op theeondernemingen in het Zuid-Aziatische cultuurgebied door L. W. Weddige. — Gedragslijn te volgen het verstrijken van de termijnen, waarvoor pachtsrechten zijn verleend, door Du Marchi vaas. — De ontwikkeling van de erfcultuur, door Ir. E. de Vries. — De bevolkingsrubbercultuur Ned.-Indië, door A. Luytjes (Eindrapport). — tig jaar tabakscultuur. Het gouden jubileum „Arendsburg".

Indisch Militair Tijdschrift.

No. 6 van jaarg. '27 o.m.: J. B. van Heutsz (portret met bijschrift). — Van Heutsz als aanvoerder. — Verslag omtrent kort-golfproeven bij technische Compagnie van het Bataljon Genietroepen, door J. de Jongh Swemer. — Welke doelen moet de Artillerie bestrijden? Inleiding tot eene bespreking van het gebruik der Artillerie, door J. D maar. — De Cavalerie bij den terugtocht en bij vervolging, door C. H. van Doornum. — De organisatie van de mobiele artillerie van het Indisch leger, door C. K. — De stand van de luchtfotogrammetrie in Ned.-Indië, door R. C. Gaade (slot). Eenige algemeene beschouwingen over den oorlog, door Dr. H. J. van Giffen en A. Gottsch (vervolg). — Over en uit den werkkring van civiel en militair bestuurder, door P. W. F. Kan (vervolg). — Politiek overzicht, door F. de B.

Locale Belangen.

Afl. 12 (16 Juni '27). Na het (Decentralisatie) Congres, door G. de Raad (met portretten). — schrede vooruit! De opheffing der desa-autonomie binnen het gebied der gemeenten, door D. C. V. Nota over verbetering van de wegen in beheer het Regentschap Bandoeng, door J. Mol. — Decentraliana. — Uit den Volksraad. Enz.

* * *

Alphabetisch Register op de Staats- en Bijbladen van Nederlandsch-Indië. Vervolg 1926, door Mr. C. Hekmeijer. (Nijmegen, F. E. Macdonald).

Encyclopaedie van Nederlandsch-Indië, onder redactie van Prof. C. Spat. Aanvullingen en wijzigingen. Afl. 16. Bestuurswezen (slot). — Volksraad (eerste gedeelte). ('s-Gravenhage, M. Nijhoff — Leiden, E. J. Brill).

Batakspiegel. Tweede, vermeerderde druk (met kaart), door M. Joustra. (Uitgaven van het Bataksch Instituut. No. 21). (Leiden, S. C. van Doesburgh).

Statistiek van de scheepvaart in Nederlandsch-Indië over het jaar 1926. Samengesteld bij het Hoofdkantoor van Scheepvaart. (Weltevreden, F. B. Smits).

Catalogus van 's Rijks Ethnographisch Museum. Deel XIX. Celebes. III. Midden-Celebes (slot), Noord-Celebes, Sangir- en Talaut-eilanden, door Dr. H. H. Juynboll, Directeur van 's Rijks Ethnographisch Museum. Met platen. (Leiden, E. J. Brill).

De ontwikkeling van de steenkoolwinning in Koetai (Borneo), door Dr. R. Broersma. (Economisch-Statistische Berichten. 27 Juli '27).

Suriname.

Wij ontleenen aan „De West" van 28 Juni het volgende belangrijke artikel:

„De Argosy van Demerara van 12 Juni, bevatte het volgend bericht:

De heer David E. Headly van Demerara is Woensdag hier teruggekeerd uit New-York per s.s. Mayaro, na een afwezigheid van ongeveer zeven jaren. Hij verliet de kolonie in 1919, om te trachten in Londen Britsch kapitaal te interesseeren voor de bauxietwinning in Demerara, en bezocht daarna de Vereenigde Staten van Noord-Amerika.

heer Headly verklaarde gisteren aan een re- ...er van de Argosy, dat hij teruggekeerd is in de ...nie, in het belang van een Amerikaansch syn- ...at, hetwelk bereid is verscheidene millioenen ...rs te beleggen in de Guyana's.

...t syndicaat zal zich echter in hoofdzaak inte- ...eren voor Hollandsch Guyana, waar volgens ...eer Headly, vreemdelingen niet bemoeilijkt ...en door het Gouvernement, of de dupe worden ...de kuiperijen van allerlei politieke partijen, als ...emerara.

...heer Headly verwachtte met de Maraval, ...schip 8 Juni van New-York vertrok, een ge- ...hap van tien personen, onder leiding van Judge ...ander Wolf, afgevaardigd aandeelhouder van ...ew York Republican Committee en leider van ...vierde district van Manhattan.

...et syndicaat telt honderd vooraanstaande per- ...n van New-York — politici, bankiers en koop- ...en — onder wie de heer Samuel Koening, presi- ... van de Republican Country Committee, en ...nel Harewood, die aanvoerder was van het 15de ...eurde regiment in den oorlog.

...et syndicaat heeft in Suriname terreinen aan- ...aagd voor den aanplant van rubber, en uit- ...ekte concessiën voor bauxite, goud, cinnabar ...out.

...et is eveneens bereid om, op advies van den ... Headly, zich te interesseeren in de diamant- ...strie in Demerara, indien daarvoor de noodige ...ewerking der autoriteiten wordt verleend.

...ot zoover het bericht in de Argosy.

...ntusschen hebben de Amerikaansche bezoekers ...maribo bereikt en wij hadden een onderhoud ... den heer Headly, die reeds in 1919 eenigen ...n Suriname vertoefde in verband met bauxiet- ...gelegenheden.

...an hier reisde de heer Headly, via Demerara, ... Engeland en vertoefde daarna verscheidene ...n in de Vereenigde Staten van Noord Amerika. ...elf met de beste indrukken uit Suriname ver- ...ken, liet de heer Headly niet na in Amerika ...me te maken voor onze kolonie. Het geluk ...de hem ten slotte, doordien hij een gewillig ...vond bij den heer Alexander Wolf, voormalig ...ter te New York, een zeer invloedrijk politicus ...en man van buitengewoon grooten invloed in ...nkringen.

...et gelukte den heer Headly om den heer Wolf ...eer te interesseeren voor verschillende aange- ...nheden van Suriname, dat deze besloot, met ... groote persoonlijke opoffering, zelf een kijkje ...omen nemen, in gezelschap van eenige bekende ...nieurs. Aanvankelijk was er over gedacht om ... een houtvester mede te nemen, maar op advies ... den heer Headly werd daarvan afgezien, om- ... hij van oordeel was, dat alle gewenschte in- ...lingen van Gouvernementswege op dat gebied ...verkrijgen zouden zijn.

...ndien het oordeel dezer heeren over de mijn- ...wkundige mogelijkheden van Suriname gunstig ...t, is practisch kapitaal in elke gewenschte hoe- ...lheid beschikbaar. Het syndicaat heeft reeds ...cessie genomen in de Grankreek, voor goud en ...nabar, voorts concessie voor bauxiet aange- ...agd in Cottica, terwijl het zich bijzonder interes- ...rt voor rubber en meubelhout. Een der deel- ...mers van het syndicaat is eigenaar van uitge- ...ekte meubelfabrieken.

De heer Headly verzekerde ons, dat de heeren ...usverre een gunstigen indruk ontvingen van de ...nie en van de mogelijkheden in Suriname. Hij ...klaarde, dat het doel was om door samenwer- ...ng op te bouwen en dat al wat de heeren verlang- ...n, was: een faire behandeling.

De heer Wolf, wiens tijd kostbaar is, zal waar- ...ijnlijk niet langer dan een week of zes hier ...nen vertoeven. Hij is directeur van een reuzen ...erneming, die een nieuwe uitvinding exploi- ...ert op het gebied van telegraafkabels (waardoor ...berichten tienmaal sneller kunnen worden ver- ...nden dan vroeger) en heeft bovendien tal van ...dere zaken, die zijn tegenwoordigheid opeischen ...de Vereenigde Staten".

* * *

„De *Telegraaf*" van 29 Juli, 2e Avondblad, in een ...ofdartikel het bovenstaand bericht besprekende, ...erkt op:

„Als het van Surinaamsch standpunt bezien uiter- ...te bevredigend dat een groot buitenlandsch ...ndicaat zich opmaakt om Suriname's economi- ...e ontwikkeling krachtig ter hand te nemen, het ...elt niet voor den Nederlandschen ondernemings- ...st onzer dagen, dat een dergelijke grootsche taak aan buitenlandsch initiatief moet worden overgelaten".

[Op dezelfde bladzijde een paar kiekjes van de bauxietmaatschappij in Suriname.]

Een geestige illustratie van deze opmerking geeft Dr. Louis Raemaekers in *„De Telegraaf"* van 31 Juli: „Amerikaansche ondernemingsgeest tegenover Ned. laksheid". Uncle Sam trekt aan de groote slaapmuts waaronder de Nederlandsche regeering, bank en handel gezamelijk zitten te slapen. Onder staat: „Amerikaansch syndicaat: Ik hoop niet, dat ik de heeren stoor, maar je hebt daar zoo'n mooie kolonie in de West, waar ik wel een concessie wou hebben".

Wanneer teekent Dr. Raemaekers de vijfde poot van het schaap, die de Nederlandsche ondernemingsgeest verlangt?

* * *

In *„De West"* van 5 Juli een onderhoud van den redacteur met den heer Wolf, waarbij deze o.m. verklaarde dat hij sedert verscheidene jaren rapporten omtrent Suriname had ontvangen en dat, indien de oorlog niet was uitgebroken zijn syndicaat reeds veel eerder de kolonie zou hebben bezocht.

* * *

„De West" van 17 Juni schrijft:

Houtexploitatie. Eenige maanden geleden kwamen hier uit de heeren J. C. Mouw en D. J. Ruyter Jr., om de mogelijkheden na te gaan op het gebied van houtexploitatie.

De reizigers keerden de vorige week terug naar Nederland. Wij vernemen, dat de mogelijkheid niet uitgesloten is, dat hun bezoek zal leiden tot exploitatie.

Het Gouvernements Advertentieblad bericht, dat genoemde heeren een perceel van ongeveer 20 H.A. deel uitmakende van de vestigingsplaats Livorno, in erfpacht hebben aangevraagd voor 75 jaren. Tevens is hun vergunning verleend om een onderzoek in te stellen naar de aanwezigheid van hout op vier terreinen aan de Surinamerivier, tezamen ruim dertig duizend hectaren beslaande.

* * *

Naar „De Surinamer" meldt is Mr. Akkerman, thans in Nederland, die vroeger werkzaam was bij het petroleumbedrijf in Mexico, aangewezen om het ambt van gouvernementssecretaris in Suriname waar te nemen.

* * *

„De Surinamer" verneemt dat door de Akademie van Wetenschappen in Nederland een aanvang zal worden gemaakt met den druk van het standaardwerk van pater Ahlbrinck over de Caraïben. De drukkosten bedragen zeven duizend gulden, waarvan de regeering tweeduizend gulden bijdraagt.

* * *

Van „De West", die wij per laatste mail ontvingen, ontbraken de nummers 1854 en 1857 en van „Suriname" de nummers 53 en 54. „De Surinamer" ontvingen wij in het geheel niet. De berichten hierboven uit dit blad zijn ontleend aan „De West".

* * *

Wat ook in Suriname moge kwijnen, de sport bloeit daar.

Over *„afstand-zwemmen"* lezen wij in „De West" van 14 Juni:

„De zwemsport in Suriname gaat vooruit. In 1921 werd door 22 zwemmers de tocht beproefd van Domburg naar Paramaribo. Van dit aantal slaagden negen er in om zonder rusten het traject af te leggen. Zondag werd dezelfde tocht ondernomen door 30 zwemmers, van wie niet minder dan 24 den tocht volbrachten zonder rusten" . . .

„De zwemmers vertrokken iets over zes uur van Domburg en waren omstreeks tien uur aan de Marinetrap" . . . .

Curaçao.

Negerspaansch of Papiementsch!

Dat men ontevreden is op Curaçao over den gang van zaken, zooals ook uitkomt in het verleden week meegedeelde adres van den Kolonialen Raad, kunnen wij begrijpen. Wij willen ook gaarne in ons blad, dat bedoelt wekelijks de vraagstukken van den dag te belichten, de klachten, die tot uiting komen, belichten. Maar nu vreezen wij wel een beetje,

Aan de Leden van „Oost en West"

Het bestaan van het „Koloniaal Weekblad" is, dit behoeft geen betoog, een levensbehoefte voor Uw vereeniging.

Op twee manieren kunt U het orgaan steunen:

1°. door de adverteerders, die Uw weekblad helpen financieren, met Uw inkoopen te bevoordeelen en daarbij den naam van het blad te vermelden,

2°. door Uw leveranciers aan te sporen in Uw orgaan te adverteeren, of door onzen reiziger bij Uw leveranciers een introductie te verschaffen.

Mogen wij op Uw medewerking in deze rekenen?

DE UITGEEFSTER.

LIJST VAN ADRESSEN

ten behoeve van Repatrieerenden

(Vervolg).

MUZIEKHANDELAREN
Ph. Kruseman, Noordeinde 91, Den Haag.

OPTICIENS
P. W. Hiele, L. Jansstraat 27, Utrecht.
C. v. Monsjou, Valkenboschplein 19, Den Haag.

PASSAGE-BUREAUX
Crans & Co., Plein 22a, Den Haag.
De Vries & Co., Dam 6, Amsterdam.

PARAPLUIE-MAGAZIJNEN
Kalker's Modemagazijn, Kalverstr. 100, Amsterdam.
A. Querelle, Schoolstraat 10, Den Haag.

PIANOHANDELAREN
G. Elshove, L. v. Meerdervoort 427, Den Haag.
L. Jacobi, Regentesselaan 123, Den Haag.

POELIERS
P. van Beek, Spui 181a, Den Haag.

PORSELEIN EN AARDEWERK
C. Hoying, Spuistraat 20, Den Haag.

POSTZEGELHANDELAREN
J. K. Rietdijk, L. Poten 15a, 's-Gravenhage.
G. Rootlieb, Heerengracht 8, 's-Gravenhage.

RECHTSKUNDIG INCASSO- EN DETECTIVE-BUREAU
v. d. Geer, W. de Withstraat 79, Den Haag.

RESTAURANTS
Rest. Duinoord, Sweelinckplein, Den Haag.
W. F. Klink, Wagenstraat 109a, Den Haag.
Rest. Promenade, Oude Schev. weg 21, Den Haag.
Rest. de Twee Steden, Buitenhof, Den Haag.

SCHOENMAKERS
A. J. Linneweever, Westeinde 32a, Den Haag.

SIGARENHANDEL
F. H. C. Vlietstra, Fahrenheitstraat 224, Den Haag.

STAALWAREN
J. A. Schlette, Willem de Zwijgerlaan 50, bij Fred. Hendriklaan, Den Haag, Telefoon 50888.

STOOMERIJ EN OPPERSERIJ
Snel Opperserij A.S.O., Azaleastr. 126, Den Haag.

STOOMVAARTLIJNEN
Kon. Paketvaart Mij., Amsterdam.
Rotterdamsche Lloyd, Rotterdam.
Stoomvaart-Mij. Nederland, Amsterdam.

STUCADOORSWERKEN
L. Ph. Bisschops, Sassenheim.

TANDARTSEN
Jac. Schijff, Stadhoudersplein 102, Den Haag.
A. J. M. v. d. Sprong, Laan van Meerdervoort 426, Den Haag.
J. van Veen, Weimarstraat 27, Den Haag.

TEHUIZEN VOOR KINDEREN
Kl. Opvoedingstehuizen, Pr. Mauritsplein 23, Den Haag.
H. Lenstra, Hoofdweg 53, Amsterdam.
Tokuni, Amersfoort.
Zandbergen, Amersfoort.

TEHUIZEN INDISCHE BEDIENDEN
Persinggahan, v. Boetselaerlaan 2, Den Haag.

TOKO'S
Toko Bogor, Suezkade 12—12A, Den Haag.

TRICOT-GOEDEREN
Iserief & Co., Veenestraat 16, Den Haag.

UITZENDING VAN DINERS
Maison Blom, 2e Schuytstraat 77, Den Haag.

VEILINGZALEN EN VERKOOPHUIZEN
Kunstzaal Erica, Oude Schev. weg 25, Den Haag.
Verkooplokaal Pot, Gr. Hertoginnelaan 103, Den Haag.

VERMAKELIJKHEDEN
Dierentuin, Benoordenhoutscheweg, Den Haag.
City Theater, Veenestraat, Den Haag.

VERVERIJEN
Lederverffabriek „De Admiraal", Amsterdam.

VERZEKERINGEN
's-Grav. Rijwielverz. Mij., Conradkade 56, Den Haag.
Onderl. Levensverz. Eigen Hulp, Kortenaerkade 3, Den Haag.

VLEESCHHOUWERIJEN
H. J. M. van Duyne, Keizerstraat 165, Scheveningen.
P. van 't Riet & Zn., Obrechtstraat 177, Den Haag.
Verwoerdt, Heerenstraat 11, Voorburg.

WASCH- EN STRIJKINRICHTINGEN
Gebr. Smeele, Haagweg 499, Loosduinen.

dat men het maathouden verleerd heeft. Men oordeele:

De gouverneur heeft in de Memorie van Antwoord betreffende de herinrichting der politie van de landstaal op Curaçao gesproken als „Negerspaansch, Papiamento." Dat eerste woord heeft de verontwaardiging opgewekt. O.a. van *La Union*, dat schrijft: onze taal, het Papiementsch, is Negerspaansch geworden in het antwoord van den gouverneur aan den K. R.; wie zijn volk liefheeft, houdt zijn taal hoog, de liefde voor taal is nauw verbonden met de vaderlandsliefde.

Hier wordt dus zoo maar dadelijk aangenomen, dat de gouverneur door te spreken van Negerspaansch, blijk geeft van minachting van de landstaal.

Nog erger en dommer maakt het een inzender in de *Amigoe*, die zichzelf niet zonder een klein tikje zelfverheffing teekent: „De bekende neger W. Kroon" en schrijft: Als de gouverneur ons met het woord *neger* meent te minachten, veracht hij zichzelf ook ermee.

Dit is niet veel minder dan een insinuatie.

Zou men daar op Curaçao niet weten, dat mannen der wetenschap als Hesseling en De Josselin de Jong spreken van Negerspaansch als van Negerhollandsch, Negerengelsch, Negerportugeesch, Negerfransch? Het is kortweg belachelijk.

Belachelijk is ook de redeneering van den heer Kroon, die hierop volgt. Waarom veracht de gouverneur zichzelf als hij van *negers* spreekt? Omdat de negers afstammen van Cham, den blanken zoon van Noach. Het staat er. Het doet denken aan de polemiek tusschen de heeren Van Drimmelen en Kesler in de *West-Indische Gids* van verleden jaar over den Afro-Amerikaan, waarin wij gelezen hebben, dat aan Cham een zwarte kleur wordt toegeschreven.

Wij kiezen geen partij in het moeilijke vraagstuk van Chams kleur.

Waarom zou het ook beleedigend zijn, iemand, die zwart is, een neger te noemen? Hoe moet men zoo iemand dan noemen?? Wij gelooven, dat het evenmin beleedigend bedoeld is als het woord macamba voor Nederlander, dat *La Cruz* en *La Union* meer dan eens in hun kolommen gebruiken.

Klachten over den Minister!

Het oordeel in Curaçao over de begrootingsrede van den minister is niet malser.

De *Amigoe* schrijft:

„Sprekend over de urgentie van de reorganisatie van politie, zegt Minister Koningsberger: „In den laatsten tijd hebben mij nog persoonlijke inlichtingen bereikt, die er op wijzen, hoe de veiligheid in menig opzicht nog te wenschen overlaat, niet alleen die van de goederen, maar ook die van de Europeesche inwoners, die na het vallen van de duisternis dikwijls worden lastig gevallen door gekleurde arbeiders......"

Zoo draait men de rollen om.

Als wij een eerlijke vergelijking maken, wat hun openlijk optreden betreft, tusschen de gekleurde arbeiders van hier, — wij spreken niet van de uit Venezuela geïmporteerde elementen, — en de blanke arbeiders uit Holland hier ingevoerd, dan zal deze zeker in heel veel gevallen niet in 't nadeel onzer arbeiders uitvallen.

Het voorbeeld dat velen dezer blanke arbeiders ons volk geven, is alles behalve stichtelijk.

En wat betreft het lastig gevallen en gemolesteerd worden, durven wij met en gerust hart beweren, dat de fatsoenlijke burgerij veel meer te lijden heeft van velen onzer Hollandsche arbeiders, dan van onze gekleurde inlanders.

Nooit is dan ook de noodzakelijkheid eener krachtige, deugdelijke politiemacht meer urgent geweest, als thans, nu ons eertijds zoo rustig eiland van vreemde arbeiders overstroomd is. Om deze eenigszins in toom te houden, is een sterke politiemacht eisch van het oogenblik."

De Willemstadsche briefschrijver in de *N. R. Ct.* deelt een andere grief mee:

„In het bijzonder heeft men zich hier gestooten aan de door Z.E. gebezigde parabel van het achterlijke kind. En terecht, want het verwijt aan het adres van dat kind is in hooge mate onbillijk. De waarheid is, dat wel verre van dat het kind — dat volgens de snedige repliek van den heer IJzerman plotseling vóórlijk was geworden — niet meewerkte, is het juist het kind geweest, dat zich het eerst rekenschap heeft gegeven van zijn groei, van zijne behoefte aan nieuwe kleertjes, aan betere verzorging, enz., enz., enz. Het waren de voogd en de gouverneur van dat merkwaardige kind, die doof bleven voor de beden van het kind, die langen tijd zich blind bleven houden voor zijn plotselingen groei.

De gelijkenis keert zich tegen regeering en bestuur zelf. Maar dat daargelaten, vinden wij het bedroevend, dat een hooge bewindsman, de hoogste, tegenover ernstige grieven, steunende op concrete feiten, begane fouten en verzuimen tracht goed te praten met algemeenheden en parabels."

En ten slotte weer de *Amigoe* naar aanleiding van des ministers houding in het politievraagstuk:

„Van veel egards voor het oordeel van den Raad, geeft de houding van den Minister in dezen geen blijk.

Eer integendeel.

En dat juist in een tijdperk, dat Curaçao zich zoo sterk aan 't ontwikkelen is, en steeds dichter bij het oogenblik komt, dat het op eigen beenen staan kan. In deze periode van ontwikkeling lijkt ons de houding van den Minister dubbel bedenkelijk. Zelden is er een duidelijker brevet van onmondigheid aan Curaçao uitgereikt, dan thans geschied is.

De heer IJzerman had dan ook groot gelijk, toen hij in zijn kritiek op het beleid van den Gouverneur zeide: „Het feit, dat het bestuur in Curaçao niet in zeer krachtige handen is,...... heeft tengevolge, dat Curaçao onder den tegenwoordigen Gouverneur in sterke mate rechtstreeks bestuurd wordt van uit Den Haag, van uit het Departement."

Als er iets met de autonomie, waarnaar gestreefd wordt, in strijd is, dan is 't wel dit.

In strijd ook met de zoo heilig beloofde autonomie is het duidelijk uitgesproken en geopenbaarde streven van de Regeering om de betere posten door uitgezonden ambtenaren te doen bekleeden.

Op dezen weg voortgaande, kan Curaçao het belang van Nederland dienen, — of Nederland het belang van Curaçao ermee dient, is een andere vraag."

Wij vinden deze laatste klacht niet juist. Wij althans hebben niets gemerkt van een „duidelijk uitgesproken en geopenbaard streven om de betere posten door uitgezonden ambtenaren te doen bekleeden." *La Union* heeft het hooren fluisteren. Wij meenen, dat Curaçao in dit opzicht geen reden tot klagen heeft.

Politie.

De steeds meer gezag krijgende particuliere correspondent in de *N. R. Ct.* haalt in dat blad van 23 Juli l.l. aan, wat de Minister in de Kamer zeide over het militaire karakter van de in te voeren politie, dat zich alleen zou bepalen tot „een band van eenige duizenden kilometers lengte aan een leger", en vervolgt:

„Wij zouden zeggen: om dit laatste vooràl gaat het, *om den band met het leger*. Of de menschen, die hier politiewerk verrichten, worden betaald en geadministreerd door een civiel dan wel door een militair bureau in Nederland, doet er inderdaad niet toe. Het gaat om den band met een leger, die de troepen het militair karakter verleent, die ze plaatst onder een andere rechtspraak dan de burgers. *Daartegen* gaat met zeer veel recht en met zeer veel grond het algemeen verzet.

Men snijde dien band door, althans voor den duur van de detacheering naar Curaçao, en...... de zaak is gezond."

Moeten wij hieruit afleiden, dat *het* bezwaar alleen gaat tegen de militaire rechtspraak, waaronder de politieagenten zullen vallen. Het is haast ongelooflijk, maar wij kunnen het niet anders lezen. Nu zijn wij persoonlijk tegen de militaire rechtspraak als zoodanig en wij kunnen voelen voor een ijveren om die afgeschaft te krijgen. Maar om nu, zoo lang die nog bestaat, daarop de militaire politie te laten afstuiten, dat is ons wat te machtig. Dan hebben wij wel krachtiger bezwaren gelezen en gehoord tegen de plannen, die men met Curaçao voor heeft.

Nu wij dit onderwerp aanroeren, willen wij nog de aandacht vestigen op een drietal artikelen in *Het Vaderland* van 6, 7 en 8 Juli 1927 van de hand des heeren Menkman. De *Amigoe* zal dit getuigenis wel wraken, maar deze schrijver is toch maar iemand, die de psyche van het Curaçaosche volk aan den lijve heeft leeren kennen...... en ook de tekortkomingen der politie.

Uit den Verren Vreemde.

Een geruchtmakend boek over Britsch Indië.

Wij geven ditmaal een lange aanhaling uit een correspondentie in de *N.R.Ct.* van 27 en 28 Juli over een pas verschenen boek, waarop wij misschien na lezing nog aanleiding zullen vinden nader terug te komen, maar waarvan de aankondiging nu reeds om aandacht vraagt.

Een Amerikaansche, Miss Katherine Mayo, heeft onder den titel van Mother India bij den uitgever Jonathan Cape een boek over Britsch-Indië uitgegeven, dat in minder dan geen tijd een der meest geruchtmakende werken van de laatste jaren geworden is. De zaak is, dat de Britten zelf zich aan critische beschrijvingen der Indische zeden en gewoonten niet plegen te wagen. Zij verkeeren in Britsch-Indië in een moeilijke positie, en het is dus te begrijpen, dat zij haar niet moeilijker willen maken, door allerlei dingen bij den naam te noemen, die zij niet in het volle daglicht kunnen zetten, zonder bij de Indiërs zelf ergernis en verzet te wekken.

Miss Mayo's boek is geen eenheid. Van compositie heeft het zeer weinig. Het valt met de deur in huis, d.w.z. begint met de dingen die de schrijfster het pijnlijkst getroffen hebben.

In dat eerste deel bevat het een karakteristiek van het geslachtsleven der Hindoe's, een beschrijving van de werking der menigvuldige kindhuwelijken, een uitvoerige behandeling van de bij de geboorte toegepaste praktijken, eenige beschouwingen over den hopeloozen toestand der talrijke weduwen, en over de voor Europeesche begrippen ondragelijke situatie der vrouw in het algemeen. De aard van deze onderwerpen is zoodanig, dat Miss Mayo's boek waardeloos zou zijn, wanneer zij met kwetsbare gevoeligheden van prude gemoederen rekening hield. Dat doet zij dan ook niet. Een boek van zoo onbeschroomde openheid, is, inderdaad, op deze breedten, en in dit land, een groote zeldzaamheid. Zonder die onbeschroomdheid echter, zou het onmogelijk geweest zijn, te verklaren waarom in Indië in één generatie 3.200.000 vrouwen in het kraambed overlijden, waarom van de levend geboren kinderen ieder jaar 2.000.000, van wie 40 pCt. in de eerste week, 60 pCt. in de eerste maand sterven, waarom de helft van de in Bengalen geboren kinderen de acht niet halen, en slechts een vierde der bevolking de veertig jaar bereikt, waarom 50 pCt. van de kindersterfte aan zwakte bij de geboorte, en 11.4 pCt. aan tetanus toegeschreven moet worden, waarom tusschen 900.000 en 1 millioen menschen jaarlijks aan tuberculose ten offer vallen, waarom tusschen de 11¼ en 17¼ millioen vrouwen van hun trouwdag tot hun sterfdag de buitenwereld niet zien en welke gevolgen dat heeft, waarom 26.800.000 weduwen een menschonteerend bestaan lijden. In die cijfers ligt het probleem, dat de schrijfster met zooveel vuur tracht op te lossen.

Als drie oorzaken van al deze misstanden, en die alle of nagenoeg alle tegelijk werkzaam zijn, noemt de schrijfster een toomeloos fel en vroegtijdig geslachtsleven, een volstrekte onkunde of verwaarloozing van-, en verzet tegen de meest elementaire voorschriften der hygiëne, en, voor alles — als datgene wat deze beide, geslachtsleven en onreinheid, tot den climax van hun gevaarlijkheid voor de volksgezondheid, en dus de volkswelvaart omhoogstuwt — een godsdienst, waardoor ieder onderdeel van het leven aan de strengste voorschriften gebonden wordt, welke voorschriften echter voor een belangrijk deel — juist dat deel waarmee men bij geslachtsleven en voortplanting bij het familieleven te maken heeft — uitsluitend door het geloof in de zielsverhuizing bepaald worden. De bevrijding van de ziel uit het lichaam is voor den mannelijken Hindoe hiervan afhankelijk, dat zijn zoon hem op den brandstapel, waarop zijn lijk verbrand wordt, den schedel inslaat. Het is dus het belang van ieder mannelijk lid der groote Hindoefamilie, om zoo spoedig dit maar eenigszins mogelijk is een zoon te verwekken. Daarvoor is noodig, dat hij trouwt, zoodra hij rijp is, of liever vóór hij rijp is. Dat brengt echter mee, dat ook de meisjes trouwen zoodra of nog liever vóór zij rijp zijn. Het onmiddellijk gevolg daarvan is eenerzijds, in een zoo warmbloedigvolk, een vroegtijdige uitputting, anderzijds de vroegtijdige moederdienst van het kind-vrouwelichaam, ten behoeve der voortbrenging, vóór het daarvoor ten volle rijp is, zoodat niet alleen de meisjes-vrouwen zelf in groote getale bezwijken, maar ook kinderen in grooten getale, hetzij dood ter wereld komen, hetzij in de verste verte niet over de levenskracht beschikken die juist zij, bij de bestaande opvattingen, zoo spoedig noodig hebben.

Hiermede is al veel verklaard. Maar ook de wijze waarop de kinderen geboren worden, draagt tot de verzwakking van het gansche volk bij. Volgens den godsdienst alweer, is de vrouw in den tijd der verlossing onrein. De „normale" praktijk bij den gemiddelden d.w.z. armen Hindoe is daarom, dat die verlossing op de smerigste, opzettelijk daartoe bewaarde lompen en in de vuilste omgeving plaats heeft. De lucht wordt van die ruimte afgesloten, omdat zij koorts heet te brengen. Zoolang de verlossing duurt krijgt de vrouw geen voedsel. Maar omdat zij onrein is, mag geen lid van een der vier kasten ooit tot vroedvrouw bekwaamd worden. Daarvoor dienen vrouwen uit de onreine Pariah's, die daartoe geenerlei opleiding genieten en eenvoudig erfelijk in de plaats van hunne moeders komen, onkundige en bijgeloovige vrouwen dus, die zelf doodarm in een toestand van de ergelijkste vervuiling verkeeren. Voor de laatste operatie trouwens zijn zelfs zij nog niet onrein genoeg! Wat de schrijfster over dit alles vertelt, overschrijdt bijna het ongeloofelijke. Ziehier dus een nadere verklaring van het hooge sterftecijfer voor kraamvrouwen en kinderen.

Geen wonder dat het Hindoe-ras sinds eeuwen achteruitgaat en in weerstandsvermogen onderaan staat. Ook de verschrikkelijke toestand der talrijke weduwen is een uitvloeisel van godsdienstige overtuigingen. Sterft haar man, dan blijkt juist daardoor, dat de vrouw — meisje van negen nog dikwijls — een om en bij vroeger leven verdoemde ziel is. Tevens wordt deze, haar verdoemdheid als de oorzaak ook van den dood van haar echtgenoot beschouwd. Dat zij, waar zulke opvattingen heerschen, en waar in het huiselijk leven de schoonmoeder ten overvloede de volstrekte macht over de schoondochter uitoefent in tallooze gezinnen dan verder geen leven meer heeft, ligt voor de hand. Zelfmoord en prostitutie is dan ook in vele gevallen van deze toestanden het onvermijdelijk gevolg. Ten slotte is de vatbaarheid voor tuberculose en de geringe weerstand tegen ziekten ook nog een gevolg hiervan, dat de godsdienst de afscheiding der vrouw van de wereld gebiedt en millioenen vrouwen aldus in, door de onmogelijke sanitaire toestanden nog verscherpte, ongezonde conditie leven.

In het tweede gedeelte van zijn correspondentie geeft de Londensche medewerker van de „N. R. Crt." een commentaar op het werk van Miss Mayo, waarin hij tot omzichtigheid bij 't lezen en bij 't maken van gevolgtrekkingen aanspoort.

Een aanklacht, en een zoo felle, dat onmiddellijk de vraag rijst, in hoeverre Miss Majo's uiteenzettingen betrouwbaar zijn. Toen zij haar reis begon, waarschuwden Britsche deskundigen haar dat zij vooral niet generaliseeren moest. Toch, zegt zij, zijn er dingen, waarover men generaliseeren kan. Uit alles, wat de schrijfster zegt en aanbrengt, blijkt duidelijk haar overtuigdheid en dat zij haar best gedaan heeft achter de feiten te komen. Maar ook blijkt er uit, dat wij hier met een moderne Amerikaansche vrouw te maken hebben, die juist op het gebied van sexe, familieleven en hygiëne door en door Westersch gevormd is. Bovendien toont zij een speciale, haast exclusieve belangstelling voor den politieken, oeconomischen en maatschappelijken kant van het leven. Groote gebieden van het leven der Hindoes zijn daarbij echter absoluut buiten beschouwing gebleven.

Met twee mogelijkheden moeten wij daarom, al lezend, voortdurend rekening houden, ten eerste dat Miss Mayo in een land van zoo reusachtigen omvang toch te kort en met een te speciaal doel geweest is, en dat haar overbelangstelling voor het een, haar onderbelangstelling voor het andere, haar kijk op het Hindoe-volk in zijn geheel toch min of meer verontzuiverd heeft.

De Mohammedanen sluit de schrijfster uit. Dat zijn er 60 millioen. Ook de Pariah's tellen hier niet mee: van hen heeft de schrijfster allerlei goed te vertellen. Van de landbouwende bevolking — 90 pCt. — geeft zij toe dat sexsueele excessen door hun arbeidsleven zelf aanzienlijk minder zijn. Wat er op die manier ten opzichte van de ergste aanklachten van de bevolking overblijft is eigenlijk niet veel meer dan de ontwikkelde, gegoede en leidende klasse. Komt dit overal duidelijk genoeg uit? De gemiddelde lezer zal Miss Mayo's oordeelen over een veel grooter deel der Hindoe's uitstrekken, en dit vormt zeer zeker een bezwaar tegen

het boek in zijn geheel.

Dan vervolgt de N. R. Crt.: „De leidende klasse, zeg ik, en dit is van belang. Na zorgvuldige lezing van Miss Mayo's boek, zie ik een nauw verband tusschen haar politieke beschouwingen en het feit dat de werkelijke schrille aanklachten zich hoofdzakelijk tegen de meer gegoede klassen in de steden blijken te richten, zie ik in haar boek vóór alles de uitwerking en het bewijs voor een min of meer bedekte politieke stelling, n.l. de volstrekte onrijpheid der leidende Hindoeklasse voor zelfbestuur of liever voor het bewind over het Indische volk. Het is zeer de vraag of Miss Mayo zich geheel bewust geweest is, dat zij, al schrijvende, in plaats van de zoo nauwkeurig mogelijk objectieve waarheid over het Indische volk óók een politieke stelling van haar zelf diende, en dat de politieke stelling niet geheel het resultaat, maar ook de oorzaak van haar onderzoek, en haar visie op het economisch en maatschappelijk leven der leidende Hindoe's geweest is. Ook is het duidelijk, dat wie in den regel slechts ironie heeft voor mannen als Gandhi en Tagore, niet geheel onbevangen tegenover haar taak staat, of, als gevolg van overgroote gevoeligheid voor bepaalde verschijnselen, door de vervulling van haar taak zelf tot eenzijdigheid gedreven is, en dus met voorzichtigheid gelezen moet worden."

Hetgeen de „N. R. Crt." over het boek van mej. Mayo schrijft, is voldoende om iedereen tot de overtuiging te brengen, dat er wel iets nieuws in te vinden is, zij 't b.v. de opgegeven hooge cijfers, maar daarmede is nog niet gezegd dat het medegedeelde als geheel een onthulling te noemen is.

Het vraagstuk van het menschelijk geslachtsleven, verbonden en los van het gezinsvraagstuk, heeft voor elken stam, voor elken godsdienst, voor elk wijsgeerig stelsel een oplossing gevonden. Wie daarin is opgegroeid en er zoo mee vereenzelvigd dat hij het bijzondere ervan niet beseft. Wie de verhoudingen en toestanden van buiten beschouwt staat daarentegen verbaasd over het vreemde en dit is, in zijn oog, onbegrijpelijk en vaak stuitend.

Ik herinner mij een gesprek met een Atjehsch hoofd, waarin het ook kwam op de oplossing die wij, christenen voor dit vraagstuk gevonden hebben. Is 't, zoo vroeg hij, nu heusch waar, dat gij maar één vrouw moogt hebben? Zoo willen 't godsdienst, wet en zeden, verzekerde ik. Hij hield aan: mag een koning, een minister, een generaal, nu heusch maar één vrouw hebben? Altijd dezelfde en altijd maar die ééne?

Hij had 't meer gehoord, hij wist 't dus al. Maar hij kon 't toch zoo moeilijk gelooven, dat hij er zich toch nog maar eens van wilde overtuigen.

Zoo gaat 't ons als wij hooren over de oplossing van het vraagstuk van het geslachtsleven, zooals die door andere volken gevonden en tot godsdienst, wet of traditie gemaakt is. Zoo voor het gezinsleven in China, in Turkije, in Atjeh. Wat de N.R.Ct. van mejuffrouw Mayo overbrengt is voor zoover juist, voor wie Britsch-Indië kent, bekend nieuws. Daarom wordt 't niet telkens weer herhaald, en daardoor heeft zij haar gegevens in korten tijd beschikbaar kunnen krijgen.

Als de aandacht opgeroepen wordt voor kinderhuwelijken in onze Oost, of voor ergerlijke gezinsverhoudingen in de Lampongsche districten schrikt de goegemeente op. Kan zoo iets bestaan, mag zoo iets voortbestaan?! Als over de positie van de vrouw in het gezin in China, in den Mohamedaansche harem geklaagd wordt, schrikt de goegemeente op. Kan zoo iets voortbestaan?! Als een Amerikaansche schrijfster de alarmklok weer eens luidt over gezinstoestanden in Britsch-Indië schrikt de goegemeente op. Kan zoo iets bestaan, mag zoo iets voortbestaan?!

Maar tegelijkertijd treedt de reactie al op tegen den roep om verbetering. Is 't wel zoo erg, wordt niet te veel gegeneraliseerd, beziet men de toestanden niet te veel van vreemdelingen-standpunt? Het stuk in de *N.R.Ct.* geeft aan hoe dit proces in Engeland dadelijk zoo in werking is getreden, en het werkt dan zelf in deze richting ook mee.

De goegemeente tuk op prikkel-lectuur, maar evenzeer gesteld op afwisseling, heeft zich oprecht geërgerd over de weer eens blootgelegde gruweltoestanden, laat zich dan sussen, verliest daardoor tevens belangstelling. Het medelijden slinkt, de aandacht wordt afgeleid, de verontwaardiging sluimert — om na 15 à 20 jaren weer eens opgewekt te worden.

Zij d'e geroepen zouden zijn om het mes in de rotte plek te zetten, hebben vele redenen (meest van politieken aard) om liever niet tot een operatie over te gaan. Wij spreken van „operatie", maar die zou de genezing geenszins waarborgen. Er moet hier veeleer sprake zijn, van een stelsel van volksopvoeding, dat heel geleidelijk verbetering brengt van inzichten en opvattingen.

Wat wij hier zeiden, heeft betrekking op het geslachtsleven in de gezinsverhouding, voor het geslachtsleven daarbuiten, in ontucht, is 't nog erger gesteld. De Volkenbond heeft den strijd hiertegen aangebonden, althans voor wat den z.g.n. handel in vrouwen en meisjes betreft. Kunnen boeken als dat van Miss Mayo meewerken om de Volkenbonds-bemoeienis zich ook te doen uitstrekken tot de verlossing van de vrouw uit ergerlijke toestanden van wet en traditie, dan kan hierdoor wellicht iets ten goede bereikt worden, maar de strijd zal een uiterst moeilijke zijn omdat men hierbij niet te doen heeft, zooals bij ontucht, met een misstand, die iedereen als zoodanig erkent, maar wel met toestanden waarvan het onredelijke en onzedelijke door de betrokken volken niet wordt ingezien, maar di[e] daarentegen, ieder voor zich, even hoog stellen als wij onze, naar hun begrip onredelijke, regeling van het gezinsgeslachtsleven.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur.

Het Secretariaat der afdeeling Amsterdam is van 1 Augustus af gevestigd *van Breestraat 21.*

De Secretaris-Penningmeester van „OOST EN WEST" is tot 15 dezer afwezig.

Van het Informatie-Bureau:

BESTEMD VOOR UITZENDING NAAR NED.-INDIË

G. Heeringa, Politieopziener b. d. Algemeene Poli[tie], Overtoom 501 (II), Amsterdam (W.).
A. J. Dekeling, idem als voren, Ferdinand Bolstr. 81 (I), Amsterdam (Z.).
P. A. Roelans, idem als voren, Capellerlaan 31, Roosendaal.
G. W. van der Zwalm, Adm. Ambtenaar b. h. Binnenlandsch Bestuur, van Oldenbarneveldtstraat 117, Rotterdam.
P. Idsinga, Teekenaar-constructeur b. d. Luchtvaartafd., Van Hogendorpstraat 160 (I), Amsterdam (W.).
C. Sanderse, Kerkhoflaan 36, Vlissingen.
W. H. H. Reijnders, Pelserstraat 2, Roermond.
H. H. Keereweer, Palestinastraat 92b, Rotterdam.
H. van Ess, Van Speijkstraat 15a, Groningen.
J. Stevens, Merwedekade 181b, Utrecht.
H. N. Schweig, Willemsweg 278, Nijmegen.
A. B. Faber, Berg- en Boschweg 14, Apeldoorn.
H. J. Heijnen, Willem II singel 32, Roermond.
W. K. van Wijk, Willem Lodewijkstraat 33, Sneek.
C. W. Oppelaar, Westeinde, Hazerswoude.
J. L. M. Wedemeijer, Linnausparkweg 3hs., Amsterdam (O.).
Th. J. van der Peijl, School voor Verlofsofficieren, Breda.
S. Hoekstra, Goudsbloemlaan 54, 's-Gravenhage.
Allen Candidaat-Gezaghebber bij het Binnenlandsch Bestuur.
Mr. A. J. d'Ailly, Van Eeghenstraat 1, Amsterdam (Z.).
Mr. D. Eggink, Regentesselaan 18, Bussum.
Mr. H. Polak, Gerard Terborgstraat 28, Amsterdam (Z.).
Allen Ambtenaar ter beschikking bij den Belastingdienst.

NIEUWBENOEMDE OFFICIEREN VAN GEZONDHEID

E. Boers, Papengracht 28, Leiden.
A. N. Verveen, Velperweg 52, Arnhem.
Tj. H. Lankamp, Carolieweg 23a, Groningen.
E. M. Elsbach, Brugstraat 7a, Groningen.
Allen Officier van Gezondheid 2de klasse.

INDISCHE VERLOFGANGERS.

J. M. van Valkeuburg, Onderdirecteur v. h. Departement van Gouvernementsbedrijven, Van Weede van Dijkveldstraat 41 te 's-Gravenhage.
Ir. C. A. de Jongh, Ingenieur 1ste kl. b. d. dienst van den Mijnbouw, werkzaam gesteld bij den Opsporingsdienst, Rijnkade 118, Arnhem.
Mr. J. C. Weidner, Landrechter te Pekalongan, p.a. Dr. H. Das, Parklaan 14, Bilthoven.
H. W. van Lieshout, Onderwijzer der 1e kl. b. h. O.E.L.O., p.a. P. Staal, Elzenlaan 11, Eindhoven.
W. Mensomides, Leeraar a. d. H.B.S. te Soerabaya, Westeinde 187b, 's-Gravenhage.
P. J. H. Smeets, Leeraar a. d. H.B.S. te Semarang, Cassem (Roermond).
O. H. Bauer, Controleur 1e kl. b. d. P.T.T.-dienst, Capelle a. d. IJssel.
G. Kulka, Mijnbouwk. opzichter 1e kl. b. d. dienst v. d. Mijnbouw, werkzaam gesteld b. d. Poelan Lavetmijnen, Friedenstr. 26, Werne Kr. Bochum.

Kelder, tijd. wnd. 1ste Commies ter contrôle b. d. Staatsspoor- en Tramwegen, Gallileïstraat 119, 's-Gravenhage.
. R. Bosch, Opperhoutvester b. h. Boschwezen in N.-I., ...quetteweg 17 part. Darmstadt.
. Busscher, Commies b. h. Hoofdkantoor der Opiumregie, Sneeuwklokjesstraat 14, 's-Gravenhage.
. Schültze, Douanekommies 2de klasse, Berkstraat 26, 's-Gravenhage.
. J. Schültze, Commies bij 's Landskas te Cheribon, Berkstraat 26, 's-Gravenhage.
G. den Hollander, Onderwijzer der 1e kl. b. h. O.E.L.O., p.a. hr. Steendam, Hazelaarstr. 9, Den Haag.
Th. Renaud, 1e Commies b. d. Algemeene Rekenkamer, Vaartstraat 68 (II), Amsterdam (Z.).
. de Vogel, Controleur 1e kl. b. d. P.T.T.-dienst, Le...ndael 167, Leiden.
. de Graaf, Referendaris b. d. S.S. en Tramwegen, ...rkt 146, Veere.
. Pietersz, 1e Commies b. d. S.S. en Tramwegen, p.a. F. Weijnschenk, Houtweg 22, Laren.
W. C. Aalsmeer, Med. Leeraar a. d. N.-I. Artsensch. Soerabaya, Alserbachstr. 16, Weenen IX.
. Vierhout, Ir. 2e kl. b. d. P.T.T.-dienst, Valeriusplein ., Amsterdam (Z.).
. C. J. M. van de Loosdrecht, geboren Rieuwers, Onderwijzeres der 2e klasse bij het O.E.L.O., Molenbrug 209, Veenendaal.
. Hornung, Ambtenaar 2e kl. b. d. dienst In- en Uitv. ., p.a. hr. Gephardt, Franklinstr. 104, Den Haag.

J. H. van Bemmel, Boscharchitect 1e kl. b. h. Boschwezen in N.-I., p.a. Hotel de Rijcke, Laan van Nieuw Oost-Indië 14, 's-Gravenhage.
A. J. H. v. d. Veen, Politieopziener 1e kl. residentie Kediri, Billitonlaan 37, Apeldoorn.
J. de Vos, Werktuigkundige b. d. Landsautomobieldiensten der Staatsspoor- en Tramwegen, Deijmanstraat 14a (I), Amsterdam (O.).
L. P. J. Secreve, Onderluitenant Mil. Administratie, Emmastraat 82, Vlaardingen.
K. de Ridder, Kapitein der Infanterie, Laan van Rustenburg 18, Voorburg.
J. H. van Epen, 1e Luitenant der Infanterie, Grensstr. 5, Amsterdam.
P. Jongert, Kapitein der Mil. Administratie, Rembrandtlaan 40, Hilversum.

MET PENSIOEN.

A. J. M. Engelenberg, Resident Banka en Onderhoorigheden, Alex Gogelweg 30, 's-Gravenhage.
L. Mahatita, Kantoorhoofd 1e kl. P.T.T.-dienst, Van Weede van Dijkveldstraat 41 te 's-Gravenhage.

H.H. SECRETARISSEN der afdeelingen worden er nogmaals beleefdelijk aan herinnerd dat in de verschillende rubrieken van het K W. steeds namen voorkomen van personen die in aanmerking komen om voor het lidmaatschap der Vereeniging te worden aangezocht.

Mutatiestaat van 27 Juli tot 3 Augustus.

Nieuwe Leden: Geïntroduceerd door:

. Baerveldt, Consul der Nederlanden te Johannesburg P.o.B. 1828 .... Hoofdbestuur van „Oost en West".
. A. Neeteson, Oud-Luit.-Kolonel Art. N.-I. L., Breda, ...nielaan 283. *f* 5.— .... Afdeelingsbestuur Afd. Breda.
...ier, Hoofdonderwijzer a. d. Europeesche School te ...ongan. *f* 6.— .... Dr. W. F. R. Essed te Semarang.

Afschrijven:

Mevrouwe G. W. J. C. van den Bosch, Nijmegen, P. ...manstraat 117.
A. Schöftlein, oud-Administrateur „Sambiredjo" te Solo.

Adresveranderingen:

. Petit, Secretaris van de afdeeling Amsterdam, van: ...nburgerstr. 34 huis naar: van Breestraat 21.
. F. Lumentut, Amsterdam, van: Nassaukade 164 naar: P. C. Hooftstraat 137.
. Reijendam, Ambtenaar P.T.T., van: Bandoeng naar Amsterdam (O.), Torricellistraat 13. *f* 5.— (heeft contributie '27 reeds voldaan).
. S. J. Liem—Tan, Amsterdam, van: Gerard ...str. 24h. naar: Bosboom Toussaintstr. 28B.
. van Veldhuijzen, van: Den Haag, Daendelsstr. naar: Amsterdam, Anna Vondelstraat 8. *f* 5.— (heeft contributie '27 reeds voldaan).
. van Deventer, van: Haarlem, Parklaan 95 naar: ...n, Torenlaan 15F. *f* 5.— (afdeeling Utrecht).
. Duin, van: Heemstede, Zonnelaan 29 naar: Oosterbeek, Jagerskamp 18. *f* 5.— (afd. Arnhem).
. Schultz, oud-Resident van Timor, van: Koepang naar: Utrecht, Wed No. 7 bij Domplein, p.a. G. W. Schultz. *f* 5.—.
. ...elaar, Kapitein Inf., Amersfoort, van: Borgesius... 29 naar: Utrechtsche Weg 146.
. M. Klerckx, Leeraar Canisiuscollege, Nijmegen, ... Heydenrijckstr. 52, naar: Ubbergsche Veld... 15.
. ...gert, Kapitein-Intendant, van: Weltevreden naar: Hilversum, Rembrandtlaan 40. *f* 5.—.
. Koning, Directeur der Cultuurschool, van: Soekabumi naar: Deventer p.a. Koloniale Landbouwschool. *f* 5.—.
. W. Raedt van Oldenbarnevelt, oud-Luit.-Kolonel N.-I. L., van: Madioen naar: Wassenaar, Backers...laan 60.
. G. Gerlach, Den Haag, van: Papegaaienlaan 12 naar: Patrijslaan 24.
. Andel, oud-Zeeofficier, Den Haag, van: Balistr. naar: Sweelinckplein 67.
. Beijer, Den Haag, van Morsestra 9 naar: Schuytstraat 256.
. W. Harloff, oud-Lid v. d. Raad v. Indië, Den Haag, ...straat, van: 208 naar: 29.
. Königlöw, Arts, Den Haag, van: Reinkenstr. 23 naar: Schuytstraat 242.
. Ogilvie, Den Haag, van: Gerard Reynststr. 16 naar: ... van N. Oost-Indië 41.
. Pantekoek, Gep. Luit.-Kolonel tit. N.-I. L., Wasse..., van: Kerkdam 95 naar: Deijlerweg 89.
. H. E. en E. Roeland, Den Haag, van: Ten Hove... 82 naar: Viviënstraat 55.
. Remeis, Directeur Mulo, van: Gouda naar: Welte..., p.a. Departement van Onderwijs.

Zuster J. Boele, van: Buitenzorg, Tjilendekweg 31, naar: Rotterdam, Hooidrift 157. *f* 5.—.
G. W. de Graaff, Griffier Landraad, van: Den Haag, Thomsonplein 26 naar: Bandoeng, Oost-Einde 45, p.a. Mej. Fuglistlhaler.
Ir. J. Rückert, Directeur van den Gemeente-Woningdienst, van: Amersfoort, Steven v. d. Hagelaan 4 naar: Semarang, p.a. Gemeente-Bureau.
J. F. H. Gijsberts, oud-Onderwijzer 1e kl., van: Rijswijk, Caan v. Necklaan 170 naar: Den Haag, p.a. H.T.O., kamer 126, Laakkade 80.
Ir. F. B. H. Asselbergs, Partner Aia-Bureau, Weltevreden, Oud-Gondangdia, van: No. 1 pav. naar: No. 8 pav.
Mr. H. J. Boswijk, Officier van Justitie, van: Padang naar: Batavia.
H. E. K. Ezerman, geplaatst als Ass.-Resident t. b. in de residentie Palembang.
K. Ch. van Haastert, geplaatst als Ass.-Resident te Moeara Tewe.
A. H. Moreu, Ass.-Resident, van: Grisee naar: Sidoardjo.
K. W. F. van Langen, Kapitein Inf., Bandoeng, van: Nieuw Merdika 38 naar: Soembawastraat 8.
H. G. Binnendijk, van: Semarang, Sompokweg 45 naar: Soerakarta.
M. A. Burgemeester, Hoofdbeheerder Pandhuisdienst, van: Soerabaja naar: Bandoeng.
H. C. M. Dorren, wd. Hoofdcommissaris v. Politie, thans: Soekaboemi, Boenoetweg 21.
Mr. A. Enda Boemi, van: Semarang naar: Soerakarta.
G. C. W. F. Fikenscher, Controleur B.B., van: Djember naar: Bandoeng.
J. van Gessel, Hoofd Amb.-school, van Tjiandjoer naar: Bandoeng, Nieuwe Kerkhofweg 19.
W. A. Heijer, Controleur 1ste klasse P.T.T., van: Probolinggo naar: Soerabaja.
A. H. Hinsen, van: Bantaran-Wlingi naar: Karang Anjer-Blitar.
R. W. Kofman, Controleur B.B., van: Menado naar: Loewoek (Oost-Celebes).
J. G. A. Robert, van: Bengkalis naar: Medan, p.a. Javasche Bank.
J. Snellen van Vollenhoven, Ambtenaar voor Chineesche Zaken, thans: Soembawaweg 17, Weltevreden.
W. H. Sonius, Kapitein Inf., van: Malang naar: Soerabaja.
J. C. Veenemans, Controleur P.T.T., van: Soerabaja naar: Weltevreden.
W. F. van Vliet, Luit.-Kolonel der Genie, geplaatst te Magelang.

VEREENIGING „OOST EN WEST"
HOOFDBESTUUR: HEULSTRAAT 17 'S-GRAVENHAGE

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins-Mauritsplein 23, Den Ha[ag], Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden [uit] Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen doen.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied [aan] personen, van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstr. [17], 's-Gravenhage, Tel. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins-Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752. Dit „Tehuis" biedt [aan] studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland vertoeven, [tegen] matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot [den] Directeur, den Heer J. C. HIETINK, of den Administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", Van-Boetzelaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, [die] met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Tel. No. 50248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna-Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten einde aan [hen], die uit Nederland naar Indië gaan, en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN op huishoudelijk en maatschappelijk gebied, onder leiding van Mevr. J. FRAN[CO] MENDES—Calisch. Spreekuur Donderdagmiddag van 2 tot 4 uur en volgens afspraak, Nic.-Maesstraat [..], Amsterdam, Tel. 22492.
Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, en de Firma MARTINUS NIJHOFF, L. Voorhout 9, Den Haag (bij deze firma alleen die met een *), zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk.)
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

2. Onze Oost II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.
Prijs: **f 0.95** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

* b. Onze West, tweede druk, bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overz. Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

* No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

* No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie.)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2e, verbeterde druk.)
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

* No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederlandsch-Indië, zoomede voor verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken en Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Opnieuw herzien.) .... Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

* No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

* No. XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber (caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Ned.-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën .... Prijs: **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
" 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
" 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
" 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
" 8. De Europeesche vrouw in Indië.
" 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
" 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
" 2. Het Javaansch tooneel.
" 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
" 4. De theecultuur op Java.
" 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
" 6. Een doode taal in Indië.
" 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
" 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
" 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
" 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
" 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
" 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
" 4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
" 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
" 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië.
" 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Wnd. Vertegenwoordiger in Nederlandsch-Indië Mr. M. J. A. Oostwoud-Wijdenes, President Landraad, Tandjong Balei (Sumatra's Oostkust).

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN:
Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag
Telefoon 14519, Postgiro 14574

Ind. Vertegenwoordiger in N.-I.. Mr. M. J. A. Oostwoud-Wijdenes, Pres. Landr., Tandjong Balei (Sumatra's Oostk.).

Opgericht 21 Maart 1900 door Kolonel G.E.V.L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIËN:
N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag
Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD TE VERMELDEN

T BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER ORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIE

Indische Tentoonstelling te Arnhem
11 Juni—28 Juli 1928.

—o—

Behalve de genoemde propagandamiddelen is er een Schoolcomité benoemd, dat speciaal de propaganda voor de schoolbladen ter hand heeft genomen. Veel waarde toch meenen wij te moeten hechten aan een druk schoolbezoek, om op die wijze Nederland nader te brengen tot alles, wat verband houdt met onze Indiën.

Verscheidene schoolbladen werden dan ook bereid gevonden, plaatsruimte ter beschikking te stellen voor publicaties omtrent de Tentoonstelling. En nu werden van verschillende zijden brieven ontvangen met adhaesie-betuigingen en toezeggingen het volgend jaar het schoolreisje naar Arnhem te maken.

Tegen het eind van dit jaar wordt de definitieve, mooie, gekleurde reclameplaat overal in den lande verspreid,

Voor ons propagandawerk ontvangen wij thans van alle zijden steun. Vele aanvragen om briefkaarten komen binnen, veelal met betuigingen van sympathie met ons streven.

Ook ontvingen wij van de N. V. Internationaal Reisbureau het aanbod, gedurende den Tentoonstellingstijd bij hare kantoren te Den Haag, Rotterdam en Arnhem, toegangsbewijzen te verkoopen en speciale tochten naar de Tentoonstelling te organiseeren.

Ook het aantal vereenigingen, die toezegden, het volgend jaar hunne Jaarvergaderingen te Arnhem gedurende de Tentoonstelling te houden, neemt steeds toe.

(Wordt vervolgd).

Gaarne ontvangen wij nog aanvragen om platen en briefkaarten, die wij U franco tegen het door U gevraagde aantal toezenden.

Ons adres is: *Nieuwe plein 52, Arnhem.*

AAN DE LEDEN. Mogen wij op Uwe medewerking rekenen om het ledental onzer Vereeniging te doen toenemen? Als ieder lid slechts één nieuw lid introduceert, zal onze wekelijksche Mutatiestaat een sprekende rubriek vormen, die getuigenis aflegt van ons werkelijk streven naar verhooging van den bloei van „Oost en West".

De Eerste Hygiëne Tentoonstelling in Nederlandsch-Indië.

Haar ontstaan, opzet en doel,

door

M. A. J. KELLING.

Secretaris van het Hoofd-Comité der E.H.T.I.N.I.

—o—

Het plan tot de organisatie van deze Eerste Hygiëne Tentoonstelling in Nederlandsch-Indië is geboren uit het inzicht, dat de tegenwoordige generatie der bevolking van Nederlandsch-Indië voor de overgroote meerderheid de weldaden van een geregelde zorg voor de gezondheid niet kent, of zelfs geringschat, en dat deze geringschatting in hoofdzaak berust op gebrek aan kennis van het menschelijk organisme en van zijn levensvoorwaarden. De tentoonstelling wil daarom de gedachte verwezenlijken, die alle vooraanstaande hygiënisten reeds sedert jaren in hun boezem dragen, de gedachte: *de regelen der gezondheidsleer in alle kringen der bevolking bekendheid te doen verkrijgen, de menschen tot het bewustzijn te brengen, dat de gezondheid een der voorname bronnen is van menschelijk geluk, van lichamelijk en zedelijk welzijn, en een ieder op overtuigende wijze duidelijk te maken, dat het in de macht van elk individu ligt, zijn gezondheid en zijn krachten te behouden en te verhoogen.*

Wie zich met liefde aan de studie van hygiëne, in het bijzonder van de sociale hygiëne, wijdt, zal spoedig tot de vaste overtuiging komen, dat nog onmetelijke schatten aan kracht en leven in de diepte der menschheid, *vooral ook van dat deel, hetwelk deze rijke eilanden bevolkt,* verborgen liggen, en dat deze aan het licht kunnen worden gebracht wanneer het gelukt, den algemeenen gezondheidstoestand hier in Indië te verbeteren. En wanneer men dan leert, dat honderden en honderden millioenen aan geldswaarde jaarlijks verloren gaat bij den arbeid, door uitgaven voor ziekten en epidemieën, door ondersteuning der armoede, die dikwijls een gevolg is van lichamelijke gebreken, door onkosten voor de bestraffing van handelingen in strijd met de wet, waarvan in verrassend vele gevallen in slechte gezondheids- of woningtoestanden de oorzaak moet worden gezocht, dan komt men tot de slotsom, dat *ook in nationaal economisch opzicht de bevordering van de lichamelijke gezondheid der breede volksklassen buitengewoon gunstige gevolgen moet hebben,* geheel afgezien van de nog belangrijker ethische en zedelijke voordeelen.

Voor een tentoonstelling kan men gemakkelijk vele bezoekers trekken, en dit gaf bij ons den doorslag een tentoonstelling te organiseeren, want ons doel, *zoo groot mogelijke kringen der bevolking* met de regelen der gezondheidsleer op de hoogte te brengen, zal alleen worden bereikt, wanneer onze onderneming de aandacht van iedereen op zich zou vestigen.

Daarom hebben wij dadelijk aansluiting gezocht met een bestaande organisatie, die jaarlijks duizenden Europeanen en tienduizenden Inlanders trekt: de Nederlandsch-Indische Jaarbeurs. Het Jaarbeursbestuur sympathiseerde van stonde aan met ons plan. Door ons besluit een tentoonstelling te organiseeren, vervielen tevens eenige moeilijkheden, die anders zouden gebleven zijn. De organisatie van zulk een tentoonstelling is een krachtige aansporing voor den ijver van alle medewerkers, waardoor deze hun uiterste best doen, de geschikte objecten te verzamelen.

De tentoonstelling gaat uit van de als rechtspersoon erkende *„Vereeniging tot Bevordering der Hygiëne in Nederlandsch-Indië".*

Reeds sedert tientallen van jaren wordt door de beschaafde wereld het tentoonstellingswezen gebruikt, om weten en ervaring op verschillend gebied onder de groote massa te verbreiden. Wanneer deze methode in weerwil van de daaraan verbonden technische en financieele bezwaren, — vooral in een land als Indië — zich echter wil handhaven als middel om het volk te leeren, dan moet het vooral aan twee hoofdeischen voldoen, wil men de levensvatbaarheid niet reeds dadelijk illusoir maken: in de eerste plaats *de keuze van het onderwerp,* en in de tweede plaats *de methode van organisatie.*

Aan den eersten eisch is door deze Tentoonstelling ten volle voldaan: *verspreiding onder alle lagen der bevolking van kennis der gezondheidsleer van hare practische toepassingen.*

En wat den tweeden eisch aangaat, de meth van organisatie, dus van de tentoonstellings- niek: ook daaraan is voldaan zoover dat mogelij in een land als Indië, waar het aantal menschen lust, kennis en tijd heeft om een dergelijke on neming *geheel belangeloos* op te zetten, zeer ge is. Slechts in nauwe samenwerking van wetens practijk en kunst is ten deze resultaat te verwa ten. Tijd*geest* en tijds*maak* moet bij den opzet tentoonstelling voortdurend in het oog worden houden. En dat was niet gemakkelijk in een niaal-milieu!

Anders is het een tentoonstelling in Europ organiseeren, waar alle moderne hulpmiddelen het tentoonstellingsbestuur ten dienste staan een contingent bezoekers, dat arriveert in Pullm en D-treinen of zelfs met vliegmachines . . ." Indië, waar de bevolking nog op een geheel niveau van ontwikkeling staat. Menschen, hun denken en doen nog ingesteld zijn op p tieve toestanden kan en mag men niet tracht winnen voor de beginselen der hygiëne door tabellen, curven en statistieken voor te hou Platen, teekeningen, diorama's met lichteffe modellen, in bonte rij opgesteld: slechts dáár eenig nut van worden verwacht.

Het behoeft dan ook nauwelijks te worden zegd, dat er — aanvankelijk schijnbaar on komelijke — technische, wetenschappelijke en but not least, financieele bezwaren waren te winnen. Maar die zijn overwonnen. En E.H.T.I.N.I. *is* er! Laat zij velen, laat zij g Indië ten zegen zijn.

Toen de initiatiefnemers voor deze tentoo ling — bij de sluiting van de 6de Jaarbeurs 1925, — voor het eerst het plan opperden om gelegenheid te benutten, dat op Jaarbeursd duizenden der Europeesche en tienduizenden Inheemsche bevolking Bandoeng bezoeken, om alleen financieele en economische resultaten reiken, doch ook *moreel* nut te trekken uit volkssamenkomsten, door onze medemenschen der kennis te laten maken met de zegeningen hygiëne, hadden zij niet kunnen verwachten, hun gedachte in zoodanige vormen verwe zou kunnen worden als deze tentoonstelling te zien geeft.

Zoo dikwijls wordt door onze landgenooten Moederland smalend gesproken over de zwoeg de Tropen, die uitsluitend bedacht zijn op voordeel, die „denken in guldens" en geen oog ben voor de nooden en behoeften hunner menschen.

Ziet hier een schitterend bewijs van het deel!

De ongeveer honderdduizend gulden, die n waren voor deze tentoonstelling, zijn uitsl door Indië bijeengebracht. Ongeveer *f* 55.000 contanten en de rest „in natura", n.l. in ten stellingsobjecten en werkkracht. Deze tento ling was echter nimmer geslaagd, indien In niet een dergelijke persoonlijkheid had als voorzitter: Prof. H. M. Neeb, aan wiens bu wone energie, bovenmenschelijke toewijding en doorzettingsvermogen het te danken is, E.H.T.I.N.I. is, wat de bezoeker ziet.

De eerste expositie op hygiënisch gebied 1911 te Dresden gehouden, die op de gehe schaafde wereld een zoo machtigen indruk gemaakt en voor velen toen een openbaring heeft voor Duitschland gedurende de seder verloopen 16 jaren vele zegenrijke gevolgen Daaruit zijn o.a. een blijvend hygiënisch m en reizende hygiënische musea ontstaan, di voortdurend hun heilzamen invloed doen g

Sindsdien zijn vele groote en kleinere expositie, zoowel in Europa als in andere deelen gevolgd, het laatst in het afgeloopen j Düsseldorf: de ongeëvenaarde en gr *„Ge-So-Lei".*

In Azië is de E.H.T.I.N.I. de eerste, die zoo internationaal, dan toch een interlocaal ka draagt. *Heel Indië heeft meegedaan om E.H.T.I.N.I. te doen slagen.*

In navolging van Dresden ligt het in de be van het Bestuur der *Vereeniging tot Bevord der Hygiëne in Nederlandsch-Indië,* van wi E.H.T.I.N.I. uitgaat, om deze tentoonstelling n loop om te zetten in een permanent museum, langzamerhand verder uitgebreid zal kunnen den. De E.H.T.I.N.I. is dus de eerste uiting v

kzaamheden der als rechtspersoon erkende eeniging tot bevordering der Hygiëne in Ned.-I. Deze Vereeniging, waarvan Z.E. de Gouverneur-Generaal het Beschermheerschap aanvaardde, acht het middels haar naam aangegeven doel te bereiken door na deze E.H.T.I.N.I. een museum te stichten in samenwerking met den Dienst der Volksgezondheid, waarvan de grondslag gevormd zal worden door de inzending van dezen Dienst op de E.H.T.I.N.I. en door alle andere inzendingen, die aan deze Vereeniging zullen worden afgestaan. De bedoeling is dit museum naar omstandigheden geheel dan wel gedeeltelijk te bezigen voor het houden van plaatselijke tentoonstellingen, als hulp bij het houden van voordrachten ter verspreiding van hygiënische begrippen onder de bevolking dezer Gewesten en tenslotte ten dienste van het onderwijs aan de a.s. Medische Hoogeschool en aan de Technische Hoogeschool.

Natuurlijk is de E.H.T.I.N.I. niet op één lijn te stellen met haar oudere zusters: de hygiënische toestanden in Europa en in deze Gewesten zijn zoo verschillend, men bemerkte dat telkens weer gedurende de tot standkoming dezer tentoonstelling. In Indien, waar ginds reeds sedert een eeuw hard gearbeid aan de tot standkoming van publieke gezondheidswerken, staan wij hier pas aan het begin daarvan. Hoe menigmaal ontving het tentoonstellingscomité de mededeeling van autoriteiten uit Gewesten en Locale Ressorten, dat zij tot hun leedwezen niets hadden in te zenden, omdat er in hun gebied *nog niets aan hygiëne was gedaan!*

Deze tentoonstelling kan daarom gevoegelijk worden beschouwd als een peilglas, waarop de huidige stand der hygiëne in deze Gewesten staat te lezen. Het is in Indië de eerste maal, dat wij dien stand niet waarnemen uit verslagen en rapporten, doch aanschouwelijk vóór ons zien. In den vollen zin des woords is zij dus *een enquête-tentoonstelling.*

Wat den opzet der E.H.T.I.N.I. aangaat het volgende.

De tentoonstelling bestaat uit 4 *afdeelingen,* die weer in *groepen* werden onderverdeeld.

De 1e afdeeling omvat in groote sprongen de geneeskundige ontwikkeling der hygiëne uit de gezondige wetenschappen in het verloop der eeuwen; daarbij is getracht ook naar voren te brengen wat in Nederlandsch-Indië zelf verricht werd door geneesheeren en hygiënisten.

In deze afdeeling werden ook geplaatst eenige speciale inzendingen van instituten, laboratoria, onderwijsinstellingen, bibliotheken en vereenigingen op hygiënisch gebied.

De 2e afdeeling bestaat uit eene groote verzameling fraaie, onder deskundig toezicht van Dr. F. Oudendal, oud-leeraar aan de S.t.o.v.i.a., grootendeels naar natuurlijke praeparaten door Mevrouw A. M. Augustijn—Bik vervaardigde aquarellen, welke in de eerste plaats de besmettingskiemen weergeven van de verschillende o.a. hier voorkomende, voornaamste infectieziekten en in de tweede plaats enkele lichamelijke afwijkingen demonstreeren, welke door deze kiemen in onze organen teweeggebracht worden. Waar nuttig en noodig ter verduidelijking deze afdeeling aangevuld met lantaarnplaatjes, wasmodellen en moulages, terwijl eene korte, overzichtelijke toelichting aan een en ander is toegevoegd.

De 3e afdeeling omvat een groot aantal groepen der *toegepaste hygiëne* en kan zeker als de belangrijkste worden aangemerkt: hier wordt getoond tot welke practische resultaten de toepassingen der theoretische gezondheidsleer hebben geleid.

Groep A is zeer omvangrijk en vormt een zooveel mogelijk aanschouwelijk geheel op het gebied der assaineering, n.l.: watervoorzieningen, het faecaalvraagstuk, de verwerking van het huishoudwater, het regen- en afvalwater, het vraagstuk der andere vaste afvalstoffen, bodem-assaineering en de uitvoering van technische werken.

Groep B heeft betrekking op de *woninghygiëne* in de tropen, zeer zeker ook een onderwerp van groot belang; zulks moge o.a. blijken uit de proeven der regeeringsbemoeienis ter zake in samenwerking met de locale ressorten.

Groep C: *voedsel- en dranken-hygiëne* met alles wat daaraan vastzit, is zeker niet minder belangrijk, zooals blijkt uit de groote zorgen, welke vooral de gemeenten zich getroosten om daarin verbetering te brengen.

Groep D: *epidemiebestrijding en gezondheidszorg* vormt een der fundamenteele bemoeienissen van Regeering en Gemeente(n) in den preventieven en repressieven strijd tegen het groot aantal, in de tropen bekende, besmettelijke ziekten; eene krachtige en doelmatige organisatie van deze groep vormt een der hechtste bolwerken tegen epi- en endemische infectieziekten.

Groep E: hygiëne der hotels, sociëteiten, restaurants, andere eetgelegenheden, zweminrichtingen, slachtplaatsen, passers, bakkerijen, mineraalwater- en stroopfabrieken, vee- en paardenstallen enz. is eveneens een groep, die onze volle aandacht waard is. Als een der belangrijkste factoren, welke daarbij o.a. naar voren treedt, moet genoemd worden de bestrijding der vliegenplaag, welke insecten, zooals bekend, verantwoordelijk gesteld dienen te worden vooral voor de mechanische overbrenging van verschillende besmettelijke ziekten.

Groep F: de *vervoers-hygiëne* o.a. scheepvaartverkeer, spoorwegen, trams, auto's, rijtuigen enz. is voor den tropenmensch eveneens van veel belang; er bestaan toch op dit gebied nog toestanden, die met de meest elementaire hygiëne-beginselen den spot drijven. Ook de politie-zorg in de steden bij ziekten en ongevallen verdient de aandacht.

Groep G: Schoolhygiëne, tucht- en opvoedingswezen vormen een nog betrekkelijk weinig ontgonnen terrein. Het valt te betreuren, dat waar zoovele millioenen voor onderwijsdoeleinden worden uitgegeven, het gebied der school-hygiëne nog zoo weinig de aandacht heeft. Waar in Europa, vooral in Amerika op dit gebied zoo enorm veel voor de gezondheidsbelangen van het schoolkind gedaan wordt, daar is hier in Nederlandsch-Indië de organisatie van schoolartsen en zusters helaas nog zoo weinig gevorderd. Eene goede regeling op dit gebied zal zonder twijfel opzienbare en nooit te voren vermoede feiten aan het licht brengen, welke zullen aantoonen, dat men reeds te lang met hygiënische schoolvoorziening gewacht heeft.

Groep H: lichamelijke-, sport- en geestelijke hygiëne. Vooral de hygiëne der *padvinders* mag zich in de laatste jaren in eene toenemende belangstelling van Regeering en publiek verheugen; deze groep kon derhalve in den opzet van onze tentoonstelling evenmin gemist worden; zij beoogt toch in hoofdzaak de gezonde, krachtige ontwikkeling van kinderen en de rijpere jeugd te bevorderen, zoowel lichamelijk als geestelijk.

Het gezonde kind vormt de kracht der toekomstige natie.

Groep I: bevolkings-, militaire-, marine-, provincie-, gewestelijke- en gemeentelijke hygiëne vereischt wegens hare bekende belangrijkheid geen nadere toelichting. Vooral de gewestelijke en gemeentelijke zorg op hygiënisch gebied hebben zich in de laatste jaren op krachtige wijze ontwikkeld ten bate van eene groote verbetering op het gebied der openbare gezondheid.

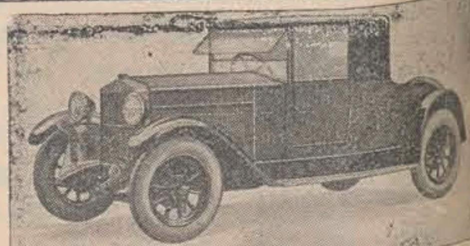
De grootere Indische gemeenten en sommige gewesten komen dan ook op onze tentoonstelling met instructieve inzendingen voor den dag; mogen deze voorbeelden voor andere achterlijke locale ressorten eene aansporing zijn tot krachtiger hygiëne-actie en door ons Comité ontvangen brieven met de mededeeling: „In dit ressort valt op hygiënisch gebied niet of zoo goed als niets te vermelden", tot het verleden gaan behooren.

Groep J omvat het belangrijk gebied der *plantage-hygiëne,* waarbij naar voren kan worden gebracht hetgeen voor de gezondheid der koelies en vrije arbeiders door de cultuurondernemingen wordt verricht. Ten aanzien hiervan bestaan vooral in Nederland, zelfs in vooraanstaande kringen, vaak nog zonderlinge begrippen. Het heeft daarom zijn zeer groot nut te toonen, dat tegenwoordig voor de Inheemsche werkkrachten goed gezorgd wordt. Deli, de bakermat der koelie-hygiëne, het Suiker-Syndicaat op Java zijn treffend vertegenwoordigd. Ook enkele bergcultures hebben ingezonden.

Groep K: de kleeding-hygiëne in de tropen, schoeisel en hoofdbedekking komen uit met afdeelingen voor militaire, civiele, vrouwen- en kinderkleeding, waarbij ook de Chineesche en Inlandsche kleederdrachten verzorgd zijn geworden. Ook deze groep is voor den tropenbewoner van groote, practische beteekenis.

Groep L: bedrijfs- en fabrieks-hygiëne, gevangenis-hygiëne enz. vormen een gebiedsdeel, waaromtrent van de laatste jaren ook belangrijke gegevens verstrekt kunnen worden; herinnerd behoeft slechts te worden aan het tin-, steenkolen-, petroleum-, goud- en zilvermijnbedrijf, de groote verbeteringen aangebracht aan en het veiligheidstoezicht uitgeoefend op fabrieken; de hygiënische contrôle in de gevangenissen; de instelling van jeugdgevangenissen.

Het heeft zijn groot nut naar voren te brengen

wat in het bijzonder door de Regeering terzake bereids werd verricht en met welke resultaten.

Groep M: Stedenbouw, Stadsaanleg, wegen-hygiëne, bestrijding van stof-, rook- en stankplaag vormen eveneens onderwerpen van zeer a[illegible]el belang in het bijzonder ten aanzien van de [illegible]entelijke gezondheidszorg. Bekend mag o.a. worden verondersteld de Regeeringsbenoeming eener wegen-commissie, welke reeds veel nuttig werk verricht heeft.

Groep N: Ziekenhuiswezen omvat eveneens een onderwerp van groote modernisatie en snel progressief uitbreidingstempo. Het is naar het oordeel van ons Comité van eminente beteekenis het publiek en de regeeringspersonen te laten zien, hoe de verzorging der zieken, in het bijzonder ook der Inheemsche bevolkingsgroepen, enorm verbeterd is geworden, terwijl de inrichting zelve ook aan veel hoogere eischen der medische wetenschap en hygiëne zijn gaan beantwoorden.

Groep O: Zuigelingen- en kinderhygiëne in het bijzonder ook de Inheemsche bevolkingsgroepen zijn waard nauwkeurig bestudeerd te worden; er bestaan toch op dit terrein nog zulke ten hemel schreiende, onhygiënische toestanden, dat het ten volle verantwoord mag heeten, ook daarop de aandacht der autoriteiten te vestigen.

Groep P: Veterinaire hygiëne voor zooverre voor den mensch van belang, vormt een niet minder belangrijk onderdeel, vooral ten aanzien van de voeding van den mensch; de besmetting van ons lichaam met verschillende wormsoorten, paratyphus-ziekten en andere bacterieele infecties wettigen ten volle de opname van deze groep in den opzet van ons schema.

Groep Q: propagandadienst, w.o. onderricht in de hygiëne op school en in huis. Een goed geleide propagandadienst door daarvoor berekende medici en elementair onderwijs in de gezondheidsleer op de daarvoor in aanmerking komende scholen zijn de machtigste hulpmiddelen ter verspreiding van de hygiëne-beginselen onder alle lagen der bevolking, tevens de krachtigste strijdmiddelen tegen onwetendheid en verkeerde toepassingen op gezondheidkundig gebied.

Het verdient daarom ten krachtigste aanbeveling, dat van Regeeringswege zoo spoedig doenlijk een doeltreffende propagandadienst in het leven worde geroepen en zoodanig georganiseerd, dat hij de eenvoudige volksmassa weet te bereiken; de voorziening op dit gebied is thans nog meer dan treurig te noemen.

De *4e* afdeeling omvat tenslotte de inzending van hygiënische gebruiks- en verbruiksartikelen door handelshuizen, waardoor het publiek zal kunnen kennis maken met de practische toepassingen vooral voor het huishoudelijk gebruik.

„Het begrip: „'s menschen gezondheid in heete gewesten" was vroeger nauwer omgrensd dan thans. De tropische gezondheidsleer onderzocht den invloed van de keerkringsluchtstreken op het gestel *van den Europeaan.* Diens aanpassing aan het tropische klimaat was haar doel.

Dezelfde leer heeft nu ruimer gezichtskring. *Het behoud van alle individuën, die in tropische omstandigheden leven, gaat haar aan.* Ten volle heeft zij zich ontwikkeld als een deel der tropische geneeskunde, dat *de verbetering der volksgezondheid in de heete luchtstreken beoogt".*

Deze woorden van Prof. Dr. J. J. van Loghem, directeur der Afdeeling Tropische Hygiëne van het Koloniaal Instituut, zijn volkomen juist. Steeds meer wint het inzicht veld, dat vele „zwakheden" van het Indische volkskarakter, inzonderheid gebrek aan volharding, aan spaarzin, aan doorzettingsvermogen, aan arbeidsprestatie, niet anders zijn dan de psychische gevolgen van physieke oorzaken. *In vele streken van Indië woont een ziek volk. Laat ons bekennen:* er is niet genoeg gedaan om dat te veranderen. Men doet nu iets meer en het is inderdaad een geweldige taak, die nog wacht. Maar zeker is het, dat zelfs het, dit jaar weer gestegen, sterftecijfer bij lange na den toestand niet juist weergeeft, bijv. de weinig gevaarlijke mijnwormziekte knaagt mèt de malaria de krachten dezer volken weg. Een lichamelijk ongezond volk is gemakkelijk vor ongezonde gedachten toegankelijk; en alweer valt hier de hooge plicht samen met het rechtstreeksch belang: *wie het volk gezond maakt, versterkt het bewind.*

Nooit schijnt mij daarom de tijd voor een beweging, die ten doel heeft, de gezondheidsleer in Indië voor ieder mensch toegankelijk te maken, gunstiger dan nu.

Aan den eenen kant doet ons de moderne weten-schap met haar groote ontdekkingen en resultaten van onderzoek de middelen aan de hand, verniel-gende ziekten, waar men vroeger machteloos tegen-over stond, te bestrijden; aan den anderen kant stelt zij ons met de studie van het wezen der ge-compliceerde organische functies in staat, de ge-zondheidsleer, ik zou haast zeggen: „als kunst" te beoefenen.

Eén ding wensch ik hier speciaal op te merken, om de eventueele vrees, dat door de tentoonstel-ling wellicht de bevolking tot eischen zou kunnen worden aangespoord, welke zware financieele las-ten zouden veroorzaken, elken grond te ontnemen.

De persoonlijke lichaamsverzorging is een zeer *goedkoope kunst,* juist de welstand — dit weet ieder medicus en ieder hygiënist, — is dikwerf de bron van lichamelijke ongemakken en gebreken. „Om gezond te zijn moet men arm zijn", zegt een beroemd schrijver. Bezigheid en matigheid, ook ge-dwongen, zijn de beste waarborgen voor een gezond leven en een gelukkigen ouden dag.

Drie middelen zijn er, *drie buitengewoon een-voudige en goedkoope middelen,* die de elementen der gezondheidsleer vormen, en wel: *zon, lucht* en *water.* Deze zijn hier in Indië vrijwel overal in ruime mate aanwezig en staan dus rijken en armen in overvloed ter beschikking. Een voorname taak van onze tentoonstelling is: *te leeren hoe men de oerkrachten moet gebruiken en de menschen toe te brengen, na te denken over hun doen en la-ten, hen aan te sporen, arbeid en rust, voeding en woning rationeeler in te richten.*

Ten slotte nog het volgende aangaande *het doel* dezer tentoonstelling, in aansluiting op hetgeen wij dienaangaande in de voorgaande pericopen reeds hebben medegedeeld. Het kan categorisch in de volgende 7 punten worden samengevat:

1e. Een zooveel mogelijk aanschouwelijken in-druk vestigen van de verschillende ziekten en fac-toren, welke de menschelijke gezondheid in de tro-pen bedreigen.

2e. Het bekend stellen van de regelen der gezond-heidsleer en van hare practische toepassingen, om het optreden der sub 1e genoemde ziekten en de inwerking van schadelijke factoren zooveel moge-lijk te voorkomen (preventief), dan wel reeds be-staande ziekten en ongunstig werkende invloeden met kracht te bestrijden (repressief).

3e. Het aangeven hoe die toepassingen op de een-voudigste, doeltreffendste en minst kostbare wijze ten uitvoer gebracht kunnen worden, daarnevens de demonstratie van statistieken en grafieken be-treffende de met die maatregelen bereikte verbete-ringen in den algemeenen gezondheidstoestand.

4e. De bezoekers tot dieper doordenken en in het bewustzijn te brengen, dat gezondheid is één der voorname bronnen van menschelijk geluk, rijkdom en tevredenheid, van lichamelijk en zede-lijk welzijn en van krachtig arbeidsvermogen en weerbaarheid.

5e. Het besef wakker te roepen, dat een ieder voor een belangrijk deel niet alleen verantwoordelijk is voor de instandhouding dan wel verbetering van zijn *eigen* gezondheid, maar ook voor die van zijn ge-zin en vaak ook die zijner medeburgers, derhalve van de groote gemeenschap.

6e. Een ieder te doordringen van hetgeen men dient te weten wat een verstandig mensch en plichtmatig burger in de groote menschenmaat-schappij uit een hygiënisch oogpunt heeft op te volgen, dan wel moet nalaten om de algemeene ge-zondheidsbelangen te bevorderen.

7e. De toepassing van een *visueele* opvoedkunde in de gezondheidsleer, welke voor een zeer groot aantal personen uit alle bevolkingsgroepen toe-gankelijk is, daar toch eene expositie in den regel een concentratiepunt vormt van belangstellenden; dit systeem is het, dat veelal op het groote publiek den meest blijvenden indruk achterlaat.

Op de hiervoren aangegeven wijze georganiseerd, zal deze Hygiëne-Tentoonstelling naar onze opvat-ting niet alleen van practisch-opvoedkundige waarde zijn voor de bevolkingsgroepen *„en masse"*, doch tevens *individueel* nuttig zijn voor hen, die zich krachtens ambt of beroep met de openbare ge-zondheid hebben bezig te houden, zoodat zij na af-loop der expositie gelegenheid te over zullen heb-ben om het daarop *geziene* en *begrepene* in eigen werkkring zoowel als in particuliere omgeving toe te passen en verder te verspreiden.

De tentoonstelling is zóó ingericht, dat zoowel opvoeder als arts, technicus en sociale werker, in

...ort de vertegenwoordigers van alle beroepen ...de E.H.T.I.N.I. nut kunnen trekken. De ten...stelling laat zien, hoe in minder tientallen ...is bereikt, wat honderden jaren vergeefs ge...werd. Thans zijn in landen, waar men de ...eene beginselen der gezondheidsleer systema...toepast, vele gevreesde ziekten gebannen, het ...sche leven is van vele gevaren en onbehage...heden verlost.

...maatregel op het gebied der openbare ge...heid heeft kans van slagen, indien niet de be...te daaraan *door de groote massa* wordt ge...

...nu is de beste wijze om deze behoefte levendig ...en worden: de *aanschouwing* van het goede ...gebied, desnoodig — ter vergelijking —, ...het onvolmaakte of het gebrekkige.
...toe wil deze tentoonstelling aan alle bezoe...de gelegenheid bieden. Zonder de volledige ...werking van de bevolking is de bescherming ...volksgezondheid, zelfs met de beste wettelijke ...gen, niet mogelijk. Gemis aan kennis bij de ...is in het algemeen de oorzaak, dat hare ver...tot een hooger levenspeil, dikwerf zoo lang ... Die *kennis* nu dient hun op alle gebied te ...n bijgebracht, *vooral op dat der hygiëne*, op...e volksgezondheid en ten gevolge daarvan de ...racht in alle opzichten zullen winnen.
...voorbeeld slechts:
...verstrekking van bacteriologisch zuiver ...water is ongetwijfeld heel mooi, maar wat ...men er mee, als de persoon aan wie het ver...wordt, liever put- en kaliwater gebruikt? ...de voordeelen van dat zuivere drinkwater ...seft?
...de maatregelen ter bevordering van een ...sch bewonen van de kampong-huizen zijn ...*indien de betrokkenen iets van die maat... begrijpen*, en er iets voor gevoelen, kùnnen ...en.

...controleeren van voedingsmiddelen, door ...de infectie kan worden overgebracht, zou ...neerkomen op een algemeen verbod voor ...n van bereide voedingsmiddelen, die langs ...g aangeboden worden, want een groot deel ...olking eet meer buiten- dan binnenshuis; en ...r de invoering van een dergelijk verbod is ...ste vereischte, dat de bevolking *begrijpt*, ...n het gaat, *dus hygiënisch opgevoed is*.
...te veel werkt men in Indië nog repressief, ...men is meer ingesteld op het *genezen* dan op ...veel belangrijker *voorkomen*. En dat, ter...een axioma is, dat voorkomen *beter* is dan ...n.

...genwoordige maatschappij is uiterlijk nog ...heel op genezen ingericht. Wat ziet men in ...westen van voorkomen van ziekten? Wei...e meening wordt gesuggereerd, dat genezen ...otsch werk is. En in gevallen, waar voor...te laat is, is dat ook zoo. Het water, dat zoo...ondheid brengt, wordt gezuiverd en opge...in een inrichting, die, hoe belangrijk ook, ...poneert, niet spreekt tot het gemoed. De ...velerlei maatregelen, in het belang der ...ondheid van boven af getroffen, men ziet ...merkt er zoo weinig van, men hoort noch ...er bijna van.
...and zwaar ziek en hij geneest, dan heeft de ...ende arts voldoening van zijn arbeid, zijn ...het wekt hem op tot verderen arbeid. Van... genezen den aanstaanden arts aantrekt, ...e doet krijgen voor zijn aanstaand beroep. ...ondheidsleer ziet hij weinig*. En wat hij ...ziet, zijn statistieken, curven, cijfers en die ...niet tot hem, wekken zijn belangstelling ...t is dus volkomen verklaarbaar, dat de ...nde geneesheer op een gezondheidstentoon...als die te Bandoeng veel op kan steken.
...voor medici geldt, geldt eveneens voor tech...menschen die de verschillende sanitaire ...gen moeten ontwerpen en uitvoeren, de ...de personen, die de zoo belangrijke sani...tgeving moeten bezorgen en de vele an...zooals de B.B.-ambtenaren, die later, in de ...ppij getreden, de samenleving moeten be...tegen de aanvallen van bacteriën, proto...ormen, muskieten, vliegen, vlooien en hoe ...rlijke organismen meer mogen heeten!
...groote schare van de meest vooraanstaande ...der wetenschap is onophoudelijk bezig, ...ed der menschelijke kennis uit te breiden, ...verzienbaar is het aantal ontdekkingen. ...hatten der wijsheid zijn echter weinig ...indien zij niet in de practijk worden gebracht, indien de toepassingen daarvan niet in het bereik komen van de groote massa. Dit nu tracht onze tentoonstelling. Daarom durven wij de hoop uitspreken, dat ook de dienaren der wetenschap, zoowel in Indië als in het Moederland, onze tentoonstelling met sympathie zullen begroeten.

De aanmoedigingen, sympathie-betuigingen en de daadwerkelijke medewerking, welke ons Comité in den loop der twee jaren van voorbereiding uit vele landen, — wij noemen in het bijzonder de Vereenigde Staten van Noord-Amerika, Japan, de Philippijnen, Siam, Cochin-China, de Straits Settlements, Britsch-Indië, en zelfs van den Volkenbond, — ontving, geven ons de overtuiging, dat onze pogingen ook vanuit een internationaal oogpunt met levendige belangstelling worden gevolgd.

Bandoeng, 22 Juni 1927.

Aratro et Quina.

(Met ploeg en kina).

—o—

Door velen wordt als axioma aangenomen, dat de vruchtbaarheid van een land het aantal menschen bepaalt, dat er kan wonen. Nu bestaat er ontegenzeggelijk verband tusschen de hoeveelheid voedsel, die een streek kan voortbrengen en de bewoonbaarheid. Maar op den regel bestaan uitzonderingen, uitzonderingen die bepaald worden door het heerschen van ziekten, die er zóó hevig kunnen worden, dat landbouw er onmogelijk is, omdat de mensch er niet kan werken: hij kan er zich niet handhaven! Een goed voorbeeld hiervan hebben we o.a. in de V. S. van Noord-Amerika, waar een zeer vruchtbare streek van bijna 80.000.000 acres land *geheel onbewoond* is, omdat daar malaria heerscht. Malaria berokkent reusachtige verliezen! De beroemde arts Andrew Balfour schat het verlies, dat het Britsche rijk *jaarlijks* door het heerschen van malaria lijdt op ± *f* 700.000.000! Ross schrijft zelfs de degeneratie van het oude Grieksche volk toe aan malaria! De invloed van malaria op het menschdom is een geweldige!

Alle lezers van dit blad hebben op een of andere wijze met de ziekte kennis gemaakt. Velen hebben er persoonlijk aan geleden, anderen hebben den invloed op andere wijze gevoeld, maar uit ervaring weet ik, dat niettegenstaande dit alles de invloed dier ziekte op gezin, maatschappij en bevolking uitgeoefend, wordt onderschat. Het is daarom een *zeer* goede gedachte van de Bandoengsche kininefabriek om dit eens duidelijk in het licht te stellen. In haar pas door haar verspreide boek: *„Malaria en de Groote Cultures"*, wijst ze op verminderde werkkracht; op stagnaties veroorzaakt door nieuw personeel, dat bij ziekte of verlof van „ingewerkte" werkkrachten, pas na geruimen tijd volwaardig is; op schaarschte van gezond personeel, enz. enz. Ik zou heel gaarne uit het rijke en hoogst belangrijke materiaal zooveel mogelijk willen mededeelen, maar ik zou eigenlijk niet weten waar te beginnen en hoe te eindigen. Ik volsta dus met allen op te wekken van den inhoud kennis te nemen *): deze raakt een tropisch vraagstuk; grootsch als geen ander en een dat met goeden wil, toewijding en kennis van zaken kan worden opgelost!

H. F. TILLEMA.

*) Het door de Redactie ontvangen present-exemplaar is voor belangstellenden te raadplegen op de Leestafel van O. en W., Heulstraat 17, Den Haag.

De Volkenbond in 1926.

—o—

(Slot).

Trouwens ook van andere zijde is dit jaar in het bijzonder door deze financieel-economische sectie van den Volkenbond heel wat werk verricht. Zij heeft haar arbeid voortgezet om te bereiken, dat de bezwaren en barrières, die het internationaal verkeer belemmeren of bezwaren, worden ter zijde gesteld of verzacht; zij heeft voorbereid het ontwerp van een verdrag tot opheffing van verboden en beperkingen jegens import en export; zij heeft gelijke ontwerpen opgesteld betreffende dubbele belasting en belastingvlucht; zij heeft de verschillende mogelijkheden nagegaan, die er op het terrein van den wisselbrief gelegen zijn; ja zij heeft zelfs het door de omstandigheden actueel geworden vraagstuk van valsch geld aan een studie onderworpen. Op practisch terrein regelde zij de vestiging van de ongeveer

SCHOOLRUBRIEK

220.000 vluchtelingen, die Bulgarije sedert 1913 in zijn midden moest opnemen, en waarvan er niet meer dan een 116.000 tot werken in sta[illegible] zijn. Zij volgde hierbij eenigszins den gronds[illegible] vroeger aangenomen voor de Grieksche vlucht[illegible]genhulp; ook nu vormen practische overwegingen den ondergrond van het betreffende plan, waarin eene leening van £ 400.000, door de Bulgaarsche regeering gegarandeerd, werd opgenomen. De Volkenbond verleende verder zijne medewerking aan een bank- en monetaire hervorming in Estland, dat met groote moeilijkheden te kampen bleek te hebben. Tenslotte trok zij zich het lot van Danzig aan. Immers, op het budget van deze Vrije Stad bestaat sedert jaren een vrij aanzienlijk nadeelig saldo. Teneinde daartegen wat te doen, werd eene leening in overweging genomen. De Raad heeft nu de uitgifte van eene dergelijke leening toegestaan, onder voorbehoud dat de financieele commissie tevoren in het bezit wordt gesteld van prerogatieven, die bij de uitvoering der leening onmisbaar worden geacht.

Heeft nu ook de Volkenbond zich op politiek terrein in den loop van dit jaar met succes bewogen? Men mag in het algemeen zeggen van wel. Want, zij het ook waarlijk niet zonder moeilijkheden, hij is erin geslaagd om te b[illegible]reiken, dat het Mosoel-geschil, hetwelk Engeland en Turkije van elkander verwijderd hield, op bevredigende wijze werd opgelost. Hij heeft — tot dusver — zich niet kunnen mengen in de aangelegenheden in Nicaragua noch in die in China, beide voor den internationalen vrede van veel belang. Maar aan den anderen kant heeft hij op het diverse politiek gebied, dat hem is toegewezen, niet nagelaten goeden invloed te oefenen. Daar is allereerst Danzig, aan de bescherming van den Raad onderworpen, waarheen de Raad den Hollander Prof. Mr. J. A. van Hamel als Hooge Commissaris zond, en ten aanzien waarvan ook het noodige werd gedaan om er de gemoederen te bevredigen. Daar is daarnevens het Saargebied, eigenaardige enclave, nog immer in Fransche en Duitsche sympathieën verdeeld; dank zij de bemiddeling van den Raad is het militair probleem, dat door de Fransche bezetting werd beheerscht, de oplossing genaderd, terwijl daarnevens in de commissie van bestuur eene zoodanige wijziging is gekomen, dat de functie van voorzitter dier commissie, welke tevens uitvoerende bevoegdheden met zich brengt, niet meer aan een Franschman, doch thans aan een Canadees is opgedragen.

Op het terrein der Minderheden bewoog de Volkenbond zich verschillende malen; talrijke klachten werden ingediend en onderzocht, terwijl aan de procedure dezer Minderheden aandacht werd besteed. Maar wel in het bijzonder trok de Mandatenarbeid van den Volkenbond de aandacht. Niet, dat daarin iets bijzonder sensationeels gebeurde. Maar wel vonden Engeland en Frankrijk aanleiding om in het jaarlijksch mandatendebat, dat de Raad met de Mandatencommissie voert, te doen blijken, dat het zijn wensch is, dat deze commissie blijft eene van contrôle en toezicht en niet treedt in de meer uitsluitend uitvoerende rechten van den mandataris over eenig gebied. De desbetreffende opmerkingen hebben èn in de zesde commissie der Assemblée èn in de Assemblée zelve een warme discussie tengevolge gehad, waarbij onze landgenoot de Heer Van Rees, oud-vice-president van den Raad van Indië en onder-voorzitter van de Mandatencommissie, haar standpunt en haar arbeid uitnemend heeft verdedigd. Men mag aannemen, mede en vooral naar aanleiding van de commentaren, die op dit debat geleverd zijn, dat de Mandatencommissie niet behoeft te vreezen, dat haar taak zal worden beperkt; dat zij integendeel mag aannemen, dat haar arbeid aller sympathie heeft, doch dat men uitsluitend wil voorkomen, dat haar opvattingen haar te ver zouden voeren, gelijk men veronderstelde door het feit, dat zij ertoe wenschte over te gaan om petitionarissen uit de mandaatgebieden persoonlijk te hooren.

Het Hof van den Volkenbond hield zijn gewone zitting en daarnevens een buitengewone zitting om een aantal gedingen te behandelen, die gedeeltelijk teneinde vonnis uit te spreken, gedeeltelijk teneinde van advies te dienen, aan zijn oordeel werden onderworpen. In het bijzonder het geschil, dat Duitschland en Polen scheidde, trok aller aandacht. Maar ten aanzien van het Hof is in het bijzonder belangrijk, dat Amerika eenige neiging tot toetreding toonde, en zich bereid verklaarde deel van het Hof te gaan uitmaken, indien dit zou kunnen geschieden onder reserves, door Amerika geformuleerd. Teneinde deze reserves te bespreken en te overwegen, riep de Volkenbond op 1 Sept. 1926 en volgende dagen onder leiding van onzen landge[noot] Van Eysinga een conferentie van leden van d[en] Volkenbond bijeen, die erin slaagde in gem[een]schappelijk overleg een antwoord aan Amerika [...] daarbij behoorend eventueel te sluiten ontwe[rp-]protocol op te stellen. Hierbij is getracht de Am[e]rikaansche voorbehouden zooveel mogelijk te o[...]zien, en onder den invloed van dit verlangen [...] die voorbehouden aanvaard, maar onder een [uit]legging, die daaraan noodwendig diende te worden gegeven. Voor den arbeid van het Hof mag in [het] bijzonder belangrijk worden gerekend wat da[ar]nevens op het gebied der codificatie van het [vol]kenrecht is gedaan. De desbetreffende commiss[ie], die onder leiding van Dammarskjöld rustig [...] haar arbeid voortgaat, heeft thans opnieuw [een] elftal belangrijke vraagstukken in studie genom[en]. Quaestiën als daar zijn van nationaliteit; van ter[]ritoriale wateren; van diplomatieke voorrechten, [...] van het juridisch statuut van staatsschepen, [die] in den handel varen; van uitlevering; van crimi[]neele bevoegdheid der Staten ten aanzien van ver[]breuken, op hun grondgebied begaan; van veran[t]woordelijkheid van de Staten voor schade op hun grondgebied veroorzaakt; van procedure van in[]ternationale conferenties; van bestrijding van zee[]roovers; van voorschriften aangaande de exploita[]tie van de rijkdommen der zee, zijn voor het me[e]rendeel vatbaar gerekend voor internationale codi[]ficatie. De commissie kon tevens mededeeling do[en] van antwoorden, harerzijds ontvangen van belang[]rijke lichamen op het gebied van het volkenrecht, [...] die de door deze commissie verrichten arbeid v[an] voldoende voorbereidenden aard oordeelen om d[e] vraagstukken door een internationale conferentie [ter] studie te doen nemen. Men ziet, dat daarbij de com[]missie volgt het stelsel van geleidelijke en vrij in[]cidenteele behandeling van uiteenloopende onder[]werpen; toch ontbreekt het in haar midden niet aan personen, die het denkbeeld eener algeheele systematische codificatie van het totaal van [het] volkenrecht blijven voorstaan.

Wat nu door de verschillende organisaties, wa[ar]over de Volkenbond de beschikking heeft, is ver[]richt, dient tenslotte te worden vermeld. De Inter[]nationale Arbeidsorganisatie hield haar jaarlijksch congres, deed eenige keeren haar Raad van Beheer samenkomen en verrichtte nuttigen publicistischen arbeid op verschillend gebied. De organisatie [...] Doorvoer en Verkeer ontwikkelde een groote [...] zeer verscheiden werkzaamheid; zij gaf haar a[an]dacht aan de riviervaart en havens; aan zeevaart en aan unificatie van de tonnage; zij wijdde [...] haar aandacht aan de veiligheid ter zee; aan [...] verlichting der kusten en voorts aan meer con[ti]nentale onderwerpen als daar zijn die betreffende spoorwegen, paspoorten, gebruik der wegen, tele[]graaf, telefoon, radio-telegraaf, radio-telefoon [...] overbrenging van hydraulische krachten. Twee con[]ferenties, door deze commissie voorbereid, zul[len] binnenkort plaats hebben: een betreffende de [...] nage der binnenvaart; een betreffende de verbe[te]ring van het stelsel der paspoorten. De Hygiënische Organisatie was niet minder actief; zij breidde haar werkzaamheden tot het uiterste Oosten en [...] Afrika uit; zij breidde haar epidemologisch bur[eau] te Singapore aanmerkelijk uit; zij ging door [...] uitwisseling van sanitair personeel. Een inter[na]tionale commissie bestudeerde in Uganda (Afrika) de slaapziekte; een andere overweegt de mogelijk[]heid om op Afrikaanschen bodem een bureau [te] vestigen gelijk aan karakter van dat van Singapore. De Commissie voor intellectueele coöperatie onder leiding van onzen landgenoot Lorentz bestudeerde verder de vraagstukken betreffende intellectueele rechten, de universitaire verbindingen, de aan[]legenheid van internationale beurzen en de perfec[]tionneering van wetenschappelijke laboratoria. In verschillende landen, ook in Nederland, kwamen [...] nationale commissiën, die ten doel hebben het al[]gemeene werk der intellectueele coöperatie te be[]vorderen, tot stand, terwijl in het bijzonder het vraagstuk van het onderwijs aan de kinderen en de jeugd betreffende doel en streven van den Vol[]kenbond naar een deskundig comité werd verwe[]zen om daarover rapport uit te brengen. Het is te hopen dat men dan met de ervaringen, die b.v. op dit gebied in Nederland zijn verkregen, zal reke[]ning houden.

De zuiver humanitaire bemoeiingen van den Vol[]kenbond breiden zich, gelijk trouwens ook voor[]gaande jaren, niet minder uit. Daar is in de eerste

...ats het definitief verdrag over de slavernij, ...de Assemblée 1926 aanvaard, dat de aandacht ...dient; daar is daarnevens de door den Italiaansen senator Ciraclo gedachte internationale unie ...hulp bij natuurrampen, die meer vasten vorm ...kreeg, en daar is de hulp aan Russische en Armenische vluchtelingen, die niet ophoudt de aandacht van den Volkenbond te trekken. Op het gebied opiumbestrijding, van de bescherming van ...jeugd en de kinderen en van de bescherming ...vrouwen en kinderen in het Nabije Oosten ...en de daarvoor door den Volkenbond ingestelde commissies ijverig voort en zij boeken succes, die niet dusdanig buitensporig zijn, dat zij ...oogenblik de aandacht van de openbare meening tot zich trekken, doch wel een beteekenis hebben zoodanig groot, dat daardoor de internationale samenleving bij elke schrede wordt gediend.

...Volkenbond, iets nieuws, daardoor iets, vandaar de aandacht tot zich trekkend bij zijn oprichting in 1920 en eerstvolgende jaren, begint in de internationale samenleving een normaal verschijnsel te worden. Dit wijst op de versterking van den ...geest, die er van hem uitgaat; het wijst ook op ...het feit, dat meer en meer men gaat inzien, dat de wereld zonder Volkenbond een andere wereld is dan die, welke wij thans, ondanks al haar nooden en bezwaren, hebben. Waar de Volkenbond reeds ...is in staat is nuttig en goed werk te doen, moet het hem aan steun niet doen ontbreken, teneinde hem in staat te stellen om nog beter, nog meer werk te verrichten! V. D. M.

Van Week tot Week.

Dinsdag 2 tot Maandag 8 Augustus.

C. J. de Groot. † Aan boord van het s.s. „J. Pszoen", is, op weg naar Nederland, in het Suezkanaal overleden Dr. Ir. C. J. de Groot, hoofd van den Technischen Telegraaf- en Telefoondienst in Ned.-Indië. De buitengewone verdiensten van Dr. de Gr., vooral op het gebied van het radioverkeer in Ned.-Indië, zijn algemeen bekend. In het weekblad „De Ingenieur" brengt Ir. P. A. Roelofsen, onder het veel zeggend opschrift „Een groot verlies voor Indië" warme hulde aan zijn nagedachtenis.

Ontwikkeling van Nieuw-Guinea. Batavia, 2 Aug. (Aneta). [1]) De heeren C. B. H. von Hombracht, inspecteur, onderhoofd bij de politie-inspectie van het Dep. van Binnenlandsch Bestuur, W. N. M. Allardt, inspecteur bij de Generale Thesaurie, en Ch. F. Staargaard, hoofd der afdeeling Bestuurszaken der Buitengewesten aan het Departement van B.B., zullen eind Augustus een reis ondernemen naar den grooten Oost voor het doen van onderzoekingen en het zoeken naar ontwikkelingsmogelijkheden, o.a. in Nieuw-Guinea.

Visscherijbedrijf in Indië. Volgens de „N. Vlaardingsche Crt." moeten bij eenige Maassluische reeders plannen bestaan tot een groote proefneming op visscherijgebied in onze Oost. Zij willen een motorschip inrichten, speciaal voor de tropen gebouwd, met koelinrichtingen enz., en willen zich voor eerst proeven te nemen in de Straat Madoera. De proeven zullen 3 jaar duren. Het schijnt vast te staan, dat van regeeringswege in principe besloten is steun te verleenen.

W. P. Bakhoven. † Bandoeng, 5 Aug. (Aneta). Alhier is overleden de heer W. P. Bakhoven, oud-hoofd-administrateur van de onderneming Bekalah.

Nota Terlaak. † Soerakarta, 4 Aug. (Aneta). Nota Terlaak alhier is overleden.

De Sultan van Langkat. De „Ind. Verlofg." meldt: De nieuwe Sultan van Langkat (Oostkust van Sumatra) Machmoed Abdoeljalil Rachmad Sjah, is thans 30 jaar oud. Hij doorliep na de lagere school te hebben bezocht, een middelbare particuliere onderwijsinstelling op Java. Zooals bekend spreekt de nieuwe Sultan, evenals zijn broers, goed Hollandsch.

In Tandjong Poera is hij voorzitter van de Kerapatan. In 1917 werd hij als ambtenaar ter beschikking gesteld van den toenmaligen assistent-resident van Deli en Serdang en in 1918 van den assistent-resident van Langkat.

[1]) De tekst der Aneta-telegrammen is ontleend aan „Het Vaderland".

Opruiende radio-gesprekken. Aneta seint d.d. 8 Aug. uit Batavia: „Het Nieuws van den Dag v. N.-I." verneemt, dat er in den laatsten tijd zeer veel radio-toestellen aan inlanders worden verkocht. Een Chineesch amateur ving onlangs uit Wladiwostock een in vloeiend Maleisch uitgesproken opruiende redevoering van een Sovjet-uitzendstation op.

In deze redevoering riep men uit Rusland de bevolking van Ned.-Indië in vloeiend, duidelijk verstaanbaar Maleisch o.a. woordelijk toe: „Gij zijt daarginds met Uw vijftig millioen sterk genoeg om U niet te laten ringelooren, onderdrukken en tiranniseeren door slechts 200.000 Hollanders. Slaat de Hollanders dood."

Onrust in Garoet. Bandoeng, 8 Aug. (Aneta). Volgens het hier verschijnend dagblad „De Koerier" zou er in het Garoetsche buitengewoon groote onrust heerschen onder de bevolking. Verscheidene leiders zouden reeds zijn aangehouden.

Tegen afschaffing van de Poenale Sanctie. Batavia, 8 Aug. (Aneta). De motie van het Volksraadslid, den heer Middendorp (I. S. D. P.) strekkende tot afschaffing van de poenale sanctie, is met 34 tegen 9 stemmen verworpen.

Radio-telegrafische verbinding met Suriname en Curaçao. Reeds sedert geruimen tijd zijn voorbereidingen getroffen voor het tot stand brengen van een rechtstreeksche radio-telegrafische verbinding tusschen Nederland en Ned. West-Indië (Suriname en Curaçao).

De totstandkoming hiervan wachtte op het gereedkomen der zenders in West-Indië. Waarschijnlijk is thans, dat de installaties aldaar nog in den loop van dit jaar bedrijfsklaar zullen komen. Nadat alsdan door den telegraafdienst de noodige exploitatieproeven zullen zijn genomen, mede om vast te stellen welke tijdvakken voor de uitzending het meest geschikt zijn, zal de dienst spoedig daarna voor het publiek kunnen worden opengesteld. („Vad.")

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt.

Levenskunst.

Reeds eerder hebben wij hier gewezen op een speciale levenskunst met betrekking tot het wonen van Nederlanders in Insulinde, zooals die opgevat wordt door de Koloniale School voor Vrouwen en Meisjes te 's-Gravenhage. Nu half September a.s. weer een nieuwe leergang dezer nuttige instelling beginnen zal, lijkt 't ons niet ondienstig het een en ander aan te halen uit enkele dagbladen, die ter gelegenheid van den onlangs geëindigden cursus er warm-aanbevelende artikelen aan wijdden.

Zoo lazen wij o.a. in *Het Vaderland* van 16 Juli j. l.:

„De driemaandelijksche cursussen van de Koloniale School voor Meisjes en Vrouwen volgen elkaar geregeld op en stemmen hierin overeen, dat altijd weer de afscheidsavond een bijzonder karakter draagt, half feestelijk, half plechtig, dat hij vervuld is van gedachten aan de toekomst, welke de meisjes, soms zijn het bruidjes of jonggetrouwde vrouwtjes, tegemoet gaan.

„Gisteravond kon de presidente, mevr. Ros-Vrijman, een bijzonder hartelijk welkom toeroepen aan de directrice, *Zr. Hellemans*, die na een ernstige ziekte voor het eerst weer aanwezig was. Bovendien kon zij haar vreugde betuigen over de tegenwoordigheid van *Mevrouw Koningsberger*, de echtgenoote van den minister van Koloniën.

„Zij leidde de spreekster van den avond, mevrouw van Beresteyn—Tromp, in, als eene, die het grootste gedeelte van haar leven had gewijd aan de studie en het voor „*Boeatan*" verzamelen van voorwerpen van Indische kunstnijverheid en daarom over rijke ervaring en groot feitenmateriaal beschikken kan.

„De spreekster deed bij haar voordracht met fraaie lichtbeelden uitkomen, hoe het kunsthandwerk over den geheelen Archipel wordt beoefend, door de geheele bevolking, mannen, vrouwen en kinderen. Zij wees op de groote cultureele waarde van dezen arbeid en op den invloed, dien de westerling zou kunnen hebben ten goede, door bewondering en waardeering van de oude technieken en door te voorkomen, dat de slechte kleurstoffen en de

LIJST VAN ADRESSEN

ten behoeve van Repatrieerenden

AANNEMERS EN BOUWKUNDIGEN
W. van Heyst, Velsen.

ACCOUNTANTS-BELASTINGZAKEN
W. v. Maanen & Tadema, Amsterdam/Rotterdam.

AUTOHANDELAREN
N. V. James Nefkens, Laan v. Meerdervoort 96c, Den Haag.

BAD- EN ZWEMINRICHTINGEN
Badinrichting „De Regentes", Weimarstraat 63, Den Haag.

BANKETBAKKERS
J. Krul, Noordeinde, Den Haag.

BANKIERS EN BANKINSTELLINGEN
De Bas & Co., Heerengracht, Den Haag.
Henny & Co., Anna Paulownastraat 62A, Den Haag.
Holl. Bank voor West-Indië, Amsterdam.
Nederlandsche Handel Mij., Amsterdam.
Taams & Keyser, Bankastraat 10, Den Haag.

BEGRAFENISONDERNEMINGEN
Begrafenisonderneming „Simplicitas", Denneweg, Den Haag.

BLOEMISTEN
J. M. Hermans, v. Tuylstraat 3, Voorburg.

BOEK- EN KUNSTHANDEL
D. Driessen, Haarlemmerstraat 105, Leiden.

BOEKDRUKKERIJEN
N.V. Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag.

BOUW- EN WONINGBUREAUX
Bouwbureau J. van Gemert, Valkenboschkade 277, Den Haag.
Bouwbureau C. Hoogendoorn, Ieplaan 201, Den Haag.
Woningbureau „Actief", Archimedesstraat 41, Den Haag.
Woningbureau W. Hoksbergen, Bezuidenhout 14, Den Haag.
Woningbureau „Meerdervoort", Laan van Meerdervoort 296, Den Haag.

BRANDSTOFFEN
Firma Van Dijk, Nieuwe Haven 366, Den Haag.
N.V. Haagsche Brandstoffenhandel „De Concurrent", Trekweg 84, Den Haag.
J. van Vuuren, Denneweg 67A, Den Haag.

BROODFABRIEKEN
Gebr. ten Hoeve, Wald. Pyrmontkade 2c, Den Haag.

CARGADOORS EN EXPEDITEURS
De Vries & Co., de Ruyterkade 100, Amsterdam.
De Vries & Co., v. Vollenhovenstraat 17, Rotterdam.

COMESTIBLES-DELICATESSEN
Joh. Toet, Aert v. d. Goesstraat 34, Den Haag.

DAMESKAPPERS
Maison Alice, Plein 11, Den Haag.
Au Paradis, Toussaintkade 2, Den Haag.
Maison Neustadt, Bezuidenhoutscheweg 3, Den Haag

DANSINSTITUTEN
Dansinstituut „Henri", Archimedesstraat 64, Den Haag.

DIVERSEN
G. v. Willigen, Havenkade 4, Den Haag.

DROGISTEN
Drogisterij „De Boer", Paulus Buysstraat 9, Scheveningen.
Drogisterij de Laan, L. v. Meerdervoort 527, Den Haag.
G. v. d. Gaag, Groenmarkt 27, Den Haag.
G. v. d. Sel, Copernicusstraat 221, Den Haag.
A. de Vries, Kerkstraat 98, Hilversum.

ELECTR. INSTALLATIES EN -ARTIKELEN
P. v. d. Berg, Bankastraat 41, Den Haag.
Van Eijck, 2e Sweelinckstraat 93, Den Haag.
W. G. Scheeres, Hooigracht 1C, Den Haag.
M. Vrolijk, Thomsonlaan 41, Den Haag.
Frans v. Wijk, Vlamingstraat 24, Den Haag.
J. Zuiderweg, Nicolaistraat 37, Den Haag.

EMBALLAGE EN EXPEDITIE
A. Rietveld, v. Bijlandstraat 27, Den Haag.

FOTOGRAFEN EN LEVERANCIERS VAN FOTO-ARTIKELEN
Lappöhn, Passage, Den Haag.
Ph. Starke, Hoofdstraat 172, Apeldoorn.

leelijke voorbeelden uit het westen de mooie kunst van het volk zal bederven."

Het bestuur der Koloniale School legt er telkens den nadruk op, dat de Europeesche vrouw in Indië niet alleen voor haar gezin, maar ook voor de Inlandsche bevolking een lichtend voorbeeld van dienende liefde moet zijn. Dat is immers de ware levenskunst.

De zaakkundige koloniale medewerker van de *Nieuwe Rott. Courant* schrijft in het Zondag-ochtendblad van 17 Juli j.l. o.m.:

De „K. S.".

Onze vrouwen in Indië als „kleine stukjes Holland".

„K. S..... Men vindt deze letters soms onder aan den brief van een Hollandsche vrouw in Indië achter haar naam gesteld. Ze beteekenen: dat zij oud-leerlinge is van de *Koloniale School* voor meisjes en vrouwen in Den Haag, waarvan onze Koningin de beschermvrouwe is. De initialen zijn een herkenningsteeken, dat de oud-leerlingen dezer nog te weinig bekende instelling onderling verwantschap doet gevoelen, een verwantschap, ontstaan uit gelijke of gelijksoortige herinneringen aan wat wij eene der abituriënten hoorden noemen: *gouden uren*.

„Wij hebben op deze plaats meermalen gewaagd van de tropische leergangen aan het *koloniaal Instituut* te Amsterdam, waar jongemannen, die in Indië een taak in de cultures gaan vervullen, worden ingelicht omtrent land en volk, omtrent de beginselen van de dagelijksche omgangstaal, omtrent de staatsinstellingen van het land, de hygiëne, de zeden en gewoonten. Wat zij, die vóór hen gingen, eerst door schade en schande te weten kwamen of... nimmer te weten kwamen, dat wordt hier in een korten, boeiende cursus geleerd aan de jongemannen, die het voorrecht hebben van het betere inzicht in den aard van de geestelijke bagage, welke de jonge kolonist behoort mee te nemen, te kunnen profiteeren. Het onschatbare wapen „kennis" wordt hun meegegeven; kennis, die zelfvertrouwen geeft, verantwoordelijkheid kweekt, belangstelling wekt, tot liefde en waardeering voorbereidt. De resultaten van deze cursussen zijn van dien aard, dat tal van maatschappijen geen jongelieden meer naar Indië uitzenden, die niet in het bezit zijn van het getuigschrift ze met vrucht te hebben gevolgd.

„Zou dat, wat voor onze jongemannen geldt, niet evenzeer, in sommige opzichten niet in nog veel sterker mate, voor onze jonge vrouwen gelden? Zeker, zij trekken in Indië niet zoozeer „*hinaus ins feindliche Leben*". Maar ook voor het „*drinnen walten*" hebben zij aan kennis van land en volk, kennis van hetgeen het leven in dat vreemde land van haar eischt, behoefte.

„Het is waar, dat zoovele duizenden het voorrecht hebben ontbeerd, en helaas nog ontberen, om voorbereid te worden voor haar taak in een sfeer, waar niet altijd een dokter in de onmiddellijke nabijheid woont, waar niet altijd geschoolde bedienden gereed staan, om haar huishoudelijke taak te helpen vervullen, waar zij, zonder eenige kennis van land en volk, zich aanvankelijk altijd zal voelen, als in een haar vreemde en soms vijandige sfeer, waar zij zonder die kennis altijd opnieuw zal stuiten op de misverstanden tusschen West en Oost, die het gevolg zijn van elkander niet kennen. Hoeveel ellende hebben velen dier duizenden moeten verduren, hoeveel noodeloos heimwee heeft aan het geluk van jonge gezinnen geknaagd, hoeveel onheil is er over jonge hoofden gekomen doordat de vrouw als een onbeholpen kind was temidden van een wereld, waarin zij zich een gevangene gevoelde. Pijnlijke teleurstellingen zijn vaak haar deel en hoe vaak verzuchten zij: had ik maar geweten......

„*De Koloniale School* rust jongemeisjes en vrouwen, die naar Indië gaan, in een driemaandschen cursus, waarvan er drie in een jaar worden gegeven, met de kennis uit, die haar sterk en bekwaam zal maken om haar belangrijke taak te gaan vervullen. Op het leerrooster staan: moedercursus en huishoudelijke ziekenverpleging, ziekenvoeding, verbandleer, eerste hulp bij ongelukken, tropische hygiëne, land- en volkenkunde, Maleisch, Hollandsche en Indische kooklessen en de Indische huishouding, naai- en kniplessen, vervaardiging van onderkleeding en zeer eenvoudige bovenkleeding voor zuigelingen, kinderen en volwassenen, benevens voorlichting inzake uitrusting en uitzet voor Indië...... Dit programma behoeft zeker geen toelichting.

„Er zijn in den loop der ruim zeven jaar, dat de K. S. bestaat, ongeveer 300 leerlingen door de school afgeleverd en er is jongstleden Vrijdagavond weder een cursus afgesloten, waaraan een kleine dertig leerlingen hebben deelgenomen.

„Zoo'n sluitingsavond is altijd een gebeurtenis, waaraan de presidente der vereeniging, mevrouw Ros-Vrijman, het zoo goed verstaat om wijding te geven. Het is een opgewekt groepje, waaronder in den dagelijkschen omgang met één zelfde doel voor oogen een kameraadschappelijke solidariteit is gegroeid en het afscheid met goede verwachting van een weerzien daarginds. Maar den ernst van het naderende groote oogenblik beseffen toch allen en de lokalen, die zij gaan verlaten, zijn haar dierbaar geworden, omdat zij haar het voorgevoel gaven van de Indische sfeer, die zij tegemoet gaan. Mevr. Ros-Vrijman acht dit oogenblik aangewezen om nog eens te herinneren aan de taak, welke haar wacht. Zij wijst er op, dat de leerlingen zullen leven temidden van een oude beschaving, wel anders, maar niet minder dan de onze. De cultuur van het Oosten houdt zich meer bezig met de wereld in den mensch en brengt die naar buiten. De Westerling treft in het Oosten die innerlijke bezonkenheid, welke ook voor hem van noode is. Begrijpt men op die wijze hoezeer het Westen en het Oosten elkaar noodig hebben, dan komt men geheel anders tegenover het Oosten te staan. Men begrijpt dan, dat Westen en Oosten saamgebracht kunnen worden door begrip van elkanders cultuur. In het Indië zonder de Hollandsche vrouw, die naar Indië gaat, verricht een stuk pionierswerk. Niet alleen zal zij de krachtige kameraad van haar man moeten zijn bij het scheppen van het milieu, waaruit hij leeft en zijn maatschappelijke taak vervult, zij zal ook voor allerlei problemen gesteld worden, door welker oplossing zij mee kan werken om het aanzien van den Westerling in het Oosten te verhoogen. Lijnen van arbeid zal zij hebben te zoeken ter vulling van vele eenzame uren en prachtig opbouwend werk zal zij op maatschappelijk terrein kunnen verrichten, scheppend een band tusschen geheel de maatschappij.

„Mevrouw van Beresteyn-Tromp, de vice-presidente, heeft op dezen afscheidsavond nog eens een tipje van den sluier opgelicht, welke er hangt over de Oostersche cultuur door bij mooie lantaarnplaatjes met haar bezielend enthousiasme te vertellen van de „uit het hart" komende wonderen der Inlandsche kunstnijverheid, die eigenlijk nog maar sinds enkele tientallen jaren is „ontdekt" en bekend. Nu weet men, dat op alle eilanden van het Archipel kunstvol werk wordt gemaakt op het gebied van vlechten, weven, houtsnijden, koperbewerken, pottenbakken, zilver smeden. De vlechtkunst niek b.v. is onovertroffen en Westersche batikkunstenaars hebben verklaard de Javaansche batik niet te kunnen evenaren. Waardeering en belangstelling vroeg zij de jonge vrouwen voor dit werk, waaraan mannen, vrouwen en kinderen van den Archipel deelnemen.

„Aan het slot van den avond heeft een oud-leerlinge op geestige en sympathieke wijze het woord gevoerd, om saam te vatten wat de school voor hen allen geweest is: m o r e e l e z e k e r h e i d heeft de school haar gegeven bij de aanvaarding van haar taak en hierdoor zijn allen met oprechte, groote dankbaarheid vervuld. Straks zullen de leerlingen „kleine stukjes Holland" vormen, „van-te-voren geacclimatiseerd", en zij kon verzekeren, dat allen het nieuwe land al hebben liefgekregen voor zij het hebben gezien.

„Wij hebben den indruk gekregen, dat er een gezonde, opwekkende geest heerscht op deze school en dat het onderwijzend personeel met hart en ziel zijn taak vervult.

„Die gezonde geest sprak uit de woorden van de presidente, waarvan wij er enkele hebben aangehaald. Geen „slappe ethiek" wil men kweeken bij de leerlingen, maar begrip en waardeering door kennis.

„Hoezeer de school in een werkelijke behoefte voorziet, blijkt uit tal van brieven van oud-leerlingen uit Indië ontvangen.

„De praktijk heeft inderdaad bewezen, dat de school feitelijk onmisbaar is.

„Moet het dan niet jammer heeten, dat zij zich eigenlijk nog op erg primitieve wijze heeft te behelpen?

„Het huis aan het Westeinde no. 46, waar de ...

worden gegeven, is heel gezellig, maar het is op uitbreiding van de school niet berekend. Men naar een betere woning uit.

„Maar dan staat men voor de materieele zorgen. wordt een bescheiden subsidie van het gouvernement genoten. Particuliere bijdragen moeten ver in hoofdzaak de onkosten goed maken. Tot de ribuanten behooren enkele Indische maatpijen en ondernemingen.

„eel te weinig echter.

„Van die zijde zou juist ruime en krachtige mogen worden verwacht. Van hoeveel beteeis voor den geest op ondernemingen, niet alleen geest onder het Europeesch, maar indirect ook der het Inlandsch personeel moet het zijn, wande jonge Europeesche vrouwen, voor haar berekend zijn en niet alleen den man, maar haar omgeving tot steun kunnen zijn.

„Er valt voor de Europeesche vrouw in Indië zoo chtig veel te doen. Zij schept de sfeer, waarin *„blijmoedige werkers"* in Indië leven.

„De zelfstandige, voor het leven parate Hollandvrouw in Indië is in de koloniale maatschappij figuur van beteekenis.

„Al wat kan meewerken om haar aantal te vererderen, verdient onvoorwaardelijken steun".

ersoverzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Europa—Azië (vervolg).

Sinds 1920 is er te Moskou een militaire acade-, waarin een Oostersche afdeeling bestaat, bend om op te leiden zoowel het civiele als het litaire personeel, dat in Azië moet opereeren er. *Hbl.* 27 Juni, 2de bl. *B.).* Die sectie laat leerlingen bestudeeren o.a. de taak van het derdrukte" Oostersche land, waarvoor ze bend zijn, en die van het „overheerschende" volk. endien de marxistische leer om ze geschikt te ken te handelen naar gelang der omstandigden. Zij kunnen dan beoordeelen of ze, ter beking van het Russische doel, beter doen het terder sociale worsteling te betreden, of wel dat de worsteling der klassen of rassen. En Europreekt over *ontwapening. Nederland,* het Strach punt bij uitnemendheid in die toekomstige steling, heeft het woord reeds in een daad om-. De nieuwe Gouverneur-Generaal heeft zich taak gesteld te zorgen dat het Ned.-Indische weer zal voldoen aan de eischen, welke zijn ioneele taak stelt. Maar hoe goed ook *het sche leger* wordt, het heeft bij een ernstig con, binnenlandsch *en* buitenlandsch, den Nederdschen backbone noodig, welke gevonden wordt een flinke vloot ter openhouding van de comicatie, en in *het Nederlandsche leger,* dat in *moet* zijn, als de nood aan den man komt, middellijk bij te springen. De wet verbiedt dit, de wetten zullen gewijzigd worden als de maar dwingt. De Fransche schrijver Sylvain constateerde in Azië, kort na den oorlog, „een huw van de Westersche beschaving; men bede Sovjets en men heeft ze lief, minder om ze brengen, dan om wat ze verwoesten; men in hen de bevrijders, die eens zullen vernedede meesters, wier vuist men zoolang geducht ". Tien jaren heeft *de Bolsjewistische regee*stand gehouden. Ze begint zich te bourgeoisien. Inderdaad, voor zoover zij dit noodig heeft haar bestaan, maar haar tendenzen blijven lfde als tien jaren geleden, preciseeren zich meer. Tien jaren geleden heerschte zij over geslacht nog besmet met oude tradities; thans nt het nieuwe geslacht mee te spreken, de pen en meisjes van twintig, van hun jeugd af need in den Bolsjewistischen vorm, bezield met gloeienden haat tegen het Westen, strijdlustig elke jeugd, moordzuchtig zonder scrupules, oped in misèrehoeken onzer groote steden, met onmatigen dorst naar genot tot goedkoopen s. Men houdt haar de vette kluif van het Wesvoor, welke in en door en met het Oosten haar orden zal. Die jeugd bourgeoisiseert zich der en minder; zij haakt er naar opgenomen worden in de handen van een *Tamerlan.*

De schrijver behoort niet tot de pessimisten, die nen, dat onze Westersche beschaving zal ongaan zooals vroegere beschavingen, door een vloed van barbaren. Hij is overtuigd dat de chiedenis en haar lessen niet vergeefs langs ons heen zijn gegaan. En die geschiedenis leert ons dat slechts die beschaving onderging, welke verwaarloosde de eeuwige regels van het behoud, voorschrijvende behoorlijke middelen van verdediging, die groote wet: *la loi du rempart.*

Het *Bat. Nwsbl.* (29 en 30 Juni, 2de bl.) schrijft over „China in wanorde", *De Sum. Post* (2 Juli) over „Engeland en Egypte".

Indisch nationalisme.

Het is te verwachten dat men onder den indruk van de communistische gruwelen, in verschillende kringen het nationalisme aanmoedigend te gemoet treedt en het de vrijheid geeft, die men aan andere stroomingen niet toestaat. De *Deli Crt.* (9 Juli) acht het daarom noodig na te gaan wat het nationalisme in Ned.-Indië beoogt, door welke kringen het gepropageerd wordt, met welke bedoelingen, en wat de resultaten daarvan in de practijk zullen zijn.

Er is een Indisch nationalisme, voor het belangrijkste deel vertegenwoordigd in Boedi Oetomo, dat strevend naar het behoud en verdere ontwikkeling van het Javaansche volkseigen, een belangrijk aandeel kan nemen in de economische en politieke ontwikkeling van het dichtst bevolkte eiland van dezen archipel. Ook wanneer de consequentie van dit streven zooals ten slotte practisch van elk nationalisme gericht is op Inheemsch zelfbestuur, dan kan de Nederlandsche Regeering in deze Gewesten daarop met waardeering toezien. Ieder practisch politicus moet inzien dat de eenige mogelijkheid voor een blijvend samengaan in cultureel en economisch opzicht tusschen Nederland en Ned-Indië, gericht moet zijn op een geleidelijk terugtreden van Nederland, naar de mate de Inheemsche krachten de taak der Nederlanders hier kunnen overnemen. Ieder practisch politicus weet ook dat dit een langdurig proces **is,** waarin men niet met enkele jaren, maar met generaties moet rekenen, omdat het ten slotte gaat om de ontwikkeling en de geschiktheid voor zelfbestuur, niet van dun gezaaide intellectueelen, maar van de groote massa der bevolking. Verliest men dit uit het oog, dan loopt men groot gevaar dat die bevolking naderhand de prooi wordt van een kleine groep intellectueelen, die op hun beurt mogelijk misleid en geterroriseerd worden door enkele minder scrupuleuze elementen. De practijk heeft bewezen dat vooral in het Oosten „soort over soort g é é n genade is".

Ondertusschen hebben we hier in den archipel ook met andere stroomingen te doen, die onder de vaan van het nationalisme beweren aan de ontwikkeling van Ned.-Indië mede te werken. In Atjeh, in Mandailing, in Menangkabau en zelfs in de verre streken van Borneo en Celebes vindt men beweerde nationalistische stroomingen, die grootelijks van elkaar verschillen, doch schijnbaar verbonden zijn in hun leus „Inheemsch zelfbestuur". Schijnbaar, omdat die leus volmaakt negatief is en feitelijk neerkomt op „Los van Holland". Méér cement vindt men tusschen deze partijen niet. En op het oogenblik, dat de laatste Nederlander hier voet aan boord zou zetten, zou het groote verschil en de geweldige geschillen tusschen deze volksstammen en levensaanzichten culmineeren in een ontzettende bloedige worsteling, die jaren zou duren en waarvan de uitslag niet te voorzien valt. Alleen zou die uitslag zijn: vernietiging en ondermijning van wat hier onder Nederlandsche vlag is tot stand gebracht. Een dergelijke vorm van wat men „nationalisme" gelieft te noemen, vindt men in de den laatsten tijd veelbesproken vereeniging Indonesia Merdika in Holland, wier leden, in Holland studeerende, blijkbaar onder den misleidenden invloed van het Russische communisme zijn gekomen. Ook deze jongelieden (referte het artikel in het orgaan dezer vereeniging van Maart en April: „Het nieuwe jaar in"), staande onder den invloed van het bolshevisme, noemen zich nationalisten.

Wil men instemming betuigen met een gezond nationalisme, dan dient men er voor te zorgen dat er geen misverstand rijze. Want vooral in den tegenwoordigen tijd omvat het Oostersch nationalisme heel iets anders dan een streven naar volksontwikkeling, culmineerend in eigen fiere onafhankelijkheid.

Er bestaat een groot verschil tusschen Holland in den tijd van den 80-j. oorlog tegen Spanje, en Ned.-Indië thans. Wie met een beroep op dien historischen strijd op dit oogenblik aan Indië zelfbestuur zou willen toekennen, zou daarmee den ondergang van deze eilanden bezegelen.

LIJST VAN ADRESSEN

ten behoeve van Repatrieerenden

(Vervolg).

GARAGES

Garage Havro, Kanonstraat, Den Haag.
Garage Jansen, Rijks Straatweg 773, Wassenaar.
Garage Kinsbergen, Nieuwstraat 59, Apeldoorn.

GASFORNUIZEN

American House, Anna Paulownastr. 21, Den Haag.

GLAZENWASSCHERIJEN

N. V. Cemsto, Hunsestraat 39, Den Haag.

GRAMOPHONE-HANDELAREN

L. Zwaal, Regentesselaan 24, Den Haag.

GROENTEN EN FRUIT

J. Eversmann, Edisonstraat 139, Den Haag.

HAARDEN

J. Snoeck, Zeestraat 51, Den Haag.

HEEREN-MODEARTIKELEN

J. Huizer, Thomsonplein, Den Haag.
Kalker's Modemagazijnen, Kalverstraat 100, Amsterdam.
W. F. Meijer, Hoofdstraat 93, Apeldoorn.

HOEDEN

Kalker's Modemagazijnen, Kalverstraat 100, Amsterdam.
Maison de Ruit—v. d. Waag, Charl. de Bourbonstraat 27, Den Haag.

HOTELS, PENSIONS ENZ.

American Hotel, Amsterdam.
Vacantiehuis „Den Lindenhof", Vierhouten.
Hotel-Rest. de Twee Steden, Buitenhof, Den Haag.
Hotel-Rest. Duinoord, Sweelinckplein, Den Haag.
Rusthuis Eigen Sfeer, v. Boetzelaerlaan 205, Den Haag.
Pension Evesto, Nassaulaan 2B, Den Haag.
Hotel des Indes, Weltevreden.
Hotel Pension Insulinde, Bankaplein 2, Den Haag.
Rusthuis Zr. Kersloot, Esschenlaan 86, Rotterdam.
Pension Patria, Lindenheuvel 2, Hilversum.
Pension Petronella, G. Reynststraat 36, Den Haag.
Hotel Promenade, Oude Schev. weg 21, Den Haag.
Pension Strikwerda, 76 J. v. Oldenbarneveldtlaan, Den Haag.

HUISHOUDELIJKE ARTIKELEN

Frans van Wijk, Vlamingstraat, Den Haag.

INDISCHE UITRUSTINGEN

Firma Kalker, Kalverstraat 100, Amsterdam.
W. F. Meyer, Hoofdstraat 93, Apeldoorn.

INRICHTINGEN VAN ONDERWIJS

Chr. Lyceum, Zeist.
Christelijk Lyceum, Emmakade 43, Haarlem.
De Vrije School, v. Speykstraat 46, Den Haag.
Instituut Schoevers, Stadhoudersplein 3, Den Haag.

JUWELIERS

Begeer, v. Kempen en Vos, Noordeinde, Den Haag.
Jedelo, Noordeinde 100, Den Haag.

KIPPENVOER

Verboog, Waalsdorperlaan, Den Haag.

KLEEDINGMAGAZIJNEN

Kleedingmagazijn P. v. d. Brul, Veenestr. Den Haag.

KRUIDENIERSWAREN EN COMESTIBLES

A. W. M. Polders, Franklinstraat 78, Den Haag.

LUXE ARTIKELEN

J. A. Schlette, Willem de Zwijgerlaan 50, bij Fred. Hendriklaan, Den Haag, Telefoon 50888.

MANUFACTURENHANDEL

Iserief & Co., Veenestraat 16, Den Haag.
Wisbrun & Liffman, Veenestraat 35, Den Haag.

METAALWAREN

A. Frieling, Schalkburgerstraat 381, Den Haag.

MEUBILEERINGEN

Het Smyrna Tapijtenhuis, Ampèrestraat 30, Den Haag.
C. v. Moorsel, J. Hendrikstraat 9, Den Haag.
Gebr. Jungschläger, J. Hendrikstraat 19, Den Haag.
A. Okhuysen, Obrechtstraat 474, Den Haag.
W. J. M. Simonis, Groenmarkt 34, Den Haag.
Firma Segaar, Spui 218/Thomsonlaan 93, Den Haag.
Schöder & Co., Groenmarkt, Den Haag.

MOTORHANDELAREN

Holland Motor- en Rijwiel Comp., W. de Withstraat 68, Den Haag.

Ned-Indië is geen eenheid. „Het al-eenige Indische land", waarover de herzieningscommissie-Carpentier Alting rapporteerde, bestaat alleen in de verbeelding en alleen voor zoover de Nederlandsche cement de onderdeelen bijeen heeft gebracht. Van Heutsz was daarvan de grondlegger; en wanneer aan het huidige bewind den tijd wordt gegeven om zijn arbeid te voltooien, dan zal — over vele jaren — inderdaad zooiets als een vereenigd Ned.-Indië mogelijk zijn. Dan zal de ontwikkeling der bevolking zijn gekomen zijn, dat het tegenwoordige antagonisme heeft plaats gemaakt voor een economische- en politieke eenheid. Dan zal het aandeel van de bevolking in het zelfbestuur, eerst van de samenstellende deelen, naderhand ook van het geheel, als een rijpe vrucht van dat streven, haar in den schoot vallen. Dan zal ook de economische overgang geleidelijk en vanzelfsprekend plaats hebben, zonder schokken, die het geheel ernstig zouden beschadigen.

Wij vestigen de aandacht op het *Soer. Hbl.* van 25 Juni: *„Indië's politieke partijgroepeering" v. L.* (2de bl.) en *„Uit het evenwicht" Z.* (3de bl.).

Volksraad.

Het *Bat. Nwsbl.* (29 Juni t/m 5 Juli) vervolgt de verslagen en overzichten van den Volksraad.

In *de rechtspraak* voor de Inlandsche bevolking zijn tal van rijke fouten aan te wijzen. *De Loc.* (27 Juni, blz. 19) vat ze aldus samen *voor Java:* het recht is te langzaam, te ingewikkeld en te duur; en *voor de Buitengewesten:* bestuur en rechtspraak zijn er nog te weinig gescheiden.

De Loc. (1 Juli, blz. 19) citeert de conclusie der Regeering over: De communistische relletjes in Ned.-Indië: „dat Zij in *de bolsjewistische propaganda*, in de bolsjewisten en hun adepten een vijand tegenover zich heeft, die de lasten der bevolking niet zoekt te verlichten, doch integendeel haar toestand zoekt te verslechteren, voor wie bevolkingsgrieven slechts welkom strijdmiddel zijn, die de bevolking misleidt en terroriseert, wien kortom het lot der bevolking en de toekomst van dit land algeheel onverschillig laten, doch die zich rechtstreeks richt tegen het hiertelande bestaande gezag, ook het Inheemsche gezag en alle maatschappelijke ordening."

De heer *'s Jacob* (*De Loc.* 2 Juli, blz. 36) komt tot een beschouwing over hetgeen de heer Ratu Langi gezegd heeft over *de aanrakingen van het Oosten en het Westen.* Van toepassing van Westersche beginselen op Oostersche cultuur kan men eerst dan iets verwachten, wanneer men ze in de diepte laat doorwerken; hierin ligt de kern van het probleem, de klachten en gevoelens van onvoldaanheid zijn dan toe te schrijven aan een onvolledige doorwerking en niet aan de Westersche cultuur. Het fundament der koloniale kwestie zoekt de heer Stokvis op een verkeerde plaats; Nederland heeft in Indië niets anders dan de Westersche cultuur te brengen; Nederland kan hier niets anders dan de Westersche beginselen brengen.

Wij verwijzen naar *De Loc.* (1 Juli, blz. 24 „Sumatra's Westkust en de onlusten"), de *Java-Bode* (29 Juni „Persconferentie"), het *Soer. Hbl.* (28 Juni, 3de bl. „Afschaffing der Poenale Sanctì" *Z.*; 29 en 30 Juni, 3de bl. „Dwaling en verbetering" *Z.*; 1 Juli, 3de bl. „Overheids- en particulier bedrijf" *Z.*), *De Sum. Post* (9 Juli „Begrooting en opbouw"; 5 Juli „Vluchtheuvels voor de bevolking") en de *Deli Crt.* (6 Juli „De kapitalistische kunstmest" en „De Soc.-Democr. propaganda").

De 8ste N.-I. Jaarbeurs.

Het *Soer. Hbl.* (27, 28, 29 en 30 Juni, 4de bl.) geeft een verslag van de Jaarbeurs te Bandoeng, tevens E.H.T.I.N.I. De „clou" van de Jaarbeurs is de Eerste Hygiëne Tentoonstelling in Ned.-Indië. Hier blijkt dat reeds zeer veel in Indië op hygiënisch gebied verricht is; naast de geschiedkundige ontwikkeling der hygiëne en een overzicht van de belangrijkste ziekten in de tropen is de toegepaste hygiëne in welhaast al haar onderdeelen vertegenwoordigd. Behalve Ned.-Indië en Nederland zijn nog vertegenwoordigd Duitschland, Engeland, Oostenrijk, Amerika, Cuba, Zwitserland, de Straits, Indo-China en de Philipijnen, terwijl de hygiënische sectie van den Volkenbond niet achterbleef.

In totaal hebben 45 Hollandsche firma's ditmaal aan de Bandoengsche Jaarbeurs deelgenomen. Er is van alles onder: lakken en verven (ook stoffenverf en batikverf), rookartikelen, rijwielen, parapluies en parasols, linnen, schoeisel, vitrages, gordijnen en tules, zeil- en tentwerk, zuivelproducten, suikerwerk, gedistilleerd, machinale pompen, haakten breigarens van kunstzijde, opklapbare stoelen

(Hollandsch octrooi), koekjes en biscuits, jams schoensmeer, radiotoestellen, schuimblusch-apparaten, rijwiel-, motorrijwiel- en autobanden en... Zeven van de 45 bedoelde firma's hebben in 192.. hier ook reeds geëxposeerd. Over het algemeen was aller bedoeling om in Indië vertegenwoordiging te zoeken.

Het *Soer. Hbl.* van 28 Juni (2de bl.) bespreekt het Jaarverslag-1926 van „De Handelsvereeniging te Batavia".

Eetbare vogelnestjes.

De in Indië bekende „eetbare vogelnestjes" (sarang boeroeng) worden door salanganen of klipzwaluwen gebouwd tegen de vochtige wanden van rotsholen aan Java's Zuidkust. Zij zijn samengesteld uit vogelspeeksel, dat verhard is en in warm water weder gelei-achtig week wordt; die grondstof heeft een laag eiwitgehalte. Het uitsluitend recht, om eetbare vogelnestjes, voorkomende in alle klippen, grotten en holen in en nabij Rongkop (regentschap Goenoengkidoel, residentie Jogjakarta) te „plukken" en in te zamelen, wordt gewoonlijk vanwege het departement van Landbouw, Nijverheid en Handel aan den meestbiedende verhuurd. (*De Loc.* 27 Juni, blz. 20).

De grot, waarin de plukkers hun werk verrichten, is een rots-spelonk, welke van zeezijde is te bereiken en wel door een vrij nauwen ingang, welke bij onstuimige zee moeilijk te zien en te benaderen is. Slechts bij stil weder en eb kan men den ingang van de spelonk bereiken. Daartoe dalen de plukkers eerst langs rotan-touw-ladders, gespannen langs de steile rotswanden, tot vlak boven de branding, waar zij even blijven rusten op een netwerk van rotanstengels. Zij wachten daar op de gelegenheid, om met een langzaam deinende golf in de rots-spelonk gespoeld te worden; dan springen zij in zee en geraken, deels zwemmend, deels voortbewogen door de golf, in het hol der salanganen-nesten.

Thans is het hierboven bedoelde recht voor drie jaren verhuurd voor *f* 250.— per maand. De marktprijzen van eetbare vogelnestjes bedragen ± *f* .. per kati 1e soort, ± *f* 14 per kati 2e soort en ± .. per kati 3e soort; tot de 1e soort behooren de ... jonge lichtroom-kleurige nesten, terwijl de oude vuil-donkergrijze als 3e soort verkocht worden. De sterk verminderde lust tot exploitatie van vogelnestklippen moet worden toegeschreven aan het moeilijke toezicht, dat door den exploitant-huurder in eenzame, onherbergzame oorden aan Java's Zuidkust moet worden uitgeoefend op een riskant gevaarlijk bedrijf, en aan het feit dat zeer gemakkelijk eetbare zwaluwnesten van betere kwaliteit worden geteeld in oude, niet verhuurbare woonhuizen, op welker vochtige zolders men de honden vogels toelaat en in het duister houdt en tegen de plaag der op vogeleieren verzotte hagedissen beschermt.

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht

Een begrafenis op Soemba.

(Slot).

Even is het rustig, want het vleesch wordt klaargemaakt, en den doode aangeboden.

Maar ineens wordt men opgeschrikt door een geweldigen knal. In een oud kanon wordt zuinig bewaard kruit gelegd en de mond volgestampt met klapperhaar. Op een lange staak wordt er vuur bij gebracht en een geweldige knal volgt; het klapperhaar wordt een eind weggeslingerd.

Nu is het moment aangebroken voor het slachten van de paarden.

Versierd met kleurige linten, omgeven door een troep beluste Savoeneezen, slaat een Soembanees zijn mes in de keel van het dier, maar niet al te diep. En dan laat hij het dier los, dat woest steigerend en rennend nagezeten wordt door de Savoeneezen, die het dier verder houwen toebrengen, tot het door bloedverlies ineenzakt, en stuiptrekkend neerligt. Een joelende, vechtende, vloekende, duwende en scheldende troep Savoeneezen houwt er op los om ieder het grootste deel van zijn vleesch machtig te worden, en zoo min mogelijk te gunnen aan anderen. Daar tusschen door wringen zich de honden om hun deel van de buit.

En de Soembanees, die zelf niet mag eten van het aan den doode geofferde paard, staat dit alles met minachting aan te kijken en smijt de bende met vuil. Een is er zoo verregaand om het kanonnetje met klapperhaar op den troep af te schieten.

... schrikken ze, kijken om, maar onmiddellijk ... het gevecht en gescheld en gesnij weer. ... er van het beest niets over is als de kale beenderen, die door de varkens en honden verder afgekloven worden.
... wordt de laatste eer bewezen.
... is alles klaar om het lijk naar zijn graf te ...
... mooi opgesierd paard wordt voor het huis ...t, een pajong er boven gehouden, een tot ...kenbaar versierde man erop gezet; hij stelt ...doode voor en stelt zich dan ook zoo dood ...lijk aan; vele handen moeten hem voor afbehoeden.
...t paard wordt een eindje naar voren gebracht, ...nu moet het lijk zelf naar buiten gebracht ...n. Een menigte mannen gaat naar binnen om ...gepakte lichaam op te nemen en te dragen. ...ar eensklaps stuiven en een paar naar buiten: ...at een groot geschreeuw op en met veel schel... rumoer wordt een groote zware man naar ... gesleept, die aan alle kanten geslagen en ...opt wordt. Zijn gezicht staat vol doodsangst ...et blauw.
...ukkig kunnen wij tusschen beide komen en ...an voor erger behoeden. Hij wordt losgelaten ...lt zoo gauw hij kan weg. Hij blijkt een van de ...ge erfgenamen te zijn, die zich misschien niet ...nende houden en zich meester willende maken van een deel van de erfenis, die bij het lijk ge...n is, door de dienaren van den vorst gepakt en ...opt en geslagen wordt. Nu is hij gered, maar ... zal hij er wel op de een of andere geheime ...ier voor moeten boeten.
... komt het lijk, getrokken en gesjord door een ...euwende en onordelijke troep, naar buiten en ... zich in den stoet. Daarachter volgen de ata ...gga, de slaven, die vroeger geslacht werden, ...aar doen alsof ze dood zijn. In trillende schok...ingen liggen ze in de handen van hen die hen ...n, naar het graf om aan de zijde ervan gelegd ...rden. En alzoo den doode te begeleiden op zijn ... naar de doodenkampong. Als de plechtig...(?) afgeloopen is, worden zij weer huiswaarts ...gen en mogen weer in het leven terugkeeren. ...er ontstaat er een geweldig rumoer en de ...bestuurder van Lewa met zijn krijgsoverste ...aan uit alle macht op een man, die vastzit in ...nden van velen. Hij kan zich niet bewegen of ...eren en ondertusschen slaat men hem op het ...t, wáár hij maar geraakt kan worden. Geluk...eeft hier ook onze stem invloed en wordt hij ...aten. Men beweert, dat hij boos was geweest ...vorst, die alle bezittingen meenam.
... kleurige, wanordelijke menigte trekt mee ... plaats waar het graf gemaakt is: het paard ...den schijndoode voorop, dan de doode zelf, ...achter één van zijn kleinzoons zich loopt te verbergen van smart: zijn gelaat is blauw van ellende ...oefheid. Vrienden moeten hem ophouden, an...s hij neergevallen zijn, en bij het graf valt hij ...rtverscheurend snikken om den hals van den ...
... den kuil liggen drie kostbare weefsels, waar ...doode opgezet wordt. Prachtige oude doeken ...mee het graf in, allen walgelijk riekend van ...ocht, dat gedurende die jaren van hem gekomen is. Het ingepakte lijk wordt op een kier ...gemaakt en nog eenige goudstukken en kettin...worden er bij gestopt.
... wordt een steen erbij getrokken, erop gezet, ...les dichtgestopt met aarde. De groote steen ...er pas later op.
... worden er bij het graf nog eenige karbouwen ...arden geslacht op dezelfde manier als straks; ...er is er gevecht en lawaai en gescheld.
... den terugweg zien we tientallen Savoeneezen ...h, beladen met bloederige hompen paarden...
...kamponghoofd van Watoe Mbaka is met alle ...die hem toekwam, begraven: hij is nu voor ...vertrokken naar de doodenkampong, en nie...weet hoe het daar is.
...zijn kleinzoon, die daareven bijna stierf van ...loopt lachende heen en weer en heeft er ...welbehagen in een karbouw den strot af te ...
...huis in de kampong terug, gaat men dansen ...leen van den overvloed, en wordt er feest ge...ter eere van den doode."

De Indische Gids.

...de Juni-afl. gaf Prof. Jhr. Mr. B. C. de Savornin Lohman eene bijdrage, getiteld: „Het hoogen den Volksraad over wetsontwerpen. — Koninklijke bevelen of ministerieele aanschrijvingen?", waarop thans in de Aug.-afl. eene nadere uiteenzetting volgt, geschreven naar aanleiding van opmerkingen in de dagbladpers. — Jhr. Dr. F. C. van Heurn besluit zijne (geïllustreerde) beschouwingen over de natuurlijke rijkdommen over het in West-Java gelegen particuliere land Bolang. Schr. geeft thans een overzicht van de flora en fauna van het land. — De luit. der genie van het O.-I. leger J. M. H. Timmermans doet „Een probaat middel tegen Inlandsche opstanden" aan de hand; t.w. een soort van tank, welke bedwelmende gassen verspreidt, dus geen dooden of gekwetsten maakt, doch de opstandigen slechts voorloopig buiten gevecht stelt. Het idee verdient o.i. ernstige overweging, mits geen gebruik wordt gemaakt van giftgassen of gassen welke hevige pijnen of langdurig lijden veroorzaken.[1]) — Mr. J. J. van Bolhuis bespreekt, onder het opschrift Indië en de Volksvertegenwoordiging, de discussies in de Eerste Kamer over de begrooting van Curaçao. — Overigens de vaste rubrieken: Revue van brochures, enz. — Buitenland (De Britsche Koloniale Conferentie). — Wetenschap, Kunst en Industrie (De E.H.T.I.N.I. te Bandoeng, enz.).

Volksraad—Jaarboekje.

Bij G. Kolff en Co. te Weltevreden is verschenen de derde jaargang van het Volksraad Jaarboekje (zittingjaar 1927-28); behalve aanwijzingen omtrent de samenstelling en de bevoegdheden van den Volksraad, de benoeming en verkiezing der leden, enz., bevat dit handige boekje een alphab. naamlijst van de leden met biographische bijzonderheden, benevens de portretten van de meesten hunner, terwijl aan het slot de programma's worden opgesomd van de verschillende politieke programma's in Indië, als Boedi-Oetomo, Christelijk Ethische partij, Indische Katholieke partij, Indische Sociaal-Democratische partij, Indo-Europeesch Verbond. N.-I. Vrijzinnige Bond, Politiek-Economische Bond.

Oedaya.

Inhoud der Aug. afl. Titelplaat: Sumatraansch landschap. — Door zelfbewustzijn naar rassenverbroedering. Toespraak, gehouden bij de oprichting van de Rotterd. afd. van het Ned.-Indonesisch Verbond, door R. M. Noto Soeroto. — Niet-begrijpen door den Inlander, door L. H. C. Horsting. — Van schaapsherder tot regent op Java (Merkwaardige loopbaan van Raden Toemenggoeng Soemitro, Regent van Bandjarnegara). — Een Indische dichter en wijze (Rabindranath Tagore) naar Indonesië, door Noto Soeroto. — Over kunst en kunstenaars. Glaswerk van Chris Lebeau, door Dr. Kust Zimmerman. — Ook deze afl. is weder voorzien van belangwekkende illustraties.

De Indische Mercuur.

No. 31 (3 Aug.). Dr. H. J. Wakker † (Oud-directeur van het Proefstation Oost-Java, enz.), door Dr. H. C. Prinsen Geerligs. — De Java-suikerindustrie en hare beteekenis voor land en volk, door Mr. J. J. Tichelaar (slot der bespreking van dit werk, door Dr. H. C. Prinsen Geerligs). — Kina. — De economische toestand van Suriname in 1926. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Koloniaal Instituut geeft een opgaaf van literatuur over oliën, vetten en wassen.

Algemeen Landbouwweekbl. v. Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van jaarg. 11, No. 52 (25 Juni). Het Kinabureau en het prae-advies van „Kinavera" (slot), door C. M. Pleyte d'Ailly. — Het leven op ondernemingen (ontleend aan de N. R. Ct.). — De koffiecultuur in de zuidelijke Toradjalanden.
Id. 12e jaarg. No. 1 (2 Juli). De handel in copra, door W. E. Landman. — De positie van de rubber. — Werkwijze en toestellen voor een meng- en modeleersysteem ter vervaardiging van rubbervoorwerpen in de meest verschillende profielen, enz.

De Indische Culturen.

Uit den inhoud van jaarg. 12, No. 13 (1 Juli). De rubber-industrie in Mindanao, door F. G. Galang (met afb.). — Iets over Indische groenten, door S. Kalff. — Ceylon een dreigende concurrent voor de ...

[1]) We verwijzen in dit verband naar het belangrijke artikel van H. J. van Giffen: „Gasoorlog, de vermeende wreedheid", verschenen in het Juni-Nr. van het Pharmaceutisch Tijdschr. voor Ned.-Indië.

Aan de Leden van „Oost en West"

Het bestaan van het „Koloniaal Weekblad" is, dit behoeft geen betoog, een levensbehoefte voor Uw vereeniging.

Op twee manieren kunt U het orgaan steunen:

1°. door de adverteerders, die Uw weekblad helpen financieren, met Uw inkoopen te bevoordeelen en daarbij den naam van het blad te vermelden,

2°. door Uw leveranciers aan te sporen in Uw orgaan te adverteeren, of door onzen reiziger bij Uw leveranciers een introductie te verschaffen.

Mogen wij op Uw medewerking in deze rekenen ?

DE UITGEEFSTER.

LIJST VAN ADRESSEN

ten behoeve van Repatrieerenden

(*Vervolg*).

MUZIEKHANDELAREN
Ph. Kruseman, Noordeinde 91, Den Haag.

OPTICIENS
P. W. Hiele, L. Jansstraat 27, Utrecht.
C. v. Monsjou, Valkenboschplein 19, Den Haag.

PASSAGE-BUREAUX
Crans & Co., Plein 22a, Den Haag.
De Vries & Co., Dam 6, Amsterdam.

PARAPLUIE-MAGAZIJNEN
Kalker's Modemagazijn, Kalverstr. 100, Amsterdam.
A. Querelle, Schoolstraat 10, Den Haag.

PIANOHANDELAREN
G. Elshove, L. v. Meerdervoort 427, Den Haag.
L. Jacobi, Regentesselaan 123, Den Haag.

POELIERS
P. van Beek, Spui 181a, Den Haag.

PORSELEIN EN AARDEWERK
C. Hoying, Spuistraat 20, Den Haag.

POSTZEGELHANDELAREN
J. K. Rietdijk, L. Poten 15a, 's-Gravenhage.
G. Rootlieb, Heerengracht 8, 's-Gravenhage.

RECHTSKUNDIG INCASSO- EN DETECTIVE-BUREAU
v. d. Geer, W. de Withstraat 79, Den Haag.
„Hilvers", Westeinde 235, Den Haag.

RESTAURANTS
Rest. Duinoord, Sweelinckplein, Den Haag.
W. F. Klink, Wagenstraat 109a, Den Haag.
Rest. Promenade, Oude Schev. weg 21, Den Haag.
Rest. de Twee Steden, Buitenhof, Den Haag.

SCHOENMAKERS
A. J. Linneweever, Westeinde 32a, Den Haag.

SIGARENHANDEL
F. H. C. Vlietstra, Fahrenheitstraat 224, Den Haag.

STAALWAREN
J. A. Schlette, Willem de Zwijgerlaan 50, bij Fred. Hendriklaan, Den Haag, Telefoon 50888.

STOOMERIJ EN OPPERSERIJ
Snel Opperserij A.S.O., Azaleastr. 126, Den Haag.

STOOMVAARTLIJNEN
Kon. Paketvaart Mij., Amsterdam.
Rotterdamsche Lloyd, Rotterdam.
Stoomvaart-Mij. Nederland, Amsterdam.

STUCADOORSWERKEN
L. Ph. Bisschops, Sassenheim.

TANDARTSEN
Jac. Schijff, Stadhoudersplein 102, Den Haag.
A. J. M. v. d. Sprong, Laan van Meerdervoort 426, Den Haag.
J. van Veen, Weimarstraat 27, Den Haag.

TEHUIZEN VOOR KINDEREN
Kl. Opvoedingstehuizen, Pr. Mauritsplein 23, Den Haag.
H. Lenstra, Hoofdweg 53, Amsterdam.
Tokuni, Amersfoort.
Zandbergen, Amersfoort.

TEHUIZEN INDISCHE BEDIENDEN
Persinggahan, v. Boetselaerlaan 2, Den Haag.

TOKO'S
Toko Bogor, Suezkade 12—12A, Den Haag.

TRICOT-GOEDEREN
Iserief & Co., Veenestraat 16, Den Haag.

UITZENDING VAN DINERS
Maison Blom, 2e Schuytstraat 77, Den Haag.

VEILINGZALEN EN VERKOOPHUIZEN
Kunstzaal Erica, Oude Schev. weg 25, Den Haag.
Verkooplokaal Pot, Gr. Hertoginnelaan 103, Den Haag.

VERMAKELIJKHEDEN
Dierentuin, Benoordenhoutscheweg, Den Haag.
City Theater, Veenestraat, Den Haag.

VERVERIJEN
Lederverffabriek „De Admiraal", Amsterdam.

VERZEKERINGEN
's-Grav. Rijwielverz. Mij., Conradkade 56, Den Haag.
Onderl. Levensverz. Eigen Hulp, Kortenaerkade 3, Den Haag.

VLEESCHHOUWERIJEN
H. J. M. van Duyne, Keizerstraat 165, Scheveningen.
P. van 't Riet & Zn., Obrechtstraat 177, Den Haag.
Verwoerdt, Heerenstraat 11, Voorburg.

WASCH- EN STRIJKINRICHTINGEN
Gebr. Smeele, Haagweg 499, Loosduinen.

Ned.-Indische palmolie-industrie? door C. W. Bagchus. — De stand van de oliepalm-cultuur op Sumatra's Oostkust en Atjeh, door A. Luytjes. — Het napiergras als veevoedsel, door Prof. Dr. J. C. Th. Uphof. — Landbouw en economie. De onrechtvaardigheid van een rechtvaardige pacht. — Agrarische wereldproblemen. — De situatie in den rubberhandel. — De Java-suikerindustrie, door Mr. J. J. Tichelaar (bespreking).

De Indische Verlofganger.

In het Nr. van 5 Aug. schrijft S. Kalff over een Indischen journalist uit het midden van de vorige eeuw, n.l. H. J. Lion. — Onder het opschrift Indische curiosa een artikeltje van P. B. over fraai bewerkte kwispedoors (spuwbakken). — Verder in hetzelfde Nr. o.m. nog een bijdrage van C. Vis-Janssen van Raay: „Het stadje Soemedang in het begin der 19e eeuw.

Boschbouwkundig Tijdschrift Tectona.

Deel XX, afl. 6 (Juni '27). Oorspronkelijke bijdragen: Hydrologische cijfers en beschouwingen. — Richtlijnen van den kap, door A. J. Warta. — De hydrologische functie der in stand te houden wildhoutbosschen en de waarborgen voor een goede vervulling daarvan, door H. Oosterling. — Oude boschreglementen van Ned. Oost-Indië, door F. W. Snepvangers (vervolg).

Zendingsperiodieken.

Z e n d i n g s t i j d s c h r i f t D e O p w e k k e r. Juni '27. Kantteekeningen op de inheemsche pers, door Dr. H. Kraemer. — De drie volksprincipes van Dr. Sun Yat Sen (vervolg), door F. W. H. Hoppe. — De Inlandsche Kerk, door W. Palon.

O n z e M i s s i ë n i n O o s t - e n W e s t - I n d i ë. Juli '27. Politiek overzicht (Curaçaosche begrooting). — Medische cursus v. Missionarissen.

D e B a n i e r. No. 25 (23 Juni). Schetsen uit het leven van Ludwig Ingwer Nommensen, den Apostel der Batakkers (vervolg), door J. H. Hemmers (zie ook No. 26). — Id. No. 26. Iets over het rassenvraagstuk (vervolg).

Eigen Haard.

Het Nr. van 6 Aug. bevat een waardeerend artikel, gewijd aan de nagedachtenis van Jacobus Nieuhuys, den man, die Deli door zijn voortvarendheid voor Nederland geopend heeft.

Het maandelijksch bijblad: „De Aarde en haar Volken" brengt het vervolg van Mevr. J. Bonne-Wepster's „Schetsen van de Marowijne", zoomede een vervolg der „Indrukken van een reis om de wereld", welke thans op Sumatra's Oostkust betrekking hebben.

* * *

Algemeen Rijksarchief. De archieven van de Compagnieën op Oost-Indië 1594-1603, door Mr. R. Bijlsma, Archivaris aan het Alg. Rijksarchief ('s-Gravenhage, Alg. Landsdrukkerij).

De luchtpostverbinding met Nederlandsch-Indië, door C. J. Snijders, Voorzitter Comité Vliegtocht Nederland-Indië. (Handelsberichten, 4 Aug. '27).

De grondrechten in Deli en de waarde van grants als zekerheid voor geldleeningen (slot). (In- en Uitvoer (Aug. '27).

Een groot verlies voor Indië. Dr. Ir. C. J. de Groot † door Ir. P. A. Roelofsen (De Ingenieur, 6 Aug. '27).

De doodstraf in Indië, door S. Kalff. (Vragen des Tijds, Aug.-Sept. '27).

Jaarverslag van den Burgerlijken Geneeskundigen Dienst in Ned.-Indië over het jaar 1925. (Mededeelingen Dienst Volksgezondheid in N.-I. 1927, deel II).

1677. Een gedenkwaardig jaar uit onze koloniale geschiedenis, door A. Hallema. (Vragen van den Dag. Aug. '27).

De eerste hygiëne tentoonstelling in Nederlandsch-Indië. (De Indische Post. 25 Juni '27).

De pensioenfondsen voor de koloniale landsdienaren, door Schneider. (Ind. Vrijzinnig Weekblad. 21 Juni en 1 Juli '27).

Suriname.

Suriname van 24 Juni schrijft:

„Men herinnert zich, dat door den heer Dragter tijdens de behandeling van de voorloopige begrooting voor 1928 in de Koloniale Staten was medegedeeld, dat hij de Gouverneur het verzoek zou doen om alsnog een crediet op de begrooting te willen brengen, ten einde de huidige Directeur van het Landbouwproefstation in de gelegenheid te stellen proefnemingen te doen, welke zouden kunnnen leiden tot wederopleving van de thans zoo goed als verloopen cacao-cultuur in Suriname.

Dit verzoek is ook inderdaad gedaan en in goede aarde gevallen.

Bij suppletoire begrooting zal het benoodigde bedrag dus nog moeten worden aangevraagd.

Naar ons thans is medegedeeld heeft de Gouverneur ter zake ook het advies gevraagd van planters, die evenwel van een en ander geen heil verwachten en dan ook zoowel tegen de proefneming, als tegen eventueele hervatting van de cacao-cultuur gekeerd zijn.

Naar hunne meening zou het geen zin hebben om de proefnemingen in den Cultuurtuin te doen geschieden, terwijl alleen dàn opnieuw een cultuur van cacao zou kunnen worden ter hand genomen, indien niet in de kuststreek, maar b.v. in een hooger gelegen zone zou worden gecultiveerd."

Tot zoover het blad.

Wij zouden het jammer vinden zoo de proef niet zou worden gedaan. De planters kunnen niet vooruit weten waartoe die zou leiden. Men moet niet dan in den uitersten nood een cultuur opgeven die twee eeuwen lang in de kolonie heeft gebloeid. Naar onze meening gaat men daar veel te gemakkelijk van de eene cultuur op de andere over.

* * *

Ons is uit Suriname een interessante publicatie toegezonden: het eerste nummer n.l. van de op 1 Juli verschenen *Emancipatie Courant*, uitgegeven door het *Emancipatie-Comité*.

De bedoeling van de uitgave moge blijken uit het voorwoord dat wij hier laten volgen:

„Zeer geachte Medeburgers,
Ras- en Landgenooten!

Langs dezen weg brengen wij, leden van het Emancipatie-Comité, U onzen groet. 64 jaren zijn er verloopen sedert de slaven in deze kolonie hun vrijheid herkregen; sedert de slavenketenen der Negers werden verbroken.

Sindsdien zijn de omstandigheden in dit land zeer veranderd.

Andere naties en rassen hebben zich metterwoon in ons land gevestigd, Suriname beschouwend als hun tweede Vaderland.

Vreedzaam leven wij onder de hoede van Nederlands driekleur naast en met elkander, hoezeer ook 'n ieder onzer zijn volks- of raseigen tracht te behouden.

Waar wij echter zonder uitzondering Suriname willen zien toenemen in bloei, daar is het noodig vóór alles, dat wij elkaar de hand reiken en schouder aan schouder strijden gaan tegen alles wat verdeeldheid en tweedracht brengt.

Wij moeten, hoezeer wij ook in cultuur-eigenaardigheden, kleur of ras verschillen, elkander meer en meer trachten te begrijpen om door samenwerking te komen tot algemeenen vooruitgang.

Zoodra wij begrijpen zullen, dat èn Britsch-Indiër, èn Javaan, èn Blanke, èn Indiaan, èn Neger, èn Chinees, die allen dit land als hun vaderland beschouwen, noodzakelijkerwijs in *onderlinge waardeering* moeten samenwerken tot opbouw en welvaart van dit gebiedsdeel van het Koninkrijk der Nederlanden zàl ook die welvaart komen.

Het Emancipatie-Comité wil nu, met bevordering van die uitwendige samenwerking met andere bevolkingsgroepen, trachten die *Eenheid* mede in eigen groep tot stand te brengen.

Makkelijk is die taak niet, doch wij hopen, dat een ieder, die 't waarachtig belang van ons geliefd geboorteland beoogt, ons steunen zal in ons streven"......

Dan volgt de aanhaling van vers 217 uit het gezangboek van den Nederl. Prot. bond.

Het voorblad van *De Emancipatie Courant*" prijkt met de Nederlandsche vlag en de Courant bevat tal van interessante artikelen van verschillende medewerkers.

De drukkerij Erven H. van Ommeren heeft voor een goed uiterlijk gezorgd.

* * *

In het Augustus-nummer van *Neerlandia* een artikel van den heer Fred. Oudschans Dentz, ter herdenking van het 25-jarig bestaan van de Groep Suriname van het Algemeen Nederlandsche Verbond. Een bloeiend bestaan is het niet altijd geweest; er waren perioden van inzinking, maar hoe het ook zij de groep leeft nog.

Aan het slot van het artikel schrijft de heer Oudeschans Dentz over *De West-Indische Gids:*

„Dit eenige tijdschrift voor West-Indië moet in waarde worden gehouden. Men steune het, nu de uitgever zonder subsidie van regeeringswege, met een gering aantal inteekenaren belangeloos voortgaat zijn werk te doen. Ofschoon het de algemeene wensch der Koloniale Staten was, om enkele honderden guldens steun te verleenen, waartoe zoo gemakkelijk had kunnen worden overgegaan, na de vereeniging van dat bedrag op de uitgaven van het Militair Tehuis, welke ik voor mijn vertrek had ingevoerd, heeft de regeering gemeend, daartoe niet te moeten overgaan. Te meer is het plicht van allen, die het wel meenen met Suriname en zijn bloei willen bevorderen, door middel van de W.-I. Gids en Neerlandia de belangstelling in dit overzeesche gebied, deze meest Nederlandsche kolonie, te onderhouden en te versterken."

* * *

Wij vestigen voorts de aandacht onzer lezers op het „Jaarverslag van het Algemeen Nederlandsch Verbond, 1926", waarin zij kunnen lezen hoe het met de groep Suriname in het verslagjaar stond.

Curaçao.

1926.

In vervolge op hetgeen wij 21 Juli l.l. opnamen uit het jaarverslag van de Curaçaosche Bank, moge hier nog iets volgen omtrent eenige bedrijven:

Scheepsbouw. Met de toename van de stoomvaart is de scheepsbouw geheel op den achtergrond geraakt voor wat het hoofdeiland betreft; hier op de werven werden in 1926 dan ook slechts herstellingen verricht aan de bestaande vaartuigen en kleine lichters en vlotten gebouwd.

Op Bonaire, alwaar men vroeger in den scheepsbouw een middel van bestaan vond, werden slechts lichters gebouwd.

Landbouw en veeteelt. Voor den landbouw en de veeteelt was 1926 zeer ongunstig voor wat betreft het hoofdeiland en de naburige eilanden Aruba en Bonaire.

Door den weinigen regenval in 1925 kwam van den maïsoogst zoo goed als niets terecht; ook de suikeraanplantingen hadden van de droogte te lijden en leverden weinig sap op; de ongunstige invloed van het wegblijven van den regen was op de dividivi-boomen geringer, want de oogst bracht toch meer op dan in 1925.

De in de buurt der hoofdplaats op Curaçao gelegen moestuinen, waar irrigatie toegepast wordt, gaven een goed middel van bestaan aan de kleine landbouwers.

De vruchtenteelt op de plantage's met boomgaarden was mede lucratief. Versche vruchten vonden gretige koopers.

In hooge mate hadden de groote plantages, waar veeteelt de voornaamste bron van inkomsten is, met de droogte te kampen. Ten gevolge van gebrek aan veevoeder en drinkwater kwam er groote sterfte onder het vee voor, terwijl de hooge exploitatiekosten in verband met hooge arbeidsloonen in het algemeen, voortvloeiende voor een groot deel uit gebrek aan werkkrachten, het z.g. grootlandbouwbedrijf bijna onmogelijk maakten.

Zoutwinning. Aan zoutwinning werd op Curaçao in 1926 zoo goed als niets gedaan, terwijl zij op Bonaire en St. Martin voortdurend te kampen heeft gehad met gebrek aan arbeidskrachten. Ondanks dit feit werd er toch op beide eilanden meer zout geoogst, dan in 1925, omdat voor het zoutgaren de tijd gunstig is geweest, doordien gedurende den zouttijd de regenval gering was en op Bonaire er zelfs geen regen viel.

Op Bonaire werd uit de zoutpannen aldaar gewonnen in totaal 4.938.000 K.G. tegen 3.575.000 K.G. in 1925 en op St. Martin in totaal 6.606.700 K.G. tegen 3.289.500 K.G.

Uitgevoerd werden:

van Curaçao 853.000 K.G. ter waarde van *f* 12.184.—,

van Bonaire 4.215.000 K.G. ter waarde van *f* 29.155.—,

van St. Martin 5.091.000 K.G. ter waarde van *f* 44.682.—,

tegen in 1925 respectievelijk:

4.523.000 K.G. ter waarde van *f* 73.518.—,
11.446.000 K.G. ter waarde van *f* 62.613.— en
2.408.000 K.G. ter waarde van *f* 23.446.—.

In voorraad bleven er op het einde van 1926: op Bonaire 3.640.000 K.G. en op St. Martin 2.859.000 Kilogram.

De verkregen prijzen in 1926 waren:

voor grof zout van Bonaire *f* 0.70 per vat van 130 Kilogram,

voor het gemalen zout van Bonaire *f* 0.45 per zak van 27 Kilogram,

voor het zout van St. Martin *f* 0.90 per vat van 112 Kilogram."

Afgezant.

Naar wij vernemen heeft de heer A. G. Statius Muller, die, zooals wij meegedeeld hebben, namens den Kolonialen Raad den Minister van Koloniën komt inlichten over het politievraagstuk, de reis gemaakt met het s.s. „Simon Bolivar", dat 3 dezer in Amsterdam aangekomen is.

Cuba-emigranten.

Nog steeds komen er klachten van Cuba over den treurigen toestand, waarin velen onzer Curaçaosche en Arubaansche arbeiders aldaar verkeeren. Met het oog daarop zal de firma Karel Croes van Aruba dezer dagen een goulet naar Cuba zenden, en voor rekening van het Gouvernement alle Curaçaosche arbeiders, die geen middelen bezitten om terug te keeren, huiswaarts brengen. Het schip gaat naar Manzanilla, en alle arbeiders, die bij de suikercentrales van Manati, Chaparra enz. werkzaam zijn, zullen van deze gelegenheid om terug te keeren gebruik kunnen maken. Het is te hopen dat het niet ga als met de *Estelle* en *Gracia Maria,* die het gelukte slechts enkele arbeiders mee terug te brengen, daar de meesten het vrije leven op Cuba verkozen boven het meer geregeld leven, te midden van hun familiekring alhier. Vrees om hier geen werk te zullen vinden, bestaat er niet. Er is werk in overvloed. En hoe meer arbeiders er terugkomen, des te beter.

Hetzelfde schip zal nog een tweede reis maken, zoodat allen die willen, kunnen terugkeeren.

De heer Ovid Croes, lid der Firma, die op Cuba zeer goed bekend is en reeds meermalen Curaçaosche arbeiders naar hier heeft teruggebracht, zal de reis meemaken.

(*A. d. C.* van 25 Juni 1927).

Een Curaçaosche Schoener dranksmokkelaar?

In het Algemeen Handelsblad van 28 Juli l.l. Av. lazen we het volgende bericht:

Te New-York is — naar een Reuter-telegram d.d. heden meldt — een draadloos bericht uit Curaçao ontvangen, meldende, dat de gezagvoerder en een lid der bemanning van den Nederlandschen schoener „Helena" gedood werden in een revolvergevecht met drankwet-ambtenaren.

Engelsche bladen ontvingen van hun correspondent te New-York ter zake nog de volgende bijzonderheden:

De Nederlandsche schoener „Helena" werd verleden week niet ver van de kust van Portorico door ambtenaren van de drankwet aangehouden. De ambtenaren trachtten tevergeefs aan boord te komen en nadat eenige schoten gewisseld waren, wist de schoener naar Curaçao te ontsnappen. Gemeld wordt, dat de kapitein en een lid der bemanning ten gevolge van de schotwonden zijn gestorven.

Middelen.

Verschenen is de staat der middelen over het eerste kwartaal 1927. Merkwaardige cijfers heeft deze staat gebracht. Het ¼ der raming werd met *f* 187.000.— overtroffen, het overeenkomstige tijdvak van 1926 met *f* 127.000.—. Deze gunstige uitkomst is hoofdzakelijk te danken aan de volgende hoogere opbrengsten, vergeleken met 1926: loodsgelden *f* 60.000.—, invoerrecht *f* 50.000.—, gedistilleerd-accijns *f* 20.000.—, draadlooze telegrafie *f* 13.000.—, ondanks belangrijke mindere opbrengsten van: inkomstenbelasting *f* 15.000.—, uitvoerrecht *f* 3.000.—, inkomsten der Curaçaosche bank *f* 28.000.—. De telefoonabonnementen, voor het geheele jaar op *f* 10.000.— geraamd, brachten in het eerste kwartaal reeds *f* 15.000.— op.

Benoeming.

Tot hoofdonderwijzer is benoemd R. van Heeswijk te Oirschot.

Geschiedkundige Sprokkelingen.

De Indische Verlofganger van 24 Juni 1927 bevat eenige mededeelingen over de reis van den commissaris-generaal Van den Bosch naar de Nederlandsche West-Indische bezittingen, die niet zonder onjuiste feitelijke gegevens zijn. Wij mogen trachten een en ander te herstellen.

Het is juist, dat niet alleen uit Suriname, maar ook uit Curaçao klachten over het bestuur bij den Koning waren ingekomen, maar o.i. gaat het niet aan, het zuiveren van den Augiasstal in Suriname als voornaamste doel van de uitzending van V. d. Bosch naar voren te brengen. Vereenvoudiging en bezuiniging van het bestuur, verbetering van koophandel, landbouw, nijverheid, financiën, rechtswezen, defensie, in het kort alles wat zou kunnen strekken tot meer bloei en welvaart dezer bezittingen, was het hoofddoel van de reis, en daarnaast kreeg V. d. B. bijzondere commissiën, waartoe behoorde het uit den weg ruimen der geschillen tusschen het bestuur van Curaçao en dat van Suriname en de ingezetenen dier koloniën.

De commandant van Hr. Ms. *Zwaluw*, waarmee V. d. Bosch reisde, heette niet Ambt, maar Ampt, zijn commissaris-adviseur niet Gillie maar Guljé. Behalve Guljé en Mouton behoorden tot het gevolg van V. d. Bosch J. Jabot als secretaris en zijn zoon Mr. J. H. van den Bosch.

V. d. Bosch ging niet eerst naar de bovenwindsche eilanden, dan naar Curaçao en vandaar naar Suriname, maar eerst naar Curaçao, waar hij 10 Dec. 1827 na een reis van 51 dagen aankwam, van daar ging hij naar de bovenwindsche eilanden en 28 April 1828 kwam hij in Suriname aan.

Nieuw is voor ons de mededeeling — in ieder geval belangwekkend genoeg voor onze Curaçaosche lezers om haar hier over te nemen — dat de dood van den gouverneur-generaal Cantzlaar te wijten is aan de telkens weer andere instructiën en voorschriften, die de elkander opvolgende ministers gaven, waardoor hij werd „zoodanig van den weg geholpen dat zijn reeds ondermijnd gestel er ten zeerste onder leed en een en ander niet weinig bijdroeg tot verergering van de kwaal welke hem (te?) spoedig voor het welzijn van Suriname in het graf sleepte".

Uit den Verren Vreemde.

De internationale koloniale tentoonstelling in 1929 te Parijs.

De Fransche ministerraad heeft maarschalk Lyautey, de groote bedwinger van Marokko, benoemd tot commissaris-generaal voor de in 1929 te Parijs te houden internationale koloniale tentoonstelling. Hem is een kenner van Parijs bij uitnemendheid toegevoegd voor de plaatselijke regelingen, de heer M. Morain, oud-prefect van politie te Parijs, benevens de oud-gouverneur-generaal van Fransch W. Afrika, de heer Martial Merlin.

Eigenlijk zijn de voorbereidende werkzaamheden reeds lang op gang. Den 9en Mei 1927 sloot de minister van koloniën voor den Staat met den prefect van de Seine voor de Gemeente een overeenkomst, waarover de beraadslagingen toen over een viertal jaren liepen. Daarbij werd de beschikbaarstelling van terreinen door- en de financieele medewerking van Parijs geregeld.

Thans is een wettelijke voorziening getroffen, waarbij de financieele opzet van de geheele grootsche onderneming in bijzonderheden is uitgewerkt.

Het zuidelijke gedeelte van het bosch van Vincennes is als terrein uitverkoren. De boulevard Poniatowski zal verbeterd worden, de ondergrondsche spoorweg zal verlengd worden van de boulevard Diderot tot aan de porte Dorée, waar de hoofdingang zal komen.

Een gedeelte van de gebouwen is bestemd om als blijvend Koloniaal Museum voort te bestaan. Hiervoor stelt de Gemeente een terrein van 9300 M² ter beschikking van den Staat, waarvan niet meer dan 5000 M². door gebouwen mogen worden bezet.

Over een en ander, alsmede over den financieelen opzet van de geheele onderneming, geeft de wet, met annexen, zooals deze opgenomen is in La Dépêche Coloniale van 24—27 Juli, uitvoerige inlichtingen.

Zooals men weet zal voor Nederland een officieele commissie worden samengesteld, waarvan reeds benoemd zijn: Mr. D. Fock tot voorzitter, Mr. A. G. N. Swart tot commissaris-generaal, Ir. E. de Kruyff tot secretaris-generaal.

Britsche ministers op reis.

Terwijl de minister van koloniën Amery zeven maanden op reis is naar de dominions koloniën, teneinde ter plaatse nader overleg plegen over de uitvoering van de besluiten genomen op de Imperial conference en op de Koloniale conferentie, beide te Londen gehouden, maakt minister van oorlog Worthington Evans zich reed om in October naar Br.-Indië te vertrekken. De reis, die drie maanden zal duren, heeft een zoek ten doel aan de N.W. provinciën van Br. (b.v. Kashmir en de Afghaansche grens) waar minister zich persoonlijk op de hoogte wenscht stellen van het leven van den Engelschen soldaat op de buitenposten.

Daar het niet onwaarschijnlijk is dat de minister van buitenlandsche zaken, Chamberlain, de zitting van den Volkenbond te Genève zal gaan wonen, en Baldwin dan pas terug zal zijn Canada, mag het Britsche kabinet wel ambtloos heeten.

Stille-Oceaan-conferentie.

20—25 Mei werd te Hankou de conferentie van werkende vereenigingen gehouden, door Moskou hoopte de arbeiders van de landen om Stillen Oceaan en het Verre Oosten naar zijn en lust te richten.

Naar de organisators verkondigden, werden millioen(!) arbeiders vertegenwoordigd door afgevaardigden. Van dezen waren 15 Chineezen, Russen, 6 Japanners, 1 Coreaan, 2 Javanen, 2 Amerikanen, 1 Engelschman en 1 Franschman. Mexico en de Maleische eilanden meldden verhindering te zijn.

De besluiten waartoe de conferentie gekomen zijn gericht tegen de imperialistische inmenging China; op het afweren van oorlogsgevaar in het bied om den Stillen Oceaan; op het steunen van nationale bewegingen in Java, Korea en de Philippijnen, alsmede in de landen van Latijnsch Amerika; op het vaststellen van een economisch program voor de arbeidende klasse; op het instellen van een permanent secretariaat om den band te versterken tusschen de samenwerkende vereenigingen.

Zoo weergegeven luiden deze conclusies nog mak. Maar de aard der besprekingen, waarvan de samentrekking zijn, toont aan dat het Russische imperialisme zich zelf de inmenging in China geenszins ontzegt, dat Rusland militair geweld eigen bate geenszins versmaadt, dat het de nationale leuze met misleidende bedoelingen misbruikt en Rusland niet het welzijn der arbeidende klasse oogt, maar haar steun zoekt ter verwezenlijking de oogmerken van een groep revolutionairen Moskou.

La Vague Rouge van Juli, aan welke wij bijzonderheden ontleenen, geeft de namen niet de vertegenwoordigers der verschillende landen de Hankou-bijeenkomst. Wellicht zijn die van die zich als vertegenwoordigers van N.-I. hebben laten gelden, den autoriteiten bekend. Zoo niet, zal 't wel niet moeilijk zijn deze te weten te komen. De heeren, die uitverkoren werden, om daar te vertegenwoordigen, mogen in N.-I. wel in de ten gehouden worden.

De vlootconferentie mislukt.

De Volkenbond zag de door hem bijeengeroepen commissie, die te beraadslagen had over de mogelijkheid van het vormen van een commissie, voorbereiding van een ontwerp tot internationale wapenbeperking, de Volkenbond zag die commissie tot voorbereiding van een commissie uit gaan, nadat zij tot een negatief resultaat gekomen was.

De Amerikaansche president, Coolidge, hierdoor niet ontmoedigd in zijn poging om een verdere beperking van de bewapening ter te komen. Die opvatting kon gebillijkt worden, want er is inderdaad wel eenig kenmerkelijk schil. De conferentie van 1921 te Washington houden heeft voor de groote oorlogsschepen een eenig resultaat bereikt; Ook behoeven over oorlog ter zee niet met alle natiën beraadslaagd worden, als de groote zee-mogendheden 't zijn, kunnen die den toon aangeven. Dit laatste werd zelfs in die mate gevoeld, dat toen Frankrijk en Italië zich niet bereid verklaarden om ter conferentie te verschijnen, de anderen hierin geen beletsel vonden om toch te beraadslagen.

Zoo kwamen dan te Genève vertegenwoordigers bijeen van N.-Amerika, Engeland en de dominions en Japan.

In Washington was een begrenzing vastgesteld, waardoor de zeemogendheden beperkt werden in den aanbouw van groote slagschepen. Hieraan hebben zij zich gehouden. Maar er is sedert een wedijver ontstaan in den aanmaak van kruisers, ook geweldig in bouw en bewapening, maar juist blijvend binnen de geoorloofde grens. Zoo was eigenlijk niets bereikt, te minder omdat daarnaast ook een wedijver ontstond in de uitbreiding van onderzeeërs.

Een aanwijzing van toegenomen onderling vertrouwen of van algemeen geloof aan vermindering van oorlogskansen lag hierin ook niet opgesloten. Minder geld werd mede niet aan marine-doeleinden besteed.

Hierin hoopte Coolidge nu verbetering te brengen, door ook voor oorlogsschepen van kleinere tonnenmaat een verhouding, een begrenzing, een beperking te kunnen vaststellen in onderling overleg. Nu de poging hiertoe mislukt is, en nu hierbij zoowel dezelfde oorzaken hebben meegewerkt als die welke onlangs de Volkenbondspoging om tot algemeene wapenbeperking te komen, hebben doen mislukken, lijkt 't ons niet noodig hier veel over deze vlootconferentie te zeggen. Ook nu wil elk land zelf sterk genoeg blijven om zich onder alle omstandigheden veilig te voelen, maar ziet 't gaarne (en dat is geen tegenstelling) dat andere landen hun strijdmacht beperken. Maar aangezien de staat voor de anderen de andere is, schiet men niet op, als elk voor zich, en daardoor allen ondanks de vredelievende gezindheid, ook voor de toekomst niet verzekerd en gewaarborgd acht. Men kwam te Genève bijeen om wapenbeperking ter zee te verkrijgen. Men is er vandaan gegaan met het vaste besluit vooral niets van de bestaande zeemacht prijs te geven.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Apeldoorn.

DE GEZELSCHAPSREIS NAAR HET KOLONIAAL INSTITUUT.

Alweer jammer! Het gezelschap, dat zich vereenigd had om de gezelschapsreis naar het Koloniaal Instituut te ondernemen was klein. Maar het ging. 8.23 uit Apeldoorn; na aankomst te Amsterdam, waar de secretaris van de afdeeling Amsterdam, de heer L. D. Petit, eveneens van zijn belangstelling blijk gaf, ging het met lijn 9 direct door naar Linnaeusstraat 2. Daar aangekomen werden we rondgeleid door den Heer J. C. Lamster, conservator aan de afdeeling volkenkunde, die vriendelijk en onderhoudend, de aandacht op de hoofdzaken wist te vestigen en bij den rondgang menige interessante bijzonderheid wist te vertellen. Daarna wachtte het gezelschap in de koffiekamer van het Instituut een uitstekende en keurig geserveerde lunch, na afloop waarvan nog bezichtigd werden: de centrale Hall en de groote en de kleine Aula. Het gezelschap verspreidde zich toen, om elkaar om half vier aan het C.S. terug te vinden.

Absoluut overbodig is het verder iets te zeggen van deze kostelijke reis. Allen waren opgetogen over alles. Hoewel voor 't eerst (en misschien wel door vacantie-omstandigheden) de deelname te gering was in verhouding met het aantal leden, overweegt het bestuur de mogelijkheid een tweede bezoek te organiseeren, omdat dit zoo buitengewoon in den smaak is gevallen. Doch dan moet er een veel grooter aantal deelnemers zijn dan nu.

Het zeer voorloopig plan is in den herfst (Oct.-Nov.) nog eens te gaan — doch daar kan nog alles aan veranderd worden. De leden en belangstellenden gelieven daaromtrent nu reeds eigener beweging hun wenschen eens kenbaar te maken aan het bestuur. De kosten zullen (reis plus lunch plus bezoek) weer ongeveer *f* 5.— bedragen. Misschien zou het dan zelfs mogelijk zijn eind Augustus zoo'n expeditie te organiseeren; als we het maar 10 dagen vooruit weten en er genoeg deelnemers zijn. Maar voorloopig sture men nog geen geld.

Denk er eens over!

Leden! bedenk verder dat de kas bijna leeg is, en dat het de komende maanden de beste tijd is om leden te werven. Apeldoorn heeft bijna 60.000 inwoners en 1 pCt. daarvan is 600; en zooveel leden hebben we nog lang niet!

Ten slotte nog een vriendelijk verzoek *aan iedereen*. Er zijn wel eens menschen die afstand willen doen van Indische voorwerpen — die men wel wil weggeven. Welnu, de secretaris zal die gaarne ontvangen, omdat hij heel wat kan gebruiken als demonstratiemateriaal — als de afdeeling „den boer opgaat" — en voor onderwijs- en andere nuttige doeleinden. Gaarne zal hij gesteenten, fossielen, schelpen, koraal ethnografica, enz., enz., enz., ontvangen, en al zijn best doen die voorwerpen 't hunne te laten bijdragen tot het leeren kennen van „Indië" zoowel Oost- als West-.

Bij voorbaat den warmen dank van den secretaris:

J. C. BAARS,
Lammerweg 3.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur.

Het Secretariaat der afdeeling Amsterdam is van 1 Augustus af gevestigd *van Breestraat 21.*

De Secretaris-Penningmeester van „OOST EN WEST" is tot 15 dezer afwezig.

Van het Informatie-Bureau:

BESTEMD VOOR UITZENDING NAAR NED.-INDIE:

Ir. G. ter Bruggen, Ingenieur b. d. dienst v. d. Mijnbouw, Velp (G.)

Dr. Ir. R. W. van Bemmelen, Idem als voren, Schiefbaanstraat 27, 's-Gravenhage.

H. J. Menting, Onderwijzer 2e kl. b.h. O.E.L.O., Tehuis voor Ongehuwden, Rijswijkscheweg, 's-Gravenhage.

C. D. Zaal, Idem als voren, Laakkade 80, 's-Gravenhage.

A. Niessink, Idem als voren, Mariastraat 59, Apeldoorn.

H. H. Geerdes, Idem als voren, Langewijk E6, Dedemsvaart.

J. M. Riemerts, Contractswerkman voor het vak van scheepsbouw bij het Marine-etablissement te Soerabaja, Gravenstraat 11, Helder.

J. van Vulpen, Gegradueerd adj.-accountant bij één der accountantsdiensten, Verhulststraat 98, 's-Gravenhage.

BESTEMD VOOR UITZENDING NAAR SURINAME:

I. Agsteribbe, Godsdienstleeraar b. d. Ned.-Israël. Gemeente te Paramaribo, Stadskanaal.

BESTEMD VOOR UITZENDING NAAR CURACAO:

P. van Heeswijk, Hoofdonderwijzer b. h. Openb. L. O. in Curaçao, Oirschot (N.-Br.)

INDISCHE AMBTENAREN MET VERLOF:

J. Kambey, Controleur 1e categorie b. d. P.T.T.-dienst, Berkstraat 26, 's-Gravenhage.

Mr. E. P. F. Kelling, Leeraar i. d. rechtswetenschap en aanverw. vakken b. d. Opleidingsschool voor Inlandsche ambtenaren, Raadhuisplein 7, Heemstede.

J. P. J. Janssen, Amanuensis, chef-glasblazer a. d. Techn. Hoogeschool te Bandoeng, Fahrenheitstraat F 675, 's-Gravenhage.

Ir. J. E. A. von Wolzogen Kühr, Chef Exploitatie der Westerlijnen v.h. Bedrijf der S.S. en Tramw. op Java, Stephensonstraat 24, 's-Gravenhage.

Ir. M. Mallien, Directeur der Pr. Julianasch. Jogjakarta, p.a. Hotel Terminus, 's-Gravenhage.

F. W. J. Andes, 2de Werktuigkundige b. d. Gouv. Marine, p.a. Hotel Terminus, 's-Gravenhage.

V. H. Helvetius van Riemsdijk ten Cate, Stationscommies 1ste klasse bij de Staatsspoor en Tramwegen, Laan van Meerdervoort 325 II, 's-Gravenhage.

A. H. van den Broek, Controleur 1e kl. b. d. P.T.T.-dienst, Kleine Beerstraat 18, Antwerpen.

J. J. M. Th. Bech, Secretaris v. d. Algemeene Rekenkamer, Nassaukade 164 II, Amsterdam (W.)

J. H. van Bockhooven, Onderwijzer der 1e kl. b.h. O. E. L. O., Oranjestraat 43, Haarlem.

J. B. Peters, Onder-commissaris van Politie b. d. Veldpolitie te Blara, p.a. Mevr. de Wed. Th. Peters, van Rijgersbergenstraat 21, Amsterdam (W.)

W. Carmiggelt, Bouwkundig architect b.d. Waterstaat en 's Lands Burgerlijke Openbare Werken, Sluisstr. 9 (III), Amsterdam (Z.)

W. J. E. Breuer, Bouwkundige b. d. S.S. en Tramwegen, p.a. de Leeuw, Avenue Dailly 68, Schaerbeek (Brussel).

C. Ch. Bierhuys, Techn. hoofdkantoorhoofd b.d. S.S. en Tramw., p.a. Nederl. Handel Mij., 's-Gravenhage.

M. Kruyt, Landmeter der 3e kl. b.h. Kadaster, Bezuidenhout 209, 's-Gravenhage.

Mr. A. J. W. Arsa, Voorzitter v. d. Landraad te Djombang (Soerabaya), Sweelinckstraat 141, 's-Gravenhage.

R. J. Ulbl, Werktuigk. opzichter 1e kl. b. d. dienst v. d. Mijnbouw, werkzaam gesteld bij de Bangka-tinwinning, Stainzerhof 4, Graz (Oostenrijk).

D. van Reijendam, Techn. ambtenaar 2e kl. b. d. P.T. T.-dienst, Torrecellistr. 13, Amsterdam (O.)

J. L. Dalmijn, Onderwijzer der 1e kl. b.h. O.E.L.O., Columbusstraat 93, 's-Gravenhage.

Mej. T. Cos, Fröbelonderwijzeres aan de Fröbelkweekschool te Bandoeng, Parallelweg 1, Bussum.

MET PENSIOEN:

A. Th. Soumokil, Controleur 1e kl. b.d. P.T.T.-dienst, Van Ostadestraat 351, 's-Gravenhage.

P. van der Vlies, Directeur der Cultuurschool te Malang, Lindelaan 3, Rijswijk (Z.-H.)

D. Raven, Dirigeerend apotheker 2e kl. titulair, tijdelijk adres: Utrechtsche straatweg 74b, Oosterbeek.

A. L. Schenk, Kolonel v. d. Mil. Geneesk. dienst, Ieplaan 48, 's-Gravenhage.

A. C. Groeneveld, Kapitein der Infanterie, p.a. den heer Borsje, Aleidisstraat 105c, Rotterdam.

A. J. C. Buijsman, Idem als voren, Fahrenheitstraat 575, 's-Gravenhage.

A. H. Treu, Kolonel der Infanterie, Bosschestraat 18, Scheveningen.

Mej. C. M. A. H. d'Artillact Brill, Onderwijzeres 1e kl. b.h. O.E.L.O., Franklinstraat 120, 's-Gravenhage.

L. D. J. Reeser, Directeur H.B.S. te Semarang, Schouwweg 34, Wassenaar.

Mutatiestaat van 3 tot 10 Augustus.

Nieuwe Leden: — Geïntroduceerd door:

Dr. P. H. W. G. van den Helm, Oud Gouvernements-Secretaris van Suriname, Huize „Veelzigt", Zeist. *f* 5. (Afd. Utrecht) .... den heer C. K. Kesler te Nieuwer-Amstel.

M. H. Damme, Directeur-Generaal Post en Telegrafie, Den Haag, Javastraat 58. *f* 5.
P. Oudkerk Pool, Gep. Ass.-Resident, Den Haag, Gr. Hertoginnelaan 250. *f* 5.
} Secretaris Afdeeling Den Haag.

Balsem, Oud-Administrateur onderneming „Petoeng-Ombo", Scheveningen, Harstenhoekweg 29. *f* 5 ...... den heer E. Moorman te Den Haag.

Adresveranderingen:

L. D. Petit, Secretaris van de Afdeeling Amsterdam, van: Saxenburgerstraat 34 huis, naar: van Breestr. 21.

H. K. Westendorp, Amsterdam, van: Pieter Lastmanstraat 25, naar: de Lairessestraat 165A.

J. Endert, van: Amsterdam, naar: Den Haag, p. a. Ned.-Ind. Handelsbank, Lange Houtstraat 2. *f* 5.

J. Swaluë, van: Zwolle, naar: Den Haag, Irisstraat 108. *f* 5. (Contributie '27 reeds voldaan).

L. D. J. Reeser, Oud-Directeur H.B.S., van: Semarang, naar: Wassenaar, Schouwweg 34. *f* 5. (Contributie '27 reeds voldaan).

F. C. Robbersen, Leeraar Koloniale Landbouwschool, Deventer, van: Brink 66, naar: Raalteweg 7A.

B. de Jong, Controleur B.B., van: Santpoort, Molenstraat 8, naar: Tebing Tinggi (res. Palembang).

VEREENIGING „OOST EN WEST"

HOOFDBESTUUR: HEULSTRAAT 17 'S-GRAVENHAGE

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins-Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen doen.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië, of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen, van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Tel. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins-Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752. Dit „Tehuis" biedt studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland vertoeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK, of den Administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", Van-Boetzelaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Tel. No. 50248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna-Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten einde aan hen, die uit Nederland naar Indië gaan, en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN op huishoudelijk en maatschappelijk gebied, onder leiding van Mevr. J. FRANCKEN-MENDES—Calisch. Spreekuur Donderdagmiddag van 2 tot 4 uur en volgens afspraak, Nic.-Maesstraat, Amsterdam, Tel. 22492.
Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, en de Firma MARTINUS NIJHOFF, L. Voorhout 9, Den Haag (bij deze firma alleen die met een *), zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk.)
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

2. **Onze Oost II. Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door **T. J. BEZEMER.**
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

* b. Onze West, tweede druk, bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door **FRED. OUDSCHANS DENTZ;**
2. **De Kolonie Curaçao,** door **Mr. B. DE GAAY FORTMAN.**
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overz. Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

* No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

* No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie.)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2e, verbeterde druk.)
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

* No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederlandsch-Indië, zoomede voor verpleegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken en Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Opnieuw herzien.) .... Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

* No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

* No. XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber (caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Ned.-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën .... Prijs: **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
" 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
" 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
" 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
" 8. De Europeesche vrouw in Indië.
" 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
" 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
" 2. Het Javaansch tooneel.
" 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
" 4. De theecultuur op Java.
" 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
" 6. Een doode taal in Indië.
" 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
" 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
" 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
" 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
" 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
" 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
" 4. Indische Scholen onder de Oost Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
" 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
" 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië.
" 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Wnd. Vertegenwoordiger in Nederlandsch-Indië Mr. M. J. A. Oostwoud-Wijdenes, President Landraad, Tandjong Balei (Sumatra's Oostkust)

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN: Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag
Telefoon 14519, Postgiro 14574

Vertegenwoordiger in N.-I.: Mr. M. J. A. Oostwoud-Wijdenes, Pres. Landr., Tandjong Balei (Sumatra's Oostk.).

Opgericht 21 Maart 1900 door Kolonel G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIËN: N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag
Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIE

Indische Tentoonstelling te Arnhem

11 Juni—28 Juli 1928.

—o—

...t de Tentoonstellingsplannen allerwege de ...acht weten te trekken, bleek dezer dagen ...rom, toen een aanvraag om reclame-mate... binnenkwam vanuit Canada, met de verzeke... dat alles in het werk zal worden gesteld, om, ...ezoek van Europa, ook de Tentoonstelling te ...em in het programma te doen opnemen.

...e Directie van de Geldersche Tramwegmaat...ppij, die, ten behoeve van eigen reclame, in ...najaar een autobus zal laten rijden door de ...naamste plaatsen van ons land, bood ons aan, ...gedeelte daarvan beschikbaar te stellen voor ...aganda-doeleinden ten bate van de Tentoon...ng, terwijl verscheidene firma's hunne mede...ing verleenen, door onze reclame-kaarten in ...correspondentie in te sluiten.

...l zoover de propaganda.

...at betreft het personenvervoer tijdens de ...oonstelling vanaf het Station te Arnhem naar ...Terrein, zal een goed geoutilleerde autobus...t worden ingesteld.

...or hen, die per auto naar het terrein komen, ...voor plaatsing der auto's een groote autopar...plaats bij den ingang van het Tentoonstel...terrein in gereedheid worden gebracht, terwijl ...ens voor een ruime rijwielbergplaats zal ...en zorg gedragen.

...ullen echter ongetwijfeld ook velen zijn, die ...voorkeur geven aan eene wandeling naar de ...sitie door het mooie stadspark Sonsbeek, ...e wandeling van ongeveer 18 minuten zeer ...r de moeite loont.

(Wordt vervolgd.)

...arne ontvangen wij nog aanvragen om recla...briefkaarten, welke wij franco tot het ge...chte aantal toezenden.

...ok zij, die genegen zijn, reclameplaten te ...en, worden verzocht, zich daarvoor te wen...tot ons adres: *Nieuwe Plein 52, Arnhem.*

...N DE LEDEN. Mogen wij op Uwe medewerking rekenen om het ledental onzer ...ging te doen toenemen? Als ieder lid slechts één ...n introduceert, zal onze wekelijksche Mutatiestaat ...sprekende rubriek vormen, die getuigenis aflegt van ...werkelijk streven naar verhooging van den bloei ...Oost en West".

Een en ander uit de geschiedenis van Ambon onder het bestuur der O.-I. Compagnie

(Valentijn naverteld)

door

M. CH. VAN ROUVEROY VAN NIEUWAAL.

—o—

„Die goede, oude tijd!" Hoe zelden wordt deze uitroep tegenwoordig nog gehoord, en geen wonder, immers hoe weinigen der thans nog levenden hebben een „ouden tijd" gekend? Van hooren zeggen en door lectuur weet men nu nog, dat die tijd veel goeds had, dat we nu missen: het leven was rustiger, verliep zonder sterke indrukken; men was tevreden met kalme, eenvoudige genoegens; er was veel gemoedelijkheid (naast groote stijfheid) in den omgang. Men kende nog niet de dolle jacht naar verstrooiing, den drang naar meer behoeften en weelde, noch als gevolg daarvan, een koortsig jakkeren naar het voldoen aan die hoogere eischen. Geen straatrumoer overdag en een gedeelte van den nacht; geen opdrijving van snelverkeer ten koste van de veiligheid. Maar aan den anderen kant, wat moest men toen niet ontberen, waar de hedendaagsche mensch niet meer buiten zoude kunnen. Stoom en electriciteit zijn gekomen en verschaffen een comfort dat onmisbaar is geworden; alle takken van wetenschap, niet te vergeten de medische, breidden hun arbeidsveld meer en meer uit en zijn bevorderlijk aan ons geestelijk en lichamelijk heil. Nieuwe, ruimere opvattingen en denkbeelden hebben heel wat oud roest opgeruimd en licht gebracht; menschelijke rechten worden beter erkend, geboorte- en standverschillen meer en meer vereffend. Kortom „lain doeloe, lain sakarang." Die tegenstelling tusschen oud en nieuw treedt duidelijk in het licht, o.a. wanneer men een blik werpt op de geschiedenis van tropisch Nederland, in den tijd toen de machtige, rijkdom vergarende Oost-Indische Compagnie daar haren scepter zwaaide.

De lezer kan van die geschiedenis kennis nemen in het bekende standaardwerk van dominé Valentijn „Oud en Nieuw Oost-Indië", maar dan dient hij daarvoor eenige meerdere belangstelling te gevoelen dan de gemiddelde Nederlander voor ons overzeesch rijk koestert. Want de eerwaarde schrijver is, wat men noemt buitengewoon „lang van stijl," daarbij uiterst omslachtig en Catsiaansch uitvoerig en door een en ander beslist taai en vervelend „sauf son respect!" Wij willen daarom die taak overnemen en met behoud van de hoofdzaken alleen, onzen lezers een en ander oververtellen van een paar hoofdstukken uit genoemd werk en bepalen onze keuze tot eenige grepen uit de geschiedenis van Ambon, onder het bestuur der O.-I. Compagnie.

Wij zullen dan afwachten hoe de „laudatori dei tempi passati" zullen denken over de daar en toen heerschende toestanden.

Op eene manier, die wij thans onbestaanbaar zouden achten, werd daar vaak het gezag uitgeoefend. En dat is niet te verwonderen; menigmaal werd dit gezag g... ...d in de handen van menschen, voort-

gekomen uit een milieu, waarin tegenwoordig geen materiaal voor bestuursambtenaren wordt gezocht. Dat zulke menschen, tot grootheid gekomen en met eene zeer groote macht bekleed, zich „voelden" ligt voor de hand; evenzoo dat zij, hoe groot hunne macht officieel ook was, hiermede niet tevreden waren en dikwijls danig het autocraatje uithingen, vooral wanneer iemand aan onderworpenheid te kort schoot, of het voor den zak van den machthebbende nuttig was. En wie kon zoo'n potentaatje aan? Hij was toch de „toean besar" en de „toean jang paling besar" zetelde te Batavia en Batavia was toen nog hééi ver. Bevelen of reprimandes van daar hadden eene lange reis in een tijd toen er nog geene stoomschepen, vliegtuigen of draadlooze bestonden. Omgekeerd duurde het even lang vóórdat de Groote Heer kennis kon krijgen van klachten over den gouverneur, gesteld zelfs dat een zijner onderhoorigen den moed daartoe had, in de zekerheid dat zijn klacht hem zoude worden ingepeperd.

In 1678 trad als gouverneur van Ambon een zekere Robert de Vicq op, een man toen van bijna 70 jaar, een leeftijd waarop tegenwoordig de meeste gouvernementsdienaren reeds menig jaartje pensioen hebben getrokken. Of dit het gevolg was van zijn vrij hoogen ouderdom, waarin velen het leven liefst kalmpjes opnemen, zeker is het, dat hij maar weinig in het belang van het hem toevertrouwde gewest heeft uitgericht. Bij zijne komst was er eene kerk in aanbouw; hij liet daaraan wat voortwerken, iets dat wel een gunstigen indruk moest maken op de „hooge oomes" te Batavia, want al was het hoofdstreven der Edele Compagnie gericht op geld, liefst veel geld verdienen, toch hield zij den godsdienst in eere, en stonden de verkondigers daarvan bij haar in een goed blaadje, en omgekeerd hadden dezen een grooten invloed op besluiten en maatregelen van het opperbestuur. Maar, om op die Kerk terug te komen, tot voltooiing kwam het gebouw onder de Vicq's bestuur niet, en natuurlijk ook niet tot het in gebruik nemen overeenkomstig zijne bestemming. Maar ongebruikt bleef het evenmin. Men scheen daar in die dagen ook reeds „woningnood" te kennen en nu besloot de gouverneur het kerkgebouw in zijn onvoltooiden toestand aan te wijzen aan een paar „prinsen" [1]) als woning. (Of die heeren al of niet „huis huurindemniteit" genoten wegens gebrek aan eene normale behuizing?). Wij moeten aannemen dat die menschen reeds gekerstend waren: want anders zouden zij er voor bedankt hebben eene woning te betrekken, bestemd voor godsdienstoefeningen van „Kafirs" en dus in hun oog „haram" (als onrein verboden).

Die prutserij aan de kerk was niet de eenige technische arbeid: zoo liet hij altijd in het belang van zijn gewest, een muur metselen ter vervanging van eene houten schutting. Maar aan zijn eigen belang scheen hij toch ook wel eenige aandacht te hebben gewijd. Batavia achtte het daarom gewenscht het aantal verwerkte steenen te laten natellen! Jammer dat wij het resultaat van deze contrôle niet vermeld vonden, maar het simpele feit is teekenend genoeg voor de psyche van den gouverneur.

Een prettig mensch in den omgang was deze niet: integendeel was hij een ongemakkelijk heerschap. Vooral met zijn opperkoopman had hij telkens herrie. Dezen vereerde hij vaak met allerlei „epitheta ornantia", eens schold hij hem uit voor dief, in het vermoeden dat deze rijst uit het magazijn der compagnie ten eigen bate had verkocht. Het kon best waar zijn, want op het op sago aangewezen Ambon, moet een bordje rijst wel eene tractatie zijn geweest. Wij mogen dus wel aannemen dat de koopers gaarne een flinken prijs voor hunne lekkernij over hadden. De gouverneur gunde zijnen opperkoopman zijn zoete winst niet, hij kon de zon niet in het water zien schijnen en dit was al heel onredelijk van hem, want zelf had hij ook graag wat bijverdienste (adres aan dat met goud en zilver gemetseld muurtje). Hij stond dan ook op zeer vriendschappelijken voet met den „fiskaal" (wij zouden zeggen ambtenaar bij het openbaar ministerie, die tevens de belangen van den fiskus behartigde). Men mompelde dat „de fiskaal den zak ophield" en de gouverneur door het opleggen van zware boeten, er voor zorgde dat er behoo[rlijk] wat in dien zak terecht kwam en dat de oogst [door] beide braven werd gedeeld.

Op zekeren dag kreeg de gouverneur het [...] eens aan den stok met den opperkoopman; [...] zoude nam. den „stalmeester" (mandoer der [...] kang-koeda?) van zijne Edelheid hebben gesla[gen]. De gouverneur was razend en bood den ander[en een] ferm pak slaag aan, maar deze, niet op zijn m[ond] gevallen, antwoordde: „den eersten slag zo[u hij] afwachten, maar dan zoude ik U braaf afro[ssen]".

De gouverneur: „dan zoude ik U in het d[...] gat zetten!" Dat was geen gekheid! Maar de [...] partij liet zich niet overbluffen en gaf terug: [...] doet men schelmen en dieven, maar geen o[pper]koopman!" Zoo ging het nog een poos voort [met] die uitwisseling van vriendelijkheden; de pa[rtijen] werden gezworen vijanden, maar daar de go[uver]neur de machtigste was, vond zijn vijand het r[aad]zaam de wraakneming van zijn chef niet af te w[ach]ten, en naar Batavia uit te wijken.

Vroolijke, gezellige toestanden toen! Goeie [oude] tijd!

Een ander maal was het een zekere kap[itein] Bulk, die met den vriendelijken aard van den [gou]verneur kennis maakte. Deze kapitein werd [met] de eene of andere opdracht naar een naburig [...] gezonden. Maar nu wilde het ongeluk, dat de[ze] daar ziek werd; toch wilde hij zooveel mo[gelijk] zijn plicht doen, en liet zich, overal was hij [...] moest, heen dragen. Dat het resultaat van zijn [op]dracht niet ideaal kon zijn, is te begrijpen, [maar] in plaats van zijn plichtsbetrachting op zijn [...] te boeken, voer de geweldige gouverneur als [een] razende tegen den armen kapitein uit en dreig[de] dezen aan den galg te helpen! De gouverneur [hield] nu eenmaal niet van halve maatregelen en h[et ge]vaar dat hij die zoude laten toepassen was lang [niet] denkbeeldig; dat het tot hangen zoude komen [was] te meer mogelijk, omdat niemand, uit vrees [voor] den machtigen gebieder de taak op zich [wilde] nemen, den beschuldigde te verdedigen. Ein[delijk] gelukte het den gouverneur den secretaris va[n den] Raad van Justitie hiertoe te brengen, maar [niet] door overreding, eenvoudig door een [...] bevel. Den verdediger werd beloofd dat het [hem] niet kwalijk zoude worden genomen, wanne[er hij] naar zijn geweten te werk ging. Hierdoor [aan]moedigd kostte het den verdediger geen moeite [den] ongelukkigen kapitein vrij te pleiten. Die rech[tscha]penheid van den pleiter bekwam hem evenwel [...] slecht; want al had de gouverneur beloofd [zich naar] de uitspraak te schikken, toen deze niet naa[r zijn] zin was uitgevallen, koelde hij zijn wrok o[p den] verdediger en maakte hij dezen het leven zoo [...] dat hij zijn ontslag als rechterlijk ambtenaar [nam] als „prèman" (*vrij man* noemt de inlander een[, die] die geen officieele betrekking bekleedt) had de [gou]verneur weinig over hem te commandeeren.

Dat de kleine potentaat in zijn gebied [...] gezien was, is begrijpelijk, evenzoo dat hij [in] particulieren omgang weinig voeling met de [...] gerij zocht. Men treurde daarom geenszins [toen hij] na een bestuur van vijf jaren, dit overdroeg aan [zijn] opvolger Robertus Padbrugge.

Met dezen kon men beter „opschieten" dan [met] zijnen voorganger; hij was van een minnelijke[n om]gang „en was niet bang" zijn prestige te sc[...] door een gemoedelijk grapje. En dan, hij [had] de geneeskunde geoefend"! Zoo heel diepgaan[d zal] die medische kennis wel niet zijn geweest, [maar] iemand, die er dan toch *iets* van wist, was i[n dien] uithoek en in dien tijd stellig een aanwinst. [On]lukkigerwijs was deze amateur-Aesculaap z[elf de] eerste waarop hij zijne wetenschap kon toep[assen]: op een dienstreis nam. overviel hem een slag[regen] zóó hevig als er alleen in de tropen neer[valt]. Dientengevolge raakte hij verlamd, het ergst [aan] zijne handen (of een stortbui dit kan uitw[erken] mogen heeren medici beoordeelen).

Ten opzichte van eerlijkheid in geldzaken [stak] Padbrugge gunstig af, niet alleen bij den vo[rigen] titularis, maar bij vele andere beambten der Compagnie, die vaak niet afkeerig waren van [„bij]verdiensten". Voor omkooping was hij niet [ont]vankelijk; dit ondervond o.a. een Chinees, die [met] de justitie een appeltje te schillen had en [den] gouverneur een prachtig stuk spek kwam a[anbie]den; toen het geschenk geweigerd werd, lie[t de] Chinees het spek wat op en wees op een [paar] „gouden kobangs" ter waarde van 10 rijksd[aalders] elk. De gouverneur werd ferm boos en joeg [den] staartdrager zijn erf af. (Van dergelijke „[...]

---

[1]) Men was in die dagen nog al gul met vorstelijke titels. Valentijn lezende komt men gewoonlijk de benaming „koning" tegen, voor inboorlingen die wij eenvoudig „hoofd" zouden noemen. Een wat aanzienlijk hoofd wordt wel is waar vaak met „radja" aangeduid, maar hoewel dit „vorst" ook „koning" beduidt, moet men zich van het vorstelijke of koninklijke van die titularissen gewoonlijk geene al te mooie voorstelling maken.

...ben wij in onzen tijd nog wel staaltjes ver-...men).

Een andermaal wilde eene rijke Chineesche ...uw, wier zoon ter dood was veroordeeld, den ...verneur door eene groote som gelds er toe bren-...zijne voorspraak te verleenen, maar ook nu ...hij tegen de verlokking stand houden.

...dan zijn voorgangers liet hij werken van ...een belang verrichten. Soms volgde hij daar-...eene methode die weinig geld kostte, maar waar-...eene zekere originaliteit niet ontzegd kan wor-...Bij voorbeeld. Aan de kust waren twee inham-..., door een landtong gescheiden. Wilden vis-...ers van de eene bocht naar de andere, dan trok-...zij hun vaartuigje eenvoudig over die landtong ...n. Nu liet de gouverneur deze door een klein ka-...l doorsnijden; hij gelastte dat een ieder, die dat ...leep met prauwtjes verrichtte, telkens een ...ndje aarde voor het kanaal zoude uitgraven. ...ing wel niet vlug, maar de doorvaart kwam er. ...mple comme bonjour!”

Ook voor het verkeerswezen te land had de gou-...neur een open oog. Het was de gemoedelijke ge-...nte, dat buffels en varkens vrij langs de stra-... wandelden, wat voor oude menschen en kinde-... zijne bedenkelijke zijde had. Nu stelde Pad-...gge voor de eigenaars van die buffels eene boete ... een rijksdaalder vast; varkens werden door ...tie-oppassers eenvoudig doodgeschoten en naar ... ziekenhuis gebracht als eene tractatie voor de ...iënten. Daar de „wondheeler” tevens „schaft-...s” was, beschouwde deze zoo'n bijdrage als een ...vallertje. Maar op zekeren dag sprak de gou-...neur tot den „wondheeler”: „mijnheer Boekhout, ...heb u daar weer een schoon varken, dat mijne ...passers geschoten hebben, naar het ziekenhuis ...n brengen.” Onderdanig dankte de ander. „Ja ...r, 't is een varken van U zelf” liet de gouver-...r er op volgen; de toegesprokene schrok en ren-...naar het ziekenhuis om te zien „of er nog zalf ...pleister aan helpen mogt”, maar de krulstaart ...k „ongeneeselijk dood”. Den volgenden dag ...g de gouverneur aan den medicijnman, hoe het ...ken gesmaakt had. „'t Was goed, heer land-...gd, maar niet zoo goed als ik 't eerst wel ge-...ht had.” Zoo'n oolijkerd!

Hoewel de gouverneur zeer nederig en godsdien-...heette ('s Zondags trok hij steeds twee maal ter ...ke), was hij toch niet geheel en al vrij van we-...sche ijdelheidjes. Zoo stond hij niet toe dat ...and „Mijnheer” werd genoemd; het recht op ...en vocativus kende hij alleen toe aan zich zelf ...den predikant.

De heer Padbrugge regeerde vier jaren, over het ...meen geëerd en bemind, als mensch en als be-...ursambtenaar.

De opstand van Dipanègara

door

H. A. RITTER.

—o—

Een eeuw geleden trok Dipanegara het zwaard, ...over *zijn* lot en over *onze heerschappij op Java* ...doen beslissen. Hij werd, in de geschriften dier ...en — het heeft vijf jaren geduurd vóór hij on-...worpen en onschadelijk gemaakt was — nooit ...ers genoemd dan *de Hoofdmuiteling*. Maar voor ...nagaat, waarom hij in opstand kwam, is het ...lijk dat hij daarvoor gegronde redenen had. ...is trouwens reeds zeer vroeg ingezien door ...migen onder hen — o.a. door Weitzel — die ...erig over den tot oorlog uitgedijden, opstand ...ben geschreven. Blijkbaar miste ons bewind ...r Indië in die dagen, wat de Sainoza de deugd ...een Rijk noemt; n.l. *de zekerheid van zijn be-*...*n.* En die zekerheid ontbrak, wegens de feilen ...bestonden. Er was tevens zoo weinig besef van ...nadeelige gevolgen van onze bestuursmaatrege-..., dat de, op en nà 20 Juli 1825 elkander opvol-...de berichten, omtrent de snel om zich heen grij-...de rebellie in Jogja, voor Batavia even zoovele ...derslagen uit helderen hemel waren.

...*weepzucht* en *eerzucht* waren, volgens onze Re-...ring de motieven van Dipanegara's optreden. ...*eepzucht* ten opzichte van den godsdienst en ...oud-Jajaanschen adat; *eerzucht*, blijkende uit ...wensch Sultan van Jogja te worden — ofschoon ...opvolgingsrecht hem van troonsbeklimming uit-...t. Toch lagen de oorzaken dieper. De Javaansche ...enleving dier dagen, was op den weg naar een ...ds grootere immoraliteit, en de opstandige Mataramsche Prins schreef dat voornamelijk toe aan den Europeeschen geest, die zich, niet in den besten vorm, van Hoog- en laag Javaan begon meester te maken. Daartegenover stelde hij den wensch, het volk waarover hij ook als godsdienstig Hoofd wenschte te regeeren, in betere banen te leiden. De Islam en de oud-Javaansche adat moesten beide in eere worden hersteld. Als wereldlijk Heer wilde hij Jogja — misschien wel geheel Java — verlossen van „de Hollanders”, die hij ook persoonlijk haatte. De schending van een zijner vrouwen door een Hollandsch ambtenaar, verminderde dien haat natuurlijk *niet*. Als vorst wilde hij trachten het „volk” te verlossen van de armoede waaraan het door ons beleid leed, o.a. door de verpachting aan Chineezen van de poorttollen, het Hof en de lagere Javaansche adel te behoeden tegen de verarming, die door het landverhuursysteem dreigde.

In zekeren zin was het dus de rol van „Vader des Vaderlands”, die Dipanegara, voor een groot deel echter ook om eigen roem en voordeel, wilde spelen.

Of hij daarvoor geschikt was, is een vraag, die ook door *eigen omgeving* dikwijls ontkennend is beantwoord. Van onze zijde is hij een tragedieheld genoemd door van der Kemp, die in hem een *Hamletfiguur* zag. Er kan natuurlijk in een kort journalistiek artikel geen kwestie van zijn, het voor en tegen van die voorstelling te overwegen. Wij willen alleen zeggen dat het laatste ons bekende oordeel over Dipanegara hem als leider van den opstand een mauvais marque geeft. Als mensch en als Javaansche Prins in het bijzonder zijne waarde erkent. En George Nypels, de redacteur van „De Indische Gids”, zegt in de herdenking van den opstand (Juli 1925) omtrent Dipanegara's beteekenis voor de Javanen: „Met het herleven van het „Javaansche nationaliteitsbesef zal de stralenkrans „om zijn hoofd stellig in schittering toenemen”.

Wij, voor ons, gelooven dat *ook*. Want een nieuwe opstandeling zal niet aarzelen op het voorbeeld van Dipanegara te wijzen.

Hoewel Dipanegara misschien zelf heeft kunnen begrijpen, dat het een zware worsteling zou wezen, die hij ondernam. Ja, dat Nederland *alle krachten* zou inspannen om zijn betwist gezag te herstellen, kan hem niet onbekend zijn geweest. Ook de wreeddweepzieke priester Kidy-Modjo en de jeugdige held *Sentot* zullen daarover, zonder twijfel, hunne gedachten hebben gehad. Maar daar rekenden zij in de praktijk niet mede. Allerwegen ontvingen zij van hoog en laag bijval, en meermalen scheen de voortduur van onze heerschappij over Java *onzeker*. Totdat, ten slotte, onze kracht op den duur te afmattend bleek ook voor den grooten dweepzuchtstrijd, en de bevolking hoe langer hoe meer onze hulp ging inroepen, tegen de eischen door den bevrijder (?) hen gesteld. Toch bleek bij den minsten voorspoed zijn aanhang toen nog sterk te zijn. Maar die aanhang verliep bij de volgende nederlaag.

De toen door ons gevoerde strijd op Java is een zware strijd geweest. Groote, voor dien tijd geweldige offers zijn van ons gevergd.[1]) De verliezen aan Javaansche zijde moeten tot in het fabelachtige geloopen hebben. Menigmaal waren beide partijen even moedeloos. En inderdaad komt aan Generaal Merkus de Kock hoogen lof toe voor zijn vasthouden aan de hem gebleken meest practische tactiek. Een tactiek, die hij voortdurend verdedigen moest tegen Gouverneur-Generaal Du Bus de Ghisignies — die was uitgezonden om te bezuinigen. De guerilla-oorlog is ten slotte door ons bedwongen gelijk de Engelschen Christiaan de Wet in Z.-Afrika hebben ten onder gekregen. Al toonde de Kock zich *nooit* afkeerig van onderhandelingen. Bentings, versterkte posten moesten, wat wij onderworpen hadden, bevestigen. Onderwijl ging de bewegingsoorlog rusteloos door. Hoeveel dat van onze troepen vergde, blijkt hieruit, dat in het laatst van den oorlog (1830) wij op het betrekkelijk kleine gebied van Jogja ageerden met 28.000 man — waarvan slechts 4600 man te velde waren. Verlaten en zwervend met weinige getrouwen, verzocht *Dipanegara* een onderhoud met Generaal de Kock, bij welk onderhoud hij werd gevangen genomen. Iets wat hij vooruit had kunnen zien, maar waardoor hij den schijn aannam slechts door *verraad* te zijn ten ondergebracht.

Een heldenkamp dus, zegt de een. Een wanhopig

[1]) De oorlog kostte ons de levens van 8000 Europeesche- en 7000 inlandsche soldaten. De kosten beliepen 25 millioen gulden.

eerzuchtig streven, zegt de ander. Wij zullen ons van de keus uit een dezer twee beoordeelingen onthouden. Maar zeker is het dat de Indische Regeering getracht heeft, verbeteringen aan te brengen. Majoor De Klerck wijdt daaraan het geheele Zesde deel van het groote werk, dat hij na Kapitein Louw vervolgde.

Wie daartoe lust heeft, moge het nalezen. Alleen de Historicus zal dit doen. En meer behoeft ook niet. Het is dan aan hem zijn lezers er van te onderrichten. *Onze* journalistieke herinnering had alleen ten doel te doen zien, dat de Java-oorlog *niet* zoo onbeduidend is geweest als velen meenen, en dat Dipanegara een *figuur* is geweest en geenszins de onbeduidende Vorst, waarvoor onze vertegenwoordigers aan het Jogjasche Hof hem in 1825 hielden. Bovendien was zijn optreden voor ons een les, die niet in den wind kon worden geslagen. Meer te doen kon van hem niet worden gevergd. In zooverre is zijn opstand van nut geweest voor het Nederland dat toen over Indië regeerde. —

Van Week tot Week.

Dinsdag 9 tot Maandag 15 Augustus. [1])

Vliegtocht van luitenant Koppen naar Indië en terug. In het „Kol. Weekbl." van 7 Juli werd reeds melding gemaakt van het voornemen van den eersten luitenant-vlieger G. A. Koppen om den 1en October a.s. een vliegtocht naar Ned-Indië en terug te ondernemen. Thans verstrekt het Comité „Vliegtocht Nederland-Indië" nadere gegevens aan het Haagsche Anetakantoor: Het is de bedoeling van luitenant Koppen, vergezeld van een mede-bestuurder en een werktuigkundige op genoemden datum van Schiphol naar Batavia te vertrekken en de heen- en terugreis binnen één maand te volbrengen met inbegrip van een zesdaagsch verblijf te Batavia. De te volgen route stemt in hoofdzaak overeen met die, gevolgd door Van der Hoop en door Geysendorffer. De vlucht zal tevens „postvlucht" zijn; De stukken zullen worden afgestempeld met een voor deze gelegenheid opzettelijk te vervaardigen stempel; het luchtrecht bedraagt *f* 2.50 per briefkaart en *f* 10.— per 20 gram van andere poststukken. Genoemd Comité vertrouwt, dat de Nederlandsche natie en de bevolking van Nederlandsch-Indië aan den tocht van luit. Koppen dezelfde warme belangstelling zullen schenken, welke aan de vorige nationale Indiëvluchten ten deel viel en dat ieder, die daartoe in de gelegenheid zal wezen, het zijne zal bijdragen om het slagen van dezen tocht te bevorderen.

[1]) De hiervolgende Aneta-berichten zijn ontleend aan de *N. Rott. Ct.*

Het communisme in Nederl.-Indië. Aneta seinde d.d. 12 Aug.: Tot dusverre zijn te Bandoeng, Tjimahi en Batoe Djadar 65 militairen onder verdenking van communistische gezindheid gearresteerd. — Verder meldt genoemd persbureau dd. 13 dezer, dat de regent van Grisee, R. A. A. Soeriowinoto, als belooning voor zijn ontdekking van de communistische samenzwering in 1926, is beloond met de „Gouden Songsong". — Ten slotte, dat een zekere Tjipto Mangoen Koesoemo door de politie te Batavia aan een verhoor werd onderworpen, waarbij is uitgekomen dat hij o.m. relaties onderhield met den aangehouden hoofdopzichter van de gemeentewerken te Batavia J. de Jeer (die betrokken was bij het nieuwe communistisch complot hetwelk in de vorige maand ontdekt werd) en met hem verschillende plannen voor een opstand heeft besproken.

Het detachement Indische militairen in Indië teruggekeerd. Batavia, 13 Aug. (Aneta). Het Indische detachement, dat de plechtige bijzetting van het stoffelijk overschot van wijlen Generaal van Heutsz in Nederland heeft bijgewoond, is heden te Tandjong Priok aangekomen.

Namens den divisie-commandant, generaal Lasonder, werd het detachement verwelkomd door den plaatselijken commandant. De regimentsmuziek was bij de aankomst van de boot aanwezig.

Studiereis naar Nederland. Bandoeng, 11 Aug. (Aneta). De heer Wiranata Koetoema, regent van Bandoeng, zal zijn studiereis naar Nederland aanvangen op 7 September a.s.

Luitenant Simons gewroken. Sawahloento, 11 Aug. (Aneta). De Landraad deed uitspraak in de zaak van de leiders van den aanval op de brigade van luitenant Simons, waarbij de laatste gesneuveld is.

Acht personen werden tot 20 jaar gevangenisstraf veroordeeld, 1 persoon tot 16 jaar gevangenisstraf en 12 personen tot 12 jaar gevangenisstraf.

Opleiding tot officier. In Ned.-Indië zijn geslaagd en worden toegelaten voor een opleiding tot officier bij de Koninklijke militaire academie te Breda de navolgende candidaten: J. E. Fris, C. Vervooren, W. In 'tveld, J. W. Brouwer, F. Treffers, F. W. Schulze, J. H. Marcks, F. Chattelin, E. L. F. Couvreur, G. A. J. C. van Loon, Soetopo en H. G. van Selow. Zij worden dezer dagen hier te lande verwacht.

De vice-president van het Hooggerechtshof verlaat 's Lands dienst. Batavia, 11 Aug. (Aneta). De vice-president van het Hooggerechtshof van Ned.-Indië, mr. J. Th. Stok, thans met buitenlandsch verlof, heeft wegens ziekte eervol ontslag gevraagd.

Feuilleton.

Herinneringen van een oud-Ind. officier.

VII. De Pedir-expeditie.

(*Vervolg*).

Op expeditie leerden de verschillende wapens en diensten elkander in het bijzonder waardeeren. Vandaar, dat er in het Indische Leger vrijwel geen sprake was van wapengeest in de ongunstige beteekenis van het woord. In het bijzonder moesten de verdiensten van de genietroepen tijdens den marsch worden erkend. Nauwelijks was een overgang voor de paarden nagenoeg gereed, of een gedeelte van de werkers snelde alweder vooruit, waar spoedig hun hulp weer op een ander punt noodig zou zijn. Bij den aanval op door zware versperringen, verhakkingen, bamboedoeripaggers als anderszins omringde bentengs bewezen de mineurs wederom waardevolle diensten. Destijds waren ook bij geen enkel wapen naar verhouding zooveel officieren gedecoreerd als bij de genie. De compagnieën infanterie marcheerden slechts eenmaal in de acht keer voorop en dan nog hadden zij in den regel de marechaussee voor zich.

Den 1en Juni begon de eigenlijke expeditie met den opmarsch tegen Kota Mantroë Garoet, welke plaats in 1878 ook het doel voor de colonne Coblijn was geweest. Eerst werd de Pedirrivier gevolgd, daarna werd deze doorwaad en een uitgestrekte, door den tegenstander dras gelegde sawah overgestoken om door een omtrekkende beweging de benteng aan te vallen van eene zijde, waarvan de verdediger ons niet verwachtte. Zij, die dien dag het eerst in het vuur kwamen, hadden een mooie gelegenheid om daar geleidelijk aan te wennen. Wij werden namelijk eerst op grooten afstand, later meer nabij beschoten, maar hevig was het dien dag niet, behalve voor hen, die ten slotte deelnamen aan den aanval op de benteng, waarbij de verdediger het echter ook niet tot een handgemeen liet komen. Het tweede bataljon was evenwel in tweede linie en nam geen deel aan den aanval op de benteng zelf. Toch hadden wij ook enkele verliezen te betreuren. Het scheelde weinig, of onze kapelmeester was daar ook bij geweest. Op een gegeven oogenblik sloeg er namelijk een kogel door zijn veldzak, om vervolgens met een luiden knal in het vel van de groote trom te vernielen en in het muziekinstrument te blijven liggen. Als eene herinnering aan deze verwonding werd na terugkomst te Segli die kogel met een kettinkje aan de trom bevestigd.

In Garoet en omgeving werd een bivak betrokken. De volgende dagen werd de omtrek bezocht. Op den eersten rustdag, waarbij het tweede bataljon was gelegerd op de welvarende pasar Arée, konden ondanks het strenge verbod tegen rampassen de Amboineezen de verleiding niet weerstaan om te onderzoeken, wat de verschillende

...ensioen. Kolonel van den geneeskundigen ...ienst bij het O. I. leger M. F. Drognat Doeve, ...al 2 September den dienst met pensioen ...erlaten.

...H. G. *Hagen* † Te 's-Gravenhage is, op den leef...tijd van 63 jaar, overleden de heer Mr. H. G. ...gen, raad-adviseur bij het Departement van ...niën, Commandeur in de orde van Oranje-Nassau en ridder in de orde van den Nederl. Leeuw.

...itter *van den Geneeskundigen Raad.* Bij Kon. ...esluit is op verzoek eervol ontslagen, onder dankbetuiging voor de aan den lande bewezen diensten dr. H. J. Kijlstra, gep. kolonel-tit. van den Geneesk. Dienst van het Ned.-Ind. leger, als voorzitter van den Geneesk. Raad van het Commissariaat voor Indische Zaken bij het Dept. van Koloniën.

...*eumann* †. Te 's-Gravenhage is, in den ouder...dom van 74 jaar, overleden de heer J . B. Neu...mann, oud-resident der Lampongsche Dis...tricten.

...g *van de Volksraadzittingen.* Blijkens een ...neta-telegram zijn de gewone zittingen van den Volksraad den 10en Aug. geëindigd.

De voorzitter, mr. Neijtzell de Wilde, rele...veerde in zijn sluitingswoord de ontzagwekken...de moeilijkheden, waartegen het bewind in Ned.-Indië zich in deze tijden geplaatst ziet, door het ontwaken van het Oosten, dat trou...ens door ons zelf bevorderd wordt.

Wij mogen niet uit het oog verliezen — aldus mr. Neijtzell de Wilde — dat ons bewind het ...ment is, dat de deelen van den Ned.-Indi...schen archipel met hunne tallooze volkeren van ...uiteenloopend ras en beschaving tot een geheel ...zamen houdt.

Spreker eindigde met een woord van opwek...king tot hen, die geneigd zijn de huidige toe...standen alleen met een somber gemoed en ...gefronste wenkbrauwen te bezien, en waar...schuwde dezen tegen overdrijving en een...zijdigheid.

...st, Kunstnijverheid en Huisvlijt.

Levenskunst.

II.

...er *Levenskunst* zal in de eerste plaats wel ...n moeten worden: de kunst om van eigen ...iets schoons te maken, zóó dat het een mooie ...an geluk om zich heen schept. Vroegen wij, ...verband, hier verleden week de aandacht ...zers voor het streven van „De Koloniale ...voor Vrouwen en Meisjes" te 's-Gravenhage, ...op gericht is der naar de tropen vertrek...Europeesche vrouw den weg er toe te wijzen, thans zouden wij gaarne eenige leeke-indrukken willen weergeven van het „Sterkamp" bij Ommen, wijl 't ons voorkwam, dat ook daar den weg gewezen werd tot beoefening van levenskunst.

Zonder aangesloten te zijn bij de „Orde van de Ster in het Oosten", noch bij de „Theosofische Vereeniging", waren wij door bizondere omstandigheden, verleden week in de gelegenheid eenige dagen door te brengen te midden der geloovigen, gelegerd in die vredig-rustige natuur van statigdonkere dennenbosschen en zonnig-lachende heidevelden van Eerde.

Zooals reeds in de dagbladen te lezen stond, waren in dit kamp vertegenwoordigers van vele Oostersche en Westersche godsdiensten vereenigd: Christenen, Israëlieten, Boeddhisten, Hindoes, Mohammedanen, enz. De Orde werd in 1911 in Benares (Br. Indië) opgericht en bevat thans meer dan 100.000 leden over de geheele wereld verspreid.

Het kamp is, in vergelijking met het vorige jaar, belangrijk uitgebreid. Er zijn thans ruim 2600 deelnemers van 40 verschillende nationaliteiten tegen 2000 in 1926.

Alles is keurig, hoewel eenvoudig ingericht en uitnemend geregeld.

De openingsplechtigheid op Zondagmorgen droeg al dadelijk een plechtig, artistiek karakter: tusschen de lange rijen leden, aan weerszijden van den weg buiten de poort van het kamp geschaard, schreed 's morgens de eerwaarde, grijze Dr. Annie Besant, gevolgd door twee Britsch-Indische jonge mannen, Krishnamurti en Rajagopal, tot vóór den ingang, welke met een snoer van veldbloemen was afgesloten. Op een kussen werd der beschermvrouwe door twee blonde kindertjes een kleine schaar aangeboden, waarmede zij het afsluittouw doorsneed, terwijl zij met enkele treffende woorden de hoop uitsprak, dat het kamp door de verschillende werkzaamheden, de dagelijksche meditaties en den geest van internationale broederschap bevorderlijk mocht zijn voor het werk van den Wereldleeraar.

Daarna verzamelde men zich in de groote lezingtent, waar Krishnamurti een toespraak hield, waarin hij o.m. zeide, dat het Sterkamp hem deed denken aan de Ganges, de groote heilige rivier in Indië, waar jaarlijks duizenden vertegenwoordigers van verschillende godsdiensten hun louteringsplechtigheden verrichten. Zoo, aldus spr., komen ook hier vertegenwoordigers uit alle landen om loutering te zoeken van alle zorgen en moeilijkheden, die zij in het afgeloopen jaar hebben doorgemaakt. Hier komen allen, die voor jaren naar de vervulling van hun idealen hebben gestreefd, die jarenlang gezocht hebben naar datgene, wat in het diepste van elk mensch aanwezig is: geluk, vrede, wijsheid.

Hier komen allen, die hun eigen ziel gezocht hebben. En wij zullen hopen, aldus eindigde spr. zijn toespraak, dat zij die hier zullen vinden.

Des middags hield mevrouw Annie Besant een toespraak, welke ook voor niet-leden toegankelijk

---

...keudé achtergelaten kisten bevatten. Daarbij ...nogal wat kruit en vuurwerk gevonden, dat ...s werd aangestoken en een geknal veroor...zaakte, alsof het bivak zwaar werd beschoten. Maar ...daarna gingen de Atjehers werkelijk hiertoe ...zoodat echt en schijn-geweervuur zich met ...er vermengden. Toevallig was op dat oogen...blik compagnie juist aangetreden voor een wa...penschouwing/inspectie, zoodat onmiddellijk kon worden uit...gerukt, waarna twee andere compagnieën spoedig ... Aan de overzijde van de rivier rukten ...eenige compagnieën van het 3e Bataljon ...met dat gevolg, dat de djahats op verschillende ...plaatsen werden verrast, bij welke gelegenheid ...velen hunner het leven lieten. De beschieting ...werd dan ook niet meer herhaald. Alles was zoo ...stil in zijn werk gegaan, dat de commandant van ...de achtergebleven compagnie heel verwonderd was, ...toen zij in het bivak terugkeerden. Hij had van het ...gevechten niets bemerkt, wist zelfs niet eens, dat ...het bivak beschoten was; daar zijn compagnie niet ...ver van de pasar zelf lag, klonken voor hem de knallen ...van de op de keudé in het vuur geworpen patronen ...evenals van de schoten der Atjehers uit dezelfde ...richting.

...Na een rustdag werd, onder achterlating van ...een bezetting in Mantroë Garoet, opgerukt naar ...Padang Tidji in de VII Moekims Pedir, waar de ...benteng van Panglima Polim was gelegen. Onder...weg bij Grong-Grong aan den rand van het heuvel...terrein moest onze artillerie nog in actie komen ...tegen een op een hoogte gelegen benteng. Ook Grong-Grong zelf was flink versterkt. Maar ook hier bood de tegenstander geen hardnekkigen weerstand. Wel werd 's nachts het bivak vrij zwaar beschoten. Hierbij werd een Amboineesch fuselier van onze compagnie ernstig gewond. Deze stond op schildwacht naast het keukenvuur, waar hij een mooi doel voor de Atjehsche schutters opleverde. Die man was wel een pechvogel. Na eerst als kok te hebben gediend, was hij op verzoek van die betrekking ontheven, omdat die hem te zwaar viel. De eerste maal, dat hij op schildwacht stond, was hij er ook bij en wel door het licht van de keuken, waarin hij in de vorige bivaks zoo hard had gewerkt. Want het baantje van kok te velde is geen sinecure. Na evengoed als de anderen den geheelen dag met volle bewapening te hebben gemarcheerd, zij het dan ook bij den trein, kan de kok aan het werk gaan, als de anderen rusten en, hoewel hij geen nachtdienst doet, wordt hij toch uren vóór de reveille gewekt om te zorgen, dat de anderen vóór het uitrukken een warm maal kunnen nuttigen.

Zonder verder ernstigen tegenstand te ontmoeten, bereikte de colonne Padang Tidji, waar Panglima Polim uiteraard niet werd aangetroffen. Hier kwam ook de Selimoencolonne nog vóór den nacht het bivak binnen na een zwaren marsch over de waterscheiding tusschen Groot-Atjeh en Pedir. De verbinding tusschen beide colonnes was dus spoedig tot stand gebracht. Toch was het resultaat niet bevredigend, want er waren geen ernstige verliezen aan de verzetspartij toegebracht. Ook bij de vele volgende tochten, waarbij Pedir in alle richtingen

was en las daarna de heer Krishnamurti eenige van zijn gedichten voor.

Het meest indrukwekkend vonden wij des avonds het kampvuur, op een open plek in het bosch aangericht. In een grooten cirkel zijn amphitheatergewijze houten banken van dennenstammen getimmerd, plaats biedend voor meer dan 3000 personen. Tegen 9 uur, nadat door ernstige muziek stemming is gemaakt, wordt daar in het midden het vuur van den grooten houtstapel ontstoken door Mevrouw Besant, waarna de heer Krishnamurti, het hoofd van de Orde van de Ster in het Oosten, met bijzonder melodieuse stem een Sanskriet vuurhymne uitspreekt, terwijl de vlam al hooger en hooger opstijgt, levendig herinnerend aan het Javaansche symbool van het reinigende en beschermende vuur: de heilige *Keris*, met zijn uit breeden voet onder pamor-flikkeringen, gevlamd lemmet, in een spitsen punt eindigend.

Er heerscht onder de talrijke aanwezigen een plechtige stilte, welke pas verbroken wordt, als de heer Krishnamurti voor de microfoon een rede uitspreekt, die duidelijk in de rondte weerklinkt.

Gelijk bekend is, zien de geloovigen in dezen spreker den nieuwen wereldleeraar. Het lijkt ons wel teekenend, dat deze verpersoonlijking nu juist een *Oosterling* is, die, naar zoovele Westerlingen van allerlei nationaliteiten gelooven, hun het hoogste heil komt brengen. Treffend aandoenlijk is 't om te zien, met hoeveel liefdevollen eerbied de bejaarde, maar daarom toch nog altijd energieke voorgangster door haar [illegible]gdigen Indischen leerling wordt bejegend, te[illegible] daarbij natuurlijk ook zijn arbeid door haar wijze levenservaring waardevol wordt geschraagd.

In de „Inlichtingen" voor belangstellenden, opgesteld door den organisator der orde, Rajagopal, wordt omtrent de „vervulling" o.a. het volgende medegedeeld:

„Op de herdenkingsdag van de „Orde van de Ster in het Oosten", 28 December 1925, te Adyar, Madras, Britsch-Indië gehouden, klonk voor het eerst de Stem van den Wereldleeraar van de lippen van J. Krishnamurti. Hij zeide:

„Ik kom tot hen die sympathie verlangen;
Die hunkeren naar geluk;
Die wenschen bevrijd te worden;
Die het geluk in alle dingen zoeken.

Ik kom om te hervormen, niet om af te breken; niet om te vernietigen, maar om op te bouwen."

In het Sterkamp te Ommen in Juli 1927, sprak wederom de Wereldleeraar tot de duizenden, die zich rond het kampvuur hadden verzameld, zeggende:

„Ik behoor aan alle menschen toe
Aan allen die waarlijk liefhebben,
Aan allen die lijden.
Zoo Gij voort wilt gaan,
Moet Gij met mij gaan,
Als Gij begrijpen wilt,
Moet Gij zien door mijn verstand.
Als Gij zoudt willen voelen,
Moet Gij voelen door mijn hart.
En daar ik waarlijk lief heb,
Verlang ik dat ook Gij die liefde kennen zult.
Daar ik waarlijk voel
Moet ook Gij kunnen voelen.
Daar mij alle dingen gelijkelijk dierbaar zijn
Verlang ik dat ook Gij desgelijks zult doen.
Daar ik wensch te beschermen,
Moet ook Gij beschermen.
En dit is het eenige leven dat waard is geleefd [worden
En het eenige geluk dat het bezitten waard [is."

Deze twee proclamaties waren op zich[...] staande uitingen, doch thans zegt Krishnam[urti] zelf: „Mijn Geliefde en ik zijn Een. Kennende d[eze] eenheid, wendt Krishnamurti zich nu tot de w[e]reld, gereed voor zijn taak om allen die lijden [en] treuren te doen deelen in zijn weten van den w[eg] die leidt naar geluk en vrede. Hij zegt:

„Daar ik Bevrijding gevonden heb en in[...] geluk, daar ik het Pad van Vrede ben, wensch [ik] anderen dat Pad te zien betreden. Daar ik waa[rlijk] lief heb, verlang ik uit het diepst van mijn h[art] de menschen te bevrijden, hen van hun lijden [te] verlossen. Ik zal daarom rondgaan over de g[eheele] sche aarde, hen leerende. Open uwe harten zoo[dat] gij deze bevrijding deelachtig moogt worden, [...] dat gij zelf de ware bevrijders der mensch[heid] worden kunt en gij zult uitgaan en allen die [in] zorgen en verdriet zijn zult toonen, dat hun b[evrij]ding, hun geluk, hun bevrijding ligt in [hen] zelven."

Ook de gemeenschappelijke meditatie, waar[mee] de in het kamp elke dag aanvangt, heeft zelfs v[oor] buitenstaanders een groote bekoring.

Zoo werd Dinsdag het Onze Vader gezame[nlijk] uitgesproken door elk der deelnemers in zijn e[igen] taal. De meditatie werd besloten met een g[ebed] voor vrede, eenige jaren geleden opgesteld [door] den heer Djanarajadasa, vice-president van [de] Theosofische Vereeniging, die nu met zijn Enge[lsche] vrouw ook in het kamp was.

Dienzelfden middag hield dr. C. J. van [der] Leeuw een voordracht over: *The Conquest of [Illu]sion* (De overwinning op de begoocheling). Hij [be]toogde, hoe de weg van den mysticus er een is [die] op directe wijze, door de leegte in eigen hart [heen], dat is door de stilte die diep-in een ieder in [zich] draagt, maar waar zoo weinigen den moed heb[ben] zich in te wagen, voert tot de Werkelijkheid, [tot] het Koninkrijk des Hemels, het Koninkrijk [des] Geluks, waar alle groote Leeraren en ook nu [weer] Krishnamurti, van getuigd hebben, dat het het [een]noodige is, — het eerste waarnaar gezocht m[oet] worden, waarna „alle andere dingen den men[sch] zullen worden toegeworpen". Tot deze a[...]

werd doorkruist en veel van het physiek der troepen werd gevorderd, bood de tegenstander ons hiertoe weinig gelegenheid. Dit was wel ontmoedigend, vooral voor de jongeren, die zoo vurig hoopten op een kans om zich te onderscheiden. Bij het uitrukken in groot verband, waarbij de verzetslieden zelden hardnekkigen tegenstand boden, zich er meestal toe bepaalden om ons op grooten afstand te bestoken en overigens elk verzet door de voorste compagnieën, dan wel uitsluitend door de marechaussee kon worden gebroken, was die kans echter zeer gering.

Dit was dus wel een geheel andere wijze van ageeren dan die van eenige jaren later, toen luitenants en onderofficieren dagen, weken-lang zelfstandig op patrouille in de rimboe gingen om de benden diep in de wildernissen te achtervolgen en in hun schuilhoeken op te sporen. Bij de Pediexpeditie mocht een bataljonscommandant al blij zijn, als hij zelfstandig er op uit mocht; aan luitenants werd slechts een zelfstandig commando toevertrouwd bij een korte patrouille in de nabijheid van een bivak of bij dekking weg- of spooraanleg. Deze voorzichtigheid was echter niet overdreven, doch getuigde van wijs beleid, want de verzetspartij was toen nog ruimschoots van achterlaadgeweren voorzien en kon nog bijna overal op steun van de bevolking rekenen. Zoodra dus een kleine afdeeling zich te ver alleen zou wagen, zouden de djahats, die door de groote colonnes als vliegen werden opgejaagd, zich in groote getale tegen haar vereenigen, waarbij wij veel kans zouden loopen een gevoelig echec te lijden, dat de bereiking van [het] einddoel belangrijk zou vertragen. De kracht [van] den tegenstander was nog te weinig gebroken, [zo]als bleek in Juli, toen de kolonel Van Heutsz [met] het 14e Bataljon nog in Edi was ter onderdrukk[ing] van een aldaar plotseling uitgebroken verzet o[nder] leiding van Teukoe Tapa, van welke gelege[nheid] de kwaadwilligen gebruik maakten om de co[lonne] onder overste Willems (het 2e en het 3e Bat[aljon] met artillerie en cavalerie) in de nabijheid van Glé Siblah krachtig te bestoken, zoodat op een [zelfden] dag tweemaal moest worden uitgerukt om [den] vijand, die te dicht bij het bivak opdrong, te [ver]jagen en haar op den 23sten van die maand bij [den] terugmarsch naar Segli op ouderwetsche w[ijze] „thuis te brengen", een vooral op Groot-Atjeh [in] 1896 veel toegepaste taktiek, waarbij huisw[aarts] marcheerende colonnes voortdurend op de flank[en] maar vooral in den rug, werden bestookt.

Later is gebleken, dat deze actie tegen de colo[nne] Willems ten doel had om Toekoe Oemar gele[gen]heid te geven met zijne benden uit de Pedirvall[ei te] ontkomen zonder te worden achtervolgd. Hier[door] verplaatste zich de actie tegen dit hoofd der v[er]zetspartij eerst naar Tangséh, doch toen kol[onel] van Heutsz door de beroemde omtrekking van [de] zwaar versterkte en versperde kloof van Beniët [in] die vallei wist te bereiken, week Oemar uit n[aar] Atjeh's Westkust, waar hij ten slotte den dood [zou] vinden.

(Wordt vervolgd).

behooren ook de intellectueele vragen naar begin en het einde der schepping naar het persoonlijk voortbestaan, enz. Deze vragen kunnen den werkelijken Wijze, den Mysticus, nooit worden beantwoord, omdat in de vraag zelf het der begoocheling is ingedrongen. Wat iedere leeraar, en zoo ook heden ten dage Krishnamurti, is den weg in het eigen hart aan de men- te toonen en de mogelijkheid tot het gaan de open deur, aan welks andere zijde de eeuwigheid, de eene Werkelijkheid, is, voor een grooter te maken. Alles wat er van die Werkelijkheid gezegd kan worden is noodzakelijkerwijze verkeerd. Is iemand door die open deur gegaan, dan kan hij alleen getuigen, dat het voor ieder mogelijk is; hij kan alleen trachten aan te duiden de richting, waarin het zoeken in het hart moet geschieden.

Ten slotte wees hij er op, dat, al mag men dezen mystieken weg ook wenschen te bewandelen, men den weg der kennis, die ons de wetenschap, de techniek en ook het occultisme gebracht heeft, niet moet minachten. Zonder deze dingen zouden wij veel nuttigs en waardevols moeten missen. Maar van de eene Werkelijkheid, die alles draagt, ervaart men door hen niets.

Den namiddag werd „Het Afscheid”, fragment uit „Het Spel van Plato’s leven”, gedicht van P. C. Boutens, opgevoerd. Ook een beknopte gamelan werd in het kamp bespeeld door leden van de Ver. *Eurasia*, ter begeleiding enkele Javaansche dansen, en vond veel bijval. Doch hierover een ander maal meer.

Des avonds sprak de heer Krishnamurti over bereiken van bevrijding. Hij verklaarde met nadruk het niet als zijn taak te beschouwen om wonderen te verrichten, maar om met de wereld te deelen dat Geluk, dat voor hem een levende Werkelijkheid is. Tevens wees hij er op, dat discussies over zijn persoonlijkheid geen zin hebben. Hij eischt voor zichzelf niet de minste autoriteit op. *)

Er heerschte in het kamp een ernstige, maar toch blijmoedige geest van broederschap, die zeker ook naar buiten gedragen zal worden, beoefening dus van ware levenskunst.

*) Ontleend aan „Het Vaderland”. — Red.

Persoverzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Holland—Indië.

De *Loc.* (4 Juli) wijst er op dat 1927, half verstreken, groote en belangrijke vorderingen heeft gebracht. *Holland spreekt met Indië*, en het was een Nederlandsche maatschappij die, de wereld vooruit in durf en kunnen, dit bereiken deed. *Men vliegt van Holland naar Indië*, en het was wederom een Nederlandsche maatschappij, die het mogelijk maakte.

De Holland-Indië-vlucht is geen waagstuk meer, geen loutere sportieve, levensgevaarlijke, riskante prestatie. Mannenwerk, waarop wij allen trotsch kunnen gaan, kloek en onvervaard, roemvol voor wie het volbrachten; maar tevens is zij het bewijs dat een geregelde verbinding per vliegtuig tusschen Nederland en Indië niet langer een utopie is. Voorloopig zal men met incidenteele vluchten tevreden moeten zijn. Laat men zich hiermede niet overhaasten; de luchtlijn Holland-Indië, een zekerheid voor de toekomst, is voor het heden niet het voornaamste. Het voornaamste is, dat in Ned.-Indië zelf nu eindelijk het civiele luchtverkeer tot stand komt. *Dat* is nu dan wel andermaal duidelijk: *dat Indië gereed moet zijn om een schakel te vormen in het wereldluchtverkeer van de naaste toekomst.* In dit verband valt te prijzen het initiatief van den postdienst, die den *mailvliegdienst Batavia-Semarang-Soerabaja en omgekeerd* heeft ingesteld en juist dezer dagen deed blijken welke versnelling hierdoor mogelijk is. Vóór alles zal het zaak zijn, dat thans eindelijk de geregelde vliegverbindingen in Indië zelf tot stand komen. Ook daartoe kan de thans volbrachte K.L.M.-vlucht een stimulans vormen, terwijl dan de verbinding met Nederland vanzelf volgt.

Zoo brengt — aldus besluit *De Loc.* — de techniek Indië en Nederland dichter bijeen. En dit niet slechts door de verkorting van den afstand in mijlen gemeten, maar ook door de overwinning op dien anderen afstand, in denken en willen en gevoelen, welke moederland en overzeesch gewest tezeer nog scheidt. Ook die wordt thans meer en meer overbrugd — door de techniek en zij zal er, gelijk de minister van Koloniën dezer dagen in zijn radiorede zeide: „toe bijdragen om Holland en Indië steeds meer te maken tot een ondeelbare eenheid.”

Het *Soer Hbl.* (4 Juli, 3de bl.) geeft interviews met H.H. *Van Lear Black* en *ir. J. F. de Vogel*, de *Deli Crt.* (16 Juli) meldt de meening van de Handelsvereeniging te Medan over de luchtvaart in Indië.

De *Deli Crt.* (13 Juli) constateert dat we voortaan ook met de *Russisische communistische propaganda door de lucht* te maken krijgen. De golflengte van zulk een toespraak was 30,1 M., dus juist onder Philips met 30,2 M. en even boven het Amerikaansche station K. Z. A., met een golflengte van 30 M. Al is die propaganda minder gevaarlijk dan de directe, ongevaarlijk acht de *D. C.* ze niet. Maar ze is gemakkelijk te bestrijden; de politieke invloed van deze prestaties der bolsjewiki is met een gelijk afgestemd station op Java (Malabar) al zeer gemakkelijk te niet te doen.

Het *Bat. Nwsbl.* (6 en 7 Juli, 2de bl.) schrijft over „China in wanorde”, *De Sum. Post* (11 Juli) over „De Franschen in Syrië”.

Het Jaarverslag van de Javasche Bank.

De Loc. (8 Juli, blz. 21), het *Bat. Nwsbl.* (8 en 9 *Juli*) en het *Soer. Hbl.* (8 Juli, 3de bl.) hechten hooge waarde aan de beschouwingen van den president der Javasche Bank, *mr. L. J. A. Trip*, in het op 8 Juli verschenen jaarverslag 1926—’27 dier instelling.

De conclusiën, tot welke eene objectieve *beoordeeling van het financieele perspectief van Indië* volgens mr. Trip moet voeren, worden als volgt door hem samengevat: 1o. De Landhuishouding gaat meer en meer leven op den rand van haar inkomen. Dit blijkt uit hetgeen ik opmerkte ten aanzien van de raming der tinbaten, terwijl ook overigens de raming van de middelen den indruk vestigt, dat deze tot het hoogst toelaatbare peil is opgevoerd. Een zelfs geringe terugslag in de economische positie van het Land zal, onder deze omstandigheden, reeds tengevolge moeten hebben, dat de ontvangsten beneden de raming blijven en dat een zichtbaar tekort intreedt. 2o. Het accres der gewone uitgaven beweegt zich in een dergelijk tempo, dat de onder normale omstandigheden redelijkerwijze te verwachten toeneming van de gewone middelen daarmede geen gelijken tred kan houden. 3o. Het is dan ook niet aannemelijk te achten, dat die toeneming de gelegenheid zal kunnen bieden om de voorzieningen te treffen, welke de Regeering voor een juisten opzet der begrooting noodig acht en nog veel minder om de door de Regeering toegezegde belastingverlaging door te voeren. Naar het mij voorkomt, brengt e.e.a. de noodzakelijkheid mede binnen den kortst mogelijken tijd maatregelen te overwegen en te treffen, opdat voorkomen worde, dat de bij de samenstelling van de ontwerp-begrooting voor 1928 gevolgde gedragslijn wordt doorgetrokken, hetgeen onvermijdelijk tot budgetaire moeilijkheden zou leiden. Niet krachtig genoeg kan gewaarschuwd worden tegen het opnieuw in eere herstellen van de uiterst gevaarlijke en onhoudbare stelling, volgens welke in de huishouding van openbare lichamen niet de tering naar de nering zou behoeven gezet te worden. Dat deze stelling in eene vorige periode tot zeer bedenkelijke gevolgen heeft gevoerd, behoef ik wel niet opnieuw in herinnering te brengen.

De kosten van het levensonderhoud vertoonen eene daling. Het indexcijfer (voor 1913 op 100 gesteld) van de kosten van het gebruik van de belangrijkste levensbehoeften voor een „normaal-gezin” was: 182 voor 1923, 175 voor 1924, 166 voor 1925, 162 voor 1926, 162 voor Jan. 1927, 163 voor Febr. 1927, 161 voor Maart 1927 en 160 voor April 1927.

De noteering ter beurze van de nieuwe 4½ pCt. leeningen (1926A en 1926B) is sedert hare uitgifte eenigszins teruggeloopen als gevolg van den voortgang in de aanpassing van den rentestandaard in Nederland en dien in het buitenland. Intusschen is deze ontwikkeling tot dusver in hoofdzaak gekenmerkt door eene verlaging van den buitenlandschen rentestandaard. In hoeverre deze richting ook verder zal gevolgd worden dan wel eene sterkere stijging van den in Nederland geldenden rentevoet te constateeren zal vallen, hangt van zoovele onzekere factoren af, dat eene voorspelling hieromtrent niet op eene redelijke basis kan berusten. *De belangrijkste factor* is gelegen in de vraag of en in

LIJST VAN ADRESSEN

ten behoeve van Repatrieerenden

AANNEMERS EN BOUWKUNDIGEN
W. van Heyst, Velsen.

ACCOUNTANTS-BELASTINGZAKEN
W. v. Maanen & Tadema, Amsterdam/Rotterdam.

AUTOHANDELAREN
N. V. James Nefkens, Laan v. Meerdervoort 96c, Den Haag.

BAD- EN ZWEMINRICHTINGEN
Badinrichting „De Regentes", Weimarstraat 63, Den Haag.

BANKETBAKKERS
C. A. Nieuwstadt, Kranenburgweg 61.
J. Krul, Noordeinde, Den Haag.

BANKIERS EN BANKINSTELLINGEN
De Bas & Co., Heerengracht, Den Haag.
Henny & Co., Anna Paulownastraat 62A, Den Haag.
Holl. Bank voor West-Indië, Amsterdam.
Nederlandsche Handel Mij., Amsterdam.
Taams & Keyser, Bankastraat 10, Den Haag.

BEGRAFENISONDERNEMINGEN
Begrafenisonderneming „Simplicitas", Denneweg, Den Haag.

BLOEMISTEN
J. M. Hermans, Kon. Wilhelminal. 527, Den Haag.

BOEK- EN KUNSTHANDEL
D. Driessen, Haarlemmerstraat 105, Leiden.

BOEKDRUKKERIJEN
N.V. Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag.

BOUW- EN WONINGBUREAUX
Bouwbureau J. van Gemert, Valkenboschkade 277, Den Haag.
Bouwbureau C. Hoogendoorn, Ieplaan 201, Den Haag.
[illegible]oningbureau „Actief", Archimedesstraat 41, Den Haag.
[illegible]oningbureau W. Hoksbergen, Bezuidenhout 14, Den Haag.
Woningbureau „Meerdervoort", Laan van Meerdervoort 296, Den Haag.

BRANDSTOFFEN
Firma Van Dijk, Nieuwe Haven 366, Den Haag.
N.V. Haagsche Brandstoffenhandel „De Concurrent", Trekweg 84, Den Haag.
J. van Vuuren, Denneweg 67A, Den Haag.

BROODFABRIEKEN
Gebr. ten Hoeve, Wald. Pyrmontkade 2c, Den Haag.

CARGADOORS EN EXPEDITEURS
De Vries & Co., de Ruyterkade 100, Amsterdam.
De Vries & Co., v. Vollenhovenstraat 17, Rotterdam.

COMESTIBLES-DELICATESSEN
Joh. Toet, Aert v. d. Goesstraat 34, Den Haag.

DAMESKAPPERS
Maison Alice, Plein 11, Den Haag.
Au Paradis, Toussaintkade 2, Den Haag.
Maison Neustadt, Bezuidenhoutscheweg 3, Den Haag

DANSINSTITUTEN
Dansinstituut „Henri", Archimedesstraat 64, Den Haag.

DIVERSEN
G. v. Willigen, Havenkade 4, Den Haag.

DROGISTEN
Drogisterij „De Boer", Paulus Buysstraat 9, Scheveningen.
Drogisterij de Laan, L. v. Meerdervoort 527, Den Haag.
G. v. d. Gaag, Groenmarkt 27, Den Haag.
G. v. d. Sel, Copernicusstraat 221, Den Haag.
A. de Vries, Kerkstraat 98, Hilversum.

ELECTR. INSTALLATIES EN -ARTIKELEN
P. v. d. Berg, Bankastraat 41, Den Haag.
Van Eijck, 2e Sweelinckstraat 93, Den Haag.
W. G. Scheeres, Hooigracht 1C, Den Haag.
M. Vrolijk, Thomsonlaan 41, Den Haag.
Frans v. Wijk, Vlamingstraat 24, Den Haag.
J. Zuiderweg, Nicolaistraat 37, Den Haag.

EMBALLAGE EN EXPEDITIE
A. Rietveld, v. Bijlandstraat 27, Den Haag.

FOTOGRAFEN EN LEVERANCIERS VAN FOTO-ARTIKELEN
Lappöhn, Passage, Den Haag.
Ph. Starke, Hoofdstraat 172, Apeldoorn.

welk tempo *de rust en het onderling vertrouwen in de wereld*, dus met inbegrip van Rusland en het Verre Oosten, zal terugkeeren zoodat voldaan kan worden aan de noodzakelijke voorwaarden, waarvan de voorziening in de ongetwijfeld omvangrijke kapitaalbehoeften vóór alles afhankelijk is.

Volksraad.

Het *Bat. Nwsbl.* (6 t/m. 12 Juli) vervolgt de verslagen en overzichten van den Volksraad.

Een Hollandsch journalist vertelt in *De Loc.* (7 Juli, blz. 1) over de verhouding in Holland van *Regeering en Pers.* Minister van Karnebeek bleef, ter informatie van afzonderlijke journalisten, even toegankelijk als zijn laatste twee voorgangers, maar daarnaast stelde hij het Instituut der vertrouwelijke collectieve Persconferenties over bepaalde onderwerpen. Door de vertrouwelijkheid èn door de beperktheid tot een bepaald onderwerp onderscheidden die conferenties zich van de Buitenzorgsche en wat het laatste betrof, óók van de Washingtonsche. Als er een zeer belangrijke kwestie aan de orde was, ten aanzien waarvan het informeeren van de Pers rechtstreeks door den minister dezen wenschelijk scheen, dan werden, door bemiddeling van het Dagelijksch bestuur van den N.J.K. een aantal journalisten ter conferentie uitgenoodigd in de groote Anti-chambre van het departement aan het Plein. De heele bedoeling van deze conferenties was deze: de Nederlandsche Pers, tegenover verkeerde voorstellingen van het Buitenland, te wapenen met materiaal en haar een inzicht te geven in de motieven van het beleid van het Departement. De conferenties hadden, al werden ze door wel 10 tot 20 journalisten bijgewoond, een strikt vertrouwelijk karakter en zelfs van het feit dat ze werden gehouden, mocht niets naar buiten blijken. *Zulke* conferenties konden misschien ook wel wat voor Indië zijn, meent de schrijver.

De Regeering zeide in den Volksraad (*Soer Hbl.* 2 Juli, 2de bl. *„Het Regeeringsantwoord" v. L.*) er zich van bewust te zijn, dat een *vertrouwen van de volksmassa* in iets, dat zóó abstract voor haar is als „de Regeering", nooit bestaan heeft. Maar zij weet evenzeer, dat een reeks van maatregelen, *op goede wijze* ten uitvoer gelegd, in iedere volksmassa een stemming kweekt, die haar tegenover het nieuwe als zoodanig minder wantrouwend zich doet stellen, terwijl een zelfde reeks maatregelen, *ontactvol doorgevoerd*, onwil kweekt. In het eerste geval mag men gerust van vertrouwen spreken. De Regeering acht het noodig aan dit verschijnsel volle aandacht te schenken.

Z(entgraaff) vestigt in het *Soer. Hbl.* (4 Juli, 3de bl.) de aandacht op *de actie der I. S. D. P. in Indië.* De heer Stokvis zeide in den Volksraad o.m.: „En zoo zullen wij, als de situatie er aanleiding toegeeft, ook gebruik maken van geweld; dit laat geen enkele partij. En ik acht het juist van de I. S. D. P., dat zij zal kunnen zien of het juiste moment er is." Ook weerlegt Z. de *beschuldiging van den heer Middendorp* (ass.-resident en volksraadslid) dat het Leger wreedheden bedrijft. In Febr. 1927 had Z. te Takengon den bestuurder der onderafd. Alaslanden gesproken; hij ontkende dat het volk ons haat om de vreeselijke slagen welke het in 1904 heeft gehad. Zeker is de bevolking in dat gebied Van Daalen nog niet vergeten, doch men kan niet zeggen dat zij hem haat, hoewel iedere familie één of meer leden [illegible]oor. De toegebrachte slagen waren heftig doch kort, en dit valt binnen de grens der begrippen van dit volk. Als de ass.-resident Middendorp het Leger, *dus: het huidige Leger*, beschuldigt mag hij niet teruggaan naar Toontje Poland of Lumey, om uit die tijden het bewijs te leveren voor zijn beschuldiging.

De zeegaande vloot in Indië krijgt een sterkte van ten minste 2 kruisers, 8 jagers en 12 onderzeebooten, onverminderd de mogelijkheid om aan een of meer van deze schepen krachtens Kon. machtiging tijdelijk eene andere bestemming te geven; voor de zeegaande vloot wordt Soerabaja als basis voltooid; de toegangen naar die haven zullen door batterijen met middelbaar geschut aan den wal worden beschermd. (*Soer Hbl.* 4 Juli, 4de bl. „Reg. Antw." en 6 Juli, 3de bl. „De defensie-paragraaf" *M.M.*).

In het *Soer. Hbl.* van 2 Juli (3de bl.) beschrijft Z(entgraaff) de historie van *het waterkrachtstation Tais* van de mijn *Tambang Sawah*, o.a. ter weerlegging van het betoog van sommige volksraadsleden, dat van geleden schade bij landsbedrijven niets bekend is. De *Deli Crt.* (12 Juli) adviseert overgave van het waterkrachtstation aan de Mij. Redjang Lebong. De particulier kan er altijd meer van maken dan het Gouvernementsbedrijf. Bij een dergelijke oplossing

zouden Redjang Lebong en het Gouvernement [illegible] baat kunnen zijn.

De *Deli Crt.* (14 Juli) had een persgesprek met [illegible] heer Goedhart, gouverneur van Atjeh, over *„De [illegible] stand in Atjeh"*. Er wordt ongelooflijk scherp [illegible]*trouilleerd* en de militairen gunnen zichzelf noch [illegible] verzetslieden rust noch duur. De buitenstaander [illegible] er zich onmogelijk een voorstelling van vormen [illegible] het van de patrouilles en hun commandanten [illegible] om dag aan dag en nacht aan nacht door [illegible] moeras en wildernis, in een zoo ontoegankelijk [illegible] bergland als op Atjeh's Westkust, enkele bende[illegible] na te zetten. De uitvoerige rapporten dezer patrouille[illegible] leiders spreken daarvan in al hun onopgesmukte [illegible]voud een romantische en duidelijke taal, zoodat [illegible] dan ten minste eenig besef krijgt wat het bete[illegible] als er succes verkregen wordt en wat dat aan voor[illegible]reiding en uitvoering aan ingespannen arbeid [illegible] kost heeft. Met *de cultures* ziet het er hoopvol uit. [illegible] tal van plaatsen is men druk bezig met het aan[illegible]gen en verbeteren der belangrijkste *verbindings[illegible]gen*. De wegenaanleg zal het Gewest en de [illegible] openlegging van afgesloten gebieden ten goede [illegible]men.

De regent van Tjiamis.

Opmerkelijk en ten volle verdiend, acht de *J[illegible] Bode* (7 Juli) de onderscheiding den regent van T[illegible]mis Raden Adipati Aria Sastrawinata toege[illegible] *zijn benoeming tot ridder 4de klasse in de Mili[illegible] Willemsorde*. In den communisten-nacht van 12[illegible] 13 Nov. j.l. is de Regent van Tjiamis, vergezeld [illegible] een politiedienaar en een Chineeschen wijkmee[illegible] de communisten tegemoet gegaan. Dank zij zijn [illegible] soluut optreden tegenover den troep van een [illegible]man, werd voorkomen, dat in zijn regentschap [illegible] communisten hun misdadig opzet konden volvoe[illegible]. Toen de politieversterking uit Tasikmalaja kw[illegible] was de zaak reeds beslist. Het is een zeldzame [illegible]derscheiding voor een Inlandschen bestuursam[illegible]naar, trouwens ook bij het Europeesche B. B.-co[illegible]. Zij viel o.a. ten deel aan de toenmalige bestuurs[illegible]hoofden H.H. Frijling, Hens en Westenenk en [illegible] wijlen Radja Boerhannoeding ter Sumatra's W[illegible]kust.

De visscherij in tropische wateren. Malaria.

De *Deli Crt.* (15 Juli) deelt de meening mede [illegible] *mr. R. J. B. Clay*, directeur der Visscherij van M[illegible]*lakka*, over de *diepzee-trawl-visscherij in de [illegible]sche wateren*. Deze zal z.i. nooit de hoogte van [illegible] handelsonderneming kunnen bereiken. Meer [illegible] heeft hij evenwel voor de *kust-trawl-visscherij* [illegible] met enthousiasme sprak hij over de mogelijkh[illegible] van de *zoetwater-vischcultuur*. Naar zijn mee[illegible] kan de vischcultuur in meren een rijke bron van [illegible]komsten worden. Een niet al te kostbare dijk en [illegible] kanaal zouden moerassig land kunnen verand[illegible] in een prachtig meer. Het Departement van Viss[illegible]rijen interesseert zich ook voor zoetwatervisch[illegible]vers. Van het Tonle Sap, een meer in Indo C[illegible] waar men 100.000 ton visch p. j. vangt, komt 25[illegible] ton gedroogde visch naar Malakka. Dit meer, [illegible] mijl lang, wordt gevoed door de Mekong rivier [illegible] loopt op bepaalde tijden van het jaar droog, al[illegible] Mekong laag water heeft. Als het leeg loop word[illegible] visch gevangen in netten die aan het punt van [illegible]vloeiing zijn vastgelegd. Wanneer het meer [illegible]geloopen is vormt zich in de bedding een vege[illegible] en de visch groeit op temidden daarvan met [illegible] microscopisch voedsel. Wanneer het meer [illegible] weer vol water is, is er een prachtige voorraad [illegible] visch die in tijd van zes maanden opgegroeid is. [illegible] is de methode waarmee men de vischvijvers zal [illegible]ten exploiteeren.

Het *Soer. Hbl.* (6 Juli, 2de bl.) beschrijft *„H[illegible] Tjilatjap gezond wordt gemaakt"* en de *„Mal[illegible] bestrijding door vleermuizen"*. Met goed gevolg [illegible] men vleermuis-torens in malaria-oorden ge[illegible]. Volgens dr. Charles Campbell te St. Antonio [illegible] een enkele toren met 20.000 vleermuizen een ge[illegible] van vier vierkante mijlen volkomen vrij van m[illegible]kieten. Dr. Campbell heeft op deze manier het [illegible] onbewoonbare gebied rondom het Mitchell-meer [illegible] Texas, vrij gemaakt van muskieten en malaria. [illegible] dit niet iets zijn voor Ned.-Indië? Over het alge[illegible] zal in de daarvoor aangewezen streken, tusschen [illegible] vischvijvers aan de kust, het gevaar van het kwe[illegible] van groote kolonies van vruchtenetende vleermuizen [illegible] niet zoo groot zijn. Indien een te nemen proef zou [illegible]lukken, zal men inzien, dat de malaria-bestrijding [illegible] minder kostbaar zal zijn; de bevolking zal dan [illegible] vischvijvers kunnen behouden als bron van [illegible]komsten.

II. UIT DE INHEEMSCHE EN CHINEESCHE PERS.

Het Nationalisme.

In *Sinar Indonesia* (radicaal, Soerabaja) van 30 Juli heeft M. Bardan in een nog voort te zetten artikel zijn uitleg van het wezen van het nationalisme. Volgens hem is er in Indonesië nog niemand onder de landszonen die de ware gevoelens van het nationalisme heeft, terwijl de tijdgeest en de moeilijkheid van het bestaan oorzaak zijn dat de liefde voor volk en geboortegrond bijna geheel verdwijnen. Schrijver meent met stelligheid te kunnen verklaren dat de menschen slechts *beweren* die liefde te koesteren. De ware patriotten en nationalisten moeten, goed bewustwd, niet kunnen dulden dat zij zoovele honderden jaren lang door vreemdelingen als slaven worden gebruikt.

Schrijver wil daarom een uiteenzetting geven van het wezen van het nationalisme. Dit gevoel, dat in den mensch sluimert, zal niet ontwaken zoolang het niet door politieke gevoelens wordt gewekt. Zoodanige gevoelens zijn b.v. het rassenonderscheid en het verschil in economische gesteldheid in Indië tusschen Europeaan en Inlander.

Het nationalisme kan niet wakker gemaakt worden als het ras niet in aanraking komt met een ander en daarvan de vriend of de vijand wordt, omdat dan pas vergelijkingen van de verschillende eigenschappen der volken onderling mogelijk zijn.

Toen dat Indonesia door een ander volk geplaagd was, gingen de Indonesiërs zich één volk voelen, staande tegenover een hen onderdrukkend volk; te voren kenden zij slechts gevoelens van gelijkheid in adat en godsdienst.

Volgens schrijver kenden ook de Europeanen in vroegeren tijd, toen zij nog in horden leefden, dat gevoel van nationalisme niet; dat is hun eerst bekend geworden door het overslaan van het Christendom naar Europa. Daardoor is de tegenstelling tusschen Christen en Mohammedaan ontstaan en toen is bij het volk van Europa de nationalistische gevoelens, de gevoelens van gelijkheid in zeden en gewoonten en godsdienst wakker geworden. Met den opgang der kapitalistische maatschappij werden toen het Westersche nationalisme en imperialisme een gevaar voor het Oosten.

Het nationalisme der volken van het Oosten, die niet imperialistisch zijn omdat zij op industrieel gebied ten achter zijn, is natuurlijk niet zoo ruw en gevaarlijk als het Westersche en als nu de macht in de heele wereld valt in handen der Arbeiders, zal van zelf het volk van het Oosten niet de gelegenheid krijgen om imperialistisch te worden. Daarom moet het volk van het Oosten zijn onafhankelijkheid streven op een wijze die overeenkomt met de menschen van de massa des volks.

Oneenigheid.

In de *Benih Timoer* (liberaal, Medan) van 24 Mei wordt in een hoofdartikel voor waarin de klacht wordt geuit dat er, nog vóór de eenheid van het volk is bereikt, reeds verdeeldheid in de Indonesische beweging is ontstaan.

Eerst wordt den meer ontwikkelden, den intellectueelen, verweten dat zij zoo weinig meedoen aan de volksbeweging, die over het algemeen wel in omvang toeneemt, doch slechts door de werkzaamheid der lagere groepen, welke onder de moeilijkheden van het bestaan zuchten. De meer ontwikkelden slapen nog op het rustbed, door de vreemdelingen voor hen gespreid en doen zelfs mee aan het verdrukken van het volk of leenen zich er toe „gif" voor de bevolking der eigen rasgenooten te worden.

Zij doen zonder nadenken mede aan de bestrijding van hen die de volkshuishouding in orde willen brengen, waardoor de vooruitgang der volksbeweging wordt belemmerd.

Verder, zegt de schrijver, is de oprichting van de studieclubs een bewijs dat er een schrede voorwaarts gedaan, doch helaas valt hierbij te betreuren dat tevens oneenigheid in onderlinge naijver is ontstaan, die voedsel geven aan het verdeel- en heerschsysteem der vreemdelingen. Deze, die de eenheid van Indonesië niet wenschen en er een groot nadeel in zien, verheugen zich over die verdeeldheid en wakkeren die aan, om de kracht van de partij te verzwakken.

Schrijver wijst er op dat Indonesië in handen viel van de vreemdelingen door de verdeel- en heerschpolitiek en dat men in China hetzelfde heeft zien gebeuren. De Europeanen, in Europa zelf onderling verdeeld, vergeten die verdeeldheid in Indië, sluiten zich daar aaneen en vormen een macht. Daarom moet de Indonesiër spoedig tot het besef komen dat onderlinge strijd nadeelig is en daarom ook moet hij den naijver tusschen Javaan, Sumatraan enz., tusschen coöperator en Islamiet op zijde zetten en naar eenheid streven.

Een rede van Prof. Treub beoordeeld.

In de *Oetoesan Soematra* (liberaal, Medan) van 31 Mei wordt een beschouwing gegeven over de rede door Prof. Treub gehouden op het Groot-Nederlandsche studentencongres en opgenomen in de Indische Courant.

Schrijver geeft den inhoud dier rede in hoofdzaak als volgt weer: Indonesië is een nalatenschap van de O.-I. Compagnie en hoewel de O.I.C. dood is, wordt men in Indië nog steeds geregeerd door Nederlandsche handelsmenschen, n.l. den Ondernemersbond, waarvan Prof. Treub aan het hoofd staat. Deze bond is ongerust geworden over het ontwaken van Indonesië, dat tot het bewustzijn kwam dat het vroeger een eigen handel en scheepvaart had, maar deze werden doodgedrukt door den handel van Europa, die geen afzetgebied had.

Schrijver haalt aan een uitlegging van Dr. H. F. de Graaf over de beteekenis van koloniale expansie, dat n.l. de voornaamste drijfkracht hiertoe niet was de bedoeling om te beschaven, doch de eisch van een in enkele handen opgestapeld kapitaal tot het vinden van voordeelige belegging en exploitatievelden en hij concludeert dus dat heelemaal niet aan den vooruitgang van Indië werd gedacht. Daardoor kwam b.v. de snelle ontwikkeling van Deli, het luilekkerland der blanke bourgeoisie.

Verder verklaarde Prof. Treub, volgens schrijver, dat er onder de Indonesische rassen moeilijk eenheid is te verkrijgen, terwijl de Indonesiër nog niet geschikt is voor de vrijheid en de uitoefening van het gezag. Het wederzijdsche belang vordert dat Indië onder Nederlandsch gezag blijft. Niet alleen de economische belangen van Nederland, doch ook die van andere landen zouden geschaad worden door een losmaking van Indonesië, welke eerst plaats kan vinden als het volk zich zelf goed en wel kan besturen.

Prof. Treub verklaarde verder dat men zorgen moest dat het bolsjevisme geen ingang in Indië kon vinden, doch volgens schrijver is dit laatste slechts mogelijk als het kapitaal in Indië geweerd en vernietigd wordt, want waar het kaptaal hoogtij viert, kan het bolsjevisme gemakkelijk ingang vinden.

Volgens schrijver is de geheele rede van Prof. Treub voor hen die de listen en streken der Westersche kapitalisten kennen, niets anders dan een blijk van ongerustheid voor het geval dat Indonesië eens vrij zou komen uit den greep der Westersche kapitalisten.

Toch is, wat de Inlanders vragen niet anders dan eerbiediging van hun rechten, beschikbaarstelling van de hoogere betrekkingen voor Inlandsche intellectueelen, vermindering der werkeloosheid, bevordering van den landbouw en bescherming van de industrie.

De Raad van Indië.

Een schrijver in het blad *Sipatahoenan* (orgaan der vereen. Pasoendan) te Tasikmalaja, bespreekt het plan van de Regeering om den Raad van Indië uit te breiden met twee leden, die Nederlandsche onderdanen moeten zijn. Hij merkt op dat dit wel verheugend lijkt voor de landskinderen, maar vraagt waarvoor het noodig is dat het aantal leden van 5 op 7 moet worden gebracht. Hij vindt het getal van 5 voldoende, want de Raad zit daardoor en door de positie der leden al stevig genoeg in elkaar, waarbij nog komt dat de G.G. tegenwoordig in het besturen van het land wordt bijgestaan door de gedelegeerden uit den Volksraad.

Schrijver maakt verder aanmerking op de woorden: Nederlandsche onderdanen, waar de Regeering vroeger had gezegd dat de uitbreiding zou geschieden met 2 Inlandsche leden. De term: Nederl. onderdanen is misschien gekozen omdat het volk in Indië bestaat uit verschillende rassen. Maar de eigenlijke bewoners van Indië, die eigenlijk Nederlandsche onderdanen zijn, die heeren des huizes om zoo te zeggen, dat zijn de inboorlingen, die liefde koesteren voor Indië en naar den vooruitgang streven, plus de Hollanders. De anderen zijn maar gasten. Daarom zouden de Inlanders het al te erg vinden als tot lid van den Raad van Indië een ander werd benoemd. Er is nu sprake van dat een van die 2 zetels in den Raad door de Chineezen zal worden opgevraagd. Schrijver wekt zijn rasgenooten en de Inlandsche leden van

LIJST VAN ADRESSEN

ten behoeve van Repatrieerenden

(Vervolg).

den Volksraad op om hiertegen op te komen, want op die manier zou het kunnen gebeuren dat de betrekking van Patih of Wedana straks door een Chinees of Arabier werd vervuld.

Hij komt tot de slotsom dat de Raad van Indië uit 5 leden moet blijven bestaan en dat daarvan 2 leden Inlanders moeten zijn en geen personen van een ander ras.

Zelfregeering.

In het blad *Sedijo Tomo* (Javaansch-nationalistisch) te Solo, betoogt een schrijver, hierin instemmende met iemand in een ander blad, dat de Indonesiërs inderdaad nog niet rijp zijn voor zelfregeering.

Om zelf te kunnen regeeren moeten zij in de eerste plaats het bestuur kunnen voeren, in de tweede plaats de financieele zaken kunnen regelen enz. enz. en in de honderdste plaats het land kunnen verdedigen en een vijand terugslaan. Het is bekend dat de Indonesiërs hun eigen land nog niet kunnen verdedigen.

Toen de Inlanders de vage geruchten hadden vernomen dat ze later hun onafhankelijkheid zouden krijgen, hebben ze de hoop gekoesterd dat de Regeering hun kennis zou bijbrengen hoe zelf te regeeren en dat ze na afloop van deze studie op de proef zullen worden gesteld. Er zijn Europeesche bladen die beweren dat de actie der groepen die men communisten pleegt te noemen, in November l.l. niet anders is geweest dan een krachtproef. Daarbij is gebleken dat de kracht der Indonesiërs nog gering is, zoodat zij bij de komst van een vijand beslist geslagen zouden worden.

Amerika heeft zich van Engeland en Nederland van Spanje losgemaakt omdat zij een scholing hadden doorloopen, die voor Nederland ongeveer 80 jaar heeft geduurd. Indonesië kan niet op haar eigen beenen staan als het stil blijft en zich niet oefent. Schrijver hoopt dat, mocht Indonesië later onafhankelijk worden, het op zichzelve zal kunnen staan en dat de bevolking overeenkomstig hare wenschen welvaart zal ondervinden zonder gedrukt te worden door allerlei regelingen.

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

De strijd om het adatrecht.

Afl. 5—6 van deel 125 van het Indisch Tijdschrift van het Recht brengt een tweetal belangrijke beschouwingen over het beschikkingsrecht der Indonesische rechtsgemeenschappen, door Dr. J. H. A. Logemann en Mr. B. ter Haar Bzn. Beide schrijvers deelen volkomen de opvattingen van Prof. van Vollenhoven over het adatrecht der Inlandsche bevolking en richten zich met gedocumenteerde betoogen tegen diens voornaamsten bestrijder, Mr. N. J. G. Nolst Trenité. Hunne slotsom luidt dat noch Mr. Trenité's opvatting van het adatrecht, noch die van de totstandkoming der agrarische wetgeving, noch zijn algemeen rechtskundige fundeering van de domeinleer juist zijn gebleken, dat dus geen enkele schakel in zijn betoog op houdbaarheid eenige aanspraak kan maken.

De komende zelfstandigheid van Ned.-Indië.

In het in vele opzichten zoo belangrijke verslag van den President van de Javasche Bank over het boekjaar 1926-27, wijdt de verslaggever, Mr. L. J. A. Trip, ook een praragraaf aan het bovengenoemd onderwerp. Schr. richt zich tot hen, die blijkbaar van meening zijn, dat de tijd voor een zelfstandig Inheemsch bestuur reeds nabij is en die bij de maatregelen tot opvoeding en voorbereiding in de richting van een dergelijk bestuur eene z.i. schadelijke en onevenwichtige overhaasting in toepassing willen brengen.

In dit verband wijst Mr. Th. er met nadruk op, dat de veelal overdreven diepzinnige en gekunstelde beschouwingen, welke van de zooeven bedoelde zijden afkomstig zijn, vrijwel zonder uitzondering verzuimen eene plaats in te ruimen aan de eenvoudige en nuchtere, doch tevens primaire vraag of de inheemsche bevolking geschikt is om in afzienbaren tijd aan de noodzakelijke voorwaarden van een zelfstandig economisch leven te voldoen. Deze leemte kan geen verwondering wekken in zooverre als de bedoelde beschouwingen veelal den indruk vestigen, dat het eminente en beslissende belang voor Nederlandsch-Indië van het economische apparaat, zooals dat door Westersche werkzaamheid is opgebouwd en wordt bediend, niet beseft wordt. Maar evenmin kan het verwondering wekken, dat dergelijke beschouwingen hen on- vredigd laten, die — zegt schr. — met mij overtuigd zijn, dat de zooeven aangegeven voorwaarden in afzienbaren tijd niet vervuld zullen kunnen worden en dat het tegenover Land en Volk onverantwoord zou zijn, vóór die vervulling het Nederlandsch gezag over Nederlandsch-Indië in het wezen der zaak te verzwakken. Aan dit standpunt moeten, naar zijne overtuiging, de maatregelen tot opvoeding, onderwijs en karaktervorming, maar ook die betreffende het inlandsch bestuur en de samenstelling der vertegenwoordigende colleges worden aangepast. Bij gebreke daarvan zullen eene onevenwichtige positie en een schijntoestand geboren worden, welke ongetwijfeld ernstige moeilijkheden zullen veroorzaken en den vooruitgang van het Land zullen belemmeren. Voor schr. bestaat geen gevaarlijker en in het welbegrepen belang van het Land nadeeliger gedragslijn dan het aankweeken van en het toegeven aan den waan, dat zelfstandigheid of zelfbestuur mogelijk is alvorens het volk uit eigen kracht in staat is het economisch apparaat te bedienen en verder uit te breiden. Het geven van steun en voorlichting om de hiertoe noodige geschiktheid te verkrijgen, vormt ongetwijfeld een onderdeel van de taak, welke Nederland ten opzichte van Indië te vervullen heeft, doch de bewijzen van die geschiktheid dienen door de bevolking zelve geleverd te worden.

Hoe de Baliër zich kleedt.

De heer Tjokorde Gde Rake Soekawati, districtshoofd van Oeboed (Gianjar, Zuid-Bali) en lid van den Volksraad, heeft een verdienstelijk werk gedaan met de samenstelling van een fraai geïllustreerd boekje, getiteld: Hoe de Baliër zich kleedt.

Evenals in andere streken van Ned.-Indië, waar de bevolking in aanraking komt met het Westen, ondergaat ook op Bali de typische inheemsche kleederdracht verandering. Niet alleen worden inheemsche katoentjes en zijden stoffen vervangen, ook de dracht zelf wordt gewijzigd.

Nu evenwel de echt-Balische kleederdracht en lichaamsversierselen nog vrij algemeen in gebruik zijn, kwam het den schr. gewenscht voor deze in eene publicatie vast te leggen, teneinde aan vreemdelingen een indruk te kunnen geven van een schilderachtige Indonesische kleederdracht en tevens voor de Baliërs zelf de gelegenheid te scheppen om later te kunnen nagaan hoe hun voorouders zich kleedden en versierden.

Handelsberichten.

Het Nr. van 11 Aug. bevat eene beschouwing van Ir. L. J. M. Feber: „De Indische mijnbouw als drainage". De schr. ontwikkelt hierin zijne bezwaren tegen de bewering van den hr. van Gelderen over de draineerende werking van den mijnbouw in een van diens lezingen over tropisch-koloniale staathuishoudkunde.

De schr. geeft toe dat de mijnbouw *uiterlijk* in sterke mate het aspect van „drainage" vertoont. Het gewonnen product wordt aan den natuurlijken rijkdom van het land onttrokken, en wel op onherstelbare wijze. (Dit in tegenstelling tot een, overigens onbewezen, tijdelijke uitputting van den bodem door een cultuur als die van suikerriet, welke uitputting als regel wèl te herstellen is). Intusschen blijkt bij nadere beschouwing de drainage van Indië door den mijnbouw (zegge door de gewinning van olie, kolen en tin) slechts schijnbaar, omdat men rekening moet houden met het onaantastbare feit, dat de Inlandsche bevolking economisch en technisch, organisatorisch en administratief niet rijp is voor het moderne mijnbedrijf. Men kan en mag dit betreuren, maar het is niet anders; en het zal binnen afzienbaren tijd niet anders zijn. Men kan aan de Technische Hoogeschool te Bandoeng ingenieurs kweeken, aan de Rechtshoogeschool juristen enz., met dat al zal het eenige generaties duren eer uit de Inlandsche wereld mannen opstaan, rijp voor de ordening en leiding van een groot bedrijf, waarnaast dan nog de vraag open blijft, of tegen dien tijd de Inlandsche volkshuisvesting zich in dien zin en dermate hebben ontwikkeld, dat mijnbedrijven met inheemsch kapitaal bestaanbaar zijn. Men kan den Inlander op dit gebied het beste toewenschen, maar men zal moeten erkennen, dat de staat der Inlandsche volkshuisvesting nog zéér ver verwijderd is.

Al is het waar dat, naar de meest letterlijke opvatting, mijnexploitatie den bodem draineert, het economisch geheel, dat Indonesië heet, doet zij dit niet, want de middelen uit de exploitatie verkregen

zijn van niet geringen invloed op de mogelijkheid tot bevordering van de geestelijke en stoffelijke ontwikkeling der bevolking. Dit vast staande, is het voor de Indonesische gemeenschap vrijwel onverschillig, of thans een deel van haar bodemrijkdom wordt ontgonnen op de wijze waarop zulks thans geschiedt, òf wel, dat die ontginning wordt uitgesteld tot in haren veel lateren staat van economische, technische en organisatorische rijpheid.

In hetzelfde Nr. nog een artikel van Dr. L. J. van der Waals: „De functie der Indische invoerrechten", welk onderwerp de schr. meermalen behandelde en daarmede critiek uitlokte, o.a. van Mr. Dr. H. A. van Gybland Oosterhoff.

Luchtpostverbinding met Indië.

In de Nederl. Mercuur (Bijblad van Handelsberichten) van 4 dezer heeft de gep. luitenant-generaal C. J. Snijders, voorzitter van het Comité Luchtvlucht Nederland—Indië, een artikel geschreven over de luchtpost-verbinding met Ned.-Indië, waarvan het *Vaderl.* het volgend overzicht geeft.

Gen. Sn. acht het niet overdreven, wanneer voor een bestaanden geregelden luchtverkeerdienst Amsterdam-Batavia of terug op 500 K.G. brieven en briefkaarten per reis wordt gerekend, hetgeen neerkomt op 35.000 stukken. Aannemende, dat hiervoor een gemiddelde toeslag van ƒ 0.40 per stuk wordt verlangd, dan zal de opbrengst per reis ƒ 14.000 bedragen.

Stellende den reisduur op gemiddeld 90 vlieguren, komt hij de kosten van een vlucht Amsterdam-Batavia op ƒ 19.260, wat dus een exploitatietekort van ƒ 5260 oplevert of per jaar bij een wekelijkschen dienst heen en terug ƒ 547.000. Om dit te dekken is z. i. ƒ 550.000 subsidie noodig, gelijkelijk te betalen.

Bij deze berekening is het passagiersvervoer buiten beschouwing gebleven. Maar zoodra er een openbare luchtverkeersdienst bestaat, zullen toeristen en zakenmenschen, regeeringsambtenaren en particulieren in spoedgevallen het versnelde middel van vervoer willen en niet zelden wegens de hun toevertrouwde belangen, moeten gebruiken.

Door de opbrengst van het passagiersvervoer zal het benoodigde subsidiebedrag aanmerkelijk kunnen verminderen. Aannemende, dat telkens, slechts twee passagiers per reis vervoerd worden en de passageprijs Amsterdam—Batavia en omgekeerd op ƒ 2100 per hoofd stellende met inbegrip van voeding en logies onderweg, geeft dit een opbrengst van 395.200 's jaars, waarbij echter ƒ 200 per reiziger in mindering is gebracht voor de zelfkosten van voeding op reis en hotels op de landingsstations. Zoo wordt het subsidiebedrag teruggebracht tot ƒ 239.800 of rond 240.000 's jaars of 120.000 voor Nederland en voor Ned.-Indië elk.

Generaal Snijders meent, dat de zaak onverwijld ter hand genomen moet worden. Wel is de techniek in staat reeds dadelijk het vereischte te doen, maar aan de grondorganisatie der route, den toestand van enkele vliegvelden, de radio-gemeenschap e. m. a. ontbreekt nog wel een en ander.

Ook zullen nog politieke voorbereidingen gevorderd worden. Toetreding van Nederland en Ned.-Indië tot de Luchtvaart-Conventie zal in verband hiermede een noodige stap zijn. Hij acht 't zeer te hopen, dat eenige beslissing ten spoedigste genomen worde, wat in 't algemeen aan ons internationaal verkeer door de lucht ten goede zal komen en kan leiden tot een dringend noodige vereenvoudiging en beperking van formaliteiten, schrijverij en tijdverlies. En moge Nederland dan nog één schrede verder gaan en het initiatief nemen ter totstandbrenging van het geheel „vrije luchtverkeer" dat aan de toenadering der volken onderling zeker ten goede kan komen, hun vreedzame samenwerking bevorderen en den wereldvrede dienen. [1])

De Indische Mercuur.

No. 32 (10 Aug.). Kwaliteit van latex en rubber van Hevea-occulaties en hunne moederboomen. Een vergelijkend onderzoek, door Ir. W. Spoon. In memoriam J. H. Wakker, door Prof. Dr. F. A. F. C. Went. — Kamer van koophandel en fabrieken te Rotterdam (overzicht uit het jaarverslag over 1926 voor zooveel Ned.-Indië betreft). — Kulturberichten. — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut verstrekt recente literatuur over aetherische oliën, boschwezen, gommen, looistoffen, geneesmiddelen, specerijen, voedingsmiddelen, vruchten en groenten.

De Indische Verlofganger.

In het Nr. van 12 Aug. schrijft de hr. S. Kalff over Indische plaatsen buiten (d.w.z. de z.g. „thuynen", welke de vroegere gouverneurs-generaal in den naasten omtrek van Batavia lieten aanleggen). Mevr. C. Vis—Janssen van Raay geeft een

[1]) Nadat dit stukje gezet was, ontving de Red. van Gen. Snijders, in dank, een overdruk in brochurevorm van zijn artikel.

artikeltje „Kunstmatige huidskleur", waarbij ook melding wordt gemaakt van de gewoonte der Javanen om bij feestelijke gelegenheden het bovenlijf, de armen en het gelaat te besmeren met boreh (rijstpoeder vermengd met kurkuma). — Verder o.m. nog een stukje van v. d. B., getiteld: „Rampspoedige nijvere bijen", t.w. de zonen van het „Hemelsche rijk", waarvoor schr. veel sympathie gevoelt.

Locale Belangen.

De 1 Juli-afl. bevat o.a.: De locale raden en de veterinaire hygiëne, door Dr. W. Treffers. — De opheffing van kleine gemeenten, door D. K. — Als bijlage bevat dit Nr. het verslag van de 15e jaarvergadering der vereeniging voor Locale Belangen en van het 17e Decentralisatie-Congres, gehouden te Malang op 4 en 5 Juni j.l.

Club van Nederlandsche Vogelkundigen.

Afl. 1 van jaarbericht No. 17 (Juli '27) brengt een vervolg van een in een vorige afl. verschenen bijdrage over vogels van Java, door Mr. Dr. R. baron Snouckaert. — Jhr. Dr. F. C. van Heurn schrijft over Schizochroisme (afwijkende kleur) bij Microtarsus (lijsterachtige vogel). — Ook bevat deze afl. nog eenige oude berichtjes over salanganen en vogelnestgrotten op Java.

* * *

G. van Iterson Jr., voorzitter van het Algemeen Landbouw-Syndicaat in Ned. Oost-Indië. Karakterschets (met portret). (Hollandsche Revue. 1927, bl. 510).

Hoe de zon, de maan en de sterren ontstonden. Een Minahasische legende, door C. H. (Buiten. 1927, bl. 295).

Het landvoogdelijk paleis te Buitenzorg (met ill.), door de V. (Buiten. 1927, bl. 283).

H. F. Tillema, pionier op hygiënisch gebied in Ned. Oost-Indië. Karakterschets, door H. G. Cannegieter. Met afb. (Morks' Magazijn. 1927, bl. 281). [1])

BOEKAANKONDIGING.

Officieele Gids voor 's-Gravenhage en Omstreken.

We vestigen de aandacht onzer, niet in Den Haag verblijvende, lezers op een nieuwe uitgaaf van den Officieelen gids voor 's-Gravenhage en omstreken, uitgegeven door de vereeniging tot bevordering van het vreemdelingenverkeer (bureau Lange Voorhout 102).

Deze gids is gedrukt in een formaat, dat zich leent tot een gemakkelijke verpakking en het medenemen in den binnenzak. De samenstelling is zoo beknopt mogelijk; niettemin is getracht er zooveel mogelijk wetenswaardigs in op te nemen. De gegevens zijn vermeld in een volgorde, welke ons voor den bezoeker van Den Haag logisch toeschijnt.

Het boekje begint met een kort overzicht van de geschiedenis en wording der stad. Dan volgen de aankomst op de stations, de middelen van vervoer naar en in de stad, de informatie- en reisbureaux, de post-, telegraaf- en telefoonkantoren. Nadat hiermede het verkeer is afgehandeld, komen de gelegenheden voor logies en verpleging en voor verpoozing. Hierna volgen dan de bezienswaardigheden: musea, wetenschappelijke instellingen, scholen, paleizen en andere merkwaardigheden. Een bezienswaardigheid op zich zelf is de eindelooze rij fietsers even voor en na de kantooruren (blz. 34). Een opsomming van de standbeelden en andere gedenkteekens kan voor velen van nut zijn; ook de opgaaf van de inrichtingen, waar dikwijls of voortdurende tentoonstellingen op kunstgebied worden gehouden. Bij de kerken is speciaal de aandacht gevestigd op die, welke om geschiedkundige herinneringen of om haar bouw — de architecten zijn vermeld — belangwekkend zijn. Dan volgen de ministeries, de kanselarijen en de adressen van verschillende vereenigingen, bureaux en bankinstellingen. Hierna komen de gelegenheden voor ontspanning en beoefening van sport.

Een paragraaf is voorts gewijd aan de opsomming van oude gebouwen in de stad om de belangstelling in de geschiedenis van stad en land te bevorderen. Een opgaaf van de voornaamste moderne gebouwen met de namen der ontwerpers stelt in het licht welk bezit Den Haag heeft aan moderne architectuur.

In een gids voor een tuinstad moet natuurlijk ook wat van de bosschen en parken vermeld wor-

[1]) De titels onder de sterretjes zijn ontleend aan Nijhoff's Index van Juni '27.

Aan de Leden van „Oost en West"

Het bestaan van het „Koloniaal Weekblad" is, dit behoeft geen betoog, een levensbehoefte voor Uw vereeniging.

Op twee manieren kunt U het orgaan steunen:

1°. door de adverteerders, die Uw weekblad helpen financieren, met Uw inkoopen te bevoordeelen en daarbij den naam van het blad te vermelden,

2°. door Uw leveranciers aan te sporen in Uw orgaan te adverteeren, of door onzen reiziger bij Uw leveranciers een introductie te verschaffen.

Mogen wij op Uw medewerking in deze rekenen?

DE UITGEEFSTER.

LIJST VAN ADRESSEN

ten behoeve van Repatrieerenden

(Vervolg).

MUZIEKHANDELAREN

Ph. Kruseman, Noordeinde 91, Den Haag.

OPTICIENS

P. W. Hiele, L. Jansstraat 27, Utrecht.
C. v. Monsjou, Valkenboschplein 19, Den Haag.

PASSAGE-BUREAUX

Crans & Co., Plein 22a, Den Haag.
De Vries & Co., Dam 6, Amsterdam.

PARAPLUIE-MAGAZIJNEN

Kalker's Modemagazijn, Kalverstr. 100, Amsterdam.
A. Querelle, Schoolstraat 10, Den Haag.

PARFUMERIEEN

A. C. Kruller-Pel, Fred. Hendrikl. 258, Den Haag.

PIANOHANDELAREN

G. Elshove, L. v. Meerdervoort 427, Den Haag.
L. Jacobi, Regentesselaan 123, Den Haag.

POELIERS

P. van Beek, Spui 181a, Den Haag.

PORSELEIN EN AARDEWERK

C. Hoying, Spuistraat 20, Den Haag.

POSTZEGELHANDELAREN

J. K. Rietdijk, L. Poten 15a, 's-Gravenhage.
G. Rootlieb, Heerengracht 8, 's-Gravenhage.

RECHTSKUNDIG INCASSO- EN DETECTIVE-BUREAU

v. d. Geer, W. de Withstraat 79, Den Haag.
„Hilvers", Westeinde 235, Den Haag.

RESTAURANTS

Rest. Duinoord, Sweelinckplein, Den Haag.
W. F. Klink, Wagenstraat 109a, Den Haag.
Rest. Promenade, Oude Schev. weg 21, Den Haag.
Rest. de Twee Steden, Buitenhof, Den Haag.

SCHOENMAKERS

A. J. Linneweever, Westeinde 32a, Den Haag.

SIGARENHANDEL

F. H. C. Vlietstra, Fahrenheitstraat 224, Den Haag.

STAALWAREN

J. A. Schlette, Willem de Zwijgerlaan 50, bij Fred. Hendriklaan, Den Haag, Telefoon 50888.

STOOMERIJ EN OPPERSERIJ

Snel Opperserij A.S.O., Azaleastr. 126, Den Haag.

STOOMVAARTLIJNEN

Kon. Paketvaart Mij., Amsterdam.
Rotterdamsche Lloyd, Rotterdam.
Stoomvaart-Mij. Nederland, Amsterdam.

STUCADOORSWERKEN

L. Ph. Bisschops, Sassenheim.

TANDARTSEN

Jac. Schijff, Stadhoudersplein 102, Den Haag.
A. J. M. v. d. Sprong, Laan van Meerdervoort 426, Den Haag.
J. van Veen, Weimarstraat 27, Den Haag.

TEHUIZEN VOOR KINDEREN

Kl. Opvoedingstehuizen, Pr. Mauritsplein 23, Den Haag.
H. Lenstra, Hoofdweg 53, Amsterdam.
Tokuni, Amersfoort.
Zandbergen, Amersfoort.

TEHUIZEN INDISCHE BEDIENDEN

Persinggahan, v. Boetselaerlaan 2, Den Haag.

TOKO'S

Toko Bogor, Suezkade 12—12A, Den Haag.

TRICOT-GOEDEREN

Iserief & Co., Veenestraat 16, Den Haag.

UITZENDING VAN DINERS

Maison Blom, 2e Schuytstraat 77, Den Haag.

VEILINGZALEN EN VERKOOPHUIZEN

Kunstzaal Erica, Oude Schev. weg 25, Den Haag.
Verkooplokaal Pot, Gr. Hertoginnelaan 103, Den Haag.

VERMAKELIJKHEDEN

Dierentuin, Benoordenhoutscheweg, Den Haag.
City Theater, Veenestraat, Den Haag.

VERVERIJEN

Lederverffabriek „De Admiraal", Amsterdam.

VERZEKERINGEN

's-Grav. Rijwielverz. Mij., Conradkade 56, Den Haag.
Onderl. Levensverz. Eigen Hulp, Kortenaerkade 3, Den Haag.

VLEESCHHOUWERIJEN

H. J. M. van Duyne, Keizerstraat 165, Scheveningen.
P. van 't Riet & Zn., Obrechtstraat 177, Den Haag.
Verwoerdt, Heerenstraat 11, Voorburg.

WASCH- EN STRIJKINRICHTINGEN

Gebr. Smeele, Haagweg 499, Loosduinen.

den, hieraan is dan ook een paragraaf gewijd. Vervolgens komt Scheveningen met zijn bad- en amusementsbedrijf, waaraan nog enkele nuttige gegevens zijn toegevoegd. Eindelijk een overzicht van de uitstapjes, die men in de omgeving kan maken. Het boekje besluit met een tarief voor gidsen en bestellers en een lijst van hôtels, pensions, café's en restaurants, die lid der vereeniging zijn.

Achterin bevindt zich een kaartje van het centrum der stad, waarop de voornaamste bezienswaardigheden zijn aangegeven, alsmede een overzichtskaartje van de omgeving, waarop alle plaatsen zijn opgenomen, die in den gids zijn vermeld onder „Uitstapjes in de omgeving". Deze kaartjes zullen het gebruik van het boekje kunnen vergemakkelijken.

De prijs van dezen gids, die ook voor den Hagenaar van nut kan zijn, is zoo laag mogelijk gesteld (*f* 0.25).

Tot ons genoegen vinden we onder de Bureaux voor Inlichtingen ook melding gemaakt van het Informatiebureau onzer vereeniging, terwijl Boeatan wordt opgesomd bij de Indische restaurants en nogmaals wordt vermeld onder het hoofd: Enkele tentoonstellingen. (Nijverheid en huisvlijt der inlandsche bevolking in O. en W. Indië).

Suriname.

Het is bezwaarlijk een wekelijksch overzicht uit de Surinaamsche bladen te geven, als die bladen eens om de vier weken worden ontvangen, of soms met iets kortere tusschenpoozen. Toen de bacovebooten nog in de vaart waren, ontvingen wij ook de bladen over New York. Wanneer zullen er toch betere verbindingen met Suriname komen? Zeker niet vóór er meer uit de Kolonie is te vervoeren. En die tijd zal niet komen zoolang er geen groote ondernemingen in Suriname verrijzen. Mogen wij dit in de naaste toekomst verwachten? Toen de Ondernemersraad voor Suriname met zijn rekest aan den Minister van Koloniën en de daarbij gevoegde nota voor het voetlicht trad, hadden velen de verwachting dat de Nederlandsche ondernemingsgeest ook Suriname tot terrein van werkzaamheid zou kiezen, maar naar buiten is daarvan tot dusver niets gebleken. Wat er achter de schermen voorvalt weten wij niet. Van welingelichte zijde vernemen wij, dat het machtigste en het best geoutilleerde lichaam zich afzijdig houdt. Ging dit lichaam voor, dan zouden ongetwijfeld anderen volgen.

Het aantal Amerikaansche ondernemingen neemt toe en gaat dit zoo voort, dan is het gevaar niet denkbeeldig dat Suriname zijn Nederlandsch karakter verliest.

* * *

Onder het aardige hoofd *„De Ondernemersdaad van Amerika in Suriname"* schrijft de heer Fred. Oudschans Dentz aan de „N.R.Ct." van 9 Augustus Av. bl. B over hetzelfde onderwerp. Aan het slot schrijft hij:

„. . . . Meer bijzonderheden willen wij thans niet mededeelen. De ernstige bedoeling van het Amerikaansche syndicaat is de opbouw van Suriname, welken Nederland totdusverre niet ter hand heeft genomen. De ondernemers*daad* is thans gekomen van den anderen kant dan zij komen moest. Niet ten onrechte noemen de Nederlandsche bladen het beschamend voor den Nederlandschen ondernemingsgeest.

Nederlandsche bankiers, handelshuizen, stoomvaartlijnen en cultuurondernemingen, het woord is thans aan U! Vereenigt U voor het geheel te laat is. Rotterdam, Amsterdam en Den Haag blijft niet achter. Het oog is thans op U gevestigd.

„Nog wappert de Nederlandsche driekleur in Suriname. Maar dat men er dan ook voor zorge dat zij blijve wapperen", schreef ik in mijn hierboven aangehaald artikel in het Tijdschrift voor Economische Geographie. Ik herhaal het hier.

Het land van de sterren en strepen is niet ver van Suriname gelegen. Daar zoekt het kapitaal belegging. De dividenden zullen later wel komen."

* * *

Sinds eenige maanden wordt door de vereeniging „Nederlandsch Fabrikaat" naast haar bestaand maandblad een maandblad kosteloos verspreid in Ned. Oost-Indië, ten doel hebbende de belangstelling voor de bekendheid met het Nederlandsche fabrikaat te bevorderen. Dat voor dit initiatief alle

reden was, moge blijken uit het feit, dat de invoer uit Nederland in Ned. Oost-Indië in de laatste jaren zeer is gedaald, zoodat meer bekendheid en waardeering van het nationale product in Ned. Oost-Indië uitermate gewenscht is.

Thans zal dit tijdschrift eveneens worden dienstbaar gemaakt in het belang van den afzet van Nederlandsch fabrikaat in Ned. West-Indië en met medewerking en onder voorlichting van den Ondernemersraad van Suriname zal in den vervolge het overzeesch maandblad ook kosteloos in Suriname worden verspreid.

* * *

In „De Amsterdammer" van 10 Augustus lezen wij dat bij het bezoek van de Amerikaansche journalisten aan het Koloniaal Instituut te Amsterdam de heer Dr. Frank Bergen Kelley uit New York, onder het noenmaal een korte toespraak hield en twee gedenkplaten overdroeg aan de Nederlandsch-Amerikaansche Fundatie.

De eerste gedenkplaat, aangeboden door de „City History Club" der stad New York, zal later bevestigd worden aan het gebouw van het eerste West-Indische Huis in de Haarlemmerstraat te Amsterdam.

* * *

Het Museum voor Land- en Volkenkunde is in het bezit gekomen van drie houten klaviersloten naar Surinaamsch model. Schenker is de heer J. Kremer te Overveen. Over deze klaviersloten schreven wij kortgeleden in dit blad.

* * *

In de „N.R.Ct." van 13 Augustus, Av.blad C, een interessant feuilleton van Mr. A. van Rooyen: „De ondergang van het huis Sichterman aan de Groningsche Ossemarkt".

In onze jonge jaren hoorden wij in Suriname meermalen spreken over een Sichterman die daar in de eerste helft van de vorige eeuw moet gewoond hebben. Wat hij daar was, herinneren wij ons niet. In de oude Surinaamsche almanakken ware dit na te sporen, maar deze zijn op dit oogenblik niet onder ons bereik. Is de heer Oudschans Dentz, bij zijn vele nasporingen in de archieven wellicht dezen naam tegengekomen? Misschien zou ook de redacteur van het in Suriname verschijnende weekblad „De Periskoop" gegevens kunnen verschaffen.

* * *

De „N.R.Ct." van 11 Augustus Av.bl. A. schrijft:

In de jaarlijksche redevoering van den President van de Royal Geographical Society te Londen, waarin, als in een rede van een minister, een plan van geograpische studiën en onderzoekingen ontworpen wordt en een overzicht wordt gegeven van hetgeen in het laatste jaar op dit gebied verricht is, komen een paar passages voor die voor den Nederlandschen lezer ook ongetwijfeld de moeite waard zijn.

Bij het bespreken der expedities van het laatste jaar erkent de voorzitter de verdiensten van andere landen, met name ook die van Nederland.

„Ik zeide: wij zijn een „clearing house" voor alle Britsche expedities. Dit zijn echter geenszins alle ontdekkingsreizen welke uittrekken in de wereld. Het is bevredigend, bijv. dat twee landen waarvan wij gedurende langen tijd niets hoorden, het binnenland van Nederlandsch Guyana, het achterland boven de bevaarbare gedeelten van de rivieren, en ook het centrale bergland van Borneo, beide verder zijn geëxploreerd, het eene gebied door een Zweedsche expeditie, welke van Borneo een zeer kostbare zoölogische collectie medebracht, het andere door een Hollandsche expeditie, welke de Suriname-rivier opvoer."

* * *

Wij vestigen de aandacht onzer lezers op een hoogst belangrijke publicatie: *„Suriname. Sociaal-hygiënische beschouwingen"*, door Dr. P. H. J. Lampe, Off. v. gez. N.-I. L., uitgegeven door de Koninklijke Vereeniging Koloniaal Instituut te Amsterdam als mededeeling No. XXIII, Afdeeling Tropische Hygiëne No. 14. Amsterdam 1927.

Het is hier de plaats niet om dit omvangrijke, bijna 600 bladzijden groote boek te bespreken.

Curaçao.

Middelen.

Amigoe schrijft over den middelenstaat, waarover verleden week reeds eigen beschouwingen

Het eerste kwartaal van het loopende jaar geeft een niet onaanzienlijke vermeerdering van de opbrengst der middelen, vergeleken met die van verleden jaar en met een kwart der raming. De belastingen brachten ruim *f* 60.000 meer op dan in het eerste kwartaal van 1926, terwijl de raming met *f* 75.000.— werd overschreden. Deze vermeerdering komt in hoofdzaak op rekening van de invoerrechten, die ruim *f* 50.000.— meer opbrachten dan in 1926, en accijns op gedistilleerd, die bijna *f* 10.000.— meer opbracht.

Wat enkele middelen betreft, is er eene vermindering in de opbrengst te noteeren, n.l. de grondbelasting: *f* 21.699.— tegen *f* 27.960.—, verleden jaar — en inkomstenbelasting *f* 53.368 tegen *f* 70.516.— verleden jaar. Ook de inkomsten van onderscheiden middelen brachten aanmerkelijk meer op, n.l. *f* 307.757.— tegen *f* 241.197.— in 1926, een vermeerdering dus van ruim *f* 66.000.— terwijl de opbrengst de raming overtrof met ruim *f* 111.000.—. Voor deze vermeerdering komen vooral in aanmerking de opbrengst van de abonnementen, die *f* 15.119 bedroeg, en de havengelden die *f* 111.217 opbrachten, tegen *f* 74.490, het eerste kwartaal van 1926, een vermeerdering dus van ruim *f* 36.000.—. De raming bedroeg slechts *f* ....—.

Te zamen genomen brachten de middelen op *f* ....003.—, tegen *f* 732.539.—, in het eerste kwartaal van 1926 en tegen een raming van *f* 672.537.—, een vermeerdering dus van ruim *f* 127.000.—, terwijl de opbrengst de raming met ruim *f* 187.000.— overtrof.

Terecht mocht dus Z. E. Gouverneur in zijn rede van 28 Juni j.l. aan den Koloniale Raad de verwachting uitspreken, dat gedurende het loopende jaar de opbrengst der middelen de raming met *f* 300.000.— zou overtreffen."

Regen.

De maand Juni heeft dit jaar een uitzondering gemaakt op den algemeenen regel. Zitten we andere jaren volop in den droogen tijd, thans heeft 't allen schijn dat we midden in den regentijd verzeild geraakt zijn. Geheel Curaçao staat prachtig groen, als nooit in dezen tijd van het jaar. En blijkbaar hebben ook de andere eilanden, Bonaire en Aruba in deze weldaad gedeeld.

De regenmeter van 't St. Thomascollege wees voor de maand Juni 129,5 m.M.; die van Montagne 105 m.M. Op Aruba hebben ze een regen van 25, en een van 12 m.M. gehad.

Te Sabaneta viel er in één week 83 m.M.

(*A. d. C.*).

Papiementsch.

In vervolge op ons stuk van verleden week over dit onderwerp ontleenen wij het onderstaande aan La Union van 29 Juni l.i.

Professor Rodolf Leanz, een Duitsch geleerde, heeft het Papiementsch een creolen-taal genoemd. Daaronder is te verstaan een nieuwe taal, die ontstaat in een groep van personen, die verschillende talen spreken en een gemeenschappelijke taal zoeken, om elkander beter te verstaan. Het eigenaardige van zulk een taal is niet haar woordenschat, die ontstaat buiten de talen dier personen, maar haar beperkte taalregels. Men regel zal een der talen, waaruit de nieuwe taal werd samengesteld een overheerschenden invloed hebben. Professor Leanz noemt nu het Papiementsch een mooi voorbeeld van een dergelijke taal, omdat zij heeft weten op te werken tot de hoogte van een der oude beschaving.

De professor heeft gelijk. Het Papiementsch heeft al een letterkunde, proza en poëzie, verhalen, novellen, tooneelstukken, feuilletons, oorspronkelijk en vertaald.

Van de 6 kranten, die op Curaçao verschijnen, zijn er 2 in het Nederlandsch, 1 is in het Spaansch, en 3 worden in het Papiementsch uitgegeven. Reeds van zijn zijn in den loop der jaren honderden boeken uit de drukkerij van het vicariaat in het Papiementsch gedrukt.

Het Papiementsch kan zijn de taal der welsprekendheid; het wordt gebruikt in de rechtszaal, in de kerk en het onderwijs.

Het is geen wereldtaal, mar het is een taal, en het gebruik ervan is niet beperkt tot Curaçao, Aruba en Bonaire, maar verspreid tot de kusten van Venezuela en Columbia tot Trinidad, Panama, San Domingo en San Thomas; het wordt door duinzenden en duizenden gesproken, tot in New York en Amsterdam.

Samenwerking.

La Union van 30 Juni l.l. deelt mee, dat in de voorafgaande week een lange samenspreking heeft plaats gehad tusschen den gouverneur en den Kolonialen Raad. Men zegt, dat het ging over eenige geldzaken.

Het blad juicht dit middel van overleg, dat in jaren niet gebezigd is, zeer toe, en hoopt, dat op deze wijze een nieuw tijdperk van vruchtbare samenwerking ten nutte van Curaçao tusschen bestuur en K. R. is geopend.

In beginsel kunnen wij met deze beschouwing wel instemmen. Wij hebben meermalen doen uitkomen, dat wij persoonlijke aanraking tusschen gouverneur en raad aan een goeden gang van zaken meer bevorderlijk achten, dan een vertegenwoordiging van het bestuur bij den K. R. door ambtenaren, die wel „gemachtigd" zijn maar weinig „machtig" en op critieke oogenblikken met hun mond vol tanden staan. Alleen — wij zouden willen dat dit overleg wettelijk verplicht was, al behoeft dit niet te zijn op dezelfde wijze, als in de tijden toen de gouverneur voorzitter van den raad was. Aan de hoogheid van het ambt van den gouverneur kan dit slechts ten goede komen.

Bevolking.

Aan het „Koloniaal verslag" 1926 ontleend *La Union* het volgende:

De bevolking van het gebiedsdeel Curaçao was op 1 Januari 1926 58931 zielen, d.i. 2409 meer dan 1 Januari 1925. Het eiland Curaçao telde 37055 inwoners, Aruba 9435, Bonaire 7521, St. Martin 2237, St. Eustatius 1086, Saba 1597. Terwijl de drie eerste eilanden zijn vooruitgegaan doordat er meer personen geboren dan gestorven zijn, en meer zich daar gevestigd hebben dan vertrokken zijn, zijn de bovenwindsche eilanden achteruitgegaan, doordat velen naar San Domingo en Curaçao zijn gegaan.

De bevolking van Willemstad telde 1 Januari 1926 16694 zielen, die van de hoofdsteden der andere eilanden was 1998, 812, 867, 1016 en 441.

Op Curaçao waren 34316 Roomschen, 2093 Protestanten, 547 Joden, op Aruba waren deze cijfers 9100, 334, 1, op Bonaire 7497 Roomschen en 24 Protestanten, op St. Martin 744 en 1493, op St. Eustatius 240 en 846, op Saba 782 en 815, telkens Roomschen en Protestanten.

Uit den Verren Vreemde.

Over de kansen van een nieuwe Vlootconferentie.

Na de mislukking van de Vlootconferentie te Genève vleien de optimisten zich met het vooruitzicht, dat 1931, genoemd als jaar waarin men de thans in botsing gekomen opvattingen hoopt te kunnen ordenen, betere resultaten zal bezorgen. Het lijkt ons wel van belang het oordeel in deze weer te geven van lord Grey of Fallodon, die Secretaris van Staat (Minister) voor Buitenlandsche Zaken was tot 1916. Hetgeen hij in een in de Times gepubliceerden brief schrijft, is zoo uitgedrukt nadat de staatslieden en organen der pers gelegenheid hebben gehad commentaar over de resultaten van Genève en over de kansen van 1931 ten beste te geven.

Lord Grey gelooft niet aan goede kansen voor een hervatte bespreking om tot verdere wapenbeperking ter zee te komen. Wie van Genève ten deze iets ten goede hadden verwacht, moeten nu betreuren dat daar uiting is gegeven aan gevoelens, die slechts een verlangen om sterker te zijn dan de wederpartij hebben aan den dag doen komen. De conferentie van Genève is gestrand op het beginsel der gelijke sterkte der Britsche en der Amerikaansche oorlogsvloten. Groot-Brittanje heeft lang de leer voorgestaan van ter zee *alleen* zoo sterk te willen zijn als de twee sterkste vloten, die 't tezamen tegenover zich zou kunnen krijgen. Deze grondslag heeft het al lang prijs moeten geven, om er in te berusten dat de Ver. St. v. N.-A. hun vloot versterkten tot de gelijke van die van Gr. Br. Nu begint de kans te ontstaan, dat de Britsche in de minderheid kan komen. Londen wil gaarne elk middel aangrijpen, dat kan medewerken om dit te voorkomen. 't Is hierbij echter van zelf achterdochtig en vreest bij 't aangaan van een overeenkomst dat deze in eenig opzicht Amerika meer ten goede zou kunnen komen. In Amerika hebben de staatslieden, die tegenwoordig den toon aangeven,

BRIEVEN en stukken, de afdeeling Advertenties betreffende, uitsluitend te adresseeren: Administratie Koloniaal Weekblad, Nobelstraat 20, Den Haag. Dus NIET enkel Drukkerij Ten Hagen.

H.H. SECRETARISSEN der afdeelingen worden er nogmaals beleefdelijk aan herinnerd dat in de verschillende rubrieken van het K.W. steeds namen voorkomen van personen die in aanmerking komen om voor het lidmaatschap der Vereeniging te worden aangezocht.

wel geen voornemens welke verder reiken, maar een overeenkomst wordt voor later opgesteld en er is een partij, die 't volstrekt niet noodzakelijk vindt dat N.-A. zich in zijn maritieme middelen niet boven Gr.-Br. zou mogen verheffen. De opvatting is al uitgesproken, dat de Ver. St., als zij zich hiertoe bij machte vinden, uit een politiek oogpunt hun veiligheid behooren te verzekeren, door de sterkste macht ter zee te worden.

Instede van als geruststellend te gelden, zal de wedijver naar gelijkheid dus juist tot uitbreiding kunnen aanzetten. Een overeenkomst zou hierin bezwaarlijk verbetering kunnen brengen, wijl toch de betrokkenen het zich niet tot plicht zullen stellen, er een gewilde beperking in te vinden, maar er op uit zullen zijn er uit te halen wat er maar uit te halen is. De ondervinding na de conferentie van Washington heeft dit al bewezen, en de beraadslagingen te Genève hebben ten deze opzichten sprekende bewijzen bijgebracht. Ook bij een volgende bijeenkomst zou men daarom niet tot overeenkomst kunnen komen, en mocht dit al gelukken, dan zouden de ware bedoelingen toch slechts gecamoufleerd zijn, zoodat de ontgoocheling (zooals voor Washington) achterna zou moeten komen, instede van ter conferentie zelf (zooals te Genève).

Lord Grey wijst op een practische moeilijkheid, die zich ook in sterke mate laat gelden. Als Gr.-Br. van gelijkheid spreekt, wil 't deze uitstrekken tot types van schepen, maar hiervoor wenschen de Ver. St. zich niet te binden, zij willen de beperking uitdrukken in tonnenmaat, met eenige nadere omschrijving. Eigenlijk is dit geen afzonderlijk bezwaar, 't is meer een symptoom van de boven reeds vermelde voorzichtigheid en omzichtigheid, die wantrouwen instede van vertrouwen tot grondslag heeft.

Bij zijn voortgezette beschouwing wijst de oud-minister van buitenlandsche zaken op de mogelijkheid van samenvoeging van vloten, zooals die van Gr.-Br. met die van Japan, of ook die van de Ver. St. met die van Japan, waardoor het beginsel der pariteit practisch elken grondslag verliest.

Bij dit alles blijkt dat waar men naar Genève ter conferentie is gegaan om over wapenbeperking te spreken, niet de gedachte voorgezeten heeft om tot een *accoord tegen den oorlog* te komen, hetgeen, als men eerlijk met vredelievende gedachten bijeengezeten had, toch het geval had moeten zijn. De vertegenwoordigers van Japan zijn de eenigen geweest, die dit beseft schijnen te hebben, zegt lord Grey, maar zij zijn in deze richting niet blijven aandringen, toen zij bemerkten dat de andere landen voor dezen wensch doof bleven.

Wat wij hier als een uitspraak, na hoor en wederhoor, geven van een staatsman van beteekenis, is niet veel anders dan de opvatting die wij, als een korte samenvatting van de mislukking, in het vorige nummer van het K. W. ten beste meenden te mogen geven. Geeft die bevestiging eenige voldoening, toch is 't ons niet te doen om hieraan uiting te geven, maar wel om nog eens te wijzen op 't groote belang van de hierin opgesloten Stille-Oceaan-kwestie, die voor Nederland en Indië van zoo groote beteekenis blijft.

Er lag iets pijnlijks en hatelijks in de conferentie van de drie groote zeemogendheden, Amerika, Engeland, Japan, buiten alle andere om. Italië en Frankrijk hadden niet mee willen doen, Nederland was niet uitgenoodigd. 't Mislukken van 't onderonsje der drie grooten kan, vooral nu er een Volkenbond is, aan Nederland eenig leedvermaak geven, maar als de V. S. en Gr.-Br. inderdaad tot een wedijver komen om *de sterkste mogendheid* ter zee te worden, dan ligt daarin meer een bedreiging dan een waarborg voor den vrede en de rust in den Stillen Oceaan.

Generaal Wood.

Het overlijden van den landvoogd van een naburige kolonie behoeft niet altijd als een gebeurtenis van groote beteekenis te gelden. Het verscheiden van generaal L. M. Wood, de gouverneur-generaal van de Philippijnen is echter stellig wel als zoodanig te beschouwen.

Over de interessante loopbaan van den geneesheer, soldaat, generaal, gouverneur, universiteitsrector, gouverneur-generaal zal een boeiend boek geschreven kunnen worden. De 6 jaren, 1921—1927, van zijn landvoogdij over de Philippijnen vormen een brok geschiedenis van Amerika.

Nadat de V. S. deze koloniën op de Spanjaarden veroverd hadden, sprak de democratische Amerikaansche geest zich er voor uit, haar spoedig zelfstandigheid te schenken. De Philippino's, voor zoover tot de intelectueelen behoorende, vleiden z[illegible] ook met dit vooruitzicht. De gouverneur-gen[illegible] Harrison voedde de aspiraties van een toepas[illegible] van het Wilsonsche zelfbeschikkingsrecht o[illegible] Philippijnen.

Het ging echter zooals elders. Waar men [illegible] toepassing en doorvoering wilde overgaan [illegible] men op zoo vele bezwaren, dat 't tempo van [illegible] verminderde. Zoo werd Harrison opgevolgd [illegible] Wood, die de opvatting was toegedaan dat de [illegible] lippijnen voor zelfbestuur nog lang niet rijp [illegible] Hij achtte overijling noch voor de Philippijnen, [illegible] voor de V. S. gewenscht, en zij zou ook voor [illegible] omliggende koloniale gebieden slechts ten na[illegible] werken. 't Spreekt van zelf dat hiertegen èn [illegible] Philippijnen, èn in Amerika oppositie gekom[illegible] Maar de streng doorgevoerde maatregelen [illegible] Wood, waarbij een militair régime de boven[illegible] had, schijnen in Amerika toch meer en meer [illegible] trouwen gewonnen te hebben. Zelfs de democ[illegible] hebben er hun oppositie laten varen. Hierbij [illegible] twee factoren komen meespreken, die vroeger [illegible] niet in het geding werden gebracht. Ten eerste [illegible] boven besproken Amerikaansche positie ter [illegible] waarbij het prijsgeven van de Philippijnen al [illegible] slecht past. Ten tweede, het vooruitzicht van [illegible] Philippijnen een rubberland te maken, waar[illegible] Amerika zich voor zijn rubberbehoefte onafh[illegible] lijk zou kunnen maken van Britsche en Ne[illegible] landsche productie. Generaal Wood is tijdens [illegible] verlof in Amerika aan een operatie overl[illegible] Werd enkele maanden geleden twijfel geopperd [illegible] het mandaat van den 67-jarige wel verlengd [illegible] worden, hieromtrent was juist een gunstige be[illegible] sing genomen. Nu deze niet in vervulling kan [illegible] lijkt de kans toch groot dat het door hem gev[illegible] régime door President Coolidge voor de naaste [illegible] komst nog als het beste wordt beschouwd. Is [illegible] juist gezien, dan zal de keuze van den opvolger [illegible] in die richting moeten wijzen. Zooals bekend, [illegible] generaal Wood een paar malen een bezoek [illegible] onze koloniën gebracht, ook met de practische [illegible] doeling daar leering op te doen, en de gouver[illegible] generaal Fock heeft, door een reis naar M[illegible] die oplettendheid beantwoord.

Mededeelingen.

Van het Hoofdbestuur:

Bij schrijven van 19 Juni j.l., wendde zich het Ho[illegible] bestuur dezer vereeniging tot Z.E. den Minister [illegible] Onderwijs, K. en W., om diens aandacht te vragen [illegible] de bekende *motie* omtrent het onderwijs in de aard[illegible] kunde, aangenomen ter algemeene vergadering [illegible] Amersfoort op 5 Juni 1926. Aan deze motie werd [illegible] uitvoerige *Toelichting* toegevoegd.

Het Hoofdbestuur mocht thans de mededeeling [illegible] genoemden bewindsman ontvangen, dat: *met de [illegible] baar gemaakte wenschen zooveel mogelijk rekening [illegible] worden gehouden bij het vaststellen van de leerplan[illegible] welke zullen worden ontworpen na aanneming van [illegible] eerlang aanhangig te maken wetsontwerp tot reg[illegible] van het voorbereidend hooger- en midde[illegible] onderwijs.*

Het Hoofdbestuur der Vereeniging heeft besloten [illegible] de N.V. Philips' Gloeilampenfabriek te Eindhoven, [illegible] zake van hare jongste praestaties, welke zoozeer [illegible] ben bijgedragen tot versterking van den band tus[illegible] Nederland en zijn gebied overzee, de gouden Oost[illegible] Westmedaille aan te bieden.

Dit aanbod volgaarne aanvaard zijnde, zal de [illegible] reiking in de tweede helft van September gesch[illegible]

Van het Dagelijksch Bestuur.

BERICHT VOOR DE AFDEELINGEN.

Het aan de besturen der Afdeelingen toegezonden [illegible] schrift van het schrijven der Nederl. Handelmaat[illegible] waarin deze instelling het welwillend aanbod deed [illegible] positief van den film van gedeelten van haar be[illegible] onder bepaalde voorwaarden, ter beschikking te stel[illegible] heeft tengevolge gehad dat nagenoeg alle afdeelin[illegible] besloten hebben van dit aanbod gebruik te maken.

Tevens is gebleken dat, behoudens een enkele uit[illegible] dering, een bepaalde datum vooralsnog moeilijk [illegible] worden aangewezen.

In verband hiermede worden, in het belang van [illegible] goeden gang van zaken, de besturen der afdeelin[illegible] thans beleefdelijk uitgenoodigd:

1e. de bepaling van een datum zooveel mogelijk [illegible] bevorderen;

2e. daarna rechtstreeks in verbinding te treden [illegible] de Directie der Nederlandsche Handelmaatschappij.

Heeft dit plaats gehad, dan wordt dezerzijds opga[illegible] van den vastgestelden datum ingewacht ter bekend[illegible] making in het K.W. aan de andere afdeelingen.

Van het Informatie-Bureau:

BESTEMD VOOR UITZENDING NAAR NED.-INDIE:

Belger, van Oosterzeestraat 55b, Rotterdam.
M. van Lijf, Oranjeboomstraat 237-239, Rotterdam.
D. Kramer, Gr. Hertoginnelaan 262, 's-Gravenhage.
Haamsdonk, Groote Markt 12, Vlissingen.
de Fouw, Raamstraat 12, Amsterdam.
A. M. van Gaalen, Koedijkstraat 2, 's-Hertogenbosch.
H. G. Reijntjes, Spoorstraat 53, Wognum.
de Visser, Boezemsingel 182c, Rotterdam.
G. Detiger, p.a. J. Braams, Schiebroekschestraat 8a, Rotterdam.
J. Drongelen, Tramstraat A 270, Hoek (Z.)
Alleen candidaat-gezaghebber bij het binnenl. bestuur.
de Haas, „Het Vroonhuis", Zoutelande (Z.)
P. de Priester, Heenvliet (na 16 Augustus 1927 p.a. den heer G. Kehlenbrink, Laan van Nieuw Oosteinde Voorburg).
Alleen gouvernements-arts bij den D.V.G.
Evenhuis, Leeraar bij het M.O., Wormerveer.
M. Vrijvogel, Contractswerkman v. h. vak van Scheepsbouw b.h. Marine Etablissement te Soerabaja, Sluisdijkstraat 83, Helder.
Bakker, Adm. ambtenaar b. h. Binnenl. bestuur, Gereformeerde pastorie, Lutten a. d. Dedemsvaart.
van Eijnatten, Baas-gereedschapmaker b. h. Marine-Etablissement te Soerabaja, Opzoomerlaan, Hellevoetsluis.
van Santen, Onderwijzer b. h. Openb. Lager Onderwijs, Stadskanaal.
G. J. Eijbers, Predikant b. d. Prot. Gemeente, van Houtszlaan 3, Apeldoorn.

INDISCHE AMBTENAREN MET VERLOF:

M. Notokworo, Gouv.-arts 1e kl. b. d. dienst Volksgezondheid, Nassau Zuylenstraat 19, 's-Gravenhage.
J. M. Coops, Predikant b. d. Prot. Gemeente te Semarang, van Bylandtstraat 96, 's-Gravenhge.
G. Schreiner, Techn. ambtenaar 2e kl. b. d. P.T.T.-dienst, Spoorlaan 16, Bussum.
C. Kruger, Referendaris b. h. Dep. v. Onderw. en Eeredienst, Haagweg 515, 's-Gravenhage.
L. F. A. Baron de Kock, Officier van Justitie bij den Raad van Justitie te Batavia, Place des Ecoles Spa.
J. Roskott, Beheerder 1e kl. bij 's Landspandhuis Salemba (Weltevreden), Copernicusstraat 154, 's-Gravenhage.
E. L. Apon, Commies b. h. Dep. van Marine, Balistraat 28, 's-Gravenhage.
Bell, Commissaris van Politie 1e kl. in de residentie Rembang, p.a. den heer Puit, Larixlaan 54, 's-Gravenhage.
A. Hemler, Ambtenaar 3e kl. b. d. In- en Uitvoerrechten en Accijnzen, Columbusstraat 214, 's-Gravenhage.
Th. O. F. Frichs, Politieopziener i. d. residentie Soerabaya, Neustadter Neuerweg 6 (III), Hamburg 9.
J. E. G. W. Gans, Onderwijzer der 1e kl. b.h. O.E.L.O., p.a. Hotel Pomona, 's-Gravenhage.
D. J. P. Orange, Controleur b.h. Binnenl. bestuur, Bartelsweg 9, Apeldoorn.
P. Q. Stam, Politieopziener 1e kl. b. d. Alg. Politie, Weststraat 99, Helder.
A. W. Siegel, Telefoonambtenaar 2e kl. b. d. P.T.T.-dienst, p.a. Fam. de Molenaar, Villa „De Klaproos", Blaricum.
C. H. B. Weber, Idem als voren, Adres idem als voren.
Mej. G. F. Lopulisa, 1e klerk b.h. Hoofdbestuur v.d. P.T.T.-dienst, van Aerssenstraat 255, 's-Gravenhage.
Mej. S. A. R. Jackstein, Commies bij de S.S. en Tramwegen, adres als voren.
F. A. G. Elliott, Controleur b.d. dienst der Opiumregie, Obrechtstraat 181, 's-Gravenhage.
Dr. D. F. van Slooten, Wetenschappelijk assistent bij het Herbarium en Museum voor systematische botanie van 's Lands Plantentuin van het Dep. v. Landbouw, Nijverheid en Handel, p.a. Mej. M. van Slooten, Hilleviiet 54a, Rotterdam.
A. Blonk, Werkmeester b.d. S.S. en Tramwegen, Jan Kruifstraat 19, Rotterdam.
J. F. Rombouts, Techn. ambtenaar 1e kl. b.d. P.T.T.-dienst, Leidscheweg 89, Voorschoten.
C. H. Veerman, Commies b.h. Dep. van Financiën, Copernicusstraat 30, 's-Gravenhage.
G. Leeman, Techn. ambtenaar 2e kl. b.d. P.T.T.-dienst, Reinierstraat 28, Breda.
Mej. A. Wanjon, Onderwijzeres der 2e kl. b.h. O.E.L.O., Wentholtstraat 6, Hillegom.
C. J. Sauveur, Leeraar bij de Koning Willem III school te Batavia, p.a. Hotel Continental, Rue Beauvau 6 te Marseille.
A. A. Mas, Onderluitenant der infanterie, Rue de Griffe 53, Brussel.
F. van Dijk, Kapitein der infanterie, Avenue Eugenie 107, Brussel.
E. E. Schwager, Onder-luitenant Mil. adm., Kreischau bei Tauscha.
A. van Zuiden, Majoor der infanterie, Ieplaan 66, 's-Gravenhage.
A. Jonker, Officier van Gezondheid 1e kl., Stationsstraat, Loppersum.
D. K. Schrek, Kapitein der infanterie, Binnensingel 17, Deventer.
W. Hogendorp, Hoofdcommies b. d. Dienst der Waterkracht, Halleystraat 7, 's-Gravenhage.
W. W. Doop, Ambtenaar voor Agrarische aangelegenh., Elsstraat 88, 's-Gravenhage.
V. Obdeijn, Onderafdeelingshoofd Toezicht Spoorw., Josef Israëlsstraat 48, Nijmegen.
P. W. K. L. Buchel van Steenbergen, Hoofdbeheerder b. d. Pandhuisdienst, Obrechtstraat 505, 's-Gravenhage.
A. Verdonk, tijd. wnd. Ambtenaar b. d. Post en tel., Oranjestraat 15, Alphen a. d. Rijn.
H. F. Roos, Conducteur 1e kl. b. d. Staatsspoor, 's-Gravezandelaan 224, 's-Gravenhage.
H. F. de Leeuw, tijd. wnd. Ambt. b. d. Invoer en Accijnzen, p.a. Hotel „de Twee Steden", Den Haag.
P. P. Altorf, Politieopziener 1e klasse, Camera Obscurastraat 144, Den Haag.
B. de Vries, Referendaris b. h. Dep. van Financiën, p.a. K. L. de Vries, Suameer (Friesland).
Mej. A. H. v. d. Zeijde, Onderwijzeres 3e klasse b. h. O.E.L.O., Plantwijk Soestdijkerstraatweg, Bilthoven.
Mr. H. Carrière, Referendaris 1e klasse, p.a. Ned.-Ind. Escompto Mij., Den Haag.
O. A. Emanuel, Onderwijzer 1e klasse b. h. O.E.L.O., Zoeterwoudschesingel 74, Leiden.
Ch. H. Brunet de Rochebrune, Gedipl. Technisch Ambtenaar 2e klasse, Thomsonlaan 41, Heemstede.
A. E. J. Rövekamp, tijdelijk wnd. Afdeelingshoofd S.S., Frederik Hendriklaan 191, Den Haag.
L. G. F. Cramer, Gouvernementsarts 1e klasse Volksgez., van Boetzelaerlaan 29, 's-Gravenhage.
J. P. Rooze, Hoofdopnemer 1e klasse b. h. Boschwezen, Lange Kerkstraat 38, Goes.
S. Reidsma, Onderwijzer 1e klasse b. h. O.E.L.O., Laan van Middenburg 30, Voorburg.
D. Witkamp, Surveillant der Strafgevangenis, Vlaggemanskade 41, Rotterdam.
B. Westers, wnd. Referendaris Volksgezondheid, Veenkade 171, 's-Gravenhage.

CURAÇAOSCH AMBTENAAR MET VERLOF.

A. van Essen, Leeraar b. d. Protestantsche Gemeente, Utrechtscheweg 87, Groenekan (St. Maartensdijk).

SURINAAMSCH HOOFDAMBTENAAR MET VERLOF:

S. Seliwanoszky, Directeur van het Dep. van Openbare Werken en Verkeer, p.a. Herrn H. Robritz, Mönckbergstraat 9, Hamburg, Deutschland.
Mr. Dr. F. L. J. van Haanen, Gouvernementssecretaris, Villa Wilhelmina, Beek bij Nijmegen.

MET PENSIOEN:

F. J. Haver Droeze, Kapitein der Infanterie, Schiebroekschelaan 46, Rotterdam.
Y. Kingma, Onder-luitenant der infanterie, Regentesselaan 19, Oegstgeest.
C. Verboom, Secretaris Dep. van Landbouw, v. Lameijstraat 63, 's-Gravenhage.
W. J. V. Holsboer, Referendaris Dep. van Marine, Archimedesstraat 62, Den Haag; na 1 September: Camillenstraat 7.

Mutatiestaat van 10 tot 17 Augustus.

Nieuwe Leden:	Geïntroduceerd door:
Dr. J. Loudon, Buitengewoon Gezant en Gevolmachtigd Minister der Nederlanden te Parijs, 85 Rue de Grenelle	Hoofdbestuur „Oost en West".
Makatita, Gep. Kantoorhoofd 1ste kl. P.T.T., Den Haag, Zonnebloemstraat 64. ƒ 5	Secretaris Afd. Den Haag.
A. Veenhuyzen, Voorzitter van den Landraad te Semarang. ƒ 6	wnd. Hoofdvertegenw. „Oost en West" in Oost-Indië.
W. van der Willigen, Ontvanger Rijks Directe Belastingen te Doesburg. ƒ 5	Mr. P. A. F. Blom te Angerlo.

Adresveranderingen:

Petit, Secretaris van de Afd. Amsterdam, van: Ruysenburgerstraat 34huis, naar: van Breestraat 21.
H. J. Lutjens, Hoofdadministrateur Deli Mij., van: Medan naar: Amsterdam, Heerengracht 586, p.a. Deli Maatschappij. ƒ 25 (heeft contributie '27 reeds voldaan).
H. Reijers, Lid firma Tiedeman en van Kerchem, van: Soerabaja, naar: Amsterdam, Heerengracht 435, p.a. firma Tiedeman en v. Kerchem. ƒ 10.
de wed. L. Spree-Winterberg, van: Bilthoven, Soorlaan 3, naar: Den Haag, Willem de Zwijgerlaan ƒ 5.
Luitjes, Gep. O.-I. Ambtenaar, Nijmegen, Evertstraat, van: 40 naar: 48.
Dingemans, Oud-Resident, Den Haag, van: Sweelinckplein 30, naar: Groot Hertoginnelaan 106.
Fontaine, Oud Ass.-Resident, Den Haag, van: Copernicusstraat 115, naar: Haviklaan 35.
F. Schreuel, Oud Ass.-Resident, Den Haag, van: Obrechtstraat 107, naar: Beeklaan 108.
J. Reeser, Oud-Directeur H.B.S. te Semarang, van: Wassenaar, Schouwweg 34, naar: Den Haag, Cornelis Houtmanstraat 2.
Berkholst, Techn. Hoofdk. Hoofd S.S., thans: Bandoeng, Windoestraat 9.
Huisman, Ingenieur S.S., thans: Bandoeng, Oude Hospitaalweg 25.
Wijstra, Commissaris van Politie 1ste klasse, thans: Padang, van Bossestraat 21.
H. Siegenbeek van Heukelom, thans Voorzitter van den Landraad te Padang.
P. C. van der Wolk, Leeraar H.B.S., van: Weltevreden, naar: Soerabaja, Embong Tandjong 30.
A. F. H. P. van Asperen, thans ter beschikking gesteld van den Thesaurier-Generaal bij het Dep. van Financiën te Weltevreden.
J. C. Borgen, 1ste Luit. Infanterie, van Mamoedjoe, naar: Madjene (Celebes).
J. R. Drost, van: Halte Langen, naar: Ngadisoerian, Solo.
Ir. Ch. F. van Haeften, thans Hoofd van het Provinciaal Irrigatiekantoor, Bandoeng, Nieuw Merdeka 53.
H. A. Tobias, van: Malang, naar Djember.
G. Uijlenburg, 1ste Officier Gouv. Marine, van: Soerabaja, naar: Amboina.
D. A. van Waardenburg, Officier van Gezondheid, van: Tjimahi, naar: Makasser.
G. C. W. F. Fikenscher, thans Assistent-Resident, toegevoegd aan den Resident van Midden-Priangan, te Bandoeng.
E. M. Stok, Controleur B.B., van: Kwala Simpang, naar: Kota-Radja.
C. M. Diederik, van: Batang Taro, naar: Kisaran, p.a. onderneming „Hoeta Padang".
W. Kaufman, Hoofdadministrateur Deli-Batavia Mij., van: Galang, naar: Siantar (S.O.K.)
J. J. Koek, van: Tebing Tinggi, naar: Kwala Simpang, p.a. onderneming „Simpang Kanan".
G. L. J. D. Kok, Planter, thans te Medan.
W. C. Krijgsman, Controleur 1ste kl. B.B., geplaatst te Soerabaja.

VEREENIGING „OOST EN WEST"

HOOFDBESTUUR: HEULSTRAAT 17 'S-GRAVENHAGE

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins-Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen doen.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië, of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen, van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Tel. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins-Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752. Dit „Tehuis" biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland vertoeven, tegen matigen prijs een tijdelijk onderdak aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK, of den Administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", Van-Boetzelaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Tel. No. 50248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna-Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten einde aan hen, die uit Nederland naar Indië gaan, en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstrekken, als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN op huishoudelijk en maatschappelijk gebied, onder leiding van Mevr. J. FRANK-MENDES—Calisch. Spreekuur Donderdagmiddag van 2 tot 4 uur en volgens afspraak, Nic.-Maesstraat ..., Amsterdam, Tel. 22492.
Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, en de Firma MARTINUS NIJHOFF, L. Voorhout 9, Den Haag (bij deze firma alleen die met een *), zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk.)
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

2. **Onze Oost II. Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door **T. J. BEZEMER.**
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

* b. Onze West, tweede druk, bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door **FRED. OUDSCHANS DENTZ;**
2. **De Kolonie Curaçao,** door **Mr. B. DE GAAY FORTMAN.**
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overz. Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

*No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

*No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie.)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

*No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2e, verbeterde druk.)
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

*No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

*No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

*No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

*No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederlandsch-Indië, zoomede voor verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken en Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Opnieuw herzien.) .... Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

*No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

*No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

*No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

*No. XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber (caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Ned.-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën .... Prijs: **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.

No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
„ 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
„ 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
„ 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
„ 8. De Europeesche vrouw in Indië.
„ 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
„ 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.

No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
„ 2. Het Javaansch tooneel.
„ 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
„ 4. De theecultuur op Java.
„ 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
„ 6. Een doode taal in Indië.
„ 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
„ 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
„ 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
„ 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.

No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
„ 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
„ 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
„ 4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
„ 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
„ 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië.
„ 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Wnd. Vertegenwoordiger in Nederlandsch-Indië: Mr. M. J. A. Oostwoud-Wijdenes, President Landraad, Tandjong Balei (Sumatra's Oostkust).

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN:
Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag
Telefoon 14519, Postgiro 14574

Ind. Vertegenwoordiger in N.-I.. Mr. M. J. A. Oostwoud-Wijdenes. Pres. Landr., Tandjong Balei (Sumatra's Oostk.).

Opgericht 21 Maart 1900
door Kolonel
G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIËN:
N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag
Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIE

Bede om Hulp.

Ontvangen voor de Witte Kruis-kolonie te Pasir Mangga:

giro	*f* 90.—
Afdracht kas	„ 45.—
Totaal	*f* 135.—

Ontvangen voor Vrouw Catoir:

giro	*f* 45.50
Afdracht kas	„ 15.—
Totaal	*f* 60.50

De bedragen van *f* 135.— en *f* 60.50 zullen daags een bestemming gegeven worden.

De Secr.-Penningm.

Aan onze Leden.
(Waarom lid van „Oost en West"?)

—o—

In de organisatie van eene Vereeniging als „Oost en West" is uiteraard een zekere ongelijkheid van rechten aan het lidmaatschap verbonden in-ent. Ze vloeit voort uit de centrale organisatie Nederland, waar de zetel van het Hoofdbestuur en 14-tal afdeelingen op verschillende plaatsen lands gevestigd zijn, terwijl de Vereeniging een veel grooter gebied, immers ook Oost- en West-Indië bestrijkt.

Van lezingen, van filmvertooningen e.d., uitgaande van de Vereeniging, blijven onze leden in Oost- en West-Indië tot nog toe verstoken.

In tegenstelling met de Nederlandsche leden ontvangen zij voor hun lidmaatschap alleen het „Koloniaal Weekblad". En al moge nu de wekelijksche ontvangst van het Orgaan in ruil voor de minimumcontributie van *f* 5.— 's jaars geacht worden te zijn een ruime vergoeding, de ongelijkheid is daarmede niet opgeheven. Herhaaldelijk hebben hieromtrent besprekingen plaats gehad in het Bestuur, dat op dit punt zijn aandacht gevestigd blijft houden.

Intusschen dient toch echter te worden opgemerkt dat onze Indische leden, van wie een bepaald aantal periodiek in Europa komt, in ons Informatie-bureau een waardevolle instelling vindt, ter voorlichting en raadpleging op elk gebied, studie voor kinderen, huisvesting, enz., enz.

Wat kunnen wij nog meer doen voor onze leden in Oost- en West-Indië?

Deze vraag legt het Bestuur thans aan de leden der Vereeniging voor in de hoop, dat deze zich daarover ook eens zouden willen beraden. Want, zoodra de gelegenheid zich daartoe aanbiedt, is men in gezamenlijk overleg met de leden bereid.

Intusschen, de ongelijkheid waarover zooeven, men zal het toegeven — van weinig beteekenis, vergelijkt men haar met die van het lidmaatschap zelf.

Die beteekenis kan op verschillende wijzen geschetst worden en dit is dan ook meermalen in dit blad gedaan. Maar, het is juist naar aanleiding van het voorafgaande, dat dezelve ditmaal zal worden belicht naar de zijde van ons Nederlandsch Staatsburgerschap.

Het doel — en daarin het beginsel begrepen — van de Vereeniging O. en W., wordt in de eerste drie alinea's van haar propagandablad aldus aangegeven:

„Zij beoogt het onderhouden en versterken van den band tusschen de Europeesche en Overzeesche deelen van het Rijk der Nederlanden, door het bevorderen van hunne zedelijke en stoffelijke, gemeenschappelijke zoowel als bijzondere belangen.

Zij neemt derhalve stelling tegen de verderfelijke invloeden die, zoowel in Oost-Indië als hier te lande aansturen op een verbreking van het Rijksverband.

Voor zooveel dit binnen haar werkingsfeer ligt, werpt zij daartegen een dam op door de bevordering van al datgene op zedelijk en stoffelijk gebied wat de Overzeesche deelen met het Europeesche onderling verbindt."

Toetst men nu deze regelen aan wat geschreven staat in Art. 181, eerste alinea, der Grondwet, t.w.:

„Alle Nederlanders, daartoe in staat, zijn verplicht mede te werken *tot handhaving der onafhankelijkheid van het Rijk* en tot verdediging van zijn grondgebied",

dan komt het duidelijk uit, nadruk leggende op de gecursiveerde woorden, dat onze Vereeniging op hare wijze en dus ieder lid afzonderlijk op zijne wijze, den bij de Grondwet voorgeschreven plicht tot handhaving der onafhankelijkheid vervult, door het onderhouden en versterken van den band tusschen de verschillende deelen des Rijks.

Hiermede is uit een oogpunt van constitutioneel recht de beteekenis van het lidmaatschap der Vereeniging „Oost en West" aangeduid.

Mogen onze leden — allereerst onze Indische leden — voorshands hierin voldoening vinden, en, aanleiding tevens om, een ieder in zijn kring, *anderen tot het lidmaatschap op te wekken*. In tijden als deze doen zij daaraan een goed werk. Daarvan zal men wel overtuigd zijn.

Voor de ingezetenen van Oost- en West-Indië die nog buiten onze Vereeniging staan, zouden wij dit nog willen aanroeren:

Waarom lid van „Oost en West"?

Het is bekend, dat Nederlandsch-Indië thans een evolutie doormaakt, zooals nimmer in de historie is waargenomen, en het laat zich aanzien, dat deze evolutie zich zal blijven ontwikkelen, totdat zij geheel evenwijdig zal loopen met de Westersche toestanden.

Waar de evolutie met groote sprongen plaats heeft, is het te begrijpen, dat zulks niet overal vreedzaam is gegaan. De kwade elementen, onder invloed van buitenlandsche inmenging van destructieven aard, hebben niet nagelaten, hier en daar macht uit te oefenen op de inheemsche bevolking en de communistische onlusten zijn daar het gevolg

Jaarlijksche Algemeene Vergadering

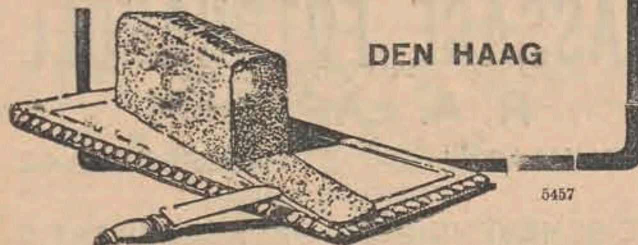
der N.V. „BOEATAN" op **Maandag 29 Augustus 8 uur** n.m., Heulstraat 19, Den Haag.

AGENDA:

Jaarverslag.
Financieel verslag.
Benoeming Verificatie-Commissie.
Rondvraag.

Statuair hebben alleen aandeelhouders stemrecht, maar iedere belangstellende in Indonesische Kunstnijverheid is welkom.

5494 DE RAAD VAN BEHEER.

van geweest, met het parool, het verbreken van den band tusschen Nederland en Nederlandsch-Indië.

Welnu, de Vereeniging „Oost en West" beoogt het onderhouden en versterken van dien band.

Het ligt derhalve aan U, waar ook Uwe belangen en Uwe veiligheid hiermede gemoeid zijn, de taak van de Ver. „Oost en West" te helpen verlichten, zoowel moreel als financieel. Een contributie van *f* 5.— per jaar kan voor U zeer zeker geen bezwaar zijn.

De ver. „Oost en West", zal het ten zeerste op prijs stellen, indien U haar op het een en ander attent maakt, dat zou kunnen dienen tot het bereiken van het door haar nagestreefde doel.

Welaan dan, bedenkt U niet langer en wordt lid van „Oost en West" en geeft U op bij onzen Hoofdvertegenwoordiger te Tandjong-Balei (S.O.K.).

„Tua res agitur". Het gaat hier ook om Uw eigen zaak.

De Indische Tentoonstelling te Arnhem

11 Juni—28 Juli 1928 [1]).

—o—

De voorbereiding van de Indische tentoonstelling waaraan sedert het voorjaar met kracht wordt gewerkt, maakt goede vorderingen. Er is door den voorzitter van de afdeeling Arnhem van „Oost en West" een enorme hoeveelheid werk verzet, zooals blijken kan uit de med eelingen welke wij hieronder laten volgen. Men zal er uit zien dat geleidelijk het grootsche complex plannen wordt vastgelegd, tevens hoe stelselmatig de belangstelling in Nederland en over de grenzen op de Indische tentoonstelling te Arnhem wordt geconcentreerd.

Een rustige opzet der tentoonstellingplannen mogelijk.

Op 23 Maart werd besloten om de plannen door te zetten, ofschoon het garantiefonds nog niet was volteekend. Het is sindsdien met buitengewoon veel moeite volteekend en daaruit blijkt wel dat het bestuur van „Oost en West", toen het in December j.l. de plannen liet vallen, goed gezien heeft. Men heeft thans een belangrijken factor in zijn voordeel: de ruimschoots beschikbare tijd maakt goed wat andere omstandigheden bedierven. Er is nu een rustige opzet van de tentoonstellingsplannen mogelijk. En dit is zeer noodig omdat de relaties van „O. en W." voor een groot deel met Ned.-Indië loopen. Vast staat dat de medewerking van dien aard is, dat al komen bij de vele teleurstellingen nog meerdere, de tentoonstelling uiterst belangwekkend zal worden.

Wij kunnen omtrent hetgeen in den zomer van 1928 op Zypendaal te wachten is, het volgende mededeelen.

Het Koloniaal Instituut.

Het Koloniaal Instituut heeft het niet gelaten bij de verklaring dat het naar zijn beste krachten de tentoonstellingsplannen zou steunen; spoedig na die toezegging reeds zijn eenige Heeren naar Arnhem gekomen om Zypendaal eens op te nemen. Dit is met critisch oog geschied en na het bezoek ging men zeer voldaan heen, overtuigd, dat ook in het kasteel uitnemende tentoonstellingszalen te maken zijn. De schematische indeeling is als volgt gedacht. De eerste étage wordt bestemd voor de afdeelingen Handelsmuseum waaronder ressorteert het Bureau Inlichtingendienst en Tropische Hygiëne. Gelijkvloers komt de afd. Volkenkunde. Bovendien zal in het kasteel het administratiekantoor van het bestuur worden gevestigd. Er wordt voor geijverd om buiten eigen rayon suppleties te verkrijgen door belangrijke toevoegingen van particulieren en ondernemingen.

Ondernemersraad.

De Ondernemersraad van Ned. Indië heeft dadelijk moreelen steun beloofd en een opwekking gezonden naar de groepen, onderafdeelingen van den Raad, hetgeen van groote beteekenis is gebleken toen „Oost en West" zich met de groepen in contact ging stellen.

Belangwekkende inzendingen.

Zeer belangwekkende inzendingen zijn door groote lichamen toegezegd, terwijl over meerdere speciale inzendingen nog besprekingen worden gevoerd.

De Theeplanters.

De Vereenigde Theeplanters hebben in principe besloten, als reclame voor het Ned.-Indis product, dagelijks op de tentoonstelling, gedure eenige uren aan de bezoekers gratis thee te sch ken. „Oost en West" heeft besloten daartoe de schikking aan te bieden over het zoo schitter bij den grooten vijver gelegen tuinhuis van Zyp daal, waarbij eenige terrassen zullen worden gelegd.

Particuliere inzendingen.

Vele particulieren in Nederland deden toez om schitterende collecties goud, zilver, koper, weefsels, enz. voor de tentoonstelling beschik te zullen stellen. Prof. van Eerde en prof. namen de schifting en catalogiseering van deze zendingen op zich. In het bijzonder kan hie worden vermeld de collectie van den bekenden dischen kunstkenner Moojen te Amsterdam en den oud-resident Moolenburgh.

Eenige afdeelingen van „Oost en West", Apeldoorn en Nijmegen hebben toegezegd op ei initiatief collecties Indische curiositeiten bijeen zullen brengen en op de tentoonstellingen te ex seeren.

Diorama's van Deli.

Het Oostkust van Sumatra-Instituut, een kra tige organisatie van Delianen en oud-Delianen, sloot enkele weken geleden om een bedrag van f uit te trekken voor den bouw van een tentoons lingspaviljoen. Tevens werd een commissie vormd voor het bijbrengen van een grooter be dat zal moeten strekken voor de vervaardiging een achttal diorama's van Deli door den ku schilder Eland.

Batak- en Koeliehuis.

Ook in Indië zelf heeft „Oost en West" de h aan den ploeg geslagen en bij dit werk blijkt gelukkig het is, dat over veel tijd van voorbereid valt te beschikken. In Indië loopt de zaak. planters op de Oostkust van Sumatra vormden commissie, die zich tot taak heeft gesteld, om Batakhuis en een Koeliehuis op werkelijke gr naar de tentoonstelling te zenden. De Comm is reeds aan het werk, zooals het bestuur der toonstelling bleek uit een toegezonden circu welke op Sumatra's Oostkust wordt verspreid.

Tropen-hygiëne.

Een groote inzending op het gebied van trop hygiëne, welke op de thans afgeloopen jaarbeurs Bandoeng werd geëxposeerd, zal op de tentoons ling te Arnhem worden ingezonden. Een van Jaarbeursbestuur te Bandoeng door „Oost en We te Arnhem ontvangen telegram wijst er op, dat voor de Indische tentoonstelling groote belangs ling koestert.

Javaansche zilversmid.

Het Hoofdbestuur der Vereen. „Oost en We heeft zich in verbinding gesteld met den heer per, resident van Djokja en dezen uitgenoodigd willen adviseeren op welke wijze te verwezenlijk zou zijn het denkbeeld om een eerste klasse Jav schen zilversmid naar Arnhem te doen komen, op het tentoonstellingsterrein zijn zilversmidsk te beoefenen.

Inlandsche drukkerij.

Voorts worden pogingen in het werk gesteld op de tentoonstelling te krijgen een kleine landsche drukkerij. De Stoomvaart Mij. Neder heeft ten aanzien van dit plan een uiterst we lend standpunt ingenomen evenals de R damsche Lloyd, door de toezegging te geven d werkkrachten voor den halven prijs zullen w vervoerd. Een definitief plan is er nog niet, wel kan worden meegedeeld, dat wanneer het d beeld tot uitvoering komt, eenige malen per bulletins met Indisch nieuws op het tentoons lingsterrein aan de bezoekers zullen worden geboden.

De tentoonstelling draadloos met Batavia verbonden.

Dan heeft de voorzitter van de afd. Arnhem „Oost en West" een onderhoud gehad met den Philips te Eindhoven, waarvan het resultaat is weest, dat de heer Philips toezegde te zullen be deren dat de Indische tentoonstelling 1928 tele nisch-draadloos met Batavia wordt verbonden.

Schilderijen.

Eenige schilders van naam, o.a. Jan Poortenaar en Nieuwenkamp, werden in beginsel bereid gevon den om hun werken op de tentoonstelling te exp seeren. Omdat er geen gebouw beschikbaar is, het doorgaan van dit plan afhangen van de omstan digheid of het tentoonstellingsbestuur aan een

[1]) Eenigszins gewijzigd en aangevuld artikel uit de Arnhemsche Courant van 22 Juli jl.

kan worden geholpen; inderdaad bestaat er vooruitzicht dat er instellingen zijn, die uit meoogpunt het bestuur in deze zullen helpen. chiedt dit, dan zal de Indische tentoonstelling interessante schilderijen-expositie kunnen vereen.

Belangelooze medewerking.

en bezwaar van de begrooting krijgt het tenllingsbestuur van vele kanten medewerking. heeft de firma Stork aangeboden gratis bluschelen beschikbaar te stellen; de Amsterdamsche De Vries Muller & Co. (illuminaties) vond Duitsche firma bereid om belangeloos motor en amo af te staan, noodig voor de stroomvoorning voor de terrein-illuminatie. De Oostersche meubelfabriek L. O. V. bood de meubilees der bestuurskamer aan; Gebrs. Gratama, nkweekers te Hoogeveen een beplanting van de mperken der tentoonstelling; de firma Damsté Arnhem deed eenzelfde aanbod. De N.V. Vroom Dreesmann helpt het bestuur met de levering vlaggedoek. Het is n.l. de bedoeling om op tal punten in de stad vlaggestokken te plaatsen, raan banieren worden bevestigd, versierd met sche emblemen, ontworpen door den tentoonlings-architect De Koo.

aar het bestuur met een klein budget moet ken, is zijn streven er op gericht om veler medeking in boven aangegeven zin te verkrijgen.

Tropische gewassen.

hoogleeraren te Wageningen, die zich met dit erdeel bezig houden, achten het mogelijk troche gewassen naar Nederland over te brengen. dit onderdeel der tentoonstelling aangaat, werd den heer Udo van Vloten op de Duno de bekking over kasruimte toegezegd voor het overeren der gewassen.

groote stoomvaartmaatschappijen hebben bereid verklaard tot gratis transport van die ssen. Bovendien werd van de firma Bodegom an Dijk toezegging ontvangen voor den bouw een groote kas op het tentoonstellingsterrein. Wachten is thans op berichten of inderdaad de nodigde planten naar Nederland kunnen worden cheept.

West-Indië.

West-Indische tentoonstellingsafdeeling zal el door een Surinaamsche commissie worden zet; reeds namen verschillende bekende Surimsche figuren zitting in die commissie. Een van gaat binnenkort naar Suriname om de noodige regelen te treffen.

Het muziek-servituut op Zypendaal zal worden opgeheven.

langrijk voor het welslagen der tentoonstelling toezegging van Graaf v. d. Goltz, dat het bee muziek-servituut, dat nog als een dreigend rd boven de tentoonstellingsplannen was blijhangen, volledig zal worden opgeheven. Graaf Goltz heeft het tentoonstellingsbestuur door toezegging een belangrijken dienst bewezen.

Gamelan, dansers en danseressen, enz.

ngs verschillende wegen en relaties heeft het uur de overkomst van inlanders verzekerd wee krijgen. Vooreerst zal op de tentoonstelling wezig zijn een behoorlijk bezette gamelan, verindische dansers en danseressen, terwijl de chijnlijkheid groot is, dat een jong Javaansch teekenaar van wajangpoppen, op de tentoon g zal komen teekenen, terwijl de voortbrengen van zijn kunst te koop zullen zijn.

Voordrachten en films.

st staat voorts, dat het plan om in het theater de tentoonstelling bekende personen populaire rachten te doen houden, tot uitvoering zal en. Het bestuur ontving vele aanbiedingen van ; in overweging is het denkbeeld om een terop Zypendaal te bestemmen voor het vertoovan openluchtfilms.

bijzonderheid kan worden meegedeeld, dat mponist Berghout verzocht heeft voor de Ine tentoonstelling een feestmarsch te mogen poneeren. De heer Berghout componeerde enjaren geleden een vredescantate.

Wat De Koo doet.

hitect De Koo, de ontwerper van het complex onstellingsgebouwen, is een sterke kracht om tractieve factoren voor de tentoonstelling op etische wijze tot ontwikkeling te brengen. Hij rt voortdurend naar nieuwe ideeën en, wat meer zegt, hij doet gelukkige vondsten. Een daarvan werd boven reeds aangestipt: het verlevendigen van het stadsaspect in den tentoonstellingstijd met aan hooge vlaggestokken aangebrachte banieren, gesierd met gestyleerde Indische gemeentewapens en emblemen.

Reclameplaten.

Het tentoonstellingsbestuur heeft zich zeer onlangs bezig gehouden met de reclameplaten, welke alom in den lande de aandacht zullen vestigen op hetgeen „Oost en West" in Arnhem op touw zette. Een voorlooper van de eigenlijke reclameplaat wordt in 5000 exemplaren over het geheele land verspreid en daarna in verschillende plaatsen van Duitschland in de grensgebieden. Op grond van gegevens van Nederlandsche consuls in Duitsche steden (speciaal uit Essen en Duisburg) kan worden verwacht, dat uit hun gebied velen naar Arnhem zullen komen om de Indische tentoonstelling te bezoeken. Daarbij werd door de Nederlandsche Kamers van Koophandel in Westfalen en Rijnland medewerking toegezegd. De voorplaat voor de tentoonstelling, bestemd om te worden geplaatst in kantoren van groote instellingen, wachtkamers van notarissen, doktoren enz., zal worden gevolgd door een tweede, de eigenlijke reclameplaat voor de Indische tentoonstelling, waarvoor nog uit verschillende ontwerpen een keuze moet worden gedaan.

Correspondenten.

Over het geheele land verspreid zijn 50 correspondenten werkzaam, die belangeloos propaganda voor de Indische tentoonstelling voeren.

Commissie voor bezoek door schoolkinderen.

Voor het bezoek van scholen aan de tentoonstelling is een commissie uit hoofdonderwijzers en hoofdonderwijzeressen werkzaam, die haar propaganda begon door in ingezonden stukken in vakbladen de aandacht van de onderwijzerswereld op de tentoonstelling te doen vallen. Merkwaardig is, dat daarop terstond is gereageerd, in het bijzonder in kleine plaatsen. De commissie bestaat uit Mej. Keller en de heeren Bitter, Wijdeveld, Uittenbogaart, Terpstra (allen te Arnhem) en Croes te Velp.

De G. T. M. en de tentoonstelling.

Een aardig reclameplan zal door de Geldersche Tramwegmaatschappij worden uitgevoerd. In het a.s. voorjaar zal een nieuwe autobus van de G.T.M., ingericht als reclame voor de Indische tentoonstelling, het geheele land doorkruisen en daarbij ook de Duitsche grensgebieden aandoen. Ter perse zijn 10.000 prentbriefkaarten, waarvan exemplaren ter beschikking zullen worden gesteld van ieder, die bereid is om ze aan familie en kennissen in Nederland te verzenden.

Congressen tijdens de tentoonstelling.

Het tentoonstellingsbestuur heeft zich gewend tot een groot aantal organisaties, om de aandacht te vestigen op Arnhem als plaats voor het beleggen der algemeene vergaderingen in de dagen van de Indische tentoonstelling. Reeds werd een groot aantal toezeggingen ontvangen. Zoo zullen in de tentoonstellingsmaanden te Arnhem congresseeren: R.-K. Middenstandsbond De Hanze, Ned. Coöp. Vrouwenbond, Vereeniging v. Volkenbond en Vrede, Vereeniging Oost en West, Ned. Ver. v. Staatsburgeressen, Broederschap van commissarissen van politie in Nederland, Oostkust van Sumatra-Instituut, Vereeniging van ambtenaren B.B. in Ned.-Indië, Vereeniging v. Schooltuinen. Bovendien is nog door een kleine twintig vereenigingen overweging van het denkbeeld om tijdens de Indische tentoonstelling hier te vergaderen, toegezegd.

Sight seeing cars naar Arnhem.

Bij het internationaal verkeersbureau te Amsterdam bestaat het voornemen om met het oog op de Indische tentoonstelling sight seeing cars naar Arnhem te doen rijden; men kan dan 's morgens uit Amsterdam naar Arnhem gaan, de tentoonstelling bezoeken en 's avonds weder per sight seeing car vertrekken. Het is een denkbeeld, dat in andere steden zeker navolging zal vinden.

De stands.

Wat de stands op de tentoonstelling aangaat, ontving het bestuur van vele zijden aanvragen hoe het daarmede stond. Meegedeeld kan worden, dat, terwijl het bestuur een lijst heeft van 600 firma's en ondernemingen, niet meer dan 55 plaatsen beschikbaar zijn. Een beslissing over het verhuren van de stands zal pas dan vallen, wanneer het bestuur in voldoende mate een vaste lijn van den opzet der ten-

toonstelling heeft vastgelegd, opdat zij, die een stand wenschen te huren, volkomen weten wat de verwachtingen zullen zijn.

Ten slotte moge worden gewezen op het feit, dat het werk van het tentoonstellingsbestuur in sterke mate wordt gehandicapt door het ontbreken van kasgeld. Daardoor kunnen vele aangelegenheden niet zoo snel worden uitgevoerd als wel gewenscht ware.

Voordrachten over de Geologie van Nederlandsch Oost-Indië

Door Jhr. Dr. C. G. S. SANDBERG.

Onder dezen titel is bij de Firma J. B. Wolters' U.M. te Groningen onlangs verschenen een mooi werk in 4o formaat, van een 850 bladzijden, verlucht met 234 textfiguren, van de hand van Dr. L. M. R. Rutten, Hoogleeraar aan de Rijks-Universiteit te Utrecht.

In 49 voordrachten, gevolgd door een flink register, verwerkt de schrijver de zich gestelde taak, beginnende met het goede recht uiteen te zetten, dat aan dit deel der wereld een, ten opzichte van andere deelen van gelijk oppervlak, belangrijk grootere aandacht wordt gewijd, om vervolgens de wijze van behandeling vast te leggen. De tweede voordracht geeft de geschiedenis van het geologisch onderzoek van Insulinde, het 3de wijst op eenige terzake belangrijke physisch-geografische verschijnselen. In de volgende voordracht, over de techniek van het geologisch onderzoek van N. O.-Indië, weet de schrijver aan zijn hoorders-lezers een goed idee te geven van het verschil in omstandigheden waaronder de geoloog, die in Europa werkte, komt bij zijn onderzoek in Indië en soortgelijke gebieden, een verschil dat beteekent dat de taak van den geoloog en het maken van conclusies op grond van wat hij heeft kunnen vaststellen, op velerlei wijze in het laatste geval verzwaard wordt. De laatste, 49ste, voordracht behelst slotbeschouwingen in verband met het voorafgegane.

In de tusschen liggende 44 voordrachten komt een helder beeld tot wording van den ontwikkelingsgang onzer kennis van de geologie van den archipel tot zijn tegenwoordigen vorm, door dien voor elk der samenstellende eenheden of groepen kritisch na te gaan en aldus te scheiden de door feitelijke waarneming vaststaande of meest waarschijnlijke resultaten, van de onvoldoend of te fantastisch gefundeerden.

De voordrachten V-IX zijn aan de geologische samenstelling en bouwwijze van *Java* gewijd met als slot het een en ander over de daar voorkomende nuttige mineralen, vaste, vloeibare en gasvormige. Dan volgen (X) een overzicht der vulkanische verschijnselen in den Archipel, (XI) aardbevingen in Ned. O.-Indië en (XII) de geologie der Java-zee, waarna de geologie van het eiland *Borneo* behandeld wordt op soortgelijke wijze en even systematisch als zulks voor Java geschiedde en voor de volgende eenheden of groepen weder geschieden zal, onder aanduiding, waar noodig of gewenscht van onderlinge verband, overeenkomsten en verschillen. (XIII-XXI).

Vervolgens voert de beschrijver ons over de *Tin-eilanden* (XXII-XXIII) naar *Sumatra* (XXIV-XXXI), dat van het Zuiden uit afgewerkt wordt. Het westelijk deel van den archipel, het Soenda-land met zijn groote binnen-zee, is daarmede afgehandeld. Alvorens nu naar Celebes, de Kleine Soenda-eilanden en het oostelijk en noordelijk daarvan gelegen deel van Insulinde over te gaan, wordt nog een voordracht (XXXII) besteed aan het voor Indië, economisch, zoo belangrijk mineraal, de aardolie. Hier moge eene kleine opmerking niet van onpas zijn. Gezien n.l. dat bij de behandeling der afzonderlijke deelen van het Soenda-land feiten vermeld worden, welke voor de beoordeeling der hypothese van het ontstaan der Java-zee van groot belang zijn, ware er wellicht veel voor te zeggen geweest de voordracht over de geschiedenis dier zee, hier te hebben doen volgen, inplaats van haar tusschen de behandeling van Java en Borneo in te schakelen. Op de hypothese zelf, zullen wij later gelegenheid hebben met een enkel woord terug te komen.

Thans komen in even zoovele voordrachten, de Zuid-arm, de Zuid-Oost-, Oost- en Noord-arm, daarna Centraal-Celebes aan de beurt, met als slot weder eene samenvatting van onze kennis der geologie van het behandelde gebied. (XXXIII-XXXIX).

Als vanzelf volgt dan eene uiteenzetting over het „Voorkomen en (de) verspreiding van koraalriffen in den Archipel" (XL), waarin onze kennis van het ontstaan en den groei van koraalriffen, strand-, barrière-riffen en atollen wordt aangegeven, waarna de schrijver ons over de Kleine Soenda-eilanden en den daaraan oostelijk aansluitenden dubbelen Molukken-boog, die de Banda-zee omsluit, ten ... is. Na ten slotte de Noordelijke Molukken en de Radja-Ampat groep, Nieuw-Guinea en de ... eilanden behandeld te hebben, sluit Prof. Rutten het geheel met eenige Slotbeschouwingen.

Een forsch en degelijk werk, dat door zijn systematische doorvoering van een praktischen opzet stevig in elkaar zit. Elk hoofdstuk (voordracht) geeft eene kritische samenvatting van wat omtrent het daarin verhandelde bekend is, onder vermelding natuurlijk van de bronnen, welke aan het slot er van telkens in een auteurs-register nauwkeurig aangewezen worden. Daardoor is het werk geworden niet alleen een overzicht van en eene inleiding tot de geologie van den Archipel, doch tevens voor ieder, geschoolden, meer gevorderden en beginnenden, een handige, welkome gids in het labyrinth van de tallooze geologische geschriften, groot, klein en van allerlei gehalte, die over onzen Archipel verschenen en overal verspreid, soms ook verborgen liggen. Hierdoor alleen reeds is het een welkome aansluiting aan het groote werk der geologische bibliographie, dat door Verbeek begonnen, thans door Wing Easton wordt voortgezet.

Wat verder den gekozen vorm, die van voordrachten, betreft waarin de verhandelingen gegoten zijn, deze mag zeker een zeer gelukkige genoemd worden. De betoogtrant is daardoor ongedwongen en pakkend geworden, zeer geschikt om voor het onderwerp en wat volgen zal, belangstelling te wekken en tot eigen onderzoek en observatie te prikkelen, ook voor niet-vakgenooten, wanneer deze van de elementaire beginselen en vaktermen der geologie voldoende op de hoogte zijn en zich tot die wetenschap aangetrokken gevoelen. Aangenaam treft voorts, dat Rutten, zelfs in zijn strengste kritiek, die hij waar noodig nochtans niet spaart, nooit zich laat verleiden tot kwetsende scherpte en met succes ernstig poogt zooveel mogelijk objectief te blijven. Op wellicht een enkele uitzondering na is hij er ook in geslaagd „met zijn beide beenen vast op den grond" te blijven staan.

Het zou te ver voeren en buiten het kader van dit blad en artikel vallen, het werk in detail kritisch te bespreken. Maar het heeft recht op een korte verklaring van bovenstaande opmerking.

M.i. toch moet de schrijver geacht worden den vasten grondslag verlaten te hebben, wanneer hij door herhaaldelijke onthouding van ernstige commentaar, den schijn verwekt voor juist of meer waarschijnlijk te achten, zekere bespiegeling, welke nog onvoldoende door algemeene en zeker niet genoeg door de plaatselijke feitelijke gegevens gestaafd mag worden geacht.

Dit nu wil mij voorkomen het geval te zijn, met betrekking tot de hypothese omtrent het ontstaan der Java-zee, die in Voordr. XII behandeld wordt, waarnaar later bij verschillende gelegenheden verwezen wordt. Volgens deze, niet door den schrijver geconcipiëerde hypothese, zou de bodem van de Java-zee een schier-vlakte zijn, die *stabiel* gebleven zou zijn vóór, gedurende en na de ijstijden, in tegenstelling met de breede strook der aardkorst, welke zich uitstrekt ten Westen van Sumatra, ten Zuiden van Java zich voortzet, dan ombuigt en tusschen Borneo en Celebes doorloopt, en dat gedurende die tijden sterk gerezen en diep verzonken, dus in hooge mate labiel geweest zou zijn.

Nu zouden verder in de reusachtige ijsmassa's van buitengewone dikte, die een groot deel onzer continenten gedurende de veronderstelde ijstijden bedekt zouden hebben, zooveel van het water der aarde zijn vastgelegd, dat daardoor in die tijden het niveau van de oceanen een 40 tot 100 M. lager gestaan zou hebben dan tegenwoordig. Waar nu de Java-zee gemiddeld 50 Meter diep is, zou die dus drooggeloopen zijn gedurende de ijstijden en weder ondergeloopen in de tusschen liggende perioden en daarna.

Op grond van deze hypothese dan zou het tegenwoordig relief van den bodem der Java-zee en de verspreiding en ontwikkeling der koraalriffen het geredelijkst kunnen verklaard worden.

Afgezien nu van het feit dat die ijsbedekkingen in hun ontstaan nog geheel onverklaarbaar en in hun

...te (uitgestrektheid en dikte) uiterst hypothe-...zijn, valt het op, bij een zóó „matter of fact" ...ouwer als Rutten, gelukkig, zich toont te zijn, ...hij er niet duidelijk op gewezen heeft, dat wel-...ook op andere wijze het ontstaan dier zee ver-...zou kunnen worden, n.l. door de opheffing ...daling, plaatselijk en/of regionaal, van het ...vlak dat thans door de wateren der Java-zee ...overdekt en dat daaraan grenst. Hoewel ...wellicht nog schaarsch, ontbreken toch de ...en geenszins van recente bodemverheffing in ...lijke zeegebied en vlak daaromheen, terwijl ...ene daling, of die nu werkelijk of relatief ge-...is, niet getwijfeld wordt. Hoewel lang niet zóó ...als voor den labielen omtrek aangenomen ...zijn de bewijzen dat verticale bodembewegin-...vóór, tijdens en na de ijstijden plaats vonden in ...stabiele deel" o.m. aangetoond in Noord-Java ...Dodol en elders), Oost-Borneo (Boelongan, ...), West-Borneo, Noord-Banka, Zuid-Sumatra ...mbang en Djambi) waar bovendien onmis-...are aanwijzingen zijn, dat de plooiingsbewegin-...zeer waarschijnlijk thans nog niet tot rust ge-...n zijn.

...moge men van oordeel zijn dat de boven-...de ijs-hypothese in verband met de aange-...n stabiliteit van den bodem der Java-zee, de ...hillende verschijnselen, a.d.z. dat van zijn ...en dat van de koraalriffen beter verklaart dan ...andere, toch heb ik in een zoo objectief ge-...en werk als hetgeen thans wordt besproken, ...rne gemist de met redenen omkleede aanwij-...dat op de vooropgestelde stabiliteit van den ...wel wat af te dingen valt.

...stappen hiermede van den kleinen zijsprong ...schrijvers af en doen dit te gereeder daar hij ...aldelijk zijn gehoor (lezers) waarschuwt tegen ...oote verleiding van theoretiseeren op nog niet ...gefundeerde grondslagen en hij het groote ge-...ervan aantoont aan de hand van sprekende ...eelden. Ernstig houdt hij zijn hoorders verder ...„Wij moeten oppassen, niet in een fout te ...allen, die in de geologie maar al te vaak ge-...wordt: n.l. elkaar zoo lang na te praten, dat ...het laatst vergeten, dat, wat we vertellen nog ...ewezen is". M.a.w. onderzoek en denk na! ...er een staaltje van des schrijvers verblijdende ...iviteit.

...slotte, de uitvoering van het werk; ook deze ...goed genoemd worden, geheel in overeenstem-...met de gevestigde reputatie der uitgevers-...Zonder dus aan de appreciatie daarvan in ...minst te kort te doen, is het toch jammer dat, ...oog op de anders hoogere kosten, met name ...fielen zoozeer verkleind moesten worden, ...on hun lezing de loupe niet ontbeerd kan ...n (b.v. Fig. 218).

Van Week tot Week.

Dinsdag 16 tot Maandag 22 Augustus.

...ing van de Medische Hoogeschool. Den 16en Augustus is de Geneeskundige Hoogeschool te Batavia onder zeer groote belangstelling, in ...genwoordigheid van den Gouverneur-Gene-...aal, geopend.

...len over een Regent. Batavia, 16 Augustus. (Aneta). [1]) De regent van Brebes heeft een ...aand verlof gekregen in verband met het ...derzoek naar tallooze anonieme klachten ...er zijn bestuursbeleid. Ook van inlandsche ...btenaren en van den regent van Batavia ...aren klachten ingekomen.

Leenart †. Te 's-Gravenhage is, op den leef-...ijd van 41 jaar, overleden de heer P. F. Lee-...art, hoofdstationschef te Tandjong Balei ...(Sumatra's Oostkust), met verlof.

...mmunistisch complot. Aneta seinde 18 dezer ...Batavia: Als gevolg van het onderzoek in ...zake het communistisch complot te Bandoeng ...ontdekt, dat de hoofdzetel daar gevestigd ...die in den geheelen Preanger vertakkin-...had. De propaganda werd gevoerd onder ...dsdienstige leuzen en de invloed van deze ...opaganda op een deel van de bevolking in ...Tjiandjoersche was zoodanig, dat zij vol-...men overtuigd raakte van de overwinning ...de communisten, die hulp zouden krijgen ...an een leger uit Canton. Zij verkocht daarom haar bezittingen en stelde de gelden ter beschikking van de organisatie te Bandoeng, omdat zij in de meening verkeerde deze eigendommen later terug te krijgen, vermeerderd met die van anderen.

Veroordeeling van communisten. Sawaloento, 18 Aug. (Aneta). De Landraad heeft wegens deelneming aan het communistisch complot den Menadoneeschen oud-posthuiscommandant van de veldpolitie Ponto tot tien jaar en vijf oud-agenten van de veldpolitie tot zes jaar gevangenisstraf veroordeeld.

Protestvergaderingen tegen den inval bij de Indonesische studenten. Op initiatief van de Sarekat Islam zouden den 17den Juli op verschillende plaatsen van Java, o.a. te Batavia, Soerabaja, Jogja, Bandoeng en Kediri vergaderingen worden gehouden, welke ten doel hadden te protesteeren tegen den inval bij de Inlandsche studenten in Nederland.

In Jogja zouden dr. Soekiman en mr. Soejoedi spreken. De bedoeling was, zoo lezen wij in de Loc., dat op de vergaderingen tevens propaganda zou worden gemaakt voor de nieuwe centrale van Inlandsche vereenigingen, de „Perhimpoenan Rajat Indonesia". Er werd getracht om zooveel mogelijk ook andere Inlandsche vereenigingen naast de S. I. in deze beweging te betrekken. (N. R. Ct.)

Een Commissie van Toezicht op 's Lands Archief. Bij Gouv. Besluit is ingesteld een commissie van toezicht op 's Lands Archief, welke tot taak heeft toezicht te oefenen op den toestand en het gebruik van dat archief in het algemeen, alsmede op de werkzaamheden van den landsarchivaris en eventueel op dat archief werkzaam gestelde personen, en jaarlijks aan den Gouv.-Generaal verslag uit te brengen van haar werkzaamheden over het afgeloopen jaar en van hare bevindingen na ingesteld onderzoek.

In deze commissie zijn benoemd tot lid, tevens voorzitter, prof. mr. A. H. M. J. van Kan, hoogleeraar aan de rechtshoogeschool te Batavia; dr. F. D. K. Bosch, chef van den oudheidkundigen dienst; P. Gediking, bibliothecaris van het Kon. Bat. Genootschap; tot secretaris mr. P. J. A. Idenburg, wd. secretaris van den Raad van Ned.-Indië.

Het verzet in Atjeh. Kotaradja, 16 Aug. (Aneta). Een patrouille, onder leiding van kapt. Hofstede, omsingelde in het Blang Pidische een huis, waarna zij den daarin verborgen Teunkoe Dasjah en twee volgelingen gevangen nam. Tevens werden blanke wapens buit gemaakt.

Mishandeling van een Inlander. Makassar, 16 Aug. (Aneta). De officier van justitie en de rechtercommissaris zijn naar Menado vertrokken in verband met de zaak van Van Emmeloort Stein, die beschuldigd wordt van mishandeling van een inlander, waarna deze gestorven zou zijn.

De Internationale Liga, sectie Holland. Te Amsterdam is opgericht de sectie Holland van de Internationale Liga tegen Imperialisme en Koloniale Overheersching, die zich in het bijzonder zal bezighouden met alles wat verband houdt „met den bevrijdingsstrijd" van het Indonesische volk."

Voorzorgsmaatregelen. Batavia, 20 Aug. (Aneta). Naar het dagblad Mataram melt, heeft het Suikersyndicaat opnieuw een geheime circulaire rondgezonden betreffende te nemen maatregelen in verband met de nog heerschende onrust.

Eischen voor bestuursambtenaren. Batavia, 20 Aug. (Aneta). De Gouv.-Gen. heeft een circulaire uitgevaardigd, waarin als eisch wordt gesteld, dat Europeesche bestuursambtenaren binnen bekwamen tijd zich de practijk van de landstaal eigen maken. Voorts zal het bezit en gebruik maken van een groot-amts-costuum voor de toekomst verplichtend worden gesteld.

Tegen ontwrichting van het gezag. Volgens de bestaande voorschriften moet ieder, die in aanmerking wenscht te komen voor opleiding of uitzending voor den Indischen dienst, vóór zijn aanneming overleggen een door den burgemeester zijner woonplaats af te geven bewijs van goed maatschappelijk gedrag.

[1]) ...tekst der Aneta-telegrammen is ontleend aan ...derland.

H.H. SECRETARISSEN der afdeelingen worden er nogmaals beleefdelijk aan herinnerd dat in de verschillende rubrieken van het K.W. steeds namen voorkomen van personen die in aanmerking komen om voor het lidmaatschap der Vereeniging te worden aangezocht.

De Minister van Koloniën heeft, naar de *Telegraaf* verneemt, thans in verband met het bovenstaande een schrijven aan alle burgemeesters gericht met verzoek het onderzoek, hetwelk moet worden ingesteld om het bewijs van goed gedrag te kunnen afgeven, in dien zin uit te breiden, dat tevens nauwkeurig wordt nagegaan of de betrokken persoon daadwerkelijk deelgenomen heeft aan revolutionaire propaganda van communistischen, antimilitairistischen of anderen aard.

Dit verzoek wordt in de betreffende circulaire als volgt gemotiveerd: „In verband met de omstandigheid, dat de Indische regeering zich op het standpunt heeft gesteld, dat in den Staatsdienst geen plaats is voor personen, die daadwerkelijk deelnemen aan propaganda, welke ontwrichting van het overheidsgezag ten doel heeft of daartoe leidt, onverschillig op welke wijze dit geschiedt, hetzij in het openbaar, hetzij in het verborgen, zullen voor den Indischen dienst niet worden uitgezonden, noch in opleiding worden genomen, personen, van wie mocht zijn gebleken, dat zij, al of niet in het openbaar, ontoelaatbare propaganda voeren als hiervoren is omschreven."

J. A. van Delden. Te 's-Gravenhage is, in den ouderdom van 75 jaar, overleden de heer J. A. van Delden, oud-directeur van cultuurmaatschappijen, ridder in de Orde van den Nederlandschen Leeuw en commandeur in de Oranje-Nassau-Orde.

Bezoek van den Sultan van Atjeh aan Prins Maurits in 1602. Onlangs werd medegedeeld dat te Delft ter gelegenheid van den verjaardag van de Koningin, een openluchtspel zal plaats hebben op de Markt. Thans kunnen we berichten — aldus schrijft het „Vaderland" — dat een voorstelling zal worden gegeven van een bezoek van den Sultan van Achin aan Prins Maurits in 1602. 's Avonds wordt de voorstelling herhaald.

Dit bericht kan niet geheel juist zijn, daar nog nimmer een Sultan van Atjeh een bezoek aan Nederland heeft gebracht. Wèl ging in genoemd 1602 *een gezantschap* van den toenmaligen Sultan naar Prins Maurits.

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt.

Gamelan-muziek in Europa.

Meer en meer wordt de Javaansche *gamelan*-muziek in Europa gewaardeerd. Het sterk ontwikkeld rhythme-gevoel van den Oosterling komt daarbij tot uiting en werd dit vroeger maar al te vaak door den Westerling in 't algemeen vervelend eentonig en langdradig gevonden, thans begint deze zelf, hoewel veelal nog onbewust, behoefte te gevoelen aan rhythme, getuige de groote bijval der Jazz-muziek ter begeleiding zijner moderne dansen, aan 't Neger-rhythme ontleend.

Rhythmisch beweeg van gemoed en lichaam heeft de mensch dan ook noodig tot ontwikkeling der geestelijke zijde van zijn natuur, en des te meer als tegenwicht voor de overbelaste verstandelijke opvoeding van de laatste tijden.

Hoe vele malen hebben in het afgeloopen seizoen de muzikale leden van het *Nederl.-Indonesisch Verbond* reuze-successen behaald met hun optreden, zoowel in Den Haag, als te Rotterdam en Amsterdam, wanneer zij bij de Javaansche dansuitvoeringen Boeatan's mooie *Salendro-gamelan* bespeelden.

In het „Sterkamp" werd onlangs het spel eener Soendaneesch *pelòg-gamelan* bewonderd, zelfs door Krishnamurti, naast de uitnemend gespeelde *Krontjong*-muziek door eenige leden van *„Eurasia"*, welke daar buiten bijzonder goed klonk.

Wij waren getuige hoezéér twee jaar geleden, in de *Künstler-Verein* te Berlijn, tijdens de tentoonstelling van Indonesische kunstnijverheid aldaar, de *gamelan* uit het Hamburgsche Volkenkundige museum, door Indonesiërs bespeeld, ter begeleiding van Javaansche dansen, algemeen in den smaak viel. De bladen waren er vol van.

Het verwonderde ons dan ook geenszins de triomfen te vernemen, tijdens de Internationale Muziek-tentoonstelling, door de Javaansche dansers te Frankfort behaald, waar eveneens Boeatan's *gamelan* bespeeld werd door de leden van het *Ned. Indonesische Verbond*, die er, door vlijtige oefening, onder leiding van *Raden Ajoe Jodjana*, meer en meer in bedreven geraken.

Van bevriende zijde werd ons een artikel toeg… zonden, uit de *Kölnische Zeitung* van 8 dezer, … schreven door Dr. Fritz Kern, Professor aan de Uni… versiteit van Bonn, niet de eerste de beste … waaraan wij het volgende ontleenen:

„Onder de goede gaven, waarmede de Fran… fortsche „Muziek-zomer" ons gezegend heeft, … de kennismaking met de Javaansche Hofdansen … als de meest waardevolle gerekend worden. … tegenstelling met den gedemocratiseerden, ja … vulgariseerden volksdans van het tegenwoordig… Europa, overgenomen uit de onderste lagen … Negercultuur, werd ons hier de oude, in ons wereld… deel geheel afgestorven hoofsche danspantomi… gegeven. *Raden Mas Jodjana*, de Javaansche … artist, die zijn kunst zoo hoog weet te houden, is … in Keulen reeds eerder opgetreden, maar nog n… is in Duitschland een zoo volledig program uitg… voerd — „getooverd" noemt schrijver 't — als … de hoogelijk verbaasde, dan wel innig opgetog… toeschouwers thans te Frankfort. Prins *Soer… diningrat*, wiens leerlingen de meeste dezer kun… zinnig ontwikkelde edellieden zijn, ziet, gelijk … menig ander hoogstaand Oosterling, in de midd… eeuwsche overleveringen, welke Azië tot op … huidigen dag bewaard heeft, een rijke bron … edele levensopvatting, welke een groote tegenstel… ling vormt met onze Westersche veramerikaansch… dansmethode; diens Muziek- en Dans-school *(Kri… Bekso Wiromo)*, te Djocdja op Java, heeft dan … een bewust kultureele beteekenis.

R. M. Jodjana heeft door eigen dansschepping… die oude overleveringen nieuw leven weten te ge…

Een der slechts oppervlakkig tot het Moham… nisme bekeerde Javaansche Sultans moet, nu on… veer 200 jaar geleden, op de gedachte gekomen … den inhoud der van ouds beroemde *Wajang*-spel… gedeeltelijk door menschen voor te doen stellen. … werd de stof der oud-Indische dichtkunst, o.a. in … *Mahabarata* vervat, naar den dansvloer over… bracht. Deze feestdansen duurden dikwijls dag… zelfs wel eens twee weken lang. Met een rust … waardigheid, welke wij, Westerlingen, niet … kennen, spelen zich daar dan de heldendaden u… mythologische oudheid af. Telkens herhaalt zich … strijd van twee ridders, of van een held met … demon, die hem den weg verspert of een geli… vrouw gevangen houdt, dan wel de strijd van … Amazone met een Krijger. Volgens de oud-Indisch… wereldbeschouwing ligt aan deze gevechten echt… altijd een philosofische gedachte ten grondslag: … overwinning door de beheerschte, veredelde kra… op het ruwe natuurgeweld, de echt hoofsche, ri… derlijke grondgedachte, waardoor de stijl de… strijdtooneelen gekenmerkt wordt.

Wat ons, Westerlingen, eerst vreemd aand… maar den kenner der Middeleeuwen dadelijk bek… voorkomt, openbaart zich b.v. reeds bij den … *Kawoeng*-dans: 2 ridders tegenover elkander, … wie de een den forschen, de ander den fijnen man… dans uitvoert, zijn verpersoonlijkingen van de „… bedwongen" en de „beheerschte" menschelijke … tuur. Na wisselende strijdkansen, waarbij soms … fijnere held voor den wilderen dreigt te moeten … derdoen, na spannende oogenblikken van rust … weder fel-oplaaienden strijd, overwint toch ste… het edelere deel. De meer sympathieke, betere … der wordt meermalen verwond, doch staat al… weer op, want deze hofkunst houdt evenmin van … tragische, als onze middeleeuwsche kunst met … in den grond gelijkgestemde gevechten tussch… deugd en ondeugd. Wij moeten als toeschouwers … angst hebben, wij moeten voelen hoe moeilijk … beheersching en haar zegepraal in werkelijkheid … verwerven zijn, maar het goede moet toch al… triomfeeren.

Zulks verlangt het stijlgevoel en het geloof … middeleeuwen, en gelijk Dante's dichtwerk … „Komedie" heet, omdat 't door den jammer tot … zaligheid voert, zoo zijn ook deze Javaansche da… drama's, volgens deze oude opvatting: „Komedie… De nederlaag van het onedele bevredigt den … schouwer. Die hoofsche zedelijkheid is de kun… zinnige weergave van een gewenschte wereldorde… het symbool der deugd, waarnaar wij allen moeten … streven met ridderlijkheid, in onverdroten strijd. … diezelfde dagen, toen Javaansche ridders en dem… nen iederen avond in Frankfort zóó streden, dans… daar in het opera-gebouw de „groote" Argentin… hare z.g. „Spaansche volksdansen", welke in werke… lijkheid een op Parijsche manier winnen van den … gunst der menigte is. Op zulke stormen van … toejuiching, als de verpersoonlijkte levenslust met … haar verleidelijk oogengeflonker, kan natuur-

de stille kunst der Javanen niet bogen. Daar in behoeft zij zich ook niet te bekommeren over toegangsgelden van een burgerlijke menigte, zulk kas-bemoeienis zou haar wezen schaden. De ...che heerscher liet deze voorstelling alleen ge-...en aanschouwe van zijn hovelingen, door vor-...ke en adellijke personen opgevoerd. Evenals bij ... de achttiende eeuw denkt die vorst weinig ...t genoegen van het volk.

...beteekenend is, dat de aristocratische Ja-...sche danseres steeds met neergeslagen oogen ... en dan ook nooit toegesproken wordt. De ...urdansen der Europeesche Sentmahesa zijn ...het verstand berekend, gelijk ook haar dans-...m iets gemaakts, gewilds, zonder grond; Java daarentegen leeft nog een organische over-...ring van echten middeleeuwschen stijl; in dat ...e wereldhoekje, Indonesië, is bewaard gebleven, ... overal elders (misschien met uitzondering van ...n) verloren is gegaan; het gevoel en den smaak ... „*Hoogheerlijke Kultuur*" en dit Indonesisch ...blijfsel van een vergane wereld schijnt be-...d te zijn om ons den geest van dat grootsche ...erk in levenden lijve voor oogen te tooveren.

...s men de indrukwekkende uitvoeringen ziet van ...M. Jodjana, dezelfde geest der oude philoso-...e danskunst, op nieuwe wijze weergegeven, ...e deels Godenmythen van Krishna en Vishnoe, ... oude volksgebruiken bij den landbouw uitbeel-... bewust en in de reine sfeer der kunst verhef-... komt de vraag in ons op: of die oude stijl niet ...geplant kan worden?

...e grondregel is: dat natuur, op zichzelf genomen, ...el, onkunstzinnig, onrein is, dat de kunst iedere ...ging, iedere gemoedsaandoening styleeren ... Het hangt zeker samen met de *wajang*, dat de ...ste dansstanden „en profil" genomen zijn en ...ootste fijnheid ook door zijdelingsche bewegin-... uitgedrukt wordt. Veel meer dan bij ons, Wes-...gen, worden enkele lichaamsdeelen, als vin-... teenen, onderarm, hals en hoofd bewogen, en ...en dan een groot uitdrukkingsvermogen. Men ...daarbij aan ledepoppen herinnerd kunnen wor-... als niet alles zoo levendig, zoo vloeiend, zoo be-...nisvol en wonderlijk evenwichtig verliep. De ...egingen zijn naar onzen smaak dikwijls te week, ...rekt en te opgesierd, vooral bij den fijnen ...edans. Dit vormt een groot verschil in stijl tus-...n de tropische kultuur en die der noordelijke ...en uit het hoofsche tijdperk.

...leen de Demon spreekt luid, de Held, die hem ... ridderlijke wapenen bestrijdt, fluistert slechts ... verachting of verheven, in zichzelf gekeerd. Op ...maakt deze kunst een vreemden indruk, lijkt ...laatste geestesgroet uit een voorouderlijke we-..., want wij voelen niet meer, zooals vroeger, voor ...breed epische, evenmin voor een stijl, die al het ...urlijke door het kunstige vervangt.

...en openbaring was 't voor ons in Frankfort, hoe ...verhevene en kuische der bewegingen, iedere ...lek ontwapent, hoe gedachten en daden, vooral ... gemoedsaandoeningen, zóó duidelijk door dan-... uitgedrukt kunnen worden, dat wij er, ondanks ...het vreemde van stof en uitbeelding, innig door ...roffen worden. Niettegenstaande wij het verloop ... eenvoudige, lang uitgesponnen handelingen kon-...raden, geraakten wij toch in spanning. Dat ...t niet alleen door de schoonheid van iedere af-...derlijke houding, maar vooral door de geleide-...e ontwikkeling van iedere volgende beweging uit ... daaraan voorafgaande. Het dans-epos beweegt ... als in strofische geledingen; iedere strofe wordt ...den danser aangeduidt met een wegwerpende ...eging van den *slendang*. Deze golvende gewaden ...nneren aan laat-gothisch beeldhouwwerk, even-... sommige der standen aan beelden op streng-...styleerde Grieksche vazen doen denken.

...u en dan wordt de groote stilte door enkele ...rden verbroken. De muziek begeleid met een-...ge klanken van gongs en andere koperen bek-.... Dit maat-aangevend klokhuisspel werkt door ... eentonigheid hypnotiseerend, zou bijna slaap-...kend zijn, als niet telkens door de muziek een ...ndering van dansvorm werd aangekondigd met ...welling van tempo of zwelling van toon. Men ...t hieruit hoe met de eenvoudigste middelen ...ote artistieke hoogten te bereiken zijn. De zin en ...schoonheid der gamelanmuziek heeft zich meer ...meer aan mij geopenbaard, toen ik, er mij voor ...nstellend, uren lang geduldig naar luisterde. ... bij dit alles nog de oogenweelde der van goud ...zijde glanzende sprookjeskleeding en de fraaie ...ofddeksels der dansers, en men begrijpt hoe deze ...omelingen der Azische en Oost-Azische kultuur, met hun strenggevormde kunst, ons verheugden; ons nadenkend, tot hoogachting en wellicht tot een soort van weemoed voerden, een verlangen naar een kunstopvatting, waarbij 't noch om den broode, noch om *l'art pour l'art*, noch om de uitdrukking van iets individueels of van persoonlijke gevoelens gaat, doch slechts om de belichaming van 't algemeen waardevolle, dat een verheven karakter draagt door veredelde handelingen, uit de idealen der hoogere standen voortspruitend".

Na lezing van dit artikel dachten wij: Voelt de van-huis-uit philisofisch en muzikaal aangelegde Duitscher dit alles niet veel fijner aan, dan de in doorsnee doodnuchtere, koude Hollander?

Op Zaterdagavond 10 September a.s. zullen, ter gelegenheid eener propaganda-vergadering van de Theosofische Loge, in het gebouw De Ruyterstraat 67 te 's-Gravenhage, ook Javaansche dansen met gamelan-begeleiding worden gegeven, waarbij Prof. *D. van Hinloopen Labberton* de noodige uitlegging zal geven.

In die sfeer zullen ze wel tot hun recht komen.

Persoverzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Het Oosten en het Communisme.

De Loc. (16 Juli, blz. 35 t/m. 37) bevat een aantal gegevens ter verbreiding van het inzicht, dat het communistisch gevaar, waarmede men in Ned.-Indië rekening heeft te houden, een internationaal probleem is, een wereldgevaar, dat slechts door gemeenschappelijke actie geheel zal zijn af te wenden en dat thans met name Azië, het Verre Oosten en de koloniale landen elders bedreigt.

De tegenslagen van Moskou in West en Oost leiden tot scherper actie. In *ons eigen Indië* is het probeerseltje in Nov. 1926 mislukt. Naar *Indo-China*, waar de communistische propaganda onder Chineezen en Inlanders zeer intensief was geworden, zijn van Parijs uit speciale deskundigen gestuurd, politiemannen met wetenschappelijke opleiding, om het gouvernement in Saigon te helpen met het uitroeien der propaganda. Maar het ergste was ... dat *China* het spel niet deed winnen. Moskou laat het Oosten niet los. Hier, in Oost-Azië, ligt de hoop der communisten. En de Sowjet-regeering èn de Derde Internationale zijn nu bezig de handen vrij te maken in Rusland zelf, om alle kracht te kunnen bijzetten aan: *de Aziatische Campagne*. De reeks moorden in Rusland mag men wel beschouwen als het teeken, dat de bolsjewisten angstig zwak en verdeeld gaan worden. De Westersche mogendheden moeten vooral zorgen dat *geen credieten meer aan Rusland* worden verschaft.

„*Une Asie, plusieurs Europe: voilà le danger*". Zoo vatte Henry de Jouvenel den toestand van den dag in één slagzin samen. In *Frankrijk* staan de communisten alleen; vooral ... wat de koloniën betreft. De communistische actie is in *Marokko, Algiers* en *Tunis* veel verder voortgeschreden dan men meende. Het „Politbureau" in Rusland leidt deze koloniale en Aziatische actie. Het is het „politieke bureau" van de Russische communistische partij en bestaat uit zes leden: Stalin (voorzitter), Rykoff, Roedzoetak, Ordjoenikidze, Boekharin en Tomsky, leden.

Italië koloniseert, maar Mussolini maakt korte metten met de communisten. Toen er, gelijk met Doriot's bezoek in Tunis, ook in Tripolis agitators verschenen, liet Mussolini overal borden neerzetten met het opschrift: „Communisten worden gehangen." Dat is toen ook in het binnenland enkele malen gebeurd. Maar verder heeft die waarschuwing heel aardig geholpen.

Het *Bat. Nwsbl.* (18 Juli) betoogt eveneens, dat de communistische actie op Java gezien moet worden in een grooter verband. *Manuel Quezon*, president van den *Philippijnschen* Senaat, heeft in 1926 in nauwe verbinding gestaan met de communisten in China en op Java. Men neemt aan, dat Quezon's huidig bezoek aan Shanghai verband houdt met de nationalistische beweging in *China* en soortgelijke acties op *Java* en in *Britsch-Indië*.

Het *Bat. Nwsbl.* van 13 en 14 Juli (2de bl.) beschrijft „China in wanorde"; *De Sum. Post* (19 Juli) vertelt van *Kang Yu-wei*, die onlangs op 70-j. leeftijd te Tsingtao overleed. Deze gematigde monarchist, die geestelijk geheel leefde in de oude leer

LIJST VAN ADRESSEN

ten behoeve van Repatrieerenden

AANNEMERS EN BOUWKUNDIGEN

W. van Heyst, Velsen.

ACCOUNTANTS-BELASTINGZAKEN

W. v. Maanen & Tadema, Amsterdam/Rotterdam.

AUTOHANDELAREN

N. V. James Nefkens, Laan v. Meerdervoort 96c, Den Haag.

BAD- EN ZWEMINRICHTINGEN

Badinrichting „De Regentes", Weimarstraat 63, Den Haag.

BANKETBAKKERS

C. A. Nieuwstadt, Kranenburgweg 61.
J. Krul, Noordeinde, Den Haag.

BANKIERS EN BANKINSTELLINGEN

De Bas & Co., Heerengracht, Den Haag.
Henny & Co., Anna Paulownastraat 62A, Den Haag.
Holl. Bank voor West-Indië, Amsterdam.
Nederlandsche Handel Mij., Amsterdam.
Taams & Keyser, Bankastraat 10, Den Haag.

BEGRAFENISONDERNEMINGEN

Begrafenisonderneming „Simplicitas", Denneweg, Den Haag.

BLOEMISTEN

J. M. Hermans, Kon. Wilhelminal. 527, Den Haag.

BOEK- EN KUNSTHANDEL

D. Driessen, Haarlemmerstraat 105, Leiden.

BOEKDRUKKERIJEN

N.V. Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag.

BOUW- EN WONINGBUREAUX

Bouwbureau J. van Gemert, Valkenboschkade 277, Den Haag.
Bouwbureau C. Hoogendoorn, Ieplaan 201, Den Haag.
Woningbureau „Actief", Archimedesstraat 41, Den Haag.
Woningbureau W. Hoksbergen, Bezuidenhout 14, Den Haag.
Woningbureau „Meerdervoort", Laan van Meerdervoort 296, Den Haag.

BRANDSTOFFEN

Firma Van Dijk, Nieuwe Haven 366, Den Haag.
N.V. Haagsche Brandstoffenhandel „De Concurrent", Trekweg 84, Den Haag.
J. van Vuuren, Denneweg 67A, Den Haag.

BROODFABRIEKEN

Gebr. ten Hoeve, Wald. Pyrmontkade 2c, Den Haag.

CARGADOORS EN EXPEDITEURS

De Vries & Co., de Ruyterkade 100, Amsterdam.
De Vries & Co., v. Vollenhovenstraat 17, Rotterdam.

COMESTIBLES-DELICATESSEN

Joh. Toet, Aert v. d. Goesstraat 34, Den Haag.

DAMESKAPPERS

Maison Alice, Plein 11, Den Haag.
Au Paradis, Toussaintkade 2, Den Haag.
Maison Neustadt, Bezuidenhoutscheweg 3, Den Haag

DANSINSTITUTEN

Dansinstituut „Henri", Archimedesstraat 64, Den Haag.

DIVERSEN

G. v. Willigen, Havenkade 4, Den Haag

DROGISTEN

Drogisterij „De Boer", Paulus Buysstraat 9, Scheveningen.
Drogisterij de Laan, L. v. Meerdervoort 527, Den Haag.
G. v. d. Gaag, Groenmarkt 27, Den Haag.
G. v. d. Sel, Copernicusstraat 221, Den Haag.
A. de Vries, Kerkstraat 98, Hilversum.

ELECTR. INSTALLATIES EN -ARTIKELEN

P. v. d. Berg, Bankastraat 41, Den Haag.
Van Eijck, 2e Sweelinckstraat 93, Den Haag.
W. G. Scheeres, Hooigracht 1C, Den Haag.
M. Vrolijk, Thomsonlaan 41, Den Haag.
Frans v. Wijk, Vlamingstraat 24, Den Haag.
J. Zuiderweg, Nicolaistraat 37, Den Haag.

EMBALLAGE EN EXPEDITIE

A. Rietveld, v. Bijlandstraat 27, Den Haag.

FOTOGRAFEN EN LEVERANCIERS VAN FOTO-ARTIKELEN

Lappöhn, Passage, Den Haag.
Ph. Starke, Hoofdstraat 172, Apeldoorn.

van Confucius, propageerde o.a. *de stichting van een centrale wereldregeering* en *de afschaffing van de familie*. De denkbeelden, die in de hoofden van Jong-China tot rijpheid komen, laten aan driestheid niets te wenschen.

Onrust.

Aan den vooravond van de jongste opleving der communistische propaganda in Ned.-Indië heeft *Z(entgraaff)* in het *Soer. Hbl.* (15 en 16 Juli, 3de bl.) een tweetal artikelen gepubliceerd over den binnenlandschen toestand. Een stemming van ongerustheid onder het publiek in Indië zou de politiek der onrust-verwekkers alleen maar in de hand kunnen werken. Met het *Bat. Nwsbl.* (13, 18 en 19 Juli „Onrust") dringt *Z.* er op aan, dat de Overheid dan ook het hare doet om door de grootst mogelijke openhartigheid het ontstaan van een stemming van onrust tegen te gaan.

Onder den invloed der te *Mekka* door de Russische delegatie op het aldaar gehouden congres ingezette communistische propaganda, is het zaad der Sovjet-principes allerwegen verspreid, zegt *Z.* De Sovjet is er in geslaagd de pan-Islamitische actie, welke sinds den vrede van Versailles geleidelijk krachtiger is ingezet, te stimuleeren en aan haar belangen dienstbaar te maken. Het voor Indië onmiddellijk waargenomen resultaat is de omzetting der *Partij Sarikat Islam* in eene, doelbewust op vrijmaking van Indië van een niet-Mohammedaansche Regeering aansturende partij. Hiertoe dient de overal geculporteerde bewering: dat onze Regeering vijandig zou staan tegenover den Islam, waardoor bij de massa der Mohamedaansche bevolking de neiging wordt gewekt, door een strijd, welke slechts het karakter kan hebben van den *„djihad"* (heiligen oorlog) dit Land vrij te maken van overheersching en te brengen onder zuiver Mohamedaansch bewind. Deze actie is vooral gevaarlijk in streken met eene streng Mohammedaansche bevolking. Men kan ten opzichte van Minangkabau niet voorzichtig genoeg zijn. Op Java dreigt zeker geen oogenblikkelijk gevaar. *Wij staan voor een beweging van oneindig grooter beteekenis dan eenige andere in eene zeer lange periode van koloniaal bestuur.* Er moge verschil van meening bestaan over het moment van ingrijpen en, in den beginne, over de keuze der middelen, ten aanzien der hoofdkwestie zijn vrijwel allen het eens, en wij wachten met gerustheid af op welke wijze de Regeering het kwaad zal keeren, waartegenover zij zal worden geplaatst. De omstandigheden stellen dezen Landvoogd voor gebeurtensisen, welke onmogelijk zijn te keeren, noch door eenigen vorm van redelijk overleg, noch door het eerlijkst aangeboden vertrouwen, noch door de meest welwillende behandeling van iederen Inlander, die van goeden wil is. Hij staat hier voor eene beweging van grooten omvang en diepte, geboren uit de schokken, welke geheel Azië doortrillen en die niet vatbaar is voor een compromis. Hij die door het lot wordt bestemd in tijden als deze op den Buitenzorgschen troon te zetelen, zit in het hart der groote koloniale tragedie.

Te veel intellect. Voor den post van hulpschrijver te Solo (*f* 25 p. m.) zijn meer dan 250 candidaten, waaronder een groot aantal met einddiploma Mulo. Waar al dat intellect op den duur moet blijven, is *De Loc.* en de *Deli Crt.* (18 Juli) een raadsel, maar dit verschijnsel zal h.i. de ideeën van Moskou wel helpen bevorderen.

Het vertrouwen in den Europeaan.

Wat eigenlijk van veel grooter belang in de koloniale Indische samenleving is dan het zoo veel besproken vertrouwen in de Regeering, dat is — betoogt de *Deli Crt.* (23 Juli) — *het vertrouwen in den Europeaan.* Zelfs in een land als Atjeh heeft men merkwaardige voorbeelden van vertrouwen in den Europeaan en de gunstige gevolgen van dien, juist voor de verhouding tot Bestuur en Regeering. Dit voorbeeld geldt a fortiori voor andere streken van den archipel en daar ligt meteen *de groote plicht en de groote taak van den Europeaan*, die in deze landen werkzaam is.

De tijd heeft ook daaraan door onzen eigen menschelijken invloed geknaagd. Europeesche mannen en vrouwen hebben hier hun eigen invloed ondermijnd door het leven dat zij leidden, en de toenemende „ontwikkeling", met filmen, auto's en kranten, heeft aan zelfs de eenvoudigste bevolking wel geleerd, dat er bij nadere beschouwing weinig overbleef van de moreele superioriteit, die zij oorspronkelijk uit respect voor de macht, bij den Europeaan heeft verondersteld. Toch blijft er, hoeveel ook ver- loren is gegaan, veel te redden over en nog al- heeft de Inlandsche bevolking, in de normale om- standigheden, respect voor den Europeaan, die rech- tig en eerlijk zijn weg gaat en die zoowel voor als voor de Inlandsche bevolking een voorbeeld van een rechtschapen levenswandel. De eenvou- Oosterling uit kampong of desa prefereert ver een strengen chef, van wien hij weet, dat hij beslissing kan nemen en doorzetten ook. Met overgave kan de eenvoudige man zich aan die lei- ding overgeven, terwijl hij geenszins gelukkig gemaakt door den leider, die af en toe aan hem keuze laat of die hem vraagt wat hij voor zou verkiezen. Dat maakt hem onzeker en en het leidt meestal tot het antwoord „apa soeka". Daarom is het voor Bestuur en Regee- in Ned.-Indië van zoo groot gewicht, welke po- de Europeaan als leider in dit Land inneemt. al onze groote bedrijven, zoowel op industrieel op landbouwgebied onder leiding van Europ- staan, daar oefenen zij in dit verband een buiten- wonen invloed op de bevolking uit. En het vertr- wen, dat zij den Oosterling weten in te boeze- is van groot voordeel voor de Regeering in de vulling van haar taak. Groote mannen, als in de Preanger en *Teun Ottolander*, om maar paar voorbeelden te noemen, die voor den Inlan- een patriarch zijn geworden, hebben in hun om- ving een buitengewonen invloed geoefend op mentaliteit van de bevolking en daarmee werk onschatbare waarde verricht voor Bestuur en geering van deze landen. Als de Inlander weet, hij zijn Europeeschen werkgever ten volle vertr- wen kan, dat hij niet tekort wordt gedaan op loon, dat hij een rechtvaardige en vriendschap- lijke behandeling ondervindt, in moeilijkheden ziekte een steun, die hem niet in den steek dan is dat van groote beteekenis óók voor de po- sitie van onze Regeering. Hoe weinig wij dan de mentaliteit en de ziel van den Oosterling vers- en hoe vele teleurstellingen men ook, ondanks beste bedoelingen, moet boeken in dien om- vast staat, dat een goed, dat is een streng rechtvaardig, werkgever hier in dit Land groot nut doet als een voorbeeldig ambtenaar, welke afdeeling ook, belangrijk vooruit bren-

Maar — zoo besluit de *D. C.* — wij weten hoe ernstig in dit opzicht — alweer in het algem- — tekort wordt geschoten. Hoeveel Europeanen nota nemen van hun Inlandsche omgeving, hun langens en wenschen nooit leeren, haar bijna misverstaan om van eenig begrip van het inner- wezen maar niet te spreken. Er is naar wij vree- in dit opzicht maar weinig te veranderen. Het hier om aanleg en gemoed. Dat is ingeboren en niet gemaakt worden. Alleen kunnen zij, die teekenis van dit vraagstuk voor onze omgeving meteen voor de toekomst van dit Land versta- hun uiterste best doen om door hun eigen houd- veel goed te maken wat anderen verknoeien en derven. *Om het vertrouwen in den Europeaan.*

Hernieuwde verzetsbeweging.

Te Bandoeng is een vrij omvangrijke organis- ontdekt, die blijkbaar de P. K. I. moest vervan- en hoofdzakelijk onder de militairen werkte, zij, blijkens het aantal gearresteerde soldaten, langrijken aanhang heeft verworven. De *Java-B* (19 Juli), het *Bat. Nwsbl.* (19 Juli) en de teleg- men in *de Deli-bladen* geven uitvoerige bijzonder- heden. In den Volksraad verklaarde de oud-gen- *Van der Weyden* den 19en Juli, dat de gebeurte- sen te Bandoeng geen aanleiding zijn tot min- vertrouwen in het Leger. Ook *De Sum. Post* Juli) gelooft dat de Menadoneesche militairen hun werk en in hun optreden in moeilijke omst- digheden bewijzen hebben afgelegd — en steeds afleggen — van hun betrouwbaarheid en wijding, waaraan niets wordt afgedaan door laakbare houding van enkelen hunner.

Wij vestigen de aandacht op het *Soer. Hbl.* (9 Juli, 2de bl. „Het Regeeringsantwoord", *v.L.*; 14 Juli, 3de bl. „Van Welvaartspolitiek" *Z.*; 3de bl. „De ziel van het Oosten", Z.), de *Java-B* (13 Juli „Sloopers"), het *Bat. Nwsbl.* (16 en 18 Juli „De herziening der Staatsregeling"; en de *Deli Crt.* (18 Juli „Te wapen"; 19 Juli „De greep naar macht"; 20 en 21 Juli „De wijziging der Staatsrege- ling; 23 Juli, 2de bl. „Chineesche jongelui, die naar China trokken").

...Regeering over de positie der Suikerindustrie.

...dagbladen (o.a. het *Bat. Nwsbl.* 13 t/m. 19 ... vervolgen de verslagen en overzichten van den ...raad. In den Volksraad somde de regeerings...chtigde voor Landbouw, Nijverheid en Handel, ...eer *Rutgers*, de volgende *bezwaren op tegen* ...*oprichten eener gouvernementssuikerfabriek* ...14 Juli): De bezwaren tegen een gouverne...suikerfabriek als winstbedrijf zijn zoodanig, ...het anders dan kan worden ontraden, daartoe ...te gaan. Spr. zet de bezwaren nog nader uit... Ten eerste wat betreft de gesteldheid der gron... Een nieuwe fabriek op Java zou een zeer groot ...behoeven, het transport vormt dus een be...rijken factor. Geaccidenteerde terreinen vallen ...delijk buiten beschouwing. Ook de voorziening ...beidskrachten levert bezwaren. Voor een ren... bedrijf is een suikerfabriek gebonden aan een ...ruime arbeidsmarkt, aangezien de arbeids...n een belangrijken factor vormen. Spr. be...voorts, dat het gewenscht is, dat het Gouver...ent voor deze industrie als onpartijdig arbiter ...uden blijft; zoodat het daarom niet gewenscht ...t de Regeering dit bedrijf zelf ter hand neemt. ...olgens wijst hij op den gunstigen invloed door ...uikercultuur geoefend op de economische posi... der bevolking. Om het ingrijpend belang der be...ng bij de suikerindustrie is 't gewenscht, dat ...egeering een volkomen neutraal standpunt ...mt. De kapitaalsuitgaven becijfert spr. op 30 ...0 millioen. Blijkens de rentabiliteitsgegevens ...het cijfer der rentabiliteit om en bij de 8 pCt. ...winstmarge is klein. Bovendien heeft men reke...te houden met de onvoldoende stabiliteit der ...erindustrie, door het beperkte afzetgebied. Java ...t zijn afzetgebied buiten Azië bijna geheel zien ...wijnen en heeft geen kans voor herwinning, ...ijl voor de naaste toekomst West-Indië via ...n op de Japansche en Chineesche markt als een ...chte mededinger verwacht kan worden. Om al ...redenen is het entameeren van een gouver...ents-suikerfabriek ongewenscht.

...het *Soer Hbl.* (9 Juli, 3de bl.) bespreekt de heer ...graaff het artikel van den ass. res. Suermondt ...Kol. Stud." over „*Ontvoogde suikerindustrie*".

II. UIT DE INHEEMSCHE EN CHINEESCHE PERS.

Over de Zending in Indië.

...het Javaansch-nationalistische blad *Sedijo* ...to Djokja komt over dit onderwerp een be...wing voor. Schrijver zegt dat de Vorstenlan...op Java vroeger verboden terrein waren voor de ...ing, omdat men daar reeds een godsdienst had, ...den Islam, doch door de handigheid der zende...n is het hun toch gelukt in de Vorstenlanden ...te dringen. De santri's (Moh. theologische stu...nemen hier geen genoegen mede, doch de Chris...storen zich daar niet aan. Zij hebben subsidies ...gen omdat ze op de hoogte zijn van de desbe...nde bepalingen en bovendien worden die be...lingen voor beide categorieën van godsdienst...ars niet op dezelfde wijze toegepast. Gelukkig is ...merkt schrijver op, dat de Hooge Regeering aan ...voorlingen nog wat gunsten heeft willen verlee... anders zouden zij geheel machteloos worden. ...rts legt hij uit dat het Christendom in Indië ...wordt door twee corporaties, de Protestant...zending en de Katholieke Missie. Waar de eene ...terrein heeft gewonnen, mag de andere niet ..., maar als dat intusschen toch eens wèl ge...gaan beide corporaties met elkaar wedijveren ...ergie of in hulpbetoon aan het volk, o.a. door ...oprichten van scholen en ziekenhuizen.

...gel is dus dat beide zendingen elkaars arbeids...eerbiedigen, doch zij zien er geen been in om ...in het gebied van andere godsdiensten te drin...hetgeen schrijver hebzuchtig en onrechtvaardig ... Zij moesten dat niet doen, doch de toestand ...erkelijk dat de zending ook vasten voet tracht ...rijgen in streken waar de Islam of het Boeddhis...s gevestigd zijn. De verbreiders van den Is...en het Boeddhisme voelen hun onmacht tegen...de actie der zendelingen en missionarissen, om...ze minder flink zijn en minder dicht staan bij ...dessa's" (bedoeld worden zeker de bevoegde ...riteiten), maar ze laten zich toch niet ontmoe-

Geschiktheid voor bestuursbetrekkingen.

Een schrijver in het blad *Sipatahoenan* (orgaan Ver. Pasoendan te Tasikmalaja), knoopt een beschouwing vast aan een mededeeling van den Landvoogd op de laatste persaudiëntie, dat de moeilijkheid van de toevoeging van personeel aan de Regenten hierin gelegen is, dat men goed onderlegd personeel moet hebben, met verantwoordelijkheidsgevoel, waaraan de Regenten werk zouden kunnen overlaten enz. Schrijver merkt op dat het hem nooit ter oore is gekomen dat een Regentschapssecretaris slecht werk levert of geen verantwoordelijkheidsgevoel heeft. Het is te begrijpen dat men in het begin fouten kan maken, maar daarom is het, dat de Provincie een inspecteur beschikbaar stelt om aan de secretarissen leiding te geven en hen te leeren. Men zal bovendien na een jaar of wat toch wel vanzelf de noodige bekwaamheid krijgen en behoeft voor die betrekking toch geen doctor of meester in de rechten te zijn.

Wat het verantwoordelijkheidsgevoel aangaat, zegt schrijver, dit is niet iets specifiek uitheemsch, maar hangt van den persoon zelf af. Hij vermoedt dan ook dat het hier geen kwestie is van gebrek aan verantwoordelijkheidsgevoel, doch van werkkracht en zou gaarne zien dat hiernaar een onderzoek werd gehouden.

Men zal straks nog zeggen dat ook een Wedana, Patih, ja zelfs een Regent Europeaan moet zijn. Wat blijft er dan over voor den Inlander? Schrijver zegt, dat als hij op bedoelde pers-audiëntie tegenwoordig was geweest, hij verklaard zou hebben: „Aangezien *goed* regeeren niet is een kwestie van geweldige theorethische geleerdheid, doch 't voornamelijk aankomt op degelijke kennis van het zieleleven der geregeerden en op het van liefde en toewijding voor hun belangen kloppend hart... en waar er onder de Wedana's en Patih's naar mijn bescheiden meening velen zijn die geacht kunnen worden de noodige theoretische kennis te bezitten...., zou ik, Excellentie, willen vernemen of de Regeering het oogenblik niet gekomen acht om de controleurs door genoemde functionnarissen te vervangen."

Merdeka.

Dit is de naam van een in Mei l.l. door de International Student-club, een vereeniging van studenten aan de Azhar-universiteit te Caïro, opgericht blad in de Maleische taal en in het Latijnsch letterschrift. Het zal streven naar waarheid en reinheid, ter vermeestering van de vrijheid van Indonesië en het Maleische Schiereiland.

De redacteur Alimoeddin Fahir zegt in een inleiding o.m. dat het eigenlijk niet gepast is voor nog studeerende jongelieden, om een blad uit te geven en te redigeeren, doch dat zij daartoe gedreven werden door het hooren en denken over toestanden waaronder de verdrukte volken gebukt gaan, die uitgezogen en onderdrukt worden door de kapitalisten van de wereld, speciaal door het overdenken van de ellende geleden door het volk van Indonesië, dat voortdurend uitgezogen en verdrukt wordt door de wreede imperialisten. Hij zegt dat daar in den laatsten tijd nog is bijgekomen de buitengewone wijze waarop de verdrukkers hun rol hebben gespeeld tegenover Indonesië en in het bijzonder tegenover de betrokkenen in den opstand, nu kort geleden door het volk tegen de machthebbers gepleegd als een krachtproef voor de vermeestering zijner rechten uit de handen dier hebzuchtige lieden.

In deze inleiding wordt ook afgegeven op Tjokroaminoto, naar aanleiding van diens in het blad Soeara Perdamaian gepubliceerde meening over de doodstraf. Schrijver zegt dat deze „kiai" zonder eenigen schroom koran-uitleggingen heeft verdraaid en veranderd, met de bedoeling om de doodstraf te doen toepassen op de leiders van het verdrukte Indische volk, dat de vreemdelingen uit het vaderland verdrijven wil.

In een noot wordt medegedeeld dat de redactie toen dadelijk een telegram aan den G. G. te Buitenzorg heeft afgezonden met het verzoek om de doodstraf niet toe te passen.

De studenten te Caïro.

In dit eerste nummer van *Merdeka* komt ook een artikel voor, waarin beschreven wordt de houding der te Caïro studeerende Indonesische jongelieden. Schrijver wijst op den steeds wassenden ijver om zich te organiseeren op den grondslag van het ware nationalisme en op de oprichting van hun vereeniging Djamijah Chairijah, waarop gevolgd is de uitgifte der bladen Seroean Azhar en Merdeka. Hij

LIJST VAN ADRESSEN

ten behoeve van Repatrieerenden

(Vervolg).

GARAGES

Garage Havro, Kanonstraat, Den Haag.
Garage Jansen, Rijks Straatweg 773, Wassenaar.
Garage Kinsbergen, Nieuwstraat 59, Apeldoorn.

GASFORNUIZEN

American House, Anna Paulownastr. 21, Den Haag.

GLAZENWASSCHERIJEN

N. V. Cemsto, Hunsestraat 39, Den Haag.

GRAMOPHONE-HANDELAREN

L. Zwaal, Regentesselaan 24, Den Haag.

GROENTEN EN FRUIT

J. Eversmann, Edisonstraat 139, Den Haag.

HAARDEN

J. Snoeck, Zeestraat 51, Den Haag.

HEEREN-MODEARTIKELEN

J. Huizer, Thomsonplein, Den Haag.
Kalker's Modemagazijnen, Kalverstraat 100, Amsterdam.
W. F. Meijer, Hoofdstraat 93, Apeldoorn.

HOEDEN

Kalker's Modemagazijnen, Kalverstraat 100, Amsterdam.
Maison de Ruit—v. d. Waag, Charl. de Bourbonstraat 27, Den Haag.

HOTELS, PENSIONS ENZ.

American Hotel, Amsterdam.
Vacantiehuis „Den Lindenhof", Vierhouten.
Grand Hotel des Pays Bas, Groote Markt, Arnhem.
Hotel-Rest. de Twee Steden, Buitenhof, Den Haag.
Hotel-Rest. Duinoord, Sweelinckplein, Den Haag.
Rusthuis Eigen Sfeer, v. Boetzelaerlaan 205, Den Haag.
Pension Evesto, Nassaulaan 2B, Den Haag.
Hotel des Indes, Weltevreden.
Hotel Pension Insulinde, Bankaplein 2, Den Haag.
Rusthuis Zr. Kersloot, Esschenlaan 86, Rotterdam.
Pension Patria, Lindenheuvel 2, Hilversum.
Pension Petronella, G. Reynststraat 36, Den Haag.
Hotel Promenade, Oude Schev. weg 21, Den Haag.
Pension Strikwerda, 76 J. v. Oldenbarneveldtlaan, Den Haag.

HUISHOUDELIJKE ARTIKELEN

Frans van Wijk, Vlamingstraat, Den Haag.

INDISCHE UITRUSTINGEN

Firma Kalker, Kalverstraat 100, Amsterdam.
W. F. Meyer, Hoofdstraat 93, Apeldoorn.

INRICHTINGEN VAN ONDERWIJS

Chr. Lyceum, Zeist.
Christelijk Lyceum, Emmakade 43, Haarlem.
De Vrije School, v. Speykstraat 46, Den Haag.
Instituut Schoevers, Stadhoudersplein 3, Den Haag.

JUWELIERS

Begeer, v. Kempen en Vos, Noordeinde, Den Haag.
Jedelo, Noordeinde 100, Den Haag.

KIPPENVOER

Verboog, Waalsdorperlaan, Den Haag.

KLEEDINGMAGAZIJNEN

Kleedingmagazijn P. v. d. Brul, Veenestr. Den Haag.

KRUIDENIERSWAREN EN COMESTIBLES

A. W. M. Polders, Franklinstraat 78, Den Haag.

LUXE ARTIKELEN

J. A. Schlette, Willem de Zwijgerlaan 50, bij Fred. Hendriklaan, Den Haag, Telefoon 50888.

MANUFACTURENHANDEL

Iserief & Co., Veenestraat 16, Den Haag.
Wisbrun & Liffman, Veenestraat 35, Den Haag.

METAALWAREN

A. Frieling, Schalkburgerstraat 381, Den Haag.

MEUBILEERINGEN

Het Smyrna Tapijtenhuis, Ampèrestraat 30, Den Haag.
C. v. Moorsel, J. Hendrikstraat 9, Den Haag.
Jungschläger, Cillierstraat 37, Den Haag.
A. Okhuysen, Obrechtstraat 474, Den Haag.
W. J. M. Simonis, Groenmarkt 34, Den Haag.
Firma Segaar, Spui 218/Thomsonlaan 93, Den Haag.
Schöder & Co., Groenmarkt, Den Haag.

MOTORHANDELAREN

Holland Motor- en Rijwiel Comp., W. de Withstraat 68, Den Haag.

vertelt hoe ook de in Nederland wonende Indonesische jongelieden ter weerlegging van de leugens der Hollanders, propaganda-artikelen en bekendmakingen verspreiden in verschillende talen. De voorzitter van bovengenoemde vereeniging ontving van die jongelieden een in het Engelsch gestelde bekendmaking, waarin de oprichting in Nederland werd bericht van een „Indonesian Information-bureau and Press-agency", bestemd om de reinheid van het streven der Indonesiërs en de onrechtvaardigheid der Hollanders aan de volken van Europa en Amerika bekend te maken.

De Indonesische studenten voelen het als een plicht om in Cairo een dergelijk comité te vormen, ten einde de onrechtvaardigheid der Hollanders ook bekend te maken aan alle Arabisch sprekende volkeren, van Marokko tot Perzië toe.

Het blad Merdeka voelt daarom ook de plicht om uit de verte de landgenooten op te wekken zich te vereenigen in een eensgezinde organisatie, met het nationalisme als geloof, tot een leger van ongeveer 50 millioen soldaten, die elk voor zich de eer van het vaderland willen verdedigen. Schrijver merkt hierbij op dat de Nederlanders, alles bij elkaar daar slechts 6 millioen tegenover kunnen stellen.

Men wanhope niet, de vrijheid zal verkregen worden.

De hoofdredacteur van meergenoemd blad *Merdeka* te Cairo, Zainoeddin, schrijft in het eerste nummer een artikel onder genoemd hoofd, waarin hij begint met te betoogen dat het niet alleen enkelingen en ontwikkelde mannen zijn in Indië, die de imperialisten kennen en een diepgewortelde haat tegen hen koesteren, doch allen, jong en oud, mannen en vrouwen, al zijn ze ook nog te dom om de beteekenis te vatten van de vrijheid en de manieren te weten om die vrijheid te veroveren.

De opstand in Indonesië van einde 1926 is van zeer groote beteekenis en van diep ingrijpenden invloed. De schrijver ziet er het begin in van een arbeid van onschatbare verdienste voor het volk van Indonesië en Malakka. Hij is er van overtuigd dat er geen einde aan zal komen voordat het verdrukkende ras van den geboortegrond weggejaagd is. Dit is niet omdat het zaad van den opstand komt uit een hart vol ruwheid, ontrouw en zucht naar gewin, doch uit liefde voor den geboortegrond en haat tegen de imperialisten, die vijanden, welke het zoo rijke en schoone vaderland op willekeurige wijze regeeren.

Voorts wijst hij er op hoe ook in andere landen, als Marokko, Syrië, Tripoli enz. dergelijke bewegingen plaats vinden en dat de volken daar ook den strijd zullen voortzetten, totdat zij, met opoffering van alles, het land teruggewonnen zullen hebben.

Schrijver zegt verder, dat er oneindig veel beweegredenen zijn in de harten der rasgenooten in Indië en Malakka, voor het doen ontkiemen van haat tegen de regeering en hij wijst er op hoe vóór 1918 de meeste jongelieden geen notie hadden van de politiek en slechts aan mooie kleeren e.d. dachten, doch hoe thans een heele ommekeer valt te constateeren en gezegd kan worden, dat over het algemeen genomen, zelfs de nog onmondige kinderen reeds op de hoogte zijn van de wegen der politiek; dat haat tegen de regeeringspartij bij hen als het ware tot vleesch en bloed is geworden.

De Regenten en andere overheidspersonen schijnen nog niet doordrongen te zijn van de ware beteekenis van de liefde voor den geboortegrond; misschien kennen zij het gevoel wel, maar worden zij door zucht naar gewin er toe gebracht het volk zand in de oogen te strooien.

Schrijver besluit zijn artikel met te zeggen dat door het bovenstaande ieder, die nog geen vaderlandsliefde kent, nu wel tot besef zal komen en eindigt met de verklaring dat men nu duidelijk genoeg weet dat de Indische regeering er maar op los regeert en haar inhalige en verraderlijke natuur botviert op het rijke Indonesië. Hij roept dan uit: „O mijn rasgenooten Indonesiërs, buigt uw hoofd voor de waarheid en bukt niet voor de macht!"

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

De Joden in Suriname.

De heer Fr. Oudschans Dentz deelt ons mede, dat de voordracht welke hij in Januari j.l. heeft gehouden voor de Maatschappij der Nederlandsche Letterkunde te Leiden over het onderwerp: „De kolonisatie van de Portugeesche Joodsche natie in Suriname en de geschiedenis van de Joden-Savanne", bij voldoende inteekening in druk zal verschijnen. Het werkje zal ongeveer 4 vel druks beslaan, verlucht worden met tal van foto's en een kaart en verschillende historische bijlagen bevatten (o.a. een geschiedkundige tijdtafel).

Dr. H. D. Benjamins, oud-inspecteur van het Onderwijs in Suriname en redacteur van de „West-Indische Gids", zal een voorwoord schrijven. De prijs zal bij inteekening ƒ 1.25 bedragen en na verschijning ƒ 1.50. Men kan zijn bestellingen doen bij den heer Oudschans Dentz, Obrechtstraat 1.., Den Haag.

INDIË.

Wajang-klitik op Java.

In het 22 Juli-Nr. van de „Hollandsche Revue" schrijft de heer M. B. Goslings over een „wajang-klitikopvoering op Java". De schr. merkt op dat de *wajang klitik* uit een veel lateren tijd dateert dan de soort van wajang, waarbij de schaduwen van platte *lederen* poppen op een groot, verlicht katoenen scherm worden geworpen, wat het geval is bij de zgn. *wajang poerwo* en de *w. gedog*, tezamen vormende het lederen *schimmen*tooneel, waarbij het naamsverschil van deze twee wajangsoorten alleen berust op een verschil in repertoire. De platte, polychroom beschilderde *houten* poppen van den *wajang klitik* echter, met *lederen* armen, welke door den dalang (vertooner) met behulp van eraan gebonden stokjes, die hij in zijn rechterhand houdt, worden bewogen, bezigt men *nooit* voor het afwerpen van schaduwen op een doek; het publiek ziet de poppen steeds zelf.

Foto's van wajang-kelitik-opvoeringen schijnen over het algemeen maar heel weinig genomen te worden; schr. voegt er twee aan zijn opstel toe. Jammer is het echter dat deze geen *werkelijke* opvoering weergeven en daardoor het noodige leven missen, doch de deskundige toelichting van het ontbrekende door den heer Goslings, vergoedt veel.

Indië. Geïllustreerd Tijdschrift.

Afl. 9 (van 3 Aug.) bevat weder een vervolg van Prof. Dr. A. W. Nieuwenhuis' economische schetsen uit de Inlandsche samenlevingen in Oost-Indië. — Verder het 14e vervolg van „Schetsen en herinneringen van een oud-Ind. officier van gezondheid", waarin diverse ervaringen uit zijn verblijf en reizen in Midden-Sumatra. — Een tweede Bataksche schets handelt over het weven in de Bataklanden. — Dr. Z. Kamerling publiceert onder het opschrift bekende en merkwaardige Indische planten in woord en beeld bijzonderheden over Sagopalmen. — Ten slotte eenige bijzonderheden over de jongste vliegtocht Amsterdam—Batavia v.v.

Natuurkundig Tijdschrift voor Ned.-Indië.

De jongste afl. van dit tijdschrift (Nr. 1—3 van bl. 87) bevat een wetenschappelijke verhandeling over de aardbevingen in de Padangsche Bovenlanden, welke aldaar, vooral op 28 Juni 1926, zulke groote verwoestingen hebben aangericht. Dr. S. W. Visser vermeldt de resultaten van het seismologisch onderzoek (waarbij vele sprekende afbeeldingen), terwijl r. M. E. Akkersdijk uitkomsten publiceert van zijn vulkanologische onderzoekingen.

De heer J. Ch. van Schouwenburg schrijft een bijdrage „Volksverheffing op biologischen grondslag en hoe daartoe in Ned.-Indië te geraken" (Doel van dit schrijven is in Indië te geraken tot de oprichting van een Eugenistisch laboratorium, waarvoor de schr. reeds te voren propaganda maakte in het tijdschr. Kol. Studiën).

Dr. H. J. Berlage Jr. geeft een kort overzicht van het weer in Indië in 1926.

Onder het opschrift „Fragmenta Papuana" een drietal artikelen van Dr. H. J. Lam, waarvan het eerste betrekking heeft op de geschiedenis van het Mamberamo-onderzoek in het algemeen en die van de expeditie 1920—'22 in het bijzonder en het tweede meteorologische gegevens bevat, welke door schr. tijdens die expeditie zijn verzameld. Het derde bevat gegevens over de flora en de vegetatie van het Neder-Mamberamo-gebied (een en ander met vele ill. en kaartjes).

De heer H. J. V. Sody publiceert een lijst van vogels en zoogdieren welke voorkomen in de omgeving van Buitenzorg.

Ten slotte brengt deze zeer belangrijke afl. nog de volgende bijdragen: De ontwikkelingsgeschiedenis der planeten van uit een nieuw gezichtspunt, door Dr. H. P. Berlage Jr. — Totaliteits-radiographie, door Dr. Denis Mulder. — Bewegingen van planten, Lezing van Prof. Went. — Zwaartekrachtsmetingen a/b H. M. onderzeeboot „K. XIII".

Geneeskundig Tijdschrift voor Ned.-Indië.

...3 van deel 67 bevat, naast een aantal bijdra... welke alleen voor medici van belang geacht ...n worden, nog eenige artikelen, n.l.: Gezond...stand en sterfte der kinderen op de cul...dernemingen ter Sumatra's Oostkust aan... bij het Serdang Doctor Fonds gedurende het ...26, door Dr. E. Smits. — De vereeniging ter ...ng der lepra in Ned.-Indië, door J. D. Kä... Het zenuwlijden der blanken in de tropen, Dr. F. K. G. van Loon.

Indisch Militair Tijdschrift.

...den inhoud van jaarg. 1927, No. 7. De ver...nde en beveiligende taak van de divisie-cava... nader uitgewerkt, door M. Thomson. — De ...eelsvoorziening bij de luchtvaartafdeeling, B. van Lent. — Bouwkunde voor den officier, met den geniedienst, door J. B. A. Bruning ...teekeningen). — Eenige algemeene beschou...n over den gasoorlog door Dr. H. J. van Gif... A. Gottschal (slot). — De organisatie van ...biele artillerie van het Indische leger, door Lagerwerf. — Bevordering der rechtskundige ... van officieren. — Politiek overzicht, door B. (met kaart).

De Indische Culturen.

...fdzakelijke inhoud van No. 14 (15 Juli '27). ...twikkeling van de erfcultuur, door Ir. E. de (vervolg). — Klassificatie van de suikerriet...teiten volgens E. W. Brandes. — Bevruchting ...n kokospalm. — Rubber i. Zuid-Indië, door H. Ashplant. — Over de bodemverzorging op ...ondernemingen in het Zuid-Aziatische cul...gebied (vervolg), door L. W. Weddige. — De ...atie van synthetische stikstofmeststoffen. — ...ieuwe Suikerconventie.

De Indische Mercuur.

... 33 (17 Aug.). Nieuwe werkwijze bij de be...ng van rietvariëteiten, door Dr. H. C. Prinsen ...gs. — De scheepvaart op West-Afrika en ...Indië in de 18e eeuw, door J. Hudig Dzn. ...eking). — Internationale koloniale tentoon...ng 1929, Parijs—Vincennes. — De bevolkings... en import van werkkrachten (ontleend aan ...lg. Handelsbl.). Suriname en Curaçao (Mede...gen ontleend aan het verslag van de Kamer Koophandel te Rotterdam). — Petroleum-poli... Ned.-Indië. — Kultuurberichten. — Kleine ...eelingen. — Financieele berichten en versla...zoomede de overige wekelijksche rubrieken. — ...fd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut een opgave van recente literatuur over eco...sche zaken, arbeidsvraagstukken, nijverheid, ...offen, enz.

Inter-Ocean.

...fraai geïll. April afl. brengt o.a. een artikel ...n heer S. Reitsma, getiteld: Bandoeng's twen... birthday. — Mevr. M. A. Reitsma-Brutel Rivière beschrijft hare indrukken van een reis ...d-Sumatra. — Het supplement bevat schitte... afbeeldingen van den Bromo en omgeving ...va, met verklarende onderschriften.

De huidenhandel op Java.

...het laatste Nr. van het orgaan van de Amster...sche Huidenclub komt van de hand van F. J. H. een artikel voor over den huidenhandel op ... De in het onderwerp belangstellenden kun...n overzicht van het art. raadplegen in de ...t. van 18 Aug. (Avondbl. C.).

...lezen daarin dat verrotte en daardoor niet ...uitvoer geschikte huiden wel door de bevolking ...n geconsumeerd! „De uitschotsoorten wor...in het algemeen niet uitgevoerd. Ten deele is ...een raadsel wat ze daarmee doen, ten deele ...r worden ze verwerkt tot een eetbare massa ...ij de rijsttafel geconsumeerd wordt, en er dan ...t als opgebakken aardappelen, luchtig en cro... en zeer goed eetbaar. Die nog niet zoo hee...l verrot of onbruikbaar zijn, worden door ...landsche looierij nog verwerkt."

* * *

...istiek van de intergewestelijke handelsbewe... der buitengewesten over het 2e halfjaar 1926. ...deelingen van het Centraal Kantoor voor de ...tiek, No. 47).

...aezoicum (?) in Sarawak en Britsch Noord-..., door Ir. L. H. Kool (De Mijn-ingenieur, ...'27).

Djatihout als locomotief brandstof, door Ir. K. Gartner (De Ingenieur, 13 Aug. '27).

East-monsoon forecasting in Java, by Dr. H. P. Berlage Jr. (Verhandelingen Kon. Magn. en Meteorol. Observatorium te Batavia, No. 20).

Verslag betreffende het spoor- en tramwegwezen in Ned.-Indië over 1925 (elfde verslag). (Weltevreden, Landsdrukkerij).

Handboek voor verlofgangers (Vereeniging van Indische Verlofgangers), zesde uitgave, 1927. (Geïllustreerd). (Den Haag, N.V. Ned. Ind. Uitgevers-Maatschappij).

Het bevolkingsvraagstuk op Java (De Vrijheid, 17 Aug.).

Catalogus van academische geschriften in Nederland en Nederlandsch-ndië verschenen. 3e jaargang 1926. (Utrecht, Nederl. Ver. van bibliothecarissen). (Amsterdam, Centraal Boekhuis).

Pictoral history of civilization in Java, bij Dr. W. F. Stutterheim, Translated by Mrs. A. C. Winter-Keen. (Weltevreden—Leiden, G. Kolff en Co.).

Coöperatie in Nederlandsch-Indië, door L. A. de Waal. (De Opbouw, 15 Aug. '27).

Verslag omtrent den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Ned.-Indië over het jaar 1926. (Weltevreden, Landsdrukkerij).

De Compagnie voor het eerst op Java, door A. Weréműs Buning. (De Ind. Verlofganger, 19 Aug. 1927).

Suriname.

De West van 8 Juli schrijft:

De ingenieur Wolvekamp is onlangs teruggekeerd van zijn verkenning in Boven Suriname. Door den hoogen waterstand was het niet mogelijk gesteente ontsluitingen te treffen, zoodat het geologisch onderzoek tot nog toe vruchteloos is gebleven.

De heer Wolvekamp heeft zijn maatschappij telegrafisch geadviseerd om den knoop door te hakken en te beginnen met diepboringen. Hij mocht op dit advies eenige dagen geleden een bevestigend antwoord ontvangen. Eind Augustus zal de heer Koker te Paramaribo terugkeeren, in gezelschap van een booringenieur en het noodige boormateriaal.

De heer Wolvekamp zal de komst van den booringenieur afwachten.

* * *

Over de bauxiet-onderneming „Ongelijk" schrijft *De West* van 15 Juli:

De onder leiding van den heer Fairweather alhier opereerende bauxiet-onderneming „Ongelijk" heeft dezer dagen machinerieën aangevoerd voor het verbrokkelen, wasschen en drogen van het product. De machinerieën, die reeds naar het placer in het Para-district vervoerd zijn, hebben een capaciteit voor behandeling van honderd ton bauxiet per dag. Zij worden door een stoommachine in beweging gebracht. Na de voorloopige verschepingen, die tot dusverre meer het karakter van proefzendingen hadden, hoopt men de volgende week met de eigenlijke exploitatie een aanvang te maken.

Men rekent voorloopig op een gemiddelde productie van 75 ton per dag.

De onderneming werkt op dit oogenblik met een personeel van ongeveer 90 man, waaronder een twintigtal ambachtslieden en een zeventig arbeiders voor het eigenlijke mijnwerk en het transport.

De bauxiet wordt in ponten vervoerd naar een punt genoemd Loading Station aan de monding der Para-doorsnede, waar de noodige inrichtingen zullen worden gemaakt om met zeeschepen de bauxiet te kunnen afhalen.

„Ongelijk" werkt vrijwel uitsluitend met arbeiders uit de Para, die des avonds terugkeeren naar hun woning, zoodat er weinig woningen behoeven te worden gebouwd op de onderneming zelve.

De heer Fairweather verklaarde ons, dat het aanbod van werkkrachten tot dusverre ruim voldoende is en dat hij tevreden is over het Para-werkvolk. De reputatie dat dit volk lui is, is zijns inziens onverdiend.

Wanneer de installatie op het placer voltooid is, zal de ingenieur Mr. Collester, die met de leiding van een en ander belast is, terugkeeren naar de Ver-

Aan de Leden van „Oost en West"

Het bestaan van het „Koloniaal Weekblad" is, dit behoeft geen betoog, een levensbehoefte voor Uw vereeniging.

Op twee manieren kunt U het orgaan steunen:

1°. door de adverteerders, die Uw weekblad helpen financieren, met Uw inkoopen te bevoordeelen en daarbij den naam van het blad te vermelden,

2°. door Uw leveranciers aan te sporen in Uw orgaan te adverteeren, of door onzen reiziger bij Uw leveranciers een introductie te verschaffen.

Mogen wij op Uw medewerking in deze rekenen?

DE UITGEEFSTER.

LIJST VAN ADRESSEN

ten behoeve van Repatrieerenden

(*Vervolg*).

MUZIEKHANDELAREN
Ph. Kruseman, Noordeinde 91, Den Haag.

OPTICIENS
P. W. Hiele, L. Jansstraat 27, Utrecht.
C. v. Monsjou, Valkenboschplein 19, Den Haag.

PASSAGE-BUREAUX
Crans & Co., Plein 22a, Den Haag.
De Vries & Co., Dam 6, Amsterdam.

PARAPLUIE-MAGAZIJNEN
Kalker's Modemagazijn, Kalverstr. 100, Amsterdam.
A. Querelle, Schoolstraat 10, Den Haag.

PARFUMERIEEN
A. C. Kruller-Pel, Fred. Hendrikl. 258, Den Haag.

PIANOHANDELAREN
G. Elshove, L. v. Meerdervoort 427, Den Haag.
L. Jacobi, Regentesselaan 123, Den Haag.

POELIERS
P. van Beek, Spui 181a, Den Haag.

PORSELEIN EN AARDEWERK
C. Hoying, Spuistraat 20, Den Haag.

POSTZEGELHANDELAREN
J. K. Rietdijk, L. Poten 15a, 's-Gravenhage.
G. Rootlieb, Heerengracht 8, 's-Gravenhage.

RECHTSKUNDIG INCASSO- EN DETECTIVE-BUREAU
v. d. Geer, W. de Withstraat 79, Den Haag.
„Hilvers", Westeinde 235, Den Haag.

RESTAURANTS
Rest. Duinoord, Sweelinckplein, Den Haag.
W. F. Klink, Wagenstraat 109a, Den Haag.
Rest. Promenade, Oude Schev. weg 21, Den Haag.
Rest. de Twee Steden, Buitenhof, Den Haag.

SCHOENMAKERS
A. J. Linneweever, Westeinde 32a, Den Haag.

SIGARENHANDEL
F. H. C. Vlietstra, Fahrenheitstraat 224, Den Haag.

STAALWAREN
J. A. Schlette, Willem de Zwijgerlaan 50, bij Fred. Hendriklaan, Den Haag, Telefoon 50888.

STOOMERIJ EN OPPERSERIJ
Snel Opperserij A.S.O., Azaleastr. 126, Den Haag.

STOOMVAARTLIJNEN
Kon. Paketvaart Mij., Amsterdam.
Rotterdamsche Lloyd, Rotterdam.
Stoomvaart-Mij. Nederland, Amsterdam.

STUCADOORSWERKEN
L. Ph. Bisschops, Sassenheim.

TANDARTSEN
Jac. Schiff, Stadhoudersplein 102, Den Haag.
A. J. M. v. d. Sprong, Laan van Meerdervoort 426, Den Haag.
J. van Veen, Weimarstraat 27, Den Haag.

TEHUIZEN VOOR KINDEREN
Kl. Opvoedingstehuizen, Pr. Mauritsplein 23, Den Haag.
H. Lenstra, Hoofdweg 53, Amsterdam.
Tokuni, Amersfoort.
Zandbergen, Amersfoort.

TEHUIZEN INDISCHE BEDIENDEN
Persinggahan, v. Boetselaerlaan 2, Den Haag.

TOKO'S
Toko Bogor, Suezkade 12—12A, Den Haag.

TRICOT-GOEDEREN
Iserief & Co., Veenestraat 16, Den Haag.

UITZENDING VAN DINERS
Maison Blom, 2e Schuytstraat 77, Den Haag.

VEILINGZALEN EN VERKOOPHUIZEN
Kunstzaal Erica, Oude Schev. weg 25, Den Haag.
Verkooplokaal Pot, Gr. Hertoginnelaan 103, Den Haag.

VERMAKELIJKHEDEN
Dierentuin, Benoordenhoutscheweg, Den Haag.
City Theater, Veenestraat, Den Haag.

VERVERIJEN
Lederverffabriek „De Admiraal", Amsterdam.

VERZEKERINGEN
's-Grav. Rijwielverz. Mij., Conradkade 56, Den Haag.
Onderl. Levensverz. Eigen Hulp, Kortenaerkade 3, Den Haag.

VLEESCHHOUWERIJEN
H. J. M. van Duyne, Keizerstraat 165, Scheveningen.
P. van 't Riet & Zn., Obrechtstraat 177, Den Haag.
Verwoerdt, Heerenstraat 11, Voorburg.

WASCH- EN STRIJKINRICHTINGEN
Gebr. Smeele, Haagweg 499, Loosduinen.

eenigde Staten, vermoedelijk reeds de volgende maand.

* * *

In *De West* van 19 Juli een mededeeling dat het hoofdkantoor te New York besloten was tot liquidatie van de katoen-onderneming in Nickerie. In het nummer van 29 Juli lezen wij dit nader bericht:

„De pogingen die van hieruit zijn aangewend, om de voortzetting van de Katoen-onderneming in Nickerie te verzekeren, hebben reeds een aardig succes opgeleverd. In ieder geval staat nu reeds vast, dat het bedrijf zal worden voortgezet tot den volgenden oogst, dat is dus tot October of November."

* * *

De West van 19 Juli schrijft:

„Het s.s. Kangean, kapitein Bleeker arriveerde na een voorspoedige reis van 42 dagen (de boot vertrok 6 Juni van Batavia) via het Suezkanaal, gistermorgen aan Braamspunt. Twee koloniale schepen waren uitgezonden ter afhaling der immigranten, wier ontscheping vlot van stapel liep.

Van Java vertrokken 509 mannen, 415 vrouwen en 18 kinderen. Onderweg overleden 3 vrouwen en 1 man, (een man en een vrouw sprongen over boord) terwijl een der Javanen wegliep. Er vond 1 geboorte plaats, zoodat in Suriname aankwamen 938(?) koppen.

De gezondheidstoestand was zoowel op reis als bij aankomst uitstekend. Met de geneeskundige leiding op reis was belast dr. Heerke.

Het physiek van de aangekomen immigranten is zeer bevredigend. Het meerendeel is afkomstig van midden-Java. Dank zij de bemoeiingen van ons immigratie-departement gelukte het ditmaal ook een aantal gehuwde paren (in totaal 28) over te krijgen, wat van belang wordt geacht voor het gehalte der immigranten.

De Kangean vertrok 18 Juli weder, om via New York terug te keeren naar Indië."

* * *

In ons vorig nummer schreven wij:

....„Toen de Ondernemersraad voor Suriname met zijn rekest aan den Minister van Koloniën en de daarbij gevoegde nota voor het voetlicht trad, hadden velen de verwachting dat de Nederlandsche ondernemingsgeest ook Suriname tot terrein van werkzaamheid zou kiezen, maar naar buiten is daarvan tot dusver niets gebleken. Wat er achter de schermen voorvalt weten wij niet...."

In een persgesprek van Mr. Dr. Schoch, hoofddirecteur van de Surinaamsche Bank te Amsterdam, in *De Telegraaf* van 20 Augustus wordt het scherm tot zekere hoogte opgelicht:

„Dat wij echter stilzitten", aldus de heer Schoch, „dat wij dutten en slapen, zooals allicht beweerd wordt en ook beweerd is, is grootendeels onjuist. Noch de regeering, die thans eigenlijk voor het eerst tot krachtige medewerking bereid is (gelukkiger combinatie dan de heeren Koningsberger-Van Heemstra is nauwelijks denkbaar), noch de Ondernemersraad voor Suriname, die energiek het initiatief heeft genomen, noch de heer Schoch zelf, als voorman van het bankwezen, gunnen zich maar een oogenblik rust in hun pogingen, Nederlandsch kapitaal, Nederlandschen handel en speciaal onze Oost belangstelling voor Suriname bij te brengen. Niet de regeering, niet de Ondernemersraad, niet het bankwezen slapen dus, doch de *handel*, die wij nu met oneindige moeite bezig zijn, uit zijn lethargie op te wekken. Im grossen und ganzen is ons dit nog niet gelukt. De groote ondernemingen beoordeelen Suriname naar zijn treurig verleden en laten zich den loef afsteken door Amerikanen, die zich om het verleden niet bekommeren, doch een wijderen blik in de toekomst durven slaan. Van pessimisme is echter geen sprake. Ik ben overtuigd dat onze pogingen binnenkort met succes zullen worden bekroond. Doch hiervoor is noodig, dat den handel geen tijd wordt gegeven om weer in te slapen. Een bericht over groeiende Amerikaansche belangstelling zal op zichzelf reeds zijn uitwerking niet misen en op de Hollandsche en Indische ondernemers als een stimulans moeten werken..."

Het slot van het artikel willen wij hier nog laten volgen:

....„Toch groeit Nederlands interesse in Suriname, al blijft het groot kapitaal nog treuzelen. Men wordt wakker en vooral de jongeren zien, wat met doorzettingsvermogen te bereiken is. Katoen, cacao en koffie, hout en vruchten beheerschen, behoudens de mineralen, Suriname's toekomst. En reeds trekken er enkele jongelui heen, voorzien van wat kapitaal, goede kennis en goeden moed en zij zullen zich over medewerking van regeering, Ondernemersraad en bank niet te beklagen hebben.

Dat behalve de Amerikanen ook andere landen zich voor Suriname in hooge mate interesseeren, blijkt volgens den heer Schoch haast dagelijks.

Niet alleen de Duitschers, doch ook in den laatsten tijd de Italianen hebben inlichtingen verzocht omtrent de mogelijkheid van immigratie. Bij den druk van alle kanten zal Nederland eindelijk wel weer zichzelf moeten worden, al is het dan ook met groote en eindelooze moeite."

Nu wij dus achter de schermen hebben kunnen kijken blijft onze indruk dat de slaap zeer vast of de onwil zeer intens moet zijn.

* * *

Ten vervolge op het bericht dat in Suriname en Curaçao eerlang, door middel van een opdruk in frankeerzegels veranderde brandkastzegels in zeven waarden (3, 10, 12½, 15, 25, 30 en 50 cent) zullen worden uitgegeven, welke zegels wegens de beperkte oplaag niet hier te lande, doch uitsluitend in Suriname en Curaçao verkrijgbaar zullen worden gesteld, kan nog het volgende worden meegedeeld:

De verkoop van de zegels aan de loketten van het postkantoor te Paramaribo en van de postkantoren in Curaçao vangt op Maandag 3 Oct. a.s. aan.

De zegels zijn echter, voor zoover de voorraad strekt, bij volledige stellen van zeven zegels, ook verkrijgbaar op schriftelijke aanvrage, te richten respectievelijk tot den administrateur van Financiën van Suriname te Paramaribo en tot den directeur van het postkantoor te Willemstad (Curaçao).

De aanvragen moeten vergezeld gaan van het voor het verlangde aantal volledige stellen verschuldigde bedrag, vermeerderd met *f* 0.50 voor Suriname en *f* 0.50 voor Curaçao, wegens te maken kosten. Desgewenscht kan het verschuldigde, tot uiterlijk ... September, ook worden gestort bij, dan wel per postwissel overgemaakt aan het Hoofd van de 3e Afdeeling van het Departement van Koloniën, in welk geval daarvan bij de schriftelijke aanvrage melding moet worden gemaakt. Het eventueel te veel betaalde zal t.z.t. na aftrek van de kosten worden terugbetaald.

De toewijzing der zegels, welke pondspondsgewijze geschiedt, met dien verstande, dat zoo mogelijk aan iederen aanvrager ten minste één stel zal worden gegund, zal op voormelden datum van 3 October aanvangen.

* * *

Het Corr. Bur. meldt:

„Reeds sedert geruimen tijd zijn voorbereidingen getroffen voor het tot standkomen van een rechtstreeksche radio-telegrafische verbinding tusschen Nederland en Ned.-West-Indië (Suriname en Curaçao). De totstandkoming wachtte op het gereedkomen der zenders in West-Indië. Waarschijnlijk is thans dat de installaties aldaar nog in den loop van dit jaar bedrijfsklaar zullen komen. Nadat dan door den telegraafdienst de noodige exploitatieproeven zullen zijn genomen, mede om vast te stellen, welke tijdvakken voor de uitseining het meest geschikt zijn, zal de dienst spoedig daarna voor het publiek kunnen worden opengesteld.

* * *

Uit goede bron wordt vernomen, dat het voornemen bestaat om Hr. Ms. „Hertog Hendrik" dit jaar een winterreis te doen maken naar eenige havens in de West-Indische wateren, waarbij ook eenige andere plaatsen in de Antillen zullen worden aangedaan.

De reis zal worden aangevangen in November, om begin April weder in Nederland terug te keeren.

* * *

De Vrijheid van 10 Augustus, een bericht uit *De West* overnemende, schrijft daarboven: „Schoolstrijd op Suriname". Keeren wij terug tot den tijd dat Suriname, ook in de Tweede Kamer, meende ... name een eiland is?

Of wil de schrijver te kennen geven dat die heillooze strijd ook op Suriname is neergedaald? Een verkorte uitdrukking dus?

Curaçao.

Aangename samenwerking!

De onder-voorzitter van den Kolonialen Raad heeft het noodig geacht in de Raadsvergadering van ...ei 1927 den heer Lansberg, die toen na zijn ...keer uit Nederland weer voor het eerst den ...ersstoel bezette, het volgende toe te voegen: ...echts wil ik wijzen op de aangename samenwer...g die steeds geheerscht heeft tusschen Bestuur, ...voorstelde en verdedigde, Raad, die overwòog ...aanpaste en Hooge Regeering, die wikte en be...de." Waarom juist dit de heer Lansberg hooren ...st, weten wij niet en kreeg de aangesprokene niet te hooren, maar hij zal het zijne wel ervan ...cht hebben.

...rlijk gezegd, zouden die woorden voor ons een ...baring geweest zijn en een ernstige reden tot ...erziening, wanneer niet de notulen, die ze ons ...den, ons bereikt hadden nà die der vergade... van 29 Juni 1927.

...ij toch leefden in de meening, dat de samen...ng tusschen bestuur en raad en hooge regee... aan welke laatste de heer Gorsira wel een heel ...aardige taak in het bestuursstelsel toekent, ...minst aangenaam was. Die meening berustte ...al op hetgeen zich in Curaçao afgespeeld heeft ...rende des heeren Lansbergs afwezigheid. Voor...elijk in den Kolonialen Raad. Wij hebben de ...adslagingen gevolgd over de drinkwatervoor...ing, aan beide zijden met ongewone scherpte ...erd, waaraan ook de heer Gorsira deelgenomen ... met een vraag, die wees op miskenning van ...wensch van den Raad door het bestuur. Wij ...en de schriftelijk gewisselde stukken over ver...ende bestuursvoorstellen gelezen, o.a. het ver... aan de ambtenaren van openbare werken, door ...bestuur met uitvoering van plannen belast, ...verwijt de bestuursgemachtigde namens den ...erneur een „niet gemotiveerde verdachtma...noemde, waarop hij niet mocht antwoorden. ...hebben kennis genomen van hetgeen in en bui...den Raad is gezegd over de overschrijding der ...oting van openbare werken en over het politie...stuk. Wij hebben nauwkeurig acht gegeven ...persstemmen uit Curaçao. Alles gemeen goed; ...ij hebben met leedwezen waargenomen, dat wij ...ze meening niet alleen stonden, toen wij in de ...bare beraadslagingen der Tweede Kamer een ...eene ontstemming over den gang van zaken ...erden.

...schien heeft de heer Lansberg gedurende zijn ...lijf in Nederland ook wel denzelfden indruk ...gen, heeft de onder-voorzitter dit vermoed en ...z.i. verkeerden indruk willen wegnemen.

...or lang kan hem dit niet gelukt zijn, want 7 ...en later besloot de Koloniale Raad in een ver...ring, waar ook de heer Gorsira aanwezig was, ...algemeene stemmen het veto der Koningin in ...pen voor de voorgestelde militaire politie, in ...brief, waarin gezegd wordt, dat bij invoering ... politie „de reeds bestaande ontevredenheid ...de wijze, waarop in de laatste jaren het be... over dit gebiedsdeel wordt gevoerd", in ver...ring zal overslaan.

...t is maar wat men „aangename samenwer...g" noemt.

Bestuursgemachtigden.

Wij hebben ook dit jaar ons er weer over ver...derd, dat alleen de administrateur van finan...als bestuursgemachtigde de openbare begroo...behandeling in den Kolonialen Raad bijwoon...Het blijkt, dat dit niet te wijten is aan het be..., maar dat dit overleg heeft gepleegd met den ...zitter van den raad en dat deze de afvaardiging ...den administrateur van financiën voldoende ...rdeeld heeft. Deze gang van zaken bleek, toen ...der raadsleden zijn spijt had uitgedrukt over ...afwezigheid van den directeur van den openba...gezondheidsdienst..

Weer een brief aan den Minister!

...de zitting van den Kolonialen Raad van Maan... 25 Juli 1927 is zonder hoofdelijke stemming ...ten, het volgende schrijven aan den Minister ...Koloniën te richten:

...aar aanleiding van de mededeeling aan de ...de Kamer der Staten-Generaal bij de behande... van de Curaçaosche begrooting voor 1927 in ...l.l. gedaan, dat Uwe Excellentie en de Gouver... van Curaçao samen zullen opmaken een soort ...urgentie-program voor Curaçao, in het vertrouwen, dat dit programma dan met den noodigen spoed zal kunnen worden uitgevoerd, heeft de Koloniale Raad, met het oog op de omstandigheid, dat het urgentie-program voor Curaçao buiten dit gebiedsdeel wordt opgemaakt en lettende op de wijze, waarop in de laatste jaren dit gebiedsdeel wordt bestuurd en beheerd, de eer Uwe Excellentie beleefd te verzoeken, in zooverre het woord „urgentie" tot een van de normale afwijkende wijze van behandeling aanleiding mocht geven, geen uitvoering te willen doen geven aan eenig onderdeel van het program of beslissingen te willen nemen, die gevolgen voor dit gebiedsdeel kunnen hebben, vóórdat de Raad, voor zoover zulks tot zijne bevoegdheid behoort, zich over het opgemaakte programma heeft uitgesproken en zonder dat rekening is gehouden met wenschen, die als gevolg van het program in dit gewest tot uiting zouden kunnen komen.

De Raad meent er ook op te moeten wijzen, dat het volgen van een andere gedragslijn ten aanzien van deze aangelegenheid, de bestaande ontstemming zal kunnen doen toenemen."

Op de hoogte!?

Het Amsterdamsche *Handelsblad* van 20 Augustus l.l. ontleende aan *de Residentiebode* het reeds 10 dagen eerder door ons meegedeelde bericht van de aankomst van den heer A. G. Statius Muller, en voegt daaraan toe:

„Zooals men weet, is ook een petionnement door bijna alle inwoners van Curaçao geteekend, aan de Koningin gericht, om niet op de plannen van den gouverneur inzake de reorganisatie van de politie in te gaan."

De veronderstelling „Zooals men weet" is al te welwillend. Eerlijk moeten wij zeggen: „nooit van gehoord!"

Uit den Verren Vreemde.

Volkenbondskwesties in lichterlaaie.

In September komt de Volkenbondsvergadering voor haar jaarlijksche zitting te Genève bijeen. De Raad van den Volkenbond zal op den 1en van die maand zijn beraadslagingen openen. Indien Raad en Vergadering het zich tot taak stellen de kwesties op te lossen, die animositeit in de V. B. levendig houden, zullen zij voor groote moeilijkheden komen te staan; maar de V. B. heeft tot nu toe weinig neiging en aanleg getoond om zich tot onpartijdig, boven nationaal particularisme verheven regelaar van internationale verhoudingen te maken, en het is te verwachten dat de aanstaande bijeenkomsten ook weer veel zullen ontwijken van hetgeen oplossing zou moeten brengen van spannende vragen. Ligt hierin het vooruitzicht op menige teleurstelling opgesloten, daarom moet niet bij voorbaat voor de September-werkzaamheden de kans op nuttigen arbeid als verkeken worden beschouwd.

De lezers van het Kol. Wkbl. zijn op de hoogte gehouden van het eerbiedwaardig vele dat de V. B. in de weinige jaren van zijn bestaan heeft weten te verwezenlijken, en de agenda's voor de September-beraadslagingen vermelden ook weer punten van gewicht en beteekenis. Dit neemt echter niet weg, dat de V. B. gebreken van oorsprong en organisatie heeft, waardoor hij bij menig conflict meer luistert naar den wil der toonaangevenden onder de oud-geallieerden, dan naar de stem van het boven de partijen staande oordeel.

Van de vraagstukken, bij wier behandeling de objectiviteit kans heeft weer geheel te worden door animositeit, nationale gevoeligheid, vrees voor critiek in eigen kring, vermelden wij hier eenige.

Vóórdat Duitschland in den V. B. werd opgenomen en een vasten zetel in den V. B. Raad kreeg, bestond bij velen — en wij hebben tot dezen behoord — de meening, dat Berlijn nimmer het lidmaatschap zou willen aanvaarden wanneer daaraan niet het vooruitzicht zou zijn verbonden op een terugkrijgen van een deel der verloren koloniën. Berlijn is toch naar Genève gegaan. De Duitsche politiek heeft namelijk afgezien van directe eischen, en zulks niet alleen ten opzichte van koloniën, maar mede t.o.v. de ontruiming van 't bezette gebied, de schuldregeling enz. Zij wil nu eerst tot vreedzaam aanzitten rond de verbroederingstafel komen, om daar dan, in geduldig stelselmatig volharden, geleidelijk in de richting van de gewenschte effecten en resultaten te streven. Zoo ook in de richting van een overzeesch bronnen- en afzetsgebied.

Eenerzijds richten handel, scheepvaart en emi-

BRIEVEN en stukken, de afdeeling Advertenties betreffende, uitsluitend te adresseeren: Administratie Koloniaal Weekblad, Nobelstraat 20, Den Haag. Dus NIET enkel Drukkerij Ten Hagen.

gratie zich er op Duitschland een afzetgebied in den vreemde te bezorgen, zonder daar de Duitsche vlag boven een bestuursgebouw te doen wapperen. Anderzijds vraagt Duitschland in den V. B. een stem in de mandatencommissie.

De mandaten zijn door den V. B. toegewezen aan verschillende mogendheden of Britsche dominions, ingevolge een bepaling in het vredesverdrag van Versailles, waarbij alle overzeesche bezittingen aan het Duitsche rijk ontnomen werden, om als een V. B-mandaat aan anderen toevertrouwd te worden. Het verlies trof Duitschland nog te meer, doordien als een der motieven gold dat Duitschland zich als onbekwaam had doen kennen om koloniën te besturen, en doordien ook de bezittingen van Duitschers in de voormalige koloniën voor de eigenaars, die eruit gezet werden, vrijwel waardeloos werden gemaakt. Berlijn heeft, zooals gezegd, geen eisch ten dien aanzien geformuleerd als voorwaarde tot aanmelden voor het lidmaatschap van den V. B. Maar spoedig nadat dit lidmaatschap verkregen was, heeft het den wensch doen kennen een plaats te krijgen in de mandatencommissie, die voor den V. B. op de mandaat-aangelegenheden toezicht houdt. Aan die mandatencommissie zendt elke mandaathouder o.a. jaarlijks een verslag, eigenlijk een verantwoording van de gevoerde politiek, in. 't Is te verklaren, dat men daarbij de kritiek van den uit den aard der zaak niet onbevooroordeelden, eruitgezetten heer van weleer, liever niet aan 't woord laat. Waarom wil Berlijn daar zoo heel gaarne bijkomen? Om, zijn aanspraken uitbreidende, zelf een mandaat te bemachtigen, of om de V. B.'s mandaathouder voor te houden dat hij 't land slechter bestuurt dan Duitschland gedaan heeft, of om voor 'n mandaat-gebied overhaast zelfbestuur te vragen? 't Verzet is te begrijpen, en toch schijnt de politiek van den dag mee te brengen, dat men er in V. B.'s kringen niet rond voor uit komt. Het verzoek van Duitschland, om een plaats in de mandatencommissie, wordt met de meeste aandacht behandeld, 't vindt steun zelfs, en de beslissing gaat van 't kastje naar de muur.

Andere kwestie, die ook om den Duitschen invloed draait. De geschiedenis van de tegenwoordige samenstelling van den Raad van den V. B. ligt nog versch in 't geheugen. Aanvankelijk hadden Frankrijk, Engeland, Italië en Japan, de vier mogendheden, die als de toonaangevers onder de geallieerden beschouwd wenschten te worden, elk een vasten zetel in dien Raad, enkele andere landen hadden een lossen zetel, die te eeniger tijd op 'n ander land zou overgaan. De V. B. stuitte herhaaldelijk op de moeilijkheid, dat verschillende groote mogendheden buiten den bond bleven en dat de uitsluiting van Duitschland de oorlogsstemming gaande hield. Zoo kwam 't oogenblik van de aanmelding en toelating van Duitschland, dat daarbij tevens in aanmerking kwam voor een vasten zetel in den Raad. Maar dit was niet alle andere V. B.-leden naar den zin. Wij hebben hierover destijds 't noodige medegedeeld, herinnerd zij nu slechts dat van de gelegenheid gebruik werd gemaakt om ook uit te maken over welke termijnen de losse zetels zouden loopen, zoodat deze inderdaad aflosbaar zouden worden. Doch Spanje, Brazilië, Polen waren niet tevreden met 't vooruitzicht hun zetel in den Raad binnen een nu vast te stellen tijd kwijt te zullen raken. Indien Duitschland een vasten zetel kreeg, wilden deze landen er ook een hebben; andere landen kwamen mede om een zetel vragen, zij 't maar een losse. De toonaangevende mogendheden wilden ook wel zeteluitbreiding toestaan, als tegenwicht voor Duitschland's invloed.

De oplossing werd gezocht in een uitbreiding van 't zetelaantal, èn in de schepping tevens van 't instituut der verlengbare losse zetels. Deze oplossing bevredigde Spanje en Brazilië niet, die hun lidmaatschap van den V. B. opzegden. Polen nam er vrede mee, en zit dus in den Raad met het (stellige) vooruitzicht, den zittingstermijn, na afloop, weer verlengd te zien. Er kon toen nog een der andere losse zetels verlengbaar verklaard worden. Maar geen der andere houders van zoodanigen zetel bleek hierop gesteld. Bij België, dat tot de mogendheden behoorde, die na 1 jaar aan de beurt van uittreden waren, werd destijds een poging gedaan om zich er voor te laten vinden; maar 't ging hierop niet in.

Nu is 't tijdstip aangebroken waarop zij, wier termijn na 1926 op 1 jaar gesteld werd, vervangen moeten worden. En thans verluidt, dat België zich bedacht heeft en wèl voor verlenging in aanmerking wil komen. Hierin zou men niets anders behoeven te zien dan nadere overweging bij verandering van omstandigheden. België heeft het aanbod vroe[illegible] o.m. afgewezen omdat het de hoop koesterde, Spanje nog op zijn ontslagbesluit zou terugkom[illegible] en dat voor dit land de verlengbare Raadszetel nog beschikbaar zou zijn. Nu Spanje in zijn be[illegible] volhardt, zou hier alleen al een verklaring kun[illegible] liggen voor het veranderde inzicht te Brussel. [illegible] echter eigenaardig dat de Belgische vertegenw[illegible] diger in de commissie die de Raadsreorganisatie [illegible] behandelen kreeg, senator de Brouckère het beg[illegible] der wisseling sterk voorstond, en daar België s[illegible] 1920 in den Raad zit, heeft 't zijn deel in [illegible] mate gehad.

Achter de veranderde houding van de Belgi[illegible] regeering wordt dan ook meer gezocht. In den [illegible] van 14 vormt een kleine groep een cl[illegible] dat zich als toonaangever beschouwt, al wil [illegible] niet erkennen, en daarin voelt de Belgische mini[illegible] Vandervelde zich een persoon van beteekenis, na[illegible] de groote heeren van de groote mogendheden.

Zoowel in klein als in groot comité blijven [illegible] oorlogstegenstellingen ook in den V. B. nog st[illegible] nawerken, Locarno ten spijt. Treedt België uit [illegible] Raad, als een van de 3 in September openvallende zetels (België, Salvador, Tsjecho-Slowakije), [illegible] zijn de oud-geallieerden minder zeker over de v[illegible] houdingen in de toekomst, daar Finland, Grieke[illegible] land en Argentinië als de meest waarschijnlijke can[illegible] didaten worden genoemd. Komt de candidat[illegible] België aan de orde, dan is de kans echter niet g[illegible] dat Tsjecho-Slowakije ook naar een verlengd m[illegible] daat zal dingen. Nieuwe complicatie dus. In Bel[illegible] is de animositeit tegen Duitschland verlevendi[illegible] door de scherpe nota-wisseling tusschen Brussel [illegible] Berlijn, die oude wonden openrijt, waardoor het v[illegible] langen om een zetel in den V. B. Raad te behouden ook versterkt is.

Zoo blijft 't gehaspel met de bezetting van den Raad, en blijken alle hiervoor tot nu toe gevonden oplossingen steeds weer bron tot nieuwe conflicten te zijn. Zal de Assemblée, die met 2/3 van [illegible] stemmental over dergelijke kwesties te beslissen heeft, ditmaal een bevredigenden uitweg vinden?

Van anderen aard, al is er wel eenig verband [illegible] de geschiedenis van het uittreden van den Fran[illegible] schen senator de Jouvenel als vertegenwoordiger van zijn land bij den V. B., waarover in een volgend nummer.

Mededeelingen.

Van het Informatie-Bureau:

COMMISSARIAAT VOOR INDISCHE ZAKEN.

Uitzending voor 's Lands dienst in Ned.-Indië.

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's lands di[illegible] in Nederlandsch-Indië, waarin moet worden voorz[illegible] door uitzending vanwege het Departement van Ko[illegible] niën, bestaat thans gelegenheid tot mededinging:

a. onderwijzer bij het openbaar lager onderwijs [illegible] het bezit der hoofdakte;

b. onderwijzer en onderwijzeres bij het m.u.l.o. ([illegible] eischte bevoegdheden hoofdakte en akte wiskunde [illegible] hoofdakte en twee der bijakten Duitsch, Engelsch [illegible] Fransch of hoofdakte en middelbare akte A, Duitsch [illegible] Engelsch of Fransch);

c. vakonderwijzeres voor de opleiding voor [illegible] examens in de nuttige en fraaie handwerken en [illegible] Ns of diploma m.u.l.o. en nuttige en fraaie handwer[illegible] of diploma m.u.l.o. en fraaie handwerken en akte [illegible]

d. leeraar bij het openbaar middelbaar onderwijs in [illegible] de Nederlandsche taal;

e. idem Duitsche taal (volledig bevoegd of in het bezit van de akte A en eene andere middelbare [illegible] bevoegdheid, bij voorkeur Fransch);

f. idem ervaren physicus (doctor of doctorandus wis[illegible] en natuurkunde);

g. gouvernementsarts bij den dienst der volksgezond[illegible] heid (dienstverband 3 of 5 jaren);

h. landbouwconsulent bij den Landbouwvoorlich[illegible] tingsdienst;

i. 1 technoloog voor het museum, tevens informatie[illegible] bureau voor ecnomische botanie;

j. predikant bij de Protestantsche Kerken;

k. politiecommissaris bij de algemeene politie (ver[illegible] eischt o.a. minstens 3 jaar politiepraktijk);

l. adjunct-accauntant bij den belastingaccauntants[illegible] dienst en accountant en adjunct-accountant bij den gouvernements-accountantsdienst;

m. petrograaf (mijningenieur), veldgeoloog, mijnin[illegible] genieur en geoloog bij den Dienst van den Mijnbouw;

n. hoofdopziener over de gieterij bij den Artillerie Construtie Winkel te Bandoeng;

o. gediplomeerd technisch-ambtenaar bij den Post[illegible] Telegraaf- en Telefoondienst;

p. militair-apotheker 2e klasse (in vasten en tijde[illegible] lijken dienst).

...die voor uitzending tot eene dezer betrekkingen ...merking wenschen te komen, kunnen zich tot ...krijgen van inlichtingen wenden tot het Commis... voor Indische Zaken bij het Departement van ...n, afdeeling B, eerste bureau (voor de betrek... genoemd onder *a* t/m *o*), en tot afdeeling G ...de betrekking onder *p*).

...DING VOOR 's LANDS DIENST IN SURINAME EN CURACAO.

...de na te noemen betrekkingen bij 's Lands dienst ...iname en Curaçao, waarin moet worden voor... ...oor uitzending vanwege het Departement van ...ën, bestaat thans gelegenheid tot mededinging.

Uitzending voor 's Lands dienst in Suriname: ...hoofdonderwijzers.

Uitzending voor 's Lands dienst in Curaçao: 2 hoofdonderwijzers. 2 loodsen.

...die voor uitzending tot eene dezer betrekkingen ...merking wenschen te komen, kunnen zich tot ...krijgen van inlichtingen wenden tot de 7de af... van het Ministerie van Koloniën.

...MD VOOR UITZENDING NAAR NED.-INDIË.

...Th. van Teutem, Scheepsbouwk. ir. b/d Marine, ...burgsingel 68, Rotterdam.

...J. van Steenis, Wetensch. assistent (botanicus) ...Museum, tevens informatie-kantoor voor econo... ...che botanie, Jansdam 12 bis, Utrecht.

...van Dam, Tijd. ir. 3e kl. b/d dienst v/d Mijn..., Parallelstraat 40, Terwinselen (L.).

...S. de Witte, Ambtenaar ter beschikking bij den ...tingdienst, Buijs Ballotstraat 59, 's-Gravenhage.

...NDISCHE AMBTENAREN MET VERLOF.

...J. S. Cramer, Directeur v/h alg. proefstation ...Landbouw, tevens d.d. directeur v/h instituut ...plantenziekten van het Departement van Land..., N. en Handel, p/a Ned.- Ind. Handelsbank, ...erdam.

...Metekohy, 1e commies m/d titel van hoofdcom... bij het Departement van Oorlog, Berg- en Dal...weg 370, Nijmegen.

...Engels, Onderwijzer der 1e kl. b/h O.E.L.O., ...en (Z.-H.).

...Kriigsman van Spangenberg, commies b/d Wees... te Soerabaja, Obrechtstraat 503, 's-Gravenhage.

...de Bruijn, Leeraar a/d H.B.S. te Bandoeng, ...straat 7, Alphen a/d Rijn.

...C. E. van der Meulen, Adjunct-commies b/d S.S. Tramwegen, Groot Hertoginnelaan 146, 's-Gra...hage.

...sigt, Leeraar b/d Koning Willem III school te ...vreden, 1e van Swindestraat 9, Amsterdam.

...Maassen, Adm. ambtenaresse b/d Arbeidsinspec... voor de Buitengewesten, 1e Sweelinckstraat 68, ...venhage.

...n, Controleur b/h Binnl. Bestuur, tot 1 Septem... 1927, Nachtegaalplein nr. 13, daarna Gr. Hertogin...n 164, 's-Gravenhage.

...ens, Inspecteur b/d S.S. en Tramwegen, Haagdijk ...Breda.

...van Zuylen, Assistent-resident van Blora, Ban...n 24, 's-Gravenhage.

...rman, Controleur 1e categorie b/d P.T.T.-dienst, ...Trompstraat 3 (I), Amsterdam.

...Gramtinne, Ambtenaar 2e kl. b/d In- en Uit...rechten en Accijnzen, Kneveldgraafstr. 19, Roer...

...van Zoelen, Onderwijzer der 1e kl. b/h O.E.L.O., ...lemmerdijk 125, Amsterdam.

...van Leeuwen, Inspecteur van Financiën, Prins ...rikstraat 20, 's-Gravenhage.

...van Rijn, Hoofd-analist b/h Geneesk. Laborato... te Weltevreden, Stadhouderplein 53, 's-Gra...hage.

...der Laak, Onderwijzer der 1e kl. b/h O.E.L.O., ...dellaan 7a, Hilversum.

P. F. Tremio, Controleur 1e kl. b/d P.T.T.-dienst, Columbusstraat 208, 's-Gravenhage.

C. M. R. Landbouw, Tijd. wnd. adj.-inspecteur der controle b/d S.S. en Tramwegen, Elsstraat 17, 's-Gravenhage.

Mej. H. W. J. Jansz, Commies b/d S.S. en Tramwegen, Arnhemscheweg 11, Apeldoorn.

Mej. C. H. Teensma, Onderwijzeres der 2e kl. b. h. O.E.L.O., 2de Sweelinckstraat 157, 's-Gravenhage.

J. H. B. Kuneman, Secretaris v. h. gewest West-Java, p.a. hr. Lotsy, 3, rue des Trévires, Brussel.

K. G. Kuiper, Directeur der kweekschool voor Inlandsche onderwijzers te Amboina, Amalia van Solmsstraat 135, 's-Gravenhage.

Ir. P. Plantema, Ingenieur 1e kl. b. d. S.S. en Tramw., Koornmarkt 68a, Delft.

Prof. Dr. J. Clay, Hoogleeraar in natuurkunde aan de Technische Hoogeschool te Bandoeng, Witte Singel 105, Leiden.

Mevr. J. G. V. A. B. van Bart, geb. Müller, Leerares aan de H.B.S. te Bandoeng, Ginnekenweg 136a, Breda.

J. F. A. M. Koning, Chef van exploitatie van den spoorweg ter Sumatra's Westkust, Huize Dorpzicht, Hengelo (Gld.).

N. W. Meyer, Onderwijzer der 2e kl. b. h. O.E.L.O., Taco Mesdagstraat 26a, Groningen.

K. Peetoom, Opzichter Weg en Werken b. d. S.S. en Tr., Vaartstraat 63, Amsterdam (Z.).

P. M. van Gent, Loods 1e kl. b. d. Loodsdienst Balikpapan, Londen, B. Palmer, Lambs Conduitstreet W.C. I.

D. Schwantje, Onderwijzer der 1e kl. b. h. O.E.L.O., Huisduinen 65 (bij Helder).

P. Pina, idem als voren, Van Hoornekade 5bis, Utrecht.

J. A. Fr. Baars, idem als voren, Kalkoenstraat 28, 's-Gravenhage.

F. J. Molendijk, wnd. Controleur 1e kl. b. d. P.T.T.-dienst, Utrechtsche Jaagpad 8, Leiden.

A. G. L. de Willigen, Hoofdopz. b. d. dienst v. d. Mijnbouw, werkzaam gesteld b. d. dienst v. h. Grondpeilwezen, Obrechtstraat 436, 's-Gravenhage.

M. J. J. Brantz, wnd. Controleur 1e cat. b. d. P.T.T.-dienst, Beeklaan 340, 's-Gravenhage.

E. J. H. M. Lammertzen, Hoofdopz. b. d. S.S. en Tramwegen, Parkweg 45, Voorburg.

P. H. Kunstt, Architect b. d. Waterstaat en 's Lands B.O.W., De Lairessestr. 43, Amsterdam (Van Tekelenburg).

A. H. G. van Eijsden, Politieopz. 1e kl. i. h. gouv. Oostkust v. Sumatra, p.a. hr. Brandhof, Floralialaan 46, Bussum.

J. van Gelderen, Werkmeester b. d. S.S. en Tramwegen, Hugo de Grootstraat 28, Utrecht.

Mej. J. L. Walther, Onderwijzeres der 2e kl. b. h. O.E.L.O., Katwijk aan Zee.

G. J. Oxsener, Werkmeester b. d. S.S. en Tramwegen, Jan Steenstraat 43, Haarlem.

M. van Dalm, Gedipl. techn. ambtenaar 3e kl. b. d. P.T.T.-dienst, p.a. fam. Molenaar, Leuvenschestr. 71, Scheveningen.

A. P. van Kwawegen, Ambtenaar 3e kl. dienst In- en Uitvoerr. en Acc., p.a. G. A. Hubeler, villa „Klein Hungrien", Eefde.

H. P. Matthee, Adm. b. h. Dept. v. Onderwijs en Eeredienst, Moerdijk.

W. J. Cator, Controleur 1e kl. b. h. Binnenl. Bestuur, p.a. E. J. Cator, 's-Graveland.

H. J. Lenaers, Politieopz. 1e kl. i. d. res. Soerabaya, Meijel (L.) C. 153.

J. H. P. Th. Nuhoff, Onderwijzer der 1e kl. b. h. O.E.L.O., Doelestraat 5, Leeuwarden.

Dr. G. F. M. Ave Lallement, Gouv. Arts b. d. dienst der Volksgezondheid, Pommeren, Gross Moellen bij Koeslin.

Dr. J. Zimmermann, Assistent b. d. afd. Nijverh. Depart. Landb., N. en H., p.a. Dr. Baschoug, Schaffhauserstr. 92, Zurich 6.

A. Bakker, Opz. werkplaats b. d. S.S. en Tramwegen, Ombilinstraat 14, Amsterdam (O.).

MET PENSIOEN:

K. Heyne, Hoofd v/h Museum voor econ. botanie b/h Depart. van Landbouw, N. en Handel, Bennekom.

Th. Sorgdrager, Onderwijzer 1e kl. b. h. O.E.L.O., Krocht 12, Haarlem.

Mutatiestaat van 17 tot 24 Augustus.

Nieuwe Leden: Geïntroduceerd door:

...s Jr., „De Lathmer", Wilp bij Deventer. *f* 5.— ...... den heer H. J. A. Raedt v. Oldenbarneveldt te Den Haag.

Adresveranderingen:

Dr. J. Clay, van: Bandoeng naar: Leiden, Witte Singel 105. *f* 5.—.

...Dee, Controleur 1ste kl. B.B., van Noordwijk a/zee, ...weg 31 naar: Leiden, Heerengracht 51. *f* 5.—.

...Sorgdrager, Gep. O.-I. Onderwijzer, van: Weltevreden, Zuiderweg 18 naar: Haarlem, Verspronckweg 7.

...Seidlitz, van: Nijmegen, Van Schaek Mathonsingel ...naar: Ubbergen, Villa „de Marsch", Straatweg 7.

...W. J. E. van Oeveren—van Schaik, van: Utrecht, ...hemastraat 7 naar: Den Haag, Weimarstraat *f* 5.—.

...Doorn, Den Haag, Parkweg, van: 12 naar: 7.

H. Havinga, Kolenhandel, Den Haag, van: Jakob Mosselstraat 12 naar: Van Imhoffstraat 1.

P. E. Keuchenius, Den Haag, van: Regentesselaan 30 naar: ten Hovestraat 82.

Ir. C. J. M. Wertheim, Den Haag, van: Nieboerweg 272 naar: Van Imhoffstraat 11.

J. H. Nieuwenhuijs, Oud-Resident, van: Soerakarta naar: Den Haag, Hotel Duinoord, Sweelinckplein 13. *f* 5.—.

G. L. van Zuylen, Ass.-Resident, van: Blora naar: Den Haag, Banstraat 24. *f* 5.—.

Mr. H. J. Boswijk, Officier van Justitie bij den Raad van Justitie te Batavia, thans te Weltevreden, Soendaweg 13.

AAN DE LEDEN. Mogen wij op Uwe medewerking rekenen om het ledental onzer vereeniging te doen toenemen? Als ieder lid slechts één persoon introduceert, zal onze wekelijksche Mutatiestaat een sprekende rubriek vormen, die getuigenis aflegt van daadwerkelijk streven naar verhooging van den bloei van „Oost en West".

VEREENIGING „OOST EN WEST"

HOOFDBESTUUR: HEULSTRAAT 17 'S-GRAVENHAGE

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins-Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen doen.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen, van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Tel. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins-Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752. Dit „Tehuis" biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland vertoeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK, of den Administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", Van-Boetzelaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Tel. No. 50248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna-Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten einde aan hen, die uit Nederland naar Indië gaan, en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstrekken, als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN op huishoudelijk en maatschappelijk gebied, onder leiding van Mevr. J. FRANCK-MENDES—Calisch. Spreekuur Donderdagmiddag van 2 tot 4 uur en volgens afspraak, Nic.-Maesstraat 34, Amsterdam, Tel. 22492.
Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, en de Firma MARTINUS NIJHOFF, L. Voorhout 9, Den Haag (bij deze firma alleen die met een *), zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk.)
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

2. Onze Oost II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

* b. Onze West, tweede druk, bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overz. Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

* No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

* No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie.)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2e, verbeterde druk.)
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

* No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederlandsch-Indië, zoomede voor verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken en Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Opnieuw herzien.) .... Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

* No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

* No. XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber (caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Ned.-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën .... Prijs: **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
" 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
" 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
" 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
" 8. De Europeesche vrouw in Indië.
" 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
" 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
" 2. Het Javaansch tooneel.
" 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
" 4. De theecultuur op Java.
" 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
" 6. Een doode taal in Indië.
" 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
" 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
" 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
" 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
" 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
" 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
" 4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
" 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
" 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië.
" 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Wnd. Vertegenwoordiger in Nederlandsch-Indië Mr. M. J. A. Oostwoud-Wijdenes, President Landraad, Tandjong Balei (Sumatra's Oostkust).

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN: Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag
Telefoon 14519, Postgiro 14574

Ind. Vertegenwoordiger in N.-I.. Mr. M. J. A. Oostwoud-Wijdenes, Pres. Landr., Tandjong Balei (Sumatra's Oostk.).

Opgericht 21 Maart 1900 door Kolonel G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIËN: N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag
Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD TE VERMELDEN

IT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER ORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIE

Aan onze Leden.

—o—

...lijkt ons niet ondienstig ditmaal de aandacht ...leden een oogenblik te vragen voor een onder... dat hen waarschijnlijk slechts matig belang...g inboezemt, maar dat toch voor elke ver...ging, en dus voor de leden uit welke deze be... inderdaad een vitaal belang is. Dit is niet ...gezegd.

...doeld wordt de advertentie-rubriek in ons or... het „Koloniaal Weekblad". Uit die rubriek worden de niet geringe kosten van het blad ...eden. Hiermede is al dadelijk het hart van de ...aangeroerd; van multa noch van multum ...rake en toch, het is bekend, beantwoordt de ...ek aan eischen aan welke het blad zelf vol... Wat is de reden waarom de rubriek niet ge...is? Er is er meer dan één, maar het is de be...ng die eene naar voren te brengen, welke ...streeks de leden der vereeniging aangaat. ...onoplettendheid, al is ze verklaarbaar, laat ...de annonces ongelezen; zelfs de adressenlijst, ...ten gerieve der leden opgenomen is, en ...malen gebeurt het, à posteriori, dat men zich ...annonce in het „K W." herinnert, waarvan men ...hter tijd gebruik had kunnen maken. Om der ...heid getrouw te zijn moet hieraan dadelijk ...n toegevoegd, dat er een aantal leden is die ...verteerders in ons blad bevoordeelen, alleen, ...aken zich bij deze niet bekend als leden van ...en West". Dat zoodanig eene bekendmaking ...de heeft voor de adverteerders, behoeft geen ...g en daarom moge bij de leden van wie hier... is, worden aangedrongen om bij het doen ...r inkoopen tevens mede te deelen, dat zij ...n van „Oost en West" en dat hun het adres ...n adverteerders bekend is door het „Kolo... Weekblad". Dit komt beide partijen ten ... Intusschen, aan hen een woord van dank. ...n dringender beroep moge worden gedaan op ...die nimmer hun aandacht schenken aan de ...nces, op welke — en hierop valt de nadruk ...en zich toch kan verlaten. De naam der Ver...ing en dien van den Uitgever staan daarvoor

...unt toch de adverteerders, die de uitgaven ...het blad mogelijk maken en steunt ook den ...ver, die alles in het werk stelt om het K. W. ...orzien van goede en betrouwbare adressen. ...zijn in de zooeven genoemde adreslijst gerang...t naar de bedrijven, wat een groot gemak is, ...al ook voor hen die, repatrieerende, reeds aan ...d aanteekening kunnen maken van de leveran..., waar zij bij aankomst in Nederland hunne ...llingen en inkoopen kunnen doen.

...den van Oost en West, op Uwe medewerking ...t een dringend beroep gedaan. Dringend, om...en periodiek, hoe goed ook aangeschreven, ...of valt met zijn annonces. De uitgave van een blad of een zaak, een bedrijf, enz. moet rusten op een gezonden financieelen basis; deze wordt i.c. gevormd door de advertentie-rubriek. Laat dan voortaan die rubriek *niet* ongelezen. Heeft dezelve Uwe aandacht, dan volgt de rest vanzelf.

Dialecten in onze West.

Nederlandsch vrijwel een vreemde taal.

—o—

Op Curaçao heerschte kort geleden eenige verontwaardiging wegens het feit, dat in een officieel stuk, een memorie van antwoord aan de Koloniale Staten nog wel, het, in een groot deel van die kolonie gesproken, dialect is aangeduid met den naam van Neger-Spaansch. Zulks ter verklaring van de daar gewoonlijk gebruikte benaming van bedoeld dialect: Papiamentoe of Papiamentsch. In de rubriek Curaçao van het *Kol. Weekbl.* werd daarvan reeds melding gemaakt. De steller van de memorie van antwoord zal de verklaring Neger-Spaansch er waarschijnlijk wel bijgevoegd hebben, omdat hij een sterk vermoeden had, dat het woord Papiamentsch tot Hollandsche lezers, die niet door eigen aanschouwing en eigen aanhooring met de West bekend zijn, — leden van de 1e en 2e Kamer b.v., — niet veel zou zeggen. De verontwaardiging op Curaçao had werkelijk zeer gevoeglijk achterwege kunnen blijven. Wie verontwaardigd moesten zijn, dat zijn wij, Nederlanders, die moeten constateeren, dat onze taal daarginds, in een sedert 1634 Nederlandsche kolonie, zoo weinig ingang gevonden heeft, dat zij er tot dusver nog niet anders, dan als een vreemde te beschouwen is. Dat geboren Curaçaonaars, ook die uit de beste klassen, onder elkander niet Nederlandsch, maar bij voorkeur Papiamentsch spreken, daarvoor zijn genoeg verklaringen te vinden, maar eenigszins beschamend voor ons is het toch ongetwijfeld.

De bovenvermelde verontwaardiging vindt zeer waarschijnlijk vooral haar oorsprong in de bijvoeging van het woord neger. Neger is een woord, dat blanken in de West liever niet moeten gebruiken. Niet alleen op Curaçao, maar ook in Suriame niet. Toch, en dat is wel opmerkelijk, stoot men zich dáár er weer niet aan, als het daar gangbare dialect aangeduid wordt als Neger-Engelsch. Maar iemand met een donkere huid noeme men er liever niet neger, maar zwarten man, of nog liever, hoewel volkomen onjuist: creool. Neger en zwarte man is weliswaar hetzelfde, maar het laatste schijnt minder hinderlijk te klinken voor Surinaamsche ooren. Wil men ook het woord Neger-Engelsch vermijden, dan kan men desnoods spreken van takitaki (verbastering van het Engelsche to talk.) Zoo is het Curaçaosche papiamentoe een neger-afleiding van 't oude Spaansche werkwoord papear, dat zoo iets als babbelen moet beteekenen, dus gebabbel.

Voor negers moet onze taal wel buitengewoon moeilijk zijn, of ... onze voorouders moeten op de invoering ervan in de West al heel weinig prijs gesteld hebben. Tot die overweging komt men vanzelf, als men waarneemt, dat op Curaçao de omgangstaal een verbasterd Spaansch gebleven is, in

weerwil van Nederlansche overheersching van bijna drie eeuwen. En, dat op de Bovenwindsche eilanden gebrekkig Engelsch nog steeds de officieele taal is. En eindelijk, dat in Suriname, al wordt daar Nederlandsch ook beter verstaan en veel algemeener gesproken, toch de lagere volksklasse de voorkeur geeft aan een zeer verbasterd Engelsch met veel Portugeesche en Afrikaansche bijmengsels. Hoezeer bovendien die dialecten in onze beide West-Indische koloniën nog onderling verschillen, hoort men dadelijk, als men ernaar luistert, hoe men elkaar bij ontmoeting begroet. Op Curaçao hoort men dan: Coembai? (Hoe gaat het?), wat, in t dialect van Suriname vertaald, luidt: Fa joe tan? Niet zeer Hollandsch, maar van negertaal wil men toch niet hooren!

Om het woord neger te vermijden, noemen geboren Surinamers zichzelf, geheel ten onrechte, zooals wij boven opmerkten, creolen. Bekend is het, dat in de tijden, toen Spanje nog uitgestrekte koloniën in Amerika bezat, het woord creool gebruikt werd, ter aanduiding van diegenen, die van zuiver Spaansche afkomst waren, maar in de koloniën geboren. Creolen waren dus blanken; negers, Indianen en kleurlingen werden er niet toe gerekend. Is het dus volkomen juist, Josephine de Beauharnais b.v., als de schoone Creoolsche aan te duiden, even onjuist is het, die andere Josephine, die thans te Parijs, in de buurt van de Rue Pigalle hare triomfen viert, Josephine Baker, een negerin of donkere kleurlinge uit St. Louis, dien naam te geven, wat intusschen hier vaak geschiedt.

Hierboven schreven wij, dat voor de vroegere negerslaven onze taal wel buitengewoon moeilijk geweest moet zijn. Maar Spaansch is ook een zeer ontwikkelde taal met lastige regels. En toch heeft het Spaansch, zij het dan ook zeer verbasterd, zich op Curaçao en de omliggende eilanden gehandhaafd en het Nederlandsch er slechts bedroevend geringe vorderingen gemaakt. Zou de verklaring hiervoor niet liggen in het feit, dat de Nederlander er zoo gauw toe overgaat, vreemde talen te spreken, zoodra hij er zich maar eenigszins in kan verstaanbaar maken? Dat hij juist het tegenovergestelde doet van onze Engelsche overburen, die zeggen: „Wie met ons wil spreken, of correspondeeren, hij doe dat in onze taal." Het moge waar zijn, dat het niet altijd practisch zou zijn, als wij tegenwoordig dien eisch altijd en overal stelden, — ons land is nu eenmaal het Britsche wereldrijk niet, — maar, al te dwaas is het toch wel, dat de Hollander, die op Curaçao aan wal stapt, zoo gauw mogelijk Papiamentsch gaat praten. En, zich dan misschien voelt, alsof hij zich in de taal van Cervantes uitdrukt, terwijl hij het toch niet verder gebracht heeft, dan twee-jarig Jantje, die zich aan een stoel stoot en zegt: „Stoel stout, Jantje stoel klappen geven."

C. K. KESLER.

Nieuwer-Amstel, Augustus 1927.

Proeftocht van het Dubbelschroefstoomschip „Op ten Noort" der Kon. Paketvaart Maatschappij.

—o—

De Raad van Bestuur der Koninklijke Paketvaart Maatschappij had de attentie mij uit te noodigen deel te nemen aan den proeftocht van haar nieuwe stoomschip en maakte ik de reis naar Helgoland heen en terug, den 26sten dezer, mede.

Wij hadden mooi weder, zoodat de tocht onder gunstige omstandigheden, zulks met het oog op de damespassagiers, verliep, afgezien dan van het gedeelte, waarvoor menschenhoofd en menschenhanden kunnen zorgen.

Het schip ligt namelijk mooi vast op het water; kan $15^1/_2$ mijl loopen, is van de nieuwste uitvindingen en gemakken voorzien, terwijl de zeemanseigenschappen van Kapitein Götz den meesten passagiers, die in Indië geweest zijn, niet meer bekend gemaakt behoeven te worden.

Het „Koninklijke" schip doet de dito Paketvaart Maatschappij alle eer aan en is een sieraad te meer voor de toch algemeen reeds bekende mooie schepen der maatschappij, die zooveel bijdraagt tot het zich kunnen ontwikkelen der Buitengewesten en dezer verbinding met Java en het Moederland.

Een schip van 8600 ton waterverplaatsing met ruimte voor 183 passagiers eerste en tweede klasse, afgezien dan van de circa 2000 dekpassagiers, oud-Delianen, had gij zoo iets kunnen denken! Want het schip is bestemd met het zusterschip „Plan den wekelijkschen sneldienst Java-Singapore te bevaren, zoodat twee even groote schepen dienst zullen vervullen.

Moet ik U ervan spreken, hoe schitterend schip verder afgewerkt is, wanneer ik U de na van Lion Cachet, Zijl, Goedewaagen, de Porce Fles en Mutters noem?

Een aardige attentie, maar tevens doende komen hoe aangenaam de verhouding tusschen schepers en de Maatschappij is, was het van heer Caffin te Gorontalo, om het benoodigde hout voor de eerste klas-salon aan de K. P. M. geschenke aan te bieden.

En nu de ontvangst en het verblijf aan bo

Men kan zich eenvoudig geen charmanter heeren dan den Raad van Bestuur en de Di voorstellen, die het den 126 genoodigden op mogelijke wijzen aangenaam wisten te ma waardoor de stemming allerprettigst was.

Is het noodig te zeggen, dat de zoo smaak uitgevoerde menu's geheel in overeenstem waren met de daaronder in gouddruk verm spijzen?

De heer G. H. Hintzen, voorzitter van den R van Bestuur, heette allen aan den eersten maa in een keurigen speech welkom en later spr nog Mevrouw de Douairière Jhr. A. A. van Te gen-Op ten Noort, om te bedanken voor de uit diging aan de familieleden, om den proeftocht het petekind van hunnen Vader of Grootvader m te maken en herdacht zij gevoelvol, hoe haar va haar als 15-jarig meisje vertelde, dat zij naar In zouden gaan om tot oprichting der K.P.M. te k nen overgaan en de voldoening van dezen, juist op den gestelden datum het werk ge kwam en de Nederland-Indische Stoomvaart Ma schappij, die in naam Nederlandsch, maar in daad Engelsch was, door de Koninklijke Paketva Maatschappij werd overgenomen en de laatste m 13 lijnen de vaart door den Indischen Archip begon.

Redevoeringen van admiraal de Booy, eerst privé-persoon overgaande in het officieele, als geeringsafgevaardigde, van den heer Hu Directeur der K.P.M., den heer Goedkoop bouwer van het schip, den Burgemeester van Am sterdam, den heer Knottnerus, Directeur der Indische Gas-Maatschappij, die den dank der noodigden uitsprak voor de meer dan gulle g vrijheid, afgezien van andere eveneens geestige gevoelvolle, volgden.

U zult uit het bovenstaande wel de conclus kunnen trekken, dat deze reis in de herinneri van allen gegrift zal blijven.

Daarbij is Helgoland zeer bezienswaardig. staaltje noem ik u, dat men van de benedenst naar de bovenstad met een lift gaat, daar het deeltelijk uit roode rots, verder uit laag strand staat; dat het aquarium hetwelk daar natuurl „Staatliche Biologische Anstalt" heet, zeer mooi dat men er „unverzollte" Havana's en spiritualiën koopen kan, dus tegen zeer lage prijzen, die v ons als gasten der K.P.M. geen begeerten tot k pen konden opwekken.

Alles in alles een meer dan geslaagde reis, ingeluid voor de „Op ten Noort" het begin moge hebben van een lang en voorspoedig varen, bijdra gende tot den verderen bloei der Koninklijke Paket vaart Maatschappij!

F. VAN PESK

Sichterman's in Suriname.

—o—

In het Kol. Weekbl. van 18 Augustus vraagt de redacteur van de rubriek Suriname, naar aanlei ding van het feuilleton „De ondergang van het hu Sichterman aan de Groningsche Ossenmarkt" in de N. Rott. Courant van 13 Aug. j.l., of ons de naam Sichterman uit Suriname bekend is.

Ik kan hierover het volgende mededeelen.

Er moet vóór 1798 een Sichterman in Surina zijn geweest, immers in de Surinaamsche Alma nach voor den jaare 1798 staat de koffie- en katoen plantage „Alsimo" aangegeven aan de Warappe creeq ter regterhand, waarvan de eigenaar is de boedel J. M. Oehlers en de Erven van A. L. Sichter man. Deze plantage was 500 akkers groot. De Negerengelsche naam van de plantage was „Oelers" naar een eigenaar. Nog in 1836 zie ik dezelfde ge gevens. Er waren toen 153 slaven op. De erven A. L. Sichterman waren toen eigenaar voor de

M. Oehlers voor 1/6, de boedel Wed. G. N. voor 1/6 en de minderjarige L. C. H. Oehlers 1/6. Men vermeldt de plantage toen in de Tapakreek, niet Warappakreek. Na dien tijd zie plantage in 1843, maar ter grootte van 727 (zie hieronder).

tweede Sichterman in Suriname was Mr. hterman, die gehuwd was met Josephina Kruyff. Zij hadden een dochter, ook Josephina Maria, die op 4 Sept. 1839 was geboren en April 1854 overleed. Haar grafzerk ligt in „Nieuwen Oranjetuin", waar ik in 1926 een 1000-tal zerken registreerde.

1839 werd deze S. lid van het Departement maribo van de Maatschappij tot Nut van het meen, tevens Diaken der Hervormde kerk. Hij advocaat te Paramaribo. In 1843 wordt hij eld als Redenaar en kanselier van het kapittel de hooge orden „Prudentia" en Adjunct Op- en Redenaar der Loge „Concordia". Tevens hij toen Bestuurder van het Departement Paribo van de Maatschappij tot Nut van het Alen en stond hij geboekt als Praktizijn, posrende voor de Regtscollegien. Van de plantage mo" staat hij in 1843 als Administrateur be-

volgende Sichterman vond ik in 1843, n.l. igenaresse van de koffieplantage „De Goede achting", groot 485 akkers, in de Motkreek: Sichterman geb. Labadie.

ruggaande vond ik in 1832 en 1833 als eige- R. Gollenstede, n.ux en privé, in 1829 R. stede en S. J. Labadie, in 1798 de boedel E. inne geb. Hertzbergen en Administrateuren ors: Cordova Labadie Rouleau, Wolffe en

er gegevens heb ik hier niet kunnen vinden. registers van den Burgerlijken stand te Paribo zal over deze familie nog wel meer te n zijn.

Gravenhage, 27 Aug. 1927.

FRED. OUDSCHANS DENTZ.

Van Week tot Week.

Dinsdag 23 tot Maandag 29 Augustus.

sie van Oorlog en Marine. Batavia, 23 Aug. (Aneta). 1) De Koninklijke Nederlandsche Vereeniging Onze Vloot organiseert een actie tegen de voorgestelde fusie van de Departementen van Oorlog en Marine.

Bat., 29 Aug. Alleen hier ter stede zijn 600 handteekeningen verzameld op het adres van Onze Vloot tegen de samenvoeging van de Departementen van Oorlog en Marine.

Doodvonnissen bekrachtigd en gratie verleend. Aneta seint uit Batavia, dd. 25 dezer: De Gouverneur-Generaal heeft drie doodvonnissen, die door den landraad van Tjiamis tegen communisten waren uitgesproken, bekrachtigd. — 26 Aug.: De G.-G. heeft aan een ter doodveroordeelden communist uit Tjimahi gratie verleend.

Leprozerie te Menado. Een Aneta-telegr. d.d. Menado 26 Aug. luidt: Alhier is een lepra-vereeniging opgericht. De leprozerie is gereed en zal in gebruik genomen worden na het binnenkort te verwachten bezoek van den gouverneur-generaal.

Bevorderd. Batavia, 26 Augustus. (Aneta). Luitenant-kolonel E. de Waal, van den militairen geneeskundigen dienst, is benoemd tot kolonel.

Directeur Burgerl. Openb. Werken. Batavia, 26 Augustus. (Aneta). Ir. E. H. M. Uljee, hoofd van de irrigatie-afdeeling Brantas, is benoemd tot directeur van burgerlijke openbare werken, als opvolger van den heer Blackstone.

Het Smeroefonds zendt wederom f 20.000. Het bestuur van den Kon. Nationalen Bond Het Oranje Kruis heeft door bemiddeling van het Smeroefonds te Batavia telegrafisch wederom een gift van f 20.000 ten bate van de slachtoffers van de jongste stormramp ontvangen.

H. J. Heyting †. Te 's-Gravenhage is, in den ouderdom van 64 jaar, overleden de heer H. J. Heyting, oud-assistent-resident bij het B.B. in Ned.-Indië.

Directeur krankzinnigengesticht Buitenzorg. Batavia, 24 Augustus. (Aneta). De heer P. J. Stigter, gouvernementsarts te Weltevreden, is benoemd tot directeur van het krankzinnigengesticht te Buitenzorg.

Het s.s. Calcutta gezonken. Batavia, 29 Aug. (Aneta). Het s.s. Calcutta van de Stoomvaart Maatschappij Nederland, varende in de Java-Bengalen-lijn, is bij het opstoomen van de Calcuttarivier in aanraking gekomen met het s.s. Rabenfels van de Hansalijn. De Calcutta is gezonken. De bemanning verliet het schip.

Nieuwe interneeringen. Batavia, 25 Augustus. (Aneta). Voor 33 communisten is het interneeringsbesluit geteekend.

Oud-gezagvoerder Schuitema †. Op Java is overleden de heer Schuitema, oud-gezagvoerder van de Kon. Paketvaart Mij.

Resident van Djambi. Benoemd tot resident van Djambi de heer H. E. K. Ezerman, assistent-resident, oud-lid van den Volksraad. (Aneta. 25 Aug.).

Regent van Batavia. Batavia, 25 Aug. (Aneta). De nieuwe regent van Batavia, Raden Achmad, is

1) De tekst der Aneta-telegrammen is ontleend aan „Vaderland".

Feuilleton.

Herinneringen van een oud-Ind. officier.

VII. De Pedir-expeditie.

(*Vervolg*).

het voorgaande moge zijn gebleken, dat taaie ling noodig was om langzaam voort te schrijden op den weg der pacificatie. Bij de Pedirexpeditie den over het algemeen niet veel ontberingen ge-; daarvoor werkten de staf en de intendance ed, doch vermoeienissen werden den troepen zins bespaard. Op de dagen, waarop werd uit-, was men gewoonlijk op den been zoolang dag was; des nachts rouleerden de officieren eenzelfde compagnie, onder gunstige omstanden van twee compagnieën, voor den wacht-, waarbij elk gewoonlijk drie uren op wacht

behoeft geen verwondering te wekken, dat op den duur niet tegen deze vermoeienissen bleken. Na eenige maanden waren er van officieren, waarmede de bataljons de expeditie begonnen, nog maar eenige kapiteins en onde helft van de luitenants over. Toch wogen vermoeienissen en ontberingen bij deze expeditie na niet op tegen die, welke in latere perioden de pacificatie der buitengewesten door kleine afdeelingen werden doorstaan bij de hardnekkige achtervolging van bendeleiders. Daarbij werden den staaltjes van uithoudingsvermogen gegeven, die aan het ongeloofelijke grenzen. Maar zulke patrouilles waren dan ook vaak samengesteld uit door jarenlange routine ervaren woudloopers, terwijl het geheele leger toen beter was getraind. In '98 verkeerden wij echter nog in een overgangstoestand na de verslappende periode van de geconcentreerde linie. Toen nog kon men aan sommige officieren, die in hun luitenantstijd dat leven van gedwongen rust en vrees voor het krijgen van gewonden hadden medegemaakt, bemerken, welk een funesten invloed dat op het physiek en het verantwoordelijkheidsgevoel had uitgeoefend. Het Indische leger mocht Toekoe Oemar wel dankbaar zijn voor zijn verraad, want in den daarop gevolgden strijd heeft het onder leiding van groote voorgangers als Van Heutsz en Van Daalen gelegenheid gevonden zijn eigen kracht weder te leeren kennen en deze tot het uiterste te benutten met het bekende schitterende gevolg.

Om meer druk op de kwaadgezinde bevolking te kunnen uitoefenen en de goedgezinde er toe te brengen in de kampongs terug te keeren, werden in Augustus verschillende bivaks in het binnenland voor geruimen tijd bezet. Zoo was het 2e Bataljon gelegerd in het Zuiden der vallei te Lho Igeuëh aan den voet van den Glé Siblah. Hier had bij de troonsbestijging van H. M. onze Koningin een, wat uiterlijk vertoon betreft, zeer eenvoudige, wat de tenue betrof, zelfs eenigszins schunnige plechtig-

geïnstalleerd. Hij werd zeer waardeerend toegesproken door den Gouverneur van West-Java, den heer Hillen, en door den vorigen regent, den heer Djadadiningrat.

De derde Indië-vlucht. Naar het „Hbl." verneemt, zal luitenant Koppen, die op 1 October a.s. met den onderofficier-vlieger G. Frijns met een drie-motorig Fokker-verkeersvliegtuig naar Indië vliegt, op zijn tocht worden vergezeld door den bekenden chef-monteur der Fokker-fabriek S. Elleman.

Het plan voor den comm. opstand in Soerakarta. Omtrent het intijds verijdelde plan der communisten om in Juli op verschillende plaatsen op Java een nieuwen opstand te verwekken seint Aneta, dd. 27 dezer nog eenige bijzonderheden speciaal Solo betreffend. Het voornemen van de leiders Sastrohardjo en Soediro, die zich de hulp van militairen hadden verzekerd, was om in den nacht van 17 op 18 Juli den opstand te laten aanvangen in de Benteng en den Soesoehoenan, den Mangkoenegoro, alle rijksgrooten, den resident en alle bestuursambtenaren en officieren te laten *vermoorden.* De gedeserteerde militairen Woetoe en Tombeng zouden de opperste leiding krijgen.

Mishandeling van Inlanders. Menado, 29 Aug. (Aneta). De heer v. E. S., controleur ter beschikking van den assistent-resident van Menado, beschuldigd van mishandeling den dood ten gevolge hebbende, heeft een volledige bekentenis afgelegd. Ook heeft hij bekend, vroeger meermalen geslagen te hebben.

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt.

Algemeene Jaarvergadering van „Boeatan".

Zooals reeds door de dagbladen, o.a. door „Het Vaderland" (ochtendblad van 30 dezer) werd vermeld, hield in eigen, thans zoo smaakvol ingerichten, huize Heulstraat 19 te 's-Gravenhage, de N.V. Boeatan, op Maandag 29 Augustus te 8 uur n.m., haar Jaarlijksche Algemeene vergadering voor aandeelhouders en belangstellenden in Indonesische kunstnijverheid. Mevr. v. Beresteyn—Tromp presideerde.

Na haar woord van welkom was het woord aan den secretaris, Prof. D. van Hinloopen Labberton, die het volgende jaarverslag uitbracht:

Drie en twintigste Jaarverslag van „Boeatan" met de Balans en de Winst- en Verliesrekening over 1926.

De samenstelling van den *Raad van Beheer* onderging in het verslagjaar eenige wijziging, doordat achtereenvolgens de functies van penningmeester en van secretaris kwamen te vaceeren, terwijl ook in eenige onvervuld gebleven commissarisplaatsen moest worden voorzien. De werkzaamheden van den penningmeester, den heer R. Francis, die gezondheidsredenen zijn taak moest neerle[ggen] werden overgenomen door ons lid den heer W. C. ten Brummeler, terwijl in de door het aftr[eden] van den heer J. Th. Petrus Blumberger ont[stane] vacature werd voorzien, doordat de in het ve[rslag]jaar mede tot lid van den Raad van Beheer ge[kozen] heer D. van Hinloopen Labberton zich m[et het] secretariaat belastte. Beide aftredenden verkla[arden] zich bereid Boeatan desgewenscht met raad te [ge]ven helpen. Aan den heer Francis en den [heer] en mevrouw Blumberger, die zooveel in het [lang] lang van Boeatan hebben gedaan, de [laatst]genoemde in het bijzonder ook door initiatief en goede zorgen voor de instandhou[ding] van de afdeeling restaurant van Boeatan, bre[ngen] wij gaarne onzen dank voor hunnen belangel[oozen] zeer gewaardeerden arbeid. Ook aan Baroness[e van] Lynden—von Schmidt auf Altenstadt, die aftr[ad,] wier plaats door mevr. J. van der Zwet werd [inge]nomen.

Tijdens het verslagjaar werden de werkz[aam]heden met kracht voortgezet, terwijl de noo[dige] maatregelen werden getroffen voor een onont[beer]lijk geworden ombouw van de Toonkamers Heulstraat 19, waarvan de kosten door opbrengst eener aan te vragen goederenloterij heel of ten deele zullen moeten worden bestr[eden]. Wij maken van deze gelegenheid gebruik om [de lezers] van dit jaarverslag op te wekken door het [ne]men en helpen plaatsen van loten in deze loterij [onzen] arbeid te steunen.

Boeatan heeft er immer naar gestreefd om het wekken en kweeken van belangstelling in kunstarbeid van de talentvolle volkeren van [Oost] en West, wier wel en wee grootendeels in handen als koloniale overheid zijn geplaatst, vriendenband, die ons tezamen binden moet, wer aan te halen.

Zeker was er geen tijd als deze, waarin door rust en misverstand zoovele en zoo groote mo[eilijk]heden rezen, welke het tot stand komen van lijke samenwerking tusschen de verschillende volkingsgroepen in den weg staan.

Gelukkig is begrip van het mooie in de In[dische] kunst en van waardeering voor het aesth[etisch] kunnen der inboorlingen ginds, in Neder[land] groeiende, en ieder artistiek Indonesisch ge[bruiks]voorwerp, dat een Hollandsch interieur siert, is draadje meer in het groote weefsel, dat de van Nederlanders en Indonesiërs behoort te binden, opdat geene onbevoegde en onbesuisde den het schoone patroon van eensgezindheid en zamenlijken opbouw der menschelijke idealen verstoren.

Indien allen hier te lande hier[van] [...] meer en doordrongen waren, dan zou Boeat[an] [...] h zijn, alle helpers en helpsters in het wer[k] [...] con verrichten, arbeid ruimschoots beloond achten.

Hoewel als eene naamlooze vennootschap [opge]richt, is het doel onzer vereeniging geenszins

heid plaats, die echter onder die omstandigheden een onvergetelijken indruk op alle aanwezigen maakte. Dat was, toen H. M.'s proclamatie „Aan mijn volk" voor het front van het korps werd voorgelezen. Het bataljon trad vóór het bivak aan, een carré werd gevormd, de muziek speelde het Wilhelmus, waarop de luitenant-adjudant met een door aandoening bewogen stem de proclamatie voorlas. De troep zag er in zijn verschoten en versleten uniform, getuigende van vele marschen door rimboe, modder, water en onder het tropische zonnetje, uit om een cent te geven, maar desondanks maakte het denkbeeld, dat wij daar in het binnenland van Pedir de eer van Nederland's vlag hooghielden, dat wij elken dag ons leven konden laten in den strijd voor de uitbreiding van het gezag van het vaderland, deze eenvoudige gebeurtenis tot een diep aangrijpende plechtigheid.

Een soortgelijken indruk ondervond ik het volgende jaar bij de begrafenis van een collega, toen het bataljon in marschtenue de laatste eer aan den gesneuvelden kameraad bewees om daarna regelrecht van het kerkhof uit te rukken om den vijand weder op te zoeken. Ook toen waren het de omstandigheden, die ondanks de bijna havelooze tenue van den troep aan deze militaire begrafenis een verheven wijding gaven.

VIII. De Peusangan- en Geudong-expeditie.

Nadat de bevolking in Pedir overal in de kampongs was teruggekeerd en de voornaamste leiders van het verzet naar andere streken waren geweken, zoodat het eigenlijke expeditionnaire [optreden] was afgeloopen, zou in September nog een b[ezoek] worden gebracht aan Peusangan. Wij waren [be]nieuwd, welke bataljons voor dezen tocht zo[uden] worden bestemd. Het sprak van zelf, dat het in de eerste plaats van de partij zou zijn. Dit [batal]jon toch had tijdens de expeditie onder de k[undige] leiding van overste van Loenen den besten [naam] verworven. Het ging er nu om, of 't 2e dan w[el het] 3e het andere bataljon zou zijn. Het laatste, [welks] van het vaandel was gedecoreerd met de Mi[litaire] Willemsorde, had eenigszins oude rechten. Nog [niet] zoo lang tevoren gold het min of meer als een keurcorps; niet iedere officier kon daarbij wo[rden] geplaatst. Toch had het 2e een goede kans. [Wel]wel was het vrijwel de geheele maand Augustus buiten geweest, hetgeen een reden zou kunnen [zijn] om een ander korps naar Peusangan te sturen. [Wij] wisten, dat het er om zou spannen en daarom m[oest] het beste beentje worden voorgezet om een flink mogelijken indruk te maken bij de terugk[omst] op Segli. Nu dat was aan majoor van der We[...] wel toevertrouwd. Kort voor de legerplaats w[erd] halt gehouden; de tenue werd nog eens extra [na]gezien en het bataljon marcheerde zoo kranig [voorbij] bij den Chef van den Staf, dat het werd uitverkoren.

In Lho Seumawé was voor een gedeelte der [troe]pen een bivak gebouwd ten W. van den post. [Het] 2e bataljon werd ondergebracht op de Poesong[an] Chineesche kamp. Aangezien hier de gezondheids[toestand] toestand te wenschen liet, werd het barakkenbivak

[...] van winst ten behoeve van de aandeelhou[...] maar veel meer in eerste en laatste instantie [...]poging om door het vinden van een afzetgebied [...] de schoone producten van een kunstvaardigen [...]arbeid, Nederland en de Indiërs beide te [...]ven.

[...]aar dat door ons wordt deelgenomen, vaak [...] kosten en met verlies zelfs, aan binnen- en [...]dsche tentoonstellingen, die het meer [...]me effect beoogen van de wereld in contact [...]gen met eene cultuurphase in de bescha[...]schiedenis der menschheid, die door de [...]eid van Nederland nog niet zoo tot de kennis [...] beschaafde wereld is doorgedrongen, als aan [...]ge waarde van deze cultuur wel geëvenredigd [...]jn.

[...] dit opzicht heeft Nederland als Koloniale Mo[...]eid een stellige taak te vervullen, en het is [...]orrecht voor onze vereeniging als pionier [...], naar zwakke krachten en bescheiden mid[...] ons veroorloven, mede te werken.

[...]rdaad is het arbeidsveld zeer ruim. Het ont[...] van de aesthetische productiegebieden in [...]rchipel, het vinden van afzetgebieden voor de [...]rde artikelen en het op gang houden van de [...]t licht getogen kunstnijverheid, eischt inder[...] meer kapitaal en toegewijde werkkracht, dan [...]er wij, ondanks zuinig beheer en veel onbe[...] arbeid van ons en onze medewerkers, nu [...]schikken, en het ware te wenschen, dat de [...] belangstelling, waarin onze arbeid zich zoo[...]n de zijde van het Ministerie van Koloniën [...] die van de Oost- en West-Indische gouver[...]ten ongetwijfeld mag verheugen — en waar[...]ij meerdere malen de ontwijfelbare blijken [...]n ontvangen — zich ook eens door meer [...]ijken en daadwerkelijken steun zou doen ge[...].

[...] spreken wij hier den wensch uit, dat bij de [...]satie van groote tentoonstellingen — als de [...]de Internationale Koloniale Tentoonstelling [...]cennes — op meer officieele wijze op onze [...]erking een beroep zal worden gedaan, zoodat [...]n den aanvang af, waarin onze verzamelin[...] de kennis en ervaring onzer medewerkers [...]ng kunnen doen komen, in stede van te elf[...] door tusschenpersonen, niet in staat zich [...] onze medewerking de noodige expositie[...]en te verschaffen, daartoe te worden aange[...].

[...]ens het verslagjaar namen onze voorraden [...]ndonesische kunstnijverheidproducten be[...]k toe, als gevolg van de betrekkingen door [...]residente op de in het vorig verslag gememo[...] reis door Nederlandsch-Indië aangeknoopt. [...] verkoopen hielden daarmede gelijken tred, [...] de grootere voorraad van mooie stukken ge[...]eid gaf op verschillende tentoonstellingen be[...]k voor den dag te komen.

[...] werd gedurende het verslagjaar 1926 eene speciale Batik-tentoonstelling gehouden in de Gothische zaal, daartoe door H. M. de Koningin afgestaan, waar eene inzending van Pangeran Soerjodiningrat zooveel belangstelling wekte, dat vele bestellingen op soortgelijke stukken inkwamen, en wij aanleiding vonden om een prijsvraag uit te schrijven voor tjoewiri-hoofddoeken, waarbij Raden Ajoe Wongsopodo te Jogjakarta den eerepalm wegdroeg.

In Groningen werd in samenwerking met de Afdeeling van „Oost en West”, aldaar en met Pictura, eene zeer geslaagde tentoonstelling gehouden.

Ter gelegenheid van de aardbeving, die een van onze Sumatraansche kunst-industriestreken teisterde, werd, met bereidwillige medewerking van het Hotel de Witte Brug, een Padangsche week georganiseerd, welke door Z.E. den Minister van Koloniën Dr. Koningsberger werd geopend, en die zich mocht verheugen in de hooge belangstelling van leden van het Koninklijk Huis.

In de door onzen architect N. P. de Koo wederom keurig ingerichte Tentoonstellingszalen werden lezingen gegeven met lichtbeelden en met Indonesische muziek en dans.

De aandacht van de Indische Regeering werd door ons in den loop van het verslagjaar gevestigd op de slechte kwaliteit, in kleur en houdbaarheid, van vele tegenwoordig uit Duitschland ingevoerde verfstoffen. In het belang van de Inheemsche nijverheid, dient gewaakt, dat slechts prima kwaliteit kleurstoffen (niet verschietend en van mooie tinten) worden geïmporteerd, terwijl thans veelal het uitschot der fabrieken goed genoeg voor Indië wordt geacht.

Ten aanzien van Javaansche muziek en dans bleef Boeatan door de beschikbaarstelling van haar mooie Salendro-gamelan en van localiteit tot oefenen aan de groepen dansers en musici diligent, terwijl omgekeerd ook in dank bij verschillende gevallen de welwillende medewerking ondervonden werd van het Ned.-Indonesisch Verbond, bij welke vereeniging Boeatan is aangesloten.

Over de financieele resultaten in het verslagjaar verkregen zie men de bijgevoegde toelichtende nota bij de verantwoording over 1926.

Ons rest nog onzen grooten dank uit te spreken aan de dames van Boeatan's Propaganda-comité, die met onvolprezen ijver hare diensten voor de goede zaak bleven geven.

Nadat dit jaarverslag onder applaus der vergadering was goedgekeurd, gaf de Penningmeester, de heer W. H. C. ten Brummeler, omtrent Boeatan's financieele verantwoording over het jaar 1926, de volgende, korte toelichting:

„De totale omzet over het afgeloopen jaar bleef bijna gelijk aan het vorige jaar, daarentegen namen de toevoeren van kunstnijverheidartikelen uit den Archipel toe, zoodat de waarde der goederen in magazijn ruim twee-

---

[...]eid, zoodat het tweede na terugkomst uit [...]gan daar ook een onderdak vond.

[...]cht naar die landstreek viel niet mede. Lange [...]en bij drukkend weer over met hooge alang[...]begroeide heuvels, waar geen enkel zuchtje [...]ng bracht en geen afwisseling door eenig [...] van beteekenis. Was het een wonder, dat [...]verwachting van den doorsnee-troepenofficier [...]op volgende tocht naar de Boeloe- en Bajan[...]an de andere zijde van Lho Seumawé wel [...]velend zou zijn. Hoe geheel anders viel het [...] uit, want deze tocht bracht de meeste af[...]ng van de geheele Pedir-expeditie met aan[...].

[...] men tijdens het ageeren in Pedir en Peusan[...]eeds, althans in hoofdzaken den weg kunnen [...] op de uitgestrekte figuratieve schetskaarten, [...]kwam men in een terrein, waarvan de troe[...]ficieren geen kaart hadden.

[...] eersten dag tegen een uur of vier werd halt [...]den bij een kampong aan den rand van een [...]trekte sawah. Toen de adjudanten bij den [...] werden ontboden, vermeenden wij, dat de [...] zouden worden gegeven voor het betrekken [...]et nachtkwartier. Hoe groot was onze verba[...]oen wij, die toevallig met de compagnie dicht [...]n colonnecommandant stonden, het volgende [...]hoorden: „Cavalerie vooruit. Marechaussee en [...]aljon in voorste linie. Eén compagnie op den [...]rvleugel flankdekking. 14e Bataljon reserve [...]indekking”. Wij gingen dus weer vechten. [...]edig waren de troepen overeenkomstig het [...]n beweging. Het was een aardig gezicht die breede tirailleurlinie met ondersteuningstroepen en reserven over de enorme sawah te zien vooruitgaan. Steeds voorwaarts ging het; de sawah was erg droog, hetgeen de voorwaartsche beweging wel vertraagde. Aan de overzijde werd nog geen teeken van leven bespeurd. Dicht bij den rand gekomen, liet de cavaleriecommandant een schot in de lucht lossen en toen bleek de stilte aan de overzijde slechts die te zijn geweest, die aan den storm vorafging. Van alle zijden barstte het vuur los. Voorwaarts ging het, nu vlugger en weldra hadden de marechaussee op den linkervleugel de vooruitspringende pasar bezet, waarna het 2e meer rechts in de kampong doordrong. Hier werd, waarschijnlijk niet tot verrassing van den staf, maar wel tot die van den troep de voorwaartsche beweging gestuit door een breede, zwaar bandjirrende rivier. Wij hoorden, dat het de Geudong (Pasei) rivier was, de pasar was de Geudé Geudong. Aan de overzijde had de vijand zich genesteld in loopgraven, die, zooals ons den volgenden dag bleek, keurig waren aangelegd, geheel volgens onze voorschriften met traversen er bij. Op het oefeningsterrein van de genietroepen werden ze niet mooier gemaakt

Deze sterke stelling zou ons een langdurig oponthoud en waarschijnlijk veel verliezen hebben berokkend, als niet op onzen linkervleugel luitenant van Bakel van het 14e Bataljon een vlot had gevonden en de stoutmoedigheid had gehad om met slechts enkele manschappen daarmede de bandjirrende rivier over te steken gelukkig zonder dat zulks door den verdediger werd bemerkt. Toen hij nu plotseling in diens flank verscheen, ontruimde

duizend gulden toenam (f 11.996.22 tegen f 9.918.24 in 1924). Er is thans een groote verscheidenheid en ruime keuze aanwezig, zoodat wij, bij de toenemende belangstelling van het publiek, het volgend jaar op vermeerderden omzet hopen te mogen rekenen. De winst op de verkochte goederen ad f 5.686.14, wordt dan ook geleidelijk besteed tot het doen van nieuwe inkoopen.

„De baten van het restaurantbedrijf, welke dank zij den onvermoeiden ijver van het Dames-propaganda-comité, na aftrek van alle onkosten, f 5560.— bedragen, dienen mede tot bestrijding der geheele exploitatierekening. Zonder die zoo zeer gewaardeerde hulp zou Boeatan zich niet kunnen bedruipen.

„Met 1 September 1926 werd Mevrouw de Weduwe Dr. Verwey, geboren Baronesse van Dedem van Driesberg benoemd tot directrice der Toonkamers met verkoop. Zij en Mej. W. H. A. Royen hebben den Raad van Beheer met ijver bijgestaan."

Nadat de heer Van der Brugh, namens de Verificatie-commissie de verklaring gegeven had, dat ondervolgende Balans en Winst- en Verliesrekening in volkomen orde bevonden was, werd den Penningmeester bij monde der presidentie dank betuigd en den Raad van Beheer door de vergadering aquit en décharge verleend voor het geldelijk beheer over het afgeloopen jaar.

Winst- en verliesrekening over 1926.

Rente en koersverschil	f 49.61	
Wist en verlies goederen ...	„ 5686.14	
Tentoonstelling en feesten ...	„ 62.85	
Assurantiën		f 146.27
Belastingen		„ 487.80
Inventaris		„ 252.12
Huishuur		„ 2202.90
Kantoorbehoeften		„ 119.42
Advertentiekosten		„ 121.62
Onkostenrekening		„ 92.40
Onderhoud W. en R.		„ 315.37
Porti en Telegrammen		„ 81.26
Salarissen		„ 1041.53
Telefoon		„ 254.50
Verlichting		„ 414.85
Verwarming		„ 268.56
Totaal	f 5798.60	f 5798.60

Balans 1926.

Aandeelen in portefeuille	f 14.800.—	
Debiteuren	„ 2.489.73	
Kas Directrice	„ 710.21	
Deposito Ned. Handel Maatschappij	„ 6.095.53	
Id. Scheurleer en Zonen	„ 841.57	
Goederen in magazijn ...	„ 11.996.22	
Inventaris	„ 1.—	
Kapitaal		f 30.00[illegible]
Crediteuren (inc. Restaurantbedrijf)		„ 6.40[illegible]
Reservekapitaal		„ 53[illegible]
Totaal	f 36.934.26	f 36.9[illegible]

Geverifieerd en in orde bevonden:
(w.g.) JOH. VAN DER ZWET—DIL
„ K. H. H. VAN BENNEKOM
„ F. H. A. VAN DER BRUGH.

Tot Verificatie-Commissie voor het volgend [jaar] werden door de vergadering benoemd: Mej. [...] Booms en de heeren K. H. H. van Bennekom [en] H. A.. van der Brugh.

De Raad van Beheer werd met algemeene st[em]men in zijn geheel herkozen.

De rondvraag leverde enkele besprekingen over de verbouwing en de daaraan verbonden [...]ten. De presidente deed mededeeling van verho[ogde] belangstelling, óók van de zijde van den tussch[en]handel. De loterij gaat nog niet zoo vlot als [...] zou wenschen, maar geeft toch geen reden tot p[essi]misme.

Verheugend is dat steeds meer Boeatan's h[ulp] wordt ingeroepen.

de bezetting, die niet ver[...]de, hoe zwak deze aanvaller was, haastig haar stellingen en hiermede was het pleit beslecht. Na[dat] een dwangarbeider was overgezwommen om een touw over te brengen, werden nog vóór donker twee compagnieën van het tweede, waarbij de onze, ov[er] [...]t om de missigit te bezetten, teneinde het hoofdbivak tegen beschieting te vrijwaren.

Weliswaar hadden volgens latere berichten de Geudongers ons op dat late uur niet meer verwacht, zoodat een groot gedeelte van de strijders reeds naar huis was gegaan, toen de aanval werd ingezet, maar zulks vermindert in geenen deele het blijk van moed, door genoemden officier betoond. Op het oogenblik, dat hij de rivier overstak, wees niets er op, dat de loopgraven slechts zwak bezet zouden zijn, integendeel 's vijands vuur deed het tegendeel vermoeden.

Merkwaardig genoeg herhaalde het volgende jaar bij de Noord- en Oostkust-expeditie (1) deze episode zich bijna geheel op dezelfde wijze. Ook toen [...] men onze troepen van dezelfde zijde, ook toen [...]jirde de rivier, ook toen gingen eenige officieren [en] manschappen op een vlot over en verdreven zij [den] vijand.

De eerste dag van den tocht naar Geudong w[as] dus reeds vol muziek geweest. Ook de volg[ende] dagen zou blijken, dat wij hier met een fana[tieker] vijand dan in Pedir te maken hadden, getuige [...] der andere verschillende klewangaanvallen, [waar]onder een op den trein. Bij Matang Koeli sch[een] ook de infanteristen-niet-marechaussee een k[ans] te krijgen, toen in breed front tegen deze be[nteng] werd opgerukt en de buitenste pagger van [...] schillende zijden nagenoeg gelijktijdig werd [be]reikt. Toen staakte de verdediger echter zijn te[gen]stand. Bij de achtervolging werden in de kamp[ong] nog eenige vijanden neergelegd, waaronder [...] broer van het hoofd.

Na afloop van den tocht naar Geudong werd [de] Pedirexpeditie ontbonden. De officieren van [de] Java-troepen werden, voor zoover zij niet te[voren] reeds een Atjehbeurt vervuld hadden, overgepl[aatst] naar Atjeh-bataljons. Zoo kwam ik bij een com[pagnie] van het 14e, dat met H. M.'s Batavia naar Segli werd teruggevoerd.

(Wordt vervolgd).

1) De tochten naar Peusangan en Geudong in 1898 waren een voorspel van een grootere expeditie, die in 1899 plaats had en waarbij de expeditionnaire troepenmacht vanuit Groot-Atjeh over de waterscheiding naar Pedir marcheerde. Vandaar werd voortgerukt door de verder Z.O.waarts gelegen landschappen, vaak onder het overwinnen van zwaren weerstand, tot voorbij Edi, van waaruit kolonel Van Heutsz ten slotte zich met de cavalerie naar Medan begaf.

Na terugkomst in Koetaradja vereenigde zich het gros van de officieren, die aan deze expeditie hadden deelgenomen, aan een maaltijd tot het vieren van de Wandelclub: *Houd me vast of ik loop nog verder.*"

Persoverzicht uit de Indische Bladen

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Het veldwinnende Islamisme.

In Britsch-Indië wordt de toenemende invloed [van] het Islamisme door de Hindoes met bezorgdheid waargenomen. Dit veldwinnen van het Islam[isme] wordt ook in Ned.-Indië geconstateerd, ofschoon [de] situatie hier geheel anders is dan in Br.-Indië (*Soer. Hbl.* 16/7, 2de bl., *v. L.*). De *Hindoe-godsdienst* heeft zich in onze gewesten alleen goed [weten] staande te houden op Bali, mede omdat de a[chter]eenvolgende residenten streng waakten tegen [Isla]mietische beïnvloeding der bevolking. De Bali[sche] rijstbouw immers, het soebakstelsel, staat in [innig] verband met den Hindoegodsdienst en zou, bij [even]tueel veldwinnen van den Islam, ernstig wo[rden] geschaad. In Ned.-Indië staan dus tegenover e[lkan]der: *de Islam* en *het Christendom*. Wèl zijn er [nog] *heidenen*, doch deze treft men alleen aan op [de] eilanden, welke tot nu toe buiten internationale aanraking bleven. Op Borneo b.v. behoort de [be]volking met uitzondering van die der kustplaatsen tot de heidenen. Het Christendom heeft in en[kele] gebiedsdeelen successen kunnen boeken. In [Mid]den-Java o.a. werden op het gebied van kerst[ening] en onderwijs zeker vorderingen gemaakt. Het s[uc]ces werd voor een belangrijk deel behaald, om[...]

Midden-Java, onder nawerking van het Hindoeïsme, het Islamisme niet tot krachtige ontwikkeling kwam, niet leidde tot een sterke overtuiging. In West- en Oost-Java vormde de zending slechts enkele kleine eilanden in de Islamietische geloofszee. Op *Sumatra* heeft de zending succes gehad, voornamelijk in de Bataklanden, toen deze nog heidensch waren. Van het oogenblik af, dat de Islam daar actief optrad, begon deze niet onbelangrijke veroveringen te maken. Te *Tandjing Sakti* (Barisangebergte) werkt de Roomsche missie, welke zich echter moeilijk kan staande houden. Overigens zijn alleen van beteekenis de *Minahassa* en *Ambon*, waar het Christendom zich krachtig heeft gevestigd. Hetgeen evenwel niet heeft kunnen beletten dat b.v. Halmaheira en een deel van Nieuw-Guinea geleidelijk zijn geïslamiseerd. Het Christendom zal met toenemende moeilijkheden hebben te kampen. *In Oostersche landen wint de Islam veld door zijn groote propagandistische kracht als gevolg van de gemakkelijke principes van dezen godsdienst.* In *Egypte* b.v. is het Christendom vrijwel geheel verdwenen; de Ko ten (de bewoners van Egypte, die na de verovering van dit land aan het Christelijk geloof getrouw bleven) zijn zeer toegankelijk voor Mohammedaansche invloeden. Bij den opstand in 1919 kozen Koptische pri ·rs de partij der Moslims. Ook bij de komst van de Evangelische zending in Egypte behoorden ze mee onder de tegenstanders van het Protestantisme. Behalve in hun kerkelijke riten zijn ze volkomen geïslamiseerd, zoowel in uiterlijke gebruiken, als in innerlijke geesteshouding. Het Koptisch Christendom verzet zich niet principieel tegen nieuwigheden. De weg naar hoogere cultuur staat voor den Kopt gemakkelijker open dan voor den Mohammedaan, want deze laatste moet bovendien over religieuse barrières heenklauteren. *In Ned.-Indië eischt het overwinnend, zich op een godsdienstigen strijd voorbereidend Islamisme, even groote waakzaamheid als tact.* Tact, opdat de Regeering niet van zich stoote die groepen, waarop zij tot nu toe bouwen kon. Het succes van het Christendom in de Minahassa en op Ambon was en kan blijven een wezenlijke bate voor het Nederlandsche Gezag in die landen. Moge dit steeds juist worden ingezien door de Regeering en vooral, door de militaire autoriteit.

In bovenstaand verband leze men de twee artikelen van *Z(entgraaff)* in het *Soer. Hbl.* van 15 en 16/7, 3de bl.: *„Vooruitgeworpen schaduwen"* en *„De huidige situatie"*, reeds vermeld in „Het Kol. Weekbl." dd. 25/8 onder „Onrust". Voorts verwijzen wij naar het *Bat. Nwsbl.* (21 en 22/7 „China in wording"), het *Soer. Hbl.* (20/7 „Japan"; 22/7 „Bolsjewisme in Japan"; 21/7 „Van onze Buren") en de *Sum. Post* (25/7 „Het Britsch-Egyptische geschil").

Hernieuwde verzetsbeweging (vervolg).

Z(entgraaff) bespreekt in het *Soer. Hbl.* (18/7, 3de bl.) de arrestaties van militairen te Bandoeng. Verzet-propagandisten trachten, behalve met geldsommen, de militairen te winnen door de leuze: „Weg van vreemde overheersching; godsdiensteenheid en een bondgenootschap met Rusland en China, beoogend omverwerping van het Gezag". Vooral onder leiding der Partij Sarekat Islam wordt in samenwerking met de communistische elementen, eene actie gevoerd, welke beoogt de opstanding der Mohamedaansche bevolking tot den strijd tegen deze ongeloovige Westersche Regeering. Dat de beweging ook onder Christen-militairen (Menadoneezen) reeds met succes propaganda had gevoerd, beschouwt Z. als hoogst ernstig. Van destructieve zijde wordt geleidelijk aangestuurd op een groote krachtproef, welke zoo verschrikkelijke gevolgen *moet* hebben, allereerst voor de verdwaasden, die zich overgeven aan den waan dat een Westersch koloniaal bewind door dergelijke middelen zou kunnen worden weggeruimd. Zij, die dit verlangen koesteren, zullen zien dat dit bewind een macht kan ontwikkelen, volkomen berekend op de handhaving van ons Gezag, van rust en orde. Men kan er zeker van zijn dat de Landvoogd niet zal aarzelen, waar noodig, maatregelen te nemen van zóódanige kracht en draagwijdte, als door de omstandigheden zijn geboden. Het is geen tijd voor critiek, en men late de Overheid aan haar taak.

Wij vestigen de aandacht op het *Soer. Hbl.* (18 en 20/7 „Uit de Vorstenlanden"; 18/7 „Optreden van de communisten in het Moederland), de Java-Bode (20/7 „Het communistisch complot";

22/7 „Financieele hulpbronnen der communisten"), *De Loc.* (18/7, blz. 3, 19 en 33 „Nieuwe communistische actie"), het *Bat. Nwsbl.* (20/7 „Verplaatst zich het kwaad?") en de *Deli Crt.* (29/7 „De huidige situatie").

De *Deli Crt.* (28/7) meldt het overlijden van *generaal Dyer*, bekend uit het zoogenaamde *drama van Amritsar*. Ten gevolge van dit incident — zegt de *D.C.* — werden vele gematigde Indische politici vervreemd van het Britsche Bestuur, doch in de Britsche gemeenschap in Indië en elders vond generaal Dyer veel medevoelenden in de moeilijkheden, waarin hij zich bevond. Tenslotte was hij geheel gezuiverd van alle blaam. Sir Michael O'Dwyer beschreef hem als de redder van de Pundjab en zijn meening wordt over 't algemeen gedeeld door diegenen, die ervaren zijn in Indische zaken.

De Minahassasche militairen.

Van militaire zijde schrijft men aan het *Soer. Hbl.* (21/7, 3de bl.) dat het gehalte der *jonge* Menadoneesche militairen, en dit geldt in mindere mate ook voor de *jonge* Amboneesche-, niet meer hetzelfde is als vroeger. De meer en meer Westersch vervormde Minahassa levert ander soldatenmaterieel dan de vorige generatie. De jongelui, van wie verscheidenen de Minahassa zelfs nooit zagen en als afstammelingen van Menadoneezen op Java werden aangenomen, hebben bijna allen behoorlijk onderwijs ontvangen, vinden het derhalve vanzelf-sprekend, dat zij dat onderwijs ook productief kunnen maken en streven ernaar zoo spoedig doenlijk den rang van sergeant te bereiken. Daardoor komt het legerbestuur te staan tegenover het vraagstuk van een aanbod, dat de vraag overtreft. Voortdurende slagen candidaten met behoorlijke cijfers voor de Kaderschool, terwijl zij door gebrek aan plaats niet kunnen worden toegelaten. Daarnaast staat dat die jongeren een andere mentaliteit vertoonen dan de ouderen uit de vorige generatie. Zij zijn recalcitranter, veeleischender, spoedig tot reclameeren en ontevredenheid geneigd, terwijl die ouderen, die vroeger de leiders en toon-aangevers in een compagnie waren, zich tegenover den grooten mond en de grootere "pienterheid" dier jongeren — en dit alweer volgens eigen verklaring — op den achtergrond gedrongen voelen. Beroepssoldaten moet men bij voorkeur niet zoeken onder voor hun doen overmatig onderwezen jongelui, tenzij men hun een ruime gelegenheid tot betrekkelijk vlotte kadervorming kan bieden. Tenslotte wijst de schrijver er op dat er tegenwoordig heel wat militairen onder den verzamelnaam Ambonnees en Menadonees in het leger komen, die, al zijn ze afkomstig van vader of moeder van dezen landaard, daarom nog niet de specifiek soldateske eigenschappen bezitten van *het goede, oude, betrouwbare en loyale ras*. Volgens schr. hebben de zeer handige roode leiders „achter de schermen" het geschetste verschijnsel eveneens onderscheiden en op „communistische waarde" getoetst. Daar, waar in het leger al dan niet rechtmatige grieven of onvervulde wenschen bestaan, kan men zeker zijn hun speurders en hun opruiers aan te treffen. Met den schrijver acht het *S. H.* het uit militair oogpunt eene ernstige fout dat men de onderofficieren vergunde *buiten de kampementen te wonen*. Zij gaan thans naar hun dienst, zooals een ander naar zijn kantoor gaat, hetgeen tengevolge heeft dat velen alle contact met hun sectie verloren hebben. Zij leven niet meer met hun soldaten mede, weten niet meer wat in hun sectie omgaat. De geleidelijke intrekking van deze regeling, met een absoluut verbod tot *het dragen van burgerkleeding* schijnt het *S. H.* zeer wenschelijk.

De heer *Ratu Langi*, afgevaardigde van de Minahassa, besprak in den Volksraad *het communisme in het leger* (*De Loc.* 21/7, blz. 10). Volgens hem is de oorzaak van het deelnemen van Menadoneesche militairen niet speciaal te zoeken bij het communisme; *hoofdzaak zou zijn* dat de niet-militaire leiders van de Minahassers, geen gelegenheid hebben gehad de Minahassasche militairen te leiden door middel van de *Perserikatan Minahassa*, welke organisatie zich beijvert ook hun belangen te behartigen.

De legercommandant verklaarde aan den Bandoengschen corr. van *De Loc.*: „Er behoeft geen enkele reden te bestaan tot eenige ongerustheid". Inderdaad is men in militaire kringen overtuigd dat aan de poging om het communisme in het leger te verbreiden, thans radicaal een einde kan worden gemaakt. (*J.B.* 20/7).

Uit den Volksraad.

Het *Bat. Nwsbl.* (20 t/m 26/7) geeft verslagen en overzichten („*Civis*") van den Volksraad.

In zijn „*Politieke brieven*" (*Soer. Hbl.* 16 t/m 22/7) releveert „*Poorter*" o.a. *het oude vraagstuk van de domeinverklaring van woeste gronden*, in den Volksraad opnieuw aan de orde gesteld. De kern van de kwestie is, dat volgens de bestaande agrarische wetgeving alle woeste, onontgonnen gronden tot het landsdomein behooren, waarover alleen de hoogste Overheid, de centrale Regeering dus, kan beschikken, voor welk doel ook. Knappe mannen, onder wie *Van Vollenhoven*, zijn van ander inzicht en zeggen, dat vrijwel algemeen in Indië, naar de adat, het beschikkingsrecht over woeste gronden behoort aan de Inheemsche adatgemeenschappen. Het is een oud strijdpunt in de koloniale geschiedenis.

De heer *Dr. Schmutzer* hield i.. den Volksraad een felle philippica tegen *verkeerde films*. Hij acht ze een *gevaar voor het gezag*. Rolprenten, waarin de Europeesche vrouw wordt verlaagd tot een object om de zinnelijke nieuwsgierigheid te voldoen, waarin de Europeesche maatschappij wordt voorgesteld als een broedplaats van de meest weerzinwekkende misbruiken en misdaden, zoo uit beelden uit vroeger eeuwen of uit den modernen tijd, zijn koren op den molen van hen, die de verachtelijkheid prediken van al wat blank is en een verdelgingsstrijd tegen den zoogenaamden vreemden imperialist voorbereiden of reeds in het verborgen voeren, aldus *Dr. S.* Er zit niets anders op dan een goede scherpe keuring — concludeert *P.* —, want dat er in deze, wel wat overdreven, schildering van Dr. Schmutzer nochthans een element van waarheid zit, zal wel ieder erkennen.

Bij de algemeene bespreking van de *bestuurshervorming* bleek, dat velen weinig of niets voor een *provincie Zuid-Sumatra* gevoelen. De heer *Middendorp* (ass. res.) bleek de voorkeur te geven aan *één provincie (voorloopig gouvernement) Sumatra.* Het bestuur van dit gouvernement kan dan alle groote huishoudelijke aangelegenheden van geheel Sumatra behartigen. Binnen het raam van deze groote provincie kunnen dan velerlei locale raden worden gevormd ter behartiging van streeken adat-aangelegenheden (Minangkabauraad, Bataraad, enz.). Het idee lijkt *P.* niet kwaad. (*S.H.* 21/7).

De heer *Soeangkoepon* (Tapanoeli en S.O.K.) betoogde *niet allerlei nieuwigheden in te voeren*, doch *op de adat voort te bouwen*, omdat dan de maatregelen liggen binnen het bevattingsvermogen van het volk. Ook de heer *Nja Arif* (Atjeh) veroordeelde onze veel te Westersche bestuursvoering in deze woorden: „Alzoo dient het Ned.-Ind. Gouvernement ervoor te waken, dat uit overwegingen van eenvoudiger en gemakkelijker bestuursvorm de bestaande adat niet wordt te niet gedaan. Indien inderdaad de Regeering in alles de hoofden wil kennen, ligt het op haar weg om, alvorens nieuwe maatregelen in te voeren, besprekingen te laten houden met de hoofden, want het is meermalen voorgekomen, dat waarschijnlijk goed bedoelde nieuwigheden mislukten ten nadeele van de be..lking, *omdat zij geen aanknoopingspunten in de bestaande inheemsche Oostersche samenleving vonden*". Een bemoedigend trekje uit de sombere rede van dezen spreker was zijn verklaring, dat de Atjehsche hoofden hun kinderen gaarne in den kost doen bij Nederlandsche families en zijn dank aan den tegenwoordigen Gouverneur van Atjeh voor de door dezen gevolgde politiek tegenover de hoofden. „*Geef den Inheemsche hoofden en de bovenlaag van het volk zelf belang bij het tegengaan van ordeverstorende excessen*" luidde zijn raad. (S. H. 18/7)

De Regeering acht *de klachten van den heer Nja Arif* over opdringing van nog niet aangepaste Westersche instellingen in Atjeh onverdiend (*De Loc.* 25/7, blz. 8). Zij had naast grieven, waarvan Regeering en Bestuur zich rekenschap zullen geven, meer waardeering verwacht voor de wijze, waarop de bestuursambtenaren in Atjeh zich van hun ongetwijfeld zware en delicate taak kwijten.

De heer *Van den Bussche*, dir. van Fin., zeide in een uiteenzetting van de „*Begrootingspolitiek* (*De Sum. Post*, 26/7) dat ook de Regeering er van is doordrongen dat de begrootingen voor volgende jaren een dergelijk accres als voor 1928 niet zullen kunnen dragen. Maar daarnaast staat vast, dat geen enkele omstandigheid is aan te wijzen, die aantoont dat volgende begrootingen in deze mate zullen moeten stijgen. Wel is *een krachtig accresseerend eindcijfer der begrooting een der levens... waarden voor Indië* en een onafwijsbaar uitvloei... van de ontwikkeling, die zich daarin moet we... spiegelen, maar dat de Regeering dezen toene... den omvang van het budget met de meeste kra... in de hand zal moeten houden, is haar vaste ... tuiging en zij twijfelt er niet aan, dat zij daa... in staat zal zijn.

II. UIT DE INHEEMSCHE EN CHINEESCHE PERS.

De Poenale Sanctie.

Een schrijver in het liberale blad *Pewarta* ... te Medan van 3 Juni schijnt de poenale sanctie ... der meest verschrikkelijke rampen te vinden w... onder het Indonesische volk gebukt gaat. In ... artikel over dit onderwerp uit hij in krasse ter... zijn verontwaardiging over de bestendiging van ... instituut o.m. als volgt: Ieder weet hoe wreed ... poenale sanctie in Deli heerscht en dat steeds ... de contractanten door de employé's worden ge... gen en geschopt. Dit zijn handelingen van ... schaafde" menschen, maar de Indonesiërs ken... tegenwoordig deze „beschaafdheid" wel van Eu... peanen die de Inlanders nog als kannibalen ... schouwen. Schrijver weet niet wie thans echter ... kannibalen zijn, de Europeanen of de Inlanders, ... gezien het groote aantal slachtoffers die de poenale ... sanctie maakt. Hij noemt den contraktant een ... zen dat een armoedig bestaan leidt en getrapt ... geschopt wordt door den kapitalist, terwijl ... toch schepselen Gods zijn. Hij vraagt voorts of ... kapitalisten nog weten hoe Nederland jammerde ... en klaagde tijdens de Fransche overheersching ... toen deze vrijheid, gelijkheid en broederschap ... bracht. De poenale sanctie staat volgens hem ... gelijk met slavernij.

Schrijver critiseert dan verder de houding ... Inlandsche leden van den Volksraad, waarvan ... helft tegenstemde toen de afschaffing van de ... nale sanctie aan de orde was; hij verwijt hun ... mis aan liefde voor Indonesië en de Indonesiërs ... en zegt dat zij reeds als mensch verplicht zijn ... het lot aan te trekken van de contraktkoelies, ... lijden onder het noodlot en de verdrukking, ... toch geen karbouwen, maar menschen zijn.

Ook Mr. Fruin en zijn „P. E. B.-trawanten" kr... gen een veeg uit de pan, zij hebben absoluut ge... medegevoel, omdat de poenale sanctie het bezit ... kapitalisten vermeerdert en eindelijk roept hij ... blanken toe zich den inval der Hunnen, Vandalen ... en West-Gothen te herinneren, die hen schopten ... en vertrapten.

De Inlandsche leden en de P. E. B. in den Volksraad.

De redactie van de *Pewarta Deli* behandelt in ... nummer van 15 Juni het standpunt der Inla... sche Volksraadleden en geeft daarin tevens lu... aan haar antipathie voor den Politiek Econo... schen Bond. Schrijver deelt de Inlandsche Volks... raadleden in een linksche en rechtsche groep, ... doch van enkele weet hij nog niet hoe ze staan.

Hen die zich bij links voegden, moeten de Indo... nesiërs dankbaar zijn, hoewel het niet meer ... plicht is van een overheerscht Indonesiër om ... bestaanden knellenden band der Nederlanders ... te maken. Zij echter, die tot rechts toetreden, ... zitten geen greintje rassengevoel en zien ... hun rasgenooten van armoede doodgaan, uitge... gen door andere rassen.

De meeste rechtsche leden zijn „Belandist" (pro-Hollander) geworden omdat zij den P. E. B. aan... hangen, door wiens leuzen zij misleid zijn. Boven... dien zijn zij bevreesd hun bezit en bezoldiging ... verliezen als zij niet tot den P. E. B. toetreden.

Volgens schrijver hebben dergelijke menschen, ... die bang zijn hun genotvol bestaan te verliezen, ... zich verheugen waar hun rasgenooten in ellende ... verkeeren, geen nationalisme en zijn zij van ... gehalte.

De bewijzen hiervoor zijn tijdens den vorigen ... Volksraad herhaaldelijk geleverd, toen dergelijke ... heeren steeds tegenstemden als er een voorstel van ... links kwam, zooals b.v. bij de stemming over de ... poenale sanctie. Zij hebben hierdoor bewezen ... ver te zien dat de Indonesiërs door het andere ras ... worden afgeranseld. Het is wel 's werelds loop dat ... een lager staand ras door een hooger staand wordt ... opgeslokt, doch het is onvergeefelijk dat leden van ... het lager staande ras daar zelf aan meedoen.

De rechtsche zijde der Inlandsche Volksraadleden is in slaap gesust door de voorspiegelingen van den P. E. B., die in zijn laatste jaarvergadering verklaarde dat hij van democratische richting en de Inlandsche beweging welgezind, dat hij slechts kant tegen de destructieve elementen in de politiek streeft naar zelfbestuur op democratischen grondslag, met behoud van den band met Nederland, zoodanig, dat Nederland de leiding zal behouden.

Schrijver merkt hierbij op dat de P. E. B. heelemaal niet van democratische richting is, integendeel zoo autocratisch mogelijk en slechts voor den schijn democratisch om de Inlanders er geheel onder te krijgen.

Het Pan-Islamisme wordt veroordeeld.

Dit geschiedt in een hoofdartikel van het kort geleden opgerichte radicale blad *Azia* te Soerabaja. Schrijver wijst eerst op den strijd in China met zijn millioenenbevolking, waar een ongekend aantal menschenlevens wordt opgeofferd voor de verdrijving van den geboortegrond, „zoodat de Engelschen er door in verwarring worden gebracht." „Nederland lacht", zegt schrijver, „Voor- en Achterindië klappen in de handen, alle Engelsche koloniën hopen op de overwinning der Chineezen en ook van de Indonesiërs."

„Het rad der wereldpolitiek draait...... het Oosten voor het Oosten, dit is de straal die door de voorstinne elken dag neergezonden wordt op de velden van het Oosten, maar nog zijn er wolken die aan zoovelen het uitzicht belemmeren."

Daarna vestigt de schrijver de aandacht op Britsch-Indië, waar de volksbeweging veel ouder is en men op een hoogeren trap van ontwikkeling staat dan in Indonesië, doch van waar telkens berichten komen over bloedigen strijd tusschen Mohammedanen en Hindoe's. De schuld daarvan ligt volgens hem in het standpunt der Pan-Islamieten, die de eenheid der Islamieten wenschen van de geheele wereld en vijandschap tegen de niet-Islamieten. Het panislamisme is dus zeer gevaarlijk en een moreel bederf voor de menschen van het volk, behalve voor de Mohammedanen. De grondslag van het panislamisme beteekent volgens schrijver een soort reactie, die belemmerend werkt op den voorgang, vooral voor hen die „inter-Aziatisch" van richting zijn.

Wij van het Oosten, zegt schrijver, bestaan uit verschillende godsdienstige groepen, die hetzelfde deelen, die arm en ellendig zijn door den invloed van het imperialisme; wij, die feitelijk eens van geest moesten zijn en eendrachtig behoorden te waken voor de veiligheid van ons zelven en ons land. Hij verklaart verder dat het panislamisme scheuring beoogt te brengen in „onze" organisatie, dat het panislamisme opstookt tot broederstrijd op leven en dood, terwijl de kapitalisten er bij winnen. Het bezorgt dus slechts voordeel aan dezen, zoowel Islamitische als niet-Islamitische, zoodat het panislamisme een hoeksteen kan worden genoemd van de kapitalistische politiek.

Daarna filosofeert schrijver nog een lang stuk over de wereld die vol leugen en bedrog is, over het menschelijk lot, over de opvattingen van ouderwetsche fanatieke godsdienstigen, die niet door de geleerden worden gehuldigd enz. en eindigt zijn betoog met te zeggen dat alleen de omstandigheden de zaak zijn van de wentelingen in de wereldgeschiedenis, omstandigheden, geschapen door den mensch met een hebzuchtige natuur.

Zelfstandige volksleiders.

Het Jav.-nationalistische blad *Sedijo Tomo* te Djokdja betreurt het dat er voor de Indonesische beweging feitelijk nog geen speciale volksleider bestaat die zich vrijelijk en uitsluitend aan zijn taak kan wijden om de Indonesische vrijheid te verkrijgen. De meeste leiders van thans hebben de een of andere Gouvernementsbetrekking. Het bestaan van zulk een zelfstandigen, onafhankelijken volksleider zou de eenheid tusschen de verschillende partijen zeer bevorderen, aangezien deze goed kan houwd alle hetzelfde doel nastreven, n.l. de onafhankelijkheid van Indonesië. Jammer is het dat de groote massa sceptisch gaat staan tegenover het vertrouwen in de bereikbaarheid van dat verheven doel door de oneenigheid en de twisten welke zoo vaak tusschen de leiders der partijen voorkomen.

De Indonesische Studieclub.

In de *Bintang Timoer* (lib. Weltevreden), komt een verslag voor van de feestelijke herdenking te Soerabaja van de Indonesische Studieclub aldaar.

Daarbij waren 200 leden en genoodigden aanwezig. De Voorzitter Dr. Soetomo besprak in de openingsrede het realiteitsbeginsel van de club en de redenen die geleid hebben tot de aanvallen van anderen. De jongste politieke aanval in de reactionnaire pers heeft de eenheid in de Studieclub grooter en hechter gemaakt. Het verzoek van de studieclub te Bandoeng om met die te Soerabaja samen te werken, werd met blijdschap ontvangen. Op het feest werd de indruk verkregen dat het vertrouwen in Dr. Soetomo zeer groot is en dat de „politieke balans" in het voordeel van de Studieclub was. Er werd voorts gesproken door vertegenwoordigers ook van vereenigingen buiten Java.

Dr. Tjiptomangoenkoesoemo, een politiek tegenstander van Dr. Soetomo, richtte een schrijven tot dezen, waarin hij verklaarde, hoewel een groote vijand van Soetomo's politiek zijnde, toch zijn beste vriend te zijn bij de bestrijding van grove invloeden van buiten (aanvallen, w.o. ook persoonlijke verdachtmakingen, in de Europeesche pers) en dat Soetomo niet bevreesd behoefde te zijn uit de gelederen te verdwijnen.

De redactie merkt op dat dus door de felle slagen van Zentgraaff (Soer. Handelsblad), twee politieke vijanden eendrachtig zijn geworden waar het betreft aanvallen van buiten te weerstaan.

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

Een „Eugenistische Vereeniging in Ned.-Indië".

Aan de hand van „P. E. B." (het orgaan van den Ned.-Ind. Pol.-Econ. Bond, Nr. van 31 Juli) volgen hier eenige bijzonderheden over de kort geleden [1]) te Weltevreden opgerichte vereeniging van bovengenoemden naam, met de stichting van welk wetenschappelijk Instituut iets tot stand is gekomen, dat t.g.t. van uitnemende beteekenis kan worden in de zich zoo snel ontwikkelende Maatschappij.

Wat is Eugenetiek?

Onder „Eugenetiek" of „Eugenetische wetenschap" is te verstaan: 1e. de samenvatting van alle wetenschappen, die beoogen zich rekenschap te geven van de physieke en psychische eigenschappen van den mensch en zijn omgeving in hunne beïnvloeding van het nageslacht;

2e. de bestudeering van de mogelijkheid om (op de basis van de kennis dier eigenschappen) gunstigen invloed uit te oefenen op de vorming van dat nageslacht.

Behoorende tot of verwant aan de Eugenetische wetenschap zijn dus o.m. de biologie, de afstammings- en de erfelijkheidsleer.

De Eugenetiek beoogt uiteindelijk de theoretische resultaten van bovengenoemde wetenschappen om te zetten in practische wenken voor de vorming van een goed nageslacht; dit hoofdzakelijk bedoeld in groot verband, nl. voor wat betreft volksstammen en naties.

De „Eugenetische vereeniging in Ned.-Indië" is van oordeel, dat in onzen Archipel, bij de in gang zijnde snelle ontwikkeling van en verandering in de geestelijke, maatschappelijke en economische verhoudingen, voor de Eugenetiek een uitgebreid en zeer belangrijk veld van arbeid aanwezig is. De reeds in andere landen verkregen theoretische resultaten moeten hier getoetst worden aan wat in het kort zijn te noemen „Indische omstandigheden"; bijzondere toestanden hier behooren op zichzelf te worden bestudeerd.

Voor dit doel zal het noodig zijn in Indië eenige z.g. Eugenetische stations te stichten onder leiding van voorloopig uit het buitenland te betrekken Eugenetici, welke stations de gevonden resultaten zullen publiceeren en steeds bereid zullen worden gevonden vragen van personen of lichamen te beantwoorden, dan wel in studie en onderzoek te nemen.

Het oprichten, outilleeren, beheeren en in stand houden van deze stations is een der voornaamste doelen van de Eugenetische Vereeniging, die overigens een zuiver wetenschappelijk instituut bedoelt te zijn.

Bevordering der Volksgezondheid.

In het Ind. Vrijzinnig Weekblad van 21 Juli schrijft B.: De ziekte der Surinamers is de ziekte van Suriname, schreef onlangs een Hollandsch geleerde. En nu mogen we er in deze landen beter voorstaan dan in de West, zeker is, dat ook hier de

[1]) door den heer J. C. van Schouwenburg te Weltevreden.

LIJST VAN ADRESSEN

ten behoeve van Repatrieerenden

(Vervolg).

GARAGES

Garage Havro, Kanonstraat, Den Haag.
Garage Jansen, Rijks Straatweg 773, Wassenaar.
Garage Kinsbergen, Nieuwstraat 59, Apeldoorn.

GASFORNUIZEN

American House, Anna Paulownastr. 21, Den Haag.

GLAZENWASSCHERIJEN

N. V. Cemsto, Hunsestraat 39, Den Haag.

GRAMOPHONE-HANDELAREN

L. Zwaal, Regentesselaan 24, Den Haag.

GROENTEN EN FRUIT

J. Eversmann, Edisonstraat 139, Den Haag.

HAARDEN

J. Snoeck, Zeestraat 51, Den Haag.

HEEREN-MODEARTIKELEN

J. Huizer, Thomsonplein, Den Haag.
Kalker's Modemagazijnen, Kalverstraat 100, Amsterdam.
W. F. Meijer, Hoofdstraat 93, Apeldoorn.

HOEDEN

Kalker's Modemagazijnen, Kalverstraat 100, Amsterdam.
Maison de Ruit—v. d. Waag, Charl. de Bourbonstraat 27, Den Haag.

HOTELS, PENSIONS ENZ.

American Hotel, Amsterdam.
Vacantiehuis „Den Lindenhof", Vierhouten.
Grand Hotel des Pays Bas, Groote Markt, Arnhem.
Hotel-Rest. de Twee Steden, Buitenhof, Den Haag.
Hotel-Rest. Duinoord, Sweelinckplein, Den Haag.
Rusthuis Eigen Sfeer, v. Boetzelaerlaan 205, Den Haag.
Pension Evesto, Nassaulaan 2B, Den Haag.
Hotel des Indes, Weltevreden.
Hotel Pension Insulinde, Bankaplein 2, Den Haag.
Rusthuis Zr. Kersloot, Esschenlaan 86, Rotterdam.
Pension Patria, Lindenheuvel 2, Hilversum.
Pension Petronella, G. Reynststraat 36, Den Haag.
Hotel Promenade, Oude Schev. weg 21, Den Haag.
Pension Strikwerda, 76 J. v. Oldenbarneveldtlaan, Den Haag.

HUISHOUDELIJKE ARTIKELEN

Frans van Wijk, Vlamingstraat, Den Haag.

INDISCHE UITRUSTINGEN

Firma Kalker, Kalverstraat 100, Amsterdam.
W. F. Meyer, Hoofdstraat 93, Apeldoorn.

INRICHTINGEN VAN ONDERWIJS

Chr. Lyceum, Zeist.
Christelijk Lyceum, Emmakade 43, Haarlem.
De Vrije School, v. Speykstraat 46, Den Haag.
Instituut Schoevers, Stadhoudersplein 3, Den Haag.

JUWELIERS

Begeer, v. Kempen en Vos, Noordeinde, Den Haag.
Jedelo, Noordeinde 100, Den Haag.

KIPPENVOER

Verboog, Waalsdorperlaan, Den Haag.

KLEEDINGMAGAZIJNEN

Kleedingmagazijn P. v. d. Brul, Veenestr. Den Haag.

KRUIDENIERSWAREN EN COMESTIBLES

A. W. M. Polders, Franklinstraat 78, Den Haag.

LUXE ARTIKELEN

J. A. Schlette, Willem de Zwijgerlaan 50, bij Fred. Hendriklaan, Den Haag, Telefoon 50888.

MANUFACTURENHANDEL

Iserief & Co., Veenestraat 16, Den Haag.
Wisbrun & Liffman, Veenestraat 35, Den Haag.

METAALWAREN

A. Frieling, Schalkburgerstraat 381, Den Haag.

MEUBILEERINGEN

Het Smyrna Tapijtenhuis, Ampèrestraat 30, Den Haag.
C. v. Moorsel, J. Hendrikstraat 9, Den Haag.
Jungschläger, Cillierstraat 37, Den Haag.
A. Okhuysen, Obrechtstraat 474, Den Haag.
W. J. M. Simonis, Groenmarkt 34, Den Haag.
Firma Segaar, Spui 218/Thomsonlaan 93, Den Haag.
Schöder & Co., Groenmarkt, Den Haag.

MOTORHANDELAREN

Holland Motor- en Rijwiel Comp., W. de Withstraat 68, Den Haag.

toestanden op het gebied der hygiëne en der individueele ziekenzorg zoo ongeveer nog alles te wenschen overlaten. Voor wat reeds tot stand werd gebracht kan men respect hebben, doch het vele goede dat men bracht ten spijt moeten we nog immer blijven spreken van een zee van ellende.

Kan, zoo vraagt de eenvoudige toeschouwer zich af, onderwerpelijk niet veel meer gedaan worden? Het „kapitaal" maakt het weer goed. De „bezuiniging" heeft haar glorietijdperk gehad. Aan de noodzakelijkheid van belastingverlaging behoeven we dus niet zoo direct te gelooven. De personeelskwestie te hulp roepen, gelijk zoo vaak geschiedt wanneer bijv. wordt aangedrongen op verruiming en verbetering van het onderwijs, zal evenmin mogelijk zijn, immers weten de in het moederland pas afgestudeerde medici niet hoe aan den kost te komen. Wat verzet er zich dan tegen dat men de beschikbare munt en het beschikbare personeel gaat gebruiken voor verbetering der volksgezondheid? En zou de oprichting van een Departement van Volksgezondheid niet een stap in de goede richting zijn?

't Is prachtig dat men staatkundige hervormingen tot stand bracht en 't valt te waardeeren dat men overweegt welke stappen nog kunnen gedaan worden. Doch wat heeft een volk, physiek zwak, aan zelfbestuur? Men moet het eene doen en het andere niet laten... opdat niet te zijner tijd de ziekte der Indonesiërs de ziekte van Indonesië zij!

De eerste Hygiëne-tentoonstelling in Indië.

In aansluiting bij het uitvoerige artikel van den heer M. A. J. Kelling in het Kol. Weekbl. over de onlangs te Bandoeng gehouden „E.H.T.I.N.I.", zij de aandacht gevestigd op eene beschouwing over die tentoonstelling door Dr. Ch. W. F. Winckel (hoofdambtenaar bij den Dienst der Volksgezondheid) in een der laatste Nrs. van het Nederl. Tijdschrift voor Geneeskunde.

De „N.R.Ct." van 20 Aug. (Avondbl. D) gaf een vrij uitvoerig overzicht, waarbij o.m. de aandacht werd gevestigd op een inzending van de gemeente Soerabaja, welke bijzondere aandacht heeft getrokken, nl. een waterautomaat die na inwerping van 1 cent 30 liter water geeft; de afnemer kan met een handvat de aftapping tijdelijk stoppen. Wil hij een bad nemen, dan plaatst hij zich onder de douche, werpt 1 cent in de gleuf, laat zich overgieten, verzet den hefboom en heeft dan tijd zich in te zeepen alvorens het water verder te gebruiken. Dergelijke toestellen zijn van groot belang, omdat de massa der bevolking wegens de kosten niet in staat is zich op de gewone wijze van leidingwater te voorzien. Zoo zou de invoering van een watermuntmeter in Batavia, waar slechts ongeveer 10 pCt. der kamponghuizen is aangesloten, het waterverbruik zeker doen toenemen.

Koloniale Studiën.

Inhoud van 11e jaarg. No. 3 (Juni '27). Balische bevloeiingstunnels, door Dr. V. E. Korn. — Ontvoogde suikerindustrie, door B. J. Suermondt. — Lichaamsbouw en psychische persoonlijkheid, door Dr. P. H. M. Travaglino. — Uit de economie van het boschbedrijf, door W. Zwart. — Het spaarbankwezen in Nederl.-Indië, door M. A. J. Kelling. — Alweer de koelie-ordonnanties (Saïdjah's vader had een buffel), door Dr. J. F. A. M. Buffart. — Economische kroniek (Koeliewetgeving). — De bevolkingsrubbercultuur in Ned.-Indië). — Boekbespreking. (De nuttige planten van Ned.-Indië, door K. Heyne, enz.). — Mededeelingen van de Studiegroepen. (Studiegroep Batavia: Welvaartspolitiek).

De Indische Post.

De rubriek „Onze Meening" in het Nr. van 16 Juli wraakt het optreden van den heer Middendorp in den Volksraad, waar deze overheidsdienaar in een belangrijke functie (assistent-resident) woorden heeft gesproken, die heel sterk het karakter dragen van gezagsondermijnend te zijn. — J. F. schrijft over generaal Van Heutsz' begrafenis te Amsterdam. Verder een artikeltje „Hoe de Koningin het woord richtte tot Insulinde", eene historische beschouwing van v. H. over de schrielheid der Bewindhebbers van de O.-I. C. tegenover gouv.-gen. Coen, eene bespreking, door M. A. J. Kelling, van het jongste jaarverslag der Javasche Bank, enz.

Zevende verjaardag der Technische Hoogeschool te Bandoeng.

Den 2en Juli jl. werd te Bandoeng de 7e verjaardag van de Technische Hoogeschool herdacht. In No. 34 van de Ingenieur geeft Prof. ir. H. van

Breen een overzicht van de bij die gelegenheid door Prof. Clay gehouden redevoering, waaraan het volgende is ontleend. „Voor den nieuwen cursus lieten zich 23 studenten voor de eerste maal inschrijven, waarmede de inzinking van het vorig jaar hersteld is. Daarna werden de resultaten van de studie aan de hoogeschool nader beschouwd. Tot nu toe behaalde ongeveer de helft der studenten het diploma van civiel-ingenieur... Een woord van waarschuwing werd geuit naar aanleiding van het gehalte der aan de hoogeschool nieuw aankomenen. De uitslagen van de aan het einde van het eerste studiejaar gehouden examens toch, waren bij in de opvolgende jaren slaagden respectievelijk 80, 60, 43, 61, 43, 44 en 34 pct., doen duidelijk een achteruitgang van bedoeld gehalte onderkennen. Naast algemeene oorzaken, als mindere liefde voor het werk e.d., doet zich ten aanzien hiervan het bijzonder de voorbereiding voor het hooger onderwijs gelden, welke sedert 1921 veranderd is, met het oog op de studie aan de Technische Hoogeschool belangrijk verslechterd is..."

De diësrede, uitgesproken door Prof. van der Ley wordt eveneens door Prof. v. Breen gememoreerd; men kan haar ook in extenso lezen in het 16-Juli-Nr. van het Alg. Landb. Weekbl. v. N.-I.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van 12e jaarg. No. 2 (16 Juli). Electriciteitsvoorziening als factor in de menschelijke samenleving. Rede, uitgesproken bij den zevenden verjaardag der Technische Hoogeschool te Bandoeng, door Prof. Ir. J. N. van der Ley. — Groententeelt in den Tengger. — Bandoengsche Kininefabriek, Kina en kinine, door Kranenburg.

Id. No. 4 (23 Juli). Een studiereis naar Calcutta en Java (in verband met de jutenijverheid te C. de Rosellecultuur en goenizakkenindustrie op door P. van Besouw (met ill.). — Werkwijze ter reiding van doorschijnende rubber door vulcanisatie. — De beteekenis van Ned.-Indië voor de Nederlandsche welvaart. Overzicht eener voordracht van Mr. J. Gerritzen.

De Indische Mercuur.

No. 34 (24 Aug.). De rubbercultuur en de Zuid-Amerikaansche Heveabladziekte in Suriname, door Prof. Dr. G. Stahel. — Het Goederengeld in Ned.-Indië, door Mr. C. Rothe. — De Nederlandsche markt voor specerijen in 1926. — Overzicht van de markt in Ned.-Indië voor enkele invoerartikelen gedurende het eerste kwartaal van 1927. — De wereldsuikermarkt in Juli. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige vaste rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Koloniaal Instituut geeft recente literatuur over cacao, kina, koffie, suiker, tabak, thee.

* * *

Bouwstoffen voor de geschiedenis der Protestantsche Kerk in Nederlandsch-Indië, bijeengebracht door J. Mooy, predikant bij de Evangelische Gemeente te Batavia. Eerste deel. (Weltevreden, Landsdrukkerij).

Onze Oost. Beknopt geschiedkundig overzicht van Neerlands Indië, door G. Kamerling, leeraar christelijke kweekschool voor onderwijzers. (Groningen, P. Noordhoff).

Midden-Oost-Borneo expeditie 1925. Uitgave onder het Indisch Comité voor wetenschappelijke onderzoekingen, met medewerking van de heeren D. W. Buijs, H. Witkamp, F. H. Endert, H. C. Siebers en Dr. F. D. K. Bosch. Met platen en kaarten. (Weltevreden, G. Kolff en Co.).

Reisverhalen over China. Fragmenten uit „Reize van het Gezantschap der Hollandsche Oost-Indische Compagnie naar den Keizer van China" in 1794 en 1795. (China. Een driemaandelijksch Tijdschrift, Juli-Aug. '27).

Sporen van een oudere bevolking op Soemba, door P. J. Lambooy. (De Macedoniër. Aug. '27).

Biological collecting in Sumatra, by H. C. Kellers. With ill. (Smithsonian Miscellaneous Collections, Vol. 78, No. 7 (1927), bl. 59).

Het zakelijke en het persoonlijke element in de koloniale welvaartspolitiek, door Dr. J. H. Boeke. (Voorlicht gehouden voor de Technische Hoogeschool te Bandoeng). (Blaadje voor het Volkscredietwezen. Juni '27).

De Menangkabauer en zijn grond, door S. M. ...tif. (Ind. Vrijzinnig Weekbl., 21 Juli '27).

Aus dem Batakschen Gemeindeleven (mit ...bild.). (Berichte der Rheinischen Miss.-Gesellsch. ...27, Nr. 8).

...zelschapsreis naar Bali. (Uit het dagboek van ...isgenoot). M. ill. (Holland Express, 27 Aug. 1927).

„Zoo'n zeeroover uit den ouden tijd". Historische ...ets van A. Weruméus Buning. — Mina Kruse-...an in de Oost, door S. Kalff. (De Ind. Verlofgan-...r, 26 Aug. 1927).

Peacocks and other stories of Java, by Vennette ...rron. (London, J. Murray).

Suriname.

In ons vorig nummer namen wij uit „*De Tele-graaf*" van 20 Augustus een persgesprek over van ... blad met Mr. Dr. C. F. Schoch, waarin mede-...ling werd gedaan van de pogingen van den On-...nemersraad en het bankwezen om het Neder-...dsch kapitaal, den Nederlandschen handel en ...ciaal onze Oost belangstelling voor Suriname bij ...brengen. Mr. Schoch verklaarde dat alleen de ...ndel slaapt.

Aan het slot zeiden wij: „Nu wij achter de scher-...n hebben kunnen kijken blijft onze indruk dat ...slaap zeer vast of de onwil zeer intens moet zijn."

Naar aanleiding van deze opmerking wordt ons ...de vraag gedaan wie wij als slapende of onwil-...zien. Onze opmerking zou bij den oppervlak-...en lezer den indruk kunnen maken dat wij in ...nflict zijn met Mr. Schoch. Wij willen daarom ...klaren dat wij *alleen* den *handel* op het oog ...den. Mr. Schoch verklaarde immers dat men ...t oneindige moeite bezig was den handel *uit zijn* ...*ergie op te wekken.*

• • •

In „*Het Algemeen Handelsblad*" van 25 Augus-...s een interessant artikel „*West-Indië en Oost-Indië. Hoe de Oost de West verwaarloost.*"

„Het is een opmerkelijk verschijnsel — aldus het ...d — dat op Java al heel weinig aandacht wordt ...schonken aan Suriname en Curaçao. Zelfs heeft ...n uitwisseling van dagbladen plaats, wat uit ... aard der zaak onmiddellijk leidt tot het be-...urenswaardige feit, dat de Oost-Indische pers ...it eenige belangstelling aan den dag legt voor ...West-Indië"......

„Wij moeten in dit verband allereerst mededee-...n, dat de geringe belangstelling, welke de beide ...ederlandsche overzeesche gebieden voor elkan-...r hebben, wederzijdsch is. In de bladen uit Suri-...ne treft men ook nooit een bericht over Oost-Indië aan. Nu is dat laatste niet zoo heel erg, niet ...o erg althans als de weinige aandacht, door de ...aden van Java aan Suriname geschonken. Om-...t de ontwikkeling van Suriname voor een groot ...el ter hand zal dienen te worden genomen door, ...thans met behulp van Oost-Indisch kapitaal en ...ost-Indische energie, welke laatste eenmaal zul-...n moeten doen wat Nederland nalaat.

Alvorens echter Ned.-Indië die taak op zich zal ...emen, moet daar te lande belangstelling worden ...wekt voor West-Indië. En in dat opzicht heeft ... pers op Java en Sumatra een arbeid te verrich-...en, die tot dusver niet ter hand werd genomen. ...oor onbekendheid met land en volk in West-Indië ...erzijds, door het reeds zeer volhandig hebben ...et Oost-Indië anderzijds.

Wij betreuren dit werkeloos blijven van onze ...llega's in Insulinde, óók wijl wij van meening ...n dat een actie der Indische pers betere resul-...ten zal hebben dan ons pogen om in Nederland ...langstelling voor Suriname te wekken. Het kan ...llicht nog eenigen tijd duren voordat het moe-...erland reageert, de mogelijkheid van een Oost-...Indische reactie achten wij stellig niet kleiner, eer ...rooter.

En juist op die reactie hebben wij onze hoop ge-...stigd!

Ten slotte dit: zoo heel moeilijk kan het niet ...om op Java een deugdelijke propaganda voor ...Suriname te maken, te meer omdat de uitwisseling ...ambtelijk personeel vrij groot is. Het departe-...ment van Landbouw zou ten deze prijzenswaardig ...kunnen doen."

Het verschijnsel waarop „*Het Handelsblad*" wijst is des te opmerkelijker omdat het in de Oost letterlijk wemelt van Surinamers in alle mogelijke betrekkingen, zelfs de hoogste. Kort geleden waren zoowel de voorzitter als de ondervoorzitter van het Hooggerechtshof Surinamers.

• • •

In aansluiting aan het bericht in ons vorig nummer over de opdruk-brandkastzegels wordt, om misverstand te voorkomen, alsnog medegedeeld dat het departement van koloniën uitsluitend bemiddeling verleent voor het in ontvangst nemen van de verschuldigde bedragen.

Ten einde voor toewijzing van zegels in aanmerking te komen, is het dus noodzakelijk, dat daartoe belanghebbenden schriftelijk het verzoek richten tot den administrateur van financiën in Suriname te Paramaribo en tot den directeur van het postkantoor te Willemstad (Curaçao), eventueel onder mededeeling, dat de verschuldigde gelden bij het departement van koloniën zijn gestort.

De kosten bedragen *f* 1.45½ per stel van 7 Surinaamsche en *f* 1.45½ per stel van 7 Curaçaosche zegels, dus *f* 2.91 per stel van 14 zegels, vermeerderd met éénmaal *f* 0.50 voor Suriname en éénmaal *f* 0.50 voor Curaçao wegens te maken kosten.

• • •

Wij ontleenen aan „*De Telegraaf*" van 23 Augustus het volgende bericht:

„Amsterdam, 22 Aug. — Gelijk wij eenigen tijd geleden reeds in het kort meldden, zullen op 1 October in Suriname Groene-Kruiszegels in drie waarden (2, 5 en 10 cent) verschijnen. Hieronder geven wij de volgende bijzonderheden over deze zegels.

2 cent. Kleuren grijs en groen, papier wit. Bovenaan het woord „Suriname". In het midden bovenaan is het wit gecontoureerde Groene Kruis aangebracht, waaronder in zeer kleine letters de woorden „Groene Kruis". Onderaan het zegel, wit op donker, rechts en links het cijfer 2, waartusschen het woord „cent". Een speelsch ornament vult de overige gedeelten.

5 cent. Kleuren paars en groen, papier wit. In het midden van het zegel het in een cirkel geplaatste licht uitstralende Groene Kruis, hieronder in wit op paars de waarde 5 ct.

Dit geheel wordt door een ornamentaal lijnenspel in licht paarse kleur saamgebonden. Bovenaan in kleine letters „Groene Kruis", onderaan iets grooter „Suriname".

10 cent. Kleuren rood en groen, papier wit. Dit zegel heeft rechts en links een ornamentale palmboomversiering, die een lichtgroen middengedeelte afsluit, waarin het Groene Kruis.

Onder het kruis het duidelijk sprekende witte cijfer 10, waaronder iets kleiner de woorden „cent" en „Suriname".

De zegels zijn uitgevoerd in rotogravure naar een ontwerp der Firma Joh. Enschedé en Zonen.

Het „Ned. Maandblad voor Philathelie" voegt hieraan nog toe, dat de zegels op 1 October tot en met 31 December 1927 zoowel in Suriname als hier te lande verkrijgbaar worden gesteld, tegen 2 + 2, 5 + 3 en 10 + 3 cent, waarvan de toeslagen, dus 8 cent per stel, na aftrek der kosten ten bate van de Sur. Ver. Het Groene Kruis komen. De zegels zullen geldig zijn in het binnen- en buitenlandsch verkeer van Suriname.

Het zal de eerste maal zijn, dat de rotogravuredruk, die tot dusver alleen voor onze Nederlandsche zegels werd gebruikt, ook voor koloniale zegels zal toegepast worden."

In aanvulling hiervan het volgende:

Het Ministerie van Koloniën deelt mede, dat de groene kruiszegels voor Suriname niet van 1 October tot ult. December 1927, zooals gemeld, maar reeds vanaf 1 September tot ult. December a.s. voor het publiek verkrijgbaar zijn.

Een afbeelding van de zegels van 5 en 10 cent geeft „De Telegraaf" van 23 Augustus.

• • •

De directeur der Surinaamsche Bauxiet Maatschappij schrijft aan het blad *Suriname*:

Gedurende het tweede kwartaal 1927 werden gemijnd 45.202 metrieke tonnen en verscheept 37.218 metrieke tonnen. De verscheping en als gevolg daarvan het mijnen, bleef onder het voor het 2e kwartaal geraamde cijfer, hetgeen haar oorzaak vond in de overstroomingen van het Missisippi gebied, waardoor de overlading te New-Orleans aanzienlijke vertraging ondervond en waardoor te

LIJST VAN ADRESSEN

ten behoeve van Repatrieerenden

(Vervolg).

MUZIEKHANDELAREN
Ph. Kruseman, Noordeinde 91, Den Haag.

OPTICIENS
P. W. Hiele, L. Jansstraat 27, Utrecht.
C. v. Monsjou, Valkenboschplein 19, Den Haag.

PASSAGE-BUREAUX
Crans & Co., Plein 22a, Den Haag.
De Vries & Co., Dam 6, Amsterdam.

PARAPLUIE-MAGAZIJNEN
Kalker's Modemagazijn, Kalverstr. 100, Amsterdam.
A. Querelle, Schoolstraat 10, Den Haag.

PARFUMERIEEN
A. C. Kruller-Pel, Fred. Hendrikl. 258, Den Haag.

PIANOHANDELAREN
G. Elshove, L. v. Meerdervoort 427, Den Haag.
L. Jacobi, Regentesselaan 123, Den Haag.

POELIERS
P. van Beek, Spui 181a, Den Haag.

PORSELEIN EN AARDEWERK
C. Hoying, Spuistraat 20, Den Haag.

POSTZEGELHANDELAREN
J. K. Rietdijk, L. Poten 15a, 's-Gravenhage.
G. Rootlieb, Heerengracht 8, 's-Gravenhage.

RECHTSKUNDIG INCASSO- EN DETECTIVE-BUREAU
v. d. Geer, W. de Withstraat 79, Den Haag.
„Hilvers", Westeinde 235, Den Haag.

RESTAURANTS
Rest. Duinoord, Sweelinckplein, Den Haag.
W. F. Klink, Wagenstraat 109a, Den Haag.
Rest. Promenade, Oude Schev. weg 21, Den Haag.
Rest. de Twee Steden, Buitenhof, Den Haag.

SCHOENMAKERS
A. J. Linneweever, Westeinde 32a, Den Haag.

SIGARENHANDEL
F. H. C. Vlietstra, Fahrenheitstraat 224, Den Haag.

STAALWAREN
J. A. Schlette, Willem de Zwijgerlaan 50, bij Fred. Hendriklaan, Den Haag, Telefoon 50888.

STOOMERIJ EN OPPERSERIJ
Snel Opperserij A.S.O., Azaleastr. 126, Den Haag.

STOOMVAARTLIJNEN
Kon. Paketvaart Mij., Amsterdam.
Rotterdamsche Lloyd, Rotterdam.
Stoomvaart-Mij. Nederland, Amsterdam.

STUCADOORSWERKEN
L. Ph. Bisschops, Sassenheim.

TANDARTSEN
Jac. Schijff, Stadhoudersplein 102, Den Haag.
A. J. M. v. d. Sprong, Laan van Meerdervoort 426, Den Haag.
J. van Veen, Weimarstraat 27, Den Haag.

TEHUIZEN VOOR KINDEREN
Kl. Opvoedingstehuizen, Pr. Mauritsplein 23, Den Haag.
H. Lenstra, Hoofdweg 53, Amsterdam.
Tokuni, Amersfoort.
Zandbergen, Amersfoort.

TEHUIZEN INDISCHE BEDIENDEN
Persinggahan, v. Boetselaerlaan 2, Den Haag.

TOKO'S
Toko Bogor, Suezkade 12—12A, Den Haag.

TRICOT-GOEDEREN
Iserief & Co., Veenestraat 16, Den Haag.

UITZENDING VAN DINERS
Maison Blom, 2e Schuytstraat 77, Den Haag.

VEILINGZALEN EN VERKOOPHUIZEN
Kunstzaal Erica, Oude Schev. weg 25, Den Haag.
Verkooplokaal Pot, Gr. Hertoginnelaan 103, Den Haag.

VERMAKELIJKHEDEN
Dierentuin, Benoordenhoutscheweg, Den Haag.
City Theater, Veenestraat, Den Haag.

VERVERIJEN
Lederverffabriek „De Admiraal", Amsterdam.

VERZEKERINGEN
's-Grav. Rijwielverz. Mij., Conradkade 56, Den Haag.
Onderl. Levensverz. Eigen Hulp, Kortenaerkade 3, Den Haag.

VLEESCHHOUWERIJEN
H. J. M. van Duyne, Keizerstraat 165, Scheveningen.
P. van 't Riet & Zn., Obrechtstraat 177, Den Haag.
Verwoerdt, Heerenstraat 11, Voorburg.

WASCH- EN STRIJKINRICHTINGEN
Gebr. Smeele, Haagweg 499, Loosduinen.

Moengo in Juni slechts twee booten verladen konden worden. Dit had tot gevolg, dat de opslagplaatsen voor de behandelde bauxite vol raakten en de fabriek enkele dagen in Juni moest worden stopgezet. Het aantal schepen bedroeg 14, waarvan 5 in April, 7 in Mei en als vermeld 2 in Juni.

* * *

De *N. R. Ct.* van 27 Augustus, ochtendblad A, schrijft:

„Paul Redfern is Donderdag te Brunswick in den staat Georgië opgestegen met Rio de Janeiro als bestemming. Hij vliegt alleen in een geheel metalen Stinsontoestel. Bij zijn eerste poging tot vertrek wilde het zwaarbelaste vliegtuig niet van den grond loskomen. Bij een tweede poging bleef het eerst als het ware eenige meters boven den grond hangen, maar ten slotte steeg het toch. Mevrouw Redfern, die zich al verheugd had over het mislukken van het vertrek, viel in zwijm toen haar man bij zijn tweede poging slaagde en in de verte verdween.

Daar de Stinson een langzaam toestel is (met een gemiddelde snelheid van 135 K.M.) betwijfelt men of Redfern Rio halen zal. Hij denkt het echter in ieder geval tot Pernambuco te brengen. Zijn route gaat over de Bahama-eilanden, Porto Rico, Trinidad, Tobago naar Suriname en dan naar Macapa aan de Amazone, waar de vlieger zal beslissen of hij verder koers zal zetten naar Rio of naar Pernambuco."

Ongelukkig vinden wij in het Avondblad van denzelfden dag de mededeeling, dat Redfern zoek is.

* * *

De Periskoop van 30 Juli schrijft onder het hoofd *„Een onzer landgenooten"*:

„In de maand Juni l.l. werd door de heeren *Thomas E. Penard* en *Edson* in de Vereenigde Staten van Noord-Amerika de derde prijs behaald in de groote competitie voor „the best engineering paper."

De prijswinning werd bekend gemaakt in de algemeene bijeenkomst van de *„National Electric Light Association at Atlantic City, Jersey"*. Alle liefhebbers mochten aan de competitie deelnemen. Het onderwerp van *Penard* en *Edson* was: *Advanced Practice in Alternating Current substation Design and Engineering."*

Voor de lezers van *De West-Indische Gids* is de heer Penard geen onbekende.

* * *

In *De Prins* van 13 Augustus 1927 een mooie foto van een Arowakkendorp aan de Donderkreek in Suriname.

Curaçao.

De onderwijsgelijkstelling.

De verklaring van den minister van koloniën in de Eerste Kamer, dat de gouverneur hem ipsis verbis had gezegd, dat van de betrokken kringen op Curaçao allerminst de begeerte uitgaat tot volledige doorvoering van de gelijkstelling, heeft in de R. K. persorganen hier te lande heel wat stof opgejaagd. Ook de *Amigoe* laat zich niet onbetuigd en doet een verrassende onthulling.

Na opgemerkt te hebben, dat de Apostolisch Vicaris „de eerste en voornaamste betrokkene bij de doorvoering van de gelijkstelling is," schrijft het blad in zijn nummer van 23 Juli l.l.:

.......„herhaaldelijk heeft de Apostolisch Vicaris op doorvoering der gelijkstelling aangedrongen, en nu pas weer, vóór het vertrek van den Gouverneur naar Holland.

Als bewijs heeft de Apostolisch Vicaris ons gemachtigd het volgende schrijven te publiceeren, waarin aan Z.E. den Gouverneur, ter voorlichting van den Minister, de wenschen van Z. D. H. in zake de verdere doorvoering der gelijkstelling, omstandig zijn kenbaar gemaakt.

Curaçao, 20 Mei 1927.

Aan
Zijne Excellentie den Gouverneur van Curaçao.

Naar aanleiding van het onderhoud van Vrijdagavond heb ik het genoegen Uwe Excellentie eenige punten aan te geven, waarop de wet der gelijkstelling dient uitgevoerd te worden.

Dat de vergoeding bepaald voor het bouwen, verbouwen van scholen, aankoop van schoollokalen en het aanschaffen van schoolmeubelen worde gegeven voor schoolbehoeften en leermiddelen, en wel in dier voege, dat minstens *f* 2.50 per jaar vergoed worde voor ieder kind, waarvoor die schoolbehoeften en leermiddelen moeten worden aangeschaft.

Dat vergoed worden de werkelijk gedane uitgaven voor het bouwen, verbouwen van scholen, aankoop van schoollokalen en het aanschaffen van meubelen, den aankoop van terreinen voor schoolbouw en het aankoopen en inrichten van terreinen voor speelplaats.

Dat met aftrek van de reeds door het Gouvernement verstrekte vergoedingen aan het schoolbestuur vergoed worden de uitgaven besteed aan het bouwen, verbouwen van schoollokalen en het aankoopen van terreinen voor speelplaatsen, en de inrichting daarvan, sedert de tot stand koming der wet op de gelijkstelling.

Dat het in de wet bepaalde omtrent uitrustingskosten en vrije passages wat betreft het personeel van het O. O. ook gelde voor het personeel van het B. O. ook wat betreft het reizen in de kolonie.

Dat het in de wet bepaalde omtrent binnen- en buitenlandsche verloven ook gelde voor het personeel van het B. O.

Dat de premie van *f* 2400, voor het personeel van het O. O. bepaald, ook toegekend worde aan niet-religieuzen uit Nederland, wanneer dezen zich voor den dienst bij het B. O. mochten aanmelden.

Dat een regeling worde ontworpen omtrent de toekenning van pensioenen aan het personeel van het B. O. met dien verstande, dat op de eerste plaats daarvan genieten degenen, die een nader te bepalen aantal jaren bij het B. O. in de kolonie in dienst zijn geweest, en nu buiten dienst zijn.

(w. g.) M. G. VUYLSTEKE.

Dit schrijven, waarin de Apostolisch Vicaris, als Beheerder der Katholieke scholen, duidelijk en klaar zijn verlangens omtrent de doorvoering der gelijkstelling te kennen geeft, is den Gouverneur ter hand gesteld, op diens eigen verzoek, en met het doel de daarin aangegeven punten met den Minister te bespreken.

En toch, — krijgen wij bij monde van den Minister de verbijsterende verklaring van den Gouverneur te hooren, dat de Gouverneur hem „ipsis verbis", in eigen woorden, gezegd had, dat van de betrokken kringen op Curaçao allerminst de begeerte tot volledige doorvoering der gelijkstelling uitgaat.

„Had de Gouverneur, tegen het omstandig verzoek van den Apostolisch Vicaris in, verklaard, dat volgens zijn persoonlijke opinie, een verdere doorvoering der gelijkstelling niet noodig was, soit, het zou voor ons een bewijs te meer geweest zijn dat deze Katholieke Gouverneur geen vriend is van het Katholiek onderwijs.

Nu hij echter tegen beter weten in, — daar hij immers de bewijzen van het tegendeel zelf in handen heeft, — verklaart, dat hier bij de betrokken kringen het verlangen naar doorvoering der gelijkstelling niet bestaat, moeten wij ten sterkste tegen zulk een verbergen van de waarheid protesteeren. Na dit officieel démenti zal het voor een ieder wel duidelijk zijn hoeveel waarde er aan de verklaring van den Gouverneur te hechten is. Wij kunnen ons moeilijk voorstellen, dat de Minister, als de Gouverneur hem in kennis hadde gesteld met dit schrijven van het Hoofd van het Katholiek Onderwijs op Curaçao, zich zóó tegen de verdere doorvoering van de gelijkstelling zou hebben gekant als hij gedaan heeft, hoe weinig hij ook overigens geneigd zij daaraan mede te werken.

Wij kunnen de houding van den Gouverneur daarom in dezen niet anders qualificeeren dan als een geste, die den man al heel weinig eert; een geste, waardoor hij het vertrouwen, dat men in een bewindsman te stellen heeft, voor eens en altijd verspeeld heeft, bij alle partijen; een geste waardoor hij dus voor Curaçao heeft afgedaan."

Tot zoover de *Amigoe*. De regeering schijnt er anders over te denken, althans meldt het *Algemeen Handelsblad* van 24 Augustus l.l., dat Mr. Brantjes 11 November a.s. naar Curaçao zal terugkeeren.

Standbeeld voor Nieuwindt.

De *Amigoe* vernam, dat het standbeeld voor Nieuwindt waarschijnlijk eind Augustus zou worden onthuld.

De jongenheer!

La Union en *Amigoe* deelen mee, dat te Amster-

Tot doctor in de rechten is gepromoveerd... jongeheer N. Debrot.

Aangenomen.

De heer C. S. Gorsira J. P. Ezn., lid van den Koloniaalen Raad, heeft de benoeming tot lid van den Raad van bestuur aangenomen. In een afscheidsrede in den Kolonialen Raad heeft hij gesproken over het „volgens protocol hoogerstaand college" van den Raad van bestuur en over zijn ijdelheid. Hij gaat onze vergelijking met Van Hogendorp niet zoomaal op. Deze schreef, toen Koning Willem I hem in de Eerste Kamer benoemde, gauw aan Van der Duyn van Maasdam, gouverneur der provincie, die hem in de Tweede Kamer had gekozen, dat hij er niet over dacht uit laatstgenoemd lichaam heen te gaan.

Openbare Werken.

Tot directeur van Openbare Werken is benoemd ir. Th. van Rosse, oud-directeur van de haven van Soerabaja.

Bezoldigingstoeslag.

Uit het voorstel van den gouverneur blijkt, dat slechts aan ambtenaren op de eilanden Curaçao en Aruba een nadere duurtebijslag van den thans door hen genotene zal worden toegekend, waarbij tevens onderscheid zal worden gemaakt tusschen gehuwden en ongehuwden, terwijl aan de daarvoor onder ... in aanmerking komenden een kinderbijslag zal worden uitgekeerd. De *Union* veronderstelt, dat de reden van het ingemaakte onderscheid is, dat op de beide genoemde eilanden het leven duurder is dan op de andere, en het werk drukker, maar acht dit niet afdoende, om onderscheid te maken, daar op alle eilanden het leven zeer duur is, en voor de koloniale toekenning van den toeslag aan alle ambtenaren niet zulk een groot verschil maakt.

Bonaire 1827-1927.

Werkelijk is herdacht, dat voor honderd jaar Bernardus Eisenbeil als eerste pastoor op Bonaire kwam.

Santa Barbara.

De oude Curaçaosche Phosphaatmaatschappij „Santa Barbara" is in liquidatie gegaan.

De Karlsruhe.

Velen onder onze lezers herinneren zich dien gedenkwaardigen dag in Augustus 1914, toen het Duitsche oorlogsschip *Karlsruhe* de haven van Willemstad bezocht, en eenige uren later een naar men meende Fransch oorlogsschip werd verkend, dat een Peruaansch bleek te zijn. Nog zien wij den glans de Karlsruhe met gedoofde lichten de haven verlaten. De oorlogsdaden met het bezoek aan Curaçao en het jammerlijk einde van het schip zijn beschreven door een der officieren in een boekje beschreven. Dit alles kwam ons in de gedachte, toen wij in *de Gooi- en Eemlander* deze week lazen: „Te Kiel is in tegenwoordigheid van talrijke officieele personen, o.a. Gessler, den rijksminister van verdediging en admiraal Zenker, den chef van de marinestaf, de nieuwe kruiser Karlsruhe van stapel geloopen. Dit is het derde nieuwe Duitsche oorlogsschip na de Emden en de Königsberg. Het is het eigens ook de derde Duitsche kruiser die de naam Karlsruhe draagt. Het eerste schip van den naam is bij de West-Indische eilanden door een ontploffing verongelukt, waarbij de commandant en 261 onderofficieren en manschappen om het leven kwamen. De tweede Karlsruhe is door de eigen bemanning, die haar niet wilde uitleveren, in Scapa Flow tot zinken gebracht."

Uit den Verren Vreemde.

Volkenbondskwesties in lichterlaaie.

In voortzetting van hetgeen de vorige week onder hetzelfde hoofd gezegd is, zullen wij 't hebben over ingeven „het geval de Jouvenel" geworden is.

Senator Henry de Jouvenel is een bekende persoonlijkheid, in den Franschen senaat is hij een van gezag, in den Volkenbond, waarin hij vrijwel doorloopend tot de Fransche vertegenwoordiging behoorde, was hij een der meest op den voorgrond tredende figuren. Hij is ook bekend geworden als hooge commissaris van Frankrijk in Syrië, waar hij eerst beproefde door overreding de Frankrijk vijandig gezinde stamhoofden tot onderwerping te brengen, doch, toen dit dreigde faliekant uit te loopen, meer bataljons en kanonnen in beweging stelde dan een zijner „militaire" voorgangers had gedaan, en waar hij zoodoende aan den gang van zaken een wending wist te geven, waardoor zijn opvolger, de tegenwoordige hooge commissaris, de gunstige resultaten heeft weten te verkrijgen, die aan het mandaatgebied Syrië binnenlandsche rust schijnen te belooven.

Als de Raad van den V. B. samenkwam of de Assemblée zeer gewichtige punten te behandelen had ging Briand, de Minister van Buitenlandsche Zaken naar Genève, zooals ook de ministers van andere mogendheden dit plegen te doen, maar de Jouvenel kon zoowat beschouwd worden als permanent lid der vertegenwoordiging. Als zoodanig heeft hij nu 8 Augustus bedankt, en hij heeft dit gemaakt tot een gewild-opzienbare demonstratie. In een hoofdartikel van de „*Matin*" zette hij de redenen uiteen van zijn beslissing. Briand heeft de zaak behandeld in den Ministerraad; daarna is de correspondentie t. z. tusschen beiden gevoerd gepubliceerd en hebben beiden de pers begunstigd met over-en-weer beschouwingen. Werden eerst verscheidene namen genoemd als die van den persoon, die de plaats van de Jouvenel zou innemen, op stuk van zaken schijnt men deze vooralsnog onvervuld te laten, aangezien Briand toch al besloten had weer persoonlijk naar Genève te gaan voor de September-zittingen van Raad en Assemblée.

De Jouvenel voert als voornaamste reden van zijn besluit aan, dat Frankrijk met de andere gezaghebbende groote mogendheden te dikwijls de internationale organisatie welke in den V. B. belichaamd is, buiten zeer ernstige en belangrijke internationale vraagstukken houden. Dit meer preciseerend beschuldigt hij Frankrijk niet flink genoeg op te komen voor de belangen der kleine naties, van welke zelf niet genoeg gezag uitgaat om zich in de volkengemeenschap te laten gelden, hij noemt dan de Chineesche kwestie, de grensgeschillen van Yougo-Slavië met Italië en met Albanië.

Minister Briand stelt hier tegenover tal van beteekenisvolle internationale kwesties, waarin de V. B. wel een rol vervuld heeft en waarbij Frankrijk zulks juist bevorderd heeft. Tevens spreekt hij als zijn opvatting uit, dat het in het belang van den V. B. zelf is, hem slechts vraagstukken ter oplossing te geven, van welke te verwachten is dat zijn bemoeienis tot een nuttig effect kan leiden. Mede beveelt hij als normalen gang van zaken aan internationale conflicten buiten den V. B. af te laten doen door de diplomatie, zoolang de vrede niet werkelijk in gevaar wordt gebracht.

Als voorbeelden van een wel degelijk vruchtbaar optreden van den V.B. haalde hij aan: de Mossoelzaak, de regeling van het Grieksch-Bulgaarsche grensgeschil, het herstel van Oostenrijk's financiën. Dat Frankrijk den V. B. niet wenscht uit te schakelen is, zeide hij, duidelijk bewezen, door zijn weigering om deel te nemen aan de op initiatief van President Coolidge belegde (nu al mislukte) maritieme-conferentie te Genève, juist omdat Frankrijk de behandeling van een dergelijk internationaal probleem niet buiten den V. B. wenschte te behandelen. Ja de Minister verklaarde in den V. B. den eenig denkbaren afsluitboom te zien tegen een dreigende vredebreuk, daarom moet de autoriteit van dien bond niet in discrediet en niet bij avontuurlijke politiek in gevaar gebracht worden. Hierin lag een verwijt aan den heer de Jouvenel opgesloten; de Fransche Minister ging zoo van de verdediging tot den aanval over.

Senator de Jouvenel is hierop weer dadelijk ingegaan. Hem was, in den vorm van een lesje voorgehouden, dat hij in 1923 instemming had betoond met het Fransche voorstel om de beslissing over het Corfoe-incident, tusschen Griekenland en Italië, aan de beslissing van de Conférence des ambassadeurs, en dus niet aan den V. B., over te laten. Dit erkent hij, doch deze Conférence was ook een internationale instancie, èn de V. B. werd met de uitspraak toch in verband gebracht. Maar, zegt hij, 't wijst op achteruitgang, dat toen de „internationale" uitspraak werd gevraagd, doch hiervan in 1927 is afgezien bij het Italiaansch-Yougo-Slavische geschil, dat naar onderling overleg verwezen is, waardoor de V. B. zich heeft onttrokken aan het bezorgen van een oplossing.

Hij ziet hierin de toepassing van het door Briand verdedigde stelsel: elke internationale moeilijkheid, die aan de diplomatie kan overgelaten worden zon-

BRIEVEN en stukken, de afdeeling Advertenties betreffende, uitsluitend te adresseeren: Administratie Koloniaal Weekblad, Nobelstraat 20, Den Haag. Dus NIET enkel Drukkerij Ten Hagen.

der een werkelijk gevaar voor den vrede te vormen, buiten de bemoeienis van den V. B. te houden.

Deze stelling, waarbij de V. B. alleen *in extremis* verschijnt, als de kans op het behoud van den vrede tot een minimum is teruggebracht, brengt Frankrijk ertoe de gedachtenwisseling niet tijdig naar Genève te leiden, maar haar juist daarvan verwijderd te houden. De Jouvenel zegt reeds in 1925 op de in deze methode gelegen nadeelen en gevaren te hebben gewezen, zij toch voert de gewoonte in om het zonder en buiten den V. B. wel af te kunnen. Hij acht dit noch in het belang der internationale politiek, noch in dat van Frankrijk's roep en naam.

Uit het hier aangehaalde spreekt de tegenstelling. Ook blijkt eruit, dat de strijd om en over de methodes niet slechts enkele weken oud is. 't Is te verklaren, dat hij tot uiting is gekomen op een tijdstip, waarop Briand en de Jouvenel samen hadden te bespreken welke houding Frankrijk zou aannemen bij de in September te Genève aan de orde te stellen punten, waar Briand, na de inleidende besprekingen, de leiding der Fransche delegatie aan de Jouvenel dacht over te laten.

Maar voor den buitenstaander, die zich als een onbevangen beoordeelaar beschouwt, is 't minder goed te begrijpen, waarom deze tegenstellingen tot „een breuk" hebben moeten leiden tusschen twee zoo eminente staatslieden.

Er is een breede kloof tusschen hetgeen de V. B. wil — en kan; tusschen het theoretisch gewenschte, het ideaal — en het practisch bereikbare, het daadwerkelijke; tusschen hetgeen voor de toekomst beoogd — en hetgeen dadelijk aan het heden bezorgd kan worden. De V. B. heeft rekening te houden met het afzijdig blijven van machtige staten, als de V. St. v. N.-Amerika, Rusland, Turkije. Hij is zelf een maaksel van het Vredesverdrag van Versailles, dat in andere maaksels tegelijkertijd belemmeringen heeft geschapen voor een vrije ontwikkeling van het V. B.'s beginsel. Wil de V. B. uitgroeien tot de organisatie, die de Jouvenel — en voorwaar niet hij alleen! — als de eenig ware beschouwt om den V. B. tot een waarborg tegen den oorlog te zien worden, dan zal het staten-egoïsme, dat tot nu toe als een goed recht van elken souvereinen staat gold, zoo getemperd en uitgeschakeld moeten worden, dat niet alleen de staten van West-Europa, maar alle staten van alle werelddeelen de gemeenschapsgedachte voorrang geven boven het eigenbelang, dan zal voor elken staat het verlangen naar eigen grootheid, naar eigen macht en aanzien slechts gegrond mogen zijn op- en gericht mogen zijn op de lauweren te behalen bij den vreedzamen, edelen wedstrijd in de volkengemeenschap.

Stelt men het willen en het kunnen zoo naast en tegenover elkander, dan wordt de breedte der kloof in haar juiste afmeting gezien. Dan kan men zich met Briand er in verheugen, dat die breedte gestadig, zij 't langzaam afneemt, of zich met de Jouvenel er over verdrieten dat die verbetering slechts met horten en stooten vordert en op enkele punten soms zelfs schijnt stil te staan; maar wie daarbij dan bedenkt dat het in deze inderdaad gaat om een veel omvattende, een in schier-alles diepingrijpende wereldhervorming, die kan niet goed begrijpen dat een bezadigd politicus, die in Syrië pas de ondervinding heeft opgedaan hoe theorie en practijk wel tegen elkander in kunnen gaan, voor de V. B.'s practijk niet indachtig blijft, dat zij de wereld niet naar inzichten kan richten, indien zij haar inzichten niet naar de wereld richt.

Toch (uit alles 't goede halende dat er in zit) bestaat de kans een oppositie, als die welke door een man als de Jouvenel gevoerd wordt, tot spoorslag te zien worden voor de toonaangevende politici om met meer kracht te ijveren in de richting van verwezenlijking van het V. B.'s ideaal der algemeene staten-verbroedering.

Te gelijkertijd is Lord Cecil, wiens positie als Volkenbondsspecialist in Engeland wel wat overeenkomst had met die van de Jouvenel in Frankrijk, ook uit de Genève'sche vertegenwoordiging getreden, in conflict met de regeering te Londen. Wanneer men ook deze oneenigheid betreurt, kan men mede troost zoeken in het vooruitzicht, dat de ijverige pleiter *voor* een actieve V. B.'s bedrijvigheid, als strijder los van elken regeeringsband misschien meer zal weten te bereiken dan hij in officieele functie vermocht te doen.

Ingezonden.

Aan de Redactie van „Het Koloniaal Weekblad, Orgaan der Vereeniging „Oost en West", Heulstraat Den Haag.

Geachte Redactie,

Als lid der vereeniging „Oost en West" verzoek ik u beleefd plaatsing van het onderstaande in het e.k. „Koloniaal Weekblad".

Het zij mij vergund een enkele opmerking te maken naar aanleiding van het hoofdartikel, getiteld: „Aan de Leden" (Waarom lid van „Oost en West"?), in het „K. W." van 25 dezer.

De bedoeling van dit artikel moet ik als lid waardeeren. Maar juist daarom spijt het mij, daarin een passage te vinden als die over ons Nederlandsch Staatsburgerschap in verband met het lidmaatschap van O. en W. (2e kolom), te meer nog, wijl het hier geldt een gedeelte van een hoofdartikel, geschreven, in een veel verspreid blad, door de Redactie zelf.

Redactie, gij spreekt in dit bewuste artikel over en bovenal vóór den band en het Rijksverband tusschen Nederland hier en overzee. Maar geeft ... het zijne! De artikelen van onze grondwet, die U aanhaalt, staan óók in een zeker verband tot elkaar en ook dàt verband moet behouden blijven ter ... van aller welzijn. Het artikel 181, waarop U zich beroept, is het eerste van het hoofdstuk: „Van de Defensie" en bedoelt niets anders, dan aan „alle Nederlanders, daartoe" enz. op te leggen: militairen dienstplicht. En dan nog alleen dienstplicht ten behoeve van *Europeesch* Nederland. Immers art. ... al. 2 van de grondwet zegt uitdrukkelijk, dat ... wet met „het Rijk" bedoelt „het Rijk in Europa". Art. 181 hoort dus heelemaal niet thuis op het terrein, waar u het brengt: van doel en werkzaamheden onzer vereeniging. Het heeft — gelukkig — niets te maken met de beteekenis van ons vreedzaam lidmaatschap! Indien u een constitutioneelen grondslag voor het lidmaatschap wilt aanvoeren, ... u die zeker elders in onze grondwet vinden. ... hoeft het dan waarlijk niet zoo ver te zoeken!

Met dank voor de plaatsruimte,

Mr. H. P. DIJK.

Apeldoorn, 26 Augustus 1927.
Marktplein 26.

Naschrift der Redactie.

Den geachten inzender wordt gaarne toegegeven, dat voor een constitutioneelen grondslag voor het lidmaatschap, uit andere artt. der G.W. een gelukkiger keuze had kunnen gedaan worden. Hieraan moge worden toegevoegd, dat 't gedeelte waarin 't bewuste art. wordt aangehaald, bedoeld is voor de leden in Europa en dat de reden is geschied dat „de handhaving" der onafhankelijkheid van het Rijk en de verdediging van zijn grondgebied", twee afzonderlijke elementen bevat, van welke op het eerste in dit verband, de nadruk gelegd is.

Het tweede deel van het artikel slaat dan meer op Indië. Intusschen refereeren wij ten slotte gaarne naar den aanhef dezes.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Apeldoorn.

TWEEDE GEZELSCHAPSREIS NAAR HET KOLONIAAL INSTITUUT.

Bij genoegzame deelname zal het tweede bezoek in een der laatste dagen van October (herfstvacantie) plaats hebben. Leden, begunstigers en hunne huisgenooten betalen vermoedelijk ± f 5.— (trein, tram, inclusief entrée). Niet-leden zullen we ook gaarne meenemen, zij betalen ± f 5.25. Wie er iets voor voelt, kan zich alvast opgeven, doch sture nog geen geld in.

In September en November zijn nog twee filmvoorstellingen te verwachten.

Echter de kas is leeg. Gelukkig hebben we voor 1928 eenige nieuwe leden kunnen werven — maar ieder lid moet er in de komende maanden eens aan denken ook een lid aan te brengen.

De secretaris verzoekt met vriendelijken drang den dagen de opgaven van de inzendingen voor de tentoonstelling te Arnhem te mogen ontvangen.

Bespaart ons s.v.p. onnoodig schrijven en porti!

De Secretaris,
J. C. BAARS.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur.

AAN DE BESTUREN DER AFDEELINGEN.

...de uitnoodiging om de onlangs door den Secre-...der Vereeniging met begeleidend schrijven toege-... *circulaires* „Aan de Eerste Kamer der Staten-...", op welke circulaires verzocht werd hand-...gen te verzamelen, na kennisneming dezer mede-... wederom terug te willen zenden — al dan niet ...ndteekeningen voorzien — aan het Secretariaat ...ereeniging, Heulstraat 17. Op *spoedige* terugzen-...wordt prijs gesteld.

LEZINGEN OVER INDISCHE KUNST.

...Presidente van den Raad van Beheer van „Boea-...verklaart zich bereid in het komende seizoen — ...in het begin — lezingen met lichtbeelden te hou-...over Indische kunst, vlijt en kunstnijverheid. ...besturen der afdeelingen die van dit aanbod ge-...wenschen te maken, worden uitgenoodigd zich ...treeks te wenden tot de Presidente voornoemd, ...ouw van Beresteyn, Heerengracht 7, Den Haag.

FILM NED. HANDELMAATSCHAPPIJ.

...icht aan de afdeelingsbesturen naar aanleiding van ...alinea van het desbetreffend communiqué in het ... van 18 Augustus, dat de afdeeling Amersfoort ... heeft aangevraagd voor Woensdag 28 Septem-...

Van de Redactie.

...ens de vele nog ontvangen, ontoereikend gefran-... brieven voor Ned.-Indië is het niet algemeen ..., dat de verlaging van het briefposttarief op ...l. van 10 tot 7½ cent (voor brieven tot 20 gram), ...wèl van toepassing is voor Suriname en Curaçao, ...*nds nog niet geldt in het verkeer met Neder-...ch-Indië.*
...herinnering wordt gebracht dat brieven naar Ne-...dsch-Indië gefrankeerd moeten zijn met *10* cent.

Van het Informatie-Bureau:

...EMD VOOR UITZENDING NAAR NED.-INDIE.

...ker, tijd. Molenbaas b. d. Banka-tininwinning, Wil-...mastraat 24, Sliedrecht.
..., Onderwijzer 2e kl. b. h. O.L.O., Urk.
...M. Lange, idem als voren, Joh. v. Oldenbarne-...laan 40, 's-Gravenhage.
...Aalfs, Gouv. Veearts b. d. Burg. Veeartsendienst, ...uizen.
...P. Dieben, Ir. der 3e kl. b. d. dienst der B.O.W., ...deinde 29, Leiden.
...R. A. Koops, idem als voren, Nieuwekade 7, ...hem.
...Kunkeler, Ambtenaar ter besch. b. d. belasting-..., Daguerrestraat 144, 's-Gravenhage.
..., Contractswerkman v. h. vak v. scheepsbouw ...Marine-Etablissement te Soerabaya, Bassingracht ...Helder.

NIEUW-BENOEMDE OFFICIER.

J. Goslings, Officier van Gezondheid 2de kl., Harmoniehof 46, Amsterdam.

INDISCHE AMBTENAREN MET VERLOF.

J. Stolk, Onderwijzer der 1e kl. b. h. O.E.L.O., Boomgaardstraat 7, Oud-Beijerland.
C. H. Veerkamp, Commies b. d. belastingen te Poerbolinggo, p.a. D. G. Vreedeberg, Hoogestr. 9, Dieren.
W. B. v. d. Hoeven, Controleur 1e kl. b. d. P.T.T.-dienst, poste-restante, 's-Gravenhage.
Mej. L. L. H. v. Lennep, Adj.-klerk b. h. P.T.-kantoor te Soerabaya, Rustenburgerstraat 129, Amsterdam (Z.).
H. G. Schuitema, tijd. wnd. Boekh.-kassier Vendukantoor Bandoeng, p.a. J. Sc...n, Vrolin... 296(I), Amsterdam (O.).
J. Bernhard, Werktuigk. 1e kl. Landsautom.diensten S.S. en Tr., Archimedesstraat 82, 's-Gravenhage.
J. H. Beck, Politieopz. 1e kl. i. d. res. Soerakarta, p.a. Mej. F. G. Kleijn, Bergsingel 218a, Rotterdam.
H. Betist, Onderwijzer der 1e kl. b. h. O.E.L.O., p.a. W. Niemantsverdriet, Vlaardingen.
F. van der Made, Havenmeester 3e kl. te Samarinde, Zonneveldstr. 19, Leiden.
J. A. Matuli, Telefoonambten. 2e kl. b. d. P.T.T.-dienst, 2e Sweelinckstraat 89, 's-Gravenhage.
P. V. Bouman, Techn. Ambtenaar 2e kl. b. d. P.T.T.-dienst, Van Brakelstraat 103, 's-Gravenhage.
Mevr. S. C. Bouman, geb. Jansen, Commies b. h. Hoofdbestuur der P.T.T., Van Brakelstraat 103, 's-Gravenhage.
Ir. J. A. Verhoog, Hoofdingenieur, onderhoofd v. d. afdeeling Bruggen en Wegen van het Departement der Burgerlijke Openbare Werken, Groot Hertoginnelaan 147, 's-Gravenhage.
Mevr. E. A. Mallien, 1e Commies b. h. Hoofdbestuur v. d. P.T.T., Groot Hertoginnelaan 222, 's-Gravenhage.
P. J. Schuijl, Administrateur 1e kl. b. d. dienst der Volksgezondheid, geplaatst b. h. krankzinnigengesticht te Magelang, 1ste Helmersstraat 78, Amsterdam (W.).
C. J. Beeni, Politieopziener 1e kl. i. d. res. Soerabaya, Eijckendonkenplein 1, 's-Hertogenbosch.
D. B. Lapré, Opzichter 1e kl. b. d. S.S. en Tramwegen, Hommelscheweg 504, Arnhem.
J. van der Brugge, Inspecteur van Scheepvaart, Noordzijde 53, Bodegraven.
Mej. J. F. v. d. Heijden, Onderwijzeres der 1e kl. b. h. O.E.L.O., Papenhuls 26, 's-Hertogenbosch.
W. F. Thiele, Opzichter 1e kl. b. d. S.S. en Tramwegen, Hommelscheweg 504, Arnhem.

SURINAAMSCH AMBTENAAR MET VERLOF.

M. F. A. Lichtveld, Commies ten kantore van den Kolonialen Ontvanger en Betaalmeester, Huize „Dennenlust", Mierlo.

MET PENSIOEN.

P. A. Tellings, Resident van Benkoelen, Boreelstraat 26, 's-Gravenhage.
A. P. Doeve, Kantoorhoofd met den pers. titel van referendaris b. h. Depart. van Gouv. Bedrijven, Stadhoudersplein 47, 's-Gravenhage.
A. C. A. Heshusius, Gouv. Veearts, Voorburg, Westeinde 45; na 1 September 1927: Obrechtstraat 265a, 's-Gravenhage.
H. Selleger, Assistent-resident van Soemadjang, Alameda Col. U.S.A., poste-restante.
A. L. van Wijngaardt, Hoofdcommies b. h. Dept. der B.O.W., Kromme Waal 16, Amsterdam.

Mutatiestaat van 24 tot 31 Augustus.

Nieuwe Leden: — Geïntroduceerd door:

...ndsch-Amerikaansche Kamer, Secretaris G. H. ...aumhauer, Amsterdam Keizersgracht 292. ƒ 5.—. — den heer F. van Peski, Den Haag.
...orren, Amsterdam, Dufaystraat 7 huis. ƒ 5.— ... — Secretaris Afd. Amsterdam.
...sel, Den Haag, Stationsweg 121. ƒ 5— .... — Administrateur „Oost en West".

Afschrijven:

...Delden, oud-Directeur van Cultuurmaatschap-... Den Haag, Alexander Gogelweg 28 (overleden).
Mevrouw A. J. Japin—Horst, Amsterdam, Lomanstr. 33.

Adresveranderingen:

...Menkman, van: Pension Sole Mio, Noordwijk ... naar: Pension Bakels, de Lairessestraat 42, ...erdam (Z.). ƒ 10.—.
...Rijendam, Ambtenaar P.T.T., van: Torricellistr. ...naar: Amstelkade 105 huis, Amsterdam (Z.).
...Hoeve, Indoloog, Leiden, van: Nieuwsteeg 39 ...: Witte Rozestraat 16.
...C. Berg, Ambtenaar voor Inlandsche Talen, van: ...Hooge Rijndijk 96 naar: Weltevreden, p.a. ...van Binnenl. Bestuur.
..., Controleur 1ste kl. B.B., van: Leiden, Heeren-...51 naar: Weltevreden, p.a. Dep. B.B.
...veld, Gep. O.-I. Ambtenaar, van: Den Haag, Helio-...str. 71 naar Overveen, Oranje-Nassaulaan 156. ...(Afd. Haarlem).
...Puister, van: Den Dolder, Sparrehof „Bosch en ...naar: Bilthoven, Parklaan 50, p.a. H. Hollander.
...Lodewijks, oud-Luitenant-Kolonel, van: Ginne-...inginnestraat 5 naar: Breda, Koninginne-...18.
J. F. Oudkerk Pool, Gep. Ass.-Resident, Den Haag, van: Groot Hertoginnelaan 250 naar: Copernicusstraat 144.
G. A. Weyhenke, Hoofdmachinist K.P.M., Den Haag, van: Klimopstraat 204 naar: Van Speykstraat 177.
H. F. Lanting, Controleur B.B., van: Rantepao naar: Wolfaartsdijk (Z.).
Mr. J. H. Heslinga, Leeraar O.S.V.I.A., van: Den Haag, Copernicusstr. 5 naar: Weltevreden p.a. Dep. van Onderwijs.
F. Kroon, Majoor der Infanterie, van: Den Haag, 2de Anthonie Heynsiusstr. 63 naar: Bandoeng D. v. O.
W. F. Palmer van den Broek, 1ste Luitenant der Inf., van: Den Haag, Columbusstr. 52 naar: Bandoeng, D. v. O.
J. Weyne, 1ste Luitenant der Inf., van: Den Haag, Weimarstr. 72 naar: Bandoeng D. v. O.
E. H. Simon, Algemeen Ontvanger, van: Den Haag, Stephensonstr. 68 naar: Weltevreden, Poerwakartastraat 7.
Dr. J. B. van Milaan, Leeraar H.B.S., thans: Bandoeng, Riouwstraat 116.

VEREENIGING „OOST EN WEST"

HOOFDBESTUUR: HEULSTRAAT 17 'S-GRAVENHAGE

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins-Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen doen.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen, van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Tel. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins-Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752. Dit „Tehuis" biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland vertoeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK, of den Administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", Van-Boetzelaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Tel. No. 50248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna-Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten einde aan hen, die uit Nederland naar Indië gaan, en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstrekken, als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN op huishoudelijk en maatschappelijk gebied, onder leiding van Mevr. J. FRANCK-MENDES—Calisch. Spreekuur Donderdagmiddag van 2 tot 4 uur en volgens afspraak, Nic.-Maesstraat 80, Amsterdam, Tel. 22492.
Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, en de Firma MARTINUS NIJHOFF, L. Voorhout 9, Den Haag (bij deze firma alleen die met een *), zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk.)
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. **Onze Oost II. Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

* b. Onze West, tweede druk, bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overz. Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.
* No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
* No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie.)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
* No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2e, verbeterde druk.)
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
* No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
* No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
* No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
* No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederlandsch-Indië, zoomede voor verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken en Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Opnieuw herzien.) .... Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
* No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
* No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
* No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
* No. XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber (caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Ned.-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën .... Prijs: **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
„ 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
„ 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
„ 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
„ 8. De Europeesche vrouw in Indië.
„ 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
„ 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
„ 2. Het Javaansch tooneel.
„ 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
„ 4. De theecultuur op Java.
„ 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
„ 6. Een doode taal in Indië.
„ 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
„ 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
„ 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
„ 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
„ 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
„ 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
„ 4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
„ 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
„ 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië.
„ 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Wnd. Vertegenwoordiger in Nederlandsch-Indië: Mr. M. J. A. Oostwoud-Wijdenes, President Landraad, Tandjong Balei (Sumatra's Oostkust).

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN:
Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag
Telefoon 14519, Postgiro 14574

Gevolmd. Vertegenwoordiger in N.-I.. Mr. M. J. A. Oostwoud-Wijdenes, Pres. Landr., Tandjong Balei (Sumatra's Oostk.).

Opgericht 21 Maart 1900
door Kolonel
G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIËN:
N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag
Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIE

De Indien op de 17e Jaarbeurs.

—o—

De 17e Jaarbeurs te Utrecht duurt van 6 t/m ... September. Het vóórbezoek op den dag voorafgaand aan dien der opening, van de Pers, en daarbij ook de Redactie van het Koloniaal Weekblad, had als gewoonlijk, ook ditmaal plaats.

Uiteraard stellen onze lezers het meest belang in de afdeeling Koloniën, waarvan hier dan ook alleen melding gemaakt wordt, ook om deze reden, dat het overige in de bladen uitvoerig vermeld geworden is.

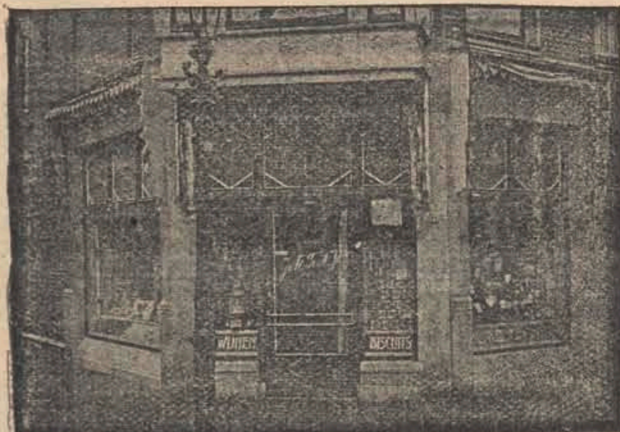
Wat dan in die afdeeling aanstonds opvalt is een ...-keuken, aangebracht tegen een zijwand der zaal, waarin alle mogelijke toepassingen van „rubber in de huishouding" worden gedemonstreerd. Hierbij sluit zich tevens aan een uitstalling van „aluminium-keukengerei", welke nog eens de aandacht moet vestigen op de veelzijdige toepassing van dat metaal en op de grondstof: het bauxiet, waarvan de winning voor Suriname zulk een groote beteekenis heeft gekregen. Tegen een anderen wand der zaal is een groep „cocosvezels" geplaatst, een industrie nog in haar eersten groei, waarvan de grondstof in overvloedige mate aanwezig is. Voor het oog van den belangstellenden toeschouwer worden o.a. nagelborstels van den vezel mechanisch vervaardigd.

Door een groote statistiek, waarin een vergelijkende voorstelling wordt gegeven van de op Java door de verschillende cultures ingenomen landoppervlakte komt duidelijk uit hoe weinig grond door de z.g. Europeesche cultures ten opzichte van de inlandsche wordt ingenomen. Een drietal in kleuren uitgevoerde grafieken heeft betrekking op de suikercultuur, in het bijzonder op de sociale beteekenis dier cultuur. Een draaiende statistische voorstelling geeft op schematische wijze een ondervergelijking tusschen de uit zes verschillende havens uitgevoerde suiker-hoeveelheden.

Ten slotte moge nog genoemd worden het „Koraalzee-diorama", dat een indruk geeft van den rijkdom en pracht, welke op den bodem der koraalzeeën wordt aangetroffen. In het Restaurant ... proef van geïmporteerde Ind. vruchten.

Het voorgaande zijn slechts enkele grepen gedaan uit het vele merkwaardige, dat de koloniale afdeeling ter Jaarbeurs als altijd te aanschouwen geeft. De heer Utermark verstrekte welwillend alle gewenschte inlichtingen.

AAN DE LEDEN. Mogen wij op Uwe medewerking rekenen om het ledental onzer vereeniging te doen toenemen? Als ieder lid slechts één persoon introduceert, zal onze wekelijksche Mutatiestaat een sprekende rubriek vormen, die getuigenis aflegt van daadwerkelijk streven naar verhooging van den bloei van „Oost en West".

Johannes Baptista Cleerens.

Een Vlaamsche generaal in het O.-I. leger,

door

S. KALFF.

—o—

Hoewel niet een van de meest schitterende figuren uit de Indische krijgsgeschiedenis, is Johannes Baptista Cleerens toch wel een van de meest aangename typen van den Indischen hoofd-officier geweest; zoo ter zake van zijne kordaatheid als soldaat en als aanvoerder, als wegens zijn eerlijk karakter, zijne verkleefdheid aan de vlag welke hij diende en de Vlaamsche gemoedelijkheid die hem nooit verliet.

Als militair had hij eene goede leerschool in de Napoleontische oorlogen van zijn tijd; reeds jong stond hij in 't geweer tegen den man „van Godswege opgegroeid tot slachten". Hij was den 27en Aug. 1785 geboren te Antwerpen, als zoon van een gelijknamigen vader en Catharina Isabella Begoden. Ongeveer 22 jaren bracht hij in zijn vaderstad door; lang genoeg om er gemeenzaam te worden met het volksleven en de volkstaal. Welke gewoonten hij in zijn verder bewogen leven ook aflegde, nooit de gewoonte om zich uit te drukken in de Vlaamsche taal, gelijk die in het laatst der 18de eeuw te Antwerpen gesproken werd. Of, zoo zijn beroep er hem later ook toe bracht om Hollandsch te spreken, dan was 't met den Vlaamschen tongval en den bijslag van Vlaamsche uitdrukkingen. Zoo dicht bij 't land van Brabant scheen hij in de voorliefde tot zijne moedertaal Brêero's „Spaanschen Brabander" te willen bijvallen in diens lofspraak op de „kayserlaycke stadt Hantwerpen" en de taal die er gesproken werd:

O de Brabantsche taal die is heeroyck, modest en vol [perfeccy,
Soo vriendelayck, so galjart, so minjert, en so vol [correccy
Datment niet gheseggen en kan. Ick wouw om duysent [pont
Daggese so wel alse kick of als men Peterken verstont.

Ten jare 1808 trad de jonge Cleerens in dienst bij een regiment cavalerie, en maakte ongeveer zes jaren achtereen de veldtochten mee tegen de Fransche legers in Rusland en in Spanje; waarbij hij verschillende rangen doorliep. Hij achtte zich gelijk zoovelen *soldat de fortune*; een die de fortuin — of den dood — slechts van de krijgsmanloopbaan te verwachten had. En zoo er al geen maarschalksstaf uit zijn ransel te voorschijn kwam, voor 't minst de kolbak van een generaal-majoor titulair. Later, toen hij zijne laatste levensjaren doorleefde als gouverneur der Molukken op een afgelegen eiland (Amboina) diepte hij de heugenissen nog wel eens op aan zijn vroeger krijgsmansleven in Spanje. B.v. wanneer hij zich in het gezelschap van Multatuli bevond, zijn jongere in jaren zoowel als in ondervinding. Deze was destijds nog niet opgetreden als assistent-resident van Amboina, maar (in 1848) nog in functie als secretaris van Menado; een gewest dat echter, van de Molukken uit, licht te bezeilen was. In den vierden bundel zijner *Ideën* schreef Multatuli over zijn onderhoud met Cleerens, in de gouverneurswoning te Batoe Gadjah:

„Ik zat op Batoe Gadjah te praten met den goeden generaal Cleerens die me, zonder dat-i 't wist, les gaf in de krijgskunde van z'n tijd. Hij verhaalde mij van Suchet en Junot. En van Wellington. Den worstelstrijd op 't (Iberische) Schiereiland leerde ik geheel anders kennen dan uit m'n geschiedenisboekjes." Ik zeg niet: beter, maar... ze werd me voorgesteld in 'n geheel ander licht. Minder boekerig.

„Ik wist zeer goed dat Cleerens onder z'n kameraden niet doorging voor 'n feniks in de kunstjes van 't *métier*. Maar dapper was-i. Dit ontkende niemand. Het eigenaardig vuur van den *sabreur* bezielde hem nog, toen bijna alle andere gloed in hem gedoofd werd, ja toen hij overigens nagenoeg kindsch was. Z'n opmerkingen over „krijgskunde" droegen overal meer blijken van karakter en van hart, dan van studie. In z'n laatste levensjaren nog zou hij op elken vijand dapper hebben ingeslagen, en waarschijnlijk zich van menigen krijgskundigen tegenstander het verwijt op den hals gehaald hebben, dat-i hem op den kop had getikt zonder de voorgeschreven regels in acht te nemen.

„Nu, zoo dom was Napoleon ook, vooral toen-i nog Bonaparte heette."

Enz.

Die eerste oorlogsjaren, welke Cleerens in Sp... je, in Rusland en Oostenrijk doorbracht, vo... hun besluit in den val van Napoleon. De om... teling van 1814 bracht den jongen man uit ... vreemde terug, en weer op den vaderlands... grond. De Oranje-dynastie was hersteld, Ned... en België waren tot één staatkundige ee... saamgesmolten, het leger van dien dubbe... werd gereorganiseerd en Cleerens bekwam d... den rang van onder-inspecteur bij de milita... ministratie. 't Was geen kolfje naar zijn ... want in den actieven dienst te velde voelde hij ... meer thuis. Maar 't scheen destijds alsof, door ... poleon's val en de beschikkingen van het W... Congres de *dogs of war* vooreerst aan den k... waren gelegd. Het plotseling weder oplaaien ... den oorlog na Napoleon's terugkeer van Elba ... de dagen van Waterloo, kon niemand toen voor... Voor lieden, wien het soldatenbloed jeukte, sch... Europa voorloopig weinige kansen te verscha... Maar in het groote overzeesche eilandrijk aa... Java-Zee stonden die kansen zooveel beter. ... was vooruitzicht op snelle promotie, stoffelijk ... win en krijgsavonturen in een land, waar ... militaire expedities op til waren tegen een op... digen inlandschen vorst, een Javaanschen gees... ver of een gevaarlijk zeerooverskoninkje. De ... Archipel, in 1811 door den Engelschen na een ... ten veldtocht veroverd, was door hen in 1814 ... althans op 't papier — aan Nederland terug... ven. Het duurde echter tot 1816 alvorens de ... kolonie inderdaad van vlag verwisselde; en ... men ambtenaren en officieren werden uit ... moederland gezonden om de plaatsen aan te v... door de Engelschen ontruimd.

Ook Cleerens liet zich toen bij het O.-I. le... overplaatsen, in zijn rang geassimileerd aan ... van majoor, en kwam in 1817 te Batavia. Hij ... de daar eenige jaren bij het garnizoen en werd ... 1821 bevorderd tot luitenant-kolonel, tevens ... adjudant van den gouverneur-generaal baron ... Capellen. Vier jaren later, op zijn veertigste ... was hij kolonel. 't Was de vraag of bij het ... landsche leger de gouden kraag met de drie st... op dien leeftijd zijn deel zou zijn geworden. In ... zelfde jaar 1825 bekwam hij in dien nieuwen ... ook gelegenheid om te toonen wat hij te ... waard was; want de Java-oorlog brak uit, de ... durigste en hachelijkste opstand, waarmee het ... derlandsche gezag op Java ooit bedreigd was ... worden.

Cleerens was van het metaal, waarvan ... houwdegens maakt. „Begut, joenge, sloa d'r ... ien!" — was hij gewoon in zijn Vlaamschen t... val te zeggen. Spoedig nam hij een werkzaam ... deel aan de militaire operaties, die in Midden-... gevoerd werden en de strijdkrachten van het ... leger tot het uiterste beproefden. Men had d... tegenover zich de talrijke benden van den vo... lijken insurgenten hoofdman Dipo Negoro, die ... bekwame aanvoeders en gedisciplineerde tr... gesteund werd, met eene fanatieke bevolking ... ter zich. In officieele stukken werd deze in... sche prins, voogd van den minderjarigen su... van Djokdjakarta en in wiens aderen het bloed ... het aloude Mataram vloeide, aangeduid als „h... muiter". Zelf noemde hij zich „sultan van J... en als nationalistisch leider was zijne leus: ... voor de Javanen! Derhalve moest de Neder... sche suprematie ten val worden gebracht, h... zag van ongeloovigen, waartegen de Profeet ... den oorlog had verordend. De strijd, dien hij ... de regeering had aangebonden, was een *prang* ... *bil*, een heilige strijd. Zelf godsdienstijveraar ... mohamedaansche priesters zijne voornaam... raadslieden, terwijl zijne ondernemende en met ... terrein bekende bendehoofden aan de Nederl... sche troepen menig gevoelig verlies toebracht... Er waren zelfs jaren — want bijna vijf jaren d... de deze opstand — waarin zijne zaak zoo voor... lig stond, dat het gezag der Kompanie in heel M... den-Java wankelde en de evenaar beefde in ... huisje.

In dezen guerilla-oorlog, die met afwisselend ... luk gevoerd werd, onderscheidde Cleerens zich ... bevelhebber van een der acht kolonnes waarin ... leider van den veldtocht, generaal H. M. de Kock ... zijne troepen verdeeld had. 't Was ook in deze ja... ren, dat hij zich de Militaire Willemsorde verwierf ... de hoogste onderscheiding voor den Indischen ... krijgsman, en die hij duur genoeg had betaald. ... met zijne gezondheid; de inspanning en vermoei... nis, verbonden aan de vervolging van een behend...

inlandschen vijand door de kloven en stru- ...n van eene tropische wildernis, tastten zijn ...zoodanig aan, dat hij gedurende eenigen tijd ...g moest zoeken in het koele klimaat van ...zorg, onder den rook van het onderkonink- ...leis. Daar woonde toen de opvolger van ba- ...Capellen, de burggraaf Du Bus de Ghisig- ...voor den dikken *vicomte* was de reconva- ...kolonel een welkome gast. Beiden waren ...nooten, van denzelfden Vlaamschen stam; ...asteel van Dottignies in Oost-Vlaanderen, ...Du Bus geboren was, lag zoover niet van Clee- ...geboorteplaats Antwerpen, en ofschoon de ...zich slechts van de Fransche taal bediende, ...stond daarom het Vlaamsch wel, beter voor ...st dan het Hollandsch. De gemeenschappe- ...id van afkomst verried ...h mede in beider ...delijkheid, beider spraakzaamheid en som- ...voorliefden, de voorliefde b.v. om, in de scha- ...van Indische palmboomen, een kruikje ...sch bier te drinken „op den voet van een ...tsch estaminet", gelijk een tijdgenoot het ...kte. De stroowedwnaar Du Bus (hij had ...en kinderen in België achtergelaten) deed ...ijgezel Cleerens den voorslag om gedurende ...d van zijn herstel te Buitenzorg de functie ...ntendant van het paleis op zich te nemen, en ...nam het aan. Over de dagelijksche leefwijze ...paleis schreef Du Bus' secretaris W. van ...dorp aan zijne familie in Den Haag.

...n 8 ure ontbijten wij met den Colonel Clee- ...intendant van Buitenzorg, een hupsch en wel- ...oed man, onlangs te nauwernood den dood ...men ten gevolge der vermoeienissen van den ...g alhier. Te 8½ uur de bureaux, tot 3 ure; te ...r eten, n.l. in de week, doorgaans vrij stil ...gezonderd; maar des Zondags, wanneer veel ...ers van Batavia hier komen, te 7 ure; en ...of 60 couverts. Te 5 ure eene wandeling, of ...tuig; daarna visites. Enz."

...at Cleerens in het milde klimaat aan den ...der Blauwe Bergen weder op krachten geko- ...was, keerde hij naar het oorlogstooneel terug ...n zijn kommando weer op zich. In 1829 werd ...zijn rang van kolonel toegevoegd als adju- ...aan den opperbevelhebber generaal de Kock; ...log liep toen naar het eind. In 't begin van ...olgend jaar zou de beslissing vallen, en bij ...beslissing kwam zijne figuur op den voor- ... De militaire kroniekschrijver G. L. Kepper ...arde in zijne *Wapenfeiten van het N.-I. le-* ...dat de maatregelen door Cleerens genomen ...en aanhang van den hoofd-opstandeling te ...verloopen, leidden tot de onderwerping van ...scheidene zijner opperhoofden." Cleerens was ...de eerste Nederlandsche bevelhebber, met wien ...Negoro aanraking zocht nadat hij had inge- ...dat het spel voor hem verloren was. Reeds ...dan eens waren te voren vredesonderhande- ...aangeknoopt, die steeds waren afgestuit op ...Negoro's overdreven eischen; toen deze dan ...oor twee zijner priesters aan Cleerens liet we- ...dat hij voor eene samenkomst met den opper- ...hebber te vinden zou zijn, antwoordde de ko- ...dat de regeering, na ettelijke vruchtelooze ...gen, de beslissing thans niet meer wachtte ...onderhandelingen, maar van het zwaard. Even- ...dewijl generaal de Kock zich destijds te Ba- ...bevond, wees hij het dorp Kedjawang aan ...plaats voor een definitief bescheid en eene ...eele samenkomst, zoodra de opperbevelheb- ...zou zijn teruggekeerd. Dipo Negoro zou daar ...de zijnen zich veilig kunnen ophouden, mits ...het aantal zijner gewapende volgelingen niet ...verderde, of de bevolking van de Nederland- ...zaak afvallig maakte. Daarna werd de plaats ...samenkomst verlegd naar het dorp Minoreh ...agelang, de hoofdplaats van de residentie Ke- ...Dipo Negoro liet zich daartoe overhalen, en ...k met zijne priesters en eenige honderdtal- ...gewapenden naar die plaats.

...deed dit langs een omweg. Hij moest n.l. ver- ...om de rivier Bogowonto, die in zijn weg ...ver te trekken op een plaats waar dit volgens ...Javaansche bijgeloof aan vorsten van het Ma- ...sche huis noodzakelijk onheil moest bren- ...Er rustte op dien stroom een vloek, voor 't ...een verbod uit de dagen van het verleden. ...oorsprong van dit verbod was te zoeken in ...overlevering, volgens welke een vroegere vorst ...Mataram, sultan Agoeng, zich eens, op reis ...voor dezen stroom had bevonden, en dien ...in den ban had gedaan. Een van de hoofd-bronnen der rivier ontsprong nl. uit een rots, die gelijkenis vertoonde met een lichaamsdeel, overal en inzonderheid door den vormelijken Javaan, als *partie hontense* beschouwd. De rots heette naar dit deel, en de rivier heette naar de rots. Toen sultan Agoeng deze naamsafleiding vernam, achtte hij een stroom met zulk een onkieschen naam onwaardig om ooit door een lid van zijn aloud stamhuis bevaren te worden. Hij legde een eed af om zich op zijne reizen nooit op deze duistere wateren te wagen, en strekte dien eed ook tot al zijne nakomelingen uit. Voortaan zou men de rivier alleen mogen overtrekken bij Kadi Lango, een punt beneden hare samenvloeiing met de Lerang, waar de stroom over een klein gedeelte den naam droeg van Kali Ngla. Derhalve was 't niet meer de Bogowonto, maar de Ngla, dien men daar bevoer. Ook in het Oosten had men zijne „accommodements avec le ciel", en met de traditie.

Reeds in de eerste jaren van den Java-oorlog had dit blind geloof aan onheilspellende krachten, deze deferentie voor aloude inzettingen, Dipo Negoro herhaaldelijk belemmerd in zijne strategische bewegingen. Telkens wanneer die stroom hem in den weg kwam, herinnerde hij zich het voorvaderlijk verbod en veranderde zijne marsch-route. Daarvan verhaalde Multatuli hoe Cleerens, toen hij in zijn nadagen te Amboina woonde, hem gesproken had van de onberekenbare taktiek van den insurgentenleider zoodra de krijgsoperaties de Bogowonto naderden.

„Ga koent oe gien begriep moaken van de zoenderlienge bewegiengen van dien Diepo Negoro. Telkens als we mienden hum te vangen, of althans euver den rivier te driengen..."

En toen de bezoeker hem de reden gezegd had waarom de hoofdmuiter, als slaaf van de *adat* en het voorvaderlijk bijgeloof, zich steeds door dien stroom liet tegenhouden, riep Cleerens uit:

„Gedeumi, joenge, ga heb gelaak. Den Diepo Negoro ies nooit euver den Bogowonto getrokken!"

„Op eenmaal scheen 't of den ouden krijgsman veel werd opgehelderd, dat hem vroeger duister voorkwam. Hij erkende nu, dat de vijandelijke aanvoerder hem dikwijls ontsnapt was omdat-i altijd geheel anders manoeuvreerde dan men verwachtte. Meermalen was men van drie zijden op hem ingedrongen, ten einde hem te dwingen de provincie Bagelèn te verlaten. Doch telkens als men meende dat-i nu wel genoodzaakt wezen zou 'n schuilplaats te zoeken aan gene zijde van den Bogowonto, had hij zich onverwachts links of rechts gewend, en zich doorgeslagen op punten die hem, naar 't onzen bevelhebbers toescheen, nu juist niet de beste kansen boden om te ontkomen. Soms ook scheidde hij zich in benarde oogenblikken van z'n troep af, en liever dan met haar de vervloekte rivier over te steken, doolde hij bijna onverzeld in de wildernis rond, tot-i 'n plek wist te bereiken waar die stroom 'n anderen naam aanneemt. Dáár liet hij zich dan overzetten ....

„Diepo Negoro eerbiedigde in de meest gevaarlijke omstandigheden den door een zijner voorouders uitgesproken eed. Was die eed kinderachtig? Wie zal 't ontkennen. Lag er in de piëteit, waarmee ze werd in acht genomen, iets bekrompens? Zeker! De vraag is of er velen zijn, die door hooger opvatting van eer en plicht het recht hebben laag neer te zien op den armen dweeper? Men behoeft niet ver te zoeken om tegenhangers te vinden, zoo niet van Diepo Negoro's trouw, dan toch van z'n onnoozelheid. Die trouw is en blijft aandoenlijk.

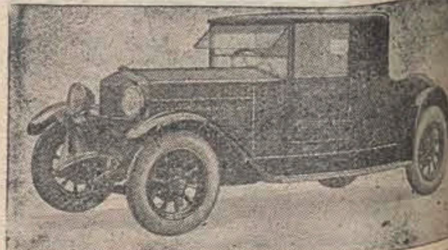
„Dit vond Cleerens ook wel, maar de strategische gevolgen van 't zonderling vooroordeel hielden hem langer bezig. Hij besteedde een ganschen avond aan 't opdiepen van gebeurtenissen, die hem vroeger duister waren, en nu konden worden opgehelderd. Telkens vond hij de waarheid mijner vertelling opnieuw bevestigd door toetsing aan zijn herinneringen, en nog altijd klinkt mij de trouwhartig-vlaamsche tongval in de ooren, waarmed-i mij den volgenden dag goeden-morgen wenschte:

„Ga heb gelaak, ga heb gedeumi gelaak ... den hoofdmeuteling 'n mucht den Bogowonto nie euver. Doar heb ick noe van-nacht alwieder 'n dwoazen sprong van hum eutgevonden... kaak! Altaad rechts of links eut de flank, zoedroa hum dien kurieuzen rivier noaderde! Dat moet hum zwoar gezallen zaan, mient ga nie?

„Zeker, generaal. Maar dit kon de Bogowonto niet helpen".*

*) Multatuli. Ideeën. IV, 306.

SCHOOLRUBRIEK

Thans was de oorlog haast voorbij en Dipo Negoro begaf zich naar Minoreh om op gelijken voet te onderhandelen met den vertegenwoordiger der regeering. Maar ook op dien tocht, waarbij hij ruimschoots de bewijzen ontving van de vereering der bevolking, vermeed hij de Bogowonto nog even zorgvuldig als hij te voren aan 't hoofd zijner troepen gedaan had.

(Wordt vervolgd).

Djaran Képang.

—o—

Aan de U. S. naval observatory eclipse expedition, die in 1926 naar Sumatra is gegaan, was door de Smithsonian Institution te Washington als vertegenwoordiger van dit instituut toegevoegd de luitenant Henry C. Kellers; deze heeft in de Smithsonian miscellaneous collections (dl. 78 no. 7) over zijn reis een rapport doen verschijnen, dat den titel draagt: „Biological collecting in Sumatra", en gesierd is door een reeks afbeeldingen van dingen die des schrijvers aandacht hebben getrokken, naar foto's die hijzelf maakte, o.a. van een communalen rijstmolen aan de Palembangsche Moesi en van Javaansche koelies „giving an ancient war dance New-year's day." In den tekst wordt over deze voorstelling niet gesproken; het onderschrift luidt verder: „note that the horses are constructed of plaited bamboo and painted."

„Kijk, daar heb je die aardige paardjes van gevlochten bamboe, waarop de Javanen rijden," zegt de lezer van het opstel. Maar hoe Kellers eraan komt, dat zijn foto een ouden oorlogsdans voorstelt die op nieuwjaarsdag wordt uitgevoerd, blijft onverklaard; en óók hoe Javaansche koeli's in Palembang aan deze voorwerpen komen. Drie zien we er afgebeeld; de man neemt den toestel tusschen zijn beenen en men krijgt den indruk dat hij erop rijdt; het hoofdstel is door kleuren duidelijk aangegeven, de beenen zijn onevenredig kort.

Men kan lang zoeken voor het vinden erop volgt. De Encyclopaedie zegt er niets van; Veth's Java niets. Het Ethnografisch Museum te Leiden bezit voorwerpen in den catalogus Koeda Kèpang genoemd, 59, 43 en 48 centim. lang, véél kleiner dan de soort waarvan hier sprake is. Deze Leidsche exemplaren worden „bij bruiloftsoptochten gebruikt" (Catal. dl. XI bl. 242; dl. XV bl. 133). In „Het paard onder de volken van het Maleische ras" zou prof. Veth stellig een plaats hebben gevonden voor deze paardjes van bamboe, indien hij hun bestaan had gekend. Bij Groneman niets. Andere titels spaar ik den lezer. De heer W. C. Muller vond de dieren terug in den 3den jaargang, 1923, van Djawa, op een plaat die bij een opstel behoort van Inggris, „Di djatilan"; djatilan in de desa Pekoembang bij Karang anjar, staat er onder de afbeelding en „Djaran-Kèpang-spelers". Dat is dus de naam van de spelers met de paarden van gevlochten bamboe. Negen zijn er afgebeeld, zoomede de instrumenten van de gamelan die blijkbaar erbij behoort; negen paardjes, en twaalf moeten er volgens de beschrijving zijn; dus drie bij den mandenmaker? Nu de tekst van Inggris. Hij vertelt, dat djatilan een dialectwoord is voor een man die als danseres optreedt (Jav. tlèdèk lanang); op enkele plaatsen in Midden-Java noemt men djatilan ook wel èblèg of djaran-kèpang. „Bij feestelijke gelegenheden, met name bruilofts- of besnijdenis-optocht, ziet men heel vaak djatilan. Dit is een straatmuzikant, waarbij eenige menschen met paarden van gevlochten bamboe tusschen hun beenen, behooren." De naam djaran képang duidt aan, dat de paarden zijn gemaakt van het gevlochten binnenste deel der bamboe; men verkrijgt dit, volgens den heer Inggris, door een diep aandachtig gebed (Jav. semèdi). Hoe de spelers zijn gekleed en hoe de paarden zijn geverfd kan men lezen op bl. 99 van het opstel. „Gezien het vaak voorgekomen geval, dat de spelers bezeten zijn, ben ik de meening toegedaan, dat de djatilan een openbaring zou zijn van het spiritisme." En verder: „Bij de djatilan — dit is, meen ik, feitelijk een soort van tooneelstuk, waarin men een spiritistisch verschijnsel vindt"...

De verklaring wordt steeds troebeler. En te begrijpen is 't, dat de heer Kellers dadelijk genoegen nam met den uitleg „antieke oorlogsdans op nieuwjaarsdag." Ik zal hem vragen of hij er nòg meer van weet, en vanwaar die paardjes kwamen.

* * *

Als het water aan de lippen is... men kent de spreuk. Toen het bovenstaande was gezet, stapte de redder mijn stoep op met het dikke boek „Handelingen van het Eerste Congres voor de taal-, land- en volkenkunde van Java", welk congres te Solo gehouden op 25 en 26 December 1919. Deze handelingen verschenen in 1921 bij Albrecht & Co, Weltevreden. En het allerlaatste opstel, op bl. ... heeft tot opschrift „Koeda-Kèpang door W. Staugaard". Zes bladzijden tekst en elf afbeeldingen.

Het artikel is in 1919 geschreven en de auteur zegt, dat hij over dit Javaansche volksspel, dat in Oost-Java zeer in zwang is, in de voor hem toegankelijke literatuur *niets heeft kunnen vinden*. Het doet mij genoegen. Hier volgt het voornaamste van zijn opstel.

De Javanen noemen het spel Koeda-Képang, omdat de paarden zijn gemaakt van gevlochten bamboe; in West-Java spreekt men van Koeda-Lomping, omdat de paarden van leer zijn.

In het Kedirische kent men twee typen van Koeda-Képang, het Ponorogo-type en het Toeloengagoeng-type. Het eerste type is 'n eenvoudige voorstelling in dans van een heldensage uit de Babad Kediri, waarvan Staugaard den verkorten inhoud mededeelt. De muzikale bezetting bestond, bij de voorstelling die hij zag, uit 1 sooling, 2 gongs, angkloengs en 1 trom.

Terwijl bij het Ponorogo-type de dansers niet in extase geraken, schijnt het Toeloengagoeng-type ten doel te hebben door rhythmische bewegingen de dansers in een toestand van geestesvervoering te brengen. Zulks gebeurt om het spel zelf: Koeda-Képang is evenals Nini-Towong in te deelen bij de sjamanistische gebruiken: een gevoelig medium wordt door eentonige muziek en gezang, gelijkmatig geluid, rhythmische dansbewegingen, wierook, enz. in een vervoering gebracht, die deels aan hysterisch-epileptische aanvallen, deels aan hypnotische toestanden doet denken. Daarbij verlaat de ziel van het medium diens lichaam om met de geesten te verkeeren, of een geest neemt tijdelijk bezit van dat lichaam. Het einddoel is altijd den geest in milde stemming te brengen, of over een verloren voorwerp te ondervragen, waarop dan het medium door knikken met het hoofd de richting aangeeft waarin men moet zoeken. Ook het Nini-Towong-spel eindigt op deze manier. „Het verdient aanbeveling te doen vaststellen of ook het tegenwoordige Koeda-Képang-spel uit een rein sjamanistisch gebruik is ontstaan".

Over Koeda-Képang Toeloengagoeng is de schrijver zeer uitvoerig; het gaat er ten slotte woest toe; „de scherts is ernst geworden".

Een geregelde Luchtpostdienst op Ned.-Indië.

—o—

Van den directeur-generaal der Posterijen heeft het Hoofdbestuur onzer Vereeniging het volgende schrijven ontvangen:

„1. Onderzocht wordt, of het wellicht mogelijk is een geregelden luchtdienst op Ned. Oost-Indië te openen. De bedoeling zou zijn het geheele traject in pl.m. 10 dagen af te leggen. In overweging is om den dienst mede te benutten voor postvervoer.

2. Het behoeft geen betoog, dat tengevolge van de hooge exploitatiekosten, die een dergelijke verbinding medebrengt, het niet mogelijk zal zijn daarmede poststukken over te brengen zonder dat voor het bijzondere vervoer een extra recht (b.v. 40 cent per 20 gram) is gekweten.

3. Een zeer groot deel der correspondentie van Nederland voor Ned. Oost-Indië is afkomstig van particulieren. Het is daarom van veel nut te weten of ook van particuliere zijde voor den sneldienst zooveel belangstelling bestaat, dat redelijkerwijs mag worden aangenomen, dat tegen betaling van een extra recht een zoodanige hoeveelheid correspondentie per vliegtuig zal worden verzonden, dat in eenigszins beduidende mate de meerdere kosten van den postdienst worden goedgemaakt.

4. Ten einde eenigszins na te gaan, of de versnelling van het verkeer, die uit de in overweging zijnde verbinding zal voortvloeien, van genoegzame beteekenis is, zoowel voor handel en nijverheid, als voor particulieren, om daarmede de correspondentie tegen een verhoogd recht te doen vervoeren, ... staat het voornemen ter zake met ... vertegenwoordigers van handel en nijverheid, ...

...uit particuliere kringen, op het hoofdbestuur ...bespreking te houden.

...Gaarne zal ik vernemen, of uw bestuur bereid ...een dergelijke bespreking deel te nemen door ...zenden van een afgevaardigde. Mocht dit het ...zijn, dan zal dag en uur van de bijeenkomst ...worden opgegeven."

...spreekt van zelf dat dit schrijven op de a.s. ...ring van het Dagelijksch Bestuur een punt ...bespreking zal uitmaken.

Van Week tot Week.

...sdag 30 Augustus tot Maandag 5 September.

...*nklijke onderscheidingen.* Ter gelegenheid van ...den verjaardag van H.M. de Koningin op 31 Aug. j.l. zijn, met betrekking op de Indiën, aan ...de volgende personen onderscheidingen toe...kend. [1])

OOST-INDIE.

Ridder van den Nederlandschen Leeuw.

...F. D. E. van Ossenbruggen, raadsheer Hoog...htshof van N.-I. — *Mr. H. W. E. Klomp,* rechter...oofdambtenaar met verlof. — *J. de Haan,* resi...der Zuider- en Ooster-Afd. v. Borneo. — *Mr. J. H.* ... gep. O.-I. hoofdambtenaar. — *P. J. van Gulik,* ...nt van Semarang. — *Soleman Sarifoel Alamsjah,* ... van Serdang. — *R. M. R. A. Koesnodiningrat,* ... van Madioen. — *E. Gobée,* wd. adviseur v. Inl. ... — *Prof. Dr. J. Clay,* hoogleeraar te Bandoeng. ... *E. H. M. Uljée,* hoofd irrigatie-afd. Brantas. — ... *van Valkenburg,* laatst. onderdirecteur Gouv. be...n. — *J. G. B. van Heek,* laatst. hoofd v. d. dienst ... Mijnbouw. — *Ir. J. van der Waerden,* gep. N.-I. ...ambtenaar.

Officier in de Orde van Oranje-Nassau.

...ter Poorten, ass.-resident van Malang. — *Dr. A. ...uyt,* zendeling-leeraar te Pendolo (beiden bij be...ring). — *A. B. ten Berge,* lid van den Volksraad. ... *...edoeng gelar Soetan Goenoeng Moelia,* lid van ...Volksraad. — *Ch. L. Crince le Roy,* administrateur ... dep. van Fin. — *A. Bax,* insp. van fin. 1ste kl. ... *Roest,* res. ter beschikking van den Gouverneur ...Molukken. — *M. W. Broekman,* insp. der alg. pol. ... *...I. Bussemaker,* burgemeester van Malang. — *Dr. ... K. Bosch,* hoofd van den Oudheidkundigen ... — *A. J. W. van Anrooy,* voorz. van den Bond ...Ned.-Ind. Kunstkringen. — *Dr. Yap Hong Tjoen,* ...van het Prinses Juliana Gasthuis voor Ooglijders ...jakarta. — *Mgr. J. W. J. Panis,* apostolisch pre...van Celebes. — *Pastoor H. A. Fisscher,* pastoor ...Cheribon. — *Ds. D. J. Leepel,* pred. te Malang. — ... *J. Esser,* missionnair dienaar des Woords te ...bolinggo. — *W. Wilmink,* insp. Inl. onderwijs te ...de Kock. — *Dr. ir. L. G. den Berger,* technoloog bij het Boschproefstation voor het Boschwezen. — *A. R. W. Kerkhoven,* mede-eigenaar, adm. der onderneming Panoembangan, te Tjibadak. — *Mr. K. J. Bijl,* lid van den gew. raad van Semarang. — *S. W. Zeverijn,* oudste firmant van de firma Tiedeman en van Kerchem. — *Ir. W. Th. van Schaik,* hoofd van het bedrijf der Posterijen van den Post- Telegraaf- en Telefoondienst. — *P. F. Hoeksema de Groot,* luit.-kol. van den gen. staf (met de zwaarden). — *E. J. Geldorp,* luit.-kol. der inf. (idem). — *J. A. Luymes,* luit.-kol. der int. (idem). — *N. Heinzelmann,* oud-dir. v. d. Gouv. Telefoondienst in Ned.-Indië, tijdelijk werkz. bij den Techn. Bur. van het Dep. van Kol. — *W. H. A. van Romondt,* ref. bij het dep. van Kol. — *J. I. Sluiter,* hoofding. bij het Techn. Bur. van het Dep. van Kol.

Ridder in de Orde van Oranje-Nassau.

Mr. J. Woudstra, ambtenaar ter besch. — *C. F. Stofberg,* griffier bij den Landraad te Jogjakarta. — *L. K. J. Wepf,* alg. ontv. 1ste kl. te Bandoeng. — *W. J. B. Suyderhoud,* contr. 1ste kl. bij den pandhuisdienst. — *A. I. Spits,* contr. 1ste kl. bij het binn. bestuur in de Buitengewesten. — *Mas Djojodiprodjo,* zelfstandig patih van Kraksaan. — *Raden Tjitrokoesoemo,* gep. patih van Ponorogo. — *Teukoe Panglima Polem Sri Moeda Perkasa Mohamad Dawod,* Panglima Sagi der XXII Moekims. — *A. de Geus,* leeraar aan de Bestuursschool te Weltevreden. — *J. C. Heynen,* adj.-hoofdcomm. van pol. te Bandoeng. — *E. Löwenstein,* adm. van het depôt van leerm. te Weltevreden. — Mej. *H. M. te Poel* (mère Wenceslaus), gewezen overste van de R. K. Inlandsche meisjesschool te Tomohon. — Mej. *N. van der Palm,* laatst directrice v. d. kweekschool voor Inl. onderwijzeressen. — Mej. *G. Vernet,* lid van den raad der Geref. Kerken te Batavia. — *L. A. van de Ven,* opperhoutvester bij het boschwezen. — *D. Kol van Kluyve,* adm. der rubberondern. Sioekadjadi (Siak). — *L. P. van Eekhout,* architect bij den Waterstaat en 's Lands Burgerlijke Openbare Werken. — *L. E. P. Young,* werktuigk. bij de Staatsspoor- en tramwegen. — *F. L. v. Hall,* hoofdkantoorh. bij den post-, telegraaf- en telefoondienst. — *M. N. Snel,* hoofdstationschef bij de Staatsspoor- en tramwegen. — *J. Meertens,* stamboekbeheerder bij het Dep. van Oorlog. — *J. Ouwehand,* kap. der art. met buitenl. verlof (met de zwaarden). — *A. van Pelt,* kapitein der inf. (idem). — *B. Braat,* insp. afdeelingshoofd bij den dienst van scheepvaart. — *J. L. Staudenmayer,* gep. Ned.-Indisch ambt., laatst gezaghebber bij de Gouv. marine. — *J. H. Meyjes,* referendaris bij de Alg. Rekenkamer. — *A. G. van Sippama,* tuinopzichter van de suikeronderneming Paroengdjaja, Cheribon. — *J. Alberti,* koopman. — *M. Visbeen,* ondercomm. bij de alg. pol., Weltevreden.

WEST-INDIE.

Officier in de Orde van Oranje Nassau.

S. M. L. Maduro, hoofd der firma S. E. L. Maduro & Sons, Curaçao.

Ridder in de Orde van Oranje Nassau.

Chr. H. A. Simons, districtscommissaris, belast met het beheer der districten Beneden- en Boven-Suriname en Beneden- en Boven-Para. — *L. A. J. Verheijen,* R. K. geestelijke, voorzitter v. d. R. K. Volksbond St. Jozef in Suriname. — *R. J. Beaujon Jr.,* gezaghebber der Bovenwindsche eilanden van Curaçao.

---

[1]) We bepalen ons tot de benoemde „ridders" en ...ieren"; eene opsomming van de vele met de „eere...ille" begunstigden zou al te veel plaatsruimte ...n.

...aandacht zij gevestigd op het stukje „Onderschei...n" in de rubriek „Curaçao" van dit Nr. (blz. 13).

Feuilleton.

...nneringen van een oud-Ind. officier.

IX. Atjeh na de Pedir-expeditie.

...e ontbinding van de Pedirexpeditie werd het ...taljon te Sigli gelegerd, het 7e te Padang ... Aanvankelijk bleef het vrij kalm in Pedir, ...langzamerhand laaide het verzet weer op. ...regel werd nu met een enkele compagnie ...rukt, zoodat wij, luitenants, een meer actief ...eel in de operaties kregen. Twee compagnieën ...het 14e, waarbij de onze, betrokken weer voor ...men tijd bivak op den Glé Siblah, waar we ...van het oude in het nieuwe vierden met een ...die omstandigheden luisterrijken maaltijd. De ...ein had daarbij gelegenheid zijn voorraad blik...wat te verminderen. Zijn te Segli achtergeble...huishoudster maakte zich namelijk schijnbaar ...al ongerust, dat haar toean gebrek zou lijden, ...alve zij hem met ieder transport maar blikjes ...etwaren zond, niettegenstaande hij haar voort...nd liet weten, dat hij er vrijwel geen gebruik ...maakte. De bezorgdheid van die goede vrouw ...het innerlijk welzijn van onzen hopman ging ...zoo ver, dat zij bij een van de eerste transpor...beslag legde op een geheel pikolpaard om de ...en daarvan met eetwaren voor haar heer vol ...ppen. De kwartiermeester, die met de regeling van het transport was belast, miste bij het opladen een paard en vond dit eindelijk terug in de kamer van den kapitein, waar diens concubine bezig was de manden te bepakken.

Ter gelegenheid van den oudejaarsavondmaaltijd zou de dokter zorgen voor een bijzonder gerecht, gemaakt van de Pancreasklier, die volgens hem zoo bijzonder lekker moest zijn. Daartoe wendde hij zich tot den fuselier, die de functie van slager vervulde, met de vraag: „Je kent zeker wel die klier, die onder de maag zit?" „Zeker dokter, U bedoelt den endeldarm, is het niet?" was daarop het verrassende antwoord.

Die fuselier was een eigenaardige opsnijder. Op zekeren dag sprak hij zijn pelotonscommandant aan met het bekende: „Luitenant, een woordje, alstublieft", waarna hij vervolgde: „U heeft zeker wel gemerkt, dat ik nogal van goede komaf ben, maar in een huishouden van dertien kinderen mislukt er nog wel eens één, en dat ben ik nu." Nu zou hij binnenkort een erfenis ontvangen, waarom hij raad vroeg, hoe hij met dat geld zou handelen. Volgens zijn beweren had hij 50 mille te wachten. Toen daarop werd opgemerkt, dat zulks een aardig bedrag was, liet hij er met een eigenaardige trotsche minachting op volgen: „Nu, luitenant, ik heb er wel zeventig duizend opgemaakt." Doch ondanks die erfenis was hij eenige jaren later nog fuselier te Batavia en oefende hij daarbij het eerzaam beroep van hondenwasscher uit.

Soms viel er bij de patrouille vanuit den Glé Siblah geen schot, zoodat we daar wel naar verlang-

Commandant der zeemacht. Bij Kon. besluit is eervol ontheven van de betrekking van commandant der zeemacht en hoofd van het Departement der Marine in Nederlandsch-Indië de vice-admiraal A. F. Gooszen, met dankbetuiging voor in die betrekking bewezen diensten; en is genoemde betrekking opgedragen aan den benoemden schout-bij-nacht A. Ten Broecke Hoekstra, Hr. Ms. adjudant in buitengewonen dienst.

L. J. van Haasbergen †. Aan boord van de P. C. Hooft is, op den leeftijd van 28 jaar, overleden de heer L. J. van Haasbergen, 1e luitenant der inf. van het O.-I. leger.

Wederom doodvonnissen bekrachtigd en gratie verleend. Aneta seint dd. 1 Sept. uit Batavia: De Gouverneur-Generaal heeft de vonnissen, waarbij vier Bantamsche communisten ter dood veroordeeld waren, bekrachtigd. Aan één is gratie verleend. [1])

De besturen van de S.D.A.P. en het N.V.V. vonden hierin aanleiding tot het zenden van een telegram aan den G.-G., waarin wordt aangedrongen op gratie-verleening en afschaffing van de doodstraf in Indië in het algemeen.

Commandant der Koloniale Reserve. De luit.-kol. der inf. van het O.-I. leger W. C. Camman, commandant der koloniale reserve te Nijmegen, die 16 Sept. eervol uit die functie wordt ontheven, keert in Oct. met het stoomschip Johan de Witt naar Oost-Indië terug.

Bevordering. De majoor der artillerie van het O.-I. leger R. G. Leegstra, is bevorderd tot luitenant-kolonel.

Katholieke Missieweek te Amsterdam. Van 5 tot 13 November a.s. wordt te Amsterdam een Katholieke Missieweek gehouden, waaraan tevens een Congres is verbonden, waarop vooral de missioneering onzer overzeesche gebieden zal worden besproken. Aan dit Congres zullen de voornaamste Congregaties, werkzaam in onze overzeesche gebieden, deelnemen.

Het Congres zal worden voorafgegaan door een historische inleiding over de ontwikkeling vooral van Nederl. Oost-Indië. Dan zal door alleszins bevoegden omtrent de verschillende gedeelten onzer overzeesche gebieden worden geschetst, wat de missionarissen daar bij hun aankomst vonden en wat zij er hebben tot stand gebracht.

Op de Missietentoonstelling zal in den stand onzer overzeesche gebieden deze ontwikkeling aanschouwelijk worden voorgesteld.

Mr. P. F. Woesthoff. Mr. P. F. Woesthoff, president van den Raad van Justitie te Batavia, is benoemd tot raadsheer in het Hooggerechtshof van Ned.-Indië. (Aneta, 30 Aug.).

[1]) De tekst van dit en volgende Aneta-telegrammen is ontleend aan het „Vaderland".

Resident Kloprogge. De resident van Rembang, heer W. P. A. Kloprogge, is op zijn ver[...] met 3 December eervol uit den dienst [...] slagen. (Aneta, 5 Sept.).

De geruchten over een eventueel aftreden van [...] Gouverneur-Generaal. Aneta seint dd. 3 [...] uit Batavia: Naar aanleiding van berichten [...] het Nieuws van den Dag v. Ned.-Indië [...] Java-Bode, dat de Gouverneur-Generaal [...] o.a. tegenover eenige leden van den Volks[...] zou hebben uitgelaten, dat hij in een event[...] verwerping van de voorgestelde wijziging [...] de houding in den Volksraad aanleiding [...] vinden om onmiddellijk ontslag te vragen [...] de Indische Courant van officieele zijde [...] machtigd deze berichten als volstrekt on[...] tegen te spreken.

(We vinden in dit telegram aanleiding [...] de aandacht te vestigen op een [...] artikel over het beleid van den landvoogd [...] het Koloniaal Bijblad van de Haagsche [...] rant (redacteur de heer J. Koning) van [...] Aug., waarin met voldoening wordt gew[...] op die geruchten over een tusschentijdsch [...] treden van den G.-G.

Het artikel eindigt: „En moge, als dàt [...] beurt, dan nóóit meer de vergissing be[...] worden, dat een man als Landvoogd wordt [...] gezonden, wiens staatkundige inzichten [...] komen afwijken van die van 75 pCt. der Ne[...] landers in het Moederland en van 95 pCt. [...] Europeanen in Indië!")

Lid Algemeene Rekenkamer. Bij Kon. Besluit [...] benoemd tot lid der Alg. Rekenkamer in N[...] Indië, F. de Bakker, majoor der Intend[...] van het O.-I. leger.

Benoemde officieren. Bij besluit van den Gou[...] neur-Generaal van Ned.-Indië zijn benoemd [...] 2e-luitenant der Infanterie van het N.-I. Le[...] E. P. Bouman, J. D. de Riemer, J. Kas[...] E. O. van Deursen, J. H. C. Biekart, Th. A. W[...] lemse, A. F. L. Maris, H. A. D. Betke, J. [...] Schenk.

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvl[...]

De Reclame-Tentoonstelling.

Op Zaterdag 3 dezer, des voormiddags te elf [...] werd, onder groote belangstelling, de door de [...] deeling 's-Gravenhage van het *Algemeen Ne[...] landsch Verbond* georganiseerde, *Tentoonstelling van Nederlandsche Reclame in dienst van Ne[...] landsche bedrijven* geopend, welke tot en met [...] dezer in het Kurhaus te Scheveningen wordt [...] houden, met medewerking van „Het Genootschap voor Reclame", „De Nederlandsche Bond [...] Steendrukkerijen", De Nederlandsche Lito-, Fo[...] en Chemigrafenbond" en de „Vereeniging van [...] kende Advertentie-bureaux".

den, omdat zoo'n tocht zonder eenige emotie te vervelend was. Bij andere gelegenheden daarentegen werden we flink beschoten. Bij een van die gelegenheden ontving een pas van Java gekomen sergeant, een Duitscher, den vuurdoop, die een diepen indruk op hem maakte. 's Avonds maakte hij, als commandant van de wacht, met een der officieren een ronde langs de posten, die op de verschillende hoogten van den Glé Siblah waren opgesteld. Hij kon niet nalaten zijn hart te luchten over de gebeurtenissen van den dag. „En die koegeln die flogen lienks en rechts om mij heroem, die atjeher wollten gewis den orang blanda maal auf den korrel nehmen." Onderwijl klommen zij lustig heuvel op en heuvel af... „Ach, das geht einem ja in den beinen sitzen. Ik bien diese Strapatzen niet zoo gewöhnt, ik heb ja noer op Java rekruten uitgebieldet." Plotseling klonk er een luide knal, het bekende geluid, veroorzaakt door het uiteenspringen van een bamboe in het vuur. Iemand, die daar niet aan gewend is, denkt, dat er geschoten wordt. Zoo ook onze Duitscher, die dan ook uitriep: „Ah, daar schieszen sie wieder." Onze collega wist den volgenden dag een en ander zoo komisch weer te geven, dat nog lang daarna elk knallend geluid ons een „Ah, daar schieszen sie wieder" ontlokte. Na een tijdje was ook deze sergeant aan het schieten gewend.

Zooals hierboven reeds werd vermeld, was het tijdens de expeditie hooge uitzondering, dat een compagnie zelfstandig ageerde. Dientengevolge hadden in 1899 de officieren over het algemeen er nog te weinig begrip van, hoe groot eigenlijk de [...] vechtskracht van een met repeteergeweren be[...] pende compagnie was.

Ter illustratie van deze bewering moge het v[...] gende verhaal dienen.

Op zekeren dag kreeg onze kapitein opdracht [...] met zijn compagnie te marcheeren naar Laoeng [...] zich aldaar onder de bevelen te stellen van [...] commandant van het 7e Bataljon. Laoeng is ge[...] aan de kust in de nabijheid van Pedirpunt le[...] van het door de Oostelijke uitloopers van den W[...] berg gevormde heuvelterrein. Wij waren daar n[...] geweest en beschikten ook niet over kaarten [...] dat terrein. Om daar te komen moest eenige u[...] na den afmarsch de ongeveer 40 M. breede K. Ba[...] worden overschreden. Daar de rivier ondoorwa[...] baar bleek te zijn en geen prauwen of vlotten w[...] den aangetroffen, moest voor den overtocht wor[...] gebruik gemaakt van een primitieve loopbrug. D[...] bestond uit bossen van drie te zamen gebonden [...] bamboe's, in het midden door een schraag onder[...] steund. Man voor man met groote onderlinge [...] standen gingen wij daar overheen. De grootste m[...] lijkheid leverde de bijna rechtstandig opgezet[...] schraag, waar omheen moest worden gedraaid. [...] vroeg mij af, hoe de dwangarbeiders met de ko[...] ketels (tweemansvrachten) daar overheen zouden [...] komen, doch die handige kerels lapten het hem ve[...] beter dan wij gedacht hadden.

(Wordt vervolgd).

...als o.a. ook in het Zaterdagavondblad van ...Vaderland" werd beschreven, begon Overste ...ndijk met alle aanwezigen [1]) welkom te heeten ...legrammen van felicitatie voor te lezen. Spr. ...er den nadruk op, dat zakendoen en winst... buiten de poorten dezer tentoonstelling ... De reclame geldt hier als uiting èn invloed ...kskracht, geeft een beeld van de mentaliteit ...erlanders.

...erheugt spr. dat er zulk een warme weer... is gevonden op dit initiatief van het A. N. V. ...r dien weerklank zou deze tentoonstelling ...gelijk zijn geweest. Men heeft onmiddellijk ...doeling begrepen en er onbaatzuchtig mee ...pathiseerd.

...R. T. baron Krayenhoff, voorzitter van het ...otschap voor Reclame, bracht warmen dank ...den heer Oudendijk, die zich weer een buiten...n organisator van groote energie getoond (applaus). Spr. dankt ook de pers, die hier ...ewenscht werd en die zich niet onbetuigd liet. ...maals werd lang voor den overste geapplau...rd, waarna baron Krayenhoff mededeelde, ...den heer Oudendijk de zilveren medaille van ...Genootschap voor Reclame was toegekend ...aus).

...woord was thans aan wethouder dr. W. W. ...Meulen, loco-burgemeester, die slechts enkele ...naar voren brengen wilde, zooals een goede ...ne óók slechts kort maar krachtig iets ...ert.

...tig jaar geleden was een ideëele reclame...nstelling onmogelijk. Men was daarvan af... en de bruine borden op de Haagsche tram, ...nd, dat v. Houten's cacao de beste was, wer...et tegenzin ontvangen.

...toch is reclame al een heel oud begrip, zoo ...ls de beschaving zelf.

...1657 pousseerde men in Engeland de koffie ...en fiksche reclame-campagne.

...lamemaken is volstrekt noodzakelijk en in ...lgemeen belang. Iedere uitvinding is nutte... als de reclame haar niet opdringt; wij zijn ...ersch en het leven versnippert de aandacht. ...moet die aandacht concentreeren tot elks heil. ...enschap en kunst gaan nu het peil verhoogen ...eclame. Tal van Ned. gemeenten aanvaarden ...clame gretig. Bloemendaal gaf een sluitzegel „Bloemendaal blijve onverkocht en zelf...dig!"

... de gemeenten zijn gekenterd.

...e tentoonstelling bewijst, dat het A.N.V. op ...ogte van zijn tijd staat.

...slotte verklaarde de wethouder de tentoon...g voor geopend.

...werkcomité bestaande uit de heeren: K. E. ...ndijk, Mr. J. J. W. Eekhout, Jan Wils, L. Le... en Mach. Wilmink, heeft eer van zijn werk. ...ls „Het Vaderland" o.m. terecht opmerkt:

„Hier wordt een indruk geboden van het peil ...nzer Nederlandsche reclame en haar geestes...esteldheid. Sinds enkele jaren geniet de Ne...erlandsche reclame een voor het meerendeel ...wel verdiende reputatie van kunstzin. Die ...unstzin is bij de huidige tentoonstelling niet ...vooropgezet. Hóéveel ook boeien mag uit artis...iek oogpunt, hoofdzaak was, dat de breede ...itingen van groote groepen nu een globaal ...verzicht zouden bieden. En dat overzicht mag ...r zijn!

„In hoofdzaak omvat de tentoonstelling: ...and- en reclamebiljetten, kalenders, reclame...arten, fabrieksmerken, verpakkingsmidde...en en ander dergelijk reclamedrukwerk, ad...vertenties, boeken, prijscouranten e.d. Er ...preekt kracht en energie uit, naast heel veel ...unstzinnigheid. Kortom: deze expositie is ...zeer de moeite waard!"

...kenend voor het idieëele doel dezer onderne...is, dat niet alleen de aanplakbiljetten er voor ...loos geleverd zijn door de N.V. Boek- en Steen...kerij S. Viskoper, maar dat ook de catalogus, ...e typografisch zéér smaakvol uitgevoerd is, ...aangeboden door de Zuid-Hollandsche Boek... Handelsdrukkerij, met medewerking van N.V. ... Bührmann's Papiergroothandel en de Fa. ... Rijmenam. Hierin schreven Overste Ouden... over reclame en volkskracht, Prof. Treub over ...me voor Nederland, Machiel Wilmink over ...mekunst, Ad. Stok over reclame, drukwerk en publiek, L. Levisson over het peil der reclame en zijn verheffing en Han. G. D. Coppens over goede advertenties.

Allen zijn het er over eens, dat er een „reclamekunst" en een „reclame-wetenschap" bestaan. De heer Oudendijk meent „dat men deze beide ijverig moet beoefenen om goed beslagen ten ijs te kunnen komen. Niet alleen omdat het reclamemaken scherpzinnigheid, kennis en ... goeden smaak vereischt, is de reclame van invloed om de volkskracht, in zeker niet mindere mate is dit het geval door de wijze, waarop zij inwerkt op hen, die de reclame „ondergaan", dat is op het groote publiek, dus op het volk in algemeenen zin. Er ontstaat dan ook een geestelijke wisselwerking tusschen hen, die de reclame maken, en hen, tot wie de reclame is gericht; en in die wisselwerking kunnen goede en minder goede volkseigenschappen zich openbaren of worden aangekweekt."

De heer Wilmink merkt o.m. op:

„Reclame heeft een wetenschappelijken ondergrond (psychologie, psychotechniek) een technische basis (behandeling en organisatie der reclamemiddelen) en een scheppende bedoeling. De kunstenaar die reclameteekenen slechts beschouwt als een middel om aan reclame wat te verdienen, die niets weten wil van haar wetenschappelijke en technische middelen blijve den zakenman uit de buurt. — De ontwerper daarentegen, die bij zijn werk er zich rekenschap van geeft, dat hij de reclame overtuigend en doeltreffend moet maken, is voor den modernen zakenman onmisbaar. — Kunst, in den gewonen zin, moge zijn werk dan niet zijn, wanneer het waar en eerlijk is, zal het een nieuwe kunst: zal het *„reclamekunst"* wezen.

De heer Stok schrijft:

„Het Publiek moet — schrik niet lezer, wees bij voorbaat verzekerd van mijn excuses voor mijn onbeschaamdheid — opgevoed worden, moet léêren zien, *zien* in de werkelijke beteekenis: zien, dat goede reclame, slecht uitgevoerd voor „o zoo'n goedkoopen prijs" een fiasco is en geld, veel geld kost; moet zien, dat slechte reclame, weelderig uitgevoerd, een totale mislukking beteekent; moet begrijpen, dat ware, kundig opgezette, weloverdachte en pittige, *smaakvol* uitgevoerde reclame slechts doel treft."

Zeer behartigenswaardig, ook in verband met het hoofdartikel in ons „Kol. Weekblad" van verleden week, is hetgeen de heer Coppens leert omtrent de kunst van adverteeren:

„Een advertentie moet voldoen aan de volgende eischen: Allereerst moet zij opvallen, daarna moet de illustratie de nieuwsgierigheid opwekken, vervolgens brengt de slagzin als verbinding tusschen illustratie en tekst den lezer, zonder dat hij er zelf bij denkt, op den tekst, die vloeiend en suggestief geschreven moet zijn. De letter voor den tekst dient met de grootste zorgvuldigheid te worden bepaald, ten einde te voorkomen, dat de weerstand te groot wordt, waardoor de lezer zonder er zelf bij te denken, zijn aandacht op iets anders zou verplaatsen. Ten slotte wordt de advertentie gesloten door firmanaam of merk."

Naar aanleiding van hetgeen de heer Treub schrijft over de noodzakelijkheid tot meerder reclame maken voor Nederland „door er op te wijzen, wat het te zien geeft, zoowel aan steden- als aan natuurschoon, en door den vreemdeling er van te overtuigen, dat wij nog anders kunnen voortbrengen en uitvoeren dan bloembollen en Edammerkaas alleen." (Ook: dat niet alle Nederlandsche mannen en vrouwen in Volendamsch kostuum rondloopen, zouden wij hieraan willen toevoegen) — moet ons de opmerking van het hart, dat ook voor Nederlandsch-Indië, niet zoozeer in het buitenland dan wel in Nederland zelf, meer wetenschappelijke en kunstzinnige reclame dient te worden gemaakt.

Op deze tentoonstelling hangen enkele nieuwe platen van Dolly Rudeman voor de Mataram-film, welke de vragen bij ons deden oprijzen: Is de film zelf niet het prachtigste reclame-middel? En hoe weinig wordt dit Ned.-Indië betreffende door het toch zoo gretig bioscopen-bezoekend Nederlandsch publiek gewaardeerd. Waaraan zou dit liggen?

Naar wij vernemen zal tegen half October a.s. een bioscooponderneming in de hoofdstad de *Mataram-film* vertoonen, welke door den heer Tassilo

[1]) ...arbij zich ook bevond de onder-voorzitter onzer ...eniging, de heer F. van Peski, die als zoodanig ...en West" vertegenwoordigde.

LIJST VAN ADRESSEN

ten behoeve van Repatrieerenden

AANNEMERS EN BOUWKUNDIGEN

W. van Heyst, Velsen.

ACCOUNTANTS-BELASTINGZAKEN

W. v. Maanen & Tadema, Amsterdam/Rotterdam.

AUTOHANDELAREN

N. V. James Nefkens, Laan v. Meerdervoort 96c, Den Haag.

BAD- EN ZWEMINRICHTINGEN

Badinrichting „De Regentes", Weimarstraat 63, Den Haag.

BANKETBAKKERS

C. A. Nieuwstadt, Kranenburgweg 61.
J. Krul, Noordeinde, Den Haag.

BANKIERS EN BANKINSTELLINGEN

De Bas & Co., Heerengracht, Den Haag.
Henny & Co., Anna Paulownastraat 62A, Den Haag.
Holl. Bank voor West-Indië, Amsterdam.
Nederlandsche Handel Mij., Amsterdam.
Taams & Keyser, Bankastraat 10, Den Haag.

BEGRAFENISONDERNEMINGEN

Begrafenisonderneming „Simplicitas", Denneweg, Den Haag.

BLOEMISTEN

J. M. Hermans, Kon. Wilhelminal. 527, Den Haag.

BOEK- EN KUNSTHANDEL

D. Driessen, Haarlemmerstraat 105, Leiden.

BOEKDRUKKERIJEN

N.V. Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag.

BOUW- EN WONINGBUREAUX

Bouwbureau J. van Gemert, Valkenboschkade 277, Den Haag.
Bouwbureau C. Hoogendoorn, Ieplaan 201, Den Haag.
Woningbureau „Actief", Archimedesstraat 41, Den Haag.
Woningbureau W. Hoksbergen, Bezuidenhout 14, Den Haag.
Woningbureau „Meerdervoort", Laan van Meerdervoort 296, Den Haag.

BRANDSTOFFEN

Firma Van Dijk, Nieuwe Haven 366, Den Haag.
N.V. Haagsche Brandstoffenhandel „De Concurrent", Trekweg 84, Den Haag.
J. van Vuuren, Denneweg 67A, Den Haag.

BROODFABRIEKEN

Gebr. ten Hoeve, Wald. Pyrmontkade 2c, Den Haag.

COMESTIBLES-DELICATESSEN

Joh. Toet, Aert v. d. Goesstraat 34, Den Haag.

DAMESKAPPERS

Maison Alice, Plein 11, Den Haag.
Au Paradis, Toussaintkade 2, Den Haag.
Maison Neustadt, Bezuidenhoutscheweg 3, Den Haag

DANSINSTITUTEN

Dansinstituut „Henri", Archimedesstraat 64, Den Haag.

DETECTIVE-BUREAU

„Hilvers", Westeinde 235, Den Haag.

DIVERSEN

G. v. Willigen, Havenkade 4, Den Haag.

DROGISTEN

Drogisterij „De Boer", Paulus Buysstraat 9, Scheveningen.
Drogisterij de Laan, L. v. Meerdervoort 527, Den Haag.
G. v. d. Gaag, Groenmarkt 27, Den Haag.
G. v. d. Sel, Copernicusstraat 221, Den Haag.
A. de Vries, Kerkstraat 98, Hilversum.

ELECTR. INSTALLATIES EN -ARTIKELEN

P. v. d. Berg, Bankastraat 41, Den Haag.
Van Eijck, 2e Sweelinckstraat 93, Den Haag.
W. G. Scheeres, Hooigracht 1C, Den Haag.
M. Vrolijk, Thomsonlaan 41, Den Haag.
Frans v. Wijk, Vlamingstraat 24, Den Haag.
J. Zuiderweg, Nicolaistraat 37, Den Haag.

EMBALLAGE EN EXPEDITIE

A. Rietveld, v. Bijlandstraat 27, Den Haag.

FOTOGRAFEN EN LEVERANCIERS VAN FOTO-ARTIKELEN

Lappöhn, Passage, Den Haag.
Ph. Starke, Hoofdstraat 172, Apeldoorn.

Adam in de Vorstenlanden van Java is opgenomen en werd aan „Boeatan" verzocht in het gebouw een passende versiering met Indonesische kunstnijverheid aan te brengen.

Ook moet de heer N. P. de Koo bezig zijn, op de hem eigene eenvoudige, maar tevens even smaakvolle, als doeltreffende, wijze, een fleurige reclameplaat voor Boeatan te vervaardigen. Jammer, dat deze niet tijdig gereed kon zijn, om ook een plaatsje te kunnen krijgen op de zeker druk-bezochte Reclame-tentoonstelling te Scheveningen.

Persoverzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Een algemeen verschijnsel. De wijzigingen der I. S.

De *Deli Crt.* (6 Aug.) constateert dat ook in Ned.-Indië de overheidstaak zich op allerlei gebied uitbreidt, zonder dat er in waarheid meer nuttig effect verzekerd wordt. Let b.v. op het gebied der Decentralisatie. In den tijd van enkele jaren zijn de Gemeenten uitgegroeid van buitengewoon eenvoudig bestuurde gebieden, onder leiding van een enkelen B.B.-ambtenaar als hoofd van plaatselijk bestuur, tot complete Westersch geoutilleerde lichamen, met eigen ambtenarencorpsen en alles wat daarbij behoort. Ja, de meeste hebben zelf reeds een compleet College van Burgemeester en Wethouders, met ook weer eigen kantoren en eigen diensten. Nu wil de *D.C.* geen lans breken voor den tijd van vroeger. Alleen als men een flink en krachtig hoofd van plaatselijk bestuur had, dat wat voelde voor de plaats zijner inwoning en voor energieken arbeid, dan zag men meer ontwikkeling en ontplooiing dan men thans in de best uitgeruste Gemeente ziet waar de zaken eenvoudig gaande worden gehouden. Ned.-Indië heeft naast zijn centrale Regeering zijn Volksraad gekregen, de Raad van Indië staat uitgebreid te worden, het aantal ambtenaren en diensten is vertienvoudigd en . . . het nuttig effect der pogingen is toch niet zoo buitengewoon belangrijk grooter dan men, gelet op het aantal „werkers" en het daaraan bestede geld, wel zou mogen verwachten. Dat komt, omdat het geheele arbeidssysteem zooveel gecompliceerder is geworden en omdat er zooveel meer gepraat en meer geschreven wordt dan voor het gaande houden der zaken wel noodig is. Dat betreft geenszins in het bijzonder Nederland of Ned.-Indië, *het is een algemeen verschijnsel*. In de richting, waarin de wereld sedert de laatste 25 jaren gestuurd wordt, is er van vermindering van overheidsbemoeienis weinig sprake. Daarbij ziet men integendeel steeds meer en meer bemoeienis en daarmee ook meer remming van het nuttig effect. *Behalve in het land van Mussolini*. De *D. C.* meent dat men uit het Italiaansche voorbeeld wel een weg kan zoeken ter navolging, waarbij wat meer plaats aan de daad en wat minder aan het woord wordt ingeruimd.

Zoo zou men — vervolgt het blad — na aanneming van een begrooting in groote lijnen, de hoofden der Departementen eens wat meer vrijheid kunnen geven, niet elk oogenblik ondervraagd en bedield door een groot aantal politici. Bij *de groote handels- en industrieele lichamen* heeft men reeds lang geleden de waarde erkend van energieke, doortastende personen aan het hoofd te stellen en die in de wijze van beheer vrij te laten, zoolang hun beleid daartoe aanleiding geeft. Dat zal bij de tegenwoordige mentaliteit van medezeggenschap en democratie wel niet gemakkelijk van toepassing zijn op de openbare zaak. Toch zal het dien kant ten slotte moeten uitgaan, wil men met de openbare zaak niet geheel en al verstrikt worden in de breedsprakige discussies der openbare lichamen en in de papierlawine der ambtelijke bureaux. Kan dat niet zonder een dictator?

De *Java-Bode* (28 en 30/7) geeft de meening weer van enkele Volksraadsleden over de *voorgestelde wijzigingen van de Indische Staatsregeling* betreffende de uitbreiding van den Raad van Indië en de instelling van een Inlandsche meerderheid in den Volksraad. Wat betreft de uitbreiding van den Raad van Indië verklaarde o.a. *mr. Van Helsdingen* er zich voor en hij juicht die toe als een noodzakelijk en gewenschte maatregel, die duidelijk aantoont den goeden wil van de Regeering om in steeds meerdere mate de *Inheemsche* intellectueelen te interesseeren in de Regeering. De heer *Roep* is van meening dat, mits de goede mannen in het College worden benoemd, zij op velerlei terrein van het Volksleven nuttige voorlichting aan de Regeering kunnen geven. Maar de heer Roep is tegen een Inlandsche meerderheid, hetgeen hij aldus motiveert: „Zoolang de Nederlandsche leiding en de Westersche gedachte voor de ontwikkeling van deze Landen en Volken noodig worden geacht en, in uiterste instantie, het Nederlandsche volk verantwoordelijk moet worden gesteld voor den geheelen gang van zaken in Ned.-Indië, komt een Nederlandsche meerderheid in den Volksraad, welk en zoowel de belangen van Ned.-Indië in het Rijksverband, als de Staatkundige, economische en geestelijke waarden en belangen van alle hier onder de Driekleur levende bevolkingsgroepen volgens Westersche normen heeft te behartigen, mij logisch voor. Voor een Inlandsche meerderheid in den Volksraad is wellicht de tijd gekomen, wanneer aan Ned.-Indië volledig zelfbestuur met inbegrip van een in Ned.-Indië zetelende verantwoordelijke Regeering zal kunnen worden geschonken. Mijn persoonlijk inzicht is thans dat de zoogenaamde Inlandsche meerderheid in den Volksraad (30 van de 60 zetels) moet worden verworpen en de 30 Nederlandsche zetels moeten worden gehandhaafd."

Licht noodig.

Indien het publiek ook maar een deel kende van de ernstige beslommeringen welke het dagelijksch program zijn dergenen die hebben te waken voor de handhaving van gezag en orde, het zou zich — zegt de heer *Zentgraaff* in het *Soer. Hbl.* (29/7, 1e bl.) — met verbazing afvragen: waar het onophoudelijk spel van stille bedreiging door samenzwering en verraad tenslotte op moet uitloopen. Vrijwel niemand merkt er iets van, en de Pers, met uitzondering van enkele bladen, is van den algemeenen toestand niet op de hoogte. Na de publicatie in het *„S. H."* van 15 en 16/7 was de militaire samenzwering een uiterst onaangename verrassing. Het is wel zeker dat, waar men volstrekt niet kan ontkomen aan herhaalde alarmeering dezer samenleving, men door zwijgen geen rust kan handhaven. Na November neemt het publiek berichten in [illegible] nieuwe complotten veel rustiger op. Het is, in het algemeen, kalm en — individueel — waakzaam. Dit publiek is geleidelijk geschikter geworden om althans zooveel van de waarheid te hooren als kan worden medegedeeld, zonder de Overheid in haar waakzame bedrijvigheid te hinderen. De behoorlijke voorlichting van het publiek zal belangrijk medewerken om aan te kweeken een geest van saamhoorigheid, van rustig vertrouwen, welke in deze onaangename dagen het werk der Overheid zooveel kan vergemakkelijken. Het is immers zeker dat eene nieuwe verrassing als die van November uitgesloten is; er wordt voor en door de Regeering uitstekend gewerkt, en er is alle reden tot vertrouwen. En zoo herhaalt de heer *Z.* tot de Regeering het verzoek, door middel van haar residenten, de *Pers en dus het publiek, de voorlichting te geven waarop dit laatste aanspraak heeft.* Bijna overal op Java (van Sumatra thans gezwegen), ook weer het meest in het Westen, het minst in het Oosten en opvallend weinig in suikerstreken — eenige steden als Djokja, Pasoeroean, Ngandjoek enz. uitgezonderd — broeien nieuwe complotten, stuurt men aan op anarchistische handelingen, misdaad en sabotage, op aanslagen of belemmering van communicatie, terwijl de P.S.I. voortgaat met haar reeds gesignaleerd bedrijf. Dit is zeker ernstig genoeg, doch mag niet worden overschat. Na November heeft de revolutiepartij haar beste leiders verloren; de Overheid heeft veel geleerd en ongetwijfeld zal haar arm krachtig blijven treffen. Vooral omdat nieuwe regeling voor militair optreden betere gelegenheid biedt de samenzweerders onmiddellijk en prompt te woord te staan. Want hiermee, en niet met den arbeid van rechterlijke colleges — hoe goed wellicht ook — zal het Gezag voornamelijk de imponeerende beteekenis herkrijgen welke het behoeft.

Wij verwijzen naar het *Soer. Hbl.* (23/7 „De mislukte samenzwering te Solo"; 25/7 „De *P.S.I.*-actie te Probolinggo", „Militaire mogelijkheden" *Z.*, „Ziende huiszoekingen bij de Indonesiërs"; 29/7 „[illegible] blind"), het *Bat. Nwsbl.* (30/7 „Het Bantamrapport"; 1/8 „Moskou en de Per. Indonesia"), de *Java-Bode* (27/7 „Bewapening van ondernemingen") en *De Loc.* (26/7, blz. 21 „Bestuurstactiek Balikpapan").

Volkshoofden en Inheemsche intellectueelen.

In het gebouw van de „Indonesische Studieclub" te Soerabaja werd den 23sten Juli feest gevierd ter

...ldiging van den nieuw benoemden *wethouder mr. Soebroto* en van de Inheemsche intellectueelen (*De Loc.* 26/7, blz. 29). Onder de 300 deelnemers bevonden zich tientallen Europeanen, w.o. de I.E.V.-fractie uit den Gemeenteraad. De heer *Sanhoso* deelde het doel van het feest mede, n.l. om uiting te geven aan de gevoelens van waardeering der Inheemsche gemeenteleden voor de werkzaamheden van de intellectueelen te Soerabaja. Spr. memoreerde de daden van de Indonesische Studieclub. Daarna richtte spr. zich tot mr. Soebroto en zeide, dat wanneer straks de *volkshuisvesting, plaatselijke gezondheidsdienst, kampongzorg* en alles wat in verband staat met de *welvaart van de Inlandsche bevolking*, door de gemeente zal worden geëntameerd, op *mr. Soebroto* de verplichting rust hunne belangen voor te staan. Mr. Soebroto zal de Inlandsche bevolking daarbij achter zich vinden. Tot *mr. Soewono* zeide spr., dat deze als advocaat en procureur heel veel voor het volk kan doen, „zoowel buiten als binnen de rechtszaal" en voor *dr. Soetomo* sprak spr. de hoop uit, dat de leiding der Studieclub ondanks tegenkantingen van de tegenpartij, nog lang in diens handen blijft. Wij hebben aan u en andere bestuursleden der club te danken — aldus spr. — dat de intellectueelen en de Inl. bevolking, althans te Soerabaja, eensgezind leven, hetgeen vroeger niet het geval was.

Het *Bat. Nwsbl.* (28 Juli „Woorden en daden") uit den wensch dat de Inheemsche leiders constructieven arbeid verrichten, welke de bevolking vooruit kan brengen op den weg naar hooger peil.

De citaten uit *het schrijven van resident Tideman* door het *„Soer. Hbl."* (14/5; 8 en 26/7) weergegeven, zijn — volgens mededeeling van de Regeering aan den Volksraad (*De Loc.* 25/7, blz. 7) geheel juist. De resident Tideman laat de volkshoofden in hun volle waarde, zegt uitdrukkelijk dat zonder hen geen besturen denkbaar is en noemt de volkshoofden „de middelaars tusschen het Europeesch bestuur en de bevolking". Maar hij bepleit, dat *naast* het door hem „noodzakelijk" genoemd contact tusschen het Europeesch bestuur en hoofden, ook contact moet worden gezocht tusschen het bestuur en de buiten de volkshoofden staande intellectueele leiders der bevolking, en dat dit vooral ook daarom noodig is omdat hij voorziet dat *op den duur* de evenbedoelde leiders in hun invloed op de bevolking de volkshoofden over het hoofd zullen groeien en deze laatsten op de algemeene ontwikkeling der bevolking een secondaire rol zullen spelen. De Regeering deelt die meening niet. Zij meent althans — en zij is ervan overtuigd, dat ook de res. T. het daarmede volkomen eens is — dat het mogelijke moet worden gedaan om te verhoeden dat *de leiding van de bevolking* aan de handen van hare traditioneele hoofden ontglipt en in handen komt van onverantwoordelijke personen. *De Regeering hecht hooge waarde aan de positie van de Inlandsche volkshoofden.* Zij zal niets onbeproefd laten om die positie zooveel mogelijk te versterken, haar streven is bij voortduring daarop gericht. De volkshoofden, ook zij die buiten ambtelijk verband staan, zijn de pilaren waarop het geheele bestuursstelsel rust; zij vormen daarvan den ruggegraat. Dit neemt echter niet weg, dat de Regeering het geheel met den res. T. eens is, dat het Bestuur niet afzijdig mag staan tegenover de zgn. *intellectueele leiders der bevolking*, dat integendeel ook met hen, voorzoover zij daarvoor in aanmerking komen, aanraking moet worden gezocht. Uiteraard heeft de Regeering daarbij niet het oog op de communisten, doch op allen die in de openbare zaak belangstellen. Hoewel deze taak zonder twijfel uiterst moeilijk en delicaat is, verwacht de Regeering, dat alle ambtenaren toenadering tot de hierbedoelde leiders zullen zoeken en zich niet te spoedig zullen laten ontmoedigen. Zij erkent dat het zelfrespect hier grenzen kan stellen, doch *hoofdzaak blijft dat men tracht een sfeer van vertrouwen en wederzijdsch begrijpen te scheppen, waarbij aan ieder zijn eigen overtuiging kan worden gelaten.* Persoonlijk inzicht en plaatselijke omstandigheden blijven hierbij een voorname rol spelen. De verwezenlijking van deze gedachte behoeft *geenszins* noodwendig tot een tegenstelling te leiden: eenerzijds de intellectueelen, anderzijds de volkshoofden.

Wij vestigen de aandacht op het *Bat. Nwsbl.* (1/8 „Waar wringt de schoen?"), de *Deli Crt.* (4/8 „De rechterlijke macht in Indië"; 5/8 „De Oostersche ziel") en het *Soer. Hbl.* (23/7, 5de bl. „Weinig ...mo"; 19/7 „De Oostersche ziel").

Cultures.

Sedert ongeveer een jaar woekert op het eiland Groot-Sangir (van de Sangir- en Talaudgroep) bij Taroena *een hardnekkige klapperziekte* voort (*De Loc.* 27/7, blz. 35). Niet minder dan 120.000 boomen zijn aangetast. Men stelle zich voor een bruine, dorre vlek van 3 K.M.² te midden van donkergroene cocos-bladeren. De vlek vergroot zich ongestoord en het geheele eiland zal in een woestenij worden herschapen, indien er niets tegen gedaan wordt. En dan? Dan komen de andere eilanden aan de beurt. Ook de Minahassa en het verdere vaste land van Celebes zullen er niet aan ontkomen... Met den klapperboom verdwijnt ook het eigenlijke bestaansmiddel van den Sangirees, de funeste gevolgen zullen niet te overzien zijn. Een deskundige uit Holland is onderweg om het kwaad te bestrijden. De ruïneuze insecten zijn microscopisch kleine vliegjes, die in een minimum van tijd millioenen vetachtige eiertjes op de bladeren en vruchten der klapperboomen leggen. Wanneer deze beestjes in aanraking komen met een menschelijk lichaam, dan veroorzaken zij venijnige jeukingen, terwijl de door die diertjes aangetaste boomen onherroepelijk verloren zijn. De bladeren worden geel als bij een langdurige droogte en de vruchten vallen af, vóórdat zij rijp worden.

De *Java-Bode* (1 en 2/8) schrijft over *„Sumatra en de cultures"*. Loodzwaar drukt het noodlot: *het tekort aan koelies.* Overvloedige rijstoogsten op Java en talrijke werkgelegenheden houden velen tegen, die anders zouden uittrekken, en de vraag naar arbeiders, gestegen door het openen van nieuwe ondernemingen en door uitbreiding der bestaande, moet zich met enkele honderden behelpen waar op evenveel duizenden werd gerekend.

Aan het voortbestaan van *„De poenale sanctie"* (*Bat. Nwsbl.* 1/8) een einde te maken was de strekking van twee moties, in den Volksraad ingediend. Voor 1930 valt aan principieele wijziging van de koeli-ordonnanties niet te denken. De Regeering wil gaarne de verklaring geven dat inmiddels met ernst en voortvarendheid naar eene oplossing zal worden gezocht, dat bij dit zoeken overleg zal worden gepleegd met de ondernemers en dat die oplossing, zoo eenigszins mogelijk, er eene zal zijn, waarmede de ondernemers zich kunnen vereenigen en waarop zij zich alsdan tijdig kunnen voorbereiden. De voorstellers der motie (H.H. Middendorp en Soeroso) moeten niet de geweldige belangen onderschatten, welke hierbij op het spel staan en den bloei en de ontwikkeling van deze gewesten, en zoo doende het algemeen belang, ten nauwste raken. Elk redelijk plan, elk iets belovend denkbeeld zal kunnen worden overwogen en aan de practijk getoetst.

De Sum. Post (4/8) bevat het afd. verslag inzake de voorgestelde *„Wijzigingen in de koelie-ordonnantie"* voor S.O.K.; het *Bat. Nwsbl.* (29/7) vermeldt de Ordonnantie, den Volksraad voorgelegd, met de strekking aan Art. 352 Wetb. v. Str., *„De Klap"* betreffende, een alinea toe te voegen, welke verklaart dat deze straf „met een derde kan worden verhoogd ten aanzien van den schuldige, die het misdrijf begaat tegen een bij hem in dienstbetrekking zijnd dan wel aan hem ondergeschikt persoon".

II. UIT DE INHEEMSCHE EN CHINEESCHE PERS.

De overbevolking op Java.

In de *Soeloeh Indonesia* van Juni, orgaan der Ind. Studieclub te Soerabaja, vinden wij van de hand van haren voorzitter, Dr. Soetomo „eenige economische stellingen" geponeerd in verband met Java's overbevolking, die wij hieronder overnemen:

1. De V.O.I.C. en later de Nederlandsche Staat hebben moedwillig, stelselmatig en met geweld het Indonesische volk in zijn maatschappelijke ontwikkeling teruggedrongen tot een uitsluitend landbouwvolk.

2. De jaarlijksche toename der bevolking van Java bedraagt $^1/_2$ millioen zielen. 't Bouwoppervlak van een land is begrensd, nieuwe ontginning is op Java haast niet meer mogelijk, zoodat andere maatregelen dienen getroffen te worden om werkeloosheid en voedselgebrek te voorkomen.

2a. Transmigratie en emigratie door het Land en de Cultuurondernemingen naar de Buitengewesten zijn in de verste verte niet bij machte om de

LIJST VAN ADRESSEN

ten behoeve van Repatrieerenden

(Vervolg).

GARAGES

Garage Havro, Kanonstraat, Den Haag.
Garage Jansen, Rijks Straatweg 773, Wassenaar.
Garage Kinsbergen, Nieuwstraat 59, Apeldoorn.

GASFORNUIZEN

American House, Anna Paulownastr. 21, Den Haag.

GLAZENWASSCHERIJEN

N. V. Cemsto, Hunsestraat 39, Den Haag.

GRAMOPHONE-HANDELAREN

L. Zwaal, Regentesselaan 24, Den Haag.

GROENTEN EN FRUIT

J. Eversmann, Edisonstraat 139, Den Haag.

HAARDEN

J. Snoeck, Zeestraat 51, Den Haag.

HEEREN-MODEARTIKELEN

J. Huizer, Thomsonplein, Den Haag.
Kalker's Modemagazijnen, Kalverstraat 100, Amsterdam.
W. F. Meijer, Hoofdstraat 93, Apeldoorn.

HOEDEN

Kalker's Modemagazijnen, Kalverstraat 100, Amsterdam.
Maison de Ruit—v. d. Waag, Charl. de Bo[illegible]straat 27, Den Haag.

HOTELS, PENSIONS ENZ.

American Hotel, Amsterdam.
Vacantiehuis „Den Lindenhof", Vierhouten.
Grand Hotel des Pays Bas, Groote Markt, Arnhem.
Hotel-Rest. de Twee Steden, Buitenhof, Den Haag.
Hotel-Rest. Duinoord, Sweelinckplein, Den Haag.
Rusthuis Eigen Sfeer, v. Boetzelaerlaan 205, Den Haag.
Pension Evesto, Nassaulaan 2B, Den Haag.
Hotel Pension Insulinde, Bankaplein 2, Den Haag.
Rusthuis Zr. Kersloot, Esschenlaan 86, Rotterdam.
Pension Patria, Lindenheuvel 2, Hilversum.
Hotel Promenade, Oude Schev. weg 21, Den Haag.
Pension Strikwerda, 76 J. v. Oldenbarneveldtlaan, Den Haag.

HUISHOUDELIJKE ARTIKELEN

Frans van Wijk, Vlamingstraat, Den Haag.

INDISCHE UITRUSTINGEN

Firma Kalker, Kalverstraat 100, Amsterdam.
W. F. Meyer, Hoofdstraat 93, Apeldoorn.
A. Savelhout, Singel 429, Amsterdam.

INRICHTINGEN VAN ONDERWIJS

Chr. Lyceum, Zeist.
Christelijk Lyceum, Emmakade 43, Haarlem.
De Vrije School, v. Speykstraat 46, Den Haag.
Instituut Schoevers, Stadhoudersplein 3, Den Haag.

JUWELIERS

Begeer, v. Kempen en Vos, Noordeinde, Den Haag.
Jedelo, Noordeinde 100, Den Haag.

KIPPENVOER

Verboog, Waalsdorperlaan, Den Haag.

KLEEDINGMAGAZIJNEN

Kleedingmagazijn P. v. d. Brul, Veenestr. Den Haag.

KRUIDENIERSWAREN EN COMESTIBLES

A. W. M. Polders, Franklinstraat 78, Den Haag.

LUXE ARTIKELEN

J. A. Schlette, Willem de Zwijgerlaan 50, bij Fred. Hendriklaan, Den Haag, Telefoon 50888.

MANUFACTURENHANDEL

Iserief & Co., Veenestraat 16, Den Haag.
L. A. Kwanten, Weimarstraat 119, Den Haag.
Mag. „De Ster", Goudenregenplein 64, Den Haag.
Wisbrun & Liffman, Veenestraat 35, Den Haag.
Mag. de Zônegrens, Fred. Hendriklaan 99, Den Haag

METAALWAREN

A. Frieling, Schalkburgerstraat 381, Den Haag.

MEUBILEERINGEN

Het Smyrna Tapijtenhuis, Ampèrestraat 30, Den Haag.
C. v. Moorsel, J. Hendrikstraat 9, Den Haag.
Jungschläger, Cillierstraat 37, Den Haag.
A. Okhuysen, Obrechtstraat 474, Den Haag.
W. J. M. Simonis, Groenmarkt 34, Den Haag.
Firma Segaar, Spui 218/Thomsonlaan 93, Den Haag.
Schöder & Co., Groenmarkt, Den Haag.

MOTORHANDELAREN

Holland Motor- en Rijwiel Comp., W. de Withstraat 68, Den Haag.

jaarlijksche toename der bevolking op Java op te heffen.

2b. Onafwijsbaar moet dan ook in de eerste plaats de plicht op den Staat rusten, om het Javaansche volk andere en ruimere bestaansmogelijkheden te openen.

3. Waar de Indonesiërs in het algemeen, de Javaan in het bizonder, reeds getoond hebben, den handel, de scheepvaart, techniek en nijverheid volkomen te beheerschen, daar hoeft de Regeering zich niet bezorgd te maken over de uitkomsten van haar werk om de Indonesiërs uit den landbouwstaat tot een hoogeren staat op te heffen.

4. Verzaking van den plicht, om het Indonesische volk te leeren zich zelf te helpen, beteekent ook zelfmoord der heerschende klasse.

5. Welke maatregelen de Indonesiërs zelf moeten treffen om het dreigend gevaar te keeren, laat ik voorloopig aan de vergadering over. Alleen de volledige vrijheid van een volk geeft het de meest gunstige kans, om zich zoo harmonisch mogelijk te ontwikkelen en te ontplooien.

Jhr. Mr. de Graeff.

In hetzelfde nummer der *Soeloeh Indonesia* treffen wij nog een vleiende beschouwing aan over Jhr. Mr. de Graeff en de gelukkige gedachte van de Autoriteit, die hem tot Landvoogd deed benoemen.

Schrijver maakt eerst melding van een courantenbericht, volgens hetwelk de oud-minister Colijn naar Indië zal gaan en vraagt zich af, wat het doel dier reis kan zijn. Hij gelooft niet dat het is om, na in Indië poolshoogte genomen te hebben, het koloniaal beleid aldaar te kunnen afbreken, doch wel om duidelijk te doen uitkomen, dat de tegenwoordige Indische regeering het goed meent met de Indonesiërs.

De benoeming van Jhr. Mr. de Graeff tot G. G. was waarachtig geen bloot toeval, vervolgt de schrijver. Niet voor niets is deze Landvoogd gezant geweest in Japan en Amerika. Hij is momenteel de Nederlander, die het best is georiënteerd in de machtsverhoudingen in het verre Oosten. Juist zoo'n man heeft Nederland op dit oogenblik wel het meeste noodig, wil het Indonesia behouden zonder al te veel moeilijkheden met het oog op de politieke situatie in Azië.

Een diplomaat op den Buitenzorgschen troon is in deze tijden een conditio sine qua non.

Niemand anders dan Jhr. Mr. de Graeff zal het best begrijpen de beteekenis van het Perzisch-Turksch verdrag, dat niets meer en niets minder is dan een militair verdrag, gehuld in vredelievende woorden. De deelname van Afganistan aan dit verdrag, de bereidwilligheid van Rusland om met Perzië een verdrag te sluiten op de basis van gelijkgerechtigdheid, het vrijwillig loslaten van de exterritoriale rechten in China door Rusland, zijn feiten, die alleen een diplomaat naar hun juiste waarde kan schatten.

De passieve houding van Japan en Amerika in China, de isolatie van Engeland in zijn Chineesche politiek en de breuk tusschen Rusland en Engeland, zijn feiten die dwingen dat te Buitenzorg een man troont die de machtsverhoudingen in het Verre Oosten tot in de kleinste bijzonderheden kent. En deze man is zeker wel Jhr. Mr. de Graeff.

Een moeilijke taak rust op Jhr. Mr. de Graeff.

Luisteren wij even, zegt schrijver verder, naar de woorden van Dr. v. Eeden, een echten dichter, die altijd in zekere mate ziener is: Kort na het uitbreken van den grooten Europeeschen oorlog voorspelde hij: Er behoeven geen groote oorlogen meer te komen behoudens één en wel de zeer groote, de wereldoorlog, die ons de vrijmaking der verdrukte massa's zal brengen. En toen hij, na twee jaren oorlog, zag hoe Rusland het tsarisme afschudde, verzekerde hij: ziedaar, nu is het volk voor goed in beweging gebracht door den oorlog, het laat zich niet meer tegenhouden.

In 1917 zette het nuchtere verstand hier vraagteekens, doch nu, tien jaren na deze verzekering, zien wij in het Verre Oosten machtstegenstellingen ontstaan die wijzen op een naderende botsing en die haar oorzaak vinden in de vrijheidsdrang der verdrukte volkeren.

Ook in Indonesië is het volk reeds in beweging. De Indonesische volksmassa wil ook bevrijding: niet alleen staatkundig, maar ook en vooral, maatschappelijk. Een nieuwe staatsinrichting, waarbij aan de massa van werkende, lijdende, achtergestelde Indonesiërs vrijheid en ontwikkelingsmogelijkheid wordt gewaarborgd, is onafwijsbaar, want

ook de vrijheidsdrang der Indonesiërs is niet tegen te houden.

En het is een zware taak voor Jhr. Mr. de Graeff om te zorgen dat deze drang naar vrijheid niet ontaardt in wrok en haat jegens de kolonisatoren.

De Jong-Islamieten-bond en de Indonesische Jeugdvereeniging.

In het maandblad *Het Licht*, van den Jong-Islamietenbond, Solo, komt voor een vergelijking van het wezen en het doel van beide in hoofde dezer genoemde vereenigingen. De J. I. B. is geen nationale vereeniging en tot leden kunnen behooren Javanen, Sumatranen, Ambonneezen, Borneo'ers enz., zelfs ook Chineezen en Japanners, als zij maar Islamiet zijn. Een Islamitische vereeniging moet altijd internationaal wezen en ook de J. I. B. is een internationale vereeniging die alle Islam-belangen moet behartigen, zoowel in als buiten Indonesië. In de eerste plaats echter streeft de Bond naar eenheid onder de Islamieten in Indonesië en hij wil den reeds eeuwen bestaanden band tusschen den Javaanschen en den Sumatraanschen Islamiet versterken. Een nationalistische vereeniging mag daarom den Bond niet met schele oogen aanzien, want hij dwarsboomt geen nationalistisch streven, integendeel, hij werkt naast elke nationalistische vereeniging in het belang van den Indonesiër. Hij beperkt zich echter tot de Islamieten, zooals de Jong-Sumatranen Bond zich beperkt tot de Sumatranen en Jong-Java tot de Javanen enz.

De Indonesische Jeugdvereeniging streeft naar opwekking van een *Indonesisch eenheidsgevoel*, de J. I. B. wil het *Islamietische eenheidsgevoel* van *de Indonesiërs bewaren en versterken.*

Momenteel is de Islam de grootste band tusschen de Indonesiërs onderling, immers het grootste deel der bevolking bestaat uit Islamieten; de Islam is een belangrijke factor voor de Indonesische eenheid. Schrijver wil niet beweren dat met den godsdienst alleen de Indonesische eenheid kan worden verkregen, doch de Islam kan in Indonesië veel bijdragen tot de verkrijging van die eenheid.

Turkije heeft in den wereldoorlog tevergeefs de andere Islamitische landen opgeroepen om mee te doen, doch dit geval mag men niet als voorbeeld nemen, omdat de nationale belangen uiteenliepen en de onderlinge band, de godsdienst, niet sterk genoeg bleek om die nationale belangen te verdringen. In Indonesië is het echter heel anders gesteld: de Islamitische Indonesiërs voelen zich hier tot elkaar aangetrokken als Indonesiër en als Islamiet, terwijl de niet-Moslims slechts den band voelen als Indonesiërs. Tot deze laatste groep kan de J. I. B. niet komen met zijn Islamitische ideeën, omdat hij geen twist wil uitlokken tusschen menschen van verschillende godsdiensten. Die groep mede-Indonesiërs wordt geheel overgelaten aan de nationale vereenigingen.

Haatzaaien.

In de *Pewarta Deli* (liberaal, Medan) van 8 Juli wordt in een redactioneel artikel weer eens gewezen op de oorzaken van de Europeanenhaat bij de Inlanders.

De schrijver zegt, dat bij de wet het zaaien van haat tusschen de verschillende rassen strafbaar is gesteld en dat de Inlandsche bladen zoo mogelijk worden vervolgd, indien zij zich daaraan schuldig maken. Goed beschouwd echter kan men van haatzaaien niet spreken, omdat in een land als Indonesië als kolonie van Westerlingen, deze haat reeds vanzelf bestaat. De oorzaak hiervan is het rassenverschil door de regeering in hare wetten gemaakt en dat zij nog maar niet wil laten verdwijnen.

De Westerlingen voelen zich steeds de meerderen van de Oosterlingen en door hun meerdere rechten bemerkt men het verschil.

Het blad wijst ter illustratie op het verschillend optreden van de politie tegenover Europeanen en de gekleurde rassen, op de rechtspraak door den Raad van Justitie en door den Landraad, op de behandeling en voeding in de gevangenissen enz. Dit rassenonderscheid is volgens schrijver oorzaak, dat het vertrouwen in haat verandert en als de regeering werkelijk het vertrouwen wil herstellen, dan moet aan het bovenstaande aandacht worden geschonken.

De oorzaken van de opstanden op Java en Sumatra zijn niet, zooals de communisten beweren, de belastingen en de heerendienst, maar vinden hun oorsprong in deze haat. Hierdoor valt het den leiders gemakkelijk de Moskouleer ingang te doen

...en, wat niet het geval zou zijn indien gevoe-...s van gehechtheid bestonden.

...chrijver beveelt zijn artikel bij de regeering en ...n Volksraad aan bij de besprekingen over de ...tuurshervorming.

...Oost-en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

...e reis naar Ned.-Indië per „Snelvrachtdienst".

...n het 26 Aug.-Nr. van „Het Nederlandsche Zee-...en" schrijft de hr. A. J. Graffelman over „De ...s naar Ned. Oost-Indië per snelvrachtdienst".

...edert eenige jaren onderhoudt de Stoomvaart ...„Nederland" in samenwerking met de Rott. ...d een geregelden vrachtdienst op Oost-Indië, ...ke dienst vervuld wordt door de zgn. „R.-sche-...", de Radja, Rondo, Riouw, Rotti en Roepat. Be-...e voor het vervoer der lading zijn deze „R.-...epen" ook ingericht voor de overvaart van een ...alftal passagiers.

...et woord „Vrachtschip" klinkt nu eenmaal niet ...gesoigneerd als het woord „Mailschip" en het is ...licht eenigszins hieraan toe te schrijven, dat ...jd nog velen wat schuchter zijn om te besluiten ...reis naar Indië per vrachtschip te maken. Toch ...deze vrees voor reizen per vrachtschip geheel on-...grond, meent de schrijver, en blijkt het steeds ...r en meer, dat degenen die over beide wijzen ...n vervoer oordeelen kunnen, zelfs de overtocht ...r vrachtschip prefereeren.

...We laten den hr. Graffelman even zelf aan het ...ord.

„Niettegenstaande de luxe en het comfort op de ...enwoordige groote mailstoomers met weelderig ...richte salons en ruime promenadedekken, voe-...vele passagiers zich toch niet in een dorado. De ...te paar dagen gaat alles goed, maar al spoedig ...innen de „Hoeksche en Kabeljauwsche twisten" ...boord uit te breken. De „Upper Ten", die zich ...t bridgen onledig houden, kijken minachtend ...r op de rustverstorende „Dansmaniakken", de ...stoeleigenaren halen den neus op voor de dek-...ners, de stilzwijgende boekenlezers worden ge-...eerd door hun praatgrage buren, de kinderlooze ...paren worden doof van het lawaai van ander-...n's kinderen, en zoo zijn er nog tientallen van ...egoriën en typen, die onderling niet kunnen har-...nieeren.

Dan is voor velen het harnas der conventie een ...mmering om zich te ontplooien, om eens zich ...e te zijn en eens ongestoord, ongehinderd te ...nen genieten van de stille eenzaamheid van den ...aan, van een imponeerend schoone zonsonder-...g of een majestueuzen sterrenhemel. Want juist ...het midden van je overpeinzingen komt Mevr. ...je bijzonder aandacht vragen voor het costuum ...n Mevr. B. en dan dien je toch belangstelling te ...nen! En zoo gaat voor velen op deze wijze de be-...ing van een zeereis verloren.

...n veel mindere mate komen deze ongezellige toe-...nden voor aan boord van een vrachtschip. De ...nige passagiers zijn hier veel meer op elkander ...ngewezen en daardoor meer saamgehoorig.

Wat de accomodatie op deze „R.-schepen" be-...ft, schijnt deze alleszins naar het genoegen der ...ssagiers te wezen. De hutten zijn ruim en in het ...gdekhuis gelegen, waar zich ook de officieren-...blijven bevinden. De ventilatie vindt plaats door ...ote schuiframen aan den voor- of achterkant ...n het dekhuis, zoodat de temperatuur in deze ...en aanmerkelijk lager is dan in menige mail-...phut. Op de zg. onderbrug is een aardige dek-...mte voor de passagiers ingericht; ook is hier een ...ksalonnetje, voorzien van rieten stoelen en ...els, van waaruit men bij alle weersgesteldheden ...n ruim uitzicht heeft. De maaltijden vinden plaats ...de officierensalon, gezamenlijk met den Gezag-...rder en de oudsten der Etat Major. De voeding ...in alle opzichten uitstekend en de menues uitge-...eid en vol afwisseling."

Tijdschrift Kon. Ned. Aardr. Genootschap.

De Sept.-afl. bevat verschillende op Oost-Indië ...rekking hebbende bijdragen, als: Wegener's ...orie en het ontstaan van den oostelijken O.-I. ...chipel, door Dr. G. L. Smit Sibinga. — Het grond-...bied van Nederlandsch-Indië. De behoefte aan ...n historisch-staatkundigen en historisch-admi-...stratieven atlas, door J. van Roon. — De reis van ...ning Hajam Woeroek (van Madjapahit, Java) ...or Lamadjang in 1359 A. D., door R. A. Kern ...et schetskaart). — De rubrieken Literatuur en ...erzicht van geologische publicaties in deze afl.

wijden eveneens in ruime mate hunne aandacht aan de Indiën, evenals het bibliographisch overzicht.

Koloniaal Tijdschrift.

Inhoud van jaarg. 16, No. 5 (Sept.). Frederik Albert Liefrinck, 23 Maart 1853—27 Juni 1927, door Prof. Dr. C. Snouck Hurgronje. — In Memoriam. Nico de Haart, door F. J. Muller. — Over het kampongvraagstuk in de groote Indische stadsgemeenten, door Th. W. van Kempen. — Westersche zeevisscherij voor Ned.-Indië, door Dr. R. Broersma. — De beteekenis der eerste passagiersvlucht (Amsterdam—Batavia en terug), door H. Martin. — Aard en wezen in het Inlandsch zelfbestuur in het landschap Miomaffo op Timor, door S. J. van Geuns. — Het Inlandsch Bestuurscongres, door Dr. B. J. Haga. — Aanteekeningen over het Staatsrecht van Britsch-Indië, door L. Noë. — Indies idealisme en materialisme, door Prof. G. Gonggrijp. — Het arbeidsvraagstuk ter Oostkust van Sumatra, door T. S. van der Bij. — Kroniek, door N.

Handelingen Natuurwetensch. Congres.

Bij G. Kolff en Co. te Weltevreden verschenen de „Handelingen van het vierde Ned.-Indisch Natuurwetenschappelijk Congres, gehouden te Weltevreden op 22—26 Sept. 1926". Een lijvig boekwerk van bijna 500 blz. druks (verlucht met foto's, grafische voorstellingen en schetsen) waarin zijn opgenomen tal van voordrachten tijdens genoemd congres gehouden. Het is natuurlijk buitengesloten een overzicht te geven van al die verhandelingen (ongeveer 70) of zelfs maar de titels te noemen; doch om belangstellenden op te wekken met den inhoud van dit belangwekkend geschrift kennis te maken, willen we toch eenige titels noemen. — Een bezoek bij een onbekenden Papoeastam in het Centraalgebergte van Nieuw-Guinee, door Dr. H. J. T. Bijlmer. — Over mais en hare toebereidingen in Ned.-Indië in verband met de voedingswaarde, door Dr. W. F. Donath. — Voorkoming van pokken in Ned.-Indië, door Dr. Ch. W. F. Winckel. — Natuurbescherming en bescherming van groote zoogdieren en roofdieren in het bijzonder, door K. W. L. Bezemer. — Biologische bestrijding van insectenplagen door overbrenging van parasieten binnen het gebied van den Archipel, door S. Leefmans. — De uitbarsting van den Goenoeng Batoer op Bali in 1926, door Dr. Ch. E. Stein. — Voorloopige mededeelingen over een nieuwe vindplaats van den praehistorischen mensch op Java, door Ir. L. J. C. van Es.

Nederlandsch Indië. Oud en Nieuw.

De Sept.-afl. opent met het eerste gedeelte eener beschouwing van Mr. C. T. Bertling, getiteld „Hampatongs" of tempatongs" van Borneo, dat zijn afschrikbeelden, dienende om kwade invloeden te weren. Zeer fraaie afbeeldingen begeleiden den tekst, terwijl op een overzichtelijk kaartje van Borneo de verschillende Dajakstammen zijn aangegeven. — Het tweede artikel is van Pr. P. Vertenten, die schrijft over de koppensnellers van Zuid-Nieuw-Guinee (Marindineezen), met wie hij, als missionaris, zoovele jaren heeft verkeerd. Typische Kaja-Kaja, door den schr. zelf zeer knap geteekend, verhoogen de waarde van dit artikel niet weinig. — Ten slotte een — eveneens geïllustreerde — bijdrage van den hr. J. A. Loebèr Jr. over „Antikwieteiten uit Siam".

Oedaya (Opgang).

Inhoud van de Sept.-afl.: Het begrip „waardeering" van Oost en West volgens een zuiveren materialist, door R. M. Noto Soeroto. — Uit het dierenrijk van Indonesië: Een naneef van een voorwereldlijk monster (de reuzehagedis, waraan, van Komodo). — Iets over de oorspronkelijke bewoners van Suriname, door J. F. E. Einaar. — Koepassan dari Encyklopaedie Melajoe, jang dikarang oleh Adi Negoro (samboengan). — Dari hal reclame, oleh S. Soetan Melajoe (samboengan). — Boekbespreking.

De Indische Mercuur.

No. 35 (31 Aug.). Gedenkschrift van de Maatschappij Arendsburg ter gelegenheid van haar vijftig-jarig bestaan, door A. Hoyinck van Papendrecht. Besproken door Prof. Dr. P. van Romburgh. — Petroleum-industrie in Ned.-Indië. — Onze Oost. Beknopt geschiedkundig overzicht, door G. Kamerling. Critisch besproken door C. Lekkerkerker. Overzicht van de productenmarkt op Java en Madoera gedurende het eerste kwartaal van 1927. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen (Fransche be-

LIJST VAN ADRESSEN

ten behoeve van Repatrieerenden

(*Vervolg*).

MUZIEKHANDELAREN

Ph. Kruseman, Noordeinde 91, Den Haag.

OPTICIENS

P. W. Hiele, L. Jansstraat 27, Utrecht.
C. v. Monsjou, Valkenboschplein 19, Den Haag.

PASSAGE-BUREAUX

Crans & Co., Plein 22a, Den Haag.

PARAPLUIE-MAGAZIJNEN

Kalker's Modemagazijn, Kalverstr. 100, Amsterdam.
A. Querelle, Schoolstraat 10, Den Haag.

PARFUMERIEEN

A. C. Kruller-Pel, Fred. Hendrikl. 258, Den Haag.

PIANOHANDELAREN

G. Elshove, L. v. Meerdervoort 427, Den Haag.
L. Jacobi, Regentesselaan 123, Den Haag.

POELIERS

P. van Beek, Spui 181a, Den Haag.

PORSELEIN EN AARDEWERK

C. Hoying, Spuistraat 20, Den Haag.

POSTZEGELHANDELAREN

J. K. Rietdijk, L. Poten 15a, 's-Gravenhage.
G. Rootlieb, Heerengracht 8, 's-Gravenhage.

RECHTSKUNDIG INCASSO-BUREAU

v. d. Geer, W. de Withstraat 79, Den Haag.

RESTAURANTS

Rest. Duinoord, Sweelinckplein, Den Haag.
W. F. Klink, Wagenstraat 109a, Den Haag.
Rest. Promenade, Oude Schev. weg 21, Den Haag.
Rest. de Twee Steden, Buitenhof, Den Haag.

SCHOENMAKERS

F. v. d. Broek, v. Aerssenstraat 61a, Den Haag.
A. J. Linneweever, Westeinde 32a, Den Haag.

SIGARENHANDEL

F. H. C. Vlietstra, Fahrenheitstraat 224, Den Haag.

STAALWAREN

J. A. Schlette, Willem de Zwijgerlaan 50, bij Fred. Hendriklaan, Den Haag, Telefoon 50888.

STOOMERIJ EN OPPERSERIJ

Snel Opperserij A.S.O., Azaleastr. 126, Den Haag.

STOOMVAARTLIJNEN

Kon. Paketvaart Mij., Amsterdam.
Rotterdamsche Lloyd, Rotterdam.

STUCADOORSWERKEN

L. Ph. Bisschops, Sassenheim.

TANDARTSEN

Jac. Schijff, Stadhoudersplein 102, Den Haag.
J. van Veen, Weimarstraat 27, Den Haag.

TEHUIZEN VOOR KINDEREN

Kl. Opvoedingstehuizen, Pr. Mauritsplein 23, Den Haag.
Tokuni, Amersfoort.
Zandbergen, Amersfoort.

TEHUIZEN INDISCHE BEDIENDEN

Persinggahan, v. Boetselaerlaan 2, Den Haag.

TOKO'S

Toko Bogor, Suezkade 12—12A, Den Haag.

TRICOT-GOEDEREN

Iserief & Co., Veenestraat 16, Den Haag.

UITZENDING VAN DINERS

Maison Blom, 2e Schuytstraat 77, Den Haag.

VEILINGZALEN EN VERKOOPHUIZEN

Kunstzaal Erica, Oude Schev. weg 25, Den Haag.
Verkooplokaal Pot, Gr. Hertoginnelaan 103, Den Haag.

VERMAKELIJKHEDEN

Dierentuin, Benoordenhoutscheweg, Den Haag.
City Theater, Veenestraat, Den Haag.

VERVERIJEN

Lederverffabriek „De Admiraal", Amsterdam.

VERZEKERINGEN

's-Grav. Rijwielverz. Mij., Conradkade 56, Den Haag.
Onderl. Levensverz. Eigen Hulp, Kortenaerkade 3, Den Haag.

VLEESCHHOUWERIJEN

H. J. M. van Duyne, Keizerstraat 165, Scheveningen.
P. van 't Riet & Zn., Obrechtstraat 177, Den Haag.
Verwoerdt, Heerenstraat 11, Voorburg.

WASCH- EN STRIJKINRICHTINGEN

Gebr. Smeele, Haagweg 499, Loosduinen.

langstelling in Indië. — De ontwikkeling van Palembang, enz.). — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige vaste rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut geeft een opgave van recente literatuur over rubber.

De Indische Culturen.

Uit den inhoud van No. 15 (1 Aug.). De rubberindustrie in Mindanao, door F. G. Galang (met ill.). — De ontwikkeling van de erfcultuur (slot), door Ir. E. de Vries. — Plantenveredeling en stikstofbemesting, door Ir. A. Kerkhof. — Over de bodemverzorging op thee-ondernemingen in het Zuid-Aziatische cultuurgebied, door L. W. Weddige (vervolg). — Emigratie-plan voor Zuid-Afrika, door P. H. Burgers. — Welvaartspolitiek in verband met den Inlandschen landbouw, door Mr. M. J. C. Maclaine Pont.

De rubriek „Onze boekentafel" bevat eene bespreking van Dr. D. H. Arends': De belangrijkste Inlandsche vergiften van Nederl. Oost-Indië, welke uit ons blad is overgenomen, wat evenwel verzuimd wordt te vermelden. Dat „Indische Culturen" het Kol. Weekbl. *meermalen* naschrijft is op zichzelf vleiend voor de Redactie, doch ze acht het niet meer dan billijk dat die bron ook genoemd wordt!

Algemeen Landbouwweekbl. voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 5 (30 Juli). Een studiereis naar Calcutta en Java, door P. van Besouw. — Werkwijze en inrichting voor het hekelen of splijten van bladeren, stengels en andere deelen van planten. — De strijd tusschen de Chili-salpeter en de Duitsche kunstmest, door Dr. M. Vajda. — De termijnhandel in rubber. — Permanente Sumatra's Oostkust-Tentoonstelling.

Landbouw. Tijdschrift der Vereeniging van Landbouwconsulenten.

Inhoud der Juli-afl.: Schetsen van den Inlandschen landbouw in Zuid-Djombang. De Inlandsche tabakscultuur, door Poertjaja Gadroen. — De differentieering van de statistiek van den Inlandschen landbouw. (Specieering der gegevens volgens sawahs en droge gronden), door C. W. Bagchus. — Boekbespreking.

Suriname.

Onder het hoofd *„Suriname een rijstuitvoerend land?"* schrijft „De West" van 22 Juli een uitvoerig artikel en komt tot de volgende conclusie:

......„Het verstandigst is echter, gelet op de stijgende lijn der productie sedert een reeks van jaren, om aan te nemen, dat onze rijstopbrengst, die nu reeds het verbruik ten volle dekt, spoedig daarboven uit zal gaan.

Men oordeele zelf:

De padi-productie bedroeg:

In 1911	2195 ton.
„ 1912	2659 „
„ 1913	2231 „
„ 1914	3136 „
„ 1915	5280 „
„ 1916	7471 „
„ 1917	5338 „
„ 1918	8655 „
„ 1919	11388 „
„ 1920	9798 „
„ 1921	11797 „
„ 1922	12934 „
„ 1923	10817 „
„ 1924	16984 „
„ 1925	13232 „
„ 1926	21530 „

Deze cijfers wijzen — naar „De West" meent — op de onmiskenbare noodzakelijkheid om maatregelen te nemen ter voorbereiding van uitvoer van rijst."

* * *

Over het kortegolf zendstation schrijft „Suriname" van 5 Augustus:

„Gelijk bekend, is in Nederland een kortegolfzendstation voor Suriname aangevraagd, door middel van welk toestel men in staat zal zijn in directe verbinding te staan met Nederland en ook met andere plaatsen. Men kan nu n.l. in Suriname wel kortegolf berichten opvangen, doch bij gebreke van een zendtoestel kunnen wij geen berichten verzenden.

Het voor Suriname bestemde toestel zelf is nog niet ontvangen. Er worden op het oogenblik nog

proeven mee genomen op het Technisch Bureau te Den Haag.

Ten einde intusschen toch zooveel mogelijk een directe kortegolf verbinding met Nederland te bezitten, werd verzocht om zoo mogelijk eenige der voornaamste onderdeelen van een kortegolf zendinrichting naar hier te zenden, die dan zouden worden opgesteld tot het nemen van proeven. Per s.s. „Nickerie" nu zijn deze onderdeelen aangekomen. Het zendstation zal hier dus geheel moeten worden in elkaar gezet. Men is evenwel optimistisch gestemd ten aanzien van het slagen der proeven. De werkzaamheden, verbonden aan het opstellen van het (laat ons zeggen) hulp-zendstation zullen eerst tegen September kunnen worden beëindigd. Hierna zal een aanvang gemaakt worden met het nemen van proeven. Bij slagen hiervan zal er tusschen Nederland en Suriname op telegrafisch gebied geen afstand meer bestaan, aangezien de berichten over en weer in een minimum van tijd hunne bestemming kunnen bereiken. Het zendstation zal echter niet dadelijk voor publiek gebruik worden open gesteld.

Het is inderdaad te hopen, dat de heer Mobach die met de lang niet complete middelen, welke hem ten dienste staan, reeds menig succesje heeft mogen boeken, ook ditmaal goede resultaten van zijn arbeid verwerven mag."

* * *

Dr. Pfeiffer keert, na ongeveer tien maanden verblijf in Suriname, terug naar Nederland. Hij is naar hier geroepen om tijdelijk professor Iterson te vervangen aan de Technische Hoogeschool te Delft. Doch ook zonder deze eervolle onderscheiding zou hij Suriname verlaten hebben, daar zijn taak in die kolonie volbracht is.

Uit het onderhoud dat „De West" (zie het nummer van 29 Juli) met hem mocht hebben, knippen wij het volgende:

— „Is U voldaan over uw verblijf in Suriname?"

— Ik ben zeer voldaan, antwoordde de heer Pfeiffer. Met veel genoegen zal ik terugdenken aan mijn kort verblijf in Suriname en de — over het geheel genomen — prettige samenwerking, welke ik daar mocht ondervinden.

Het was mij ook mogelijk alle gegevens te verzamelen, noodig voor mijn rapport, dat in Nederland zal worden uitgebracht. Over verschillende aangelegenheden werd door mij advies uitgebracht aan den Gouverneur. Zoo werden de richtlijnen aangegeven voor de voorgenomen regeling van den houtkap bij verordening, in plaats van, zooals tot nu, bij resolutie. Daarbij werd uitgegaan van de opvatting, dat de voorwaarden voor den houtkap zoo eenvoudig en gemakkelijk mogelijk dienen te worden gesteld, doch dan ook stipt behoorden te worden nageleefd. Tot dusverre is in dit opzicht nog al gezondigd, zoodat een eenigszins gecompliceerde toestand is ontstaan, waarin geleidelijk verbetering zal dienen te worden gebracht"......

— „U heeft verschillende tochten gemaakt naar het binnenland. Wat is uw indruk van onze bosschen?"

— „In het algemeen zijn de bosschen mij medegevallen. Natuurlijk is lang niet alles exploitabel bosch, maar er komen tal van complexen voor, die exploitabel zijn, of dit kunnen worden......"

* * *

Uit een interessant artikel in „De Maasbode" van 28 Augustus, *„Suriname's toekomst"*, knippen wij het volgende:

......„Dat deze kolonie mogelijkheden te over bezit voor een toekomstige welvaart en bloei, daarvan is ieder reeds lang en breed van overtuigd. Maar er zijn enkele moeilijke voorwaarden. Men moet het kunnen uitzingen, directe resultaten zijn uitgesloten, alles ligt in de toekomst; ergo: men moet over groote kapitalen kunnen beschikken, niet bekommerd zijn om directe winst, voor elke daad die men stelt, moet men nog de mogelijkheid van het tienvoudige open houden. En tot zulke gestes (ze doen even denken aan de onmogelijke voorstellen uit de dagen van Usselinx en le Maire) schijnt het Nederlandsche kapitaal niet bereid. En misschien staat men bij een zóó groot bezien van de zaken, wel voor een onmogelijkheid."

Zou hetgeen hier gezegd is van ondernemingen in Suriname niet ook gelden van ondernemingen overal ter wereld? Waar zijn bij groote ondernemingen „directe resultaten" te behalen?

* * *

…„De Controleur" van 27 Augustus ook een …looi voor Suriname. In „Het Algemeen Han…blad" van denzelfden datum hetzelfde artikel …de redactie verkort), onderteekend Dr. van Myle, voor zoover wij weten, een nieuw pleit…orger.

* * *

…de „Volkskrant, Algemeen Landelijk Dag…van 27 Augustus een prent, waarboven staat …olland wel een moederland' (Voor het in cul…brengen van Suriname is geen Nederlandsch, …wel volop Amerikaansch kapitaal te vin…). En onderaan: „Amerika tot Suriname: Wel …en, als je moeder je toch links laat liggen, wil…wij dan probeeren een flinken kerel van je te …ken?"

* * *

…„De Telegraaf" van 1 September, tweede och…blad een aardige beschrijving met een paar …geslaagde teekeningetjes: „Hoe Suriname …nieverjarie" viert."

* * *

…De Telegraaf" van 4 September kondigt een …s artikelen aan van een Nederlandsch arts, die …en tijd is verbonden geweest aan het Ameri…ansche bauxietmijnbedrijf te Moengo in Surina…over het wedervaren der ontsnapte déporté's …Fransch Guyana op Nederlandsch gebied; de …ijver is uit den aard van zijn functie zeer dik…in aanraking geweest met uit het bagno ont…chte bannelingen. Het blad geeft alvast een in…ng over het bagno.

* * *

…Wij willen hier nog eens de aandacht van onzen …ga „De Surinamer" er op vestigen, dat wij se…geruimen tijd het blad niet meer ontvangen, …der dat wij kunnen gissen waaraan dit is toe te …rijven.

Curaçao.

Koloniale Raad en Minister van Koloniën.

…*a Cruz* van 3 Aug. 1927 schrijft over het laatste …s van den Kolonialen Raad aan den Minister …Koloniën:

…Toen in de Tweede Kamer in Nederland ge…gd werd over gebrek aan voortvarendheid van …Brantjes, heeft de Minister van Koloniën dit …stigd, maar daaraan toegevoegd, dat hij een …ram van urgentie zou opmaken, om den Gou…eur te dwingen meer werkzaamheid te ontwik…en niet alles tot later uit te stellen.

…de Gouverneur in Nederland is aangekomen, …de Minister volgens die woorden handelen en …hij met den Gouverneur spreken over verschil…dringende zaken, die niet langer kunnen …chten.

…K. R. vreest eenigszins, dat nu de Gouverneur …zal komen met verschillende voorstellen, in…ven door den Minister en als zoo dringend aan…ven, dat de Raad gedwongen zal zijn ineens te …ssen en al die voorstellen haastig aan te ne…zonder voldoende tijd om de zaken kalm te …ndelen. Dit gevaar blijft bestaan, wanneer de …Brantjes eens niet zou terugkeeren, maar een …we gouverneur in zijn plaats zou komen.

…Raad heeft daarom verzocht, dezen verkeer…weg niet langer te volgen om belangrijke zaken …g af te doen, maar den Raad gelegenheid te …alles te overwegen, wat tegen zulk een voor…nocht gelden en het recht van meespreken van …Raad te erkennen, opdat de ontevredenheid, …op Curaçao bestaat over den verkeerden weg, …het bestuur de laatste jaren gevolgd heeft, niet …grooter worde.

Onderscheidingen.

…Het is bekend, dat na den oorlog een versobering …getreden bij de jaarlijksche uitreiking van ko…lijke onderscheidingen op 31 Augustus. Sinds …laatste jaren is vooral Curaçao door die verso…g getroffen, en waar het elders langzamerhand …weld met zachtjes regenen, bleef het op Curaçao …ppelen. De onderscheidingen, die dit jaar uit…kt zijn, vindt men elders in dit blad; het zijn …maar enkele. Ons ervan bewust, dat dit onder…p van teeren aard is, willen wij ons voorzichtig …ukken. Wij onthouden ons dan ook van een …deel over de vraag, of de onderscheidenen de …voor het meest in aanmerking komende per…n waren. Wel meenen wij, dat anderen niet minder verdiensten hebben. Zoowel onder de hoogste ambtenaren als onder hen, die in de bestuurscolleges jarenlang trouw het land gediend hebben. Wij noemen geen namen. Er zijn fouten gemaakt en verzuimen te herstellen. A bon entendeur, salut!

Het nieuwe Staatsrecht.

De Koloniale Raad is het bestuur op zijn wonderlijken weg gevolgd in zake het toestaan van gelden voor overschrijding der begrooting voor 1927. Echter niet zonder protest. Men oordeele naar dit gedeelte uit het antwoord aan den gouverneur op diens brief:

„In zake overschrijding van begrootingskosten heeft de Raad reeds meermalen het door hem ingenomen standpunt doen kennen. Tengevolge van de bijzondere omstandigheden van het onderhavige geval ziet de Raad zich echter noodgedwongen verplicht een uitzondering toe te laten op den constitutioneelen regel, dien hij anders onverzwakt zou wenschen te handhaven, onder uitdrukkelijke vermelding dat hierdoor geen antecedent mag worden gevormd. Een suppletoire begrooting ware hier de juist aangegeven weg geweest; doch de urgentie der te nemen maatregelen, de aangevangen werkzaamheden, het stopzetten van noodzakelijke herstellingen laten den Raad geen keuze. Veeleer zou de Raad op bespoediging en beëindiging der verschillende voorzieningen moeten aandringen, om dit eiland binnen zoo kort mogelijken tijd een ander aanzien te schenken en het deprimeerende veg te nemen dat de aanblik van de Handelskade, van de meeste straten, wegen en pleinen, in de laatste jaren bij ingezetenen en vreemdelingen veroorzaakte, hetgeen ook in verband met den stand van zaken op ander gebied, tot gegronde critiek aanleiding heeft gegeven en nog geeft.

Wordt 's Raads goedkeuring gevraagd op een oogenblik, waarop er geen tijd beschikbaar is voor een suppletoire begrooting, zulks wordt te meer betreurd, omdat het reeds bij de behandeling van de begrooting voor 1928 zoo niet eerder bekend, althans te voorzien moest zijn geweest, dat toestanden zouden intreden, als in depêche van het tijdelijk Bestuur uiteengezet, toestanden, die in sommige opzichten wel aan een desolaten boedel doen denken.

De Raad vertrouwt dat door het meer kracht voortwerken aan de verbetering van straten en wegen, het zal gelukken al de in meergemelde missive genoemde tegen het einde van 1927 in toonbaren staat te brengen, en alsdan de verschillende andere, die eveneens dringend om reparatie roepen, te bedenken.

Alhoewel het in het bovenstaande ter toelichting van 's Raads zienswijze naar voren gebrachte, evenmin als hetgeen hierna omtrent de Handelskade volgt, het tijdelijk Bestuur raakt, kan de Raad bij het toestaan van gelden voor de verdere voltooiing, niet verhelen, dat een gevoel van onvoldaanheid zich van dit college heeft meester gemaakt, toen het van den betrekkelijken post van *f* 400.000.— kennis nam.

Bij de behandeling van het voorstel betreffende de Handelskade en het Waaigat is van Bestuurswege niet aangekondigd dat een tweede aanvrage den Raad zou bereiken en wel voor zulk een beduidend bedrag.

Meenende volledig te zijn ingelicht, nam dit college het ontwerp aan, en moet nu tijdens de werkzaamheden vernemen dat er nog andere, — en hooge — uitgaven daarmede gemoeid zijn, dan uit vroeger gedane mededeelingen bleek. Of dit in onnauwkeurige berekeningen dan wel in gebrek aan mededeelzaamheid zijn grond vindt, iets dergelijks moest ten eenenmale uitgesloten zijn. Het doet den Raad leed dit onderwerp in een aan het tijdelijk Bestuur gericht schrijven te moeten aanroeren, doch het is den Raad niet mogelijk de gevoelens die bij dit college opkomen, het zwijgen op te leggen, en zulks te minder daar uit het onbesproken blijven ongewenschte gevolgtrekkingen zouden kunnen worden gemaakt."

Uit den Verren Vreemde.

Afrika.

Minister C. W. Malan in Nederland. De Minister van Spoorwegen en Havens der Z.-Afrikaansche Unie, de heer C. W. Malan, heeft, vergezeld door den heer Charley Wilcocks, lid van den Spoorwegraad der Unie, en beider echtgenooten, een bezoek

aan eenige Nederlandsche steden gebracht. Hoewel de reis heette van elk officieel karakter ontbloot te zijn, heeft de Nederlandsche regeering de gasten toch in hun hooge waardigheid weten te eeren en de ontvangst in Utrecht, Amsterdam, Rotterdam en den Haag heeft het juiste midden weten te vinden, passend bij den actieven minister, die zijn verlof naar Europa toch ook wil maken tot een verkenningstocht op het gebied van spoorwegen en havens ten bate van zijn land.

Het gezelschap bezoekt meer landen, het is via Engeland, door Duitschland den 30en Augustus in ons land aangekomen, den 2en September van den Haag naar Brussel vertrokken. Overal wordt 't nuttige aan 't aangename gekoppeld, overal blijven de heeren Malan en Wilcocks zich verpoozen in vergelijkende practijk. Nederland mag er op rekenen door banden van stamverwantschap wat voor te hebben op andere landen, maar bij de keuze, die spoorweg- en havenaanleggers te doen hebben, moeten andere overwegingen toch den doorslag geven, daarom hebben de autoriteiten op spoorweg- en havengebied in Utrecht, Amsterdam, Haarlem, Rotterdam en Schiedam verstandig gedaan, aan de bezoekers een indruk mee te geven van hetgeen Nederland presteert en aan te bieden heeft.

In de rede, die de Minister van Arbeid, Handel en Nijverheid, Dr. Slotemaker de Bruine hield, toen hij op 1 September de gasten begroette, bij een hun in zijn departementen aangeboden thé, kon hij deze cijfers vermelden: de uitvoer van Z.-A. naar Nederland nam toe van 46,059 pd.st. in 1910 tot 1,488,973 pd.st. in 1926, de uitvoer van Ned. naar Z.-A. groeide van 368.180 pd.st. in 1908 tot 1.068.276 pd.st. in 1926. Verblijdende cijfers. Maar in zijn antwoord liet de heer Malan toch voelen, dat hij niet bijster tevreden was over de mate waarin Nederland zijn kapitaal en zijn ondernemingsgeest aan Z.-A. ten beste geeft, en hij verweet de Ned. vrienden, „dat zij zoo weinig in Z.-A. kom."

Ook wat dit betreft moet men dit bezoek beschouwen in grooter verband, als een in een reeks van bezoeken over en weer der laatste jaren. Holland en Z.-A. zoeken elkander wel, maar toch wil 't hiermede niet goed vlotten.

Er is geen groote trek van hier naar 't jonge land in opkomst; noch van reizigers, noch van emigranten. Sedert 1919 is de vaart per vaste Ned. lijn mogelijk, commissies gaan naar de Unie om 't emigratie-vraagstuk te bestudeeren, Boeren komen naar Europa, naar Nederland, de Unie vestigde haar vertegenwoordiger voor het Eur. vasteland in Rotterdam. Aanbevolen is een Nederlandsche permanente commissie in Kaapstad te vestigen.

Voor de emigratie bracht dit alles vrijwel alleen deze conclusie: „de energieke landbouwer met kapitaal heeft een goede kans, alle overigen doen wijzer de kans niet te wagen." En die conclusie is een teleurstelling, een mislukking van de bedoeling. 't Gaat noch bij de immigratie, noch bij de emigratie om enkelingen, zelfs niet om tientallen. Z.-A. biedt ruimte voor vele jonge krachten, met de zwarte werkkracht en andere bijzondere factoren is natuurlijk ten volle rekening te houden, maar de ruimte blijft toch. Nederland heeft voor honderdduizenden van werkwilligen geen emplooi, hoe kunnen Holland en Z.-A. elkander onderling helpen door hun te veel en hun te weinig?

Zooals gezegd, de vraag wordt wel onder oogen genomen, maar de conclusie blijft: „dat de Hollanders zoo weinig in Z.-A. kom."

Minister Malan en zijn gezelschap hebben ons land weer verlaten. Maar voor den aanhouder, voor hen, die vertrouwen in het *surtout frappez toujours*, is een andere gelegenheid gebleven. Omtrent half Augustus is te Londen uit Kaapstad aangekomen de heer J. L. Schoeler, van het Kaapsche departement van onderwijs, hij is o.a. ook eere-secretaris van het Riebeeck-genootschap, dat zich sedert lang beschikbaar stelt om betrouwbare inlichtingen omtrent Z.-A. te verschaffen. Hij heeft meer dan 20 jr. in de Unie doorgebracht. Hij stelt zich beschikbaar om tijdens zijn verblijf in ons land kosteloos inlichtingen te geven, waarvoor hij te raadplegen is aan het adres van de Alg. Ned. Ver. voor Vreemdelingenverkeer, Lange Voorhout 102 (zie Het Vaderland, 16 Aug.). Wij wijzen hierop voor den enkeling, die er van profiteeren wil, maar toch meer nog omdat wij al maar weer de kans willen aanvatten om een weg te vinden, waarlangs onze toeristen met honderdtallen en onze emigranten met duizendtallen naar Z.-A. zullen trekken.

Portugeesch-Belgisch accoord. De tusschen Portugal en België gevoerde onderhandelingen over gemeenschappelijke belangen in hun aangrenzende gebieden van Kongo en Angola in Midden W.-Afrika hebben tot een bevredigend resultaat geleid. Van Portug. zijde werden de besprekingen gevoerd door den gouverneur van Angola A. V. Ferrera en admiraal de Carvahlo e Vasconcellos, van Belg. zijde door den gouverneur-generaal van Kongo M. Rutten en den spoorwegdeskundige F. Cattier.

't Was België vooral te doen om meer vrijheid van bewegen te krijgen bij den mond van de Kongorivier. Zooals bekend, staat aan 't enorm groote Belgische Kongobinnenland slechts een uiterst nauwe uitgang naar zee ter beschikking en vormt zoo een zeer hinderlijke belemmering voor de ontwikkeling van de kolonie. Portugal zal daar nu aan België een stuk gronds van 3 K.M.² afstaan, waardoor B. de werken van Matadi tot aan zee kan uitbreiden en de beide monde-oevers van de Kongorivier zal beheerschen.

België staat in ruil een veel grooter terrein af van wel 3000 K.M². In Angola bestaat een spoorlijn van de Libito-baai door de provincie Benguella die verlengd zal worden tot in Katanga, een provincie van Kongo, waar zij zal aansluiten aan de bestaande Z.-A. spoorlijn. Waar de aan te leggen lijn van Portugeesch op Belgisch gebied zal overgaan, zal, volgens het nieuwe contract, de Belgische grens een 10-tal K.M. achteruit gaan, hierdoor zal Portugal het bedoelde terrein winnen, dat in het tegenwoordige als koloniale bezitting nog niet veel waarde heeft, maar deze door de spoorwegverbinding met Lobito-baai en Katanga wel verkrijgen kan.

De gesloten overeenkomst zal eerst geldig zijn nadat de regeering van Portugal en de Belgische volksvertegenwoordiging er hare goedkeuring aan verbonden zullen hebben.

Zagloel pacha overleden. Den 23en Augustus is in Kaïro de vaak- en veelbesproken leider der Egyptische nationalisten, Zagloel pacha, op 70-jarigen leeftijd overleden. Eens gevreesd als scherpe oppositie van de Britsche politiek, werd hij naar de Seychellen verbannen, daarna om gezondheidsredenen overgebracht naar Malta, vervolgens weer in vrijheid gesteld. Eenmaal Minister, laatst voorzitter van de Kamer van afgevaardigden, bleef hij hoofd van de nationalistische partij, maar hij is met die partij in de laatste jaren meer gematigd tegenover den Britschen invloed komen te staan, vooral nadat de extremistische uitingen in November 1924 de moord op den sirdar, sir Lee Stack, hadden uitgelokt. Intusschen is hij onverflauwd blijven ijveren voor een geheel onafhankelijk Egypte, ten volle meester over het Suez-kanaal, dat het internationaal veilig zou hebben te stellen.

Slavernij in Sierra Leone. Het hof van appèl van dit Britsch protectoraatland ter Westkust van Afrika heeft in twee, door de pers overgebrachte vonnissen, het recht erkend van de eigenaars van slaven om krachtmiddelen toe te passen, zij 't zonder geweldoening, om weggeloopen slaven tot terugkeer te dwingen. Het hof stelde zich op den grondslag van de geldende landswet, die de slavernij erkent. Dus onder Britsche vlag nog wettig bestaande de slavernij.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Nijmegen.

In de 2e helft van September zal een societeitsavond gehouden worden *met causerie*. Datum, plaats en uur worden in het volgend Nr. bekend gemaakt.

Het Bestuur zal — bij voldoende medewerking — een programmaboekje (± 100 bladzijden) uitgeven, waarin vermeld staat: Statuten en Huishoudelijk Reglement van het H.B., Statuten en Huish. Regl. der Afdeeling, ledenlijst en adressen en Programma's 1927/28. *De leden moeten echter* — om dit plan te doen slagen — *advertenties aanwerven bij hunne leveranciers. Prijzen der advertenties:* 1/1 pagina (14 × 28 c.M.) f 8.—; 1/2 pagina f 5.—; 1/4 pagina f 3.—. Advertenties op den omslag en voorkeursplaatsen 3 × zooveel.

Op 25 Sept. worden de laatste advertenties aangenomen.

De Secretaris,
GESCHER.

Barbarossastraat 48.

Mededeelingen.

Van de Redactie.

HET ORANJE NASSAU-MUSEUM.

blijk van groote belangstelling, die men ook in elen des Rijks buiten Europa aan den dag legt et Oranje Nassau-Museum te 's-Gravenhage, kan medegedeeld, dat Zijne Hoogheid de Soesoehoe-n Soerakarta, Pakoe Boewono Senopati Ingalogo rrachman Saijidin Panoto Gomo de Xde en het van het Mankoenegorosche Huis, Pangeran Adipati Mangkoe Negroro VII, zijn toegetreden als stich-der Vereeniging Oranje Nassau-Museum, Nieuwe laan 63, Den Haag.

OLYMPISCHE SPELEN 1928 AMSTERDAM.

Ook China en Britsch-Indië van de Partij.

owel het Chineesch als het Britsch-Indisch Olym-h Comité zonden bericht, dat zij een klein aantal emers naar de Spelen in 1928 zullen afvaardigen.

Van het Informatie-Bureau:

TEMD VOOR UITZENDING NAAR NED.-INDIE.

Kornman, Werktuigkundige bij den dienst van cheepvaart in tijdelijken dienst; Bloemendaalsche-eg 133, Santpoort.

A. Bertram, Tuinbouwkundig ambtenaar bij den ndbouwvoorlichtingsdienst; Canada.

M. IJpma, Gouv.-veearts bij den Burgerl. Vee-senijk. dienst; Langestraat 69, Alkmaar.

G. Luttge, Onderwijzer bij het O. L. O.; Buikslo-dijk A 53, Amsterdam (N.).

H. Mathijssen, idem als voren; Plantage Midden-n 66, Amsterdam (C.).

C. Binkhorst, idem als voren; Lange Juffer-aat 12, Utrecht.

H. Jakobs, Gouv.-arts 1e kl. bij de G. V. G.; 2e eelinckstraat 189, 's-Gravenhage.

J. Hendrikx, Onderwijzer bij het O. L. O.; Tegel-heweg 198, Venlo.

Witsen, Onderwijzer 2e kl. bij het O. L. O.; Olym-laweg 52 (III) Amsterdam (Z.).

H. L. Joosten, Landbouwconsulent bij den Land-uwvoorlichtingsdienst, Vleeschstraat 29, Venlo.

Nobels, Onderwijzer 2e kl. b. h. O.L.O., Spiegel-aat 27, Goes.

van Nellen, idem als voren, Verwersdijk 124, Delft.

eenhuis, idem als voren, B. 218a, Wildervank.

A. Wiedenhoff, idem als voren, Rembrandtkade 9, swijk (Z.-H.).

A. Dumoulin, idem als voren, Echt (L.).

Bast, idem als voren, Botervatstraat 19 (I), Kampen.

INDISCHE AMBTENAREN MET VERLOF:

J. Idema, Administrateur burgerl. ambtenaar bij den Magazijndienst der Artillerie; Gijsbert Japixstraat 31, Leeuwarden.

P. van Dijk, Politie-opziener in de residentie Batavia, provincie West-Java; Oosterengweg 55, Hilversum.

Mr. B. Th. A. Westerouen van Meeteren, Gouvernements-secretaris; Jan van Nassaustraat 39, 's-Gravenhage.

E. H. van Hemert, Opz. 1e kl. bij de Waterstaat en 's Lands B. O. W.; Fahrenheitstraat 715, 's-Gravenhage.

J. Roest, Resident ter beschikking van den Gouverneur der Molukken; Taco Mesdagstraat 43, Groningen.

J. Honing, Opzichter 1e kl. bij de S.S. en Tr.; Van Weede van Dijkveldstraat 41, 's-Gravenhage.

J. Hendriks, Assistent-resident der Gajo- en Alaslanden (gouvernement Atjeh en Onderhoorigheden); p/a. Nederlandsche Handel Maatschappij te 's-Gravenhage.

W. Th. Wijnmalen, Immigratie-ambtenaar 3e kl. te Medan; Laan van Poot 152, 's-Gravenhage.

Ph. Th. G. Rijkschroeff, Landmeter 2e kl. bij het Kadaster; Weimarstraat 341, 's-Gravenhage.

J. Koeman, Politieopziener 1e kl. bij de Veldpolitie te Toeren, residentie Pasoeroean; Parallelweg 497, 's-Gravenhage.

J. J. Rotteveel, Onderwijzer der 1e kl. bij het O.E.L.O.; Copernicusstraat 310, 's-Gravenhage.

J. F. A. Allen; wnd. Leeraar bij de Koningin Wilhelminaschool te Weltevreden; p/a.. Familie Kriste, Leidsche kade 68 te Amsterdam (C.).

P. E. A. Göbert, Instrumentmaker bij de Ned.-Indische artsenschool te Soerabaya; Genua, p/a. Hotel Savoy Majestic.

J. P. M. v. d. Eeckhout, Onderwijzer der 1e kl. bij het O.E.L.O.; p/a. P. Strous, Harderwijk.

G. A. Danekes, Assistent-resident van Bojolali; Van Marnixlaan 40, Amersfoort.

A. A. B. van der Meulen, Referendaris b. h. Hoofdkantoor van het Boschwezen, Huize Sterksel, Sterksel (Eindhoven).

Th. J. Odenkirchen, Vakkundig afdeelingshoofd bij het Centraal kantoor voor de statistiek, p.a. Mr. A. J. E. A. Bik, Carnegielaan 11, 's-Gravenhage.

A. Op de Laeij, Controleur 1e kl. b. d. Pandhuisdienst, p.a. F. Laboyrie, Rijnstraat 7 te 's-Gravenhage.

F. Blok, Opperhoutvester b. h. Boschwezen in N.-I., Van Boetzelaerlaan 100, 's-Gravenhage.

MET PENSIOEN:

W. M. v. Doesburg 1e Commies met den titel van hoofdcommies bij het korps ambtenaren, beh. bij het Leger; Pompstraat C 138, Gorinchem.

GEPENSIONNEERD SURINAAMSCH AMBTENARES.

Mej. Estelle Drietsma, Onderwijzeres van bijstand te Paramaribo, Westeinde 11hs., Amsterdam.

Mutatiestaat van 31 Aug. tot 7 September.

Nieuwe Leden: — Geïntroduceerd door:

Nieuwe Leden	Geïntroduceerd door
P. Oranje, Controleur B.B. m. v., Apeldoorn, Soe-nsche Weg 80. *f* 5.—	Voorzitter Afd. Apeldoorn.
ffrouw J. N. C. A. Nuysink, Schilderes, Den Haag, ubgebouw voor Vrouwen, Lange Vijverberg 7. *f* 5.—	Mevrouw M. Naessens te Den Haag.
Kuiper, Directeur Kweekschool Inl. Ond. m. v., n Haag, Amalia van Solmsstraat 135. *f* 5.—.	Secretaris Afd. Den Haag.
E. van Silfhout, Gep. O.-I. Ambtenaar, Den Haag, lisonstraat 59. *f* 5.—.	Secretaris Afd. Den Haag.
W. H. Jansen, Politieopziener 1ste klasse te jambi. *f* 5.—.	den heer D. Heuvelink te Djambi.
e Jardin, Comm.-Boekhouder B.O.W. te Djambi. *f* 5.	den heer D. Heuvelink te Djambi.
M. H. van Norde, Commies Comptabiliteit te jambi. *f* 5.—.	den heer D. Heuvelink te Djambi.
G. H. M. Ratoe Walangon te Ratah Totok (Manado-elebes). *f* 5.—	Eigen aanmelding.

Afschrijven:

H. E. van Dijk, Gep. O.-I. Ambtenaar, Oss, Spoorstraat 6 (afd. Nijmegen).

Adresveranderingen:

Verburgh Jr., Consul der Nederlanden te Liverpool, van: 56 Drury Buildings 21 Waterstreet naar: 709 wer Building (7th Floor).

Filet, Oud Kapitein N.-I. L., van: Amersfoort, van nneplaan 19 naar: de Bilt, Kloosterpark, Wilhelalaan 4. *f* 5.—. (Afd. Utrecht).

e Looze, van: Burgh Haamstede terug naar: Soestijk, Praamgracht 7. *f* 5.— (behoort tot afd. Utrecht).

oest, Resident m. v., van: Amboina naar: Groningen, aco Mesdagstraat 43 *f* 5.—.

Riel, oud-Majoor N.-I. L., van: Rotterdam, Saftvenstr. 30 B naar: Den Haag, Thomas Schwenckeraat 35. *f* 5.—.

J. Wijnberg, oud-Lid der Factorij N.H.M., van: Enelberg naar: Den Haag, Sweelinckplein 33. *f* 10.—.

uffrouw A. J. Coninck Liefsting, Den Haag, van: an Copes 79 naar: Neuhuyskade 28.

E. K. Ezerman, thans: Resident van Djambi.

Schultz, oud-Resident van Timor, van: Utrecht, Wed bij Domplein naar: Den Haag, Juliana v. Stolberglaan 46. *f* 5.—.

G. A. Nelissen, O.-I. Ambtenaar m. v., Den Haag, van: Wattstraat 14 naar: Primulastraat 19.

F. B. Vodegel, oud-Ass.-Resident, Den Haag, van: Weede van Dijkveldstraat 12 naar: Berkstraat 15.

C. Adriaanse, Controleur B.B. m. v., van: Bath Hotel, Jersey naar: Scheveningen, Badhuisweg 18. *f* 5.—.

J. Hendriks, Ass.-Resident der Gajoe- en Alaslanden m. v., van: Takengan naar: Den Haag, Hotel de Zalm. *f* 5.—.

Mr. B. Th. A. Westerouen van Meeteren, Gouvernements-Secretaris m. v., van: Buitenzorg naar: Den Haag, Jan van Nassaustraat 39. *f* 5.—.

A. R. Boele, Ass.-Resident, van: Batoeradja (Palembang) naar: Painan (S.W.K.).

Dr. A. J. F. Oudendal, Arts, van: Weltevreden, Kramat 99, naar: Bandoeng, Javastraat 7.

Dr. H. Polvliet, Lid van het Hof van Justitie, van: St. Martin naar: Willemstad (Curaçao).

M. van Lokhorst, Kapitein Inf., van: Den Haag, Willemstraat 61 naar: Haarlem, Kleverlaan 132. *f* 5.—.

H.H. SECRETARISSEN der afdeelingen worden er nogmaals beleefdelijk aan herinnerd dat in de verschillende rubrieken van het K.W. steeds namen voorkomen van personen die in aanmerking komen om voor het lidmaatschap der Vereeniging te worden aangezocht.

VEREENIGING „OOST EN WEST"

HOOFDBESTUUR: HEULSTRAAT 17 'S-GRAVENHAGE

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins-Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen doen.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië, of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage. Tel. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins-Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752. Dit „Tehuis" biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland vertoeven, tot matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK, of den Administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", Van-Boetzelaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Tel. No. 50248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna-Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten einde aan hen, die uit Nederland naar Indië gaan, en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstrekken, als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN op huishoudelijk en maatschappelijk gebied, onder leiding van Mevr. J. FRANCK-MENDES—Calisch. Spreekuur Donderdagmiddag van 2 tot 4 uur en volgens afspraak, Nic.-Maesstraat 122, Amsterdam, Tel. 22492.
Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, en de Firma MARTINUS NIJHOFF, L. Voorhout 9, Den Haag (bij deze firma alleen die met een *), zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk.)
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. **Onze Oost II. Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

* b. Onze West, tweede druk, bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overz. Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

* No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
* No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie.)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
* No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2e, verbeterde druk.)
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
* No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
* No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
* No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
* No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederlandsch-Indië, zoomede voor verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken en Militairen Geneeskundigen Dienst** aldaar. (Opnieuw herzien.) .... Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
* No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
* No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
* No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
* No. XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber (caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Ned.-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën .... Prijs: **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
„ 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
„ 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
„ 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
„ 8. De Europeesche vrouw in Indië.
„ 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
„ 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
„ 2. Het Javaansch tooneel.
„ 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
„ 4. De theecultuur op Java.
„ 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
„ 6. Een doode taal in Indië.
„ 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
„ 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
„ 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
„ 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
„ 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
„ 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
„ 4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
„ 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
„ 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië.
„ 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Wnd. Vertegenwoordiger in Nederlandsch-Indië, Mr. M. J. A. Oostwoud-Wijdenes, President Landraad, Tandjong Balei (Sumatra's Oostkust).

NUMMER 37 DONDERDAG 15 SEPTEMBER 1927 27STE JAARGANG

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN:
Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag
Telefoon 14519, Postgiro 14574

Wnd. Vertegenwoordiger in N.-I.: Mr. M. J. A. Oostwoud-Wijdenes, Pres. Landr., Tandjong Balei (Sumatra's Oostk.).

Opgericht 21 Maart 1900 door Kolonel G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIËN:
N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag
Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIE

De Indische Tentoonstelling te Arnhem
11 Juni—28 Juli 1928.

—o—

aven wij in de vorige publicaties een beknopt al-een overzicht van de eigenlijke expositie, thans len wij een en ander mededeelen omtrent het ropeesche gedeelte der Tentoonstelling nl. het stersch restaurant en de Stands.

Zooals reeds vroeger vermeld, zal een complex rijzen, waarvan het restaurant het middelpunt zal men, omringd door een 55-tal onder architecr gebouwde stands.

Deze stands zullen elk een oppervlakte hebben n 4½ bij 4½ M., terwijl voor de stands langs een rde galerij zal loopen.

Hoewel de stands tezamen één geheel zullen vorn, zullen zij, om aan de verlangens van de aangers te voldoen, toch van verschillend type zijn. zullen er stands te vinden zijn, geheel door glas esloten met een ingang in het midden, verder geen stands met ingang rechts of links, en ook gel open stands.

Natuurlijk wordt voor voldoende afsluiting, ook deze laatste, voor den nacht zorg gedragen.

Bij de voorwaarden van verhuur is tevens aangeen, dat eventueele aanleg van water- en gasing en electriciteit voor rekening van het Tenstellingsbestuur zal komen.

De bedoeling is, deze stands te verhuren aan inlingen en firma's, die door hunne Indische ties daarvoor in aanmerking komen. De huur voor den geheelen duur der Tentoonstelling f 1000.— à f 1500.— bedragen, dus voor onge- 7 weken. Ook echter zal de mogelijkheid den opengelaten, stands te huren voor een kor- tijd, nl. 3 of 4 weken, waarvoor dan nader het Bestuur kan worden onderhandeld.

Ook hier hopen wij op dezelfde medewerking te gen rekenen als reeds ondervonden bij den op- van de eigenlijke expositie en het Bestuur zal gaarne eventueele aanwijzingen voor een goed ultaat in deze richting van de Leden der Vereeng, die in deze hunne medewerking kunnen eenen, ontvangen.

(Wordt vervolgd.)

Nog altijd houden wij ons aanbevolen voor aanbiedingen om als Correspondent op te treden en hulp bij onze Propaganda.

Adres: Nieuwe Plein 52, Arnhem.

Attentie!

De Contributie voor het lidmaatschap dezer Vereeniging — f 5.— 's jaars minimum — loopt voor hen die met of na 1 October e.k. zich als lid doen inschrijven, tot en met ulto. December 1928. Bij toetreding wordt hen dus gratis het Koloniaal Weekblad geregeld toegezonden. Aanmelding schriftelijk of mondeling bij het Secretariaat, Heulstraat 17, Den Haag, of bij de Secretarissen van de Afdeelingen.

Zij die reeds lid zijn en daardoor blijk gegeven hebben van hunne instemming met doel en streven der Vereeniging, worden vriendelijk uitgenoodigd ook anderen in hun kring tot het lidmaatschap aan te sporen, b.v. door toezending, na lezing, van dit nummer, liefst met een enkel aanbevelend woord.

Op onze leden in Oost- en West-Indië wordt hiervoor in het bijzonder een beroep gedaan.

Nog eens: Verkeerde voorstellingen van Surinaamsche toestanden

door

C. K. KESLER.

—o—

In het K. W. van 21 Juli l.l. schreven wij een en ander daaromtrent naar aanleiding van het boek Zuid-Zuid-West van Albert Helman (pseudoniem voor L. Lichtveld). Wij kwamen daartoe na lezing van bedoeld geschrift, dat op sommige bladzijden een den Hollanders, den blanken in het algemeen eigenlijk, vijandigen geest ademt. Enkele aanhalingen eruit toonden dat o.i. voldoende aan. Nu zijn er verschillende omstandigheden, die de gezindheid van dezen schrijver verklaarbaar maken; het feit, dat hij een Surinaamsche kleurling is en dus een groot deel van zijn leven in een, den „bakra's" dikwijls vijandige sfeer heeft doorgebracht, zal wel den grootsten invloed daarop hebben. Dat wij naar aanleiding van dat boek meenden, op het onjuiste erin te moeten wijzen, vond vooral zijn oorzaak hierin, dat wij ervan overtuigd zijn, — een overtuiging, die bij den dag sterker wordt, — dat men hier van de West in het algemeen en van Suriname in het bijzonder zoo bedroefd weinig weet. Wordt men nu voorgelicht, zooals de schrijver van Zuid-Zuid-West meende te moeten doen, door, als kunstenaar zijn visie op daar heerschende toestanden te geven, dan vormt de argelooze lezer, meegesleept door eenige werkelijk goedgeschreven en juiste bladzijden, zich ten slotte een volmaakt averechtsche voorstelling van het land, dat hem voor oogen getooverd wordt.

En dat kan niet anders dan tot schade van Suriname strekken, van Suriname, dat Nederland noodig heeft. Niet alleen, omdat het 't niet buiten het Nederlandsche kapitaal kan stellen, niet in de eerste plaats zelfs, maar vooral, omdat het Nederlandsche intellect er onontbeerlijk is. Wij hebben nog zeer onlangs in verschillende bladen kunnen lezen,

hoe sterk de belangstelling van de zijde der V. S. bezig is te worden, hoe zwak die van Nederland nog steeds is. Hier te lande mogen er eenigen van oordeel zijn, dat, als de Nederlandsche rijksdaalders niet in voldoende hoeveelheid in Suriname verschijnen, de Amerikaansche dollars dan desnoods hun plaats maar moeten innemen, of dit voor de bewoners van Suriname, voor het overgroote deel meer of minder donkere kleurlingen, een nieuwe geluksstaat zou beteekenen, is o.i. ten zeerste te betwijfelen. Voor hen is het gelukkig, dat noch de Nederlandsche regeering, noch het Surinaamsche bestuur er ook maar één oogenblik aan gedacht hebben, het oor te leenen aan stemmen, die hier wel eens zijn opgegaan, om noodlijdende koloniën maar van de hand te doen. Integendeel, al gaat het niet zoo snel vooruit, als velen wel zouden wenschen, gaandeweg schijnt er toch neiging te komen om te luisteren naar de stemmen, die niet ophouden te gewagen van het vele, dat tot stand gebracht zou kunnen worden, tot heil van Suriname zelf, tot voordeel ook van Nederland. Niemand der Heeren Bewindhebbers van de O. I. C. vóór Coen's tijd, toen men liefst alleen zijn aandacht maar tot de Molukken bepaald had, had kunnen droomen, dat eenmaal Indië zou worden wat het nu is. Niemand onzer tijdgenooten kan voorzien, wat eenmaal, indien maar geluisterd wordt naar degenen, die getuigen, dat er ook in de West wat groots gedaan kan worden, daar tot stand kan komen, als de Nederlandsche ondernemingsgeest zich erheen richt. Enkelingen kunnen dat bevorderen, maar zij moeten de publieke opinie achter zich hebben.

Maar...... die publieke opinie omtrent de West moet niet op een dwaalspoor gebracht worden. En dat gebeurt maar al te vaak. Wij hadden het reeds over het boek van den Heer Lichtveld, wij wilden het nu hebben over een artikel in „De Indische Verlofganger" van 24 Juni l.l., getiteld: „Eenige bladzijden uit de Koloniale Geschiedenis van West-Indië". In de rubriek Curaçao van het K. W. is reeds gewezen op eenige historische onjuistheden, die daarin voorkomen; die te signaleeren is dus overbodig. Wel lijkt het ons noodig, te wijzen op het kwaad, dat dit artikel in zijn geheel kan stichten. Een kwaad, des te erger, omdat de schrijfster vermoedelijk eene Nederlandsche is en er maar al te velen gereed staan, om hare voorstelling der feiten aan te grijpen als een agitatie-middel tegen het Nederlandsche gezag. Maar al te velen, die haar artikel zullen aanhalen, om te zeggen: Men ziet het, dat Suriname steeds achteruit gegaan is, komt alleen door *de misbruiken, die in Suriname, het stiefkind onder de Nederlandsche koloniën, heerschen.* Als een der onzen dat nu nog zei, maar eene Nederlandsche schrijfster erkent het zelf! Natuurlijk heeft de schrijfster dat niet bedoeld, o.a. niet, omdat het volkomen onjuist is. Wij vermoeden bovendien, dat zij nooit in de West geweest is en die dus niet door eigen aanschouwing kent. Dat zij dus niet gezien heeft, hoezeer het Suriname van tegenwoordig, met zijn bestuursstelsel naar het model van de Nederlandsche grondwet van '48, verschilt van de slavenkolonie uit Van den Bosch' tijd, nu bijna honderd jaar geleden. Dat zij dus niet ervaren heeft, dat, al komen daar, gelijk overal elders, misbruiken voor, deze er zijn, *in weerwil van* en niet *bevorderd door* het Nederlandsche gezag. De aandachtige lezer zal ongetwijfeld de eerste opmerking reeds zelf gemaakt hebben, maar niet ieder leest een couranten-artikel aandachtig en het gevaar bestaat, dat onwillekeurig na enkele dagen of weken een vage herinnering achter blijft, dat Suriname toch eigenlijk nog een slavenkolonie is, zuchtende onder een heirleger van misbruiken. En dat is niet zoo. In de West zullen weinig koloniën zijn, waar de nakomelingen van de slaven van 1863 zooveel te zeggen hebben, waar zoo met hunne, — niet altijd even gefundeerde — meeningen wordt rekening gehouden, waar zoo hunne gevoeligheden ontzien worden. En dat geschiedt, dank zij het humane Nederlandsche bewind. Om de groote tegenstelling met andere streken, waar blanken en kleurlingen naast elkaar wonen, te zien, herinnere men zich maar even de werkstaking der Engelsche nurses in het hospitaal te Mafeking, toen een gekleurde arts een operatie zou verrichten. Zoo iets is in Suriname ondenkbaar; daar heeft men andere opvattingen omtrent de verhouding van blanken en gekleurden.

Wat ons vooral gehinderd heeft in die bladzijden uit de Koloniale Geschiedenis is de indruk, dien zij wekken, dat vóór de komst van Van den Bosch het in Suriname een Augiasstal was en, dat al het vuil, dat daar lag opgehoopt, er gebracht was door de Hollandsche ambtenaren en vooral de hoofdambtenaren. Het was bekend, dat een onderdeel — een gering onderdeel trouwens, — van Van den Bosch' opdracht was, zooals reeds in de rubriek Curaçao vermeld werd, na te gaan, in hoeverre de beschuldigingen van den geschorsten Gouvernements-Secretaris J. G. Ringeling, schoonzoon nota bene wel van den Gouverneur De Veer, waarheid bevatten en verbetering en bestraffing eischten. Die beschuldigingen spaarden zelfs den Gouverneur niet, een man, die een uiterst eervolle staat van dienst kon toonen, als officier, als bewindvoerder in de West en als Gouverneur van de Goudkust. Van den Bosch onderzocht de beschuldigingen, hoorde de gebrachte getuigen *in het bijzijn van den aanklager* en het resultaat was, dat Ringeling ontslagen werd en dat hij, indien hij zich rustig hield, in Suriname mocht blijven als geadmitteerde vreemdeling. Zooveel was er waar van die fameuse beschuldigingen, die voor het grootste deel op praatjes berustten en voor een ander deel ingegeven waren door wraakzucht over de schorsing. Dat, wat Ringeling betreft; over Halberstadt zwijgen wij liever. Alleen zouden wij wel willen opmerken, dat een ambtenaar, die optrad, zooals hij deed, volgens het artikel, dankbaar mocht zijn, dat de Commissaris-Generaal hem niet onmiddellijk schorste en, dat hij meer kreeg dan hij verdiende, toen hem, lang aanhouden, ten slotte f 1800.— 's jaars werd toegelegd.

Waarom komen wij nu in het K. W. op tegen voorstellingen van Surinaamsche toestanden in „De Indische Verlofganger"? Om twee redenen. „De Indische Verlofganger", de naam duidt het voldoende aan, richt zich vooral tot belangstellenden, die langer of korter tijd in de Oost hebben doorgebracht. Het K. W., het orgaan van „Oost en West", vraagt gelijke belangstelling voor onze Aziatische en Amerikaansche gebiedsdeelen. Maar de voornaamste reden is deze. In ons artikel van 21 ... doelden wij daar reeds op, toen wij schreven, dat helaas, de inzichten van den Heer Lichtveld in Suriname door velen gedeeld werden. Die velen, dat zijn degenen, die de meening voorstaan, dat uit Holland eigenlijk weinig goeds kan komen, die meenen, dat Suriname, of eigenlijk de West in het algemeen, een toevluchtsoord is voor diegenen, die in het moederland niet willen deugen of reeds overtuigende bewijzen van onbekwaamheid gegeven hadden. Dat moge in de 17e en wellicht in de 18e eeuw zoo geweest zijn, thans is het niet meer zoo. En, zelfs in Van den Bosch' tijd, een eeuw geleden, was het niet meer zoo. Natuurlijk, onder een ambtenarencorps van eenige honderden komen ongetwijfeld wel verkeerde elementen voor. Die waren er ook in Van den Bosch' tijd, getuige Ringeling en Halberstadt. Maar, den indruk te wekken, dat de weerlooze burgers aan allerlei afpersingen bloot stonden, dat de hoogste ambtenaren, Hollanders van afkomst, eigenlijk een georganiseerde roovers-bende vormden, dat is ten eenenmale onjuist. Van den Bosch ontsloeg of verplaatste er eenigen, maar daarvoor had hij zijn goede redenen, in de allereerste plaats het streven naar bezuiniging, dat hem door den Koning was voorgeschreven.

Het artikel van Mevrouw Vis—Janssen van R... nu wekt, — wij herhalen het, ongetwijfeld tegen de bedoeling van de schrijfster, — den indruk, dat de toestand in het Surinaamsche ambtenarencorps ... 1828 was, zooals wij hierboven schreven. En het ... dan onwillekeurig tot de gevolgtrekking, dat het ... tegenwoordig eigenlijk nog een „repaire" is, en dat de verzuchting „quel plaisir d'être fonctionnaire" eigenlijk bittere ironie inhoudt. Ongetwijfeld, iedere „fonctionnaire" wordt wel eens het slachtoffer van beslissingen van hooger hand, die hij anders gewenscht had; iedere ambtenaar moppert wel eens en weinigen zijn er, wier loopbaan steeds over rozen gaat. Maar,... de bovengenoemde beslissingen in het algemeen aan te duiden, als afkomstig van een „régime arbitaire", of den schijn te wekken, dat die willekeur nog steeds mogelijk en denkbaar is, de schrijfster houde ons ten goede, dat wij daartegen opkomen. En dat doen wij vooral, omdat wij ervaren hebben, dat zeer velen tot het koesteren en propageeren van die meening maar al te zeer geneigd zijn. En Van den Bosch, èn Cantzlaar en De Veer, de hoogst eervol ontslagen Gouverneur, ... namen hunne beslissingen na rijpelijke overweging, en, voor zoover wij nu, na honderd jaar, kunnen zien, zonder aanzien des persoons. En ... goede gewoonte heeft, im groszen und ganzen,

naamsche Gouvernement, voor zoover wij er- kunnen oordeelen, steeds gevolgd. Fouten wor- ongetwijfeld hierbij gemaakt; geen mensch, niet de hoogste gezaghebber, is onfeilbaar. Maar der Nederlandsch bestuur, hetzij in Oost of West, voelt men zich toch altijd min of meer veilig, ook Suriname. Wij kunnen niet nalaten hier te her- wat wij reeds vroeger schreven: Een Dorado Suriname nog niet, maar nog veel minder een kolonie, bestuurd door een samenraapsel van waardigen. En een artikel, als deze bladzijden de Westindische geschiedenis, levert het ge- op, dat het bij den niet zeer aandachtigen le- die bovendien met de toestanden daarginds op de hoogte is, den indruk doet ontstaan, dat nu toch eigenlijk nog niet veel beter is dan verteld wordt, dat het honderd jaar geleden . Onze ervaring en ongetwijfeld die van vele eren is anders. En wel, dat niet „het stiefkind der Nederlands Koloniën weer zijn oude gedaan- aannam...... met den achteruitgang van Suri- me als gevolg." Maar integendeel, dat Holland trouwen kan op de menschen, die het daar heeft. dat, als van achteruitgang gesproken moet wor- die aan heel andere oorzaken, dan aan mis- ken moet toegeschreven worden. Vertrouwen het moederland is echter niet genoeg, om van name een tweede Oost-Indië te maken. Daar- is meer noodig, in de allereerste plaats daad- kelijke, practische hulp, waarop door diegenen, den toestand daar kennen, zooals hij inderdaad voortdurend aandringen.

Nieuwer-Amstel, Augustus 1927.

Een nuttige uitgave voor historici.

—o—

Door het Algemeen Rijksarchief is uitgegeven een je: *De Archieven van de Compagnieën op Oost-Indië 1594—1603*, van de hand van den Rijks- archivaris Mr. R. Bijlsma. Dit voortreffelijke werk- zal van groot nut blijken voor hen, die dit tijd- k onzer koloniale geschiedenis wenschen te studeeren. Het geeft een duidelijk overzicht van aanwezige archivalia, systematisch gerangschikt de verschillende Compagnieën en voyages. Be- e een Algemeene Inleiding, waarin Mr. Bijlsma werkwijze omschrijft, volgt bij elke Compagnie een bizondere Inleiding, die ook naar de voor- naamste literatuur verwijst. De verschillende in- structies, journalen, resoluties etc. worden dan ver- kort en duidelijk omschreven en, waar dit elijk was, wordt de naam van den schrijver vermeld. Achtereenvolgens komen in behandeling:

De Compagnie van Verre; 1594.

De Oude Oostindische Compagnie van 1598, welke in 1600 vereenigd werd met

De Nieuwe Brabantsche Compagnie van 1599 tot de *Eerste Vereenigde Compagnie op Oost-Indië te Amsterdam.*

De Compagnie op Oost-Indië te Middelburg; 1600.

De Oostindische Compagnie te Delft; 1601.

Voor zoover deze Compagnieën meer dan één voyage organiseerden, zijn de stukken voyages- gewijze (eventueel ook schips- en logesgewijze) ge- ordend.

De geheele inventaris omvat 175 nummers en is dend overzichtelijker dan de vroeger gebruik- schreven inventaris. Men is omtrent de plaat- van elk stuk in schip, voyage en Compagnie middellijk georiënteerd.

Waarschijnlijk ten overvloede zij er hier op ge- n, dat in deze inventarisatie niet alle papieren komen, welke historisch tot de nalatenschap- van onze Vóórcompagnieën behooren, zooals Bijlsma op blz. 4 van zijn Inleiding ook zegt. n de archieven dier Compagnieën zijn beschre- welke later in het archief der Vereenigde Ind. Comp. zijn opgenomen en ten slotte met bezittingen en schulden dezer laatste aan den gekomen zijn. Immers slechts deze stukken ren in juridischen zin tot ons Staatsarchief. — overigens slechts weinige — papieren van Vóórcompagnieën, welke later geen deel heb- uitgemaakt van het archief der Vereenigde C. (zooals die van Ten Haeff, De Moucheron, er van Noort, e.a.) komen dus in deze inven- tie niet voor.

Dr. F. W. STAPEL.

Johannes Baptista Cleerens.

Een Vlaamsche generaal in het O.-I. leger,

door

S. KALFF.

—o—

(Slot).

Op 29 Febr. 1830 kwam generaal de Kock van Batavia ter hoofdplaats Magelang, en liet Dipo Negoro uitnoodigen tot een samenkomst aldaar. Deze toonde zich daartoe bereid, mits hij nog denzelfden dag naar zijn kwartier te Minoreh kon terugkeeren. Cleerens wist hem echter te belezen om vooreerst te Magelang te blijven, waar de noodige gebouwen voor zijne huisvesting en die van zijn gevolg waren gereedgemaakt. Cleerens, aan 't hoofd van 300 huzaren, stelde den bereden „sultan van Java" aan den opperbevelhebber voor, doch de samenkomst bleef zonder gevolg. Want het voornaamste der Javaansche godsdienstfeesten was ingevallen en Dipo Negoro, vóór alles geestdrijver, verklaarde dat het in dien tijd der vasten den geloovigen Mohamedaan niet geoorloofd was om zich met wereldsche zaken bezig te houden. Zijne komst behoorde eerder als eene vormelijkheid, eene huldiging van de etikette aangemerkt te worden. Later kon men over de zaken van oorlog en vrede handelen.

Ongeveer eene maand duurde dit religieuse feest; waarvan de wijding intusschen niet belette, dat het getal zijner gewapende volgelingen bij den dag vermeerderde. Een duizendtal Javanen sloten zich, in weerwil van de door Cleerens gestelde voorwaarde, bij zijn gevolg aan. Eindelijk, den 28 Maart 1830, had de tweede samenkomst plaats, doch 't scheen wel dat Dipo Negoro het er op toelegde om ook deze te doen mislukken. Zooveel uitvluchten werden door hem gezocht, en zoozeer vermeed hij het onderwerp van den vrede — maar er was voor gezorgd hem ditmaal den pas af te snijden. Met nadruk stelde generaal Kock de tooneelfrase: „Verklaar u nader!" Het stond er nu op de voorwaarden zijner onderwerping te noemen; en na ruggespraak met zijne priesters noemde hij als de voornaamste: zijne erkenning door de regeering als hoofd van den Mohamedaanschen godsdienst met den sultanstitel.

Daarmee velde hij zijn eigen vonnis, want op dezen zelfden eisch waren reeds vroegere onderhandelingen afgestuit. Hoofd van den godsdienst waren, ieder in zijn eigen rijk, de keizer van Soerakarta en de sultan van Djokjakarta; 't behoorde tot hunne erfelijke waardigheid, en de regeering wenschte niet de dwaasheid te begaan om aan een opstandeling de macht van een paus in de Middeleeuwen te verleenen. De Kock trok aanstonds partij van de situatie. Hij antwoordde den halstarrigen geestdrijver dat deze door zijne vroegere gedragingen, en thans weder door het stellen van eischen, welke hij wist dat niet vervuld konden worden, alle vertrouwen verbeurd had. Thans was de maat vol; hij had zich als staatsgevangene te beschouwen, en gereed te maken voor de reis naar Batavia.

Dipo Negoro protesteerde met hevigheid. Hij beriep zich in de eerste plaats op de toezegging van Cleerens, die hem een vrijen terugkeer van de plaats van samenkomst gewaarborgd had, voor 't geval dat de onderhandelingen zonder gevolg mochten blijven. Voorts dat hij vrijwillig hier ter plaatse verschenen was, en recht had om behandeld te worden als parlementair. Tot zijn gevolg zich keerende vroeg hij, of men aldus zou toelaten dat de Hollanders zich van zijn persoon meester maakten? Slechts een onheilspellend stilzwijgen volgde, want de Nederlandsche troepen hielden het huis der samenkomst bezet, en zijne eigene volgelingen waren reeds ontwapend — de Kock had van te voren zijne maatregelen genomen. Met oostersch fatalisme onderwierp zich ten slotte de „sultan van Java" aan zijn lot en aanvaardde de reis naar Batavia, van waar hij in ballingschap naar Menado, later naar Makassar gezonden werd.

Een Javaansche kunstenaar, de bekende Raden Saleh, vervaardigde later naar deze gebeurtenis zijne schilderij „De gevangenneming van Dipo Negoro". Door den beslissenden stap van generaal de Kock werd een einde gemaakt aan een oorlog, die bijkans vijf jaren had geduurd, aan het O. I. leger 15.000 menschenlevens had gekost en 20 millioen aan de schatkist. Blijkbaar had de regeering, nu men den leider van den opstand op eene bepaalde plaats met

eene betrekkelijk geringe strijdmacht vast had, zich deze kans om een eind aan de zaak te maken niet laten ontgaan. Prof. Veth schreef er van in zijn *Java*:

„Omtrent de nuttigheid der gevangenneming van Dipo Negoro kan weinig twijfel bestaan, maar of zij de goedkeuring van een Aristides zou hebben weggedragen is een vraag, die niet zoo gemakkelijk is te beantwoorden".

Evenzoo was het twijfelachtig of een Aristides zou hebben goedgekeurd een vroegeren maatregel der regeering, waarbij eene som van 20.000 Spaansche matten (ongeveer *f* 50.000) met een eeretitel en landerijen werden uitgeloofd als prijs aan dengene, die Dipo Negoro levend of dood in hare handen zou stellen. Een prijs op zijn hoofd derhalve! Met zulke maatregelen keerde men immers terug tot de oorlogsmethoden uit de dagen van Alva.

Non tali auxillio! — had hier de leus behooren te zijn.

Op Cleerens rustte in dit geval geen blaam. Waarschijnlijk had hij Dipo Negoro een vrijen aftocht wel toegezegd; anders zou de sluwe Javaan zich niet zoo dicht bij het hol van den leeuw gewaagd hebben. Maar zoo die belofte verbroken was geworden, niet door hem. Hij was gedésavoueerd geworden door een superieur, die Dipo Negoro's protest voor kennisgave had aangenomen. Zelf had deze zich schuldig gemaakt aan schending der overeenkomst met Cleerens door heimelijk zijn aanhang te vermeerderen; doch al had hij dit niet gedaan, de afloop zou vermoedelijk niet anders geweest zijn. Immers, „la raison du plus fort est toujours la meilleure".

Spoedig na het einde van den oorlog, vertrok Cleerens met verlof naar Nederland; maar te voren trad hij te Batavia in het huwelijk met Josephine Catharina Clara Cassa. Vermoedelijk was zij eene dochter van dien baljuw van Batavia, A. A. Cassa, van wiens overlijden gewag wordt gemaakt in de *Brieven* van mr. H. J. v. d. Graeff, inspecteur van den Raad van Financiën en later lid van den Raad van Indië. Naar 't schijnt was 't eenigszins twijfelachtig of al de kinderen van de weduwe Cassa wel uit een wettig huwelijk gesproten waren; althans, bij de Weeskamer scheen die twijfel te bestaan, en daarmee de vraag of, bij 't overlijden des vaders, alle kinderen wel gerechtigd waren om te deelen in de nalatenschap. Buitenechtelijke kinderen zouden daarvoor niet in aanmerking komen. De secretaris van den Raad van Financiën, mr. I. Bousquet, schreef hierover aan zijn vriend v. d. Graeff:

„De dood van Cassa — men spreekt hier van zekere pogingen, die een der directeuren van het Weduwenfonds wil doen om te bewijzen, dat eenige kinderen van mevrouw Cassa niet in de termen vallen als weezen onderstand te genieten. Pauvre homme! hij weet dus niet dien gulden, en bij alle vrouwen in gouden letters op haren buikband geschreven regel, die alleen genoeg is om Justianus onsterfelijk te maken: *Patrem esse quem nuptiae demonstrant*. (De vader is hij, die door het huwelijk als zoodanig wordt aangewezen).

In Nederland kwam Cleerens op een tijdstip, dat de oorlog tusschen Noord en Zuid, tusschen Holland en België en de splitsing der monarchie nog niet tot een eind was gekomen. 't Was aan den vooravond van den Tiendaagschen Veldtocht; en hoewel hij een burger was van dat Antwerpen, waar op 5 Febr. 1831 van Speyk zijn kanonneerboot met vriend en vijand in de lucht had laten vliegen, waar de omwentelingspartij zich reeds het jaar te voren van de stad had meester gemaakt en alleen Chassé de citadel nog bezet hield, hij stelde zich aanstonds in dienst van het beginsel der legimiteit. Trouwens, welke zijne sympathieën ook waren voor de zaak van zijne landgenooten, als Nederlandsch hoofd-officier was hij door zijn eed aan den koning gebonden. Alleen door zijn ontslag te nemen had hij zich kunnen vrijmaken, en dien weg wilde de jonggehuwde kolonel blijkbaar niet uit. Gedurende korten tijd trad hij op als chef van de 1ste divisie van het Nederlandsche leger, doch bekwam spoedig machtiging tot het formeeren van een korps vrijwilligers, bekend onder den naam „jagers van Cleerens", en dat grootendeels uit Belgische deserteurs bestond. Na de gevechten bij Hasselt, Leuven en Bautersem drong het Hollandsche leger tot op 2 uren afstands van Brussel door; het beleg van de hoofdstad was ophanden. Doch het optreden van den Engelschen gezant en de nadering van 30.000 man Fransche hulptroepen onder den maarschalk Gérard deed de kans keeren, en beslechtte feitelijk de afscheiding van België. „Tegen een bakoven is 't niet goed gapen" — en tegen het verbonden Frankrijk en Engeland gevoelde „Willem de Koppige" zich geen portuur.

In zijne heugenissen aan dien Belgischen veldtocht vond Cleerens later de stof voor beschouwingen, waarop hij in de afzondering van Amboina zijn bezoekers placht te onthalen. Hij was een van die veteranen, welke gaarne teren op hunne militaire herinneringen, *fighting their battles again*. Multatuli wist daarvan te verhalen:

„De tiendaagsche veldtocht was hem 'n doorn in het vleesch. Dat terugtrekken van 't Hollandsch leger op kommando van Sir Robert Adair en van Belliard (gezanten van Engeland en Frankrijk)...

„Begut, joenge, 't was zoe hard veur me. Je begont juist wat order ien m'n troep te kragen, en ze wilden wel vooreut. Die dertigduzend Franschen onder Gérard zoden uns geen kiend gemoakt hebben, mient ge wel?

„Zoo sprak Cleerens. Misschien vinden sommigen dat hij zich anders had behooren uit te drukken. Ik oordeel niet, en geef den nagalm uit 'n verleden en bijna vergeten tijdvak, zooals ik dien opving. De historieschrijver heeft het recht niet z'n poppen aan te kleeden naar de mode van den dag..."

Enkele jaren na deze Belgische campagne was hij rijp geworden voor bevordering. Hij werd in 1835 benoemd tot generaal-majoor, doch met het bedenkelijk toevoegsel: „titulair". Zijn werkkring bleef die van kolonel, en toen hij later gepensioneerd werd ontving hij kolonelspensioen, niet dat van generaal-majoor. Zijne bevordering verschafte hem weinig meer dan een titel, en een vierde ster op zijnn kraag. Hetzij dat hij in het Hollandsche klimaat niet meer aarden kon, of dat de drang zijner vrouw, in Indië geboren en getogen, eenigen invloed op hem uitoefende, of dat de belangen van het door hem opgerichte jagerkorps in 't spel kwamen, hij keerde in 1835 naar Indië terug, aan het hoofd van dat korps. Hij bleef daarover eenigen tijd in het garnizoen te Batavia het bevel voeren, doch werd reeds in 't volgend jaar benoemd tot militairen kommandant van Sumatra's Westkust. Dit was een belangrijke post, een gewest waar, bij de vrijheidlievende en dweepzieke bevolking van het binnenland, vaak onweer aan de lucht was. Verscheidene militaire expedities zouden noodig zijn om die bevolking, en eene invloedrijke priesterkaste onder de knie te krijgen. Doch bij de krijgsmansdeugden, genoemd in het devies van de Militaire Willemsorde op de borst van Cleerens, kwam het Beleid zooveel meer op den voorgrond dan Moed en Trouw. En hetzij dat het Cleerens aan die kwaliteit schortte, hetzij dat zijne verhouding tot den gouverneur van Sumatra's Westkust er toe bijdroeg, lang hield hij 't op dien post niet uit. In 1836 benoemd, werd hij reeds in 1837 van zijn bevel ontheven, en tevens op pensioen gesteld.

Zijne militaire loopbaan was daarmee besloten, maar nog niet zijn openbaar leven. Zijn naam bleef op de lijst der verdienstelijke veteranen van het O.-I. leger, en werd ook niet vergeten door koning Willem II, die eenmaal tijdens den Belgischen opstand zijn krijgsmakker was geweest. Volgens een zijner tijdgenooten zou die vorst, bij Cleerens' vertrek naar Indië, hem de keus hebben gelaten tusschen een gouvernements-suikercontract en een residentsplaats; twee manieren om binnen enkele jaren *homme arrivé* te worden. En naar 't schijnt bleven die invloeden ten zijnen gunste ook na zijne pensioneering doorwerken. Had hij 't gewild, hij had toen naar zijne geboortestad Antwerpen kunnen terugkeeren; zijn kolonelspensioen zou daarvoor wel voldoende zijn geweest, want een zwaar huishouden had hij niet. Zijne vrouw had hem twee zoons geschonken, Willem Frederik en Fientje, zoomede eene dochter, Constance. Met dat pensioen en 't geen hij in Indië *more majorum* zich bijeengevergaard mocht hebben, met zijn rang als generaal-majoor titulair had hij in zijne geboortestad op eene verzekerde positie mogen rekenen. Doch in dat jaar van zijne pensionneering was hij nog slechts een goede vijftiger; hij meende met het leven nog niet afgerekend te hebben. Hij meende den Staat — en zichzelven — nog wel eenige diensten te kunnen bewijzen; waarbij de uitkomst hem in het gelijk stelde. Hoewel afgevoerd van de officierslijst van het O.-I. leger, bleef hij bij de Indische regeering op de lijst der „aanbevolenen", en werd in 1846 benoemd tot resident van de Preanger Regentschappen. 't Was de grootste van de

...sche residenties; tevens een der schoonste en voordeeligste; het ambt woog wel op tegen een ...contract. De standplaats van den resident destijds Tjianjor (later Bandoeng), de cultuur...nten in een zoo uitgestrekt gewest, waar zoo... producten voor de Europeesche markt wer...teeld, maakten de Preanger tot eene begeer...esidentie. Haast zoo begeerlijk als Cheribon, ... bekend als het „houtrijk en leeftochtich ...hap" en als de hoogste prijs uit de Indische ...nemast.

...ch zou 't slechts voor kort wezen. De waardig... van gouverneur was altijd hooger dan die van ...ent; toen nog in 't zelfde jaar de post open ... van gouverneur der „kruidige Molukken" ... Cleerens daarvoor aangewezen. Hij kon toen ... gouden pajong, dien hij zich nauwelijks aan...haft had, aan een ander overdragen en naar ... standplaats Amboina vertrekken.

...o lucratief als de Preanger was dit gouverne..., feitelijk een buitenpost, niet; want de dagen ...n lang voorbij waarin de peper nog peperduur ... kruidnagelen en notemuskaat op een goud...altje werden afgewogen. Evenwel, 't had zijne ...heidene voordeelen. Voor Indië gold ten allen ... het oude spreekwoord: „Tes een quaet lant, ... niemant voordeel en heeft"; zulk een land was ... allerminst. Doch het gewest was geïsoleerd, ...t de dagen der O.-I Compagne zeer in beteeke...erminderd, met de gebrekkige verkeersmidde...an dien tijd moeilijk bereikbaar en leverde den ... weinig profijt op. De uitgaven voor forten en ...zoenen, voor de bestrijding der zeerooverij, ... het militair en ambtelijk personeel, gingen ...de schrale winsten heen. Het leven was er een... en emotieloos, de vermaken waren er veelal ...n de scherts geenszins van goeden huize, het ...ectueele peil der burgerij, waaronder een be...rijk halfbloed-element, stond niet zeer hoog. ...'t Cleerens' eerzucht geweest liever de eerste ...n kleine plaats dan de tweede in Rome te wil...zijn, dan zou hij die illusie hier verwerkelijkt ...en gezien. Want hij was hier de eerste ma...aatspersoon in een kleinen archipel, met alleen ...regeering te Batavia boven zich — en Batavia ...op een afstand van vele dagen, ja weken ...ns.

...r, bij zijne „geruste prefecturen", bracht hij ...en viertal jaren door. Op Batoe Gadjah (Oli...steen) het buitenverblijf der gouverneurs bij ...hoofdplaats Amboina, ontving hij nog bijwijlen ...zoeken hetzij van den état major van vreemde ...gsschepen, die een vluchtig bezoek aan deze ...rische eilandengroep kwamen brengen, hetzij ...wereldreizigers of natuuronderzoekers, hetzij ...beschaafde ambtenaren, *a chosen few*, uit zijne ... omgeving. Doch naar 't schijnt timmerde ...elf in zijne nadagen niet hoog meer; de kaars ...n de pijp gebrand. Op 15 April 1850, toen hij ...leeftijd van 65 jaren bereikt had, kwam hij te ...lijden. Bij zijne plechtstatige uitvaart werden ...ordeteekens van de M. W. O. en den Ned. ...w op de kist gelegd, en van beiden mocht ge...worden dat ze in zijn geval niet behoorden ...a *quincaillerie des rois*, geschonken uit ijdel ...betoon, maar dat het devies „voor moed, be...n trouw" waarheid sprak.

...e naieve oude generaal" — zoo stond hij in ...tuli's herinneringen te boek. Tevens als een ... die meer berekend was voor de taak van den ...man dan voor die van den kolonialen regent, ... geschikt om den Staat te dienen met de sabel ...en handhaver van 't gezag dan met de pen ...en administrateur. Zelfs scheen deze resident ...uverneur, die in zijne jonge jaren bij de mili... administratie had gediend, juist een afschrik ... administratief werk te hebben, en meer nog ... het duiveltje der bureaukratie. Multatuli ver... van dezen voormaligen *sabreur* en huzaren...te:

...ch, diezelfde man zat zoo bitter in angst ... papier! Ik heb hem bijna krankzinnig ge... bij 't staren op 'n bundel besluiten van de ...meene Rekenkamer: „*den Gouverneur der Mo...che Eilanden, gewezen Resident der Preanger ...tschappen,* ten-fine van beantwoording en ...dering."

...ent ga me seggen, joenge, wat ze doch mie...et hoen ten-fine? Doar en ies niks faains ien, ...mi, mient ge wel?

...k heb hem zien *sidderen* bij 't openen van of...le stukken, die hem begroeven onder admi...tieve subtiliteitjes.

„Ga koent doch nie oal dien pinnelikkers oep den soabel roepen, mient ge wel?

„Dit had-i graag gedaan, waarachtig!

„Maar men zou hem geantwoord hebben met de vraag, op welk staatsblad-artikel zoodanig voorstel tot ... afdoening eener administratief-financieele kwestie berustte?"

Enz.

Volgens den schrijver van *Max Havelaar*, die hem in ieder geval persoonlijk kende, deugde Cleerens zelfs niet voor „rijk-worder"; iets waarvoor de meeste ambtenaren, officieren en particulieren in Indië zich tamelijk geschikt achten. Welnu, de ontstentenis van die algemeene drijfveer, de jacht naar het geld, ontsierde dit karakter voorwaar niet. Zoo zijne figuur thans, op een eeuw afstands, ook verbleekt moge zijn, overschitterd door de grootere figuren uit zijn bewogen tijd, in de jaarboeken der Indische krijgsgeschiedenis heeft hij eene eervolle plaats behouden. En aan de muren eener Indische *Ruhmeshalle* — wanneer ooit door de tweede koloniale mogendheid ter wereld zulk eene instelling wordt opgericht — zal zijn beeld in de reeks der mannen van beteekenis niet vergeten mogen worden.

Voordrachten over de Geologie van Nederlandsch-Indië

door

Dr. L. M. R. RUTTEN.

—o—

Na zijn terugkomst, na eenige weken uitstedigheid, maakt Jhr. Sandberg, de schrijver van het artikel, voorkomende in ons blad van den 25 Augustus j.l., er ons opmerkzaam op, dat tusschen den titel van bovengenoemd werk en de woorden „door Jhr. Dr. C. G. S. Sandberg", uitgevallen is het woordje „Boekbespreking", waardoor de titel op 't eerste gezicht den indruk zou wekken dat de „voordrachten"' door hem, in plaats van door Prof. Rutten zouden zijn gehouden. Hoewel uit den tekst, onmiddellijk volgend, blijkt, dat zulks niet 't geval is, willen wij voor de goede orde daarop hierbij nog even de aandacht vestigen. *Red.*

Van Week tot Week.

Dinsdag 6 tot Maandag 12 September.

De persconferenties gehandhaafd. Op de jongste persconferentie (van 8 dezer) heeft, volgens een Aneta-telegram, den Gouv.-Gen. verklaard, dat de bezwaren die tegen de persconferenties geopperd waren, ernstig overwogen zijn. De conclusie is echter, dat de bezwaren niet opwegen tegen de voordeelen, mits het voor de pers bestemde schriftelijke verslag eerst goedgekeurd wordt. De volgende conferentie is bepaald op 12 Oct.

De Gouverneur-Generaal op reis. De landvoogd is, vergezeld van zijn drie dochters en zijn beide adjudanten, den 10en Sept. met het s.s. Wega van Tandjong Priok vertrokken naar Makassar voor zijn reis door den Oostelijken Archipel, welke ongeveer een maand zal duren.

Studiereis naar Nederland. Naar het Haagsche Aneta-kantoor verneemt, is Mr. S. Cohen Fzn., oud-regeeringscommissaris voor de bestuurshervorming in Ned.-Indië te 's-Gravenhage, aangewezen als raadsman van den regent van Bandoeng, R. A. A. Wiranata Koesoema en het districthoofd in de res. Sum. Westkust Darwis Kalar Datoek Madjo Lelo, die voor een studiereis naar Nederland zijn vertrokken.

J. M. Schmitz †. In den ouderdom van 78 jaar is te 's-Gravenhage overleden de heer J. M. Schmitz, gep. kapitein der genie van het O.-I. leger en directeur der N.V. cultuuronderneming Tegallega.

De Carpentier Altingstichting te Weltevreden. Onder groote belangstelling en in tegenwoordigheid van vele autoriteiten is den 8en dezer het 25-jarig bestaan van de Carpentier-Altingstichting te Weltevreden plechtig herdacht. Bij deze gelegenheid is mej. C. M. Ladage, directrice van het aan die stichting verbonden Pensionaat voor meisjes, benoemd tot ridder in de Orde van Oranje-Nassau.

Majoor J. N. Broese, gep. Op zijn verzoek zal de majoor der inf. van het O.-I. leger J. N. Broese, den 1en October den dienst met pensioen verlaten.

J. J. Boeye †. Te Scheveningen is, in den ouderdom van 73 jaar, overleden de heer J. J. Boeye, oud-controleur der in- en uitvoerrechten en accijnzen in Ned.-Indië. De overledene was officier in de Orde van Oranje Nassau.

President van het Hooggerechtshof. Mr. F. D. E. van Ossenbruggen is benoemd tot president van het Hooggerechtshof van Ned.-Indië. (Aneta, 7 Sept.).

Gratie verleend. Aan den communist, die door den Landraad te Laboean op 14 Juni wegens moord tijdens de onlusten ter dood veroordeeld was, is gratie verleend. (Aneta, 7 Sept.).

Terechtstelling van drie communisten. Aneta seinde dd. Batavia 8 Sept. dat op dien dag in de gevangenis te Tjiamis het doodvonnis voltrokken werd aan drie communisten, die door den Landraad ter dood veroordeeld waren, welk vonnis door den Gouverneur-Generaal bekrachtigd was.

Kolonel O. L. Brewer gepens. Op zijn verzoek is met 1 Dec. a.s. eervol ontslag uit 's Lands dienst verleend aan den met verlof in Europa vertoevenden kolonel der artillerie O. L. Brewer, gewezen adjudant van den Gouverneur-Generaal, onder dankbetuiging.

De Jeer ontoerekenbaar? Aneta seint dat de Raad van Justitie heeft gelast dat de hoofdopzichter bij de gemeentewerken te Batavia De Jeer, die betrokken was bij het plan om in den nacht van 17 op 18 Juli een opstand te verwekken, in observatie zal worden opgenomen in het krankzinnigengesticht te Buitenzorg.

Dr. Tjipto Mangoenkoesomo. Blijkens eene mededeeling van den Gouv.-Generaal op de jongste persconferentie is omtrent het voorstel om Dr. Tjipto Mangoenkoesoemo (die in betrekking stond tot bovengenoemden De Jeer) te interneeren, nog geen beslissing genomen.

Aankoop van een particulier land. Aneta seint dd. Batavia, 6 Sept. De kosten van aankoop door de Regeering van het particuliere land Bolang (een van de Baudlanden in het Buitenzorgsche) worden op 2.8 millioen gulden geschat.

Congres „Institut International d'Anthropologie. Van 20—29 Sept. wordt te Amsterdam het 3e Internationaal Anthropologisch Congres gehouden; de bijeenkomsten vinden plaats in het Koloniaal Instituut. Het uitvoerige programma vermeldt o.a. een voordracht (met lichtbeelden) van Prof. Dr. N. J. Krom over Hindoe-Javaansche kunst op Dinsdag 20 Sept. om 8 uur n.m., benevens eene uitvoering van Javaansche dansen om 9 uur.

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt.

De Eerste Jaarmarkt-tentoonstelling te Djokdjakarta.

I.

Op Zaterdag 30 Juli j.l. werd de eerste Djokjasche Jaarmarkt officieel geopend door Z. H. den Sultan van Djokdjakarta.

De „Midden-Java-redacteur" van het „Soerabajaasch Handelsblad" schreef daarover in een reeks artikelen een uitvoerig verslag, waaraan wij het volgende ontleenen:

Toen de Sultan precies om negen uur met zijn gevolg aankwam, in het hoofd-restaurant op het tentoonstellingsterrein, dat voor het feestlent was ingericht, bevonden zich daar reeds Resident en mevrouw Jasper, de dames en heeren leden van het bestuur der Jaarmarkt-vereeniging, Prins Pakoe Alam, vertegenwoordigers van Prins Mangkoenagaran, van den Soesoehoenan van Soerakarta, van het departement van Landbouw, Nijverheid en Handel, de plaatselijke militaire commandant, overste Van Reenen, voorts vele ambtenaren en vooraanstaande personen uit de Vorstenlandsche cultuurkringen, het Volksraadslid Raden Dwidjosewojo (secretaris van den Sultan) en vele anderen.

Nadat het gezelschap was gezeten, nam de voorzitter van het Jaarmarkt-bestuur, de heer Westra, Ass.-Resident van Djokdja, het woord en zeide onder meer:

„Het woord Djokjasche jaarmarkt klinkt velen van ons nog vreemd in de ooren. Wij zijn zoo gewend aan onze *Sekatèn*.

„Het *Sekatèn*-comité was begonnen met het invoeren van een kunstnijverheidafdeeling, welke op een bescheiden schaal bleef werken.

„De tentoonstelling en de *toekangan* bleven beperkt tot de producten dezer residentie, tot plotseling door u, resident, de knoop werd doorgehakt en de kunstnijverheidtentoonstelling werd gescheiden van *Sekatèn*.

„Het spreekt vanzelf, dat in onze rustige, gemoedelijke stad van inwoning een dergelijke ommekeer veel stof opleverde voor critiek en met spanning werd afgewacht, hoe zoo iets tot stand gebracht kon worden.

„Toen wij echter hoorden op de verschillende vergaderingen, wat er zoo al moest gebeuren, begrepen wij pas, wat eigenlijk een kunstnijverheidtentoonstelling is en naarmate de voorbereidingen vorderden, groeide de belangstelling niet alleen, maar ook de lust van de comité-leden om mede te helpen tot het bereiken van het doel.

„Resident, uw bewonderenswaardig organisatietalent, uw onvermoeide ijver hebben gemaakt, dat een jaarmarkt tot stand kon worden gebracht, zooals in geen enkele plaats in Indië nog is geweest.

„Behalve uit verschillende deelen van Java, Madoera en Bawean werden de kunstproducten naar Djokjakarta gezonden uit Bali, den Timor-archipel, Zuid- en Midden-Sumatra, Banka, Riouw Archipel, Zuid-Celebes, de Sangiradjalanden, Noord-Celebes en de Sangieilanden. De doelstelling van de jaarmarkt, bevordering van de Inlandsche kunstnijverheid, is door u ten volle bereikt en ik twijfel niet of door vergelijking van de kunstnijverheid, van hier en elders, zullen in Djokjakarta gunstige resultaten in de toekomst worden bereikt.

„Resident, door uw initiatief is deze jaarmarkt tot stand gekomen; u heeft vele nachtrusten opgeofferd om de tentoonstelling te doen slagen, maar u heeft hiermede bereikt, dat een zeer belangrijk deel van de bestuursbemoeienis ten bate van de Inlandsche bevolking, niet alleen voor nu, naar voren is gebracht, maar het zal zijn een blijvend bewijs van uw bestuursbeleid in dit gewest.

„Namens de bevolking moge ik u veel dank betuigen voor hetgeen door u tot stand is gebracht en speciaal betuig ik mijn dank, namens de Europeesche en Inlandsche ambtenaren, die door uw voorbeeld hebben geleerd om aan een speciaal deel van het bestuur de volle aandacht te wijden en wel de Inlandsche kunstnijverheid, een onderdeel dat helaas nog weinig interesse bij vele bestuursambtenaren in het algemeen heeft getrokken en dat toch voorzeker een voorname plaats behoort in te nemen."

Het behoeft geen betoog, dat wij 't met deze woorden volkomen eens zijn en hopen, dat de op zoo warmen toon geuite verwachtingen vervuld mogen worden. „Boeatan", die nu reeds bijna 20 jaar in dezelfde richting arbeidt, ook door dezelfde kunstnijverheid en huisvlijt in Europa bekend en bemind te maken, zal dan zeker mede de resultaten er van ondervinden, meer en meer tot samenwerking in staat worden gesteld. Toen de heer Jasper, als controleur, en later als assistent-resident, met verlof hier vertoefde, was hij een zeer gewaardeerd lid van Boeatan's Raad van Beheer en in Indië zijnde heeft hij de relaties ten deze trouw onderhouden. Ook nu weer beloofde hij, naar wij vernemen, op deze Djocdjasche Jaarmarkt allerlei inkoopen voor „Boeatan" te doen, welke zeker reeds onderweg zijn en waarvan bij aankomst in Heulstraat 19 te 's-Gravenhage stellig een extra uitstalling zal worden gemaakt.

De heer Westra herhaalde zijn rede in het Maleisch, en stelde voor een driewerf hoera uit te roepen voor den vader van deze jaarmarkt, resident Jasper, waarmede door allen op geestdriftige wijze werd ingestemd.

Pangeran Djatikoesoemo, een zoon van den Soesoehoenan van Soerakarta, wenschte vervolgens den resident van Djokjakarta namens zijn geëerbiedigden Vader geluk met de opening van deze eerste jaarmarkt en zeide o.m.:

„Wij weten zeker, dat jaarmarkten als deze in het belang van land en volk zijn, en hopen, dat andere instellingen van dezen aard aan deze Djokjasche een voorbeeld mogen nemen."

Resident Jasper trad toen naar voren om in een redevoering zijn dank uit te spreken aan de talrijke personen, wier hulp en medewerking zooveel hebben bijgedragen tot het tot stand komen van deze kunstnijverheid-tentoonstelling. Daar was in de eerste plaats Z. H. de Sultan, die van af het allereerste begin — toen het denkbeeld nauwelijks was gerijpt tot een voorloopig plan — zijn steun verleende. Vooral het uit de sultanaatskas verstrekte renteloze voorschot was voor de Jaarmarkt-vereeniging een waardevolle hulp; de persoonlijke belangstelling van den zelfbestuurder gaf aan de expositie een bijzondere aantrekkelijkheid.

Verder verzocht de resident ook de *Pangerans*, vertegenwoordigers van den Soenan, zijn dank te willen overbrengen aan Z. H. voor den steun ondervonden van den Soerakartaschen kraton, die zich ook eens practisch uitte door een eigen inzending.

De Prinsen van Pakoe Alam en Mangkoenegaran, de rijksbestuurder van Djokjakarta, alsmede vele andere personen, o.w. pangeran Soeriadiningrat, de heeren Westra, Adam, Van Beusekom, Van der Veen (directeur van de zelfbestuurswerken), en Kerveld, de dames die op zulk een kunstige wijze voor de étaleering zorgen, de diverse commissieleden, de inzenders van de tienduizenden stuks voorwerpen (o.w. de hoofden van de textielinrichting te Bandoeng en het keramisch laboratorium) werden alle op hun beurt bedankt.

Erkentelijk was spr. ook voor de geldelijke tegemoetkomingen verleend door de Vorstenlandsche Landbouw-vereeniging, de Klatensche Cultuur Mij. en de Aniem. Den majoor der Chineezen verzocht de resident zijn dank over te brengen aan de Chineesche gemeente voor den steun, van haar ondervonden, welke bewees hoe in deze landen Nederlanders, inheemschen en Chineezen op vruchtbare wijze kunnen samenwerken in het belang van land en volk.

Ten slotte dankte hij de Pers, ook die van buiten Djokja, voor de verleende medewerking.

De resident noodigde den Sultan uit de tentoonstelling te openen, waaraan Z. H. gevolg gaf. De Sultan hield een kort speechje in het Maleisch, waarin het verschil werd gememoreerd tusschen de pasar, een volksfeest met godsdienstige basis, en de jaarmarkt welke ten doel heeft: tot leering en voorbeeld te strekken. Hij dankte op zijn beurt resident Jasper voor diens bemoeiingen met het tot stand komen van deze tentoonstelling, en verklaarde de eerste Djokjasche Jaarmarkt voor geopend.

Een dozijn moorslagen, welke toen direct op het plein werden afgestoken, verkondigden deze boodschap luide aan de bevolking van de hoofdplaats.

De Soerabajasche verslaggever eindigt met de woorden:

„Wie inderdaad belangstelling koestert voor de schoonste producten van kunstnijverheid uit den Ned.-Indischen archipel, en een goed idee krijgen wil van het vele, dat op dit gebied hier wordt geboden, tijge nu naar de sultansstad. Er zijn inzendingen uit alle deelen des lands, en zelden zagen wij zulk een uitgebreide en mooie en vooral: overzichtelijk gerangschikte verzameling van inheemsche kunstvoorwerpen.

„Wij hebben vele malen geregeld de bekende Bataviasche *Passar Gambir* gezien, waar telken jare een vrij groote ruimte is afgezonderd voor de inheemsche kunstnijverheid. Maar wat thans te Djokja is te zien, overtreft verre alles, wat Batavia ooit heeft gehad. Het is ten volle waard een reis herwaarts te maken."

Wellicht zullen binnen enkele jaren, — als de reizen wat minder kostbaar zijn, — ook belangstellende Nederlanders een vliegtochtje maken speciaal de Djocdjasche Jaarmarkt te gaan bezoeken.

Hetgeen er ditmaal op inheemsch kunstnijverheidsgebied werd tentoongesteld hopen wij de volgende week hier een kort overzicht te geven aan de hand van „Het Soerabajaasch Handelsblad".

Persoverzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Met de Poenale Sanctie naar 1930.

Het betoog der Regeering tot handhaving van het instituut der Poenale Sanctie tot 1930 is voor de *Deli Crt.* (9 Aug.) een geruststelling, dat niet te hooi en te gras aan het beginsel der Poenale Sanctie zal worden geplukt en gerafeld. De Regeering acht het beter den weg tot oplossing van het vraagstuk der *geleidelijke afschaffing* thans geheel onbepaald te laten opdat elk redelijk plan, elk iets belovend denkbeeld zal kunnen worden overwogen en aan de practijk getoetst. Als zoodanig beschouwt de Regeering reeds: het denkbeeld van geleidelijke afschaffing der P. S. in verschillend tempo voor verschillende streken; inkrimping bij ondernemingen naar gelang van haar bestaansduur; inkrimping van den duur der poenaal gesanctioneerde overeenkomsten, e.q. instellen van een opzeggingstermijn; het aannemen van een periode voor de afschaffing met geleidelijke inkrimping van het percentage der door poenale sanctie gebonden werkkrachten.

Het komt de *D. C.* allereerst als het meest noodzakelijke voor dat: 1. bestaande ondernemingen economisch kunnen blijven produceeren, en 2. verder nieuwe gebieden in de Buitengewesten opengelegd kunnen worden. Voor deze beide mogelijkheden blijft h.i. noodig het handhaven van een engagementscontract van zekeren tijdsduur, om den nieuwen werkman van Java te wennen aan het werk en het regiem der onderneming, met alles wat daarbij behoort aan tucht, orde, hygiënische maatregelen, enz. Voor de jonge ondernemingen aan de peripherie van de cultuurgebieden gelegen zal bovendien voorloopig een zekere reëngagementstijd noodzakelijk blijven. En daarnaast dient men zeker te zijn, tegen redelijke betaling, waarbij economisch geproduceerd kan worden, van geregelde aanvulling van werklieden van Java, die in een of ander verband zich tot arbeid verplichten, met een zekeren opzegtermijn, een staangeld, of welke zekerheid ook, dat het werk niet elken dag in den steek gelaten kan worden. Terwijl daartegenover ook de werkgever natuurlijk eenzelfde verplichting op zich neemt.

Toen wijlen de heer Nienhuis, nu ruim 60 jaar geleden voet aan wal zette, schatte hij het aantal sultansonderdanen van Deli destijds op ongeveer 2000 zielen. De geheele Oostkust was armoedig en dun bevolkt. De schattingen van het totale zielenaantal van dit Gewest varieeren van 100.000 tot 200.000. Men vergete niet, dat de onderlinge oorlogen en de epidemieën de bevolking telkens decimeerden. Thans heeft de Oostkust een zielenaantal van rond 1.300.000, waarvan 300.000 contractarbeiders en vrije arbeiders op de ondernemingen met hun gezinnen en 1.000.000 menschen buiten de ondernemingen. Van die millioen menschen zijn ongetwijfeld honderdduizenden afstammelingen van Javanen, die hier voor de ondernemingen zijn uitgekomen en die hier zich neergezet hebben, of wier kinderen zijn achtergebleven. Gelet op dien zeer snellen groei, zal de Oostkust over 35 jaar zeker 2.500.000 zielen moeten tellen. Mits alle beschikbare grond daarvoor gebruikt wordt, vooral in de bovenstreken en langs de zeekust. In dien groei zal natuurlijk een moment bereikt worden, waarin een deel der bevolking inwoont, — nomenpangt — en op arbeid bij anderen zal zijn aangewezen. De toestand die op Java algemeen is en waarop daar de landbouwondernemingen drijven. De *Deli Crt.* is van meening dat er met aanvulling van arbeiders van Java in de toekomst op die wijze een compromis moet te vinden zijn, waarna de Poenale Sanctie waarschijnlijk automatisch zal kunnen verdwijnen. Dat is de ontwikkelingsgang, die voor het Gewest en voor alle partijen de beste en de minst schokkende zal zijn. Met behoud der voordeelen en uitschakeling der erkende nadeelen.

Wij verwijzen naar de *Deli Crt.* (8 Aug. „Om de Poenale Sanctie"), het Bat. Nwsbl. (5, 6 en 8 Aug. „Volksraad"), de *Java-Bode* (3 Aug. „Sumatra en de cultures"), *De Sum. Post* (8 Aug. „De Regeering en de P. S.") en het *Soer. Hbl.* (5 Aug., 3de bl. „Verkeerde ethiek" *Z.*).

Het voorstel tot verzwaring van de straf bij lichte mishandelingen van ondergeschikten, werd met 22 tegen 17 stemmen door den Volksraad aangenomen (*D. C.* 8 Aug.).

LIJST VAN ADRESSEN

ten behoeve van Repatrieerenden

AANNEMERS EN BOUWKUNDIGEN

W. van Heyst, Velsen.

ACCOUNTANTS-BELASTINGZAKEN

W. v. Maanen & Tadema, Amsterdam/Rotterdam.

AUTOHANDELAREN

N. V. James Nefkens, Laan v. Meerdervoort 96c, Den Haag.

BAD- EN ZWEMINRICHTINGEN

Badinrichting „De Regentes", Weimarstraat 63, Den Haag.

BANKETBAKKERS

C. A. Nieuwstadt, Kranenburgweg 61.
J. Krul, Noordeinde, Den Haag.

BANKIERS EN BANKINSTELLINGEN

De Bas & Co., Heerengracht, Den Haag.
Henny & Co., Anna Paulownastraat 62A, Den Haag.
Holl. Bank voor West-Indië, Amsterdam.
Nederlandsche Handel Mij., Amsterdam.
Taams & Keyser, Bankastraat 10, Den Haag.

BEGRAFENISONDERNEMINGEN

Begrafenisonderneming „Simplicitas", Denneweg, Den Haag.

BLOEMISTEN

J. M. Hermans, Kon. Wilhelminal. 527, Den Haag.

BOEK- EN KUNSTHANDEL

D. Driessen, Haarlemmerstraat 105, Leiden.

BOEKDRUKKERIJEN

N.V. Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag.

BOUW- EN WONINGBUREAUX

Bouwbureau J. van Gemert, Valkenboschkade 277, Den Haag.
Bouwbureau C. Hoogendoorn, Ieplaan 201, Den Haag.
Woningbureau „Actief", Archimedesstraat 41, Den Haag.
Woningbureau W. Hoksbergen, Bezuidenhout 14, Den Haag.
Woningbureau „Meerdervoort", Laan van Meerdervoort 296, Den Haag.

BRANDSTOFFEN

Firma Van Dijk, Nieuwe Haven 366, Den Haag.
N.V. Haagsche Brandstoffenhandel „De Concurrent", Trekweg 84, Den Haag.
J. van Vuuren, Denneweg 67A, Den Haag.

BROODFABRIEKEN

Gebr. ten Hoeve, Wald. Pyrmontkade 2c, Den Haag.

COMESTIBLES-DELICATESSEN

Joh. Toet, Aert v. d. Goesstraat 34, Den Haag.

DAMESKAPPERS

Maison Alice, Plein 11, Den Haag.
Au Paradis, Toussaintkade 2, Den Haag.
Maison Neustadt, Bezuidenhoutscheweg 3, Den Haag

DANSINSTITUTEN

Dansinstituut „Henri", Archimedesstraat 64, Den Haag.

DETECTIVE-BUREAU

„Hilvers", Westeinde 235, Den Haag.

DIVERSEN

G. v. Willigen, Havenkade 4, Den Haag.

DROGISTEN

Drogisterij „De Boer", Paulus Buysstraat 9, Scheveningen.
Drogisterij de Laan, L. v. Meerdervoort 527, Den Haag.
G. v. d. Gaag, Groenmarkt 27, Den Haag.
G. v. d. Sel, Copernicusstraat 221, Den Haag.
A. de Vries, Kerkstraat 98, Hilversum.

ELECTR. INSTALLATIES EN -ARTIKELEN

P. v. d. Berg, Bankastraat 41, Den Haag.
Van Eijck, 2e Sweelinckstraat 93, Den Haag.
W. G. Scheeres, Hooigracht 1C, Den Haag.
M. Vrolijk, Thomsonlaan 41, Den Haag.
Frans v. Wijk, Vlamingstraat 24, Den Haag.
J. Zuiderweg, Nicolaistraat 37, Den Haag.

EMBALLAGE EN EXPEDITIE

A. Rietveld, v. Bijlandstraat 27, Den Haag.

FOTOGRAFEN EN LEVERANCIERS VAN FOTO-ARTIKELEN

Lappöhn, Passage, Den Haag.
Ph. Starke, Hoofdstraat 172, Apeldoorn.

De verklaring van de „Koninklijke".

De Sovjetregeering legde beslag op petroleumvelden, op Russisch grondgebied door de „Koninklijke" ontgonnen. Pogingen om een overeenkomst te sluiten mislukten. Toen nu geruimen tijd geleden, in Engeland overal Russische petroleum en benzine werd verkocht, goedkooper dan die van „Shell-Royal Dutch", werd daartegen een campagne begonnen die tot op dezen dag wordt voortgezet. Doch het werd eerst meenens, toen de „Standard Oil", de eenige rivale van de „Koninklijke", wel een overeenkomst met de sovjetregeering sloot. Sir Henry Deterding verklaarde „dat *de Indische Regeering* door gastvrijheid te verleenen aan de Standard Oil den financieelen steun van Moskou aan de *Indische communisten* mogelijk maakte"; en „dat de Russisch-Amerikaansche aanval door de Nederlandsche Regeering kan worden afgeslagen". Bedoeld werd te waarschuwen tegen de gevolgen van economische relaties met Sovjet-Rusland. *(De Loc.* 25 en 28 Juli, blz. 3).

Prof. Mr. Oppenheim, de vertegenwoordiger der Bat. Petr. Mij. in Ned.-Indië, heeft van deze verklaring gezegd (*De Loc.* 28 Juli, blz. 14), dat haar beteekenis in den grond van de zaak niet anders is, dan dat een groote vennootschap, welke, gedreven door kortzichtige overwegingen en eigenbelang, overgaat om Moskou te steunen, dient te worden gesignaleerd als een gevaar voor beschaving en welvaart, vooral in een land als Indië, waar het Russische gevaar dagelijks aan den lijve wordt gevoeld. De Koninklijke hoopt, dat de Regeering zal weten, welk bedrijf aanspraak kan maken op haar steun.

Het *Soer. Hbl.* (30 Juli, 2de bl. *v. L.)* wijst er op dat het au fond gaat om *het exploitatierecht der olievelden in Ned.-Indië.* In den olie-concurrentiestrijd is de politieke factor op het meest gunstige oogenblik geïnterpoleerd. Het manifest van de „Koninklijke" is zelfs in oliekringen niet onverdeeld gunstig ontvangen. In een artikel in *„Fin. World"* wordt gezegd dat de mogelijkheid, dat alle pertroleummaatschappijen unaniem zullen besluiten de Russische petroleum te boycotten, zeer ver verwijderd is. De Fransche en Italiaansche marine zijn afhankelijk van de goedkoope Russische petroleumbrandstof. Practisch zijn de bemoeiingen van de Amerikaansche belangen met den Russischen petroleumhandel allerongelukkigst, niet alleen omdat daardoor de Royal Dutch is gealarmeerd, maar omdat hierdoor de pogingen worden aangemoedigd, welke eventueel in Mexico zullen worden gedaan om de olie-eigendommen te confiskeeren. Het *Soer. Hbl.* meent het manifest van de „Koninklijke" te moeten beschouwen als een meesterlijke tegenzet in het spel der elkaar bestrijdende internationale olie-concerns. Een tegenzet, welke reeds eerder had kunnen worden gedaan, indien het ernstige besef van het gevaar van Sovjet-Rusland voor de beschaafde wereld, waarvan thans wordt getuigd, steeds levendig was geweest. Ook prof. Oppenheim heeft dit gevoeld. Het staat vast, dat *de economische opbouw van Rusland, zonder buitenlandsch kapitaal, een onmogelijkheid* is. Er is alle aanleiding om dezen opbouw met alle mogelijke middelen tegen te houden, ter bezwering van *het bolsjewistisch gevaar, dat vooral het Verre Oosten bedreigt.* De concessie-politiek van Sovjet-Rusland heeft tot nu toe slechts onbeteekenende resultaten opgeleverd. Thans, nu Sovjet-Rusland de Amerikaansche concerns voor de exploitatie van zijn onmetelijke olierijkdommen heeft weten te interesseeren, dreigt er ongetwijfeld ernstig gevaar. De Koninklijke hief den strijdkreet aan: „Te wapen". Het manifest van haar directie is een overtuigend betoog en met mr. Trip moet men het eens zijn, dat de gestie van de Standard Oil „vierkant in strijd is met het wereldbelang. De wereldrust is er mede gebaat wanneer de Sovjet elke cent voor haar productie onthouden wordt". Het *S. H.* hoopt, dat de waarschijnlijk te Londen te houden petroleumconferentie zal leiden tot een bevredigende oplossing, tot eliminatie van den politieken factor uit den economischen belangenstrijd. Er zal te Londen een beslissing worden genomen, welke van het hoogste belang is voor den wereldvrede. *De strijd,* welke uit het thans hangende belangenconflict, in zijn huidigen politieken vorm, kan voortvloeien, *zal nieuwe onrust in het Verre Oosten tengevolge hebben.* In zooverre heeft de actie der „Koninklijke" zeer zeker beteekenis voor Regeering en publieke opinie in Indië, een beteekenis, waarmede het verstandig beleid zal zijn van stonden aan rekening te houden.

Wij vestigen de aandacht op het *Bat. Nwsbl.* (3/8 „De Indische olie" in de 2e Kamer), het *Soer. Hbl.* (30/7, 3de bl. „De Petroleum-strijd") en *De Loc.* (3/8, blz. 23 „Is een Boycot van Rusland mogelijk?").

Uit den Volksraad.

Het *Bat. Nwsbl.* (27/7 t/m. 9/8) vervolgt de verslagen en overzichten *(Civis)* van den Volksraad.

De Volksraad heeft Bandoeng het genoegen gegund van *een Geologisch museum* en *laboratorium*. Voor *f* 350.000 krijgt men een frontgebouw met daarachter drie „steenen loodsen", alles van twee verdiepingen hoog, voornamelijk om de vondsten van den geologischen opsporingsdienst in op te bergen. Bandoeng moet per se groot worden: in 1929 wordt daar de *Pan Pacific-conferentie* gehouden. Maar een stad wordt deze schoone bergdesa toch niet. (*Deli Crt.* 10/8).

De Reg. Gem. voor B. B. verklaarde in eerste termijn, dat de citaten in het „Soer. Hbl." over de *nota-Tideman* juist waren. Spr. moet dit herroepen; bij vergelijkingen van tekst en origineel bleek de aanhef weggelaten.

De aanwerving van politie-ambtenaren in Holland is als een uitzonderingsmaatregel bedoeld. Voor de 70 plaatsen van politieopzieners waren sollicitanten; daaruit zijn 360 serieuze sollicitanten uitgezocht; dat is toch geen slecht resultaat. (*De Loc.* 28/7).

Over den terugkeer van den ex-pretendent-sultan kan op het oogenblik niet gedacht worden; het risico daaraan verbonden mag de Regeering niet loopen. Het *Soer. Hbl.* (28/7, 3de bl. *Z.*) wijdt een hoofdartikel aan het *„Atjehsche sultanaat"*.

Uitvoerig is gedebatteerd over een motie van den heer *Soejono,* waarbij de Regeering wordt uitgenoodigd de *veldpolitie* en de *recherche rechtstreeks ondergeschikt* te maken aan het *plaatselijk Inlandsch bestuur* op Java en Madoera, „in elk geval aan den Regent". Deze motie beoogt een verschuiving van zeer belangrijke bevoegdheden van het Europeesche bestuur naar het Inlandsche bestuur. De Reg. Gem. voor B. B. verzette zich daartegen met alle kracht. De Volksraad verwierp met 27 tegen 23 vóór een voorstel om deze motie eerst in de afdeelingen te onderzoeken. De motie werd aangenomen met 19 stemmen tegen en 31 vóór. Dit is de derde ingrijpende beslissing van den Volksraad bij eenvoudige motie. Eerst de instelling van een *parlement van Arbeid,* toen de onthouding van *verlaging van opcenten,* waarop de vennootschappen recht hadden.

Aangenomen werd de motie van den heer *Arif* (Atjeh), waarbij om de instelling van een commissie ter bestudeering van het Agrarisch vraagstuk wordt gevraagd. Volgens het *Soer. Hbl.* („Politieke Brieven" *Poorter)* een overbodige motie, te meer na de verklaring van den Reg. Gem., „dat de Regeering overtuigd is, dat elke herziening van deze agrarische wetgeving, in welke richting deze ook zal gaan, practisch geen verandering van groote beteekenis zal brengen in de wijze, waarop de gronden beheerd worden". *Op alle gebied is waar te nemen een sterke drang naar verschuiving van de macht van Nederlandsche autoriteiten naar Inlandsche autoriteiten.*

De *Deli Crt.* (10/8) dringt er sterk op aan dat het *publiek toch nota neemt van hetgeen er in den Volksraad voorvalt,* omdat deze tijd van wending naar Inlandsche meerderheid en nationalisme van zóó groot algemeen belang is, dat 't de geheele Indische samenleving raakt. Wat nu reeds aanwijsbaar is in verschillende aangelegenheden, welke in den Volksraad aan de orde zijn gekomen. En die nieuwe richting zal zich nog verder doorzetten en straks zich veel scherper accentueeren als de Inlandsche meerderheid er komen mocht. En wie twijfelt daaraan nog, voor zoover het van den Volksraad afhangt?

Stakersschool.

Kort geleden maakte *De Loc.* melding van enkele zinsneden in een redevoering, welke de heer *Van Wezel* (I.S.D.P.) voor de „Indonesische Studieclub" te Soerabaja heeft gehouden. In de „Soeloeh Indonesia" vindt. *De Loc.* (5/9, blz. 19) dezelfde zinsneden, waartegen haar bezwaar zich richtte. De spreker gaf les in doel, methode en techniek van staking. Van diezelfde zijde werd een „cursus voor vakbewegingsleiders" aangekondigd. *De Loc.* stelt nu vast, dat de spreker voor een groot Inlandsch gehoor de Indische Regeering stond te beschuldigen van eenzijdigheid, partijdigheid en onrecht, dat hij een onjuiste voorstelling gaf van het karakter

ter der Soerabaiasche stakingen en daarin het communistisch element, dat tot ingrijpen *dwong*, *zoekende* teneinde de Regeering te kunnen beschuldigen; dat hij een onjuiste lezing gaf van het betreffend rapport en dat hij tenslotte de werkstaking als wettig en rechtmatig middel aanprees, zeggend dat deze zich in de toekomst periodiek zou voordoen. En als dan schijnbaar argeloos beproefd wordt dit geval onschuldig voor te stellen als een simpel verhaaltje over vakbeweging, dan hoort *De Loc.* in dien woordenklank de druppels vallen van het gif van wantrouwen en onwil, dat hier heimelijk wordt toegediend.

Men leze tevens het *Soer. Hbl.* van 1/8, 3de bl.: „Goed voorbeeld".

De heer Ottolander naar Europa.

De *Java-Bode* (8/8) had een onderhoud met den 73-j. heer *Ottolander*, die na een 49 jaren tropenleven, op reis was naar Europa. De heer O. is iemand, die in Oost-Java het vertrouwen bezit van het overgroote deel der Inheemsche bevolking. Op Tamansarie bij Banjoewangi, waar hij woonde, ontving hij klein en groot op behoorlijke wijze. Zelfs Bombayers en Japanners kwamen hem geregeld opzoeken. Den huidigen toestand in Indië vond de heer O. zorgwekkend. Het zijn niet alleen de intellectueelen, die ontevreden zijn; die ontevredenheid zit onder het geheele volk, dat onderwezen en geleid wordt in de verkeerde richting. Hij zal trachten ook hiertegen nog iets te doen, als hij in Europa is.

In dit verband verdienen aandacht *De Sum. Post* (9/8 „Uiteenloopende zienswijzen" van H.H. *Wynands* en *Zentgraaff)*, het *Soer. Hbl.* (1/8, 3de bl. „Juiste visie" *Z.*; 4/8, 3de bl. „De Chineesche situatie" *Z.*), de *Deli Crt.* (8/8 „Een kloek geluid uit Duitschland" contra Semaoen; 11/8, 2de bl. „De radio in de Inlandsche wereld"; 13/8 „Het communisme in het leger") en *De Loc.* (3 en 6/8, blz. 20 en 40 „Diefstal van dynamietpatronen").

II. UIT DE INHEEMSCHE EN MALEISCH-CHINEESCHE PERS.

Over de sociaal-democraten in Indië.

In de *Pewarta Deli* (liberaal) te Medan van Juni en Juli komen twee artikelen voor waarin de schrijver een waarschuwing uit tegen de sociaal-democraten in Indië in verband met de volksbeweging aldaar.

Schrijver zegt dat de sociaal-democraten in Indië in een scheeve positie staan en schrijft zijn artikelen naar aanleiding van de samenkomst der sociaal-democraten te Weltevreden ter bespreking van de vakactie en het standpunt tegenover de Inlandsche arbeiders. Volgens hem zijn zoowel de soc.-dem. als de C.S.I.-ers in Indië geestelijk gestorven, terwijl de betaalde leiders nu eens overhellen naar het communisme en dan weer naar de „kleinburgerlijken".

Het is duidelijk dat de soc.-dem. de Inlanders niet openlijk durven noch willen steunen in hun pogingen om zich uit den greep der vreemdelingen te verlossen.

Dit blijkt wel hieruit, dat de leden der I.S.D.P., n.l. Van der Zee, Polak, Koperberg, Stokvis, Kopnol en Mühlenfeld (de beide laatste B.B.-ambtenaren), allemaal goed bezoldigde betrekkingen bekleeden en het is niet te verwonderen dat zij steeds verder af staan van de arbeiders van eigen ras en niet geneigd zijn toenadering te toonen tot de Kromo's.

De woorden van Dr. Gustave le Bon aanhalende, dat met het veranderen der omstandigheden van den mensch ook zijn gevoelens en handelingen veranderen, zegt schrijver dat zoolang de Europeesche werknemers nog steeds chefs zijn van de Inlandsche koelies en de rechten der Inlanders, zoowel intellectueelen als arbeiders, nog niet gewijzigd zijn, een samengaan van de Inlandsche beweging met de sociaal-democraten niet mogelijk is.

Dit voelen zoowel Soeroso als Ter Laan, want elke vakactie in Indonesië moet op politiek steunen, vooral in een kolonie, doch deze politiek mag geen afscheiding doen ontstaan.

Een koloniale regeering zal aan het eigen ras steeds privileges verleenen en zoolang men het bezit vormt van een ander ras, zal men steeds minderwaardig worden geacht. Indien de soc.-dem. inderdaad de Inlanders willen steunen in het verkrijgen van meerwaardigheid en lotsverbetering, dienen zij den rassenwaan op zijde te zetten en moeten zij hun gelederen zuiveren van burgerlijke elementen als B.B.-ambtenaren en goedbezoldigden.

Doch dit is een utopie, want de „koloniale wanverhoudingen" geven hun een betere positie en meerdere waardigheid dan de Indonesiërs.

Stokvis erkende dit in een rede over wat hij noemde de „psychologische zijde der koloniale verhoudingen".

Schrijver waarschuwt ten slotte tegen het gelooven in de sociaal-democraten omdat men vooral onder hen politieke tinnegieters vindt, nl. menschen die slechts naam willen maken en een goede positie willen verwerven, doch daarna ontrouw toonen zooals reeds met enkelen gebeurd is.

Daarom moeten de ware nationalisten op zichzelven vertrouwen en actie voeren; men moet de ware vrienden weten te onderscheiden van de heimelijke vijanden.

In een commentaar op deze artikelen oordeelt de redactie van het blad de beschuldigingen van den schrijver te kras en wijst op Stokvis en Middendorp in den Volksraad, die niet ontrouw zijn en wien men dank moet zeggen voor hetgeen zij verkondigden. Zij stellen zich bloot aan aanvallen en afkeuring der vakgenooten en van de vreemdelingenpartij en hun weinige toenadering tot Kromo is er niet omdat zij geen aandacht aan hem schenken, doch is meer een gevolg der gewoonte dat men omgaat met gelijksoortigen. Steeds bleek, dat zij medelijden hebben met het volk en het steunen om zijn lot te verbeteren. De redactie voelt wèl voor de sociaal-democraten, want niet alleen door den omgang blijkt het goede in den mensch, doch ook door zijn opvattingen en handelingen.

De vlag der Indonesische nationalisten.

De redactie van het liberale blad *Bintang Timoer* te Weltevreden wijdt in het nummer van 13 Juli een beschouwing aan het door Aneta gesonden bericht over het uitsteken van een z.g. Indonesische vlag ter gelegenheid van de promoveering van Raden Soepomo en aan het commentaar van de *Java Bode*, welk blad dit een schandaal noemde en vroeg of men niet begreep dat dit een uitdaging beteekende.

De redactie merkt hierbij op dat elk ras dat vooruit wil komen, ongetwijfeld een stap naar voren zal doen; eerst zonder vlag zijnde, wil het een vlag hebben, eerst zonder nationaal lied zijnde, wil het een nationaal lied hebben ter vervanging van het wiegelied „Nina bobo", dat aan de Indonesische kinderen opgedrongen wordt en dat wellicht prettig klinken mag in de ooren van Hollandsche kinderen, doch niet altijd in die der Indonesische kinderen.

Het mag in de Nederlandsche kinderen geëerbiedigd en geëerd worden dat zij blijdschap voelen bij het hooren van het „Wilhelmus", „Oranje boven" enz., maar als de kinderen van Indonesia een enkele keer eens de wijs „Indonesia über Alles" willen hooren, mag men hun dit niet zoo euvel duiden, daar de geschiedenis van Nederland en de vreugde der Nederlanders over alles wat in hun volk zit, een voorbeeld geeft aan de kinderen van Indonesië.

Dat de vlagdemonstratie dier studenten plaats vond juist na een examen-overwinning, na een huiszoeking bij die nationalisten en tijdens de herdenking van Generaal Van Heutsz, terwijl de Indonesische militairen nog in Nederland waren om dat herdenkingsfeest mee te vieren, is van groote beteekenis!

Schrijver herinnert er aan hoe hij indertijd in zijn blad geprotesteerd heeft tegen dat zenden van een deputatie uit de Indonesische militairen.

Waar op dat herdenkingsfeest de Nederlandsche vlag wapperde en redevoeringen gehoord werden,

LIJST VAN ADRESSEN

ten behoeve van Repatrieerenden

(Vervolg).

GARAGES

Garage Havro, Kanonstraat, Den Haag.
Garage Jansen, Rijks Straatweg 773, Wassenaar.
Garage Kinsbergen, Nieuwstraat 59, Apeldoorn.

GASFORNUIZEN

American House, Anna Paulownastr. 21, Den Haag.

GLAZENWASSCHERIJEN

N. V. Cemsto, Hunsestraat 39, Den Haag.

GRAMOPHONE-HANDELAREN

L. Zwaal, Regentesselaan 24, Den Haag.

GROENTEN EN FRUIT

J. Eversmann, Edisonstraat 139, Den Haag.

HAARDEN

J. Snoeck, Zeestraat 51, Den Haag.

HEEREN-MODEARTIKELEN

J. Huizer, Thomsonplein, Den Haag.
Kalker's Modemagazijnen, Kalverstraat 100, Amsterdam.
W. F. Meijer, Hoofdstraat 93, Apeldoorn.

HOEDEN

Kalker's Modemagazijnen, Kalverstraat 100, Amsterdam.
Maison de Ruit—v. d. Waag, Charl. de Bourbonstraat 27, Den Haag.

HOTELS, PENSIONS ENZ.

American Hotel, Amsterdam.
Vacantiehuis „Den Lindenhof", Vierhouten.
Grand Hotel des Pays Bas, Groote Markt, Arnhem.
Hotel-Rest. de Twee Steden, Buitenhof, Den Haag.
Hotel-Rest. Duinoord, Sweelinckplein, Den Haag.
Rusthuis Eigen Sfeer, v. Boetzelaerlaan 205, Den Haag.
Pension Evesto, Nassaulaan 2B, Den Haag.
Hotel Pension Insulinde, Bankaplein 2, Den Haag.
Rusthuis Zr. Kersloot, Esschenlaan 86, Rotterdam.
Pension Patria, Lindenheuvel 2, Hilversum.
Hotel Promenade, Oude Schev. weg 21, Den Haag.
Pension Strikwerda, 76 J. v. Oldenbarneveldtlaan, Den Haag.

HUISHOUDELIJKE ARTIKELEN

Frans van Wijk, Vlamingstraat, Den Haag.

INDISCHE UITRUSTINGEN

Firma Kalker, Kalverstraat 100, Amsterdam.
W. F. Meyer, Hoofdstraat 93, Apeldoorn.
A. Savelhout, Singel 429, Amsterdam.

INRICHTINGEN VAN ONDERWIJS

Chr. Lyceum, Zeist.
Christelijk Lyceum, Emmakade 43, Haarlem.
De Vrije School, v. Speykstraat 46, Den Haag.
Instituut Schoevers, Stadhoudersplein 3, Den Haag.

JUWELIERS

Begeer, v. Kempen en Vos, Noordeinde, Den Haag.
Jedelo, Noordeinde 100, Den Haag.

KIPPENVOER

Verboog, Waalsdorperlaan, Den Haag.

KLEEDINGMAGAZIJNEN

Kleedingmagazijn P. v. d. Brul, Veenestr. Den Haag.

KRUIDENIERSWAREN EN COMESTIBLES

A. W. M. Polders, Franklinstraat 78, Den Haag.

LUXE ARTIKELEN

J. A. Schlette, Willem de Zwijgerlaan 50, bij Fred. Hendriklaan, Den Haag, Telefoon 50888.

MANUFACTURENHANDEL

Iserief & Co., Veenestraat 16, Den Haag.
L. A. Kwanten, Weimarstraat 119, Den Haag.
Mag. „De Ster", Goudenregenplein 64, Den Haag.
Wisbrun & Liffman, Veenestraat 35, Den Haag.
Mag. de Zônegrens, Fred. Hendriklaan 99, Den Haag

METAALWAREN

A. Frieling, Schalkburgerstraat 381, Den Haag.

MEUBILEERINGEN

Het Smyrna Tapijtenhuis, Ampèrestraat 30, Den Haag.
C. v. Moorsel, J. Hendrikstraat 9, Den Haag.
Jungschläger, Cillierstraat 37, Den Haag.
A. Okhuysen, Obrechtstraat 474, Den Haag.
W. J. M. Simonis, Groenmarkt 34, Den Haag.
Firma Segaar, Spui 218/Thomsonlaan 93, Den Haag.
Schöder & Co., Groenmarkt, Den Haag.

MOTORHANDELAREN

Holland Motor- en Rijwiel Comp., W. de Withstraat 68, Den Haag.

hoorde men tevens het protest van den heer Aboebakar, als vertegenwoordiger van Mohamad Hatta, den voorzitter van de Indonesische Vereeniging, die in scherpe woorden die viering afkeurde en Generaal van Heutsz, die zich verdienstelijk gemaakt heeft voor het Nederlandsche gezag, waarvoor heel Nederland hem dankbaar moest zijn, werd door den heer Aboebakar de beul van Atjeh genoemd.

Schrijver ziet in die opvolgende gebeurtenissen: het protest van Aboebakar, de huiszoeking bij de studenten, het uitsteken van de vlag der Indonesische nationalisten, de vruchten van die *Nederlandsche* viering, waarvoor echter Inlandsche soldaten over zee werden meegetroond.

De nationale *Indonesische* vlag is blijkbaar een der vruchten van dat protest, want al is die vlaggenkwestie in de kringen der nationalisten reeds ter sprake gebracht, op zoo'n *demonstratieve* wijze is die vlag nog niet vertoond.

Nu hebben zij het gedaan, zoodat in het centrum van het Nederlandsche rijk de wit-roode karbouwenvlag gewaaid heeft, als teeken van ontwaking. Dit is van geen geringe beteekenis in de politieke opvoeding voor de ontwaking van een volk en het nationale lied zal voorzeker ook wel volgen!

De naam „Indonesië".

Het *Nieuws v. d. Dag van N.-I.* en het *Soer. Hbl.* hebben kritiek uitgeoefend op de feiten dat de G.G. gesproken heeft van „Raad van Indië" inplaats van „Raad van *Nederlandsch*-Indië en dat Resident Tideman in een schrijven aan de Regeering de woorden „Indonesisch volk" gebezigd heeft.

De redactie van het blad *Bintang Timoer* nu, deze critiek onderhanden nemende en verder op dit onderwerp doorgaande, zegt dat het haar koud laat of het volgens de meening dier twee bladen goed of niet goed is om genoemde uitdrukkingen te gebruiken, maar zij wil één ding naar voren brengen en dat is: dat voor de toekomst en ook voor het heden alles wat *niet* in den smaak valt van het *Soer. Hbl.* en het *Nieuws*, voor de bevolking van Indië *goed* moet zijn.

Voor menschen als die bedoelde bladen redigeeren — zegt de redactie verder — is de naam „Indonesië" als het ware het gelui van de alarmklok, ten teeken dat zij zich gereed moeten maken om de hielen te lichten uit Indië, want in dien naam Indonesië zitten reeds opgesloten de tot dusverre verspreide en nog zwakke nationalistische gevoelens der Javanen, Soendaneezen, Bataks, Minangkabauers, Atjehers, Boegineezen, Ambonneezen, Menadoneezen en Dajaks en als die 55 millioen zielen één geworden zijn, nu, dan wordt dat een spookbeeld voor het *Soer. Hbl.* en het *Nieuws.*

In politieken zin is er geen beter middel geweest voor de vereeniging der verschillende rassen in de laatste 25 jaren. Het woord „Hindia" zou nog verwarring kunnen geven met Hindoestan en het woord „Inlander", ook al bezigt men dat naar de werkelijke beteekenis ervan, brengt toch een zeker gevoel van vernedering te weeg en men wenscht dien naam te veranderen, zooals de moderne Chineezen ook „Tjina" in „Tiong hoa" willen veranderd hebben.

Schrijver heeft reeds opgemerkt dat op verschillende formulieren waar de landaard van een Inlander moest ingevuld worden, de naam „Indonesiër" voorkwam.

In de wet staat wel is waar nog steeds de benaming *Nederlandsch*-Indië, doch de nationalistische gevoelens en de drang naar onafhankelijkheid zijn nu blijkbaar zeer sterk en dit wordt ook begrepen door tal van knappe Nederlanders, zoodat door vele ambtenaren en professoren steeds van het woord „Indonesia" wordt gebruik gemaakt.

Bovendien kan het toch niet voor altijd worden afgekeurd om den naam „Nederlandsch" weg te laten, want Australië wordt toch ook niet „Engelsch"-Australië genoemd en ook de Philippijnen heeten niet de „Amerikaansche" Philippijnen.

Het is waar dat Indonesia nog niet dezelfde positie inneemt als die landen, maar wat is er tegen om nu reeds te beginnen de menschen op te voeden in het gevoel van onafhankelijkheid, dus om zich niet steeds te doen gevoelen als een aanhangwagen van een locomotief.

Het is daarom goed dat de kinderen van Indonesia zelf blijde zijn met dien naam en dat van nu af slechts gesproken worde van: Indonesiërs, Indonesia, njonja Indonesiër, nona Indonesiër, sinjo en noni Indonesiër en toean Indonesiër.

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht

De reis naar Indië per mailschip.

Den lezer van het stukje in het vorig Nr. van het Kol. Weekbl. over de genoegens van het reizen *naar Indië per vrachtboot,* de zgn. „R.-schepen" van de Mij. Nederland en de Rott. Lloyd, zal wellicht ook belang stellen in eene ontboezeming van den heer Aay, lid van den Volksraad, die eenige maanden in Holland vertoefde en, in Indië teruggekeerd, in het (Ind.) Vrijzinnig Weekblad van Juli, onder het opschrift „Oceanische reisgenooten" het volgende schrijft:

„De eeuw van het kind! Maar wat een verdriet levert dat alles op voor hen die een maand lang aan boord van onze mailschepen moeten doorbrengen. Trots kinderdek en scherpe aankondigingen en beroep op de ouders kan men welhaast nergens een plaatsje vinden, waar men zich eens rustig kan opschieten.

Het middagdutje wordt als regel verstoord door stoeiende en gillende kinderen, muziek- en rooksalon zijn zelfs niet altijd veilig.

Gedurende mijn verblijf in Holland had ik reeds een zeer sterke ontaarding geconstateerd, sterk op het weinige gezag, dat vele ouders over de kinderen hadden, maar aan boord was dat alles nog en haartje erger, met als gevolg een zeereis aardende in een straf, het genot gaat er absoluut

Alles draaft, al gillende en blerrende over promenadedek, aan welks wand met groote letters staat te lezen: „Verboden op dit dek te spelen voor kinderen van 3 tot 12 jaren".

Baby-boxen met huilende peuters versperren het dek! De eeuw van het kind is een straf voor ouderen!

De stoomvaartmaatschappijen, die hiertegen geen afdoende maatregelen weten te treffen, zal men aan het verstand moeten brengen, dat zulks niet ongestraft kan blijven voortduren. Wellicht zal het aanbeveling verdienen, om een lijst te gaan aanleggen van schepen, waarop voor de ouderen de reis nog als een genot moet worden aangemerkt en die waarop zij als eene bezoeking dient te worden schouwd.

De kinderen van de paedagogen zijn wel het lastigste! Die kennen de zwakke plekken der ouders.

Deze schuiten met geconstateerden kinderterreur moeten dan door hen die gaarne rustig zen, maar worden geboycot, dan komen vanzelf ouderen in rustiger gezelschap bijeen op onze mailschepen, waarvan een groot deel druk doende de eertijds zoo goede reputatie te verliezen wege hunne onbewoonbaarheid.

Deze klacht is geen persoonlijke uiting; zij wordt door zeer velen gedeeld, óók door hen, die nog iets over hunne kinderen te zeggen hebben!

Het zal er nog van komen, dat het Gouvernement den landsreizigers vergunning dient te verleenen de reis met niet-contractueele booten te maken. Zoo gaat het niet langer."

Aanpassing van kerkelijke beeldende kunst bij inheemsche stijlvormen.

EEN PRIJSVRAAG.

De Faculteit der Letteren en Wijsbegeerte van de R.K. Universiteit te Nijmegen heeft, volgens het Koloniaal Missie-Tijdschrift, de volgende prijsvraag uitgeschreven:

De Faculteit vraagt een critisch bewerkt en met illustraties gedocumenteerd overzicht van de pogingen, die in missiegebieden zijn gedaan, om kerkelijke beeldende kunst bij inheemsche stijlvormen aan te passen.

Toelichting. Nu het vraagstuk der inlandsche geestelijkheid met Pauselijk gezag is bekleed, dringt het iconografisch probleem om oplossing, daar religieuze voorstellingen zoowel voor den eeredienst als voor 't godsdienstonderricht onmisbaar zijn, 't geloof naar buiten vertegenwoordigen en veel invloed ten gunste of ten ongunste van de Kerk uitoefenen.

Voorwaarde: De beantwoording dezer prijsvraag staat open voor studeerenden aan alle inrichtingen van Hooger Onderwijs in Nederland en in het buitenland. De antwoorden moeten vóór of op 31 Dec. 1928 worden toegezonden aan den secretaris der faculteit. Bij de Rectoraatsoverdracht in Sept. 1929 wordt het oordeel der Faculteit over de ingekomen antwoorden in het openbaar medegedeeld en aan den schrijver van het antwoord, dat de bekroning waardig is gekeurd, de gouden eerepenning uitgereikt. Deze eerepenning is aan de Faculteit ter be-

kking gesteld door het Ariëns-Missiefonds, dat de uitgave van het bekroonde antwoord met sidie voor de afbeeldingen wil mogelijk maken. Voor nadere bijzonderheden de mededinging betreffend, zie men het Aug.-Nr. van bovengenoemd schrift.

bedoeling en strekking dezer prijsvraag kan zijds wellicht eenigszins verduidelijkt worden te wijzen op een artikel van den hr. J. J. ten S.J., getiteld „Een wedergeboorte der Javaansche kunst", waarbij eenige afbeeldingen van werken van den kunstvaardigen Javaanschen beeldhouwer Iko (o.a. van Christus, troonende in klassiek inklijk gewaad, zittende op een Maitreya-zetel Plaosan; en van Maria, met het Christuskind den schoot, naar motieven, ontleend aan de derschoone Prajnaparamita van Singosari).

De Indische Gids.

De hr. M. A. J. Kelling opent de Sept.-afl. met bijdrage over den economischen, financieelen en politieken toestand van modern Japan, aanleiding van een kort geleden door den gemaakte reis naar het Verre Oosten. De hr. H. Ch. G. J. van der Mandere eene uitvoerige beschouwing, welke in volgende afl. wordt voortgezet, over „Een contract voor een suikerfabriek, dat oorzaak werd van val van een Minister". Het betreft hier een in met de suikerfabriek „Pangka" gesloten contract en de Minister van Koloniën Rochussen. — H. G. Heijting geeft het eerste gedeelte van een studie over „Java's onrust". Volgens den schr. is delijk gebleken, dat de onrust is verwekt door Indonesiërs, ontevreden en verdwaasde elementen eenige beschaving en ontwikkeling, nadat zij en Ned.-Indië contact en voorlichting, moreele financieele hulp gezocht en gevonden hadden bij hangers en verspreiders der communistische stellingen." — De hr. J. A. Loebèr Jr. schrijft „Religie en kunst onder natuurvolken", met uitgangspunt het onlangs verschenen boek van von Sydow: „Kunst und Religion der Naturvölker". — Overigens de geregelde rubrieken: Revue van brochures, enz. — Buitenland — Koloniale literatuur — Wetenschap, kunst en industrie.

De West-Indische Gids.

De Sept.-afl. bevat eene bijdrage van den hr. Tj. ersen over een onderwerp dat in den laatsten zich in veler belangstelling mag verheugen, nl. ropeesche kolonisatie in Suriname. Schr. meent deze zeer wel mogelijk is, mits behoorlijk voorbereid en volgens voorschriften van hygiënisten uitgevoerd. — Mr. B. de Gaay Fortman bespreekt de Curaçaosche begrooting voor 1927. — Mr. O. E. G. graaf van Limburg Stirum vraagt nogmaals aandacht voor het veelzijdige „Surinamevraagstuk", hoofdzakelijk in verband met eene vroeger verschenen bijdrage van den hr. H. G. Brandon over zelfde onderwerp. — De hr. W. R. Menkman behandelt opnieuw het vraagstuk der emigratie van Nederlanders naar Suriname, en stelt zijn meening daaromtrent tegenover die van Dr. Th. J. Lens. Als slot van dit zware menue een smakelijk dessert van den hr. J. F. Snelleman: „Indianen en Negers", toebereid met ingrediënten uit Dr. H. van Capelle's boek „Mythen en sagen uit West-Indië".

Indië. Geïllustreerd Tijdschrift.

Inhoud van afl. 10 (17 Aug.). Een lijkverbranding. (Uit een Balisch reisdagboek) (met ill.), door — Bekende en merkwaardige Indische planten woord en beeld, door Dr. Z. Kamerling (VII. palmen, VIII. Orchideeën) (met ill.). — De inststelling van het nieuwe magazijn der Staatsspoor- en tramwegen te Bandoeng. — Schetsen en herinneringen van een Oud-Indisch officier van ondheid (vervolg).

No. 11 (31 Aug.). Kloengkoeng. (Uit een Balisch reisdagboek), door R. (met ill.). — Het Batasche Molenvliet, door S. Kalff (met ill.). — Bekende en merkwaardige Indische planten in woord beeld, door Dr. Z. Kamerling (IX. Rhizophoren). Bataksche schetsen. III. Verkeer in de Bataklanden.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 6 (6 Aug.). Jacob Nienhuys †. — De „klap" ... und kein Ende. Internationale landbouw-organisatie. — De Poenale Sanctie. — Een studiereis naar Java en Calcutta (vervolg), door P. van Besouw. — De klapperziekte op de Sangir-eilanden. — De Amerikaansche rubberindustrie.

De Indische Mercuur.

No. 36 (7 Sept.). De oliepalm-cultuur in Nederlandsch-Indië, door Dr. E. Tekenbroek. — Suikeropbrengst op Hawaii, door Dr. H. C. Prinsen Geerligs. — Handelsvereeniging te Menado. — Overzicht van de productenmarkt op Java en Madoera gedurende het eerste kwartaal van 1927 (vervolg). — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Koloniaal Instituut geeft recente literatuur over vezelstoffen — plantenziekten — bodemvraagstukken.

Locale Belangen.

Uit den inhoud van het 1 Aug.-Nr.: Geweigerde toestemming, door K. (heeft betrekking op het besluit van den Semarangschen Gemeenteraad om den Ir. Rückert, ambtenaar in dienst dier gemeente, geen toestemming te verleenen tot het aanvaarden van het Volksraadlidmaatschap.[1]) — Opheffing van de kleine gemeenten in Oost- en Midden-Java, door Mr. J. Visser. — Vernietiging (door de Regeering) van (door locale raden genomen), besluiten door J. Mol. — De Volksraad, door G. A. v. B.

Zending en Missieperiodieken.

St. Claverbond, Sept. '27. Tamon-Sari, door C. Tjiptokesoemo (interessante bijzonderheden over het zgn. „Waterkasteel" te Jogjakarta, met vele afbeeldingen). — Over Javaansche namen, door Br. August.

Onze Missiën in Oost- en West-Indië. Aug. '27. Apost. Prefectuur van Padang. Bij de Bataks, door P. fr. Valentinus. — Uit de geschiedenis der Missie in Japan, door S. Kalff. — Westersche roeping en het Katholicisme in het Oosten (overzicht eener voordracht van A. J. Djoepri Nitihardja).

De Zendingsbode. Aug. '27. Iets over de afdeeling Amahey, door D. — Schetsen van Kapan, door Middelkoop.

Tectona. Boschbouwkundig Tijdschrift.

De Aug.-afl. bevat de volgende oorspronkelijke verhandelingen. De reorganisatie van den Dienst van het Boschwezen, door H. J. van Hasselt. — Over de „Commercialiseering" van het boschbedrijf, door W. Zwart. — De vorming van een lager en middelbaar technisch personeel bij het boschwezen, door R. Soetarmo. — Verder eenige korte berichten, als: Jachtverpachting en boschbescherming, door P. C. J. Meijs. — Voorts een rubriek literatuur en overgenomen artikelen.

* * *

Hindoe-Javaansche muziek-instrumenten, speciaal die van Oost-Java, door Mr. J. Kunst, met medewerking van Dr. R. Goris. Kon. Batav. Genootschap van K. en W. 1927. (Studiën over Javaansche en andere Indonesische muziek, deel II).

Landsdrukkerij. Jaarverslag over 1926. (Departement van Gouvernementsbedrijven in Ned.-Indië). Weltevreden, Landsdrukkerij.

Dienst voor Waterkracht en Electriciteit in Ned.-Indië. Negende jaarverslag 1926. (Onderzoek en ontginning van waterkrachten, bouw en bedrijf van electrische centrales en overbrengingsleidingen, enz.). Weltevreden, Landsdrukkerij.

Verslag van de Commissie van advies (aan den Gouverneur-Generaal van Ned.-Indië) nopens de voorgenomen herziening van de Priester-rechtspraak.

Der Stand der Oelpalmkultur auf Sumatra, door H. Bachus. (Der Tropenpflanzer. Aug. '27).

The world petroleum situation and the Royal Dutch Petroleum Company in 1926. (Holland's Import and Export Trader. Sept. '27).

Een bestijging van den Smeroe (met ill.). (Aarde en haar Volken. Aug. '27).

Met de communisten naar den Boven-Digoel, door Dr. Aage Krarup-Nielsen. (Haagsch Maandblad. Sept. '27).

Djatihout als locomotiefbrandstof, door ir. Y. C. W. Herweyer. — Ned.-Ind. Wegenvereeniging, door prof. ir. H. van Breen. (De Ingenieur. 3 Sept. '27).

[1]) Ook het (Ind.) Vrijzinnig Weekbl. van 2 Aug. spreekt een hartig woordje mede over deze aangelegenheid.

LIJST VAN ADRESSEN

ten behoeve van Repatrieerenden

(Vervolg).

MUZIEKHANDELAREN
Ph. Kruseman, Noordeinde 91, Den Haag.

OPTICIENS
P. W. Hiele, L. Jansstraat 27, Utrecht.
C. v. Monsjou, Valkenboschplein 19, Den Haag.

PASSAGE-BUREAUX
Crans & Co., Plein 22a, Den Haag.

PARAPLUIE-MAGAZIJNEN
Kalker's Modemagazijn, Kalverstr. 100, Amsterdam.
A. Querelle, Schoolstraat 10, Den Haag.

PARFUMERIEEN
A. C. Kruller-Pel, Fred. Hendrikl. 258, Den Haag.

PIANOHANDELAREN
G. Elshove, L. v. Meerdervoort 427, Den Haag.
L. Jacobi, Regentesselaan 123, Den Haag.

POELIERS
P. van Beek, Spui 181a, Den Haag.

PORSELEIN EN AARDEWERK
C. Hoying, Spuistraat 20, Den Haag.

POSTZEGELHANDELAREN
J. K. Rietdijk, L. Poten 15a, 's-Gravenhage.
G. Rootlieb, Heerengracht 8, 's-Gravenhage.

RECHTSKUNDIG INCASSO-BUREAU
v. d. Geer, W. de Withstraat 79, Den Haag.

RESTAURANTS
Rest. Duinoord, Sweelinckplein, Den Haag.
W. F. Klink, Wagenstraat 109a, Den Haag.
Rest. Promenade, Oude Schev. weg 21, Den Haag.
Rest. de Twee Steden, Buitenhof, Den Haag.

SCHOENMAKERS
F. v. d. Broek, v. Aerssenstraat 61a, Den Haag.
A. J. Linneweever, Westeinde 32a, Den Haag.

SIGARENHANDEL
F. H. C. Vlietstra, Fahrenheitstraat 224, Den Haag.

STAALWAREN
J. A. Schlette, Willem de Zwijgerlaan 50, bij Fred. Hendriklaan, Den Haag, Telefoon 50888.

STOOMERIJ EN OPPERSERIJ
Snel Opperserij A.S.O., Azaleastr. 126, Den Haag.

STOOMVAARTLIJNEN
Kon. Paketvaart Mij., Amsterdam.
Rotterdamsche Lloyd, Rotterdam.

STUCADOORSWERKEN
L. Ph. Bisschops, Sassenheim.

TANDARTSEN
Jac. Schijff, Stadhoudersplein 102, Den Haag.
J. van Veen, Weimarstraat 27, Den Haag.

TEHUIZEN VOOR KINDEREN
Kl. Opvoedingstehuizen, Pr. Mauritsplein 23, Den Haag.
Tokuni, Amersfoort.
Zandbergen, Amersfoort.

TEHUIZEN INDISCHE BEDIENDEN
Persinggahan, v. Boetselaerlaan 2, Den Haag.

TOKO'S
Toko Bogor, Suezkade 12—12A, Den Haag.

TRICOT-GOEDEREN
Iserief & Co., Veenestraat 16, Den Haag.

UITZENDING VAN DINERS
Maison Blom, 2e Schuytstraat 77, Den Haag.

VEILINGZALEN EN VERKOOPHUIZEN
Kunstzaal Erica, Oude Schev. weg 25, Den Haag.
Verkooplokaal Pot, Gr. Hertoginnelaan 103, Den Haag.

VERMAKELIJKHEDEN
Dierentuin, Benoordenhoutscheweg, Den Haag.
City Theater, Veenestraat, Den Haag.

VERVERIJEN
Lederverffabriek „De Admiraal", Amsterdam.

VERZEKERINGEN
's-Grav. Rijwielverz. Mij., Conradkade 56, Den Haag.
Onderl. Levensverz. Eigen Hulp, Kortenaerkade 3, Den Haag.

VLEESCHHOUWERIJEN
H. J. M. van Duyne, Keizerstraat 165, Scheveningen.
P. van 't Riet & Zn., Obrechtstraat 177, Den Haag.
Verwoerdt, Heerenstraat 11, Voorburg.

WASCH- EN STRIJKINRICHTINGEN
Gebr. Smeele, Haagweg 499, Loosduinen.

Beiträge zur Palaeontologie und Strategraphie des Indischen Archipels, von H. Gerth. (Leidsche geologische Mededeelingen. II, afl. 3, 1927).

Eenige beschouwingen over Suriname (slot), door Fr. Oudschans Dentz. (Tijdschr. v. Econ. Geogr., 15 Sept. '27).

Een Indische fietstocht over den Lawoe, door Bondslid 3703. (De Kampioen, 2 Sept. '27).

De medische abortus provocatus in Indië, door Dr. E. J. Bok. (Bulletin No. 225 van den Bond van Geneesheeren in Ned.-Indië, Juli '27).

De „Oud-Indische diplomatie" van Ryclof van Goens. Historische schets van A. Weruméus Buning. — Het Koningsplein te Batavia, door S. Kalff. (De Ind. Verlofganger, 9 Sept. '27).

Over de hydrologie van Oostelijk Curaçao, door Dr. J. Versluys. (Water en Gas. 28 Juli en 12 Aug. 1927).

Curaçao. Een onderhoud met Gouverneur Brantjes, door G. M. Nieuwenhuis (met ill.). (Eigen Haard, 10 Sept. '27).

Suriname.

P. M. Netscher's „Geschiedenis van de Koloniën Essequebo, Demerary en Berbice, van de vestiging der Nederlanders aldaar tot op onzen tijd", 's-Gravenhage 1888, nog eens ter hand nemende, trof ons het slot van dit door het Provinciaal Utrechtsch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen met den gouden eereprijs bekroonde boek. Het is of die laatste bladzijden (325/326), die wij hier laten volgen, gisteren geschreven zijn:

„Wij zien dus dat de vroegere koloniën Demerary, Essequebo en Berbice, sedert 1814 voor goed onder Engelsche heerschappij, thans vereenigd ééne rijke en bloeiende kolonie zijn geworden, in scherpe tegenstelling met Suriname, dat Nederlandsch bleef en sedert dien tijd steeds achteruit ging. Gaarne wenschen wij, dat Britsch Guiana zóó voort moge gaan en niet al te nadeeligen invloed moge ondervinden van de zware concurrentie met de Europeesche beetwortelsuiker en de daaruit voortvloeiende lage suikerprijzen, die alreeds zulk een schade aan onze Oost-Indische belangen berokkenden. Maar ook voor het arme Suriname, onze lang verwaarloosde en toch zoo schoone kolonie, met hare goede en gastvrije bevolking, hopen wij van harte dat er betere dagen mogen aanbreken!

Het is meer dan tijd, dat er een einde kome aan de ijskoude onverschilligheid waarmede deze onze vroeger winstgevende volksplanting door Regeering, Volksvertegenwoordiging en Amsterdamsche belanghebbenden behandeld of beter gezegd vergeten wordt, omdat men steeds uitsluitend de aandacht gevestigd houdt op de zooveel bloeiender Oost-Indische bezittingen. Wij hopen, dat het aan de woordvoerders voor Suriname's welzijn zal mogen gelukken de belangstelling voor die kolonie zóódanig op te wekken, dat er verbetering in den toestand kome, opdat de inwoners aldaar niet al te veel leed mogen gaan gevoelen, dat zij in 1814 ook niet onder Engelsche heerschappij zijn gebleven.

Meermalen werd in de laatste jaren de aandacht van het publiek gevestigd op den nood van Suriname en verschillende plannen worden geopperd om in de behoeften dier kolonie te voorzien. Het schijnt dat men zelfs in de Tweede Kamer die ernstige waarschuwingen eenigszins meer wil ter harte gaan nemen, want wij kunnen althans met genoegen constateeren, dat de begrootingen van uitgaven voor 1887 en 1888, met een hooger subsidie dan in vorige jaren, zonder discussie met overgroote meerderheid worden aangenomen.

Dit is ongetwijfeld een lichtpunt aan den donkeren horizon van Suriname's toekomst; laat ons hopen dat het geen vluchtige en voorbijgaande opflikkering was, maar dat het de voorbode moge zijn van eene verhoogde en blijvende belangstelling, gevolgd door het nemen van krachtige maatregelen, om aan de kolonie te verstrekken wat zij noodig heeft en haar in staat te stellen later, evenals Britsch Guiana, krachtig op eigen beenen te kunnen staan.

Neêrlands koloniale-historie heeft waarlijk genoeg aan een „Verzuimd Braziel"! Het zou al te beschamend zijn, indien de nazaten ook nog op een „Verzuimd Suriname" moesten wijzen!"

Het is welhaast 40 jaren geleden dat dit geschreven werd. Er is in die jaren veel gedokterd over Suriname, vooral in de laatste jaren; maar zijn we er op vooruitgegaan? Zeker, de Regeering is wakker geworden, maar de kapitaalkrachtigen in den lande, van wie men groote ondernemingen verwacht, slapen nog vast, trots alle pogingen om ze wakker te schudden.

Netscher juichte over het hoogere subsidie van 1887 en 1888; was hij in leven gebleven dan zou hij tot de overtuiging zijn gekomen dat de hooge subsidies de kolonie niet helpen, maar hoogstens strekken om den boel gaande te houden. Maar we zullen hier niet opnieuw gaan dokteren.

* * *

In „*De Telegraaf*" worden de zeer belangrijke artikelen over de déportés in Fransch Guiana voortgezet. Behalve de inleiding, waarop wij reeds de aandacht hebben gevestigd, zijn verschenen: in het nummer van 5 September,, tweede Avondblad „*De wanhoopsvlucht uit het bagno,*" in het derde blad van 7 September „*De lijdensweg door het oerwoud*", in het tweede avondblad van 9 September „*Moengo, het paradijs der déportés*", in het tweede avondblad van 13 September „*Waar vrees de samenleving heerscht*".

Wij twijfelen er niet aan, of de artikelen zijn van de hand van Prof. C. Bonne.

In het vierde blad van 11 September van „*De Telegraaf*" vinden wij nog (als bijzondere correspondentie) een artikel „*De dood in het oerwoud. Gayard stierf. Moeders geld werd zijn noodlot.*"

* * *

Onze Minister van Buitenlandsche Zaken heeft in de Volkenbondsvergadering het volgende verklaard:

„De Nederlandsche regeering vereenigt zich in alle opzichten met de conclusies en de resultaten der economische conferentie en dit niet alleen voor Nederland, maar ook voor Nederlandsch-Indië, Suriname en Curaçao. Zij doet dit met nog meer gemak, daar zij zich voortdurend door de beginselen die door de conferentie zijn opgesteld,, heeft laten inspireeren bij haar economische politiek.

Doch hier kan een staat — evenmin als op het gebied der beperking van bewapening — niets bereiken, wanneer anderen niet volgen. Gebeurt dit niet, dan is het oogenblik daar, waarop hij zich zal hebben af te vragen, of hij niet genoodzaakt zal zijn die maatregelen te nemen, waartoe zijn nationaal belang hem dwingt en zich — zij het met tegenzin — aan te passen aan een politiek, die hij als funest beschouwt en welke te Genève is veroordeeld."

* * *

De *N. R. Ct.* van 9 Sept., Ochtendblad A, schrijft: „De eerste officieele luchtpostdienst is in Britsch Guyana geopend tusschen Georgetown en Camacusa in de Mazaruni diamantvelden."

Dit schijnt te wijzen op een vooruitgang in de diamantindustrie.

* * *

De Minister van Koloniën heeft bekend gemaakt, dat de groenekruiszegels van Suriname vanaf 1 September hier te lande verkrijgbaar zijn.

Wij meenen de aandacht onzer lezers er op te moeten vestigen, dat de zegels niet op alle postkantoren in Den Haag te verkrijgen zijn, maar alleen op het hoofdpostkantoor en wel alleen op Zaterdagnamiddag van 3—5 uur. Die ze koopen wil moet er op voorbereid zijn lang in de file te moeten staan. Het zou den verkoop bevorderen als ze op alle kantoren verkrijgbaar waren, evenals de andere weldadigheidszegels.

Curaçao.

Vraaggesprek met den Gouverneur.

Het Amsterdamsche *Algemeen Handelsblad* heeft verdienstelijk werk gedaan. In het avondblad van 24 Augustus l.l. verscheen het verslag van een onderhoud van den Haarlemschen correspondent met den gouverneur, dat uitsluitend over de politie liep. Erg belangrijk is het verslag niet en veel nieuws brengt het evenmin. In de zending van den heer Statius Muller, den oud-voorzitter van den Kolonialen Raad, schijnt de gouverneur niet het juiste inzicht te hebben. Als de gouverneur spreekt van het en passant een brief van den K. R. meenemen voor den minister door een bewoner van Curaçao,

…t hij toch herhaalde malen naar Den Haag …, waaraan de minister waarschijnlijk niet …e bijzondere beteekenis zal toekennen, dan …en wij, dat de gouverneur blijkt geeft noch …eer Statius Muller, noch den Kolonialen Raad …iens bedoeling en ook...... den minister niet …nnen.

…t heeft ons nog getroffen, dat de gouverneur …rdeel van de voorgestelde regeling schijnt te …len wat wij juist een nadeel achten, n.l. de ver…ing van het lagere personeel. O.i. moet al het …neel zoo gauw mogelijk den Curaçaoschen aard …e taal leeren kennen, wat met driejaarlijksche …ling van personeel telkens voor dezelfde moei…eden plaatst. Dan ziet de gouverneur een voor… in de gemakkelijker verwijdering van onge…chte elementen bij een militair dan bij een …erkorps. Als we daarmee al beginnen...

…usschen komt de particuliere correspondent …e *N. R. Ct.* met het voorstel van een compro…als de burgerpolitie werkelijk afstuit op per…elbezwaren. De regeling zal dan op Curaçao, …n Den Haag, moeten tot stand komen; de taak, …evoegdheden en de verplichtingen van de po…roepen en van den korpscommandant worden …erleg met den K. R. enger begrensd dan in …anhangige voorstel, de krijgsraad worde met …burgerlijk jurist uitgebreid. Andere bezwaren …wellicht te ondervangen.

…leden week heeft de redactie van het *Han…lad* opnieuw een onderhoud met den gouver…gehad, dat in het avondblad van 7 September …vinden is. Over den economischen toestand …olonie was de gouverneur best te spreken. De …windsche eilanden krijgen een laatste kans. …de belastingvrijdom moeten daarheen kleine …rieën als suikercultuur, katoenbouw, scheeps…n, veefokkerijen, getrokken worden. Een ge…bber-dokter blijft de eenige ambtenaar. Zou …volking ook vogelvrij verklaard worden, dat …rechter schijnt noodig te zijn?

…ambtenaarssalarissen noemde de gouverneur …sober" en hij achtte het gewenscht, om het …zenden personeel, dat daaronder het zwaarst …t gaat, zeer nauwkeurig in te lichten. Het de…ment zal dat echter wel niet doen, denken wij. …dat departement bestaat volgens de gouver…de neiging om de hoofdambtenaarsplaatsen …n bezetten door uit Nederland uitgezondenen. …hijnt dus iets waar te zijn van een dergelijk …ht, dat onlangs uit Curaçao tot ons kwam, …arvan wij toen schreven, dat wij er nooit van …rd hadden. Wij begrijpen niet, hoe men tot …ergelijk stelsel als regel in dezen tijd kan ko… Als men op Curaçao de bekwame personen …laat men die dan nemen. In dien geest is ook …s van de ministertafel in de Staten-Generaal …oken. Maar heeft men de bekwame krachten …veel betrekkingen nog wel in het ambtenaars… dat in de laatste jaren in dit opzicht, naar …eenen, er niet op vooruitgegaan is? En die er …willen niet altijd, zooals nu met de vacature …rocureur-generaal het geval schijnt te zijn.

…*Handelsblad*-redacteur wist inderdaad de …tukken van den dag naar voren te brengen … kwam hij op het urgentieplan. Daarop ko…n de eerste plaats voor: de inrichting van …havendienst, de verbetering van den haven…, de uitbreiding van kaden en havengebied, …verbetering, de bouw van een nieuw douane…w en van een postkantoor.

… wij dit lazen, hebben wij even moeten … Zeven jaar geleden lag *dit* urgentieplan al …geheel kant en klaar in den lessenaar van des …neurs ambtsvoorganger en onder het loodje …t departement, en nu zal de opvolger van den …aligen minister juist op deze punten den …neur tot meer activiteit trachten op te wek… Het kan verkeeren! Van het Plein is toen …ssieve bezuiniging gevoerd — de heer IJzer…heeft het herhaaldelijk bij de begrooting in de …de Kamer aangetoond — door wat dringend …it te stellen. Daarvan, en niet van daadwer…e bezuiniging, maar vooral van het milder …n der middelen ondanks het gouvernement …e overschotten der laatste jaren gekomen.

…n slotte de onderwijsgelijkstelling. Wij zeggen …st niet veel van. De gouverneur hield vol, dat …ssie geen algeheele gelijkstelling wenschte, en … zich daarvoor op...... men raadt het in geen …...... den brief van den bisschop, opgenomen …n blad van 1 Sept. l.l.

…ar ook op een mondelinge mededeeling van den bisschop heeft de gouverneur zich beroepen, en aan zijn bewering toegevoegd, „dat de missie in geen geval wenschte prijs te geven voor de vrijheid om kosteloos onderwijs te gevn. Een vrijheid, welke ze uit den aard der zaak voor een deel zou verliezen, indien volledige gelijkstelling werd ingevoerd."

Wij moeten aannemen, dat het aan ons ligt, dat wij moeten bekennen, er niets — maar ook letterlijk *niets* van te begrijpen.

Uit den Verren Vreemde.

Voldaan onvoldaan.

Van socialistische zijde is het verkondigd: het liberalisme is er geweest, men kan het goede en het slechte wegen wat het gebracht heeft, men kan het prijzen en laken, maar de wereld vraagt om andere gedachten, om nieuwere vormen. Deze verklaring strekte dan tot inleiding van het betoog, dat de S.D.A.P. nu aan de beurt was om den gang van zaken te beheerschen. Het is nog niet zoo heel lang geleden, dat dit betoog ingang begon te vinden. En thans kan men al met even veel, of volgens anderen met even weinig recht beweren, dat de tijd van het socialisme voorbij is, dat men kan wegen wat het heeft helpen tot stand brengen, maar dat het zijn tijd gehad heeft en de wereld in denken en doen iets anders behoeft. Dit is dan ook al uitgesproken door communisten. Doch ook voor hen is hetzelfde al weer waar gemaakt. Het communisme heeft zijn kans gehad, heeft zijn kans uitgebuit. De wereld heeft gewogen wat het vermag te wrochten en zij vraagt om andere stelsels in leer en werkelijkheid.

De wereld is *bourgeois satisfait*, in zoover dat ieder en allen hun wenschen in vervulling hebben zien gaan. Maar de wereld is onvoldaan, in zoover dat niemand met die vervulling de verwezenlijking heeft gekregen van zijn verwachting. En hij is te meer onvoldaan omdat geen nieuw „isme" le monde satisfait voor nieuwe idealen oproept.

Met het bereiken van het doel is voor het liberalisme, voor het socialisme, voor het communisme de vreugde voorbij en de geestdrift uitgeput.

Er is vrijwel geen vraagstuk of dit „voldaan, onvoldaan" kenschetst het heden. De wereld is economisch, sociaal, religieus, politiek op het doode punt gekomen.

Waar de criticus, de veroordeelaar van gisteren de man van het heden mag worden, geeft hij morgen eene in eenig opzicht verbeterde maar tevens in veel opzichten verslechterde voortzetting van het veroordeelde, óf, hij werkt zich in het moeras wanneer hij beproeft een eigen baan te banen.

Wordt de nationalist, die met gloed en geestdrift pleit voor onafhankelijkheid in zelfbestuur, voor bevrijding van het vreemde juk, gesteld voor de vraag „en hoe dan?" — dan blijkt hoe hij zijn volk ten prooi zou willen geven aan elke andere vreemde overheersching, die haar slag zou willen wagen. Of, dat hij zich zelfs met zijn partij op genade of ongenade zou willen overgegeven aan den hardsten tyran van onzen tijd, de roode dwingelandij.

Voogdij van het Westen over het Oosten heeft, volgens moderne begrippen, haar rechtvaardiging alleen in de bevordering van het stoffelijke en geestelijke welzijn der inheemsche bevolking; de leiders der inheemsche bevolking willen van die rechtvaardiging echter niet weten. Hun verzet daartegen bevordert oproerige gezindheid. Bedreiging of relletjes belemmeren den voogd in de toepassing of doorvoering van voorgenomen gewichtige stappen in het sociaal belang of ter emancipatie van de bevolking. De zoo ontstane vertraging in de bevordering van het welzijn der bevolking voedt weer de ontevredenheid. Ieder kan bij dien cirkelgang in zoover over zich zelf voldaan zijn, dat hij niet meer heeft kunnen doen, al had hij anders en beter gewild, doch hierin ligt opgesloten dat niemand voldaan is — en niemand een beteren weg weet aan te wijzen.

Haalt men den natuurmensch uit achterlijkheid en wildernis, dan biedt de beschaving hem ten buit aan de stoommachine.

Onderwijs brengt-voldoening, zonder bevrediging.

Opwekken van verlangen, vermeerderen van hebben, kan vermindering van rijkdom en van geluk beteekenen.

Zoo in 't groot, zoo in 't klein; zoo in de wildernis en in 't centrum der beschaving; zoo verre, zoo

BRIEVEN en stukken, de afdeeling Advertenties betreffende, uitsluitend te adresseeren: Administratie Koloniaal Weekblad, Nobelstraat 20, Den Haag. Dus NIET enkel Drukkerij Ten Hagen.

nabij; zoo in de internationale en in de binnenlandsche politiek!

Algemeen kiesrecht: onbevredigde bevrediging.

Vrouwenkiesrecht: wat werkt de invloed uiterst langzaam door.

De vrouw toegelaten tot alle ambten en betrekkingen. De vrouw zelfstandig. Vermeerdering van concurrentie. Druk van 't loon. Huwelijkskansen nemen af. Men wenscht geen stap terug te treden. Maar toch menige vrouw verklaart nu liever ambtenaarsvrouw dan ambtenaar te zijn.

Ontvoogding van de vrouw ook in de Oostersche landen, de harem-vernedering verdwijne door het monogame huwelijk. Kemal pacha ijvert er met grooten ijver voor. Trouwt met één vrouw en verzucht na korte proef: Vroeger had ik wel tien vrouwen, nu heb ik er maar één en ik kan er geen huis mee houden. Echtscheiding.

Echtscheiding in Europa vergemakkelijkt. De gehuwde man en vrouw huwbare partij geworden.

Meerderheidspolitiek: waar zij is, onderdrukking der minderheden. Doorgaans is er geen meerderheid, dan komt er een compromis tot verdunde, verslapte, machtelooze politiek van verschillend denkenden. Compromis, compromis, zoodat men in doorloopenden crisistoestand komt te verkeeren, in land en stad.

Achturige werkdag: concurrentie van 't buitenland, werkloosheid, steunverleening, nulurige werkdag, arbeidschuwheid.

Verbetering woningtoestanden: woonwagenwijken.

Legerverzwakking: ongerustheid over veiligheid van 't nationaal bestaan, alsmede over veiligheid van persoon en bezit.

Stakingsrecht: uitsluitingsrecht.

Medezeggenschap in het bedrijf, socialisatie en nationalisatie van het bedrijf: bakens op weg naar het communisme, bij voorbaat veroordeeld door het Russische schrikbeeld.

Coöperatie pakt hier en daar; pakt daar en hier niet.

Schoolvrede: het openbaar onderwijs in 't gedrang; onhoudbare druk op de schatkist.

H.B.S. voor iedereen bereikbaar: te veel toeloop, te weinig resultaat.

In 't religieuse, er kan maar één waarheid zijn voor God, ziel, hier namaals: er zijn duizend geloofsvormen en schakeeringen voor die eene waarheid.

Voldaan, onvoldaan, in 't reëele, in 't abstracte.

Vrede, nooit meer oorlog. Maar wat is vrede, wat is oorlog? Oorlog was er voorheen als het leger van een land een ander land binnen rukte. Maar is er nu oorlog of vrede tusschen Rusland en de landen der oude beschaving? Of is er een nieuwe vorm van oorlogvoeren, wel met andere strijdmiddelen, maar toch ook gericht op het bestaan, op het welvaren, op het recht van zelfbestieren van den aangevochten staat? Mocht men er al in slagen een formule te vinden ter bezwering van den oorlog in zijn ouden vorm, dan is deze nieuwe vorm van oorlogvoeren zich reeds buiten die formule komen stellen.

Buurstaten, die op gespannen voet leven, zoeken naar verzoening, zoo verneemt men. Polen en Litauen, Polen en Duitschland, Duitschland en Tsjechoslowakije, Duitschland en Frankrijk, de Balkanstaten onderling en t.o.v. Italië en Griekenland; verzoening wordt ook gezocht voor de in oneenigheid levende broeders van eenzelfden staat: Joden en Arabieren in Palestina, Hindoes en Mohamedanen in Britsch-Indië, Walen en Vlamingen, voor de zich veronachtzaamd voelende minderheden in Polen, Duitschland, Hongarije, Irak, Turkije, Griekenland. Edel streven, maar 't doel blijft verre. Wie 't voor de zijnen vraagt, zondigt op zijn beurt ten opzichte van anderen; wie er buiten staat preekt den gemeenschapszin, die hij zelf te gelegener tijd niet toont te betrachten.

Z.-China wenscht vrij te zijn van de Pekingsche onbeholpenheid en de bemoeizucht der vreemde inmenging. 't Weet 't in die richting een heel eind te sturen, doch verbruit 't dan weer door zich onbeholpen naar de bemoeizucht van Moskou, ook een vreemde, te voegen.

Japan en China zijn op elkander aangewezen. Zij zullen, meent men, alleen dan tot grootheid kunnen komen als zij elkander aanvullen. Mocht dit desideratum eens werkelijkheid worden, dan zal 't de overwinning van het gele ras worden, met een afschuwelijken strijd om den Stillen Oceaan.

Australië moet blank en Britsch worden: doodvonnis van de inheemsche bevolking.

Zuid-Afrika: Britsch of Hollandsch; geen beide, maar Afrikaansch. En hoe dan de Kaff... en de Britsch-Indische immigrant?

De Monroeleer eischt Amerika op voor den Amerikaan. Maar staten van Midden- en Zuid-Amerika voelen de hand van de Ver. St. van N.-Amerika zwaarder dan die van de oude Europeesche overheersching.

Naast Pan-Amerika, Pan-Europa, Pan-Islamisme, Pan-Britsch wereldrijk, Pan-Slavische volken, Unie van Sowjet-republieken, Groote entente, Kleine entente, geen entente. Die Pan's, enz. grijpen over elkander heen, gaan tegen elkander in, bedreigen den vrede dien zij zoeken, scheppen een nieuwen vorm voor overheersching van minderheden, politieke-trusts, machts-trusts.

De vrede van Versailles zou zich richten op het zelfbeschikkingsrecht der volken. Aan enkele werd dit gegund. Zoo aan de zestig jaren geleden van Denemarken afgescheiden Sleeswijksche provinciën en aan eenige Poolsch-Duitsche grensgemeenten. Naar teekenen van den dag hebben de nieuwe Deensche onderdanen al spijt van de over hun eigen lot gekregen beschikking. Bij de Poolsch-Duitsche kwestie heeft men de uitspraak van het referendum niet willen verstaan. Voor de andere landen heeft Versailles naar ouderwetschen trant zelf maar het beschikkingsrecht toegepast. Elzas-Lotharingen, Malmedy, Eupen. De Hongaren werden verdeeld over vier landen. Polen is vereenigd, maar niet hereenigd. Voor den Balkan èn de Oostzeestaten is naar alle wenschen geluisterd en geen wensch bevredigd. Montenegro behoorde tot de overwinnende mogendheden en verdween toch als zelfstandig rijk. Voor eenige Turksche gebieden en de Duitsche koloniën is het mooie mandaatstelsel van den Volkenbond uitgedacht, dat tot nu toe echter meer kwesties heeft opgeworpen dan opgelost en dat evenmin vreugde geeft aan de mandaathouders als aan de vroegere soevereinen. Egypte heeft een onafhankelijkheid gekregen, die weinig van onafhankelijkheid heeft. De Hedchas werd bij de gratie van Versailles tot een koningrijk onder Emir Hoesein, de Versailles-mogendheden lieten hun koning van den troon stooten door het hoofd der Wahabieten. De Joden kregen hun tehuis in Palestina en voelen er zich maar matig tehuis.

(Slot volgt).

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Nijmegen.

24 Sept. (Zaterdag) Societeitsavond in het „Oranje Hotel" met causerie.

Het Bestuur zal — bij voldoende medewerking — een programmaboekje (± 100 bladzijden) uitgeven, waarin vermeld staat: Statuten en Huishoudelijk Reglement van het H.B., Statuten en Huish. Regl. der Afdeeling, ledenlijst en adressen en Programma's 1927/28. *De leden moeten echter — om dit plan te doen slagen — advertenties aanwerven bij hunne leveranciers. Prijzen der advertenties:* 1/1 pagina (14 × 28 c.M.) f 8.—; 1/2 pagina f 5.—; 1/4 pagina f 3.—. Advertenties op den omslag en voorkeursplaatsen 3 × zooveel.

Op 25 Sept. worden de laatste advertenties aangenomen.

De Secretaris,
GESCHER.

Barbarossastraat 48.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur.

AAN DE BESTUREN DER AFDEELINGEN.

Beleefde herinnering tot terugzending aan het Secretariaat, Heulstraat 17, liefst per ommegaande, van de circulaires „Aan de Eerste Kamer der S.-G.", voor zoover daaraan nog niet voldaan is. (Zie desbetreffend bericht in het K. W. No. 35, van 1 September jl., pag. ...)

Van het Informatie-Bureau:

COMMISSARIAAT VOOR INDISCHE ZAKEN.

Uitzending voor 's Lands dienst in Ned.-Indië.

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's Lands dienst in Nederlandsch-Indië, waarin moet worden voorzien door uitzending vanwege het Departement van Koloniën, bestaat thans gelegenheid tot mededinging:

a. onderwijzer bij het openbaar lager onderwijs, in het bezit der hoofdakte;

onderwijzer en onderwijzeres bij het m.u.l.o. (vereischt: bevoegdheden hoofdakte en akte wiskunde of hoofdakte en twee der bijakten Duitsch, Engelsch en Fransch of hoofdakte en middelbare akte A, Duitsch Engelsch of Fransch);
vakonderwijzeres voor de opleiding voor de examens in de nuttige en fraaie handwerken (vereischte bevoegdheden: diploma m.u.l.o. en nuttige en fraaie werken of diploma m.u.l.o. en fraaie handwerken Na);
leeraar bij het openbaar middelbaar onderwijs in Nederlandsche taal;
idem Duitsche taal (volledig bevoegd);
idem ervaren physicus (doctor of doctorandus wis- natuurkunde);
gouvernementsarts bij den dienst der volksgezondheid (dienstverband 3 of 5 jaren);
landbouwconsulent bij den Landbouwvoorlichtingsdienst;
technoloog voor het museum, tevens informatie- voor economische botanie;
predikant bij de Protestantsche Kerken;
verpleegster bij den dienst der Volksgezondheid leprabestrijding op Bali);
adspirant-politiecommissaris bij de algemeene politie;
adspirant-politieopziener bij de algemeene politie;
accountant- en adjunct-accountant bij den belastingaccountantsdienst en accountant en adjunct-accountant bij den gouvernementsaccountantsdienst;
petrograaf (mijningenieur), veldgeoloog, mijningenieur en geoloog bij den Dienst van den Mijnbouw;
hoofdopziener over de gieterij bij den Artillerie Constructie Winkel te Bandoeng;
gediplomeerd technisch-ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst;
contractswerkman voor het vak van stoomwezen het Marine-etablissement te Soerabaja (op de hoogte turbines of van motoren);
militair-apotheker 2de klasse (in vasten en tijdelijken dienst).

die voor uitzending tot eene dezer betrekkingen in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich tot verkrijgen van inlichtingen wenden tot het Commissariaat voor Indische Zaken bij het Departement van Koloniën, afdeeling B, eerste bureau (voor de betrekkingen genoemd onder *a* t/m *r*), en tot afdeeling C de betrekking onder *s*).

BESTEMD VOOR UITZENDING NAAR NED.-INDIE.

Mulder, Zuidwolde (Dr.).
Pols, Ploegstraat 76, Ginneken.
Schouten, Columbusstraat 180, 's-Gravenhage.
Kraaij, Binnenweg J 188, Twello.
J. Pieloor, Fultonstraat 141, 's-Gravenhage.
onderw. 2e kl. bij het O. L. O.
F. Einthoven, Ingenieur 2e kl. bij den P. T. en dienst; Emmalaan 51, Oegstgeest.
van Zijl, Onderwijzer bij het O. L. O. in N.-I.; Heijestraat 78(I), Amsterdam (W.).
Slinga, Idem als voren; Obergum, Winsum.
Deumens, tijd. adj.-accountant bij den Belastingaccountantsdienst; Mooi Japiksteeg 8, Leiden.
A. Veling, Candidaat-gezaghebber bij het B. B.; Nieuwe Spiegelstraat 55, Amsterdam (C.).

INDISCHE AMBTENAREN MET VERLOF:

Ir. C. ter Haar, Ir. 2e kl. bij den dienst van den Mijnbouw; p/a. L. W. Lensen, Dieserstraat 16, Zutphen.
J. J. Koremans, Techn. ambt. 2e kl. bij den P.T.T.-dienst; Doklaan 10, Rotterdam.
L. J. A. van der Heijden, Directeur Normaalschool Inl. hulponderw. Makasser; Parkweg 225, Voorburg.
Mej. V. L. Hubeek, Commies Hoofdkantoor dienst Opiumregie; p/a. fam. Hylkema, Gardenierslaan 17, Apeldoorn.
K. L. E. Croese, Techn. ambtenaar 2e kl. P.T.T.-dienst; Watervlietstraat 58, 's-Gravenhage.
Mej. J. Boele, Verpleegster 1e kl. krankzinnigenwezen in N.-I.; Hooidrift 157a, Rotterdam.
W. J. H. Schreinemachers, Directeur Normaalschool hulponderw. Mr. Cornelis; De Clercqstraat 43, Amsterdam (W.).
D. E. D. Neijendorff, Hoofdopz. bij de S.S. en Tr.; p/a. Pension Hellmuth, Davos-dorf.
W. H. Ch. Lovink, tijd. wd. Hoofdcommies Dep. Ond. en Eered.; Fahrenheitstraat 560, 's-Gravenhage.
Ir. A. N. Molenaar, Ir. 1e kl. bij den dienst van Waterkr. en Electr., tijdelijk te werk gesteld bij het bedrijf Oembilin steenkolenmijnen; Villa „Windevanck", Noordwijk aan Zee.
G. van den Broeke, Stationscommies 2e kl. bij de S.S. en Tr.; Van Lumeijstraat 59, 's-Gravenhage.
H. H. Willemse, Secr. der Ass.-residentie Billiton; Obrechtstraat 483, 's-Gravenhage.
H. W. van der Pol, Hoofdopzichter bij de S.S. en Tr.; Obrechtstraat 501, 's-Gravenhage.
A. de Witt, wd. Archivaris res.-kantoor Soerabaya; Obrechtstraat 501, 's-Gravenhage.
Ch. Loupias, Techn. ambt. 4e kl. bij den P.T.T.-dienst; Obrechtstraat 501, 's-Gravenhage..
W. A. Groenemeijer, Loods 1e kl. te Belawan Deli; Van Weede van Dijkveldstraat 41, 's-Gravenhage.
Th. J. H. van Onzen, Onderw. van het pract. onderw. Kon. Wilhelminaschool te Weltevreden; p/a. J. Schuitmaker, Vlietstraat 56, 's-Gravenhage.
A. C. Tupamahu, wd. 1e Commies Hoofdkantoor Volksgezondheid; p/a. Hotel Pomona, Molenstr., Den Haag.
G. W. Roelofs, Hoofdopzichter voor de Landsgebouwen; p/a. hr. Schaap, Holenrechtstr. 7, Amsterdam.
H. Catano, Stationscommies 2e kl. bij de S.S. en Tr.; Franklinstraat 104, 's-Gravenhage.
J. Bos, Boscharchitect 1e kl. Boschwezen in N.-I.; Franklinstraat 104, 's-Gravenhage.
G. J. H. Rengerink, Leeraar aan de H.B.S. te Semarang; Bagatelle, Delden (O.).
H. A. Dikmans, Commies-rekenaar afd. Havenwerken Dept. B. O. W.; p/a. P. H. Dikmans, Van Lennepstraat 51c, Rotterdam.
Mevr. P. A. W. Dikmans geb. Burghardt, Hoofdtelefoniste 1e kl. telefoonkantoor te Weltevreden. Adres als voren.
A. D. v. Steenbergen, Kapitein der Infanterie; Kleverparkweg 128, Haarlem.
C. H. Boon v. Ostade, Gevers Deynootweg 91, 's-Gravenhage.
F. A. J. F. Trebels, Beh. 2de kl. bij 's Landspandh. te Tjiantjoer (West Priangan); Jacob Gillesstraat 8, 's-Gravenhage.
J. van Noort, Controleur 1e kl. bij den P.T.T.-dienst; Lange Nieuwstraat 113, Tilburg.

5498

Mutatiestaat van 7 tot 14 September.

Nieuwe Leden: Geïntroduceerd door:

Wijga, oud-Dirigeerend Officier van Gezondheid L., Amsterdam (Z.), Frans van Mierisstr. 60. *f* 5 — den heer H. P. M. van Altena te Haarlem.
H. P. P. van Haeff, Utrecht, Biltstraat 127. *f* 5 — den heer F. Corsten te Utrecht.
M. Pesik, Gouvernements-Arts te Bonthain (Celebes). *f* 5 ..... — den wd. Hoofdvertegenwoordiger „O. en W." in O.-I.

Afschrijven:

H. J. de Wit, Amersfoort, Huygenslaan 25 (wegens vertrek uit Nederland).

Adresveranderingen:

Termans, Indoloog, Leiden, van: Oude Singel 64 naar: Lange Brug 7.
Jur. Ind. Cand., Leiden, van: Oegstgeesterlaan naar: Hooge Morschweg 18.
Wittenberns, Gep. O.-I. Ambtenaar, van: Soest, Paulownalaan 2 naar: Amsterdam (O.), Linnaeushof 74huis. *f* 5.
Mevrouw M. S. Moerbeek—Demmeni, van: Den Haag, straat 36 naar: Amsterdam (Z.), Roelof Hartstraat 5. *f* 5.
Hoogkamer, Adm. Ambtenaar B.B., van: Amsterdam, Overtoom 410 II naar: Weltevreden, Dep. B.B. *f*5.
Pentier Alting, Oud-Directeur B.B., van: Haarlem, Mr. Cornelisstraat 108 naar: Den Haag, Sweelinckplein 31. *f* 5.
de Monchy, Rotterdam, van: Westzeedijk 163 naar: Heemraadssingel 299.
Ramondt, van: Golfhotel te Territet naar: villa Rochet 14 te Clarens (Zwitserland).
D. E. van Ossenbruggen, thans President van het Hooggerechtshof in N.-I., Weltevreden, Tanah Abang.
A. A. C. Nix, Ass.-Resident, van: Painan naar: Den Haag, Valeriusstraat 19. *f* 5.
Th. E. J. de Bie, 1ste Luit. Inf., van: Meulaboh naar: Den Haag, Marlot, Hofzichtlaan 26. *f* 5.
B. Hulshoff, President van de Weeskamer te Weltevreden naar: Buenos Aires, Belgrano, Calle Cuba 2190.
Dr. J. J. van Lonkhuijzen, van: Baarn, N. Domlaan 16 naar: Hilversum, Pension Interlaken.
B. de Jong, Controleur B.B., van: Tebing Tinggi naar: Gouvernement van Celebes en Onderhoorigheden.
K. J. van Wijngaarden, Controleur B.B., van: Poerwodadi naar: residentie Madoera.
Mr. Dr. S. R. Boomgaard, Adm. Ambt. B. B., thans te Padang.
F. J. Nainggolan, Gouv. Arts, van: Sawah-Loentoe naar: Langsa (Atjeh).
Mevrouw G. L. Soelaiman-Feekes, Hoofdonderwijzeres H.-I.-S., van: Madioen naar: Bandjarnegara.
Mr. Mas Soesanto Tirtoprodjo, Voorzitter Landraad, van: Sragen naar: Kandangan (Z. O. Borneo).
C. C. Ouwerling, Ass.-Resident, van: Padang naar: Den Pasar (Z.-Bali).

J. Stikvoort, Hoofdbesteller bij het P.T.T.-kantoor te Soerabaya; Vrijburgstraat 8, Driebergen.
J. Burgerhout, Onderw. in de houtbew. bij de Prinses Julianaschool te Jogjakarta; Korte Bajonetstraat 18a, Rotterdam.
Mej. A. L. Kiefer, Onderw. 2e kl. bij het O.E.L.O.; Willem de Zwijgerlaan 85, 's-Gravenhage.
Th. F. Boote, Techn. ambtenaar 2e kl. bij den P.T.T.-dienst; 1e Atjehstraat 126, Amsterdam (O.).
J. P. B. de Graan, Gedipl. gezaghebber bij het B. B.; 75 Avenue Ledru Rollin, Paris.
A. Tuin, Techn. ambtenaar 2e kl. bij den P.T.T.-dienst; Vechtstraat 65 (III), Amsterdam (Z.).
Y. Fr. Ypey, Onderw. 2e kl. bij het O.E.L.O.; Hobbemakade 82, Amsterdam (Z.).
Ir. A. R. H. Brouwer, ing. 2e kl. bij den dienst voor Waterkracht en Electriciteit; p/a. Mevr. A. Scheffers, Velperweg 50, Arnhem.
Ir. H. M. J. Hart, Opperhoutv. bij het boschwezen in N.-I.; Wattstraat 14, 's-Gravenhage.
C. G. v. d. Heijde, Officier van Gezondheid 1ste kl.; Wissenkerke.
H. Ph. v. Barneveld, Onderluitenant-apotheker-assistent; Berg en Dalscheweg 364, Nijmegen.

MET PENSIOEN.

J. A. Waleson, Alg. ontv. 1e kl. Landskas te Weltevreden; Mauritsweg 103, Rotterdam.
J. G. van Eck, Onderw. 1e kl. bij het O.E.L.O.; Hotel de Witte, Amersfoort.
J. Hoogendijk, 1e Comm. bij de S.S. en Tr.; Spijkerstraat 279, Arnhem.
P. L. van Ameron, Directeur van de openb. Mulo-afd. der A. M. S. te Tondano; St. Liduinastr 36, Schiedam.
Gepens. Surinaamsch ambtenares: Mej. J. M. F. Evertsz, Onderw. bij het Openb. Onderw. in Suriname; Obrechtstraat 353, 's-Gravenhage.

VEREENIGING „OOST EN WEST"

HOOFDBESTUUR: HEULSTRAAT 17 'S-GRAVENHAGE

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins-Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen doen.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen, van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Tel. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins-Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752. Dit „Tehuis" biedt studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland vertoeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK, of den Administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", Van-Boetzelaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Tel. No. 50248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna-Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten einde aan hen, die uit Nederland naar Indië gaan, en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN op huishoudelijk en maatschappelijk gebied, onder leiding van Mevr. J. FRANSEN MENDES—Calisch. Spreekuur Donderdagmiddag van 2 tot 4 uur en volgens afspraak, Nic.-Maesstraat 17, Amsterdam, Tel. 22492.
Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, en de Firma MARTINUS NIJHOFF, L. Voorhout 9, Den Haag (bij deze firma alleen die met een *), zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk.)
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

2. **Onze Oost II. Iets over den Inlander en zijn Zieleleven, door T. J. BEZEMER.**
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

* b. Onze West, tweede druk, bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overz. Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

* No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

* No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie.)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2e, verbeterde druk.)
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

* No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederlandsch-Indië, zoomede voor verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken en Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Opnieuw herzien.) .... Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

* No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

* No. XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber (caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Ned.-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën .... Prijs: **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
„ 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
„ 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
„ 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
„ 8. De Europeesche vrouw in Indië.
„ 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
„ 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
„ 2. Het Javaansch tooneel.
„ 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
„ 4. De theecultuur op Java.
„ 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
„ 6. Een doode taal in Indië.
„ 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
„ 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
„ 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
„ 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
„ 2. Bevloeiïng in Nederlandsch-Indië.
„ 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
„ 4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
„ 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
„ 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië.
„ 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Wnd. Vertegenwoordiger in Nederlandsch-Indië Mr. M. J. A. Oostwoud-Wijdenes, President Landraad, Tandjong Balei (Sumatra's Oostkust).

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

[A]DRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN: Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag Telefoon 14519, Postgiro 14574

[I]nd. Vertegenwoordiger in N.-I.: Mr. M. J. A. Oostwoud-Wijdenes, Pres. Landr., Tandjong Balei (Sumatra's Oostk.).

Opgericht 21 Maart 1900 door Kolonel G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIËN: N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD TE VERMELDEN

[HE]T BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER [V]OORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIE

[I]n Memoriam Mejuffr. J. J. Lagers.

[D]en 11en Juli l.l. overleed te Hilversum in [ho]ogen ouderdom mejuffr. J. J. Lagers, oud-[se]cretaresse onzer afdeeling te Utrecht.

[I]n die functie maakte zij lange jaren deel [uit] van het Bestuur dier afdeeling, dat haar [bij] aftreden tot Eere-lid benoemde, een wel[ve]rdiende onderscheiding voor haar bijzon[der]en ijver en toewijding tot het laatst toe be[too]nd. Sociaal werk in het algemeen had hare [bel]angstelling en niet eerder dan dat hare [kra]chten haar begaven, nam zij daaraan niet [me]er deel. Als bewijs van hare blijvende en [da]adwerkelijke belangstelling in de Vereeni[gin]g „Oost en West", vermaakte zij voor haar [over]scheiden een legaat van ƒ 1000, niet vrij [va]n successierechten, aan onze Vereeniging.

[H]et Hoofdbestuur brengt gaarne een woord [va]n dank en hulde aan hare nagedachtenis.

[Ind]ische Tentoonstelling te Arnhem (I. T. A.)

11 Juni—28 Juli 1928.

—o—

[De] Nederlandsch-Indische Regeering heeft wel[wil]lend gevolg gegeven aan het verzoek van het [Tent]oonstellingsbestuur om, door inzending van [een] groot aantal tropische cultuur-gewassen, de [tent]oonstelling eene belangrijke attractie te ver[scha]ffen.

[Met] het stoomschip Riouw, hetwelk één dezer [dage]n te Amsterdam aankomt, zal een tamelijk vol[ledige] collectie van deze gewassen arriveeren.

[De] zending bestaat uit een aantal oliepalmen, [...] cacao-, peper-, nootmuskaat-, kruidnage[l-], agave-, kina-, theeplanten, enz., terwijl een [aantal] Heveaplanten en voor demonstratie van het [...]steem geschikte Heveastammen in het voor[jaar] van 1928 zullen worden nagezonden.

[Do]or de goede zorgen van eenige Professoren te [Wage]ningen zullen een aantal tabaksplanten en [and]ere gewassen aan de verzameling worden [toe]gevoegd.

[De] collectie zal waarschijnlijk overwinteren in [de ka]ssen van den heer Odo van Vloten te Door[n,]terwijl de firma Bodegom en Van Dijk te [...] belangeloos voor kasruimte op het tentoon[stel]lingsterrein zal zorg dragen.

[N.]B. Wat wij noodig hebben?

1e. Adressen van hen, die ons met inzendingen van dienst willen zijn.

2e. Adressen van hen, die als Correspondent voor ons willen werken.

3e. Adressen van hen, die onze reclameplaat bij zich thuis of elders een plaatsje willen geven en onze briefkaarten bij hunne correspondentie willen gebruiken.

Stuurt uwe berichten bij ons in!

Adres: Nieuwe Plein 52, Arnhem.

(Wordt vervolgd).

Attentie!

De Contributie voor het lidmaatschap dezer Vereeniging — ƒ 5.— 's jaars minimum — loopt voor hen die met of na 1 October e.k. zich als lid doen inschrijven, tot en met ulto. December 1928. Bij toetreding wordt hen dus gratis het Koloniaal Weekblad geregeld toegezonden. Aanmelding schriftelijk of mondeling bij het Secretariaat, Heulstraat 17, Den Haag, of bij de Secretarissen van de Afdeelingen.

Zij die reeds lid zijn en daardoor blijk gegeven hebben van hunne instemming met doel en streven der Vereeniging, worden vriendelijk uitgenoodigd ook anderen in hun kring tot het lidmaatschap aan te sporen, b.v. door toezending, na lezing, van dit nummer, liefst met een enkel aanbevelend woord.

Op onze leden in Oost- en West-Indië wordt hiervoor in het bijzonder een beroep gedaan.

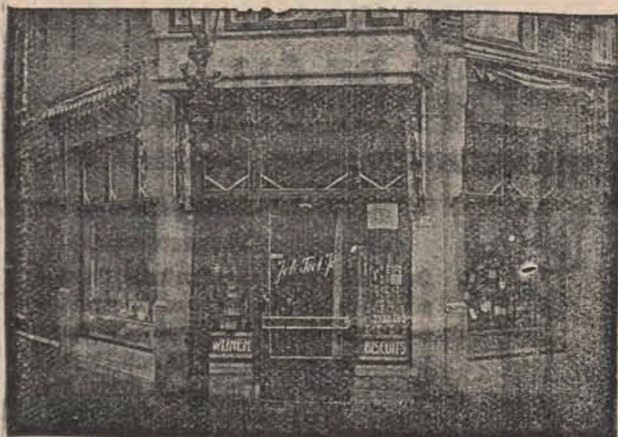
Dr. Tjipto Mangoenkoesoemo.

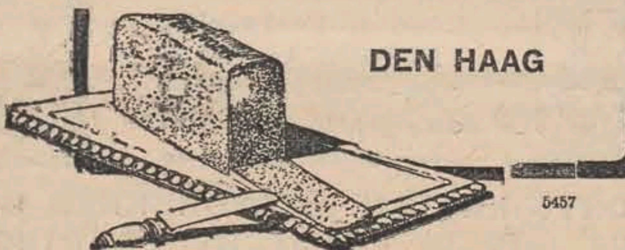
Een merkwaardige figuur in de Inlandsche beweging.

—o—

In de rubriek „Van week tot week" van het vorig Nr. van het Kol. Weekblad heeft men kunnen lezen, dat de Gouverneur-Generaal nog geen beslissing heeft genomen omtrent het toekomstig lot van Dr. Tjipto Mangoenkoesoemo, van wien verluidt, dat op hem de „exhorbitante rechten" zullen worden toegepast, in verband met zijne relatiën met personen die betrokken waren bij de intijds verijdelde pogingen om in den nacht van 17 op 18 Juli j.l. een nieuwen opstand te verwekken in West-Java.

Zij, die eenigszins met het verleden van den Heer Tjipto bekend zijn, kunnen zich moeilijk indenken, dat deze onbaatzuchtige, openhartige en eerlijke volksleider zou willen optreden als werktuig der communisten, of zich zou willen bedienen van hunne strijdmiddelen. Een man als Tjipto, hij moge dan een vurig nationalist zijn, die door zijn onhandig en onbesuisd optreden meermalen onrust heeft gewekt, zoo iets een verstandig mensch om zijn landgenooten te storten in een communistisch avontuur, waarvan van te voren vast staat

dat het vele slachtofers zal maken onder hen, die zich laten meeslepen. Wel is het daarentegen verklaarbaar dat de in vele opzichten teleurgestelde en ook vaak verkeerd begrepen nationalist — aangenomen dat de communistische plannen tot gewelddadige omverwerping van het Nederlandsch gezag niet tijdig waren ontdekt — de gelegenheid niet onbenut zou hebben gelaten om een zuiver massaal *nationaal* verzet te steunen. Wat op zichzelf dan evengoed als deugdelijk motief kan worden aangemerkt voor Tjipto's uitzetting.

Natuurlijk is voor vele lezers van het Kol. Weekbl. Dr. Tjipto Mangoenkoesoemo, die bijna twintig jaar deel neemt aan de Inlandsche beweging, geen onbekende; maar toch ook zullen zich er onder bevinden, die hoogstens zijn naam hoorden noemen. Voor hen in de eerste plaats volgen hier eenige bijzonderheden over zijn veelbewogen leven, ontleend aan een in 1921 geschreven, maar nog geenszins verouderd, artikel [1]) van den heer J. Koning, waarin deze nobele figuur voortreffelijk wordt uitgebeeld. Na 'n inleidend woord, waarbij de hr. K. verklaart groote bewondering te hebben voor zijn „politieken tegenstander", schrijft hij:

„Een drietal jaren geleden, toen ik de leiding had van het „Weekblad voor Indië", heeft Darna Koesoema, een vriend van Tjipto, den nationalen leider voor mij geschetst. Hij noemde hem den modernen Diponegoro, die met de wapenen van het intellect strijdt. In de Indische beweging heeft hij steeds gestreden in de voorste gelederen. Hij is in hooge mate revolutionair van aard; hij leeft van den strijd, hij zoekt den strijd en is steeds daar te vinden, waar de kamp het heftigst wordt gevoerd. Ziedaar, in korte trekken, het beeld, dat zijn vriend Darna Koesoema van hem schetst, van den man, die bij zijn tegenstanders berucht wordt genoemd, doch die door zijn vrienden op de handen wordt gedragen vanwege zijn ontembaren moed en weergalooze opofferingsgezindheid voor de goede zaak.

Tjipto Mangoenkoesoemo is thans in zijn vijf en dertigste levensjaar; hij heeft een stormachtig verleden achter den rug. Reeds als leerling van de school tot opleiding van inlandsche artsen te Weltevreden, kortheidshalve de Stovia genoemd, toonde hij te zijn iemand met een helder verstand en met een sterk karakter, die de vrijheid lief had boven alles en daar rond voor uitkwam, wat door zijn leermeesters niet altijd even aangenaam gevonden werd. Van dien tijd af dagteekenen de eerste „botsingen" met het „gezag".

In 1905 zien wij Tjipto als docter aan het stadsverband te Glodok, Batavia. Het duurde niet lang of ook daar kreeg hij het aan den stok met zijn superieur; een overplaatsing volgde, eerst naar een andere afdeeling van de ziekeninrichting, daarna, in 1906, naar Amoentai, een klein garnizoensplaatsje in Midden-Borneo. De heftigheid van den jongen man in zijn optreden tegenover hen die boven hem waren geplaatst, werd ook hier oorzaak dat hij den toorn van den resident opwekte, die er voor zorg droeg, dat hij opnieuw werd overgeplaatst, ditmaal naar Demak. Zijn verblijf aldaar was in velerlei opzicht merkwaardig. Zijn sterke democratische natuur maakte het hem onmogelijk zich te buigen voor den wil van den regent, wijlen Pangeran Adiningrat, een waardig vertegenwoordiger der oud-Javaansche aristocratie. Herhaaldelijk was er wrijving tusschen hem en den inlandschen bestuurder, totdat de maat overliep toen Tjipto over de Aloen-aloen reed, iets dat door inlanders en zelfs door Europeanen uit eerbied voor den pangeran werd vermeden. Tjipto reed dagelijks door de verboden zône tot ergernis van de regentspartij. Later, in 1908, kreeg hij meeningsverschil met dr. Terburg over de malaria-bestrijding. Een reprimande van het Departement werd oorzaak, dat dr. Tjipto telegrafisch zijn ontslag uit 's lands dienst verzocht.

Met dit ontslag wordt afgesloten de levensperiode van deze merkwaardige revolutionaire figuur, welke onmiddellijk voorafging aan de veelbewogen periode van zijn politieke actie.

Op het eerste Boedi Oetomo congres, dat in 1908 te Djokja werd gehouden, maakte Tjipto kennis met den journalist Douwes Dekker, die in de daarop volgende jaren eveneens een belangrijke rol zou vervullen in de revolutionaire beweging op Java. Spoedig ontstond een nauwe vriendschap tusschen beiden, welke nog in hartelijkheid toenam, toen overeenstemming was bereikt omtrent de richt… van de Indische beweging.

Sedert Tjipto uit 's lands dienst was gegaan, … hij zich als particulier geneesheer te Solo ge… tigd, waar hij weldra een uitgebreide practijk … Kort daarop deed zich een merkwaardige ge… tenis voor, die op het karakter van den nation… een bijzonderen kijk geeft. Zijn vriend Darna K… soema heeft ervan verteld. Het was in 1911, in … tijd, dat de pest plotseling in Malang optrad … de geneeskunst op Java aanvankelijk vrijwel m… teloos stond tegenover de zoo gevreesde zie… Eenige Inlandsche en Europeesche geneesheeren … bedankten voor de eer naar de geteisterde str… te worden gezonden. Het publiek was terecht … beten over de houding van sommige medici en … en daar werden zelfs uitingen gehoord, dat Java… sche geneesheeren lafaards waren. Dit prikk… in hooge mate den nationalist, dr. Tjipto. St… een man van de daad, diende hij telegrafisch … rekest in bij de bevoegde autoriteit met ver… om herplaatsing in 's lands dienst, speciaal v… de pestbestrijding in het Malangsche. Van dit a… bod werd door de regeering gretig gebruik gema… Tjipto had zich van zijn taak zoodanig gekwe… dat hem, naar aanleiding van zijn buitengew… plichtsbetrachting, het ridderkruis van de Or… Nassau orde ten deel viel. Met de verovering … dit eereteeken wischte Tjipto de smet uit, ge… pen op het korps inlandsche artsen.

Tjipto's rol in de Indische beweging van den … af, dat hij met Ernes Douwes Dekker samen … redactie van „De Expres" en „Het Tijdschr… voerde tot aan hun verbanning, wordt vooral … kenmerkt door strijd, fellen strijd onder de le… „Indië voor Indië". Toen Suardy in 1912 een … chure het licht deed zien: „Als ik eens Neder… der was......" en Tjipto en Douwes Dekker dit … schrift ruimere publiciteit verleenden, volgde … interneering, onderscheidenlijk naar Banda, Ban… en Timor Koepang, met de mededeeling, dat zij o… in plaats van naar deze verbanningsoorden, … Europa konden gaan. Men zal zich herinneren, … tot dit laatste werd besloten. In Nederland … Tjipto college om zich voor het examen van Eur… peesch arts te bekwamen, doch na een verblijf v… ongeveer elf maanden in het koude Noorden w… hij zoodanig ziek, dat de Nederlandsche regeeri… na ruggespraak met de Indische, hem in 1914 t… stond naar het land van de wuivende palmen te… te keeren.

Eenmaal in Indië terug en hersteld, kon hij … mogelijk den eenmaal begonnen strijd afbreke… Hij meende in dien tijd zijn ideaal het best te k… nen dienen als journalist en zoo zien wij hem … treden als redacteur van de „Goentoer", later … de „Goentoer Bergerak", van de „Voorpost", … „Madjopait" en ten slotte van het destijds te … marang opgerichte dagblad „De Indiër". Als p… blicist gaf hij zich geheel, met het gevolg dat … nieuw van regeeringswege tegen hem moest w… den opgetreden. In 1918 trekt hij zich in het la… delijke terug, maar niet strijdensmoe.

Dr. Tjipto Mangoenkoesoemo is een nationa… met een sterk temperament, maar ook een met e… ridderlijk karakter. Hij is een droomer en den… maar droom en daad zijn niet in die verhoudi… samen dat zijn arbeid voor zijn volk vruchtba… wezen kan. Hij doet denken aan Maurice Barr… den Franschen strijder en politicus, geestdriftig, … soms sarcastisch, altijd hartstochtelijk. Hij droomt … van een vrije en onafhankelijke republiek In… bewoond door een volk, dat „zijn eigen leven m… uitleven". „Die ster zal ik eens plukken," heeft … vaak Tjipto met hartstocht hooren zeggen. „… als het mij niet mag gelukken, dan zal ik het to… een mijner nakomelingen mogelijk maken. Slecht… vrijheid kan dit volk groot maken en op die vr… heid kan het evenveel recht doen gelden als e… ander volk." Zijn ideaal is dus een Indisch vol… dat gevormd wordt door Indo's, Indo-Chineezen, … Indo-Arabieren en door de autochtone bevolking … van den archipel. Als lid van den Volksraad he… hij over zijn idealen herhaaldelijk gesproken; h… was daarbij opvallend, dat vaak de idealist de… politicus in den weg stond.

Thans is aan dr. Tjipto opnieuw de toegang t… een belangrijk deel van Java ontzegd. Maar dez… strijder brengt men niet tot zwijgen. Hij is een st… ke figuur, die in de voorste rijen tot den dood t… strijdende zal blijven in de nationalistische bew… ging. Een revolutionair en ridderlijke held, een … zijn volk door zijn intellect en karakter onsc…

[1]) Verschenen in „Eigen Haard" van genoemd jaar, blz. 467 vgg.

…diensten zou kunnen bewijzen, wanneer hij …reëele banen volgde en begrijpen wilde, dat …twikkeling van zijn volk in de richting van …tuur niet geforceerd kan worden door een …chtelijk woord of door het mooie maar broo…k van een gevoelige fantast.”

…t de heer Koning, nu zes jaar geleden, het …ande schreef, woont Tjipto, die zijn tweede …g te danken had aan het verwekken van … in de Vorstenlanden (in verband met de …che toestanden aldaar), te Bandoeng. Voor … bekend is had hij in de laatste jaren geen …swaardig aandeel in de politieke beroerin…p Java. En stellig niet in de communistische …den in November van het vorige jaar, o.a. …ns een kort na de onlusten verschenen bro… waarin hij de communistische opstandspo… zocht te verklaren uit allerlei misstanden …ndsche maatschappij, zonder nochtans die …en in bescherming te nemen. [2])

…ar ten slotte schijnt Tjipto de verleiding toch …k te zijn geworden en heeft hij zijn afwach…houding laten varen, op een wijze, welke hem …den male noodlottig dreigt te zullen worden. … is voor dezen „sympathieken” vijand van het …gezag te hopen dat hij, als straf voor deze …zichtigheid, zijn verdere leven niet zal be… door te brengen in *afzondering*, op een of … afgelegen eiland. Als bekwaam geneesheer …r. Tjipto bijv. nog uitstekende diensten kun…ewijzen aan de tegenwoordige onvrijwillige …ers van den Boven-Digoel. Volgens een be… in een Indisch dagblad zou hij zich vrijwillig …oor beschikbaar hebben gesteld.

…en zie ook, vooral in dit verband, het stuk ge…„De verbanning naar Nieuw-Guinea”, in de …„Uit de Inheemsche pers” in dit Nr. (bl. 8).

Nog meer paardjes.

—o—

Djaran képang.
Koeda képang.
Barongan.

…iel te voorzien. De breede geografische ver…ing van het „Koloniaal Weekblad” was de …k, dat er berichten loskwamen over de …den van gevlochten bamboe, waarvan sprake …n het nummer van 8 September.

…ereerst hebben we te vermelden een artikel … B. onder Indische Curiosa van „De Indische …ganger” van 11 Maart dezes jaars. Blumber…erkt er den afdruk eener foto bij, waarvan hij …rkomst niet vermeldt, een koeda-képang… uit de Vorstenlanden in vol ornaat; het paard …mboe hangt aan een koord om den hals van …vaan. Dit laatste vond ik nog nergens.

…schrijver verwijst naar een opstel van Ch. F. …umont in „Nederl.-Indië Oud en Nieuw” …17 over Javaansche huwelijksgebruiken. … stoet (nl. de stoet in de Soenda-landen, waar…ruidegom en bruid de hoofdpersonen zijn) …geopend door een stel barongans, dat zijn …bamboezen, met opzichtige kleeren gekleede …or zich daarin bevindende menschen gedra…oppen, voorstellende een reus en een reuzin, …reeswekkende aangezichten en bewegelijke … die op de maat van den achter hen aange… gamelan ronddansen” enz. „Achter dezen …an zien wij verder de uit vlechtwerk ver…igde en met allerlei kleuren beschilderde, als …ardjes dienstdoende figuren van het voorste … van het paardenlichaam, waarmede de …en, die de ruiters moeten voorstellen, op de …dansen van het begeleidend orkest, dat dik…bestaat uit angkloengs, waaronder men ver…enz. (bl. 351).

…bij valt op te merken, dat er tweeërlei soort …es zijn, met en zonder achterlijf, dus met en …achterbeenen; en dat de barongans worden …steld door een reus en een reuzin van onaan… uiterlijk. Bij dit artikel van Dumont zijn …ingen gevoegd, o.a. van zes koeda képang …voor- en achterlijven, zelfs met staarten, en …angkloeng, zes stel met twee trommen (pag. …343).

… twee afbeeldingen zijn herhaald in het …„Over gongs en angkloengs” van Jaap Kool …ederl.-Indië Oud en Nieuw” van April 1924. …over de paardjes geeft de tekst niets.

Dan verwijst P. B. in den „Verlofganger” naar L. Th. Mayer, „Een blik in het Javaansche volksleven”, die een dergelijke beschrijving geeft als Dumont; en naar Jasper's „Vlechtwerk”, waar de factuur der paarden wordt beschreven, en ook hun manen en staart van idjoek.

In hetzelfde tijdschrift, nu van 20 Mei, geeft dezelfde schrijver nogmaals „Indische Curiosa”, en ditmaal de Barongan. „Oude sagen en geschiedenissen, schrijft hij, vormen den tekstueelen grondslag van het spel van barongan met koeda-képang, waarbij het angkloeng-orkest zelden ontbreekt. De acteurs geraken ook hier, evenals elders bij maskerade-spelen, geleidelijk in een toestand van extase welke grenst aan razernij. Een bij den troep behoorend geesten-oproeper, tevens geesten-bezweerder (Jav. gamboeh, d.i. wijze) waakt ervoor, dat de geëxalteerde dansers op het juiste moment weer tot bezinning worden gebracht”, enz. „De barongan stelt het gevaarlijke, demonische woudgedierte voor. Het monster heeft meestal een reusachtigen tijgerkop, omkrans door echte of met latten nagemaakte pauwenveeren... Een woest gevecht ontwikkelt zich aanstonds tegen het woudmonster (bij den tekst afgebeeld) dat de stokpaardjes met hun berijders wil verslinden. Ten slotte wordt de barongan, na heftige en tevens kluchtige scènes, overwonnen... Op den grond stuiptrekkend toont hij zich nog hoogst gevaarlijk”, enz.

Een fantastiek dierage, een mooi fabelgedierte noemt Brandts Buys dezen barongan in een opstel over muziek in het Banjoewangische (Djawa 1926, bl. 210/211) waarheen P. B. in zijn Barongan-opstel verwijst; „de leeuw- of tijgerdraak” is in lichtdruk afgebeeld tegenover bl. 212. Er was strijd tusschen de barongan en andere figuren, waarvan de beteekenis niet helder was. De vertooning leek tamelijk onbeduidend en iets van de kracht der gecompliceerde bezetenheidsscènes door Staugaard beschreven (zie „Kol. Weekbl.” van 8 Sept.) viel niet waar te nemen. Evenmin was dit het geval te Solo bij een Baronganvertooning door een troepje uit het Madioensche. De als wajang-wong-helden uitgedoste berijders der paardjes liepen doelloos achter den Barongan aan. Deze paardjes waren van leder en hoewel paard genoemd, toonden zij andere vooreinden gelijk boeta's uit de wajang.

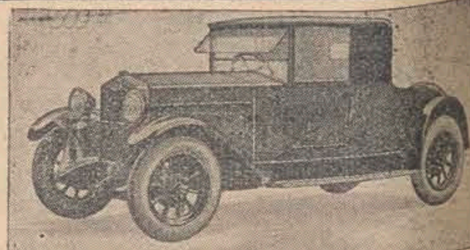
P. B. spreekt van een survival, een overblijfsel uit vroegere tijden, een kluchtige nabootsing eener bij vertooningen van religieuzen aard verrichte ernstige handeling, welker oorspronkelijke beteekenis is te loor gegaan. Ik heb het mooie boek van Ernst Vatter „Religiöse Plastik der Naturvölker” erop nageslagen, daar waar hij (bl. 103) over Masken und Tanzköpfe schrijft, en ook het Maskenkleid noemt „aus Stoff, Fell, Bastfasern, Haaren, Federn und dergleichen bestehend, das den Körper des Trägers verbirgt”. En verder, na te hebben gezegd, dat niet het onkenbaar maken 't doel is, niet het verkleeden, maar dat de beteekenis dieper ligt en mystieker is: „In der Maske wird der Mensch zu einem neuen Wesen, dem Toten, dem Geist oder dem Tier, das die Maske verkörpert: es handelt sich nicht um Darstellung, um Verkörperung einer Rolle, sondern um eine durchaus wirklich empfundene Verwandlung”.

Van jongen datum is het opstel over de paardjes in het tijdschrift „St. Claverbond” van Juli-Aug. dezes jaars. Het heet „Djatilan, door H. Caminada S.J.” en beschrijft een feest te Kalasan op Java ten n. van Jogja: „monseigneur Van Velsen zou er voor 't eerst het heilig vormsel toedienen”. Het hoofd van de school wist voor een paar gulden de noodige paardjes te huren en twee onderwijzers vervulden de rollen van Pentoel en Temben. „Dat zijn clowns of grappenmakers, die, na veel over en weer praten, elkaar tot den strijd uitdagen. Dan treden twee groepen ruiters op, die den strijd onder elkaar zullen beslechten.” Drie aardige afbeeldingen zijn er bij den tekst, mooie paardjes, maar onevenredig gebouwd, met al te slanke achterhand, uitloopend in een bos idjoek.

* *
*

Het lijkt samen heel wat, maar eigenlijk weten we van den oorsprong en de beteekenis nog weinig; ze ligt dieper en is mystieker; maar daarmede is niet alles verklaard; heel weinig zelfs. Zou Banner in zijn laatste boek over romantic Java dit en dergelijke dingen hebben bedoeld toen hij in den titel van the little known island sprak?

Sn.

Achtste Koloniale Vacantiecursus voor Geografen.

In aansluiting aan ons vorig bericht omtrent bovengenoemden cursus kunnen wij thans mededeelen, dat deze zal worden gehouden van 27—29 December a.s. te Amsterdam, in de kleine gehoorzaal van het Koloniaal Instituut, Mauritskade.

De leergang omvat in het bijzonder de Groote Godsdiensten van den Indischen Archipel. In deze reeks voordrachten behandelt Prof. Dr. G. van der Leeuw, hoogleeraar te Groningen: „Het Heidendom"; Prof. Dr. N. J. Krom, hoogleeraar te Leiden: „Het Hindoeïsme"; Prof. Dr. C. Snouck Hurgronje, hoogleeraar te Leiden: „Het Mohammedanisme".

Op Woensdag 28 December zal een vertooning van Indische films plaats hebben, waaromtrent nadere bijzonderheden zullen volgen.

Op Donderdag 29 December zal onder deskundig geleide een bezoek gebracht worden aan den pas ingerichten tweeden omgang van het Volkenkundig Museum van het Koloniaal Instituut, ingang Linnaeusstraat.

De deelneming is opengesteld voor leeraren in de aardrijkskunde aan inrichtingen voor voorbereidend hooger onderwijs, voor middelbaar onderwijs en tot opleiding van onderwijzers(essen), benevens voor studenten in de aardrijkskunde en aanverwante vakken van wetenschap. Van de deelnemers zal eene bijdrage van *f* 3.— geheven worden.

Elk deelnemer ontvangt kosteloos een geschrift, aangevende de hoofdlijnen van de voordrachten en de daarbij eventueel behoorende tabellen en cijfers, alsmede een ex. van het supplement op het economisch-geografisch jaarboekje „Indië's jonge Kracht". 6e Uitgave 1927.

Inlichtingen verstrekt de secretaris-penningmeester der Commissie van Voorbereiding, Dr. H. H. Zeijlstra Fzn., Singel 1, Deventer, bij wien men zich vóór 1 December a.s. door storting van bovengenoemde bijdrage als deelnemer kan opgeven.

Luchtpost per vliegtuig Holland-Indië.

—o—

In acht te nemen formaliteiten.

De gelegenheid wordt opengesteld om met het vliegtuig van luit. Koppen, dat 1 October a.s. van Amsterdam naar Nederlandsch-Indië vertrekt, gewone en aangeteekende correspondentie te verzenden.

Het daarvoor verschuldigde luchtrecht bedraagt *f* 2.50 per briefkaart en *f* 10.— per 20 gram voor de overige stukken en is te voldoen door middel van frankeerzegels *boven* de gewone porten.

De aangeteekende stukken worden uitsluitend verzonden op risico van de afzenders; brieven en doosjes met aangegeven waarde zijn van het luchtvervoer uitgesloten.

Om in de bedoelde zending te worden opgenomen moeten de stukken:

1e. volledig gefrankeerd zijn;

2e. boven het adres voorzien zijn van de aanwijzing „per vliegtuig van Amsterdam naar Batavia".

Voorts verdient het aanbeveling

3e. een etiket „per luchtpost, par avion" (gratis op de kantoren verkrijgbaar) te gebruiken;

4e. naam en adres van den afzender te vermelden.

De afzender moet de aldus gefrankeerde brief of brieven vervolgens in een tweeden omslag sluiten, welke *ongefrankeerd* (tenzij aanteekening in het binnenlandsch verkeer gewenscht wordt, in welk geval aanteekenrecht verschuldigd is, hetwelk op den buitenomslag is te voldoen) moet worden gezonden aan den Directeur van het Postkantoor te Amsterdam (bureel Mail) en het opschrift moet dragen „Postvlucht Nederland—Nederlandsch-Indië".

De frankeerzegels van de in de depêche opgenomen correspondentie zullen met een bijzonderen dagteekeningstempel, voorzien van het randschrift „Postvlucht Nederland—Nederlandsch-Indië" onbruikbaar worden gemaakt.

De stukken moeten uiterlijk 30 September te 12 uur 's middags te Amsterdam aanwezig zijn.

De aandacht wordt erop gevestigd, dat, indien de vlucht wel wordt begonnen, maar om een of andere reden niet wordt beëindigd, het port niet wordt terugbetaald.

MODEL I.

Buitenste omslag.

(in welke de stukken met omslag II moeten worden verzonden)

Aanteekenen. 2)
POSTVLUCHT NEDERLAND-NED. INDIË 1)
Aan den Heer Directeur van het Postkantoor
BUREEL MAIL
AMSTERDAM
AFZENDER: 3)

1) Ongefrankeerd.
Een frankeerzegel (van 15 cent) behoeft alleen bij *aanteekenen* in het binnenlandsch verkeer te worden voldaan.

2) Aanteekenen — indien aanteekenen in het *binnenlandsch* verkeer gewenscht wordt.

3) Naam en adres van den afzender te vermelden (bij voorkeur aan *achterzijde*).

MODEL II.

Gefrankeerde Omslag.

(in welke de per luchtpost te verzenden stukken zijn te sluiten)

per luchtpost par Avion 1) Aanteekenen 2) 3)
PER VLIEGTUIG VAN AMSTERDAM N. BATAVIA
AAN ....
....
.... 5)
NEDERLANDSCH-INDIË
AFZENDER: 4)

1) Etiket per luchtpost, par avion gratis verkrijgbaar op de postkantoren.

2) Aanteekenen — indien aanteekenen in het verkeer Amsterdam-Indië

3) Frankeerzegels ter waarde van f 10.— (luchtrecht per 20 gram) plus 10 cent (gewoon port voor een brief tot 20 gram naar Indië) plus eventueel 15 cent, aanteekenrecht.
Totaal voor een aangeteekenden brief tot 20 gram *f* 10.25.

4) Naam en adres van den afzender te vermelden (bij voorkeur aan achterzijde).

5) Voor *geheel Indië* kunnen brieven worden meegegeven.

Van Week tot Week.

Dinsdag 13 tot Maandag 19 September.

De Indische paragrafen in de Troonrede. Met betrekking op de Indiën heeft H. M. de Koningin bij de opening der zittingen van de Staten-Generaal op 20 dezer, het volgende gezegd:

„Op Java en op de Westkust van Sumatra zijn betreurenswaardige onlusten voorgevallen, welke dank zij het doortastend optreden van bestuur, politie en leger spoedig werden bedwongen.

Aan het eigen Indische volksleven zijn deze onlusten vreemd.

Maatregelen zijn genomen om ook in de toekomst de bevolking tegen aanslagen op haar welvaart en veiligheid te beschermen.

Daarnaast wordt, zooveel de geldelijke omstandigheden toelaten, de cultureele en welvaartspolitiek in Nederlandsch-Indië met kracht voortgezet.

Met belangstelling wordt uitgezien naar de vruchten, welke de kortgeleden voor Suriname aanvaarde maatregelen ten bate van dat overzeesche gebiedsdeel zullen afwerpen.

De economische toestand van Curaçao blijft gunstig."

De Utrechtsche Indologische Faculteit. Naar het „N.R.Ct." verneemt, belegt 7 October a.s. in het gebouw Handwerkers Vriendenkring de afdeeling Amsterdam van den Bond van Sociaal-Democratische Studentenclubs (S.D.S.C.) een openbare vergadering, waar de heer J. L. Vleming, oud-chef van den Indischen Belastingdienst, zal spreken over den oorsprong der Utrechtsche Indologische Faculteit.

Steeds weer geruchten over den „orang pendek". De Aneta [1]) seint d.d. Batavia, 15 Sept.

1) De Aneta-telegrammen zijn ontleend aan het „Vaderland".

geant-majoor Van Esch van den Topografischen Dienst heeft tijdens werkzaamheden in Djambi in het oerwoud een menschvormige bruinharige gedaante waargenomen, waarvan de lengte geschat wordt op 1 Meter 30. De gedaante had lang, donker hoofdhaar en de ledematen waren niet zoo onevenredig als van een p. Hij is overtuigd een orang pendek gezien te hebben. Het gevonden voetspoor vertoonde geen nagelafdrukken.

eer Plesman over den vliegdienst in Ned.-Indië. Medan, 15 September, (Aneta). In een persgesprek heeft de administrateur van de K.L.M., de heer Plesman, zich zeer optimistisch uitgelaten over de met de Regeering te houden besprekingen en de eventueele resultaten. Hij hoopt, dat de vliegdienst na negen maanden zal zijn ingevoerd, en besprak de mogelijkheid om de toestellen, die gebruikt zullen worden, naar Indië te doen vliegen. De verbinding Holland-Indië is afhankelijk van de inrichting van het burgerluchtverkeer in Indië.

aring van Tjokroaminoto. Batavia, 15 September, (Aneta). In een vergadering van de P. S. I. (Partij Sarekat Islam) heeft Tjokroaminoto verklaard, dat de actie van de P. S. I. niet gericht was op omverwerping van het gezag, ofschoon een onafhankelijk Indië hem in de verre toekomst wenschelijk voorkomt. Hij verklaarde zich voldaan over de tegemoetkoming van de Regeering inzake de godsdienstige kwesties onder meer ten opzichte van de kinderhuwelijken.

Mr. J. W. A. von Schmidt auf Altenstadt †. Te 's-Gravenhage is, in den ouderdom van 80 jaren, overleden jhr. mr. J. W. A. von Schmidt auf Altenstadt, oud-vice-president van het hooggerechtshof in Ned.-Indië, ridder in de orde van den Nederlandschen Leeuw.

ommunistenkamp te Boven-Digoel. Batavia, 14 Sept. (Aneta). In verband met het vertrek van den commandant van het interneeringskamp voor communisten te Boven-Digoel (Nieuw-Guinea), kapitein Becking, wordt overwogen een civiel bestuurder te belasten met de leiding van het interneeringskamp.

nemersraad van Suriname. In verband met het a.s. vertrek van Mr. J. J. W. Eekhout naar Nederl.-Indië is tot 2de secretaris van den Ondernemersraad voor Suriname benoemd mr. dr. H. H. A. van Gijbland Oosterhoff, thans secretaris van het Curatorium der Indologische faculteit aan de Utrechtsche Universiteit.

tstelling van terdoodveroordeelden. Batavia, 17 Sept. (Aneta). Aan vier Bantamsche communisten, die ter dood veroordeeld waren, is hedenmorgen in de gevangenis te Pandeglang het vonnis voltrokken.

ckert toch lid van den Volksraad? Semarang, 16 Sept. (Aneta). In een huishoudelijke vergadering van den gemeenteraad is besloten in principe in te stemmen met eventueele voorstellen van de Regeering in zake de kwestie van Ir. Rückert, den hoofdingenieur bij de Gemeentewerken, van welke voorstellen officieus mededeeling is gedaan en waarbij Ir. Rückert het lidmaatschap van den Volksraad aanvaarden kan. De gemeente zal het volle salaris van Rückert gerestitueerd krijgen, maar buiten den tijd, gedurende welken de Volksraad bijeen is, zal Ir. Rückert ter beschikking ven het Gouvernement zijn.

Het 50-jarig bestaan van de H.B.S. te Semarang herdacht. Semarang, 16 Sept. (Aneta). Het vijftigjarig bestaan van de H.B.S. is feestelijk gevierd. Er werd een receptie gehouden waarop tal van autoriteiten, vertegenwoordigers van den handel en vele oud-leerlingen aanwezig waren.

De samenstelling van den Volksraad. Batavia, 18 Sept. (Aneta). Een vergadering van het Indo-Europeesch Verbond, alhier gehouden, verklaarde zich unaniem tegen de voorgestelde wijziging van de verhouding in den Volksraad.

Bij een auto-ongeluk gedood. Batavia, 18 Sept. (Aneta). De notaris te Bodjonegoro, de heer Schuytbest, is bij een auto-ongeluk gedood.

Hoofdcommissaris van Politie. Batavia, 19 Sept. (Aneta). De hoofdcommissaris van politie alhier, de heer O. Treffers, vertrekt op 2 November met verlof naar Europa. Na zijn terugkomst zal hij weer bij het bestuurscorps teruggevoerd worden.

Kolonel v. Gheel Gildemeester. Bandoeng, 19 Sept. (Aneta). Op zijn verzoek is eervol ontslag verleend aan den kolonel der infanterie, den heer F. P. A. van Gheel Gildemeester, die thans met verlof in Europa vertoeft.

Ned.-Ind. Onderwijscongres. Weltevreden, 19 Sept. (Aneta). Het zesde onderwijscongres is alhier geopend in tegenwoordigheid van vele autoriteiten. De heer J. P. Saltzherr sprak een woord van welkom, waarna de directeur van onderwijs, de heer Hardeman, de openingsrede hield. De heer A. Hegt sprak daarna over: beroepskeuze en onderwijsvoorziening.

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt.

De Eerste Jaarmarkt-tentoonstelling te Djokdjakarta.

II.

Zij, die verleden week te dezer plaatse 't een en ander gelezen hebben over de opening der eerste Jaarmarkt te Djokdja, zullen er zeker ook wel belang in stellen te weten, hoe die tentoonstelling

Feuilleton.

nneringen van een oud-Ind. officier.

IX. Atjeh na de Pedir-expeditie.

(*Vervolg*).

hindernis had ons ongeveer anderhalf uur oud gegeven, zoodat wij laat in den middag het hiervoren bedoelde heuvelterrein naderan daaruit werden wij met geweervuur onten, dat evenwel spoedig verstomde, toen wij terug te schieten tot den aanval overgingen. op werd niets meer van de schutters be-

was reeds donker, toen wij in een klein dal de kust een visschershut omsingelden, waarde bewoners als gids werden geprest. Aan den van het heuvelterrein zeiden zij, op de vlakte de: „Daar ligt Laoeng". Zij hoopten daarop en terugkeeren, maar dat was voor hen een kening; de kapitein wilde hen niet loslaten, dat het doel was bereikt. Een eind verderop zij op een op eenigen afstand gelegen groompong, die volgens hun zeggen Laoeng zou Toen wij daar aankwamen, lag die plaats weer op en zoo ging het steeds door. Daaruit moet nog niet de gevolgtrekking maken, dat de gidons om den tuin wilden leiden. In de eerste is het zeer goed te begrijpen, dat die visschers, die in den zeer laten na-avond uit hun huis waren gehaald, daarheen terug verlangden en weinig zin hadden om zich steeds verder daarvan te verwijderen. In de tweede plaats heette waarschijnlijk die geheele streek Laoeng, al hadden de verschillende kampongs uiteraard verschillende namen. Ten slotte spraken en verstonden de gidsen geen Maleisch en was er bij de compagnie niemand, die Atjehsch kende. Als bemiddelaar trad daarbij op de man, die ons door het B.B. als gids was medegegeven en die gewoonlijk als „loods" optrad. Hij kende in deze streek evenmin den weg als wij, doch bewees, mits onder strenge contrôle, wel eenige diensten als tolk. Over het algemeen was hij echter zoo weinig betrouwbaar, dat hij niet voor niets den bijnaam had van „Bram de Leugenaar". Onder die omstandigheden waren uiteraard misverstanden tusschen ons en de gidsen niet uitgesloten.

's Nachts tegen twaalf uur bevonden wij ons aan den rand van een uitgestrekten sawah. Volgens de gidsen was de kampong aan de tegenovergestelde zijde betoel betoel Laoeng. Onze kapitein vertrouwde het zaakje echter niet, te minder, omdat wij kort tevoren een Atjeher met een geweer hadden verrast, die op een galangan was gezeten, doch in de duisternis ongehinderd was ontkomen.

Reeds tevoren had de kapitein herhaaldelijk het signaal „7e Bataljon. Waar is de chef?" laten blazen, doch zonder daarop eenig antwoord te ontvangen. Ook nu weer werd het herhaald en wederom drong geen antwoord tot ons door. Ook waren er geen lichten of vuren in de als Laoeng aangeduide

op de groote *aloon-aloon* aldaar was ingericht en wat er zooal te zien was.

Aan de hand o.a. van het „Soerabajaasch Handelsblad" van begin Augustus j.l. kunnen wij daarvan het volgende mededeelen:

De indeeling van het jaarmarkt-terrein was zeer eenvoudig en daardoor buitengewoon overzichtelijk. Men zat niet vast aan permanente gebouwen, waaraan — zooals o.a. op de Jaarbeurs te Bandoeng — de inzendingen zich moeten aanpassen, willen zij niet bij stukjes en brokken hier of daar tusschen gewrongen worden. Hier was duidelijk te zien, dat de gebouwen zich hebben aangepast aan de groepsindeeling.

Bij het binnenkomen door den hoofdingang aan de Kadasterstraat (nabij de sociëteit) ligt de eigenlijke jaarmarkt op de linker-terreinhelft, terwijl rechts rondom een groot terrein voor sport-wedstrijden, open-lucht-bioscoop enz., diverse vermakelijkheden, snoeptenten en dergelijke zijn opgesteld. Precies in het midden, aan den weg, welke dwars over de *aloon aloon* leidt naar den *sitihinggil* van den *kraton*, lagen de *panggoeng* (tribune voor hooge gasten), het hoofdrestaurant en eenige kiosken van inzenders.

Langs twee rechthoekig op elkaar staande zijden van het linker-terrein waren lange overdekte galerijen gebouwd (alles was hier van *bamboe* en *atap*), waarin achtereenvolgens waren te vinden: de Inlandsche handwerkslieden, die hun arbeidsmethoden demonstreerden (vlechtwerk, batikkerij, weefkunst, koperdraaierij enz.), een stand van door Inlandsche schoolkinderen vervaardigde voorwerpen, de groep aardewerk en steen-bewerking, de stand van de suikerindustrie (grootendeels bestaande uit de prachtige inzending van het Suikersyndicaat op de E.H.T.I.N.I.) en de Vorstenlandsche tabaksondernemingen, en ten slotte eenige Inlandsche winkeltjes van lieden, die op eigen risico op de expositie uitkomen. Deze inzenders betalen standhuur; de anderen, wier goederen door de jaarmarkt-vereeniging worden verkocht, waren van die betaling vrijgesteld, doch moesten toestaan, dat de vereeniging 10 pCt. commissie-loon op de verkoopprijzen legde.

Op het midden-terrein van de linker-helft der *aloon-aloon* vond met de vier groote dubbele loodsen (met een „front" naar twee zijden), welke bedoelde commissie-goederen bevatten en het voornaamste deel van de jaarmarkt vormden. Daar waren apart ondergebracht de groepen: vlechtwerk, weefkunst, batikkunst, hout-bewerking, leer, hoorn- en been-bewerking, alsmede metaalarbeid. Tevens hadden de stand van het gevangeniswezen, een aparte winkel voor Balineesche goederen, een stand van den landbouw-voorlichtingsdienst en een afdeeling *manisans*, een plaats gevonden.

De groep vlechtwerk trok bij het betreden van het terrein door den hoofdingang direct de aandacht door de kleurige Baweansche matten [1] aan den wand.

Manden waren in vele soorten aanwezig uit alle deelen van den archipel, o.a. wat betreft de buitengewesten: N. en Z. Celebes, Singkep, Sipirok (Tapanoeli), Bali, Flores, Ceram enz. Er was fraai en typisch werk bij met fantastische, doch toch wel aantrekkelijke patronen; liefhebbers en liefhebsters van ethnografica, of die dergelijke voorwerpen verzamelen b.v. voor kamer-versiering, kunnen hier het hart ophalen. De eigenaardige kleurrijke en elegant geconstrueerde pandan-mandjes uit Z.-Celebes om koekjes in te bewaren, bleken naast de matten (o.a. heel mooie uit Ma[...]lang) den meesten aftrek te vinden bij het Europeesche publiek.

In dezelfde loods I, doch met het front naar de andere zijde, was de groep weefkunst ondergebracht. Samen met die van de batikkunst vormde zij de meest populaire afdeeling op de jaarmarkt. De groep weefkunst verkocht in twee dagen [...] voor ruim f 500! Kenners onder het publiek verzekerden, dat zij nooit nog een dergelijk uitgebreide collectie weefsels uit alle deelen van den archipel bij elkaar hebben aanschouwd.

Er waren keur en keus van de meest uiteenloopende soorten: typische koffo-weefsels uit [...] ganitoe en Tamako, stemmige doeken uit [...] Flores en Timor tot de prachtige Balineesche, [...] van kleur, schitterend door goud- en zilverdraad, en de *kain bolos*, alsmede de *kain kassang* [...] Java. [2])

Keurig weefwerk was hier geëtaleerd van de Djokjasche vereenigingen „*Wanito Oetomo*" en „*Among Krido*"; opvallend was daarbij, hoe men reeds op de Europeesche afnemers begint te [...]ken, door vervaardiging van servetjes, doeken [...] De fauteuil-bekleeding van door „*Wanito Oetomo*" geweven stof, toont, hoe ver deze vereeniging onder leiding van de echtgenoote van den kraton-arts, dokter *Abdoel Kadir*.

Ook de „*Witte Kruis-Kolonie*" had Europeesche verbruiks-artikelen ingezonden: handdoeken, [...]doeken, enz., maar eveneens kantwerk.

Niet alles, wat hier tentoongesteld werd, was te koop. „Jammer genoeg", verzuchtte menig kooper. En daarmede doelde hij of zij hoofdzakelijk op de magnifieke vorstelijke *kampoeh's*, o.a. in goud-batik, behoorende tot de collectie van den heer Walter Spies, dirigent van de kraton-kapel te Djokja, die voorts o.a. een zeer belangwekkend Balineesch *wajang-bèbèr-doek* inzond. Dezelfde verzuchting werd ook geslaakt voor menig fraaie doek uit de inzending van *Pangeran Soeriadi*[...] *grat*, die zich zeer veel moeite getroostte voor de [...]

[1]) In „Boeatan", Heulstraat 19 te 's-Gravenhage, kan men daarvan thans ook een mooie verzameling zien. — Red.

[2]) Voor de trouwe bezoekers van „Boeatan" zijn dit alle oude bekenden. — Red.

kampong te zien. Het kwam ons dus onwaarschijnlijk voor, dat daar een geheel bataljon zou zijn gelegerd.

Daar stonden wij nu. Wat te doen? Terwijl de officieren dit overlegden, was de geheele compagnie in slaap gevallen, zoo vermoeid waren de manschappen.

Onder die omstandigheden besloot de commandant zich niet aan een hinderlaag bloot te stellen en terug te keeren naar een open plek aan het strand, waar wij des nachts om half twee aankwamen en in carréformatie het bivak betrokken. Ondanks onze tegenwerpingen wilde de kapitein met alle geweld de eerste wacht op zich nemen, met dat gevolg, dat de oudste luitenant, midden in den nacht wakker wordende, alles slapende vond, den kapitein in zijn vouwstoel, en daarbij bemerkte, dat zijn eigen wacht reeds was verstreken. Dus wekte hij zijn opvolger. Deze ging de posten langs en zag een, gelukkig onschuldigen, Atjeher met een klewang in de hand door het bivak wandelen. Deze man verklaarde, dat werkelijk in de ons aangeduide kampong „ceumpanie" had overnacht. Hij werd nu aangehouden en bij het aanbreken van den dag met een bericht naar den commandant van het zevende bataljon gezonden.

Hoewel wij tijdens onzen marsch door het heuvelterrein geen accoustische of andere verbinding met het 7e Bataljon vermochten te verkrijgen, kregen wij wel een onverwacht ander verband met een ander onderdeel van 's Lands weermacht, n.l. met de marine. Langs de kust en gaande in dezelfde richting als wij, stoomde namelijk H.M.'s Koetei [...] Toen onze eerste hoornsignalen weerklonken, werden aan boord vuurpijlen opgelaten. Wij appre[...]cieerden de goede bedoeling, maar konden de signalen niet beantwoorden. Tijdens den nacht ging het schip ter hoogte van ons bivak voor anker en reeds bij het aanbreken van den dag werd de sloep gestreken, die naar de kust werd geroeid. Aan land gekomen, vroeg de oudste der beide daarin zittende officieren namens den commandant van de Koetei, waarmede hij ons van dienst kon zijn.

Onze kapitein antwoordde, dat hij deze attentie bijzonder waardeerde, dat wij wel wat dorst hadden, maar dat het ons niet moeilijk zou vallen in de nabijheid water te vinden, waarmede thee kon worden gezet. Daar hij verder had gezien door welk een zware branding de sloep aan land had moeten komen, verzocht hij den zeeofficier om den commandant van de Koetei vriendelijk te bedanken voor zijn hulpvaardigheid en hem mede te deelen, dat wij aan hulp geen zoodanige behoefte hadden, dat een nieuwe tocht door de branding daardoor gemotiveerd zou zijn. Deze heeren vonden die branding echter in het geheel geen bezwaar en voeren naar boord terug om daarna weder bij ons te komen met een vaatje drinkwater voor den troep, eenige fleschjes ajer blanda voor de officieren en een trommel met boterhammen. Toen wij nu onzen dorst wilden lesschen, bleek het, dat de heeren van de marine, zooals wel viel te begrijpen, er niet aan hadden gedacht om een kurketrekker mede te nemen, terwijl wij, die niets anders dronken dan

...eling van de jaarmarkt. Er hangt van hem o.m. ...prachtige hoofddoek, destijds gedragen door ...n Sultan VII, uitgevoerd in fijn licht-blauw en ..., volgens oud *tjoewiri*-motief. [3]) Zijn serie, ...het ontstaan toont van een gebatikte kain van ...stijven witten lap katoen *(lawon)* af tot het ...ele eindproduct met de artistieke teekeningen ...mmige kleuren, was ook een succes. [4])

...ter de batik-afdeeling bevond zich het houtwerk. Japara domineerde van de kleine postdoosjes af, via sigaren- en sigarettendoozen, ...menten-kistjes, tafelgong-standaards, boekenrekjes, enz. tot een ameublement in Compagniestijl. Maar ook Djokja is met mooi werk van dit ...te voorschijn gekomen. Daar was in de eerste plaats dat van *mas bekel Dajeng Leksono*, den ...merman van den Sultan van Djokjakarta, ...s talent te bewonderen was aan den troon, ...zijn vorst zich had laten maken. Zijn werk ...rscheidt zich van het andere door den *Kemadjoeop*, welke door hem als hoofdmotief is gebruikt.

...erder heeft de *„Perkoempoelan pertoekangan ...keraädjinan Prabanan Djokja"*, waarvan de *...mo van Kalassan* voorzitter is, een verzameling ingestuurd, welke zeer veel lijkt op de bekende kunstproducten van Japara.

Temidden van al deze uit licht-bruin *djattie-*, of ...meer donkere, doffe *sonohout* vervaardigde ...werpen, vielen de kistjes van Sitoebondo, ge...en uit prachtig zwart-glimmend sandelhout, ...et op.

Zoo ook *topeng*-maskers, gesneden uit *kemiri-* (inzending van de vereeniging *„Among Krimo in Koelon Progo)*, wajong-poppen, w.o. het ...drietal *Gatoet Kotjoh, Sentjakih* en *Soeriatjo*, geheel uitgebeeld en aangekleed als in de ...*ang-orang* (dit was een nieuw idee van den ...nt van Pengasih). Volgens den verslaggever ...*Het Soer. Handelsblad*, was dit ongetwijfeld ...werk, en de gelaatsuitdrukkingen goed ge...d, maar het werd toch geheel in de schaduw ...eld door de Balineesche poppetjes (inzending ...W. Spies); de kleine, in goede kleuren beschilde *Hanoman* (de bekende apen-*senopati* van ...*na*) een kunststuk van houtsnijwerk, door niets ...n genre op de jaarmarkt overtroffen.

...ok met de in hout nagebootsten Balineeschen ...*tani* was dit het geval.

...n verslaggever merkte verder nog op:

„De Solosche houtsnijders, die de Vorstenlandsche personaliteiten uit de Javaansche samenleving voorstellende, houten beeldjes maken, kunnen nog veel op dit gebied leeren van hun Balineesche collega's."

[3]) Onze lezers zullen zich herinneren hoe „Boeatan" ...prijsvraag heeft uitgeschreven onder de beste ba...rs te Djocdja juist voor hoofddoeken als deze, welke ...bekroond zijn op de Batiktentoonstelling in de Go...zaal te 's-Gravenhage. — Red.

[4]) Ook deze is voor belangstellenden in de Toon...s van Boeatan te bezichtigen. — Red.

In een afzonderlijke loods was de groep leer-, hoorn- en been-bewerking ondergebracht. De Bataviasche firma *Buisson* bood diverse taschjes, beurzen enz. van slangen- en krokodillen-huid te koop aan. En natuurlijk ontbraken de leeren wajangpoppen hier evenmin; er was een stel bij van den Djokdjaschen kraton.

De volgende groep was die van de metaalbewerking. Deze bood groote variatie: van zinken *gajoengs* en primitief geconstrueerd blikken speelgoed, via een collectie antieke koperen en bronzen voorwerpen tot het kostbare, fijne filigrain-werk (w.o. een inzending van Prins Mangkoenegaran) in goud en zilver uit Buitenzorg, Djokja, Kendari (Z. Celebes), Sumatra's Westkust enz. Ook sieraden uit de Karo-landen, Bali en Kedong-woeni (Pekalongan).

De laatste groep van de door de jaarmarkt-vereeniging beheerde inzendingen was die van het aardewerk. Daar was heel aardig de ontwikkeling te zien van dezen tak van inheemsche nijverheid, zooals het keramische laboratorium van het dep. van L., H. en N., dien tracht te leiden. En de verslaggever merkte daarbij o.m. op:

„*Mas Pirngadie's* beschildering in batikmotieven van vaasjes, kommen enz. kunnen wij niet erg geslaagd vinden; het is op zijn hoogst werk voor goedkoope curiosa verzamelende buitenlandsche toeristen. Ook de uit Toeloegagoengsch marmer vervaardigde voorwerpen konden ons slechts matig bekoren; het lijkt ons, dat de inheemsche makers daarvan bij betere leiding in de keuze van hun materiaal, meer succes zullen oogsten."

Ook betreurt hij 't, dat, ter overtuiging, de demonstratie van de primitieve wijze van het weven door de Javanen niet heeft plaatsgevonden vlak naast de afzonderlijke tent, waarin de textiel-instelling van de afdeeling nijverheid van het Landbouwdepartement toont welk een resultaten kunnen worden bereikt met de veel practischer en toch goedkoope, modernere weefstoelen.

Onzerzijds moeten wij hierbij echter opmerken, dat, uit een artistiek oogpunt, juist met de primitiefste weeftoestellen, speciaal in de buitengewesten, de mooiste resultaten zijn bereikt.

Bijzondere vermelding verdienen nog de zeer interessante, in afzonderlijke tenten ondergebrachte inzendingen van kraton-kostbaarheden en curiosa, een speciale attentie van den Soenan en van den Sultan [5]) en ... dat ook financieel deze eerste Jaarmarkt-tentoonstelling te Djokdja een succes is gebleken.

[5]) Hieraan hopen wij de volgende week een artikel te wijden. — Red.

...ie en thee uit de soldatenkeuken, er ook geen ...ord hadden. Van onverwachte zijde kwam evenwel hulp opdagen, want er kwam een zakmes met kurketrekker te voorschijn, toebehoorende aan ...den Atjehschen „loods", Bram de Leugenaar.

Hoewel practisch de hulp van de Koetei van ...g beteekenis is geweest, heb ik hier toch vol ...baarheid dit optreden herdacht. Vanaf het ..., dat toevallig langs de kust voer, wordt tegen ...vallen van den avond een troep militairen be..., die door het heuvelterrein marcheert. Later ...men van den wal voortdurend signalen bla..., die er op zouden kunnen wijzen, dat de troep ...noodig heeft. Daarop laat de commandant ...de Koetei vuurpeilen op, als wilde hij zeggen: ...geval van nood, kunt U op mij rekenen". Hij ...met zijn schip in de buurt. Toen hij 's nachts ...het keukenvuur en de lampen bemerkt, dat ...troep daar overnacht, gaat hij ter hoogte van ...bivak met zijn schip voor anker om den volgenden ochtend bij het aanbreken van den dag de ...aan land te zenden. Toen bleek, dat onze ...pagnie absoluut niet in gevaar verkeerde. Inde hulpvaardigheid van de marine zich hier...had bepaald, zou zulks reeds bijzonder door ...op prijs zijn gesteld. Maar de officieren van ...erste Bik vonden, dat zij het daarbij niet konden ...en roeiden andermaal heen en weer door de ...ng om ons drank en spijs te brengen. Ook ...latere gelegenheden, in Djambi en Boni heb ik ...vonden, hoe de marine zich, waar mogelijk, steeds bijverde om de landmacht van dienst te zijn. Zij had in den regel een minder dankbare, meer secundaire rol dan de landmacht, maar in die rol heeft zij vaak met onverdroten ijver prachtige diensten bewezen. Men denke slechts aan het approviandeeren van de expeditiebivaks op Atjeh's Oost- en Westkust in 1898 en 1899 en aan het aandeel van de marine bij de landingen te Patiro en Badjowe op Boni. Vooral ook zij met dankbaarheid herdacht, hoe na de mislukte landing te Patiro de marine in korten tijd een sloepenbrug had geslagen over de kreek, die het moeras van het hooger gelegen landingsterrein scheidde en hoe gretig elk van onzer, van officier tot dwangarbeider, na een nacht vol dorst bij die brug zijn veldflesch vulde uit de door de zeelieden medegebrachte voorraad water. Vooral aan dien ouden dwangarbeider, in zijn bruin-oranjekleurig pak, die met moeite zijn vracht torste bij het beklimmen van de treden van de brug, moet de matroos, die hem met de woorden „Kom maar hier, appelpeunt" goedhartig hielp, een engel zijn toegeschenen. Maar dit alles gebeurde ruim zes jaar later.

Wij waren nog op het open plekje aan het strand en de heeren van de Koetei hadden zich weer naar boord terug begeven, toen uit de richting van Laoeng drie ruiters kwamen aangaloppeeren, op korten afstand door een troep gevolgd. De ruiters waren de commandant van het 7e Bataljon met zijn adjudant en de luitenant-civiel gezaghebber in VII Moekims Pedir, de helaas kort daarna bij de omsingeling van een huis gesneuvelde Vis, om zijn

II. UIT DE INHEEMSCHE EN MALEISCH-CHINEESCHE PERS.

Het Communisme in het leger.

De redactie van het liberale blad *Benih Timoer* te Medan, betwijfelt in het nummer van 19 Juli of de onlangs plaats gevonden hebbende arrestatie van een aantal militairen op Java wel het gevolg is geweest van hun „communistische" gevoelens. In den laatsten tijd toch worden alle uitingen van ontevredenheid hieronder gebracht, vooral als deze tegen het gezag zijn gericht en men wordt dan dadelijk met „rood zijn" betiteld.

Het bericht luidt, dat er een twintigtal militairen werden opgevat, die sinds lang onder verdenking stonden tot een nieuwe vereeniging te behooren, die over veel geld beschikt en de schrijver brengt hulde aan den recherchedienst, die dit heeft kunnen uitvinden. Het wekt z.i. echter verwondering, dat deze militairen Menadoneezen zijn, een ras, dat tot nog toe werd beschouwd als het meest aan de regeering gehecht te zijn en bereid om voor haar den dood onder de oogen te zien. Dit wijst op ongewenschte toestanden in het leger, die hen ontevreden maakte en hen de trouw aan het gouvernement deden vergeten.

Schrijver merkt op, dat deze veranderde toestand door de Europeesche pers wel weer aan den huidigen Landvoogd zal geweten worden, evenals men voor de plaats gehad hebbende opstanden ook aan diens zwakheid de schuld gegeven heeft.

Ook in het blad *Fadjar Kemadjoean* (orgaan van Celebes) te Semarang, geeft een schrijver zijn bevreemding te kennen over het bericht omtrent communisten onder de Menadoneesche militairen, die de rechterhand zijn van de Nederlandsche Regeering. Als die militairen dus niet trouw meer aan haar zijn, dan is haar invloed ook niet meer sterk. Schrijver is van meening, dat het communisme niet in het hart der militairen zou hebben kunnen wortel schieten, als daartoe geen aanleiding bestond en hij vertelt, dat er zoowel in den dienst als in de samenleving verscheidene oorzaken zijn van ontevredenheid onder de Menadoneesche militairen. Op het congres van de Perserikatan Minahasa, indertijd te Weltevreden gehouden, werden in verband daarmede ook reeds verscheidene wenschen tot verbetering van bestaande toestanden uitgesproken. De Regeering heeft daaraan blijkbaar geen aandacht geschonken en dit is het dat de trouw der Menadoneesche militairen aan de Regeering heeft doen verdwijnen en waardoor die militairen thans in de plaats daarvan het communisme hebben omhelsd. Schrijver eindigt met te zeggen, dat Menadoneesche militairen lieden zijn, die trouw hun plichten nakomen, doch dat hun moet gegeven worden wat hun toekomt. Het communisme zal zich z.i. onder hen nu wel niet verder uitbreiden, maar niettegenstaande dit mag het legerbestuur toch de oogen of ooren niet sl[uiten] voor redelijke verzoeken.

Heerendienst in Tapanoeli.

Na eenige opmerkingen over verdienste en [be]looning daarvoor, o.a. met betrekking tot Me[nado]neezen en Ambonneezen, wegens dier goede [...] in den strijd, waardoor zij boven de overige [...] in Indië worden verheven en bijna als aan [Euro]peanen gelijk worden beschouwd, vestig[t] [...] schrijver in het radicale blad *Pertjatoeran* [te] [...]bolga eens de aandacht op de bevolking van [Tapa]noeli, die ook steeds haar goede trouw aan de [Re]geering heeft getoond en nooit moeilijkheden gegeven.

Er moet erkend worden, zegt hij, dat deze be[vol]king het gemakkelijkst kan worden bestuurd, vergeleken bij de overige gewesten van Sumatra en haalt als voorbeeld aan de cultuur- en heerendienst-prestaties van het Tapanoelische volk in vroe[gere] jaren.

Vroeger, vóór 1917, waren deze diensten [...] 52 dagen heerendienst per jaar, welke daarna [werd] teruggebracht tot 35 dagen. Schrijver vindt dit [aan]tal nog te hoog en eveneens acht hij het een [...] zwaar, dat men heerendienstplichtig is van [...] tijd, dat men tot de werkbare mannen behoort [tot] dat men lichamelijk ongeschikt wordt. Hij [raadt] aan den heerendienst te verlichten door het [aan]tal dagen en de afkoopsom (thans ƒ 9.— per j[aar]) te verminderen, of door te bepalen, dat elke we[rk]bare man gedurende 18 jaren werkplichtig zal [zijn] en daarna geheel vrij; deze vrijstelling moet [dan] worden beschouwd als belooning voor den tijd, [dat] men het land gesteund heeft met zijn arbeid. [Na]iswaar zou dit een verlies voor het land bete[ke]nen, doch dat zou gecompenseerd kunnen wor[den] door een belasting te heffen van de auto's, die [ver]antwoordelijk zijn voor het zware wegonderhoud. Schrijver becijfert hierna de opbrengst van [zulk] een belasting, verklaart, dat de terugslag er[van op] de vrachtprijzen zeer gering zou zijn en vraagt [de] noodige aandacht voor dit voorstel tot verlichting van den heerendienst.

De verbanning naar Nieuw-Guinea.

Over dit onderwerp komt in het maandblad *Indonesia Moeda*, orgaan van de Bandoengsche Studieclub, een artikel voor van Dr. Tjiptomangoenkoesoemo. Hij neemt daarin o.a. de vraag [...] op die voorgelegd werd aan de lieden welke [voor] verbanning in aanmerking kwamen en constateert, dat de Europeesche pers terecht opmerkte dat met deze lijst geen kip zou worden doorgelaten. [Hij] wijst er op dat men bij het uitroeien van het com[]munisme toch de noodige rechtvaardigheid m[oet] betrachten, omdat men anders kans loopt ma[rty]laren te kweeken. Schrijver noemt in dit verb[and] de beide communistische volksleiders Goena[wan] en Sanoesi, die hij liever indeelt bij de links[che] nationalisten en waarvan hij het zeer onwaarsch[ijnlijk]

---

sympathiek karakter algemeen bemind en om zijn moed algemeen geëerd, een der eersten onder de officieren, die vloeiend Atjehsch sprak. Deze officieren werden op korten afstand gevolgd door 2 compagnieën. Wij vernamen nu, dat deze beide compagnieën, dus niet het geheele bataljon werkelijk in den bewusten kampong hadden overnacht, doch in de van ons afgekeerde zijde; vandaar, dat wij geen lichten of vuren hadden gezien. Ook had de officier van de wacht, de toenmalige onderluitenant Christoffel, onze signalen gehoord en laten beantwoorden. Door den wind, die van ons af in de richting van het bivak woei, hadden wij het antwoord niet gehoord.

Men had verwacht, dat wij nog 's middags Laoeng zouden bereiken, waarna des nachts gemeenschappelijk zou worden uitgerukt om T. Mohamad Ka Bateëë, toenmaals in Pedir de voornaamste onruststoker, gevangen te nemen.

Daar het doel nu niet meer kon worden bereikt en de vogel uiteraard al lang gevlogen zou zijn, keerden beide colonnes weer naar hunne standplaatsen terug.

Het bivak, waarin het 14e Bataljon te Segli was gehuisvest, was, zooals hiervoren reeds werd vermeld, reeds vanaf 1897 in gebruik. Zoowel de officiers- als de troepenverblijven waren ruimer dan die in de slechts voor den duur van de Pedirexpeditie gebouwde kampementen van de overige expeditionaire troepen. Nu beschikte elk officier over een kamer van 4 bij 4 M. Vier van deze kamers kwamen uit in een gemeenschappelijke zitkamer v[an] 4 bij 8. De maaltijden werden genuttigd in [een] ruime mess, welke met de volgende spreuk w[as] versierd:

> Gij, die dees tempel binnentreedt,
> Bedenk de zinspreuk onzer mess:
> Elk dienstwoord, dat Uw mond ontvalt,
> Kost U een fijne flesch.

Edoch ontvielen er veel dienstwoorden aan d[e] monden en desniettegenstaande werd er zelden of nooit een fijne flesch geschonken.

De luitenants en enkele kapiteins voerden [ge]zamen menage. Toen aan mij de beurt kwam [om] als menagemeester op te treden, maakte de kok[kin] onmiddellijk van deze mutatie gebruik om opslag van loon te vragen en op mijn weigering haar [ont]slag in te dienen. Nu was het mij bekend, dat kort te voren een soldatenvrouw voor eenige andere of[]ficieren had gekookt, weshalve ik mijn huisjongen opdroeg deze vrouw op te zoeken. Den volgenden ochtend had ik dekking spoorwegaanleg, waarvoor reeds om 5 uur moest worden afgemarcheerd. Juist was ik op het punt met de dekking het bivak te verlaten, toen de jongen in de haast kwam melden, dat bedoelde vrouw niet meer te Segli aanwezig was. Er restte mij niets anders dan Simin op te dragen om er voor te zorgen, dat er een kok kwam en dat de heeren goed eten kregen. 's Middags bij thuiskomst bleek mij, dat de opdracht be[]hoorlijk was uitgevoerd.

(Wordt vervolgd.)

acht dat zij bij de jongste opstanden betrokken geweest. Toch zijn zij verbannen — vermoedelijk op spionnenberichten — en daarom meent schrijver het recht te hebben in hen martelaren te zien gevallen, maar niet verslagen en een „tot verzien" heeft voor schrijver diepere beteekenis. Schrijver komt dan op tegen het gebruik maken van spionnen, verraders, overal geminacht, maar in de kolonie moeilijk te missen voor het gezag, als het gezag niet moreeler maakt, zou men kunnen zeggen). Hij noemt de gevaren op van het afgaan op spionnenberichten en haalt als voorbeeld het geval van Hadji Misbach, dien men wilde verweeren en van wien moest bewezen worden dat hij verkeerde dingen deed. Volgens schrijver is het werken met gegevens die men niet wenscht te controleeren en waarvan men de betrokken personen geen kennis geeft, iets middeneeuwsch, waarbij de inquisitie nog kinderspel is".

Dr. Tjipto gelooft niet dat men met de massaverbanning bereiken zal dat het communisme met wortel en tak zal worden uitgeroeid; nog steeds worden gezochte communisten immers niet verbannen en van velen weet men niet eens dat zij communisten zijn.

Maar laat het nu eens den Hollander gelukken om zijn Digoel het communisme uit te roeien, dan afzienbaren tijd dan, dan moet toch rechtvaardig worden gehandeld en schrijver betoogt dat behalve de actieve daders aan de relletjes, ook anderen zijn verbannen, die slechts lid waren van communistische vereenigingen.

Schrijver constateert dat de regeering inderdaad in haar actie succes heeft en politie en leger sidderend hun taak hebben volbracht van handhaving van het gezag, ongeacht dan hetgeen is gezegd over de manier van optreden ter Westkust, maar dat men het succes alleen blijvend kan doen zijn wanneer men niet alleen den sabelsleeper aan het woord laat, doch ook de Staatsman aan het woord komt.

Werkzaamheden der Partij Sarekat Islam.

In de *Soeara Sarekat Islam*, het officieele orgaan der P. S. I. van Juni komen verschillende officieele mededeelingen van het dagelijksch bestuur voor, waaruit wij hieronder het meest belangrijke vermelden.

Met veel omhaal van woorden en onder aanhaling van verschillende koranteksten wordt uitvoerig over de belangrijkheid van het Mekkaansche Islam-congres, de offervaardigheid van alle de Islamieten in Indië voor de groote Islambeweging en over de plicht van de partijgenooten om deze beweging geldelijk te blijven steunen. Ook wordt betuigd aan Allah, die het mogelijk gemaakt heeft dat de P. S. I., ook met behulp van andere Islamvereenigingen, den naam der Indonesische Islamieten heeft kunnen ophouden en behoeden voor schaamte en vernedering, m.a.w. dat het toch gelukt is een vertegenwoordiger der Indonesische Islamieten (Hadji August Salim) naar het Mekka-congres af te vaardigen.

Daar de Islam-beweging, zoowel de nationale als de internationale, nog steeds groote en kleine offers vereischen, smeekt het dagelijksch bestuur God dat de geloofsgenooten steeds krachtiger zullen staan in hun geloof en niet zullen aarzelen hun bezittingen te offeren aan de „fi-sabilillah".

Vervolgens wordt medegedeeld dat broeder Kiahi H. A. Salim uit Suez geseind heeft om telegrafisch geld te zenden. Als het dag. bestuur „niet verkeerd geraden heeft", is dat gevraagde geld bestemd voor iets dat van groot belang is voor de beweging, zooals nader op het partij-congres zal worden uiteengezet.

Aan het verzoek van den heer Salim is gevolg gegeven door gebruik te maken van het spaargeld, bestemd voor den aankoop eener drukkerij en van een dergelijk deposito van een S. I.-afdeeling in Oost-Java. Mocht dit echter nog niet voldoende zijn, dan wordt hartgrondig gehoopt dat alle partijgenooten zullen ijveren voor de oprichting van een fonds Perhoehoengan Internasional" (Fonds voor Internationale relaties), van welk fonds dan een klein deel kan worden genomen. Ten behoeve van dit fonds moet elk P.S.I.-lid in dit jaar *f* 1.— bijeen te krijgen.

Voorts vindt het dag. bestuur der P. S. I. het noodig dat de partij zich aansluit bij of verbinding zoekt met de „Pan-Asiatic Union", voorloopig zetelende te Tokio en de Liga tegen het Imperialisme en voor Nationale Onafhankelijkheid, voorloopig gevestigd te Parijs en te Berlijn. De eerstgenoemde Bond heeft tot programma:

I. De vestiging van een blijvenden wereldvrede, steunende op rechtvaardigheid en behoorlijkheid en het ijveren voor de onafhankelijkheid van het heil aller volken, zonder onderscheid van klasse, ras of geloof.

II. Werken voor den wederopbouw der innerlijke en uiterlijke beschaving van Azië, verbetering van het lot der Aziatische volken die onder vreemde overheersching staan, vernietiging van onrechtvaardige verdragen gesloten tusschen Aziatische landen, samenwerking der Aziatische volken op sociaal, politiek en economisch gebied, bevordering van het gebruik van artikelen van Aziatisch fabrikaat.

Van den kant der landgenooten hebben zich tot dusverre reeds bij de Liga aangesloten de Perhimpoenan Indonesia in Nederland en de afdeeling dier vereeniging te Caïro, voorts de Sarekat Rajat, een afdeeling van de P. K. I.

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

Recht en Vrijheid.

(Officieel orgaan van de sectie Holland der Liga tegen imperialisme en koloniale overheersching).

Een Hollander, die sympathie betuigt met een organisatie van anti-Hollandsch karakter, pleegt verraad jegens zijn eigen land.

Ons werd toegezonden het eerste Nr. van „Recht en Vrijheid", een veertiendaagsch orgaan van de sectie Holland der „Liga tegen imperialisme en koloniale overheersching". De redactie berust in handen van het Bestuur der sectie Holland, terwijl o.a. als medewerkers worden genoemd Moh. Hatta, J. Hoogcarspel, Mr. S. de Jong, Paul Kiès, Jef Last, J. D. L. le Febvre, Abdul Manaf, G. J. van Munster, J. L. Nehru, C. van der Pol, Henr. Roland Holst, P. J. Schmidt, Semaoen, T. H. Thung en Dr. Tjipto Mangoenkoesoemo. [1])

De redactie zegt dat haar werk allereerst zal bestaan in het krachtigst mogelijke protest en verzet tegen de vervolging, uitbuiting en mishandeling van de Indonesische proletariërs en nationalisten — en de grootst mogelijke propaganda voor Recht en Vrijheid voor het Indonesische volk. Zeer in het bijzonder hoopt zij de belangstelling van de Nederlandsche arbeiders te wekken over hetgeen in Indonesië geschiedt en hen in den strijd te betrekken. „Dat tot dusverre de belangstelling van de Nederlandsche arbeidersklasse met betrekking tot de vraagstukken in het Verre Oosten nagenoeg alles te wenschen overlaat, zal men met ons eens zijn. Er is schromelijke achterstand in dezen, die ten spoedigste dient te worden ingehaald, niet alleen uit het oogpunt van idealisme, maar ook in het economisch en politiek belang van de Nederlandsche arbeidersklasse zelve"....

„Het Oosten is ontwaakt. De Oostersche volkeren laten zich de overheersching niet langer welgevallen. Meer en meer spitst strijd zich toe. Ook wapenen doen dienst. Of men dit toejuicht of billijkt, dan wel of men het afkeurt of betreurt, doet hier niet ter zake. Wij constateeren het feit. En het zou niet meer — maar ook zeker niet minder! — dan wijs beleid zijn, als de Nederlandsche arbeidsklasse door *daden* liet zien, dat zij zich wenscht los te maken van een stelsel, dat ten ondergang gedoemd is."

We vreezen voor de redactie, dat de *denkende* Nederlandsche arbeider voor een dergelijk „*wijs beleid*" weinig zal gevoelen, als ze hem verder voorspiegelt: „Zeer zeker zou het verbreken der

[1]) Een Aneta-telegram dd. 21 Sept. meldt dat Dr. Tjipto *ontkent* medewerker te zijn van het blad.

LIJST VAN ADRESSEN

ten behoeve van Repatrieerenden

(Vervolg).

GARAGES

Garage Havro, Kanonstraat, Den Haag.
Garage Jansen, Rijks Straatweg 773, Wassenaar.
Garage Kinsbergen, Nieuwstraat 59, Apeldoorn.

GASFORNUIZEN

American House, Anna Paulownastr. 21, Den Haag.

GLAZENWASSCHERIJEN

N. V. Cemsto, Hunsestraat 39, Den Haag.

GRAMOPHONE-HANDELAREN

L. Zwaal, Regentesselaan 24, Den Haag.

GROENTEN EN FRUIT

J. Eversmann, Edisonstraat 139, Den Haag.

HAARDEN

J. Snoeck, Zeestraat 51, Den Haag.

HEEREN-MODEARTIKELEN

J. Huizer, Thomsonplein, Den Haag.
Kalker's Modemagazijnen, Kalverstraat 100, Amsterdam.
W. F. Meijer, Hoofdstraat 93, Apeldoorn.

HOEDEN

Kalker's Modemagazijnen, Kalverstraat 100, Amsterdam.
Maison de Ruit—v. d. Waag, Charl. de Bourbonstraat 27, Den Haag.

HOTELS, PENSIONS ENZ.

American Hotel, Amsterdam.
Vacantiehuis „Den Lindenhof", Vierhouten.
Grand Hotel des Pays Bas, Groote Markt, Arnhem.
Hotel-Rest. de Twee Steden, Buitenhof, Den Haag.
Hotel-Rest. Duinoord, Sweelinckplein, Den Haag.
Rusthuis Eigen Sfeer, v. Boetzelaerlaan 205, Den Haag.
Pension Evesto, Nassaulaan 2B, Den Haag.
Hotel Pension Insulinde, Bankaplein 2, Den Haag.
Rusthuis Zr. Kersloot, Esschenlaan 86, Rotterdam.
Pension Patria, Lindenheuvel 2, Hilversum.
Hotel Promenade, Oude Schev. weg 21, Den Haag.
Pension Strikwerda, 76 J. v. Oldenbarneveldtlaan, Den Haag.

HUISHOUDELIJKE ARTIKELEN

Frans van Wijk, Vlamingstraat, Den Haag.

INDISCHE UITRUSTINGEN

Firma Kalker, Kalverstraat 100, Amsterdam.
W. F. Meyer, Hoofdstraat 93, Apeldoorn.
A. Savelhout, Singel 429, Amsterdam.

INRICHTINGEN VAN ONDERWIJS

Chr. Lyceum, Zeist.
Christelijk Lyceum, Emmakade 43, Haarlem.
De Vrije School, v. Speykstraat 46, Den Haag.
Instituut Schoevers, Stadhoudersplein 3, Den Haag.

JUWELIERS

Begeer, v. Kempen en Vos, Noordeinde, Den Haag.
Jedelo, Noordeinde 100, Den Haag.

KIPPENVOER

Verboog, Waalsdorperlaan, Den Haag.

KLEEDINGMAGAZIJNEN

Kleedingmagazijn P. v. d. Brul, Veenestr. Den Haag.

KRUIDENIERSWAREN EN COMESTIBLES

A. W. M. Polders, Franklinstraat 78, Den Haag.

LUXE ARTIKELEN

J. A. Schlette, Willem de Zwijgerlaan 50, bij Fred. Hendriklaan, Den Haag, Telefoon 50888.

MANUFACTURENHANDEL

Iserief & Co., Veenestraat 16, Den Haag.
L. A. Kwanten, Weimarstraat 119, Den Haag.
Mag. „De Ster", Goudenregenplein 64, Den Haag.
Wisbrun & Liffman, Veenestraat 35, Den Haag.
Mag. de Zönegrens, Fred. Hendriklaan 99, Den Haag

METAALWAREN

A. Frieling, Schalkburgerstraat 381, Den Haag.

MEUBILEERINGEN

Het Smyrna Tapijtenhuis, Ampèrestraat 30, Den Haag.
C. v. Moorsel, J. Hendrikstraat 9, Den Haag.
Jungschläger, Cillierstraat 37, Den Haag.
A. Okhuysen, Obrechtstraat 474, Den Haag.
W. J. M. Simonis, Groenmarkt 34, Den Haag.
Firma Segaar, Spui 218/Thomsonlaan 93, Den Haag.
Schöder & Co., Groenmarkt, Den Haag.

MOTORHANDELAREN

Holland Motor- en Rijwiel Comp., W. de Withstraat 68, Den Haag.

economische betrekkingen tusschen Holland en Indonesië voor de Nederlandsche arbeidersklasse een ramp beteekenen".

Op de redactioneele Inleiding volgen een reeks artikelen, waarvan het eerste geschreven is door *Abdul Manaf*, welke Indonesiër in beschaafde, bezadigde en niemand kwetsende termen schrijft over ontwikkelingstendenzen in de Indonesische vrijheidsbeweging. — *Mr. S. de Jong, die* nb. erkent niets te weten van de motieven welke geleid hebben tot 't uitspreken der doodvonnissen over 'n aantal *„politieke misdadigers"*, zegt geen enkele reden te hebben om vertrouwen te stellen in de methodes der Indisch-Hollandsche rechtsbedeeling, noch in die rechtsbedeeling zelf, noch in hare dienaren. Een buitengewoon vleiend oordeel over onze Ind. rechterlijke ambtenaren! — *C. van der Pol* schrijft over „tragediën van Indische staatsexploitatie", die z.i. altijd fout gaat als daarvan niet de motorische kracht is: liefde voor de gemeenschap. En: „zoek deze eens bij ambtenaren, die geen ander ideaal kennen dan naar believen schudden aan den hoogen boom! Die het er op aanleggen eerst de bedrijven noodlijdend te maken, om ze daarna, met nauw bedwongen geestdrift, aan particulieren uit te leveren! Tot hoever hiervan de hoogste landsdienaren en de mindere goden medeprofiteeren, dit mag men veronderstellen." Zijn deze en soortgelijke insinuaties aan het adres van de Nederlandsche ambtenaren in Indië inderdaad niet weerzinwekkend? — De weigering van den Gouv.-Generaal om het communistische kamerlid L. de Visser te vergunnen een bezoek aan Ned.-Indië te brengen acht *J. D. L. Le Febvre* zeer onbehoorlijk; het was z.i. niet alleen het recht maar ook de plicht van dat Kamerlid zich persoonlijk te komen overtuigen van wat thans in Indië geschiedt. Men vreest echter zijn bezoek, „want er is inderdaad terroristisch, wreed en onmenschelijk opgetreden"... De „misdadige woelingen" „zijn op beestachtige wijze onderdrukt". Deze uiterst ruwe uitdrukkingen vloeien uit de pen van een medewerker, wiens naam en voorletters volkomen gelijk zijn aan die van een oud-resident van Sumatra's Westkust. — *Henriëtte Roland Holst* heeft het over fascisme en koloniale overheersching; ook zij wenscht niet achter te blijven in betuigingen van minachting voor haar landgenooten, die in Indië werkzaam zijn. „De Europeanen in de koloniën vormen geen élite, verre van dien. Met name onder de employé's der plantages bevinden zich vele moreel-minderwaardige elementen, ruwe kerels, avonturiers en strevers, die naar het goudland Indië trekken, om daar zoo snel mogelijk rijk te worden en dan uit het zweet en het bloed der inboorlingen geperste rijkdom thuis in ordinaire behaaglijkheid of in grove genietingen te verteren. Al deze gelukzoekers beschouwen de inboorlingen als een soort van tweederangsmenschen, door God geschapen, om tot nut en voordeel der Hollandsche bourgeoisie en helpers uitgebuit en uitgezogen te worden"... Over de Nederlandsche pers in Indië licht ze haar lezers in als volgt: „deze is bijna zonder uitzondering in den hoogsten graad ruw, smerig en leugenachtig". Ja, wat dat betreft is haar orgaan „Recht en Vrijheid" heel wat fatsoenlijker, vooral ook als *Jef Last* zijn gal uitspuwt in een erbarmelijk gedicht, waarvan het laatste vers luidt: Want als straks de lijken beng'len — aan den hoogen galgepaal — dan pas zal je goed begrijpen — Holland's heerlijke ideaal".

Wanneer we naar de meening onzer lezers te veel aandacht schonken aan den inhoud van het eerste Nr. van „Recht en Vrijheid", hebben we slechts deze verontschuldiging: de bedoeling was, door citaten uit de bijdragen van eenige medewerkers *duidelijk* de o.i. verderfelijke strekking van het blad in het licht te stellen; verderfelijk vooral — en in de eerste plaats — wijl deze lectuur door haar verachtelijke voorstelling van zaken, buitengewoon geschikt is om de Indonesiërs alle vertrouwen in — en achting voor — de Nederlanders te doen verliezen. Haat verwekken en stemming maken tegen het Nederlandsch gezag in Indië, alsmede aansturen op verbreking van het Rijksverband, dat is wat „Recht en Vrijheid" beoogt.

Bezien van dit standpunt betreuren we ten zeerste de verschijning van het orgaan van de „Sectie Holland der Liga tegen imperialisme en Koloniale overheersching".

Berichten en Mededeelingen der Vereeniging van Ambtenaren bij het Binnenl. Bestuur.

Ofschoon het alsboven getitelde orgaan uitsluitend gedrukt wordt ten behoeve van de leden,

meenen we geen indiscretie te begaan, door hi[er] onder te laten volgen den inhoud van No. 42, [voor]zoover deze betrekking heeft op de daarin gepu[bli]ceerde, in huishoudelijke bijeenkomsten geh[ouden] voordrachten; ze verdienen werkelijk bek[end]making in ruimer kring.

J. van Gelderen: Indische statistiek en voo[ruit]zichten (voordracht op 17 Febr.). — Mr. Dr. W. [...] M. Schuman: Politieke partijen in Ned.-Indië [...] Febr.). — S. Nijdam: De woelingen ter Suma[tra's] Westkust (14 Maart). — Prof. G. Gonggrijp: E[co]nomische theorie en Indische realiteit (4 Apr[il]). — A. S. L. Spoor: De inheemsche rechtsgem[een]schap van Zuid-West Celebes (10 Mei). — Pr[of.] Mr. G. J. N. Nolst Trenité. Het goed der dom[ein]verklaring (16 Mei).

Inter-Ocean.

De Mei-afl. opent met een artikel van Dr. [...] Moresco, getiteld: The new constitution of [the] Netherlands Indies", dat in hoofdzaak betrekk[ing] heeft op den Volksraad; van de bijbehoore[nde] illustraties trekken vooral de aandacht het jong[ste] portret van den Gouv.-Generaal en die van [de] tegenwoordige leden van den Raad van Indië [in] ambtscostuum. — „Bonga" geeft een kleine hist[o]rische bijdrage over Chinsura (Britsch-Indië), vroeger in Holland's bezit, doch in 1767 vo[or] goed in Engelsche handen overgegaan. — [...] de Cock-Wheatley schrijft over het heilig[e] Mohamm. graf te Tembayat (Java), verlucht met interessante foto's. — S. A. Reitsma [...] meldt bijzonderheden over de viering van [het] Javaansche Nieuwjaar (Lebaran). — Een arti[kel] „Forty-five years ago in Sumatra", is ontleend aan het in 1884 verschenen werk van X. Brau de St. P[ol] Lias, getiteld: „De France à Sumatra". — H[et] supplement bevat alleen afbeeldingen: „Leaves from a Javanese album".

Djawa. Tijdschrift van het Java-Instituut.

Afl. 3 van jaarg. 7 (Juni '27) is geheel gewijd aan het van 23—27 Sept. 1926 te Soerabaja gehoud[en] Congres voor Taal-, Land- en Volkenkunde [van] Oost-Java. Uit den belangwekkenden inhoud [een] greep doende, laten we hier volgen de bijdragen, welke geacht mogen worden blijvende waarde [te] bezitten. Een en ander over de Hindoe-Javaansche muziekinstrumenten van Oost-Java (met ill.), door Mr. J. Kunst. — Gandroengs (danseressen) [van] Banjoewangi, door J. Scholte (met ill.). — [Een] kijkje in Madoera's verleden, door Abdul Azis. — Literatuur en kunst in Madoera, door R. Sosrod[a]noekoesoemo. — Inleiding tot het bezoek aan h[et] emplacement en aan de bouwvallen van Madja[]pahit, door Ir. H. Maclaine Pont. — Oost-Javaansche kunst, door Dr. F. W. Stutterheim (met ill.).

Zending en Missie.

D e B a n i e r. 4 Aug. '27. Schetsen uit het leven van Ludwig Ingwer Nommensen, den Apostel der Batakkers (vervolg), door J. H. Hemmers. — Brieven uit Atjeh (vervolg), door Nja Oebit.

Z e n d i n g s t i j d s c h r. D e O p w e k k e r. Juli '27. Kantteekeningen op de (inheemsche) pers, door Dr. H. Kraemer. — Heeft het Christendom nog toekomst? — Uit de rede, uitgesproken bij de inwijding van het ziekenhuis „Tjikini" op 12 Juni 1899, door C. Albers.

D e M a c e d o n i ë r. Sept. '27. Een algemeene Zendingsraad voor Ned.-Indië, door D. Bakker. — De bindende kracht van den Doop, door D. K. Wie[]lenga (naar aanleiding van een artikel over dit onderwerp van Dr. A. C. Kruyt).

B e r i c h t e d e r R h e i n. M i s s i o n s G[e]s e l l s c h a f t. Jaarg. '27, No. 9. Im mohammedanischen Süden der Bataklande.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Uit den inhoud van No. 7 (13 Aug. '27). W. P. Bakhoven † (oud-hoofdadministrateur der Ba[n]gelanlanden). Met portret. — Een studiereis naar Java en Calcutta. De goeniezakkenfabriek op Java. — Tabakscultuur in Fransch Indo-China. — Het eerste Internationale bodemkundige congres. — De Indische Regeering stelt de Europeesche cultures noodeloos ten achter bij de Inlandsche (ontleend aan „De Zakenwereld"). — De Britsch-Indische jute-industrie.

Indische Mercuur.

No. 37 (14 Sept.). Ons „Goed recht" in de rubber (vervolg van de artikelen dd. 17 Febr. en 14 Juli 1926), door Dr. C. T. H. Hierneiss. — Internatio[nale]

koloniale tentoonstelling 1929. Paris—Vincennes (bewerkt naar een artikel in de Dépêche coloniale et maritime). — De petroleum-industrie in Amerika. — De Handelsvereeniging te Batavia (ontleend aan het jaarverslag van 1926). — Kultuurberichten (De oliepalm-cultuur in Ned.-Indië). — Diverse mededeelingen. — Financieele berichten en cijfers, zoomede de overige geregelde rubrieken. — afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut: recente literatuur over oliën, vetten en wassen.

Orgaan Ned.-Ind. Officiers-Vereeniging.

De Juli-afl. bevat behalve vereenigingsnieuws, overzichten en lange uittreksels uit de Handelingen van den Volksraad o.m. nog de volgende bijdragen: Uit het oude land. I. Generaal Van Heutsz (slacht. II. Het Indische detachement in Den Haag, door J. C. A. Bannink. — Echo's uit het rijk Atchin (overgenomen uit de Nwe Soerab. Cour.). — Enkele kantteekeningen op „Misschien het kunnen", door F. W. J. Gokkel (handelt over militaire maatregelen t.o.v. een Inlandschen opstand). — Indrukken van een verlofganger, door M.

* *

Fransche reizigers te Batavia in de 18e eeuw, door C. Vis—Janssen van Raay. — Indische curiosa. — Beeldhouwkunst, sculptuur en -ornament, door P. B. (De Ind. Verlofganger, 16 Sept. '27).

De beteekenis der Nederlandsch-Indische sisalcultuur, door Dt. (In- en Uitvoer, 12 Sept. '27).

Bevolkingsrubbercultuur in Nederlandsch-Indië, door S. C. Knappert. (Econ.-Statistische Berichten, Sept. '27).

Suriname.

„De West" van 9 Aug. schrijft:

Men meldt ons uit Nickerie, dat de reeds vroeger gemelde proefaanplant van ricinus op de plantage ...ard, welgeslaagd is. Men heeft besloten den aanplant, die onder leiding staat van den opzichter P. ...vel, uit te breiden.

* *

In „De West" van 12 Aug. de volgende berichten:

Het Proefstation te Paramaribo heeft gunstige berichten ontvangen op eenige zendingen sucade naar Nederland. Het schijnt dat dit artikel met een flinke winst uit Suriname kan worden uitgevoerd. De cultuur van de sucade is zeer eenvoudig. Ook de behandeling vereischt geen bijzondere zorgen. De sucade wordt eenvoudig in vaten verzonden. De suikering geschiedt in Europa.

Plantjes van deze citrussoort zijn in den Cultuurtuin verkrijgbaar.

* *

Het is den heer Mobach gelukt met zeer primitieve hulpmiddelen een zendinrichting voor korte golven te vervaardigen, waarmede rechtstreeks berichten verzonden kunnen worden naar Nederland. Het eerste bericht was een groet van den gouverneur aan den minister van koloniën.

* *

Naar „De West" van 26 Aug. verneemt, heeft zich een zeer krachtig Europeesch Syndicaat gevormd, dat het voornemen heeft een aanzienlijk kapitaal te beleggen in Surinaamsche cultures.

Het Syndicaat zal in hoofdzaak werken met Duitsch kapitaal. Als vertegenwoordiger van het Syndicaat zal te Paramaribo optreden de heer H. Ahrens, vroeger directeur-beheerder van eenige cultuurondernemingen in de kolonie, thans hoofdaandeelhouder van de onderneming Katwijk. De heer Ahrens wordt binnenkort terugverwacht.

Nog een tweede, zeer kapitaalkrachtige Duitsche combinatie zou zich, volgens hetzelfde blad, gevormd hebben, met het doel in Suriname te opereren.

In verband met dit bericht knippen wij uit de „Nieuwe Courant" van 14 September het volgende:

Naar wij vernemen is Zaterdag l.l. een commissie, bestaande uit de heeren Dr. Krause, Loag (landbouwkundige) en Ahrens (die reeds geruimen tijd als planter in Suriname vertoefde), naar Suriname vertrokken, om de cultuurmogelijkheden van dat land te onderzoeken. De heeren gingen in opdracht van een Duitsch syndicaat, dat over zeer belangrijk kapitaal beschikt.

* *

„De West" van 26 Aug. schrijft:

„Men herinnert zich, dat de ingenieur H. Wolvekamp — van oordeel, dat door een geologische verkenning aan de oppervlakte geen voldoende zekerheid te verkrijgen is omtrent het voorkomen van petroleum in Suriname — den heer Koker telegrafisch adviseerde om het onderzoek voort te zetten door diepboringen. Eveneens telegraphisch volgde hierop antwoord, dat de heer Koker in de tweede helft van Augustus in Suriname zou zijn, met een boor-ingenieur en de noodige toestellen. De heeren zijn — volgens een nader bericht — per Fransche mail uit Europa vertrokken en dachten 24 Augustus te Paramaribo te zijn. Hun reis ondervindt echter vertraging, tengevolge van de reparatie van de Biskra, waardoor de Fransche mailboot eerst 14 September hier wordt verwacht. Inmiddels is de heer Wolvekamp geheel gereed met zijn terreinonderzoek en keert morgen per s.s. Prins Frederik Hendrik terug naar Europa. Hij had wel gaarne den heer Koker nog ontmoet, doch vindt het niet verantwoord om daarvoor zijn vertrek een maand uit te stellen. De bevinding van zijn onderzoek laat hij schriftelijk achter.

Wij kregen den indruk, dat de heer Wolvekamp eenigszins teleurgesteld was omtrent de „aanwijzingen" die in de kolonie konden worden gedaan omtrent het voorkomen van petroleum. Die aanwijzingen gaven ten slotte weinig houvast. Nochtans heeft de heer Wolvekamp goede hoop, dat petroleum hier voorkomt, hetgeen nu door diepboring moet worden aangetoond. De machinerieën die medegebracht worden zullen gelegenheid geven tot een diepte van 500 meter te boren. De heer Wolvekamp acht de kolonie uit een mijnbouwkundig oogpunt zeer interessant en zal vermoedelijk nog dit jaar hier terugkeeren."

* *

Op zijn laatste reis naar de buitendistricten (Nickerie, Saramacca, enz.) heeft de gouverneur draadloos het bestuur gevoerd. Het vaartuig, waarmee hij de reis maakte, was namelijk van een draadlooze installatie voorzien en de gouverneur kreeg iederen dag de berichten uit Paramaribo aan boord en zond draadloos zijn orders, zoodat ditmaal geen plaatsvervanger behoefde te worden aangewezen.

* *

De „N. R. Ct." van 13 September — ochtendblad C — neemt uit het „Soer. Hbld." een onderhoud over van dat blad met Dr. van Harreveld (tot medio 1926 de wetenschappelijke leider van de suikerindustrie op Java) mede naar aanleiding van een reis, door Dr. Harreveld naar Cuba gemaakt.

Wat in dat onderhoud op Suriname betrekking heeft, volgt hier:

„Ook over het vroeger gepubliceerde bericht der reis van dr. Harreveld naar Suriname valt nog het een en ander te zeggen. Die reis is n.l. niet doorgegaan, om de volgende reden:

Op Cuba vertoevend kreeg Dr. van Harreveld de telegrafische uitnoodiging van den Ondernemersraad, eventueel naar Suriname te gaan en daar een onderzoek in te stellen naar de geschiktheid van den bodem voor de suikerriet-cultuur.

Dr. van Harreveld heeft hiervoor bedankt, en hij grondde zijn beslissing op de volgende overwegingen:

Suriname zou, wat deze cultuur betreft, vrijwel onder dezelfde omstandigheden verkeeren als Cuba. Waar laatstgenoemd eiland op het oogenblik zelfs geen afzetgebied heeft voor zijn vollen oogst, kan het nooit aanbeveling verdienen om de suikerproductie in die streken uit te breiden.

Suriname zou in nog ongunstiger positie verkeeren dan Cuba. Dit eiland heeft de machtige bescherming van Amerika en profiteert dus van een lager invoerrecht (20 procent) voor alle suiker welke het in de Vereenigde Staten ter markt brengt.

Nederland heeft Suriname in dit opzicht niets te bieden en het kan daarom niet gewenscht zijn daar te beginnen met de suikerindustrie, welke in vergelijking met die van Cuba — waar de toestand thans reeds ver van rooskleurig is — ernstig zou zijn gehandicapt."

Dit klopt niet met de artikelen die de heer Pyttersen in „De West-Indische Gids" heeft geplaatst. O.i. is het gewenscht, dat de suikerdeskundigen

LIJST VAN ADRESSEN

ten behoeve van Repatrieerenden

(Vervolg).

MUZIEKHANDELAREN

Ph. Kruseman, Noordeinde 91, Den Haag.

OPTICIENS

P. W. Hiele, L. Jansstraat 27, Utrecht.
C. v. Monsjou, Valkenboschplein 19, Den Haag.

PASSAGE-BUREAUX

Crans & Co., Plein 22a, Den Haag.

PARAPLUIE-MAGAZIJNEN

Kalker's Modemagazijn, Kalverstr. 100, Amsterdam.
A. Querelle, Schoolstraat 10, Den Haag.

PARFUMERIEEN

A. C. Kruller-Pel, Fred. Hendrikl. 258, Den Haag.

PIANOHANDELAREN

G. Elshove, L. v. Meerdervoort 427, Den Haag.
L. Jacobi, Regentesselaan 123, Den Haag.

POELIERS

P. van Beek, Spui 181a, Den Haag.

PORSELEIN EN AARDEWERK

C. Hoying, Spuistraat 20, Den Haag.

POSTZEGELHANDELAREN

J. K. Rietdijk, L. Poten 15a, 's-Gravenhage.
G. Rootlieb, Heerengracht 8, 's-Gravenhage.

RECHTSKUNDIG INCASSO-BUREAU

v. d. Geer, W. de Withstraat 79, Den Haag.

RESTAURANTS

Rest. Duinoord, Sweelinckplein, Den Haag.
W. F. Klink, Wagenstraat 109a, Den Haag.
Rest. Promenade, Oude Schev. weg 21, Den Haag.
Rest. de Twee Steden, Buitenhof, Den Haag.

SCHOENMAKERS

F. v. d. Broek, v. Aerssenstraat 61a, Den Haag.
A. J. Linneweever, Westeinde 32a, Den Haag.

SIGARENHANDEL

F. H. C. Vlietstra, Fahrenheitstraat 224, Den Haag.

STAALWAREN

J. A. Sehlette, Willem de Zwijgerlaan 50, bij Fred. Hendriklaan, Den Haag, Telefoon 50888.

STOOMERIJ EN OPPERSERIJ

Snel Opperserij A.S.O., Azaleastr. 126, Den Haag.

STOOMVAARTLIJNEN

Kon. Paketvaart Mij., Amsterdam.
Rotterdamsche Lloyd, Rotterdam.

STUCADOORSWERKEN

L. Ph. Bisschops, Sassenheim.

TANDARTSEN

Jac. Schijff, Stadhoudersplein 102, Den Haag.
J. van Veen, Weimarstraat 27, Den Haag.

TEHUIZEN VOOR KINDEREN

Kl. Opvoedingstehuizen, Pr. Mauritsplein 23, Den Haag.
Tokuni, Amersfoort.
Zandbergen, Amersfoort.

TEHUIZEN INDISCHE BEDIENDEN

Persinggahan, v. Boetselaerlaan 2, Den Haag.

TOKO'S

Toko Bogor, Suezkade 12—12A, Den Haag.

TRICOT-GOEDEREN

Iserief & Co., Veenestraat 16, Den Haag.

UITZENDING VAN DINERS

Maison Blom, 2e Schuytstraat 77, Den Haag.

VEILINGZALEN EN VERKOOPHUIZEN

Kunstzaal Erica, Oude Schev. weg 25, Den Haag.
Verkooplokaal Pot, Gr. Hertoginnelaan 103, Den Haag.

VERMAKELIJKHEDEN

Dierentuin, Benoordenhoutscheweg, Den Haag.
City Theater, Veenestraat, Den Haag.

VERVERIJEN

Lederverffabriek „De Admiraal", Amsterdam.

VERZEKERINGEN

's-Grav. Rijwielverz. Mij., Conradkade 56, Den Haag.
Onderl. Levensverz. Eigen Hulp, Kortenaerkade 3, Den Haag.

VLEESCHHOUWERIJEN

H. J. M. van Duyne, Keizerstraat 165, Scheveningen.
P. van 't Riet & Zn., Obrechtstraat 177, Den Haag.
Verwoerdt, Heerenstraat 11, Voorburg.

WASCH- EN STRIJKINRICHTINGEN

Gebr. Smeele, Haagweg 499, Loosduinen.

zeggen wat zij denken over de verklaringen van Dr. van Harreveld.

* * *

De correspondent van „De Telegraaf" te Weltevreden schrijft in het nummer van 13 September, tweede ochtendblad, over „de poenale sanctie in den Volksraad." Het slot nemen wij hier over, omdat het ook Suriname raakt:

.......„De Regeering heeft echter in haar bestrijding van de motie-Middendorp duidelijk laten uitkomen, dat ook zij een tegenstandster is van de Poenale Sanctie en dezen wettelijken arbeidsdwang daarom zoo spoedig mogelijk wil laten verdwijnen, als maar mogelijk is, zonder dat daardoor de buitengewesten-cultures ernstig geschokt zullen worden.

In ieder geval zal de nauwgezette bestudeering van het vraagstuk met kracht worden voortgezet, opdat in 1930 (het tijdstip van de belofte van 1924) de eerste maatregelen tot hervorming van dit arbeidsstelsel kunnen worden ingevoerd. Met deze toezegging is dus feitelijk het vonnis over de Poenale Sanctie geveld: nog drie jaren hebben de ondernemers in de buitengewesten den tijd zich voor te bereiden, maar dan zal ook onherroepelijk aan de afbraak worden begonnen."

Hoe zal het na 1930 met de emigratie naar Suriname zijn? Dit is een zaak, die de belanghebbenden reeds nu onder de oogen moeten zien.

* * *

Den 16en heeft een vergadering plaats gehad van de West-Indische Kamer, onder voorzitterschap van Mr. Dr. C. F. Schoch. Aanwezig was ook Mr. Brantjes, Gouverneur van Curaçao, met verlof, die o.m. de aandacht vestigde op de nauwere samenwerking, welke tusschen de twee West-Indische koloniën zou kunnen ontstaan, door invoer van hout, rijst, sinaasappelen enz., uit Suriname naar Curaçao.

* * *

De *N. R. Ct.* van 12 Sept. Av. bl. E, schrijft:

„Na de rede waarin prof. Huyzinga vandaag in de letterkundige afdeeling van de Akademie Jan Veth herdacht (welke vermeld is onder een andere rubriek), kwam prof. dr. A. Kluyver uit Groningen aan het woord over het woord kabeljauw en over het nu verouderde bakeljauw, in onze taal namen voor dezelfde visch. Het eerstgenoemde woord komt reeds voor in de twaalfde eeuw, het tweede eerst eenige eeuwen later. Die woorden hebben altijd de aandacht getrokken. Men is het er over eens, dat zij uit een vreemde taal afkomstig moeten zijn, doch men heeft niet met zekerheid kunnen opsporen, uit welke. Er zijn niet genoeg gegevens uit middeleeuwsche talen, en men moet blijven bij gissingen. De spreker betoogt, dat er aanleiding is om de mogelijkheid te stellen, dat bakeljauw is ontstaan uit een vorm, die inheemsch is in het Noorden van Spanje, n.l. in Galicië, en dat kabeljauw daarnaast is gekomen, wellicht onder invloed van een of meer Zuid-Fransche namen voor dezelfde visch".

Wij teekenen hierbij aan dat het woord „bakeljauw" in Suriname nog niet verouderd is. Het is waarschijnlijk door de Portugeesche Joden uit Brazilië ingevoerd en komt reeds voor in oude geschriften over Suriname. (Zie ook het artikel „Bakkeljauw" in de Encycl. v. Nederl. West-Indië).

* * *

In *„De Telegraaf"* van 18 Sept. tweede blad, het vervolg van de interessante artikelen over het bagno in Fransch Guiana: „Allen hopen, velen droomen, slechts enkelen uitverkoren". In hetzelfde de nummer een aangrijpende teekening van Louis Raemaekers: Gevlucht uit het bagno. Om te sterven in het oerwoud."

* * *

De Commissie voor den Geschiedkundigen Atlas van Nederland, van welke Commissie prof. P. J. Blok voorzitter en de heer A. A. Beekman secretaris is, deelt in haar jaarverslag over 1926 mede, dat de commissie zoo gelukkig is geweest, eindelijk een bewerker te vinden van de kaarten van onze Koloniën en nederzettingen in andere werelddeelen, n.l. dr. F. W. Stapel te 's-Gravenhage, die reeds

de copy voor één blad geheel en van een ander gedeeltelijk voltooid heeft.

* * *

Hr. Ms. „Hertog Hendrik" zal dit jaar een winterreis naar West-Indië ondernemen en daartoe in de eerste dagen van de maand November vertrekken. Medio Maart zal het schip weder in Nederland terugkeeren. Op de uitreis zullen Ponta Delgada en St. Thomas worden aangedaan en op de thuisreis Martinique en Ponta Delgada. Een bezoek zal worden gebracht aan de boven- en benedenwindsche eilanden, terwijl ook te Paramaribo twee weken zal worden verbleven.

* * *

Op het jaarlijksch Zendingsfeest der Broedergemeente te Zeist, 28 dezer, zal director H. Steinberg van Hernhut spreken over: Welke boodschap gaf Suriname mij mede aan Nederland? en mr. P. H. W. G. van der Helm, oud-gouvernementssecretaris van Suriname, over: Zending en Welvaart. Ds. J. Ph. Eggink te Delfshaven zal een zendingsrede houden.

* * *

Op Donderdag 29 September, 's avonds acht uur zal, voor het Kon. Nederlandsch Aardrijkskundig Genootschap, Ir. R. IJzerman spreken over: „De expeditie naar het Wilhelminagebergte in Suriname." Lichtbeelden zullen het gesprokene verduidelijken.

Curaçao.

Koloniale historische studiën.

Onze lezers zullen zich herinneren, dat in 1920 is opgericht een comité voor koloniale historische studiën, bedoelende de bevordering van de wetenschappelijke geschiedvorschingen aangaande de vroegere en hedendaagsche Nederlandsche koloniën. Vereenigingen en mannen van naam behoorden tot de oprichters, van wie de heer D. F. W. van Rees de man van de daad schijnt te zijn geweest. Het eerste verslag werd in het jaarverslag over 1921 van het Koloniaal Instituut opgenomen; het gaf goede hoop, dat van het comité veel te verwachten was, ook voor Curaçao.

Sedert hebben wij van dit comité nagenoeg niets meer vernomen. De heer Van Rees is, als wij het wel hebben, naar Ned. Indië gegaan en daarmee schijnt het comité ontzield te zijn.

Juist daarom deed het ons goed te lezen, dat de geschiedenis onzer West-Indische Koloniën niet vergeten wordt. In het verslag over 1926 van het Historische Genootschap te Utrecht, lazen wij, dat eerlang kan worden tegemoet gezien een bundel bescheiden, betreffende de daden der Nederlanders in de Caraïbische zee in het tijdperk van 1621 tot 1648.

Hendrikschool.

Officieel wordt bericht, dat de heer J. M. A. Beek te 's-Gravenhage bestemd is voor hoofd der Hendrikschool te Willemstad.

De Middelen.

In ruime mate blijven de middelen vloeien volgens den Staat over het 2de kwartaal. De belastingen brachten *f* 140.000.— en de inkomsten van onderscheiden aard *f* 85.000 meer op dan in het overeenkomstige tijdvak van het vorige jaar. Het 1/4 der raming werd voor beide soorten van inkomsten achtereenvolgens overtroffen met *f* 200.000 en *f* 117.000, zoodat in het geheel in het 2de kwartaal het 1/4 der raming met meer dan 3 ton werd overtroffen en het 2de kwartaal van 1926 met *f* 225.000.

In het eerste half jaar 1927 werd het overeenkomstige tijdvak van 1926 overtroffen met *f* 350.000 en de helft der raming voor 1927 met een half millioen.

Meer dan in het tweede kwartaal 1926 brachten op: invoerrecht *f* 50.000, gedistilleerd-accijns *f* 36.000. overdrachtsbelasting *f* 6000, grondbelasting *f* 6000, inkomstenbelasting *f* 50.000, registratierecht *f* 7000, ontvangsten wegens kosten van dienstverleening bij den in-, door- en uitvoer van goederen *f* 8500, uitvoerrecht *f* 7500, inkomsten van de posterij *f* 6500, draadlooze telegrafie *f* 11.000; telefoonabonnementen *f* 11000, loodsgelden *f* 24000; minder bracht op successiebelasting *f* 17.000.

Ds. Eybers.

Eybers, tot voor kort predikant der V. P. G. uraçao, is overgegaan in den dienst der Oost-sche staatskerk en hoopt de volgende maand heen te vertrekken.

Dr. v. d. Hoog.

oud-directeur van den openbaren gezond-ienst dr. Van der Hoog is van Suriname hier e teruggekeerd en heeft, naar wij vernemen, etrekking aanvaard in Djeddah.

R. J. Beaujon.

olgens een bericht in *de Cur. Crt.* is de heer Beaujon, gouvernementsambtenaar, laatstelijk en tijd belast geweest met het beheer van nbare werken, voor 6 maanden ter beschikking eld van den heer Ir. Versluys in Nederland, ten e zich onder diens leiding op de hoogte te stel-van de voorbereidende werkzaamheden in het g van eene watervoorziening op Curaçao, om als beheerder van dien dienst op Curaçao op eden. Wij hebben vernomen, dat de heer Beau-te dien tijde thans in Tilburg vertoeft.

C. P. I. M.

Amigoe deelt mee, dat de directeur der „Pe-um", de heer Ansingh, half September Cura-zou verlaten en vervangen worden door den Van der Stok, laatstelijk te Balikpapan.

Schouwburg.

etzelfde blad verneemt, dat de Christianni en ens Betonmaatschappij den bouw van een uwburg voor ƒ 93.000 aangenomen heeft.

Nieuwe Nijverheid.

aar wij vernemen, schrijft de *Amigoe*, heeft de D. I. Cardoze Mz. verlof gekregen tot oprich-van een koelhuis op het Rif, waar dagelijks in econserveerd vleesch, gevogelte, visch, groen-en vruchten zullen te krijgen zijn. Tijdens zijn lijf in Amerika heeft de heer Cardoze studie aakt van dergelijke inrichtingen en die plan-ervan ontworpen.

Koloniale Postspaarbank.

erschenen is het verslag over 1926. Het aantal ggers steeg met 315, tot 5521. Het saldo te goed inleggers nam toe met ƒ 128.301.31 en bedroeg Dec. 1926 ƒ 388.098.89½. De beurswaarde der ef-en nam door koersstijging toe met ƒ 1345.23½. e winst na afschrijving op de rekening Goede-Van duurzaam nut bedroeg ƒ 2.848.14½. Hier-werd een bedrag van ƒ 2000.— gereserveerd Waardewijziging van effecten en het saldo ad 8.14½ overgeschreven op het Reservefonds, fonds thans ƒ 24.432.49 bedraagt.

gelegd werd in 1926 ƒ 285.456.85 en terug-ald ƒ 157.388.61; tegenover 3550 inlagen staan terugbetalingen. Alleen op St. Martin werd r terugbetaald dan ingelegd.

Negerspaansch.

ij hebben gezegd niet te vatten het minachten-dat gelegen is in het gebruik van het woord erspaansch voor de landstaal van Curaçao. Men t ons uit den droom geholpen. Het ligt hierin, de ingeboren *blanken* op de benedenwindsche nden een *neger*taal zouden spreken. Waarom r beleedigend is, weten wij nog altijd niet. rage: welk *mensch* zal zich beleedigd achten, neer men hem vraagt, of hij nog zooveel van nootjes houdt?

Uit den Verren Vreemde.

Voldaan onvoldaan.

(Slot).

e slavernij is afgeschaft. Sedert lang. De Volken-d is nog druk doende om de slavernij te be-jden.

e Islamieten lieten hun khalief verdrijven. Zijn Islamieten tevreden zonder khalief?

n de ontwikkeling van Duitschland als maritieme-koloniale mogendheid zag men een bedreiging den wereldvrede. De slechte kansen werden sliger gesteld door ontketening van den groot-oorlog dien de geschiedenis gekend heeft!!

Duitschland is vernederd en ontwapend; is men nu ust? De Ver. Staten van N. Amerika, die meege-pen hebben om Duitschland te verslaan, zijn nu, hun maritieme- en koloniale aspiratiën, de plaats en rol van Duitschland komen innemen, en de anderen staan hiertegenover amechtig en uitgeput.

Ontwapening? Genève, Washington en Locarno komen tot de plechtige verklaring: de oorlog is verboden, maar wij durven niet tot wapenvermindering overgaan.

Militaire ontwapening moet worden voorafgegaan door moreele ontwapening, gegrond op onderling vertrouwen. Doch van versterking van het onderling vertrouwen geen spoor, en de middelen om dit te versterken zijn niet aan te wijzen.

Schaft den economischen strijd der beschermende tarieven af, dat zal een schrede in de goede richting zijn. De Volkenbondsconferentie erkent dit, komt tot het Nederlandsche vrijhandelsbeginsel. De beschermende industriën, de landen, die uit inkomende rechten groote baten trekken, het heele heil der protectionisten, zij blijven echter in de oppositie; en de Volkenbond kan slechts wenschen lanceeren.

Een Volkenbond zonder dwangmiddelen mist macht en kracht. De ondervinding opgedaan met z.g.n. vreedzame sancties, t.o.z. van Duitschland toegepast door de groote Entente-mogendheden na den vrede van Versailles, en de mislukte pogingen, gedaan door de sterksten der groote mogendheden alle te zamen om Rusland door sancties tot rede te brengen, maken het toepassen der beschikbare middelen niet aanlokkelijk. Zonder sancties gaat 't niet. De beschikbaar te stellen sancties zijn al in discrediet gebracht voordat de Volkenbond over toepassing ervan denkt.

Een Volkenbond, waar Rusland, Amerika, Turkije, Spanje, Brazilië buiten staan. Een Volkenbond, waar tegenover wordt gesteld de Bond van Sowjetrepublieken, de Monroeleer. Een Volkenbond, waarin men de kleinsten, als Luxemburg, Monaco en San Marino bezwaarlijk de gelijkgerechtigden kan maken van de groote mogendheden, en waarin de kleinen toch ook weer niet gebaasd willen worden door de grooten. China lid van den Volkenbond en zelfs zetelend in den Raad van den Volkenbond, in feitelijken oorlog met zijn medeleden. De Raad van den Volkenbond in menig opzicht onmachtig om met de te zijner beschikking staande middelen de hem opgedragen taak te vervullen. Arbitrage, het mooie middel, blijkt de bevredigende oplossing niet te kunnen brengen wanneer hartstocht, nationale gevoeligheid, politieke inmenging en andere niet zakelijke overwegingen of argumenten in 't geding worden gebracht, of buiten 't geding worden gehouden. De conclusies, waartoe de Volkenbond vermag te komen, zijn, door het streven om iedereen tevreden te stellen, ten slotte zoo afgerond, dat zij scherpte missen, en zij moeten dan nog den langen weg volgen door de wetgevende macht van het vijftigtal landen, die het zoo afgeronde ontwerp te sanctioneeren hebben. De Volkenbond, terecht hoog geprezen voor het reeds volbrachte prachtige werk, lijdt aan tegenstrijdigheid in het wezen van zijn wezen.

Het mandatenstelsel van den Volkenbond was een nieuw beginsel. Optimisten zagen de oude koloniale gedachte, het bezittingsbegrip, verdwijnen, opgaan in, omgezet worden tot het mandaatsbegrip, dat de achterlijke bevolking wil opvoeden tot- en rijp maken voor eigen-beheer en zelf-bestuur. Die regeeringsvormen, welke zich met een eigen inzicht in de statenrij plaatsen, Italië met Mussolini's fascisme, en Rusland met zijn Bolsjewisme, nemen echter vierkant stelling tegenover dat mandaatbeginsel. Als er overbevolking is, mag een land als Italië naar een ruimer arbeidsveld zoeken, als Italianen een land tot ontwikkeling brengen scheppen zij zich daar eigendomstitels. In den tijd toen Italië nog onder socialistische invloeden handelde, schiep 't zich op de Noord-Afrikaansche kust een eigen emigratie-kolonie. Het fascisme treedt daar nu niet op met een mandaatroeping, maar met een bewuste kolonisatiebedoeling. Italië voelt zich groot in zijn fascisme, maar tracht dit aan geen ander land op te dringen of zelfs aan te bevelen. Anders staat het, gelijk maar al te goed bekend, met het Bolsjewisme. Dit ijvert en laat door de IIIe Internationale ijveren tegen elk begrip van koloniaal bezit, tegen elken vorm van onderworpenheid van een volk aan een ander, zij 't als bezitting, dominion, protectoraat of mandaatland. En tevens zendt 't zijn missionarissen uit om de antikoloniale gedachte te prediken in 't zwarte en 't blanke werelddeel. Zij vechten misstanden aan, waarvan ook anderen 't bestaan vaak niet ontkennen. Maar het Bolsjewisme — tegenstelling weer —, het communisme zou zeker niet de geschikte hervormer zijn.

In het mandatenstelsel is veel goeds, ter navolging, er wordt evenwel zoo al stellig tegen in gegaan en

BRIEVEN en stukken, de afdeeling Advertenties betreffende, uitsluitend te adresseeren: Administratie Koloniaal Weekblad, Nobelstraat 20, Den Haag. Dus NIET enkel Drukkerij Ten Hagen.

die koloniale mogendheden welke er niet tegen ingaan, toonen toch ook weinig neiging om er zich naar te voegen voor haar eigen overzeesche gebied. Bovendien willen de leiders der inheemsche bevolking het oordeel over rijpheid voor zelfbestuur niet aan den overheerscher, noch aan den Volkenbond toevertrouwen.

Emigratie, immigratie, overheveling van te veel naar te weinig; redelijker politiek is niet te bedenken, toch: bron van kwaad bloed overal.

Vrijheid van gedachte, van pers, van vergaderen. Waar deze desiderata verkregen zijn, zijn ze misbruikt, en worden veelal tot geoorloofde strijdmiddelen voor een uitheemschen vijand.

Gunt een revolutionair stelsel een proefneming in een gebied zoo groot als een werelddeel, rijk genoeg aan bronnen voor een zelfstandig bestaan, waarvan de bevolking weinig of niet is aangetast door hetgeen de revolutionair als een wantoestand beschouwt, laat dat stelsel daar tien jaren doorwerken, met eigen middelen, eigen menschen, geheel naar eigen inzichten. Schooner kans kan geen hervormer gegund worden. Indien die hervormer dan nog de gaven bezit van een Lenin, lang de leiding zelf mag houden, en indien zijn eigenschappen daarna dan nog voortgedragen worden door een Trotzky en een Stalin, dan kunnen de kansen voor de proefneming al niet gunstiger worden gesteld als maatstaf voor het te bereiken resultaat.

En als bij de aldus allergunstigst gestelde kansen, slechts verkregen worden de blijvende terreurtoestanden van het Rusland onzer dagen: dwingelandij van mannen die „naar hun ideaal waden door een zee van bloed",.... „sparend noch de onschuldige vrouw noch het schuldelooze kind", dan gruwt men bij de gedachte dat die proef nog wordt voortgezet.

Een liga tegen de IIIde Internationale gaat tegen het Bolsjewistisch drijven buiten Rusland in. Goed werk. Edoch, de *regeeringen* schijnen het gevaar niet te meten. Zij zouden hun aandacht te richten hebben op opheffing van bestaande misstanden in de bestaande samenleving, maar tevens ook op afweer van Moskousche besmetting.

Hebben communisme en socialisme geen wortel gevat in de landen der oude beschaving, beïnvloed hebben zij daar den groei der maatschappij wel. Wij vermeldden het reeds, speciaal het socialisme kan daarin onvoldane voldoening vinden. Onder die inwerking ziet men het personeele, individueele, kenmerk van het liberalisme, afslijten, meer opgaan in het sociale, algemeene.

De kiezer brengt zijn stem uit op de partij. De vertegenwoordiger heeft vooruit de partij te kennen, heeft met haar ruggespraak te houden, heeft zich tegenover haar te verantwoorden. Voor de zoo gelaakte klasse-justitie, tracht men partij-justitie in de plaats te dringen. „Het geval" spreekt tot jury en rechter hier en daar meer dan de persoonlijke daad.

De persoonlijkheid wordt uitgeschakeld. Intellect, talent, genie, worden vierderangs eigenschappen. De democratie verheft andere eigenschappen ten troon, of laat andere eigenschappen vrij spel.

In die lijn ligt ook de vervanging van de monarchie door de republiek. Bereikt, is men voldaan onvoldaan gebleven. Rusland's eerste president Lenin, werd tot een Czar-halfgod gemaakt. Duitschland koos zich, na Ebert, den keizerlijken maarschalk Hindenburg. In Frankrijk verdwijnt de president in de figuur van zijn eersten minister, precies als dat 't geval is met den koning van Engeland, of ook met de vorsten van Italië en Spanje, waar de dictators Mussolini en Primo de Rivera meer dan eerste minister zijn. In de republiek Turkije heeft Mustapha Kemal Pacha dictatoriale macht. In Hongarije en Beieren verlangen velen de monarchie weer terug. Portugal gaat van de eene revolutiepoging in de andere. En Griekenland toont neiging dit voorbeeld te volgen. Republiek of monarchie?!

Doodt het persoonlijke, van beschaving, van geboorte, intellect, bekwaamheid, kennis, en gij ontneemt aan het volk weer een houvast, zonder er een houvast voor in de plaats te geven.

De wereld wil als houvast voor haar belangstelling en haar geestdrift een stelsel of een figuur.

Een tijd leek 't of voor het komend geslacht de sociaal-democratie dit stelsel zou kunnen geven. De tuin, waarop zij voor het kweeken van idealen aangewezen is, is echter te klein, te eng gebleken, ingesloten aan de eene zijde door den gaard van het liberalisme, die, niet uitgebloeid, opfleurt, bestoven door overgewaaid zaad; ingesloten aan de andere zijde door het woeste land. waar de socialistische vrucht vergaat, of ontaardt in communistischen misgroei.

Er zijn er, die even gemeend hebben in president Woodrow Wilson de krachtfiguur te zien, welke met zijn 14 punten de wereldrichter zou worden. Zij zagen hem met zijn 14 punten verdrinken toen hij den overtocht waagde van den oceaan, die Amerika van Europa scheidt!

Er zijn mooie stelsels, er zijn groote figuren, maar van hen is de wereld satisfait en zij laten de wereld onvoldaan, zonder nieuwe idealen.

Zoo wordt de mensch, onbewust of bewust zoekend naar illusies voor gezondmaking van ziel en geest en lichaam, voor anderen en voor zich zelf, door zijn hang naar het mystieke, toe gebracht voedsel voor hoop, verlangen en vertrouwen te vragen aan de bovenmenschelijke bemiddeling. De religieus denkende ziet met voldoening den terugkeer van den materialist tot het ideëele en hoogere. Hierbij kan ieder voldoening vinden bij en door zijn geloof, en blijft hij nog onvoldaan uitzien naar het oogenblik waarop een stelsel, zijn stelsel, leidend zal voorgaan. Hij is wachtend de figuur die de wereld, hoe de wereld, voor dit ideaal, zijn ideaal, zal opr... en winnen.

Voldaan onvoldaan.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Amersfoort.

AAN DE LEDEN EN BEGUNSTIGERS.

In de herfstvacantie, tweede tocht naar het Koloniaal Instituut. Geeft u zich alvast op!

Op 9 November in het Centraal-Theater films der Nederl. Handel-Maatschappij.

Doet u mede aan de inzending voor de tentoonstelling 1928?

Werft leden!

Het Bestuur.

Afdeeling Nijmegen.

Zaterdag 24 Sept., 20 uur, Sociëteitsavond in Oranje-hotel. Volledige opkomst dringend verzocht. Kleine causerie gedurende de bijeenkomst.

Het programma-boekje heeft nog veel te weinig advertenties. Leden, denkt u er om, uwe leveranciers hiertoe aan te sporen. Dit programma-boekje is een blijvend iets: Huishoudelijk Reglement, Statuten, ledenlijst, etc. komen er in voor. Het is dus iets van waarde.

Grootte der pagina's 14 × 22 c.M. Kosten der advertenties: 1/1 pag. f 8.—; 1/2 pag. f 5.—; 1/4 pag. f 3.—. De advertenties komen tusschen den tekst in te staan. Advertenties kunnen nog tot en met 26 September opgegeven worden bij den heer C. Mollema, Slichtenhorststraat 49.

De Secretaris,
GESCHER.

Barbarossastraat 48.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur.

AAN DE BESTUREN DER AFDEELINGEN.

Beleefde herinnering tot terugzending aan het Secretariaat, Heulstraat 17, den Haag, liefst per ommegaande, van de circulaires „Aan de Eerste Kamer der S.-G.", voor zoover daaraan nog niet voldaan is. (Zie desbetreffend bericht in het K. W. No. 35, van 1 September j.l., pag. 15).

FILM NEDERL. HANDEL-MIJ.

De besturen der afdeelingen Nijmegen, Den Haag en Amersfoort hebben de film der Nederl. Handelmaatschappij aangevraagd, onderscheidenlijk voor 15 en 19 October en 9 November e.k.

WITTE KRUIS KOLONIE SALATIGA.

Door het Agentschap alhier, der Nederl. Handelmaatschappij is, op dezerzijds gedaan verzoek, overgemaakt geworden een bedrag van f 135.—, zijnde het totaal der ingezamelde gelden ten behoeve dezer kolonie.

Van de Redactie.

Wegens afwezigheid van den bewerker verschijnt in dit Nr. geen rubriek „Uit de Europeesche pers".

Van het Informatie-Bureau:

BESTEMD VOOR UITZENDING NAAR NED. WEST-INDIE.

M. A. Beek, Hoofd v. d. Hendrikschool te Willemstad, erkstraat 27, 's-Gravenhage.

BESTEMD VOOR UITZENDING NAAR NED. O.-INDIE.

von Pritzelwitz van der Horst, Chef van het Veiligheidstoezicht, 's-Gravenhage, W. de Zwijgerlaan 131.
van Laar, Contract-werkman b. h. Stoomwezen, ssingracht 31, Helder.
Feerkstra, Hemrik (Friesland).
N. Min, Merseloscheweg 9, Venlo.
van Pels, Bloemkweekerstraat 66b, Rotterdam.
M. G. A. Hendrikx, Kevelderstraat, Groenlo.
Sluijter, Keizersgracht 557, Amsterdam (C.).
A. Bosse, Barteljorisstraat 12, Haarlem.
van Vuuren, Meiland 67, Rotterdam.
Allen Onderwijzer 2e klasse bij het O. L. O.
van der Bemt, Marechausseekazerne, 's-Hertogenbosch.
C. Sliggers, Thomas à Kempislaan 102, Arnhem.
Lucas, Zuidstraat 254, Sas van Gent.
Allen Politieopziener bij de Algemeene Politie.
van Tuijn, Geoloog 3e kl. bij den Mijnbouw, Brugstraat 19, Roosendaal (N.B.).
W. G. Surtel, gedipl. techn. Ambtenaar Gevangeniswezen, St. Janstraat 72, Tilburg.
J. Tichler, Leeraar M.O., van Breestraat 192, Amsterdam.

OOST-INDISCHE AMBTENAREN MET VERLOF.

Hooghwinkel, wnd. Immigratieambtenaar 1e klasse, 's-Gravenhage, p.a. Ned.-Ind. Handelsbank.
Vaillant, Hoofdcommies b. d. afd. Tucht en Opv.-wezen, Kraneburgweg 4, 's-Gravenhage.
H. Endert, Opperhoutvester b. h. Boschwezen in Indië, Archimedesstraat 141, 's-Gravenhage.
J. G. Waltmann, Onderwijzeres b. d. Openb. Kweekschool, Pompenburgsingel 29a, Rotterdam.
Veraart, Controleur 1e kl. b. d. P.T.T.-dienst;
Mevrouw M. Veraart—Pomes, Controleur b. d. P.T.T.-dienst, beiden Hoogstraat 146a, Schiedam.
de Neve, Hoofdopzichter b. d. Waterstaat, Obrechtstraat 411, 's-Gravenhage.
Hemmes, Controleur 1e kl. b. h. Binnenl. Bestuur, Deventerstraat 124, Apeldoorn.
G. Bischop, Controleur 1e kl. b. d. P.T.T.;
Mevr. I. J. Bisschop—Lems, Controleur 1e kl. b. d. P.T.T., beiden Laan van Altona 2, Delft.
H. L. Carstens, Commissaris van Politie 1e klasse, Duivendrechtschelaan 139, Amsterdam (O.).
N. Merkelbach, Leeraar H.B.S., Bandoeng, Santmanlaan 3, Bussum.
K. M. Dusseldorp, Onderwijzer 1e kl. b. h. O.E.L.O., Lomanstraat 196 boven, Amsterdam (Z.).
Smakman, Opziener Scheepsbouw b. h. Marine-Etabliss., Nagtegaalstraat 62, Amsterdam (N.).
Vos, Hoofdvliegtuigmaker b. d. Luchtvaartafd., Heerestraat 12, Hilversum.
H. Colbers, Graafscheweg 130, Nijmegen.
Rozendaal, Vlietkade 6, Oud-Beijerland.
Beiden Onderwijzer 1e kl. b. h. O.E.L.O.
S. J. J. Koning, Ambtenaar voor de Belastingen, p.a. W. Siecama, Zuidhorn (Groningen).
Jhr. S. H. H. Nahuijs, Directeur 3e kl. b. h. Gevangeniswezen, Goudenregenstraat 190, 's-Gravenhage.
H. J. S. Boschhouwers, Statensingel 82, Maastricht.
W. J. van Waveren, Hillegom.
A. Ekkebus, Draaibrug (Zeeland), p.a. den heer L. Koene.
A. C. Petit, Ternootstraat 94, 's-Gravenhage.
Allen Politieopziener 1e klasse.
D. van Leeuwen, Hoofddetachementscommandant 2e klasse, Batjanstraat 3, 's-Gravenhage.
J. D. J. Steenbergen, 1e Commies b. d. Staatsspoor- en tramw., Paulinastraat 27, 's-Gravenhage.
Ir. F. K. M. Steup, Houtvester b. h. Boschwezen, Goudsbloemlaan 17, 's-Gravenhage.
M. v. Wichen, Hoofdcommies b. d. Postspaarbank, Sterkenburglaan, Doorn (Huize Ons Nestje).
M. H. Diezeraad, Politieopziener 1e klasse, Sarphatipark 74, Amsterdam (Z.).
Ch. W. Nobel, Opzichter 1e kl. b. d. dienst der Waterkracht, Franklinstraat 104, 's-Gravenhage.
A. Vogel, Inspecteur van het Inlandsch Onderwijs, Voltastraat 48, 's-Gravenhage.
W. Carelse, waarn. tijd. Inspecteur b. h. Onderwijs, Nieuwe Markt 19, Deventer.
Ir. A. Ottow, Houtvester bij het Boschwezen, Mooie Laantje 59, Zeist.
A. A. Ch. Platt, Algemeen Ontvanger 3e klasse, Nice, Grand Hotel O'Connor Rue du Congrès.
P. Beishuizen, Boekhoudkundig Ambt. 1e klasse, Scheemda, p.a. den heer H. Pinkster.
Mevr. H. J. Grimm—Buddingh, Gedipl. Analiste 1e kl. Volksgezondheid, Brussel, Rue de Noyer 57.
C. Trumeaux, Stationscommies 2e klasse b. d. S.S., Den Haag, Toussaintkade 68.
Mevr. V. V. Jacobs, Hoofdcommies Centr. Bureau Statistiek, 2e Sweelinckstraat 109, Den Haag.
Mej. L. V. R. J. Fikenscher, Onderwijzeres 2e kl. b. h. O.E.L.O., Sonoystraat 79, 's-Gravenhage.
W. G. v. d. Vliet, Predikant b. d. Prot. Gemeente, Kerkweg, Ouderkerk a. d. IJsel.
Mej. M. B. Nijhoff, Onderwijzeres 3e klasse b. h. O.E.L.O., Snelliusstraat 94, 's-Gravenhage.
F. A. Swart, Inspecteur van Financiën, Elandstraat 40, 's-Gravenhage.
J. Ch. Kuit, Technisch Ambtenaar 2e kl. b. d. P.T.T.;
Mevr. W. J. Kuit—Noordbeek, Commies b. d. S.S. en Tramwegen; beiden 2e Daalscheweg 107a, Utrecht.
J. M. Doeve, Boekhouder 1e kl. b. h. Havenbedrijf, Toussaintkade 72, 's-Gravenhage.
Mevr. M. H. K. van Schreven, Commies bij den P.T.T.-dienst, Kleverparkweg 1, Haarlem.
F. W. Krüss, Technisch Instructeur Pandhuisdienst, Acaciastraat 54, 's-Gravenhage.
H. Bosscher, Leeraar b. d. Kon. Wilhelminaschool, Zuidbroek.
P. J. J. Hamilton, Controleur 1e klasse b. d. P.T.-dienst, Ubbergscheveldweg 23, Nijmegen.
M. Hage, Hoofdambtenaar Bestuurszaken enz., Groot Hertoginnelaan 176, Den Haag.
R. Troost, 2e Officier b. d. Gouvernements-Marine, Boezemsingel 50b, Rotterdam.
F. W. Tessensohn, Techhnisch Ambtenaar 2e kl. P.T.T.-dienst, 1e van Swindestraat 23, Amsterdam (O.).
G. Beer, tijd. wnd. ..tenaar 2e kl. Inv. en Acc., Schuijtstraat 146, 's-Gravenhage.
J. A. W. Overbeek, Commies op het kantoor der Volksgez., Weimarstraat 341, 's-Gravenhage.
P. J. Fennema, Inspecteur b. d. Staatssp. en tramw., Bloys van Treslongstraat 26. Den Haag.
Mej. A. v. Holst—Pellekaan, 1e Commies b. d. P.T.T.-dienst, van Baerlestraat 15, Amsterdam (Z.).

CURAÇAOSCH GEESTELIJKE MET VERLOF.

K. J. Kuijpers, R.K. Geestelijke v. d. 2en rang, Laan 21, 's-Gravenhage.

MET PENSIOEN.

Ch. J. R. Both, Direct. H.B.S., Ieplaan 9, 's-Gravenhage.
Mr. J. H. Meijer, Resident der Westerafdeeling v. Borneo, Hotel Duinoord, 's-Gravenhage; na 20 September 1927: Zuidwerflaan 12, Marlot.
J. H. Letteboer, Boezemsingel 122, Rotterdam.
Ir. J. A. Roukens, Hoofdingenieur 1e klasse b. d. Waterstaat, Van Galenstraat 8, 's-Gravenhage.
F. W. Remzer, Controleur 1e klasse b. d. P.T.T., van Aessenstraat 259, 's-Gravenhage.
Mevrouw H. M. Vogler, Rheinstrasse 73, Wiesbaden, Onderwijzeres 1e klasse b. h. O.E.L.O.
C. Swarts, Onderwijzer 1e klasse b. h. O.E.L.O., Regentesselaan 93, 's-Gravenhage; na 1 October 1927 Segbroeklaan 24.

GEPENSIONNEERD SURINAAMSCH AMBTENAAR.

Chr. van Wachen, Hoofdmachinist b. h. Dep. van Verkeer, Obrechtstraat 630, 's-Gravenhage.

Mutatiestaat van 14 tot 21 September.

Nieuwe Leden: Geïntroduceerd door:

J. Barendsen, Majoor N.-I. L., Commandant der Koloniale Reserve, Nijmegen, St. Annastraat 64. f 5.— ... den heer W. C. Camman te Nijmegen.
Mevrouw W. L. van Troostenburg—de Bruyn, Nijmegen, Fransche straat 63. f 5.— ... Mevrouw F. W. Horsting—Neyts te Nijmegen.
F. G. Cornelis, Arts, Utrecht, Stadhouderslaan 49. f 5.—.
H. J. Slijper, Directeur H.B.S., Utrecht, Frederik Hendrikstraat 65. f 5.—. } Mevrouw P. H. van der Wijk te Utrecht.
J. Veen, Purmerenderweg 18, Beemster. f 5.— ... Eigen aanmelding.
Algemeene Nederlandsche Vereeniging voor Vreemdelingenverkeer, Den Haag, Lange Voorhout 102. f 10.—.
Citroen, Juweliers, Den Haag, Plaats 23. f 5.—. } den heer F. van Peski te Den Haag.
Erkelens, Den Haag, Frankenslag 60. f 5.— ... den heer W. D. Niestadt te Den Haag.
H. M. J. Hart, Opperhoutvester, Den Haag, Wattstraat 14. f 5.— ... Secretaris Afd. Den Haag.
G. van der Laar, Onderluitenant der Infanterie te Djambi. f 5.—.
F. Thomas, Opzichter B.O.W. te Djambi. f 5.—. } den heer D. Heuvelink te Djambi.

Afschrijven:

Mevrouw B. H. van Deelen—de Kat, Amersfoort, Prinses Marielaan 13 (overleden).
J. Nederhorst, Arnhem, Zijpendaalscheweg 83d.
W. Hornemann, oud-Handelsman O.-I., Arnhem, Paul Krugerlaan 14 (overleden).

Adresveranderingen:

W. Emmering, Amsterdam (Z.) van: Frans van Mierisstr. 96 naar: Euterpestraat 94 huis.
J. Fanoy, Controleur 1ste klasse B.B., van: Velp, Dennenweg 10, naar: Den Haag, Jan Blankenstr. 83. f 5.—.
A. J. Jochems, Arts, van: Den Haag, 2de Schuytstr. 21 naar Haarlem, Zijlweg 27. f 5.—.
J. R. Both, oud-Directeur H.B.S., van: Soerabaja naar: Den Haag, Ieplaan 9. f 5.—.
Swartjes, oud-Luit.-Kolonel N.-I. L., van: Den Haag, Suezkade 144, naar: Nice, Rue du Rocher No. 4.
Mr. J. H. Halkema, van: Den Haag, Stadhoudersplein 110 naar: p.a. Bijkantoor N. H. M. Noordwijk, Weltevreden. f 5.—.
J. R. C. Gonggrijp, van: Plantage Clevia, Paramaribo naar: Purmerend, Purmerweg 22, p.a. Dr. H. G. ten Bruggencate. f 5.—.
Dr. J. Pilon, oud O.-I. Rechterlijk Ambtenaar, van: Sarentino naar: Villa Mutspitz te Merano (Italia).
Ir. J. Wouters, oud-Hoofdingenieur S.S., van: Voorthuizen naar: Amersfoort, Jacob Catslaan 32. f 5.—.

VEREENIGING „OOST EN WEST"

HOOFDBESTUUR: HEULSTRAAT 17 'S-GRAVENHAGE

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins-Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen doen.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen, van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Tel. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins-Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752. Dit „Tehuis" biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland vertoeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK, of den Administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", Van-Boetzelaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Tel. No. 50248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna-Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten einde aan hen, die uit Nederland naar Indië gaan, en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN op huishoudelijk en maatschappelijk gebied, onder leiding van Mevr. J. FRANCO MENDES—Calisch. Spreekuur Donderdagmiddag van 2 tot 4 uur en volgens afspraak, Nic.-Maesstraat 1, Amsterdam, Tel. 22492.
Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, en de Firma MARTINUS NIJHOFF, L. Voorhout 9, Den Haag (bij deze firma alleen die met een *), zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk.)
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. **Onze Oost II. Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

* b. Onze West, tweede druk, bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overz. Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

* No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

* No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie.)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2e, verbeterde druk.)
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

* No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederlandsch-Indië, zoomede voor verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken en Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Opnieuw herzien.) .... Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

* No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

* No. XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber (caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Ned.-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën .... Prijs: **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
" 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
" 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
" 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
" 8. De Europeesche vrouw in Indië.
" 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
" 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
" 2. Het Javaansch tooneel.
" 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
" 4. De theecultuur op Java.
" 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
" 6. Een doode taal in Indië.
" 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
" 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
" 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
" 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
" 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
" 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
" 4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
" 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
" 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië.
" 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Wnd. Vertegenwoordiger in Nederlandsch-Indië Mr. M. J. A. Oostwoud-Wijdenes, President Landraad, Tandjong Balei (Sumatra's Oostkust).

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN: Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag Telefoon 14519, Postgiro 14574

Wnd. Vertegenwoordiger in N.-I.: Mr. M. J. A. Oostwoud-Wijdenes, Pres. Landr., Tandjong Balei (Sumatra's Oostk.).

Opgericht 21 Maart 1900 door Kolonel G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIËN: N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIE

Attentie!

De Contributie voor het lidmaatschap dezer Vereeniging — ƒ 5.— 's jaars minimum — loopt voor hen die met of na 1 October e.k. zich als lid doen inschrijven, tot en met ulto. December 1928. Bij toetreding wordt hen dus gratis het Koloniaal Weekblad geregeld toegezonden. Aanmelding schriftelijk of mondeling bij het Secretariaat, Heulstraat 17, Den Haag, of bij de Secretarissen van de Afdeelingen.

Zij die reeds lid zijn en daardoor blijk gegeven hebben van hunne instemming met doel en streven der Vereeniging, worden vriendelijk uitgenoodigd ook anderen in hun kring tot het lidmaatschap aan te sporen, b.v. door toezending, na lezing, van dit nummer, liefst met een enkel aanbevelend woord.

Op onze leden in Oost- en West-Indië wordt hiervoor het bijzonder een beroep gedaan.

Door de lucht naar Indië en terug.

—o—

Op Zaterdag den 1en October zal, op de plaats waar Van der Hoop precies drie jaar geleden opsteeg om zijn onvolprezen historische pioniersvlucht naar Indië aan te vangen, de aviateur-luitenant G. A. Koppen vertrekken met het uitgesproken doel in den *kortst mogelijken* tijd naar Indië en terug te vliegen.

Aan den vooravond van dat vertrek mag zeker wel even aandacht gevraagd worden voor de interessante mededeelingen van luitenant Koppen, welke hij onlangs voor de microfoon te Hilversum heeft gedaan in verband met zijn voorgenomen recordvlucht. In de eerste plaats bracht de luit. K. in herinnering, dat hij reeds in 1919 alle voorbereidingen getroffen had om met een Albatros-toestel naar Indië te vliegen. Benzine en olie waren reeds overal aanwezig, de vereischte formaliteiten vervuld, maar op 't allerlaatste oogenblik had de Engelsche Regeering er bezwaar tegen, dat een Duitsch toestel over Britsch grondgebied zou vliegen.

De plannen werden uitgesteld en in 1923 weer opgenomen. Toen echter aan luit. K. bekend werd, dat zijn collega Van der Hoop reeds vele voorbereidingen getroffen had, om eenzelfden tocht te maken, heeft hij voor de tweede maal zijn plannen uitgesteld. Dit uitstel is echter geen afstel geworden.

Eenigen tijd daarna werd luitenant K. invlieger bij Fokker, hij leerde nog beter de kwaliteiten van de Fokker-machines kennen, en zoo overwoog hij, om met een 3-motorig toestel den tocht te beproeven. Dit plan werd allerwegen welwillend ontvangen en in dat verband prijst luit. K. de hulp van het Comité Vliegtocht Nederland—Indië, van de Bat. Petr. Mij., welke dadelijk gratis olie en benzine aanbood en er tevens voor zorgen wilde, dat deze onmisbare producten op iedere landingsplaats in depôt zouden zijn.

Ook de Indische en Nederl. Regeering stonden sympathiek tegenover zijn plannen en steunden die daadwerkelijk. Trouwens over medewerking ook op ander terrein had luit. K. niets dan lof. In betrekkelijk korten tijd was het bedrag, om de vlucht mogelijk te maken bijeen; de K.L.M. stond toe, dat hij als tweede bestuurder op alle luchtlijnen meevloog, teneinde de toestellen nog beter te leeren kennen, terwijl ook van militaire zijde op aangename wijze steun werd verleend door de vlucht zelf en de voorbereidende vluchten als dienstvluchten te beschouwen.

Al vrij spoedig had luit. K. uitgemaakt, dat hij met een 3-motorig Fokker-toestel den tocht zou probeeren en wat den motor betrof, viel zijn keus op de Engelsche Siddeley Lynx motoren, die de K. L. M. jarenlang op haar machines gebruikte. Hij kreeg ook een aanbod van de Amerikaansche Whright-motorenfabriek, doch achtte Engelsche moteren preferabel in verband met het feit, dat de mecanicien veel beter in de gelegenheid zou zijn, deze te bestudeeren.

Het plan, om in April van dit jaar te starten, kon niet doorgaan, omdat de verzekering van het toestel een struikelblok vormde. Goede geesten hielpen echter mede en na vele maanden kon deze verzekering op 7 beurzen en in 6 verschillende landen geplaatst worden. 't Was intusschen reeds Mei geworden en aangezien de opzet van huis uit, die van een record-vlucht was, verviel de mogelijkheid om vóór October te starten. In verband met het feit, dat de natte en de droge moesson in Voor-Indië en in Oost-Indië niet tegelijk vallen, moet één tijd gekozen worden, dat 't in beide gebieden droog is. En dit is alleen in de maanden April en October het geval.

Nadat luit. K. een en ander verteld had over zijn toestel en over de voor- en nadeelen van 3 motoren, deelde hij nog de volgende bijzonderheden mede.

Aan het aanvankelijke voornemen om een passagier gelegenheid te geven den tocht mede te maken, is om verschillende redenen geen uitvoering gegeven; in de eerste plaats wijl de machine daardoor met ongeveer 100 K.G. zwaarder belast zou zijn en een grootere hoeveelheid benzine moest worden medegevoerd. Het plan is, om in 10 dagen naar Indië te vliegen en dus 1500 K.M. per dag af te leggen. Bij een kruissnelheid van 150 K.M. per uur wordt 1 L. benzine per K.M. gebruikt. Dagelijks heeft luit. K. dus 1500 L. benzine noodig. Hij moet natuurlijk méér hebben, om op allen tegenslag voorbereid te zijn. Vandaar dat er gerekend is op bergruimte van 1900 L. benzine.

Het toestel zou 30 Augustus afgeleverd worden, doch na het ongeluk van het K.L.M.-vliegtuig bij Seven Oaks, worden alle staarten der K.L.M.-machines versterkt. Dit geschiedt ook bij het toestel van luit. K. De aflevering is hierdoor echter vertraagd. Intusschen hebben de proefvluchten, door ir. Grasé (en niet door luit. K. zelf, gelijk de dagbladen hebben gemeld), gemaakt, zeer bevredigende resultaten gehad. O.a. is het toestel op een drassig terrein na een aanloop van 217 meter gestart, zoodat zelfs de kleinste vliegterreinen (400 M.) geen bezwaren zullen opleveren.

H.H. SECRETARISSEN der afdeelingen worden er nogmaals beleefdelijk aan herinnerd dat in de verschillende rubrieken van het K.W. steeds namen voorkomen van personen die in aanmerking komen om voor het lidmaatschap der Vereeniging te worden aangezocht.

Met zijn medereizigers, den 2n bestuurder Frijns en den mecanicien Ellerman, t de luit. K. zich zeer ingenomen. De eerste is oud-militair-vlieger, tevens mecanicien, thans verkeersvlieger bij de K. L. M., Ellerman is de motor-expert van de Fokker-fabriek. Deze twee technici hebben in Coventry de Siddeley-motoren bestudeerd, er meer dan 100 uit elkaar gezien en zelfs een motor bekeken, die na 240 uur achtereen gedraaid te hebben, nog volkomen in orde was. Het vertrouwen in deze motoren is dan ook zeer groot.

De reis wordt afgelegd in de volgende étappe's: Amsterdam - Belgrado - Angora - Bagdad - Bender Abbas - Karachi - Alahabad - Akiab - (via Rangoon) - Bangkok - Sengora - Muntok - Batavia. De bedoeling was eerst, zooals men weet, van Bangkok naar Medan en vandaar naar Batavia te vliegen, maar daar het terrein van de renbaan te Medan niet beschikbaar is, moest de route vanaf Bangkok omgelegd worden over Sengora en Muntok, hetgeen, jammer genoeg omdat het een recordvlucht zal worden, een vliegdag meer beteekent. De terugreis hoopt luit. K. echter toch in slechts tien dagen te volbrengen.

Wanneer de ervaren aviateur en zijn helpers a.s. Zaterdag op Schiphol het luchtruim ingaan, zal het hen stellig niet ontbreken aan groote en hartelijke belangstelling en de beste wenschen voor het bereiken van hun doel.

Want ook luitenant Koppen's stoutmoedig voornemen legt getuigenis af, dat de oud-Hollandsche durf en onverschrokkenheid nog voortleven in de tegenwoordige kranige luchtvaarders, die den naam van Nederland hoog houden in de wereld.

Koloniale Volkenkunde.

J. C. van Eerde, Professeur à l'Université, Directeur de la Section Ethnologique de l'Institut Colonial d'Amsterdam. *Ethnologie Coloniale* (L'Européen et l'indigène). Préface de M. Joseph Chailley. [1])

Bij de inleiding van Prof. J. C. van Eerde's Ethnologie Coloniale in het Koloniaal Weekblad, Orgaan van de Vereeniging „Oost en West", zouden wij om ons hier eens van vroeger gebruikelijke ambtelijke termen te bedienen, ons gevoegelijk kortheidshalve kunnen refereeren naar de „Préface" tot dit Fransche werk van de hand van geen minder dan Joseph Chailley, den te onzent wel bekenden schrijver van verschillende koloniale Staatkunde.

Met echt Fransche hoffelijkheid, na eenige schermutseling omtrent eigen onbevoegdverklaring met den uitgever — natuurlijk bescheidenheidshalve —, om Prof. van Eerde's werk bij het publiek aan te bevelen, bewijst hij al dadelijk de verschuldigde eer aan den schrijver door te zeggen: *„un tel auteur se recommande hautement lui-même et n'a nul besoin d'être, par qui se soit, présenté au public".* (Onze cursiveering, Préface bldz. V).

Nu, weinigen zullen juist als hij bevoegd kunnen worden bevonden om een werk van dit gehalte in een voorbericht te beoordeelen en in een land, in de eerste plaats als Frankrijk, met den meesten nadruk de lezers op het nut en de hooge waarde daarvan te wijzen, ten eigen bate.

Het kan onze Hollandsche ijdelheid niet anders dan streelen te lezen wat Chailley, kenner bij uitnemendheid van vergelijkende koloniale systemen, in zijn Préface (bldz. VII) schrijft: „Dans l'enseig- „nement (Colonisation comparée) que, durant tant „d'années j'ai donné à l'Ecole des Sciences Politi- „ques, je disais souvent à mes Elèves: „ „voulez- „ „vous acquérir et un savoir incomparable et une „ „grande réputation? *Apprenez le hollandais et* „ „*lisez-en les ouvrages sur les colonies, ou bien* „ „*pour les écrire à l'usage de nos compatriotes. Vous* „ „*aurez rendu à notre pays un immense service et* „ „*conquis pour vous un magnifique instrument ser-* „*de travail*"." Wij cursiveeren hier maar even weer.

Woorden ontegenzeggelijk, die klinken als een klok en waaruit wij mogen ontwaren, dat ze uit den mond van den eminenten schrijver van *Java et ses habitants* (1900), *l'Inde Brittannique* (1910), *Colonisation de l'Indochine*, reeds in 1890 en zoovele andere werken op koloniaal staatkundig gebied, zeker allerminst getuigen van gebrek aan appreciatie voor ons koloniaal beheer met zijn onvermij- delijk begane fouten en tekortkomingen.

„Les Hollandais et les Anglais ont cette parti- „larité qu'ils ne dissimulent pas leurs erreurs; le „amour-propre ne les engage ni à les taire ni „les excuser. Ils les exposent simplement, ... „Hollande, en particulier, n'a rien tu: au cours „temps, son âpreté au gain, ses cruautés, ses in- „justices, puis ses troubles de conscience, ses rep- „tirs, son souci, puis son amour des peuples à e „confiés *(lisez notamment ci-après les pages 201* „*226 dans Les Principes de Gouvernement;* curs- veering van ons); „et elle a édicté et pratiqué „puis déjà longtemps une conduite profitable à s „sujets et honorable pour elle", lezen wij in de Pré- face (bldz. VII).

Heeft de Gouverneur-Generaal nog niet dezer da- gen, 20 September, t. g. van het bezoek dat hij aan Menado bracht in den vollen Minahassaraad, in e gehouden rede, gezegd, dat de Centrale Regeering met groote belangstelling kennis neemt van zijn arbeid en dien zal steunen, ook als de Raad zich zelf in moeilijkheden mocht brengen? Met het zich zelf in moeilijkheden brengen bedoelde de G.-G. geen verwijt. Immers belijdt hij ruiterlijk en wat ons hier zoo goed te pas komt: *„De Regeering (gaat* *„ook zelf dikwijls mis en zal daarom geen kritiek* *„op een ander college uitoefenen".* (Aneta-telegram dd. 20 Sept. j.l. uit Menado). Zie hier dan, als bij toeval, de bevestiging van hetgeen hierboven Chail- ley heeft geschreven; zich zelf niet poseeren als de vos, die de zedeleer preekt voor andere koloniale mogendheden! „C'est là un phénomène qu'on „serve partout et, à cet égard les Pays-Bas „feraient pas mauvaise figure. Ils feraient mieux „d'élever bien haut l'étendard sur lequel est inscrit „Sauf des erreurs communes à tous les peuples, „certains abus qu'ils ont corrigés par la suite, le „Pays-Bas peuvent, au point de vue de l'exploita- „tion du sol et de la conduite à l'égard des indigè- „nes, Servir de modèle à toutes les nations et à la „Grande-Bretagne elle-même. [2])

Dat is zoo geen gekheid! Maar laten wij niet met zelfverheffing hiervan acte nemen, wel steekt het ons niettemin een hart onder den riem in deze meer en meer onheilspellende tijden — communistische woelingen op Java en Sumatra — zulke woorden van onvervalschte waardeering te mogen vernemen van Fransche zijde. Neen, laten wij ons niet ont- moedigen. *Face the danger!* en laten wij te juister tijd die afdoende maatregelen nemen, die ons door de omstandigheden geboden worden, *sans peur et sans reproche!* Wij zijn thans reeds wat dat betreft op den goeden weg. Wij Hollanders, evenals de Engelschen, komen altijd op onze beide beenen te- recht. De Hollandsche mentaliteit is er een waar- borg te meer voor.

„Si les Hollandais ont réussi dans leur politique „coloniale c'est uniquement parce qu'ils ont appris „à comprendre les institutions indigènes", zegt Clive Day, waarop Prof. v. Eerde voorzichtig laat volgen: „Certes non sans quelque exagération. Mais il est „hors de doute qu'il y a un rapport intime entre le „degré de notre qouvoir et la n cessité de chercher „le point juste d'adaptation à la société indigène". (Zie Rapport avec les Indigènes, bldz. 137).

Intusschen klinkt het uit den mond van Prof. v. Eerde als een welverdiend verwijt aan het adres van het Binnenlandsch Bestuur, vooral in deze tijden, nu wij zoo waakzaam behooren te zijn en op ons tellen moeten passen, in het wezenlijk belang van de bevolking zelve.

„Les événements de Sumatra et ailleurs dans les „gouvernements extérieurs font ressortir de plus en „plus que les fonctionnaires, qui devraient former „le lien qui rattache la puissance dirigeante euro- „péenne à la société indigène, n'ont plus le contact qu'on peut exiger d'eux." (Hoofdstuk Ethnologie Coloniale, bldz. 29 en v.v.). Lain dhoeloe, lain se- karang!, zeggen wij, wanneer wij den schrijver verder hooren uitweiden (bldz. 30), over de moderne middelen van verkeer, de auto's, waarmee nu op tournee wordt gegaan door de bestuursambtenaren, over daarvoor geschikt gemaakte wegen, met pas- seering van de kampongs en negri's, om zoo spoedig mogelijk thuis te komen, omdat bergen schriftelijk werk hen wachten, omdat er nu steeds meer en meer gediend moet worden van consideratiën en advies. O! Sint Bureaucratius!

Wij zijn zoo vrij dit maar met onze eigen woor- den weer te geven, den geest vattende van hetgeen

---

[1]) Paris. Aux éditions du Monde Nouveau, 42, Boulevard Raspail, 42, 1927.

[2]) Jules Harmand. *Domination et Colonisation*, 1910, p. 86, in het hoofdstuk Ethnologie Coloniale, bldz. 32.

geleerde schrijver met het euvel dezer tijden ...elt. Wij weten er alles van!

...it de aanhalingen uit de Préface van Chailley ...et begin van onze bespreking van het boek moge ...s voldoende blijken hoezeer wij met ingenomen... dat mooie Voorbericht hebben gelezen, maar ...s duidelijk, dat tot het schrijven van zulk een ...rige inleiding met die bizonderlijke motivee... van waar het op aan komt, hij bezield werd ... de lezing van het eigenlijke werk van Prof. ... Eerde, *Ethnologie Coloniale*, de vrije Fransche ...erking van de in het vorige jaar, in den vierden ...k, als uitgave van het Koloniaal Instituut, ver...enen Koloniale Volkenkunde. Eerste stuk: Om...g met Inlanders.

Als bekend mogen wij veronderstellen[1]), dat dit ...te stuk een serie vormt van vier in 1914 gehou... voordrachten, met de bedoeling volgens de In...ing (blz. 11, slot-alinea) om vooreerst het belang ...en uitkomen van een behoorlijken omgang met ...nders, dan om een indruk te geven van hun on...vinding bij de aanraking met vreemde bescha...s-elementen. Vervolgens om na te gaan, welke ...hten de regeering terzake heeft, en ten slotte ...te wijzen op het nut van de beoefening der Vol...nde voor het leeren waardeeren van den in...schen medemensch.

De Ethnologie Coloniale is alzoo geen letterlijke ...aling van het Hollandsche boek, waar Prof. van ...de uitdrukkelijk nog zegt: „Modifiée et amplifiée, ...présente publication, rédigée dans une langue ... généralement accessible pourra contribuer, je ...père, à mettre en lumière les problèmes que ren...re l'oeuvre colonisatrice et qui attendent d'elle ... solution." (Introduction, blz. 16, slot).

De inhoud omvat: Préface, Introduction, I. Eth...gie Coloniale, II. L'Auto-éducation coloniale, II. ...ports avec les Indigènes, IV. Indigènes et étran..., V. Les principes de gouvernement en VI. Eth...gie, met nagenoeg dezelfde indeeling van het ...pronkelijke Hollandsche werk bovengenoemd in: ...leiding, I. Aanraking met Inlanders, II. Inlan... en vreemdelingen, III. Regeeringsinzicht, IV. ...kenkunde. Register.

Het lijvig groot-octavo boek van 274 bladzijden ...en de Préface is ook met dezelfde mooie typi... foto's als in het Hollandsche werk versierd, al ...den wij voor ons ook gaarne daarin enkele foto's ... van de Molukken hebben opgenomen gezien, het Australisch gebied van den Indischen Archi... dat zoo hoogst treffende verschillen vertoont met ...overige Aziatische gedeelte.

Maar om het even, men raakt niet licht uitgeput, met de noodige aanhalingen uit het werk zelve, ... veel uitvoeriger, de bekoring weer te geven, die het lezen, ja liefst van de bestudeering daarvan ...aat.

Uit den aard der zaak kan in een kort bestek in kolommen van het „Kol. Weekblad" van een ...erige bespreking van dit werk, hoe verleidelijk ... geen sprake zijn.

Wij moeten als boven gepoogd slechts hier en daar ...le grepen doen, welke naar wij hopen niettemin ... lezer tot een vast voornemen zullen brengen met ...merkwaardige en belangrijke boek, juist in deze ...n, kennis te maken.

Hij, die het boek leest, wordt door den deskundi... schrijver geboeid, van het begin tot het einde.

Welk een groote kennis moet men niet bezitten, ...ende reeds uit die combinatie van een haast ...stelpende reeks van frappante voorbeelden in ... boek, om de psychische eigenschappen der In...sische rassen, in het bizonder, tot hun recht te ... komen, met de bedoeling daaruit een richt...er aan te geven voor onzen omgang met de in...dsche bevolking, in de eerste plaats wel voor den ...uursambtenaar, voor den zendeling en voor den ...sionaris, maar ook voor ieder ander, die in Indië ...taak heeft te vervullen. Immers, waar de Euro...an en de inlander elkander ontmoeten, mag wel ...chil van meening zijn, maar is misverstand niet ...laatbaar, zegt Prof. v. Eerde (Aanraking met In...ders, blz. 31) zoo terecht.

En de schrijver zelve is ons meer nog dan Joseph Chailley van nabij bekend door zijn vele geschriften, ... op het gebied van de land- en volkenkunde in ...r geheelen omvang, doch in 't bijzonder wel van ...der gebiedsdeelen in den Indischen Archipel.

[1]) Zie ook de inleiding van dit werk onder het hoofd ...gang met Inlanders" van de hand van den heer ...egoed in De Nieuwe Rott. Cour. van 26 Sept. 1926, ...ndblad A, bldz. 1.

„Nourri dans le sérail", als oud-bestuursambtenaar, laatstelijk op het onvolprezen Bali, heeft hij, meenen wij, daar eerst terdege den grondslag kunnen leggen voor zijn veelzijdige studiën, waarvan zijn Ethnologie Coloniale zulk een gunstige getuigenis aflegt, studiën, die in het buitenland de bijzondere aandacht hebben getrokken van nu weer Joseph Chailley en te voren reeds van zoovele andere Koloniale autoriteiten en geleerden, wijl zij gegrond zijn op een juiste kennis van de Oostersche ziel en op een fijn aanvoelen van hare roerselen en drijfveeren.

Naast de verschillen van psychische eigenschappen tusschen Oosterling en Westerling, heeft hij de groote overeenkomst leeren waarnemen van hunne gemeenschappelijke eigenschappen en daaruit gevolgtrekkingen kunnen maken, die een nieuw licht werpen op de waardeering van Oostersche menschenrassen en op hunne deugden en gebreken, welke slechts, na een deugdelijke analyse, gradueel blijken te verschillen van die bij ons Westerlingen.

Eindigen wij thans, wij erkennen volgaarne, onze onvoldoende inleiding van het mooie werk van Prof. van Eerde.

In prachtig Fransch vat de sympathieke schrijver van de Préface, Joseph Chailly, die waarlijk ons Koloniaal beheer zoo hoog aanslaat, als slot apothéose, het ondervolgend voor den schrijver gunstig en vleiend oordeel over zijn werk samen:

„Le beau travail de M. van Eerde va donc être infiniment utile à la Hollande. Il ne le sera pas qu' à elle. Il intéressera toute l'humanité. Il intéressera surtout les nations colonisatrices: pour nous en tenir à l'Europe, l'Angleterre, la Hollande, la France, la Belgique, l'Italie doivent en faire leur profit. Toutes ont à tenir dans le monde, un rôle magnifique. Quel exemple, quel succès et quelle autorité, si leur politique indigène s'accorde en tous points! Déjà, les principes en sont les mêmes; la politique indigène, à l'heure où j'écris, se formulerait partout en quelques termes identiques: connaître l'indigène; l'instruire et l'éduquer selon ce que ses facultés permettent; l'estimer, si la nature l'a fait ou si l'éducation l'a rendu estimable; en tous cas, l'aimer. Seule l'application de ces principes peut différer, parce que les sujets auxquels elle s'applique diffèrent tellement par la race, les aptitudes, l'histoire, la culture, et aussi parce que les dominateurs eux-mêmes diffèrent par le tempérament." (Préface p. XVIII).

A. RAEDT v. OLDENBARNEVELT.

Catalogus der Koloniale Bibliotheek

van het Kon. Instituut voor de taal-, land- en volkenkunde van Ned.-Indië en het Indisch Genootschap. Tweede supplement door W. C. Muller, adjunct-secr. Kon. Inst. Den Haag, Mart. Nijhoff, 1927.

Wij hebben dan eerst gehad den catalogus van 1908, door Rouffaer en Muller, „de eerste die van zulk een omvang het licht ziet over eenige Koloniale Bibliotheek." Een lastig zwaar boek; daarop is gevolgd het eerste supplement van 1915, door Muller, en achtereenvolgens van denzelfden de opgaven van aanwinsten, verschenen in 1916, 1919 en 1922. Zoodat we 5 boeken moesten opslaan om naar een of ander werk te zoeken. Door de verschijning van het tweede supplement, welks titel men hierboven vindt, zijn de drie opgaven van aanwinsten vervallen; vermeerderd met de aanwinsten tot ult. 1925 zijn zij in dit tweede supplement verwerkt.

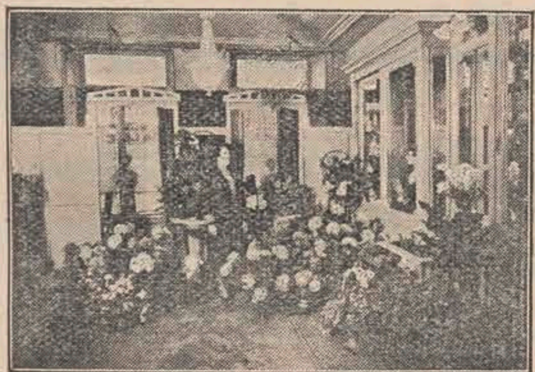
De eerste catalogus van 1908 heeft een „register der boekwerken" en een „zaakregister"; het tweede supplement heeft een „auteurregister" en een „zaakregister". En daar de praktijk heeft uitgewezen, dat deze dubbele registers der vorige uitgaven bij het raadplegen moeilijkheden opleverden, is achter het tweede supplement gekomen één register, verwijzende naar de bladzijde waar een boektitel is vermeld.

In dat register staan dus de auteursnamen, en omdat van sommige boeken de auteur niet wordt genoemd, is het onderwerp in deze alfabetische lijst opgenomen, b.v. bij gidsen in musea, catalogi van tentoonstellingen, rapporten en tal van brochures van ongenoemden.

Het is bijna onmogelijk, dat een in de Koloniale Bibliotheek aanwezig boek *niet* zou kunnen worden gevonden: de Sumatraansche zoogdieren van

Van onze Adverteerders

KAPSALONS „MAISON ALICE"

Gaarne maken wij onze dames lezeressen attent, op de tot de beste der Residentie behoorende kapsalons „Maison Alice", Plein 11.

Het was ons vergund een kijkje te nemen in deze schitterend ingerichte speciale Dames-kapsalons en kunnen wij beamen, hetgeen diverse Indische dames nog ná hun vertrek aan de Directrice schreven, dat het ontbreken van een dergelijke inrichting in Indië, een absoluut gemis is. Wij zagen fraaie staaltjes van haarkapkunst en diverse tevredenheidsbetuigingen omtrent haarverven, permanentwaiving, watergolf, enz.

Wij bevelen deze inrichting, zoowel wat bediening als billijken prijs betreft, dan ook gaarne aan.

Schneider staan in het register zoowel op zijn naam, als bij zoogdieren èn bij Sumatra, dus driemaal. Cohn's Probleme der indischen Kunst vindt men zoowel op Cohn als op Problemen èn op Kunst (Indische), dus eveneens driemaal. Bij „Kleine Loo buiten Den Haag" in het register worden we verwezen naar Vosmaer's beschrijving van de „zeldzaame gedierten" van den Prins van Oranje, „leevend voorhanden geweest zijnde" ter plaatse waar nu de theetuin is.

Het doel van dit nieuwe supplement is, gemakkelijker dan voorheen, den weg te vinden in deze boek-verzameling; zij wordt steeds grooter, er wordt gedrukt in versneld tempo, en nooit is het afschuwelijke van deze uitvinding duidelijker aan den dag gekomen dan thans. Het antwoord op de vraag van Prediker VII, 10 „Wat is er, dat de vorige dagen beter geweest zijn dan deze?" moet o.a. stellig inhouden, dat er voorheen minder werd gedrukt. Zeker, de uitnemendheid der wetenschap is, dat de wijsheid haren bezitters het leven geeft, zooals we iets verder lezen, maar daarom behoefde al die wijsheid niet te worden gedrukt; de belangstelling is op; dood-gedrukt. Ook zonder drukpers zou alles zijn terecht gekomen. De vraag is hoeveel monniken de heer Muller aan 't werk had moeten zetten om dit tweede supplement van 460 bladzijden druks te schrijven. Vermoedelijk zijn er nu minder fouten in; en het formaat is handiger.

Snuffelend in dit supplement, dat opnieuw doet uitkomen met hoeveel zorg en wijsheid deze boekerij wordt bijgehouden en beschreven, trof mij hoe zwak de rubriek Engelsch en Fransch West-Indië daarin is, samen twintig boeken, de aanwinst na het verschijnen van het 1ste supplement in 1915, dus in 12 jaar; in den *geheelen* catalogus komt de naam van Walter E. Roth niet voor. Op de noordkust van Zuid-Amerika liggen Nederlandsch en Britsch Guyana zoo dicht bij elkaar als twee menschen in een twijfelaar. Aan den Franschen kant evenzoo.

Voor den heer Muller is de verschijning van dit tweede supplement het eind van een langdurigen arbeid die onafgebroken inspanning kostte. Laten we hem gelukwenschen met den goeden afloop.

Sn.

Van Week tot Week.

Dinsdag 20 tot Maandag 26 September.

Arrestatie van Indonesische studenten. Het door de Justitie met behulp van eene commissie ingestelde onderzoek naar de handelingen (naar gezegd wordt: opruiing, enz.) van een aantal bij de Perhimpoenan Indonesia aangesloten, hier te lande aan verschillende Universiteiten studeerende Indonesiërs, heeft geleid tot de arrestatie van een viertal hunner, n.l. Mohammad Hatta, Sastro Amidjojo, Raden Mas Abdoel Madjid Djojo Adiningrat en Nazir Datoek Pamoentjak. [1])

De Landvoogd in den Oostelijken Archipel. Blijkens verschillende Aneta-telegrammen wordt de Gouverneur-Generaal in den "Grooten Oost" met groote hartelijkheid overal feestelijk ontvangen. In alle plaatsen welke de Landvoogd bezoekt betuigt de bevolking hare aanhankelijkheid en trouw aan het Nederlandsche gezag en liefde voor ons Vorstenhuis.

[1]) Mohammad Hatta is geboren te Padang Pandjang, zoon van een handelaar, bezocht de H.B.S. te Batavia, waarna hij in 1921 naar Holland ging om te studeeren aan de Handelshoogeschool te Rotterdam. Gedurende zijn studie schreef hij onder verschillende pseudoniemen correspondentie voor de inheemsche bladen. Reeds verscheidene jaren is hij lid van het bestuur, en in den laatsten tijd voorzitter, der Perhimpoenan Indonesia.

Nazir Datoek Pamoentjak is geboortig uit Kota Gedang (Padangsche Bovenlanden); hij bezocht de H.B.S. te Batavia en kwam ongeveer 8 jaar geleden in Holland. Studeert in de rechten te Leiden en maakte deel uit van het vorige bestuur der Perhimpoenan Indonesia. Daarna bleef hij een der werkzaamste propagandisten voor een anti-Nederlandsche actie in den boezem der vereeniging en ook daarbuiten.

Raden Mas Abdul Madjid Djojoadhiningrat is verwant aan den regent van Toeban; hij is althans een neef van R. M. Pringgodigdo, zoon van genoemden regent. Hij kwam ongeveer 4 jaar geleden in Holland, studeert voor Indoloog te Leiden en maakt thans deel uit van het bestuur der Perhimpoenan Indonesia.

Van Sastro Amidjojo zijn ons geen bijzonderheden bekend.

Bibliotheek voor de Medische Hoogeschool. Batavia, 29 September. (Aneta). De Medische Hoogeschool heeft verzocht op de suppletoire begrooting voor 1928 ruim anderhalve ton te brengen voor het aanschaffen van een bibliotheek.

Commissie voor het Adatrecht in N.-I. Het Koninklijk Instituut voor de taal-, land- en volkenkunde van Nederlandsch-Indië te 's-Gravenhage heeft in zijn jongste bestuursvergadering de in 1909 ingestelde commissie voor het adatrecht, welke dezen zomer haar lid F. A. Liefrinck door den dood had verloren, aangevuld met den heer W. K. H. Ypes, oud-resident van Tapanoeli. De commissie, welke tevens het bestuur vormt van de in 1917 opgerichte Adatrechtstichting, bestaat daardoor thans uit de heeren: prof. C. Snouck Hurgronje, voorzitter; prof. J. H. Carpentier Alting; H. T. Damsté; prof. J. C. van Eerde; O. L. Helfrich; prof. Th. W. Juynboll; R. A. Kern; prof. N. J. Krom; prof. Ph. S. van Ronkel; mr. dr. M. G. Schumann; W. K. H. Ypes; prof. C. van Vollenhoven, secretaris en mr. W. de Roo de la Faille, penningmeester.

Groote brand in het hotel te Brastagi. Medan, 23 September (Aneta). In den afgeloopen nacht is 't hoofdgebouw van het hotel te Brastagi afgebrand. De logeergasten vluchtten in nachtcostuum naar buiten. De schade bedraagt tonnen.

Gemeente-ambtenaren en politiek. Batavia, 22 Sept. (Aneta). De gemeenteraad van Meester Cornelis heeft een voorstel van den heer A. Th. Bruêns, waarbij het den gemeente-ambtenaren verboden zou zijn lid van een communistische of socialistische organisatie te zijn, verworpen met 9 tegen 4 stemmen.

Een voorstel van den heer Djajadiningrat, waarbij het den gemeente-ambtenaren verboden wordt lid te zijn van door de Regeering verboden vereenigingen, werd aangenomen met 10 tegen 3 stemmen.

Vrouwen naar Boven-Digoel. Batavia, 22 Sept. (Aneta). In verband met de wanverhouding tusschen het aantal mannen en vrouwen in het interneeringskamp voor communisten te Boven-Digoel, heeft de Regeering een aanschrijven gericht tot de hoofden van gewestelijk bestuur, waarin gezegd wordt, dat er geen bezwaar tegen bestaat, dat voortaan ook aan vrouwelijke familieleden van de geïnterneerden, niet behoorend tot het wettig gezin, vergund zal worden mede opgezonden te worden.

Mr. W. H. M. Sanger †. Batavia, 22 Sept. (Aneta). Mr. W. H. M. Sanger, advocaat te Weltevreden, is tengevolge van een longontsteking overleden.

Hoofdcommissaris van politie. Batavia, 21 Sept. (Aneta). Het hoofd der opleidingschool voor het personeel der politie, de heer J. M. Feuerstein, is benoemd tot hoofdcommissaris van Politie in de plaats van den tegenwoordigen titularis, de heer Treffers, die den 2en November met buitenlandsch verlof vertrekt.

Gepensionneerd. Luitenant-kolonel der cavalerie van het O.-I. leger, E. F. Wiener, zal 2 October den dienst met pensioen verlaten, onder toekenning van den titulairen rang van kolonel.

Belangrijke aanwinst voor 's Rijks Ethnogr. Museum. Het Indisch Comité voor Wetenschappelijk Onderzoek te Weltevreden heeft een verzameling van bijna 500 ethnographica, afkomstig van de pygmoïde bevolking van Nieuw-Guinea, aan het Rijk ten geschenke aangeboden voor het Ethnographisch Museum te Leiden. Het comité is de dank der Regeering betuigd voor deze schenking.

Kapitein Th. C. Lindgreen †. Te 's-Gravenhage is op den leeftijd van 37 jaar overleden de kapitein der inf. van het O.-I. leger Th. C. Lindgreen.

Javaansche dansen. Blijkens eene aankondiging van het Bestuur der „Volksuniversiteit" te Amsterdam (Keizersgracht 708) zal Raden Mas Jodjana aldaar een cursus houden over den dans bij verschillende volken en over den Javaanschen dans in het bijzonder. Deze cursus van zes lessen vangt aan den 10en Nov. a.s.

Sovjet-radio-stations en Indië. Een vertegenwoordiger van het Haagsche Aneta-kantoor had dezer

dagen een onderhoud met den heer Holtzappel, hoofd van den Radiodienst in Ned.-Indië, waarin ook diens meening werd gevraagd omtrent het gevaar van de radiotelefonische activiteit der Sovjet-stations.

De heer Holtzappel heeft persoonlijk die activiteit geconstateerd. Het station van Moskou was reeds langen tijd gehoord, maar betrekkelijk kort voor het vertrek van het diensthoofd uit Indië kwam het station van Charabowsk opzetten. Men hoorde het station in het Engelsch en ook in het Maleisch zeer duidelijk spreken.

En of men dit een groot gevaar achtte in een land van zoo groote uitgestrektheid als Indië, waar het uitbreken van een verzet aan alle hoeken van den archipel tegelijk, op één teeken, een groote verstrooiing van de gewapende macht zou vergen...?

De heer H. onderschat het gevaar niet, maar acht het ook weer niet zoo groot als men het den allerlaatsten tijd heeft doen voorkomen. Telegrafisch bestond deze mogelijkheid immers reeds lang, maar telefonische opzetting tot oproer zou natuurlijk veel meer tot de massa spreken.

Intusschen verzekerde de heer H. dat de dienst van de P.T.T. onafgebroken de grootste waakzaamheid in acht neemt en de meeste zorg aan dit verschijnsel besteedt. Het is mogelijk om, zoodra men een ontoelaatbaren oproep tot de bevolking opvangt, aanstonds met dezelfde golflengte van dien zender storingen te verwekken. Dit wordt natuurlijk moeilijker wanneer de zender in het belang van een boozen opzet telkens zijn golflengte gaat veranderen, maar dat is een moeilijkheid, die in gelijke mate voor de luisteraars als voor de contrôle geldt. De contrôle op de ontvangers is in de steden tamelijk goed mogelijk, maar in de binnenlanden levert deze eigenaardige moeilijkheden op.

Bevorderd. De luitenant-kolonel der artillerie A. T. H. Winter is bevorderd tot kolonel (Aneta, 26 Sept.).

Mr. H. W. E. Klomp. Op zijn verzoek is eervol ontslag verleend aan Mr. H. W. E. Klomp, raadsheer in het Hooggerechtshof van Ned.-Indië (Aneta, 26 Sept.).

Hoofdingenieur Holtzappel. Met 31 Dec. a.s. is op zijn verzoek eervol ontslag verleend aan den hoofdingenieur bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst, den heer J. H. Holtzappel (Aneta, 26 Sept.).

Universitaire examens. Leiden. Bevorderd tot doctor in de letteren en wijsbegeerte (met lof) op proefschrift, getiteld: Overzicht van de volksverhalen der Bataks, de heer P. Voorhoeve. — Economisch doctoraal ex. Indologie de heer J. W. van Royen.

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt.

Kraton-inzendingen op de Jaarmarkt-tentoonstelling te Djokdjakarta.

Volgens de Indische bladen was de *clou* van de eerste Jaarmarkt-tentoonstelling" te Djocdja zeker de dubbele „Kraton-inzending".

De verslaggever van het „Soerabajaasch Handelsblad" schrijft daarover o.m.:

Een der weinig punten van de jaarmarkt was het zoo goed als bij de twee tenten met de *poesaka* van den Sultan van Djokjakarta en van den Soesoehoenan van Soerakarta. Geen wonder, want de daar tentoongestelde stukken komen anders geen van alle onder de oogen van het groote publiek.

In de inzending van den Sultan trokken het eerst de aandacht een groot praalbed en een compleet besnijdeniskamer. Deze laatste bestaat uit een kam van witte zijde, welke in plooien neervalt over met snijwerk gedecoreerde stijlen. Het vervoer was bij den vorigen Sultan in gebruik voor zijn ... en werd in 1889 vervaardigd. Er was verder een historische draagkoets aanwezig, waarmede de eerste Sultan van het rijk Djokjakarta in 1803 zijn intocht uit Madioen liet halen, met een volledig stel dragers, kooivormige draagstoelen voor de bagage en de hooge reizigster. Meer interessant dan fraai, was dit transportmiddel toch wel een goed idee van de wijze waarop ruim een eeuw geleden werd gereisd. Voorts hing er een schitterend gouden paardentuig, ongetwijfeld ook zeer oud, want er hooren twee ouwerwetsche kruithoorns bij, doch wij konden niet te weten komen het jaar, waarin het werd gebruikt. Wel werd medegedeeld, dat het alleen bij huwelijksplechtigheden diende. Op een tafeltje met Balineesch houtsnijwerk lagen een boog, een schild en een stel pijlen van Sultan I, alle van het beste materiaal en versierd met goud; vooral het drijfwerk in goud op het typische schild toont aan, dat de Djokjasche vorsten ook toentertijd reeds over bekwame goudsmeden beschikten.

Aan den wand hingen *kampoeh's* en *kains tjindé* van alle te Djokja geregeerd hebbende Sultans.

Ook de inzending van den Soenan bevatte hoofdzakelijk historische voorwerpen: oude krissen met gouden scheede en goud inlegwerk, de gevesten met edelgesteenten bezet, paardentuigen van goud en zilver, voor speciale gelegenheden (o.a. voor wapenschouwingen), waar de vorstelijke ruiter ook een uitsluitend daarbij hoorend zwaard droeg. Welk een schitterend gezicht moet het zijn geweest zoo'n Sultan in zijn luisterrijken tooi, gezeten op een vurig ros, uitgerust met een gouden tuig!

Om een idee te geven van verschillende inheemsche houtbewerking, stuurde de Soenan eenige meubelstukken uit den kraton. Er is een kunstig bewerkte oude *membar* (preekstoel) van de *Paromosomo-missigit*, waarvan de ouderdom niet kon worden vastgesteld, doch welke zeker reeds een paar eeuwen oud moet zijn. Ook omtrent de herkomst is men het niet eens: sommigen beweren, dat de preekstoel afkomstig is uit Kartasoera, anderen zeggen uit Demak.

De nieuwere meubels zijn vervaardigd onder toezicht van wijlen *R. T. Wreksodingrat*, den vorigen *regent kalang* (van de kratonwerken), van roodbruine *djatti*e, ingelegd met een lichtere houtsoort. Mooier vonden wij evenwel den aanwezigen armstoel uit den nieuwsten tijd, nog niet voorzien van bekleeding, versierd met fijn houtsnijwerk; deze werd gemaakt onder leiding van den huidigen *regent kalang, R. M. Hario Wreksodipoero.* Maar een juweeltje van hout-bewerking is de *dampar* (Soenans-zetel bij officieele gelegenheden) welke bij de herdenking van zijn zilveren regeerings-jubileum aan Z. H. werd geschonken door den rijksbestuurder en acht regenten; het stuk is voorzien van inlegwerk (o.a. de namen van de schenkers in gouden Javaansche karakters) in drie soorten metaal.

Onder de verder geëxposeerde oudheden zagen wij nog wajangpoppen met een ouderdom varieerende van 150 tot 250 jaar, en een reusachtige *tjanlih* (kopstuk van den voorsteven van een vaartuig), voorstellende het hoofd van *Rodjomolo* (een figuur uit een wajang-verhaal). Hiermede was de prauw versierd waarmede de IVe Soenan van Solo de kali Bengawan afzakte naar Madoera om er voor zijn zoon (den lateren Soenan V) de hand te vragen van een Madoereesche prinses."

De verslaggever maakte echter de zeer juiste opmerking:

„Al deze oudheden, behoorende tot de kratoninzendingen uit Solo en Djokja, zijn ongetwijfeld belangwekkend; zij zouden echter nog interessanter zijn, indien voorzien van een duidelijken toelichtenden tekst. Nu staan vele, vrijwel de meeste Europeesche bezoekers naar haar beteekenis te gissen."

Natuurlijk is niet alles lof, wat men over deze Djocdjasche Jaarmarkt-tentoonstelling hoort. Zij is echter de *eerste* en stellig zal zij telken jare in belangrijkheid toenemen, als er dezelfde goede zorgen aan besteed worden.

Een oud-medewerker van „Boeatan", die zeer veel belang stelt in de Indonesische kunstnijverheid, schreef ons:

„De prijzen waren zóó hoog, dat wij voor onszelf niets hebben gekocht dan een geschilderde klapper — Balineesch werk — die *f* 5.50 kostte, denzelfden prijs dus als in Heulstraat 19, Den Haag! Het nieuwe werk was duur, het oude werk niet te koop, alleen tentoongesteld. Ik heb me de jaarbeurs trouwens veel mooier voorgesteld. Zij is wel aardig, maar niet bepaald om over te roepen."

En elders lezen wij:

„Van de Sangir-eilanden kwam een collectie naaidoozen, sigarenkokers, speldenkussens etc., versierd met kunstig opgelegd werk van gekleurde kraaltjes. Maar de geweldige prijzen, welke er voor worden gevraagd, schrikten de meeste liefhebbers af."

Niet onaardig was ook het volgende betreffende de Balineesche tent:

„Onder het Europeesche publiek hoorde men de van diepe teleurstelling getuigende opmerking maken, dat de daarin te werk gestelde Balineesche vrouwen noch de schoonheid hadden, noch het costuum droegen, welke zooveel bijdragen tot de *renommée*, welke van dat eiland uitgaat. De controleur van Den Pasar, die voor de zending van deze oude besjes verantwoordelijk moet worden gesteld, heeft in de Vorstenlanden ernstig wantrouwen gewekt in de waarheidsliefde van de samenstellers van de reisgidsen voor Bali, om niet te spreken van de geloofwaardigheid van eenige Djokjasche planters, die beweren op Bali te zijn geweest, daarover geweldige verhalen deden, doch die nu stil, met een schuchteren groet, het gezelschap aan de bittertafel in de soos voorbij loopen...."

Dit lezende, herinneren wij ons, hoe op onze reis door Bali een mannelijk reisgenoot vroeg: „Toe, waarschuw mij toch eens, zoodra wij zoo'n beroemd mooie jonge vrouw van 't land tegenkomen!"

Een feit is, dat de Balineesche jonge meisjes zich natuurlijk liever niet blootstellen aan de dikwijls zéér onbescheiden Europeesche blikken. De Controleur van Den Pasar deed dus *goed* met haar niet naar Djocdja te zenden. In haar eigen land vertoonen zij zich weinig op straat, maar als men echter toevallig op het juiste uur voorbij een openbare badplaats komt, kan men zijn oogen uitkijken.

Een feit is echter ook, dat op Bali zelfs bij de oudste vrouwen dezelfde gerenomeerde, statige lichaamshouding en gratievolle gang te bewonderen vallen, als bij de jongeren.

In „Boeatan's" Uitstalkast.

Voor het groote raam van Heulstraat 19 te 's-Gravenhage ziet men de laatste dagen menig, vooral mannelijk, voorbijganger stilstaan en vol belangstelling langen tijd kijken naar de daar uitgestalde Indonesische wapens, waaronder prachtstukken uit alle deelen van den Indischen Archipel. Men ziet er o.a. keurige *krissen*, de statiewapens der adellijke Javanen, zoo een oud mes in eigenaardigen vogelvorm, naast sierlijk geëmailleerde *rentjong's* uit Atjeh en pracht-*mandau's* van Borneo, zelfs een strijdbijl uit de Kongo, geflankeerd door beschilderd houten schilden en versierde hoeden — jammer genoeg zijn de sierschelpjes door witte knoopen vervangen — bij slanke speren, lansen en pijlen. Dit is een deel van een groote wapen-collectie, waarvan de rest in de achterzalen te zien is en die in haar geheel te koop is. Werkelijk een zeldzaam aanbod voor liefhebbers en in elk geval een kijkje overwaard, al was 't alleen ter bewondering van de op al deze wapens toegepaste verschillende takken van Indonesische kunstnijverheid.

Persoverzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Wood †.

De Amerikanen begonnen hun bewind over *de Filippijnen* met blijmoedig optimisme. Zij brachten er scholen, wegen, havens; zij brachten er hun sport, hun opgewektheid en hun energie. De ervaring van oudere koloniale mogenheden niet achtend gingen zij huns weegs — snel, voortvarend, vol geloof aan zichzelf. Zij hadden grif en onnadenkend het bestuur vrijwel in handen der Filippino's gelegd, met een eigen parlement aan het hoofd en daarenboven „volstrekte onafhankelijkheid" in uitzicht gesteld. Al spoedig bleek waar dit koloniaal experiment toe leidde — *tot een mislukking voor de Amerikanen en tot ellende voor de Filippino's*. Het geld was op. Zelfs de fondsen van de nationale bank waren verdwenen. De wegen, de havens, de gebouwen waren verwaarloosd. De landsdiensten waren ontwricht en corruptie vierde er hoogtij. De staatskas was leeg en het volk, onverzorgd en verwaarloosd, werd ontevreden. „The splendid adventure", zooals een Bostonsch idealist deze Amerikaansche proeve van koloniale vrijheidsdressuur noemde, was een jammerlijk échec geworden en zelfs de in Amerika zeer machtige groep van hen, die op grond van de Monroe-leer en uit vrees voor verwikkelingen geen koloniaal bezit wenscht, begreep nu hoe gevaarlijk het was de zaken in de Filippijnen op hun noodiottig beloop

te laten. *Toen moest Wood komen.* Hij kwam aldus *De Loc.* 9/8 blz. 19 en 29 — als de man den bezem. Men gaf hem volstrekte bevoegdh en hij had maar één opdracht: breng de zaak orde. Dat het in de Filippijnen een warboel was worden, was eindelijk niet meer te loochenen. de Amerikanen, die zoo frisch en energiek hun begonnen waren, rotsvast geloovend in de baarheid hunner methoden, zagen één voor één hechte beginselen van medezeggenschap en zel stuur en opvoeding tot vrijheid falen in de p tijk — het jongste volk van het Westen zag gesteld tegenover de eeuwenoude problemen onafwendbare conflicten van het koloniaal best in een Oostersch land. Wood heeft, niet links rechts kijkend, zijn werk gedaan. Hij vond wan en verwarring — en hij heeft orde op de zaken steld. Hij vond corruptie en machtsmisbruik — heeft door strenge wetten er een eind aan maakt. Generaal Wood zag slechts één taak — voeren van een ordelijk bewind onder Amerik sche vlag. De taak welke verricht moest word maakte zulk een man als Wood was, noodig.

De Loc. put hieruit de groote les voor alle k niseerende mogendheden en voor alle volken het Oosten: *de voortijdig verleende autonomie tot een ramp, allereerst voor het volk zelf.* Een standig en rustig landsbestuur moet gericht op de zeer geleidelijke ontwikkeling van de stuurde volken; overijling wreekt zich even als de miskenning van gezonde aspiraties. is Generaal Leonard Wood overleden: hij worden herdacht als een man, die onder de lijkste omstandigheden zijn harden plicht bracht.

De Sum. Post (24/8) schrijft over „Het las mandaat Syrië", het *Bat. Nwsbl.* (22/8) over Syrische probleem" en (17 en 18/8, 2de bl.) „Chi in wanorde".

Internationale actie.

De ernst van buitenlandsche agitatie wordt te vaak miskend. Zijn bijzonderheden over de *tegen Koloniale onderdrukking* reeds bekend, wijst *De Loc.* (12/8) op de *Pan-Pacific Union*. Het is een organisatie van de bedenkelijkst soort en zij heeft *Ned.-Indië* in haar werkingss betrokken. Dit is weer een van die beweging welke niet openlijk van Sovjet-Rusland of van Derde Internationale uitgaan, maar die toch werkelijkheid onder directen communistischen vloed staan. De vermomming is doorzichtig. Febr. 1926 verscheen het bericht, dat in Sydney arbeidscongres gehouden zou worden op initia van de „Trades Council" van Nieuw-Zuid-Wal Als een der afgevaardigden van Ned.-Indië toen de heer D. M. G. Koch genoemd, de redact van „*De Vakbeweging*". Toen is ook van soci democratische zijde al gewaarschuwd, dat dit co gres onder extremistischen invloed zou staan. werd daar in Australië tenslotte slechts een bereidende conferentie gehouden, en daar toen ook het *Pan Pacific Trade Union Secretari* gesticht. Daarin waren vertegenwoordigd ar dersbonden en vakvereenigingen van *Japan, Chi Australië* en de *Filippijnen*. Die organisatie is sterk uitgegroeid en op het congres, dat van tot 27 Mei van 1927 te Hankow in China gehouden, waren dan ook 25 afgevaardigden 8 Pacific-landen, waaronder *Ned.-Indië*, aanw Men besloot den zetel tijdelijk te Hankow, later Shanghai te vestigen en men ging een orgaan geven, „*The Pan-Pacific Worker*" geheeten, van China uit ook in Indië werd verspreid. *doel* wordt a.v. geformuleerd: „strijd tegen het perialisme; hulpverleening aan alle verdrukte ken van het Oosten en den Pacific die zich het imperialistisch juk willen bevrijden; strijd gen alle vooroordeelen van ras en kleur; broeder schap en vriendschap tusschen de arbeiders den Pacific; het vormen van één vereenigde inter nationale van vakvereenigingen van den Pacific het Oosten; vorming van één groot anti-koloniaal en anti-imperialistisch front." Zooals de Anti-K Liga een *humanitaire* beweging is, onder bedekte communistische leiding, zoo is dit Pan Pacific Secretariat een *sociale* beweging, heimelijk door communisten geleid. Uit een artikel van den kenden *Moeso* citeert *De Loc.* ten besluite: „Hoe het openlijk heroprichten van vakvereenigingen niet mogelijk is, vinden de Javaansche arbeiders sinds de onlusten van Nov. 1926 andere middelen om de nieuwe actie voor te bereiden. Talrijke hulp organisaties zijn sindsdien alweer opgericht en zij

...n in den vorm van *sociale en sportvereeni-*... ondanks het toezicht van politie en spion-... Febr. 1927 bestonden in Soerabaja 102 ...sche vereenigingen en 28 daarvan hebben ...epaald politiek karakter." Men wroet voort ...aster en misleiding, en tracht de behoorlijk ...rde volken van deze en andere landen in het ... aan te drijven tot verzet, dat hun slechts ... en ellende brengen kan.

Java-Bode (22/8) geeft Fransche persstem-... over „De Commun. relletjes".

Uit den Volksraad.

...voorjaarszitting van den Volksraad is den ... Augustus gesloten. In zijn sluitingsrede con-...erde de voorzitter, *mr. Neytzell de Wilde*, dat ... bij de beschouwing der historisch geworden ...anden en stelsels, zoo gaarne teruggrijpt tot ...verre verleden (*De Loc.* 11/8). Maar — ver-...le spr. — vraagt men zich daarbij wel vol-...de af, hoe men zelf gedacht en gehandeld zou ...n, indien men geleefd had in die oude tijden ... omstandigheden van toen? Is er, daaren-... indien wij dichter bij huis blijven en meer ...nzen tijd verwijlen, dien wij beter kunnen ...rdeelen, ook niet veel, dat ons met dankbaar-... met trots, met moed voor de toekomst kan ...ullen. Moeten wij het alleen aan den „vreem-... overlaten om bewondering te uiten voor ...hier in dit uitgestrekte tropenland vooral ook ... laatste decennia onder ons bewind is ge-...ht en tot stand gebracht? Zonder de oogen ...uiten voor zooveel dat inderdaad verbetering ...ringend verbetering behoeft, mogen wij toch ...wel eens erop wijzen, voor welke ontzagwek-... moeilijkheden dat bewind staat in deze ... van ontwaking van het Oosten, trouwens ...ons zelf bevorderd. Laten wij toch ook niet ...et oog verliezen, dat het dit bewind is, hetwelk ... het cement vormt dat de verschillende dee-...an dezen enormen archipel met zijn tallooze ...eren van uiteenloopend ras en beschaving, tot ...eheel bijeenhoudt. Welnu, dat bewind is tot op ...e hoogte toch ook weder de resultante van ...krachtig samenwerken van zoovele Europee-...en Inlandsche ambtenaren en mede van tal-... hard werkende particulieren, met liefde ver-... voor hun taak in dit schoone land. Met dit ...d van opwekking tot hen, die geneigd zijn de ...ige toestanden alleen met somber gemoed en ...nste wenkbrauwen te bezien, met dit woord ...waarschuwing tegen mogelijke overdrijving en ...digheid, vooral voor hen, die hier de associa-...edachte immers voorstaan, met dit woord van ...oediging, ten slotte, om elkaar ook vooral in ... Volksraad te willen blijven verstaan, opdat ...vruchtbaar kan worden voortgewerkt aan de ...ische politiek, welke juist in ons College hare ...ening behoort te vinden, eindig ik en hier-... sluit ik de voorjaarszitting. (*Applaus*).

... verwijzen naar *De Loc.* (8/8, blz. 3 en 4 ...urspel" en „Een kwade zaak"; blz. 35 „De ...e zaak"), de *Deli Crt.* (15/8 „De vrije mee-...uiting" in den Volksraad; 16/8 „Verzwaarde ...raffing van klapzakken"), de *Java-Bode* (19/8 ... Openbaar Onderwijs"), het *Bat. Nwsbl.* (22/8 ...elijke toestand" bij het Onderwijs) en het ... *Hbl.* (13/8, 2de bl. „De positie van den Over-...dienaar in Indië").

De Medische Hoogeschool geopend.

...en 16den Aug. had in het Stovia-gebouw te ...mba (Weltevreden) door Z. Exc. den Gouv. ...raal de plechtige opening plaats van de Ge-...kundige Hoogeschool (*De Loc.* 15/8).

... *Loc.* (20/8), het *Bat. Nwsbl.* (17/8) en de ...*Bode* (17/8) vestigen in het bizonder de aan-... op het *slot van de rede des Landvoogds*. De ... wees de studenten, op de hoffelijke wijze ...van hij het geheim bezit, op *de plichten, van ...zich met den eerenaam „intellectueelen" sie-*... „Ik wil — aldus Z. Exc. — op die eischen ... inzicht en karakter) vooral hierom grooten ...uk leggen, omdat Indië, ook buiten de ambte-... wereld, dringend behoefte heeft aan voor-...ers, die toonen te beseffen dat de weg omhoog, ... zich voor dit land duidelijk afteekent, niet ...rs kan worden afgelegd dan met geduld en ...ichtig overleg bij iederen stap voorwaarts, ...anders dan met aanvaarding van en in samen-...ing met de Nederlandsche leiding, wier taak ...eping het is dien weg te helpen effenen. ...ende behoefte aan zulke voorgangers en lei-... bestaat niet het minst als tegenwicht tegen

openlijk of verscholen werkende — helaas ook onder de academisch gevormden voorkomende — misleiders die meenen dat een, vooral op economisch gebied nog onvolgroeid volk, op korten termijn in staat kan zijn, zijn eigen lot in handen te nemen en dat dit doel langs den weg van geweld en chaotische verwarring kan worden bereikt. Moge ook in dit opzicht de zuivere atmosfeer van het hoogere onderwijs zuiverend op de geesten inwerken en aldus bijdragen tot den groei en bloei van dit land langs den eenigen mogelijken weg, dien van rustige, niettemin rustelooze samenwerking van allen. Aanvaardt de betiteling van „intellectueelen" maar — ik hoop dat mijn woorden ook buiten deze zaal zullen worden gehoord en verstaan — bedenkt, nu en later, dat dit een eerenaam is, welke slechts verplichtingen schept."

Onrust.

De huidige Regeering is — volgens Z(entgraaff) (*Soer. Hbl.* van 13, 15, 17 en 19/8, 3de bl.) — volstrekt niet verantwoordelijk voor gebeurtenissen, gevolgen eener beweging, geboren uit de schokken, welke geheel Azië doortrillen en welke niet vatbaar zijn voor een compromis. Doch wel, en terdege, is het huidig bewind aansprakelijk voor de wijze waarop het tegen de illegale uitingen dier beweging optreedt. Hij, die nuchter de feiten en de gebeurtenissen volgt, derhalve ziet hoe nà November 1926 het kwaad blijft doorwoekeren, de eene samenzwering op de andere volgt, voortdurend nieuwe leiders zich aandienen, kan slechts de gevolgtrekking maken, dat de huidige Regeering in November en daarna niet is opgetreden met zoodanige kracht, dat daarvan eene heilzame werking op de voorstanders en uitvoerders van illegale actie kon uitgaan. En dit kan geen ander gevolg hebben dan dat de situatie immer slechter wordt, tot tenslotte tòch moet worden gedaan, waartegen men thans opziet. Dit alles stemt ook hen die in deze moeilijke tijden gaarne de Regeering met overtuiging zouden willen steunen, niet tot vreugde. In de laatste dagen zijn ook eenige andere bladen — o.a. „*De Loc.*" 17, 18 en 19/8, blz. 33, 3 en 17 „*Hoog Spel*" — de aandacht gaan vestigen op de ongunstige ontwikkeling der S. I.-affaire, de regenten-conferenties en wat daaraan vast zit. De jongste ontdekking van het met godsdienstige leuzen werkende complot in den Preanger plaatst dit alles weer in het teeken der actualiteit.

Wij vestigen de aandacht op *De Loc.* (12/8, blz. 31 „Ongeoorloofd"; 17/8, blz. 23 „De studenten in Nederland"; 20/8, blz. 38 „Ervaringen van een Suikerman"), de *Deli Crt.* (15/8 „Communisme en Evangelie" en „De werving voor het leger", verdacht groot animo; 19/8 „Geen langer uitstel"; 24/8 „De meening in Holland over Indië"; 25/8 „Wolkje of dreigende donderbui" en „Dr. Tjipto en De Jeer"; 27/8 „De S. I. actie in Tjiandjoer") en het *Bat. Nwsbl.* (18/8 „De nieuwe wegen van het communisme"; 19/8 „De film"; 19 en 20/8 „De rechten der desa").

Reclasseering.

Op 1 Jan. 1927 is in Indië de *Voorwaardelijke Veroordeeling* in werking getreden en de bestaande *Voorwaardelijke Invrijheidstelling* belangrijk uitgebreid (*De Loc.* 16/8, blz. 17 en Deli Crt. 16/8). Beide instituten, willen ze goed worden toegepast, onderstellen *het instituut der reclasseering.* Onmisbaar voor dezen reclasseeringsarbeid is de hulp, die het particulier initiatief over de gansche linie biedt. Is de deelname van particuliere zijde onvoldoende, dan zullen genoemde instituten onmogelijk kunnen slagen. De overheid heeft tot taak den reclasseeringsarbeid te organiseeren en te controleeren. Zoo spoedig mogelijk dient thans te worden overgegaan tot de oprichting van allerlei reclasseeringsinstellingen, die zich met het eigenlijke werk willen belasten. Zoolang en voor zoover het particulier initiatief te kort schiet, moet de overheid aanvullen, daarom is haar taak: 1. aanvullend te werken daar, waar het particulier initiatief in gebreke blijft of onvoldoende is, en 2. leiding te geven door middel van speciale ambtenaren, die zich geheel aan deze taak kunnen wijden en deze werkzaamheden niet als bij-functie zullen verrichten. Voor het algemeen toezicht op den reclasseeringsarbeid de bovengenoemde instellingen en op de naleving der wettelijk gestelde voorwaarden, als mede ter voorlichting van den directeur van Justitie is een Centraal College onmisbaar. Bij Besl. van den G.-G. van 5/8 '27 No. 19 is *het Centraal College voor de reclasseering* ingesteld onder voorzitterschap van

LIJST VAN ADRESSEN

ten behoeve van Repatrieerenden

AANNEMERS EN BOUWKUNDIGEN
W. van Heyst, Velsen.

ACCOUNTANTS-BELASTINGZAKEN
W. v. Maanen & Tadema, Amsterdam/Rotterdam.

AUTOHANDELAREN
N. V. James Nefkens, Laan v. Meerdervoort 96c, Den Haag.

BAD- EN ZWEMINRICHTINGEN
Badinrichting „De Regentes", Weimarstraat 63, Den Haag.

BANKETBAKKERS
C. A. Nieuwstadt, Kranenburgweg 61.
J. Krul, Noordeinde, Den Haag.

BANKIERS EN BANKINSTELLINGEN
De Bas & Co., Heerengracht, Den Haag.
P. J. v. d. Berg & Co., Anna Paulownastraat 87, Den Haag.
Henny & Co., Anna Paulownastraat 62A, Den Haag.
Holl. Bank voor West-Indië, Amsterdam.
Nederlandsche Handel Mij., Amsterdam.
Taams & Keyser, Bankastraat 10, Den Haag.

BEGRAFENISONDERNEMINGEN
Begrafenisonderneming „Simplicitas", Denneweg, Den Haag.

BLOEMISTEN
J. M. Hermans, Kon. Wilhelminal. 527, Den Haag.
D. Maarschalk, Valeriusstraat 113, Den Haag.

BOEK- EN KUNSTHANDEL
D. Driessen, Haarlemmerstraat 105, Leiden.

BOEKDRUKKERIJEN
N.V. Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag.

BOUW- EN WONINGBUREAUX
Bouwbureau J. van Gemert, Valkenboschkade 277, Den Haag.
Bouwbureau C. Hoogendoorn, Ieplaan 201, Den Haag.
Woningbureau „Actief", Archimedesstraat 41, Den Haag.
Woningbureau W. Hoksbergen, Bezuidenhout 14, Den Haag.
Woningbureau „Meerdervoort", Laan van Meerdervoort 296, Den Haag.

BRANDSTOFFEN
Firma Van Dijk, Nieuwe Haven 366, Den Haag.
N.V. Haagsche Brandstoffenhandel „De Concurrent", Trekweg 84, Den Haag.
J. van Vuuren, Denneweg 67A, Den Haag.

BROODFABRIEKEN
Gebr. ten Hoeve, Wald. Pyrmontkade 2c, Den Haag.

COMESTIBLES EN DELICATESSEN
J. C. Haring-Waterreus, Symonszstraat 15, Scheveningen.
A. W. M. Polders, Franklinstraat 78, Den Haag.
Joh. Toet, Aert v. d. Goesstraat 34, Den Haag.

DAMESKAPPERS
Maison Alice, Plein 11, Den Haag.
Au Paradis, Toussaintkade 2, Den Haag.
Maison Neustadt, Bezuidenhoutscheweg 3, Den Haag

DANSINSTITUTEN
Dansinstituut Ewy de Clercq, Frankenstraat 5, Den Haag.
Dansinstituut „Henri", Archimedesstraat 64, Den Haag.

DETECTIVE-BUREAU
„Hilvers", Westeinde 235, Den Haag.

DIVERSEN
G. v. Willigen, Havenkade 4, Den Haag.

DROGISTEN
Drogisterij „De Boer", Paulus Buysstraat 9, Scheveningen.
Drogisterij de Laan, L. v. Meerdervoort 527, Den Haag.
G. v. d. Gaag, Groenmarkt 27, Den Haag.
G. v. d. Sel, Copernicusstraat 221, Den Haag.
A. de Vries, Kerkstraat 98, Hilversum.

ELECTR. INSTALLATIES EN -ARTIKELEN
P. v. d. Berg, Bankastraat 41, Den Haag.
Van Eijck, 2e Sweelinckstraat 93, Den Haag.
W. G. Scheeres, Hooigracht 1C, Den Haag.
M. Vrolijk, Thomsonlaan 41, Den Haag.
Frans v. Wijk, Vlamingstraat 24, Den Haag.

EMBALLAGE EN EXPEDITIE
A. Rietveld, v. Bijlandstraat 27, Den Haag.

FEESTARTIKELEN
Klaassen, Prinsestraat 4, Den Haag.

prof. mr. J. M. J. Schepper, hoogleeraar te Batavia.

In Nederland werd de Voorwaardelijke Veroordeeling eerst ingevoerd in 1915; in datzelfde jaar kreeg de Voorwaardelijke Invrijheidstelling voor de reclasseering de vereischte verdere uitbreiding; maar vóór dien had het Genootschap tot zedelijke verbetering der gevangenen reeds practisch bijna een eeuw in deze richting gewerkt en den grond voorbereid tot den nu ook wettelijk geregelden arbeid. In Indië vindt men van dezen voorarbeid weinig, wat daarmede te vergelijken is; de noodzakelijke onderbouw ontbreekt nog ten eenenmale. Bovendien onderstelt en eischt de reclasseering na voorwaardelijke invrijheidstelling, als haar noodzakelijke basis, de voorafgaande reclasseering in de gevangenis. Deze laatste brengt vanzelfsprekend weer groote hervormingen in het gevangeniswezen mee.

II. UIT DE INHEEMSCHE EN M. LEISCH-CHINEESCHE PERS.

De toestand in Mekka.

In de *Bintang Islam* (Mohammedaansch orgaan te Solo) komt een beschrijving voor van de tegenwoordige toestanden in Mekka, geput uit een brief welke van een aldaar wonenden Javaan is ontvangen.

De schrijver deelt dan mede dat de wegen naar Mekka, Medina en Djeddah thans over het algemeen veilig zijn en dat er geen diefstal en roof meer voorkomen als in vroegere jaren, doch dat de reiskosten zeer hoog zijn, vergeleken bij vorige jaren en nog steeds stijgende zijn.

De verdrukking van de zijde der sjechs en der Arabieren van voor en tijdens het bewind van Koning Hoesein echter, is teruggekomen en de Arabieren schelden weer als voorheen op de Javanen en Maleiers; woorden als „koe" en „zoon van een hond" worden weer gehoord. De bedriegerijen van de Mekkaansche Arabieren zijn weer even erg als vóór het bestuur van Ibn Saoed en men kan zeggen dat de regeering in Arabië nu ook al „het zoete van het geld" kent en in verband daarmede nog meer belastingen heft dan tijdens het bestuur van Koning Hoesein.

Een jaar te voren had berichtgever vernomen dat voor het rooken van sigaretten in Mekka boete en lijfstraffen werden opgelegd, maar nu is het aantal rookers van sigaretten schrikbarend toegenomen, zonder dat er iets tegen gedaan wordt; dronken kerels heeft schrijver met eigen oogen aan de buffetten gezien en de oppassers lieten hen begaan. Allerlei bijgeloovige gebruiken zijn weer in zwang gekomen, welke in den eersten tijd van Ibn Saoed's heerschappij waren afgeschaft en verboden.

Het slaan van Javanen en Maleiers is weer opgekomen en evenals vroeger worden koopers van kleedingstukken bedrogen.

De Javaansche bedevaartgangers zijn er echter door tot besef gekomen en hebben een comité opgericht ter bestrijding van die slechte handelingen der Arabieren. Er zijn voordrachten gehouden in de moskee Al Haram om op te wekken tot goede daden en de slechte te weren en alle Javanen aan te sporen den Arabieren met gelijke munt te betalen als zij schelden en slaan. Deze actie heeft het succes gehad, dat dergelijke ongepastheden veel verminderd zijn. Ook zijn er veel Indische pelgrims, die zich geen Arabische kleeding meer aanschaffen, doch in hun eigen nationale dracht loopen.

Voorts is het volgens den briefschrijver erg gesteld met het geldwisselen. De landgenooten uit Indië kunnen daar nog niets tegen doen, omdat zij wel gedwongen zijn om het Mekkaansche klein geld te gebruiken. Deze aangelegenheid kan later door de in Mekka gekomen leiders worden behartigd.

De redactie van dit blad voegt aan deze berichten toe dat, als ze juist zijn, de tegenwoordige regeering in de Hedjaz nog niet in staat is het bestuur te voeren volgens de ware Islamwetten, zooals zij beweerd had te zullen doen. Daarom ware het goed dat de Moslims in Indië een en ander nauwkeurig onderzochten om, indien de verkeerde handelingen voortduren, namens alle Moslims, Javaansche hadji's, een krachtig protest te zenden aan Ibn Saoed, die steeds zoo geprezen en geloofd is en hem te verzoeken de toestanden in zijn land te verbeteren.

De ware bestuurshervorming.

In de *Pewarta Deli*, liberaal blad te Medan, wordt uiteengezet wat er aan het bestuur hapert en wat er ter verbetering gedaan moet worden.

Met de opmerking dat, indien de Regeering geen opstand meer wil zien, zij naar de stem van het volk moet luisteren, wordt gewezen op de onkunde en geringe ontwikkeling der hoofden, terwijl onder de bevolking tegenwoordig steeds meer ontwikkelden komen. Het Inlandsch Bestuur voelt zich, voert de bevelen van het Europeesche bestuur uit, zonder met de bezwaren der bevolking rekening te houden, waardoor verwijdering ontstaat.

Door zijn meerdere ontwikkeling heeft het volk geen vertrouwen meer in de hoofden en wendt zich tot de vooraanstaanden onder zich en zij bespreken de noodig geachte veranderingen, welke zij bij het Bestuur wenschen te bepleiten.

De Inlandsche bestuursambtenaren houden deze voormannen in het oog, uit vrees dat zij verschillende kamponggeheimen tot hun nadeel zullen openbaren. De aansluiting van het Inlandsch bestuur bij de Europeesche ambtenaren wordt steeds hechter, terwijl de voormannen worden beschuldigd van stoken.

Schrijver wenscht dan ook dat de Inlandsche ambtenaren en hoofden ontwikkelde personen die zullen zijn, op de hoogte van de wenschen der bevolking.

In deze richting dient de bestuurshervorming te gaan en ten slotte vraagt schrijver, wie geen communist zou worden als hij nimmer een goede behandeling ondervindt en bovendien aan [illegible] bloot staat. Het volk zal de rooden wel wegjagen als het behoorlijk en rechtvaardig wordt behandeld.

Een goed voorbeeld.

Het gebeurt niet veel in de Inlandsche pers van Indië dat aan de Nederlandsche natie lof wordt toegezwaaid, doch nu hebben de Hollanders toch een pluimpje gekregen in het liberale dagblad *Bintang Timoer*, te Weltevreden. Onder bovenstaand hoofd en de bijvoeging: het Nederlandsch volk is een klein maar kranig volk", geeft de redactie een beschouwing naar aanleiding van de Holland-Indië-vluchten. Zij verklaart dat, al koestert zij geen overgroote liefde voor het Nederlandsche volk, zij toch in alle oprechtheid lof toezwaaien moet aan die vliegmeesters en aan het Ned. Volk in het algemeen dat, hoe klein ook, geprezen moet worden om zijn moed en daadkracht, welke zoo groot zijn, dat het een volk van millioenen zielen met open mond naar zijn werk heeft doen kijken, een millioenenvolk tot zijn onderdanen heeft kunnen maken.

Aan het slot zegt schrijver dat in den tegenwoordigen tijd van auto, radio en vliegmachines, de gekleurde rassen die tot het besef zijn gekomen te streven naar onafhankelijkheid, tevens moeten beseffen dat zij ook moeten streven naar materieelen vooruitgang, ten einde de gelijken te kunnen zijn van de Westerlingen in de moderne samenleving. Over het algemeen bezitten de Oostersche rassen slechts innerlijken rijkdom, geven zich het liefst aan droombeelden over; de Westerlingen daarentegen zijn materialistisch, practisch, en nu de aanraking tusschen de Oostersche en Westersche samenleving met den dag inniger wordt, behooren de Oosterlingen tot het besef te komen dat zij ook *werken* moeten als de Westerlingen.

Door de combinatie van Oostersch sentiment en Westersche techniek zullen het land en volk van Indonesië later een goede positie kunnen innemen in de wereldsamenleving.

De Holl. Ind. school en het Communisme.

In de *Sipatahoenan* (org. ver. Pasoendan, Tasikmalaja), deelt iemand mede dat de aanvallen der conservatieven in den Volksraad op de H. I. S. thans vruchten zullen afwerpen. Hoe kan het ook anders — zegt hij — waar de heer Meyer Ranneft die in dat college zelfs verklaard heeft dat degenen die naar Digoel werden geïnterneerd, meestal afkomstig zijn van de H. I. S. en dat er over twintig jaar ± 40.000 H. I. S.-ers de schoolbanken zullen verlaten, die niet aan een betrekking zullen kunnen worden geholpen en dientengevolge gevaarlijk zullen worden voor de rust en orde in het land. En nu is men van plan de tegenwoordige H. I. S. tot „Standenschool" te verheffen, die bestemd zal zijn alleen voor kinderen van ambtenaren en welgestelden.

Schrijver merkt o.m. op dat dit geen maatregel is om het volk te winnen. Voor het volk is dit zeker een voordeel, doch voor de Regeering zal het ook geen aangename gevolgen hebben. Want het volk, dat thans zoo gaarne Hollandsch wil leeren, zal door dezen maatregel immers zelf een soortgelijke school als de H. I. S. oprichten en tot onderwijzer ieder nemen die maar wil. Hierdoor zal men straks een toestand krijgen als 7 of 8 jaar geleden, toen zelfs gewezen soldaten en gepensionneerde klerken les gaven. Hoe zal het op die manier worden? Is een leerling van zulk een school niet gevaarlijker voor de maatschappij dan die van de H. I. S.? Schrijver wekt de Soendaneezen en zijn andere rasgenooten op om tegen genoemden maatregel sterk op te komen.

De Hetze-pers.

In een redactioneel artikel in *Darmokondo* (B. O., Solo) wordt opgemerkt dat door den vorigen Landvoogd reeds is gewezen op het verderfelijke werk van de reactionnaire bladen als *Het Nieuws* en het *Soer. Hbl.* met Karel Wybrands en Zentgraaff — welk gezegde met vreugde werd begroet door de Maleische pers, die bekend staat een grooten mond te hebben.

Die waarschuwing is echter zonder gevolg gebleven en de reactionnaire pers verhit de gemoederen hoe langer hoe meer. Het blad zegt al genoeg op grond van de daden van dat soort pers te hebben gewezen. Het merkt op dat er niets tegen gezegd kan worden dat men opkomt tegen de gepaste verlangens van de Indonesiërs, maar dan moet zulks met gezond verstand en op behoorlijke manier gebeuren en niet met minachting. Doch Wybrands en consorten laten zien dat zij de baas willen blijven, een strenge politiek wenschen en niets dulden dat in het voordeel van de bevolking kan zijn, al is dat ook haar recht.

Het is dan ook geen wonder dat K. Wybrands c.s. niets moeten hebben van de politiek van dezen Landvoogd, welke aanstuurt op bescherming en vooruitgang der beide belanghebbende partijen. Zij beweren den Indonesiërs niet vijandig gezind te zijn en willen Inlander-vriend heeten, maar hun handelingen loochenen deze beweringen iederen dag en de Indonesiërs lachen er om.

De op deze manier werkende bladen ontzien zich in den laatsten tijd ook niet om valsche berichten te publiceeren, welke de vrees van het volk, vooral van de Europeanen moeten opwekken, zoodat een verkeerde voorstelling van zaken ontstond. Daardoor hebben zij niet medegewerkt tot het herstellen van rust en orde, doch eerder het werk der Regeering in die richting belemmerd. Zij ontkennen dat de bescherming der Overheid voldoende is en willen een „blank front” stichten en een burgerwacht oprichten, welke gevaarlijke plannen gelukkig door de Regeering niet werden aanvaard.

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

Indologische leergangen van het Kol. Instituut.

Door de Kon. Vereeniging Koloniaal Instituut te Amsterdam is, overeenkomstig het in zijne statuten omschreven doel, een Indologische leergang ingericht ten dienste van hen, die kennis wenschen op te doen omtrent Nederlandsch-Indië in verband met een toekomstigen werkkring daar te lande of in verband met den wensch om te worden ingeleid in enkele vakken van wetenschap, welke op Nederlandsch-Indië betrekking hebben.

Deze leergang kan bezocht worden door personen van verschillenden leeftijd en met uiteenloopende vooropleiding, staande het ter beoordeeling van den, met de leiding belasten, hoogleeraar-directeur der afdeeling Volkenkunde, Prof. J. C. van Eerde, of iemand in staat geacht kan worden den leergang te volgen. In de eerste plaats is gedacht het bijbrengen van eenige kennis omtrent Nederlandsch-Indië aan hen, die bestemd zijn om te worden tewerkgesteld bij Indische ondernemingen van handel, landbouw en nijverheid, maar ook andere belangstellenden zullen den leergang kunnen volgen. Het is bekend, dat hoe langer hoe meer de wenschelijkheid blijkt om eenigszins onderlegd omtrent plaatselijke toestanden en verhoudingen een werkkring in de koloniën te aanvaarden. Van Regeeringswege is er herhaaldelijk de nadruk op gelegd, dat de opleiding der assistenten op de ondernemingen van landbouw en nijverheid te wenschen overlaat en dat een juiste wijze van optreden tegen de Oostersche werklieden noodig maakt het bezitten van eenige kennis omtrent den aard en de zeden der arbeiders en omtrent de voorschriften der arbeidswetgeving en van het arbeidscontract. Vooral in den tegenwoordigen tijd, nu bij Inlanders en Vreemde Oosterlingen ’t gevoel van eigenwaarde hoe langer hoe meer ontwaakt, is het meer dan ooit wenschelijk, dat eene oordeelkundige aanraking tusschen Westerling en Oosterling plaats vindt. In het algemeen kan worden gezegd, dat het thans voor ieder, die een kolonialen werkkring bekleedt, noodzakelijk is, zoo goed mogelijk bekend te wezen met land en volk, en met de bestuursvoorschriften van de kolonie, waarin men werkzaam is.

Voor de negentien, tot nu toe gehouden, Indologische leergangen waren er 818 ingeschrevenen, (o. w. 71 dames), van wie 577 voor den geheelen leergang. Bovendien voor één of meer vakken 241 ingeschrevenen, in dier voege, dat de lessen in Volkenkunde van den Indischen Archipel zijn gevolgd door 748, in Maleisch door 751, in Tropische Gezondheidsleer door 638, in Koloniaal-economische verhoudingen door 607, in Koloniale voortbrengselen door 600, in Aardrijkskunde van Ned.-Indië door 599 en in Staatsinstellingen door 596 leerlingen.

Van de 818 ingeschrevenen waren bestemd voor een werkkring bij ondernemingen van landbouw, handel en bankwezen in Ned.-Indië 494; artsen 133; officieren 65; van verschillende beroepen 126.

Hoewel de 20e cursus reeds is aangevangen, willen we alsnog gaarne de aandacht vestigen op deze door het Koloniaal Instituut geboden gelegenheid om kennis over Nederl.-Indië op te doen. Een boekje, mededeelingen bevattend over de vakken waarin onderwijs wordt gegeven en andere bijzonderheden, wordt op aanvraag gaarne toegezonden. (Adres: Linnaeusstr. 2A, Amsterdam).

Aanpassing van kerkelijke beeldende kunst bij inheemsche stijlvormen.

In het „Kol. Weekbl.” van 15 Sept. (bl. 10) is, onder het opschrift „Aanpassing van kerkelijke beeldende kunst bij inheemsche stijlvormen” de aandacht gevestigd op een door de R. K. Universiteit te Nijmegen, uitgeschreven prijsvraag ter zake. Ter verduidelijking van de bedoeling dezer prijsvraag wezen we daarbij op een te voren verschenen artikel van den hr. J. J. ten Berge S.J., doch vergaten daarbij het tijdschrift te noemen, welk verzuim hierbij wordt hersteld, nl. Oedaya (Opgang) van Oct. 1926.

Thans blijkt uit eene bespreking van den heer H(enri) B(orel) in *„Het Vaderland”* dat in De Gemeenschap van Juli-Aug. „twee zeer interessante artikelen” voorkomen welke op hetzelfde onderwerp betrekking hebben. Het eerste is getiteld: Christelijke inheemsche kunst in de Missie, door J. J. ten Berge S.J.; het tweede: Christelijk Javaansche kunst, door Dr. J. Schmutzer. De heer Borel schrijft o.m. De quintessens van J. J. ten Berge’s artikel is dat men anderen dan Europeesche volken de harmonische ontplooiing moet gunnen van een Katholieke kunst, gegroeid uit hun eigen cultuur. Alzoo de schepping van een inheemsch Christelijke kunst, geen doode samenvoeging van heterogene Christelijke en heidensche, Europeesche en inheemsche elementen tot een hybridisch product, maar een levende ent op een ouden tronk. Een streven alzoo naar een nieuwe kunst die, wat stijl betreft, materieel volmaakt de inheemsche is en daardoor scherp onderscheiden van de Europeesch Christelijke kunst, maar die, wat voorstelling en symboliek aangaat, volkomen Christelijk is. In het artikel van dr. J. Schmutzer vinden wij eenige prachtige voorbeelden van de wijze, waarop deze poging is geslaagd. Bij het zoeken van een grondslag voor een karakteristieke Christelijk Javaansche kunst is men teruggekeerd naar de edelste scheppingen van het oude Hindoeisme en Boeddhisme op Javaanschen bodem. Met behulp van een Javaanschen kunstenaar, Iko (van wien ik een zeldzaam mooi Ardjoenabeeld bezit) is het dr. Schmutzer te doen om oude Hindoe-Jav. kunstvormen door den geest van het Christendom tot nieuw leven te verwekken. Eenige reproducties van door Iko gemaakte beelden toonen dat duidelijk aan. Toen ik zoo theoretisch van de poging las, achtte ik de uitvoering practisch moeilijk mogelijk, maar deze reproducties hebben mij anders doen denken. Een teekening van E. M. Yoessof Poerwodirjo, waarin het Geheim der H. Drievuldigheid symbolisch wordt voorgesteld, en welke is ontleend aan de „Wajang Poerwo”, is buitengewoon schoon van uitvoering.

LIJST VAN ADRESSEN

ten behoeve van Repatrieerenden

(Vervolg).

FOTOGRAFEN EN LEVERANCIERS VAN FOTO-ARTIKELEN

W. Coret, Thomsonlaan 96a, Den Haag.
Lappöhn, Passage, Den Haag.
Ph. Starke, Hoofdstraat 172, Apeldoorn.
C. Vermeulen, Toussaintkade 20, Den Haag.

GARAGES

Garage Havro, Kanonstraat, Den Haag.
Garage Jansen, Rijks Straatweg 773, Wassenaar.
Garage Kinsbergen, Nieuwstraat 59, Apeldoorn.

GLAZENWASSCHERIJEN

N. V. Cemsto, Hunsestraat 39, Den Haag.

GROENTEN EN FRUIT

J. Eversmann, Edisonstraat 139, Den Haag.

HEEREN-MODEARTIKELEN

J. Huizer, Thomsonplein, Den Haag.
Kalker's Modemagazijnen, Kalverstraat 100, Amsterdam.
W. F. Meijer, Hoofdstraat 93, Apeldoorn.

HOEDEN

Kalker's Modemagazijnen, Kalverstraat 100, Amsterdam.
Maison de Ruit—v. d. Waag, Charl. de Bourbonstraat 27, Den Haag.

HOTELS, PENSIONS ENZ.

American Hotel, Amsterdam.
Grand Hotel des Pays Bas, Groote Markt, Arnhem.
Hotel-Rest. de Twee Steden, Buitenhof, Den Haag.
Hotel-Rest. Duinoord, Sweelinckplein, Den Haag.
Rusthuis Eigen Sfeer, v. Boetzelaerlaan 205, Den Haag.
Pension Evesto, Nassaulaan 2B, Den Haag.
Hotel Pension Insulinde, Bankaplein 2, Den Haag.
Rusthuis Zr. Kersloot, Esschenlaan 86, Rotterdam.
Pension Patria, Lindenheuvel 2, Hilversum.
Hotel Promenade, Oude Schev. weg 21, Den Haag.
Pension Strikwerda, 76 J. v. Oldenbarneveldtlaan, Den Haag.

HUISHOUDELIJKE ARTIKELEN

Frans van Wijk, Vlamingstraat, Den Haag.

INDISCHE UITRUSTINGEN

Firma Kalker, Kalverstraat 100, Amsterdam.
W. F. Meyer, Hoofdstraat 93, Apeldoorn.
A. Savelhout, Singel 429, Amsterdam.

INRICHTINGEN VAN ONDERWIJS

Chr. Lyceum, Zeist.
Christelijk Lyceum, Emmakade 43, Haarlem.
De Vrije School, v. Speykstraat 46, Den Haag.
Instituut Schoevers, Stadhoudersplein 3, Den Haag.

JUWELIERS

Begeer, v. Kempen en Vos, Noordeinde, Den Haag.
Jedelo, Noordeinde 100, Den Haag.

KIPPENVOER

Verboog, Waalsdorperlaan, Den Haag.

KLEEDINGMAGAZIJNEN

Kleedingmagazijn P. v. d. Brul, Veenestr. Den Haag.

LUXE ARTIKELEN

J. A. Schlette, Willem de Zwijgerlaan 50, bij Fred. Hendriklaan, Den Haag, Telefoon 50888.

MANUFACTURENHANDEL

Iserief & Co., Veenestraat 16, Den Haag.
L. A. Kwanten, Weimarstraat 119, Den Haag.
Mag. „De Ster", Goudenregenplein 64, Den Haag.
Wisbrun & Liffman, Veenestraat 35, Den Haag.
Mag. de Zönegrens, Fred. Hendriklaan 99, Den Haag

METAALWAREN

A. Frieling, Schalkburgerstraat 381, Den Haag.

MEUBILEERINGEN

Het Smyrna Tapijtenhuis, Ampèrestraat 30, Den Haag.
C. v. Moorsel, J. Hendrikstraat 9, Den Haag.
Jungschläger, Cillierstraat 37, Den Haag.
A. Okhuysen, Obrechtstraat 474, Den Haag.
W. J. M. Simonis, Groenmarkt 34, Den Haag.
Firma Segaar, Spui 218/Thomsonlaan 93, Den Haag.
Schöder & Co., Groenmarkt, Den Haag.

MOTORHANDELAREN

Holland Motor- en Rijwiel Comp., W. de Withstraat 68, Den Haag.

MUZIEKHANDELAREN

Ph. Kruseman. Noordeinde 91, Den Haag.

Wij vinden hier verder reproducties van beelden, geheel in klassieken stijl gehouden, van Iko, in djatihout, van de H. Drievuldigheid, Vader, Zoon en H. Geest, in Personen gesymboliseerd op een zetel in den trant van den Maitreya-zetel, elk met een aureool, welke drie aureolen door lotusstengels, met in het midden lotusknoppen, onderling zijn verbonden. (Ook in de Jezuïtenkerk op het Keizer Karelplein te Nijmegen, en in een fresco van Gino Severini in de kerk van Sembales bij Fribourg vindt men de Drievuldigheid door 3 menschelijke figuren voorgesteld). Een madonnabeeld van Iko, waarvan de zetel gesneden is naar den te Singosari gevonden zetel van Pradjnaparamita, en een andere Madonna, geïnspireerd op het bijzettingsbeeld in de Tjandi Rimbi, zijn van groote stijlvolle schoonheid, en een engel, zooals er twee zijn opgesteld in de kerk van Goudang Lipoero is van zulk een pracht en innige „bhakti" (devotie), dat hier inderdaad van zeer verheven kunst kan gesproken worden, evenals bij de zittende en staande Madonna met kind.

De Indische Mercuur.

No. 38 (21 Sept.). De Gouvernements Kina-onderneming in 1926, door Dr. A. Groothoff. — Oostkust van Sumatra-Instituut. Kroniek 1926, door M. J. Lusink. Bespreking door C. Lekkerkerker. — Javariet in Amerika. — Het jaarboek van het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel in Nederlandsch-Indië. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Economische opgang in Ned.-Indië. — Nederland's positie op de wereldmarkt. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige geregelde rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut geeft recente literatuur over aetherische oliën — boschwezen — gommen en harsen — looistoffen — geneesmiddelen — specerijen — voedingsmiddelen — vruchten en groenten.

Indië. Geïllustreerd Tijdschrift

Het Nr. van 14 Sept. is geheel gewijd aan de ...htste Ned.-Indische jaarbeurs en jaarmarkt met ...e eerste hygiëne-tentoonstelling te Bandoeng, ge...ouden van 25 Juni—14 Juli j.l. Talrijke afbeeldingen verhoogen den indruk welke de lezer krijgt van de belangrijkheid dezer tentoonstelling, vooral ook op het gebied der Inheemsche nijverheid.

De Indische Culturen.

Uit den inhoud van No. 16 (15 Aug.). Onze culturen op de E.H.T.I.N.I. (eerste Hygiëne-tentoonstelling in Ned.-Indië), door M. A. J. Keiling (met ill.). — Behoud van de bouwkruin. Praktijk-ervaringen, door C. Cordesius. — Indigo-notities, door S. Kalff. — Welvaartspolitiek in verband met den Inlandschen landbouw (slot), door Mr. A. J. G. Maclaine Pont. — De nieuwere zaaizaad-ontsmettingsmiddelen en hun werking, door A. van Erwijk. — Theeblad-contracten. — Wat kunnen wij van de wilde Hollandsche planten leeren? door Ir. A. Kerkhof. — Voordracht over de geologie van Ned. Oost-Indië, door Dr. L. M. Rutten. (Uitvoerige bespreking). — Over kina (Java verdient zijn monopolie).

Indisch Militair Tijdschrift.

Hoofdzakelijke inhoud van jaarg. 1927, No. 8. De nieuwe regeling van de verhouding en de samenwerking tusschen burgerlijke en militaire gezaghebbenden, vastgesteld bij Gouv. besluit van 20 Juni 1927, door J. Drewes. — Gasmaskers, door Dr. M. J. van Giffen en A. Gottschal. — Moet h. t. l. op zeer laag vliegende vliegtuigen met geweren (karabijnen), karabijnmitrailleurs en mitrailleurs geschoten worden, door J. M. Fuchter. — Luchtfotografie (met foto en figuren), door O. — Politiek overzicht, door F. d. B.

De Ingenieur.

Het Nr. van 17 Sept. bevat den tekst van een zeer belangrijke voordracht van Ir. M. G. van Heel over „Het spoorwegwezen op Java. Tal van afbeeldingen en kaartjes verduidelijken het gesprokene. — Verder bevat dit Nr. eene herdenking van Dr. Ir. C. J. de Groot, zooals deze op plechtige wijze heeft plaats gehad in de aula der Technische Hoogeschool te Bandoeng op 14 Augustus jl., bij welke gelegenheid verschillende zijner vereerders het woord voerden. Het leven van Dr. de Groot wordt hierin op voortreffelijke wijze geschetst door ir. C. Hillen, die besluit: „Thans is de onvermoeid werkende geest tot rust gekomen en zijn genie zal den Indischen dienst niet meer leiden. Maar dank zij zijn werk, neemt Nederlandsch-Indië een eerste plaats in op radiogebied in Oost-Azië. Blijvend staat het Malabarstation, dat aan zijn durf en kracht en doorzettingsvermogen is te danken, blijvend is het voorbeeld dat hij gaf en dat door zijn ingenieurs in eere en dankbare gedachtenis zal worden gehouden. — ... nog schrijft Ir. R. A. van Sandick enkele waardeerende woorden over den gep. Vice-Admiraal N. Mac Leod, die dezer dagen 90 jaar werd.

Invoering der kinderwetten in Ned.-Indië.

In het Tijdschrift voor Armwezen, Maatschappelijke Hulp en Kinderbescherming schrijft mr. A. A. van Unen uit Medan over de invoering der kinderwetten in Ned.-Indië. Na gewezen te hebben op het verschil in de wijze van voorbereiding en publicatie der wetswijzigingen in Ned.-Indië en Nederland, geeft schrijver een overzicht van de verschilpunten tusschen de bepalingen in Ned.-Indië en Nederland en zegt o.a.: Zoo is, waar in Nederland de kantonrechter gewoonlijk de bevoegde rechter (artt. 78. 92 enz.), in Ned.-Indië de Raad van Justitie aangewezen (artt. 35, 36 enz.). Daar dus alleen sprekend rechter, hier een college. Door de Raad van Justitie als bevoegde rechter is aangewezen, kent de Indische regeling in enkele gevallen geen hooger beroep, waar de Nederlandsche dat kent.

De artikelen 373 enz., 374 Ned. B. W., betreffende de ondertoezichtstelling, zijn niet overgenomen.

Geheel anders dan in Nederland is de samenstelling van den Voogdijraad.

De Voogdijraden bestaan uit het personeel der Weeskamer en uit onbezoldigde leden ten getale van vijf. De Weeskamers zijn gevestigd op dezelfde plaatsen, waar Raden van Justitie gevestigd zijn, dus te Batavia, Soerabaja, Semarang, Makassar, Medan en Padang. Het personeel der Weeskamer, daar komt practisch de ontworpen regeling op neer, is belast met de werkzaamheden van de Voogdijraden en het particulier element wordt vertegenwoordigd door de vijf leden. De verdere regeling is hier veel uitvoeriger dan in Nederland, waar blijkens artikel 13 meer aan den Voogdijraad wordt overgelaten. Dat zal zijn oorzaak wel hierin vinden, dat het werk der Voogdijraden in hoofdzaak geschiedt door ambtenaren, die gemeenlijk aan bepaalde voorschriften worden gebonden.

De nieuwe bepalingen gelden voor de Europeanen, de Japanners, de Chineezen en de enkele Inlanders die met Europeanen zijn gelijk te stellen, voor zoover zij zich aan het gansche, voor Europeanen geldende, recht hebben onderworpen. Voor de Inlanders in het algemeen gelden deze voorschriften niet. Een kleine groep valt derhalve slechts onder de nieuwe voorschriften. *(Vaderland.)*

* * *

Christelijke zending en staatkundig beleid in Ned.-Indië, door Mr. Chr. P. van Wijngaarden (Opbouw, 15 Sept '27).

De beteekenis der Nederlandsch-Indische sis...cultuur (slot), door Dt. (In- en Uitvoer, 19 September '27).

Cultuur-Natuur, vice-versa (Het Tangga-d... Oostkust van Sumatra), door M. O. W. (met ill.) (Eigen Haard, 17 Sept. '27). — De fuselier. Historische schets uit het Indische leven, door Ton Vo... (Id. 24 Sept.).

Colenbrander's koloniale geschiedenis. (Uitvoerige bespreking), door Dr. H. Terpstra. (Tijdschrift voor Geschiedenis, 1927, afl. 4).

Borneo; the stealer of hearts, by O. Look. (Second edition). With 26 illustrations. (London, Selwyn and Blount Ltd.).

Bali in de kunst van Nieuwenkamp (de tentoonstelling in het Stedelijk Museum) door A. Halle... (met ill.). (Nederland, Juli '27).

Dienst der Volksgezondheid. Verzameling voorschriften, enz., samengesteld door H. van Me... (Weltevreden, 1926).

Voornaamste voorschriften en personalia betreffende de decentralisatie en de bestuurshervorming. Vierde druk. (Weltevreden, 1927).

Department of Overseas Trade-Report on the economic situation of the Netherlands East Indies 1925-26, by Mr. H. A. N. Bluett (London, 1927).

Het communisme in Indië, door P. Bergmeijer (Antirevolutionaire staatkunde. Orgaan van de Dr. Abr. Kuyperstichting ter bevordering van de antirevolutionaire beginselen, Juni 1927).

omantic Java as it was and is. A description of diversified peopels, the departed glories and nge customs of a little know island, etc., by S. Banner. With 40 illustrations and map. (Lon-, Seely Service and Co.).

n Indische natuurvorscher (Hendrik Boie), S. Kalff. (De Indische Verlofganger, 23 Sep-er 1927).

dere bijdragen tot de kennis van het Midden-eisch (Bêsêmahsch en Sêrawajasch dialect), O. L. Helfrich, (Verhandelingen Bat. Gen. v. sten en Wetensch. Deel 68, 3e stuk, 1927).

Suriname.

e Directie der Koninklijke Nederlandsche Stoom- Maatschappij heeft gezorgd dat de dag van 24 tember niet licht vergeten zal worden door hen, belangstelling voor of belangen in Suriname ben.

p dien dag waren n.l. een groot aantal personen, onder genoemde categoriën vallen, uitgenoodigd het thans voltooide — bij de Machinefabriek en epswerf P. Smit & Zn. te Rotterdam gebouwde voor de Suriname-lijn bestemde stoomschip „Cot-" te komen bezichtigen en daarna deel te nemen het gemeenschappelijk noenmaal aan boord.

nze verwachting — en wij gelooven die van alle wezigen — werd in elk opzicht overtroffen.

et is een prachtig schip. Aan alle eischen van ern comfort, die men aan passagiers-stoomers , is in ruime mate voldaan. Alles is even smaak- als doelmatig ingericht; tot in kleinigheden is s verzorgd.

e badgelegenheid is niet meer de kuip — met een iting van traliewerk om te beletten dat nieuwe-en daarin kruipen — maar een inrichting als n in de beste hotels en in goede particuliere wo-gen aantreft. Alle ruimten, salons, hutten enz. voorzien van electrische waaiers, in de tropen niet genoeg te waardeeren genot. Het schip be-ft in niets onder te doen voor de weelderigst in-ichte oceaan-stoomers. De goede naam, die de ten van ouds hebben in alle havens die zij aan-n, zal door dit nieuwe schip niet weinig ver-kt worden.

len verwacht van den Nederlandschen onderne-gsgeest steun voor Suriname; welnu hier is een ote maatschappij, die een goed voorbeeld geeft.

et veel cijfers het schip betreffende zullen wij e lezers niet vermoeien, maar even willen wij vermelden dat er plaats is voor 52 eerste, 20 ede en 16 derde klasse passagiers.

e eetzaal is ingericht naar een ontwerp van den hitect Nieuwenhuis, betimmering door de firma der. De tweede klasse damessalon, eetzaal en kamer, betimmering door de firma Allan te Rot-lam.

e derde klasse heeft een rookkamer, een eetzaal een goede gelegenheid om aan dek te vertoeven. het kapsalonnetje een etalageraam.

at wij in het bijzonder waardeeren is de koel-ichting, die van groot nut zal blijken.

at het noenmaal in alle puntjes verzorgd was, be-ven wij niet te verzekeren. Het woord is aan tafel oerd door de heeren J. Heldring, Mr. Rollin Cou-rque, Mr. Dr. C. F. Schoch, J. G. von Hemert en S. C. Kasteleyn.

Vij wenschen de Maatschappij van harte geluk t dit nieuwe bewijs van energie van hare directie.

* * *

Het „Algemeen Handelsblad" van 18 September ent uit de „Sum. Post" een beschouwing over, wij meenen ook ter kennis van onze lezers te eten brengen:

„Het blad is van meening dat, wanneer er geen k in den kabel komt, de mogelijkheid bestaat, de Amerikanen zich in het groot gaan bezighou-n met onze West-Indische kolonie en men ervan rtuigd kan zijn, dat, wanneer deze eerste pogin-n slagen, de rest een quaestie van betrekkelijk heel nig tijd zal zijn. En op grond van de deskundige pporten, die den laatsten tijd over dit land zijn schenen, meent het Medansche blad te mogen cludeeren, dat het lukken zal in de West, wan-er slechts krachtig genoeg wordt aangepakt, wan-er slechts op groote schaal wordt gewerkt en vol-ende kapitaal wordt beschikbaar gesteld. De ge-dmaking van ongezonde streken volgt dan van-lf, Oost-Indië heeft daarvan voldoende bewijzen gegeven, en de Nederlanders hebben daar waarlijk genoeg ervaring van opgedaan.

Het zijn in tal van streken alleen en uitsluitend de particuliere ondernemers geweest, die groote gebieden hebben gesaneerd. Van deze en soortgelijke ervaringen zullen de Amerikanen met hun practischen geest ongetwijfeld een nuttig gebruik maken.

Intusschen mag men zich met eenige verwondering afvragen: waar blijven de Nederlanders? We weten wel, dat de West niet erg lakoe is bij den doorsnee Hollandschen ondernemer — en daarvoor bestond wel reden — maar daar staat tegenover, dat met moderne kapitaalkracht meer uit de West zal zijn te halen, dan ooit gebeurd is.

Ja, het enthousiasme ten aanzien van de mogelijkheden in de West is bij hen, die het gebied kennen, feitelijk nooit verdoofd. Ze hebben het alleen soms op moeten geven, omdat de omstandigheden voor hen te sterk waren. Maar wanneer nu eens concerns als de H.V.A., de Amsterdam Rubber ed. zich ervoor spanden? En wanneer de banken zich voor hetzelfde doel aaneensloten? Wanneer lichamen met tientallen millioenen kapitaal eens één of twee jaar niet millioenen aan dividend uitkeerden, maar die gelden in Suriname aanwendden, haar aandeelhouders instede van dividend, aandeel in de nieuwe onderneming verstrekkende? Of wanneer zij op een eenige andere wijze iets entameerden? Er zouden — misschien — verrassende resultaten volgen. En zoo niet, welnu, er zijn wel meer verliezen geleden. Maar dan zal men nooit kunnen zeggen, dat men de West op meer moderne wijze niet nog een goede kans heeft geboden en . . . zichzelf tevens.

Want in de eerste plaats is het toch aangewezen, dat in een Nederlandsche kolonie Nederlanders de leidende positie innemen — wat schreeuwt men al niet over de Oost? — en in de tweede plaats zou risicoverdeeling nog zoo'n kwaad ding niet zijn.

In de West heerschen geheel andere condities. De omstandigheden zullen daar voorloopig ook anders blijven en met het oog op het geweldige — maar zeer eenzijdige — belang, dat bijna al onze groote maatschappijen, in tegenstelling tot de buitenlandsche concerns, in Ned.-Indië hebben zou het aanbeveling verdienen, deze andere omstandigheden dienstbaar te maken aan een gezonde beleggingspolitiek."

Tot zoover de „Sum. Post".

Het „Handelsblad" merkt daarbij het volgende op:

„Er valt aan het kloeke betoog weinig toe te voegen. Misschien dit:

De Amerikanen zijn nog niet begonnen. De exploratie zal nog veel tijd vorderen. En we zouden niet gaarne zien, dat ze weer weg gingen. Maar wel zou het te betreuren zijn — gelijk wij reeds herhaaldelijk opmerkten — wanneer de Nederlandsche ondernemers zoo conservatief zouden blijken om de West geheel aan haar lot en aan de Amerikanen over te laten. Er zouden wellicht groote mogelijkheden mee te loor gaan.

Het doet ons genoegen thans ook eens een opwekkend woord, een klemmend betoog, uit „de Oost" te lezen."

* * *

Een kloek betoog geeft, onder het hoofd *„Waar blijft de daad?"* ook „De Telegraaf" van 23 September, tweede avondblad.

Het slot volge hier:

. . . . „Er is thans genoeg *gepraat!* Het buitenland ging reeds voor en Nederland dient eindelijk te beseffen, dat het zelf een duren plicht heeft te vervullen tegenover een kolonie, welker belangen lange jaren op schromelijke wijze werden verwaarloosd. Men diene er zich rekenschap van te geven dat ook voor Suriname geldt het „deliberante senatu perit Suriname". Laat men de zaken nog langer op haar beloop, dan is het gevaar allerminst denkbeeldig, dat het buitenland de plaats inneemt, die het moederland moedwillig heeft prijs gegeven."

* * *

In aansluiting aan onze opmerking over het woord „bakkeljauw" in ons vorig nummer, knippen wij uit het „Handelsblad" van 14 en 16 September de volgende stukken:

Bakeljauw. — Kabeljauw.

Naar aanleiding van professor Kluyver's mededeeling in de Akademie over kabeljauw en het nu verouderde bakeljauw, schrijft ons een cosmopolitisch philoloog:

LIJST VAN ADRESSEN

ten behoeve van Repatrieerenden

(*Vervolg*).

OPTICIENS

P. W. Hiele, L. Jansstraat 27, Utrecht.
C. v. Monsjou, Valkenboschplein 19, Den Haag.

PASSAGE-BUREAUX

Crans & Co., Plein 22a, Den Haag.

PARAPLUIE-MAGAZIJNEN

Kalker's Modemagazijn, Kalverstr. 100, Amsterdam.
A. Querelle, Schoolstraat 10, Den Haag.

PARFUMERIEEN

A. C. Kruller-Pel, Fred. Hendrikl. 258, Den Haag.

PIANOHANDELAREN

G. Elshove, L. v. Meerdervoort 427, Den Haag.
L. Jacobi, Regentesselaan 123, Den Haag.

POELIERS

P. van Beek, Spui 181a, Den Haag.

PORSELEIN EN AARDEWERK

C. Hoying, Spuistraat 20, Den Haag.

POSTZEGELHANDELAREN

J. K. Rietdijk, L. Poten 15a, 's-Gravenhage.
G. Rootlieb, Heerengracht 8, 's-Gravenhage.

RECHTSKUNDIG INCASSO-BUREAU

v. d. Geer, W. de Withstraat 79, Den Haag.

RESTAURANTS

Rest. Duinoord, Sweelinckplein, Den Haag.
Rest. Promenade, Oude Schev. weg 21, Den Haag.
Rest. de Twee Steden, Buitenhof, Den Haag.

SCHOENMAKERS

F. v. d. Broek, v. Aerssenstraat 61a, Den Haag.
A. J. Linneweever, Westeinde 32a, Den Haag.

SIGARENHANDEL

F. H. C. Vlietstra, Fahrenheitstraat 224, Den Haag.

STAALWAREN

J. A. Schlette, Willem de Zwijgerlaan 50, bij Fred. Hendriklaan, Den Haag, Telefoon 50888.

STOOMERIJ EN OPPERSERIJ

Snel Opperserij A.S.O., Azaleastr. 126, Den Haag.

STOOMVAARTLIJNEN

Kon. Paketvaart Mij., Amsterdam.
Rotterdamsche Lloyd, Rotterdam.

STUCADOORSWERKEN

L. Ph. Bisschops, Sassenheim.

TANDARTSEN

Jac. Schijff, Stadhoudersplein 102, Den Haag.
J. van Veen, Weimarstraat 27, Den Haag.

TEHUIZEN VOOR KINDEREN

Kl. Opvoedingstehuizen, Pr. Mauritsplein 23, Den Haag.
Tokuni, Amersfoort.
Zandbergen, Amersfoort.

TEHUIZEN INDISCHE BEDIENDEN

Persinggahan, v. Boetselaerlaan 2, Den Haag.

TOKO'S

Toko Bogor, Suezkade 12—12A, Den Haag.

TRICOT-GOEDEREN

Iserief & Co., Veenestraat 16, Den Haag.

UITZENDING VAN DINERS

Maison Blom, 2e Schuytstraat 77, Den Haag.

VEILINGZALEN EN VERKOOPHUIZEN

Kunstzaal Erica, Oude Schev. weg 25, Den Haag.
Verkooplokaal Pot, Gr. Hertoginnelaan 103, Den Haag.

VERMAKELIJKHEDEN

Dierentuin, Benoordenhoutscheweg, Den Haag.
City Theater, Veenestraat, Den Haag.

VERVERIJEN

Lederverffabriek „De Admiraal", Amsterdam.

VERZEKERINGEN

's-Grav. Rijwielverz. Mij., Conradkade 56, Den Haag.
Onderl. Levensverz. Eigen Hulp, Kortenaerkade 3, Den Haag.

VLEESCHHOUWERIJEN

H. J. M. van Duyne, Keizerstraat 165, Scheveningen.
P. van 't Riet & Zn., Obrechtstraat 177, Den Haag.
Verwoerdt, Heerenstraat 11, Voorburg.

WASCH- EN STRIJKINRICHTINGEN

Gebr. Smeele, Haagweg 499, Loosduinen.

Beide woorden beteekenen: stokvisch, *) of wel de visch waarvan deze delicatesse bereid wordt. De naam is blijkbaar van Baskischen oorsprong, want de Basken, die nog thans de oevers van de Baskische Golf (Golf van Biscaje of Vizcaia) bewonen, zijn vermoedelijk de eersten geweest die de kabeljauw gingen vangen bij IJsland en zelfs tot onder de kust van Newfoundland. Hierbij teeken ik aan dat deze Basken nog steeds wonen van Biarritz tot Bilbao, en dat zij het vraagteeken vormen onder de Iberische rassen; velen leiden hun afstamming af van het verdwenen vasteland Atlantis, een quaestie die ons hier te ver zou voeren.

De Spanjaarden noemen de stokvisch bacalao, de Portugeezen spreken van bacalháu en de Italianen zeggen bacalà. Dit alles beteekent eenvoudig: stokvisch, het volksvoedsel bij uitnemendheid van alle Iberische volkeren. Tot in Brazilië toe is de stokvisch (met rijkelijk uien en knoflook) een populair gerecht; toen tijdens den oorlog de aanvoer haperde, heeft men zich zoolang moeten behelpen met de pirarucú, een vraatzuchtige reuzenvisch uit de Amazone. Na den oorlog is de echte Noorsche stokvisch weer in eere hersteld.

Van hoeveel belang deze bacalhau is in Portugal, moge blijken uit de vinnige Portugeesch-Noorsche onderhandelingen omtrent het handelsverdrag tusschen beide landen, waarbij Portugal dreigde geen Noorsche bacalhau meer toe te laten wanneer Noorwegen (destijds drooggelegd) niet voor een overeenkomstig bedrag aan portwijn binnenliet. En de Noren waren niet zoo goed of ze moesten heele scheepsladingen kostelijken portwijn in zee laten leegloopen als prijs om hun stokvisch in Portugal te kunnen plaatsen.

Wij Hollanders, noemen stokvisch met een Hollandsch woord, en hebben enkel voor de versche visch den Baskischen naam behouden.

* * *

Kabeljauw — Bakeljauw.
Het Italiaansche woord.

Naar aanleiding van hetgeen werd medegedeeld over het woord kabeljauw en de Spaansche, Portugeesche en Italiaansche naam van deze vischsoort, doet de heer A. F. Ruygrok te 's-Gravenhage opmerken, dat aan de spelling van het Italiaansche woord één c ontbrak. Het woord wordt „baccalà" gespeld. Verder geeft de heer Ruygrok te kennen:

In de litteratuur komt het woord „baccalà", als vertaling van ons „stokvisch", wel voor, doch een Italiaan spreekt over „stoccafisso". Deze uitdrukking is te eigenaardig, ik meen zelfs voor ons te vleiend, want het is een zuivere nabootsing van óns woord, om hierop niet de aandacht van den cosmopolitischen philoloog te vestigen.

* * *

Naar aanleiding van het gouden jubileum van Patrimonium gedenkt „De Standaard" van 17 April J. Wolbers, die krachtig deel heeft genomen aan de bestrijding van de slavernij in de West-Indische koloniën en de schrijver is van de bekende „*Geschiedenis van Suriname*", in 1861 te Amsterdam verschenen. In „De Standaard" van 20 September het portret van Wolbers.

* * *

In de dagbladen de mededeeling dat de Koninklijke Akademie van Wetenschappen o.a. ter perse heeft een studie van Pater Ahlbrinck over de taal der Karaïben-Indianen.

* * *

Van „*Suriname, aardrijkskundig leesboek*", door Herm. J. Jacobs, is bij J. B. Wolters de derde druk verschenen. Er zijn twee nieuwe lessen bijgevoegd; de eene geeft iets over de zending, de andere schetst het bauxiet-bedrijf. Het aantal illustraties is met drie vermeerderd. Van het boekje, dat ook hier op de scholen gebruikt wordt, vindt, naar wij vernemen, een belangrijk aantal zijn weg naar Ned. Oost-Indië.

* * *

Voor de Volks-Universiteit te 's-Gravenhage zal de heer W. de Cock Buning voordrachten houden over Suriname (met lichtbeelden) Vrijdags 8 uur, elke week, aanvang 13 Januari, 5 lessen.

*) In het Etymologisch Woordenboek der Nederlandsche taal van professor Johannes Franck wordt medegedeeld, dat het woord bacalao niet voor oorspronkelijk Baskisch wordt gehouden. Sommigen denken aan een afleiding van het Latijnsch „baculum" (stok). Dit is een verklaring, waartoe ons woord stokvisch aanleiding heeft gegeven. — (Red. H.).

Curaçao.

De Troonrede.

Het is wel zeer poover, wat over Curaçao g wordt: „De economische toestand van Cu blijft gunstig."

Voor zoover wij hebben kunnen nagaan i Amsterdamsche *Handelsblad* het eenige blad in zijn bespreking van de troonrede een afzo lijk woord wijdt aan de West. Wij lezen in avondblad van 20 dezer:

„De paragraaf ten slotte aan Oost- en West- gewijd is te weinig gepreciseerd dan dat da zou mogen worden geconcludeerd tot iets an dan dat in dit opzicht de prevaleerende stelse hied stelsel blijft.

Ook ten aanzien van het beleid in zake Indië zou men in de troonrede gaarne iets he bespeurd van een bepaalde doelbewuste pol die houvast bood aan medestanders en bestrijd

Wij voor ons betreuren het, dat de herzi der staatsinrichting zoover weggestopt schijnt men er zelfs geen woorden meer voor vinden

Prof. Rodolf Lenz

In ons blad van 18 Aug. l.l. hebben wij aa *Cruz* ontleend een oordeel van bovengenoe Duitschen geleerde over het Papiementsch. na zijn wij op zoek van den professor gegaan, hebben hem niet kunnen vinden. In de lijst professoren in het „Minerva Jahrbuch der ge ten Welt" van 1925 komt zijn naam niet voor. *La Cruz* of een ander niet iets naders omtrent professor en de plaats, waar de aangehaalde lating te vinden is, meedeelen?

Wie volgt?

De *Amigoe* van 13 Aug. l.l. schrijft:

Naar wij vernemen heeft de heer Escher, di langs is uitgekomen als chef van het nieuwe de tement van haven- en loodswezen, zijn ontsla gediend.

Wederom een mislukking.

Publieke zedelijkheid.

Naar wij vernemen, hebben er in den laat tijd verschillende publieke vrouwen van Frans oorsprong zich alhier gevestigd, die, omdat in Venezuela den toegang wordt geweigerd, haar schandelijk en onteerend bedrijf uitoef

Naar men ons verzekerde, trachten sommige allerlei slinksche middelen Venezuela binne komen.

Wij gelooven niet te overdrijven, als wij ze dat heden ten dage Curaçao van dergelijke dachte en obscure elementen, die een groot ge opleveren voor de publieke moraliteit, overstro is en dat het hoog tijd wordt, dat er door de p eens een duchtige razzia onder gehouden wor

Caveant Consules. (*A. d. C*

Bevordering van het Nederlandsch.

Meer dan ooit komt thans de kennis van de derlandsche taal hier tot haar recht. Om de st ervan te bevorderen, heeft de Groep Nederland Antillen van het Alg. Nederl. Verbond besl prijzen uit te reiken aan die leerlingen van de h ste klassen van de diverse scholen te Willem die de beste vorderingen in de Nederlandsche gemaakt hebben.

Deze prijzen zullen bestaan in boekwerken op Koninginnefeest in de zaal van den Koloni Raad plechtig zullen worden uitgereikt.

Door den Inspecteur van het onderwijs is aa hoofden der scholen een schrijven gericht, met zoek de namen op te geven van de leerlingen voor een prijs in aanmerking komen.

Wij juichen dit initiatief ten zeerste toe. (*A. d. C*

Het ei van Columbus.

Onze lezers hebben wel gemerkt, dat wij de ste maanden meer aandacht hebben moeten den aan het *Algemeen Handelsblad*, omdat krant meer aandacht ging besteden aan Cura Wij zagen dit met genoegen, en gaven als ons voelen te kennen, dat het laatste vraaggesprek den gouverneur technisch goed in elkaar zat. daarop gegronde verwachtingen zijn niet schaamd. In het blad van 15 September l.l. zijn moeilijkheden, die zich in het bestuur van Cura voordoen, in een paar regels opgelost, en zoo voudig, dat men niet begrijpt, dat blijkbaar

...raçaosche aangelegenheden vaardige mannen ...eerder maar niet konden slagen. Het *Han...ad* dan heeft een onderhoud gehad met den ...Statius Muller (genoemd wordt H., maar blijk...s A. G. bedoeld) en met een Roomschen dok...iens naam wij niet te hooren krijgen. Wij ver..., dat de heer Statius Muller en de gouver... ...n het politievraagstuk het eens zijn, en de ...uller te dezen opzichte nog maar één wensch ...n.l. dat de zaak niet van boven af maar in ...o geregeld wordt. En dat kan gebeuren, zegt ...*ndelsblad*, „wanneer Curaçao vraagt om pre...atgene wat het nu gaat krijgen." Proost!

...zaak is intusschen nog eenvoudiger. Immers ...t het blad zich, als het eraan herinnert, dat ...annen reeds in alle instanties zijn goed...rd, want de Koloniale Raad moet het laatste ...nog spreken. En nu is wel juist een dezer ...het *Eindverslag* van dit college verschenen ...woordingen, die om zoo te zeggen geen reden ...wijfel laten, of de Raad zal het ontwerp ver...n, maar wat nood, als de raadsleden het in ...envoud toch zoo overtuigende *Handelsblad*-... gelezen hebben, is de zaak gezond.

...de tweede plaats — de onderwijsgelijkstelling. ...it been is in het lid, want „de betrokken krin... waarin volgens de gouverneur de begeerte ...t naar volledige doorvoering van de gelijk...g, „worden gevormd door geheel Curaçao ...uitzondering van de Missie als de eenige be...en partij." Voorwaar, het orakel van Delphi ...r niets bij.

...Wat er nu nog over mag zijn van moeilijk...och, „in een kleine kolonie doen zich steeds ...lijke geschillen voor, omdat in een beperkte ...nschap altijd particuliere belangen en belan... kunnen worden geschaad door een van het ...al gezag emaneerenden maatregel. En op Cu... kan dat des te eerder het geval zijn, omdat ...de Koloniale Raad de vertegenwoordiging ... niet alleen en niet in de eerste plaats van ...rgerij, maar allereerst van particuliere be...n. Welke laatste in botsing kunnen komen ...lijk bestuur!"

...n, daarvan heeft niemand terug!

Wie het begrijpt mag het zeggen?

...de *Amigoe* van 13 Aug. l.l. vinden wij een ...nden stuk, dat wij gedeeltelijk, n.l. voor zoo...et ons betreft, overnemen:

...nu 't tweede minder appetijtelijk appeltje ge...l.

...het Kol. Weekbl. van 30 Juni l.l. lees ik 't vol... aan mijn adres:

Hoe zit dat?

...Paul vertelt in een zijner *Ditjes en Datjes* ...ij in 1897 in den laten avond eens geroepen ...bij het ziekbed van een doodzieken man, en ...h toen „binnen 'n half uur" het volgende af...e: „Guan had z'n hart uitgestort, was ge... met dat zielige moedertje van z'n kinderen, ...svaardig gemaakt voor de groote reis naar de ...gheid." Waren de ambtenaren van den B. S. ...stijds zoo gauw bij? Heeft Jan Paul iets ge... wat hij niet doen mocht? Of...... zijn de men... niet getrouwd?

...n ook in deez' repliek heel kort zijn: ...gaan neuzen in oude paperassen, of de amb...n van den B. S. er destijds al of niet gauw ...aren, ligt heelemaal buiten de zône van m'n ...gdheid. Ben geen detectieve. Voor 'n histo...speurder, 'n kluifje om van te gnuiven.

...ik iets gedaan heb wat ik niet mocht? ... kunnen antwoorden: meneer of juffrouw, ...at u nu toch eigenlijk heelemaal geen sikkepit ...maar daarvoor ben ik te veel gentleman. ...es echter gerust, ben heusch niet stout ge...l.

...u alleen maar willen vragen, hoe u kan twij...aan m'n faculteit om een paartje te trou... Wil meneer of juffrouw soms m'n facultei...ten? Desverlangd staan ze elken dag te zijner ...rer) beschikking.

...rom — als de klap van de vuurpijl — of die ...chen misschien niet getrouwd zijn?

...i, wat 'n domme vraag!

...chts een wedervraag: Waarom niet?

...p, dat die meneer of juffrouw van dit entre... 'n volgenden keer 'n beetje minder tenden...zal zijn?

...Kol. Weekblad is immers z.g.n. neutraal? ...t dacht ik tenminste.

fr. JAN PAUL DELGEUR, O. P.

Aan diegenen in Oost- en West-Indië die nog geen lid zijn onzer Vereeniging.

De Vereeniging „Oost en West" onderhoudt den band tusschen Nederland en de Indiën en tracht dien te versterken.

Zij bevordert de wederzijdsche belangen, zedelijke en stoffelijke.

Zij neemt stelling tegen invloeden die daarmede in strijd zijn.

Zij steunt alles wat strekken kan tot handhaving van het Rijksverband.

Leest het Orgaan, het „Koloniaal Weekblad".

Meldt U aan voor het lidmaatschap.

Uit den Verren Vreemde.

De afschaffing der slavernij in Sierra Leone.

Het wetsontwerp tot afschaffing der slavernij in het *protectoraat* Sierra Leone, dat onderschei den moet worden van het eigenlijke gezegde Sierra Leone, is 21 September aangenomen in een speciale zitting van den wetgevenden raad van Sierra Leone en zal in werking treden op 1 Jan a.s. Na dien datum zullen alle slaven in vrijheid gesteld worden. Het wetsontwerp lokte weinig debat uit voor zijn definitieve aanneming, die met algemeene stemmen plaats had. Gapingen in de wet van het protectoraat van Sierra Leone, die de eigenaars van slaven in staat stelden ontvluchte slaven weer gevangen te nemen, veroorzaakten in Engeland een levendige verontwaardiging, die tot de aanvaarding van het tegenwoordige voorstel leidde.

Het aantal slaven, dat door dezen maatregel de vrijheid zal krijgen, wordt als 200.000 tot 300.000 opgegeven.

Deze maatregel is het gevolg van een proces, waarover wij in deze rubriek ook geschreven hebben, waarbij de rechters in Sierra Leone eenigen tijd geleden het wettige bestaan der slavernij in het protectoraat moesten erkennen. Deze zaak trok des te meer de aandacht omdat de kolonie Sierra Leone in zekeren zin als het klassieke land van de slavenbevrijding geldt. Terwijl in tal van andere Afrikaansche landen de slavernij nog een volkomen wettige instelling was, werd deze kolonie het toevluchtsoord van ontvluchte slaven. Ook uit Amerika kwamen vele negers naar Sierra Leone, waar men dan ook een soort neger-Engelsch spreekt. Tal van kleurlingen staan er aan het hoofd van belangrijke zaken.

Maar daarmee bleef de slavernij in het protectoraat voortstaan. Hierin ligt weer een aanwijzing hoe moeilijk het is, bestaande toestanden te beoordeelen.

De in Engeland geuite verontwaardiging over de rechterlijke uitspraak heeft nu spoedig doorwerkt. Mocht hierin een bewijs liggen, dat de afschaffing geen moeilijk werk is geweest, dan valt 't te meer te verwonderen en te betreuren, dat hiermede zoo lang gewacht is. Maar ook in dit opzicht oordeele men weer niet te lichtvaardig. 't Is nu misschien al te mooi gegaan. Het zóó voorvarend doorvoeren van de afschaffing van een in Sierra Leona met alle maatschappelijke verhoudingen vergroeide instelling, en het aannemen, zonder dat een stem zich hiertegen heeft verzet, laat een printah kras onderstellen. En 't is dan de vraag of alles wel zoo geregeld is kunnen worden, dat aan de goede verhoudingen vóór 1 Januari a.s. voldoende stevigheid kan worden verzekerd.

Waar elders aan een groot aantal slaven de vrijheid bezorgd is, zonder dat de nieuwe staat van zaken tevens degelijk georganiseerd werd, heeft de aanvankelijk heel vreedzame bevrijding, achterna een ingrijpen gevergd, dat èn aan voormalige meesters, èn aan voormalige slaven het leven heeft gekost, of — de vrijheid, doordien zij tot zware straffen veroordeeld moesten worden.

De eindelijke verlossing der slaven van Sierra Leone brengt als zoodanig een goede en verheugende tijding, maar het voorbehoud zij hierbij gemaakt, dat alles ook zóó geregeld en voorzien moge zijn, dat de rechter niet genoeid moge worden in naweeën ervan.

Moge de verontwaardiging opgewekt over de daar heerschende toestanden bovendien wat verder doorwerken.

In Afrika bestaat elders nog slavernij, als erkende maatschappelijke inrichting. Ook is 't opgeval-

BRIEVEN en stukken, de afdeeling Advertenties betreffende, uitsluitend te adresseeren: Administratie Koloniaal Weekblad, Nobelstraat 20, Den Haag. Dus NIET enkel Drukkerij Ten Hagen.

len, dat bij de behandeling van de slavernij in de daarvoor ingestelde commissie van den Volkenbond, Abessinië door afwezigheid de verdenking op zich laadde ten deze liever niet over de toestanden in eigen land te komen getuigen. Abessinië is lid van den Volkenbond, mag als zoodanig de slavernij in zijn eigen gebied niet toelaten. Het heeft nu en dan het verwijt en de beschuldiging moeten vernemen van zich aan dien plicht te onttrekken. Zelfs hebben hierdoor moeilijkheden met Groot-Brittannië en Italië gedreigd. Thans zou het te Genève ter verantwoording geroepen kunnen worden, daar heeft het zich niet aan bloot gesteld. Het is voor de commissie niet verschenen, lazen wij. Indien dit bevestigd wordt, laat de verontwaardiging van de wereld zich dan ook uiten ten opzichte van Abessinië. De oplossing is daar niet eenvoudig, daar de regeering de toestanden in het half-wilde binnenland niet overal beheerscht, maar er is toch stellig meer te bereiken dan tot nu toe verkregen is.

Dit kan ook gezegd worden voor andere landen in Afrika. Sierra Leone heeft opnieuw in herinnering gebracht: 1e. dat er nog haarden zijn, 2e. dat deze soms zonder veel moeite gezuiverd kunnen worden.

De Volkenbond en de slavernij

In de vergadering van den Volkenbond bracht 22 Sept. de Engelsche afgevaardigde, sir Edward Hilton Young, rapport uit over de slavernij. Hij vestigde de aandacht op het feit, dat van de 70 landen, waarvan er 56 lid zijn van den Volkenbond, die uitgenoodigd waren om de conventie voor de afschaffing der slavernij te teekenen, nog slechts 14 geteekend hebben.

Duitschers in Nieuw-Guinea.

Duitsche landverhuizers zullen van 1 October af weer vrij in het voormalige Duitsche deel van Australisch Nieuw-Guinea worden toegelaten, behalve zij die er reeds voor of tijdens den oorlog gevestigd waren. Dezen hebben een speciale goedkeuring van het Engelsche departement van binnenlandsche zaken noodig.

Aldus zegt een bericht uit Berlijn.

Ned. Indië en de ontwapening op de Interparlementaire Unie.

Aan een vertegenwoordiger van Aneta heeft mr. dr. Schumann, die van de bijeenkomst van de Interparlementaire Unie te Parijs was teruggekeerd, waar hij heengegaan was als vertegenwoordiger van Indië, medegedeeld, dat op de vergadering van Deensche zijde een voorstel was ingediend, om het gebruik van duikbooten te verbieden, den gasoorlog onmogelijk te maken en legeruitbreiding tegen te gaan. Dit was vooral voor Indië van belang, omdat de Volksraad juist de voorstellen tot legeruitbreiding heeft aangenomen.

Mr. Schumann heeft toen gewezen op de moeilijkheden, die zulk een besluit voor Indië zouden meebrengen. De Grondwet verbiedt het zenden van Hollandsche troepen naar de tropen, zoodat Indië op zichzelf is aangewezen, wat het voorzien in de sterkte van het leger betreft. En daarvan was op het oogenblik uitbreiding noodig. Niet wegens agressieve bedoelingen, het leger was eigenlijk veel gendarmerie, maar in de afgeloopen jaren, toen zeer sterk bezuinigd moest worden, was dit veel op het leger gedaan, zoodat de uitbreiding van thans eigenlijk neerkwam op een herstel van den ouden toestand. De jongste onlusten hadden bewezen, dat versterking noodig was en Mr. Schumann kon niet gelooven, dat het de andere mogendheden aangenaam zou zijn indien zich in Indië een rijk vormde, dat geheel onder invloed van Moskou zou staan.

De Indische Regeering zou zich, al was de poging tot het verwekken van een opstand thans mislukt, hierdoor niet tot de overtuiging laten brengen, dat een nieuwe poging nimmer zou worden gedaan.

Na deze rede is mr. Schumann, die er ook op gewezen had, dat men in Indië overtuigd was van de omringende landen niets te vreezen te hebben, nadrukkelijk bedankt door den afgevaardigde van Japan.

Het Deensche voorstel heeft het te Parijs niet tot een stemming gebracht. Het is in den conseil gekomen en daar werd het omgewerkt tot een verzoek aan de regeeringen om in overweging te nemen, dat het wenschelijk zou zijn opvoering van bewapening tegen te gaan. In dezen vorm kon het de algemeene instemming verwerven.

Tot zoover de verklaring van Mr. Schumann, daar ten volle op haar plaats was. Als Indië in verren vreemde uit het oog verloren wordt, is noodig den verren vreemde aan Indië, met eischen en belangen, te herinneren. Het resultaat is hierdoor echter voor allen weer geworden bijdrage tot het „voldaan onvoldaan."

De Russen binden openlijk den strijd aan tegen Koninklijke en Standard.

Men seinde uit Frankfort a/d. M. aan de N.

Het Russische naphtasyndicaat heeft den voor benzine aan de pompen voor geheel Duitschland met een pfennig per liter verlaagd en bepaald, dat de prijs voor Russische benzine deze tapinrichtingen voortdurend 1 pfennig den de prijzen van de Standard Oil en van de Koninklijke Shell-m.sch. worden gehouden.

Deze maatregel beteekent derhalve den lijken strijd op de Duitsche markt tusschen de sen eenerzijds en de Standard Oil en Koninklijke Shell anderzijds.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Apeldoorn.

FILM BATAAFSCHE PETROLEUM MIJ.

Op Woensdagavond 21 en Donderdagavond 22 hebben wij in het Minerva Theater twee zeer drukbezochte voorstellingen gehad van de bekende film Bataafsche Petroleum Maatschappij.

Uitgenoodigd waren behalve leden en begunstigers van „Oost en West" de leerlingen der hoogste klassen der M.U.L.O.-scholen, der drie hoogste klassen van K. H. B. S., vier klassen Gymnasium, Rijkskweekschool voor Onderwijzeressen, Nijverheidsschool en Handelscursus; met het personeel en dames en verdere belangstellenden. Op de twee voorstellingen samen zijn ± 1150 bezoekers geweest.

De film werd toegelicht op Woensdagavond door heer de Voogd, op Donderdagavond door den heer sen. Beide malen bestond deze toelichting uit een meene inleiding en daarna korte karakteristieke lichtingen terwijl de film afrolde. Het orkest van Minervatheater speelde zachte krontjongwijsjes. Alles elkaar genomen een vlot geheel. Iedereen was togen over de voorstelling en de toelichting. Er was tact tusschen film en publiek, wat bleek uit spontaan applaus bij verschillende momenten.

Nogmaals zij hier den warmen, hartelijken dank tuigd èn aan de „Bataafsche" èn aan sprekers en operateur, èn aan den heer P. A. Kleekamp, chef van agentschap der B. P. M. ter plaatse.

ONZE PLANNEN.

Op den eersten avond heeft de voorzitter, op tweeden avond de secretaris een hartig woord gesproken over het doel van O. en W. en van de gelegenheid gebruik gemaakt mededeeling te doen van onze plannen. Kort samengevat komen deze op het volgende neer:

1. Geeft u nu reeds op voor het 2e bezoek aan het Koloniaal Instituut, Oct./Nov. De tweede galerij is in orde en dus ook te zien. ± ƒ 5.—, alles inbegrepen, voor leden; ± ƒ 5.30 voor niet-leden.
2. 9 Nov. a.s. in het Centraal Theater films der Nederlandsche Handel Mij. Wij zullen daarbij schoolvoorstellingen organiseeren.
3. Gaarne worden ingewacht lijsten van voorwerpen ter inzending naar de I. T. A. 1928. Tot nu toe er nog slechts een stuk of twaalf binnen.
4. WERFT LEDEN! Het is nu de beste tijd er voor; 't moet toch een streelende gedachte zijn voor ook iets gedaan te hebben...

Op Lammerweg 3 wachten wij uwe opgaven berichten.

HET BESTUUR

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur.

FILM NEDERL. HANDEL-MIJ.

De besturen der afdeelingen Nijmegen, Den Haag Apeldoorn hebben de film der Nederl. Handelmaatschappij aangevraagd, onderscheidenlijk voor 15, 19 October en 9 November e.k.

Van de Redactie.

BOOTTREIN STOOMVAARTMAATSCHAPPIJ „NEDERLAND".

Het Agentschap van de Stoomvaart-Maatschappij „Nederland", alhier, de firma Crans en Co., Plein, meldt, dat de *Boottrein* van het s.s. „Johan de Witt" dd. 30 September a.s. te Genua verwacht, Zaterdag October a.s., om 10.47 uur v.m. aan het Staatsspoor alhier, zal aankomen.

Van het Informatie-Bureau:

...EMD VOOR UITZENDING NAAR NED.-INDIE.

... der Kop, Bergstraat 11, Sittard.
...Jetten, Hoofdstraat 62, Broeksittard.
...A. Don, N. Binnenweg 349b, Rotterdam.
... onderwijzer 2e klasse bij het O.L.O.
...ter, Onderwijzer 2e kl. bij het O. L. O.; IJzen... A 8.
...Kuipers, Idem als voren; Engelschestraat 8, Win...len.
... Wisboom Verstegen, Ambtenaar ter beschikking ...den Belastingdienst; Prinsengracht 838, Amster... (C.).
... Went, Wetenschap. assistent aan het Laborato... van 's Lands Plantentuin; Nieuwe Gracht 187, ...echt.
... H. D. Mulder, Landbouwconsulent bij den Land...voorlichtingsdienst; Wolfhezerweg 7, Ooster...k.

INDISCHE AMBTENAREN MET VERLOF.

...inking, tijd. Afd.-secretaris (ass.-resident) op het ...toor van den resident van Ternate (Gouverne...t der Molukken); Zoeterwoudsche Singel 52, ...den.
...C. Loos, Gedipl. techn. ambtenaar bij den P.T.T.-...nst; p/a. Hotel Von Scheven, Spuistraat 4a, 's-Gra...hage.
... Rookmaker, Gedipl. gezaghebber bij het B. B.; ... Imhoffstraat 13, 's-Gravenhage.
... Weekenborg, Onderwijzer der 3e kl. bij het ...L.O.; p/a. den heer Nillesen, Lange Nieuwstraat, ...iedam.
... Rampart, Onderwijzer der 1e kl. bij het O.E.L.O.; ...merstraat 19, Bergen op Zoom.
... C. Preyer, Inspecteur van Financiën; Barteljoris...at 1, Haarlem.
... H. van Veluwen, Opz. 1e kl. bij den Waterstaat ...'s Lands B. O. W.; Van Pallandtstraat 18, Arnhem.
... de Boer, Controleur 1e categorie bij de P.T.T.; ...kenboschkade 275, 's-Gravenhage.
...M. C. van IJsseldijk, 1e Klerk met den titel van ... commies bij het Dept. van Landbouw, N. en H.; ...ot Hertoginnelaan 198, 's-Gravenhage.
... van der Swaagh, Bouwkundige bij de S.S. en Tr.; ...ssel, 12 rue Capouillet.

H. C. J. M. van Meurs, Adj.-referendaris bij het Hoofdkantoor van den dienst der Volksgezondheid; Klimopstraat 204, 's-Gravenhage.
E. Keasberry Jr., Adj.-controleur van de belastingen op het kantoor van den inspecteur van Financiën der 1e kl., hoofd der insp. Weltevreden; Paulinastraat 42, 's-Gravenhage.
H. J. de Kruyf, Onderwijzer der 1e kl. bij het O.E.L.O.; Van Weede van Dijkveldstraat 41, 's-Gravenhage.
G. Lankamp, Idem als voren; p/a. Wed. v. d. Lugt-Middendorp, Naaldwijkscheweg, Honselersdijk.
Ir. C. Versteeg, Houtvester bij het Boschwezen in N.-I.; Regentesselaan 227, 's-Gravenhage.
J. I. Kooreman, Architect bij den Waterstaat en 's Lands B.O.W.; Prinsessekade 50, Haarlem.
A. W. Schot, Inspecteur bij de S.S. en Tr.; Vondellaan 13, Bussum.
J. H. Haveman, Hoofdrechercheur 1e kl. in de residentie Batavia, provincie West-Java; Teraardscheweg 15, Assen.
M. Verrijp, Politie-opziener 1e kl. in de residentie Semarang; Numansdorp (Postkantoor).
J. H. Gaade, Inspecteur van Financiën der 1e kl., hoofd der Inspectie Medan; Stadhouderskade 131, Amsterdam (Z.).
W. F. Stolk, Hoofdmonteur bij de S.S. en Tr.; Meerhuyzenplein 18 (Ib), Amsterdam (Z.).
H. W. E. Beljaars, 2e Werktuigkundige bij de Gouv. Marine; Obrechtstraat 435, 's-Gravenhage.
H. N. Schut, Politie-opziener 1e kl. in de res. Kedoe; Pauwenstraat 62, Hilversum.
C. Verburgt, Onderbaas-koperslager bij het Marine-etablissement te Soerabaya; Delistraat 18, Amsterdam (O.).
J. W. Sluijte, Onderluitenant der Infanterie; Arnoldijstraat 27, Haarlem.
Dr. J. Haga, Officier van Gezondheid 2e kl.; Juliana van Stolberglaan 9, 's-Gravenhage.
L. A. Sybesma, Onderluitenant der Militaire administr.; Thomsonlaan 78, 's-Gravenhage.
J. T. Schilder, Onderluitenant der Cavalerie; Vijfhuizendijk 172, Haarlemmermeer.
H. A. Munzebrock, 1e Luitenant der Artillerie; Dalfsen bij Zwolle.

Mutatiestaat van 21 tot 28 September.

Nieuwe Leden: Geïntroduceerd door:

...n Driest, Amsterdam, Valeriusstraat 91. *f* 5.— ...... Secretaris Afd. Amsterdam.
... Feirabend, oud-Administrateur der Holland-Deli ...p., Aerdenhout, Clemantislaan 28. *f* 5.— ...... den heer O. Opperheim te Haarlem.
... Brutel de la Rivière, Arts, Apeldoorn, van Hasselt...n 19. *f* 5.—.
... Kruisinga, oud-Off., Apeldoorn, Louiselaan 14. *f* 5. } Afdeelingsbestuur Afd. Apeldoorn.
...uw J. de Booy—van Ledden Hulsebosch, Nijme... Groesbeekscheweg 18. *f* 5.— ...... Mevrouw C. Vigelius te Nijmegen.
...perzak, Gezagvoerder K.P.M., Nijmegen, Pontanus...at 2. *f* 5.— ...... den heer G. W. Tesser te Nijmegen.
... Ketting Olivier, oud-Ass.-Resident, Den Haag, Iep...n 9. *f* 5.—.
... Rijnders, Den Haag, Acaciastraat 20. *f* 5.—. } den heer H. Polak te Den Haag.
... O. Prins, oud-Resident, Den Haag, Beeklaan ... *f* 5.— ...... den heer W. F. J. Kroon te Breda.
...uw M. Ravenswaay, Den Haag, Statenlaan 86. *f* 5.-.
...uw de Weduwe H. Pape, Den Haag, Stadhouders...n 72. *f* 5.—. } Mevrouw M. Naessens te Den Haag.
... Arrias, Arts, Den Haag, Van Speykstraat 16. *f* 5.—.
...uw E. van Baerle, Voorburg (Z.-H.), Laan van ...denburg 40 ...... Administrateur „Oost en West".
...A. Brans, oud-Kapitein ter Zee, Den Haag, Seg...klaan 26. *f* 5.— ...... Secretaris-Hoofdbestuur „Oost en West".

Afschrijven:

H. A. Stöcker, Gep. O.-I. Ambtenaar, Velp (Gld.), van Galenlaan 12 (overleden).

Adresveranderingen:

... der Schuyt, Directeur Hessa Rubber Mij., Am...dam (C.), van: Singel 186 naar: Museumplein 6.
...ns, Indoloog, Leiden, van: Jan van Goijenkade 19 ...: Zoeterwoudschesingel 37.
... J. Bergmans, oud-Ingenieur Waterstaat, van: ...st, Lange Bergstraat 28 naar: Doorn, Villapark ...Boschrand", Parklaan 27. *f* 5.—.
... Dijkman, Gep. Officier v. Adm. K.N.M., Den Haag, ...: Bentinckstraat 133 naar: Ooievaarlaan 2, Huize ...inauwe".
... Roessingh van Iterson, Secretaris Raad van Indië, ... Haag, van: Benoordenhoutschweg 20 naar: Ruyg...kstraat 80.
... Doffegnies, Den Haag, van: Jan van Nassaustraat 80 ...: Wassenaarscheweg 146.
... Fanoy, Controleur 1ste kl. B.B., van: Den Haag, ... Blankenstraat 83 naar: Scheveningen, Pansier...at 18.
...acoma, Controleur 1ste kl. B.B., Den Haag, van: ...ntesselaan 49 naar: Jan van Nassaustraat 121.
...vrouw J. C. van der Staay, Nice, van: Avenue ...nclair 2 naar: Boulevard du Tzarewitch 22.

F. van Naerssen, Gep. O.-I. Ambtenaar, van: Utrecht, Admiraal van Gentstraat 49 naar: Voorburg (Z.-H.), Wilhelminalaan 21. *f* 5.—.
Mr. W. F. C. van Hattum, Griffier Landraad, van: Den Haag, Delistraat 34 naar: Soekaboemi, Wilhelminaweg 86.
F. Feuerstein, Hoofdcommissaris van Politie, van: Soekaboemi naar: Weltevreden.
F. Kroon, Majoor der Infanterie, geplaatst te Meester-Cornelis bij het 12e Bat. Inf.
W. F. Palmer van den Broek, 1ste Luitenant Inf., geplaatst te Batoe-Djadjar bij de Wielrijders-compagnie.
L. de Vogel, Stationchef, van: Emmahaven naar Fort-de-Kock.
P. Ferwerda, Controleur B.B., van: Semitau naar: Singkawang.
H. van der Linden, thans: Administrateur s.f. „Delangoe", van: Djokja naar: Halte Delangoe N.-I.-S.
J. C. Plesman, thans: Hoofd der Zoutaanmaak te Pamekasan.
J. L. W. Grootenboer, Gepensionneerd Ambtenaar In- en Uitvoerrechten, thans te Padang.

MET PENSIOEN.

Ir. A. J. Gouka Jr., Ingenieur 1e kl. met den pers. titel van hoofdingenieur bij den dienst van den mijnb. in N.-I.; Oude Bennekomscheweg 62 T, Wageningen.
H. J. Hofman, Assistent-resident van Berbek (residentie Kediri); Slotlaan 92, Zeist.
J. J. Frölich, Presdient der Weeskamer te Soerabaya; Thomsonlaan 25, 's-Gravenhage.
B. W. J. van der Linden, Opzicner houtwerkplaatsen van den Artill. constructiewinkel; Ant. Duyckstr. 110, 's-Gravenhage.
H. W. L. Risehen, Onderwijzer 1e kl. bij het O.E.L.O.; Bezuidenhout 197, 's-Gravenhage.
W. J. Ph. I. Tuts, Ambtenaar ter beschikking van den Hoofdingenieur, hoofd van den dienst der In- en Uitvoerrechten en Accijnzen; Pension „Frisa", St. Stephensonstraat 5, Nijmegen.
P. J. Boomsma, Apotheker, hoofd van de apoth. van den dienst der Volksgezondheid te Soerakarta; Sijzenlaan 44, 's-Gravenhage.

VEREENIGING „OOST EN WEST"

HOOFDBESTUUR: HEULSTRAAT 17 'S-GRAVENHAGE

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins-Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen doen.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië, of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen, van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Tel. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins-Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752. Dit „Tehuis" biedt studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland vertoeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK, of den Administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", Van-Boetzelaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Tel. No. 50248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna-Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten einde aan hen die uit Nederland naar Indië gaan, en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstrekken, als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN op huishoudelijk en maatschappelijk gebied, onder leiding van Mevr. J. FRANK MENDES—Calisch. Spreekuur Donderdagmiddag van 2 tot 4 uur en volgens afspraak, Nic.-Maesstraat, Amsterdam, Tel. 22492.
Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, en de Firma MARTINUS NIJHOFF, L. Voorhout 9, Den Haag (bij deze firma alleen die met een *), zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk.)
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. **Onze Oost II. Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

* b. Onze West, tweede druk, bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overz. Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

* No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

* No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie.)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2e, verbeterde druk.)
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

* No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederlandsch-Indië, zoomede voor verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken en Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Opnieuw herzien.) .... Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

* No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

* No. XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber (caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Ned.-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën .... Prijs: **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
" 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
" 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
" 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
" 8. De Europeesche vrouw in Indië.
" 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
" 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
" 2. Het Javaansch tooneel.
" 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
" 4. De theecultuur op Java.
" 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
" 6. Een doode taal in Indië.
" 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
" 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
" 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
" 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
" 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
" 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
" 4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
" 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
" 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië.
" 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Wnd. Vertegenwoordiger in Nederlandsch-Indië Mr. M. J. A. Oostwoud-Wijdenes, President Landraad, Tandjong Balei (Sumatra's Oostkust)

NUMMER 40 DONDERDAG 6 OCTOBER 1927 27STE JAARGANG

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN: Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag Telefoon 14519, Postgiro 14574

Wnd. Vertegenwoordiger in N.-I. Mr. M. J. A. Oostwoud-Wijdenes. Pres. Landr., Tandjong Balei (Sumatra's Oostk.).

Opgericht 21 Maart 1900 door Kolonel G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIËN: N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIE

Attentie!

De Contributie voor het lidmaatschap dezer Vereeniging — f 5.— 's jaars minimum — loopt voor hen die zich thans als lid doen inschrijven, tot en met ulto. December 1928. Bij toetreding wordt hun dus gratis het Koloniaal Weekblad geregeld toegezonden. Aanmelding schriftelijk of mondeling bij het Secretariaat, Heulstraat 17, Den Haag, of bij de Secretarissen van de Afdeelingen.

Zij die reeds lid zijn en daardoor blijk gegeven hebben van hunne instemming met doel en streven der Vereeniging, worden vriendelijk uitgenoodigd ook anderen in hun kring tot het lidmaatschap aan te sporen, b.v. door toezending, na lezing, van dit nummer, liefst met een enkel aanbevelend woord.

Op onze leden in Oost- en West-Indië wordt hiervoor met bijzonder een beroep gedaan.

Indische Tentoonstelling te Arnhem (I. T. A.)

11 Juni—28 Juli 1928.

De propaganda wordt krachtig voortgezet. De belangstelling is zeer zeker stijgende, hetgeen blijkt uit de zeer vele aanvragen om onze reclame-briefkaarten en sluitzegels, waarvan alleen in de laatste week eenige duizenden werden verzonden.

Wij houden ons in deze voordurend aanbevolen om ze zoo spoedig mogelijk aan alle aanvragen te voldoen.

Ook ontvangen wij thans herhaaldelijk brieven met sympathie-betuigingen met de plannen en aanvragen om de reclameplaat op te hangen.

Voor het huren van Stands kwamen eveneens verscheidene aanvragen binnen.

Telkens worden nog voorwerpen aangeboden ter expositie.

In dit verband verzoeken wij eventueele inzenders bij hun aanbod even te willen vermelden, waaruit de inzending bestaat en hoeveel ruimte er benoodigd zou zijn.

Veel correspondentie wordt daardoor onnoodig, daar deze inlichtingen, behalve in verband met de beschikbare ruimte, gewenscht zijn om duplicaten te voorkomen.

Het aantal Correspondenten breidt zich steeds verder uit.

Zij die zich alsnog hiervoor beschikbaar willen stellen, worden verzocht, zich te wenden tot het bureau der Tentoonstelling: *Nieuweplein 52, Arnhem.*

Op het terrein is thans een aanvang gemaakt met den bouw der op te richten expositie-zalen.

(Wordt vervolgd.)

De „Postduif" naar Indië.

In tegenwoordigheid van honderden belangstellenden aanvaardde Luitenant Koppen Zaterdag 30 September, des morgens om 6 uur, de groote reis door het luchtruim van twee halfronden.

Van Amsterdam (Schiphol) naar Batavia.

Het vliegtuig „de Postduif", een driemotorig F VII toestel, bevatte een 600 brieven en 1500 briefkaarten, door den Directeur-Generaal van de Posterijen en Telegrafie, den heer Ir. Damme, persoonlijk aan Koppen overgedragen.

Deze gaf te 6 uur precies het vertreksein door het afschieten van een lichtkogel. Het toestel snelde over het veld en, dadelijk uit zicht der toeschouwers, staarden deze in de lucht, maar... zagen niets. Panne! De band van een der wielen welke het toestel droegen, was gesprongen. Oponthoud van een uur. Even over zeven was de F VII in de lucht, nagestaard door de wachtenden op het veld, die nu wuivende en juichende den vliegeniers een „goede reis" toeriepen.

Onder de talrijke aanwezigen waren behalve de familieleden der bemanning, de Overste Hardenberg, Commandant van Soesterberg, vertegenwoordigers van de Ministers van Waterstaat en van Koloniën, bestuursleden van de Kon. Vereeniging voor de luchtvaart, leden van het Comité Vliegtocht Indië en een groot aantal kameraden van luitenant Koppen.

Ook de Secretaris van „Oost en West", de heer F. H. A. van der Brugh, was hij het vertrek aanwezig.

De tocht had tot heden (4 Oct.) een uitstekend verloop; de telegrammen welke binnenkwamen sedert het vertrek op 30 Sept., bevatten een bevestiging der woorden van luitenant Koppen, dat hij in de eerste plaats een recordvlucht beoogt.

Op den eersten vliegdag: Schiphol—Sofia, legde de Postduif af 2010 K.M. in 11 uur; den tweeden: Sophia-Aleppo, 1550 K.M. in 8 uur; den derden: Aleppo-Bushire 1800 K.M. in 8 uur; den vierden: Bushire—Karachi, 1830 K.M. in 10 uur. De gemiddelde snelheid bedroeg ruim 190 K.M. per uur!

Bij het grootste, in Nederland gebouwde, zeeschip de „Christiaan Huygens"

door

E. L. K. SCHMÜLLING.

—o—

Er is al heel wat, en door velen, aan kostbaren tijd verbeuzeld; het geschiedt nog dag aan dag en dat is niet juist loffelijk te noemen. Integendeel. Maar alwie tijd weet af te zonderen, noodig voor de bijwoning van den stapelloop van een groot zeeschip, vooral als hij voor den eersten keer van dit indrukwekkende en veel beteekenende schouwspel getuige zal kunnen zijn, heeft de daarvoor benoodigde uren niet verknoeid: de moeite en kosten moeten zelfs zeer goed besteed heeten, nl. aan het beleven van zeker eigenaardig en wel plechtig te noemen doopfeest, zoo niet van kerkelijken, dan toch van zoo ernstig wereldlijken aard, dat men daarbij niet kan en mag denken aan profaneering van een religieusen term.

Zoo was het ook op 28 September met de tewaterlating van de Christiaan Huygens op de werf der Nederlandsche Scheepsbouw-Maatschappij te Amsterdam. Wie daarvoor een bewijs van toegang kreeg, had daarbij nog een extra fortuintje: hij had namelijk tevens het voorrecht, om het grootste in Nederland gebouwde zeeschip in volle hoogte, zij het dan ook slechts gedurende eenige minuten, vlak voor zich te zien; hij had als het ware eene tentoonstelling voor scheepvaart op de schaal van één op één bezocht. Vermoedelijk is het om deze, en allessins begrijpelijke reden, dat op het bewijs van toegang van dit trotsche en fraaie zeekasteel, of om het technisch juist uit te drukken, van dit „dubbelschroefmailschip" de maten werden opgegeven van 570 bij 68.6 bij 39.9 voet (à 305 m.M.). De geen toelichting vereischende, maar zooals zoo vaak ook in deze veelzeggende en veel bewijzende stomme cijfers!! De zwijgende verkondigers van eene groote voldoening en een mijlpaalsresultaat!

En dit met recht en goeden grond: want die vermelding geldt niet alleen het feit van het grootste schip afloopklaar te hebben gemaakt, maar bovendien van dit binnen den zoo korten tijd van één jaar en éène maand te hebben gedaan; zoodat de N.S.M. er op vertrouwt, dit motorschip op 15 December van dit jaar aan de Stoomvaart Mij. „Nederland" te kunnen opleveren, zijnde twee maanden vóór den oorspronkelijken opleveringsdatum. Geene kleinigheid!

Binnenkort, nl. in October of November zal ook de „Sibajak" te Vlissingen van stapel loopen; hoewel ± 2000 T. grooter dan de „Indrapoera" en alsdan het grootste Lloydschip, is zij kleiner dan de Huygens. Wat nu de grootte zelf betreft, speelt hierbij eenig gezichtsbedrog eenige parten aan hen, die het zouden willen beoordeelen of zijne grootte afleiden uit den indruk, dien het vaartuig maakt, als het „drijft"; door zekere gedrongenheid, gevolg van zijn hoogen romp, meent men namelijk, dat het veel kleiner is dan de maten aangeven. Dit is evenwel in kennelijke tegenspraak met den grooten afstand, de vele stappen, die men heeft moeten zetten, om langs de helling te loopen; waarbij men dus over de geheele lengte van het schip moest wandelen, om van den waterkant der helling, waar het overzetbootje vlak bij aanlegt, te komen tot de tribune vlak voor de tot imposante hoogte verticaal opgaande boeglijn; daar moet men, of men wil of niet, dus „met verschuldigden eerbied" tegen opzien: en in tweevoudigen zin! Eene aardige bevestiging vindt deze eigene en practische constateering van iederen bijwoner der tewaterlating door een tweetal teekeningen, die in een klein boekje voorkomen, door de N. S. M. samengesteld in verband met deze merkwaardige tewaterlating; daarop wordt aangegeven, hoeveel van den romp van het schip wordt bedekt door de voorzijde van het Paleis op den Dam en hoeveel door die van het Rijksmuseum. Nog overtuigender blijkt zulks uit eene vergelijking van den „Rembrandt" met dezen maritimen Benjamin; de lengte verschilt slechts 40 met de 128 M van den eersten. Heel anders is het echter met de Groszregistertons van 5876 en 16150; de paardekrachten: 3400 en 11600; het aantal passagiers 212 en 653, dus ruim een drievoud, terwijl de bemanning van 131 slechts is geklommen tot 279, dus ruim verdubbeld; daaruit blijkt duidelijk, welke vorderingen de techniek heeft gemaakt en hoeveel er door mechanizeering is bespaard aan menschelijke hulpkrachten.

Een en ander wordt ook nog aardig verduidel[illegible] door een tweetal silhouetten van deze schepen[illegible] dan blijkt dadelijk, hoeveel meer „zwart" aan [illegible] Huygens vastzit; dat is de kleur, waarin de rom[illegible] vlakte en dan nog maar alleen van opzij gezien[illegible] aangegeven; dus niet de oppervlakte dezer sche[illegible] nl. van boven gezien; deze is dus niet met el[illegible] vergeleken; dan eerst zou het, voor de meeste[illegible] ken althans, terstond duidelijker worden, wa[illegible] de nieuweling een tonneninhoud heeft van [illegible] dan het 2½-voud van den vrij bejaarden varensg[illegible] die na ongeveer 20-jarigen dienst ook wel [illegible] pensionneering moet gaan denken, dus net als [illegible] zijne talrijke varensgasten het geval, voor wi[illegible] 20-tal zoo vaak zoo'n ominieuze beteekenis hee[illegible] verband met de vraag: „doordienen" of „er[illegible] gaan".

Bij het zien liggen van dit gevaarte in de hel[illegible] rijst onweerstaanbaar de gedachte en de re[illegible] schapgeving op niet alleen omtrent de hoe[illegible] heden veelsoortig bouwconstructiemateriaal, en [illegible] veelomvattenden arbeid en de ambachtsbekwa[illegible] heid, dus „skilled labour", daaraan gegeven [illegible] daarin vastgelegd, maar vooral ook aan de [illegible] nische intellectueele leiding bij de uitvoering. [illegible] mede echter niet genoeg, is daaraan voorafge[illegible] een eerbiedwaardig voorspel van teekenen en [illegible] rekenen: dat is dus een duizelingwekkend sam[illegible] stel van formules, logarithmen, vergelijkingen, [illegible] tegralen en differentialen, functies en reek[illegible] waaraan een gewoon mensch met een gevoel [illegible] zacht opkomende hoofdpijn denkt: en als er [illegible] vergelijking met andere moderne zeekasteelen [illegible] onzen Huygens van deze goede en onmisbare ga[illegible] een extra schepje is op- of bijgedaan, dan zal [illegible] geenszins verwonderen, maar zou men allicht [illegible] gen: dat hoort zoo voor den naamdrager van [illegible] der grootste mathematische en mechanistische [illegible] genieën. Kon dan ook de naamveroorzaker, du[illegible] groote Christiaan zelve, thans voor eenigen tijd [illegible] zijn graf herrijzen en levend worden, dan zou [illegible] hem wel geen grooter genoegen doen, dan door [illegible] in de gelegenheid te stellen kennis te maken [illegible] die zee en die golven van scheepsbouwtechni[illegible] wiskunde, die ook in dit schip is verwerkt, [illegible] door als het ware is vergeestelijkt. Hij zou zich [illegible] die „wilde baren" wel geheel thuis en [illegible] vasten bodem onder zich voelen en niet [illegible] ziek worden, want voor hem zou dit water [illegible] balken hebben. Tot zekere hoogte geldt zulks [illegible] wel van dit schip zelve tegenover den Oce[illegible] groote zeevastheid zal stellig ook wel éene [illegible] zijne deugden zijn.

Teruggaande van dezen zigzag en fantastis[illegible] zijstap naar den bodem der werkelijkheid, van [illegible] volstrekt onreëele, (van de „imaginaire vorm[illegible] zooals deze kwelgeesten voor den jeugdigen [illegible] braist heeten), moeten wij dus weer de rechte [illegible] zoeken; en deze is volgens eene overbekende en [illegible] vattelijke grondstelling der meetkunde de kor[illegible] En dat is eene zaak, die de passagiers en hen, die [illegible] worden moeten, wel een weinig meer zal interes[illegible] ren dan de, zij het ook eeuwenlang geduurd heb[illegible] de glans, en die nog eeuwen zal blijven duren, [illegible] Huygen's mathematische genie: de paardekracht[illegible] voormeld zijn zooals men ziet bijna tot het 3½-v[illegible] aangegroeid en dat geeft recht tot de verwacht[illegible] dat, in tegenstelling met de 17de eeuwsche beda[illegible] zaamheid en bedaardheid van levenstempo [illegible] Huygens, zijn belangwekkende naamdrager van [illegible] tweede kwart der 20ste eeuw, als kind van zijn [illegible] het gezegde „haastige spoed is zelden goed" ge[illegible] en al ten spijt, ook wel de stille belofte zal in[illegible] den van behalve t. a. v. de grootte [illegible] recordhouder te willen worden, wat de snel[illegible] betreft. Met de voorbeelden van de „In[illegible] proera" en de „Hooft" voor oogen, kunnen wij [illegible] dus wel op rekenen, dat de Huygens alweder [illegible] steen zal bijdragen tot verkrijging van tijdw[illegible] door nl. over de afstanden Genua tot Sabang en [illegible] Tandjong Priok hoogstens slechts 16 en 21 dagen [illegible] doen: wel te verstaan als op zichzelf staande reco[illegible] vaarten en niet in den geregelden dienst. In den [illegible] der opkomende luchtvaart wordt ook de een[illegible] versnelde beweging over de wereldzee eene p[illegible]

Moge het aan dit trotsche schip gegeven zijn, [illegible] zoo niet evenals, dan toch op het voetspoor van [illegible] grooten Nederlander, waarna het genoemd is, [illegible] gunstig en eervol, in vele, ja in alle denkbare op[illegible] ten, waarvan bij een Nederlandsch dubbelschr[illegible] mailschip van de eerste orde sprake zijn kan, [illegible] kend en befaamd te worden; daarbij als kracht[illegible] medebevestiger van den band tusschen Oost [illegible] West. Het was vooral om deze reden, waarom [illegible]

eeniging „Oost en West" bij de tewaterlating egenwoordigd was, en in de hoop, dat zijne passiers en bevrachters steeds met vertrouwen en dankbaarheid aan dit schip zullen denken, rdien het alle deugden en voortreffelijke bruikbeden practisch zal blijken te bezitten, aan welschepping en „inplanting" met zooveel zorg en e, zooveel toewijding en nauwgezetheid gedu- vijf kwartalen bouwtijd is gewerkt, buiten mij onbekenden tijd, dus van X maanden, bed aan de zoo onmisbare en zeer respectabelen van voorbereiding in stille gedachtenarbeid van structiebureau en teekenzaal, dit is het arbeidsder „stille krachten" en der niet luidruchtige en ulde energieën. Die „stille krachten" werken perus ten spijt dus niet alleen in het Oosten, ar niet het minst ook in het Westen. Wat rvan éene der gelukkig-gave vruchten en iedwaardige uitkomsten is, ziet men in de *ristiaan Huygens*", waarvan F. Naaumann, ook in analogie van wat hij over de voortbrengselen den Duitschen scheepsbouw voor handels- en ogsschepen schreef, zoude zeggen: es ist ein bendes Stück Mathematik".

October 1927.

Eene korte schets van de „Oost-Indische Compagnie" van Oostende, gedurende de jaren 1717 tot 1732[1]).

Ontevreden over de hooghartige behandeling Heeren XVII, de Bewindhebbers der oppertige Vereenigde Oost-Indische Compagnie 2—1800), trokken vele rijke Nederlanders naar buitenland (Zweden, Frankrijk, Denemarken, om aldaar 't Octrooy te ontgaan en vrij hanop Azië te kunnen drijven.

Een dezer was ook de schatrijke bankier en Amdamsche koopman Paul Jacob Cloots, die zich t te Oostende, daarna te Antwerpen vestigde, na enstaande maatschappij in de Zuidelijke Nelanden te hebben opgericht.

Een ongekend groote beroering was van deze opling 't gevolg. Het was juist om deze reden, dat bijzondere studie gemaakt is geworden, om den eelen, doch slechts 15-jarigen levensloop dezer tschappij van alle verschillende hoeken te been en in diverse landen in de archieven op poren, welke gevolgen deze stichting van Cloots hen teweeg bracht.

Van Belgische zijde halen wij aan 't werk van hel Huisman („La Belgique commerciale sous pereur Charles VI, Brussel 1902), van Holsche zijde, de verschillende beschrijvingen over „Geoctroyeerde Oost-Indische Compagnie", van elsche zijde: „The Chronicles of the E. I. Co. ng to China", van H. B. Morse, Oxford 1926,

e geschiedenis der Oostende Cie., van deze drie chillende zijden bezien en in eene verkorte hrijving samengevat, bracht 't volgende aan daglicht:

Cloots had onvoldoende scheepsvolk, hij haalde voornamelijk uit Holland en daarna ook uit land. Dit werd gevolgd door: Verbod der H.H. I om in dienst van Cloots te treden en waarop doodstraf stond. 't Gevolg was een ruime toe- van zeevaarders, welke uit sportlievend oog- de V. O. I. Cie. den voet dwars wilden zetten. H.H. XVII geven opdracht alle thee in China elders op te sporen die te krijg is. Instructiën den Gouverneur Generaal te Batavia geen koste sparen om hetzij op Java, aan de Kaap, op lon, of waar ook de Hollanders gevestigd zijn, zaad en planten uit China en Japan te doen en, om daarmede op eigen grondgebied deze we kultuur te vestigen. Eerst vele jaren daarwerd dit een feit. Oostende gaf ongetwijfeld den en stoot tot vestiging der Ned. Indische theestrie, welke thans (1926) niet minder dan 120 oen pond thee voortbrengt, waarvan de helft Engeland verbruikt wordt.

Huisman beschrijft de opstanden in 1718 te Meen en Antwerpen, waarbij voor 't stadhuis de oeren van Chineesche zijde uit de schepen van ots in brand gestoken werden, omdat deze uitsche waar in de inheemsche textielfabrieken kloosheid bracht.

[1]) Beknopt uittreksel uit een binnenkort verschijnd werk: „A dip into the Ages", door J. van der Chijs.

Te Amsterdam is door den grooten opkoop van thee (om Oostende te troeven) de markt dermate overvoerd, dat dit product (de eerste en éénige maal in zijn geschiedenis) met kruiwagens langs de huizen gevent wordt.

De drie Oostende schepen „Tigre", „Lion" en „Aigle" maken in 1727 op thee en zijde een winst van ƒ 2.370.504.

Tengevolge van Cloot's handelingen wordt tusschen de Hollandsche en Engelsche Oost-Indische Compagnie een overeenkomst tot samenwerking getroffen. Sir William Decker (de Hollandsche Directeur van laatstgenoemde Mij.) en Van Westerveen, van eerstgenoemde, besluiten al hunne Oost-Indiëvaarders met kanonnen te voorzien, en elken Oostendenaar op zee neer te schieten waar die zich mocht vertoonen.

In 1730 vinden wij de „Apollon" op de reede van Macao, de Hollanders en Engelschen ontloopend, nog juist bij tijds met volle lading vertrekken. 't Schip wordt door de Hollandsche kanonnen opnieuw, zoowel in de straat van Malacca als aan de Kaap opgewacht. De „Apollon" was echter te snel voor hen, alsook in 't Kanaal, waar ditmaal de Engelsche schepen de „Apollon" in den grond trachtten te boren.

Daarop zien wij de „Apollon"'s lading te Hamburg lossen en met ƒ 951.241 winst verkoopen. Hamburg wordt van dat oogenblik af een 1e hand's Theemarkt, en de Hollanders, die uitsluitend geheel Duitschland van thee voorzagen, zien aldus den pas voor hen afgesneden.

Daarop een gezamentlijk Protest van Holland en Engeland aan de stad Hamburg en de eisch, zoowel „Apollon" als zijn lading verbeurd te verklaren.

Hamburgsche Senaat antwoordt (Protokol 17 Dec. 1739): „De Elbe is een vrije stroom en Ham„burg een vrijhaven. Wij zouden aan onze eigen „menschen te kort doen en ook veel kwaad stich„ten bij de groote Zeemogendheden zelf, indien wij „dit beginsel lieten varen."

Nochtans slaagde Nederland erin door diplomatieken druk op den Keizer te Weenen uit te oefenen het octrooy der Oostende Compagnie in te doen trekken (1732).

De Hollanders daarmede nog niet tevreden, eischten en verkregen van Karel VI een openbare bevestiging hiervan.

Hugo Grotius (Hugo de Groot) publiceerde in 1625 zijn standaardwerk („De Jure Belli ac Pacis"), hetwelk nog heden ten dage bij den Volkenbond als „legger" dienst doet. Hierin komt voor het befaamde hoofdstuk „De Mare Liberum".

In 1732 echter werd gemompeld, dat het recht der vrije zee slechts voor den Hollander tegenover den buitenlander bestond en niet omgekeerd. Het bewijs daartoe was aanwezig.

Het bovenstaande geeft slechts heel kort de hoofdzaken weer, die gedurende het korte leven der Oostende Compagnie geschiedden.

Wij vragen ons af, zelfs indien het meerendeel zoowel Zuid als Noord van de Schelde, niets hiervan mocht afweten, of de geest welke twee eeuwen geleden daaruit sprak, niet aan beide kanten dier stroom is blijven voortleven en aan de vele misverstanden tusschen de beide takken van den Nederlandschen stam schuldig is?

Andere tijden, andere zeden. Onder de 300 Theeplantages van Java en Sumatra vinden wij Engelsche, Fransche en eenige Duitsche. Voor allen staat de deur in Indië thans wijd open en wij verheugen ons onder hun aantal ook een Belgische Maatschappij te tellen ten name van de „Algemeene Belgische Cultuur-Mij." te Antwerpen.

VAN DER CHIJS.

Aan diegenen in Oost- en West-Indië die nog geen lid zijn onzer Vereeniging.

De Vereeniging „Oost en West" onderhoudt den band tusschen Nederland en de Indiën en tracht dien te versterken.

Zij bevordert de wederzijdsche belangen, zedelijke en stoffelijke.

Zij neemt stelling tegen invloeden die daarmede in strijd zijn.

Zij steunt alles wat strekken kan tot handhaving van het Rijksverband.

Leest het Orgaan, het „Koloniaal Weekblad".

Meldt U aan voor het lidmaatschap

De gouden Oost- en Westmedaille aan de N.V. Philips' Gloeilampenfabrieken.

—o—

Het uiteraard korte persbericht hieromtrent, strekkend tot algemeene kennisgeving, verdient nochtans voor onze leden eenige nadere toelichting voor wat betreft de motieven welke bij deze toekenning en uitreiking van onzen Eere-penning aan de N.V. Philip's Gloeilampenfabrieken te Eindhoven, op Vrijdag 30 September l.l., voorgezeten hebben.

Men vindt die weergegeven in de toespraak welke bij die gelegenheid door den voorzitter der Vereeniging, den heer R. Zuyderhoff gehouden is tot het hoofd van genoemd bedrijf, den heer A. F. Philips. Die rede luide aldus:

Mijnheer Philips,

Het was bij de herdenking van het 25-jarig bestaan der Vereeniging „Oost en West", in Mei

En de techniek schrijdt voort... Ik spreek „ein groszes Wort gelassen aus". Maar hoe ook zich alles nog ontwikkelen zal, het uitgangspunt was hier, en de beteekenis ervan voor de toekomst is nauwelijks te schatten, zelfs door U mijnheer Philips, mag ik er wel bij voegen.

Gij met Uwen prachtigen staf, waarvan ik — zeker van uwe instemming — de Heeren Num... en van der Poll met name noem, Gij met dien staf hebt in het verkeer met de Ned. gewesten van overzee een nieuw element gebracht van de allergrootste waarde, de kern als 't ware van een innige samenleving en samenstuwing, waarin voor de menschelijke stem de afstanden overbrugd zijn.

Wat hier door den arbeid van Ned. technici, onder Uwe leiding tot stand kwam, heeft de Vereeniging „O. en W." aanleiding gegeven aan de N.V. Philips' Gloeilampenfabrieken den gouden Eere-penning van de vereeniging toe te kennen; en het is mij als Voorzitter dier vereeniging een bijzonder voorrecht aan U Mijnheer Philips, als hoofdleider

1924, dat ingesteld is geworden een Eere-penning, de z.g. Oost en West-medaille, die bestemd was om te worden toegekend, eenmaal in de 5 jaren of wanneer bijzondere omstandigheden daartoe aanleiding zouden geven, aan wie zich bijzonder verdienstelijk gemaakt hadden ten opzichte van het doel der vereeniging: d.i. de versterking van den band tusschen Nederland en O.- en W.-Indië.

Het zal ongetwijfeld niemand bevreemden dat de vereeniging „O. en W." aan uwe vennootschap dien Eere-penning heeft toegekend, want „bijzonder verdienstelijk" geeft nog maar flauw weer wat door U met uwen staf van medewerkers werd bijgedragen om dien eeuwenouden band nauwer toe te halen.

Nadat de hier gevonden mogelijkheid van mondelinge gemeenschap met de overzeesche gewesten onzen rechtmatigen nationalen trots en de verbazing van het buitenland gewekt had, is er, toen voor eenige maanden, H. M. onze geëerbiedigde Koningin vanaf deze plaats Hare onderdanen in O.- en W.-Indië heeft toegesproken, als „een rilling door het land gegaan", maar dan een rilling van blijdschap en ontroering.

van dat grootsche bedrijf dien Eere-penning te mogen ter hand stellen, als een bewijs onzerzijds van hulde en dank.

De heer Philips daarna het woord nemend, betuigde zijn groote erkentelijkheid voor het fraaie geschenk met de toepasselijke inscriptie in rijm en gaf daarna een uiteenzetting van den stand van zaken op radio-gebied in het bedrijf onder zijn beheer, op de in den laatsten tijd verkregen resultaten van welke H. M. de Koningin zich te dezer plaatse overtuigd had en ook van die welke binnenkort te verwachten zijn, doordat aan de financieele eischen voldaan zijn welke een radio-installatie in wording (te Huizen) met zich brengen. Door deze zal het n.l. mogelijk gemaakt worden, vermoedelijk over een half jaar, om voordrachten, redevoeringen, concerten e.d. geregeld ten gehoore te brengen van het Indisch publiek. Spr. besloot met zijn voldoening kenbaar te maken over de medewerking welke hij aldus kon verleenen aan het doel der Vereeniging „Oost en West", de versterking van den band tusschen Nederland en zijn Overzeesch gebied.

Feuilleton.

Herinneringen van een oud-Ind. officier.

IX. Atjeh na de Pedir-expeditie.

(Vervolg).

Indië is toch maar een gemakkelijk land; alles marcheert er vanzelf.

Men moet echter niet denken dat men behoorlijk menage kan voeren door alles aan de bedienden over te laten. Integendeel, een officiersmenage vereischt veel zorg, wil men niet veel geld uitgeven zonder daaraan evenredige voeding. De menagemeester moet den sleutel van de goedang onder zijn berusting houden en in het bijzonder waken tegen verkwisting bij het ontbijt. Kaas en jam moet er uiteraard steeds aanwezig zijn; desgewenscht moet men ook een paar eieren kunnen gebruiken en dan moet er nog eenige andere afwisseling wezen, worst, visch, koek of wat dan ook. Maar de menagemeester moet dat regelen, anders bestelt iedereen maar iets nieuws en staat per slot van rekening de tafel vol blikjes, waar één- of tweemaal van is gegeten en waar verder niemand naar omkijkt, totdat ze, als bedorven, kunnen worden weggegooid.

De officieren van het 14e verlangden niet alleen naar lichamelijk, maar ook naar geestelijk voedsel en daarom werd er besloten een leesgezelschap op te richten. Nagenoeg alle officieren wenschten daaraan deel te nemen. De besprekingen verliepen vlot en met voortvarendheid werden de noodige boeken en tijdschriften besteld. Maar nauwelijks was dit geschied, of er kwam een leelijke kink in den kabel. Generaal van Heutsz besloot namelijk om wederom een bezoek te doen brengen aan de Tangsévallei en deze eenigen tijd te doen bezetten. Nu kan men, waar alles door draagkrachten moet worden opgevoerd, geen vivres voor een paar weken tegelijk mede voeren, zooals een eenvoudig rekensommetje leert. Een koelie kan 20 K.G. dragen. Het rantsoen voor een man bedraagt, als ik me wel herinner, ongeveer 3 K.G., dus kan men bij een uitsluitend uit koelies bestaande trein niet langer dan 6 dagen uit blijven en dan nog zouden er 9 koelies noodig zijn om voor 1 soldaat (of drager van ander materieel, zooals munitie, tandoes enz.) voor die 6 dagen vivres mede te voeren. Draagpaarden kunnen wel met 40 K.G. worden belast, doch ook voor deze moet gaba of padi worden medegevoerd, als die onderweg niet kan worden gefourageerd. Bovendien beschikte men na de ontbinding van de expeditie niet meer over zooveel dragers als tevoren. Het was dus noodig om eerst op den weg naar Tangsé een vivres-depôt in te richten. Hiervoor werd Beungah gekozen, ongeveer halverwege. Dit werd bezet door een compagnie van het 14e. De andere moesten

Van Week tot Week.

Dinsdag 27 Sept. tot Maandag 3 October.

Inst. Kern. Aanvang der taalcursussen. Het bestuur van het Instituut-Kern te Leiden heeft, gevolg gevend aan een reeds vroeger opgemaakt plan om gedurende het schooljaar 1927-28 cursussen in levende Oostersche talen te organiseeren, thans eenige lessen laten aanvangen.

In het gebouw van het Instituut (Gravensteein ingang Gerecht) wordt een cursus gegeven in het Maleisch door den heer H. A. von Dewall uit Den Haag, verbonden aan de Handelshoogeschool te Rotterdam. Verder geeft mr. J. H. Kramer, lector aan de Leidsche Hoogeschool er een cursus in 't Arabisch en ten zijnen huize te Oegstgeest, lector J. J. L. Duijvendak een cursus in het Chineesch. Bovendien zal in het Koloniaal Instituut te Amsterdam (ingang Linaeusstraat 2a) een cursus worden gegeven in het Maleisch door den heer J. Lameijn, oud-directeur van de Inlandsche School te Bandoeng en door den heer G. v. d. Veen uit Baarden, oud-inspecteur bij het Inlandsch onderwijs in het Javaansch. Vooral voor den lessen in het Javaansch bestaat zeer groote belangstelling, voornamelijk van de zijde van jongelieden, die voor de suiker worden opgeleid.

Ofschoon het door het Bestuur in het algemeen ongewenscht wordt geacht dat tusschentijds deelnemers tot de cursussen (over het nut waarvan hier niet behoeft te worden uitgeweid) worden toegelaten, meenen we dat de gelegenheid om aan deze eerste cursussen deel te nemen nog niet is gesloten.

Aanmelding bij den Heer R. A. Kern, Witte Singel 35, Leiden.

Een Land- en Volkenkunde en talen N.-I. Voor personen, die in het bezit zijn van een akte van bekwaamheid als hoofdonderwijzer of onderwijzer, zal op een nader te bepalen datum in de maand November a.s. gelegenheid bestaan tot het afleggen van de examens ter verkrijging van de akte van bekwaamheid tot het geven van lager onderwijs in Nederlandsch-Indië in de land- en volkenkunde van Nederlandsch-Indië en in de inheemsche talen van den Oost-Indischen Archipel.

Zij, die aan een dezer examens wenschen deel te nemen, gelieven daarvan vóór 14 October a.s. schriftelijk kennis te geven aan de afdeeling B, eerste bureau, van het Commissariaat voor Indische Zaken bij het Departement van Koloniën, onder overlegging van hun akte van bekwaamheid als hoofdonderwijzer of onderwijzer.

Regens en bandjirs. Zware regens hebben bij den wegaanleg in Glé-Groetee over een afstand van 17 K.M. een veertigtal grondafschuivingen veroorzaakt. Het verkeer is ernstig gestremd. Persoonlijke ongelukken kwamen niet voor. Bandjirs hebben in het Tapatoeansche bruggen weggeslagen. (Aneta, dd. Kotaradja 28 Sept.) [1])

President van den Raad van Justitie te Batavia. Jhr. Mr. H. J. van Vierssen Trip, thans lid van den Raad van Justitie te Batavia, is benoemd tot Voorzitter van dien Raad (Aneta, 28 Sept.).

De heer Vleming over den Ondernemersraad. Het bestuur der Amsterdamsche Sociaal-Democratische Studentenclub (S.D.S.C.) deelt mede, dat de heer J. L. Vleming Vrijdag 7 October a.s. in Handwerkers Vriendenkring voor een openbare vergadering een lezing zal houden over het politiek optreden van den Ondernemersraad in Nederl.-Indië, mede in verband met den oorsprong der Utrechtsche Faculteit en de arrestatie der Indonesische studenten.

Candidaat-Indische ambtenaren te Utrecht. Men meldt aan het Haagsche Aneta-kantoor, dat dit jaar van de 42 in Nederland aangewezen candidaat-Indische ambtenaren 18 zich aan de Universiteit te Utrecht (Indologische faculteit) hebben laten inschrijven. In de jaren 1925 en 1926 kwamen er respectievelijk 8 en 6 Indologen te Utrecht aan.

Mishandeling met doodelijken afloop. Makassar, 1 Oct. (Aneta). De controleur ter beschikking, de heer v. E. S., is wegens wederrechtelijke vrijheidsberooving en mishandeling, die den dood ten gevolge heeft gehad, tot 3 maanden gevangenisstraf veroordeeld.

Het verzet in Atjeh. Aneta seinde, dd. 27 en 29 Sept., dat patrouilles onder kapitein Gosenson en luit. Harting ontmoetingen hadden met vijandig gezinde Atjehers, van wie Si-Dawat en Nja-Oemoet werden gedood.

Th. G. F. J. Mollinger †. Te Pamekasan (Madoera) is overleden de Inspecteur van den Burgerlijken Geneeskundigen Dienst voor Oost-Java, de heer Th. G. F. J. Mollinger. (Aneta, 29 Sept.).

Een „eigen harem". Soerabaja, 30 Sept. (Aneta). De justitie alhier onderzoekt klachten, die ingebracht zijn tegen den heer S. W. G. G., beheerder van de landbouwonderneming Smeroehoeve, die onder voorspiegeling, dat hij werk kon verschaffen, Indische meisjes, waaronder minderjarige, in dienst nam, maar die andere bedoelingen met hen voor zou hebben. G. zelf sprak van „zijn eigen harem". De Smeroehoeve had reeds lang de aandacht getrokken, wegens de zonderlinge praktijken, die G. er op na zou houden. Eerst nadat een derwaarts gelokte dochter van een hotelhouder op Madoera blootsvoets wist te ontvluchten, is officieel een nader onderzoek ingesteld.

[1]) De Aneta-telegr. zijn ontleend aan de „N.R.Ct.".

...durend transport loopen, één dag naar Keumala Dalem, één dag heen en terug naar Beungah en één dag van Keumala Dalem naar huis. De vivres werden door draagpaarden, dwangarbeiders, Atjehsche en Chineesche koelies gedragen. Het spreekt vanzelf, dat deze vaste transporten herhaaldelijk werden beschoten. Gelukkig behoorden kleine aanvallen in Pedir tot de zeer hooge uitzonderingen, anders zouden er nog wel eens ongelukken gebeurd, zooals in later jaren herhaaldelijk in de Geistreek (Geudong) en op de Westkust het geval was.

Van den Glé Gapoej, een heuvel ongeveer in het midden van de Pedirvallei gelegen, was de weg vrij goed. Daarna moest herhaaldelijk de Pedirrivier worden doorwaad. Ten Z. van Keumala Raja moest een heuvelterrein worden beklommen om Keumala Dalem te bereiken, vervolgens voerde het pad in zigzag over de steenachtige oevers van de rivier, eerst op dezen dan weer op den anderen. Per bataljon ging men dan ongeveer twintigmaal door de rivier.

In dien tijd nu, dat herhaaldelijk doorwaden van de rivier wekenlang bij ons schering en inslag was, kwam ons een rondschrijven van den Hoofdadjudant of van den Gewestelijk Intendant te Koetaradja (daar wil ik af wezen), welk schrijven een staaltje van bureauwijsheid en van absoluut gebrek aan inzicht in de praktijk opleverde. In dien brief werd er namelijk op gewezen, dat vocht zoo slecht was voor de schoenen (net of niet iedereen dat reeds wist), weshalve de korpscommandanten werden uitgenoodigd er zooveel mogelijk tegen te waken, dat de schoenen nat werden.

Het is toch merkwaardig, hoe weinig begrip buitenstaanders hebben van het leven te velde. Zoo stelde een dame, wier man op het punt stond om voor de eerste maal op expeditie te vertrekken, aan mij de vraag, of het niet goed was om hem overschoenen mede te geven. Zij had namelijk wel gehoord, dat zij te velde zoo dikwijls door het water moesten loopen. Ik kon daar slechts op antwoorden, dat het water gewoonlijk hooger kwam dan de overschoenen.

Wij liepen dus een paar maanden lang om beurten geregeld transport en juist toen de boeken voor het leesgezelschap uit Holland waren aangekomen, was de tocht naar Tangsé voldoende voorbereid en zou het geheele bataljon daarheen vertrekken. Zoo liep dat leesgezelschap dus leelijk in de war. Om tenminste nog eenig plezier van ons geld te hebben, besloten wij om elk één of twee romans mede te nemen en die dan in Tangsé onderling te ruilen.

Ik zelf nam Hilda van Suylenburgh mede.

Aldus van lectuur voorzien, gingen wij den marsch in. Het was bekend, dat de nog steeds zwaar versperde kloof van Beniët door Panglima Polim met zijne benden bezet was. Daarentegen zou uit Segli over Keumala Dalem en Beungah eene colonne, bestaande uit het 14e Bataljon eene afdeeling ma-

De Gouverneur van Curaçao. De heer mr. N. J. L. Brantjes, Gouverneur van Curaçao, met verlof, is bereid om hen, die hem over Curaçaosche aangelegenheden wenschen te spreken, aan het Departement van Koloniën op 18 en 19 October a.s. telkenmale tusschen 10 en 12 uur 's voormiddags dan wel tusschen 2 en 4 uur 's namiddags te ontvangen.

Universitaire examens. Leiden. Economisch staatsexamen Indologie de heeren H. J. Koets en C. C. Hensbergen. — Taalkundig cand.-ex. Indologie de heer P. G. A. Lapré. — Doctor. ex. Indisch recht de heer Ali Sasa Astro.

Utrecht. Doctor. ex. Indisch recht Mr. A. F. X. E. J. Vos de Wael. — Staatsh. doctor. Indologisch ex. de heer E. J. Burger.

Wageningen. Ingenieursex. Koloniale landbouw de heeren J. A. van Beukering, H. J. G. Florijn, J. de Fouw, C. Gerlings, C. van der Giessen, P. M. D. de Haer, G. Iskander, E. E. van Meurs, J. J. Mijnsen, B. Schuitemaker, M. Soebiarto, H. J. Struiken. — Ingenieursex. Koloniale boschbouw de heeren H. A. Richard, J. M. van Groenewoud, W. F. H. van Ameron, J. F. Kools (met lof).

Persoverzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Denk om ons prestige!

Het dreigt in het achterland van Shanghai, in de vallei van de Yangtze, geheel mis te loopen. Hier bestaat feitelijk een staat van oorlog, al is het een stille, en zoo ernstig wordt de toestand geacht, dat de Nederlandsche Kamer van Koophandel het oirbaar heeft geacht om bescherming te vragen. Nederland — aldus de medewerker van het *Bat. Nwsbl.* (17, 18, 24 en 25/8 „China in wanorde") — mag nu wel klein zijn in geografisch opzicht, doch hier in Oost-Azië bekleedt het onder de koloniale mogendheden een tweede plaats; slechts Engeland is ons de baas. In het naburige China hebben wij landgenooten, die in gevaar kunnen verkeeren en die dan in de onaangename positie zullen zijn van leentjebuur te moeten gaan spelen bij een andere mogendheid. En dit terwijl èn Spanje, èn Italië èn Portugal, landen, die in Oost-Azië zoo goed als niets beteekenen, wèl voor de bescherming hunner landgenooten zorg dragen. En hadden wij nu geen schepen, dan was er voorloopig niets aan te doen, al zouden wij ook dan ons moeten schamen. Doch wij hebben ze wel; wij hebben hier de *Sumatra* en de *Java*, en al zal het dan wat meer kosten de schepen *naar China te sturen* (één schip lijkt voorloopig voldoende) *ons prestige en ons internationaal crediet eischen, dat wij dat doen.* Is dit ook niet iets voor de Ver. „*Onze Vloot*" om te entameeren?

Het *Bat. Nwbl.* (25/8 „Denk om ons prestige") acht hier geen woord te veel gezegd. Niet alleen onder de Nederlanders in China heerscht ontstemming, maar reeds in Indië is de weerslag merkbaar van een lichte verbazing van het buitenland over onze houding. Dit klemt te meer, waar de *Sumatra* met haar kranige landingsdivisie destijds te Shanghai een voortreffelijken indruk heeft gemaakt en het buitenland eraan heeft herinnerd, dat Nederland een mogendheid is met groote belangen in het Verre Oosten. Die winst aan prestige gaat thans te loor — ja erger! Was de *Sumatra* niet in Shanghai geweest, dan waren wij tenminste in het vergeetboek gebleven.

In het *Bat. Nwsbl.* van 29/8 („China") constateert de heer *Liem Ting Tay* dat er in het algemeen *twee gezichtspunten* zijn ten opzichte van China, en dat die twee elkander niet licht zullen dekken: het Chineesche en het Europeesche gezichtspunt. Dit is — zegt de Redactie — niet in de eerste plaats een gevolg van het feit, dat de Chineesche en de Europeesche belangen vaak uiteenloopen, het is een gevolg van de omstandigheid dat de hartstochten hier vaak meer het oordeel bepalen dan de feiten. En daar komt dan nog bij, dat het objectief vaststellen van feiten wel zéér moeilijk is. De medewerker van het „Bat. Nwsbl." streeft er naar zooveel mogelijk feiten te geven, in een zoo objectief mogelijken vorm. De *prestige-kwestie* heeft geen betrekking op Nederland's houding tegenover China, maar op onze positie temidden van de mogendheden. Er dreigt opnieuw strijd in de buurt van Shanghai, waaraan Holland part noch deel heeft, noch hebben wil. De Chineesche autoriteiten kùnnen in dien strijd den buitenlanders geen bescherming verleenen en de N... doen dat dus zichzelf. Welnu, het feit, dat de Nederlandsche Regeering haar onderdanen in China onbeschermd laat, achten wij in strijd met ons prestige tegenover de mogendheden — niet tegenover China.

Het *Soer. Hbl.* van 20/8 (2de bl. *v. L.*) bespreekt „Het aftreden van Chiang Kai-shek", van 26/8 „De ... techniek der Bolsjewistische revolutie"; *De ... Post* (29/8) schrijft over een reis „Naar Djeddah"; het *Bat. Nwsbl.* (25 en 26/8) over „Het Syrische probleem" en *De Loc.* (22/8, blz. 7) over „Australische negers".

Een Hollandsche meening over Indië.

De Midden-Java-red. van het *Soer. Hbl.* (2... 3de bl.) had te Djokja een onderhoud met den heer *Mr. W. A. van Emden*, een der directeuren in Holland van de Cultuur-Mij. der Vorstenlanden, op diens inspectiereis naar de fabrieken. Op de vraag: „Hoe ziet men momenteel de huidige politieke situatie in Indië in Hollandsche suikerkringen in?" antwoordde de heer *v. E.*: N... zonder ernst. Men maakt zich bezorgd over den tegenwoordigen loop der zaken in Indië. Wanneer daarin geen verandering komt, vreest men daarvan ernstige gevolgen. Men is het niet eens met de houding van de Indische Regeering. Maar het is ... de vraag of daarop invloed kan worden uitgeoefend. Men koestert echter de hoop, dat ten slotte een andere koers zal worden ingeslagen. De stemming ...

rechaussee en een peloton cavalerie, onder majoor Van der Wedden en vanuit Selimoen over Seumileuë het 3e Bataljon onder overste ' an Loenen oprukken. Generaal van Heutsz voegde zich met zijn staf bij de colonne Van der Wedden. Aldus hoopte men de verdedigers van de kloof van twee zijden in te sluiten. Onder „men" hier te verstaan de spraakmakende gemeente in de mess te Segli. Generaal van Heutsz zelf zal de kans om een Atjehschen tegenstander aldus in te sluiten wel gering hebben geacht. Men kon echter voor ons prestige den vijand daar niet ongestoord laten zitten en bovendien zal de bedoeling van dezen tocht wel zijn geweest om onze kennis over dit gedeelte van het binnenland uit te breiden en om een geleidelijke vestiging van ons gezag in deze streken voor te bereiden.

Tijdens de Pedirexpeditie was eene colonne, bestaande o.m. uit het 2e Bataljon en onder commando van den tweeden bevelhebber, overste Willems, tegen deze van nature zeer sterke stelling opgetornd, of beter gezegd, met de spits onverwachts in het vuur van de verdedigers geraakt, bij welke gelegenheid onze luitenant-adjudant ernstig werd gewond. Aangezien de beschikbare voorraad vivres niet toeliet om den volgenden dag eene poging te wagen ter vermeestering van de van nature zeer sterke stelling, men niet wist, wat ons daarna nog wachtte, alvorens Tangsé kon worden bereikt en bovendien door de zware regens de rivier zoodanig dreigde te zwellen, dat onze terugtocht kon worden afgesneden, moest toen de onaangename noodzakelijkheid van een terugtocht na een echec worden aanvaard. Maar Van Heutsz zou Van Heutsz niet zijn geweest, als hij niet zoo spoedig mogelijk daarna zelf naar Tangsé oprukte en deze vallei door de beroemde omtrekking van de kloof wist te bereiken.

Door deze beide tochten wist men, dat een gevecht om de stelling van Beniët, aan een colonne die van de zijde van Pedir kwam, zonder dat zij van de andere zijde werd gesteund, slechts bloedige offers en een twijfelachtig succes kon bezorgen, weshalve een oprukken van beide zijden de voorkeur verdiende.

Om daarbij de kans op succes voor de Se... colonne te vergrooten, kreeg majoor Van der Wedden opdracht om met de marechaussee en een compagnie infanterie spoedig na het verlaten van Beungah rechts af te buigen en door een omtrekkende beweging de stelling in de flank of den rug aan te grijpen. Daarvoor werd de compagnie ... zen, die Beungah had bezet, toen het vivresdepot in aldaar werd opgericht en die dus het best in de streek bekend was. De rest van de colonne onder generaal Van Heutsz zou, in afwachting van de werking van de omtrekkende beweging, de stelling in front vast houden.

(Wordt vervolgd.)

... eenige Inheemsche politieke leiders hier ge-...kt, weerspiegelt geenszins de geestesstemming ...de groote massa van het volk. Integendeel, die ...stig en kalm. Maar de stokebranden trachten ...massa in beroering te brengen, en hun kans op ...es wordt vergroot, wanneer een zekere mate van ...endheid van de zijde van het Gezag den in-...wekt van gegrondheid der klachten en van ...eid. Ik ben nu reeds eenige onzer fabrieken ...geweest en heb overal den administrateur met ...k verzocht mij mede te deelen, of zij ontevre-...eid bij het volk bespeurden, doch overal heb ...n positief ontkennend antwoord gekregen. Wan-...de hoop op koersverandering echter niet in ...ulling gaat, en de verkeerde resultaten niet ...ijven, dan zou dit invloed kunnen uitoefenen ...en Hollandschen ondernemingsgeest in Indië. ...mogelijkheid voor het Hollandsch kapitaal om ...esvol werkzaam te zijn in het belang van Moe-...nd en Koloniën, houdt namelijk ten nauwste ...mede verband. In elk geval vertrouwt men nu ...n het uiteindelijk zegevieren eener gezonde ...ikkeling van Indië door Holland. *Holland zal ...niet loslaten, kàn het niet loslaten, Holland ...ndië zijn immers één.* Bijna iedereen in Holland ...tegenwoordig iets te maken met Indië, direct ...ndirect. Neen, waarover men zich momenteel ...rgd maakt, is de duur van de periode tusschen ...heden en het oogenblik, dat er verandering ten ...e komt. Hoe langer deze periode duurt, des te ...delijker zullen de gevolgen daarvan zijn, zoo-...voor land en volk hier, als ginds in het Westen ...ns thuis.

...ij vestigen de aandacht op het *Bat. Nwsbl.* (26...7/8 „Het „communisme"; 27/8 „Geen ongerust-...; 29/8 „Tan Malaka te Manilla gearresteerd"), ...Soer. Hbl.* (20/8, 3de bl. „Gevaarlijke publicaties"; ..., 3de bl. „Vergaderingen van militairen"), *De ...Post* (3/9 „Het gebruik maken van gassen bij ...nden"), de *Java-Bode* (24/8 „De actie in de ...; 25/8 „Regeeringsverklaring gevraagd") en *De* ...(22/8, blz. 3 „Hoog spel"; 27/8 blz. 31 „Het ...ad"; 24/8, blz. 32 „De Volkenbond en koloniale ...anden").

Kinderhuwelijken. Poeasa-vacantie.

...et *Bat. Nwsbl.* (26/8) is van meening dat de ...heid door wet of voorschrift niet dwingend kan ...ppen in het leven der bevolking. Dat geldt niet ...Indië alleen, gelet op de mislukking van de ...wetgeving in Scandinavië en Amerika; zelfs ...erkelijke overheid staat machteloos, als haar ...chriften ingaan tegen de volksopvattingen. Wij, ...nze Westersche opvattingen, komen tegen *kin-...welijken in Indië* in verzet. We kunnen afkeu-...alles doen om er tegen in te gaan, als het In-...che volk er geen kwaad in ziet, ontbreekt ons ...echt er met wettige middelen tegen te ageeren. ...pogingen worden niet begrepen en worden op-...t als zoovele maatregelen, die haar recht alleen ...en in overmacht. Als zich een kleine meerder-...heeft gevormd, die tegen het uithuwelijken op ...igen leeftijd gekant is, dan eerst is de tijd voor ...overheid aangebroken om in te grijpen, maar ...ook vindt de wet steun in het gedachtenleven ...een meerderheid, door wie de wet zal worden ...agen. De wensch naar ingrijpen is evenwel uit-...n van een kleine groep intellectueelen, die zich ...het ongezonde in de toestanden bewust was, ...die een zeer kleine minderheid vertegenwoor-... Het gevolg van het ingrijpen der Regeering ...t uitgebleven. Men onderwierp zich, omdat een ...g huwelijk anders onmogelijk werd, en een ...de voornaamste redenen van het vroeg uithu-...ken was juist het verlangen zijn dochter wettig ...huwelijkt te zien. Maar het werd gevoeld als ...als onnoodig ingrijpen. De Sar. Islam heeft bij ...Regeering een verzoekschrift ingediend de wet-...e bepalingen weer op te heffen en het huwe-...vrij te geven; ter motiveering worden in het ...voorbeelden van misbruik aangehaald.

...1916 heeft men de *Poeasa-vacantie* willen op-...n, waartegen de S. I. zich verzette; in 1923 heeft ...er nogmaals over gedacht en thans verheffen ...wederom stemmen om ze op te heffen. Het *Bat. ...bl.* heeft er zich steeds tegen verzet, op dezelfde ...den, als die nu door de S. I. tegen de bepalin-...op de kinderhuwelijken worden aangevoerd. Al ...het alleen zijn voor de actie, er zou geageerd ...len tegen de gouvernements H(oll.)-I(nl.) ...ool). Bezwaren, die nimmer gegolden hebben te-...het bezoeken der Europeesche Lagere School, ...n Technische, Mulo of H.B.S., zouden hier aan-...d worden tot verzetsredenen tegen de Regee-ring. Ze heffe daarom de Poeasa-vacantie niet op, tenzij het verzoek daartoe komt van het overgroote deel der ouders; anders bestaat er alle kans op herhaling van hetzelfde spel, dat nu wordt gespeeld met de kwestie der kinderhuwelijken.

Het *Bat. Nwsbl.* van 29/8 vermeldt een rondschrijven van de Regeering aan de Hoofden van Gew. Bestuur over *„Kinderhuwelijken"*. De Regeering is van meening dat in deze alleen blijvend resultaat verwacht kan worden van de evolutie der denkbeelden in de Inlandsche maatschappij zelve en dat de persoonlijke invloed der *Inlandsche bestuursambtenaren* er veel toe kan bijdragen om de verwerpelijke gewoonte van te vroege huwelijken tegen te gaan. In het regeeringsantwoord aan den Volksraad is een beroep gedaan op de *leiders en voorgangers van het volk*, in de overtuiging dat hunne medewerking er meer dan iets anders toe kan bijdragen dat de pogingen om aan dezen misstand een einde te maken met goed gevolg worden bekroond.

Wij verwijzen naar het *Bat. Nwsbl.* (24/8) „De Oelama-conferentie".

„Java q. q. Indonesië".

Z(entgraaff) betoogt in het *Soer. Hbl.* (20/8, 3de bl.) dat iedere *bestuurshervorming*, althans in den huidigen tijd, slechts op de lijn der volken kan worden opgetrokken. Derhalve: samenbrenging van Atjehers, Bataks, Maleiers, Minangkabauers, Benkoeleneezen, Djambiërs, Lampongers, wat den *ondervorm* der hervorming op Sumatra betreft, is volstrekt uit den booze. Voor Celebes kan evenmin worden gedacht aan de opname, in zoodanig verband, van de Christelijke Menadoneezen, de Mohamedanen uit het Westelijker en Zuidelijker gebied, de Toradja's, de Boegineezen en anderen. In den Volksraad wees men er op dat de eilanden-vorm nog niet zoo kwaad zou zijn. Inderdaad moet de man, die de toestanden kent, wel concludeeren, dat de vorming der bestaande residenties, behoudens de wenschelijkheid van enkele wijzigingen, vrij juist de meest logische splitsing der bewoners van de groote eilanden oplevert. De vorming van drie provinciën op Sumatra moet noodwendig eene aantasting worden van den wensch der bevolking naar een eigen nationaal bestaan. Zoo dringt *de eilandenvorm* zich opnieuw aan de belangstelling op in dezen zin: geringe wijziging van den vorm der huidige Gewesten, zoodat zij zooveel mogelijk voldoen aan het redelijk nationaal ideaal; daarboven: het bestuur van het eiland met een Raad waarin vertegenwoordigers der Gewesten kunnen zitten. Slechts het belang van hoogere orde vinde behartiging in den *Sumatra-raad* (irrigatie, emigratie, ontginning, wegenaanleg, scheepvaart enz.). Ten slotte als dak boven dit alles, *de Rijksraad*, welke den band vormt tusschen al deze deelen onderling, en waarin de rijkseenheid is vastgelegd. *Volksraden*, in den goeden zin van het woord, behooren te blijven binnen de grenzen van het *volk*.

Geen onbevooroordeeld man — vervolgt Z. — kan de illusie handhaven der mogelijkheid, dat de volken van dezen Archipel zich ook in de verre toekomst zouden oplossen in den fantastischen „Indonesiër", de theorie welke Javaan en Batak, Atjeher en Papoea, Dajak en Minangkabauer, Ambonees en Baliërs, wil zien als de naar één groot Indonesisch ideaal strevende elementen. De gedachte der Rijkseenheid zit onafscheidelijk vast aan het Nederlandsche Gezag. Er is onder de talrijke heterogene bestanddeelen welke tezamen dit Rijk vormen, geen enkel dat Nederland als drager en handhaver der rijkseenheid kan vertegenwoordigen. De Javaan tracht hiervan de allures aan te nemen, zonder historisch recht, zonder iets dat op een mandaat lijkt. Zoodra dit spel ernst mocht worden zullen Minangkabauer, Baliër, Boeginees, Atjeher, Ambonees..... hem beduiden dat in hun nationaal ontwikkelingsideaal de Javaan zelfs niet de meest bescheiden plaats inneemt. Indië zucht onder de politieke overheersching van *„Java q.q. Indonesië"*. Het is eene overheersching zonder eenigen grond van recht of redelijkheid. Het is een mandaat dat hoogst eenzijdig is opgesteld. *„Holland q.q. Indonesië" is eene realiteit* en wij kunnen wijzen, naast de daadwerkelijke uitoefening van ons Gezag, op den kolonialen arbeid, welke bewondering verdient en wekt. „Java q.q. Indonesië" is een waan, die zelfs geen redelijken grond had in den tijd van Java's grootsten bloei, en die nimmer eenige kans op verwezenlijking heeft. Dit wordt duidelijker, nu met den dag de beteekenis der eilanden buiten Java toeneemt. Daarom is iedere reis van den Landvoogd buiten Java toe te

LIJST VAN ADRESSEN

ten behoeve van Repatrieerenden

AANNEMERS EN BOUWKUNDIGEN
W. van Heyst, Velsen.

ACCOUNTANTS-BELASTINGZAKEN
W. v. Maanen & Tadema, Amsterdam/Rotterdam.

AUTOHANDELAREN
N. V. James Nefkens, Laan v. Meerdervoort 96c, Den Haag.

BAD- EN ZWEMINRICHTINGEN
Badinrichting „De Regentes", Weimarstraat 63, Den Haag.

BANKETBAKKERS
C. A. Nieuwstadt, Kranenburgweg 61.
J. Krul, Noordeinde, Den Haag.

BANKIERS EN BANKINSTELLINGEN
De Bas & Co., Heerengracht, Den Haag.
P. J. v. d. Berg & Co., Anna Paulownastraat 87, Den Haag.
Henny & Co., Anna Paulownastraat 62A, Den Haag.
Holl. Bank voor West-Indië, Amsterdam.
Nederlandsche Handel Mij., Amsterdam.
Taams & Keyser, Bankastraat 10, Den Haag.

BEGRAFENISONDERNEMINGEN
Begrafenisonderneming „Simplicitas", Denneweg, Den Haag.

BLOEMISTEN
J. M. Hermans, Kon. Wilhelminal. 527, Den Haag.
D. Maarschalk, Valeriusstraat 113, Den Haag.

BOEK- EN KUNSTHANDEL
D. Driessen, Haarlemmerstraat 105, Leiden.

BOEKDRUKKERIJEN
N.V. Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag.

BOUW- EN WONINGBUREAUX
Bouwbureau J. van Gemert, Valkenboschkade 277, Den Haag.
Bouwbureau C. Hoogendoorn, Ieplaan 201, Den Haag.
Woningbureau „Actief". Archimedesstraat 41, Den Haag.
Woningbureau W. Hoksbergen, Bezuidenhout 14, Den Haag.
Woningbureau „Meerdervoort", Laan van Meerdervoort 296, Den Haag.

BRANDSTOFFEN
Firma Van Dijk, Nieuwe Haven 366, Den Haag.
N.V. Haagsche Brandstoffenhandel „De Concurrent", Trekweg 84, Den Haag.
J. van Vuuren, Denneweg 67A, Den Haag.

BROODFABRIEKEN
Gebr. ten Hoeve, Wald. Pyrmontkade 2c, Den Haag.

COMESTIBLES EN DELICATESSEN
J. C. Haring-Waterreus, Symonszstraat 15, Scheveningen.
A. W. M. Polders, Franklinstraat 78, Den Haag.
Joh. Toet, Aert v. d. Goesstraat 34, Den Haag.

DAMESKAPPERS
Maison Alice, Plein 11, Den Haag.
Au Paradis, Toussaintkade 2, Den Haag.
Maison Neustadt, Bezuidenhoutscheweg 3, Den Haag

DANSINSTITUTEN
Dansinstituut Ewy de Clercq, Frankenstraat 5, Den Haag.
Dansinstituut „Henri", Archimedesstraat 64, Den Haag.

DETECTIVE-BUREAU
„Hilvers", Westeinde 235, Den Haag.

DIVERSEN
G. v. Willigen, Havenkade 4, Den Haag.

DROGISTEN
Drogisterij „De Boer", Paulus Buysstraat 9, Scheveningen.
Drogisterij de Laan, L. v. Meerdervoort 527, Den Haag.
G. v. d. Gaag, Groenmarkt 27, Den Haag.
G. v. d. Sel, Copernicusstraat 221, Den Haag.
A. de Vries, Kerkstraat 98, Hilversum.

ELECTR. INSTALLATIES EN -ARTIKELEN
P. v. d. Berg, Bankastraat 41, Den Haag.
Van Eijck, 2e Sweelinckstraat 93, Den Haag.
W. G. Scheeres, Hooigracht 1C, Den Haag.
M. Vrolijk, Thomsonlaan 41, Den Haag.
Frans v. Wijk, Vlamingstraat 24, Den Haag.

EMBALLAGE EN EXPEDITIE
A. Rietveld, v. Bijlandstraat 27, Den Haag.

FEESTARTIKELEN
Klaassen, Prinsestraat 4, Den Haag.

juichen, indien hij bereid is de feiten welke daar op hem instormen, objectief op te nemen en te verwerken. Het schijnt dat dan grondige wijziging der bestuurshervorming voor de Buitengewesten mag worden verwacht, en dit kan slechts brengen eene losmaking dier gebieden van het verband: „Java q.q. Indonesië".

II. UIT DE INHEEMSCHE EN MALEISCH-CHINEESCHE PERS.

De nieuwe politiek der grootkapitalisten.

In het liberale blad *Bahagia* te Semarang, heeft een schrijver het over den overgang van Regeeringsambtenaren naar particuliere diensten, zooals b.v. van den heer Mr. Dr. Talma naar het Suikersyndicaat, van wijlen den heer Muurling naar de B.P.M., van den Commissaris van politie v. d. Wal naar het Alg. Delisch Adm. Kantoor en thans — naar de „Locomotief" medegedeeld — van den heer Van der Jagt, Resident van Solo, naar het Suikersyndicaat. Deze laatste zal als tweede voorzitter van het syndicaat optreden en vervolgens als vertegenwoordiger dezer instelling in den Volksraad. In de volgende jaren, met de inwerkingtreding der nieuwe Staatsregeling, waardoor de dessa-belangen aan de Regentschapsraden zullen worden opgedragen, zullen er volgens schrijver voor de suikerondernemingen inderdaad belangrijke veranderingen komen.

In verband hiermede is het natuurlijk noodig dat het Suikersyndicaat flinke vertegenwoordigers in den Volksraad heeft. En hiervoor heeft het thans den heer Van der Jagt gekozen.

Schrijver roept dan uit: „Grootkapitalisten, laat U niet verleiden door de nieuwe Staatsregeling. Verbetert het lot der werknemers, want hierdoor zullen uwe winsten gewis grooter worden. Geeft, en U zal gegeven worden. Dit is vooral van toepassing op uwe werknemers, die zoo hard moeten werken in het zweet huns aanschijns, om U winsten te bezorgen."

„Geeft hun pensioenen en deelt wat van uwe winsten aan de landbouwers die de sawahs aan de fabriek verhuurd hebben. Dit is niet meer dan billijk. In het kort, toont uw menschelijkheid. Dit zijn de grondslagen voor de vermeerdering der welvaart van Land en Volk".

Suikerconcessies en volkswelvaart.

De hoofdredacteur van het Chin.-Mal. blad *Asia* te Soerabaja komt in het nummer van 1 Augustus, na een herinnering aan zijn vroegere protesten tegen de uitbreiding van het suiker-areaal, wederom op tegen het verleenen van nieuwe concessies aan suikerondernemingen, waarin hij een ernstig gevaar voor de volkswelvaart ziet. Hij haalt hierbij aan de protesten ook van den Balischen vertegenwoordiger in den Volksraad en van den oud-regent van Japara, in dat college geuit.

De Regeering behoorde volgens schrijver goede aandacht te hebben voor dergelijke protesten, waarin gewaarschuwd wordt dat die uitbreiding van de suiker-ondernemingen de bevolking tot ellende brengt. Men kan zelf wel nagaan hoe het worden zal, als men let op de niet geringe stijging van het bevolkingscijfer op Java alleen, in de laatste 30 jaar van 30 op 50 millioen, terwijl het oppervlak der bouwgronden van de bevolking is verminderd. De gevolgen zijn geweest dat tienduizenden Javanen naar den overwal gingen, niet als landheeren, doch als koelies, naar Zuid-Sumatra naar Suriname, waar nog genoeg grond en weinig bevolking is.

En terwijl twintig jaar geleden de rijstinvoer uit Siam nog niet zoo groot was, kan thans gezegd worden dat het levensbestaan van den Javaan afhankelijk is van den rijstinvoer uit Siam, Saigon en Rangoon.

Z. E. Graaf van Limburg Stirum, die de behoeften der Inlandsche bevolking kende, en behartigde, het gevaar van de concessies inzag, zette de concessieverleening in 1918 voorloopig stop en tijdens zijn bestuur werd er de hand aangehouden. Aan eenige ondernemers werd vergunning geweigerd om nieuwe fabrieken op te zetten, hetgeen naar schrijver meent, zoozeer de ontevredenheid van den toenmaligen Directeur van Landbouw opwekte dat deze zijn ontslag nam en later voorzitter werd van het Suikersyndicaat.

Pas was echter Graaf van Limburg Stirum vertrokken en vervangen door den G. G. Mr. Fock, of de circulaire verloor blijkbaar haar kracht want sedert dien regende het concessies voor de oprichting

van nieuwe fabrieken en overal kwam uitbreid van het suiker-areaal, hetgeen hevige protesten verschillende Inlandsche bladen uitlokte.

Toen blijkbaar op Java geen grond meer te kr gen was, maakte de G. G. Mr. Fock in 1926 in Volksraad bekend dat aan verschillende gewest hoofden op Sumatra opdracht was gegeven zoo mogelijk gronden voor suikerconcessies beschik te stellen, daar de Regeering voornemens was land voor vreemd kapitaal open te zetten, het wenschelijk werd geacht voor Indië. Sedert zegt schrijver, zijn in het Palembangsche reeds zes suikerondernemingen opgericht, elk me recht om 4 à 6 duizend bouw te exploiteeren.

Hij wijst dan verder op de vergunning onla aan de s.f. Bodjong in Banjoemas, gegeven om plantage met 300 bouws uit te breiden, terwijl grootere uitbreiding van nog 3000 bouws aan vraagd is. Schrijver vindt dat het toch billijker om de gronden aan den kleinen man terug te ge opdat zijn economisch en sociaal bestaan niet hinderd wordt. Bovendien weet hij dat op bove doelde gronden welvarende dorpen gelegen met een bevolking, die genoeg bezit en knap ge is om de dessa's vooruit te brengen.

Men weet — zegt hij — hoe daar, waar fabri gevestigd zijn, de bevolking over het algemeen demoraliseerd is en het met de welvaart der do ellendig gesteld is, daar het volk geen tijd om aan eigen werk te denken en door invloed de fabriek wel genoodzaakt is daglooner te wor Komt de bevolking niet uit voor de fabriek, krijgt het Inlandsche bestuur daar de schuld en dit moet dan den kleinen man vermanen om arbeid op de fabriek niet te vergeten. Dit is oorzaak van het ellendige en onzekere bestaan het volk. En dan komt er nog bij dat de duur den verhuur van gronden niet meer, zooals vroe 21 maanden, doch thans 21 jaar is geworden, termijn welke zeer nadeelig voor de bevolking De fabriek kan nu wel zeggen dat de kleine rijk wordt door het krijgen van een groote som in eens, doch de fabriek denkt er niet aan de kleine man van geen sparen weet; met het is het spoedig gedaan en met zijn moraal Schrijver eindigt met de hoop uit te spreken de Regeering de noodige aandacht aan deze kw zal willen schenken.

Het bioscoop-kwaad.

Het weekblad *Swara Tama* (R.-K. Moentilan) 19 Aug. geeft een artikel over dit onderwerp, in de schrijver opmerkt dat de bioscoop tot du den Inlanders eerder nadeel heeft berokkend dat zij nuttig kan worden genoemd. Ze heeft groot gat in de beurs geslagen en het gemoed dorven. Dit schrijft de auteur toe aan de sle tendenzen die de films bevatten, want op het doek maakt men kennis met het andere ras, krijgt er vaak verkeerde voorstellingen van. waar wordt de blik daardoor verruimd, doch zelden in ongunstigen zin. Lachfilms zijn wel als ontspanning, maar dan moet men gezond fatsoenlijke humor geven.

Een verblijdend feit acht schrijver het, dat Regeering door de instelling van filmcommi aan deze wenschen tegemoet wil komen, maar vindt de werkzaamheden niet gemakkelijk, de kwaliteit van de films eigenlijk aan het oo van het publiek moest worden onderworpen kan zich ten volle vereenigen met het den van Dr. Schmutzer, die de vraag heeft gest de Regeering de bioscoop niet zou willen aanw om opvoedende films voor de bevolking te toonen.

Volksverhuizingen.

In een Aneta-bericht in het *Soer. Hbl.*, dat we de onveiligheid in China vele Chineesche vrou en kinderen naar Ned.-Indië komen, vindt schrijver in het radicale blad *Sinar Indonesia* Soerabaja, aanleiding om zijn meening te ze over volksverhuizingen. Hij vindt dat men beter derzoek moest doen naar de werkelijke oorz daarvan en meent dat die oorzaken gelegen zijn de armoede en de bestaansmoeilijkheden, welke het volk van Indonesië genoopt hebben zich de Fransche koloniën en Suriname te doen sleepen.

Herinnerende aan hetgeen door Dr. Soetomo een bijeenkomst van de Indonesische Studie betoogd is over het nut van volksverhuizing, voor Javanen, verklaart schrijver dat die volks huizing nutteloos is zoolang het vaderland

stelplaats is van het vreemde kapitalisme en het „communaal bezit" van het Westersche kapitalisme en imperialisme. Hij zegt verder dat de inheemsche landbouw weggedrukt is door de groote landbouwbedrijven, dat de industrie geheel in handen is gekomen der vreemdelingen en de handel en het credietwezen dito, om dan te vragen waar de kracht van het Inlandsche landbouwintellect, van de Inlandsche landbouwconsulenten blijft, waar die van de Inlandsche technici, bouwkundigen en de intellectueele werknemers.

Hij eindigt met een beroep op de intellectueelen om blijk te geven van hun ondernemingsgeest, welke van groot nut zal zijn voor land en volk.

Volkslectuur en de propaganda tegen het communisme.

Met betrekking tot de in den Volksraad gehouden besprekingen over een plan van de Regeering tot het oprichten van een Volksvoorlichtingsdienst, met het doel om propaganda te maken tegen het communisme, deelt een schrijver in het liberale blad *Bintang Timoer* (Weltevreden) van 19 Aug. mede, dat hiertegen indertijd in dat blad is opgekomen en gezegd dat zulk een propaganda eerder iemand rood zou kunnen maken die niet rood is. En geeft men deze werkzaamheden aan het thans bestaande bureau voor Volkslectuur, dan zou dit gelijk staan met het te niet doen van het goede werk dezer instelling, die thans al populair begint te worden en niet meer wordt gehaat als vroeger, n.l. toen men de boeken van Volkslectuur verbrandde. Deze meening van schrijver wordt, naar verluidt, gedeeld door het Hoofd van Volkslectuur zelf, terwijl ook het kantoor voor Inlandsche Zaken van dezelfde opinie is.

Schrijver vernam nu dat de Regeering besloten heeft om een aan een ambtenaar gegeven opdracht tot het tegengaan van het communisme, niet te doen uitvoeren, aangezien thans reeds door het Inlandsch en Europeesch bestuur in die richting wordt gewerkt, zoomede door Volkslectuur. Dit is, zegt schrijver, een bewijs dat de Regeering het gevaar heeft ingezien van een door haar in den beginne voorgenomen instelling en hij vindt het een verstandige politiek van de Regeering om besluiten te herroepen die bij nader inzien nadeelige gevolgen zullen hebben.

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

Radiotelefonisch verkeer met Indië.

Onder dit opschrift schrijft „Radio-Expres" van .. Sept. Toen wij na de eerste geslaagde telefonieproeven van den Philipszender met Indië de mogelijkheid stelden, dat binnen het jaar sprake zou zijn van een publiek radiotelefoonverkeer met de koloniën, heeft menigeen nog ietwat sceptisch gestaan tegenover dit optimisme.

Het gaat er echter thans goed op gelijken.

In de toelichting tot de begrooting voor den Telegraafdienst over 1928, bij de Kamer ingediend, vindt men de mededeeling, dat met de noodige uitgaven hiervoor in het komende jaar is rekening gehouden.

Herinnerd wordt aan den snellen groei van dit onderdeel, in 't bijzonder aan hetgeen te Eindhoven in het laboratorium van de Philipsondernemingen werd bereikt bij de proefnemingen met kortegolfzenders. Daarnevens leidden de proefnemingen op dit gebied hier te lande door den Rijksdienst, in samenwerking met den gouvernementsdienst in Indië, tot resultaten, welke het uitzicht openen, dat de instelling van een practischen radiotelefoondienst op den voet, zooals deze thans tusschen Amerika en Engeland bestaat, binnen niet langen tijd mogelijk zal zijn. Op fondsen voor hetgeen op dit gebied moet geschieden, is in de begrooting gerekend.

Met de proefnemingen op dit gebied is men in de laatste weken enorm gevorderd.

Vorige week hebben proeven plaats gehad met kruisverkeer tusschen den Philipszender en den Indischen zender op Malabar, waarbij o.a. de hier te lande vertoevende chef van den Indischen radiodienst, de heer Holtzappel, langen tijd ononderbroken besprekingen kon houden met ambtenaren in Indië. Na een voorafgaande proef, waaraan alleen de radio te pas kwam, werd een tweede proef gehouden, met gewone interlocale lijn-aansluitingen, waarbij de heer Holtzappel gewoon uit zijn hotel in Den Haag een uur lang in geregeld gesprek was met zijn echtgenoote te Bandoeng.

Daarop is deze afgeloopen week een proef gevolgd met den te Kootwijk door Dr. Koomans gebouwden telefonie-zender, waaraan ook Ir. Roosenstein een belangrijk aandeel heeft gehad. Hierbij geschiedde, terwijl via Kootwijk werd gezonden, de ontvangst in Nederland gelijktijdig te Meyendell bij Den Haag en te de Schouw bij Amsterdam, waarna de ontvangen geluiden werden samengevoegd en langs de gewone lijn verder getransporteerd.

Dit gelijktijdig ontvangen op verschillende plaatsen en samenvoegen van het aldus verkregen geluid naar het eindpunt van de verbinding, dient om het lastige „fading"-verschijnsel, en de daarbij optredende veranderingen in de geluidsterkte tegen te gaan. Het is een idee van den ambtenaar De Haas van den Indischen P.T.T.-dienst, waarop octrooi is aangevraagd. In Indië werd het bij de ontvangst te Bandoeng reeds eerder toegepast.

Voor het kruisspreken met doorgeven op de gewone telefoonlijn is bovendien een nauwkeurige balansschakeling noodig, welke was geplaatst te Amsterdam, over welk kantoor dus de gelijktijdige in- en uitgaande gesprekken liepen. Deze voltooiing der ontvanginrichting en balansschakeling is het werk geweest van de beide ingenieurs der telegrafie, de heeren Vormer en Visser.

De heer De Haas te Malabar was in de gelegenheid met zijn familieleden te Sneek te praten; naar begrijpelijk is, waren deze zoo ontroerd hun zoon op 12000 K.M. afstand aan de telefoon te krijgen, dat de conversatie eerst na eenigen tijd vlotte!

Verder voerde de Hoofd-ingenieur-directeur de heer Boetje te Den Haag een gesprek met Bandoeng, en ook de heer Holtzappel, hoofd van den Indischen dienst. Zij spraken uit Den Haag met een gewone aansluiting der gemeentelefoon.

Plantkundig Woordenboek voor Ned.-Indië.

Bij J. H. de Bussy is verschenen: Nieuw plantkundig woordenboek voor Ned.-Indië, met korte aanwijzingen van het nuttig gebruik der planten en hare beteekenis in het volksleven en met registers der Inlandsche en wetenschappelijke benamingen, door *F. A. de Clercq*, in leven oud-resident van Ternate en van Riouw. Na het overlijden van den schrijver voor den druk bewerkt en uitgegeven, door *Dr. M. Greshoff*, directeur van het Koloniaal Museum te Haarlem. Tweede, herziene en vermeerderde druk, bewerkt door *Dr. A. Pulle*, Hoogleeraar te Utrecht, met medewerking voor het taalkundig gedeelte van den heer *A. H. J. G. Walbeehm* te Leiden.

De eerste druk van het standaardwerk met bovenstaanden langen titel, verscheen (eveneens bij De Bussy te Amsterdam) in 1909 met een oplaag van niet minder dan duizend exemplaren, welke in betrekkelijk korten tijd uitverkocht waren. Waar het debiet van wetenschappelijke boeken in de Nederlandsche taal uiteraard in den regel vrij gering is, moet deze geestelijke nalatenschap van den heer De Clercq, waarover de inmiddels te vroeg gestorven Dr. Greshoff zich ontfermde, wel voortreffelijke arbeid geweest zijn.

De groote verdienste van het boek — thans nog belangrijk aangevuld, uitgebreid en gewijzigd door Prof. Pulle, bijgestaan door den hr. Walbeehm — is, dat niet alleen de botanicus, maar ook de taalbeoefenaar en de ethnograaf er een belangrijk studieveld in vinden. Dit zal ook een der oorzaken zijn van het ongewone verschijnsel dat de eerste druk zoo spoedig was uitgeput. Moge Prof. Pulle de voldoening smaken dat het met den tweeden denzelfden weg opgaat, niettegenstaande den abnormaal hoogen verkoopsprijs, welke nl. niet minder dan ƒ27.50 bedraagt.

Jubileumnummer van de Java-Bode.

De Java-Bode, welk blad den 11en Aug. jl. 75 jaar bestond, heeft deze gebeurtenis herdacht en vastgelegd door op dien datum uit te komen met een speciaal, omvangrijk jubileum-nummer. Op de eerste blz. vindt men een reproductie van de voorpagina van het allereerste Nr. (gedateerd Woensdag 11 Aug. 1852), waarop de namen der oprichters Mr. L. J. A. Tollens en W. L. Ritter voorkomen. Prof. Dr. E. Godée Molsbergen vertelt aardige bijzonderheden naar aanleiding van den inhoud van den eersten jaargang. Vervolgens hoort men eenige stemmen uit Holland, die getuigen van waardeering voor en sympathie met het blad. Daarna krijgen de redactie en hare medewerkers het woord en voorts volgen een aantal korte bijdragen van bekende personen, zoowel op economisch

LIJST VAN ADRESSEN

ten behoeve van Repatrieerenden

(Vervolg).

FOTOGRAFEN EN LEVERANCIERS VAN FOTO-ARTIKELEN

W. Coret, Thomsonlaan 96a, Den Haag.
Lappöhn, Passage, Den Haag.
Ph. Starke, Hoofdstraat 172. Apeldoorn.
C. Vermeulen, Toussaintkade 20, Den Haag.

GARAGES

Garage Havro, Kanonstraat, Den Haag.
Garage Jansen, Rijks Straatweg 773, Wassenaar.
Garage Kinsbergen, Nieuwstraat 59, Apeldoorn.

GLAZENWASSCHERIJEN

N. V. Cemsto, Hunsestraat 39, Den Haag.

GROENTEN EN FRUIT

J. Eversmann, Edisonstraat 139, Den Haag.

HEEREN-MODEARTIKELEN

J. Huizer, Thomsonplein, Den Haag.
Kalker's Modemagazijnen, Kalverstraat 100, Amsterdam.
W. F. Meijer, Hoofdstraat 93, Apeldoorn.

HOEDEN

Kalker's Modemagazijnen, Kalverstraat 100, Amsterdam.
Maison de Ruit—v. d. Waag, Charl. de Bourbonstraat 27, Den Haag.

HOTELS, PENSIONS ENZ.

American Hotel, Amsterdam.
Grand Hotel des Pays Bas, Groote Markt, Arnhem.
Hotel-Rest. de Twee Steden, Buitenhof, Den Haag.
Hotel-Rest. Duinoord, Sweelinckplein, Den Haag.
Rusthuis Eigen Sfeer, v. Boetzelaerlaan 205, Den Haag.
Pension Evesto, Nassaulaan 2B, Den Haag.
Hotel Pension Insulinde, Bankaplein 2, Den Haag.
Rusthuis Zr. Kersloot, Esschenlaan 86, Rotterdam.
Pension Patria, Lindenheuvel 2, Hilversum.
Hotel Promenade, Oude Schev. weg 21, Den Haag.
Pension Strikwerda, 76 J. v. Oldenbarneveldtlaan, Den Haag.

HUISHOUDELIJKE ARTIKELEN

Frans van Wijk, Vlamingstraat, Den Haag.

INDISCHE UITRUSTINGEN

Firma Kalker, Kalverstraat 100, Amsterdam.
W. F. Meyer, Hoofdstraat 93, Apeldoorn.
A. Savelhout, Singel 429, Amsterdam.

INRICHTINGEN VAN ONDERWIJS

Chr. Lyceum, Zeist.
Christelijk Lyceum, Emmakade 43, Haarlem.
De Vrije School, v. Speykstraat 46, Den Haag.
Instituut Schoevers, Stadhoudersplein 3, Den Haag.

JUWELIERS

Begeer, v. Kempen en Vos, Noordeinde, Den Haag.
Jedelo, Noordeinde 100, Den Haag.

KIPPENVOER

Verboog, Waalsdorperlaan, Den Haag.

KLEEDINGMAGAZIJNEN

Kleedingmagazijn P. v. d. Brul, Veenestr. Den Haag.

LUXE ARTIKELEN

J. A. Schlette, Willem de Zwijgerlaan 50, bij Fred. Hendriklaan, Den Haag, Telefoon 50888.

MANUFACTURENHANDEL

Iserief & Co., Veenestraat 16, Den Haag.
L. A. Kwanten, Weimarstraat 119, Den Haag.
Mag. „De Ster", Goudenregenplein 64, Den Haag.
Wisbrun & Liffman, Veenestraat 35, Den Haag.
Mag. de Zônegrens, Fred. Hendriklaan 99, Den Haag

METAALWAREN

A. Frieling, Schalkburgerstraat 381, Den Haag.

MEUBILEERINGEN

Het Smyrna Tapijtenhuis, Ampèrestraat 30, Den Haag.
C. v. Moorsel, J. Hendrikstraat 9, Den Haag.
Jungschläger, Cillierstraat 37, Den Haag.
A. Okhuysen, Obrechtstraat 474, Den Haag.
W. J. M. Simonis, Groenmarkt 34, Den Haag.
Firma Segaar, Spui 218/Thomsonlaan 93, Den Haag.
Schöder & Co., Groenmarkt, Den Haag.

MOTORHANDELAREN

Holland Motor- en Rijwiel Comp., W. de Withstraat 68, Den Haag.

MUZIEKHANDELAREN

Ph. Kruseman, Noordeinde 91, Den Haag.

gebied, als op dat van letterkunde, sport, kunst enz. enz. (te veel om alles afzonderlijk te vermelden).

De vele portretten en andere fraaie illustraties dragen het hunne bij om de blijvende waarde van dit buitengewoon goed geslaagde herdenkingsnummer te verhoogen.

Koloniale Studiën

Inhoud van jaarg. 11, No. 4 (Aug. '27). Rede, uitgesproken door Prof. Dr. J. Boeke bij de opening van de Geneeskundige Hooge School (te Weltevreden op 16 Aug. jl.). — Padang Tikar, door G. L. Uljee. (Een met kaartjes verduidelijkt betoog, de wenschelijkheid aantoonend om Pontianak als haven te vervangen door genoemde plaats). — De padi-gendjah clausule in verband met artikel 10 der grondhuurordonnantie, door C. A. J. Jochems. — Gelijkstelling van Chineezen met Europeanen, door Mr. C. T. Bertling. Waterleidingtarieven, door Ir. W. H. Br[illegible]nburg. — Koloniale welvaartspolitiek, door Dr. H. M. Hirschfeld. — De Bond van Ned.-Indische Kunstkringen, door A. J. W. van Anrooy (met kaartjes). — Boekbespreking. (Statistiek van de scheepvaart in Ned.-Indië over het jaar 1926. — Enz.).

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië

Hoofdzakelijke inhoud van No. 8 (20 Aug.). Een studiereis naar Java en Calcutta. De goeniezakkenfabr[illegible] op Java (slot), door P. van Besouw. — In me[illegible]n Nic. van Deelen en F. van Bauwel. — De In[illegible]sche spruw, door A. Kampman. — Bestrijding van mijten op hevea kweekbedden. — Bescherming van de natuur in Ned.-Indië. — Bedrijfsleiding in de cultures. — De toekomst der rubberrestrictie. — Bewapening van ondernemingen. — De termijnhandel in rubber. — Het arbeidsvraagstuk ter Oostkust van Sumatra. — De rubberpositie.

De Indische Mercuur.

No. 39 (28 Sept.). Bestrijding van mond- en klauwzeer op suikerfabrieken, door A. C. A. Heinsius. — De Indische mijnbouw als drainage, door L. J. M. Feber (ontleend aan „Handelsberichten"). — De toekomst van de suikermarkt. — Indië na tien jaren (uit een onderhoud van het Soer. Hbl. met Prof. Dr. L. Ph. le Cosquino de Bussy). — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut geeft recente literatuur over economische zaken — arbeidsvraagstukken — nijverheid — delfstoffen — diversen.

Landbouw.

Tijdschr. der Ver. van Landbouwconsulenten in N.-I.

3e Jaarg. No. 2 (Aug. '27). Een woord ten afscheid (aan A. J. Koens, bij diens vertrek naar Europa). — Nieuwe opvattingen over landbouwgeografie, door A. M. P. A. Scheltema. Landbouwkundig verslag over de onderafdeeling Kerintji, door Marah Adin. — Boekbespreking (Dr. J. H. Boeke: Het zakelijke en het persoonlijke element in de koloniale welvaartspolitiek. — Het Regentencongres).

Indisch Tijdschrift van het Recht.

Behalve de vaste rubriek „Jurisprudentie", bevat afl. 2 van deel 126 van het Ind. Tijdschr. v. h. Recht eene verhandeling van Prof. Mr. Schepper: Gevangeniswezen en reclasseering in Ned.-Indië, en eene bespreking door Prof. Mr. R. D. Kollewijn van Prof. Carpentier's Grondslagen der rechtsbedeeling in Ned.-Indië (tweede uitgaaf).

Zending en Missieperiodieken.

Mededeelingen. Tijdschrift voor Zendingswetenschap. Deel 71, 3e Stuk. Hedendaagsche vragen in de wereld van den Islam (vervolg), door Dr. H. G. van Beusekom. — Perspectieven in de Java-Zending, door B. M. Schuurman. — Godsdienstig en zedelijk leven op Timor, door J. K. Doxie. — Over het geloof der Galela's, door M. J. van Baarda. — Belangrijke verschijnselen op zendingsgebied. — Literatuuraankondiging.

Annalen van het Missiehuis Tilburg. Naar het hartje van Nieuw-Guinea (met ill.), door N. Verhoeven. — Kerkje en pastorie te Ambon, door Pr. E. Cappers (met ill.). — De kweekschool van Tomohon, door Pr. H. Croonen (met ill.).

Onze Missiën in Oost- en West-Indië. Sept. '27. Naar het hartje van Nieuw-Guinea, door N. Verhoeven.

De Banier. 18 Aug. '27. Schetsen uit het leven van Ludwig Ingwer Nommensen, den Apostel der Batakkers (vervolg), door J. H. Hemmers. — Kantteekeningen op de Inheemsche pers, door Dr. H. Kraemer.

Locale Belangen.

Uit den inhoud van afl. 16 (16 Aug. '27). Nabetrachtingen over de E.H.T.I.N.I. (eerste hygiënetentoonstelling te Bandoeng), door A. P. — Examen locale administratie, door d. W. — De Volksraad, door G. A. v. B. — Lezing van den heer A. de Bruin over Bestuurshervorming.

* * *

De inwendige organisatie van de Vorstenlandsche Waterschappen, door Ir. J. Ph. Rietveld. (Waterstaatsingenieur. Juli '27).

Dactyloscopische registratie van Inlandsch personeel der bergcultuur-ondernemingen. (Bureau Alg. Landb. Syndicaat). (Bergcultures. II, bl. 193).

De voorgestelde munthervorming en Suriname, door I. Bos. (Econ.-Statistische Berichten, 28 Sept. 1927).

Het spoorwegwezen op Java. Voordracht, door ir. M. G. van Heel. Met ill. (slot). (Ingenieur, 24 Sept. '27).

Uitkomsten van het onderzoek naar het verschil in duurte tusschen de verschillende standplaatsen van gouvernements-ambtenaren in Ned.-Indië op 1 Jan. 1927. (Mededeelingen van het Centraal Kantoor voor de Statistiek te Weltevreden. No. 45).

Overzicht van den economischen toestand der Oostkust van Sumatra gedurende het eerste halfjaar van 1927. (Mededeelingen van de Handelsvereeniging te Medan. 15 Aug. '27).

Indische curiosa. Amulet-bellen (met ill.), door P. B. (De Ind. Verlofganger, 30 Sept. '27).

Nederlandsch-Indië en de maritieme conferenties, door Dr. M. van Blankenstein. (Haagsch Maandblad, Oct. '27).

Suriname.

„De West" schrijft:

Het heeft meermalen de aandacht getrokken, dat de inlagen bij de Surinaamsche Postspaarbank de laatste jaren zijn verminderd. In 1920 werd ongeveer 835 duizend gulden ingelegd, in het afgeloopen jaar slechts 438 duizend.

Daartegenover staat echter, dat ook de opvragingen veel minder zijn geworden, zoodat het eindbedrag gedeponeerd op de spaarbank niet bijzonder is achteruitgegaan. Het blijft nochtans een ongunstig verschijnsel, dat er minder gespaard wordt. Ongetwijfeld speelt de mindere welvaart der bevolking daarbij een rol. Doch er zijn ook andere factoren in het spel.

De spaarbank had vroeger een min of meer speculatief karakter. Van de gelegenheid om gelden à pari over te schrijven van de Surinaamsche Postspaarbank op de Rijks-Postspaarbank werd gebruik gemaakt om gelden over te maken naar Nederland zonder nadeel te lijden van de wisselkoersen. Zoo zien wij dat in 1923 ruim 125 duizend gulden van de Surinaamsche spaarbank werd overgeschreven op de Nederlandsche spaarbank.

Natuurlijk werd aan dit misbruik een einde gemaakt. Van begin 1925 af wordt bij overschrijvingen het koersverschil in rekening gebracht. Uit een oogpunt van wisselkoersen heeft men dus geen belang meer bij deze overschrijvingen en het gevolg is, dat het afgeloopen jaar slechts een vijfde werd overgeschreven van het bedrag van 1923.

Uit dit voorbeeld blijkt, dat de beleggingen voorheen tot zekere hoogte een speculatief karakter droegen.

Gaan wij, zegt het blad, de cijfers na over de laatste twintig jaren, dan zien wij, dat in 1907 een bedrag van ongeveer zeven ton bij de spaarbank gedeponeerd was. Tien jaren later, in 1917, werd voor het eerst het cijfer van een millioen overschreden. Van dat tijdstip af is het bedrag der gespaarde gelden niet meer beneden het millioen gedaald. Het hoogste punt werd bereikt in 1920, toen de spaarbank aan deposito's telde f 1,153.80[illegible]

lijkens het jongste verslag was eind 1926 het rag der deposito's ƒ 1.055.179, dus slechts onge- een ton minder dan het maximum dat ooit eikt werd.

Hoewel dus onmiskenbaar van achteruitgang ge- oken kan worden, blijft de positie van de spaar- krachtig. En waar in het afgeloopen jaar nog et winstje maakte van ruim 34 duizend gul- (welke gevoegd werd bij de reserve, die daar- steeg tot bijna 114 duizend gulden) kan de rbank nog steeds tot de bloeiende instellingen ekend worden.

• • •

De Koloniale Staten zijn voor de zooveelste maal verzet gekomen tegen het „Koninklijke Besluiten- teem":

Bij de behandeling van de verordeningen houden- eene nieuwe regeling van de districtsgrenzen en het districtsbestuur, wenschten de Koloniale en, nu de harde noodzakelijkheid om tot steeds r doorgevoerde bezuiniging van de landsuit- en te geraken het noodig maakte vereenvoudi- g in het districtsbestuur te brengen, zich in be- sel tegen de goedkeuring van de aangeboden ordeningen niet te verzetten.

Algemeen was men van oordeel dat tot samen- ging van districten eerst in het uiterste geval est worden overgegaan, omdat, zooals de gou- neur eerder zelf betoogd had, deze maatregel de strekken tot schade van het land.

Moest de gouverneur uit hoofde van bezuiniging e regeling voorstellen, die zijne excellentie vroe- had veroordeeld, de Koloniale Staten hand- den de zienswijze van het college van vóór tig jaar, dat opheffing van het gezag in de dis- ten onmiskenbaar moet leiden tot demoralisatie de bevolking.

Op grond hiervan keurden zij met groote meer- heid van stemmen eene andere regeling goed, principieel hierin verschilde met die van het uur, dat het gezag in de voornaamste distric- bleef gevestigd, terwijl een veel hooger bedrag worden bezuinigd.

De gouverneur, zich niet kunnende vereenigen de door de Koloniale Staten gewijzigde veror- ingen, meende het daarheen te moeten leiden, de door hem voorgestelde regeling bij Konink- besluit kracht van wet kreeg.

Onder dit bestuur is het herhaaldelijk voorge- en, dat, zoodra een aan de Koloniale Staten geboden verordening, al of niet van ingrijpende kking, in strijd met 's bestuurs inzicht gewij- wordt, de betrekkelijke regeling bij Koninklijk uit in werking wordt gebracht.

Algemeen wenschte men nu op te komen tegen dergelijken gang van zaken.

Erkennende het goed recht van het opperbestuur bij verschil van meening tusschen gouverneur Staten, zelf de regeling ter hand te nemen, het ruik, dat thans van het desbetreffende artikel het regeeringsreglement wordt gemaakt, is naar meening van de meerderheid der leden, die aan vooronderzoek deelnemen, in lijnrechten strijd het beginsel van de instelling van een vertegen- ordigend lichaam in dit gebiedsdeel.

Schreef de gouverneur eenmaal „geen willoos nt te willen zijn van het departement van kolo- n", alle leden hier aan het woord achten de oniale Staten evenmin geroepen tot het sanc- neeren van regelingen, op boven aangegeven ze door bestuur en opperbestuur ingevoerd.

Zou in deze een ander standpunt ingenomen moe- worden, het ware beter een streep te halen door regeeringsreglement; dan zou men ingevolge eigen woorden van den gouverneur „het voor- el genieten, dat men zich niet meer behoeft te be- gen over koloniale autoriteiten" (koloniale len) die zich het recht aanmatigen om een eigen zicht te bezitten en dan zou er geen vrees meer oeven te bestaan voor verschil van meening, t de daaruit voortspruitende wrijving en onaan- aamheden".

Bedoelde leden wenschen zoo nadrukkelijk mo- lijk te doen uitkomen, dat zij zich verzetten tegen en dwang om, bij de beoordeeling van maat- gelen in het belang van land en volk, de zaken zien door den bril van Bestuur en Opperbestuur. Zij hebben daarom overwegend bezwaar door edkeuring van dit ontwerp mede de verant- oordelijkheid te aanvaarden van een bestuurs- ad, die door hen wordt afgekeurd, als strijdig t de belangen die zij geroepen zijn te behartigen. stellen zich voor dit standpunt te blijven hand- ven ten aanzien van alle wijzigingen van verorde- ningen, noodzakelijk geworden door het Koninklijk Besluit, regelende de verdeeling van Suriname in district en het districtsbestuur.

De overige leden, hoewel ten aanzien van voorafgaande gevallen het gevolgd „Koninklijk-besluitensysteem" niet goedkeurend, kunnen zich in casu niet stellen op dit door de hiervoren bedoelde leden ingenomen standpunt. Zij meenen, dat bij verschil van inzicht tusschen gouverneur en Staten als het onderhavige een hoogere instantie niet gemist kan worden en, nu de Kroon in deze een beslissende uitspraak heeft gedaan, de Staten zich daaraan dienen te onderwerpen. Zij betreuren het dat nog niet is tot stand gekomen de herziening van het regeeringsreglement, waardoor bedoelde instantie zou komen te berusten bij de Staten-Generaal in Nederland".

Het verwerpen van de onderwerpelijke verordening op grond van het feit, dat de regeling, die de Koloniale Staten niet wenschten te aanvaarden, bij Koninklijk Besluit werd afgekondigd, achten zij niet het juiste middel om hunne afkeuring over het bestaand stelsel te uiten en voorts van geen practische beteekenis om tot verbetering te komen. Zij meenen dat, nu het Koninklijk Besluit bestaat, de aangeboden verordening op zichzelf beschouwd moet worden en, daar deze geen aanleiding tot critiek levert, hebben zij geen bezwaar aan de totstandkoming mee te werken.

• • •

In de vergadering van het Kon. Ned. Aardrijkskundig Genootschap, Donderdagavond, 29 September, in de Koningszaal van Artis gehouden, heeft de heer R. IJzerman een lezing met lichtbeelden gehouden over de expeditie naar het Wilhelminagebergte in Suriname, waaraan hij als geoloog heeft deelgenomen. Wij hebben de lezing niet kunnen bijwonen en moeten onze lezers verwijzen naar de verslagen in de dagbladen. In het verslag in de *„N. R. Crt."* van 30 September, Avondblad D, trok een opmerking van de redactie onze aandacht.

De heer IJzerman vertelde dat de tocht werd voortgezet langs de Lucie-rivier, stroomaf, naar de samenvloeiing van de New River en de Boven Corantijn die ook wel Curuni genoemd wordt. Men verrichtte een stroommeting van beide rivieren, om uit te maken, welke de grootste is. Het was noodig de New River ruim een dagreis op te varen, om boven de talrijke eilanden en versnellingen bij de monding te komen. Op 16 en 17 September '26 werden beide rivieren gelijktijdig gemeten. De New River bleek één-driekwart maal zooveel water af te voeren als de Corantijn; de New River is dus de hoofdrivier.

Hierbij teekent de redactie van de *„N. R. Crt."* het volgende aan:

„Dit resultaat is van belang met het oog op de vraag of de grens tusschen Suriname en de Britsche buurkolonie de New River is dan wel de Curuni".

Of ook de Regeering dit van belang acht? Dat zal wel spoedig moeten blijken.

• • •

Over het Zendingsfeest der Evangelischen Broedergemeente, op 28 September te Zeist gehouden, ontleenen wij aan *„De Telegraaf"* van 30 Sept. het volgende:

„Welke boodschap gaf Suriname mij mede aan Nederland?" Over deze vraag sprak rector H. Steinberg uit Hernnhut op den jaarlijkschen Zendingsdag, die te Zeist gehouden werd. Teruggekeerd van zijn jongste inspectiereis door West-Indië, waar hij ruim 7 maanden niet minder dan 4000 K.M. te land en te water aflegde, gaf spr. op levendige wijze verslag van zijn indrukken en ervaringen, in stad en binnenland opgedaan. De boodschap, die Suriname als geheel aan het Moederland te brengen heeft, luidt: zend menschen, zend groot kapitaal. Een machtige strijd moet in Suriname ingezet worden tegen de voortwoekering van het bosch. Waar in 1830 nog bloeiende plantages waren, daar heeft het oerwoud, stil, maar onweerstaanbaar, alle sporen van vroegere cultuur weggevaagd. Suriname is op weg terug te keeren naar den toestand van 1650. Wel hebben de voorstellen van den ondernemingsraad nieuwe hoop gewekt. Men had het gevoel, als zou het diepste punt van verval gepasseerd zijn. Maar ingrijpende veranderingen bleven tot nog toe uit. De West moet weer naar den landbouw terug. In verband met het missiewerk onder de Britsch-Indische bevolking, wijst spr. op de noodzakelijkheid van de medewerking van vrouwelijke hulpkrachten. Vooral de moreele verzonkenheid van het Indische kind, eischt liefdevolle verpleging en algeheele toewijding. De degradeerende invloed

van het kinderhuwelijk inzonderheid, maakt vrouwendienst in het zendingswerk onmisbaar.

In de middagvergadering sprak o.a. Dr. Mr. P. H. G. van den Helm, oud-gouvernements-secr., over „Zending en Welvaart". [1]) Beide sluiten elkaar niet uit, aldus spr., maar de geestelijke verheffing, die de zending brengt, verhoogt tegelijk de maatschappelijke welvaart. Waar het christendom in de zielen werkt, verbreedt zich ook het cultureele leven. De zending van de Broedergemeente bezat in Suriname vanaf haar oprichting een goed rendeerend economisch bedrijf (de zaak Kersten en Co.), die den zendingsarbeid in de zware oorlogsjaren financieel voor den ondergang bewaard heeft. Zoo zijn in de missie v. d. Broedergemeente Zending en Welvaart steeds te zamen behartigd. Ligt daarin niet een aanduiding van de oplossing van het Suriname-vraagstuk, dat al brandender wordt? Spr. bepleitte aansluiting van elke poging tot vermeerdering van economischen bloei in Suriname aan het maatschappelijk werk der Broedergemeente. Met klem drong Mr. van den Helm aan op algeheele reorganisatie van het onderwijs. In de stad vakscholen; in het binnenland landbouwscholen. Verder wees spr. op het groot belang van subsidie aan het zendingswerk der Broedergemeente, die zooveel doen kan, om de resultaten van de vakopleiding vruchtbaar te maken voor den socialen en maatschappelijken opbouw van Suriname. Op indrukwekkende wijze sprak rector Steinberg verder over zijn persoonlijke indrukken van het arbeidsterrein der Herrnhutterszending in Suriname.

* * *

Uit Suriname wordt ons een boekje toegezonden bevattende *Aardrijkskundige opstellen over Suriname*, verzameld door Johan H. Ferrier en F. Th. van Trikt, met een voorwoord van den heer W. de Hart.

Het boekje is ontstaan uit een gehouden dictaat van een ervaren leeraar en wij zijn het met den heer de Hart eens dat het zijn weg zal vinden niet alleen op de Surinaamsche scholen maar ook hier, als aanvulling van de leerboeken, die de aardrijkskunde van de koloniën behandelen. Het 32 bladzijden tellende boekje geeft niet alleen de gewone aardrijkskundige beschrijving, maar ook een overzicht van de welvaartsbronnen, waarbij de cijfers tot den jongsten tijd zijn bijgewerkt.

* * *

Over *„De voorgestelde Munthervorming en Suriname"* van zeer deskundige hand (I. Bos te Dordrecht) een artikel in de *„Economisch-Statistische Berichten"* van 28 September. De beschouwingen zullen zeker niet nalaten de aandacht van de regeering te trekken.

* * *

In *„De Vaderlander"* van 16 September schrijft de heer N. W. C. Brouwer over „Koloniaal Bewind" in Nederlandsch West-Indië. Daaruit het volgende:

...„Dat Nederlandsch West-Indië eerlang de eereplaats gaat innemen onder onze koloniën schijnt bijna zeker. Nederland's koloniale politiek zal zich, door den drang der omstandigheden, meer moeten richten op West-Indië. Als J. P. Coen zeggen kon, dat er in (Oost) Indië iets grootsch geschieden kon, wat gebeurd is, zoo is t.o.v. Nederlandsch West-Indië te zeggen: *„In Nederlandsch West-Indië ligt Nederland's koloniale toekomst"*.....

* * *

Over *„Duitsche bemoeienis met Suriname"*, in de tweede helft der 17de eeuw, schrijft de heer Fred. Oudschans Dentz in de N. R. Ct. van 2 October, Ochtenblad A. De pogingen om in Suriname een kolonie te stichten hebben toen tot niets geleid, maar het verhaal der onderhandelingen is zeer interessant.

[1]) De redactie ontving van deze voordracht een vrij uitvoerig overzicht, hetwelk in een der volgende Nrs. van het Kol. Weekbl. zal worden opgenomen.

Curaçao,

De Staatsbegrooting.

Wij ontleenen aan de persoverzichten betreffende het hoofdstuk Koloniën het volgende: vergeleken met 1927 is minder uitgetrokken *f* 225.133.— steun aan de geldmiddelen van Curaçao, en meer *f* 62.000.- voor militaire uitgaven ten behoeve van Curaçao.

Bij dit laatste dient in het oog te worden gehouden dat voor de dienstjaren 1926 en 1927 de ramingen van de militaire uitgaven voor 1925 ongewijzigd zijn overgenomen, in afwachting van de totstandkoming der reorganisatie van de militaire bezetting in verband met het voornemen om aan die bezetting de uitoefening van den burgerlijken politiedienst op te dragen. Dientengevolge is bij die ramingen nog geen rekening gehouden met de invoering der nieuwe militaire bezoldigingsregeling op 1 Februari 1925.

Was dit wel geschied, dan zou uit dien hoofde voor 1927 *f* 19.300.— meer uitgetrokken moeten zijn dan thans heeft plaats gehad.

Hollandsche Bank voor West-Indië.

Op de balans op 30 Juni 1927 komen de volgende posten voor:

Activa: Kassa en saldi bij bankiers *f* 1.045.423 (*f* 911.884), Buitenl. corr. *f* 1.088.771 (*f* 832.898), Effecten *f* 233.113 (f 166.223). Te innen wissels *f* 938.360 (*f* 141.752). Voorschotten tegen onderpand of borgtocht en saldi in rekening-courant *f* 3.331.058 (*f* 2.846.907); Debiteuren tegen accepten *f* 301.900 (—); Diverse rekeningen *f* 49.70[illegible] (*f* 312.402); Gebouwen en inventaris *f* 25.45[illegible] (*f* 24.728). Totaal *f* 7.013.782 (*f* 6.236.794).

Passiva: Kapitaal gepl. en volgestort *f* 1.000.000 (als v. j.); Reserve *f* 150.000 (*f* 125.000); Statutaire reserve *f* 50.000 (—); Deposito's en Saldi in rekening-courant *f* 5.366.582 (*f* 4.920.793); Geaccepteerd voor rekening van derden *f* 301.900 (—); Te betalen wissels *f* 14.331 (*f* 37.674); Diverse rekeningen *f* 58.304 (*f* 146.360); Dividend *f* 60.000 (—); Saldo op nieuwe rekening *f* 12.665 (*f* 6967).

Het dividend werd vastgesteld op 6 %.

Petroleum.

Een bijzondere medewerker van het Alg. Handelsblad heeft een vraaggesprek gehad met den heer Cohen, dir.-gen. der Shell Transport and Trading Co. Wij ontleenen daaraan het volgende:

„Hoe oordeelt u de petroleum-situatie in Latijnsch-Amerika?

— Het verloop van de productie-cijfers in Mexico heeft reeds het ongunstige effect van de onvriendelijke houding der Mexicaansche regeering tegenover het buitenlandsche kapitaal weerspiegeld. De daling van de Mexicaansche petroleum-productie blijft echter op de marktsituatie zonder effect, vooral omdat de productie in andere Latijnsch-Amerikaansche landen, welke de werkzaamheden van het buitenlandsche kapitaal niet belemmeren, in een snel tempo toenam. Ik denk hierbij in de eerste plaats aan Venezuela, welk land reeds een belangrijke factor op de petroleummarkt geworden is en in de naaste toekomst waarschijnlijk een nog veel belangrijkere rol zal spelen."

Het laatste is voor Curaçao zeer belangrijk.

Nonsens.

Het *Algemeen Handelsblad* deelt 8 Sept. l.l. in haar rubriek „Den bonten Winkel" het volgende mee:

„Curaçaosche mangelen." — „Curaçao is een heerlijk land" — zeide gouverneur mr. Brantjes. En het is in sommige opzichten ook een grappig land!

Een kleine kolonie, waar bijna iedereen familie van iedereen is. Wie in den Staatsalmanak eens het ambtenarencorps te Willemstad naslaat, zal constateeren hoe vaak dezelfde naam voorkomt. Wat eens bijna de rechtspraak ernstig in het gedrang bracht, toen de behandeling van een geding geen voortgang kon hebben, aangezien beklaagde verwant was aan op één na alle rechters.

Het was gelukkig een krijgsraad-zaak, zoodat er iets op kon worden gevonden, met gedetacheerde Oost-Indische officieren. Maar het geval typeert toch wel de gemoedelijkheid in een kleine kolonie.

Aruba.

De *Amigoe* schrijft:

„Wij hebben er reeds melding van gemaakt dat de Mexican Eagle zich op Aruba gevestigd heeft. Reeds is men bezig met het huren van huizen en aankoop van terreinen. Naar verluidt, is men voornemens de werkzaamheden op groote schaal aan te vangen. Superintendent van genoemde maatschappij is de heer Newton, die langen tijd in Mexico is werkzaam geweest.

Ook spreekt men van een raffinaderij. Enkele employé's van de „Lago" zijn naar de „Eagle" overgegaan."

...a Cruz bevat de mededeeling, dat bij de „La-...reeds 200 man in dienst zijn. Zoo zijn de om-...digheden voor den Arubaanschen werkmans-...d wel zeer veranderd. En daarom, nu van emi-...tie naar Curaçao, Cuba en Venezuela geen ...ake meer behoeft te zijn, wordt een beroep ge-...n op den Curaçaoschen R. K. Volksbond, om ...de geestelijke en stoffelijke belangen ook van ...Arubaansche werklui aan te trekken.

Intusschen is de naar Cuba om emigranten ge-...den schoener onverrichterzake teruggekeerd. ...kon geen verlof krijgen om in Manzanillo men-...n af te halen. Er wordt echter aan gewerkt, ...dit nog in orde te krijgen. Het gaat den werk-...en slecht op Cuba, zegt de briefschrijver in ...Cruz.

Surinamers op Curaçao.

Wij lezen in de *N. R. Ct.*:

Surinaamsche bladen publiceeren den laatsten ...brieven uit Curaçao, waaruit blijken zou dat ...iets niet in orde" zou zijn met de omstandig-...en waaronder de Surinaamsche werklieden, die ...in grooten getale heen zijn getrokken, zou-...leven. De Surinamer dringt erop aan dat er uit ...name een afgevaardigde naar Curaçao zal gaan ...een ondezroek in te stellen."

...n in de *Amigoe*:

De „Surinamer" meldt, dat het blad „Surina-... een heel lang artikel had „Verzamelde berich-...uit Curaçao", waarin de toestand onder de Su-...mers alhier besproken wordt; verder een lang ...zonden stuk van een Surinamer op Curaçao ge-...d: „Een waarschuwing uit Curaçao".

Ook „De West" vestigt de aandacht hierop en ...liceert uittreksels van brieven onder het hoofd: ...at is er gaande op Curaçao?"

De Surinamer" concludeert daaruit, dat er iets ...in orde is en dringt er daarom bij het Kol. Be-...r op aan een betrouwbare enquête in te stel-... Het blad acht deze aangelegenheid van genoeg ...ng om zoo noodig een afgevaardigde naar Cu-...ao te zenden, om hier ter plaatse zelve een ...dig onderzoek in te stellen.

Men handele en drale niet," zegt het blad."

Werklieden van de Bovenwinden.

De „Georgetown", die van de Bovenwindsche ...nden op *Curaçao*" aankwam, had wederom 119 ...sagiers aan boord, meest werklieden voor hier, ...rvan enkele afkomstig van de Nederlandsche ...nden, enkele van St. Barths en velen van St. ...s. Zoo zachtjes aan loopen de Bovenwindsche ...nden geheel leeg. *(A. d. C.)*

Scheepvaart.

Van Januari tot Juli 1927 zijn op Curaçao bin-...gekomen 2072 stoomschepen, metende 10766305 ...netto en 1060 zeilschepen, metende 230567 M³. ...to.

Circulatiewezen.

Onder het bericht van de benoeming der minis-...eele commissie voor de regeling van het circu-...ewezen in Curaçao plaatst de *Amigoe* dit na-...rift:

Zooals men ziet is de taak der Commissie van ...ruime strekking en zijn bij de samenstelling ...ote belangen betrokken en erkend, n.l. de Ba-...sche Petroleum Maatschappij en de K. N. S. M. ...heeft de aandacht getrokken, dat de regeling ...n Curaçaosche invloeden zal moeten worden ...ouden. Waarschijnlijk vindt dit zijn verklaring ...in dat het wetgevend lichaam in Curaçao ge-...rd zal worden, voordat het ontwerp aan de Ka-... zal worden voorgelegd.

Want, bij de Memorie van Antwoord, dd. 2 Nov. ...25, waarbij het Bestuur een toen bij den Kolo-...len Raad aanhangig ontwerp tot herziening van ... Reglement van de Curaçaosche bank introk, ...ft het Bestuur verklaard, dat bij de regeering ... voornemen bestond om op het voetspoor van ...regelingen van de Nederlandsche en de Javaan-...e Circulatiebanken ook de inrichting en de ...kkring van de West-Indische Circulatiebanken ...de wet te doen regelen. Het Bestuur deelde toen ...ens mede, dat het in de bedoeling lag, om de ...eischte wetsvoordrachten, alvorens die bij de ...ten-Generaal aanhangig te maken, vooraf aan ... Wetgevend Lichaam in Curaçao ter beoordee-...g voor te leggen."

Uit den Verren Vreemde

Kongo.

Een 3-tal jr. geleden bezochten wij het groote museum van Tervueren en gaven toen te dezer plaatse een verslag, waarin wij over land en volk van Kongo uitweidden. De nu pas verstreken zomer is door hen, die in België niet moede worden om aandacht, meer aandacht voor de Afrikaansche kolonie op te roepen, tot een propaganda-seizoen voor Kongo gemaakt, in verband met het feit, dat het 50 jaren geleden was sedert Stanley zijn tocht dwars door Afrika, van O. naar W., volbracht. Wij hebben in Juni hierover gesproken. En wij maakten destijds ook al even gewag van een toen verschenen werk over Kongo, van Mr. Louis Franck, met de toezegging, op dit boek nader terug te zullen komen. Intusschen kwamen onderwerpen van actueel belang de rubriek vullen en zoo heeft de zomer al reeds weer afscheid genomen, voodat wij heden tot uitvoering van ons voornemen komen.

Het in de serie „Cultuur en Wetenschap", bij de N.V. De Centrale Boekhandel te Brugge, in gemeenschap met de Leidsche Uitgeversmaatschappij te Leiden, verschenen boek *Congo, Land en Volk*, is al dadelijk merkwaardig voor den persoon van den schrijver en door de taal waarin het geschreven is. De heer Franck noemt zich Minister van Staat, Oud-Minister van Koloniën, thans is hij President van de Nationale Bank van België. Zijn boek is, voor zoover ons bekend, het eerste uitvoerige, zelfstandige werk over de Belgische kolonie in het Vlaamsch geschreven, waarbij wij niet vergeten, dat reeds lang voor het Museum te Tervueren een goede Volkenkundige gids in het Vlaamsch bestaat.

Het werk van Mr. Franck wil een volksboek zijn. Het is dit, doch zonder daarom aan wetenschappelijke waarde in te boeten. Het geeft in ongeveer 330 blzn. klein formaat zóó veel, dat het niet alleen in de Vlaamsche volksbibliotheek, doch ook onder de werken ter raadpleging voor practijk en studie een eervolle plaats verdient.

Schr. beschouwt de kolonisatie zoowel voor de Europeesche volken van welke zij uitgaat, als voor de volken, die uit de versteening tot leven gewekt worden, als een zegen.

„De bedolven en onbekende schatten van het land worden ontdekt en ontgonnen. Een nieuwe tijd, nieuwe voorspoed breken aan. De ambtenaar, de missionaris en de dokter vinden hun weg in de wildernis. Een volk, dat sedert eeuwen sliep, ontwaakt.

Langs een, dikwijls zwaren lijdensweg, werkt de moderne kolonisatie voor beschaving en menschelijkheid bij de gekoloniseerde volken.

De geschiedenis van het ontstaan en de ontwikkeling tot heden van Kongo, met het aandeel dat Koning Leopold II daaraan heeft gehad, neemt, 't spreekt van zelf, een ruime plaats in, waarbij groote bewondering voor de geestkracht en de volharding van den stichter van den Kongo-vrijstaat, nadien de Belgische kolonie, wordt uitgesproken.

De beschrijving van oerwoud, savane, bergland, geeft Schr. op een wijze, die wij in geen Fransch werk geëvenaard weten.

Wat hij over de inlandsche bevolking en haar groepeering zegt, herinnert aan hetgeen in de studiën van Dr. J. Maes samengebracht is, waaruit ook door ons werd geput toen wij 't hier eerder over het Midden-Afrikaansche gebied hadden. Maar hij vlecht ook hierdoor toch eigen opmerkingen, want de heer Franck spreekt uit eigen ervaring, daar hij tweemaal in de binnenlanden van Kongo gereisd heeft.

Het komt hier en daar nog al eens voor, dat hij de door Nederland in Oost-Indië toegepaste politiek bij zijn beschouwingen te pas brengt. Omgekeerd lijkt 't ons, dat over hen, die politiek, handel en landbouw in onze koloniën te besturen en te leiden hebben, in menig opzicht iets te leeren valt uit hetgeen de oud-minister, president van de Nationale Bank ten beste geeft.

Wordt men herhaaldelijk getroffen door mededeelingen, beschrijvingen, opmerkingen, die precies zoo over onze Oost gezegd zouden zijn, dit is ook het geval waar hij „het leven der blanken" bespreekt.

„Niemand heeft in Congo geleefd of hij denkt met genoegen terug aan zijn Afrikaanschen tijd, ook toen alles er nog niet zoo modern toeging.

Wat is wel de aantrekkingskracht van dit leven?

Het is een werkzaam leven, een leven waarin men gedurig moet aanpakken, durven en doen,

BRIEVEN en stukken, de afdeeling Advertenties betreffende, uitsluitend te adresseeren: Administratie Koloniaal Weekblad, Nobelstraat 20, Den Haag. Dus NIET enkel Drukkerij Ten Hagen.

maar dat ook de vrucht van goeden arbeid onder uwe oogen laat rijpen.

Het is een leven met altijd nieuwe toestanden en nieuwe vraagstukken. Het is, voor de meesten, een openlucht leven; dus gezond en aangenaam, zonder andere gevaren dan de gevolgen van onmatigheid en onvoorzichtigheid.

Maar om een succes te worden, eischt het koloniale leven schrandere koppen, mannen gezond van hart en geest, met wilskracht en voortvarendheid.

Sukkelaars, zwakkelingen, kerels die in Europa door vele netten zijn gevlogen, gehavend naar gezondheid en karakter, moet men niet naar Congo sturen. Meestendeels gaan zij er definitief ten gronde. Van die soort zijn er eilaas te vinden; maar zij zijn een schadepost voor de gemeenschap, een dood gewicht voor zich zelven.

De besten zijn alléén goed genoeg voor de kolonie."

Dit citaat geeft tevens een denkbeeld van den levendigen stijl waarin dit boek geschreven is.

Over het bestuur der kolonie, in het moederland en ter plaatse, over de economische politiek, waarbij het vervoer, het regiestelsel, de groote concessies, over den Europeeschen landbouw, de tropische plantages en den Inlandschen landbouw, over den godsdienst, het onderwijs en de beoefening der wetenschap, wordt heel veel belangwekkends en leerzaams gezegd, ook nog voor hem, die meent hiervan al wel wat te weten stippen wij dit maar even aan, aan enkele andere hoofdstukken ontleenen wij nog eenige gegevens.

Als handelsartikelen nemen bij de cultures vooraanstaande plaatsen in palmnoten, palmolie, kopaal (harst), ivoor, cacao, katoen, huiden, rubber — hoewel in teruggaande hoeveelheid —, en op 't achterplan vezels, hout, koffie, rijst, tabak. De mijnnijverheid voert koper, diamant, goud, tin, cobalt uit. Kongo heeft het wereldmonopolie van de radiumproductie. IJzer en steenkool worden voor eigen gebruik gewonnen.

Bij den import is België tijdens den oorlog door andere landen verdrongen en het heeft nadien de vroegere plaats nog niet weten te heroveren, zijn aandeel is ten naastebij slechts 50 pCt.

Wanneer het in 1921 vastgestelde programma voor den spoorwegaanleg volledig zal zijn afgewerkt — en het schiet goed op — zal het spoorwegnet der kolonie meer dan 5000 K.M. zijn. Het autovervoer bewijst daarnaast diensten voor personen-, producten- en postvervoer. De scheepvaart is van groote beteekenis. Op alle ijzeren wegen en in de werkplaatsen wordt ruimschoots gebruik gemaakt van Inlandsch personeel.

Uit de Belgische politiek voor de Inlanders halen wij dezen zin aan:

„Het is ten slotte het heilig recht van den inboorling, dat zijn land bestuurd worde in zijn belang, dat versmolten is met het onze, en naar zijn karakter en op die basis worde opgevoerd tot hooger beschaving."

12674 Europeanen waren in Congo gevestigd op 1 Januari 1925. Voor hen was de gezondheidstoestand zeer voldoende en hij was nog voortdurend verbeterend.

De hygiëne der Inlanders blijkt de grootste van alle bekommernissen en van alle moeilijkheden. Onder de plagen is voorzeker wel de slaapziekte de ergste. Zij is door den aard der bacil veel lastiger te bestrijden dan malaria, gele koorts of frambosia. Uit het boek van Mr. Franck blijkt hoe men tegen de ziekte te velde trekt en hoe zoodoende wel gunstige resultaten verkregen zijn, maar talloos is nog 't cijfer der ongelukkige slachtoffers.

Daarnaast zijn er vele aangetasten door malaria, syphillis, frambosia, enteritis, wormziekte enz.

De georganiseerde geneeskundige dienst wordt geleidelijk uitgebreid en meer vervolmaakt. De organisatie heeft tot doel de massale verbetering van den hygiënischen toestand. Haar methode is den blanken dokter tot den leider te maken van een heel vendel blanke en zwarte assistenten dat stelselmatig werkt en zoo diep mogelijk ingrijpt.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Amersfoort.

FILM NEDERL. HANDEL MIJ.

Op Woensdag 28 September jl. werd de ons zoo welwillend afgestane film van de Nederlandsche Handel Maatschappij te onzent afgedraaid. Ons bestuur meende niet beter het schoone doel onzer Vereeniging te kunnen bevorderen, dan door deze film, die een belangrijk deel van het Indisch Bedrijfsleven op het doek brengt, in breeden kring te vertoonen.

Zoo werden in de middaguren van dien dag de leerlingen van het Gymnasium, de Rijks Hoogere Burgerschool, de Hoogere en Middelbare Handelsschool, de Mulo-school en de Rijks-Kweekschool voor Onderwijzers en Onderwijzeressen in de gelegenheid gesteld tegen een uiterst klein entree, de bijzonder geslaagde projecties te volgen van de beelden, welke door den heer W. Mullens, directeur van de Haghe Film te 's-Gravenhage opgenomen waren van de Suiker-Industrie, de Suiker-afscheep en de Theecultuur.

De jongelui konden zich daarbij vergewissen van de groote en onbegrensde mogelijkheden, welke Nederlandsch-Indië hun bieden kan bij het zich voorbereiden voor het zoeken van een carrière in onze tropen.

Des avond werd de film vertoond voor de leden van onze afdeeling met hunne huisgenooten en belangstellenden, zoomede voor de leden en hunne dames van de Nederlandsche Maatschappij van Nijverheid en Handel, Departement Amersfoort, welke Maatschappij tot samenwerking met onze afdeeling door het bestuur was uitgenoodigd.

Onze voorzitter, de heer E. Roodhuyzen, heette met een aanvangswoord de talrijk opgekomenen welkom en wees er op hoe door de jongste uitvindingen der techniek Nederlandsch-Indië steeds nader tot ons Vaderland werd gebracht. Stoomkracht, telegrafie, fotografie, vliegkunst en radio hebben langzamerhand het afstandsbegrip doen vervagen en bijna tot een minimum teruggebracht.

De film nu doet Indië voor ons leven en wij kunnen ons er van vergewissen, welk een enorm werk de Hollandsche energie te zamen met de Indische werkkracht heeft verricht, welke prachtige resultaten door goed geleide samenwerking tot heil van land en volk, tot verhooging van beider welzijn werden bereikt.

Daarom betreurde onze voorzitter het ten zeerste, dat in den laatsten tijd „politieke elementen in Ned.- „Indië opstonden, die door hun onrijp en onguur bedrijf „— opgestookt van buiten onze grenzen — trachtten het „mooie gebouw der Indische Industrieele-, Landbouw- „en Handelsontwikkeling neer te halen en te vernielen."

De Nederlandsche Handel Maatschappij deed een goed werk om deze film als een voorbeeld van de wijze waarop in Indië gewerkt wordt, aan de Vereeniging „Oost en West" af te staan. Onze afdeelingen kunnen ons volk dan eens laten zien, van hoeveel belang de samenwerking van ijverige en naarstige elementen in de Indische samenleving is en het kan niet anders of alle Nederlanders moeten daarbij doordrongen worden van de overtuiging hoe noodig het is er bij onze Regeering steeds op te blijven aandringen zich schrap te zetten tegen de bovenbedoelde personen en organisaties, die slechts willen afbreken wat anderen in noesten arbeid opgebouwd hebben en die zelf niet bij machte zijn, noch door ontwikkeling, noch door praktisch kunnen, noch door organisatievermogen om in de verste verte te kunnen benaderen, laat staan bereiken, wat door de goedwillende Nederlandsche en Indische krachten is gewrocht.

Het behoeft ter nauwernood eenige vermelding, dat de film-vertooning aller voldoening opwekte, waar de geheele suikercultuur van af het openleggen van onafzienbare velden, het plantklaar maken, het planten, verzorgen en oogsten van het rietproduct tot en met de suikerfabricatie in de fabriek werd gedemonstreerd. Vervolgens werd de afscheep van het product op het doek geprojecteerd en betreurden wij het alleen maar, dat niet op de zakken suiker het merk van een Nederlandsche suikerfabriek werd gedrukt, als bewijs van het feit, dat onze heerlijke Indische rietsuiker — niet slechts in het verre Oosten — maar ook in Nederland wordt gedetailleerd en verkocht, hetgeen zooals bekend is, bijna niet geschiedt.

Ten slotte werd ons ook een blik gegund in de zoo belangrijke Thee-Cultuur en vertoonde ons de Film verschillende stadia, welke moeten worden doorloopen, voordat het geurig vocht 's middags en 's avonds in onze kopjes kan worden geschonken.

Een woord van oprechten dank is hier op zijn plaats aan de Directie der Nederlandsche Handel Maatschappij, die zulk een juist inzicht heeft getoond in het groote belang, hetwelk Nederland heeft in het bevorderen en tot verdere ontwikkeling brengen van Indische Industrie, Landbouw-Nijverheid en Handel, door aan „Oost en West" deze filmwerken ter beschikking te stellen.

Ons Bestuur kan met volle overtuiging en met warmte de andere Afdeelingsbesturen opwekken om — desnoods met eenige geldelijke opoffering — deze films niet alleen aan hunne Leden, maar ook aan belangstellenden in zoo wijd mogelijken kring te vertoonen.

E. H. BERGSMA
Secr.

Afdeeling Apeldoorn.

Het spijt ons, dat we in ons vorig bericht vergeten hebben te vermelden, dat de Woensdagavond-voorstelling der Petroleumfilm bijgewoond werd door Burgemeester en Wethouders en de Donderdagavond-voorstelling door den Secretaris der gemeente.

Op de receptie bij gelegenheid van het 50-jarig bestaan der K. H. B. S. was ons afdeelingsbestuur ook vertegenwoordigd.

De 2e Gezelschapsreis naar het Koloniaal Museum te ...erdam is vastgesteld op Maandag 31 October. Ver... uit Apeldoorn 8.20 uur; vertrek uit Amsterdam, bij ...keur 15.45, of als de meerderheid liever wil 20.43. ...en ƒ 5.— voor leden, begunstigers en huisgenooten; ... andere belangstellenden ƒ 5.30.

...riftelijke aangiften uiterlijk 22 dezer bij den ...aris en bedrag storten op postgiro 93038 van den ... C. Baars, Apeldoorn of per postwissel ook uiter... Oct.

...s Nederl. Handel Mij. op 9 November in het Cen...theater (Directeur de heer E. Bruins):
Suikeronderneming: Wonopringgo, Java;
Suiker-afscheep: Pasoeroean, Java;
Theeonderneming: Pematang Siantar, S.O.K.
...genomen in 1927, door de „Haghe-film-fabriek", ...ly Mullens), die ook de films der Bataafsche Petro... Mij. opnam. Houdt dezen avond open. Zegt het ...t! Brengt een lid aan!

HET BESTUUR.

Afdeeling 's-Gravenhage.

FILM INDISCHE BEDRIJVEN.

...et Bestuur van de afd. 's-Gravenhage van de Ver...ging „Oost en West", in samenwerking met het Kolo... Instituut, organiseert voor leden en belangstellen... op 19 October a.s. de eerste van haar bijeenkomsten, ...als zulks gedurende elk winterseizoen geschiedt. ... dien datum zal in het Gebouw voor K. en W. een voorstelling worden gegeven, betrekking hebbende ...enige Indische bedrijven.

De Secretaris,
J. C. BAUDOIN.

Afdeeling Nijmegen.

FILM NEDERL. HANDEL MIJ.

...erdag 15 October, 15 uur, in het Olympiatheater, ...chtstraat, zal de film van de Ned. Hand. Mij. voor ...en en begunstigers der afdeeling draaien.

...e opname is van de Haghe Film, Directeur W. Mul... te 's-Gravenhage, en geeft achtereenvolgens:
... Het bedrijf van een suikerfabriek der N. H. M.
... Het bedrijf der afscheep- en commissiezaak voor... J. F. Esser.
... Het bedrijf der thee-onderneming „Permanangan" ... het Ned. Ind. Land Syndicaat.

...w opkomst in grooten getale zal op hoogen prijs ...den gesteld, eveneens het aanwerven van nieuwe ...en.

...en dezer dagen zal het Bestuur U een volledig pro...mmaboekje met andere waardevolle gegevens doen ...orden.

De Secretaris,
GESCHER.

...rbarossastraat 48.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur.

L'ACTION COLONIALE DE LA FRANCE.

...ededeeling aan de leden, dat de afdeeling 's-Graven...e in samenwerking met de Vereeniging Holland...nkrijk hen uitnoodigt tot het bijwonen van eene ...g: „l'action coloniale de la France", te houden door ... heer Homberg, Directeur de la Banque de l'Indo...e op den avond van Vrijdag den 28sten October ...ten 8.30 ure in de Groote zaal van het Hôtel „De Twee Steden" te 's-Gravenhage.

Kaarten zijn verkrijgbaar aan het Secretariaat van het Hoofdbestuur, Heulstraat 17, en kunnen op aanvraag toegezonden worden.

Van de Redactie.

Wegens afwezigheid van de red. moest in dit Nr. de rubriek Kunst, Kunstnijverheid enz., achterwege blijven.

Van het Informatie-Bureau:

DIENSTPLICHT IN NED.-INDIE.

S. Alberda, oud Luit-Kol. Inspecteur van het dienstplicht- en reservepersoneel in Ned.-Indië, zal gaarne adviezen geven in zake den dienstplicht in Ned.Indië, vanaf 1 Nov. '27, Laan van Meerdervoort 621.

Bij voorkeur te spreken Dinsdag en Vrijdag v. 2—4 u.

BESTEMD VOOR UITZENDING NAAR NED.-INDIE.

A. F. Rombouts, Onderwijzer 2e kl. bij het O.L.O. in N.-I.; Dwarskade 15, Roosendaal.
H. Verkerke, Idem als voren; Hofstraat 19, Tholen.
Th. van der Sloot, Idem als voren; Plataanstraat 48, Haarlem.
R. v. d. Klip, Idem als voren; Acaciastraat 20, Leiden.
H. Th. M. Leeman, Onderwijzer 2e kl. bij het M.U.L.O. in N.-I.; Generaal Cronjéstraat 133, Haarlem.
E. G. A. M. Janssen, Onderwijzer 2e kl. bij het O.L.O. in N.-I.; Rembrandtstraat 35, Nijmegen.
Dr. W. L. Groeneveld Meijer, tijd. Ambtenaar ter beschikking van den Directeur van Gouvern. Bedrijven, Frankenslag 39, 's-Gravenhage.
Ir. B. Markus, Assistent b. d. Afd. Nijverheid van het Departement van Landbouw, N. en H., Laakkade 80, 's-Gravenhage.
Dr. P. Voorhoeve, Ambtenaar ter beoefening van de Indische Talen, Boulevard Bankert. 40, Vlissingen.
C. F. Plasschaert, Onderwijzer 2e kl. b. h. O.L.O., Hoofdplaat.
M. F. M. van Klooster, idem als voren, Grietstraat 11, Utrecht.

INDISCHE AMBTENAREN MET VERLOF:

F. F. J. M. K. R. Brulez, Ingenieur 2e kl. bij den P.T.T.-dienst; p/a. Frau Schüller, Stockkampstr. 40, Dusseldorf.
C. L. Rundberg, Hoofdopzichter bij den Waterstaat en 's Lands B.O.W.; Franklinstraat 104, 's-Gravenhage.
Mej. E. J. C. M. ten Brummeler, Onderwijzeres der 3e kl. bij het O.E.L.O.; p/a. Ned. Handel Maatschappij te 's-Gravenhage.
E. P. J. Wehmann, Gedipl. analist 1e kl. bij den dienst der Volksgezondheid; p/a. H. Geerts, Neuweg 116, Hilversum.
N. W. Bastiaans, Controleur bij den dienst der Zoutregie; Voltastraat 60, 's-Gravenhage.
A. Michielsen, Inspecteur van Financiën; Ginnekenweg 37, Breda.
E. C. Otto, Gouvernements-arts bij den dienst der Volksgezondheid; p/a. Mevr. Canter-Visscher, Ruysdaelstraat 102, Amsterdam (Z.).
G. J. van Maarseveen, Controleur bij den dienst der Opiumregie; Frans Halsstraat 9, Haarlem.
C. Daubanton, Idem als voren; p/a. den heer Gutteling, Wilhelminapark, Utrecht.
A. J. L. Couvreur, Gouverneur van Celebes en Onderhoorigheden; Utrechtschestraat 53, Arnhem.
J. de Graaf, Hoofdverpleger b. d. Hospitaaldienst, Drossestraat 21, Haarlem.
W. de Jong, wnd. Controleur 1e kl. b. d. P.T.T.-dienst, Kerkstraat 341, Wolvega.
M. Snijders, Leeraar b. d. Koning Willem-III-school te Weltevreden, Sophialaan 25, Baarn.
J. M. Vellinga, Controleur 1e kl. b. h. Binnenlandsch Bestuur op Java en Madoera, Koningslaan 15, Utrecht.

MET PENSIOEN.

Mr. J. C. L. Cambier, Lid v. d. Raad van Justitie te Batavia, p.a. familie Mathol en Cambier, Buitenhof 40, 's-Gravenhage.
J. J. van de Giessen, wnd. Bouwkundig Opziener b. d. Ombilinmijnen, Joan Maetsuyckerstraat 60, Den Haag.
C. M. N. Hummelgens, Assistent-resident van Grobogan (Semarang), P. Bothstraat 10, 's-Gravenhage.
C. Schultz, Resident, Pension Heger, Juliana van Stolberglaan 46, 's-Gravenhage.
H. J. van Wijk, Griffier 1e kl. b. d. Landraden te Palembang, Cypresstraat 128, 's-Gravenhage.
B. Teensma, Majoor-titutair der Infanterie, Princessegade 47, Haarlem.
J. W. de Bruine, idem als voren, Van Aerssenstraat 166 's-Gravenhage.
G. H. A. G. Gallas, 1e Luitenant der Infanterie, Laan van Meerdervoort 7e, Den Haag.
Dr. C. A. H. Waar, Officier van gezondheid 2e kl., Zeestraat 58a, 's-Gravenhage.
S. Alberda, Luitenant-kolonel der Infanterie, Laan van Meerdervoort 335, Den Haag.
P. P. Rüdinger, Onderluitenant der Infanterie, Gaildorf (Württemberg, Duitschland).
J. van Braam Morris, Kolonel-titulair der Infanterie, Laan van Meerdervoort 781, 's-Gravenhage.
P. J. M. Smith, Luitenant-kolonel der Infanterie, Obrechtstraat 279, 's-Gravenhage.

5498

Mutatiestaat van 28 Sept. tot 5 October.

Nieuwe Leden: Geïntroduceerd door:

...e Jong, Student, Leiden, Aalmarkt 15. ƒ 2.50 .... Secretaris Afd. Leiden.
...esman, Gep. Officier van Gezondheid, Haarlem, ...erspronckweg. ƒ 5.— .... Secretaris afd. Haarlem.
...an Haalen, Nijmegen, Varkensmarkt 36. ƒ 5.— ...... Secretaris afd. Nijmegen.

Rectificatie: C. F. Kruisinga, Gepens. Kapitein-Luitenant ter Zee, Apeldoorn, Louisalaan 14. ƒ 5.—.

Nieuwe Begunstigers:

...rouw H. Dormaar—Jongeling, Utrecht, Stadhouders...an. ƒ 2.50 .... Mevrouw L. P. van der Wyk—van de Haar, Secretaresse der Afdeeling Utrecht.

Adresveranderingen:

...D. J. W. J. Kluiver, Voorzitter van het Nederlandsch-Indonesisch Verbond, Leiden, van: Hooigracht 20 naar: Rijnsburgerweg 77.
...W. H. Rassers, Leiden, van: Plantsoen 109a naar: Nieuwstraat 36.
Brinkman, Indoloog, Leiden, van: Groenhovenstraat 15 naar: W. Rozenstraat 64, p.a. T. R. Mulder.
...Th. Hoogesteger, van: Rhenen naar: Hilversum, Susannapark 5a.
J. van Son, Oud-Kapitein N.-I. L., van: Epe, Sweerts de Landaspark, naar: Villa „Marina" te Menton—Caravan (France).
Hendriks, Ass.-Resident m. v., Den Haag. van: Hotel de Zalm naar: 2de Adelheidstraat 72.
A. van Zutphen Jr., Administrateur „Pasir Langkap", van: Hilversum naar: Nieuw Loosdrecht, „Beuken...
C. Swarts, Gep. Onderwijzer 1ste klasse O.-I., van: Weltevreden, Palmenlaan 4 naar: Den Haag, Segbroeklaan 24. ƒ 5.—.
E. Wybenga, Directeur 1ste klasse bij het Gevangeniswezen, van: Arnhem, Velperweg 54 naar: Weltevreden, p.a. Dep. v. Justitie.
H. D. Kolthoff, Planter, van: Beverwijk naar: Kisaran (S. O. K.).
Dr. K. J. Boeyinga, thans Secretaris der Residentie Palembang.
Mr. H. G. Verhoeff, Ambt. b. d. Algemeenen Bestuursdienst, van: Garoet, Villa Dolceweg 4 naar: Tasikmalaja, Manondjajaweg 57.
G. W. de Graaff, Griffier 1ste klasse bij den Landraad, van: Bandoeng naar: Medan.
J. J. Puister, van: Bilthoven, Parklaan 50 terug naar: Den Dolder, Sparrehof, Bosch en Duin.

VEREENIGING „OOST EN WEST"

HOOFDBESTUUR: HEULSTRAAT 17 'S-GRAVENHAGE

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins-Mauritsplein 23, Den H[aag], Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden [uit] Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen doen.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-[Indië] of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied [aan] personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstr. 17, 's-Gravenhage, Tel. 14519. Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins-Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752. Dit „Tehuis" biedt [aan] studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland vertoeven, [tegen] matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot de[n] Directeur, den Heer J. C. HIETINK, of den Administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", Van-Boetzelaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Tel. No. 50248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna-Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten einde aan hen die uit Nederland naar Indië gaan, en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN op huishoudelijk en maatschappelijk gebied, onder leiding van Mevr. J. FRANCO MENDES—Calisch. Spreekuur Donderdagmiddag van 2 tot 4 uur en volgens afspraak, Nic.-Maesstraat [..], Amsterdam, Tel. 22492.
Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, en de Firma MARTINUS NIJHOFF, L. Voorhout 9, Den Haag (bij deze firma alleen die met een *), zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk.)
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

2. Onze Oost II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

* b. Onze West, tweede druk, bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overz. Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

*No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

*No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie.)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

*No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2e, verbeterde druk.)
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

*No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

*No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

*No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

*No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederlandsch-Indië, zoomede voor verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken en Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Opnieuw herzien.) .... Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

*No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

*No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

*No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

*No. XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber (caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Ned.-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën .... Prijs: **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
„ 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
„ 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
„ 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
„ 8. De Europeesche vrouw in Indië.
„ 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
„ 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
„ 2. Het Javaansch tooneel.
„ 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
„ 4. De theecultuur op Java.
„ 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
„ 6. Een doode taal in Indië.
„ 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
„ 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
„ 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
„ 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
„ 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
„ 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
„ 4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
„ 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
„ 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië.
„ 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Wnd. Vertegenwoordiger in Nederlandsch-Indië Mr. M. J. A. Oostwoud-Wijdenes, President Landraad, Tandjong Balei (Sumatra's Oostkust).

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN:
Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag
Telefoon 14519, Postgiro 14574

Wnd. Vertegenwoordiger in N.-I.. Mr. M. J. A. Oostwoud-Wijdenes. Pres. Landr., Tandjong Balei (Sumatra's Oostk.).

Opgericht 21 Maart 1900 door Kolonel G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIËN:
N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag
Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD TE VERMELDEN

HET BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIE

Indische Tentoonstelling te Arnhem (I. T. A.)

11 Juni—28 Juli 1928.

Op het terrein zijn thans alle gebouwen reeds gezet, aan het eerste gebouw is reeds begonnen. Het Schoolcomité richtte zich met een tweede appel tot vele schoolbladen, die ook reeds den vorigen keer welwillend opname verleenden.

Het Comité zal zich gedurende den Tentoonstellingstijd eenige Dames en Heeren toevoegen, die zich voor het geleiden van de bezoekende schoolklassen zullen inwerken in de voor die scholen belangrijke zaken, waardoor een belangrijke voorlichting is verzekerd en de leerlingen zooveel mogelijk profijt zullen trekken van de bezichtiging. Met steun van de Onderwijs-autoriteiten zullen alle scholen in Nederland voor de propaganda worden bewerkt.

Het schoolbezoek zal nog aantrekkelijker worden, nu er is besloten een openlucht-bioscoop in te richten, waar films, op Indische aangelegenheden en het leven aldaar betrekking hebbende, zullen worden vertoond.

Vanuit Indië werden door eenige groote ondernemingen wederom eenige schitterende inzendingen toegezegd.

Voor de propaganda in Oost en West zal aldaar een speciaal propagandablad worden uitgegeven, waarvan het eerste nummer reeds in bewerking is.

De West-Indische Commissie is thans hard aan het werk. Zij heeft een circulaire verspreid, welke, naar wij hopen, niet zal nalaten, te bewerkstelligen, dat ook de West-Indische Afdeeling uitstekend voor den dag zal komen.

(Wordt vervolgd).

Platen, briefkaarten en sluitzegels stelt het Bestuur op aanvraag nog zeer gaarne gratis beschikbaar voor hen, die ons propaganda-werk willen steunen.

Wie zich nog wil opgeven voor Correspondent melde zich tot ons adres: *Nieuwe plein 52, Arnhem.*

Attentie!

De Contributie voor het lidmaatschap dezer Vereeniging — ƒ 5.— 's jaars minimum — loopt voor hen die zich thans als lid doen inschrijven, tot en met ulto. December 1928. Bij toetreding wordt hun dus gratis het Koloniaal Weekblad geregeld toegezonden. Aanmelding schriftelijk of mondeling bij het Secretariaat, Heulstraat 17, Den Haag, of bij de Secretarissen van de Afdeelingen.

Zij die reeds lid zijn en daardoor blijk gegeven hebben van hunne instemming met doel en streven der Vereeniging, worden vriendelijk uitgenoodigd ook anderen in hun kring tot het lidmaatschap aan te sporen, b.v. door toezending, na lezing, van dit nummer, liefst met een enkel aanbevelend woord.

Op onze leden in Oost- en West-Indië wordt hiervoor in het bijzonder een beroep gedaan.

ONZE TOEKOMST LIGT IN DE LUCHT

BESCHOUWINGEN VAN J. J. FELIX.

I. De Luchtweg naar Oost-Indië.

De 3e vlucht Holland—Java wordt thans ondernomen door Lt. Koppen met de „Postduif" en een Hollandsche mail aan boord.

De heenreis is volbracht en uit het onderstaande overzicht blijkt welk een groote vooruitgang in de „bekorting" van den afstand Holland—Java in een luttel aantal jaren is bereikt.

	Oct. 1924 v. d. Hoop	Juni 1927 Geysendorffer	Oct. 1927 Lt. Koppen
heen afstand	15370 K.M.	14675 K.M.	14500 K.M.
vliegdagen	*20*	*13*	9
vlieguren	127	86½	76
gemidd. snelh. p. u.	120 K.M.	170 K.M.	190 K.M.

Koppen—Frijns—Elleman. Alle hulde voor deze schitterende prestatie. Een Houtman waardig. Gemiddeld meer dan *1600* K.M. per dag.

Bij deze 3 vluchten werd door de vliegers nagenoeg dezelfde landroute gevolgd en waar nu deze landroute voor ons en nu door ons is bevlogen, verkend en dus als volledig bekend mag worden aangenomen, zou men deze landroute ook als den weg voor de geregelde Nederlandsche wekelijksche lucht(post)verbinding met Java moeten bestempelen. Inderdaad?

Wij meenen van niet, ja, achten deze landroute voor een geregelde Ned. lucht(post)ve[illegible]ding met Java uitgesloten!

Wel is waar is het nu voor deze vluchten wel gelukt, dat de Regeeringen van de betrokken landen hun toestemming hebben gegeven om over hun territorium te vliegen, maar n. o. m. alleen voor deze vluchten, zijnde participieele vluchten, verkenningsvluchten en meer nog te beschouwen als een keurige „sport"-prestatie. Zouden wij echter over deze landroute een geregelde Nederl. lucht-(post)lijn willen exploiteeren, dan zal — op een enkele gunstige uitzondering na — geen regeering van de over te vliegen landen daarvoor haar toestemming willen verleenen, hoe bekwaam onze Nederl. diplomaten ook mogen zijn.

Immers, deze lucht-landroute gaat over een 20-tal staten en staatjes, elk met tientallen verschillende belangen, met honderden verschillende meeningen, om niet te spreken van de duizenden intriges en intrigetjes. Zal en mag de Ned. Regeering zich op een dergelijk politiek glibberig pad begeven?

1. Wij zullen tot overeenstemming moeten zien te komen met de over te vliegen West-Europeesche landen; zou dit nog wel gaan:

2. Hoe Oostelijker we zullen komen hoe moeilijker overeenstemming zal zijn te bereiken; de Balkan is en blijft nog steeds gevaarlijk politiek terrein; verrassingen zijn steeds te verwachten.

3. Na Constantinopel verdubbelen de moeilijkheden met het begroeten van de Oostersche volken en volkjes;

4. en nog Oostelijker komende rijzen nieuwe moeilijkheden op, welk een nieuw onderdeel van de Oostersche kwestie zullen vormen.

5. Hier toch stuiten wij als *koloniale mogendheid* ook op de politiek van de Sowjet Republiek, waarover we hier niet verder zullen uitweiden.

6. Ernstig moeten we hier ook rekening houden met de geweldige energie van de Duitschers, die juist hier hun kansen waarnemen, o.r. de Engelschen hier niet de machtigste zijn (Perzië), om de producten van hun vliegtuigindustrie (luchtlijnen) te plaatsen.

7. Voegen we hier nog aan toe het streven van alle landen om zooveel mogelijk hun eigen vliegtuigindustrie te steunen, zelf nieuwe luchtlijnen te openen,

dan zal men zich er niet over moeten verbazen dat bijna overal op deze landroute het antwoord zal zijn: „We vinden een geregelde Nederl. lucht-(post)verbinding Holland—Java prachtig, maar wat betreft het vervoer van uw post en passagiers over òns grondgebied... dat kunnen we zelf ook; we hebben de vliegtuigen en de landingsterreinen; voor spoedige doorzending zal worden gezorgd."

Laten we nu de atmosferische, technische en commercieele zijde van deze lucht-landroute buiten beschouwing dan zal deze volledig bekend[e] verkende lucht-landroute alleen reeds uit een [po]litiek oogpunt moeten worden uitgesloten als route voor een geregelde *Nederlandsche* lucht(post)verbinding Holland—Java.

De politieke verwikkelingen zullen niet te o[verzien] zijn en zal een Nederlandsche Regeering [zich] wel tien maal moeten bedenken voor zich daar[aan] te wagen.

Gelukkig is deze lucht-landroute niet de een[ig]ste weg naar Indië. Die andere weg is *boven de* [zee] en al bestaat het „mare liberium" ook niet h[eele]maal, op dezen weg zal men hoofdzakelijk m[et] rekening moeten houden met Engeland (missch[ien] ook met Frankrijk). Dezelfde belangen toch die [En]geland heeft in Engelsch-Indië, dezelfde belan[gen] hebben wij in Nederl.-Indië. Samenwerking [op] luchtvaartgebied zal noodig zijn en is het dan zoo heel erg als wij, Nederlanders, het eerst [de] samenwerking zoeken?

Die lucht-zeeroute zou kunnen zijn:

Amsterdam—Marseille	1000 K[.M.]
Marseille—Malta (Messina?)	1100 K[.M.]
*Malta—Ismailia (Cairo)	1800 K[.M.]
*Ismailia—Perim	2200 K[.M.]
Perim—Sokotra	1100 K[.M.]
†Sokotra—Minicon	2200 K[.M.]
Minicon—Colombo	750 K[.M.]
†Colombo—Sabang	1800 K[.M.]
Sabang—Singapore	1100 K[.M.]
Singapore—*Batavia*	1000 K[.M.]
70 vlieguren Totaal	14000 K[.M.]

Zonder overdrijving mogen we aannemen da[t de] nieuwste *vliegboot* een gemiddelde kruissn[elheid] van 200 K.M. per uur zal bereiken, voor 6 [uur] brandstof kan inladen, m.a.w. ± 1200 K.M. d[aar]mede zal kunnen afleggen en nog een vold[oende] betalende lading (post en passagiers) meene[men].

Een ± 1000 K.M.-etappen-vervoer. Op de [aan]gegeven grootste afstanden zal dan halverwege [een] aanlegplaats voor aanvulling van brandstof m[oe]ten zijn. Deze gelegenheden bestaan op de m[eeste] aangegeven lijnen en zou een kunstmatige aan[leg]plaats (schip) moeten gelegd worden (als voor [de] oceaanroute Europa—N. Amerika is voorgest[eld]). Dit is inderdaad een groot bezwaar.

Zouden wij nu niet alleen — daar Engeland [op] deze lucht-zeeroute de strategische punten [be]heerscht — deze route kunnen tot stand bren[gen], in elk geval kunnen wij dan toch twee zeer [voor]name schakels daarvan vormen, n.l. Amsterdam—Ismailia (de K. L. M.) en Sabang—Java tot A[us]tralië (de N. I. L. Mij.) en is het dan ook noo[dza]kelijk dat luchtverker in Indië ten spoedigste [tot] stand kome.

Een nauwkeurige en stelselmatige verken[ning] van deze lucht-zeeroute zal onverwijld moeten [aan]vangen.

Een andere zeer belangrijke kwestie is, dat [op] deze lucht-zeeroute al dadelijk een dag- èn n[acht]dienst zal kunnen worden ingesteld in verband [met] geografische en atmosferische toestanden.

De afstand Amsterdam—Sabang zal langs [de] lucht-zeeroute ongeveer 12.000 K.M. zijn en [in] uren kunnen worden overvlogen en tot Ba[tavia] 14.000 K.M. in 70 uren, d.w.z. dus in 4 dagen [met] rusttijden in 5 dagen. Voor de verdere snelle [ver]zending is een luchtvaartverkeer in Indië zel[f] onontbeerlijk.

Deze aangegeven lucht-zeeroute is nog ong[eveer] 500 K.M. *korter* dan de kortst gevolgde lucht-[land]route. Waar bovendien deze lucht-zeeroute [ga]boven een van de drukst bevaren zeewegen [van de] wereld, is deze aangewezen lucht-zeeroute ook [een] zeer veilige. Bij gedwongen nederdaling van [de] vliegboot is het risico gering, dat de mail zal [ver]loren gaan, de passagiers niet tijdig gered [zullen] worden, de vliegboot verloren is, daar de vele snelle schepen op deze route op het radiosein [zullen] van de vliegboot een daadwerkelijke hulp [zullen] kunnen bieden.

Zal een Rotterdamsch koopman zijn brieven en monsters met weinig risico per luchtmail naar Indië kunnen zenden en binnen 4 dagen telegrafisch en in 8 dagen schriftelijk antwoord kunnen bekomen, dan zal hij van die luchtroute zeker gebruik maken, al zou het luchtrecht in het begin wat hoog zijn. Men mag dan toch verwachten dat van die luchtpost steeds meer gebruik gemaakt zal worden en dat luchtrecht dan zal kunnen worden verlaagd, wellicht geheel afgeschaft.

Hoe is nu in ons land in 't kort de toestand op luchtvaartgebied?

1. Wij hebben een Regeering, die op luchtvaartgebied een toeziende houding heeft aangenomen; ook een verschil met de Engelsche Regeering.

2. Een Staten-Generaal (2e Kamer) die op luchtvaartgebied heel weinig interesse toont (zie de indiening en behandeling van de jongste subsidieleening aan de K.L.M.).

3. De verschillende pogingen en plannen, om tot ontwikkeling van het luchtvaartverkeer in Indië en de luchtverbinding Holland—Java te komen, aantoonende dat ook hier het spreekwoord „Eendracht maakt macht" onbegrepen is en die plannen nog in een zeer voorbereidend stadium verkeeren.

4. De blijkbaar algemeene opvatting, dat de luchtweg naar Indië zal zijn de bedoelde lucht-*land*-route.

5. De niet of niet stelselmatig werkende lucht-*route*.

6. Een noodlijdende vliegtuigindustrie, die zich blijkens bij Nederlandsche bestellingen van vliegtuigen voor Nederlandsche diensten ziet voorbijgaan.

7. De geweldige ontwikkeling van de luchtvaart in de andere landen en het steunen van hun eigen vliegtuigindustrie door hun Regeering.

Het is dan ook niet alleen de *plicht*, maar een *gebiedende noodzakelijkheid*, dat ten spoedigste de Nederlandsche Regeering hare tot nog toe gevolgde houding laat varen en het initiatief van de verschillende particulieren overneemt; de Regeering dient thans voor te gaan.

Het pro en contra van de *lucht-land-route* en van de *lucht-zee-route*, niet alleen de politieke zijde maar zeer zeker ook met de particulieren de financieele, commercieele en technische zijde daarvan, onverwgezet onderzoeke en doet onderzoeken.

De Tweede Kamer toone, dat zij nu wel kan en mag beslissen over luchtvaartaangelegenheden als zijnde nu ter zake kundig.

Dat zoo spoedig mogelijk hierin een beslissing worde genomen, de noodige samenwerking wordt gezocht, opdat de te volgen luchtroute naar Indië officieel worde aangegeven en het luchtvaartverkeer in Indië, als noodzakelijk voor de luchtverbinding Holland-Java, tot stand kome.

Waar nu de geleidelijke aflevering van de Dornier—Wal vliegbooten voor de Ned.-Ind. marine een aanvang heeft genomen, grijpe de Ned. Regeering al dadelijk deze gelegenheid aan, dat deze vliegbooten naar Indië volgens een aan te geven lucht-zeeroute zullen worden overgevlogen. Alle marine-vliegers zullen zich zonder twijfel daarvoor aanmelden en aldus die lucht-zeeroute kunnen verkennen.

Wanneer dit niet spoedig zal geschieden, dan zullen andere volken ons ook hier weer vóór zijn en... zal de Ned. Regeering reeds het volgende jaar voor een *fait accompli* staan, n.l. dit:

„dat Nederland en Ned.-Indië voor altijd en volkomen van het wereld-luchtvaart-verkeer zullen zijn uitgesloten, ondanks wij in het bezit zijn van Ned.-Indië... de brug naar Australië, den sleutel naar de Pacific; ondanks de gunstige ligging van Nederland zelf; ondanks een Generaal Snijders, Plesman, Koppen, een Dr. van Aalst, een Ir. Damme."

Dat gevaar is niet denkbeeldig, dat gevaar bestaat niet alleen, maar dat gevaar *staat voor de deur*.

De buitenlanders staan reeds voor onze poorten met hunne vliegtuigen, hun luchtlijnen... *en gaan ons voorbij*.

De nieuwste Engelsche vliegbooten zijn gereed; de nieuwste Rohrbach-Royce vliegbooten zullen een dienst Londen—Hamburg—Kopenhagen, een samenwerking tusschen Imperial Airways en de Deutsche Luft Hansa, bewerkstelligen. Dus *bij* ons, *over* ons maar *zonder ons*.

Amsterdam—Rotterdam naar Londen rechtstreeks per vliegboot... een nieuwe lijn der K.L.M. De vliegboot... hèt luchtvaartuig.

Zoo mag en kan het niet langer blijven. Wij zijn wel heel laat, maar nog niet te laat. Verrichte de Regeering nu de daad.

De luchtverbinding Holland-Java is een nieuwe schakel ter versterking van den band tusschen Oost en West!

Schermen met Titels.

—o—

In het Kol. Weekbl. van 29 Sept. verzoekt de redacteur van de rubriek Curaçao eenige inlichtingen omtrent een zekeren Prof. Rodolf Leanz, die zich, volgens het Curaçaosche blad La Cruz, waardeerend over het Papiamentsch zou uitgelaten hebben. De naam van den professor was in het „Minerva Jahrbuch der gelehrten Welt" niet te vinden. Wij lezen het K.W. steeds met buitengewoon veel genoegen; vooral de rubrieken Suriname en Curaçao doen telkens herinneringen opkomen, — aangename en onaangename dooreengemengd. Zoo herinnerde die niet te vinden professor ons aan een onzer Surinaamsche kennissen, die nogal eens, als hij iets beweerde, als autoriteit den bekenden Japanschen wijsgeer Saskjamuro, of zoo iemand aanhaalde, die het met hem eens was. Dien wijsgeer zal men eveneens in het „Jahrbuch" te vergeefs zoeken, want den naam zoog de spreker eenvoudig uit zijn duim. Maar de aanhaling had nog al eens het gewenschte succes, want gewoonlijk geneerden de hoorders zich een beetje over, dat zij met zoo'n bekenden wijsgeer niet op even familiaren voet stonden, als de spreker.

Dat kwam ons onwillekuerig in de gedachten en zij herinnerden ons toen meteen weer de liefhebberij, die men in de West heeft, om met titels te schermen. Vooral op Curaçao is dat sterk. Die professor Rodolf Leanz moge dan een echte professor zijn, of niet, met zoo'n titel is men daar nogal overdreven gul. Wij hebben zelf menigmaal brieven ontvangen in het Spaansch met het opschrift „Ilustrisimo Profesor" en waarvan het adres prijkte met de epitheta „Senor en Don". De nabijheid van en het voortdurend contact met Venezuela is vermoedelijk wel de verklaring voor die Spaansche grootdoenerij. In Venezuela zijn weinig menschen, die niet minstens generaal of minister of professor zijn. Menschen van Spaansche afkomst schijnen nu eenmaal moeilijk buiten die woorden-beleefdheid te kunnen. Woorden-beleefdheid, vaak alles behalve gemeend, die hen aan den voet van brieven doet schrijven: Q. b. s. m., of, wanneer het een dame betreft: Q. b. s. p., „Que beso sus manos", of „sus pies", die Uwe handen of Uwe voeten kust. Dat is toch nog wat sterker, dan ons eigen, zij het ook niet altijd gemeend: „Hoogachtend".

Dat nu menschen van Spaansche afkomst zoo graag met titels schermen, men kan er vrede mede hebben, al vindt men het een beetje ridicuul. Maar, dat geboren Hollanders daaraan gaan meedoen, dat is niet een beetje, maar dat is erg ridicuul. Het is waar, dat Curaçao dat drie-kwart Spaansch is, het voor een redacteur noodig maakt, wil hij gelezen worden, het er een beetje dik op te leggen. Een beetje dikker, dan hier in Holland zou doen. Een zin b.v., dien wij in hetzelfde nummer van het K.W. aantroffen, overgenomen uit de *Amigoe*: „Meer dan ooit komt thans de kennis van de Nederlandsche taal hier tot zijn recht. Om de studie ervan te bevorderen, enz.", zou vermoedelijk in nuchter, niet door tropische zon gestoofd, Nederlandsch luiden: „Men wil trachten, te bevorderen, dat men hier minder gebrekkig Nederlandsch gaat spreken en schrijven."

Ook in Suriname, al is dat ook veel Hollandscher, houdt men wel van die dikdoenerij. Leerlingen van de Geneeskundige School te Paramaribo, die na afgelegde examens geslaagd zijn als geneeskundige, worden in couranten geregeld aangeduid als Dr. Zus of Zoo. Nu is de Geneeskundige School een inrichting, die een uitstekende reputatie heeft, maar de erdoor afgeleverde geneeskundigen hebben toch, vóór zij arts volgens de Nederlandsche wet zijn, hier te lande nog aanvullende examens af te leggen. En geen arts hier, die niet gepromoveerd is, zal het in zijn hoofd halen, zich den eeretitel van Doctor aan te matigen. In Suriname echter

goochelt men geregeld met Doctor en dokter. Men kan daarover de schouders ophalen, maar, als onder een verzameling gouden munten telkens koperen exemplaren met een laagje goud worden aangetroffen, begint men onwillekeurig de echte gouden ook te wantrouwen.

Wij willen hiermede maar zeggen, dat Hollanders in de West dat schermen met titels maar aan vreemdelingen en desnoods aan inboorlingen moesten overlaten en, dat Hollandsche redacteuren de waarde ervan niet naar beneden moesten halen, door ze maar aan Jan en alleman toe te kennen. Couranten met Nederlandsche redacteurs kunnen in dat opzicht veel goed doen.

Nieuwer-Amstel, October 1927.

C. K. KESLER.

De Curaçaosche geldmiddelen,

door

W. R. MENKMAN.

—o—

Curaçao verkeert in de laatste jaren in de benijdenswaardige omstandigheden, dat de opbrengst der middelen en inkomsten voortdurend meevalt, d.w.z. de raming overtreft.

Of dit gunstig financieel resultaat steeds toevallig ontstond, dan wel het gevolg was van te conservatieve ramingen, kan hier buiten beschouwing blijven; uit den aard der zaak evenwel heeft dat resultaat de uitwerking dat men minder geneigd is de vraag onder de oogen te zien of bij een straffere belasting-politiek de middelen nog niet ruimer zouden kunnen vloeien. Ik heb er al eens eerder de aandacht op gevestigd hoeveel lager de belastingen zijn in het welvarende Curaçao dan in het „armoedige" Suriname.

Daar is al direct het tarief van invoerrechten, als voorbeeld van vergelijkenderwijs zeer matige belasting in Curaçao.

De volgende artikelen vallen in Curaçao, evenals in Suriname, in de categorie der niet gespecificeerde, ad valorem belaste goederen: timmerhout, manufacturen, gemaakte kleeren, schoenen, touw, reuzel en verduurzaamde levensmiddelen; het recht evenwel bedraagt in Curaçao 3 % van de waarde, in Suriname 16 % plus 2 opcenten.

Aardappelen betalen in Curaçao *f* 2.— per 100 K.G., in Suriname *f* 1.80 per H.L. (d.i. ongeveer *f* 3.— per 100 K.G.), boonen en erwten in Curaçao 3 % der waarde, in Suriname 4 c. per K.G. (d.i. ongeveer 14 % der waarde), boter is in Curaçao belast met *f* 7.50 per 100 K.G., in Suriname met 16 c. per K.G., kaas in Curaçao met *f* 5.— per 100 K.G., in Suriname met 10 c. per K.G., koffie in Curaçao met *f* 4.— per 100 K.G., in Suriname met 16 c. per K.G., maïs in Curaçao met 10 c. per 64 L., in Suriname met 16 % der waarde (d.i. ongeveer 65 c. per 64 L.), maïsmeel in Curaçao met 25 c. per 90 K.G., in Suriname met 16 % van de waarde (d.i. bijna *f* 1.80 per 90 K.G.), olie (div. soorten, waaronder eetbare) in Curaçao met 3 % der waarde, in Suriname met 16 % der waarde, bruine suiker in Curaçao met *f* 1.— per 100 K.G., in Suriname met 5 c. per K.G., witte suiker in Curaçao met *f* 2.— per 100 K.G., in Suriname met 10 c. per K.G., tarwe- en roggemeel in Curaçao met 50 c. per 90 K.G., in Suriname met 2½ c. per K.G. (of *f* 2.25 per 90 K.G.), zoutvleesch in Curaçao met 3 % der waarde, in Suriname met 2 c. per K.G. (d.i. bijna 3.9 % der waarde); in Suriname alles vermeerderd met 2 opcenten.

Gedistilleerd betaalt in Curaçao *f* 1.— per H.L. invoerrecht, plus een accijns van *f* 120.— per H.L., tezamen dus *f* 121.— per H.L., in Suriname een invoerrecht van *f* 2.50 per L.; parfumeriën zijn in Curaçao onderworpen aan een invoerrecht van 3 %, in Suriname aan een van 30 % (voor zoover niet vallende onder gedistilleerd); sigaretten betalen in Curaçao 20 c. per 100 stuks, in Suriname 1 c. per stuk, plus 30 % van de waarde (d.i. tezamen *f* 1.18 per 100 stuks); suikerbakkerswerk en chocolade in Curaçao 15 % van de waarde, in Suriname 16 %; zeep betaalt in Curaçao 3 % van de waarde, in Suriname 5 c. per K.G. (d.i. meer dan 10 % van de waarde); in Suriname alles verhoogd met 2 opcenten.

Automobielen worden in Curaçao bij den invoer belast met 10 % der waarde, in Suriname met 16 % plus 2 opcenten; meubelen in Curaçao met 10 %, in Suriname met 16 % plus 2 opcenten.

Cement betaalt in Curaçao een invoerrecht van 3 % der waarde, in Suriname 25 c. per 100 K.G. (d.i. ruim 9 %) plus 2 opcenten; verfwaren betalen in Curaçao eveneens 3 % der waarde, in Suriname 3 c. per K.G. (d.i. bijna $4^3/_4$ % der waarde) plus 2 opcenten.

Van de voor ons doel interessante artikelen betalen er twee in de beide gewesten even hooge invoerrechten, t.w. bier (20 c. per L.) en rijst (3 c. per K.G.), waar dan echter in Suriname 2 opcenten bijkomen.

Alle hooger genoemde artikelen zijn voor Curaçao zeer belangrijke; van al die artikelen tezamen werd aldaar in 1925 ingevoerd voor een totale waarde van bijna acht en een half millioen gulden, tegen bijna vier en drie kwart millioen in 1922.

Natuurlijk hebben die artikelen niet alle dezelfde waarde voor de beide gewesten. Voor timmerhout, koffie, rijst, suiker (bruine) en gedistilleerd (rum) is men in Suriname niet, of niet uitsluitend, op invoer aangewezen, aangezien het land dit alles ook zelf produceert, wat in Curaçao niet het geval is. Hierbij dient echter bedacht te worden dat, ook al heeft er heelemaal geen invoer plaats van eenig door het land zelf geproduceerd artikel, het invoerrecht toch den prijs helpt bepalen welken de binnenlandsche consument er voor heeft te betalen.

Voor manufacturen, gemaakte kleeren, schoenen en parfumeriën zijn de beide gewesten op invoer aangewezen, maar toch spelen die artikelen niet dezelfde rol in Suriname, waar nagenoeg geen vreemdelingenverkeer bestaat, als in Curaçao met veel scheepvaart en verkeer in de haven van Willemstad; een zeker deel der van bovengenoemde goederen in Curaçao ten invoer aangegeven hoeveelheden wordt daadwerkelijk in de winkels der hoofdplaats aan doortrekkende reizigers verkocht. Hoe groot dat deel is echter valt niet na te gaan. Iets dergelijks is het geval met touw, levensmiddelen, dranken, verfwaren, etc., waarvan op Curaçao uit de consumptie aan vreemde schepen wordt verkocht, terwijl in Suriname de ship-chandlery niet van eenige beteekenis is. Met dit al echter kan moeilijk worden aangenomen dat de winkelhandel op Curaçao, met het oog op den afzet aan vreemdelingen en aan schepen, alleen door het tegenwoordige lage peil der invoerrechten op de hier bedoelde artikelen staande kan blijven; de prijsverschillen, vergeleken bij de plaatsen in den omtrek, zijn daarvoor in den regel te groot.

Maïs en rijst zijn belangrijke artikelen voor de volksvoeding, het eerste speciaal in Curaçao, het laatste meer in het bijzonder in Suriname. Beide worden ter plaatse geteeld, maar de oogst van maïs is in Curaçao vrijwel nimmer voldoende voor de behoefte; die van rijst moest in Suriname althans in 1925 nog door invoer uit het buitenland worden aangevuld. In dit verband treft het te meer dat maïs en maïsmeel in Curaçao 2 à 2½ % van de waarde aan invoerrecht betalen en rijst in Suriname ongeveer 18 % van de waarde betaalt.

Waar Curaçao per hoofd der bevolking voor een grootere waarde aan sigaren, sigaretten, sigarettenpapier en tabak invoert dan Suriname, mag worden aangenomen, dat het lage peil der rechten in eerstgenoemd gewest het gebruik van deze genotmiddelen in de hand heeft gewerkt, en verhooging van invoerrecht dus misschien het gebruik zou doen dalen, maar daar staat tegenover dat het verschil in welvaart mede een rol speelt.

Wat alcohol-houdende dranken betreft is het verbruik — d.w.z. de ingevoerde hoeveelheden plus het niet uitgevoerde gedeelte der eigen productie — van bier, gedistilleerd, likeur en wijn in Curaçao per hoofd der bevolking twee maal zoo groot als in Suriname. Al bedenkt men daarbij dat in Curaçao uit de consumptie ook aan doortrekkende reizigers en aan schepen wordt verkocht en bovendien weder-uitvoer plaats heeft, welke niet als zoodanig tot uiting komt, omdat geen landings-certificaat kan worden overgelegd en dus geen restitutie van rechten kan worden gevraagd, dan nog is het duidelijk dat de Curaçaosche bevolking meer geestrijke drank gebruikt dan de Surinaamsche [2]) en aan dit verschijnsel zal het zooveel lagere tarief der Curaçaosche rechten wel niet geheel vreemd zijn. Zou ten gevolge van een verhooging dier rechten de invoer afnemen, zelfs zoodanig afnemen, dat den

[1]) Zie het artikel „Suriname een rijstuitvoerend land?" in De West van 22 Juli d. j.

[2]) N.B. Het vergunningsrecht brengt in Curaçao naar verhouding drie of vier maal zooveel op als in Nederland.

...ns per saldo geen meerdere inkomsten uit de ...ten op alcohol-houdende dranken toevielen, ...nog zou er winst te boeken vallen. Immers het ...le drankgebruik maakt op Curaçao de handhaving der openbare orde zooveel moeilijker en de ...estiene drankhandel met wettelijk „droge" ...ikaansche gewesten strekt onze natie niet tot ...het recente geval van den schoener „Elena" ... weinig verheffend voorbeeld.

...het algemeen echter leert de vergelijking der ...açaosche en Surinaamsche tarieven, welke vele ...grijke en sommige enorme verschillen aan..., dat een in ieder geval aanzienlijke vermeer...ing der opbrengst van de Curaçaosche midde...door verhooging van invoerrechten zeer goed ...lijk is, ook wanneer men het Surinaamsche ...t niet slaafs zou navolgen en dus met inacht...ing der verschillen in de toestanden der beide ...esten; zoodanige verhooging zou mede een mid...kunnen zijn om onder het bereik van den fis...te brengen dat gedeelte der bevolking van het ...eiland, dat, hoewel goede verdiensten genie..., in de inkomstenbelasting niet bijdraagt. Het ...plaatse wel eens vernomen bezwaar dat hoogere ...ten op eerste levensbehoeften het bestaan voor ...werkelijk arme nog moeilijker maakt is natuur...juist, maar armen zijn er ook elders en toch ... wij gezien hoe men b.v. in Suriname des...emin eerste levensbehoeften hoog heeft durven ...sten.

...t in den aanhef van dit artikel gezegd is ten ...en van de Curaçaosche middelen en inkom...in het algemeen, geldt in het bizonder voor de ...engst der inkomsten-belasting. Al is de op...gst dezer belasting in Curaçao onbeduidend, ...leken bij Nederland, tegenover Suriname ...t zij een goed figuur, wat het totaalcijfer be...in verband met de sterkte der bevolking, en ...door zou uit het oog kunnen worden verloren ...eel matiger het Curaçaosche tarief is, dan dat, ...de in het zuster-gewest. Dat de opbrengst ...Curaçao toch nog betrekkelijk zoo hoog is ... verklaard door het grootere contingent per... aldaar met flinke inkomens, waarop ik al ...eerder de aandacht vestigde [3]). Niet alleen dat ...açao van inkomens beneden *f* 900 geen, in ...name daarentegen wel belasting wordt geheven, ...ook het tarief is in laatstgenoemd gewest be...lijk hooger. Hoeveel hooger valt moeilijk te ...enen, ook omdat de klassen-indeelingen ver...en, maar stelt men de ongeveer overeenko...e klassen naast elkander, dan vindt men bij ...lijking meestal voor Suriname een eenige tien...procenten hoogere belasting.

(Slot volgt).

[3]) Zie Kol. Weekblad dd. 14 April 1927.

Van Week tot Week.

Dinsdag 4 tot Maandag 10 October.

...Postduif" te Batavia. Telegr. gelukwensch. Na ...de uitvoerige berichten in de dagbladen over ...de schitterende prestaties van het den 1en Oct. ...van Amsterdam vertrokken en den 10en d.a.v. ...te Batavia aangekomen vliegtuig de „Post...duif", meenen we hier te mogen volstaan met ...de mededeeling, dat het Hoofdbestuur van „Oost en West", namens de vereeniging, de ...heeren Koppen, Frijns en Elleman telegrafisch ...geluk heeft gewenscht met hun behouden aan...komst te Batavia.

...ut-Kern, te Leiden. In aansluiting bij het be...richt in het vorig Nr. omtrent de van dat In...stituut uitgaande taallessen, kan nog worden ...medegedeeld, dat de heer Walbeehm, oud-...leeraar in het Javaansch aan het gymnasium ...Willem III te Batavia een cursus in het ...Javaansch zal geven en Prof. Dr. J. Ph. Vogel ...in het Hindoestani.

...nische opvoeding. In het gebouw der Handels-...hoogeschool te Rotterdam houdt Dr. J. J. van ...Lonkhuysen, hoofd van den dienst der Volks-...gezondheid in Ned.-Indië, op Dinsdag 11 dezer ...een voordracht met lichtbeelden over: De hygië-...nische opvoeding van de inheemsche bevolking ...in Ned.-Indië.

...Ir. S. J. Vermaes †. Te Delft is, op den leeftijd ...van 59 jaar, overleden Prof. Ir. S. J. Vermaes, ...oud-leeraar in de metallurgie en docimasie aan ...de Technische Hoogeschool aldaar. Prof. Ver...maes was voor zijn benoeming tot hoogleeraar in 1902, eenigen tijd werkzaam als ingenieur bij het mijnwezen in Ned.-Indië en daarna ingenieur-directeur van de Ned.-Ind. Mijnbouwmaatschappij. Van zijn hand verschenen in verschillende vaktijdschriften een aantal bijdragen over de geologie en mijnbouw van Ned.-Indië. De overledene was commandeur in de orde van de Kroon van Roemenië.

J. Hudig D.zn. †. Te Hilversum is, in den ouderdom van ruim 86 jaar, overleden de heer J. Hudig Dzn., oprichter en oud-directeur der Koloniale Bank. Vóór dien tijd (1881) was de heer Hudig in Indië werkzaam, eerst in dienst der spoorwegen, daarna als eigenaar van cultuurondernemingen. (Zie ook de rubriek Suriname in dit Nr.).

Een ongeschikte Regent. Batavia, 4 Oct. (Aneta).[1]) De resident van Pekalongan schorste onder nadere goedkeuring van de Regeering den regent van Brebes, wegens openbare dronkenschap, machtsmisbruik, vrijheidsberooving en knevelarij.

(Volgens den Regeeringsalmanak voor 1927 is sedert 30 Aug. 1920 regent van Brebes: Raden Mas Toemenggoeng Poernomohadiningrat).

Een Regent gedecoreerd. Bandoeng, 10 Oct. (Aneta). Het kruis van de Willemsorde is plechtig uitgereikt aan den regent van Tjiamis, Raden Adipati Aria Sastrawinata. Er was zeer groote belangstelling. De resident van Oost-Priangan, de heer G. D. P. A. Renardel de Lavalette, sprak den regent toe, evenals overste L. A. Snell. Ten slotte werd voor den regent gedefileerd.

Bezwaren tegen de voorgestelde nieuwe samenstelling v. d. Volksraad. Batavia, 4 Oct. (Aneta). Een dertigtal bekende figuren, onder wie de heeren Trip, President van de Javasche Bank, Groskamp, President van de Factory, Sandrock, Directeur van de Ned.-Ind. Escompto Mij., Zeverijn, lid van de firma Tiedeman en Van Kerchem, Wouter Cool, voorzitter van de Ned.-Indische Spoorweg Mij., en Otten, hoofdagent te Batavia van de Java-China-Japan-lijn, zonden een request aan den Volksraad met verzoek er bij de Regeering met klem op aan te dringen de voorgestelde wijziging van de Staatsregeling terug te nemen, althans wat betreft de nieuwe samenstelling van den Volksraad.

Mr. Dr. M. A. G. Harthoorn. Batavia, 6 Oct. (Aneta). Mr. M. A. G. Harthoorn, vice-president van den Raad van Justitie te Soerabaja, is benoemd tot lid van het Hooggerechtshof voor Ned.-Indië.

Hoogere examens. Technische Hoogeschool. Bevorderd tot doctor in de technische wetenschap (met lof) na verdediging van een proefschrift getiteld: Over de samenstelling en het ontstaan van krijt- en mergelgesteenten van de Molukken, en van stellingen, de heer Tan Sin Hok, mijningenieur.

Landbouwhoogeschool. Cand.-examen Koloniale landbouw, de heeren K. A. Barkeij, J. W. van den Bijlaardt, H. Th. Hirsch.

Universiteit Leiden. Doctoraal-examen Indisch recht de heeren W. Schols, C. C. J. Maassen, F. J. Nieboer.

Een belangrijke vondst uit het Hindoetijdperk op Java. Semarang, 5 Oct. (Aneta). In de dessa Ngemplak Semondan in het Semarangsche is een massief zilveren beeld gevonden, dat minstens elf eeuwen oud is. De hoogte bedraagt 28 centimeter en het weegt 8½ K.G. Het stelt Bodhisattwa Mandjoeri voor, de verkondiger van de hoogste Boeddhistische wijsheid. Een fragment van een inscriptie in Nagarischrift geeft een gedeelte van de Boeddhistische geloofsbelijdenis te lezen.

Mislukt plan van een nieuw oproer. Batavia, 5 Oct. (Aneta). In de gevangenis op Glodok in de benedenstad is een uitgebreid complot onder de gevangenen ontdekt. Men heeft de schriftelijke bewijzen in handen, dat de gevangenen van plan waren gezamenlijk los te breken en een nieuw oproer te ontketenen.

De koelie in de bergcultures. Voor de leden der Kon. Ver. Koloniaal Instituut zal de heer C. M. Hamaker, thee- en rubberplanter, Donderdag 20 dezer te 8 uur n.m. in de groote aula van het gebouw een lezing houden over: „De koelie in de bergcultures op Java en zijn onmiddellijke chef."

[1]) De tekst der Aneta-telegr. is ontleend aan de „N.R.Ct.".

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt.

Een belangrijke Veiling.

De Firma Mak houdt, op Dinsdag 18 en Woensdag 19 dezer, in hare verkooplokalen Rokin 13 te Amsterdam, een belangrijke publieke veiling van grafisch werk van den bekenden kunstenaar *W. O. J. Nieuwenkamp*, waaronder verschillende stukken, gedurende diens herhaalde Indische reizen vervaardigd.

In het „Voorwoord" van den in het Fransch gestelden, fraai geïllustreerden catalogus schrijft de heer A. Mak o.m.:

„De te Amsterdam geboren schilder-teekenaar, Nieuwenkamp, woont sedert 1920 niet meer in Holland. Door zijn verschillende reizen in Frankrijk, Italië, Spanje, Marokko, Egypte, zoo ook in Britsch- en vooral over Nederlandsch-Indië, is hij aan mildere luchtstreken gewend geraakt. Telkens als hij te Edam terugkeerde, waar hij van 1905—1920 in zijn vermaarde huisboot woonde, had hij meer en meer van de rheumathiek te lijden, zoodat hij na een winter op Sicilië en vijf jaar in Rome gewoond te hebben, besloot zich te San Dominico bij Florence te vestigen. Daar, in dat heerlijk zonnige land, beoefent hij thans bijna uitsluitend de schilderkunst. De verzameling, welke thans geveild zal worden, is wel de meest volledige, welke tot op heden, zoowel in Holland als in den vreemde, getoond is geworden. De laatste belangrijke tentoonstelling van zijn grafisch werk had in 1920 te Londen plaats, waar zij veel succes had, maar dat was nog geen derde deel van wat thans geboden wordt. Dit zijn alle stukken uit zijn persoonlijke verzameling en bijna alle z.g. *„épreuves d'artiste"*, door hem zelf afgedrukt, de mooiste exemplaren dus, die er bestaan. Nieuwenkamp heeft zich dikwijls tevreden gesteld met slechts enkele goede proeven van zijn werk; zelden maakte hij een groot aantal afdrukken voor den verkoop. Daarom zijn verschillende dezer stukken nimmer in den handel geweest, sommige zelfs geen enkelen keer ten toon gesteld. Reeds lang geleden is een groot deel der zink- en koperplaten er van vernietigd of verbruikt, terwijl ook een belangrijke hoeveelheid, welke hij in zijn atelier te Edam bewaarde, gedurende zijn langdurige afwezigheid, geoxideerd is en dus niet meer geschikt tot afdrukken. De laatste zeven jaren zijn er in 't geheel geen afdrukken meer gemaakt, zoodat de thans geboden stukken wel „zeldzaam" mogen worden genoemd."

Er zijn heel wat artikelen over Nieuwenkamp's werk verschenen, zoowel in Nederlandsche, als in buitenlandsche bladen en tijdschriften. Een uitvoerige beschrijving — een *Gedenkboek* — werd in 1924, ter eere van zijn vijftigjarig jubileum, door de *Firma Kleykamp* uitgegeven.

Dr. H. J. Hubert schreef in 1912: „Twee honderd Etsen en Houtsneden van W. O. J. Nieuwenkamp" en *Dr. J. B. de la Faille* in 1916: „Vijftig nieuwe Etsen van W. O. J. Nieuwenkamp". Er zijn weinig grafische kunstenaars, die zooveel verschillende technieken hebben toegepast en er zooveel mooie resultaten mede hebben bereikt. Bij verscheiden etsen paste hij een door hem zelf uitgevonden werkwijze toe.

Deze veiling omvat een twee-honderdtal etsen, waaronder bijzonder fraaie van Javaansche landschappen, zoowel te Semarang en Bandoeng, als van den Buitenzorgschen Plantentuin, en van Bali en Lombok vooral. Bovendien een volledige verzameling van zijne lithografieën, ook voornamelijk Ned.-Indië betreffende, en tenslotte een honderdtal een afdrukken zijner houtsneden. Van deze laatste gaf o.a. de heer *A. Hallema*, die — zooals reeds verleden week vermeld onder de rubriek „Literatuuroverzicht", ook in het tijdschrift „Nederland" van Juli '27 de Nieuwenkamp-tentoonstelling in het Stedelijk Museum te Amsterdam beschreven heeft — in 1917 een beoordeeling in het te Antwerpen verschijnend maandblad „Onze Kunst", onder den titel: „De Houtsneden van W. O. J. Nieuwenkamp.

Op aanstaanden Zaterdag, Zondag en Maandag, 15, 16 en 17 dezer, zijn de te veilen werken van 10—4 uur in de zalen van Rokin 13 te Amsterdam voor het publiek ter bezichtiging gesteld en zullen ongetwijfeld ook vele Indische belangstellenden trekken.

Toenemende Belangstelling voor Indonesische Ku

Een sprekend bewijs voor de toenemende bel stelling op Indonesisch kunstnijverheidgebie wel het verblijdend verschijnsel, dat er tel nieuwe tentoonstellingen van komen, waaraan meer en meer waardeerende artikelen gewijd w den. Zoo schreef *Just Havelaar* onlangs in „ Vaderland", naar aanleiding van eene in Pi te 's-Gravenhage geëxposeerde verzameling doeken:

„Het was te vreezen, dat na de met zooveel en kennis uitgelezen keurverzameling Indi weefsels, die de „Vrienden der Aziatische ku ons dezen zomer toonden, deze collectie een nig zou teleurstellen. Maar opnieuw is men er in geslaagd zeer mooie, soms zelfs superbe ikat ken bijeen te brengen.

Na al wat ik — zoo herhaaldelijk — over schoone, primitieve en toch in haar soort volm te ambachtskunst reeds in dit blad mocht schrij kan ik nu met een enkel woord volstaan. Di trouwens geen werk, waar men lange verhande gen over schrijft. Het is werk, dat men zoo geniet, dat men erg mooi vindt en daarmee Men kan zich, bedoel ik, niet eenvoudig, niet loos genoeg stellen tegenover dit product van onbewust, zuiver intuïtief schoonheidsverlangen een nog kinderlijk volk.

Deze kinderlijkheid is voor ons onbereikb niet slechts voor ons 20ste eeuwers van Eur maar voor elk volk, elk ras, dat den tragischen der cultuur te ondernemen had. Men voelt elke aanraking met de cultuur en haar bewust moet deze schoonheid aanvankelijk verniet Maar toch zijn de edele doeken, met hun gedem kleuren, hun rijk en beheerscht ornament, hun begrijpelijk ingewikkelde techniek, iets méér ons dan louter sieraden der weelde. Zij zeggen de vreugde van den schoonen arbeid; zij ver ons, hoe de mensch van nature de schoonheid heeft en haar taal verstaat. Een oude traditie ten grondslag aan deze ambachtskunst, maar traditie, die beheerscht, zonder te remmen, die tegendeel de fantasie vrij maakt, die bovenal uit klein beetje natuurlijken aanleg de grootst m lijke resultaten weet te halen.

Verwonderlijk blijft, dat deze uiting van pri tieve beschaving, in tegenstelling tot de primi sculptuur b.v., geen deel heeft aan het daemonis aan den alles overweldigenden, metaphysis angst, aan het schrikwekkende, dat op het gem leven van den overbeschaafden decadent een zoo noodlottige suggestie oefent. De grilligheid wreedheid der instinctieve verbeeldingskracht primitieve volken voelt men somtijds nog na in karakter der ornamentatie, maar wordt altijd adeld tot een schoonheid, welke verbaast door voornaamheid.

Tallooze doeken trouwens hebben ook aan grilligheid en deel. Prachtig zijn deze dof-ro zwarte, gloeiend-bronzen lappen, prachtig kleur, van lijn. Tot de verrassendste reken ik breede, groote doek uit Celebes met zijn m zwart en rood en de forsche kracht zijner hori tale banen, die als slotaccoorden werken.

Een verzameling houtsneden van Ten Klooster aan deze tentoonstelling toegevoegd, deze hout den, die niet alleen door haar motieven, maar door haar eigenaardige stijlkracht, door het ge nen en ornamentale karakter harer synthe lijn, door de rijke werking van haar wit en z de sfeer der Indische schoonheid in bewuster, in lectueeler vormen openbaart. Deze prenten zal zelden diep noemen misschien, maar ze bezitten hooge mate een zuiver aesthetische schoonheid. S listisch zijn ze voorbeeldig."

* * *

Het bestuur der Afdeeling Amsterdam van Ver. „Oost en West" en de Directie van het R *Theater*, Kalverstraat 224, geven op Donderdag dezer te 2.30 uur een Eere-voorstelling — wa tal van autoriteiten genoodigd zijn — van het belangrijke Filmwerk *Mataram*, opgenomen den heer *Tassilo Adam*, met toelichtingen van *den Mas Noto Soeroto*. De Hall van het Th wordt door *„Boeatan"* met fraaie Indonesische kunstnijverheid versierd.

* * *

Ter eere van het tienjarig bestaan van het *tuurkundig Genootschap van Gouda en Omstreken* zal daar Dinsdag, 18 dezer, een feestavond ge

worden, waarop, in de schouwburgzaal der sociëteit „Ons Genoegen", een voordracht met lichtbeelden zal worden gegeven door den heer *J. C. ...ster*, over *„De Prae-Maleiërs"* (Bataks, Dajaks ...Toradja's). De zaal zal door „Boeatan" versierd worden met kunstnijverheidarbeid, van deze drie ...stammen afkomstig. In de pauze zal — op ...rend verzoek — Boeatan's propaganda-comité ...n voor een kopje Java-thee of -koffie, dan wel *glas* „stroop" met Indische versnaperingen, ...r bedienden van het land, in nationaal kostuum, aangeboden en opgeluisterd door Indische muziek. ...r een provinciestad als Gouda zeker een buitengewone gebeurtenis, welke de talrijke feestgen...en in de gelegenheid stelt op de aangenaamste ...ze kennis te maken met het een en ander, Indië betreffende.

Wij hopen op deze beide uitvoeringen nader terug ...komen.

...rsoverzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Koninginnedag.

...et de gebruikelijke ceremoniën had ter gelegen...d van den verjaardag van H. M. de Koningin ...paleize van den Gouverneur-Generaal te Wel...reden *het openbaar gehoor* plaats.

...e Voorzitter van den Volksraad, *mr. A. Neytzell ...Wilde*, memoreerde o.m. de rede door den Land...gd bij diens installatie gehouden, welke vooral ...Inheemsche kringen verwachtingen wekte, wel...richtlijnen de Landvoogd zooveel mogelijk heeft ...uden. De nieuwe Volksraad vereenigde zich ... de maatregelen der Regeering tegen landsge...rlijke elementen en trad in de zeer kostbare ...rstellen tot uitbreiding van het leger en de ...itie.

...e *Landvoogd* wees in zijn antwoord op de on...melijke verzwaring van de taak van hen, die ...telijk of particulier leiding moeten geven. „Wij ...n" — aldus Z. Exc. — „in een overgangs...iode op schier elk gebied, waarbij op godsdien... wetenschappelijk, staatkundig, maatschappe... en economisch terrein wordt geschud aan de ...ers, waarop tot dusver onze woningen werden ...ouwd. Bizondere tijdsomstandigheden stellen ...ndere eischen aan hart en verstand en benepen ...rgdheid voor individueele of groepsbelangen is ... even slechte leidsvrouwe als de begeerte het ...utietempo kunstmatig te versnellen. Verschil ...nzicht en opvattingen leidt tot verheldering van ...n blik, maar wie aanstuurt op verdeeling en ...iding, wie door toomeloozen haat verblind, de ...ten tracht te vergiftigen, handelt niet minder ...dadig dan die door ruw geweld zijn denkbeel... aan anderen wenscht op te leggen. Handhaving ... rust en orde is de eerste plicht van iedere ...rheid. Het is volslagen onredelijk van de Over... te vorderen voorkoming van elken brand; ... kan geëischt worden dat de brandweer paraat ...n dat de brandalarmsignalen behoorlijk func...neeren. Elke goede grond ontbreekt voor eenige ...rgdheid dat de Regeering iets zal nalaten wat ...dit opzicht redelijkerwijs kan worden gevergd. ...feiten hebben reeds bewezen dat het aankwee...en onderhouden van een angststemming de ...rheid belemmert en de misdadige elementen ...moedigt." De Landvoogd besloot zijn rede met ...op aan te dringen de toekomst met vast ver...wen tegemoet te gaan, zonder hetwelk vrucht...gende arbeid uitgesloten is, en te zoeken naar ...geen vereenigt, in het belang van de ontwikke... en voorspoed van Indië. Geëindigd werd met ...verzoek zich met den Landvoogd te vereenigen ...de bede voor een gezegend levensjaar van H. ...de Koningin. (*De Loc.* 1/9, blz. 3 en 19)

Openbaar gehoor en politiek.

...e Resident van Soerabaja, de heer *Hardeman*, ...ft bij het openbaar gehoor op 31 Aug. o.a. ge...oken over *nationalistische verlangens* en *In...dsche meerderheid* (*Soer. Hbl.* 1/9, 3de bl.). De ...ofdredactie van het *Soer. Hbl.* (2/9, 3de bl.) ...ft naar aanleiding hiervan een open brief aan ... Resident gericht. Het blad verwacht van de ...rheid, dat zij beslist afwijzend zal staan tegen... alle verlangens, welke *niet* als redelijk kun... worden gekwalificeerd, en dat zij deze wèl zal ...en te stuiten met alle kracht, waarover zij beschikt. Het blad protesteert tegen het streven, de gewillige aanvaarding van eene zoo diepgaande hervorming als de omzetting der Europeesche Volksraadsmeerderheid in eene Inlandsche — eene hervorming, waarover de Staten-Generaal in hoogste instantie zal hebben te beslissen — voor te stellen als een eisch der gezonde rede, welke voor andersdenkenden slechts overlaat het brandmerk der ziekelijke domheid. Hij, die niet doof is voor hetgeen opklinkt uit de samenleving om hem heen, *moet* weten, dat vrijwel de geheele Westersche groep der ingezetenen met groote zorg de ontwikkeling der verhoudingen gadeslaat en dat zij, hoe onbeperkt haar aanhankelijkheid en trouw ook moge zijn jegens de Regeering, vertegenwoordigster van het Opperbestuur, niettemin de hoop koestert, dat het ontwerp tot herziening der Staatsregeling vooralsnog geen wet moge worden.

De *Java-Bode* (5/9) nam met algeheele instemming kennis van het verweer van het „Soer. Hbl.", dat uiteraard geen nieuwe argumentatie brengt. Uit het betoog van den Resident bleek de *J. B.*, hoezeer het zaak is om paraat te blijven in de bestrijding van hetgeen zoovelen met het blad niet in het belang van Indië achten.

De techniek der Bolsjewistische revolutie.

De heer *Hugo Reynst* te Parijs wijdt in het *Soer. Hbl.* (26 en 27/8, 2de bl.) een studie aan „De techniek der Bolsjewistische revolutie." Alles wordt ondermijnd, ondergraven: *„In de natie door de organiseering der partij in cellen, werkingssferen, federaties."* Al bevatte de arbeidsrooster der Roode Secte niets dan dit éene zinnetje, het zou voldoende zijn om de oogen te openen voor de gevaren, waarmee men door verraad en trouweloosheid de maatschappij en een gehate beschaving omstrikt. Men trekt niet meer op tegen het „Paleis" of tegen de Kamers der Volksvertegenwoordiging. Men marcheert in de eerste plaats naar de postkantoren om zich te vrijwaren voor elk mogelijk tegen-offensief van de wettige macht. Over de postkantoren gaan door telegraaf, telefoon en radio de orders van verweer, van concentratie, of van waarschuwing. De posterijen zijn de spil van elke bolsjewistische revolutie. Er zijn voorbeelden van op Java. Het personeel der posterijen zal zoo volledig mogelijk „getruffeerd" worden met handlangers en wanneer de voorbereiding geschiedt met de noodige zorg, zullen de vitale organen van te voren bezet zijn door communistische cellen. Dit lijkt voor Java misschien nog een loos verzinsel, te Parijs geldt het voor méér dan mogelijkheid. Men stelle zich overigens niet te veel gerust met dit loos verzinsel.

In *De Loc.* (1/9) vestigt *Dr. A. R. Zimmerman* de aandacht op *„De groote Lessen van Weenen."* In onzen tijd staat overal de communist gereed om zich van de leiding meester te maken en het graan te oogsten, dat de socialist gezaaid heeft. Ook is *dr. Z.* van meening, dat in oogenblikken als zich bij de straatgevechten te Weenen voordeden, voor de veiligheid der massa's niets te verwachten is van hen, die zich voor hare leiders uitgeven. Al is het geluid der steden groot, het laatste woord ligt bij de landsbevolking. Men kan op het gezond verstand der landelijke bevolking rekenen om steedsche stoutigheid te stuiten.

De Sum. Post (7/9 „De geleidelijkheid") belicht het systematische en logische van *Tan Malaka's propaganda en arbeid.* Met incidenteele opstandjes kan men, volgens hem, niets bereiken. Het Javaansche volk zal zijn vrijheid niet verkrijgen door wapengeweld, doch door een vreedzame economische revolutie. Deze opvatting ligt in de lijn van Tan Malaka's denken. Men mag en moet hem au serieux nemen, want hij is inderdaad de man van de groote lijn. Of zijn opvatting ten aanzien van de „geleidelijkheid" weerklank zal vinden bij de vreemdsoortige agglomeratie van niet ongevaarlijke warhoofden, staat wel zeer te bezien.

Het *Soer. Hbl.* (27, 29 en 30/8, 3de bl.) beschrijft *„De samenzwering van de Soediro-partij"* op Java in Juli 1927. Men is er thans meer dan ooit van overtuigd, dat Moskou in stilte nog steeds de groote lijn volgt naar de bolsjewistische revolutie in Ned.-Indië.

Genade of Recht. De bekrachtigde vonnissen.

Het *Soer. Hbl.* (27/8, 3de bl. „Genade of Recht" *Z.*) betoogt dat goedheid, welke beknotting van het Recht tengevolge heeft, in het Oosten immer wordt misverstaan en tot verkeerde resultaten voert. Het blad hoopt dat de huidige Regeering uit de historie der laatste 16 jaren de les zal putten, dat in

LIJST VAN ADRESSEN

ten behoeve van Repatrieerenden

Voor nadere bijzonderheden, leze men de betreffende advertenties.

een Oostersch land het Recht steeds in volle strengheid moet worden toegepast, omdat genade hier synoniem is aan zwakheid.

De Loc. (30/8) meldt omtrent de communisten, wier doodvonnissen door den *G. G.* zijn bekrachtigd, het volgende: *Hasan Bakri* was de auctor intellectualis van den opstand in geheel Oost-Priangan. Hij was het, die de besprekingen van het revolutionnaire comité in het Pieterspark te Bandoeng bijwoonde, werwaarts hij per auto was vertrokken, vergezeld van zekeren Bakri. Bij terugkeer werden de orders aan de verschillende leiders uitgedeeld. In Tjiamis volgde toen de vergadering in desa Lamboer Balong, waarbij werd meegedeeld, dat alle ambtenaren, zooals de regent, de A. R. en het politiepersoneel moesten worden vermoord. Het was daarbij, dat peper werd rondgedeeld om de slachtoffers blind te gooien. *Egon, Dirdja* en *Mardjoeki* waren de eerste assistenten van Hasan Bakri, welke laatste persoonlijk deelnam aan alle moorden, in Tjiamis gepleegd.

Drie duizend veroordeelde communisten wachten thans op ten uitvoerlegging van hun vonnis. Het is moeilijk om voor hen allen onderkomen in de gevangenissen te vinden, zoodat thans besloten is, dat ondergebracht zullen worden te Soerabaia 300 man, op Noesa Kembangan 800, in het verbouwde vroegere militaire kampement te Banjoebiroe 1200 en in de verbouwde landspakhuizen te Padang 700 communisten.

Prijsvraag tuberculose.

In 1925 werd door de *Kon. Wilhelmina Jubileum Stichting* een prijsvraag uitgeschreven, waarin een uitgebreid, nauwkeurig klinisch en zooveel mogelijk bacteriologisch onderzoek gevraagd werd naar de verspreiding en naar het voorkomen der tuberculose in een bepaalde in Ned. Oost-Indië samenwonende, doch vrijlevende, bevolkingsgroep, welke in haar geheel tenminste 2500 personen, zooveel mogelijk in familie- en gezinsverband levende, omvat (*Deli Crt.* 5/9). Verreweg het beste onderzoek, zoowel in klinischen als wetenschappelijken zin, is dat van *dr. O. Paneth*, Gouv.-arts te Kaban Djahe. Dit onderzoek betreft meer dan 2600 personen, verdeeld over 6 dorpen, welke behalve klinisch onderzocht ook alle zijn doorgelicht en waarvan bij niet minder dan rond 200 de tuberculeuse afwijkingen op de röntgenphoto zijn vastgelegd. Bij 7000 personen is de intracutane enting met tuberculine verricht. Het tweede onderzoek, dat aan de gestelde eischen voldoet, is ingezonden door *Mohd. Djamil*, Indisch arts te Penjaboengan (Tapanoeli). Het betreft de bevolking van een tweetal dorpen in de omgeving van Fort de Kock. Meer dan 2600 personen zijn, deels buitenshuis, deels gedurende huisbezoek, klinisch onderzocht en het aldus verzamelde materiaal in nauwkeurige gegevens en overzichtelijke kaarten vastgelegd.

De anti-woeker vereeniging.

In Februari j.l. had te Bandoeng de oprichtingsvergadering der A. W. V. plaats. Geleidelijk traden andere vereenigingen tot deze vereeniging toe. Tot dusverre heeft de Vereeniging hare werkzaamheden, door gebrek aan het benoodigd kapitaal, wel moeten beperken tot het geven van *voorlichting en bijstand* (*Bat. Nwsbl.* 5/9, O.). Men onderschatte echter de waarde van dezen arbeid niet. Hoevelen hebben slechts een vermoeden van het bestaan van de z.g. „Woekerordonnantie" (Stbl. 1916 No. 643). Wat het lot van den kleinen man is, die hulpeloos wordt overgelaten aan de practijken van een woekeraar, is wel niet twijfelachtig. Ook heeft het bestaan der A. W. V. in vele gevallen een preventieve werking ten goede. De hulp van de advocaten stelde de jonge vereeniging reeds van den aanvang af in staat in vele gevallen onmiddellijk in te grijpen met meestal een gunstig resultaat. Niet minder dan 67 personen wendden zich in de afgeloopen zes maanden tot de vereeniging om hulp en voorlichting. Te Soerabaja is de oprichting van een dergelijke vereeniging binnenkort te verwachten; te Weltevreden wordt het vraagstuk ernstig in studie genomen; uit verzoeken om inlichtingen uit andere plaatsen als Semarang en Magelang blijkt dat men ook daar pogingen aanwendt, om eene dergelijke vereeniging in het leven te roepen.

De nieuwe bevloeiingswerken in Bantam.

De Regeering heeft autorisatie verleend tot de verdere normaliseering en bedijking der beide oevers van de Tji Doerian vanaf de Rawah Patrasana tot aan de monding der rivier, over een lengte van ongeveer 20 K.M. Voor dit werk is *f* 1.005... toegestaan. Over den voortgang van *het groote irrigatiewerk in de Noordelijke laagvlakte van* ... *tavia en Bantam* deelt *De Loc.* (1/9, blz. 5) e... mede. In de ... iestreek van de Tji Doerian ... een vrij kostba... wegenplan in uitvoering. ... de toegangswegen heeft men de vele waterw... (afvoer- en toevoerleidingen) noodig voor ba... vrijmaken en bevloeiing. Van de Rawah Patr... wordt langs verscheidene leidingen het water ... voerd naar het bevloeiingsgebied, terwijl de R... zelf, door middel van een inlaat bij Koper a... Tji Doerian, in den bandjirtijd gevoed wordt ... het overtollige water van deze rivier. Dit qua... verzamelde bandjirwater is voldoende om in d... vloeiingsbehoefte van een uitgestrekt terre... voorzien, wanneer het gezakte rivierwater de... paciteit reeds lang mist. Het Patrasanawerk, ... het dubbele doel, n.l. gedeeltelijke bandjirv... king van de rivier en bevloeiing bij lagen w... stand, zal later, met de Garoegakwerken in he... heele irrigatieplan worden opgenomen, zooals ... ook geschieden zal met de Rawah Ilitwerken ... Boemiajoe. Het water van de Tji Doerian zal ... vendien worden benut om het ten Westen van ... rivier gelegen gebied tot aan de Tji Oedjoeng ... irrigatie te brengen. De bij deze irrigatie aan... tende Tji Oedjoeng-projecten zijn thans in be... king. Het ligt in de bedoeling de uitgestrekte ... te zooveel mogelijk te bevloeien met Tji Sed... water, wegens het groote slibgehalte. Wanneer ... Tji Sedane-plan is uitgevoerd, zal in geregelde ... vloeiing zijn gebracht een stuk bouwland tus... beide rivieren, groot 74 duizend bouws, van ... Noordkust tot de lijn over Djatti en Bataradja... medegerekend dus het terrein ten Westen van ... Doerian tot de Tji Oedjoeng-werken. Het ge... bevloeiingswerk zal ongeveer *f* 10 millioen ko... De voortgang der werkzaamheden heeft zo... stoornissen plaats. Werkvolk is thans, na den ... oogst, voldoende te krijgen. Het doet wel vr... aan, dat het volk in deze streken zich over he... ge... een zoo onverschillig toont voor hetgeen er ... gouvernementszorg met zijn grond te gebe... staat. Niet de minste medewerking, bij ban... b.v., of het moet in betaalden arbeid zijn. Op ... initiatief zal niemand iets doen. Zonder een v... uit te steken, ziet men toe hoe het wassende ba... water have en goed bedreigt, terwijl in vele g... len toch een minimum arbeid bij de meest be... de oevers b.v. voldoende is om het kwaad te ... ren. Eerst moeten de Regent en de andere ho... zich met de zaak bemoeien en strenge printa... ven, voordien denkt er niemand aan handelen... te treden.

II. UIT DE INHEEMSCHE EN MALEISCH-CHINEESCHE PERS

Revolutie.

De hoofdredacteur van het radicale blad *S... Indonesia* te Soerabaja, voelt zich in het num... van 25 Augustus genoopt het een en ander ten ... te geven over de beteekenis van „revolutie", o... men volgens hem over het algemeen thans ... goed begrip daarvan heeft. De een denkt bij ... hooren van dat woord dadelijk aan moord en ... letjes, de ander aan bloedvergieten; daarom ... een uitleg van dat begrip geven, die de broe... welke haken naar de vrijheid van den geb... grond, goed in het oor moeten knoopen.

Hij zegt dat in den beginne de maatschappij ... vooruitgang geregeld werd door de voor alle ... de wezens geldende wetten van evolutie en ... lutie, welke beide wetten feitelijk één waren; ... eenige verschil bestond slechts in het tempo, ... als het water van de rivier naar zee stroomt ... wis en zeker loopt de maatschappij naar een ... van gelijkheid, rechtvaardigheid, welvaren, be... ving en broederschap.

Evenals de loop eener rivier in vlak land ... is, zoo zal ook de maatschappelijke vooruitgang ... gemerkt plaats hebben, indien hij niet in zijn ... belemmerd wordt door de een of andere ... kaste. Maar zooals de rivier ook bergen doorb... die haar in den weg staan, zoo zal de vooruit... der maatschappij de kaste en het ras vernie... die hem belemmeren willen. Op vredige wij... door geweld, de evolutie der maatschappij ... stadig vooruit.

Een deel van dien vooruitgang is verkregen ... oorlog. Een volk beoorloogt het andere en ...

het; dat overwinnende volk wordt rijk en machtig en knap, en het overwonnen volk wordt armer en dommer.

Zoolang er verdrukking is, bestaat ook het vrijheidsgevoel. De wreede Nero maakte den vooruitgang der Christenen krachtiger, George III schiep een Washington, die Amerika vrij maakte van de Engelsche verdrukking, het Tsarisme in Rusland deed het Bolsjewisme ontstaan, de Engelschen in Britsch-Indië deden de boycot- en swaraj-beweging ontstaan en zoo gaat het door.

Een vrijheidsoorlog wordt niet gevoerd om een ander volk te verdrukken, doch om zich vrij te maken van verdrukking. De nationale vrijheidsheld is geen verdrukker, zooals Caesar, Napoleon of Wihelm II, doch een mensch met een rein gemoed, klare gedachten en die trouw is aan de verdrukten. Schrijver noemt als voorbeelden Garibaldi voor Italië en Rizal voor de Philippijnen, die echte vrijheidshelden waren, ook al hadden zij een arm bestaan en geen wapens. De ongewapende strijders voor de vrijheid zijn sterker dan de soldaten van het imperialisme, omdat zij hoogere beginselen en doeleinden hebben; de discipline der laskaren van de vrijheid is geen slavernij als van de laskaren van het imperialisme, doch heilige ijver.

Schrijver noemt dan Voltaire en Rousseau als de vernietigers van het Fransche feodalisme en de stichters der nieuwe leer van vrijheid, gelijkheid en broederschap, rechtvaardigheid en waarheid, voorts als verdere strijders van deze idealen, Mirabeau, Danton, Robespierre, enz. Die Fransche vrijheidshelden konden toen echter niet beseffen dat later die vrijheid, gelijkheid en broederschap door het kapitalisme zouden worden verkracht.

Er moesten nieuwe denkers komen, Marx en Engels, om de nieuwe strijdleus te doen hooren: „Proletariërs der wereld", vereenigt U!" En Lenin, Trotzki en hun kamaraden beseften de kracht van die proletariërs; thans zijn de proletariërs van heel de wereld bezig hun krachten te organiseeren voor den strijd tegen de verdrukking van het imperialisme. En, hoe welbewapend het imperialisme ook moge wezen, de volken der onderworpen gebieden bezitten een geweldiger wapen dan een bom, dat is de eensgezindheid.

Indien, zegt de schrijver, de volken der onderworpen landen en de proletariërs begrijpen en één van zin willen zijn, zullen de legerscharen van het imperialisme van zelf uiteen spatten, omdat zij die de wapens hanteeren moeten, de arbeiders zelven zijn.

De voornaamste wapens der revolutionairen zijn daarom: de hersens en de mond. De revolutionaire soldaten zijn die, welke begrijpen en overtuiging bezitten en als de tijd gekomen is, met hun woorden en hun handen alleen den vijand ten val kunnen brengen, hoe groot hij ook zijn moge.

De revolutie bestaat dus niet uit ongeregeldheden, uit oorlog, gevoerd om te rooven en te moorden, doch zij is een uiterlijke en innerlijke strijd, waarbij een verdrukt volk of een verdrukte kaste zijn of haar hooge menschelijke eigenschappen uit en verzamelt voor een allerheiligst doel.

Open deur-politiek.

Onder bovenstaand hoofd komt in het liberale dagblad *Bintang* Timoer te Weltevreden een hoofdartikel voor, waarin de schrijver uiteenzet dat de Nederlanders het spreekwoord: „Wie klein is, moet slim zijn", inderdaad toepassen en daardoor in de wereld op den eersten rang zitten. Gewezen wordt op een schrijven in het *Bat. Nieuwsblad*, waarin wordt gezegd dat Nederland wel klein is, doch op het gebied van positie en prestatie in Azië slechts door Engeland wordt overtroffen.

Het blad constateert dat Nederland op het gebied van de politiek werkelijk nummer één is, want anders zou het, met zijn 7 millioen zielen, immers geen kolonie kunnen hebben met 55 millioen inwoners. Het blad komt dan op de open deur-politiek, welke door alle staatslieden in Nederland van zoo groot belang wordt geacht en waardoor de andere landen, als Amerika, Engeland, Duitschland, hun geld hier in Indonesië kunnen beleggen. *De Courant*, een blad dat den Indonesiërs zoo welgezind is, zeide onlangs in een artikel over het gevaarlijke drijven van Dr. Tjipto: „Gesteld zelfs, dat de Inlandsche intellectueelen thans reeds in staat zouden zijn het heele bestuur van het land in handen te nemen, dan zou de ellende niet te overzien zijn. Geen enkele groote mogendheid, wier onderdanen hier met honderden millioenen guldens in landbouw, nijverheid en handel geïnteresseerd zijn, zou het langer dan zes maanden dulden."

Door deze verklaring — aldus de *Bintang Timoer* — werd den Indonesiërs verklapt wat de opendeurpolitiek beteekent voor de Nederlandsche machthebbers. Prof. Treub beweerde wel dat het vreemde kapitaal tot doel heeft de Indonesiërs te helpen, doch door deze verklaring heeft *De Courant* het groote geheim geopenbaard, dat den Indonesiër eigenlijk reeds bekend is, doch waarvan hij de reden thans nog beter is te weten gekomen.

Schrijver concludeert dat dit mag beschouwd worden als een der vruchten van de politiek en dat de Indonesiër, wil hij óók tot de eerste klasse gaan behooren, aan politiek moet doen, niet een beetje, maar véél en grondig. Hoe meer menschen aan politiek doen, hoe beter!

Rechts revolutionnair.

Een schrijver in de *Bintang Timoer* van 17 Aug. merkt op dat men nu, indien men spreekt van revolutionnaire partijen, in het algemeen direct denkt aan Semaoen, Tan Malaka, Alimin en Mohamad Hata. Ondertusschen kunnen met dit woord „revolutionnair" in dezen tijd ook de leiders worden bestempeld van Europeesche kranten, zooals b.v. Karel Wybrands, Zentgraaff en de redacteur van *Mataram*, die door de *Loc.* en *De Courant* haatzaaiers, opruiers en „revolutionnairen van rechts" worden genoemd. Want het *Nieuws*, het *Soer. Hbl.* en de *Mataram* vernederen niet alleen de Inlandsche hoofdambtenaren Wiranatakoesoema en Djajadiningrat met vuile woorden, doch zinspelen ook elken dag op den G.-G. en de Regeering. De redacteur van het Maleische blad *Djam* te Palembang — aldus schrijver — werd indertijd voor een artikel, dat minder netjes was voor de Koningin, als Indonesiër veroordeeld tot drie jaar gevangenisstraf, doch een Europeesch hoofdredacteur, die elken dag nog erger optreedt tegen Indonesische hoofdambtenaren, wordt tot heden nog niet geboeid. Als een luitenant of controleur beschermd wordt tegen aanvallen van de Inlandsche pers, waarom wordt een Indonesisch hoofdambtenaar dan niet beschermd tegen de aanvallen der Hollandsche pers? De Regeering wenscht dat hare ambtenaren worden hooggehouden en geëerbiedigd, doch dit zal niets geven indien deze ambtenaren iederen dag door de Europeesche pers worden vernederd. Nu vernam schrijver dat Karel Wybrands in verband met zijn opruiend geschrijf door den rechtercommissaris van den Raad van Justitie werd opgeroepen. Dit wijst er op, zegt schrijver, dat de handelwijze der rechtsche partij even gevaarlijk is als die van de linksche, als zij beiden revolutionnair zijn. En daarom is het niet meer dan billijk, dat ook aan die rechtsche partij een plaatsje in Boven-Digoel wordt aangewezen.

Het Nederlandsche onderdaanschap der Indische Chineezen.

Over deze kwestie maakt men zich onder de Chineezen in Indië vrij druk, zelfs in de kringen der peranakan Chineezen (zij die vaak reeds geslachten lang in Indië geboren en getogen zijn). Er is een strooming ten gunste van een Chineesch onderdaanschap van alle in Indië wonende Chineezen, waartegen verscheidene bladen waarschuwen als zijnde van feitelijk weinig belang voor de Indische Chineezen.

Panorama (Batavia) van 13 Augustus schrijft o.m., dat men in Indië onder de Chineezen vele critici aantreft die schreeuwen over dingen die zij niet begrijpen. Diegenen b.v., die zoo ijveren voor gelijkstelling, vergeten heelemaal de militieplicht die hieraan verbonden is.

Verder heet het, dat men bezig is zich warm te maken over de anti-Nederlandsch-onderdaanschapsactie en de wijziging van het consulaire verdrag tusschen Nederland en China, terwijl men blind is voor het feit dat volgens internationaal recht geen enkel land zijn onderdaanschapswet aan een ander land kan opdringen. Derhalve getuigt het van groote domheid om te denken dat door de wijziging van het consulair verdrag de peranakan-Chineezen, die hier geslacht op geslacht hebben gewoond, Chineesche onderdanen zullen worden. De Chineezen maken zich druk over dingen waaraan niet te tornen valt, maar verwaarloozen hun positie, die hoe langer hoe benauwder wordt, zoodat het binnenkort te verwachten is dat zij economisch te gronde zullen gaan, alleen omdat zij, misleid door de valsche nationalistische Maleisch-Chineesche pers, steeds

LIJST VAN ADRESSEN

ten behoeve van Repatrieerenden

Voor nadere bijzonderheden, leze men de betreffende advertenties.

(Vervolg).

EMBALLAGE EN EXPEDITIE

A. Rietveld, v. Bijlandstraat 27, Den Haag.

FEESTARTIKELEN

Klaassen, Prinsestraat 4, Den Haag.

FOTOGRAFEN EN LEVERANCIERS VAN FOTO-ARTIKELEN

W. Coret, Thomsonlaan 96a, Den Haag.
Lappöhn, Passage, Den Haag.
Ph. Starke, Hoofdstraat 172, Apeldoorn.
C. Vermeulen, Toussaintkade 20, Den Haag.

GARAGES

Garage Jansen, Rijks Straatweg 773, Wassenaar.
Garage Kinsbergen, Nieuwstraat 59, Apeldoorn.

GLAZENWASSCHERIJEN

N. V. Cemsto, Hunsestraat 39, Den Haag.

GROENTEN EN FRUIT

J. Eversmann, Edisonstraat 139, Den Haag.

HEEREN-MODEARTIKELEN

Kalker's Modemagazijnen, Kalverstraat 100, Amsterdam.
W. F. Meijer, Hoofdstraat 93, Apeldoorn.

HOEDEN

Kalker's Modemagazijnen, Kalverstraat 100, Amsterdam.
Maison de Ruit—v. d. Waag, Charl. de Bourbonstraat 27, Den Haag.

HOTELS, PENSIONS ENZ.

American Hotel, Amsterdam.
Grand Hotel des Pays Bas, Groote Markt, Arnhem.
Hotel-Rest. de Twee Steden, Buitenhof, Den Haag.
Hotel-Rest. Duinoord, Sweelinckplein, Den Haag.
Pension Evesto, Nassaulaan 2B, Den Haag.
Hotel Pension Insulinde, Bankaplein 2, Den Haag.
Rusthuis Zr. Kersloot, Esschenlaan 86, Rotterdam.
Pension Patria, Lindenheuvel 2, Hilversum.
Hotel Promenade, Oude Schev. weg 21, Den Haag.
Pension Strikwerda, 76 J. v. Oldenbarneveldtlaan, Den Haag.

HUISHOUDELIJKE ARTIKELEN

Frans van Wijk, Vlamingstraat, Den Haag.

INDISCHE UITRUSTINGEN

Firma Kalker, Kalverstraat 100, Amsterdam.
W. F. Meyer, Hoofdstraat 93, Apeldoorn.
A. Savelkoul, Singel 429, Amsterdam.

INRICHTINGEN VAN ONDERWIJS

Chr. Lyceum, Zeist.
Christelijk Lyceum, Emmakade 43, Haarlem.
De Vrije School, v. Speykstraat 46, Den Haag.
Instituut Schoevers, Stadhoudersplein 3, Den Haag.

JUWELIERS

Begeer, v. Kempen en Vos, Noordeinde, Den Haag.
Jedelo, Noordeinde 100, Den Haag.

KLEEDINGMAGAZIJNEN

Kleedingmagazijn P. v. d. Brul, Veenestr. Den Haag.

LUXE ARTIKELEN

J. A. Schlette, Willem de Zwijgerlaan 50, bij Fred. Hendriklaan, Den Haag, Telefoon 50888.

MANUFACTURENHANDEL

Iserief & Co., Veenestraat 16, Den Haag.
L. A. Kwanten, Weimarstraat 119, Den Haag.
Mag. „De Ster", Goudenregenplein 64, Den Haag.
Wisbrun & Liffman, Veenestraat 35, Den Haag.
Mag. de Zonegrens, Fred. Hendriklaan 99, Den Haag

METAALWAREN

A. Frieling, Schalkburgerstraat 381, Den Haag.

MEUBILEERINGEN

Fa. Möller & Co., Weimarstraat 38a, Den Haag.
C. v. Moorsel, J. Hendrikstraat 9, Den Haag.
Jungschläger, Cillierstraat 37, Den Haag.
A. Okhuysen, Obrechtstraat 474, Den Haag.
W. J. M. Simonis, Groenmarkt 34, Den Haag.
Firma Segaar, Spui 218/Thomsonlaan 93, Den Haag.
Schöder & Co., Groenmarkt, Den Haag.

MOTORHANDELAREN

Holland Motor- en Rijwiel Comp., W. de Withstraat 58, Den Haag.

MUZIEKHANDELAREN

Ph. Kruseman, Noordeinde 91, Den Haag.

hun oogen richten op China. Niet China moet hen helpen, doch zij omgekeerd China en dit kunnen ze alleen bereiken door hun economie en onderwijs te verbeteren.

In *Djawa Tengah* (Semarang) van 15 Aug. verzoekt een schrijver den Chineezen de kwestie van Volksraad, Gemeenteraad, onderdaanschap enz. nu eens een paar maanden te laten rusten, om zich te wijden aan de zooveel belangrijker vraagstukken van hun economische en sociale positie.

De *Perniagaän* (Batavia) van 13 September merkt o.a. ironisch op: De Chineesche beweging is verward; hier te lande wil men van het Nederlandsch onderdaanschap niets weten, maar komt een peranakan in China, dan loopt hij direct naar den Hollandschen consul. Verder meent het blad dat, om aan die verwarring een einde te maken, het nuttig is om studieclubs op te richten.

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

The labour problem in the Dutch Indian Archipelago.

Het Oct.-Nr. van „The Asiatic Review" bevat een artikel van den oud-gouverneur-generaal Mr. D. Fock over het arbeidsvraagstuk in Ned.-Indië, in verband met de Poenale Sanctie. De „N. R. Ct." geeft er een vrij uitvoerig overzicht van, waaraan het volgende is ontleend:

Mr. Fock zet op eenvoudige wijze het ontstaan van het Poenale Sanctie-stelsel uiteen, herinnerend aan de schaarsche bevolking van Sumatra, Borneo, Celebes enz. tegenover de dichte bevolktheid van Java en de noodzakelijkheid om de cultuur- en andere bedrijven, die land in de buitengewesten in ontginning nemen met gebruikmaking van ingevoerde overwegend Javaansche werkkrachten, door het bedreigen van straf op niet-naleving van de gesloten koeliecontracten tegen bedrijfsonzekerheid en verlies van emigratiekosten te beschermen. Van Westersch juridisch standpunt uit kan dit onderwerp niet worden beoordeeld. Rekening dient te worden gehouden met afwijkende Indische toestanden. In Ned-Indië worden zooveel doenlijk Nederlandsche rechtsbeginselen toegepast, doch daar waar uitzonderingstoestanden het vereischen dient er van te worden afgeweken. Intusschen is een gestreng overheidstoezicht op de arbeidstoestanden, welke door Poenale Sanctie beheerscht worden, noodzakelijk. De arbeidsinspectie is hiertoe ingericht, terwijl allengs de arbeidsregelingen zelve zijn herzien en naarmate de toestanden zich ontwikkelden van de Poenale Sanctie de scherpe kanten zooveel mogelijk zijn afgenomen.

De Poenale Sanctie is naar schrijvers meening bestemd om van lieverlede te verdwijnen. Doch van een onmiddellijke afschaffing kan geen sprake zijn. ontginning van weinig of niet bevolkte streken ware zonder de Poenale Sanctie ondoenlijk. Echter dienen de betrokken maatschappijen saam te werken om aan den uitzonderingstoestand, welke de rechtsgrond is voor de Poenale Sanctie, een eind te maken met behulp van kolonisatie van Javanen op de andere eilanden, in de eerste plaats op Sumatra. De Javanen hebben in Suriname reeds bewezen geschiktheid voor den kleinen landbouw te hebben, tot beoefening waarvan ze na ommekomst van hun contracten met regeeringshulp in staat worden gesteld. Suriname heeft echter het nadeel dat het zoo ver van Java af gelegen is. Sumatra is betrekkelijk dichtbij en op den duur is dit zeker het aangewezen gebied om Java van zijn overbevolking, welke daar allengs onhoudbare toestanden zou doen ontstaan, af te helpen. De regeering heeft op dit gebied zelf proeven genomen in Zuid-Sumatra. De moeilijkheid bij kolonisatie met het oog op het beschikbaar komen van arbeidskrachten voor de ondernemingen blijft intusschen het vinden van een voldoende uitgestrektheid vruchtbaren grond op niet te grooten afstand van de ondernemingen. Het doel moet in elk geval blijven een verandering in den uitzonderingstoestand te brengen. Indien de planters volhouden, gelijk zij doen, dat de P. S. voor ingevoerd werkvolk voorloopig behoort te worden gehandhaafd, moeten zij zich ook bewust toonen van hun plicht om alles te doen wat in hun vermogen is om de P. S. overbodig te maken. Er zal tijd toe noodig zijn, doch dit is geen bezwaar, indien de gezindheid om te slagen maar aanwezig is.

Mr. Fock stelt de goede zijden der Poenale sanctie in het licht, vertelt iets van de voorschriften op het gebied van huisvesting, hygiënische verzorging enz., waaraan de werkgevers gebonden zijn, en ook van hetgeen sommigen doen boven en behalve hetgeen

waartoe zij verplicht zijn, zooals het oprichten van koelie-kinderscholen en ander jeugdwerk (dat der Senembah-Mij.). Voorts maakt hij gewag van de oprichting en werking der Permanente Arbeidscommissie ter Oostkust van Sumatra, die te adviseeren heeft omtrent herzieningen van de Koelie-ordonnantie.

Wegwijzer voor Katholieken die naar Indië gaan.

Ten behoeve van katholieken, die voornemens zijn naar Indië te vertrekken, en voor hen die van Indië naar Holland komen, heeft de directeur van het Kath. Indisch Bureau te 's-Gravenhage, de hr. P. J. F. J. Schnebbelie, een „Wegwijzer" samengesteld.

Het ruim 180 blz. tellende boek, gedrukt met duidelijke letter op mooi glanzend papier en voorzien van tal van illustraties, wordt ingeleid door den heer L. J. M. Feber, oud-lid van de Tweede Kamer en oud-voorzitter van de Indische Katholieke partij, die als ingenieur vele jaren in het volle Indische leven heeft gestaan. De hr. F. merkt o.a. op dat Indië niet noodig heeft de braven-zonder-meer, maar de braven, die bovendien sterk zijn en wat kunnen. „Alleen zij zullen een katholieke bevolkingsgroep vermogen te vormen, die weten te slagen man voor man èn bovendien een kracht beteekent in den opbouw van Indonesië. Want waarlijk, Indië in het algemeen, de katholieke zaak in Indië in het bijzonder, kunnen een geregelden aanvoer van prima contingenten best gebruiken."

Op de inleiding volgt de tekst eener voordracht van pater J. J. Hoevenaars (welke missionaris meer dan 20 jaar in Indië heeft gearbeid), over het leven in Indië in het algemeen en dat zijner katholieke bewoners in het bijzonder.

De overige inhoud van het geschrift bestaat dan uit allerlei gegevens welke van belang zijn voor de katholieken die naar Indië gaan of na een verblijf aldaar zich weder tijdelijk of voorgoed in Holland vestigen. Een vluchtige inzage van den Inhoudstafel aan het slot van het boek schenkt reeds de overtuiging dat met de uitgave een zeer nuttig werk is verricht, waarvan ook niet-katholieken met vrucht kunnen profiteeren.

Tot ons genoegen bemerkten we dat onder de „voornaamste adressen van bureaux", onze vereeniging niet is vergeten.

De Indische Gids.

Inhoud der October-afl.: Spoor en auto, door J. M. H. Timmermans, 1e luitenant der genie O.-I. L. (Eene beschouwing, hoofdzakelijk ten doel hebbende de verschillende Ind. spoorwegmaatschappijen het besef bij te brengen dat zij de concurrentie hen aangedaan door het snel toenemend autotransportbedrijf kunnen bezweren door samenwerking en aaneensluiting). — Java's onrust door H. G. Heyting (slot). (Schrijver betreurt het dat Java in de laatste jaren zoo zeer verpolitiekt is; beter ware het de politiek vaarwel te zeggen en de bevolking economisch sterker te maken door haar meer practische kennis bij te brengen). — Een contract voor een suikerfabriek (nl. Pangka in 1860), dat oorzaak werd van een val van een Minister (nl. de Min. van Koloniën Rochussen), door H. Ch. G. J. van der Mandere (slot). — De gouvernementsbesluiten van 2 Juni 1882, No. 10, door J. van Roon. (Beschouwing over triangulatie en topografische opneming van Sumatra). — Overigens de vaste rubrieken: Revue van brochures enz. — Buitenland. — Koloniale literatuur. — Wetenschap en Industrie.

De Ingenieur.

In het Nr. van 1 Oct. is opgenomen de tekst eener voordracht over de Atjeh-tram, den 29 Juni jl. door den hr. G. P. J. Caspersz gehouden in het Instituut van Ingenieurs. Achtereenvolgens vermeldt schr. de geschiedenis van de Atjeh-tram, haar aandeel in de onderwerping en pacificatie van Atjeh, om te eindigen met technische bijzonderheden, een en ander verduidelijkt door kaartjes en op het bedrijf betrekking hebbende illustraties.

Indië en de wetenschappelijke Congressen in den Stillen Oceaan.

In de Oct.-afl. van Vragen des Tijds wijdt Prof. Dr. F. A. F. C. Went eene beschouwing aan de tot nu toe gehouden „Panpacific Science Congresses" (I. Honoloeloe 1920, II. Sydney 1923, III. Tokyo 1926) in verband met het feit dat in Mei 1929 een dergelijke internationale bijeenkomst te Bandoeng zal plaats hebben. Schr. hoopt en verwacht dat men in Nederland en in Ned.-Indië ten volle beseffen

zal wat dit zeggen wil, want er zullen alsdan in Indië een zoo groot aantal geleerden uit tal van landen aanwezig zijn als men er wellicht in geen 30 of 40 jaar weer zal aantreffen. „Er moet hun getoond worden, wat Nederland tot stand gebracht heeft, hoe het overal met zijn koloniën voor den dag kan komen. Wanneer men een aantal intellectueelen uit het buitenland de overtuiging weet bij te brengen, dan dringt deze overtuiging ook wel langzamerhand verder en verder door en dat kan zijn invloed zelfs doen gelden op de zekerheid van het bezit van onze koloniën."

Verder schrijft in dezelfde Vragen des Tijds-afl. de hr. Tj. Pyttersen nog een artikel over kolonisatie van blanken in de tropen, waarbij ook Suriname ter sprake wordt gebracht.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 9 (27 Aug.). Fireston en Liberia. Een rubberkoning aan het woord. — De Indische spruw, door A. Kampman, arts te Bandoeng (vervolg). — De toekomst der rubberrestrictie (vervolg). — Suikerconcessies en volkswelvaart. — Het Belgisch Rocanda-Oeroendigebied.

De Indische Mercuur.

No. 40 (5 Oct.). Overzicht van den Volksraad, door H. Ch. G. J. van der Mandere. — De oliesituatie. — De Volksraad en de suiker. (De Regeering over de positie der suikerindustrie). — De Chineesche gemeenschap te Semarang, door Mr. H. J. Boelen. (Ontleend aan het Semarang-Nr. van de Locomotief). — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige vaste rubrieken, waaronder een literatuuropgave der Afdeeling Handelsmuseum van het Koloniaal Instituut welke betrekking heeft op cacao, kina, koffie, suiker, tabak en thee.

De Indische Culturen.

Uit den inhoud van No. 17 (1 Sept.). De bestrijding van de stam-gomziekte (Gummosis) bij den sinaasappel, door M. N. Kamat (met afb.). — Onze culturen op de E.H.T.I.N.I. (eerste Hygiëne-tentoonstelling te Bandoeng), door M. A. J. Kelling (met afb.). — Ammunitie voor den nieuwen oorlog tegen plantenplagen, door M. G. Kains. — De Indische Ondernemersbond in 1926. Een critische beschouwing, door M. A. J. Kelling. — Crotalaria als groenbemester, door Prof. Dr. J. C. Th. Uphof. — De toekomst van de rubberrestrictie, door H. van Eeghen. — Arbeidsloon, Indië en landbouwwetenschap. — Hoe wordt uit den mais-stengel zijde gemaakt? door E. L. K. Schmülling. (Ontleend aan het Koloniaal Weekbl.). — De rubriek „Onze boekentafel" bevat o.m. eene bespreking van „Indische vruchten", door J. J. Ochse; en van „Handboekje voor den Deliplanter", herdruk door Mrs. Fruin en Volker.

Indië. Geïllustreerd Tijdschrift.

Afl. 13 (van 28 Sept.) brengt weder een vervolg van „Uit een Balisch reisdagboek"; thans vertelt schr. van het eenige jaren geleden bekend geworden rotsklooster van Tampak Siring, met zijn eeuwenoude vorstengraven. Een plattegrond en interessante afbeeldingen verduidelijken den tekst. — J. A. J. Vermaal Jr. geeft eene geïll. beschrijving van de centrale bibliotheek van het Departement van Gouvernementsbedrijven te Bandoeng. — Onder het opschrift: Bekende en merkwaardige Indische planten in woord en beeld beschrijft Dr. Z. Kamerling thans den „Kaasjesboom" (Sonneratia). — Prof. Dr. A. W. Nieuwenhuis vervolgt — ten slotte — in deze afl. zijn artikelenreeks: Economische schetsen uit de Inlandsche samenlevingen in Oost-Indië.

Nederlandsch-Indië Oud en Nieuw.

De Oct.-afl. opent met het fraaie portret van de gemalin van Prins Mangkoe Nagoro VII, zuster van den Sultan van Jogjakarta. De heer R. M. Noto Soeroto voegt er eenige historische bijzonderheden aan toe. — Anne Hallema geeft eene beschrijving, met veel illustraties, van het jade (gepolijst natuursteen) in de Oud-Chineesche kunst.

Mr. C. T. Bertling vervolgt zijn aanteekeningen over „hampatongs" of „tempatongs" van Borneo. De afbeeldingen welke den tekst verduidelijken, vertoonen „doodenpalen", welk soort tempatongs in gebruik is bij verschillende Zuidelijke Batakstammen. — Tenslotte brengt deze afl. een, zoowel door tekst als door illlustratie, interessant artikel van den heer J. F. E. Einaar over de „Winning van aluminium-erts in de kolonie Suriname" (met den ondertitel: „Moengo en de Surinaamsche Bauxite Maatschappij. Reeds 15 millioen in het bedrijf gestoken").

Inter-Ocean.

Inhoud van het Juni-Nr. A festive kingdom of Mid-Java, by Ch. de Cock—Wheateley (geïll. beschrijving van het leven aan het Hof van den Soesoehoenan van Soerakarta). — The origin of the Malay race, by B. Scott Keasberry. — Meandering through te Moluccas, by I. G. Smith. — The Dutch in Formosa, by S. Kalff. (historisch over[illegible]ht). — The human side of education in Malaya, by R. J. H. Sidney. — Among the Bontok Igorots (in de Philippijnen). — Het supplement bevat door een vliegtuig opgenomen foto's van eenige steden op Java, met korte onderschriften.

Suriname.

De West van 2 September schrijft:

„Op 31 Augustus was het 25 jaren geleden, dat de fraters van Tilburg hier voet aan wal zetten, om zich te wijden aan het onderwijs in Suriname, dat zich onder hunne leiding belangrijk heeft uitgebreid. Het jubileum werd herdacht in een Pontificale Mis, gistermorgen gehouden, gevolgd door een receptie in de zaal van het jongelingen Patronaat. Onder de belangstellenden op de receptie bevond zich ook de Gouverneur.

De heer H. F. Esser voerde het woord, als voorzitter van een Comité, dat zich belast had met de inzameling van gelden voor een huldiging der jubilarissen. Spreker bracht dank en hulde voor al het goede, dat door de Congregatie gedurende 25 jaren werd bewezen aan de Katholieke Surinaamsche jeugd, zoowel door onderwijs als door weezenverzorging. Zijn gedachten gingen daarbij terug naar de figuur van wijlen Monseigneur Wulfingh, aan wiens bemoeienis de komst der Tilburgsche fraters te danken is. Hij kende van nabij de verdiensten op het gebied van onderwijs en opvoeding van deze Congregatie, waarvan een zijner broeders lid was.

Reeds op 3 September, eenige dagen na hun aankomst, namen de fraters de zorg over van de weezen in het St. Jozefs-jongensweeshuis, dat voor dien door een pater en een frater Redemptorist was bestuurd, en tevens de leiding van de St. Jozefs jongensschool, hoewel onder de vijf eerstelingen slechts één onderwijzer met hoofdakte aanwezig was. Maar hoe klein ook begonnen, spoedig volgden meerdere krachten en thans telt de Congregatie hier in de Surinaamsche Missie 28 fraters, van wie 22 onderwijzers. Door die gestadige uitbreiding was het mogelijk, dat de fraters successievelijk de leiding der St. Paulusschool, der St. Leonardusschool en der St. Petrusschool op zich konden nemen, nevens de leiding van de reeds genoemde St. Jozefsschool en het Jongens Weeshuis.

Spreker achtte zich niet in staat, de verdiensten der titularissen in het ware licht te stellen, doch kon niet nalaten op twee feiten de bijzondere aandacht te vestigen. Ten eerste de opvoering van het onderwijspeil op de St. Paulusschool, waardoor de Katholieken een Muloschool bezitten welke de openbare Hendrikschool evenaart. Ten tweede de werkverschaffing middels touwslagerij en sigarenmakerij, een w[illegible] van uitnemend maatschappelijk en sociaal b[illegible]

In een [illegible]ppe overhandigde spreker aan frater Paschalis het bedrag door het Comité ingezameld, om daaraan naar eigen inzicht een bestemming te geven."

* * *

In hetzelfde nummer van *„De West"* het volgend bericht over den vlieger Redfern, die op zijn tocht naar Rio de Janeiro ook Paramaribo zou aandoen:

„Een dag of tien geleden vertrok van den Amerikaanschen staat Georgia de vlieger Redfern met het plan een non-stopvlucht te doen naar Rio de Janeiro. Verscheidene dagen werd van dezen vlieger niets vernomen, doch heden ving het draadloos station een bericht op, dat de vlieger neergekomen was in Alemquer, een klein plaatsje in Brazilië, bij Santera, waar ook de Pinedo landde. Het vliegtuig schijnt gevallen te zijn, doch de vlieger is niet verongelukt. In hoeverre zijn tocht geslaagd is, dient te worden afgewacht."

In het nummer van 9 September nog het volgende over Redfern:

„Het laatste bericht dat men heeft van Redfern

LIJST VAN ADRESSEN

ten behoeve van Repatrieerenden

Voor nadere bijzonderheden, leze men de betreffende advertenties.

(Vervolg).

OPTICIENS
P. W. Hiele, L. Jansstraat 27, Utrecht.
C. v. Monsjou, Valkenboschplein 19, Den Haag.

PASSAGE-BUREAUX
Crans & Co., Plein 22a, Den Haag.

PARAPLUIE-MAGAZIJNEN
Kalker's Modemagazijn, Kalverstr. 100, Amsterdam.
A. Querelle, Schoolstraat 10, Den Haag.

PARFUMERIEEN
A. C. Kruller-Pel, Fred. Hendrikl. 258, Den Haag.

PIANOHANDELAREN
G. Elshove, L. v. Meerdervoort 427, Den Haag.
L. Jacobi, Regentesselaan 123, Den Haag.

POELIERS
P. van Beek, Spui 181a, Den Haag.

PORSELEIN EN AARDEWERK
C. Hoying, Spuistraat 20, Den Haag.

POSTZEGELHANDELAREN
J. K. Rietdijk, L. Poten 15a, 's-Gravenhage.
G. Rootlieb, Heerengracht 8, 's-Gravenhage.

RADIOBUREAUX
G. W. Hijstek, Zwarteweg 16, Den Haag.

RESTAURANTS
Rest. Duinoord, Sweelinckplein, Den Haag.
Rest. Promenade, Oude Schev. weg 21, Den Haag.
Rest. de Twee Steden, Buitenhof, Den Haag.

SCHOENMAKERS
F. v. d. Broek, v. Aerssenstraat 61a, Den Haag.
A. J. Linneweever, Westeinde 32a, Den Haag.

SIGARENHANDEL
F. H. C. Vlietstra, Fahrenheitstraat 224, Den Haag.

STAALWAREN
J. A. Schlette, Willem de Zwijgerlaan 50, bij Fred. Hendriklaan, Den Haag, Telefoon 50888.

STOOMERIJ EN OPPERSERIJ
Snel Opperserij A.S.O., Azaleastr. 126, Den Haag.

STOOMVAARTLIJNEN
Kon. Paketvaart Mij., Amsterdam.
Rotterdamsche Lloyd, Rotterdam.

STUCADOORSWERKEN
L. Ph. Bisschops, Sassenheim.

TANDARTSEN
Jac. Schiff, Stadhoudersplein 102, Den Haag.
J. van Veen, Weimarstraat 27, Den Haag.

TEHUIZEN VOOR KINDEREN
Kl. Opvoedingstehuizen, Pr. Mauritsplein 23, Den Haag.
Tokuni, Amersfoort.
Zandbergen, Amersfoort.

TEHUIZEN INDISCHE BEDIENDEN
Persinggahan, v. Boetselaerlaan 2, Den Haag.

TOKO'S
Toko Bogor, Suezkade 12—12A, Den Haag.

TRICOT-GOEDEREN
Iserief & Co., Veenestraat 16, Den Haag.

UITZENDING VAN DINERS
Maison Blom, 2e Schuytstraat 77, Den Haag.

VEILINGZALEN EN VERKOOPHUIZEN
Kunstzaal Erica, Oude Schev. weg 25, Den Haag.
Verkooplokaal Pot, Gr. Hertoginnelaan 103, Den Haag.

VERMAKELIJKHEDEN
Dierentuin, Benoordenhoutscheweg, Den Haag.
City Theater, Veenestraat, Den Haag.

VERVERIJEN
Lederverffabriek „De Admiraal", Amsterdam.

VERZEKERINGEN
's-Grav. Rijwielverz. Mij., Conradkade 56, Den Haag.
Onderl. Levensverz. Eigen Hulp, Kortenaerkade 3, Den Haag.

VLEESCHHOUWERIJEN
H. J. M. van Duyne, Keizerstraat 165, Scheveningen.
P. van 't Riet & Zn., Obrechtstraat 177, Den Haag.
Verwoerdt, Heerenstraat 11, Voorburg.

WASCH- EN STRIJKINRICHTINGEN
Gebr. Smeele, Haagweg 499, Loosduinen.

(den vlieger van Amerika naar Rio de Janeiro) is afkomstig van onze bauxietboot de Christian Krogh. Dit vaartuig heeft den vlieger gezien op 26 Augustus op 150 mijl benoorden Venezuela. Het vermoeden ligt voor de hand, dat Redfern — minder gelukkig dan de Pinedo, die voor het eerst de onmetelijke Zuid-Amerikaansche oerwouden overvloog — in de bosschen tusschen de Guyana's en Brazilië verongelukt is."

* * *

Naar „*De Surinamer*" bericht verdwijnt de Willemschool met 1 November. Het leerlingental was daar zoo geslonken, dat men spottenderwijs wel zei, dat iedere leerling over een heel lokaal kon beschikken en er dan nog open waren. Thans wordt overwogen de Wilhelminaschool of de Ambachtsschool in het gebouw onder te brengen.

Bij dit bericht teekenen wij aan dat de Willemschool is gesticht onder het bestuur van wijlen gouverneur Smidt. De school is van zeer groot nut voor Paramaribo geweest en het is te betreuren dat zij ten gevolge van de in de laatste jaren genomen maatregelen is gaan kwijnen.

* * *

Naar *De West* verneemt, heeft het Gouvernement — in verband met de beweging onder Britsch-Indiërs om openbare scholen te hebben voor hun kinderen — in overweging om voorloopig vier nieuwe openbare scholen voor dit doel op te richten.

* * *

Verschenen is de statistiek van in- en uitvoer over 1926.

De West brengt in herinnering dat de laatste jaren de statistiek vrij geregeld omstreeks April verscheen. Ditmaal verscheen zij eerst in September, waardoor zij veel van hare waarde verliest. Het blad dringt aan op meer activiteit.

* * *

Mr. C. Bake schrijft in het *Weekbl. v. h. Recht*:

„De Grondwet spreekt, na de jongste herziening, niet meer van „Koloniën" en bezittingen, gelijk tot dusver meer dan een eeuw lang het geval is geweest.

Is daarmede wel in overeenstemming dat wij een departement van Koloniën en een minister van Koloniën hebben? En een Koloniale Reserve alsmede een Koloniale Invorderingswet? En ook, dat Suriname zijn Koloniale Staten, en Curaçao zijn Kolonialen Raad heeft? Zullen niet geleidelijk tal van wetten, waarin van Koloniën sprake is, moeten gewijzigd worden?

Dat de Regeering dien weg wil betreden, blijkt uit het „Ontwerp van wet tot wijziging van de Dienstplichtwet", bij Kon. Boodschap van 30 April j.l. aan de Tweede Kamer gezonden, waarin wordt voorgesteld in onderscheidene artikelen „Koloniën" door een andere uitdrukking te vervangen."

Het zal heel wat moeite kosten de menschen in Suriname te gewennen aan een andere benaming dan het gemoedelijke „kolonie".

* * *

In een artikel in de *N. R. Ct.* van 3 October, Avondblad C, over den toestand in Brazilië, trof ons de volgende opmerking:

„Veel verwacht men van den betrekkelijk nieuwen exporthandel in vruchten, inzonderheid van een uitnemende soort bananen, die hoofdzakelijk uit de haven van Santos en de daaromheen gelegen streken worden uitgevoerd. Indien deze exportzaken succes blijken te hebben en zich verder uitbreiden, kunnen zij allicht een aanleiding voor het ontwikkelen van heel wat nieuwe energie en bedrijvigheid vormen."

Zou het voor Suriname geen zaak zijn te onderzoeken welke die uitnemende soort bananen is?

* * *

In „*De Indische Verlofganger*" van 7 October een aardig artikel van den heer Fred. Oudschans Dentz over „*de pers in Suriname*". Men kan daarin o.m. lezen over de oudste couranten in Suriname. Van „*De Surinaamsche Nieuwsvertelder*" van 19 April 1792 en van de „*Surinaamsche Courant*" voor Zaterdag den 4 July 1795 zijn de koppen met de aardige wapens afgebeeld. Ook die van de „*Gazette de Surinam*" van 14 Mei 1792 en van „*De Wekelijksche Woensdagsche Surinaamsche Courant*" van 10 Augustus 1774.

De heer Oudschans Dentz merkt op: „Eerder dan de naburige koloniën Demerara, Essequibo en Berbice had Suriname zijn krant. Daar verscheen de eerste in 1793 in Stabrock (het latere Georgetown)."

* * *

Van de hand van den heer Tj. Pyttersen in de „*Vragen des Tijds*" van deze maand een zeer gedocumenteerd artikel over „*Kolonisatie van blanken in de tropen*", een onderwerp dat nu veler aandacht bezig houdt en waarover het laatste woord nog niet gesproken is.

* * *

De heer J. F. E. Einaar schrijft in „*Nederlandsch-Indië, Oud en Nieuw*" over de „*winning van aluminiumerts in de kolonie Suriname, Moengo en de Surinaamsche bauxite-maatschappij*". Het zeer interessante artikel is verlucht met een groot aantal mooie foto's.

* * *

Op 3 October overleed in den ouderdom van 86 jaren de heer J. Hudig Dzn., van wiens hand verschenen zijn in 1922: „De West-Indische Zaken van Ferrand Whaley Hudig, 1759—1797, door zijn achterkleinzoon J. Hudig Dzn.", en in 1927 „De scheepvaart op West-Afrika en West-Indië in de achtiende eeuw."

Curaçao.

Een belangrijk bericht.

Wij hebben in ons blad van 4 Aug. l.l. opgemerkt, dat ons niets bekend was van een duidelijk uitgesproken en geopenbaard streven, om de betere posten in de ambtenaarsloopbaan te laten bezetten door uit Nederland uitgezonden ambtenaren. Na het vraaggesprek van het *Handelsblad* met den gouverneur hebben wij reeds geschreven, dat het gerucht wel waarheid scheen te bevatten. De gouverneur, tegenstander van een dergelijk denkbeeld, had meegedeeld, dat er van niet meer dan van een neiging aan het departement van koloniën kon gesproken worden en niet van een vast plan. Het blijkt echter verder gevorderd, dan den gouverneur bekend was, althans de *Amigoe* van 3 Sept. l.l. schrijft, dat op Curaçao enkele maanden geleden is ontvangen een schrijven van den minister, bevattende een lijst van ambtenaren, die in de toekomst zullen worden uitgezonden, tegen veel hoogere salarissen als de thans geldende; welke salarissen echter niet gelden voor Curaçaoenaars, bijaldien deze voor genoemde betrekkingen in aanmerking kunnen komen.

„Dat dit schrijven veel kwaad bloed gezet heeft, is te begrijpen", besluit het blad.

De Amigoe, de politie en de heer Menkman!

Eenige maanden geleden wezen wij op de artikelen van den heer Menkman in *Het Vaderland* over de Curaçaosche politie en spraken de verwachting uit, dat de *Amigoe* dit getuigenis wel wraken zou. Het blad vraagt nu:

„Waarom dit getuigenis wraken?

Het is de roeping der pers objectief haar oordeel te zeggen, onafhankelijk van persoonlijke antipathieën of sympathieën.

En laten wij het ronduit erkennen, ook voor ons heeft het oordeel van den heer Menkman, als van iemand die uitstekend van Curaçaosche toestanden op de hoogte is, veel waarde.

Als dus de heer Menkman met objectieve argumenten de bezwaren van den Raad tegen militaire politie zal weten te ontzenuwen, en ons zal weten te overtuigen, dat het systeem van militaire politie het eenig voor de huidige omstandigheden bruikbare en doeltreffende is, zullen wij de eerste zijn om dit te erkennen".

Ter opfrissching van het geheugen van de redactie willen wij eraan herinneren, dat zij nog niet lang geleden aan ons adres schreef over de voorgestelde oplossing: „over de practische doeltreffendheid en geschiktheid voor Curaçao kan o.i. niemand beter oordeelen dan de ontwikkelde Curaçaoënaar, die beter dan wie ook de psyche van het volk kent." (Toen wij naar aanleiding daarvan ons beriepen op het oordeel van den overleden procureur-generaal, zweeg de *Amigoe*). Het doet ons genoegen, dat de redactie nu blijkt ook bij anderen een goed oordeel te kunnen veronderstellen, al zal het betere wel aan den ontwikkelden Curaçaoënaar voorbehouden blijven

Groote woorden, geen argumenten.

De Koloniale Raad heeft zich in zijn Eindverslag over het politie-ontwerp aldus tot tolk der verontwaardiging gemaakt in het geschil Papiamentsch-Negerspaansch:

„Het klem moeten de afdeelingen er tegen protesteeren, dat het Bestuur in de memorie van antwoord het Papiamentsch, de landstaal op de drie Benedenwindsche eilanden, die ook door ontwikkelde personen gesproken wordt, Negerspaansch noemt. In wettelijke regelingen is het tot dusverre gewoonte het Papiamentsch de landstaal te noemen. Is volgens geruchten het Papiamentsch van ouds af als negertaal en Afrikaansch gequalificeerd, thans komt het woord Negerspaansch in een officieel van het Bestuur uitgaand stuk voor. De afdeelingen vinden dit grievend voor de bevolking van de drie Benedenwindsche eilanden en vragen zich af, wat voor reden er voor het Bestuur kan bestaan om, terwijl het zich in de memorie van antwoord anders aan officieele of gebruikelijke terminologie houdt, ten deze van de gewone benaming af te wijken en bij het opdringen van een ongewenschte vulgaire politie de bevolking op die wijze te krenken. Het bezigen van prikkelende en minachtende uitdrukkingen ten aanzien van de landstaal komt het streven het gebruik van het Nederlandsch aan te moedigen, zeer zeker niet ten goede. Te minder achtte men de qualificatie van het Bestuur, dat noodig is voor de handhaving van orde en rust te zorgen."

Geschiedkundige Sprokkelingen.

Belastingvrijdom der bovenwindsche eilanden.

Op de welvaart van de kolonie werkte de belastingvrijdom (van 1832) allernadeeligst, en hoewel het niet te ontkennen valt, dat andere omstandigheden... de eenen nadeeligen invloed uitoefenden, zoo gaat er niettemin reden om aan te nemen, dat de toestand, waarin het eiland zich bevond, de van de *hoegrootheid* der belasting alleen, de uitvoering had van vreemdelingen af te schrikken om zich hier te komen nederzetten (Want vreemdelingen aanmoediging te verleenen behoorde niet tot de wijsheid of lag niet in de kortzigtige beschouwing van het plaatselijk Bestuur), en de ingezetenen aan te geven hunne woonplaats elders te kiezen".

Aldus in 1847 Bisschop Grevelink over St. Eustatius. Het bestuur beproeft het nu juist andersom, of de uitslag naar de verwachting zijn, en geen ander opleveren de aard der bevolking, waarvan de schrijver zegt: „Hoe meer het eiland ontvolkt raakt, hoe meer de overgeblevenen schromen voor het binnendringen van vreemden, alsof deze de weinige, dat hun rest, zullen komen ontrooven."

Uit den Verren Vreemde.

Politieke rechten der inboorlingen in Z. Afrika.

Het vraagstuk der aan de oorspronkelijke bevolking van Z.-Afrika te verleenen politieke rechten heeft de gemoederen in de Unie in beroering houden. Hoe vrijzinnig ook in menig ander opzicht, zien de Z.A. politici in de uitoefening van burgerschapsrechten door de Kaffers een bedreiging van de overheersching van het blanke element en van de gezonde ontwikkeling van de Unie volgens moderne opvattingen. De premier, generaal Hertzog heeft een poging gedaan om door een nieuwe wettelijke regeling althans eenheid te brengen in de verschillende regelingen, vroeger ontstaan in de staten, die nu in de Unie vereenigd zijn. De eenheid in dat ontwerp neergelegd, wil de een wel geven, doch den ander ook wat ontnemen, zoodat den aard der nivelleering opgesloten ligt. Nu waardeert niemand wat hij zoodoende gewinnen, want dit blijft nog ver beneden hetgeen als hem rechtmatig toekomend beschouwt, anderzijds komt ieder die iets zou moeten inleveren hiertegen krachtig in verzet.

De bevolking van de Unie werd voor 1926 opgegeven als 7.537.624 zielen, van hen waren 1.757 blanken, 5.857.767 gekleurden. Deze werden weer verdeeld in 5.115.383 inboorlingen, 174.020 Aziaten, 568.164 gemengd bloed. De verhouding van de blanken tot de anderen was 22.27 % tot 77.73 %. Volgens de South Africa Act van 1909 hebben in het Parlement alleen blanken zitting. In de Senaat benoemt de Gouverneur-generaal 4 van de leden speciaal om hun kennis van de behoeften en begeerten der gekleurde rassen. De vergaderingen voor de leden van de Kamer van vertegenwoordigers (135) zijn in elk der vroeger zelfstandige onderdeelen van de Unie gebleven op den voet van de regeling, die er bij den overgang bestond.

In de voormalige Kaapkolonie hebben de inboorlingen stemrecht, doch zijn niet verkiesbaar. In Natal kunnen de inboorlingen slechts kiezen met een machtiging van den G.G., practisch komt dit op hun uitsluiting neer. In Transvaal en Oranje Vrijstaat hebben alleen personen van Europeesche afkomst stemrecht. Nu zou men geneigd zijn te denken: wat in de Kaap kan, kan elders ook. Maar de Kaap ligt meer verwijderd van de eigenlijke Kaffergebieden. Naargelang de aanraking toeneemt, schijnt de Kaap eerder over te hellen tot het inzicht der andere provinciën dan omgekeerd. Dit is ook tot uiting gekomen in de veel besproken *Colour Bar Act* van 1926, die de inboorlingen zelfs wil houden buiten elk bedrijf dat eenige vakbekwaamheid vergt, ten einde de mededinging met het blanke handwerk zoo uit te sluiten.

Toch ziet de meerderheid der blanke bevolking in, dat het verlangen der gekleurden naar medezeggenschap in het politieke leven, op den duur niet geheel onderdrukt kan worden. Van daar een poging om hieraan voldoening te schenken, door een kiesrecht, dat overeenkomst vertoont met dat voor het Parlement, aan de inboorlingen te geven voor hun plaatselijke Raden. Dit vindt men weergegeven in de vier ontwerpen van de *Native Bills* van Hertzog.

Hoe denken die ontwerpen de uiteenloopende opvattingen nu te verzoenen?

Het eerste ontwerp kent den inboorlingen het recht toe om 7 vertegenwoordigers in de Kamer te kiezen, maar deze moeten blanken zijn. Hiervan kan de Kaap-provincie er 2 aanwijzen, doch tevens ontneemt het aan de inboorlingen in de Kaap-provincie het vrij stemrecht, op voet van gelijkheid met de blanken, zooals zij dit nu bezitten. Het tweede ontwerp schept een Inboorlingen Raad van 50 leden, 35 gekozenen en 15 benoemden, welk lichaam vooral een consultatief karakter zal hebben. De derde wet wil voorzien in het verkrijgen van landbezit door inboorlingen, buiten het thans bestaande voorbehoud. De vierde wet omschrijft het stemrecht der kleurlingen (coloured people) voor de geheele Unie.

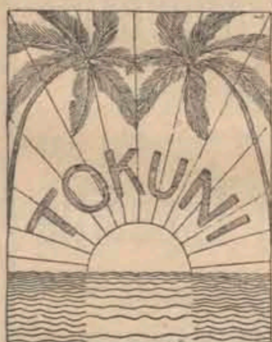
't Is al meer dan een jaar geleden, dat deze ontwerpen openbaar gemaakt werden. Zij hebben geenszins algemeene bewondering, veeleer algemeene bestrijding gevonden. Een commissie, samengesteld uit Parlementsleden, heeft verklaringen uit alle kringen bijeengebracht. Haar rapport geeft de stemming in die kringen goed weer.

Het nieuwe voorstel over het verwerven van landeigendom voldoet wel niet aan de bestaande wenschen, maar lijkt toch grondslag voor vruchtdragende besprekingen te kunnen worden. Voor de wet, die het stemrecht der kleurlingen regelt, geldt hetzelfde. Voor den consultatieven Inboorlingen Raad voelt men niet veel. Maar de negerbevolking komt unaniem en beslist in verzet tegen de voorgestelde wijze van verkiezing van vertegenwoordigers, die voor de Kaapkolonie een achteruitgang in bestaande en sedert bijna 50 jaren uitgeoefende rechten zal beteekenen.

Hier zij nog aangeteekend, dat men niet moet meenen in de Kaap een overstelpende menigte zwarte kiezers ter stembus te zien gaan. Het stemrecht is aan materieele en intellectueele voorwaarden verbonden, waaraan een betrekkelijk slechts klein aantal Kaffers voldoet, zoo waren in die provincie in 1925 kiezers: 156.884 blanken en slechts 13.989 inboorlingen. Het zwarte gevaar was er dus nog niet dreigend.

De beweging door de ontwerpen in de Unie ontstaan en gevoed heeft de inboorlingen er toe gebracht hun wenschen in meer stelligen vorm te uiten dan totdien geschied was. Zij willen nu het recht om eigen vertegenwoordigers van eigen ras naar het Parlement af te vaardigen.

Zij zoeken steun bij de Britsche regeering, van welke de regeering der Unie zich juist gaarne onafhankelijk verklaart. En zij spreken zelfs hun medegevoel uit voor de bevolking van Basutoland, Swaziland en Bechuanaland, die verzet aanteekent tegen het voornemen om haar gebied bij dat van de Z.-A. Unie in te lijven. In Engeland gaan stemmen op, die tegen de politiek van Hertzog t.d. waarschuwen. Zij wijzen op de meer vrijzinnige opvattingen, welke zoowel Engeland als Frankrijk elders in hun Afrikaansch gebied in toepassing brengen, en zij vreezen dat een botsing tusschen blank en zwart in Z.-Afrika eventueel in andere deelen nawerking kan hebben. De verhoudingen en omstandigheden zijn echter in Z.-Afrika, dat een blijvende,

inheemsche maatschappij heeft, wel wat anders dan in de Britsche en Fransche koloniën.

Met dit al: De Hertzog-ontwerpen hebben de oplossing niet gebracht, ook niet voor de in Z.-A. wonende Aziaten. Het vraagstuk blijft en heeft zelfs een verscherpten kant gekregen.

Dit alles krijgt verhoogde beteekenis door het bericht, dat de vakbeweging, als onderdeel van de Industrial and Commercial Workers Union, in Z.-Afrika onder de gekleurde arbeiders snel aanhang wint, en dat deze in haar oppositie voedsel vindt bij de Colour Bar Act en de Native Bills.

Afschaffing van capitulaties in Perzië.

De Balkancorrespondent van de *„N. R. Crt."* schrijft:

De kwestie van de afschaffing van de capitulaties in Perzië, houdt de aandacht van alle vreemdelingen aldaar — onder wie een vrij belangrijke en welgestelde Nederlandsche kolonie — gespannen bezig. Die stap op den weg naar politieke onafhankelijkheid was al lang te verwachten nadat Turkije zich van die beperkende en in menig opzicht drukkend geworden banden had ontdaan. 't Opzeggen echter, zoo maar op eigen gezag en zonder voorafgaande ruggespraak met de andere betrokken mogendheden, van die „conventions perpétuelles", die „altijd durende verdragen", door het nieuwe regime der „Pávlévis" in Perzië, binnen het jaar, onder voorgeven, dat weldra het ministerie van justitie en de rechtbanken zoodanig zullen zijn gereorganiseerd, dat de uitzonderingtoestanden voor een bijzondere bevoorrechting der buitenlanders geen reden en recht van bestaan meer zullen (zouden) hebben, is en blijft een wederrechtelijke daad, nog daargelaten of werkelijk over een jaar die reorganisatie reeds zoover gevorderd zal zijn als door de regeering van Iran wordt verzekerd.

Inmiddels heeft het kabinet reeds een begin gemaakt met voorbereidingen voor de afschaffing der capitulaties. De opheffing van alle „Karguzaris" (vertegenwoordigingen van het departement van buitenlandsche zaken in de provinciesteden), met ingang van 7 Juli l.l. is reeds een vrij ingrijpende maatregel in die richting. Haar bevoegdheden en verplichtingen zijn nu overgegaan op de plaatselijke gouverneurs, die eveneens het ministerie van justitie zullen vertegenwoordigen van 10 Mei 1928 af, den dag waarop de capitulaties komen te vervallen.

Het ministerie van buitenlandsche zaken heeft die beslissing ter kennis gebracht van de betrokken gezantschappen met de mededeeling, dat bijgevolg hun landgenooten zich voortaan in alles zullen hebben te wenden tot de gewone plaatselijke overheid, en niet meer voor de behandeling hunner aangelegenheden kunnen beschikken over een daarvoor ingesteld speciaal orgaan van het departement van buitenlandsche zaken. De tijd zal nu moeten leeren of die nieuwe regeling werkelijk zal kunnen voldoen, en buitenlandsche belangen en die van buitenlanders ook onder die regeling behoorlijk zullen zijn zeker gesteld.

Ingezonden.

Utrecht, 6 October 1927.

Aan de Redactie van het Koloniaal Weekblad „Oost en West" te 's-Gravenhage.

Mijnheer de Redacteur,

Over het beheer der koloniën en kolonisatie gesproken, zegt Octave Homberg in het December-nummer (1926) van de „Revue des deux mondes" bladzijde 3, onder het hoofdstuk:

„La France des cinque partie du monde".

De cette politique d'association, la Hollande nous a donné aux Indes-Néerlandaises des *exemples plein de sagesse*. Beaucoup de fonctions sont confiées aux indigènes, mais des que la mission des fonctionnaires indigènes ne se borne plus à gerer les besoins courants du pays, ils sont doublés, discrètement dirigés par un administrateur européen, qu'ils traitent de *„Frère-Ainé."*

L'oeuvre séculaire accomplie par la Hollande aux Indes-Néerlandaises et qui a produit dans l'ordre économique les admirables resultat que l'on connait, à la fois pour cette colonie et pour sa métropole, *merite* d'être étudiée *par nous* avec la plus grande attention au point de vue politique; elle a atteint, en effet, le résultat même que nous devons nous proposer: *„la Prospérité dans la Sécurité."*

Telles nous paraissent devoir *être les grandes lignes* de *notre politique coloniale, enz.*

Een mooie pluim op den hoed van onze voorvaderen en van de tegenwoordige machthebbers in onze Oost. Ik meende dit even onder Uwe aandacht te moeten brengen.

Het Lid van „Oost en West",
J. J. VAN LEEUWEN.

Buijs-Ballotstraat 19, Utrecht.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Apeldoorn.

De 2e Gezelschapsreis naar het Koloniaal Instituut te Amsterdam is vastgesteld op Maandag 31 October. Vertrek uit Apeldoorn 8.20 uur; vertrek uit Amsterdam, bij voorkeur 15.45, of als de meerderheid liever wil 20.43. Kosten ƒ 5.— voor leden, begunstigers en huisgenooten, voor andere belangstellenden ƒ 5.30.

Schriftelijke aangiften uiterlijk 22 dezer bij den secretaris en bedrag storten op postgiro 93038 van den heer J. C. Baars, Apeldoorn of per postwissel ook uiterlijk 22 Oct.

Films Nederl. Handel Mij. op 9 November in het Centraaltheater (Directeur de heer E. Bruins):

a. Suikeronderneming: Wonopringgo, Java;
b. Suiker-afscheep: Pasoeroean, Java;
c. Theeonderneming: Pematang Siantar, S.O.K.

Opgenomen in 1927, door de „Haghe-film-fabriek" (Willy Mullens), die ook de films der Bataafsche Petroleum Mij. opnam. Houdt dezen avond open. Zegt het voort! Brengt een lid aan!

HET BESTUUR.

Afdeeling 's-Gravenhage.

FILM INDISCHE BEDRIJVEN.

Het Bestuur van de afd. 's-Gravenhage van de Vereeniging „Oost en West", in samenwerking met het Koloniaal Instituut, organiseert voor leden en belangstellenden op 19 October a.s. de eerste van haar bijeenkomsten, zooals zulks gedurende elk winterseizoen geschiedt.

Op dien datum zal in het Gebouw voor K. en W. een filmvoorstelling worden gegeven, betrekking hebbende op eenige Indische bedrijven.

De Secretaris,
J. C. BAUDOIN.

Afdeeling Nijmegen.

FILM NEDERL. HANDEL MIJ.

Zaterdag 15 October, 15 uur, in het Olympiatheater, Burchtstraat, zal de film van de Ned. Hand. Mij. voor leden en begunstigers der afdeeling draaien.

De opname is van de Haghe Film, Directeur W. Mullens te 's-Gravenhage, en geeft achtereenvolgens:

1e. Het bedrijf van een suikerfabriek der N. H. M.
2e. Het bedrijf der afscheep- en commissiezaak voorheen J. F. Esser.
3e. Het bedrijf der thee-onderneming „Permanang" van het Ned. Ind. Land Syndicaat.

Uw opkomst in grooten getale zal op hoogen prijs worden gesteld, eveneens het aanwerven van nieuwe leden.

Een dezer dagen zal het Bestuur U een volledig programmaboekje met andere waardevolle gegevens doen geworden.

Barbarossastraat 48.

De Secretaris,
GESCHER.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur.

UITNOODIGING tot het bijwonen der *Hoofdbestuursvergadering* op *Zaterdag 29 dezer*, des nam. ten 2 uur, in het gebouw Heulstraat 17, alhier.

Punten van behandeling:

1. Opening.
2. Notulen (zie K.W. 21 April j.l., no. 16).
3. Koloniaal Weekblad.
4. Algemeene besprekingen.
5. Rondvraag.

De Secretaris,
VAN DER BRUGH.

Bij eventueele verhindering wordt plaatsvervanger verwacht.

BERICHT VOOR DE AFDEELINGEN.

Luchtpostdienst op Indië.

Naar aanleiding der bespreking op 4 dezer van den Heer Directeur-Generaal der P. en T. met verschillende instellingen en vereenigingen, o.w. ook de Ver. Oost en West, heeft de Directeur-Gen. voornoemd te kennen gegeven dat hij het op prijs zou stellen de beschikking te verkrijgen van zoovele gegevens als mogelijk is omtrent het te verwachten postvervoer naar N.-I. per wekelijkschen luchtpostdienst. Dientengevolge wordt Uwe medewerking ingeroepen tot beantwoording van de vraag of bij het tot stand komen van dien dienst door Uwe

...deeling daarvan gebruik zal worden gemaakt, waarbij ...rdt aangeteekend dat het uitsluitend gaat om als brief ...frankeerde stukken (dus geen drukwerken). Het tariet ...l bedragen 40 cent per 20 gram — eventueel met ge...on recht voor aanteekening.

...De antwoorden worden gaarne ingewacht aan het ...retariaat, Heulstraat 17, Den Haag.

Van de Redactie.

KOLONIALE TENTOONSTELLING TE PARIJS.

...Naar wij uit zeer bevoegde bron vernemen, zal deze ...toonsteling niet gehouden worden in 1929, zooals ...vankelijk in het voornemen lag, doch in 1930 of ...31. Dit zal eerstdaags bekend zijn.

Van het Informatie-Bureau:

DIENSTPLICHT IN NED.-INDIE.

...S. Alberda, oud Luit.-Kol. Inspecteur van het dienst...cht- en reservepersoneel in Ned.-Indië, zal gaarne ...viezen geven in zake den dienstplicht in Ned.-Indië, ...naf 1 Nov. '27, Laan van Meerdervoort 621.

...Bij voorkeur te spreken Dinsdag en Vrijdag v. 2—4 u.

BESTEMD VOOR UITZENDING NAAR NED.-INDIE.

...N. Muris, Onderwijzer 2e kl. bij het O.L.O.; Stein L.).
...A. Kool, idem als voren; Krommedijk 15, Dordrecht.
...J. W. Stuurman, Adm. ambtenaar bij het B.B.; Groote Oost 63, Hoorn.

INDISCHE AMBTENAREN MET VERLOF.

...C. Frietman, wd. Beheerder 1e kl. van 's Lands Pandhuis te Sidoardjo; Hugo de Grootstraat 80; 's-Gravenhage.
...Lobbes, Gedipl. techn. ambtenaar 1e kl. bij de strafgevangenis te Cheribon; Renbaanstr. 10, Enschede.
...Boegheim, tijd. wd. Leeraar bij de H.B.S. te Bandoeng; Sophialaan 15, Baarn.
...C. Tjaberings, Werktuigk. opzichter 1e kl. bij den dienst van den Mijnbouw, werkzaam bij de Bangka-tinwinning; Nieuwveen.
...A. Pieters, Commies bij den kantoordienst van het B. B. in de res. Soerabaya; Archimedesstraat 62, 's-Gravenhage.
W. F. H. van der Pol, tijd. wd. Hoofdopzichter bij de S.S. en Tr.; Watervlierstaat 58, 's-Gravenhage.
J. W. Willemse, Stationscommies 2e kl. bij de S.S. en Tr.; Obrechtstraat 383, na 15 October a.s.: Obrechtstraat 415, 's-Gravenhage.
Ir. J. O. de Kat, Ir. 2e kl. bij den Waterstaat en 's Lands B. O. W.; Nieuwe Plantage 75, Delft.
J. A. F. Kok, tijd. Ass.-Resident ter beschikking van den Resident van Djambi; Badhuisweg 18, Scheveningen.
Ir. M. W. Julius, Ir. 2e kl. bij den dienst van den Mijnbouw, werkzaam gesteld bij de Bangka-tininwinning; p/a. Pension Treffers, Stadhouderslaan 80, 's-Gravenhage.
J. F. Shamier, Commies 1ste kl. bij den P.T.T.-dienst; Valkenboschlaan 80, 's-Gravenhage.
M. Samuels, Teekenaar-constructeur bij de S.S. en Tr.; Columbusstraat 24, 's-Gravenhage.
J. B. Weintré, 1e Commies bij de S.S. en Tr.; Eschdoornstraat 180, 's-Gravenhage.
J. W. Sanders, Administrateur bij het Dept. van Onderwijs en Eeredienst; p/a. Dr. C. C. van Essen, Begoniastraat 192, 's-Gravenhage.
W. J. Weimar, Opzichter 1e kl. bij de S.S. en Tr.; Copernicusstraat 152, 's-Gravenhage.
J. P. A. Korten, Referendaris bij de S.S. en Tr.; Van Swietenstraat 59, 's-Gravenhage.
M. Meertens, Loods 1e kl. bij den Loodsdienst; Eleonorastraat 71A, Rotterdam.
J. Wieringa, Stationscommies 2e kl. bij de S.S. en Tr.; Uithuizen, provincie Groningen.
Ir. J. G. Bijdendijk, Hoofd der Banka-tinwinning, Mathenesserlaan 256, Rotterdam.
W. M. Hielkema, Werktuigkundige b. d. S.S. en Tr., Vuchtstraat F 166, Breda.
J. H. Franke, Onderwijzer der 1e kl. b. h. O.E.L.O., Parklaan 6, Doorn.
J. M. Willemse, Controleur 1e kl. b. d. P.T.T.-dienst, Leidschekade 81, Amsterdam (C.).
Ir. J. S. ten Raa, Ir. 2e kl. b. d. dienst v. waterkr. en electr., Hanenburglaan 174, 's-Gravenhage.
A. van Oostveen, Hoofdopzichter b. d. Waterstaat en 's Lands B.O.W., Straatweg C 9, Nieuw Helvoet.
E. van 't Sant, Electrotechn. Ambtenaar bij het Havenbedrijf te Tandjoeng Priok, Essenburgstraat 41b, Rotterdam.
H. Venselaar, Onderwijzer der 1e kl. b. h. O.E.L.O., Populierstraat 33, 's-Gravenhage.

Mej. Dr. H. Rupert, Gouv. Arts 1e kl. b. d. dienst Volksgezondh., p.a. Frau Von Ploennies, Haus Ploennies, Berchtesgaden, Bayern.
F. Bakker Jr., Controleur 1e kl. b. d. P.T.T.-dienst, Posterestante, Leiden.
B. Hulshoff, President v. d. Weeskamer te Batavia, p.a. Ned. Handel Mij., 's-Gravenhage.
J. A. Wagenvoorde, Ir. 2e kl. b. d. S.S. en Tramwegen, Tweede Weerdsweg 37, Deventer.
Mej. A. Klein, 1ste Commies b. d. afd. Agrarische inspectie v. h. Depart. van Binnenlandsch Bestuur, Mecklenburglaan 39, Bussum.
J. van der Vlies, Hoofdpolitieopziener i. d. res. Midden-Priangan, provincie West-Java, Stationsweg 3, Sliedrecht.
Mr. A. P. A. Albricht, Surnumerair der Belastingen te Weltevreden, p.a. Ned. Handel Mij., 's-Gravenhage.
A. W. H. Zuur, Onderwijzer der 1e kl. b. h. O.E.L.O., Zaagmolenkade 11bis, Utrecht.
C. D. Brandt, 1e Luitenant der Infanterie, Raadhuisstraat 28, Amsterdam.
J. J. Jenae, Majoor der Infanterie, Nice, Villa Lomboi, Avenue du petit Fabron.
K. Drost, 1e Luitenant der Infanterie, Kleverlaan 46, Haarlem.
H. van Dijk, 1e Luitenant der Infanterie, Frisolaan 17, Apeldoorn.
Th. Ph. Fikenscher, 1e Luitenant der Infanterie, Ieplaan 66, 's-Gravenhage.
F. Fliers, Onderluitenant-apotheker ass., Copernicusstraat 87, 's-Gravenhage.
J. Mackenzie, Kapitein der Infanterie, Victoria-Hotel, 's-Gravenhage.

MET PENSIOEN.

E. Spee, Hoofdopziener bij de Pyrotechn. werkplaats te Bandoeng; Van Bylandtstraat 96, 's-Gravenhage.
Mr. J. F. W. la Fontaine, Referendaris b. d. S.S. en Tramwegen, Groot Hertoginnelaan 93, 's-Gravenhage.
J. M. v. d. Vange, Hoofdopziener b. d. Artillerie, Constructiewinkel te Bandoeng, Vondellaan 9, Rijswijk (Z.-H.).
Ir. J. Blackstone, Directeur der Burg. Openb. Werken, Stephensonstraat 31, 's-Gravenhage.

Mutatiestaat van 5 tot 12 October.

Nieuwe Leden:

Nieuwe Leden:	Geïntroduceerd door:
Th. W. de Stoovelaar, Amsterdam, Amstelveensche Weg 988. *f* 5.—	Mevrouw M. Naessens te Den Haag.
...Kleuter, Bloemendaal, Hartenlustlaan 1. *f* 5.—	Secretaris Afd. Haarlem.
...H. A. Tummers, Nijmegen, Jos. Israëlsstraat 23. *f* 5.—.	den heer J. W. B. Hage te Nijmegen.
...de Vries, Nijmegen, Groenewoudsche Weg 250. *f* 5.—.	den heer J. W. B. Hage te Nijmegen.
...Alberda, oud-Luit.-Kolonel N.-I.L., Den Haag, Laan v. Meerdervoort 335. *f* 5.—	Administrateur „Oost en West".
...M. Blaauw, Den Haag, Statenlaan 61. *f* 5.—	Secretaris Afd. Den Haag.
...Godin, Gep. Inspecteur Pandhuisdienst, Den Haag, Merellaan 3. *f* 5.—	den heer Th. D. Struick te Den Haag.
...H. Indeweij Gerlings, Employé Theeonderneming te Wonosobo, Den Haag, Groot Hertoginnelaan 34. *f* 5.—	den heer Ir. J. Th. Gerlings te Den Haag
...vrouw J. Koechlin—James, Rijswijk (Z.H.), Koninginnelaan 6. *f* 5.—	Hoofdbestuur „Oost en West".
...J. A. Laverman, Piano-onderwijzeres, Den Haag, Piet Heinstraat 89. *f* 5.—	Eigen aanmelding.
...J. C. Bakker, Arbeidsinspecteur te Kotta-Pinang (S.O.K.). *f* 6.—	wd. Hoofdvertegenwoordiger „Oost en West" in O.-I.
...rof. R. Sax, Den Haag, Adriaan Pauwstraat 19. *f* 5	den heer H. G. Leuring, Den Haag.
...L. Hofland, Gep. President Weeskamer O.-I., Den Haag, Sweelinckstraat 35. *f* 5	Secretaris Hoofdbestuur.

Nieuwe Begunstigers:

...Arbous, Apeldoorn, Bilitonlaan 35	Secretaris Afd. Apeldoorn.

Afschrijven:

...M. Olifiers, Apotheker, Apeldoorn, Nieuwstraat 44, (overleden).
L. E. Bosch, Directeur Landbouw Mij. Den Haag, Surinamestraat 34, (overleden).

Adresveranderingen:

...Hong Lien, Student, Oegstgeest, Terweeweg, van: 60 naar: 41.
...W. Boekhoudt, Raadsheer in het Gerechtshof te Amsterdam, van: Leidschekade 88—89 naar: Banstraat 55, bovenhuis.
...Juta, van: Den Haag, ten Hovestraat 101 naar: Amsterdam, Pieter Langendijkstraat 53 I. *f* 5.—.
...Corsten, Geneesheer, van: Utrecht, Admiraal van Ghentstraat 61 bis naar: Paramaribo. *f* 5.—.
...A. Rant, Amersfoort, Lange Bergstraat, van: 27 naar: 39.
...F. J. Kroon, Voorzitter van de Afdeeling Breda, Zandberglaan, van: 7 naar: 36.
...J. Drysdale, Den Haag, van: Galileïstr. 79 naar: ten Hovestraat 101, p.a. Mevrouw Graswinckel.
...G. Kuiper, Directeur Kweekschool, Den Haag, van: Amalia van Solmstraat 135 naar: Helenastraat 54.
...C. Schaalje, oud-zeeofficier, Den Haag, van: Parkstraat 37, naar: Korte Voorhout 12b.
...J. Martens, van: Haarlem, Westerhoutstr. 46, naar: Bloemendaal, Huize „Sin Nombre", N. Stationsw. 22.
J. H. Nieuwenhuys, oud-Resident, Den Haag, van: Hotel Duinoord naar: Hoogwerflaan 5.
J. A. H. S. Hanozet Gordon, oud-Ass.-Resident, van Nice naar: Den Haag, Nassau-Zuilensteinstraat 13 (tijdelijk).
J. H. Bloemink, Administrateur Sumatra Caoutchouc Mij., van: Kijkduin, Katwijkschelaan 10 naar: Medan.
F. L. W. Raedt van Oldenbarnevelt, van: Wassenaar, Backershagenlaan 60 naar: Soerabaja, Merkusstraat 21.
K. J. van Wijngaarden is thans Controleur van Soemenep.
A. F. Creutzburg is thans Hoofdbeheerder der Pandhuisdienst te Soerabaja.
K. H. Jonkers is thans Directeur der Muloschool te Kediri.
F. A. Martens, 1ste Werktuigkundige bij de Gouv. Marine, is geplaatst bij het Hoofdkantoor Scheepvaart te Meester Cornelis.
E. J. Langelaan, van: Bloemendaal, naar: Amersfoort, Utrechtscheweg 80.
C. L. Tombon, van: Heemstede, Vredehofstraat 12, naar Rotterdam, Houttuin 37a. *f* 5.

VEREENIGING „OOST EN WEST"

HOOFDBESTUUR: HEULSTRAAT 17 'S-GRAVENHAGE

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins-Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen doen.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstr. 17, 's-Gravenhage. Tel. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins-Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752. Dit „Tehuis" biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland vertoeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK, of den Administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", Van-Boetzelaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Tel. No. 50248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna-Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten einde aan hen die uit Nederland naar Indië gaan, en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN op huishoudelijk en maatschappelijk gebied, onder leiding van Mevr. J. FRANCO MENDES—Calisch. Spreekuur Donderdagmiddag van 2 tot 4 uur en volgens afspraak, Nic.-Maesstraat 57, Amsterdam, Tel. 22492.

Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging "Oost en West", Heulstraat 17, en de Firma MARTINUS NIJHOFF, L. Voorhout 9, Den Haag (bij deze firma alleen die met een *), zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk.)
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

2. Onze Oost II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

* b. Onze West, tweede druk, bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overz. Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

*No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

*No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie.)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

*No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2e, verbeterde druk.)
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

*No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

*No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

*No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

*No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederlandsch-Indië, zoomede voor verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken en Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Opnieuw herzien.) .... Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

*No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

*No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

*No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

*No. XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber (caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Ned.-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën .... Prijs: **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.

No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
„ 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
„ 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
„ 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
„ 8. De Europeesche vrouw in Indië.
„ 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
„ 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.

No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
„ 2. Het Javaansch tooneel.
„ 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
„ 4. De theecultuur op Java.
„ 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
„ 6. Een doode taal in Indië.
„ 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
„ 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
„ 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
„ 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.

No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
„ 2. Bevloeiïng in Nederlandsch-Indië.
„ 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
„ 4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
„ 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
„ 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië.
„ 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Wnd. Vertegenwoordiger in Nederlandsch-Indië: Mr. M. J. A. Oostwoud-Wijdenes, President Landraad, Tandjong Balei (Sumatra's Oostkust).

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN: Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag Telefoon 14519, Postgiro 14574

Wnd. Vertegenwoordiger in N.-I. Mr. M. J. A. Oostwoud-Wijdenes. Pres. Landr., Tandjong Balei (Sumatra's Oostk.).

Opgericht 21 Maart 1900 door Kolonel G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIËN: N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD TE VERMELDEN

IT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIE

...dische Tentoonstelling te Arnhem (I. T. A.)

11 Juni—28 Juli 1928.

...oals reeds gezegd, is voor de voorbereiding de West-Indische Afdeeling der Tentoonstel- een commissie samengesteld. Deze commissie aat uit de heeren A. S. J. Fernandes, den Haag, zitter; J. J. Gemmel, Amsterdam, Secretaris; E. C. Ma-Ajong, Amsterdam, Penningmees- W. R. Chambers, Directeur van het Bureau Handelsinlichtingen te Amsterdam; W. A. t, Amsterdam; J. F. E. Einaar, Rotterdam; H. J. Liems en A. Th. de Miranda, beiden te erdam, terwijl de heer Mr. Dr. C. F. Schoch te erdam het Eere-Voorzitterschap der Commis- p zich heeft willen nemen.

...ze Commissie vatte reeds met kracht haar taak en wendde zich dezer dagen met een uitvoerige laire tot alle vooraanstaande mannen in Suri- e en Curaçao om medewerking bij den opbouw haar werk.

...eneens werden deze circulaires in Nederland preid.

...or deze opwekking tot steun hoopt de Com- ie te bereiken, ook de gebiedsdeelen van Neder- in Zuid-Amerika onder de aandacht van het rlandsche volk te brengen en er meerdere be- stelling voor op te wekken.

...elen zijn er in Nederland, die van Suriname en çao iets in hun bezit hebben, dat dienstig en g kan zijn om te worden geëxposeerd, terwijl Commissie er vast op rekent, dat de bevolking deze beide overzeesche gebiedsdeelen bereid zal zijn belangeoos al datgene af te staan, wat de West-Indische afdeeling zal kunnen opluisteren.

Dat men daar belang stelt in de Indische tentoonstellingsplannen, mochten wij reeds vaststellen uit de sympathie-betuigingen, door ons Tentoonstellingscomité uit de West ontvangen.

(Wordt vervolgd.)

Ieder, die zich voor onze plannen interesseert, kan ons steunen, door mede te werken bij de propaganda. Vraagt daarvoor onze briefkaarten, platen of sluitzegels aan bij de administratie: *Nieuwe Plein 52, Arnhem.*

Attentie!

De Contributie voor het lidmaatschap dezer Vereeniging — f 5.— 's jaars minimum — loopt voor hen die zich thans als lid doen inschrijven, tot en met ulto. December 1928. Bij toetreding wordt hun dus gratis het Koloniaal Weekblad geregeld toegezonden. Aanmelding schriftelijk of mondeling bij het Secretariaat, Heulstraat 17, Den Haag, of bij de Secretarissen van de Afdeelingen.

Zij die reeds lid zijn en daardoor blijk gegeven hebben van hunne instemming met doel en streven der Vereeniging, worden vriendelijk uitgenoodigd ook anderen in hun kring tot het lidmaatschap aan te sporen, b.v. door toezending, na lezing, van dit nummer, liefst met een enkel aanbevelend woord.

Op onze leden in Oost- en West-Indië wordt hiervoor in het bijzonder een beroep gedaan.

Nederland als Koloniale Mogendheid,

geschetst door den
Oud-Gouv.-Gen. VAN LIMBURG STIRUM.

—o—

Er wordt, na de onwelwillende, soms zelfs bepaald vijandige commentaren, in een deel der Duitsche pers geleverd op de berichten der onlusten op Java en Sumatra, sinds eenigen tijd in die pers een betere toon over Ned.-Indië aangeslagen. De tendentieuze berichtgeving over de toestanden in ons Aziatisch gebied heeft o.m. tegenspraak gevonden van de zijde van Duitschers, die door hun zaken land en volk hebben leeren kennen en gelegenheid hebben gehad ons koloniaal beleid te begrijpen en te waardeeren. In dagblad en periodiek heeft men in Duitschland in den loop der laatste maanden dan ook meer recht aan Nederland als koloniale mogendheid doen wedervaren. Onze nieuwe gezant te Berlijn, mr. graaf van Limburg Stirum, heeft hiertoe reeds tijdens zijn kort verblijf daar te lande het zijne bijgedragen door voorlichting van journalisten uit kracht van zijn bevoegdheid als oud-gouverneur-generaal van Ned. Indië, en thans heeft hij in de October-afl. van het bekende maandblad voor internationale samenwerking Nord und Süd, uitgegeven door prof. dr. Ludwig Stein, een helder artikel geschreven, getiteld: „Die Niederlande als Kolonialmacht", waarin hij een tot den dag bijgewerkte schets geeft van hetgeen ons land in het eilandenrijk daarginds tusschen den Indischen en den Stillen Oceaan heeft gewrocht.

In zijn inleiding herinnert schr. aan de belangrijke medewerking, door Duitschers verleend bij de volbrenging van onze koloniale taak, van Rumphius en Junghuhn af tot op dezen tijd toe (Schüffner e.a.). Hij schetst vooral uitvoerig Indië's oeconomische beteekenis en legt er nadruk op, dat Nederland een open-deur-politiek beoefent in de ruimste beteekenis van het woord. „Niet alleen dat er geen differentieele rechten of ook maar beperkingen van de kustvaart onder vreemde vlag bestaan tusschen de voor den handel opengestelde havens, maar buitenlandsch kapitaal en buitenlandsche arbeidskrachten zijn ons welkom. Er is zeker voor meer dan 200 millioen gulden vreemd kapitaal in Indië belegd". De verschillende welvaartsbronnen worden door schr. stuk voor stuk besproken en in verband daarmede worden onderwerpen als irrigatie, emigratie e.d. aangeroerd. Terwijl van het sociale leven en zijn moderne ontwikkeling (waarbij de radiotelefonische triumfen van den jongsten tijd niet vergeten worden) een korte schets wordt gegeven.

Het tweede deel van het artikel is aan Indië's politieke ontwikkeling gewijd, in 't bijzonder aan de periode tijdens en na den oorlog, waarin verschillende staatkundige hervormingen aan de orde zijn gekomen. Hierbij vindt schr. gelegnheid een inzicht in de staatsinrichting en het bestuur van Ned.-Indië te geven.

Nederland's roeping teekent schr. aan het slot van zijn artikel aldus:

„Wij beschouwen het als onze door de Voorzienigheid ons opgelegde taak, de volkeren van den Archipel tot zelfstandigheid op te voeden. De vormen dezer zelfstandigheid kunnen thans nog niet worden bepaald. Men kan zich die als één „dominion" dan wel als verscheidene denken. In jaar op jaar toenemende mate roepen wij dus de inheemsche bevolking op tot medewerking aan het bestuur, aan de rechtspraak, aan hygiënische maatregelen, onderwijs en technische ontwikkeling. Doelbewust wekken wij de in het volk levende kracht, zonder de moeilijkheden te miskennen, die wij ons daarmede op den hals halen, want het spreekt vanzelf dat naar de mate van hoogere ontwikkeling en breederen vooruitgang de wensch naar zelfstandigheid toeneemt. Zou deze wensch niet aan den dag treden, dan zou het merg ontbreken, zonder hetwelk een bloeiend volk niet kan bestaan. De meer scherpzinnigen onder de Indische intellectueelen geven zich er echter rekenschap van dat van staatkundige zelfstandigheid geen sprake kan zijn zoolang het bewijs van oeconomische zelfstandigheid, althans de geschiktheid daarvoor, niet is geleverd. Onze tegenwoordige taak kan dus slechts hierin bestaan: het vertrouwen te vestigen dat wij inderdaad van zins zijn het volk op te voeden, voor te bereiden op zijn autonome taak, zoodat naast de bekwaamheid ook de praktische geschiktheid wordt verworven om in steeds toenemende mate zijn eigen zaken te behartigen op een wijze welke achting afdwingt.

„Het probleem is dus in de allereerste plaats een probleem van vertrouwen. Bij een overheerscht volk bestaat onvermijdelijk een zeker gevoel van onbehagelijkheid, dat zijn oorzaak vindt in het overheerscht zijn zèlf, terwijl een der pijlers, waarop de kolonisatiemacht vroeger gevestigd was: de stilzwijgende veronderstelling der overmacht van den blanke, door den wereldoorlog bedenkelijk aan het wankelen is gebracht.

„Een moderne staatsinrichting voor Indië moet het beginsel ten grondslag hebben dat de inheemsche bevolking en de niet-inheemsche elementen, personen en belangen, welke de Indische gemeenschap vormen, gelijk recht op erkenning hebben, en dat de taak van Nederland hierin bestaat: de juiste verhouding tusschen hen tot stand te brengen. Diegenen, die met de sociale waarde van het Nederlandsch element geen rekening willen houden, zullen bij geen enkele hervorming bevrediging vinden, welke niet de gansche macht in handen der inheemschen legt. Bevrediging van deze extremisten kan dan ook nimmer het doel zijn. Naarmate de ontwikkeling der inheemsche bevolking toeneemt, moet eenerzijds haar medewerking aan de regeering erkend worden, terwijl wederzijds Nederland tegenover het buitenland verantwoordelijk is voor het nemen van doeltreffende bestuursmaatregelen overeenkomstig de ontwikkeling van de hulpbronnen van het land.

„Onder de jongelingschap van het Oosten heerscht, zoo goed als in de heele wereld, een sterk nationalistische geest. Er is dus een jaarlijks toenemende groep van intellectueelen te verwachten, die medezeggenschap in regeeringszaken opeischt als een recht. Het is noodzakelijk aan dit verlangen zooveel als maar eenigszins mogelijk is tegemoet te komen, daar wij ons niet willen vervreemden van diegenen, die wij als welkome en noodzakelijke medewerkers in het Indische staatswezen kunnen begroeten. De jeugd bereidt er zich op voor, eigen lot in handen te nemen. Daarom moet door regeering en staatkundig beleid aan deze jeugd de overtuiging worden gebracht dat zij metterdaad het medezeggenschapsrecht zal verkrijgen voor zoover haar geschiktheid en de verhouding tot Nederland dit gedoogt. Naast zijn staatkundige plichten heeft een volk, dat verantwoordelijkheid draagt voor de welvaart van millioenen medemenschen van ander ras, ook nog den plicht dat zijn zonen en dochters, die in de overzeesche gewesten werkzaam zijn, er het hunne toe bijdragen om de onontbeerlijke samenwerking met de inheemschen te bevorderen. Veelal wordt deze plicht niet begrepen, en toch is de houding van den Westerschen particulier tegenover den inheemsche van even grooten invloed op de toekomst als de wijze waarop het ambtelijk bestuur wordt uitgeoefend.

„Helaas is door de jongste onlusten, waarbij obscure inheemsche elementen zich vaak beestachtig hebben uitgevierd, de verhouding tusschen blank en bruin tijdelijk op betreurenswaardige wijze verstoord. Het waren Nederlanders, die voor 't eerst het communisme in Indië predikten. Hun invloed was echter betrekkelijk gering. Thans wordt de propaganda van Europa uit voortgezet. Het jongste oproer, dat tot interneering op groote schaal heeft geleid, is georganiseerd geworden, en wel door op verren afstand in 't verborgen werkend gespuis, dat zich om het welzijn van den Aziaat geen zier bekommert, integendeel hem zonder aarzelen in 't verderf stort, indien daarmee slechts het doel, de wereldrevolutie, een haarbreed dichterbij kan worden gebracht.

„Gelukkig heeft de regeering van Ned.-Indië haar evenwicht onder deze tragische omstandigheden geen oogenblik verloren. Zij heeft aanstonds verklaard onderscheid te maken tusschen communisten, die niet geduld, en nationalisten, die niet belemmerd zullen worden. En overeenkomstig deze verklaring heeft de regeering van Ned.-Indië zich gedragen.

„Voor Nederland is het ten slotte een groote voldoening geweest, dat de overweldigende meerderheid der bevolking zich volkomen afwijzend tegenover de communisten en hun leiders gedroeg en dat de inheemsche bestuursorganen, het leger en de politie met niet hoog genoeg te schatten toewijding getrouw aan hun plicht zijn gebleven.

„Dit versterkt Nederland in zijn vaste voornemen, zij aan zij met Indonesië, in vruchtbare harmonische samenwerking verder te gaan."

(Overgenomen uit de „N. Rott. Ct.").

De Curaçaosche geldmiddelen,

door

W. R. MENKMAN.

—o—

(Slot).

...de behandeling der Curaçaosche Begrooting ...r 1927 werd in het Voorloopig Verslag der ...ede Kamer de opbrengst der inkomstenbelas... opvallend gering, opvoering dezer opbrengst ...wel mogelijk en het aantal aangeslagenen voor ...hooging vatbaar geacht. Volgens het oordeel van ...ige leden, zou voorts de belastbaarheid beter ...geld dienen te worden der op Curaçao geves... vennootschappen, wier inkomen, voor zoover ...dochter-maatschappijen zijn van buitenland... ondernemingen, door den Curaçaoschen fis... practisch niet zou vallen te controleeren.

...p deze laatste opmerking gaf de Memorie van ...woord dit bescheid, dat voor bedoelde vennoot...ppen de winst-uitkeeringen als inkomsten wor... aangemerkt, dat er op Curaçao geen eigen ...gifte bestaat en dat de commissies van aanslag ... vrijheid hebben om, bij klaarblijkelijke ont...king door boekhoudkundige machinaties als ...erszins, naar een hooger uitdeelings-cijfer aan ...laan dan het gepubliceerde.

...it antwoord was alleen reeds hierom eigenaar... omdat de op Curaçao gevestigde vennootschap... krachtens de inkomsten-belastingen-verorde... jaarlijks bij de commissie van aanslag balans ...winst- en verliesrekening moeten indienen, wat ...eigen aangifte kan worden aangemerkt. Verder ...den de „eenige leden” in het V. V. blijkbaar het ...op het systeem der vennootschapsbelasting en ... zoozeer op ontduiking door boekhoudkundige ...ndere machinaties. Dochter-maatschappijen van ...enlandsche ondernemingen worden niet opge...t, behoeven althans niet te worden opgericht, ... de bedoeling dat de dochter-maatschappij voor ... zelf winst zal maken en de onderlinge vast...lling der prijzen voor leveringen of diensten ... het maken van winst voor de dochter-onder...ming eenvoudig uitsluiten. Dat is een kwestie van ...et en de Curaçaosche fiscus zal, gegeven vooral ... aard der bedrijven, als regel practisch buiten ...al zijn om de basis van den opzet te controlee... laat staan te corrigeeren. Het zal wel de bedoe... zijn geweest van de opmerking in het V. V., ...meening uit te spreken, dat de Curaçaosche ...nootschappen van tegenwoordig (waarvan voor ... belastingjaar 1924/1925 zeven worden aange...lagen; twee naar een inkomen van f 600.— en ... naar inkomens van resp. f 2600.—, f 3900.—, ...1.400.—, f 30.000.— en f 150.000.—) voor een ... instellingen van een ander karakter zijn dan ... belasting-wetgever van een twintigtal jaren ...den voor oogen stond en dat daarom ten aan...n van de in Curaçao gevestigde lichamen de in...msten-belasting-verordening niet meer aan haar ...l beantwoordt.

...en in het hooger bedoelde V. V. toegevoegde op...rking betreffende de onbeteekenende opbrengst ... petroleum-raffinaderij-belasting gaf aanleiding ...de explicatie in de M. v. A. dat het hier slechts ...dt een belasting welke ten doel heeft compen...e te geven voor de derving van invoerrecht op ...lokale consumptie, tengevolge van het in den ...del brengen in Curaçao van de producten der ...finaderij op het hoofdeiland. Dit antwoord was ...omen juist, maar wellicht hadden de leden ... wie de opmerking in het V. V. afkomstig was ...k willen geven er zich van bewust te zijn dat ... het petroleum-bedrijf op Curaçao slechts on...worpen is aan de gewone inkomsten-belasting ...niet, zooals de naam der bedoelde belasting zou ...nen doen vermoeden, aan een afzonderlijke be...ting als petroleum-raffinaderij. Toen men, veel ...eger, in Suriname een bijzondere belasting in...lde ter compensatie van het derven van invoer...cht op lucifers wegens het in de consumptie ...ngen van het product eener fabriek te Parama..., heeft men die belasting terecht genoemd luci...-belasting en niet lucifers-fabrieks-belasting.

...Tegenover belastingen, welke den indruk maken ...te laag te zijn, staat één heffing welke als te ...g zou kunnen worden aangemerkt, t.w. die van ...dsgelden. De opbrengst van dit middel wordt ...or 1928 geraamd op f 375.000.—, waarvan ...0.000.— voor het hoofdeiland, terwijl de VIIIe ...eeling der begrooting van hetzelfde jaar een totaal aangeeft voor de uitgaven, niet alleen ten behoeve van het loodswezen, maar mede voor den havendienst, de kustverlichting, het seinwezen en den weerkundigen dienst, van f 144.932.—, waarvan f 119.620.— voor het hoofdeiland. Loodsgelden worden derhalve op Curaçao geheven als belasting, en eene waarvan de opbrengst niet onaanzienlijk is in verhouding tot andere middelen (de opbrengst der inkomstenbelasting werd voor 1928 geraamd op f 356.700.—, waarvan f 350.000.— voor het hoofdeiland), wat te meer eigenaardig is, waar binnenkomende en uitvarende schepen in Curaçao wettelijk verplicht zijn van loodsen, en wel van gouvernements-loodsen, gebruik te maken. Merkwaardig is dat vroeger jaren in de Curaçaosche begrootingen de geraamde opbrengst der loodsgelden onder het hoofd Belastingen werd opgenomen en dat toen dus ook officieel deze zuivere retributie als belasting werd aangemerkt; destijds evenwel was er juist géén overschot, aangezien de tarieven laag waren.

Belangrijke verhoogingen van het tarief der loodsgelden zijn ingevoerd geworden tijdens de tegenwoordige bestuursperiode, als voornaamste uitvloeisel van het zes of zeven jaar geleden onder den vorigen Gouverneur ingestelde onderzoek naar de mogelijkheid om tot versterking der geldmiddelen te geraken. Behalve dat de tarieven werden verhoogd is ook het vroeger bestaande privilege voor de in Curaçao thuis behoorende schepen afgeschaft van zonder loods te mogen binnenkomen en uitvaren; de reductie evenwel voor de schepen, welke uitsluitend ruwe olie komen lossen of laden, is gehandhaafd geworden.

Overigens heeft van den economischen opbloei der allerlaatste jaren, althans van het hoofdeiland, de Curaçaosche fiscus natuurlijk geprofiteerd door het van zelf bij het toenemen der welvaart ruimer vloeien der middelen, ook onder lage belasting-tarieven, en bij de ontwerp-begrooting voor 1928 is het Bestuur nu voor den dag gekomen met het voorstel om bepaalde gebiedsdeelen — t.w. de drie Bovenwindsche eilanden — van de voornaamste belastingen eenvoudig vrij te stellen, een maatregel welke tot eigenaardige consequenties zou kunnen leiden. Dat de toestanden op de drie eilanden in kwestie slecht zijn lijdt geen twijfel, maar dat lijkt toch meer een zaak van werkverschaffing en steunverleening in verschillende vormen dan een reden tot vrijstelling van belastingen. De Nederlandsche bevolking dezer drie eilanden (van St. Martin is het Noordelijke gedeelte Fransch) bedraagt nog geen 5000; waarvan voor het belastingjaar 1924/'25 154 personen waren aangeslagen in de inkomstenbelasting. Het Bestuur wil door opheffing van belastingen ook geraken tot een vereenvoudiging der administratie op de B.W. eilanden, maar toont in de Memorie van Toelichting op de Begrooting 1928 niet aan, dat de opbrengst der heffingen de perceptiekosten niet meer zou dekken (in 1926 brachten de invoerrechten en de accijns op gedistilleerd op de drie B.W. eilanden tezamen nog ruim f 22.000.— op).

Natuurlijk zou, wanneer voor het geheele gebiedsdeel Curaçao verhoogingen van belastingen werden beraamd, onder de oogen moeten worden gezien het groote verschil in welvaart der vijf eilanden onderling, hoewel het niet logisch zou zijn — en daarop is reeds de aandacht gevestigd naar aanleiding van het verrassende Bestuursvoorstel ten aanzien van de belastingen op de B.W. eilanden — dat van eenzelfde inkomen op het eene eiland wel, op het andere geen inkomstenbelasting, respectievelijk op het eene eiland meer inkomstenbelasting dan op het andere zou moeten worden betaald. Moeilijker is uit der aard de kwestie der invoerrechten op eerste levensbehoeften, gegeven de armoede der lagere volksklassen op de B.W. eilanden. Een oplossing evenwel moet te vinden zijn; de totale waarde van den invoer der drie B.W. eilanden tezamen bedroeg 1925 slechts iets meer dan f 450.000.—.

Over de vraag of in Curaçao versterking der geldmiddelen noodig is kan moeilijk twijfel bestaan, hoewel het eigenaardig aandoet dat ten aanzien van dit gewest in de officieele gedachtenwisselingen nogal eens gesproken wordt van mogelijkheden „binnen de grenzen der beschikbare middelen”. Hangt voor een huisvader de mogelijkheid der vervulling van bepaalde desiderata noodwendig af van de grenzen des inkomens, de uitzetting waarvan hij als regel niet in eigen hand heeft, een

volksgemeenschap maakt, door middel harer daartoe aangewezen organen, allereerst uit wat noodig is en regelt de heffingen in verband met de behoeften. Van de grenzen der beschikbare middelen kan slechts sprake zijn, wanneer de grenzen van de draagkracht der bevolking bereikt zijn en tot dat punt is men in Curaçao in het algemeen nog niet genaderd.

Ook gaat het in Curaçao lang niet uitsluitend om desiderata, doch maar al te vaak om urgente behoeften en om de eischen der billijkheid.

Er moge aan worden herinnerd dat de Curaçaosche begrooting nog steeds sluitend worden gemaakt met behulp van bijdragen uit 's Rijks schatkist tot versterking der Curaçaosche middelen, een toestand welke een zeker deel der Curaçaosche bevolking wel gaarne zou zien verdwijnen; of deze wensch echter hier te lande wordt gedeeld is de vraag, daar een sluitende begrooting niet meer in Nederland bij de wet zou behoeven te worden vastgesteld.

De Curaçaosche ambtenaren hebben recht op een behoorlijke bezoldiging en daaraan ontbreekt nog wel het een en ander; ook is het weinig bevredigend dat die ambtenaren afhankelijk zijn van het al dan niet bestendigen van tot wederopzegging toe verleende duurtebijslagen, waar wij toch niet meer leven in een crisistijd.

De reorganisatie der Politie, een dringende eisch der noodzakelijkheid [4]), zal snel tot uitvoering moeten worden gebracht en gelukkig geeft de Curaçaosche correspondentie in het avondblad der Nieuwe Rotterd. Courant, dd. 3 Sept. j.l., hoop, dat ten aanzien van het Bestuursvoorstel ter zake een compromis mogelijk zal blijken om tegemoet te komen aan de bezwaren welke dat voorstel, wegens het militaire karakter der nieuwe politie, voor den Kolonialen Raad onaannemelijk maakten; de kosten echter zullen, wanneer enkele voorteekenen niet bedriegen, wel niet meevallen.

En dan de verdere doorvoering der gelijkstelling van het bijzondere met het openbare onderwijs, waarover bij de behandeling der Curaçaosche begrooting van 1927 zooveel te doen is geweest, in de Staten-Generaal en in de Pers. Aan den eenen kant de redeneering dat thans reeds meer wordt vergoed dan de onderwijs gevende religieuzen aan de R. K. Missie kosten en dat het meerdere aan de kassen der congregaties ten goede komt, aan den anderen kant — en niet alleen van R. K. zijde — het verweer dat het hier niet gaat om levensonderhoud, maar om bezoldiging en dat het niet aangaat rekening te houden met de besteding van hetgeen meer wordt verdiend dan voor levensonderhoud noodig is, niet bij ambtenaren en evenmin bij anderen, wier diensten aan de gemeenschap uit de openbare kas worden gehonoreerd.

Intusschen is blijkens een onlangs gepubliceerd schrijven van den Apostolischen Vicaris aan den Gouverneur voor het oogenblik aan de orde de vergoeding voor leermiddelen, schoolgebouwen, etc., uitrustingskosten en passages, verloven en pensioenen en waar de Minister van Koloniën zich principieel bereid heeft verklaard tot verdere doorvoering der financieele gelijkstelling van O.O. en B.O. mede te werken, is te verwachten dat ook het onderwijs hoogere eischen aan de Curaçaosche geldmiddelen zal gaan stellen.

Wat er overigens in Curaçao nog te doen valt op het gebied van administratieve verbeteringen, werken van openbaar nut en sociale voorzorgen is zeer veel; men denke aan hetgeen in het Koloniaal Weekblad van 18 November 1926 en volgende nummers en in de Amigoe di Curaçao van 15 Januari e.v. werd besproken en aan de sedert door den correspondent der Nieuwe Rotterdamsche Courant geslaakte noodkreten over het débacle en den toestand van verval en afbraak. Wil men een urgentie-plan maken, dan kan er wel een worden samengesteld van een hooger peil dan dat waarop vernieuwing van douanegebouw en postkantoor voorkomen.

In een zoo snel mogelijk tempo en in de meest gewenschte volgorde zullen in Curaçao een reeks van maatregelen moeten worden genomen, waarvan de noodzakelijkheid òf uit den tegenwoordigen economischen toestand van het gewest voortvloeit, dan wel daardoor meer aan het licht is gekomen en waarvan de uitvoering door dezelfde economische toestanden wordt vergemakkelijkt.

Men vergete daarbij niet dat Nederland in Curaçao aan den weg timmert en vooral de haven op het hoofdeiland hoe langer hoe meer een punt wordt van internationale beteekenis, waar jaarlijks duizenden vreemdelingen zich een oordeel vormen over ons koloniaal beleid.

En wat de inheemschen betreft, nog spreekt de overgroote meerderheid der bevolking, voor zoover waarneembaar ten minste, over dat beleid niet mede, maar de intellectueele minderheid doet dat zooveel te meer en in den laatsten tijd openlijk, in afkeurenden zin en in krasse bewoordingen.

Het vertrouwen dier minderheid te winnen en haar te overtuigen zoowel van de bekwaamheid als van den goeden trouw van het Nederlandsche bewind, ook wanneer de inzichten uiteenloopen aangaande wenschelijkheid of noodzakelijkheid der te volgen koers, lijkt voor het oogenblik wel van uitnemend belang.

Daar de begrootings-wetgeving in het gewest zelf haar uitgangspunt heeft, valt te vreezen dat, komt er geen kentering in de tegenwoordige stemming, verhooging van den belastingdruk niet dan langzaam en met moeite te verkrijgen zal zijn; het moet dan ook nuttig worden geacht dat zoo spoedig mogelijk bekend worde hoe men hier te lande en daarginds over de mogelijkheid denkt van opvoering der inkomsten en van de middelen welke daartoe ter hand zullen moeten worden genomen tot dekking van te verwachten hoogere uitgaven.

Naschrift.

Op blz. 4, 3e kolom, laatste alinea van het nummer van 13 dezer schreef ik over wederuitvoer zonder restitutie van rechten, hetgeen zijn moet wederuitvoer zonder afschrijving van accijns.

Nadere vergelijking van cijfers leerde mij verder, dat de bedoelde wederuitvoer zeer waarschijnlijk in de statistieken als doorvoer wordt aangemerkt en derhalve voor de berekening van de binnenlandsche consumptie niet in mindering komt van de uitgevoerde hoeveelheden.

W. R. M.

[4]) Zie o.a. mijn artikel in „Het Vaderland" van 6/8 Juli d. j. en thans weder de Curaçaosche correspondentie in het avondblad der Nieuwe Rotterdamsche Courant dd. 15 September.

Straatnamen en de West-Ind. Koloniën,

door

FRED. OUDSCHANS DENTZ.

In het verslag van de vergadering van groep Nederland van het A.N.V., opgenomen in Neerlandia van October, wordt er gewag van gemaakt, dat bij de rondvraag nog ter sprake werd gebracht, o.a. het benoemen van straten naar voortrekkers van den Nederlandschen Stam.

Deze mededeeling is in zooverre onvolledig, omdat ik, die deze vraag ter sprake bracht, niet op voortrekkers alleen heb gewezen, maar in het algemeen de aandacht vroeg van de vergadering, naar het noemen van straten naar mannen beroemd in onze koloniale geschiedenis en naar rivieren, plaatsen enz. in de West-Indische koloniën. Naar voortrekkers van den Nederlandschen Stam zijn er vele straten genoemd en Nederlandsch-Indië is voorzeker niet vergeten in ons land.

Maar wat herinnert ons aan de West-Indische koloniën, Suriname en Curaçao? Ik gebruik maar het woord koloniën, dat familiaar en gemakkelijk is, inplaats van gebiedsdeelen.

Kort na mijn komst in Europa, zond ik uit Engeland een brief aan den Burgemeester van Amsterdam (op 19 April 1926), waarin ik, naar aanleiding van een sympathiek artikel van den heer L. Nooter in het Handelsblad van 14 April, Octendblad No. 2, getiteld „In het verre Westen", de aandacht vroeg van den burgervader te Amsterdam voor het benoemen van straten in Nederlands hoofdstad naar plaatsen en rivieren, gouverneurs enz. in Suriname, aangezien Amsterdam en Suriname nauw aan elkaar verbonden zijn geweest in voorbijgegane eeuwen. Zulks kan niet anders dan den band versterken met ons overzeesche bezit. Ik benoemde in dien brief verschillende namen. Men hoeft heusch niet verlegen te zijn om namen te vinden. Hoeveel belangrijke rivieren zijn er niet waarheen wetenschappelijke tochten zijn ondernomen in de laatste kwarteeuw? Hoeveel Gouverneurs die een belangrijke rol hebben vervuld in dat gewest? Hoeveel pioniers, aan wien wij niet weinig verplicht zijn? En wat weet het Nederlandsch publiek van al

namen? Zoo goed als niets. Inplaats van weiggende planten- en vruchten- en groentenn en dergelijke, kan opvoedend werk worden richt door de aardrijkskunde en de geschiedenis rengen onder de bevolking.

Er is zeker eenige kentering te bespeuren. De West-Indische Maildienst Maatschappij gaf goed voorbeeld door haar schepen op Westdie te noemen Crynssen, Stuyvesant en van Renlaer, en thans de Kon. Holl. Stoombootmaatschappij door den naam Cottica te kiezen.

Suriname, dat de Zeeuwsche vlootvoogd Abra Crynssen op 27 Febr. 1667 veroverde op de gelschen, had tot 1917 nog geen straat naar pionier-voortrekker genoemd. In dat jaar de herdenking plaats van het 250-jarig bezit, waaraan ik, in Nederland zijnde, een werkzaam deel nam. Met den gep. Kapit. t. Zee F. E. baron ert heb ik toen een adres gericht aan den Gouneur van Suriname, om te verzoeken, naar den veraar van die kolonie in dat herdenkingsjaar straat te noemen en gelukkig, gouverneur Staal zich daartoe toen onmiddellijk bereid verrd. Daar is nu in Paramaribo een Abraham ssenlaan, naar den ingang van het historische Zeelandia, hetwelk hij dien naam gaf.

Er zijn meer leden van het Algemeen Ned. Verd die dezelfde wenschen hebben als ik en de eeling Amsterdam van het Verbond heeft zich eens in 1926 tot het gemeentebestuur gewend hetzelfde verzoek. Mogen wij zeggen met es?

Toen ik het volgende stukje las in het Surinamsch nieuwsblad „De Surinamer", ben ik gaan n in de stratenboekjes van Amsterdam en Den g.

„Suriname in Amsterdam.

en onzer trouwe lezers, trots op zijn Amstermerschap, zond ons dezer dagen een aflevering van het „Amsterdamsch Stratenboekje" voor , waarin de straten en pleinen van Amsterdam, betisch gerangschikt, zijn te vinden.

Aanleiding tot de toezending was het feit, dat in ist een Surinamestraat en een Paramaribostraat komen.

Vermoedend nog meer vreemde vondsten te n doen, lazen wij de naamlijsten van het begin het eind door. Bizonder spannende lectuur is dit juist niet, maar de moeite werd toch betrekkelijk n beloond.

Wij vonden er n.l. nog meer namen uit Suriname bovendien nog straatnamen, die ook hier in amaribo bekend zijn. Uit beide kan wel blijken, Suriname en Amsterdam zeer nauwe relaties elkander hebben gehad gedurende vele jaren.

De namen, die aan Suriname herinneren, zijn: ntijnstraat, Crijnssenstraat, Marowijnestraat, eriestraat, Paramariboplein, Paramaribostraat, namekade, Surinameplein, Surinamestraat.

Verder vonden wij de volgende namen, die ook in Paramaribo worden aangetroffen: Gravenat, Koningstraat, Joden Breestraat, Kromme boogsteeg (bij ons Kromme Elleboogstraat), renstraat, Molenpad en Oranjestraat.

Dan zijn er nog andere, z.a. de Keizersgracht, die innert aan de Keizerstraat, maar de bovennde doen zien, dat Amsterdam en Suriname we aanraking met elkander hebben gehad en Amsterdammers toch een zekere mate van bestelling hebben voor ons land."

Ziehier de uitslag van mijn telling:

In Amsterdam bezitten wij 10 straten (pleinen, en) naar Suriname genoemd, en 2 naar Cuo. Zij zijn: Corantijnstraat, Crijnssenstraat, rowijnestraat, Nickeriestraat, Nepheustraat, Paariboplein en -straat, Surinamekade, -plein en at. Dan Aruba- en Bonairestraat. De Westsche Compagnie neemt deel met de namen Hud Renselaer en Stuyvesant.

Thans Den Haag. Daar hebben we een Parama en een Surinamestraat. Verder een Stuyve-, Usselincx-, Moucheron- en Renselaerstraat.

oogst is klein. Amsterdam staat aan den top. men uit de geschiedenis van Zuid-Afrika in terdam 32 en in Den Haag 42 namen koos, h ik toe. Niemand meer dan ik, voor wien die en leven in de herinnering van mijn verblijf ar en tevens aan den strijd, waaraan ik deel n, maar de geestdrift, die onze vroede vaderen elde om op een tijdstip van groote beroering en ondering voor een heldenvolk, waarbij zooveel trekkers voorkomen, mannen die ons in vering brengen naar hen tal van straten te noemen, ja zelfs geheele wijken, ook zelfs bergen en rivieren en slagen, waar geschiedenis werd gemaakt, nu 25 jaren geleden, die geestdrift heeft hen blijkbaar nimmer bezield voor onze West-Indische koloniën.

Het is jammer, dat de vroedschap van Den Haag niet is ingegaan op de bezwaren, welke werden geopperd tegen de nietszeggende groenten en vruchtennamen, die wij eerlang te lezen zullen krijgen, terwijl andere namen ons zullen opvoeden in de kennis van koloniale geschiedenis en aardrijkskunde.

Curaçao is al heel slecht bedeeld. Waar zijn de namen van Saba, Curaçao, St. Martin, St. Eustatius? De doorsnee Nederlander kent ze amper.

Waar zijn de namen van een van Aerssen van Sommelsdijk, Mauritius, van Sypesteyn, Kappler (de stichter van een plaats: Albina). Waar die van de rivieren Saramacca, Gonini, Cottica, Commewijne, Coppename, Tapanahony? Waar die van pioniers als Eilerts de Haan, Kreemer en zooveel anderen die ik maar niet allen opnoem?

Moge dan deze opwekking in het veel gelezen Koloniaal Weekblad bezielen tot uitvoering van een daad, waarop wij inwoners, belangstellenden en vrienden van de West-Indische koloniën wachten. En niet alleen in Den Haag, maar in heel Nederland. De afdeelingen van Oost en West kunnen daartoe medehelpen.

En voorlichting in de keuze, indien noodig, is er zeker genoeg te krijgen.

En dat men dan tevens op de straatbordjes de ambten en jaartallen plaatse tot onderricht, evenals ik zulks in Parijs zag en tot mijn vreugde in de omstreken van Haarlem waarnam.

Van Week tot Week.

Dinsdag 11 tot Maandag 17 October.

De Postduif op den terugtocht. Luitenant Koppen is Maandag 17 dezer van Batavia vertrokken, met medewerking van een veel grooter mail dan hem werd medegegeven bij het vertrek uit Amsterdam. Op denzelfden dag bereikte het vliegtuig Singapore. Den 18en is de étappe Singapore—Bangkok afgelegd. Het vertrek uit deze plaats ondervindt vertraging door lichte beschadiging van het vliegtuig.

Opening van den Volksraad. De najaarszittingen van den Volksraad zijn geopend Dinsdag 18 Oct. In deze zittingen wordt o.a. aan de orde gesteld de voorgestelde wijziging van de Indische Staatsregeling, die in zoo buitengewoon hooge mate de belangstelling trekt in Indië en hier te lande. (Wijziging in de samenstelling van den Volksraad).

Koloniale Radio-Prijsvraag. De A. N. R. O. schrijft ten behoeve van zijn ingeschreven luisteraars een Koloniale Radio-Prijsvraag uit. (Zie „*De Aetherbode*" van 16 Oct.). Men wenscht een geschreven of getikt (het papier aan één zijde te gebruiken) antwoord op de vraag:

„Welke episode uit onze Koloniale Geschiedenis acht ge uit een cultureel oogpunt van het grootste belang?"

De manuscripten mogen niet langer zijn dan 2000—2500 woorden en moeten in het bezit zijn van de redactie van „De Aetherbode" uiterlijk 18 November a.s. Zij moeten worden ingezonden onder enveloppe met motto en opschrift „Koloniale Radio-Prijsvraag".

Voor het bekroonde artikel wordt een prijs beschikbaar gesteld van vijf en twintig gulden. Het zal voor de microfoon worden voorgelezen op 25 November door den A. N. R. O. te Hilversum. Het artikel zal daarna worden afgedrukt in het „Koloniaal Bijblad" van een onzer Nederlandsche dagbladen, waarvan de naam later zal worden vermeld.

De toekenning van een prijs sluit niet in, dat de bekroonde niet meer aan nog andere uit te schrijven prijsvragen kan deelnemen. Correspondentie over den uitslag der prijsvragen kan niet worden gevoerd.

D. J. de Boer †. Te Deventer is overleden, 37 jaar oud, de heer D. J. de Boer, rijkslandbouwconsulent in Nederl.-Indië, met verlof hier te lande.

Intreerede Prof. Mohr. Op Maandag 24 Oct. des namiddags om 2 uur zal Prof. Dr. E. C. Jul. Mohr in het groot-auditorium der Rijksuniver-

Aan de Leden van „Oost en West"

Het bestaan van het „Koloniaal Weekblad" is, dit behoeft geen betoog, een levensbehoefte voor Uw vereeniging.

Op twee manieren kunt U het orgaan steunen:

1°. door de adverteerders, die Uw weekblad helpen financieren, met Uw inkoopen te bevoordeelen en daarbij den naam van het blad te vermelden,

2°. door Uw leveranciers aan te sporen in Uw orgaan te adverteeren, of door onzen reiziger bij Uw leveranciers een introductie te verschaffen.

Mogen wij op Uw medewerking in deze rekenen?

DE UITGEEFSTER.

siteit te Utrecht zijn ambt aanvaarden als bijzonder hoogleeraar vanwege het Fonds ten behoeve van Indologische Studiën aan genoemde universiteit in de tropische staathuishoudkunde, in het bijzonder voor het geven van onderwijs in de kennis van den bodem van Nederlandsch-Indië.

Burgemeester van Batavia. Batavia, 14 Oct. (Aneta).[1]) De heer J. E. Dambrink, burgemeester van Makassar, is benoemd tot burgemeester van Batavia, gedurende den tijd, dat mr. Meijroos met verlof is.

Opbrengst radio-verbinding met Ned.-Indië. Het radio-verkeer Nederland—Nederlandsch-Indië (rechtstreeks en via Amerika) bracht op, voor zooveel het aan Nederland toekomende aandeel betreft, over het 3e kwartaal van 1927 rond f 291.000, tegen rond f 193.750 over hetzelfde kwartaal in 1926.

Detacheering Ned. officieren bij het Ind. leger. Het *Vaderl.* ontleent aan de dezer dagen verschijnende Legerorders o.m.: Volgens mededeeling van den Minister van Koloniën heeft de Gouverneur-Generaal van Ned.-Indië, overeenkomstig voorstel van het Indisch legerbestuur, verzocht om, in verband met een tijdelijk tekort aan infanterie-officieren bij het Indische leger, hetwelk wordt verwacht als gevolg van de uitbreiding der legerformatie, gerekend van 1 November a.s. af tot nader bericht maandelijks 1 à 2, zoo mogelijk ongehuwde, beroepsluitenants der Infanterie van het leger hier te lande uit te zenden tot een totaal van ten hoogste 23, teneinde bij het Ned.-Ind. leger te worden gedetacheerd.

De Indische persconferenties. De meeste Indische Europ. bladen schrijven er met voldoening over, dat de Landvoogd de conferenties met de pers weder heeft hervat. Als opmerkelijk feit wordt opgemerkt, dat op de jongste conferentie geen enkel inheemsch blad een vertegenwoordiger heeft gezonden.

Indische studieconferentie der Jongeren vredesactie. Dezer dagen had te Noordwijk aan Zee een Indische Studieconferentie plaats, waarbij het woord gevoerd werd door Mr. A. M. Joekes, Ir. Thung en den heer Tabrani, Inl. journalist, inplaats van Dr. Abdoel Rivai die verhinderd was. (Het *Vaderl.* van 11 dezer bevat een vrij uitvoerig overzicht).

Luchtpostverbinding Nederland-Suez? Het Haagsche Aneta-kantoor meldt dat Dr. W. L. Groeveld Meyer den 14en dezer naar Egypte is vertrokken om aldaar in opdracht van de K.L.M. en het comité Vliegtocht Nederland-Indië de mogelijkheid van een luchtpostverbinding Nederland-Suez te bestudeeren, in aansluiting op de in- en uitgaande mailschepen.

Terugkomst van den Landvoogd. Tandjong-Priok, 12 Oct. (Aneta). De Gouverneur-Generaal is aan boord van de Wega hedenmorgen om ... uur van zijn reis naar de Molukken (en Celebes) alhier teruggekeerd. Er werden saluutschoten gelost en vele autoriteiten waren ter begroeting aanwezig.

Majoor F. de Bakker gepens. De maj. der intendance bij het O.-I. leger F. de Bakker is wegens zijn benoeming tot lid van de Algemeene Rekenkamer, een eervol ontslag uit den militairen dienst verleend.

Jubileum Chr. Mil. Bond voor O. en W.-Indië. 11en dezer heeft de afdeeling Amsterdam van den Christelijken Militairen Bond voor Oost- en West-Indië in de aula van het Koloniaal Instituut op feestelijke wijze haar 40-jarig bestaan gevierd. Onder de aanwezige autoriteiten, die het woord voerden, bevond zich Zijne Exc. Dr. J. C. Koningsberger, Minister van Koloniën.

Mr. Dr. Koolen naar Indië. Naar het „Hsgz." verneemt, zal Mr. Dr. D. A. P. N. Koolen, lid van den Raad van State, den 5en November zich inschepen voor Nederlandsch-Indië, waar hij een vijftal maanden denkt te zullen verblijven.

De doodvonnissen in Indië. In verband met de te Tjiamis voltrokken doodvonnissen organiseert het N.A.S. op Vrijdag 11 November in het Concertgebouw te Amsterdam een rouwdienst voor de Javanen Hasan Bakri, Egon en Dir...

Vier dooden bij een autobus-ongeluk. Makassar, ... Oct. (Aneta). Een autobus is bij kampong Pintoe-Besi tegen een boom opgereden. De commies bij de Posterijen de heer Brouwer, de commies bij 's Lands kas de heer Trouerbach, de aspirant-opzichter bij de B. O. W. de heer Hartman Kok en de chauffeerende heer ...geman werden gedood. De toestand van anderen, waaronder drie inlandsche vrouwen, is hopeloos.

De Liga tegen koloniale onderdrukking. De ... heeft te Amsterdam een protest-vergadering gehouden tegen de vervolging van de Indonesische studenten. Als sprekers traden op ... Henriette Holst, Edo Fimmen en J. D. Le Fevre.

Univers. examens. Leiden. Doctoraal ex. Indisch recht de heeren J. N. van der Reyden, C. W. J. Abbenhuis, J. F. A. van Bruggen, O. ... Quertero. — Candidaats-ex. Indisch recht heer L. Frank.

[1]) De tekst der Aneta-telegrammen is ontleend aan het „Vaderland".

Feuilleton.

Herinneringen van een oud-Ind. officier.

IX. Atjeh na de Pedir-expeditie.

(Vervolg).

Onze compagnie marcheerde dien dag achter den trein. Al spoedig nadat wij het bosch hadden betreden, hoorden wij voor ons uit een hevig geweervuur losbarsten, dat in het oerwoud door de bergwanden veelvoudig weerkaatst werd en een overweldigenden indruk maakte. Wij kenden dit geluid echter en wisten, dat het gevaar niet zoo groot was, als het leek. Inderdaad werd er ook niemand door 's vijands vuur gewond of gedood.

Al spoedig verminderde het lawaai, al duurde het nog wel ...ren, voordat het vuur geheel verstomde. Na lang wachten kon onze compagnie weer vooruitgaan en bereikten wij een open plek in het bosch, waar de trein werd verzameld. Van de stelling en van de andere compagnieën zagen wij niets, hoewel die zich vlak bij ons bevonden. Posten werden uitgezet en wij bleven wachten op de dingen, die komen zouden. Het duurde lang en het begon vervelend te worden. Gevaar voor een aanval in den rug bestond er vrijwel niet. Toen ik dan ook mijn eigen barang zag staan en bedacht, dat in mijn koffertje lectuur aanwezig was, besloot ik den tijd te verdrijven met Hilda van Suylenburgh. Mevrouw Goekoop-de Jong van Beek en Donk zal wel nimmer vermoed hebben, dat op zoo'n plaats en onder zulke omstandigheden haar boek zelfs werd gelezen, evenmin als het haar ooit bekend zal zijn geworden, dat het zelfs in Tangsé nog aanleiding gaf tot debatten over vrouwenrechten. Onze kapitein nam namelijk den schijn aan van een verwoed vrouwenhater te zijn, reden waarom hij elk boek veroordeelde, dat door een vrouw was geschreven.

Daar in het bosch was ik reeds een eind met mijn lectuur gevorderd, toen het donker begon te worden en generaal Van Heutsz besloot op de plaats, waar wij lagen, een bivak te betrekken. Van de afdeeling Van der Wedden was toen nog niets bekend. Aldaar vernam ik later van een luitenant van de Europeesche compagnie, die met zijn sectie ... cene verkenning op 's vijands rechterflank had gemaakt, dat hij een punt had bereikt, van waar de voornaamste, zij het dan ook niet de hoogste benteng werd gedomineerd. Vanuit die opstelling kon hij zien, hoe generaal Van Heutsz doodkalm op het meest gevaarlijke punt met zijn kijker de vijandelijke stellingen observeerde. Mijn zegsman verklaarde, dat hij met zijn sectie de verdedigers van de bedoelde benteng had kunnen schieten, doch dat hij opzettelijk het vuur niet had geopend, omdat dit aanleiding zou hebben gegeven tot een algemeen vuurgevecht, waarbij zeker de generaal zou zijn getroffen.

De nacht ging rustig voorbij. Den volgenden ochtend werd onze compagnie gezonden naar de plaats

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt.

De Mataram-film.

Zooals wij hier reeds verleden week aankondigden, werden de onlangs door den heer *Tassilo Adam* met veel zorg en bekwaamheid in de Vorstenlanden van Java — het vroegere rijk van Mataram — opgenomen filmbeelden, op Donderdagmiddag 13 dezer, in het *Roxy-Theater*, 224 Kalverstraat te Amsterdam, voor het eerst op het doek gebracht, in een Eere-voorstelling, waartoe het bestuur der Vereeniging „Oost en West”, afdeeling Amsterdam, en de directie van bovengenoemd bioscooptheater velen genoodigd hadden. Het keurig gerestaureerde gebouw was dan ook goed gevuld en zij, die gekomen zijn, zullen zich voor hun gang ruimschoots beloond gevoeld hebben en daarna zeker, uit erkentelijkheid, velen opgewekt hebben deze film, die nog de geheele volgende week gegeven wordt, te gaan zien.

De heer *R. Zuyderhoff,* voorzitter van het hoofdbestuur der Vereeniging, opende de voorstelling met een opwekkend woord van dankbaarheid jegens den vervaardiger van deze Indische rolprent, waarvan hij de vertooning toejuichte, daar deze in den geest is van het streven der Vereeniging „Oost en West”, welke zich immers het verbreiden van populaire kennis omtrent Oost- en West-Indië ten doel stelt. Spr. drukte de hoop uit, dat de directie van Roxy succes moge hebben met deze film. De hall van het Theater was op verzoek van deze directie en van het bestuur der afdeeling Amsterdam, bij monde van haren secretaris, den heer L. D. Petit, door „Boeatan” versierd met mooie stukken van Indonesische kunstnijverheid, [1]) welke zeker de bewondering der bezoekers zullen hebben opgewekt, zoodoende medewerkend tot het vormen van een waardeerende wederzijdsche gezindheid tusschen Oost en West.

Terecht werd in het fraai geïllustreerde, toelichtende programma o.m. geschreven:

„Wat het allerbelangrijkste is, wat wij allereerst zouden willen weten, dat is: het groote, geheimzinnige *Zelf* van Hindia; dat is de kern van land en volk, het wezen der Tropen! Want het is het weten waard, hoe tabak en rubber worden gewonnen, het is van onmiskenbaar nut te weten, hoe de Europeesche woonwijken der Indische steden gedraineerd zijn, maar dat is per slot de buitenkant, die niet van belang is, als men geen besef heeft van het hart van Indië” . . . .

„Om het hart van Indië, den kern van het Rijk van Mataram in filmbeeld te kunnen brengen, was een man noodig, die aan een groote kennis van Indië, een toegewijde liefde voor zijn onderwerp paarde, met een onuitputtelijk geduld.

„De heer *Tassilo Adam* heeft vier volle jaren dag in dag uit moeten wijden aan de voorbereiding en uitvoering van zijn plan: een film te maken van de Vorstenlanden.”

De heer Tassilo Adam heeft voorzeker ontelbare moeilijkheden te overwinnen gehad, maar het moet een groote voldoening voor hem zijn, dat het hem ten slotte toch gelukt is. Hij heeft zijn werk afgestaan aan de „Nederlandsche Filmtrust”. Wij hoorden hem zijn verbolgenheid uiten, dat deze zoovele „coupures” heeft aangebracht, waardoor zeer belangrijke gedeelten, o.a. die van den *Karapan,* de beroemde stieren-wedloopen, de feestoptocht van de Vereeniging *„Mohammedyah”,* die van het Offer aan de Zuidzee en andere zijn weggelaten, wat zeker zéér te betreuren is, hoewel misschien noodzakelijk om het geheel niet te veel te rekken; er bleef genoeg moois over, dat zelfs voor velen, die langen tijd in Indië vertoefden, nieuw zal zijn. Voor hen, die de feestelijkheden aan de hoven van Solo en Djocdja zelf hebben bijgewoond, — maar hoe weinigen is echter dit groote voorrecht beschoren! — waren 't natuurlijk slechts flauwe afbeeldingen, waaraan locale kleur en glans ontbrak, terwijl ook het vlugge filmtempo groote afbreuk doet aan het plechtig-rustige der Oostersche bewegingen en handelingen.

De natuurtafereelen, zoowel de grootschheid der ongenaakbare bergen en barsche vulkanen met hun helsche hekseketels, als het lieflijke der valleiën en vlakten, der met glooiende rijstvelden bedekte berghellingen zijn prachtig geslaagd. Ook het volksleven is goed weergegeven in de bedrijvigheid der *passars* (markten) en het minutieuse der kunstnijverheidbeoefening, welke, zooals in dit programma wordt beschreven, ook hier en daar in de centra weer begint op te leven, nu er wat meer belangstelling en waardeering, ook van Westersche zijde, voor gekomen is.

Eenig zijn de opnamen der dertien dochters van den Soesoehoenan en van den talrijken stoet kleinzoontjes, in uniform gestoken: „Klein, maar dapper” genoemd, en zeer typisch die van de huwelijksfeesten van vier dochters van den Sultan van Djocdjakarta, zoowel als die van de begrafenis van *Ratoe Pakoe Boewono,* de eerste gemalin van den Soesoehoenan op *Imogiri,* het gemeenschappelijk Mausoleum der twee vorstengeslachten, een berg met meer dan veertienhonderd vorstelijke graven, de heilige grond, die nog maar zeer zeldzaam door Europeanen betreden is.

Niet minder interessant zijn de *wireng*-dansen, een verheerlijking der krijgsbedrijven van het Javaansche volk en de oude volksdansen, de z.g. *Koeda-Kepang* (Paardjesdans), uitgevoerd op de muziek van de *ankloeng* (een bamboe-instrument).

Volgens het programma stelt deze dans den

[1]) Bizonder voldoen daar de groote *pradjoerit-dodots,* statiedracht der vorstelijke militairen, met het blauwe middenveld, omgeven door fraai gebatikten rand. — Red.

...ar die sectie Europeanen den vorigen dag was geweest, om van daaruit in de stelling af te dalen. Toen wij bedoeld punt bereikten, bemerkten wij, dat deze reeds was verlaten. Na over een enkelen boomstam een diep ravijn te hebben overschreden, kwamen wij in de stelling, gelijktijdig met de afdeeling Van der Wedden, die van de andere zijde afdaalde. Deze was in het zware bergterrein op zoovele terreinhindernissen gestuit, dat het haar niet mogelijk was geweest nog denzelfden dag de stelling te bereiken. De vogel was gevlogen. Zooals later bleek, hadden in de richting van Seumeleuë uitgestelde posten Polim voor de nadering van de colonne van Van Loenen gewaarschuwd. Deze had uit overblijfselen van vuurtjes en versche voetsporen op verschillende punten bemerkt, dat die boodschappers slechts een korten voorsprong op haar hadden gehad, voldoende echter om de verdedigers ongedeerd te laten ontkomen.

Het was wel jammer, want nog in de kloof van Geniët ontmoetten de hoofden van beide colonnes elkander, bij welke gelegenheid majoor Van der Wedden overste Van Loenen begroette met de woorden: „Overste, ik moet U de hand reiken”, waarop Kneesje hem de hand gaf en zei: „Dan is de zaak gezond.”

Zoo kwamen wij in Tangsé. In de eerste dagen werd het bivak aldaar nogal beschoten, waarbij onder meer de klamboe en de helmhoed van generaal Van Heutsz werden getroffen, doch na eenige met succes uitgevoerde hinderlagen hielden deze nachtelijke beschietingen op.

Het 3e Bataljon keerde al spoedig naar Koetaradja terug. De achterblijvende troepen doorkruisten de vallei in allerlei richtingen, doch troffen slechts zelden menschen aan. 's Nachts keerden de bewoners wel naar hunne kampongs terug. Zoo verrasten wij op zekeren nacht de bewoners van een in een uithoek gelegen kleine vallei. Hier vonden wij een man, die zich — hoe? is mij nog een raadsel — verstopt had onder den nog geen 2 d.M. boven den grond verheven bodem van een rijstschuur.

Kort na onze aankomst ging het gerucht, dat er een compagnie met een afdeeling marechaussee naar Geumpang zou worden gezonden. Daar waren nog nimmer militairen geweest en de ligging van die vallei was slechts in vage trekken bekend. Toenmaals werd zoo'n plan een buitengewoon waagstuk gevonden. Nog hoorde ik onzen kapitein (niet meer dezelfde als de commandant bij den tocht naar Laoeng) zeggen: „Hij (Van Heutsz) is er toe in staat.” Het gerucht was juist en aan onze compagnie viel de eer te beurt. De opdracht was heel eenvoudig. „Geumpang ligt in die richting, je begint met de Tangsérivier te volgen, zie dat je er komt.” Wij namen voor dagen vivres mede en konden dus vijf dagen uitblijven. (Op den dag van afmarsch wordt 1 maaltijd tevoren genuttigd en 1 in het kookpannetje medegevoerd; op den dag van terugkomst wordt het avondmaal in het kwartier gebruikt).

De tocht ging voortdurend door zwaar oerbosch. Iederen dag betrokken wij onder hevige tropische regens een boschbivak. Iedereen moest prophylac-

LIJST VAN ADRESSEN

ten behoeve van Repatrieerenden

Voor nadere bijzonderheden, leze men de betreffende advertenties.

AANNEMERS EN BOUWKUNDIGEN
W. van Heyst, Velsen.

ACCOUNTANTS-BELASTINGZAKEN
W. v. Maanen & Tadema, Amsterdam/Rotterdam.

AUTOHANDELAREN
N. V. James Nefkens, Laan v. Meerdervoort 96c, Den Haag.

BAD- EN ZWEMINRICHTINGEN
Badinrichting „De Regentes", Weimarstraat 63, Den Haag.

BANKETBAKKERS
C. A. Nieuwstadt, Kranenburgweg 61.
Gebr. Ooms, Indigostraat 89, Den Haag.
J. Krul, Noordeinde, Den Haag.

BANKIERS EN BANKINSTELLINGEN
De Bas & Co., Heerengracht, Den Haag.
P. J. v. d. Berg & Co., Anna Paulownastraat 87, Den Haag.
Henny & Co., Anna Paulownastraat 62A, Den Haag.
Holl. Bank voor West-Indië, Amsterdam.
Nederlandsche Handel Mij., Amsterdam.
Jos. D. Nelten, Sportlaan 3, Den Haag.
Taams & Keyser, Bankastraat 10, Den Haag.

BEGRAFENISONDERNEMINGEN
Begrafenisonderneming „Simplicitas", Denneweg, Den Haag.

BLOEMISTEN
J. M. Hermans, Kon. Wilhelminal. 527, Den Haag.
D. Maarschalk, Valeriusstraat 113, Den Haag.

BOEK- EN KUNSTHANDEL
D. Driessen, Haarlemmerstraat 105, Leiden.

BOEKDRUKKERIJEN
N.V. Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag.

BOUW- EN WONINGBUREAUX
Bouwbureau J. van Gemert, Valkenboschkade 277, Den Haag.
Bouwbureau C. Hoogendoorn, Ieplaan 201, Den Haag.
Woningbureau W. Hoksbergen, Bezuidenhout 14, Den Haag.

BRANDSTOFFEN
Firma Van Dijk, Nieuwe Haven 366, Den Haag.
N.V. Haagsche Brandstoffenhandel „De Concurrent", Trekweg 84, Den Haag.
J. van Vuuren, Denneweg 67A, Den Haag.

BROODFABRIEKEN
Gebr. ten Hoeve, Wald. Pyrmontkade 2c, Den Haag.

COMESTIBLES EN DELICATESSEN
J. C. Haring-Waterreus, Symonszstraat 15, Scheveningen.
A. W. M. Polders, Franklinstraat 78, Den Haag.
Joh. Toet, Aert v. d. Goesstraat 34, Den Haag.

CREDIETMAGAZIJNEN
„De Residentie", L. Beestenmarkt 121, Den Haag.

DAMESKAPPERS
Maison Alice, Plein 11, Den Haag.
Au Paradis, Toussaintkade 2, Den Haag.
Maison Neustadt, Bezuidenhoutscheweg 3, Den Haag

DANSINSTITUTEN
Dansinstituut Ewy de Clercq, Frankenstraat 5, Den Haag.
Dansinstituut „Henri", Archimedesstraat 64, Den Haag.

DETECTIVE-BUREAU
„Hilvers", Westeinde 235, Den Haag.

DIVERSEN
G. v. Willigen, Havenkade 4, Den Haag.

DROGISTEN
Drogisterij „De Boer", Paulus Buysstraat 9, Scheveningen.
Drogisterij de Laan, L. v. Meerdervoort 527, Den Haag.
G. v. d. Gaag, Groenmarkt 27, Den Haag.
G. v. d. Sel, Copernicusstraat 221, Den Haag.
A. de Vries, Kerkstraat 98, Hilversum.

ELECTR. INSTALLATIES EN -ARTIKELEN
P. v. d. Berg, Bankastraat 41, Den Haag.
Van Eijck, 2e Sweelinckstraat 93, Den Haag.
W. G. Scheeres, Hooigracht 1C, Den Haag.
M. Vrolijk, Thomsonlaan 41, Den Haag.
Frans v. Wijk, Vlamingstraat 24, Den Haag.

strijd voor tusschen twee legergroepen, waarbij de rossen worden voorgesteld door uit bamboe gevlochten stokpaardjes. De dans begint met algemeene begroeting en het spel verbeeldt, dat de twee vijandelijke ruiterhorden niet slaags kunnen raken, weshalve de tusschenkomst van monsters en demonen ingeroepen wordt. Het dansen windt de spelers buitengewoon op en dikwijls geraken zij daarbij in een soort van geestvervoering, die eindigt in een zenuwtoeval. Zelfs kan het voorkomen (zooals in deze film), dat een speler na zulk een toeval weer aan den dans deelneemt en voor de tweede maal zich evenzeer opwindt. De overigen doen hun uiterste best den bewustelooze te paard te houden, daar het volksgeloof wil, dat hij sterven zal, zoodra hij zijn rijdier verliest. De spelleider poogt den bewustelooze weer bij te brengen door tooverformules, door hem in de neusgaten te blazen en hem in den nekwervel te knijpen.

Terecht eindigt het program met de woorden: „Ongetwijfeld ontbreken aan het filmbeeld de schitterende kleuren en het geluid, maar zelfs het zwijgende zwart en witte schimmenspel van deze film heeft beelden gebracht, die nieuw zijn voor de meeste Nederlanders, zuiver Indische tafereelen, die afwijken van al het andere, dat men van Indië kent en aanschouwde, iets uit het binnenste van Java, van het eeuwenoude Rijk van Mataram: een openbaring van Vorstenpraal en Volksleven."

Wij bevelen dan ook het bezoeken van deze vertooning ten zeerste aan, zóó, dat zij te Amsterdam de volgende week geprolongeerd zal moeten worden en hopen, dat later Den Haag ook in de gelegenheid zal worden gesteld haar te zien.

Persoverzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Vrijhandelspolitiek voor Ned.-Indië.

Het *Soer. Hbl.* (3/9, 2de bl. „De Week" *v. L.*) wijst er op dat de Ver. Staten geen handelspositie zouden kunnen hebben als thans door hen wordt bekleed, indien er tusschen de afzonderlijke Staten van Noord-Amerika een tolverhouding bestond als tusschen de Europeesche rijken. Het is dan ook daarvoor dat de internationale economische conferentie te Genève den *vrijen handel* van het grootste belang voor het Europeesch herstel noemde. Nergens meer dan in Europa vindt men die kleine landen, die in verband met hun geringe natuurlijke rijkdommen, op vrijhandel zijn aangewezen. Europa's handel vermindert ten voordeele van dien der Ver. Staten. Vergelijkt men het aandeel van sommige landen in den wereldhandel in 1913 en 1925, dan blijkt dat de Ver. Staten en de landen om den Pacific (Japan, China, Australië en Ned.-Indië) vooruit gaan. In 1913 was de Europeesche export 55 pct. van den werelduitvoer; in 1925 lag dit percentage beneden 45. De uitvoer van Noord-Amerika steeg in denzelfden tijd van 15.8 pct. tot 20.6 pct. *Azië* liep vooruit van 12.7 pct. tot 17.9 pct. van den werelduitvoer. *Het handelsverkeer verplaatst zich van den Atlantischen naar den Grooten Oceaan.*

Met dit belangrijke feit zal *Ned.-Indië* en ook het Moederland terdege rekening moeten houden. Volgens *ir. A. Plate* kan het voor Duitschland tamelijk onverschillig zijn, of Nederland met zijn lagen tariefmuur van een midden-Europeesche tol-unie deel uitmaakt of niet. Maar voor *Holland* — zoo zeide hij in een rede te Frankfort — ligt de zaak gansch anders. „Voor Holland beteekent afsluiting van zijn koloniën, van Engeland en van landen in andere werelddeelen door opneming in een continentale tol-vereeniging, waardoor een tariefmuur langs de Hollandsche Noordzeekust zou ontstaan, een groot nadeel. Ik houd het daarom voor uitgesloten, dat Holland aan een Europeesche tol-unie zou deelnemen." Nederland is aangewezen op vrijhandel; voor ons is vrijhandel „unbedingt notwendig", niets zou voor ons meer gewaagd zijn, dan een verhooging van onze tarieven. Wat *Ned.-Indië* betreft, de heer Plate is overtuigd, dat *ook hier vrijhandel*, zij het op andere gronden, evenzeer *het aangewezen stelsel* is. Insulinde met zijn 50 millioen zielen beslaat een veel grooter oppervlakte dan Nederland; de Inlandsche bevolking kan voor een groot deel uit eigen bodem voorziening in vele levensbehoeften putten. Toch achtte de heer Plate ook voor Insulinde uit een oogpunt van algemeen belang een vrijhandelspolitiek de beste. Ook politieke overwegingen doen zich hierbij gelden. En hij vervolgde: „Meer dan een oorlogsvloot kan een verstandige handelspolitiek, welke de landsgrenzen openstelt voor den kapitaaltoevloed uit alle landen der wereld en daarom gelijke kansen gunt, behoud van den vrede bevorderen. Nationaal egoïsme en internationaal altruïsme wijzen beide daarheen, dat voor de Nederlandsche koloniën de vrijhandelspolitiek de eenig juiste is." Het *Soer. Hbl.* is geneigd het oordeel van den heer Plate als juist te onderschrijven. De verplaatsing van het handelsverkeer van den Atlantischen- naar den Grooten Oceaan vormt echter een nieuwen factor van belang, waarvan de consequenties nog niet zijn te overzien. In hoeverre zij protectie ten faveure van den Nederlandschen export zouden wenschelijk maken en wettigen, is een vraagstuk, dat reeds nu de ernstige belangstelling vordert van allen, die *een economische belangen-gemeenschap tusschen Holland en Indië een eisch van vooruitziende handelspolitiek* achten.

Het *Soer. Hbl.* van 6, 8 en 9 Sept. bevat een artikel van *Villanus* over *„De Coolidge conferentie" te Genève.*

tisch kinine slikken. Op den heenweg moesten wij nog even eenige schutters verdrijven, die ons van den overkant van de rivier beschoten. Deze waren met een paar boschproductenzoekers, die wij in het begin van de Geumpangvallei ontmoetten, de eenige menschen, die wij op onzen tocht zagen. Nadat wij een steilen en hoogen berg hadden beklommen en vandaar weder naar de rivier waren afgedaald, meenden wij eerst een verkeerd pad te hebben gevolgd, omdat het pad niet meer stroomopwaarts, maar stroomafwaarts voerde; spoedig daarna bleek het, dat wij thans een zijrivier volgden, die zich weldra met de hoofdrivier vereenigde. Hier werd dien nacht bivak betrokken.

Den derden dag was het eene opluchting eindelijk weer eens lucht te zien en uit de beklemming van het oerbosch te geraken; wij hadden de vlakte van Geumpang bereikt. Wij konden echter niet veel meer doen dan even onzen neus daar te laten zien, wilden wij, in verband met de beschikbare vivresvoorraad, bijtijds in Tangsé terug zijn. De kapitein, die met de grootste helft van het colonnetje in het begin van de vallei bleef rusten, droeg mij op om met den opnemer tot twee uur door te gaan en daarna terug te keeren. Ik kon mij er dus op beroemen de eerste officier te zijn, die iets verder dan tot in het begin van de vallei van Geumpang was doorgedrongen.

Het resultaat van den tocht was, dat de weg naar Geumpang nu bekend en opgemeten was. (Thans voert er een autoweg van Segli naar Tangsé en draaien de troepen hun hand niet om voor een marsch van die plaats naar Geumpang). De oudste luitenant van de marechaussee, die onzen tocht medemaakte, volgde een paar jaar daarna dienzelfden weg onder kapitein Van Daalen. Toen waren zij gedoemd eenige dagen op eenzelfde punt te verblijven, omdat vóór en achter hen de bandjirende rivier hun den weg versperde.

Ook in andere richtingen werd het terrein verkend; vooral werd gezocht naar eene andere verbinding tusschen Tangsé en Segli dan die, waarbij de kloof van Beniët moest worden gevolgd. In het bijzonder hoopte men een pad te vinden, dat naar de Blang Keudah, een ten Z. van de Pedirvallei gelegen heuvelland, voerde. Bij eene verkenning in het gebergte aan den N.-rand van het Tangsé-dal had onze korpscommandant een pad ontdekt, dat aan de verwachting scheen te beantwoorden. Daarom kreeg de commandant der Europeesche compagnie de opdracht dit nader te onderzoeken. In de hoop, dat men na een dag marcheeren den rand van het gebergte kon hebben bereikt en voldoende uitzicht kon verkrijgen op het terrein aan de andere zijde, werden slechts voor 1 dag vivres medegenomen. Bleek het pad niet in de gewenschte richting te voeren, dan zou de compagnie terugkeeren. Door verschillende omstandigheden kon geen der tot de compagnie behoorende luitenants aan den tocht deelnemen en vielen daarvoor drie vrijwilligers in, waaronder schrijver dezes. Zooals we zullen zien, brachten wij nu niet bepaald geluk aan.

(Wordt vervolgd).

Een eenigszins gewijzigd program.

Reeds werd gewezen op de uitspraak van Tan Malaka, die de gedachte aan een gewelddadige revolutie verwierp en de bevrijding van het Javaansche volk zag langs den weg van een vreedzame economische revolutie. Thans bespreekt *De Sum. Post* (15/9) het eerste nummer van het orgaan der Nederlandsche sectie van de *Liga tegen Imperialisme en Koloniale Overheersching*. In de Inleiding wordt verklaard, dat de „*verbreking van de economische banden tusschen Holland en Indë een ramp zou beteekenen voor de Nederlandsche arbeiders*, redenen waarom de arbeiders de economische betrekkingen op een principieel betere basis moeten stellen." Uit deze nieuwe verklaring ziet men, dat blijkbaar gevoeld wordt, dat een omverwerping van de economische constructie in Indië, zooals die langzamerhand is gegroeid, maar nog lang niet voltooid, funest zou zijn voor beide partijen. Dat lijkt ons al verstandig, want welke partij ook, die erin zou slagen het gezag in handen te krijgen nadat ze de grondslagen van sociale voorziening, (gezondheidszorg, onderwijs, irrigatie, enz.) zelf had weggehaald, zou zich spoedig de haat van de bedrogen bevolking op den hals halen en het wapen der gewelddadige omverwerping van gezag en economisch leven zou op haar terugvallen. Is er een gewijzigd program? Ten aanzien van die „principieele basis der economische betrekkingen" behoeven aanhangers van de oude school zich natuurlijk geen illusies te maken. Maar ook in deze nieuwe richting speelt de *geleidelijkheid*, waarop Tan Malaka reeds den nadruk legde, weer een rol. Zonder geleidelijkheid is het gestelde doel niet te bereiken. Maar dat brengt mede, dat de voormannen velen van zich zullen vervreemden en dat ze in zekeren zin met de principieele werkwijze der communisten in conflict zullen komen. Het Westersche communisme, dat andere dingen op het oog heeft, maalt niet om de belangen van het Indische volk. Het vraagt dus dadelijksche ondermijning van de huidige maatschappij, zonder rekening te houden met de gevolgen. De intellectueele nationalisten, communist of niet, malen daar natuurlijk wel om, voor zoover zij practisch en nuchter zijn aangelegd. En daarom zijn zij voor de geleidelijkheid. Het reeds bestaande verschil van inzicht zal langzamerhand worden verscherpt en zal waarschijnlijk op den duur tot splitsing leiden.

Het *Soer. Hbl.* (3/9, 3de bl.) schrijft over „De dessaschool in het economisch leven der dessa", het *Bat. Nwsbl.* (10/9) over „Het jaar 1930" en „Boven-Digoel."

De metaal-industrie in Indië.

De heer *H. J. J. Schneider* verzocht in den Volksraad aan de Regeering inlichtingen, *waarom niet meer dan reeds geschiedde, bij de Indische metaalnijverheid werd besteld.* (*De Loc.* (7/9 blz. 31). Het antwoord luidde o.m., dat voor een belangrijk deel der leveringen het prijsverschil tusschen Indische en Europeesche inschrijvingen nog zoo groot bleek te zijn, dat aan gunning aan de Indische nijverheid niet gedacht kon worden. De directe steun aan de Indische nijverheid toegekend, wordt uitgedrukt in een voorkeursrecht van ten hoogste 10 pCt. boven den Nederlandschen (buitenlandschen) prijs, vermeerderd met de zeevracht; bij de prijsvergelijking wordt uiteraard ook rekening gehouden met alle andere onkosten tot de plaats van levering (los-, opslagkosten, spoorvracht e.d.) De Regeering is van oordeel, dat deze steun aan de Inheemsche industrie een behoorlijke kans geeft om voor de levering van artikelen, voor de vervaardiging waarvan zij doelmatig is ingericht, tegen het buitenland te concurreeren. Eene verhooging van het voorkeursrecht tot zoodanig bedrag, dat alle gouvernementsorders of een belangrijk grooter gedeelte dan thans, in Indië zouden kunnen worden geplaatst, zou een tegenover de gemeenschap niet te verantwoorden offer van de schatkist vergen. De meening, dat de Indische metaalnijverheid (ten opzichte van gouvernementsinschrijvingen) onderling een felle concurrentie voert, wordt, althans opgevat in den zin van scherpe calculatie en algemeen lage biedingen, niet gedekt door de feiten. De inschrijvingen voor dezelfde objecten geven dikwerf verschillen aan van eenige honderden procenten. In 1926 werd gegund aan de Indische metaalnijverheid, zonder concurrentie met het buitenland, *f* 589.552. De tijd benoodigd voor het uitlokken van buitenlandsche biedingen ontbrak. Het betrof hier klein constructiewerk en goederen voor irrigatie-doeleinden, zoomede constructiewerken als gebouwen, bruggen enz. met een korten leveringstermijn. Ten aanzien van de gunningen aan de Nederlandsche en buitenlandsche nijverheid zonder mededinging van de Indische metaalnijverheid, wordt opgemerkt, dat voor deze aanschaffingen (locomotieven, turbines e.d.) de Indische metaalnijverheid nog niet in staat werd geacht mede te dingen.

De *Java-Bode* (7/9) vestigt de aandacht op de rede van *Prof. Klopper* te *Arnhem* op 6 Sept. j.l. De Nederlandsche industrie zal in Indië meer en meer rekening moeten houden met het feit van concurrentie van andere landen, op voet van volslagen gelijkheid. De *J. B.* merkt hierbij op, dat bij eenige beschermingspolitiek, in welken vorm ook, de industrie in Ned.-Indië zelf zou dienen voor te gaan. De Indische Tariefwet laat in dien zin reeds mogelijkheden open en de bij het Dep. van Financiën aanhangige herziening der Tariefwet betreft ook deze aangelegenheid.

Wij verwijzen naar de *Deli Crt.* (17/9 „Het ijzervraagstuk in een meerbelovend stadium"), *De Sum. Post* (13/9, 2de bl. „De Indische Mijnbouw") en *De Loc.* (10/9 blz. 21 „De tentoonstelling te Palembang").

Een gouvernement Sumatra.

Verschenen is het verslag van de Commissie (uit den Volksraad) van voorbereiding betreffende de ontwerp-ordonnantie tot instelling van het gouvernement Zuid-Sumatra en het schema voor de verdere indeeling van Sumatra (*Bat. Nwsbl.* 7/9). Wij releveeren enkele punten uit het pleidooi van een aantal leden voor de vorming van een gouvernement, dat geheel Sumatra omvat:

1e. Bij eene verdeeling van Java en Madoera en de Buitengewesten in ongeveer elf provincies en gouvernementen, zullen in het Europeesch bestuurskorps niet voldoende krachten aanwezig blijken om als gouverneur op te treden, aannemende dat gemiddeld na drie, hoogstens na zes jaren, eene vervanging van de functionarissen zal moeten plaats hebben. Ook voor de eventueel in te stellen raden en de colleges van gedelegeerden van dergelijke kleine provincies, zal geen voldoende bibit beschikbaar blijken, terwijl evenmin het benoodigd leidend personeel voor den provincialen dienst in zoo grooten getale verkrijgbaar zal zijn.

2e. In provinciale raden kunnen conflicten voorkomen, waarbij de koloniale verhouding zich laat gelden, waarbij b.v. het groot-kapitaal tegenover de Inheemsche belangen komt te staan. In groote provincies kan de samenstelling der raden zoodanig zijn, dat tot de leden behooren bij uitstek geschikte vertegenwoordigers der Inheemsche belangen en dat daarom verwacht mag worden, dat alsdan die conflicten zuiver zullen worden opgelost. Bij kleinere provincies zullen dergelijke vertegenwoordigers der Inheemsche belangen niet in voldoende getal beschikbaar blijken en zal in de raden en colleges een onzuivere strijd beslissen.

3e. De instelling van verschillende kleine gouvernementen zal een zeer kostbare maatregel blijken, in verband met het grooter aantal Europeesche bestuursambtenaren dat benoodigd zal zijn.

4e. De zuiver Sumatraansche kwesties of belangen kunnen alleen in grooter verband volkomen worden beheerscht. Een beweging van politieken opbouw voor geheel Sumatra zal kunnen uitgroeien als die wordt georganiseerd voor het geheele eiland. Het groot-ondernemersbelang en het wegenbelang zullen in grooter verband beter behartiging kunnen vinden. Het Landbouwsyndicaat b.v. heeft zoowel belangen in Sumatra's Oostkust als in Zuid-Sumatra en zal er door gediend worden als Sumatra één autonome eenheid wordt en niet uiteenvalt in drie deelen.

5e. Bevolkingsgroepen als Batakkers en Menangkabauers, die in kleinere provincies wellicht tegenover elkaar zullen staan, zullen in grooter verband hunne onderlinge verschillen meer ter zijde kunnen stellen en zullen samengaan. Daarom moet ook uit politiek oogpunt organisatie der verschillende gebieden van Ned.-Indië in groot verband het juist standpunt worden geacht.

6e. Kleine gouvernementen (of provincies) zullen ook in kleine residenties worden onderverdeeld, hetgeen uit een bestuurstechnisch oogpunt verkeerd is, omdat het streven er op gericht moet zijn voor het Europeesch bestuur grootere bestuursgebieden te scheppen.

De *Deli Crt.* (15/9 „De ontwikkeling van Sumatra") voorspelt dat Olehleh binnen enkele jaren

LIJST VAN ADRESSEN

ten behoeve van Repatrieerenden

Voor nadere bijzonderheden, leze men de betreffende advertenties.

(*Vervolg*).

FEESTARTIKELEN

Klaassen, Prinsestraat 4, Den Haag.

FOTOGRAFEN EN LEVERANCIERS VAN FOTO-ARTIKELEN

W. Coret, Thomsonlaan 96a, Den Haag.
Lappöhn, Passage, Den Haag.
Ph. Starke, Hoofdstraat 172, Apeldoorn.
C. Vermeulen, Toussaintkade 20, Den Haag.

GARAGES

Garage Jansen, Rijks Straatweg 773, Wassenaar.

GLAZENWASSCHERIJEN

N. V. Cemsto, Hunsestraat 39, Den Haag.

GROENTEN EN FRUIT

J. Eversmann, Edisonstraat 139, Den Haag.

HEEREN-MODEARTIKELEN

Kalker's Modemagazijnen, Kalverstraat 100, Amsterdam.
W. F. Meijer, Hoofdstraat 93, Apeldoorn.

HOEDEN

Kalker's Modemagazijnen, Kalverstraat 100, Amsterdam.
Maison de Ruit—v. d. Waag, Charl. de Bourbonstraat 27, Den Haag.

HOTELS, PENSIONS ENZ.

American Hotel, Amsterdam.
Grand Hotel des Pays Bas, Groote Markt, Arnhem.
Hotel-Rest. de Twee Steden, Buitenhof, Den Haag.
Hotel-Rest. Duinoord, Sweelinckplein, Den Haag.
Pension Evesto, Nassaulaan 2B, Den Haag.
Hotel Pension Insulinde, Bankaplein 2, Den Haag.
Rusthuis Zr. Kersloot, Esschenlaan 86, Rotterdam.
Pension Patria, Lindenheuvel 2, Hilversum.
Hotel Promenade, Oude Schev. weg 21, Den Haag.
Pension Strikwerda, 76 J. v. Oldenbarneveldtlaan, Den Haag.

HUISHOUDELIJKE ARTIKELEN

Frans van Wijk, Vlamingstraat, Den Haag.

INDISCHE UITRUSTINGEN

Firma Kalker, Kalverstraat 100, Amsterdam.
W. F. Meyer, Hoofdstraat 93, Apeldoorn.
A. Savelkoul, Singel 429, Amsterdam.

INRICHTINGEN VAN ONDERWIJS

Chr. Lyceum, Zeist.
Christelijk Lyceum, Emmakade 43, Haarlem.
De Vrije School, v. Speykstraat 46, Den Haag.
Instituut Schoevers, Stadhoudersplein 3, Den Haag.

JUWELIERS

Begeer, v. Kempen en Vos, Noordeinde, Den Haag.
Jedelo, Noordeinde 100, Den Haag.

KLEEDINGMAGAZIJNEN

Kleedingmagazijn P. v. d. Brul, Veenestr. Den Haag.

LUXE ARTIKELEN

J. A. Schlette, Willem de Zwijgerlaan 50, bij Fred. Hendriklaan, Den Haag, Telefoon 50888.

MANUFACTURENHANDEL

Iserief & Co., Veenestraat 16, Den Haag.
L. A. Kwanten, Weimarstraat 119, Den Haag.
Mag. „De Ster", Goudenregenplein 64, Den Haag.
Wisbrun & Liffman, Veenestraat 35, Den Haag.
Mag. de Zönegrens, Fred. Hendriklaan 99, Den Haag

METAALWAREN

A. Frieling, Schalkburgerstraat 381, Den Haag.

MEUBILEERINGEN

Fa. Möller & Co., Weimarstraat 38a, Den Haag.
C. v. Moorsel, J. Hendrikstraat 9, Den Haag.
Jungschläger, Cillierstraat 37, Den Haag.
A. Okhuysen, Obrechtstraat 474, Den Haag.
W. J. M. Simonis, Groenmarkt 34, Den Haag.
Firma Segaar, Spui 218/Thomsonlaan 93, Den Haag.
Schöder & Co., Groenmarkt, Den Haag.

MOTORHANDELAREN

Holland Motor- en Rijwiel Comp., W. de Withstraat 68, Den Haag.

MUZIEKHANDELAREN

Ph. Kruseman, Noordeinde 91, Den Haag.

OPTICIENS

P. W. Hiele, L. Jansstraat 27, Utrecht.
C. v. Monsjou, Valkenboschplein 19, Den Haag.

door den spoorweg verbonden zal zijn met Telok Betong.

De heer *Zentgraaff* betoogt in het *Soer Hbl.* (9/9, 3de bl. „Retraite") dat wij ons moeten onthouden van inmenging in het leven der Oostersche volken en van toepassing van Westersche methoden.

Jubileum Carpentier Alting Stich ing.

Den 8sten Sept. had te Weltevreden de plechtige herdenking plaats van het 25-jarig bestaan der bekende Carpentier Alting Stichting (*Java-Bode* 7, 8 en 9/9). In zijn tijd is de invloed van *Ds. Carpentier Alting* op zijn omgeving buitengewoon groot geweest. Daaraan was het o.m. te danken, dat medestanders gevonden werden voor de grootsche-, doch geenszins algemeen onderkende idee in de C. A. S. Door hem opgezet en tot leven gebracht, is zijn werk op dit gebied voortgezet door zijn zoon, den bekenden notaris. Aanvankelijk in hoofdzaak opgericht om in de lacune door het opheffen der meisjes H.B.S. met 3-j. cursus aan de Willemslaan te voorzien, beheert de Stichting thans 3 lagere scholen, een 2-j. opleidingsleergang voor onderwijzeres, (in dit jaar omgezet in een 3-j. kweekschool voor onderwijzeressen), een H.B.S. met 5- en een met 3-j. cursus voor meisjes, terwijl sedert '25 een zusterinstelling het Bataviaasch Lyceum voor jongens en meisjes heeft geopend, ten einde te voorzien in de steeds dieper gevoelde behoefte aan een klassieke opleiding. Van 32 leerlingen in 1902 groeide de schoolbevolking tot 908 leerlingen in 1927 en het onderwijzend personeel klom in dien tijd van 10 tot 63 leerkrachten. Een voortreffelijke kostschool bood in den loop van deze 25 jaren aan meer dan 1000 meisjes uit geheel Indië een beschaafd en liefderijk tehuis. Zoo werd deze Stichting van groot belang voor de Indische samenleving.

De Sum. Post (16/9, 2de bl.) geeft beoordeelingen over „*Het Mulo-onderwijs*" in Indië.

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

Encyclopaedie van Nederlandsch-Indië.

Van de in afleveringen verschijnende aanvullingen en wijzigingen op de Encyclopaedie van Ned.-Indië is (bij Nijhoff te 's-Gravenhage en Brill te Leiden) dezer dagen No. 17 (nieuwe serie no. 2) uitgekomen. Het zeer uitvoerige artikel over den Volksraad, aangevangen in de vorige afl., wordt in de nieuwe beëindigd. — Verder treft men er in aan de levensbeschrijvingen van Mr. J. H. Abendanon en van de betreurden voorzitter onzer vereeniging Mr. W. Sonneveld. Een belangrijke, en in verband met de jongste gebeurtenissen zeer actueele, beschouwing wordt voorts gewijd aan het communisme in Indië, dat in 1913, vóór het uitbreken van den wereldoorlog door H. J. F. M. Sneevliet (in genoemd jaar uitgekomen als secretaris der Handelsvereeniging te Semarang) op Java werd geïmporteerd. — Ten slotte een vervolg-artikel over de Roomsch-Katholieke Missie.

Van de gelegenheid gebruik makend, zij er op gewezen dat de oorspronkelijke prijs van de Encyclopaedie — welke door de suppl. afleveringen zooveel mogelijk up to date wordt gehouden — door de uitgevers aanmerkelijk in prijs verlaagd is.

Rapport Weduwen- en Weezenfonds.

De redactie ontving in dank een ex. van het Rapport van de Commissie van het Verbond van vereenigingen van Landsdienaren ter bestudeering van het vraagstuk der verbetering van de weduwen- en weezenfondsen voor Europ. burgerl. ambtenaren in Ned.-Indië.

Het uitvoerige rapport — een boekwerk van ruim 170 blz. druks — legt getuigenis af dat de Commissie haar taak zeer breed en ernstig heeft opgevat. Ze geeft den deelgenooten een inzicht van wat het Fonds tegenwoordig voor hen is, en wat het zou *kunnen zijn;* ze toont aan dat het Fonds — tengevolge van door de Regeering genomen ondeskudige maatregelen — op geen gezonde grondslagen berust en adviseert daarom tot een algeheele reorganisatie. De commissie geeft tenslotte de grondslagen aan waarop het nieuwe Fonds zal moeten berusten om werkelijk en goed te kunnen zorgen voor de weduwen en weezen der ambtenaren.

De arbeid van bedoelde commissie verdient groote waardeering en belangstelling; het door ons ontvangen ex. van het rapport is ter raadpleging gelegd op de leestafel van Oost en West in Heulstraat 17, Den Haag.

Handel en bedrijf in Zuid- en Oost-Borneo.

Dr. R. Broersma, van wiens hand reeds verschillende gewestelijke monografieën verschenen in den trant der Britsch-Indische Dictricts Gazetteers heeft thans een dergelijke monographie geschreven (uitgave van G. Naeff te 's-Gravenhage) over de Zuider- en Oosterafdeeling van Borneo.

Voor de samenstelling van dit omvangrijke, geïllusteerde en van een kaart voorziene boekwerk heeft de schr. niet alleen gebruik gemaakt van de vele bestaande literatuur en van ambtelijke bescheiden, maar ook bevat het de resultaten van persoonlijk onderzoek in het land zelf.

Bij gelegenheid hopen we op dezen nuttigen arbeid van Dr. Broersma terug te komen.

Djawa Tijdschrift van het Java Instituut.

Inhoud van jaarg. 7, No. 4 (Aug. '27). Tengger en Tenggereezen, door J. E. Jasper (Hoofdstuk III. Priesters en hun attributen, IV. Tijdrekening en tijdruimten). — Het probleem van Madagascar, door A. Muhlenfeld. — Pangeran Adipati Arja Mangkoenagara IV als dichter, door Dr. Th. Pigeaud. — De ouderdom van de wajang wong, door H. O. — Verslag van het Javaansch taalcongres, georganiseerd door het Java-Instituut en gehouden te Jogjakarta, 25 tot en met 27 Maart 1927. — Boekbespreking. — Uit de pers. (Het boek van Raffles, door J. A. Loebèr Jr., ontleend aan het *Kol. Weekbl.*).

West-Indische Gids.

October-afl. Curaçao en onderhoorige eilanden 1816—1828, door Mr. B. de Gaay Fortman (vervolg). — Remarks on an old vocabulary from Trinidad, by Th. E. Penard. — Van waar moet het water komen voor eene waterleiding te Paramaribo, door Dr. J. W. Jenny Weijerman. — Bibliographie.

De Indische Mercuur.

No. 41 (12 Oct.). Suikerindustrie op Cuba en op Java, door Dr. H. C. Prinsen Geerligs. — De klapperaanplant op de Sangir-eilanden. — De export van cultuurproducten en de zeehavenplannen, door W. L. van Kempen (ontleend aan het Semarang-Nr. van de Locomotief). — De export van Semarang. — De Staatssubsidieering van de Britsche beetwortelsuikerindustrie. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige vaste rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut geeft een opgave van literatuur over rubber.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 10 (3 Sept.). De Indische spruw (slot), door A. Kampman. — Winstcalculaties Sumatra-tabaksmaatschappijen. — De klapperrups in Koelon Progo (Vorstenlanden). — Indische glimplichten. Hoe het op Deli toegaat. — Bevolkingsrubbercultuur in Ned.-Indië (vervolg in No. 11). — De productie van jute. — Werkwijze voor het direct uit ongevulcaniseerde rubberlatex bereiden van rubbercomposities, die zonder vulcanisatie gereed zijn voor het gebruik.

Id. No. 11. De ups en downs van een vijftigjarige plantersloopbaan, door H. Veen Sr. — Copra-bereiding en copra-droogovens. — Werkwijze voor het onttrekken van de nicotine aan tabak, onder behoud van het aroma. — Bevolkingsrubber restrictie, door Prof. L. van Vuuren, C. Poortman en Mr. G. J. Nolst Thenité (ontleend aan de N.R.Ct.). — Tabak als geneesmiddel.

Oedaya (Opgang).

De Oct.-afl. bevat: Titelplaat. De kroonprinses bij de opening van de Staten-Generaal. — Europa's zieleworsteling: Oost en West, door H. J. de Vos. — Nogmaals: niet begrijpen, door L. H. C. Horsting. — De jade-kunst van Oud-China, door Anne Hallema. — Boekbesprekingen. — Maleisch gedeelte: Koepasan dari encyklopaedie Melajoe, oleh Adi Negoro. — Peroesahan goela di poelau Djawa, oleh S. Soetan Melajoe.

Locale Belangen.

Uit den inhoud van alf. 17 (1 Sept.). Samenstelling van Volksraad en andere raden, door J. F. H. de A. Later. — Overdracht Burgerlijke Stand aan de gemeente? door Mr. M. D. de Jong. — Conflicten, door J. Mol. — Decentraliana (Pensioneering van Inlanders. Enz.).

Blaadje voor het Volkscredietwezen.

In het Aug.-Nr. onder het opschrift „Schoenmaker blijf bij je leest" eene critische beschouwing van Prof. Dr. J. H. Boeke, naar aanleiding eener be-

oordeeling van het volkscredietwezen door Mr. L. J. A. Trip in het jongste jaarverslag van de Javasche Bank. — Verder bevat genoemd Nr. o.m. een uitvoerig artikel van C. L. van Doorn over het verpanden en verhuren van klapperboomen en het voortijdig verkoopen van klapperproducten als middel tot credietverkrijging.

Mededeelingen Dienst Volksgezondheid.

Deel III van jaarg. 1927 bevat o.m. de volgende bijdragen. Het bekken bij het Maleische ras, door A. E. Sitsen. — Verslag van een onderzoek naar de heerschende oigziekten op Ambon en de Oeliassers, door Dr. C. Bakker. — Entomologische notities (vervolg), door E. Rodenwaldt. — Medische propaganda door den Dienst der Volksgezondheid in Ned.-Indië, door John Lee Hydrick. — Verslag van een oriënteerend onderzoek van een malaria-epidemie te Solo, door S. L. Brug en Dr. E. W. Walch.

Missie en Zending.

St. Claverbond. Oct. '27. In memoriam Broeder Cornelis Groot S.J. — Over Javaansche namen, door Br. August (vervolg). — Javaansche Jongenskuifjes, door R. van Thiel S.J.

De Macedoniër. Oct. '27. Cursus „Problemen in de hedendaagsche Wereld-Zending" te Lunteren. — Jaarboek der Evangelische Broedergemeente in Suriname (bespreking).

De Banier. 1 Sept. '27 Schetsen uit het leven van Ludwig Ingwer Nommensen (vervolg), door J. H. Hemmers.

De Zendingsbode. Sept. '27. De legende van de maan en Bi Eli, door K. v. A. — Schetsen van Kapan (vervolg).

De Java-Post. 2e Sept. '27. Uit Merauke. De wereld op haar kop! door H. Geurtjens.

De Opwekker. Aug. '27. De Zending op de Sangir- en Talaoet-eilanden voorheen en thans, door H. J. Stokking. — Midden-Java (Zuid) in 1926, door H. A. van Andel. — De z.g. Salatiga-zending in 1926.

Nederlandsch Zendingsblad. Oct. '27. In memoriam G. F. Schröder, door K. G. F. Steller. — Een heksenproces in Posso, door H. Zuppinger.

Vragen van den Dag. Oct. '27. De zending in Nederlandsch-Indië als beschavingsfactor, door C. Mensch.

De Volksmissionaris. 15 Oct. '27. De Redemptoristen in de heiden-missies. Suriname en zijn bewoners (met ill.). — Uit Suriname. Kennismaking met Nickerie. — Naar de Indianen.

* * *

Agronomische beschrijving van de koffiecultuur in de zuidelijke Toradjalanden (Celebes), door B. H. Paerels, (Dep. van Landbouw, enz. Meded. Afd. Landbouw No. 11).

Adatrechtbundels, bezorgd door de Commissie voor het Adatrecht en uitgegeven door het Kon. Instituut voor de Taal-, Land- en Volkenkunde van Ned.-Indië. XXVIII. Gemengd. ('s-Gravenhage, Martinus Nijhoff).

Wetten en Verordeningen van Ned.-Indië. No. 37A. Inlandsch reglement. Aanvullingsvoorschriften — Tarieven — Register. Bewerkt door Mr. F. C. Hekmeyer. (Batavia-Leiden, G. Kolff en Co.).

Ervaringen opgedaan op eene reis naar Serawak, door Ir. L. H. Krol (De Mijningenieur 1927, No. 5).

Salatiga (plaatsbeschrijving), door D. Adema Rodenhuis (Holland express. Oct. '27).

Taak en toekomst van het Nederlandsch gezag in Oost-Indië. Voordracht, gehouden door Prof. Mr. J. C. Kielstra in het Prov. Utrechtsch Genootschap van K. en W. (Utrecht, Kemink en Zoon).

De Indo als landbouwer. (Een menschelijk natuurmonument, n.l. de afstammelingen van Europeanen op Kisar. Raseigenschappen op de proef gesteld: de kolonisatieproef van het Indo-Europeesch Verbond in de Lampongs). (De Haagsche Post, 24 Sept. '27).

Gouverneur-Generaal W. Rooseboom (met portret), door S. Kalff. — De pers in Suriname, door Fred. Oudschans Dentz. (De Ind. Verlofganger, 7 October '27).

L'Organisation de l'industrie agricole aux Indes Neerlandaises, par A. G. N. Swart (Bull. pér. Soc. Belges d'Etudes, etc. No. 61, bl. 314).

De samenstelling van den Indischen Volksraad, door Prof. Dr. E. Moresco. (Econ.-Statistische Berichten. 12 Oct. '27).

Korte gids voor den Borobudur, samengesteld door Dr. N. J. Krom, oud-chef van den oudheidkundigen dienst, thans hoogleeraar te Leiden. Vierde herziene druk. Met afb. (Weltevreden, Landsdrukkerij).

Schetsen van de Marowijne, door J. Bonne-Wepster (slot). Met ill. (Aarde en haar Volken. Sept. '27).

Gasoorlog. De vermeende wreedheid (slot), door H. J. van Griffen. (Pharmaceutisch Tijdschr. voor Ned.-Indië. Juli '27).

Het werk van den zoöloog-parasitoloog aan het Veeartsenijkundig Instituut te Buitenzorg, door Dr. O. Nieschulz. (Vakblad voor Biologen. Oct. '27).

Indische curiosa. Bokor-trantjang (met ill.), door P. Bl. — Het oorlogsbedrijf van de Compagnie op Java. Historische schets van A. Wérumeus Buning. (De Ind. Verlofganger, 14 Oct. '27).

Religionen der Naturvölker Indonesiens, von W. H. Rassers. (Archiv für Religionswissenschaft. XX, Heft 1—2, 1927).

Indische cultuuralmanak voor 1928, samengesteld door C. Lekkerkerker. 42e Jaargang. (Amsterdam, J. H. de Bussy).

Krämer (Ph.). Die sterbender Inseln (Java und Bali). Rechenschaft einer Reise. Mit Tafeln. (München, G. Müller. 1928).

Suriname.

„De West" van 16 September schrijft:

„Bodemonderzoek. De heeren Dr. D. S. Fernandes en J. W. van Dijk van het Landbouwproefstation, zijn Maandag op reis gegaan naar de Boven Suriname, om een verkenning te doen van de lichtere gronden aan de rivier. Het voornaamste doel is om na te gaan of zich aan deze rivier nog meer complexen bevinden van de vruchtbare grondsoort die op de plantages Accaribo en Guineesche Vriendschap tot een ongekend hooge productie voeren. De heeren denken de reis tot Bergendal voort te zetten. Zoo noodig zal dit onderzoek later worden voortgezet, door van uit bepaalde punten het land binnenwaarts te verkennen."

* * *

In verband hiermede verdient zeer de aandacht het ingezonden stuk in *„De West"* van 23 Sept., *„Cultuurmogelijkheden"*, van de hand van den heer L. Junker, een man, die het binnenland van Suriname in alle richtingen heeft doorkruist, o.a. om — in verband met de zending eenige jaren geleden van den heer Tj. Pyttersen — een onderzoek te doen naar het voorkomen van lichtere gronden. Aanleiding tot het schrijven is de omstandigheid dat in Suriname deskundigen werden verwacht, uitgezonden door het Syndicaat Spruyt, om na te gaan welke cultures op eenigszins groote schaal in Suriname ter hand kunnen worden genomen. De heeren zullen meer in het bijzonder een onderzoek instellen in het heuvelland (oud cultuurland) aan de Boven Suriname, in de richting naar de Tempati.

In het zeer lezenswaardige artikel deelt de heer Junker tal van waarnemingen mede op zijne omzwervingen gedaan. Zoo vertelt hij, dat bij het jagen in de bosschen met Indianen in het stroomgebied van de Cassipora — een zijrivier van de Suriname — de Indianen hem opmerkzaam maakten op koffieboomen, die sedert den slaventijd aldaar waren geplant en nu nog in wilden staat zich voortplanten op de heuvels. Deze *Coffea Arabica* heeft dus bijna een eeuw lang den struggle for life te midden van duizenden vijanden in het oerwoud kunnen volhouden.

Tijdens de voedselschaarschte in oorlogstijd legde hij met gunstig gevolg gronden aan op de Joden Savanne, aan de Maréchalskreek en nog hooger op in het gebied der watervallen. Uit eigen ervaring kan hij dus getuigen van de vruchtbaarheid van dit land.

Omtrent de lichtere gronden vestigen wij voorts de aandacht onzer lezers op het rapport van het Suriname-Studie Syndicaat en op de artikelen van den heer Pyttersen in *„De West-Indische Gids"*.

* * *

LIJST VAN ADRESSEN

ten behoeve van Repatrieerenden

Voor nadere bijzonderheden, leze men de betreffende advertenties.

(Vervolg).

PASSAGE-BUREAUX
Crans & Co., Plein 22a, Den Haag.

PARAPLUIE-MAGAZIJNEN
Kalker's Modemagazijn, Kalverstr. 100, Amsterdam.
A. Querelle, Schoolstraat 10, Den Haag.

PARFUMERIEEN
A. C. Kruller-Pel, Fred. Hendrikl. 258, Den Haag.

PIANOHANDELAREN
G. Elshove, L. v. Meerdervoort 427, Den Haag.
L. Jacobi, Regentesselaan 123, Den Haag.

POELIERS
P. van Beek, Spui 181a, Den Haag.

PORSELEIN EN AARDEWERK
C. Hoying, Spuistraat 20, Den Haag.

POSTZEGELHANDELAREN
J. K. Rietdijk, L. Poten 15a, 's-Gravenhage.
G. Rootlieb, Heerengracht 8, 's-Gravenhage.

RADIOBUREAUX
G. W. Hijstek, Zwarteweg 16, Den Haag.

RESTAURANTS
Rest. Duinoord, Sweelinckplein, Den Haag.
Rest. Promenade, Oude Schev. weg 21, Den Haag.
Rest. de Twee Steden, Buitenhof, Den Haag.

SCHOENMAKERS
F. v. d. Broek, v. Aerssenstraat 61a, Den Haag.
A. J. Linneweever, Westeinde 32a, Den Haag.

SIGARENHANDEL
F. H. C. Vlietstra, Fahrenheitstraat 224, Den Haag.

STAALWAREN
J. A. Schlette, Willem de Zwijgerlaan 50, bij Fred. Hendriklaan, Den Haag, Telefoon 50888.

STOOMERIJ EN OPPERSERIJ
Snel Opperserij A.S.O., Azaleastr. 126, Den Haag.

STOOMVAARTLIJNEN
Kon. Paketvaart Mij., Amsterdam.
Rotterdamsche Lloyd, Rotterdam.

STUCADOORSWERKEN
L. Ph. Bisschops, Sassenheim.

TANDARTSEN
Jac. Schijff, Stadhoudersplein 102, Den Haag.
J. van Veen, Weimarstraat 27, Den Haag.

TEHUIZEN VOOR KINDEREN
Kl. Opvoedingstehuizen, Pr. Mauritsplein 23, Den Haag.
Tokuni, Amersfoort.
Zandbergen, Amersfoort.

TEHUIZEN INDISCHE BEDIENDEN
Persinggahan, v. Boetselaerlaan 2, Den Haag.

TOKO'S
Toko Bogor, Suezkade 12—12A, Den Haag.

TRICOT-GOEDEREN
Iserief & Co., Veenestraat 16, Den Haag.

UITZENDING VAN DINERS
Maison Blom, 2e Schuytstraat 77, Den Haag.

VEILINGZALEN EN VERKOOPHUIZEN
Kunstzaal Erica, Oude Schev. weg 25, Den Haag.
Verkooplokaal Pot, Gr. Hertoginnelaan 103, Den Haag.

VERMAKELIJKHEDEN
City Theater, Veenestraat, Den Haag.

VERVERIJEN
Lederverffabriek „De Admiraal", Amsterdam.

VERZEKERINGEN
's-Grav. Rijwielverz. Mij., Conradkade 56, Den Haag.
Onderl. Levensverz. Eigen Hulp, Kortenaerkade 3, Den Haag.

VLEESCHHOUWERIJEN
H. J. M. van Duyne, Keizerstraat 165, Scheveningen.
P. van 't Riet & Zn., Obrechtstraat 177, Den Haag.
Verwoerdt, Heerestraat 11, Voorburg.

WASCH- EN STRIJKINRICHTINGEN
Gebr. Smeele, Haagweg 499, Loosduinen.

Over *„Duitsche ondernemingsgeest"* schrijft *„De West"* van 20 September, naar aanleiding van den bouw door een Duitsch consortium van een op moderne voet ingerichten houtzaagmolen aan de Dominékreek. Alles is modern, in de eerste plaats de overkapping, waarbij is toegepast de zoogenaamde Lamellen-constructie, een nieuwe Duitsche vinding. Al de werktuigen zijn van de nieuwste vinding. De molen wordt gebouwd op een bodem, die bestaat uit een zandlaag van meters dikte, die bij de zware droogte van 1925/26 gebleken is tot het einde toe waterhoudend te zijn geweest. De nieuwe fabriek heeft, behalve een beton reservoir, een put met pomp en is daardoor doorloopend verzekerd van het noodige water.

„Het deed ons genoegen — aldus „De West" — van den heer Jannasch (den leider van het werk) te vernemen, dat hij niet alleen met zijn inheemsche werkkrachten goed kan opschieten, maar ook zeer tevreden was met hetgeen zij presteerden. Bij toepassing der Lamellenconstructie bijvoorbeeld — een geheel nieuwe werkwijze — was hij verrast over de snelle aanpassing van sommigen zijner werklieden."

* * *

Bij al de pessimistische beschouwingen over Suriname doet het aangenaam aan eens een anderen toon te hooren en met genoegen lazen wij in de N. R. Ct. van 14 October, Av.bl. A, een brief uit Suriname van haren correspondent onder het hoofd *„Suriname's tweede jeugd."*

Daaruit eenige aanhalingen:

.......„Het goede pas verstreken groeiseizoen, dat naast den goeden bodem tot Suriname's natuurlijke rijkdommen behoort, heeft den landbouw nu een oogst bereid, met welks pluk en verwerking thans duizenden handen zich bezighouden en die in cijfers straks beter dan welk betoog zal kunnen spreken van 's lands vruchtbaarheid"......

.......„Van ouds was Suriname een suikerleverend land; het lang aanhouden der rietstoelen, welke maar gesneden worden en het niet of zeer gering gebruik van mest of kunstmest, geven gelegenheid tot een andere teeltwijze dan op Java. Maar niet de wijze waarop, doch het resultaat, waarmee het bedrijf wordt uitgeoefend, bepaalt zijn belang en bij gering verschil in productiekosten bestaat thans nog de gelegenheid tot toepassing van belangrijke verbeteringen, welke op de uitkomst goeden invloed kunnen oefenen. Tot nu toe is het geheele tuinwerk nog op handenarbeid aangewezen; mechanische grondbewerking komt op de Surinaamsche suikerplantages nog maar heel weinig voor en zal toch op den duur een proef moeten worden genomen."

Na nog over de andere cultures te hebben gesproken, zegt de schrijver: „Zoo staat Suriname dan nu aan het begin van de tweede ontwikkelingsperiode sedert den aanvang van zijn nog maar enkele eeuwen tellende geschiedenis en voor een land als dit, hetwelk vooral kapitaal behoeft om meer en meer in evenwicht te komen, is het van veel waarde door de uitvoercijfers aan te kunnen toonen, wat de particuliere onderneming niet aan de groote klok wil zien gehangen."

* * *

Wanneer daden? vraagt *„De Telegraaf"* van 15 October, tweede blad, naar aanleiding van de bij de Tweede Kamer ingediende Surinaamsche begrooting voor 1928, waarin concrete plannen ontbreken, „die een „saneering" van Suriname — hygiënisch en economisch — binnen afzienbaren tijd mogelijk maken."

* * *

Een overzicht van die begrooting ontleenen wij aan de N. R. Ct. van 12 October:

De noodzaak van beperking van uitgaven en van versobering van den Landsdienst komt ook in deze begrooting tot uiting; nieuwe voorzieningen van eenige geldelijke beteekenis worden niet voorgesteld. Echter is bij de raming der middelen gerekend op een mindere ontvangst ad *f* 42.000 terzake van de voorgenomen opheffing, met ingang van 1 Januari 1928, van de verplichting voor de bijzondere scholen voor u.l.o. en m.u.l.o. tot afdracht aan 's lands kas van een deel der voor het bezoeken dier scholen geheven wordende schoolgelden. Voorts wordt in de memorie van toelichting aangeteekend, dat in verband met de daartoe strekkende voorstellen van den Ondernemersraad voor Suriname ten vorigen jare eenige voorzieningen getroffen zijn, inzonderheid ter bevordering van kapitaalbelegging in de Surinaamsche cultures, waarvan de werking voorshands beperkt werd tot de jaren 1927 en 1928. Dientengevolge is bij deze begrooting met de geldelijke gevolgen van bedoelde maatregelen voor 1928 rekening gehouden.

De minister van koloniën heeft bij de beraadslagingen in de Tweede Kamer nopens de begrooting voor 1927 in uitzicht gesteld de overlegging aan de Staten-Generaal van een algemeen plan voor het economisch en financieel regeeringsbeleid ten aanzien van Suriname. Tot zijn leedwezen ziet de minister zich genoopt, mede te deelen, dat dit plan, waarover nog overleg met den gouverneur gaande is, nog niet rijp is om ter kennis van de Kamers te worden gebracht.

Onderstaand overzicht toont aan hoe de eindcijfers van het ontwerp zich verhouden tot die van de begrooting voor 1927:

	1928	1927
Uitgaven	*f* 7.895.787	*f* 8.019.150
Inkomsten	„ 4.603.661	„ 4.488.961
Nadeelig verschil ...	*f* 3.292.126	*f* 3.530.189
Door leening te verkrijgen	„ 384.000	„ 645.000
Rijksbijdrage	*f* 2.908.126	*f* 2.885.189

* * *

Bij de Tweede Kamer zijn ingediend drie wetsontwerpen en wel tot: 1e. nadere wijziging en aanvulling van het reglement op het beleid der regeering in de kolonie Suriname; 2e. vaststelling van een Surinaamsche Bankwet 1928 en 3e. toekenning van de hoedanigheid van wettig betaalmiddel in Suriname aan de biljetten van de Surinaamsche Bank. (Circulatiewetgeving voor Suriname).

* * *

Men herinnert zich, hoe het Surinaamsch boschnegerhoofd Jankoeso eenigen tijd geleden een schrijven aan den Volkenbond deed toekomen, waarin hij de blanken vermaande, voortaan toch in vrede te leven. Hij trok hierdoor de aandacht der heele wereld op zich en heeft thans zelfs een brief van Sir Eric Drummond ontvangen, waarin de ontvangst van zijn schrijven werd bevestigd.

Men heeft, aldus „De West", Jankoeso nu ontboden naar Paramaribo, om het antwoord van den Volkenbond te hooren voorlezen. Bovendien heeft men enkele appeltjes te schillen met het zwarte opperhoofd, die zelf niet altijd bijzonder vredelievend optrad. Hij beurt gaarne zijn jaarlijksch tractement, dat — meenen wij — vierhonderd gulden bedraagt, doch trekt zich overigens liefst zoo weinig mogelijk aan van de instructies die hem uit Paramaribo worden gezonden. Ook de wetenschappelijke expedities, die de laatste kwarteeuw naar de binnenlanden vertrokken, kunnen niet roemen over groote medewerking van dit heerschap.

* * *

Men zendt ons dit uitknipsel uit de *„Schager Courant": „Suriname in Schagen.* De laatste dagen bezocht een neger uit Suriname, de heer Rijsenburg, onze scholen, om voor de oudste klassen een causerie te houden over Suriname en zijne bewoners. Het levende woord van den bewoner zelf is meestal leerrijker dan het leerboek. Zoo blijft er zeker heel wat meer kennis over de negers en de bosschen en het leven in Suriname bij de kinderen, nu zij van aangezicht tot aangezicht den neger zagen en hem over Suriname hoorden spreken, dan wanneer alleen de kaart en het boek geraadpleegd waren. Het was een interessante les en de kleinigheid best waard, die de kinderen voor den verteller mochten meebrengen."

* * *

Naar *„De Telegraaf"* van 17 Oct. verneemt, zal mr. A. J. A. A. Baron van Heemstra, gouverneur van Suriname, die, zooals men weet,, telkens voor een jaar benoemd wordt, zich na zijn verlof in den zomer van het volgend jaar, waarvoor de gouverneur, zooals gebruikelijk is, naar ons land komt, niet meer voor een herbenoeming beschikbaar stellen. Het ligt in het voornemen van den heer Van Heemstra zich blijvend hier te lande te vestigen.

Curaçao.

Curaçao andermaal te Arnhem verwaarloosd!

en begrijpe goed, dat wij alleen schrijven in het ng der zaak, d.i. het slagen der Arnhemsche oonstelling mèt Curaçao.

Wij hebben een paar maanden geleden geklaagd de afwezigheid van „Curaçaosche" autoriteien het eerecomité der tentoonstelling, en personen aangeduid, die o.i. daarvoor in aanmerking en gekomen. Men heeft toen geantwoord, dat hunner bedankt hadden, en wij hebben in zooonze verontschuldiging aangeboden. Achteraf ons meegedeeld, dat onze klacht minder ongend was, dan zij leek. Van verdere aanvulling het comité bleek in het openbaar niets, en als aanvulling met „Curaçaoënaars" natuurlijk wel t plaats gehad, maar onder de roos gehouden beteekent zij nog niet veel, want op openbaard en algemeene bekendheid komt het in deze aan. e Curaçaosche pers heeft de tentoonstelling tot toe zoo goed als geheel genegeerd.

Wij herhalen thans onze klacht en waarschug in verdubbelde mate naar aanleiding van een oodiging en opwekking om deel te nemen aan entoonstelling die wij zagen, namens de voorridingscommissie tot de West-Indische afdeeling Indische tentoonstelling. Deze commissie, door tentoonstellingsbestuur samengesteld, wordt gd „momenteel" te bestaan uit de heeren Ferdes, Einaar, Chambers, Drost, Gemmel, Liems, Ajong, De Miranda en mr. Schoch als eerevoorr. Dat „momenteel" wijst misschien op toekome uitbreiding der commissie...... ook met Curanaars. Maar waarom dan deze circulaire zonhen. Men vindt ze in Den Haag en elders bij allen, met echt-Curaçaosche namen, die iederdadelijk herkent. Wij weten, dat deze commisniet in een vloek en een zucht uit den grond gept is, en in denzelfden tijd had men 7 Curanaars kunnen krijgen, ook al had men bij deze gene misschien het hoofd gestooten, wat niet onbegrijpelijk zou zijn geweest, gelet op hetgeen urd is.

et „verkort plan van groepsindeeling" is een ende illustratie van de ondeskundigheid der missie in Curaçaosche aangelegenheden.

e tijd is lang voorbij, dat Curaçao bij Suriname egd werd, om laatstgenoemde kolonie de teen der eilanden te doen dekken, wat trouwens nk. is. Curaçao is geen deel van Suriname en eer dan één opzicht, economisch en staatsrechk gesproken, geenszins haar mindere.

De Kiezerslijst der Kamer van Koophandel.

ij vonden het aardig, naar aanleiding van een bericht, eens na te gaan, hoe dikwijls some echt-Curaçaosche namen van natuurlijke pern daarop voorkwamen, en wij telden: Beaujon apriles 5, Cardoze 7, Correa 7, Curiel 6, Daal 5, Costa Gomez 6, Dania 6, Evertsz 14, Gorsira 11, Haseth 13, Henriquez 23, Jesurun 6, Maduro 17, Marchena 8, Palm 8, Penha 5, Perret Gentil 6, rsz 14, Prince 6, Rojer 5, Römer 5, Schotborgh nck 6, De Windt 12, Winkel 7. Jhr. Den Beer tugaal staat er volgens wettelijk voorschrift zijn adellijken titel op; waarom ook niet Jhr. . Rammelman Elsevier, kleinzoon en achterzoon van een gouverneur?

C. P. I. M.

nieuwe directeur, de heer C. E. van der Stok, Curaçao aangekomen, meldt *La Union* van pt. l.l.

Uitvoer.

Gedurende het eerste kwartaal van het loopende bedroeg de uitvoer van Curaçao *f* 34.098.526.

voor een waarde van	*f*	35.245.—
divi	„	8.201.—
vellen	„	8.892.—
hoeden	„	43.526.—
en	„	8.014.—
(Diesel)	„	147.257.—
(Gas)	„	3.737.500.—
(Gasoline)	„	8.929.818.—
(Petroleum)	„	162.900.—
(Residu)	„	11.053.688.—
(Ruwe)	„	6.113.282.—
(Smeer)	„	2.927.035.—
aat	„	551.320.—
kolen	„	325.983.—
....	„	20.725.—

(A. d. C.)

Werken Waalgat—Handelskade.

Op beleefde uitnoodiging van Ir. Huizinga, die voor de *Gewapend Beton Mij. Christiani & Nielsen* de leiding heeft der werkzaamheden in 't Waaigat en aan de Handelskade, hebben wij deze week deze werkzaamheden in oogenschouw mogen nemen. Dien dag zou de bekisting van den laatsten brugpijler, de achtste, geplaatst worden.

Na ons de teekeningen van het geheele plan getoond en verklaard te hebben, geleidde Ir. Huizinga ons het geheele werk rond, zich daarbij toonend een bekwaam en beminnelijk cicerone, die tot de minste details van een technisch zoo ingewikkeld werk ook voor een leek begrijpelijk en interessant weet te maken. Het bleek ons, dat er heel wat moeilijkheden, soms onverwachts zich voordoende, te overwinnen zijn geweest en nog te overwinnen zullen zijn.

De kade met loods en regenbak aan den Scharlookant van het Waaigat is reeds een heel eind op streek. Deze loods, bestemd voor de douane, is 60 M. lang. De Scharloo-brug zal werkelijk een sieraad worden. Over twee maanden hoopt men er mee kant en klaar te zijn. Aan beide zijden der brug komt een verhoogd voetpad van 1.50 M. breed, terwijl midden in een rijweg komt van 5 M. Boven de grootste overspanning, die 9 M. is, komt de ophaalbrug, waardoor zeilschepen kunnen passeeren. Aan weerszijden van de brug staan gegoten ijzeren palen voor de electrische verlichting.

De vernieuwing der Handelskade zal nog wel wat meer tijd in beslag nemen. Op 't oogenblik is men bezig met heien in de haven voor het gouvernementsplein, om tijdelijk het bruggehoofd der Koningin Emmabrug daar te brengen. Zoodoende zal het werk over de geheele lengte van de Handelskade onder handen kunnen worden genomen.

De hier vervaardigde betonpalen zien er prachtig uit en geven de zekerheid, dat het goed en degelijk werk is wat er verricht wordt.

Zeer zeker zal onze haven er een geheel ander aspect door krijgen. *(A. d. C.)*

De „Georgetown".

31 Aug. l.l. is de gouvernementsschoener „Georgetown" van de Bovenwindsche eilanden teruggekeerd, propvol met passagiers. In 't geheel waren er 148 passagiers aan boord, meestal arbeiders, die hier werk komen zoeken. Een 70-tal is bestemd voor New-port, terwijl vele andere op de Isla werk gevonden hebben. Verreweg de meesten waren afkomstig van St. Kitts, St. Barths, Trinidad, terwijl ternauwernood een 20-tal afkomstig is van de Nederlandsche Bovendwindsche eilanden.

(A. d. C.)

Hertog Hendrik.

Curaçao gaat blijde dagen tegemoet. Sinds 15 jaar mist het zijn stationschip en sedert was het verblijf der bezoekende oorlogsschepen van het moederland telkens een feit van beteekenis. Nu komt 27 November a.s. Hr. Ms. *Hertog Hendrik* volgens het reisplan op Curaçao en blijft dan ruim een maand daar of in de onmiddellijke omgeving. 3—17 Januari verblijft het schip op de bovenwindsche eilanden, dan nog 4 dagen op Curaçao, om 21 Januari 1928 via Barbados en Trinidad naar Suriname te gaan.

Errata!

Het is ons gewenscht voorgekomen een nieuwe rubriek te openen onder bovenstaand opschrift, waarin wij de dwalingen van anderen ten opzichte van Curaçao, naar die ons onder de oogen komen, aan de kaak stellen. Voor inzendingen van onze lezers — het mogen slechts korte berichten zijn — houden wij ons aanbevolen. De onderstreepingen, waarin de fouten zijn aangeduid, zijn van ons.

De *Hamburgischer Correspondent* van 16 Aug. 1927 wijdt een bespreking aan onze West-Indische koloniën, waarvan hij den toestand weinig gunstig acht. „Curaçao mit seinem Dampfverkehr, *mit seiner wieder aufgeblühten Rohrzuckerindustrie*, macht eine löbliche Ausnahme.

Het *Algemeen Handelsblad*, dat in zijn avondblad van 4 October 1927 mededeeling doet van het adres van den Kolonialen Raad aan de Koningin inzake het politievraagstuk, welk adres men reeds vindt in ons blad van 28 Juli 1927, doet in hetzelfde nummer onder het hoofd *Curaçao* mededeelingen over *bauxiet, rijstaanplant* en *familieberichten uit Paramaribo.*

BRIEVEN en stukken, de afdeeling Advertenties betreffende, uitsluitend te adresseeren: Administratie Koloniaal Weekblad, Nobelstraat 20, Den Haag. Dus NIET enkel Drukkerij Ten Hagen.

Uit den Verren Vreemde.

Naar Canada?

Verdient het aanbeveling ter voorbereiding van adspirant-emigranten naar Canada een opleidingsboerderij h. t. l. op te richten?

Deze vraag is door de Ned. regeering ter behandeling voorgelegd aan een door haar officieel hiertoe ingestelde commissie. De Minister van arbeid, handel en nijverheid heeft den 8en dezer maand de commissie, in het gebouw van zijn departement geïnstalleerd.

Z. Exc. zette in de installatierede voorop dat de emigratie van Nederlanders naar Canada vrij gering is, niettegenstaande vele jongelui in Nederland geen werkveld weten te vinden, en niettegenstaande h. t. l. gelegenheid bestaat om betrouwbare inlichtingen te krijgen. Dan ging de Minister aldus voort:

„Bij het zoeken in die richting nu is de vraag gerezen, of grootere geschiktheid, om in Canada te slagen niet zou kunnen worden verkregen door opleiding van korten duur, in het bijzonder gericht op den aard van het Canadeesche landbouwbedrijf, — waarvan trouwens tevens zou kunnen worden geprofiteerd door hen, die eventueel naar Australië of Zuid-Afrika zouden wenschen te emigreeren —; verder of zoodanige opleiding inderdaad den toekomstigen emigrant veel zal helpen — en zoo ja — op welke wijze, indien zij niet langs den gewonen weg op de boerderij kan worden verkregen, een speciale gelegenheid daartoe in het leven zou kunnen worden geroepen. Daaraan sluit de vraag of de gemeentelijke en rijksoverheid, die zich in het belang der emigratie reeds eenige offers getroosten, die offers meer nuttig effect zouden kunnen doen afwerpen, door in deze richting te helpen bij de opleiding van geschikte emigranten.

Ik heb met blijdschap de gelegenheid aangegrepen, om — waar ik de emigratie steeds zeer gaarne onder voor den emigrant meest gunstige omstandigheden zie geschieden — ook de opgeworpen vragen betreffende opleiding van emigranten te doen onderzoeken, en ik ben dankbaar dat u mijne heeren u met uwe ervaring op onderscheiden terrein van emigratie en landbouw, mij daarbij van advies wilt dienen."

Hieruit weet men waarom 't in deze te doen is. Ook zijn tusschen haakjes Australië en Z.-Afrika genoemd.

Wij veroorloven ons hier hieraan toe te voegen Z.-Amerika, waar ed Italiaansche immigratie aan populariteit schijnt in te boeten. Ook verdient de door het Indo Europeesche Verbond genomen proef met een nederzetting van Indo's in de Lampongsche Districten oplettende aandacht. De daar nu gevolgde werkwijze schijnt op goede resultaten te mogen wijzen. Het terrein wordt voor dadelijke beplanting in gereedheid gebracht vóórdat de nieuweling komt en deze vindt bij zijn eersten arbeid voorlichting en leiding. De kosten, die op een en ander komen, worden gaandeweg met hem verrekend.

Zou, nadat bij de jongste Grondwets-wijziging uitgemaakt is dat de overzeesche gewesten niet meer Nederlandsche koloniën mogen worden genoemd, in de Lampongs de eerste geslaagde poging aan te wijzijn zijn om Indië Nederlandsch te koloniseeren? Kan wat daar in Z.-Sumatra gebeurt, en voor geheel Sumatra, Nieuw-Guinea, Celebes en wellicht voor Suriname beteekenis kan krijgen, ook de belangstelling der emigratie-commissie trekken?

In zijn antwoord aan den Minister verklaarde de Voorzitter, de heer A. Folmer, Directeur van den Rijksdienst der werkeloosheidsverzekering en arbeidsbemiddeling, dat de commissie zich zal beijveren *spoedig* haar meening te doen kennen. Dat is voor een commissie een niet alledaagsche toezegging. Moge het spoedige echter niet tot de beperkte opvatting der veelzijdige mogelijkheden leiden. Zelfs kan het uitbrengen van verslag in opvolgende rapporten over verschillende landen en gebieden spoed en volledigheid beide dienen.

Behalve de voorzitter hebben nog in de commissie zitting dr. L. N. Deckers, lid Tweede Kamer en van het curatorium der Emigratiecentrale Holland; prof. J. Elema, Rijkslandbouwleeraar voor Drenthe, J. A. A. Hartland, directeur der Emigratiecentrale Holland; J. G. Legro, burgemeester van Oosterhesselen en directeur van de N.V. Ontginningsmij. „Landschap Drenthe"; Th. van Lier, tevens secretaris, referendaris bij den Rijksdienst der werkloosheidsverz. en arbeidsbem.; T. van Maanen, adj. directeur van de Ned. Heide Mij. en Jhr. J. C. C. Sandberg, directeur van het bureau der Ned. Ver. Landverhuizing.

Kinderhuwelijken in Britsch-Indië.

Het vraagstuk der beperking van de kinderhuwelijken, dat in Ned.-Indië volle aandacht heeft, is ook voor Britsch-Indië tot een vraag van den dag gemaakt. Wij hebben t. d. p. gesproken over het onlangs verschenen boek, Mother India, van de Amerikaansche schrijfster Miss Katherine Mayo, dat over veel misstanden in de Hindoe-samenleving spreekt en deze voor een groot deel wijt aan de kinderhuwelijken. Uit geloofsoverwegingen moet de Hindoe er naar streven zoo spoedig mogelijk een zoon te hebben, dit tot het uiterste doorgevoerd laat knapen en meisjes reeds beneden den 10-jarigen leeftijd in huwelijk verbinden. Ook oudere mannen trouwen echter zeer jonge meisjes. Tot de vele betreurenswaardige gevolgen van deze huwelijken behoort ook de weduwstaat voor meisjes beneden 10 jaar, waardoor die schepseltjes voor hun leven buiten den gewonen vrouwenkring gebannen zijn.

De klachten over deze en dergelijke toestanden hebben geleid tot het indienen van een wetsontwerp bij de Legislative Assembly, om de huwelijksgrens voor jongens bij 15 jr. en voor meisjes bij 12 jr. te bepalen. De Rai Saheb Harbilas Sarda's Bill vond slechts van een orthedoxen tegenstander principieele bestrijding, maar de niet-ambtelijke leden van de Wetgevende vergadering kwamen allen in oppositie tegen dadelijke invoering en doorvoering. Van de middelen, die overhaasting willen tegengaan, won ten slotte het amendement om het ontwerp eerst naar een Select Committee te verwijzen, dat nader rapport heeft uit te brengen.

In afwachting hiervan (en dit kan veel geduld op de proef stellen), moet de opgeworpen kwestie bij de publieke opinie doorwerken.

Kinderhuwelijken hebben in alle landen bestaan, al was 't niet in zoo ver gaande wanverhoudingen als die welke in Br.-Indië voortbestaan. De zeden zijn de wetten vooruitgeloopen, de wetten hebben de nieuwe en betere gebruiken vast gelegd, misschien is Britsch-Indië ook op weg naar deze evolutie.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Apeldoorn.

De 2e Gezelschapsreis naar het Koloniaal Instituut te Amsterdam is vastgesteld op Maandag 31 October. Vertrek uit Apeldoorn 8.20 uur; vertrek uit Amsterdam, bij voorkeur 15.45, of als de meerderheid liever wil 20.43. Kosten *f* 5.— voor leden, begunstigers en huisgenooten, voor andere belangstellenden *f* 5.30.

Schriftelijke aangiften uiterlijk 22 dezer bij den secretaris en bedrag storten op postgiro 93038 van den heer J. C. Baars, Apeldoorn of per postwissel ook uiterlijk 22 Oct.

Films Nederl. Handel Mij. op 9 November in het Centraaltheater (Directeur de heer E. Bruins):

a. Suikeronderneming: Wonopringgo, Java;
b. Suiker-afscheep: Pasoeroean, Java;
c. Theeonderneming: Pematang Siantar, S.O.K.

Opgenomen in 1927, door de „Haghe-film-fabriek" (Willy Mullens), die ook de films der Bataafsche Petroleum Mij. opnam. Houdt dezen avond open. Zegt het voort! Brengt een lid aan!

HET BESTUUR.

Afdeeling Nijmegen.

SOCIETEITSAVOND.

Op Zaterdagavond 29 October, 8 uur, Oranjehotel. *Causerie* door den heer De Vries van de Mij. Nederland, over *„Van en over reizen naar Indië."*

Leden, komt luisteren met uwe introducées.

De Secretaris,

Barbarossastr. 48. GESCHER.

Afdeeling Twente.

De film der Nederl. Handelmaatschappij zal vertoond worden in Enschede op 27 en te Hengelo op 28 October.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur.

UITNOODIGING tot het bijwonen der *Hoofdbestuursvergadering* op *Zaterdag 29 dezer*, des nam. ten 2 ure in het gebouw Heulstraat 17, alhier.

Punten van behandeling:

1. Opening.
2. Notulen (zie K.W. 21 April j.l., no. 16).
3. Koloniaal Weekblad.
4. Algemeene besprekingen.
5. Rondvraag.

De Secretaris,
VAN DER BRUGH.

Bij eventueele verhindering wordt plaatsvervanger verwacht.

BERICHT VOOR DE AFDEELINGEN.

Luchtpostdienst op Indië.

In aansluiting op het desbetreffend bericht in het ...ig No. van het „K. W.", zijn de volgende vragen, ter ...ntueele beantwoording, aan de Afdeelingsbesturen ...gezonden:

1. Acht gij de instelling van een wekelijkschen lucht...st op Ned.-Indië voor de verzending van Uw cor...ndentie van groot belang?

2. Zoudt gij, bij eventueele instelling van dezen lucht...nst, hiervan gebruik maken voor de verzending van ...correspondentie?
a. van particulieren aard;
b. over zaken.

3. Zoo ja, uit hoeveel stuks zou Uw correspondentie ...verzending per vliegtuig wekelijks, c.q. maandelijks ...aan wat betreft:
a. stukken niet zwaarder dan 20 gr.;
b. stukken met een gewicht van 20 t/m 40 gr.;
c. stukken met een gewicht van 40 t/m 60 gr. enz.

4. Acht gij een luchtrecht van 40 cent per 20 gram ...nemelijk?

5. Zoudt gij op de vragen van sub 3b en c gesteld, ...n gunstiger antwoord geven, indien boven 20 gram ...luchtrecht per 20 gram op 25 cent werd gesteld?

6. Zouden, bij instelling van den luchtdienst, aange...enheden, die thans per telegraaf (gewoon telegram, ...gesteld telegram, brieftelegram), worden behandeld, ...eenigszins belangrijke mate bij luchtpostbrief wor...n afgedaan?

Van de Redactie.

Wegens ongesteldheid van den bewerker, verschijnt dit Nr. geen rubriek: „Uit de Inheemsche pers."

KOLONIALE TENTOONSTELLING TE PARIJS.

Naar wij uit zeer bevoegde bron vernemen, zal deze ...oonsteling niet gehouden worden in 1929, zooals ...nkelijk in het voornemen lag, doch in 1930 of ...1. Dit zal eerstdaags bekend zijn.

Van het Informatie-Bureau:

DIENSTPLICHT IN NED.-INDIE.

...Alberda, oud Luit.-Kol. Inspecteur van het dienst-...cht- en reservepersoneel in Ned.-Indië, zal gaarne ...lezen geven in zake den dienstplicht in Ned.-Indië, ...af 1 Nov. '27, Laan van Meerdervoort 621. ...Bij voorkeur te spreken Dinsdag en Vrijdag v. 2—4 u.

UITZENDING VOOR 's LANDS DIENST IN SURINAME EN CURACAO.

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's Lands dienst in Suriname en Curaçao, waarin moet worden voorzien door uitzending vanwege het Departement van Koloniën, bestaat thans gelegenheid tot mededinging:

1e. Uitzending voor 's Lands dienst in Suriname: 2 hoofdonderwijzers.

2e. Uitzending voor 's Lands dienst in Curaçao: 1 hoofdonderwijzer.

Zij, die voor uitzending tot een dezer betrekkingen in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich tot het verkrijgen van inlichtingen wenden tot de 7de afdeeling van het Ministerie van Koloniën.

COMMISSARIAAT VOOR INDISCHE ZAKEN.

Uitzending voor 's Lands dienst in Nederl.-Indië.

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's Lands dienst in Nederlandsch-Indië, waarin moet worden voorzien door uitzending vanwege het Departement van Koloniën, bestaat thans gelegenheid tot mededinging:

a. onderwijzer bij het openbaar lager onderwijs, in het bezit der hoofdakte;
b. onderwijzer en onderwijzeres bij het m.u.l.o. (vereischte bevoegdheden hoofdakte en akte wiskunde of hoofdakte en twee der bijakten Duitsch, Engelsch en Fransch of hoofdakte en middelbare akte A, Duitsch of Engelsch of Fransch);
c. vakonderwijzeres voor de opleiding voor de examens in de nuttige en fraaie handwerken (vereischte bevoegdheden: diploma m.u.l.o. en nuttige handwerken en akte Ns. of diploma m.u.l.o. en nuttige en fraaie handwerken of diploma m.u.l.o. en fraaie handwerken en akte Na);
d. leeraar bij het openbaar middelbaar onderwijs in de Nederlandsche taal;
e. idem Duitsche taal (volledig bevoegd);
f. idem ervaren physicus (doctor of doctorandus wis- en natuurkunde);
g. Gouvernementsarts bij den dienst der volksgezondheid (dienstverband 3 of 5 jaren);
h. landbouwconsulent bij den Landbouwvoorlichtingsdienst;
i. veearts bij den Veeartsenijkundigen Dienst;
j. assistent (technoloog) bij de afdeeling Nijverheid van het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel;
k. technoloog voor het museum, tevens informatiebureau voor economische botanie;
l. predikant bij de Protestantsche Kerken;
m. verpleegster bij den dienst der Volksgezondheid (voor leprabestrijding op Bali);
n. verpleegster bij de Militaire Hospitalen;
o. adspirant-politieopziener bij de algemeene politie;
p. adjunct-accountant bij den belastingaccountantsdienst en accountant en adjunct-accountant bij den Gouvernements-accountantsdienst;
q. petrograaf (mijningenieur), veldgeoloog, mijningenieur en geoloog bij den Dienst van den Mijnbouw;
r. hoofdopziener over de gieterij bij den Artillerie Constructiewinkel te Bandoeng;
s. militair-apotheker 2de klasse (in vasten en tijdelijken dienst).

Zij, die voor uitzending tot eene dezer betrekkingen in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich tot het verkrijgen van inlichtingen wenden tot het Commissariaat voor Indische Zaken bij het Departement van Koloniën, afdeeling B, eerste bureau (voor de betrekkingen genoemd onder *a* t/m *r*), en tot afdeeling C (voor de betrekking onder *s*).

5498

BESTEMD VOOR UITZENDING NAAR NED.-INDIE.

C. Valkenburg, Onderwijzer 2e kl. bij het O. L. O.; Jan Luijkenstraat 37, Eindhoven.
C. Th. M. de Wit, Idem als voren; Grathem.
J. van Delft, Politie-opziener bij de Alg. Politie; Douzastraat 46, 's-Gravenhage.
J. van Puffelen, Contractswerkman schilder bij het Marine-Etablissement te Soerabaya; Jan in 't Veldstraat 80, Helder.

INDISCHE AMBTENAREN MET VERLOF.

P. Eelic, Ambtenaar 4e kl. (groep I) bij den dienst der In- en Uitvoerrechten en Accijnzen; Postjesweg 12, Amsterdam (W.).
A. de Roock, Hoofdteekenaar bij het Marine-Etablissement te Soerabaya; Marialaan 15, Voorburg.
J. H. Wijnhof, Commies-redacteur bij de S.S. en Tr.; Schuytstraat 93, 's-Gravenhage.
F. J. J. Jansen, Politie-opziener in de res. Batavia; Kapelstraat 39, Utrecht.
Mevr. A. M. Zwerver geb. van Haastert, Onderwijzeres der 2e kl., geplaatst aan de Openb. Eur. 2e Lagere School te Tjimahi; Fahrenheitstraat 514, 's-Gravenhage.
J. G. E. Dupont, Stationscommies 2e kl. bij de S.S. en Tr.; Balistraat 32, 's-Gravenhage.
J. J. Hubeek, Ambtenaar 4e kl. (groep II) bij den dienst der In- en Uitvoerrechten en Accijnzen; Balistraat 28, 's-Gravenhage.
W. A. Soncemulder, Kantoorhoofd bij de Algemeene Rekenkamer; Nieuwe Gracht 83, Utrecht

Mutatiestaat van 12 tot 19 October.

Nieuwe Leden:	Geïntroduceerd door:
H. H. Buss, c./o. Astra Romana te Ploësti (Roemenië). f 12.—	Administrateur „Oost en West".
J. F. Biegman, Bilthoven, „Maja", Kruislaan 10. f 5.—	Eigen aanmelding.
...ma H. van Besouw, Indische Uitrustingen, Breda, Markt 27, f 7.50	Afdeelingsbestuur van Breda.
A. Kleekamp, Chef Agentschap B. I. M., Apeldoorn, Deventerstraat 59. f 5.—.	Afdeelingsbestuur van Apeldoorn.
E. H. Jonkers, Leeraar Gymnastiek, Apeldoorn, Zwolsche Weg 23. f 5.—.	Afdeelingsbestuur van Apeldoorn.
H. J. den Beer Portugael, Den Haag, Adriaan Pauwstraat 38. f 5.—.	Secretaris Afd. Den Haag.
J. M. Smith, oud-Luit.-Kolonel N.-I. L., Den Haag, van Blankenburgstraat 58. f 6.—.	Secretaris Afd. Den Haag.
Koolmeijer, Den Haag, Edisonstraat 17. f 5.—.	Secretaris Afd. Den Haag.
Voorhouders, Rijswijk (Z.-H.), Bilderdijklaan 191. f 5.	Secretaris Afd. Den Haag.
C. Rappard, oud-Ass.-Resident, Den Haag, Prinsevinkenpark 20. f 5.—	den heer H. J. A. Raedt van Oldenbarnevelt te Den Haag.
B. Townsend, oud-Kapitein N.-I. L., Den Haag, Regentesselaan 50. f 5.—	den heer L. Th. van der Kruk te Den Haag.
H. H. van der Laan, oud-Hoofdonderwijzer, Den Haag, van Slingelandtstr. 6. f 5.—	den heer R. Francis te Den Haag.
H. E. Wilson, Den Haag, Van Aerssenstr. 254. f 5.—	Hoofdbestuur „Oost en West".
Mevrouw A. A. Hulswit—Eschauzier, Den Haag, Frederik Hendriklaan 30. f 5.—	Mevrouw M. Naessens te Den Haag.
J. Marsman, p.a. s.f. „Kedawoeng" te Pasoeroean. f 5.-	Eigen aanmelding.

Nieuwe Begunstigers:

Mevrouw J. H. Kotting—Slier, Den Haag, Schuytstr. 340	Mevrouw M. T. Velsing—Caspari te Den Haag.
...er en Mevrouw E. Guise, Apeldoorn, Stationsstr. 10.	Afdeelingsbestuur Apeldoorn.
...er en Mevrouw Dr. S. Noyon, Apeldoorn, Marialaan 11.	Afdeelingsbestuur Apeldoorn.

Afschrijven:

Huäig Dzn., oud-Directeur van de Koloniale Bank, Hilversum, Heuvellaan 3, (overleden).
Dr. D. J. Hissink, Groningen, Herman Colleniusstr. 25.

Adresveranderingen:

A. Haas, van: Nijmegen, Lindenlaan 10, naar: Lisse, Kapelstraat 10. f 5.—.
...W. A. Wiemer, Arts, van: Zandvoort, Dr. Gerckestr. 2 naar: Haarlem, Duvenboordestraat 60.
...de Koning, oud-Directeur der Cultuurschool te Soekaboemi, thans: te Diepenveen, Rande No. 11.
Mr. D. Fock, oud-Gouverneur-Generaal, thans: te Den Haag, Paleisstraat 10.
A. A. C. Nix, Ass.-Resident m. v., Den Haag, van: Valeriusstr. 19 naar: Papaverhof 29.
J. J. Ph. Koppenol, thans: Ass.-Resident van Toeban.
N. Rosbeek, van: Weltevreden, Poste Restante, naar: Pemalang (res. Pekalongan).

VEREENIGING „OOST EN WEST"

HOOFDBESTUUR: HEULSTRAAT 17 'S-GRAVENHAGE

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins-Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen doen.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen, van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstr. 17, 's-Gravenhage, Tel. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins-Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752. Dit „Tehuis" biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland vertoeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK, of den Administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", Van-Boetzelaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Tel. No. 50248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna-Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten einde aan hen, die uit Nederland naar Indië gaan, en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN (tegen eenige vergoeding) op huishoudelijk en maatschappelijk gebied, onder leiding van Mevr. J. FRANCO MENDES—Calisch. Spreekuur Donderdagmiddag van 2 tot 4 uur en volgens afspraak, Nic.-Maesstraat 57, Amsterdam, Tel. 22492.
Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, en de Firma MARTINUS NIJHOFF, L. Voorhout 9, Den Haag (bij deze firma alleen die met een *), zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk.)
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

2. **Onze Oost II. Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

* b. Onze West, tweede druk, bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overz. Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

* No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

* No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie.)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2e, verbeterde druk.)
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

* No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederlandsch-Indië, zoomede voor verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken en Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Opnieuw herzien.) .... Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

* No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

* No. XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber (caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Ned.-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën .... Prijs: **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.

No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
„ 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
„ 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
„ 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
„ 8. De Europeesche vrouw in Indië.
„ 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
„ 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.

No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
„ 2. Het Javaansch tooneel.
„ 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
„ 4. De theecultuur op Java.
„ 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
„ 6. Een doode taal in Indië.
„ 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
„ 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
„ 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
„ 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.

No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
„ 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
„ 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
„ 4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
„ 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
„ 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië.
„ 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Wnd. Vertegenwoordiger in Nederlandsch-Indië: Mr. M. J. A. Oostwoud-Wijdenes, President Landraad, Tandjong Balei (Sumatra's Oostkust).

NUMMER 43 DONDERDAG 27 OCTOBER 1927 27STE JAARGANG

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN: Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag Telefoon 14519, Postgiro 14574

Wnd. Vertegenwoordiger in N.-I.. Mr. M. J. A. Oostwoud-Wijdenes, Pres. Landr., Tandjong Balei (Sumatra's Oostk.).

Opgericht 21 Maart 1900 door Kolonel G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIËN: N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIE

Indische Tentoonstelling te Arnhem (I. T. A.)

11 Juni—28 Juli 1928.

Zijne Excellentie de Minister van Koloniën verklaarde zich gaarne bereid, op 11 Juni a.s. de Indische Tentoonstelling officieel te openen.

Zijne Excellentie de Gouverneur van Curaçao heeft zich gedurende zijn verblijf hier te lande, nader op de hoogte gesteld van de Tentoonstellingsplannen en gaf op een audiëntie op 20 October de verzekering, die plannen naar vermogen te willen steunen en alsnog gaarne in het Eere-Comité zitting te willen nemen.

Zijne Excellentie zegde toe, bij zijn terugkeer op Curaçao een Commissie te zullen benoemen, welke zich geheel aan de vertegenwoordiging van Curaçao op de Tentoonstelling zal wijden.

Ook van andere zijde werd ten opzichte van Curaçao zoowel moreele als materieele steun toegezegd.

De exploitatie van het Indisch restaurant is thans verpacht. De bediening zal geschieden door Inlandsch personeel.

De Afdeeling 's-Gravenhage van de Nederlandsche Reisvereeniging is voornemens, zoowel in de week als des Zondags, excursies te organiseeren naar de Indische Tentoonstelling.

(*Wordt vervolgd.*)

Steunt onze propaganda!

Reclamemiddelen op aanvraag gratis verkrijgbaar aan het adres der Administratie: *Nieuwe Plein 52, Arnhem.*

Attentie!

De Contributie voor het lidmaatschap dezer Vereeniging — f 5.— 's jaars minimum — loopt voor hen die zich thans als lid doen inschrijven, tot en met ulto. December 1928. Bij toetreding wordt hun dus gratis het Koloniaal Weekblad geregeld toegezonden. Aanmelding schriftelijk of mondeling bij het Secretariaat, Heulstraat 17, Den Haag, of bij de Secretarissen van de Afdeelingen.

Zij die reeds lid zijn en daardoor blijk gegeven hebben hunne instemming met doel en streven der Vereeniging, worden vriendelijk uitgenoodigd ook anderen in hun kring tot het lidmaatschap aan te sporen, b.v. door toezending, na lezing, van dit nummer, liefst met een enkel aanbevelend woord.

Op onze leden in Oost- en West-Indië wordt hiervoor in het bijzonder een beroep gedaan.

Zending en Welvaart in Suriname,

door

Mr. Dr. P. H. W. G. VAN DEN HELM,

(Oud-Gouvernements-Secretaris van Suriname). *)

De Nederlanders, die in Suriname belangstellen, zou men in twee groepen kunnen verdeelen: zij, die in het bijzonder het oog richten op het zoo moeilijke welvaartsvraagstuk, en zij, wier aandacht zich vrijwel bepaalt tot de zending en hare nooden. Het treft toch hoe vaak in woord en geschrift die beide onderwerpen nagenoeg geheel gescheiden worden behandeld, terwijl deze niettemin onderdeelen uitmaken van één algemeen landsvraagstuk en bovendien in vele opzichten zeer nauw met elkaar in verband staan.

Hoe begrijpelijk het ook is, dat zending en welvaart in de voorstelling van het publiek geheel afzonderlijke zaken zijn, het belang van beide eischt een beter inzicht, vooral met het oog op het beroep, dat telkens weer op Nederland ten gunste van Suriname wordt gedaan.

Dit beter inzicht is nu ten opzichte van de Herrnhutter-zending gemakkelijk te verkrijgen door meer aandacht te schenken aan de economische werkzaamheid der Broedergemeente in verleden en heden. Was het reeds bij het ontstaan der Broedergemeente een practisch beginsel zoo veel mogelijk door eigen arbeid niemand tot last te zijn en zelf de kosten van kerk en zending te dragen, de eerste zendelingen, die in de eerste helft der 18e eeuw in Guyana den voet aan wal zetten, plantten dit beginsel voort en stelden naast het geestelijk het welvaartsdoel. Het spreekt van zelf, dat dit laatste doel in de tijden der slavernij slechts op zeer beperkte wijze kon worden nagestreefd en zich vrijwel moest bepalen tot het voorzien der zendelingen in eigen onderhoud. Geleidelijk en vooral na de emancipatie kon de economische werkzaamheid zich echter uitbreiden. De oude zendingsfirma C. Kersten en Co. groeide en maakte het noodig dat er aan het begin dezer eeuw meerdere zelfstandigheid voor het welvaartsbedrijf werd verkregen. Met groote voldoening en dankbaarheid mag men inderdaad zien op de bereikte belangrijke resultaten, die het hebben mogelijk gemaakt, dat de Broedergemeente een maatschappelijken grondslag heeft verkregen zooals ternauwernood elders in de wereld met eene zending het geval is geweest. Vergeten wij toch waarlijk niet, dat het deze grondslag is geweest, die in den oorlogsnood, toen de steun uit het Hoofdkwartier te Herrnhut geheel moest uitblijven, met behulp van Nederlandsche en Amerikaansche vrienden het zendingsgebouw tot stevig fundament heeft gediend. En ook nu speelt de zending met en door haar Zendingsfirma een zeer groote rol in het welvaartsleven van Suriname. Als men weet, dat C. Kersten en Co. behalve een zeer uitgebreid winkelbedrijf in Paramaribo en in de districtsvestigingen, nog heeft een

*) Verkort verslag van een toespraak, gehouden op den Zeister-Zendingsdag der Evangelische Broedergemeente op 28 Sept. j.l.

H.H. SECRETARISSEN der afdeelingen worden er nogmaals beleefdelijk aan herinnerd dat in de verschillende rubrieken van het K.W. steeds namen voorkomen van personen die in aanmerking komen om voor het lidmaatschap der Vereeniging te worden aangezocht.

meubelmakerij, een bank, een balatabedrijf, de boerderij Beekhuizen, 2 koffieplantages, een autobedrijf, een kokosplantage en een belang in een houtkapbedrijf met zaagmolen, dan behoeft men niet met cijfers en statistieken te komen om het zeer groote belang van deze werkzaamheid voor de welvaart van de inlandsche leden der Evangelische Broedergemeente en voor die van de overige bevolking van Suriname aan te toonen. Door haar worden de menschen nog eens bijzonder aan de kerkelijke gemeente verbonden, door haar kan de opvoeding der verwaarloosde jeugd — ik denk hier aan Saron — veelal bezegeld worden met het geven van werkgelegenheid, zonder nog te spreken van het ten goede komen van een gedeelte van de winst aan de zending. Indien deze wijdvertakte en diepgewortelde boom eens zou sterven, dan zou dit niet alleen voor de welvaart van Suriname, maar ook indirect voor het werk der zending een gebeurtenis zijn, die een ramp nabij zou komen. Aan den anderen kant is de groei van dien boom een niet te schatten zegen. Ook naast dezen zelfstandigen economischen arbeid, staat vaak een rechtstreeksch bemoeien der kerkelijke gemeenten met den welvaart hunner leden, b.v. bij de in Coronie opgerichte Christelijke sociale vereeniging, die zich onder leiding van den leriman (zendeling) beijvert met het ontginnen van gronden voor kokosaanplant.

Is het in het algemeen al gewenscht op deze zaken in de kringen der zendingsvrienden, op wier liefdadigheidszin voor kerk, onderwijs, leprozenverpleging, opvoeding van verwaarloosde kinderen en de stadszending een beroep wordt gedaan, eens bijzonderen nadruk te vestigen, het wordt een *plicht* wanneer het besef wakker wordt, dat ons wellicht hier een aanknoopingspunt is gegeven om door verhooging van de productiviteit van den welvaartsarbeid der Broedergemeente in de eerste plaats de zending zelve een directen steun van *blijvende* waarde te geven en in de tweede, en zeker niet mindere, plaats, om krachtig bij te dragen tot het meer nabijbrengen van de oplossing van het algemeene welvaartsvraagstuk voor Suriname. Hier behoeft niets opgericht te worden, hier ligt eene evangelisch-economische organisatie klaar. Hier behoeft men niet in eens met een millioenen-onderneming te beginnen. Hier is een organisatie, die over ervaring van jaren beschikt, die de bevolking in hart en nieren kent en als het ware met haar vervlochten is. Deze gedachte krijgt te meer beteekenis nu in deze dagen weer nieuwe teleurstellingen dreigen. De zoo krachtig door den Ondernemersraad voor Suriname ingezette en door de Regeering beantwoorde actie schijnt niet in staat geweest te zijn de zoo noodige bereidwilligheid van het koloniale grootkapitaal te wekken. De werkzaamheden van de katoenmaatschappij te Nickerie, waarvan als nieuwe bron van welvaart zoo veel werd verwacht, zijn stop gezet. Dit alles ontneemt menigeen de hoop op betere tijden. Hoe zal ooit de welvaart in Suriname haar vaan kunnen ontplooien?

Maar zou er geen uitzicht zijn in de richting eener krachtige welvaartspolitiek der Evangelische Broedergemeente, daartoe in staat gesteld, liefst op *zakelijke* wijze, door Protestantsch Christelijk Nederland? Meer dan alle propaganda bezitten de feiten overredingskracht. Indien op betrekkelijk kleine schaal nieuwe welvaartsbronnen, waarvan duurzaamheid en rentabiliteit door de feiten worden bewezen, worden aangeboord, zullen deze ongetwijfeld de toestrooming van het onmisbare grootkapitaal bevorderen. In dit verband noem ik nog als verdere mogelijkheid het nemen van deugdelijke proeven van landbouwkolonisatie van Nederlanders. Het komt mij voor, dat dit laatste na goed onderzoek en voorbereiding zeer wel kans van slagen kan hebben, vooral wanneer moreele en economische steun van de zijde der Broedergemeente zou kunnen verleend worden en daardoor de mogelijkheid geschapen zou kunnen worden in het klein te beginnen.

In onmiddellijke aansluiting met deze verhoogde productiviteit der Broedergemeente zouden voorts de eerste stappen kunnen worden gedaan op den weg van een zoo hoog noodige grondige verandering in het huidige onderwijsstelsel. Dit raakt onmiddellijk de kerkelijke belangen. Reeds geruimen tijd heeft zich de overtuiging gevestigd, dat het vrijwel zonder meer in Suriname overgeplante Nederlandsche onderwijs grootendeels zijn doel mist en een van de oorzaken is van het steeds meer scheef groeien van de samenleving. De heer Beck heeft in 1924 hierop in zijne bekende voor de „Leergangen voor Algemeene Ontwikkeling” gehouden lezingen gewezen en Gouverneur van Heemstra heeft daarin aanleiding gevonden een prijsvraag uit te schrijven voor een schets van een ander stelsel van onderwijs, dat er beter dan het tegenwoordige op berekend is de inwoners van Suriname voor te bereiden voor hun welvaartstaak in *hun eigen land*. Nu dient het onderwijs eigenlijk alleen als grondslag voor latere onderwijzers, ambtenaren en employés en voor hen, die hun toekomst in Nederland en elders willen zoeken. Het kweekt niet alleen een veel te groot overschot van zoogenaamde intellectueelen onder de stadsbevolking, maar het dreigt bovenal de landbouwende districtsbevolking van haar productieven arbeid af te voeren en te drijven naar de reeds overbevolkte stad. Er zijn reeds teekenen, dat deze zeer bedenkelijke beweging zich ook tot de andere rassen, de Britsch-Indiërs en Javanen, begint uit te strekken. Het is noodig, dat er een onderscheid wordt gemaakt tusschen het meer intellectueele Nederlandsche onderwijs voor ambtenaren enz. en een krachtig doorgevoerd *welvaartsonderwijs*, dat zich dient te splitsen in *ambachtsonderwijs* voor de stad en in *landbouwonderwijs* voor het district. Daargelaten de moeilijkheden van psychologischen aard, die aan de uitvoering dezer gedachte in den weg liggen, een zeer groot bezwaar vormt het feit, dat vooral het ambachtsonderwijs der stedelijke bevolking geen aansluiting zou kunnen vinden in voldoende werkgelegenheid. In de tegenwoordige omstandigheden zou dat slechts kunnen leiden tot eene omzetting van de categorie der half-intellectueele werkloozen in een van werklooze ambachtslieden, waarvan er nu al te veel zijn. Zoodra echter de Broedergemeente in staat zal zijn door haar sterk verhoogde economische werkzaamheid de werkgelegenheid aanmerkelijk te verruimen, zal, ten minste wat een deel der bevolking betreft, een deugdelijk welvaartsonderwijs terstond maatschappelijke vruchten kunnen dragen en eene omzetting in die richting op veel minder bezwaren stuiten.

Ik ontveins mij geenszins, dat alle deze gedachten even gemakkelijk uit te spreken als moeilijk uit te voeren zijn. Ernstige overweging en langdurige voorbereiding zullen er noodig zijn. Doch waar een wil is, is ook een weg. En wij staan voor deze vraagstukken niet als gewone belangstellenden, wij moeten deze zaken zien in het licht eener hoogere roeping, die ons Christelijk Nederland van Godswege is opgelegd. Daar is toch het feit, dat de Herrnhutter-zending bijkans twee eeuwen onze *Nederlandsche* volksplanting Suriname voor een groot deel geestelijk heeft gedragen en voor God en land goed en leven heeft veil gehad. De noodzakelijkheid, dat Nederland meer dan te voren aandeel moet nemen in dien schoonen arbeid kan dan ook niet anders worden verstaan dan als een oproep tot het vervullen van een duren *plicht*. En nu Suriname en de Herrnhutter-zending in de tegenwoordige omstandigheden meer dan ooit steun behoeven en er wellicht een mogelijkheid zal kunnen zijn om dien steun te geven, niet bij wijze van enkele liefdadigheid, maar *in den vorm van het scheppen van de voorwaarden van verhoogde welvaart*, waarbij de zending in het bijzonder en het land in het algemeen baat zal vinden, zal, indien de plannen voor verwezenlijking vatbaar blijken, die gelegenheid met beide handen moeten worden aangegrepen.

Moge dan, als eenmaal de oproep om medewerking wordt gedaan, de harten openstaan voor de stem der roeping!

Keteltrommen.

—o—

Tien jaar oud is het artikel over keteltrommen van Rouffaer in de Encyclopaedie, de „geheimzinnige antieke, voor een klein deel ook nog moderne bronzen trommen van zeer afzonderlijke vormen en geheel ongeëvenaarde ornamentiek". Het zou nu weer moeten worden aangevuld en de anderhalve kolom literatuur, die het opstel besluit, zou thans nog iets langer worden.

In „Man, a monthly record of anthropological science" van September geeft Major E. C. Kenny een opstel over Chinese gongs, die, naar de afbeeldingen doen zien, inderdaad bronzen keteltrommen zijn. De schrijver meent te mogen zeggen, dat ze van Chineeschen oorsprong zijn; en daar is niets tegen; de trommen, die tusschen de jaren 100 en 300 van onze tijdrekening op Java en oostelijker landen werden gebracht, kwamen uit Zuid-China en Achter-Indië en deze landen zouden in het jaar 43 A. D. aan noordelijk China zijn onderworpen; volgens Chineesche berichten werden bij die gelegenheid bronzen trommen buitgemaakt in Kiau-tsi, thans Tongking, trommen die afkomstig waren uit Kwantoeng. Reeds vóór den aanvang onzer tijdrekening spreken de annalen der Han-dynastie van zulke buitgemaakte trommen der (niet Chineesche) Mân-barbaren.

In het artikel van Kenny wordt onderscheiden tusschen een oud en een nieuw type, en tusschen mannelijke en vrouwelijke exemplaren, het laatste als bij de bonang-ketels van de gamelan; voorts onderscheidt de schrijver hooge en lage, de eerste meer hoog dan breed, de tweede meer breed dan hoog. Maar hoe hoog vermeldt hij niet; een schaal ontbreekt bij de afbeeldingen die niet fraai en te klein zijn, maar toch de centrale ster, de kikvorschen en, bij sommige, de ophang-ooren doen zien.

De Engelschen in Birma noemen de groote soort oorlogstrommen der Karen's, „somewhat inaccurate". In het kleine grensstaatje Karenni, de woonplaats van de roode Karen's, vindt men zoowel het oude als het nieuwe type. Karenni kwam in 1894 onder Britsch gezag; in het noorden en noordoosten huist het Sjan-volk. De Karen's gebruiken de trommen bij oogst- en andere feesten, zeggen de mondelinge berichten, de eenige die ginds inlichtingen geven. De voorwerpen zijn heel moeilijk te krijgen en eerst na langdradig onderzoek komt men te hooren dat hier of daar een exemplaar ligt; deze geheimzinnigheid heeft haar grond in de overtuiging dat de trom de woonplaats is van een geest. Twee jaar heeft een zijner trommen onder een boom gelegen voor Kenny haar in zijn bezit kreeg. De geest moest worden bevredigd door ruilgaven die aan den voet van den boom werden begraven: goud, zilver, koper, buskruit, een kogel, eten, tabak, en zoo voort. Juister is misschien, dat de vele eigenaars van de trom — want deze dingen zijn gemeenschappelijk bezit — moesten worden schadeloos gesteld.

Eenmaal moet er in bovengenoemde streken, op de grens van Birma en Siam, een groot aantal van deze trommen zijn gemaakt; de nieuwste zijn uit het jaar '90 of daaromtrent van de vorige eeuw; zoowel Sjans als Karen's zeggen, dat de oudste exemplaren een ster met acht punten op het bovenvlad hebben en slechts één kikvorsch; de Birmanen noemen deze soort pa-zee, d.i. kikvorsch-trom.

Dat het onderzoek naar het vóórkomen van keteltrommen een geschiedenis heeft... het valt te betwijfelen of majoor Kenny ooit daarvan heeft gehoord; juist omdat hij over al of niet Chineesch filosofeert, zou men verwachten, dat hij Hirth en de Groot zou noemen, ook vermelden wat zij ervan vonden. Hij heeft getoond — en dat is toch wel echt Engelsch — dat er over keteltrommen is te schrijven zonder de namen te noemen van A. B. Meyer, Van Hoëvell, Hirth, Foy, De Groot, Rouffaer, Richter, Nieuwenkamp, Hazeu. En de redactie van „Man" heeft den majoor niet daarop gewezen.

Sn.

Nederland in den Vreemde.

—o—

Er bestaan in Duitschland vereenigingen, die zich ten doel stellen land, taal en volk van Nederland nader te leeren kennen, om zóó onze mentaliteit beter te kunnen begrijpen.

Uit volle sympathie met dit doel nam de heer E. L. K. Schmülling, oud-assistent-resident, het initiatief, voor de Deutsch-Niederl. Gesellschaft te Duisburg (de grootste binnenhaven van de wereld) een filmen voordracht-avond te geven, waarbij de declamator Willem Niestadt te 's-Gravenhage zijn medewerking zou verleenen.

Door krachtdadige hulp van den Ned. consul te Duisburg, den heer A. van Lith, kon dit plan worden verwezenlijkt.

Vertoond werden enkele portretten van vorsten uit het Oranjehuis, waarbij de heer Niestadt coupletten van het Wilhelmus voordroeg, de film „Nederland" en een gedeelte van 't groote filmwerk der K.L.M. (de tweede Holland—Indië-vlucht) door de Vg. „Nederland in den Vreemde" en de K.L.M. welwillend afgestaan.

Bij de eerste film droeg de hr. N. „Ons Vaderland" van Groenewegen (met D. en H. tekst) en „de Bruid" van Jan Prent voor. Na de films volgden „einige zu Herzen gehende Gedichtvorträge": „Heksenlied" in de Ned. vertaling van François Pauwels, „Mutter und Kind" van Multatuli, „1e Kerstnacht" van Vondel en „Lobgesang der drei Erzengel" uit Faust van Goethe, terwijl de musicus Ph. de Jong uit Duisburg den avond besloot met „Alt-Niederlandisches Dankgebet" van Valerius.

„Der Abend verlief sehr anregend und löste bei den Besuchern sichtliche Befriedigung aus."

Ook voor de beide Ned. vereenigingen te D. werden de beide films vertoond, terwijl de hr. Niestadt met zijn — nu geheel Nederl. — programma veel bijval oogstte, evenals te Oberhausen, waar hij optrad voor de Ned. Vg. „Op Hoop van Zegen."

De beide laatste avonden getuigden van den band, die er blijft tusschen Nederlanders in den vreemde en het moederland.

Van Week tot Week.

Dinsdag 18 tot Maandag 24 October.

De terugtocht van de „Postduif". Wanneer dit Nr. van het Kol. Weekbl. de lezers bereikt, is de „Postduif" wellicht reeds op Schiphol geland en het driemanschap Koppen—Frijns—Elleman aldaar verwelkomd en in hotel l'Europe te Amsterdam welverdiend gehuldigd.

De op 17 Oct. aangevangen terugtocht van de „Postduif" had tot den 25sten het volgende verloop: 17 Oct.: Btavia—Singapore, 18: Singapore—Bangkok (2-daagsch oponthoud aldaar door averij); 21 Oct.: Bangkok—Calcutta, 22: Calcutta—Allahabad, 23: Allahabad—Karatsji, 24: Karatsji—Bender Abbas, 25: Bender Abbas—Bagdad.

De Medische Hoogeschool. De onlangs geopende Medische Hoogeschool te Weltevreden gaat haar eerste jaar in met 25 studenten. Opmerkelijk is de animo van Chineesche zijde. Van die 25 zijn er 12 van Chineeschen, 7 van Inlandschen en 6 van Europeeschen landaard. Onder de Europeanen bevindt zich één vrouwelijke student. Ook woont een toehoordster de colleges bij.

Van de 25 studenten zijn er 20 afkomstig van de H.B.S. en 5 van de A.M.S.

Gratieverleening. Batavia, 18 Oct. (Aneta).[1]) Twee ter dood veroordeelden in verband met den moord op den opzichter van de Staatsspoorwegen Benjamins in November 1926 werden door den Gouverneur-Generaal gegratieerd. Twee ter dood veroordeelden in verband met den communistischen aanslag op Sawahloento werden eveneens door den Gourverneur-Generaal gegratieerd.

Verlaging van het briefport. Met ingang van 1 November wordt het port der brieven welke per *zeepost* naar Ned.-Indië verzonden worden *verlaagd* tot 7½ cent per brief, wegende niet meer dan 20 gram. Het port der brieven per *landmail* is niet gewijzigd en blijft dus 10 cent.

1) De tekst der Aneta-telegrammen is ontleend aan de „Nwe Rott. Cour.".

Ontslagen Controleur. Batavia, 20 October (Aneta). De controleur voor agrarische zaken in Djokja, S. M. E. Samethini, is ontslagen. Nader zal worden beslist, of dit ontslag al dan niet als eervol zal worden beschouwd. Gebleken is, dat Samethini van een cultuurmaatschappij een aanzienlijk bedrag renteloos te leen had gevraagd, en zekere vermoedens bestaan van manipulaties, waardoor hij invloed op zich zou hebben laten uitoefenen door het aannemen van geld.

Brand te Weltevreden. Weltevreden, 21 Oct. (Aneta). Het gebouw van de Filmkeuringscommissie is ten gevolge van het zelfontbranden van films afgebrand. De schade is enorm.

Voordracht over Indische politiek. Op uitnoodiging der Leidsche Sociaal-democratische studentenclub zal ir C. H. G. Cramer, lid der Tweede Kamer, op Dinsdag 25 October in het Nutsgebouw te Leiden een lezing houden over Indische politiek.

Terreur in Indonesië. Te 's-Gravenhage is opgericht een Comité van actie inzake de terreur in Indonesië, welk comité een groote openbare protestvergadering heeft belegd in het Volksgebouw op Zondag 30 October. Als sprekers zullen optreden de heeren Gerhard Rynders en B. Lansink Jr.

Indische voordrachten aan de Leidsche Universiteit. In plaats van een volledige Indische week zullen op 7, 8 en 9 November a.s. wederom drie lezingen worden gehouden. Maandag 7 November spreekt de heer *H. T. Damsté*, oud-resident, in het Academiegebouw over: Eerste ervaringen van een bestuursambtenaar in de binnenlanden van Sumatra. Dinsdag 8 November spreekt prof. dr. *G. A. F. Molengraaff*, hoogleeraar aan de Technische Hoogeschool te Delft, over: Land en Zee in Ned.-Oost-Indië (met lichtbeelden), in het Botanisch laboratorium. Woensdag 9 November spreekt de heer *H. Bielke*, oud-zendeling der Evangelische broedergemeente, in het Academiegebouw over: Hebben de verschillende rassen in onze West een toekomst?

Het commando van de zeemacht. Batavia, 18 Oct. (Aneta). De commandant van de zeemacht, vice-admiraal A. F. Gooszen, gaf zijn commando en de leiding van het Departement van Marine over aan zijn opvolger, den schout bij nacht A. ten Broecke Hoekstra.

Bijeenkomsten Ind. Landbouwtechnici te Wageningen. De 9de samenkomst van Indische landbouwtechnici met verlof, zal onder voorzitterschap van prof. J. van Baren, dit jaar wederom te Wageningen worden gehouden, op 13, 14 en 15 December a.s.

Lezingen zullen worden gehouden door *J. van der Hoop*, den eersten vlieger naar Ned.-Indië, over: Luchtverkeer tusschen Nederland en Indië, met lichtbeelden; *prof. dr. J. Jeswiet*, over: Indrukken van het internationaal suikercongres op Cuba, met lichtbeelden; *prof. J. van Baren*, over: Onderzoek van tropische grondsoorten ten bate van de cultures; met demonstraties; *prof. dr. W. Roepke*, over: Moderne insectenbestrijding en haar mogelijkheden in Indië, met lichtbeelden; *J. G. Fol*, over: Vermeerderd rubbergebruik, met lichtbeelden.

Universitaire examens. Leiden. Bevorderd tot doctor in de rechtsgeleerdheid op proefschrift: De Palembangsche marga en haar grond- en waterrechten, de heer J. W. van Royen, controleur bij het Binnenl. Best. — Cand. examen Indisch recht de heer F. J. Bosch. — Econ. doctor. examen Indologie de heer A. G. Deelman en B. Cox. — Taalk. cand. ex. Indologie de heer A. E. M. Meuleman.

Utrecht. Bevorderd tot doctor in de veeartsenijkunde (met lof) de heer J. Merkens, dierenarts, leeraar aan de Nederl-Indische Veeartsenschool te Buitenzorg, op proefschrift „Bijdrage tot de kennis van den karbouw en de karbouwenteelt in Nederl. Oost-Indië. — Candidaats-examen Ned.-Indisch recht de heer A. C. Jas.

A. Schuld † Te 's-Gravenhage is, op den leeftijd van 57 jaar overleden de heer A. Schuld, oud-hoofdadministrateur eener cultuurmaatschappij op Sumatra's Oostkust.

Het Volkenkundig Museum van het Kol. Instituut te Amsterdam. Het is juist een jaar geleden, dat de afdeeling volkenkunde van het Museum van het Koloniaal Instituut is opengesteld. Men weet echter, dat deze afdeeling toen nog geenszins gereed was; de ethnografica op den eersten omgang van de groote hal bijeengebracht, hebben slechts betrekking op de eilanden Java, Bali en Sumatra.

Thans, een jaar later, is de tweede omgang gereed, en daarmede deze prachtige blijvende tentoonstelling op het gebied der volkenkunde van Oost-Indië voltooid. Want hier sluiten zich bij de drie bovengenoemde eilanden aan Borneo, Celebes, de Molukken, de Timorgroep en Nieuw-Guinea.

De „N. R. Crt." van 18 Oct. (ochtendblad), wijdt een speciaal artikel aan deze verzamelingen.

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt.

Indische Avond te Gouda.

Zooals wij reeds eerder hier schreven heeft het bestuur van *Het Natuurkundig Genootschap* te Gouda de uitnemende gedachte gehad om zijn tienjarig bestaan, op 18 dezer, op een bijzonder goede wijze te herdenken, n.l. met het houden van een Indischen feestavond.

Thans kunnen wij, als medevierenden, getuigen, dat de uitvoering daarvan een groot succes is geweest.

Dr. S. S. Hoogstra, de voorzitter van het „Natuurkundig Genootschap", heeft bij den aanvang in 't kort het 10-jar[illegible] bestaan der vereeniging gememoreerd en daa[illegible] hulde gebracht aan den stichter daarvan, *Dr. E. J. Hamburger*, die in de Schouwburgzaal aanwezig was. De Schouwburg en het tooneel waren in een smaakvol kleed gestoken, passend bij het karakter van dezen avond: over de balustrade van het balcon hingen in groote verscheidenheid fraaie weefsels, door de Ver. „Boeatan" uit Den Haag ten toon gesteld, in den vorm van kleedingstukken, door de vrouwen van Midden-Sumatra (Batak) en Centraal Borneo (Dajak), alsook van geklopte boombast (*foeja* met heldere kleuren versierd) en kralenarbeid (kendaoeri's der Toradja's) en een dansschortje. Op het tooneel waren doek en coulissen mooi in stemmige kleuren gedrapeerd.

De *Goudsche Courant* van 19 dezer vermeldt in haar verslag o.m.:

„Het eerste gedeelte van den avond werd gevuld door een voordracht van den heer *J. C. Lamster*, van het „Koloniaal Instituut" te Amsterdam, over land en volk van Ned.-Indië, de Maleiers speciaal, waarbij spr. wees op het verschil, dat er bestaat tusschen de kust-Maleiers in de verschillende deelen van den Indischen Archipel en de Prae-Maleiers, die in de binnenlanden van Sumatra, Borneo en Celebes leven. Deze laatste zijn veel minder onderhevig aan de beschavinginvloeden dan de aan de kusten levende bevolking. Aan de hand van verschillende bijzonder fraaie foto's, welke op het doek werden geprojecteerd, deed spr. zien hoe door het Ned.-Ind. Gouvernement in de wildernis der oerbosschen kunstwegen zijn aangelegd, die de verbinding over geheel Sumatra hebben tot stand gebracht, waardoor thans vele ondernemingen zijn gevestigd van tabaks- en rubberculturen en de oliepalmen worden gekweekt. Prachtige natuurtafereelen passeeren in vogelvlucht de revue en menig interessante kijk werd gegeven op het leven en de godsdienstige gebruiken der inlandsche bevolking. Bijzondere aandacht werd daarbij gewijd aan de geesten- en godenvereering, die er bij deze stammen bestaat.

„In het laatste gedeelte der voordracht, waarmede de avond werd besloten, gaf de heer Lamster nog talrijke beelden te zien, welke aantoonden, dat bij deze natuurvolken een hooge kunstzin is ontwikkeld, die zich uit in hun fraai snijwerk, hun weefsels enz. Enkele kijkjes op havenplaatsen toonden ook aan, op welke wijze de Kon. Pakketvaart in het vervoer voorziet en van welke beteekenis de *passars* zijn, waar de inlandsche bevolking haar waren ter markt brengt."

Een bijzondere wijding is aan dezen avond gegeven door de dansen van *Raden Mas Jodjana.*

Hierover schrijft voornoemd blad o.m.:

„Deze door velen nooit geziene dansen mogen ons

ankelijk wat vreemd geschenen hebben, het alras dat deze danser een volbloed kunstenaar die alle aandoeningen der ziel in zijn dans neer-. In een vooraf door diens echtgenoote, *Raden Jodjana*, gegeven toelichting op de Javaansche sen is gezegd, dat daarin wordt uitgedrukt wat te lande op het tooneel wordt uitgebeeld in en gebaar. Zoo is het ook.

dans van dezen Javaanschen kunstenaar doet den de diepe innerlijke beteekenis daarvan. niet uit den eerst uitgevoerden *Rijstdans*, in beweging der armen, het zaaien en snijden van *paddi*, het wegdragen en stampen daarvan en den deze beweging elkaar niet op met een haast gemerkt handbeweeg, dat een harmonieusen gang schiep? Was het niet evenzoo, ja in nog er mate duidelijk in den *Krijgsdans?* Kwam niet elke trilling der ziel tot uiting? Gaf daarin elk bewegen van handen, hoofd en voeten, en met wilde gebaren zwaaien der sluiers aan, er de strijddrang in dezen mensch werd opgept?

Deze beide en zeker in nog sterkere mate in de nde dansen van den Herder en van den Ko- die getooid in de weelderige Oostersche kleeacht zich aan een ijdelen liefdeswaan over-, deed ervaren dat deez' kunstenaarsdans erop bogen te zijn: een der verheven uitingen van gevoelsleven van den Javaan.

De gamelanmuziek, wat monotoon voor ons, voor den kunstenaar een ideale begeleiding. In de pauze, die ter afwisseling tusschen de verlende gedeelten van den avond werd gehouden, er in de zaal Kunstmin een bijzondere verras- Daar waren naar Oosterschen trant met riet kte huisjes geplaatst, waar de bezoekers(sters) konden verkwikken aan Indische lekkernijen ranken, welke door Javanen (*djongos* der Mij. erland") en Javaansche vrouwen (*kokkies* „Boeatan"), maar ook door Goudsche jongees werden rondgediend. De Vereeniging „Boea- (Heulstraat 19, Den Haag) had deze gelegenzoo alleraardigst ingericht.

Er werd, niettegenstaande menigeen wat gereerd was tegenover de onbekende Indische lekjen, toch druk gebruik daarvan gemaakt, zooer haast plaatsen en handen om te bedienen te kwamen.

Was een aardige gedachte om deze pauze an te vullen. En vooral ook waar tijdens dit ng oponthoud een studentenclub onder leiding den heer *Rhemrev* krontjong-liederen speelde, uitengewoon werden gewaardeerd."

n het eind van den avond dankte Dr. Hoogstra die tot het welslagen van dit feest hadden bijgen, bovenal Raden Mas Jodjana in de volbewoordingen:

„Wij danken U voor de bijzondere eer het „Natuurkundig Genootschap", maar ook de gemeente Gouda aangedaan, om ons van Uw verheven kunst hier te doen genieten.

„Het was een prachtavond, die zeker zal medewerken tot het verkrijgen van meerdere kennis over Indië en het wekken van meerdere belangstelling voor dat grootsche Tropenland.

„Wellicht geeft deze avond, die zoo groote belangstelling ondervond, aanleiding om ook hier te doen vertoonen de Indische prachtfilm „*Mataram*", die in het „Koloniaal Instituut" te Amsterdam en elders zoo veel belangstelling heeft genoten, vooral om de unieke beelden uit het leven der Javaansche vorsten."

verband met dezen laatsten wensch kunnen met ingenomenheid mededeelen, dat de hier ekondigde vertooning dier *Mataram*-film in *Roxy-Theater*, 224 Kalverstraat te Amsterdam, en week is *geprolongeerd* en dat aan „Boeais verzocht, de door haar in de hal aldaar aanchte versiering, welke zeer de aandacht trekt, nog zoolang te mogen behouden.

aansluiting met de woorden van Dr. Hoogstra, n wij, dat Gouda's goede voorbeeld om dergeIndische kunstavonden te houden, in vele, ook ere steden van Nederland, navolging moge en.

t zulks stellig noodig is om de kennis omtrent en volk van Indonesië te bevorderen, bleek ook ouda weder ten duidelijkste, o.a. uit een opmer-, die wij hoorden maken tot een der Krontjongers, een in Indië geboren Indologisch student: is zeker reeds eenigen tijd in Nederland, u kt al goed Hollandsch."

ijkbaar hield deze opmerker den aangesprokene voor een der Maleische bedienden (*djongos*) van de Mij. „Nederland"!!

Van Ceylon tot den Himalaya.

J.l. Maandagavond heeft prof. dr. J. Ph. Vogel in den foyer van den Stadsgehoorzaal te Leiden een lezing met lichtbeelden gehouden over zijn reis door Britsch-Indië (Oct. 1925 tot Mei 1926). Hij stond daarbij vooral stil bij de oude bouw- en beeldhouwwerken van Brahmanisme, Boeddhisme en Islam, die het eigenlijk doel waren van zijn studiereis. Slechts de voornaamste door spr. bezochte plaatsen werden door hem behandeld: de uit de rots gehouwen Brahmanistische tempels (de zg. Zeven Pagoden) te Mawaliwaram op de kust van Coromandel, de Boeddhistische grottempels van Centraal-Indië, Benares, de heilige stad van de Hindoes, Delhi, het centrum der Mohammedaansche overheersching, het grensgewest Gandhare met zijn eigenaardige Boeddhistische sculptuur en ten slotte het oude Hindoestaatje Chamba in den Westelijken Himalaya.

W. C. C. Bleckmann

exposeert in Pulchri-Studio, Lange Voorhout 15, Den Haag, zijne schilderijen uit Indië tot en met ultimo dezer.

Persoverzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

De voorgestelde wijziging in de samenstelling van den Volksraad.

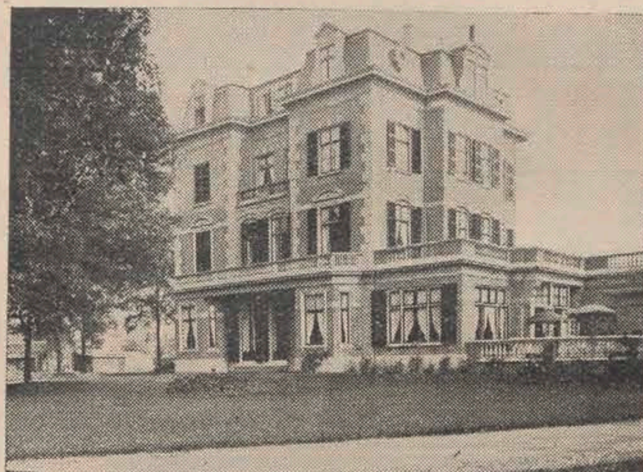
In 1918 bestond de Volksraad uit 39 leden, den voorzitter inbegrepen. Van de 38 leden werden 19 benoemd en van deze moesten minstens één vierde behooren tot de Inlanders. De overige 19 werden gekozen; van die gekozenen moest minstens de helft tot de Inlanders behooren. De samenstelling van den eersten Volksraad nu was: 18 Europeanen (10 benoemd), 18 Inlanders (7 benoemd) en 2 Chineezen. De thans zoo gevreesde gelijke verhouding tusschen Europeanen en „Indonesiërs" bestond dus toen reeds min of meer.

De volgende Volksraad bestond reeds uit 48 leden; het aantal 39 was te gering gebleken. Van de 48 leden moest ten hoogste de helft benoemd worden door den G.-G. Blijkens de samenstelling bestond de Raad toen uit: 24 benoemde en 23 gekozen leden; het 48e lid, tevens voorzitter, werd aangewezen door de Kroon. Tot de 24 benoemde leden behoorden 11 Inlanders en 3 Chineezen. De „rassen"-verhouding was dus: 23 Inlanders tegenover 21 Europeanen en 3 Chineezen. Er heeft dus reeds een „*Inlandsche meerderheid*" (zooals men het nu verstaat) bestaan.

De tegenwoordige samenstelling van den Raad is bekend: 30 Europeanen, 25 Inlanders en 5 Chineezen. De „ras"-verhoudingen zijn dus omgezet. Het is minister *S. de Graaff geweest* die, juist door de wijze, waarop die Volksraad zich van zijn taak gekweten heeft, bij de Tweede Kamer 't voorstel indiende om den Volksraad van 48 leden te brengen op 61 leden. De stemmen-verhouding zou daarbij zijn 30 Inlanders, 25 (tot 27) Europeanen en 3 (tot 5) Vreemde Oosterlingen. De minister had daarbij de volledige instemming van den Gouv.-Gen. *Mr. Fock*. Tegen dit voorstel is in Indië haast geen verzet gerezen. Het was dan ook voor iedereen een verrassing, toen de Tweede Kamer op voorstel van *Ir. Feber* de wet aldus amendeerde, dat het aantal Inlandsche leden werd teruggebracht op 25.

Toen de nieuwe Gouverneur-Generaal zich op de aanvaarding van zijn ambt voorbereidde, kwam — zoo weet het *Bat. Nwsbl.* (17/9 „*Fair play*") mede te deelen — ook ter sprake de ontstemming door de aanneming van het amendement-Feber gewekt, een ontstemming, welke zich uitte in wantrouwen in de beloften der Regeering. De G.-G., die vóór alles juist vertrouwen in de Regeering wenschte, vond den Minister aan zijn zijde, toen hij voorstelde zoo spoedig mogelijk na aankomst na te doen gaan, hoe men in Indië over herstel der „*Inl. meerderheid*" dacht. Zoo kwam de belofte ter wereld. Dat de G.-G. op eigen gelegenheid zou hebben gehandeld is dus niet juist; het thans bij den Volksraad aanhangig zijnde ontwerp is dan ook met machtiging des Ministers en met zijn instemming ingediend.

Over het ontwerp — zijnde een wetsvoorstel dat alsnog door den Minister bij de Tweede Kamer moet worden ingediend — wordt ingevolge art. 71 der nieuwe Staatsregeling *het advies van den Volksraad* ingewonnen. De Minister is verplicht het advies aan

de Tweede Kamer over te leggen. Maar noch de Minister, noch de Tweede Kamer zijn aan het advies gebonden.

Vervolgens gaat het *Bat. Nwsbl.* na wat de aanleiding geweest kan zijn tot *de oppositie tegen 't voorstel,* welke in Indië en in Holland is opgestoken en die nu op allerlei en niet altijd even fraaie wijze wordt gevoerd. Het blad weet *slechts één oorzaak* aan te wijzen: *de communistische relletjes en de daardoor gewekte sentimenten.*

Wij vestigen de aandacht op het *Bat. Nwsbl.* (19/9, O. „I. E. V.-vergadering") en de *Java-Bode* (14/9 „Indo-belangen"; 15/9 „De wijziging der Ind. Staatsregeling"; 19/9 „I. E. V. en Inl. meerderheid" en „Het peilen der werkelijkheid").

Misbruikte vrijheid.

„Onhoorbaar groeit de padi...." citeerde „De Loc." op 26 Aug. 1926 uit het orgaan der Perhimpoenan Indonesia in Nederland. Daarin werd toen openlijk de opstand aangeprezen om het „blanke juk af te schudden". Kort geleden wees „De Loc." op de onder communistische leiding van Hankow uit gevoerde „sociale actie" onder Oostersche volken en het blad vertaalde een uiterst kwaadaardig artikel van Moeso uit „The Worker", het orgaan van de „Pacific Trade Union Secretariat", waarin ook Ned.-Indië door communisten is vertegenwoordigd. Dit artikel is nu uit het Engelsch in het Maleisch vertaald door de *„Sinar Indonesia"* te *Soerabaja.* De beweringen van den communist Moeso worden thans aldus verspreid, en van een vervolging hoort niemand iets.

De Loc. (12/9 blz. 3) noemt dit een bedenkelijk verschijnsel. Er wordt in bepaalde Inlandsche bladen openlijk geageerd op volstrekt ontoelaatbare wijze *zonder* dat daartegen door de Overheid wordt opgetreden. Nemen wij slechts een Inlandsch persoverzicht van de laatste weken, dan dringen de voorbeelden zich op. Dit verschijnsel — zoo besluit *De Loc.* — zou minder ernstig zijn indien wij mochten aannemen dat de Overheid tijdig zou ingrijpen, doch de lessen van het verleden zijn *niet* geleerd. Men grijpt *niet* in, men zorgt *niet* dat aan dit openlijk gestook een eind komt en men neemt *geen* afdoende maatregelen. Het sterk vermoeden, dat doet twijfelen aan de voortvarendheid bij de voorbereiding van een andere voorziening, stemt tot ernstige bezorgdheid. De vrijheid van drukpers is een hoog en heilig goed. Maar worden opruiers en onruststokers die zich van haar bedienen streng gestraft, dan is het niet de Overheid die de persrechten verkort — doch dan zijn het de kwade elementen die de bestaande vrijheid misbruiken. Onnoodige beperking der vrije meeningsuiting wreekt zich — maar *hard en bitter zullen de gevolgen zijn,* indien men als thans geschiedt, ook de wel-noodzakelijke maatregelen achterwege laat en het hier aangeduide kwaad straffeloos laat bedrijven.

Men leze in dit verband het *Bat. Nwsbl.* (14/9 „Achter het net"; 15/9 „Alweer Tjokroaminoto"; 16/9 „Prestige" en „Communistische propaganda"), de *Deli Crt.* (24/9 „De Indische studenten") en *De Loc.* (13/9, blz. 19 „De socialisten").

„Mother India".

Een pas in Engeland verschenen boek *„Mother India"* heeft groot opzien verwekt. Het boek is eene uiterst scherpe critiek op de toestanden in de Hindoe-maatschappij in Britsch-Indië met hare zeer eigenaardige verhoudingen, welke vooral de vrouw in eene zoo bij uitstek ellendige positie plaatsen. Het *Soer. Hbl.* (13/9, Z.) wijst hier vooral op het ergerlijke *kwaad der kinderhuwelijken,* het voortijdige moederschap van honderdduizenden meisjes, nog niet volwassen, met als gevolg daarvan de vroegtijdige veroudering der vrouw en eene reusachtige sterfte onder de kinderen. Er zijn van verschillende zijden stemmen opgegegaan tegen dit boek, en personen die lang in Britsch-Indië hebben vertoefd, wijzen er op dat de schrijfster zich schuldig maakt aan overdrijving. Niet dat de door haar gegeven feiten en cijfers worden aangetast, doch de schrijfster heeft teveel den indruk gewekt alsof de ontzettende wantoestanden welke zij critiseert, ook op het platteland voorkomen, hoewel het kwaad daar veel geringer omvang heeft.

Het gaat — zegt de heer Z(entgraaff) — minder om aangelegenheden van de Britsche „Mother India", doch om *een kwaad dat,* met inachtneming van het groote verschil in dimensies, *typisch Oostersch is.* Het *kwaad der kinderhuwelijken* heeft ook in ons Indië, sedert het „Soer. Hbl." d.d. 9 Aug. 1922 er over schreef, meer de aandacht getrokken. Het staat vast dat het kwaad in sommige streken grooteren omvang heeft dan men vermoedt, de positie der vrouw onder den Islam, zooals in onzen Archipel wordt beleden, belangrijk is dan die harer Hindoe-zuster in Britsch- Toch komen ook bij ons nog ergerlijke voor; in dit verband zij gewezen op de uiterst vaarlijke methode, waaraan bij verscheidene de pas bevallen vrouw wordt onderworpen. denke aan het „madeuë" (uitrooken, dagen een) der jonge moeder in Atjeh. Er kan geen zijn dat de schrijfster van „Mother India", *Mayo,* het recht heeft het Engelsche bestuur in dië verantwoordelijk te stellen voor dit kwaad. Indien zij langer in de tropen had zou zij ervaren hebben dat het Westen in staat is, althans op den duur, deze talrijke lioenen af te dringen van de lijn, welke zij nu maal wenschen te volgen. In *Ned.-Indië* heeft dezer dagen de failure onzer politiek, wat treft, kunnen beleven. Als men deze dingen in het licht der jongste koloniale ervaring, heeft met kalmer berusting toe te zien bij wat het levend naar eigen inzicht, wil doen en laten. beschouwer zal ook hierin wellicht herkennen werking van immer harmonieuze natuurwetten schonken den rassen, weinig talrijk doch van beteekenis door hun energie en kennis, het hoog giënisch inzicht, dat hun in staat stelt het cijfer steeds te verlagen, eene methodische ning van het Leven op den Dood. Wanneer rassen niet kunnen komen tot zoodanig zelfbe en beheersching van instincten, dat zij er in door hygiënische maatregelen hunne levens aanmerkelijk te vergrooten, dan zal tenslotte vreemde macht hen daartoe kunnen dwingen, het gaat om zoo primitieve volken dat van hen wachten de rustige opvolging van een simpel bod. En hiervan is, in een groot deel van ons nauwelijks sprake meer.

Wij verwijzen naar *De Sum. Post* (23/9 „Een test van Tagore"), de *Deli Crt.* (19/9 „Retraite het *Soer. Hbl.* (15 en 16/9, 3de bl. „Vooze gie").

Tagore over Bali en de verhouding van Oost en West.

Dr. Rabindranath Tagore sprak te Soerabaja de leden van den Kunstkring over de vraag: is kunst?" (*Soer. Hbl.* 12/9. 3de bl.), terwijl den Sept. voor de leden van de Soerabajasche Studie gelegenheid bestond ten huize van Raden Soejono om dr. Tagore te ontmoeten en hem te stellen. Dr. Tagore begon met te vertellen over *indrukken van het eiland Bali (De Loc.* 14/9, blz.

Wellicht — aldus de spr. — is op Bali het doesch verleden als het ware in een levend bewaard gebleven met het doel, dat de door were cultuurstroomingen meegevoerde Javanen grootsch verleden niet geheel vreemd zou zijn, zij zich zouden kunnen indenken hoe Java gezien moet hebben in de grootsche dagen van djapahit. Want leeren ons niet de Midden-Javaansche verhalen, op Bali geschreven, dat de Balische sten, b.v. van Gelgel (Kloengkoeng), hun rijk richten als Madjapahit, zoo zelfs, dat zij in hoofdsteden op kleiner schaal den bouw van hoofdstad des rijks imiteerden en, evenals de sche vorstjes der 18de eeuw Parijs navolgden, ook de Balische potentaatjes in alles er naar den een getrouwe afspiegeling te zijn van het voorbeeld? Het is mij op Bali voortdurend alsof ik thuis was en tegelijkertijd van huis vreemd. De Balineezen zijn Hindoes, en toch anders dan wij in Br.-Indië. Zij hebben hun kasten als wij, zij eten geen koevleesch als wij, verbranden hun dooden als wij, zij aanbidden zelfde goden, hebben eenzelfden eeredienst, dezelfde verhalen van goden en helden, en toch zij zijn anders, want de geest die hun cultuur dringt, is een andere dan de onze. Zie b.v. de *verbranding.* Bij ons, *Indische Brahmanen,* die lange eeuwen van filosofisch denken het onwrikbaar inzicht hebben verworven dat het lichaam niets en alleen de ziel waarde heeft, wordt het stoffelijk overschot van den overledene, dat met den dood beteekenis geheel verloren heeft, dadelijk verbrand. De zoon leidt de kleine plechtigheid, die daarvoor vereischt is, hij steekt den brandstapel aan, en het lichaam verteert tot asch, die in de rivieren wordt uitgestrooid. En daarna wordt, voor Brahmanen na 10 dagen, de *Çraddha*-plechtigheid gevierd, waarvoor de geleerdste en meest geziene Brahmaansche priesters worden bijeengeroepen en begiftigd met

...d, kleederen en koeien. Hier echter *op Bali* is het alsof men zich van het lichaam niet kan losmaken. Men bewaart het lijk dikwijls maanden en jaren lang, zoolang zelfs wel, tot het geheel vergaan is, en nog slechts *in effigie* kan worden verbrand. En dan, bij de verbrandingsplechtigheid, ziet men een ...oen van pracht en rijkdom, van majestueuze bouwsels, goud, en kleurige gewaden, welke bij ons ontbreken. Dit brengt mij op het kenmerkend verscheid tusschen ons en de Baliërs; het wil mij voorkomen dat dit hierin moet worden gezocht: *Wij hebben het oude Hindoegeloof filosofisch en metaphysisch verwerkt, de Balinees echter aesthetisch.* Dit volk is een volk van kunstenaars, met een overheerschend gevoel voor versiering en ornamentiek, ...t voor filosofische bespiegelingen over eigen ziel en wereldziel, eigen leven en Al-leven, welke, zooals men weet, sedert den tijd der Oepanishads het Indische denken hebben beheerscht. Deze hang naar het schoone in de versiering van huizen en tempels, in beelden en bouwsels, zich uitend in het ornamenteeren van elk open plekje, deze lust tot praal, gemanifesteerd in het massale verguldsel van huis en feestkleedij, dat bij daglicht soms wat goedkoop aandoet, doch des avonds bij lamplicht ongemeen van effect, dit zit den Balinees van hoog tot laag in het bloed. En, deze artisten hebben het leven bestudeerd en in zulk een mate doorgrond, dat zij in hun plastische kunst, in masker en beeld, met onverbiddelijke juistheid weten te typeeren; zie slechts de beelden der Hollandsche kooplieden, welke te ...oengkoeng zijn te vinden, en het prachtige masker van den ouden desaman, met grijze snor en ...oden, open sirihmond, dat in het lopèngspel den drager een nauwkeurig bepaalde opvatting van zijn rol eenvoudigweg opdwingt. En zoo ziet men overal — misschien in het bijzonder tijdens de groote feestdagen — de bevolking bezig met het eeren der goden, aan welks voorbereidingen het geheele dorp meedoet. Waar men komt, ziet men de stijlvolle processies der *doelang*-dragende vrouwen, op het hoofd de offergaven aan de goden, en overal hoort men de gamelan-muziek, welke al die preparatieven vroolijk begeleidt. De menschen schijnen gelukkig, en zien eruit alsof zij het rijke leven weten te genieten, zij lijken mij gezond, krachtig gebouwd, een weldoorvoed en gespierd geslacht, van een menschentype dat bepaald mooi genoemd moet worden. Bali ...kt door de natuur tot paradijs geschapen. Laat ons hopen dat de slang er niet binnendringt.

Desgevraagd zeide dr. Tagore dat *Oost en West* elkander moeten ontmoeten omdat anders beide zullen doodgaan. Het Westen moet van zijn kennis aan het Oosten geven, terwijl een geestelijke gave van het Oosten aan het Westen noodzakelijk is. Door *wederzijdsche waardeering zal de vrede ontstaan.*

II. UIT DE INHEEMSCHE EN MALEISCH-CHINEESCHE PERS.

Sympathie met het tegenwoordig bewind in Indië.

In het liberale blad *Pewarta Deli* te Medan worden de geruchten besproken omtrent een eventueel heengaan van den G.G., waarin de schrijver begint met op te merken dat noch de Inlandsche, noch de uiterst linksche en de Centrum-Nederlandsche pers sedert de komst van den tegenwoordigen landvoogd eenig blijk hebben gegeven niet met hem ingenomen te zijn. Men is dus, met uitzondering van de rechtsche pers, eenstemmig met de politiek van den heer de Graeff ingenomen en zelfs Dr. Tjipto, die steeds de regeering bestreden heeft in haar politiek, verklaart ronduit in een zijner geschriften, dat hij geen bezwaar had om met den tegenwoordigen G.G. samen te werken.

De rechtsche pers echter wil steeds op de oude wijze doorgaan en beseft niet dat de Indonesiërs zich niet maar alles laten welgevallen. Deze pers wil de teekenen des tijds niet zien en is, met het Soer. *Hbl.* en *Het Nieuws van den Dag* aan het hoofd, een campagne tegen den G.G. begonnen. Het laatste blad verklaarde den G.G. zelfs ongeschikt voor Indonesië en vroeg dan ook om zijn spoedig vertrek.

Het is met schrik geweest dat schrijver de geruchten over een spoedig heengaan van den G.G. vernam. Als reden werd de meerderheidskwestie in den volksraad genoemd. Indien het gerucht omtrent dat heengaan waarheid bevat, zal het aanzien der Indonesiërs en van Indonesië weg zijn — aldus schrijver — en zal de rechtsche pers met al haar partijen juichen. Thans wijzen deze al naar Colijn, den petroleum koning, als den opvolger van Jhr. de Graeff.

Indien deze Landvoogd werkelijk zijn ambt neerlegt, nl. de Toean Besar die verklaarde te willen verbeteren wat hier bedorven was en te willen voldoen aan de gepaste en rechtvaardige verlangens der Indonesiërs en ook daarnaar handelde, dan zullen de Indonesiërs vermoedelijk weten dat de Regeering hare beloften niet nakomt en het vertrouwen zal nog meer verdwijnen.

Indien Colijn te Buitenzorg komt, is schrijver er van overtuigd dat Boven-Digoel niet groot genoeg zal zijn. Colijn zal de ijzeren vuist gebruiken en dan zullen misschien 25 of 30 millioen Indonesiërs om Digoel vragen. Volgens schrijvers meening kan dit zeker wel gebeuren als de verbittering tot het uiterste is gekomen. Wie toch had b.v. de jongste uitbarstingen verwacht? Hij is dan ook zeer verheugd dat de *Bintang Timoer* te Weltevreden zich beijvert om de Indonesiërs op te wekken zich aan de zijde van Jhr. de Graeff te scharen.

Dr. Radjiman als leider.

Een schrijver in het Jong-Javaansche maandblad *Panglimbangan* te Madioen geeft in laag-Javaansch een critiek op Dr. Radjiman als leider in de Indonesische volksbeweging, waaraan hij een beschouwing laat voorafgaan over de eigenschappen die een goed volksleider moet hebben. Zoo zegt hij o.m., dat leiders „gelijk de sterren voor den zeevaarder en het lamplicht voor de in het bosch verdwaalden, bakens zijn voor hen die van de wereld van het sentiment in die der rede treden." Er heerscht algemeen de opvatting, zegt hij, dat de leiders van hooge scholen afkomstig moeten zijn en door de verblinding die er van titels uitgaat, is de opvatt... tstaan dat voor de leiding van een volk noodig is hooger onderwijs en niet de menschelijke karaktereigenschappen. De geschiedenis toch leert dat de bekende figuren niet voortgekomen zijn uit de wereld der wetenschap en dat de professoren zich in den regel in de maatschappij onhandig bewegen.

Schrijver zegt dan Dr. Radjiman te willen beschouwen uit een cultureel oogpunt, omdat hij op staatkundig gebied heel weinig heeft gepresteerd. Hij meent dat Dr. Radjiman in de abstracte wetenschap niet boven anderen uitsteekt, reden waarom hij hem niet als leider kan beschouwen. Dr. Radjiman kan zich niet losmaken van de door de ouderen gehuldigde opvatting dat het sentiment boven het verstand gaat, tengevolge waarvan de meening wordt gevormd dat de Javaansche cultuur boven de Westersche staat. Schrijver wil niet de volmaaktheid der rede verkondigen, doch hij vindt dat Dr. Radjiman te ver gaat in de andere richting en dat zijn vereering van het sentiment een belemmering voor den vooruitgang is, want ze leidt tot innerlijke tevredenheid en tot vertrouwen in het voorbeschikkingsrecht.

„Is de vooruitgang van de Westersche volkeren niet aan het verstand te danken?" vraagt schrijver en hij merkt op, dat overdreven huldiging van de nagedachtenis der voorvaderen en de zelfverheerlijking, alsmede het pochen op wat door hen is verricht, niet behooren tot de taak van een leider. Een leider moet geen geschiedschrijver zijn, doch geschiedenis-maker, die de oude cultuur op zij kan zetten ten einde een nieuwe geschiedenis te kunnen doen worden.

De uiterlijke schijn van Dr. Radjiman verdient evenmin lof, want terwijl hij aanspoort tot vooruitbrenging van het nationale kunnen, heeft hij zich niet van het Javaansch, doch van het Hollandsch willen bedienen, terwijl de strekking van zijn betoogen bestemd is voor het Europeesche publiek en niet voor de Inlanders.

Volgens schrijver is dit huichelarij, het kenmerk van de tegenwoordige, tot de „ningrats" (adellijken) behoorende nationalisten, wier nationaliteitsgevoel er heel dun opligt en die zich krampachtig vasthouden aan oude, niet meer aan den tijd passende tradities. Tot deze categorie behoort Dr. Radjiman; is hij dan een volksleider?

Ten slotte wijst schrijver op de actie van Kemal Pasja, die gebaseerd is op de gedachte: „Wij moeten niet achteruit, doch vooruit kijken" en zegt dat men op zijn hoede moet zijn voor het bedrog der huichelaars.

LIJST VAN ADRESSEN

ten behoeve van Repatrieerenden

Voor nadere bijzonderheden, leze men de betreffende advertenties.

AANNEMERS EN BOUWKUNDIGEN

W. van Heyst, Velsen.

ACCOUNTANTS-BELASTINGZAKEN

W. v. Maanen & Tadema, Amsterdam/Rotterdam.

AUTOHANDELAREN

N. V. James Nefkens, Laan v. Meerdervoort 96c, Den Haag.

BAD- EN ZWEMINRICHTINGEN

Badinrichting „De Regentes", Weimarstraat 63, Den Haag.

BANKETBAKKERS

J. Krul, Noordeinde, Den Haag.
C. A. Nieuwstadt, Kranenburgweg 61.
Gebr. Ooms, Indigostraat 89, Den Haag.

BANKIERS EN BANKINSTELLINGEN

De Bas & Co., Heerengracht, Den Haag.
P. J. v. d. Berg & Co., Anna Paulownastraat 87, Den Haag.
Henny & Co., Anna Paulownastraat 62A, Den Haag.
Holl. Bank voor West-Indië, Amsterdam.
Nederlandsche Handel Mij., Amsterdam.
Jos. D. Netten & Co., Sportlaan 3, Den Haag.
Taams & Keyser, Bankastraat 10, Den Haag.

BEGRAFENISONDERNEMINGEN

Begrafenisonderneming „Simplicitas", Denneweg, Den Haag.

BLOEMISTEN

J. M. Hermans, Kon. Wilhelminal. 527, Den Haag.
D. Maarschalk, Valeriusstraat 113, Den Haag.

BOEK- EN KUNSTHANDEL

D. Driessen, Haarlemmerstraat 105, Leiden.

BOEKDRUKKERIJEN

N.V. Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag.

BOUW- EN WONINGBUREAUX

Bouwbureau J. van Gemert, Valkenboschkade 277, Den Haag.
Woningbureau W. Hoksbergen, Bezuidenhout 14, Den Haag.
Bouwbureau C. Hoogendoorn, Ieplaan 201, Den Haag.
J. Rozestraten, Vondelstraat 49, Amsterdam.

BRANDSTOFFEN

Firma Van Dijk, Nieuwe Haven 366, Den Haag.
N.V. Haagsche Brandstoffenhandel „De Concurrent", Trekweg 84, Den Haag.
J. van Vuuren, Denneweg 67A, Den Haag.

BROODFABRIEKEN

Gebr. ten Hoeve, Wald. Pyrmontkade 2c, Den Haag.

COMESTIBLES EN DELICATESSEN

J. C. Haring-Waterreus, Symonszstraat 15, Scheveningen.
A. W. M. Polders, Franklinstraat 78, Den Haag.
Joh. Toet, Aert v. d. Goesstraat 34, Den Haag.

CREDIETMAGAZIJNEN

„De Residentie", L. Beestenmarkt 121, Den Haag.

DAMESKAPPERS

Maison Alice, Plein 11, Den Haag.
Au Paradis, Toussaintkade 2, Den Haag.
Maison Neustadt, Bezuidenhoutscheweg 3, Den Haag

DANSINSTITUTEN

Dansinstituut Ewy de Clercq, Frankenstraat 5, Den Haag.
Dansinstituut „Henri", Archimedesstraat 64, Den Haag.

DETECTIVE-BUREAU

„Hilvers", Westeinde 235, Den Haag.

DIVERSEN

G. v. Willigen, Havenkade 4, Den Haag.

DROGISTEN

Drogisterij „De Boer", Paulus Buysstraat 9, Scheveningen.
G. v. d. Gaag, Groenmarkt 27, Den Haag.
Drogisterij de Laan, L. v. Meerdervoort 527, Den Haag.
G. v. d. Sel, Copernicusstraat 221, Den Haag.
A. de Vries, Kerkstraat 98, Hilversum.

ELECTR. INSTALLATIES EN -ARTIKELEN

P. v. d. Berg, Bankastraat 41, Den Haag.
Van Eijck, 2e Sweelinckstraat 93, Den Haag.
W. G. Scheeres, Hooigracht 1C, Den Haag.
M. Vrolijk, Thomsonlaan 41, Den Haag.
Frans v. Wijk, Vlamingstraat 24, Den Haag.
N.V. Werkmetaal, Piet Heinstr. 17, Den Haag.

FEESTARTIKELEN

Klaassen, Prinsestraat 4, Den Haag.

Het a.s. P. S. I.-Congres.

De Partij S. I. Hindia Timoer wil aan haar eerstvolgend congres, dat van 28 September tot 2 October te Pekalongan zal gehouden worden, blijkbaar een meer algemeen karakter geven, hetgeen blijkt uit de met groote letters in haar orgaan de *Bandera Islam* van 5 Sept. gepubliceerden oproep.

Het heet daarin dat dit congres van zeer groote beteekenis zal zijn voor de Islam-beweging en niet minder belangrijk voor de Indonesische nationale beweging.

Niet alleen zijn verschillende Islam-bonden uitgenoodigd hun afgevaardigden te zenden en is aan verscheidene broeders geestelijken (oelama's) gevraagd om te komen en deel te nemen aan de beraadslagingen over allerbelangrijkste zaken den Islam betreffende, doch het bestuur der Partij S.I. heeft ook aan verschillende Indonesische vereenigingen en politieke partijen geschreven om vertegenwoordigers te zenden en een uitnoodiging gezonden aan verscheidene broeders Intellectueelen en Hoofdredacteurs van vele Inlandsche bladen voor de bijwoning van het congres, met de ernstige bedoeling om spoedig te komen tot een Eenheid in de Indonesische Nationale beweging.

Voorts zal worden gesproken over het al of niet wenschelijke van het aanknoopen van betrekkingen met de „Liga tegen Imperialisme en voor de Nationale Vrijheid" of andere soortgelijke internationale bewegingen. Ook hoopt de leider der P. S. I. dag en nacht zonder ophouden en in alle oprechtheid dat het spoedig komen moge tot een Indonesische Nationale Eenheidsorganisatie in den vorm van een Indonesisch Nationaal Congres of een lichaam dat ten einde toe voort moet werken en volgens een vast eenheids-program.

Er wordt met nadruk verklaard dat van de zijde der P. S. I.-leiding geenszins de bedoeling bestaat om de Nationale organisatie, op de totstandkoming waarvan gehoopt wordt, in handen te nemen, doch de geheele S. I.-beweging hoopt haar hulp te betoonen, met al haar arbeid en kracht, ten behoeve der nationale beweging en van het Ras, het Volk en het Geboorteland.

Gehoopt wordt dat deze oproep der P. S. I. de aandacht moge hebben van alle nationaal-Indonesische politici die van goede bedoelingen bezield zijn voor het Volk en den Geboortegrond en dat de heele Islam-beweging er aandacht aan moge schenken om die Indonesische Islam-eenheid tot stand te brengen.

Chineesche politieke actie in Indië.

Het Mal.-Chineesche blad *Panorama* van 20 Aug. bevat een beschouwing over dit onderwerp, tevens een spottende critiek op degenen die zich als leiders opwerpen.

Het blad zegt dat het besluit van het Chunghwacongres tot deelname van de Chineezen aan de politiek als het ware een revolutie is in de Chineesche beweging.

Tot dusverre heeft het Chineesche publiek, waaraan valsche beschouwingen over het nationalisme werden ingeblazen, door dik en dun de richting gevolgd van eenige journalisten die het opzettelijk misleiden, zoodat het in strijd met zijn eigen belang handelt. Het slot is dat eenige journalisten schreeuwen voor het behoud van het Chineesche nationalisme en onderdaanschap, terwijl zij stilletjes om gelijkstelling met Europeanen vragen. Ook zijn er Chineezen die niet ophouden met de rasgenooten aan te sporen de Chineesche taal en schrijfkunst te leeren, terwijl zij ondertusschen hun eigen kinderen naar de Holl.-Chin. school sturen. Verscheidene „nationalisten", die hemelhoog de Chineesche beschaving en gebruiken prijzen en die willen dat alle Indische Chineezen de Chineesche taal bezigen, trouwen met Europeesche meisjes of met Europeesch opgevoede Chineesche meisjes, die geen stom woord Chineesch kennen. Al deze tegenstrijdigheden hebben de Chineezen heel genoegelijk aanvaard, zonder dat men ze durft besciteeren, maar zooals alle bedrog, kan ook deze goochelarij niet voortgezet worden zonder dat men ze ten slotte doorziet.

Met het verschijnen van intellectueelen onder de Indische Chineezen begint de positie der valsche leiders te wankelen. Hoe langer hoe meer keeren er peranakan-Chineesche intellectueelen naar Indië terug, die hun studie in Europa hebben beëindigd en het lot heeft hen beschoren om de positie in te nemen welke tot dusverre werd bezet door de valsche leiders en avonturiers die de Chineesche beweging in de war hebben geschopt.

De valsche leiders trachten dit nu tegen te werken door het op touw zetten van de anti-Nederlandsch-onderdaanschapsactie, met als dekmantel „afschaffing van het Sino-Nederlandsch consulair verdrag" of „afschaffing van de ongelijke verdragen."

Het blad betoogt dan dat al dat geschreeuw om Chineesch onderdaan te blijven of te worden, nutteloos is, in strijd met de algemeen geldende internationale regelen en legt uit dat China er zich niet tegen kan verzetten dat in Indië geboren Chineezen Nederlandsche onderdanen zijn.

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht

Jubileum Koninklijk Bataviaasch Genootschap.

Het Koninklijk Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen, de oudste wetenschappelijke instelling in Oost-Azië, zal op 24 April van het volgend jaar den respectabelen leeftijd van 150 jaar hebben bereikt. Het spreekt vanzelf, dat deze dag niet onopgemerkt voorbij zal gaan en er nu reeds plannen gevormd worden om het anderhalve eeuwfeest op waardige wijze te vieren. Omtrent deze plannen deelt men ons mede, dat een Gedenkboek zal worden uitgegeven, waarin, naast een overzicht over de belangrijkste evenementen uit de geschiedenis van het Genootschap, bijdragen van de hand van geleerden in binnen- en buitenland zullen worden bijeengebracht.

Verder wordt overwogen de stichting van een fonds, dat de uitbreiding en moderniseering van de kostbare verzamelingen in het Museum op het Koningsplein ten doel zal hebben. De voornaamste wetenschappelijke instellingen in het Verre Oosten zullen worden uitgenoodigd zich op den jubileumdatum te laten vertegenwoordigen.

Zoo mogelijk zullen excursies met de afgevaardigden worden ondernomen. Ten slotte kan nog worden medegedeeld, dat een premie-uitgave voor de leden in voorbereiding is, bestaande uit een aantal reproducties van de fraaie Bataviasche stadsgezichten van den bekenden teekenaar Johannes Rach, welke omstreeks denzelfden tijd, waarin de oprichting van het Genootschap valt, vervaardigd werden. *(Ind. Merc.)*

Het wezen der politieke partijen in Indië.

In het 15 Sept.-Nr. van P. E. B., orgaan van den N.-I. Politiek-Econ. Bond, schrijft „Homo Sum" een artikel over „Het gouvernement en de politiek", waarin de volgende uiteenzettingen over, wat de schrijver noemt: Het wezen der politieke partijen. Schr. splitst die partijen in vier hoofdgroepen.

I. De zoogenaamd behoudende partijen.

II. De langs parlementairen weg vooruitstrevende partijen.

III. De semi-parlementaire partijen (eigenlijk één, nl. de socialistische).

IV. De destructive partijen (communisten van verschillende nuanceeringen).

Het onderscheid tusschen de groepen I en II is meer gradueel dan principieel. Zij hebben het beginsel gemeen, dat beide uitsluitend eene actie binnen het kader van 's lands wetten als politiek wapen geoorloofd achten en langs dien weg alleen den opbouw van een modernen staat mogelijk achten. Slechts over het tempo van progressie bestaat verschil van meening. Voor de bewaring der maatschappelijke orde en de rustige ontwikkeling van het land maakt het, ruim geoordeeld, weinig verschil, welke van de twee groepen de regeeringspolitiek beheerscht. Indien een der groepen I of II het heft in handen heeft, vormt de andere de zoogenaamde oppositie. Uit het daaruit voortvloeiende „parlementaire duel" ontwikkelt zich een toestand, waarbij de maatschappij in evenwicht blijft.

Dit laatste is, wat de groepen III en IV principieel verworpen. Deze sturen doelbewust aan op het omkeering der maatschappelijke orde. Ook hier bestaat echter *gradueel* verschil. De groep III acht parlementaire actie niet uitgesloten als surrogaat, en tot op zekere hoogte voorbereiding — bijv. door klinkende redevoeringen met een opruiend karakter — van de revolutie. Groep IV in haar zuiveren vorm wil alleen geweld en verdedigt dit met de stelling, dat de bestaande maatschappij zoo door en door verdorven is dat alleen opbouw van een nieuwen staat van zaken op de puinhoopen van het oude, heil kan brengen.

Schrijver geeft verder o.m. de lijnen aan voor de politiek, die z.i. het Gouvernement moet voeren ten opzichte van de genoemde groepen van staatkundige organisaties.

Oostersch Genootschap in Nederland.

Bij E. J. Brill te Leiden is onlangs verschenen het verslag van het vijfde congres van het Oostersch Genootschap in Nederland, gehouden te Leiden op 20—22 April j.l.

Voor ons overzicht zijn van belang de werkzaamheden van de Oostaziatische sectie, welke ook op het congres zelf de grootste belangstelling trokken; met betrekking hierop bevat het verslag o.m. overzichten van de volgende voordrachten: Nog eens de reis van koning Hajam Woeroek door Lamadjang in 1359 A. D., door R. A. Kern. — Literaire gegevens in Javaansche handschriften, door C. C. Berg. — Het wajangscherm, door Dr. W. H. Rassers. — Verder het kort verslag eener door Th. van Erp gehouden voordracht voor *alle* congresleden over bouwkunst op Bali (zooals die tot uiting komt in de dorpstempels).

Dierkunde.

Onder den titel Dierkunde heeft Dr. H. C. Delsman, Hoofd van het laboratorium voor het onderzoek der zee van het Dep. van Landb., Nijv. en Handel een boek geschreven ten gebruike bij het meer uitgebreid lager onderwijs in Ned.-Indië (Uitgave J. W. Wolters, Groningen).

Beknopt maar toch duidelijk worden behalve het menschelijk lichaam de meest belangrijke diervormen beschreven, terwijl twaalf gekleurde platen en 279 figuren in den tekst het behandelde verhelderen. De platen zijn zonder uitzondering zeer fraai en de illustraties buitengewoon duidelijk. Het Nr. van 15 Sept. j.l. van „Indische Culturen" vestigt nader de aandacht op den inhoud van het boek.

De familie Stichterman in Suriname.

In aansluiting bij hetgeen over dit onderwerp reeds in het Kol. Weekblad geschreven is (o.a. door den heer Oudschans Dentz in het Nr. van 18 Aug.), zij de aandacht gevestigd op desbetreffende *aanvullende mededeelingen* in het 24 Sept. Nr. van het Surinaamsche weekblad „De Periskoop." De redactie van het blad besluit: Wanneer de redacteur van de rubriek Suriname in Oost en West (d.i. in het *Kol. Weekbl.)* zich wendt tot het Koloniaal Gouvernement alhier, veronderstellen wij, dat, met inachtnemeing van de daaraan verbonden kosten, hem meerdere inlichtingen zullen kunnen worden verstrekt over de familie Stichterman in verband met Suriname."

Inter-Ocean.

De Juli-afl., wat illustreering betreft in één woord schitterend, is op één enkel artikel na, dat over Flores handelt, geheel aan Bali gewijd. Mevr. M. E. Reitsma-Brutel de la Riviere schrijft een Inleiding, waarna achtereenvolgens aan het woord zijn S. A. Reitsma, Ch. de Cock-Wheatley, Dr. Ch. E. Stehn, M. Vervoort en E. Dellbrück. Het Supplement: „Terpischore in Bali" geeft een reeks foto's van Balineesche danseressen, die opgesteld voor tempels, een lust zijn om te aanschouwen. Het artikel over Flores is van M. Haverster, met interessante foto's naar opnamen van A. Lalleman en H. R. Rookmaker.

Indië. Geïllustreerd Tijdschrift.

Afl. 14 (12 Oct.) De suikerindustrie op de eerste hygiënische tentoonstelling in Ned.-Indië te Bandoeng gehouden (met ill.) — Bekende en merkwaardige Indische planten in woord en beeld, door Dr. Z. Kamerling (XI. Acacia en Albizzia). Met ill. — Op bezoek in Oeboed. (Uit een Balisch reis-dagboek). Met ill. — Achtste koloniale vacantiecursus voor geografen.

De Mijningenieur.

Het Sept. Nr. bevat o.a. Enkele opmerkingen over de ertsmijn „Paleleh", door Ir. W. A. J. Aernout. — Het gesteente van den jong-vulkanischen G. Moerai (Koetei), door Dr. W. F. Gisolf. — Mineragrafische beschouwingen van de kwarts-tinsteen-pyriet combinatie op Billiton, door Ir. G. J. Geursen. — Het 10-jarig bestaan der Electrische Centrale op Banka, door Ir. Coninck Westenberg.

De Indische Culturen.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 18 (15 Sept.). Het nieuwe gebouw voor het Theeproefstation te Buitenzorg (met ill.), door A. A. M. Keuchenius. — Arachnis Bl. (een gemakkelijk te kweeken orchidee), door H. J. Wigman (met ill.). — Snoei- en pluk bij de thee. Praktijkervaringen, door C. Cordesius. — De karakteristieken van den cocos-palm, door Prof. P. Preuss. — De toekomst van de rubber-restrictie en de vooruitzichten voor rubber. Verwachtingen voor latere jaren, door H. van Eeghen (slot). — Dertiende Internationaal landbouw-congres te Rome, door H. Molhuysen (slot). — Emigratie naar Zuid-Afrika, door P. M. Burgers. — De Internationale economische conferentie te Genève en de landbouw.

Geneeskundig Tijdschrift voor Ned.-Indië.

Uit den inhoud van dl. 67 (1927), afl. 4. Een en ander over het dagelijksch werk van den geneeskundigen consulent eener levensverzekering-maatschappij, door Dr. G. W. Kiewiet de Jonge. — De Amezone-voet (Strong, Shatluck en Wheeler), door B. J. C. den Hartog (met ill.). — Ueber den Jodgehalt einiger Indischer Nahrungsmittel im Verband mit der Kropffrage, von Dr. C. R. Pfister. — Jaarverslag van de Landskoepokinrichting en het Instituut Pasteur te Bandoeng over het jaar 1926. — Over buiktyphus in Indische steden, door Dr. Ch. W. F. Winckel. — Malaria bij pasgeborenen.

De Indische Mercuur.

No. 42 (19 Oct.). Cassatie in belastingzaken in Ned.-Indië, door Mr. J. van Vollenhoven. — Overzichten van den Volksraad (vervolg), door H. Ch. G. J. van der Mandere. — Hennequen en sisal. — Suikerverslag 2e kwartaal 1927. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige geregelde rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut geeft recente literatuur over vezelstoffen — plantenziekten — bodemvraagstukken.

Orgaan van de Ned. Ind. Officiersvereeniging.

Hoofdzakelijke inhoud der Aug.-afl. Uit het oude land. Indrukken van een gepensionneerde, door J. C. A. Bannink. — Bergziekte, door H. L. Roelfsema (voor aspirant-vliegers). — Een herinnering. De verovering van Kota Blang Temoelit (Samalangan) op den 26en Augustus 1877. — Indrukken van een verlofganger (vervolg), door M. — De delegatie van het Indische leger in Nederland, door J. C. A. Bannink. — Volksraadoverzicht.

• • •

La culture du kapokier et la préparation du kapok à Java, par Y. Henry. (Bull. Econ. de l'Indochine 30, Nr. 187, bl. 399). (Volgens de Ind. Merc. een rijk geillustreerd artikel over de kapokcultuur op Java).

A commercial handbook of the Netherlands East Indies, by Ph. C. Coote. Second edition, revised and brought up-to-date. With a Forewood by E. T. Campbell. With map. (London, Sampson Low, Marston and Co. Ltd.).

Enkele gegevens betreffende den landbouw der inheemsche bevolking in de residentie Tapanoeli. (Korte Berichten voor Landb., Nijverh. en Handel. 16 Sept. '27).

Pawiro. Zwerftochten door Indië (Tweede druk). Met een woord vooraf door L. C. Westenenk. Met portret, platen en kaartjes. (Den Haag, „Adi Poestaka").

Beslissingen in zake Nederl. Indische belastingverordeningen (No. 120—256). Uitgegeven door het Hoofdkantoor van den Dienst der Belastingen. Weltevreden, Landsdrukkerij.

Hoe een ambtenaar in het oude Indië zijne bestemmingsplaats bereikte, door C. Vis-Janssen van Raay. — De Bataviasche (Gouverneur-)Generaalswoning, door S. Kalff. (De Ind. Verlofganger, 21 Oct. '27).

Een tolverbond tusschen Nederland en Indië in verband met de economische Conferentie? door J. van Dusseldorp. (Handelsberichten. 20 Oct. '27).

Waar mensch en tijger buren zijn, door L. C. Westenenk. ('s-Gravenhage, H. P. Leopold's Uitg. Mij.) (In het volgend Nr. van het K. W. wordt op deze uitgave nader de aandacht gevestigd.

AAN DE LEDEN. Mogen wij op Uwe medewerking rekenen om het ledental onzer vereeniging te doen toenemen? Als ieder lid slechts één persoon introduceert, zal onze wekelijksche Mutatiestaat een sprekende rubriek vormen, die getuigenis aflegt van daadwerkelijk streven naar verhooging van den bloei van „Oost en West".

LIJST VAN ADRESSEN

ten behoeve van Repatrieerenden

Voor nadere bijzonderheden, leze men de betreffende advertenties.

(Vervolg).

FOTOGRAFEN EN LEVERANCIERS VAN FOTO-ARTIKELEN

W. Coret, Thomsonlaan 96a, Den Haag.
Lappöhn, Passage, Den Haag.
Ph. Starke, Hoofdstraat 172, Apeldoorn.
C. Vermeulen, Toussaintkade 20, Den Haag.

GARAGES

Garage Jansen, Rijks Straatweg 773, Wassenaar.

GLAZENWASSCHERIJEN

N. V. Cemsto, Hunsestraat 39, Den Haag.

GROENTEN EN FRUIT

J. Eversmann, Edisonstraat 139, Den Haag.

HEEREN-MODEARTIKELEN

Kalker's Modemagazijnen, Kalverstraat 100, Amsterdam.
W. F. Meijer, Hoofdstraat 93, Apeldoorn.

HEERENKLEERMAKERS

The Encos, Weimarstraat 24a, Den Haag.

HOEDEN

Kalker's Modemagazijnen, Kalverstraat 100, Amsterdam.
Maison de Ruit—v. d. Waag, Charl. de Bourbonstraat 27, Den Haag.

HOTELS

American Hotel, Amsterdam.
Duinoord Hotel, Sweelinckplein, Den Haag.
Hotel de Twee Steden, Buitenhof, Den Haag.
Grand Hotel des Pays Bas, Groote Markt, Arnhem
Hotel Promenade, O. Schev. Weg 21, Den Haag.

HUISHOUDELIJKE ARTIKELEN

Frans van Wijk, Vlamingstraat, Den Haag.

INDISCHE UITRUSTINGEN

Firma Kalker, Kalverstraat 100, Amsterdam.
W. F. Meyer, Hoofdstraat 93, Apeldoorn.
A. Savelkoul, Singel 429, Amsterdam.

INRICHTINGEN VAN ONDERWIJS

Chr. Lyceum, Zeist.
Christelijk Lyceum, Emmakade 43, Haarlem.
De Vrije School, v. Speykstraat 46, Den Haag.
Instituut Schoevers, Stadhoudersplein 3, Den Haag.

JUWELIERS

Begeer, v. Kempen en Vos, Noordeinde, Den Haag.
Jedelo, Noordeinde 100, Den Haag.

KLEEDINGMAGAZIJNEN

Kleedingmagazijn P. v. d. Brul, Veenestr. Den Haag.

LEDERWAREN EN REISARTIKELEN

P. van Dijl, Lange Poten 3, Den Haag en Hoogstraat 292, Rotterdam.

LUXE ARTIKELEN

J. A. Schlette, Willem de Zwijgerlaan 50, bij Fred. Hendriklaan, Den Haag, Telefoon 50888.

MANUFACTURENHANDEL

Iserief & Co., Veenestraat 16, Den Haag.
L. A. Kwanten, Weimarstraat 119, Den Haag.
Mag. „De Ster", Goudenregenplein 64, Den Haag.
Wisbrun & Liffman, Veenestraat 35, Den Haag.
Mag. de Zònegrens, Fred. Hendriklaan 99, Den Haag

METAALWAREN

A. Frieling, Schalkburgerstraat 381, Den Haag.

MEUBILEERINGEN

Jungschläger, Cillierstraat 37, Den Haag.
Fa. Möller & Co., Weimarstraat 38a, Den Haag.
C. v. Moorsel, J. Hendrikstraat 9, Den Haag.
A. Okhuysen, Obrechtstraat 474, Den Haag.
Schöder & Co.. Groenmarkt, Den Haag.
Firma Segaar, Spui 218/Thomsonlaan 93, Den Haag.
W. J. M. Simonis, Groenmarkt 34, Den Haag.

MOTORHANDELAREN

Holland Motor- en Rijwiel Comp., W. de Withstraat 68, Den Haag.

MUZIEKHANDELAREN

Ph. Kruseman, Noordeinde 91, Den Haag.

OPTICIENS

P. W. Hiele, L. Jansstraat 27, Utrecht.
C. v. Monsjou, Valkenboschplein 19, Den Haag.

PASSAGE-BUREAUX

Crans & Co., Plein 22a, Den Haag.

PARAPLUIE-MAGAZIJNEN

Kalker's Modemagazijn, Kalverstr. 100, Amsterdam.
A. Querelle, Schoolstraat 10, Den Haag.

Suriname.

De Gouverneur van Suriname heeft een ontwerp bij de Staten ingediend, strekkende om voor de jaren 1927 en 1928 buiten werking te stellen de heffing van hoofdgeld en de vergoeding van 15 ct. per werkdag voor immigranten.

„De West" van 9 September ontleent aan de toelichting het volgende:

In verband met het bekende verzoekschrift van den Ondernemersraad aan den minister van koloniën, werd bij de vaststelling van de Surinaamsche begrooting voor 1927 in beginsel beslist, dat het complex van maatregelen, welke van Overheidswege behooren te worden genomen om den Surinaamschen groot-landbouw tot hernieuwd, krachtig leven op te wekken, o.m. zou bevatten eene afschaffing van:

a. de van den huurder van onder contract verbonden immigranten gevorderde bijdrage van vijftien cents per werkdag voor ieder in zijn dienst zijnden arbeider;

b. de grondrente, geheven wegens de aan onderscheiden plantages eertijds verstrekte landbouwvoorschotten in zake de teelt van bacoven voor export;

c. de geneeskundige belasting, geheven wegens de van gouvernementswege plaats hebbende voorziening in de medische behandeling van de arbeidende bevolking op de plantages;

d. het hoofdgeld, geheven van de huurders van immigranten voor de onder contract verbonden arbeiders.

Daarbij heeft de minister van koloniën echter twee restrictiën gemaakt.

Aangezien aan de totstandkoming van voorzieningen als waarvan hier sprake is geldelijke consequentën voor 's Rijks schatkist zijn verbonden in den vorm van de verhooging van de rijksbijdragen aan de Surinaamsche geldmiddelen, „moet de regeering zich de vrijheid voorbehouden om, wanneer de bemoeiingen van den Ondernemersraad niet tot gevolg zouden hebben, dat binnen twee jaren een belegging op redelijke schaal van het Indische landbouwkapitaal in Surinaamsche cultuurondernemingen zou zijn aan te wijzen, haar houding tegenover de door den raad geformuleerde wenschen nader te bepalen", aldus de minister in zijn memorie van antwoord.

Voorts dienden naar de voorloopige zienswijze van dien bewindsman de bovengenoemde maatregelen, voor zooveel zijn op den landbouw betrekking hebben, niet te worden uitgestrekt tot de kleinere cultuurondernemingen en ook niet tot andere dan landbouwbedrijven.

Het motief voor de uitzondering van de kleinere cultuurondernemingen lag in den wensch tot voorkomen van schadelijken invloed op de vestiging van grootere ondernemingen, welke in de keuze van haar areaal wellicht al te zeer zouden kunnen beperkt worden door kleinere bedrijven, welke op den duur de concurrentie toch niet zouden kunnen volhouden.

Het is inderdaad van groot belang te achten, dat de voorgenomen maatregelen doel zullen treffen en tot de vestiging van groote ondernemingen zullen leiden en voorts, dat hierbij gewaakt worde, dat daaruit geen ongewenschte speculatiën in grond of in plantages, dan wel van anderen aard zullen voortvloeien.

Het is, ook bij nauwgezette overweging, echter niet mogen gelukken een praktisch juiste scheiding te vinden voor de ondernemingen, welke wel en welke niet van de voordeelen der voorgenomen maatregelen zouden dienen te genieten.

Werd aanvankelijk gezocht een passende norm te vinden bij een splitsing van de ondernemingen naar een bepaalde bebouwde oppervlakte (bijv. van meer of minder dan 200 H.A.), bij nader onderzoek bleken ook tegen een dergelijke splitsing gegronde bezwaren te bestaan.

Terwijl aan den eenen kant verschijnselen zijn waar te nemen, dat bij elkaar liggende kleinere plantages zich zullen vereenigen, zoodat het beoogde doel — grootere bedrijven — langs dien weg zou worden bereikt, anderszins zijn er zeer vruchtbare en werkelijk veelbelovende kleinere ondernemingenen, welke door haar ligging zich onmogelijk bij iets bestaands kunnen aansluiten en voor wie het onmogelijk is in eens zooveel kapitaal op te nemen, dat zij eerlang tot een cultuuroppervlak van 200 H.A. zullen komen.

Uitsluiting van de laatsten zou dientengevolge niet juist zijn te achten.

Wanneer de maatregel wordt toegepast, de eenlang op landskosten aangevoerde arbeiders niet toe te wijzen aan noodlijdende plantages, welke kunnen geacht worden geen recht van bestaan te bezitten, behoort hiermede te worden volstaan en de gedachte aan een scheiding voor het genot der vrijstellingen, gelijk deze oorspronkelijk bestond, te worden losgelaten en dient het aan economische factoren te worden overgelaten om op den duur langs den natuurlijken weg te komen tot grootere goedkooper produceerende ondernemingen.

De minister heeft zich bij het voortgezette overleg met bovenstaanden gedachtengang kunnen vereenigen.

Tot uitvoering van de in den aanhef dezer memorie genoemde beslissing wordt thans in het ter goedkeuring aangeboden ontwerp voorgedragen een schorsing van de heffing van het hoofdgeld en van de z.g. vijftiencentsvergoeding.

Mocht, hetgeen allerminst te hopen en voorshands gelukkig niet te verwachten is, de regeering zich tegen het einde van de twee gestelde jaren genoodzaakt zien op den thans ingeslagen weg terug te keeren, dan zal de onderhavige maatregel niet kunnen worden bestendigd.

Aan de te treffen uitvoeringsmaatregelen tot schorsing van de heffing der grondrente behoort een wijziging van de wet van 15 Juli 1912 (Staatsblad No. 257, G. B. No. 76) *houdende kwijtschelding van de uitstaande vorderingen der kolonie Suriname wegens verleende voorschotten voor de uitoefening van de bacovencultuur en van de daarop verschenen rente* vooraf te gaan. In afwachting hiervan is in dit ontwerp nog geen voorziening opgenomen ten aanzien van deze heffing.

Evenmin is dit het geval met de geneeskundige belasting.

Het is n.l. de bedoeling om deze heffing te doen vervallen naarmate de cultuurondernemingen de geneeskundige verzorging van haar arbeidende bevolking geheel op zich nemen op den voet als dit nader van overheidswege zal worden geregeld.

Aangezien niet alle ondernemingen onmiddellijk in staat zullen zijn hieraan te voldoen, zal de heffing der geneeskundige belasting eerst geleidelijk kunnen vervallen en wel naar de mate, waarop de geneeskundige verzorging der immigranten bij de plantages overgaat.

Over deze aangelegenheid is thans in overleg getreden met de landbouwvereeniging; de gouverneur hoopt eerlang de noodige voorstellen ter zake bij afzonderlijk ontwerp te kunnen aanhangig maken.

* * *

„De West" schrijft:

In de maand Maart vertrok voor den ondernemer Lashley een expeditie naar het brongebied van de Coppename, om balata in te zamelen en een lijn te kappen in de richting der Lucie rivier. Eenige maanden later keerde de leider der expeditie, de voorman John Quartier, wegens ziekte te Paramaribo terug. Thans is bericht ontvangen, dat van de twaalf achtergebleven arbeiders vier aan zwelziekte in het binnenland overleden zijn, onder wie een broeder van Quartier.

Dergelijke tragedies spelen zich meermalen in het binnenland af. Ditmaal trof het bericht meer dan gewoonlijk, omdat het gerucht wil, dat de arbeiders niet alleen gebrek geleden hebben, maar ook niet voorzien waren van de voorgeschreven geneesmiddelen. Een vreeselijke gedachte, dat die ongelukkigen vrijwel van alle hulpmiddelen verstoken waren.

* * *

In ons vorig nummer schreef de heer Oudschans Dentz over *„Straatnamen en de West-Indische Koloniën"*.

Telkens als het doopen van nieuwe straten in Den Haag aan de orde was, en dat komt nog al eens voor, hebben wij in dit blad de aandacht gevestigd op de mooie namen, die aan de West-Indische koloniën ontleend kunnen worden, maar zonder succes. Wij liepen niet lang geleden met een Engelschman in de vischbuurt en de man kon zijn lachen niet houden toen hij die vischnamen op de bordjes las. Terecht dreef eenigen tijd geleden een schrijver in de *„Haagsche Post"* den spot met de namen van nieuwe straten in de Hofstad.

* * *

Wij vestigen de aandacht op een interessant, bij Menno Herzberger te Amsterdam verschenen boekje van den heer Fred. Oudschans Dentz: „De Kolonisatie van de Portugeesch Joodsche natie in

Suriname en de geschiedenis van de Joden Savanne".
Daarin zijn aardige kiekjes van de Savanne opgenomen, alsook een schetskaartje van de vestiging.

* * *

Onze collega van de rubriek Curaçao heeft in het vorige nummer een nieuwe rubriek „Errata" geopend. Daarin vestigt hij o.m. de aandacht op de onjuistigheden, die de *Hamburgischer Correspondent"* van 16 Augustus ten beste geeft. Ook Suriname komt er niet best af. De schrijver had zich op de hoogte kunnen stellen door de lectuur van een voortreffelijk en aardig geïllustreerd geschrift van Dr. W. Feldmann, „*Die Landwirtschaft in Surinam*", verschenen in „*Der Deutsche Kulturpionier*", Jahrgang 1925/1926 Nr. 3 und 4. Dr. Feldmann kent het land uit eigen aanschouwing.

* * *

Indische lezingen. Woensdag 9 November te 3.15 uur in het Academiegebouw te Amsterdam de heer E. Bielke, oud-zendeling der Evangelische Broedergemeente, over: „Hebben de verschillende rassen in onze West een toekomst?"
De toegang is vrij voor studenten en andere belangstellenden.

Curaçao.

Moet het zoo?

Het is de nationale taak der Regeering te zorgen, dat West-Indië Nederlandsch blijft. — N. W. C. Brouwer.

Er is thans, naar wij meenen, alle reden om een ernstig woord te richten tot de velen, die het bestuursbeleid, in dezen tijd ten opzichte van Curaçao te volgen, met hun verantwoordelijkheid zullen moeten dekken. Wat weet men van Curaçao in Nederland? Hoevelen zijn er op het departement van Koloniën, die land en volk van Curaçao kennen? Hoevele Kamerleden hebben belangstelling genoeg, om zich op de hoogte te stellen van de vraagstukken, die dit gebiedsdeel tegenwoordig in beroering brengen?

De particuliere berichten, die in de laatste maanden hier aankomen, moeten wel eenig gevoel van onrust doen bevangen allen, die in het lot van Nederland en Curaçao en in dat van hun historisch geworden saamhoorigheid belang stellen. Die berichten zijn niet plotseling uit de lucht komen vallen; zij geven in versterkte mate de klachten van jaren weer. De klagers komen met hun klachten niet op de publieke markt, in Curaçao niet en in Nederland niet. Zij bereiken, op weinige uitzonderingen na, de pers niet, die zich gemakshalve ook maar bepaalt tot niets-zeggende officieele waarheden. Het is echter niet denkbaar, dat men op het plein te 's-Gravenhage onkundig zou zijn van de heerschende stemming. Van den heer Statius Muller, uitnemend kenner van *zijn* land en van *zijn* volk, is het bekend, dat hij als afgevaardigde van de R. K. „gaarne" ontvangen is door den minister, die ongetwijfeld ook niet zal nagelaten hebben, zich te doen inlichten door den voorzitter van dat college, toen deze in het voorjaar in Nederland was.

Het teekent den toestand, dat een blad als de *Amigoe di Curaçao*, het orgaan der R.K. missie, na geruimen tijd gezwegen te hebben, den laatsten tijd woorden van scherpe critiek heeft doen hooren, en thans openlijk schrijft, in zijn nummer van 24 Sept. l.l.:

„Het vertrouwen in het Bestuur is zoo goed als verdwenen; van prestige is vrijwel niets meer over. De Nederlandsche belangen worden geschaad door de wassende ontstemming, waarvan gesprekken in den huiselijken kring, op kantoren en in sociëteiten getuigen."

En nu is de voor 1928 ontworpen begrooting verschenen, die in meer dan één opzicht aan gegronde verwachtingen den bodem schijnt in te slaan. Voorerst is daar het feit, dat, niettegenstaande de begrooting in Curaçao sluitend was gemaakt, de Staten-Generaal in de zaak gemengd worden, omdat de Koningin zich met die voorloopige begrooting niet heeft vereenigd. In de tweede plaats wordt nu de zekerheid gegeven, dat de militaire politie er zal komen, zonder dat met eenig belangrijk bezwaar van den raad is rekening gehouden. Over de onderwijsgelijkstelling wordt niet gerept. En er zijn nog veel wat meer punten, van welke wij ons voorstellen in een reeks artikelen over de begrooting eenige te behandelen.

Wij kiezen thans geen partij in al die kwesties. In den loop der jaren is voldoende tot uiting gekomen, dat wij volstrekt niet in alles aan de zijde van den raad staan, maar dat is ook niet noodig, om van den ernst van den toestand doordrongen te zijn. Van dien ernst hopen wij ook anderen doordrongen te hebben en verder te doordringen. De zaak is het waard.

Een incident in den Kolonialen Raad.

Wat in de laatste maanden wel niemand anders zal verwacht hebben, is gebeurd: de Koloniale Raad heeft met alle, 10, stemmen der aanwezige leden het voorstel van den gouverneur verworpen.

Het is er heet naartoe gegaan. De atmosfeer was geladen, en dat zal wel mee aanleiding geweest zijn tot een incident, voor zoover wij weten, ongekend in de parlementaire geschiedenis der kolonie. De garnizoenscommandant, kapitein Borren, was bestuursgemachtigde en begon het Eindverslag mondeling te beantwoorden. Volgens de *Amigoe* zei hij o.a.:

„De geïncrimineerde insinuatie aan het adres van het officierskorps in V. V. en E. V., wat betreft de onpartijdigheid in de militaire rechtspraak, is niet terug genomen.

Het Bestuur komt op voor de eer van *alle* vroegere commandanten en officieren. De militaire tucht en strafrechtspraak zijn ten alle tijde boven alle verdenking verheven geweest. Geen bijzondere waarborgen zijn er noodig."

Toen gebeurde volgens hetzelfde blad het volgende:

„De heer H. J. Beaujon zegt dat, als het Bestuur zoo begint en van insinuaties spreekt, hij de vergadering verlaat. Dit zeggende stond hij op en verliet de zaal. Ook de leden R. F. Muskus en J. J. Beaujon stonden op, terwijl het lid Abrahamsz reeds al zijn paperassen bij elkaar begon te pakken. Het was een oogenblik van consternatie, blijkbaar zoo onverwacht, dat de Voorzitter een oogenblik de leiding kwijt was, zoodat de heer Muskus hem vroeg krachtiger op te treden. De Voorzitter verzocht de Heeren, die zich blijkbaar door de uitdagende houding en de wijze van optreden van kapt. Borren geprikkeld gevoelden, te blijven zitten. Daarop verzocht de Voorzitter den gemachtigde wat in te binden en zich te matigen, daar hij anders genoodzaakt zal zijn, hoewel ongaarne, hem tot de orde te roepen. Waarop de Heer Borren zeide, dat hij slechts sprak, hetgeen het Bestuur hem gemachtigd had te spreken. Het lid J. J. Beaujon verzocht den Voorzitter nog, onder goedkeurend knikken van enkele andere leden, om den gemachtigde er opmerkzaam op te maken, dat hij niet staat tegenover militaire ondergeschikten, maar tegenover vrije burgers.

Hiermee was 't incident afgeloopen, en de rust hersteld."

De overzichtschrijver in de *Amigoe* schrijft, dat het incident „door enkelen van 't publiek een beetje belachelijk, door anderen wel wat te veel opgeschroefd geacht werd."

Als buitenstaanders kunnen wij hierover niet oordeelen, maar de Raad zelf heeft het blijkbaar noch belachelijk, noch opgeschroefd opgevat, want den volgenden dag hield het college een spoedvergadering, waarin zonder hoofdelijke stemming besloten werd, den waarnemenden gouverneur een brief en den minister van Koloniën een telegram te zenden.

De brief is van dezen inhoud:

„De Koloniale Raad heeft de eer Uwe Excellentie mede te deelen dat hij zich gekrenkt gevoeld over houding, toon en wijze van optreden van den Gemachtigde van het Bestuur in de vergadering van gisterenavond. Hij verzoekt het Bestuur het daarheen te willen leiden dat de Raad in het vervolg niet blootgesteld wordt aan ongewenscht optreden van Bestuursgemachtigden.

De Raad veroorlooft zich verder de vrijheid Uwe Excellentie te verzoeken ingesloten telegram zoo spoedig doenlijk aan Zijne Excellentie den Minister van Koloniën door te willen zenden."

Het telegram aan den Minister luidt als volgt:

„De Koloniale Raad, zich gekrenkt gevoelende over houding, toon en wijze van optreden van Kapitein Borren als gemachtigde van het Bestuur in 's Raads vergadering van 19 September, waarin de politieorganisatie behandeld werd, meent Uwe Excellentie reeds dadelijk daarmee in kennis te moeten stellen en mede te deelen, dat dien gemachtigde verzocht is moeten worden zich in te

LIJST VAN ADRESSEN

ten behoeve van Repatrieerenden

Voor nadere bijzonderheden, leze men de betreffende advertenties.

(*Vervolg*).

PARFUMERIEEN
A. C. Kruller-Pel, Fred. Hendrikl. 258, Den Haag.

PENSIONS
Pension Evesto, Nassaulaan 2B, Den Haag.
Pension Insulinde, Bankaplein 2, Den Haag.
Pension Patria, Lindenheuvel 2, Hilversum.
Pension Strickwerda, J. v. Oldenbarneveltlaan 76, Den Haag.

PIANOHANDELAREN
G. Elshove, L. v. Meerdervoort 427, Den Haag.
L. Jacobi, Regentesselaan 123, Den Haag.

POELIERS
P. van Beek, Spui 181a, Den Haag.

PORSELEIN EN AARDEWERK
C. Hoying, Spuistraat 20, Den Haag.

POSTZEGELHANDELAREN
J. K. Rietdijk, L. Poten 15a, 's-Gravenhage.
G. Rootlieb, Heerengracht 8, 's-Gravenhage.

RADIOBUREAUX
G. W. Hijstek, Zwarteweg 16, Den Haag.

RESTAURANTS
Rest. Duinoord, Sweelinckplein, Den Haag.
Rest. Promenade, Oude Schev. weg 21, Den Haag.
Rest. de Twee Steden, Buitenhof, Den Haag.

RUSTHUIZEN
Herstellingsoord Huize „Dorrepaal", Voorburg.
Huize Rustoord, Esschenlaan 86, Rotterdam.

SCHOENMAKERS
F. v. d. Broek, v. Aerssenstraat 61a, Den Haag.
A. J. Linneweever, Westeinde 32a, Den Haag.

SIGARENHANDEL
F. H. C. Vlietstra, Fahrenheitstraat 224, Den Haag.

STAALWAREN
J. A. Schlette, Willem de Zwijgerlaan 50, bij Fred. Hendriklaan, Den Haag, Telefoon 50888.

STOOMERIJ EN OPPERSERIJ
Snel Opperserij A.S.O., Azaleastr. 126, Den Haag.

STOOMVAARTLIJNEN
Kon. Paketvaart Mij., Amsterdam.
Rotterdamsche Lloyd, Rotterdam.

STUCADOORSWERKEN
L. Ph. Bisschops, Sassenheim.

TANDARTSEN
Jac. Schijff, Stadhoudersplein 102, Den Haag.
J. van Veen, Weimarstraat 27, Den Haag.

TEHUIZEN VOOR KINDEREN
Kl. Opvoedingstehuizen, Pr. Mauritsplein 23, Den Haag.
Tokuni, Amersfoort.
Zandbergen, Amersfoort.

TEHUIZEN INDISCHE BEDIENDEN
Persinggahan, v. Boetselaerlaan 2, Den Haag.

TOKO'S
Toko Bogor, Suezkade 12—12A, Den Haag.

TRICOT-GOEDEREN
Iserief & Co., Veenestraat 16, Den Haag.

UITZENDING VAN DINERS
Maison Blom, 2e Schuytstraat 77, Den Haag.

VEILINGZALEN EN VERKOOPHUIZEN
Kunstzaal Erica, Oude Schev. weg 25, Den Haag.
Verkooplokaal Pot, Gr. Hertoginnelaan 103, Den Haag.

VERMAKELIJKHEDEN
City Theater, Veenestraat, Den Haag.

VERVERIJEN
Lederverffabriek „De Admiraal", Amsterdam.

VERZEKERINGEN
's-Grav. Rijwielverz. Mij., Conradkade 56, Den Haag.
Onderl. Levensverz. Eigen Hulp, Kortenaerkade 3, Den Haag.

VLEESCHHOUWERIJEN
H. J. M. van Duyne, Keizerstraat 165, Scheveningen.
P. van 't Riet & Zn., Obrechtstraat 177, Den Haag.
Verwoerdt, Heerenstraat 11, Voorburg.

WASCH- EN STRIJKINRICHTINGEN
Gebr. Smeele, Haagweg 499, Loosduinen.

binden, onder opmerking van den Voorzitter, dat zijn houding opnieuw het bewijs heeft geleverd van wat Curaçao na invoering van de militaire politie te wachten staat, terwijl uit den boezem van den Raad aan den Voorzitter is verzocht hem er opmerkzaam op te maken dat hij niet tegenover militaire ondergeschikten, maar tegenover vrije burgers staat."

Op de behandeling van de politieorganisatie zelf komen wij wellicht nog terug als de notulen der vergadering in ons bezit zijn.

De driejaarlijksche vernieuwing.

Het treft ons, dat de *Amigoe* naar aanleiding van het interview van het *Handelsblad* met den gouverneur eenzelfde bezwaar oppert, als wij maakten. Eerstgenoemd blad schrijft:

„En wat de politie zelf aangaat, dit interview verschaft den tegenstanders argumenten om de militaire politie te bestrijden. Om de drie jaar is vernieuwing van een lager personeel zeer waarschijnlijk. Dit is zeer bedenkelijk.

Wanneer zal Curaçao dan de beschikking kunnen krijgen over lager personeel, dat de gewoonten, gebruiken en zeden van de bevolking kent en de landstaal machtig is? Indien zulk vlottend personeel, met het oog op de militaire bezetting of wegens doeleinden, die met het leger verband houden, wenschelijk mocht zijn, blijkt hieruit reeds, dat de belangen van garnizoen en Curaçaosche politie niet paralel loopen."

Griep.

La Union van 15 Sept. l.l. bericht het heerschen van een hevige griep op Curaçao. Er zijn gezinnen, waarvan alle leden door de ziekte zijn aangetast.

Scheepvaart.

Volgens *de Cur. crt.* zijn de cijfers der binnengevallen schepen over Jan.-Aug. 1927, vergeleken met het overeenkomstige tijdvak van het vorige jaar:

1927: 2376 stoomschepen, metende 12.275.845 M³. en 1229 zeilschepen, metende 262.876 M³;

1926: 1872 stoomschepen, metende 9.668.918 M³. en 1069 zeilschepen, metende 205.034 M³.

Pater Euwens.

La Union bericht, dat pater Euwens 23 Sept. l.l. zijn 40-jarig priesterfeest gevierd heeft. Pater Euwens, die 59 jaar is, is onlangs van een zeer ernstige longontsteking hersteld.

Koloniale Raad.

De *Staatscourant* bericht de benoeming van dr. W. Ch. de la Try Ellis tot ondervoorzitter van den Kolonialen Raad. Deze benoeming lijkt ons een zeer gelukkige. De heer Ellis, lid van het hof van justitie, behoort tot de bekwaamste leden van den Raad.

Tot lid is benoemd de heer P. L. Gorsira, inspecteur der belastingen, no. 1 van 's raads voordracht.

Joannes Martinus Niewindt.

29 Sept. 1927 is het standbeeld onthuld voor Curaçao's eersten apostolisch vicaris, die ruim honderd jaar geleden op Curaçao voet aan wal zette. Reeds eerder hebben wij de verdiensten van dezen grooten leidsman der R.K. bevolking geschetst.

In het voetstuk is in een looden bus een oorkonde ingemetseld, waarin o.a. wordt meegedeeld, dat de oprichting van het standbeeld geschiedde in 1927 „onder Gouverneur van Curaçao Herman Schotborgh".

De orkaan van 1877.

23 Sept. was het 50 jaar geleden, dat voor het laatst een orkaan, die aan verscheidene personen het leven kostte, Curaçao teisterde. P. A. E. wijdt aan deze herinnering in de Amigoe van 24 Sept. 1927 een aardig historisch artikel.

Errata.

„Gezaghebber en Landraden vormen samen den *Raad van Politiek*". — *De Vaderlander*, 16 Sept. 1927.

De heer Oudschans Dentz meent in het vorige K. W., dat Curaçao slechts door 2 straten in Amsterdam vertegenwoordigd is. Ten onrechte. In een in aanbouw zijnde wijk zijn er reeds 3: de Aruba-, Bonaire- en Sabastraat.

Uit den Verren Vreemde.

Nooit meer oorlog.

I.

De jaarlijksche bijeenkomst van de Volkenbondsvergadering in September werd zonder geestdrift ingezet. De V.B. streeft vele goede doeleinden na, in menige richting werd, in het nu weer verstreken jaar, goed werk gedaan. Maar de V.B. wil toch in de allereerste plaats een bond voor den vrede zijn. Het „nooit meer oorlog" te verzekeren is zijn ideaal bij uitnemendheid. Ter verwezenlijking hiervan had het jaar 1926—1927 bond en wereld geen schrede vooruit gebracht. Men kon slechts teleurstellingen boeken.

Was de, vooral sedert 1924 gaarne verkondigde, formule „ontwapening, arbitrage, veiligstelling", eerst aldus gelezen geweest: „de wereld ontwapene, dan zal men door arbitrage tot veiligstelling kunnen komen," deze lezing had men al moeten prijs geven. Niet alleen toch sloot het V.B.-verdrag zelf het gewapend optreden niet geheel uit, maar in China zijn leden van den V.B. gewapend tegen elkander ingegaan, zonder dat de V.B. zelfs een hand heeft durven opsteken om hun het „halt!" te beduiden. Dan vragen de buurstaten van Rusland en van Turkije: hoe zouden wij durven ontwapenen?

Ook in Locarno was 't noodig geacht de mogelijkheden van gewapend optreden in de daar getroffen verzoenings-voorzieningen te begrijpen. De Ver. Staten van N. Amerika versterken hun leger en hun vloot. Aan beperking van bewapening durven vele leden van den V.B. dus niet denken. Wie tot „ontwapening", in den waren en vollen zin van deze uitdrukking, zou willen overgaan, zou zich zoodoende zelfs buiten den V.B. stellen, die zonder sterken arm zelf niet denkbaar is; doch hierover behoeft men niet meer te praten, 't is gewoonte geworden van „ontwapening" te spreken als men „wapenbeperking" bedoelt. Zooals gezegd, heeft de zoo opgevatte eisch: „eerst ontwapening, om dan door arbitrage tot veiligstelling te komen" afgedaan. Toen is „arbitrage" als gangmaker naar voren gebracht, de triologie werd hierdoor gelezen: maakt arbitrage algemeen, daardoor zal de veiligheid verkregen worden, die op haar beurt de ontwapening mogelijk zal maken. Ook deze rangschikking moest echter prijs gegeven worden. Arbitrage, scheidsgerecht wordt vrij algemeen mogelijk, redelijk en wenschelijk geacht wanneer 't opvattingen van recht of inzicht betreft, al zijn er die hiervoor zelfs nog voorbehoud willen maken. Maar wanneer 't om gevoelskwesties gaat, of om politieke vraagstukken, dan durft geen staat zich vooruit te binden tot arbitrage-plicht. Arbitrage vraagt bovendien ook een middel om de uitspraak verplichtend op te leggen. Hiervoor moeten de leden van den V.B. eensgezind een waarborg stellen. Indien een staat zich niet wil voegen naar de uitspraak van het scheidsgerecht en indien dan alle overredingsmiddelen falen, moeten dwangmiddelen ter beschikking staan: moreele, economische, en, als ook deze de bedoelde uitwerking niet hebben, militaire. In Locarno ondervond men ook alweer, dat niet alle groote mogendheden genegen zijn om onder alle omstandigheden een medewerking van dien aard te verleenen. Herhaaldelijk is ook gebleken, en nu onlangs is 't weer uitdrukkelijk uitgesproken, dat Zweden en Noorwegen wèl bij 't uitvoeren van economische sancties willen medewerken, doch niet bij militaire sancties. Bij een verzwakking van de weermiddelen, zooals in Denemarken en Nederland doorgevoerd, is geen rekening gehouden met de plicht eventueel als lid van den V.B. te vervullen. De Britsche dominions willen niet geacht worden per se meegesleept te worden in Europeesche conflicten, ter waarborging van de uitspraak van een arbitrage-oorlog.

Tegen het niet voldoen aan een beslissing van het scheidsgerecht treden de sancties ook geenszins als een automatisch dwangmiddel op. Om die sancties in werking te stellen zal eerst nog een uitspraak van den Raad van den V.B. noodig zijn. En die Raad van 14 leden moet eenstemmig besluiten tot de toe te passen sancties. In dien Raad zitten b.v. China, Canada, Nederland naast de z.g.n. groote mogendheden. Nu heeft Engeland al duidelijk het verwijt tot de anderen gericht: jullie hebben mooi beslissen, er zijn er onder jullie die 't zelf maar bij praten laten, maar ik, Groot Brittanje, zou de kastanjes uit 't vuur moeten halen,

dank ik voor. Deze Britsche opvatting krijgt eer recht van bestaan, als men bedenkt, dat toepassing van sancties ook maatregelen ter zee vergen, waarvoor 't leeuwendeel zeker voor reng van Engeland zou komen. Daar de Britsche inions zich liefst buiten Europeesche conflichouden, zal Canada weinig genegen zijn zijn aan uit te voeren sancties te geven. Nedervoelt zich vertegenwoordiger van de z.g.n. ale mogendheden, die voor militaire sancties en. Of China zich bereid zal verklaren mee te en dit in zijn stem tot uiting te brengen, mag ijfeld worden.

e kans schijnt wel uitgesloten, zekerheid bel althans allerminst, dat de Raad van 14 met meene *stemmen* tot het besluit zal komen om toepassing van *economische* sancties te been een onwilligen staat te dwingen zich aan arbitrage-vonnis te onderwerpen. Van die kans voor toepassing van *militaire* sancties nog der over. Mocht men toch nog op een greintje willen rekenen, dan moet alsnog eraan herrd worden, dat elke staat tenslotte souverein . Over een uitspraak van den V. B. Raad moet in en door elken staat voor dien staat zelf beworden. In ons land b.v. moeten de meerderin Tweede- en Eerste Kamer er mede accoord . Is dit verzekerd? En is dit verzekerd te achin de landen van alle 50 leden van den V. B.? althans van alle staten aan welke c.q. een deel aak bij de toepassing van de sancties zal zijn edacht?

en blijve 't wel indachtig: wie geen sancties of daarop niet durft te vertrouwen, laat de rage los.

oor de arbitrage, als vrede-middel, blijkt weer te zijn, wat voor zoo menig internationaal gstuk geldt: de oplossing lijkt voor de hand te en en toch is ze niet te grijpen. Dit is zóó overend gebleken, dat de V.B. dit middel ook niet de eerste plaats heeft kunnen handhaven.

Was met dit besef, dat men in September naar eve ging. De mislukte pogingen der commissie voorbereiding van een ontwapeningsconferende mislukte vlootconferentie (al was dit geen s conferentie); de Chineesche kwestie zonder , het tegelijk aftreden van de Jouvenel en Lord , dit alles, en meer, drukte tot een gevoel van hteloosheid.

Genève kwam Polen met een voorstel om den og buiten de wet te stellen, en Nederland, bij de van onzen Minister van Buitenlandsche Za- Jhr. Mr. F. Beelaerts van Blokland, met een er om het mislukte protocol van 1924 opnieuw e zetten, met vermijding van de voetangels en men, waaruit het zich destijds niet wist te been, doch die nu bekend waren.

ieuw was hierin, dat de kleine staten met vooren kwamen zonder eerst het welwillen van de te ingewonnen te hebben, nieuw was dat een dt den moed er in" op het juiste oogenblik in ssemblé geworpen werd. Maar overigens werd nieuwe gedachte, een nieuw middel, een nieuzienswijze naast of bij de triologie: „ontening, arbitrage, veiligstelling", niet aangebo- het bestaan ervan werd zelfs niet ondersteld. voorstel Polen was niet anders dan een nogls herhalen van hetgeen elk jaar telkens in gszins andere en meer stellige bewoording uitukt is geworden, terwijl de feiten in China en Nicaragua daarmede blijven spotten.

ver het Nederlandsche voorstel en het verdere op der vredesverzekering in Genève, de volde week nader.

(*Wordt vervolgd.*)

Ingezonden.

Curaçao en de Indische Tentoonstelling.

Aan de Redactie
van het Koloniaal Weekblad.

aar aanleiding van het in Uw nummer van 20 ober j.l. opgenomen stuk over het niet deelen door inwoners van Curaçao aan de voorbeding van de Tentoonstelling, kunnen wij U thans ons groot genoegen berichten, dat, na herhaald zoek, de Gouverneur van Curaçao onlangs oot, alsnog zitting te nemen in het Eere-Comité tevens toezegde, de plannen voor West-Indië zoo htig mogelijk te zullen steunen.

Dit resultaat werd bereikt op eene audiëntie, door den Gouverneur verleend aan de Heeren Fernandes, Voorzitter van de West-Indische voorbereidingscommissie en Van Steenbergen, Administrateur van het Tentoonstellings-Comité.

Bij dezelfde gelegenheid heeft Zijne Excellentie nog eenige namen genoemd van vooraanstaande mannen op Curaçao, zoowel als hier te lande, dewelke thans zullen worden geïnviteerd om in het West-Indische Comité zitting te nemen.

Wij nemen aan, dat de Commissie niets liever zal zien, dan dat ook Curaçao een krachtig aandeel neemt in de voorbereiding der plannen.

Het Bestuur der Afd. Arnhem van
Oost en West.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Apeldoorn.

U gelieve goed nota te nemen van:

I. De **2e gezelschapsreis** naar het **Koloniaal Instituut** te Amsterdam is vastgesteld op **Maandag 31 October.**

Vertrek uit Apeldoorn 8.29; uit Amsterdam bij voorkeur 15.45 (tenzij de meerderheid 20.43 verkiest).

Voor leden, begunstigers en hunne huisgenooten *f* 5.— (trein+lunch+toegang), andere belangstellenden *f* 5.30.

Zorgt U mede, dat het nu eens een flinke
groep wordt van minstens 25 personen.

II. **Films der Nederl. Handel-Mij.** op **9 November,** 's avonds 8 uur in het **Centraal Theater** (Markt):

a. Suikeronderneming „Wonopringgo", Java.
b. Suikerafscheep te Pasoeroean.
c. Theeonderneming „Permanangan" te Pematang Siantar, S. O. K.

Deze films zijn opgenomen door de „Haghe film" fabriek (W. Mullens), die ook de films der Bataafsche Petr.-Mij. opnam.

Toegang voor **leden,** met recht op **twee introducee's,** ***f* 0.30,** voor begunstigers ***f* 0.30,** en voor andere belangstellenden ***f* 0.60** (pl. bel. inbegrepen).

Plaatsbespreken voor leden en begunstigers op Dinsdag 8 November aan het Centraal Theater (contributiekaart vertoonen).

III. **Opgave** van Voorwerpen voor de **inzending** naar de **Groote Oost- en Westtentoonstelling 1928** te Arnhem zien wij gaarne uiterlijk 1 December tegemoet.

IV. Het bestuur is in onderhandeling met de Vereeniging **„Eurasia"** te Den Haag over de opvoering van het tooneelstuk **„Njai Sonna"** van Jan Fabricius, opgeluisterd met **Krontjong muziek.** Deze voorstelling kan alleen doorgaan, als vooraf gerekend kan worden op voldoende deelneming. Binnenkort hopen wij hiervoor een bescheiden gebruik te maken van Uwe welwillende en zeer gewaardeerde medewerking.

HET BESTUUR.

WERFT LEDEN.

Afdeeling 's-Gravenhage.

Eerste bijeenkomst in het seizoen 1927—'28. Ingeleid door den Voorzitter van het Hoofdbestuur van Oost en West.

SUIKER- EN THEEBEDRIJF IN NED. OOST-INDIE.

Het Bestuur van de Afdeeling 's-Gravenhage van de Vereeniging „Oost en West" heeft ditmaal, in samenwerking met het Comité voor Indische lezingen en leergangen, op 19 October j.l. in het Gebouw voor Kunsten en Wetenschappen voor leden en genoodigden de eerste zijner winter-bijeenkomsten geopend met de door den heer Willy Mullens opgenomen films van de Suiker- en Afscheepbedrijven en het Theebedrijf in Ned. Oost-Indië, welwillend afgestaan door de Nederlandsche Handel-Maatschappij.

De belangstelling was zoo groot, dat de zaal van het Gebouw bijna geheel bezet was.

Nadat het orkest, meerendeels bestaande uit musici van het Residentie-orkest, den avond met het Wilhelmus had geopend, gevolgd door een vroolijken marsch, betrad de heer *R. Zuyderhoff*, Algemeen Voorzitter der Vereeniging „Oost en West", het podium, heette alle aanwezigen welkom en hield daarop eene toespraak, ongeveer als volgt:

Dames en Heeren,

Het Comité voor Ind. lezingen en leergangen en de afd. 's-Gravenhage van de vereeniging „Oost en West", *die te zamen* dezen avond organiseerden, hebben mij in mijne kwaliteit van Voorzitter van het Hoofdbestuur dier vereeniging en tevens lid van het bestuur van genoemd comité, verzocht om een kort woord vooraf te zeggen.

Daaraan gevolg gevende, kwijt ik mij allereerst van de aangename taak U allen hartelijk welkom te heeten en U dank te zeggen voor uwe komst. Nog een woord van dank en van hulde tevens is hier op zijn plaats, t.w. aan de Ned. Handel-Mij., die door een wetenschappelijke film van 3 Ind. grootbedrijven te laten vervaardigen en haar voor avonden als deze beschikbaar te stellen, een algemeen belang dient.

Voor het behoud van den eeuwenouden band met

de Indiën is het noodzakelijk, dat geheel het Ned. volk ook in die deelen van het Koninkrijk belangstelling toont.

De *eerste vereeniging*, die met dit doel voor oogen werkte, was de vereeniging *Oost en West*. Later volgden andere lichamen haar in die richting. Ten einde nu het nuttig effect van de werkzaamheid van al die instellingen door samenwerking te verhoogen, werd in 1917 op initiatief van het Koloniaal Instituut een centraal comité gevormd, dat den naam kreeg van *Comité voor Ind. lezingen en leergangen*. Bij dat comité zijn thans behalve het Dept. van Kol., het Kol. Inst. en Oost en West nog 10 andere instellingen aangesloten.

Naast lezingen voor volwassenen, heeft het comité in het bijzonder binnen den kring van zijne bemoeiingen getrokken de verbreiding van kennis van de Indiën onder de jeugd en wel: door de school. Met het oog hierop heeft het comité gedurende zijn 10-jarig bestaan op vele plaatsen in den lande kol. leergangen voor onderwijzeressen en onderwijzers laten houden en organiseert het telkenjare in de Kerstvacantie in het gebouw van het K. I. een kol. cursus voor geografen.

Zeer zeker hebben deze cursussen veel nut opgeleverd. Dit neemt intusschen niet weg, dat nog steeds het onderwijs aan de jeugd in Nederland, zoowel op de lagere scholen als op die voor middelbaar en voorbereidend hooger onderwijs, in 't algemeen gesproken onvoldoende rekening houdt met de groote beteekenis van de overzeesche deelen van het Rijk.

Afdoende verbetering hierin kan uit den aard der zaak alleen aangebracht worden door het Ministerie van Onderwijs. Te hopen valt het daarom dat dit nu spoedig tot het besef kome, dat het de onafwijsbare plicht van Nederland is om bij het onderwijs hier te lande aan de kennis omtrent Grooter-Nederland een ruimere plaats te verschaffen.

Ondertusschen gaat het Comité voor Indische lezingen en leergangen en alle daarbij aangesloten instellingen voort om meer kennis omtrent de Indiën in Nederland te verspreiden.

In dit verband mag ik zeker wel in kennis brengen het heugelijke feit dat door de afd. *Arnhem van de vereeniging Oost en West* voor het volgende jaar eene *Koloniale tentoonstelling* georganiseerd wordt. Van die tentoonstelling kan zeer veel uitgaan. Steunt haar dus zooveel gij kunt, gaat er heen en wekt anderen op tot een bezoek aan haar.

Thans terugkeerende tot het punt van uitgang: de film van hedenavond, die, zooals U weet, opgenomen werd door onzen stadgenoot, den heer Willy Mullens, eindig ik met de hoop uit te spreken, dat de voorstelling zal bijdragen om de belangstelling voor Indië te onderhouden en te vergrooten.

Na deze met warm applaus begroete woorden begon de filmvoorstelling en kregen wij de Suikerfabriek „Wonopringgo” van de Nederl. Handel-Mij. te zien, welke een duidelijk beeld gaf van het geheele suikerproces, vanaf den rietaanplant tot de expeditie der suiker. Wij zagen het kleine stekje door middel van verschillende bewerkingen, zooals bemesting, bevloeing, enz., tot het meer dan manshooge riet opgroeien; voorts de bewerking, welke dit laatste in de fabriek moet ondergaan, terwijl ook het laboratorium, ziekenhuis en de societeit der onderneming niet vergeten werden.

Na de pauze aanschouwden wij het suikerafscheepbedrijf, waaronder het vervoer der balen, ieder 100 K.G. wegende, het opslaan en verschepen. Op deze wijze worden ieder jaar 25 millioen balen door Java geproduceerd.

Tot slot werd het theebedrijf bij het Nederl.-Indische Landbouwsyndicaat op Sumatra vertoond. Ook dit bedrijf werd van af het ontginnen van den grond tot in alle onderdeelen, welke de planten ondergaan om den door velen zoo geliefkoosden drank te nuttigen, volledig op het doek gebracht.

Velen hebben door de vertooning dezer film ongetwijfeld een beteren kijk gekregen op het Indische bedrijfsleven.

De muziek illustreerde de film op zeer toepasselijke wijze, zoodat de avond dan ook in alle opzichten geslaagd mag heeten.

De Secretaris,
J. C. BAUDOIN.

Afdeeling Nijmegen.

SOCIETEITSAVOND.

Op Zaterdagavond 29 October, 8 uur, Oranjehotel, *Causerie* door den heer De Vries van de Mij. Nederland, over *„Van en over reizen naar Indië.”*

Leden, komt luisteren met uwe introducées.

De Secretaris,
Barbarossastr. 48. GESCHER.

Afdeeling Twente.

De film der Nederl. Handelmaatschappij zal vertoond worden in Enschede op 27 en te Hengelo op 28 October.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur.

UITNOODIGING tot het bijwonen der *Hoofdbestuurs-vergadering* op *Zaterdag 29 dezer*, des nam. ten 2 uur in het gebouw Heulstraat 17, alhier.

Punten van behandeling:

1. Opening.
2. Notulen (zie K.W. 21 April j.l., no. 16).
3. Koloniaal Weekblad.
4. Algemeene besprekingen.
5. Rondvraag.

De Secretaris,
VAN DER BRUGH

Bij eventueele verhindering wordt plaatsvervanger verwacht.

VOOR DE AFDEELINGEN.

De besturen worden gaarne aandachtig gemaakt op den wenk van den heer Oudschans Dentz in zijn artikel: Straatnamen en de West-Ind. Koloniën (Zie zijn opwekking in de laatste 3 alinea's, K. W. van 20 October, No. 42).

Van de Redactie.

ZENDINGSFILM WARTA SARI.

Onder dezen titel wordt binnen zeer kort de zendingsfilm, waarover reeds eenige malen een bericht in ons blad verscheen, uitgebracht.

Met groote belangstelling mag deze film tegemoet gezien worden, daar naar het oordeel der bevoegden die hem keurden, zoowel de behandelde stof als de opnamen zelf zoo gelukkig gekozen en goed geslaagd zijn, dat hij niet na zal laten overal grooten indruk te maken. De heer Ochse, die in Indië de opnamen deed, doet zich wel als een uitnemend vakman kennen. De natuurtafereelen, tijdens de reis van een der zendelingen in het oerbosch opgenomen, geven het beklemmende en overweldigende van den tropischen plantengroei prachtig weer.

Nadat de film zijn première op 26 October in besloten kring zal hebben (tijdens de Alg. Zendingsconferentie te Amsterdam), zal hij gedurende een geheele week in Amsterdam draaien en wel van Maandag 31 October tot Zaterdag 5 November. Deze voor het publiek tegen entrée toegankelijke filmavonden zijn dagelijks in de groote Aula van het Koloniaal Instituut, behalve Woensdagavond 2 November. Dan zal de film Salvatori getoond worden.

DE CURACAOSCHE GELDMIDDELEN.

In de onder dit opschrift verschenen beschouwingen van den heer *W. R. Menkman* is tot ons leedwezen een hinderlijke fout geslopen.

Men gelieve n.l. te lezen in het Nr. van 20 dezer, blz. 4, geheel aan het slot: *uitgevoerde* hoeveelheden in pl. v. *ingevoerde* hoeveelheden.

Van het Informatie-Bureau:

BESTEMD VOOR UITZENDING NAAR NED.-INDIË.

S. Lantema, Onderwijzer 2e kl. bij het O.L.O. in N.-I.; Irnsum.
W. J. E. Paris, Idem als voren; Simonshaven (Gem. Geervliet).
Ir. D. J. A. Middelburg, Landbouwconsulent bij den Landbouwvoorlichtingsdienst; Putten (Veluwe).
W. Hollander, Gedipl. techn. Ambtenaar 3e kl. b. d. P.T.T., Dokkumertrekweg 39, Leeuwarden.
W. Schols, Adm. Ambtenaar b. h. Binnenlandsch Bestuur, Buijs Ballotstraat 57, 's-Gravenhage.

INDISCHE AMBTENAREN MET VERLOF.

P. Rotteveel, Commissaris van Politie 1e kl., technisch leider der Veldpolitie in de residentiën Soerabaya en Madoera; Hoogeweg 53, Amsterdam (O.).
L. J. Oerlemans, Gedipl. gezaghebber bij het B. B.; Groote Visscherijstraat 86, Rotterdam.
J. Th. Metzelaar, Landbouwconsulent 1e kl. te Buitenzorg; Leeuwendaallaan 35, Rijswijk (Z.-H.).
Ir. L. de Vogel, Ir. 2e kl. bij den Waterstaat en 's Lands B.O.W.; Van Boetzelaerlaan 137, 's-Gravenhage.
Mej. C. W. Planten, Gouv.-arts te Soerabaya; Beeklaan 452, 's-Gravenhage.
L. F. Mallien, Bouwkundige bij de S.S. en Tr.; 1e Sweelinckstraat 35, 's-Gravenhage.
H. W. H. Treeling, Politie-opz. in het gouv. Celebes en Onderh.; Netscherstraat 77, 's-Gravenhage.
E. W. Kuster, tijd. wnd. Kascontroleur bij de S.S. en Tr.; Genestetlaan 1, Roozendaal (Gld.).
F. A. du Mosch, Opzichter 1e kl. bij den dienst Scheepvaart; Hugo de Grootstraat 8, 's-Gravenhage.
A. van Zwet, Politie-opz. in de residentie Kediri; Stortstraat 66, 's-Gravenhage.
R. J. Koppenol, Ass.-resident van Deli en Serdang; Theresiastraat 103, 's-Gravenhage.
W. N. Schmidt, Controleur van de Belastingen op het kantoor van den Inspecteur van Financiën, hoofd der Inspectie Padang; Gijsbrecht van Amstelstraat 67, Hilversum.

A. Uljée, Ass.-resident, secr. van Bantam; Cornelis ...elmanstraat 18, 's-Gravenhage.

A. H. E. Ebell, Adj.-Inspecteur van Financiën, Lang...raat 77, Amersfoort.

...agman, Hoofdpolitieopziener res. Soerabaya, Blauw...sweg 12, Almelo.

... A. Hendriks, Politieopziener res. Soerabaya, Jas...straat 32, Utrecht.

...rebrugh, Inspecteur 2e kl. b. d. Gouv. Pandhuis...st, Hotel Botanique, Rue St. Lazare, Brussel.

... J. C. de Grave, Alg. Ontvanger 3e kl. Landskas, Weltevreden, Goudenregenstraat 55, 's-Gravenhage.

... G. Ungerer, Gouvernements-veearts, Laan van Meerdervoort 190, 's-Gravenhage.

W. Bloch, Assistent-Resident van Toeban, Bentinck...aat 52, 's-Gravenhage.

... van Dalen, Hulpprediker b. d. Prot. Kerken in ...-I., Saksen Weimarstraat 2, Dordrecht.

... de Torbal, Kapitein der Infanterie, Raadhuis...aat 18, Amsterdam.

... G. Gerritsen, Kapitein b. d. Top. dienst, Patrijs...an 5, 's-Gravenhage.

...alm, 1e Luitenant der Infanterie, Marnixstr. 358huis, Amsterdam.

... J. Savalle, Ritmeester der Cavalerie, Juliana van ...olbergplein 10, Den Haag.

MET PENSIOEN.

H. T. A. ter Hoeven, Vervoerscontroleur bij den dienst der S.S. op Java; Daguerrestraat 36, 's-Gravenhage.

H. C. van Bergen, Inspecteur van het Inlandsch onderwijs; Valeriusstraat 19*h*, Amsterdam.

Mr. C. J. Zieck, Lid v. d. Raad van Justitie te Soerabaya, Delftweg 18, Rijswijk (Z.-H).

P. K. Verbeek, Ondercommissaris van Politie, Zoutziederstraat 61b, Rotterdam.

Mutatiestaat van 19 tot 26 October.

Nieuwe Leden: — Geïntroduceerd door:

... M. Schuil—v. d. Koog, Breda, Baronielaan 318a. ...—.
... L. van Win, Ritmeester Cav N.-I.-L., Breda, Oranje...gel 17. *f* 5.—. — Afdeelingsbestuur van Breda.

P. H. le Clercq, Advocaat en Procureur, Nijmegen, ...n Spaenstraat 27. *f* 5.—.
...ergsma, Nijmegen, Oranjesingel 63. *f* 5.—. — den heer C. Mollema te Nijmegen.

...uffrouw A. H. A. Koch, Leerares M.O., Nijmegen, ...ansche Straat 65. *f* 5.— — Voorzitter der afdeeling Nijmegen.
...rouw Pannekoek, Utrecht, Ramstraat 45. *f* 5.— — Eigen aanmelding.
...eereboom Voller, Den Haag, Javastraat 38. *f* 5.— — den heer R. Francis te Den Haag.
...uffrouw J. C. Molewater, Den Haag, „Villa Duna", ...n Stolkweg 19. *f* 5.— — Mevrouw E. van Deventer—Maas te Den Haag.

D. Daudey, Oud-Gezagvoerder K.P.M., Den Haag, ...uvestraat 28. *f* 5.—.
A. Borggreve, Oud-Directeur „Osvia", Den Haag, ...paverhof 19. *f* 5.—.
Th. Harkink, Oud-Onderwijzer O.-I., Voorburg, Laan ...n Swaensteijn 17. *f* 5.—.
...eisingh, Bouwkundige, Den Haag, Nassauplein 21. ...—. — Hoofdbestuur Oost en West.

B. Masquerier Hofland, Oud-Kapitein N.-I.L., Den ...ag, Haviklaan 17. *f* 5.—.
...rouw A. J. van der Willigen, Den Haag, Meezenlaan ... *f* 5.—. — den heer Th. B. Struick te Den Haag.

... de la Parra, Oud-Planter, Den Haag, Sweelinckstr. ... *f* 5.— — Administrateur Oost en West.
...uffrouw J. J. C. Brumund, Den Haag, p.a. Clubgebouw ...or Vrouwen, Lange Vijverberg 7. *f* 5.— — Mejuffrouw J. M. C. A. Nuijsink te Den Haag.

D. van Eck, Oud-Directeur N.V. Utrechtsche Asfalt...briek, Den Haag, Jan van Nassaustraat 49. *f* 5.—.
W. C. G. Geesink, Den Haag, Stadhouderslaan 110. ...—.
J. A. E. Ruempol, Den Haag, Laan v. Meerdervoort ... *f* 5.—.
...uffrouw H. W. Pilger, Gep. Onderwijzeres O.-I., Den ...ag, Duncklerstraat 42. — Secretaris Afd. Den Haag.

Rectificatie.

Mejuffrouw J. de Booy—van Ledden Hulsebosch te Nijmegen, Victoria Hotel. *f* 5.—.
P. de Vries, p.a. „Sidimanik", Siantar (S.O.K.). *f* 5.—.

Nieuwe Begunstigers:

W. M. van Kalmthout, Nijmegen, Bisschop Hamer...aat 3 — den heer C. Mollema te Nijmegen.
...rouw van Krieken—Diehl, Utrecht, Willem Barentz...aat 81 — Mevrouw Pannekoek te Utrecht.
...uffrouw C. d'Artillac Brill, Den Haag, Columbus...aat 155 — Mevrouw M. T. Velsing—Caspari te Den Haag.

Afschrijven:

A. W. van der Wijck, Oud-Generaal-Majoor Cav. te ...oemendaal (overleden).
...onck, Den Haag, Stadhoudersplein 12, (overleden).
G. A. J. van Kalmthout, Nijmegen, Bisschop Hamerstr. 3, (overleden).

Adresveranderingen:

D. M. Meertens, Rotterdam, Heemraadsingel, van: ...6 naar: 105.
... de Putter, Indoloog, van: Leiden, Oude Singel 46 naar: Oegstgeest, Haarlemmervaart 10.
...rouw E. F. Nijenhuis—van Beusekom, Den Haag, van: Columbusstraat 236 naar: Acaciastraat 98.
...rouw F. H. Suermondt—Albrecht, Den Haag, van: ...tenlaan 55 naar: Valeriusstraat 84.
...alsem, van: Scheveningen, Harstenhoekweg 29 naar: Hotel Richelieu te Territet-sur-Montreux.
...acoma, Controleur 1ste klasse B.B., van: Den Haag, ...n van Nassaustraat 121 naar: Buitenzorg, van Limburg Stirumweg 13.
Dr. S. A. Koopal, Leeraar N.-I.-A.-S., van: Den Haag, Merellaan 1 naar: Soerabaja.
W. C. Camman, Luit.-Kolonel Inf., van: Nijmegen, St. Annastraat 64 naar: Bandoeng D. v. O.
C. A. J. van den Berg, 1ste Luit. Inf., van: Weltevreden naar Z. O. Afdeeling van Borneo (Bandjermasin).
Mr. J. H. Heslinga, thans: Leeraar O.S.V.I.A. te Madioen.
Th. A. M. Willemse, Oud-Luit.-Kolonel Inf., van: Weltevreden, Djohorlaan 7 naar: Bandoeng, Oosteinde-Binnen 23.
A. J. van Zanen, Controleur B.B., van: Baroes naar: Sibolga (Tapanoeli).
H. Koolmeijer, Den Haag, van: Edisonstr. 17 naar: Perponcherstraat 108.

VEREENIGING „OOST EN WEST"

HOOFDBESTUUR: HEULSTRAAT 17 'S-GRAVENHAGE

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins-Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen doen.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië, of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen, van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Tel. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins-Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752. Dit „Tehuis" biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland vertoeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK, of den Administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", Van-Boetzelaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Tel. No. 50248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna-Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten einde aan hen, die uit Nederland naar Indië gaan, en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN (tegen eenige vergoeding) op huishoudelijk en maatschappelijk gebied, onder leiding van Mevr. J. FRANCO MENDES—Calisch. Spreekuur Donderdagmiddag van 2 tot 4 uur en volgens afspraak, Nic.-Maesstraat 57, Amsterdam, Tel. 22492.
Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, en de Firma MARTINUS NIJHOFF, L. Voorhout 9, Den Haag (bij deze firma alleen die met een *), zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk.)
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost II. Iets over den Inlander en zijn Zieleleven, door T. J. BEZEMER.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

* b. Onze West, tweede druk, bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname**, door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao**, door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overz. Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

*No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
*No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie.)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
*No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2e, verbeterde druk.)
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
*No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
*No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
*No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
*No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederlandsch-Indië, zoomede voor verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken en Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Opnieuw herzien.) .... Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
*No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
*No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
*No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
*No. XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber (caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Ned.-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën .... Prijs: **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
„ 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
„ 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
„ 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
„ 8. De Europeesche vrouw in Indië.
„ 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
„ 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
„ 2. Het Javaansch tooneel.
„ 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
„ 4. De theecultuur op Java.
„ 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
„ 6. Een goede taal in Indië.
„ 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
„ 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
„ 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
„ 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
„ 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
„ 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
„ 4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
„ 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
„ 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië.
„ 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Wnd. Vertegenwoordiger in Nederlandsch-Indië Mr. M. J. A. Oostwoud-Wijdenes, President Landraad, Tandjong Balei (Sumatra's Oostkust).

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN:
Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag
Telefoon 14519, Postgiro 14574

Wnd. Vertegenwoordiger in N.-I.: Mr. M. J. A. Oostwoud-Wijdenes, Pres. Landr., Tandjong Balei (Sumatra's Oostk.).

Opgericht 21 Maart 1900 door Kolonel G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIËN:
N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag
Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD TE VERMELDEN

HET BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIE

INHOUD: Ind. Tentoonstelling te Arnhem (I. T. A.) 11 Juni—28 Juli 1928. — Aan alle leden der Vereeniging „Oost en West". — De Postduif. — West-Indië op de Arnhemsche Tentoonstelling. — Het Vliegwezen in West-Indië, door Fred. Oudschans Dentz. — Waar mensch en tijger buren zijn, door Joh. F. Snelleman. — Van Week tot Week. — Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt. — Persoverzicht uit de Ind. Bladen: I. Uit de Europ. Pers, II. Uit de Inheemsche- en Mal.-Chin. Pers. — Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht. — Suriname. — Curaçao. — Uit den Verren Vreemde. — Berichten der Afdeelingen: I. Apeldoorn, II. 's-Gravenhage. — Mededeelingen: I. Van het Dag. Bestuur, II. Van de Redactie, III. Van het Inform.-Bureau. — Mutatiestaat van 26 October tot 2 Nov.

Indische Tentoonstelling te Arnhem (I. T. A.)

11 Juni—28 Juli 1928.

Stands op de I. T. A.

Zooals vroeger reeds is medegedeeld, wordt, met een Europeesch restaurant als centrum, een reeks van stands ingericht.

De huurprijzen, die voor den geheelen duur der Tentoonstelling (dus 7 weken) worden gevraagd, varieeren, al naar gelang de plaats meer of minder in het centrum der beweging ligt, van 1000 tot 1500 gulden.

De gebouwen worden keurig afgewerkt en het publiek wandelt langs de galerijen op een trottoir onder een luifel.

Waar deze Afdeeling Stands ook ten volle door ouderjarig geboomte wordt beschaduwd, zal ongetwijfeld voor de bezoekers, zelfs in de maanden Juni en Juli, de zon niet hinderlijk zijn.

De stands zijn 4½ bij 4½ M. groot. Het Tentoonstellingsbestuur zorgt voor electriciteit, water- en gasleiding.

Vooropstellende, dat z.m. deze stands, 55 in getal, uitsluitend moeten worden ingenomen door die firma's, die reeds zakenrelaties met Oost- of West-Indië hebben, en dan van hen nog weer z.m. de voornaamste, heeft het Bestuur tot nu toe, op een enkele uitzondering na, nog aan geen der aanvragers eene definitieve beslissing gegeven.

Hebt gij zakenkennissen, als boven omschreven, maakt hen dan direct attent op deze unieke gelegenheid om de handelsbetrekkingen met Indië uit te breiden.

De inschrijvingen zullen zeker voor het einde van het jaar worden gesloten.

Kantoor der Administratie *Nieuwe Plein No. 52, Arnhem.*

Attentie!

De Contributie voor het lidmaatschap dezer Vereeniging — ƒ 5.— 's jaars minimum — loopt voor hen die zich thans als lid doen inschrijven, tot en met ulto. December 1928. Bij toetreding wordt hun dus gratis het Koloniaal Weekblad geregeld toegezonden. Aanmelding schriftelijk of mondeling bij het Secretariaat, Heulstraat 17, Den Haag, of bij de Secretarissen van de Afdeelingen.

Zij die reeds lid zijn en daardoor blijk gegeven hebben van hunne instemming met doel en streven der Vereeniging, worden vriendelijk uitgenoodigd ook anderen in hun kring tot het lidmaatschap aan te sporen, b.v. door toezending, na lezing, van dit nummer, liefst met een enkel aanbevelend woord.

Op onze leden in Oost- en West-Indië wordt hiervoor in het bijzonder een beroep gedaan.

Aan alle Leden van de Vereen. „Oost en West".

Na ruim een kwart eeuw van moeizaam, maar gestadig en nuttig streven naar- en arbeiden voor het opwekken van belangstelling voor onze schoone overzeesche gewesten, nadert de tijd waarop een uit den boezem onzer Vereeniging voortgekomen initiatief, dat streven en dien arbeid kronen zal.

In den zomer van 1928 zal in Arnhem een Indische tentoonstelling gehouden worden, waarvan de leiding in handen is van den Voorzitter onzer Afdeeling aldaar, den heer Mr. J. Huges.

Oost- en West-Indië, in aanschouwelijke voorstelling op Neerlands grond — verheugende gebeurtenis, in het centrum van het land, in een stad welke, met hare omgeving, meer dan elke andere plaats, de werkelijke gelijkenis draagt van den modernen uitbouw onzer groote Indische steden en waar menig Indischman zich „senang" voelt, remonicentiën koesterend aan lang vervlogen dagen.

In Gelre's hoofdstad, vogel in groen nest.

Leent Arnhem zich in bijzonder gunstig opzicht voor het houden van een Indische Tentoonstelling, in zekeren zin zelfs beter dan onze beide groote hoofdsteden, ook de plek, het landgoed Zypendaal, waar zij gehouden zal worden, kon geen betere zijn. Daarover later nog, misschien. Maar boven dit alles gaat hoog uit de zaak zelve: de tentoonstelling en haar beteekenis, waarover hier echter dit keer niet kan worden uitgeweid.

Ze is nog in wording. Maar met het oog daarop moeten thans alle krachten ingespannen worden, om die tentoonstelling zoo luisterrijk mogelijk te doen zijn. Deze regelen zijn daartoe een opwekking. En „luisterrijk" is geen te groot woord, indien inderdaad allen die daartoe in staat zijn — en dat zijn vele onzer leden — zich nu voornemen om de onderneming te steunen, op welke wijze dan ook. En zijn zij zelven daartoe niet in staat, welaan, a l l e leden van Oost en West hebben wel hunne kanalen. Zoo ge ooit eenige verplichting hebt gevoeld tegenover Uwe Vereeniging, dan kunt ge die nu voldoen, daarmede tegelijkertijd een bij uitstek nationaal belang steunend.

Verleent dus Uwe volle medewerking en steunt onze O. en W.-Indische tentoonstelling te Arnhem.

(Aanwijzingen geven de bijna wekelijks opgenomen mededeelingen van het Comité).

De Postduif.

—o—

Zaterdag 1 October van Schiphol weggevlogen, is de Postduif, Vrijdag 28 d.a.v. weer op haar plaats teruggekeerd, na de goed volbrachte vlucht Nederland-Indië, vice versa.

Nog geheel onverwachts.

Vrijdagmorgen, om kwartier vóór zessen uit Belgrado opgestegen, landden Koppen en zijne gezellen 's middags om ruim kwart over drie op Schiphol, waar men hen, als geseind, om 4 uur pas verwachtte.

De eigenlijke ontvangst geschiedde in het Amsterdamsche „Hotel de l'Europe", waar in de vestibule eenigen tijd te voren een aantal autoriteiten, vrienden en belangstellenden voor de huldiging bijeen waren.

Even over half vijf: aankomst van de vliegeniers, merkbaar aan dat zoo bekende van de straat naar binnen dringend eigenaardig gegons, dat het naderen van een met spanning verwachten, ongewonen stoet vergezeld pleegt te gaan. Enkele minuten daarna en de jeugdig-kwieke „helden der lucht", zijn binnen. Luid gejoel en gejuich! Koppen, vooraan, met vergenoegden aanblik, schijnbaar niet vermoeid, ietwat bestoven naar het uiterlijk en torschend een zwaren lauwerkrans, die hem, „den kleinen, grooten man", bijna geheel omhing — gevolgd door zijn kranige en getrouwe tochtgenooten Frijns en Elleman en begeleid door familieleden. Dozijnen handen ter begroeting worden uitgestoken, welkomstwoorden vluchtig geuit, terwijl de „uit de lucht gevallenen", door de geestdriftige menigte heen, behoedzaam zich een weg banen . . . . naar de lift, die hen naar hunne kamers voeren zal, waar zij, onttogen, een wijle, aan het enthousiasme, zich verfrisschen gaan en zich in meer voegzame kleeding steken voor de eigenlijke huldiging, die hen nog wacht.

Die huldiging was treffend. Aanvangende met een indrukwekkend woord van den voorzitter der Kon. Ver. v. d. Luchtvaart, die het heuglijk feit in zijn juiste beteekenis schetste, sprak na hem de Minister v. Waterstaat: „Is het wel waar dat, nadat we 28 dagen geleden op Schiphol afscheid van U hebben genomen, in Indië zijt geweest?" enz., vervolgens . . . Wie weet wat Nederlandsche humor is, of daarvan aanvoeling heeft, bewonderde niet het aanslaan van dezen toon in de begroeting van de vliegeniers? Dit is een ingetogenheid van gevoelsuitdrukking, waarvan de tegengestelde zou een uitbarsting zou zijn.

Vele belangrijke toespraken volgden. Ze alsnog te vermelden zou, na de uitvoerige verslagen in de bladen, mosterd na den maaltijd zijn. Vol worde ten slotte met de mededeeling, dat ook „Oost en West" hare hulde bracht. Namens de Vereeniging begroette de secretaris, de heer F. H. A. van der Brugh, het kloeke driemanschap, hen geluk wenschend met hunne behouden terugkeer, onder overhandiging aan Koppen van een herinnerings-medaille aan den zoo schitterend geslaagden tocht.

In de rij der pioniers van het wereldverkeer der toekomst, neemt de Nederlander Koppen een eigen plaats in.

West-Indië op de Arnhemsche Tentoonstelling.

—o—

In de wekelijksche bulletins in dit blad over de a.s. Indische tentoonstelling te Arnhem is melding gemaakt van de plannen eener voorbereidingscommissie, die de taak op zich heeft genomen te trachten, op die tentoonstelling ook West-Indië (Suriname zoowel als Curaçao) behoorlijk te doen uitkomen.

Teneinde nu aan het loffelijk streven van voormelde commissie (de samenstelling is medegedeeld in het K. W. van 20 en 27 Oct.) zooveel mogelijk bekendheid te geven, laten we hier volgen den hoofdzakelijken inhoud eener door haar verspreide circulaire, waarin die plannen nader uiteengezet worden.

De voorbereidingscommissie heeft haar taak opgewekt en vertrouwen aanvaard, omdat zij er van overtuigd is, dat deze groote tentoonstelling, die tijdens de Olympische Spelen te Amsterdam wordt gehouden en wellicht door honderdduizenden menschen zal worden bezocht, een bij uitstek de gelegenheid zal zijn om de gebiedsdeelen van Nederland in Zuid-Amerika: *Suriname* en *Curaçao* onder veler aandacht te brengen en de belangstelling voor die gewesten, welke, dank zij het volhardend streven van vrienden en belanghebbenden den laatsten tijd hier te lande gelukkig ontwaakt, levendiger te maken en in breederen kring te doen toenemen.

Ten einde dit resultaat te bereiken, is echter veler moreele medewerking en materieele steun zoo ruim mogelijk een dringende eisch.

Zonder die medewerking en dien steun kan van de tentoonstellingsplannen voor de West-Indische gebiedsdeelen niets komen!

Want het Indische Tentoonstellingsbestuur kan voor de West-Indische afdeeling niet meer doen dan zijne zalen en terreinen, zijne reclame-middelen en zijne werkkrachten ten dienste stellen van in Arnhem te bezorgen inzendingen.

Middelen voor de organisatie der West-Indische afdeeling zelve, noch eenige garantie van geldmiddelen daarvoor, zijn van het Indische Tentoonstellingsbestuur te wachten, omdat alles wat het toe van Overheidswege en door particulieren verstrekt en aan garantie toegezegd is, enkel en alleen voor de Oost-Indische afdeeling bestemd is.

Indien de West-Indische gebiedsdeelen naast de Oost-Indische afdeeling, welke — dank zij krachtigen steun in natura en geldmiddelen uit verschillende kringen in den Archipel en hier te land — een groot succes belooft te worden, op brekkige wijze te voorschijn zouden komen, dan aan Suriname en Curaçao een grooter ondienst bewezen worden dan wanneer die gebiedsdeelen 't geheel niet aan de tentoonstelling deelnamen.

Het spreekt vanzelf, dat de beide West-Indische gebiedsdeelen, en met name *Suriname* bij de heerschende malaise nog erger dan Curaçao, zich in de verste verte niet kunnen meten met de grootere, welvarende zuster Oost-Indië, maar toch zou het onverantwoordelijk zijn om die reden de West-Indische gebiedsdeelen op deze belangrijke tentoonstelling

ng niet te doen uitkomen en dus niet te profi-
n van deze hoogst gunstige gelegenheid om
die gewesten de belangstelling van het natio-
kapitaal en de nationale energie te helpen op-
ken.

rken de Surinaamsche en Curaçaosche Gou-
nenten en ook particulieren naar hun draag-
mede door inzendingen in natura en door
rleenen van geldelijken steun, dan kunnen
met beperkte middelen de belangen van die
en ter tentoonstelling voldoende gediend wor-

commissie is er van overtuigd, dat er in Ne-
nd velen zijn, die van Suriname en Curaçao
n hun bezit hebben, dat dienstig en nuttig zal
en zijn om te worden bezichtigd. Uit den aard
aak rekent de commissie er vast op, dat de be-
ng van deze beide overzeesche gebiedsdeelen
d zal zijn om belangeloos af te staan al datgene
de West-Indische afdeeling zal kunnen opluis-
. Er zijn tal van zaken — vooral op landbouw-
jnbouwgebied — die uit die streken zelve be-
ken moeten worden. Doch ongetwijfeld zal er
Nederland zeer veel belangwekkends kunnen
en bijeengebracht.

sdien wendt zij zich tot allen, die in aanmer-
komen tot het bijdragen van een steentje of
grooten steen voor den opbouw van het haar
dragen werk, allen zonder uitzondering, zoo-
n Nederland als in Suriname en Curaçao ge-
gd, en doet op hen een ernstig beroep om door
e onontbeerlijke moreele medewerking en hun
rieelen steun het mogelijk te maken, dat, van
boden gunstige gelegenheid gebruik makende,
name en Curaçao, zij het ook bescheiden, doch
aardige wijze deelnemen aan deze belangrijke
che Tentoonstelling.

n ieder, die daarvoor maar eenigszins in aan-
ing komt, gelieve deze opwekking als tot hem
ar *persoonlijk* gericht te beschouwen en blijve
ook niet in gebreke aan het gedane beroep
dig gevolg te geven! Middelen ontbreken aan
oorbereidingscommissie om zich andermaal en
persoonlijk tot ieder Uwer te richten.

Pers, zoowel in Nederland als in de beide
eesche gewesten, Ambtenaren, Hoofd- zoowel
subalterne ambtenaren; Landbouw; Handel;
rheid; Industrie; Scheepvaart (onze West-
che Maildienstmaatschappij); zoowel organisa-
als zij die persoonlijk bij de uitoefening van
dezer takken van maatschappelijk bestaan be-
en zijn; Particulieren! Gij allen wilt wel zon-
arzeling het Uwe *spoedig* bijdragen om het be-
e doel na te streven!

or hen, die een of ander bedrijf uitoefenen,
at er een goede gelegenheid om voor eigen
ning en risico door hen vervaardigde voorwer-
(wij denken aan gouden pepietjes, presse-
rs en andere voorwerpen van een of andere
tof vervaardigd, wandelstokken, ameublement
fraai inlandsch meubelhout gemaakt, enz.) op
nden om in Arnhem op de Tentoonstelling ten
op uit te stallen. Denkt aan de vele vermo-
e vreemdelingen, die ter gelegenheid van de
pische spelen het geheele land en zeer zeker
de Indische Tentoonstelling zullen bezoeken,
die zulke voorwerpen en curiositeiten gaarne
n willen bezitten.

commissie voor de West-Indische afdeeling
ich gaarne tegen een kleine vergoeding, welke
ate van deze afdeeling komt, belasten met de
den verkoop en het overmaken van het netto
nu. Wendt U dus tijdig tot ons!

stelt zich voor de inzendingen te groepeeren
ieronder is aangegeven, zoodat ieder kan zien
vereischt wordt om een vrij volledig beeld te
n van wat de West-Indische gebiedsdeelen be-
nen. Uit die groepen kan ieder kiezen datgene,
hij vermeent op de Indische tentoonstelling te
en inzenden.

n aarzele dus niet om reeds *nu* te laten weten
men beschikbaar heeft. Later zal bericht wor-
gezonden wanneer de commissie het aange-
ne *op haar kosten zal laten halen*. Al het in-
dene, dat n.l. in bruikleen is afgestaan, zal
ns de tentoonstelling *behoorlijk worden ver-
zd.*

t is noodig en een plicht dat ieder, die daartoe
gelegenheid is, medewerke om de West-Indi-
afdeeling te doen slagen.

dere inlichtingen worden gaarne verschaft
den secretaris van het comité, den Heer J. J.
MEL, *Reinier Claeszenstraat 31, Amsterdam.*

VERKORT PLAN VAN GROEPSINDEELING.

Groep I. Natuur: geographie; meteorologie; topographie; geologie en mineralogie; plantenwereld: dierenwereld; anthropologie.

Groep II. Exploitatie en Cultures: ertsen; plantaardige producten; houtsoorten; vezelstoffen; gommen, harsen, oliën en vetten; balata-industrie; looi-, verf- en kleurstoffen; vruchten; geneesmiddelen en vergiften; plantaardige boschproducten; cultures [Landbouwproducten (voedingsmiddelen: maïs; cassave; pataten; sorghum; pinda.) Genotmiddelen (tabak; koffie; cacao; suiker; oranjeschillen; likeur)].

Groep III. Jacht, visscherij, handel en nijverheid, statistieken en handelsbeweging: pijlen en bogen, fuiken, massoea's, korven; inlandsche nijverheid en kunst.

Groep IV. Ethnographica: Van Boschnegers en Indianen in den ruimsten zin des woords, zooals: hoofdsieraden, kniebanden, kleedingstukken, schorten, arm- en beenringen, halskettingen (van kralen, tanden en zaden), halssieraden, trommen, muziekinstrumenten, pijlen en bogen, corjalen: Boschnegersnijwerk; haakwerk van Indianen (hangmatten, splindels, weeftoestellen, vischtuigen); vlechtwerk van Indianen; Indiaansch aardewerk; Surinaamsche oudheden (steenen bijlen, dondersteenen, beitels, wiggen, strijdbijlen); koebiesteenen; Christusvisschen, Surinaamsche poppen.

Groep V. Bibliographie: boeken, kaarten, foto's.

Het Vliegwezen in West-Indië,

door

FRED. OUDSCHANS DENTZ.

—o—

In vele opzichten is Britsch-Guyana vooruit op Suriname. Reeds twee jaren beschikt de „Real Daylight Balata Estates Ltd" over een vliegmachine, watervliegtuig, voor de verbinding met het binnenland en deze heeft niet alleen in een groote behoefte voorzien, maar heeft het binnenland gemakkelijk toegankelijk gemaakt en de reizen daarheen aanmerkelijk bekort. Thans heeft men in die kolonie de handen ineen geslagen om ook het publiek de voordeelen van een dergelijke verbinding te doen genieten. Er wordt thans een maatschappij gevormd, die een prospectus heeft uitgegeven, gedagteekend 9 September, waarin wordt medegedeeld, dat de voortzetting en uitbreiding van het vliegwezen in al zijn onderdeelen in Britsch Guyana en omliggende landen en naburige eilanden zal worden ter hand genomen.

De maatschappij, geheeten „British Guiana Air-Transport Company Ltd", in Georgetown geregistreerd met een kapitaal van $ 120.000, opent thans een inschrijving van aandeelen groot $ 4.80. De eerste Directeuren zijn F. A. Mackey, koopman, als voorzitter; E. M. Watcott, koopman (die Consul der Nederlanden is); E. E. Hodgkins, koopman, en G. N. Trace Capt. ex R.A.F., als bestuurder. De maatschappij verkrijgt van de „Real Daylight Balata Estates Ltd" haar geheele vlieginrichting en tevens een geheel nieuw en verbeterd watervliegtuig, gebouwd en geheel ingericht voor plaatselijke omstandigheden, door de bekende vliegmachinefabriek in Engeland, de Fairey Aviation Company. Deze vlieginrichting en de nieuwe machine, die $ 92.000 hebben gekost, worden ingebracht voor $ 24.408 contanten en $ 43.776 in aandeelen.

De nieuwe maatschappij zal nu beschikken over een ervaren vliegenier en een mecanicien, die gedurende 2 jaren de moeilijkheden hebben opgelost van een behoorlijken vliegdienst naar het binnenland, zoodat geen kosten en verlies van tijd noodig zullen zijn voor proefnemingen, die deze pioniers hebben verricht. De directeuren rekenen dat £ 10.000 voldoende zal zijn om de zaak gedurende een 6-tal maanden te laten marcheeren en de contante betalingen te doen, terwijl zij daarbij dan geen rekening houden met de inkomsten, die in dien tijd zullen vloeien.

Het Gouvernement heeft de nieuwe maatschappij $ 16.000 inkomsten gegarandeerd, gelijkstaande in contanten met 160 vlieguren per jaar. Zoo heeft de Real Daylight Balata Estates Ltd. 50 vlieguren gegarandeerd, gelijkstaande aan $ 5000 en er wordt gerekend dat de kosten van exploitatie gedurende 12 maanden zal bedragen ongev. $ 38.700. Het resteerende gedeelte, om de jaarlijksche kosten te dekken en om 10 pCt. dividend, dat is ongeveer

$ 28.000, rekent men gemakkelijk te ontvangen van het reizend publiek. Groote firma's als Booker Bros, Mc. Connell & Co, Fogarty, Curtis Campbell & Co, Krakowsky Bros hebben al aanvragen gedaan om aandeelen te mogen nemen, welke men rekent gemakkelijk met andere particulieren en zaken te kunnen plaatsen in de kolonie zelve. Aangezien men de bedoeling heeft, om vliegdiensten te openen naar Barbados en Trinidad, voornamelijk een wekelijkschen Maildienst, die ten slotte zal worden uitgebreid tot al de nabijliggende eilanden en het vasteland van Zuid-Amerika, is men er van overtuigd dat zakenmenschen in Barbados en Trinidad zich sterk voor deze onderneming zullen interesseeren.

De maatschappij heeft tevens het voornemen een omnibusdienst in het leven te roepen naar het binnenland der kolonie, in het bijzonder ten dienste van toeristenbezoek met de vliegmachine naar den beroemden Kaieteurwaterval. Deze waterval, die nog zoo weinig in Europa bekend is, is vijf malen grooter dan de Niagara, aangezien het water tot een diepte van 800 voet valt. Er komen meer en meer bezoekers uit Amerika om dit wonder te zien. Ook zal deze vliegdienst een mooie verbinding worden met de steeds belangrijker diamantvelden van Britsch Guyana. Tot nu toe hebben tal van diamanthandelaars gebruik gemaakt van de vliegmachine van de bovengenoemde balatacompagnie. De vlugge en veilige overtocht naar Georgetown van de diamantvelden zal de kosten van verzekering en berging der diamanten gedurende de reis aanmerkelijk doen verminderen. Indien de vliegdienst uit een geldelijk oogpunt slaagt en dit het verkeersvraagstuk een eind verder tot oplossing brengt, zal het gevolg zijn, dat een grootere maatschappij tot stand komt, welke met behulp van de Imperial Air Board zal aanvangen. Voordat deze maatschappij tot stand kwam, heeft met genoemde Air Board een uitvoerige bespreking plaats gehad en is de toestemming van den Minister van Koloniën verkregen voor de overeenkomst met het Gouvernement van Britsch Guyana, dat ten minste drie jaren steun zal verleenen. Het lijdt geen twijfel, of de totstandkoming van deze maatschappij is zeker, als men de „public Spirit" kent van de Engelschen, die met de bekende voortvarendheid een nationale onderneming op touw hebben gezet, waarin het publiek levendig belang stelt.

De vraag is nu, of er aansluiting zal komen met Suriname en of ook daar met het binnenland een dergelijke dienst in het verschiet ligt. Noodig is het zeker, als men de bezwaren kent van de reizen naar de binnenlanden, waarbij men zoo zeer van de Boschnegers met hun buitensporige eischen en vaak onwilligheid, afhankelijk is.

Naschrift. Reeds in 1919 vestigde Ir. E. C. Abendanon in zijn artikel in de W.-I. Gids: „Economische waardebepaling van Suriname" (blz. 161) op de hulp van vliegtuigen. Daarop volgde in 1920 een artikel van Jhr. L. C. van Panhuys in de W.-I. Gids (blz. 321): „Luchtvaart in Guyana", naar aanleiding van het ambtelijk verslag van de vergadering van den „Conseil Général" van 16 Aug. 1919 (bijlage van het *Journal Officiel* van Cayenne van 17 April 1920). In de kolonie had de „Société des Transports Aeriens Guyanais", in dat jaar met succes gearbeid. Sedert 1920 bestonden er al pogingen van een „West-Indian Air Service", die nu tot oplossing zijn gekomen. De West-Indische lijn, dacht en schreef men toen reeds, kan de belangrijke schakel zijn in alle diensten tusschen Noord- en Zuid-Amerika.

Alleen in Suriname sliep men. Heel kernachtig zegt van Panhuys het met deze woorden: „De Surinaamsche maagd zat totnogtoe, veelal luisterend, met den rug naar de hellingen van het Toemoek Hoemoekgebergte gekeerd, zij staarde naar het Noorden en scheen alles te verwachten van overzee. Moge zij hare schoone donkere oogen nu ook opslaan naar boven en rondziende naar de naburige staten, kunnen hopen, dat zij eenmaal in bloeiende zelfstandigheid, een eereplaats zal kunnen innemen onder de van levenslust bruischende volken van de Nieuwe Wereld."

De kans is nu schoon. Maar met nachtschuiten komt men er in Nederland en Suriname niet.

Waar mensch en tijger buren zijn

Waar Maas en Waal te zamen sp
En Gorkum rijst van ver,

De cadans van Tollens in den titel is een begin van dit tijger- en olifantenboek.[1]) Het gedeelte, zegt 't Voorwoord, is gewijd aan de terie der natuur. Maar dat is het tweede óók: den rand van het oerwoud is de plaats van ling van bijna alle deze schetsen." Meer natu niet te verlangen, want daar wonen de dieren niet in het bosch; en daar heeft de heer Westen ze waargenomen of over hen hooren vertellen is altijd, althans reeds lang, van de natuur vriend geweest; het boekje dat acht dagen in Padangsche Bovenlanden beschrijft en in 1909 scheen, toont 't reeds; de schrijver was toen troleur te Fort de Kock; in 1913 is 't, uitgedij a fourteen days trip, in het Engelsch vertaald men leest er niet alleen over winkels van eenig lang te Fort de Kock, maar ook krijgt een zijde het matriarchaat, dat vastigheid geeft aan familie-bezit. De heer Westenenk was toen tent-resident. De Minangkabausche nagari en opstellen in wetenschappelijke tijdschriften. alles kon niet doen gissen, dat er eenmaal boek zou komen als dit nieuwe over des schrij herinneringen aan Sumatra's vulkanen en ravijn kratermeeren en rivieren, aan de mystiek der dernis. Kent de lezer het boekje van Volz „Im D mer des Rimba, Sumatras Urwald und Urmens het boekje met den fascineerenden tijgerkop op titelblad? Ik kan hem aanraden het alsnog te pen en te lezen, hetzij voor of na Westenenk even goed als Volz de sensatie heeft onder „wenn man so zum erstenmal die unmittel Nähe der schönen Bestie fühlt... ohne das nende Gitterstäbe dazwischen sind."

Als oud-woudlooper, die den snauw van den ger heeft gehoord op een paar meter afstand en sembah heeft gemaakt voor den olifant die iets der stond, op hetzelfde eiland waar mensch en ger buren zijn, heb ik van Westenenk's boek ten; hij heeft den toon goed te pakken die bij toch alle doorleefde momenten past, weet het lieu te teekenen met treffende juistheid, het dat men immers nooit vergeet, zelfs niet na jaar. En hoe juist zijn de inlanders geschetst alleen heb ik bezwaar tegen den man die op olifantenjacht bloemen van Calanthe verzamelt, orchidee van de afdeeling der Vandeae, omdat vroegere mevrouw te Batavia deze bloemen voorgalerij had; en vind ik merkwaardig, dat man hield van het bosch: de meeste inlanders len niets voor deze schoonheid, zijn er bang, lawaai om zich moedig te toonen en de beesten te jagen.

Sprookjes hooren we ook den heer Westen vertellen; we moeten een tijd van sprookjes genden en mythen doormaken, de stroom die Zutfen zijn oorsprong heeft schijnt niet te keeren passons outre! Er is een hoofdstuk Van mensch tijger: „Houd mij niet tegen, ik ben niet meer mensch als vroeger, ik moet weg, het bosch in zult mij nooit meer als mensch terugzien." En hooren over Maleische spookmenschen, orang nian, die aan verdwaalden verschijnen; over volgtijger, „een van de wonderlijkste verhalen ik ooit heb gehoord," zegt de schrijver die toen Atjeh was; op een wijde sawahvlakte bij Radja was de groote volgtijger van den Kedjo han van Lhong doodgeschoten, en deze durfde geen lange reis meer ondernemen zonder schuts. Slaan we de bladzijde om, dan zien we inlander rijden op een tijger, iemand uit de Rokan die op deze manier reizen maakt. Het bruik heeft een wijde geografische strekking komt ook in Afrika voor:

There was a lady on the Niger
She smiled as she rode on a tiger
But at the end of the ride
The lady was inside
And the smile was on the face of the tiger

„De eenzame olifant en hoe hij ons jaagde" is een voortreffelijk hoofdstuk in 't boek; onberekenbare dieren, niemand weet wat ze voor hebben zullen ze aanvallen of op een draf ervandoor „Eerst later hoorden we dat hij acht kilometer

---

[1]) L. C. Westenenk. Waar mensch en tijger buren Den Haag, H. P. Leopold's Uitgeversmaatschappij.

eloopen, door zware heiningen en aanplantin-
enschen die op een omrasterd rijstveld werk-
orden een gil en zagen hun grootmoeder door
ht vliegen." Een afbeelding toont den kolos in
bezig grootmoeders huisje omver te duwen.
de beeldhouwer Van der Noordaa die de
ngen voor het boek maakte, dikwijls gees-
etsen, en aardige culs de lampe uit de die-
ld. Een kleurige omslag is van des schrij-
on.

„Pawang Rimba en zijn beschermer" behoort
t de eerste afdeeling, dat is de gids die in
sch op bijzondere manier den weg weet te
, de baas in het woud, die nooit bang is voor
iens naam men in de wildernis niet noemt;
ee jonge Atjehers, ontmoet „toen wij hope-
aren verdwaald in een doolhof van olifants-
" was één Pawang Rimba, en wat er verder
an men lezen op blz. 35. Want de schrijver
ernstig man en zegt, dat hij geen verdicht-
t drukken; wat niet beteekent, dat hij gelooft
enschen die op tijgers rijden of door tijgers
beschermd, maar wel aan de oprechtheid
n zegsman die vast eraan gelooft. Indien de
iet heeft bemerkt dat een dierenvriend dit
chreef, dan las hij 't niet goed. „Dien avond
e lach gestorven in het gouverneurshuis te
!" Weet ge waarom? Jozef was gestorven, de
ornvogel, gevangen toen hij als nog jong
ltig wezen op den grond was gevallen; voor-
nestharen aan den nek stonden weinig ge-
erd, en dan die malle kop! Als gezelschap
Jozef twee aapjes en een big, later een jong
over deze menagerie handelt het XIIIde
tuk; alleen geloof ik niet dat de neushoorn-
vliegt met een langgerekten hals, eerder, als
ger, met een opgevouwen hals.

iamangs . . . baq siamang koerang kajoe, ge-
n siamang die geen boomen heeft. Op den
zijn ze de meest hulpelooze wezens en een
ch sprookje vertelt dat deze langarm-aap zijn
heeft verdeeld onder de andere dieren. „Van
erzijde van het ravijn kwam een nieuw ge-
het geluid van de siamangs. Westenenk
t, maar niet uitvoerig genoeg, over een tien-
ote zwarte apen, „wier embryologische ont-
ling zoozeer gelijkt op die van den mensch."
weging van den mensch langs de lussen in
m is stellig overgeërfd. Ik heb eens her-
wat ik over deze prachtige dieren schreef
Midden-Sumatra I bl. 5 v.v.) en ontdekt,
estenenk in enkele regels den habitus van de
g bijster goed heeft geteekend, die, om zich
rijpend met de ontzettend lange armen, tel-
met verwonderlijke behendigheid een nieuw
t vindt voor een zijner vier handen.

komt mij zoo voor alsof de schrijver te Was-
veel moet ontberen dat hem in zijn Indi-
tijd verheugde.

beno dat is de stuwvloed. Dat ik mij dien her-
uit Horsting's Pawiro is omdat ik over dit
boek een lang artikel heb geschreven; in
tuk XVII vindt men de beschrijving: „Ka-
e loods van de Rokan." Toen Westenenk er-
ging kijken was hij gouverneur van de Oost-
bij bewondert het verschijnsel, verklaart het
egt, dat er verschillende theorieën zijn ter op-
ing. Horsting beweert, dat de vloedgolf twee-
per maand met groote kracht wordt gedreven
Straat van Malaka in den trechtervormigen
-mond; daarin liggen vele eilandjes, er zijn
ochten, modderbanken en andere ondiepten
water ziet zich door deze beletselen dusdanig
t, dat de golf geen tijd heeft geleidelijk te ver-
n. Door den drang van het water dat achter-
nt, een opduwen van het water uit de Straat,
zich een dam van water die over zichzelf
olt. De rivier zwelt, wordt al sterker en snel-
chrijft Westenenk, en op den drempel bij
is ze het hoogst, wel tien voet en meer,
t dan geweldig.

Maleische overlevering omtrent de „eigen-
oorzaak is veel aardiger, maar ik vertel ze
over; er wordt verhaald van de beeldschoone
er van een opperhoofd in het midden-stroom-
van de Kampar, en van zeven hondjes . . .
merkwaardig boek, dat vrijwel alleen staat
ze haast al te omvangrijke literatuur over

JOH. F. SNELLEMAN.

Van Week tot Week.

Dinsdag 25 tot Maandag 31 October.

Voordracht over Indië te Noordhorn (Groningen). Den 21en dezer heeft de heer F. H. A. van der Brugh, secretaris van het hoofdbestuur van „Oost en West", voor de Maatschappij ter bevordering van Landbouw en Nijverheid te Noordhorn, eene voordracht gehouden over „Onze verhouding tot en ons belang bij Indië." De met groote belangstelling gevolgde rede werd, volgens de plaatselijke pers, verduidelijkt door zeer fraaie lichtbeelden.

Voordracht van den heer O. Homberg. Onder de auspiciën der ver. „Oost en West" en „Nederland-Frankrijk" heeft de bekende koloniale specialist de hr. O. Homberg te 's-Gravenhage op 28, en te Amsterdam op 29 Oct. zijn in het *Kol. Weekbl.* aangekondigde voordracht gehouden over het onderwerp „L' action coloniale de France".

De spreker oogstte veel succes, temeer omdat hij blijken gaf ook van het koloniale stelsel van Nederland, waarvoor hij niets dan lof had, grondige studie te hebben gemaakt. Onder zijn gehoor (te 's-Gravenhage) bevond zich o.a. de minister van koloniën, Dr. J. C. Koningsberger.

Inheemsche leiders over de samenstelling van den Volksraad. Ten huize van het Volksraadslid Djajadiningrat te Weltevreden hebben de verschillende leiders van de Inheemsche Vereenigingen te Batavia vergaderd.

Behalve de heer Djajadiningrat waren aanwezig de heeren Soejono (gedelegeerde Volksraad), Dr. Kayadoe (Sarekat Ambon), F. Laoh (Persatoean Minahassa), H. Moh. Zaïn en Parada Harahap (Sumatranenbond), Soebrata (gedeputeerde Prov. Raad), R. Poeradiredja en R. Soeriadiredja (Pasoendan) en Thamrin (Kaoem Betawi), ter bespreking van de wijzigingsplannen der Indische Staatsregeling, wat betreft de uitbreiding van het aantal Inheemsche zetels in den Volksraad. Besloten werd, dat er een comité opgericht zal worden, bestaande uit de leiders der diverse Inlandsche Vereenigingen, met als voorzitter en secretaris de heeren Thamrin en Parada Harahap.

Door de vereeniging Boedi Oetomo, Pasoendan, Kaoem Betawi, Sumatranenbond, Persatoean Minahassa, Sarekat Ambon en N. I. B. zou op 15 October een gecombineerde openbare vergadering worden uitgeschreven, waar door verschillende sprekers adhaesie zou worden betuigd aan het regeeringsplan. *(N.R.Ct.).*

Het communisme in de Tweede Kamer. De door den heer L. de Visser ingediende moties met betrekking tot het communisme en de „roof- en moord-politiek" in Indië zijn met 80 tegen 1 stem verworpen.

De motie van den heer Cramer, strekkende tot het voorstellen van een onderzoek naar de redenen, de tot elk der interneeringen van de naar het Boven Digoel-gebied verbannenen hebben geleid, is verworpen met 62—19 stemmen.

De motie-Kleerekooper, betreffende de doodstraf in Indië is ingetrokken.

Gearresteerd wegens opruiing. Batavia, 28 Oct. (Aneta).[1] De zeer invloedrijke Kiaji uit het Tjidadaksche, Sanoesi genaamd, is alhier gearresteerd wegens opruiing in lezingen, die hij te zijnen huize hield en welke aangehoord werden door duizenden mannen en vrouwen. Vooral richtte hij zich tegen den regent. Waarschijnlijk zal hij ter interneering worden voorgedragen.

Verder zijn drie leiders van de P. S. I. uit Tjitjoeroeng en Buitenzorg gearresteerd.

Onderscheiding. Bij Kon. besluit is benoemd tot ridder in de Oranje Nassau-orde H. W. Weytingh, gouvernements-geneesheer in Suriname.

De gearresteerde Indonesische studenten. De Haagsche rechtbank heeft de voorloopige hechtenis van de 4 gearresteerde Indonesische studenten opnieuw met 30 dagen verlengd.

Verzoeken om gratie afgewezen. Batavia, 26 Oct. (Aneta). De verzoeken om gratie van de hoofdbeklaagden in zake den moord op den Britsch-Indischen handelaar in juweelen, Vishram Hari, die op Molenvliet op 9 Februari 1926

[1] De tekst der Aneta-telegrammen is ontleend aan het „Vaderland".

werd beroofd en vermoord, welke beklaagden respectievelijk ter dood en tot 20 en 6 jaar gevangenisstraf werden veroordeeld, zijn afgewezen.

Aan den hoofdschuldige, den Britsch-Indiër Nikasing, is het doodvonnis op 31 Oct. voltrokken.

Wijziging der Koelie-ordonnanties. Batavia, 26 Oct. (Aneta). De Regeering heeft den Volksraad het ontwerp tot wijziging van de koelie-ordonnanties aangeboden.

De wijzigingen beoogen verbetering te brengen in de koelie-ordonnantie voor Sumatra's Oostkust. Het ontwerp bevat ook wijzigingen tot verbetering van andere ordonnanties, die op denzelfden datum in werking zullen treden.

Veroordeeling van communisten in de Padangsche Ommelanden. Padang, 26 Oct. (Aneta). De Landraad alhier heeft vonnis gewezen in de eerste moordzaak van de Padangsche Ommelanden. De communisten Gandjil en Djoedin werden respectievelijk tot levenslange en tot tien jaar gevangenisstraf veroordeeld.

Lezing over den tweeden Indischen vliegtocht (Juni-Juli jl.). Voor de Vereeniging Nederlandsch Fabrikaat te 's-Gravenhage houdt de heer H. Martin, waarnemend directeur van de K.L.M., op Donderdagavond 10 November in de Twee Steden een lezing met lichtbeelden over den vliegtocht Amsterdam—Batavia en terug (Juni-Juli 1927) en de toekomst der luchtverbinding Nederland—Indië.

Mr. P. W. Filet. Batavia, 29 October (Aneta). Het lid van den Raad van Nederlandsch-Indië mr. P. W. Filet heeft met 5 Januari eervol ontslag gevraagd.

De schorsing van den Regent van Pekalongan. Batavia, 22 October (Aneta). De Regeering heeft goedgekeurd het besluit van den resident van Pekalongan, waarbij de regent van Brebes geschorst was wegens openbare dronkenschap, machtsmisbruik, vrijheidsberooving en knevelarij.

Jubileum Sarekat Islam. Batavia, 29 Oct. (Aneta). De partij Sarekat Islam zal op 23 Januari haar vijftienjarig bestaan vieren.

J. W. Roessingh van Iterson. Batavia, 29 October (Aneta). Aan den secretaris van den Raad van Ned.-Indië, den heer J. W. Roessingh van Iterson is op zijn verzoek eervol ontslag verleend met 31 Jan.

Administratieve gewesten. Batavia, 28 Oct. (Aneta). Ingediend zijn ordonnanties tot opheffing van Rembang en tot instelling van de administratieve gewesten Oost-Java, Midden-Java, Soerakarta en Djokjakarta.

De bemanning van de Postduif onderscheiden. Bij Kon. besluit zijn benoemd tot ridder in de orde van Oranje Nassau: de eerste luitenant der artillerie G. A. Koppen, bestuurder en gezagvoerder, G. M. H. Frijns, bestuurder, en S. Elleman, werktuigkundige, allen van het vliegtuig der Koninklijke Luchtvaart Mij., de H.N.A.E.A.

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt.

Een Bezoek aan het Koloniaal Instituut te Amsterdam.

Toen wij onlangs het „Koloniaal Instituut" te Amsterdam weer eens bezochten, werden er juist ook twee groepen bezoekers rondgeleid, n.l. een twintigtal officieren van de Hoogere Krijgsschool en een even groot aantal leerlingen van de „Koloniale School voor Vrouwen en Meisjes te 's-Gravenhage". Wij sloten ons bij eerstgenoemden aan en genoten zoodoende van de zeer uitvoerige en duidelijke uitleggingen, welke de leider, Conservator *B. M. Goslings*, daarbij ten beste gaf.

Reeds bij het binnentreden viel ons opnieuw op hoe smaakvol en overzichtelijk alle voorwerpen in de ruime, goedverlichte zalen en praktisch ingerichte glazen kasten zijn tentoongesteld, vooral ook hoe prachtig de fraaie transparant-foto's voldoen, welke tegen de ramen zijn aangebracht en telkens bij de voorwerpen afkomstig uit iedere landstreek afzonderlijk, vlak daarnaast een bijzonder aantrekkelijk inzicht geven in de wijze van wonen, leven en arbeiden van dat volk.

Worden bij oud-Indiërs zoodoende in dit museum de prettigste, meest dankbare herinneringen aan dat heerlijk tropenland wakker geroepen, bij jongelieden, die er heen zullen gaan, moet zoo'n bezoek, naast vermeerdering van kennis, zeker ook waardeering en liefde voor dat land en volk opwekken, te meer wanneer zij, zooals hier geschiedt, door mondelinge toelichtingen van deskundigen daartoe aangespoord worden en daarna door het lezen van verschillende geschriften er verder studie van maken. Ook het Museum geeft „in afwachting van een Gids voor de geheele Volkenkundige Afdeeling", — zooals de directeur, *Prof. J. C. van Eerde* schrijft — alvast kleine handleidingen uit. In de eerste, die in Februari j.l. verscheen, behandelt Conservator J. C. Lamster de volkenkaart van Nederlandsch-Indië en de z.g. „Schatkamer", waar alle gouden en zilveren kostbaarheden geborgen zijn in een passend rijke omgeving met een warme omlijsting en vakverdeeling van Javaansch houtsnijwerk tegen een warm-diepbruinen achtergrond.

In hetzelfde boekje vindt men van de hand van Conservator *B. M. Goslings* een beschrijving van de zeer interessante verzameling „Ruilmiddelen", waarvan de aanvang luidt:

„Verdeeld over drie vitrines, waarvan in de middelste echter voornamelijk eenige ruilmiddelen uit den Indischen Archipel zijn bijeengebracht, bevindt zich in de benedenzaal van het Volkenkundig Museum een bijzondere verzameling munten uit ons Indië en de omringende gebieden, welke niet alleen de belangstelling gaande maakt van den numismaticus, den historicus en den handelsman, doch die ook aan iederen aandachtigen beschouwer veel wetenswaardigs voor oogen brengt.

„In de veelheid der tentoongestelde soorten van munten, welke in den Indischen Archipel, in het bijzonder op Java en op Sumatra, van de tijden der Oost-Indische Compagnie af in omloop zijn geweest, weerspiegelt ze toch alle lotswisselingen in het Bestuur over die overzeesche gewesten, terwijl ze tevens een ieder in staat stelt om eenig inzicht te verkrijgen in den toestand van verwarring, die vooral tot in 18.. toe op het gebied van het koloniale muntwezen heeft geheerscht."

Van denzelfden schrijver is onlangs de twee even handige als leerrijke brochure verschenen „Gids voor de Afdeeling Bali en Lombok", welke een twintigtal korte hoofdstukken naast een toelichtend overzicht van den inhoud der verschillende vitrines ook een beknopte Kultuurgeschiedenis geeft, met vermelding van andere bronnen, waarin men deze uitvoeriger kan vinden.

Omtrent de Balische Kultuur lezen wij daarin onder meer:

„Zoo heeft dan een tot omstreeks 1400 tot ... sterk Hindoesch en Hindoe-Javaansch beïnvloede Indonesische kultuur zich gedurende bijna vijf eeuwen geheel zonder storende invloeden van buitenaf verder kunnen ontwikkelen. In dat tijdsverloop hebben de van de Hindoes overgenomen godsdienstige denkbeelden het volk van Bali in al zijn lagen kunnen doordringen in een langzaam, doch gestadig proces, zooals dat zelfs nu nog bezig is zich te voltrekken aan de enkele steeds kleiner wordende groepen uit de bevolking, welke in menig opzicht zijn blijven vasthouden aan de aloude Indonesische geloofsopvattingen en gebruiken, de z.g. *Bali Aga*, d.i. berg-Baliërs, of *Bali Mo...*, oorspronkelijke Baliërs, die hier en daar nog zijn aan te treffen in verspreide nederzettingen als o.a. de bergdèsa *Tenganan*, nabij de hoofdplaats van Karang Asem, en de Boelèlèngsche dèsa *Sembiran*, niet ver van de Noordkust aan den voet van het gebergte.

„De schatten aan literatuur en aan allerlei soort van kennis, door de Hindoes medegebracht, zijn op Bali, evenals op Java, voor namelijk aan de meer ontwikkelden onder de hoogere standen ten goede gekomen; door middel van het schimmenspel en van andere vertooningen is echter de inhoud van de twee groote, spannende heldendichten der Hindoe's, het Mahabharàta en het Ramàyana, ook gemeengoed geworden van het geheele Balische volk en voorstellingen daaraan ontleend zijn zeer geliefde onderwerpen voor den schilder, den teekenaar op lontarpalmblad en den beeldhouwer. Zoo is ook de kennis van het lezen en schrijven der Javaansch-Balineesche letterteekens, welke teruggaan op die van een oud Vóór-Indisch schrift onder het volk vrij algemeen verbreid.

„Naast de mogelijkheid van het verder doorwerken van den Hindoe-invloed door den langen duur van het tijdperk, waarin de Baliër geheel zichzelf is kunnen zijn, heeft deze hem echter tevens de gelegenheid geboden om zijn eigen Indonesischen aard en den hem als zoodanig aangeboren kunstzin vrijelijk te ontplooien en het is nu juist het samenvallen der ontwikkelingsfactoren, welke aan de levensuitingen van den Baliër, de vormen zijner gemeenschap en de voortbrengselen van zijn kunst den zoo bijzonderen stempel heeft opgedrukt, waardoor ze zich niet alleen onderscheiden van die der Hindoe-Javanen van het oude Java, maar ook van alles, wat andere Indonesische volken thans te zien geven."

Omtrent het wezen der Balische kunst merkt schrijver op:

„Architectonisch staan de Balische tempels zeker ten achter bij die van het oude Java met hun nobele vormen en strenge lijnen; op Bali is de versiering van poorten en muren hoofdzaak geworden, maar die is dan ook van een zeldzamen rijkdom en getuigend van een buitengewone kunstvaardigheid.

„Al zijn het daarbij nu veelal aan de kunst der Hindoes ontleende motieven, welke in de gebezigde ornamentiek toepassing vinden en die op soms zeer fijnzinnige wijze verwerkt zijn in het beeldhouwwerk op muurvlakken en vooral in het fraaie houtsnijwerk aan deuren, zoo spreekt toch uit het bouwwerk zelf met zijn monumentale poorten en het boven alles uitstekende *méroedak*, doch vooral uit het versierende beeldhouwwerk, dat in een soms uitbundige weelde van vormen aan die poorten en ook wel aan *méroe's*, godenhuisjes en *padmasana's* is aangebracht, het geheel eigene in de kunst van den Baliër. In die rijke versieringskunst weerspiegelt zich geheel de geaardheid van het daadkrachtige, hartstochtelijke en blijmoedige Balische volk en al kan de ornamentaanbrenging aan die tempels zich wel eens als te overdadig voordoen, zoo verdraagt zich dit toch veelal met de weelde van den plantengroei, ter plaatse waar het bouwwerk is opgericht, zooals ook de plaatsing ervan in het landschap steeds meesterlijk gekozen en de eraan gegeven vorm meestal in overeenstemming met de omgeving is."

Schreef de heer Lamster over de edelsmeedkunst van Lombok en Riau o.m.:

„In deze beide gebieden stond de edelmetaalbewerking onder intensieve bescherming van de vorsten en rijksgrooten. De laatsten hadden vaste zilver- en goudsmeden in dienst, wier werk in hooge eere werd gehouden. Bovendien werden hun bijzondere voorrechten verleend (hetzij vrijdom van belastingen in natura, dan wel vrijstelling van krijgsdienst, e.a.). Al naar gelang van omstandigheden werden door hunne vorstelijke beschermers bepaalde opdrachten verstrekt; op deze wijze was het hun mogelijk om rustig te werken zonder financieele moeilijkheden, te meer, waar hun het benoodigde goud en zilver en de gewenschte steenen in natura werden verstrekt. Waar die lieden zich dus ongestoord aan hun kunst konden wijden is het begrijpelijk, dat onder dergelijke omstandigheden langzamerhand een keur van vele en fraaie producten van beeldende kunst kon ontstaan."

Ook de heer Goslings eindigt met de woorden:

„Groote invloed ten goede is uitgegaan van de Balische vorsten en grooten met hun geheelen pronklievenden aanhang; die vorsten hebben steeds de beste vaklieden, vooral onder de smeden — in het bijzonder voor het vervaardigen van kostbare krissen en lansen — de goudsmeden en de schilders, aan zich weten te binden, door hen in eigen persoonlijken dienst te nemen, zoodat hierdoor in al de verschillende rijkjes kweekplaatsen werden gevormd van meesters in de kunst.

„De verdwijning der vorstenregeeringen heeft voor de Baliërs zelf beteekend: de beëindiging van veel willekeur en de op hen uitgeoefende zware druk en is dan ook door het volk in zijn geheel wel degelijk als een verademing gevoeld; aan de kunstbeoefening op Bali is daarmede echter de grondslag voor hoogeren opbloei ontvallen, terwijl tegelijk met het wegvallen der vervaardiging van veel vroeger verlangde kostbare voorwerpen de bekwaamheid der vaklieden is achteruitgegaan."

Dit doet ons de vraag herhalen, reeds eerder hier geuit: of het nu niet op den weg ligt van het Ned.-Indisch Gouvernement, dat thans de plaats inneemt dier Vorsten en Rijksgrooten, om de Indonesische kunst en kunstnijverheid op doeltreffende wijze in bescherming te nemen — ook tegen verkeerde invloeden van Westersche zijde — door opleiding en werkverschaffing geheel in nationale richting?

* * *

Onlangs zijn de galerijen op de tweede verdieping van het Museum geopend met tentoonstellingen betreffende Borneo, Celebes, de Kleine Soenda-eilanden, de Molukken en Nieuw-Guinea.

Hierover een volgenden keer.

Persoverzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Onze historische roeping en het onderwijs.

De heer *Hardeman*, directeur van Onderwijs, opende het 6de Ned.-Ind. Onderwijscongres met een rede over *„Onze historische roeping en het onderwijs" (De Loc.* 19/9, blz. 3). Spr. citeerde de woorden, waarmede *mr. Creutzberg* in 1918 in zijn eerste rede voor den Volksraad de aanklagers van het Nederlandsch Koloniaal Bewind van vroegere tijden te woord stond. „Scholen" — aldus *mr. Cr.* — „zijn nu eenmaal geen wegen of bruggen of spoorlijnen, die men naar vermogen tot stand brengt wanneer de behoefte daaraan in objectieven zin vaststaat. Een duurzame organisatie van onderwijs is alleen denkbaar als antwoord op een vraag, een vraag van breede kringen der bevolking zelve, een behoefte die niet alleen voor haar maar ook door haar gevoeld moet worden. En nu mogen zij, die het Nederlandsch bewind van vroegere jaren met zooveel bitterheid nalatigheid in de verschaffing van onderwijs aan de Inlandsche bevolking verwijten, wel eens beginnen met zich af te vragen of dat bewind, zelfs al ware het onbaatzuchtiger geweest en al had volksontwikkeling vooraan op het program gestaan, daarmede veel succes zou hebben gehad. En daarbij moge men dan bedenken, dat zelfs in den tegenwoordigen tijd, nu de omstandigheden zooveel meer meewerken, nu niet alleen van bestuurswege met meer kans op succes het onderwijs gepropageerd kan worden, maar die propaganda ook sterken en dankbaar aanvaarden steun vindt in een vurigen ontwikkelingsdrang door de vertolkers der meer en meer tot organisatie komende Inlandsche belangen, uitgeoefend in vergaderingen en pers, dat zelfs in den tegenwoordigen tijd in verschillende streken, zoowel op Java en Madoera als in de Buitenbezittingen, schoolbezoek en vooral geregeld schoolbezoek slechts met de scherpste machtsmiddelen afgedwongen zou kunnen worden. Hoe had men dan in vroeger tijden te werk moeten gaan, toen in de meeste streken de overheerschende stemming onverschilligheid en tegenzin was en toen zelfs de thans zoo luide in het openbaar om onderwijs roepende stemmen, die nog lang niet altijd de stemmen van de belanghebbenden zelf zijn, niet gehoord worden?"

Het schijnt voor sommige geesten niet genoeg herhaald te kunnen worden — zoo vervolgde de heer *Hardeman* — dat levend en vruchtdragend onderwijs moet wortelen in de levende maatschappij en op de juiste wijze moet reageeren op de veranderingen, welke die maatschappij in haar voortdurenden evolutiegang ondergaat. De taak der Overheid daarbij is niet meer maar ook niet minder dan leidend, steunend, aanmoedigend, bevorderend of wel terughoudend, beperkend en remmend op te tredend jegens het leven der maatschappij. Hij, die hier alle heil verwacht van een politiek van opdringen en bevelen, verstaat de taak der Overheid ten opzichte van het onderwijs en de rol, die het onderwijs in het maatschappelijk leven vervult, al heel verkeerd. De invloed van den nieuwen tijdgeest doet zich misschien op geen ander gebied zoo sterk gelden als op dat van onderwijs en opvoeding. Er is onder de nieuwe stroomingen een die onze bizondere aandacht verdient, dat is de leuze voor vrijheid in de opvoeding, voor de vrije ontplooiing van het individu. De neiging tot steeds verder gaande differentiatie van het onderwijs is hiervan een rechtstreeksch uitvloeisel. Spr. wees er op dat wij in

LIJST VAN ADRESSEN

ten behoeve van Repatrieerenden

Voor nadere bijzonderheden, leze men de betreffende advertenties.

AANNEMERS EN BOUWKUNDIGEN
W. van Heyst, Velsen.

ACCOUNTANTS-BELASTINGZAKEN
W. v. Maanen & Tadema, Amsterdam/Rotterdam.

AUTOHANDELAREN
N. V. James Nefkens, Laan v. Meerdervoort 96c, Den Haag.

BAD- EN ZWEMINRICHTINGEN
Badinrichting „De Regentes", Weimarstraat 63, Den Haag.

BANKETBAKKERS
J. Krul, Noordeinde, Den Haag.
C. A. Nieuwstadt, Kranenburgweg 61.
Gebr. Ooms, Indigostraat 89, Den Haag.

BANKIERS EN BANKINSTELLINGEN
De Bas & Co., Heerengracht, Den Haag.
P. J. v. d. Berg & Co., Anna Paulownastraat 87, Den Haag.
Henny & Co., Anna Paulownastraat 62A, Den Haag.
Holl. Bank voor West-Indië, Amsterdam.
Nederlandsche Handel Mij., Amsterdam.
Jos. D. Netten & Co., Sportlaan 3, Den Haag.
Taams & Keyser, Bankastraat 10, Den Haag.

BEGRAFENISONDERNEMINGEN
Begrafenisonderneming „Simplicitas", Denneweg, Den Haag.

BLOEMISTEN
J. M. Hermans, Kon. Wilhelminal. 527, Den Haag.
D. Maarschalk, Valeriusstraat 113, Den Haag.

BOEK- EN KUNSTHANDEL
D. Driessen, Haarlemmerstraat 105, Leiden.

BOEKDRUKKERIJEN
N.V. Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag.

BOUW- EN WONINGBUREAUX
Bouwbureau J. van Gemert, Valkenboschkade 277, Den Haag.
Woningbureau W. Hoksbergen, Bezuidenhout 14, Den Haag.
Bouwbureau C. Hoogendoorn, Ieplaan 201, Den Haag.
J. Rozestraten, Vondelstraat 49, Amsterdam.

BRANDSTOFFEN
Firma Van Dijk, Nieuwe Haven 366, Den Haag.
N.V. Haagsche Brandstoffenhandel „De Concurrent", Trekweg 84, Den Haag.
J. van Vuuren, Denneweg 67A, Den Haag.

BROODFABRIEKEN
Gebr. ten Hoeve, Wald. Pyrmontkade 2c, Den Haag.

COMESTIBLES EN DELICATESSEN
J. C. Haring-Waterreus, Symonszstraat 15, Scheveningen.
A. W. M. Polders, Franklinstraat 78, Den Haag.
Joh. Toet, Aert v. d. Goesstraat 34, Den Haag.

CREDIETMAGAZIJNEN
„De Residentie", L. Beestenmarkt 121, Den Haag.

DAMES- EN HEERENKLEERMAKERS
Derlum's Kleermakerij„ Weimarstr. 65, Den Haag.
The Encos, Weimarstraat 24a, Den Haag.
Fr. de Groot en v. d. Lans, Pijnboomstr. 4a, Den Haag.

DAMESKAPPERS
Maison Alice, Plein 11, Den Haag.
Au Paradis, Toussaintkade 2, Den Haag.
Maison Neustadt, Bezuidenhoutscheweg 3, Den Haag

DANSINSTITUTEN
Dansinstituut Ewy de Clercq, Frankenstraat 5, Den Haag.
Dansinstituut „Henri", Archimedesstraat 64, Den Haag.

DETECTIVE-BUREAU
„Hilvers", Westeinde 235, Den Haag.

DIVERSEN
G. v. Willigen, Havenkade 4, Den Haag.

DROGISTEN
Drogisterij „De Boer", Paulus Buysstraat 9, Scheveningen.
G. v. d. Gaag, Groenmarkt 27, Den Haag.
Drogisterij de Laan, L. v. Meerdervoort 527, Den Haag.
G. v. d. Sel, Copernicusstraat 221, Den Haag.
A. de Vries, Kerkstraat 98, Hilversum.

ELECTR. INSTALLATIES EN -ARTIKELEN
P. v. d. Berg, Bankastraat 41, Den Haag.
Van Eijck, 2e Sweelinckstraat 93, Den Haag.
W. G. Scheeres, Hooigracht 1C, Den Haag.
M. Vrolijk, Thomsonlaan 41, Den Haag.
Frans v. Wijk, Vlamingstraat 24, Den Haag.
N.V. Werkmetaal, Piet Heinstr. 17, Den Haag.

FEESTARTIKELEN
Klaassen, Prinsestraat 4, Den Haag.

dit tijdsgewricht voor alles dringend behoefte hebben aan *aankweeking van dien waarachtigen gemeenschapszin, van dat saamhoorigheidsbesef*, dat den hechten grondslag vormt voor een duurzaam maatschappelijk bestel, voorwaarde voor een gelukkige en gezonde samenleving.

Vervolgens releveerde spr. *het geweldige probleem, dat de koloniale verhouding ons stelt*. Elk pogen om dit probleem naar wensch tot oplossing te brengen, moet op een volslagen mislukking uitloopen, wanneer het niet gedreven wordt door den vasten wil om met terzijdestelling van alle ras- en groepsvooroordeel, te zoeken naar wat ons vereent en zoo te vinden een hechte basis van samenwerking tusschen de verschillende nationale en sociale groepen, waaruit deze bonte maatschappij bestaat, een samenwerking alleen mogelijk op den voet van gelijkwaardigheid der individuen binnen dezelfde sociale groep, ongeacht kleur, ras of afkomst, welke erkenning van gelijkwaardigheid, respecteering van eigen aard en wezen niet behoeft uit te sluiten. Alleen wanneer wij ons hiervan steeds weten te doordringen zullen wij er op den duur in kunnen slagen *onze historische roeping* te vervullen tot heil van Nederland en Ned.-Indië beide, tot heil ook van den Wereldbond van naties, waarvan wij deel uitmaken.

Wij verwijzen naar het *Bat. Nwsbl.* (19, 20 en 21/9 „Het Onderwijscongres"), de *Java-Bode* (27/9 „Nabetrachting" I; 13 en 14/9 „Moderne begrippen over opvoeding") en de *Deli Crt.* (23/9 „De nieuwe M.O.-acten" betr. Ind. talen).

Nationalistische non-co-operators.

Den 25en September vergaderde te Bandoeng de Perserikatan Nasional Indonesia (*Deli Crt.* 26/9). De vergadering was openbaar en zeer druk bezocht. *Dr. Samsi* had de leiding en deelde mede, dat de organisatie zeer voorspoedig groeit. Bijna overal zijn afdeelingen. *Mr. Iskaq* behandelde de geschiedenis van de Inheemsche Nationalistische beweging en het partij-program. Het berust op eigen kracht, daar de P. N. I. in de huidige staatsinrichting niet wenscht deel te nemen aan het Landsbestuur. Het perspectief is een staat in den Staat. *Japan* werd tot voorbeeld genomen om te laten zien, wat in korten tijd te bereiken is. *Ir. Soekarno* beschouwde het P. N. I.-doel en de statuten. Spr. veroordeelt alle regeeringsstelsels van de overheerschers en keurt evenals mr. Iskaq *het onderwijs* af. Spr. voert een heftig pleidooi voor non-co-operation.

De *Deli Crt.* (27/9) merkt hierbij o.a. op dat dit verslag van de nieuwe nationalistische organisatie reeds meer en meer toont dat de „Deli Crt." het wel bij het juiste einde had, toen zij waarschuwde tegen de verheerlijking van de nationalistische gedachte door de hoogen en hoogsten in den Lande.

In het *Soer. Hbl.* (23/9, 2de bl. „De Japansche begrooting") wordt geconstateerd dat evenals vele landen, ook Japan in sterke mate mank gaat aan het euvel, dat het geregeerd wordt door partijpolitiek.

Villanus bespreekt in het *Soer. Hbl.* (23/9, 2de bl.) „De aftocht van Tsjang Kai-sjek" en constateert dat op het oogenblik de baaierd in China zijn haast klassiek karakter weer heeft terug gekregen. Het moet een bitter besef zijn voor de Chineezen in de buitenwereld, die onder andere volken andere toestanden hebben leeren kennen. Hoe pijnlijk moet het voor hen zijn, dat zij zelfs geen houvast zien voor het begin van een beweging in hun stamland, die het den zegen van orde en een menschwaardig en veilig bestaan voor de groote menigte, die zij in hun buitenlandsche woonplaatsen waarnemen, zou kunnen doen deelachtig worden.

Wij vestigen de aandacht op de *Deli Crt.* (26/9 „Infaam" en „De Liga"), de *Java-Bode* (26/9 „Onthullingen"), het *Soer. Hbl.* (17/9, 2de bl. „De Week"), *De Sum. Post* (26/9 „Pessimistisch"; 27/9 „Koloniaal beheer" en „Egypte") en het *Bat. Nwsbl.* (27/9 „Een Duitsche stem over Semaoen").

De executie te Pandeglang.

In aansluiting op een bericht inzake de executie der vier ter dood veroordeelde Bantamsche communisten, brengt het *Soer. Hbl.* (17/9, 3de bl.) in herinnering op grond van welke feiten zij werden veroordeeld: *Hadji Asikin*, 17 Mei door den landraad te Pandeglang, onder voorzitterschap van mr. Roskott veroordeeld, werd beschuldigd van den moord op den assistent-wedana van Menes; *Yasa alias Emed*, begin Juni door denzelfden landraad veroordeeld, was de moord op den wedana van Menes ten laste gelegd, terwijl de beide anderen *Doelsalam* en *Djamin*, over wie mr. Roskott eveneens de doodstraf uitsprak op 31 Mei, zich schuldig hadden gemaakt aan den moord op den heer Benjamins.

De Loc. (12/9, blz. 12 en 16/9, blz. 24 en 42) geeft verslagen van „De voltrekking van het doodvonnis te Tjiamis" en „De executie te Pandeglang".

Misbruikte vrijheid (vervolg).

Kenmerkend voor het misverstand, dat in vrijwel de geheele Inlandsche en Maleisch-Chineesche pers blijkt te heerschen, is een bittere klacht in „Bintang Timoer" over het pleidooi van „De Loc." (12/9, blz. 3) tot scherper toezicht op de dagbladpers. De persvrijheid heet daardoor bedreigd te worden, en vol vuur eischt de schrijver het recht van vrije meeningsuiting op. Dit staat in een der gematigdste en best-geredigeerde Inlandsche bladen; en dit typeert het wanbegrip. „Persvrijheid", „het vrije woord", „recht tot critiek" wenscht ook *De Loc.* (19/9 blz. 3), doch *De Loc.* wenscht niet de vrijheid voor den eersten den besten anoniemen onruststoker om lasterpraat te schrijven over Bestuur en Regeering. Dat is geen vrijheid. Dat is tuchteloos en bandeloos misbruik van de dagbladpers. De persvrijheid wordt niet bedreigd door een daartegen waken van de overheid, doch wel door de lieden die haar misbruiken voor schadelijke actie. Het zou zoo wenschelijk zijn indien de welgezinde en loyale Inlandsche en Maleisch-Chineesche bladen daar eens op wezen: nuttig, noodig en geoorloofd is in het dagblad de critiek, al is zijn voornaamste functie voorlichting; doch waar alle grenzen van het betamelijke en geoorloofde worden overschreden, daar *moet* streng en straffend worden opgetreden en door dit zuiverend werk worden óók de niet-deloyale Inlandsche bladen en groepen gediend, die thans maar al te zeer door het wanbedrijf der andere in miscrediet worden gebracht.

Men meene toch niet — zegt *De Loc.* ten slotte — dat de thans bestaande „vrijheid", doordat Bestuur en Justitie op hoog bevel welwillend één oog sluiten voor persmisbruiken, tot verbetering voert. Zeer terecht schrijft daarover het *„Alg. Ind. Dgbl."*: „Men huldige toch niet de stelling, dat de heeren wel uit zich zelven tot inkeer zullen komen en uit dankbaarheid voor het uitblijven van vervolgingen steeds vriendelijker jegens de regeering en de justitie gestemd zullen raken. Het tegendeel is waar. Hoe meer vrijheid in dit opzicht, hoe meer bandeloosheid". De treffende juistheid van deze uitspraak wordt door den inhoud van bepaalde Inlandsche en Maleisch-Chineesche bladen dagelijks bevestigd. Juist de afwezigheid stentenis van toezicht bevordert het misbruik, die wel verre van de Regeering te waardeeren dat zij den breidel wegnam, gaan de onruststokers *steeds verder op den weg van kwade trouw. Aan dit euvel moet een einde komen* en dat kan alleen bereikt worden door de harde hand van het gezag.

Van overheerschers en overheerschten in de Inlandsche samenleving.

In een serie reisbrieven uit het Oosten van den Archipel (*Soer. Hbl.* 16 t/m. 23/9, 3de bl.) schrijft Z(entgraaff) een beschouwing over overheerschers in de Inlandsche samenleving, met name op Lombok. De expeditie van 1894 gaf den *Sasaks* de vrijheid en plaatste hen naast hun oude meesters: de Baliërs. En thans... moet het Bestuur op Lombok de Baliër eenigszins beschermen tegen den Sasak, ter voorkoming van den economischen ondergang der vroegere meesters. De rollen zijn precies omgekeerd en dit is een opmerkelijk resultaat der toepassing van wetten en regelingen, vruchten van Westersche beschaving op Oostersche verhoudingen. Alle natuurlijke selectie is uitgeschakeld en wij krijgen de cultuur van het aantal en der gelijkheid: de kwantiteit boven de kwaliteit. *Wij wegen niet, doch tellen.* Er zijn 30.000 Baliërs op Lombok en meerdere honderdduizenden Sasaks. De Baliër, in wien het bloed van den ouden heerscher nawerkt, heeft altijd nog iets overgehouden van den grand seigneur en leeft als zoodanig. Zoo heeft hij herhaaldelijk geld noodig. De Sasak is iemand die uiterst economisch is aangelegd, ondanks zijn domheid. Ook al heeft hij geld, dan blijft hij niettemin leven in zijn krot. Hij is niet bevangen door kostbare artistieke bevliegingen; indien op Bali Sasaks woonden zou de grond wellicht vol zitten met weggestopte rijksdaalders, doch wij zouden boven dien grond een groot aantal heerlijke bouwwerken missen, die talrijke geslachten, ook Westersche, de sensatie van het schoone en hooge doen genieten. Ons Bestuur geeft op Lombok allen gelijke kansen, en gij begrijpt dat de Baliër, levend met een air van grand seigneur, voor zijn vele geldbehoeften in handen valt van den zuinigen Sasak. Dan loopt de Baliër gevaar zijn sawahs door verpanding

ding of verkoop te verliezen, hetgeen hem nog verder zou doen afzakken. Men moet beschermend optreden voor den Baliër, wiens geheele sawahbezit anders spoedig in handen der Sasaks zou overgaan. De volkomen gelijkmaking van volken en individuën, resultaat van ons Westersch bestuur, kon geen ander resultaat hebben.

Men behoeft — zoo besluit Z. — zich hier niet te verdiepen in de vraag: of dit resultaat goed of slecht is, doch kan volstaan met het te constateeren, zonder meer. En ook is het wel zeker dat men het gansche bestaan dezer volken tot in uiterste lengte van dagen niet kan vastkoppelen aan onze bestuursinzichten. Wellicht herstellen zich eenmaal de meer natuurlijke verhoudingen. Maar als er ooit een „Indonesië" zou komen, een „Indonesië" van slechts enkele uren, en er zijn dan desnoods nog slechts 10.000 Baliërs op Lombok... *dan worden deze weer de heerschers en de Sasaks de onderworpenen.* En dan moeten de opgepotte ringgits weer voor den dag komen, waarvan hij dan ook de kostelijke tempels laat bouwen, uitingen van zijn artistieken heerschersgeest, tempels, welke na eeuwen nog aller bewondering wekken.

Koning Sisowath †.

Koning Sisowath, de 87-jarige wijze, oude vorst van den Cambodsja, is overleden. Hij heeft, op zijn wijze, de zaken zeer nuchter bekeken. En de bladen van Indo-China citeeren dan ook een van zijn laatste woorden: „*Oost en West,* dat laat zich niet vereenigen. Maar wat de jongemannen van deze dagen al te veel vergeten, dat is dat men het goede van elkaar kan gebruiken en waardeeren, en daarbij toch zichzelf kan blijven". Het komt *De Loc.* (24/9, blz. [illegible]) voor, dat de oude, wijze koning Sisowath hier een woord sprak, dat ook elders in het Oosten gehoord mag worden.

II. UIT DE INHEEMSCHE EN MALEISCH-CHINEESCHE PERS.

Volkshoofden en z.g. intellectueele leiders.

In de *Soeloeh Indonesia* van Augustus komt over bovengenoemd onderwerp een artikel voor, afkomstig van een „Buitenpost" en door iemand die zich met het pseudoniem „Arimbo" teekent en hetwelk over het algemeen zoo goed, helder en zakelijk geschreven is, dat wij niet nalaten kunnen het in zijn geheel weer te geven.

Schrijver begint met te zeggen dat hij het stuk opstelde naar aanleiding van de door het *Soer. Hdbl.* gepubliceerde citaten uit een schrijven van den Resident Tideman, welke in de Volksraadvergaderingen, handelend over het B.B., vragen heeft uitgelokt van de zijde van het P. E. B.-lid, den heer Kiès en dat belangrijk genoeg schijnt te zijn om door den regeeringsgemachtigde met een uitvoerig antwoord te worden vereerd.

En inderdaad — vervolgt schrijver — is de kwestie van Volkshoofden en z.g. intellectueele leiders van zoo groot politiek belang, dat het getuigt van een juist inzicht van Palembang's Resident om ze nader onder de aandacht te brengen van de jongste paleisconferentie van gewestelijke hoofden.

En ofschoon zijn meening, als zou het aandeel der z.g. intellectueele leiders en de invloed op het volk, in de toekomst dat der volkshoofden over het hoofd groeien, niet door de regeering gedeeld wordt, toch stemt het ons ook tot nadenken dat een gezaghebbend Europeesch bestuursambtenaar als de heer Tideman er een is, zulk een meening heeft verkondigd. Het zou zeker interessant en leerrijk zijn, als we eens achter de schermen konden kijken en konden te weten komen wat er op de bewuste paleisconferentie over deze, voor de toekomstige positie van volkshoofden en intellectueele leiders zoo uiterst belangrijke kwestie verhandeld werd. Wellicht dat we tot de ontdekking kwamen dat de heer Tideman geestverwanten onder zijn geachte collega's had.

De juiste reden waarom de prognose van genoemden Resident door de Regeering als onjuist werd bevonden, zullen we wel altijd moeten blijven gissen. Voldoende is het, te constateeren dat de Regeering ons nogmaals het bewijs heeft geleverd dat met den invloed van de z.g. intellectueele leiders wel degelijk rekening moet worden gehouden; immers bij monde van den regeeringsgemachtigde, den heer Maas Geesteranus, zegt zij dat het bestuur niet afzijdig mag staan tegenover de z.g. intellectueele leiders der bevolking. Zij verwacht dat haar ambtenaren toenadering tot de bedoelde leiders zullen zoeken en zich niet te spoedig zullen laten ontmoedigen; tevens verwacht zij dat het mogelijke zal gedaan worden om te verhoeden dat de leiding van de bevolking aan de handen van haar traditioneele leiders ontglipt en in handen komt van onverantwoordelijke personen, dat niets onbeproefd zal worden gelaten om de positie van de volkshoofden te versterken, want zonder hen is geen bestuur denkbaar —aldus de heer Tideman —; zij vormen de ruggegraat van het geheele bestuursstelsel — aldus de Regeering — en zeer terecht wordt het Inlandsche bestuurscorps herhaaldelijk met den eerenaam van de ruggegraat van het Nederlandsch-Indische bestuur betiteld.

Nu de Regeering zich den invloed van de volkshoofden in de toekomst als steeds domineerend denkt, is het zeker niet onaardig dezen invloed aan een beschouwing te onderwerpen.

Resident Tideman heeft een scherpe grens getrokken tusschen intellectueelen en volkshoofden; dat deze grens dikwijls denkbeeldig is, zal straks blijken.

Onder volkshoofden worden verstaan degenen die van wege traditie en afkomst kunnen worden gerekend tot de machthebbers onder de bevolking en dat zijn de vorsten, de personen van vorstelijken bloede, de edelen van het land, en deze hadden, nog niet zoo heel lang geleden, alle bijna zonder uitzondering deel in het bestuur. Van de Oost-Indische Compagnie en later van de Indische Regeering, was het zeer juist gezien om het Inlandsche bestuur te handhaven en het te maken tot de beproefde ruggegraat van het Nederlandsche koloniale systeem. De ruggegraat is wel de juiste uitdrukking, die ook door de Regeering gebezigd wordt, want zonder de regenten, de wedana's, de radja's, de larashoofden, de margahoofden (Zuid-Sumatra) etc. etc. is het ondoenlijk voor zoo'n kleine mogendheid als Nederland, om in dit uitgestrekte eilandenrijk met zijn millioenenbevolking een geregeld bestuur te verzekeren. En het getuigt van een wijs en voorzichtig beleid, waar de Regeering zegt dat ze niets onbeproefd zal laten om de positie van het beproefde (want beproefd is het wel en nog nimmer heeft het haar vertrouwen beschaamd) corps Inlandsche bestuursambtenaren te versterken en voorbarig en onvoorzichtig zou het zijn om nu aan de nog onbeproefde intellectueele leiders, ook al zal hun invloed in de toekomst overwegend zijn, te veel concessies te geven ten koste van de volkshoofden.

Het is verleidelijk om zich in een droomtoestand te wiegen, om het tafereel voor zich te laten afspelen, het tafereel Nederlandsch-Indië zonder Inl. Bestuur en daarnaast als pendant, ditzelfde eilandenrijk, zonder residenten, assistent-residenten, controleurs, zonder het door den heer Meyer Ranneft zoo hardnekkig verdedigde en met argusoogen bewaakte Europeesch bestuur.

De verleiding is groot, maar toch zal ik het zich daarin verdiepen overlaten aan anderen en me niet laten afleiden van mijn onderwerp.

De invloed van de Inlandsche volkshoofden op de bevolking is zeer groot en bijna onbegrensd in het feodale tijdperk dat nog niet zoo ver achter ons ligt, in het tijdperk b.v. toen Multatuli in het Bantamsche de bestuursstaf hanteerde. Die invloed is dus van onbegrensd tot groot gereduceerd en om een goed denkbeeld te krijgen van de degradatie van het aanzien van deze volkshoofden, lijkt met het memoreeren van het ondervolgende niet onnoodig.

Het is zeker niet meer dan twintig jaren terug, dat in mijn woonplaats en overal elders op Java, het volk zich te hurken zette wanneer het in de verte zag aankomen het rijtuig van den regent; velen maakten daarbij de eerbiedige sembah. De regent was in die dagen een soort godheid en voor jongelieden werden een mooi rijtuig, getrokken door groote vurige paarden en de songsong als de meest begeerenswaardige dingen voorgesteld en wat een schril contrast zijn de huidige toestanden.

Waaraan moeten we deze verandering in zoo korte spanne tijds toeschrijven? Waren de regenten van voor twintig jaren beter, eerbiedwaardiger?

Geenszins, het is de democratische geest die in het Inlandsche volk gevaren is; ook de hoofden kunnen zich aan den invloed hiervan niet onttrekken en de gewijzigde toestanden worden dan ook zonder te veel schokken door hen aanvaard.

Daarbij hebben de tallooze volksvereenigingen en de pers het hare bijgedragen om het aanzien der hoofden afbreuk te doen, immers pers en vergaderingen hebben deze hoofden niet gespaard met hun critiek en de breede massa werd als het ware kond

LIJST VAN ADRESSEN

ten behoeve van Repatrieerenden

Voor nadere bijzonderheden, leze men de betreffende advertenties.

(Vervolg).

FOTOGRAFEN EN LEVERANCIERS VAN FOTO-ARTIKELEN

W. Coret, Thomsonlaan 96a, Den Haag.
Lappöhn, Passage, Den Haag.
Ph. Starke, Hoofdstraat 172, Apeldoorn.
C. Vermeulen, Toussaintkade 20, Den Haag.

GARAGES

Garage Jansen, Rijks Straatweg 773, Wassenaar.
Lutam, Gr. Marktstraat, Den Haag.

GLAZENWASSCHERIJEN

N. V. Cemsto, Hunsestraat 39, Den Haag.

GROENTEN EN FRUIT

J. Eversmann, Edisonstraat 139, Den Haag.

HEEREN-MODEARTIKELEN

Kalker's Modemagazijnen, Kalverstraat 100, Amsterdam.
W. Laimbock, Roggestraat 20, Arnhem.
W. F. Meijer, Hoofdstraat 93, Apeldoorn.

HOEDEN

Kalker's Modemagazijnen, Kalverstraat 100, Amsterdam.
Maison de Ruit—v. d. Waag, Charl. de Bourbonstraat 27, Den Haag.

HOTELS

American Hotel, Amsterdam.
Duinoord Hotel, Sweelinckplein, Den Haag.
Hotel de Twee Steden, Buitenhof, Den Haag.
Grand Hotel des Pays Bas, Groote Markt, Arnhem
Hotel Promenade, O. Schev. Weg 21, Den Haag.

HUISHOUDELIJKE ARTIKELEN

Frans van Wijk, Vlamingstraat, Den Haag.

INDISCHE UITRUSTINGEN

Firma Kalker, Kalverstraat 100, Amsterdam.
W. F. Meyer, Hoofdstraat 93, Apeldoorn.
A. Savelkoul, Singel 429, Amsterdam.

INRICHTINGEN VAN ONDERWIJS

Chr. Lyceum, Zeist.
Christelijk Lyceum, Emmakade 43, Haarlem.
De Vrije School, v. Speykstraat 46, Den Haag.
Instituut Schoevers, Stadhoudersplein 3, Den Haag.

JUWELIERS

Begeer, v. Kempen en Vos, Noordeinde, Den Haag.
Jedelo, Noordeinde 100, Den Haag.

KLEEDINGMAGAZIJNEN

Kleedingmagazijn P. v. d. Brul, Veenestr. Den Haag.

LAMPEKAPPEN

Lampenhuis „Helios", Elandstr. 56, Den Haag.

LEDERWAREN EN REISARTIKELEN

P. van Dijl, Lange Poten 3, Den Haag en Hoogstraat 292, Rotterdam.

LUXE ARTIKELEN

J. A. Schlette, Willem de Zwijgerlaan 50, bij Fred. Hendriklaan, Den Haag, Telefoon 50888.

MANUFACTURENHANDEL

Iserief & Co., Veenestraat 16, Den Haag.
L. A. Kwanten, Weimarstraat 119, Den Haag.
Mag. „De Ster", Goudenregenplein 64, Den Haag.
Wisbrun & Liffman, Veenestraat 35, Den Haag.
Mag. de Zönegrens, Fred. Hendriklaan 99, Den Haag

METAALWAREN

A. Frieling, Schalkburgerstraat 381, Den Haag.

MEUBILEERINGEN

Jungschläger, Cillierstraat 37, Den Haag.
Fa. Möller & Co., Weimarstraat 38a, Den Haag.
C. v. Moorsel, J. Hendrikstraat 9, Den Haag.
A. Okhuysen, Obrechtstraat 474, Den Haag.
Schöder & Co., Groenmarkt, Den Haag.
Firma Segaar, Spui 218/Thomsonlaan 93, Den Haag.
W. J. M. Simonis, Groenmarkt 34, Den Haag.

MOTORHANDELAREN

Holland Motor- en Rijwiel Comp., W. de Withstraat 68, Den Haag.

MUZIEKHANDELAREN

Ph. Kruseman, Noordeinde 91, Den Haag.

OPTICIENS

P. W. Hiele, L. Jansstraat 27, Utrecht.
C. v. Monsjou, Valkenboschplein 19, Den Haag.

PASSAGE-BUREAUX

Crans & Co., Plein 22a, Den Haag.

PARAPLUIE-MAGAZIJNEN

Kalker's Modemagazijn, Kalverstr. 100, Amsterdam.
A. Ov[illegible]lle, Schoolstraat 10, Den Haag.

gedaan dat deze hoofden geen godheden zijn, maar evengoed menschelijke wezens, behept met menschelijke feilen.

Pers en vereenigingen hebben de massa critisch leeren denken en overtuigd van haar recht om aan haar hoofden eischen te stellen en deze te laken en te veroordeelen waar ze zich schuldig maken aan demagogie, aan misbruik van macht, aan wanbestuur. Door de pers en door de volksvereenigingen heeft het volk geleerd haar hoofden met een ander oog te bekijken.

Vroeger bestond een scherpe afscheiding tusschen kinderen van hoogere en lagere prijaji's (algemeene naam voor Inl. ambtenaren op Java, de Volkshoofden), thans bestaat deze afscheiding niet meer, of slechts in zeer geringe mate; de zoon van een mantri-politie ziet dus in den zoon van een regent niet meer een wezen van hooger orde. In de huidige omstandigheden is zoo iets bijna uitgesloten; de jeugd, de onbezoedelde jeugd, is democratisch aangelegd en het geregelde contakt met elkaar, de omgang op school, de algemeene wedstrijd om zooveel mogelijk intellectueele kennis te vergaren, alle deze factoren verbreken alle menschelijke barricaden en doen een geest van broederschap ontstaan en maken dat de adel van den geest de algemeene richtsnoer is waarnaar iedere student, van welke komaf ook, zich richt, wel wetende dat anders degradatie en zelfs ondergang zijn deel zal zijn. De huidige opvoeding van de Inl. jeugd bevordert dus de democratische gedachte, vermindert het oude aanzien der hoofden, doch plaatst hun positie in een zuiverder licht. Teekenen zijn er ook die wijzen op een veranderde mentaliteit der bevolking, welke adel van geest, ook al omdat dit voor haar beter bereikbaar is, meer en meer gaat waardeeren, als de hoogste manifestatie van het mensch-zijn gaat beschouwen.

Wie de jeugdorganisaties in hun ontwikkeling onbevangen volgt, zal de zoo noodige band van broederschap die de jongelieden met elkaar verbindt, niet meer kunnen miskennen en deze jonge menschen, vormend het opkomend intellect, eerst verdeeld over de verschillende jeugdbonden, thans elkaar de hand reikend in het comité voor het Indonesische jeugdcongres, zijn bezield met een gloeiend enthousiasme voor de zaak van de nationale vrijheid, het hooglied der nationale vrijheid wordt door hen luid en krachtig gezongen; door hen wordt niet geschroomd om, waar zulks volgens hun inzicht noodig is, ernstige, felle critiek uit te oefenen op de ouderen, de volkshoofden, in werkelijkheid hun eigen vaders en voorvaders. Is het niet teekenend voor dezen tijd, dat zonen van volkshoofden dikwijls in hun onbedorvenheid een gruwelijke antipathie voelen voor de eer later hun vaders te moeten opvolgen!

(Wordt vervolgd).

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

De samenstelling van den Indischen Volksraad.

Prof. Dr. E. Moresco, oud-vice-president van den Raad van Indië, beëindigt in het 26 Oct.-Nr. van „Economisch-Statistische Berichten" zijne artikelenreeks over het onderwerp hierboven genoemd.

Prof. M. is van meening dat de door den Gouverneur-Generaal voorgestelde wijziging in de samenstelling van den Volksraad, waarbij het Nederlandsch element in de minderheid zal komen, geen aanbeveling verdient.

„Wanneer de leiding van de openbare zaken en die van het wetenschappelijk en bedrijfsleven, zooals thans het geval is, voor het overgroote deel in handen van Nederlanders is, zoodat de verdiensten en gebreken van die leiding in hoofdzaak aan de Nederlandsche groep moet worden toegerekend, en wanneer dan de taak om kritiek op het regeerbeleid te oefenen, begrootingen en regelingen vast te stellen, wordt opgedragen aan een lichaam, waarin de niet-Nederlandsche groepen de meerderheid hebben, dan ontstaat een tegenstelling, die aan de samenwerking tusschen vertegenwoordigend lichaam en Regeering onoverkomelijke hinderpalen in den weg moet leggen."

Dat deze opvatting van Prof. Moresco wordt gedeeld door velen, is o.a. dezer dagen gebleken uit de door het Haagsche Aneta-kantoor gehouden en in de meeste dagbladen gepubliceerde enquête over deze aangelegenheid. Maar evenzeer is het waar dat anderen, wier advies uit hoofde hunner vroegere positie in Indië ook groote beteekenis heeft, de meening zijn toegedaan, dat er tegenover de Indonesische bevolking onrecht zou worden gepleegd, wanneer de voorstellen van den Gouverneur-Generaal zouden worden verworpen.

Wanneer Aneta in Indië zelf eens een enquête hield over dit onderwerp, maar dan ook aan een aantal ontwikkelde en vooraanstaande Indonesiërs gelegenheid gaf hun meening kenbaar te maken, zou genoemd persbureau een grooten dienst kunnen bewijzen aan hen, die deze gewichtige zaak niet uitsluitend van Nedrelandsche zijde belicht willen zien. Want voor Mr. Joekes' standpunt schijnt inderdaad veel te zeggen, toen hij, ondervraagd door de Haagsche Aneta-pers, antwoordde: Ik kan niet voldoen aan uw verzoek, mijn oordeel kenbaar te maken omtrent de voorgestelde wijziging van de Indische staatsregeling, omdat niet Indië in dezen behoefte heeft aan voorlichting uit Nederland, maar Nederland aan rustige en veelzijdige voorlichting uit Indië."

Eeuwfeest der Javasche Bank.

Op 24 Jan. a.s. zal de Javasche Bank den dag herdenken, waarop deze instelling honderd jaar geleden in het leven werd geroepen. In verband met deze gebeurtenis is in Batavia, waar het hoofdkantoor der bankinstelling is gevestigd, een comité gevormd, bestaande uit de heeren Mr. H.'s Jacob, C. W. A. M. Groskamp, G. W. K. de Vaynes van Brakell Buys, Th. C. Sandrock en A. E. Simon Thomas, dat van meening is, dat deze dag niet onopgemerkt mag voorbijgaan.

„Wat de Javasche Bank in die jaren voor geheel Indië en het particuliere bedrijfsleven in al zijn geledingen is geweest, behoeven wij niet in herinnering te brengen", aldus zegt — volgens de *Ind. Merc.* — een circulaire, die van bedoeld comité uitgaat. „Genoeg zij het te wijzen op den volkomen gezonden staat van het munt- en bankwezen in deze kolonie, de verdienste waarvan zeer zeker voor een groot deel aan de Javasche Bank mag worden toegeschreven."

Bovengenoemde comité-leden hebben het initiatief genomen, om aan de directie ter gelegenheid van dezen feestdag een blijvend bewijs aan te bieden van de belangstelling, die het particulier bedrijfsleven ongetwijfeld zal toonen. Hoewel de vorm daarvan nog niet geheel vaststaat, wordt voorloopig gedacht aan een borstbeeld van den stichter der Indische circulatiebank, Koning Willem I, met een gepaste inscriptie. Op den dag zelve zou indien, gelijk te verwachten is, het beeld zelf nog niet gereed kan zijn, aan de directie een album kunnen worden vereerd, behelzende de handteekeningen der deelnemers.

De Portugeesch Joodsche natie in Suriname.

In de rubriek Suriname van het vorige Kol. Weekbl. werd reeds met een enkel woord melding gemaakt van de verschijning van Fr. Oudschans Dentz „De kolonisatie van de Portugeesch Joodsche natie in Suriname en de geschiedenis van de Joden Savanne" (Amsterdam, Menno Hertzberger).

Volgens Dr. H. D. Benjamins — die het boekje inleidt — is dit belangrijk stuk geschiedenis van Suriname nooit tevoren zoo uitvoerig en met zooveel kennis van zaken behandeld. De kolonisatie van het bevolking-arme Suriname heeft tegenwoordig groote belangstelling. De voor- en nadeelen van kolonisatie door verschillende bevolkingsgroepen zijn den laatsten tijd besproken. Uit dit geschrift neemt men kennis van een kolonisatie drie eeuwen geleden, welke geslaagd is en waarvan de afstammelingen nog steeds in Suriname wonen. De oudste blijvende vestiging van Joden op Amerikaanschen bodem is in Suriname geweest en de voorrechten, welke de Portugeesche Joden van Engeland en van Holland hebben verkregen, zijn uit een geschiedkundig oogpunt hoogst werkwaardig.

Dr. B. twijfelt ér niet aan dat allen die belangstellen in de geschiedenis van Suriname, „zoowel hier als ginds" met waardeering kennis zullen nemen van den belangwekkenden arbeid van den heer Oudschans Dentz.

Locale Belangen.

Het 16 Sept.-Nr. opent met eene beschouwing over noodzakelijke wijzigingen in het agrarisch recht als gevolg van de decentralisatie. — Een tweede artikel bespreekt de ontwerp-kiesordonnanties voor provincialen en regentschapsraden. — Volgt een bijdrage: „Centraal behoud", waarin de schr. wijst op de moeilijkheid voor de besturen van kleine gemeenten om het vertrouwen der Inlandsche bevolking te winnen. Ons geheele decentralisatieleven — zegt hij — is één lijdensgeschiedenis van het zich angstvallig vastklampen door centrale besturen

hamen en autoriteiten aan vroegere toestanden, t onverzwakt handhaven van de centrale diensten ast de locale, het overvoorzichtig vasthouden van oegdheden en -heidjes, uit misplaatste vrees voor toekomstige overbodigheid van een groot ge-lte der centrale bestuursbemoeienis. Een enkel rbeeld uit de vele door schr. genoemde. „Als een pongman niets bijzonders mag ondernemen der een gemeentelijke vergunning, dan is dat bui-gewoon onaangenaam, maar erger wordt het, rdat er een gezegeld, voor hem zoo kostbaar, kest van hem wordt gevergd met een blanco zegel or de beschikking. Het eerste is hij kwijt, ook als n verzoek wordt geweigerd, en beide heeft hij te eren, als het wordt ingewilligd. Hij kan moeilijk ten, dat het een gouvernementsvoorschrift is, arop dit berust en evenmin dat de opbrengst der gels het land en niet der gemeente ten goede mt; hij weet alleen dat van deze laatste de ver-chting tot het vragen van een vergunning is uit-gaan." — Ten slotte bevat hetzelfde Nr., behalve vaste rubriek „Decentraliana", nog een opstel: scherming van den woonhuisbezitter tegen wille-ur van den eigenaar van den grond waarop het is gebouw is (Staatsbl. 1918, No. 287).

Bijdragen Taal-, Land- en Volkenkunde van N.-I.

Afl. 2/3 van deel 83 van het door het Kon. Insti-ut voor de T.-, L.- en Volkenk. v. N.-I. uitgegeven schrift bevat als eerste bijdrage een verzameling erenverhalen uit Zuid-Sumatra, gepubliceerd door n heer O. L. Helfrich in oorspronkelijken tekst et daarop volgende Nederlandsche vertaling van n hand. — De hr. R. A. Kern publiceert een studie er Javaansche rechtsbedeeling in de eerste uwen van den Mohammedaanschen tijd. — De hr. W. J. Wellan geeft bijzonderheden over de Neder-ndsche loge te Djambi in het jaar 1707, verduide-kt door reproducties van in het Alg. Rijksarchief rustende teekeningen en een kaart. — De hr. G. edès schrijft in de Fransche taal over den onder-ng van het Koninkrijk Çrivijaya (d.i. Palembang) Sumatra; omtrent het tijdstip waarop dit ge-hied moet zijn, zijn de geleerden het met elkander g niet geheel eens. — Als slot nog een historische drage, van Dr. J. W. IJzerman, met tot heden bekend gebleven bijzonderheden over het leven n Steven van der Hagen, een der vlootvoogden uit n eersten tijd der vaart op Oost-Indië. Hierbij de productie van een zeer merkwaardige kaart van nbon in ± 1610, waarvan het origineel berust in t Rijksmuseum te Amsterdam.

Indisch Militair Tijdschrift.

Uit den inhoud van jaarg. 1927, No. 9. Over recru-ering, opleiding en organisatie, door E. G. Döbken. Gasmaskers, door Dr. H. J. van Giffen en A. Gott-hal (vervolg). — Een snelvlotbrug voor Infante-, door A. van Hillegondsberg. — Vuurconcentra-s en iets over het gebruik van artillerie in legers et beperkte middelen, door C. G. van Mourik. — litiek overzicht, door F. de B.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 12 (17 Sept.). De s and downs van een vijftigjarige plantersloop-an (vervolg). — De rol van de kalk in de huis-uding der natuur, door M. — De Zuid-Ameri-aansche Hevea bladziekte in Suriname. (Uit de dia Rubber World). — De „blijvers", door D. Bau-in (ontleend aan de Dordr. Cour.). — Voorlezin-n over tropisch-koloniale staatshuishoudkunde. lmolie. — Bevolkingsrubber en restrictie. — De onomische toestand van Ned.-Indië (vervolg).

De Indische Mercuur.

No. 43 (26 Oct.). De koelie in de bergcultures op va en zijn onmiddellijke chef. Voordracht, door M. Hamaker. — Bereiding van suiker uit riet in brieken in Britsch-Indië, door Dr. H. C. Prinsen erligs. — Jute (ontleend aan The Economist). — ltuurberichten. — Kleine mededeelingen. — nancieele berichten en verslagen, zoomede de erige geregelde rubrieken. — De afd. Handels-useum van het Kol. Instituut geeft recente litera-ur over oliën, vetten en wassen.

Christelijk-Inheemsche kunst in de Missie.

In deze rubriek is reeds meermalen de aandacht vestigd op verschillende publicaties van den jong-en tijd, betreffende pogingen van Katholieke zijde n oude Hindoe-Javaansche kunstvormen door den est van het Christendom tot nieuw leven te wek-n.[1]) In het jongste Nr. van „Onze Missiën in

[1]) Zie o.a. Kol. Weekbl. van 15 Sept. jl., bl. 10, en 29 pt., bl. 9.

Oost en West-Indië" (Oct. '27) komt deze zaak opnieuw ter sprake en trekt vooral het volgende bericht de aandacht.

„Te Gandjoeran tegenover de administrateurswoning der suikerfabriek Gondang Liporo is men bezig een *tjandi* te bouwen van natuursteen (Prambanansteen) onder leiding van Dr. Schmutzer. Het voetstuk is 5 bij 9 Meter. De tjandi zelf zou 9 M. hoog worden en het bovenvlak 5 bij 5 M.

Een steenen trap leidt naar den top, waar een nis geplaatst wordt met een *H. Hart-beeld in Javaansch-Hindoeschen stijl*. Het beeld wordt gemaakt in zittende houding op een altaar; daarvoor komt een platvorm als bidplaats.

Het geheel is ontworpen door Dr. Schmutzer en wordt uitgevoerd dor de firma Maas in Cheribon. Waarschijnlijk zal de volgende maand de inwijdingsplechtigheid plaats hebben ter gelegenheid van het *toemboeka* (het feest der suikerfabriek)."

De Indische Verlofganger.

In het Nr. van 28 Oct. schrijft v. d. B. over „Het gebruik van de Landstaal", naar aanleiding van den wensch van den Gouv.-Generaal dat de B.B.-ambtenaren zich behooren te bekwamen in de taal van het volk dat zij besturen. De hr. A. Weruméus Buning geeft weder een historische schets: Het einde van Soesoehoenan Amangkoe Rat den Eerste. — Onder het opschrift „Indische curiosa", vermeldt P. B. bijzonderheden over de „Kethropak", d. z. in en om de Vorstenlanden op Java kleine rondreizende gezelschappen, die voorstellingen geven met muziek en dans.

Indië. Geïllustreerd Tijdschrift.

Inhoud van het 26 Oct.-Nr. Uit een Balisch reisdagboek. VI. Afscheid, door R. — De suikerindustrie op de eerste hygiënische tentoonstelling in Ned.-Indië te Bandoeng gehouden (met ill.). — Bekende en merkwaardige Indische planten in woord en beeld, door Dr. Z. Kamerling. XII. Pisang, gember en hunne verwanten. — Schetsen en herinneringen van een oud-Indisch Officier van gezondheid (vervolg).

De Indische Post.

Uit den inhoud van het 17 Sept.-Nr. Actualiteiten. De Tjipto-interneering und kein Ende. — Het onderwijs voor de inheemsche bevolking, door W. J. van der Dussen. — 's Lands wijs, 's lands eer. Van vrouwen en vrouwen. — Van tempo-doeloe. Vrouwe Justitcia in actie. — Financieel-economische notities. Leiding en verantwoordelijkheid.

* * *

Wetten en verordeningen betreffende de staatsinrichting van Nederlandsch-Indië. Uitgegeven onder toezicht van Prof. Mr. Ph. Kleintjes. (Amsterdam, J. H. de Bussy. 1927).

H. Kern. Verspreide geschriften. Veertiende deel. Diversen en Nalezing. Tweede gedeelte. ('s-Gravenhage, Martinus Nijhoff. 1927).

The Kiwai Papuans of British New Guinea. A nature-born instance of Rousseau's ideal community, by G. Landtman. With an Introduction by A. C. Haddon. Illustrated. (London, Macmillan and Co. 1927).

Het adatrecht van de afdeeling Toeloengagoeng (gewest Kidiri). Een onvoltooide studie, door Mr. F. D. Holleman. Uitgave op verzoek en tevens ten laste en ten bate van de Adatrechtstichting te Leiden. (Buitenzorg, Archipel Drukkerij. 1927).

De beteekenis der bodemkunde, in het bijzonder voor de tropen. Rede, uitgesproken bij de aanvaarding van het ambt van bijzonder hoogleeraar aan de Rijks-Universiteit te Utrecht op den 24en October 1927, door Dr. E. C. Jul. Mohr. (Utrecht, J. van Druten).

Het Indische leven, door D. C. M. Bauduin. ('s-Gravenhage, H. P. Leopold's Uitg. Mij. 1927). (Eene bespreking van dit boek is in voorbereiding).

Kon. Vereeniging Koloniaal Instituut. Gids in het Volkenkundig Museum. II. Bali en Lombok, door B. M. Goslings, conservator. Met afb. (Amsterdam, J. H. de Bussy). (Zie de bespreking in de rubriek Kunst en Kunstnijverheid op blz. 6 hiervóór).

H.H. SECRETARISSEN der afdeelingen worden er nogmaals beleefdelijk aan herinnerd dat in de verschillende rubrieken van het K.W. steeds namen voorkomen van personen die in aanmerking komen om voor het lidmaatschap der Vereeniging te worden aangezocht.

Van onze Adverteerders

Lederverffabriek „DE ADMIRAAL"

Het is een nieuwe industrie, waarvoor wij heden de aandacht van onze lezers vragen, die voorheen meer bekend was bij den handelaar dan bij het publiek.

Het is de Lederfabriek „De Admiraal", te Amsterdam, wier leider de Heer G. Borgers, uitvinder is van de Admiraalproducten, een lederverf, die bij den groothandel algemeen in gebruik is, zoowel in het land als daarbuiten.

De Heer G. Borgers, de uitvinder, is er na vele proefnemingen in geslaagd een chemisch product samen te stellen, dat aan onze dames speciaal zeer welkom zal zijn.

Na ettelijke proefnemingen, hetgeen gepaard ging met belangrijke financieele offers, wist hij een lederverf samen te stellen, in een buitengewoon groot aantal verrassende kleuren, welke verf aan de schoenen en andere lederwaren een schitterend uitzicht geeft, aan alle lederwaren als: schoenen, taschjes, koffers, motorjassen, clubfauteuilles, lederstoelen, autobekleeding, kappen, enz. enz., hetzij in nervenleder of peau de suède, die door omstandigheden, hetzij doordat de kleur niet meer bevalt of dat ze gevlekt of vuil geworden zijn, weder in een andere tint kunnen geverfd worden, terwijl het geen nadeeligen invloed uitoefent en de kleur er niet meer afgaat.

Verder heeft de Heer G. Borgers een speciale vloeistof ontdekt, die alle soorten lederwaren in een minimum van tijd reinigt, verft en glanst zonder borstel; deze vloeistof is op de markt onder den naam: „Va-Vite" en doet wonderen op uw schoeisel.

In vakkringen werden de nieuwe producten van den Heer G. Borgers zeer gunstig beoordeeld en niet minder vleiend liet de besturen van verschillende schoenmakersborden zich uit, omtrent dit wereldproduct.

De demonstraties, die volgden op verschillende plaatsen en op de Utrechtsche Jaarbeurs om nerven, linnen en suède schoenen tevens vakkundig te leeren verven, waarbij de uitvinder steeds bereid werd gevonden persoonlijk te demonstreeren, hadden veel succes; en zoo wist de ondernemende directeur Borgers binnen een kort tijdsverloop zijn bedrijf steeds grooter te maken, wat hij dankt aan zijn energie en de uitstekende reputaties zijner producten, zoodat honderden schoenmakers reeds met het oververven van lederwaren mede op de hoogte zijn.

Zeer kort geleden vond de Heer Borgers een systeem om schoenen en andere lederwaren met kleuren te versieren, zoodat voor het oogenblik mogelijk is, dat de schoenen in harmonie van kleur en ornament van damescostuum overeen komen.

Men heeft zich kunnen overtuigen, hoe een gedragen licht gekleurde schoen in een andere tint als geheel nieuw te voorschijn werd gehaald, terwijl het niet nadeelig is voor de schoen en de kleur er niet meer afgaat; wanneer U uw schoenen laat repareeren, kunt U ze terzelfder tijd laten opfrisschen in dezelfde kleur of in een andere kleur, zoodat het nu mogelijk is één paar schoenen in drie achtereenvolgende tinten te dragen.

De Directie van de Lederverffabriek „De Admiraal" is gaarne bereid belangstellenden te overtuigen, dat haar producten op dit moment werkelijk eenig zijn.

LIJST VAN ADRESSEN

ten behoeve van Repatrieerenden

Voor nadere bijzonderheden, leze men de betreffende advertenties.

(Vervolg).

PARFUMERIEEN
A. C. Kruller-Pel, Fred. Hendrikl. 258, Den Haag.

PENSIONS
Pension Evesto, Nassaulaan 2B, Den Haag.
Pension Insulinde, Bankaplein 2, Den Haag.
Pension Patria, Lindenheuvel 2, Hilversum.
Pension Strickwerda, J. v. Oldenbarneveltlaan 76, Den Haag.

PIANOHANDELAREN
G. Elshove, L. v. Meerdervoort 427, Den Haag.
L. Jacobi, Regentesselaan 123, Den Haag.

POELIERS
P. van Beek, Spui 181a, Den Haag.

PORSELEIN EN AARDEWERK
C. Hoying, Spuistraat 20, Den Haag.

POSTZEGELHANDELAREN
J. K. Rietdijk, L. Poten 15a, 's-Gravenhage.
G. Rootlieb, Heerengracht 8, 's-Gravenhage.

RADIOBUREAUX
G. W. Hijstek, Zwarteweg 16, Den Haag.

RESTAURANTS
Rest. Duinoord, Sweelinckplein, Den Haag.
Rest. Promenade, Oude Schev. weg 21, Den Haag.
Rest. de Twee Steden, Buitenhof, Den Haag.

RUSTHUIZEN
Herstellingsoord Huize „Dorrepaal", Voorburg.
Huize Rustoord, Esschenlaan 86, Rotterdam.

SCHOENMAKERS
F. v. d. Broek, v. Aerssenstraat 61a, Den Haag.
A. J. Linneweever, Westeinde 32a, Den Haag.

SIGARENHANDEL
F. H. C. Vlietstra, Fahrenheitstraat 224, Den Haag.

STAALWAREN
J. A. Schlette, Willem de Zwijgerlaan 50, bij Fred. Hendriklaan, Den Haag, Telefoon 50888.

STOOMERIJ EN OPPERSERIJ
Snel Opperserij A.S.O., Azaleastr. 126, Den Haag.

STOOMVAARTLIJNEN
Kon. Paketvaart Mij., Amsterdam.
Rotterdamsche Lloyd, Rotterdam.

STUCADOORSWERKEN
L. Ph. Bisschops, Sassenheim.

TANDARTSEN
Jac. Schijff, Stadhoudersplein 102, Den Haag.
J. van Veen, Weimarstraat 27, Den Haag.

TEHUIZEN VOOR KINDEREN
Kl. Opvoedingstehuizen, Pr. Mauritsplein 23, Den Haag.
Tokuni, Amersfoort.
Zandbergen, Amersfoort.

TEHUIZEN INDISCHE BEDIENDEN
Persinggahan, v. Boetselaerlaan 2, Den Haag.

TOKO'S
Toko Bogor, Suezkade 12—12A, Den Haag.

TRICOT-GOEDEREN
Iserief & Co., Veenestraat 16, Den Haag.

UITZENDING VAN DINERS
Maison Blom, 2e Schuytstraat 77, Den Haag.

VEILINGZALEN EN VERKOOPHUIZEN
Kunstzaal Erica, Oude Schev. weg 25, Den Haag.
Verkooplokaal Pot, Gr. Hertoginnelaan 103, Den Haag.

VERMAKELIJKHEDEN
City Theater, Veenestraat, Den Haag.

VERVERIJEN
Lederverffabriek „De Admiraal", Amsterdam.

VERZEKERINGEN
's-Grav. Rijwielverz. Mij., Conradkade 56, Den Haag.
Onderl. Levensverz. Eigen Hulp, Kortenaerkade 3, Den Haag.

VLEESCHHOUWERIJEN
H. J. M. van Duyne, Keizerstraat 165, Scheveningen.
P. van 't Riet & Zn., Obrechtstraat 177, Den Haag.
Verwoerdt, Heerenstraat 11, Voorburg.

WASCH- EN STRIJKINRICHTINGEN
Gebr. Smeele, Haagweg 499, Loosduinen.

Suriname.

In ons vorig nummer is een zeer belangrijk en zeer suggestief artikel opgenomen van Mr. Dr. P. H. W. G. van den Helm, Oud-Gouvernements-Secretaris in Suriname.

Een onderdeel van des schrijvers voorstellen is „een zoo hoog noodige, grondige verandering in het huidige onderwijsstelsel". Reeds geruimen tijd zou zich n.l. de overtuiging hebben gevestigd, „dat het vrijwel zonder meer in Suriname overgeplaatste Nederlandsche onderwijs grootendeels zijn doel mist en een van de oorzaken is van het steeds meer scheef groeien van de samenleving."

Het nieuwe onderwijs zou voor de districten moeten zijn landbouwonderwijs, zooals ook de Ondernemersraad voor Suriname noodig acht.

Hebben de voorstanders van deze „hervorming" zich wel afgevraagd waarin dat „Nederlandsche onderwijs" op de districtsscholen bestaat? Men komt dat niet te weten door even zoo'n school binnen te loopen en de kinderen te hooren zingen. Had men zich de moeite gegeven behoorlijk te onderzoeken waarin dat onderwijs bestaat, dan zou men tot de ontdekking zijn gekomen dat het zich bepaalt tot lezen, schrijven en rekenen en dat alles in zeer bescheiden mate, omdat het schoolverzuim in de districten groot is en zoodoende de leertijd voor elken leerling kort. Waarom moet dat „Nederlandsch onderwijs zonder meer" genoemd worden? Zijn niet in *alle landen* lezen, schrijven en rekenen de grondslag van het onderwijs?

Moeten de kinderen in de districten analphabeten blijven, dan kan men dit eenvoudig bereiken door de scholen op te heffen. Landbouwonderwijs behoort o.i. niet op de lagere school, waarop de kinderen van hun 7e tot hun 12e jaar gaan. Of bedoelt men dat men kinderen van 7 jaar reeds dadelijk aan het werk moet zetten? Dan moet men dat duidelijk zeggen. Maar dan is het een waan dat men daarmede zal voorkomen dat de kinderen, ouder geworden, zich van den landbouw afkeeren. Dat zullen zij blijven doen, zoolang de landbouw geen behoorlijk bestaan oplevert. Dit en niet het beetje lezen, schrijven en rekenen dat ze op school leeren is oorzaak van het zich afkeeren van den landbouw. Zoodra de ouders in den landbouw een behoorlijk bestaan vinden zullen de kinderen daarbij blijven, juist omdat het zoo moeilijk is in het land een anderen werkkring te vinden.

Leerzaam is hier het jongste jaarverslag van het kinderhuis Alkmaar der Evang. Broedergemeente aan de Commewijnerivier, waarop wij reeds in ons nummer van 7 April de aandacht vestigden. Wij citeeren daaruit het volgende:

„In dit kinderhuis worden de jongens voor den landbouw opgeleid, kinderen van Britsch-Indiërs, die van huis uit landbouwers zijn. En toch vreest men dat de jongens na het verlaten van het gesticht den landbouw den rug zullen toekeeren, *omdat het bedrijf zoo slecht betaalt.* Welke verwachtingen moet men dan koesteren van opleiding tot den landbouw op de gewone scholen, waar de kinderen niet in gestichten bijeen zijn?"

Ook met wat Mr. van den Helm voor de stadsscholen wenscht, kunnen wij niet meegaan. De ambachtsschool, die er is, kan wellicht uitgebreid worden, maar meer ambachtslieden moeten er niet komen. Er zijn er reeds te veel.

Uit het Mei/Juni-nummer 1927 van de *„Berichten uit de Heidenwereld"* willen wij hier aanhalen wat Zendingsdirector H. Steinberg schrijft:

. . . „De andere stadsscholen hebben met haar gewoon lager onderwijs een niet minder belangrijke plicht te vervullen. Zij voorzien in veler behoefte en bereiken vaak voortreffelijke resultaten. Toch is het ons veel waard, dat de Selecta ten minste het begin is van een onderwijs op wat hooger plan; dit kunnen we niet meer missen."

De Zendingsdirector denkt er dus anders over dan Minister Koningsberger.

Vóór wij van dit onderwerp afstappen willen wij nog de aandacht vestigen op hetgeen de heer Bijleveld in zijne op 24 Februari in de Tweede Kamer gehouden rede over het onderwijs in Suriname heeft gezegd. De lezing daarvan verdient nu meer dan ooit aanbeveling.

* *
*

In *De Groene Amsterdammer* van 22 October schrijft Dr. Th. Lens over *„Emigratie naar Suriname."*

* *

Wij moeten even een fout herstellen. In ons vorig nummer schreven wij, dat de lezing van den heer Bielke in het Academiegebouw te Amsterdam zou plaats vinden. Dit moet zijn Leiden. In de rubriek „Van Week tot Week" stond het goed.

Curaçao.

De Begrooting voor 1928.

I.

Het is ons niet bekend, of het tusschen 1883 en 1894 wel eens voorgekomen is, dat een Curaçaosche begrooting bij de wet werd vastgesteld. Zooals men weet, omvat dit tijdperk de eenige jaren sinds 1867, dat geen subsidie van het moederland aan de Curaçaosche geldmiddelen noodig was. In ieder geval heeft zich in 30 jaren niet het geval voorgedaan, dat in de kolonie een sluitende begrooting voorloopig werd vastgesteld en nochtans de definitieve vaststelling bij de wet volgde. De K. R. raamde de uitgaven op *f* 3.382.099 en de ontvangsten op *f* 3.397.600, en kwam dus tot een voordeelig verschil van *f* 15.501. De Koningin heeft echter deze begrooting niet goedgekeurd en volgens art. 104, 2o. van het regeeringsreglement is daarom, als andere jaren volgens art. 104, 1o, een ontwerp-begrootingswet bij de Staten-Generaal ingediend. Ook daarbij is niet gerekend op een rijksbijdrage. Men juiche echter niet te vroeg. In het ontwerp, door den gouverneur ingediend, overtroffen de uitgaven de inkomsten met *f* 1.094.749, waarvan *f* 900.000 door leening te dekken. De K. R. schrapte van de uitgaven bijna *f* 1 millioen, waarvan *f* 760.000 der te leenen uitgaven en bracht het overige daarvan onder de gewone uitgaven. Maar de K. R. had ook geschrapt de vergoeding aan het moederland voor de politiediensten van de landmacht, *f* 150.000, waarvan de minister al verklaard heeft dat de zaak toch doorgaat, en groote bedragen voor nieuwe werken, alleen omdat de toelichting onvoldoende was of tijd van voorbereiding ontbroken had. Daarvan heeft de gouverneur een post van *f*200.000 voor een nieuw belastinggebouw op de begrooting hersteld. Dat bedrag zal geleend worden, maar dat beteekent niet veel, want bij de lage raming der middelen komen die 2 ton natuurlijk wel daaruit. Wanneer men echter ziet, dat niet minder dan drie memorieposten onder de uitgaven zijn opgenomen (zij het door leening te dekken), n.l. voor de havenverbetering en voor watervoorziening (2 artt.), dan is het niet twijfelachtig, dat, als al die werken worden ondernomen, de rekening 1928 geen voordeelig slot zal opleveren.

De K. R. had ook geweigerd *f* 120.000 meer toe te staan voor salarisverhooging der ambtenaren, omdat de gouverneur de nieuwe regeling der bezoldiging niet in overleg met den raad wilde tot stand brengen. Intusschen zijn de duurtebijslagen verhoogd en bij deze begrooting wil de minister dien post als duurtebijslag handhaven, onder toezegging, dat hij den gouverneur in overweging geven zal, om alvorens tot de voorgenomen nieuwe regeling der bezoldigingen over te gaan, met den Raad ter zake nader in overleg te treden.

Voor zoover de bewoordingen der memorie van toelichting duidelijk zijn, schijnt daaruit af te leiden, dat ook de plannen tot havenverbetering, die den mond der haven betreffen, eerst nog in den K. R. zullen komen.

Van beteekenis is nog wat over de politie gezegd wordt. De uitvoerige besprekingen met den heer A. G. Statius Muller hebben geen verandering gebracht in des ministers „vaste overtuiging . . . dat Curaçao slechts door de totstandkoming van de voorgestelde politie-reorganisatie de beschikking zal verkrijgen en behouden over eene aan redelijke eischen voldoende politiemacht." Krasser kan het al niet gezegd. Zou hiermee het kosten-argument als beslissend losgelaten zijn.

Curaçao in 1926.

Verschenen is het jaarverslag van den Kamer van Koophandel en Nijverheid op Curaçao over het jaar 1926. Het verslag over den economischen toestand van het hoofdeiland begint aldus:

„Uit een oogpunt van evolutie beschouwd was 1926 wel een bijzonder interessant jaar. Het was er namelijk een van de soort, gedurende welke in vroegere tijden armoede hoogtij vierde en daardoor noodig geworden hulpverleening niet van de lucht was. Het verslagjaar kenmerkte zich namelijk door

groote droogte gedurende een lange periode. En het was in dergelijke tijden van door het uitblijven van den regen veroorzaakte oogstmislukkingen en sterfte onder het vee, dat de buitenbevolking — het grootste deel van de Curaçaosche bevolking — er soms zeer slecht aan toe was.

In 1926 was daar echter niets van te bespeuren. Voor de armoede, welke onder oude omstandigheden geheerscht zou hebben, is welvaart in de plaats getreden; een welvaart, welke geheel onafhankelijk is van de omstandigheden bij landbouw en veeteelt; een welvaart, welke gebracht is door de groote drukte in de olie-bedrijven hier en in de omgeving van ons eiland.

Enorme werkgelegenheid bij de Curaçaosche Petroleum Industrie Maatschappij en de Curaçaosche Scheepvaart Maatschappij tegen goede loonen; eveneens bij de door bedrijvigheid in de olie bloeiende scheepvaart en drukke havenbedrijven, bij de gouvernementswerken en bij de werkzaamheden bij particulieren in de stad. En eveneens bij de mijnmaatschappij „Curaçao", welke de phosphaatmijnen op Sta. Barbara zeer intensief exploiteert. Ziedaar de hoofdoorzaak van de op Curaçao [illegible]schende welvaart, welke door het heersche[illegible] [illegible]brek aan arbeidskrachten nog steeds toenemende is."

De Spaar- en Beleenbank van Curaçao.

Volgens het jaarverslag over het boekjaar 1926/7 werd gestort ƒ 239.158.09 en teruggenomen ƒ 199.754.56. De meeste stortingen, 1269 van de 3886, waren tusschen 10 en 25 gulden; boven de ƒ 500 waren er 64. De bank maakte een winst van ƒ 11.272.48, waarvan ƒ 40 per aandeel voor dividend bestemd was. Het reservefonds bedraagt ƒ 20.000, het extra reservefonds ƒ 10.475.19, waarbij ƒ 6972.48 uit de winst zou gevoegd worden.

Politie.

Uit het voorloopig verslag over hoofdstuk XI (Koloniën) der Staatsbegrooting:

„Verscheidene leden wenschten dat de Minister de voorstellen, verband houdende met de reorganisatie van de politie op Curaçao, uit de begrooting lichtte, ten einde deze na beëindiging van het overleg met den Kolonialen Raad voor zooveel noodig bij suppletoire begrooting weder in te dienen."

(A. H.).

Uit den Verren Vreemde.

Nooit meer oorlog.

II.

Het Nederlandsche voorstel vond bijval, omdat het van stilstand weer tot beweging bracht. De Fransche vertegenwoordiger P. Boncour zette zich tot een omzetting ervan in een ook voor Engeland — dat er eerst tegen was — aanneembaren vorm. Die omzetting leidde tot een Fransch-Duitsch-Engelsch voorstel. De groote mogendheden namen zoo weer de leiding. 't Voorstel werd aangenomen.

Het voorstel doet hetgeen in de lijn lag der boven aangegeven ontwikkeling, want nu is het derde punt „veiligstelling" tot hoofdmotief gemaakt. Doch, is „wapenbeperking" een begrip op zich zelf, evenals „arbitrage", „veiligstellen" is geen door zijn naamsaanduiding zelf omschreven begrip. Zooals het nu te Genève aangenomen is, en voor de eind November daar samenkomende z.g.n. ontwapeningscommissie tot leidraad moet strekken, komt 't op het volgende neer.

Veiligstelling, om tot ontwapening te kunnen komen; arbitrage zal dan een vanzelf aangewezen rol te vervullen krijgen. Om zoodanige veiligstelling te verkrijgen voor iederen staat, moet met zekerheid op den wezenlijken steun van andere in den V.B. georganiseerde staten gerekend kunnen worden. De lasten, door elken Bondsstaat te dragen, zullen verdeeld moeten worden volgens nauwkeurig omschreven overeenkomst. Als 't ideaal van medewerking van allen aan alles niet te bereiken is, zal genoegen moeten worden genomen met samenwerking van een voldoend aantal staten om de veiligheid toch practisch te verzekeren. Om dit laatste te bevorderen zal naar vermeerdering van 't aantal onderlinge arbitrage-verdragen gestreefd moeten worden. Vele Locarno's in plaats van één Genève. In den kring voortdraaiend komt men dan echter weer voor de moeilijkheid: welke machtsmiddelen heeft de V.B. om de arbitrage-uitspraken te doen eerbiedigen? Een Britsche aanvulling van het Fransche voorstel heeft hiervoor een oplossing gevonden. De politietroepen van den V.B. zullen bestaan uit de legers der mogendheden, die het dichtst bij de plaats van het conflict liggen. Van te voren kunnen de staten de gewapende macht voor elk eventueel conflict bepalen.

Volgens de bedoeling zal hierdoor elke mogendheid, indien ze aangevallen wordt, kunnen rekenen op voorwaardelijke bondgenooten, die de V.B. haar bezorgen kan. Men meent, dat op deze voorwaarde elke staat met een gerust geweten zal kunnen ontwapenen.

Is dit inderdaad te verwachten? In Locarno verklaarden Italië en Engeland zich wel bereid waarborgen te zijn voor den vrede in West-Europa, maar wezen zij dit voor Polen af. Toen leden van den V.B. bataljons en kanonnen zonden naar 't gebied van hun mede V.B.-lid China, voelde geen lid van den V.B. roeping den Raad van den V.B. bijeen te doen komen. In Nicaragua, lid van den V.B., treden de V. St. van N. Amerika met bataljons en kanonnen dwingend op, de V.B. oordeelt 't verstandig zich daar niet met de zaak te bemoeien. China zoo ver in 't Oosten! Nicaragua zoo ver in 't Westen! Ver? Van wat? Van Europa? Maar dat is juist een grief, de V.B. mag zich niet als een Europa-bond beschouwen. Grief, die zich dan zelfs tot een verwijt tegen nog engere belangenpolitiek richt, waar aan de groote West-Europeesche mogendheden kwalijk genomen wordt dat zij in het V.B.-concert de eerste viool willen spelen. Zal dit, gevoegd bij de onzekere werkwijze van den Raad van den V.B., en het onzekere van de verdere uitvoering van 's Raads eventueele besluiten, staten in Europa, Amerika, Azië, die zich bedreigd voelen, met gerust geweten tot ontwapening kunnen doen besluiten? Of denkt men voor deze vragen andere bevredigende oplossingen te vinden? En dan ook voor kwesties van gevoel en politiek? Alsmede voor geschillen met staten, niet-leden van den V.B., a.d.z. Rusland, N. Amerika, Turkije, Brazilië, Spanje? Wij zouden zoo gaarne een bevestigend, geruststellend antwoord vernemen op al deze vragen.

Geen oorlog meer. De September-zitting van Genève heeft het „houdt den moed er in" aan alle vertegenwoordigers der circ.. 50 staten, V.-B.-leden, mee naar huis gegeven. Als de commissie tot voorbereiding van een ontwapenings-conferentie eind-November weer samenkomt, zal tevens een commissie de maatregelen ter verzekering van de veiligheid in studie nemen. Laat ons hopen dat vereend overleg tot een practisch resultaat moge leiden. Het goede van dit alles is, dat doorgewerkt wordt in de richting tot verwezenlijking van de vredesgedachte, door het onderwerp onverpoosd te bestudeeren, te propageeren, te bewerken en te verwerken. Maar zij die 't voorstellen alsof hier een Gordiaansche knoop door te hakken is, of dat die knoop zoo goed als reeds ontward zou zijn, handelen onvoorzichtig. Wie 't optimisme boven en buiten rechtmatige verwachting opvoert, werkt mee om ten opzichte van de oorlogsmogelijkheid struisvogelpolitiek toe te passen, door haar niet te zien waar zij inderdaad nog bestaat. Wie zoo handelt, maakt de V.B. in zijn vredesbeweging tot een bedreiging van zijn land en zijn volk. Hij verlokt zijn volk al vast de dijken af te breken, omdat er sprake is van een voorgenomen afleiding van den watersnood.

Geen oorlog meer. Geen oorlog meer? Tot nu toe is door oorlog verstaan de poging van een staat, om een anderen staat door wapengeweld tot toegeven van een eisch te dwingen. Is dit kenmerk zoo wel juist gezien? Wordt het middel zoo niet genomen voor het doel? Het doel van den oorlog is om de macht van een anderen staat zóó te fnuiken, dat deze staat en het volk zich te voegen hebben naar den wil van den staat, die hen daartoe aantast. Het middel om dit doel te bereiken was tot nu toe in hoofdzaak wapengeweld; daarnaast werd ook van andere middelen gebruik gemaakt, zooals verraad, omkoopen, ondermijnen van den nationalen geest, uitlokken van volksbewegingen, tot revolutie toe. Ook dit zijn bekende oorlogsmiddelen.

Nu is de Sowjet-regeering ertoe gekomen deze laatste middelen op groote schaal in toepassing te brengen, ten opzichte van vele landen. Haar doel is in die landen de regeering omver te doen werpen door een de Sowjet-regeering goedgezinde partij, en het volk daar onder Bolsjewikisch regiem te brengen. Waar dat doel met daden wordt nagestreefd, wordt oorlog gevoerd. De Sowjet-regeering heeft reeds beproefd in dezen oorlog het van ouds

voornaamste middel, wapengeweld te gebruiken; dit bracht haar echter niet waar zij komen wil.

Toen is de generale staf, die te Moskou den oorlog van het Russische proletariaat tegen de kapitalistische wereld leidt, tot het inzicht gekomen om die middelen, welke anders als bijkomende maatregelen benut werden, tot de eigenlijke strijdmiddelen te maken. Op die wijze, met die middelen, wordt de oorlog nu in grooten stijl gevoerd. Offensief en defensief. Aanvallend in vrijwel alle landen. Defensief in Rusland zelf tegen de onderdanen van alle landen, welke daar verdacht worden iets te doen of te bedoelen, dat tegen de Bolsjewistische begrippen of belangen zou kunnen ingaan.

Rusland kan de oorlog op deze wijze onbelemmerd voortzetten waar de tegenpartij niet inziet dat er inderdaad oorlog is en dat inderdaad oorlogsmiddelen in praktijk worden gebracht. De buitenwereld is opgevoed in het geloof, dat het middel: bataljons en kanonnen, eigenlijk „de oorlog" is, en waar Rusland deze middelen terzijde laat, om de andere stelselmatig en op groote schaal te gebruiken, laat men het, zonder bestrijding, zijn gang gaan.

Plaatselijk treedt men in die andere landen wel op tegen hen, die er den oorlog voor Rusland voeren. Men beschouwt en behandelt hen echter als overtreders van de voorschriften die er bestaan, ter verzekering van rust en orde, doch niet als agenten van de Sovjet, of van de Komintern, hetgeen hetzelfde is, al behoort 't ook al weer tot de listige oorlogsmiddelen om die vereenzelving te loochenen.

De staten, die in den V.B. samenwerken, zien het drijven van Rusland niet als een stelselmatig oorlogsbedrijf. De V.B. doet dit evenmin.

En toch ligt in de nieuwe Moskouwsche methode de aanwijzing, dat door arbitrage met sancties geen veiligstelling te verkrijgen is, indien men niet tevens bedacht is op verweer tegen die methode. Terwijl de V.B.'s actie gericht moet zijn op het „nooit meer oorlog" met het bataljons- en kanonnenmiddel, wordt op vele fronten een Russisch-Europeesche oorlog, met andere middelen gevoerd. De staten en de V.B. zullen deze als zoodanig moeten erkennen om ze onschadelijk te maken, willen staten en V.B. den oorlog niet vrij laten rond- en voortwoekeren, terwijl zij zeggen zich te beijveren om den oorlog uit te bannen.

Italië heeft het bewijs geleverd dat er wel een weg aan te wijzen is om den Bolsjewikischen vijand buiten de grens te houden en toch, ja daardoor juist, met Rusland in vrede te leven. Aan de commissie ter voorbereiding van de Ontwapeningsconferentie worde ter overweging vcorgelegd in hoever de staten en de V.B. ten deze van Italië iets kunnen leeren, al wenscht geen hunner een Mussolini-dictator, noch een Fascistisch ultra-gevoelig nationalisme.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Apeldoorn.

U gelieve goed nota te nemen van:

I. **Films der Nederl. Handel-Mij.** op 9 November, 's avonds 8 uur in het **Centraal Theater** (Markt):

a. Suikeronderneming „Wonopringgo" Java.
b. Suikerafscheep te Pasoeroean.
c. Theeonderneming „Permanangan" te Pematang Siantar, S. O. K.

Deze films zijn opgenomen door de „Haghe film" fabriek (W. Mullens), die ook de films der Bataafsche Petr.-Mij. opnam.

Toegang voor **leden**, met recht op **twee introducé's**, *f* 0.30, voor begunstigers *f* 0.30, en voor andere belangstellenden *f* 0.60 (pl. bel. inbegrepen).

Plaatsbespreken voor leden en begunstigers op Dinsdag 8 November aan het Centraal Theater (contributiekaart vertoonen).

II. **Opgave** van Voorwerpen voor de **inzending** naar de Groote **Oost- en Westtentoonstelling** 1928 te Arnhem zien wij gaarne uiterlijk 1 December tegemoet.

III. Het bestuur is in onderhandeling met de Vereeniging **„Eurasia"** te Den Haag over de opvoering van het tooneelstuk **„Njai Sonna"** van Jan Fabricius, opgeluisterd met **krontjongmuziek.** Deze voorstelling kan alleen doorgaan, als vooraf gerekend kan worden op voldoende deelneming. Binnenkort hopen wij hiervoor een bescheiden gebruik te maken van Uwe welwillende en zeer gewaardeerde medewerking.

HET BESTUUR.

WERFT LEDEN.

Afdeeling 's-Gravenhage.

INDISCH TOONEELSPEL „NJAI SONNA".

Het Bestuur van de Vereeniging „Oost en West", Afd. 's-Gravenhage, geeft hiermede kennis, dat op *Dinsdag 15 November a.s.*, des avonds 8 ure in het Theater „De Seinpost" te Scheveningen, het Indisch tooneelspel *„Njai Sonna"* van Jan Fabricius, te spelen door leden der Vereeniging „Eurasia", zal worden opgevoerd met krontjongmuziek tusschen de bedrijven.

Ter tegemoetkoming in de hooge kosten is plaatsbespreking op Maandag 14 en Dinsdag 15 November van 10 tot 4 uur aan de bureaux van Seinpost (desgewenscht telefonisch) à *f* 0.35 per persoon, verplicht.

Uitnoodigingskaarten zullen den leden worden toegezonden.

De Secretaris,
J. C. BAUDOIN.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur.

MEDEDEELING AAN DE AFDEELINGEN.

Naar aanleiding van een desbetreffend voorstel van het Hoofdbestuurslid, den heer F. M. Gescher te Nijmegen, is besloten om, indien de afdeelingen berichten (geen verslagen) hebben op welke zij speciaal de aandacht gevestigd wenschen te vestigen, deze op de voorste pagina van het K. W. te plaatsen.

Van de Redactie.

CORRESPONDENTIE VOOR PASSAGIERS a/b S.S. „REMBRANDT."

Het s.s. „Rembrandt" van de Stoomvaart Maatschappij „Nederland" vertrok 29 October uit Rotterdam in extra-vaart naar Nederlandsch-Indië.

Correspondentie voor passagiers en leden van de bemanning van het genoemde schip, zal in een extra brievenmaal naar Genua worden verzonden. In deze brievenmaal, welke Maandag, 7 November a.s., gevormd zal worden, wordt slechts opgenomen de gewone correspondentie voor de opvarenden, welke volledig gefrankeerd is en voorzien van twee elkaar snijdende lijnen over het geheele adres, loopende van den eenen hoek naar den anderen.

Overigens vindt met genoemd stoomschip geen postvervoer plaats.

Van het Informatie-Bureau:

BESTEMD VOOR UITZENDING NAAR NED.-INDIE.

B. Sickman, Adspirant-politieopziener bij de Alg. Politie; Van Ittersumstraat 57, Zwolle.
R. Pikkert, Idem als voren; Irislaan 31a, Groningen.
W. J. P. Krom, Idem als voren, Korporaal 1e Comp. Politietroepen; 's-Gravenhage.
W. Schuurbiers, Adspirant-commissaris bij de Alg. Politie; Kremerstraat 20, Bergen op Zoom.
Ch. J. H. Köhler, Idem als voren; Willemsplein 2, 's-Hertogenbosch.
W. Buitendijk, Idem als voren; Lindschedijk 101, Zwijndrecht.
Ir. E. E. van Meurs, Landbouwconsulent bij den Landb. voorl.dienst; Zomerluststraat 20, Haarlem.
Ir. J. A. van Beukering, Idem als voren; Julianastraat 127, Wageningen.
J. Berkhout, Adspirant-politieopziener b/d Alg. Politie; Sneek, Marechausseekazerne.
A. J. Mondriaan, Adspirant-politieopziener b/d Alg. Politie, Assen, Marechausseekazerne.
P. de Jonge, Adspirant-politieopziener b/d Alg. Politie; Meppel, Marechausseekazerne.
A. J. H. Keulen, Adspirant-politieopziener b/d Alg. Politie, Sergeant b/d Politietroepen, Vlodorp.
C. van Hunnik, Adspirant-politieopziener b/d Alg. Politie, Stationsstraat 35 c, Ede (Gld.).
Ir. Raden Goenoeng Iskandar, Landbouwconsulent; Prins Mauritsplein 23, 's-Gravenhage.

INDISCHE AMBTENAREN MET VERLOF:

Mej. C. H. F. van Riet, Typiste 1e kl. bij de S.S. en Tr.; Beeklaan 425, 's-Gravenhage.
C. van de Koppel, Opperhoutvester bij het Boschwezen; 's-Graveland Nr. 297.
Dr. W. F. Donath, Natuurwetensch. techn. ambtenaar 1e kl. bij het Geneesk. Laboratorium te Weltevreden; Viviënstraat 1, 's-Gravenhage.
Mej. I. E. de Hondt, Onderwijzeres bij het O.E.L.O.; Van Beverningkstraat 164, 's-Gravenhage.
C. R. Ypma, Hoofdpolitieopziener res. Kediri; Van Munnickhuizenstraat 29, Bolsward.
C. Schreuder, Onderwijzer 1e kl. bij het O.E.L.O.; Vijverlaan 8, Haarlem.
L. J. Brunet de Rochebrune, Ambtenaar 4e kl. bij den dienst der In- en Uitvoerrechten en Accijnzen; Nicolaas Maesstraat 52, Amsterdam (Z.).
J. P. A. Korten, Referendaris bij de S.S. en Tr.; Van Swietenstraat 59, 's-Gravenhage.

A. Reitsma, Hoofdambtenaar ter beschikking bij de S.S. en Tr.; Boschweg 19, Apeldoorn.

C. M. Hofmann, Opperhoutvester bij het Boschwezen in N.-I.; Landwehrstrasse No. 77(II) links, München (Deutschland).

Mevr. E. G. van Praag geb. Lapré, 1e Klerke bij de S.S. en Tr.; Pieter Bothstraat 6, 's-Gravenhage.

van der Woude, Havenmeester 3e kl. te Soemenep; Meerweg 21, Bussum.

Krijtenberg, Werktuigkundige 1e kl. b/d autodienst der afdeeling Pestbestrijding, De Ruyterstraat 52, 's-Gravenhage.

E. F. la Valette, Commies b/d P.T.T.-dienst, Poste-restante, Amsterdam.

Kruidering, Tijd. wnd. commies 1e kl. b/d P.T.T.-dienst, Esschilderstraat 34 rood, Haarlem.

H. Willemse, Ass-resident i/d prov. West-Java, Laan van Meerdervoort 414, 's-Gravenhage.

Dekker, Commissaris van Politie 1e kl. te Tandjong-Badan, Badhuislaan 5a, Hilversum.

Mej. C. L. Spanjaard, Apotheker-ass. b/d Mil. Geneeskundigen dienst, Euterpestraat 165, Amsterdam.

A. P. A. Albricht, Surnumerair b/d Belastingen te Weltevreden, St. Bladiën, Hotel „Hirschen", Schwarzwald.

Ch. W. F. Fikenacher, Ass.-resident bij den Alg. bestuursdienst in de prov. West-Java, p/a. Ned. Handel-Mij., 's-Gravenhage.

L. Rups, Architect bij den Waterstaat en 's Lands B.O.W.; Harmoniehof 61, Amsterdam.

B. Weintré, 1e Commies bij den dienst der S.S. en Tr., Eschdoornstraat 180, 's-Gravenhage.

G. Grampre Molière, 1e Luitenant der Artillerie, Buys Ballotstraat 23, 's-Gravenhage.

C. K. Hagenaar, 1e Luitenant der Infanterie; Groot Hertoginnelaan 218, 's-Gravenhage.

M. v. d. Ende, „Villa Coroneli", Chamby sur Montreux.

MET PENSIOEN.

Smits, Onderwijzer 1e kl. bij het O.E.L.O.; Jan van Goyenstraat 11, Heemstede.

Mej. M. C. H. Roebroeck, Onderwijzeres 1e kl. bij het O.E.L.O.; Jodenstraat 26, Maastricht.

P. H. Markies, Leeraar aan de Kon. Wilhelminaschool, Weltevreden; Buys Ballotstraat 69, 's-Gravenhage.

Ir. F. W. Th. van Oordt, wnd. Leeraar aan de Kon. Emmaschool, Soerabaya; Willem de Zwijgerlaan 157, 's-Gravenhage.

Dr. P. H. M. Travaglino, Geneesheer-directeur van het Krankzinnigengesticht te Buitenzorg; Breda, p/a. Mevr. van Dooren, Baronielaan 59.

A. J. Koens, Landbouwconsulent 1e kl. te Palembang; Bilderdijklaan 29, Hilversum.

Ir. W. A. van der Meulen, Hoofdingenieur 1e kl. bij het Dept. der B.O.W.; Kleine Kade 1, Ooes.

Aan diegenen in Oost- en West-Indië die nog geen lid zijn onzer Vereeniging.

De Vereeniging „Oost en West" onderhoudt den band tusschen Nederland en de Indiën en tracht dien te versterken.

Zij bevordert de wederzijdsche belangen, zedelijke en stoffelijke.

Zij neemt stelling tegen invloeden die daarmede in strijd zijn.

Zij steunt alles wat strekken kan tot handhaving van het Rijksverband.

Leest het Orgaan, het „Koloniaal Weekblad", en deelt ons Uwen wensch mede omtrent hetgeen, naar Uwe meening, door de Vereeniging en haar Orgaan alsnog zou kunnen worden verricht voor onze leden in Oost- en West-Indië.

Meldt U aan voor het lidmaatschap. (Adres Secretariaat: Heulstraat 17, Den Haag).

Mutatiestaat van 26 Oct. tot 2 November.

Nieuwe Leden:	Geïntroduceerd door:
J. Haga, Officier van Gezondheid N.-I. L., Amsterdam, Van Eeghenstraat 181. *f* 5.—	Secretaris Afd. Den Haag.
Hoekstra, Gep. Adj. Inspecteur Inl. Onderwijs, Baarn, Molenweg 35. *f* 5.—. (Afd. Utrecht)	Eigen aanmelding.
Oosting Bentum, Industrieel, te Loenen o. d. Veluwe, Hoofdweg 91. *f* 5.—	Secretaris Afd. Apeldoorn.
Mevrouw M. C. van Zeggelen, Haarlem, Floraplein 28. *f* 5.—	het Hoofdbestuur van „Oost en West".
J. H. A. W. Graaf van Heerdt tot Eversberg, Den Haag, Korte Voorhout 12b. *f* 5.—	den heer F. C. Schaalje te Den Haag.
Meijer, Gep. Referendaris 1ste kl. Dep. v. Gouv. Bedrijven, Den Haag, Goudsbloemlaan 38. *f* 5.—	den heer J. A. A. F. Quentin te Den Haag.
H. Ochtman, Den Haag, Verhulststraat 8. *f* 5.—	Mevrouw W. Meilink—van West te Den Haag.
C. S. Terborgh, Den Haag, Laan van Eik en Duinen 161. *f* 5.—	den heer R. Francis te Den Haag.
Mevrouw P. Tuyn, Den Haag, Hanenburglaan 24. *f* 5.—	Mevrouw G. Gerlach—van Es te Den Haag.
Mevrouw A. de Vries—Lentsch, Den Haag, Copernicusstraat 27. *f* 5.—	den heer H. J. A. Raedt van Oldenbarnevelt te Den Haag.
Bruin, oud-O.-I. Ambtenaar, Den Haag, Ieplaan 211. *f* 5.—.	den heer J. A. Lugten te Den Haag.
Wink, oud-O.-I. Ambtenaar, Den Haag, Regentesselaan 8. *f* 5.—.	den heer J. A. Lugten te Den Haag.
W. Th. Ackermann, Landheer van „Tegalombo", Halte Salam N.-I.-S. (Kedoe). *f* 5.—	wd. Hoofdvertegenw. „Oost en West" in Oost-Indië.

Nieuwe Begunstigers:

P. H. Roesingh, Utrecht, Mauritsstraat 86 .... Afdeelingsbestuur van Utrecht.

Adresveranderingen:

A. D. H. Fockema Andrae, Vice President Arrondissements Rechtbank, Arnhem, van: Boulevard Heuvelink 114 naar: Hulkesteinsche Weg 4.

Baronesse A. de Vos van Steenwijk, Arnhem, van: Paulinastichting naar: Eusebiusbinnensingel 8.

R. Menkman, Amsterdam, van: de Lairessestraat 42 naar: Euterpestraat 100.

Heintzen, p.a. Maintz Productenhandel, Amsterdam, van: Westermarkt 2 naar: Singel 250.

C. van der Brink, Indoloog, van: Amsterdam, Dacostastraat 32 I naar: Leiden, Haagweg 9. *f* 2.50.

Hins, Indoloog, Leiden, van Zoeterwoudsche Singel 37 naar: Merelstraat 46.

J. Hoogkamer, Adm. Ambt. B.B., geplaatst in de residentie Z.-O. Afd. van Borneo.

Alberda, oud-Luit.-Kolonel N.-I. L., Den Haag, Laan van Meerdervoort, van: 335 naar: 621.

R. Vetter, Student, van: Den Haag, Frankenslag 351 naar: Scheveningen, Gevers Deynootweg 149.

Mejuffrouw M. C. Maal, Den Haag, van: Galileistraat 29 naar: Weimarstraat 89, p.a. den heer Statius Muller.

Mejuffrouw C. d'Artillac Brill, Den Haag, van: Columbusstraat 155 naar: Laan van Meerdervoort 791.

J. Fanoy, Controleur 1ste klasse B.B., van: Scheveningen, Pansierstr. 18 naar: Weltevreden, Dep. B.B.

K. E. van Oosterzee, Landmeter van het Kadaster, van: Den Haag, Beeklaan 311 naar: Padang, p.a. Kadasterkantoor.

Mevrouw G. M. Boegborn—v. d. Wal, van: Den Haag, Houtrustweg 58a naar: Weltevreden, Raden Salehlaan 43.

Mejuffrouw P. J. Keuchenius, Gep. Onderwijzeres O.-I., van: Rijswijk, Koninginnelaan 36 naar: Zeist, Burgemeester Patijnlaan 108. *f* 5.—. (Afd. Utrecht).

H. J. E. Moll, Controleur 1ste kl. B.B. van de residentie Riouw naar: het Gouvernement van de Oostkust van Sumatra.

L. A. de Graaff, Controleur 1ste kl. B.B., van: Wirosari naar: Kleine Gombel 3, Semarang.

W. A. G. Perks, Controleur B.B., van: Goenoeng Sahilan naar: Pasir Pengarajan (S.O.K.).

Ch. J. R. Both, oud-Directeur H.B.S. te Soerabaja, Den Haag, van Ieplaan 9 naar: van Boetzelaerlaan 19.

Mr. F. J. H. Cowan, Oud Directeur v. Justitie N.-I., van: Wassenaar naar: Den Haag Celebesstraat 91.

C. R. C. Isfelt, Den Haag, van: Daendelsstraat 75, naar: Helenastraat 1.

J. H. A. S. Hanozet Gordon, Oud-Ass-Resident, van: Den Haag, Nassau Zuilensteinstraat 13, naar: Nice, Poste restante.

VEREENIGING „OOST EN WEST"

HOOFDBESTUUR: HEULSTRAAT 17 'S-GRAVENHAGE

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins-Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen doen.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen, van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstr. 17, 's-Gravenhage, Tel. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins-Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752. Dit „Tehuis" biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland vertoeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK, of den Administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Pesinggahan", Van-Boetzelaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Tel. No. 50248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna-Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten einde aan hen die uit Nederland naar Indië gaan, en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN (tegen eenige vergoeding) op huishoudelijk en maatschappelijk gebied, onder leiding van Mevr. J. FRANCO MENDES—Calisch. Spreekuur Donderdagmiddag van 2 tot 4 uur en volgens afspraak Nic.-Maesstraat 57, Amsterdam, Tel. 22492.
Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, en de Firma MARTINUS NIJHOFF, L. Voorhout 9, Den Haag (bij deze firma alleen die met een *), zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk.)
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. **Onze Oost II. Iets over den Inlander en zijn Zieleleven, door T. J. BEZEMER.**
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

* b. Onze West, tweede druk, bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname, door FRED. OUDSCHANS DENTZ;**
2. **De Kolonie Curaçao, door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.**
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overz. Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

* No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

* No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie.)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2e, verbeterde druk.)
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

* No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederlandsch-Indië, zoomede voor verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken en Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Opnieuw herzien.) .... Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

* No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

* No. XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber (caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Ned.-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën .... Prijs: **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
" 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
" 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
" 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
" 8. De Europeesche vrouw in Indië.
" 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
" 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
" 2. Het Javaansch tooneel.
" 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
" 4. De theecultuur op Java.
" 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
" 6. Een doode taal in Indië.
" 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
" 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
" 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
" 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
" 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
" 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
" 4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
" 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
" 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië.
" 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Wnd. Vertegenwoordiger in Nederlandsch-Indië Mr. M. J. A. Oostwoud-Wijdenes, President Landraad, Tandjong Balei (Sumatra's Oostkust).

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN: Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag Telefoon 14519, Postgiro 14574

Wnd. Vertegenwoordiger in N.-I. Mr. M. J. A. Oostwoud-Wijdenes, Pres. Landr., Tandjong Balei (Sumatra's Oostk.).

Opgericht 21 Maart 1900 door Kolonel G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIËN: N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIE

De aandacht zij gevestigd op de mededeelingen van het bestuur der afd. Nijmegen in dit Nr. (blz. 14), o.m. over een aldaar te houden WEST-INDISCHE TENTOONSTELLING.

H. J. M. BAUMANN †.

Op 73-jarigen leeftijd is te Arnhem overleden de Heer H. J. M. Baumann, oud-Directeur van Financiën in Ned.-Indië. Na volbrachten diensttijd in Nederland teruggekeerd, bleef de thans overledene zich op maatschappelijk gebied bewegen en vervulde hij, naast het lidmaatschap van den Raad zijner gemeente, lange jaren met groote toewijding de functiën van Hoofdbestuurslid van „Oost en West" en van Voorzitter der afdeeling Arnhem dier Vereeniging. Ofschoon reeds eenige jaren geleden genoodzaakt, wegens gezondheidsredenen, zijne werkzaamheden neer te leggen, zoo blijft, niettemin, de herinnering aan dien bekwamen man in onze Vereeniging voortleven.

Reunie-dagen ter Ind. Tentoonstelling te Arnhem.

Onderstaand schrijven van het Dagelijksch Bestuur van het *„Geldersch Delidag-Comité"*, wordt met instemming en aanbeveling geplaatst. Het denkbeeld daarin ontwikkeld, vinde navolging in die talrijke andere kringen van oud-Indischgasten (ambtenaren, officieren, planters, particulieren) aan wie de Arnhemsche tentoonstelling zulk een eenige en gunstige gelegenheid biedt elkander weer eens te ontmoeten. H.B.

Arnhem, 1 November 1927.

Weledelgeboren Heer,

Van vele zijden is in Delische kringen groote belangstelling gebleken voor de in Juni en Juli 1928 te Arnhem te houden Indische Tentoonstelling (I. T. A.)

Door werden o.a. reeds belangrijke inzendingen uit Deli toegezegd.

Het Oostkust van Sumatra-Instituut besloot zijn jaarlijkschen Congresdag in 1928, bij wijze van hooge uitzondering, te Arnhem te houden, en wel op een dezer dagen, vallende in de Tentoonstellingsperiode.

Een en ander heeft het Tentoonstellingsbestuur het voornemen doen opvatten, dien Congresdag zoo mogelijk te laten uitgroeien tot een specialen Delidag, waaraan de bedoeling ten grondslag ligt, alle Delianen, die zich 't zij tijdelijk, 't zij reeds definitief in Nederland bevinden, dien dag te Arnhem te vereenigen.

Het tentoonstellingsbestuur heeft gemeend, dat de trek van Delianen en oud-Delianen in Nederland en daarbuiten naar Arnhem te grooter zal zijn, indien de oproep tot die groote *reunie* uitgaat van, practisch gesproken, *alle* Delianen, die in Gelderland woonachtig zijn.

Immers, hoe meer namen van Delianen onder dien oproep prijken, des te grooter de kans, dat deze of gene Deliaan van elders en ook hij, die, thans nog in Deli, het plan heeft, in 1928 met verlof te komen, — want ook Deli zelf dient ter zake bewerkt te worden, — onder die onderteekenaars een ouden „sobat" ontdekt, dien hij dan ook verwachten mag, op deze reunie te zullen aantreffen.

Al deze overwegingen hebben het Tentoonstellingsbestuur er toe geleid, pogingen te doen om te geraken tot de vorming van een z.g. *Geldersch Comité* voor dien Deli-dag.

Reeds hebben zich daarvoor opgegeven de Heeren: B. Baanders, Velp; A. P. A. A. Bernard, Arnhem; M. Chits, Arnhem; A. D. S. Colenbrander, Nijkerk; H. Colenbrander, Nijkerk; C. J. Gombault, Velp; A. E. van den Heuvel, Velp; Mr. J. Huges, Arnhem; Mevr. J. A. Knebel-Bollee, Velp; E. Majoie, Okkenbroek; J. A. F. Marmelstein, Renkum; G. J. Nuesink, Voorst; Ds. G. Nuis, Drempt; M. van Reenen, Velp; A. Schmoutziguer, Wageningen; T. A. C. Schoevers, Wageningen; A. van der Schroeff, Velp; Mevr. van der Schroeff, Velp; B. Smits, Rhenen; L. Suringa, Arnhem; Mevr. van Reenen-Samson, Velp.

Thans richten wij tot U het verzoek, of ook U tot dit Comité wilt toetreden.

Verdere consequenties, dan dat ook *Uw* naam onder de oproep-circulaire zal komen te staan, zijn aan Uwe toetreding *niet* verbonden. Wel hopen wij, dat, wanneer wij t.z.t. komen te staan voor de uitwerking van alles wat voor een slagen van deze reunie noodig is, wij op Uw aller medewerking zullen mogen rekenen.

Wat het financieele gedeelte bij deze voorbereidende werkzaamheden betreft (kosten van drukwerk, porti, enz.), het Tentoonstellingsbestuur gaat er mee accoord, dat dit geheel voor zijne rekening komt.

Wij noodigen U uit, liefst zoo spoedig mogelijk een formulier aan te vragen bij — en dit *volledig ingevuld* op te zenden aan — den Secretaris van het Voorloopig Dagelijksch Bestuur, den Heer A. Schmoutziguer, Belmontelaan 14, Wageningen.

Hoogachtend,

Het Voorloopig Dagelijksch Bestuur van het Geldersch Delidag-Comité:

C. J. GOMBAULT, Voorzitter.
J. A. F. MARMELSTEIN, Onder-Voorz.
A. SCHMOUTZIGUER, Secretaris.
B. BAANDERS,
A. E. VAN DEN HEUVEL, Leden.

DE CONTRIBUTIE ad f 5.- 's jaars minimum, voor het lidmaatschap dezer vereeniging, loopt voor hen die zich thans opgeven, tot en met ultimo December 1928. Zij ontvangen het „Kol. Weekblad" dus gratis tot het einde van dit jaar.

ONZE TOEKOMST LIGT IN DE LUCHT

BESCHOUWINGEN VAN J. J. FELIX. [1]

II. De Luchthaven van „Rotterdam-Den Haag".

Als zoovele anderen hebben we reeds maanden geleden gewezen op het treurige feit, dat Den Haag en Rotterdam het maar niet eens konden worden over een *gemeenschappelijke luchthaven* en het nóg steeds niet eens zijn over de mogelijkheid, ja de noodzakelijkheid van één luchthaven geschikt voor land-vliegtuigen èn water-vliegtuigen (vliegbooten). We schrijven nu reeds *November 1927* en nog steeds geen samenwerking, nog steeds is er niets.

Zien Rotterdam en Den Haag dan heelemaal niets van den buitengewonen snellen groei van het Luchtvaartverkeer, *om* ons heen en *over* ons heen? Heeft de dit jaar geopende Duitsche nieuwe lijn met watervliegtuigen Keulen—Rotterdam nu den Rotterdammers niets geleerd? Beseft Den Haag dan heelemaal niet wat de a.s. opening van de Engelsch—Duitsche zee-luchtroute Londen—Hamburg—Kopenhagen met watervliegtuigen (vliegbooten) voor Nederland wil zeggen?

Heeft Rotterdam, de wereld-handelstad, z'n ondernemingsgeest hier *totaliter* verloren? Den Haag is een internationaal centrum... slechts een naam? Of moeten we de verhooging van de Maasbruggen, het nieuwe veerpont aanvaarden als *de* uiting van de Rotterdamsche bevordering van het internationale luchtverkeer! — Maar, zult u zeggen, de Rotterdamsche Aero-club; onze, de eerste Nederlandsche burgervliegschool dan! Zeker; hoeden af! Er zijn dus daar toch wel enkele mannen, die verder zien dan.... Waalhaven.

Maar zijn de vroede vaderen van Rotterdam nu wel doordrongen van het feit, dat de luchthaven aan de Waalhaven ligt op den *linker* oever van de Maas; den *linker* oever, d.w.z. den *verkeerden* kant van Rotterdam?

Zeker, zeker; het reusachtige uitbreidingsplan *Rotterdam-Zuid* en de toename van de bevolking aldaar zijn aanstaande feiten, maar *hèt centrum* van Rotterdam ligt toch en zal steeds zijn en blijven *Rotterdam-Noord*. De uitbreiding van Rotterdam op den *rechter* Maasoever gaat nog veel sneller. Den Haag en Rotterdam komen steeds meer en meer naar elkander toe. Het aanstaande *groot Rotterdam-Noord*, met 1 millioen inwoners, is geen utopie; evenmin als Den Haag met 500.000 inwoners, om nu nog niet eens te spreken van Delft, de steden langs den Nieuwen Waterweg en het Westland zelf.

Voor het Westland toch zijn de snelle *af*voer (goede autowegen) en de nog snellere *uit*voer (luchtwegen, luchthavens) van zijn onovertroffen vroege tuinbouwproducten van het hoogste belang, zijn levensbelangen. Gaat daar *nu* eens heen en constateer voor de zooveelste maal, dat op de meeste wegen in het Westland nog Middeleeuwsche toestanden heerschen.

Een luchthaven toch moet zoo dicht mogelijk zijn gelegen bij het centrum van handel, industrie en verkeer. Het is toch noodzakelijk, dat de luchthaven van àlle zijden en zoo spoedig mogelijk te bereiken is; dus geen tijdroovende veeren, geen geopende bruggen, geen gesloten spoorovergangen, nog minder onbewaakte overwegen, enz.

Zeker, nu kunnen we onder de Maas door beide oevers verbinden door tunnels, maar dat eischt jaren tijd en veel geld; vóór ze gereed zouden zijn is het wel *1933*. Maar zouden Rotterdam en Den Haag daar dan nog wel mee gebaat zijn wat de luchtvaart betreft? De luchtvaart, welke zich met 450 K.M. per uur snelheid ontwikkelt!

De *tijdwinst*, die de luchtwegen brengen, mag toch niet te loor gaan door het *tijdverlies* op de landwegen van en naar de luchthavens. *Eén uur* (excusez du peu) vóór het vertrek der vliegtuigen, staat in de officieele Luchtreisgids, vertrekken de auto's van het Leidsche plein (Amsterdam) naar Schiphol en van den Coolsingel (Rotterdam) naar Waalhaven. Hoeveel tijd gaat er dan wel mee verloren om van uit het Centrum van Rotterdam het vliegveld Waalhaven of van het Centraal Station te Amsterdam Schiphol te bereiken?

(Is het soms bittere ironie, dat Amsterdam — rondom in het water gelegen — zijn op *kilome*... afstand gelegen *Lànd*-ingsterrein... *Schip-hol* hee... genoemd? Waarom geen *Land-hol?*).

En toch heeft Rotterdam ook prachtige havens o... den *rechter*-Maasoever; kunnen vliegbooten des... wenscht voor het Maas-station neerdalen en o... stijgen.

Burgemeester van Rotterdam en Burgemees... van Den Haag vliegen we even naar Berlijn en d... len neer op „Tempelhof" het reusachtige vlieg... van Berlijn — de centrale luchthaven van Duitsch... land niet alleen maar ook van Midden- en Oos... Europa —. Kijk uw oogen uit en... staat versto... Gij zijt in een wereld-vlieg-station, *midden* in de... stad. Sluit dan even uw oogen en tracht te kom... op... Waalhaven (en ook Schiphol); maar „en... desespereert niet"... de Berlijners zouden millioen... geven voor een emmertje Maas- of IJ-water! Waar... om?

De Duitschers — zij schijnen nog steeds het a... leengeheim te kennen van organisatie vermogen... hebben al lang ingezien, dat het watervliegtuig, ... vliegboot, een groote toekomst te gemoet gaat. ... lucht-zeeroute Londen-Hamburg-Kopenhagen ... vliegbooten is reeds het aanstaande begin.

Ze bouwen nu reuzen vliegbooten voor 10, 20, ... zelfs 50 passagiers met 8 motoren, totaal 5000 P.K. ... die zijn klaar in Maart van het volgend jaar.

Even zeker als nu iedereen kent de „*Hambur*... Amerika scheepvaart-lijn", even zeker zal iedere... in de naaste toekomst de „*Berlijn*-Amerika luch... vaartlijn" kennen en z'n Trans-Atlantic-Air-liners ... gaande en komende van „Tempelhafen", de aan... staande lucht*haven* van Berlijn. Helaas kan die ha... ven niet vlak naast „Tempelhof" komen; hadden ... daar nu maar een Maas of IJ. Toch maken de Duit... schers met hun energie een lucht*haven* en wel v... bij Berlijn voor hun Trans-Atlantische (en andere) vliegbooten.

Beseffen de Hollanders nu de groote waarde v... het water in hun landje? Rotterdam heeft èn wat... èn land vlak naast elkaar en vlak bij de hand. ... vlieghaven, geschikt voor land èn watervliegtuig... op den *rechter*-Maasoever, wordt toch dè luchtha... ven voor dit deel van Z.-Holland en nog meer. ... *gemeenschappelijke luchthaven voor Rotterdam* ... *Den Haag* is toch noodig en noodzakelijk en die... daarom ten spoedigste tot stand te worden gebracht.

De vliegtocht (landvliegtuig) Parijs-Londen duurt ... ± 1½ uur, maar het làndvervoer Parijs(stad) naar ... het vliegveld Le Bourget en het lànd-vervoer van ... 't vliegveld Croydon-Londen(stad) duurt even... 1½, m.a.w. feitelijk duurt de vliegtocht Parijs-Londen ... *3* uur en dat niettegenstaande bewezen is, dat ... vliegboot in het hartje van Parijs op de Seine k... opstijgen en in het hartje van Londen op de Thames ... kan dalen en omgekeerd.

„Imperial Airways" gaan er zeer spoedig toe o... om een luchthaven op (bij) de Thames — *in Lon*... den — aan te leggen en ook te Parijs wint het denk... beeld een „Seine luchthaven" meer en meer veld.

Dat een landvliegtuig meer nuttige lading kan ... meenemen dan een watervliegtuig kan bij de nieu... we thans in aanbouw zijnde vliegbooten niet m... worden volgehouden. Bedenken we ook even, dat d... nieuwe vliegtuigen *10* en *meer ton* zullen wegen, ... is bij landvliegtuigen een zwaar 4-wielig landings... gestel zeker noodig.

Aan welke eischen zal een landingsterrein dan w... niet moeten voldoen? Gras? hout? asfalt? cement ... of beton?

Wanneer nu het volgend jaar ook Nederl. vlieg... booten van Rotterdam naar Londen vliegen om hi... Amerikaansche wereldreizigers te brengen „to d... Holland"; of van uit Parijs doorluchtige Françaises ... komen om het Vredes-Paleis in Den Haag te bewon... deren. Kan Rotterdam die waardig ontvangen op he... tochtige Waalhaven en Den Haag, — die per auto... bus (langs die mooie avenue — Via Mala —) in ont... vangst nemen? En wanneer straks onze Oost-Indië...

[1] Zie No. I dezer beschouwingen in het „Kol. Weekbl." van 13 Oct. j.l.

chtvaarders een „home" vragen in Rotterdam? De otterdamsche Aero-Lloyd" — een „Holland—Ameka luchtlijn" — zal zijn geen verhaal meer maar erkelijkheid. Wat dan of liever wat nu?

De heer Schmülling ... reeds bijna 2 jaren lang zig de mogelijkheid en noodzakelijkheid van een meenschappelijk vliegveld Rotterdam—Den Haag leidenden persoonlijkheden van Rotterdam en Den Haag aan te toonen (Zie Handelsberichten Maart 1926 — „Avondpost" van Juli 1926).

Ik verklap geen geheim door de mededeeling, dat noemde heer Schmülling aan het Gemeentebestuur n Rotterdam, aan het Gemeentebestuur van Den aag, de Kamer van Koophandel en Fabrieken te otterdam, de Kamer van Koophandel en Fabrieken Den Haag, de A.N.W.B., de K.N.A.C., de Koninkke Luchtvaart Mij. e.a., de Nederl. en de Haagsche reenigingen ter bevordering Vreemdelingen-Verer enz. een volledig uitgewerkt plan voor het vliegld Rotterdam—Den Haag op den *rechter*-Maasver heeft doen toekomen.

Een plan, waarin met verrassende stelselmatigheid groote voordeelen zijn aangetoond voor Rotterdam Den Haag èn het Westland èn dus ook voor Nerland en dat dat vliegveld ten spoedigste tot and moet komen en kan komen.

„Geachte Gemeente-Raad van de Koninklijke Residentie, verricht Gij nu een Koninklijke Daad, reikt otterdam de hand ter verzoening, die tevens zij hand ter samenwerking en besteedt „het millioentje — verdiend-in-de-Koninklijke-olie — om „mèt Rotterdam nu de *gemeenschappelijke luchthaven* — voor land- èn watervliegtuigen — dadelijk „aan te leggen. Tot Heil van beiden."

Geen beslissing van de Kroon zal meer behoeven te worden ingeroepen. Rotterdam en Den Haag zijn het samen nu volkomen eens; ze zijn dan beiden in de olie.... en dan tot groote dingen in staat.

Rotterdam zal zich, van zijn kant, dan ook zeker niet onbetuigd laten. De Haagsche vereeniging „de Laakhaven" en andere zullen zeker niet meer vragen om afschaffing — althans niet om gehèele afschaffing — van de Zakelijke(!) Bedrijfsbelasting als compensatie van het „millioentje-in-de-olie"; dat dan in de *gemeenschappelijke luchthaven* zakelijk belegd wordt.

Deze *luchthaven* is voor àlle inwoners in den driehoek Den Haag—Rotterdam—Hoek van Holland van het hoogste belang en moet aanpassen aan de waterwegen, de spoorwegen, de tramwegen, de autowegen in dit gebied.

Wij verzoeken dan èn Rotterdam èn Den Haag zich te willen uitspreken om spoedig bijeen te komen om het plan „de luchthaven Rotterdam—Den Haag" te bespreken, vast te leggen en uit te voeren.

Wij stellen er prijs op nu reeds mede te deelen dat over „Amsterdam en zijn Schiphol" een volgende maal eenige beschouwingen volgen.

III. In 4 dagen naar Oost-Indië.

Zooals bekend, worden voor de Ned.-Indische arine 18 vliegbooten (watervliegtuigen D.W.) geuwd door „Aviolanda" en zullen 6 watervlieggen Fokkers T 4 door de Fokkerfabrieken worn afgeleverd.

Waar nu de eerste vliegbooten D.W. en ook een 4 zijn afgeleverd, zullen deze tot een luchtkader worden vereenigd om *door* de lucht... er het *water*.... over de *zee* de Nederlandsche iekleur naar Indië over te vliegen. Wat een schitende gelegenheid thans een zee-luchtweg naar dië te kunnen verkennen, om spoedig dan door rkeersvliegtuigen te worden gevolgd en daardoor rgelijking mogelijk zal worden; welke nu de beste chtverbinding Holland—Java zal kunnen zijn.

Helaas! Evenveel malen als deze mogelijkheid eds is voorgebracht, gevraagd, op de noodzakekheid daarvan is gewezen... evenveel malen nden de „Staten" daarop *niet* ingaan.

Maar ze moeten toch zoo spoedig mogelijk naar dië! Hoe? We zullen 't heel zachtjes fluisteren.

Deze nieuwste vliegbooten, juweeltjes van de Nerlandsche Vliegtuig Industrie, deze Avi-Hollan's D.W. en Fokkers T 4... deze schitterend glande libellen worden — de vleugels afgeknipt, uit aar genomen (kosten *f* ...) — de onderdeelen rgvuldig gebalsemd (kosten *f* ...) — voorzichjes in watten verpakt (kosten *f* ...) — in reusntige kisten, als te vroeg geborenen in een broedof (kosten *f* ...) — vleugellam — weggemoffeld de gloeiende, donkere diepten van een *vrachthip* (kosten *f* ...) — dagen en weken lang — dan schepen en gesol in Indië (kosten *f* ...) — rgvuldig uitpakken (kosten *f* ...) — weer in aar zetten (kosten *f* ...) — nieuw leven inblan (kosten *f* ...) proefvluchten (kosten *f* ...). — tale kosten van deze kunstmatige maandenlange wusteloosheid?

Maar dat is toch een beetje tè... stil, waarde zers en lezeressen. Ssst! Intusschen vlogen en egen over de Oceanen de Amerikanen en de Enlschen en Franschen en Italianen en Duitschers ... Een Engelsch lucht-eskader verkent nu den e-luchtweg naar Indië en Australië; vertrekt een bham opnieuw — thans in een stalen vliegboot op verkenning naar Afrika en Australië.

Holland is toch groot geworden vàn de zee... òp zee... en dóór de zee. Holland zal ook groot orden bòven de zee... ìn de lucht. Holland zal oot *blijven!*

„De *„vliegende Hollander" is niet te overvleulen!"*

Durven dan de „Staten" hun Vlag niet toe te vertrouwen aan een Lucht-eskader om een zee-luchtweg naar Indië te verkennen?

Hebben dan de roemrijke tochten van v. d. Hoop, van Geys, van Koppen — de laatste *vlugger dan de vlugste* — niets anders opgeleverd dan „Hoera"-geroep!

Hoe stond de heele wereld wèderom verbaasd en telkens weer. The Dutch cannot be beaten!

Wie redden de „American Girl", deze vliegschipbreukelingen van een wissen dood? Hollanders!

Wie redden het grootste aantal schipbreukelingen van de „Principessa Mafalda"? Hollanders!

Niet alleen aan de Zuid-Amerikaansche stranden, maar ook in Italië... in de heele wereld weerklonk het „Eviva Olanda".

Een luchtweg bòven het water... òver de zee zou kunnen zijn: gem. snelheid 175 K.M., maximum ± 200 K.M., radius 2000 K.M.

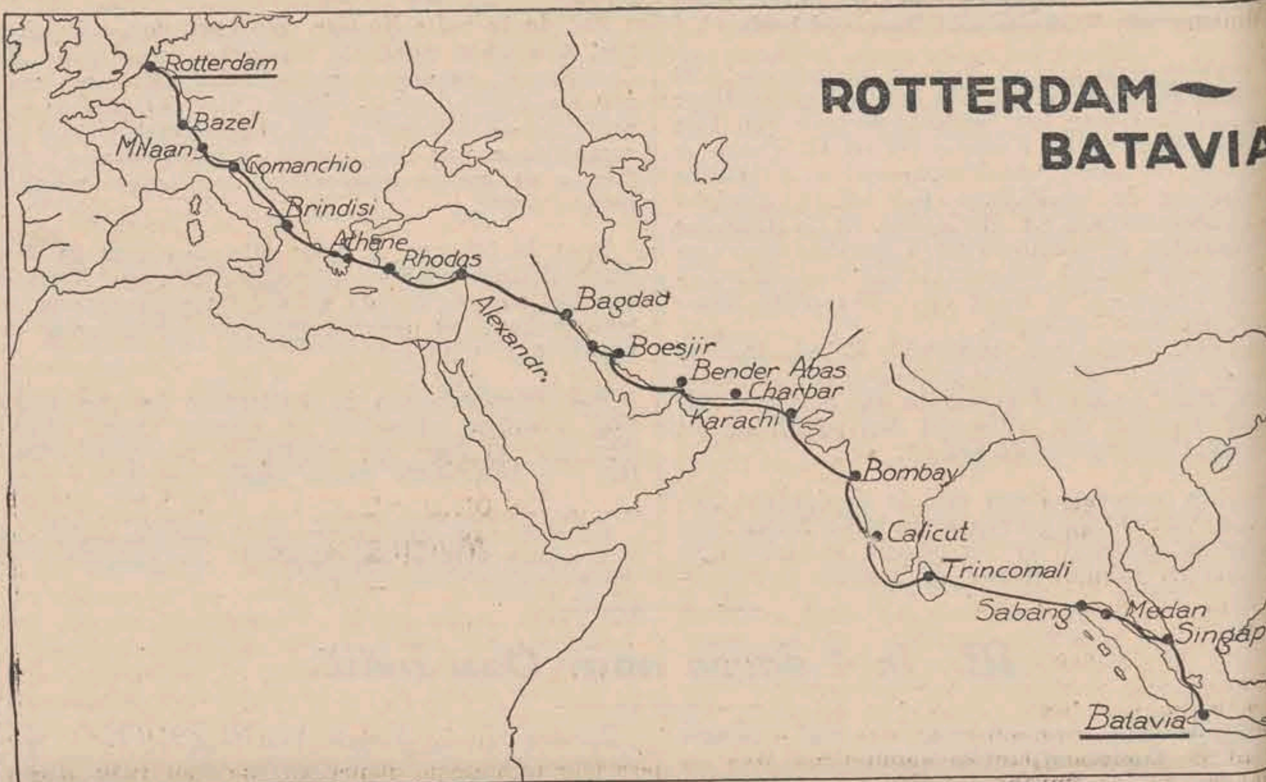
Rotterdam—Bazel	± 650	K.M.
Bazel—Milaan	325	„
Milaan—Comanchio	250	„
Comanchio—*Brindisi*	650	„
Brindisi—Athene (Pireus)	650	„
Pireus—Rhodos	450	„
Rhodos—*Alexandrette*	750	„
Alexandrette—Bagdad	775	„
Bagdad—El-Koeït	550	„
El-Koeït—*Boesjir*	300	„
Boesjir—Bender Abas	575	„
Bender Abas—Charbar	475	„
Charbar—*Karachi*	625	„
Karachi—*Bombay*	900	„
Bombay—Calicut	275	„
Calicut—*Trincomali*	800	„
Trincomali—*Sabang*	1600	„
Totaal ruim	11200	K.M.
Sabang—Deli—Singapore	1050	„
Singapore—Batavia	950	„
Totaal ruim	13200	K.M.

We kunnen de groote rivieren volgen en dan den Rijn (route Rotterdam—Keulen) over Keulen—Mannheim—Straatsburg naar Bazel waar een luchthaven is. Hier ontmoeten we onze Zwitsersche berggidsen — CV's, ook Hollandsch Fabrikaat. We volgen hen — zònder bergstokken en zònder schoenen met kopspijkers — over de Zwitsersche meren. Dan komen we aan het moeilijkste stuk, we moeten flink stijgen om te komen over de bergen, de waterscheiding, want we moeten naar de Italiaansche meren om te dalen te Milaan te midden van 't „Eviva Olanda" (Maddalema per vliegboot „Savoya"

A'dam—Milaan). We hebben dan ± 975 K.M. achter den rug. Van Milaan uit volgen we de Po naar het Oosten en zoeken de Adriatische Zee ... de zee en is de vliegboot nog meer in z'n element als we Comanchio bereiken; dan wenden we naar het Z.O., volgen de Italiaansche kust naar Brindisi, waar we dalen. Er zijn dan plm. 1850 K.M. afgelegd in plm. 10½ uur, omgewisseld tegen „Bataafsche" olie en benzine, die nooit verzaken.

afgelegd in ± 9½ uur.

De grootste etappe — over den Indischen Oce[...] — scheidt ons nog van Indië. „Good luck!" Zee [...] lucht èn de zon. Maar de „Staten" waken. [...] daar beneden een schip ... de Hollandsche vlag. [...] 400 K.M. nog een ... de „Rotterdamsche Lloyd" [...] dan na 400 K.M. weer een, nu de „Nederland" [...] Daar ligt voor ons Poeloe Bras ... de heele vlieg[...] boot trilt van emotie ... de motoren jubelen. [...]

De moeilijkheden, verbonden om de toestemming van de over te vliegen landen te bekomen — vraag het aan Koppen — zullen wel grooter zijn dan het vliegen zelf. Maar Duitschland, Zwitserland, Italië — onze vrienden — en Wèstersche mogendheden zullen het voor een tocht wel toestaan (zie no. I, Kol. Weekbl. van 13 Oct. j.l.).

Brindisi — thans nog het eindpunt van de Engelsche *land*-mail — verlaten we en steken de straat van Otranto over naar Corfu, dan koersen we naar de Golf van Patras. Over de Golf van Korinthe naar Athene (Pireus). Dan over de Grieksche eilanden naar Rhodos. Ook hier vinden we de „Bataafsche" en gaan nu weder naar het Oosten, langs de kust van Klein-Azië naar Alexandrette, waar we met Fransche beminnelijkheid worden ontvangen. Weer zijn ± 1850 K.M. afgelegd in ± 10½ uur.

Nu moeten we over den Libanon. We zoeken hoogere sferen op — hier op deze route plaatste de Voorzienigheid twee zoutmeren —. We zien dan een zilveren streep — de Euphraat — en heel spoedig het Fransche watervliegkamp Meskene. Dan volgen we de Euphraat en stevenen naar Bagdad. Voort gaat het, weer zoeken we de zee en El Koeït ligt beneden ons; we zitten weldra boven de zee — de Perzische Golf — en stevenen verder naar het Oosten, naar Boesjir. Weer zijn ± 1625 K.M. afgelegd in ± 9 uur.

We verlaten Boesjir; weer ligt de Perzische Golf onder ons en bereiken Bender Abas, de straat van Ormous. De Golf van Oman wijst den weg naar Charbar en Kharachi, de central-air-post van Voor-Indië. De sportieve Engelschen begroeten ons... de kleine Hollanders, maar denken: „The Dutch make the Imperial Airways". Weer ± 1675 K.M. in ± 9½ uur.

We komen nu op minder bekend terrein. Maar Bombay willen we zien ... in de èchte Bombaysche toko's willen we Oostersche schatten koopen voor onze Deliaansche en Bataviasche vrienden. Door de lucht brengt de Fokker vliegboot ons over de Arabische Zee erheen; ± 900 K.M. in ± 5 uur.

Hier rusten we; wederom maken we ons gereed en gaan nu over de zee naar het Zuiden, naar Calicut. Opnieuw vullen we de reservoirs met de Bataafsche olie en benzine. Weer roept ons de zee... opnieuw naar het Zuiden over den Indischen Oceaan, ronden de zuidpunt van Voor-Indië en dan weer naar het Oosten. Daar ligt voor ons Ceylon! Weldra naast ons en dalen in de prachtige haven van Trincomali ... begroeten ons weer de Engelschen ... sportief als altijd. Weer zijn ± 1675 K.M. zijn boven Sabang ... glijden die prachtige ha[...] binnen ... en liggen stil. Het is volbracht!

De Hollandsche vlag òver de zee ... dòòr de lu[...] gebracht, hijschen de Sabangers in top; ± 1[...] K.M. in 9 uur.

De kortste route, Rotterdam—Sabang — Holland—Indië — is ruim 11.200 K.M. in ± [...] vlieguren. Te doen in 12 à 14 dagen, per dag 1000 K.M.

We komen ook in uw zeehaven — Bela[wan] Delianen; we vergeten U niet. Maar Batavia is [...] einddoel, dan naar Soerabaja.

Opnieuw staat de heele wereld verstomd!

Dat kunnen deze nieuwste vliegbooten vol[...] gen. De „Staten" hebben slechts te bevélen, [...] „de Trompen en de Ruyters en de Houtmannen" zij leven nog ...; we hebben ook de „*Elkerbout*" [...]

„Niet netjes verpàkt in een kist ... weggèmo[...] in een vràchtschip, is de kortste weg, maar dòòr [de] lucht ... òver het wàter ... òver de zee!"

Zou dat heusch niet gaan? Moet ook hièr [...] het particulier initiatief voorgaan?

Kom dan, Hòllànders! Alle hens aan dek!

Steunt dan de plannen van den marine-vlie[ge]nier Elkerbout, — jarenlang bezig te tracht[en] dóór de lucht, òver het water ... òver de zee den kortsten weg naar Indië te vliegen.

Thans aan U — Rotterdammers — de eer [...] nieuwe „Vliegende Hollander", ditmaal uit Rotterdam — naar Indië opstijgende — midden in [...] stad...... op de Maas.

Als het moet dag en nacht door. In den m[...] nacht over de zee.

1e Dag-étappe	*Rotterdam—Brindisi*	± 1850 [...]
1e Nacht-étappe	Brindisi-Alexandrette	± 1850 [...]
2e Dag-étappe	Alexandrette—Boesjir	± 1625 [...]
2e Nacht-étappe	Boesjir—Karachi	± 1675 [...]
3e Dag-étappe	Karachi—Bombay	± 900 [...]
3e Nacht-étappe	Bombay—Trincomali	± 1675 [...]
4e Dag-étappe	Trincomali—*Sabang*	± 1600 [...]

In 4 dagen *Rotterdam—Sabang* ruim 11.200 [...]

Ook deze „Vliegende Hollander" zal geen leg[ende] meer, maar werkelijkheid zijn. En weer zal [...] nieuwe „Vliegende Hollànder" nòg snèller...... legende worden; opnieuw werkelijkheid.

De „Vliegende Hollander" ... de Hollandsche vlag òp alle zeeën ... ìn alle werelddeelen ... alle luchten; vroeger ... thans ... en in de [toe]komst.

Dit is de diepere moraal van het Spooksch[ip] verhaal: „*De Vliegende Hollander is NOOIT overvleugeld!*"

...gmaals het Vliegwezen in West-Indië,

door

FRED. OUDSCHANS DENTZ.

—o—

...dert ik mijn artikel schreef in het blad van 3 ...mber No. 44, bereikten mij uit Britsch Guyana ...lgende berichten van begin October, welke in ...ijzonder voor Curaçao van belang zijn.

...Minister van Vliegwezen in Engeland heeft n.l. ...nota opgesteld, welke door tusschenkomst van ...West-India Committee" (dat de bekende „Cir-...r" uitgeeft) is toegezonden aan de Kamer van ...phandel in Trinidad.

...ze nota luidt:

...West-Indië biedt een zeer gunstig veld aan voor ...gvervoer. Daar het bestaat uit een eilandengroep, ...veer 1800 mijlen in uitgestrektheid dat door ...te afstanden is gescheiden, is West-Indië in staat ...maximum voordeel te genieten van vlug trans-... welke een vliegdienst aanbiedt, terwijl van een ...nisch standpunt bezien, het gebruik van water-...tuigen de minste moeilijkheden met zich mede-...gt.

...neinde deze kwestie te onderzoeken heeft het ...sterie van Vliegwezen een commissie benoemd, ...het doel, „om te onderzoeken welke mogelijk-...n er bestaan om een burgerlijk vliegwezen in ...-Indië in het leven te roepen". Op het oogen-... is het rapport van de commissie nog niet geheel ...maakt, maar de slotsom, waartoe de commissie ...komen, staat duidelijk voor oogen. Een vlieg-...st door geheel West-Indië wordt in de tegen-...dige omstandigheden nog onuitvoerbaar geacht, ...rband met de noodzakelijkheid van een groote ...die. Daarom is de Commissie van oordeel, dat ...lokale diensten moeten worden ingesteld in die ...llen, welke de beste kans aanbieden voor wel-...n uit een handelsoogpunt en wanneer hun waar-... aangetoond, de omvang der diensten geleidelijk ... worden uitgestrekt, totdat zij het geheele ge-... omvatten.

...Commissie is van meening dat de volgende ...sten de beste vooruitzichten in de naaste toe-...omst aanbieden:

...een dienst in Britsch Guyana.
...een dienst van Britsch Guyana naar Trinidad.
...een kustdienst van Trinidad naar Curaçao en Maracaibo (Venezuela).
...een dienst van Trinidad naar Barbados.

De heerschende toestanden in Britsch Guyana ...bijzonder gunstig voor luchtvervoer van George-... naar het binnenland, waar een vlottende be-...ng van ongeveer 180.000 personen werkzaam is ... diamant- en goudnijverheid. Vervoer langs de ...en is langzaam en gevaarlijk, aangezien er veel-...g ongelukken voorkomen in de watervallen en ...nversnellingen, die verlies van levens en vracht ...volge hebben. Aan het open vervoer van vracht-...ren is ook groot risico verbonden. Gedurende ...e waterstanden en overstroomingen is de kans ...onheil nog grooter, omdat deze stoornis in het ...engen van levensmiddelen naar de placers kan ...rzaken. De reis, welke thans 2 tot 3 weken ...de rivieren duurt, kan in de lucht in anderhalf ...geschieden.

De mails van Engeland worden naar Trinidad ...nden, waar zij op eerstkomende scheepsgelegen-... moeten wachten, die soms van een paar uren ...n week vertraging veroorzaakt. De thuisreizen ... Engeland ondervinden dezelfde vertraging en ...e wijze kunnen brieven die elkaar kruisen, ver-...dene dagen in Trinidad blijven liggen. Dit on-...k strekt zich ook tot het reizigersvervoer uit. De ...nd van 350 mijlen van Trinidad naar George-...n kan gevlogen worden in 3 uur en drie kwartier ...e kosten om een vliegdienst in het leven te roe-... bedragen belangrijk minder dan die om de ...psgelegenheid te verbeteren.

Tengevolge van de olie-„boom" in Venezuela ...er een groote toeneming in het vervoer tusschen ...liedistricten te Maracaibo, Trinidad en Curaçao ...s gehad en naar de meening van de Commissie ...een dienst over deze route een practische uit-...ling zijn van die van Georgetown naar Trinidad. Er is een belangrijk verkeer tusschen Trinidad ...arbados en een vlugge luchtdienst om de be-...nde stoomvaartdienst op deze route aan te vullen ...naar alle waarschijnlijkheid veel lading tenge-...e hebben, mits de vrachtprijzen billijk zijn. De ...kan in 2 uren worden gevolgen. Zulk een dienst zou geschikt zijn om in te leggen als een uitbreiding van dienst (b) en zou het begin kunnen vormen van verdere uitbreiding van den dienst naar de Windward en Leeward eilanden."

Deze nota van den Minister van Vliegwezen in Groot-Brittannië werd in de vergadering van de Kamer van Koophandel in Trinidad op 3 October voorgelezen en vond grooten bijval. De tijd was, naar de voorzitter van die Kamer, Mr. S. W. Fitt mededeelde, niet ver, of West-Indië zou, evenals andere deelen van de Britsche Empire, van even goede vliegdiensten worden voorzien.

Uit het vorenstaande zal men ontwaren, dat de plannen in Britsch West-Indië vaster vormen beginnen aan te nemen en het moederland krachtig wil medehelpen om de West-Indische koloniën tot grooter bloei te brengen. Ook Curaçao zal daarvan kunnen profiteeren. Het is thans reeds tijd, dat men zich in die kolonie daarvan bewust is en tijdig maatregelen neemt om klaar te staan, wanneer de plannen tot uitvoer zullen komen. Krachtige maatregelen zijn er noodig van een krachtig Bestuur dat de ernst der tijden kan begrijpen en dat ook den polsslag der tijden voelt.

Moge onze verwachtingen te dien opzichte dan niet beschaamd worden, tot eer van Nederlands naam als koloniale mogendheid.

Vierde Koloniale Cursus voor Vrouwen en Meisjes te Deventer.

In de eerste maanden van 1928 zal het Koloniaal Landbouwmuseum voor de vierde maal aan a.s. Indische huisvrouwen, die in de oostelijke provincies wonen, gelegenheid bieden om zich te Deventer voor den toekomstigen werkkring voor te bereiden. Daar besloten is deze cursussen om het andere jaar te houden, dienen zij, die vóór 1930 naar Indië denken te vertrekken, zich thans voor deelneming aan te melden.

Van verschillende zijden werd reeds gevraagd, wanneer weder een cursus zou gehouden worden, een bewijs, dat het succes van de vorige leergangen in wijder kring bekend is geworden.

De leergang duurt tien weken en omvat landen volkenkunde, maleisch, het leven van de vrouw in Indië en tropische hygiëne. Het onderwijs zal worden gegeven door Mevr. Dr. C. J. Rutten-Pekelharing, en de Heeren Dr. F. H. Hehnwerth en Ch. F. H. Dumont.

De Directeur van het Koloniaal Landbouwmuseum, Dr. H. H. Zeijlstra Fzn., bij wien men zich schriftelijk voor den cursus kan aangeven, is bereid nadere inlichtingen te verschaffen.

Van Week tot Week.

Dinsdag 1 tot Zondag 6 November.

Voordrachten over Indië door de radio. Blijkens een bericht in de Aether-Bode van 6 dezer zullen gedurende het winterseizoen voor de microfoon van de „Anro" te Hilversum een aantal lezingen worden gehouden over Indische onderwerpen en wel door de heeren G. J. Staal, Prof. C. Spat, Prof. Dr. E. C. J. Mohr, Mr. Dr. W. G. M. Schumann en W. R. Menkman.

De eerste lezing heeft plaats op Woensdag 23 Nov. a.s. des avonds om 9 uur; de heer Staal zal dan spreken over „Nederlandsch-Indië van Houtman tot Daendels."

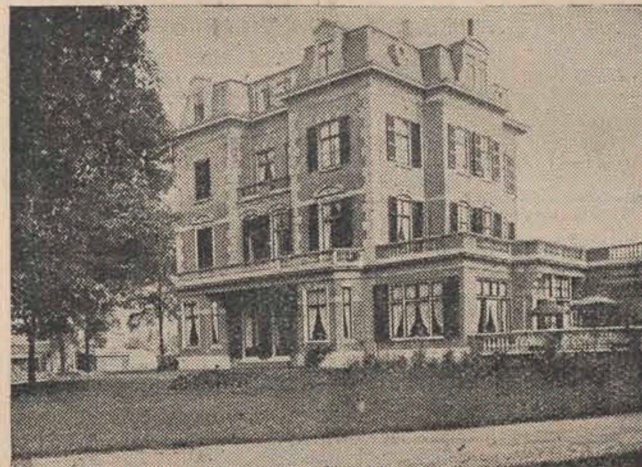
Naast deze lezingen zal de „Anro" te Hilversum nu en dan causerietjes uitzenden, o.a. die, welke betrekking hebben op het leven van den Europeaan in Indië.

De Staatsinrichting van Ned.-Indië. Op Vrijdag 11 dezer houdt Mr. Dr. W. M. G. Schumann, oud-voorzitter van den Volksraad, voor het Indisch Genootschap te 's-Gravenhage, een voordracht over het „Ontwerp tot wijziging van de Staatsinrichting van Ned.-Indië."

Een stap achteruit. Blijkens van den Indischen postdienst ontvangen inlichtingen wordt 30 November a.s. de luchtdienst Batavia-Semarang-Soerabaja-v.v. opgeheven.

In verband hiermede heeft geen verzending van luchtpostbrievenmalen naar Semarang en Soerabaja meer plaats.

In omgekeerde richting zullen per s.s. Koningin der Nederlanden, dat 30 November a.s.

van Batavia vertrekt en vermoedelijk 23 December te Genua zal aankomen, voor de laatste maal luchtpostdépêches van Semarang en Soerabaja voor den Nederlandschen dienst worden aangebracht.

Bestuur te Boven-Digoel. Naar de Java-Bode verneemt, is de civiel-gezaghebber, fungeerend controleur van Fak-Fak, onderafdeeling West Nieuw Guinea, M. A. Monsjou, benoemd tot civiel-gezaghebber, hoofd van Plaatselijk Bestuur te Boven-Digoel, de verblijfplaats der verbannen communisten.

Een Oostersch Instituut te Leiden. Prof. Dr. C. Snouck Hurgronje te Leiden, aan wien door zijne vereerders op zijn 75sten verjaardag een zeker bedrag werd aangeboden om daaraan eene bestemming te geven, welke zijn Hooggeleerde wenschte, heeft thans medegedeeld, dat hij dit geld beschikbaar heeft gesteld voor de stichting van een Oostersch Instituut, gevestigd te Leiden en ten doel hebbende het bevorderen der studie van het Oosten — met name van den Islam, het Semitische en het Indonesische Oosten — en het bevorderen van samenwerking tusschen instellingen, op het gebied dier studie werkzaam.

Universitaire examens. Economisch candidaatsex. Indologie de heer A. J. J. Warmenhoven. — Doctoraal ex. Indisch recht de heer D. de Boer. — Doctoraal ex. Indologie de heer P. A. Lanting. — Taalk. candidaatsex. Indologie de heer H. B. C. M. Maal.

Tuinbouw der Karo Bataks. Den 2en dezer heeft, voor de afd. 's-Gravenhage der Ned. Mij. voor Tuinbouw en Plantkunde, de heer J. A. Bange een voordracht met lichtbeelden gehouden over: Tuinbouwvoorlichting aan de Karo-Bataks (Oostkust van Sumatra). Het *Vaderland* van 3 Nov. (Ochtendbl.) bevat een overzicht dier voordracht.

Bali als toeristen-eiland. Het toeristen-bezoek aan Bali neemt gestadig en zienderoogen toe. In 1927 zullen meer dan 1000 personen Bali bezoeken. Dit aantal is tweemaal zooveel als in 1926. De wegen worden er verbeterd, de J. M. C. plaatst wegwijzers en — volgens de *Java-Bode* — heeft de heer Alsem van de Hispano Film Co. in den Haag een film vervaardigd, die 3500 M. lang is,, welke zal dienen als propaganda-middel voor de Bali-reizen.

Prinses Juliana volgt colleges in het adatrecht. Tot de colleges, welke H. K. H. Prinses Juliana gedurende het academiejaar 1927—'28 te Leiden volgt, behoort ook het door Prof. Mr. C. van Vollenhoven gedoceerde adatrecht van Ned.-Indië.

Ruim drie en half millioen voor legeruitbreiding. Blijkens de M. v. T. bij de Indische begrooting voor 1928 zal de legersterkte in het bijzonder voor de infanterie worden uitgebreid en zal daarmee een bedrag van rond *f* 3.600.000 gemoeid zijn.

Het Nederlandsche Java-Instituut. Volgens een communiqué in de dagbladen (zie o.a. het Alg. Handelsbl. van 3 Nov., Ochtendbl.) heeft het Nederlandsche Java-Instituut te Amsterdam (onderdeel van het Koloniaal Instituut aldaar) eenigen tijd geleden zijn veelomvattende werkzaamheden aangevangen. Archivaris is de heer C. Lekkerkerker, die dezelfde functie bekleedt bij het Bali-Instituut.

Het onderzoek der zeeën van Ned.-Indië. Het Kon. Ned. Aardrijksk. Gen. en de Mij. ter bevord. v. h. Natuurk. Onderz. der Ned. koloniën hebben in studie genomen de uitrusting eener oceanografische expeditie in den Oost-Indischen Archipel. Behalve de bedragen, welke genoemde lichamen zelf beschikbaar gesteld hebben om het plan te verwezenlijken, kan gerekend worden op financieelen steun van de Regeeringen hier te lande zoowel als in Indië en ook van andere vereenigingen en particulieren, doch om het plan geheel te kunnen volvoeren is nog een bedrag benoodigd van bijna honderdduizend gulden. De initiatief-nemers doen daarvoor een beroep op het Nederlandsche volk. Voor nadere bijzonderheden zie men o.a. het *Vaderland* van 2 Nov. j.l. (Avondbl. A).

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt

De nieuw-geopende Museum-Galerijen te Amsterdam in het Koloniaal Instituut.

Zooals wij reeds verleden week vermeldden, werd onlangs, in het Volkenkundig Museum van het „Koloniaal Instituut" te Amsterdam, boven de benedengalerij, welke voornamelijk ethnografica betreffende Java, Bali, Lombok en Sumatra bevat, een tweede geopend, waar, op dezelfde smaakvolle wijze, vele schatten, hoofdzakelijk afkomstig uit Borneo, Celebes, de Kleine Soenda-eilanden, de Molukken en Nieuw-Guinea tentoongesteld zijn.

Als men deze galerij van de achterzijde links betreedt, ziet men allereerst eenige glazen kasten met koperwerk uit verschilende oorden van den Archipel, o.a. zeer eigenaardige rijkssieraden uit de Vorstenlanden van Java, naast de meest verschillende huishoudelijke gebruiksvoorwerpen als: schalen, kommen, ketels en lampen, waaronder vele fraai van vorm en versiering, maar ook muziekinstrumenten, o.a. mooie gongs en wapens.

Daarop volgt het Borneosche gedeelte, waar prachtige kunstnijverheid te bewonderen valt o.m. het typische houtsnijwerk van maskers, kleerhangers, *mandau*-scheden, kinderdraagstoeltjes en rijgplankjes, waarop de vrouwen haar zeer decoratief kralenwerk vervaardigen. Niet minder bewonderenswaardig is het weefwerk, dat tegen de wanden en op planken der kasten is tentoongesteld, terwijl ook Dajaksche vlecht-arbeid, in den vorm van matten, draagmanden en tasschen, wonderen van technische fijnheid en stijlvol vlakornament vertoont. De versiering der bamboe-kokers staat hierbij niet achter.

In een afzonderlijke vitrine, tusschen allerlei voorwerpen voor opschik dienend, trekken eenige kleine offermesjes door hun sierlijken vorm, als miniatuur-*mandau's*, bijzonder de aandacht.

Zeer eigenaardig is ook het beeldje der Dajaksche vrouw, die een mondtrommel bespeelt.

Volgen drie kasten met voorwerpen uit Celebes, welke weder een heel ander karakter dragen, als veel minder fijn van uitvoering dan het Borneosche, wat vooral aan het vlechtwerk en de bamboe-versiering zichbaar is, maar ook aan het weefwerk van Galoempang, Masambo en Rongkong, dat daarom echter niet minder decoratief is.

Daartusschen staan beelden van Toradja's in manhaftigen krijgsdos.

Bij de afdeelingen Soemba, Savoe, Timor en Alor worden ook telkens de van daar afkomstige weefsels tentoongesteld, o.a. van eerstgenoemd eiland een zeer fraai doek met oranjekleurige hanen, in de bekende „scheringtechniek" uitgevoerd, terwijl men van Alor wèl het meest primitieve weefgetouw kan zien en van Ceram het beeld eener weefster, bezig aan haar kort rokje van vezelstof op het getouw, geschenk van Mej. Ruinen, die ditzelfde ook op Boeatan's weefsel-tentoonstelling enkele jaren geleden in de Gothische zaal te 's-Gravenhage demonstreerde.

Ook ziet men er hoe het z.g. „kaartweefsel" vervaardigd wordt en een tasch uit verschillende repen daarvan gemaakt; daarnaast een blijkbaar uit enkele draden *gevlochten* tasch, wijl daaraan geen enkele naad te bekennen is.

Uit de Molukken aardewerk, waaronder dat van de Kei-eilanden uitmunt, dikwijls in vorm en versiering aan het beroemde Oud-Grieksche vaatwerk herinnerend. Ook hierbij een vitrine met opschik-artikelen o.a.: gordels, arm- en hoofd-banden met witte schelpjes en roode pitjes versierd, naaiwerk van pandan-bladeren of van de gele orchidee-stengels, in den vorm hoeden, mandjes en doozen, dikwijls nog kunstig met papierknipsels en glinsterende micaplaatjes opgesmukt.

Van Nieuw-Guinea een groote kast vol schilden en zielebeeldjes, sierlijke prauw-stevens en houten harpoenen voor den schildpadvangst, maar ook bamboe-kokers en kalebassen met mooi snijwerk en sierlijke waterscheppers van klapperdop.

Langs alle ramen weer, evenals in de benedengalerij, de prachtige transparantfoto's van land en volk, bij ieder eiland behoorend, ter aanvulling.

Het behoeft wel geen betoog, dat deze pas geopende galerij alleen reeds een bezoek aan het museum overwaard is. Men moet er eenige uren rustig den tijd voor nemen, om alles goed te bekijken en in zich op te nemen.

Eerlang zullen van deze afdeelingen zeker ook dergelijke beknopte „Gidsen", in brochure-vorm verschijnen, als de twee, waarop wij de vorige week

er de aandacht vestigden. Sumatra is, naar wij vernamen, nu het eerst aan de beurt. En dit lijkt een veel beter idee, daar ze gemakkelijker aftrek en ingang zullen vinden, dat de uitgave van één, natuurlijk zeer lijvigen en uit den aard veel minder handigen catalogus.

* * *

Boeatan's nieuwste Aanwinsten.

Als men, na een bezoek aan deze Museum-zalen van het „Koninklijk Koloniaal Instituut", bij „Boeatan", Heulstraat 19 te 's-Gravenhage, binnenstapt, dan doet 't toch weldadig aan, dat men daar ook, hoewel véél kleiner en eenvoudiger, maar toch eveneens smaakvol ingerichte toonkamers, vele dergelijke kunstnijverheidstukken als de te Amsterdam bewonderde aantreft niet alleen, maar die daar ook kan koopen, tegen niet te hooge prijzen.

Aan weefsels uit alle hoeken van den Archipel is „Boeatan" op het oogenblik ruim gesorteerd. Aan de wanden van de voorzaal hangen, tusschen de vitrines met kleinere voorwerpen, de mooiste Savoe-, Timor- en Soemba-doeken, terwijl in de glazen kastjes, achter en tusschen de verschillende fijnere artikelen van edelmetaal, koper, bamboe en houtsnijwerk, de rijke goudweefsels van Sumatra zijn geplaatst, tegelijk aangevend, hoe deze ook in onze Europeesche kamers goed toegepast kunnen worden. Paneelen van Javaansch beeldhouwwerk sieren de bovenranden en stijlen en voldoen prachtig als ... tegen den schoorsteenmantel.

Uit de Vorstenlanden kwam onlangs een zending mooie batiks, o.a. verscheidene *dodots*, zoowel met doorloopend patroon, als die met het prachtig effen, diepblauw middenveld, rondom door een bizonder decoratieven pijlenrand afgesloten, de statiedracht der *pradjoerits* (lijfwacht des sultans), prachtdoeken welke tegen een wand uitgespreid zoo goed voldoen, maar ook sierlijke *slendangs* (schouderdoeken) die hier als shawls of schoorsteenkleed en *ikets* (hoofddoeken) welke voor tafelbedekking worden gebruikt. Iets nieuws, naar oud model, is het donkerrood (soms chocolade-achtig bruin, vanwege het ijzerhoudend water?) gekleurde batikwerk uit de Preanger met het eigenaardig Chineesch-aandoend *belagbag*-(wolken) patroon.

Ook zijn er adatgetrouw weergegeven, fijn-artistiek geteekende *wajang*-figuren, zoowel enkelvoudige als *Ardjoeno* en *Bimo* b.v. als groepsgewijze met de drie *Penakanans* (hofnarren): *Semar, Petro* en *Nagareng*, schilderwerk van *R. M. Soebagio*, een talentvol Javaansch leerling aan de teekenacademie te 's-Gravenhage, uit het Mangkoenegarasche Rijk afkomstig.

Het aardewerk, thans in de Toonkamers van Boeatan aanwezig, is veelsoortig; er is o.a. zoowel het klei-roode en het met wit versierde uit de Keilanden, als het zwartgebrande uit Solo, in den vorm van borden, kommen, vazen, koelkannen, wierookbranders, aschbakjes en wat niet al, kunstzinnig uitgevoerde gebruiksvoorwerpen, welke in geen enkel huishouden misplaatst zijn, integendeel er een oogenvreugde vormen.

Er zijn dan ook verscheidene kunstliefhebbers, die meermalen een kijkje in „Boeatan" komen nemen, om op de hoogte te blijven van nieuwe zendingen, die er geregeld uit Indië worden ontvangen en er hun keuze uit te doen. Zoo kwam er onlangs een groote kist met allelei voorwerpen speciaal voor „Boeatan" op de eerste Jaarmarkt van Djocdja ingekocht, door den organisator er van, Resident *Jasper. Deze* zocht, daar met het oog op het aanstaande Sint-Nicolaas- en Kerstfeest, veelal aardige, eenvoudige voorwerpen uit die, ook wat den prijs betreft, binnen veler bereik vallen, o.a. allerliefst klein vlecht- en aardewerk, papieren wajangfiguren, welke in kinderkamers en serres bizonder goed zullen voldoen, aardige van hout gesneden lepels, goedkoope batiks en weefsels. Ook uit de Preanger ontving „Boeatan" onlangs een dergelijke zending, waaronder de bekende dierfiguren van karbouw-hoorn, briefopeners en vouwbeenen van hetzelfde materiaal, fijn gevlochten sigarettenkokers, zakdoek- en werkdoosjes van *akar-wanggi* en nog véél meer, bizonder geschikt voor feestgeschenken.

Persoverzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

De voorgestelde wijziging in de samenstelling van den Volksraad.

De handels- en financieele wereld heeft zich niet onbetuigd willen laten over de kwestie der „Inlandsche meerderheid" in den Volksraad. In *een adres aan den Volksraad* verklaren de leidende personen uit onze handels- en cultuurwereld (o.a. *Mr. L. J. A. Trip*), zonder zich vóór of tegen een „Inlandsche meerderheid" te verklaren, het tijdstip voor de indiening van het Ontwerp slecht gekozen te achten — een standpunt, dat ook het „Bat. Nwsbl." van 17 Sept. heeft ingenomen en dat zoowel door voor- als door tegenstanders kan worden gedeeld (*Bat. Nwsbl.* 4/10).

Terwijl nog niemand kan voorzien hoe in den Volksraad, die voor het eerst onder de nieuwe Staatsregeling, welke aan dit College vèrstrekkende bevoegdheden heeft toegekend, de verhoudingen zich zullen ontwikkelen; terwijl alles wat een ieder in Ned.-Indië gedurende de afgeloopen maanden in eigen omgeving heeft kunnen waarnemen en heeft ondervonden, wijst op onrust en pogingen tot schrikaanjaging, welke in schrille tegenstelling staan tot de verwachtingen, die de Regeering aan Hare politiek ten grondslag meende te mogen leggen; terwijl dagelijks de telegrammen uit Nederland en de verschilende deelen van den Archipel verhalen van arrestaties en verbanningen; terwijl de beul zijn droevig werk moet verrichten, wordt de Volksraad geroepen tot het nemen van eene beslissing, die van vèrstrekkende beteekenis zal zijn voor de staatkundige ontwikkeling dezer landen. Is het ongegrond — aldus het slot van het betoog — als de ondergeteekenden oordeelen, dat het Indisch Parlement in zulk eene atmosfeer niet rustig kan en niet mag beraadslagen over zulk een politiek-gekleurd onderwerp; dat in tijden als Indië thans beleeft, tijden die zich sinds 's menschen heugenis niet hebben voorgedaan, zoowel de aanneming als de verwerping van het wetsontwerp de verhoudingen zullen verscherpen en beroering zullen verwekken, waaruit te verklaren valt, dat zoowel rustige, weldenkende voor- als tegenstanders de behandeling er van op dit oogenblik met even groote bezorgdheid tegemoet zien? De ondergeteekenden missen in de Toelichting alles wat hun zou kunnen verklaren waarom, niettegenstaande het op het eerste gezicht onverklaarbare oogenblik dat voor de behandeling is uitgekozen, dit toch als het meest juiste moet worden beschouwd; waarom thans in debat moet komen wat eerst over jaren zal werken; waarom in dagen dat politie en leger steeds paraat moeten zijn, de meest delicate onderwerpen ter sprake moeten worden gebracht. Zelfs zij, die de „afkeuring" en „ontstemming" over het amendement Feber, waarvan de Mem. van Toel. gewaagt, begrijpen en deelen, moeten zich toch wel zeer ernstig afvragen, of het belang der Inlandsche en Europeesche bevolking gediend wordt door deze „afkeuring" *thans* tot een onderwerp van openbaar debat te maken; of men van Inlander en Europeaan, in Indië en straks in Nederland, kan verlangen en verwachten dat hij *thans* tegenover dit vraagstuk zal staan met die onbevangenheid, die onpartijdige hoogheid, die noodig zijn, willen de debatten „de ontstemming" niet vergrooten in plaats van haar weg te nemen? Zal niet veeleer, als de verhoudingen in den nieuwen Volksraad zich duidelijk hebben gemanifesteerd, als de rust wederom voor afzienbaren tijd in Indië is hersteld en er gelegenheid is geweest de nieuwe Staatsregeling op grond van de ervaring te beoordeelen, het oogenblik zijn gekomen een beslissing te nemen omtrent het vraagstuk dat ontijdig aan den Volksraad is voorgelegd? De ondergeteekenden beantwoorden zonder uitzondering deze vraag bevestigend en dringen er daarom bij Uw college met klem op aan der Regeering te verzoeken het aanhangig wetsontwerp, althans voor wat betreft de wijziging in de samenstelling van den Volksraad terug en in nadere overweging te nemen. De Min. van Koloniën verklaarde den 29sten April in de Eerste Kamer dat tusschen hem en den Gouv.-Gen. was overeengekomen, dat de Landvoogd omtrent zulk eene wijziging de stemming in Indië zou peilen. De ondergeteekenden hebben daarom gemeend in den geest zoowel van de Nederlandsche als van de Ned.-Indische Regeering te handelen door aan hunne stemming uiting te geven.

Wij vestigen de aandacht op *De Loc.* (26/9, blz. 6

LIJST VAN ADRESSEN

ten behoeve van Repatrieerenden

Voor nadere bijzonderheden, leze men de betreffende advertenties.

AANNEMERS EN BOUWKUNDIGEN
W. van Heyst, Velsen.

ACCOUNTANTS-BELASTINGZAKEN
W. v. Maanen & Tadema, Amsterdam/Rotterdam.

AUTOHANDELAREN
N. V. James Nefkens, Laan v. Meerdervoort 96c, Den Haag.

BAD- EN ZWEMINRICHTINGEN
Badinrichting „De Regentes", Weimarstraat 63, Den Haag.

BANKETBAKKERS
J. Krul, Noordeinde, Den Haag.
C. A. Nieuwstadt, Kranenburgweg 61.
Gebr. Ooms, Indigostraat 89, Den Haag.

BANKIERS EN BANKINSTELLINGEN
De Bas & Co., Heerengracht, Den Haag.
P. J. v. d. Berg & Co., Anna Paulownastraat 87, Den Haag.
Henny & Co., Anna Paulownastraat 62A, Den Haag.
Holl. Bank voor West-Indië, Amsterdam.
Nederlandsche Handel Mij., Amsterdam.
Jos. D. Netten & Co., Sportlaan 3, Den Haag.
Taams & Keyser, Bankastraat 10, Den Haag.

BEGRAFENISONDERNEMINGEN
Begrafenisonderneming „Simplicitas", Denneweg, Den Haag.

BLOEMISTEN
J. M. Hermans, Kon. Wilhelminal. 527, Den Haag.
D. Maarschalk, Valeriusstraat 113, Den Haag.

BOEK- EN KUNSTHANDEL
D. Driessen, Haarlemmerstraat 105, Leiden.

BOEKDRUKKERIJEN
N.V. Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag.

BOUW- EN WONINGBUREAUX
Bouwbureau J. van Gemert, Valkenboschkade 277, Den Haag.
Woningbureau W. Hoksbergen, Bezuidenhout 14, Den Haag.
Bouwbureau C. Hoogendoorn, Ieplaan 201, Den Haag.
J. Rozestraten, Vondelstraat 49, Amsterdam.

BRANDSTOFFEN
Firma Van Dijk, Nieuwe Haven 366, Den Haag.
N.V. Haagsche Brandstoffenhandel „De Concurrent", Trekweg 84, Den Haag.
J. van Vuuren, Denneweg 67A, Den Haag.

BROODFABRIEKEN
Gebr. ten Hoeve, Wald. Pyrmontkade 2c, Den Haag.

COMESTIBLES EN DELICATESSEN
J. C. Haring-Waterreus, Symonszstraat 15, Scheveningen.
A. W. M. Polders, Franklinstraat 78, Den Haag.
Joh. Toet, Aert v. d. Goesstraat 34, Den Haag.

CREDIETMAGAZIJNEN
„De Residentie", L. Beestenmarkt 121, Den Haag.

DAMES- EN HEERENKLEERMAKERS
Derlum's Kleermakerij, Weimarstr. 65, Den Haag.
The Encos, Weimarstraat 24a, Den Haag.
Fr. de Groot en v. d. Lans, Pijnboomstr. 4a, Den Haag.

DAMESKAPPERS
Maison Alice, Plein 11, Den Haag.
Au Paradis, Toussaintkade 2, Den Haag.
Maison Neustadt, Bezuidenhoutscheweg 3, Den Haag

DANSINSTITUTEN
Dansinstituut Ewy de Clercq, Frankenstraat 5, Den Haag.
Dansinstituut „Henri", Archimedesstraat 64, Den Haag.

DETECTIVE-BUREAU
„Hilvers", Westeinde 235, Den Haag.

DIVERSEN
G. v. Willigen, Havenkade 4, Den Haag.

DROGISTEN
Drogisterij „De Boer", Paulus Buysstraat 9, Scheveningen.
G. v. d. Gaag, Groenmarkt 27, Den Haag.
Drogisterij de Laan, L. v. Meerdervoort 527, Den Haag.
G. v. d. Sel, Copernicusstraat 221, Den Haag.
A. de Vries, Kerkstraat 98, Hilversum.

ELECTR. INSTALLATIES EN -ARTIKELEN
P. v. d. Berg, Bankastraat 41, Den Haag.
Van Eijck, 2e Sweelinckstraat 93, Den Haag.
W. G. Scheeres, Hooigracht 1C, Den Haag.
M. Vrolijk, Thomsonlaan 41, Den Haag.
Frans v. Wijk, Vlamingstraat 24, Den Haag.
N.V. Werkmetaal, Piet Heinstr. 17, Den Haag.

FEESTARTIKELEN
Klaassen, Prinsestraat 4, Den Haag.

„Lezing-*Stokvis*"; blz. 22 „I. E. V. en Volksraad"; 30/9, blz. 20 en 36 „De Chr. Eth. partij"), de *Java-Bode* (29/9 „Stemmen uit Kamer en Volksraad") en de *Deli Crt.* (5/10 „Indonesië"; 6/10 „Besef van nationale waardigheid").

Het Sarikat Islam Congres.

De Loc. (30/9, blz. 21 en 37 en 3/10 blz. 3) geeft een verslag van het 14de Congres te Pekalongan van de Partij Sarikat Islam.

Volgens den heer *Salim* zou de Russische Regeering zich niet gaarne in *godsdienstzaken* mengen. Hij vergeet — zegt de *Deli Crt.* (3/10 „Een doorzichtig spelletje") — dat iedereen die lezen kan, op de hoogte is van de schandelijke bejegening, die de dragers der godsdiensten hebben moeten ondergaan, de zware vonnissen tegen hen uitgesproken, die trouw bleven aan den godsdienst en zijn moreele beginselen. *De godsdienst is in Rusland verre van vrij.* En de vrijheid die op dit gebied nog mocht bestaan, wordt door de Russische bewindhebbers met leede oogen aangezien en slechts geduld omdat ze er geen einde aan durven maken. Verder beweert de heer *Salim*, dat aan *Russische Mekkagangers* ten strengste verboden zou zijn een woord over het communisme te rennen. Als dat waar mocht zijn, dan is het alleen omdat men hen de propaganda niet toevertrouwt. Omdat die overgelaten wordt aan speciaal opgeleide lieden, aan gezanten, zooals in Frankrijk en aan handelsmissies zooals te Londen, te Peking, waar de Regeeringen er tegenop gekomen zijn en overal elders waar die propaganda nog in het duister wordt voortgezet.

De heer *Salim* betoogde dat de S. I. zich niet wil bemoeien met de openbare lichamen, maar dat een ruim arbeidsveld voor de vereeniging braak ligt door *bevordering van economie en handel.* In diezelfde lijn ging het besluit om een *Kamer van Koophandel* op te richten om advies en leiding te geven aan Inlandsche handelslichamen, en verder *congressen* te organiseeren in het belang van handel en economie. Wat zou het van een juist inzicht getuigen — merkt de *Deli Crt.* (4/10 „Economische politiek") hierbij op — als deze leiders de Inlandsche volken van Ned.-Indië eens vrij en zelfstandig konden maken op het gebied der economie. Welk een basis zou daarmee gelegd worden voor de politieke ontvoogding, die zonder een economische basis, een gebouw op leemen fundamenten is. De economie in de desa en kampong. De bevolking te leeren te sparen en uit het bespaarde kapitaal op te bouwen in welken eenvoudigen of gecompliceerden vorm ook, coöperatief of zelfstandig, om daardoor de Inlandsche huishouding op een hooger peil te brengen. Ook politiek en geestelijk hooger peil, dat met het economisch hand aan hand zal gaan. Mocht het toch waar eens de bedoeling zijn van deze leiders dit braakliggend terrein te bewerken en te beplanten. *Dat zou de eenige bruikbare weg zijn naar de onafhankelijkheid*, die men immers verkrijgen wil. Een weg waarop men niet kan dwalen.

Wij verwijzen naar *De Loc.* (28/9, blz. 35 „Zuid-Afrika" *Prof. Botha;* blz. 40 „De Perserikatan Nationaal Indonesia" te Bandoeng), het *Bat. Nwsbl.* (28/9 „De Inlandsche beweging en de Liga"; 29/9, 2de bl. „Brieven over Rusland" *Dr. Boris Raptschinsky*) en het *Soer. Hbl.* (24/9 „Het land van Mussolini in Engelsche oogen"; 26/9 „Contra-propaganda").

De Poenale Sanctie.

De Oud-Gouv.-Generaal *Mr. Fock* beschouwt in de „Asiatic Review" Indië's arbeidsvraagstuk en acht de onmiddellijke *afschaffing van de Poenale Sanctie* ongewenscht, maar zij is gedoemd om van lieverlede te verdwijnen. Een energieke *opening van de Buitengewesten* is zeer noodig, mede met het oog op de *overbevolking van Java.* De *Deli Crt.* (6/10) acht juist voor dat laatste het behoud van de Poenale Sanctie nog voor een bepaalden tijd absoluut noodig, zij het dan in gewijzigden vorm of met een afloopenden termijn van reëngagementen. Voor de ondernemingen, ver van de centra gelegen en voor nieuwe ondernemingen moet die termijn langer zijn, terwijl de zekerheid van voldoende arbeiders het best verkregen kan worden met een ander werfsysteem, waarbij mogelijk *het voorbeeld van Malakka* tot op zekere hoogte nuttig kan zijn, zonder dat men in navolging mag vervallen. Immers, zonder arbeidszekerheid is er van verdere openlegging der Buitengewesten, hoe noodzakelijk ook voor Java's overbevolking en voor de verdere ontwikkeling van Ned.-Indië, geen mogelijkheid.

De Sum. Post (8/10 „De arbeidsvoorziening") is van meening dat er geen zekerheid bestaat dat men

onder het in de toekomst te verwachten stelsel van vrijen arbeid, voldoende werkkrachten zal kunnen krijgen. Men zal dan meer menschen noodig hebben dan onder een stelsel van poenale sanctie. Het zou dus aanbeveling verdienen meerdere mogelijkheden te creëeren. Een van die mogelijkheden lijkt *De S. P.* den *invoer van Tamils onder vrijen arbeid*, zooals thans voor de Britsche ondernemingen op den Overwal geschiedt, die hun arbeiders hoofdzakelijk uit Madras en Negapatam betrekken. De Bedoelde streken zijn meer overbevolkt dan Java; in vele gevallen zijn de levenscondities daar slechter dan in Ned.-Indië. Waar de buitenlandsche gouvernementen meermalen een beroep doen op het Ned.-Indische gouvernement, daar zou het niet zoo vreemd zijn, wanneer de Ned.-Indische Regeering deze kwestie met de Br.-Indische Regeering besprak. Voor de ondernemingen zou een niet al te eenzijdige samenstelling van het arbeiderscorps van groot belang kunnen zijn.

De Loc. (1/10, blz. 42 *„Arbeid in de Maleische Staten"*) bericht dat de heer *Vreede*, hoofd van het Kantoor van Arbeid, teruggekeerd is van zijn dienstreis naar de Straits en de Maleische Staten. Het doel van de reis was na te gaan, of de poenale sanctie in die gewesten inderdaad geheel was afgeschaft en hoe de oplossing was gevonden om voldoende vrije arbeiders te verkrijgen. Behalve voor eenige honderden Javanen, bleek inderdaad de arbeid geheel vrij te zijn en was elk dwangmiddel volledig afgeschaft. Er waren door de elastische werking van het uitstekend functionneerend wervings-systeem van het Indian Immigration Fund en door de werking der restriction, overal ruim voldoende werkkrachten aanwezig. Overal werden ondernemingen bezocht werkende met vrije Indische (Tamil) werkkrachten. De heer Vreede bezocht daarna Medan om de eerste besprekingen met den gouverneur, den arbeidsinspecteur en de planters te houden over *de inkrimping der poenale sanctie.* De heer Vreede was opgetogen over de gastvrijheid der Engelsche autoriteiten, en over de hulp, die men van alle regeeringskantoren en op alle ondernemingen heeft ondervonden, ten einde de studie-opdracht te kunnen uitvoeren.

Weer oorlog?

De Loc. (26/9, blz. 2 t/m. 6) is van oordeel dat er getracht moet worden het recht te doen zegevieren over de macht; er moet gezorgd worden dat aan den strijd in bewapening een einde komt; er moet bereikt worden, dat *het gezag van den Volkenbond* den grondslag gaat vormen voor goede internationale verhoudingen. Ned.-Indië leeft temidden der gebeurtenissen van het Verre Oosten en dagelijks ervaart men hoe onverbrekelijk het lot van deze landen met dat der overige wereld is verbonden. Een conflict tusschen Engeland en Amerika, een breuk te Genève, een incident op den Balkan, een nieuwe verwikkeling in Britsch-Indië of in China — elke schok in het wereldorganisme wordt door fijne zenuwen overgebracht naar Indië. De schaduwen van den komenden strijd vallen ook op Indië. Het gevaar van de toekomst bestaat ook voor deze gewesten; een nieuwe ramp zou ook Indië treffen. Allen, die in Indië wonen en werken, Europeanen, Inlanders en Chineezen, mogen dit bedenken. Men kan, ook in Indië, het zijne doen om dit gevaar te keeren. Dat aandeel is oneindig klein, maar toch ligt de hoop op uitkomst juist in dat kleine, bescheiden, persoonlijke werk. Er bestaat nog een Indische groep van de *Ver. voor Volkenbond en Vrede.* Haar en andere vereenigingen, en allen die een nieuwen oorlog in de toekomst zien als een ramp voor *Oost en West*, zou men willen zeggen: zoo ooit, dan is het *nu* de tijd tot handelen.

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

Over de samenstelling van den Volksraad.

In het Nr. van 22 Sept. van de „Banier", Christelijk weekblad voor Ned.-Indië, begint C. C. v. H. (is Mr. C. C. van Helsdingen), een beschouwing over de voorgestelde wijziging in de samenstelling van den Volksraad. Schr. zegt, dat het ontwerp al te vaak beschouwd wordt als een speciale liefhebberij, een stokpaardje van den tegenwoordigen Gouverneur-Generaal als iets heel nieuws, een nieuw verschijnsel, dat zich plotseling ongedacht aan den politieken hemel voordeed. Dit is een misvatting, die radicaal moet worden weggenomen, zegt Mr. v. H., waarna hij de geschiedenis nagaat. Het thans opnieuw aanhangig gemaakte ontwerp is oorspron-

elijk voorgesteld door Mr. Fock, „een man, die eker niet van wee-ethische neigingen kan worden erdacht", onder auspiciën vna Min. S. de Graaf, die steeds door zijn tegenstanders is gebrandmerkt s de incarnatie van het conservatisme" en onder e medewerking van een raad van Indië die in zijn enmalige samenstelling ook allerminst den inuk maakte van uit pure ethici te zijn samensteld." Tegen de in dat ontwerp voorgestelde veruding van 30 inheemschen, 25 Nederlanders en uitheemsche Nederlandsche onderdanen (Vreeme Oosterlingen) leden van den Volksraad was zoo oed als geen oppositie, in den Volksraad zoomin s in de Europeesch Indische pers. Wel ontmoette et ontwerp tegenkanting in de Tweede Kamer en erd een door den heer Feber in het zittingsjaar 924—25 ingediend amendement de samenstelling, oals die momenteel nog is. Tegen het voorstel-Feber heeft Minister de Graaf zich tot het laatste e krachtig verzet! Ook in de Eerste Kamer werd oor verschillende leden tegen de omzetting der gealsverhouding eveneens ernstig geprotesteerd, maar n slotte werd daar het ontwerp ook aanvaard. Het ware wellicht beter geweest, meent Mr. v. H., at Min. de Graaf zijn ontwerp Indische Staatsegeling hadde teruggenomen nu het op een zoo beangrijk punt schipbreuk had geleden. Was er, raagt Mr. v. H. vervolgens, in Indië groote blijdchap over de aanvaarding van het amendement-Feber? Daar was niets van te bespeuren." Ik herinner mij niet, dat één persorgaan zijn instemming etuigd heeft met deze omzetting."

Na deze historische toelichting treedt Mr. v. H. n nadere beschouwingen (welke in genoemd Nr. van de Banier nog niet zijn beëindigd); hem hierij te volgen laat de beschikbare plaatsruimte niet e, doch uit het bovenstaande blijkt reeds voldoene, dat schr. zich niet schaart aan de zijde van hen, die aandringen op een Nederlandsche meerderheid n den Volksraad.

Koloniaal Tijdschrift.

Nov. '27. Naar aanleiding van Prof. J. H. Boeke's beschouwingen in „Koloniale Studiën" over wat schr. noemde „Het zakelijk en persoonlijk element n de koloniale welvaartspolitiek", een artikel van den hr. H. Carpentier Alting, die verschillende bedenkingen heeft tegen voorstellingen van Prof. Boeke. In diens uitspraken over op last der Regeering genomen maatregelen tot de bevordering der volkswelvaart ligt, volgens C. A. eene miskenning zoowel van die maatregelen zelf als van hare werking ten dienste der welvaart, eene miskenning, welke bovendien welkom zal zijn aan hen, die ons koloniaal beleid bij voorkeur afbreken. — Over ethnologische oeconomie (ruilverkeer, crediet bij natuurvolken) een opstel van Prof. Gonggrijp. — De hr. L. Noë schrijft over het „Voorstel tot wijziging en samenstelling van den Volksraad; hij is van meening, dat het Regeeringsvoorstel een eisch des tijds en en noodzakelijke consequentie van onze politiek s. — Een zeer belangrijke studie levert de hr. C. Lekkerkerker over de ontwikkelingsstadia van den Inlandschen landbouw in verband met de plantaardige voeding in den Indischen Archipel. — Ten slotte bevat deze afl., behalve de geregelde rubrieken Kroniek en Vreemde koloniën, een bijdrage van den hr. J. Mallinckrodt over het begrip „djawi" bij de Dajaks van Zuid-Borneo.

Nederlandsch-Indië Oud en Nieuw.

De hr. Th. B .Lelyveld opent de Nov.-afl. met een beschouwing over de in Juli—Aug. j.l. te 's-Gravenhage gehouden tentoonstelling van Indonesische weefsels, waarmede de „Vereeniging van Vrienden der Aziatische Kunst", van wie ze is uitgegaan, zooveel succes heeft geoogst. — A. Hallema vervolgt zijn mooi geïllustreerd artikel over het jade in de Chineesche kunst. — Mr. C. T. Bertling besluit een — ook door illustreering belangwekkende — artikelenreeks over „hampatongs" of „tempatongs" (afschrikwekkende beelden) op Borneo. Het slot, waarbij schr. opmerkingen ten beste geeft over de aesthetische waarde van bedoelde voorwerpen, verdient ten volle de aandacht van kunstliefhebbers.

De West Indische Gids.

„Lanti sa Pai" is de titel van een artikel waarmede de hr. W. R. Menkman de Nov.-af.. opent. Met de Neger-Engelsche uitdrukking lanti sa pai bedoelt men blijkbaar in Suriname de gedachte weer te geven als zou men daar maar parasiteeren op de Moederlandsche schatkist in plaats van de

tering naar de nering te zetten en zelf de hand aan den ploeg te slaan. Ten einde deze zaak in het juiste licht te plaatsen geeft schr. een overzicht van wat er in zake sociale verzorging in Nederland zelf wordt gedaan en hoe het daarmede gesteld is in Suriname (en in Curaçao). Na kennisneming van een en ander krijgt men den indruk, dat lantri sa pai inderdaad niet meer is dan een legende. — Het kolonisatie-vraagstuk wordt in deze afl. opnieuw aan de orde gesteld door den hr. L. de Waal. Schr. beveelt o.a. aan: Europeesche kolonisten als klein-ondernemers, werkende met Javaansche arbeiders (eventueel negers), deze klein-ondernemers al dan niet als aanhangsel van — resp.: leveranciers van de grondstoffen aan de groote landbouwbedrijven, al naar gelang van den aard der door hen geteelde producten en afhankelijk van de streek van vestiging. — De hr. J. van Ettinger vraagt aandacht voor de pogingen, welke van 1849 —1864 zijn gedaan tot oprichting van eene Circulatiebank in Suriname. Schr. zegt daarmede een bestaande leemte in de kennis dezer materie aan te vullen, want zelfs in het bekende werk van Mr. G. J. Fabius, het Bankwezen in Nederl. West-Indië, wordt niets er van medegedeeld. — Onder het opschrift „Negers in Negerland" wijdt de hr. J. F. Snelleman eene waardeerende bespreking aan het onlangs verschenen werk van Maurice Delafose „Les Nègres". — Ten besluite deelt Dr. H. D. Benjamins bijzonderheden mede uit het recente werk van J. Hudig Dzn. (de vorige maand overleden): De scheepvaart op West-Afrika en West-Indië in de 18e eeuw.

Vereeniging Kartinifonds.

Verschenen is het jaarverslag over 1926 van de vereeniging Kartinifonds te 's-Gravenhage (waarvan de hr. J. Th. Gerlings voorzitter, Mr. A. M. Joekes secretaris en de hr. J. S. C. Kasteleyn penningmeester is). Deze reeds 15 jaar bestaande vereeniging stelt zich ten doel: de bevordering van het tot stand komen en in stand houden van scholen in Ned.-Indië ten behoeve van meisjes, behoorende tot de Inlandsche bevolking. Op welke wijze zij haar, gelukkig steeds uitbreidende, mooie taak vervult, daarvan legt ook weder het jongste jaarverslag getuigenis af. De berichten omtrent de door het Fonds gestichte en gesubsidieerde scholen luiden onverdeeld gunstig. Het verslag wijdt ook uit over de Van Deventerschool te Semarang, welke o.m. beoogt de algemeene vorming van Inlandsche meisjes tot ontwikkelde huisvrouwen. In 1927 is een dergelijke inrichting te Solo geopend. Aardige plaatjes verlevendigen de voorstelling van zaken in het verslag.

Malle voorlichting in het buitenland.

De schrijver der Indische brieven in het weekblad „Democratie en Vrije Arbeid" deelt in het Nr. van 5 Nov. het volgende mede.

„Hoe 't buitenland soms over Indië wordt ingelicht. Ziehier een berichtje uit de in Westphalen verschijnende Kreisanzeiger.

Parijs, 19 Juli (Eigen draadber.). De *Herald* meldt uit Batavia: De opstandelingen hebben alle spoorweglijnen op Java bezet. Ook de havens van Madoera worden door de opstandelingen geblokkeerd. De communistische beweging grijpt snel om zich heen en heeft zich in het bezit weten te stellen van ongeveer een derde van Java. De Europeanen beginnen zich in te schepen."

Terecht teekent de briefschrijver hierbij o.m. aan, dat men om die nonsens zou kunnen lachen, ware 't niet, dat hier de opzettelijke bedoeling voorzit om de publieke opinie aangaande Indië te misleiden. Immers, vergeleken bij den communistischen opstand van November 1926 zijn de relletjes in Juli j.l. slechts kinderspel geweest.

Ned. Ind. Verbond van Jongeren Organisaties.

Een lang gekoesterde wensch van de vereeniging, welker naam hierboven staat, is in vervulling gegaan. Het Verbond — welks streven ons zoo bijzonder sympathiek is omdat het in vele opzichten de voetsporen van „Oost en West" drukt — is te voorschijn gekomen met een eigen, ook typografisch goed verzorgd, orgaan, dat voorloopig om de twee maanden zal verschijnen en den titel draagt van N.I.V.I.O.[1]).

In dit eerste Nr. komt het doel van het Verbond: te ijveren voor de geestelijke toenadering tusschen

[1]) Waarom niet, als afkorting van Ned. Ind. Verb. v. Jongeren Org., NIVJO?

Oost en West, wel sprekend naar voren, daar er bijdragen in voorkomen van Nederlanders, een Javaan, een Indo-Chinees en een Surinamer.

Bij gelegenheid hopen we op den inhoud terug te komen; thans worde volstaan met deze aankondiging en het uitspreken van den wensch dat het tijdschrift moge bloeien en . . . groeien.

* * *

Warta Sari. Filmreis door het zendingsgebied van Oost-Java. Een mooi geïllustreerd boekje, dat als herinnering aan de dezer dagen in Amsterdam vertoonde film verdient bewaard te worden. Degenen, die niet het genoegen hebben gesmaakt de vertooning bij te wonen, kunnen zich door die korte „leiddraad" reeds een denkbeeld vormen van het zegenrijke maatschappelijke werk der Zending. Het boekje is uitgegeven door de samenwerkende Zendingscorporaties te Oegstgeest en gedrukt bij van Lonkhuijzen te Zeist.

Bij de Berg-Alfoeren op West-Seran. Zeden, gewoonten en mythologie van een oervolk. Met platen. (Zutphen, W. J. Thieme en Cie.). (Eene bespreking van dit belangrijke werk volgt in het volgend nummer).

Islam en overheidsbemoeienis in Indië. (Regeling der Mohammedaansche huwelijken). (Vrijzinnig Weekblad. Org. v. d. N.-I. Vrijzinnigen Bond, 1 Oct. '27).

Kwassie, een merkwaardige Surinaamsche neger. (Eigen Haard, 29 Oct. '27).

Het B.B. en de Bestuurshervorming. (Vrijzinnig Weekblad, 22 Sept. en 1 Oct. '27).

Suriname als reclasseeringsland, door Mr. Dr. P. H. W. G. van den Helm. (Haagsch Maandblad, Nov. '27). (Zie de rubriek „Suriname" in dit Nr.).

Overzicht van den arbeid der samenwerkende Zendingscorporaties Juli 1926—Juli 1927. (Nederl. Zendeling-Genootschap — Utrechtsche Zendingsvereeniging — Nederlandsche Zendingsvereeniging — Rijnsche Zending — Baseler Zending — Zeister Zendings-Genootschap). (Oegstgeest, Zendingsbureau).

Naar het hartje van Nieuw Guinea (vervolg). Met ill. (Annalen Missiehuis Tilburg, Nov. '27).

Het Melaatschen-dorp „Bethesda" in Suriname. Met ill. — Het werk in de Bataklanden. — Onder de Chineezen, door F. W. Hoppe. (Nederlandsch Zendingsblad, Nov. '27).

Schetsen uit het leven van Ludwig Ingwer Nommensen, den Apostel der Batakkers, door J. H. Hemmers. Vervolg. (De Banier, 22 Sept. '27).

De nieuwe Staatsinrichting van Nederlandsch-Indië (doorgetrokken hoofdlijnen), door Dr. (Mr.) I. A. Nederburgh, bizonder Hoogleeraar te Utrecht. ('s-Gravenhage, Boekhandel v/h. Gebr. Belinfante). (Vervolg op het in 1923 verschenen werk: Eenige hoofdlijnen van Ned.-Indisch Staatsrecht).

Een redacteur van de Java-Bode (Cd. Busken Huet), door G. Kalff. (De Ind. Verlofganger, 4 Nov. '27).

Praatje over Ambon (met ill.), door W. Vogt. (De Aetherbode, 6 Nov. '27).

Suriname.

„De West" van 27 Sept. schrijft:

„De hoogleeraar Flu is Zondag met zijne echtgenoote hier aangekomen, hartelijk verwelkomd van verschillende zijden, in het bijzonder door de Surinaamsche medici. De heer Flu is — het kan zijn nut hebben daaraan even te herinneren in deze tijden — oud-leerling van de Geneeskundige School van Paramaribo. Onder de aanwezigen aan boord bevond zich ook de luitenant-adjudant Six Dijkstra, die namens den Gouverneur den bezoeker verwelkomde.

Zooals bekend, zal de heer Flu eenige maanden in Suriname werkzaam zijn in opdracht van het Instituut voor Tropische Geneeskunde.

De veronderstelling lag voor de hand dat zijn komst wellicht ook verband houdt met de waterleidingsplannen. Wij vernemen echter, dat de heer Flu ter zake geen opdracht heeft. Het onderwerp behoudt echter zijn volle belangstelling."

* * *

„De West" van 4 Oct. schrijft:

„Met genoegen citeeren wij uit De Surinamer het volgende betreffende een rede door Prof. Flu gehouden aan den maaltijd, welke te zijner eere werd gegeven door de Surinaamsche medici:

Uit zijn studietijd zijn levendig gebleven de herinneringen aan de eerste lessen in natuur-, scheien plantkunde bij den heer A. P. Samson, waar tusschen de lessen in even gepauzeerd moest worden om een klant te bedienen met castor olie of muntwater voor vijf cent.

Ook de Geneeskundige School wenschte hij te herdenken, daarbij erop wijzend, met welke gunstige resultaten deze heeft gewerkt.

Hij heeft zich wel eens de vraag gesteld of de studenten die werden afgeleverd er minder om waren, omdat hun theoretische opleiding niet zoo hoog staat als aan de Nederlandsche universiteiten. Na hetgeen hij echter gezien heeft in de Oost en in Nederland kan hij deze vraag ontkennend beantwoorden met groote beslistheid. De feiten zijn daar om hem in het gelijk te stellen.

Dezer dagen hoorde hij tegen de school als argument aanhalen, dat zij een teveel kweekt aan geneesheeren. Men vergete echter niet, dat dit teveel steeds in de overige deelen van Groot-Nederland plaatsing vond en Suriname aldus aan Nederland in bepaalden vorm terug betaalde, wat Nederland eraan ten koste legde.

Deze woorden maakten op de aanwezigen begrijpelijkerwijze diepen indruk, gezien de geruchten die er gaan betreffende een dreigende opheffing der school.

De maaltijd werd in de opgewektste stemming voortgezet en zeer laat werd de „zitting" opgeheven.

* * *

Ter eere van prof. Flu is ten gouvernementshuize een receptie gegeven.

* * *

We lezen in *„De West"* van 30 Sept.:

„Woensdagmorgen is in een plechtige zitting met veel uniformgeschitter, ten gouvernementshuize — in de Boschnegertaal zou men zeggen: kroetoe — aan het groot Opperhoofd Jankoeso voorlezing gedaan van het antwoord van den Volkenbond op zijn vermaning om in vrede te leven.

Nadat het antwoord vertolkt was in de taal der Boschnegers, (zeker geen gemakkelijk werk) werd aan Jankoeso de begeleidende foto uitgereikt, voorstellende den Volkenbond in volle vergadering bijeen.

Wij hebben Jankoeso een bezoek gebracht en hem gevraagd, hoe hij er toe gekomen was, zijn vermaning aan den Volkenbond te zenden.

Het bleek, dat het Opperhoofd handelde onder den indruk van den nood die onder zijn stam was ontstaan, door het duurder worden van allerlei benoodigdheden. Hem was medegedeeld, dat dit het gevolg was van het vechten van de blanken onderling. Ook de gevoelige inflatie van den franc (er werken ongeveer 1500 Saramaccaner Boschnegers bij de vrachtvaart in Cayenne) was een gevolg daarvan. Zeer verontrust door de mogelijkheid, dat een nieuwe oorlog den toestand nog zou verergeren, had Jankoeso aan eenige reizigers het verlangen te medegedeeld, om zich tot Koningin Wilhelmina te wenden, met het verzoek om verder vechten te voorkomen. Hem werd toen de raad gegeven om dit verzoek tot den Volkenbond te richten.

De boodschap van het zwarte opperhoofd aan het blanke Europa, is dus niet louter een edele opwelling geweest, maar heeft ook een ondergrond van eigen belang.

Toen het antwoord van den secretaris van den Volkenbond in de pers gepubliceerd werd, merkte de Surinaamsche medewerker van Oost en West op, dat men wel maatregelen mocht nemen om te zorgen, dat het opperhoofd dit antwoord las, want dat meermalen door reizigers was opgemerkt, dat brieven, die aan Jankoeso gericht waren, netjes opgerold, ongeopend aan een touwtje hingen in zijn verblijfplaats.

Die opmerking, blijkt volkomen juist te zijn geweest. Men deelde ons mede, dat Jankoeso, zelf ongeletterd, wanneer hij brieven krijgt, een boodschap stuurt aan den Hernhutter onderwijzer, die op twee dagen afstand woont. Niet altijd hebben de onderdanen van Jankoeso dadelijk tijd of lust dien onderwijzer te gaan afhalen — want hoewel Jankoeso een figuur heeft à la Hindenburg, schijnt zijn wezenlijk gezag niet bijster groot te zijn — zoodat de brieven blijven hangen en misschien soms in

het vergeetboek geraken.
Indien Jankoeso van plan is verder correspondentie te voeren met lichamen als de Volkenbond, zal hij verplicht zijn zich een secretaris aan te schaffen, voor een spoediger afdoening van zaken dan totdusverre."

• • •

Wij lezen in „De West" van 14 October:
„De Surinamer, die totdusver nogal pessimist was in zake den Ondernemersraad, bespreekt opnieuw de schijnbare onverschilligheid van het kapitaal om zich beschikbaar te stellen voor Suriname.
Het blad vernam echter van bevoegde zijde, dat het optreden van den Raad zoowel buiten als binnen de kolonie een gunstig effect heeft gehad en er geen reden is om de toekomst donker in te zien. Zij wil nu in eenige volgende artikelen nagaan, welke uitwerking het optreden van den Raad heeft gehad buiten de kolonie en daarna dezelfde vraag behandelen ten aanzien van de kolonie. Dit laatste zal geschieden aan de hand van antwoorden, die het blad ontving op een rondgezonden vragenlijst van landbouwondernemingen in de kolonie."
(Wij nemen dit bericht uit „De West" over, omdat wij „De Suriname" niet hebben ontvangen).

• • •

Over „een vliegtocht Nederland-West-Indië" schrijft „De Telegraaf" van 2 November, Tweede Avondblad.
De vlieger, luitenant J. van Onlangs Jr. is een pittige jonge man, vol levenslust, die met heerlijk enthousiasme vertelt van zijn plannen.
Door moeilijkheden bij de voorbereiding ondervonden zal er dit jaar niets van komen. Hij hoopt in het voorjaar van 1928 te vertrekken. Het doel is te onderzoeken of het in de toekomst mogelijk is een luchtverbinding met Nederlandsch West-Indië tot stand te brengen.
Het vertrek vindt plaats van Amsterdam of Rotterdam. De route is verdeeld in vijf etappen, te zamen 13400 K.M.
Zoo mogelijk wordt de terugreis ook per vliegmachine gemaakt.
Van de *f* 50 à *f* 60.000 die noodig zijn is reeds een groot bedrag toegezegd, mede uit West-Indië. Vooral van Generaal Snijders is groote steun ontvangen.
Met luitenant v. Onlangs gaan mede een tweede piloot en een navigator.

• • •

Van de hand van Mr. Dr. P. H. W. G. van den Helm, oud-Gouvernements Secretaris in Suriname, in het „Haagsch Maandblad" van deze maand een belangwekkend artikel „Suriname als Reclasseeringsland". Terecht zegt de schrijver dat er nog vele zijden van het Surinaamsche leven onbelicht blijven. Op de rol, die Suriname als reclasseeringsland in tweeërlei opzicht speelt, vestigt bij de aandacht.
Het meerendeel der als immigranten aangevoerde Javanen is niet voortgekomen uit den landbouwenden stand; geen enkele van hen behoort tot de klasse der gezeten dessabewoners. Suriname krijgt zoo al niet het uitschot, dan toch een deel van Java's overschot, niet van eerste klas hoedanigheid. En na vijf jaar arbeid op de plantages zijn die zwervelingen als regel tot behoorlijke landbouwers geworden, die op de vrije grondjes geen kwaad figuur maken. De emigratie naar Suriname heeft hen geheel gereclasseerd en teruggevoerd naar het bedrijf, dat den Javaan van nature past en waarin hij zich gelukkig gevoelt.
Daarna heeft de schrijver het over een andere groep immigranten, die in Suriname gereclasseerd worden, n.l. de vuchtelingen uit het bagno van Fransch-Guiana. In den loop der jaren hebben honderden dier vluchtelingen het in Suriname tot een behoorlijk bestaan gebracht en in sommige gevallen zijn enkelen zelfs naar Frankrijk teruggekeerd.
Wij raden onze lezers aan het zeer interessante artikel in zijn geheel te lezen.

• • •

In de „*Münchener Zeitung*" van 30 September een artikel „*Deutsch-holländische Kolonialpläne*; waarop wij in een volgend nummer hopen terug te komen.

Curaçao.

Politie.

In *La Union* van 13 Oct. l.l. lezen wij:
Politiewoningen. Het gouvernement is begonnen op Mundo Nobo politiewoningen te bouwen. Naar wij vernemen, blijft de minister bij zijn voornemen, om Curaçao een militaire politie te geven; in Maart 1928 zullen de manschappen komen.

Curaçao—Aruba.

De verbinding tusschen beide eilanden is altijd slecht geweest. Thans is een rechtstreeksche dienst met een motorboot geopend, die in 12 uur de reis doet. Aldus deelt *La Union* mee.

Mgr. Niewindt.

La Cruz, dat in feestkleed verschijnt, geeft de volgende levensbijzonderheden omtrent den eersten bisschop van Curaçao:
Hij werd geboren te Amsterdam 17 Mei 1796, werd als priester geordend te Munster 13 Juli 1819, kapelaan te Amsterdam 1824, als apostolisch prefect op Curaçao gekomen 27 Aug. 1824, benoemd tot eerekamerheer van den Paus 1840, ridder in de orde van den Nederlandschen Leeuw 1842, benoemd tot tit. bisschop van Cytrum en apostolisch vicaris van Curaçao 1842, tot bisschop gewijd in het grootseminarie te Warmond 24 Aug. 1842, gestorven op Curaçao 12 Jan. 1860.
Als apostolisch vicaris was hij derhalve 17 jaar werkzaam, een tijd, na hem alleen behaald door den tegenwoordigen bisschop, Mgr. Vuylsteke, die van 1910 af als zoodanig werkzaam is.

Storm.

Door de goede zorgen van het A. N. V. is op Curaçao *f* 1751.76 bijeenverzameld voor de noodlijdenden door de jongste stormramp in Nederland.

Sparen.

Het trekt onze aandacht in *de Cur. Crt.*, dat in de maand Juni bij de Koloniale Spaarbank bijna *f* 2000 meer is teruggenomen dan ingelegd. Voor Willemstad was dit cijfer zelfs meer dan *f* 3500.—.

Arend Petroleum-Maatschappij.

De Cur. Crt. van 7 Oct. 1927 meldt de oprichting van bovengenoemde maatschappij op 4 Oct. 1927 door Ir. C. E. v. d. Stok als gemachtigde van de Compania Mexicano de Petróleo „El Aquila" Sociedad anónyma te Mexico City en Mr. G. H. Eskes voor zich. Het kapitaal is groot *f* 2.500.000.—, waarvan 1500 aandeelen van *f* 1000.— geplaatst.
Het doel der vennootschap is het opsporen en winnen van aardolie en andere bitumineuze zelfstandigheden in Venezuela of elders, de uitoefening van het bedrijf van raffineeren van aardolie en het exploiteeren van een of meer olie-raffinaderijen op het eiland Aruba of ook elders, enz.

Scheepvaartverkeer.

In Aug. kwamen binnen op Curaçao 304 stoomen 169 zeilschepen, metende achtereenvolgens 1.509.540 en 32.309 M³. netto.

Geschiedkundige Sprokkelingen.

Abraham de Veer 1767—1838.

Aan een brief van De Veer aan den commissarisgeneraal Van den Bosch, toen hem in 1828 ontslag was verleend als gouverneur van Suriname, ontleenen wij nog enkele levensbijzonderheden, die niet algemeen bekend zijn.
Op Curaçao werd hem in 1803 met C. Berch het bestuur opgedragen, en, in het bijzonder met de verdediging belast, sloeg hij in 1804 een aanval af van den Engelschen commodore Blay. Het garnizoen was tot 89 man gedaald. Zelf verloor hij zijn huis Mundo Novo met al wat zich daarin bevond, 9 van zijn beste slaven en een aantal beestialen waren weggevoerd.
Toen in 1807 de Engelschen Curaçao veroverden, weigerde hij te voldoen aan het verzoek van Brisbane, om als ontvanger-generaal in betrekking te blijven, en ging naar Holland met zijn twee oudste zoons, zijn vrouw met 7 kinderen achter latende. Hij wilde gaan handel drijven.
Door Koning Lodewijk benoemd tot commandant-generaal ter kuste van Guinea, raakte Hr. Ms. fregat *Gelderland*, waarop *hij zich* op reis naar zijn bestemming bevond, op 40° breedte slaags met het Engelsche fregat *Virgine*. De Veer werd naar Plymouth gebracht, maar mocht al spoedig naar Holland vertrekken, na zich op zijn eerewoord verbon-

H.H. SECRETARISSEN der afdeelingen worden er nogmaals beleefdelijk aan herinnerd dat in de verschillende rubrieken van het K.W. steeds namen voorkomen van personen die in aanmerking komen om voor het lidmaatschap der Vereeniging te worden aangezocht.

LIJST VAN ADRESSEN

ten behoeve van Repatrieerenden

Voor nadere bijzonderheden, leze men de betreffende advertenties.

(Vervolg).

PARFUMERIEEN
A. C. Kruller-Pel, Fred. Hendrikl. 258, Den Haag.

PENSIONS
Pension Evesto, Nassaulaan 2B, Den Haag.
Pension Insulinde, Bankaplein 2, Den Haag.
Pension Patria, Lindenheuvel 2, Hilversum.
Pension Strickwerda, J. v. Oldenbarneveltlaan 76, Den Haag.

PIANOHANDELAREN
G. Elshove, L. v. Meerdervoort 427, Den Haag.
L. Jacobi, Regentesselaan 123, Den Haag.

POELIERS
P. van Beek, Spui 181a, Den Haag.

PORSELEIN EN AARDEWERK
C. Hoying, Spuistraat 20, Den Haag.

POSTZEGELHANDELAREN
J. K. Rietdijk, L. Poten 15a, 's-Gravenhage.
G. Rootlieb, Heerengracht 8, 's-Gravenhage.

RADIOBUREAUX
G. W. Hijstek, Zwarteweg 16, Den Haag.

RESTAURANTS
Rest. Duinoord, Sweelinckplein, Den Haag.
Rest. Promenade, Oude Schev. weg 21, Den Haag.
Rest. de Twee Steden, Buitenhof, Den Haag.

RUSTHUIZEN
Herstellingsoord Huize „Dorrepaal", Voorburg.
Huize Rustoord, Esschenlaan 86, Rotterdam.

SCHOENMAKERS
F. v. d. Broek, v. Aerssenstraat 61a, Den Haag.
A. J. Linneweever, Westeinde 32a, Den Haag.

SIGARENHANDEL
F. H. C. Vlietstra, Fahrenheitstraat 224, Den Haag.

STAALWAREN
J. A. Schlette, Willem de Zwijgerlaan 50, bij Fred. Hendriklaan, Den Haag, Telefoon 50888.

STOOMERIJ EN OPPERSERIJ
Snel Opperserij A.S.O., Azaleastr. 126, Den Haag.

STOOMVAARTLIJNEN
Kon. Paketvaart Mij., Amsterdam.
Rotterdamsche Lloyd, Rotterdam.

STUCADOORSWERKEN
L. Ph. Bisschops, Sassenheim.

TANDARTSEN
Jac. Schijff, Stadhoudersplein 102, Den Haag.
J. van Veen, Weimarstraat 27, Den Haag.

TEHUIZEN VOOR KINDEREN
Kl. Opvoedingstehuizen, Pr. Mauritsplein 23, Den Haag.
Tokuni, Amersfoort.
Zandbergen, Amersfoort.

TEHUIZEN INDISCHE BEDIENDEN
Persinggahan, v. Boetselaerlaan 2, Den Haag.

TOKO'S
Toko Bogor, Suezkade 12—12A, Den Haag.

TRICOT-GOEDEREN
Iserief & Co., Veenestraat 16, Den Haag.

UITZENDING VAN DINERS
Maison Blom, 2e Schuytstraat 77, Den Haag.

VEILINGZALEN EN VERKOOPHUIZEN
Kunstzaal Erica, Oude Schev. weg 25, Den Haag.
Verkooplokaal Pot, Gr. Hertoginnelaan 103, Den Haag.

VERMAKELIJKHEDEN
City Theater, Veenestraat, Den Haag.

VERVERIJEN
Lederverffabriek „De Admiraal", Amsterdam.

VERZEKERINGEN
's-Grav. Rijwielverz. Mij., Conradkade 56, Den Haag.
Onderl. Levensverz. Eigen Hulp, Kortenaerkade 3, Den Haag.

VLEESCHHOUWERIJEN
H. J. M. van Duyne, Keizerstraat 165, Scheveningen.
P. van 't Riet & Zn., Obrechtstraat 177, Den Haag.
Verwoerdt, Heerenstraat 11, Voorburg.

WASCH- EN STRIJKINRICHTINGEN
Gebr. Smeele, Haagweg 499, Loosduinen.

den te hebben, gedurende den oorlog niet te zullen dienen, alvorens hij zou zijn uitgewisseld. 3½ maand, nadat hij uitgezeild was, viel hij Texel binnen. In 1809 werd hij uitgewisseld, en ging toen over Amerika naar de Goudkust.

Te Elmina aangekomen, vond hij het kasteel belegerd door 35.000 Fantijnen, die door de Engelschen met kruit, lood en provisie ondersteund werden. Hij wist hen tot terugkeeren te bewegen, en sloot een vredestractaat met hen.

Toen Holland bij Frankrijk was ingelijfd, werden zijn wissels geprotesteerd en teruggezonden. De Veer was op zijn eenzame post aan zich zelf overgelaten. Van dag tot dag steeg de ellende. Er waren zelfs geen schrijfbehoeften om de administratie te voeren, zoodat uit de oude boeken de nog onbeschreven bladen moesten worden gescheurd. Na 6 jaar kon hij het bestuur aan Daendels overdragen.

Het eerste wat hij in Den Haag hoorde, was, dat hem geen cent zijner achterstallige gelden zou worden uitbetaald vóór rekening en verantwoording was gedaan. Nu kwamen de losse bladen te pas. Voor *f* 1000.—, die hij zelf betaalde, liet De Veer daaruit zijn afrekening opbouwen, en toen hij die ingeleverd had en om het hem toekomende vroeg, althans om bevrijd te worden van de rentebetaling der gelden, die hij gedurende zijn bewind aan de Goudkust van de Engelschen had moeten leenen, werd hem ook dit geweigerd, onder mededeeling, dat zijn rekening eerst geverifieerd moest worden. Door zijn familie op Curaçao liet hij daarom al zijn bezittingen te gelde maken, en rekende met de Engelschen af. Inmiddels was hij ridder in de orde van den Nederlandschen Leeuw geworden en gouverneur van St. Eustatius, St. Martin en Saba. 19 Febr. 1817 vertrok hij daarheen. Toen hij daar eenigen tijd was, hoorde hij, dat zijn rekening en verantwoording was goedgekeurd, en dat *f* 40.000.— ter hand gesteld was aan zijne gevolmachtigden Severijn en Haesebroeck, maar tevens, dat die firma 8 dagen later een frauduleus bankroet had, zoodat van dit bedrag geen stuiver terecht kwam.

In 1822 volgde zijn benoeming tot gouverneur van Suriname, waar hij 1 April van dat jaar het bestuur aanvaardde. Zijn bezoldiging zou zijn *f* 50.000 Sur. crt., waarbij gerekend was op 150 % agio ten opzichte van het Ned. crt. Het Sur. geld deed toen echter reeds 182 % agio en dat liep op tot 327 %, zoodat De Veer berekent, dat hij naar een gemiddeld agio van 310 % niet meer dan *f* 16.129.03 genoot.

Van de ernstige beschuldigingen tegen hem ingebracht, bleef niets over. V. d. Bosch prijst hem, en legde hem *f* 8000.— wachtgeld toe.

Uit den Verren Vreemde.

De Pan-Amerikaansche conferentie in Januari 1928.

De Vereenigde Staten van N.-Amerika worden gaarne tot voorbeeld gesteld, wanneer een pleidooi geleverd wordt om tot „De Vereenigde Staten van Europa" te komen. Amerika, het groote werelddeel van Noord-, Midden- en Zuid-Amerika kent een formule, van nog verdere strekking, de z.g.n. Monroeleer, die eigenlijk niet meer wil dan: „Amerika voor de Amerikanen", maar die zoo toch een samenhoorigheid uitdrukt, zooals deze noch voor de Europeesche-, noch voor de Aziatische Staten aangeduid is. Toch is 't met dit al in de nieuwe wereld geen pais en vrede alom, en is 't evenmin koek en ei tusschen de staten, die in vrede leven. In N. Amerika groeit Canada tot een sterk, zelfstandig Britsch dominion, dat zich van Yankee-invloeden vrij wil houden. In M.-Amerika spelen de Vereenigde Staten een rol, die een waarschuwing inhoudt voor alle andere rijken. Na Panama is Nicaragua aan de beurt om door Washington beheerscht en overheerscht te worden. Mexico staat beslist vijandig tegenover zijn noordelijken nabuur. De staten van Z.-Amerika toonen weinig neiging om tot nauwe samenwerking met de groote republiek van het Noorden te komen, zij spreken onverbloemd uit, dat zij zich nader verwant voelen aan de Latijnsche volken in Europa, dan aan het Angelsaksisch volk, dat met hun alleen verwant is door de toevallige omstandigheid, dat de geheele nieuwe wereld in één aardrijkskundige naam „Amerika" genoemd is. Alle, zonder uitzondering, verklaren zich afkeerig van een bond, die onder de suprematie van Washington zou komen te staan. Wèl willen zij medewerken tot *Codefication of international law* voor de Amerikaansche staten.

Doch nu is 't juist het onverflauwde streven van Washington om deze suprematie te krijgen. Deels bewust, deels onbewust is de politiek van de Vereenigde Staten op dat doel gericht. De terughoudendheid ten opzicht van den Volkenbond, met Genève als centraal punt, is hierdoor mede, deels althans, te verklaren. Washington zou in Panama en Nicaragua niet kunnen optreden zooals 't doet, wanneer de Ver. Staten lid van den Volkenbond waren. Nu Brazilië uit den Volkenbond treedt en andere Zuid-Amerikaansche staten erover klagen dat die bond te veel een Europeesche bond is, hoopt Washington weer op eenige vermeerdering van de lust tot pan-Amerikaansche samenwerking.

Zoo is tegen Januari 1928 weer een pan-Amerikaansche conferentie bijeengeroepen, die te Havana, op Cuba, zal samenkomen. Aan het hoofd van de Washingtonsche delegatie zal de voormalige minister van buitenlandsche zaken Hughes staan, die de verhouding van de Ver. Staten met Zuid- en Midden-Amerika bijzonder gunstig wist te stellen, en die de kansen dus zoo goed mogelijk maakt, om in minzame verhouding met de delegaties der andere uitgenoodigde staten samen te treffen. Een, tot nu toe niet tegengesproken bericht, zegt president Coolidge, van wien 't iniatief der conferentie uitging, het voornemen toe, persoonlijk naar Havana te gaan. Dit bericht is echter geenszins met geestdrift begroet door de andere staten, die daarin al bij voorbaat de aanwijzing zien van de Washingtonsche overheersching, welke zij niet wenschen.

Dit zal de 6e pan-Amerikaansche conferentie zijn, de eerste kwam in 1889-1890 te Washington samen. Als men de scherpe kritiek leest, welke van vele zijden op het Amerikaansche Washingtonbeleid in de andere Amerikaansche staten wordt uitgeoefend, moet men een onstuimig Havana-congres verwachten. Nu Coolidge dit niet vreest, ja het zelf uitlokt, moet men aannemen, dat 't hem welkom is zich over de politiek der Vereenigde Staten eens tegenover de andere Staten te kunnen uitspreken, al is 't niet best te begrijpen wat hij nog op het hart heeft, nadat hij onlangs een gelegenheid gezocht en gevonden heeft, om tegenover de pers de Panama- en Nicaragua-politiek uiteen te zetten, uiteenzetting, die al voor niemand iets nieuws bracht.

Dat hij daar niet alleen tegenover goedgezinde broeder-staten zal komen te staan, kan ook al blijken uit het bericht, dat Argentinië, Mexico, Paraguay, San Domingo en Haiti op deze conferentie een aantal voorstellen zullen doen met deze strekking: iedere aan het congres deelnemende staat, die zich mengt in de aangelegenheid van een anderen Amerikaanschen staat, 't zij door bezetting van gebied, 't zij door andere interventie, zal als lid geroyeerd worden.

Ter opheldering van de onderlinge verhouding der Amerikaansche staten, zoowel als van die van de Vereenigde Staten t.o.z. van de Europeesche en de algemeene wereldpolitiek, zullen de mededeelingen en beraadslagingen van Havana van groot belang kunnen worden.

Italië en Tanger.

„Ik ben gemachtigd aan de „Times" de volgende verklaring over de Italiaansche politiek in Tanger te zenden", meldde de correspondent uit Rome aan zijn blad:

„De positie van Italië als de belangrijkste mogendheid aan de Middellandsche Zee van alle groote mogendheden en met een bevolking, welke met een half millioen per jaar toeneemt, dwingt tot de nauwlettendste aandacht van den kant van de Italiaansche regeering voor iedere wijziging, die hoe dan ook de kusten van die zee raakt, meer in het bijzonder nog, wanneer, als het geval is met Tanger, het om zijn uitweg gaat.

In 1923 heeft de conferentie van Parijs een belangrijke wijziging in het statuut van Tanger gebracht, welke wijziging buiten medewerking van de Italiaansche regeering is bedisseld en zonder haar toestemming is doorgevoerd. De Italiaansche regeering heeft dan ook de internationale positie van Tanger nimmer erkend.

Het bezoek van een Italiaansch eskader, onder bevel van den Prins van Udine, is een acte de présence, en op het oogenblik dat de onderhandelingen te Parijs tusschen de Spaansche en Fransche regeeringen over Tanger staan heropend te worden, een herinnering eraan, dat de Italiaansche regeering haar politiek van niet-erkenning van den bestaanden toestand handhaaft en geen regeling

de kwestie zal aanvaarden die bereikt is zonder dat zij geraadpleegd is en eraan meegewerkt heeft.

De Italiaansche regeering is bereid en wenscht in overeenstemming met de regeeringen der andere mogendheden de kwestie van Tanger definitief te regelen, maar het moet goed begrepen worden dat een samenwerking alleen het resultaat kan zijn van een conferentie of bespreking over het geval, waarbij de Italiaansche regeering op grond van gelijkheid met de andere mogendheden vertegenwoordigd is."

Het Italiaansche eskader is, na een drietal dagen van feestelijk vertoon, weer uit Tanger vertrokken. Spanje heeft zich over dit vertoon niet onaangenaam verrast vertoond, Koning Alfonso is daarentegen naar Napels gegaan om het huwelijk van den Italiaanschen prins met de prinses van Bourbon bij te wonen. De Spaansche pers verklaart 't heel natuurlijk dat Italië in de Tanger-kwestie wil meespreken.

Engeland, dat uit Gibraltar den toegang tot de Middellandsche Zee van een zijde beheerscht, ziet het ongaarne dat niemand aan de overzijde bij Tanger een sterke positie verwerft, het laat de andere mogendheden dus vrij om den voorrang twisten. De tegenwoordige toestand, waarbij Frankrijk en Spanje er te zamen orde en rust verzekeren, vond iedereen bevredigend, maar nu de vertegenwoordigers van deze twee landen te Parijs samenkomen om de houding en verhouding voor de toekomst te regelen, nu zou een van deze twee partijen wel eens dat te veel invloed kunnen eischen of verwerven, daarom heeft Mussolini deze gelegenheid aangegrepen om de belangen van Italië in herinnering te brengen, nadat Chamberlain kort geleden bezoeken aan Rome en aan Madrid gebracht heeft. Het lijkt niet onwaarschijnlijk, dat Frankrijk maar *bonne mine à mauvais jeu* zal maken, door de verklaring, dat het eerst de zaken met Spanje wenscht te bespreken, doch dat er geen bezwaar tegen bestaat de definitieve afdoening in een conferentie van alle betrokkenen te bespreken; een nieuw opgezette conferentie van Algeciras.

Moge het verloop verder gunstiger zijn, Algeciras immers is een der voorloopers van den grooten wereldoorlog geworden.

Ingezonden.

Aan de Redactie van het Koloniaal Weekblad.

Politie op Aruba. Zedenmisdrijf.

Met belangstelling heb ik onder de rubriek Curaçao in 't „Kol. Weekblad" de besprekingen gevolgd omtrent de politie-reorganisatie. Ik spreek hierbij den wensch uit dat die besprekingen spoedig tot een gunstig resultaat mogen leiden, vooral met het oog op 't eiland Aruba, waar — te oordeelen uit brieven daar vandaan — het met de politie treurig gesteld moet zijn.

Zooals u misschien weet, werken daar 2 petroleum-maatschappijen, n.l. Lago Co." en „Eagle Co.", die in hun dienst personen van verschillende nationaliteit hebben. Met het oog hierop zal er een flink politiekorps moeten zijn, dat voor de openbare orde terdege moet waken. Een paar jaar geleden nog bestond het korps uit slechts ongeveer 12 man. Wat zal dit kunnen uitrichten tegen al die vreemdelingen, waarmee het eiland of liever gezegd Oranjestad nu, a. h. w. overstroomd is?

Uit een brief van een inwoner van genoemde plaats haal ik het volgende aan: „Eenige dagen geleden (begin October) was er een vechtpartij tusschen een Chinees en een Amerikaan. Deze heeft den Chinees zóó geschopt, dat hij een oog verloor. En er was er niet eens een politieagent bij. Als het zoo voortgaat zullen er wel velen gedood worden voordat er hulp komt opdagen. De Chineezen wreken zich heel erg en ik geloof, dat als de Chinees den Amerikaan weer ontmoet, hij hem wel een kopje kleiner zal maken."

Hieruit kunt u reeds opmaken, dat de waakdienst langs de straten veel te wenschen overlaat.

Ik heb ook wel gehoord, dat het de politie soms aan moed ontbreekt om in „Rancho" (waar het visschersvolk woont) de ronde te doen.

Het wordt eens tijd dat er verandering ingebracht moet worden. Ook met het oog op de openbare zedelijkheid, waarmee het daar treurig gesteld is. Volgens brieven uit Oranjestad, krioelt het daar van publieke vrouwen, en wel niet alleen inlandsche, maar ook vreemde, zelfs Fransche.

Volgens die zelfde brieven heeft zelfs een *Hollander* een huis voor die Fransche publieke vrouwen gehuurd.

Is dat niet treurig! Is dat wel een voorbeeld?

Voor de jeugd, die daar zoo goed als geen afleiding heeft, is dat verderfelijk!

Wanneer sluit Curaçao nu zijn grenzen voor die zedelooze vrouwen, die daar op een lage wijze hun onzedelijk bedrijf uitoefenen!!

Het wordt tijd om in te grijpen!

Met dank voor de verleende plaatsruimte.

Hoogachtend,

Een lid der Vereeniging „Oost en West".

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Amersfoort.

CAUSERIE OVER „ERVARINGEN IN NED.-INDIE".

Mevrouw W. D. Helderman—Pigeaud hield Zaterdag 29 October jl. voor de leden onzer afdeeling eene onderhoudende causerie over hare „Ervaringen in Ned.-Indië". De opkomst der leden was zeer bevredigend, niettegenstaande het schitterende, tot het maken eener wandeling uitlokkende herfstweer en — niet te vergeten — de huldiging van onzen kranigen vlieger Luitenant Koppen in het vliegkamp te Soesterberg.

Op eenvoudige en tevens pakkende wijze vertelde Mevr. Helderman uit haar schat van herinneringen ons een reeks van humoristische gebeurtenissen, medegeleefd gedurende haar verblijf in de binnenlanden van Sumatra's Oostkust en Borneo en de indruk, welken de dankbare aanwezigen hiervan naar huis medegenomen hebben, was voorzeker wel deze, dat geen Europeesche vrouw het verblijf in Ned.-Indië, zelfs in de eenzame binnenlanden behoeft af te schrikken, als liefdevolle toewijding de drijfveer van haar leven is.

BIBLIOTHEEK-NIEUWS.

Onze bibliotheek werd wederom verrijkt met eenige giften, t.w.:

1. Fred. Oudschans Dentz, „De Kolonisatie van de Portugeesch Joodsche Natie in Suriname en de Geschiedenis van de Joden Savanne".
2. P. H. R. Beuming, „Schetsen uit den Strijd op Groot-Atjeh.

Wij bevelen onze bibliotheek in de belangstelling van onze leden warm aan.

E. H. BERGSMA, Secr.

Afdeeling 's-Gravenhage.

INDISCH TOONEELSPEL „NJAI SONNA".

Het Bestuur van de Vereeniging „Oost en West", Afd. 's-Gravenhage, geeft hiermede kennis, dat op *Dinsdag 15 November a.s.*, des avonds 8 ure in het Theater „De Seinpost" te Scheveningen, het Indisch tooneelspel: *„Njai Sonna"* van Jan Fabricius, te spelen door leden der Vereeniging „Eurasia", zal worden opgevoerd, met krontjongmuziek tusschen de bedrijven.

Ter tegemoetkoming in de hooge kosten is plaatsbespreking op Maandag 14 en Dinsdag 15 November van 10 tot 4 uur aan de bureaux van Seinpost (desgewenscht telefonisch) à *f* 0.35 per persoon, verplicht.

Uitnoodigingskaarten zijn aan de leden toegezonden.

De Secretaris,
J. C. BAUDOIN.

Afdeeling Groningen en Ommelanden.

De film der Nederlandsche Handel Maatschappij zal op *14* en *15 December* e.k. worden vertoond te Groningen en te Hoogezand.

Afdeeling Nijmegen.

WEST-INDISCHE TENTOONSTELLING, enz.

Een *Tentoonstelling* van 19 tot en met 26 November 1927 van ethnographica op het gebied van *Leven en Werken* van de bewoners van onze *West-Indische* bezittingen, in een lokaal van de *Hoogere Handelsschool* der Gemeente Nijmegen aan de *Bijleveldsingel Z.O.*, waar de leden van O. en W. en hunne introducée's toegang hebben van 's middags half twee tot half zes uur op de Woensdag- en Zaterdagmiddagen, en van half vier tot half zes uur op de overige dagen.

Weest in grooten getale aanwezig bij de *opening dier tentoonstelling* op *Zaterdag 19 November, 's middags half twee uur!*

Gedurende die tentoonstellingsdagen op *Maandag 21 November*: een voordracht *met lichtbeelden van Z. Ex. den Oud-Gouverneur G. J. Staal* over *„Land, Volken en bedrijven van Suriname". Zaterdag 26 November een voordracht met lichtbeelden* van den heer *Dr. H. van Capelle*, over *„de Wildernissen van Suriname en de daarin verblijfhoudende stammen"* (ook hun mythen en legenden).

Beide voordrachten worden gehouden in den *grooten foyer* van den *Stads-Schouwburg alhier;* ze vangen aan om *acht uur* 's avonds precies.

Zaterdag 17 December 1927, 'savonds *acht uur,* in de groote zaal van het Concertgebouw *de Vereeniging* alhier, een opvoering van *„Njai Sonna"*, een Indisch tooneelspel in drie bedrijven, door *Jan Fabricius,* toegankelijk voor de *Leden* en *Begunstigers* van *O. en W.* en *die van de Vereeniging (in beide gevallen met geïnviteerden)*, voor *tachtig cents* per persoon, plus belasting en auteursrecht.

Na afloop der voorstelling, gelegenheid tot gezellig samenzijn (zie verder de advertenties dienaangaande).

HET BESTUUR.

Mededeelingen.

Van de Redactie.

Ten einde ons gelegenheid te gever voor de hoofdartikelen plaatsruimte te winnen, heeft de bew. van het Inlandsch persoverzicht er genoegen mede genomen, dat in dit Nr. zijn rubriek achterwege bleef.

BOOTTREIN STOOMVAART MAATSCHAPPIJ NEDERLAND.

Het Agentschap van de Stoomvaart Maatschappij Nederland, de firma Crans & Co., alhier, meldt, dat de boottrein van het ss. „Jan Pieterszoon Coen", hetwelk 11 November a.s. te Genua verwacht wordt, Zaterdag 12 November a.s. om 9.40 uur aan het Staatsspoor te den Haag aankomt.

KERST- EN NIEUWJAARSTELEGRAMMEN.

Het Hoofdbestuur der Posterijen en Telegrafie verzocht opname van het volgende bericht:

Het ligt in het voornemen om ook aan het einde van dit jaar weder de gelegenheid te openen tot verzending van Kerst- en Nieuwjaarstelegrammen naar Nederlandsch-Indië en naar Noord-Amerika.

Het aantal teksten, waaruit een keuze zal kunnen worden gedaan, zal tot een 15-tal worden uitgebreid, terwijl voorts een uniform tarief zal worden toegepast, ongeacht de gekozen tekst of het aantal woorden van adres en onderteekening.

Van het Informatie-Bureau:

BESTEMD VOOR UITZENDING NAAR NED.-INDIE.

A. Suijker, Adsp. Commissaris b. d. Alg. Politie, Waranda 99, Schiedam.

M. J. L. van Meenen, Adsp. Politieopz. b. d. Alg. Politie, Marechausseekazarne, Ossendrecht.

A. C. J. Janssens, idem als voren, Korporaal b. d. Politietroepen te 's-Hertogenbosch.

G. Lanting, idem als voren, Holwierda (gem. Bierum).

J. Schuppers, Onderwijzer 2e kl. bij het O.L.O.; Opmeer.

D. Bokkens, Idem als voren; Oldeberkoop (Fr.).

D. A. Kooijman, Idem als voren; Rozenburgstraat 11c, Rotterdam.

J. van Ginhoven, Tijd. gedipl. techn. ambt. bij den P.T.T.-dienst; Vondelkerkstraat 32, Amsterdam (W.).

Ir. J. J. M. van Groenewoud, Houtvester bij het Boschwezen; Boulevard 178, Roosendaal (N.-Br.).

Ir. J. F. Kools, Idem als voren; Arnhemschestraatweg, „De Berkenhoeve", Ede.

OOST-INDISCHE AMBTENAREN MET VERLOF.

S. P. Jacques, Techn. Opziener 2e kl. b. d. Jeugdgevangenis te Tanah-Tinggi, Watervlierstr. 58, Den Haag.

Th. B. van Aalst, Controleur 1e kl. b. h. Binnenl. Bestuur, Schiedamschesingel 108, Rotterdam.

Mej. A. Bax, Commies b. d. S.S. en Tramwegen, Obrechtstraat 479, 's-Gravenhage.

M. van der Meer, Landbouwkundig ambtenaar 1e kl. [illegible] sulindestraat 264, Rotterdam.

W. Spil, Techn. ambtenaar 2e kl. b. d. P.T.T., De [illegible] 107, 's-Gravenhage.

W. Spelde, Ambtenaar 4e kl. (groep II) b. d. dienst [illegible] In- en Uitvoerrechten en Acc., Komeetstraat [illegible] Utrecht.

J. H. Harten, Adm. ambtenaar m. d. titel van adj[illegible] rendaris b. h. Dept. van Gouv.-bedr., Laan van [illegible] dervoort 353, Den Haag.

J. H. van Ruyven, Hoofdmonteur b. d. S.S. en T[illegible] wegen, v. d. Spiegelstraat 25, Den Haag.

D. H. Fikkert, Ongedipl. Gezaghebber b. h. Bi[illegible] Best., Enschede.

H. J. Hoekstra, Controleur 1e kl. b. h. Binnenl. Be[illegible] Laan van N.O.-Indië 172, Den Haag.

G. J. van Dongen, Resident van Djambi, Ondiep[illegible] Utrecht.

D. Kater, Onderluitenant der Artillerie, Hotel Zo[illegible] lust, Oud Loosdrecht.

W. F. Fricke, Onderluitenant der mil. administr[illegible] Friedrichstrasse 9, Worms a/R.

S. Mellema, Onderluit. mag.-meester der artillerie, C[illegible] bande bij Dresden, Untere Bergstrasse 1.

Dr. O. G. J. B. Hueber, Gouv.-arts bij den dienst [illegible] Volksgezondheid; Bennweg 36, Innsbrück (Oo[illegible] rijk).

W. J. Woitties, Controleur bij den P.T.T.-dienst; M[illegible] platz 7, Freudenstadt (Duitschland).

G. A. Tielman, Commies bij den P.T.T.-dienst; Co[illegible] nicusstraat 257, 's-Gravenhage.

O. Th. van Leijen, Machinist 1e kl. bij 's Landsba[illegible] bedrijf; Obrechtstraat 465, 's-Gravenhage.

N. Guldenaar, Ingenieur 2e kl. bij den Waterstaat [illegible] 's Lands B. O. W.; Clarens-Montreux, Hotel [illegible] (Zwitserland).

A. M. Henskens, Hoofdpolitie-opziener te Buiten[illegible] Lage Mierde (N.-Br.).

MET PENSIOEN.

Mej. H. T. Ouding, Verpleegster 1e kl. b. h. Krankz[illegible] zen, p/a. A. Ouding, Scheemdermeer (Gron.).

R. Chr. Draaisma, Directeur Kweekschool Chin. Ond[illegible] en Onderwijzeressen te Mr. Cornelis, Fred. Hen[illegible] laan 183, 's-Gravenhage.

Mej. E. L. F. J. Ypes, Onderwijzeres 3e kl. b. h. O.E.L[illegible] p/a. Nederlandsche Handel Maatschappij, agents[illegible] 's-Gravenhage.

Aan diegenen in Oost- en West-Indië nog geen lid zijn onzer Vereeniging.

De Vereeniging „Oost en West" onderhoudt den [illegible] tusschen Nederland en de Indiën en tracht dien te [illegible] sterken.

Zij bevordert de wederzijdsche belangen, zedelijke [illegible] stoffelijke.

Zij neemt stelling tegen invloeden die daarmede [illegible] strijd zijn.

Zij steunt alles wat strekken kan tot handhaving [illegible] het Rijksverband.

Leest het Orgaan, het „Koloniaal Weekblad", en [illegible] ons Uwen wensch mede omtrent hetgeen, naar [illegible] meening, door de Vereeniging en haar Orgaan al[illegible] zou kunnen worden verricht voor onze leden in O[illegible] en West-Indië.

Meldt U aan voor het lidmaatschap. (Adres Sec[illegible] riaat: Heulstraat 17, Den Haag).

Mutatiestaat van 2 tot 9 November.

Nieuwe Leden:	Geïntroduceerd door:
Mej. J. L. van Stipriaan Luïscius, Gep. Onderwijzeres O.-I., Apeldoorn, Pension Reijers, Zwolsche Weg 29. f 5.—	den heer H. Balsem te Territet-sur-Montreux.
J. H. van der Loeff, Uitgever Twentsch Dagblad „Tubantia" en Enschedésche Courant, Enschedé, Langestraat 15. 5.—	Afdeelingsbestuur Afd. Twenthe.
J. J. van Rennes, Leeraar H.B.S., Enschedé, Rembrandtlaan 37. f 5.—	Afdeelingsbestuur Afd. Twenthe.
A. R. Kuipers, Den Haag, Stadhoudersplein 49. f 5.—	Secretaris Afd. Den Haag.
W. J. Leuring, Den Haag, Koningsplein 16. f 5.—	den heer H. G. Leuring te Den Haag.
W. A. Tuyl Schuitemaker, Oud O.-I. Ambtenaar, Den Haag, Sportlaan 38. f 5.—	den heer F. Briel te Den Haag.

J. A. M. Wap, Den Haag, Theresiastraat 15. *f* 5.— — den heer F. van Peski te Den Haag.

F. Reiseger, Oud Dirigeerend Off. v. Gezondheid N.-I. L., Breda, Baronielaan 303. *f* 5.— — Afdeelingsbestuur Breda.

H. Benier, Architect, Villa Mathilda, Oosterbeek. *f* 5.—
Boons, Noorder Parallelweg 33, Arnhem. *f* 5.—
Jager, Velperbinnensingel 5, Arnhem. *f* 5.—
H. H. Sandberg van Boelens, Amsterdamsche Weg 12, Arnhem. *f* 5.—
A. de Jong, Hotel Sonsbeek, Arnhem. *f* 5.—
Boerma, Utrechtsche weg 142, Arnhem. *f* 5.—
Hoedt, van Heemstralaan 4, Arnhem. *f* 5.—
A. H. van Beusekom, Zijpendaalsche Weg 51a, Arnhem. *f* 5.—
Mevr. de Wed. Simon-Meijer, Hotel Oranje-Nassau, Arnhem. *f* 5.—
Evekink, Sweerts de Landasstr. 85, Arnhem. *f* 5.—
O. Roscam Abbing, Burgemeester Weertsstraat 26, Arnhem. *f* 5.—
de Leeuw, Burgemeester Weertsstr. 56, Arnhem. *f* 5.—
P. M. Thomassen, Bovenbergstraat 16, Arnhem. *f* 5.—
H. S. Severijn, Rembrandtlaan 4, Arnhem. *f* 5.—
A. Nillesen, Apeldoornsche Weg 22, Arnhem. *f* 5.—
Mulder, Isaäc Evertslaar. 19, Arnhem. *f* 5.—
E. Kuipers Dijken, Dalweg 85, Arnhem. *f* 5.—
de Leeuw, Utrechtsche Straat 16, Arnhem. *f* 5.—
Rijkmans, van Lawick van Pabststraat 64, Arnhem. *f* 5.—
Mevrouw S. C. Tromp—v. d. Muelen, Velperweg 124, Arnhem. *f* 5.—
B. E. Tulling, de Wetstraat 8, Arnhem. *f* 5.—
C. Koker, Burgemeestersplein 19, Arnhem. *f* 5.—
de Koning, Ernst Casimirlaan 66, Arnhem. *f* 5.—
Mr. J. J. E. van den Brandeler, Zijpendaalsche Weg 59, Arnhem. *f* 5.—
van der Weerd, Bothaplein 6, Arnhem. *f* 5.—
Ruinen, Kapitein-Adjudant van Bronbeek, Bronbeeklaan 27, Arnhem. *f* 5.—
M. A. van den Wall Bake, Reinaldstr. 8, Velp. *f* 5.—
G. Willemsen, Hoflaan 62, Arnhem. *f* 5.—
K. A. Hoekstra, Sonsbeekweg 14, Arnhem, *f* 5.—
A. C. Oudemans, Burgemeester Weertsstraat 65, Arnhem. *f* 5.—
Hannes Weijs, Burgem. Weertsstraat 28, Arnhem. *f* 5.—
Overmeer & Co., Amsterd. Weg 61, Arnhem. *f* 5.—
C. v. d. Vliet, G. A. van Nispenstr. 15, Arnhem. *f* 5.—
Reinders, Burgem. Weertsstraat 34, Arnhem. *f* 5.—
Chits, Sweerts de Landasstraat 93, Arnhem. *f* 5.—
C. Damsté, Amsterdamsche Weg 131, Arnhem. *f* 5.—
H. J. C. Hartevelt, Rosendaalschelaan 55, Velp. *f* 5.—
Hartevelt, Rosendaalschelaan 55, Velp. *f* 5.—
G. A. Heinemann, Architect B. N. A., Hobbemalaan 1, Velp. *f* 5.—
Dr. H. W. Blaupot ten Cate, Bouriciusstraat 14, Arnhem. *f* 5.—
te Wechel, van Heemstralaan 6, Arnhem. *f* 5.—
T. Y. Kingma Boltjes, Beukenlaan 22, Oosterbeek. *f* 5.—
C. van Medenbach de Rooy, Annastraat 3, Oosterbeek. *f* 5.—
van der Veen, Kortenaerlaan 2, Velp. *f* 5.—
A. E. H. Roëll, Huize „Imkershof", Velp. *f* 5.—
J. van den Bergh Lzn., Huize „Mariposa", Velp. *f* 5.—
E. v. d. Heuvel, Noorder Parallelweg 32, Velp. *f* 5.—
C. Huygens, de Ruyterlaan 13, Velp. *f* 5.—
— Afdeelingsbestuur Arnhem.

E. Pinas, Hoofd der School op Helena Christina, Paramaribo. *f* 5.—
C. Polanen, Onderwijzer aan de Koningin Wilhelminaschool, Paramaribo. *f* 5.—
N. Sno, Onderwijzer aan de St. Willebrordusschool, Paramribo. *f* 5.—
— den heer H. F. C. Snijders te Paramaribo.

Nieuwe Begunstigers:

Mevr. A. de Kruif, Dansleerares, Breda, Nassaustraat 51	Afdeelingsbestuur van Breda.
Mevrouw de Wed. Meijer, Nijmegen, Pater Brugmanstraat 25	Mevrouw A. W. C. Vigelius te Nijmegen.
Mevrouw A. E. Mennega-Hulst, Nijmegen, Fransche Straat 2	Afdeelingsbestuur van Nijmegen.
M. Severijn, Nijmegen, Jos. Israëlsstraat 21	Eigen aanmelding.

Afschrijven:

F. J. Zeilinga, Rotterdam, Graaf Florisstraat 33A.

Adresveranderingen:

J. W. van Hoorn, Oosterbeek, van: Mariaweg 9 naar: Beneden-dorpsweg 56 (behoort tot Afd. Arnhem).
Mevr. M. S. Moerbeek-Demmeni, Amsterdam, van: Roelof Hartsstraat 15 naar: van Eeghenstraat 40.
Mevr. C. Veldhuijzen-Mulder, Amsterdam, van: Anna Vondelstraat 8 naar: P. C. Hooftstraat 158.
Soemtro, Amersfoort,, van: Bernulfusstraat 10, naar: Stationsstraat 40a.
Mevrouw M. van Pesch-Woutersen, Amersfoort, van: Prinses Marielaan 9, naar: Marnixlaan 13.
Keller S. J., ,van: Velp bij Grave, naar: Nijmegen, Stijn Buysstraat 11.
Z. Ermers, Nijmegen, van: Graafscheweg 204, naar: Heydenrijckstraat 56.
Mevrouw E. M. Ramondt-Stam, Nijmegen, van: Graafsche Weg 183, naar: Ubbergsche Veldweg 7, Huize „Hestie".
A. H. S. Hanozet Gordon, Oud Ass.-Resident, thans te Nice, Hotel d'Albion, Boulevard Dubouchage 25.
H. Simon, Algemeen Ontvanger, geplaatst te Palembang.
G. C. W. F. Fikenscher, Ass.-Resident, van Bandoeng, naar: Davosplatz, Pension Wijers.
P. H. Willemse, Ass.-Resident, van: Weltevreden, Raden Salehlaan 48,, naar: Den Haag, Laan van Meerdervoort 414. *f* 5.
H. J. Hoekstra, Controleur 1ste kl. B.B., van: Padang Sidempoean, naar: Den Haag, Laan van N. O. Indië 175. *f* 5.
F. C. de Hosson, Kantoorhoofd P.T.T., van: Malang, Maetsuyckerstr., 12, naar: Rotterdam, Oude Dijk 245B, p.a. Mevrouw J. Straver. *f* 5.—
A. J. Koens, Landbouw Consulent 1ste klasse, van: Buitenzorg, naar: Hilversum, Bilderdijklaan 29.
P. J. Baak, Controleur B.B., van: Soekaboemi naar: Bondowoso.
Dr. C. C. Berg, thans: Leeraar A.M.S. te Soerakarta.
W. H. Gerritsen, gedipl. gezaghebber B.B., van: Bengkalis, naar: Siantar (S.O.K.)
H. Bakker, Luitenant-Generaal tit. N.-I. L. b.d., van: Den Haag, Wagenaarweg 11, naar: Wassenaar, Gr. Hoefijzerlaan 39.

VEREENIGING „OOST EN WEST"

HOOFDBESTUUR: HEULSTRAAT 17 'S-GRAVENHAGE

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins-Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen doen.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen, van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstr. 17, 's-Gravenhage, Tel. 14519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins-Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752. Dit „Tehuis" biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland vertoeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK, of den Administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", Van-Boetzelaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Tel. No. 50248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna-Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten einde aan hen die uit Nederland naar Indië gaan, en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN (tegen eenige vergoeding) op huishoudelijk en maatschappelijk gebied, onder leiding van Mevr. J. FRANCO MENDES—Calisch. Spreekuur Donderdagmiddag van 2 tot 4 uur en volgens afspraak Nic.-Maesstraat 57, Amsterdam. Tel. 22492.
Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, en de Firma MARTINUS NIJHOFF, L. Voorhout 9, Den Haag (bij deze firma alleen die met een *), zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk.)
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

2. **Onze Oost II. Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door **T. J. BEZEMER.**
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

* b. **Onze West,** tweede druk, bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door **FRED. OUDSCHANS DENTZ;**
2. **De Kolonie Curaçao,** door **Mr. B. DE GAAY FORTMAN.**
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overz. Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

* No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

* No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie.)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2e, verbeterde druk.)
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

* No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederlandsch-Indië, zoomede voor verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken en Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Opnieuw herzien.) .... Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

* No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

* No. XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber (caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Ned.-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën .... Prijs: **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
" 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
" 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
" 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
" 8. De Europeesche vrouw in Indië.
" 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
" 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
" 2. Het Javaansch tooneel.
" 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
" 4. De theecultuur op Java.
" 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
" 6. Een doode taal in Indië.
" 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
" 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
" 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
" 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
" 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
" 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
" 4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
" 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
" 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië.
" 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Wnd. Vertegenwoordiger in Nederlandsch-Indië Mr. M. J. A. Oostwoud-Wijdenes, President Landraad, Tandjong Balei (Sumatra's Oostkust).

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN: Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag Telefoon 14519, Postgiro 14574

Wnd. Vertegenwoordiger in N.-I. Mr. M. J. A. Oostwoud-Wijdenes. Pres. Landr., Tandjong Balei (Sumatra's Oostk.).

Opgericht 21 Maart 1900 door Kolonel G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIËN: N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD TE VERMELDEN

HET BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIË

De aandacht zij gevestigd op de mededeelingen van het bestuur der afd. Nijmegen in dit Nr. (blz. 13), o.m. over een aldaar te houden WEST-INDISCHE TENTOONSTELLING.

Indische Tentoonstelling te Arnhem (I. T. A.)

11 Juni—28 Juli 1928.

Nog eens komen wij terug op het werk van ons Schoolcomité. Een tweede ingezonden stuk werd aan dit Comité weder aan verschillende schoolhoofden ter opname aangeboden en opnieuw mochten wij de prettige ondervinding opdoen, dat zeer velen in den lande — ruim 250 Schoolhoofden — ons nu toezegden, met de oudere leerlingen hunner scholen onze Tentoonstelling te zullen komen bezoeken.

Wij noemen hiervan o.a. een toezegging van een schoolhoofd op het eiland Texel!

Het Bestuur doet thans de noodige stappen om te zorgen, dat voor die scholen, waarvan de leerlingen te Arnhem zullen moeten overnachten, een goed en goedkoop logies beschikbaar zal zijn. Hierdoor zal voor scholen van verder afgelegen plaatsen een groote moeilijkheid zijn opgelost.

Te Amersfoort nam, dank zij de bemoeiing van den Heer Roodhuijzen, Voorzitter van „Oost en West" aldaar, de Ouderraad de voorbereiding van het ondernemen excursies van schoolkinderen ter hand.

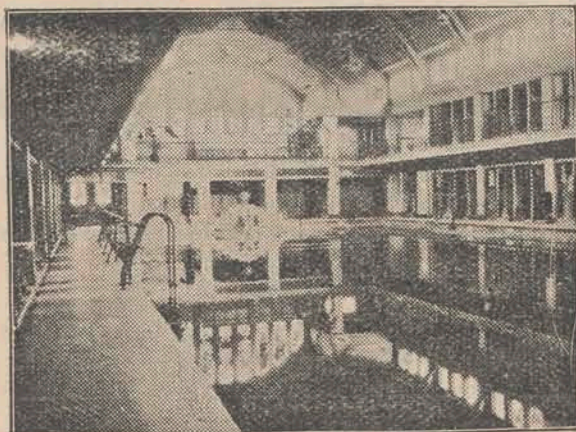
Dringend verzoeken wij allen Leden van „Oost en West" hunne kennissen, werkzaam bij het Onderwijs, te willen opwekken, het schoolreisje in 1928 naar de Indische Tentoonstelling te Arnhem te maken.

Hier kunt gij goed werk doen!

Kantoor der Administratie Nieuweplein No. 52, Arnhem.

(Wordt vervolgd).

DE CONTRIBUTIE ad f 5.- 's jaars minimum, voor het lidmaatschap dezer vereeniging, loopt voor hen die zich thans opgeven, tot en met ultimo December 1928. Zij ontvangen het „Kol. Weekblad" dus gratis tot het einde van dit jaar.

H.H. SECRETARISSEN der afdeelingen worden er nogmaals beleefdelijk aan herinnerd dat in de verschillende rubrieken van het K.W. steeds namen voorkomen van personen die in aanmerking komen om voor het lidmaatschap der Vereeniging te worden aangezocht.

Pidgin-English in Nieuw-Guinea.

—o—

Een bericht uit Canberra zegt, dat in een palabber van zendings-menschen en ambtenaren van het mandaatgebied Nieuw-Guinea werd overeengekomen om de regeering in overweging te geven als taal voor algemeen gebruik in te voeren het Pidgin-English. Het bericht is nogal vreemd en bewijst, dat men niet goed weet hoe blanken staan tegenover dit taaltje. Uit het pas verschenen boek van dr. Gunnar Landtman „The Kiwai Papuans of British New Guinea", en wel uit het 33ste of laatste hoofdstuk valt wel iets te leeren. Hij zegt, dat vele inlanders in de kustdorpen van het eiland Kiwai, dat in den mond der Fly-rivier ligt, Pidgin-English spreken, en dat zij dit leerden op de schuiten der parelmoervisschers en op de plantages in de Midden- en Ooster-provincies van het eiland, waar dit idioom het eenige is waardoor de inlanders onder elkaar zich kunnen verstaanbaar maken. Zij leeren 't van elkander, niet van de weinig talrijke Europeanen; ook de parelvisschers zijn inlanders en zelfs is de schipper vaak een Papoea.

De Papoea's leeren het jargon gemakkelijk aan en maken verbazend handig gebruik ervan om uit te drukken wat zij hebben te zeggen. Zij zijn de experts in Pidgin-English *en van hen leeren 't de nieuw-aangekomen blanken,* niet van andere Europeanen; in den beginne is voor een Engelschman de taal heel lastig. Weinigen weten, schrijft Gunnar Landtman verder, dat deze taal volstrekt niet zoo losbandig is, dat zij niet kneedbaar is naar iemands willekeurigen smaak; zooals iedere andere taal kan men haar correct spreken en incorrect; correct wil zeggen: volgens de regels der struktuur, waaromheen de afwijkingen liggen die een gevolg zijn van de uitspraak van de taal der blanken; want Pidgin-English wordt over de heele wereld gesproken, en de inlander kan niet overal even gemakkelijk de uitspraak der Europeanen napraten.

De schrijver geeft dan eenige bladzijden met voorbeelden; druk gebruikt wordt belong: father belong boy (de vader van den jongen), en along: stop along Mawata (blijf te Mawata); onafhankelijk van geslacht en getal wordt he gebruikt: one woman he come, plenty canoe he come. Ter vertaling geven we het volgende uit het lange verhaal, dat wij onvertaald in het boek vinden: „Behind water he go down little bit, tide he take him canoe come back. One big fellow coconut tree he stop, grass belong that tree he go on top. People catch hold that tree. Water he go-go-go; canoe he go down, tree he go on top. One man he take him one fellow stick, put him inside along water: oh, ground he there! By and by canoe he stop along ground. Water he dry."

Hoogst vermakelijk is de manier waarop iemand zich uitdrukte die van een ander een zaag wilde leenen: „You give me brother belong tomahawk, he come, he go". De heen-en-weergaande beweging spreekt duidelijk uit de laatste woorden; maar de tomahawk? De pas aangekomen Europeaan zal vele woorden hooren die hij niet weet thuis te brengen, kopamauro, piccaninny, puripuri, savy, kaikai. Australisch is er stellig bij, zoo b.v. corroberi, dat met algemeene vergadering is te vertalen.

Telkens melden de officieele rapporten, dat er in het Britsche gebied inlanders zijn ontdekt wier bestaan niemand kende; hoe men zich voorstelt in die streken het Pidgin-English „in te voeren"... wel met belangstelling zien we uit naar den afloop.

Gunnar Landtman heeft twee volle jaren op Kiwai gewoond en had dus voldoenden tijd voor een cursus in Pidgin-English.

Het Indische Leven,

door

D. C. M. BAUDUIN.

(Uitgave H. P. Leopold's U. M., Den Haag).

—o—

„Dit boek wil niet geven literatuur, evenmin diep „ingaan op Indische problemen, nog minder Oos- „tersche psyche enzoovoort benaderen, het wil al- „leen maar zijn wat in den titel ligt besloten, een „schildering van het Indische leven, d.w.z. van het „leven van den Europeaan in Nederlandsch-Indië „en van het milieu, waarin hij leeft."

Aldus omschrijft de schrijver, in den aanvang van zijn voorrede, de taak die hij zich gesteld heeft en die hij, laten wij het maar direct zeggen, bijzonder goed heeft volbracht.

Het wil mij voorkomen dat hij er zéér wel geslaagd is, op onderhoudende wijze den Nederlander, voor wien het begrip Indië nog steeds zéér vaag is, te schetsen hoe wij Europeanen daar eigenlijk leven. Het is het dagelijksch contact van den Europeaan met een milieu dat in alle opzichten zoo zeer met het zijne in Europa verschilt, dat hier wordt uitgebeeld door iemand die objectief heeft kunnen zien en verwerken wat hij zag en ondervond.

Geen zwartgallige brompot kankert in den trant van Bas Veth; evenmin is een overdreven enthousiast aan het woord; geen doorgronder van ingewikkelde problemen; maar ook geen oppervlakkige touarist, die ons opdringt zijn verhaal van hoe en waar hij, toevallig, beïndrukt werd.

Hier wordt op eene aangename wijze ingeleid hij of zij die iets weten wil van het leven van kind, vriend of kennis in Indië; of die zelf daarheen gaan en die vooraf een idee wil krijgen, van wat hem of haar daar te wachten staat, opdat zij niet overvallen worden, bij de aankomst, door al het vreemde van eene samenleving en van omstandigheden, die zoozeer van de onze verschillen dat menig in den aanvang een gevoel heeft overweldigd te zijn en hulpeloos.

Het tweede hoofdstuk reeds geeft praktische en zeer behartenswaardige wenken omtrent „Uitrusting" en „Kleeding in Indië". In eenige volgende worden geschetst de Indische stad en het huis, daarin, van den Europeaan. Een paar daarop volgende hoofdstukken zijn achtereenvolgens gewijd aan het probleem van den opgroei van Europeesche kinderen te midden van de Oostersche wereld; aan dat van de huisvrouw en moeder en aan dat van de inlandsche bediening, welke problemen met eenige lijnen duidelijk worden aangeduid. Dan vertelt hij van de genoegens en de gebruikelijke wijzen van ontspanning; van het geestelijk leven van vroeger en van thans. Zóó worden wij dan eerst wat wegwijs gemaakt in de groote steden, waarop dan, als het zelf volgt, een reisje eerst door Java, ten einde gelegenheid te geven met de rustpunten kennis te maken. Dit zijn o.m. een thee-onderneming op de hoogvlakte en een berghotel met zijn omgeving en uitstapjes naar een vulkaan-top; dan Djogja en daaruit de Boro-Boedoer en ten slotte Soerabaja, waar wat langer getoefd wordt èn om haar belangrijkheid als grootste Indische havenstad èn omdat wij er moeten wachten op de komst van het uitnemende en onmisbare vervoermiddel voor de reis naar het Oost. deel van den Archipel, de stoomer van de Kon. Paketvaart Mij., de Kapé-èm! Met haar zullen wij van uit Soerabaja, over het onvolprezen Bali, de reis vervolgen, teneinde van het leven van onze landgenooten nu ook buiten Java een begrip te krijgen, op soortgelijke wijze als ons werd bijgebracht door de rolprent die zoo juist voor onze geestesoogen beëindigd werd en die ons gaf, eerst het leven in de steden en daarna op de afgelegen plaatsen, de ondernemingen.

Dàårvoor toch is deze en de afgelegde reis bedoeld, *niet* om eene reisbeschrijving te geven. En zóó gezien en begrepen, zal het den lezer opvallen hoezeer de schrijver doorvoeld heeft, wat hij ons in een luchtige schets, nochthans onmiskenbaar duidelijk beschrijft, — het groote, het eerbied afdwingende, van wat hier door Nederlanders werd en wordt verricht, als bestuursambtenaar, zendeling, pionier eener onderneming en of missionaris, door vrouwen en kinders. Gedragen door hun wil tot slagen, hun plichtbesef en volhardende toewijding, vervullen zij in de afgelegendste binnenlanden en kusten, hun grootsche werk in eene afmattende afzondering, die hen dagen, weken, soms maanden zelfs buiten de mogelijkheid houdt van persoonlijk contact met hun soortgenooten, zij het in enkele gunstige gevallen, dat zij hun eenzaamheid met enkele lotgenooten deelen.

Bedenkt men dit bij het lezen der laatste hoofdstukken, dan voelt men met welk een verlangen, in de afgelegen havenplaatsen, de komst van een geregelden Paketstoomer wordt verbeid en welk een feest het is om, voor eenige oogenblikken, plotseling te worden verplaatst in het volle leven, door de komst van een mooie nieuwe boot, vol comfort, met muziek aan boord en een groot gezelschap vroolijke mondaine gasten.

Als eene vlotte, praktische inleiding tot het begrip van het Europeesche leven in Indië, doen deze schetsen aangenaam aan. Zij zijn als het gesproken woord van een goed causeur (een rara-avis onder Hollanders) die ons op aangename wijze, zéér wetenswaardige dingen weet te verhalen, onze belangstelling weet te wekken voor het behandelde, zóó, dat na het welverdiend applausje aan het eind, de voordracht

...t en nog héél wat hangen blijft om nader te ...denken, dat wat onder den schijn van luchtig... aan ernst verborgen werd. ...ij misten tot nog toe in onze literatuur over In... ...en werk als dat van Bauduin, dat aan de massa ...an brengen, een begrip van het gewone dage... ...he leven van den Nederlander in Indië en dat ...oodig was, om op onderhoudende, praktische ... dat mooie land, waar wij zooveel tot stand ...len onder vaak hoogst moeilijke omstandig...n en met dikwijls zéér primitieve middelen, na... ...ot ons volk te brengen. S.

...de Berg-Alfoeren van West-Seran.

Zeden, gewoonten en mythologie van een oervolk, door G. de Vries, Officier N.-I. L., Zutphen, W. J. Thieme & Co.

...et mag wel als bekend worden verondersteld ...n toch is het goed er nog eens de aandacht op ...estigen —, dat de bevolking van het binnen... van West-Seran, die het onderwerp is van de ...rijving in bovenstaand werk, tot voor betrek...lijk korten tijd nog in volkomen onafhankelijk... leefde. De gegevens, die over deze bevolkings...pen te vinden zijn in een groot deel van de ...n-literatuur, danken dan ook hun ontstaan ...amelijk aan inlichtingen van de kustbevolking ...an een vluchtig contact met enkele personen of ...pen van de bergstammen. De publicaties van ...se, Van Hecht Muntingh Napjus, de leden der Freiburger Molukken-Expedition Deninger, ...emann en Tauern, en de in 1926 verschenen ...ie van Duyvendak over het Kakihan legden ...gs een beteren grondslag voor de kennis van ...eterogene bevolking van Seran en brachten ...s verruiming van inzicht omtrent de oplos... van sommige ethnographische problemen. ...r de uitbreiding en verdieping van onze kennis ...men echter tegelijkertijd vele leemten aan het ...

...et werk van den heer De Vries, welks titel hier...n wordt genoemd, vult een van deze leemten ...elukkige wijze aan.

...e schr. was van Juni 1921 tot December 1923 ...mandant van de militaire bezetting te Honi...e en leefde dus bijna 2½ jaar in voortdurend ...act met de bevolking van zijn patrouilleressort, ...rootendeels tot den stam der Wemale, voor ...kleiner deel tot de Aloene behoort.

...s een van de grootste verdiensten van het werk ...al direct aan te teekenen, dat bij de beschrij... beide stammen zorgvuldig worden gescheiden ...p de bestaande verschillen herhaaldelijk de ...acht wordt gevestigd. Bovendien worden in ...in het Aanhangsel opgenomen tabel, de ken...kende verschilpunten tusschen Wemale en ...ne nog eens tegenover elkaar gesteld. Het wekt ...n eenige bevreemding, dat daarbij niet gewe...wordt op het verschil tusschen de huizen van ... groepen. Ook in de beschrijving der huizen op ...33 komt dit niet uit.

... schrijver heeft zijn boek in twee deelen ge...

... het eerste gedeelte beschrijft hij het volk in zijn ...ving en de zeden en gewoonten. Naast het... ook door andere schrijvers reeds werd bekend ...aakt, worden hierin veel nieuwe gegevens mede...eld. Buitengewoon belangwekkend zijn vooral ...aatste vier hoofdstukken. In „Mijlpalen op den ...sweg" worden de riten bij verschillende over...en in het leven van den Alfoer geschetst. ...rtreding van adatregels" bevat o.a. een be...ijving van de offers en het ceremonieel, waar...e de kwade gevolgen van dergelijke overtre...en bezworen moeten worden. Dan volgt in „De ...ersche samenleving" de interessante beschrij... van de loema-inai (het moederhuis), waarin ...erfstukken van een familiegroep worden be...rd. Tusschen de leden van een loema-inai be... groote solidariteit. Vooral bij de Wemale ...t het loema-inai-verband sterk op den voor...d en vormt het den grondslag van de gemeen...

...p grond van deze mededeelingen mogen wij dus ...schijnlijk in de loema-inai de kleinste bloed...enschappen zien van deze maatschappij ...en zij hierin overeen met de loemataoe op ...

...verigens valt hierbij nog aan te teekenen, dat ...een nader onderzoek in het eigenlijke Aloene-gebied (de saniri-gebieden Sapalewa en Eti) wellicht blijken zou, dat de loema-inai [loema pohòne?] ook hier voor de volksordening in genealogische groepen van groote beteekenis is.

Tegen de mededeeling op p. 132, dat een verzameling van familiegroepen soa wordt genoemd en dat deze naam ontleend zou zijn aan de Wemalenaam soane voor baileo, zijn waarschijnlijk bedenkingen aan te voeren. Inderdaad gebruikt men tegenwoordig de namen soa en kapala soa in het binnenland. Voor zoover bekend is, zijn deze namen echter in 1906 bij de organisatie van het negorijbestuur ingevoerd, evenals de titels van orangkaja, patih en radja.

Het tweede gedeelte van het werk, „Mythen, sagen en sproken", bevat 35 verhalen van Ahiolo en Honitetoe. Het is voor het eerst dat een dergelijke reeks van Seran wordt gepubliceerd. Behalve een aantal dierenfabels, waarin de koesoe (het Moluksche buideldier), de casuaris, de kalong en de leguaan een rol vervullen, treft men hierin verhalen aan over de afstamming van menschen van dieren, planten en vruchten ,over kannibalisme en een reeks legenden, die op den zonnegod Toeale en de maangodin Dapië betrekking hebben. In verband hiermede is een vergelijking met de door Tauern medegedeelde „Sonnensage" van Oewin [1]) en de mededeelingen van Stresemann [2]) over de vereering van natuurkrachten interessant. Ook de door Van Hasselt medegedeelde Noefoorsche fabels bieden punten van vergelijking. Een vergelijking met de fabels en legenden van andere volken moge echter aan meer bevoegden worden overgelaten.

Hier zij alleen nog vermeld, dat de schr. er in geslaagd is de mythen en legenden op prettige en aangename leesbare wijze na te vertellen.

Zoo bevat dus dit, door Prof. J. C. van Eerde ingeleide boek, veel nieuws en wetenswaardigs en kan het, ook in den populairen vorm waarin het geschreven werd, als een belangrijke bijdrage worden beschouwd voor de uitbreiding van onze kennis van de West-Seransche bergstammen.

Tusschen den tekst zijn een groot aantal mooie illustraties, hoofdzakelijk naar foto's en schetsen opgenomen.

W. R.

[1]) Patasiwa und Patalima, p. 136.
[2]) Religiöse Gebräuche auf Seran (Tijdschr. Bat. Gen. 1923, p. 332).

Van Week tot Week.

Maandag 7 tot Maandag 14 November.

De wijziging der Indische Staatsinrichting. De voorstellen van den Gouverneur-Generaal tot wijziging der Indische Staatsinrichting en in het bijzonder het gedeelte betreffende de samenstelling van den Volksraad, blijven het onderwerp van den dag. Aneta-telegrammen gewagen bijna dagelijks van uitingen van Nederlandsche zijde in Indië, waarin wordt aangedrongen op terugneming der voorstellen, of — in verband met den ernst der tijden — op uitstel der behandeling in den Volksraad. Maar ook hier te lande blijft de belangstelling gaande en houdt de pers de gemoederen in beweging. Na het door het Haagsche Anetakantoor gehouden en door de meeste dagbladen gepubliceerde enquête, kent men de sterk uiteenloopende meeningen ten deze van verschillende kenners van Indië.

Sedert heeft het „Comité Nieuw-Indië" zich telegrafisch met een verzoek tot den Volksraad gewend om *geen gevolg* te geven aan het bekende adres van den President der Javasche Bank Mr. Trip c.s. — met welk adres vele duizenden in Indië hunne instemming hebben betuigd — en dus de behandeling *niet uit te stellen.* Ook in een vergadering van het Indisch Genootschap op 11 dezer, bepleitte de inleider Mr. Dr. W. M. G. Schumann, oud-voorzitter van den Volksraad, het goed recht van de voorgestelde wijzigingen; doch blijkens de debatten heeft ook deze bij uitstek deskundige spreker hen die de meening zijn toegedaan, dat het Nederlandsche element — mede in het belang der Indische bevolking — vooralsnog de meerderheid moet hebben in den Volksraad, niet van het tegendeel overtuigd.

Telefoneeren met Ned.-Indië. Vanwege het Hoofdbestuur der Posterijen en Telegrafie wordt

medegedeeld dat op Maandag 7 dezer via den korte golf-telefoniezender te Kootwijk met Nederlandsch-Indië een schitterend geslaagd kruisgesprek gevoerd, dat duurde van 14.45 tot 16.15 uur Amsterdamschen tijd.

Het was van zoodanigen aard dat, indien dit peil gehandhaafd zou kunnen worden, het telefoonverkeer van Nederland met zijn koloniën verzekerd is.

Opbrengst van het Banka-tin. Batavia, 8 Nov. (Aneta).[1] De opbrengst van het Banka-tin bedroeg op 31 October 63 millioen, de raming voor 1927 was 42 millioen. De statistische positie van het tin is niet slecht, maar practisch is er thans geen voorraad meer.

West-Java gesloten voor de suikerindustrie? Batavia, 8 November. (Aneta). Aan de residenten van West-Java is verzocht, in de irrigatiecommissies de vraag te bespreken, of er aanleiding bestaat, hun gebieden gesloten te houden voor de suikercultuur.

Medisch congres te Calcutta. Batavia, 8 Nov. (Aneta). Bij Gouvernementsbesluit zijn de doctoren Winckel, Deggeler, Brug, Elshout en De Rook en professor Janssen naar Calcutta afgevaardigd ter bijwoning van het zevende congres van de Eastern Association for Tropical Medecine.

Internationale actie tegen het communisme. Volgens de Chicago Tribune wordt tegenwoordig moeite gedaan, de anti-communistische actie van vele staten, die in het Verre Oosten koloniën hebben, te combineeren. De onlusten op Java schijnen hiertoe den stoot gegeven te hebben. De eerste aandrang is uit Australië gekomen, en Fransche en Nederlandsche handelskringen hebben dien ondersteund. De Britsche minister van Koloniën zou het in dit opzicht met zijn Franschen en zijn Nederlandschen ambtgenoot eens geworden zijn. Men verwacht nu, dat Amerika zich, wat de Philippijnen betreft, bij die landen aansluit.

Voordrachten over de Indiën te Leiden. Voor het comité voor Indische lezingen in de Leidsche Universiteit heeft Prof. Dr. G. A. F. Molengraaff den 8en een voordracht gehouden over land en zee in Ned. Oost-Indië. (Kort verslag in de „*N.R.Ct.*" van 9 Nov., Avondbl.). — De hr. H. Bielke sprak den volgenden dag over de toekomst van verschillende rassen in West-Indië (zie de rubriek Suriname in dit Nr.).

Dr. Tjipto Mangoenkoesoemo. Het schijnt nu toch vast te staan, dat Dr. Tjipto, die bij zijn verhoor en verdediging blijft volhouden dat hij alle samenwerking met communisten verwerpt en uitsluitend nationalistische actie beoogt, geïnterneerd zal worden. Volgens een Anetatelegr. van 12 dezer zal hem vermoedelijk Banda als verblijfplaats worden aangewezen.

De onlusten ter Sumatra's Westkust. Batavia, 10 Nov. (Aneta). Het rapport van de Commissie, die een onderzoek heeft ingesteld naar de oorzaken van de onlusten ter Sumatra's Westkust, is bij de Regeering ingediend. Het is 800 foliovellen groot.

Onrust te Soengaipenoeh; arrestatie van communisten. Aneta-telegr. d.d. 6 en 7 Nov. meldden: Te Soengaipenoeh, een plaatsje aan het meer van Koerintji in de residentie Djambi, is een klein complot ontdekt onder de H. V. A.-contractanten. Het was de bedoeling in den nacht relletjes te verwekken. Er werden negen raddraaiers gearresteerd. Onder de gearresteerden bevinden zich twee oud-commissarissen van de P.K.I. uit Madioen en Brebes. Een brigade is van Padang naar Soengaipenoeh vertrokken. Verscherpte politiemaatregelen zijn genomen. De toestand is rustig.

Universitaire examens. Leiden. Econ.-doctoraal ex. Indologie de heer J. W. de Stoppelaar. — Doctoraal ex. Indologie de heer W. Hoven. — Doctoraal ex. Indisch recht de heer P. van Hoeve.

Utrecht. Bevorderd tot doctor in de rechtswetenschap de heer E. J. Burger, op proefschrift: Landverhuizing bij de inheemsche bevolking in Ned.-Indië als koloniaal-economisch verschijnsel.

Prof. D. G. Stibbe. Batavia, 12 Nov. (Aneta). — Met 1 April a.s. is op zijn verzoek eervol ontslag verleend aan den Regeeringscommissaris voor de Bestuurshervorming, prof. D. G. Stibbe, onder dankbetuiging.

Resident Renardel de la Valette. Batavia, 11 Nov. (Aneta). — Benoemd is tot resident van Pekalongan de heer G. D. P. A. Renardel de la Valette, thans resident van de afdeeling Oost-Priangan.

Kolonel Brewer. De kolonel der artillerie van het O.-I. leger O. L. Brewer zal op verzoek 1 December den dienst met pensioen verlaten.

Oud-kapiteins Ferguson en Willems overleden. Te 's-Gravenhage is overleden de oud-kapitein Inf. van het O.-I. leger J. A. Willems. — Te Voorburg overleed in den ouderdom van 77 jaar, de oud-kapitein Inf. O.-I. leger L. Ferguson.

Luitenant Van der Linden †. Malang, 11 Nov. (Aneta). — De luitenant van de infanterie, de heer C. J. van der Linden is overleden.

Koppensnellende Dajaks. De jongste mail maakt melding van een Aneta-telegram uit Sambas (West-Borneo), luidende dat een patrouille negen koppensnellers opving, in het bezit van vijf koppen, waarschijnlijk afkomstig van uit Serawak weggeloopen Javaansche koelies.

[1] De tekst der Aneta-telegrammen is ontleend aan het „Vaderland".

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt

Het Djocdja-nummer van „d'Orient".

Het fraai geïllustreerde Indische weekblad „d'Orient", gaf 17 September j.l. een lijvig nummer (No. 38 van den zesden jaargang) uit, geheel aan Djocdja gewijd. Het opent met een korte „Inleiding", een bizonder goed gelijkend portret en een uitvoerig artikel van den resident J. E. Jasper over „Het Gewest en de Hoofdplaats Ojocdjakarta", dat den leek op dit gebied een duidelijk overzicht geeft. Wat de kunst betreft, lezen wij daarin o.m., dat de Kunstkring, de Tooneelclub, de zangkoren van het echtpaar Sitsen, de Populair-Wetenschappelijke Vereeniging, de Radio-Vereeniging e.a. vaak gezellige, noeglijke, artistieke en nuttige avonden organiseeren. Ook hoe de Javaansche danskunst wordt onderwezen door den vereeniging „*Krido Bekso Wiromo*" en de vereeniging „*Habiranda*" *dalang*-cursussen geeft; van een *wajang-wong* in den *Kraton* (het Sultans Paleis) en verder dat:

„de Inlandsche kunstnijverheid voornamelijk centra vindt ter hoofdplaats en in Kota Gedé;

„de Jogjasche batiknijverheid, welke technisch-artistiek weinig veranderingen heeft ondergaan, een groote concurrentie gekregen heeft aan de Pekalongansche batikindustrie, waarvan de kleuriger patronen meer en meer bij de Chineezen en inboorlingen in de mode komen;

„de Inlandsche vereeniging „*Wanito Oetomo*" de Inlandsche weefnijverheid in nieuwe banen tracht te brengen;

„het gieten en ciseleeren van geelkoperen voorwerpen en het uitslaan, beschilderen en vergulden van leder zich uitgebreid hebben, sedert Resident Couperus en Mevrouw Ter Horst-de Boer zich voor die bedrijven interesseerden; daarentegen de pamorsmeedkunst zoo achteruitgaande is, dat bekwame krissmeden alleen nog te vinden zijn in den kraton; en er uitmuntend zilverdrijfwerk gemaakt wordt in Kota Gedé;

„dat daar de nijveren zich nauwelijks toegelegd hadden op de vervaardiging van sierlijk haargarnituur van schildpad, toen de, ook zich uitbreidende mode van „bobbed" en „shingled" haar een belangrijke inkrimping van dien tak van huisvlijt veroorzaakte en

„dat het pottenbakkersbedrijf het best beoefend wordt in Kasongan (regentschap Bantoel), waar goede klei gevonden wordt."[1]

Naast een portret ten voeten-uit, in generaals-uniform, van den Sultan van Djocdjakarta, Z. H. *Hamangkoe Boewomo VIII*, dien vele Hagenaars zich nog zullen herinneren van zijn tweejarig verblijf als Kroonprins hier te lande, vinden wij een deskundige beschrijving van de „Vorstenlandsche Waterschappen" door den Assistent-Resident *P. Westra* en naast da' van Z. H. *Prins Pakoe Alam*

[1] Van al deze kunstbedrijven vindt men goede specimina in de Toonkamers van „Boeatan", Heulstraat 19, Den Haag. — Red.

...malin, een opstel getiteld: „Een Nieuwigheid ...grarisch Gebied", geschreven door iemand, ... handteekening wij niet vermogen te ontcij... lezen wij de zinsnede: „In het kort komen ...grarische hervormingen hierop neer, dat met ... van 1 Januari 1925 de door de apanage...rs uitgeoefende rechten op de in de stad ge...gronden werden opgeheven", waarmede een ...e bevolking zeer weldadige hervorming be...wordt.

...r de *„Suiker-Landbouw-industrie"* schrijft *K. S. Bijl*, voorzitter van den „Bond van Vor...andsche Landbouwondernemers", terwijl In...ur *D. H. W. Sitsen* op enthousiaste wijze *...dja als Woonstad"* schildert, aanvangende ...de woorden:

„U vraagt mijn oordeel over Djokja als woonstad? Wel, ik weet geen stad in Nederlandsch-Indië, die mij als zoodanig beter bevalt. U vindt dit overdreven, lezeres of lezer? We hebben in Djokja geen „cercle artistique" als Soerabaja, geen „dansants" als in „Des Indes" of „Nederlanden" te Batavia! Zeker, maar er is iets, dat Djokja heeft als stad, en dat van oneindig meer beteekenis is, althans voor mij:

„Djokja als stad heeft traditie en daardoor karakter.

„En hierdoor kan men van Djokja, als woonstad, gaan houden. Dergelijke gevoelens zijn subjectief en veel ervan is onbewust. Toch, wanneer men door Djokja's wegen rijdt en onbevangen indrukken opneemt, komen velen telkens weer tot bewondering van wat eens geweest is, waar er nog zooveel is, dat getuigenis aflegt van het vroegere. Is het niet merkwaardig, dat een kunstenaar als Berlage, met mij staande op de *aloon-aloon kidoel* (Plein ten zuiden het Sultan's Paleis), uitriep: „Maar dat is schooner dan het Louvre!"

...Kramer schrijft *„Iets over het Onderwijs te ...djakarta"*, waaruit ten duidelijkste blijkt, dat ...gewest op dit gebied waarlijk niet bij andere ...n van Java achterstaat. Bijzonder leerrijk is ...en *Mr. Dr. D. Albers*, die onlangs als zoovele ...ren in de laatste tijden, een studie-reis naar ... ondernam, bij mooie kieken vertelt over *...dja als Toeristenstad"*:

„Er bestaat op Java welhaast geen plaats, waar de Europeesche toerist Indië beter kan leeren begrijpen en waardeeren, geen plaats, waar de totok eerder totok-af is, dan juist Djocja.

„Laat hij gaan rondwandelen door de zoo hoogst typische kampong-weggetjes, laat hij ongemerkt een poosje verwijlen bij een door een paar Inlandsche vrouwen aan den kant van den weg niet eens semi-permanent opgeslagen handeltje. De denderende karren met de geweldige *sapi's*, [2]) de bijna voorwereldlijke karbouwen, de mannen en vrouwen met de kleurige of stemmige sarongs, de zwoegende koelies, die de zwaarste vrachten aan hun bamboestokken torsen, dat alles en nog zooveel meer moet zijn aandacht onvermijdelijk trekken en hem rukken uit de sfeer van den *orang Blanda* (Europeaan).

„Behoort hij tot de uitverkorenen, die Z. H. de Sultan op een feest in den Kraton noodt, dan wordt hij als met één slag in de oer-Javaansche wereld verplaatst. Vorstelijk is de ontvangst en vorstelijk ook de danskunst en de gamelan-muziek, die de Sultan zijn gasten te genieten geeft.

„Het is als een sprookje, een wonderlijk mooi sprookje, dat werkelijkheid geworden is."

...k aan de Medische Zending en aan het Prinses ...na-gasthuis voor Ooglijders en het Blinden...tuut worden belangrijke artikels gewijd.

...n echte Djocdjanees, de heer *M. Rikkers*, ver... op humoristische wijze van *„Djocdja Oud en ...w"*; *A. M. J. Meesters* behandelt *Djocdja als ...triestad*, waaruit blijkt, dat er op dat gebied ...wat omgaat, o.a. zijn er twee groote meubelfa...ken. *Planter* schrijft over *De Tabak in de Vor...landen*, en *Oemar Sanoesi*, landbouwleeraar, *De Inlandsche Landbouw*, ons leerend, dat ...wee vermaardheden zijn in Djocdja, n.l. *Wos...em* (bijzonder witte en geurige rijst) en *tembako Siloek* (geurige tabak, door Javanen en Chineezen zeer gezocht).

Het tijdschrift eindigt met een lofrede op *„De Soos te Djocdja"* door *Plakker:*

„Is Djocja de oude Sultanstad, algemeen bekend om haar schoone voortbrengselen van Inlandsche kunst, haar Herculeswater en Drukkerij BOB, beroemd is de Djocjasche Soos over geheel Indië, van Merauke tot Atjeh, om haar groote gezelligheid en den amicalen geest, welke deze „kroeg" kenmerkt en haar daardoor de vooraanstaande plaats gegeven heeft, door geen Sociëteit in Indië overtroffen of zelfs geëvenaard."

Dit moge ongetwijfeld waar zijn, ons interesseert thans bovenal hetgeen Mevrouw *A. J. Resink-Wilkens* vermeldt over *„Inlandsche Kunstnijverheid op de Djocdjasche Jaarmarkt"*. Beginnende met een beschrijving van de opening, zegt zij o.m.:

„Typisch was de aanblik van dat samenzijn, in dat eenvoudige milieu, waar de hoogsten en de laagsten allen gelijk zaten en waar alle groepen van onze samenleving vertegenwoordigd waren.

„De belangstelling en de toon, die er heerschten onder die duizenden menschen, die voor weinig geld zoo intens veel konden genieten en het finantieel resultaat, sluitende met een kapitaal-bezit voor de Jaarmarkt-Vereeniging van ± *f* 25.000.— getuigen van het behaalde succes. Dit alles is bereikt door de goede samenwerking van Europeanen, Javanen en Chineezen, waardoor het bewijs is geleverd, hoe met goeden wil een samengaan van verschillende groepen zeer goed mogelijk is."

Verder vertelt zij, dat de *toekangan* (handwerklieden)-loods aller belangstelling trok en een juist beeld gaf van hoe de Javaansche kunstnijveren thuis werken:

„Geen modern atelier, geen door motoren gedreven werktuigmachines, niets van wat wij in Europa kennen op dit gebied, heeft dit Inheemsche volk, dat al het werk afleverde, waarmee de vele tentoonstelling-loodsen gevuld waren.

„Het vlechten, het innaai-werk (een zeer oude methode om met innaaien en binden, motieven in wit op het doek uit te sparen, het zoogenaamde *tritiek-*, *djoempoet-* en *plangi*-werk), het batikken, het houtsnijwerk in ornament en maskers, de schildpad- en koperbewerking en ten slotte de pottenbakkerij, trokken steeds weer de aandacht van de vele bezoekers.

„Wat een gezellige rust heerscht er in dit klein-bedrijf en wat een intieme bekoring moet er uitgaan van zoo'n werken te midden van het huisgezin! —

„Aardig was de arbeid van het oude vrouwtje dat uit haar handen de kleine *gendies* (koelkannetjes van aardewerk) tooverde.

Ten zeerste roemt schrijfster verschillende mooie en rijke weefsels, uit de Buitengewesten afkomstig, o.a. de goudweefsels van Padang-Pandjang. De mooiste *tjindé*-doeken uit Palembang en Muntok werden door den Sultan gekocht, wel een bewijs hoe ook de Inheemschen dit kunstwerk weten te waardeeren.

Tegenover de tent van het weefwerk stond die met de batiks. Het allermooiste was het Batikwerk van Djocdja en Solo, in zijn prachtige, stemmige kleuren en mooie motieven.

„De *„dodot-prada"* (statiekeed) en het motief *„Semen Rowo"*, een bruidskain voor een Pangeran, was een weelde van voorname schoonheid.

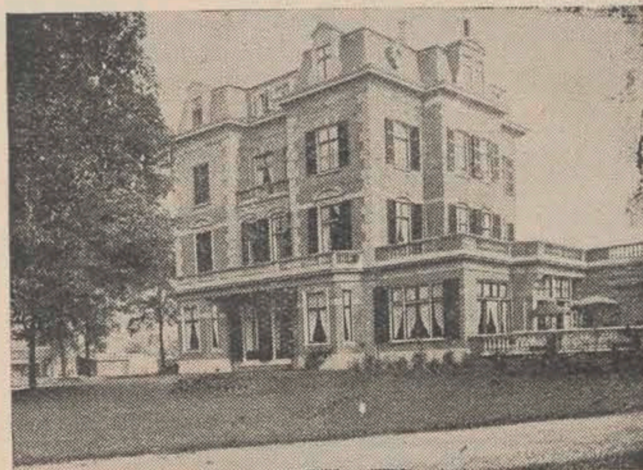
„Het tegenwoordige Pekalongsche batikwerk is, als van ouds, schitterend van techniek, maar de schelle kleuren-combinaties, doch nog meer de onharmonieuze samenvoeging van Javaansche met Europeesche motieven, kunnen velen niet bekoren. Zij vormen een groote tegenstelling met de oude kaïns in hun *„nitik-patronen"* (een nabootsing zoowel in teekening als in kleur van de uitheemsche *tjindé*-doeken), waarvan helaas geen exemplaren ter vergelijking op de tentoonstelling aanwezig waren.

„De kaïns uit Tasikmalaja doen door hun mooie, bruin-roode kleuren buitengewoon aangenaam aan, al staan zij in fijnheid, bij vergelijking met het Vorstenlandsche batikwerk, daarbij ten achter.

„Waar op Java, naast de weefkunst, het batikken zich zeer ontwikkelde, heeft de eerste niet dien trap van ontwikkeling bereikt, als in de Buitenbezittingen.

Nog even wil ik een enkel woord zeggen over de 2 tentoongestelde oude *slendang-prada*

[2]) De meestal zoo prachtig geel-witte koeien, die met ...Javaansche kar en voerman zulk een schilderachtig ...el vormen. — Red.

uit Bali. Voor de Balineesche *prada*-doeken bezigde men vroeger gebatikte kaïns uit Java, daar het batikken op Bali onbekend is en deze werden dan met goud belegd in eigen Balineesche motieven, die schitterend uitkwamen op het gebatikte fond, zooals bedoelde slendangs dat ook ter tentoonstelling te zien gaven.

„Daar deze oude doeken zeer kostbaar waren, zoo ging men tot een goedkoopere, doch minder fraaie bewerking over: men verving den gebatikten doek door een met analine-verf gekleurde, waarop dan de motieven in goud worden aangebracht, waardoor in voornaamheid wordt ingeboet."

Schrijfster heeft terecht geen lof over voor het „tegenwoordig koperwerk, dat zoo over druk geciseleerd is met allerlei ornamenten, die h.i. meestal zonder gedachte op de voorwerpen zijn aangebracht. Ten zeerste roemt zij het houtsnijwerk van den preekstoel *(Mimbar)* voor een Mohammedaanschen geestelijke uit de Kraton-Mosdjid Poromosono te Solo. Dit oude spreekgestoelte is geheel Hindoe-Javaansch van ornament met een lotus, als het symbool van het Leven en het Alziend Oog aan den achterwand. Aan den voorkant de *Boeto*, als bewaker en onderaan de vleugels van de *Garoedo* tot een harmonisch geheel geplaatst; het is naar schatting ± 300 jaar oud.

Ten slotte maakt schrijfster de opmerking:

> „Nog zij aan het vorenstaande de volgende algemeen gemaakte opmerking toegevoegd: om bij een volgende jaarmarkt de groepsgewijze etaleering zóó in te richten, dat [illegible] overzichtelijk streeksgewijs het werk lee[illegible] nen."

Gaarne onderschrijven wij haar wensch: *„dat de volgende jaarmarkt op het gebied der Inlandsche Kunstnijverheid het thans behaalde succes nog moge overtreffen."*

Persoverzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

De petroleum-oorlog.

De petroleum-oorlog — aangekondigd door het optreden van Sir Henri Deterding — tegen de Standard Oil of New York, een andere dan de in Ned.-Indië werkende Standard Oil of New Yersey, is in Britsch-Indië begonnen. Men heeft blijkbaar besloten de veelbesproken Russische olie daar op de markt te brengen en ze te gebruiken als concurrentiemiddel tegen de, op eerlijke wijze gewonnen, olie der Britsche maatschappijen. De Sovjet-Regeering gebruikt er het woord „genationaliseerde" of in beslag genomen olie voor, zonder eenige vergoeding aan de oorspronkelijke eigenaren te geven. Wáár de socialisten ook met hun nationaliseeringsdenkbeelden optreden, overal stellen zij zich op het standpunt van vergoeding op een of andere wijze aan de eigenaren. En ook de Russische bewindhebbers hebben dat denkbeeld in hun onderhandelingen nooit geheel en principieel uitgesloten; alleen blijft het bij praten, waarvan de bedoeling helder is. De *Deli Crt* (14/10) is van meening dat als de Standard Oil of New York den strijd zou winnen en, wat ondenkbaar is, de Britsche oliemaatschappijen zou terugdringen, dat alleen maar zou kunnen zijn met de bedoeling om zich het monopolie te verzekeren. Tegen den tijd dat het tot partijen doordringt, dat het uitsluitend de afnemers zijn die van hun meeningsverschillen profiteeren, wordt doorgaans wel een zijweg gevonden om in overleg te treden.

De veel belangrijker, algemeene zijde, die de *Deli Crt.* in dit geschil kan ontdekken, is de kwestie van *de positie van Rusland ten opzichte van de rest der wereld.* Indien het Rusland verder gelukt om op deze wijze de een tegen den ander uit te spelen, kan *het communisme* nog wel opnieuw een groot gevaar voor de wereld worden. Daarom hoopt de *D. C.* dat sir Henri Deterding gelijk heeft, als hij uit de Russische cijfers der olieproductie opmaakt, dat dit land, zonder handel met het buitenland, ten slotte wegens gebrek aan grondstoffen en hulpmiddelen zijn tegenwoordige politiek moet laten varen. Van de Russisch-communistische actie hebben wij *ook in Ned.-Indië de wrange vruchten reeds geproefd.* De *D. C.* zou het dan ook volmaakt verantwoord vinden, indien de rest der wereld zich aaneensloot, om zich aldus tegen Rusland te verdedigen. Ondertusschen zijn er anderen, die de wenschelijkheid en de mogelijkheid daarvan ontkennen (o.a. het Amsterdamsche „Alg. Hbl."). Ook de *D. C.* neemt aan, dat het niet gemakkelijk zou zijn de verschillende volken tot samenwerking te bewegen, maar er zouden toch wel wegen te vinden zijn. Want *Duitschland* en de Randstaten, voor wie de handel met Rusland van zoo groote beteekenis is, zijn evenzeer aangewezen op andere landen. En wanneer de overige geldschieters van de wereld, met name de *Ver. Staten*, van die omstandigheid gebruik wenschten te maken, zou men toch een heel eind komen. Natuurlijk zou een dergelijke belemmering van den vrijen handel zich wreken. Maar toch meer op Rusland dan op andere landen. En het doel zou dan ook slechts zijn een einde te maken aan het Sovjet-regiem in Rusland, door het wegnemen van de economische basis, die, ondanks alle theorieën der bolsjewiki, ook voor Rusland nog gelegen is in . . . den handel met de rest van de wereld.

Wij vestigen de aandacht op de *Deli Crt.* (13/10 „De zaak wordt op denzelfden voet voortgezet"), het *Bat. Nwsbl.* (11/10, 2de bl. „De Russische k[illegible] en de Sovjet-Regeering" van *Dr. Boris Raptschinsky;* 8/10 „Br.-Indische kroniek"; 5 en 6/10 „China in wanorde"), *De Loc.* (4/10, blz. 23 „Romeinsch en modern Imperialisme" van *prof. Ferrero*) en *De Sum. Post* (15/10 „Oost en West").

De voorgestelde wijziging in de samenstelling van den Volksraad.

Het *Soer. Hbl.* (1/10, 2de bl.) wijdt een hoofdartikel aan *„Een Inlandsche meerderheid in den Volksraad".* Volgens het blad moet een vertegenwoordiging van de Inlandsche bevolking niet worden beschouwd in den geest van het revolutionnaire staatsrecht als een rekenprobleem, maar moet de politieke vertegenwoordiging gebaseerd zijn op de cultureele en de economische beteekenis van de verschillende bevolkingsgroepen voor de Indische maatschappij. Bovendien mag allerminst door de Inlandsche bevolkingsgroep over het hoofd worden gezien, dat zij thans reeds beschikt over eene meerderheid in de provinciale- en regentschapsraden, waar zij een ruim arbeidsveld kan vinden om de werkelijke bevolkingsbelangen te behartigen en de actuee'e vraagstukken van den dag op te lossen, wat veel moeilijker is, doch veel heilzamer, dan met politieke leuzen de massa te vergiftigen met wantrouwen in de Regeering en haar bereidwilligheid tot samenwerken afhankelijk te stellen van het nemen van bepaalde maatregelen door de Regeering, die daarop niet kan ingaan zonder in eene politiek van steeds verder gaande concessies te vervallen en hare eigen positie te verzwakken. Juist nu kortelings de provinciale- en regentschapsraden zijn ingesteld, had men ernstig de doorwerking van het decentralisatie-idee in eene Oostersche maatschappij moeten afwachten, en nagaan of dit strookt met hare eigenaardige levens- en wereldbeschouwing en of inderdaad een werkzaam plaatselijk staatsburgerschap opbloeit, alvorens aanstonds over te gaan tot indiening van het aanhangige voorstel, waardoor in het centrum van gezag de mogelijkheid van ernstige conflicten geboren wordt tusschen den Volksraad en den Gouverneur-Generaal. Wij mogen niet blind zijn voor wat elders in Britsch-Indië en de Philippijnen is geschied. Het gevaar, dat eene Inlandsche meerderheid in den Volksraad, gekozen door direct uitgebreid kiesrecht, non-coöpereerend en saboteerend zou optreden, is, gezien het Britsch-Indische voorbeeld, in het geheel niet denkbeeldig, waar eveneens scherpe conflicten met name over de verhooging van den zoutprijs en de hervorming van het bestuursstelsel zijn gerezen tusschen de Wetgevende Vergadering en den Britschen Onderkoning, of waar, zooals in de Philippijnen, de bevolking geheel is overgeleverd aan de oligarchie van enkele leiders.

Wij verwijzen naar *de Loc.* (4/10, blz. 32 „P. B.-lezing"), de *Java-Bode* (7/10 „De Inl. meerderheid"; 8/10 „De politiek in 't spel") en de *Deli Crt* (10/10 „Een rustig woord" van den heer *Colijn).*

Celebes.

Z(entgraaff) vervolgt in het *Soer. Hbl.* (21/9 t/m 7/10, 3de bl.) de serie reisbrieven uit het Oosten van den Archipel. Hij die na jaren afwezigheid in Celebes terugkeert, wordt sterk getroffen door de overweldigende teekenen van vooruitgang van land en volk, het duidelijkst bewijs voor de vruchtbaarheid en doeltreffendheid van ons koloniaal werk. De verandering is soms ver-

...gwekkend, en zij schenkt den Hollander het ...ouwen weer in ons koloniaal kunnen, dat op ...door politiek vergiftigde Java bij velen begint ...ankelen. Men ziet den snellen opbloei van het ... doch betrekkelijk weinig verandering in de ...htige vraagstukken, welke toch de ontwikke... van land en volk in sterke mate beheerschen. ...koloniaal beleid moet het beeld van onzen ...ard toonen, en het doet dit. Dus liggen er ...ans nog de oude bekende vraagstukken, im... wachtend om oplossing: de *zendingskwesties*, *...odenfeesten*, de regeling van den waterstand *...meren in het Singkanggebied*, de exploitatie *...waterkracht in Mamasa*, de opbouw van *een ...in het volksleven gefundeerd bestuur.*

...urgentie der *aanpassing van het Christendom ...nationale gebruiken en instellingen* is — zegt *...S.H.* 1/10) — au fond dezelfde kwestie welke de ...hassa en het Batakland beroert, en zij is voor ...Christendom in deze gewesten van zeer uit...erlijke beteekenis. Het gaat hier niet om las... of aangename affaires, welke men nog wel ... poos kan ontwijken, of waarvan men zich ...akt met eene oplossing pour le besoin de la .... Het is de ontwikkeling der bevolking zelve, ... de Kerk plaatst voor nieuwe verhoudingen, ...aan niet te ontkomen is. In de Minahassa ... dit nog duidelijker. Iedere fout van Kerk of ...ing, in deze richting gemaakt, benadeelt ern... ...hare zaak en wreekt zich in de toekomst. Het ...k-land geeft hier een duidelijk voorbeeld (zie *...r. Hbl.*" 17/2 t/m 22/2, 3e bl.).

...doodenfeesten liet men onaangetast, omdat ...hier gaat om eene instelling, welke zich stevig ... genesteld in de harten der Toradja's, doch ...trachtte de verkeerde gevolgen: uitdunning ...den veestapel, zooveel mogelijk te beperken ... 3/10). Thans is er iets nieuws bijgekomen. ... een rapport verschenen van dokter *Kündig*, ...ontzettende bijzonderheden onthult over de ...kkelijke gevolgen der doodenfeesten, welke ...al zouden zijn: beestachtige orgiën op groote ...al.

...Toradja trekt in dezen tijd groot profijt van ...velden en *koffietuinen*, vooral in de districten *...ala* en *Tikala*. Hij is een goed landbouwer, ...el hij ons A. B. C. niet kent, nòch de boekjes ...ons Landbouw-Departement (*S. H.* 7/10). De *...a Arabica* levert nog kostelijke oogsten op, ...t zij in 1926 circa *f* 800.000 onder de bevol... moet hebben gebracht. De landbouwconsulent *...ls*, in Zuid-Celebes zeer gewaardeerd, consta... ... de groote beteekenis van deze bevolkings...ur. Men kwam tot de conclusie dat de To... ... zonderling omsprong met deze Coffea Ara... (dezelfde dus als onze Java-koffie); men moet ...ond hiervan wel aannemen dat verschillende ...ersche cultuurmethoden, althans in het To...-land, niet voldoen. Men moet hier niets heb... van het eenstammig houden der boomen, en ... deze koffie. Men kapt een tak van een ouden ...eboom en legt hem bijna horizontaal — met ...helling van circa 20 gr. — een weinig in den ..., dus daarmede ongeveer 10 c.M. bedekt. De ...den tak zittende oogen beginnen dan uit te ...n, en als dit is geschied, wordt de begraven ... stukken gekapt, welke daarna worden over...nt. Ook van ons plantverband 2 op 2½ M. ... de Toradja niets weten. Hij plant zeer dicht, ... 1½ M., en zegt dat de boomen, aldus geplant, ... de schaduw geven, welke zij noodig hebben! ...rijdt met al onze theorieën, doch de Java... ... groeit hier niettemin en levert bes. Ook is ...oradja — men plant hier reeds langer dan ...eeuw Coffea Arabica — van meening, dat de ...en veelstammig moeten worden gehouden, ...s gaan zij dood. Er zijn boomen van 80 jaar ... die nog vrucht dragen! Voor de komst der ...penie kregen de Toradja's, nog volkomen ge...rd in hun goenoeng, niet meer dan *f* 8 à *f* 10 ...picol. Thans maken zij tienmaal zooveel, en het ...et gaat per patéké (pikelpaard) naar Palopo, ...-Paré en Makassar. En als de weg naar Enre... klaar is, krijgt Palopo geen boon meer. Hier ...t koele bergland, groeit alles, dat in Makassar ...of niet billijk is te krijgen: aardappelen, groen...nz. En ondanks den grooten afstand moet men ...kening mee houden dat, als de goedkoope ...usjes over den weg zullen vliegen, Makassar ...oed afnemer zal worden van hetgeen dit berg... produceert. Voor dit bergland, eene kwart ...geleden nog volkomen afgesloten en vrijwel ...end, opent zich een nog gunstiger perspec... Hier ziet men — zoo besluit Z. — wel sterk den invloed van onzen kolonialen arbeid, het land stimuleerend tot grooter productie, het volk welvaart schenkend op eene wijze als waarvan vroeger niemand durfde droomen.

Het *Bat. Nwsbl.* (5/10) schrijft over „Nieuwe belangstelling voor Celebes".

Ned.-Indië en de Straits Settlements.

De Sum. Post (10/10) nam met belangstelling kennis van het voorwoord van het „Commercial Handbook of the Netherlands East Indies", geschreven door den heer *E. F. Campbell*, tot voor kort Britsch vice-consul op Java en partner van Maclaine Watson & Co. Deze Engelschman, die het leven in Ned.-Indië door en door kent, wees in dat voorwoord op de wenschelijkheid van meer samenwerking — in beider voordeel — tusschen Ned.-Indië en de Straits Settlements. Zoodanige samenwerking heeft gelijkelijk betrekking op *commercieele, landbouwkundige* en *bevolkingskwesties*. De twee landen liggen toch te dicht bij elkaar om geheel onafhankelijk van elkaar en onverschillig voor elkaars welzijn te blijven leven. Misschien, dat ook het karakter van beide volken eenigszins leidt tot terughouding. Sprekende als een Schot, merkt de schrijver op, moet ik toegeven dat we dikwijls erg op ons eigen standpunt blijven staan en koppig zijn, maar de meest loyale Hollander zal eveneens toegeven, dat de Hollanders niet zoo koppig zijn. Maar aangezien de samenwerking, die de heer Campbell zoo gaarne zou zien, tot wederzijdsch voordeel zou strekken, ziet hij uit naar de handelsmenschen en planters van Ned.-Indië en de Straits, die dat zullen begrijpen en de handen ineen zullen slaan.

Het beroep op samenwerking doet sympathiek aan — zegt *De S. P.* — en berust op practisch inzicht. De tijden zijn moeilijk en het komt er op aan voor de Westersche naties zoo weerbaar mogelijk te zijn in de koloniale gebieden, „weerbaar" in den vreedzamen zin van het woord.

De *Deli Crt.* (10/10) ontleent aan het Semarangsche „Alg. Hbl." een persgesprek met den heer *Michielsen*, chef der Arbeids-Inspectie, over *„De behandeling der arbeiders"* in de Straits en op Sumatra's Oostkust. De *D. C.* weerlegt meerdere gegevens. De *Deli Crt.* van 13 Oct. geeft inlichtingen over *„De vrije emigratie naar Deli"*, die van 11 Oct. bevat een Engelsch oordeel over *„Romantic Java as it was and is."*

Dr. Tagore's indrukken.

De *Java-Bode* heeft van *dr. Tagore* enkele van diens indrukken vernomen, nu diens reis beëindigd is. Over de autoriteiten was hij zeer voldaan. Overal ondervond hij de meest mogelijke medewerking. Bij zijn reis over Java is het hem opgevallen, hoe het gouvernement op bewonderenswaardige wijze dit land heeft gecultiveerd en productief gemaakt. Bijna geen plekje grond, of men vindt er sawah's of cultuurondernemingen. De behandeling der Inlanders is er veel humaner dan in Br.-Indië het geval is. Engelschen voelen zich in den regel superieur aan het volk; van de Hollanders op Java is dit dr. Tagore niet gebleken. Het is zijn plan om, zoodra hij in zijn land is teruggekeerd, gepromoveerden naar Ned.-Indië te zenden en dat geregeld te doen, teneinde hen eene studie te doen maken van de Javaansche en Hindoe-cultuur.

Prof. Dr. Kuniti Kumar Chatterjee, hoogleeraar te Calcutta, sprak te Batavia over „The Foundations of the Culture of Indië". Spr. ging o.m. na, hoe de Hollanders veel meer invloed op den ontwikkelingsgang op cultureel gebied van de hun koloniën bewonende rassen hebben kunnen uitoefenen dan de Britten, die een gebrek aan sociaal assimilatie-vermogen bezitten, hetwelk een groot beletsel bleek te vormen voor een diepere indringing in het geestelijk en godsdienstig leven van de Br.-Indische bevolkingsgroepen. De *Java-Bode* (1/10) noemt dit een niet gering compliment, zij 't dan indirect, voor onze kolonisatie-politiek.

Leden van „Oost en West"

steunt zooveel mogelijk de afdeeling Arnhem in haar lofwaardig streven om de a.s. Indische tentoonstelling te doen slagen. Bedenkt, dat hetgeen daar tot stand wordt gebracht, de gansche Vereeniging ten goede komt!

Aan diegenen in Oost- en West-Indië die nog geen lid zijn onzer Vereeniging.

De Vereeniging „Oost en West" onderhoudt den band tusschen Nederland en de Indiën en tracht dien te versterken.

Zij bevordert de wederzijdsche belangen, zedelijke en stoffelijke.

Zij neemt stelling tegen invloeden die daarmede in strijd zijn.

Zij steunt alles wat strekken kan tot handhaving van het Rijksverband.

Leest het Orgaan, het „Koloniaal Weekblad", en deelt ons Uwen wensch mede omtrent hetgeen, naar Uwe meening, door de Vereeniging en haar Orgaan gedaan zou kunnen worden verricht voor onze leden in Oost- en West-Indië.

Meldt U aan voor het lidmaatschap. (Adres Secretariaat: Heulstraat 17, Den Haag).

De gouden Oost- en Westmedaille.

Naar aanleiding der op 30 September jl. door den Voorzitter en den Secretaris onzer Vereeniging aan de Directie der N.V. Philips' Gloeilampenfabrieken te Eindhoven uitgereikte Oost- en Westmedaille, heeft deze aan beide Heeren een foto in lijst doen toekomen, voorstellende H. M. de Koningin en H. K. H. Prinses Juliana, sprekende voor Philips' microfoon tot Oost- en West-Indië.

Aangezien de afbeelding van dezen fraaien Eere-penning in een gedeelte der oplaag van Kol. Weekbl. van 6 October jl. minder gelukkig geslaagd is, geven we hierbij — dank zij de welwillende medewerking van de firma Ten Hagen — eene nieuwe reproductie.

II. UIT DE INHEEMSCHE EN MALEISCH-CHINEESCHE PERS.

Volkshoofden en z.g. intellectueele leiders.

(Slot).

Het nationalisme viert bij hen hoogtij, hetzelfde nationalisme dat hoe langer hoe meer de Indonesische massa in al haar geledingen onweerstaanbaar aangrijpt. Nationalistische denkbeelden zijn het bij velen, bij de besten, die de ambtelijke loopbaan, vooral de bestuursloopbaan, liefst doen vermijden. Nog heel goed herinner ik me de verzuchting van een kennis, Assistent wedana, die alles plichtmatig deed, zonder ambitie en met tegenzin dikwijls, omdat hij geen anderen uitweg zag, den last van vrouw en kinderen had en zijn bordje nasi niet wilde riskeeren en nu nog hoor ik dikwijls in mijn omgeving dezelfde verzuchting slaken.

Juist nu, in dezen tijd van nationale opleving, moeten de volkshoofden, de Inlandsche bestuurders, noodgedwongen veel van hun aanzien en invloed inboeten, omdat zij, zelf behoorende tot het gezag, de ook in hen sluimerende of woelende nationalistische neigingen niet onbevangen ten volle kunnen uitleven.

Met dit alles is niet gezegd dat de Volkshoofden de breede massa niet van nut kunnen zijn, wel wordt daarmee getracht om duidelijk te maken dat door het opdringend nationalisme de volkshoofden, wat invloed op het volk betreft, de minderen zijn ten opzichte van de z.g. intellectueele leiders, belemmerd als zij zijn door hun knellende ambtelijke keurslijf en dat, hoe langer hoe meer de nationalistische gedachte veld gaat winnen, hun positie ongunstiger zal worden; het volk zal in de toekomst voornamelijk nog maar door wettelijke banden met de hoofden verbonden blijven.

De volkshoofden zullen in de toekomst den nationalistischen honger niet kunnen stillen, in elk geval het ontwaakte volk niet dat kunnen geven wat het van hen verwacht en verwachten mag.

De nationalistische honger, dat is de honger die smacht en hunkert naar dien toestand die in niets te kort doet aan de nationale gevoelens.

Deze nationalistische honger zal steeds heviger worden en steeds klemmender om bevrediging roepen en zal ieder Indonesiër aantasten. Ons volk is nog betrekkelijk arm aan degelijke intellectueele leiders, maar deze toestand zal niet altijd bestendigd blijven, want de teekenen zijn er die onmis- wijzen op verbetering in de nabije toekomst.

Op Java, het brandpunt van het politieke laat zich het geluid het krachtigst hooren en door jong en oud de nationale roep luid gez- en vooral is het een zeer verblijdend teeken dat jeugd, het opkomend intellect, heel vroeg al vertrouwd maakt met de Groot-Indonesische dachte en zich voorbereidt tot de groote taak haar wacht, het Indonesische volk voorlichten leiden om te komen tot een eervoller bestaan. in de buitengewesten wordt de nationale roep hoord en het is vooral bij de jongeren dat deze weerklank heeft gevonden en eerlang zullen daar uit deze jongeren intellectueele leiders gr- die macht en invloed op de oude volkshoo- zullen betwisten.

Het is dus te voorzien dat de groep der z.g. tellectueele leiders aan sterkte en degelijkheid winnen en daarmee zal gepaard gaan een groeiende invloed op het volk, ten koste van der volkshoofden. De volkshoofden zelf zullen zwijken voor den drang der intellectueele leiders dan zal de toestand geschapen worden dat groepen hand aan hand gaan om beide zo- schroom te streven naar het gemeenschap- doel; maar dan zal er slechts sprake zijn van hoofden of wel volksleiders in den waren zin het woord. Nu is er nog een groot verschil tus- beide groepen; het verschil ligt echter niet in ditie of afkomst, in de meeste gevallen niet, vormen geen criteria, want wanneer we na- stuk voor stuk, wie in wezen de huidige inte- tueele leiders zijn, dan zullen we gewaar wo- dat deze als hun ouders of voorvaders op Java jaji's, volkshoofden aanwijzen; in de buitengewesten is het niet anders, ook bij het opkomend inte- de studeerende jongelingschap, w.o. vele toek- stige intellectueele leiders, constateeren wij het de verschijnsel.

Het groote verschil nu ligt hierin dat een volks- hoofd moet dienen de Nederlandsche regeering het Indonesische volk te zamen, terwijl de z.g. tellectueele leider probeert, zijn uiterste kracht inspant, om waar mogelijk uitsluitend, de belangen van zijn volk te behartigen.

Na al hetgeen ik boven betoogd heb, ben ik de conclusie gekomen dat de Regeering en Resident Tideman het beide bij het rechte eind hebben tot slot de wensch dat binnen niet al te lange tijd niemand meer verschil zal zien in z.g.

lectuleee leiders en z.g. volkshoofden, maar dat er slechts gesproken zal kunnen worden van ware volkshoofden en ware intellectueele leiders der bevolking, wat precies hetzelfde is, want beide hebben slechts één gemeenschappelijk doel, n.l. hun volk te dienen, het volk van Indonesië.

Indonesische meerderheid in den Volksraad?

Onder bovenstaand hoofd wordt in het liberale blad *Bintang Timoer* te Weltevreden nog eens een beschouwing over dit onderwerp gegeven. Het blad ziet in de voorgestelde Indonesische meerderheid in den Volksraad, waarvoor de Europeanen door de rechtsche blanke pers zoo bang worden gemaakt, volstrekt geen reden voor vrees aan de zijde der Europeanen, omdat die meerderheid eigenlijk geen meerderheid zal zijn. Volgens het ontwerp immers zal het aantal leden worden gebracht op: 30 Indonesiërs, 25 Europeanen met 1 Europeeschen voorzitter en 5 vreemde Oosterlingen, zoodat het dus zal worden 30 inheemschen en 31 uitheemschen. Wat beteekent dat nu als deze 30 Indonesische leden personen zijn zooals die van den P. E. B. of die van Madoera? Bovendien is de bevoegdheid van Volksraad en Regeering nog beperkt, zoodat alles dus nog onder de macht staat van het Nederlandsche parlement, dat beslissingen van Indonesië eventueel kan schrappen. De herrie die thans door de witte pers en haar aanhangers over deze aangelegenheid wordt gemaakt, geschiedt volgens het blad dan ook alleen met de bedoeling om den G. G., die met den titel „Inlandervriend" wordt gebrandmerkt, in zijn positie te verzwakken, opdat de zetel te Buitenzorg door een Inlander-hater kan worden ingenomen.

Door den heer Soeroso werd indertijd in den Volksraad verklaard dat zelfs 30 Indonesische leden nog te weinig zijn en minstens 60 leden geëischt. Dit is heusch niet overdreven, want de 160 duizend Europeanen die nu in Indië zijn, worden nu vertegenwoordigd door 30 leden, de 171 duizend Vreemde Oosterlingen door 5 en de 48 millioen Indonesiërs door slechts 25 leden. Hiertegen zal men wellicht zeggen dat niet alleen op de kwantiteit, doch ook op de kwaliteit van de betrokken bevolkingsgroep moet gelet worden. Goed, doch in Nederland wordt de bevolking van 7 millioen zielen in de Tweede Kamer vertegenwoordigd door 100 leden, dat geeft 1 vertegenwoordiger op elke 70 duizend inwoners. Waarom moeten de Europeanen in Indië dan voor elke 53 duizend 1 vertegenwoordiger hebben? Eenige dagen geleden werd — naar verluidt — door het I. E. V. en de C. E. P. een nieuw voorstel gedaan en wel om, in verband met de Inlandsche meerderheid, ook aan de Europeanen nog een vijftal zetels in den Volksraad toe te kennen. Dit is een fijne politiek, met het doel den Indonesiërs „witte suiker" in de oogen te strooien.

Het blad betoogt dan dat er geen bezwaar is om het totaal aantal leden te verhoogen, doch dat de verhouding moet blijven als 6 : 5 : 1 en besluit met de opmerking dat het de Indonesiërs zeer zal ontstemmen als het voorstel niet wordt aangenomen en dus zulk een luttele eisch reeds door de sana-partij zou worden afgewezen. Een redelijke eisch die meer bevat, zou dan heelemaal geen kans hebben op inwilliging en zulk een tegenwerking opent den weg voor een algemeene politiek van non-coöperatie.

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

Versche Indische vruchten in Nederland.

De Nov.-afl. van de „Ind. Gids" brengt in herinnering, dat op de 17e Jaarbeurs, in September te Utrecht gehouden, gelegenheid bestond om eenige Indische vruchten in natura te proeven. In aansluiting bij hetgeen verder over die proefneming gezegd wordt in de I. G., volgen hier eenige, door de Directie van de „Nederland" verstrekte aanvullende mededeelingen.

De Stoomvaart-Maatschappij Nederland en de Rotterdamsche Lloyd hebben in den loop van dit jaar proeven genomen met het vervoer naar Nederland van versche Indische vruchten in de koelruimten hunner schepen. Vóór den oorlog werden dergelijke proeven genomen, doch ze bleven toen zonder succes.

Thans hebben de proefnemingen plaats met medewerking van de heeren Prof. De Bussy en Ir. Utermark, van de afdeeling Handelsmuseum van het Koloniaal Instituut, en de heeren J. J. Ochse en M. M. Machielsen, resp. Hoofd van den Tuinbouwvoorlichtingsdienst van het Departement van Landbouw te Buitenzorg en leider van den Gouvernementsproeftuin te Passar Minggoe.

Door onbekendheid met de juiste wijze van verpakking en met de temperatuur, waarin de vruchten gedurende het transport moeten worden gehouden, deden zich bij de eerste zendingen moeilijkheden voor, doch allengs werd in dit opzicht de noodige ervaring opgedaan met het resultaat, dat de laatste zendingen in prachtige conditie in Nederland aankwamen.

Al worden in verband met de groote verscheidenheid van de Indische vruchten, waarvan elke soort ten opzichte van verpakking en vervoer haar bijzondere eischen stelt, de proefnemingen nog steeds voortgezet, toch kan reeds worden gezegd, dat voor enkele soorten, zooals sawoe manila's, pompelmoezen, mangga's en djeroeks de juiste wijze, waarop deze vruchten moeten worden verpakt en vervoerd, bekend is.

Om meer bekendheid aan het Indische fruit te geven, werden, zooals reeds gezegd, op de laatst gehouden Jaarbeurs te Utrecht door de koloniale afdeeling verschillende soorten versche Indische vruchten te koop aangeboden, die grooten aftrek vonden, terwijl de laatste twee zendingen uitstekend verkoopbaar bleken. Verwacht kan daarom worden, dat Indische vruchten in Nederland een goede markt zullen vinden.

Op grond van deze bemoedigende resultaten hebben de genoemde scheepvaartmaatschappijen zich reeds met den handel in verbinding gesteld, zoodat het wel niet lang meer zal duren, of het Nederlandsche publiek zal in de gelegenheid zijn, kennis te maken met versch Indisch fruit. Voor hen, die in Indië zijn geweest, zal het gebruik van deze vruchten tevens een aangename herinnering zijn aan hun verblijf in de tropen.

De Indische Gids.

De Nov.-afl. opent met een bijdrage van den heer S. Kalff: Indische vlootpredikanten. De voorliefde van den schr. om herinneringen aan den tijd der O.-I. Compagnie te publiceeren — in dit opzicht schijnen zijne bronnen onuitputtelijk te zijn — blijkt ook weer uit dit vlot geschreven artikel over een ambt dat in dien tijd allesbehalve benijdenswaardig was. — De heer J. F. Snelleman, het eenige nog in leven zijnde lid der in 1877 door het Aardrijkskundig Genootschap uitgeruste Midden-Sumatra-expeditie, vergast de lezers op een reeks aanteekeningen van zijn hand, welke grootendeels een halve eeuw geleden werden geschreven, op genoemde expeditie betrekking hebben, doch niet verwerkt zijn in het indertijd *gedrukte* wetenschappelijke Reisverhaal. — Mr. W. A. P. F. L. Winckel schrijft over „onbevredigende rechtspraken" naar aanleiding van een rapat-vonnis hetwelk door een Raad van Justitie teniet is gedaan. — Mevr. M. Nittel-de Wolff van Westerrode geeft weder een schetsje „Een ongetrouwde baboe", uit haar met Inlandsche bedienden opgedane ervaringen. — Ten slotte bevat deze afl. de geregelde maandelijksche rubrieken als: Revue van brochures, enz. — Buitenland — Wetenschap, kunst en industrie — Koloniale literatuur (waarin o.m. uitvoerige bespreking van Dr. P. H. Lampe, Suriname, sociaal-hygiënische beschouwingen, door Tj. Pyttersen en van J. van Gelderen, Voorlezingen over tropisch koloniale staathuishoudkunde, door Dr. H. G. Heyting).

Feestgeschrift Prof. Meinhof.

Ter gelegenheid van den 70en geboortedag van Prof. Meinhof, beroemd door zijne Afrikaansche taalstudiën, is een feestbundel verschenen, samengesteld uit bijdragen van tal zijner vereerders. We vestigen er de aandacht op, omdat er ook een bijdrage in is opgenomen van wijlen Dr. N. Adriani te Posso, getiteld „Magische Sprache"; verder een opstel van W. Aichele „Altjavanische Beiträge zur Geschichte des Wunschbaumes" en een van S. H. Ray over „The Papuan languages".

Het ruim 500 blz. tellende boek is getiteld: Festschrift Meinhof. Sprachwissenschaftliche und andere Studien (Hamburg, L. Friederichsen und Co.).

Oedaya.

De Nov.-afl. opent met een fraai gezicht op het eilandje Dakoekajoe in de Celebes-zee. — De tekst vangt aan met een aan Java gewijd gedicht van Rabrindanath Tagore, uit het Engelsch vertaald door Noto Soeroto. — „Mijn dwaze demagogie" is de titel van een artikel van Noto Soeroto, waarin

LIJST VAN ADRESSEN

ten behoeve van Repatrieerenden

Voor nadere bijzonderheden, leze men de betreffende advertenties.

(Vervolg).

FOTOGRAFEN EN LEVERANCIERS VAN FOTO-ARTIKELEN

W. Coret, Thomsonlaan 96a, Den Haag.
Lappöhn, Passage, Den Haag.
Ph. Starke, Hoofdstraat 172, Apeldoorn.
C. Vermeulen, Toussaintkade 20, Den Haag.

GARAGES

Garage Jansen, Rijks Straatweg 773, Wassenaar.
Lutam, Gr. Marktstraat, Den Haag.

GLAZENWASSCHERIJEN

N. V. Cemsto, Hunsestraat 39, Den Haag.

GROENTEN EN FRUIT

J. Eversmann, Edisonstraat 139, Den Haag.

HEEREN-MODEARTIKELEN

Kalker's Modemagazijnen, Kalverstraat 100, Amsterdam.
W. Laimböck, Roggestraat 20, Arnhem.
W. F. Meijer, Hoofdstraat 93, Apeldoorn.

HOEDEN

Kalker's Modemagazijnen, Kalverstraat 100, Amsterdam.
Maison de Ruit—v. d. Waag, Charl. de Bourbonstraat 27, Den Haag.

HOTELS

American Hotel, Amsterdam.
Duinoord Hotel, Sweelinckplein, Den Haag.
Hotel de Twee Steden, Buitenhof, Den Haag.
Grand Hotel des Pays Bas, Groote Markt, Arnhem
Hotel Promenade, O. Schev. Weg 21, Den Haag.

HUISHOUDELIJKE ARTIKELEN

Frans van Wijk, Vlamingstraat, Den Haag.

INDISCHE UITRUSTINGEN

Firma Kalker, Kalverstraat 100, Amsterdam.
A. Savelkoul, Singel 429, Amsterdam.

INRICHTINGEN VAN ONDERWIJS

Chr. Lyceum, Zeist.
Christelijk Lyceum, Emmakade 43, Haarlem.
De Vrije School, v. Speykstraat 46, Den Haag.
Instituut Schoevers, Stadhoudersplein 3, Den Haag.

JUWELIERS

Begeer, v. Kempen en Vos, Noordeinde, Den Haag.
Jedelo, Noordeinde 100, Den Haag.

KLEEDINGMAGAZIJNEN

Kleedingmagazijn P. v. d. Brul, Veenestr. Den Haag.

LAMPEKAPPEN

Lampenhuis „Helios", Elandstr. 56, Den Haag.

LEDERWAREN EN REISARTIKELEN

P. van Dijl, Lange Poten 3, Den Haag en Hoogstraat 292, Rotterdam.

LUXE ARTIKELEN

J. A. Schlette, Willem de Zwijgerlaan 50, bij Fred. Hendriklaan, Den Haag, Telefoon 50888.

MANUFACTURENHANDEL

Iseriet & Co., Veenestraat 16, Den Haag.
L. A. Kwanten, Weimarstraat 119, Den Haag.
Mag. „De Ster", Goudenregenplein 64, Den Haag.
Wisbrun & Liffman, Veenestraat 35, Den Haag.
Mag. de Zonegrens, Fred. Hendriklaan 99, Den Haag

METAALWAREN

A. Frieling, Schalkburgerstraat 381, Den Haag.

MEUBILEERINGEN

Jungschläger, Cillierstraat 37, Den Haag.
J. Mesker & Co., Pr. Hendrikstr. 48, Den Haag.
Fa. Möller & Co., Weimarstraat 38a, Den Haag.
C. v. Moorsel, J. Hendrikstraat 9, Den Haag.
A. Okhuysen, Obrechtstraat 474, Den Haag.
Schöder & Co., Groenmarkt, Den Haag.
Firma Segaar, Spui 218/Thomsonlaan 93, Den Haag.
W. J. M. Simonis, Groenmarkt 34, Den Haag.

MOTORHANDELAREN

Holland Motor- en Rijwiel Comp., W. de Withstraat 68, Den Haag.

MUZIEKHANDELAREN

Ph. Kruseman, Noordeinde 91, Den Haag.

OPTICIENS

P. W. Hiele, L. Jansstraat 27, Utrecht.
C. v. Monsjou, Valkenboschplein 19, Den Haag.

PASSAGE-BUREAUX

Crans & Co., Plein 22a, Den Haag.

PARAPLUIE-MAGAZIJNEN

Kalker's Modemagazijn, Kalverstr. 100, Amsterdam.
A. Querelle, Schoolstraat 10, Den Haag.

hij zich verweert tegen aanvallen van den hr. Zentgraaff in het Soer. Handelsblad. — De hr. G. A. N. Scheltema de Heere oppert denkbeelden aangaande een herziening der Nederlaandsche spelling, voornamelijk beoogend het belang der Indonesiërs. — De hr. A. Hallema vervolgt zijn geïllustreerde bijdrage over de jade-kunst van Oud-China. — Het Maleische gedeelte dezer afl. bevat weder een vervolg van Adi Negoro's artikelenreeks: Koepasan dari encyklopedie Melajoe.

De Indische Mercuur.

No. 44 (2 Nov.). Steenkolen in Nederl-Indië, door Ir. H. van Hettinga Tromp. — Overzichten van den Volksraad (vervolg; zie ook No. 45), door H. Ch. G. J. van der Mandere. — De jute-industrie in Britsch-Indië. — Kultuurberichten. — Verkeerswezen. — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige vaste rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut geeft recente literatuur over aetherische oliën, boschwezen, gommen, enz., looistoffen, geneesmiddelen, enz., specerijen, voedingsmiddelen, vruchten en groenten.

Id. No. 45 (9 Nov.). De suikerindustrie in Engeland, door M. W. Etty-Leal. — De wijziging der Staatsregeling in Nederlandsch-Indië (rekest van den Volksraad). — Actueele vraagstukken der Petroleum-industrie. — Overigens de gewone wekelijksche rubrieken en literatuur over economische zaken — arbeidsvraagstukken — nijverheid enz. — delfstoffen, metalen, geologie — diversen.

Algemeen Landbouwweekbl. voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 13 (24 Sept.). Is handel in copra als kwaliteitsartikel uitvoerbaar? — De up and downs van een vijftigjarige plantersloopbaan (vervolg; zie ook No. 14). — Gedragslijn te volgen bij het verstrijken van de termijnen, waarvoor erfpachtsrechten zijn verleend (slot in No. 14). — De levensduur van dieren en planten. — Koelies en contractarbeid. — Eenige wenken bij het verplanten van grootere boomen. — De wereldcrisis in het landbouwbedrijf. — De positie der overmacht. — Enkele gegevens betreffende den landbouw der inheemsche bevolking in de residentie Tapanoeli. — Het bevolkingsvraagstuk op Java.

Id. No. 14 (1 Oct.). Pogingen tot verbetering van technisch vakonderwijs in Nederlandsch-Indië. — Openingswoord voor het nieuwe proefstation voor thee op 24 Sept. 1927, door Prof. G. van Iterson Jr. — De arbeidsvoorziening van Malakka. — Arbeidsvraagstukken ter S. O. K.

Landbouw. Tijdschr. der Vereen. van Landbouwconsulenten in Ned.-Indië.

Het Sept.-Nr. heeft den volgenden inhoud: Een en ander over de mathematische analyse van verdedigingsverschijnselen in gronden en hare beteekenis voor de praktijk, door Dr. P. W. E. Vageler. — Landbouwkundige problemen in Nederland (vervolg), door Dr. W. H. de Jong. — Landbouw in den Volksraad. — Boekbespreking.

De Indische Culturen.

Uit den inhoud van No. 19 (1 Oct.). Het hart- en bladrot van orchideeën, door Dr. M. B. Schwarz (met ill.). — Over de bodemverzorging op thee-ondernemingen in het Zuid-Aziatische cultuurgebied, door L. W. Waddige (vervolg). — Javasche zijdecultuur, door S. Kalff (historisch overzicht). — Enkele grepen uit het bodemkalkvraagstuk, door Dr. D. J. Hissink. — De onrechtvaardigheid van een rechtvaardig loon. — De Amerikaansche kunstzijdeindustrie, het snelle tempo van de uitbreiding. — Omzetten van vulkanische in electrische energie, door Ir. N. J. M. Taverne. — De crisis in het bibitbedrijf en de bemoeienis van de Regeering.

* * *

Het nieuwe Surinaamsche Bankoctrooi, door Mr. Dr. C. F. Schoch. (Economisch-Statistische Berichten. 9 Nov. '27).

Over ethnologiese ekonomie, door G. Gonggrijp. ('s-Gravenhage, N.V. Uitg. Mij. „Adi Poestaka"). (Ook verschenen in Koloniaal Tijdschr. 1927, No. 6).

De Jodensavanne (in Suriname), door L. Junker. — Is melaatschheid te genezen? (De Periskoop. Alg. Weekbl. voor Suriname. 15 Oct. '27).

De Zending in Nederlandsch-Indië als bescha-

vingsfactor, door C. Mensch (vervolg). (Vragen van den Dag. November '27).

Missiekaart van Nederlandsch Oost- en West-Indië in 1927 (waarop aangegeven de verdeeling der missiegebieden en de voornaamste staties). (Het Missiewerk. Nov. '27).

Indisch nationalisme, door d. B. (Democratie en Vrije Arbeid. 12 Nov. '27).

De nieuwe Amangkoe-Rat. Historische schets van A. Weruméus Buning. — Indische curiosa. Keteltrommen, door P. B. (De Ind. Verlofganger. 11 November '27).

Beknopt handboek der volkenkunde van Nederlandsch-Indië, door B. Alkema, lector aan de Universiteit te Utrecht en T. J. Bezemer, hoogleeraar te Wageningen en Utrecht. (Eene bespreking van dit werk volgt binnenkort.

Suriname.

Wij lezen in *„De West"* van 30 Sept.:

„Er zijn landbouwondernemingen die bij het Immigratiefonds een surplus bezitten, in den vorm van vooruit betaalde belasting (de zoogenaamde vijftien cent vergoeding per werkdag van immigranten). De gouverneur heeft de bevoegdheid om dit surplus weder ter beschikking te stellen van ondernemingen die z.i. daarvoor in aanmerking komen. In den crisistijd bijvoorbeeld zijn meerdere ondernemingen op deze wijze geholpen om de moeilijke periode door te komen. Totdusver gold echter steeds de beperking, dat bij bedoelde restitutie moest worden afgehouden het bedrag dat de onderneming in het eerstvolgend jaar verschuldigd zou zijn voor de vijftien-cents vergoeding. Nu echter in den laatsten tijd het streven bestaat om deze belasting af te schaffen (een voorstel is aanhangig waarbij deze belasting voorloopig wordt opgeschort voor de jaren 1927 en 1928) meent de gouverneur dat die beperking kan vervallen. Een voorstel daartoe is bij de Staten ingediend. Wordt dit aangenomen, dan zal aan ondernemingen die ten behoeve van haar bedrijf, of uitbreiding daarvan, restitutie vragen, het geheele surplus kunnen worden uitgekeerd."

* * *

De Koloniale Staten hebben verslag uitgebracht over het ontwerp tot schorsing voor de jaren 1927 en 1928 der heffing van het hoofdgeld en de vergoeding van vijftien cents per werkdag voor onder contract verbonden immigranten.

„Met belangstelling werd door de aan het vooronderzoek deelnemende leden kennis genomen van dit ontwerp, dat de wegneming beoogt van een deel der lasten, welke het Surinaamsch plantagebedrijf drukken, en de hoop werd uitgesproken, dat dit ontwerp weldra zal worden gevolgd door andere, welke door de Moederlandsche regeering zijn overgenomen uit het complex van maatregelen zooals voorgesteld in het bekende verzoekschrift van den Ondernemersraad, om daardoor den Surinaamschen groot-landbouw tot hernieuwd, krachtig leven op te wekken.

Betreurd werd het, dat de ontworpen regeling slechts een tweejarige schorsing der bedoelde heffing en vergoeding inhoudt en geen ruimer kans wordt gegeven aan het kapitaal om zich willig te toonen voor belegging in Suriname; de hoop werd uitgesproken, dat terugkeer tot den thans bestaanden toestand, om de aanvoerkosten voor plantagearbeiders ten deele door de ondernemingen te doen dragen, niet overwogen zal behoeven te worden. Indien zulks onverhoopt eenmaal het geval zou moeten wezen, dan zou er toch prijs op gesteld worden de verordening, welke de thans geschorste vergoeding oplegt, niet onveranderd in haar werking te herstellen.

Met voldoening werd gezien, dat het overleg tusschen bestuur en minister heeft geleid tot het loslaten van het denkbeeld om de voorgestelde maatregelen niet van toepassing te verklaren op kleine ondernemingen. Met groote verwondering werd evenwel kennis genomen van de mededeeling, dat de eerlang van landswege aangevoerde arbeiders niet toegewezen zullen worden aan z.g. noodlijdende plantages, welke naar 's bestuurs meening kunnen geacht worden geen recht van bestaan te hebben. In verband hiermede werd de vraag gesteld, wat het bestuur verstaat onder noodlijdende plantages;

wordt deze qualificatie toegekend op grond der op te maken jaarlijksche balans, dan zou het wel eens kunnen voorkomen, dat bij een ongunstige marktpositie van het product, verscheidene ondernemingen daarvoor in aanmerking komen. Indien daarentegen naar het oordeel van het Bestuur de wijze van bedrijfsvoering als maatstaf zou moeten dienen bij de beantwoording van de vraag of een onderneming al of niet als noodlijdend is aan te merken, dan zou men gaarne vernemen welke de daaraan door het Bestuur gestelde eischen zijn en tevens of aan een extensief dan wel aan een intensief gevoerd bedrijf de voorkeur wordt gegeven. De meening werd dan ook uitgesproken, dat voor de al of niet-toewijzing van aangevoerde arbeiders aan een onderneming alleen de voorwaarden waaronder deze hun arbeid te verrichten zullen hebben de maatstaf van beoordeeling zullen mogen wezen. Het criterium der bedoelde voorwaarden is omvangrijk en veelzijdig genoeg om daarop deze beslissing te baseeren. Overheidsmaatregelen met de bedoeling om bepaalde ondernemingen te elimineeren of andere bijzonder te bevoordeelen, zijn naar de bij het vooronderzoek uitgesproken meening ontoelaatbaar; vooral in Suriname, waar men kapitaal wil trekken, zal de overheid met haar inmenging, in welke richting ook, uiterst voorzichtig behooren te wezen en daarom schijnt het bovengenoemd citerium voor het al of niet toewijzen van arbeiders inderdaad het eenig bruikbare.

* * *

De nieuw-benoemde Inspecteur van Onderwijs voor de scholen der Evangelische Broedergemeente in Suriname, de heer W. F. E. Smelik, opent in de *Nieuwe Provinciale Groninger Courant*" van 7 November een reeks brieven over het Herrnhutter-onderwijs in Suriname. De eerste brief geeft een overzicht van het aantal en den aard der scholen en onderwijzers en van den financieelen toestand.

Dat het met de geldmiddelen der Zending allesbehalve gunstig staat, zal onzen lezers bekend zijn uit de berichten die wij daarover telkens in de dagbladen lezen. Welke de gevolgen van dezen financieelen nood kunnen zijn, blijkt uit een brief van den heer H. A. van der Hoven van Genderen aan „*De Standaard*" van 5 November:

„Daar ligt 200 K.M. ver het binnenland in, bij de Boschnegers, een flinke districtsschool, namelijk te Gansee. Het hoofd der school, de heer R. M. Schmidt is in het boschland geboren en dus tamelijk immuun tegen de gevaren van het oerbosch.

„Hij heeft echter twee onderwijzers noodig, daar zijn school boven de 120 leerlingen telt. En nu staat een benoeming naar dit boschdorp op dit oogenblik zoo ongeveer gelijk met een half doodvonnis. Heldenmoed van een levend geloof is er noodig om daar het Christelijk Onderwijs te dienen. Verleden jaar velde de zwart-water-koorts in enkele dagen een jongen, sterken onderwijzer, Van Elst. En terwijl men nu nog bezig is te werken voor een grafteeken, zijn al weer reeds twee jonge onderwijzers een paar maal doodziek uit het boschdorp teruggekeerd. Reiskosten en verpleegkosten in het ziekenhuis zijn hoog, de stakkers worden er dus nog arm bij ook.

„Een muskietvrije woning zou daar redding uit doodsgevaar kunnen brengen. Die is niet zoo duur, maar ... de Zending heeft het niet".

Is dat niet droevig.

Moeten daar nog meer menschenlevens worden bedreigd en weggerukt?

Of willen de lezers van dit blad zorgen dat die muskiet-vrije woning er komt?

Ge kunt uw gaven storten op mijn girorekening: H. A. van der Hoven van Genderen, Rotterdam, giro-nummer 68758, of bij mij aan huis laten bezorgen: Ackersdijkstraat 79.

De heer Smelik vraagt:

„Ach, geef niet al te karig, want er zijn nog andere dingen die schreeuwend vragen om financieelen steun".

Daarover een volgend maal.

Denk eerst maar eens over de muskiet-vrije woning in Gansee."

* * *

Van de lezing door den heer H. Bielke op 9 November in het groot auditorium van de universiteit te Leiden gehouden, geeft de „N. R. Ct." van 10 Nov. Av.bl. B het volgende verslag:

Spr. behandelde de drie hoofdgroepen van bewoners, die in onze West gevonden worden, n.l. de vertegenwoordigers van Amerika, Afrika en Azië. Uitvoerig stond spr. stil bij het verleden en het heden der vertegenwoordigers van Amerika — de Indianen.

Vervolgens wees spr. op de taak, die het moederland, juist door het feit, dat het zich koloniale mogendheid noemt, tegenover de West te vervullen heeft. Voor de Indianen ziet spr. de toekomst donker in. Spr. gaf dan een uitvoerig overzicht van de vertegenwoordigers van Afrika in de West.

De vraag of de rassen in de West een toekomst hebben, is feitelijk geen vraag en ze kan, gelet op de gevoelige natuur der bevolking daar, als een beleediging opgevat worden. Natuurlijk, aldus spr. hebben deze rassen een toekomst.

Voor spr. zijn er twee machten in de wereld, die thans om de heerschappij vechten, n.l. het communisme of het Christendom. Uitvoerig zette spr. dezen strijd van het communisme uiteen en wees op de problemen, die in verschillende landen hierdoor gesteld worden. Ten slotte besprak spr. de taak, die hier voor het Christendom was weggelegd.

* * *

In de „*Economisch-Statistische Berichten*" van Nov. bespreekt Mr. Dr. C. F. Schoch — Hoofddirecteur van de Surinaamsche Bank — het nieuwe Surinaamsche bankoctrooi.

Curaçao.

De economische toestand in 1926.

Aan het verslag van de Kamer van Koophandel en nijverheid ontleenen wij nog:

De cijfers van in-, uit- en doorvoer toonen belangrijke verschillen ten goede.

Het bedrag van den invoer bedroeg *f* 104.015.652, tegen *f* 67.823.383 in 1925 en *f* 49.641.686 in 1924. Voor den invoer uit Nederland waren deze cijfers *f* 8.272.447, *f* 5.223,472 en *f* 5.639.920.

Waar de invoer uit Nederland in 1925 daalde tot beneden ⅛ van den totaal invoer, steeg zij nu tot bijna een derde daarvan.

Als men den totalen invoer uit het buitenland over 1926 ontdoet van de cijfers betreffenden den olie-invoer, krijgt men een invoer van *f* 26.426.398.

Het bedrag van den uitvoer bedroeg *f* 95.068.955 tegen *f* 59.059.857 in 1925 en *f* 31.625.036 in 1924. De uitvoer naar Nederland bedroeg *f* 204.387.

De hoeveelheid van den doorvoer bedroeg 145.343.589 K.G. tegen in 1925 112.600.143 K.G. en in 1924 76.090.540 K.G.

Een beschouwing van de cijfers van den in- en den uitvoer der verschillende producten, zooals het verslag geeft, toont duidelijk de bedrijvigheid van de olie en de heerschende welvaart.

„Jammer is het echter, dat deze welvaart geen reden kan geven tot onverdeelde blijdschap.

Vergelijkt men maar eens 't totaal cijfer van den invoer met dat van den uitvoer, dan krijgt men:

invoer	*f* 104.015.652	
uitvoer	„ 95.068.955	
	f 8.946.697	als verschil.

De invloed van dit verschil op onze betalingsbalans kan zeker niet gunstig zijn. En ware het niet, dat er hier veel geld door buitenlandsche belangen uitbetaald wordt voor verrichten arbeid enz., dan zou dit bepaald op een onvoordeelig sluitende balans wijzen, aangezien andere oorzaken niet overwegend voldoende worden geacht om dit te neutraliseeren. Vooral, omdat de toestand echter erger is. De olie belangen als zoodanig n.l. zijn geen Curaçaosche. Trekken we dus even de olie-cijfers af zoowel van den invoer als van den uitvoer, dan krijgen we:

invoer	*f* 26.426.398	
uitvoer	„ 4.024.456	
	f 22.401.492	als verschil.

De door buitenlandsche belangen uitbetaald wordende arbeidsloonen zijn echter enorm, en ook wat zij betalen voor hier gekochte artikelen (vooral voor de consumptie) legt een beduidend loodje in de schaal.

Er is echter nog een andere omstandigheid, die de welvaart niet onverdeeld-blij-stemmend doet zijn.

En deze vloeit uit het voorgaande voort. De statistiek van den uitvoer wijst aan, dat Curaçao niet veel voortbrengt. Ook de levensmiddelen-productie is gering, wegens den ongunstigen regenval. Is het dan wonder, dat, nu het weinige, dat er is, onder zooveel meer menschen moet worden verdeeld dan vroeger,

LIJST VAN ADRESSEN

ten behoeve van Repatrieerenden

Voor nadere bijzonderheden, leze men de betreffende advertenties.

(Vervolg).

PARFUMERIEEN
A. C. Kruller-Pel, Fred. Hendrikl. 258, Den Haag.

PENSIONS
Pension Evesto, Nassaulaan 2B, Den Haag.
Pension Insulinde, Bankaplein 2, Den Haag.
Pension Patria, Lindenheuvel 2, Hilversum.
Pension Strickwerda, J. v. Oldenbarneveltlaan 76, Den Haag.

PIANOHANDELAREN
G. Elshove, L. v. Meerdervoort 427, Den Haag.
L. Jacobi, Regentesselaan 123, Den Haag.

POELIERS
P. van Beek, Spui 181a, Den Haag.

PORSELEIN EN AARDEWERK
C. Hoying, Spuistraat 20, Den Haag.

POSTZEGELHANDELAREN
J. K. Rietdijk, L. Poten 15a, 's-Gravenhage.
G. Rootlieb, Heerengracht 8, 's-Gravenhage.

RADIOBUREAUX
G. W. Hijstek, Zwarteweg 16, Den Haag.

RESTAURANTS
Rest. Duinoord, Sweelinckplein, Den Haag.
Rest. Promenade, Oude Schev. weg 21, Den Haag.
Rest. de Twee Steden, Buitenhof, Den Haag.

RUSTHUIZEN
Herstellingsoord Huize „Dorrepaal", Voorburg.
Huize Rustoord, Esschenlaan 86, Rotterdam.

SCHOENMAKERS
F. v. d. Broek, v. Aerssenstraat 61a, Den Haag.
A. J. Linneweever, Westeinde 32a, Den Haag.

SIGARENHANDEL
F. H. C. Vlietstra, Fahrenheitstraat 224, Den Haag.

STAALWAREN
J. A. Schlette, Willem de Zwijgerlaan 50, bij Fred. Hendriklaan, Den Haag, Telefoon 50888.

STOOMERIJ EN OPPERSERIJ
Snel Opperserij A.S.O., Azaleastr. 126, Den Haag.

STOOMVAARTLIJNEN
Kon. Paketvaart Mij., Amsterdam.
Rotterdamsche Lloyd, Rotterdam.

STUCADOORSWERKEN
L. Ph. Bisschops, Sassenheim.

TANDARTSEN
Jac. Schijff, Stadhoudersplein 102, Den Haag.
J. van Veen, Weimarstraat 27, Den Haag.

TEHUIZEN VOOR KINDEREN
Kl. Opvoedingstehuizen, Pr. Mauritsplein 23, Den Haag.
Tokuni, Amersfoort.
Zandbergen, Amersfoort.

TEHUIZEN INDISCHE BEDIENDEN
Persinggahan, v. Boetselaerlaan 2, Den Haag.

TOKO'S
Toko Bogor, Suezkade 12—12A, Den Haag.

TRICOT-GOEDEREN
Iserief & Co., Veenestraat 16, Den Haag.

UITZENDING VAN DINERS
Maison Blom, 2e Schuytstraat 77, Den Haag.

VEILINGZALEN EN VERKOOPHUIZEN
Kunstzaal Erica, Oude Schev. weg 25, Den Haag.
Verkooplokaal Pot, Gr. Hertoginnelaan 103, Den Haag.

VERMAKELIJKHEDEN
City Theater, Veenestraat, Den Haag.

VERVERIJEN
Lederverffabriek „De Admiraal", Amsterdam.

VERZEKERINGEN
's-Grav. Rijwielverz. Mij., Conradkade 56, Den Haag.
Onderl. Levensverz. Eigen Hulp, Kortenaerkade 3, Den Haag.

VLEESCHHOUWERIJEN
H. J. M. van Duyne, Keizerstraat 165, Scheveningen.
P. van 't Riet & Zn., Obrechtstraat 177, Den Haag.

WASCH- EN STRIJKINRICHTINGEN
Gebr. Smeele, Haagweg 499, Loosduinen.

WIJNHANDELAREN
G. C. Vroegh, Weimarstraat 202, Den Haag.

de levensstandaard verbazend gestegen is? En wat hier gezegd wordt van de levensmiddelen-voorziening, is ook m.m. van toepassing op den woningtoestand en de dienstbodenvoorziening. Het gevolg is een ongekende duurte van alles en streven naar loonsverhooging in schier alle kringen.

Bracht dus de petroleum-bedrijvigheid geld onder de bevolking, aan den anderen kant werd het voordeel hiervan verminderd door het duurder worden van bijna alles en speciaal voor meer gegoeden werd het leven, vooral door de veelal slechte accomodatie van de onder oude omstandigheden gebouwde huizen, lang niet vergemakkelijkt. Waar echter de behoeften van het gros der bevolking zich niet evenredig met de toename van hun inkomen vermeerderden, ontstond er vooral onder hen zelfs groote welvaart. Edoch aan deze welvaart ontbreekt een blijvende basis.

En de Kamer zou er met klem op willen wijzen, dat het tijd begint te worden, dat aan deze zaak aandacht geschonken wordt en naar middelen gezocht om, wanneer de tegenwoordige grond van welvaart eens zal moeten ontbreken, op eigen middelen te kunnen rekenen.

Landbouw en veeteelt doormaken zeer zware tijden. Bijna alle arbeiders van de groote plantages, vooral in de buurt van Willemstad, gaan stadwaarts: of bij de petroleum of bij de haven werken. De plantage-eigenaren klagen steen en been en het groot landbouwbedrijf zoowel als het groot veeteeltbedrijf begint zoo langzamerhand onmogelijk te worden. En vergeten moet niet worden, dat in vroegere jaren bij deze bedrijven de meeste menschen een bestaan vonden. Het verdient dan ook aanbeveling in deze tijden, dat er geld is, aan deze bedrijven aandacht te schenken en te bestudeeren of er geen mogelijkheid bestaat ze wat meer onafhankelijk te maken van den regenval. Zoowel gedurende de droge periode in midden 1925 als gedurende die in 1926 hebben die plantages het beste de droogte weerstaan, die goed voorzien waren van irrigatiemiddelen.

Tot zoover dit gedeelte van het verslag, dat wij om zijn belangrijkheid zoo uitvoerig meedeelen.

Aan het slot komt een opwekking, om het vreemdelingenverkeer te bevorderen en van Curaçao een West-Indische zeebadplaats te maken.

Openbare Werken!

De „Amigoe" klaagt:

„Naar wij vernemen is met 1 October l.l. het werk van herstelling van straten en wegen stop gezet.

Het schijnt dat de aanzienlijke overschrijding van de Begrooting voor 1927, door den wnd. Gouverneur bij missive van 28 Juni l.l. aan den Kolonialen Raad aangevraagd en door den Raad in de zitting van 11 Juli toegestaan, al wederom op is. En dat, terwijl aan de grootsche plannen door den Gouverneur in gemelde missive meegedeeld, nauwelijks een begin van uitvoering is gegeven.

Op de Begrooting van 1927 is voor gewoon onderhoud van straten en wegen in het stadsdistrict *f* 15.000 aangevraagd; eveneens *f* 15.000 voor gewoon onderhoud der wegen in het buitendistrict. Bovendien is aangevraagd, voor oliebesproeiing *f* 4000, voor steenslag *f* 15.000, en voor buitengewone herstelling van straten in het stadsdistrict *f* 50.000, en der wegen in het buitendistrict *f* 15.000.

In gemelde missive vroeg de Gouverneur voor buitengewoon onderhoud van de straten in het stadsdistrict een overschrijding aan van *f* 60.000; voor buitengewoon onderhoud der wegen in de buitendistricten een overschrijding met *f* 80.000, onder mededeeling dat de betrekkelijke post reeds met *f* 55.000 was overschreden.

Wanneer wij dat alles bij mekaar rekenen, dan komen wij tot de aanzienlijke som van *f* 309.000; waarmee vergeleken het verkregen resultaat maar uiterst pover is.

Want terwijl de Gouverneur meedeelde, dat het in de bedoeling lag, om zoo mogelijk dit jaar nog de Scharlooweg, Bargestraat, Werfstraat, v. d. Brandhofstraat en Van Raderstraat (z.g.n. Scharloo-complex), de Hoogstraat, Klipstraat, Witteweg en Kortijnweg een grondige reparatie te doen ondergaan, is men niet eens klaar met den Scharlooweg alleen, terwijl van de genoemde straten aan de Overzijde alleen de Hoogstraat bijna hersteld is. Met de buitenwegen is het eveneens zoo. Vele gedeelten zullen half klaar blijven liggen, en de gedeelten die reeds klaar zijn, zullen bij gebrek aan geregeld onderhoud, vooral als de regentijd aanbreekt, spoedig weer in zulk een toestand zijn, dat men het volgend jaar weer opnieuw beginnen kan, en een groot gedeelte

van het gedurende dit jaar uitgegeven geld als weggegooid zal kunnen worden beschouwd.

Wij hopen dat 't den nieuwen Directeur van O. W., ir. van Rosse, van wiens bekwaamheid en activiteit we zooveel goeds gehoord hebben, gelukken moge een heelen ommekeer en een complete hervorming van 't hem toevertrouwd Departement tot stand te brengen. Want zóó kan 't toch niet langer. Jaar in jaar uit worden honderdduizenden uitgegeven, om niet te zeggen vermorst, en de toestand van onze wegen en straten blijft maar even deplorabel.

Natuurlijk wordt er weer afgegeven op het gewone werkvolk, dat maar liefst zooveel mogelijk verdienen wil en zoo weinig mogelijk werken. Daar zoekt men de geheele schuld van deze geldverspilling.

Wij moeten erkennen dat er veel gedagdiefd wordt. Maar bij goede leiding en toezicht zou dit niet mogelijk zijn. Wij hebben de bewijzen bij de hand, dat waar het toezichthoudend personeel zijn plicht doet, en mee de handen uit de mouw steekt, in plaats van neergezeten in de schaduw van een boom of onder een paraplu zijn tijd in „dolce far niente" door te brengen, de werklieden ook veel beter en met veel meer lust en ijver hun werk verrichten. En daarom is o.i. de groote schuld te zoeken bij het leiding-gevend en toezichthoudend personeel."

Uit den Verren Vreemde.

Vrouwenhandel in Turkije.

Een correspondentie in de „N. R. Ct." van 3 Nov. behandelde een vermaning door het Volkenbondssecretariaat tot de Turksche regeering gericht om meer afdoende maatregelen te nemen tot bestrijding van den vrouwenhandel. Van officieele Turksche zijde is men volstrekt niet gesticht geweest over dit verzoek, doch werd 't beantwoord met een scherpe afwijzing, en in de toelichting, welke hierbij gevoegd werd, komt aan het adres van ons land een terechtwijzing voor, die volle aandacht verdient, om haar te erkennen voor zoover zij recht van bestaan mocht blijken te hebben, maar ook, en wij hopen dat hiertoe reden zal bestaan, om haar o.z. scherp af te wijzen, indien zij niet op goede gronden berust. De Turksche regeering dan, zou 't volgende geschreven hebben:

„In het begin dezer maand trok het de aandacht der politie van Konstantinopel, dat eenige van Java afkomstige z.g.n. toeristen, die ruim in het geld schenen te zitten, pogingen aanwendden, om jonge Turksche meisjes over te halen naar Nederlandsch- of Britsch-Indië te komen, om daar schitterende huwelijken aan te gaan. Die lieden — inlanders en Arabieren — weelderig en elegant gekleed, pronkende met kostbare sieraden, hadden zich in de beste Turksche families weten in te dringen, en wierpen daar hun netten uit naar de jonge en aardige hanem's. Zij hadden reeds een tiental jonge meisjes weten te bepraten, en er al vier verzonden, toen de politie aan hun verfoeilijk gedoe een einde maakte, door ze, in afwachting van hun bestraffing, achter slot en grendel te zetten.

De prefect van politie meent, dat dit geval van poging tot vrouwenhandel, dadelijk in de kiem verstikt, den „zedelijkheidsagent" van den Volkenbond aanleiding moet geven op zijn lichtvaardige en lasterlijke beweringen terug te komen, en daarvan even openlijk kond te doen als hij zulks met zijn beschuldigingen heeft gedaan."

Intusschen zou 't een 't ander geenszins opheffen.

Een huis voor Nederlandsche en Indische studenten te Parijs.

De Ned. gezant te Parijs, jhr. Loudon, heeft 7 November in het bureau van professor Charlety, rector van de universiteit van Parijs, de acte onderteekend, waarbij wordt gesticht een huis voor Nederlandsche en Indonesische studeerenden in de cité universitaire te Parijs.

Het gebouw, door den architect Dudok ontworpen, zal ongeveer honderd kamers omvatten. De acte is onderteekend in tegenwoordigheid van senator Honnorat, voorzitter van de Stichting ter ontwikkeling van de cité universitaire, en van den heer F. Vreede, directeur van het Centre d'études Franco-Hollandaises te Parijs, en den heer Els, die als directeur van het Nederlandsche studentenhuis is aangewezen.

Wijlen de heer Abraham Preijer gaf den stoot voor de stichting van het Nederlandsche huis, door een schenking, welke nu is aangevuld.

Een automobieldienst door de Sahara.

Na vele jaren van studie is een regelmatige dienst gesteld door de Sahara tusschen Colomb-Bechar den Niger.

De Compagnie Générale Transsaharienne zal ze lijn exploiteeren. De dienst zal loopen gedu-nde zes maanden per jaar van October tot April, urende welk jaargetijde de reis niet al te be-arlijk is. De automobieldienst vertrekt van Co-mb-Bechar, kopstation van den Zuid-Oraneeschen spoorweg en loopt tot Gao aan den Niger. Dat een belangrijk bevolkt en druk bezocht adminis-atief centrum. Men vertrekt van Colomb-Bechar n eersten van de maand en trekt door de woes-n in vier etappes, onderbroken door een rust van uur. De geheele duur der reis is zes dagen. De rugreis heeft plaats van den 20sten tot den 25sten r maand. De prijs is bepaald op 2500 frank, ter-ijl elke reiziger recht heeft op 35 kilo bagage. Ge-rende het warme jaargetijde houdt de Compagnie anssaharienne alleen de lijn Colomb-Bechar in nd. Dan wordt dus het traject vanaf het uiterste id-Oraneesche punt buiten dienst gesteld.

De blanke bevolking van Kongo in 5 jaar verdubbeld

Blijkens de allerjongste officieele bevolkingssta-tiek van de Belgische Kongokolonie bedroeg het ntal aldaar verblijvende blanken, op 1 Januari 27, voor de eigenlijke kolonie, 18.169, waarvan .898 Belgen, en voor de mandaatgebieden Roean-—Oeroendi 356 (227 Belgen en 16 Duitschers). jf jaar geleden telde de Kongo-kolonie alleen 31 blanke inwoners, waarvan 5.513 Belgen. In eanda-Oeroendi bevonden zich toen 163 Belgen 20 Duitschers. In vijf jaar tijds is de blanke be-lking in de eigenlijke kolonie dus bijna verdub-ld; voor de mandaatgebieden is de aanwinst ech-r vrij gering, wat, in officieele Belgische kringen, n de onzekerheid omtrent de politieke toekomst n deze voormalige Duitsche kolonies wordt ge-eten.

De minerale rijkdom van Nieuw-Guinea.

Mc Lean, de Australische administrateur van de udvelden op Nieuw-Guinea, heeft optimistische rklaringen afgelegd over de minerale rijkdom-n van dit Australische mandaatgebied. Goud-sschers hebben reeds een opbrengst van naar hatting £ 300.000 verkregen, terwijl zij hun con-ssies nog nauwelijks ontgonnen hebben. Nergens nog onder den grond gedolven en men heeft udaders ter breedte van 30 voet bij de Merri-eek, 'n zij-rivier van de Edie-kreek, ontdekt. De komst van de nieuwe ontginningen hangt ten uwste samen met de inrichting van een trans-rtvliegdienst. Mc Lean heeft nog gezegd dat op euw-Guinea bijna alle delfstoffen ontdekt zijn. n heeft reeds platina en andere kostbare delf-offen gevonden en er zijn ook aanwijzingen dat er troleum in den bodem zit.

De politieke positie van de mandaatgebieden.

Het blijft blijkbaar moeilijk voor de gouverneurs er Volkenbondsmandaat-gebieden, om zich in de aatkundige positie van zoodanig gebied in te nken. Het vorige jaar moest de V.B.-mandaten-mmissie een Britschen gouverneur over een voor-alige Duitsche Afrika-kolonie ter verantwoor-ng roepen, omdat hij in een rede het mandaten-bied Britsche domein en de bewoners Britsche derdanen genoemd had, en niettegenstaande dat t toen rechtgezet is, heeft nu de gouverneur van n der Samoa-eilanden, die Nieuw-Zeeland tot andataris hebben, zich aan eenzelfde misgreep huldig gemaakt. Bij de, in de eerste dagen van ovember gehouden zitting van de mandaten-mmissie heeft de Hooge Commissaris van Nieuw-eland den gouverneur gedesavoueerd, en de ver-kering gegeven dat N.-Zeeland zich volkomen kenschap geeft van zijn mandaatspositie.

Overigens waren er meer redenen voor de com-issie om zich in 't bijzonder met Samoa bezig te uden. Daar zijn onlusten uitgebroken, die twijfel en ontstaan of de bevolking met den nieuwen estand wel ingenomen is. Wat de Hooge Commis-ris ter toelichting bijbracht, wijst eensdeels op nomen maatregelen ter regeling van handels-ngelegenheden, anderdeels op pogingen om al-holverbruik tegen te gaan en den gezondheids-estand te verbeteren. De mandaten-commissie is g niet tot een conclusie gekomen, zij wacht op t rapport uit te brengen, door een, door de re-ering van N.-Zeeland, benoemde commissie tot derzoek van de oorzaak en het verloop van de lusten.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Apeldoorn.

FILMS VAN DE NEDERLANDSCHE HANDEL MIJ.

Op Maandag en Dinsdag 7 en 8 Nov. zijn de films van de Nederlandsche Handel-Mij. voor ruim 600 leerlingen en een 40-tal onderwijzer(e)s(sen) in het Centraal Theater vertoond. Op Woensdagavond 9 dezer gingen ze voor de leden en andere belangstellenden. De opkomst was bevredigend. In de pauze werden 6 plaatjes vertoond betrekking hebbend op de tentoonstelling 1928. Daarna heeft in een half uur tijd de heer Mr. J. Huges, voorzitter van de Arnhemsche afdeeling, een gloeiende rede gehouden over de tentoonstelling, vooral over haar doel en nut, welke door haar enthousiasme goed is ingeslagen. De Nieuwe Apeld. Courant had een uitgebreid en zeer sympathiek artikel over de tentoonstelling geplaatst. Over de films behoeft hier niet uitgeweid te worden. Ze spreken voor zich zelf. Doch nogmaals een woord van dank aan de N. H. M. is hier zeker op zijn plaats.

Bij de opening herinnerde de voorzitter nogmaals aan onze inzending voor de tentoonstelling — waarvoor reeds een paar honderd nummers van in te zenden voorwerpen genoteerd zijn en zoo noodig lijsten ter invulling bij den secretaris zijn aan te vragen, die meteen ook gaarne reclamemateriaal (briefkaarten en sluitzegels) voor de groote tentoonstelling in 1928 zal toezenden.

Leden! Zendt uw lijsten uiterlijk 1 December in!

Verder werd alvast een beroep gedaan op aller medewerking, opdat we een propvolle zaal krijgen op den Indischen avond, te geven door de vereeniging „Eurasia".

Zegt het voort! Verhoogt het ledental!

De Secretaris,
J. C. BAARS.

Afdeeling Groningen en Ommelanden.

De film der Nederlandsche Handel Maatschappij zal op *14* en *15 December* e.k. worden vertoond te Groningen en te Hoogezand.

Afdeeling Nijmegen.

WEST-INDISCHE TENTOONSTELLING, enz.

Een *Tentoonstelling* van 19 tot en met 26 November 1927 van ethnographica op het gebied van *Leven en Werken* van de bewoners van onze *West-Indische* bezittingen, in een lokaal van de *Hoogere Handelsschool* der Gemeente Nijmegen aan de *Bijleveldsingel Z.O.*, waar de leden van O. en W. en hunne introducée's toegang hebben van 's middags half twee tot half zes uur op de Woensdag- en Zaterdagmiddagen, en van half vier tot half zes uur op de overige dagen.

Weest in grooten getale aanwezig bij de *opening dier tentoonstelling* op *Zaterdag 19 November, 's middags half twee uur!*

Gedurende die tentoonstellingsdagen op *Maandag 21 November:* een voordracht *met lichtbeelden* van *Z. Ex. den Oud-Gouverneur G. J. Staal* over *„Land, Volken en bedrijven van Suriname". Zaterdag 26 November* een *voordracht* met *lichtbeelden* van den heer *Dr. H. van Capelle,* over *„de Wildernissen van Suriname* en *de daarin verblijfhoudende stammen"* (ook hun mythen en legenden).

Beide voordrachten worden gehouden in den *grooten foyer* van den *Stads-Schouwburg alhier;* ze vangen aan om *acht uur* 's avonds precies.

Zaterdag 17 December 1927, 'savonds *acht uur,* in de groote zaal van het Concertgebouw *de Vereeniging* alhier, een opvoering van *„Njai Sonna"*, een Indisch tooneelspel in drie bedrijven, door *Jan Fabricius,* toegankelijk voor de *Leden* en *Begunstigers* van *O. en W.* en *die van de Vereeniging* (*in beide gevallen met geïnviteerden*), voor *tachtig cents* per persoon, plus belasting en auteursrecht.

Na afloop der voorstelling, gelegenheid tot gezellig samenzijn (zie verder de advertenties dienaangaande).

HET BESTUUR.

Mededeelingen.

Van het Hoofdbestuur:

CONCEPT-NOTULEN

der Hoofdbestuursvergadering op Zaterdag 29 October 1927, in het gebouw Heulstraat 17, Den Haag. (Voorl. goedgekeurd in de verg. v. h. Dagel. Bestuur op 2 November d.a.v.).

Aanwezig het voltallige Hoofdbestuur, behalve de heer Logeman, die verhinderd was en de heeren van den Wall Bake (Amsterdam), Wagenaar Reisiger (Haarlem), de laatste vervangen door den heer H. P. Deinum, secretaris dier afdeeling.

De voorzitter, de heer Zuyderhoff, opent op het aangegeven uur — 2 uur — de zitting en heet de aanwezigen welkom. Spr. zegt, dat tusschen de data der laatste

bijeenkomst van het H.B. en deze, de zomer met zijn komkommertijd verstreken is, maar dat niettemin in die tusschenpooze van de Vereeniging het een en ander is uitgegaan waaraan dient herinnerd te worden, zoo de aanbieding — en aanvaarding — van den eere-penning aan H. M. de Koningin, ter zake van het door H. M. met Oost- en West-Indië rechtstreeks gesprokene, de aanbieding van dien penning aan de N.V. Philips' Gloeilampenfabriek, de boottocht der Indische militairen, de deelname aan de huldiging der vliegeniers (tochten v. Lear Black en nu pas weer Koppen) enz.

Actie kost geld, maar daardoor stijgt, als gebleken is, het ledental. Aan dezen voorspoed koppelde zich ook tegenspoed en wel deze dat de uitgave van het K. W. zonder omslag eerlang verwacht kan worden. Waar deze mogelijkheid bestaat zou spr. daartegenover willen voorstellen den inhoud van het K. W. alvast tot hooger peil op te voeren door het toestaan van een crediet van f 500.— voor losse medewerkers. Maar dan ook geen steun meer, mede in verband met de verminderde afdrachten, aan de afdeelingen, van welke Breda het verzoek doet om voor propaganda f 300.— te mogen ontvangen, terwijl die afdeeling in het vorig jaar 1926 reeds f 300.— heeft gekregen.

Na instemming der vergadering met het voorstel van den voorzitter omtrent het verleenen van een crediet ten behoeve van het Orgaan, wordt thans het woord gegeven aan den heer Kroon, ter motiveering van het door hem gedane verzoek, nadat vooraf besloten was de Notulen der vorige vergadering, als zijnde deze in het K. W. bekend gesteld, niet voor te lezen.

De heer Kroon (Breda) zegt volkomen in te zien het groote belang voor de Vereeniging van het K. W., maar stelt daartegenover den eenigszins hachelijken toestand waarin zijn afdeeling verkeert. Voor het ideëele voelt men daar niets — men wil voor zijn lidmaatschap iets hebben. Vandaar de voorstellingen die veel geld kosten, ook omdat niet elke localiteit voor het doel geschikt is. Spr. wijst verder op het bestaan eener inrichting te Breda als Concordia, dat een 3000 leden telt en waar men aan hooge eischen voldoende voorstellingen geeft tegen lage prijzen.

De heer v. Peski geeft den heer Kroon in overweging om bij uitvoeringen een zeker bedrag voor plaatsbespreking in rekening te brengen, een deel waarvan dan ten goede zoude kunnen komen aan de afdeelingskas.

De heer Kroon zegt dat zulks ook in Breda geschiedt, op bescheiden schaal. Als bewijs van hooge kosten zegt spr. dat Pater Buis f 300.— gevraagd heeft voor een avond.

De heer Baars (Apeldoorn): Bij ons heeft hij het gaarne willen doen voor f 40.—.

De voorzitter meent, dat een avond van f 500.—, waarvan de heer Kroon gesproken heeft, toch wel wat machtig is voor een kleine afdeeling als Breda en stelt de vraag of men aldaar wel eens avonden met andere vereenigingen organiseert.

De heer Kroon beantwoordt die vraag bevestigend; maar het Bestuur heeft zich daarbij altijd tot taak gesteld te zorgen dat O. en W. als kleinere organisatie niet in het gedrang kwam bij samenwerking met grootere lichamen, waardoor het effect van de afdeeling verloren zou gaan.

De heer Franke (Groningen) merkt op, dat hij een nog kleinere afdeeling heeft dan Breda, maar hij heeft haar donateur gemaakt van het K. N. Aardr. Genootschap, waardoor alle leden van O. en W. de uitvoeringen van dat Genootschap kunnen bijwonen.

De heer Clasener (Ver: Suriname) gelooft dat men de afd. Breda zal kunnen helpen indien de afdeelingen 50 pCt. in plaats van 40 pCt. afdragen, dan zou het geld gevonden zijn.

De heer Sandberg (Den Haag) wijst op de groote uitgaven van Breda in verhouding tot het verkregen resultaat in den vooruitgang van het ledental. Wat de contributieafdracht betreft, daarover spreekt hij in een nota, welke bij de leden van het Dagel. Bestuur rondgaat, deze nota zal echter hedenmiddag wel niet in behandeling kunnen komen. Bij spr. gaat vóór alles: de verbetering van den inhoud van het K. W., daarop moeten alle krachten geconcentreerd worden en daardoor, voornamelijk, kan het aantal leden stijgen.

De heer Somermijer (Utrecht) is het in geenen deele eens met de beide laatste sprekers. Ten aanzien van het verzoek der afd. Breda acht hij het 't beste dat het crediet aan het K. W. met f 100.— wordt verminderd en dit bedrag aan die afd. wordt toegekend. Spr. maakt er een voorstel van.

De heer Kroon bestrijdt de rede van den heer Sandberg op het punt der onkosten en de resultaten daarvan. In het volgend jaar zal geen tegemoetkoming aan Breda noodig zijn.

De heer v. Peski valt den heer Somermeijer bij en acht het ook gewenscht Breda te helpen indien, zooals de heer Kroon zegt, de kans voor den aanwas van leden aldaar, groot is.

De voorzitter acht krachtige afdeelingen van evenveel belang als een goed orgaan; de moeilijkheden in deze is dat Breda zooveel vraagt.

De heer Stroinck (Twente) vindt het door Breda gevraagde ook vrij hoog. In zijne afdeeling wordt bij het opmaken van het program voor propaganda allereerst bepaald de draagkracht der financiën. Hij heeft 4 lezingen voor nog lang geen f 100.— kunnen houden, maar heeft dan ook voor deze uitvoeringen van algemeen nut,

aangeklopt bij gemeente, schoolbesturen, invloedrijke particulieren.

De heer Kroon wijst er op, dat een vergelijking van afdeelingen onderling, niet opgaat, de toestanden zijn overal verschillend. Het tegemoetkomen aan een betrekkelijk veeleischend publiek als in Breda, vordert vrij hooge uitgaven.

De voorzitter brengt in 't midden dat de Vereeniging en dus hare afdeelingen, allereerst heeft te voldoen aan het doel: verspreiding van meerdere kennis omtrent de Indiën; dit gaat voor boven de aanwinst van leden.

De heer Deinum (Haarlem) zou de afd. Breda vrijstelling willen verleenen van de afdracht van 40 pCt. Met deze tegemoetkoming gevoegd bij een aftrek met f 100.— van het crediet voor het K. W., zou Breda geholpen zijn.

De heer v. Peski is van oordeel dat, ook met het oog op de hulp aan Nijmegen verstrekt niet verder gegaan mag worden dan hetgeen het voorstel-Somermeijer beoogt.

De heer Marcella (Rotterdam) zegt dat in Rotterdam voor f 40.— behoorlijke gelegenheden beschikbaar zijn voor het geven van uitvoeringen. Voorts wordt nog opgemerkt dat kleine afdeelingen geen gevaar dreigt van achterstelling met grootere corporatiën indien het initiatief van de eerste uitgaat.

De voorzitter vereenigt zich met het voorstel Somermijer om f 100.— van de f 500.— bestemd voor het K. W. beschikbaar te stellen voor Breda en brengt dit voorstel in stemming dat met algemeene stemmen op een na, die van den heer Sandberg, wordt aangenomen.

De heeren Roodhuijsen (Amersfoort), Somermeijer (Utrecht) en Gescher (Nijmegen) bespreken daarop het uiterlijk aanzien en het formaat van het K. W.

De heer Huges (Arnhem) stelt voor de zorg hiervoor over te laten aan het Dagel. Bestuur. Deze spreker geeft thans een uiteenzetting van den stand van zaken van de Indische tentoonstelling te Arnhem, welker groot belang hij, in dezen kring, niet krachtig genoeg bepleiten kan. Spr. dringt andermaal aan op aller ijverige medewerking omdat het hier gaat om een belang voor de Vereeniging dat verre boven alles, uitgaat. Hij is van meening dat men zich in de afdeelingen daarvan niet genoeg rekenschap geeft. Maar ook voor het Dagel. Bestuur zag hij gaarne nog wat meer propaganda gemaakt b.v. door de periodieke plaatsing van een stuk in het Kolon. Weekblad dat pakt.

De voorzitter zegt volle medewerking toe door Dagel. Bestuur. Omtrent de levende attractie der tentoonstelling zullen den heer Huges spoedig nadere berichten geworden, de uitzending voor Arnhem van een 50-tal Atjehers, goudsmeden, vlechters, hoofden enz. zal niet door kunnen gaan, maar nu al kan Spr. mededeelen dat blijkens ontvangen telegr. bericht, een goudsmid zal kunnen uitkomen. De kosten daarvoor kunnen nog niet worden vastgesteld, maar Spr. doordrongen van het belang van den maatregel, zal alles doen om alvast dit plan te verwezenlijken en vraagt machtiging om f 2000.— van het steunkapitaal, daarvoor beschikbaar te stellen. Met algemeene stemmen wordt deze machtiging verleend.

De heer Huges verklaart zich over deze mededeeling zeer voldaan temeer omdat hij bij al zijn werken de Vereeniging „Oost en West" vooropstelt en de tentoonstelling geheel het cachet draagt van deze vereeniging. Wat het Atjehsche plan aangaat, betreurt Spr. de afwijzing niet al te zeer.

De heer Zeylstra vraagt of het Atjeh-plan nu van de baan is.

De voorz. antwoordt ontkennend in dezen zin dat zij althans niet voor Arnhem zullen uitkomen.

De heer Roodhuyzen, als antwoord op den aandrang door den heer Huges uitgeoefend verklaart dat zijn afdeeling alles in het werk zal stellen om de tentoonstellingsplannen te steunen met welke mededeeling ook de overige vertegenwoordigers der afdeelingen blijken van instemming geven.

De heer Huges deelt nog mede dat dank zij de Voorbereidingscommissie van W.-Indië de pogingen om dat gewest, goed te doen uitkomen, alle hoop van slagen hebben. Spr. verlaat daarop de vergadering. De heer Marcella vestigt in dit verband de aandacht van den heer Clasener op de faciliteiten welke verkregen kunnen worden met de Hertog Hendrik die naar de West gaat.

Nadat de voorzitter aan den heer Marcella nog eenige ophelderingen had gevraagd omtrent diens afdeeling, met name over de propaganda en de daarover met het Dag. Best. gevoerde briefwisseling, welke vraag door den heer Marcella in zijn bestuur zal gebracht worden, stelt Spr. de rondvraag.

De heer Somermeijer geeft in overweging den Luit. Koppen te vragen of hij genegen zou zijn over zijn vliegtocht, lezingen te houden voor de afdeelingen.

De voorzitter zegt dat zulks gevraagd zal worden.

In dit verband, leest Spr. een schrijven voor, zoo juist ontvangen van den Secretaris der Intern. Ver. v. d. rubber-cultuur van de vertooning van een film, welk schrijven in behandeling zal komen.

De heer Clasener vraagt aanteekening in deze notulen dat zijne afwezigheid ter vorige H.B.-vergadering, „met kennisgeving" geweest is.

De heer Gescher heeft namens zijn bestuur en Nijmegen twee opdrachten:

1o. de plaatsing met vette letters vooraan in het K. W. van die afdeelingsberichten voor welke dit verlangd wordt.

2o. de afdracht aan het H.B. in het begin van het volgend jaar

Wat het eerste punt betreft zal hierover overleg plaats hebben met den Redacteur. Met betrekking tot het 2e punt wordt vastgesteld, dat de afdeeling 40 pCt. afdraagt der contributie berekend naar het aantal leden op 1 Januari 1927.

De heer Gescher knoopt hieraan nog een opmerking vast over de goedkoope drukkosten, vooral in Brabant, een opmerking met welke de voorzitter gaarne rekening zal houden. Ten slotte betuigen de heeren Kroon en Gescher hunnen dank voor de t.o. hunner afdeelingen genomen besluiten.

Niemand verder het woord verlangende, sluit de voorzitter de vergadering, onder dankbetuiging voor de betoonde belangstelling.

Van het Dagelijksch Bestuur.

RUBBER- EN OLIEPALMFILM.

Evenals de Nederl. Handelmaatschappij het welwillend aanbod deed de vertooning van hare Suikerfilm onder de auspiciën dezer vereeniging te doen plaats hebben (zie K. W. No. 33, van 18 Augustus l.l., pag. 14), zoo heeft ook thans de Internationale Vereeniging v. d. Rubber en andere cultures, hare rubber- en oliepalmfilm met ditzelfde doel beschikbaar gesteld. Wenschen de besturen der afdeelingen deze film te vertoonen, zoo wordt hen bij dezen in overweging gegeven zich daartoe rechtstreeks te wenden tot den Heer Secretaris dier Intern. Ver. voorn., Heerengracht 38, Den Haag, telef. 14670.

Van het Informatie-Bureau:

BESTEMD VOOR UITZENDING NAAR NED.-INDIE:

M. W. van 't Hof, Adspirant commissaris bij de Alg. Politie; Singel 235, Amsterdam (C.).
E van Essen, Adspirant Politie-opziener b. d. Alg. Politie, Krugerlaan 62, Zeist.
A. D. Cattoir, Adj.-Accountant b. d. G. A. D., Baronielaan 64, Breda.
M. Tjeerdsma, tijd. gedipl. Techn. Ambtenaar b. d. P.T.T., Oenkerk 101 (Fr.).
H. J. M. van der Velden, idem als voren, Odilia van Solmsstraat 34, Breda.
Mej. A. van Witzenburg, Gouv. Arts bij den D. V. G., Lange Brug 12, Leiden.
Mej. A. P. Uffen, Verpleegster 1e kl. b. h. Krankz.wezen. Stichting „Maasoord", Poortugaal.
D. Raven, Burger-apotheker b. d. D.V.G., Javalaan 23. Hilversum.
H. E. Boswijk, Onderwijzer bij het M.U.L.O., Coevorden.

INDISCHE AMBTENAREN MET VERLOF:

A. L. Meulenbrugge, Controleur (1e cat.) bij de P.T.T.: Berkelsingel 90, Zutphen.
G. Overdijkink, Vakonderwijzer bij de cultuurschool te Soekaboemi; Emmalaan 30, Apeldoorn.
C. H. Tulleners, Hoofdpolitie-opziener bij de Alg. politie; Sumatrastraat 70(I), Amsterdam.
H. G. v. d. Bent, Inspecteur van Financiën; Boreelstraat 6, 's-Gravenhage.
H. T. Lanting, Controleur 1e kl. bij het B. B.; Wolfaartsdijk.
P. H. Wellens, Landmeter 3e kl. bij het Kadaster; Da Costastraat 133, 's-Gravenhage.
L. G. F. W. Lapré, 1e Commies op het gew. kant. te Pangkal-Pinang; Caan van Necklaan 297, Rijswijk (Z.-H.).
J. Th. Eradus, Controleur 1e kl bij het B. B.; Valkenboschkade 204, 's-Gravenhage.
G. F. Bakker, Landmeter 1e kl. b. h. Kadaster, Joh. Verhulststraat 138, Amsterdam.
H. B. Kuipers, Controleur 1e kl. b. d. P.T.T., Nassaukade 371, Amsterdam.
F. A. B. E. van Win, Hoofdpolitieopziener i. d. res. Batavia, C. van Necklaan 297, Rijswijk (Z.-H.).
P. G. Havik, Inspecteur van het Gevangeniswezen, Van Bleiswijkstraat 20, 's-Gravenhage.
A. J. Zijderlaan, Onderwijzer b. h. O.E.L.O., Badhuislaan 7a, Hilversum.
J. A. Kuiler, Leider v. h. filiaal der H.B.S. Bandoeng, Obrechtstraat 52, 's-Gravenhage.
A. A. Vermeulen, Hulpprediker ter beschikking te Amboina, Oosterend (Fr.).

MET PENSIOEN:

G. A. van Drunen, Ass.-resident van Nias en omliggende eilanden (residentie Tapanoeli); Laan van Meerdervoort 363, 's-Gravenhage.
Ir. A. Korving, Chef van het Veiligheidstoezicht; Helmstraat 22, Scheveningen.

Mutatiestaat van 9 tot 16 November.

Nieuwe Leden: — Geïntroduceerd door:

W. H. Kramer, Oud Administrateur Suikerfabriek, Amsterdam, Weesperzijde 45. ƒ 5.— ...... Dr. S. E. Boorsma te Amsterdam.
J. M. Bottemanne, Waterschout van Amsterdam, Keizersgracht 157. ƒ 5.— ...... Administrateur „Oost en West".
C. Hooykaas, p/a. Dr. A. H. Oort te Oegstgeest. ƒ 5.— (afd. Leiden) ...... Eigen aanmelding.
C. B. Brandligt, Haarlem, Koninginneweg 59. ƒ 5.— ... Den heer O. R. A. Michielsen te Haarlem.
H. J. T. Sluyp, Utrecht, Tolsteegsingel 41. ƒ 5.— ...... Mevrouw H. G. Pannekoek-Mienikus te Utrecht.
C. Hemmes, Controleur B.B., Apeldoorn, Deventerstraat 124. ƒ 5.—
W. Eichelberg, Oud Hoofdmachinist Java-China-Japanlijn, Apeldoorn, Arnhemsche Weg 60. ƒ 5.— } Afdeelingsbestuur Apeldoorn.
M. Prakke, Apeldoorn, Loolaan 52. ƒ 5.— ...... Eigen aanmelding.
W. J. Ph. I. Tuts, Ambt. t. b. v. d. Hoofdinspecteur der In- en Uitvoerrechten, Nijmegen, Pension „Frisia", St. Stephanusstraat 5. ƒ 5.— ...... Mevrouw W. L. v. Troostenburg de Bruijn te Nijmegen.
Dr. W. F. Donath, Natuur-Wetenschappelijk-Tech. Amb. 1e kl. bij het Geneeskundig Laboratorium te Weltevreden, Den Haag, Viviënstraat 1. ƒ 10.—
Mevrouw de Weduwe Th. Gallas, Den Haag, Lubeckstraat 23. ƒ 5.—
Mevrouw A. A. E. Coert, Den Haag, Berkstraat 26. ƒ 5.— } Secretaris Afd. Den Haag.
D. F. Scholte, Den Haag, Ieplaan 20. ƒ 5.—
Mejuffrouw J. G. Wouters, Den Haag, Valkenboschlaan 73. ƒ 5.— } Hoofdbestuur „Oost en West".
F. W. Soesman, Tandarts, Den Haag, Statenlaan 165. ƒ 5.— ...... Den heer C. H. E. Wilson te Den Haag.
B. M. Harsveldt, Den Haag, Orchideestraat 28. ƒ 5.— Eigen aanmelding.
L. Th. J. Wolterbeek Muller, Oud-Adviseur van het Inlandsch Volksonderwijs, Den Haag, Sweelinckstraat 123. ƒ 5.— ...... Eigen aanmelding.
Mevrouw C. J. Nagtegaal-Poortman, Den Haag, Blois van Treslongstraat 5. ƒ 5.— ...... Administrateur „Oost en West".
Dr. F. J. Soesman, Zenuwarts, Den Haag, Groot Hertoginnelaan 166. ƒ 5.— ...... Den heer L. Th. van der Kruk te Den Haag.
J. H. A. van Nieuwland, Oud-Administrateur Indische cultures, Rijswijk (Z.-H.), Nassaukade 37. ƒ 5.— ...... Mevr. F. v. d. Post-Liefrink te Amersfoort.
J. J. Hakkert, Weltevreden, Spoorweglaan 3. ƒ 5.— ... Dr. W. C. Kersbergen te Zeist.
Mevrouw de Haan-Wijs, Amersfoort, Kapelweg 16. ƒ 5.— Afdeelingsbestuur Amersfoort.

Nieuwe Begunstigers:

C. A. de Vassy, Apeldoorn, van Hasseltlaan 1.
Mejuffrouw S. de Vassy, Apeldoorn, Pension „Rozenheuvel", Loolaan.
Mevrouw de Weduwe F. Mulder-Staal, Apeldoorn, Langeweg 7. } Afdeelingsbestuur van Apeldoorn.

Contributieverhooging:

H. A. van Schoonhoven, Apeldoorn, Soerensche Weg 57, van ƒ 2.50 op ƒ 5.—.

Afschrijven:

Th. P. Almerood, Oud-Officier der Artillerie, Haarlem, Berkenrodestraat 5 (overleden).

Adresveranderingen:

K. Oud Gzn., van: Purmerend naar: Heemstede. ƒ 5.—
J. Dwars, Kapitein Inf., van: Amersfoort, Johan van Oldenbarneveltlaan 4, naar: Den Haag, Koningin Mariastraat 5. ƒ 5.—
D. Kersken, van: Naarden, Godelindeweg 18 naar: Bussum, Meerweg 8.
J. Mansvelt Beck, thans: Kapitein Infanterie te Kota-Radja.
B. Cox, Controleur B. B., van: Leiden, Warmonderweg 27, naar: Bandoeng, Lombokstraat 3.
N. W. Pel, Oud-Kapitein der Genie, van: Fort de Kock naar: Bandoeng, Katja 2 Wetan 111.
G. D. P. A. Renardel de Lavalette, Resident, van: Tasik-Melaja naar: Pekalongan.
Ch. E. le Rütte, Gep. Kantoorchef 1ste kl. P.T.T., van: Buitenzorg, Hotel Plantetuin, naar: Huize „Flora" te Patiet, Hulppostkantoor Tjiparay, boven Bandoeng.
Dr. F. J. Soesman, Zenuwarts, Den Haag, van: Gr. Hertoginnelaan 166 naar: Adelheidstraat 96.

VEREENIGING „OOST EN WEST"

HOOFDBESTUUR: HEULSTRAAT 17 'S-GRAVENHAGE

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins-Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden uit Oost en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen doen.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen, van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstr. 17, 's-Gravenhage. Tel. 14519. Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins-Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752. Dit „Tehuis" biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland vertoeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK, of den Administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", Van-Boetzelaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Tel. No. 50248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna-Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten einde aan hen die uit Nederland naar Indië gaan, en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN (tegen eenige vergoeding) op huishoudelijk en maatschappelijk gebied, onder leiding van Mevr. J. FRANCO MENDES—Calisch. Spreekuur Donderdagmiddag van 2 tot 4 uur en volgens afspraak Nic.-Maesstraat 57, Amsterdam, Tel. 22492.
Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, en de Firma MARTINUS NIJHOFF, L. Voorhout 9, Den Haag (bij deze firma alleen die met een *), zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk.)
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

2. **Onze Oost II. Iets over den Inlander en zijn Zieleleven, door T. J. BEZEMER.**
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

* b. Onze West, tweede druk, bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname, door FRED. OUDSCHANS DENTZ;**
2. **De Kolonie Curaçao, door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.**
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overz. Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

* No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

* No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie.)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2e, verbeterde druk.)
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

* No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederlandsch-Indië, zoomede voor verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken en Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Opnieuw herzien.) .... Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

* No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

* No. XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber (caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Ned.-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën .... Prijs: **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
„ 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
„ 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
„ 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
„ 8. De Europeesche vrouw in Indië.
„ 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
„ 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
„ 2. Het Javaansch tooneel.
„ 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
„ 4. De theecultuur op Java.
„ 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
„ 6. Een doode taal in Indië.
„ 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
„ 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
„ 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
„ 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
„ 2. Bevloeiïng in Nederlandsch-Indië.
„ 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
„ 4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
„ 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
„ 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië.
„ 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Wnd. Vertegenwoordiger in Nederlandsch-Indië Mr. M. J. A. Oostwoud-Wijdenes, President Landraad, Tandjong Balei (Sumatra's Oostkust).

NUMMER 47 DONDERDAG 24 NOVEMBER 1927 27STE JAARGANG

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN: Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag Telefoon 14519, Postgiro 14574

Wnd. Vertegenwoordiger in N.-I. Mr. M. J. A. Oostwoud-Wijdenes, Pres. Landr., Tandjong Balei (Sumatra's Oostk.).

Opgericht 21 Maart 1900 door Kolonel G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Kolonlaal belang is een algemeen Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIËN: N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIE

Indische Tentoonstelling te Arnhem (I. T. A.)

11 Juni—28 Juli 1928.

Naar wij reeds eerder vermeldden, zal tegen December de nieuwe, gekleurde reclameplaat worden verspreid.

Evenals de vorige maal zullen wederom briefkaarten en sluitzegels hiervan verkrijgbaar zijn. Wij zullen deze reclame-middelen toezenden aan hen, die ons reeds hun steun bij de propaganda toezegden. Ook voor leden, die alsnog hunne medewerking willen verleenen, stellen wij gaarne de noodige briefkaarten, platen of zegels op aanvraag beschikbaar, welke dan in December aan hun adres zullen worden verzonden.

Intusschen is de propaganda ook op andere wijze krachtig voortgezet.

Door de afdeelingen Apeldoorn en Haarlem daartoe in staat gesteld, heeft de voorzitter te Arnhem, J. J. Huges, op door die afdeelingen georganiseerde filmvoorstellingen en lezingen gelegenheid gehad, de tentoonstellingsplannen in het kort te bespreken. Wij hopen, dat ook de andere afdeelingen dit voorbeeld willen volgen en den heer Huges een uur daarvoor ter beschikking zullen willen stellen.

De bedoeling is, hierdoor te bereiken, dat *door de afdeelingen*, met de plaatselijke afdeeling als kern, een groote excursie naar Arnhem zal worden voorbereid, met een zoo groot mogelijk aantal deelnemers, zoowel Dames en Heeren als kinderen.

Wij zijn voornemens, te dien einde de gelegenheid te openen, dat van te voren kaarten kunnen worden aangevraagd.

Op die wijze kunnen de Afdeelingen zeer bijzonder medewerken om een massa-bezoek naar de Indische Tentoonstelling te Arnhem te bevorderen.

(Wordt vervolgd.)

Kantoor der Administratie Nieuweplein No. 52, Arnhem.

De opvoering van het tooneelspel „Njai Sonna".

De avond van den 15den October is voor de Haagsche afdeeling van Oost en West een succes geweest, evenals trouwens voor de Vereeniging Eurasia, wier leden het tooneelwerk van Fabricius opvoerden.

De zaal van Seinpost was tot den nok gevuld, wat beteekent, dat 760 bezoekers aanwezig waren, waaronder de Burgemeester en Mevrouw Patijn, die door hunne aanwezigheid blijk gaven van hunne belangstelling voor ons streven.

Het spel stond wezenlijk op een hoog peil en verstonde ook geen enkele maal een inzinking, wat bij de veeleischende rollen, die soms lang en betoogend zijn, dan weder volgehouden stil spel verlangen, geen wonder zou geweest zijn.

Mevrouw Mia Aarwen in de titelrol, gaf alle fijne nuanceeringen tusschen moederliefde en haat, opgewekt door eene onwettige verhouding van den Europeaan tot de Inlandsche en die voorbeschikt is tot eene verderfelijke, tevens zielige ontknooping te voeren, op onverbeterlijke wijze weer. Mr. Verboeket, als de assistent-resident, gaf den plichtgetrouwen Indischen ambtenaar, tevens hoogstaand mensch, zooals wij er velen in persoon kennen en de heer Willem Niestadt bracht zijn niet sympathieke rol tot een hoog plan. Wat te zeggen van Niti, het pleegkind van Sonna, door Mej. Ravenswaay voorgesteld, eene debutante, die nu reeds alle harten in de zaal voor zich innam en van Njo, het natuurlijke zoontje, voorgesteld door Mej. Ottenhof, die deze travesti met eene levendigheid speelde, die wij op school ook reeds van de „Indische" jongens bewonderden.

Een succes tevens voor Mevrouw Aleida Roelofsen, die de spelers bij het instudeeren heeft terzijde gestaan en er niet tegen opgezien heeft, de voorstelling in het souffleurshokje te leiden!

Zóó kunnen alleen zij spelen, die lang in Indië verbleven, of daar geboren werden. En het zou zonde zijn, wanneer de spelers van Eurasia niet in de gelegenheid gesteld werden, op meerdere plaatsen in ons land hunne talenten te toonen.

Moge dit artikel hiertoe eene opwekking voor onze andere afdeelingen en daarbuiten zijn!

Het is voor het afdeelingsbestuur eene groote voldoening, dat de leden door steeds grooter opkomst hunne stijgende belangstelling voor wat wij hun bieden, toonen.

Wij rekenen daarom op hunne medewerking door steeds meer leden te werven, wat ons in staat zal stellen nog meer voor hen, dan tot nu toe, te doen en waardoor wij den band tusschen Nederland in Europa en de beide Indiën meer en meer kunnen versterken.

Het ledenaantal van 948, behoorende tot de Haagsche afdeeling, nog met eenige honderden vermeerderd, zal ons dan in de gelegenheid stellen, een reeds lang gekoesterd plan te verwezenlijken, namelijk de leden in twee afdeelingen van onze avonden te doen genieten.

Leden, mogen wij op U rekenen?

Een woord van grooten lof wil ik hier tevens spreken voor de energie en werklust van onzen geachten afdeelingssecretaris, den Heer Baudoin, die, krachtig bijgestaan door Mevrouw Baudoin, zooveel bijdragen tot het slagen der voorstellingen. Aan beiden hiervoor ook mijn specialen dank!

F. VAN PESKI.

Attentie!

De Contributie voor het lidmaatschap dezer Vereeniging — ƒ 5.— 's jaars minimum — loopt voor hen die zich thans als lid doen inschrijven, tot en met ulto. December 1928. Bij toetreding wordt hun dus gratis het Koloniaal Weekblad geregeld toegezonden. Aanmelding schriftelijk of mondeling bij het Secretariaat, Heulstraat 17, Den Haag, of bij de Secretarissen van de Afdeelingen.

Zij die reeds lid zijn en daardoor blijk gegeven hebben van hunne instemming met doel en streven der Vereeniging, worden vriendelijk uitgenoodigd ook anderen in hun kring tot het lidmaatschap aan te sporen, b.v. door toezending, na lezing, van dit nummer, liefst met een enkel aanbevelend woord.

Op onze leden in Oost- en West-Indië wordt hiervoor in het bijzonder een beroep gedaan.

De Indische Tentoonstelling te Arnhem.

—o—

Overtuigd van de belangstelling onzer lezers in alles wat betrekking heeft op de a.s. Indische tentoonstelling te Arnhem, laten we hier eenige mededeelingen volgen over de voorbereiding, verstrekt door den voorzitter van het tentoonstellingscomité, tevens voorzitter van de afd. Arnhem van „Oost en West", Mr. J. Huges. [1])

Naar de overtuiging van het bestuur zijn de vooruitzichten voor het welslagen zeer gunstig. De zeer uitgebreide reclame heeft goede vruchten afgeworpen en deze zal verder en ook tijdens de tentoonstelling worden voortgezet. Het eerecomité is aangevuld met den den gouverneur van Curaçao, mr. Brantjes, en met de professoren, leiders van het Koloniaal Instituut. De minister van koloniën heeft toegezegd, dat hij de tentoonstelling zal openen. De heer Philips te Eindhoven heeft meegedeeld, dat met het oog op de opening van de tentoonstelling een speciale verbinding tusschen den zender te Huizen en het landgoed Zijpendaal zal worden gebracht. Daardoor zal de gouverneur-generaal van Nederlandsch-Indië de openingsrede kunnen hooren en beantwoorden.

In het park is men reeds met den bouw van de tentoonstellingsetablissementen begonnen. Het paviljoen Sumatra's Oostkust is vrijwel gereed. Telkens blijkt, dat de oorspronkelijk geprojecteerde gebouwencomplexen uitbreiding behoeven. Zoo zal er oa. een postkantoor met telefooncellen worden geplaatst. Verder wordt een openlucht-bioscoop in het park opgericht. Een apart terrein wordt ingeruimd voor de collectie Indische gewassen, welke thans overwintert bij de familie Van Vloten te Doorwerth. De planten doen het heel goed; zelfs de kinaplanten, die in slechten staat aankwamen, zullen het waarschijnlijk geheel ophalen.

Omtrent de inzendingen en de stands kan nog worden medegedeeld, dat het Koloniaal Instituut een zeer bijzondere inzending voorbereidt. De medewerking van deze instelling kan niet genoeg worden gewaardeerd. Als geschenk van de planters van Deli komt er een Batak-woning uit Deli, waarvoor de Maatschappij Nederland en de Rotterdamsche Lloyd vrij vervoer hebben toegestaan. De kunstschilder Eland werkt reeds eenige weken aan de Deli-diarama's, die een volledig beeld zullen geven van het land van Sumatra's Oostkust en bovendien van de cultures. Verder komen er nog gezichten op het Tobameer en op de hoogvlakte. Een inzending uit Deli naar de tentoonstelling te Bandoeng komt ook in haar geheel naar Arnhem. Zij is reeds in ons land aangekomen. Deze inzending omvat een volledig beeld van hetgeen er op hygiënisch gebied in Deli wordt gedaan.

Verschillende afdee'ingen van Oost en West hebben reeds succes met hun bemoeiingen om inzendingen uit particuliere bezittingen bijeen te brengen. Reeds een dertig particuliere collecties zijn verkregen, waaronder tal van curiositeiten van groote waarde. Het Haagsche museum van onderwijs komt met een schoolcollectie, welke dient om een les over Sumatra te illustreeren.

Wat de demonstraties van Indische handwerkslieden betreft, lijkt het zeker, dat men aan het werk zal kunnen zien een houtbewerker, een stroovlechter, een ivoordraaier, een batikster en een zilversmid. Het tentoonstellingsbestuur zal er voor zorg dragen, dat het inheemsche element in velerlei vorm op Zijpendaal vertegenwoordigd zal zijn. Talrijke Indonesiërs zullen er toe bijdragen, dat er werkelijk een Indische sfeer geschapen wordt. Zoo zal o.a. het Indische restaurant uitsluitend Indische bediening hebben.

De Koninklijke Militaire Academie en de Koloniale Reserve zorgen evenens voor belangrijke inzendingen, als modellen van een bivak, benteng, kamptent, versterkte brug, officiers- en onderofficierswoningen enz. Ook de Koninklijke Paketvaartmaatschappij, de Bataafsche Petroleummaatschappij en de Jaarbeurs te Bandoeng zullen inzendingen doen.

Gedurende een deel van de tentoonstelling zullen beurtelings leden van het Nederlandsch-Indonesisch Verbond van Jongeren-organisaties en van de vereeniging Eurasia te 's-Gravenhage tooneel- en muziekuitvoeringen geven (krontjong en hawaian). Eurasia heeft verschillende Indische tooneelstukken in studie genomen. Een volledig bezette gam[…] komt er ook, terwijl het geheele gezelschap […] werkers uit 50 à 60 personen zal bestaan. V[…] zullen er lezingen worden gehouden over Indië, [zo]veel mogelijk door Indiërs zelf. Het kasteel Zi[jpen]daal wordt geheel electrisch verlicht, evena[ls de] groote vijver en omtrek.

Wat de West-Indische afdeeling betreft w[…] meegedeeld, dat het Comité te Amsterdam […] voor deze afdeeling werkt. Gouverneur Bra[ntjes,] die in ons land was, heeft toegezegd in Cu[raçao] een sub-comité te organiseeren.

Het congres van de vereeniging Oost en [West] zal op 23 Juni te Arnhem worden gehouden. [Het] aantal organisaties, dat gedurende de tentoo[nstel]ling te Arnhem in jaarlijksche vergadering b[ijeen] zal komen is reeds zeer groot, en van verschil[lende] vereenigingen is toezegging ontvangen, dat e[x]cursies naar de tentoonstelling zullen worde[n ge]maakt. Dergelijke toezeggingen zijn ook va[n een] groot aantal onderwijsinstellingen ingekomen.

Tijdens de tentoonstelling zal men op de Ke[…] heide vliegtochten kunnen maken per K. L. M.

[1]) De door enkele bladen reeds gepubliceerde tekst is hier en daar aangevuld en gewijzigd.

Van Week tot Week.

Dinsdag 15 tot Maandag 21 November.

De voorgestelde wijziging in de samenstelling [van] den Volksraad. Een uitvoerig Aneta-tele[gram] van 15 dezer maakt melding van het in [den] Volksraad uitgebracht afdeelingsverslag, [dat] echter zoo goed als geen nieuwe gezichtsp[unten] over de voorgestelde zetelverhouding hee[ft] opend. Alleen trekt de aandacht een va[n …] zijde geopperd nieuw denkbeeld: de inst[elling] van een speciale commissie van Nederlan[dsche] en Indische deskundigen om te zoeken [naar] een oplossing die alle groepen bevredigt, [even]tueel door het instellen van het twee K[amer]stelsel, waarbij in de Tweede Kamer ee[n …]landsche meerderheid zou zijn, terwijl v[oor de] Eerste Kamer de samenstelling door he[t cri]terium van welvaart beheerscht zou wo[rden.] Dat intusschen niet alleen hier te lande, [maar] ook — en vooral — in Indië het ontwe[rp de] Graeff ongewone belangstelling blijft tre[kken,] daarvan getuigen steeds de overzichten v[an de] Indische persuitingen (Inheemsche zoow[el als] Europeesche) in dit blad. Men verzuime [dus] niet daarvan kennis te nemen.

De Indische beweging. In de Koloniale School [voor] Vrouwen en Meisjes heeft de heer J. P[…] Blumberger een voordracht gehouden ov[er de] zgn. Inlandsche beweging. Het Vaderland [van] 15 dezer (Avondblad A) bevat een vrij u[itvoe]rig overzicht.

Voordracht over Indië door de microfoon. W[oens]dag 23 dezer houdt de heer G. J. Staal vo[or de] A. N. R. O. te Hilversum eene voordracht [over] „De ontwikkeling van de verhouding tus[schen] Nederland en Oost-Indië". Voor de lezer[s, die] deze voordracht niet volgen (beter gezegd [niet] gevolgd hebben, want als het K. W. vers[chijnt] heeft ze reeds plaats gehad) de mededee[ling,] dat de heer Staal zijn onderwerp te voren [heeft] ingeleid in de *Aetherbode* van 20 Novem[ber.]

Prof. Mr. J. C. Kielstra is naar Indië vertr[okken] ten einde als leider op te treden van een […] deelnemers aan de excursie, welke door d[e Jan] Pieterszoon Coen-Vereeniging weder wer[d uit]gezonden. Ditmaal zijn de deelnemers ge[vormd] deels uit personen die nog aan een Aca[demie] studeeren, deels uit personen, die hun [studie] reeds voltooid hebben.

Overste L. V. v. Berg †. Te Nijmegen is ove[rleden] op 80-jarigen leeftijd de oud-luit.-kol. […]dant van het Ned.-Ind. leger L. V. v. Be[rg. Na] zijn aanstelling als tweede luitenant bij d[e in]tendance van het Indisch leger nam hij [deel] aan de krijgsverrichtingen in Atjeh in 18[…] 1894 en aan de Lombok-expeditie. Hij ve[rwierf] verschillende eereteekenen voor belan[grijke] krijgsverrichtingen in Indië. In 1895 we[rd hij] benoemd tot ridder in de orde van den [Ned.] Leeuw. Drie jaar later verliet hij den [dienst] met pensioen.

A. H. H. S. Hermens †. In den ouderdom van 6[…] is te 's-Gravenhage overleden de heer A. […] S. Hermens, gep. assistent-resident.

Een assistent vermoord. Aneta seint dd. M[…] 14 Nov., dat op de onderneming Soengei […]

bia van de firma Harrisons and Crossfield de assistent Robert Allan door koelies is vermoord. Oorzaak onbekend *)

nieuws! Een Aneta-telegram van 14 dezer meldt dat het *vrijwel vaststaat* dat de koloniale tentoonstelling te Parijs tot 1931 *uitgesteld*. In het K.W. van twee maanden geleden werd zulks reeds uit zeer goede bron als *feit* medegedeeld.

lie verleend. De Gouverneur-Generaal heeft aan den ter dood veroordeelden Bantamschen communist Samba gratie verleend.

versitaire examens. Leiden. Doctoraal ex. Indisch recht de heeren J. Prins en Mohamad Joesoef. — Bevorderd tot doctor in de wis- en natuurkunde de heer J. Hofker op proefschrift: The foraminifera of the Siboga expedition, enz.

allen van cholera. Batavia, 17 Nov. (Aneta). Te Pintoe Besie zijn enkele gevallen van cholera voorgekomen. Op groote schaal zijn inentingen aangevangen.

tregelen tegen de pers. Batavia, 17 Nov. (Aneta). Naar het Bat. Nieuwsblad meedeelt, bereidt de Regeering een regeling voor tot het nemen van administratieve maatregelen tegen de pers. Tot deze maatregelen zou behooren de sluiting van de drukkerij met een maximum-tijd van een maand. (De *N. R. Ct.* kan nauwelijks gelooven dat de Ind. Regeering zulke *drastische* maatregelen tegen de Indische pers zou beoogen).

n mooie daad. Iemand die onbekend wenscht te blijven, heeft twintig duizend gulden geschonken voor het ziekenhuis voor *Scheeps- en Tropische ziekten* te Rotterdam.

J. de Jaager †. Te 's-Gravenhage is, in den ouderdom van 78 jaar, overleden de heer C. J. de Jaager, oud-lid van den Raad van Indië, ridder in de orde van den Ned. Leeuw.

Gatsonides †. Blijkens bij de familie hier te lande ontvangen telegr. bericht is de heer M. Gatsonides, controleur bij de Agrarische zaken, te Soerakarta overleden.

*) De tekst der Aneta-telegr. is ontleend aan de *R. Ct.*

Een Atjesche dwangarbeider als Schildwacht!

door

J. F. C. NIENHUIS,

Oud-Hoofd van het Gevangeniswezen in N.-I.

—o—

Het bericht, dat 800 Communisten naar Noesa Kambangan zullen worden gezonden, om op dat eiland hunne straf te ondergaan, roept herinneringen wakker aan de eerste levensjaren van dit strafetablissement.

Lang is het nog niet geleden, een goede 20 jaar, dat de eerste dwangarbeiders op Noesa Kambangan aankwamen, om daar onder leiding en toezicht van het personeel van het Boschwezen een deel van het oerwoud te gaan kappen voor den aanleg van rubber-tuinen.

Het was een moeilijk begin, een weinig ordelijke toestand. Naarmate het aantal tewerkgestelde dwangarbeiders grooter werd, steeg de beruchtheid van Noesa Kambangan vanwege de moordaanslagen, welke er plaats vonden. Ook de ontvluchtingen op groote schaal van dwangarbeiders, die de bewoners van den overwal molesteerden, vrouwen verkrachtten en de mannen mishandelden, brachten Noesa Kambangan in een kwaden reuk. Een handjevol personeel onder een cipier, die spoedig wegens dronkenschap moest worden ontslagen, had orde te houden onder honderden tot zware straffen veroordeelde misdadigers die niet allen even gemakkelijk te regeeren waren. Vooral met de Atjehsche dwangarbeiders was in de eerste dagen moeilijk rond te bezeilen.

In 1911 ging de rubber-aanplant op Noesa Kambangan van het Boschwezen over naar het Gevangeniswezen. De gestraftenkwartieren kwamen onder een gevangenisdirecteur, aan wien de bevoegdheid tot het opleggen van disciplinaire straffen werd gegeven, waardoor de handhaving van orde en tucht beter gewaarborgd was. Langzamerhand kon ook het gehalte van het lagere bewakingspersoneel verbeterd worden, zoodat meer geregelde toestanden gingen heerschen.

De inspecteur van het gevangeniswezen, die, in de jaren waarover deze herinneringen loopen, Djokjakarta als standplaats had, kreeg tot taak eenmaal in de drie maanden de gestraften-kwartieren op Noesa Kambangan te inspecteeren en van zijne bevindingen aan het Departement van Justitie verslag uit te brengen.

Die inspectiereizen waren vermoeiende, doch belangwekkende tochten. In die jaren werd de gemeenschap tusschen het eiland en Tjilatjap nog uitsluitend door middel van prauwen onderhouden. De snelvarende motorbootjes van tegenwoordig lagen nog in het verre verschiet der wenschelijkheden; daar was toen nog geen geld voor.

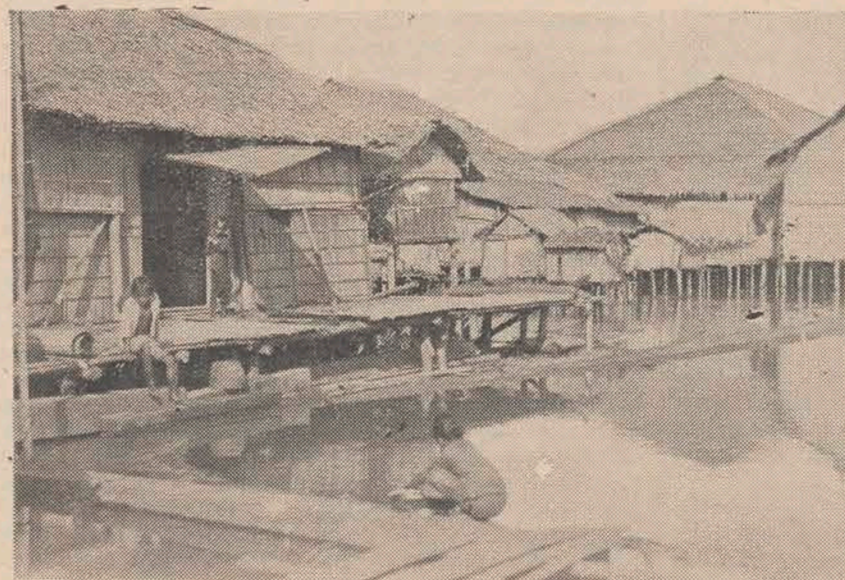
Op Noesa Kambangan zelf waren nog geen behoorlijke wegen, met wegaanleg was pas een aanvang gemaakt. Wel konden de prauwen, door de diepe insnijdingen der kreeken, door het rizophoren-bosch heen varen, doch de afstand van de aanlegplaats der prauwen naar de verder landwaarts gelegen gestraften-kwartieren moest te voet worden afgelegd. Aan vervoer per as viel niet te denken, rijpaarden waren toen niet beschikbaar, wie slecht ter been was kon desnoods per tandoe vervoerd worden. Zij, die tegen de inspanning van een vermoeiende wandeling opzagen, maakten toen — en later ook nog wel — van dit vervoermiddel gebruik. Want al waren het geen dagmarschen, men moest toch een stevig wandelaar zijn, om aan een tocht naar de gestraften-kwartieren te kunnen deelnemen. Hooge bergen vindt men op het eiland niet, het is heuvelland, waarvan het hoogste punt niet meer dan 100 voet boven de oppervlakte van de zee uitsteekt, doch de voetpaden liepen door zwaar geaccidenteerd terrein en waren over groote afstanden van elke beschaduwing verstoken.

Het verst van Tjilatjap verwijderde gestraftenkwartier, tevens de meest westelijke nederzetting op het eiland, had den naam van Karang Anjar gekregen. Er waren uitsluitend Atjehsche dwangarbeiders ondergebracht; vele volgelingen van Toekoe Oemar ondergingen hier hun straf. Branikerels, die wel is waar veel moeite en last veroorzaakten, doch omdat zij iets flinks en ferms over zich hadden, eerder sympathie dan tegenzin wekten. Misdadigers, in den gewonen zin van het woord, waren de meesten dan ook niet. Hun vindingrijkheid, bij het uitdenken van middelen om van het eiland te ontvluchten, werd slechts geëvenaard door de stoutmoedigheid en het doorzettingsvermogen, waarmede zij hunne plannen ten uitvoer brachten. Herhaaldelijk is het voorgekomen, dat eenige Atjehsche dwangarbeiders, hetzij des nachts in het kwartier of overdag bij het werk in de rubbertuinen, de waakzaamheid van het personeel wisten te verschalken en met hun kapmes of ander gereedschap ontvluchtten. In het dichte oerbosch waren zij niet gemakkelijk op te sporen en zoodra zij de kans schoon zagen overvielen zij aan de kust een eenzaam visscher of verzamelaar van boschproducten, thuis behoorende in het tegenover Karang Anjar gelegen paaldorp. Zij maakten zich van zijn prauw meester en kregen zoodoende gelegenheid naar den vasten wal over te steken. De westelijkste punt van Noesa Kambangan nadert vrij dicht de kust van de Preanger Regentschappen. Eenmaal aan wal gelukte het wel, zoo niet goedschiks dan toch kwaadschiks, van de bevolking hulp te krijgen voor hunne verdere ontvluchting. Hoeveel malen die pogingen mislukten en de bevolking, te hoop geloopen, de vreemde indringers, waarvan zij de taal zelfs niet kenden, afmaakten, zal wel altijd verborgen blijven. Maar al zijn er vele gedrosten op gewelddadige wijze aan hun eind gekomen, toch is het ook gebeurd, dat een Atjehsche dwangarbeider tot tweemaal toe van Noesa Kambangan wist te ontsnappen en eerst in zijn vroegere woonplaats in het gewest Atjeh weer werd opgepakt.

De zorg voor de bewaking van de dwangarbeiders was voor den directeur van Noesa Kambangan een bron van telkens terugkeerende verdrietelijkheden. Bij zijn driemaandelijksche inspectie-tochten naar het eiland was dan ook een der voorname punten waarover de inspecteur met den directeur van gedachten had te wisselen: het tegengaan van de ontvluchting van dwangarbeiders. Ook thans weer, bij den tocht waarover het hier gaat, kreeg de inspecteur, terwijl hij met den directeur in de prauw ge-

zeten was, waarmede zij van Tjilatjap naar Karang Anjar werden geroeid, de bijzonderheden van de laatste ontvluchting te hooren.

Het betrof ditmaal een geval waarbij 5 Atjehsche dwangarbeiders 's nachts in de bamboe-omwanding van het gemeenschappelijk slaaplokaal een gat hadden gemaakt. Na zich één voor één naar buiten te hebben gewrongen, hadden zij vervolgens de dubbele prikkeldraad-omrastering, welke het geheele emplacement omgaf, ondergraven en waren ze, zonder dat de op post staande bewaker er iets van gemerkt had, in de duisternis van den nacht verdwenen. Aan een den volgenden ochtend uitgezonden patrouille was het na ijverig speuren gelukt de schuilplaats van de gedrosten in het oerwoud te ontdekken. Bij de overvalling waren twee dwangarbeiders weer gepakt, de drie overigen hadden bijtijds het hazenpad kunnen kiezen. Een der ontsnapten was nog zoo brutaal de patrouille uit de verte tartend toe te roepen: „tida brani pasang" (je durft toch niet te schieten). Zoo was het inderdaad, de met karabijn en klewang gewapende bewakers mochten alleen in geval van nood, bij wettige zelfverdediging, van hunne wapens gebruik maken. Bepalingen, zooals niet lang daarna in het leven werden geroepen, welke het personeel de bevoegdheid gaf, na behoorlijke waarschuwing, op vluchtende gevangenen te schieten, bestonden toen nog niet. De dwangarbeiders wisten dit zeer goed, aan ontvluchting op het eiland was toen voor hen geen dadelijk levensgevaar verbonden.

Paaldorp Mandjingklak.

Maar rondzwerven op het eiland en zich schuil houden op de een of andere verborgen plek in 't bosch was toch niet geheel zonder ongemak. Voor korten tijd kon wel geteerd worden op hetgeen uit het kwartier was medegenomen, aangevuld door wat in het wild groeide en eetbaar gemaakt kon worden. Doch lukte het niet spoedig van het eiland weg te komen, dan was de kans groot op een of anderen dag een patrouille in de armen te loopen of door honger gedreven genoodzaakt te zijn vrijwillig(?) naar de rijstpotten van het gestraftenkwartier terug te keeren.

Dit laatste werd natuurlijk zoo lang mogelijk uitgesteld. Ook de drie dwangarbeiders, die voorloopig den dans waren ontsprongen, omdat zij door de patrouille, met de twee opgepakte gedrosten, niet verder konden worden nagezet, bevonden zich nog steeds in vrijheid.

Even voor de afvaart van Tjilatjap had de directeur nog met den cipier van Karang Anjar getelefoneerd. Den afgeloopen nacht was er ingebroken in de keuken van een der bewakers, alles wat daarin aan eetwaren aanwezig was had men meegenomen. Dit moesten de drie gedroste dwangarbeiders hebben gedaan, de honger begon blijkbaar te knijpen.

Begunstigd door schitterend mooi weer was de tocht van Tjilatjap naar Karang Anjar in nauwelijks 3 uur volbracht. Er was flink en onafgebroken geroeid. De vier Boegineesche dwangarbeiders, aangewezen als vaste roeiers van de directeursprauw, hadden een geoefendheid in het hanteeren van de pagaai en een uithoudingsvermogen bij dien vermoeienden arbeid, welke het thans nog doet betreuren, dat zij niet voor deelneming aan een Olympiade in aanmerking konden worde[n] bracht.

Nadat het paaldorp Mandjingklak was vo[or]geroeid kwam de landingsplaats van Karang A[njar] in het zicht. De cipier met een Amboineesche [be]waker en een groepje dwangarbeiders stonde[n op] den aanlegsteiger de prauw al af te wachten. [Het] was eb en hiermede moest rekening worden ge[hou]den bij het aan land komen. Om den bamboes[teiger] te kunnen bereiken moest de prauw een eind [door] de modder worden gesleept, roeien was op [het] laatst niet meer mogelijk, daarvoor was het [water] al te ver weggezakt. Niet zo[nder] moeite en inspanning en op ge[vaar] af van in de modder terecht [te] komen was ten slotte ieder be[hou]den aan land gebracht.

Er zou op Noesa Kamba[ngan] overnacht worden, ook al o[mdat] het voornemen bestond 's av[onds] eens na te gaan of de petrol[eum]verlichting van het gestraftenk[war]tier te Karang Anjar wel vold[oende] was. De laatste ontvluchting [had] opnieuw twijfel doen rijzen o[f het] wel langer verantwoord was [met] petroleumlampen te blijven [ver]lichten.

De pasangrahan, waarin den inspecteur en den dire[cteur] zou worden overnacht, lag op [een] hoog punt, niet ver van de [lan]dingsplaats. Het was wel een [heele] klim, het terrein liep hier steil [om]hoog, doch eenmaal bovengek[omen] had men een uitzicht op de [Zui]derzee, zoo schitterend mooi, [dat] de eerste indruk daarvan, nu [meer] dan 16 jaar geleden opgedaan, levendig is gebl[even].

De logeergelegenheid was primitief, zooals in deze omgeving was te verwachten. Geheel [van] hout opgetrokken, met bamboe-omwanding en [atap]bedekking, stond de pasangrahan stevig over[eind]. Een degelijk stuk werk door het Boschwezen [opge]richt, waarvan nog jaren lang een nuttig ge[bruik] kon worden gemaakt. De twee ruime kamers met twee van houten spijlen en luiken voor[ziene] vensters en het hoogst noodige meubilair, zag[en er] zindelijk en goed onderhouden uit.

Na het nuttigen van hun eenvoudig maal [bleven] de inspecteur en de directeur nog eenigen ti[jd in] de voorgalerij te praten en te rooken. De la[atste], een ervaren troepen-officier uit de moeil[ijke] Atjehjaren, had bijzonder veel slag om met d[wang]arbeiders om te gaan. Vooral de Atjehers, wie[r taal] hij verstond en ook een weinig sprak, hadden ontzag voor hem. Ondanks zijn streng optr[eden] wanneer dit geboden was, was ieder overtuigd [van] zijn strikte rechtvaardigheid.

Het gesprek begon te verflauwen, de slaap k[wam] opzetten. In gedachten zat de inspecteur voor uit te kijken. Toen hij het hoofd oprichtte en buiten staarde meende hij flauw een gedaan[te te] onderscheiden, die uit de duisternis naar [voren] kwam en rustig op den ingang van de pasa[ngra]han toeliep. In de hand had hij een wapen, dat [den] vorm van een Atjehsche klewang had.

Ook de directeur had de gedaante, die een d[wang]arbeider bleek te zijn, opgemerkt. Hij sprak [hem] toe en kreeg een antwoord, dat de inspecteur [niet] verstond, doch waaruit wel kon worden opge[maakt] dat er geen onraad was. De cipier was er nie[t] heel gerust op geweest, dat de drie nog rond[zwer]vende ontvluchte dwangarbeiders dien nacht wederom op roof zouden uitgaan. Zij zouden d[e pa]sangrahan wel eens als doel van hun inbraak [kun]nen kiezen. Het bewakingspersoneel van K[arang] Anjar was niet sterk genoeg om een schild[wacht] voor den pasangrahan af te staan. De Amboine[esche] bewakers, flinke kerels, die tegen de Atje[hsche] dwangarbeiders waren opgewassen, moesten [bij toer]telings op post staan bij het gestraftenkwartie[r om] ontvluchting tegen te gaan. Welnu, het was ni[et de] eerste maal, dat de pasangrahan 's nachts, wa[nneer] de directeur daarin verbleef, door dezen A[tjeh]schen dwangarbeider, op wien de directeur m[eende] te kunnen staat maken, werd bewaakt. De m[et] uit zwaar zwart hout gesneden klewang was i[n zijn] handen wel geen doodelijk, doch toch een ge[vaarlijk] wapen, waarmee hij zijn landgenooten, indi[en zij] het wagen mochten de pasangrahan te naderen, op de vlucht zou slaan.

[e]n directeur zouden zij met rust laten, daar zou [v]oor zorgen. Had hij onder dezen directeur niet [re]eds tweemaal, ter gelegenheid van den verjaar[dag] van H. M. de Koningin, één jaar kwijtschel[ding] van straf gekregen en bestond dit jaar niet de [kans] dat hij op 31 Augustus voor algeheele kwijt-

Amboineesche bewaker.

[schel]ding van straf in aanmerking zou komen en [hij] zijn land als vrij man zou kunnen terugkeeren? [Toen] de inspecteur in den laten avond zijn slaap[vertrek] opzocht en door het venster naar buiten [keek], zag hij den Atjehschen dwangarbeider met [een] houten klewang in den arm heen en weer stap[pen]. Voor de veiligheid was gezorgd, de ambtena[ren] van het gevangeniswezen konden rustig sla[pen], zij werden door een dwangarbeider bewaakt! [E]en proeve van reclasseering in grooten stijl.

[Ku]nst, Kunstnijverheid en Huisvlijt.

Boeatan's Feest-Uitstalling.

[T]er eere van het Sint-Nicolaas- en Kerstfeest, zijn [er b]ij „Boeatan", in Heulstraat 19 te 's-Gravenhage, [niet] alleen voor het groote buitenraam, maar ook [bin]nen, in de beide Toonkamers, speciale exposities [ingeri]steld van allerlei kleinere voorwerpen van [Oost]- en West-Indische kunstnijverheid, welke [bij]onder geschikt zijn voor feestgeschenken.

[Me]n met het oogenschijnlijk misschien zeer een[vou]dige, maar in wezen toch zoo knappe en sier[lijke] *vlechtwerk* te beginnen: *matjes* in verschil[lend]e afmetingen, zoowel de kleurige van het eiland [Ce]ram en de met rood en zwarte figuren [sup]plementair versierde van Moentillan, als de on[ders]cheiden soorten van de Buitengewesten: van [de] zeer decoratieve mendoeng-matten uit de Pa[dang]sche Bovenlanden en de fijn als kant openge[werk]te uit Assahan af, tot de sterke rottan-matten [uit] Borneo toe. En niet te vergeten: de prachtige, [veel]kleurige van orchidee-stengels vervaardigd uit [Cele]bes. Deze betrekkelijk zoo goedkoope matten zijn [een] sieraad voor iedere kamer, als bekleeding van [een] wand of schoorsteenmantel. Achter divan, [bed]et, wasch- of toilet-tafel geplaatst, zijn ze tevens [zeer] praktisch.

[O]ok vindt men er gevlochten doosjes en taschjes [in a]llerlei vorm en kleur, zoowel uit Java, als uit de [mee]st verwijderde hoeken van den Archipel, van af [de] gedistingeerde, haast onverslijtbare, geringde [vlecht]werk uit Singaparna, tot het allerfijnste uit [Timor] vervaardigde o.a. van Sumatra. Uit Timor [zijn] eigenaardige in drie richtingen gevlochten z.g. [„a]lam gila", en sigaretten-kokers, welke voor Euro[pee]sch gebruik meer geschikt gemaakt zijn, door [h]et invouwen wat te verkorten en van een lede-

ren voering te voorzien. Een geschenk, dat zoowel heeren als dames welkom zal zijn, daar immers beide seksen tegenwoordig rooken!

Buitendien ook de huishoudelijke voorwerpen als: rijst- en koekjesmanden, manden en zeefjes, alles van superieure kwaliteit en afwerking, niet zoo grof en slordig gemaakt, als men ze tegenwoordig als exporartikel, wel ziet. De Indonesiërs zijn van huis-uit gesteld op mooie, zelfgemaakte gebruiksvoorwerpen, die zij bovendien nog gaarne op stijlvolle, typische wijze versieren. Laat ons trachten hen te houden aan deze goede gewoonte, welke wij gerust van hen over mogen nemen, door hen behoorlijk te betalen voor hun met zorg en liefde uitgevoerden handenarbeid.

Op het gebied van *weefsels*, daaronder ook *batiks* en *tritiks* begrepen, is „Boeatan" bijzonder goed voorzien; men vindt er een groote keuze van tafel- en divan-kleeden, portières en gordijnen, zelfs van beddespreien, loopers, kussens, theewarmers, taschjes en wat niet al. En de verscheidenheid in *koperwerk* is niet minder uitgebreid, in den vorm van: kommen, ketels, schalen, borden, vazen, kokers en doozen, zelfs van schilden en lampen, zoowel in het rijk geciseleerde werk uit Soerabaja en omstreken, als in het meer glad gehoudene, met enkele lotus-randmotieven uit Djocdja en het in ornament gegotene uit Sumatra.

In *edelmetaal* zijn er allerlei *sieraden:* ringen, broches, spelden, knoopen, amberbollen enz., maar ook zilveren doosjes en kommen met rijk uitgedreven ornament, afkomstig zoowel uit Sumatra en Bali als uit Djocdja en ook uit Tegal, waar de Regents-vrouwe, zuster van wijlen R. A. Kartini, deze kunst in bescherming genomen heeft, en met succes, getuige o.a. de mooie broodschaal met pauwmotieven versierd, die hier te bewonderen valt.

Van *lederwerk* vindt men er, behalve de kunstvolle wajangfiguren, mooie lampekappen, maar ook fijne bladwijzers (die met de libel, waarvan de vleugeltjes rusten op een fijn uitgeslagen effen veld, is allerliefst! En die in draakvorm zeer typisch!), terwijl er ook van het juist nu zoo in den smaak vallend *slangenleder* verschillende voorwerpen zijn, evengoed als van *schildpad;* deze laatste héél wat goedkooper, dan het beroemde, uit Frankrijk en Italië afkomstige.

In *houtsnijwerk* ziet men er o.m. zoowel de paneelen uit Oost-Java, in verschillende afmetingen, welke hier tusschen wand-betimmeringen en voor étagère en kapstokken zoo prachtig te verwerken zijn, als de Japara-doozen- en gongstandaards met de daarin hangende sonore-klinkende koperen bekkens, als de typische rijstscheppers en kleine vouwbeenen. Daarnaast tal van bewonderenswaardig snijwerk op bamboe-kokers uit Borneo, Sumatra en Timor. Er zijn gebruiksvoorwerpen, gesneden uit de mooie houtsoorten van Suriname. De uit rubber geknede West-Indische figuurtjes zijn mede zeer eigenaardig.

En dan niet te vergeten: het *aardewerk* uit verschillende streken, dat door zijn gevoelige vormen en sierlijk, hoewel eenvoudig ornament, zoozeer de aandacht trekt, zoowel het zwartgebrande uit Solo, waarvan o.m. de *doepa*-branders, de fijne koelkannen, de kommen met paarlrandjes en de ronde aschbakjes met diermotiefjes zulk een groote bekoring hebben, als niet minder dat uit de Kei-eilanden, dat dikwijls aan de beroemde Grieksche terracotta's herinnert.

Waarlijk er is daar in Heulstraat 19 een zeer groote keuze van smaakvolle geschenken, bijzonder geschikt voor Sint Nicolaas-surprises en voor den kerstboom. Door deze te kiezen bevordert men niet alleen hier den smaak voor de Oost- en West-Indische kunstnijverheid en huisvlijt-artikelen, maar ook ginds den blijvenden aanmaak er van, want naarmate „Boeatan" verkoopt, kan zij ook weer nieuwe bestellingen doen.

Maar ook belangstellende niet-koopers zijn altijd in Boeatan welkom, zoowel zij, die inlichtingen wenschen, als zij, die inlichtingen kunnen geven, omtrent de een of andere tak van kunstnijverheid.

De band van waardeering tusschen het Westen en het Oosten zal er door worden versterkt!

Onder het vermelden van ale deze bewonderenswaardige uitingen van kleinkunst werden wij onwillekeurig herinnerd aan een artikel van den heer *J. A. Loebèr Jr.* in *„De Indische Gids"* van September j.l., dat hij schreef naar aanleiding van het onlangs bij Stalling te Oldenburg verschenen fraai geïllustreerde boek, getiteld:

Religie en Kunst onder Natuurvolken.

De heer Loebèr, die meent, dat er geen eigenlijke natuurvolken meer zijn, is het lang niet in alle opzichten met den schrijver van dit boek eens en komt dan ook tot de slotsom:

> „In ieder geval komen wij op dit ethnologisch studiegebied niet verder, als we blijven vasthouden aan het wanbegrip „primitieve volken". Die tijden zijn reeds lang voorbij en onze studie zou grooter voortgang maken, indien men eens wilde inzien, dat, wat we observeeren, vermoedelijk slechts débris van hoogere beschavingen zijn."

Met voorbeelden wijst de heer Loebèr aan, dat in tegenstelling tot de bewering van von Sydow, — die vooral de plastiek op den voorgrond zet en beweert, dat bij deze volken de bouwkunst niet meetelt —, dat op Sumatra, Midden-Celebes en Nieuw-Guinea juist deze kunst, zij 't dan ook in hout, zulke prachtige dingen te zien geeft.

Met betrekking tot Indonesië schrijft de heer Loebèr nog o.m.:

„Als reeds gezegd bood juist het gemeenschapsleven uitermate gelegenheid om minder of meer begaafde lui aan gemeenschappelijke doeleinden dienstbaar te maken.

„En zoo ontstond die massale groei, die we nog heden ten dage op Indonesisch gebied in verschillende stadia kunnen waarnemen en volgen. Waren het uitingen van enkelingen geweest, ze zouden reeds lang verdwenen, in den tijdenloop verzwolgen zijn. Het blijven bestaan dier zelfde stadia is alleen als massale uiting verklaarbaar.

„Ook Sydow erkent in algemeen opzicht de groote beteekenis dezer gemeenschapsuiting.

„Eenmaal een geestelijke hoogte bereikt hebbende, had het gemeenschapsleven afgedaan en uitgeleefd. In begintijden een steun der menschheid, werd het later tot ballast, onbekwaam tot verdere daden.

„En deze conclusie teekent het kunstleven in ons Indonesië, veel bereikte men, doch hooger stijgen was onmogelijk, omdat de sterke individualiteit, de kracht van den begaafden, genialen enkeling had moeten volgen. En deze ontbrak en zoo deze er geweest was, zou hij verstikt, doodgedrukt zijn in den sleurgang der afgeleefde gemeenschap.

„Hoezeer het persoonlijke op Indisch kunstgebied ontbreekt, bewijst het bijna volslagen ontbreken van namen van kunstenaars. De Javaansche literatuur, kwistig namen vermeldend, bericht wel van princessen die batikken, om daarmee de vereering dier dames voor bepaalde figuren uit te drukken, doch nergens spreekt men van batiksters, die uit liefde aan die kunst haar leven gewijd hebben.

„Bestudeer het batikken opmerkzaam, zooals ik het gepoogd heb te doen, waar vindt u iets over beroemde batiksters, die er toch geweest moeten zijn? Ze zijn in de massa verdwenen en wellicht is juist dat verdwijnen, dat moeten verdwijnen de oorzaak geweest, dat prominente verschijningen geen baan konden breken, zooals zulks wel in onze Westersche kunst het geval geweest is. Franquemont is de eenige naam eener Ned.-Ind. dame, die bewaard gebleven is, omdat ze een echt groen gevonden heeft, dat ze als echte „idealiste" als geheim in het graf heeft meegenomen.

„Dat ontbreken der krachtige persoonlijkheid, zonder welke elk kunstleven moet doodbloeden, verklaart eigenaardigheden der Indonesische kunst, die we anders niet verklaren kunnen", zoo meent schr. Als noot, voegt de heer Loebèr hieraan toe:

> „Juist om dit gewichtig punt stelde ik mijn voorstel van een batikstation, een cursus voor begaafde batiksters voor: om de inlandsche kunst krachtig te kunnen bijstaan. Een school op dat gebied is in velerlei beteekenis onmogelijk, wel een fakultatieve cursus, die slechts gehouden wordt, als geschikt leerlingmateriaal aanwezig is.
>
> Doch typisch Indisch is het heele plan als bagatelle verworpen!"

En hij vervolt: „Ik herinner bijv. aan de schitterende, Timor-tibag's,[1]) die ik vroeger uitvoerig beschreef met een ornamentatie, die men ook in Europa zelden vinden zal. Na den invoer van blikken tabaks- en kalkdoosjes met... een spiegeltje voorzien maakt men nauwelijks deze waarlijk schoone kokers meer.

„Men ziet het op weefgebied. Prachtige weefs[els] sinds oude tijden gemaakt, worden verdron[gen] door slechte katoendrukken.

„De Javaansche dans, die ook weer van Eu[ro]peesche zijde op den voorgrond is geschoven, [viert] bij ons triomfen. En ze verdient het! R. M. Jod[jana] moet in *„Oedaja"* zich beklagen, dat „de aanra[king] met het Westen niet in goeden zin bevruchtend [op] de Javaansche hofdansen heeft ingewerkt, get[uige] b.v. de invoering van Westersche pistolen, d[oor] de danseressen onder het dansen af te schieten[,] het ten tooneele brengen van een zinken ka[non] waaruit eenige vergulde gummiballen worden [af]geschoten door een regiment Boegineesche [sol]daten *(Pradjoerit Boegis)* in Europeesch unifor[m].

„Overigens heeft dezelfde Javaansche ari[sto]kraat gepoogd om op traditioneele basis ind[ivi]dueele dansen te scheppen, wat wèl beteek[enis] heeft."

Naar aanleiding van dit laatste worde er hier [aan] herinnerd, dat op *Woensdag 30 dezer*, tot bes[luit] van een mooi Kamer-muziek-concert, ten bate [van] den *Ned. Kinderbond*, in de groote zaal van *Pul[chri] Studio*, te 's-Gravenhage, een Javaansche *Serim[pie]* dans zal worden uitgevoerd door *Siti Sund[ari]* die deze kunst met de princesjes van [het] Pakoelamsche Huis te Djocdja, in de danssch[ool] *Krido Bekso Wiromo*, onder leiding van Pange[ran] Ario Soerjodiningrat leerde, en zóó goed, dat H[enri] Borel, toen hij haar zag dansen, opmerkte: „dat [zij] in een vorige incarnatie zeker een Javaans[che] *Serimpie* (hemelnymph) geweest moet zijn".

Deze dans zal worden begeleid door de m[ooie] Salendro-gamelan van „Boeatan", bespeeld d[oor] leden van het „Ned. Indonesisch Verbond van J[on]gerenorganisaties". Zeker is het een gelukkige [ge]dachte om bij Europeesche muziek, nu en dan [ook] de Javaansche te doen hooren.

[1]) Bij Boeatan is daarvan thans een uitgebreide verzameling. — Red.

Persoverzicht uit de Indische Blad[en]

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

De voorgestelde wijziging in de samenstelling van den Volksraad.

Ir. Dijkerman, burgemeester van Soerabaja, d[eel]de in een persgesprek aan de *Ind. Crt.* mede, [dat] hij vóór het regeeringsvoorstel is; de Landvo[ogd] heeft hiermede van een juist politiek inzicht d[oen] blijken. *Ir. D.* is er zeker van dat, wanneer de [In]landsche bevolking de overtuiging heeft dat zij [in] de vertegenwoordigende lichamen een plaats [in]neemt, waardoor zij niet steeds overstemd kan w[or]den, zooals thans wèl het geval is, haar wantr[ou]wen en ook haar wrok tegen de Nederlands[che] heerschappij gaandeweg zullen afnemen. Uit[stel] van de behandeling van het regeeringsvoorstel [is] z.i. niet noodig en zou de Inlanders weer tele[ur]stellen. Een Inlander voelt zeer goed aan of m[en] het oprecht met hem meent, zoodat, indien wij [de] Inlanders meerdere zetels in de vertegenwoordig[en]de lichamen toekennen, zij deze daad niet zu[llen] reciproceeren met het besturen onmogelijk te m[a]ken. Zij voelen dan, dat het ons ernst is met [ons] voornemen om den Inlanders daadwerkelijk [een] aandeel te geven in het bestuur van dit land. [De] Inlanders hebben — om een voorbeeld te noem[en] — een haast onbegrensd vertrouwen in den re[cht]vaardigheidszin van dezen Gouv.-Generaal. Toen [de] eerste ter dood veroordeelden, naar aanleiding [van] de communistische relletjes, door den Landvo[ogd] gratie verleend werden, hadden de Inlanders [de] overtuiging, dat deze verleening van gratie slec[hts] geschiedde op gronden van recht en rechtvaar[dig]heid, zoodat de kreten van verontwaardiging, [die] in zekere kringen over deze daad van den G[.-G.] werden aangeheven. begrijpelijkerwijze groote [ont]stemming wekten. Maar toen de latere ter-do[od] veroordeelden geen gratie verkregen, zweeg ev[en]eens de geheele Inlandsche pers, omdat de In[lan]ders beseften, dat ook deze beslissing slechts w[as] ingegeven door de hooge gevoelens van strikte [on]partijdigheid en rechtvaardigheid, welke den [per]soon van den heer De Graeff kenmerken.

Vervolgens vertelde de heer Dijkerman wat [de] heer *James*, van de Y. M. C. A. en lid van den [ge]meenteraad van Calcutta, hem medegedeelde over [de] *zetelverhouding tusschen „natives" en Engelsc[hen] in de Br.-Indische gemeenteraden.* In den gemee[nte]raad van Calcutta hebben 16 Engelschen en 64

ers zitting, maar desondanks heerscht er in dat ge een zeer aangename samenwerking tusschen eide bevolkingsgroepen. Hierbij moet niet uit oog verloren worden, dat de Br.-Indiërs over lgemeen tot veel heftiger politieke uitingen in zijn dan de Inlanders in Ned.-Indië. Deze goe- amenwerking is toe te schrijven aan het besef le Br.-Indiërs, dat zij het gevaar van overstemd rden door een Europeesche meerderheid, niet even te vreezen. Gebleken is, dat met de Brit- belangen door de Inlandsche meerderheid ter- rekening wordt gehouden, zoodat rassen- licten zich in den boezem van dat college niet doen.

t *Soer. Hbl.* (8/10, 3de bl. „*De Macht van Bui- rg" Z.*) betreurt het dat het Ontwerp door den genwoordiger van Hare Majesteit is gelanceerd er dat met de residenten bespreking heeft s gevonden. Men roept jaarlijks de residenten geheel Indië bijeen, om het Regeeringsinzicht etsen aan het hunne, om profijt te trekken van e groote practische ervaring. Men heeft met gesproken over desascholen, volkslectuur, de ndsche beweging en de Chineezenpolitiek, doch geen enkel woord is gerept over een zoo be- ijke kwestie als die der vorming eener Inland- meerderheid in den Volksraad. Volkomen kan *Soer. Hbl.* (12/10, 3de bl. „*De juiste diagnose*" zich vereenigen met de opmerkingen van oud- ster *Colijn* in de „Standaard". Met den heer n keurt de heer Z(entgraaff) af: onbezonnen haasting bij pogingen tot wijziging van het tsbestel; veronachtzaming van de plicht, reke- te houden met het snelheidsvermogen der mil- enmassa; aanvaarden, als leidend beginsel, de zenuwachtige haast van goeddeels gedena- liseerde Inlanders; streven naar bevrediging heethoofden.

e *Loc.* (15/10, blz. 35 „*Onmogelijk*") consta- dat het ontwerp, dat Indië verzoening bren- moest, thans een strijd ontketend heeft als dat slechts zelden heeft gekend. Daar is een at- feer van wrevel, scherpte en verdeeldheid ont- n, zóó schadelijk en dermate belemmerend voor groote en goede werk dat te verrichten is, dat aan vóór alles een einde gemaakt moet wor- Het zou daarom een daad van wijs beleid zijn vóór alles de rustige politieke verhoudingen te terugkeeren, die een voorwaarde zijn voor htdragenden arbeid. De omstandigheden, die s de uitvoering van een op zich zelf niet over- g belangrijk, noch gevaarlijk, noch begeerlijk erp onmogelijk maken, zullen niet duurzaam De Indische Regeering kan Land en Volk een st bewijzen, indien zij de behandeling van dit stel, dat toch eerst in 1931 uitgevoerd zou len, uitstelt totdat die kan geschieden in een er en zuiverder atmosfeer. De taak juist van Regeering is te belangrijk, dan dat het vol- gen daarvan door de ontijdige behandeling van ontwerp mag worden belemmerd of vertraagd. en leze in dit verband de *Deli Crt.* (17 en 18/10), *Sum. Post* (17/10, 3de bl. „De Inl. meerderheid" lag van een vergadering van 1500 Inlanders te an), het *Soer. Hbl.* (8/10, 3de bl. „Van *S. I. P. S. I.*"; 12/10, 3de bl. „Uit de Vorstenlan- "; 13/10, 3de bl. „De invallen bij de Indonesi- studenten"), het *Bat. Nwsbl.* (17/10 „Gif uit and"), *De Loc.* (14/10, blz. 27 „De nieuwe munistische partij", Alimin's invloed en Orga- tie in Java's Oosthoek) en de *Java-Bode* (18/10 derhoud met Gouverneur Hillen").

De houding der Inlandsche pers.

en der medewerkers van de *Java-Bode* had een onderhoud met den procureur-generaal en e in verband met de aandacht, welke aan de stie van het toezicht op de uitingen van een deel der Inlandsche pers besteed wordt, de g of het uitblijven van vervolgingen wellicht resultaat is van het aannemen van een nieuwe cipieele gedragslijn. *Mr. Duyfjes* antwoordde ennend, merkte op, dat er in de houding van parket tegenover felle uitingen geen verande- is gekomen, *doch dat er wel veel veranderd is en toon der Inheemsche pers* welke verande- in vergelijking met den toestand van eenige n terug, toen men den bloeitijd kende van de ijke communistische blaadjes, gunstig is te men. De *J. B.* en de *Deli Crt.* (18/10) noemen eene wel wat optimistische opvatting".

p de *Persconferentie ten Paleize* (*Java-Bode*, 13 4/10) antwoordde de Landvoogd op een desbe- fende vraag, dat er in ieder geval nooit bijzondere maatregelen zullen worden genomen tegen de Inlandsche bladen alleen. Worden die ooit genomen, dan betreffen ze de geheele pers. De G.-G. wenschte niet te treden in eene beoordeeling van den persoonlijken indruk van den proc.-generaal. Volgens de *Ind. Crt.* is binnenkort een wetswijziging te verwachten, blijkbaar op de geheele pers betrekking hebbende.

Het normalisatie-vraagstuk.

Normalisatie is het brengen van eenheid op technisch gebied en wel daar, waar ongewenschte verscheidenheid bestaat. Bijv. worden electrische lampen voorzien van schroef- dan wel van bajonetfitting. Het bestaansrecht van beide soorten fitting erkennende, zal men toch evenzeer tot de slotsom moeten kopen, dat eene groote verscheidenheid in beide typen oorzaak zou zijn van groote verwarring en last. Indien men een lamp zou willen verwisselen, ware men telkens verplicht op te geven de soort van schroefdraad, waarbij de kans op vergissingen zeker nog niet uitgesloten zou zijn. Thans eischt men van den leverancier eenvoudig een lamp van een zekere kaarssterkte en daarmede is de zaak afgeloopen. In vroegere jaren bestond deze normaliseering in lampen-fittings uiteraard niet. Pas door innige samenwerking van fabrikanten onderling, heeft men deze eenheid weten te bereiken. Eerst in 1926 werd door het internationaal electrisch comité te New York een internationaal type van bajonet-fitting bepaald (*Soer. Hbl.* 8/10, 2de bl.).

Op de *13de Jaarmarkt* te Soerabaja (*„Soer. Hbl."*) 24/9 t/m 5/10) trok de ingezonden expositie van de „Hoofdcommissie voor normalisatie in Nederland" weinig bezoekers. In 1916 werd de Hoofdcommissie door bemoeienis van de Ned. Mij voor Nijverheid en Handel en het Kon. Instituut van Ingenieurs opgericht; dit centraal lichaam streefde sedert dien radiaal naar: *het brengen van eenheid*. Twintig landen hebben zich thans gezet tot oplossing van het normalisatievraagstuk. Innige samenwerking werd reeds verkregen. Zoo valt te verwachten, dat het internationaal lichaam, met name de International Standards Association (I. S. A.) binnenkort met vrucht zal kunnen arbeiden. De normalisatie bepaalt zich tot het verkrijgen van *besparing voor de Nijverheid door het vastleggen van technische, administratieve* en *handelsvoorschriften*, dit in samenwerking van alle groepen, die daarbij geïnteresseerd zijn.

In *Ned.-Indië* vallen grooter moeilijkheden dan in Europa te verwachten bij eene eventueele rigoureuze doorzetting van een normaliseering, daar hier, vooral in de specifiek Indische industrieën, geheel andere toestanden heerschen. Vandaar, dat het zoo gewenscht is, dat ten deze de meest mogelijke samenwerking heerscht tusschen het centrale lichaam ter bevordering der normaliseering in Nederland en de Industrie. Over gebrek aan samenwerking kan, dunkt het *S. H.*, niet worden geklaagd, waar de normalisatie-belangen in Indië worden vertegenwoordigd door het *Proefstation voor de Java-Suiker-Industrie* te *Pasoeroean*, welks technische afdeeling (Dir. *dr. Pritzelwitz van der Horst*) op aanvraag alle gewenschte inlichtingen kan verschaffen. Het is ook dit station, dat zorg draagt voor de propaganda in Indië. Het Centraal Normalisatie Bureau te 's-Gravenhage heeft thans voor Indië de normalisatie van railmateriaal beneden 20 K.G. per strekkende Meter ter hand genomen, waartoe vooral aanleiding bestaat wegens de uitgebreide toepassing daarvan op de Java-suikerondernemingen.

Celebes (vervolg).

De heer *Zentgraaff* zag op den weg van Rante Pao via Enrekang naar Boni (*Soer. Hbl.* 10/10, 3de bl.) weinig van de *huizen*, die als regel op eenigen afstand van den weg in het groen der bamboe-bosschen verscholen liggen. In vroeger jaren woonden de *Sadang-Toradja's* het liefst op weinig toegankelijke heuvelkammen en -toppen, waar men althans eenigszins veilig was voor overvallingen door de eigen landgenooten, doch geleidelijk is het bestuur, nu het land ongestoorden vrede heeft, er in geslaagd de menschen naar gemakkelijker bereikbare plaatsen, en wat meer in de nabijheid der wegen, te doen verhuizen. De weg van Rante Pao naar Makale is in uitstekende conditie en voert door een goed bebouwd gebied; vooral valt de zorg op welke aan de sawahs is besteed. De karbouw doet hier aan het sawah-werk niet mee; een buffel in het rijst-

veld is pemali (taboe). *De sawahs worden hier, na den oogst, nog voortdurend nat gehouden,* en zoo ziet men overal de velden onder water. Wederom eene gewoonte, welke in strijd is met onze landbouw-theorieën; deze zouden immers vergen, dat de grond een poos droog ligt om te kunnen uitzuren. Maar het zou niet de eerste maal zijn dat onze theorie het aflegde tegen de geheel langs empirischen weg verkregen kennis der bevolking, het resultaat der ervaring van eeuwenlangen practischen arbeid. De Toradja is een zeer goed landbouwer en hij zal wel z'n reden hebben om te doen, zooals hij doet, ook al is hij niet in staat het „waarom" te vertellen.

Na Enrekang wordt Rappang gepasseeerd, daarna Singkang in de streek der groote meren — dat van *Sidenreng* en dat van *Tempeh* — in het midden van dit been van Celebes met zijne typische topografische geaardheid. Dit is het centrum van het *rijst- en maïsgebied.* De export is in sommige jaren van groot belang en dan is het begrijpelijk dat men ook hier heeft gedacht aan den aanleg van spoorwegen. Het plan voor den aanleg eener *spoorlijn van Paré-Paré naar Singkang* (*Tjabenge*)heeft instemming gevonden bij den Gouverneur van Celebes, hetgeen Z. bevreemdt. Het gaat om eene lijn van 108 K.M., geraamd op *f* 8 millioen. *Paré-Paré* wordt dan Oceaan-haven (*Soer. Hbl.* 11/10, 3de bl.). Inderdaad is de baai daar zeer mooi en biedt zij schepen eene uitstekende ligplaats aan den steiger. Met den droom van de zeehaven Paré-Paré heeft de rijstexport vooralsnog niets uitstaande. De vraag: van welke havens directe afscheep naar het buitenland plaats heeft, wordt geheel beheerscht door de opvatting der vrachtenconferentie. Deze handelt op grond van zakelijke overweging. Dit zag men, toen zij Menado inschakelde, waar opereerende buitenlandsche concerns copra met vreemde schepen direct naar Amerika en Denemarken verzonden. Het is een vraag of de vrachtenconferentie Paré—Paré zou inlasschen als afvoerhaven direct voor het buitenland en of zij dit zou doen als het gaat om concurrentie met de Kon. Paketv. Mij. Er zou meer kans op bestaan dat de K. P. M. zich, tot behoud van het Palima-transport, met concurrentie-tarieven te weer stelde. *Celebes heeft wegen noodig*; goede wegen in velerlei richting, als zoovele kanalen in het economisch organisme. Blijkt dat men voortdurend kan rekenen op een vervoer van bulk-artikelen over lange afstanden, dan is het nog tijd genoeg om een kleine *f* 10 millioen vast te leggen in eene spoorlijn.

Men behoeft in *Boni* niet meer als tijdens de expeditie in 1905 naar een paardenpad te zoeken; een net van wegen biedt overal gemakkelijke communicatie (*Soer. Hbl.* 13/10, 3de bl.). De rijstvelden liggen allerwegen in hun rijpe pracht; de huizen zien er oneindig beter uit en overal zijn symptomen van grooter welvaart. Er is hier een flink stuk werk verricht en men ziet hier, beter en sterker dan in elk ander deel van Zuid-Celebes, de resultaten van ons koloniaal stelsel, in zijn toepassing mogelijk geworden na de uitstekende actie onzer troepen.

Wij vestigen de aandacht op *De Loc.* (10, 11, 12 en 13/10 *„'s Landvoogds reis"*) en het *Soer. Hbl.* (10 en 11/10, 4de bl. *„Het bezoek van den G.-G.*).

II. UIT DE INHEEMSCHE EN MALEISCH-CHINEESCHE PERS.

De „Inlandsche meerderheid" in den Volksraad.

Deze kwestie heeft begrijpelijkerwijze nog steeds de volle belangstelling van de Indische pers, zoowel de Europeesche en niet-Europeesche. Uit deze laatste geven wij hieronder eenige beschouwingen.

Het Mal.-Chineesche blad *Sin Po* te Batavia geeft in het nummer van 5 September een korten uitleg van de zaak en van de houding der verschillende Europeesche partijen en nieuwsbladen, t.w. van de Katholieke, de Christelijk-Historische en de anti-revolutionnaire partijen, het I. E. V. en het *Nieuws v. d. Dag voor N.-I.* en zegt vervolgens dat het zoo'n belangrijke kwestie niet is, daar de Volksraad slechts een adviseerende stem heeft en het hoofd moet bukken voor de beslissing der Regeering in Nederland. „De Volksraad wikt, maar Nederland beschikt".

De Inlandsche meerderheid in den Volksraad zou maar een heel klein politiek present zijn en toch is dit weinigje zoets voor de Inlandsche groep voldoende geweest om de conservatieven onder de

Nederlanders in rep en roer te brengen. Het meest merkwaardige vindt de redactie het geschrijf van een I. E. V.-lid in het *Nieuws*, dat trotsch verklaart dat de Indo-Europeanen hier niet geregeerd wenschen te worden door een „Inlandsche meerderheid", doch slechts door een Europeesche meerderheid.

De tegenwoordige G.-G. heeft gezegd, dat hij waardeering heeft voor de Inlandsche nationale beweging, maar dat hij gaarne zou hebben dat die beweging zich langs parlementairen weg bewege, namelijk door het kanaal van den Volksraad e

Naar de redactie meent is de Inlandsche groep thans in twee groote deelen te splitsen, die nationalisten, die op onverschillig welke wijze spoedig mogelijk de onafhankelijkheid wenschen te verkrijgen en de nationalisten die den „parlementairen" weg kiezen: deze laatste groep wordt namelijk gevormd door Inlandsche ambtenaren Gouvernementsdienst. Doch ook zij kan niet vend tevreden worden gesteld indien de rechten geleidelijk aan vermeerderd worden.

Daarom kan het een verstandige zet van de Regeering worden genoemd dat zij telkens de rechten Inlandsche groep vermeerdert, zoodat het „parlementairisme" niet als het water in een poel staan, doch voortstroomt als levend water. Zelf niet-geduldige partij wordt er door aangetrokken zooals gebleken is uit de houding van Dr. Soe die van non-coöperator bijna coöperator gew is, nadat hij gehoord had van het schenken Inlandsche meerderheid in den Volksraad.

In het kort — zegt het blad — ook van het st punt der Nederlanders zelve bezien, kan de ding der Regeering de juiste worden genoemd wijl ze in *the long run* de Nederlandsche groep minst benadeelen zal. Maar zoo denken de co vatieven onder de Nederlanders niet, die zo ophouden de Regeering aansporen tot het n van krasse maatregelen tegen de beweging landskinderen, welke zij met enkel geweld m te kunnen „uit" maken. Zij denken er de N landsche belangen mee te dienen, maar zijn fe bezig hun eigen zaak voor de toekomst te derven.

Op het onderwerp doorgaande, wijst de re in het nummer van 7 September er op hoe de de Nederlandsche Christelijke en anti-revolu naire partijen ingezette protestbeweging tege Inlandsche meerderheid, een contra-actie va Inlandsche partijen heeft veroorzaakt.

Indien het voorstel verworpen wordt, vree redactie dat de Inlandsche groep die tot dusv politiek gebied met de Regeering heeft w samenwerken, het vertrouwen in haar verlie non-coöperator wordt.

De houding der conservatieve Nederlanders zegt het blad verder — is werkelijk moeilijk t grijpen. Zij vinden de Hollandsche leden veel r en veel knapper sprekers, maar als dat zoo is, w om vreezen zij dan een Inlandsche meerderhe den Volksraad? Zij zouden dan toch hun in behouden, al waren zij numeriek zwakker. T echter gelooven zij zelf niet meer aan die gro bekwaamheid der Europeesche leden, zoodat z noodig vinden een steun te hebben in hun n rieke meerderheid.

Voor de regeering is er blijkbaar geen andere om een krasse reactie van den kant der Inla te voorkomen, dan het in 't leven roepen va Inlandsche meerderheid, trots alle geschreeuw conservatieven, die alles in het werk stellen om te voorkomen dat niet voorkomen kan worden.

De *Perniagaän* (Mal.-Chin., Batavia) zegt in nummer van 5 October dat de Inlandsche mee heids-kwestie van den Volksraad van grooter b wordt door de steeds grooter wordende macht dien Raad, leidende tot zelfbestuur. Dat van E peesche zijde geen steun hierbij wordt ondervo behoeft geen verwondering te baren, want het i menschelijke eigenschap dat men wil vasth wat men heeft: tot nog toe had de Europe groep den grootsten invloed op de politiek in nesië en men zal dien niet willen loslaten ten deele der Inlanders.

De strijd der Inlanders, de drang naar een ste positie in den Volksraad, die begrijpelijk is al verlangen naar iets wat men nog niet heeft, gelijkt het blad met het streven van Douwes De met zijn Indische Partij, welke visioenen deed staan van een vrij Insulinde. Zijn pogen echter gelijk aan een stek zonder wortelen, terwijl d landsche Indonesië Mardeka-idee gelijk een is met volop wortels. Douwes Dekker vond i

tijd ook een geheel andere houding van regeeringswege tegenover zich dan de Inlanders thans, die steun ondervinden.

Het voorstel van de Inlandsche meerderheid acht het blad een politieke zet, in geen geval een filantropische geste of een uiting van welwillendheid, nog minder van vrees, zooals kortzichtigen het voorstellen. Ze toont aan dat degeen die thans de teugels van Indonesië in handen heeft, een open oog heeft.

De schrijver verklaart dat de kwestie van de meerderheid een diepere beteekenis heeft en het niet gaat om meerderheid der zetels in den Volksraad alleen, het gaat hier om de vraag of men een vrij Indonesië met zelfbestuur wenscht te zien en of de Europeesche groep inderdaad de Inlanders in die richting wil steunen.

De *Darmokondo* (Boedi Oetomo. Solo) van 21 September gaat na hoe verschillende Europeesche partijen en vereenigingen in Indië tegenover het voorstel der Inlandsche meerderheid staan. Het I. E. V. heeft zich tegen het ontwerp verklaard omdat het voorstel de beteekenis heeft van vermindering der Nederlandsche en vergrooting van de Indonesische macht. Dit is weliswaar niet de algemeene opvatting van de organisatie, doch de afdeeling Batavia, verreweg de grootste en waar toe ook behooren de leden van het Hoofdbestuur, heeft op haar laatste bijeenkomst unaniem haar stem tegen het voorstel gegeven en besloten ten sterkste te reageeren tegen de ontworpen machtsverlegging.

De P. E. B., die bekend staat door haar actie tegen de Inlandsche beweging, heeft zijn stem nog niet doen hooren, doch eenige invloedrijke leden hebben reeds gezegd er naar te streven dat hun vereeniging eveneens actie zal voeren tegen het wetsontwerp.

In den kring der Indische Katholieke Partij heerscht verschil van meening tusschen de Europeesche en Inlandsche leden, welke laatste aan hun nationaliteit denken. Heel anders is het gesteld met de Inlandsche P. E. B.-leden, die zich blijkbaar kunnen vereenigen met de meening der Europeesche leden. Het blad vraagt of het niet gewenscht zou zijn dat deze Inlandsche leden in dit bizonder geval, waar het nationaal belang dat eischt, een voorbeeld namen aan hun Katholieke broeders van de I. K. P.

Verder hebben ook de N. I. V. B., die vaak aan den kant der Indonesische groep staat en de Christelijk Ethische Partij ook nog geen standpunt ingenomen, hoewel de voorzitter van deze laatste, het Volksraadslid van Helsdingen, bij een interview verklaard heeft tegen het voorstel te zijn, hetgeen van veel beteekenis is, daar hij een zeer grooten invloed in zijn vereeniging bezit.

Duidelijk is gebleken — zegt schrijver verder — dat het regeeringsvoorstel deining heeft doen ontstaan in de gelederen der Inlandsche en Europeesche leden (verreweg de meeste Chineesche leden scharen zich aan den Europeeschen kant) en dat het ten slotte een strijd wordt van ras tegen ras, hetgeen overigens een normaal verschijnsel is.

Het P. S. I.-congres te Pekalongan.

De *Bandera Islam* (Pan-Islam. en Nat.-Indon., Bandoeng) geeft in haar nummer van 3 October een opsomming van de op het laatste P. S. I.-congres genomen beslissingen, een respectabele lijst, welke aantoont dat de P. S. I. zich voorstelt in het komende jaar een groote activiteit te ontwikkelen. Het programma omvat: bevordering van het godsdienstig leven en aaneensluiting van alle Islamieten over de geheele wereld, propaganda voor de nationale vrijheidsidee en samenwerking ten deze met andere partijen en vereenigingen, werkzaamheid op onderwijs- en economisch gebied.

Eenige der belangrijkste van de genomen beslissingen geven wij hieronder weder:

Het congres verleent vergunning aan het partijbestuur om de uitvoering of de leiding op zich te nemen van de propaganda in de heele Islamwereld voor de oprichting van een Djamiat Ansaroe'l Haramain, met hoofdzetel te Mekka. (Een nieuwe Islamwereld-vereeniging, tot de oprichting waarvan tijdens het jongste verblijf te Mekka van H. A. Salim, is besloten). O.a. zal hiervoor een drukkerij en een uitgeversmaatschappij opgericht worden. Ieder S. I.-lid moet, ten behoeve der Islam-internationale betrekkingen, minstens *f* 1.— bijdragen. In het belang van deze nieuwe vereeniging zal de P. S. I. een Departement voor de Internationale Islam-beweging worden ingesteld, terwijl de afdeelingen een onderdepartement moeten oprichten.

Er zal een Al-Islam-congres Hindia, een congres van het onderwijs-departement en een congres van S. I.-padvinderij gehouden worden.

De P. S. I. ijvert voor de totstandkoming van een Kamer van Koophandel voor het verstrekken van informaties en de bevordering van den vooruitgang van het Indonesische volk. In verband hiermede hoopt men een Nationaal Handelscongres en een tentoonstelling van nationale nijverheid te houden.

Was vroeger door het partijbestuur der P. S. I. in het uitzicht gesteld dat men zich zou aansluiten bij de Liga tegen het imperialisme en de nationale vrijheid, zoo heeft het congres zich van eenige beslissingen ter zake onthouden en alleen het partijbestuur vergund om met de Liga in correspondentie te treden over zaken die reeds in Oost-Indië zijn openbaar gemaakt.

Verder machtigde het congres het partijbestuur om met de andere politieke partijen in Indonesië overleg te plegen over eenheid van actie tot bereiking van het gemeenschappelijke doel.

De *Bintang Timoer* te Weltevreden, het congres besprekende, vraagt o.a. of de Indonesiërs niet voelen dat er al te veel gepraat, doch te weinig gedaan is met eigen activiteit. Er zijn al heel wat voornemens geweest, maar wat *zien* we? — vraagt het blad.

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

De communistische onlusten in Bantam.

Het verslag van de Commissie voor het onderzoek naar de oorzaken van de ongeregeldheden, welke zich in November 1926 in de residentie Bantam hebben voorgedaan, is in druk verschenen.

Het verslag is opgemaakt door de H.H. Gobée, Soemitro en Meyer Ranneft; het geeft allereerst eene uiteenzetting van de Bantamsche samenleving in het algemeen (volksaard, economische en geestelijke ontwikkeling enz.), bespreekt daarna de organisatie en de werking van het Bestuur, wijdt vervolgens uit over de redenen van de onrust en het gewapend verzet, om ten slotte maatregelen aan te wijzen, welke kunnen strekken om eene herhaling in de toekomst te voorkomen. Onder de aan het verslag toegevoegde bijlagen bevinden zich eenige kaarten, die betrekking hebben op den jongsten opstand en op talrijke vroegere rustverstoringen.

Het is natuurlijk een onmogelijkheid om in een kort bestek van den inhoud van dit zeer belangrijk en leerzaam rapport een overzicht te geven, zonder het verband in de voorstelling der zaken uit elkander te rukken. Daarom wordt volstaan met de mededeeling, dat het onderzoek der commissie heeft uitgemaakt, dat de ernstige onlusten in het Bantamsche inderdaad het werk is geweest van communisten, die met bestaande grieven der bevolking hun voordeel hebben gedaan, wat hun te gemakkelijker viel, omdat de Bantammer nu eenmaal niet van het (Nederlandsch) gezag houdt.

Boekenveiling Brill te Leiden.

We vestigen de aandacht op eene boekverkooping, welke van 24 Nov.—2 Dec. gehouden wordt door de firma E. J. Brill te Leiden. Blijkens den door die firma uitgegeven catalogus worden bij die gelegenheid o.m. de boekerijen geveild van wijlen den oud-minister van koloniën Mr. Th. B. Pleyte, den oriëntalist prof. mr. L. W. C. van den Berg en den taalgeleerde dr. N. Adriani.

Indië Geïllustreerd Tijdschrift.

De afl. van 9 Nov. opent met het vervolg van Prof. Dr. A. W. Nieuwenhuis' economische schetsen uit de Inlandsche samenlevingen in Oost-Indië. Spr. bespreekt verschillende stammen van Noord-Nieuw-Guinea (waarbij interessante afbeeldingen van Papoea-typen en hunne eigenaardige versierselen). — Verder een vervolg van „Schetsen en herinneringen van een oud-Indisch officier van gezondheid" en eveneens van Dr. Z. Kamerling's artikelenreeks over bekende en merkwaardige Indische planten in woord en beeld (XIII. Mierenplanten).

Jaarverslag van den Topografischen Dienst.

Verschenen is de 22e jaargang van het Jaarverslag van den Topografischen Dienst in Ned.-Indië over 1926 (eigen drukkerij). Behalve een algemeen overzicht bevat het verslag gedetailleerde mededeelingen over verrichte terreinwerkzaamheden, reproductie- en andere werkzaamheden (met tal van kaarten), zoomede mededeelingen betreffende het personeel.

Ten slotte eenige geïllustreerde bijdragen van gemengden aard, als: Een en ander over de Sagara Anakan (Kinderzee), door kap. J. M. G. Schaafsma.

BRIEVEN en stukken, de afdeeling Advertenties betreffende, uitsluitend te adresseeren: Administratie Koloniaal Weekblad, Nobelstraat 20, Den Haag. Dus NIET enkel Drukkerij Ten Hagen.

LIJST VAN ADRESSEN

ten behoeve van Repatrieerenden

Voor nadere bijzonderheden, leze men de betreffende advertenties.

(Vervolg).

FOTOGRAFEN EN LEVERANCIERS VAN FOTO-ARTIKELEN

W. Coret, Thomsonlaan 96a, Den Haag.
Lappöhn, Passage, Den Haag.
Ph. Starke, Hoofdstraat 172, Apeldoorn.
C. Vermeulen, Toussaintkade 20, Den Haag.

GARAGES

Garage Jansen, Rijks Straatweg 773, Wassenaar.
Lutam, Gr. Marktstraat, Den Haag.

HEEREN-MODEARTIKELEN

Kalker's Modemagazijnen, Kalverstraat 100, Amsterdam.
W. Laimböck, Roggestraat 20, Arnhem.

HOEDEN

Kalker's Modemagazijnen, Kalverstraat 100, Amsterdam.
Maison de Ruit—v. d. Waag, Charl. de Bourbonstraat 27, Den Haag.

HOTELS

American Hotel, Amsterdam.
Duinoord Hotel, Sweelinckplein, Den Haag.
Hotel de Twee Steden, Buitenhof, Den Haag.
Grand Hotel des Pays Bas, Groote Markt, Arnhem
Hotel Promenade, O. Schev. Weg 21, Den Haag.

HUISHOUDELIJKE ARTIKELEN

Frans van Wijk, Vlamingstraat, Den Haag.

INDISCHE UITRUSTINGEN

Firma Kalker, Kalverstraat 100, Amsterdam.
A. Savelkoul, Singel 429, Amsterdam.

INRICHTINGEN VAN ONDERWIJS

Chr. Lyceum, Zeist.
Christelijk Lyceum, Emmakade 43, Haarlem.
De Vrije School, v. Speykstraat 46, Den Haag.
Instituut Schoevers, Stadhoudersplein 3, Den Haag.

JUWELIERS

Begeer, v. Kempen en Vos, Noordeinde, Den Haag.
Jedelo, Noordeinde 100, Den Haag.

KLEEDINGMAGAZIJNEN

Kleedingmagazijn P. v. d. Brul, Veenestr. Den Haag.

LAMPEKAPPEN

Lampenhuis „Helios", Elandstr. 56, Den Haag.

LEDERWAREN EN REISARTIKELEN

P. van Dijl, Lange Poten 3, Den Haag en Hoogstraat 292, Rotterdam.

LUXE ARTIKELEN

J. A. Schlette, Willem de Zwijgerlaan 50, bij Fred. Hendriklaan, Den Haag, Telefoon 50888.

MANUFACTURENHANDEL

Iseriel & Co., Veenestraat 16, Den Haag.
L. A. Kwanten, Weimarstraat 119, Den Haag.
Mag. „De Ster", Goudenregenplein 64, Den Haag.
W. Somer, Keizerstraat 116, Scheveningen.
Wisbrun & Liffman, Veenestraat 35, Den Haag.
Mag. de Zönegrens, Fred. Hendriklaan 99, Den Haag

MEUBILEERINGEN

Jungschläger, Cillierstraat 37, Den Haag.
J. Mesker & Co., Pr. Hendrikstr. 48, Den Haag.
Fa. Möller & Co., Weimarstraat 38a, Den Haag.
C. v. Moorsel, J. Hendrikstraat 9, Den Haag.
A. Okhuysen, Obrechtstraat 474, Den Haag.
Schöder & Co., Groenmarkt, Den Haag.
Firma Segaar, Spui 218/Thomsonlaan 93, Den Haag.
W. J. M. Simonis, Groenmarkt 34, Den Haag.

MOTORHANDELAREN

Holland Motor- en Rijwiel Comp., W. de Withstraat 68, Den Haag.

MUZIEKHANDELAREN

Ph Kruseman, Noordeinde 91, Den Haag.

OPTICIENS

P. W. Hiele, L. Jansstraat 27, Utrecht.
C. v. Monsjou, Valkenboschplein 19, Den Haag.

PASSAGE-BUREAUX

Crans & Co., Plein 22a, Den Haag.

PARAPLUIE-MAGAZIJNEN

Kalker's Modemagazijn, Kalverstr. 100, Amsterdam.
A. Querelle, Schoolstraat 10, Den Haag.

PARFUMERIEEN

A. C. Kruller-Pel, Fred. Hendrikl. 258, Den Haag.

— Het slik- en zoutwaterbron-complex Tjioejah nabij Tjiniroe (Zuid-Cheribon), door kol. H. J. K. Schuitenvoerder. — Nieuwe kaarten en foto's van den kop van den vulkaan Semeroe (Java) en van de Z. W. helling van den vulkaan Batoer (Bali). — Over de afkortingen van de benamingen onzer maten en gewichten, door prof. dr. M. de Haas. — Het kalk intercomplex Dolok Tinggiradja (Sumatra's Oostkust), door kap. V. Dersjant. — Verslag betreffende ... de nabij Miri (Sarawak) uitgevoerde luchtfotogrammetrische kaarteering.

Interessante proefneming op het gebied van woningbouw.

De Regeering heeft goedgekeurd, dat een interessante proefneming zal plaats vinden in samenwerking met het Inlandsch Bestuur en wel ten aanzien van den bouw van woningen voor onderdistrictshoofden. In Bandoeng, Magelang en Pasoeroean zullen dergelijke woningen worden gebouwd door Inlandsche krachten, die mogen beschikken over een bepaalde som, doch daarbij geheel vrij zijn in het ontwerpen en uitvoeren van de woning. Uiteraard wordt voldoende toezicht uitgeoefend, doch de bedoeling is om op deze wijze na te gaan in hoeverre het mogelijk zou zijn, bij het uitwerken van verdere plannen, te rekenen op Inheemsche draagkracht en een eigen, naar de omgeving georiënteerden bouwtrant.

Uiteraard zijn de meeningen over het welslagen der proefneming zeer verdeeld. Zij, die men zou mogen rekenen tot de groep-Maclaine Pont meenen, dat veel van deze poging kan worden verwacht. Anderen daarentegen gelooven, dat zij slechts zal bewijzen, dat men de illusies betreffende een eigen Inheemsche architectuur gerust kan laten varen. *(Locale Belangen).*

De Indische Mercuur.

No. 46 (16 Nov. '27). Overzichten van den Volksraad (slot), door H. Ch. G. J. van der Mandere. — Het riet-raffinadebedrijf te Glendale, Arizona, door H. A. Faber. — Internationale Vereeniging voor de Rubber en andere Cultures in Ned.-Indië. — De suiker-restrictie. — Overzicht van de productenmarkt op Java en Madoera gedurende het tweede kwartaal van 1927. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige vaste rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut geeft recente literatuur over cacao, koffie, suiker, tabak, thee.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 15 (8 Oct. '27): A. Bertling, 1902—1927 (met portret). — Indische druivencultuur, door S. Kalff. — Eenige mededeelingen over de bemestingsproeven in de Tjiheavlakte, district Tjirandjang, regentschap Tjiandjoer. — De oliepalmcultuur in Ned.-Indië, door Dr. E. Takenbroek (ontleend aan de Ind. Merc.). — Koeliewerving. — De ontwikkeling van Palembang.

Boschbouwkundig Tijdschrift Tectona.

Het Sept.-Nr. bevat de volgende oorspronkelijke bijdragen. Stamtafel voor djati-natuurbosschen, door J. A. J. H. Stoutjesdijk. — De reorganisatie van den Dienst van het Boschwezen in Nederlandsch-Indië, door Ch. S. Lugt. — Verder Volksraadoverzicht en literatuur.

De Indische Culturen.

Uit den inhoud van No. 20 (15 Oct.). Pijpbloemen (met ill.), door A. J. van Laren. — De tabakscultuur op Java (met ill.). — De installatie van den nieuwen voorzitter van het Suiker-Syndicaat (Mr. H. Jelgerhuis Swildens). — Enkele grepen uit het bodemkalkvraagstuk, door Dr. D. J. Hissink (vervolg). — De vermenigvuldiging van de mangga in de dessa, door W. de Jong. — Rosella, Hibiscus Sabdarifa Perrot, door A. Langer. — De bewortering van de tropische cultuurgewassen, door A. Keuchenius. — Systematische bemestingsproeven bij koffie. — Bevloeiingswerken in Bantam.

Orgaan van de Ned.-Ind. Officiers-Vereeniging.

De Sept.-afl. bevat o.m. In memoriam L. J. van Haasbergen, 1e luitenant der Inf. — Het nieuwe garnizoen aan den Boven-Digoel (vervolg). Met schets. — Georganiseerd overleg. — De dienstneming in Nederland voor het Indische leger, door J. C. A. Bannink. — Mijne oorlogsindrukken, door kolonel Lebaud. — Indrukken van een verlofganger (vervolg), door M. — Uit de oude doos. Vreemden-legioenen in het Oost-Ind. leger, door S. Kalff. — Over de troepen-menages.

Dienst van den Mijnbouw

Wetenschappelijke Mededeelingen. No. 5. Tertiaire vischotolieten van Java, door A. C. Vorstman. — Devonische Fossielen von Holländisch-Neu-Guinea, von Ch. E. Stehn. — Neogene Foraminiferen van de Soengei Beboeboe, Pasir (Zuidoost-Borneo), door J. H. F. Umbgrove.

Id. No. 6. Tertiaire gidsforaminiferen van Nederlandsch Oost-Indië, door I. M. van der Vlerk en J. H. F. Umbgrove.

* * *

La politique coloniale néerlandaise. Une conversation avec M. Koningsberger, ministre des colonies des Pays Bas, par C. Fidel, (Revue des Quest. Colon. et Marit. 52, 1927, bl. 101: overgenomen uit Depêche coloniale).

De ertsmijn Lebong Donok, door Ir. W. A. J. Aernout. Met kaart. (De Mijningenieur, Oct. '27).

Nota over de kultuur en de bereiding van cacao, door Dr. P. F. H. Fromberg. (Meded. Proefst. Midden-Java, No. 44, 1927).

Verslag van het Volkscredietwezen over 1926. Afgesloten ult. Juni 1927. (Met 15 Bijlagen). Uitgave van de Centrale Kas. (Weltevreden, Albrecht & Co.).

Eene Indische begrafenis, door S. Kalff. (De Indische Verlofganger, 18 Nov. '27).

Batavia—Bandoeng, door H. F. Tillema (aantooning der voordeelen welke Bandoeng heeft als woonstad vergeleken met Batavia). (Democratie en Vrije Arbeid, 19 Nov. '27).

Opsporing van goudaders en de voorbereiding tot goudontginning in Ned.-Indië, door H. Danil. Met afb. (Op de Hoogte, Sept. '27).

Christelijk-inheemsche kunst in de Missie, door J. J. ten Berge. Met afb. (De Gemeenschap, III, blz. 145, 205).

Christelijk Javaansche kunst door J. Schmutzer. Met afb. (De Gemeenschap, III, bl. 230).

Dr. C. J. de Groot en de radioverbinding Indië—Holland. Karakterschets. Met afb. (Hollandsche Revue, 1927, bl. 788).

De suiker op de hygiënische tentoonstelling te Bandoeng. Met afb. (Hollandsche Revue, 1927, bl. 782).

't Heilige huis. Met eenige Europeesche namen, door Mr. F. L. Dee. Tweede druk. (Leiden, M. Dubbeldeman).

Het adatrecht der Inlanders in de jurisprudentie (1849—1912), door Mr. K. L. J. Enthoven. Onveranderde herdruk. (Leiden, E. J. Brill).

Tissus des Indes Néerlandaises. Quarante-neuf planches accompagnées d'une Préface et d'une table descriptive, par D. Réal. (Paris, A. Calavas).

Malaiische Weisheit und Geschichte. Einführung in die malaiische Literatur. — Die Krone aller Fürsten. — Die Chronik der Malaien [1]. — Aus dem Malaiischen übertragen von H. Overbeck. Mit Tafeln. (Jena, E. Diederichs).

We vernemen dat weldra een tweede druk het licht zal zien van het de vorige maand verschenen geschrift van den hr. Fr. Oudschans Dentz: De kolonisatie van de Portugeesch Joodsche natie in Suriname en de geschiedenis van de Joden Savanne. Voor den schrijver een groot welverdiend succes.

BOEKAANKONDIGING.

De Uitgeverij C. A. Mees te Santpoort zond der Redactie toe twee boekwerken uit haar „Oostersche bibliotheek": Monzaëmon Tjikamats, dramatische verhalen uit het Japansch vertaald door S. van Praag en De duizend en één dag, Perzische verhalen, 1e deel, naar de eerste uitgave van Peter de la Croix, vertaald door C. F. v. d. Horst.

Omtrent de „Oostersche bibliotheek" leest men (eenigszins verkort) in beide boeken onder „Kolofon", dat deze systematisch bijeenbrengt oorspronkelijke Nederlandsche vertalingen van de belangrijkste klassieke werken uit het Oosten, in den ruimsten zin. En hiervan, in vertaling, het beste en zooveel mogelijk volledig. Daarnevens worden in de serie opgenomen algemeene werken over land en volk, godsdienst, kunst, geschiedenis en reisbeschrijvingen.

De inleidingen van beide werken brengen den lezer

[1] n.l. de „Makota segala Raja" en de „Sejarah Melayu".

...der tot de geschriften zelven; in die van het eerstgenoemde treft men vele bijzonderheden en wetenswaardigheden aan omtrent het Japansch tooneel, in die van het laatste een duidelijk beeld van de overeenkomst en het verschil met de Duizend en een nacht, dat grootendeels verhalen zijn van Arabischen oorsprong, terwijl de ...dag van Perzisch-Turksche afkomst zijn. Onderscheidenlijk een 16- en een 6-tal platen verluchten deze verzorgde uitgaven.

Suriname.

De nieuw benoemde inspecteur van het Hernnhutter-onderwijs in Suriname de heer W. F. E. Smelik, zet in de *„Nieuwe Provinciale Groninger Courant"* zijne interessante artikelen voort. Wij herinneren ons niet ooit zulke uitvoerige beschrijvingen te hebben gelezen van de onderscheidene richtingen van onderwijs der Broedergemeente in Suriname. Wij zouden den schrijver in overweging willen geven, de artikelen in brochurevorm uit te geven. Courantenartikelen raken zoo spoedig in het vergeetboek.

Aan het slot van zijn vijfden brief (in de courant van 11 November) maakt de heer Smelik deze, naar onze meening zeer juiste opmerking:

.....„Toch schijnt het heel goed te zijn, dat men hier in dit tropenklimaat een druk leven heeft en vooral veel lichaamsbeweging. De temperatuur is, nu ik hier zit te schrijven, 's avonds kwart vóór half, nog 80 graden Fahrenheit en loopt over dag tot 90 à 100 graden. Kon men veel stilzitten dan werd men gauw loom en vadsig en dan heeft men ten slotte nog veel meer last van de warmte en blijft er bovendien niet gezond bij"....

De brief is waarschijnlijk in October geschreven, de warmste maand van het jaar. In den regentijd is de temperatuur niet zoo hoog, maar dikwijls drukkender, omdat de noordoostpassaat dan niet zoo krachtig waait.

In zijn zesden brief (in de courant van 15 November) heeft de heer Smelik het o.m. over de school op het Boschnegerdorp Gansee aan de Boven-Suriname:

.....„De school van Gansee telt zoowat 140 leerlingen met een personeel van 3 man.

Het hoofd dier school, de heer R. M. Schmidt, heeft ook een tijdje de Theologische school bezocht, is geboortig van Gansee. Daardoor is het mogelijk, dat hij het klimaat verdraagt. Met de schoolonderwijzers is het sukkelen. Telkens moeten er anderen naar toe gestuurd worden, wijl levensgevaarlijke koortsen de jonge mannen aangrijpen; verleden jaar stierf er een flinke, jonge man aan de zwart-water-koorts.

De heer Schmidt weet zijn leerlingen ver te brengen; zelfs onder het spelen bij ons op het erf spreken ze Hollandsch en de uitspraak is vooral niet minder dan bij de stadskinderen."

Acht en dertig kinderen van 10 tot 17 jaar van deze school zijn in de vacantie in de stad gekomen en nu schrijft de heer Smelik:

„Wat die kinderen nu eigenlijk in de stad komen doen? Dat kunt ge nooit raden. Ze komen een kunstreis maken: ze komen concerten geven. ...eeds in Holland las ik van de muzikale prestaties der schoolkinderen. Toen zendingsdirecteur Steinberg uit Herrnhut verleden jaar in Gansee een bezoek bracht, werd hij verwelkomd met het zingen van een Duitsch kerkkoor, dat veelstemmig en zuiver ten gehoore werd gebracht.

Nu kwamen ze zingen in de stad en wel ten bate van hun eigen school en van de boschlandzending in het algemeen. In het gebouw der stadszending is tevens een prachtig ingericht gebouw voor Chr. ...langen — zongen die kinderen uit het bosch: ... koor, bij groepjes of solo. Ze zongen of droeg... ...oor, alsof ze dat zoo dagelijks deden; alsof ze er ...iets van merkten, dat een stampvolle zaal naar ...en luisterde .Een stampvolle zaal, ja, hoewel de ...prijzen hoog genoeg waren: *f* 1 en *f* 0.75. Ze zongen daar zoo eenvoudig weg, maar ontroerend rein en precies gehoorzamend aan het taktslaan van den ...kwamen dirigent, die voor de vuist weg een inleidend woord sprak, innig en warm. Ze zongen ...ar liederen van Catharina v. Rennes en van ...geli, van Stein en van Stern, stukken uit de „Elias" en uit de „Messias" en dat alles uit het hoofd, alsof het schoolversjes waren.

En het mooie daarbij was: geen spoor van trots of een-zich-voelen: neen, bij 't enthousiast applaus ...dden velen heel naïef en nieuwsgierig hun aan... ...acht bij dat leuke open- en dichtschuiven van de tooneelgordijnen en zagen of hoorden van de zaal niets.

Eén ding is heel merkwaardig voor ons, pas in de tropen gearriveerde Europeanen: zij hebben het des nachts bepaald koud en doen alle luiken der slaapzalen potdicht. Natuurlijk slapen ze in een zeer luchtig kostuum en is er tegenwoordig 's nachts nogal wat wind wat zij in het bosch niet kennen; maar, het bij een nachtelijke temperatuur van 75 à 80 graden Fahrenheit koud en huiverig te vinden, gaat beslist boven ons begrip.

Misschien ontmoeten we straks — bij het beschrijven van districtsreizen — onze Ganseeërtjes nog wel eens".

* * *

Over Boschnegers schrijft ook een inzender in *„De Telegraaf"* van 16 November, naar aanleiding van de komst van Jankoesoe in de stad om het antwoord van den Secretaris van den Volkenbond op zijn vrede-boodschap in ontvangst te nemen. (Zie ons nummer van 10 November).

De schrijver brengt in herinnering wat er gebeurd is bij de verkiezing van de Opperhoofden (Granmans) Jankoesoe en Amakti en doet verder interessante mededeelingen over de zeden en gewoonten der Boschnegers. Over deze beide granmans schreef ook de Oud-Gouverneur Staal eenige jaren geleden in *„De West-Indische Gids"*.

* * *

Over *„blanke kolonisatie in Suriname"* schrijft Prof. Dr. J. G. van Sleeswijk in *„De Telegraaf"* van 16 November, 3e Ochtendblad, naar aanleiding van de artikelen van de heeren Pyttersen en Menkman in *„De West-Indische Gids"* en van Dr. Lens in het *„Handelsblad"*.

Prof. Sleeswijk is niet zoo zeker van de mogelijkheid, al zijn onze tropenhygiënisten daarvan overtuigd. Het slot van zijn artikel volge hier:

„Hoe dit ook zij, vóór alles moet aan twee voorwaarden zijn voldaan. Het menschenmateriaal, dat men als landbouwarbeiders naar Suriname zou willen zenden, moet aan hooge physieke en ook moreele eischen voldoen. Want een onverstandige levenswijze en allerlei ziekten zullen zich daarginds op de progenituur nog sterker wreken dan in Europa. En dit brengt mij tot de tweede, maar niet minder belangrijke voorwaarde, dat n.l. de openbare hygiëne aan moderne eischen moet voldoen. Daaraan nu ontbreekt helaas nog heel wat. In een tweetal artikelen in *„De Telegraaf"* (23 Januari en 5 Februari j.l.) heb ik uiteengezet, dat aan een economische gezondmaking van Suriname een assaineering in letterlijken zin moet voorafgaan. En nu moge het waar zijn, dat er van Hollandsche arbeidskrachten die schoolonderwijs hebben genoten, op het gebied der persoonlijke hygiëne meer te verwachten is dan van Javaansche koelies — er ontbreekt aan den openbaren gezondheidsdienst in de kolonie nog al te veel. Zoolang zelfs de hoofdstad nog geen waterleiding en geen rioleering rijk is, zoolang kan men van de gezondheidsverhoudingen daarginds weinig verwachten.

Bij dit alles komt nu nog de economische moeilijkheid, dat de Europeesche boerenarbeider veel hoogere looneischen stelt dan de eveneens geïmporteerde Javaansche arbeidskracht. De keuze zal dus voor den Surinaamschen werkgever niet moeilijk zijn. Maar ook wanneer men geen blanke arbeiders maar zelfstandige Hollandsche boeren zou willen laten immigreeren, dan zouden zij toch ook weer over gezonde kleurlingen-arbeiders moeten kunnen beschikken.

Hoe men het vraagstuk ook keert of wendt, en welk kolonisatie-systeem men ook wil toepassen, altijd stuit men weer op den primairen eisch: assaineering. Zoolang daaraan niet is voldaan, zal het sukkelen blijven."

* * *

Mr. Dr. H. H. A. van Gijbland Oosterhoff schrijft in de *„Economisch-statistische Berichten"* van 16 November over de Surinaamsche begrooting voor 1928. Wij citeeren daaruit:

.....„Het blijft doodjammer, dat het Oost-Indische kapitaal nog te weinig neiging heeft om naar Suriname te gaan: het zou hierhede anders een nationale daad van de eerste beteekenis hebben verricht, terwijl toch op dit oogenblik gebrek aan kapitaal geen rol kan spelen."

In dit verband willen wij wijzen op een interview in *„De West"* van 29 April met den heer Botje, beheerder van de suikerplantage Mariënburg.

Op de vraag van den redacteur van *„De West"*:

LIJST VAN ADRESSEN

ten behoeve van Repatrieerenden

Voor nadere bijzonderheden, leze men de betreffende advertenties.

(Vervolg).

PENSIONS

Pension Evesto, Nassaulaan 2B, Den Haag.
Pension Insulinde, Bankaplein 2, Den Haag.
Pension Patria, Lindenheuvel 2, Hilversum.
Pension Strickwerda, J. v. Oldenbarneveltlaan 76, Den Haag.

PIANOHANDELAREN

G. Elshove, L. v. Meerdervoort 427, Den Haag.
L. Jacobi, Regentesselaan 123, Den Haag.

POELIERS

P. van Beek, Spui 181a, Den Haag.

PORSELEIN EN AARDEWERK

C. Hoying, Spuistraat 20, Den Haag.

POSTZEGELHANDELAREN

J. K. Rietdijk, L. Poten 15a, 's-Gravenhage.
G. Rootlieb, Heerengracht 8, 's-Gravenhage.

RADIOBUREAUX

G. W. Hijstek, Zwarteweg 16, Den Haag.

RESTAURANTS

Rest. Duinoord, Sweelinckplein, Den Haag.
Rest. Promenade, Oude Schev. weg 21, Den Haag.
Rest. de Twee Steden, Buitenhof, Den Haag.

RUSTHUIZEN

Herstellingsoord Huize „Dorrepaal", Voorburg.
Huize Rustoord, Esschenlaan 86, Rotterdam.

SCHOENMAKERS

F. v. d. Broek, v. Aerssenstraat 61a, Den Haag.
A. J. Linneweever, Westeinde 32a, Den Haag.

SIGARENHANDEL

F. H. C. Vlietstra, Fahrenheitstraat 224, Den Haag.

STAALWAREN

J. A. Schlette, Willem de Zwijgerlaan 50, bij Fred. Hendriklaan, Den Haag, Telefoon 50888.

STOOMERIJ EN OPPERSERIJ

Snel Opperserij A.S.O., Azaleastr. 126, Den Haag.

STOOMVAARTLIJNEN

Kon. Paketvaart Mij., Amsterdam.
Rotterdamsche Lloyd, Rotterdam.

STUCADOORSWERKEN

L. Ph. Bisschops, Sassenheim.

TANDARTSEN

Jac. Schijff, Stadhoudersplein 102, Den Haag.
J. van Veen, Weimarstraat 27, Den Haag.

TEHUIZEN VOOR KINDEREN

Kl. Opvoedingstehuizen, Pr. Mauritsplein 23, Den Haag.
Tokuni, Amersfoort.
Zandbergen, Amersfoort.

TEHUIZEN INDISCHE BEDIENDEN

Persinggahan, v. Boetselaerlaan 2, Den Haag.

TOKO'S

Toko Bogor, Suezkade 12—12A, Den Haag.

TRICOT-GOEDEREN

Iserief & Co., Veenestraat 16, Den Haag.

TUINBOUW-ARTIKELEN

G. Beur & Co., Den Haag, Egelantierstraat 26.

UITZENDING VAN DINERS

Maison Blom, 2e Schuytstraat 77, Den Haag.

VEILINGZALEN EN VERKOOPHUIZEN

Kunstzaal Erica, Oude Schev. weg 25, Den Haag.
Verkooplokaal Pot, Gr. Hertoginnelaan 103, Den Haag.

VERMAKELIJKHEDEN

City Theater, Veenestraat, Den Haag.

VERVERIJEN

Lederverffabriek „De Admiraal", Amsterdam.

VERZEKERINGEN

's-Grav. Rijwielverz. Mij., Conradkade 56, Den Haag.
Onderl. Levensverz. Eigen Hulp, Kortenaerkade 3, Den Haag.

VLEESCHHOUWERIJEN

H. J. M. van Duyne, Keizerstraat 165, Scheveningen.
P. van 't Riet & Zn., Obrechtstraat 177, Den Haag.

WASCH- EN STRIJKINRICHTINGEN

Gebr. Smeele, Haagweg 499, Loosduinen.

WIJNHANDELAREN

G. C. Vroegh, Weimarstraat 202, Den Haag.

„En de kostprijs van suiker? Kan Suriname hierin concurreeren met Java?" antwoordde de heer Botje: „M.i. is daarop goede kans. Bij een modern opgezet bedrijf zal, volgens mijn persoonlijke opinie, de kostprijs per ton suiker in Suriname minder zijn dan op Java. Bij verscheping heeft Javasuiker een voordeel van ongeveer een gulden per picol in de scheepsvracht. Maar zelfs als men de meerdere vracht voegt bij den kostprijs van Surinaamsche suiker, zal, m.i. de prijs per ton minder blijven dan op Java."

***

Op uitnoodiging van de afdeeling Bloemendaal van de Nederl. Mij. voor Tuinbouw en Plantkunde hield Prof. Dr. A. Pulle, hoogleeraar te Utrecht, op Dinsdagavond, 15 November, een lezing met lichtbeelden over Suriname's plantengroei.

***

Te Nijmegen heeft den 19en dezer de afdeeling van de vereeniging „Oost en West" in de hoogere handelsschool een tentoonstelling geopend van ethnographica op het gebied van leven en werken van de bewoners van Ned. West-Indië. Ze duurt tot 26 dezer. In verband met deze tentoonstelling houdt oud-gouverneur G. J. Staal op 21 dezer in den foyer van den Stadsschouwburg een rede over land, volk en bedrijven van Suriname en dr. H. van Cappelle op 26 dezer over de wildernissen van Suriname en de daarin verblijvende stammen.

***

In de vergadering der Tweede Kamer is op 16 dezer een bijzondere commissie aangewezen tot onderzoek van de circulatiebank-wetten voor Suriname. In deze commissie zijn benoemd de heeren v. Vuuren, v. d. Tempel, Schouten, Van Gijn en Lovink.

***

De *„Münchener Zeitung"* van 30 September schrijft naar aanleiding van het Duitsche Syndicaat dat gevormd is om in Suriname landbouwondernemingen te beginnen, over het plan van een ervaren Duitsch koopman, Joachim Nettelbeck, die 150 jaren geleden Frederik de Groote en diens beide opvolgers trachtte te interesseeren voor een groote onderneming in Suriname, waarvan echter niets is gekomen. In zijn levensherinneringen vertelt Nettelbeck hoe hij bij een bezoek aan de kolonie met een Amsterdamsch schip in 1750 tot zijne verbazing opmerkte dat de blanke bevolking in Paramaribo en op de plantages voor het grootste gedeelte uit Duitschers bestond, die daar uit alle deelen van Duitschland heen gestroomd waren. Zoo noemt hij twee broeders Kniffel uit Belgard in Pommeren, die, als soldaten in het land gekomen, het spoedig tot millionair gebracht hadden. In Paramaribo bezaten ze een geheele straat „die nach ihnen Kniffel-Loge benannt worden sei". Zij hadden ook een Luthersche kerk gebouwd en aan deze de opbrengst toegekend van een groote koffieplantage, die zij naar hun vaderstad „Belgard" genoemd hadden.

Over de heeren Kniffel, die in Suriname Knöffel heetten, en de naar hen genoemde Knöffelsgracht, kan men lezen in de *„Geschiedkundige aanteekeningen over Suriname en Paramaribo"*, door Fred. Oudschans Dentz, Paramaribo 1911.

Curaçao.

De Politie.

I.

De notulen van de vergadering van den Kolonialen raad van 19 Sept. l.l., waarin het ontwerp eener verordening tot oprichting eener gewapende politie is behandeld, zijn thans hier te lande ontvangen. Wij hebben ze aandachtig gelezen. Men kent ons gevoelen. Tegen gewapende politie, tegen politietroepen in militair verband, hebben wij geen overwegend bezwaar en wij achten de principieele bezwaren, gegrond op het militaire karakter van het korps, tot nu toe geopperd, geenszins zoo overwegend, dat op dien grond algeheele afwijzing van het in het bovengenoemde ontwerp neergelegde beginsel geoorloofd zou zijn. Wij meenen ook, dat er in dit opzicht een kentering in de opvattingen in leidende kringen gekomen is. Het bezwaar van dezen aard was gelegen in den Curaçaoschen volksaard, die zich tegen „militaire dictatuur", om nu eens dit groote woord, in den Kolonialen raad gebezigd, over te nemen, zou verzetten. Tot de ware verhoudingen teruggebracht, moeten wij wel aannemen, dat het den doorsnêe-Curaçaoënaar, die met de politie in aanraking komt, onverschillig zal zijn, of hij door een burgerpolitieagent of door een in militair verband meeloopenden dienaar der gewapende politie onder handen genomen wordt, en bovendien vermoeden wij, dat de wijze van optreden van dezen laatsten ordebewaarder in de practijk heusch niet veel verschillen zal van dat van den burgerpolitieman, zooals de Koloniale Raad hem in het Voorloopig verslag gewenscht heeft. Het zal den bovengenoemden Curaçaoënaar geen kwaad doen, zich wat meer aan tucht te gewennen. Reeds weten wij, dat Mr. Gorsira, de overleden procureur-generaal, in beginsel geen bezwaar had tegen het voorstel. De Curaçaosche briefschrijver in de *N. R. Ct.* meende ten slotte, als wij hem goed begrepen hebben, dat de geopperde bezwaren ten slotte met behoud van het wezen te ondervangen zouden zijn, en uit de Memorie van Antwoord op hoofdstuk XIa der staatsbegrooting blijkt, dat de vertrouwensman van den Kolonialen raad, de heer A. G. Statius Muller, er niet anders over denkt. Immers wij lezen daar, dat langs den weg van nader overleg het bereiken van overeenstemming niet uitgesloten behoefde te worden geacht, en dat getracht is aan de hand van de door den heer Statius Muller aanbevolen concessies zoodanig overleg met den Kolonialen raad te openen. Dat overleg heeft niet plaats gehad, omdat intusschen het ontwerp in Curaçao verworpen is, maar nu krijgen wij toch te hooren, dat de waarnemend gouverneur, de heer H. Schotborgh, heeft aangedrongen op vaststelling der beoogde regeling bij Koninklijk besluit. Ten slotte wijzen wij op deze opmerking van het koloniaal bestuur bij de beantwoording van het Eindverslag van den raad: „Vergeten mag door den Raad ook niet worden, dat Curaçao ook zeer veel ingezetenen telt, die het ontwerp wel gaarne ingevoerd zouden willen zien, doch die nu eenmaal geen vertegenwoordiging in den Raad hebben. Mede op dezen grond kan het Bestuur niet aannemen, dat de in het te verwachten votum uitgedrukte meening van den Raad, ook de algemeen gangbare publieke opinie weergeeft. Het Bestuur vreest dan ook geen ernstig verzet van de zijde der burgerij bij invoering van de Politietroepen; zeer zeker niet van de zijde van dat gedeelte van het publiek, dat doorgaans met de politie in aanraking komt."

En toch gelooven wij achteraf, dat de verwerping van het ontwerp een gelukkige omstandigheid is te achten. Van het begin af hebben wij staatsrechtelijke bezwaren tegen het ontwerp gehad: strijd met art. 176 Regeeringsreglement, krachtens welke bepaling blijkens de memorie van toelichting: „'s rijks krijgsmagt heeft de roeping om de kolonie te verdedigen, maar deze behoort zelve voor hare politie te zorgen," het garnizoen geen politiedienst had te verrichten en de politie niet aan het koloniaal bestuur (gouverneur plus Koloniale Raad) kon worden onttrokken, en strijd met de bepaling van hetzelfde regeeringsreglement, dat de procureur-generaal hoofd der rechterlijke en administratieve politie heeft gemaakt. Ons in beginsel stellende op het standpunt, dat wijziging van het regeeringsreglement noodzakelijk was voor de invoering van militaire politie, als de regeering wilde, hebben wij, nadat dit ontwerp verschenen was, het ten slotte aanvaard als een compromis tusschen scherp tegenover elkaar staande principieele opvattingen het beste, dat bij de bestaande verhoudingen, zooals wij die schetsten, te krijgen was.

Sedert is er in die verhoudingen wel eenige verandering gekomen, en nu wij de bezwaren, van gelijken aard, als door ons vertolkt, zooals die bij de openbare beraadslaging in den Kolonialen Raad zijn voorgedragen door de heeren J. J. Beaujon, De Veer Abrahamsz. en Mr. De la Try Ellis, nog eens overwogen en gewogen hebben, ook in het licht van de poging tot weerlegging dier bezwaren door den bestuursgemachtigde, moeten wij wel tot de slotsom komen, dat het toch eigenlijk zoo niet kon.

Het is bij dit alles wel zeer duidelijk gebleken, dat een militair geen jurist is, al mag hij in het strafrecht bekwaam zijn, zooals ook een jurist zich meermalen maar kwalijk in de militaire rechtspraak vinden kan. Wanneer het bestuur het ontworpen gescharrel — want veel anders is de poging om voor het regeerings-reglementaire hoofd der politie een ander in de plaats te stellen, niet te noemen — met de functiën van dien ambtenaar tracht goed te maken met een beroep erop, dat art. 153 Regeeringsreglement den procureur-generaal

een hoofd der veiligheidspolitie maakt, dan kunnen wij die onderscheiding op dat gezag alleen niet aanvaarden. In plaats van met het bestuur de opsporingsambtenaren, die buiten de eigenlijke politie-organisatie staan, een noodzakelijk kwaad te noemen, zouden wij die veeleer een gelukkige uitzondering willen noemen, waarmee niet is gezegd, dat de eigenlijke politie geen goede diensten bewijst aan de met handhaving van orde en recht belaste autoriteiten. Wij vreezen, dat een uitwerking der beginselen, waarvan het bestuur blijkt uit te gaan, niet zonder meer aan dat bestuur is toevertrouwd, en dat er een regeling zou gekomen zijn, die voldoende juridischen grondslag, in den ruimsten zin bedoeld, zou missen.

Scheepvaart.

Op Curaçao werden ingeklaard in September 304 stoomschepen en 162 zeilschepen, metende achtereenvolgens 1.507.215 en 31.218 M³. netto. Voor Sept. 1926 waren deze cijfers 252, 123, 1.236.005 en 24.301.
Van Jan. tot Sept. 1927: 2710, 1391, 13.783.060, 294.094; van Jan. tot Sept. 1926: 2124, 1192, 10.904.923, 229.335.

Petroleum op St. Martin (N.G.)?

De Cur. Crt. van 21 Oct. 1927 bevat een om forneele redenen afgewezen concessie-aanvraag van J. H. Clarke te Philipsburg, die in een heel gemoedelijk in het Engelsch geschreven briefje den Gouverneur meedeelt, dat hij op zijn eigendom petroleum heeft gevonden, en verzoekt, hem een mannetje te zenden. Hij zou zelf wel gekomen zijn, maar kon niet, en hij zal het op prijs stellen als het bestuur zich voor zijn onderneming interesseeren wil. Aan Nederlandsch kapitaal geeft hij de voorkeur boven Engelsch en Amerikaansch.

Uit den Verren Vreemde.

Irak.

Zal Irak zelfstandig mogen worden. Zal Groot-Brittanië zijn mandaat over dit land als geëindigd mogen beschouwen? Zal Irak als lid tot den Volkenbond mogen toetreden? De combinatie van deze vragen is wat momenteel de Irak-kwestie vormt.

Artikel 22 van het Statuut van den Volkenbond geeft de beginselen aan, toe te passen op de gebieden die, tengevolge van den grooten oorlog, niet langer aan de Turksche souvereiniteit onderworpen zijn. Eenige dier gemeenschappen werden geacht een zoodanigen graad van ontwikkeling bereikt te hebben, dat aan haar bestaan als onafhankelijke natie slechts de voorwaarde werd verbonden, dat zij zich bij het bestuur zullen laten leiden door een Mandataris, tot het oogenblik gekomen zal zijn, waarop zij in staat zullen zijn op zich zelve te staan. Tot deze, vroeger tot het Ottomaansche rijk behoord hebbende, landen behoort Mesopotamië.

Er is nog al wat over te doen geweest, wie door den Volkenbond als mandataris over het klassieke land van Tigris en Euphraat aangewezen zou worden. Niet, dat er zooveel liefhebberij voor bestond. Integendeel, niemand bleek er happig op. Engeland heeft zich de toewijzing laten welgevallen. En 't kan met voldoening op de daar gevolgde politiek terug zien.

Eigenlijk maakte deze politiek onderdeel uit van een plan met wijdere strekking, dat in zijn geheel *niet* gelukt is. Aan Hedchas, dat zich tijdens den oorlog van Turkije had losgemaakt om de partij der geallieerden te kiezen, werd volslagen onafhankelijkheid toegekend. De Britsche politiek was er op gericht, om Hedchas heen een groep van Arabische rijken te doen ontstaan, welke zonen van den vorst van Hedchas tot koningen zouden krijgen. Zoo zou daar een door familierelatie verbonden gemeenschap van vorstendommen ontstaan, die, erkentelijk gestemd ten opzichte van Groot-Brittanië, den Britschen invloed ten goede zou komen.

Zooals bekend, is dit plan in menig opzicht faliekant uitgekomen, maar koning Feisoel van Irak heeft er toch zijn troon en kroon aan te danken. Eerst had Londen hem een rol elders toegedacht, maar het heeft, en niet ten onrechte, in hem de eigenschappen gezien van den regeerder, geschikt om aan Mesopotamië orde en rust te brengen. Koning Feisoel nam den ouden naam „Irak" weer aan voor het rijk, waarover hem den scepter werd toevertrouwd. Hij organiseerde en heerschte met zooveel beleid, zij 't onder leiding van een Britschen hoogen commissaris, dat de illusie ontstond, hier nu reeds een eerste geval te kunnen aanwijzen, van, dank zij 't mandatenstelsel, rijp maken van een pupil-staat om op eigen beenen te staan.

Het kenmerkend feit hiertoe zou moeten zijn, dat de Volkenbond het mandaatschap, als overbodig geworden, zou opheffen, door dit rijk, als volkomen zelfbesturenden staat als lid in den Bond op te nemen.

Men kreeg eerst den indruk, dat Engeland met dit resultaat zeer tevreden was en koning Feisoel aanmoedigde in zijn streven om voor Irak de opname in den Volkenbond te verkrijgen. Irak is voor Groot-Brittanië een heel duur mandaatland geweest. Daarna verluidde dat Frankrijk hierover zeer was verontrust, Syrië, dat onder Fransch mandaat staat, is nog geenszins zoo ver, maar een nationalistische partij beweert dat Syrië reeds lang rijp is voor zelfbestuur en deze zou dan zeker in aanhang winnen. Ook elders, zoo b.v. in Turkije en Perzië, werd de aangekondigde opheffing van het Britsche mandaat over Irak niet met instemming begroet.

Daar komt nog iets bij. Groot-Brittanië heeft in den Volkenbond reeds een benijde en vaak bekritiseerde positie, doordien Engeland niet alleen, maar ook elk der dominions afzonderlijk lid is. Werd Irak bovendien nog opgenomen, dan zou dit den Britschen invloed te meer versterken, al werd het mandaat ook opgeheven. Om als lid van den V. B. toegelaten te worden, moet de solliciteerende staat $^2/_3$ stemmen van de Assemblée verwerven, de te verwachten oppositie maakte de kans op succes twijfelachtig, en dit zou dan ook een echec voor Engeland beteekenen.

Een en ander bracht Londen er toe de Irak-zaak eenigszins anders te gaan bekijken. Tot grooten spijt van koning Feisoel.

Deze is, met zijn eersten minister Dzjafar-pasja naar Europa gekomen, om de kwestie te bespreken.

Het tractaat, door Engeland met Irak aangegaan, bepaalt, dat Engeland na 23 jaren zijn mandaat als geëindigd zal beschouwen, of *zooveel eerder als Irak lid van den Volkenbond wordt*. Men voelt dus wat aan het bezoek van koning Feisoel vast zit, en waarom hij niet alleen Londen, doch ook andere hoofdsteden bezocht heeft.

Irak kan, door het aanboren van rijke petroleumbronnen, het vooruitzicht openen financieel onafhankelijk te kunnen staan. Maar dit doet ook begeerlijke blikken van buiten af op die rijkdommen richten. En 't is niet onwaarschijnlijk, dat Engeland de mogelijkheid overweegt om hiervan of hierin een aandeel te krijgen, ter vergoeding van de aanzienlijke uitgaven die 't zich inderdaad voor zijn mandaatgebied heeft moeten getroosten.

Bij aanwezigheid van den Minister van Koloniën Amery, die een groote reis volbrengt, zijn de onderhandelingen te Londen van Britsche zijde gevoerd door den secretaris-generaal van het Dep. v. Kol. Ormesby Gore en den Hoogen commissaris in Irak sir Henry Dobbs.

De bezwaren, van Engelsche zijde geopperd, betreffen vooral de onvoldoende defensie-waarborg, die Irak geeft, b.v. al door 't gemis aan een luchtstrijdmacht en van een georganiseerde nationale defensie. Naar 't zich laat aanzien zal koning Feisoel nu niet bereiken wat hij zich had voorgesteld, maar zijn poging kan toch wel iets hebben bijgedragen om de ontvoogding van Irak meer nabij te brengen.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Groningen en Ommelanden.

De film der Nederlandsche Handel Maatschappij zal op *14* en *15 December* e.k. worden vertoond te Groningen en te Hoogezand.

Afdeeling Nijmegen.

Zaterdag 17 December 1927, 's avonds *acht uur,* in de groote zaal van het Concertgebouw *de Vereeniging* alhier, een opvoering van „*Njai Sonna*", een Indisch tooneelspel in drie bedrijven, door *Jan Fabricius,* toegankelijk voor de *Leden* en *Begunstigers* van *O. en W.* en *die van de Vereeniging (in beide gevallen met geïnviteerden),* voor *tachtig cents* per persoon, plus belasting en auteursrecht.

Na afloop der voorstelling, gelegenheid tot gezellig samenzijn (zie verder de advertenties dienaangaande).

HET BESTUUR.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur.

RUBBER- EN OLIEPALMFILM.

Evenals de Nederl. Handelmaatschappij het welwillend aanbod deed de vertooning van hare Suikerfilm onder de auspiciën dezer vereeniging te doen plaats hebben (zie K. W. No. 33, van 18 Augustus l.l., pag. 14), zoo heeft ook thans de Internationale Vereeniging v. d. Rubber en andere cultures, hare rubber- en oliepalmfilm met ditzelfde doel beschikbaar gesteld. Wenschen de besturen der afdeelingen deze film te vertoonen, zoo wordt hen bij dezen in overweging gegeven zich daartoe rechtstreeks te wenden tot den Heer Secretaris dier Intern. Ver. voorn., Heerengracht 38, Den Haag, telef. 14670.

Van de Redactie.

KERST- EN NIEUWJAARSTELEGRAMMEN.

Het Hoofdbestuur der Posterijen en Telegrafie verzoekt opname van het volgende bericht:

Het ligt in het voornemen om ook aan het einde van dit jaar weder de gelegenheid te openen tot verzending van Kerst- en Nieuwjaarstelegrammen naar Nederlandsch-Indië en naar Noord-Amerika.

Het aantal teksten, waaruit een keuze zal kunnen worden gedaan, zal tot een 15-tal worden uitgebreid, terwijl voorts een uniform tarief zal worden toegepast, ongeacht de gekozen tekst of het aantal woorden van adres en onderteekening.

VERBETERD BERICHT.

Behalve de Voorzitter en de Secretaris, ontving ook de Ondervoorzitter van „Oost en West" een foto als bedoeld in het bericht „De Oost en West-medaille" (in het Kol. Wkbl. van 17 Nov.).

Van het Informatie-Bureau:

UITZENDING VOOR 's LANDS DIENST IN NEDERLANDSCH-INDIE.

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's Lands dienst in Nederlandsch-Indië, waarin moet worden voorzien door uitzending vanwege het Commissariaat voor Indische Zaken bij het Departement van Koloniën, bestaat thans gelegenheid tot mededinging:

a. onderwijzer bij het openbaar lager onderwijs, in het bezit der hoofdakte;

b. onderwijzer en onderwijzeres bij het M.U.L.O. vereischte bevoegdheden hoofdakte en akte wiskunde of hoofdakte en twee der bijakten Duitsch, Engelsch en Fransch of hoofdakte en middelbare akte A, Duitsch of Engelsch of Fransch);

c. vakonderwijzeres voor de opleiding voor de examens in de nuttige en fraaie handwerken (vereischte bevoegdheden: diploma M.U.L.O. en nuttige handwerken en akte N*s* of diploma M.U.L.O. en nuttige en fraaie handwerken of diploma M.U.L.O. en fraaie handwerken en akte N*a*).

Leeraar bij het openbaar middelbaar onderwijs:

d. Nederlandsche taal;

e. Duitsche taal (volledig bevoegd of in het bezit van de akte Duitsch A met een andere middelbare akte, uitgezonderd schoonschrijven);

f. Fransche taal (akte B);

g. Engelsche taal (akte B);

h. aardrijkskunde;

i. plant- en dierkunde;

j. geschiedenis;

k. natuurkunde;

l. wiskunde (bij voorkeur doctoren of doctorandi in de wis- en natuurkunde).

Bij het openbaar technisch onderwijs:

m. leeraar voor de werktuigkundige vakken, in het bezit van de akte N*IV* met aanteekening;

n. onderwijzer in vuur-, plaat- en bankwerken, in het bezit van de akte N*h* en met eenige jaren onderwijzerspractijk;

o. onderwijzer in bankwerken en draaien, in het bezit van de akte N*j* en met eenige jaren onderwijzerspraktijk;

p. Gouvernementsarts bij den dienst der volksgezondheid (dienstverband 3 of 5 jaren);

q. landbouwconsulent bij den Landbouwvoorlichtingsdienst;

r. veearts bij den Veeartsenijkundigen Dienst;

s. predikant bij de Protestantsche Kerken;

t. adspirant-politiecommissaris bij de algemeene politie;

u. adspirant-politieopziener bij de algemeene politie;

v. adjunct-accountant bij den belastingaccountantsdienst en accountant en adjunct-accountant bij den Gouvernements-accountantsdienst;

w. electrotechnisch-ingenieur bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst;

x. bouwkundig ingenieur bij den Dienst der Burgerlijke Openbare Werken;

ij. petrograaf (mijningenieur), (palaeontoloog), veldgeoloog, mijningenieur en geoloog bij den Dienst van den Mijnbouw;

z. hoofdopziener over de gieterij bij den Artillerie Constructiewinkel te Bandoeng;

aa. instrumentmaker en opzichter werkplaats (gereedschapmaker) bij den Dienst der Staatsspoor- en tramwegen;

bb. militair-apotheker 2de klasse (in vasten en tijdelijken dienst).

Zij, die voor uitzending tot eene dezer betrekkingen in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich voor het verkrijgen van inlichtingen wenden tot het Commissariaat voor Indische Zaken bij het Departement van Koloniën, afdeeling B, eerste bureau (voor de betrekkingen genoemd onder *a* t/m *aa*), en tot afdeeling C (voor de betrekking onder *bb*).

SURINAAMSCHE AMBTENAREN MET VERLOF:

F. H. Buillab, Hoofdinspecteur van politie te Paramaribo; Van Speijkstraat 59, 's-Gravenhage.
J. R. F. Rugebregt, Onderluitenant der Mil. administratie; Wilgstraat 72, 's-Gravenhage.
B. J. Lambers, 1e Luitenant der Cavalerie; Emmastraat 15, Assen.
A. C. N. Bouvy, Dir. Officier van Gezondheid 2e kl.; Laan van Meerdervoort 80, 's-Gravenhage.
H. G. Grampré Molière, 1e Luitenant der Artillerie; Buys Ballotstraat 23, 's-Gravenhage.
D. J. Werff, Directeur van de Openb. Mulo-afdeeling der Alg. Middelb. school te Fort de Kock; Ginnekenweg 29, Breda.

MET PENSIOEN.

E. Löwenstein, Administrateur van het Depôt van Leeftochtmiddelen; Jacob Obrechtstraat 7a, Amsterdam.
L. van Brakel HMz., Adj.-kantoorhoofd van den P.T.T.-dienst; Van de Spiegelstraat 14, 's-Gravenhage.
J. Jutte, Hoofdbeheerder bij het Havenwezen; Groot Hertoginnelaan 81, 's-Gravenhage (tot 1 Dec. 1927, Pension Aurora, Lochem).

BESTEMD VOOR UITZENDING NAAR NED.-INDIE:

J. W. Dabroek, Leliestraat 39, Hilversum.
H. Mulder, Naarderstraat 43, 's-Gravenhage.
F. F. Landskroon, Groote Dijlakker 50, Bolsward.
A. Prins, Heilige Geeststraat 8, Roermond.
C. den Boer, Marechaussee-Kazerne, Loosduinen.
H. Grasmeijer, Molenstraat 10, Assen.
J. Briaire, Magazijnstraat 4, Tilburg.
F. Koolhof, Maaswijkstraat 126, 's-Gravenhage.
Allen adspirant-politie-opziener bij de Alg. Politie.
Ir. H. A. Breuning, Van Breestraat 107a, Amsterdam.

INDISCHE AMBTENAREN MET VERLOF:

F. Th. J. Consemulder, Onderwijzer 1e kl. bij het O.E.L.O.; Soestdijkerstraatweg 173, Bilthoven.
Mr. H. L. van Uchelen, Voorzitter van de Landraad te Fort de Kock c.a.; Gerard Doulaan 13, Hilversum.
J. Zwarthoed, Onderwijzer aan de Muloschool te Madioen; Volendam.
C. J. van Haastert, Landmeter bij het Kadaster; Galvanistraat 8a, 's-Gravenhage.
J. O. B. Agerbeek, Inspecteur bij de Centrale Kas; Sleedoornstraat 18, 's-Gravenhage.
J. J. van der Loo, Techn. ambtenaar 2e kl. bij den P.T.T.; Voorstraat 9, Noordwijk.
Mej. C. P. Augusteijns, 1e Commies bij het Dept. van Onderw. en Eered.; Elsstraat 17, 's-Gravenhage.
Mevr. L. A. Olive geb. Tomasauw, 1e Commies bij het Dept. van Onderw. en Eered.; Elsstraat 17, 's-Gravenhage.
W. T. Landzaat, Opziener Marine-magazijnen bij het Marine-etablissement te Soerabaya; Laakkade 's-Gravenhage.
Mr. J. de Riemer, Secretaris van het Dept. van L., N. en H.; Oosterstraat 29, Utrecht.
I. Dasberg, Politie-opz. in de res. Zuider- en Ooster-afdeeling van Borneo; Laan van Meerdervoort 27, 's-Gravenhage.
A. K. R. W. van Genns, Stuurman, beheerder van den tijdbal bij het Marine-etablissement te Soerabaja; Bezuidenhoutscheweg 197, 's-Gravenhage.
G. N. J. Slee, Werktuigkundig electrotechnisch opzichter bij den dienst van den mijnbouw; Grobbendonckstraat 31, 's-Hertogenbosch.
J. Brandt, Hoofdagent van politie 1e kl.; Numansdorp (Z.-H.).
W. F. de Munck-Mortier, techn. 1e Commies met den pers. titel van techn. hoofdcommies bij de S.S. en Tr.; Berkstraat 26, 's-Gravenhage.
J. P. W. H. Bijmolt, Loods 1e kl., Elandstraat 176, 's-Gravenhage.
Mej. W. C. E. Boers, Onderwijzeres 3e kl. bij het O.E.L.O.; Van Merlenstraat 114, 's-Gravenhage.
P. J. Kuipers, Landmeter der 3e kl. bij het Kadaster; Javastraat 62, Nijmegen.
K. Muns, Ambtenaar ter beschikking van den Thesaurier-Generaal bij het Dept. van Financiën; Sweelinckstraat 1, 's-Gravenhage.
M. S. Oversteeg, Opzichter (burgerl. ambtenaar) der Genie; Swammerdamstraat 21, Amsterdam.
J. A. J. Jansen, Mijnbouwkundig opziener 1e kl. bij den dienst van den Mijnbouw; Merelstraat 18bis, Utrecht.
Mej. E. I. Curiël, Klerk ter Gouv. Secretarie te Paramaribo; Nicolaïstraat 71, 's-Gravenhage.
Ir. J. J. J. M. Hermans, Ingenieur 2e kl. bij de S.S. en Tr.; Beatrijsstraat 63, Rotterdam.

Stieler, Ambtenaar van de belastingen in het gouvernement Oostkust van Sumatra; Kon. Emmakade 150, 's-Gravenhage.
Th. Ch. Krämer, tijd. ter beschikking gesteld van den Commandant van het leger in Ned.-Indië; L. de Colignyplein 7, 's-Gravenhage.
D. C. van Gruting, Ambtenaar 4e kl. (groep II) bij den dienst der in- en Uitvoerrechten en Acc.; Boulevard 64, Katwijk aan Zee.
J. A. J. Metz, Controleur 1e kl. bij het B.B.; Avenue Concordia 89, Rotterdam.
L. Kaiser, Opzichter werkplaats 1e kl. bij de S.S. enz.; Loosdrechtscheweg 17, Hilversum.
F. A. Th. H. Verbeek, Boscharchitect 1e kl. bij het Boschwezen; Villa Marie, Berg en Dal.
J. L. ter Bruggen, Havenmeester 2e kl. bij den Havendienst; Villapark 11, Hillegersberg.

Mutatiestaat van 16 tot 23 November.

Nieuwe Leden:

Nieuwe Leden	Geïntroduceerd door:
C. M. Krook, Amsterdam Z., Koninginneweg 2	Afdeelingsbestuur van Amsterdam.
L. v. d. Briel, Haarlem, Julianastr. 43. f 5.—.	den heer O. R. A. Michelsen te Haarlem.
C. Woutsma, Bloemendaal, Plantsoenlaan 10. f 5.—.	den heer O. R. A. Michelsen te Haarlem.
W. van Someren Greve, Apeldoorn, Jachtlaan 198. f 5.-.	Afd.-bestuur Apeldoorn.
J. C. Janssen, Hoofdofficier b. d., Apeldoorn, van Hasseltlaan 52. f 5.—	den heer A. H. de Bats te Apeldoorn.
M. Ball, Apeldoorn, Deventerweg 89. f 5.—	Mevrouw Steen—Verhoeff te Apeldoorn.
Mevrouw Jurrjens—Kollewijn, Nijmegen, Wilhelminasingel 28. f 5.—.	Mevrouw W. L. van Troostenburg de Bruijn te Nijmegen.
P. Nieuwdorp, Oud Super-Intendent v. d. Koloniale Bank, Den Haag, Andries Bickerweg 5. f 5.—	den heer G. C. Kokxhoorn te Den Haag.
A. J. C. Frantzen, Hoofdambtenaar Ministerie van Koloniën, Den Haag, van Beuningenstr. 29. f 5.—	den heer H. G. Leuring te Den Haag.
Mevrouw J. Ramaer, Den Haag, Acaciastraat 29. f 5.—	Mevrouw M. F. Ruempol te Den Haag.
W. Elenbaas, Oud-Officier v. Gezondheid 1ste kl. N.-I. L., Den Haag, Thomsonlaan 133. f 5.—	den heer A. Kruisheer te Den Haag.
Pijttersen, Den Haag, van Hoornbeekstraat 49. f 5.—	den heer F. van Peski te Den Haag.
Mevrouw de weduwe J. P. Swaab—Lanf, Den Haag, Schuytstraat 185. f 5.—	Mevrouw M. C. de Visser—Semler te Den Haag.
Mejuffrouw L. Bosmans, Den Haag, Ieplaan 107. f 5.—	Mevrouw J. A. Bosmans te Paramaribo.
J. P. J. Schalker, Oud-Bibliothecaris Ministerie v. Kol., Den Haag, Franklinstraat 86. f 5.—	den heer W. C. Muller te Den Haag.
E. Maier, Oud-Dirigeerend Officier v. Gez. 1ste kl. N.-I. L., Den Haag, 2de Schuytstraat 287. f 5.—.	Administrateur „Oost en West".
Mevrouw J. W. van Soelen—Uden Masman, Den Haag, Snelliusstraat 8. f 5.—.	Administrateur „Oost en West".
Mevrouw J. P. Nikkel, Den Haag, Groot Hertoginnelaan 257. f 5.—.	Administrateur „Oost en West".
D. Pranger, Accountant, Den Haag, Acaciastr. 20. f 5.—	den heer W. R. Rijnders te Den Haag.
G. Havik, Inspecteur v. h. Gevangeniswezen in O.-I., Den Haag, van Bleiswijkstraat 20. f 5.—.	Secretaris Afd. Den Haag.
G. Toorop, Kapitein N.-I. L., Den Haag, Beukstraat 74. f 5.—	den heer H. J. A. Raedt van Oldenbarnevelt te Den Haag.
Vornholt, Oud-Administrateur H. V. A. te Rijswijk (Z.-H.), Geestbrugweg 18. f 5.—	den heer J. H. A. van Nieuwland te Rijswijk (Z.H.).
Groenema, Oud-Inspecteur van het Europeesch Onderwijs in N.-I., Rijswijk (Z.-H.), Nassaukade 19. f 5.—	Mevrouw Anderson te Rijswijk (Z.H.).

Geïntroduceerd door het Afdeelingsbestuur van Arnhem:

J. W. Frowein, Arnhem, Turfstraat 9a. f 5.—.
C. M. Bos, Arnhem, Bontanuslaan 59. f 5.—.
Marie Scholten, Arnhem, Boulevard 118. f 5.—.
Mevrouw van Mierop—Hiddingh, Arnhem, Bouriciusstraat 11. f 5.—.
van Schaik, Arnhem, Prümelaan 2. f 5.—.
van Dijk, Arnhem, Velperplein 12d. f 5.—.
J. M. Ochsendorf, Arnhem, Rembrandtlaan 10. f 5.—.
C. Bueninck, Arnhem, Pontanuslaan 65. f 5.—.
J. H. Bange, Arnhem, Pontanuslaan 24. f 5.—.
Evenbly, Arnhem, Pontanuslaan 98. f 5.—.
D. van Geytenbeek—Kaan, Arnhem, van Limburg Stirumlaan 20. f 5.—.
L. E. Strauch, Arnhem, Stationsplein 16. f 5.—.
Wed. J. Janzen—Hemmelder, Oosterbeek, Utrechtscheweg 48. f 5.—.
van der Feen, Arnhem, Nieuwe Plein 17.. f 5.—.
Tanger, Arnhem, Burg. Weertstraat 135—137. f 5.—.
van Houtem, Arnhem, Utrechtscheweg 7. f 5.—.
S. Haas, Arnhem, Sickeszlaan 1. f 5.—.
Mevrouw G. Slotema—Damminga, Arnhem, de Wetstraat 5. f 5.—.
J. G. Gratama, Arnhem, Sonsbeekweg 20. f 5.—.
H. van Wessum, Arnhem, Utrechtscheweg 79. f 5.—.
Dr. A. P. de Groot, Arnhem, Bergstraat 1. f 5.—.
Vegter, Arnhem, Boulevard 48. f 5.—.
Kohlmann, Arnhem, Boulevard 108. f 5.—.
C. J. Wensink, Arnhem, Parkstraat 47. f 5.—.
M. Jansen, Arnhem, Brantsenstraat 4 m. f 5.—.
Siemens, Arnhem, Sonsbeekweg 26. f 5.—.
A. de Goeijen, Arnhem, Huize „Angerenstein". f 5.—.
A. M. Smit, Arnhem, Bakkerstraat 53. f 5.—.
Mejuffrouw I. P. van Riesen, Arnhem, Apeldoornscheweg 144. f 5.—.
J. M. W. Broekhuizen, Arnhem, Apeldoornscheweg 164. f 5.—.
J. v. d. Kolk, Arnhem, Utrechtschestraat 15. f 5.—.
H. Haytink, Arnhem, Pontanuslaan 80. f 5.—.
J C. Hardeman, Arnhem, Brugstraat 12. f 5.—.
Dr. H. Herweij, Arnhem, Boulevard 121. f 5.—.
Mevrouw Dr. Herwey—Wiersema, Arnhem, Boulevard 121. f 5.—.
Firma Becking & Cosijn, Arnhem, Tivolilaan 6. f 5.—.
Mevrouw S. Plaat—Kelderman, Arnhem, Utrechtscheweg 58. f 5.—.
J. Hendriks, Arnhem, Brugstraat 1. f 5.—.
Mevrouw C. E. van Balen—Klink, Arnhem, Coehoornstraat 11. f 5.—.
Firma Evekink, Arnhem, Weverstraat 9. f 5.—.
H. Zoetelief Norman, Oosterbeek, Stationsweg 4. f 5.—.
J. E. Menthen, Arnhem, Bovenbergstraat 12. f 5.—.
J. S. Kleinjan, Arnhem, Nieuwe Plein 16. f 5.—.
W. A. Lensink, Arnhem, Boulevard 30. f 5.—.
H. Beekmann, Arnhem, Zijpendaalscheweg 83c. f 5.—.
Dr. W. Renssen, Arnhem, Utrechtschestraat 10. f 5.—.
A. Zwarts, Arnhem, Boulevard 89. f 5.—.
T. Pollêe, Arnhem, Spijkerstraat 217. f 5.—.
W. Engelbert, Arnhem, Velperweg 115. f 5.—.
M. v. d. Velden, Arnhem, Bergstraat 19. f 5.—.
A M. F. ten Hagen, Velp, van Galenlaan 11. f 5.—.
B. Baanders, Velp, Langewater. f 5.—.
C. Hasselman, Arnhem, Steijnstraat 21. f 5.—.
P Monker, Arnhem, Utrechtschestraat 28. f 5.—.

Nieuwe Begunstigers:

Nieuwe Begunstigers	Geïntroduceerd door:
Clemens J. W. van Arcken, Nijmegen, Berg en Daalscheweg 22	den heer G. Ringeling te Nijmegen.
Heer en Mevrouw Hart de Ruiter, Apeldoorn, Vonderlaan 7	Mevrouw Steen—Verhoeff te Apeldoorn.

Afschrijven:

J. Nienhuys, Bloemendaal, Vredeoord" (overleden).
M. J. Rietbergen, Arnhem, Passarantlaan 19.
H. J. Veraart, Commies P.T.T. te Soerabaja.

Adresveranderingen:

Mr. H. H. Reijers, van: Amsterdam p.a. Firma Tiedeman & van Kerchem, naar: Arnhem, Eusebiusplein 21. f 10.-.
Dr. A. N. van Praag, Den Haag, van: Willem de Zwijgerlaan 11 naar: Schuytstraat 342.
Mevrouw A. Savage—Harloff, Den Haag, van: Archimedesstraat 38 naar: Frankenslag 386.
C. Lebbink, Amsterdam, van: Koninginneweg 132, naar: Apollolaan 166.
A. Goudswaard, Militair Apotheker 1ste kl. thans te Weltevreden, Waterlooplein-Noord 1.
J. J. Fanoij, Controleur 1ste kl. B.B., geplaatst in de residentie Sumatra's Westkust.
J. L. Drost, Commissaris van Politie, van: Soerabaja, naar: Solo.

Leden van „Oost en West"
steunt zooveel mogelijk de afdeeling Arnhem in haar lofwaardig streven om de a.s. Indische tentoonstelling te doen slagen. Bedenkt, dat hetgeen daar tot stand wordt gebracht, de gansche Vereeniging ten goede komt!

VEREENIGING „OOST EN WEST"

HOOFDBESTUUR: HEULSTRAAT 17 'S-GRAVENHAGE

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins-Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden uit Oost en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen doen.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage. Tel. 14519. Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins-Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752. Dit „Tehuis" biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland vertoeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur den Heer J. C HIETINK, of den Administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", Van-Boetzelaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK. Tel. No. 50248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna-Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten einde aan hen die uit Nederland naar Indië gaan, en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN (tegen eenige vergoeding) op huishoudelijk en maatschappelijk gebied, onder leiding van Mevr. J. FRANCO MENDES—Calisch. Spreekuur Donderdagmiddag van 2 tot 4 uur en volgens afspraak Nic.-Maesstraat 57, Amsterdam, Tel. 22492.
Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, en de Firma MARTINUS NIJHOFF, L. Voorhout 9, Den Haag (bij deze firma alleen die met een *), zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk.)
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

2. **Onze Oost II. Iets over den Inlander en zijn Zieleleven, door T. J. BEZEMER.**
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

* b. Onze West, tweede druk, bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname, door FRED. OUDSCHANS DENTZ;**
2. **De Kolonie Curaçao, door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.**
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overz. Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

*No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie.)
Prijs **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

*No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie.)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

*No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2e, verbeterde druk.)
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

*No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

*No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs. **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

*No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

*No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederlandsch-Indië, zoomede voor verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken en Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Opnieuw herzien.) .... Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

*No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

*No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

*No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

*No. XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber (caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Ned.-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën .... Prijs: **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
„ 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
„ 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
„ 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
„ 8. De Europeesche vrouw in Indië.
„ 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
„ 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
„ 2. Het Javaansch tooneel.
„ 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
„ 4. De theecultuur op Java.
„ 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
„ 6. Een doode taal in Indië.
„ 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
„ 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
„ 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
„ 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
„ 2. Bevloeiïng in Nederlandsch-Indië.
„ 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
„ 4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
„ 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
„ 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië
„ 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Wnd. Vertegenwoordiger in Nederlandsch-Indië Mr. M. J. A. Oostwoud-Wijdenes, President Landraad, Tandjong Balei (Sumatra's Oostkust).

NUMMER 48 DONDERDAG 1 DECEMBER 1927 27STE JAARGANG

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN: Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag. Telefoon 14519, Postgiro 14574

Wnd. Vertegenwoordiger in N.-I.: Mr. M. J. A. Oostwoud-Wijdenes, Pres. Landr., Tandjong Balei (Sumatra's Oostk.).

Opgericht 21 Maart 1900 door Kolonel G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIËN: N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag. Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIE

Indische Tentoonstelling te Arnhem (I. T. A.)

11 Juni—28 Juli 1928.

—o—

Verblijdende berichten komen uit Indië.

Uit Medan schrijft men ons, dat een Delisch kosatiehuis op werkelijke grootte voor verzending gereed staat, terwijl een Batakhuis (4-gezinswoning) in aanbouw is en in Januari kan worden gezonden.

Het Hoofdbestuur van „Oost en West" kreeg een grond in Fort de Kock voor de uitzending van 2 Padangers, een goud- en een zilversmid.

De laatste mail bracht ons meerdere brieven uit de tropen, met verzoek om toezending van reclamemateriaal voor de distributie aldaar.

De Gouverneur van Celebes, de heer Couvreur, momenteel hier te lande, heeft de voorbereiding voor de uitzending van nog een 4-tal handwerkslieden (ivoordraaien, houtbewerking, vlechtwerk en batikken) op zich genomen.

Als zeer bijzondere attractie zouden wij op één der vijvers van Zypendaal gaarne een Indische bouw van niet te groote afmetingen aanwezig hebben. Wie der leden van „Oost en West" wijst ons den weg om hieraan te komen?

(Wordt vervolgd.)

Kantoor der Administratie Nieuwplein No. 52, Arnhem.

De eerste Javaan ridder der M. W. O.

—o—

De mail bracht den 9en November de Indische bladen, waarin de bijzonderheden waren vermeld van de plechtige uitreiking van het kruis der Militaire Willemsorde 4e klasse aan den Regent van Tjiamis Raden Adipati Aria Sastrawinata, door den Resident G. D. P. A. Renardel de Lavalette.

Volgens het verslag heeft de Resident op welsprekende wijze het dappere gedrag van den Regent in den nacht van 12 op 13 November 1926 tot zijn recht doen komen, en de geheele plechtigheid was op 't hooge peil gebracht, dat bij deze zeldzame onderscheiding paste. Het slot van de rede van den heer Renardel de Lavalette geeft ons aanleiding een brok-geschiedenis van de M. W. O. in herinnering te brengen, dat aan het bij deze gelegenheid gezegde geen afbreuk doet, daar 't zich meer dan een eeuw geleden heeft afgespeeld, en de daarbij betrokkene ook geen ambtenaar was, doch dat, juist omgekeerd, door dit groote feit van den dag weer verlevendigde belangstelling kan vinden.

De Resident besloot zijn toespraak tot den nieuwen ridder der M. W. O. den Regent van Tjiamis met deze woorden:

„Mijnheer de Regent, de Militaire Willemsorde is een koninklijke onderscheiding, die maar weinige civiele ambtenaren ten deel is gevallen, omdat zij geen krijgslieden, doch mannen van het werk des vredes zijn, dus hoogst zelden in de gelegenheid komen om die te verdienen. En op Java is dit, zoover menschenheugenis strekt, niet gebeurd. Wel enkele malen op de buitenbezittingen, waar ambtenaren-B.B. tegen opstandelingen optrokken.

In ieder geval zijt gij de eerste Inlandsche ambtenaar op Java, wien deze ridderorde te beurt valt. Het is derhalve een zeer bijzondere en welverdiende onderscheiding."

Zooals gezegd, dagteekent de gebeurtenis, welke wij in verband hiermede willen opdiepen, van meer dan honderd jaren geleden. In de lijst dergenen, die de M. W. O. tijdens den Java-oorlog (1825—30) mochten verwerven, komt als ridder 3e klasse voor: „Pangeran Ario Adipattie Mangkoe Negoro".

Hij is de eerste ridder geweest van Javaanschen bloede.

Nadien vindt men onder de met het ridderkruis begiftigden voor verschillende krijgsverrichtingen aanvoerders van Javaansche en Madoereesche barisan. Sedert 1898 zijn ook Inlandsche militairen, voor welke vóórdien 't „Kruis voor moed en trouw" was ingesteld, tot ridder der M. W. O. benoemd. Deze hebben allen hun onderscheiding te velde, bij het vervullen van legerdiensten verworven.

't Is met de eerste toekenning van de M. W. O. aan een Javaanschen prins in 1826 eigenaardig gegaan.

Bij het uitbreken van den opstand onder Dipo Negoro in 1825 vond het Nederlandsche bestuur zich ten opzichte van de trouw van verschillende gezaghebbende figuren in Midden-Java teleurgesteld. Men was Mangkoe Negoro daarom te meer erkentelijk voor de blijken van aanhankelijkheid, die hij onder die omstandigheden betoonde, ook voor het persoonlijk aandeel dat hij, en zijn krijgers, hadden gehad in de pogingen om de verzetspartij te bedwingen, en men gevoelde de behoefte hun hiervan een blijk te geven, tot aanmoediging tevens.

De Commissaris-Generaal L. P. J. burggraaf du Bus de Gisignies, die zich op 't standpunt stelde, in Indië bekleed te zijn met de macht, die de Koning daar zelf zoude hebben indien de vorst er tegenwoordig ware, kende bij besluit No. 21 van 27 Maart 1826 het kruis der M. W. O. 3e klasse toe aan Pangeran Mangkoe Negoro. En dit eereteeken werd den prins den 3en April d.a.v. door Generaal M. de Kock te Solo uitgereikt, in tegenwoordigheid van alle civiele ambtenaren, de officieren, de aanzienlijkste inwoners en de voornaamste vorsten met hun gevolg. In den brief waarin de Generaal hierover berichtte aan den Landvoogd, schreef hij, dat het garnizoen te zwak was om erbij te paradeeren.

De juistheid van de opvatting van den Commissaris-generaal was in deze, op zijn zachtst uitgedrukt, aan twijfel onderhevig. De toekenning van koninklijke onderscheidingen is nimmer als een recht van 's Konings vertegenwoordiger in Indië beschouwd, en de statuten van de M. W. orde omschrijven bovendien hoe 't verloop van de voordracht, tot de toekenning en de uitreiking toe moet zijn: daarbij is geen ruimte gelaten voor deze opvatting van du Bus de Gisignies.

Koning Willem I heeft bij besluit No. 121 van 3 Nov. 1826 de benoeming bekrachtigd [1]) en da... mede was alles in orde.

Generaal de Kock had op de verdere medew... king van Mangkoe Negoro en zijn legioen gr... verwachtingen gebouwd. Deze zijn echter op tele... stelling uitgeloopen.

In dezelfde maand April overhandigde hij Man... koe Negoro een z.g.n. machtbrief. Alle landen, ... wel van Solo als van Djokja, die hij op de mu... lingen zou veroveren, mocht hij onder zijn best... nemen. Groote gevolgen heeft dit niet gehad, da... bij een overval in Juli d.a.v., Mangkoe Negoro's le... gioen vrijwel geheel in de pan werd gehakt.

Men ziet, geen vergelijking of overeenstemm... tusschen hetgeen als het kenmerkende mag geld... bij de onderscheidingen van 1826 en 1927, ma... toch is 't wel interessant, ja daarom is 't missch... te meer interessant, om die twee gevallen nu e... naast elkander te vermelden.

GEORGE NYPELS

[1]) De hierover gevoerde correspondentie maakt ... deel uit van de over vele jaren loopende gedacht... wisseling t.z.v. het toekennen van de M.W.O. aan ni... Europeanen. Men zie: De Geschiedenis der M.W... door F. H. A. Sabron, blz. 226 e.v.

Pidgin Engelsch in Nieuw-Guinea

—o—

Wellicht kan de lezers van het Kol. Wkbl., ... trent dit onderwerp, [1]) nog het volgende interes... ren. Het voorstel van de „palaber" of corrob... (de Engelsche padvinders hebben eveneens ... australische woord overgenomen voor algem... samenkomst) op Engelsch Nieuw Guinea gehou... om het pidgin voor algemeen gebruik in te voe... is zeker nog zoo vreemd niet, want dat pi... English is in geheel Melanesie een lingua franca ... worden, welke het verkeer zeer vergemakkelijk...

Hoe het ontstaan is, weet men niet goed, m... een feit is, dat het algemeen gebruikt wordt en ... spreid is en dat het in zijn gebrekkigheid den Pap... blijkbaar beter mondt, dan andere talen en ... maleisch doen. De Duitsche ontdekkingsreiz... Dr. Friderici, die ons te Hollandia bezocht, sch... een interessante studie over dit jargon, waar... hij mij een afdruk zond. Echter kan ik thans ... juist opgeven waar zij te vinden is; ik meen ec... dat het artikel verscheen in Petermanns Mittei... gen omstreeks 1910.

Dat de Europeanen het pidgin van de inboor... gen moeten leeren en niet omgekeerd, kan ... weinig bezwaar zijn, dit is immers met malei... voor ons eveneens het geval? De hoofdzaak is ... middel van omgang te hebben en terwijl wij ... Nieuw-Guinea zonder tolk vrijwel hulpeloos ... kan men op het overig deel van dat groote eil... met pidgin vrij aardig terecht. Waarom deze ... niet voorbij Oinake (Nederlandsche grens) is ... komen, weten wij niet, maar bij het exploreere... het grensgebied, voelden wij wel het gemis. Me... Duitsche (Melanesische) soldaten, ingedeeld ... het grensdetachement, konden wij voor zoo... noodig, ons vrij spoedig verstaanbaar maken, ... wijl dit niet ging bij onze eigen papoea's.

De Duitsche heeren spraken het vlot. Het jar... bestaat uit het aaneenrijgen van woorden, het b... middel is „belong", het telwoord „fellah" of „... low". Het komt mij voor, dat de gegeven voorb... den in het aangehaalde boek van Gunnar La... man, in zooverre minder juist zijn, dat hij de ... meer heeft verengelscht, dan de inboorling d... in de Zuidzee-novellen van Jack London vindt ... hetzelfde verschijnsel. Misschien is het pidgin ... den Engelschman dan ook moeilijker weer... geven, juist omdat de basis ervan Engelsch is. ... zal in den aangehaalden zin „One big fellow co... nut tree he stop" enz., zeker het woord „tree... veel zijn en „that tree" zegt men niet, wel „... belong him"; waarschijnlijk zal die zin mo... luiden: „one big fellow coconut he stop here, ... belong him he go on top", d.w.z.: breng een k... per hier en leg wat klapperbladeren erover ... (bijv. om hem koel te houden). „Gras" betee... zoowel gras, als blaren, veeren of haar. Een Dui... soldaat, die op een jaarvogel had geschoten, vr... ik: „he die finis?" (is hij dood?), waarop het ... woord luidde: „no, cartrigg he kai kai gras o... he die by and by" (neen, de kogel beet slechts

[1]) Zie Kol. Weekbl. No. 46, van 17 Nov. j.l.

eeren, hij zal wel langzaam sterven, hij is gezond). „Kai kai" is weer papoe'asch voor eten en ndat men daarin bijt, beteekent het ook bijten of oals in het aangehaalde geval verwonden. Toen een reuzemier op mijn mouw rondkroop, knipte n soldaat hem eraf, zeggende: „one big fellow kai kai you". Goed voedsel is „big fellah kai i" en slecht „small fellah". Voor klein, in het almeen, wordt „picaniny" gezegd, feitelijk kind, caniny gun is dus een kindgeweer of revolver. en zegt niet zooals Landtman mededeelt „tomaawk", maar „tamako", hetgeen bijl beteekent, een elanesisch woord, met welke verklaring de verondering van den schrijver ook wel zal zijn verwenen. Aldus wordt de ingevoerde zaag: brother long tamako, he come he go. People catch hold at tree, is misvormd Engelsch, pidgin zou zegn: catch him tree. Mij noemde men big fellow ptain, in tegenstelling met mijn luitenant, die ch met small fellow captain moest vergenoegen, schoon hij grooter was dan ik. Onze zeeofficier, e men met den theodoliet zag werken, heette: aster mark, wel teekenend! „Stop" is niet alleen ilstand, maar in zoover beweging dat als men il zeggen: breng mij een lepel, het luidt: spoon e stop here. Dat „washee", wasschen of baden duidt, is gemakkelijk, maar dat het ook roeien, mers ook plassen met water beteekent, is moeiker in te zien. Een voorbeeld van het aaneengen: toen wij op Koningins verjaardag een feest aven, zeiden de Melanesiërs: Big fellah mistres de Koningin) belong big fellah captain belong alay police (onze soldaten) big fellow christasday, omdat alle feesten „christmasday" woren genoemd, al dan niet „big of small fellah!" Zoo elke vrouw een Mary, Europeesche, white Mary, boorlingen, black dito. Savy, is waarschijnlijk ansch, me no savy: ik weet het niet, of jou stop ong cano savy: jij blijft in de cano, begrepen? umoristisch wordt het, indien men de onhandige ok, die den soepketel heeft omgeworpen, hoort troepen: oh master soup belong bush" (de soep hoort thans aan het woud), waarop men in gechtvaardigden toorn zou kunnen uitroepen: on u big fellah bushkanaka, you cook him other llah like hell! (jij echte bosjesman, kook als de vel andere soep). Maar ingewikkelder wordt het, dien men een instrument aldus hoort beschrijn: „big fellah boxes, big fellah mistres fight him e cry!"; ge zult uit dit gevecht van de huisvrouw et een weenende groote kist niet zoo dadelijk een ano herkennen!

Dr. Friderici vertelt, dat een Duitsch luitenant, e het pidgin goed meester was, zelfs in staat was n papoea's een opera te vertolken, hetgeen wel n kunststuk mag worden genoemd. Maar met dat zouden ook wij zeer gebaat zijn, als het pidgin ch ook over onze kusten van Nieuw-Guinea verreidde.

Ten slotte nog de opmerking, dat ook op de kust an China een soort Steenkool-Engelsch wordt geroken, dat echter door de uitgangen „ee", waarede vele woorden eindigen, nogal van het pidgin erschilt.

F. J. P. S.

Attentie!

De Contributie voor het lidmaatschap dezer Vereeniging — ƒ 5.— 's jaars minimum — loopt voor hen die ch thans als lid doen inschrijven, tot en met ulto. December 1928. Bij toetreding wordt hun dus gratis het Koloniaal Weekblad geregeld toegezonden. Aanmelding chriftelijk of mondeling bij het Secretariaat, Heultraat 17, Den Haag, of bij de Secretarissen van de Afeelingen.

Zij die reeds lid zijn en daardoor blijk gegeven hebben an hunne instemming met doel en streven der Vereeniing, worden vriendelijk uitgenoodigd ook anderen in un kring tot het lidmaatschap aan te sporen, b.v. door ezending, na lezing, van dit nummer, liefst met een nkel aanbevelend woord.

Op onze leden in Oost- en West-Indië wordt hiervoor n het bijzonder een beroep gedaan.

Iets over de Indische Tentoonstelling te Arnhem.

De mensch is geroepen tot het goede.

De wereld is in zich zelve verdeeld. Strijd overal tusschen volken, strijd in maatschappij en samenleving. Het eeuwige probleem, voor hetwelk geslacht na geslacht geplaatst wordt. Niet ter oplossing, ofschoon daaraan niet getwijfeld kan worden, maar tot het onderkennen en schiften der kwade elementen van de goede, opdat de eerste plaats maken voor de laatste, aan welke de uiteindelijke triumf zijn zal. Beperkt men deze algemeenheid binnen engere grenzen en past men haar toe op den Staat der Nederlanden in het huidige oogenblik, dan treedt als voornaamste controverse aan den dag, die, welke gelegen is in de verhouding van Nederland tot zijn Overzeesch gebied. De drang van zekere zijde in Indië naar, liefst in het snelste tempo te voltrekken, zelfstandigheid eenerzijds, waarvan hier alleen dit wordt gezegd, dat haastige spoed zelden goed is, botst tegen die andere opvatting van de zaak, dat de tijd voor een zelfstandig Indië nog niet gekomen is, waarbij dit wordt aangeteekend, dat deze zienswijze vertolking moge vinden in een taal die aan duidelijkheid niets te wenschen laat.

Men zal zich hierover hebben te verstaan.

Deze acute tegenstelling als de voornaamste aangeduid hebbende, omdat dezelve de richtsnoeren raakt van Staatsbeleid voor heden en afzienbare toekomst, volgt daaruit reeds vanzelf dat er andere zijn, maar die daaraan in aard en beteekenis ondergeschikt zijn.

Onder deze dan valt ongetwijfeld mede een tekort aan belangstelling hier te lande voor ons Overzeesch gebied, in verhouding tot zijn belangrijkheid, al overdrijft men niet zelden op dit punt.

Als bekend heeft de Vereeniging „Oost en West" in haar ruim 25-jarig bestaan in dit opzicht veel en goed werk gedaan, waarover het onnoodig is uit te weiden. De verspreiding van kennis omtrent de Indiën onder het Nederl. Volk door middel van populaire geschriften, door de vertooningen van lezingen met lichtbeelden enz., het is alles bekend en wordt ook wel gewaardeerd.

Dit werk nu heeft zijn culminatiepunt bereikt door de groote Indische Tentoonstelling te Arnhem in Juni en Juli 1928. Ze is voortgekomen uit een uit den boezem der Vereeniging gesproten initiatief, waarvan meer in het bizonder de eer en de hulde toekomt aan den Voorzitter onzer afdeeling aldaar, den Heer Mr. J. Huges. Deze tentoonstelling belooft een groot succes te worden, voor welke uitspraak onze lezers o.m. een aanwijzing vinden in de partieele berichten, welke van het tentoonstellingsbestuur uitgaan en die geregeld in het Koloniaal Weekblad worden opgenomen.

Het is bijna 45 jaar geleden, dat in Nederland een dergelijke Tentoonstelling gehouden werd, — in 1883 te Amsterdam — en sindsdien is, zoowel hier als in Indië veel veranderd op alle gebied van menschelijke werkzaamheid. Veranderd en geweldig toegenomen in die mate, dat de moeilijkheden en de inspanning, vereischt voor een systematische rangschikking van voorwerpen en voortbrengselen ter verkrijging van een beeld — zij het beperkt — van Oost- en West-Indië, een arbeid vordert, welke van niet minder omvang zal zijn dan die van 1883.

Tentoonstellingen als deze worden, als regel, in de hoofdstad of in een der grootste steden — liefst handelssteden — gehouden. Dat deze tot stand komt in een aanzienlijke provinciale hoofdstad in het centrum van het land hetwelk een beduidend aantal Indischgasten bevat, dat aan bezoekers goede accommodatie biedt en waar een goed georganiseerd vreemdelingenverkeer bestaat, komt deze uitzonring op den regel ten goede en temeer waar het Bestuur beschikt over een terrein — het landgoed Zijpendaal — dat buitengewoon gunstig genoemd moet worden.

Het Bestuur der Vereeniging „Oost en West" heeft gemeend deze lichtpunten nog eens onder de algemeene aandacht te mogen brengen. Een goed half jaar nog scheidt ons van de opening der tentoonstelling, het voorbereidend werk is tot op groote hoogte volbracht, maar ook hier zijn het de laatste loodjes die het zwaarst wegen en naarmate de werkzaamheden toenemen is steun bij dat werk almeer welkom.

Op hen, die dus op eenigerlei wijze in staat zijn het tentoonstellingsbestuur in zijne werkzaamheden behulpzaam te zijn, wordt een beroep gedaan. Vele handen maken het werk licht, inzendingen worden gaarne aanvaard.

Men bedenke, de leden van „Oost en West" in het bizonder, dat er geen beter middel bestaat voor de vereeniging om haar doel, de versterking van den band tusschen de verschillende deelen des Rijks, naderbij te komen dan deze Indische tentoonstelling, een goed werk, een werk van toenadering, dat door zijn cultureele beteekenis een der beste middelen is om Oost en West tot elkander te brengen, om de tegenstellingen op te heffen.

Antieke hagedissen op een geologisch jong eiland.

In het Augustus-nummer van The National Geographic Magazine, dat te Washington verschijnt, vonden we 21 bijster fraaie lichtdrukken die min of meer betrekking hebben op de groote hagedis die sedert 1912 Varanus komodoensis Ouwens genoemd wordt omdat zij op het eiland Komodo is ontdekt. Sinds dien tijd is ook bekend geworden, dat Komodo tusschen Soembawa en Flores ligt. De varanen zijn een familie van groote in ons Indië meestal amphibische hagedissen, die ginds biawak heeten. Nu is de Varanus komodoensis een bijzonder groote soort van het geslacht; volgens de Encyclopaedie bereikt ze soms een lengte van 7 meter, en noemen de menschen van Flores het dier boeaja darat, landkrokodil.

De schrijver van het artikel in het Amerikaansche tijdschrift is W. Douglas Burden en hij gaf het den titel Stalking the dragon lizard on the island of Komodo, waarin to stalk is te vertalen door besluipen of voorzichtig naderen. Opzettelijk daarvoor is een wetenschappelijke expeditie uitgezonden door het American Museum of Natural History en van haar lotgevallen vertelt zeer kort het opstel. Reeds in den aanvang noemt hij den heer P. A. Ouwens „a Dutch scientist of Buitenzorg", den ontdekker wiens naam het dier draagt. Behalve het vangen en medebrengen van deze eene soort stond op het programma het verzamelen van amphibiën en reptiliën, ter vermeerdering onzer kennis van de zoögeografie dezer dieren.

Met het gouvernements-stoomjacht Dog is het gezelschap van Bali naar Komodo gevaren, precies een eiland voor deze groote sauriërs, zegt de schrijver, nadat hij heeft verteld van de vulkanische formatie, de palmen en de dieren, herten, varkens, buffels en kemphanen. Het schijnt niet moeilijk de gezochte varaan te vinden. Douglas Burden schrijft althans, dat ze in grooten getale rondliepen, zoodat het mogelijk was den habitus der dieren waar te nemen, uit te zoeken de museum-exemplaren en de andere, die levend zouden worden medegenomen. Door aas werden ze gelokt en een overleden wild zwijn bleek daarvoor zeer geschikt. En nu hooren we van de waarnemers, dat de V. komodoensis een lengte bereikt van „10 feet" en een gewicht van „250 pounds", dat de Varanus-hagedissen het eerst als genus verschijnen in het vroeg-eoceen, ongeveer 60 millioen jaren geleden, zoodat we hier ontmoeten niet alleen de grootste, maar ook de oudste der nog levende hagedissen. Maar, zoo lezen we, Komodo is geologisch van recenten datum, en er woont dus een antiek dier op een jong eiland. Hoe kwam het daar? En vanwaar?

Misschien krijgen we het antwoord in een volgende aflevering. Vijf weken heeft het gezelschap op Komodo verzameld en toen is het naar Wetar getrokken en vandaar stoomde het huistoe. We zeiden dat de lichtdrukken min of meer betrekking hebben op de groote hagedis; tot de eerste soort behoort zeker het Balische vrouwtje met een groote vracht potten en pannen op het hoofd, en de andere Balische, twee zelfs, in haar bad. Om de architectuur van Bali te toonen, fotografeerde de schrijver — want van hemzelf zijn de foto's — een tempelingang op Bali. Hier zijn nog meer Balische schoonheden, dansmeisjes en andere, het landschap sierend als „plump partridges", dus als mollige patrijzen. Het Bali-Instituut weet misschien een betere vertaling. Dan is er een interessante foto van een rotskloof op Wetar, aan een canon gelijk. In het kampement der expeditie op Komodo maken we voor 't eerst kennis met mevrouw Burden; nogmaals ontmoeten we haar aan het strand met een monsterachtigen zeebaars, Epinephelus pantherinus, kerapoe in het Maleisch en bij de Hollandsche zeelui bekend als „Jacob Evertsen". Het vleesch van dit zeldzaam leelijke dier smaakt goed. Met een kleine koeskoes op haar schoot is zij afgebeeld op een volgende plaat; het beestje, ter grootte van een rat, behoort tot de klimbuideldieren, en de inlanders vangen de jongen met de hand.

Nu komen we aan de Varanus komodoensis; een is er één afgebeeld over den grond scharrelend „precies zooals zijn voorouders deden op prachistorischen bodem, een ongeteld aantal millioen jaren geleden". Kort daarop zijn er twee bij het aas; en vervolgens toont een afbeelding ons kop en bovenlijf van een exemplaar in het New-York Zoölogical Park. Dit zijn de levende: daarenboven bracht de expeditie 12 doode exemplaren mede. Geen van de levende exemplaren heeft 't in de verbanning lang uitgehouden. Ook van de doode dieren en de huiden zijn er goede foto's op Komodo gemaakt.

SN.

De Familie van Heemskerk in Suriname.

Mr. *Jean Henry* graaf van *Heemskerk*, heer van Achtienhoven en Schepen van de stad Haarlem was op 13 Maart 1763 gehuwd met *Geertruid Catharina Testart*, dochter van *Elbert* en van *Anna Margaretha Fannius*.

Hij vertrok met zijn gezin naar Suriname en voerde daar administratie over zeer vele plantages. Zijn echtgenoote overleed op 21 Sept. 1775 en werd begraven in den Nieuwen Oranjetuin te Paramaribo. Het opschrift van de grafzerk luidt:

GEERTRUID CATARINA TESTART
GEBOREN DEN 7 DECEMBER 1743
OVERLEDEN DEN 21 SEPTEMBER 1775.

De zerk bevat de wapens van *Testart, Fannius van Oud Haerlem, Slicher en Guldenwagen.*

In 1788 overleed zijn dochtertje van 5 jaar. Op haar grafzerk lezen wij:

F. M. VAN HEEMSKERK
GESTORVEN DEN 24
JANUARI 1788 OUD VIJF JAREN.

Heemskerk hertrouwde 8 Aug. 1778 met *Johanna Francina Dandiran*, dochter van *David Theodoor* (Raad van Politie) en *Johanna Catharina des Loges*. In 1792 keerde hij naar Europa terug en vestigde zich in Frankrijk.

Zijn eerste vrouw was de dochter van *Testart*, Schepen en Raad en Burgemeester van Haarlem, Raad ter Admiraliteit en bewindhebber van de O.-I. Comp. Zijn moeder heette *Geertruid Slicher*, die een zuster was van *Catharina Elisabeth Slicher*, de moeder van Gouverneur *Crommelin*.

De broeder van *Elbert, Mr. Pierre Cyprianus Testart*, Secretaris van Amsterdam, bewindhebber der W.-I. Comp., was gehuwd met *Agatha Hieronima Nobel*. Zijn dochter *Hieronima Johanna* huwde op 2 Juni 1771 met *Mr. Quiryn Willem van Hoorn*, Heer van Noordwijkerhout, Schepen en Burgemeester van Amsterdam.

Op het huwelijk van *Mr. Jan Hendrik van Heemskerk* met Jonckvrouwe *Johanna Dandiron* vervaardigde P. F. Roos een gedicht, te vinden op blz. 1.. van zijn „Eerstelingen van Surinaamsche Mengelpoëzie" 1783.

Plantage „Misgunst" heet in het Neger Engelsch nog „Heemskerki".

FRED. OUDSCHANS DENTZ.

Van Week tot Week.

Dinsdag 22 tot Maandag 28 November.

[Voo]rdrachten over de suikerindustrie op Java. In een op 14 Dec. a.s. te 's-Gravenhage te houden vergadering van het Kon. Instituut van Ingenieurs zal de heer G. J. H. Westenenk spreken over de suikerfabrikatie voorheen en thans, ir. J. Blackstone over de irrigatie en de suikercultuur, en de heer H. Ch. G. J. van der Mandere over de economische en sociale beteekenis der suikerindustrie. Vertoond zal worden een film over het suikerbedrijf.

C. H. A. Bom †. Te 's-Gravenhage is, in den ouderdom van 70 jaar, overleden de heer Mr. C. H. A. Bom, oud-officier van Justitie te Padang.

[As]sistent-Resident Middendorp. Aneta [1]) seint dd. Batavia, 24 Nov. De vroegere hofdame van H. K. H. Prinses Juliana, freule Repelaer van Driel, trad heden in het huwelijk met den heer Middendorp, lid van den Volksraad van de fractie der Indische sociaal-democratische partij.

[Ka]pitein E. Warris †. Te Ede is overleden de heer E. Warris, gepensionneerd kapt. der Infanterie van het Oost-Indisch leger.

[Beri]chten over cholera. Aneta, 22 Nov. Te Weltevreden is de heer P. Boschman aan cholera overleden. — 25 Nov. Batavia is heden met cholera besmet verklaard. De heer A. F. de Vries, boekhouder bij de Ned. Handel Mij., is vermoedelijk aan die ziekte overleden. — 24 Nov. Te Tandjong-Priok, Batavia en Meester-Cornelis zijn tot dusver 80.000 personen van overheidswege tegen cholera ingeënt. — 26 Nov. Tandjong-Priok is met cholera besmet verklaard.

[Koff]iecultuur op Celebes. Naar Aneta verneemt, zullen op het eiland Celebes, voorloopig op bescheiden schaal, eenige Japansche koffieondernemingen worden geopend, zoowel in Noord-Celebes, nabij Bolaäng Mongondow, als in de Toradja-landen.

[Unive]rsitaire examens. Leiden. Doctoraal ex. Indisch recht de heeren L. J. Tissing, C. L. W. Fock en (met lof) C. Adriaanse. — Doctoraal ex. Ind. taal- en letterkunde de heer C. Hooykaas.

[G]earresteerde Indonesische studenten. Dezer dagen heeft de Haagsche Rechtbank den termijn van gevangenhouding der als verdacht van opruiing te 's-Gravenhage en te Leiden gearresteerde Indonesische studenten opnieuw met 30 dagen verlengd. Een protest tegen dezen maatregel door hunne verdedigers Mrs. Duys en Mobach had geen succes.

De Olympiade in 1928. Uit Wellington werd door Reuter geseind, dat het Olympisch Comité in Nieuw-Zeeland heeft besloten een ploeg deelnemers naar de Olympische Spelen in 1928 te Amsterdam af te vaardigen.
(Reeds eerder werd bericht dat Britsch-Indië evenens zal deelnemen; en Ned.-Indië? ?)

Een vliegongeluk. Aneta seint dd. 26 dezer uit Bandoeng: Luitenant F. C. Buysen is bij een proefvlucht neergestort. De machine vloog in brand, hij zelf was onmiddellijk dood.

Studiereis naar Curaçao. Naar de *Haagsche Crt.* verneemt, is aan de heeren E. A. Zeilinga en Mr. Dr. W. M. Westerman opgedragen aan den Minister van Koloniën een rapport uit te brengen inzake de Circulatie-Bank op Curaçao.

Tegen de doodstraf. Op 27 November heeft het partijbestuur der S. D. A. P. in verschillende plaatsen des lands vergaderingen gehouden waar tegen de doodstraf in Indië is betoogd.

De Indische Begrooting. Verschenen is het Voorloopig Verslag van de Tweede Kamer over de Ind. begrooting voor 1928, de eerste die behandeld wordt met toepassing van de bepalingen der nieuwe wet op de Staatsinrichting van Ned.-Indië.

[1]) De Aneta-telegrammen zijn ontleend aan de *N.R.Ct.*

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt.

Duitsch Oordeel over Javaansche Dansen.

In de *Illustrierte Zeitung* No. 47 van 20 November j.l. geeft *Dr. Th. Metz*, — gemachtigde voor Duitschland van de Nederlandsche Kamers van Koophandel en docent aan de Universiteit te Frankfort aan d. Main —, als terugblik op de dezen zomer aldaar uitgevoerde Javaansche dansen, daarvan een zeer enthousiaste beschrijving, verlucht met bizonder mooie foto's.

Het artikel opent met een portret van den knappen Javaan, *Raden Mas Soekamto*, in Europeesch costuum, met de vingers door zijn weelderige kuif gestoken, droefgeestig zijn terneergebogen hoofd op de linkerhand steunend, alsof hij in diep *heimwee* zijn schoon vaderland gedenkt. Daarnaast echter zien wij dienzelfden student in sierlijke Javaansche hofkleeding met zichtbare groote opgewektheid den bekenden dans van den tot waanzin toe verliefden, ijdelen koning *Kelono* uitvoerend, als onloochenbaar bewijs hoezeer het traditioneel dan-

Feuilleton.

[He]rinneringen van een oud-Ind. officier.

IX. Atjeh na de Pedir-expeditie.

(Vervolg). [1])

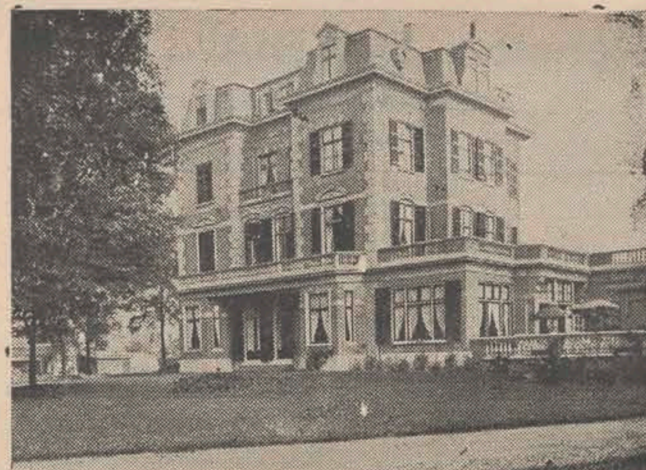
[Da]na tot aan den kloof van Beniët volgden wij [het] gewone pad in de richting van Pedir, doch even [voor] het punt, waar men vanuit die kloof de vallei [van] Tangsé betreedt, verlieten wij dit dal om, rechts [afh]ande, 't gebergte te beklimmen. Ons pad steeg [v]oortdurend, uren lang en vrij steil. Uiteraard [ble]ken de Europeanen niet zoo lang klimmen zonder de noodige opmerkingen daarover ten beste te [geve]n. „Waar gaan we nu toch naar toe?" vroeg [iema]n. „Och, joh, weet je dat nu nog niet, we gaan [naar] onzen Lieven Heer op visite," antwoordde de [ande]r. Een tijdje later merkte een derde op: „Kriskiele, wat woont die Blanke Da hoog; ik ken [oo]k een op den Zeedijk, maar die woont naar [zoo] hoog." Natuurlijk gaf deze opmerking weder [aan]leiding tot verschillende andere kwinkslagen en [bew]ielden zij den moed er in. 't Was over het algemeen een flink stel bij die compagnie, die in het [bijzo]nder tijdens de Pedirexpeditie een zeer goeden [naam] had verworven.

[De]ze moeite werd niet beloond, want, hetzij dat [het] gevolgde pad slechts voor houthakkers of [boschp]roductenzoekers, dan wel voor olifanten dienstig, hetzij, dat we een verkeerd zijpad waren ingeslagen, we liepen dood. Daar we toen op den kam [van] een bergrug waren zonder dat eenig inzicht in het terrein aan de andere zijde was verkregen en een beekje naar die zijde afdaalde, besloot de kapitein de bedding daarvan te volgen, in de hoop aldus de vlakte te bereiken. Het was toen ongeveer twaalf uur 's middags. Niet lang daarna brak er een tropische regenbui los. En als we dan zoo dalende van steen op steen stapten, golfde ons vaak een koude straal water van het beekje in den nek, zoodat we flink nat en koud werden.

Uren waren we al gedaald zonder dat de kleine lichtopening, waar we de vlakte verwachtten, grooter werd. Het werd vier uur, half vijf en als dat zoo doorging, zou de duisternis ons overvallen, terwijl we nog in het ravijn waren, waarvan de wanden steeds hooger en steiler werden, naarmate we daalden. Daarom zat er niets anders op dan den oever te beklimmen en daarboven ergens een plekje te zoeken, waar de nacht kon worden doorgebracht. Mannetje voor mannetje ging het naar boven. Ik had toevallig weer de achterste sectie. Na een tijdje klonken daarboven bekende geluiden van houtkappen en stemmen, waaruit bleek, dat de rustplaats was bereikt. Het was toen al bijna donker. Voor mijn sectie vond ik nog een klein, eenigszins vlak stukje, net breed genoeg voor één afdak. Na de noodige orders te hebben gegeven, begaf ik mij naar den commandant om te melden, dat de sectie binnen was. Hier was evenwel geen sprake van het maken van afdaken. Op een knobbeltje zat alles om een vuurtje, dat juist begon op te vlammen. Om deze groene menschen heen stonden de vrachten in bevallige wanorde. Elk plekje, waar nog iets staan kon zonder naar beneden te glijden, was benut; alles moest men laten staan, zooals het stond, anders viel het de helling af. Gelukkig voor de Europeanen had men nog, voordat het geheel donker was ge-

[1]) Zie Kol. Weekbl. No. 42, 20 Oct.

sen den Javaanschen edellieden in het bloed zit en hoe de uitvoering er van hen tot geestdriftige bezieling opwekt. Hetzelfde is te zien aan de portretten van *Raden Mas Soebanto*, wiens profiel met den fraaien dans-hoofdtooi zulk een typisch beeld geeft van den fijnen Soloneeschen danser, terwijl in den groep daarnaast het contrast tusschen den fijnen en den meer forschen mannelijken dans duidelijk uitgedrukt wordt. Een paar kiekjes van de serimpiedanseres, Siti Soendari, geven haar in al haar sierlijke bevalligheid weer.

De heer Metz schrijft, „dat dezen zomer tijdens de muziektentoonstelling te Frankfort voor het eerst in Duitschland een gamelan-orkest [illegible]t een aantal Javaansche dansers optrad". Hij schijnt niet te weten, dat hetzelfde reeds in den winter te voren, hoewel met andere instrumenten en personen, in Berlijn met evenveel succes plaats heeft gehad, anders had hij zich ook niet zoo bezorgd behoeven te maken tijdens de voorbereidingen voor Frankfort. Hij twijfelde, of de uitvoeringen van het nog zoo jonge „Nederl.-Indonesische Verbond" wel zouden passen in het kader dier uitgelezen tentoonstelling. Vooral schijnt hij zich daarover ongerust te hebben gemaakt, toen hij vernam, dat er op een enkele uitzondering na, geen beroepsdansers bij waren. Hij was bevreesd voor dilettantisme, niet wetend, hoe de danskunst behoort tot de goede opvoeding van alle welgestelde Javanen, hoe zij reeds van kindsbeen af daarin onderwezen worden en hoe zij er zich dus een eer in stellen die kunst op de juiste wijze te beoefenen. Geen wonder dan ook, dat Dr. Metz reeds bij de eerste ontmoeting, zooals hij schrijft, onder de bekoring kwam van de „charmes" der Javanen. De eerste uitvoering had een ongedacht succes, dat bij iedere volgende telkens nog overtroffen werd en ten slotte vormden deze dansen het gesprek van den dag.

Heelemaal zonder moeilijkheden was een en ander echter niet gegaan, want zulk een gezelschap „Indische Prinzen", zooals Dr. Metz hen noemt, kan men niet behandelen als een gewone troep tooneelspelers of dansers! Reeds den allereersten dag heerschte er opwinding onder de gelederen, doordat een dagblad hunne namen phonetisch wel goed geschreven had: Sukamto, terwijl zij zeer gesteld bleken op den Nederlandschen schrijftrant met *oe* dus: Soekamto. Deze onschuldige *u* had bijna het geheele optreden in de waagschaal gesteld. Ook de huisvesting bracht eenige moeilijkheden mee, maar, schrijft de heer Metz, alle deze wogen toch niet op tegen het overrijke genot, dat hunne dansen verschaften.

En vervolgt hij: Wat dansen de Javanen?

Zij stellen eigenlijk tafereelen voor uit eeuwenoude Javaansche heldensagen, vermengd met lyrische tooneelen. Om één voorbeeld uit vele te geven: Een held, die wegens zijn lichaamssch[...] heid aller uitverkorene is, weert scherts[...] met pijl en boog den aandrang eener schoone p[...] ses af. Door onvoorzichtigheid ontglipt hem de [...] en doodt de prinses. Bij een strijd tusschen [...] volken zegeviert deze held, die onverwinbaa[...] Slechts een vrouw kan hem, die zelf een vr[...] doodde, ter neder leggen. Een prinses waagt 't [...] te bestrijden. Hij voelt, dat zij hem overwinnen [...] en verweert zich niet; toch kan geen enkel w[...] hem verwonden, totdat zij hetzelfde wapen g[...] waarmede vroeger de andere prinses gedood w[...] Het gelukt haar om hem met dien pijl en boog [...] delijk te treffen.

Wij zouden zoo zeggen, dat deze dans een [...] diepe beteekenis heeft: Dr. Metz echter me[...] dat de inhoud niet veel te beduiden zou hebbe[...] dat men ook geen symbolische beteekenis ac[...] deze dansen zou moeten zoeken!!

Zijns inziens zit er daarentegen wel de uitd[...] king in van een oerouden Kultur, die van een [...] dat in de beheersching van het menschelijk lich[...] zijn hoogste uitdrukkingswijze gevonden he[...] (Alsof dit niet ook de noodige beheersching [...] den innerlijken, geestelijken mensch beduidt!) [...] schrijft hij verder:

„Er worden geen wilde, extatische dansen ui[...] voerd, doch alles geschiedt in beheerschte geba[...] Een kleine vingerdraaiing drukt oneindig veel [...] een met de hand wegslingeren van de lende[...] kondigt een nieuw tooneel, een nieuwe beleving [...] Alle bewegingen zijn in volledige harmonie, zo[...] trouwens het geheele lichaam dezer mensc[...] Hoofd- en handbewegingen (ook die der voet[...] alles is tot een bijna onbereikbaar hooge ku[...] reele verfijndheid ontwikkeld, zonder dat ook [...] één oogenblik de gedachte aan decadentie daar[...] bij de toeschouwers wordt opgewekt.

„Toch hebben de Javaansche en de Europee[...] dansen wel iets gemeen: bij beide zijn verschille[...] richtingen te onderkennen. Raden Mas [...] ripto, Raden Soekamto, Raden (Siti wordt bed[...] Soendari, houden zich aan de klassieke da[...] van den Javaanschen adel en aan de regelen [...] Muziek-Dans-Academie: „*Krido Bekso Wiro*[...] welke onder leiding staat van den prins *Soer*[...] *ningrat*, terwijl de Solosche dansmethode, w[...] van *Raden Mas Soebanto* de vertegenwoordige[...] zich weer eenigszins anders uit. In beide zijn [...] ter twee vormen: de krachtig, manlijke, eenigs[...] grovere en de fijne ietwat weekelijke danswijze, [...] verschillende karakter-eigenschappen en rang[...] den uit te drukken. „De meeste dezer jongeli[...] zijn studenten aan de Hollandsche Hoogesch[...] gelijk zoovele andere hunner landgenooten, doc[...] zijn tevens geestdriftige vertegenwoordigers van [...] aloude kunst, welke zij langs volkomen onbaatz[...]

---

worden, [illegible] jeneverkist kunnen openmaken. Nat en koud als we waren, was de oorlam niet slechts een versnapering, maar ook een medicijn, zij het dan ook [illegible]en prophylactische. In ieder geval viel ze er goed [illegible] pitein wist den juisten toon te treffen door, toen het vuur goed brandde en de oorlam rond ging, het lied aan te heffen van

„Zoo gaat ie goed, zoo gaat ie beter."

Onder zulke omstandigheden kan de commandant met een zuur gezicht allen ontevreden en chagrijnig maken, met een vroolijk gezicht bij allen den moed er in houden. En dit laatste nu gelukte wonderwel, want zelfs de Europeanen kankerden den geheelen nacht niet, hoe slecht zij het ook hadden. Van eten koken was geen sprake; een enkele vracht zou slechts ontpakt kunnen worden. Wel hadden de Europeanen eenige blikken sardientjes ontdekt, waarop zij den commandant vroegen, of deze nu niet mochten worden genuttigd, maar toen de [illegible]itein antwoordde, dat hij niet wilde hebben, [illegible] Europeanen zouden eten en de Inlanders [illegible]uden moeten toekijken, schikten eerstgenoemden zich in hun lot.

En zoo gingen we daar op dat boschknobbeltje in het gebergte den nacht in, nat en koud en hongerig. Met vochtig hout en bladeren werd het vuur gevoed, dat natuurlijk een dikken rook verspreidde, zoodat de oogen er pijn van deden. Het lichaam blakerde bijna aan de vuurzijde en verkleumde aan den anderen kant. Vandaar, dat we beurtelings borst en rug naar het vuur keerden. Gelukkig had mijn jongen bij het schijnsel van het vuur mijn sprei voor den dag kunnen halen. Toenmaals bestond de officiersbagage nog uit een koffertje en een stuk imitatieleer, waarin een dun bultzakje, een klein hoofdkussen of een sloop, dat men dan [...] gras of alang-alang opvulde, een waschkom en [...] men overigens niet in den koffer pakte, waren [...] rold. Veldbedden gebruikten we toen nog niet. [...] bultzakje werd 's nachts op stroo of alang-alan[...] den grond of op een baleh-baleh gelegd. Mijn [...] tatieleer had al te veel tochten medegemaakt [...] nog voldoende beschutting te geven tegen z[...] stortregens als we dien dag hadden genoten, zoo[...] de sprei eerst nog bij het vuur moest worden [...] droogd. Maar toen kropen de luitenant-adjudant [...] ik er samen onder, naast elkander gezeten op [...] pak van mijn bultzak, hij rechts bekneld tegen [...] kist wijn, ik links tegen een pak blikken volks[...] welke vrachten niet konden worden verzet, [...] zouden de helling afvallen. En zoo vielen wij [...] slaap, nadat een fuselier ons nog zeer vertrouw[...] ke verhalen had gedaan over de Lombokexpe[...] De kapitein viel in slaap, zittende op een bo[...] stronk, de andere luitenant sliep op een ver[...] den omgevallen boom.

Mijn buurman had, toen het begon te rege[...] nog zijn notitieboekje, lucifers en tabaksdoos [...] v. Nelle met sigarettenpapiertjes) onder zijn [...] hoed geborgen. Tot overmaat van ramp rolde [...] in den nacht met al die schatten naar beneden. [...] lukkig vond hij ze den volgenden ochtend teru[...]

Dien ochtend gingen wij met eenige Europe[...] den omtrek verkennen en toen bleek het, dat [...] bij de plaats, waar wij hadden overnacht, een [...] pad liep, waarlangs de compagnie, na een [...] ontbijt te hebben genuttigd, dan ook naar T[...] terugkeerde. Waarom hiervan daarna geen ge[...] is gemaakt om opnieuw de verbinding met [...] Blang Keudah te zoeken, herinner ik mij niet m[...]

(Slot volgt)

en weg in Europa bekend willen maken. Iedere delijke belooning zouden zij met verontwaardig van de hand wijzen, maar dansen zouden zij zij er bij neervallen, alleen maar om ons Europers de schatten hunner Javaansche kunst te toon.

Naast hen neemt *Raden Mas Jodjana* een eigen, soonlijk standpunt in, daar hij eenige, wel op de aansche danskunst gebaseerde, maar toch ge- oorspronkelijke uitingen ten beste geeft.

„Men moet overigens niet denken, dat deze Ja-sche kunst geen invloed in Europa zou uitgeend hebben. Het tegendeel zal menigen liefheb- van moderne Hollandsche kunst wel reeds opallen zijn. Dikwijls houdt men het merkwaar- romantische der moderne Hollandsche Kunstnting voor speelsheid van een zeevarend volk, *kinqerei"*, zooals eens een Zuid-Duitsche Kriti- van beteekenis het noemde, doch als men de sen der Javanen, de typische patronen van hun edingstoffen en van hun andere versierselen bederd heeft, dan gaat men duidelijk inzien, dat jongste Hollandsche sierkunst een diepgaande loed heeft ondergaan van de oude kunst van a.

Siti Soendari's Dansen.

De *serimpie*-danseres, die in bovenstaand, uit het itsch vertaald artikel, zoo geroemd wordt, heeft 10 November l.l. de leden van de Utrechtsche ksuniversiteit en verleden Woensdag op den nstavond ten bate van den „Ned.-Kinderbond" de groote zaal van *Pulchri-Studio"* te 's-Gravene met haar optreden de talrijke toeschouwers nzeer geboeid.

Volkomen onderschrijven wij hetgeen in de *rechtsche courant"* van 11 November o.m. daar- lezen:

„De Oosterling en wij zullen dezelfden dans anzien. Wat voor ons vorm is, wordt voor hem enboven geestelijke inhoud.

Met een voorbeeld zouden wij willen zeggen, als de middeleeuwsche Kathedraal met al de *lden* den bijbel der menigte was, een verhalende tiek dus, zoo is de dans voor de Javanen een ldende geschiedenis. Al genieten wij dus niet volle. wij krijgen er véél schoons door.

De hooge adel, de diepe ernst, de prachtige berding, de zuivere innigheid treffen doorpend."

Vol wijding was de *„Offerdans"*.

In waarlijk koninklijke houding schreed de seres, met uitgestrekte armen dragend de al met bloemen, ten offer voor de drie-eenheid: *hma, Vishnoe, Shiwa.*

Prachtig was het handenspel, waren de uiterst ijnde gebaren en het bewegen der vingers.

Tot slot gaf *Siti Soendari* een *„Krisdans"*, een bolisch gevecht tusschen *Bhisma*, een heilig raanvoerder en *Srikandi*, de vrouw van *Ardna*, de eenige die hem overwinnen kan."

Over deze dansen schrijft het *Utrechtsch Nieuws-* van denzelfden datum o.a.:

Dezen laatsten dans vonden wij het gloriepunt den avond. Welk een verheven symboliek in gevecht, welk een rijkheid van gebaar, rythme lastiek.

Buitengewoon te waardeeren was ook de „Ofans". Welk een schoonheid en gratie van beng in het nemen van den bloem, het oprichten het lichaam, en het brengen van het offer. Het wijding, het was decoratief, het was zuiver telijke weergave van een intens-doorvoelden toestand.

Siti Soendari oogstte een welverdiend, dank- applaus en heeft alleszins laten zien, dat de tersche danskunst een belangrijke waarde be- — al is dan voor ons de diepere beteekenis ijls verborgen — die de Westersche dans niet t en hoe arm deze dus eigenlijk is aan cultuen inhoud."

Leden van „Oost en West"

Neer U nog in deze maand slechts één lid aan- t, is ons ledental bij den aanvang van 1928 ver- eld! Wilt U zich deze kleine moeite getroosten? wijst Uwe vereeniging daarmede een grooten dienst.

Persoverzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Voor onverzwakte handhaving van het Nederlandsch gezag.

De afscheidsmaaltijd door een zeventigtal vertegenwoordigers van handel, scheepvaart en bankwezen aan den scheidenden vlootvoogd, den vice-admiraal *A. F. Gooszen*, aangeboden in Hotel des Indes, kenmerkte zich vooral door de zeer opmerkelijke, eenigszins onderdrukte, doch niettemin duidelijk naar voren tredende behoefte om eenparig getuigenis af te leggen van wat momenteel, politiek gesproken, in handelskringen leeft. In 't bijzonder legt *De Loc.* (17/10) nadruk op de volgende uitspraken:

„Persoonlijke en zakelijke redenen zijn oorzaak van de aangename verhouding tusschen marine en bedrijfsleven. Voor beide toch is eerste eisch, *dat het Nederlandsch gezag onverzwakt over Indië wordt gehandhaafd.* Zoowel in staatkundig als in militair en economisch opzicht moet Indië in handen van de Hollanders blijven. Elke steen hier werd door de Hollanders gemetseld en als de Hollanders zich terugtrekken, zal òf een andere macht zich hier doen gelden, òf het land vervallen in chaos. Daarom moet het bedrijfsleven medewerken om de marine binnen de draagkracht onzer financiën te handhaven". *(Mr. L. J. A. Trip)*

„In Indië leeft men, werkt men. Ik wil hen, die achterblijven, wijzen op de groote taak, die de Hollanders hier nog te verrichten hebben." (Vice-adm. *A. F. Gooszen)*

De opstanden ter S. W. K. en in Bantam.

De Loc. (17/10, blz. 4) was in de gelegenheid de meening te vernemen van een vooraanstaand Inlandsch districtshoofd in een der tijdens de relletjes ter Sumatra's Westkust rumoerigste gebieden, betreffende de oorzaken van den opstand, zooals hij die ziet in het licht der uitzonderlijke Minangkabau'sche toestanden. Volgens hem laat het geen twijfel of de oorzaak moet worden toegeschreven aan *het geïmporteerde communisme.* Het communisme is slechts daar denkbaar waar *handel en nijverheid* een stand van arbeiders hebben geschapen, die zich verongelijkt achten, die meenen uitgebuit te worden door werkgevers, uitsluitend met eigen belangen rekening houdende, terwijl *het Minangkabau'sche land* een zekere welvaart geniet, waar iedereen nog te beschikken heeft over een stuk land, waar de armsten nog huis en erf hebben, en binnen zijn grenzen geen stand van arbeiders heeft, met uitzondering van de hoofdplaatsen. *Het communisme vond den volgenden toestand:* Tengevolge van de gewijzigde economische toestanden — de overgang van de productenhuishouding naar de geldhuishouding — is men gekomen tot een phase van individueel bewustzijn en politiek bewustzijn, gevolgd door ontwaakt nationaliteitsgevoel met als doelstelling medezeggenschap. Betere bestudeering van Mohammedaansche geschriften leidde tot den eisch van juistere toepassing van Gods woord en van zuiver Mohammedaansch bestuur. Deze beide omstandigheden hebben een ommekeer teweeggebracht in de oude aartsvaderlijke samenleving en derhalve een verslapping van den adat, een passieve houding van de volkshoofden. En ten slotte: Een overvulde markt van geschoolde arbeidskrachten. In dezen toestand kwam het communisme met een positief doel, dat bevrediging zou geven. Dat doel is het omverwerpen van het bestaande gezag, een gezag, dat in handen is van een ander ras met een heel anderen godsdienst. En daaruit is het te verklaren, dat het communisme in een zeer snel tempo een grooten aanhang heeft verworven. Het communisme ter S. W. K. is een vorm van nationalisme. Een volgenden keer zal het een ander „isme" zijn, dat de bevolking in beroering brengt, en haar doet opstaan tegen de vreemde overheid. Er moet voor gezorgd worden dat het communisme geen vat krijgt op het nationalisme. Aan billijke wenschen van het nationalisme dient dan ook te worden tegemoet gekomen.

Er zijn menschen — aldus het slot van het betoog — die meenen, dat herstel van den adat en versterking van de positie der adathoofden een geneesmiddel bij uitnemendheid zou wezen om destructieve propaganda tegen te gaan. Dat valt dezerzijds niet te ontkennen, doch wel dient erop gewezen te worden, dat slechts gedurende korten

LIJST VAN ADRESSEN

ten behoeve van Repatrieerenden

Voor nadere bijzonderheden, leze men de betreffende advertenties.

AANNEMERS EN BOUWKUNDIGEN
W. van Heyst, Velsen.

AUTOHANDELAREN
N. V. James Nefkens, Laan v. Meerdervoort 96c, Den Haag.

BAD- EN ZWEMINRICHTINGEN
Badinrichting „De Regentes”, Weimarstraat 63, Den Haag.

BANKETBAKKERS
J. Krul, Noordeinde, Den Haag.
C. A. Nieuwstadt, Kranenburgweg 61.
Gebr. Ooms, Indigostraat 89, Den Haag.

BANKIERS EN BANKINSTELLINGEN
De Bas & Co., Heerengracht, Den Haag.
P. J. v. d. Berg & Co., Anna Paulownastraat 87, Den Haag.
Henny & Co., Anna Paulownastraat 62A, Den Haag.
Holl. Bank voor West-Indië, Amsterdam.
Nederlandsche Handel Mij., Amsterdam.
Jos. D. Netten & Co., Sportlaan 3, Den Haag.
Taams & Keyser, Bankastraat 10, Den Haag.

BEGRAFENISONDERNEMINGEN
Begrafenisonderneming „Simplicitas”, Denneweg, Den Haag.

BLOEMISTEN
J. M. Hermans, Kon. Wilhelminal. 527, Den Haag.
D. Maarschalk, Valeriusstraat 113, Den Haag.

BOEK- EN KUNSTHANDEL
D. Driessen, Haarlemmerstraat 105, Leiden.

BOEKDRUKKERIJEN
N.V. Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag.

BOUW- EN WONINGBUREAUX
Bouwbureau J. van Gemert, Valkenboschkade 277, Den Haag.
Woningbureau W. Hoksbergen, Bezuidenhout 14, Den Haag.
J. Rozestraten, Vondelstraat 49, Amsterdam.

BRANDSTOFFEN
Firma Van Dijk, Nieuwe Haven 366, Den Haag.
N.V. Haagsche Brandstoffenhandel „De Concurrent”, Trekweg 84, Den Haag.
J. van Vuuren, Denneweg 67A, Den Haag.

BROODFABRIEKEN
Gebr. ten Hoeve, Wald. Pyrmontkade 2c, Den Haag.

COMESTIBLES EN DELICATESSEN
J. C. Haring-Waterreus, Symonszstraat 15, Scheveningen.
A. W. M. Polders, Franklinstraat 78, Den Haag.
Joh. Toet, Aert v. d. Goesstraat 34, Den Haag.

CREDIETMAGAZIJNEN
„De Residentie”, L. Beestenmarkt 121, Den Haag.

DAMES- EN HEERENKLEERMAKERS
Derlum's Kleermakerij, Weimarstr. 65, Den Haag.
„Dress”, Valeriusstraat 72, Den Haag.
The Encos, Weimarstraat 24a, Den Haag.
Fa. de Groot en v. d. Lans, Pijnboomstr. 4a, Den Haag.

DAMESKAPPERS
Maison Alice, Plein 11, Den Haag.

DANSINSTITUTEN
Dansinstituut Ewy de Clercq, Frankenstraat 5, Den Haag.
Dansinstituut „Henri”, Archimedesstraat 64, Den Haag

DETECTIVE-BUREAU
„Hilvers”, Westeinde 235, Den Haag.

DIVERSEN
G. v. Willigen, Havenkade 4, Den Haag.

DROGISTEN
Drogisterij „De Boer”, Paulus Buysstraat 9, Scheveningen.
G. v. d. Gaag, Groenmarkt 27, Den Haag.
Drogisterij de Laan, L. v. Meerdervoort 527, Den Haag.
G. v. d. Sel, Copernicusstraat 221, Den Haag.
A de Vries, Kerkstraat 98, Hilversum.

ELECTR. INSTALLATIES EN -ARTIKELEN
P. v. d. Berg, Bankastraat 41, Den Haag.
Van Eijck, 2e Sweelinckstraat 93, Den Haag.
W. G. Scheeres, Hooigracht 1C. Den Haag.
M. Vrolijk, Thomsonlaan 41, Den Haag.
Frans v. Wijk, Vlamingstraat 24, Den Haag.
N.V. Werkmetaal, Piet Heinstr. 17, Den Haag.

EXPEDITEURS
't Veentje, Helmerstraat 10, Den Haag.

FEESTARTIKELEN
Klaassen, Prinsestraat 4, Den Haag.

tijd hiervan succes mag worden verwacht. *Men geve medezeggenschap, maar niet in groot verband.* De *Volksraad* is nog voor velen een onbegrepen instituut. Ook een *Minangkabauraad* zou niet het aangewezen orgaan zijn. Men ga uit van de basis, dat thans nog slechts de plaatselijke belangen begrepen worden, daarom kenne men medezeggenschap toe in klein verband; de negari is echter te klein en daarom lijken de onderafdeelingen de meest geëigende gemeenschappen, in den vorm van onderafdeelingsraden. De negari's zullen voorloopig op denzelfden voet moeten worden bestuurd totdat een andere phase van ontwikkeling is gekomen, die een wijziging noodzakelijk maakt.

Het A. I. D. *(Deli Crt.* 25/10) houdt een ernstig pleidooi voor de aanstelling van *„Landrechters voor S. W. K.”*

De *Deli Crt.* 27/10, 1ste bl.) beveelt de nauwgezette lezing van *„Het Bantam-rapport”* (4de bl.) aan een ieder dringend aan. Het meest funest werkte dat de Overheid vóór de relletjes niet krachtig genoeg tegen het communisme is opgetreden, omdat die houding den Communisten vertrouwen schonk en de bevolking de gedachte bijbracht, dat het einde van het Nederlandsche gezag naderde. Dat de leiders, die overal en telkens weer den opstand predikten, vrij bleven rondloopen, deed de bevolking alle geloof in de kracht van het Gezag verliezen. De Commissie beveelt als tegengif van de communistische propaganda aan: *medezegging der bevolking aan het bestuur*, maar daar gaat het — zegt de *D. C.* — voor de massa geenszins om. Het rapport geeft in zijn feiten waardevol materiaal, doch verliest in zijn aanbevelingen de werkelijkheid uit het oog en voert ons verder dan ooit van huis.

Wij vestigen de aandacht op het *Soer. Hbl.* (15/10, 3de bl. Z. „Tweeërlei zelfbewustheid”; 17/10, 3de bl. „Parlementaire brieven”), *De Sum. Post* (24/10, 2de bl. „Knoeierijen bij het Inl. bestuur”), het *Bat. Nwsbl.* (19/10 „Het nieuwste communistisch complot”).

Geestelijk gif.

De „Liga tegen koloniale onderdrukking” zond het eerste nummer van haar orgaan „Recht en Vrijheid” aan verschillende adressen in Indië. Het *Soer. Hbl.* (21/10, 3de bl. Z.) en het *Bat. Nwsbl.* (17/10) zijn van oordeel dat het in Indië de geesten vergiftigt. Voorts ontving het *Soer. Hbl.* uit Holland een stapel lectuur, vol haat jegens de beproefde maatschappelijke vormen en de machten, die deze bewaken: „De Tribune”, „De Proletarische Vrouw”, de „Vrije Socialist”, de „Jonge Arbeider”. Het *S. H.* verwacht dat nu eindelijk eens wettelijke maatregelen tegen deze hardnekkig doorgevoerde poging tot vergiftiging der geesten in Indië, zullen worden voorgesteld en aangenomen, en dat zij streng zullen worden toegepast. Iedere manifestatie van den ernstigen wil der Overheid, zich te doen gelden, wekt goeden indruk. Iedere uiting van den onverzettelijken wensch, de wet te doen toepassen, doet het gezag dier wet toenemen. Indië vraagt ander beleid dan in Nederland voor specifiek Hollandsche aangelegenheden, wordt toegepast.

Wij verwijzen naar *De Sum. Post* (26/10 „Tegenstellingen”), de *Deli Crt.* (28/10 „De interpellatie-L. de Visser”), *De Loc.* (11, 13, 19, 20 en 22/10 Over Mexico; 17/10, blz. 7 „De roode Liga”), de *Java-Bode* (25/10 „De Inlandsche Pers”) en het *Bat. Nwsbl.* (12, 13, 19 en 20/10 „China in wanorde”; 25/10 „Sir Percival Phillips” over China).

Partij Sarekat Islam.

Door den heer *Gobee*, adviseur voor Inlandsche zaken, is den 2den Oct. aan den G.-G. o.m. geseind: dat het *P.S.I.-congres* te *Pekalongon* scherpe actie heeft gevoerd tegen den uiterst bedenkelijken invloed van de onware voorstellingen in de Europeesche bladen. Wijders heeft de heer Gobee in zijn schriftelijk relaas over het congres o.m. gezegd: „Het geheele verloop van het congres was kalm en werd niet door wanklanken verstoord. De leiders hebben bij alle besprekingen met nadruk tegen ongeoorloofde actie gewaarschuwd en verklaard, dat zij geen onwettige middelen zullen toepassen om hun doel te bereiken. De krachtsontwikkeling zal voornamelijk in interne propaganda worden gezocht en in actieve behartiging van geloofszaken”. En verder: „Waar de besprekingen een scherper karakter droegen werd dit daarin gebracht door de noodzaak van verweer tegen ver-

dachtmakingen in Europeesche dagbladen. Men was hierover bijzonder verontwaardigd en de gevolgen van de klakkelooze beschuldigingen deden zich in de stemming duidelijk gevoelen”.

Deze optimistische opmerkingen — zegt het *Soer. Hbl.* (17/10, 3de bl. Z. *„Potemkinsche dorpen”)* — zijn lijnrecht in strijd met de mededeelingen over de uiterst revolutionnaire uitlatingen, welke der Regeering een half jaar geleden in officieele rapporten vanuit Midden-Java zijn gedaan. Elk objectief-waarschuwend woord, door de Europeesche Pers gewijd aan de jongste plannen der P. S. I., is op die officieele voorlichting gebaseerd. Het oordeel van tal van bevoegde ambtenaren bij en om dit congres is minder geruststellend dan de verklaring van den heer Gobee.

De Loc. (18/10, blz. 17 *„Ziende blind?”*) constateert o.m. dat de beteekenis van dit P. S. I.-congres onbegrepen blijft door wie het anders ziet als een wapenschouw van extremisten. Tot slot citeert de *Loc.* uitlatingen van eenige maanden tevoren: *Hadji Salim:* „spoedig, kameraden, zal de tijd gekomen zijn dat wij in Indië zélf de teugels in handen moeten nemen. Wij moeten zorgen klaar te zijn”. *Ir. Soekarno:* „samenwerking met den vreemden overheerscher? Nooit en onder geen voorwaarde.” *Hadji Tjokroaminoto:* „alle leuzen zijn valsch dan die ééne: verjaging van de vreemde overheersching”. *Andere zinnen:* „de ware Mohammedaan kènt geen Westersche overheid.” „Het padvinderscorps moet een nationaal leger worden, dat bloed en leven voor de vrijheid over heeft.” „Politiek kennen wij slechts één doel: directe en volstrekte onafhankelijkheid.” Tegen over de meening van den heer Gobee wil *De Loc.* niet de hare stellen. Maar: het zou voor Land en Volk van Indië te betreuren zijn indien avereche adviezen het beleid bepaalden: het is de plicht der Regeering zich te dezen aanzien te doen leiden door de voorlichting van Europeesche en Inlandsche bestuursorganen.

De groentenvoorziening van Batavia.

Het *Bat. Nwsbl.* (19 en 20/10) vertelt e. e. over den Coöperatieven Groentenhandel „Poerwatani”. Al meerdere decennia is men in staat de van Sindangraja en Patjet afkomstige versche groenten aan de deur van de rondventers te koopen. De groenten moeten vele schijven passeeren alvorens zij van den boer te Patjet het doel hebben bereikt; zodoende blijft veel aan den strijkstok hangen. De landbouwconsulent, de heer *Ko*... gaf in 1923 den stoot tot de oprichting van de Landbouwvereeniging „Poerwatani”, tellende ... leden. De energieke voorzitter *Raden Atmadiredja* heeft de organisatie van den verkoop ter hand genomen. De tangkoelaks te Patjet en die te Senen kunnen gemist worden, mits de producenten rechtstreeks in contact treden met de tjingkau of met de groenteboeren op Senen. Het verhaal van den strijd, dien Raden Atmadiredja in samenwerking met zijn mentor, den adjunct-landbouwconsulent *Raden Djajaätmadja*, hierbij heeft moeten voeren, vormt een roman van zetten en tegenzetten. Nimmer werd het hoofddoel uit het oog verloren, n.l. om door het omhoog brengen van den prijs te Patjet en het drukken van dien te Senen den overbodigen tusschenhandel den strijd zwaar mogelijk te maken. Als ideaal staat voor oogen: een veilingsvereeniging, die de groenten van den boer al dadelijk zou kunnen afnemen tegen 50 pCt. van den Senen-prijs, om na de veiling nog een toeslag uit te keeren. Het Gemeentebestuur van Batavia zal de mogelijkheid van een groenteveiling in studie nemen. De verbruiker kan ... e. e. a. slechts gebaat zijn. Voorbereid wordt door Poerwatani de oprichting van een eigen winkel te Batavia voor den afzet van fijnere groenten. Het Europeesche publiek zal voor de superieure groenten meer geld moeten overhebben. De tani zal zich niet op beter, moeilijker te kweeken product ... toeleggen, zoolang de betere hoedanigheid geen financieele waardeering vindt. Eenige malen is het mogelijk gebleken door wijziging van cultuurmethode een product te verkrijgen, waarvan het kweeken aanvankelijk niet loonend was. Van ... Brusselsch lof b.v. ging, op Hollandsche wijze gekweekt, van een aanplant zooveel verloren, dat de prijs te hoog werd om het kweeken ervan mogelijk te maken. Na proefnemingen vond de heer *D*... een voor de tropen geëigende methode, n.l. de „donkere kamermethode”, waarbij de cichorei-plantjes door een bamboe-kokertje (één geleding van 40 c.M. lengte (z.g. boemboeng) ...

leid en waardoor niet alleen een aan het Hollandsche product volkomen gelijkwaardige groenroente werd verkregen (alleen zijn de bladen iets smaller), doch waarbij een tweede snit mogelijk bleek, — zoodat onze tafel met een smakelijk en goedkoop gerecht is uitgebreid. Het valt moeilijk te voorspellen of dit Inheemsche bedrijf zich tot een grootbedrijf met export zal kunnen ontwikkelen.

De *Deli Crt.* (29/10, 2de bl.) ontleent aan het „Bat. Nwsbl." bijzonderheden over *„De I. E. V.-Kolonisatie"* in de Lampongs. De kolonisten zullen zeker slagen.

Irrigatie in Zuid-Celebes.

Het sedert jaren bestaande, door deskundigen bestudeerde plan betreffende de irrigatie van het merengebied in Z.-Celebes, zal zoo eenigszins mogelijk op de begrooting voor 1929 worden gebracht *(Bat. Nwsbl.* 25/10). Het stroomgebied van de rivieren, die zich bij Singkang vereenigen, omvat 6000 $K.M.^2$. De Tjenrana-rivier heeft voor den afvoer van de ontzaglijke watermassa's niet voldoende capaciteit. De rivier baant zich door zandsteengebergte een weg. De aldaar gevormde kloof, de poort van Bara is 150 M. breed en de rivier is normaal 5 M. diep; het verval is niet meer dan 8 M. over een afstand tot aan de kust van 45 K.M. Deze omstandigheden belemmeren in den regentijd een geregelden afvoer, het water wordt opgestuwd, loopt terug naar de meren en overstroomt de zeer lage omgeving over een breedte van 3 à 4 K.M., terwijl het water tot 6 M. boven den bodem van het meer van Tempeh rijst. Inclusief de meren Tempeh (105 $K.M^2$.) en Sidenreng ($45\frac{1}{2}$ $K.M.^2$) en het Krokodillenmeer, bedraagt de oppervlakte van het geïnundeerde terrein dan 400 $K.M.^2$. In den drogen tijd zijn de meren vrij leeg. Door voortdurende dichtslibbing van verschillende meergedeelten ontstaat een delta-vorming, die zich steeds wijzigt. De bodem rijst, en daarmee de waterspiegel, zodat steeds hooger gelegen terreinen worden overstroomd en de omvang der inundatie steeds uitgebreider wordt. Het laat zich begrijpen, dat bedoelde technische voorziening prima ingenieurswerk vereischt.

In het *Soer. Hbl.* (15, 18 en 20/10, 3de bl.) vervolgt Z(entgraaff) zijne reisbrieven: *„Van eilanden in opkomst."*

II. UIT DE INHEEMSCHE EN MALEISCH-CHINEESCHE PERS.

„De Inlandsche meerderheid" in den Volksraad.

Nog eenige uitingen in de Inheemsche pers van Indië over dit onderwerp mogen hier een plaats vinden, zoowel om den bezadigden inhoud als om aan te toonen hoe de actie van het particuliere Europeesche element en een paar Europeesche bladen in Indië tegen het Regeeringsvoorstel, de tegenstelling tusschen blank en bruin weer bezig is te verscherpen. Vooral de uitlatingen der afdeeling Batavia van het Indo-Europeesch Verbond hebben de Inheemsche pers tegen deze vereeniging in het harnas gejaagd.

In een hoofdartikel d.d. 12 October zegt de redactie van het liberale blad *Bintang Timoer* te Weltevreden naar aanleiding van het rondzenden van lijsten door de handelshuizen te Batavia, voor het verzamelen van handteekeningen op het bij de Regeering in te dienen rekest tot het uitstellen van de invoering eener Inlandsche meerderheid in den Volksraad, o.a. dat, indien deze actie door die geldmannen slechts onder hen zelven werd gevoerd en (desnoods) met gebruikmaking van hun macht over hun ondergeschikten, dit een zaak zou zijn die alleen henzelven aangaat. Maar nu hebben zij die actie ook in de departementen geprobeerd, ja zelfs ten kantore van den Gouverneur van West-Java, waar zij speciaal het verzoek hebben gedaan bedoelde lijsten door diens ambtenaren te doen teekenen. Wij weten hoe de samenleving is in Gouvernementskantoren: daar speelt de chef als Radja en deze beschouwt alles dikwijls als dienst, zoodat zulk een lijst, indien de hoofdambtenaar het wil, allicht zal worden volgeteekend door zijn ondergeschikt personeel.

Maar nu het rekest zelf; dat is — zegt de redactie — een actie tegen den wensch van de Regeering. Daarin wordt weliswaar niet gesproken van „tegen de Inlandsche meerderheid", doch slechts van uitstel, maar de toelichting van dat rekest is zoodanig in elkaar gezet dat daaruit duidelijk te zien is dat men inderdaad tegen die Inlandsche meerderheid gekant is, zoodat het dus niet aangaat dat hiervoor handteekeningen werden verzameld op Gouvernementskantoren. Door den heer Stokvis werd naar aanleiding hiervan dan ook de vraag gesteld of zulks wel geoorloofd was. Zoo ja, of ook de tegenpartij in dat geval straks op de medewerking zou kunnen rekenen van de departementen en dier ambtenaren. Hierop zal de Regeering natuurlijk een ontkennend antwoord geven en gisteren werd medegedeeld dat die lijsten werden ingetrokken. Dit wijst er op dat de menschen die zich rijp noemen, nog niet eens weten wat mag en niet mag. Of deden zij dat soms slechts door de vriendschap met de ambtenaren, die voor de kapitalisten gaarne hun hoed afnemen omdat deze veel geld hebben? Dit nu kan als maatstaf dienen voor de waarde der handteekeningen die straks onder het rekest zullen zijn gesteld. Daarom mag de Volksraad dat rekest gerust ter zijde leggen.

In het nummer van 13 October heeft de redactie het over een artikel van den heer Zentgraaff in het *Soer. Hbld.* tegen den G. G., waarin o.m. werd gezegd dat het voorstel over de Inlandsche meerderheid in den Volksraad heeft aangetoond dat men hier slechts staat voor de uiting van de persoonlijke verlangens van den Landvoogd, waardoor het algemeen belang — volgens het blad — op den achtergrond wordt gesteld. Dit artikel werd natuurlijk overgenomen door de *Javabode* en het *Nieuws*, die weliswaar als hond en kat tegenover elkaar staan, doch in dit geval samengaan om front te maken tegen den G. G. Zoo heeft de *Javabode* in een noot gezegd dat de G. G. niet het recht had tot indiening van zijn voorstel, omdat de Raad van State daarin nog niet werd gehoord. Het voorstel is dan ook hoogstens te beschouwen als een middel om het volk te peilen.

Naar aanleiding hiervan merkt de *Bintang Timoer* o.m. op dat die bladen gerust mogen zeggen wat zij willen, maar, mocht later blijken dat dit voorstel inderdaad geen ernst was doch slechts werd gedaan om het volk te peilen, dan zal dat volk nog wreveliger worden dan vroeger. Want de November-belofte van den Graaf van Limburg Stirum heeft het volk ook nog niet vergeten. De redactie vertelt dan dat door dien G. G. vroeger zelfbestuur aan het volk zou worden gegeven, waarom toen een commissie voor de hervorming van het Bestuur werd benoemd en er een ontwerp is gereed gemaakt. Doch wat is nu daarvan geworden? Niets, ondanks de actie die hiervoor toen door de landskinderen werd ingesteld, genaamd autonomie-actie en waarin zelfs de heeren Djajadiningrat, Oetoyo en Wiranatakoesoema deelnamen.

Nu heeft de G. G. de Graeff weer zulk een ontwerp ingediend en men tracht dit weer te vertroebelen door te zeggen dat dit slechts werd ingediend om het volk te peilen. Maar de redactie gelooft er niets van en vermoedt dat het maar suggestie is van de zijde der Sana-pers. Dit kan echter wel goed zijn, want heel Indonesië heeft het er thans al druk over en er actie voor gevoerd, zoodat, indien de bewering waarheid mocht bevatten, het volk dan ook zal gevoelen dat er op die manier met hem wordt gespeeld, waardoor het heelemaal geen vertrouwen meer in de Regeering zal kunnen stellen. En dit beteekent niet weinig voor de samenleving en de Regeering in Indië.

Vervolgens deelt de redactie in het nummer van 17 October het een en ander mede over de adhaesiebetuigingen die door de volksvereenigingen van verschillende plaatsen zijn gezonden, zoowel aan het comité voor de Inlandsche meerderheid in den Volksraad als aan de leden van dat college zelf. Ook het I. E. V. en de handelshuizen van de Kalibesar hebben hun stem uitgebracht, zoodat de volksraadsleden dus over voldoende stof beschikken voor het bespreken dezer aangelegenheid. Doch — zegt de redactie — er zal, naar verluidt een amendement worden ingediend met verzoek de bespreking van dit voorstel der Regeering uit te stellen, dus geen uitstel of intrekking van het ontwerp zelf. Dit is een gevaar voor de Indonesiërs, want de Volksraadsleden die thans niet meer tegen dit ontwerp kunnen stemmen omdat zij vroeger al hun stem *voor* hadden gegeven, worden hierdoor in de gelegenheid gesteld om tegen te stemmen. Mocht hun gevraagd worden waarom zij vroeger *voor* en thans *tegen* zoo'n ontwerp zijn,

LIJST VAN ADRESSEN

ten behoeve van Repatrieerenden

Voor nadere bijzonderheden, leze men de betreffende advertenties.

(*Vervolg*).

FOTOGRAFEN EN LEVERANCIERS VAN FOTO-ARTIKELEN

W. Coret, Thomsonlaan 96a, Den Haag.
Lappohn, Passage, Den Haag.
Ph. Starke, Hoofdstraat 172, Apeldoorn.
C. Vermeulen, Toussaintkade 20, Den Haag.

GARAGES

Garage Jansen, Rijks Straatweg 773, Wassenaar.
Lutam, Gr. Marktstraat, Den Haag.

HEEREN-MODEARTIKELEN

Kalker's Modemagazijnen, Kalverstraat 100, Amsterdam.
W. Laimböck, Roggestraat 20, Arnhem.

HOEDEN

Kalker's Modemagazijnen, Kalverstraat 100, Amsterdam.
Maison de Ruit—v. d. Waag, Charl. de Bourbonstraat 27, Den Haag.

HOTELS

American Hotel, Amsterdam.
Duinoord Hotel, Sweelinckplein, Den Haag.
Hotel de Twee Steden, Buitenhof, Den Haag.
Grand Hotel des Pays Bas, Groote Markt, Arnhem
Hotel Promenade, O. Schev. Weg 21, Den Haag.

HUISHOUDELIJKE ARTIKELEN

Frans van Wijk, Vlamingstraat, Den Haag.

INDISCHE UITRUSTINGEN

Firma Kalker, Kalverstraat 100, Amsterdam.
A. Savelkoul, Singel 429, Amsterdam.

INRICHTINGEN VAN ONDERWIJS

Chr. Lyceum, Zeist.
Christelijk Lyceum, Emmakade 43, Haarlem.
De Vrije School, v. Speykstraat 46, Den Haag.
Instituut Schoevers, Stadhoudersplein 3, Den Haag.

JUWELIERS

Begeer, v. Kempen en Vos, Noordeinde, Den Haag.
Jedelo, Noordeinde 100, Den Haag.

KLEEDINGMAGAZIJNEN

Kleedingmagazijn P. v. d. Brul, Veenestr. Den Haag.

LAMPEKAPPEN

Lampenhuis „Helios", Elandstr. 56, Den Haag.

LEDERWAREN EN REISARTIKELEN

P. van Dijl, Lange Poten 3, Den Haag en Hoogstraat 292, Rotterdam.

LUXE ARTIKELEN

J. A. Schlette, Willem de Zwijgerlaan 50, bij Fred. Hendriklaan, Den Haag, Telefoon 50888.

MANUFACTURENHANDEL

Iserief & Co., Veenestraat 16, Den Haag.
L. A. Kwanten, Weimarstraat 119, Den Haag.
Mag. „De Ster", Goudenregenplein 64, Den Haag.
W. Somer, Keizerstraat 116, Scheveningen.
Wisbrun & Liffman, Veenestraat 35, Den Haag.
Mag. de Zônegrens, Fred. Hendriklaan 99, Den Haag

MEUBILEERINGEN

Jungschläger, Cillierstraat 37, Den Haag.
J. Mesker & Co., Pr. Hendrikstr. 48, Den Haag.
Fa. Möller & Co., Weimarstraat 38a, Den Haag.
C. v. Moorsel, J. Hendrikstraat 9, Den Haag.
A. Okhuysen, Obrechtstraat 474, Den Haag.
Schöder & Co., Groenmarkt, Den Haag.
Firma Segaar, Spui 218/Thomsonlaan 93, Den Haag.
W. J. M. Simonis, Groenmarkt 34, Den Haag.

MUZIEKHANDELAREN

Ph. Kruseman, Noordeinde 91, Den Haag.

OPTICIENS

P. W. Hiele, L. Jansstraat 27, Utrecht.
C. v. Monsjou, Valkenboschplein 19, Den Haag.

PASSAGE-BUREAUX

Crans & Co., Plein 22a, Den Haag.

PARAPLUIE-MAGAZIJNEN

Kalker's Modemagazijn, Kalverstr. 100, Amsterdam.
A. Querelle, Schoolstraat 10, Den Haag.

PARFUMERIEEN

A. C. Kruller-Pel, Fred. Hendrikl. 258, Den Haag.

dan zullen zij natuurlijk zeggen: „Ik ben niet tegen het ontwerp, maar tegen den tijd van bespreking." En dit is de schuld van de lieden van de Kalibesar, die bedoelden volksraadsleden dezen weg hebben geopend. Der Regeering treft in dit geval geen blaam, want zij heeft de zaak al in handen gegeven van de Volksvertegenwoordiging, zoodat het thans van den Volksraad afhangt wanneer dit college deze kwestie zal bespreken. Desniettemin zal toch de Regeering den last ondervinden indien het volk door dit uitstel straks wrevelig wordt.

Daarom hoopt de redactie dat geen uitstel van de bespreking zal plaats hebben.

In *Bromartini* (Rijksblad, Solo) deelt een schrijver mede dat het Indo-Europeesch verbond als een der argumenten voor het tegenstemmen van het voorstel der Inlandsche meerderheid genoemd heeft dat, aangezien de Inlanders dom zijn, de Inlandsche meerderheid eerst over 300 jaar kan worden ingevoerd. Het klinkt onaangenaam, merkt schrijver op. Indien de Indo-Europeanen er gewoonte van maken zulke uitdrukkingen te gebruiken, zal het later kunnen uitloopen op een strijd op leven en dood tegen de Inlanders.

De *Sin Po* (Mal.-Chineesch) van 17 October geeft een commentaar op de groote vergadering van Inlanders te Batavia betreffende de Inlandsche meerderheid. Daarbij wordt opgemerkt dat als gevolg van de houding van tal van Hollandsche groepen, ook de Inlanders willen toonen, „dat zij er ook nog zijn" en dat het niet behoefde te verbazen dat verscheidene Inlandsche sprekers scherp en bijtend, maar fijntjes (vooral vergeleken met het gepraat van die Indo-Europeanen) antwoordden op de uitlatingen van Indo-Europeesche zijde, welke de stommiteit van die partij hebben aangetoond. Overigens meent het blad dat de sprekers blijk hebben gegeven zich te weten te beheerschen en een voorbeeld hebben gegeven aan de groepen die zoo laag neerzien op de Oosterlingen.

Het liberale blad *Pewarta Deli* te Medan levert een minachtend commentaar op het verslag der vergadering van de afdeeling Batavia van het I. E. V., waarbij het zelfs komt tot beschimping van een der sprekers en diens ouders.

Het blad zegt o.m. dat de volbloed-Europeanen en de volbloed-Inlanders het in Indië gewrochte tot stand brachten. De I. E. V.-kolonisatie heeft nog niets getoond. Menschen met gezond verstand, als het hoofdbestuur van het I. E. V. stemmen in met de Inlandsche meerderheid, daar zij inzien dat de Indonesiërs die meerderheid verkrijgen moeten vanwege hun overwegend aantal. Indien dit thans niet wordt gegeven, wanneer zal dan de opvoeding tot zelfbestuur en economie geschieden? Deze meerderheid zal immers niet door kwajongens worden ingenomen, doch door menschen van opvoeding en ontwikkeling. Al de tegenkanting is slechts afgunst op den vooruitgang der Indonesiërs. Den heer D. die verklaart dat de 40 millioen Indonesiërs nog niets beteekenen, zij dit toegegeven, doch het kleine aantal intellectueelen zal de massa wakker schudden, die hen in alles zal volgen, zooals de geschiedenis geleerd heeft.

De redactie van *Darmokondo* (B. Oetomo, Solo) reageert op de uitlatingen op bovenbedoelde vergadering van het I. E. V. door o.a. op te merken dat de Indo's zich met haat en minachting over de Inlanders kunnen en mogen uitlaten, doch billijkheidshalve dient de Regeering de Indonesiërs toe te staan hetzelfde te doen tegenover de Indo-Europeanen.

De Indo's zeggen dat de Inlanders hun assistenten zijn en de Westerlingen de leiding geven — vervolgt schrijver — doch het bewijs is er, dat het grootste deel der Indo-Europeanen uit ondergeschikten bestaat. Zij beweren dat de 40 millioen Inlanders niets beteekenen, maar zij vergeten dat zonder die Inlanders de Indo-Europeanen niet zouden bestaan. De 150.000 Indo's hebben zonder de Inlanders geen beteekenis.

Schrijver is van meening dat, terwijl hij de zweep van het I. E. V. zeer waardeert, de gebezigde woorden voor de Indonesiërs een aansporing zullen zijn hun actie te versterken om zich te plaatsen boven de groep, die hen minacht.

Sipatahoenan (org. vereen. Pasoendan, Tasikmajala) zegt o.m. dat het I. E. V. wel het hardst schreeuwde dat men den vijanden geen wapen in de handen moet geven, want dit staat volgens hen gelijk aan zelfmoord. De vereeniging zegt wel dat zij niet aan politiek doet, doch intusschen heeft zij er een groot aandeel in. Eigenlijk hadden haar leden een beetje aan hun voorouders moeten denken en niet alleen aan eigen belangen, daar er meer Inlandsch bloed in hun aderen vloeit dan Europeesch. Gelukkig — zegt de schrijver — zijn zij niet allemaal zoo en zijn er onder hen ook velen die op dit gebied aan hun bloed en huidskleur denken.

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht

Het gist in Indië

Onder dezen titel heeft Prof. Mr. M. W. F. Treub in een bij H. D. Tjeenk Willink te Haarlem verschenen brochure eene uiteenzetting gegeven van wat, samenvattend, wordt genoemd de „Inlandsche beweging". Nadat schr. in een Inleiding het door hem ingenomen standpunt ten opzichte van verschillende Indische vraagstukken van staatkundigen, politieken en economischen aard heeft uiteengezet, bespreekt hij achtereenvolgens het communisme, het nationalisme, het islamisme, de internationale beteekenis der beweging en het Chineezen-vraagstuk. Ten slotte eene samenvatting van het voorafgaande, waarbij Mr. Tr. o.m. waarschuwend opmerkt:

Nu het zoo bedenkelijk gist in Indië, is het koloniale vraagstuk voor ons geheele vaderland het vraagstuk bij uitnemendheid geworden, dat niemand kan noch mag koud laten. Het gaat om ons bestaan. Waar dit zoo is, is het de hoogste tijd dat de oogen onzer staatslieden voor het alles overheerschende gewicht dezer landszaak opengaan.

Hoe ernstig en diepgaand de verschillen der politieke partijen ook mogen wezen, zij moeten zwijgen waar het land in gevaar komt. Zóó werd het, als het ware bij intuïtie, door ons geheele volk in 1914 begrepen, toen bij het plotseling en onverwacht uitbreken van den oorlog het nationaal geweten met een ruk werd wakker geschud. Thans komt het gevaar niet op eens, doch nadert het ons langzaam maar niet minder dreigend. Zal men nu afwachten tot het vlak voor de deur staat en niet meer af te wenden zal zijn?

Moge ons volk en mogen inzonderheid onze staatslieden, die het lot van ons vaderland in handen hebben, het gevaar, nu het nog tijd is, beseffen. Als men blijft slapen, droomen en zich vermeien in hyperethische mijmeringen, zullen de woelingen en opopstootjes, op welker herhaling men heeft te rekenen, onverwachts blijken het voorspel te zijn geweest van een niet te onderdrukken opstand.

Ja, dan zal de liefde voor het vaderland opnieuw oplaaien en zullen onze „burgerlijke" ontwapeningspredikers en zelfs verscheiden leden der sociaal-democratische partij, evenals in 1914, hun défaitisme afleggen.

Maar dan zal het te laat zijn!

„Het Rekest der Dertien".

De Indische Post van 15 Oct. wijdt een hoofdartikel aan het bekende „Rekest van Dertien" den Volksraad verzoekende de Regeering te bewegen het ontwerp tot wijziging der staatsinrichting van Ned.-Indië terug te nemen. (Wellicht is het niet overbodig aan te teekenen dat het protest van den heer Trip c.s. geen betrekking heeft op den inhoud van het wetsontwerp als zoodanig, doch wel op het *tijdstip van de indiening*). De Ind. Post schaart zich geheel aan de zijde van de requestanten. Het ontijdig indienen van het wetsontwerp heeft niets anders opgeleverd dan verbittering, beroering en tweedracht.

Schr. stelt de volgende vraag. Is de Landvoogd inderdaad overtuigd, dat hij, halsstarrig den koers volgend in zijn intreerede, de konsekwentie hiervan kan aanvaarden: het klaar te spelen zonder het vertrouwen, zelfs niettegenstaande het *wantrouwen* van het overgroote deel der Europeanen in onze samenleving, van de besten onder deze Europeanen.

Enkele keeren heeft hij dezen kring reeds voor het het hoofd gestooten ... Maar hoe hoog zijn positie ook is, en hoe groot zijn macht, op den duur zal hij voor *dien* muur halt moeten houden.

Een andere meening over het „Rekest".

Het orgaan van den Ned. Ind. Vrijzinnigen Bond (Nr. van 11 Oct.) is van meening dat de communisten met hun „brutaal doch primitief opgezette opstootjes" het grootste succes behaalden waar zij dit het minst konden verwachten. De *inlander* gaat kalm zijn gang, maar de *uitlander* heeft het hoofd verloren en maakt van zijn onrust een reclame artikel.

„Het is of de communisten-vrees bij vele Euro-

...neenen alle bezinning deed verloren gaan. Hoe ware het anders mogelijk, dat een aantal kopstukken uit handel en bedrijf propaganda maakt, tot zelfs op de regeeringsbureaux toe, tegen een regeeringsvoorstel, dat de geheele inheemsche bevolking bevrediging schenkt en slechts bedoelt een destijds algemeen erkende fout te herstellen? Hoe merkwaardig is het die gedegen staatsburgers, welke als een rots moesten staan in de branding der verhitte gemoederen, voor hun anti-regeeringsactie een beroep te hooren doen op de onrust, welke een ieder in eigen omgeving heeft waargenomen en hen, ter illustratie van die onrust, te hooren gewagen van de vele arrestaties en verbanningen en van het droevig werk van den beul. Zij die hun pers hebben deze onrust in eigen omgeving zeker meer aangewakkerd dan bestreden, doch naar thans blijkt met het noodlottig gevolg, dat ook zijzelf hun bezinning kwijt raakten."

Indië Geïllustreerd Tijdschrift.

Afl. 17 opent met een vervolg van Prof. Dr. A. W. Nieuwenhuis' economische schetsen uit de Inlandsche samenlevingen in Oost-Indië (thans betrekking hebbend op Nieuw-Guinea). — Majoor C. L. Becking schrijft een belangwekkend artikel over de Barisan-korpsen op Madoera, uitsluitend bestaande uit Madoereezen, gecommandeerd door Madoereesche officieren en kader. De taak dezer vrijwilligers is tegenwoordig uitsluitend om op Madoera zelf rust en orde te bewaren, maar als zoodanig zijn ze, volgens schr., vrijwel overbodig, daar op dat eiland, in verband met de loyaliteit van de bevolking, en hare verknochtheid aan de Regeering, orde en rust nog nimmer werden verstoord. — Dr. Z. Kamerling geeft het 14e vervolg van zijn artikelenreeks: Bekende en merkwaardige Indische planten in woord en beeld. — Ten slotte eene waardeerende bespreking door Prof. Nieuwenhuis van Prof. J. C. van Eerde: Ethnologie coloniale (de Fransche editie van „Omgang met Inlanders"). Ook deze afl. is weder verlucht met vele interessante illustraties.

Vereeniging tot bevordering der hygiëne in Ned.-Indië.

Blijkens een periodieke opgave van aanwinsten der boekerij van het Departement van Koloniën geeft de vereeniging welker naam hierboven genoemd wordt, in den laatsten tijd publicaties uit waarvan dezerzijds het bestaan niet bekend was.

Bedoelde opgave (No. 9/10 van 1927) vermeldt o.m.: Iets over hygiëne in verband met adat, geloof en bijgeloof van het Soendaneesche volk. Verzameld door Raden Ajoe Sangkanningrat, R. Kosahih Soerakoesoemah, Raden Memed Sastrahadiprawira e.a. (Publ. No. 10). — De hygiëne van het nageslacht (eugenetiek), door J. Ch. van Schouwenburg (Publ. No. 8). — De tien geboden der hygiëne voor de tropen, door Dr. L. Kirschner. Met medewerking van Mej. M. L. A. Cordesius voor het Maleisch en Soendaneesch. Teekeningen van W. Hoogerbeets. (Publ. No. 6). — Beschouwingen over kleeding-hygiëne en de toepassing in de tropen, door J. A. Luymes. (Publ. No. 2).

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 16 (15 Oct. '27). De toekomst der kinacultuur, door C. M. Pleyte d'Ailly. — Indische druivencultuur, door S. Kalff en R. H. Teuscher (slot). — De ups and downs van een vijftigjarige plantersloopbaan (slot), door H. Veen (met portret). — De opening van het nieuwe gebouw voor het Proefstation voor Thee. — H. J. van Holst Pellekaan (met portret). — Aanwijzingen voor het occuleeren van hevea en kapok. — De oliepalmcultuur in Ned.-Indië (slot). — Zuid-Banten's ontsluiting, door F. K. Overduyn (ontleend aan de N. R. Crt.). — Synthetische rubber.

De Indische Mercuur.

No. 47 (23 Nov.). Werkwijze voor de bereiding van sneldrogende, goed gepreserveerde rubber, zoomede van rubbermengsels en rubberartikelen uit de latex. — Archief voor de Theecultuur in Nederlandsch-Indië (Bespreking van het eerste Nr. door Prof. Dr. F. A. F. C. Went). — Overzicht van de productenmarkt op Java en Madoera gedurende het tweede kwartaal van 1927 (slot). — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige vaste rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Koloniaal Instituut geeft recente literatuur over rubber.

Zendingsperiodieken.

De Macedoniër. Nov. '27. De toestand in de Christelijke gemeenten op Timor, door D. K. Wielenga. — In de worsteling om de wereld (Batak-Zending), door D. K. Wielenga (Bespreking van dit door G. J. Staal ingeleid en door D. Pol uit het Duitsch vertaald werk). — De eerste jaarmarkt-tentoonstelling te Jogjakarta (ontleend aan het Kol. Weekbl.).

Zendingstijdschrift De Opwekker. Sept. '27. Over de opvoeding van kringen van Inlandsche Christenen tot kerkelijk zelfonderhoud, door Ds. W. van Dijk. — Godsdienstige opvoeding. — Moeten wij zendingsterreinen verlaten? — De propaganda van den Islam in Midden-Celebes, door A. C. Kruyt.

De Volksmissionaris. 15 Nov. '27. De Redemptoristen in de heidenmissies. Zielzorg voor alle volken (in Suriname).

Indisch Militair Tijdschrift.

Uit den inhoud van jaarg. 1927, No. 10. Het tractorvraagstuk bij de Artillerie, door J. M. M. Timmermans. — Roode Kruis-vliegtuigen, door J. Chr. Hubach. — Gasmaskers (voor legerdoeleinden), door Dr. H. J. van Giffen en H. Gottschal (met ill.). — Vuur-concentraties en iets over het gebruik van artillerie in legers met beperkte middelen, door C. G. van Mourik. — De jachtvliegdienst, door E. T. Kengen. — Het 75-jarig bestaan van de Militaire School te Weltevreden, door F. de B. — Politiek overzicht, door Dr. F. de B.

* * *

Koloniale Staathuishoudkunde, door Prof. Mr. J. C. Kielstra (naar aanleiding van J. van Gelderen; Voorlezingen over tropisch-koloniale staathuiskunde). — Indische kroniek (De Economist, No. 27).

Gegevens over sabelsprinkhanen als cocosvijanden in Nederl.-Indië en hunne parasieten, door S. Leefmans. Met platen. (Mededeelingen van het Instituut voor Plantenziekten, No. 72).

Over koffie (met ill.), door D. — Koloniale volkenkunde. De Europeaan en de Inlander, door N. Met afb. (Bespreking van de Fransche uitgave van Prof. J. C. van Eerde: Omgang met Inlanders, met inleiding van J. Chailley). (Eigen Haard, 19 Nov. '27).

Malaria en de groote cultures, door H. F. Tillema (Bespreking van het gelijknamige, door de Bandoengsche Kininefabriek uitgegeven geschrift). De Opbouw, 15 Nov. '27).

Iets over de tabakscultuur in 't Besoekische (Orang Peladang, Nov. '27).

De samenstelling van de belangrijkste plantaardige voedingsmiddelen van Ned.-Indië, door Dr. C. van Rossem. (Mededeelingen van het Alg. Proefstation voor den Landbouw. No. 24).

Bemestingsproeven 1920—1926. Verslag van de bemestingsproeven, bij de Inlandsche cultures in Ned.-Indië in de jaren 1920 t.m. 1926 genomen, uitgezonderd grondbemestingsproeven, door Ir. A. Wulff. (Mededeelingen als voren, No. 25).

Dienst der Volksgezondheid. Verzameling voorschriften enz., samengesteld door H. van Meurs. Bundel I, met verbeteringen, aanvullingen en wijzigingen voor Deel A. (Weltevreden, 1927).

Geheimzinnige beroeping van een predikant, oftewel voorziening in de tweede, dan wel in de derde predikantsplaats? (een blik op de toestanden in Suriname tijdens het bestuur van den Gouverneur Mr. A. J. A. A. baron van Heemstra), door Multapaucis. (Paramaribo, 1927).

De val van Sultan Ageng. Historische schets van A. Weruméus Buning. (De Ind. Verlofganger, 25 Nov. '27).

Islam en overheidsbemoeienis in Indië (vervolg), door A. Djajadiningrat. — De exorbitante rechten van den G.-G. (Vrijzinnig Weekbl. voor N.-I., 11 Oct. '27).

Gevangeniswezen en reclasseering in Nederlandsch-Indië, door Mr. H. M. Hijmans, met repliek van Prof. Mr. Schepper en dupliek van Mr. H. (Indisch Tijdschr. van het Recht, dl. (26, afl. 4).

Die Tiere im Wajang der Javanen, von Tassilo Adam (met zeer fraaie afbeeldingen), (Mitteilungen der Anthropologischen Gesellschaft in Wien, 57 Band, Heft V—VI, 1927).

Hoe associeeren en denken de Stovianen? door F. H. G. van Loon (Handelingen van het 21e Ned. Natuur- en Geneeskundig Congres, gehouden te Amsterdam op 19—21 April '27). (In dezen bundel nog eenige kleine bijdragen op het gebied der tropische geneeskunde).

LIJST VAN ADRESSEN

ten behoeve van Repatrieerenden

Voor nadere bijzonderheden, leze men de betreffende advertenties.

(Vervolg).

PENSIONS
Pension Evesto, Nassaulaan 2B, Den Haag.
Pension Insulinde, Bankaplein 2, Den Haag.
Pension Patria, Lindenheuvel 2, Hilversum.
Pension Strickwerda, J. v. Oldenbarneveltlaan 76, Den Haag.

PIANOHANDELAREN
G. Elshove, L. v. Meerdervoort 427, Den Haag.
L. Jacobi, Regentesselaan 123, Den Haag.

POELIERS
P. van Beek, Spui 181a, Den Haag.

PORSELEIN EN AARDEWERK
C. Hoying, Spuistraat 20, Den Haag.

POSTZEGELHANDELAREN
J. K. Rietdijk, L. Poten 15a, 's-Gravenhage.
G. Rootlieb, Heerengracht 8, 's-Gravenhage.

RADIOBUREAUX
G. W. Hijstek, Zwarteweg 16, Den Haag.

RESTAURANTS
Rest. Duinoord, Sweelinckplein, Den Haag.
Rest. Promenade, Oude Schev. weg 21, Den Haag.
Rest. de Twee Steden, Buitenhof, Den Haag.

RUSTHUIZEN
Herstellingsoord Huize „Dorrepaal", Voorburg.
Huize Rustoord, Esschenlaan 86, Rotterdam.

SCHOENMAKERS
F. v. d. Broek, v. Aerssenstraat 61a, Den Haag.
A. J. Linneweever, Westeinde 32a, Den Haag.

SIGARENHANDEL
F. H. C. Vlietstra, Fahrenheitstraat 224, Den Haag.

STAALWAREN
J. A. Schlette, Willem de Zwijgerlaan 50, bij Fred. Hendriklaan, Den Haag, Telefoon 50888.

STOOMERIJ EN OPPERSERIJ
Snel Opperserij A.S.O., Azaleastr. 126, Den Haag.

STOOMVAARTLIJNEN
Kon. Paketvaart Mij., Amsterdam.
Rotterdamsche Lloyd, Rotterdam.

STUCADOORSWERKEN
L. Ph. Bisschops, Sassenheim.

TANDARTSEN
Jac. Schijff, Stadhoudersplein 102, Den Haag.

TEHUIZEN VOOR KINDEREN
Kl. Opvoedingstehuizen, Pr. Mauritsplein 23, Den Haag.
Tokuni, Amersfoort.
Zandbergen, Amersfoort.

TEHUIZEN INDISCHE BEDIENDEN
Persinggahan, v. Boetselaerlaan 2, Den Haag.

TOKO'S
Toko Bogor, Suezkade 12—12A, Den Haag.

TRICOT-GOEDEREN
Iseriel & Co., Veenestraat 16, Den Haag.

TUINBOUW-ARTIKELEN
G. Keur & Co., Den Haag, Egelantierstraat 26.

UITZENDING VAN DINERS
Maison Blom, 2e Schuytstraat 77, Den Haag.

VEILINGZALEN EN VERKOOPHUIZEN
Kunstzaal Erica, Oude Schev. weg 25, Den Haag.
Verkooplokaal Pot, Gr. Hertoginnelaan 103, Den Haag.

VERMAKELIJKHEDEN
City Theater, Veenestraat, Den Haag.

VERVERIJEN
Lederverffabriek „De Admiraal", Amsterdam.

VERZEKERINGEN
's-Grav. Rijwielverz. Mij., Conradkade 56, Den Haag.
Onderl. Levensverz. Eigen Hulp, Kortenaerkade 3, Den Haag.

VLEESCHHOUWERIJEN
H. J. M. van Duyne, Keizerstraat 165, Scheveningen.
P. van 't Riet & Zn., Obrechtstraat 177, Den Haag.

WASCH- EN STRIJKINRICHTINGEN
Gebr. Smeele, Haagweg 499, Loosduinen.

WIJNHANDELAREN
G. C. Vroegh, Weimarstraat 202, Den Haag.

BOEKAANKONDIGING.

Marine-verhalen.

„Buiten de Uiterton" is de welgekozen titel van een serie van 38 Marine-verhalen, door C. Flaes, oud-Hoofdofficier onzer Marine, in verzorgde uitgave van v. Holkema en Warendorf.

Onze belletristische litteratuur is niet rijk aan soortgelijke verhalen en de schildering van het leven a/b van onze oorlogschepen en het wedervaren van den Marine-officier in zijn loopbaan, men treft dit soms aan als feuilleton in een dag- of vakblad, als reisbeschrijving of indruk, fragmentarisch, maar gebundeld, bijeen als boekwerk, zelden. En toch, Nederland, zijn vloot, de zee....! Een uitgave als deze valt reeds daarom toe te juichen. Zeker, Wereméus Buning! maar afgezien van het tijdstip waarop deze voortreffelijke schetsen het licht zagen, ze betreffen toch meer de wereld der z.g. „minderen", althans meer dan die der officieren. Genoeg echter. „Buiten de Uiterton" is frisch en vlot geschreven, naar zeemansaard ongedwongen en, marine-man of niet, men leest het boek met onverdeeld genoegen, zij het dan dat eerstgenoemde als ingewijde de lectuur het meest waardeeren zal. Personen en toestanden op onze oorlogsvloot van 40 jaar her en later, ze zijn geteekend met het oog van een opmerker, op wien het Duitsche versje van toepassing is: De een ziet slechts wat hij ziet, een ander ziet wat *is*.

Wat deze verhalen voor des auteur's tijdgenooten bijzondere bekoring verleent, het is de opwekking hunner herinnering aan dagen lang voorbij; feiten, voorvallen, schimmen uit het verleden, soortgelijk aan de beschrevene, zullen zich voor hun geestesblik ontrollen. Dubbele winst.

Het geschrift aanbevelend, brengen wij den auteur hulde en ook den Uitgever.

Suriname.

De verkoop van overdruk brandkastzegels, waarover wij eenigen tijd geleden schreven, heeft op 27 October te Paramaribo plaats gehad. *„De West"* van 28 October schrijft, dat het een ware stormloop was, zoo erg dat de politie met de sabel moest optreden om de orde te handhaven. Enkele personen liepen lichte kwetsuren op. Het gedrang scheen nu en dan levensgevaarlijk en herhaaldelijk zag men, dat personen, die naar voren gedrongen waren, eenvoudig over de balustrade weder naar buiten gesmeten werden. In een paar uur tijds was de geheele voorraad uitverkocht. Een der eersten, die triomfantelijk met eenige stellen zegels buiten kwam, was een sjouwer met een houten been, die de omstanders daarmede zoo gevoelig op de teenen trapte, dat men wel verplicht was ruim baan voor hem te maken.

De stellen brandkastzegels, waarvan de normale waarde *f* 1.45[5] is, werden reeds druk opgekocht voor drie tot vijf gulden per stel.

Wij herinneren ons dat bij een vorigen verkoop van overdrukzegels eenige jaren geleden, een reus van een sjouwer zijn bovenlijf door het loket gewerkt had en zich met zijn ellebogen zoo vast hield, dat hij daaruit niet te verwijderen was. De achter hem staanden trokken hem de kleeren van het lijf, maar hij bleef onverstoorbaar tot hij bemachtigd had wat hij verlangde.

De berooide koloniale kas vaart daar wel bij. Toen het 250 jaar geleden was dat Abraham Crijnssen Suriname op de Engelschen veroverde, heeft men een mooie gelegenheid laten voorbijgaan om een stel gelegenheidszegels uit te geven. Wij meenen dat het voorstel daartoe gedaan was. Welk bezwaar geopperd is, herinneren wij ons niet precies meer. Het was, meenen wij, strijdig met de waardigheid van den Nederlandschen Staat om van zulk een uitgifte een zaakje te maken. Sedert schijnt men wijzer geworden, zooals de weldadigheidszegels bewijzen. Men heeft in Paramaribo het weldadigheidsgesticht Boniface voor ouden en gebrekkigen. Met een stel zegels zou men een heel eind komen om deze inrichting wat confortabeler te maken. De oud-Gouverneur Staal, die in *De West-Indische Gids*" van Augustus 1925 in zijn *„Schetsen uit Suriname"* zoo sympathiek schreef over den feestmaaltijd der diaconie-vrouwtjes op Koninginne jaardag, moest hiertoe den stoot geven.

* * *

De heer Fred. Oudschans Dentz heeft succes met zijn onlangs bij Menno Hertzberger te Amsterdam uitgegeven geschrift: „De kolonisatie van de Portugeesch Joodsche Natie in Suriname en de geschiedenis van de Joden Savanne". Wij vernemen, dat een tweede druk ter perse is.

Ook met zijn pogingen om een fonds bijeen te brengen, ten einde de kerkruïne en de begraafplaatsen op de Joden Savanne te herstellen en voor totalen ondergang te behoeden, is hij op den goeden weg, zooals blijkt uit een dezer dagen verspreide circulaire van de daartoe gevormde commissie.

* * *

„De West" van 28 October wijdt een uitvoerig artikel aan de arbeidstoestanden op Curaçao, waar reeds ongeveer zeshonderd Surinamers, die in Suriname niet aan den kost konden komen, heengetrokken zijn. Die toestanden schijnen veel te wenschen over te laten. Is de beschrijving niet te donker gekleurd, dan zullen de gouvernementen zoowel van Suriname als van Curaçao daaraan de noodige aandacht moeten wijden.

Dat groote aantal bewijst, dat de Surinaamsche jongelieden niet arbeidsschuw zijn, zooals meermalen beweerd wordt.

* * *

Wij knippen uit de *N. R. Ct.* van 22 Nov. Av.blad C het volgende bericht:

„De Londensche bladen melden, dat de bananen in Engeland thans even goedkoop zijn als voor den oorlog, dank zij een invoer op groote schaal van Braziliaansche bananen door de British Banana Company. Zij worden in het groot voor prijzen omgezet, die het mogelijk maken ze in het klein te verkoopen voor zes stuivers, negen stuivers en een shilling het dozijn, al naar de hoedanigheid. Zij gelijken in vorm en geur op de bananen van de Kanarische Eilanden en in Covent Garden is ten gevolge van de concurrentie de prijs van bananen uit West-Indië reeds gedaald."

Reeds in een vorig nummer vroegen wij of men in Suriname wel onderzoekt welke soort bananen dat zijn die men uit Brazilië uitvoert. Het is toch wel waarschijnlijk, dat die ook in Suriname geteeld kunnen worden. Een herleving van de bacoven-cultuur zou toch zeer toe te juichen zijn, zoowel voor den grooten als voor den kleinen landbouw.

* * *

Op 23 November heeft de Utrechtsche Hulpraad voor Zendingsstudie in de Marnixzaal een vertooning gegeven van de Suriname-film, waarbij door zendeling Bielke een verklarend woord werd gesproken. Zendeling Bielke heeft daarna, aan de hand van lantaarnplaatjes, nog iets verteld van den moeilijken arbeid, die den zendeling te wachten staat.

* * *

Ter lezing ontvingen wij de *„Dagelijksche Beurscourant"* van 21 en 22 October, waarin een zeer interessant artikel *„Een rijstcultuur in Suriname"*. Zeer uitvoerig wordt hierin aangetoond, dat de rijstcultuur een winstgevend bedrijf kan zijn. Het is te hopen, dat de beschouwingen en berekeningen, blijkbaar van deskundige hand, de aandacht zullen trekken van kapitaalkrachtig Nederland.

* * *

Verschenen is het verslag nopens het wetsontwerp tot vaststelling van het slot der rekening van de koloniale uitgaven en ontvangsten voor Suriname over het dienstjaar 1923.

In dit verslag wordt verwondering uitgesproken over het groote verschil tusschen de raming en de werkelijke opbrengst van sommige middelen. Men vroeg of de in de bijlage van de Memorie van Toelichting voor die verschillen tusschen raming en opbrengst aangevoerde oorzaken niet te voren waren te voorzien.

* * *

De bijzondere commissie uit de Tweede Kamer voor de wetsontwerpen tot nadere wijziging en aanvulling van het reglement op het beleid der regeering in de kolonie Suriname, tot vaststelling van een Surinaamsche Bankwet 1928 en tot toekenning van de hoedanigheid van wettig betaalmiddel in Suriname aan de biljetten van de Surinaamsche Bank, heeft tot haar voorzitter benoemd den heer van Gijn.

Curaçao.

De Politie.

II.

Wij zijn dus gezwicht voor staatsrechtelijke be-ren tegen het ingediende ontwerp. Wat nu?

is iets in het standpunt van den Minister van oniën, dat wij niet begrijpen. 12 Oct. 1927 doet Minister aan de Kamer weten, dat de uitvoerige prekingen met den heer Statius Mullei geen iging hebben vermogen te brengen in des Mi-ers vaste overtuiging, dat Curaçao slechts door totstandkoming der voorgestelde politie-reorga-tie de beschikking zal verkrijgen en behouden een aan redelijke eischen voldoende politie-cht. Uit het in ons vorig artikel aan de Memorie Antwoord op de begrooting van Koloniën ont-de blijkt intusschen, dat de Minister zich begin tember per brief tot het Koloniaal Bestuur ft gewend, om aan de hand van de door den Muller aanbevolen concessies tot nader over-te komen, met welke concessies de Minister vankelijk niet kon instemmen. Ligt hier niet fout bij den Minister? Als er tegelijk met de ver-ding van den brief getelegrafeerd was, dan had Ministers voorstel het bestuur zoo tijdig be-t, dat de Raad de behandeling zeker een week langer had kunnen en willen uitstellen. Nu is zoover, dat het advies van den Raad van State het ontwerp K. B. al is binnengekomen. Is bij ontwerp ook rekening gehouden met de door heer Muller aanbevolen concessies? Me dunkt, de Tweede Kamer dit toch voor het minst had gen hooren op het voorstel van verscheidene er leden, om den desbetreffenden begrootings-voorloopig terug te nemen. In ieder geval zal met de bezwaren van den K. R., die veel meer zijn vertrouwensman afkeerig blijkt geweest ijn van concessies, geen rekening gehouden zijn, nt dan was voor regeling bij K. B. geen reden. arschijnlijk zal, nu de zaak ineens zoo snellen rtgang heeft, de Tweede Kamer straks min of er voor een *fait accompli* blijken te staan, en zal zij dan doen? Zij kan èn bij de begrooting Koloniën èn bij die van Curaçao haar budget-ht in de weegschaal leggen. Daarvoor is iets te gen, omdat deze zaak in dit stadium ten nauw-raakt de vraag, of de autonomie alleen op pa-zal bestaan, of ook in de praktijk zal gelden. voelen wel, dat de mogelijkheid van regeling K. B., alsook die van niet-goedkeuring der door Kolonialen Raad vastgestelde sluitende begroo-g als veiligheidsklep moet blijven bestaan, maar het ook niet meer dan een veiligheidsklep blij-, en geen middel om den departementalen zin r te drijven.

Eén bezwaar tegen uitstel blijft bestaan: het ds meermalen naar voren gebrachte periculum mora. De berichten uit de kolonie wijzen bij rtduring op toestanden, die eigenlijk alle be-rijving te boven gaan, spotten met iedere hand-ing van het gezag en Nederlands naam als ko-iale mogendheid eenvoudig te grabbel gooien. is diep en diep treurig, maar de verantwoor-ijkheid hiervoor komt ten volle voor rekening regeering, die al jaren lang die toestanden ft laten geworden. Mischien zijn zij in afwach-eener behoorlijke regeling der politie te be-eren door het garnizoen volgens de bestaande alingen, behoorlijk quantitatief en qualitatief peil te houden en met detacheering bij de politie r te gaan.

Wij willen ook nog eens wijzen op dit groote be-aar, dat de ontworpen regeling aankleefde, de seling van het personeel, dat na een verblijf van kele jaren, misschien juist lang genoeg om voor taak in de vreemde omgeving bekwaam te wor-, weer zou vertrekken. Dat geldt èn van de lei-de personen èn van de met straatpolitie te be-ten beambten. De dubbelposten, door het bestuur acht, van een Europeaan (intellect) en een Cu-aoenaar (kracht en taal) zijn een lapmiddel, dat zeer bedenkelijke botsingen tuschen de drie fac-en kan leiden, daargelaten de vraag, wat dit llect dan met *zijn* kracht zou moeten doen.

De heer De Veer Abrahamsz heeft den lof ge-gen van het régime-Appel en den wensch uit-proken, dat diens opvolger de helft zal kunnen esteeren van wat hij deed. Wij hopen, dat de uwe leider der politie niet zal trachten den heer pel na te streven, maar *heel iets anders* zal esteeren. Commissaris Appel was een welwillend man, maar van de politie en haar taak begreep hij nagenoeg niets. Dat is niet zijn schuld, evenmin als het hem kan geweten worden, dat de toestanden geworden zijn, als geschied is. Ook hier hebben schuld zij, die hem met de leiding belastten, en op die plaats hem handhaafden. Aan de politie heeft altijd ontbroken deskundige leiding en slechts die zal haar uit het moeras kunnen helpen.

Strooboedenvlechtnijverheid.

Wij lezen in het jaarverslag 1926 van de Kamer van Koophandel en Nijverheid op Curaçao:

Deze is steeds achteruitgaande. Evenals verleden jaar waren de ruim voldoende werkgelegenheden, waardoor de menschen minder er toe genoodzaakt worden hun toevlucht te nemen tot de bijverdienste, verschaft door het vlechten van hoeden, concurrentie van het buitenland, minder goede kwaliteit van het stroo en hooge prijzen daarvan, oorzaken, die de hoedenvlechterij achteruit doen gaan.

De uitvoercijfers van de vier laatste jaren zijn als volgt:

	hoeveelheid	waarde
1926	52.854 dozijn	f 239.494,—
1925	89.034	„ 320.254,—
1924	79.967	„ 348.982,—
1923	92.036	„ 441.643,—

Fosfaat

Over de werken van de *Mijnmaatschappij Curaçao* bevat hetzelfde verslag het volgende:

De werken van deze maatschappij voor de exploitatie van phosphaatlagen waren in 1926 in vollen gang. Gemiddeld waren 456 arbeiders werkzaam bij de onderneming.

De exploitatie geschiedt op de meest moderne wijze; voor verscheping van phosphaat wordt van electrische kracht gebruik gemaakt, waardoor het mogelijk is schepen in zeer korten tijd te laden.

In 1926 werd met 40 stoomschepen 106.807 ton phosphaat verscheept.

De maatschappij voerde uit gedurende:

1915	31.308 ton	1921	60.872 ton
1916	14.468 „	1922	36.078 „
1917	3.582 „	1923	85.855 „
1918	——	1924	100.471 „
1919	10.058 „	1925	81.771 „
1920	61.440 „	1926	106.807 „

De vacature van Procureur-Generaal.

Curaçao is altijd een land vol geruchten en ondits geweest. Als een gouverneur er een tijdje is, wordt ieder jaar eenige malen zijn vertrek aangekondigd, en als opvolger worden de onwaarschijnlijkste namen genoemd. Dat was het lot van de heeren De Jong van Beek en Donk, Nuyens en Helfrich en dat van den tegenwoordigen gouverneur is en zal geen ander zijn.

Zoo gaat het ook in de vacature van procureur-generaal.

De *Amigoe* schrijft, dat verschillende namen genoemd worden en dat, naar verluidt, de nieuwe dignitaris in November zal uitkomen.

Dan zal hij zich moeten haasten. Wij willen een steentje bijdragen tot dit gebouw der fantasieën. Bij het vertrek van den gouverneur kon hem, naar wij vernemen, nog niet worden meegedeeld, wie zou worden benoemd. Tevergeefs schijnt onder de rechterlijke macht in Nederland gezocht te zijn. Op een lid der Indische magistratuur zou de keuze vallen, naar wij vernamen.

Baldadigheid.

De *Amigoe* deelt mee, dat een bewoner van Willemstad, die het ongeluk had twee personen met zijn auto aan te rijden en zwaar te verwonden, zich dezer dagen in een huurauto naar Westpunt begaf. Hij werd gevolgd door zijn eigen chauffeur in een van zijn beide auto's, n.l. die welke hem al een paar keer in aanraking met de politie had gebracht.

Te Westpunt aangekomen, beval hij den chauffeurd deze auto tot aan den rand van de hooge rots te rijden, die daar zoo goed als loodrecht uit zee oprijst. Daarna verzocht hij beide chauffeurs hem te helpen de auto over den rand der rots in zee te werpen. Een der chauffeurs trachtte nog het te voorkomen, door hem een som gelds ervoor te bieden. Er hielp geen moedertje aan. Geen stukje mocht ervan gehaald, de auto moest in zee. En zoo geschiedde het, dat deze prachtkar boven van de

rots geworpen en door de woest opschuimende golven verzwolgen werd.

Visschers van Bonaire vischten de auto op, waarna de gewezen eigenaar die voor *f* 200.— terug kocht. De lui raakten aan het drinken en eindigden met in handen der politie te vallen.

Politie.

La Union deelt mee, dat een motor met zijspan voor de politie is aangekomen en nog een motorboot verwacht wordt.

Uit den Verren Vreemde.

De staatshervorming van Britsch-Indië.

In 1915 en 1916 werden de verspreide bepalingen betreffende de beginselen van bestuur in Britsch-Indië en de organisatie daarvan bijeengevoegd in de Government of India Act, welke in 1919 ingrijpende wijziging onderging.

Die hervormingswet van 23 December 1919 greep diep in de regelingen ten aanzien van centraal- en provinciaal bestuur. Zij bepaalt zelf, dat 10 jaren na de vaststelling door het opperbestuur in het moederland een commissie zal worden benoemd ter instelling van een onderzoek naar de werking van het nieuwe bestuursstelsel, de uitbreiding van het onderwijs en de ontwikkeling van vertegenwoordigende instellingen in Indië en daarmede samenhangende onderwerpen, welke commissie zal te rapporteeren hebben over de wenschelijkheid en c.q. de mate van uitbreiding te geven aan het beginsel van „responsible government", inclusief de vraag omtrent de al of niet wenschelijkheid van instelling van tweede kamers voor de provinciale wetgeving. *) Zooals men ziet, een vèrgaande opdracht, ingrijpend in centraal- en provinciaal bestuur.

De tegenwoordige Britsche regeering heeft de termijn van 10 jaren niet willen laten verloopen, maar is er thans reeds toe overgegaan de hier bedoelde commissie te benoemen.

Zou dit door Britsch-Indië als een blijde boodschap hebben moeten worden begroet, het tegenovergestelde is echter het geval, het verheugende der bespoediging wordt voor Indië vergald door het feit, dat de commissie geheel uit Engelsche parlementsleden bestaat. Geen enkele Indiër! Zoo is de benoeming door beide huizen aanvaard, zij 't onder verzet van een minderheid, waarvoor vooral de Labour-partij aan 't woord is geweest.

Onder voorzitterschap van Sir John Simon en met Lord Bu[illegible]m als aangewezen leidende persoonlijkheid, telt de commissie vertegenwoordigers van alle Parlementaire groepen. Zij zal in Indië de toestanden gaan bestudeeren, zij zal komen en ondervragen wie en waar zij dit noodig acht. Zij wil zich zoo op de hoogte stellen van alles wat van belang kan zijn op de door haar op te maken rapporten en voorstellen. Regeering en huizen meenen op deze wijze niet alleen alle noodige gegevens beschikbaar te kunnen krijgen, maar maken zich ook de illusie Indië zoodoende te kunnen bevredigen.

Waarom geen Indiërs? In de beperking tot parlementsleden kan de verklaring niet liggen, aangezien deze beperking, nergens voorgeschreven er een van vrije keuze is, en ook niet streng door te voeren is voor de volle werkzaamheid der commissie. Als verantwoording wordt bijgebracht, dat de begrenzing niet wel aan te geven is. Eén Indiër zou niet als vertegenwoordiger van alle Indiërs beschouwd kunnen worden. Hindoes, Mahomedanen, Brahmaan of niet-Brahmaan, gematigd of vooruitstrevend, godsdienstige secten staan ook in politieke opvattingen streng tegenover elkander. Elke keuze zou dus onbevredigd laten.

Erkend moet worden, dat, waar de staatsinstellingen in Indië den weg op zijn gegaan van vermeerdering van den invloed van de inheemschen, en waar men op dien weg nu bespoediging wil betrachten, dat het daar treffend en hinderlijk moet zijn voor Indië, zijn eigen menschen uitgesloten te zien, nu een beslissende stap voor zijn toekomst gedaan en de [illegible] voor die toekomst in een nieuwe wet vastgelegd zal worden. Indien de reden inderdaad ligt in de moeilijkheid der keuze van vertegenwoordigers, [illegible] deze toch wel gezocht; en een andere reden is moeilijk te gissen, wanneer men in den geest van de hervorming van 1919 wil doorwerken.

*) Inleiding t. d. kennis v. d. bestuursinstell. in vreemde koloniën. D. G. Stibbe, blz. 64.

Aan de verschillende partijen in Indië is sed[ert] lang de vraag gesteld, om met een ontwerp- con[sti]tutie voor den dag te komen. 't Is zeker teeken[end] voor [illegible] achterlijke in scholing, dat geen der In[dische] [illegible] leider hiervan iets heeft weten terecht [illegible] [illegible]. Men zal [illegible] dat het ee[rste] groote nationale congres der Indiërs niet on[der] leiding van een hunner stond, maar zich Mrs. An[nie] Besant, de presidente der theosophische vereen[iging] voorzitster koos. Evenwel, 't is deze zelfde bejaa[rde] Britsche strijdster voor zelfbeschikkingsrecht [van] Indië, die 't eenige ontwerp voor een constitu[tie] heeft ingediend, dat voor overweging in aanm[er]king kon komen en dat dan ook door de commis[sie] tot een der grondslagen voor haar studie gema[akt] is. Ook hierin kan echter bezwaarlijk een versch[oo]ning voor de uitsluiting van Indiërs gevonden w[or]den. 't Opmaken van een ontwerp-staatsinrichti[ng] voor een partij is toch nog iets heel anders dan persoonlijk zitting nemen in een commissie, [die] over zoodanig ontwerp heeft te beraadslagen.

Vele uitingen der Britsch-Indische pers en [de] houding der partijen in Indië wijzen op 'n ontst[em]ming, die zoodanig gebrek aan medewerking [en] gemis aan samenwerking doen vreezen, dat dit [aan] de vlotte werking der commissie ten nadeele [zal] komen, terwijl 't bij voorbaat Indië tot onwelwill[end]e kritiek stemt op datgeen wat de commissie e[en]s als haar resultaat zal aanbieden.

De extremisten en nationalisten verklaren al [bij] voorbaat aan de commissie geen inlichtingen [te] willen geven en zij sporen anderen aan dit vo[or]beeld te volgen. Hieraan behoeft men o.i. niet v[eel] waarde te hechten. Vooreerst toch zouden zij, [als] eenige Indiërs leden van de commissie war[en], waarschijnlijk dezelfde houding aangenomen he[b]ben. Voorts zijn zij de voorlichters van de fel[le] oppositie in de Britsche kamers, zoodat zij, inc[on]sequent, er voor zorgen dat datgeen wat zij te [ze]gen hebben, toch tot zijn recht zal komen, al ko[me] 't dan met de trekschuit.

Maar ernstiger is de ontstemming van de be[za]digde elementen, die in de komst van de comm[is]sie zoo iets voelen als 't oude doch geenszins v[er]sleten: „bij ons, over ons, zonder ons."

Waarom de overhaasting? Waarom niet tot 19[29] gewacht, als men Britsch-Indië nu nog niet [zel]f mee wil laten spreken? Hindoes en Mohamedan[en in] wetgevende raden, zij allen moesten bij verdere u[it]werking van de bestuursbeginselen een strev[en] verwachten tot nauwere, tot verbeterde sam[en]werking en nu komt de regeering in het moed[er]land met een groote staatscommissie van non-co[o]peratie!

De inzet is geen gelukkige te noemen en wo[rdt] door weinigen als een blijde verrassing begro[et]. Moge de uitslag een gelukkige worden vol blij[de] verrassing!

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Breda.

EURASIA-AVOND.

Onder de auspiciën van onze afdeeling, heeft [de] Haagsche Vereeniging „Eurasia" Vrijdag 18 Novemb[er] in de kleine zaal van Concordia eene uitvoering ge[ge]ven, die in alle opzichten uitstekend geslaagd mag h[ee]ten. Algemeen was het oordeel, dat „Eurasia" over [uit]nemende krachten beschikt en vooral de Krontjong- [en] Banjo-nummers brachten een stemming in de zaal, [die] getuigde van hartelijken bijval. Te waardeeren viel [de] vlotte afdoening van het programma, waardoor [het] publiek geen oogenblik aan zich zelf werd overgelat[en]; nauw was het scherm gevallen of Mr. Karel Verboe[k] kwam het gezelschap bezighouden met een radh[eid] van geest en van tong, die boeide en de lachspieren [in] gestadige beweging hield. Twee een-acters „Fragm[en]ten uit het Indische leven" en „de Gek", werden [op] vlotte wijze gespeeld en gaven ons de talenten van [M..] Aarwen te zien; in het eerste stukje was ook de „dja[ri] alleraardigst en het was alleszins begrijpelijk, dat [de] „djongos" z'n oogen niet van haar wist af te houd[en].

De heer Willem Niestadt bracht ons met eenige ze[er] verdienstelijk voorgedragen levensliedjes afwisselen[d] een traan en een lach; de gongslag van „Vend[u]" en het gesnikt hoera-geroep bij „het vertrek [der] mailboot" riepen bij velen de zoo vaak doorleef[de] momenten van weemoedig afscheid — zoo van h[uis] en inboedel als van verwanten en vrienden — we[er] in herinnering. En, last not least, noemen wij de v[eel]belovende danseres Deur Soechita Urduyana, die [op] eenige fijne Javaansche dansnummers gaf en met e[en] welverdiend applaus werd beloond.

Het publiek, dat tot de laatste plaats toe in de za[al] vulde, was uitermate voldaan en gaf daar aanhoude[nd]

...ijk van. De stemming bleef er den heelen avond in. Herhaaldelijk werd dan ook aan het bestuur de vraag voorgelegd, wanneer weer een uitvoering van Eurasia in uitzicht kon worden gesteld. Tot 2 uur 's nachts werd nagedanst, maar het was half vier eer de laatste bezoeker huiswaarts toog. En daarmee is, dunkt ons, genoeg gezegd.

Afdeeling Groningen en Ommelanden

De film der Nederlandsche Handel Maatschappij zal op *14* en *15 December* e.k. worden vertoond te Groningen en te Hoogezand.

Afdeeling Nijmegen.

NJAI SONNA.

Zaterdag 17 December 1927, 's avonds *acht uur*, in de groote zaal van het Concertgebouw *de Vereeniging* alhier, een opvoering van „*Njai Sonna*", een Indisch tooneelspel in drie bedrijven, door *Jan Fabricius*, kosteloos en uitsluitend voor de Leden en Begunstigers van *O. en W.* en *die van de Vereeniging* (*in beide gevallen met geïnviteerden*), voor *tachtig cents* per persoon, plus belasting en auteursrecht.

Na afloop der voorstelling, gelegenheid tot gezellig samenzijn (zie verder de advertenties dienaangaande).

HET BESTUUR.

Afdeeling Twente.

DE „RUBBERFILM".

De Afdeeling „Twente" zal in samenwerking met de Koninklijke Vereeniging „Koloniaal Instituut" te Amsterdam op Woensdag 7 December a.s. in het gebouw van de Volksuniversiteit te Enschedé de z.g. „Rubberfilm" vertoonen, welke film is vervaardigd door den heer W. Mullens voor de Intern. Vereeniging van Rubber- en andere cultures in Ned.-Indië. Aan de vertooning zal eene lezing over de rubberfabricatie voorafgaan, te houden door den Heer H. L. Teves, oud-Hoofdadministrateur van de Sumatra-Caoutchouc Mij.

G. W. STROINK, *Secretaris.*

Mededeelingen.

Van het Informatie-Bureau:

BESTEMD VOOR UITZENDING NAAR NED.-INDIË.

Ir. Mas Soebiarto, Landbouwconsulent bij den Landbouwvoorlichtingsdienst; Wageningen.
H. J. Toxopeus, Plantkundige aan het Instituut voor Plantenziekten te Buitenzorg; Hooge der Aa 37a, Groningen.
Dr. Ir. C. J. H. Franssen, Dierkundige aan het Instituut voor Plantenziekten te Buitenzorg; Hotel S. van Vliet, Zetten (Gld.).

Mutatiestaat van 23 tot 30 November.

Nieuwe Leden:	Geïntroduceerd door:
Mevr. C. Degenhardt, Breda, Koninginnestr. 46. f 5	Afdeelingsbestuur van Breda.
. Lapidoth, Rotterdam, Beukelsweg 65A. f 5	den heer H. J. A. Raedt van Oldenbarnevelt, Den Haag.
. P. Fortuyn Harreman, R'dam, Honingerdijk 45. f 5	den heer W. C. Schalkwijk te Rotterdam.
Mevr. Niermeijer, Utrecht, Fred. Hendrikstr. 7. f 5	Mevrouw Rutten-Pekelharing te Utrecht.
. F. de Vaynes van Brakell Buys, Utrecht, Koningslaan 75. f 5	den heer H. Somermeijer te Utrecht.
. H. Hamming, Apeldoorn, Koningin Hortensel. 13. f 5	den heer C. J. C. Janssen te Apeldoorn.
Mevr. de Wed. A. C. Meinesz, Nijmegen, Staringstraat 10. f 5	Mej. A. C. M. Jonquière te Nijmegen.
. H. Voorhoeve Jr., Student Bouwkundig Ing., Delft, Raadhuisplein 15. f 2.50	den heer H. A. van Marle te Den Haag.
. Liefrinck, Oud Majoor N.-I. L., Den Haag, van Boetzelaerlaan 54. f 5	Hoofdbestuur „Oost en West".
. N. Doornberg, Gep. Ambtenaar B.O.W., Rijswijk (Z.-H.), Nassaukade 54. f 5	Mevr. N. W. A. Anderson-van Nieuwland te Rijswijk.
. van Weelderen, Oud Ass.-Resident, Den Haag, Suezkade 144. f 5	Eigen aanmelding.
. Löwenheim, Den Haag, Laan v. N. O.-Indië 211. f 5	den heer J. P. W. Houtman te Den Haag.
. van Vollenhoven, Agent K.P.M., Den Haag, Prinsenvinkepark 8. f 5	Eigen aanmelding.
. van Someren Greve, Den Haag, Schimmelpenninck-laan 24a. f 5	Secretaris Afdeeling Den Haag.
. J. D. Ferman, Scheikundig Ingenieur, Den Haag, Statenlaan 93. f 5	Secretaris Afdeeling Den Haag.
. M. Oppenheimer, Advocaat en Procureur, Den Haag, Laan van Meerdervoort 8. f 5	Secretaris Afdeeling Den Haag.
. van der Ploeg, Accountant, Den Haag, Koningsplein 45. f 5	Secretaris Afdeeling Den Haag.
. A. W. Soesman, Den Haag, Juliana van Stolberglaan . f 5	Secretaris Afdeeling Den Haag.
. Visser, Oud-Administrateur, Den Haag, Laan van . ot 148. f 5	Secretaris Afdeeling Den Haag.
. Rusting, Den Haag, van Beuningenstraat 81. f 5	Secretaris Afdeeling Den Haag.
. Jans, Politie-Opziener te Weltevreden, Kampementsweg 12. f 5	den heer J. Fabriek te Weltevreden.

Rectificatie: M. D. Pranger, Accountant, Den Haag, Stadhouderslaan 44.

Nieuwe Begunstigers:	
. A. Oosterdijk, Leeraar M. O., Nijmegen, Javastr. 95	Eigen aanmelding.
. P. Schaffers, Boekhouder M.B.S., Gennep, Rijksweg 284	Eigen aanmelding.

Afschrijven:

. C. van Berg, Oud Luit.-Kolonel Intendant N.-I. L., Nijmegen, Javastraat 55 (overleden).
P. C. Koremans, Ginneken, Oranjepark B 112a.
Zuster S. Meiler, Verpleegster Militair Hospitaal te Malang.

Adresveranderingen:

. Kingma, van: Oegstgeest, Regentesselaan 19, naar: Leiden, Lijsterstraat 11.
. G. Woudstra, Jur. litt. Stud., van: Leiderdorp, Dorpstraat 75, naar: Oegstgeest, Julianalaan 3 (Afd. Leiden).
. M. Muller, Student: van: Zeist p.a. Prof. Muller, naar: Utrecht, Nobelstraat 1C bis.
Mevr. de Wed. M. van Laer-Greve, van: Amersfoort, Anna Paulownalaan 38, naar: Lembang bij Bandoeng. f 5.
. G. K. van Ommeren, van: Arnhem, Sonsbeekweg 2, naar: Oosterbeek, Utrechtscheweg 147D.
. van der W.., Adj.-Directeur begrafenisvereeniging, Groningen, van: Abel Tasmanstr. 10B, naar: Verlengde Heerenweg 5a.
. L. Hakker, van: Den Haag, Anna van Buerenstraat 337, naar: Scheveningen, Arnhemschestraat 27.
. H. Willemse, Ass.-Resident, Den Haag, Laan van Meerdervoort, van: 414 naar: 428.
L. van der Kloot, Ambtenaar bij de Provinciale Griffie, Den Haag, van: Sonoystra 91, naar: Bonistraat 33.
C. van der Meer, Oud-Dirigeerend Officier v. Gez. 1ste kl., N.-I. L., Den Haag, van: Hooigracht 3, naar: Maliestraat 18.
S. L. Boersma, Oud Officier N.-I. L., Den Haag, van: Ten Hovestraat 60, naar: Blankenburgstraat 66.
H. Broekhu. Kapitein N.-I. L., Den Haag, van: Begoniastraat 230, naar: Hyacintweg 20.
Mr. C. Greve, Den Haag, van: Noordeinde 167, naar: Parkstraat 73a.
M. A. Streefkerk, Den Haag, van: Stuyvezandstraat 129, naar: Stuyvezandplein 20.
A. P. H. Holz, van: Lugano, naar: Cologny-près-Genève.
Dr. C. C. Berg, Leeraar A. M. S., thans: Soerakarta, Djebres-Binnenhof.
L. Nadort, Majoor der Intendance, Weltevreden, van: Hospitaalweg Z 17, naar: Kramat 96.

Ir. L. P. A. de Wit, Ir. 3e kl. bij den dienst der S.S. en Tr.; School voor Verlofsofficieren Ber. Art., Ede.
W. Kous, Tijd. gedipl. techn. ambtenaar 3e kl. bij den P.T.T.-dienst; Omval 31, Amsterdam (O.).
A. Hols, Onderwijzer 2e kl. bij het O. L. O.; De Mient 31, 's-Gravenhage.

INDISCHE AMBTENAREN MET VERLOF:

G. A. van der Harst, Landbouwconsulent te Bodjonegoro; Korte Delft G 7, Middelburg.
E. E. Scheibener, Wetenschappelijk assistent bij het Laboratorium voor Bodemkundig onderzoek van het Alg. Proefstation voor den Landbouw; St. Gallen, Dierauerstrasse 1 (Zwitserland).
H. van den End, Ambtenaar 4e kl. (gr. II) bij den dienst der In- en Uitvoerrechten en Accijnzen; Hofstraat 4, Winschoten.
Mej. A. J. van Kan, Verpleegster 1e kl. bij de Gouvernements Centrale Burgerlijke Ziekeninrichting te Weltevreden; Ceintuurbaan 253huis, Amsterdam.
J. W. Kaij, Majoor der Infanterie; Adriaan Pauwstraat 31, 's-Gravenhage.
G. L. van Nes, Officier van Gezondheid 2e kl.; Worp 2, Deventer.

MET PENSIOEN.

G. A. Mulders, Onderwijzer 1e kl. bij het O.E.L.O.; Poortlandlaan 78, Delft.
C. van der Zee, idem als voren; Jansweg 21, Haarlem.
M. F. Drognat Doeve, Kolonel van den Mil. Geneesk. dienst; Agnesstraat 15, 's-Gravenhage.
J. G. H. de Voogt, Generaal-Majoor-titulair der Genie; p/a. Ned.-Indische Escompto-Mij., agentschap 's-Gravenhage.
W. N. A. van Es, Luitenant-Kolonel der Genie; Koninginnelaan 3, Rijswijk (Z.-H.).
H. Dubourcq, Majoor-titulair der Infanterie; Villa Chalicodoma te Montreux (Clarens) (Suisse).
J. van der Weijden, Generaal-Majoor der Infanterie; Zutphensche weg 12, Velp (Gld.).
O. L. Brewer, Kolonel der Artillerie; Chaussé de la Hulpe 4, Groenendaal (bij Brussel).

NIEUW BENOEMD.

L. Elsbach, Officier van Gezondheid 2e kl.; Joh. Verhulststraat 222, Amsterdam.
F. H. A. Kothe, Idem als voren; Oosterpark 13, Amsterdam.
W. Mooij, Idem als voren; 2e Willemstraat 13a, Groningen.

VEREENIGING „OOST EN WEST"

HOOFDBESTUUR: HEULSTRAAT 17 'S-GRAVENHAGE

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins-Mauritsplein 23, Den Haag Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden uit Oost en West Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen doen.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstr. 17, 's-Gravenhage Tel 14519 Bureau-uren 10 12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins-Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752 Dit „Tehuis" biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost en West-Indië wier ouders niet in Nederland vertoeven tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur den Heer J. C. HIETINK, of den Administrateur, den Heer W. MEIJER

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", Van-Boetzelaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK. Tel. No. 50248.

LEESZAAL, Heulstraat 17 Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten einde aan hen die uit Nederland naar Indië gaan, en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN (tegen eenige vergoeding) op huishoudelijk en maatschappelijk gebied, onder leiding van Mevr. J. FRANCO MENDES—Calisch. Spreekuur Donderdagmiddag van 2 tot 4 uur en volgens afspraak Nic.-Maesstraat 57, Amsterdam. Tel. 22492.
Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, en de Firma MARTINUS NIJHOFF, L. Voorhout 9, Den Haag (bij deze firma alleen die met een *), zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk.)
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

2. Onze Oost II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

* b. Onze West, tweede druk, bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overz. Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

* No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

* No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie.)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2e, verbeterde druk.)
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

* No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs. **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederlandsch-Indië, zoomede voor verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken en Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Opnieuw herzien.) .... Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

* No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

* No. XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber (caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Ned.-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën .... Prijs: **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
„ 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
„ 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
„ 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
„ 8. De Europeesche vrouw in Indië.
„ 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
„ 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
„ 2. Het Javaansch tooneel.
„ 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
„ 4. De theecultuur op Java.
„ 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
„ 6. Een doode taal in Indië.
„ 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
„ 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
„ 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
„ 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
„ 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
„ 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
„ 4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
„ 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
„ 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië
„ 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Wnd. Vertegenwoordiger in Nederlandsch-Indië: Mr. M. J. A. Oostwoud-Wijdenes, President Landraad, Tandjong Balei (Sumatra's Oostkust).

NUMMER 49 DONDERDAG 8 DECEMBER 1927 27STE JAARGANG

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN: Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag Telefoon 14519, Postgiro 14574

Wnd. Vertegenwoordiger in N.-I. Mr. M. J. A. Oostwoud-Wijdenes, Pres. Landr., Tandjong Balei (Sumatra's Oostk.).

Opgericht 21 Maart 1900 door Kolonel G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIËN: N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIE

Indische Tentoonstelling te Arnhem (I. T. A.)

11 Juni—28 Juli 1928.

—o—

In aansluiting op ons vorig bericht, waarbij wij de medewerking vermeldden van den Heer Gouverneur, Gouverneur van Celebes, ter vervolvoering van het plan, eenige Inlandsche handwerkslieden op onze tentoonstelling werkzaam te doen zijn, moge hier nog worden medegedeeld, dat het in de bedoeling ligt hiervoor uit te laten komen: twee batiksters uit Midden-Java, twee Boegineesche vlechters, een ivoorbewerker en een houtsnijder uit Bali en twee wevers uit de Preanger, terwijl de Vereeniging Oost en West een goud- en zilversmid uit Fort de Kock zal laten overkomen.

Op het terrein zal voor dze lieden een speciale ambachtsgalerij worden gebouwd, waar naast elkaar de genoemde personen hun beroep zullen uitoefenen.

De stad Arnhem zal ook buiten het tentoonstellingsterrein alle teekenen vertoonen van onze expositie. Er zullen namelijk op vele plaatsen versieringen worden geplaatst, waaronder vaandels met Indische emblemen, enz. terwijl op alle daarvoor in aanmerking komende punten handwijzers zullen aangeven, hoe men het gemakkelijkst het terrein bereiken kan.

Het Deli-paviljoen is thans gereed. Aan de monumentale entrée is begonnen, evenals aan het bouwen van het Indisch restaurant en het theater.

(Wordt vervolgd).

Kantoor der administratie Nieuweplein No. 52, Arnhem.

Attentie!

De Contributie voor het lidmaatschap dezer Vereeniging — ƒ 5.— 's jaars minimum — loopt voor hen die zich thans als lid doen inschrijven, tot en met ulto. December 1928. Bij toetreding wordt hun dus gratis het Koloniaal Weekblad geregeld toegezonden. Aanmelding schriftelijk of mondeling bij het Secretariaat, Heulstraat 17, Den Haag, of bij de Secretarissen van de Afdeelingen.

Zij die reeds lid zijn en daardoor blijk gegeven hebben van hunne instemming met doel en streven der Vereeniging, worden vriendelijk uitgenoodigd ook anderen in hun kring tot het lidmaatschap aan te sporen, b.v. door toezending, na lezing, van dit nummer, liefst met een enkel aanbevelend woord.

Op onze leden in Oost- en West-Indië wordt hiervoor in het bijzonder een beroep gedaan.

De Curaçaosche betalingsbalans,

door

W. R. MENKMAN.

—o—

Het Koloniaal Weekblad van 17 November bevat een tamelijk uitvoerig overzicht van den inhoud van het verslag der Curaçaosche Kamer van Koophandel en Nijverheid over het jaar 1926 en motiveert die uitvoerigheid met een beroep op de belangrijkheid van het verslag.

Inderdaad is dat verslag in meer dan één opzicht belangrijk en niet het minst door de aandacht welke daarin wordt gevraagd voor het nadeelig saldo der Curaçaosche betalingsbalans; deze moeilijke en ingewikkelde aangelegenheid werd, voor zoover mij bekend, in vroegere jaren slechts éénmaal in behandeling genomen, t.w. in het door den toenmaligen President der Curaçaosche Bank uitgebracht verslag over het jaar 1923.

Het jaarverslag van de K. v. K. stelt voor 1926 de totale waarde van den invoer op ƒ 104.015.652 en die van den uitvoer op ƒ 95.068.955, derhalve een nadeelig saldo van ƒ 8.946.697.

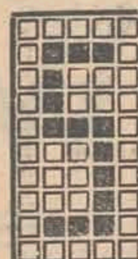
Deze cijfers te controleeren met behulp van de douane-statistiek is h.t.l. nog niet mogelijk. Waar evenwel de K. v. K. de cijfers van de twee vorige jaren ter vergelijking bijvoegt en de Koloniale Verslagen van die vorige jaren geraadpleegd kunnen worden, kan wel met zekerheid worden vastgesteld, dat de Kamer niet heeft willen geven de invoer- en uitvoercijfers over 1926 voor het geheele gewest, maar alleen die voor het eiland Curaçao, zijnde dit laatste ook het gebied waartoe de werkzaamheid der Kamer beperkt is.

Een ongunstige betalings-balans, ook voor het gewest Curaçao in zijn geheel, is geen nieuw verschijnsel. Nemen wij tot voorbeeld het jaar 1913, het laatste vóór den oorlog en tevens een waarin de invloed van de aardolie-industrie zich nog niet deed gevoelen. De totale waarde van den invoer uit het buitenland bedroeg in dat jaar, volgens het Kol. Verslag 1914, ƒ 4.790.708, die van den uitvoer naar het buitenland ƒ 2.285.731, beide voor het geheele gewest.

De specificatie der cijfers voor 1913 nagaande valt onmiddellijk op dat de invoerstaat vermeldt 54265 ton steenkool ter waarde van ƒ 401.433 (kostprijs?) en de uitvoerstaat 52.289 ton steenkool ter waarde van ƒ 714.026 (verkoopsprijs?). Waar Curaçao ook destijds nagenoeg geen steenkool invoerde voor eigen industrieën of eigen scheepvaart en zelf geen steenkool voortbrengt, ging het, en gaat het ook thans nog, vrijwel uitsluitend om brandstof voor de op Curaçao bunkerende der buitenlandsche reederijen geëxploiteerde schepen. Ten einde een juister beeld te krijgen van hetgeen Curaçao voor eigen gebruik in 1913 uit het buitenland invoerde en wat het aan producten van eigen bodem aan het buitenland leverde, is het dus gewenscht de invoer- en de uitvoercijfers beide te verminderen met de waarde van het artikel steenkool.

Wij komen dan voor 1913 tot een invoer van ƒ 4.790.708 minus ƒ 401.433 is ƒ 4.389.275 en een uitvoer van ƒ 2.285.731 minus ƒ 714.026 is ƒ 1.571.705; de betalingsbalans voor 1913 wees dan een nadeelig saldo aan van ƒ 2.817.570.

Voor 1926 stelt de K. v. K. tegenover elkander de waarde van den invoer en die van den uitvoer (voor het eiland Curaçao alleen) en komt dan tot een nadeelig saldo van bijna negen millioen gulden. Op grond van de redeneering evenwel dat de op de aardolie-industrie betrekking hebbende cijfers de balans gunstiger zouden doen schijnen dan zij werkelijk is („de olie-belangen als zoodanig zijn geen Curaçaosche" zegt het Verslag) past de K. v. K. zoowel op den invoer als op den uitvoer aftrek toe

van die cijfers en zij komt dan tot een nadeelig saldo van niet minder dan ruim 22 millioen gulden.

Waar de invoer- en de uitvoercijfers voor 1926 door de K. v. K. gegeven alleen op het eiland Curaçao betrekking hebben (zie hooger), de specificatie overigens ook niet compleet is (het verslag specificeert slechts de voornaamste artikelen van invoer en uitvoer) en volledige gegevens betreffende het jaar in kwestie hier niet bereikbaar zijn, moet er van worden afgezien de berekening, welke de K. v. K. voor 1926 maakte te vergelijken met die, welke hier boven voor 1913 werd gegeven.

Voor het jaar 1925 evenwel staat het Kol. Verslag ons ten dienste en het kan interessant zijn den stand der betalingsbalans voor dat jaar uit te werken, daarbij elimineerende den invoer en den uitvoer van steenkool — ten aanzien waarvan de toestand nog dezelfde is als in 1913 — alsmede, naar het voorbeeld der K. v. K., den invoer en den uitvoer van de op de aardolie-industrie betrekking hebbende artikelen. Wat deze laatste betreft is het duidelijk dat wat het oliebedrijf uit het buitenland importeert niet bestemd is om in de behoeften der Curaçaosche samenleving te voorzien en wat het naar het buitenland exporteert geen producten van Curaçaoschen bodem zijn.

Wij komen dan voor 1925 tot het volgende resultaat:

Totale waarde van den invoer, voor het geheele gewest, f 70.507.241, waaronder 74.351 ton steenkool

	ter waarde van f 1.301.275	
ledige drums	„ „ „ „ 2.564.263	
kistenhout	„ „ „ „ 90.500	
olie-residu	„ „ „ „ 553.139	
ruwe olie	„ „ „ „ 46.742.622	
		f 51.251.799
	Blijft	f 19.255.442

Totale waarde van den uitvoer, voor het geheele gewest		„ 59.646.537
waaronder 78.842 ton steenkool	ter waarde van f 1.688.195	
Dieselolie	„ „ „ „ 161.493	
gasolie	„ „ „ „ 1.763.906	
gasoline	„ „ „ „ 12.933.084	
petroleum	„ „ „ „ 715.576	
olie-residu	„ „ „ „ 21.602.915	
ruwe olie	„ „ „ „ 12.386.042	
smeerolie	„ „ „ „ 5.696.723	
		„ 56.947.934
	Blijft	f 2.698.603

Gezuiverd van den invloed van steenkool en olie, wanneer men het kortheidshalve zoo mag uitdrukken, zou voor 1925 de Curaçaosche betalingsbalans een nadeelig saldo vertoonen van f 19.255.442 minus f 2.698.603 of f 16.556.839.

Zeer belangrijk meer dan de nog geen drie millioen van 1913 en een heel eind in de richting der door de K. v. K. voor 1926 en alleen voor het hoofdeiland becijferde 22 millioen.

Nu moet, bij vergelijking met de vóór-oorlogsche cijfers natuurlijk onmiddellijk rekening worden gehouden met de sedert sterk verhoogde prijzen van goederen en diensten.

Desniettemin evenwel is het nadeelig saldo der betalingsbalans verveelvuldigd en uit het door de K. v. K. voor 1926 gegeven cijfer mag veilig worden afgeleid dat op 31 December 1925 het hoogtepunt nog niet was bereikt.

Alvorens na te gaan of een passieve handelsbalans werkelijk een voor Curaçao bedenkelijk verschijnsel is, zooals hier en daar de K. v. K. schijnt te willen laten doorschemeren, is het de moeite waard even stil te staan bij de vraag of de invoer- en uitvoercijfers der officieele douane-statistiek wel een geheel juist beeld geven van den toestand.

In de eerste plaats dient te worden bedacht dat de in die statistiek gegeven waarde van den invoer niet voorstelt het geheele bedrag dat Curaçao aan het buitenland, ter zake van den invoer, schuldig wordt. Die waarde immers is de waarde bij verscheping en Curaçao wordt bovendien nog door het buitenland gedebiteerd voor vracht en andere onkosten; het totaal dezer bijkomende kosten verhoogt nog het nadeelig saldo.

En wat den uitvoer betreft dient men zich af te vragen welke beteekenis de cijfers hebben der in de statistiek aan de geëxporteerde Curaçaosche producten toegekende waarde. Op zout van St. Martin en op phosphorzure kalk wordt uitvoerrecht geheven en de aan die beide producten bij den uitvoer toegekende waarden worden vastgesteld volgens wettelijke bepalingen; basis is de handelswaarde ter plaatse van productie of ontginning. Een zoodanig houvast evenwel heeft men niet ten aanzien van de waarde der overige uitvoerproducten, als stroohoeden, aloë, divi-divi, geitenmest, vellen, huiden, etc. De mogelijkheid bestaat dat de waarde van den uitvoer te hoog zou zijn aangegeven, in dezen zin dat die waarde niet ten volle in mindering zou komen van het aan het buitenland verschuldigde wegens uit het buitenland betrokken invoergoederen en het nadeelig saldo zou dan wederom grooter worden.

Hier staat echter tegenover dat de staat van den invoer voor 1925 o.a. bevatte machineriën voor fabrieksnijverheid, machineriën en materialen voor telefoon- en telegraaflijnen en voor electrische verlichting, tot een totale waarde van f 2.047.818, welke invoer wel voor het grootste deel gediend zal hebben voor de oprichting en instandhouding van installaties voor buitenlandsche rekening, in de eerste plaats ten dienste der oliebedrijven, en van een aantal andere invoer-artikelen kan worden vermoed dat zij ten deele voor hetzelfde doel hebben gediend. Waar de invoer van machines, gereedschappen en materialen, noodig in de voor buitenlandsche rekening gedreven en voor het buitenland werkende Curaçaosche bedrijven, natuurlijk niet door Curaçao behoeven te worden betaald, wordt uit dezen hoofde het nadeelig saldo der betalingsbalans weder wat kleiner.

En dan is er nog een factor, welke dat saldo grooter doet schijnen dan het inderdaad is, een factor waarmede ook in het verslag der K. v. K. wel rekening schijnt te zijn gehouden, n.l. deze, dat een zeker deel van den invoer niet inderdaad op Curaçao wordt verteerd en toch niet als wederuitvoer in aanmerking kan worden genomen. Er wordt op het eiland Curaçao een levendige winkelhandel gedreven, welke ten deele bestaat van de aankoopen der meer dan 20.000 transito-passagiers en de eenige duizenden schepen, welke in den loop van één enkel jaar Curaçao bezoeken; deze aankoopen worden gedaan uit het vrije verkeer, maar de goederen worden geenszins op Curaçao geconsumeerd.

Alle bovenstaande uiteenzettingen leiden tot de conclusie, dat de Curaçaosche betalingsbalans met een nadeelig saldo sluit, d.w.z. dat het gewest voor eigen behoeften meer uit het buitenland betrekt dan het met producten van eigen bodem kan betalen, dat de grootte van dat saldo niet met juistheid valt te bepalen, maar in ieder geval aanzienlijk is en eindelijk dat thans dat nadeelige saldo belangrijk hooger is dan vóór den oorlog, ook al neemt men in aanmerking dat de waarde van het geld sedert aanzienlijk is gedaald.

Nu is een passieve betalingsbalans op zich zelf geen angstwekkend verschijnsel... Hoe onomstootelijk ook de waarheid moge zijn dat op den duur en in het algemeen „les produits s'échangent contre les produits", daar zijn afwijkingen mogelijk welke geenszins als abnormaliteiten zijn te beschouwen. Eenmaal gold Engeland als het klassieke voorbeeld van een land dat geregeld meer invoerde dan uitvoerde en het verschil werd verklaard met een beroep op de door Engeland aan het buitenland bewezen diensten (vrachtvaart) en op de renten der door Engeland in het buitenland belegde kapitalen; de betaling door het buitenland had natuurlijk als regel in goederen plaats.

Geeft men elkander in het internationale verkeer in het algemeen geen geschenken, zoo zijn er toch eenige omstandigheden welke dezen toestand kunnen veroorzaken dat een deel van den invoer niet door middel van den uitvoer van eigen producten betaald wordt, t.w.:

1. handelsverliezen;
2. ondersteuningen van in het buitenland gevestigden aan familieleden in het eigen land;
3. renten van in het buitenland belegde kapitalen;
4. bijdragen van een ander land tot aanvulling der openbare geldmiddelen;
5. diensten bewezen aan het buitenland anders dan door middel van geleverde goederen.

De sub 1 genoemde factor werkt wederkeerig en speelt met betrekking tot Curaçao geen rol van beteekenis; de sub 2 genoemde is van wat meer belang en zal, hoewel eveneens wederkeerig werkende, per saldo wel in het voordeel van Curaçao zijn.

Factor sub 3 kan van beteekenis zijn en is voor Curaçao per saldo een positieve, maar de in het buitenland gekweekte renten zullen wel slechts voor een deel in den vorm van gebruiksgoederen in Curaçao binnenkomen.

Blijven de posten sub 4 en sub 5.

De Rijksbijdrage tot aanvulling der Curaçaosche geldmiddelen speelt natuurlijk een rol met betrekking tot de Curaçaosche betalingsbalans; Nederland neemt voor zijn rekening een deel der Overheids-uitgaven in Curaçao en dit spreekt zich mede uit in invoer van gebruiksgoederen waarvoor Curaçao geen equivalent in producten van eigen bodem behoeft te geven. De bijdrage is naar verhouding niet meer van zooveel beteekenis als vroeger, vergelijk nadeelig saldo Curaçaosche rekening 1913 ƒ 401.669.02½, dito 1923 ƒ 308.795.00½. Ook geven de cijfers dier bijdragen geen geheel zuiver beeld, men denke b.v. aan de ten laste van Nederland komende en buiten de Curaçaosche rekening gehouden inkomens van den Gouverneur en van de militairen van het garnizoen, wier verteringen uit de in Curaçao ingevoerde consumptie-artikelen niet door den Curaçaoschen uitvoer behoeven te worden gedekt.

De factor van overwegend belang is de hierboven als 5e en laatste genoemde, n.l. de aan het buitenland bewezen diensten. Het is zonder meer duidelijk dat hier van wederkeerigheid nauwelijks sprake is; de diensten welke het buitenland aan Curaçao bewijst en met den Curaçaoschen uitvoer betaald moeten worden zijn van weinig of geen beteekenis, de diensten evenwel welke Curaçao bewijst aan het buitenland en door het buitenland in goederen betaald worden zijn van groot belang. Ook de K. v. K. spreekt in haar verslag van 1926 over de groote sommen welke door buitenlandsche ondernemingen voor in Curaçao verrichten arbeid worden uitbetaald.

Inderdaad, de Curaçaosche volksgemeenschap betaalt hetgeen zij aan goederen uit het buitenland noodig heeft voor een deel met producten van eigen bodem en voor een ander deel met andere aan het buitenland bewezen diensten, zoo was het vroeger en zoo is het ook thans nog en anders kan het ook niet, want de eilanden brengen niet voldoende voort voor de eigen consumptie plus de betaling van het van buiten ingevoerde.

Alleen, die diensten worden tegenwoordig hooger betaald dan vroeger, ten deele door de geringere waarde van het geld, ten deele door schaarschte van werkkrachten, en vooral, die diensten zijn in omvang sterk toegenomen door de ontwikkeling van olie-industrie en havenbedrijf.

Om een voorbeeld te noemen, met de manipulatie der ruim 50.000 ton bunkerkolen van 1913 verdienden Curaçaosche arbeiders misschien ƒ 25.000, met die der ruim 70.000 ton van 1925 allicht ƒ 100.000 en het grootste deel dier loonen wordt ter plaatse omgezet in geïmporteerde goederen en verteerd. De hoeveelheid doorgevoerde goederen bedroeg in 1913 misschien 50.000 ton, in 1925 ruim 100.000 ton en, waar het tarief der arbeidsloonen in de haven in het laatstgenoemde jaar circa tweemaal zoo hoog was als in het eerstgenoemde is het werkloon in het transito-goederenverkeer verviervoudigd; van dit loon geldt hetzelfde als van dat in den steenkoolhandel.

Curaçaosche eigenaars van werven, gebouwen en vaartuigen, die hun eigendommen verhuren aan de buitenlandsche scheepvaart doen uitgebreider zaken en genieten hoogere remuneraties dan voorheen, Curaçaosche agenten van buitenlandsche reederijen ontvangen meer commissie wegens toegenomen verkeer en hoogere vracht- en passagetarieven; deze zakenlieden en hun inheemsch personeel verteren hun inkomen ook al weder voor een goed deel ter plaatse en gebruiken ingevoerde consumptie-artikelen welke niet met producten des lands, maar met arbeid en diensten betaald zijn.

De ruim 1800 zeelieden onder de Curaçaosche bevolking (Kol. Verslag 1926) varen grootendeels voor buitenlandsche rekening en tegen belangrijk hooger gages dan in 1913; ook zij en hunne gezinnen gebruiken ingevoerde goederen waarvoor de equivalent-waarde uit voor het buitenland verrichten arbeid bestaat.

Buitenlandsche ondernemingen dragen bij in de kosten der Curaçaosche Gouvernements-huishouding, in den vorm van inkomsten-belasting, grondbelasting (voor zoover die ondernemingen vaste eigendommen in Curaçao bezitten), vergoeding wegens dienstverleening van ambtenaren (douane, afen aanmonsteren van scheepsvolk), onderzoek van stoomketels, huur van Landskaden, loodsgelden. Ook ambtenaren hebben hun deel in het verbruik van ingevoerde goederen en hunne verteringen worden thans ten deele door het buitenland betaald; bewees niet ook het Gouvernement diensten aan het buitenland, dan zouden de Lands-inkomsten kleiner worden zonder dat de Lands-uitgaven naar evenredigheid zouden worden ingekrompen en de Rijksbijdrage tot aanvulling van de Curaçaosche geldmiddelen zou grooter moeten zijn.

Maar ten slotte, de olie-industrieën hebben er het meeste toe bijgedragen, direct en indirect, dat Curaçao veel meer verbruiksgoederen uit het buitenland kan en moet invoeren dan met Curaçaosche uitvoerproducten kan worden betaald. De honderden uitheemsche en de duizenden inheemsche werkers, bij die ondernemingen in Curaçao dienende, verbruiken ingevoerde goederen, geleverd door het buitenland als gedeeltelijke betaling van den arbeid welke dat gezamenlijke personeel nagenoeg uitsluitend ten dienste van het buitenland verricht.

Curaçao, een gewest welks bodem niet voldoende voortbrengt om in de behoeften der bevolking te voorzien, is er op aangewezen het saldo van den noodzakelijken invoer boven den mogelijken uitvoer aan het buitenland te betalen in arbeid, verricht voor en diensten bewezen aan het buitenland en verkeert in de mogelijkheid om dat te doen ten gevolge van de gunstige ligging en de natuurlijke gesteldheid, waardevol voor twee wereldbedrijven, de olie-industrie en de scheepvaart. In dit verband zijn de olie-belangen (en de scheepvaart-belangen) wel degelijk Curaçaosche belangen.

Bestond er minder gelegenheid om de natuurlijke voordeelen productief te maken op de wijze zooals thans geschiedt, dan zou Curaçao zijn gelijk de stoere arbeider die door werkeloosheid tot ledigheid is gedoemd en door de gemeenschap waartoe hij behoort moet worden ondersteund.

Dat de tegenwoordige, in menig opzicht gunstige toestand ook schaduwzijden heeft spreekt van zelf; een zekere klasse van personen, in de eerste plaats die in Overheidsdienst, genieten niet mede van de voordeelen van dien toestand en zijn eerder in welstand achteruitgegaan, omdat hun inkomen niet is toegenomen in dezelfde mate als het leven voor hen duurder is geworden. Dat is dan echter een kwestie van bestuursbeleid; in een vroeger opstel in dit weekblad heb ik getracht aan te toonen dat de tegenwoordige gunstige conjunctuur in sterker mate dienstbaar zou kunnen worden gemaakt aan de belangen van 's Lands kas, o.a. om de mogelijkheid te scheppen tot verbetering der salarissen van het Overheids-personeel.

Eveneens is het volkomen juist dat Curaçao het niet zelf in handen heeft de tegenwoordige welvaart te doen voortduren, omdat immers die welvaart afhankelijk is van de grootere of kleinere behoefte welke het buitenland heeft om van de positie van Curaçao gebruik te maken. Ook eigen bronnen van welvaart echter kunnen opdroogen; zoo zal b.v. over langen of minder langen tijd de phosphaatrijkdom van Curaçao uitgeput raken.

Aan de volkswelvaart een meer blijvende basis te geven, zooals de K. v. K. bepleit, lijkt een moeilijk probleem en van het door haar aanbevolen middel, landbouw en veeteelt minder afhankelijk te maken van den regenval, op het hoofdeiland en de beide andere eilanden beneden den wind gering, kan slechts weinig resultaat worden verwacht; de natuur laat zich nu eenmaal niet dwingen.

In de twee hooger genoemde takken van bedrijf, zegt de K. v. K., vonden vroeger jaren de meeste menschen op Curaçao een bestaan, maar wij hebben gezien, dat ook in 1913, toen er nog geen olieindustrie bestond, de Curaçaosche betalingsbalans een ongunstige was, ongunstig dan in de staathuishoudkundige terminologie, d.w.z. dat ook toen de waarde van den invoer die van den uitvoer overtrof, of m.a.w. een deel van den invoer niet in natura, maar in arbeid en diensten aan het buitenland werd betaald.

Bevordering van het vreemdelingenverkeer is mede een desideratum van de K. v. K. en zij acht het eiland Curaçao bij uitstek geschikt als West-Indische zeebadplaats. Gevreesd moet echter m.i. worden, dat voor Europeesche badgasten Curaçao wat ver uit de buurt zou zijn en voor Amerikaansche eveneens, terwijl voor deze laatste de attracties van Curaçao allicht niet zouden kunnen wed-

De Kleine Opvoedingstehuizen

te Amersfoort, P.-Bothlaan 43, onder leiding van Mej. E. J. M. ABERSON, en te Apeldoorn, Jachtlaan 38, onder leiding van Jonkvrouwe L. FEITH, zijn bestemd voor

KINDEREN UIT INTELLECTUEELE KRINGEN,

die buiten de ouderlijke zorgen moeten worden opgevoed Huiselijke, beschaafde omgeving, groote eenvoud, gezonde huizen, goede voeding, zorgvuldige behandeling. Inlichtingen bij bovengenoemde Dames en bij

Het Bestuur:

J. C. HIETINK, Gedelegeerde v. d. Studiecommissie v. O. en W., v.-d.-Heimstraat 33, Den Haag wnd. Voorzitter.
Mej. M. KAARS SYPESTEIJN, Fr.-van-Mierisstraat 136 I, Amsterdam, Secretaresse.
H. A. G. ELINK SCHUURMAN, Accountant, Keizersgracht 574, Amsterdam, Penningmeester.
Mr. F. A. G. VAN WALSEM, Zeist, Onder-Voorz.
Mej. J. C. BLANKERT, R. O. G., Zeist.
Correspondente voor Indië:
Mevr. F. VAN HOUWENINGE—Blaauw, per adres Agentschap B. P. M., Semarang.

ijveren met die van Palmbeach, Miami e.a., ook warm en zonnig, maar buiten de keerkringen. Een zekere compensatie zou echter misschien hierin zijn gelegen, dat de „droogte" der Amerikaansche badplaatsen een andere is dan de Curaçaosche. Evenwel, vreemdelingenverkeer en badplaats-exploitatie, op wat anders komt dit neer dan alweder op diensten bewijzen aan het buitenland, niet door levering van bodem-voortbrengselen, maar door de voordeelen van ligging en gesteldheid.

Mocht in de toekomst het buitenland geen behoefte meer hebben aan de thans van Curaçao verkregen arbeid en diensten, dan zal getracht moeten worden door anderen arbeid en andere diensten een te goed te kweeken waaruit een deel van den noodzakelijken invoer zal kunnen worden betaald.

Het lijkt daarom van uitnemend belang om door volksontwikkeling en verbeterde plaatselijke outillage zoo lang mogelijk aan de tegenwoordige eischen te kunnen blijven voldoen en bij eventueel veranderde omstandigheden ook aan andere, nieuwe te kunnen beantwoorden en, mocht ooit het uiterste geval zich voordoen dat door gebrek aan arbeidsgelegenheid een relatieve overbevolking zou ontstaan, dan zal een tot hooger peil opgevoerde volkskracht het mogelijk moeten maken dat het teveel elders een behoorlijk bestaan vinde.

Amsterdam, November 1927.

Van Week tot Week.

Dinsdag 29 Nov. tot Maandag 5 December.

De voorstellen tot wijziging der Indische Staatsinrichting. Blijkens een verklaring van den Gouverneur-Generaal (Memorie van Antwoord aan Volksraad) weigeren de Indisch Regeering en de Minister van Koloniën het voorstel tot wijziging der Ind. Staatsinrichting terug te nemen. „Hiervan zouden slechts nadeelen te verwachten zijn en zelfs noodlottige gevolgen te vreezen."

Voor zoover de voorgestelde samenstelling van den Volksraad betreft, merkt de M. v. A. o.m. op:

De onaangename suggestie, die gelegen is in de uitdrukking *Inlandsche meerderheid* kan kan gecoupeerd worden door het woord meerderheid niet meer te gebruiken, daar dit een onjuiste aanduiding is voor het aantal zetels, dat minder dan de helft plus één bedraagt.

Duitsche belangen in Indië. Blijkens een door het Haagsche Aneta-kantoor aan de pers verstrekt bericht opgenomen o.a. in *Het Vaderl.* van 2 Dec. (Avondbl.) heeft de hr. W. de Cock Buning te Keulen eene lezing gehouden over „Niederländisch Ost- und West-Indien und die Deutsche Interessen in diesen Gebieten."

Subsidieering van de Luchtvaart. Batavia, 2 Dec. (Aneta).[1] De Volksraad heeft den post tot steun aan de luchtvaartdiensten aangenomen met 39 tegen 9 stemmen, nadat een motie-Stokvis om de post opnieuw in 1929 voor te brengen verworpen was.

Comité Vliegtocht Nederland—Indië. In verband met zijn vertrek naar Indië is de heer Dr. W. L. Groeneveld Meyer als zoodanig afgetreden en wordt hij opgevolgd door den heer H. Walaardt Sacré, oud-commandant van de Luchtvaart-afdeeling.

Universitaire examens Leiden. Taalkundig doctoraal ex. Indologie de heer C. Hooykaas (verbeterd bericht). — Doctoraal ex. Indisch recht de heer A. G. Pringodigdo. — Econ. candidaats-ex. Indologie de heer J. B. A. F. Polak. — Taalk. doctor. ex. Indologie de heer T. S. Smit.

Utrecht. Candidaats-ex. Ned.-Indisch recht de hr. W. J. Gerritsen.

Nieuwe gevallen van cholera (of buikziekte). Batavia, 2 Dec. (Aneta). Te Singaradja, Den Passar en Tabanan, alle op Bali gelegen, zijn resp. één, één en 8 gevallen van cholera voorgekomen. — Batavia, 5 Dec. Een onderzoek op Bali heeft uitgewezen, dat de door voorkomende kwaadaardige buikziekte geen cholera is.

Prof. Dr. C. E. A. Wichmann †. Te Hamburg is, op 76-jarigen leeftijd, overleden Prof. Dr. C. E. A. Wichmann, oud-hoogleeraar aan de Rijksuniversiteit te Utrecht. Van zijne hand verschenen in den loop der jaren tal van publicaties over de geologie, het vulkanisme en de ontdekkingsgeschiedenis van den Indischen Archipel. In het *Utrechtsch Dagbl.* wijdde Prof. Dr. L. Rutten, de opvolger van Prof. W. te Utrecht, een waardeerend artikel aan zijn nagedachtenis.

Onderscheiding. Bij Kon. Besluit is bevorderd tot commandeur in de Orde van Oranje Nassau de vice-admiraal A. F. Gooszen het versiersel te dragen met de zwaarden.

Tegen den Burgemeester. Cheribon, 5 Dec. (Aneta). De commissie, die door den gemeenteraad was ingesteld, heeft rapport ingebracht over de wijze, waarop de burgemeester zijn dienst uitoefende. De slosom luidt, dat een langer aanblijven van den heer Schotman niet is in het belang van de door den gemeenteraad vertegenwoordige gemeenschap. Op 8 December zal de gemeenteraad dit rapport bespreken.

Bezoek aan Indië. De heer oud-minister H. Colijn vertrekt 6 Jan. a.s. naar Indië.

J. P. T. Rhemrev †. De familie te 's-Gravenhage ontving bericht van het overlijden te Soerakarta van den heer J. P. T. Rhemrev, oud-Oost-Indisch ambtenaar.

J. van der Woude †. Te Baarn is overleden de heer J. van der Woude, gep. hoofdonderwijzer bij het Europeesch onderwijs in Ned.-Indië.

De Regent van Cheribon overleden. Te Weltevreden is overleden Raden Mas Adipati Pandji Ariodinoto, regent van Cheribon, oud-lid van den Volksraad en lid van den Provincialen Raad van West-Java. De Regeering heeft de vele verdiensten van den overledene erkend met zijne benoeming tot officier in de orde van Oranje-Nassau en de toekenning van de groote Gouden Ster voor trouw en verdienste.

Predicantsvacaturen. De ccommissie tot de zaken der Protestantsche kerken in Ned. O.- en W.-Indië maakt bekend, dat er in Oost-Indië wederom predikantsvacaturen zijn. In het bijzonder vestigt zij de aandacht van jongere predikanten op de bedoeling om twee predikanten te bestemmen voor het werk onder de jeugd.

Noodlottige aardschokken en vloedgolf. Menado, 3 Dec. — Het „Soerabajaasch Handelsblad" meldt, dat Donderdagmiddag hevige aardschokken te Donggala (Celebes) gevoeld werden. Zij liepen in de richting Noord-Zuid. Het kantoor van den assistent-resident te Donggala stortte gedeelteelijk in. Te Paloe stortten eveneens twee passarloodsen in, terwijl de aanlegsteiger gedeeltelijk werd weggeslagen.

Te Biromaroe werd een passarloods verwoest en het landschapskantoor zeer beschadigd. Een vloedgolf in de Paloe-baai bracht een verwoesting aan onder inlandsche huizen. Veertien personen werden gedood en vijftig gewond.

De Indianen in Suriname. Den 6en Dec. houdt de heer J. F. E. Einaar voor het Ned.-Ind. Verbond van Jongeren Organisaties te 's-Gravenhage, een voordracht met lichtb. over „De vroegste bewoners van Suriname, de Indianen."

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt.

Zuid-Aziatische Tentoonstelling te Krefeld.

Van bevriende zijde werd ons dezer dagen een catalogus toegezonden van eene Zuid-Aziatische tentoonstelling, welke van 19 November j.l. tot 15 dezer in het „*Kaiser-Wilhelm-Museum*" te Krefeld gehouden wordt. Deze aankondiging wekte al dadelijk herinneringen bij ons op aan de mooie tentoonstelling van Indonesische kunstnijverheid, in 1906 in hetzelfde Museum gehouden, op initiatief van den toenmaligen bekwamen directeur dier inrichting *Dr. Friedrich Deneken* en wijlen *Mr. J. H. Abendanon*, een warm vriend dier kunst, die er zich toen zooveel moeite voor gegeven heeft.

De heer *M. Creutz*, de tegenwoordige directeur, schrijft in zijn „Voorwoord" bij dezen catalogus, dat, in tegenstelling met de vroegere tentoonstelling, deze hoofdzakelijk gewijd is aan de „Groote Kunst": beeldhouwwerken in steen, brons en ivoor, welke een dieperen blik zullen geven in de psychologische betrekkingen tusschen de verschillende deelen van dit groote Kultuurgebied, dan z.i. de kleinkunst gaf en dat het museum deze expositie voornamelijk te danken heeft aan *Dr. With* uit Keulen met diens vakkundige relaties. Deze beschrijft

[1] De tekst der Aneta-telegrammen is ontleend aan de *N. R. Ct.*

den catalogus o.m., hoe de tentoonstelling vier, erling zeer verschillende, gebieden der Zuid-iatische kunst laat zien, n.l.: Beeldhouwkunst, iniaturen, Weefsels en Wajangfiguren. Aan ieder zer wijdt hij een toelichtend artikel, waaraan wij t volgende ontleenen:

Het hoofdstuk over de plastiek begint met de op-rking, dat, evenals de Kultur, ook de kunst van id-Azië zoo zeer met de religie is verbonden, dat n gerust zeggen kan, dat de Indische kunst een-al openbaring en aanbidding is van het godde-ke. Het vermetele, speculatief godsdienstige, den-a, dat zich met een zinnelijk visionaire kracht arde, wist in telkens nieuwe vormen belevingen n het hiernamaals uit te drukken, zooals de over-ijfselen dier godsdienstgie letterkunde en even-r die der godsdienstige kunst beide bewijzen.

Het Indische beeldhouwwerk is echter niet, zoo-s bij de Westersche Antieken, iets op zichzelf aands, doch maakt een deel uit van het geheele mpelcomplex, dat, naar onze opvatting, niet zoo-er een bouwwerk, dan wel een zeer bizonder astisch monument is. Geen enkele tentoonstelling n dus een juist denkbeeld geven van de buiten-wone grootschheid in opvatting van dergelijk chitectoraal beeldhouwwerk, dat altijd gebonden ijft aan godsdienstige denkwijzen en symbolen, elke er den dieperen zin aan geven.

„Als men ter tentoonstelling b.v. een klein stukje lief-beeldhouwwerk van den Boroboedoer ziet, ag men daarbij niet vergeten, dat deze „tempel", halve zeer vele sierpaneelen en -randen, 1300 oote reliefs telt en 505 levensgroote Boeddha-elden, die, te zamen met het terraswerk van den mpel", niet alleen plastisch, maar ook naar den houd, één groot geheel vormen, n.l. de belicha-ing van de Boedhistische wereldopvatting. Tevens deze „tempel" te beschouwen als een voorstelling n den *Meru*-godenberg, welke als tijdelijke aard-he zetel kan dienen voor de hemelsche machten. t reusachtige steenen prentenboek dient dus niet een tot aanschouwelijk onderricht der men-hen, maar ook tot het scheppen van een den go-n welgevallige atmospheer, welke hen tot neder-len uitnoodigt.

„Het Indische beeldhouwwerk is vol levendige, rijke uitdrukkingskracht, beweeglijk van hou-ng en gebaar, plastisch krachtig en zuiver van trek en hoog van relief, maar toch moet men er en realisme in zoeken, want hoewel het geboren uit den rijkdom der tropische natuur, is het en uitvloeisels van ervaring, doch van godsdien-ge visioenen. Waarheid en fantasie, tastbaar-id en droom, werkelijkheid en onwerkelijkheid an bij het denken en uitbeelden der Indiërs nder grenzen in elkander over. De vormgeving is n ook gebonden aan wetten, voorgeschreven door dsdienstige opvattingen, niet door menschelijke leven. Niet alleen heeft iedere beweging, iedere rm en ieder attribuut zijn symbolische beteekenis, aar eenzelfde vorm kan door vereenvoudiging of rdrijving, door rhythmische verbindingen of erdere strengheid van opvatting tot een hoogere le opgevoerd worden, die zoowel zeer zinrijk, als itengewoon monumentaal is.

„Bij een vergelijking tusschen de kunst van ver-hillende deelen van Zuid-Azië wordt o.a. de des-ndige opmerking gemaakt, hoe tegenover de mer-beeldhouwkunst van Cambodja, die van m, niettegenstaande vele punten van overeen-mst, toch een zelfstandige plaats inneemt, door-t de vormen dezer laatste niet zoo streng gelijk-tig zijn. In stede van typische, worden meer rakteristieke trekken weergegeven, die zelfs rtretachtig aandoen. In tegenstelling met het endig beweeglijke der bloeiende gestalten van or-Indië, maken de Siamsche figuren een merk-ardig strengen en kouden indruk, in groote te-stelling ook met de Javaansche beeldhouwwer-n, die stille eenvoud en wijding ademen en altijd zekere menschelijke aanminnigheid vertoonen, lke dat volk in zoo hooge mate eigen is.

„Over de Miniatuur-kunst merkt de heer With : dat allerlei Perzische miniaturen ook in Europa r bekend zijn, doch dat men van de Indische veel nder afweet en het daarom zoo verblijdend is, t deze tentoonstelling, — dank zij de bereidwil-heid tot in bruikleen afstaan van den heer Vecht t Amsterdam, — daarvan een reeks voorbeelden n laten zien.

„Er worden dan oordeelvellingen aangehaald van *nda Coomaraswamy*, die deze kunst tot in bi-nderheden bestudeerd heeft.

Wij herinneren ons, hoe wij enkele jaren geleden bij den Vorst van Pakoe-Alam in Djocdja prachtige miniaturen als verluchting van den Koran te bewonderen kregen.

Omtrent het Wajang-spel worden beschrijvingen ontleend aan den catalogus van bovengenoemde tentoonstelling in 1906, toen door wijlen Mej. *Marine Tonnet* opgesteld.

Ten slotte een uitvoerige uitlegging van de *ikat*-bewerking en de daarmede versierde weefsels, eindigend met de opmerking:

„De patronen dezer stoffen zijn niet zoozeer bedoeld als siermotieven, maar hebben een bepaald godsdienstige beteekenis en altijd zijn er meest oeroude, magische of religieuse voorstellingen op. Het groote verband tusschen ornament en godsdienst vinden wij terug in de rythen, het offeren en de gebeden, welke vóór en gedurende de vervaardiging der doeken worden uitgevoerd, alsook in de bijgeloovige vereering voor den eenigszins geheimzinnigen arbeid zelf en voor degenen, die dezen beoefenen. Zoo wordt verteld, dat in Pekalongan de weefster den nacht, vóór zij met weven begint, wakend en wierook brandend moet doorbrengen; dat bij de Soendaneezen de vrouwen niet mogen trouwen vóórdat zij een *samping* geweven hebben; dat bij de Toba-Bataks het verven der garens onder offeren en bidden geschiedt; dat de geesten van grootouders en ouders daarbij worden aangeroepen; dat een gebed in Zuid-Celebes luidt: „*Wattang* - bloem des hemels, op aarde draagt gij den naam van weefgaren, zegen mijn werk!" enz.

Uit den tentoongestelde weefsels blijkt, volgens schrijver, ten duidelijkste, hoe heilig en beteekenisvol die schoone, eerwaarde kunst van weven en verven daar voor de bevolking is. Des te betreurenswaardiger vindt schrijver het, dat deze oude technieken thans aan het uitsterven zijn. *)

In verband met deze tentoonstelling, werd, met de hulp van den heer *L. D. Petit*, den 25sten November in Krefeld een Wajang-voorstelling gegeven, ingeleid door *Dr. With*, waarbij *R. M. Hardjodiringgo* als *dalang* bij de opvoering van *Mintaraga* optrad en daarna nog een viertal dansen ten beste werden gegeven, mede door Raden *Soedjana*, onder gamelanbegeleiding.

Wij zagen het fraaie programma er van, artistiek versierd met de ons zoo welbekende, prachtige wajang-teekeningen van Prof. *J. A. Loebèr Jr.* te Elberfeld.

Een en ander zal ongetwijfeld onder belangstellende Duitschers veel succes hebben gehad.

*) Als schrijver een kijkje kwam nemen in de toonkamers van „Boeatan", Heulstraat 19, Den Haag, waar telkens nieuwe bezendingen ikat-weefsels uit verschillende deelen van den Archipel worden ontvangen, zou hij zien, dat er ginds nog altijd veel moois ook op dit gebied gemaakt wordt. Wat echter niet wegneemt, dat het thans ten hoogste tijd wordt om doeltreffende maatregelen te nemen tot behoud en aanmoediging dier zeldzaam schoone, Indonesische kunst. — Red.

Persoverzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

De scheidingslijn.

De oud-Gouv.-Generaal *Mr. J. P. Graaf van Limburg Stirum* heeft in den laatsten tijd eenige behartigenswaardige dingen gezegd en geschreven (*De Sum. Post* 1/11). De heer *v. L. S.*—hoe men ook over zijn „richting" moge denken — heeft steeds voor oogen gehad een geleidelijken opbouw van het nieuwe en moderne Indië langs den weg van samenwerking tusschen Holland en Indië, d.w.z. tusschen Holland en de bonafide Indische intellectueelen, waarvan het aantal steeds groeiende is. De heer *v. L. S.* releveerde ook *de door Europeanen gevoerde propaganda voor het communisme.* Zij bekommeren zich geen zier om het welzijn van den Aziaat; integendeel, zij storten hem zonder aarzelen in zijn verderf, wanneer daarmede *het doel: wereldrevolutie*, ook maar een haarbreed nader te brengen schijnt.

Sinds een deel van de intellectueelen, vooral op Java, zich niet geheel afkeerig toont van de roode praktijken — zij het dan ook op zuiver practische overwegingen — dreigt een verwarring der geesten te ontstaan, die slechts tot verscherping van de verhoudingen kan leiden. *De Sum. Post* acht het gewenscht dat duidelijk uitgesproken wordt, hoe men tegenover deze dingen staat. Langs den weg van het extremisme wordt het tempo slechts schijnbaar ver-

sneld. In werkelijkheid stevent men achteruit, omdat de tegenactie tegen het kwade ook het goede overvleugelt. Vervolgens wijst *De S. P.* met een voorbeeld op *de tegenstelling tusschen moederland en kolonie. Op Java*: een paar sprekers wegens opruiing gearresteerd. *In Holland:* Het „Comité van Actie inzake de terreur in Indië" houdt een openbare vergadering. De communist Lansink zegt daar in het publiek dat Nederland's imperialisme wordt gehandhaafd door middel van het overheerschte Indië, waar de oude beschaving werd achteruitgezet en het analphabetisme vermeerdert(!); de communist Rijnders wenscht Indië te doordringen van de anarchistische gedachte. De sprekers worden niet tot de orde geroepen, het verslag van de vergadering wordt in de bladen gedrukt, die bladen worden verspreid en arriveeren ook in Indië. De Indiër, die in Indië geboren is, hier heeft schoolgegaan en van de verhoudingen in Holland weinig weet, moet dan toch wel een kronkel in zijn hersens krijgen.

De *Deli Crt.* (1/11 „*Holland's schande*") constateert dat het Nederlandsche Bewind in Indië in alle opzichten heilzaam is. Het onderwijs is hier in de laatste 25 jaren tot een volkomen organisatie ontwikkeld, bekroond door verschillende inrichtingen van Hooger Onderwijs. Het is een grievend onrecht voor allen die in Indië werken — en hàrder werken dan de doorsnee-arbeider in Holland — dat het „Comité van Actie" alles straffeloos aan de goe-gemeente kan wijs maken. Dieptreurig is het, dat een deel van het Nederlandsche volk, na 50 jaren lager onderwijs en na 20 jaren leerplicht, nog zoo weinig critisch talent heeft vergaard, dat het nog als schapen aan den leiband van warhoofden loopt. Ook de *Deli Crt.* waarschuwt voor de gevaarlijke, bijkomstige omstandigheid, dat alles naar Indië wordt overgebriefd en hier als politieke propaganda wordt uitgebuit, terwijl daardoor een verkeerden indruk ook in het buitenland, in bepaalde kringen wordt gemaakt. Als die actie blijft doorgaan zal er een oogenblik aanbreken, waarop het met Nederland's positie in de wereld en met Indië's kans op een zelfstandig volksbestaan gedaan zal zijn.

Men leze in dit verband de *Deli Crt.* (2/11 „Aneta en de Regeering", Buitenlandsche voorlichting der Wereldpers omtrent Ned.-Indië per 1 Jan a.s., „Dr. Tjipto's interneering"; 3/11 „*Henr. Roland Holst* en onze planters", „Moeder Indië"), het *Soer. Hbl.* (22/11 „Georgiërs en oppositie te Moskou" *Villanus;* 27 en 28/11 „Het Bantam-rapport"; 28/11, 3de bl. „Chineesch-Maleische Commun.-relaties") en *De Sum. Post* (31/10 en 4/11, 3de bl. „Branden te Semarang" bij Europeanen; 4/11 „Oost en West" in Br.-Indië).

De Sum. Post (3/11 „Kroniek") meldt dat in verschillende groote steden in *Britsch-Indië* bij gedane huiszoekingen revolvers, materialen voor bommen en verboden publicaties zijn aangetroffen. Arrestaties werden uitgevoerd. Wat gaat de Br.-Ind. Regeering nu doen, vraagt *De S. P.?* Zal zij deze menschen beschouwen als overtreders van de strafwet dan wel ze als propagandisten naar elders overbrengen? Langzamerhand komen alle koloniale regeeringen voor precies dezelfde vraagstukken te staan. Volgens het *Bat. Nwsbl.* (1/11 „Het communisme in Indië") heeft de heer *Homberg, adm.* der Banque de l'Indo Chine, reeds de wenschelijkheid betoogt dat de Regeeringen van *Indo-China* en *Ned.-Indië* samenwerken ter bestrijding van het communisme, een tropische epidemie, die sanitair omsingeld moet worden.

Gemeentezaken.

In de eerste begrootingsvergadering van den „Gemeenteraad van Batavia" (*Java-Bode* 27/11) werd medegedeeld dat de burgemeester, *mr. A. Meyroos*, wegens verlof naar Europa, door den heer *Dambrink* vervangen wordt. De heer *Van Zalingen* (weth.) zeide o.m. dat bij de bewoners van Batavia de belangstelling voor de gemeentezaken nog steeds nihil is; alleen als de beurs spreekt, komt men los. Spr. betreurt het dat in de afdeelingen over de soc.-democraten steeds als sloopers werd gesproken. Hem is nooit gebleken, dat zij sloopers in den waren zin van het woord waren; integendeel hebben velen onder hen zeer veel goeds tot stand gebracht. Aan die mannen der S.D.A.P. wil spr. een woord van hulde niet onthouden. De heer *Van der Zee* (gem. secr.) behoort ook tot die partij. Hij heeft geen slooperswerk, doch steeds opbouwend werk verricht. Hij was een uitmuntend ambtenaar der Gemeente. Volgens spr.'s meening heeft ieder staatsburger het recht buiten zijn werk eene meening te hebben. Het *onderwijs der Inlanders* ontwikkelt zich gunstig; geregeld wordt er uitbreiding aangegeven. Spr. juicht de maatregelen in het belang der *visschers* genomen toe. De eigen exploitatie van den *vischpasar* is te zegenen, daar de bevolking thans niet meer geknepen wordt door de Chineesche kongsies. Er is gezegd, dat de *Inlandsche bevolking* niets voor de Gemeente voelt. De ervaring heeft spr. anders geleerd. Op verschillend gebied ondervinden zij voordeelen van de Gemeente. Ook op hygiënisch gebied wordt alles wat mogelijk is, gedaan. De Zondagsrust voor Inlanders vindt spr. een goed denkbeeld.

Ir. Leeuwenbergh wees er o.m. op dat de Minister van Koloniën den ernst der tijden goed onder de oogen heeft gezien, toen Z. Exc. aan de verschillende Gemeenten schreef dat een bewijs van goed gedrag voor nieuw uit te zenden ambtenaren naar de Koloniën moest worden uitgebreid met de beantwoording der vragen of zij hebben deelgenomen aan acties contra de Overheid of anti-militairistische bewegingen. Moet dan de Gemeente Batavia niet waakzaam zijn op dit punt? Spr. wenscht de in dienst zijnde ambtenaren eene verklaring ter zake te doen teekenen. De heer *Van der Hoek* was van oordeel dat elke ambtenaar de stilzwijgende belofte heeft afgelegd niets contra het gezag te ondernemen.

De heeren *Soedarmo* en *Goenari* uitten zich waardeerend over den Gemeenteraad. De belangstelling der Inlanders voor de gemeentezaken is groeiende. De Gemeente behartigt dan ook in den laatsten tijd meer en meer de belangen der Inlanders. Sommige maatregelen worden echter niet begrepen, omdat er geen contact bestaat. Dit moet worden verkregen door meer Inlanders in het raadscollege te plaatsen. Ook de kampongverbetering moet de volle aandacht hebben.

Wij vestigen de aandacht op: *De Loc.* (24/10, blz. 11 en 1 „Gemeente- en bevolking" en „Rijk en gemeenten"; 27/10, blz. 6 „De leeningspolitiek der Locale Ressorten" I), de *Java-Bode* (1/11 „Burgemeester Meyroos", „Liga en I.S.D.P.") en het *Soer. Hbl.* (24/10, 3de bl. „Goede teekenen" Z.).

Banner's boek.

Het boek van den heer *Hubert S. Banner: „Romantic Java"* werd, ook door een ietwat malicieuze bloemlezing van een Straitsblad, scherp gecritiseerd door de *Java-Bode* (15, 18 en 20/10 „Een Engelsch oordeel") en het *Soer. Hbl.* (18 en 19/10, 3de bl. „Java to Day" Z.). De hier aangeroerde problemen vormen slechts een zeer gering onderdeel van het boek. Het boek zelf — zegt *De Loc.* (25/10, blz. 19) — is een zeer onderhoudend verhaal over veelsoortige onderwerpen. Daarin wordt de geschiedenis van Java behandeld; er zijn hoofdstukken over het landleven, de desa, de Javaansche kunst, den godsdienst, de wajang: er wordt in verteld van het batikken, van het droomerig leven in het binnenland, van de schoonheid der bergen; en dan weer over den handel, de jacht en de sport. Kortom, de schrijver geeft een kleurig kaleidoscopisch beeld van Java, dat immer boeit en vaak bekoort, en dat ons wel zeer overtuigt van de veelzijdige belangstelling en de genegenheid, welke de schrijver voor land en volk gevoelt. Als hij de hedendaagsche toestanden besproken heeft concludeert de schrijver: „want welke fouten de Nederlanders in hun koloniaal beleid ook begaan mogen hebben, niemand kan betwijfelen of *hun invloed was een invloed ten goede.* Uit de wildernis van Oost-Indië hebben zij door hun werk een rijk en vruchtbaar land gemaakt, waar van de bevolking, en dit is een onaantastbaar bewijs van stijgende welvaart, in de laatste eeuw is aangegroeid van tien tot vijftig millioen." Dit modern boek over Java, dat ook door de wijze waarop het is uitgegeven zeer veel gelezen zal worden, zou men ontdaan willen zien van menige vergissing, maar nochtans geeft dit boek den buitenlandschen lezer een kleurig en helder beeld van Java, zij het dan dat daarin niet alle trekken juist zijn.

De Minahassa. Het Rassenvraagstuk.

Z(entgraaff) vestigt in het *Soer. Hbl.* (22, 25 en 27/10, 3de bl. „*Van eilanden in opkomst*" XVII t/m XIX) wederom de aandacht op het veel voorkomen van *tuberculose in de Minahassa.* Eene commissie heeft in 1920 een verslag opgemaakt; haar werk heeft geen practische resultaten gehad. Reeds in dat jaar werd de tuberculose als eene zeer gevaarlijke volksziekte beschouwd, welke zonder uitstel systematisch moest worden bestreden. Ook door den Minahasser zelf werd in deze richting niets gedaan. Want per saldo is hij er dan toch het naast aan toe. Dit volk is, ten koste van millioenen behoorlijk on-

erwezen. Het is gekerstend. Het heeft politieke idealen van weidsche allure. Het voelt zich, en grijpt boven zich. Het kàn niet zeggen: dat het de beteekenis niet kent van het gevaar dat rondsluipt in zijn huizen, zijn zonen en dochteren aantast en sloopt; het kàn zich niet hullen in onwetendheid. Het is onbewogen gebleven voor het groote gevaar dat zijn physieke kracht aantast. Het veel besproken rapport van *prof. Weck* over de tuberculose onder de bevolking van de Minahassa meldt inderdaad ontstellende feiten.

Het *bevolkingscijfer* stijgt over eene veertigjarige periode vrijwel niet, ondanks de groote vruchtbaarheid van verscheidene families. De onophoudelijke drainage van gezondheid en kracht door de wegneming der beste individuen, teekent zch thans in hare gevolgen duidelijk af; degeneratie verschijnselen doen zich voor op eene schaal, welke vrees wekt voor de toekomst. Tuberculose en longaandoeningen sleepen duizenden ontijdig ten grave, en voor de levenden beteekenen zij een geweldig verlies aan arbeidskracht. Met het reeds zichtbaar resultaat: dat aan den landbouw niet zooveel gedaan wordt als noodig is.

In dit land heerscht de *intrigue* allerwegen. De Minahassa vraagt om een uiterst streng en bekwaam bestuur, dat ondanks een stroom van klachten, requesten en brieven, hier allereerst gezonde verhoudingen schept. Onder de huidige verhoudingen is het te begrijpen dat in dit land zoo veel aandacht is voor politiek en intrigues, en dat de groote en domineerende belangen van het volk uit het oog worden verloren. Er ligt een massa werk van groote beteekenis te wachten.

In *De Loc.* (25/10, blz. 20) schrijft *prof. dr. A. J. v. d. Broek* over *„Het Rassenvraagstuk en de wet van Mendel"*. Op het jongste anthropologisch congres in Nederland gaf een kaart van Noorwegen het percentage van gemengden (Lappen en Noren) in de bevolking aan; deze kwam bijna geheel overeen met een kaart, die de verbreiding der tuberculose aangaf. Een spreker stelde terecht in het licht de *noodzakelijkheid eener anthropologische kennis voor de studie van geneeskunde, aardrijkskunde, geschiedenis, ethnologie* enz. Amsterdam heeft in *prof. Kleiweg de Zwaan* een hoogleeraar in de anthropologie. Mogen vele jongere onderzoekers zich tot dit groote gebied van wetenschap aangetrokken gevoelen, om daardoor bij te dragen tot de kennis van den mensch zelve. Dit kan niet anders dan tot voldoening voeren. De kennis van den mensch, van zijn verschijningsvormen, van zijn uitingen en van zijn verhoudingen tot de omgeving, is ten slotte de grondslag, waarop maatschappelijke orde, vooruitgang en verbetering, geluk ook van mensch en maatschappij gegrondvest zijn!

Wij verwijzen naar *De Loc.* (25/10, blz. 21 „Calmette's vaccin tegen tuberculose"; 27/10, blz. 5 „Psychologie der Indische rassen", blz. 20 „Welke geheimen houdt ons bloed verborgen?").

II. UIT DE INHEEMSCHE EN MALEISCH-CHINEESCHE PERS.

Tegen de Inlandsche pers.

Op de jongste persconferentie ten Paleize van den G.-G. is door den heer Van Meurs, hoofdredacteur van de *Java-Bode* de vraag gesteld of de gunstige meening van den Procureur-Generaal over de Inlandsche pers door andere autoriteiten wordt gedeeld en of die meening tot de conclusie heeft geleid, dat bizondere maatregelen tegen de Inlandsche bladen vooralsnog niet noodig zijn

Volgens de redactie van het liberale blad *Darmo-Kondo* te Solo, (17 October), bewijst deze vraag van den journalist van de blanke pers, dat er van haar kant eenige vrees bestaat voor de Inlandsche pers, hetgeen ook is gebleken uit de omstandigheid, dat zij de Regeering, den P. G. en den Landvoogd heeft willen opstoken, om streng op te treden tegen de Inlandsche, doch niet tegen de Europeesche pers. Daardoor treedt de kwaliteit van de blanke pers naar voren, want zij weet heel goed, dat zij begonnen is een scherpe stem te doen hooren, doch dadelijk uit haar evenwicht raakt zoodra de Inlandsche bladen een weinig hun stem verheffen en de Regeering dan adviseert om de redacteuren dezer bladen in de gevangenis te stoppen.

Schrijver zegt de meening van den Procureur-Generaal hoog te waardeeren, die, ondanks den invloed der blanke pers, standvastig is in zijn oordeel.

Het antwoord van den Landvoogd, dat er in ieder geval nooit bizondere maatregelen zullen worden genomen tegen de Inlandsche bladen alleen en dat, indien er ooit zullen worden genomen, zij de geheele pers zullen betreffen, spreekt voor den rechtvaardigheidszin van den Gouverneur-Generaal. Dit beleid moet hoogelijk worden gewaardeerd.

Schrijver merkt echter ook op, dat de Inlandsche pers niet stil moet blijven, dat zij zichzelve integendeel veel moet verbeteren en de goede zijde van de blanke pers, n.l. dezer werkzaamheid en activiteit, moet overnemen.

Ook het liberale dagblad *Bintang Timoer* van 14 October, te Weltevreden, komt tegen de genoemde vraag van den heer van Meurs op en zegt dat deze vraag alleen al bewijst, dat de *Java-Bode* eenzijdig is. Want waarom sprak de heer van Meurs alleen van bizondere maatregelen tegen de Inlandsche Pers, doch niet van maatregelen tegen de pers in het algemeen? Als hoofdredacteur van de *Java-Bode* moest hij toch weten dat er niet alleen onder de Inlandsche persmannen slechte lieden zijn — althans zoo deze slecht mogen worden genoemd. De *Locomotief* was in dit geval eerlijker, want dit blad heeft indertijd verklaard, dat het niet alleen de Inlandsche pers was, die den mond moest worden gesnoerd.

Uit het antwoord van G.-G. is gebleken — zegt schrijver — dat deze zich niet door de Europeesche pers laat beïnvloeden of suggereeren, die thans de Inlandsche pers tracht zwart te maken.

Ten slotte doet de redactie een beroep op haar collega's, om hunne positie hoog te houden door bij eventueele critiek steeds beschaafd op te treden, opdat de Europeesche persmuskieten, die thans de waarheid trachten te verdraaien en zand in de oogen van het publiek te strooien, niets tegen de Inlandsche pers zullen kunnen uitrichten.

De *Sin Po* (Chin.-Mal.) van 1 October, te Batavia, doet een aanval op het voorstel-Roep in den Volksraad om de Inlandsche en Chineesche pers te betoomen.

Het blad wijst er op dat, afgescheiden van de onmogelijkheid eener regeling om de Inlandsche pers afdoende te betoomen, er iets anders is dat spreekt tegen zulk een belemmering. Deze pers toch is een soort veiligheidsklep van de volksbeweging. Toen onder den G.-G. Mr. Fock, de vrije gedachtenuiting in de pers en op vergaderingen zóózeer werd belemmerd, dat het de grenzen te buiten ging, werd er al van verschillende kanten op gewezen hoe gevaarlijk dat was en ook van Europeesche zijde werd toen gewaarschuwd, dat men op die manier een openlijke beweging in een duistere en niet zichtbare zou veranderen. Maar die waarschuwing werd in den wind geslagen en de bekrompen Europeesche bladen vonden het optreden uitstekend, omdat men Oosterlingen „slechts met kracht kan doen bukken". Het gevolg was dat de communistische bladen verdwenen en men niet meer van communistische vergaderingen hoorde; het leek of de communistische actie had opgehouden. Tot opeens de opstand uitbrak en bleek dat was gebeurd, wat voorspeld was: de actie was in het geheim voortgezet en daardoor veel gevaarlijker geworden dan ze vroeger was, toen ze openlijk gevoerd werd.

Het blad merkt dan op dat, desniettemin nu toch weer lieden als de P.E.B.-er Roep een stelsel van krachtbetoon aanprijzen, in de hoop de beweging in dit land te dooden of althans te verminderen. En daar komt bij, dat de reactionairen van het slag Roep, niet hetzelfde willen ten aanzien van de Nederlandsche kranten, die den G.-G. bijna dagelijks uitschelden en bespotten. Dit denkbeeld van meten met twee maten komt voort uit het brein van een voorman van den P.E.B., welke bond zegt, geen verschil tusschen rassen te maken en in theorie wil samenwerken met alle volksgroepen.

De verscherpte tegenstelling.

Het Regeerings-voorstel tot uitbreiding der Inlandsche zetels in den Volksraad of liever de van Europeesche zijde daartegen gevoerde oppositiecampagne en de reactie weer daarop van de zijde der inheemschen, heeft de gemoederen in Indië zeer warm gemaakt, waardoor de tegenstelling tusschen blank en bruin weer is verscherpt, hetgeen o.a. blijkt uit verschillende opmerkingen en beschouwingen in de inheemsche pers.

In een artikel onder het hoofd „Nederlanders contra Indonesiërs", als inleiding tot een oproep om een massameeting ten gunste van de Inlandsche meerderheid te Medan bij te wonen, wijst de redac-

LIJST VAN ADRESSEN

ten behoeve van Repatrieerenden

Voor nadere bijzonderheden, leze men de betreffende advertenties.

tie van het liberale blad *Benih Timoer* aldaar, op de steeds scherper wordende afscheiding tusschen Nederlanders en Indonesiërs en zegt dat, niettegenstaande het ijveren te Genève voor den wereldvrede, de vredigheid in Indonesië verre is te zoeken. Het zijn de Nederlanders zelf die de tegenstelling veroorzaken, degenen met de „orthodoxe" begrippen van 300 jaren geleden, de Nederlanders van een klein land, tot aanzien in Europa gekomen door... Indonesië. Door Indonesië konden de Nederlanders daar maatschappijen stichten en goede betrekkingen bekleeden en gedurende 300 jaren besefthen de Indonesiërs het belang van hun land niet en werden hun de rechten geleidelijk aan ontnomen door de Nederlanders, om de Indische rijkdommen te bemachtigen.

Thans vraagt Indonesië hare rechten terug. G.-G. de Graeff wenschte deze door de Inlandsche meerderheid in den Volksraad gedeeltelijk terug te geven, doch dadelijk wordt van de zijde der Nederlanders heftig geprotesteerd.

Indien dit kwam van Nederlanders als Wijbrands, Zentgraaff enz., ware het begrijpelijk, meent het blad, doch het komt ook van anderen, van wie gezonder inzicht was te verwachten, leiders van groote maatschappijen, die de voordeelen van het rijke Indië deelachtig worden. Deze menschen, van wien schrijver gezond inzicht en dankbaarheid aan het land, dat hun rijkdom en positie gaf, verwachtte, toonen het tegendeel.

Duidelijk is het, dat niet de Indonesiërs deze tegenstelling wenschen, doch dat de Nederlanders hen daartoe dwingen. Daarom dient men de meeting bij te wonen, want, „demonstratieve propaganda" is noodig en men moet wakker zijn nu de tijd donker wordt.

Een filosofisch getint artikel, onder den titel „Oorlogsneurose", geeft het blad *Timboel*, orgaan der Javaansche-nationalisten, te Solo van medio October. Hierin wordt gewezen op de groote spanning in de politieke atmosfeer van Indonesië: „De spanning is niet van de lucht en het laat zich niet aanzien, dat deze zich spoedig zal ontspannen in harmonische synthese". Anders zou het niet noodig zijn dat een Landvoogd elke gelegenheid aangrijpt om een waarschuwing of les te doen hooren.

De redactie memoreert dan enkele maatregelen tegen van communisme verdachte personen en de vele alarmeerende artikelen in de Europeesche pers, als b.v. over de gevaarlijkheid van de P.S.I.-leiding, over uitwassen van het nationalisme, radiografische bolsjewistische propaganda enz. en vraagt hierbij of het imperialisme niet de ergste uitwas van nationalisme is, met chauvinisme en door materialisme.

Op de vraag, wat tegen al die onrust te doen is, antwoordt de redactie met een opmerking van Dr. H. Kraemer: „De Fransche Regeering heeft de goede gedachte gehad, boven hare Academie voor Koloniale wetenschappen te Parijs te doen griffen: „Kennen, eerbiedigen, liefhebben". Een waardiger koloniaal program is er niet te bedenken, doch dan niet als verfraaiing voor feestelijke gelegenheden, maar als practisch werkprogram". Met andere woorden: dit niet alleen weten, maar ook willen en doen.

Wat helpt het of men zegt dat men vriend der Inlanders is en *daarom* hun pas over 300 jaar onafhankelijkheid toedenkt of een Utrechtsche Indologische faculteit sticht, om straks wellicht de hoogste promotie te zien, te zoeken en te maken in de „suiker". Wat helpt het of men zegt dat ieder weldenkend mensch het streven naar zelfstandigheid van een afhankelijk volk toejuicht, als men een Indonesische meerderheid in een uitsluitend adviseerend lichaam als den Volksraad, met een ruim corrigeerend benoemingsrecht van den Landvoogd praematuur vindt en daartegen campagne voert? Wat geeft het of sommige bladen hun bijval toonen met het woord van den Landvoogd, als in een orgaan van een machtige groep als het B. B. (het Kol. Tijdschrift), de Landvoogd om zijn „stijl" een afstraffing krijgt en op zijn ondergeschikte rol in het rijksverband gewezen wordt?

De tegenwoordige G.-G. heeft getoond niet alleen te weten, maar ook te willen, doch voor een G.-G. is het nu eenmaal niet weggelegd alles ook te kunnen of te mogen wat hij wil. Men heeft niet alleen en zelfs niet hoofdzakelijk, zegt schrijver, met den G.-G. te maken; men heeft te maken met de koloniale politiek van het invloedrijke deel der Nederlandsche belangengroepen, die in Indië opereeren. De rest der politici bemoeit zich heel weinig met de

Indonesische aangelegenheden en toch wordt men van Nederland uit geregeerd.

Er is een soort oorlogsneurose bij de blanke ge-moederen ingetreden — zegt schrijver verder — door de laatste gebeurtenissen, gewerkt als die heb-ben op een bedenkelijke machts- en superioriteits-waan. Bij een ongewenschten toestand zoekt men steeds naar een schuldige en liefst bij anderen; men zoekt voorts naar argumenten, die de minderwaar-digheid van het Oosten moeten bewijzen en dus het recht van het Westen aan te toonen om nog steeds het Oosten te „leiden".

Aan het slot zegt schrijver, dat de onbehagelijke spanning blijft: ze gaat ook niet weg door de ge-zindheid van één persoon, al is die de Landvoogd zelf. Er is een „koloniale politiek" en daartegenover staat de politiek der Indonesische organisaties. Tusschen deze twee moet een modus worden ge-vonden, die de grondslag zou kunnen zijn voor samenwerking. Men moet de tegenstellingen niet verdoezelen, maar dan moet men elkaar begrijpen en synthesen trachten op te bouwen, zonder eigen-waan te stellen tegenover de vermeende inferioriteit van anderen. Niemand is volmaakt, maar de een kan den ander aanvullen. Men weet dit, maar wil men dit ook?

Leden van „Oost en West"

„Daer can voor de Indien iets groots worden verricht wanneer U, in eenigerlei vorm, Uwe medewerking verleent tot het welslagen der a.s. tentoonstelling te Arnhem.

Het bestuur der afdeeling Arnhem verdient Uwe steun ten volle, mede omdat zijn lofwaardig streven de gansche vereeniging ten goede moet komen.

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht

Misstanden bij de Panglongs.

Als publicatie van het Kantoor van Arbeid te Weltevreden is een boekje verschenen, getiteld „De Panglongs", geschreven door den heer G. Pastor. Het Alg. Handelsbl. van 29 Nov. (Avondblad) wijdt er eene beschouwing aan, waaraan het volgende is ontleend:

De panglongs, dit in de eerste plaats, zijn het houtkappersbedrijf, door Chineesche ondernemers uitgeoefend aan Sumatra's kust, beoosten Bagan Si Api Api. Panglong beteekent plankenschuur en is de Chineesche benaming van een houtkap-bedrijf, waar gekapte boomstammen tot planken worden gezaagd. Deze plankenzagerijen, die voor-heen in grooten getale, vooral in de afdeeling Beng-kalis van het gouvernement Oostkust van Sumatra aanwezig waren, worden thans nog maar zelden aangetroffen. Slechts op 'n enkele panglong worden planken — en dan nog in zeer geringe hoeveelheid — gezaagd. Dit gedeelte van het bedrijf heeft zich naar Singapore verplaatst. Alhoewel dus planken-zagerijen bijna niet meer voorkomen, is de naam „panglong" blijven bestaan en is thans een speci-fieke, doch feitelijk oneigenlijke benaming gewor-den voor: balkenkapperijen, brandhoutkapperijen en houtskoolbranderijen.

Tot voor zeer kort hoorde men zelden van dit bedrijf spreken, ook in Indië niet. Gouvernements-ambtenaren kwamen zelden in dit gebied met zijn slecht te bereiken oorden, die eigenlijk buiten het waarneming van het bestuur vielen en zoo kon het gebeuren, dat zich in deze Chineesche bedrijven ergerlijke toestanden ontwikkelden, waarvan nooit iets uitlekte, dat daar een systeem van uitbuiting en mishandeling kon worden toegepast — reeds van den aanvang van het bedrijf in ongeveer 1880 af — dat feitelijk aan niemand, en zeker niet aan

verantwoordelijke ambtenaren, bekend was.

Aangenomen moet worden, dat lang niet alle onregelmatigheden, die op de panglongs plaats hadden, door het bestuur konden worden opgehelderd en gestraft. De zwijgzaamheid der koelies, die van de martelingen hunner kameraden getuigen waren geweest, stond menig onderzoek in den weg. Zij waren al te bevreesd — ook al werden zij voor het te houden onderzoek tijdelijk van de panglong verwijderd — dat zij na teruggekeerd te zijn eenzelfde vreeselijk lot zouden ondergaan. Eerst als de wanhoop zich van hen meester maakt en het hun onverschillig liet wat hun zou overkomen, ja, de hoop hen bezielde, dat de kapala en diens handlangers uit wraak hen zouden dooden, waardoor zij van hun ellendig bestaan zouden zijn verlost, dan wel dat zij voor zich de vaste overtuiging hadden, dat de vrijheid hen wachtte, dat zij in ieder geval niet meer naar dat oord vol verschrikking terug zouden keeren, eerst dan waren zij bereid getuigenis af te leggen.

Op 5 October 1921 stelde gouverneur Westenenk van Sumatra's Oostkust aan de regeering voor, om de Arbeidsinspectie te belasten met het toezicht op de panglongs. Doch eerst bij gouv. besluit van 20 Dec. 1924 werd hiertoe besloten, met ingang van 1 Jan. 1925.

De heer Pastor, de eerste inspecteur belast met het toezicht op de in de panglongs heerschende arbeidstoestanden, heeft in zijn geschrift van thans een helder, duidelijk, en tevens goed gedocumenteerd overzicht gegeven van het leven en bedrijf van den Chinees in de panglong-streek.

De schr. drukt zich aan het slot zeer voorzichtig uit, als hij zegt:

„Zoo lijkt dan de huidige toestand der panglongs in het algemeen allerminst verontrustend. Hoe weinig benijdenswaardig het bestaan, hoe moeilijk het probleem van universeele verbetering, de naam dezer ondernemingen verdient niet meer dien kwaden klank, dien terecht het verleden er aan heeft gegeven”.

Over Inlandsche theefabrieken.

Het plan eener Inlandsche theefabriek is meermalen ter sprake gekomen en aanhangig gemaakt o.a. in 1915 door den toenmaligen directeur van Landbouw Dr. Koningsberger en in 1917 door den Controleur van Tjikadjang Winkler, die in het Kol. Tijdschr. van genoemd jaar een dergelijke fabriek ten sterkste aanbeval.

Thans is het onderwerp opnieuw ter hand genomen en wel door Ir. L. J. Vroom, landbouwconsulent, die in het Oct.Nr. van „Landbouw” een artikel schrijft „Over de neutraliteit eener Inlandsche theefabriek, werkende voor de Europeesche markt”. Deze deskundige ziet er weinig heil in, ja hij meent de bevolking ten sterkste te moeten afraden met het oprichten van eigen bereidingstablissementen te beginnen om de volgende redenen:

1. De rentabiliteit daarvan is problematisch.
2. In de Inlandsche maatschappij is geen voldoende kapitaal te vinden om een dergelijke onderneming te financieeren. De Regeering kan in deze moeilijk steunen, daar zij grooten kans loopt haar geld te verliezen, zonder dat er voordeelen van algemeen sociaal of economisch belang tegenover staan.
3. De naam van de Java-thee zou door slecht bereide producten geschaad kunnen worden.
4. De bedrijfsleiding zou voorloopig toch door Europeanen moeten geschieden, wat den kostprijs zou beïnvloeden, tenzij door Gouvernementsambtenaren intensief en kosteloos gecontroleerd zou worden.
5. De inheemsche fabrieken zouden het toch al moeilijke opkoopvraagstuk aanmerkelijk verscherpen.

De Inlandsche rubbercultuur in West-Borneo.

In dezelfde afl. van bovengenoemd tijdschr. eene beschouwing van den heer E. H. Stuut over de Inlandsche rubber-cultuur in West-Borneo, welke te danken is aan het initiatief van Hadji Joesoep van Saigon, die indertijd eenig plantmateriaal van Singapore medebracht en dit uitzaaide nabij Pontianak, waar hij zich vestigde. Op zijn voorbeeld begonnen zich eerst Maleiers en Chineezen met het planten van Hevea bezig te houden en thans heeft ook de Dajaksche bevolking zich op de teelt daarvan geworpen. Men kan nu het feit constateeren, dat in de diepste binnenlanden van West-Borneo het zaaien van het padizaad op de ladangs gepaard gaat met, of direct gevolgd wordt door het uitplanten van eenige tientallen of honderdtallen Heveastumps.

Uit binnengekomen rapporten is gebleken, dat de Hevea in 1916 over het geheele gewest was verspreid en dat de uitbreiding der aanplantingen steeds voortgaande was. Schr. zegt dat men nu schier dagelijks sampans en tongkangs beladen met Heveastumps (de sampans niet zelden tot zinkens toe), de Kapoeas en de Landak ziet opvaren, waarmede bestaande tuinen vergroot en nieuwe tuinen aangelegd worden.

De h a n d e l der bevolkingsrubber is geheel in handen van Chineesche opkoopers. De uitvoer geschiedt bijna uitsluitend naar Singapore.

De maatregelen tegen de Indische pers.

De Ind. Post van 22 Oct. in de rubriek „onze meening” o.a. de uitlating van den G.-G. besprekend omtrent de plannen tot breideling van de persvrijheid in Indië, zoowel met betrekking op de Inheemsche als op de Europeesche, merkt daarbij op:

Dit is nu weer een van de symptonen, op welken volkomen verkeerden weg de regeering thans is. Indien Europeesche bladen het er naar maken, dat scherper tegen hen opgetreden moet worden, dan is het omdat zij het beleid thans te zwak, te toegeeflijk vinden tegenover de te veel eischende Inlanders... en omdat die critiek in te scherpe vormen wordt gegoten.

Doch de inlandsche bladen, welke onder handen genomen zouden moeten worden, sturen aan op verjagen van het Nederlandsch gezag, dat zij niet wenschen te erkennen.

Men voelt het verschil. Het groote principieele, alles beheerschende verschil. Maar de regeering, in haar opperste verlangen naar „gelijkheid”, ziet dit verschil maar even over het hoofd...

Eerbewijzen in Indië.

De heer S. Kalff vindt in de loopende geruchten dat de Ind. Regeering geenszins afkeerig zou zijn om de „hormat” weder op te voeren tot het vroegere peil, aanleiding tot eene historische beschouwing over „Eerbewijzen in Indië” in het Haagsch Maandblad van deze maand. Men weet dat het gouverneur-generaal van Heutsz was, die (in 1904) gebroken heeft met het eeuwenoude eerbetoon van den mindere tegenover den meerdere en met distinctieven door vroegere bestuurders toegekend. Volgens velen ging deze landvoogd — zelf wars van vertoon en ostentatie — bij het nemen van dien maatregel meer met westersche opvattingen te rade, dan met Oostersche. Ook de Kalff deelt die meening.

„De Javaan vooral, die, wat de groote massa betreft vreemd is aan het democratisch beginsel en traditie huldigt, zocht steeds naar overeenstemming tusschen de uiterlijke en de innerlijke beteekenis van het ambt, zoowel bij zijne eigene hoofden, als bij den Europeeschen ambtenaar. De afschaffing van sommige officieele vormen en voorname insignes ontnam aan het bestuur het autocratisch karakter, 't welk de Javaan more majorum daaraan toekende en waarvoor hij geleerd had zijne deferentie te betoonen. Hij was opgebracht bij den hormat, dat typisch inlandsch begrip, hetwelk een ingewikkeld samenstel omvat van voorschriften en opvattingen, betreffende den uiterlijken eerbied, dien de man uit het volk den machthebber schuldig is. Van eeuwen her was hij onderworpen aan zijne vorsten en den adelstand..., de onderdanigheid zat hem in 't bloed. De wijze om zijne hoofden te naderen en hen voorbij te gaan, hunne kleeding, sieraden, haardracht, hoofddeksel, het patroon, van hun sarong, het model van hun huis, het aantal van hunne volgelingen, de kleuren van hun pajong, 't waren alle hem bekende zaken. Evenzoo het neerhurken voor hun persoon, het brengen van den sembah, het aanbieden van allerlei geschenken, de taal, waarin men hem behoorde toe te spreken, de stijl van een dienstbrief, het afstijgen, wanneer men in den zadel zat — 't viel alles onder de bepalingen van het ongeschreven wetboek, van hormat en adat. En het aanzien van den edelman in de oogen des volks moest inzonderheid blijken uit zijn attributen, uit den luister waarmede hij zich omringde.

Schr. begroet daarom met ingenomenheid het streven om althans ten deele tegemoet te komen aan de eischen der vroegere hormat. Het is, z.i waard verdedigd te worden tegenover degenen, die vergeten dat een Oostersch volk, 't welk voor uiterlijk vertoon nog evenveel gevoelt als voorheen, ook

BRIEVEN en stukken, de afdeeling Advertenties betreffende, uitsluitend te adresseeren: Administratie Koloniaal Weekblad, Nobelstraat 20, Den Haag. Dus NIET enkel Drukkerij Ten Hagen.

LIJST VAN ADRESSEN

ten behoeve van Repatrieerenden

Voor nadere bijzonderheden, leze men de betreffende advertenties.

(*Vervolg*).

FOTOGRAFEN EN LEVERANCIERS VAN FOTO-ARTIKELEN

W. Coret, Thomsonlaan 96a, Den Haag.
Lappöhn, Passage, Den Haag.
Ph. Starke, Hoofdstraat 172, Apeldoorn.
C. Vermeulen, Toussaintkade 20, Den Haag.

GARAGES

Garage Jansen, Rijks Straatweg 773, Wassenaar.
Lutam, Gr. Marktstraat, Den Haag.

HEEREN-MODEARTIKELEN

Kalker's Modemagazijnen, Kalverstraat 100, Amsterdam.
W. Laimböck, Roggestraat 20, Arnhem.

HOEDEN

Kalker's Modemagazijnen, Kalverstraat 100, Amsterdam.
Maison de Ruit—v. d. Waag, Charl. de Bourbonstraat 27, Den Haag.

HOTELS

American Hotel, Amsterdam.
Duinoord Hotel, Sweelinckplein, Den Haag.
Hotel de Twee Steden, Buitenhof, Den Haag.
Grand Hotel des Pays Bas, Groote Markt, Arnhem
Hotel Promenade, O. Schev. Weg 21, Den Haag.

HUISHOUDELIJKE ARTIKELEN

Frans van Wijk, Vlamingstraat, Den Haag.

INDISCHE UITRUSTINGEN

Firma Kalker, Kalverstraat 100, Amsterdam.
A. Savelkoul, Singel 429, Amsterdam.

INRICHTINGEN VAN ONDERWIJS

Chr. Lyceum, Zeist.
Christelijk Lyceum, Emmakade 43, Haarlem.
De Vrije School, v. Speykstraat 46, Den Haag.
Instituut Schoevers, Stadhoudersplein 3, Den Haag.

JUWELIERS

Begeer, v. Kempen en Vos, Noordeinde, Den Haag.
Jedelo, Noordeinde 100, Den Haag.

KLEEDINGMAGAZIJNEN

Kleedingmagazijn P. v. d. Brul, Veenestr. Den Haag.

LAMPEKAPPEN

Lampenhuis „Helios", Elandstr. 56, Den Haag.

LEDERWAREN EN REISARTIKELEN

P. van Dijl, Lange Poten 3, Den Haag en Hoogstraat 292, Rotterdam.

LUXE ARTIKELEN

J. A. Schlette, Willem de Zwijgerlaan 50, bij Fred. Hendriklaan, Den Haag, Telefoon 50888.

MANUFACTURENHANDEL

Iseriet & Co., Veenestraat 16, Den Haag.
L. A. Kwanten, Weimarstraat 119, Den Haag.
Mag. „De Ster", Goudenregenplein 64, Den Haag.
W. Somer, Keizerstraat 116, Scheveningen.
Wisbrun & Liffman, Veenestraat 35, Den Haag.
Mag. de Zonegrens, Fred. Hendriklaan 99, Den Haag

MEUBILEERINGEN

N.V. van Basten's Woninginr., Wagenweg 102, Haarlem.
Jungschläger, Cillierstraat 37, Den Haag.
J. Mesker & Co., Pr. Hendrikstr. 48, Den Haag.
Fa. Möller & Co., Weimarstraat 38a, Den Haag.
C. v. Moorsel, J. Hendrikstraat 9, Den Haag.
A. Okhuysen, Obrechtstraat 474, Den Haag.
Schöder & Co., Groenmarkt, Den Haag.
Firma Segaar, Spui 218/Thomsonlaan 93, Den Haag.
W. J. M. Simonis, Groenmarkt 34, Den Haag.

MUZIEKHANDELAREN

Ph. Kruseman, Noordeinde 91, Den Haag.

OPTICIENS

P. W. Hiele, L. Jansstraat 27, Utrecht.
C. v. Monsjou, Valkenboschplein 19, Den Haag.

PASSAGE-BUREAUX

Crans & Co., Plein 22a, Den Haag.

PARAPLUIE-MAGAZIJNEN

Kalker's Modemagazijn, Kalverstr. 100, Amsterdam.
A. Querelle, Schoolstraat 10, Den Haag.

PARFUMERIEEN

A. C. Kruller-Pel, Fred. Hendrikl. 258, Den Haag.

volgens Oostersche opvattingen behoort geregeerd te worden.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 17 (22 Oct.) De Arbeidsinspectie aan het woord (handelt over de opzienbarende critiek v. d. heer Michielsen, hoofd der Arbeidsinspectie, op de koeliebehandeling ter Sumatra's Oostkust). — Een en ander over veeteelt in Australië. — Hibiscus-Cannabinus, door J. Park. — De ontslagkwestie Gessen op Tjisompet. — De verdubbeling der productie op Hevea-rubberondernemingen. — Opzienbarende resultaten met „electrische bemesting". — Thee (vervolg). — Economie in het rubberbedrijf. — De positie van de wetenschappelijke krachten aan de Indische Proefstations. — Bevolkingsrubbercultuur. — Taxatie export bevolkingsrubber uit de Buitengeweesten gedurende 1927.

Id. No. 18. (29 Oct.). Eenige algemeene beschouwingen over de kinacultuur in verband met de Kina-overeenkomst. — De reclamecampagne voor Britsch-Indische thee. — De beteekenis der Ned.-Ind. sisalcultuur. — Vrij werkvolk op Sumatra. — De rubber-restrictie. — Waterstaat in het cultuurgebied ter Oostkust van Sumatra.

De Indische Mercuur.

No. 48 (30 Nov.). Berichten van de Afd. Handelsmuseum van het Koloniaal Instituut. No. 33. Iets over de samenstelling van Balata-melk uit Suriname, door Ir. W. Spoon (met afb.). — De suikerconferenties (vervolg), door G. — De technische import te Semarang. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — De Indische Tentoonstelling te Arnhem (ontleend aan het Kol. Weekbl.) — Suikercongres 1928. Enz. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige vaste rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Kol. Inst. geeft recente literatuur over vezelstoffen, plantenziekten, bodemvraagstukken.

Locale Belangen.

Uit den inhoud van afl. 20. (16 Oct. '27). De Regentschapsraden, door H. van Huls. — De rechten van den localen ambtenaar, door G. de Raad. — Locale leeningen, door Kerchman. — De Burgerlijke Stand naar de gemeenten, door Mr. M. D. de Jong. — Aanvulling van de Hinderordonnatie.

Missie en Zending.

Onze Missiën in Oost- en West-Indië. Nov. '27. Apostolisch Vicariaat van Curaçao. Onthulling van het Mgr. Niewindt-standbeeld. De gelijkstelling van het onderwijs op Curaçao. — Gouden Priesterfeest van Pastoor Timmers (te Batavia). — Hoog bezoek aan de schooltuinen in de Minahassa. — De opening der Amsterdamsche Missieweek. — Roomsche propaganda in Oost-Indië, door Past. H. W. Kapell.

De Banier. 20 Oct. Schetsen uit het leven van Ludwig Ingwer Nommensen, den Apostel der Batakkers (vervolg), door J. H. Hemmers. — De Nederlandsche meerderheid (in den Volksraad) een waarborg voor de Nederl. leiding? (vervolg). — De zending in China bedreigd door modernisme en Bolsjewisme.

Annalen Missiehuis Tilburg. Dec. '27. Onze nieuwe Missiepost in het Mimikagebied (Zuid-Nieuw-Guinea), door Mgr. J. Aerts (met ill.).

Nederlandsch-Indië Oud en Nieuw.

Inhoud van afl. 8 (Dec. '27). Kambodjaansche en Javaansche reliefs, door Prof. Dr. N. J. Krom (met buitengewoon scherpe afbeeldingen van oude monumenten-reliefs). — „Hampatongs" of „Tempalongs" (schrikverwekkende beelden) van Borneo, door Mr. C. I. Bertling. (Eene aanvulling der artikelenreeks in vorige afleveringen verschenen, eveneens met interessante illustreering). — Het jade in de oud-Chineesche kunst (slot), door A. Hallema (met ill.).

* * *

Het muntadvies van de Javasche Bank, door Dr. H. M. Hirsfeld (In- en Uitvoer. 28 Nov. '27).

Islam en overheidsbemoeienis in Indië (III. Het godsdienstonderwijs), door A. Dj[ajadiningrat]. — De meeting in het Deca-Park (ter bespreking van de z.g. Inlandsche meerderheid). (Vrijzinnig Weekblad, 21 Oct. '27).

Suriname.

In het Decembernummer van de *West-Indische Gids* een uitvoerig artikel, onder het hoofd: „*Hoe staat 't thans met de Corantijn-kwestie?*"

De schrijver begint met te verklaren, dat het gemakkelijker is de vraag te stellen dan die te beantwoorden.

De kwestie hangt reeds langer dan een kwart eeuw en in dien tijd hebben de opvolgende Ministers van Koloniën en van Buitenlandsche Zaken elkaar zoo vierkant tegengesproken, van deze eenvoudige kwestie zoo'n doolhof gemaakt, dat het inderdaad moeilijk is de gestelde vraag te beantwoorden.

In de eerste 14 bladzijden wordt een overzicht gegeven van al wat er in en buiten de Staten-Generaal is geschreven en gezegd sedert de behandeling van de Surinaamsche begrooting voor 1926.

Hebben de Staten-Generaal iets bereikt met hun zoovele jaren volgehouden strijd?

Zonder twijfel!

In 1913 verklaarden twee Ministers van Buitenlandsche Zaken, dat er geen grenskwestie was, terwijl onze Regeering na de uitspraak van het Parijsche scheidsgerecht in het grensgeschil tusschen Venezuela en Britsch-Guiana in 1899 aan de Britsche Regeering had te kennen gegeven, dat de uitspraak van het scheidsgerecht „*geenszins kon praejudicieeren op onze rechten om de New-River als de grens tusschen de beide Guyana's te beschouwen.*"

Die *rechten* mochten natuurlijk niet prijs gegeven worden buiten de Staten-Generaal om. Hoe nu twee Ministers van Buitenlandsche Zaken in 1913 konden verklaren, dat er geen grenskwestie was, is nooit voldoende opgehelderd. Er is medegedeeld, dat de Britsche Regeering niet in discussie wenschte te treden over de vraag of de Koeroeni dan wel de New River de grens vormde en dat onze Regeering geen aanleiding heeft gehad om op de zaak terug te komen.

Uit de correspondentie over deze kwestie tusschen de beide Regeeringen, door Minister Koningsberger in het vorige jaar aan de Tweede Kamer overgelegd, zal den leden wel gebleken zijn, dat er integendeel *reden te over* was om op de aangelegenheid terug te komen.

Of vele leden der Tweede Kamer van de correspondentie hebben kennis genomen, weten wij natuurlijk niet. Waarschijnlijk is dit niet. Waren de stukken gepubliceerd, dan zouden vanzelf meerderen deze hebben gelezen. Maar de opvolgende Regeeringen hebben op allerlei voorwendsels steeds hardnekkig geweigerd tot de publicatie over te gaan, terwijl ten slotte Minister Koningsberger in de Tweede Kamer heeft verklaard, dat de briefwisseling zoo onschuldig is, dat ze zelfs aan het meest onschuldige lid van de Tweede Kamer in handen kon worden gegeven.

De voorwendsels waren o.m., dat de briefwisseling te omvangrijk was en dat de uitgave te veel zou kosten.

Maar de heer IJzerman, die van de overgelegde stukken heeft kennis genomen, heeft in de Tweede Kamer verklaard, dat die omvang niet groot is en dat de publicatie zeker niet veel zou kosten.

Al hadden de Staten Generaal niet meer bereikt dan dat zij de Regeering ad absurdum hebben gedreven, dan was dat reeds iets. Maar Dr. Koningsberger heeft er mee voor den dag moeten komen, dat de Britsche Regeering aan onze Regeering geen kennis heeft gegeven van de uitkomsten van de exploratie van Schomburgk, die was uitgezonden om de Corantijn op te nemen.

„Op 27 Mei 1927 richtte de redactie van „*De West-Indische Gids*" — overtuigd dat in deze grenskwestie slechts klaarheid te brengen is door nauwkeurige bestudeering van hetgeen voorafgegaan is aan Schomburgk's exploratie van de Corantijn — tot den Minister van Koloniën het verzoek om een vijftal oude brieven, dateerende uit de jaren 1840, 1841 en 1843, in het tijdschrift te mogen publiceeren. De redactie meende, dat die meer dan 80 jaren oude bescheiden mogen geacht worden „geschiedenis" te zijn en vertrouwde, dat er geen bezwaar zou zijn tegen de publicatie, vooral ook omdat de Engelsche Regeering reeds in 1840 een „Parliamentary Paper" had gepubliceerd, betrekking hebbende op de voorgenomen exploratie door Schomburgk."

Maar de redactie van het tijdschrift had buiten

... waard gerekend: op 6 Augustus, d.i. na bijna ... weken, ontving zij bericht, dat de Minister van Koloniën, na overleg met den Minister van Buitenlandsche Zaken, geen vrijheid kon vinden machtiging te verleenen tot publicatie van de vermelde bescheiden.

Het motief voor de afwijzende beschikking is het medegedeeld, wat den schrijver er toe brengt zijn toevlucht te nemen tot hypothesen.

Noch de omvang, noch de kosten konden het motief zijn.

Wat dan?

De schrijver verklaart, dat geen der door hem gestelde hypothesen aannemelijk is. „Vast staat ...een, dat er een zeer ernstige reden moet zijn om ... publicatie te verhinderen. De *West-Indische ...ids* heeft — met weinig steun van de Pers in Nederland — zijn plicht gedaan. Aan de Staten-Generaal om den sluier op te lichten, die zoo lang reeds ...ngt over deze toch zoo uiterst eenvoudige grenskwestie."

Wij veroorloven ons hier een opmerking: de Staten-Generaal moeten den sluier oplichten. Maar als ... dat willen doen bij gelegenheid van de behandeling van de Surinaamsche begrooting, dan zal het ...t gelukken. De Minister heeft dan over zooveel ...ere aangelegenheden de sprekers te beantwoorden, dat hij zich maar met eenige zinnen van deze kwestie afmaakt, of een „misverstand" te hulp ...ept.

Er is maar één middel, n.l. een *interpellatie* gericht tot de Ministers van Koloniën en van Buitenlandsche Zaken. Wijlen Jhr. van Doorn had dit ...eds in 1914 ingezien, maar van zijn interpellatie ... niets gekomen.

Curaçao.

Prof Lesnz.

In ons blad van 18 Aug. l.l. deelden wij het oordeel van dezen geleerde over het Papiementsch ...e, dat wij aan *La Cruz* ontleenden. Eenige weken later trokken wij zijn wetenschappelijk bestaan ...telijk in twijfel. Thans meldt men ons uit Curaçao, dat deze professor, Duitscher van geboorte, hoogleeraar is aan de universiteit te Santiago in ...ili, en een linguist van naam is. Wij deelen dit ...er gaarne mee, om een mogelijk gevestigden verkeerden indruk weg te nemen.

C. S. M.

Neptunus bevat een briefwisseling van de Centrale van koopvaardij-officieren met de Curaçaosche Scheepvaartmaatschappij. Namens 89 gezagvoerders en officieren werd een bespreking gevraagd over de gages in verband met de in den ...tsten tijd aanmerkelijk gestegen levensstandaard. ... directie der C. S. M. antwoordde niet beter te ...ten, of de gages konden de vergelijking met die ... andere maatschappijen doorstaan. Daar de belanghebbenden op een enkele uitzondering na hun ...in in Holland hadden, zou in de eerste plaats de ...S. M. zelf het nadeel ondervinden van een hooger levensstandaard. Ook herinnerde de directie ...aan, dat zij nog een extra toelage betaalt. Later ...am de „Centrale" nog eens op de zaak terug, ...ar de directie antwoordde, dat het hier betrof ...esties van volkomen internen aard, waarover zij ... met de vertegenwoordigers der bonden van gedachten kon wisselen.

C P. I. M

La Union van 3 Nov. l.l. verneemt, dat de ...P. I. M. haar tanks gaat uitbreiden.

In de gevangenis!

In de gevangenis te Willemstad heeft een gevangen Venezolaan een gevangen Columbiaan met een ... in de buik gestoken en hevig verwond, zoodat ...neming in het hospitaal noodig was.

Heel erg!

Een Haagsch kantoor vertoonde ons een op Curaçao, dus in het Koninkrijk der Nederlanden, aan ... Nederlander door een Nederlandsche bank afgegeven, op een Nederlandsche bank in Nederland getrokken, wissel in het... Engelsch met ... begeleidenden brief in dezelfde vreemde taal. ...looven wel, dat dit Curaçaosche huis meer ...-Nederlandsche betrekkingen heeft dan Curaçaosche en Nederlandsche in engeren zin, maar er ...ch ook nog zoo iets als nationale fierheid, die ...dit geval een dergelijke handelwijs tot een be...tting der firma maakt.

Surinamers op Curaçao.

Wij lezen in de *N. R. Ct.*:

„De West heeft een onderhoud gehad met den heer J. I. Hensen, gepensionneerd hoofdagent van politie, die van Curaçao te Paramaribo is teruggekeerd en door jarenlang verblijf op Curaçao met de toestanden van vroeger en thans goed bekend moet zijn. Het gesprek ging o.m. over de ongeveer zes honderd Surinamers die zich op Curaçao bevinden en van wie het meerendeel in weinig schitterende omstandigheden verkeert. Het heeft de West getroffen te vernemen, dat het loon, hetwelk de meeste dezer jongelieden verdienen bij de Petroleum Maatschappij, ontoereikend is om in hun levensbehoeften te voorzien. Zij, die geen vakmenschen zijn, beginnen met een uurloon van 28 cent, later verhoogd tot 35 cent. Voor de meesten is het bereikbaar maximum 45 cent per uur. Bij een werktijd van negen uren per dag beteekent dit een weekloon van ongeveer *f* 24, een bedrag hetwelk bij den hoogen levensstandaard op Curaçao onvoldoende is om behoorlijk van te leven. Alleen reeds voor kost en inwoning betaalt men op zijn minst een rijksdaalder per dag.

Vroeger was er volop gelegenheid om door overwerk het loon op te voeren. De tegenwoordige directie evenwel heeft het overwerk teruggebracht tot een minimum, zoodat deze bron van inkomsten aan de werklieden ontvallen is.

Er wordt dan ook veel gebrek geleden onder de Surinamers op Curaçao. Het voor hen zoo belangrijk voedingsmiddel, rijst, kost 50 cent per kilogram, meer dan het drie dubbele van den tegenwoordigen prijs in Suriname. Het wasschen van kleeren is bijna niet te betalen. Bovendien noopt de woningnood vele jongelieden om met hun zessen, of achten, ja zelfs met tien personen, in één kamer te huizen.

De onderlinge samenwerking der Surinamers valt niet te roemen, behoudens natuurlijk gunstige uitzonderingen. Dit bleek o.a. ten aanzien van de Surinaamsche vereeniging. Men heeft een groep, die zich boven hun andere landgenooten verheven acht. Zoo bijvoorbeeld is er een cricketclub opgericht, waarvan Surinamers, die donker van kleur zijn, als regel geen lid kunnen worden.

Vol lof is daarentegen de heer Hensen over enkele Surinaamsche vrouwen, die er kosthuizen op na houden en zich met groote toewijding geven aan haar taak.

De Hollandsche werkkrachten komen allen uit onder contract. Dat deze werkkrachten hooger loon genieten, ook waar zij hetzelfde werk doen als anderen, is tot zekere hoogte begrijpelijk. Maar het verschil in bezoldiging, bij gelijken arbeid, is van dien aard, dat daardoor wrevel wordt gewekt. Een Hollandsche timmerman of metselaar verdient *f* 1.25 tot *f* 1.50 per uur, plus een premie voor goed werk. De Surinaamsche timmerman of bankwerker verdient zestig cent per uur zonder premie.

De heer Hensen erkende dat verschillende jongelui niet bestand blijken tegen de verleidingen van de havenstad."

Errata!

SURINAME.

De reorganisatie van de politie.

Autonomie of autocratie.

De Amigoe di Curaçao formuleert nog eens kort de bezwaren tegen het voorstel tot invoer van militaire politie...

N. R. Ct.

Uit den Verren Vreemde.

De gouverneur-generaal der Philippijnen.

La Dépêche Coloniale van 26 November bevatte dit bericht uit Manilla: De benoeming van den heer Cameron Forbes tot gouverneur-generaal van de Philippijnen wordt als waarschijnlijk beschouwd. Deze benoeming zal de algemeene instemming vinden. De heer Forbes heeft de post reeds bekleed vóór den heer Harrison, die Generaal Wood's voorganger was en hij heeft in aanzienlijke mate bijgedragen tot de economische ontwikkeling van het land.

Niet duidelijk is wat L.D.C. bij dit bericht laat aansluiten: „De militaire raadgevers bij den G.-G. zullen worden vervangen door burger technicieus, voor welke de Wetgevende vergadering een som van 150.000 pesos gevoteerd heeft, maar sommige

LIJST VAN ADRESSEN

ten behoeve van Repatrieerenden

Voor nadere bijzonderheden, leze men de betreffende advertenties.

(Vervolg).

PENSIONS
Pension Evesto, Nassaulaan 2B, Den Haag.
Pension Insulinde, Bankaplein 2, Den Haag.
Pension Patria, Lindenheuvel 2, Hilversum.
Pension Strickwerda, J. v. Oldenbarneveltlaan 76, Den Haag.

PIANOHANDELAREN
G. Elshove, L. v. Meerdervoort 427, Den Haag.
L. Jacobi, Regentesselaan 123, Den Haag.

POELIERS
P. van Beek, Spui 181a, Den Haag.

PORSELEIN EN AARDEWERK
C. Hoying, Spuistraat 20, Den Haag.

POSTZEGELHANDELAREN
J. K. Rietdijk, L. Poten 15a, 's-Gravenhage.
G. Rootlieb, Heerengracht 8, 's-Gravenhage.

RADIOBUREAUX
G. W. Hijstek, Zwarteweg 16, Den Haag.

RESTAURANTS
Rest. Duinoord, Sweelinckplein, Den Haag.
Rest. Promenade, Oude Schev. weg 21, Den Haag.
Rest. de Twee Steden, Buitenhof, Den Haag.

RUSTHUIZEN
Herstellingsoord Huize „Dorrepaal", Voorburg.
Huize Rustoord, Esschenlaan 86, Rotterdam.

RIJWIELHANDELAREN
M. A. Kuyper, Zoutmanstraat 10a, Den Haag.

SCHOENMAKERS
F. v. d. Broek, v. Aerssenstraat 61a, Den Haag.
A. J. Linneweever, Westeinde 32a, Den Haag.

SIGARENHANDEL
F. H. C. Vlietstra, Fahrenheitstraat 224, Den Haag.

STAALWAREN
J. A. Schlette, Willem de Zwijgerlaan 50, bij Fred. Hendriklaan, Den Haag, Telefoon 50888.

STOOMERIJ EN OPPERSERIJ
Suel Opperserij A.S.O., Azaleastr. 126, Den Haag.

STOOMVAARTLIJNEN
Kon. Paketvaart Mij., Amsterdam.
Rotterdamsche Lloyd, Rotterdam.

STUCADOORSWERKEN
L. Ph. Bisschops, Sassenheim.

TANDARTSEN
Jac. Schijff, Stadhoudersplein 102, Den Haag.

TEHUIZEN VOOR KINDEREN
Kl. Opvoedingstehuizen, Pr. Mauritsplein 23, Den Haag.
Tokuni, Amersfoort.
Zandbergen, Amersfoort.

TEHUIZEN INDISCHE BEDIENDEN
Persinggahan, v. Boetselaerlaan 2, Den Haag.

TOKO'S
Toko Bogor, Suezkade 12—12A, Den Haag.

TRICOT-GOEDEREN
Iserief & Co., Veenestraat 16, Den Haag.

TUINBOUW-ARTIKELEN
G. Keur & Co., Den Haag, Egelantierstraat 26.

UITZENDING VAN DINERS
Maison Blom, 2e Schuytstraat 77, Den Haag.

VEILINGZALEN EN VERKOOPHUIZEN
Kunstzaal Erica, Oude Schev. weg 25, Den Haag.
Verkooplokaal Pot, Gr. Hertoginnelaan 103, Den Haag.

VERMAKELIJKHEDEN
City Theater, Veenestraat, Den Haag.

VERVERIJEN
Lederverffabriek „De Admiraal", Amsterdam.

VERZEKERINGEN
's-Grav. Rijwielverz. Mij., Conradkade 56, Den Haag.
Onderl. Levensverz. Eigen Hulp, Kortenaerkade 3, Den Haag.

VLEESCHHOUWERIJEN
H. J. M. van Duyne, Keizerstraat 165, Scheveningen.
P. van 't Riet & Zn., Obrechtstraat 177, Den Haag.

WASCH- EN STRIJKINRICHTINGEN
Gebr. Smeele, Haagweg 499, Loosduinen.

WIJNHANDELAREN
G. C. Vroegh, Weimarstraat 202, Den Haag.

politici kunnen aan dezen maatregel hun instemming niet geven, aangezien deze techniciens voor hun handelingen slechts aan den G.-G. en niet aan de Wetgevende macht verantwoording schuldig zijn."

Indien het bericht van de benoeming van een nieuwen G.-G. bevestigd wordt, zal daarmede de lange tusschen-regeering van den heer E. A. Gilmore beëindigd worden.

Voor de Philippijnen wordt behalve een G.-G., ook een Vice-Gouverneur door den President der Ver. Staten van N.-Amerika benoemd, deze is tevens hoofd van 't departement van onderwijs. Toen generaal L. Wood naar Amerika ging om er een operatie te ondergaan, droeg hij de landvoogdij aan den Vice-Gouverneur E. A. Gilmore over. Generaal Wood overleed 7 Augustus en tot heden vervult zoodoende de heer Gilmore de hooge functie te Manilla. Hij doet dit op een wijze, die van vele zijde, met zooveel waardeering besproken wordt, dat zijn definitieve benoeming als waarschijnlijk werd voorgesteld. Daartegen werd echter tevens de opmerking gesteld, dat indien President Coolidge, deze voor de hand liggende oplossing inderdaad in den zin had, dan geen reden zou bestaan om haar zoo lang in beraad te houden en uit te stellen. Bovendien verluidde dat de heer Gilmore het hooge ambt niet ambieert en zoo werden dan ook achtereenvolgens meerdere namen genoemd. De twijfel zou dan nu opgeheven zijn, en wij zouden weer weten wie voor de naaste toekomst hoofd is van de uitvoerende macht is onze groote buurkolonie.

De internationale koloniale tentoonstelling te Parijs.

't Blijft een vervelend sukkelen, niet alleen voor de naast betrokkenen in Parijs zelf, maar mede voor allen, die zich reeds beijverd hebben organisatorischen arbeid voor de internationale koloniale tentoonstelling te Parijs te verrichten. Indachtig dat daar alleen een waardig figuur kan worden gemaakt, wanneer men een paar jaren vooruit met organiseeren begint, hadden eenige landen reeds hun commissie benoemd, ons land was hierin ook niet achtergebleven. De oud-G.-G. Mr. D. Fock was tot voorzitter benoemd, de eerste werkzaamheden waren h. t. l. en in Indië reeds ingezet.

En nu komt weer uitstel. Dat is voor den derden of vierden keer. De tegenvallers met de groote tentoonstellingen in N.-Amerika en Engeland opgedaan hebben voorzichtig gemaakt. Het ontwerp vraagt een omvangrijke verbouwing en uitbreiding van de onderaardsche tram. Maarschalk Lyautey, tot commissaris-generaal benoemd, heeft twijfel uitgesproken of het Permanente koloniale museum, dat het hoofdgebouw zal moeten worden, wel gereed zou kunnen zijn voor de lente van 1929. De langzame wettelijke behandeling der zaak, en een werkstaking bij de ondergrondwerken hebben een vertraging veroorzaakt, die, als men toch aan 1929 bleef houden, bij voorbaat aan het goede resultaat zou doen twijfelen.

Zoo is dan nu het ontwerp-wet ingediend om de tentoonstelling eerst in 1931 te houden.

Zooals bekend heeft België besloten in 1930, ter gelegenheid van zijn eeuwfeest, o.a. een internationale koloniale en maritieme tentoonstelling te houden. 't Lijkt niet onwaarschijnlijk, dat twee zoo spoedig na elkander te houden vertooningen van ongeveer gelijken aard en in twee naast elkander gelegen landen, de een de ander nadeelig kunnen beïnvloeden. Dit gold natuurlijk ook voor tentoonstellingen in 1929 en 1930 te houden, maar 't herhaald uitstel kan nu nog als nadeeliger factor inwerken. Kwam Parijs, noodgedwongen nu toch weer tot uitstel, en wil het geen duplicaat van de Belgische koloniale demonstratie worden, dan ware, naar 't ons lijkt, voor een uitstel ineens van 4 of 5 jaren meer te zeggen geweest.

De ontwapeningsconferentie.

De voorbereidingscommissie voor de z.g.n. ontwapeningsconferentie te Genève is maar kort samen geweest. Zij heeft in die ééne week echter haar tijd goed besteed. Zooals men weet, is zij slechts een *commissie*, die voorlooper wil zijn van een internationale conferentie, waarop dan voor het vraagstuk der algemeene wapenbeperking practische resultaten zullen moeten worden verkregen. Men is nu te Genève tot het besluit gekomen, dat een zoodanige conferentie inderdaad zal bijeenkomen en heeft eind-1928 als tijdstip daarvoor aangenomen. Intusschen zal, tot voortzetting van den gemeenschappelijken arbeid der voorbereidingscommissie, deze commissie zelf weer op 15 Maart bijeenkomen.

't Lijkt wat ingewikkeld, maar is dus toch gemakkelijk uiteen te houden. Of 1928 inderdaad de conventie zal mogen bijeenroepen; dat zal echter nog moeten blijken.

Had het verschijnen van de Russen op de Genevsche vergadering de aandacht in 't bijzonder gespannen, Litwonof heeft de verwachting niet beschaamd en is met iets bijzonders gekomen. Een voorstel tot groote, algemeene ontwapening, in een viertal jaren te voltrekken.

Men zal zich herinneren wat wij hier in 't Kol. Wkbl. van 3 Nov. schreven over den begrijpelijken ijver van Rusland om op internationale wapenbeperking aan te sturen. Zooals wij toen uiteenzetten voert de Sowjetregeering den oorlog tegen de bestaande beschaving thans met andere middelen, en heeft zij er belang bij het middel der bataljons en kanonnen uit te schakelen, om des te meer de vrije hand te krijgen bij het toepassen der andere middelen.

Hoewel dit zoo wel niet is uitgedrukt, is deze opvatting toch terug te vinden in de wijze waarop het zoo mooi schijnend voorstel van Moskou door de regeeringen en door de pers ontvangen is. Hoe kunt gij van algemeene ontwapening spreken als niemand aan den ernst hiertoe bij U zelf gelooft, hoe kunt gij ontwapening vragen, als gij U met de binnenlandsche aangelegenheden van andere staten bemoeit op een wijze, die als ontoelaatbaar gewraakt moet worden en niet te dulden is? Deze verklaringen zouden Litwonof er toe gebracht hebben, te verzekeren, dat de Sowjet bereid is de Bolsjewikische propaganda in het buitenland te staken en tot nauwer samenwerking met den Volkenbond te komen.

Indien dit waar is, en indien dit ernst blijkt te zijn, dan zou een nieuwe dageraad gloren.

Maar Rusland heeft de wereld niet gewend aan toezeggingen, waarop staat is te maken. Gelegenheidspolitiek, momenteel belang, bovendrijvend inzicht, bijbedoeling, slag om den arm, dubbele moraal en dubbele tong ontnemen aan elke toezegging positieve beteekenis. In Rusland gaan bovendien zooveel stroomingen tegen elkander in, dat, indien Litwinof inderdaad de opvatting van een dezer mocht hebben vertolkt, de vraag zich opdringt in hoever deze dan als de overheerschende mag worden aangenomen. Het zou een volslagen verzaking zijn van de Bolsjewikische leer en politiek!!

Men hoort den klank, maar het geloof blijft verre.

Thans is de *Raad van den Volkenbond* te Genève bijeen om over vraagstukken van actueel belang te beslissen.

Leden van „Oost en West"

Wanneer U nog in deze maand slechts één lid aanbrengt, is ons ledental bij den aanvang van 1928 verdubbeld! Wilt U zich deze kleine moeite getroosten? U bewijst Uwe vereeniging daarmede een grooten dienst.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling 's-Gravenhage.

RUBBER- EN OLIEPALM-FILM.

Het Bestuur van de Afdeeling 's-Gravenhage der Vereeniging „Oost en West" geeft hiermede kennis, dat op *Vrijdag 16 December a.s.* in het Trianon-Theater, Prinsestraat 40 alhier, de door den heer *Willy Mullens* opgenomen: *Rubber- en Oliepalm-film van de „Internationale Vereeniging voor de Rubber- en andere Cultures"*, zal worden vertoond. Met het oog op de te verwachten groote opkomst heeft het Bestuur besloten deze filmvoorstelling op genoemden dag tweemaal te doen plaats hebben, n.l. een middagvoorstelling ten 2.30 uur en een avondvoorstelling ten 8 uur. De middagvoorstelling is geheel gelijk aan de avondvoorstelling.

Uitnoodigingskaarten worden den leden toegezonden.

De Secretaris,
J. C. BAUDOIN.

Afdeeling Groningen en Ommelanden.

De film der Nederlandsche Handel Maatschappij zal op *14* en *15 December* e.k. worden vertoond te Groningen en te Hoogezand.

Afdeeling Nijmegen.

NJAI SONNA.

aterdag 17 December 1927, 's avonds *acht uur*, in groote zaal van het Concertgebouw *de Vereeniging* ier, een opvoering van *„Njai Sonna"*, een Indisch eelspel in drie bedrijven, door *Jan Fabricius*, ankelijk voor de *Leden* en *Begunstigers* van *O. en en die van de „Vereeniging" (in beide gevallen met uitgenoodigden)*, voor *tachtig cents* per persoon, plus asting en auteursrecht.

Na afloop der voorstelling, gelegenheid tot gezellig enzijn (zie verder de advertenties dienaangaande).

HET BESTUUR.

WEST-INDISCHE TENTOONSTELLING.

De West-Indische Tentoonstelling, die den 19en November geopend werd, is zeer goed geslaagd en mocht vooral op sommige tijden in een druk bezoek vergen. De Oud-Gouverneur van Suriname, de Heer al hield op Maandag 21 November eene zeer inteante voordracht over *„Land, volken en bedrijven Suriname"*, van welke voordracht hier een overzicht de „Nijmeegsche Courant" wordt gegeven.

In den grooten foyer van den Schouwburg hield Maandagavond voor de Vereen. „Oost en West", de oud-gouverneur van Suriname, de heer G. J. Staal, zijn aangekondigde voordracht over: „Land, volken en bedrijven van Suriname".

Wanneer we in 't kort den algemeenen indruk wilden weergeven van 't geen wij dien avond over Suriname te hooren kregen dan zou die luiden: „Het is een land met een goed klimaat, een vruchtbare bodem, een nijvere bevolking, het biedt nog velerlei mogelijkheden; deze laatste kunnen echter niet gebruikt worden omdat er geen bedrijfskapitaal is en Nederland zich aan deze kolonie weinig gelegen laat liggen"

Na de ontdekking van 't land in 't laatst van de vijftiende eeuw, ontstonden reeds spoedig in den loop der tijden steeds meer plantages, welke met behulp van slaven — Afrikaansche negers — gedreven werden; toen echter in Juli 1873 de slavernij voor goed afgeschaft was, kwam men in een moeilijk parket. De negers waren er onder geen voorwaarden toe te krijgen, op de plaatsen waar zij zoo lang geknecht waren, te blijven voortwerken en trokken zich in 't achterland, in de bosschen, terug, waar hun nazaten — de z.g. boschnegers — nu nog een wisselvallig en avontuurlijk bestaan leiden; de vaart op de rivieren, met hun stroomversnellingen, wordt echter door hen buitengewoon goed verzorgd.

Om 't tekort aan arbeidskrachten aan te vullen, importeerde men Madoereezen, Chineezen en Britsch-Indiërs, die echter niet voldeden. De Javanen echter, die dan ook 't nijverste deel van de bevolking vormen, voldoen uitstekend. Zij verbinden zich voor 5 jaar, na afloop van welke termijn zij zich nog eens voor 5 jaar kunnen verbinden. Velen vestigen zich, na dit tijdsverloop van 10 jaar, blijvend, krijgen een stukje land in eigendom en veelal nog een som geld. Met hun groote arbeidslust en arbeidskracht breiden zij hun bezittinkje uit, de productie wordt grooter, maar dan komt *dat* waarop alles in Suriname doodloopt, de productie, noodig voor het plaatselijk gebruik, is spoedig bereikt en geld om de producten te verzenden en naar de kust te transporteeren ontbreekt. En dit — 't ontbreken van kapitaal — is 't groote struikelblok voor allen, die zouden willen probeeren van Suriname iets goeds te maken.

Door 't importeeren van al deze vreemde arbeidskrachten, is de bevolking van het land zeer heterogeen; er is echter merkwaardig iets dat zij gemeen hebben en wel de taal; allen spreken zonder uitzondering heel goed Nederlandsch, wat men van deze kleurlingen niet vermoeden zou. 't Onderwijs op de scholen — houten gebouwtjes, soms een afgeschoten deel van een kerk, geen ideale toestand dus — is hier debet aan, daar 't onderwijs uitsluitend in 't Nederlandsch gegeven wordt.

Waar in Suriname groote behoefte aan bestaat, zijn goede verkeerswegen. Men is eens begonnen met 't aanleggen van een kolonialen spoorweg, die een lengte van 163 K.M. bereikt heeft; ook al door gebrek aan geld heeft men toen den bouw maar gestaakt. De lijn loopt nu dood in 't oerwoud. 't Verkeer en goederenvervoer heeft bijna geheel te water plaats, natuurlijk met veel tijdverlies.

Zooals gezegd, is 't onderwijs in de scholen zeer goed; zijn echter de leerlingen afgestudeerd, dan ontbreken hun alle vooruitzichten, 't land zelf heeft geen arbeidsgelegenheid voor hen — en dat terwijl 't heel goed anders kon. De bodem is vruchtbaar; de plantages leveren goede en verhandelbare producten, terwijl uit de bosschen waardevolle grondstoffen gewonnen worden. Nog eens kapitaal om dit alles eens in grooten stijl aan te pakken is er niet.

Wij hebben hierboven slechts enkele grepen gedaan uit de veelomvattende stof, door den Heer Staal behandeld, daar volledige behandeling ons te ver zou voeren.

Na beëindiging van zijn voordracht, bracht de voorzitter van „Oost en West", de heer Burger, met enkele goed gekozen woorden den dank van de aanwezigen over voor de onderhoudende wijze waarop de spreker een en ander over dit ons koloniaal bezit had ter kennis gebracht

De Tentoonstelling werd Zaterdag 26 November besloten met de aangekondigde *lezing van Dr. van Cappelle* in den foyer van den schouwburg alhier. Deze voordracht was zeer druk bezocht en met de grootste belangstelling werd spreker gevolgd in zijne reisbeschrijving van eene expeditie naar de binnenlanden van Suriname, waar hij met geologische en ethnologische onderzoekingen belast was. De tocht ging grootendeels aanvankelijk per motorboot van Paramaribo naar Nieuw-Nickerie, waar de eigenlijke tocht langs Nickerie-Talatvata een aanvang nam. Een kort overzicht over de grootte van het gebied en de verdeeling van de bevolking, leidde het verhaal in. En aandachtig luisterde men toe, toen hij zijne wederwaardigheden mededeelde over die goedige, practische boschbevolking, die allemaal in de laagvlakte langs de rivieren woont: de negers in het oerwoud meer op klei- en leemgronden — de Indianen wat hooger op zandgrond. Hun woningbouw verschilt ook aanmerkelijk, waar de boschneger in geheel gesloten hutten huist, rijk versierd met houtwerk, vergenoegt de Indiaan zich met open afdaken, slechts aan twee kanten afgesloten. Lichtbeelden gaven de prachtige oerboschflora weer, waarlangs het bootje hen leidde. Uit de dierenwereld hoorden wij van de zoo weinig bekende amphibieachtige Anaconda reuzenslang, die zoowel onder het water zich begeeft, als te land huist, de poema of Amerikaansche leeuw, de aligator en de jaguar, welke dieren spreker zelf in de wildernis heeft aangetroffen.

Ene poëtische beschrijving volgde ook over het zooveel geprezene colibrietje, het vliegend juweeltje, dat hij in grooten getale boven de eilanden in de rivier, trillend op zijne veelkleurige vleugeltjes zag zweven. Over de eigenaardige insecten, die het leven van den mensch daar zoo bemoeilijken, de zoo gevreesde zandvloo en een soort bloedluizen, die zoowel menschen als vogels kwelt, werd interessant uitgeweid. Ook de in Oost-Indië bekende muskieten werden daar bij millioenen aangetroffen, zoodat de expeditiemannen niet, dan onder bescherming van rook, in de hangmatten de nachtrust konden genieten. Het bosch levert prachtige houtsoorten w.o. de mahonieboomen, waarvan de exploitatie alleen geremd wordt door het moeilijke transport. Verder ook de bolletree, die het bekende balatarubber levert.

Als besluit werd nu het zieleleven der Indianen en het totemisme besproken en 'n kort overzicht gegeven van hunne mythen en legenden; als voorbeeld werd eene legende voorgelezen, uit een bundel door spreker zelf uitgegeven. Deze legende was afkomstig van een R. K. Missionaris, die 40 jaar onder de Indianen had geleefd en ook hun folklore had opgeteekend.

Goed overeenkomstig den geest der mythen opgevatte illustraties van bovengenoemd werk lagen ter bezichtiging van het auditorium.

De heer van Cappelle werd voor zijne interessante voordracht door algemeene bijvalsbetuigingen bedankt en de voorzitter sloot zich daarbij aan met een toepasselijk woord.

11e Bestuursvergadering 3 December 1927.

Vaststelling van de agenda voor de Algemeene Vergadering op 28 Januari 1928:

Jaarverslag secretaris 1927. — Dito penningmeester. — Aftreding Bestuur. — Verkiezing van nieuw bestuur. Voorstel van eene commissie van verificatie en verkiezingsvoorstel voor reserve bestuursleden.

Program voor het komende jaar:

11 Februari: Film in het Olympiatheater 3-5 n.m.
25 Februari: Sociëteitsmiddag subsidair 's avonds.
Tweede helft van Maart eene historische causerie.

M. R. S. BLECKMANN-HOOGENSTRAATEN,
2e Secretaresse v. O. en W., afd. Nijmegen.

Mededeelingen.

Van de Redactie.

KERST- EN NIEUWJAARSTELEGRAMMEN.

Het Hoofdbestuur der Posterijen en Telegrafie verzoekt opname van het volgende bericht:

Het ligt in het voornemen om ook aan het einde van dit jaar weder de gelegenheid te openen tot verzending van Kerst- en Nieuwjaarstelegrammen naar Nederlandsch-Indië en naar Noord-Amerika.

Het aantal teksten, waaruit een keuze zal kunnen worden gedaan, zal tot een 15-tal worden uitgebreid, terwijl voorts een uniform tarief zal worden toegepast, ongeacht de gekozen tekst of het aantal woorden van adres en onderteekening.

Van het Informatie-Bureau:

UITZENDING VOOR 's-LANS DIENST IN SURINAME EN CURACAO.

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's Lands dienst in Suriname en Curaçao, waarin moet worden voorzien door uitzending vanwege het Departement van Koloniën, bestaat thans gelegenheid tot mededinging:

1°. Uitzending van 's Lands dienst in Suriname:
a. 2 hoofdonderwijzers;
b. 2 hoofdverpleegsters voor het militair hospitaal te Paramaribo.

2°. Uitzending voor 's Lands dienst in Curaçao:
a. 1 hoofdonderwijzer;
b. 2 loodsen;
c. 1 bouwkundig en waterbouwkundig opzichter, tevens opnemer bij het Departement van Openbare Werken.

Zij, die voor uitzending tot eene dezer betrekkingen in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich tot het verkrijgen van inlichtingen wenden tot de 7de afdeeling van het Ministerie van Koloniën.

COMMISSARIAAT VOOR INDISCHE ZAKEN.

Uitzending voor 's Lands dienst in Nederlandsch-Indië.

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's Lands dienst in Nederlandsch-Indië, waarin moet worden voorzien door uitzending vanwege het Commissariaat voor Indische Zaken bij het Departement van Koloniën, bestaat thans gelegenheid tot mededinging:

a. onderwijzer bij het openbaar lager onderwijs, in het bezit der hoofdakte;

b. onderwijzer en onderwijzeres bij het m.u.l.o. (vereischte bevoegdheden hoofdakte en akte wiskunde);

c. vakonderwijzeres voor de opleiding voor de examens in de nuttige en fraaie handwerken (vereischte bevoegdheden: diploma m.u.l.o. en nuttige handwerken en akte Ns of diploma m.u.l.o. en nuttige en fraaie handwerken of diploma m.u.l.o. en fraaie handwerken en akte Na);

d. leeraar bij het openbaar middelbaar onderwijs:
1. Nederlandsche taal;
2. Duitsche taal (volledig bevoegd of in het bezit van de akte Duitsche A met een andere middelbare akte, uitgezonderd schoonschrijven);
3. Fransche taal (akte B);
4. Engelsche taal (akte B);
5. aardrijkskunde;
6. plant- en dierkunde;
7. geschiedenis;
8. natuurkunde;
9. wiskunde (bij voorkeur doctoren of doctorandi in de wis- en natuurkunde).

e. Bij het openbaar technisch onderwijs:
1. leeraar voor de werktuigkundige vakken, in het bezit van de akte *NIV* met aanteekening;
2. onderwijzer in vuur-, plaat- en bankwerken, in het bezit van de akte *Nh* en met eenige jaren onderwijzers-practijk;

f. Gouvernementsarts bij den dienst der volksgezondheid (dienstverband 3 of 5 jaren);

g. landbouwconsulent bij den Landbouwvoorlichtingsdienst;

h. predikant bij de Protestantsche kerken;

i. adspirant-politiecommissaris bij de algemeene politie;

j. accountant en adjunct-accountant bij den belasting-accountantsdienst en accountant en adjunct-accountant bij den Gouvernements-accountantsdienst;

k. petrograaf (mijningenieur), (palaeontoloog), veldgeoloog, mijningenieur en geoloog bij den Dienst van den Mijnbouw;

l. hoofdopziener over de gieterij bij den Artillerie-Constructiewinkel te Bandoeng;

m. militair-apotheker 2de klasse (in vasten en tijdelijken dienst).

Zij, die voor uitzending tot eene dezer betrekkingen in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich tot het verkrijgen van inlichtingen wenden tot het Commissariaat voor Indische Zaken bij het Departement van Koloniën, afdeeling B, eerste bureau (voor de betrekkingen, genoemd onder *a* t/m *l*), en tot afdeeling C (voor de betrekking onder *m*).

INDISCHE AMBTENAREN MET VERLOF:

F. L. D. van den Berg, Hoofdpolitie-opziener bij de Alg. Politie; Van der Neerstraat 63, 's-Gravenhage.
B. L. Whijte, Controleur 1e kl. bij de P.T.T.; Edisonstraat 111, 's-Gravenhage.
J. H. Pierlot, Techn. ambtenaar 1e kl. bij de P.T.T.; Waldeck Pyrmontkade 23, 's-Gravenhage.
A. D. Vollegraaf, Gouv.-accountant bij den Gouv. acc.-dienst; Nieuwe Binnenweg 154a, Rotterdam.
Mej. Mr. W. C. Kobus, wnd. Griffier van den Raad van Justitie te Padang; Nieuwe Markt 42, Deventer.
H. O. Barker, Leeraar bij de H.B.S. te Semarang; Vredenburg 35, Utrecht.
H. C. Gravelotte, Stenograaf 2e kl. bij den Volksraad; Goudenregenstraat 126, 's-Gravenhage.

A. P. Kloote, Radio-commies 1e kl. bij de P.T.T.; Holtenbroekerstraat 45, Zwolle.
S. A. van der Groen, wnd. niet-gegradueerd Referendaris bij de Pensioen- en Weduwen- en Weezenfondsen; Koningsplein 38a, 's-Gravenhage.
F. E. Clavel, Opperhoutvester bij het Boschwezen; Sterrenlaan 29, Hilversum.
Mej. J. Lolkema, Hoofdverpleegster bij het Krankzinnigenwezen in Ned.-Indië; Winschoterdiep 92a O.Z., Groningen.
A. J. Klazinga, Controleur 1e kl. bij de P.T.T.; Van Galenstraat 8, 's-Gravenhage.
F. Wielinga, Burgerlijk ambtenaar, boekhouder der 1e kl. bij het Reproductiebedrijf van den Topografischen dienst; Singel 44, Sneek.
P. Nolen, Politie-opziener in de residentie Batavia; Bakenessergracht 69, Haarlem.
W. C. Harinck, 1e Officier bij de Gouvernements-Marine; Heemskerckstraat 9, 's-Gravenhage.

MET PENSIOEN.

Dr. J. S. Frederiks, Officier van Gezondheid der 1e kl.; Willemsparkweg 13, Amsterdam (Z.).
P. Wijn, Idem als voren; Hazepaterslaan 10, Haarlem.
M. A. Snoeck, Luitenant-kolonel der Artillerie; Fransche Plaats 2, Nijmegen.
E. F. Wiemer, Kolonel-titulair der Cavalerie; Huize „Tjedo", Laren (N.-H.).
H. J. van der Kolk, Ondercommissaris van Politie; Steinlaan 221, 's-Gravenhage.
Mevr. A. E. v. d. Plaats, Onderwijzeres 3e kl. bij het O. E. L. O.; Gabriël Metsulaan 26, Hilversum.
M. Flik, Onderwijzer 1e kl. bij het O.E.L.O.; Obrechtstraat 479, 's-Gravenhage.
B. C. Dijkstra, Hoofdopzichter bij den Waterstaat en 's Lands B. O. W.; Columbusstraat 155, 's-Gravenhage.
L. van Weelderen, Assistent-resident van Garoet; Suezkade 144, 's-Gravenhage.
A. C. H. Pleyte, Havenmeester 2de klasse; Nice, Palais l'Aiglon, Boulevard Cimier 7.

BESTEMD VOOR UITZENDING NAAR CURAÇAO.

Mr. M. van Dijk, Procureur-Generaal bij het Hof van Justitie in Curaçao; Oostindisch rechterlijk ambtenaar met verlof, 2e Sweelinckstraat 181, 's-Gravenhage.

Alphabetische opgave van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen over verschillende onderwerpen.

C. P. J. BLOK, gep. ass.-resident, laatstelijk van Soerakarta, de Riemerstraat 6, den Haag. — Javaansch en Maleisch.
Mr. P. A. F. BLOM, cand.-notaris, oud recht. Ambt. O.-I. voor Angerlo. — Lessen schriftelijk en mondeling Ind. notariaat en doct. examen Indisch Recht.
Mevrouw J. M. v. d. BOSCH—VAN VEEN, Pianoleerares, Steenschuur 13, Leiden.
Mevr. J. FRANCO MENDES—CALISCH, Nicolaas Haesstraat 57, Amsterdam. — Leidt een cursus over „Gemeenschapszin" en geeft desgewenscht privaatlessen.
Mej. DUSAULT en Mevr. C. M. SANDBERG—v. REEDE, Spraakleeraressen, Groot Hertoginnelaan 184, Den Haag en Keizersgracht 774, Amsterdam. — Ademhalings- en spreekstoornissen (zoo noodig met inwoning).
W. H. F. ENGELEN, Rijswijk, Caan van Necklaan. — Leeraar in de Dactyloscopie.
L. Ch. A. FONTEIJN, Frederik Hendriklaan 123, Den Haag. — Maleisch en Javaansch in geheelen omvang.
J. F. H. GIJSBERTS, gep. hoofd eener school uit Ned. O.-I., H. T. O., Laakkade 80, den Haag, Kamer 126. — Privaatlessen op alle uren van den dag in alle vakken van het L. O. en, voor zoover de vakken op de H.B.S. betreft, ook voor lessen in Fransch, Ned. taal en letterkunde, Geschiedenis, Aardrijkskunde en Cosmographie. Genegen leerlingen aan huis te ontvangen voor toezicht op huiswerk.
HET NEDERLANDSCHE TECHNICUM „P B N A", Dir. E. J. Rothuizen en F. Wind, Arnhem, Is een volledig ingerichte technische school, die volgens de schriftelijke methode opleidt voor alle technische examens en beroepen. Toezicht van het Rijk en K. I. van Ingenieurs op de eindexamens.
J. ISRAEL, oud-adjt. Translateur van de Javaansche taal te Soerakarta, beëedigd Translateur hier te lande, Soestdijk. — Javaansch; vervaardigen van schriftelijke vertalingen uit het Hollandsch in het Javaansch en omgekeerd. — Stelt zich ook in andere plaatsen beschikbaar.
A. H. JANSEN, Jacob Ruijsdaellaan 21, Bussum. — Maleisch (grammatica, correspondentie, spreken); geeft les te: Bussum, Naarden, Weesp, Amsterdam, Hilversum, Baarn, Laren en 's-Graveland.
W. KEIZER, Mariaweg 50, Oosterbeek. — Soendaneesch en Maleisch.
Mr. E. RIJKE, oud Ind. recht. ambt., Witte Singel 58, Leiden. — Ned. Ind. Wetb. — Adatrecht. — Staatsinstellingen van Ned. O. en W. Indië. — Javaansch — Maleisch. — Madoereesch.

evr. Wilh. SANDBERG—GORTER. — Lager onderw., nuttige handwerken, vrije- en orde-oefeningen. Speciaal voor kinderen van 6—12 jaar.
evr. J. C. SCHREUDER—VAN DEN BERG, Gediplom. Onderw. in alle vakken van het Lager Onderwijs.
J. F. SCHREUEL, gepens. Ass.-Res., Beeklaan 108, Den Haag. — Maleische taal en letterkunde.
A. SCHROEVERS, Stadhouderslaan 3, Den Haag. — Stenografie. — Machineschrijven.
STEUERWALD, oud. Ass. P.S., Vivienstraat 59, Den Haag. — Lessen in Werktuigbouw en IJzerconstructie.
H. C. STUBENRAUCH, Leeraar M. O. — Opleiding voor M. O. Boekhouden en Staatspraktijkdiploma. Cursus voor Handel en Administratie. St Annastraat 85, Nijmegen.
JOS. SUYS, Candidaat-notaris, leeraar M.O. Opleiding Indisch Notaris-examen, schriftelijk en mondeling. Nijmegen, Oldenbarneveltstraat 34.
P. D. VISSF` Frederik Hendriklaan 162, Den Haag. — Maleisch (grammatica, correspondentie, omgangstaal) en Wiskunde.
A. H. J. G. WALBEEHM, Witte Rozenstraat 54, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.
H. W"SSE'S. Leeraar Engelsch M. O. Lessen in Engelsch en Eng. Handelscorrespondentie. — Wychen A. 16c (lessen in Nijmegen te geven).

Leden, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereenigir. Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

Mutatiestaat van 30 Nov. tot 7 December.

Nieuwe Leden:	Geïntroduceerd door:
evrouw de Wed. M. J. Reuse, geb. Reuse, Nijmegen, Berg en Dalsche Weg 129. *f* 10	den heer J. A. Lenshoek te Nijmegen.
Bakker, Apeldoorn, Middenlaan 3. *f* 5	den heer H. W. Velders te Apeldoorn.
J. Brachthuizer, Haarlem, Kleverparkweg 162. *f* 5	Afdeelingsbestuur van Haarlem.
evr. F. W. L. van Weert-Louisse, Den Haag, Ieplaan 49. *f* 5	Eigen aanmelding.
evrouw F. W. L. Neeb-Bakhuizen v. d. Brink, Den Haag, Danckertstraat 23. *f* 5	den heer H. J. A. Raedt van Oldenbarnevelt, Den Haag.
evr. G. Rebel, Den Haag, Bachmanstraat 10. *f* 5	Mevr. C. Struben-Kroesen te Den Haag.
Leendertz, Oud Majoor N.-I. L., Den Haag, Wattstraat 1. *f* 5	Mevr. A. E. Piera-Diemont te Den Haag.
van Hasselt, oud Kap. N.-I. L., Den Haag, Laan van Nieuw Oost-Indië 138. *f* 5	Administrateur „Oost en West".
H. J. Boerrigter, Student, Scheveningen, Leuvensche straat 61. *f* 2.50	den heer K. E. Breslau te Den Haag.
P. Bijleveld, Gep. O.-I. Ambtenaar, Kijkduin, Scheveningsche Laan 143. *f* 5	den heer Th. Hillen te Den Haag.
A. Barendregt van Charlois, Den Haag, 1ste van den Boschstraat 45B. *f* 5	Hoofdbestuur van „Oost en West".

Geïntroduceerd door den Secretaris Afdeeling Den Haag:

ultuur-Mij. Watoetoelis-Poppoh, Den Haag, Wassenaarsche Weg 16. *f* 5.
Hus, Directeur Broodfabriek „de Zeeuw", Den Haag, Timorstraat 1. *f* 5.
Molleman, Den Haag, Beeklaan 420. *f* 5.
van Gogh, Den Haag, Stadhouderslaan 147. *f* 5.
S. W. N. v. d. Veer, Den Haag, Stephensonstr. 67. *f*5
h. Ch. Broekhuysen, Den Haag, Mesdagstr. 98. *f* 5.
J. H. C. Munter, Oud Luit.-Kol. N.-I. L., Den Haag, Schuytstraat 234. *f* 5.
Ir. P. J. Ott de Vries, Oud Directeur B.O.W., Den Haag, Statenlaan 32. *f* 5.
H. J. W. Westenberg, Oud-Hoofdadministrateur Nederlandsche Rubber Mij., Den Haag, Prins Mauritslaan 90. *f* 5.

Door het Afdeelingsbestuur Arnhem:

A. Garritson, Arnhem, Prumelaan 40. *f* 5.
J. G. G. van Doorn, Arnhem, Dalweg 15. *f* 5.
D. Dijkland, Directeur van Gend en Loos, Arnhem, Bakkerstraat 64. *f* 5.
j. W. A. M. Schmeink, Arnhem, Velperbinnensingel 2a. *f* 5.
rel Esser, Velp, Rosendaalschelaan 51. *f* 5.
Bergmann, Arnhem, Koningstraat 20. *f* 5.
rma J. J. Evers, Arnhem, Kerkstraat 14. *f* 5.
thieu Classen, Arnhem, Paul Krugerstr. 12. *f* 5.
C. van de Wall, Arnhem, Kippenmarkt 4. *f* 5.
W. Franken Jzn., Arnhem, Velperweg 145z. *f* 5.
joor W. C. Kerlen, Arnhem, Bronbeeklaan 1. *f* 5.
Roes, Arnhem, van Hogendorplaan 1. *f* 5.
brs. Roth, Arnhem, Kerkstraat 10. *f* 5.
V. Hotel Mij. „Grand Hotel des Pays Bas", Arnhem, Markt. *f* 5.
Brennan, Oosterbeek, Julianaweg 9. *f* 5.
F. Bomers, Arnhem, Velperweg 5. *f* 5.
C. Veenhuysen, Arnhem, Rijnkade 88. *f* 5.
E. Menthen, Arnhem, Bakkerstraat 74. *f* 5.
Mevr. B. H. Menthen-van der Horst, Arnhem, Bakkerstaat 74. *f* 5.
Arnhemsche Kunstmesthandel, Korenmarkt 19a. *f* 5.
D. H. Holsboer, Arnhem, Velperweg 145D. *f* 5.
Mej. J. M. Berends, Arnhem, Utrechtschestr. 5. *f* 5.
Mej. M. C. Havelaar, Arnhem, Driekoningenstr. 9. *f* 5.
Dames Veth, Arnhem, Boulevard Heuvelink 126. *f* 5.
Mevr. M. Ormond, Arnhem, Rijnstraat 82. *f* 5.
C. J. G. van Oosten Slingeland, Oosterbeek, Utrechtsche Weg 64. *f* 5.
Dr. J. M. Busch Adriani, Oosterbeek, Utrechtsche weg 104. *f* 5.
Douairière Jhr. B. J. de Geer, Velp, „Zonneheuvel". *f*5.
C. J. van Putten, Oosterbeek, Emmastraat 1. *f* 5.
H. W. Kohlmann, Velp, Arnhemschestraat 19. *f* 5.
W. J. Tijl, Velp, Rozendaalschelaan 40. *f* 5.
Mevr. A. M. C. Tijl-van Hoogstraten, Velp, Rozendaalsche laan 40. *f* 5.

Nieuwe Begunstigers:	
ej. G. C. P. Godin, Breda, Wilhelminastraat 31.	Afdeelingsbestuur van Breda.
Jansma, Utrecht, van Alphenstraat 366	Penningmeester Afd. Utrecht.
eer en Mevr. Bakker, Apeldoorn, van Heutszlaan 18.	Secretaris Afd. Apeldoorn.
evr. J. G. Groen, Hovendaal, Nijmegen, Gerard Noodstraat 6.	Eigen aanmelding.
evr. F. Kamerman-Vos, Nijmegen, Franschestraat 43.	Afdeelingsbestuur Nijmegen.
C. Lanspach, Den Haag, Beeklaan 402	Secretaris Afd. Den Haag.
evr. M. C. Drège, Den Haag, Acaciastraat 55	Secretaris Afd. Den Haag.

Afschrijven:

A. Nieuwenhuis, Scheveningen, Badhuisweg 83 (overleden).
J. G. Wackwitz, Heemstede (Haarlem), Laan v. Rozenburg 9.

Adresveranderingen:

K. Fauser, Hoofdvertegenwoordiger „Oost en West" in Oost-Indië, thans te Koedoes (res. Semarang).
Wijn, Oud Officier v. Gezondheid N.-I. L., van: Bandoeng, naar: Haarlem, Hazepaterslaan 10. *f* 5.
A. Snoeck, Oud Luit.-Kolonel N.-I. L., van: Bandoeng naar: Nijmegen, Fransche Plaats 2. *f* 5.
T. J. G. Derks, Officier v. Gezondheid 1ste kl., van: Rotterdam, Mathenesserlaan 370, naar: Bandoeng D. v. O., VIe Afdeeling. *f* 5.
Calkoen, Amsterdam, van: Weteringschans 20, naar: Keizersgracht 580.
H. Smeenge, Lid van de Eerste Kamer, Amsterdam, van: Willemsparkweg 180, naar: Vossiusstraat 14.
J. Houwert, Den Haag, van: Korte Voorhout 12 naar: Stadhouderslaan 136.
L. Suringa, van: Arnhem, Ernst Casimirlaan 43, naar: Velp (Gld.), Tromplaan 2a.
H. J. J. van Sluijs, Gep. O.-I. Ambtenaar, van: Velp (Gld.), naar: Le Royal (Cie M.O.B.) te Clarens (Zwitserland).
W. R. Beeuwkes, Indolog. Cand., Den Haag, van: Beukstraat 121, naar: Thomsonlaan 63.
P. J. Heesterman, Controleur 1ste kl. B.B., van: Donggola, naar: Rijswijk (Z.-H.), Lindelaan 13. *f* 5.
W. J. Rahder, Oud-Resident, van: Freiburg i. Br., naar: Pension „Villa Montana" te Arosa (Zwitserland), (tijdelijk).
D. J. Hoogkamer, Adm. Ambt. B.B., geplaatst te Kota Baroe-Poeloe Laut.
G. J. A. Pool, Den Haag, van: Koninginnegracht 116, naar: Voorburg, Westerlookade 38.

VEREENIGING „OOST EN WEST"
HOOFDBESTUUR: HEULSTRAAT 17 'S-GRAVENHAGE

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins-Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden uit Oost en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen doen.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris. Heulstr. 17, 's-Gravenhage, Tel. 14519. Bureau-uren 10-12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins-Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752. Dit „Tehuis" biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland vertoeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK, of den Administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", Van-Boetzelaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK. Tel. No. 50248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna-Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten einde aan hen, die uit Nederland naar Indië gaan, en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN (tegen eenige vergoeding) op huishoudelijk en maatschappelijk gebied, onder leiding van Mevr. J. FRANCO MENDES—Calisch. Spreekuur Donderdagmiddag van 2 tot 4 uur en volgens afspraak Nic.-Maesstraat 57, Amsterdam, Tel. 22492.
Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, en de Firma MARTINUS NIJHOFF, L. Voorhout 9, Den Haag (bij deze firma alleen die met een *), zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk.)
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

* b. Onze West, tweede druk, bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overz. Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

* No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie.)
Prijs **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

* No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie.)
Prijs **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2e, verbeterde druk.)
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

* No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederlandsch-Indië, zoomede voor verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken en Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Opnieuw herzien.) .... Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

* No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

* No. XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber (caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Ned.-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën .... Prijs: **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
„ 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
„ 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
„ 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
„ 8. De Europeesche vrouw in Indië.
„ 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
„ 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
„ 2. Het Javaansch tooneel.
„ 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
„ 4. De theecultuur op Java.
„ 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
„ 6. Een doode taal in Indië.
„ 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
„ 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
„ 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
„ 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
„ 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
„ 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
„ 4. Indische Scholen onder de Oost Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
„ 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
„ 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië.
„ 9. De Slavernij in Oost-Indië

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Wnd. Vertegenwoordiger in Nederlandsch-Indië Mr. M. J. A. Oostwoud-Wijdenes, President Landraad, Tandjong Balei (Sumatra's Oostkust).

NUMMER 50 | DONDERDAG 15 DECEMBER 1927 | 27STE JAARGANG

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN:
Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag
Telefoon 14519, Postgiro 14574

HOOFDVERTEGENWOORDIGER IN NED.-INDIE:
Mr. K. FAUSER, Koedoes, res. Semarang, Java.

Opgericht 21 Maart 1900
door Kolonel
G.E.V.L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is
een algemeen
Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIEN:
N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag
Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD
TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIE

De Hoofdvert[illegible]woordiger der Vereeniging „Oost en West" in Oo[illegible] de heer Mr. K. FAUSER, die tot October l.l. [illegible] verlof in Nederland vertoefd heeft, bij zijn terugkeer geplaatst te KOEDOES, residentie Semarang, JAVA.

Indische Tentoonstelling te Arnhem (I. T. A.)

11 Juni—28 Juli 1928.

—o—

Het ligt in de bedoeling, dagelijks in het theater zoo mogelijk een spreekbeurt te doen vervullen. Deze voordrachten, liefst met lichtbeelden of film, zullen populaire beschouwingen moeten omvatten omtrent alle mogelijke belangrijke en voor het publiek wetenswaardige zaken, Indië betreffend.

Reeds hebben verscheidene bekende personen zich belangeloos beschikbaar gesteld over een bepaald onderwerp te komen spreken.

Zeer gaarne zal het Bestuur nog dergelijke aanbiedingen ontvangen, terwijl den leden beleefd wordt verzocht, sprekers, die onderwerpen behandelen, welke vallen in den geest als door ons bedoeld, wel te willen opgeven aan onze administratie.

Hetzelfde verzoek doet het Bestuur betreffende geschikte films.

De heer Ch. E. Saijers, oud-Assistent-Resident te Doorwerth, heeft zich wel bereid willen verklaren, zich te belasten met de leiding van de maatregelen, te nemen in verband met het verblijf hier te lande van de voor de tentoonstelling uitkomende Inlandsche ambachtslieden.

De collectie planten, thans in kassen verzorgd bij den heer Van Vloten te Doorwerth, verkeert in zeer goeden staat. Die gewassen, welke door het vervoer eenigszins hadden geleden, hebben zich weder geheel hersteld.

Met de verspreiding van de nieuwe reclamemiddelen is thans een aanvang gemaakt.

(Wordt vervolgd).

Kantoor der administratie Nieuweplein No. 52, Arnhem.

H.H. SECRETARISSEN der afdeelingen worden er nogmaals beleefdelijk aan herinnerd dat in de verschillende rubrieken van het K W. steeds namen voorkomen van personen die in aanmerking komen om voor het lidmaatschap der Vereeniging te worden aangezocht.

Verpolitiekt Indië,

door

Dr. H. G. HEYTING.

—o—

Blijkens de dagbladen viert in Indië de politiek hoogtij onder Europeanen, onder Inlanders, onder Chineezen. Het is àl politiek wat de klok slaat. Vroeger deed men er niet aan; de inboorling kende het woord niet, nog minder het begrip en de Nederlander las op het thee-uur over de politiek in Europa, glimlachte over al die drukte en was blijde er geen last van te hebben. In het binnenland wist de Europeaan in het algemeen niet eens welk geloof zijn buurman, collega of chef aanhing, dat kon alleen blijken als de predikant of priester ter plaatse kwam, terwijl het wel gebeurde, dat bij gemis aan een kerkgebouw of Europeesche school, de priester de godsdienstoefening hield in de ambtswoning van een protestantsch ambtenaar of andersom.

Toen de gewestelijke raden ingesteld werden, kostte het moeite de Europeesche particulieren te bewegen daarin zitting te nemen; zij excuseerden zich gewoonlijk wegens te drukke werkzaamheden; en werd toch bij herhaling aangedrongen bij een administrateur eener suikerfabriek, dan gaf hij toe door zijn hoofd-employé af te staan. Zóóveel belangstelling bestond er toen voor de uitoefening der burgerschapsrechten. Hetzelfde ongeveer was het geval bij de gemeenteraden.

Eigenlijk eerst in 1919, na wijziging van art. 111 in het Regeeringsreglement, begon het partijleven en tot de eerste Europeesche partijen behoorden de Katholieke en de Christelijk-ethische (Protestantsche) partij. Daarnaast heeft men den Politiek-economischen bond, den Ind. Vrijzinnigen Bond, de Indische sociaal-democratische partij en het Indo-Europeesch verbond. De voornaamste Inlandsche partijen zijn Boedi Oetomo, Sarékat Islam, Sarékat Sédjo, Partij Kommunist India, Pasoendan, Sarékat Ambon en Nationaal Indonesische partij. Voorts komen politieke jeugdvereenigingen voor als Jong Ambon, Jong Sumatra, Jong Java en de Jong-Islamietenbond met een afzonderlijke padvindersafdeeling. En het zal vermoedelijk niet lang meer duren of wij lezen van in Indië opgerichte extremistisch nationalistische kippenfokkerijen, in navolging van den hier bestaanden politiek gekleurden bond voor konijnenteelt.

Het aantal Inlandsche partijbladen is legio. Het tijdschrift voor Zendingswetenschap onderscheidt ze in communistisch, conservatief, evolutionair, Javaansch nationalistisch, liberaal, Mohamedaansch godsdienstig, neutraal, protestantsch christelijk, radicaal, radicaal nationalistisch, Islamitisch nationalistisch en Bataksch nationalistisch.

En dies hebben wij reeds geanimeerde politieke discussies in den Volksraad en in den Gemeenteraad, en worden zij verwacht in de nieuwe Provinciale en Regentschapsraden. En het fatale is, dat niet alleen Europeanen zich daarmede bezighouden, maar zooals wij zagen, ook de intellectueelen onder de Inlanders doen ijverig mede en verspillen hun kostbaren tijd, die veel nuttiger besteed zou kunnen worden aan de zelf-opvoeding in het besef van en in het streven naar economischen vooruitgang. Bovendien bleef dat maar beperkt tot de intellectueelen! De instelling van den Regentschapsraad brengt mede dat ook het analphabetische volk in het binnenland *moet* gaan stemmen. Een Javaansch rechtskundige die in ons land verder gestudeerd had, zeide bij zijn terugkeer naar Java de bedoeling te hebben het volk politiek te willen opvoeden door het in partijen te organiseeren. Gaat men inderdaad daartoe over, dan is de chaos volkomen geworden en zullen de volksleiders vooral de aan het gezag vijandigen onder hen, een aanhang verwerven, die hen in staat zal stellen alles te bereiken wat zij persoonlijk wenschen, zonder er rekening mede te houden dat het slot noodlottig voor allen moet blijken. Want het mededoen aan politiek door het volk, wat in Europa in hoofdzaak alleen oneenigheid onder rasgenooten tot gevolg heeft, beteekent in Indië gansch iets anders, nl. het tegen elkander in het harnas jagen van de onderscheiden rassen, vooral van de Indonesiërs tegen de Europeanen en omgekeerd, wat zooals maar helaas al te duidelijk gebleken is, aanleiding geeft tot pogingen der communisten om zoowel het Europeesch als het Inlandsch gezag te ondermijnen, ja tot moord en doodslag van Inlandsche hoofden door hun eigen rasgenooten.

Het beschamende van dat alles is dat wij Europeanen zelf, natuurlijk zonder het te bedoelen, den stoot daartoe hebben gegeven. De Indische Regeering heeft dat als volgt erkend in de Memorie van Antwoord aan den Volksraad in Juli 1927: „De „onrust der laatste jaren is een gevolg van de „economische, intellectueele en sociale evolutie, „*die wij* afgezien van de vrijwel oncontroleerbare „in het geheele Oosten werkende psychische fac„toren, *goeddeels zelf in gang gezet hebben*".

In het voorloopig verslag over het ontwerp van wet tot instelling van den Volksraad (1917) werd algemeen de wenschelijkheid van dat college erkend, *waarvan men o.m. verwachtte een versterking van den band tusschen Indië en Nederland*. Bij de behandeling in de Staten-Generaal werd de instelling van den Volksraad genoemd een bewijs van vertrouwen gegeven aan de bevolking *niet twijfelende aan hare gehechtheid aan de Koningin en aan hare overtuiging dat zij onder Nederlandsche leiding mondig wilde worden.*

Hoe is nu aan die verwachtingen voldaan?

De band tusschen Indië en Nederland is veel losser geworden, de communisten en extremistische nationalisten willen zelfs geheel los van Nederland komen, zij achten zich nu reeds mondig en beweren geen leiding meer noodig te hebben. De loyale nationalisten wenschen eigenlijk hetzelfde, zij het ook zooals zij het noemen, langs parlementairen weg. Een Javaansch rechtskundig ambtenaar, telg uit een verdienstelijk Regentengeslacht, die hier op 's Lands kosten verder studeerde, hoorden wij eens in besloten gezelschap zeggen: „de Indische Regeering is de overheerscher, niet onze eigen Regeering".

Laten wij erkennen, dat wij ons hebben misrekend. Wij dachten de inboorlingen gelukkig te maken met een geleidelijke toekenning van medezeggenschap, terwijl vele intellectueelen onder hen nu blijken liefst dadelijk, in elk geval spoediger dan hunne economische en maatschappelijke capaciteiten toelaten, de onafhankelijkheid te verlangen. Om niet misverstaan te worden lichten wij dadelijk toe, dat niet het gansche Indische volk zich warm maakt daarvoor, maar men moet in het oog houden wat Mr. Treub in zijne brochure „Het gist in Indië" ontleent aan de *Maasbode* van 9 Augustus l.l.: „De overgroote meerderheid der be„volking in Indië is niet communistisch gezind. „Inderdaad, maar de overgroote meerderheid der „bevolking van de sovjet-republieken is dat even„min. Een vastbesloten kleine minderheid is vol„doende om de wet te stellen, vooral als de meer„derheid een onbewuste dociele kudde is".

En om nu eens duidelijk te maken, welk groot verschil er bestaat tusschen hetgeen in politiek opzicht in Nederland en in Indië toelaatbaar is, halen wij even aan wat een Inlandsch lid van den Volksraad kort geleden uitriep: „Waarom gaan „onze communisten naar Digoel [1]) en zitten zij in „Holland in het Parlement!" Is daarmede het onderscheid, hoewel onbewust, niet treffend afgebeeld? Zóó is het inderdaad, dàt kan in Holland en is onmogelijk in Indië. In ons land prediken de communisten de revolutie, maar kunnen (of willen) niet tot gewelddaden overgaan, in Indië daarentegen zijn zij reeds staatsgevaarlijk gebleken omdat zij dáár wel de gelegenheid hebben hun theorie in praktijk te brengen.

Vragen wij ons eens af wat voor nut feitelijk het ijveren voor of het schenken van politieke rechten tot dusver in Indië heeft opgeleverd? Een bevredigend antwoord daarop zal bezwaarlijk gegeven kunnen worden. Wij zagen reeds, dat men in de gekoesterde verwachtingen van meerdere harmonie en samenwerking tusschen Indonesiërs en Europeanen, van meerder vertrouwen van het volk in de Regeering deerlijk teleurgesteld is geworden. Heeft wellicht de Inlander politieke rechten noodig om zijn lot te verbeteren? Niemand zal dat kunnen aantoonen. Wat de kleine man noodig heeft kan ieder Inlandsch hoofd, ieder Europeesch ambtenaar weten, als hij maar met hem voeling houdt, zooals zijn plicht is. Daarvoor behoeft men niet zijn toevlucht te nemen tot het kiesrecht of eigenlijk tot den kiesdwang, want de kleine man vraagt er zelf niet om. En waar de intellectueel het voor het volk mocht vragen, zou men hem den toestand in het Mohamedaansch Turkije kunnen voorhouden, waar het volk in alle opzichten ontegenzeggelijk op hooger peil staat en hoewel in naam parlementair, toch feitelijk autocratisch ge-

[1]) De vestiging der geïnterneerden op Nieuw-Guinea.

regeerd wordt. Immers, dáár wordt maar één politieke organisatie geduld, de volkspartij, waarvan Mustafa Kemal pasha, de president der republiek, voorzitter is en wier candidaten alle door hem aangewezen, ook inderdaad voor de Nationale Vergadering gekozen werden. Past men iets dergelijks in Indië toe, dan zouden alle partijen moeten verdwijnen en zou de Regent op Java of het adathoofd elders, de candidaten voor de verschillende Raden moeten aanwijzen uit de eenige politieke organisatie, de volkspartij, waarvan hij president is.

Zouden de Indonesische intellectueelen daarmede tevreden gesteld zijn?

Natuurlijk niet, want zij hebben nu al meer medezeggenschap dan de Ghazi van Turkije oirbaar acht voor de bevolking van zijn land, hoewel dit sedert lang geheel zelfstandig bestaat en, in het wereldverkeer is opgenomen, zelfs in den wereldoorlog medestreed.

De intellectueelen in Indië kunnen door het vrije kiesrecht, hoe beperkt dan ook, hun stem doen hooren in den Volksraad, den Provincialen Raad of de Gewestelijke Raden, in den Gemeenteraad en in de Regentschapsraden. De kleine man kiest sedert lang zijn dorpshoofd, daarmede is hij tevreden, hij vraagt geen meerdere zeggenschap, heeft al zijn tijd noodig voor het onderhoud van zijn gezin en de vervulling zijner dorpsplichten, hij stelt geen belang in hetgeen buiten zijn woonplaats voorvalt, dus ook niet in het beheer van het regentschap. — Het heeft dus geen zin hem te *dwingen* daarvoor het kiesrecht uit te oefenen.

De eenige conclusie uit het bovenstaande te trekken is o.i. de wenschelijkheid van eene vrijwillige beperking der partijpolitiek, welke nu machtspolitiek is, ten behoeve van een eensgezind dus krachtig streven van alle partijen tot ontwikkeling der economische zelfstandigheid van het Indische volk, die noodzakelijk aan de staatkundige moet voorafgaan.

Petroleumvooruitzichten in Suriname.

—o—

In de „Petroleum Times" van 8 October no. 456 komt een artikel voor met bovenstaanden titel, dat ons wel van belang toeschijnt hier op te nemen.

De Guyana's, begint het artikel, Engelsch, Nederlandsch en Fransch, hebben tot nog toe zeer geenbare aanwijzingen gegeven petroleumhoudend te zijn.

Britsch Guyana grenst aan Venezuela, maar de grens van Venezuela is nog ver verwijderd van de tegenwoordige olievoortbrengende velden van dat land. Het dichtstnabijzijnde olievoortbrengende terrein bij de Guyana's is Trinidad, dat nog eenige honderden mijlen verwijderd is.

Ofschoon verschillende rapporten zijn uitgebracht over de aanwezigheid van petroleum in Britsch Guyana, voornamelijk in het Noorden, in den omtrek van de Waini rivier en verschillende prospecties zijn uitgevoerd, schijnen er geen resultaten te zijn bereikt die iets beloven, evenmin als er eenige aanwijzing is, dat er in Fransch Guyana petroleum gevonden wordt in ontginbare hoeveelheden. Geologisch is er geen enkele reden, waarom petroleum in hoeveelheden in de Guyana's afwezig zou zijn en het is daarom aan te nemen, dat zij beschouwd mogen worden als mogelijke olievoortbrengende landen van de toekomst.

Wat Nederlandsch Guyana betreft, tusschen de Engelsche en Fransche koloniën gelegen, geeft Dr. Mautner een samenvatting in „Petroleum" van 10 Augustus, van de weinige gegevens, welke tot dusverre zijn verzameld. Op deze samenvatting zijn de volgende aanteekeningen gebaseerd.

In het bekende werk van Valentine R. Garfias, geheeten „The Petroleum Resources of the World", wordt gewag gemaakt van de wijze hoe Holland in het bezit van Nederlandsch Guyana kwam, dat bekend staat als Suriname. Het schijnt, dat dit land in 1667 aan Holland was afgestaan door de Engelschen in ruil voor Nieuw-Amsterdam [1]), waarin de grond gelegen is, waarop New York City is verrezen. Dit is dus wel een sprekende tegenstelling van de waarde van de respectievelijke oppervlakten heden ten dage.

Petroleumhoudende terreinen worden beweerd aanwezig te zijn in het Noord-Oostelijke deel van Suriname aan de Suriname rivier, zes mijlen afstands van Kabelstation en aan de Marowijne rivier, die de grens vormt tusschen Suriname en Fransch Guyana, ongeveer 100 mijlen verwijderd van Albina. Uit verschillende geologische rapporten blijkt het, dat er ook andere aanwijzingen bestaan en de terreinen worden met tamelijke zekerheid aangeduid. Een van deze rapporten, ofschoon niet het laatste, vermeldt het voorkomen van olie in de zijrivieren van de Saramacca, n.l. de Tawade, Maritie, Kankantrie en Tuoeli kreken [2]). Met tusschenpoozen van enkele seconden zou de olie zijn waargenomen naar de oppervlakte van het water te zijn gestegen. Tusschen deze plaatsen en de Surinamerivier in het District Boven-Para, in de z.g. Savannen, worden stukken grond aangetroffen, welke met een oliehoudende stof zijn doortrokken.

In een recent verslag wordt vermeld, dat olie is waargenomen aan de oppervlakte van de Saramaccarivier zelf.

De zekerste aanwijzingen van ontginbare olie geeft Garfias' boek ten zuiden van Albina, in de Makkarivier, waar b.v. een put is gegraven van 20 M. diepte in blauwe leem, welke doortrokken was van petroleum.

In de Beneden Saramacca, bij Post Groningen, gaf een put, die voorheen steeds helder zoet drinkwater leverde, in September 1925 plotseling zwart-bruin water, waaruit gassen kwamen, die naar petroleum roken [3]). Een monster van dit water werd in het Gouvernements laboratorium te Paramaribo onderzocht en men bevond, dat het petroleum bevatte.

Dr. Mautner verwijst naar de inlichtingen welke David White en Dr. Otis Smith van den Geologischen onderzoekingsdienst in de Vereenigde Staten gaven en waarbij zij als hun meening te kennen gaven, dat zekere olie-aanwijzingen en het voorkomen van poreuse zandrotsen, verzadigd met hydrocarbon, het waarschijnlijk maakten, dat er een of meer tertiaire petroleumbedden van aanzienlijke uitgestrektheid in het Noordelijk deel van Suriname zouden bestaan.

Andere geologische rapporten hebben melding gemaakt van de aanwezigheid van asphalt in het kustgebied van het Noord-Westelijk gdeelte van Suriname. In het begin van dit jaar werd door het boren naar water op plantage Paradijs, Z.W. van Nickerie, op een diepte van 40 Meter een belangrijke hoeveelheid gas aangetroffen. De kracht, waarmede deze gassen te voorschijn kwamen, wordt als een belangrijke aanwijzing beschouwd van 't petroleumhoudend karakter van de aanwezige gassen.

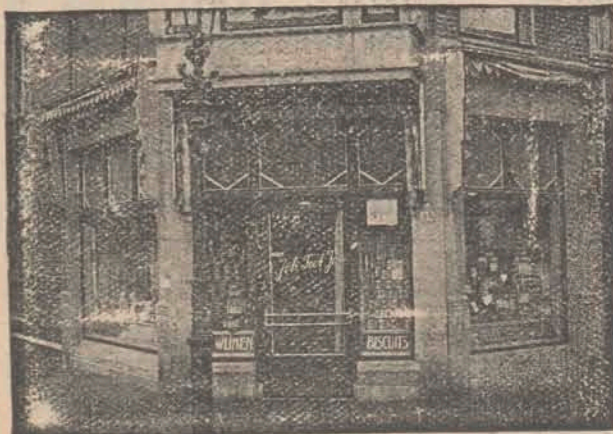
In September 1924 werd aan een zekeren Koker een concessie verleend om gedurende vijf jaren alle domeinlanden naar petroleum te onderzoeken. Koker vormde in December van dat jaar de *Surinam Oil Company*, welke in vereeniging met de Bataafsche Petroleummaatschappij exploratiewerk heeft verricht. Blijkbaar zijn de resultaten van de prospectie niet erg bevredigend geweest, aangezien de Bataafsche zich onlangs heeft teruggetrokken. Daarna heeft de maatschappij met groote activiteit evenwel het exploratiewerk voortgezet, maar het is niet algemeen bekend, met welke gevolgen. Er wordt uitbreiding van kapitaal overwogen, maar daar dit slechts een vergrooting van 400.000 tot 500.000 gulden beoogt, schijnt het bedrag te klein voor de te ondernemen taak. Vermoedelijk, zegt Dr. Mautner, zal de maatschappij hulp zoeken bij een sterke financieele petroleumgroep, waarschijnlijk een Amerikaansche.

Ofschoon de Bataafsche Petroleum Maatschappij klaarblijkelijk van meening is, dat haar werkzaamheden elders met grooter voordeel kunnen worden verricht, kan van de voortdurende activiteit van de Surinam Oil Company de gevolgtrekking worden gemaakt, dat de vooruitzichten om petroleum in ontginbare hoeveelheden in Suriname te vinden, in geenen deele ongunstig zijn. Het is mogelijk, dat

[1]) Bedoeld wordt Nieuw Nederland.

[2]) Deze namen zijn ons niet bekend.

[3]) Wij verwijzen voorts naar een artikel van den heer Oudschans Dentz in het Tijdschrift voor Economische Geographie van 15 Juni dezes jaars, waarin op deze aangelegenheid de aandacht was gevestigd. Verdere bijzonderheden zijn tot dusverre niet uit Suriname ontvangen. Niettemin zijn mededeelingen van een gezaghebbend blad als de Petroleum Times, de moeite waard om kennis van te nemen.

het bestuur van die maatschappij meer bijzonderheden weet dan de vrij magere gegevens, die Dr. Mautner in staat is om te verstrekken.

Daarbij komt dat landen, aan den evenaar gelegen, zooals de Guyana's, moeilijk zijn om te prospecteeren. Afgescheiden van het feit, dat het klimaat niet erg geschikt is voor Europeanen en Amerikanen, maakt de tropische plantengroei alle waarnemingen erg moeilijk en belet hij het vervoer, uitgezonderd daar, waar rivieren worden aangetroffen, welke bevaarbaar zijn voor schepen van middelmatige grootte.

Een paar merkwaardige brieven omtrent Piet Heyn,

medegedeeld door

C. K. KESLER.

Kort geleden, 27 November, was het 350 jaar geleden, dat Pieter Pietersz. Heyn te Delfshaven geboren werd en binnen enkele maanden zal het driehonderd jaar geleden zijn, dat hij zijn meest bekende kaperstuk uithaalde, het nemen van de Zilvervloot in de baai van Matanzas aan de Noordkust van Cuba. Zooals bekend is, hechtte Piet Heyn zelf, al was hij ook zeer content met de ruim 15 millioen, die hij meebracht, aan het feit niet zoo heel veel waarde. Des te meer deden dat echter H.H. Bewindhebbers der Westindische Compagnie, voor wier financiën zoo'n buitenkansje waarlijk niet te versmaden was. En in de zeehavens, in Hellevoetsluis, in Rotterdam en elders zongen zelfs de kinderen op straat van Piet Heyn, wiens naam klein was, maar wiens daden groot waren, zooals Ds. Dionysius Spranckhuysen, tijd- en stadgenoot van den plotseling beroemd geworden vlootvoogd, vermeldt.

Al was in de 17 eeuw de post nog niet in staat, met de snelheid te werken, waaraan wij gewend zijn, al bestond er ook nog geen schijn van telegraaf, toch verspreidde zich de tijding van de verovering der Zilvervloot snel genoeg door de Republiek. In de Navorscher van 1914 worden een paar curieuse brieven meegedeeld, die getuigen van de algemeene voldoening over het behaalde voordeel en de schade, aan Spanje toegebracht. De eene luidt aldus:

Mine Heeren!

So datelic kompt min heer Berchem van Amsterdam mi besoecken, eer Sein E. t'huis gewesen, mi verblidende met dese heerlicke tidung, alsdat Pieter Heinen de geheele Silvere vloot vernielt ende verbrant, uitgesondert 3 of galeoenen met silver ende indigo etc. geladen, getaxeert op omtrent tot hondert tonnen goutz. De rest sullen mine heeren van hem selven vernemen. Wi willen Godt bidden, dat Hi onse Westindische Compagne vorder wil segenen, opdat Jan van Spangien dadeur meer gebeugelt worde ende Godes heilige, verdruckte ker:k van 't Spanse jock te meer ontlast worde. Dit in der haest.

Uwer EE. gantz ootmoedige dienar
HERM. VAN DER HAGEN, Med.

Van sulke tidung heeft men in 50 jaren niet gehoert, darvor Godt moet gedanckt sein.

An Mine Heeren Cantzler und
Rhaden des fürstentumbs Gelder. Goede Tidung. Cito citissime.

De schrijver, Herman van der Hagen, was sedert 1588 stadsgeneesheer te Arnhem. Zijn broeder Derrick woonde te Dordrecht en was Bewindhebber der W. I. C. Onze stadsdokter stelde dus uit den aard der zaak veel belang in het wel en wee van „onze" Westindische Compagnie.

Onderstaande aanhaling uit een anderen brief is nog eenigszins eigenaardiger. De schrijver ervan is H. van Essen, Geldersch Gecommitteerde ter Generaliteit. Zij luidt aldus:

„Uyt Romen wordt geadviseert, dat geheel Romen, soo paus als andere, sich vroolick hebben gemaickt met d' victorie van Piet Heyn, jae dat Paus sal geseit hebben, dat hem die tyding soo smaickelick was als het Evengelium selve."

De verhouding tusschen Spanje en den Pauselijken Stoel was nu wel niet altijd even hartelijk en juist in dien tijd had Paus Urbanus VIII verschillende redenen tot ontevredenheid over de Habsburgers, zoowel die in Duitschland, als in Spanje, o.a. in verband met kwesties over Milaan. Toch lijkt het wel eenigszins onwaarschijnlijk, dat het Vaticaan zich op deze huiselijke wijze zou uitgelaten hebben en vooral, dat dit naar buiten uitlekte.

Nieuwer-A[illegible] December 1927.

De Indische Tentoonstelling te Arnhem.

Medewerking in Suriname.

Het nummer van 19 November van het Surinaamsche weekblad „*De Periskoop*" schrijft:

De Commissie, door Zijne Excellentie den Gouverneur benoemd tot het treffen van voorbereidingen voor de deelname van Suriname aan de Indische tentoonstelling te Arnhem in 1928 heeft hare werkzaamheden aangevangen.

Deze Commissie zal zich in het bijzonder beijveren met het verzamelen van producten van Surinaamschen bodem, die van belang zullen zijn om op de bedoelde tentoonstelling een denkbeeld te geven van den rijkdom van de landen die uit hoofde daarvan voor Nederlandsche en buitenlandsche ondernemers een opwekking kunnen vormen om dien rijken bodem tot ontginning te brengen.

Dit is het doel der tentoonstelling en daarom kan deelname daaraan voor Suriname van groote economische beteekenis zijn.

Het zal evenwel ook zijn, en de tentoonstelling zal in belangwekkendheid en aantrekkingskracht toenemen, indien naast producten van den bodem ook worden ingezonden allerlei voorwerpen, die een denkbeeld geven van inlandsche nijverheid en kunst, zooals: hoofdsieraden, kniebanden, kleedingstukken, schorten, arm- en beenringen, halskettingen (van kralen, tanden en zaden), halssieraden, trommen, muziekinsrumenten, pijlen, bogen, corjalen, Boschnegersnijwerk, haakwerk van Indianen (hangmatten, spl̄ndels, weeftoestellen, vischtuigen, vlechtwerk van Indianen, Indiaansch aardewerk, Surinaamsche oudheden (steenen bijlen, dondersteenen, beitels, wiggen, strijdbijlen), koebiesteenen, Christusvisschen, Surinaamsche poppen.

Vermits voorwerpen behoorende tot de bovengenoemde in tal van gezinnen in *Suriname* aanwezig zijn, doet de Commissie op de bezitters dezer voorwerpen een beroep om hen te bewegen deze in te zenden.

Uit den aard der zaak neemt daarbij de Commissie de verantwoordelijkheid op zich, dat die voorwerpen na afloop der tentoonstelling onbeschadigd weer worden terugbezorgd.

Indien inzenders als hierbedoeld bereid zijn de ingezonden voorwerpen op de tentoonstellingen te koop aan te bieden, dan gelieven zij dien wensch kenbaar te maken onder opgave van den verlangden prijs.

Het is noodzakelijk, dat bij de inzendingen duidelijk worden vermeld de naam en het adres van den inzender.

De Commissie moet zich uiteraard de bevoegdheid voorbehouden te bepalen, welke der ingezonden voorwerpen voor de tentoonstellingen zullen worden bestemd.

De inzendingen zullen worden verzameld in het voormalig schutterijgebouw (te Paramaribo) en op later bekend te maken dagen en uren voor het publiek ter bezichtiging staan.

Inzendingen worden gaarne in ontvangst genomen door den Secretaris der Commissie, den Heer Ir. J. J. van Wouw, groote Waterstraat 1e B.W. No. 245 b 1.

De Commissie doet in het belang van den naam van Suriname een beroep op allen om krachtig mee te werken ons land een waardige plaats te doen innemen op genoemde tentoonstelling.

Namens de Commissie,
de Voorzitter,
PREY.

Aan de Leden verzoeken wij vriendelijk hunne kennissen, die nog niet tot „Oost en West" toetraden, daartoe op te wekken. De gebruikelijke vraag: „WAT HEB IK AAN DE VEREENIGING?", kunt ge eenvoudig beantwoorden met: „DE VEREENIGING HEEFT WAT AAN U".

Van Week tot Week.

Dinsdag 6 tot Maandag 12 December.

Wijziging der Indische Staatsinrichting. Van 8—12 Dec. zijn in den Volksraad beraadslagingen gehouden over de voorgestelde wijziging van de Indische Staatsinrichting, welke de gemoederen maandenlang in beroering heeft gehouden. Den 19den Dec. komt de Regeeringsgemachtigde, Mr. Schrieke aan het woord.

Wanneer niet alle voorteekenen bedriegen, zal, als het op stemmen aankomt, de meerderheid in den Volksraad zich *vóór het Regeeringsvoorstel verklaren;* de eindbeslissing is evenwel voorbehouden aan het Nederlandsche Parlement.

Wordt het ontwerp tot wet verheven, dan zal de Volksraad in 1931 aldus zijn samengesteld:
1 Voorzitter (Nederlander),
30 Inheemschen,
30 Uitheemschen, waarvan minstens 25 Europeanen (Nederlanders) en hoogstens 5 Vreemde Oosterlingen (Chineezen).

De tegenwoordige samenstelling (zittingsperiode 1927—30) is:
1 Voorzitter (Nederlander),
25 Inheemschen,
30 Europeanen (Nederlanders) en 5 Chineezen.

Bijzonder onderwijs in Ned.-Indië. De heer P. Bergmeyer zal op Vrijdag 16 dezer in het Indisch Genootschap te 's-Gravenhage eene voordracht houden over: De beteekenis van het bijzonder onderwijs in Ned.-Indië.

Luchtverbinding Nederland—Ned.-Indië. Het Comité Vliegtocht Nederland—Indië heeft uitnoodigingen rondgezonden tot bijwoning van een voordracht- en filmavond betreffende de luchtverbinding Nederland—Ned.-Indië, te houden op 19 Dec. a.s. in het Kol. Instituut te Amsterdam. Als sprekers zullen optreden de Indië-vliegers A. N. J. Thomassen à Thuessink van der Hoop, J. B. Scholte en G. A. Koppen, alsmede de hr. Ir. B. Stephan, Adj.-Directeur van de Ned. Vliegtuigenfabriek (Fokker).

Tegen den burgemeester. De gemeenteraad van Cheribon heeft zich vereenigd met het rapport der commissie welke een onderzoek heeft ingesteld naar de wijze waarop burgemeester Schotman zijn betrekking vervult. Blijkens een Aneta-telegr. [1]) van 9 Dec. werd het voorstel om het rapport bij de Regeering voor te brengen met verzoek den heer Sch. te ontslaan, aangenomen met 9 tegen 4 stemmen. (Zie K. W. dd. 8 Dec., bl. 4).

Michiels-monument onthuld. Singaradja (Bali), December. (Aneta). Te Koesambe, aan de Padangbaai, is op plechtige wijze een monument onthuld ter nagedachtenis aan generaal-majoor A. V. Michiels, die op 25 Mei 1849 bij den overval van het bivak onzer troepen gesneuveld is.

(Voor bijzonderheden zie men G. Nypels: De expeditiën naar Bali, verschenen in 1897, bl. 166 en hoofdstuk XVII).

Met pensioen. De luitenant-kolonel der Inf. van het O.-I. leger J. J. de Kroes, met verlof hier te lande, zal 1 Jan. a.s. op zijn verzoek den dienst met pensioen verlaten.

Onderscheiding. Bij Kon. besluit is benoemd tot Ridder in de Oranje Nassau-orde C. A. Schaegen, ambtenaar 3e kl. bij den dienst der Inen Uitvoerrechten en Accijnzen in Ned.-Indië.

J. Kaan. Te s-Gravenhage is, op den leeftijd van 60 jaar, overleden de heer J. Kaan, oud-gezaghebber bij de Gouvernementsmarine in Ned.-Indië.

Dr. R. Broersma naar Indië. De *Haagsche Ct.* meldt dat Dr. R. Broersma zich nog dit jaar naar Indië zal begeven om zich te vestigen te Ambon. Van Ambon uit zullen dan vele reizen in den Oostelijken archipel worden ondernomen. Het doel van dit verblijf is het verzamelen van materiaal voor een werk over de Molukken.

(Zooals men weet heeft Dr. Br. reeds een aantal gewestelijke monographieën gepubliceerd, laatstelijk over de Zuider- en Ooster-afd. van Borneo).

[1]) waarvan de tekst evenals de volgende Aneta-berichten ontleend is aan de „N. R. Ct.".

Het rassenprobleem in Ned.-Indië. Op uitnoodiging van het Holland-Instituut (Universitäts-Institut für das Studium der Niederlande und ihrer Kolonien) te Frankfurt a. M. in heeft Raden Mas Noto Soeroto den 8en dezer aan de Universiteit aldaar een lezing met lichtbeelden gehouden over „Das Rassenproblem in Indonesien und das Erwachen der Eingeborenen".

De stadseditie van de Frankfurter Zeitung van 9 Dec. bevat een kort overzicht, voorafgegaan door levensbijzonderheden van Noto Soeroto.

In de gevangenis gedood. Batavia, 7 Dec. (Aneta). In de gevangenis Tjipinang heeft een veroordeelde met een parang (hakmes) den opziener R. de Groot gedood.

Cholera te Batavia. Een Aneta-telegr. van 6 dezer, meldend dat de besmetverklaring van Batavia was opgeheven, werd den volgenden dag door genoemd persbureau herroepen; de maatregel bleef voorshands gehandhaafd, mede uit internationaal oogpunt.

Universitaire examens. Utrecht. Doctoraal ex. Ned.-Indisch recht de heer Mr. J. P. de Lange.

Leiden. Doctoraal ex. Taal- en Letterkunde van den Oost-Indischen Archipel de heer C. Hooykaas. (Verbeterd bericht).

Voordracht over Suriname te Amsterdam. Voor het Algemeen Nederlandsch Verbond, de vereeniging Oost en West, de vereeniging Hou' en Trouw en de vereeniging L. E. G. O., zal de heer G. J. Staal, oud-Gouverneur van Suriname, op Vrijdagavond 16 dezer spreken over: „Suriname, land en leven". Deze lezing zal worden opgeluisterd door de vertooning van de „Suriname-rolprent" en van lichtbeelden.

Radio-telefonische gesprekken. Op verzoek van Aneta heeft de Nederl. telegraafadministratie op 7 dezer een groote en schitterend geslaagde proefneming gedaan tot exploitatie van de radio-telefoon voor persodoeleinden, in het bijzonder voor het telefoneeren uit Nederland voor Indië.

B. Hoetink †. Te 's-Gravenhage is op 73-jarigen leeftijd overleden de heer B. Hoetink, oud-Oost-Indisch hoofdambtenaar, ridder in de Orde van den Nederl. Leeuw. Niet alleen als ambtenaar voor Chineesche Zaken, maar vooral door zijn ambtelijke bemoeienissen met arbeidsaangelegenheden in het cultuurgebied op de Oostkust van Sumatra is de heer Hoetink gedurende zijn Indische loopbaan zeer op den voorgrond getreden. Na zijne pensionneering was de overledene van 1916—1923 secretaris van het Kon. Instituut voor de Taal-, Land- en Volkenkunde van N.-I. te 's-Gravenhage en verschenen in dien tijd in de „Bijdragen" verschillende publicatiën van zijn hand, in het bijzonder over Chineesche officieren in den Compagniestijd. Tevens bewerkte hij voor de „Linschoten-Vereeniging" het Journaal van Hendrik Hamel over Korea.

Ter dood veroordeeld. Tjimahi, 12 Dec. (Aneta). De communistische militairen Woentoe en Wenas, die deelgenomen hadden aan een poging om in Juli jl. opstand te verwekken, zijn door den Krijgsraad ter dood veroordeeld.

(Bedoelde militairen, R. Wuntu en L. Weenas, zijn Menadoneesche fuseliers, beiden van het 4e bataljon te Tjimahi).

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt.

Hoog Bezoek.

Op Maandagmorgen j.l. bezocht H. M. de Koningin de Toonzalen van Boeatan en kocht er eenige kunstnijverheidvoorwerpen, bestemd voor Kerstgeschenken. Een navolgingswaardig vorstelijk voorbeeld van belangstelling en waardeering der Indonesische Kunst!

Twee nieuwe Boeken over Indië.

Als Sint-Nicolaas-geschenk ontving wij het onlangs bij *H. P. Leopold's Uitgeversmaatschappij* te 's-Gravenhage uitgekomen boek van den heer *L. C. Westenenk: „Waar Mensch en Tijger Buren zijn"* en, na bizonder genoten te hebben van de

DE CONTRIBUTIE ad f 5.- 's jaars minimum, voor het lidmaatschap dezer vereeniging, loopt voor hen die zich thans opgeven, tot en met ultimo December 1928. Zij ontvangen het „Kol. Weekblad" dus gratis tot het einde van dit jaar.

lectuur, willen wij er hier nogmaals [1]) en met groote ingenomenheid de aandacht op vestigen, daar het dan wellicht voor velen nog een zeer welkom Kerstgeschenk kan zijn. Het bevat een veertiental levendig en boeiend geschreven verhalen, waarvan de schrijver in zijn „Voorwoord" zegt: „gebeurtenissen en feiten — ernst en luim — geen verdichtsels; slechts in enkele schetsen zijn de namen van personen of plaatsen veranderd", waaraan hij met al te groote bescheidenheid toevoegt: „Te goed ben ik mij bewust, dat de waarheid van het geschetste de eenige werkelijke waarde er van zal kunnen uitmaken". Ontegenzeggelijk hebben deze „schetsen", welke zoo duidelijk getuigenis afleggen van 's schrijvers groote liefde voor 't Indische land en volk, ook letterkundige en humanitaire waarde, want zij spreken tot het gemoed van den lezer, die mede geniet bij de enthousiaste natuurbeschrijvingen; zijn medegevoel en oprechte waardeering deelen kan voor de lotgevallen en groote deugden der schrandere, trouwe Maleiers met hun zin voor humor, die schrijver zoo kameraadschappelijk van nabij heeft leeren kennen. Dat dit alles zoo hartelijk en natuurlijk verteld wordt, is juist de grootste bekoring van het boek, dat bovendien mooi verlucht is met sprekende teekeningen van *L. S. W. van der Noordaa* en gehuld in een frisschen, kleurigen omslag, ontworpen door 's schrijvers zoon, het type weergevend van een eenvoudigen, flinken Sumatraan.

Het karakter der schetsen geeft schrijver in zijn „Voorwoord" aan met de woorden:

„Het eerste gedeelte er van is gewijd aan de mysterie der Natuur van den Nederlandsch-Indischen Archipel, zooals zij door devoot geloovende menschenkinderen is saamgeweven met hun godsdienst en met overleveringen over voorvaderen en onzichtbare wezens. Dat geloof is het eigen animisme, beïnvloed door de Hindoe's, die reeds in de eerste eeuwen onzer jaartelling immigreerden; en sedert enkele eeuwen werkt vooral de Islam in en doet het warmgetinte beeld door een nivelleerende deklaag langzamerhand verdwijnen. Het laagje is nog dun en op de meeste plaatsen doorzichtig, maar het werk wordt meedoogenloos voortgezet." [2])

Die vijf legendarische verhalen, saamgevat onder den titel *„Schemering"*, worden gegeven met den ernst, waarmede zij als geschiedenis of wetenschap worden aanvaard door de plaatselijke, inheemsche bevolking.

In het tweede gedeelte: *„Licht en Schaduw"*, worden verschillende gebeurtenissen geschetst, welke zich afspelen in de diepe binnenlanden en eenzame uithoeken, waar schrijver als bestuursambtenaar geweest is. Ook worden door hem, als ervaren jager, schetsen gegeven van enkele merkwaardige wilde dieren, zooals de mensch hen kan leeren kennen.

Als voorbeeld van den onderhoudenden, pakkenden schrijftrant van den heer Westenenk, halen wij verder uit zijn „Voorwoord" aan:

„Aan den rand van het oerwoud is de plaats van handeling van bijna alle deze schetsen, waar de brave, gave natuurmenschen wonen en waar zij de buren zijn van de dieren der wildernis.

„Ook de meeste dieren leven daar, en niet in het diepst van het oerwoud. Niet dáár, waar de galmende argusfasant voor eeuwig moet verblijven, de ondankbare, op wien de vloek rust van den rossen *boeboet*, den spoorkoekoek, die hem de prachtige sieroogen had geschilderd op de lange staart, maar die beloond werd met *sirih*-spog, waarvan zijn veeren nòg de kleur dragen.

„Het meeste leven is aan den boschzoom, waar de mensch geleidelijk voorschrijdt, hakkend en kappend aan de grootheid der woudreuzen, om den vruchtbaren humusbodem te kunnen ontginnen, en waar telkens een gedeelte der eens bewerkte gronden weer verwildert, waardoor dichte opslag ontstaat van jong hout en van planten, een dorado voor allerlei dieren. Daar zijn, naast het gedempte licht en de koelte der bosschen, de open hemel en de felle zonnebrand op de bouwvelden der

menschen, en alles wat voedsel zoekt, komt er saam.

„Met het oerwoud, de *rimba*, zijn in het bijzonder bedoeld de ongerepte bosschen van Sumatra.

„Hier vooral, op dit eiland, met zijn ontzagwekkende vulkanen en ravijnen, zijn droomende kratermeren en woeste rivieren, is het de Loerende Verschrikking, die alles beheerscht in de mystiek der wildernis. *Hij*, [3]) wiens naam men in het oerwoud nimmer noemt, met het felle oog en den nooit missenden klauw, die in den bliksemsnel-suizenden aanval een flitsende lichtschijn is van geel en grauw.

„Hier ook breken de Grooten [4]) van het woud op hun eindelooze zwerftochten nieuwe wegen in de bosschen, met klaroengeschal en daverend geweld."

De lezers zullen het met ons eens zijn, dat dit een boek is, zooals er nog niet vele over Indië geschreven zijn; geheel in den geest onzer Vereeniging, uitnemend geschikt om beter begrip, meer benadering te brengen tusschen het Westen en het Oosten.

Schrijver droeg het boek op „aan zijne kinderen", maar stellig mogen wij het ook beschouwen als opgedragen aan het geheele Nederlandsche volk en tevens aan zijne Indonesische vrienden, waarom wij dan ook den wensch koesteren: dat het onder velen oogen moge komen!

* * *

In „Het Vaderland" lazen wij onlangs de aankondiging van een nieuw *„Beknopt Handboek der Volkenkunde van Ned.-Indië"*, door *B. Alkema* (oud-zendeling), lector aan de universiteit te Utrecht en *T. J. Bezemer*, hoogleeraar te Wageningen en te Utrecht, uitgegeven bij *H. D. Tjeenk Willink en Zoon* te Haarlem, met 131 afbeeldingen.

De criticus van „Het Vaderland" vindt o.m. dat:

„Door dit handboek ieder, die belang stelt in ons Indië, in staat gesteld wordt, zonder veel moeite, de resultaten der wetenschappelijke onderzoekers als Kern, Van Vollenhoven, Wilkens, Van Eerde, Kruyt, enz. enz. te leeren kennen. De lectuur van dit werk doet een gevoel van ontzag en eerbied opkomen, niet alleen voor de vaderen, die een zoo enorm en rijk gebied als „Insulinde" voor ons wisten te veroveren en hoofdzakelijk dan toch, ook te behouden, maar voor die wetenschappelijke vorschers der laatste halve eeuw, die als het ware een tweeden, ditmaal meer geestelijken, veroveringstocht ondernomen hebben. Nu Nederland in Indië en tegenover de Indische bevolkingen een steeds zwaarder taak krijgt, zal die tweede veroveringstocht allicht het inzicht geven, dat noodig is om zóó te besturen, dat de banden tusschen Nederland in Europa en dat nieuwe Nederland onder de Tropen steeds nauwer worden."

Hij meent echter ook dat:

„De waarde van het werk nog zeer zou verhoogd worden door een meer opzettelijke behandeling van de koloniale invloeden. De tegenwoordigheid van het Nederlandsche gezag, van het buitenlandsche kapitaal en van de moderne techniek zijn nu eenmaal zeer belangrijke feiten der Indische maatschappelijke organisatie. Een nader onderzoek over hun invloed op de oude beschaving zou een mooi ding zijn voor een tweede uitgave, die, naar wij hopen, spoedig zal mogen verschijnen. De invloed van de Hindoe-beschavingen en van den Islam, evenals de beteekenis van de Christelijke cultuur voor den Indonesiër, zijn wel afzonderlijk behandeld; waarom de invloed van het vreemde recht en van de koloniale economie niet?"

Zoo vraagt de criticus, die tevens opmerkt, dat de belangrijkste hoofdstukken gewijd zijn aan de godsdiensten en uitvoerig aanhaalt wat in het boek behandeld wordt over de leidende beginselen der Zending, ook in zake maatschappelijke organisatie. Hij eindigt met de opmerking:

„Veel van wat ons in dit handboek over den godsdienst en de zending in Indië wordt medegedeeld — vooral de sociaal-psychologische opmerkingen — is ontleend aan een nog niet gepubliceerde, maar blijkens talrijke citaten zeer belangrijke studie van Dr. Brouwer: „Hoe te prediken voor Heiden en Mohamedaan?"

[1]) Eene aankondiging geschiedde reeds in het K. W. van 3 November j.l.
[2]) Ook de Christelijke Zending zal noodzakelijk op den duur hiertoe het hare bijdragen. — Red.

[3]) De tijger.
[4]) De olifanten.

De laatste hoofdstukken van het boek zijn gewijd aan de studie der tijdrekening, aan de volks-economie, aan den bouw der dorpen en de inrichting van de woningen; aan spel en vermaak; plechtigheden en gebruiken in het familieleven en aan de nijverheid, voornamelijk de kunstnijverheid.

Hierbij merkt de criticus op, dat het hoofdstuk over de kunstnijverheid begint — helaas wel moet beginnen — met een klacht over den achteruitgang van het mooie handwerk, waarna hij aanhaalt:

„Het proces werkt door, onverbiddelijk; ook Indië keert niet op zijn schreden terug en naar het zich laat aanzien, zal al wat nu nog gevonden wordt in de Indonesische maatschappij aan herinneringen van een vroeger verleden, over niet al te langen tijd museumartikel [5]) wezen of in 't bezit zijn van de enkelen, die in de gelegenheid zijn zich de weelde te veroorlooven het te koopen. [6])

„De moderne vervlakking heeft zich op Indië geworpen en zal haar vreeselijk werk van egalisatie verrichten. Hoe prijselijk ook de propaganda der regeering, zoowel als van particulieren, om het proces te keeren, moge wezen, de verarming van de Indonesische maatschappij uit dit oogpunt van kunst gaat door. [7]) De kunst zal wel blijven, maar zij zal het deel der enkelen wezen; zij zal wel blijven, maar zij zal den schoolschen druk van opleiding niet ontgaan; de tijd van den echten impuls, die het eigendom was van schier heel het volk; die onbewust leefde in de zielen, zoo niet der meesten, dan toch der velen, is voorbij. De kunstzinnigen, echt bij de gratie Gods, worden zeldzaam in de Indonesische wereld."

Nu vragen wij ons af: wat bedoelen de schrijvers van het boek met „moderne vervlakking, die zich op Indië geworpen heeft en haar vreeselijk werk van egalisatie zal verrichten"? Bedoelen zij, dat onze vlakheid, ons gemis aan kunstzin zoo vreeselijk was en nog is, dat deze de Indonesische maatschappij, die wèl kunstzinnig is, op den duur aan zich gelijk zal maken? Dan zijn wij het met hun opvatting in deze volkomen eens. De doornsnee Nederlander, die naar Indië toog om zoo gauw mogelijk rijk te worden, heeft echter in al die honderden jaren in den Archipel nooit of te nimmer kunst gezien; van zijn „prijselijke propaganda", noch van die der regeering is dus ooit sprake geweest; eerst in de laatste decennia zijn bij zeer enkelen de oogen opengegaan ten opzichte dezer sierkunst en thans begint, tegelijk met den opbloei der kleinkunst in Nederland, de belangstelling er pas voor wakker te worden.

Wanneer een algeheel frisch ontwaken, met als gevolg de tewerkstelling van doeltreffende maatregelen, ook en vooral van regeeringswege, nu niet te lang op zich laat wachten, dan zal bedoeld proces: „verarming van de Indonesische maatschappij uit oogpunt van kunst", niet behoeven door te gaan. Laat ons daarvoor bidden... en werken! Er bestaat immers niets „onverbiddelijks"!

Dan zal er weer „echte impuls opleven in de zielen, zoo niet der meesten, dan toch van velen", zij het dan ook, onder de veranderde omstandigheden, na eeuwenlange verwaarloozing door onze vlakheid — met de noodig geworden opleiding, in eigen Indische-nationale richting, welke geen „druk", doch waardevolle opheffing zal zijn. Dan zullen „de kunstzinnigen, echt bij de gratie Gods" *niet* „zeldzamer worden", integendeel zich verblijdend vermeerderen kunnen. [8])

Mogen ook deze gezichtspunten naar voren gebracht worden bij een eventueele tweede uitgave van het boek, waaraan bij het nog altijd bij ons onderwijs bestaande tekort aan leering omtrent Indië, blijkbaar behoefte bestaat.

---

[5]) Musea in Europa worden hier natuurlijk bedoeld. Dat ook Indië behoefte heeft aan dergelijke musea, schijnt men te vergeten. —*Red.*

[6]) Erg kostbaar zijn deze weelde-artikelen juist niet; vooral niet, wanneer zij gekocht worden van Indische bezitters, die in geldnood zijn. — *Red.*

[7]) Het opkoopen en wegslepen der oude kunststukken is een verarming van het land en bevordert zeker niet de ontwikkeling der kunstnijverheid daarginds. *Red.*

[8]) Zie ook het door den heer J. W. Teillers hierover uitgebrachte prae-advies voor het „Java-Instituut", gepubliceerd in het tijdschrift „Djawa". — Red.

Persoverzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

De bestuurshervorming.

In de Mem. v. Toel. van de ontwerp-ordonnantie tot instelling van de administratieve gewesten *Midden-* en *Oost-Java* en de gouvernementen *Soerakarta* en *Jogjakarta* (*De Loc.* 31/10, blz. 5 en 6), verklaart de Regeering dat het in de bedoeling ligt om bij de verdere doorvoering van de bestuurshervorming op Java en Madoera, het gebied buiten de provincie West-Java — met uitzondering van de Vorstenlanden, waar het wenschelijk schijnt de bestaande residentiën Soerakarta en Jogjakarta voorshands als zelfstandige gewesten te handhaven — te verdeelen in twee nieuwe gewesten, t.w.:

1. Oost-Java, omvattende de tegenwoordige residentiën Madioen, Kediri, Soerabaja, Pasoeroean, Besoeki en Madoera, zoomede de Oostelijke helft van de residentie Rembang (regentschappen Toeban en Bodjonegoro);
2. Midden-Java, omvattende de tegenwoordige residentiën Pekalongan, Semarang, Banjoemas en Kedoe, zoomede de Westelijke helft van de residentie Rembang (regentschappen Rembang en Blora).

Het ligt voor de hand bij de invoering van de bestuurshervorming in Oost- en Midden-Java eenzelfde algemeen werkplan te volgen als destijds voor West-Java is aanvaard. Aan de instelling van de provinciën Oost- en Midden-Java en de aanwijzing van de daarin gelegen regentschappen als zelfstandige gemeenschappen zal derhalve de administratieve hervorming moeten voorafgaan. Het ligt in de bedoeling de provincie Oost-Java op 1 Jan. 1929 in het leven te roepen; derhalve kan de instelling van het gelijknamig administratief gewest op 1 Juli 1928 plaats hebben. Op 1 Juli a.s. ware dan tevens het administratief gewest Midden-Java in te stellen, zoomede de gouvernementen Soerakarta en Jogjakarta, hetgeen vooral met het oog op de eenheid van het Nederlandsch korps voor den algemeenen bestuursdienst op Java en Madoera, welke verbroken is zoolang de bestuursreorganisatie nog niet over het geheele gebied dezer eilanden is doorgevoerd, alleszins gewenscht voorkomt. De omstandigheid, dat de provincie Midden-Java waarschijnlijk een jaar later dan de provincie Oost-Java zal worden ingesteld, behoeft naar het oordeel der Regeering, hiertegen geen overwegend bezwaar te worden geacht. De ontwerpen van ordonnanties tot instelling van de gouvernementen Oost- en Midden-Java wijken in één belanrijk opzicht af van de ordonnantie tot instelling van het administratieve gewest West-Java, doordat de plaatselijke ressorten — welke tijdelijk, zoolang de provincie nog niet is ingesteld, in de plaats treden van de op te heffen gewestelijke ressorten, in afwijking van hetgeen indertijd te dien aanzien voor West-Java is aangenomen — in deze ontwerpen niet beschouwd zijn als nieuwe rechtspersonen, doch thans het standpunt is ingenomen, dat bij deze hervorming de bestaande rechtspersonen, slechts met verwisseling van naam, gehandhaafd blijven.

De Loc. (2 en 3/11, blz. 35 en 3) geeft een overzicht van de denkbeelden, in den Volksraad geformuleerd ten aanzien van de bestuurshervorming in het algemeen, en van hetgeen het Afdeelingsverslag daarover verder zegt. Telkenmale treedt het voorbeeld van *Sumatra* naar voren. Omtrent de instelling van een *gouvernement Zuid-Sumatra* zijn — volgens *De Sum. Post* (7 en 8/11) — zeer vele leden van oordeel, dat de thans voorgestelde en overhaaste doorvoering van de *bestuurshervorming op de Buitengewesten* door niets gemotiveerd wordt. De groote verscheidenheid van inzichten en de wijziging der inzichten zijn een duidelijk bewijs, dat nog een tijdperk van studie en overweging aan de uitvoering dient vooraf te gaan.

Het *Soer Hbl.* (31/10, 4e bl. *„Havenaangelegenheden in Zuid-Sumatra")* schrijft over de havens Palembang, Djambi, Benkoelen, Kroë en Oosthaven. *De Loc.* (29 en 31/10, blz. 35 en 7) bevat een verslag van de rede van *Prof. Logemann*, die een overzicht gaf van enkele vraagstukken eener Indische Staatsrechtsbeoefening.

De politieke toestand.

Het *Bat. Nwsbl.* (3/11) ontleent aan de M. v. A. betreffende het afdeelingsverslag van den Volksraad, nopens de algemeene beschouwingen over de

LIJST VAN ADRESSEN

ten behoeve van Repatrieerenden

Voor nadere bijzonderheden, leze men de betreffende advertenties.

AANNEMERS EN BOUWKUNDIGEN

W. van Heyst, Velsen.

ADVIES- EN INFORMATIE-BUREAUX

Haagsche Advies- en Informatiebureau, Thomas Th. Schwenckestraat 35, Den Haag.

AUTOHANDELAREN

N. V. James Nefkens, Laan v. Meerdervoort 96c, Den Haag.

BAD- EN ZWEMINRICHTINGEN

Badinrichting „De Regentes", Weimarstraat 63. Den Haag.

BANKETBAKKERS

J. Krul. Noordeinde, Den Haag.
Gebr. Ooms, Indigostraat 89, Den Haag.

BANKIERS EN BANKINSTELLINGEN

De Bas & Co., Heerengracht, Den Haag.
P. J. v. d. Berg & Co., Anna Paulownastraat 87, Den Haag.
Henny & Co., Anna Paulownastraat 62A, Den Haag.
Holl. Bank voor West-Indië, Amsterdam.
Nederlandsche Handel Mij., Amsterdam.
Jos. D. Netten & Co., Sportlaan 3, Den Haag.
Taams & Keyser, Bankastraat 10, Den Haag.

BEGRAFENISONDERNEMINGEN

Begrafenisonderneming „Simplicitas", Denneweg, Den Haag.

BLOEMISTEN

J. M. Hermans, Kon. Wilhelminal. 527, Den Haag.
D. Maarschalk, Valeriusstraat 113, Den Haag.

BOEK- EN KUNSTHANDEL

D. Driessen, Haarlemmerstraat 105, Leiden.

BOEKDRUKKERIJEN

N.V. Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag.

BOUW- EN WONINGBUREAUX

Bouwbureau J. van Gemert, Valkenboschkade 277, Den Haag.
Woningbureau W. Hoksbergen, Bezuidenhout 14, Den Haag.
J. Rozestraten, Vondelstraat 49, Amsterdam.

BRANDSTOFFEN

Firma Van Dijk, Nieuwe Haven 366, Den Haag.
N.V. Haagsche Brandstoffenhandel „De Concurrent", Trekweg 84, Den Haag.
J. van Vuuren. Denneweg 67A, Den Haag.

BROODFABRIEKEN

Gebr. ten Hoeve, Wald. Pyrmontkade 2c, Den Haag.

COMESTIBLES EN DELICATESSEN

J. C. Haring-Waterreus, Symonszstraat 15, Scheveningen.
A. W. M. Polders, Franklinstraat 78, Den Haag.
Joh. Toet, Aert v. d. Goesstraat 34, Den Haag.

CREDIETMAGAZIJNEN

„De Residentie", L. Beestenmarkt 121, Den Haag.

DAMES- EN HEERENKLEERMAKERS

Derlum's Kleermakerij„ Weimarstr. 65, Den Haag.
„Dress", Valeriusstraat 72, Den Haag.
The Encos, Weimarstraat 24a, Den Haag.
Fa. de Groot en v. d. Lans, Pijnboomstr. 4a, Den Haag.

DAMESKAPPERS

Maison Alice, Plein 11, Den Haag.

DETECTIVE-BUREAU

„Hilvers", Westeinde 235, Den Haag.

DIVERSEN

G. v. Willigen, Havenkade 4, Den Haag.

DROGISTEN

Drogisterij „De Boer". Paulus Buysstraat 9, Scheveningen.
G. v. d. Gaag, Groenmarkt 27, Den Haag.
Drogisterij de Laan, L. v. Meerdervoort 527, Den Haag.
A de Vries. Kerkstraat 98, Hilversum.

ELECTR. INSTALLATIES EN -ARTIKELEN

Van Eijck. 2e Sweelinckstraat 93, Den Haag.
W. G. Scheeres. Hooigracht 1C. Den Haag.
Frans v. Wijk. Vlamingstraat 24, Den Haag.
N.V. Werkmetaal, Piet Heinstr. 17, Den Haag.

EXPEDITEURS

't Veentje, Helmerstraat 10, Den Haag.

FEESTARTIKELEN

Klaassen, Prinsestraat 4, Den Haag.

begrooting 1928, e.e.a. over den politieken toestand.

Het ligt, naar het oordeel der Regeering, niet op Haar weg Hare zienswijze kenbaar te maken over de *woorden en daden van den President der Javasche Bank*, aan wien zelf kan worden overgelaten de oirbaarheid van zijne handelingen en uitingen te beoordeelen. Tegenover de critische beschouwingen, welke deze financieele autoriteit in het Javasche Bankverslag aan het Regeeringsbeleid heeft gewijd, staat overigens de omstandige toelichting en verdediging van dat beleid zoo mondeling als schriftelijk door de Regeering telken jare in den Volksraad gegeven, weshalve Zij al evenmin aanleiding kan vinden in den vervolge op de beschouwingen van een President der Javasche Bank, voor zoover die Haar beleid betreffen, op eenigerlei wijze van repliek te dienen.

Ontwerpen van algemeene verordeningen tot wijziging van art. 164 Ind. Staatsreg. en tot verscherping van de strafwet ten aanzien van de *intellectueele verwekkers van onrust*, zijn in voorbereiding.

Tot een bepaald oordeel over de *P(artij) S(arikat) I(slam)* en de tegenover hare actie aan te nemen houding, is de Regeering nog niet gekomen. Het valt niet tegen te spreken dat er verschijnselen zijn, welke er op wijzen dat die actie een potentieel gevaar oplevert, daartegenover staan echter feiten van meer hoopvollen aard. In verband hiermede meent de Regeering voor het oogenblik zich tot nauwlettende observatie te moeten bepalen. Zij hoopt echter, ook in verband met nog in te wachten adviezen, binnenkort in staat te zullen zijn Haar standpunt meer definitief vast te stellen. Zij betreurt het dat, ten gevolge van in Eur. bladen verschenen artikelen, op het inzicht en het verantwoordelijkheidsgevoel van den wnd. Adviseur voor Inlandsche Zaken een geheel onzuiver licht is geworpen.

Het is der Regeering niet bekend, dat in den laatsten tijd wederom herhaaldelijk (gewezen) ***hooggeplaatste ambtenaren particuliere betrekkingen*** zouden hebben aanvaard, nog minder dat deze betrekkingen vermoedelijk zouden zijn aangeboden uit hoofde van de in ambtelijke functie verkregen relaties. Wel is Haar bekend, dat een jurist van naam, die terug kan zien op een hoogst eervolle carrière bij de rechterlijke macht en die een paar jaren geleden als Lid van den Raad van Ned.-Indië werd gepensionneerd, de functie van Voorzitter van het Suikersyndicaat heeft aanvaard. In zoodanigen overgang, vreemd van alle gedachte aan samenhang met vroegere relaties, kan de Regeering niets zien dat, minder oirbaar, door middel van wettelijke bepalingen onder poenale sancties zou bestreden moeten worden. Zij betwijfelt verder of tegen de mogelijkheid van misbruik door een wettelijke bepaling zou kunnen worden gewaakt; terwijl zulk een bepaling aan den anderen kant ten gevolge zou kunnen hebben, dat gewezen landsdienaren zouden worden gedwongen hun kennis en bekwaamheden onbenut te laten liggen. Zulks zou op den duur zeker niet in het belang van den dienst zijn.

Wij verwijzen naar *De Loc.* (24/10, blz. 3 „Officieele voorlichting"; 31/10, blz. 3, 9 en 29, en 4/11, blz. 26 en 38 „Het werk der brandstichters te Semarang"; 27/10, blz. 3 „Dr. Sitanala"), de *Deli Crt.* (7 en 9/11 „Het bestuursbeleid ter S. W. K."), *De Sum. Post* (11/11, 2de bl. „Het Digoelprobleem"), het *Soer. Hbl.* (2/11, 3de bl. „Communistische Oostenrijker" V. A. Petkovic) en het *Bat. Nwsbl.* (7 en 8/11 *„De dynamietdiefstal"* bij *Kratjak)*. Vreesde men aanvankelijk, dat het gestolen dynamiet door communisten zou worden misbruikt, spoedig bleek dat het dynamiet hoogstwaarschijnlijk alleen voor de vischvangst zou worden aangewend. De recherche is erin geslaagd zestien man, dieven en helers, te arresteeren.

Doodstraf en gratie.

De *Java-Bode* (2/11 *„De bekentenis van Si Gandjil")* meldt de berechting van een moordzaak te Padang, behoorende tot de reeks misdrijven, waaraan Si Patai's bende zich schuldig had gemaakt. Aan het licht kwam, dat een beklaagde in een andere eerder berechte zaak ten onrechte schuldig was verklaard aan het hem ten laste gelegde en ter dood was veroordeeld. Deze man had intusschen gratie verkregen.

Het *Bat. Nwsbl.* (5/11 „Welsprekend stilzwijgen") herinnert in dit verband, dat men eenige maanden geleden overal slechts woorden van afkeuring kon vinden voor de gratieverleening van eenige ter dood veroordeelden en dat, zonder dat men iets van de motieven tot gratie wist.

Voor de *Java-Bode* (7/10 „Welsprekend stilzwijgen") heeft dit Padangsche geval niets te maken met de gratieverleening, zooals deze een paar maanden geleden aan de orde was. Toen had men te maken met de beoordeeling van eenige gratieverleeningen, welke bezien moesten worden in het licht van de communistische tijdsomstandigheden. Voor het Padangsche geval is het een wel zeer gelukkige, maar bijkomstige omstandigheid, dat den betrokkene gratie werd verleend. Het eenige, dat het Padangsche geval nog eens aantoont is, dat de berechting behoorlijke waarborgen dient te bieden, juist omdat de doodstraf kan worden opgelegd. Zelfs tegen de doodstraf bewijst het geval niets — of men zou vanwege de mogelijkheid van dwaling de doodstraf finaal willen afschaffen; maar dan is het consequent principieel tegen elke bestraffing, als onherstelbare leedtoebrenging te zijn. De gerechtigheid streve er naar waarborgen te scheppen tegen dwalingen; meer kan men niet verlangen; ook niet waar het de doodstraf betreft.

De Minahassa (vervolg).

Ook buiten het politiek terrein is in de Minahassa velerlei deining en strijd, en dan denkt de heer *Zentgraaff* (Soer Hbl., 31/10, 2 en 4/11, 3de bl. *„Van eilanden in opkomst")* in de eerste plaats aan de *religie*. De Minahassa is bijna geheel gekerstend; de Sangi- en Talaud-eilanden zijn dit goeddeels. Het Christendom heeft zich hier uitstekend kunnen vastzetten, en indien het ook maar behoorlijk de teekenen des tijds had begrepen, zou het niet voor de moeilijkheden staan, welke thans aan alle kanten opdoemen. De Zending heeft hier indertijd goed werk verricht, doch evenmin als elders in den Archipel, heeft men tijdig begrepen dat deze volken ook in den uitbouw hunner religieuse gemeenschap de eigen nationale idealen hebben.

Nadat de Zending in de Minahassa haar taak had verricht, nam de Indische Staatskerk het werk over, met uitzondering van het onderwijs, dat in handen der Zending bleef. De Kerk verving de vroegere zendelingen door hulppredikers; in de Minahassa is echter slechts één behoorlijk gevormd theoloog: dominé *Loeff* te Menado. Het Zendingsonderwijs staat onder leiding van den heer *Tiekstra*, inspecteur te Menado. Om deze twee mannen beweegt zich het Christelijk werk in de Minahassa.

Een hoogst ernstige fout was de vorming van hulppredikers. Er zijn onder hen vele goeden geweest, doch ook een veel te groot aantal personen, die voor religieuse vorming en leiding vrijwel alle geschiktheid misten. Men had nooit met de hulppredikers moeten beginnen, doch hier bijv. een half dozijn predikanten moeten plaatsen. Van de zijde der Zending had men gaarne gezien dat de vroegere toestand werd hersteld, de Kerk zich terugtrok en de Zending weer alles onder zich kreeg; instede van hulppredikers zou men dus weer zendelingen krijgen. De desbetreffende conferentie te Batavia had geene resultaten. Al had de Kerk toegegeven, dan zou dit nog niet eene goede oplossing der hangende kwesties geweest zijn. De oorzaak zit dieper dan in affaires van organischen aard. En dit brengt den heer Zentgraaff tot de waardeering der algemeene opvattingen: het stemt allen die iets voelen voor het werk der kerstening in de Minahassa volbracht, wel somber dat men te bevoegder plaatse nog maar steeds niet schijnt in te zien, dat al deze volken niet willen hebben eene Kerk, doch eene *nationale* Kerk. Het allerwegen sterk oplevend nationaal gevoel, de verscherping der adatopvattingen welke daarmee verband houdt, komen in botsing met den opgelegden kerkvorm. De Kerk was nooit zeer soepel tegenover de adat; ruimere en verstandiger opvattingen hadden moeten leiden tot zoodanige omwerking en verbetering der adat, dat deze aldus zou zijn te voegen in het vormelijk Kerkelijk bestel.

Zij die de beteekenis van het Katholiscisme in de Minahassa gaarne slechts met cijfers meten, wijzen geruststellend op het betrekkelijk gering aantal Katholieken in de Minahassa, een kleine 15.000 op 235.000 Protestanten. Maar twee factoren zien zij over het hoofd: *1e.* De Katholieke Kerk heeft in de Minahassa eene uiterst stevige en breede basis gelegd, eene fundeering, waarop een kolossaal gebouw kan verrijzen. In velerlei richting is de Missie toonaangevend en dan worde vooral gedacht aan *ziekenverpleging* en het prachtige werk: *het leggen van*

innig verband tusschen onderwijs en landbouw, een arbeid van regeneratie in dit gewest, waar op agrarisch gebied zoo belangrijk veel te doen is. Enz. Het Katholicisme vormt zich hiermee een voortdurend stijgende waarde aan invloed en sympathie.

Wij vestigen de aandacht op het *Soer. Hbl.* (28 en 29/10 en 2/11, 3de bl. „De Inlandsche tabakscultuur in Kedoe"; 4/11, 3de bl. „Inlandsche rubbercultuur"), het *Bat. Nwsbl.* (1, 2 en 3/11 „De Panglongs"), *De Loc.* (31/10, blz. 14 „De koelieordonnantie voor Atjeh") en de *Deli Crt.* (9/11 „Arbeidstoestanden in Deli en Malakka").

Recht door Sumatra.

De *N. V. General Motors* hebben een autotocht ondernomen van Zuid- naar Noord-Sumatra (*De Loc.* 20/10). Reeds tientallen van jaren bestaat in de residentiën Palembang en Sumatra's Westkust een zeer goed en uitgebreid wegenstelsel. Sinds zes jaar is door den weg langs het Tobameer een rechtstreeksche verbinding tusschen Padang en het wegennet van de Gouvernementen Sumatra's Oostkust en Atjeh tot stand gekomen. De reis van de residentie Palembang naar de Lampongs kan sinds eenige maanden langs den Zuid-Sumatra Spoorweg per trein geschieden. Van een landverbinding van Zuid naar Noord ontbreekt slechts *de schakel door de bovenstreek van Djambi.* Door een autoverbinding tusschen Soeroelangoen (in Palembang) en Soengeidareh (in het Padangsche) zou een doorgaand verkeer te scheppen zijn. Djambi ligt er tusschen. Sinds eenige jaren vloeien millioenen, dank zij de rubberuitvoerrechten, in 's Lands kas. Eenzaam en verlaten liggen daar in de bovenstreken de bestuursvestigingen Sarolangoen, Bangko, Moeara Boengo en Moeara Tebo, alle met militaire bezettingen. Er liggen zeer goede gronden voor Europeesche grootcultures. Daar zijn groote mogelijkheden voor importhuizen, als het groote bezwaar der ontoegankelijkheid niet bestond. Kopstukken uit handel en cultures wagen zich niet aan excursies in den tegentijd met hekwielers. De bevolking ziet het groote belang van goede verkeerswegen zeer goed in. Tijdens den autotocht in Augustus j.l. (*De Loc.* 24/10, blz. 7) werden hier in de bosschen wegen gekapt en 12 grootere en kleinere rivieren overgetrokken met ponten. De resident van Djambi, de heer *Ezerman*, zegde verbeteringen toe. In Februari e.k. zal door de General Motors een geregelde autodienst worden georganiseerd tusschen Lahat en Fort de Kock.

II. UIT DE INHEEMSCHE EN MALEISCH-CHINEESCHE PERS.

De vereeniging Jong Java.

Deze vereeniging heeft onlangs haar 12½-jarig bestaan gevierd en bij die gelegenheid een jubileumnummer van haar orgaan *Jong Java* uitgegeven (1-15 September), waarvan de inhoud aan die gebeurtenis is gewijd.

In het eerste artikel wordt het wedervaren der vereeniging gedurende het tijdsbestek van 12½ jaar opgehaald. Het hoofdbestuur deelt daarin o.m. mede dat in deze periode, waarin heel het Oosten van zich doet spreken door zijn niet meer te miskennen geroep om menschelijke rechten en het Avondland als een reactie daarop, zich als een doorzien zondaar, gejaagd en dus weinig effect sorteerend, poogt te herstellen, Indonesië eveneens een beweging doortrilt, namelijk die naar „home rule". En dit, reden tot verheugenis gevend, doet de hoop leven dat zich een nieuwe, vrije staat aan den Javenaar vormen kan. Dan volgen eenige grepen uit den levensloop der Jong-Javanenbeweging.

Voorts komen er twee artikelen, waarin het doel omschreven wordt van de toenmalige Tri Koro Darmo en het tegenwoordig Jong Java en waarin uiteengezet wordt, welke stroomingen er in Jong Java hebben geheerscht en nog heerschen. De vereeniging heeft noodig geoordeeld het doel waarnaar zij streeft, scherp te omlijnen. Het is naar de meening van het hoofdbestuur uit een diplomatiek oogpunt wellicht een af te keuren daad, doch te begrijpen is het wel bij de jeugd, die wars is van alle vaagheid. Een bestudeering van de huidige statuten en het huishoudelijk reglement, zoomede de congres-besluiten zal een ieder kunnen inlichten omtrent den geest in de vereeniging en de veranderingen, die deze heeft ondergaan. Al deze veranderingen hebben echter geen wijziging gebracht in de oorspronkelijke idee; de vereeniging is gebleven een oefenschool voor de fijne fleur van het

Indonesische volk; bovendien wortelt dat idee in een nationale denkrichting. Verteld wordt ook, dat men vele malen vergeefs heeft gepoogd het godsdienstig element in deze vereeniging overheerschend te doen worden.

Terwijl de vereeniging bezig was aan haar internen bloei te arbeiden, klonk een nieuw geluid, het interinsulaire idee; de Inlandsche studenten in Holland, staken niet onder stoelen en banken, dat zij niets anders wenschten dan een interinsulaire eenheid. De naam „Indonesië" verkreeg burgerrecht in de Inheemsche samenleving: in nietinheemsche kringen spot men begrijpelijkerwijze met den nieuwen naam, omdat men daarin een bedreiging meent te hooren.

Jong Java was een der eerste vereenigingen, die met de nieuwe idee instemden, hetgeen in daden werd omgezet door een wijziging der statuten, waardoor de vereeniging het principe van de interinsulaire eenheid offcieel aanhing.

De pogingen van het hoofdbureau om daadwerkelijke samenwerking met de zustervereenigingen te vinden zijn niet met noemenswaardig succes bekroond.

De critieken op Jong Java's huidig standpunt ten aanzien van de te bereiken eenheid zijn legio, doch het sentiment moet hier geen parten spelen, het kan wel eens schaden. De tijd zal leeren of anders handelen noodig is.

Naast het theoretische, heeft Jong Java ook het reëele terrein betreden. Het omzetten van het bestaande nationaal fonds in een studiefonds is een waar succes geworden, hetgeen de vele blijken van sympathie wel getuigen.

Doch Jong Java is en blijft een jeugdvereeniging, dus mag zij de „jeugdelijke welgevoegelijkheid" bij haren handel en wandel niet overschrijden.

De oprichting van de afdeeling padvinderij stemt mede tot erheugenis, want de padvinders zijn ten slotte de nationalisten van de daad. Bovendien kan de padvinderij als toevluchtsoord voor de juniores ook goede dingen verrichten; de seniores zijn dan aangewezen op het geestelijke gedeelte.

Voorts is van zeer groot belang het besluit van het 9de congres om de Maleische taal in de vereeniging te bezigen, ten einde de leerlingen van de normaalscholen in de gelegenheid te stellen tot Jong Java toe te treden en hen aldus de nationale idee te kunnen bijbrengen. Hiermede is reeds succes te boeken.

Het hoofdbestuur brengt dank aan de besturen en leden, die steeds getoond hebben hart te hebben voor de goede zaak en spoort de Jong-Javanen aan, het goede begin tot een glorierijk einde te brengen.

In een ander (Soendaneesch) artikel wordt beschreven de ontwikkeling der vereeniging, die de studenten van de universiteiten met de leerlingen van de middelbare scholen samenbindt. Toen de vereeniging nog Tri Koro Darmo heette, had ze zoo goed als geen Soedaneesche leden, omdat haar naam het vermoeden wekt dat ze er alleen was voor Javanen, doch na de naamsverandering nam het aantal Soendaneesche leden toe. Op ons rust de plicht — zegt schrijver — om onze eer hoog te houden; wij allen moeten waken dat het nationaliteitsgevoel niet vernietigd worde. Weg met wispelturigheid, doch denk aan de waarheid van het spreekwoord: „Eendracht maakt macht, tweedracht breekt kracht". Waar Soendaneezen hetzelfde doel beoogen als Javanen, moeten ze hand aan hand werken ten einde den krachtigen vijand des te beter te kunnen bestrijden.

Ter voldoening aan het verzoek van het hoofdbestuur heeft ook de oud-regent R. M. Oetoyo een bijdrage in het jubileumnummer geschreven. Naar aanleiding van de opvoering van een tooneelstuk, „De dood van Troenodjojo" door de afdeeling Batavia, zegt schrijver dat hij dit tooneelstuk heel juist gekozen vindt, want het demonstreert ten duidelijkste hoe ijdelheid iemand ten val kan brengen en hoe verdeeldheid de bereiking van het doel in den weg staat. Hij spoort daarom aan alle kleine geschillen, die niet zelden het gevolg zijn van gekwetste ijdelheid, op zijde te zetten; in gesloten phalanx dient te worden opgemarcheerd naar één doel; de geringste bres in deze phalanx kan voor den tegenstander een welkom aangrijpingspunt vormen om de gelederen te doorbreken.

Schrijver waarschuwt zijn voorgangers der toekomst, zooals hij die jongelieden noemt, voor één ding, nl. verraad aan de goede zaak. Thans zal het voor hen met hun jeugdig hart wellicht niet moeilijk vallen om geen valsch spel te spelen, doch in de branding des levens zal de strijd tegen verleiding

LIJST VAN ADRESSEN

ten behoeve van Repatrieerenden

Voor nadere bijzonderheden, leze men de betreffende advertenties.

(Vervolg).

FOTOGRAFEN EN LEVERANCIERS VAN FOTO-ARTIKELEN

W. Coret, Thomsonlaan 96a, Den Haag.
Lappöhn, Passage, Den Haag.
Ph. Starke, Hoofdstraat 172, Apeldoorn.
C. Vermeulen, Toussaintkade 20, Den Haag.

GARAGES

Garage Jansen, Rijks Straatweg 773, Wassenaar.
Lutam, Gr. Marktstraat, Den Haag.

HEEREN-MODEARTIKELEN

Kalker's Modemagazijnen, Kalverstraat 100, Amsterdam.
W. Laimböck, Roggestraat 20, Arnhem.

HOEDEN

Kalker's Modemagazijnen, Kalverstraat 100, Amsterdam.

HOTELS

American Hotel, Amsterdam.
Duinoord Hotel, Sweelinckplein, Den Haag.
Hotel de Twee Steden, Buitenhof, Den Haag.
Grand Hotel des Pays Bas, Groote Markt, Arnhem
Hotel Promenade, O. Schev. Weg 21, Den Haag.

HUISHOUDELIJKE ARTIKELEN

Frans van Wijk, Vlamingstraat, Den Haag.

INDISCHE UITRUSTINGEN

Firma Kalker, Kalverstraat 100, Amsterdam.
G. Kerner, Den Haag-Batavia.
A. Savelkoul, Singel 429, Amsterdam.

INRICHTINGEN VAN ONDERWIJS

Chr. Lyceum, Zeist.
Christelijk Lyceum, Emmakade 43, Haarlem.
De Vrije School, v. Speykstraat 46, Den Haag.
Instituut Schoevers, Stadhoudersplein 3, Den Haag.

JUWELIERS

Begeer, v. Kempen en Vos, Noordeinde, Den Haag.
Jedelo, Noordeinde 100, Den Haag.

KLEEDINGMAGAZIJNEN

Kleedingmagazijn P. v. d. Brul, Veenestr. Den Haag.

LAMPEKAPPEN

Lampenhuis „Helios", Elandstr. 56, Den Haag.

LEDERWAREN EN REISARTIKELEN

P. van Dijl, Lange Poten 3, Den Haag en Hoogstraat 292, Rotterdam.

LUXE ARTIKELEN

J. A. Schiette, Willem de Zwijgerlaan 50, bij Fred. Hendriklaan, Den Haag, Telefoon 50888.

MANUFACTURENHANDEL

Iseriel & Co., Veenestraat 16, Den Haag.
L. A. Kwanten, Weimarstraat 119, Den Haag.
Mag. „De Ster", Goudenregenplein 64, Den Haag.
W. Somer, Keizerstraat 116, Scheveningen.
Wisbrun & Liffman, Veenestraat 35, Den Haag.
Mag. de Zônegrens, Fred. Hendriklaan 99, Den Haag

MEUBILEERINGEN

N.V. van Basten's Woninginr., Wagenweg 102, Haarlem.
Jungschläger, Cillierstraat 37, Den Haag.
J. Mesker & Co., Pr. Hendrikstr. 48, Den Haag.
Fa. Möller & Co., Weimarstraat 38a, Den Haag.
C. v. Moorsel, J. Hendrikstraat 9, Den Haag.
A. Okhuysen, Obrechtstraat 474, Den Haag.
Schöder & Co., Groenmarkt, Den Haag.
Firma Segaar, Spui 218/Thomsonlaan 93, Den Haag.
W. J. M. Simonis, Groenmarkt 34, Den Haag

MUZIEKHANDELAREN

Ph. Kruseman, Noordeinde 91, Den Haag.

OPTICIENS

P. W. Hiele, L. Jansstraat 27, Utrecht.
C. v. Monsjou, Valkenboschplein 19, Den Haag.

PASSAGE-BUREAUX

Crans & Co., Plein 22a, Den Haag.

PARAPLUIE-MAGAZIJNEN

Kalker's Modemagazijn, Kalverstr. 100, Amsterdam.
A. Querelle, Schoolstraat 10, Den Haag.

PARFUMERIEEN

A. C. Kruller-Pel, Fred. Hendrikl. 258, Den Haag.

zwaarder worden. Hij wijst dan op het onheil dat het verdeel- en heersch-systeem over Indonesië reeds heeft gesticht en nog sticht.

Als een verheugend feit noemt schrijver verder dat de jeugd getoond heeft talent te bezitten van organiseeren en leiden. Vaak wordt den Indonesiërs verweten, dat zij zoo weinig goede organisatoren en leiders van groote ondernemingen en bedrijven bezitten, doch over het hoofd wordt gezien, dat waar geen kapitaal is, ook niets valt te organiseeren of te leiden.

Hij hoopt dat de jeugd zich tot ideaal zal stellen het arme vaderland economisch vooruit te brengen, het de plaats te doen herwinnen waarop het krachtens zijn gunstige ligging t.a.v. handel en scheepvaart, zijn rijken bodem en uitnemend klimaat en ook krachtens zijn oude geschiedenis recht heeft. Zij moet zich trainen in soberheid, moed, volharding en opofferingsgezindheid, om, eenmaal in het volle leven geplaatst, het heele Indonesische volk door haar voorbeeld tot kapitaalvorming over te halen. De algemeene leuze moet zijn: „Streng voor zichzelve, doch loyaal en opofferingsgezind voor de gemeenschap".

Daartoe is het noodig, dat zij zich de voor dezen tijd zoo noodige wetenschappelijke ontwikkeling eigen maken.

In verband met dit alles waarschuwt schrijver de jeugd om zich thans niet in de politiek te begeven; de politieke strijd, die zoo opwindend is, moet zij aan de ouderen overlaten.

Ruien wij op?

In een artikel onder dit hoofd verweert de redactie van het liberale dagblad *Bintang Timoer* te Weltevreden zich tegen een beschuldiging van opruiing, door het *Alg. Handelsblad* en het *Nieuws van den Dag* geuit en somt daarin tevens een reeks argumenten op om aan te toonen dat het conservatieve gedeelte der Europeanen in Indië en vooral enkele Europeesche bladen er stelselmatig op uit zijn om iedere opkomende beweging onder de Inlandsche bevolking af te maken, waarvan de beginselen niet strooken met de hunne.

Het artikel begint met de woorden van een vriend, die zeide: „wat mij vandaag overkomt, zal morgen of overmorgen ook met u gebeuren". En dit beteekent, volgens de redactie, dat in deze kolonie elk Inlandsch blad en elke Inlandsche vereeniging voor de sana-partij (overzeesche partij) dezelfde zijn en dus slechts het oogenblik hebben af te wachten, waarop zij weggeveegd zullen worden. De geschiedenis der Inlandsche volksbeweging wijst er op, dat dit gezegde waarheid bevat. Want, toen de sana-partij de vereeniging van Semaoen wilde omverwerpen, prees zij eerst de vereenigingen B. O. en de S. I. van Tjokroaminoto. Later, toen de partij van Semaoen verdwenen was, werd B. O. met rood bestempeld. Hetzelfde deed zij, toen er jacht werd gemaakt op de communisten. In dien tijd prees zij de organisatie der nationalisten, doch nauwelijks was het communisme den kop ingedrukt, of er werd ook jacht gemaakt op de nationalisten en van dezen werd gezegd dat zij allen rood waren. Een van de Europeesche bladen heeft zelfs de brutaliteit gehad om alle Inlanders communist te noemen. Tegen de Inlandsche pers doet de sana-partij net eender; zoo prees zij vroeger de *Hindia Baroe* en den heer Salim, omdat deze een aanval deed op *Api*, die toen door de Europeesche pers werd gelaakt. Maar nauwelijks was de *Api* verdwenen of de *Hindia Baroe*, de heeren Salim en Tabrani zelven werden rood genoemd. En nu doet zij dat tegen de *Bintang Timoer*. Naar aanleiding van de door haar opgenomen brieven van Dr. Abdoel Rivai over de Indonesische studenten in Nederland, werd door het *Alg. H.blad* en het *Nieuws* o.m. gezegd: „Het blad noemt zich wel liberaal, doch ruit met opzet de Inlandsche bevolking op tegen het Nederlandsche gezag." Daartegenover stelt de redactie het feit dat een bericht van den redacteur in Nederland van het *Soer. H.blad* over de kwestie dier Indonesische studenten door den Minister van Justitie officieel een leugen werd genoemd. Voorts was de meening van *de Indische Courant* over deze aangelegenheid dezelfde als die van Dr. Rivai. Doch, aangezien de opinie van Dr. Rivai (die tevens een der redacteuren van de *Bintang Timoer* is) nu eenmaal niet klopt met die van het *Alg. H.blad* en het *Nieuws*, werden bedoelde brieven opruiend genoemd. Waar blijft toch de logica van die journalisten? — vraagt de redactie.

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

De West-Indische Gids.

De Dec.-afl. opent met eene interessante en zeer leerzame verhandeling van den heer G. J. Staal over de stroomingen onder de uit zoovele groepen bestaande bevolking van Suriname. Dit gebiedsdeel is tot nu toe vrijwel verschoond gebleven van de stroomingen op nationalistisch en politiek gebied, welke momenteel Ned. Oost-Indië zoozeer in beroering brengen; de leuze los van Nederland is er onbekend, hoogstens kan men, bij eenige groepen, spreken van economische stroomingen. — Mr. B. de Gaay Fortman vervolgt zijn beschouwingen over Curaçao en onderhoorige eilanden gedurende de periode 1816—1828. — De hr. F. H. Umbgrove schrijft over het verval van Suriname en doet een middel aan de hand om redding te brengen. — De hr. C. K. Kesler schrijft over Surinaamsche plantage-leeningen (een reproductie eener obligatie van zulk een leening, uit het jaar 1765, is aan de beschrijving toegevoegd). — Dr. H. D. Benjamins stelt de Corantijn-grenskwestie opnieuw aan de orde (van deze bijdrage bevatte de rubriek Suriname van het vorig K. W. reeds een overzicht).

De Indische Gids.

De hr. P. M. van Meeteren Brouwer te Pontianak geeft in de Dec.-afl. een geschiedkundig overzicht der Chineesche districten in de Wester-afdeeling van Borneo. Het zeer uitvoerige opstel bevat een duidelijke uiteenzetting van de zoo ingewikkelde toestanden onder de Chineezen, die aanvankelijk als goudzoekers in West-Borneo gekomen, zich er blijvend vestigden en zgn. kongsi's vormden, bestuurd door machtige hoofden (Kapthai's). In den loop der tijden is het N.-I. gouvernement tegen deze Chineezen-kolonies meermalen gewapenderhand opgetreden. — Mr. J. J. van Bolhuis schrijft in zijn rubriek „Indië en de Nederl. Volksvertegenwoordiging" over de interpellaties van den communist L. de Visser in de Tweede Kamer, in verband met de in Indië voltrokken doodvonnissen (welke interpellaties Mr. v. B. bestempelt als ongure clownerie). — Overigens bestaat de inhoud dezer afl. uit de vaste rubrieken: Revue van brochures — Koloniale literatuur — Wetenschap en industrie.

De Indische Post.

Onder het opschrift „Ziende blind" in het Nr. van 29 Oct. eene beschouwing over het jongste Sarekat Islam congres te Pekalongan, waar in hartstochtelijke taal blijk is gegeven van de „politieke" bedoeling van de daar vergaderde volksleiders, welke, samengevat, neerkomt op den eisch: „De directe en volstrekte onafhankelijkheid van het inheemsche volk, verjaging van de Nederlandsche overheersching". Een en ander doet den schr. de vraag stellen welke overwegingen toch bij den Landvoogd voorzitten, dat hij, tegen de in alle toonaarden herhaalde waarschuwingen in, het vertrouwen in het leiding gevende deel der inheemsche bevolking ongeschokt blijft bewaren.

Verder bevat genoemd Nr. in de rubriek „Commentaren" nog eenige over politiek handelende stukken en voorts o.m. een overzicht van een Duitsch boekje van 1668, waarin J. von der Behr zijn reizen en lotgevallen in Indië beschrijft, en eene bijdrage van Dr. E. H. Hermans over muskieten en malaria.

Oedaya.

De Dec.-afl. geeft een merkwaardige foto: Dr. Rabindranath Tagore op bezoek bij Prins Mangkoe Nagoro (en diens echtgenoote) te Soerakarta. „Indië en Indonesië ontmoeten elkander" staat er onder (wij zouden zeggen: Britsch-Indië en Ned.-Indië"). — De hoofdredacteur Raden Mas Noto Soeroto verweert zich tegen een persoonlijken aanval van Dr. Abdul Rivai, die hem in de Bintang Timoer een Javanen- en Inlanderhater noemde. De hr. N. S. ontzenuwt de beschuldigingen van zijn landgenoot en merkt daarbij o.m. op: „Als ik werkelijk een Javanen- en Inlanderhater ware, dan had ik mij in de allereerste plaats geschaamd Javaan te zijn en ik had mij subiet laten naturaliseeren, of voor het minst met Europeanen laten gelijk stellen . . . zooals Dr. Rivai voor zich dat wèl gedaan heeft. Ik ben echter Inlander gebleven en zal dat ook blijven; en ik begeer geen enkel voorrecht boven andere Indonesiërs." — De hr. G. A. N. Scheltema de Heere besluit zijn artikelenreeks: Denkbeelden aangaande een herziening der Neder-

andsche spelling, voornamelijk beoogend het belang der Indonesiërs. — Nico Oosterbeek geeft eene geïllustreerde bijdrage „Hollandsche graphiek in Indonesië” met de bedoeling de aandacht te vestigen op eene tentoonstelling van Hollandsche graphische werken, welke op initiatief van den hr. P. A. J. Moojen wordt gehouden in Kunstkringen te Weltevreden, Bandoeng e.a. plaatsen op Java. — Mr. D. J. W. J. Kluiver bespreekt de internationale universitaire conferentie te Schiers (Zwitserland), waarop het vraagstuk „Oost en West” een plaats innam. — Ten slotte bevat deze afl. het vervolg van: Koepasan dari encyklopaedie Melajoe, oleh Adi Negoro.

Vragen des Tijds.

De hr. S. Ritsema van Eck schrijft in de Dec.-afl. over „Tempo en richting in de koloniale politiek”. Hoofdschotel dezer beschouwing vormt de voorgestelde wijziging der Indische staatsinrichting, waarvan niet gezegd kan worden dat de schr. tot de voorstanders behoort, evenmin als van de tegenwoordige staatsinrichting als zoodanig, welke z.i. thuis behoort in een volkplanting van eigen ras, doch in het geheel niet past in een politieke kolonie met verschillende vreemde volken, levende onder een uitheemsch oppergezag.

Als tegenstelling tot het meermalen geuite voornemen van intellectueele Indonesiërs om — indien de voorgestelde wijziging in de samenstelling van den Volksraad er niet door komt — meer en meer toevucht te nemen tot „non-coöperation” als strijdmiddel, verdient de volgende uitspraak van den hr. R. v. E. stellig de aandacht. „Een wetgevende gezagsuitoefening door een inheemsche meerderheid wordt door de Nederlanders niet verdragen en terecht, daar Indië, als geheel, een Nederlandsche schepping is. Geen Regeering kan zich in Indië handhaven, die dit niet zou begrijpen en een „non-coöperation”-beweging onder de leidende Nederlanders zou alle gezag aan den Volksraad ontnemen.”

De Periskoop

We ontvingen weder eenige Nrs. van het aantrekkelijke Surinaamsche weekblad De Periskoop, en deelen uit den inhoud het volgende mede. De pers in Suriname, (historisch overzicht), door Fred. Oudschans Dentz (No. van 29 Oct.). — Naar de West (vrij omgewerkt naar een verhaal van een bezoek op eenige plantages door J. Wolbers), door S. H. A. (Nrs. van 5 en 12 Nov.). — Batjauw (Bakeljauw). Gegevens, ontleend aan de Encycl. van Ned. West-Indië en aan de aanteekeningen van de H.H. Fred. Oudschans Dentz en L. E. Nelson. (19 Nov.). Laatstgenoemd Nr. bevat voorts eenige mededeelingen van de Sur. commissie voor de a.s. Arnhemsche tentoonstelling, welke elders in het Kol. Weekbl. een plaats vinden.

Geneeskundig Tijdschrift voor Ned.-Indië.

Uit den inhoud van deel 67 afl. 5. Roodvonk-immuniteit bij Javanen, reactie van Dick, door Dr. E. Smits. — Het zenuwlijden der blanken in de tropen, door H. L. Roelfsema. — Betreffende het voorkomen van Appendicitis op de Westkust van Sumatra, door F. E. van der Gugten. — Een aangename en economische wijze van narcose, door Dr. O. Burgemeestre. — Filaria-onderzoek te Bireuën, door Dr. A. Lichtenstein. — Een nieuwe Filaria-soort parasiteerende bij den mensch, door S. L. Brug. — Methode ter beoordeeling van Anchylostomiasis-infectie eener bevolking, door P. C. Melchior-Koopman en P. W. L. Penvis.

Boschbouwkundig Tijdschr. voor Ned.-Indië

Het Oct.-Nr. bevat de volgende oorspronkelijke bijdragen: Vervoer en opslag (in het djatibedrijf op Java, in het bijzonder in de laatste 25 jaren), door Z. van Doorn (met platen). — Open brief aan den heer J. W. Meijer Ranneft (naar aanleiding van diens uitlatingen in den Volksraad over het particuliere houtbedrijf), door J. P. Menger. — Voorts een rubriek Literatuur — Personalia — Overgenomen artikelen (hierin een zeer belangrijk aan de N. R. Ct. ontleend opstel over bescherming van in het wild levende dieren in Ned.-Indië).

De Indische Culturen.

Uit den inhoud van No. 21 (1 Nov. '27): Het nut der radio voor den tropischen landbouw, door Prof. Dr. J. C. Ph. Uphof. — Bij Brazilië's koffiejubileum (met ill.). — De rijst op Madagascar, door J. H. Leroy. — Welvaartspolitiek en Inlandsche landbouw op Java, door A. F. Velders. — Industrieele benutting van Hevea-zaden. — De

pinang in de omstreken van Tjimahi, door R. Teuscher. — De koelie-ordonnantie ter Sumatra's Oostkust. — Internationaal bodemkundig congres.

In de rubriek „Onze Boekentafel” vinden we een bespreking door den heer H. F. Tillema van een door de Bandoengsche Kininefabriek uitgegeven geschrift over Malaria, welke bespreking getiteld: Aratro et Quina (met ploeg en kina), *uit het Kol. Weekblad is overgenomen*, doch — zooals we van het tijdschrift gewoon zijn — *zonder dit te vermelden.*

De Indische Mercuur.

No. 49 (7 Dec. '27). Archief voor de cacao en andere kleine cultures in Ned.-Indië Deel I. Bespreking door Prof. Dr. F. A. F. C. Went. — De houtsoorten van Suriname, door Dr. Ir. J. Ph. Pfeiffer. Deel II. Bespreking door Prof. Dr. A. te Wechel. — De suikerconferenties. IV. De conferentie van Berlijn. — Trust en kartelvorming in de suikerindustrie. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige vaste rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut geeft een opgave van recente literatuur over oliën, vetten en wassen.

* * *

Onze Oostersche vraagstukken getoetst aan de ervaring in Britsch-Indië, door P. Staal, oud-Consul-Generaal te Calcutta. (Amsterdam, J. H. de Bussy).

De Indische regeling van de Arbeidsovereenkomst. Geschiedenis van het Kon. Besluit van 12 Juni 1926, No. 33 (Indisch Staatsbl. No. 335). Verzameling van de ontwerpen, gewisselde stukken, gevoerde beraadslagingen, enz., bijeengebracht en gerangschikt door Mr. A. G. Vreede, Hoofd van het Kantoor van Arbeid. (Uitgave van de Vereeniging voor Studie van Koloniaal-Maatschappelijke Vraagstukken te Weltevreden).

Verslag van den Dienst van het Boschwezen in Nederlandsch-Indië over het jaar 1926. Met platen en kaarten. Uitgegeven door het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel. (Weltevreden, Landsdrukkerij).

De aanleiding tot den oorlog tegen Soerapati. Historische schets van A. Werumeus Buning. — Oud-Molueksche schuttersdienst, door C. Vis-Jansen van Raay. (De Ind. Verlofganger. 9 Dec. '27).

Supplement No. 1, afgesloten op 1 Nov. 1927, op de 6e uitgave van Indië's jonge kracht, eenige der nieuwste gegevens omtrent de koloniale huishouding van Ned.-Indië, Suriname en Curaçao. Economisch-statistisch jaarboekje. Samengelezen door C. Lekkerkerker. (Uitgave van het Kol. Instituut te Amsterdam).

Ontwerp tot wijziging van de Staatsinrichting van Ned.-Indië, door Mr. Dr. W. M. G. Schumann. (Indisch Genootschap. Verg. van 11 Nov. '27).

Suriname.

Verschenen is het Voorloopig Verslag der Tweede Kamer nopens de Surinaamsche begrooting voor 1928. Het is een belangrijk staatsstuk en hier en daar worden de puntjes op de i gezet.

Algemeen verklaarde men zeer te zijn teleurgesteld door het uitblijven van de overlegging van het algemeen plan voor het in de toekomst ten aanzien van Suriname te voeren beleid, door den minister bij de behandeling van de begrooting van dit gebiedsdeel voor het loopende dienstjaar in uitzicht gesteld.

Als gevolg van het ontbreken van zoodanig plan wordt evenals ten vorigen jare, de medewerking van de Volksvertegenwoordiging gevraagd bij het handhaven van de ten vorigen jare ge... [illegible] en voorzieningen, zonder dat de Regeering haar in staat stelt het geheel van maatregelen te beoordeelen, welke zij voornemens is te treffen en waarvan deze [illegible] eningen de uitmaken. Alleen toch indien de te [illegible] beslissingen gebaseerd zijn op zulk een algemeen plan, bestaat de kans, dat maatregelen worden genomen, die niet als lapmiddelen zijn te beschouwen, doch die een zeker perspectief bieden en als zoodanig ook als grondslag voor beschouwingen van financieelen aard kunnen strekken. Daarnaast verzocht men aanstonds een volledig overzicht te mogen ontvangen van alle maatregelen, welke sinds de indiening van de vorige begroo-

LIJST VAN ADRESSEN

ten behoeve van Repatrieerenden

Voor nadere bijzonderheden, leze men de betreffende advertenties.

(*Vervolg*).

PENSIONS
Pension Evesto, Nassaulaan 2B, Den Haag.
Pension Insulinde, Bankaplein 2, Den Haag.
Pension Strickwerda, J. v. Oldenbarneveltlaan 76, Den Haag.

PIANOHANDELAREN
G. Elshove, L. v. Meerdervoort 427, Den Haag.
L. Jacobi, Regentesselaan 123, Den Haag.

POELIERS
P. van Beek, Spui 181a, Den Haag.

PORSELEIN EN AARDEWERK
C. Hoying, Spuistraat 20, Den Haag.

POSTZEGELHANDELAREN
J. K. Rietdijk, L. Poten 15a, 's-Gravenhage.
G. Rootlieb, Heerengracht 8, 's-Gravenhage.

RADIOBUREAUX
G. W. Hijstek, Zwarteweg 16, Den Haag.

RESTAURANTS
Rest. Dumoord, Sweelinckplein, Den Haag.
Rest. Promenade, Oude Schev. weg 21, Den Haag.
Rest. de Twee Steden, Buitenhof, Den Haag.

RUSTHUIZEN
Herstellingsoord Huize „Dorrepaal", Voorburg.
Huize Rustoord, Esschenlaan 86, Rotterdam.

RIJWIELHANDELAREN
M. A. Kuyper, Zoutmanstraat 10a, Den Haag.

SCHOENMAKERS
F. v. d. Broek, v. Aerssenstraat 61a, Den Haag.
A. J. Linneweever, Westeinde 32a, Den Haag.

SIGARENHANDEL
F. H. C. Vlietstra, Fahrenheitstraat 224, Den Haag.

STAALWAREN
J. A. Schlette, Willem de Zwijgerlaan 50, bij Fred. Hendriklaan, Den Haag, Telefoon 50888.

STOOMERIJ EN OPPERSERIJ
Snel Opperserij A.S.O., Azaleastr. 126, Den Haag.

STOOMVAARTLIJNEN
Kon. Paketvaart Mij., Amsterdam.
Rotterdamsche Lloyd, Rotterdam.

STUCADOORSWERKEN
L. Ph. Bisschops, Sassenheim.

TANDARTSEN
Jac. Schiff, Stadhoudersplein 102, Den Haag.

TEHUIZEN VOOR KINDEREN
Kl. Opvoedingstehuizen, Pr. Mauritsplein 23, Den Haag.
Tokuni, Amersfoort.
Zandbergen, Amersfoort.

TEHUIZEN INDISCHE BEDIENDEN
Persinggahan, v. Boetselaerlaan 2, Den Haag.

TOKO'S
Toko Bogor, Suezkade 12—12A, Den Haag.

TRICOT-GOEDEREN
Iseriel & Co., Veenestraat 16, Den Haag.

TUINBOUW-ARTIKELEN
G. Keur & Co., Den Haag, Eglantierstraat 26.

UITZENDING VAN DINERS
Maison Blom, 2e Schuytstraat 77, Den Haag.

VEILINGZALEN EN VERKOOPHUIZEN
Kunstzaal Erica, Oude Schev. weg 25, Den Haag.
Verkooplokaal Pot, Gr. Hertoginnelaan 103, Den Haag.

VERMAKELIJKHEDEN
City Theater, Veenestraat, Den Haag.

VERVERIJEN
Lederverffabriek „De Admiraal", Amsterdam.

VERZEKERINGEN
's-Grav. Rijwielverz. Mij., Conradkade 56, Den Haag.
Onderl. Levensverz. Eigen Hulp, Kortenaerkade 3, Den Haag.

VLEESCHHOUWERIJEN
H. J. M. van Duyne, Keizerstraat 165, Scheveningen.
P. van 't Riet & Zn., Obrechtstraat 177, Den Haag.

VLEESCHWAREN EN DELICATESSEN
Maison Vatel, Zoutmanstraat 58, Den Haag.

WASCH- EN STRIJKINRICHTINGEN
Gebr. Smeele, Haagweg 499, Loosduinen.

WIJNHANDELAREN
G. C. Vroegh, Weimarstraat 202, Den Haag.

ting, mede in verband met de door den ondernemersraad uitgesproken wenschen, in het belang van den economischen toestand van het gewest, o.m. op het gebied van de arbeidswetgeving, zijn getroffen en van de gevolgen, welke deze maatregelen hebben gehad.

Is de Regeering — vroeg men — dank zij de hierbedoelde maatregelen, er in geslaagd in noemenswaardige mate kapitaal naar Suriname te trekken? Zoo ja, tot welke bedragen is zulks geschied en in hoeverre is dit kapitaal uit Nederland, uit Nederlandsch Indië en uit andere landen afkomstig? Is het bericht juist, dat bij kapitaalkrachtige groepen in de Vereenigde Staten en in Duitschland groote belangstelling voor Suriname bestaat?

Belangrijke opmerkingen werden voorts gemaakt met betrekking tot den termijn van twee jaren waaraan de ten vorigen jare genomen voorzieningen waren gebonden.

Door sommige leden werd de wensch te kennen gegeven, dat de faciliteiten, welke aan de groote cultuurondernemingen worden verleend, in den vervolge ook aan de kleinere niet zullen worden onthouden.

Verscheidene leden vestigden de aandacht op verschillende artikelen, in den loop van dit jaar in de dagbladen, in het *Koloniaal Weekblad*, in de *West-Indische Gids*, in de *Vragen des Tijds* en in andere tijdschriften verschenen, waarin bevordering van de emigratie van Nederlanders naar Suriname wordt bepleit. Naar het oordeel van verschillende deskundigen, van wie met name de heeren *Tj. Pyttersen* en *Dr. Th. Lens* mogen worden genoemd, zou een dergelijke emigratie, mits behoorlijk voorbereid en door de Regeering gesteund, een goede kans van slagen hebben. Gaarne zouden de hier aan het woord zijnde leden vernemen, of de Minister in beginsel bereid is in dit opzicht zijn steun te verleenen, of althans dit vraagstuk ernstig in studie wil doen nemen.

Opnieuw meenden sommige leden der Regeering in overweging te moeten geven zelf het initiatief te nemen tot het stichten van cultuurondernemingen in Suriname op de wijze, waarop zulks in Nederlandsch-Indië meermalen is geschied. In het bijzonder dachten deze leden daarbij voor Suriname aan de oprichting van suikerondernemingen.

Andere leden bleven hun bezwaren tegen een zoodanig initiatief handhaven.

Sommige leden wezen er wederom op, dat nog steeds niet in vervulling zijn gekomen de desiderata, in 1922 door den heer *Tj. Pyttersen* in diens bekende rapport tot uiting gebracht. Zij dringen er op aan, dat de Minister nog eens ernstig zal doen nagaan, of niet verschillende dier desiderata voor spoedige verwezenlijking vatbaar zijn.

Verscheidene leden wezen er op, dat de Koloniale Staten zich bij herhaling beklagen over het feit, dat hun beslissingen voortdurend door het opperbestuur worden teniet gedaan. Deze leden meenden, dat deze klacht niet geheel ongerechtvaardigd is. Meer dan eens toch wordt, wanneer een door den gouverneur voorgestelde verordening bij de behandeling in de Koloniale Staten wijziging ondergaat, welke niet met het inzicht van den gouverneur overeenkomen, de betrokken materie conform dat inzicht van den gouverneur bij Koninklijk besluit geregeld. Op deze wijze dreigt de autonomie van Suriname wel zeer in het gedrang te komen. De leden, hier aan het woord, spraken het vertrouwen uit, dat de regeering zich in den vervolge in dit opzicht eenigszins zal willen beperken.

Grensquaestie. Trots alle teleurstellingen, in vorige jaren ondervonden, geeft de Tweede Kamer den moed niet op. Onder dit hoofd zegt het Voorl. Verslag:

„Gevraagd werd, of de resultaten van de jongste onderzoekingen in zake den bovenloop van de Corantijn-rivier de Regeering niet aanleiding geven tot het doen van stappen, ten einde tot een nadere grensregeling tusschen Suriname en Britsch-Guyana te geraken?"

Wij hopen, dat de Minister bij zijn antwoord niet weer in de leer zal gaan bij zijn ambtsvoorganger, Minister de Graaff, dat hij zijn pleidooi van verleden jaar voor Engeland niet zal herhalen en dat hij, vóór hij zijn antwoord opstelt, kennis zal nemen van het artikel in het Decembernummer van *De West-Indische Gids* over de Corantijn-kwestie.

Onder de correctie:

Onze aandacht wordt er op gevestigd dat, op een vraag van de Tweede Kamer, de Minister van Buitenlandsche Zaken op 14 November heeft medegedeeld, dat hij sedert eenigen tijd met zijn ambtgenoot van Koloniën in overleg is getreden over de vraag of het aanbeveling verdient stappen te doen om tot eene nadere grensregeling tusschen Suriname en Britsch Guyana te geraken.

Dit is een zeer verblijdend bericht. Wij vertrouwen dat de aangelegenheid nu met meer ernst dan tot dusverre door de beide departementen bestudeerd zal worden.

Over het onderwijs, met name de gelijkstelling, is heel wat gesproken in de afdeelingen en bij de openbare behandeling van de begrooting verwachten wij nog heel wat.

De laatste alinea onder het hoofd „Onderwijs" laten wij hier volgen:

„Ten slotte wezen sommige leden er op, dat telkens weer uit kringen, welke naar het schijnt in relatie staan met den Ondernemersraad, aangedrongen wordt op grondige verandering van het onderwijsstelsel, in de richting van landbouwonderwijs. Deze leden spraken de vrees uit, dat een gevolg geven aan dezen drang, welke niet in overeenstemming is met de uitlatigen, op ervaringen gegrond, uit den kring van het zendingsonderwijs, zou blijken niet ten voordeele van het onderwijs te zijn."

Wij voegen er bij: niet alleen uit den kring van het zendingsonderwijs.

* * *

Op 6 December heeft de heer J. F. Einaar, Surinamer van geboorte, voor leden en genoodigden van het Nederlandsch Indonesisch Verbond een lezing gehouden over de vroegste bewoners van Suriname, de Indianen. Dat Suriname nu nog bewoond wordt door dit oorspronkelijk ras is zelfs in Nederland weinig of niet bekend. Daarom heeft spr. gemeend een en ander van deze Indianen te moeten vertellen. Er zijn nog slechts een kleine drieduizend van deze menschen in leven; er wordt echter weinig of niets voor hen gedaan. Op de overige bevolking van Suriname rust de plicht deze laatste Indianenafstammelingen nog zooveel mogelijk te helpen.

Spr. vertelde verschillende bijzonderheden over de gewoonten en gebruiken, levenswijze en godsdienst van dit uitstervende Indianenras.

Ir. Hein van Essen, die den spreker had ingeleid, dankte hem namens de aanwezigen voor zijn voordracht.

* * *

„*De West*" van 15 Nov. schrijft:

Over enkele dagen verlaat Professor Flu weder de kolonie. Na een afwezigheid van zeventien jaren, vertoefde hij, met zijn echtgenoote, weder een zestal weken in zijn geboorteland en heeft met dien tijd letterlijk gewoekerd om zich op de hoogte te stellen van de toestanden......

Zooals men weet, is zijn reis naar Suriname ondernomen in opdracht van de „Vereeniging Instituut voor Tropische Geneeskunde Rotterdam-Leiden" tot het doen van onderzoekingen en het verzamelen van materiaal. Gedurende zijn verblijf in de kolonie heeft prof. Flu veel laboratoriumarbeid verricht in het militair hospitaal, doch ook veel huisbezoek gedaan bij zieken. Verscheidene landbouwondernemingen werden bezocht, het district Para, de Boven Saramacca via Dam, enz.

Voorts werden door hem in het militair hospitaal, voor den kring van geneesheeren, twee voordrachten gehouden, over de bacteriophaag en het filtreerbaar virus en voor de studenten over Dysenterie en species-assaineering bij de bestrijding van malaria.

Ter gelegenheid van zijn vertrek is ten Gouvernementshuize aan Prof. Flu een afscheidsmaaltijd aangeboden.

Curaçao.

Onderwijsexamens.

De Curaçaosche Courant van 4 Nov. l.l. bevat een reeks opmerkingen van de examencommissie 1927 uit het proces-verbaal harer werkzaamheden over de voor den 4den en 3den rang en voor de Engelsche akte afgelegde examens. Het is niet veel fraais wat wij te hooren krijgen. Het examen voor de 3e klasse, zegt de commissie, moet voldoen aan gelijkwaardige eischen, als gesteld zijn bij het onderwijzers-examen, in Nederland afgenomen volgens de wet van 1878. Voor de 4de klasse zijn de eischen blijkbaar heel wat lager. Het is vooral de Nederlandsche taal, die den candidaten parten speelt.

Van het 4de klasse-examen wordt gezegd, dat het *lezen* algemeen zeer matig was. Bij verschillende

ken bleek, dat de candidaten niet voldeden aan eisch, dat zij, „zij het ook eenvoudig," hun gehten over een bestudeerd onderwerp met eenige rdigheid zouden kunnen kenbaar maken. De alneene ontwikkeling der candidaten blijft benen het middelmatige.

Wordt voor dit examen een degelijke en langdue voorbereiding verlangd, om weg te nemen de ekerheid en weinige slagvaardigheid der canlater, waarvan de examens blijk gaven, in haar nerkingen over het 3de klasse examen meent de nmissie ernstig te moeten waarschuwen tegen lichtvaardig deelnemen aan een examen, zonzich vooraf behoorlijk op de hoogte gesteld te bben van de eischen in het examen-programma rgelegd. De commissie kan niet aan den indruk komen, dat het euvel van „op hoop van zegen" aan een examen onderwerpen, zonder daarvoor ar te zijn en waartegen meerdere harer voorgsters de candidaten gewaarschuwd hebben, ook jaar wederom aanwezig geweest is.

Van he. *lezen* was de algemeene indruk poover. er aandacht dient geschonken te worden aan het behoorlijken toon voordragen van het gedrukte.

Over d *Nederlandsche taal* wordt gezegd:

Herhaaldelijk gaven de candidaten blijk de studie het Nederlandsch in zeer onvoldoende mate beend te hebben. Aan lectuur schijnt weinig of niet aan te zijn. Als gevolg hiervan was eene onbepenheid van spreken en zich uitdrukken merkar, die het de examinatoren voor dit vak hoogst eilijk maakte de verworven kennis van de canlaten te onderzoeken. De commissie meent de nstaande candidaten voor deze onderwijsbevoegdid op het hart te moeten drukken, door het goed geregeld lezen van Nederlandsche romans, nolen, tijdschriften en couranten te trachten zich het Nederlandsch in te leven en hun woordenat en zakenkennis op velerlei gebied te verrijken. Zij gelooft, dat het op den duur ongetwijfeld ongelijk zal blijken te voldoen aan de eischen van examen 3e klasse, indien door hen deze weg om ne algemeene ontwikkeling te krijgen niet wordt geslagen.

In dien geest gaan de opmerkingen door bij hrijven, rekenen, opvoedkunde, zingen, teekenen. leen het examen in *geschiedenis* kon over het almeen voldoende heeten, maar toch lezen wij:

Soms bleek de kennis van feiten niet grooter te n dan die van een goed leerling van de hoogste asse eener lagere school. De geschiedenis van Cuçao kon op meerdere punten beter gekend zijn.

En van de akte *Engelsch* wordt gezegd:

Bij de vertaling in en uit de vreemde taal bleek, de gebrekkige kennis van het Nederlandsch den ndidaten parten speelde.

Eenvoudige uitdrukkingen in het Engelsch waren ak op de meest vreemde wijze in het Nederdsch weergegeven.

De practische uitspraak moest als onvoldoende schouwd worden.

Toen wij dit gelezen hadden, hebben wij nog eens n uitslag dezer examens nageslagen en vonden:

klas:	geëxamineerd	5	candidaten,	geslaagd	3,
„ :	„	3	„ ,	„	geen,
gelsch:	„	2	„ ,	„	geen,
itsch:	„	1	candidaat,	„	1.

Loods.

Blijkens een bericht uit de *Staatscourant* is bemd om tot loods op Curaçao benoemd te worn de heer Zilverschoon te Rotterdam.

Geschiedkundige Sprokkelingen.

De familie Hayunga.

In *de West-Indische gids* van deze maand vinn wij eenige bijzonderheden omtrent Mr. H. R. yunga, in 1816 secretaris van het hof van justiin Curaçao, later lid en voorzitter van dat hof Suriname. Wij kunnen aan het daar meegedeelnog toevoegen, dat Mr. Hayunga, geboren 1790 1791 op Curaçao, gehuwd was met Maria Suna Baart, dochter van Adolph Baart, assuradeur, ekhouder van ettelijke Surinamevaarders, raad n Amsterdam, en diens tweede echtgenoote (de rste, Clasina Nicolay, overleed te Berbice) Anna aria van der Meulen (1753—1825) van de bekenCuraçaosche familie van dien naam. Mr. Hayun's vrouw overleefde hem 20 jaar en overleed op jarigen leeftijd in 1870 te Kampen.

Hun zoon Liffert Ernest Adolf, geboren in 1821 Curaçao, woonde met zijn ouders te Kampen, erd kort na den dood van zijn vader als naar Maascht vertrokken afgeschreven in het bevolkingsregister en zou volgens een aanteekening in het lidmatenboek der Ned. Hervormde gemeente te Kampen in 1859 naar Kaap de Goede Hoop vertrokken zijn. Een dochter, Aleida Anna Maria Elisabeth, geboren in 1827 te Paramaribo, vertrok in 1882 van Kampen naar Velp en overleed aldaar in 1909.

Met Mr. Hayunga en zijn gezin was in 1847 te Kampen van Groningen komen wonen de zuster van zijn vrouw Elsaibeth Baart, weduwe van Matthias Schotborgh, den in 1819 wegens wanbeheer ontslagen ontvanger-generaal van Curaçao, die in 1821 aldaar overleed. Elisabeth Baart overleed in 1881 te Kampen op 99-jarigen leeftijd.

Het graf van Mr. Hayunga, diens vrouw en schoonzuster, is nog op het kerkhof te Kampen aanwezig.

Meer dan in Curaçao had Mr. Hayunga te Suriname gelegenheid veelzijdig werkzaam te zijn. Volgens een welwillend door den heer Oudschans Dentz verstrekte mededeeling was Mr. Hayunga behalve lid (1827—1832) en voorzitter (1832—1843?) van het gerechtshof: arbiter vanwege het koninkrijk der Nederlanden in het gemengde gerechtshof tot wering van den slavenhandel, ouderling der Hervormde gemeente, lid en secretaris van de afdeeling Paramaribo der Mij. tot bevordering van het christendom onder de slavenbevolking, lid, later voorzitter, van de schoolcommissie, lid van de commissie ter bevordering der bedoelingen van het Ned. genootschap tot zedelijke verbetering der gevangenen, vice-president der afdeeling Suriname van het Nederlandsche bijbelgenootschap. In 1843 werd hij benoemd tot ridder in de orde van den Nederlandschen Leeuw.

Uit den Verren Vreemde.

Zal de Parlementscommissie in Britsch-Indië geboycott worden?

Wij hebben t. d. p. gewag gemaakt van de ontstemming in Britsch-Indië gewekt, door de benoeming van een Parlementaire commissie, die te rapporteeren zal hebben over de wenschelijke wijziging in de status van Indië, in welke commissie geen enkele Indiër benoemd is, noch kan worden, daar zij uit Parlementsleden bestaat.

Den 12en November heeft te Madras een door zeer velen bezochte meeting plaats gehad, die zeer eigenaardig, zij 't reeds meer vertoond, Mrs. Annie Besant, de bekende Engelsche, bejaarde theosophische leidster, tot voorzitster had, en die in redevoeringen en motie een hartstochtelijk protest is geworden, tegen datgeen wat de regeering van Groot Brittanië voorstelt als een aan Indië toegedachte gunst. Het door vele vooraanstaande figuren in de Indische samenleving onderteekende manifest, dat door de vergadering werd aangenomen, brengt in herinnering dat Indië tot medewerking in den grooten oorlog werd opgeroepen onder leuze van het zelfbeschikkingsrecht. Lloyd George verklaarde dat dit ook gold voor tropische landen. Het manifest vervolgt dan: Een millioen Indiërs stierf buiten Indië voor de verdediging van dit beginsel, vertrouwend op het Britsche woord, uitgesproken door den Eersten Minister. Nu Brittanië veilig is gesteld, breekt het zijn aan Indië gegeven woord en vraagt het dat Indië zijn naaste toekomst veilig zal achten in de handen van een Parlementscommissie, die Indië in zijn zelf-respect kwetst. Indië stelt zich hier weigerend tegenover. Het moet hiervan niets hebben, nu, noch later. Als het Parlement ons boycott, dan boycotten wij de Parlementscommissie.

Den 13en November besloot een „All parties conference" tot den boycott van de commissie, bij haar bezoek aan Indië.

Hiermede is echter niet gezegd, dat dit besluit de algemeene instemming heeft. Andere autoriteiten, ook volbloed Indische, keuren de boycott af, en bevelen juist aan de commissie in zoo ruime mate medewerking te verleenen, dat deze daardoor tot de overtuiging moet komen, dat Indië rijp is voor verdere ontwikkeling in de richting van zelfstandigheid.

Ook Bengalen heeft zijn protest-meetings gehad. Deze richtten tot den Onderkoning het verzoek, zijnerzijds Indische leden aan te wijzen naast de Londensche commissieleden.

Sarawak.

Sarawak is met de Straits Settlements en de States in één band vereenigd in den persoon van

den gouverneur te Singapore, die ook het oppertoezicht uitoefent over dit deel van het Britsche wereldrijk. De dagelijksche leiding berust bij den Radja, thans Sir Charles Vymer Brooke, en zijn staf. Eens in de drie jaar komt de „kamer van afgevaardigden", de Negri Council, bijeen en in deze zitting wordt door den Radja een overzicht van 's lands algemeenen toestand gegeven, en worden eventueele plannen voor de toekomst aangekondigd, zoo meldt *Malay Tribune*.

Een dezer dagen is de raad weer bijeengekomen, en uit het daar meegedeelde blijkt dat Sarawak zich een betere plaats onder de Engelsche zusters wil gaan veroveren. De handel ontplooit zich snel, men oordeele slechts naar onderstaande cijfers:

	1918	1926
Export	11.000.000 doll.	53.000.000 doll.
Import	10.000.000 doll.	24.000.000 doll.
Totaal	21.000.000 doll.	77.000.000 doll.

Een toename van meer dan 250 pCt. liefst!

Thans zijn een groot aantal belangrijke maatregelen aangekondigd. Zoo zullen naast de waterwegen, tot dusver de eenige waarlangs het land kan worden geëxploiteerd, kunstwegen worden aangelegd, waardoor wellicht binnen weinige jaren groote gebieden open zullen komen voor culture, voor het kapitaal. Een speciaal departement zal den boschbouw in studie nemen. Met behulp van de Rockefeller Foundation wordt thans reeds het gezondheidsprobleem onderzocht. Opvoeding, rechtspraak en publieke administratie zullen op peil worden gebracht. Het vermoeden is zeer groot, dat de komende decennia Sarawak, nu slechts bekend door zijn voorspoedige olieproductie (the Miri-fields), in steeds toenemende mate van zich zal doen spreken.

Wij teekenen bij dit bericht aan, dat het bestuur van Sarawak autocratisch is. De Radja wordt bijgestaan door een adviseerende „Supreme Council", die eenmaal 's maands vergadert.

Engeland en het communisme in Ned.-Indië.

In het Lagerhuis vroeg Sir Walter de Frece aan den onder-minister van koloniën, welke maatregelen men getroffen heeft om een einde te maken aan de communistische agitatie op Britsch grondgebied in de nabijheid van Nederlandsch Oost-Indië, en of hij wel weet, dat de communistische propaganda in Nederlandsch-Indië aangevuurd wordt door agitators, die Britsch grondgebied als basis gebruiken en of hij verdere maatregelen zou treffen, om een einde aan deze agitatie te maken.

De onderminister antwoordde, dat de Maleische overheden de gevaren van de internationale communistische bedrijvigheid ten volle inzien en hij heeft er onlangs in toegestemd, dat er maatregelen zullen genomen worden om de plaatselijke wet in overeenstemming te brengen met de Engelsche, waardoor men, naar hij meende, beter gewapend zou zijn tegen de tegenwoordige moeilijkheden.

Verdere beperking van de immigratie in de V. St. v. N. Amerika.

Volgens een bericht uit New-York is bij het Huis van afgevaardigden een wetsvoorstel ingediend, om de immigratie gedurende vijf jaren telkens nog met 5 % te verminderen. Wordt dit ontwerp tot wet verheven, dan zou dit, te beginnen met 1 Juli 1928, dus in vijf jaren, een inkrimping met circa 25 % beteekenen.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Apeldoorn.

PLANNEN VOOR EEN „EURASIA"-AVOND.

Donderdagavond 8 dezer hield het bestuur een vergadering ten kantore van Mej. Mr. H. P. Dijk. Bij het begin der vergadering kon de secretaris de verblijdende mededeeling doen, dat het ledental in de laatste jaren voortdurend stijgende is. In 1922 stond de afdeeling op 43 leden en 8 begunstigers, wat langzamerhand toegenomen is tot 77 leden en 83 begunstigers. Bovendien beginnen ook de leden leden te winnen. Laten we de hoop uitspreken, dat het nu ook wat *sneller* zal gaan met de toeneming. Komt leden! Zorgt dat we 1928 kunnen ingaan met *100* leden!

Het tweede punt was het organiseeren van een meer feestelijken avond, te geven door de Vereeniging „*Eurasia*".

Het is altijd een heele waag geweest met zoo iets je te trachten de wringen tusschen de talrijke voorstellingen op allerlei gebied, die door de vele vereenigingen hier gehouden worden. Maar waarom zouden wij niet een volle zaal kunnen krijgen? Het bestuur toch meende, gezien de gunstige berichten uit andere afdeelingen, gezien de prettige herinneringen aan de voorstelling, in 1923 in de Sociëteit gehouden, gezien de programma's en verslagen, het te probeeren en te trachten eind Januari, begin Februari, de Vereeniging „Eurasia" hier in Tivoli te doen optreden met een *Cabaretprogramma*, waarop zullen worden opgevoerd een eenacter van Mevr. Marie van Zeggelen, voordrachten, afgewisseld met krontjong- en hawaian-muziek, waarbij Mr. K. Verboeket als „conferencier" zal optreden; met mogelijk achterna gelegenheid tot „gezellig samenzijn", zooals dus in Breda en Nijmegen.

Maar, we moeten uitkomen en daarom zullen we een voorverkoop van kaarten organiseeren en daar we in het begin van het jaar nog een goede kans hebben om leden te winnen, dachten we goed te doen met het verschil in toegangsprijzen voor leden en niet-leden niet groot te moeten maken.

Voor leden-begunstigers en huisgenooten zal de entréeprijs *f* 1.25, voor anderen *f* 1.50 bedragen; daarbij zijn pl. belasting en auteursrechten inbegrepen. *Is de voorverkoop niet bevredigend dan kan de voorstelling niet doorgaan.* Maar waar overal het succes zoo groot was, mogen wij zeker wel rekenen op de krachtige medewerking van warm belangstellende leden om in den kortst mogelijken tijd het grootst mogelijke aantal kaarten (minstens 500) te verkoopen. Voor 1928 hopen wij later een afwisselend programma te publiceeren.

Deze avond is bedoeld als propaganda-avond.

Ten slotte werd nog besloten, dat de verschillende bestuursleden persoonlijk de nog niet ingeleverde inzendingslijsten voor de inzending naar de Arnhemsche tentoonstelling zullen opvragen. Intusschen, wacht niet op ons bezoek, doch zend ze s.v.p. ten spoedigste in.

Voor het Bestuur,
De Secr., J. C. BAARS.

Afdeeling 's-Gravenhage.

RUBBER- EN OLIEPALM-FILM.

Het Bestuur van de Afdeeling 's-Gravenhage der Vereeniging „Oost en West" geeft hiermede kennis, dat op *Vrijdag 16 December a.s.* in het Trianon-Theater, Prinsestraat 40 alhier, de door den heer *Willy Mullens* opgenomen: *Rubber- en Oliepalm-film van de „Internationale Vereeniging voor de Rubber- en andere Cultures"*, zal worden vertoond. Met het oog op de te verwachten groote opkomst heeft het Bestuur besloten deze filmvoorstelling op genoemden dag tweemaal te doen plaats hebben, n.l. een middagvoorstelling te 2.30 uur en een avondvoorstelling ten 8 uur. De middagvoorstelling is geheel gelijk aan de avondvoorstelling.

Uitnoodigingskaarten zijn den leden toegezonden.

De Secretaris,
J. C. BAUDOIN.

CONTRIBUTIE 1928.

Kennisgeving, dat het gironummer van den Secretaris-Penningmeester van de Vereeniging „Oost en West", Afdeeling 's-Gravenhage, is *No. 135120.*

Den leden wordt beleefd verzocht de contributie over 1928 *vóór 15 Januari* a.s. te willen voldoen door storting of overschrijving op girorekening 135120.

Nà 15 Januari zal over de contributie worden beschikt met bijvoeging van 15 cent voor inningskosten.

De Secretaris-Penningmeester,
J. C. BAUDOIN.

Afdeeling Nijmegen.

NJAI SONNA.

Zaterdag 17 December 1927, 's avonds *acht uur,* in de groote zaal van het Concertgebouw *de Vereeniging* alhier, een opvoering van „*Njai Sonna*", een Indisch tooneelspel in drie bedrijven, door *Jan Fabricius*, toegankelijk voor de *Leden* en *Begunstigers* van *O. en W.* en *die van de „Vereeniging" (in beide gevallen incl. geïnviteerden)*, voor *tachtig cents* per persoon, plus belasting en auteursrecht.

Na afloop der voorstelling, gelegenheid tot gezellig samenzijn (zie verder de advertenties dienaangaande).

HET BESTUUR.

Mededeelingen.

Van de Redactie.

Het Persbureau van het Hoofdbestuur der Posterijen en Telegrafie vestigt de aandacht op het navolgende:

KERST- EN NIEUWJAARSTELEGRAMMEN.

Van 20 December t/m 3 Januari a.s. wordt de gelegenheid geopend om tegen verlaagd tarief Kerst- en Nieuwjaarstelegrammen te wisselen met *Nederlandsch-Indië* en met *Noord-Amerika*. Daarbij kan een keuze worden gedaan uit 15 verschillende standaardteksten

...vattende een Kerst-, Nieuwjaars- of gecombineerde Kerst- en Nieuwjaarswensch.

Voor *Ned.-Indië* zijn de teksten in het Nederlandsch, voor *Noord-Amerika* in het Nederlandsch of in het Engelsch.

De prijs van deze telegrammen wordt niet per woord berekend, doch is vastgesteld op een vast bedrag, n.l.: *voor Nederlandsch-Indië*· *f* 3.25. Overbrenging vindt uitsluitend per radio plaats.

Voor Noord-Amerika, bij verzending

via Holland-radio: f 2.50. Overbrenging geschiedt dan tot New York per radio, voorts naar Boston en Washington D. C. per telegraaf en naar de overige bestemmingen per post, zoo mogelijk luchtpost;

via Commercial of Western Union: f 2.50 voor de in het Oosten gelegen plaatsen en *f 3.15* voor de verdere bestemmingen; de overbrenging geschiedt geheel per telegraaf.

De Kerst- en Nieuwjaarstelegrammen zullen worden ...leverd op luxe formulieren, zoodanig dat zij zooveel mogelijk op 25 December, resp. 1 Januari in handen van den geadresseerde zijn.

Van het Informatie-Bureau:

BESTEMD VOOR UITZENDING NAAR NED.-INDIE.

...A. F. Wehlburg, Ingenieur 3e kl. bij den Waterstaat en 's Lands B.O.W.; Willemslaan 32, Bussum.

...E. K. van Wijnen, Landmeter 3e kl. bij het Kadaster; Van Ostadestraat 494(II), Amsterdam (Z.).

...F. N. Lejeune, Onderwijzer 2e kl. b/h. O. L. O.; Frankenstraat 114, Maastricht.

BESTEMD VOOR UITZENDING NAAR CURAÇAO:

...Zilverschoon, Loods in Curaçao; Binnenloods te Rotterdam, Rauwenhoffplein 5a.

INDISCHE AMBTENAREN MET VERLOF.

R. H. Ruttendjie, wnd. Hoofdbeheerder bij den Pandhuisdienst; Barmen (Duitschland).
Mr. H. W. Pruissen, Landrechter te Batavia, Nieuwe Uitleg 19, 's-Gravenhage.
E. D. Wermuth, Natuurwetenschappelijke techn. ambtenaar b/d. dienst der Volksgezondheid, Papegaailaan 10, 's-Gravenhage.
C. Doelman, Vakonderwijzer a/d. ambachtsschool voor Inlanders te Semarang, Hoefkade 330, 's-Gravenhage.
C. Meere, Hoofdpolitieopziener i/d. residentie Pasoeroean, Loudonstraat 3, 's-Gravenhage.
G. A. Nassuth, Hoofdpolitieopziener i/d. residentie Batavia, Anni Simoneif, Osnabrück (Hannover).
Mej. H. A. E. K. de Kiewit, Commies b/h. Hoofdbureau van Politie te Semarang, p/a. familie Kooiman, Veendam (Gr.).
C. van der Swan, Hoofdcommissaris van Politie te Semarang, Hotel Condamin, Monaco.
P. C. Storm, Hoofdpolitieopziener b/d. Alg. Politie, Mijtensstraat 143, 's-Gravenhage.
H. J. W. Gerritsen, Techn. ambtenaar 2e kl. b/d. P.T.T., Fahrenheitstraat 545, 's-Gravenhage.
W. K. van Amstel, Technisch commies b/d. S.S. en Tr., Copernicusstraat 27, 's-Gravenhage.

MET PENSIOEN.

J. Kaas, tijd. wnd. Kantoorhoofd bij den P.T.T.-dienst; Weteringschans 54, Amsterdam.
Mej. C. J. L. de Vos, Onderwijzeres 3e kl. b/h. O.E.L.O.; Rue Thoers 29, Hotel Choiseul, Nice.
Mej. P. M. Berkeljon, Directrice Normaalschool voor Inl. hulponderwijzeressen te Fort de Kock; p/a. F. P. M. P. Berkeljon, Galvanistraat 60, 's-Gravenhage.
F. J. Jansen, Leeraar aan de Kon. Wilhelminaschool te Batavia; Rue Paradis 115, Marseille.

Mutatiestaat van 7 tot 14 December.

Nieuwe Leden: Geïntroduceerd door:

...ter Poorten, Procuratiehouder K.P.M., Amsterdam, Harmoniehof 69. *f* 5.— — Afdeelingsbestuur van Amsterdam.
...C. Versteegh, Haarlem, Leegwaterstraat 4. *f* 5.—; ...Adelink, Haarlem, Oranjelaan 13. *f* 5.— — Voorzitter Afdeeling Haarlem.
Mevrouw F. van Hoogenhuijze—De Wetstein Pfister, „Heidenstein", Driebergen. *f* 5.— — Penningmeester Afd. Utrecht.
Mejuffrouw J. van der Meulen, Apeldoorn, van Hasseltlaan 46. *f* 5.— — Secretaris Afd. Apeldoorn.
Mevrouw F. Kamerman—Vos, Nijmegen, Fransche Straat 43. *f* 5.— — Afdeelingsbestuur van Nijmegen.
...H. Meijer, Groningen, Tusschen de beide Markten 3. *f* 5.—; ...de Schepper, Groningen, Verlengde Heereweg 85. *f* 5.— — den heer K. J. Krijthe te Groningen.
...Heres Diddens, Groningen, Mr. Modderman 2. *f* 5.—; Mejuffrouw A. Oosting, Den Haag, Bankastraat 2c. *f* 5.—; ...A. Donker Duijvis, Den Haag, Laan van Poot 114. *f* 5.—; ...J. de Puy, Den Haag, Heliotroopstraat 17 *f* 5.— — Administrateur „Oost en West".
Mevrouw W. J. L. Lemei—Solleveld, Den Haag, Kerkstraat 1. *f* 5.— — Mevrouw W. Meilink—West te Den Haag.
Dr. H. O. Benling, Districht-Geneesheer van Saramacca, te „La Prévoyence" (Suriname). *f* 5.— — den heer R. Fränkel te Plantage „Broederschap".
...J. Looman, Afdeelingssecretaris tevens Correspondent van „Oost en West" te Amboina. *f* 5.— — wd. Hoofdvertegenwoordiger „Oost en West" in O.-Indië.
...Militaire Sociëteit te Djambi. *f* 5.— — den heer W. G. v. d. Laar te Djambi.

Geïntroduceerd door den Secretaris Afdeeling Den Haag:

...C. J. Hasselman, Lid Raad v. Staten, Den Haag, Groenhovenstraat 11. *f* 5.—.
...A. Monod de Froideville, Scheveningen, Nieuwe Duinweg 13. *f* 5.—.
...J. de Kanter, Voorzitter Alg. Ned. Verbond, Den Haag, Statenplein 2. *f* 5.—.
...J. Mahlman, Hoofdinspecteur voor 's-Gravenhage van de Nillmij, Plaats 31A. *f* 5.—.
Jhr. W. von Rheineck Leyssius, Den Haag, Delistraat 63. *f* 5.—.
Jhr. C. J. G. Six, Den Haag, Laan Copes v. Cattenburch 44. *f* 5.—.
W. M. de Jong, Den Haag, van Dorpstraat 28. *f* 5.—.
F. N. Neumann, Scheveningen, Badhuisweg 91. *f* 5.—.
Mr. H. P. Grobbee, Oud O.-I. Rechtelijk Ambtenaar, Den Haag, Groot Hertoginnelaan 59. *f* 5.—.
Ir. C. J. Vergeer, Rijswijk (Z.-H.), Regentesselaan 38. *f* 5.—.
J. C. Vreeswijk, Directeur Brandstoffenhandel „De Concurrent", Rijswijk (Z.-H.), Resedastraat 8. *f* 5.—.

Nieuwe Begunstigers:

Mevrouw de Weduwe de Vries Reilingh te Nijmegen, Jozef Israëlstraat 32 — de 2de Secretaresse van de Afdeeling Nijmegen.

Afschrijven:

G. Oosting, Gep. Hoofdingenieur B.O.W., Den Haag, Bankastraat 2c (overleden).

Adresveranderingen:

Mr. Dr. W. Dyckmeester, Amsterdam, van: Heerengracht 471 naar: Jan van Goijenkade 23.
...H. Clöckler, Amsterdam, van: Chasséstr. 113 naar: De 7 Provinciënstraat 153.
...G. Wiebenga, van: Soerabaja naar: Amsterdam, Keizersgracht 158. *f* 5.—.
Mr. H. W. Pruissen, Landrechter, van: Batavia naar: Den Haag, Nieuwe Uitleg 19. *f* 5.—.
...H. Carpentier Alting, Oud-Directeur B.B., Den Haag, van: Sweelinckplein 31 naar: Koningin Emmakade 173.
Cultuurmaatschappij „Panggoongredjo", Den Haag, Jan van Nassaustraat, van: 66 naar: 80
...A. Dirks, Controleur B.B., van: Den Haag, Houtrustweg 56 naar: Weltevreden, Poste restante.
...J. Oudemans, Oud Resident, Den Haag, van Nassau Odijckstraat 27, naar: Pension „Groenhoven", Groenhovenstraat 1.
P. M. Hooykaas, Ass.-Resident, van: Sawah Loento naar: Pontianak.
D. van Wijk, Controleur B.B., van: Magelang naar: Pontianak.
D. F. Pronk, Ass.-Resident, van: Madjalengka naar: Tanggerang.
P. Smit, Controleur B.B., van: Siboga naar: Palembang.
W. C. Camman, Luit.-Kolonel Inf., geplaatst bij het 3e Depot-Bat. te Willem I.
H. G. Binnendijk, van: Soerakarta naar: Semarang.
Mr. A. Enda Boemi, thans: Plaatsvervangend Landrechter te Soerabaja.
J. J. de Vos tot Nederveen Kappel, van: Rangkas Betoeng naar: Rubberonderneming „Goenoeng Koepak" te Serang.
W. W. Schippers, Administrateur s.f. „Trangkil", van Pati, naar: Den Haag, Sweelinckstraat 109. *f* 10.

VEREENIGING „OOST EN WEST"

HOOFDBESTUUR: HEULSTRAAT 17 'S-GRAVENHAGE

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J C. HIETINK, Prins-Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden uit Oost en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen doen.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstr. 17, 's-Gravenhage. Tel. 14519. Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins-Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752. Dit „Tehuis" biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederland vertoeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur den Heer J C HIETINK, of den Administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", Van-Boetzelaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK. Tel. No. 50248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna-Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten einde aan hen die uit Nederland naar Indië gaan, en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN (tegen eenige vergoeding) op huishoudelijk en maatschappelijk gebied, onder leiding van Mevr. J. FRANCO MENDES—Calisch. Spreekuur Donderdagmiddag van 2 tot 4 uur en volgens afspraak, Nic.-Maesstraat 57, Amsterdam. Tel. 22492.

Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, en de Firma MARTINUS NIJHOFF, L. Voorhout 9, Den Haag (bij deze firma alleen die met een *), zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk.)
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

2. Onze Oost II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven, door T. J. BEZEMER.**
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

* b. Onze West, tweede druk, bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overz. Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

* No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

* No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie.)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2e, verbeterde druk.)
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

* No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederlandsch-Indië, zoomede voor verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken en Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Opnieuw herzien.) .... Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

* No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederlandsch-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

* No. XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber (caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Ned.-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën .... Prijs: **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.

No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
„ 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
„ 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
„ 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
„ 8. De Europeesche vrouw in Indië.
„ 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
„ 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.

No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
„ 2. Het Javaansch tooneel.
„ 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
„ 4. De theecultuur op Java.
„ 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
„ 6. Een doode taal in Indië.
„ 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
„ 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
„ 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
„ 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.

No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
„ 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
„ 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
„ 4. Indische Scholen onder de Oost Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
„ 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
„ 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië
„ 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger in Nederlandsch-Indië: Mr. K. FAUSER, Koedoes, residentie Semarang, Java.

NUMMER 51 — DONDERDAG 22 DECEMBER 1927 — 27STE JAARGANG

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN:
Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag
Telefoon 14519, Postgiro 14574

HOOFDVERTEGENWOORDIGER IN NED.-INDIE:
Mr. K. FAUSER, Koedoes, res. Semarang, Java.

Opgericht 21 Maart 1900
door Kolonel
G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is
een algemeen
Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIEN:
N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag
Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD
TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIE

De Hoofdvertegenwoordiger der Vereeniging „Oost en West" in Oost-Indië, de heer Mr. K. FAUSER, die tot 25 October l.l. met verlof in Nederland vertoefd heeft, is bij zijn terugkeer geplaatst te KOEDOES, residentie Semarang, JAVA.

Indische Tentoonstelling te Arnhem (I. T. A.)

11 Juni—28 Juli 1928.

—o—

De nieuwe reclameplaat blijkt weer in den smaak te vallen. Zij stelt Oost- en West-Indië voor, weergegeven door een Javaan met het gelaat gewend naar het Oosten, en een Negervrouw kijkende naar het Westen, het geheel in zeer heldere kleuren gedrukt.

Deze plaat wordt thans tot een aantal van 20.000 exemplaren over het land verspreid.

Aangemoedigd door het succes met de reeds uitgegeven briefkaarten met een afbeelding van de vóórplaat, worden ook thans wederom briefkaarten in kleurendruk met de teekening van de nieuwe reclameplaat tot een getal van 75.000 beschikbaar gesteld, terwijl eveneens weder sluitzegels, in denzelfden geest in kleuren uitgevoerd, verkrijgbaar zijn. Hiervan zijn voorloopig 200.000 stuks voorradig.

De teekening met onderschrift op de plaat vormt een peervormige figuur. Deze vorm zal ook in latere reclame worden gehandhaafd.

Het ligt namelijk in de bedoeling, tegen tentoonstellingstijd in briefkaartformaat nog een groot aantal wegwijzers te doen verschijnen, waarop zal worden aangegeven de weg van het station Arnhem naar het Tentoonstellingsterrein. Deze zullen in dezelfde kleuren als de reclameplaat, blauw, zwart, rood geel en bruin, worden vervaardigd.

Platen, kaarten en zegels worden wederom op aanvrage gaarne verkrijgbaar gesteld en wij twijfelen niet, of vele leden zullen ook thans weer gaarne hunne medewerking willen verleenen door ze te gebruiken bij hunne correspondentie.

Aanvragen zijn te richten aan het adres van de Administratie: Nieuwe Plein 52, Arnhem.

(Wordt vervolgd).

Dr. C. W. JANSSEN.

(In Memoriam).

Woensdag 14 December j.l. is overleden Doctor C. W. Janssen, Directeur van de Senembah Maatschappij, Commissaris van tal van andere Koloniale instellingen, steunpilaar en mede-oprichter van het Koloniaal Instituut aan de Mauritskade te Amsterdam, filantroop in den besten en meest uitgebreiden zin des woords, man met bijzondere gaven van hoofd en hart, die in zijn leven en werken demonstreerde de juistheid van het spreekwoord dat eenvoud het kenmerk van het ware is... Woensdag jl. is hij heengegaan; gesloopt door een kwaal, die langzaam maar zeker het einde moest brengen...

En Zaterdag daaraanvolgende heeft een groot, een zéér groot aantal vrienden en kennissen van hem belangstelling getoond, toen het Crematorium Westerveld van het stoffelijk overschot van Dr. Janssen in wreede, schier lugubere werkelijkheid een „stoffelijk overschot" maakte.

Cremer ... Hubrecht ... Nienhuys ... Janssen ... „Voorgeslachten kwijnen henen ... En wij treuren op hun graf. Ras zal 't nakroost òns beweenen. 't Menschdom valt als blaad'ren af" ... heeft eens een dichter gezongen. Heeft hij, met deze vier namen voor oogen, niet rècht gesproken? De belangstelling voor onze Koloniën en voor Koloniale aangelegenheden is gedurende de laatste jaren in de kringen van het opkomende *leven* in niet geringe mate vermeerderd; blijkbaar wilde de *dood*, ten aanzien van Indische persoonlijkheden, gedurende diezelfde laatste jaren niet achterblijven! Ook *zijn* belangstelling vermeerdert ...

• • •

Het overlijden van Dr. Janssen is, betrekkelijk, nog onverwachts gekomen. Nog enkele weken terug was zijn toestand van dien aard, dat het schéén alsof er eenige verbetering was ingetreden. De berichten konden toen gunstig luiden en men hóópte dat met dezen aanval het einde niet gemoeid behoefde te zijn. De „belangstellende" van zooeven dacht er anders over. En de man, wien het lot trof, had gedwee te volgen! ...

De dagbladen hebben reeds verschillende cijfers en data, betrekking hebbende op het leven van Dr. Janssen, breedvoerig gemeld. Te dien opzichte kan dus ons „In Memoriam" kort zijn. Heel het leven van dezen 67-jarige is gewijd geweest aan de belangen van de Nederlandsche Koloniën, hetzij Dr. Janssen die belangen diende door zijn persoonlijk verblijf in die Koloniën, hetzij hij dit deed vanuit zijn kantoor aan de Leidschegracht te Amsterdam, waar ieder, die hem raad of steun kwam vragen voor aangelegenheden op koloniaal terrein, met woord en daad werd bijgestaan.

Dr. Janssen was een der geestelijke hoeksteenen — en een der financieele pijlers van het Koloniaal Instituut te Amsterdam; die instelling had de liefde en de toewijding van zijn gansche hart. Toen Jhr. mr. dr. A. Roëll, de Commissaris der Koningin in Noord-Holland, in zijn kwaliteit als president van den Raad van Bestuur van het Koloniaal Instituut, jl. Zaterdag op Westerveld in korte trekken den doode herdacht, zeide hij o.m.: „Met al Uw kracht, „met al de voortvarendheid, die de schoone kenmerken van Uw leven zijn geweest, hebt gij deze „nationale instelling gediend en gesteund en zelf „hebt ge immers gezegd, dat ge haar tot Uw laatsten „snik zoudt dienen!" ...

Tot dien laatsten snik hééft Dr. Janssen die nationale instelling, het Koninklijk Instituut, gediend en gesteund ... ja, gesteund óók! Daadwerkelijk en financieel gesteund in niet geringe mate, zooals Cremer en Hubrecht het mèt en vóór hem deden.

En daarnaast waren nog zoo tal van andere vereenigingen en instellingen, die zijn hulp en zijn medewerken en medeleven hebben mogen ondervinden; de belangstelling op Westerveld getuigde er van. Naast de vele vertegenwoordigers van het Indisch milieu uit ons land, waren er afgevaardigden van het bekende „Ons Huis" te Amsterdam: van de Vereeniging voor Maatschappelijk werk; van de Vereeniging De Avond-Ambachtsschool; van de Maatschappij tot Exploitatie van koffiehuizen van den Volksbond; van het College van Regenten van de gevangenissen te Amsterdam, — en zoowel die persoonlijke belangstelling als de schat van bloemen, die om en bij de baar lag opgestapeld, waren even zoovele bewijzen van de omvangrijke taak die Dr. Janssen, buiten zijn gewonen dagelijkschen arbeid als Directeur van de Senembah Maatschappij, op maatschappelijk en filantropisch terrein heeft vervuld.

* * *

Maar . . . óók ginds, op Sumatra's Oostkust, op de uitgestrekte terreinen der Senembah Maatschappij, op Tandjong Morawa, zal het sterven van dezen bekwamen bewindvoerder worden betreurd. Want Dr. Janssen was — en is tot zijn dood toe gebleven, in de eerste, in de tweede en in de derde plaats: Directeur der Senembah Maatschappij — en hoe hij als zoodanig zijn taak heeft opgevat, vertellen U de hospitalen en de scholen op de terreinen der Senembah-maatschappij, — inrichtingen voor verpleging en onderwijs tot wier oprichting Dr. Janssen het initiatief heeft genomen.

„In de Senembah-Maatschappij" — aldus schrijft Dr. C. P. Gunning in zijn werk: „Naar Grooter Nederland", —

In de Senembah-Maatschappij leeft nog een oude traditie, door de pioniers Naher en Grob een halve eeuw geleden daarin vastgelegd. Het streven om bekwaam personeel aan te stellen, den arbeid zoowel als den arbeider te verzorgen, wij treffen het van den beginne bij deze maatschappij op Sumatra's Oostkust aan. Zij waren het ook, die artsen aan eigen hospitalen verbonden, wier studiezin waarborg was voor de beoefening der wetenschap naast de praktijk van den dag. Aan deze traditie der Senembah Maatschappij, die tot op den huidigen dag doorwerkt, dankt heel Indië een groote vordering op het gebied der tropische hygiëne.

Tot zoover Dr. Gunning, die dan verder vertelt van de door Janssen gestichte Javaansche scholen op Tandjong Morawa; van de . . . vrije- en ordeoefeningen voor de Javaansche jeugd aan die scholen onderwezen, enz.

Inderdaad, vooral daarginds zal het gemis van dezen hoogsten chef, die naast goede kolonisatie en gunstige exploitatie van een groot-bedrijf, de zedelijke en geestelijke verheffing van zijn „koelies" scherp voor oogen hield, — worden gevoeld. En wanneer Dr. Janssen, te dezen opzichte meermalen een standpunt innam, afwijkende van dat van andere directeuren van Cultuur Maatschappijen, — dan ging hij toch *zijn* weg. Dan onderstreepte hij het doel van zijn Javaansche scholen, geformuleerd aldus: „De kinderen op te voeden tot flinke menschen, die meer kennen en kunnen dan hun ouders ooit hebben geleerd; maar daarbij vooral deze leerlingen op te voeden tot deugdzame, goede menschen, die jong geleerd hebben de vreugde van den arbeid".

* * *

Wij schreven het reeds — en we herhalen tenslotte: de nagedachtenis van dezen uit het midden van zijn leven en werken weggerukten begaafden Directeur der Senembah Maatschappij, van dezen diep-meevoelenden filantroop, zal in Nederland, maar ook in Nederlandsch-Indië in hooge eere blijven!

Leden van „Oost en West"

„Daer can voor de Indien iets groots worden verrigt", wanneer gij allen, in eenigerlei vorm, Uwe medewerking verleent tot het welslagen der a.s. tentoonstelling te Arnhem.

Het bestuur der afdeeling Arnhem verdient Uwen steun ten volle, mede omdat zijn lofw...dig streven de gansche Vereeniging ten goede moet komen!

Hoe staat het thans met het Cocosvezelvraagstuk?

door
COLONISTICOS.

It 's a long, long way to Tipperary
It 's a long way to go.

Het Koloniaal Weekblad pleegt sinds 1924 telkens in December tegen Kerstmis mededeelingen te bevatten omtrent dit vraagstuk; zie voor het jaar '26 de bijdrage in de nummers van 9 en 22 dier maand, verschenen onder den titel: „het Cocosvezelvraagstuk in een zeer belangwekkend stadium gekomen" en de daarin aangehaalde voorgangers.

Sindsdien is er in het openbaar niets meer van vernomen of over bekend gemaakt „une silence opinâtre reignait", terwijl toch bij menigeen de verwachtingen wel groot zullen en hij benieuwd zal zijn naar den stand van zaken, naar het resultaat, verkregen op eind '27; immers bevatte de bijdrage van 22 December '26 deze zinsnede:

„Als nu alles verder goed en excelsior blijft gaan „in de lijn van deze 2 afgeloopen jaren, — nl. '25 en „'26 — dan kan het geene te stoute voorspelling hee„ten, dat er in „December '27 zal kunnen geschre„ven worden over minstens één in bouw, of zelfs „reeds sinds kort in bedrijf gesteld zijnde groot „coprah- en vezelverspinningsbedrijf."

Vooruitloopende zij dadelijk bekend gesteld, dat aldus te optimistisch geschreven, te vroeg victorie gekraaid is; niet alleen is er nog geen begin gemaakt met zulk een bedrijf, maar het daarvoor benoodigde kapitaal is nog niet eens bijeen; van de personen, die dit beschikbaar zouden kunnen en willen stellen, is nog niets bekend geworden.

Maar al is dus op dit tijdstip de werkelijkheid geheel anders dan wat toen als mogelijkheid was aangekondigd, en waarop gehoopt werd: dan is die uitgesproken verwachting toch wel een sterk motief, om te trachten te weten te komen, wat er dan feitelijk wèl in deze gaande geweest en bereikt geworden is.

Nu is dit niet zoo eenvoudig. Want het Cocossyndicaat, juister en duidelijker Cocosstudiesyndicaat, onder leiding der Internationale Crediet- en Handelsvereeniging te Rotterdam gevestigd, verschilt o.a. op het stuk van mededeelzaamheid van lichamen als die bij de kunstzijde betrokken, of van de Farbenindustrie I.-G.; van deze verneemt het groote publiek bij voortduring een en ander, dan dit dan dát. Voor hare vastlippigheid en strakke stilzwijgendheid zal nu stellig wel voor die vereeniging eene gegronde reden bestaan, maar de belangstellenden in dit veelbeteekenende vraagstuk en vooral in de redelijke en vruchtbare oplossing daarvan, blijven dientengevolge intusschen in het duister, n.l. vrijwel in onwetendheid door oningelichtheid staan wachten en moeten zich tevreden stellen met vermoedens, geruchten, vermoedelijkheden, met een enkelen afvallenden kruimel.

Intusschen zou Den Haag als koloniaal centrum en als Indische bijenkorf met een gestadig gegons van aan- en afvliegende tweebeenige tropenbijen van zeer uiteenloopenden aard en functies, niet dit Den Haag zijn, indien het aan een meer ernstigen speurder en oor-te-luisterenlegger niet gelukt zou zijn, hieromtrent meer te weten te komen dan rook, nevel en praatjes; en zulks is het gevolg eener werking; door een Javaansch spreekwoord aldus teekenend omschreven met de woorden: „Koekoes boten kènging kinemoelan", dat is: de damp van de gestoomde rijst dringt ook door de meest strak omhullende doeken heen, m.a.w. hij vindt altijd nog uitwegen naar buiten; en zoo zijn er ook syndicale dampen zelfs door muren tot naar Den Haag toe ontsnapt, die ondanks hunne geluidloosheid, dus in stille taal, toereikend wel sprekend waren; die stille stemmen vertelden het volgende.

Het Cocossyndicaat is na Kerstmis '26 steeds met zijne levende en doode weermiddelen diligent en actief geweest en schijnt eene goede uitkomst te hebben bereikt. Definitief moet nl. zijn uitgemaakt niet alleen de mogelijkheid der zeer snelle winning van cocosvezel tegelijk met die van coprah uit de bolsters van de machinaal behandelde rijpe noten, maar deze vezels zouden ook langs geheel mechanischen weg verspinbaar zijn gebleken; en daar dit een en ander ook op economische wijze bereikt moet zijn, beteekent zulks niet minder dan dat daarmede een nieuwe massavezel zijn intrede in de

wereldhuishouding zou doen. Het verkregen garen koude bruikbaar zijn als tapijtgaren en voor den aanmaak van touw- en netwerk.

Evenwel schijnt men met den suikerzak uit cocosvezel, waarop door zoovelen vrij stellig was gerekend als een hoofdresultaat, niet geslaagd en de oorzaak daarvan gelegen te zijn in de groote moeilijkheid, verbonden aan de verder door te voeren, en liefst uiteindelijke vezelzuivering; (dat is nl. de afscheiding van de fijne, schadelijk-hinderlijke kurkachtige deeltjes van den reeds eerder in het „Koloniaal Weekblad" genoemde z.g. kofferdam); eerst als men daarin geslaagd zal zijn, kunnen de vereischte fijnere en zeer soepele garens verkregen worden; en deze zullen tot zakkengoed kunnen worden geweven. Doch de mogelijkheid, om ook dáártoe te geraken, schijnt vrijwel vast te staan. In de bijlage voor Kerstmis '26 was van deze zeer belangrijke zaak geen melding gemaakt, om de eenvoudige reden, dat men toen immers nog stond vóór en zijn handen vol en overvol had aan het streven, energiek en doelbewust, vooreerst naar de winning van een bruikbaar-doelmatige vezel en daarna naar zijn verspinning tot een garen. Zooals overal elders kan ook hierbij niet anders worden voortgegaan dan langs „lijnen van geleidelijkheid"; die lijnen en stappen mogen kort en snel zijn, maar ook hierbij kunnen evenmin twee stappen tegelijk gezet worden als dat b.v. de rijst reeds éene maand na den uitzaai een oogstbaar product zou kunnen geven. Ook hierbij kan alleen van organieken groei in voortgang sprake zijn. Bismarck, als schepper van het Duitsche Keizerrijk ook wel de Rijkssmid genoemd en met allerlei smidswerk in grooten stijl vertrouwd bekend, vatte zijne ervaringen in deze samen in de woorden: „Een druif wordt geen minuut eerder rijp, ook al zou men de heele plant koven een gasvlam zetten". Zoo ook hier.

Aan het zakkengaren blijkt eerst gedacht, daartoe eerst overgegaan te kunnen worden, nadat een voorafgaand type garen in de vereischte deugdelijkheid zal zijn verkregen. Welnu, hierin is men geslaagd en dat is dan toch het voornaamste gedeelte van het cocosvezelvraagstuk: het is eenvoudig van fundamenteele beteekenis. Hiermede is de Victorie begonnen. Zooals men zich dit vroeger altijd heeft voorgesteld en nagestreefd, is het langs dezen weg niet alleen opgelost, doch ook nog op eene wijze, waarvan men nooit gedroomd had; want leest men het bekende reisrapport van Prof. Dr. Kluyver van 1920 na, dan is daarin nog geene sprake van mechanische verwerking en was omtrent de oplossing daarvan steeds gedacht, dat zij op ongeveer gelijke wijze zoude moeten geschieden, als dit in Britsch-Indië het geval was, inzonderheid in de bekende wijdverspreide volksnijverheid en huisvlijt van Koromandel.

Men kan dus thans, in den best-welmeenenden zin van het woord „dankbaar, maar niet voldaan", de levendige hoop uitspreken en de verwachting koesteren, dat voortgaande activiteit en volharding in deze hare belooning moge vinden, of wel juister bekroning", door de verkrijging van een zak, niet alleen bruikbaar voor suiker, maar ook deugdelijk voor andere massale zakgoederen, een zak vooral die met succes met de jute zal kunnen mededingen. De dag, waarop deze koepel op de kerk zal zijn voltooid, zal zijn een glorieuze en een eeredag niet alleen voor het Cocossyndicaat, het Cocosoctrooiensyndicaat — waaraan in Januari '27 de koninklijke goedkeuring werd verleend, — voor den inventieven werker en bewerker van de verschillende volkrekt nieuwe procédé's daarvoor vereischt, maar ook een voor het koloniale Nederland.

Maar daarop vooruitloopende, moet men hartgrondig wenschen, dat het jaar 1928 eindelijk moge brengen de beslissing wellicht ook nog tot de oprichting van een bedrijf voor coprah- en vezelwinning, nauw verbonden met één voor de verspinning in Nederlandsch-Indië.

Voor het Cocossyndicaat lijkt het mij dan ook enerzijds wel eene vanzelfsprekende zaak en plicht de, maar andererzijds eene even dankbare als aangename taak, een „nobile officium", om met al hetgeen in deze gewrocht is in moeizaam-achtenswaardigen arbeid tot en met den laatsten stand, dus tien van Mei '28 toe, op waardige en indrukwekkende wijze voor den dag te komen en aan het voetlicht te treden op de zoo veelbelovende en bekwaam voorbereide koloniale tentoonstelling te Arnhem: dat het alsdan te kijk zal kunnen leggen, zal worden het dagesprek van geheel Europa en de Indiën, ook dat onder de Union Jack, op ongeveer gelijke wijze als dit het geval was met de der verbaasde wereld voor het eerst op de Wereldtentoonstelling te Londen in 1853 vertoonde drieponders van gegoten staal door Krupp.

Ten overvloede zij ieder, die een juist begrip omtrent de beteekenis der mogelijkheid van verspinning der onderwerpelijke vezel wil verkrijgen, en dientengevolge de juiste waardeering van een procédé, waardoor het alleszins doeltreffend en bevredigend zal kunnen worden opgelost, nog gewezen op:

1. Het geestdriftige hoofdartikel in de „Indische Mercuur" van 19 September '24, van Prof. G. van Iterson, getiteld: „een lofwaardige daad; een belangrijk rapport en eene onafwijsbare plicht", en zulks naar aanleiding van het „reisrapport" van Dr. Kluyver voormeld en Raden Mas Inso, (thans landbouwconsulent in het klapperrijke Banjoemas en daar geplaatst met de speciale opdracht, om aan de cocoscultuur zijne speciale aandacht te schenken; wel een bewijs, welk groote beteekenis het Departement van Landbouw aan dezen reeds thans zoo weldadigen boom toekent.

2. Het instructieve hoofdartikel van de bekende cocosspecialiteit Prof. P. Preusz (in November '26 overleden). Ueber die Zukunft der Kokoskultur und Kokosfaserbereitung" in der „Tropenpflanzer" van Juni '26.

De Evangelische Broedergemeente in Suriname en de Nederlandsche taal,

door

FRED. OUDSCHANS DENTZ.

—o—

De Evangelische Broedergemeente (Unitas Fratrum), uit de oude Boheemsche Moravische Broederkerk voortgekomen, werd door den Graaf van Zinzendorf gesticht. Behalve in tal van andere deelen der wereld, begaven haar zendelingen zich ook naar Suriname, waarheen de eersten in 1735 ter verkenning vertrokken. Hun zendingsarbeid onder de Indianen ving in 1739 aan, die onder de Boschnegers in 1765. Van onderwijs was toen nog geen sprake. Eerst in 1844, toen in de kolonie scholen voor slavenkinderen werden toegelaten, ving het zeer elementair school onderwijs der Zending aan, dat gegeven werd door de Duitsche zendelingen. Eerst in 1860 werd er door de wet toegelaten om schrijfonderwijs te geven. De emancipatie had plaats in 1863. Daarna konden eerst de scholen tot bloei komen en zoo verrezen er 2 scholen, een voor jongens en een voor meisjes, weldra een 300 à 400 leerlingen tellende, de tegenwoordige „Zinzendorf-" en de „Comeniusschool".

Deze tak van arbeid had met groote moeilijkheden te kampen. Zoo ontleenen wij aan een bericht van 1850 het volgende: „Aan voortdurend onderwijs is niet te denken. Ten hoogste vindt men hier en daar op de plantage een neger, die lezen kan en die, *als hij er verlof toe kan krijgen*, anderen onderricht geeft". In 1851 schreef men: „De hoop op uitbreiding van ons schoolwerk werd niet vervuld. In de stad gaat de school wel goed vooruit en op de plantages doen de broeders al het mogelijke, maar de slavernij staat nog overal in den weg".

In datzelfde jaar zonden de broeders een rondzendbrief aan de plantages, verzoekende om uit hunne slaven flinke jongelui te zenden tot opleiding voor onderwijzers. Dit had ten gevolge, dat er in 1852 op plantage Beekhuizen met een opleidingsschool kon worden begonnen met 10 jongelieden door goedgezinde planters afgestaan. Deze school kreeg den naam van „Centraalschool". De eerste school in Paramaribo richtte de zending op in 1853, onder leiding van een Duitschen Zendeling met een zwarten helper.

De centraalschool werd in 1871 naar de stad verplaatst. Zij werd met de Comeniusschool vereenigd. Was aanvankelijk het Negerengelsch de voertaal van het onderwijs, met de Wet van 1876 trad het Nederlandsch meer op den voorgrond. De Duitsche Broeders konden toch moeilijk aan de Wet voldoen en lieten Hollandsche krachten uitkomen, die in 1887 en 1888 beroepen werden. Een Duitsche broeder had tevoren in Nederland het examen voor hoofdonderwijzer afgelegd en was in 1880 naar Suriname teruggekeerd. Met deze 3 krachten vangt de opleving van het onderwijs aan. Het onderwijs, uit de zending geboren, werd een taak van groote zorg, die zich tot het groote deel der gekleurde bevolking uitstrekte, dat eerst zoo goed als geen Nederlandsch kende en slechts langzamerhand, dank

zij de goede Hollandsche krachten, daartoe kon worden gebracht.

Er is wel eens beweerd dat de Broedergemeente de Nederlandsche taal bij haar onderwijs niet voldoende bevorderde, ja zelfs tegenhield. Zulks is geheel onjuist. De Inspecteur voor het Onderwijs schreef in 1891 aan den Gouverneur (Zie Kol. Verslag 1902) het volgende: „Zooals ik reeds meermalen opmerkte, heeft het onderwijs hier met allerlei moeilijkheden te kampen. Het grootste struikelblok is wel het Neger-Engelsch. Ik wees hier reeds op in § 9 van mijn verslag over 1879 en sedert heb ik niet opgehouden daartegen strijd te voeren. De onderwijzers, wier taak zeer verzwaard wordt door de omstandigheid, dat het grootste deel van de ter school komende kinderen tehuis Neger-Engelsch spreken, hebben hun best gedaan om het Hollandsch meer algemeen ingang te doen vinden. Wanneer ik den toestand van heden vergelijk met dien van een 12-tal jaren geleden, dan aarzel ik niet te verklaren, dat de inspanning der onderwijzers niet zonder vrucht is geweest. Het Hollandsch wordt, zonder twijfel in het bijzonder te Paramaribo, algemeener verstaan dan vroeger en ook het Hollandsch spreken is vooruitgegaan. De aansporing door Uwe Excellentie — bij gelegenheid van den optocht der schoolkinderen te Paramaribo op den verjaardag der jonge Koningin — tot de onderwijzers gericht, en bij elk schoolbezoek herhaald, om al hunne krachten in te spannen tot het verspreiden van de Hollandsche taal, zal hen zeker met vernieuwden moed den strijd doen voortzetten, maar zoolang de school alles moet doen, zal de vooruitgang slechts zeer langzaam wezen. Het Hollandsch sprekende deel der bevolking moet zich ernstig voornemen, niet anders dan in de hoogste noodzakelijkheid tot de overige bevolking Neger-Engelsch te spreken. De Franschen aan de Marowyne spreken Fransch tot onze Boschnegers en deze brengen het spoedig zoover, dat zij die taal verstaan en een weinig spreken."

Daarop gaat Dr. H. D. Benjamins, die hier aan het woord is en die de eerste Inspecteur voor het Onderwijs in Suriname was, voort: „De strijd van de onderwijzers tegen het Neger-Engelsch dagteekent niet van gisteren Op den 2den September 1726 richtte een zekere Claude Mourgues tot den Gouverneur-Generaal Temming en de Raden van Politie het verzoek „Om het School Meesters Ampt hier aan Paramaribo te mogen administreeren", daarbij overleggende een „Kort Project wegens School Meesters Ampt".

Art. 4 van dat „Protest" luidde: Hij zal in de 2 uren schooltijd geen praat ongevraagt van de dicipelen gedoogen voornamelijk in 't Neger-Engelsch, hetwelk op straffe zal verboden worden".

Daarop laat Dr. Benjamins een circulaire volgen van het Bestuur der Evangelische Broedergemeente tot de onderwijzers der gemeente gericht, waarin o.m. wordt gezegd:

„Zooals U zeer waarschijnlijk wel bekend zal zijn, werd ons verleden jaar te midden van de Koloniale Staten verweten, dat op onze scholen nog steeds een al te ruim gebruik van het Neger-Engelsch gemaakt wordt. Wij nu wenschen ten zeerste, dat het Neger-Engelsch hoe langer hoe meer mocht verdwijnen en van lieverlede geheel door de Nederlandsche taal mocht worden vervangen.

„Wat betreft het maatschappelijk onderwijs, meenen wij thans reeds zoover gevorderd te zijn, dat de leerlingen boven 8 à 9 jaar in het Hollandsch kunnen worden toegesproken, al moet zulks verklarend geschieden. Om echter zoo ras mogelijk te vorderen, noodigen wij U bij deze uit, uwe leerlingen nog meer dan tot nu toe geschied is, nationale en Christelijke liederen in in 't Hollandsch te doen zingen. Want niets hecht zoo vast in het geheugen van een kind als een herhaald gezang.

„Verder dient elk onderwijzer zich dat voor plicht te rekenen, ook buiten de schooluren met zijn leerlingen, en zoo mogelijk zelfs met alle volwassenen, niet anders dan in 't Hollandsch te verkeeren.

„Wanneer zoodoende gij allen, een ieder naar zijn vermogen, bijgestaan door de zendelingen, in de richting door ons aangewezen, werkzaam zult zijn, zullen onze scholen zeer zeker nog meer dan tot dusverre daartoe bijdragen, de kennis der Nederlandsche taal in onze kolonie uit te breiden en dezelve allengs de heerschende taal te doen worden.

Namens het bestuur der Evangelische
Broedergemeente.
(w.g.) J. KERSTEN, *Hoofdvoorstander.*
(w.g.) G. W. STOLZ, *Hoofdonderwijzer.*
Paramaribo, 15 Febr. 1892.

Het is goed deze oude stukken eens aan de vergetelheid te ontrukken. Trouw zijn de Hernnhutters gebleven aan hun beginsel om het onderwijs te vernederlandschen. De komst van den hoofd-onderwijzer uit Transvaal, later Inspecteur voor het Onderw. der Broedergemeente, C. R. Frowein in 1901, bracht wederom een groote opbloei en zijn naam leeft nog in veler dankbare herinneringen voort. In 1909 vertrok hij en een ander Nederlandsch hoofd der Comeniusschool volgde hem op. Thans is weer een Nederlander als Inspecteur werkzaam.

Nog kan ik, ter aanvulling van mijn artikel in het Gedenkboek van het Algem. Nederl. Verbond 1924 hieraan toevoegen (blz. 68), dat in de bewaarscholen of fröbelklassen Nederlandsch de voertaal is. Dat was vroeger wel niet uitsluitend, maar sedert de algemeene bewaarschool opgeheven en als fröbelklassen aan de enkele scholen verbonden, is dat wel degelijk het geval. Dit gebeurde in Juli 1920.

Wat de kerk betreft nog een enkel word.

Vroeger werd door een zendeling der Broedergemeente in het lokaal van de bewaarschool elken Zondag een Nederlandsche dienst gehouden. Sedert 1903 is dat niet meer het geval. Alle godsdienstoefeningen worden in de kerken gehouden en in de drie groote stadskerken, Groote-, Zuider- en Noorderkerk, sinds dien elken Zondag tenminste *een* Nederlandsche dienst gehouden, eenmaal des morgens en eenmaal des avonds. In de buitenwijken: Wanica, Rust en Vrede en Combé, geschiedt het onregelmatig. Wij kunnen dus zeggen, dat in elk der kerken, binnen de stad, sedert bijna 25 jaren reeds elken Zondag een Nederlandsche dienst wordt gehouden.

Tenslotte kan ik vermelden, dat de Ev. Br. Gemeente op 1 Febr. van dit jaar 7 stadsscholen telde met 2003 leerlingen en 562 fröbelkinderen, 19 districtscholen met 1943 leerlingen en 234 fröbelleerlingen en 13 Boschlandscholen met 4207 leerlingen en 796 fröbelleerlingen.

Behalve in de Boschlandscholen zijn al de hoofden en onderwijzers geëxamineerde kleurlingen. Sommigen behaalden zelfs een eersten rang (hoofdonderwijzer). De stroom van het Nederlandsch onderwijs heeft zich dus wel, dank zij de Hernnhutters en hun zending, over onze kolonie Suriname uitgebreid. Nederland kan daarvoor niet dankbaar genoeg zijn.

Aanslagen in de Inkomstenbelasting in Nederland

(met betrekking op Indische verlofgangers en repatrieerenden)

door

G. M. J. VAN ROESSEL Jr.

—o—

Herhaaldelijk deden zich gevallen voor, waarin de Kroon had te beslissen, omtrent aanslagen van Indische verlofgangers of van hen, die zich voor goed in Nederland vestigden, in de inkomstenbelasting, zoowel plaatselijke- als Rijksinkomstenbelasting, hier te lande.

Het lijkt ons gewenscht een overzicht te geven van de jurisprudentie te dezen opzichte, zooals deze in 1927 bekend is geworden.

Wij gaan daarbij uit van het K.B. van 20 Dec. 1926, no. 7, betreffende een Officier van gezondheid bij het Ned. Ind. leger, die in Nederland te R. was aangeslagen. Deze aanslag werd door de Kroon vernietigd, omdat hij geacht werd hoofdverblijf te hebben in Ned.-Indië en niet gebleken was, dat hij, die slechts tijdelijk hier te lande met verlof vertoefde en telkens bij familie of kennissen eenigen tijd logeerde, zijn hoofdverblijf naar R. had overgebracht. Deze aangeslagene had dus geen vaste woonplaats in Nederland en werd diensvolgens beschouwd zijn hoofdverblijf in Ned.-Indië te hebben behouden.

Anders wordt het dan ook, wanneer een Indisch verlofganger met zijn gezin in Nederland tijdens zijn verlof een vaste woonplaats kiest. Zulk een geval is belichaamd in het K.B. van 19 Jan. 1927, no. 16, blijkens welk besluit de Raad van de gemeente, waar de aanslag werd opgelegd, na vernietiging van den aanslag door Ged. Staten o.a. aanvoerde, dat de Hooge Raad bij arrest van 16 April 1924 (B. 3400) heeft beslist, dat, wanneer een Indisch verlofganger met zijn geheele gezin in Nederland een vaste verblijfplaats heeft, waar hij

voortdurend en geregeld vertoeft, er eene zoodanige betrekking van duurzamen aard aanwezig is, als voor wonen in den zin van art. 1 der wet op de Inkomstenbelasting 1914 noodig moet worden geacht. In gelijken geest besliste de Kroon, overwegende, dat de aangeslagene, die gezagvoerder is bij de Kon. Paketvaart-Mij., tijdens zijn verblijf in Nederland in het belastingjaar 1925/26 zijn hoofdverblijf had te H., aangezien hij aldaar van 3 Mei 1925—28 Nov. 1925 in een door hem gehuurde en gemeubileerde woning met zijn gezin heeft gewoond.

Het is een veel voorkomend verschijnsel, dat Indische verlofgangers zich niet direct een vaste woonplaats kiezen, doch eerst bij familie of kennissen, althans tijdelijk elders, vertoeven. Zooals art. 244a, lid 2, der Gemeentewet bepaalt, wordt voor de toepassing van lid 1 van dit artikel naar omstandigheden beoordeeld, in welke gemeente iemand hoofdverblijf heeft. Zoo ook hier. We vermelden daarbij een tweetal Kon. besluiten, op zoo'n geval betrekking hebbende, doch waarin op verschillende wijze werd beslist.

In het K. B. van 27 Juli 1927, no. 59 werd aangenomen, dat de belanghebbende op 9 Mei bij zijne komst in Nederland zijn woonplaats had gevestigd te Z., aangezien hij toen aldaar kamers had gehuurd en zijne kinderen in die gemeente eene school liet bezoeken. Het argument van den aangeslagene, dat hij wegens familieomstandigheden eerst naar Z. ging, hoewel hij van den aanvang af voornemens was zijn hoofdverblijf te G. te vestigen, waaraan hij 10 Juni 1926 met zijn gezin gevolg gaf, legde dus geen gewicht in de schaal.

In het K. B. van 9 Maart 1927, no. 28 daarentegen werd aangenomen, dat de belanghebbende hier te lande eerst op 1 Sept. 1925 hoofdverblijf in den zin van art. 244, 1o der Gemeentewet heeft gekregen en wel in de gem. H., aangezien hij zich na zijn aankomst uit Ned. Indië eerst in die gemeente definitief gevestigd heeft, waaraan niet afdoet, dat hij tusschen 17 Juli 1925 en 1 Sept. 1925 tijdelijk te ('s-Gr. of elders) bij familieleden heeft vertoefd.

Voorts willen wij de aandacht vestigen op de gevallen, waarin aan in Indië wonende personen, die van Nederland naar Indië vertrekken, aanslagen in de plaatselijke inkomstenbelasting als forens werden opgelegd.

Men mag aannemen, dat, wanneer het gezin van iemand, die in Indië verblijf houdt, in Nederland woont, deze als woonforens kan worden aangeslagen in de gemeente van zijn gezin, omdat hij aldaar ingevolge art. 244a, 4o der Gemeentewet een gemeubileerde woning voor zijn gezin beschikbaar houdt. Er kan echter éene restrictie worden gemaakt, en wel in het geval, dat de echtgenoote tegen den wil van haar man, de betrokken woning bewoont. We wijzen daarbij op het K. B. van 3 Mei 1927, no. 39, waarin de nadruk wordt gelegd op het beschikbaar *houden* van eene gemeubileerde woning. Dit besluit betreft iemand in Indië, die gedurende het betrokken belastingjaar eigenaar was van eene in eene gemeente hier te lande gelegen gemeubileerde woning, terwijl hij in die gemeente tijdens dit belastingjaar geen hoofdverblijf had. Zijne voormalige echtgenoote had echter in het belastingjaar met zijne kinderen, tegen zijn uitdrukkelijken wil, deze woning bewoond, waardoor hij belemmerd werd uitvoering te geven aan zijn wil, om het huis te verkoopen. Onder deze omstandigheden — zegt de Kroon — kan niet worden gezegd, dat hij deze gemeubileerde woning voor zich of zijn gezin beschikbaar heeft *gehouden*. We geven toe, dat de kwestie hier wel wat scherp gesteld is, omdat de man blijkbaar van zijne vrouw is gescheiden. We vragen ons echter af, of een soortgelijk geval zich niet voordoet, wanneer de niet-gescheiden vrouw tegen den wil van haar man in eene wonin[illegible] eene bepaalde gemeente verblijft, en deze b.v. wil, dat zij naar Indië komt of zich met haar kinderen in eene andere gemeente vestigt. In ieder geval leert gemeld besluit, dat het wilselement van de zijde van den aangeslagene tot het beschikbaar houden aanwezig moet zijn. Ontbreekt dit element, dan is er geen belastingplicht als woonforens.

Voorts willen we de vraag bespreken, of een woonforensenaanslag van iemand in Indië, die zich in den loop van het belastingjaar in de gemeente van dezen aanslag vestigt, daar dus hoofdverblijf verkrijgt, mag worden gehandhaafd. Hierbij moet onderscheid gemaakt worden tusschen twee gevallen. In het eene geval vestigt de belanghebbende

zich in den loop van het belastingjaar, doch niet in de laatste maand van dit jaar; in het andere geval vestigt hij zich aldaar in de laatste maand van het belastingjaar. Wat toch is het geval. Blijkens art. 244c, tweede zinsnede, der Gemeentewet wordt iemand, die niet reeds in de andere gemeente over hetzelfde belastingjaar wegens hoofdverblijf is aangeslagen, in de gemeente, waar hij zich in den loop van het belastingjaar vestigt, in de plaatselijke inkomstenbelasting dier gemeente wegens hoofdverblijf aangeslagen en wel over zooveel twaalfde gedeelten, als er nog geheele maanden van het belastingjaar over zijn. Dit deed zich voor in het K. B. van 22 Maart 1927, no. 22, blijkens welk besluit de belanghebbende, die zijn hoofdverblijf uit Ned.-Indië naar de gem. G. had overgebracht, in die gemeente over twee maanden, wegens hoofdverblijf was aangeslagen, daar hij zich in de maand Febr. aldaar had gevestigd. Blijkens den aanhef van art. 244a, 1e lid, 4o der gewijzigde Gemeentewet, regelende de aanslagen als woonforens, zijn aan de werking van deze bepaling onttrokken de natuurlijke personen, die in de gemeente tijdens het belastingjaar hoofdverblijf hebben, althans er wegens hoofdverblijf belastingplichtig zijn. Mitsdien kon deze bepaling ten aanzien van genoemden belanghebbende geen toepassing vinden, omdat hij er, zij het over twee maanden van het belastingjaar, wegens hoofdverblijf was aangeslagen.

Vestigt men zich echter de laatste maand van het belastingjaar vanuit Indië in de gemeente, waar de woonforensenaanslag was opgelegd, dan blijven er geen geheele maanden van het belastingjaar meer over en is de belanghebbende dus in die gemeente niet meer wegens hoofdverblijf belastingplichtig. Het gevolg is dan echter, dat de opgelegde woonforensenaanslag kan worden gehandhaafd, daar genoemd art. 244c der Gemeentewet geen toepassing kan vinden.

Ten slotte merken wij op, dat iemand, die in eene gemeente wegens hoofdverblijf is aangeslagen, doch in den loop van het belastingjaar uit die gemeente vertrekt, niet als forens aldaar, wanneer daarvoor grond zou zijn voor wat het overige gedeelte van het belastingjaar betreft, kan worden aangeslagen, omdat de belanghebbende aldaar wegens hoofdverblijf over het belastingjaar belastingplichtig was. In dien zin luidt het K. B. van 22 Maart 1927, no. 21.

Opheffing van Suriname,

door

F. H. UMBGROVE.

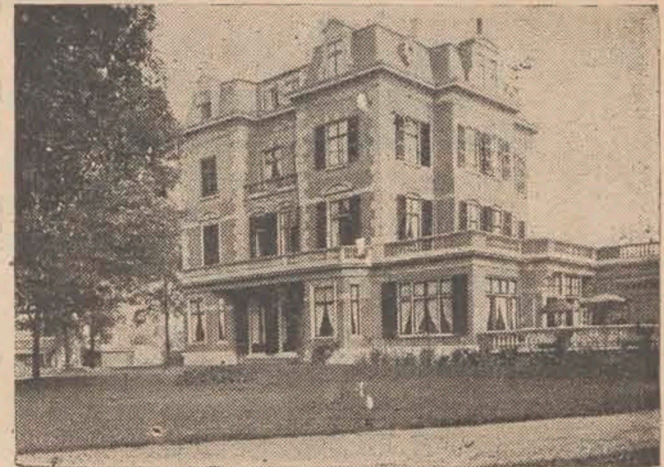
—o—

In de *West-Indische Gids* van December 1927 komt een artikel van mijne hand voor, gedateerd Juni 1927, waarin ik aanbeveel, dat eigenaren van plantages in Suriname, die wat aan te bieden hebben voor de oprichting van een cultuurbedrijf en hunne plantages in willen brengen tegen een redelijken prijs of liever nog, als een bewijs van vertrouwen in eene nieuwe combinatie, tegen aandeelen daarin, eene deskundige opstelling zouden moeten maken van het benoodigde kapitaal, van de opbrengst met winstbecijfering, een en ander onderzocht door een Rijkslandbouwconsulent of door het Landbouwdepartement, en dat men dan deze aanbiedingen in Nederland bekend zou moeten maken bij Nederlandsche bankinstellingen en het Koloniaal Instituut om ten minste met concrete aanbiedingen en niet met algemeenheden te doen te hebben; en dat, wanneer zulke aanbiedingen aanlokkelijk zijn, er misschien kans is, dat er hier te lande aandacht aan geschonken wordt.

Aan dit denkbeeld aansluitend ontving ik van bevriende zijde zulk eene uitgewerkte aanbieding voor een concreet geval, hetgeen mij aanleiding gaf daarover een uitvoerig artikel te schrijven in *De Nederlandsche Financier*, Dagelijksche Beurscourant van 21 en 22 October j.l. onder den titel: „Een rijstcultuur in Suriname", geteekend F. H.

In het *Koloniaal Weekblad* van 1 December j.l. wordt onder de rubriek „Suriname" de aandacht daarop gevestigd.

Nu ik mij als de schrijver van dit artikel bekend maak, wil ik ook meedeelen, welke ervaringen ik daarbij heb opgedaan: doch ik niet alleen, doch alle andere vrienden van Suriname, die bij verschillende gelegenheden getracht hebben in Amsterdamsche bankierskringen belangstelling voor Suriname te wekken. Men denkt in Amsterdamsche bankkringen algemeen afgescheiden van de omstan-

digheid, dat de machinale rijstbouw, met mogelijkheid in te droge tijden zoet irrigatiewater op de terreinen te brengen, misschien wel betere kansen heeft dan de vier andere producten, die daar te lande zooveel teleurstelling gegeven hebben, dat het vertrouwen van het publiek in cultuurzaken in Suriname vrijwel nihil is, en dat het uiterst moeilijk is daarom eenige belangstelling op te wekken. Men zegt, dat Suriname nu éénmaal een slechten naam heeft en dat het daarom, vooral te Amsterdam, vrijwel onmogelijk is om geld voor eene cultuuronderneming daar te lande te vinden.

Wanneer men dit verneemt, ziet het er vrijwel hopeloos uit voor Suriname, en moet men zich niet verwonderen, dat de pogingen van den Ondernemersraad voor Suriname tot nu toe geen financieele concerns hebben kunnen verlokken in Suriname nieuwe cultuurbedrijven te openen. Ook de afschaffing door den Minister van Koloniën voor de jaren 1927 en 1928 van het hoofdgeld en van de 15 cent bijdrage per dag en per contractarbeider aan het immigratiefonds, hoewel betere voorwaarden voor ondernemingen openende, hebben 't wantrouwen in Suriname niet kunnen wegnemen. En wanneer deze maatregelen geen gunstiger invloed zullen hebben gehad op de vestiging van nieuwe cultuurbedrijven, is het twijfelachtig of die tegemoetkomingen van het Gouvernement bevestigd zullen worden in volgende jaren.

Ik geloof dan ook dat, om het diepe wantrouwen van financieele kringen in Nederland in Suriname weg te nemen, de regeering meer zal moeten doen. Vooreerst zou zij de genoemde gunstige bepalingen voor goed moeten bevestigen en ten tweede zou zij het voorbeeld dienen te geven om bij ondernemingen, die een goede basis vormen en waarbij met een behoorlijke winst gewerkt kan worden, zelf financieel aandeel daarin te nemen voor een zeker aantal jaren, met bepaling, dat haar aandeel geleidelijk teruggekocht zal worden. Dan zal zij vertrouwen inboezemen en dan zal bij aantooning van gunstige resultaten het vertrouwen van het Nederlandsche kapitaal in Suriname terugkeeren, want waar geld te verdienen is, daarheen vloeit het kapitaal. Ik wil hiermede niet zeggen, dat de regeering nu zoo maar groote kapitalen in ondernemingen in Suriname moet steken. Zeker zal dit op bescheiden schaal en met de noodige voorzichtigheid dienen te geschieden: maar waar de rijstcultuur het beste record op landbouwgebied is dat tot nu toe geleverd is, geloof ik, dat het concrete geval, voor een bepaalde plantage in mijn artikel in de *Dag. Beurscourant* behandeld, een geval is, waaraan zeer weinig risico verbonden is en dat een goede basis voor regeeringssteun oplevert. Vooral de groote belangstelling door Amsterdamsche rijksmakelaars en een Zaanschen rijstpeller voor goede Surinaamsche rijst betoond en de verklaring door hen afgelegd, dat deze rijstsoorten ten allen tijde te Amsterdam tegen behoorlijk loonende prijzen tot elke hoeveelheid geplaatst kunnen worden, zijn factoren, welke een succes vrijwel verzekeren. Het zou voorloopig toch nog maar een kleine maatschappij zijn doch zij zou dan een verschiet openen voor den machinalen rijstbouw voor export in Suriname, welke nog een groote toekomst kan hebben en welke ook voor de kleine rijstverbouwers een afzetgebied verzekert, terwijl het ook de mogelijkheid opent voor de kolonisatie van Nederlandsche landbouwers.

Men is zich in Nederland nog lang niet genoeg bewust van het groote belang, dat gelegen is in den opbloei van Suriname als kolonisatiegebied, zulks in verband met de minder gunstige ontwikkeling der sociaal-politieke toestanden in Ned.-Indië. Eene vooruitziende regeering zal daarvoor eenige offers over hebben, welke ons vaderland later ten zege zullen worden, en welke, niet bij tijds genomen, onherroepelijk te laat zullen komen.

Middelburg, 8 December 1927.

Aan de Leden verzoeken wij vriendelijk hunne kennissen, die nog niet tot „Oost en West" toetreden, daartoe op te wekken. De gebruikelijke vraag: „WAT HEB IK AAN DE VEREENIGING?", kunt ge allereerst beantwoorden met: „DE VEREENIGING HEEFT WAT AAN U".

Van Week tot Week.

Dinsdag 13 tot Maandag 19 December.

De voorgestelde wijziging van de Indische Staatsinrichting. Zooals was te verwachten heeft de Volksraad de voorgestelde wijzigingen van de Indische Staatsinrichting met groote meerderheid van stemmen aangenomen. Het voornaamste punt: de wijziging van de samenstelling van den Volksraad ging er door met 33 stemmen vóór en 20 tegen. Tot de voorstemmers behoorden alle aanwezige Inheemsche leden, en 9 Nederlanders; de Chineesche Volksraadleden, voor zoover aanwezig, stemden tegen.

Thans is het woord aan de Nederlandsche Regeering en daarna aan de Volksvertegenwoordiging.

De Indonesische studenten. De Haagsche rechtbank heeft den termijn van gevangenhouding der vier Indonesische studenten wederom verlengd met 30 dagen.

Naar het *Vaderl. verneemt* zal hun zaak in de tweede helft van Januari voor genoemde rechtbank behandeld worden.

R. M. H. Soerjopoetro †. Overleden is een oom van Prins Pakoe Alam, te Jogja, R. M. H. Soerjopoetro, die in Nederland gestudeerd had voor ingenieur; na beëindiging zijner studie heeft hij hier te lande veel gedaan voor de propaganda van de Javaansche danskunst en muziek. Met betrekking hierop verschenen van zijn hand verschillende artikelen, o.a. in het maandschrift „Ned.-Indië Oud en Nieuw" en in „Djawa", het orgaan van het Java-Instituut. Na zijn terugkeer naar Indië heeft hij zich voor eenigen tijd aan 't Taman-Siswo-instituut te Jogja verbonden, waar hij zich gewijd heeft aan de Javaansche letterkunde. In samenwerking met wijlen R. M. Soetatmo Soerjokoesoemo voerde hij de redactie van het nationalistische blad Wederopbouw.

R. M. H. Soerjopoetro was een broeder van P. A. A. Koesoemojoedo, gedelegeerd lid van den Volksraad.

Studenten-Zendingsconferentie. Van 13—16 Januari zal op „Hardenbroek" een studenten-zendingsconferentie worden gehouden, uitgaande van den Zendingsstudieraad. De heer K. Bielke van Zeist zal spreken over: *„Is de invoer van contractkoelies in Suriname verdedigbaar?"* De heer G. Simon, superintendent a. d., docent van de Theol. Schule te Bethel zal twee malen spreken over: *„Das religiöse Leben des Islam im Licht der geistlichen Stromungen der Gegenwart"*. Ds. A. Pos van Djogja behandelt: *„Zending en nationaliteit"*, en dr. K. P. C. A. Gramberg, zend.-arts te Kelet: *„Ideaal en praktijk der medische zending."*

Predikant Paramaribo. Beroepen is naar de Hervormde gemeente te Paramaribo: ds. M. W. van Linschooten, Ned. Herv. predikant te Oudshoorn.

R. M. Soeripto. Te Leiden slaagde voor het doctoraal examen Indisch recht de heer Raden Mas Soeripto, bloedverwant van Z. H. den Soesoehoenan van Soerakarta. Hij is het eerste familielid van den Soesoehoenan, dat een universitair diploma aan een Nederlandsche universiteit heeft behaald.

De heer Soeripto is een der oprichters en thans vice-voorzitter van het Ned. Indonesisch Verbond van Jongeren Organisaties. (*Vaderl.*).

A. Knapen †. Te Amersfoort is op 60-jarigen leeftijd plotseling overleden de heer A. Knapen, gepensionneerd Hoofd van een school bij het Europeesch Onderwijs in Nederlandsch-Indië.

Specerijen van tropische herkomst. Den 16en dezer heeft Ir. W. L. Utermark te Rotterdam voor de aldaar gevestigde leden van het Koloniaal Instituut te Amsterdam een voordracht met lichtbeelden gehouden over: Specerijen van tropische herkomst. (Kort verslag in de N. R. Ct. van 17 Dec., Ochtendbl. C.).

Universitaire examens, Leiden. Economisch doctoraal examen Indologie: de heer F. v. d. Elst. — Economisch candidaats-examen Indologie: de heer F. H. Deys. — Doctoraal examen Indisch recht: de heer G. Th. M. Beukers en P. Clerx.

Cholera te Batavia. Aneta meldt d.d. 16 Dec. dat de besmetverklaring van Batavia is opgeheven. [1])

De persconferenties afgeschaft. Meldde een Aneta-telegram, dd. Batavia 16 Dec. dat in Januari geen persconferentie zou worden gehouden, eenige dagen later seinde genoemd persbureau dat de Gouv.-Generaal na rijp beraad heeft besloten dat instituut geheel te doen vervallen. Aan dit besluit zal wel niet vreemd zijn de weinige medewerking (en vinnige critiek) van sommige Indische bladen (Europeesche zoowel als Inheemsche).

De Indische Begrooting voor 1928. In eene avondvergadering van Do. 15 Dec. zijn in de Tweede Kamer de algemeene beschouwingen over de Indische Begrooting aangevangen. Eenige critisch aangelegde „Indische specialiteiten" voerden reeds het woord; de belangstelling van de zijde der Kamerleden was echter zeer gering, nauwelijks 30 leden waren aanwezig.

Flores- en Bali-film. Op Dinsdag 10 Jan. a.s. zal voor de leden van het Ned. Nationaal Bureau voor Anthropologie de op ethnographisch gebied zeer belangrijke film *„Heidensch leven"* (lijkverbranding op Bali, familieleven op Flores enz.) opgenomen door W. Rach, onder toelichting van de Paters uit Uden, in de groote Aula van het *Koloniaal Instituut te Amsterdam* vertoond worden. De vertooning geschiedt in *samenwerking met de afdeeling Amsterdam van de Vereeniging „Oost en West"*.

A. E. de Jong †. Soerabaja, 15 Dec. (Aneta). De heer A. E. de Jong, officier van den Marinestoomvaartdienst der 2de klasse bij de Kon. Marine, dienende aan boord van Hr. Ms. Java is alhier plotseling overleden (op den leeftijd van 32 jaar).

De olie-overeenkomsten. De Volksraad heeft de zgn. olie-overeenkomsten met de Bataafsche Petr. Mij aangenomen met 46 tegen 3 stemmen, een uitslag welke stellig niet verwacht was na de heftige critiek in een deel van de Indische pers.

Dr. Tjipto toch geïnterneerd. Blijkens een Aneta-telegr. van 15 dezer staat het thans vast, dat Dr. Tjipto Mangoenkoesoemo te Banda geïnterneerd zal worden.

Flores als vulkaan-eiland. Voor het Geologisch-Mijnbouwkundig Genootschap te 's-Gravenhage heeft Dr. G. L. L. Kemmerling een voordracht gehouden over: Flores als vulkaan-eiland. (Overzicht in *N. R. Ct.* van 19 Dec., Avondbl. B.).

Congres van Indische landbouwkundigen. Van 13 tot 16 dezer is te Wageningen het negende congres van Indische landbouwkundigen gehouden. (Van de gehouden voordrachten gaf de *N.R.Ct.* uitvoerige overzichten; zie Avondbl. A van 14 Dec., id. van 15 Dec.).

Het bijzonder onderwijs in Indië. Den 16en dezer hield de heer P. Bergmeyer voor de leden van het Indisch Genootschap te 's-Gravenhage een voordracht over: De beteekenis van het bijzonder onderwijs in Indië. (Voor een overzicht dier lezing en de daarop gevolgde debatten zie men de *N.R.Ct.* van 17 Dec., Ochtendbl. A.).

De suikerindustrie op Java. In eene door het Kon. Instituut van Ingenieurs te 's-Gravenhage gehouden vergadering hebben verschillende leden voordrachten gehouden, die alle betrekking hadden op de suikerindustrie op Java; ook is daarbij een toepasselijke film vertoond. (Voor een overzicht zij alweder verwezen naar de *N.R.Ct.* en wel van 16 Dec., Ochtendbl. B.).

R. Zwier †. Te Wiesbaden is, op den leeftijd van 64 jaar, overleden de heer R. Zwier, oud-inspecteur van het ijkwezen in Ned.-Indië.

Resident Jordaan. Batavia, 17 Dec. (Aneta). — Op zijn verzoek is met 31 Januari eervol ontslag verleend aan den resident van Soerabaja, den heer J. M. Jordaan, onder dankbetuiging.

Communisten ter dood veroordeeld. Padang, 20 December (Aneta). De Landvoogd te Priaman heeft twee beklaagden, die deelgenomen hadden aan den communistischen moord op den assistent-demang van Sitjintjin, in Augustus jl., ter dood veroordeeld.

[1]) De tekst der Aneta-telegrammen is ontleend aan de *„Nwe Rott. Ct."*.

Persoverzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

De Regeeringspolitiek.

In het Regeeringsantwoord aan den Volksraad (*Deli Crt.* 18/11) zeide de heer Schrieke o.m., dat de Regeering doordrongen is van den ernst en het voortduren van ***het communistisch gevaar.*** Zij is steeds bedacht op de versterking der tegenorganisatie; binnenkort is een aanvullende bepaling te verwachten van de Strafwet tegen *opstandige leiders.* De Regeering heeft zich nooit gevleid, dat de *Digoel-interneeringen* de politieke rust zouden verzekeren, maar ze onvermijdelijk beschouwd als een humaan middel om de geordende maatschappij te beschermen tegen kwaadwillige en gevaarlijke aanslagen. Zij zullen ook in de toekomst toepassing blijven vinden, waar en wanneer dat noodig is.

Er is geen sprake van vooropgezet wantrouwen tegen de P(artij) S(arikat) I(slam). Indien nochtans zulk een wantrouwen bestaat, dan is zulks door de leiders zelf gewekt. Het woord is nu niet aan de Regeering, die geneigd is het Pekalongan-congres als een hoopvol teeken te begroeten, ofschoon de pogingen tot het aansluiten bij de Liga tegen Koloniale onderdrukking tot ernstig voorbehoud dwingen. De klank der te Djokja gesproken woorden is in de ooren der Regeering nog niet verklonken, daarom staat de Regeering voorloopig in de houding eener nauwlettende observatie.

Momenteel ligt een ontwerp gereed tot het beter kunnen breidelen van *persexcessen,* maar nog wordt overwogen of het ontwerp aan den Volksraad zal worden voorgelegd.

De Regeering slaat met bezorgdheid de stemming van een deel der zoo belangrijke *Europeesche groep* in de samenleving gade en staat daarom stil bij haar algemeene politiek. De Regeering vraagt de critici hun zienswijze met feiten te willen toelichten en „nu eens op den man af" een maatregel te noemen, waardoor het Europeesche volksdeel zich terecht achtergesteld mag voelen.

De Regeering dringt er uitdrukkelijk op aan, dat een ieder zich ernstig rèkenschap geve van *de algemeene politiek der Regeering,* die niet uitsluitend eenzijdig werkzaam is, doch die eene geleidelijke staatkundige evolutie der verschillende volksgroepen aankweekt, waarmede niet alleen Inlandsche belangen gemoeid zijn, doch waarmee op den duur de Europeesche volksgroep in Indië staat en valt. En daarom (de Regeering zegt dat in het volle besef harer verantwoordelijkheid) moge een ieder bedenken, dat hij, die willens of onwillens die evolutie tegengaat, zaagt aan den tak, waarop hij zelf zit.

In dit verband leze men de *Deli Crt.* (18/11 „Persbreideling"; 19/11 „Het politiek beleid der Indische Regeering", „Het Britsch Regeeringsbeleid in Indië"), het *Soer. Hbl.* (5/11 „Beleid"; 7/11 „Nieuwste organisatie" der communisten; 8/11 „Een communistische haard te Rotterdam"), *De Sum. Post* (18/11 „Brief van een Digoeler"), *De Loc.* (9/11, blz. 33 „Socialisten... of erger?"; 11/11, blz. 27 „Gevangenistoestanden") en het *Bat. Nwsbl.* (15/11 „De wijziging van de Indische Staatsregeling").

De antipathie der Nederlanders.

De heer *Kerkkamp* (N.-I. Vrijz. Bond, Oud-Lid Hoog Mil. Ger.) wees er in den *„Volksraad"* o.m. op (*Java-Bode,* 10/11) dat de geringe sympathie, waarmede het Europeesche publiek de Regeeringsdaden begroet heeft, is overgegaan in antipathie, om niet te zeggen vijandschap. De critiek in de dagbladen is in wezen hetzelfde als die in kringen van bankwezen, handel en industrie. Men ontziet zich in deze kringen zelfs niet zijn hart te luchten tegenover vreemde bezoekers. Ook onder enkele hoogere ambtenaren vindt men die antipathie; hun woorden vinden door geestverwanten ruime verspreiding. Onder de tegenwoordige omstandigheden dient de Regeering gesteund te worden, in de eerste plaats door de Nederlanders. Spr. keurde de critiek dan ook af. De grieven zijn ten deele bekend door de steeds heftiger wordende perscampagne; minder bekend zijn de grieven uit de bankwereld enz. Maar spr. nam aan, dat men daar de excessen der pers niet goedkeurt. De entree-rede van den Landvoogd wekte een ontstemming, welke door nadere toelichting niet is weggenomen. Spr. ging dan de critiek na, eerst i.z. de pogingen tot samen-

werking met nationalisten, dan het naar veler meening te zwak optreden in verband met de communistische onlusten en ten slotte het voorstel i. z. de zgn. „Inlandsche meerderheid". De Regeering staat in het bijzonder de belangen der Inlandsche bevolking voor, meent men, en daardoor komen die der Nederlanders in de verdrukking. Spr. achtte deze klacht ongerechtvaardigd.

Spr. betoogde, dat in de eerste plaats de belangen der *blijvers* komen, van wie de *Inheemschen* de grootste groep vormen. Voor het belang van den groei van het land moeten de bijzondere groepsbelangen der Nederlanders wijken. Het algemeen volksbelang gaat boven het persoonlijk belang der Nederlanders. Er is vrijheid tot critiek, maar dat mag er nooit toe leiden het publiek op te zetten tegen de Regeering. In den Volksraad behoort de oppositie tot uiting te komen; hier kan de Regeering zich verantwoorden.

Spr. verwees dan naar de vorming van *de economische groep,* terwijl men ook in andere groepen vertegenwoordigers van economische belangen vindt, zoodat deze nog nooit zoo sterk vertegenwoordigd was. Van groot belang is het te weten hoe de economische groep tegenover het beleid der Regeering staat; zal zij daartegen principieele oppositie voeren? De grieven moeten in den Volksraad duidelijk worden uitgesproken, dan komt er klaarheid, al zal de agitatie er niet heelemaal door worden weggenomen. Spr. achtte *de Regeeringspolitiek de eenige juiste*; spr. ging nog verder en noemde die de eenig mogelijke.

Van de tegenstanders van het tegenwoordig beleid mag verwacht worden, dat zij aan hun grieven uiting geven, wat dan komt te staan tegenover kwaadwillige verdachtmaking. Het communisme vormt een voortdurende bedreiging van staat en maatschappij, daartegenover heeft men te stellen rustige bezonnenheid in woord en daad; *wie agitatie wekt, doet verkeerd.* Er is thans in de Europeesche maatschappij onrust door een heilloos drijven.

De Sum. Post (18/11 „Geen klachtenbureau") wenscht den Volksraad niet beschouwd te zien als een klachtenbureau; het *Soer. Hbl.* (10/11) bespreekt „De onafhankelijkheid der Dominions"; *De Loc.* (11/11, blz. 19 „Ontrouw Regent" van Brebes) wijst op de onmisbaarheid van het Eur. bestuur.

Landverhuizing.

Het *Soer. Hbl.* (5/11, 2de bl.) bespreekt uit het Augustusnummer van „Neerlandia" het artikel van mr. dr. P. H. W. G. van den Helm, waarin deze in korte trekken een plan ontvouwt voor *centralisatie der Nederlandsche landverhuizing.* Wij Nederlanders bezitten *koloniën* en voorts is er in de subtropische luchtstreek het groote gebied van *Zuid-Afrika,* waarmee wij nog sterke banden onderhouden. Omtrent kolonisatie in onze tropische koloniën in den zin van volksplanting, is het *S. H.* sceptisch gestemd. Waar sprake is van een soortgelijken opzet in *Suriname* als de Indo-Eur. Verb.-kolonisatie in de *Lampongs,* is het mogelijk, dat klimatologische bezwaren daartegen op den duur overwonnen kunnen worden, maar een volksplanting op volkomen gezonden, d.i. zuiver Nederlandschen grondslag, zal dit dan toch niet worden. Althans voor de Lampongs bestaat deze grondslag niet. Wèl verrichten de kolonisten zelf handenarbeid, maar indertijd werd vermeld, dat zij ook Inlandsche bedienden meenamen. Bij een volksplanting in den waren zin des woords moet dit niet toegelaten zijn. Hoe dit dan ook zij, een feit is het dat ook kolonisatie op dezen minder zuiveren grondslag allicht aan een aantal Nederlanders een behoorlijke broodwinning kan verschaffen en dat wij er dus tenminste een ernstig onderzoek naar moeten instellen. Maar tot geestdrift stemmen of zelfs bevredigen kan een opzet in dezen trant het *S. H.* niet.

Belangrijker ten aanzien van het vraagstuk van *blanke kolonisatie in de tropen* is het initiatief der jonge vereeniging voor emigratie naar *Nieuw-Guinea.* Althans oorspronkelijk was haar opzet zuiver Europeesch. Het *S. H.* hoopt dat zij dit kan volhouden. Zij zou stellig een zeer belangwekkende proef nemen, al is het dan niet de eerste maal dat Europeanen trachten in de tropen een volksplanting te stichten.

De eenige mogelijkheid ziet het *S. H.* in *een kolonisatie van sommige uitgestrekte berggebieden,* die maatschappijtjes op zichzelf zouden kunnen vormen en die slechts in het bezit zouden moeten zijn van een behoorlijke afvoerhaven. Het moderne *luchtverkeer* zou overigens tusschen deze gebieden

een band kunnen vormen. Was deze gedachte uitvoerbaar, het zou prachtig zijn en tevens de beste kans om uit ons kolonisatiewerk in de tropen iets blijvends te maken. Het is echter tevens de eenige wijze, waarop men een Europeesche volksplanting in de tropen een redelijke kans van slagen kan toekennen. Wellicht dat Suriname, met zijn meer aaneengesloten bergland, in dit opzicht gunstiger voorwaarden biedt dan Insulinde. Een doelmatig aangepakte landverhuizing kan aan het Nederlandsche volk den weg wijzen naar een nieuwe toekomst. Een volk, dat waarlijk over levenskracht beschikt, wil groeien. Hoe aan dezen drang naar groei ruimte te geven, is *voor het huidige geslacht van Nederland* een vraagstuk van de eerste orde.

Het *Soer. Hbl.* van 7 Nov. (2de bl.) schrijft over „De taalbeweging in Zuid-Afrika".

De stad der hutjongens.

Het Semarangsche „Alg. Hbl." vertelt van *Kamal,* aan het beginpunt van de Madoera Stoomtram, waar ruim 800 hutjongens van mailbooten hun huisje hebben. De meeste jongens zijn Madoereezen, van nature onverschrokken zeevaarders. Met verlangen wordt na elke reis het moment tegemoet gezien, waarop ze een weekje vrijaf hebben. Dan gaat het naar Madoera. Bepakt en bezakt huren ze een prauwtje en dan steken ze van Soerabaja over. Aan het strand worden ze hartelijk verwelkomd door familie en kinderen. En dan gaan ze uitpakken! In Holland en de havenplaatsen zijn cadeautjes gekocht voor vrouw en kinderen. In de kampoeng der hutjongens ziet men de vreemdste kleederdrachten. Naakte peuters hebben ijsmutsen op — zóó van de Nieuwedijk — meisjes dragen wollen slobkousen, andere jekkertjes. Men ziet er Noorsche gewaden en Algerijnsche hoeden, strooihoeden uit Marseille, karwatsen uit Port-Said, munten uit Colombo en vlechtwerk uit Singapore. Er zijn vele families, die van vader op zoon het beroep van hutjongen uitoefenden. Niet iedere Inlander wordt bereid bevonden zijn land te verlaten en maanden op zee te gaan. Alleen bij het pittige Madoereesche volk gelden die bezwaren niet, ook al zullen de jongens als ze in den winter in Holland zijn, wel eens verlangen naar Kamal, het rustige kustplaatsje aan de straat van Madoera. (*Deli Crt.* 5/11).

De Centrale Transportarbeidersbond te Rotterdam heeft — volgens het *Soer. Hbl.* (8/11, 3e bl. „*Natuur en Leer*" *Z.*) — een adres gericht tot de Regeering en de gemeentebesturen van Amsterdam en Rotterdam en de koopvaardij-maatschappijen tegen de kleurlingenbemanning op de handelsvloot, welke niet voor haar taak is berekend en de veiligheid van de blanken bedreigt. Het memorandum roept schande over het feit, dat een deel van de Nederlandsche vloot nog door slaven is bemand. In Amerika gaat het tegen Japanners en Chineezen, in Australië tegen „black labour" en thans in Rotterdam tegen de Aziatische werknemers op de handelsvloot.

Landstormdienst.

Evenals Nederland kent Indië een *militie* en een *landstorm.* Beide vormen samen als het ware het legerinstituut, omdat iedere jonge man, die heeft te dienen, eerst in de militie valt en daarna in den landstorm terecht komt. Buitendien belanden in dezen laatste al diegenen, die nog geschikt worden geacht den lande te dienen en voor de militie te oud zijn. Men kent *gewapenden* en *ongewapenden landstormdienst.* De militie kent verplichte opkomst onder de wapenen, hetzij voor eerste oefening, hetzij voor herhalingsoefeningen. De gewapende landstorm kan eveneens door den legercommandant voor het verrichten van enkele diensten worden opgeroepen. Tot dusverre was dat echter nooit gebeurd.

In Holland bestaat een Vrijwillige Landstorm en zelfs een Bijzondere Vrijwillige Landstorm onder gen.-maj.-tit. Duymaer van Twist. Voor hen is het beste niet goed genoeg. Naar Hollandsch recept had men ten Departemente *in Bandoeng* besloten één proef te nemen en de vele honderden en duizenden tellende landstormers uit te noodigen één dag vrijwillig te komen schieten. Men deed dus een beroep op de landstormers, liet het opkomen vrij, wilde dus (nog) niet tot verplichte oproeping overgaan. Deze proef is door de zeer geringe opkomst mislukt. De schrijver in het *Soer. Hbl.* (11/11 „Een mislukte proef") adviseert gedwongen opkomst.

De openlegging van Sumatra.

Het „A. I. D.” (*Deli Crt.* 16/11) juicht het toe, dat de hoofdinspecteur der Staats Spoorwegen, door het rapport van *ir. Nivel* over den uitslag van de verkenning in 1920 van Midden-Sumatra nu te doen uitgeven, *het verkeersvraagstuk voor Midden-Sumatra opnieuw aan de orde gesteld* heeft. Het werd kortelings nader onder de oogen gezien door den hoofdingenieur *A. Tom* van de Opname te Bandoeng, die daartoe een verkenningsreis maakte van de Westkust over Indragiri, via Singapore, door Bengkalis, over de Siak-rivier tot Pakan Baroe en dan verder terug naar Padang. Hierbij zijn nieuwe desiderata aan het licht getreden, waaruit dit wel duidelijk bleek — en dat inzicht wordt gedeeld door den hoofdinspecteur —: dat de volgorde van lijnaanleg anders zal moeten wezen. De dwarsverbinding West—Oost, duur en voorshands minder economisch, wordt daarbij losgelaten en de voorkeur gegeven aan spoorwegbouw Noord—Zuid, te beginnen bij Pakan Baroe, de rivierhaven, welke het eindpunt der K. P. M.-stoomers is. Het rapport-Tom, dat een veel goedkoopere oplossing aangeeft, zal binnenkort verschijnen.

Wij vestigen de aandacht op de *Deli Crt.* van 14 Nov.: „*Om de Poenale Sanctie*”, waarin het alarmeerend oordeel van *mr. Vreede* over het einde daarvan in 1930 weerlegd wordt.

II. UIT DE INHEEMSCHE EN MALEISCH-CHINEESCHE PERS.

Een pleidooi voor coöperatie met de Regeering.

Onder het opschrift: „Steun de regeeringspolitiek en het volk dient het hoofd koel te houden”, geeft het neutrale blad *Lembaga Borneo* te Samarinda, een artikel over de houding die de Indonesische volken z.i. hebben aan te nemen tegenover de politiek der huidige Indische Regeering.

Schrijver begint met uiteen te zetten hoe het beleid van den vorigen G.-G. het vertrouwen in de Regeering zeer heeft geschokt, waardoor het volk in verzet kwam, hetgeen weer aanleiding gaf tot verscherpte maatregelen hiertegen.

Na vervanging van Mr. Fock door den tegenwoordigen G.-G., den beleidvollen Excellentie Mr. de Graeff — zegt schrijver — veranderden de Inlanders en Chineezen van richting, doordat ze vertrouwen dat de ongunstige omstandigheden van vroeger zich zullen wijzigen.

Hij releveert dat de *Bintang Timoer* het signaal gaf om de politiek der Regeering te steunen en de non-coöperatievlag neer te halen. Schrijver stemt hiermede in, want non-coöperatie is het grootste vergif voor den volksvooruitgang, omdat het volk nog moet worden geleid. Hij behandelt dan deze beweging in Engelsch-Indië, waardoor de swarajbeweging ontstond en waarbij de 90 millioen Mohammedanen de regeering steunden om de Ghandibeweging te bestrijden.

Hij beschouwt de non-coöperatie als een beweging, die door middel van haat en bestrijding van toegenegenheid voordeel wil behalen. Gelijk schrijver ook in een vorig nummer verklaarde, gaat hij heelemaal nic' accoord met de houding van de P.S.I., die de benoeming van Tjokroaminoto als Volksraadslid afwees. Dit kan zelfs een gevaar worden voor den vooruitgang der P.S.I. in het lichaam der centrale.

In Indië dient ten spoedigste een beweging te ontstaan die hetzelfde wil als coöperatie, om samen te gaan met de Regeering in het belang van het land. Vooral ten opzichte van politiek moeten de leiders geen verwarring stichten, want in den tegenwoordigen tijd kan worden verwacht dat de wenschen geleidelijk-aan worden vervuld.

Mr. Das, de leider der Swaraj-partij in Britsch-Indië kantte zich ten slotte tegen den wensch zijner rasgenooten om autonomie omdat dit hen spoedig weer vijftig jaar zou terugzetten. De moeilijkheden die Das voorzag, konden volgens hem nog niet door zijn rasgenooten worden verduurd en schrijver verwacht in Indië niets anders, daar de onderlinge overeenstemming nog verre is te zoeken en dadelijk strijd het gevolg zou zijn. Indië heeft nog te weinig ontwikkelde menschen voor de volksbeweging, al blijkt dat ze veel en goed kunnen spreken op vergaderingen.

Wat schrijver opmerkte, is dat de leiding der volksbeweging thans in handen is van personen, die gevolg geven aan hun haat en nog niet bekwaam genoeg zijn het volk te leiden, dat de bescherming van Nederland nog noodig heeft.

De verschillende richtingen in de volksbeweging dienen samen te gaan en meeningen te verkondigen uit een koel brein, want men dient in te zien dat het vereenigingsleven in Indië nog moeilijk is, daar nog niet een negentigste procent der bevolking die geleid moet worden, ontwikkeld is.

Bovendien is het moeilijk om de beweging in ver afgelegen streken naar behooren te leiden en ware het thans het best om zijn oprechtheid en goeden wil ten opzichte van de regeering te toonen en geen verwarring van denkbeelden te stichten.

Het is nog niet te laat voor de Indonesiërs om dit te doen, indien slechts de onderlinge naijver der leiders kan verdwijnen.

De verdrukte Inlandsche pers.

In het vroeger radicale blad *Sinar Indonesia* te Soerabaja, thans orgaan van de Nationale volkspartij, komt een artikel voor onder het motto: „Er is geen Inlander die niet zou worden gehouden voor misdadig, indien hij zich veroorloofde wat de Europeaan zich veroorlooft.” (Douwes Dekker).

Het stuk is geschreven naar aanleiding van de arrestatie van den hoofdredacteur van het blad, Marsoedi, en diens vermoedelijke „Digoeleering”. Schrijver vraagt waarvoor het noodig was dat ook alle copie in beslag genomen werd; hij veronderstelt dat de politie graag achter de namen der schrijvers heeft willen komen en vraagt of op die manier soms het volksvertrouwen gewonnen moet worden. Als het inderdaad zoo is, zou het beter zijn de stemuiting van het volk geheel en al stop te zetten en de verschillende Inlandsche bladen te vervangen door bladen van het genre der Balai Poestaka, *Pandji Poestaka* en blanke persorganen van het merk van Sinjo Zentgraaff, Wybrands, de Keizer *(Locomotief)* e.a. Het wordt beter gevonden dat zij die geen abonnement kunnen betalen en niet op de hoogte zijn van de stemmen van anderen, hun wrok in het hart bewaren en zich allerlei vernederingen laten welgevallen.

Schrijver geeft den inhoud van de strafwetartikelen 154 en 153-bis weer, om dan te betoogen dat de in de *Sinar Indonesia* verschenen artikelen nergens die wetten overtreden hebben en dat de rekbaarheid dier artikelen alleen oorzaak was dat de hoofdredacteur Marsoedi voor „opruien” kon worden vervolgd.

Hij herinnert dan aan de gezegden dat: „de Inlander die *Het Nieuws* leest, gauw genoeg communist wordt” en: „de Hollander die abonné is van *Het Nieuws*, de Inlanders zou kunnen gaan haten”, voorts aan door genoemd blad geleverde kritiek op het beleid van de tegenwoordige regeering en den G.G. incluis. Is de actie van genoemd blad en andere bladen van hetzelfde merk geen gevaarlijke opruiierij? Maar lezer — zegt schrijver dan — die bladen worden toch niet gevangen met bovengenoemde artikelen waarmede broeder Marsoedi aangevallen is. Hij meent daarom dat het door hem gebezigde motto op zijn plaats is.

Politieke brandstichting?

Omtrent de brandstichting te Semarang zegt de redactie van de *Bintang Timoer* in het blad van 3 November dat deze kwestie door de *Locomotief* in verband werd gebracht met de politiek en met het laatste congres van de P.S.I. te Pekalongan. Bij de bespreking dezer aangelegenheid heeft het blad dan ook bij de Regeering er op aangedrongen om aandacht te schenken aan de door de S.I. eenige dagen geleden voorgenomen acties, terwijl het bovendien herinnerde aan het rapport van den Adviseur voor Inlandsche zaken, den heer Gobee. Nu heeft de redactie hierover reeds een hoofdartikel geschreven, doch in de berichten die de *Locomotief* omtrent deze brandstichting van het begin af tot en met heden heeft verspreid, ziet zij een zeer groot gevaar als gevolg van de onvoorzichtigheid der Europeesche pers. De redactie vertelt dan dat een Aneta-correspondent, die wellicht ook redacteur is van de *Locomotief*, schreef: „. . . verklaarden bestuur en politie met *volkomen* stelligheid dat beide branden het gevolg zijn geweest van brandstichting en het werk waren van kwaadwillige politieke elementen.” Later werd in de *Locomotief* echter gezegd dat de daders *waarschijnlijk desperado's* zijn, behoorende tot de partij van Soediro. Deze berichten kloppen dus niet met elkaar. Wat beteekent dan: met stelligheid, gevolgd door: waarschijnlijk? De redactie zegt dit niet omdat zij zich met die brandstichting kan vereenigen, maar omdat de politieke atmosfeer en de pu-

Den Leden wordt beleefd doch dringend verzocht, bij adresverandering ten spoedigste hiervan mededeeling te doen: in Nederland aan den Heer Administrateur der Vereeniging, Heulstraat 17, Den Haag; in Indië aan den Hoofdvertegenwoordiger, den Heer Mr. K. FAUSER, Koedoes, res. Semarang, Java.

LIJST VAN ADRESSEN

ten behoeve van Repatrieerenden

Voor nadere bijzonderheden, leze men de betreffende advertenties.

(Vervolg).

FOTOGRAFEN EN LEVERANCIERS VAN FOTO-ARTIKELEN

W. Coret, Thomsonlaan 96a, Den Haag.
Lappöhn, Passage, Den Haag.
Ph. Starke, Hoofdstraat 172, Apeldoorn.
C. Vermeulen, Toussaintkade 20, Den Haag.

GARAGES

Garage Jansen, Rijks Straatweg 773, Wassenaar.
Lotam, Gr. Marktstraat, Den Haag.

HEEREN-MODEARTIKELEN

Kalker's Modemagazijnen, Kalverstraat 100, Amsterdam.
W. Laimböck, Roggestraat 20, Arnhem.

HOEDEN

Kalker's Modemagazijnen, Kalverstraat 100, Amsterdam.

HOTELS

American Hotel, Amsterdam.
Duinoord Hotel, Sweelinckplein, Den Haag.
Hotel de Twee Steden, Buitenhof, Den Haag.
Grand Hotel des Pays Bas, Groote Markt, Arnhem
Hotel Promenade, O. Schev. Weg 21, Den Haag.

HUISHOUDELIJKE ARTIKELEN

Frans van Wijk, Vlamingstraat, Den Haag.

INDISCHE UITRUSTINGEN

Firma Kalker, Kalverstraat 100, Amsterdam.
G. Kern--, Den Haag-Batavia.
A. Savelkoul, Singel 429, Amsterdam.

INRICHTINGEN VAN ONDERWIJS

Chr. Lyceum, Zeist.
Christelijk Lyceum, Emmakade 43, Haarlem.
De Vrije School, v. Speykstraat 46, Den Haag.
Instituut Schoevers, Stadhoudersplein 3, Den Haag.

JUWELIERS

Begeer, v. Kempen en Vos, Noordeinde, Den Haag.
Jedelo, Noordeinde 100, Den Haag.

KLEEDINGMAGAZIJNEN

Kleedingmagazijn P. v. d. Brul, Veenestr. Den Haag.

LAMPEKAPPEN

Lampenhuis „Helios", Elandstr. 56, Den Haag.

LEDERWAREN EN REISARTIKELEN

P. van Dijl, Lange Poten 3, Den Haag en Hoogstraat 292, Rotterdam.

LUXE ARTIKELEN

J. A. Schlette, Willem de Zwijgerlaan 50, bij Fred. Hendriklaan. Den Haag, Telefoon 50888.

MANUFACTURENHANDEL

Iseriel & Co., Veenestraat 16, Den Haag.
L. A. Kwanten, Weimarstraat 119, Den Haag.
Mag. „De Ster", Goudenregenplein 64, Den Haag.
W. Somer, Keizerstraat 116, Scheveningen.
Wisbrun & Liffman, Veenestraat 35, Den Haag.
Mag. de Zonegrens, Fred. Hendriklaan 99, Den Haag

MEUBILEERINGEN

N.V. van Basten's Woninginr., Wagenweg 102, Haarlem.
Jungscnläger, Cillierstraat 37, Den Haag.
J. Mesker & Co., Pr. Hendrikstr. 48, Den Haag.
Fa. Möller & Co., Weimarstraat 38a, Den Haag.
C. v. Moorsel, J. Hendrikstraat 9, Den Haag.
A. Okhuysen, Obrechtstraat 474, Den Haag.
Schöder & Co., Groenmarkt, Den Haag.
Firma Segaar, Spui 218/Thomsonlaan 93, Den Haag.
W. J. M. Simonis, Groenmarkt 34, Den Haag.

MUZIEKHANDELAREN

Ph Kruseman, Noordeinde 91, Den Haag.

OPTICIENS

P. W. Hiele, L. Jansstraat 27, Utrecht.
C. v. Monsjou, Valkenboschplein 19, Den Haag.

PASSAGE-BUREAUX

Crans & Co., Plein 22a, Den Haag.

PARAPLUIE-MAGAZIJNEN

Kalker's Modemagazijnen, Kalverstr. 100, Amsterdam.
A. Querelle, Schoolstraat 10, Den Haag.

PARFUMERIEEN

A. C. Kruller-Pel, Fred. Hendrikl. 258, Den Haag.

blieke opinie in Indië er niet door verbeterd zullen worden. Zij herinnert dan aan de valsche beschuldigingen indertijd tegen de communisten, waardoor het publiek ten laatste toen voelde alsof het door onjuiste berichten werd beïnvloed.

Intusschen hoopt de redactie dat het bestuur en de politie spoedig helderheid in deze brand-kwesties zullen vinden, opdat men ze niet als hamer zal gebruiken om daarmede de politiek te slaan, gelijk thans de *Locomotief* gedaan heeft door de brandstichting in verband te brengen met het congres der P.S.I.

De taal der volksleiders.

In het nummer van 2 November van *Darmo Kondo* (B.O., Solo), merkt de redactie op dat het bestaan van verschillende onderwijsbonden het onderwijs ten goed zal komen. Er zijn congressen gehouden ter bespreking van verbetering van het onderwijs in al zijn geledingen, waarvan de besluiten en adviezen onder de aandacht der Regeering worden gebracht. Schrijver zegt echter wantrouwend te staan tegenover de resultaten van de overwegingen, zonder de bedoeling te hebben slecht over het corps onderwijzers te denken.

Hij zegt dan verder dat Dr. Ratulangi op de ter eere van Dr. Sitanala gehouden vergadering, vergunning heeft gevraagd om in het Hollandsch te mogen spreken. Om zich te excuseeren zeide hij dat hij als Indonesiër het Maleisch behoorde te kennen. Doch het is te wijten aan het onderwijssysteem dat de intellectueelen geen Maleisch kennen, want van jeugd af aan kr..gen zij les in het Hollandsch, een vreemde taal; daardoor ontstaat tevens een verwijdering tusschen de intellectueele groep en het volk. Het onderwijs aan de Indonesische jeugd werkt, naar het oordeel van Dr. Ratulangi, denationaliseerend.

Schrijver vraagt zich af of dit geen scherpe critiek is op het beleid van de Regeering, in het bijzonder op dat van den Directeur van Onderwijs. Hij laat in het midden of deze kritiek gegrond is, doch het is een feit dat de tegenwoordige intellectueelen over het algemeen in dezelfde positie als Dr. Ratulangi verkeeren, wat door het onlangs plaats gehad hebbende P.S.I.-congres is bewezen, waar een intellectueele volksleider zich onbeholpen van de Maleische taal heeft bediend.

Een andere stem wordt gehoord, die zegt dat het slechts een overgangsperiode is; echter kan men volgens schrijver niet zonder meer stil zitten; het denationaliseerend systeem verdient de volle aandacht der leiders. Terloops erkent schrijver wel het nut van de kennis der Hollandsche taal om daarmede de Westersche wetenschap te bemachtigen.

Indien het systeem inderdaad denationaliseerend is, dan zullen de Indonesische onderwijsmannen wel de noodige moeite tot verbetering doen en is het daaraan niet te wijten, dan is het voor de intellectueele leiders een waarschuwing dat het volk op hun leiding wacht, die alleen tot stand kan komen door een band, de taal der geleiden, het Maleisch.

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

Koloniale Studiën.

De Oct.-afl. opent met eene beschouwing van Ir. G. J. Dijkerman, Burgemeester van Soerabaia, over het jaarmarktwezen in Ned.-Indië. De schr. ontwikkelt hierbij zijne bezwaren tegen bestaande regelingen welke het mogelijk maken dat thans op verschillende plaatsen nagenoeg tegelijkertijd jaarmarkt of passar malam wordt gehouden. De vergunning tot het houden ervan behoort niet langer te berusten bij de hoofden van plaatselijk bestuur, doch dient te komen in de handen van het centraal gezag; de vele belangen aan een bloeiend jaarmarktwezen verbonden zullen eerst dan ten volle tot hun recht komen. — Mr. M. F. Winkler stelt de vraag of de Regenten op Java volkshoofden zijn en meent op historische gronden deze ontkennend te moeten beantwoorden. Schr. ziet in den Regent niet anders dan een ambtenaar van het gouvernement; hij stelt deze kwestie aan de orde in verband met de bijeenkomsten van de regenten met den gouverneur-generaal (conferenties), met voorbijgaan van de hoofden van gewestelijk bestuur, aan wie de regenten toch ondergeschikt zijn. — Dr. B. Vrijburg schrijft over „Klein-landbouw in kolonisatie", d. i. het scheppen van een Indischen middenstand (kleine Europeanen en Indo's), die landbouw beoefent, wat wenschelijk is, omdat in de naaste toekomst voor deze bevolkingsgroep geen ander bestaansmiddel beschikbaar zal zijn. Het stichten van landbouw-kolonies door de Regeering is, volgens schr., een politiek belang. — Ir. G. Th. Bruyn schrijft over de nieuwe autobuswetgeving in Holland en de lessen die daaruit voor Indië zijn te trekken. — De hr. H. G. F. van Huls bespreekt de „Burgemeesterskeuze"; schr. is voorstander van het opschuifsysteem en daarnaast voor recruteering van B.B.-ambtenaren voor bedoelde functie. Dr. W. Feuilleteau de Bruyn betoogt het onwenschelijke van een „Inlandsche meerderheid in den Volksraad"; hij acht den tijd daartoe nog niet gekomen. — Ten slotte bevat deze afl. een aantal boekbesprekingen, waaronder een proefschrift van J. J. Westendorp Boerma over Johannes van den Bosch (de schepper van het cultuurstelsel op Java) als sociaal hervormer (in Nederland).

Nivio

Van het orgaan van het Ned. Ind. Verbond van Jongeren Organisaties (Nivio) is het tweede No. verschenen. In de eerste plaats wordt aandacht gevraagd voor den beschermheer van het Verbond Prins Soerjodiningrat, broeder van den Sultan van Jogjakarta. — Dan volgt het eerste gedeelte eener beschouwing van den Japanner Dr. Iwao Aywsawa over het Oostersche vraagstuk. — Daarna komen — in verband met het streven van het Verbond: de versterking van den cultureelen band tusschen Oost en West — eenige antwoorden op de door de Redactie aan verschillende personen voorgelegde vraag: „Wat verstaat gij onder Cultuur". — Ir. H. von Essen schrijft over „onze eerste buitenlandsche propagandareis naar Frankfort a. d. M.". — Ten slotte o.m. een overzicht (dat in een volgende afl. zal worden voortgezet) van het ontstaan van het Verbond (wat er aan vooraf ging, enz.).

Vragen van den Dag.

De bovengenoemde vraag van de redactie van „Nivio": Wat verstaat gij onder cultuur?" wordt ook, toevalligerwijs, behandeld in het December-No. van „Vragen van den Dag". Het is een zeer merkwaardige, diepzinnige verhandeling, getiteld „*Cultuur en beschaving*" en geschreven door den hr. P. C. van der Wolk te Weltevreden. Schr. begint met een omschrijving der beide begrippen cultuur en beschaving, die in het dagelijksch leven gewoonlijk, doch ten onrechte door en voor elkaar worden gebruikt. „Werkelijke cultuur groeit slechts waar de uiterlijke beschaving het oorspronkelijke verband met de natuur verbroken heeft, en er als het ware een vacuüm der ziel ontstaan is. De Westersche cultuur is aldus het product van een zekere horror vacuï van de ziel, welke door middel van versymbolisatie en sublimatie werkt. Deze versymbolisatie en sublimatie laten zich echter niet opdringen.

„De noodzakelijkheid en behoefte spruiten alleen en uitsluitend uit het beschavingsvacuüm, uit de hoegrootheid der verdringingen, en staan in geenerlei gezonde en natuurlijke relatie tot de opdringerige ophefferij van Westersche maniakken. De Inlander heeft dus geen behoefte aan cultuur.

Maar laten de Hollandsche Oostersche-ziel-fanatici dit toch waardeeren! En laten de Inlanders zich toch niet door hen op een dwaalspoor laten leiden! De animisten bevinden zich in een evenwicht, waar het Westen niet anders dan naijverig op kan zijn: grootere zielsrust en een minimum van zielsconflikt door hun meer middelmatige beschaving. Daardoor wel ook een meer middelmatige cultuur, maar juist dáárdoor dan ook een mindere neiging tot extra-immoralisatie, met een veel gunstiger toekomst dan wij, Westerlingen, die voor een totale katastrophale moreele instorting staan.

En wat willen eigenlijk die Hollandsche Oostersche-ziel-rabiaten! De cultuur opvoeren? Dat is absoluut uitgesloten, want aan de cultuur valt niet te tornen. Het is zoo in-tragisch wat al die opheffers en ethici doen met hun bescherming en ontwikkeling der Indonesische kunst en industrie en wetenschap. Niets en nog eens niets bereiken ze er mee. Geen greintje wordt daarmede de Indische cultuur verhoogd. Zij beginnen aan den verkeerden kant. Als zij wat willen bereiken, moet begonnen worden het beschavingsvacuüm te vergrooten, dat wil dus zeggen meer verdringingen, echte actieve verdringingen, wèggeperst door een sterk verantwoordelijkheidsgevoel, door een gevoel van eigen schuld. Eerst het animisme uitroeien; al het andere is verloren tijd en verloren arbeid.

Maar! bewijzen wij de Inlanders daar een dienst mee? Kunnen de Westersche fanatici dat verantwoorden, als zij de hand in eigen boezem steken?

Tot wat heeft bij hèn de verdwijning van het beschavings-vacuüm en de daarmee gepaard gaande cultuur geleid? Staan zij voor een toekomst die hun streven rechtvaardigt?

De geschiedenis leert ons, en wij zelven hebben het ondubbelzinnig aan den lijve gevoeld: houd maat! Er is een moment, waarop wij, ondanks onze menschheids-idealen, het beschavingsproces hebben toe te roepen: tot hier en niet verder. Laat deze beheersching de laatste der verdringingen zijn, en bijtijds. Want dit niet bijtijds maathouden geeft wel momentaan de schittering eener fenomenale cultuur, maar ook de verschikkelijke zekerheid van een katastrophalen ondergang." [1])

Statistisch jaaroverzicht van Ned.-Indië.

Ter Landsdrukkerij te Weltevreden is verschenen het bij het Centraal Kantoor voor de Statistiek bewerkte „Statistisch jaaroverzicht van Nederlandsch-Indië", jaargang 1926.

Het is thans voor de vierde maal dat dit hoogstbelangrijke werk het licht ziet en weder is het streven naar volledigheid merkbaar door invoeging van onderwerpen welke in vorige uitgaven nog niet behandeld werden. Met groote openhartigheid deelt de heer J. van Gelderen, hoofd van het Kantoor, in een Voorbericht mede, dat sommige nieuw ingevoerde onderwerpen (tabellen) niet absoluut betrouwbaar zijn en geeft hij in beraad deze voorslag nog niet te publiceeren; en verder wijst hij op „ernstige lacunes" als het ontbreken van statistische gegevens over assaineering, irrigatie, landwegen, outilleering van havens, en stand der talrijke pensioenfondsen.

Locale Belangen.

Afl. 21 (van 1 Nov.) bevat, behalve de vaste rubrieken, de volgende artikelen. Agrarisch recht, door H. van Huls. — Grantverband, door G. Jansen. — Verdeeling van de wegwalsen van het voormalig gewest Preanger Regentschappen, door J. Mol. — De opheffing van het gewest Rembang, door K. L. Roodenburgh. — De najaarszitting van den Volksraad, door G. A. v. B.

Zendingsperiodieken.

De Banier. 27 Oct. en 3 Nov. '27. Schetsen uit het leven van Ludwig Ingwer Nommensen, den Apostel der Batakkers, door J. H. Hemmers (vervolg). — Brieven uit de Buitengewesten. Hoog bezoek (van den Gouverneur-Generaal), door Etac. — De Zending in China bedreigd door het Modernisme en het Bolsjewisme (vervolg). — De Christelijk-Ethische partij (naar aanleiding van het 10-jarig bestaan).

Berichten uit de Heidenwereld. Nov.-Dec. '27. Jaarverslag Suriname-Zending, door W. Burkhardt. — Onze scholen in Suriname.

Berichte der Rheinischen Missionsgesellschaft. 1927, No. 12. Wie sieht's in Borneo aus? — Kirchweih in Gunung Sitoli, von Miss. Ufer.

Annalen der St. Josephs-Congregatie (Roosendaal). Dec. '27. Het hartje van Borneo (bij de Poenans, de meest primitieve bewoners). Met ill.

De Indische Mercuur.

No. 50 (14 Dec.). Jaarboek van het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel over Ned.-Indië (over 1926), besproken door Dr. C. J. J. van Hall. — Handboekje voor den Deli-planter (nieuwe, omgewerkte uitgave, van Mr. R. Fruin en Dr. F. Folker). Bespreking door J. W. Geesink. — De import van Midden-Java (gedurende het eerste halfjaar van 1927). — De invoerhandel van Java en Madoera gedurende het eerste halfjaar van 1927. — Parijsche suikerconventie. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de vaste wekelijksche rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut geeft recente literatuur over aetherische oliën — boschwezen — geneesmiddelen — voedingsmiddelen — vruchten en groenten, enz.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 19 (5 Nov. '27). De nieuwe koffiefabriek op de onderneming Alas-Tledek (met ill.). — Een praatje over de schaduw in koffietuinen, door D. J. Dibbetz. — Iets over katoen, door S. Kalff (historische causerie over de cultuur in Indië). — Het oordeel van vakkringen

[1]) Het geciteerde is, gemakshalve, geknipt uit het „Vaderland".

over synthetische rubber. — De theeprijzen. — De mangga-cultuur op Formosa.

Orgaan van de Ned.-Ind. Officiersvereeniging.

Uit den inhoud van jaarg. '27, No. 10. De Bredasche jonker, door J. C. A. Bannink. (Bijzonderheden over de Kon. Mil. Academie te Breda, waarvan het in het volgend jaar een eeuw geleden is dat ze officieel werd geïnstalleerd). — Mijne oorlogsindrukken, door kolonel Lebaud. — Voor verlofgangers en gedetacheerden (Het dragen van de uniform in Nederland). — Over de onderscheidingen op 31 Augustus 1927. — Atjeh-reis door P. W. F. Kaniess (Indrukken en herinneringen naar aanleiding van een bezoek aan het gebied, waar schrijver als civiel en militair bestuurder, zulk een uitstekend werk heeft verricht). — Mededeelingen van het Hoofdbestuur. — Uit pers en periodiek.

Vrijzinnig Weekblad (van Ned. Indië)

Het Nr. van 1 Nov. bevat o.m.: Benoeming van Volksraadleden door K. — De moeilijkheden bij het H.B.S.-onderwijs en wat ertegen gedaan kan worden, door L. Th. van Haaften (zie ook het Nr. van 11 Nov.). — Christelijke zending en staatkundig beleid in Nederlandsch-Indië, door Mr. Chr. P. van Wijngaarden (ontleend aan „Opbouw").

Nr. van 11 Nov. De politieke constellatie. (Rede gehouden in den Volksraad door H. C. Kerkkamp). — Avant la bataille! (over de voorgestelde wijziging der Indische staatsinrichting), door A. — Oudstrijders, door G. Bergman.

Kalenders.

Het bekende advertentie-bureau en Uitgevers-Maatschappij de N.V. Morks, J. P. Coenstraat te 's-Gravenhage en de Bandoengsche Kininefabriek te Bandoeng, zonden de Redactie toe hunne zeer practische weekkaenders voor 1928.

* * *

De Oost-Indische Compagnie als zeemogendheid in Azië, door N. Mac Leod. I. van 1602—1632. II. van 1632—1650. Met afzonderlijken Atlas van kaarten. (Rijswijk, Blankwaardt en Schoonhoven). (Eene bespreking van dit werk is gereed en volgt in een der eerstvolgende Nrs. van het K.W.).

Radiotelefonie met Indië (voordracht van J. J. Numans). (Radio-Expres, 16 Dec. '27).

De medische abortus provocatus in Indië, door Dr. H. W. Lubberhuizen en H. Kruyne (critiek op een artikel van Dr. Bok over hetzelfde onderwerp). (Bulletin No. 226 van den Bond van Geneesheeren in Ned.-Indië).

Beschrijving der Javaansche, Balineesche en Sasaksche handschriften, aangetroffen in de nalatenschap van Dr. H. N. van der Tuuk, en door hem vermaakt aan de Leidsche Universiteitsbibliotheek, vervaardigd door Dr. J. Brandes. (Uitgegeven ingevolge Gouv. besluit van 25 Mei 1899, No. 19). 4e Stuk. Teksten zonder bekenden titel (bewerkt door Dr. Th. Pigeaud). (Weltevreden, Landsdrukkerij).

Recent modifications in the constitution of Netherlands India, by His Excellency Jonkheer A. H. van Karnebeek (with portrait). (United Empire. The Royal Colonial Institute Journal (London), Dec. '27).

BOEKAANKONDIGING.

Tropiaden is de verzamelnaam van een 12-tal fantastische tropische schetsen van den populairen journalist-letterkundige Jan Feith.

De symbolieke omslag, blijkbaar voorstellende een waringin met neerhangende takken is van Chris Kras Kzn., de uitgave van Boek- en Periodiek N. J. Goddard, Den Haag. De korte vertellingen, tegelijkertijd belangwekkend en amusant, zijn geschreven in den vlotten journalistieken stijl van den bekenden letterkundigen auteur.

H.H. Secretarissen der afdeelingen worden er nogmaals beleefdelijk aan herinnerd, dat in de verschillende rubrieken van het K.W. steeds namen voorkomen van personen, die in aanmerking komen om voor het lidmaatschap der Vereeniging te worden aangezocht.

LIJST VAN ADRESSEN

ten behoeve van Repatrieerenden

Voor nadere bijzonderheden, leze men de betreffende advertenties.

(Vervolg).

PENSIONS
Pension Evesto, Nassaulaan 2B, Den Haag.
Pension Insulinde, Bankaplein 2, Den Haag.
Pension Strickwerda, J. v. Oldenbarneveltlaan 76, Den Haag.

PIANOHANDELAREN
G. Elshove, L. v. Meerdervoort 427, Den Haag.
L. Jacobi, Regentesselaan 123, Den Haag.

POELIERS
P. van Beek, Spui 181a, Den Haag.

PORSELEIN EN AARDEWERK
C. Hoying, Spuistraat 20, Den Haag.

POSTZEGELHANDELAREN
J. K. Rietdijk, L. Poten 15a, 's-Gravenhage.
G. Rootlieb, Heerengracht 8, 's-Gravenhage.

RADIOBUREAUX
G. W. Hijstek, Zwarteweg 16, Den Haag.

RESTAURANTS
Rest. Duinoord, Sweelinckplein, Den Haag.
Rest. Promenade, Oude Schev. weg 21, Den Haag.
Rest. de Twee Steden, Buitenhof, Den Haag.

RUSTHUIZEN
Herstellingsoord Huize „Dorrepaal", Voorburg.
Huize Rustoord, Esschenlaan 86, Rotterdam.

RIJWIELHANDELAREN
M. A. Kuyper, Zoutmanstraat 10*a*, Den Haag.

SCHOENMAKERS
F. v. d. Broek, v. Aerssenstraat 61a, Den Haag.
A. J. Linneweever, Westeinde 32a, Den Haag.

SIGARENHANDEL
F. H. C. Vlietstra, Fahrenheitstraat 224, Den Haag.

STAALWAREN
J. A. Schlette, Willem de Zwijgerlaan 50, bij Fred. Hendriklaan, Den Haag, Telefoon 50888.

STOOMERIJ EN OPPERSERIJ
Snel Opperserij A.S.O., Azaleastr. 126, Den Haag.

STOOMVAARTLIJNEN
Kon. Paketvaart Mij., Amsterdam.
Rotterdamsche Lloyd, Rotterdam.

STUCADOORSWERKEN
L. Ph. Bisschops, Sassenheim.

TANDARTSEN
Jac. Schijff, Stadhoudersplein 102, Den Haag.

TEHUIZEN VOOR KINDEREN
Kl. Opvoedingstehuizen, Pr. Mauritsplein 23, Den Haag.
Tokuni, Amersfoort.
Zandbergen, Amersfoort.

TEHUIZEN INDISCHE BEDIENDEN
Persinggahan, v. Boetselaerlaan 2, Den Haag.

TOKO'S
Toko Bogor, Suezkade 12—12A, Den Haag.

TRICOT-GOEDEREN
Iseriet & Co., Veenestraat 16, Den Haag.

TUINBOUW-ARTIKELEN
G. Keur & Co., Den Haag, Egelantierstraat 26.

UITZENDING VAN DINERS
Maison Blom, 2e Schuytstraat 77, Den Haag.

VEILINGZALEN EN VERKOOPHUIZEN
Kunstzaal Erica, Oude Schev. weg 25, Den Haag.
Verkooplokaal Pot, Gr. Hertoginnelaan 103, Den Haag.

VERMAKELIJKHEDEN
City Theater, Veenestraat, Den Haag.

VERVERIJEN
Lederverffabriek „De Admiraal", Amsterdam.

VERZEKERINGEN
's-Grav. Rijwielverz. Mij., Conradkade 56, Den Haag.
Onderl. Levensverz. Eigen Hulp, Kortenaerkade 3, Den Haag.

VLEESCHHOUWERIJEN
H. J. M. van Duyne, Keizerstraat 165, Scheveningen.
P. van 't Riet & Zn., Obrechtstraat 177, Den Haag.

VLEESCHWAREN EN DELICATESSEN
Maison Vatel, Zoutmanstraat 58, Den Haag.

WASCH- EN STRIJKINRICHTINGEN
Gebr. Smeele, Haagweg 499, Loosduinen.

WIJNHANDELAREN
G. C. Vroegh, Weimarstraat 202, Den Haag.

Curaçao.

De begrooting van 1928.

II.

De openbare behandeling der Curaçaosche begrooting zal, als de Kamervoorzitter zijn zin krijgt, nog vóór Kerstmis, althans vóór 1928, in de Tweede Kamer moeten geschied zijn. Of dat gelukt is of gelukken zal, is wellicht bekend, als dit nummer van het K. W. onder de oogen onzer lezers komt. In ieder geval zal de memorie van antwoord dan wel verschenen zijn. Intusschen zal dat, bij alle departementale bedrevenheid, nog wel eenige voeten in de aarde hebben, want het 8 dezer verschenen Voorloopig verslag is een ongewone kluif voor de zoo goed als niets van Curaçao uit eigen wetenschap wetende ambtenaren op „Koloniën", en de Kamerleden, die aan de behandeling der begrooting in de afdeelingen hebben deelgenomen, blijken zich terdege te hebben laten voorlichten.

Veel werk is gemaakt van het autonomie-vraagstuk. De Kamer vindt de niet-goedkeuring der sluitende begrooting van den K. R. zoo belangrijk, dat zij punt voor punt de verschillen tusschen Raad en Minister nagaat en zich afvraagt, of die nu wel voldoende dringend zijn geweest om den uitersten maatregel te wettigen. Zij komt tot de conclusie, dat alleen het politievraagstuk een geschil van beteekenis uitmaakt. En juist daarover doet zij den Minister ernstige verwijten, o.a. dat de Kamer niet op de hoogte wordt gebracht van de bezwaren, door den heer Statius Muller namens den K. R. binnenskamers ontwikkeld, en van de weerlegging daarvan door den Minister. Er waren zelfs leden, die zich voor een burger-politiecorps uitspraken en daarvan een raming van kosten vroegen. Andere leden hebben zich in dit opzicht met de handelwijs van den minister vereenigd en den K. R. verweten, dat zij niet de minste tegemoetkoming heeft getoond. Over dti laatste zal nu misschien het verslag van 's ministers onderhoud met den minister, als dat openbaar gemaakt wordt, opheldering geven.

Dat de Kamerleden, ook niet voorzoover zij des ministers beleid afkeuren, niet zweren bij den K. R., blijkt wel uit dit zinnetje, dat getuigt van een ruimer geestesgesteldheid dan waarover de doorsnee-Curaçaoënaar beschikt: „Men moge toegeven, dat de stemming der Curaçaosche bevolking een element bevat van uiterst eigenaardig aandoende waardeering van eigen krachten boven die, uit Nederland of elders afkomstig, onmiskenbaar is het, dat de op dit oogenblik bestaande onaangename en gespannen verhoudingen voor een groot deel ook moeten worden geweten aan het optreden van Bestuur en Opperbestuur."

Natuurlijk worden ook woorden gewijd aan de geldelijke gelijkstelling van het bijzonder met het openbaar onderwijs. De minister krijgt verwijten te hooren over zijn voorbarige mededeeling van des gouverneurs gevoelen verleden jaar in de Eerste Kamer, den gouverneur wordt fantasie verweten, en niemand schijnt het in de afdeelingen voor één van beiden opgenomen te hebben.

Mag men over het algemeen van instemming spreken met Curaçao's streven naar autonomie, anderzijds wordt een wijziging van het Regeeringsreglement in overweging gegeven, waardoor de sluitende begrooting weer verschoven wordt, n.l. het brengen ten laste van Curaçao van de bezoldiging van den gouverneur en van de uitgaven voor land- en zeemacht.

Verder zijn ter sprake gebracht de gewone onderwerpen: bestrijding van buitengewone uitgaven uit de gewone middelen, lage raming der middelen, bovenwindsche eilanden, uitzending van ambtenaren, ambtenaarstraktementen, inkomstenbelasting, verhooging van loodsgelden, scheepvaartwetgeving, watervoorziening enz. Ook enkele nieuwe onderwerpen worden aangeroerd, waarbij deze vraag ons trof: waarom worden de notulen van de raden van politie op de bovenwindsche eilanden in het Engelsch gehouden, terwijl op Aruba de gezaghebber niet wilde toelaten, dat een lid Papiementsch sprak.

Circulatiebankwezen.

De bladen berichten, dat van de onlangs ingestelde commissie de heer E. A. Zeilinga met dr. W. Westerman begin Januari 1928 naar Curaçao hoopt te vertrekken.

V. P. C.

Tot predikant bij de Vereenigde Protestantsche gemeente zal worden benoemd ds. J. van de Pol, thans Hervormd predikant te Heeg.

Ds. van de Pol, die 46 jaar is, stond te Benthuizen 1909—1911, te Meeuwen 1916—1920, te Drogenham 1920—1923 en daarna te Heeg.

Scheepvaart.

Volgens *La Cruz* zijn in October l.l. de haven van Curaçao binnengekomen 347 stoom- en 155 zeilschepen; dat geeft voor Jan.—October: 3055 stoom- en 546 zeilschepen.

Uit de gevangenis.

Zondag 13 Nov. l.l. bemerkte men 's morgens, dat 5 gevangenen: 3 Venezolanen, 1 Curaçaoënaar en 1 Arubaan, onder welke 2 zware misdadigers, uit de gevangenis gevlucht waren. Dinsdag daarop schijnen zij met een boot het land verlaten te hebben. Aldus *La Cruz*. Het schijnt steeds erger te worden, zoowel in als buiten de gevangenis. Een later bericht, in de *Amigoe*, meldt, dat een der vluchtelingen aangehouden is.

H. A. P. A. C.

Een Duitsch consortium is de plantage Pereira komen zien en heeft een voorkeursrecht gevraagd, om haar voor $ 100.000 te koopen ten behoeve van de Hamburg—Amerika-lijn, om daar aan het Schottegat een aanlegplaats voor de Duitsche boot te bouwen. *(La Cruz).*

Salarisverhooging.

La Cruz heeft gehoord, dat uit Nederland een telegram is gekomen over dit onderwerp en dat de gouverneur een commissie heeft benoemd van ambtenaren, onder welke de onderwijsinspecteur, en leden van den K. R. Deze commissie zou reeds vergaderd hebben en den minister verzocht hebben voor dit doel een grooter bedrag beschikbaar te stellen, dan in het telegram genoemd is.

Het blijft maar peuteren.

Verbinding Curaçao—Aruba.

Het agentschap van de K. N. S. M. maakt bekend, dat bij voldoend aantal passagiers, de kleine schepen dier maatschappij, die zonder gevaar de haven van Aruba kunnen binnenloopen, Aruba zullen aandoen.

De grootere, die de haven niet kunnen binnenkomen, moeten eerst doorvaren naar Pto. Colombia, om na aldaar gelost te hebben, naar Aruba terug te keeren met de passagiers, hetgeen de reis natuurlijk zeer lang en kostbaar maakt. *(A. d. C.)*

Aruba.

De *Amigoe* deelt mede, dat 18 Nov. l.l. de haven van Aruba, de St. Nicolaasbaai, voor groote schepen geopend is.

R. J. Beaujon Jr.

De heer Beaujon, bestemd voor directeur der waterleiding, die eenige maanden hier te lande was, is volgens de *Amigoe* 11 Nov. l.l. naar New-York vertrokken, om daar de waterleiding te bestudeeren en dan naar Curaçao door te gaan.

Het ambt en de bekwaamheid!

Wij lezen in de *Officieele Berichten*:

„De gouvernements-geneeskundige op St. Eustatius H. L. Chateau is aangewezen als de ambtenaar bevoegd verklaard het openbaar ministerie op dat eiland uit te oefenen."

A. Krafft †.

De heer Arnold Kraft, de bij ieder bekende vriendelijke oude heer, oud-ontvanger en oud-directeur der Curaçaosche bank, is 18 Nov. l.l. in het Sint Elisabethsgasthuis op Curaçao overleden.

Uit den Verren Vreemde.

De Antwerpsche tentoonstelling.

Bij de vermelding van het uitstel der Parijsche internationale koloniale tentoonstelling tot 1931 merkten wij op dat deze en die te Antwerpen in 1930 elkander wederkeerig zullen kunnen schaden.

De aantrekkingskracht, die van de Ville lumière uitgaat, zal menigeen, zoo exposant als bezoeker, de lust tot het brengen van zijn aandeel, over Antwerpen heen, op Parijs doen richten. Dat zal de Belgische tentoonstelling zeker schaden. Maar omgekeerd zullen zij, die toch aan Antwer-

en deelnemen, en hierbij is natuurlijk in de eerste plaats aan België met zijn Kongokolonie te denken, alsmede de bezoekers die uit verschillende landen toch naar Antwerpen gaan, de toeloop tot Parijs eenigszins aftappen. Ook is de kans groot, dat zij, die èn van Antwerpen, èn van Parijs willen profiteeren om wat zij mooi, belangwekkend of leerzaam te vertoonen hebben, evenals zij die er reclame willen maken voor verkoopartikelen, hun Antwerpensche uitstalling nog eens te Parijs zullen willen benutten, zij 't al in ietwat andere opstelling, of met een nieuw kleurtje, hierdoor zal Parijs aan frischheid inboeten.

Deze concurrentie valt te betreuren, België maakt zich gereed om in Antwerpen iets buitengewoons te vertoonen. Het gebeurde van 1830 ligt lang genoeg achter ons, om zonder wrok volle belangstelling aan dit deel van het eeuwfeest te kunnen geven, al ziet men ten onzent spijtig dat er zuidelijke buren zijn die ons het *sans rancune* moeilijk willen maken.

Het zal zijn een wereldtentoonstelling voor Koloniën, Zeevaart en Vlaamsche kunst. Koloniën worden niet toevallig 't eerst genoemd, zooals al dadelijk blijkt uit haar plaats in de rij der groepen in de officieele aankondiging.

I. Koloniale organisatie. II. Koloniale delfstoffen. III. Koloniale voortbrengsels van plantaardigen en van dierlijken aard. IV. Voedingswaren, kleerstoffen en ameublementsartikelen, die naar de koloniën kunnen uitgevoerd worden. V. Producten der werktuigkunde, der electriciteit en andere, die naar de koloniën kunnen uitgevoerd worden. VI. Scheepvaart. VII. Zee- en binnenhavens. VIII. Handelsvervoermiddelen. IX. Kunsten, letterkunde, pers en toerisme in de koloniën. X. Voordrachten en congressen.

De groepen zijn weer onderverdeeld in klassen. Zoo de eerste groep in Gouvernement en beheer; onderwijs; kolonisatie, bewerktuiging. De tweede groep: benoodigdheden en werkwijzen; metalen en toepassingen; edelgesteenten en toepassingen. De derde groep: benoodigdheden en werkwijzen, voortbrengselen, tuinbouw en boomteelt; voortbrengselen en wijze van „uitbating" der woudnijverheden; jacht en vischvangst.

De klassen zijn weer verdeeld over onderwerpen van veelomvattenden aard

Wij geven hiervan slechts één voorbeeld. In de eerste klasse van de groep Koloniale delfstoffen worden gespecificeerd:

Ondergrondsche topografie: benoodigdheden en werkwijzen. — Opsporen en verkennen van ertslagen en -aders: benoodigdheden en werkwijzen. — Peilingen, boringen, bekleeden van mijnschachten, aanleggen van gaanderijen, uitgraven en bouwen in mijnen en groeven: benoodigdheden en werkwijzen. — Ophalen van delfstoffen en vervoer bovengronds: benoodigdheden en werkwijzen. — Benuttiging van koloniale delfstoffen: benoodigdheden en werkwijzen. — Goudzand en goudgrint: bizondere werktuigen en ontginningswijzen. — Toestellen voor het ziften, het wasschen en het mechanisch bereiden van delfstoffen. — Benoodigdheden en werkwijzen tot het bekomen van ruw-metalen. — Plans en modellen van uitbatingsconstructies en gebouwen. — Statistieken, kaarten en allerlei uitgaven betreffende de aardkunde, de ondergrondsche topografie, de delfstofkunde, de mijnontginning.

De heen en weer gaande strijd in Kanton.

De communisten maakten zich meester van de stad en richtten een terreur-bloedbad aan. De Zuidelijke nationalisten vermeesterden de stad weer en richtten een terreur-bloedbad aan.

Het gezag over Kanton is thans weer geheel in handen van de troepen der Kantonneesche regeering, welke troepen uiterst drastische maatregelen nemen tegen de communisten en anderen, die verantwoordelijk zijn voor den jongsten staatsgreep. De meesten hunner zijn gevlucht, maar degenen, die gepakt zijn, zijn op summiere wijze behandeld, zooals dat in China te doen gebruikelijk is. De straten liggen dan ook vol lijken. De uitbarsting van de „rooden" was een van de hevigste episodes uit de jongste geschiedenis van Kanton. Groote stadsgedeelten zijn verbrand, honderden lieden, die met bestuur en politie sympathiseerden, werden gedood; de plundering was algemeen.

Stad des Doods is de uitdrukking, die den toestand te Kanton weergeeft sedert de onderdrukking van den rooden opstand. Op de foto's ziet men mannen, die lijken van communisten versjouwen naar de plaatsen waar zij begraven worden, terwijl lange rijen van lijken op de trottoirs het ontstellende bewijs leveren van de wraak, welke op de communisten is uitgeoefend.

Ooggetuigen verklaren, dat Russen de rooden aanvoerden in het hevige gevecht vóór de nederlaag en dat het Russische consulaat een actieve rol speelde in de leiding van den opstand.

Al deze feiten verklaren de antirevolutionnaire actie om de Russen te verdrijven.

De gevolgen daarvan laten zich direct gevoelen.

De nationalistische regeering heeft de Russische consuls in Sjanghai, Hankau en Kanton de deur gewezen. In een nota aan den consul Koslofsky overhandigd, zegt zij:

„De nationalistische regeering heeft vernomen, dat de sovjet-consulaten en de handelsagentschappen van de Sovjets op het gebied der nationalistische regeering gebruikt worden als hoofdkwartier voor roode propaganda en dat zij asyl verleenen aan communisten. Deze feiten zijn voor de nationalistische regeering altijd verborgen gehouden om de internationale betrekkingen tusschen China en Rusland te kunnen handhaven. Op 11 December is het in Kanton tot een opstand gekomen, die leidde tot de geweldadige bezetting van de stad door communisten, die de verbindingen afsneden, brand stichtten, plunderden en moordden in de heele stad. Deze gebeurtenissen met hun verschrikkelijke gevolgen zijn voornamelijk veroorzaakt door het feit, dat de communisten van de sovjet-consulaten en agentschappen gebruik konden maken als basis voor hun werkzaamheden. Gevreesd moet worden, dat dergelijke gebeurtenissen zich ook elders zouden kunnen voordoen. Daarom kan een dergelijke toestand niet langer gehandhaafd blijven en wordt bepaald, dat de erkenning van Sovjetconsulaten in de verschillende provincies wordt opgeschort totdat de wortel van hun slechten invloed is uitgetrokken en een volledig onderzoek is afgeloopen.

Moskou heeft hiertegen geprotesteerd, bewerende dat het aan den beproefden staatsgreep geheel onschuldig is. Iedereen denkt hierover het zijne.

Engeland en het Communisme in Ned. Indië.

In het Lagerhuis vroeg Sir Walter de Frece aan den onder-minister van koloniën, welke maatregelen men getroffen heeft om een einde te maken aan de communistische agitatie op Britsch grondgebied in de nabijheid van Nederlandsch Oost-Indië, en of hij wel weet, dat de communistische propaganda in Nederlandsch-Indië aangevuurd wordt door agitators, die Britsch grondgebied als basis gebruiken en of hij verdere maatregelen zou treffen, om een einde aan deze agitatie te maken.

De onderminister antwoordde, dat de Maleische overheden de gevaren van de internationale communistische bedrijvigheid ten volle inzien en hij heeft er onlangs in toegestemd, dat er maatregelen zullen genomen worden om de plaatselijke wet in overeenstemming te brengen met de Engelsche, waardoor men, naar hij meende, beter gewapend zou zijn tegen de tegenwoordige moeilijkheden.

De Gouverneur-Generaal van de Philippijnen.

De benoeming van een nieuwen landvoogd voor onze Amerikaansche buurkolonie is toch anders uitgekomen, dan het in het „Kol. Wkbl." van 8 Dec. door ons overgenomen bericht uit *La Dépêche Coloniale* deed verwachten. Benoemd is de heer H. L. Stimson, vroeger minister van oorlog in de Ver. Staten. Hij werd reeds vroeger genoemd als een der candidaten, maar men achtte zijn kans niet groot. Hij toch is de persoon, die Coolidge naar Nicaragua zond om de belangen der Amerikanen daar tot hun recht te doen komen en die dit zoo goed gedaan heeft, dat van de vrijheid en onafhankelijkheid van dit Midden-Amerikaansche staatje niet veel is overgebleven. Voor die Philippino's, wier verlangens juist in de richting van vrijheid en onafhankelijkheid gaan, lijkt deze benoeming dan ook geen blijde boodschap.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Amersfoort.

VOORDRACHT PROF. PULLE.

Vrijdagavond j.l. sprak voor onze Afdeeling Prof. Dr. A. Pulle uit Utrecht over: „De Derde Nederlandsche expeditie naar het Sneeuwgebergte in Ned. Nieuw-Guinea".

De vergaderzaal van Concordia was aardig met belangstellenden gevuld, toen onze Voorzitter, de heer E. Roodhuyzen, den aanwezigen een woord van welkom toeriep en met vreugde constateerde, dat er onder de toehoorders ook belangstellende niet-leden van „Oost en West" aanwezig waren, die door hun opkomst be-

wezen, waardeering en belangstelling te koesteren voor dat troepje pioniers, die den wetenschappelijken naam van Nederland door de resultaten met deze expeditie bereikt, zóó hoog hebben gehouden.

Prof. Pulle kreeg vervolgens het woord en vertelde ons, aan de hand van een reeks welgeslaagde lichtbeelden en met behulp van eenig demonstratie-materiaal, een massa interessants van het door hem en zijne metgezellen op dien tocht doorleefde. Het zou ons te ver voeren Prof. Pulle in zijn buitengewoon prettig uitgesproken lezing op den voet te volgen en we kunnen volstaan met te vermelden, dat hij de belangstelling van de toehoorders wist vast te houden tot het einde toe met zijne rede, doorspekt van oolijke opmerkingen en onzen lach opwekkende gebeurtenissen.

Het was dan ook een lichte taak voor onzen voorzitter om met een warm woord van dank de waardeering van ons allen aan Prof. Pulle bij het einde zijner lezing te betuigen.

DE SECRETARIS.

Afdeeling Apeldoorn.

FILM-VERTOONING.

Filmvoorstelling op Donderdagavond 29 December, 8 uur in het Centraal Theater, bij het Gemeentehuis, van de schitterende film *„Bandoeng"* en van het bedrijf te *Soerabaja* van de firma Goud Pzn. en Co. te Purmerend. (Lossing van het s.s. Indrapoera, importeursbedrijf, enz.) De eerste zal worden toegelicht door den H.E.G. Heer *S. A. Reitsma*, oud w.n. burgemeester van Bandoeng, die zich geheel belangeloos hiervoor beschikbaar stelde.

Leden + 2 introducée's *f* 0.30 p.p., begunstigers *f* 0.30, andere belangstellenden *f* 0.60 (pl. bel. inbegrepen). Plaatsbespreken aanbevolen op Woensdag 28 Dec. van *10—1* uur aan het Theater.

De *contributie* 1928 kan *tot 15 Januari* 1928 voldaan worden per postgiro door storting of overschrijving op *No. 93038* van den Heer J. C. Baars.

Zend *nu* uw lijsten nog in voor de Arnhemsche tentoonstelling.

Helpt krachtig mede de *„Eurasia"*-voorstelling te verzekeren door kaartenverkoop.

HET BESTUUR.

Afdeeling 's-Gravenhage.

„RUBBER- EN OLIEPALM-FILM".

In het Trianon-Theater, Prinsestraat alhier, werd op 16 December j.l. des middags en des avonds door de Afdeeling 's-Gravenhage van de Vereeniging „Oost en West" eene vertooning gegeven van de door den Heer Willy Mullens opgenomen Rubber- en Oliepalm-film, welwillend afgestaan door de Internationale Vereeniging voor de Rubber- en andere Cultures in Ned.-Indië.

De leden waren in grooten getale opgekomen, zoodat het Theater zoowel des middags als des avonds bijna geheel bezet was.

Z.K.H. Prins Hendrik, vergezeld van zijn Adjudant, de heer Termytelen, woonde de voorstelling bij, alsmede Mevrouw Koningsberger, de echtgenoote van den Minister van Koloniën; de laatste was tot zijn spijt wegens ambtsbezigheden verhinderd tegenwoordig te zijn.

Voorts waren vele vooraanstaande personen, genoodigden en bij de Rubber-cultuur geïnteresseerden aanwezig, alsmede de Directeur en het personeel van de Machinefabriek Reineveld, voor wier constructeurs en teekenaars deze film van zeer groot belang was om nl. de door hen vervaardigde en geteekende machines in het bedrijf te zien.

De voorzitter der Afdeeling, de heer F. van Peski, heette de aanwezigen in een kort openingswoord welkom, dankte inzonderheid Z.K.H. den Prins voor zijn tegenwoordigheid en bracht voorts woorden van dank aan de Internationale Vereeniging voor de Rubber-Cultures, welke de vertooning mogelijk had gemaakt, terwijl hij ook duidelijk de artisticiteit van onzen filmkunstenaar, den heer Willy Mullens, liet uitkomen.

Na deze met applaus begroete woorden nam de voorstelling een aanvang en werd ons op uitvoerige wijze de opbouw van een rubberplantage tot in alle kleine bijzonderheden vertoond, beginnende met den aanplant, het tappen der boomen, den oogst der latex, de bewerking in de fabriek en rookkamers, waarbij wij ook een indruk van het inwendige daarvan kregen. Voorts de verpakking der crêpe en sheet, waarna het opladen ter verscheping volgde.

Daarna kregen wij ook de verschillende woningen van den procuratiehouder, den administrateur en al het aan de Maatschappij verbonden personeel te zien, terwijl een en ander nog werd afgewisseld door een Slamatan, ter inwijding van het nieuwe Hoofdkantoor met de plechtige begrafenis van een karbouwenkop ter bezwering der booze geesten. Ook was het bezoek van den Gouverneur-Generaal aan de Rubber-Maatschappij „Amsterdam" in beeld gebracht.

Na de pauze werd de Oliepalm-film vertoond, welke ook in alle opzichten hoogst interessant was.

Alle platen waren mooi en helder en gaven ons een waar beeld van de hooge trap van ontwikkeling onzer cultures in Indië.

't Was in alle opzichten een zeer geslaagde voorstelling en velen hebben door de vertooning dezer film een goeden kijk op het Indische bedrijfsleven gekregen.

De Secretaris,
J. C. BAUDOIN.

CONTRIBUTIE 1928.

Kennisgeving, dat het gironummer van den Secretaris-Penningmeester van de Vereeniging „Oost en West", Afdeeling 's-Gravenhage, is *No. 135120*.

Den leden wordt beleefd verzocht de contributie over 1928 *vóór 15 Januari* a.s. te willen voldoen door storting of overschrijving op girorekening 135120.

Ná 15 Januari zal over de contributie worden beschikt met bijvoeging van 15 cent voor inningskosten.

De Secretaris-Penningmeester,
J. C. BAUDOIN.

Afdeeling Groningen en Ommelanden.

FILM NED. HANDEL-MIJ.

Op Woensdagmiddag den 14 December werd de bekende film der Nederlandsche Handel Maatschappij alhier in de groote zaal van het Concerthuis voor een stampvolle zaal afgedraaid. Deze wetenschappelijke film hebben den aanwezigen een duidelijk en bijzonder leerzaam beeld gegeven van de Indische suiker- en theecultuur en het publiek eens eenige interessante kijkjes gegund op de productie van artikelen, waarmede het dagelijks in aanraking komt. Donderdagavond werd dezelfde film te Hoogezand afgedraaid, eveneens voor een volle zaal en een zeer dankbaar publiek. Hopen wij zoo onze afdeeling meer bekendheid te geven in deze streken en laten wij hierbij onze leden opwekken te trachten nieuwe leden aan te brengen.

J. FRANKE,
Secretaris-Penningm.

Afdeeling Nijmegen.

UITVOERING „NJAI SONNA".

De uitvoering van Njai Sonna, de dramatische tooneelschets van Fabricius, door het dilettantengezelschap „Eurasia", op Zaterdag 17 December, werd door een talrijk publiek bijgewoond. Het stuk werd met schitterend succes opgevoerd en heeft zeer beslist bijgedragen tot het populair maken van de Vereeniging „Oost en West" alhier, die aan hare leden zulk een genotvollen kunstavond heeft kunnen aanbieden. De rollen waren in uitstekende handen. Het diep tragische, waartoe ongeregelde verhoudingen in Indië tusschen Europeanen en inboorlingen aanleiding kunnen geven, werd meesterlijk uitgebeeld. De algemeene waardeerende hulde van het enthousiaste publiek deed recht wedervaren aan het meer dan dilettanten-talent van de vertolkster van de hoofdrol „Njai Sonna" (Mevrouw Mia Arwen), die daarbij werd terzijde gestaan door alle andere medespelers. Moge in de toekomst het steeds toenemend ledental het bestuur financieel in staat stellen dit tooneelgezelschap nog dikwijls in ons midden te zien.

M. R. S. BLECKMANN-HOOGENSTRAATEN,
2e Secretaresse Verg. „Oost en West" Afd. Nijmegen.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur.

TER NAVOLGING.

Een drietal oude leden verblijdden ons met het bericht, dat zij hunne contributie verhoogden. Een dezer schreef daarbij:

„Uit waardeering voor de wijze waarop de Vereeniging „Oost en West" steeds haar schoone doel nastreeft, verhoog ik gaarne mijne oude contributie ad *f* 2.— per jaar „tot het tegenwoordige minimum van *f* 5.—."

Het spreekt vanzelf dat deze spontane uiting van waardeering dezerzijds op prijs gesteld wordt. Vele oude leden verkeeren nog in hetzelfde geval dat zij indertijd op een contributiebedrag, dat inderdaad te gering is, zijn ingeschreven. Het Bestuur doet dan ook op hen een dringend beroep om dit goede voorbeeld ter harte te nemen en hunne contributie eveneens op peil te brengen.

Van de Redactie.

Door bijzondere omstandigheden bleven in dit Nr. de rubrieken „Kunst en Kunstnijverheid" en „Suriname" achterwege.

Van het Informatie-Bureau:

BESTEMD VOOR UITZENDING NAAR NED.-INDIË.

Th. P. J. Duijndam, Onderwijzer 2e kl. bij het O. L. O. Gouwestraat 2, 's-Gravenhage.
J. B. Möllenkamp, idem als voren, Weteringschans 37, Amsterdam.
Mr. L. J. Tissing, Adm. Ambtenaar b. h. Binnenl. Bestuur, Weteringkade 92, 's-Gravenhage.

BESTEMD VOOR UITZENDING NAAR CURAÇAO.

H. J. Mellema, Loods in Curaçao, Binnenloods te Rotterdam.

INDISCHE AMBTENAREN MET VERLOF.

vr. S. W. van Velzen, geb. Jonathans, Commies bij de Algemeene Rekenkamer, Reitzstraat 287, 's-Gravenhage.
W. van Velzen, Politieopziener b. d. Alg. Politie, Reitzstraat 287, 's-Gravenhage.
K. Schoen, Hoofdrechercheur van Politie 2e kl., Kreuzweg 2, Hamburg 5.
Thurau, Hoofdagent van Politie 1e kl., Bremen (Duitschland).
Hofland, Ingenieur 2e kl. b. d. S.S. en Tr., Statenlaan 17, 's-Gravenhage.
E. Overduin, Chemisch assistent b. h. Laboratorium voor materiaal-onderzoek v. h. Depart. der B. O. W., Valkenboschlaan 113, 's-Gravenhage.
Ch. van de Vooren, Electrotechn. ambtenaar bij het Havenbedrijf, Baanstraat 8, Utrecht.
van Dalen, Hoofdpolitieopziener b. d. Alg. Politie, Deurne (N.B.).
H. Claassen, Onderwijzer 1e kl. b. h. O.E.L.O., Moerdijkstraat 16, Venlo.
K. J. Mosies, Stationscommies 2e kl. b. d. S.S. en Tr., Halleystraat 7, 's-Gravenhage.
P. A. Hoegen, Kascontroleur b. d. S.S. en Tramwegen, Elsstraat 1, 's-Gravenhage.
J. J. Be'lingwout, Ingenieur 2e kl. b. d. Waterstaat en 's Lands B.O.W., Valkenboschlaan 11, 's-Gravenhage.
K. F. Draijer, Leeraar b. d. Kon. Emmaschool te Soerabaya, Meezenlaan 51, 's-Gravenhage.
Ir. H. L. Welter, Hoofd v. d. afd. Nijverheid b. h. Depart. van Landbouw, Nijverheid en Handel, Koningsplein 30, 's-Gravenhage.
F. W. Bisalsky, 1e Commies b. h. Dept. van Financiën, Weimarstraat 341, 's-Gravenhage.
W. F. M. Maas, Hoofdpolitieopziener b. d. Alg. Politie, Weizichtstraat 19b, Rotterdam.
M. Verzijden, Politieopziener b. d. Alg. Politie, Schoutenstraat 143, Rotterdam.
Ch. Zorbag, Douanekommies der 2e klasse, Dordtschestraatweg 612, Rotterdam.
W. Prins, Uitvoerder b. h. Landsbaggerbedrijf, B. 336, Sliedrecht.

Mutatiestaat van 14 tot 21 December.

Nieuwe Leden:	Geïntroduceerd door:
vr. J. Ter Kuile-Wafelbakker, Apeldoorn, Loolaan 20. *f* 5	Eigen aanmelding.
Jansen Jr., Huize „Zonneschijn", Beekbergen *f* 5	Secretaris Afd. Apeldoorn.
Mesdag, Kassier, Groningen, Haddingestraat 16. *f* 5.	den Heer Mr. E. D. H. Schutter te Groningen.
S. C. de Veer Abrahamsz., oud-Advocaat-Generaal, Curaçao. *f* 5	Eigen aanmelding.
Ringeling, Gep. W.-I. Ambtenaar, Nijmegen, Barbarossastraat 65. *f* 5. J. G. Bantjes, Inspecteur van de Volksgezondheid, Nijmegen, Hotel Nassau, Smetiusstraat 2. *f* 5. vrouw S. Krak, Nijmegen, Vermeerstraat 6. *f* 5. Miss Stella Irene Leader, Nijmegen, Berg en Dalsche Weg 23. *f* 5.	Afdeelingsbestuur van Nijmegen.
vrouw E. Pelt-Schliestedt, Den Haag, Valkenboschkade 356. *f* 5	den Heer H. Koolmeijer te Den Haag.
vrouw de Weduwe L. Rozendaal-Krijger, Den Haag, Morsestraat 12. *f* 5	Eigen aanmelding.
P. N. Hoorweg, Den Haag, Laan van Meerdervoort 399. *f* 5	Mej. M. J. Kocken te Den Haag.
J. Blieck, Den Haag, Nassauplein 36. *f* 5	den Heer F. van Peski te Den Haag.
Kooman, Scheveningen, Harstenhoekweg 145. *f* 5	den Heer F. J. Mahlman te Den Haag.
v. Buuren van Heijst, Den Haag, Mesdagstr. 63. *f* 5	Hoofdbestuur „Oost en West".
Fenenga, Oud-Gezaghebber Gouv. Marine, Den Haag, Laan van Meerdervoort 319. *f* 5	den Heer J. A. Lugt te Den Haag.
S. F. W. van Hasselt, Den Haag, Anthonie Duyckstraat 125. *f* 5	den Heer B. Th. W. van Hasselt te Den Haag.
vrouw van Epenhuijsen-de Bruïne, Den Haag, Bankastraat 32. *f* 5	Baronesse v. Lijnden-Von Schmidt auf Altenstadt te Den Haag.
G. Körndorffer, Oud-Administrateur suikerfabriek, Scheveningen, Neptunusstraat 152. *f* 5. W. Vermeer, Oud-Administrateur suikerfabriek, Den Haag, Frankenslag 350. *f* 5.	den Heer G. C. Kokxhoorn te Den Haag.
J. M. A. van der Chijs, Den Haag, Laan van N. Oost-Indië 13. *f* 5. vrouw Städtler-Vandendrich, Den Haag, Louise de Colignyplein 3. *f* 5.	den Heer H. J. A. Raedt v. Oldenbarnevelt te Den Haag.

Geïntroduceerd door het Afdeelingsbestuur van Arnhem.

Loos, Arnhem, van Oldenbarneveltstraat 9. *f* 5.
J. Piekema, Arnhem, Velperplein 11. *f* 5.
W. F. Emous, Arnhem, Utrechtscheweg 25. *f* 5.
A. Brinkman Visser, Arnhem, Kastanjelaan 51. *f* 5.
A. D. M. Daniels, Arnhem, Roëlstraat 2. *f* 5.
Baljet, Arnhem, Boulevard 52. *f* 5.
H. Wildervanck de Blécourt, Velp, Arnh. straatweg 7. *f* 5.
Smit Kzn, Arnhem, Stationsplein 17. *f* 5.
J. P. van der Marel, Arnhem, Velperweg 97. *f* 5.
Gebrs. Cornelissen, Arnhem, Spijkerstr. 54. *f* 5.
vrouw H. de Koning-Laats, Arnhem, Ernst Casimirlaan 66. *f* 5.
M. Folmer, Arnhem, Jansbinnensingel 30. *f* 5.
M. Vermaten Koster, Arnhem, Boulevard Heuvelink no. 110. *f* 5.
A. Ch. Morren, Arnhem, Parkstraat 116. *f* 5.
J. A. Hoeufft, Arnhem, Velperweg 85. *f* 5.
vrouw J. A. Hoeufft, Arnhem, Velperweg 85. *f* 5.
C. Wessels, Oosterbeek, Paul Krugerstraat 7. *f* 5.
A. A. van Mill, Arnhem, Prumelaan 61. *f* 5.
Mevrouw L. Wagner, Arnhem, Prumelaan 12. *f* 5.
C. E. Baud, Velp, Vijverlaan 4. *f* 5.
J. Schravesande, Arnhem, Prumelaan 3. *f* 5.
Mr. S. A. van Oostée Bisschop, Arnhem, Rijnkade 123. *f* 5.
Mevr. de Wed. J. H. P. van Aken van Praag, Arnhem, Burgemeester Weertstraat 139. *f* 5.
Mevr. D. Busch Adriani-Burgman, Oosterbeek, Utrechtsche Straat 104. *f* 5.
O. Verhagen, Velp, Vijverlaan 9. *f* 5.
N. Mansfeldt-de Witt Huberts, Arnhem, Driekoningenstraat 9. *f* 5.
Dr. L. Dooren, Arnhem, Eusebiusbuitensingel 40. *f* 5.
W. Ploeg, Oosterbeek, Schelmsche Weg 5. *f* 5.
G. H. de Kinkelder, Arnhem, van Oldenbarneveltstraat 1. *f* 5.
Joh. de Kinkelder, Arnhem, Spijkerstraat 241. *f* 5.
Mevr. E. Brunner-de Vries, Arnhem, Zijpendaalsche Weg 89. *f* 5.
J. D. Hoog, Arnhem, Boulevard 59. *f* 5.
J. R. de Joncheere, Velp, Arnhemsche Straatweg 25. *f* 5.
A. Schmoutziger, Wageningen, Belmontelaan 14. *f* 5.

Adresveranderingen:

van der Stoep, Commies 1e kl. P. T. T., van: Paree naar: Rotterdam, van Duivenvoordestraat 85c. *f* 5.
J. Prins, Adm. Ambt. B.B., van: Leiden, Hooge Morschweg 18 naar: Weltevreden, Dep. B.B.
Pelger, van: Oegstgeest, Terweeweg 39 naar: Scheveningen, Arnhemsche Weg 51. *f* 5.
L. Wong Lun Hing, Amsterdam, van: Moreelsestraat 35 II naar: Hobbemakade 70 II.
A. Taylor Kraay, Controleur B.B., van: Madoera naar: Den Haag, Stadhouderslaan 53. *f* 5.
H. Ramondt, van: Clarens naar: Den Haag, Sweelinckstraat 41. *f* 5.
A. Stoop, van: Den Haag, Alex. Gogelweg 4 naar: Wassenaar, Rijksstraatweg 777.
Cultuurmaatschappij „Pondok Gedeh", Den Haag, Jan van Nassaustraat, van: 66 naar: 80.
J. J. Albrecht, Hoofdopzichter Scheepvaart, van: Weltevreden naar: Emmahaven, p/a. Havenmeester.
L. F. Cavaljé, Immigratie-ambtenaar 2e kl., van: Pontianak naar: Semarang, Karang Panas 82.
A. A. G. H. M. Ratoe Walangon, thans dd. Havenmeester en Ambtenaar van Bakengeld te Ratah Totok (Manado-Celebes).
C. A. H. Taminiau, thans hoofd der Schakelschool te Bandoeng, Goentoerlaan 16.
A. J. van Zanen, Controleur B.B., van: Sibolga naar: Baligé (Toba-meer).
H. W. Schröder, Controleur B.B., van: Pamekasan naar: Rembang.
J. F. Andela, Hoofdopzichter P.O.W., van: Langsa naar: Weltevreden, p/a. Hoofdkantoor B.O.W.
W. G. G. de Blauw, Ir. 1e kl. Waterstaat en 's Lands B.O.W., Kon. Mariestraat 3, 's-Gravenhage.
A. Oosterveld, Hoofd Ambachtssch. Inlanders, Batavia, Kleverlaan 152, Haarlem.
Mr. A Meyroos, Burgemeester van Batavia, p.a. Ned. Handel Mij., 's-Gravenhage.
Mej. H. Ch. Commelin, Onderwijzeres 1e kl. b. h. O.E.L.O., Moreelsestraat 9, Amsterdam.
J. Oberman, Ass.-resident ter besch. v. d. resident van Tapanoeli, Burgemeester Schooklaan 24, Hilversum.
H. D. L. Hollmann, Hoofdpolitieopziener b. d. Alg. Politie, Parkstraat D 3, Wageningen.
H. J. ter Beeke, Onderwijzer 2e kl. b. h. O.E.L.O., Dedemsvaart (dorp).
A. van Straten, Onderwijzer 1e kl. b. h. O.E.L.O., Villapark, Vught.
J. A. Beemer, Opzichter b. d. dienst der S.S. en Tr., Balistraat 32, 's-Gravenhage.
Mej. W. S. C. Bueninck, Adj.-referendaris b. h. Departement van Gouvernementsbedrijven, Hotel de Gouden Kroon, Frederik Hendriklaan, 's-Gravenhage.
G. Andriessen, Hoofdopzichter b. d. Waterstaat en 's Lands B.O.W., Kampersingel 48 zwart, Haarlem.
J. A. E. Rikkert, Tijd. Ambtenaar ter beschikking v. d. Algemeene Rekenkamer, 3e Helmersstraat 57, Amsterdam.
A. Th. Reijnen, Hoofdpolitieopziener i. d. residentie Pasoeroean, Ten Katestraat 36, Nijmegen.
R. J. Klein, Ingenieur 2e kl. b. d. Waterstaat en 's Lands B.O.W., Binnenweg 5, Wassenaar.
J. A. Kraft, Hoofdopzichter b. d. S.S. en Tramwegen, Chasséstraat 13(I), Amsterdam.
J. Oltmans, Techn. Ambtenaar 2e kl. b. d. P.T.T., Hugo de Grootkade 2a, Amsterdam.
S. de Lange, Controleur 1e kl. b. d. P.T.T., Torenlaan 36, Hilversum.
A. van der Stoep, Commies 1e kl. b. d. P.T.T., Van Duivenvoordestraat 85c, Rotterdam.
Mej. C. E. E. T. Heidsieck, Commies b. d S.S. en Tramwegen, Elsstraat 13, 's-Gravenhage.
L. P. A. Franken, Controleur 1e kl. b. d. P.T.T., Reinkenstraat 6, 's-Gravenhage.
J. H. A. Nagel, Inspecteur, Onderhoofd v. d. dienst der In- en Uitvoerrechten en Accijnzen, Gallileïstraat 26, 's-Gravenhage.
N. A. Taylor Kraag, Controleur 1e kl. b. h. Binnenl. Bestuur, Stadhouderslaan 53, 's-Gravenhage.
H. O. v. d. Meij, idem als voren, Pontanuslaan 47, Arnhem.
J. A Hippmann, Hoofdpolitieopziener i. d. residentie Soerabaya, Kievitstraat 12, Hengelo (Ov.).
H. L. Koot, Ambtenaar 3e kl. b. d. dienst der In- en Uitvoerrechten en Accijnzen, Populierstraat 29, 's-Gravenhage.
J. C. Hoffmann, Hoofdpolitieopziener i. h. gouvernement Atjeh en Onderhoorigheden, Kepplerstraat 37, 's-Gravenhage.
J. C. van Lenen, Onderluitenant der Infanterie, Maaskade 40, Rotterdam.
J. H. M. Cleber, idem als voren, Newtonstraat 265, 's-Gravenhage.
J. A. E. Duijnstee, 1e Luitenant der Infanterie, Bijleveltsingel, Nijmegen.
L. C. van Berg, Kapitein der Infanterie, Javastraat 55, Nijmegen.
C. Tersteege Deijkerhoff, Laan v. Eik en Duinen 225, 's-Gravenhage.
F. L. W. Libsurel, Kapitein der Genie, Frankenstraat 76, 's-Gravenhage.
J. M. J. Wegner, 1e Luitenant der Infanterie (vlieger), Frankenslag 357, 's-Gravenhage.
A. M. Sierevelt, Kapitein der Infanterie, Van Aerssenstraat 148, 's-Gravenhage.

MET PENSIOEN.

J. W. Hoekman, Accountant 1e kl. bij den dienst der Belastingen, Postlaan 12, Heemstede.
J. K. van der Meulen, Administrateur 1e kl. bij den dienst der Tinmijnen, Valeriusstraat 74, 's-Gravenhage.

VEREENIGING „OOST EN WEST"
HOOFDBESTUUR: HEULSTRAAT 17 'S-GRAVENHAGE

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins-Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. 50752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en jongelieden uit Oost en West Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunnen doen.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstr. 17, 's-Gravenhage. Tel. 14519. Bureau-uren 10 12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins-Mauritsplein 23, Den Haag. Tel. 50752. Dit „Tehuis" biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost en West-Indië wier ouders niet in Nederland vertoeven tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aanvragen te richten tot den Directeur den Heer J. C. HIETINK, of den Administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", Van-Boetzelaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK. Tel. No. 50248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING (Anna-Paulownastraat 48, Den Haag). Samenwerking ten einde aan hen, die uit Nederland naar Indië gaan, en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstrekken als waarborg voor een billijke en belangwekkende reis.

BUREAU VOOR ADVIEZEN (tegen eenige vergoeding) op huishoudelijk en maatschappelijk gebied, onder leiding van Mevr. J. FRANCO MENDES—Calisch. Spreekuur Donderdagmiddag van 2 tot 4 uur en volgens afspraak, Nic.-Maesstraat 57, Amsterdam. Tel. 22492.
Aan dit bureau is een cursus verbonden ter opleiding van vrouwen en meisjes die naar Indië gaan.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, en de Firma MARTINUS NIJHOFF, L. Voorhout 9, Den Haag (bij deze firma alleen die met een *), zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn. (Tweede druk.)**
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. **Onze Oost II. Iets over den Inlander en zijn Zieleleven, door T. J. BEZEMER.**
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

* b. Onze West, tweede druk, bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname, door FRED. OUDSCHANS DENTZ;**
2. **De Kolonie Curaçao, door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.**
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overz. Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

* No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië. (Thans in revisie.)**
Prijs **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

* No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie. (Thans in revisie.)**
Prijs **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië. (2e, verbeterde druk.)**
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

* No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië. (Opnieuw herzien.)**
Prijs **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië. (Opnieuw herzien.)**
Prijs **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederlandsch-Indië, zoomede voor verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijken en Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar. (Opnieuw herzien.)** .... Prijs **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

* No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederlandsch-Indië. (Opnieuw herzien.)**
Prijs **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

* No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederl.-Indië. (Opnieuw herzien.)**
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

* No. XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber (caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Ned.-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën .... Prijs: **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
„ 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
„ 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
„ 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
„ 8. De Europeesche vrouw in Indië.
„ 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
„ 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
„ 2. Het Javaansch tooneel.
„ 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
„ 4. De theecultuur op Java.
„ 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
„ 6. Een doode taal in Indië.
„ 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
„ 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
„ 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
„ 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
„ 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
„ 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
„ 4. Indische scholen onder de Oost Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
„ 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
„ 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië.
„ 9. De Slavernij in Oost-Indië.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger in Nederlandsch-Indië: Mr. K. FAUSER, Koedoes, residentie Semarang, Java.

NUMMER 52 DONDERDAG 29 DECEMBER 1927 27STE JAARGANG

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN:
Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag
Telefoon 14519, Postgiro 14574

HOOFDVERTEGENWOORDIGER IN NED.-INDIE:
Mr. K. FAUSER, Koedoes, res. Semarang, Java.

Opgericht 21 Maart 1900
door Kolonel
G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIEN:
N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag
Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIE

(VEEL HANDEN MAKEN LICHT WERK).

Indische Tentoonstelling te Arnhem (I. T. A.)

11 Juni—28 Juli 1928.

Aan de Afdeelingsbesturen van „Oost en West", Correspondenten der I. T. A. en aan Belangstellenden!

Gij kunt ons helpen, door, hetzij collectief, hetzij door één uwer bestuursleden of persoonlijk, te bevorderen:

A. dat alles, wat in uwe omgeving, als voorwerp van Indisch maaksel en belangrijk genoeg om te worden geëxposeerd, aanwezig is, door de eigenaars voor onze tentoonstelling (in bruikleen) wordt afgestaan. Overal zit wel iets! (koperwerk, doeken en krissen hebben wij echter reeds voldoende, van deze dus alleen de zéér bijzondere exemplaren).

B. dat op het gebied van reclame, behalve het verspreiden van ons gewone reclamemateriaal, eens iets bijzonders wordt gedaan.

Wij geven U eenige ideeën in overweging:

a. een vlag te laten maken met een reclame erin geschilderd voor onze I. T. A.;
b. een étalagekast bij een goedgezinde firma eenige weken vragen te mogen gebruiken en daarin, op welke wijze ook, in aantrekkelijken vorm, de aandacht op de I. T. A. te vestigen;
c. een bloemperk aanleggen bij een of ander druk verkeerspunt, waarin de initialen I. T. A. met data;
d. een specialen avond organiseeren;
enz., enz.

Talrijke succesvolle wegen zijn er te vinden, indien slechts eenige welgezinde krachten het werk willen aanvatten.

Desnoods zouden wijzelf voor vaandels en vlaggen kunnen zorgen.

Wie helpt ons?

Het moet een optocht en masse worden naar Arnhem het volgend jaar!

HET TENTOONSTELLINGSBESTUUR.

Het jaar dat voorbijging.

(De Indiën in 1927).

Ραντα τε.
(Heraclites).

't Klinkt misschien wel erg geleerd, dat motto, ontleend aan de uitspraken van den Griekschen wijsgeer. Er zullen er onder onze lezers zijn, die zich nog eens even moeten herinneren de beteekenis, van die, overigens zoo juiste en veelomvattende woorden... maar zij zullen ten slotte moeten erkennen dat voor den „kroniker", voor hem, die geroepen wordt, de gebeurtenissen op Nederlandsch Koloniaal terrein gedurende het jaar 1927, thans, tegen den Oudejaarsavond van dat jaar, te releveeren, dat er voor hem geen béter, geen toepasselijker, geen juister motto bestaat, dan de uitspraak van den wijze uit oud-Hellas: Ραντα τει „Alles beweegt".

Die uitspraak toch is de basis voor elke gedachte áán- en zij is de oorzaak van elke vóór-*evolutie;* zij gaat samen met die andere uitspraak: „de tijd, die *dringt*" — en, desnoods, *dwingt!*

In dát teeken heeft, gedurende 1927, Nederlandsch Oost-Indië gestaan. In de overtuiging van de noodzakelijkheid der evolutie ziet het Nederlandsche Koloniënrijk, ginds, aan den Evenaar, het jaar 1927 wegzinken in den Oceaan der vergetelijkheid; in diezelfde overtuiging gaan Koloniën en Moederland met vertrouwen het nieuwe jaar tegemoet.

⁂

De „Wijziging van de Staatsregeling in Nederlandsch Oost-Indië", zooals het immers officieel heet, kwam — feitelijk — in het begin van 1927 aan de orde, en kreeg — eveneens feitelijk — einde December van dat jaar haar beslag. Die „Wijziging van de Staatsregeling" heeft, in het Moederland minder dan daarginds, heel wat gemoederen in beweging gebracht! Die „Wijziging" gaf aanleiding tot zeer veel geschrijf en gewrijf en was helaas oorzaak van tweedracht en verdeeldheid tevens.

Alleen: één is er, die om dat kleine gedoe lacht en grinnikt. Eén is er, die straks nogmaals zal trachten in het troebele water te visschen; één is er, die van het „pro en contra", dat niet mòest bestaan, 'n dankbaar gebruik zal probeeren te maken; dat is Moskou; dat is het Bolsjevisme en het Communisme; dat zijn de voorstanders van het *divide et impera*, van het verdeel- en heersch-systeem, verpersoonlijkt in een Nederlandsch Kamerlid, dat, toen deze individualist in het afgeloopen jaar onze Koloniën trachtte binnen te dringen, van den Gouverneur-Generaal het *non possumus* op rekest kreeg en de deur voor den neus zag dichtgeslagen. Nederlandsch Oost-Indië heeft, meent men, vooral in deze jaren, behoefte aan verstandige menschen.

Die zijn er gelukkig nog. Laten ze zorgen dat er voor Moskou geen achterdeurtje open blijft!

* * *

Indië in 1927 .....

Wij hier — en zij daarginds hebben alleszins reden tot voldoening en tot dankbaarheid op den Oudejaarsavond van 1927.

Voor groote rampen bleven onze Koloniën gespaard, al bleven aardschokken en overstroomingen, met voor de betrokken plaatsen daaraan verbonden schade ook dit jaar niet achterwege. In dit verband mag worden herinnerd aan den geweldigen brand, die op 21 Maart Rampa, in het Tebing Tinggische, bijna geheel in de asch legde en ongeveer 2.5 millioen gulden schade veroorzaakte, en aan de overstrooming op den 8sten dier maand, eveneens in het Padangsche toen o.a. 1400 meter spoorweg werd weggeslagen.

Evenzeer bracht 1927 gelukkig geen reprise van 1926, voor wat betreft de bloedige communistenrelletjes. Wel heeft in het begin van dit jaar het monster uit Moskou getracht den kop op te steken ter Westkust van Sumatra in de Padangsche Ommelanden, maar het neerleggen van een groot aantal onruststokers, het gevangen nemen van ongeveer 800 onbetrouwbare elementen in dat district en de beslaglegging op geweren en ammunitie, maakten spoedig een einde aan den „opstand". Sindsdien heeft men waarschijnlijk te bevoegder plaatse bemerkt, dat vooralsnog, in het belang van Europeaan en Inlander in Nederlandsch Oost-Indië het communisme aldaar overbodig geacht wordt — en wanneer de betrokken belanghebbenden wellicht van het tegendeel mochten overtuigd zijn, dan is daar in de eerste plaats het Nederlandsche gezag en in de tweede plaats het Inlandsche volk, dat in de toekomst gereed staat die overtuiging met geweld desnoods te zullen keeren. Want Europeaan noch Inlander in Oost-Indië wenscht Révolutie; zij vragen Évolutie; 't geen iets ànders is.

* * *

Want Evolutie heeft Indië vooruit gebracht. Naast dien vooruitgang op staatkundig terrein, waarvan we zooeven gewaagden, was er „evolutie" op maatschappelijk gebied en dan denken wij aan den vooruitgang bij het verkeerswezen. Toen op 18 Maart 1927 een vliegtuig van de Koninklijke Luchtvaart Maatschappij de Nederlandsche post voor Indië bestemd, inscheepte op de Waalhaven te Rotterdam, om luttele uren daarna die brieven te bezorgen aan boord van de in Marseille voor vertrek naar Indië gereed liggende „Indrapoera" van den Rott. Lloyd; — en toen een Indisch Vliegtuig enkele weken later diezelfde postbestelling in Sabang van boord haalde om haar haastig te distribueeren over Belawan, Priok en Soerabaja... ja, toen hebben we hier in Holland gezegd: 't gaat àl sneller!

Toen in de maand Mei de Amerikaan Van Lear Black, met een *Nederlandsch* vliegtuig en een *Nederlandsch* piloot naar Batavia vloog en het record van Van der Hoop verbeterde, toen waren wij, Nederlanders — en terecht — trotsch; en wéér hebben wij gezegd: 't gaat àl sneller!

En toen, in October, Luitenant Koppen binnen den tijd van éene maand van Amsterdam naar Batavia vice versa vloog en daardoor recordhouder werd — en dit bleef tot op den huidigen dag, toen hebben wij hier in het Moederland voor de derde maal gezegd: 't gaat nòg sneller...

Maar toch: 't hoogtepunt van die evolutie, van dien vooruitgang op maatschappelijk gebied, werd bereikt op den 31sten Mei en den 7den Juni van het afgeloopen jaar, toen onze Koningin met Haar dochter het woord tot de beide Indiën richtte, dank zij de Nederlandsche techniek op radio-telefonisch gebied; dank zij de tot ver buiten de Nederlandsche grenzen beroemde techniek van Philips in Eindhoven. Toen hebben wij hier gezegd: er *zijn* geen afstanden meer; en wij hebben het herhaald toen, enkele weken later, medegedeeld werd dat er „kruisgesprekken" per telefoon tusschen Batavia en Amsterdam werden gehouden.

Het jaar 1927 zal voor den geschiedschrijver geboekstaafd blijven als het jaar, waarin voor de eerste maal de hoofdstad van Nederlandsch-Indië werd opgebeld door de hoofdstad van Nederland met het: „Hallo?... Batavia?"

Ziet ge nu wel, zoo zouden we op den Oudejaarsavond van 1927 kunnen vragen dat we die menschen uit Moskou niet nóódig hebben om tot ontwikkeling te komen?

* * *

Mede als gevolg van de gebeurtenissen in November en December 1926, is reeds in het begin van dit jaar een actie gevoerd pro en contra de doodstraf in Indië. Scheen het aanvankelijk alsof de Gouverneur-Generaal slechts kon besluiten tot de gratieering van ter-dood-veroordeelden, — weldra bleek dat Zijne Excellentie, in zijn uiterst moeilijke taak als Opperste rechter in onze Koloniën, ook naar de andere zijde den doorslag kon geven. Doodvonnissen werden bekrachtigd en uitgevoerd, waar dit, naar 's Landsvoogd meening noodig was en gratie werd verleend in gevallen waarbij voor gratie-verleening aanleiding bestond. Veel, zeer veel is er geschreven over het al of niet toepassen van de doodstraf in Indië en het resultaat ervan is geweest dat deze kwestie een der moeilijkste vraagstukken van het Koloniaal beleid moet worden geacht, waarvan de oplossing al even moeilijk zal blijken.

Minder bloedig, maar niet minder moeilijk, is de in het afgeloopen jaar gerezen kwestie inzake de inhechtenisneming van de Indonesische studenten te Leiden en te 's-Gravenhage, waaromtrent de Nederlandsche en Ned.-Indische pers in ruim voldoende mate commentaar heeft geleverd. Of er inderdaad *„something rotten"* bestaat in het Indonesische studentencorps zal de rechter straks hebben uit te maken; de waarschijnlijkheid is groot, gezien het feit dat de Justitie aanleiding heeft gevonden de voorloopige hechtenis van eenigen hunner meerdere malen te bestendigen. Zoolang dit onderzoek duurt hebben wij ons van een definitief oordeel te onthouden, al gelooven wij niet dat de Justitie tot verlenging der voorloopige hechtenis zou hebben besloten, wanneer er geen gegronde redenen daartoe aanwezig zijn.

* * *

Ook op ander terrein grepen in Ned. Oost-Indië „incidenten" plaats, nota bene nog wel op het gebied van de „Koningin der aarde". „De houding der Indische pers," aldus heeft in een officieel stuk de Ned.-Indische Regeering verklaard, „geeft redenen tot groote bezorgdheid." Dat wil dus zeggen: óók de Europeesche pers in Indië wordt hiermede gekwalificeerd. Heeft de Regeering met die uitspraak niet te veel gegeneraliseerd? Gelukkig zijn er vele Europeesche bladen in onze Oost, die het loyale standpunt innemen. Het feit echter, dat er te dien opzichte „één rotte appel in den mande" is, valt niet te loochenen. En wanneer de *Preanger-bode* van enkele weken terug het advies geeft: „werp die van Nederlander tot Franschman genaturaliseerden journalist, die in Nederlandsch-Indië rijk is geworden en nu niets doet dan schelden op het land en het volk onzer koloniën, — werp dien aanstoker van de hetze tegen den Landvoogd eenvoudig buiten Uwe grenzen," dan moge dit een zeer strenge maatregel zijn, — *radicaal* is die zeker! Ook anderen zijn van meening dat, wanneer op die wijze schoon schip zou zijn gemaakt — Regeering en pers in de beste vriendschap, met behoud van eigen zelfstandigheid en *zonder* andere min of meer drastische maatregelen, *te zamen* de belangen van Indië zullen kunnen dienen!

* * *

Een niet onaanzienlijk deel van het jaar 1927 heeft de Landvoogd besteed aan een persoonlijk bezoek aan onderscheidene Gewesten in den Archipel. Zoowel Bandoeng, Semarang, Padang, Medan en Makassar, als overige plaatsen en eilanden in den Oostelijken Archipel, ontvingen hoog bezoek. Overal werd Jhr. de Graeff met de hem verschuldigden eerbied, maar ook met warme belangstelling, waaraan vreugdebetoon en feestelijkheden waren verbonden, ontvangen en uitgeleid. Wie de Inlandsche pers over die reis van den Gouverneur-Generaal eenigermate gevolgd heeft, zal mede hebben kennis genomen van de waardeering voor de wijze waarop de Landvoogd in nauwer contact met de bevolking en met de toestanden in de onderscheidene gebieden is gekomen. De min of meer ontstellende geruchten, die in het afgeloopen jaar de ronde hebben gedaan, als zou Jhr. de Graeff, bij het afstemmen door den Volksraad van de voorstellen tot herziening der Staatsregeling tusschentijds aftreden, bleken niets anders dan *kwade* geruchten te zijn.

De medische Hoogeschool te Batavia, van de totstandkoming waarvan de bekende Utrechtsche hoogleeraar Prof. Dr. J. Boeke zooveel heeft meegewerkt, kreeg 6 Augustus 1927 haar beslag. Ook ten opzichte dus van het Medisch Hooger Onder-

wijs mag 1927 voor onze koloniën een belangrijk jaar worden genoemd.

* * *

Wanneer wij ten slotte nog iets vermelden onder „personalia", dan trekt de aandacht de wisseling van de „portefeuille" van „B. O. W."; de heer Ir. J. Blackstone droeg zijn taak over aan den Ir. E. H. M. Uljée; Ir van der Waerden, de man, die zich zoo bijzonder verdienstelijk maakte ten aanzien van de vestiging van een Hoogovenbedrijf in Indië, verliet 's lands dienst, met dankbetuiging en pensioen. Een groot verlies heeft Indië zoowel als Nederland geleden door den plotselingen dood, aan boord van de „Jan Pieterszoon Coen", van het bekwame hoofd van den Technischen Telegraaf- en Telefoondienst in Ned.-Indië, Dr. C. J. de Groot. Evenals een Mozes uit de gewijde historie, heeft ook hij het „land van belofte": een geregeld telefonisch verkeer tusschen Moederland en Koloniën, helaas slechts vanuit de verte mogen aanschouwen. Wij twijfelen niet of de plannen, die thans in wording zijn om te aangewezener plaatse een monument voor dezen ijverigen en sympathieken hoofdambtenaar op te richten, zullen volledig slagen.

En ook moge nog worden vermeld het feit dat Menado en Padang weldra hun burgemeesters zullen krijgen; dat de Billiton Maatschappij in het afgeloopen jaar op luisterrijke wijze haar 75-jarig bestaan heeft gevierd en dat — om nog even tot „de pers" terug te keeren — enkele dagen geleden het bericht werd ontvangen, dat de bekende persconferenties door den Landvoogd niet meer zullen gehouden worden, een bericht, dat wel eenige verwondering heeft gewekt, gezien het feit, dat nog op 8 September j.l. de Landvoogd verzekerde dat van het beëindigen van die door hem in het leven geroepen conferenties geen sprake was! Oud-Gouverneur-Generaal Mr. Fock, die blijkens een dit jaar verschenen interview in een Ind. weekblad min of meer sceptisch stond tegenover die „persgesprekken", zal ongetwijfeld met belangstelling van het gewijzigde standpunt van zijn opvolger hebben kennis genomen!

* * *

Indië in Nederland gedurende 1927...

En dan gaan, bij het scheiden, onze gedachten terug naar den 9den Juni, den dag, waarop het stoffelijk overschot van den Oud-Gouverneur-Generaal J. B. van Heutsz te Amsterdam werd bijgezet. Het *Koloniaal Weekblad* heeft er, in niet mindere mate dan andere dag- en weekbladen, melding van gemaakt. De herinnering aan dien mooien dag is allen, die van de grootsche plechtigheid getuigen waren, bijgebleven en zijn de geruchten, die dezer dagen vernomen werden, juist, dan wacht ons binnen afzienbaren tijd het feit, dat voor dezen grooten Nederlandschen Koloniaal een standbeeld zal verrijzen.

Wij herinneren, in aansluiting met hetgeen wij hierboven schreven ten aanzien van H. M. de Koningin en de Prinses, aan de redevoering die ook de huidige Minister van Koloniën, de heer Koningsberger op den 14en Mei j.l. telefonisch met Indië heeft gevoerd.

Te Amsterdam werd in het begin van het afgeloopen jaar opgericht het Nederlandsche Java-Instituut, onder presidium van Mr. G. Vissering, terwijl op den 7den Juni te 's-Gravenhage, onder het voorzitterschap van Z. K. H. den Prins der Nederlanden, het Internationaal Koloniaal Congres is gehouden. Uit de besprekingen bleek ten duidelijkste dat het Nederlandsche Koloniale beleid ten opzichte van andere koloniale Mogendheden, den toets der critiek in elk opzicht kan doorstaan.

Het Indische Openluchtfeest, op Wassenaar gehouden, ligt nog te versch in het geheugen om dit breedvoerig te releveeren, het is een succes geworden en het heeft de verwachtingen verre overtroffen.

* * *

Wat betreft de *West-Indiën* kunnen we kort zijn. Trok het bezoek aan ons land van den gouverneur van Curaçao, Mr. Brantjes, algemeene aandacht, dezer dagen gewerd ons het verrassend bericht dat Suriname's gouverneur, Baron van Heemstra zijn ambt zal neerleggen en dat als zijn opvolger werd benoemd de tegenwoordige directeur van Landbouw in Oost-Indië, Dr. Rutgers. Algemeen meent men dat Suriname met deze keuze kan worden gelukgewenscht.

Feitelijk zouden we overigens kunnen volstaan met te verwijzen naar de, naar vorm en inhoud uitstekende artikelen in het *Koloniaal Weekblad*, verschenen van de hand van verschillende deskundigen. Op even bevattelijke als interessante wijze hebben deze schrijvers de toestanden in de „West" weergegeven en daarmede tegelijk de meest belangrijke gebeurtenissen gereleveerd.

Ook West-Indië heeft, we schreven het reeds, de stem van onze Koningin en Prinses mogen beluisteren, evenals de rede van den Minister.

Plannen voor een vliegtocht Nederland—West-Indië zijn wel aanhangig gemaakt, doch schijnen thans voor uitvoering nog niet vatbaar te zijn.

Van groot belang voor de West-Indische koloniën mag worden geacht de reis, welke naar die gewesten in het afgeloopen jaar is ondernomen door den heer L. P. J. M. Sauter, Directeur van de Ned.-Indische Gasmaatschappij te Rotterdam. De heer S., die in mindere of meerdere mate zijn reis maakte op verzoek van de Nederlandsche Regeering, heeft in West-Indië studie gemaakt van de mogelijkheid en de noodzakelijkheid van het aanleggen van waterleidingen, zoomede van de oprichting van lichtfabrieken aldaar. De heer Sauter, die vooral in Nederlandsch Oost-Indië bekend is door vestiging en bouwen van tal van gas- en electriciteitsfabrieken, heeft omtrent zijn ervaringen een breedvoerig rapport samengesteld, dat de Regeering reeds bereikt heeft, of straks bereiken zal. Deze „technische inspectietocht" is mede een der vele blijken van oplevende belangstelling voor West-Indië van de zijde van het Moederland. En het is met groote voldoening dat op het einde van het jaar 1927 die grootere belangstelling voor West-Indië *algemeen* blijkt te worden, getuige o.a. de steeds groeiende ruimte die het *Koloniaal Weekblad* aan de West-Indische koloniën moet toekennen.

* * *

Een *oratio pro domo* tot besluit.

De vereeniging „Oost en West" mocht zich — het jaarverslag over 1927 zal er zeker van gewagen — in toenemenden bloei verheugen. Het ledental is beduidend stijgende, de afdeelingen bloeien evenzeer en geven, ook door tal van lezingen en lichtbeeldenavonden, blijken van een opgewekt vereenigingsleven. De afdeeling Arnhem maakte zich buitengewoon verdienstelijk met de voorbereidingen eener groote Indische tentoonstelling, welke aldaar in Juni-Juli a.s. zal worden gehouden, en mede den goeden naam der vereeniging zal verhoogen.

Ons Orgaan, het *Koloniaal Weekblad*, ondervindt uiteraard de gunstige gevolgen van dien bloei. Het aantal lezers is vermeerderd, de adverteerders hebben daardoor een steeds grooter afzetgebied te verwachten en onze redactie heeft in het afgeloopen jaar, zoowel door het ontvangen van belangrijke bijdragen op koloniaal gebied als door een technisch zeer goede verzorging van het blad aan invloed naar binnen en naar buiten gewonnen. Die invloed naar buiten openbaarde zich in een steeds grootere belangstelling vóór- en in het steeds ruimer citeeren uit het *Koloniaal Weekblad*. Dit vooral stemt ons, aan den vooravond van het jaar 1928 tot grooten dank en tot niet minder groote blijdschap.

* * *

Verder wenschen wij nog ééne traditie gestand te doen.

In niet mindere mate als vorige jaren betuigen wij onzen lezers gaarne onze groote erkentelijkheid voor de belangstellende wijze waarop zij van den inhoud van ons blad ook gedurende het afgeloopen jaar hebben kennis genomen. In niet mindere mate brengen wij onze beste gelukwenschen voor 1928 over aan al degenen, die van hunne belangstelling in het streven van „Oost en West" hebben blijk gegeven.

Het ga hun, ook in 1928, in elk opzicht, goed!

NECROLOGIE.

Der gewoonte getrouw laten we hier — zoo volledig mogelijk — volgen de namen van bekende personen uit Indië en Nederland, die in 1927 door den dood werden weggenomen:

J. Brukker, Majoor de Artillerie O.-I. Leger, Den Haag.
H. R. Nikkels, Employé Bataafsche Petr. Maatschappij, Palembang.
Dr. A. A. Fokker, Oud-leeraar Javaansch en Maleisch, Den Haag.
M. B. Rost van Tonningen, oud-Voorzitter van „Oost en West", Gep. Luitenant-Gen. O.-I. Leger, Den Haag.

Ph. A. Broekhuysen, oud-O.-I. Ambtenaar B.B., Den Haag.
Raden Mas Adipati Ario Poerbohadiningrat, Regent van Semarang.
J. L. E. Franssen, oud-Kapitein der Infanterie O.-I. Leger, Nijmegen.
B. C. J. Tubbergen, Leeraar M.O., Paramaribo.
J. P. M. van Hengel, oud-Majoor N.-O. Leger, Den Haag.
J. J. Stolk, gep. Kolonel Infanterie O.-I. Leger, Den Haag.
W. Comfurius, oud-Majoor der Infanterie O.-I. Leger, Den Haag.
W. C. van der Velde, gep. Referendaris Departement B. O. W., Nice.
W. F. O. Hojet, oud-Kapitein O.-I. Leger, Den Haag.
J. B. Ponsteijn, oud-Kapitein Infanterie O.-I. Leger, Den Haag.
H. O. Koopmans, oud-Hoofdambtenaar Ned. O.-I., Voorburg.
J. H. Sauvage, Kol. O.-I. Leger, Den Haag.
J. B. F. L. Molenbroek, gep. Ingenieur B. O. W., Den Haag.
C. de Wit, Gewestelijk Secretaris, Banjoemas.
G. Ripping, gep. Hoofdofficier Ned. O.-I. Leger, Hilversum.
Mr. P. L. A. Collard, gep. Rechterlijk Hoofdambtenaar, Den Haag.
H. C. de Voogt, gep. Kapitein Infanterie O.-I. Leger, Den Haag.
H. P. Baudoin, Hoofdambtenaar Telefoondienst, Leiden.
S. E. van Nooten, Inspecteur In- en Uitvoerrechten, Weltevreden.
Dr. G. van der Veen, Gouvernementsveearts, Bandoeng.
H. G. Smits, Kapitein O.-I. Leger, Zevenbergen.
J. H. Doeve, Resident van Kediri, Soerabaja.
Mr. C. de Wijs, Voorzitter van den Landraad, Bangkalan (Madoera).
A. Ch. A. Uhlenbeck, Administrateur Cult.-Onderneming Mandalaré, Bandjar.
F. R. Scherius, oud-Hoofdingenieur B. O. W., Nice.
Mr. W. Switters, Voorzitter van den Landraad te Bondowoso.
G. D. van Eepen, gep. Majoor O.-I. Leger, Amsterdam.
D. Breedveld de Boer, oud-Ass.-Resident, Batavia.
D. D. Büchler, gep. dir. Off. van Gezondheid Ned. O.-I. Leger, Nijmegen.
M. C. Henriquez, gep. Officier van Gezondheid O.-I. Leger, Nijmegen.
D. C. Manoppo, Zelfbestuurder, Bolaäng Mongondou.
G. Oosting, oud-Hoofdingenieur B.O.W., Den Haag.
H. K. A. Michielsen, oud-Directeur Hendr.school Willemstad, Den Haag.
L. van der Heijden, Luitenant-Kolonel O.-I. Leger, Ruurlo.
Chr. Broeksma, gep. Luitenant-Kolonel N.-I. Leger, Den Haag.
J. H. Liefrink, oud-Lid Raad van Ned.-Indië, Den Haag.
C. S. N. van Gennep, oud-Administrateur Tabak Maatschappij, Den Haag.
C. J. Visser, gep. Kolonel Mariniers, Den Haag.
P. A. Prange, Gezagvoerder Maatschappij Nederland, Den Haag.
Prof. Mr. L. W. C. van den Berg, oud-Oost-Ind. Hoofdambtenaar, oud-Hoogleeraar Ind. Instelling, Delft.
C. J. van Lookeren, Campagne, oud-Directeur Japarasche Cultuur Mij., Bilthoven.
Dr. J. B. Gorsira, Proc.-Generaal Hof van Justitie, Curaçao.
A. Pienen, Kapitein ter Zee, Den Haag.
A. Schotel, 1e kl. Ingenieur S.S., Bandoeng.
Ch. E. Bodemeyer, oud-Resident, Madoera.
Mr. Th. Thomas, Journalist, Bandoeng.
J. G. H. Janssen, Gep. Kapitein Ind. Leger, Breda.
Dr. S. Figee, oud-Directeur Meteorologisch Laboratorium, Batavia, Den Haag.
H. J. Muller, gep. Kapitein O.-I. Leger, Den Haag.
Ph. J. Rosskopf, gep. Hoofdingenieur Ned.-Ind. Spoorw. Mij., Den Haag.
K. M. Th. A. Kempers, oud-Kapitein O.-I. Leger, Utrecht.
J. L. O. Rhemrev, oud-Vice-President Raad van Justitie te Soerabaja, Den Haag.
Lim Njat Fa, Ind. Geneesheer, Soesterberg.
Mr. N. A. de Haart, Controleur op Celebes (Nadjo).
Marie Sloot (Melati van Java), Letterkundige, Noordwijk.
C. G. Zaadnoordijk, gep. Majoor O.-I. Leger, Alkmaar.
J. G. Kerlen, oud-Gen.-Majoor O.-I. Leger, Den Haag.
Dr. J. W. van Rhijn, oud-Gen.-Majoor O.-I. Leger, Den Haag.
L. Knappert, oud-Resident, Den Haag.
F. A. Liefrinck, oud-Lid van den Raad van Ned.-Indië, Nijmegen.
Abdoeldjalil Rachmat Sjah, Sultan van Langkat, Medan.
J. A. van Seventer, oud-Kapitein O.-I. Leger, Den Haag.
Dr. H. Onnen, oud-Directeur Gymnasium Willem III, Den Haag.
Ir. J. A. de Vogel, Ingenieur B.O.W., Den Haag.
R. Smissaart, Hoofdadministrateur Sinager, Soekaboemi.
J. H. de Quant, Gep. Majoor O.-I. Leger, Bandoeng.
A. Bolderdijk, Hoofdambtenaar G. B., Weltevreden.
M. P. J. G. Brouwer, gep. Majoor O.-I. Leger, Den Haag.
L. Linger, gep. Majoor O.-I. Leger, Weltevreden.
Dr. H. G. Dumondt, gep. Officier van Gezondheid, Voorburg.
A. van Nieuwenhoven Helbach, loco-Burg. Batavia.
Jac. Nienhuys, oud-Directeur Deli Mij., Bloemendaal.
J. W. G. van Stee[illegible]n, oud-Kolonel, Den Haag.
W. P. Balhoven, [illegible] Hoofdadministrateur, Bandoeng.
J. Terlaak, Notaris, Soerakarta.
Mr. H. G. Hagen, Raad-adviseur Dept. van Koloniën, Den Haag.
J. B. Neumann, oud-Resident Lampongsche districten, Den Haag.
P. F. Leenart, Hoofdstationschef Tandj. Bale, Den Haag.
L. J. van Haasbergen, 1e Luit. Infanterie O.-I. Leger, a.b. P. C. Hooft.
J. M. Schmitz, Dir. Tegallega, Den Haag.
Jhr. Mr. J. M. A. von Schmidt auf Altenstadt, oud-Vice-Pres. Hooggerechtshof Ned.-Indië, Den Haag.
Th. G. F. J. Mollinger, Inspect. B.G.D., Pamekasan.
J. Hudig Dzn., oud-Directeur Koloniale Bank, Hilversum.
D. J. de Boer, Rijkslandbouwconsulent in Indië, Deventer.
A. Schuld, oud-Hoofdadm. Cultuur Mij., Den Haag.
H. J. M. Baumann, oud-Dir. van Fin. in Indië, Arnhem.
C. J. van der Linden, Luitenant Infanterie, Malang.
C. J. de Jaager, oud-Lid Raad van Ned.-Indië, Den Haag.
L. V. van Berg, oud-Luitenant-Kolonel, Nijmegen.
A. H. H. S. Hermens, gep. Ass.-Resident, Den Haag.
M. Gatsonides, Controleur Agrarische Zaken, Soerakarta.
Mr. C. H. A. Bom, oud-Officier van Justitie, Padang, Den Haag.
E. Warris, Gep. Kapitein Infanterie O.-I. Leger, Ede.
J. P. Th. Rhemrev, oud-O.-I. Hoofdambt., Soerakarta.
J. van der Woerde, gep. Hoofdonderwijzer in Indië, Baarn.
J. Kaan, oud-Gezagvoerder Gouv. Marine, Den Haag.
B. Hoetink, oud-Indisch Hoofdambtenaar, Den Haag.
Dr. C. W. Janssen, Directeur Senembah-Maatschappij, Amsterdam.
R. Zwier, oud-Inspecteur IJkwezen N.-O. Indië, Wiesbaden.
Raden Mas Ario Soerjopoetro, Javaansch Letterkundige, Djokjakarta.
A. Knapen, gep. O.-I. Hoofdonderwijzer, Amersfoort.
A. E. de Jong, Officier Marinestoomv.dienst, Soerabaja.
A. E. Immink, oud-Assistent-Resident, Den Haag.
A. Chr. Veenhuyzen, oud-Resident, Rijswijk.
Dr. J. A. Bartelds, oud-lid Raad van Justitie, Den Haag.

Volksverplaatsingen in Ned.-Indië.

Landverhuizing bij de inheemsche bevolking van Nederlandsch-Indië als Koloniaal-economisch verschijnsel, door Dr. E. J. Burger. — Gedrukt bij C. de Boer Jr. te Helder. 1927.

Dit is het proefschrift van den onlangs tot doctor in de rechtsgeleerdheid bevorderden Controleur bij het Binnenlandsch Bestuur met verlof E. J. Burger, de eerste die te Utrecht is gepromoveerd na volbrachte studie aan de in October 1925 aldaar geopende Indologische faculteit, dus hetzelfde bewijs van studielust en volharding leverde als het negental zijner collega's, dat te Leiden de doctorsbul verkreeg.

Van de daarbij behoorende 9 stellingen trekt alleen de laatste de aandacht, die luidt: „Het „tweede lid van art. 53 van Mr. C. van Vollenhoven's „Adatwetboekje voor heel Indië verklaart ten onrechte dat het recht van eigendom op roerend „goed in het adatrecht niet bekend is." Men weet dat het adatrecht een van de onderwerpen is ten aanzien waarvan de opvattingen te Leiden en te Utrecht verschillen.

Het doel van het boek was „te onderzoeken welke „oorzaken ten grondslag liggen aan de volksver„plaatsingen in Nederl.-Indië, welken invloed deze „op de economische ontwikkeling van land en volk „uitoefenen en voorts of en zoo ja, in hoeverre door „maatregelen van buiten eenigerlei invloed op deze „verplaatsingen kan worden uitgeoefend."

De stof is verdeeld in 4 hoofdstukken, gevolgd door een naam- en zaakregister en een lijst van aangehaalde literatuur.

De schrijver schijnt zelf gevoeld te hebben, dat zijn geschrift het gekozen onderwerp niet uitgeput heeft, althans aan het slot der Inleiding noopt hij anderen tot aanvulling en verdieping zijner mededeelingen en beschouwingen. Dit is begrijpelijk, want vermoedelijk zijn niet alle rapporten of berichten over emigratie en transmigratie in Ned.-Indië gepubliceerd of voor zoover wel gepubliceerd, toch niet aanwezig in de archieven hier te lande. Wij kunnen niet beoordeelen of alle landverhuizing tusschen de buitengewesten onderling volledig vermeld is in de dissertatie. Wel is dat het geval met de emigratie van uit Java daarheen, doch deze werd reeds in andere werken en dan veel uitvoeriger behandeld.

Wat Java zelf betreft is de aangelegenheid slechts met een enkel woord of met enkele zinnen afgedaan, b.v. de transmigratie van uit Bantam naar

Batavia, van Bagelen (Kedoe) naar Soekapoera (Preanger), van Midden-Java naar Banjoewangi, van Madoera naar Oost-Java en de kolonisatie ten behoeve der suikeronderneming Djatiroto, waarmede toch ettelijke honderdduizenden emigranten gemoeid zijn geweest. Het gekozen onderwerp kan o.i., zonder vóórstudie in Ned.-Indië zelve gemaakt, hier niet grondig behandeld worden, althans wat de concrete feiten aangaat. In theoretisch en hypothetisch opzicht daarentegen heeft de auteur een vollere maat gegeven, vooral aan de hand van buitenlandsche schrijvers. Met blijkbare voorliefde heeft hij getracht, en is o.i. daarin wel geslaagd, om de door hen aangegeven algemeene migratie-theorieën toepasselijk te verklaren op de methoden der landverhuizing in Ned.-Indië. Wij moeten de aandacht vestigen op enkele beschouwingen door den schrijver gewijd aan de *Overheids-landbouwkolonisatie, o.m. die naar de Lampongs.*

„Wat de eigenlijke landbouwkolonisatie door de Regeering betreft, zoo kan ik, gelezen de verschillende artikelen hierover en overwegende de voor- en nadeelen, *ondanks de optimistische verklaring van den Directeur van binnenlandsch bestuur in den Volksraad* (najaarszitting 1926), hierover niet enthousiast zijn," schrijft de controleur (blz. 142).

Laten wij dadelijk hierbij aanteekenen dat hij plaatselijk niet bekend is, terwijl de genoemde Directeur de Lampongsche kolonie heeft bezocht.

De Indische Regeering heeft o.m. verklaard, „dat alleen bij natten rijstbouw zekerheid bestaat van vaste nederzettingen op een minimum-uitgestrektheid aan akkergrond en van een rustige ontwikkeling". [1])

Dat nu het zwaartepunt gezocht wordt in de voedselvoorziening, in het bizonder in den natten rijstbouw, ook de politiek er op gericht om Ned.-Indië „self supporting" te maken en de kunstmatige kolonisatie als middel daartoe te bezigen, lijkt den auteur sterk aanvechtbaar (blz. 128). De argumenten laat hij onvermeld, omdat de kwestie buiten het bestek van zijn boek ligt, maar het is wel opvallend dat hij zelf eenige feiten noemt, die aantoonen, dat de Regeeringsopvatting, instede van aanvechtbaar, integendeel oordeelkundig moet heeten, omdat zij overeenstemt met de eigen bevolkingsopvatting. N.l. — zoo haalt de heer Burger aan — meldde Dr. Rutgers, dat de Bandjarees in de Deloe Soengei zijn sawahbouw niet in den steek laat, dat ook Palembang zijn productievermogen aan eenjarige gewassen behoudt en dat voor de rubberplanters in Djambi (1925) bij den aanleg van rubbertuin-ladangs de rijstproductie waarschijnlijk het hoofdmotief is (blz. 129). Tegen de beginselen, betracht bij de Lampong-kolonisatie, heeft controleur Burger bovendien eenige andere bezwaren. B.v. dat te weinig aandacht is gewijd aan de mogelijkheid van inkomstenverkrijging door export van marktproducten, dat men de landbouwkolonie liefst zou zien ontwikkelen als een natuurgetrouwe reproductie van de samenleving waaruit de kolonisten zijn voortgekomen (blz. 129). Er zou zijn geklaagd over een verbod tot koffieplanten (blz. 131).

Welnu, de Regeering heeft toegelicht dat zulk verbod niet bestaat, dat zelfs een koffieaanplant in een grond is gebracht op onbevloeibare gronden (blz. 132). En wij kunnen daaraan toevoegen dat, hoewel van den beginne af dergelijk verbod niet is uitgevaardigd, toch ieder kolonist begreep dat hij uiteraard moest aanvangen met de sawah-ontginning. En de juistheid van dat inzicht kan blijken uit deze mededeeling in de Memorie van Toelichting op het wetsontwerp der Lampong-kolonisatie bij de begrooting voor 1926 aan den Volksraad ingediend:

„De productie aan rijst in de bestaande kolonie de Gedong tatakan voorziet reeds geheel in de behoefte van het geheele gewest der Lampongsche districten."

Een andere tegenwerping is deze:

„Het is m.i. een principieele fout van de Lampongsche kolonisatie, dat men althans in het begin van Gedong tatakan een stuk Java wilde maken. Een aantal uit verschillende streken afkomstige individuen, die uit hun dessaverband zijn losgemaakt en weinig met elkaar gemeen hadden, heeft men tot een economische eenheid willen vormen. (blz. 129). Ik acht het onjuist om als overheid aan landbouwkolonisten voor te schrijven dat eenig stelsel van communaal grondbezit *moet* „worden toegepast. Wel zouden de kolonisten „zelf het communale bezit met vaste aandeelen „hebben verkozen maar men heeft het nog in de „hand gewerkt omdat men vreesde met het oog op „het gehalte van de emigranten voor vervreem„ding van den grond. In 1912 is echter de erfelijk „individueele bezitsvorm toegelaten" (blz. 130).

Laten wij daartegenover de volgende mededeelingen stellen. Ieder grondig kenner van den Javaan zal hebben begrepen dat wanneer in 1903 bij de eerste besprekingen met Javaansche hoofden en landbouwers niet *dadelijk* was vooropgesteld dat het de bedoeling zou zijn, om een *Javaansche* dessa te stichten, met behoud z.v.m. van alle Javaansche zeden en gebruiken geen Javaan een gewillig oor had verleend, laat staan een voet verzet zou hebben. Dat staat muurvast.

Trouwens de heer Burger zelf vermeldt enkele feiten die eenigermate zijn bezwaar weerspreken, n.l. dat hij in Atjeh, Menangkabausche handelaren onder hun eigen hoofden had aangetroffen en wijst hij op nog andere voorbeelden van kolonies die onder het bestuur van hoofden van eigen landaard waren gelaten (blz. 12). Ook hijzelf acht het vooral noodig dat bij emigratie de overheid zich verzekert van de medewerking van het Inlandsch bestuur (blz. 138). Zonder Overheidsdrang trouwens — merken wij op — behouden de Javaansche kolonisten hun oude zeden en gewoonten zooals blijkt uit de vrije kolonisatie in Benkoelen waar de Javaansche kolonisten buiten het Maleische margaverband bleven, niet in de oorspronkelijke bevolking opgingen, hunne huwbare dochters niet uithuwelijkten aan Redjangers of Lebongers. [2])

Het is verder een absoluut onjuiste bewering dat de kolonisten een samenvoegsel zouden zijn geweest van uit verschillende streken afkomstige lieden. De kolonisten der twee eerst gestichte dessa's kwamen uit 3 aaneengrenzende districten van het regentschap Koetoardjo (Bagelen). Later ontstane dessa's zijn gevormd door kolonisten uit de regentschappen Poerworedjo en Karanganjar ieder afzonderlijk gehouden. Nimmer is gebleken dat de kolonisten in een dessa niet onderling harmonieerden.

Voorts moesten de bizonder zware werkzaamheden, vereischt voor het kappen en opruimen van oerbosch tot ontginning van de sawahs in *gezamenlijken* arbeid plaats hebben. De auteur zelf ziet dat trouwens ook wel in, getuige zijne aanhalingen uit de werken van andere schrijvers en eigen mededeeling (blz. 18/19 en 76). Nu moet men hierbij verder in het oog houden dat de komst der kolonisten op verschillende tijdstippen plaats had en dat de Javanen het zware werk liefst met zooveel mogelijk arbeiders tegelijk aanpakten, zoodat iedere nieuwe groep kolonisten dadelijk gevoegd werd bij de geheele massa boschkappers. Vandaar dat van een persoonlijk aandeel zelfs niet van een groepsaandeel in de sawah sprake kon zijn. En toen in 1906 der eerste sawah-verdeeling plaats had ontvingen de eerst uitgekomen gezinnen een aandeel, maar moesten toch nog alle andere kolonisten hunne hulp verleenen bij de bewaking van den aanplant tegen schadelijke dieren als apen, zwijnen en vogels. Bovendien kon men bij voorbaat niet weten welke uitgestrektheid sawah door een gezin bewerkt zou kunnen worden. Bij de eerste verdeeling werd aan ieder gezin 1 bouw sawah gegeven doch al spoedig bleek die taak te zwaar en moest een her-verdeeling plaats hebben. Dat waren alle redenen die het noodzakelijk maakten in den beginne het communale stelsel voor te schrijven, daargelaten nog dat de aloude Javaansche opvatting medebrengt om gezamenlijk ontgonnen grond ook als gezamenlijk bezit te beschouwen.

Op een andere plaats in het geschrift leest men (blz. 80). „Men zou geneigd zijn de zaak als een „mislukking te beschouwen. Men dient er echter „rekening mede te houden dat de kolonisatie „een langdurig ziekteproces heeft doorgemaakt „dat o.a. te wijten is aan onvoldoende voorbereide „terreinkeuze, slechte hygiënische toestanden, on„geschikt kolonisten-materiaal, onoordeelkundige „leiding. En blijkens het noten-cijfer daarbij, zou die meening ontleend zijn aan het opstel van den controleur van Ginkel. Hierin echter is dergelijke uitspraak niet aangetroffen zoodat vermoedelijk de heer Burger zelf die opvatting daaruit gedistil-

[1]) Hare Kolonisatie-politiek in de Memorie van Antwoord op het Voorloopig verslag der Tweede Kamer ten aanzien van de Indische begrooting voor 1926.

[2]) A. Th. van Ginkel. Koloniaal tijdschrift 1917 II blz. 1562.

leerd heeft. Dat de terreinkeuze onvoldoende voorbereid zou zijn kan niet slaan op de sawahgronden want anders zouden zij niet bevloeid zijn geworden en al lang geleden verlaten. Waarschijnlijk is bedoeld dat niet vooraf door een ingenieur de hoofdwaterleiding is gezocht en op kaart gebracht, een opmerking die wel eens door anderen is gemaakt, doch ten onrechte zooals wij nader zullen aantoonen.

In den beginne kon zeer wel volstaan worden met een mantrie-irrigatie, omdat men wist dat tot pl.m. 1880 nog alle irrigatieleidingen in het zwaarbevolkte en goed bevloeide vlakke gedeelte van het gewest Bagelen door de bevolking zelve in heeren- of dessadienst onder toezicht der Inlandsche hoofden langzamerhand waren tot stand gebracht en allengs door haar zelve verbeterd. De ingenieurs zijn eerst veel later daaraan te pas gekomen en deze hebben in hoofdzaak de kunstwerken permanent gemaakt doch niet de tracé's behoeven te verbeteren.

De hygiënische toestanden waren niet slechter of beter dan overal elders waar men gewend is te wonen in de nabijheid der lage sawahgronden. Het kolonisten-materiaal was althans in den beginne niet ongeschikt, men heeft met oordeel de meest geschikten gekozen onder hen die zich aanboden. En ware de leiding onoordeelkundig geweest dan zou de eerste vestiging Gedong tatakan met daaraangrenzende later ontstane dorpen niet wortelvast zijn gegroeid, thans, ruim 20 jaren daarna, zeker niet meer bestaan, noch in 1921 reeds aan directe belastingen 4 pCt. rente van alle daaraan bestede uitgaven hebben kunnen opbrengen. [3])

Het consolidatie-proces der kolonie Gedong tatakan heeft inderdaad lang geduurd. Dit is te wijten in de eerste plaats aan onze nationale deugd: voorzichtigheid bij groote uitgaven. Niettegenstaande het emigratieplan van 5 achtereenvolgende jaren voor ongeveer 7000 gezinnen was goedgekeurd, werd nadat in 1906 de ruim 700 eerste gezinnen voor de 2 eerste dessa's waren overgebracht, reeds in 1907 besloten te wachten op de resultaten instede van krachtig progressief de kolonisatie voort te zetten. Wel werd na een gunstig raport over de werkzaamheden in 1906 in 1907 ontvangen van den nieuwen leider, in 1908 en 1909 geld toegestaan voor de derde en vierde nederzettingen doch op veel kleiner schaal dan het schema aangaf. Men week dus reeds na 1 jaar af van het plan dat met de Javaansche hoofden en landbouwers was besproken, n.l. om zoo vlug mogelijk een toestand van Javaansche gezelligheid in de dessa, op den weg, in de warongs(gaarkeukens) en op de markt te verkrijgen, die als noodzakelijke voorwaarde voor het slagen der kolonisatie-proef was bedongen en erkend. Later in 1911 heeft men tot overmaat van ramp de leiding der kolonisatie toevertrouwd aan het bestuur der Lampongsche credietbank, een maatregel waarvan de Javaansche kolonist zeide dat hij behalve voor zich zelf ook nog voor de Bank moest werken.

Iets verder in het boek staat (blz. 81) „Hoewel „de Indische Regeering blijkens uitlatingen in den „Volksraad (najaarszitting 1926) optimistisch gestemd is over de toekomst der Lampongsche ko„lonisaties meen ik toch in twijfel te moeten trek„ken of de gunstige verwachtingen wel geheel ge„rechtvaardigd zijn.. [4]) Weliswaar wijst de directeur „van binnenlandsch bestuur er op dat van Gedong „tatakan de nederzettingen van vóór 1919 al vrij „zijn van de kolonisatieschulden, dat 10 van de 25 „kampongs van nà 1919 volkomen uit de schuld „zijn en dat er nog 15 zijn, die nog niet met terug„betalen klaar zijn, maar dat elk jaar een flinke „som wordt afbetaald, daartegenover staat het on„gunstige oordeel van het bestuur der Lampong„sche credietbank van Februari 1926, dat de ver„dere exploitatie der bank niet meer mogelijk was *„omdat het debetsaldo der Kota-agoengsche kolo„nisten was opgeklommen tot 7½ ton."*

Nu moet men weten dat de kolonie Kota-agoeng geheel afgescheiden staat van en geen verband houdt met de kolonie Gedong tatakan, dat de naam dier eerstgenoemde kolonie niet eens voorkomt in de opstellen van de heeren van Ginkel, Craandijk en Schalkwijk en dat de heer Burger zelf niet vermeldt, hoe die kolonie is ontstaan. Wij vermoeden dat zij is gesticht door ontslagen contractanten der ondernemingen, zonder leiding van Javaansche hoofden. Waarom de ongunstige toestand van deze kolonie moet worden gekoppeld aan het succes der op geheel andere wijze ingerichte kolonie Gedong tatakan, komt ons raadselachtig voor. Zoo wordt „à tort et à travers" de Lampong-kolonisatie der Overheid in een ongunstig daglicht gesteld.

Nog een andere bedenking is gericht tegen de Regeeringsopvatting: „Landbouwkolonisatie van „overheidswege heeft een gewijzigd en meer algemeen economisch karakter, als zij tevens is arbei„ders-kolonisatie". De schrijver meent te weten, dat het een niet met het ander kan samengaan en waar het feit dat de landbouwkolonie Gedong tatakan in twee jaren ƒ 90.000 aan arbeidsloonen op de naburige ondernemingen heeft kunnen verdienen, het tegendeel bewijst, tracht hij dit te ontzenuwen door te zeggen, dat de kolonie nog niet tot een zelfstandige economische eenheid is uitgegroeid (blz. 133). De heer Burger meent n.l., dat ieder landbouwkolonist tevens loonarbeider zou moeten zijn, willen de twee bedoelde kolonisatie-methodes samengaan. Doch ten onrechte, want in de Javaansche desa is het niet in den regel de landbouwer die tracht zooveel mogelijk arbeidsloon te verdienen, doch zijn geen grond bezittende verwant of helper, die bij hem inwoont in zijn huis of op zijn erf in eigen woning.

Nu de arbeidersimmigratie ten behoeve der particuliere ondernemingen in de buitengewesten. De controleur Burger schrijft ter zake (blz. 109/10), dat door de tegenstanders der poenale sanctie te zeer de aandacht is gewijd aan het ethische of juridische beginsel daarbij betrokken en te weinig aan den practischen toestand, en verder (blz. 145), dat volgens hem de poenale sanctie in de contracten behouden moet blijven, omdat het absoluut noodzakelijk zou wezen. Hij heeft echter dan over het hoofd gezien, dat op Malakka in 1910 alle contract-arbeid voor de daarheen ingevoerde Britsch-Indische werklieden en in 1914 voor de Chineesche arbeiders verboden werd, dat aldaar in 1921 de vrijheidsstraf tegen overtreding van de Labour-code afgeschaft is en in 1923 ook de boete, zoodat sedert 1923 de arbeidsovereenkomst er geheel een civiel-rechtelijk karakter heeft aangenomen. En niettegenstaande de arbeid op Malakka geheel vrij is, waren de finantieele resultaten der rubberondernemingen er b.v. in 1925 belangrijk gunstiger dan in Ned.-Indië. [5])

Hebben wij met het bovenstaande getracht de belangstelling te wekken voor den inhoud van het proefschrift, er bestaat bovendien een reden om het nog op een andere wijze even in beschouwing te nemen. Het is n.l. de dissertatie voor de eerste promotie aan de Indologische faculteit te Utrecht, welker totstandkoming tot zooveel discussie aanleiding heeft gegeven. In herinnering wordt gebracht, dat het hier om ging: „De anthithese van een Leiden beoogend Indië „te regeeren om zijn zelfs wil tegenover een „Utrecht, dat Indië geregeerd zou willen „zien als object van moederlandsche belangen" (Prof. Colenbrander), waartegenover kwam de uitspraak: „Dat de stichters (der Utrechtsche Indo„logische faculteit) behooren tot degenen, die in „Indië belang stellen, ook omdat zij dáár belangen „hebben, niemand zal het ontkennen, maar dat zij „zoo dom zouden zijn te verwachten door hun „stichting een instelling tot behartiging hunner „bizondere belangen te kunnen verkrijgen is een „onzinnige veronderstelling" (Prof. Nederburgh); of wel dit: „Het schijnt mij toe, dat degenen die „onder leiding dezer protest-hoogleeraren (te „Utrecht) hebben gestudeerd, in het oog der bevol„king niet het karakter van onpartijdigheid zullen „hebben dat voor een bestuursambtenaar een con„ditio sine qua non is" (Mr. Schumann, oud-Volksraadvoorzitter), waartegen het [illegible]gende te stellen is. „Spreker noemt de namen der curatoren en „vraagt of dergelijke vaderlanders er voor te vin„den zouden zijn, leerstellingen te doen propagee„ren, die de zak der ondernemers zouden moeten „helpen spekken (Ir. de Muralt, Kamerlid).

Welke dezer uitspraken nu vindt hare voorloopige rechtvaardiging in het proefschrift? Wij schrijven „voorloopige", want welke houding de controleur Burger later, in actieven dienst terug

[3]) Zie mondelinge behandeling in den Volksraad van de 4e afd. der begrooting voor 1922.

[4]) De auteur schrijft dat hij plaatselijk niet bekend is (blz. 80).

[5]) Indische Gids, September 1926, blz. 785, 787 en 789/90.

[6]) Koloniale studiën, Juni 1927, blz. 480.

zal aannemen, zal hij vermoedelijk zelf nog niet weten. Bij het lezen van het persoonlijk standpunt door hem ingenomen ten aanzien van de poenale sanctie (blz. 145) is het mogelijk dat menig ondernemer goedkeurend zal knikken en Mr. Buffart, voorzitter van Avros, die over een artikel in de „Indische Gids" van September 1926 verveeld schreef: „Alweer de koelie-ordonnantie! Saidjah's vader had een buffel", om de eentonigheid van het onderwerp uit te drukken, kan nu uitgeroepen hebben: „Jawel de Koelie-ordonnantie! Es ist eine alte Geschichte, doch bleibt sie immer neu".

Intusschen zou onmogelijk gezegd kunnen worden, dat de controleur Burger desbewust een buiging voor de particuliere landbouwindustrie heeft willen maken. Neen, hij heeft o.i. onpartijdig den gulden middenweg bewandeld, want ook eenige bladzijden (148/49) zijn gewijd aan de tekortkomingen der planters.

DR. H. G. HEIJTING.

Van Week tot Week.

Dinsdag 20 tot Maandag 26 December.

Gouverneur van Suriname. Bij Kon. Besl. is op verzoek met 1 April aan mr. A. J. A. A. Baron van Heemstra eervol ontslag verleend als gouverneur van Suriname, onder dankbetuiging voor de in dat ambt bewezen gewichtige diensten en is hij benoemd tot commandeur in de orde van Oranje-Nassau.

Tot gouverneur van Suriname is benoemd dr. A. A. L. Rutgers, directeur van Landbouw, Nijverheid en Handel in Ned.-Indië.

Dr. Rutgers, schoonzoon van Z.Exc. A. F. Idenburg, oud-minister van Koloniën, oud-gouverneur-generaal van Ned.-Indië, en ... oud-gouverneur van Suriname, zal in verband met zijne benoeming in de eerste dagen van Februari naar Nederland vertrekken.

Universitaire examens. Leiden. Bevorderd is tot doctor in de rechtsgeleerdheid op proefschrift getiteld: Balambanganscn adatrecht, de heer J. W. de Stoppelaar; tot doctor in de rechtsgeleerdheid op proefschrift getiteld De Pasemah en haar verwantschapshuwelijks- en erfrecht, de heer W. Hoven.

Amsterdam. Bevorderd tot doctor in de geneeskunde op proefschrift, getiteld: Kindersterfte ter Oostkust van Sumatra, de heer M. Straub.

Mutaties in den Raad van Indië. Bij Kon. besluit is op verzoek eervol ontslagen uit 's lands dienst met dank mr. P. W. Filet, als lid van den Raad van Ned.-Indië;

is benoemd met 5 Januari tot lid van den Raad van Nederlandsch-Indië, mr. H. G. P. Duyfjes, thans procureur-generaal bij het hooggerechtshof van Nederlandsch-Indië.

Sluiting van den Volksraad. Den 22en Dec. is de gewone najaarszitting van den Volksraad gesloten. In zijn sluitingsrede huldigde de Voorzitter, Mr. Neytzell de Wilde de leden „voor de manier waarop de epineuze wijziging van de Staatsregeling behandeld was". (Aneta).

Bestuursindeeling op Java. Batavia, 22 Dec. (Aneta).[1]) Opgeheven is het gewest Rembang en ingesteld zijn de gewesten Oost-Java en Midden-Java en de gouvernementen Solo en Djocja.

Aardstortingen op Sumatra's Westkust. Padang, 22 Dec. (Aneta). De route Pajakombo-Pangkalan-Kotabaroe is ten gevolge van aardstortingen gestoord. Onder de stortingen is een bergstorting van 10.000 kubieke meter. Het zal een maand duren voor dat alles is opgeruimd.

Prof. Dr. de Bussy, directeur der afdeeling Handelsmuseum van het Koloniaal Instituut, is van zijn studiereis naar Ned.-Indië teruggekeerd en heeft zijne werkzaamheden hervat.

De godsdiensten van den Indischen Archipel. Tijdens den kolonialen vacantie-cursus voor geografen, welke van 27 tot 29 Dec. te Amsterdam gehouden wordt, zullen voordrachten gehouden worden over de inheemsche godsdiensten van den Indischen Archipel, en wel door Prof. Dr. G. van der Leeuw over het Heidendom, Prof. Dr. N. J. Krom over het Hindoeïsme en Prof. Dr. C. Snouck Hurgronje over de verbreiding van den Islam.

Na Cheribon Palembang. De actie van den gemeenteraad van Cheribon, tegen den burgemeester Schotman ligt nog versch in het geheugen; thans maakt Aneta (d.d. Palembang, 24 Dec.) melding van een dergelijk, nu op Palembang betrekking hebbend geval: „Het financieel beleid van den burgemeester heeft geleid tot een zeer scherp conflict met den gemeenteraad, die een adres aan den Gouverneur-Generaal zond, waarin geklaagd wordt over het wanbeleid van den burgemeester."

A. E. Immink. Te 's-Gravenhage is overleden de heer A. E. Immink, oud-assistent-resident bij het B. B.

A. Chr. Veenhuyzen †. Te Rijswijk is, op den leeftijd van 63 jaar, overleden de heer A. Chr. Veenhuyzen, oud-resident van Riouw en Onderhoorigheden, ridder in de Orde van Oranje Nassau.

Dr. F. D. K. Bosch. Blijkens een met de jongste mail ontvangen bericht is Dr. F. D. K. Bosch, leider van den Oudheidkundigen Dienst in Ned.-Indië, zeer ernstig ziek in het hospitaal te Batavia opgenomen.

[1]) De tekst der Aneta-telegrammen is ontleend aan de „N.R.Ct.".

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt.

Jubileum Ned.-Indische Kunstkring.
1902—1927.

Uit de Indische bladen vernamen wij onlangs, dat op 25 Nov. j.l. een drukbezochte vergadering gehouden werd van het „Comité tot huldiging van den Ned.-Indischen Kunstkring" te Batavia, in verband met het 25-jarig jubileum; dat het comité bestaat uit representanten van alle kringen der maatschappij, en de vergadering stond onder presidium van den heer Moojen, daar de heer Van Kan wegens influenza afwezig was.

Medegedeeld werd, dat het de bedoeling is, dat het Kunstkringbestuur op 17 Dec. een receptie zal houden, waarop de heer Van Kan dan een feestrede zal afsteken. Voorts zal een tentoonstelling worden gehouden van beeldende kunsten, waarschijnlijk gedurende een maand, waarbij een beroep op het publiek zal worden gedaan tot samenwerking bijv. door het tijdelijk afstaan van Indische schilderijen. Voorts zal een feestconcert worden gegeven met medewerking van de stafmuziek. Tevens wordt gerekend op de medewerking van andere musici.

Tenslotte zal getracht worden een bedrag bijeen te brengen ter overhandiging aan het bestuur in verband met de zware hypotheek, die op het kunstkringgebouw rust, waarbij vertrouwd wordt op den steun van alle kunstlievenden. Staande de vergadering werd ingeteekend voor ƒ 1850, terwijl een schilderij van Jan Franken beschikbaar werd gesteld voor verloting.

Tot samenstelling van dit *Comité van Huldiging* was te voren in Indië het volgende rondschrijven aan verschillende vooraanstaande personen gezonden:

„L. S.

Het zij ons veroorloofd Uwe aandacht te vragen voor het feit, dat vijf en twintig jaar geleden de „Nederlandsch-Indische Kunstkring" werd gesticht.

Gedurende al dien tijd heeft de thans jubileerende vereeniging met kracht en goeden uitslag gestreefd naar de verwezenlijking van haar doel, de beeldende en versierende kunsten bevorderd, in het algemeen den kunstzin hier te lande verhoogd.

Zij heeft tentoonstellingen ingericht, voordrachten bezorgd over onderwerpen van kunstgeschiedenis, letterkunde en muziek, uitvoeringen op touw gezet door kunstenaars van naam uit Europa en Amerika. Zij heeft voorbeeld en eersten stoot gegeven tot de oprichting, op Java en daarbuiten, van vereenigingen met gelijke strekking, die met den „Bond van Kunstkringen" samenwerken.

De beteekenis van het werk der Kunstkringen voor onze samenleving is zeer groot en zeker heeft dat werk voor een aanzienlijk deel bijgedragen tot de verbetering van de inzichten omtrent zaken van kunst en tot verhooging van de belangstelling, die allerwegen valt te bespeuren.

Aan den Nederlandsch-Indischen Kunstkring en de wijze, waarop deze zijne taak heeft vervuld, is

LIJST VAN ADRESSEN

ten behoeve van Repatrieerenden

Voor nadere bijzonderheden, leze men de betreffende advertenties.

AANNEMERS EN BOUWKUNDIGEN

W. van Heyst, Velsen.

ADVIES- EN INFORMATIE-BUREAUX

Haagsche Advies- en Informatiebureau, Thomas Th. Schwenckestraat 35, Den Haag.

AUTOHANDELAREN

N. V. James Nefkens, Laan v. Meerdervoort 96c, Den Haag.

BAD- EN ZWEMINRICHTINGEN

Badinrichting „De Regentes", Weimarstraat 63, Den Haag.

BANKETBAKKERS

J. Krul, Noordeinde, Den Haag.
Gebr. Ooms, Indigostraat 89, Den Haag.

BANKIERS EN BANKINSTELLINGEN

De Bas & Co., Heerengracht, Den Haag.
P. J. v. d. Berg & Co., Anna Paulownastraat 87, Den Haag.
Henny & Co., Anna Paulownastraat 62A, Den Haag.
Holl. Bank voor West-Indië, Amsterdam.
Nederlandsche Handel Mij., Amsterdam.
Jos. D. Netten & Co., Sportlaan 3, Den Haag.
Taams & Keyser, Bankastraat 10, Den Haag.

BEGRAFENISONDERNEMINGEN

Begrafenisonderneming „Simplicitas", Denneweg, Den Haag.

BLOEMISTEN

J. M. Hermans, Kon. Wilhelminal. 527, Den Haag.
D. Maarschalk, Valeriusstraat 113, Den Haag.

BOEK- EN KUNSTHANDEL

D. Driessen, Haarlemmerstraat 105, Leiden.

BOEKDRUKKERIJEN

N.V. Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag.

BOUW- EN WONINGBUREAUX

Bouwbureau J. van Gemert, Valkenboschkade 277, Den Haag.
Woningbureau W. Hoksbergen, Bezuidenhout 14, Den Haag.
J. Rozestraten, Vondelstraat 49, Amsterdam.

BRANDSTOFFEN

Firma Van Dijk, Nieuwe Haven 366, Den Haag.
N.V. Haagsche Brandstoffenhandel „De Concurrent", Trekweg 84, Den Haag.
J. van Vuuren, Denneweg 67A, Den Haag.

BROODFABRIEKEN

Gebr. ten Hoeve, Wald. Pyrmontkade 2c, Den Haag.

COMESTIBLES EN DELICATESSEN

J. C. Haring-Waterreus, Symonszstraat 15, Scheveningen.
A. W. M. Polders, Franklinstraat 78, Den Haag.
Joh. Toet, Aert v. d. Goesstraat 34, Den Haag.

CREDIETMAGAZIJNEN

„De Residentie", L. Beestenmarkt 121, Den Haag.

DAMES- EN HEERENKLEERMAKERS

Derlum's Kleermakerij, Weimarstr. 65, Den Haag.
„Dress", Valeriusstraat 72, Den Haag.
The Encos, Weimarstraat 24a, Den Haag.
Fa. de Groot en v. d. Lans, Pijnboomstr. 4a, Den Haag.

DAMESKAPPERS

Maison Alice, Plein 11, Den Haag.

DETECTIVE-BUREAU

„Hilvers", Westeinde 235, Den Haag.

DIVERSEN

G. v. Willigen, Havenkade 4, Den Haag.

DROGISTEN

Drogisterij „De Boer", Paulus Buysstraat 9, Scheveningen.
G. v. d. Gaag, Groenmarkt 27, Den Haag.
Drogisterij de Laan, L. v. Meerdervoort 527, Den Haag.
A. de Vries, Kerkstraat 98, Hilversum.

ELECTR. INSTALLATIES EN -ARTIKELEN

Van Eijck, 2e Sweelinckstraat 93, Den Haag.
W. G. Scheeres, Hooigracht 1C, Den Haag.
Frans v. Wijk, Vlamingstraat 24, Den Haag.
N.V. Werkmetaal, Piet Heinstr. 17, Den Haag.

EXPEDITEURS

't Veentje, Helmerstraat 10, Den Haag.

FEESTARTIKELEN

Klaassen, Prinsestraat 4, Den Haag.

het te danken, dat men thans van een beginnend kunstleven hier te lande kan spreken. Daarvoor komt der vereeniging de waardeering toe van allen, die voor het gemis van het vele, dat het moederland biedt, eenige vergoeding vinden in hetgeen de Kunstkring heeft tot stand gebracht.

Het komt ons voor, dat die arbeid, die mede gericht is op de bevestiging en de uitbreiding van de Westersche beschaving, de Nederlandsche in het bijzonder, alleszins steun verdient. Het *vijf en twintigjarig bestaan* der Vereeniging biedt de geschikte gelegenheid om van die waardeering blijk te geven.

Het zou ons hoogst aangenaam zijn, zoo wij als bewijs van Uwe instemming met het bovenstaande de toezegging mochten ontvangen, dat U bereid zijt zitting te nemen in een „Comité tot huldiging van den Nederlandsch-Indischen Kunstkring te Batavia, 1902—1927."

Tot dit Comité traden, buiten de ondergeteekenden, reeds toe de heeren: B. D. W. J. van Gadderen, Mr. H. s'Jacob, Mr. A. Meyroos, Prof. Mr. A. S. Oppenheim, Th. C. Sandrock en N. van Zalngie.

De heer Mr. K. F. Creutzberg, vice-president van den Raad van Nederlandsch-Indië, heeft zich bereid verklaard als Eere-voorzitter van het Comité op te treden.

In afwachting van Uw geëerd antwoord, dat wij gaarne vóór 8 November a.s. zouden tegemoet zien, verblijven wij, met de meeste hoogachting,

Uw dienstvaardige,
w. get.: Prof. J. VAN KAN.
„ TH. LIGTHART.
„ P. A. J. MOOJEN.

Stellig zullen zeer velen uit alle deelen van Nederlandsch-Indië zich geroepen gevoelen op gulle, hartelijke wijze aan deze feestviering mee te doen en waarschijnlijk zullen ook oud-Indiërs in Nederland en elders in Europa hun steentje daartoe willen bijdragen, uit dankbaarheid en prettige herinnering aan alles, wat zij vroeger genoten hebben, door toedoen van die Kunstkringen.

Welk een mooi en hoogst noodig werk dit genootschap gedaan heeft en nog doet en welk een aandeel de heer *Moojen*, die thans tijdelijk in Indië vertoeft, daarin had, spreekt o.a. ook uit hetgeen mevrouw *Marie van Zeggelen*, een ooggetuige en deelhebster, in het j.l. Mei-nummer van het tijdschrift *„Op de Hoogte"* daarover vertelt:

„Moojen is de man geweest, die in de Indisch Europeesche Maatschappij iets tot stand gebracht heeft, dat door velen onmogelijk werd geacht, n.l. een *Kunstleven*. Ik herinner mij nog goed hoe er in de ambtenaars- en handelswereld in Batavia eenigszins railleerend gesproken werd over de plannen om: een *Kunstkring* op te richten. Een Kunstkring in Indië!! Waar moest die kunst vandaan komen? Waar waren de kunstenaars?

„En werkelijk, zoo geheel zonder reden, leek deze zachte spot niet. Waar het hoofdzakelijk Beeldende Kunst zou zijn, die de aanstaande Kunstkring zou te zien geven, bestond er groote kans, dat wij — enkele toen in Indië vertoevende schilders als Max Fleischer niet te na gesproken — dilettantenwerk zouden genieten of met iets tevreden moesten zijn, dat men uit Holland wel de groote zee over zou willen zenden, zonder al te veel risico!

„Maar het is beter gegaan dan men dacht, dank zij ook de medewerking van Mevrouw *Roozeboom-Pit*, de artistieke echtgenoote van den gewezen landvoogd, dank zij vooral het krachtig bestuur van de heeren *Teillers* en *Moojen*.

„Reeds een der eerste tentoonstellingen van een zending uit Holland had succes. Het Indisch Europeesche publiek bleek waarlijk wel behoefte te hebben aan de poëzie, die het schilderij in een woning brengt en de Hollandsche koeien en weiden van *Van Ingen* hadden aftrek. Er werd gelukkig „gekocht", een eerste voorwaarde om onzen Kunstkring te doen slagen. En door deze levensvatbaarheid ontwaakte bij velen, die er, zooals men dat noemt: „aan deden", de lust om te gaan werken.

In een der zaaltjes van het *„Bataviaasch Genootschap"* werd gelegenheid gegeven tot modelteekenen en later zelfs voor tentoonstelling dezer studies. Het gevaar voor zelfoverschatting, dat in Indië zoo groot is, werd afgewend door de oprichters, want zij stelden op den voorgrond, dat alles een probeeren was; dat onze Kring er was om onzen kunstzin wakker te houden en waar er talent was, het de gelegenheid te geven zich te ontwikkelen.

„De betrekkelijke korte afstand tusschen Ned.-Indië en Voor-Indië, Japan en China bracht ons in de gelegenheid, heerlijk schoone kunstvoorwerpen van daar te betrekken.

„Er werden buitengewoon mooie tentoonstellingen van dien aard georganiseerd en de Kunstkring was er. Hij was zelfs zoo sterk, dat er op andere plaatsen ook Kunstkringen werden opgericht, die in 1916 tot een Bond werden samengebracht, zoo dat nu over geheel Java en Sumatra een zelfstandig kunstleven aan het bloeien is. Dit alles is grootendeels het werk van *P. A. J. Moojen* en dat ik zoo lang hierbij stilsta, vindt zijn oorsprong in de dankbaarheid die ik gevoel voor dit mooie werk, want ik heb Indië gekend in den donkeren tijd, toen iedere kunstuiting of verlangen er naar als hypergevoelig of aanstellerig werd beschouwd en ik weet, wat het was, toen eindelijk dat gemis werd opgeheven en ons leven verrijkt werd door het ontstaan van een centrum, waar eens even het materialisme van iederen dag kon afgeschud worden.

„De heer Moojen is oorspronkelijk architect en hij was het bijgevolg ook, die het gebouw voor de kunstkring ontwierp èn bouwde. Het verrees aan den grens van het toen nieuw uitgebreidde Weltevreden — het oude landgoed *Menteng*, welk stadsgedeelte thans dezen naam heeft."

Het moet voor den oprichter een groote voldoening zijn, na deze vijf-en-twintig jaren, — ook van vele zorgen en moeiten, die natuurlijk de Kunstkring hem baren moest —, in datzelfde gebouw thans terug te kunnen zien op zooveel schoons en nuttigs, dat werd bereikt, dat stellig in zijn geest voortgezet zal worden en uit den mond der ter receptie opgekomenen te vernemen, hoezeer het uit zijn initiatief voortgesproten werk wordt gewaardeerd.

Er gaat dan ook een diepgaande invloed uit van de verschillende kunstkringen op de Europeesche samenleving in Indië. Zij die een vergelijking kunnen trekken tusschen de toestanden vóór 1900 en thans, beseffen dit het best. Zij weten, hoe droef te moede jonge menschen zich gevoelden, die uit een beschaafd, verzorgd Hollandsch milieu komend, zoodra zij in Indië voet aan wal zetten, daar niet anders vonden dan ongezellig kale huizen met witgekalkte muren van buiten en van binnen, met den traditioneelen teerstreep aan den onderrand en als versiering aan de wanden hoogstens eenige foei-leelijke reclame-prenten van zeep en sigaretten, terwijl de meubileering naar rato was, hoe zij te strijden hadden tegen het heimwee, dat een leven daarginds zoo ondragelijk zwaar kan maken. En nu . . . welk een ommekeer is er langzamerhand tot stand gekomen. Menig modern interieur hoeft heusch thans niet voor een Hollandsche inrichting onder te doen! De gedachte, dat het anders *kan* en het zelfvertrouwen, om te trachten in de Europeesch-Indische huiselijke omgeving schoonheid te brengen, heeft de Kunstkring er in gebracht, door zijn opwekkend en aanmoedigend voorbeeld, door zijne tentoonstellingen, ook van Inlandsche Kunstnijverheid, welke vóór dien heel weinig gewaardeerd werd. Zoo lezen wij in de jongste December-aflevering van *„Oedaja"* een artikel van *Nico Oosterbeek* over *„Hollandsche Graphiek in Indonesië"*, waarin deze o.m. schrijft:

„Na de zeer geslaagde tentoonstelling in December van het vorig jaar in den Delische Kunstkring gehouden, heeft de heer P. A. J. Moojen, de eerevoorzitter van de kunstkringen op Java, thans het initiatief genomen om een tentoonstelling van Hollandsche graphische werken voor Java samen te stellen. Dank zij dit lofwaardig ondernemen, zal men nu o.a. te Weltevreden, Bandoeng, Semarang, Djocja en Soerabaja kennis kunnen maken met een uitgebreide collectie werken van moderne Hollandsche graphici, waarbij vertegenwoordigd zijn de volgende kunstenaars: [illegible] Alma, A. Kerkzen van Angeren, N. Eekman, Hein von Essen, Aart van Dobbenburgh, W. [illegible] de Gruyter, J. Franken Pzn., Jessurun de Mesquita, Fokko Mees, S. Moulijn, Dirk Ni[illegible]land, G. A. H. van der Stok en Jan Wittenberg. Elk der deelnemers zond een 8 à 10-tal zijner beste werken in en zoo werd een waarlijk fraaie collectie etsen, litho's en houtsneden bijeengebracht, die thans reeds in Indonesië aangekomen, daar de eerstvolgende maanden een goed, schoon niet volledig overzicht zal bieden van hetgeen onze moderne kunstenaars bezielt en waartoe zij op dit gebied in staat zijn."

De woorden beamende van *R. M. Noto Soeroto*, die in zijn rede voor het *Algemeen Nederlandsch Verbond* o.a. zeide: *„Uw Cultuur heeft de Voorzienigheid gemaakt tot een der bevruchtende factoren in de opleving der Indonesische volken"*, welke, naar schrijver terecht opmerkt, in de eerste plaats sloegen op den ontwikkelenden invloed der Nederlandsche taal, schrijft hij:

„Ongetwijfeld zal het voertuig der gedachte, het geschreven en gesproken woord, wat Indonesië aangaat, de voornaamste rol blijven spelen in de wederzijdsche uitwisseling van geestelijke en cultureele waarden tusschen Oost en West, terwijl juist voor Nederland van 't grootste belang is en de heilzaamste bewondering wekt, wat Indonesië voortbrengt op het gebied der beeldende en technische kunsten, [1]) de voortbrengselen van volksnijverheid inbegrepen.

„Toch zal een grooter en stelselmatige propaganda voor de Nederlandsche graphiek, schilder- en beeldhouwkunst in Indonesië niet uitsluitend van beteekenis behoeven te zijn voor het geestelijk leven der in Indonesië wonende Nederlanders, maar zullen hiervan de beschaafde Indonesiërs zelf ook kunnen profiteeren."

Schrijver eindigt zijn artikel met de volgende woorden, welke, evenals de voorgaande, als uiting der zich baanbrekende, moderne geestesrichting onder de Europeanen, ook een zeer hoopvol uitzicht openen op een wederzijdsche toenadering:

„Alzoo zal dit werk in Indonesië misschien beter door de Indonesiërs worden verstaan, dan door de daar verblijvende Europeanen, wier mentaliteit, over het algemeen, te zeer door vooroordeelen en conservatisme is aangetast, om het nieuwe, frissche, onrijpe, maar hoopgevende van onze wereld en ons geestelijk leven te kunnen verwerken.

„Wij hopen dan ook van harte, dat de tentoonstellingen in de kunstkringen van Java door de Javanen zelf druk zullen worden bezocht, opdat ook hierdoor zal worden voortgesponnen aan de fijne, onzichtbare draden, die tusschen de ziel van Oost en West het weefsel moeten vormen, waaruit eenmaal voor beiden een even smetteloos gewaad zal kunnen worden vervaardigd, zoodat de wederzijdsche verschillen geen beletsel meer zullen zijn om de onderlinge eenheid te erkennen, de goddelijke menschelijkheid, die zich bij bruin en bruin en blank gelijkelijk en het zuiverst uit in de gezegende Kunst."

Ook *„Het Koloniaal Weekblad" voegt zijne beste* gelukwenschen bij de vele, die den Jubilaris van alle kanten toestroomen en hoopt, dat de gezegende invloed van den arbeid der Kunstkringen in toenemende mate, zoowel Nederland, als Indonesië, ten goede moge komen.

[1]) Wat de Javanen betreft, tellen in deze toch zeker ook hun literatuur, tooneel, muziek en dans mee. — *Red.*

Persoverzicht uit de Indische Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Volksraad.

De bladen (o.a. *Bat. Nwsbl. 16* t/m 22 Nov.) bevatten Verslagen, Overzichten en Beschouwingen over het in den Volksraad behandelde.

Bij Justitie is veel gesproken over den *reclasseerings-arbeid*, dien de Regeering weer wat inperkt. De heer *Van Baalen* sprak over de concurrentie, die de *gevangenisarbeid* den middenstand aandoet. In een motie werd de Regeering uitgenoodigd maatregelen te nemen om dien arbeid te beperken tot het leveren aan gouvernements-instellingen. *(De Loc.* 14/11)

Bij de beschouwingen van de huidige moeilijkheden met de *formatie der bestuursambtenaren* (B. B.) dient niet uit het oog te worden verloren, dat gedurende de laatste jaren minstens 32 en den laatsten tijd meer dan 40 van de beste bestuursambtenaren met meer dan 6 j. dienst, op een begrootingsformatie van ruim 240 controleurs door een studieopdracht aan het eigenlijke bestuur waren onttrokken. De aanwijzing voor verdere academische studie

zal na 1930 nog slechts bij uitzondering worden verleend, aangezien ingevolge art. 41 van het nieuwe Academisch Statuut de vrijstelling van eenige examens van de nieuwe opleiding alleen kan worden verleend aan hen, die vóór 1 Januari 1924 het eindexamen voor den Ned.-Ind. administratieven dienst hebben afgelegd. Wordt daarnaast in aanmerking genomen, dat door de omzetting van de 3-jarige opleiding in een 5-jarige, gedurende een tweetal jaren slechts enkele ambtenaren voor den bestuursdienst zijn uitgezonden, dan zal het duidelijk zijn dat uitbreiding van het aantal jaarlijks voor opleiding voor den bestuursdienst open te stellen plaatsen hier niet kan baten; men zou over enkele jaren voor een overcompleet komen te staan, met alle gevolgen van dien. Overigens is van intrekking van studie-verloven geen oogenblik sprake geweest; wel van intrekking van door den Min. v. Kol. verleende verlengingen van de normale studieverloven van ruim 2 jaren, met dien verstande, dat de betrokkenen nog gelegenheid krijgen hunne studie in de komende maanden te beëindigen. In elk geval zullen deze in 1924 en 1925 aangewezen ambtenaren dan 2 jaren en 3 maanden of langer verlof hebben genoten, terwijl het de bedoeling is geweest den normalen duur van de verdere studie op 2 (cursus-) jaren te stellen (voor degenen, die voor het doctoraal Indisch recht studeeren, iets langer). Degenen, die het vorige jaar zijn aangewezen, worden in de gelegenheid gesteld om hunne studie in twee jaren te beëindigen. De niet-aanwijzing in dit jaar van een twaalftal bestuursambtenaren voor de verdere academische studie is een gevolg van het abnormaal groot aantal bestuursambtenaren, dat volgend jaar met buitenlandsch verlof wenscht te gaan (ruim 100 tegen 50 à 60 in normale jaren), waaromtrent eerst einde Juli j.l. zekerheid werd verkregen. *(De Loc.* 14/11)

De heer *Mochtar* (Nationalist) betoogde dat het aantal *Inlandsche artsen* vermeerdering behoeft. Er is bij de Inlandsche bevolking een toenemende drang naar geneeskundige hulp. *(De Loc.* 16/11)

De heer *Djajadiningrat* (N.-I. Vrijz. Bond) wees op het uitgebreide gebied, dat *de Volkslectuur* te bestrijken heeft; elke uitbreiding zal hij toejuichen. Voorshands is een diepe, inwendige organisatie ook niet noodig; men grieft daardoor personen, die er jarenlang gewerkt hebben. De taak van de Volkslectuur is de geestelijke associatie van *Oost en West*. In de toekomst moeten dus personen met een Oostersche letterkundige opleiding de leiding hebben. *(De Loc.* 17/11)

Verschillende leden verklaarden zich tegen de destijds aangehouden motie-*Aay* c.s. H. i. is *het instituut van legerpredikanten en -aalmoezeniers* te nuttig, o.m. in verband met het communisme en antireligieuze stroomingen, dan dat tot opheffing zou mogen worden besloten. Eenige leden erkenden wel het nut der instelling, maar zouden dit instituut alleen gehandhaafd willen zien, indien ook aan *Mohammedaansche godsdienstleeraren* een plaats bij leger en vloot zou worden toegekend. Hiertegenover werd opgemerkt, dat, aangezien de Islam geen persoonlijke zielszorg kent, zooals het Christendom, er geen reden is, om in het leger Mohammedaansche godsdienstleeraren aan te stellen. *(De Loc.* 18/11)

De heer *Soeroso* (Sar. Isl.) wees er op, dat onder *de zonen der oude regenten-families* de lust om een werkkring te zoeken bij het Inlandsch bestuur, vergeleken bij vroeger jaren, sterk is achteruitgegaan; hij schrijft dit toe aan de gewijzigde omstandigheden; het regentengezag wordt niet alleen meer gedragen door het oude regentengeslacht, maar ook door de zonen uit het volk. Spr. wenscht voorts, dat de Regeering het principe van de erfopvolging niet streng zal vasthouden; de Regeering moet bedenken, dat zij ook den steun behoeft van de algemeene bevolking. *(De Loc.* 19/11)

Wij verwijzen naar *De Loc.* (16/11, blz. 33 „Luchtvaart"), het *Bat. Nwsbl.* (16 en 17/11 „De wijziging van de Ind. Staatsregeling"; 18/11 „Persbreidel"), de *Java-Bode* (16/11 „De eenheid van Indië"; 17/11 „De burgerlijke luchtvaart", *A. Plesman;* 18/11 „De Indische Pers", *Mr. J. J .Schrieke;* 19/11 „Regeering en Pers" en „De stadspolitie"), het *Soer. Hbl.* (15/11, 3de bl. „Binnenlandsch Bestuur" betr. de zaken-*Stein* en *Karsen, Z.), De Sum. Post* (21/11 „Het P. S. I.-congres", *Gobee*) en de *Deli Crt.* (22/11 „Een Twee-Kamerstelsel" in Indië; 21/11, 1ste en 4de bl. „De positie der Permanente Arbeidscommissie"; 24/11 „Onze arbeidsvoorwaarden en de P. S.").

Internaatsopvoeding.

Het internaatswezen in Indië is nog betrekkelijk jong (*Soer. Hbl.* 12/11 „De Week"). In 1851 werd

Den Leden wordt beleefd doch dringend verzocht, bij adresverandering ten spoedigste hiervan mededeeling te doen: in Nederland aan den Heer Administrateur der Vereeniging, Heulstraat 17, Den Haag; in Indië aan den Hoofdvertegenwoordiger, den Heer Mr. K. FAUSER, Koedoes, res. Semarang, Java.

LIJST VAN ADRESSEN

ten behoeve van Repatrieerenden

Voor nadere bijzonderheden, leze men de betreffende advertenties.

(Vervolg).

FOTOGRAFEN EN LEVERANCIERS VAN FOTO-ARTIKELEN

W. Coret, Thomsonlaan 96a, Den Haag.
Lappöhn, Passage, Den Haag.
Ph. Starke, Hoofdstraat 172, Apeldoorn.
C. Vermeulen, Toussaintkade 20, Den Haag.

GARAGES

Garage Jansen, Rijks Straatweg 773, Wassenaar.
Lutam, Gr. Marktstraat, Den Haag.

HEEREN-MODEARTIKELEN

Kalker's Modemagazijnen, Kalverstraat 100, Amsterdam.
W. Laimböck, Roggestraat 20, Arnhem.

HOEDEN

Kalker's Modemagazijnen, Kalverstraat 100, Amsterdam.

HOTELS

American Hotel, Amsterdam.
Duinoord Hotel, Sweelinckplein, Den Haag.
Hotel de Twee Steden, Buitenhof, Den Haag.
Grand Hotel des Pays Bas, Groote Markt, Arnhem
Hotel Promenade, O. Schev. Weg 21, Den Haag.

HUISHOUDELIJKE ARTIKELEN

Frans van Wijk, Vlamingstraat, Den Haag.

INDISCHE UITRUSTINGEN

Firma Kalker, Kalverstraat 100, Amsterdam.
G. Kerne-, Den Haag-Batavia.
A. Savelkoul, Singel 429, Amsterdam.

INRICHTINGEN VAN ONDERWIJS

Chr. Lyceum, Zeist.
Christelijk Lyceum, Emmakade 43, Haarlem.
De Vrije School, v. Speykstraat 46, Den Haag.
Instituut Schoevers, Stadhoudersplein 5, Den Haag.

JUWELIERS

Begeer, v. Kempen en Vos, Noordeinde, Den Haag.
Jedelo, Noordeinde 100, Den Haag.

KLEEDINGMAGAZIJNEN

Kleedingmagazijn P. v. d. Brul, Veenestr. Den Haag.

LAMPEKAPPEN

Lampenhuis „Helios", Elandstr. 56, Den Haag.

LEDERWAREN EN REISARTIKELEN

P. van Dijl, Lange Poten 3, Den Haag en Hoogstraat 292, Rotterdam.

LUXE ARTIKELEN

J. A. Schlette, Willem de Zwijgerlaan 50, bij Fred. Hendriklaan, Den Haag, Telefoon 50888.

MANUFACTURENHANDEL

Iserief & Co., Veenestraat 16, Den Haag.
L. A. Kwanten, Weimarstraat 119, Den Haag.
Mag. „De Ster", Goudenregenplein 64, Den Haag.
W. Somer, Keizerstraat 116, Scheveningen.
Wisbrun & Liffman, Veenestraat 35, Den Haag.
Mag. de Zônegrens, Fred. Hendriklaan 99, Den Haag

MEUBILEERINGEN

N.V. van Basten's Woninginr., Wagenweg 102, Haarlem.
Jungschläger, Cillierstraat 37, Den Haag.
J. Mesker & Co., Pr. Hendrikstr. 48, Den Haag.
Fa. Möller & Co., Weimarstraat 38a, Den Haag.
C. v. Moorsel, J. Hendrikstraat 9, Den Haag.
A. Okhuysen, Obrechtstraat 474, Den Haag.
Schöder & Co., Groenmarkt, Den Haag.
Firma Segaar, Spui 218/Thomsonlaan 93, Den Haag.
W. J. M. Simonis, Groenmarkt 34, Den Haag.

MUZIEKHANDELAREN

Ph. Kruseman, Noordeinde 91, Den Haag.

OPTICIENS

P. W. Hiele, L. Jansstraat 27, Utrecht.
C. v. Monsjou, Valkenboschplein 19, Den Haag.

PASSAGE-BUREAUX

Crans & Co., Plein 22a, Den Haag.

PARAPLUIE-MAGAZIJNEN

Kalker's Modemagazijn, Kalverstr. 100, Amsterdam.
A. Querelle, Schoolstraat 10, Den Haag.

PARFUMERIEEN

A. C. Kruller-Pel, Fred. Hendrikl. 258, Den Haag.

bij Buitenzorg het *Instituut-Herwijnen* opgericht, dat naast een gymnasiale opleiding een goede harmonische internaatsopvoeding gaf. In 1855 werd ze opgeheven. De militaire *pupillenschool* te Gombong, die de eerste 40 jaren heel nuttig werk heeft geleverd, later minder goed, werd in 1913 opgeheven. Met uitzondering van de *weeshuizen* was na 1850 langen tijd geen sprake van Europeesche internaten, tot aan het einde der 19de eeuw door instellingen als de Loge, kloosters e.a. in verschillende plaatsen, meestal centra van cultuurondernemingen, internaten werden opgericht om kinderen in de gelegenheid te stellen Europeesche inrichtingen van lager of middelbaar onderwijs te bezoeken. De laatste 10 jaren zijn tal van internaten opgericht, zooals te Bandoeng het *I. E. V.-internaat*, te Batavia het *internaat der Carpentier Alting-stichting*, vele *klooster-internaten* enz. Het zijn voor Europeesche kinderen niet zoozeer opvoedings-instituten; hun bestemming is veeleer het bestaande kosthuissysteem, dat geleidelijk verdwijnt, te vervangen. Mits goed geleid, kunnen deze internaten van groot nut zijn voor de Indische maatschappij. Een internaat voor Europeanen, uitsluitend bedoeld als opvoedingsinstituut om kinderen aan een milieu zonder opvoedkundige kracht te onttrekken, is de welbekende inrichting van *Pa van der Steur* te Magelang, die sinds tientallen jaren een zegen is voor honderden misdeelden.

De oprichting van *opleidingsscholen* voor *Inlanders*, die behalve als onderwijsinrichting ook dienen als opvoedingsinstituut, waar een intensieve nieuwe opvoeding, voornamelijk gericht op karaktervorming, buiten het oude milieu plaats vindt, dateert reeds van de eerste helft der 19de eeuw. Ze waren uitsluitend toegankelijk voor kinderen uit den hoogsten Inlandschen stand. De toevoeging van een internaat was een gevolg van de groote afstanden. In het laatst der 19de eeuw werden deze scholen ook opengesteld voor de lagere standen; het gouvernement nam, in plaats van zooals vroeger de ouders, alle kosten van onderwijs en opvoeding op zich. Deze inrichtingen kregen het karakter, dat zij tegenwoordig hebben: opvoedingsinrichtingen buiten het oude milieu, voor het aankweeken van een nieuwen geest. Een enorme uitbreiding ondergingen deze scholen met internaat, zooals opleidingsscholen voor Inlandsche ambtenaren, kweek- en normaalscholen voor Inlandsche onderwijzers en onderwijzeressen, scholen voor Inlandsche rechtskundigen en Indische artsen, Holl.-Chineesche kweekschool enz. Verscheidene instituten zijn gebouwd toen de heeren *Creutzberg* en *Hazeu* leiders van het Dep. van Onderwijs waren, het eene al luxueuzer dan het andere. Jongens en meisjes uit een eenvoudig Chineesch of Inlandsch milieu raakten gewend aan een omgeving en een levenswijze, die ze later met het hun toegedachte traktement niet konden benaderen. Dit kweekte bij de aldus opgeleiden groote ontevredenheid. Afgezien hiervan hebben deze internaten nuttig werk gedaan voor de Inlandsche maatschappij. Heel wat betere begrippen omtrent gezinsopvoeding, hygiëne enz. zijn daardoor eigendom geworden van een deel der Inlandsche maatschappij. Algemeen erkend wordt ook, dat door de onderwijzers en hun echtgenooten in deze internaten groote toewijding en liefde is gegeven en nòg wordt gegeven aan de aan hun zorgen toevertrouwde leerlingen. Al is de dankbaarheid niet altijd evenredig geweest aan de gegeven toewijding, *Nederland heeft hier het beste gegeven van wat het geven kon.* In 1922 waren 6000 Inlandsche jongens en meisjes ondergebracht in internaten, voor het allergrootste deel voor rekening van het Gouvernement, terwijl het aantal beurzen voor andere inrichtingen van voortgezet onderwijs zóó groot was, dat b.v. in 1921 ruim 50 pCt. der leerlingen van de A. M. S. uit een beurs studeerde. Door de reorganisatie van de kweekscholen voor Inlandsche onderwijzers en de Osvia's zijn deze getallen thans iets kleiner. Aan de Mulo-scholen worden geleidelijk internaten gevestigd, waar men de leerlingen, volgens een zeer gezond principe, een matige vergoeding laat betalen.

Het *Soer. Hbl.* kan zich echter niet vereenigen met het voornemen der Regeering om een proef te nemen met de oprichting van *internaten voor de opleiding van dessa-onderwijzers.* Men deed verstandig de proef niet te beginnen en een verbetering van de opleiding der dessa-onderwijzers ter hand te nemen, in nauw verband met de slechts langzaam voortschrijdende evolutie der Inlandsche maatschappij en ook in verband met haar financieele draagkracht, tenzij men inrichtingen weet te scheppen als Munoz op de Filippijnen, waar de internen naast hun studie door handenarbeid in eigen levensonderhoud voorzien. Het gebrek aan voldoende geschikte leiders maakt ook dit voorloopig tot een vromen wensch.

Het *Soer. Hbl.* van 12 Nov. (5de bl.) geeft een voordracht weer van zuster *C. H. C. Gunning*, directrice der *Opvoedingsgestichten* te Soekaboemi, over het werk dier gestichten en de kinderverzorging in het algemeen; *De Loc.* van 14/11 (blz. 6) vertelt van *„Margoredjo"*, de Doopsgezinde-zendingspost; die van 18/11 (blz. 26) bevat een oproep *„Aan de vrouwen van Ned.-Indië"*, opdat Indië niet achterblijve op het vrouwencongres in Juli 1928 te *Honolulu.*

Bali.

De heer *Zentgraaff* vervolgt in het *Soer. Hbl.* (8, 11, 12, 16 en 17/11, 3de bl.) zijne reisbrieven over *Menado* en *Bali.*

Schr. somt enkele hoogst onaangename en ergerlijke histories op van het *wangedrag van toeristen op Bali.* Enkele zonden tegen gewoonte en adat zijn het gevolg van volslagen onbekendheid met land en volk, doch met eenigen goeden wil van de toeristen zijn zij te voorkomen. Een deel der schuld komt ongetwijfeld ten laste der *reclame-* en *toeristenbureaux*, die den vreemdelingen geen enkele aanwijzing of waarschuwing geven. Dit is vooral op Bali noodig, omdat het hier gaat om cultuur en godsdienst, welke nog leven in het volk. In Egypte is dit anders; daar staat de Fellah volkomen buiten de sfeer waartoe de oudheden in zijn land behooren. Er is nog groote behoefte aan een goed *handboek over Bali*, in den trant der Baedekers; aan de huidige reclameboekjes heeft men niets. Schr. wenscht in bescheiden dimensies een handboek, waarin mannen van naam en gezag op elk gebied een hoofdstuk schrijven. Hij denkt aan Baedeker's „Egypt", met artikelen van personen als dr. Prüfer, capt. Lyons, prof. Schweinfurth, prof. Becker en prof. Steindorff. Op sommige punten — bijv. *Kintamani*, het neusje van den zalm — zal men de gelegenheid tot logies of het nemen van maaltijden wat kunnen uitbreiden. Het moet alles zijn ingesteld op vrij vluchtig bezoek. Er is voor den toerist niets anders dan land en volk zelf, en met dit volk bestaat niet het minste contact, buiten het streng zakelijke. De *Baliër* heeft het zeer druk, met z'n vele goden die hij voortdurend in observatie moet houden, opdat ze hem geen kwaad doen. Met z'n vechthanen, de beste van den Archipel. En zóó gaat zijn aandacht naar deze hooge dingen: *goden en hanen*, dat de rest van de wereld hem volkomen onbewogen laat. De vreemdeling komt soms een moment in zijn sfeer, als hij hem houten poppen, of iets anders, verkoopt. Of vee en varkens. En al is het bestuur van zijn land in handen van Europeanen, deze verdwijnen weer even snel uit de sfeer zijner belangstelling als zij er nu en dan even in komen. Hij heeft genoeg aan zichzelf. Soms ook aan z'n vrouw. Altijd aan z'n goden en vechthanen. Er is bijna iets artistieks in zijn onverschilligheid jegens wat daar rondrijdt en loopt door zijn land. En misschien heeft hij wel gelijk.

Het Balische leven stoelt in al z'n uitingen op den godsdienst. Het *Hindoeïsme*, meer dan eenige andere godsdienst, beheerscht dit leven. Ieder die zich zet aan het werk der propaganda van een ander geloof — zoo waarschuwt Z. — houde er rekening mee dat hij de bijl legt aan de geheele Balische maatschappij. Een Holl.-Inlandsche school is in 't algemeen niet wenschelijk voor Bali; Bali, het Hindoeland, heeft meer nog dan eenig ander deel van dezen Archipel, *lager onderwijs* noodig, waarin het godsdienstig element is verwerkt. Althans: *geen onderwijs zonder godsdienst.* Het is *de groote fout van Westersche volken* — vooraanstaande Engelschen met groote reputatie op koloniaal terrein erkennen dit onomwonden — dat zij, bij den arbeid tot ontwikkeling dezer volken, volkomen over het hoofd hebben gezien dat in het Oosten het dagelijksch leven grootendeels met den godsdienst is samengeweven, en dat daarom in geen onderwijsstelsel het godsdienstig element kan worden gemist. Het voortdrijven dezer volken op den weg van dor intellectualisme heeft hun veel schade berokkend aan hunne psyche en helpen losmaken van hun cultureele basis. Men begint dit thans wel in te zien, doch het is te vreezen dat het voor vele volken reeds te laat is.

Wij vestigen de aandacht op de *Deli Crt.* (26/11, 2de bl. „Mother India", *Tagore*), het *Bat. Nwsbl.* (19/11 „Dr. Kraemer") en *De Loc.* (16/11, blz. 36 „De zending op Timor").

II. UIT DE INHEEMSCHE EN MALEISCH-CHINEESCHE PERS.

Schriftgeleerden en volksbeweging.

In het radicale weekblad *Asahan* te Tandjoeng Balei van 19 October, wordt door een medewerker een oordeel geveld over de opvattingen van den Islam als door de hadji's, de „Mekkalandloopers", zooals hij ze noemt, verspreid.

Zij praten over niets anders dan over paradijs en hel, over wat wel en wat niet geoorloofd is, terwijl zij anderen voor Wahabieten uitmaken en zij het feitelijk zelf zijn, die niet verstaan wat de Koran voorschrijft en oorzaak zijn dat het grootste deel der Islamieten sedert drie eeuwen gedompeld is in den diepsten poel der vernedering. Zij verkondigen slechts het heil voor het hiernamaals en vormen een rem voor den vooruitgang van den Islam.

Ook in andere landen, als Egypte, Mekka en Turkije, treft men tal van orthodoxe Islamieten aan, doch deze raakten de kluts kwijt tegenover de gelederen der modernen met hun scherp inzicht.

Tot nog toe hadden de schriftgeleerden in Indië grooten invloed op de domme massa, waardoor zij deze in elke gewenschte richting konden sturen. Deze verkeerdheid heeft honderden jaren geduurd en zij die onder den invloed raakten, stonden verkeerd tegenover de veranderde omstandigheden, waarvan de oelama's (schriftgeleerden) en hun volgelingen met den dag meer de moeilijkheden ondervonden. Zij legden er zich bij neer, verklarende dat het nu eenmaal 's werelds loop was, men op de goedertierenheid van Allah moest hopen en dat men 't in het hiernamaals naar wensch zou hebben.

Schrijver stelt de vraag of tot dergelijke menschen ooit de idealen van de democratie zijn doorgedrongen. Dit kan men zelf raden. Duidelijk is, dat zij van geen beteekenis zijn in het dagelijksch leven, waar men verandering wenscht door eigen kracht. In het kort, men heeft tegenwoordig onder de menschen die tot nog toe ouderwetsche Islamopvattingen hadden, eene moderne partij gekregen die hun verkeerde leerstellingen bestrijdt en welke men de Kaoem Moeda noemt.

Schrijver verontschuldigt zich met te zeggen dat hij geen critiek wenschte uit te oefenen op alle oelama's, doch slechts op die, welke ouderwetsch zijn en verklaren dat de Islam slechts dient voor de zaligheid in het hiernamaals. Ook wil hij geen tweespalt aanwakkeren, doch slechts ijveren voor de eenheid en de verlangens hiernaar ook bij anderen opwekken.

Politiek in Indonesië.

In *Darmokondo* (B. O. Solo) van 10 November geeft een schrijver zijn vreugde er over te kennen dat de drang der Indonesiërs naar onafhankelijkheid van land en volk met den dag duidelijker wordt, getuigt de oprichting van verscheidene politieke vereenigingen, die alle hetzelfde doel nastreven; hij constateert dat het echter geen gemakkelijke taak is, te zorgen dat de vereenigingen welig tieren.

Hij vergelijkt den huidigen toestand van de Indonesiërs bij dien van een tijger in een val, die geen gebruik kan maken van zijn klauwen en tanden en slechts zijn gebrul, zijn stem kan laten hooren, die niet zooveel invloed heeft. Op deze manier ligt het einddoel nog in een ver verschiet.

Schrijver betreurt dat, nog voordat het doel bereikt is, menschenlevens en kennis worden geofferd en licht dit aldus toe:

De vereenigingen der ouderen, als B. O., S.I., P. N. I., trachten het doel langs verschillende wegen te bereiken, de een langzaam en geleidelijk, de andere vlug en nog een andere weer vlugger en heviger. Waar het wapen alleen nog maar bestaat uit de stem, vreest schrijver dat indien de stem te heftig wordt, de voormannen, tot groot verlies voor Indonesië geïnterneerd zullen worden.

Dan heeft hij het over de jeugdvereenigingen als Jong-Java en Jong-Indonesië en zegt zijn vrees niet te kunnen bedwingen dat de jeugd te overmoedig en dan als de ouderen behandeld zal worden. Dit zou een verlies van toekomstige voormannen beteekenen en verbreking van studie. De Indonesische studenten in Holland hebben een duidelijk voorbeeld gegeven.

Daarom is schrijver een voorstander van een geleidelijke actie, met inachtneming van de eigen

kracht; hij raadt de jeugd aan om zich voorloopig buiten de politiek te houden en zich voornamelijk te wijden aan de studie, die ze later zoo hard noodig hebben, ook in de politiek.

Met kracht bedoelt schrijver hier noch rijkdom, noch wapenen, doch de kracht der eenheid. Indien de eenheid is tot stand gekomen, zal de bereiking van het doel, de onafhankelijkheid van land en volk, gemakkelijk gaan.

Ongewenschte desa toestanden.

In *Sedijo Tomo* (Jav. nation., Djocdja) bespreekt een inzender den opkoop van grondproducten door vreemde handelaren, om die later met enorme winsten aan de bevolking zelve terug te verkoopen, doch nog slechter is het, naar 'schrijvers meening, als kapitaalbezittenden onder de eigen natie dit voorbeeld volgen. Deze doen dit meestal onder het mom van geestelijke; zij zijn in den regel hadji geworden, om aldus den schijn te geven een goed voorbeeld in economischen zin te zijn; echter slaat hun zuinigheid meestal over in gierigheid.

Schrijver noemt dan eenige slechte praktijken, die door hen worden uitgeoefend, slechts in zooverre dat het dessa-volk er nadeel van ondervindt; het huren van sawahgronden tegen geringe prijzen en het laten bewerken daarvan tegen loon in natura, waarvan de betaling zoo wordt geregeld, dat de loontrekkers haast niets in handen krijgen.

Ook bij het laten beplanten der gronden en het oogsten, alsmede stampen van de padi worden zulke praktijken toegepast, dat de grondbezitter er wel bij vaart. Geen wonder dat de desaman armoede lijdt en er niet tegen opziet om te emigreeren. En toch wordt de kapitaalvormende bevolking als slecht en ongeordend genoemd als er opstootjes komen. Zij is machteloos, zij wordt uitgezogen, ook door haar eigen rasgenooten.

Het verhuren van vee door de bezittende groep aan de desamenschen, zonder dat deze profijt kunnen trekken van de geboren jongen, dus slechts gebruiksgenot hebben, alsmede van b.v. klapperboomen, is een groote bron van winsten. En dan: het opslaan van padi, die tegen een zeer geringen prijs wordt opgekocht en later tegen een veel hoogeren prijs aan den man gebracht, behoort eveneens tot de slechte praktijken.

Schrijver heeft in zijn desa reeds eenige stappen in de richting gedaan, doch dat is natuurlijk van geringe beteekenis. Hij koestert de hoop dat een Inlandsch kapitalist zijn kapitaal zal aanwenden om deze slechte toestanden, waarin de desaman verkeert, te verbeteren. Van de vreemde kapitalisten verwacht schrijver hoegenaamd geen hulp.

„Het Nieuws" en „de Locomotief".

In de *Bintang Timoer* van 5 November deelt een schrijver mede dat vroeger een zijner collega's hem de opmerking maakte, dat hij de Europeanen zoo ophemelde. Dat was inderdaad zoo — zegt schrijver —, toen hij ter gelegenheid o.a. van den 60sten verjaardag van den heer Wybrands, directeur-hoofdredacteur van *Het Nieuws* en van het vertrek van den heer Lievegoed van *De Locomotief*, in de *Bintang Hindia* een artikel had geschreven over de ridderlijkheid der Europeanen. Thans echter wil hij omtrent deze twee Europeesche bladen een en ander vertellen, opdat men weet welke van beiden vriend en welke vijand is. Hij vertelt dan dat *Het Nieuws* weliswaar geen Inlander-vriend is, doch hij er van moet erkennen, dat het blad van vroeger af steeds consequent is gebleven, terwijl *De Locomotief* indertijd onder den heer Stokvis en later onder den heer Lievegoed zeer liberaal was en tegenwoordig onder den heer de Keizer de richting volgt van het vroegere A. I. D. Door de *Ind. Crt.* werd gezegd, dat *De Locomotief* K. W. nadoet, steun verleent aan de campagne tegen den huidigen G.G. en volgens een Indonesiër, die niet bevriend is met K. W., nog gevaarlijker is dan *Het Nieuws van den Dag*, want deze courant en het *Soer. H.blad* zeggen tenminste ronduit ja of neen, *De Locomotief* van thans niet. Schrijver wijst dan op de artikelen over de P.S.I. e.a. en verwijt haar gebrek aan ridderlijkheid en betrouwbaarheid. Zoo begon *De Loc.*, toen schrijver met bewijzen kwam en het blad zich dientengevolge schuldig voelde, de woorden te verdraaien door te zeggen dat de uitlatingen van Salim, Tjokro en Soekarno niet op het P.S.I.-congres te Pekalongan waren gedaan en ook niet op een besloten vergadering van dat congres, zooals het blad eerst zeide, maar eenige

VERKOUDHEID

Hoe vaak hebben u en ik niet tot elkander gezegd: „De medische wetenschap gaat ver tegenwoordig en de dokters worden steeds knapper, doch met al hun wetenschap kunnen zij ons toch maar niet van twee heel eenvoudige en tevens heel hinderlijke kwalen afhelpen: eksteroogen en verkoudheid!"

Tegen deze beide kwalen, waarvan vooral de laatste wel niemand in ons vochtig en tochtig waterlandje spaart, waren steeds talrijke middelen in den handel, het eene bracht wat meer verlichting dan het andere, doch werkelijk afdoend helpen deed er eigenlijk geen.

Thans echter schijnt er dan toch een afdoend middel althans tegen neusverkoudheid te zijn uitgevonden, hetwelk in den handel wordt gebracht onder den naam „Ultra Rayor".

Dit instrumentje bestaat uit een tweetal buisvormige miniatuurlampjes die op verstelbare armpjes zijn bevestigd, welke op hun beurt aan een nikkelen handvat zijn vastgehecht. Het zijden snoer wordt heel eenvoudig aan de beide polen van een gewoon zaklantaarnbatterijtje bevestigd en de brandende lampjes in de beide neusgaten gestoken. Het effect van deze behandeling is drie-ledig: de ultra-violette stralen dooden de bacteriën die zich in de neusholte bevinden, de blauwe stralen bevorderen de bloedcirculatie en de directe warmte beïnvloedt de slijmvliezen in den neus en het resultaat van een en ander is, dat men in een minuut of tien van zijn verkoudheid is bevrijd.

Het klinkt ongeloofelijk, toch is 't zoo. Ettelijke menschen, die de proef namen en meerdere exemplaren voor hun kennissen nabestelden, bewezen dit. Van medische zijde werd reeds de gunstige werking erkend, terwijl enkele specialiteiten hier te lande reeds hun schriftelijke attesten hebben toegezegd en iedereen weet, dat de Nederlandsche artsen niet over één nacht ijs gaan.

Reeds meer dan één persoon, die aarzelde om tot aankoop van dit instrumentje over te gaan, werd op het kantoor van de importrice, de N. I. H. O. te 's-Gravenhage, in de gelegenheid gesteld eerst de proef te nemen, alvorens men tot aankoop overging. Voor de eerste maal in ons leven betreurden wij het, zelf niet verkouden te zijn om de proef te kunnen nemen, doch onze beurt zal dezen winter nog wel komen!

De wetenschap voert nog steeds strijd over de vraag: is verkoudheid het resultaat van een bacterie of niet? Wij laten haar gaarne aan haar pogingen tot oplossing dezer strijdvraag, doch koopen intusschen maar liever een „Ultra Rayor".

LIJST VAN ADRESSEN

ten behoeve van Repatrieerenden

Voor nadere bijzonderheden, leze men de betreffende advertenties.

(Vervolg).

PENSIONS
Pension Evesto, Nassaulaan 2B, Den Haag.
Pension Insulinde, Bankaplein 2, Den Haag.
Pension Strickwerda, J. v. Oldenbarneveltlaan 76, Den Haag.

PIANOHANDELAREN
G. Elshove, L. v. Meerdervoort 427, Den Haag.
L. Jacobi, Regentesselaan 123, Den Haag.

POELIERS
P. van Beek, Spui 181a, Den Haag.

PORSELEIN EN AARDEWERK
C. Hoying, Spuistraat 20, Den Haag.

POSTZEGELHANDELAREN
J. K. Rietdijk, L. Poten 15a, 's-Gravenhage.
G. Rootlieb, Heerengracht 8, 's-Gravenhage.

RADIOBUREAUX
G. W. Hijstek, Zwarteweg 16, Den Haag.

RESTAURANTS
Rest. Dumoord, Sweelinckplein, Den Haag.
Rest. Promenade, Oude Schev. weg 21, Den Haag.
Rest. de Twee Steden, Buitenhof, Den Haag.

RUSTHUIZEN
Herstellingsoord Huize „Dorrepaal", Voorburg.
Huize Rustoord, Esschenlaan 86, Rotterdam.

RIJWIELHANDELAREN
M. A. Kuyper, Zoutmanstraat 10a, Den Haag.

SCHOENMAKERS
F. v. d. Broek, v. Aerssenstraat 61a, Den Haag.
A. J. Linneweever, Westeinde 32a, Den Haag.

SIGARENHANDEL
F. H. C. Vlietstra, Fahrenheitstraat 224, Den Haag.

STAALWAREN
J. A. Schlette, Willem de Zwijgerlaan 50, bij Fred. Hendriklaan, Den Haag, Telefoon 50888.

STOOMERIJ EN OPPERSERIJ
Stel Opperserij A.S.O., Azaleastr. 126, Den Haag.

STOOMVAARTLIJNEN
Kon. Paketvaart Mij., Amsterdam.
Rotterdamsche Lloyd, Rotterdam.

STUCADOORSWERKEN
L. Ph. Bisschops, Sassenheim.

TANDARTSEN
Jac. Schijff, Stadhoudersplein 102, Den Haag.

TEHUIZEN VOOR KINDEREN
Kl. Opvoedingstehuizen, Pr. Mauritsplein 23, Den Haag.
Tokuni, Amersfoort.
Zandbergen, Amersfoort.

TEHUIZEN INDISCHE BEDIENDEN
Persinggahan, v. Boetselaerlaan 2, Den Haag.

TOKO'S
Toko Bogor, Suezkade 12—12A, Den Haag.

TRICOT-GOEDEREN
Iseriet & Co., Veenestraat 16, Den Haag.

TUINBOUW-ARTIKELEN
G. Keur & Co., Den Haag, Egelantierstraat 26.

UITZENDING VAN DINERS
Maison Blom, 2e Schuytstraat 77, Den Haag.

VEILINGZALEN EN VERKOOPHUIZEN
Kunstzaal Erica, Oude Schev. weg 25, Den Haag.
Verkooplokaal Pot, Gr. Hertoginnelaan 103, Den Haag.

VERMAKELIJKHEDEN
City Theater, Veenestraat, Den Haag.

VERVERIJEN
Lederverffabriek „De Admiraal", Amsterdam.

VERZEKERINGEN
's-Grav. Rijwielverz. Mij., Conradkade 56, Den Haag.
Onderl. Levensverz. Eigen Hulp, Kortenaerkade 3, Den Haag.

VLEESCHHOUWERIJEN
H. J. M. van Duyne, Keizerstraat 165, Scheveningen.
P. van 't Riet & Zn., Obrechtstraat 177, Den Haag.

VLEESCHWAREN EN DELICATESSEN
Maison Tatel, Zoutmanstraat 58, Den Haag.

WASCH- EN STRIJKINRICHTINGEN
Gebr. Smeele, Haagweg 499, Loosduinen.

WIJNHANDELAREN
G. C. Vroegh, Weimarstraat 202, Den Haag.

maanden te voren. Later kwam *De Loc.* met een artikel over de brandstichters te Semarang, waaruit blijkt, dat dit een campagne is tegen den Landvoogd. Schrijver wijst er op, dat immers alles niet de schuld is van den tegenwoordigen G.G., daar de Sarekat-Rajatscholen, de aanvullingsartikelen bis en ter en de bommenwerperij niet zijn tot stand gekomen gedurende de regeeringsperiode van Jhr. de Graeff, maar van Mr. Fock, zoodat het dus niet aangaat om Jhr. de Graeff als toegevend en zachtmoedig te kwalificeeren. Bovendien is Jhr. de Graeff in werkelijkheid niet zachtmoedig, maar integendeel juist te kras, omdat Z.E. daartoe gedwongen is. Immers de meeste verbanningen en doodstraffen komen in het jaar 1927 voor! Dit is een bewijs dat *De Locomotief* uit haar rails is geraakt. Hare pogingen tot het aanknoopen van connecties met ontwikkelde Indonesiërs indertijd zullen dan ook geen vruchten afwerpen, want deze pogingen geschieden natuurlijk niet met de bedoeling om de landskinderen vooruit te brengen, maar om de volksbeweging den kop in te drukken. Daarom zou het beter geweest zijn indien het blad ronduit gezegd had dat het zich bevindt op het spoor van *Het Nieuws*. Intusschen zullen wel verscheidene van haar Inlandsche abonné's naar *Het Nieuws* overloopen, want dit blad is wel is waar geen vriend van de Indonesiërs, doch daaruit kan men de stem lezen van den eigen vijand, terwijl men uit *De Locomotief* niet zien kan of zij vriend dan wel vijand is.

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

De onlusten in Indonesië.

In het 15-Dec. Nr. van „De Opbouw, democratisch tijdschrift voor Nederland en Indië", schrijft de hr. M. Tabrani, voorzitter van den Aziatischen journalistenbond, die tijdelijk hier te lande vertoeft, over „De onlusten in Indonesië en hare bestrijding". Achtereenvolgens neemt schrijver, die hoewel vurig nationalist, samenwerking geenszins verwerpt, het wezen, de ontwikkeling, de uitbarsting en de bestrijding der communistische onlusten in beschouwing. Bij het door den schr. ingenomen standpunt is het alleszins begrijpelijk dat hij, de ongeregeldheden niet verdedigend, toch verontschuldigingen aanvoert; z.i. lag de kiem van het verzet niet in een slechte economische positie en ook niet in het fanatisme van den doorsnee-Indonesiër, maar wel in de omstandigheid dat het verlangen om „meester te zijn in eigen huis" diep is doorgedrongen in de harten der jongeren, wier invloed op de massa niet onderschat mag worden. Scherpe critiek oefent M. Tabrani op het beleid van Gouverneur-Generaal Fock, de man van „de ijzeren vuist", die door zijn bezuinigingspolitiek werkloosheid veroorzaakte onder de massa, terwijl zijn regeeringspolitiek haat en verbittering kweekte onder de intellectueelen. „Uit de door de Regeering gepubliceerde gegevens omtrent de communistische organisatie in Indonesië is duidelijk gebleken dat het plan om het bestaande gezag omver te werpen reeds tijdens het bewind-Fock is gesmeed. De komst van den nieuwen Landvoogd heeft daarop geenerlei invloed uitgeoefend... De heer Fock is op tijd weggegaan; tijdig genoeg om niet de wrange vruchten van zijn arbeid te oogsten." De door de Regeering genomen strenge maatregelen om de opstanden te onderdrukken, acht schr. verklaarbaar, doch de excessen waarmede ze gepaard gingen, noemt hij misdadig, even misdadig als het gestook, het plunderen en moorden der opstandelingen! Dat voorts het onderzoek naar de oorzaken der onlusten, op Sumatra zoowel als op Java, uitsluitend aan ambtenaren is opgedragen, wordt door schr. betreurd; z.i. was hier voor de Regeering een welkome gelegenheid om met de leiders der inheemsche beweging samen te werken.

De schr. besluit: Bij de Indonesische jongeren is het streven opgekomen om de volle medezeggenschap en dus ook de volle verantwoordelijkheid te hebben in alles: wat verband houdt met het bestuur over hun land. Zij willen niet meer doen dan in practijk brengen, wat men hun steeds heeft voorgehouden als hun levensdoel. Hun dit te beletten staat gelijk met een jongen te leeren smeden en hem dan te verbieden het vak van smid uit te oefenen. Het is daarom onze overtuiging, dat rust en harmonie in Indonesië alleen bewaard kunnen worden door het verleenen van volle medezeggenschap aan de Indonesiërs in het besturen van hun **land**. Medezeggenschap brengt met zich verantwoordelijkheid, en dit laatste zal den Indonesiër er toe brengen om zijn ideaal „Groot-Indonesië" langs parlementairen weg te verwezenlijken.

De Ombilin-mijnen.

In de „Ingenieur" van 17 Dec. wijdt ir. R. J. van Lier eene beschouwing aan het gouvernementeele bedrijf der Ombilin-steenkolenmijnen, waarvan de exploitatie in 1926 een verlies moet hebben opgeleverd van *f* 1.711.510, bij eene productie van rond 490.000 ton. Schr., die als oud-ingenieur-directeur dier mijnen zeker wel autoriteit is op dit gebied, bespreekt het mijnbedrijf te Sawah Loento, het vervoer der kolen naar Emmahaven en de verlading in schepen en ten slotte het vervoer door den Indischen Archipel (waarbij het gouvernement met handen en voeten gebonden is aan de Kon. Paketvaart Mij.). Alles met de bedoeling eene richting aan te geven waarin gewerkt moet worden om het bedrijf der Ombilinmijnen uit het tegenwoordige stadium van slechte financieele resultaten te helpen en het als voorheen weder rendabel te maken.

Literatuurlijst van het Adatrecht.

Bij Martinus Nijhoff te 's-Gravenhage is verschenen een herziene en bijgewerkte uitgaaf van de „Literatuurlijst voor het Adatrecht van Indonesië" (uitgegeven door de Adatrechtstichting te Leiden). Deze „lijst" (een boekwerk van 452 blz.!), onontbeerlijk voor hen die studie maken van het Indonesisch adatrecht (waarbij onder Indonesië ook begrepen wordt een gedeelte van Formosa, de Philippijnen, het Maleische schiereiland, de Tjams en Madagaskar) bevat een opgave van alle boeken en artikelen in tijdschriften en periodieken, die hetzij aan onderwerpen van adatrecht opzettelijk zijn gewijd, hetzij over deze materie een ander bevatten. In het eerste gedeelte zijn deze duizenden titels alphabetisch gerangschikt; in het tweede gedeelte zijn ze systematisch ingedeeld en ondergebracht in A: Adatrecht-politiek, B: Inheemsch recht (aardrijkskundige indeeling), III: Chineezen recht, IV: Godsdienstig recht.

We wenschen den samensteller van deze tweede uitgaaf, de heer J. A. Quist, (de eerste was bewerkt door Mr. W. J. Muller) geluk met de voltooiing van dezen omvangrijken, zoo ontzettend veel inspanning en tijd gekost hebbenden arbeid.

De Inlandsche beweging.

Bij de opening der lessen voor de Indologische faculteit der Rijksuniversiteit in Oct. j.l. heeft Prof. Dr. J. H. F. Kohlbrugge een aantal voordrachten gehouden over: De Inlandsche beweging en de onrust in Indië, welke thans tot een bundel vereenigd, in druk zijn verschenen bij A. Oosthoek te Utrecht.

We ontvingen hiervan een exemplaar ter recensie, doch achten ons niet bevoegd een dergelijk werk te beoordeelen, slechts zij opgemerkt dat de hoogeleerde schrijver bij de behandeling van het onderwerp een standpunt inneemt, hetwelk de Indonesiërs de ontboezeming zou kunnen ontlokken: „Ziehier de vriend die ons onze feilen toont."

De Indische Mercuur.

No. 51 (21 Dec.). Berichten van de Afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut. No. 33. Iets over de samenstelling van Balata-melk uit Suriname, door Ir. W. Spoor (Aanvulling). — Indische vruchten, door J. J. Ochse; besproken door Dr. W. G. Boorsma. — Malaria en de groote cultures; besproken door A. de Buck. — De Parijsche suikerconferentie (vervolg). — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen (hierin o.m. een overzicht van een voordracht van Prof. Mr. M. W. F. Treub over „De koloniale positie van Nederland"). Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut geeft eene opgave van recente literatuur over economische zaken — arbeidsvraagstukken — nijverheid — delfstoffen en metalen.

De Indische Cultures.

Uit den inhoud van No. 22 (15Nov.). Geranium-Rosat (met ill.), door C. Chalot. — De rijst op Madagascar, II. Haar productie in groot-cultuur, door J. H. Leroy (met ill.). — Iets over de historie van de vruchtencultuur in de Ommelanden van Batavia, door J. J. Ochse. — Van bladziekte herstelde rubberboomen, door E. B. Fairweather. — Chemische synthese, door Prof. Ir. G. A. Brender

à Brandis. — Economie in het rubberbedrijf, door Dr. A. W. K. de Jong. De bescherming van de suikerindustrie in verschillende landen, door Mr. J. H. van Hasselt. — De internationale maïsmarkt, door J. Schilthuis. — De stand van de wetenschappelijke grond-analyse in haar betrekking tot de mestpraktijk, door Dr. P. Vageler. — Eenige mededeelingen over de bemestingsproeven in de Tjihea-vlakte, district Tjiranjang, regentschap Tjiandjoer, door L. J. Vroon.

Algemeen Landbouwweekbl. voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 20 (12 Nov.). Droogovens voor copra, door W. E. L. — Vruchtencultuur in Australië, door W. A. Schrauwen. — Het uitroeien van alang alang door het bedekken van den bodem, door D. J. Dibbetz. — Oud-Gouv.-Generaal Fock over het arbeidsvraagstuk (ontleend aan de „Nw. Rott. Ct.). — Een praatje over den Javaanschen landbouw. — Inlandsche rubbercultuur. — Klein-landbouw in kolonisatie (slot).

* * *

De tuberculose bij de Javanen en Chineezen ter Oostkust van Sumatra, door Dr. M. Straub (Geneeskundige Bladen uit Kliniek en Laboratorium, 26e reeks, No. I-II).

Het primitieve Matriarchaat en zijn ondergang, door Isis (uit het Engelsch). (Wetensch. Bladen. 1927, IV, bl. 12).

In en om de Vorstenlanden, door J. Poortenaar. Oct. I.l. (Buiten, 1927, bl. 524, 536, 548).

Dr. C. J. de Groot en de radio-verbinding Indië-Holland. Karakterschets (vervolg). Met ill. (De Hollandsche Revue. 1927, bl. 840).[1])

[1]) Wegens plaatsgebrek moest het overzicht worden bekort en hier afgebroken.

Suriname.

Verschenen is de Memorie van Antwoord betreffende het wetsontwerp tot vaststelling van de Surinaamsche begrooting voor het dienstjaar '28.

De Minister vernam met leedwezen dat men algemeen was teleurgesteld door het uitblijven van het algemeen plan voor het in de toekomst ten aanzien van Suriname te volgen beleid, door hem in uitzicht gesteld bij de behandeling van de begrooting van dit gebiedsdeel voor het loopende dienstjaar.

Inderdaad zou niets hem liever zijn geweest dan een zoodanig plan vóór de indiening der begrooting van het jaar 1928 te kunnen overleggen. Van den aanvang heeft hij echter de mogelijkheid daartoe in twijfel getrokken. Dat hij niettemin de vrijheid vindt om medewerking te vragen bij het handhaven der getroffen voorzieningen, vindt zijn oorzaak in het feit, dat deze ontegenzeggelijk op den economischen toestand van Suriname reeds een gunstigen invloed hebben gehad. De voorzieningen, die reeds haar beslag hebben gekregen, zijn opgenomen in de onlangs vastgestelde en reeds in werking getreden verordening van 17 October 1927 tot schorsing voor de jaren 1927 en 1928 van de heffing van het hoofdgeld en van de vergoeding van 15 cents per werkdag voor onder contract verbonden immigranten. Een wetsontwerp inzake een overeenmstige schorsing der heffing van de op der landbouw-ondernemingen gevestigde tijdelijke schuldplichtigheid (grondrente), is bij den Raad van State aanhangig, terwijl een voorstel van den landvoogd betreffende herziening van de geneeskundige belasting eerlang de Koloniale Staten zal bereiken.

Noch van deze, noch van de andere, thans nog in voorbereiding zijnde maatregelen, de strekking hebbende om geldbelegging in de Surinaamsche cultures te bevorderen, mag worden verwacht, dat zij als het ware oogenblikkelijk tot eene toestrooming van kapitaal zullen leiden. Men zal zich voorshands moeten tevreden stellen met de ervaring, dat, tengevolge van de voormelde voorzieningen en in afwachting van den verderen loop der zaken, reeds eene economische ontspanning is ingetreden, en dat op onderscheidene ondernemingen in het gewest zelf tot uitbreiding van de cultuur wordt overgegaan dan wel deze wordt voorbereid.

In antwoord op de vraag, of het bericht juist is, dat bij kapitaalkrachtige groepen in de Vereenigde Staten en in Duitschland groote belangstelling voor Suriname bestaat, deelt de minister mede, dat in dit jaar vanwege een Amerikaansche onderneming, de „Kalbfleisch Corporation", de ontginning van bauxiet ter hand is genomen op het particulier terrein Ongelijk aan de Pararivier, welk bedrijf zal worden ingericht voor de productie van 100 ton daags; dat een studiecommissie, onder leiding van de heeren A. Wolf en P. Frantz, resp. advocaat en ingenieur te New-York, het gewest heeft bezocht, welk bezoek heeft geleid tot de oprichting van de te Paramaribo gevestigde „Guyana Mijnbouw- en Ontginningsmaatschappij", en dat thans onderzoekingen, inzonderheid op het gebied der cultures in Suriname, verricht worden door eenige personen, uitgezonden door het „Pflanzungs Syndikat voor Suriname" te Berlijn, staande onder leiding van Dr. Albert Hahl, oud-Gouverneur van Duitsch Nieuw-Guinea, waarbij o.m. de „West Afrikanische Planzungs-Gesellschaft Victoria" betrokken is.

De door enkele leden te kennen gegeven vrees, dat van den termijn van twee jaar, waaraan de hiervóór vermelde tegemoetkoming aan het landbouwbedrijf voorshands werden gebonden, een belemmering zou uitgaan voor den toevoer van kapitaal voor Suriname, vindt in het bovenstaande geen bevestiging.

Een tropisch laagland als Suriname biedt, naar het oordeel van den minister, geen gunstigen bodem voor nederzettingen van blijvenden aard van West-Europeanen, die door zelfwerkzaamheid in den landbouw in hun levensonderhoud zouden moeten voorzien.

Hij verklaart zich echter bereid zijn aandacht op het vraagstuk gevestigd te houden.

Het overleg met den gouverneur inzake een detacheering uit Indië naar Suriname van op het gebied der arbeidsinspectie, den landbouw en het Inlandsch onderwijs deskundige ambtenaren, is nog niet beëindigd.

De opbrengst der middelen in het eerste halfjaar van 1927 is beneden die van het eerste halfjaar van 1926 gebleven. Sedert van den landvoogd ontvangen berichten wijzen echter uit, dat het nadeelig verschil in het tweede halfjaar ten volle zal worden ingehaald en dat de voor 1927 rond $1\frac{1}{3}$ ton hooger gestelde raming der gezamenlijke middelenopbrengst ruimschoots zal worden bereikt.

De minister blijft van oordeel, dat een financieel zeer zwak gewest als Suriname de aan overheidsexploitatie van landondernemingen verbonden geldelijke risico's niet op zich behoort te nemen.

Of het aanbeveling verdient, den tijdelijk aan den Surinaamschen dienst te verbinden deskundige op het gebied van irrigatiewerken werkzaam te doen zijn in de richting van de denkbeelden van den heer Pyttersen, zal t.z.t. wel door den Gouverneur worden overwogen.

Op bevordering van den kleinlandbouw blijft de aandacht gevestigd, inzonderheid voor wat betreft vergrooting van de export-mogelijkheid der producten van dezen tak van bedrijf.

De minister heeft niet den indruk, dat er redelijke grond bestaat voor een klacht over het feit, dat beslissingen van de Kol. Staten voortdurend door het opperbestuur worden teniet gedaan.

Van aantasting der autonomie zou sprake kunnen zijn indien de Gouverneur aan de zijde van de Koloniale Staten had gestaan en het Opperbestuur de aldus in gemeen overleg tot stand gekomen regeling op andere wijze in een Koninklijk besluit had vastgelegd. Dit laatste is niet dan zeer sporadisch voorgekomen en de minister vindt dan ook geen aanleiding om zich voor het vervolg te dezen opzichte eenigszins te binden. Overigens is er in dit verband aanleiding om in herinnering te brengen, dat werkelijke autonomie voor Suriname niet mogelijk is, voordat het gewest geldelijk geheel van het Moederland onafhankelijk is.

Het advies van den gouverneur nopens de voorstellen van de commissie-Staal betreffende de herziening van het regeeringsreglement, is onlangs ontvangen. Zoodra mede het advies dienaangaande van den gouverneur van Curaçao zal zijn ingekomen, zal de aangelegenheid de volle aandacht van den minister hebben.

Over de grenskwestie lezen wij in de Memorie van Antwoord het volgende:

„Zooals bereids is medegedeeld in de Memorie van Antwoord op het Verslag der Tweede Kamer nopens het IIIde Hoofdstuk der Staatsbegrooting voor 1928 zijn de Minister van Buitenlandsche Zaken en de ondergeteekende in bespreking omtrent de vraag, of het aanbeveling zou verdienen

stappen te doen om tot eene definitieve vaststelling van de grens tusschen Suriname en Britsch-Guyana te geraken."

Hier moet ons een opmerking uit de pen: jaarlijks vindt men in het Voorloopig Verslag der Tweede Kamer en in de Memorie van Antwoord vragen en antwoorden over deze kwestie, maar in de overzichten in de dagbladpers worden deze stelselmatig overgeslagen.

Is er zoo weinig belangstelling voor een kwestie die toch de eer van het land raakt?

* * *

Het eervol ontslag van Baron van Heemstra als Gouverneur van Suriname en de benoeming van Dr. Rutgers als zoodanig, zal men in een andere rubriek aantreffen. Voor zooveel wij weten is het de eerste maal dat een man van de studierichting van Dr. Rutgers tot Gouverneur van Suriname is benoemd. De benoeming doet ons denken aan die van Paul Best tot Gouverneur van Indo-China vele jaren geleden.

Van Dr. Rutgers vindt men een portret in het bijblad van de N.R.Ct. van 24 December en in het avondblad C van denzelfden datum zijn antecedenten.

* * *

De aandacht wordt er op gevestigd, dat de verkoop van de Surinaamsche Groene-Kruiszegels bij den aanvang van het jaar 1928 zal worden gestaakt. Tot en met 31 December a.s. zijn ze op de daarvoor vastgestelde dagen alsnog voor het publiek verkrijgbaar ten postkantore te Amsterdam, Rotterdam, Den Haag, Groningen en Arnhem. Het batig saldo van den verkoop dier zegels wordt afgedragen aan de Surinaamsche vereeniging „Het Groene Kruis".

* * *

Namens het Hoofdbestuur der Posterijen en Telegrafie heeft de Persdienst van dat dienstvak eenige mededeelingen gedaan via de zenders te Huizen en Hilversum. Voor het meerendeel betroffen deze de Nieuwjaarscorrespondentie en de Kerst- en Nieuwjaarstelegrammen tegen goedkoop tarief naar Indië enz., welke ook naar Suriname kunnen worden verzonden.

Het belangrijkst was echter de mededeeling, dat met ingang van 2 Januari a.s. een directe radiotelegrafische verbinding zal worden opengesteld met Suriname.

Wanneer de telefoon?

Uit den Verren Vreemde.

Het Groot-Brittanië—Irak verdrag.

Wij hebben hier gesproken over den door Irak te kennen gegeven wensch, om van Volkenbondsmandaatgebied tot geheel vrijen en onafhankelijken staat te promoveeren. Mandaathouder is Engeland, dat wel genegenheid toonde aan dien wensch van Irak, het oude land van Mesopotamië, een gewillig oor te leenen, maar gewichtige bezwaren deden zich voor, w.o. ook die van buitenaf kwamen, zooals de verwachtingen welke nierdoor zouden worden gewekt bij volken onder Fransch protectoraat, en de kans op 't uitbreken van vijandelijkheden met buurtstaten, zooals Hedchas en Turkije, welke door de Britsche voogdij over Irak in bedwang gehouden worden. Het slot (althans voorloopig) van de te Londen gevoerde beraadslagingen, waarvoor de koning, Emir Feisoel zelf was overgekomen, heeft een verdrag tusschen Groot-Brittanië en Irak gebracht, waarin Irak als een souvereinen en onafhankelijken staat wordt erkend. Beide partijen verbinden zich de bestaande bevriende relaties aan te houden. Irak zal de door Gr. Br. aangegane internationale overeenkomsten erkennen, zoo die van het verdrag van Lausanne over de grensregeling en dat van San Remo over de petroleum-concessies. Over vraagstukken, de buitenlandsche politiek betreffende, die voor beide landen van belang kunnen zijn, zullen oprechte en volledige besprekingen gevoerd worden. Irak zal in zijn constitutie geen veranderingen brengen, die de belangen van vreemden zouden kunnen schaden. Wederkeerig worden garanties gegeven aangaande handel en scheepvaart. Voor de militaire toestanden en verhoudingen zal een afzonderlijke overeenkomst worden opgesteld.

Gr. Br. verbindt zich de candidatuur van Irak als lid van den Volkenbond te steunen, wanneer

die in 1932 gesteld zal worden, en Gr. Br. de 5 jaren, die daar tusschen liggen, bevredigend verloopen oordeelt.

De Times, over het contract met Irak schrijvende, merkt in de eerste plaats op, dat, in tegenstelling met het vorige tractaat, Irak, dat in 1920 nog een mandaatsland klasse A was, gelijk al gemeld is, nu uitdrukkelijk als souvereine onafhankelijke staat erkend wordt, en dat de onderhandelingen op voet van gelijkheid plaats hadden. Dat zal veel Irakeezen, aangaande Groot-Brittanië's beweerden wil om Irak onder blijvende voogdij te houden, geruststellen. Volgens het vorige tractaat zou de Britsche hooge commissaris de regeering van Irak door advies leiding geven. In het nieuwe tractaat met Irak is de terminologie zoo zachtmoedig mogelijk gemaakt. De hooge commissaris zal zijn wenschen nu alleen nog maar ter kennis van de regeering van Irak brengen.

Ook met deze toelichting van het groote city blad is ons de zaak toch niet geheel duidelijk.

Groot-Brittannië is mandaathouder van den Volkenbond over Irak. Vrijwillig, 't kan er dus uit indien 't dit zou willen. Maar 't kan Irak niet uit den status van een Volkenbondmandaatsgebied opheffen tot een zoodanig volkomen onafhankelijk land, dat dit geen voogdij meer behoeft. Hiertoe is alleen de mandaatgever, de Volkenbond zelf du[s] bevoegd. In art. 22 van het V.B. verdrag staat over deze kwestie (wij herinnerden er hier onlangs aan):

„Eenige gemeenschappen, vroeger behoorend tot het Ottomaansche Rijk, hebben een zoodanige graad van ontwikkeling bereikt, dat haar bestaan als onafhankelijke naties voorloopig kan worden erkend, op voorwaarde . . ."

en nu lette men wel, want Irak is een dier gemeenschappen, welke men de mandaatlanden noemt,

„op voorwaarde, dat zij zich bij het bestuur laten leiden door den raad en de hulp van een mandataris, tot het oogenblik gekomen is, dat zij in staat zullen zijn, op zich zelve te staan."

De voogdij wordt door Engeland uitgeoefend als mandataris en in naam van den V.B., het kan deze losser en slapper maken, maar het kan ze niet opheffen. Hiertoe kan het een voorstel doen aan zijn mandaatgever en deze heeft hierover ten slotte alleen te beschikken en te beslissen.

Het is op zich zelf een verblijdend verschijnsel, dat een mandaathouder het voorbeeld geeft van een juist begrip van zijn roeping als voogd om zijn pupil tot zelfstandigheid op te voeden, en met dit eerste voorbeeld geeft Engeland den V.B. weer een nieuw succes te boeken. Maar hierom en hierdoor kan niet gerechtvaardigd worden, dat een verkeerde weg zou worden ingeslagen naar het gewenschte en door allen gewilde doel. Een dergelijke gedragslijn zou aan het succes en aan het voorbeeld zelf een zeer bedenkelijken kant geven. Wat één doet mogen allen doen, de mandataris zou dan de vrije beschikking krijgen over het definitief beëindigen van het door den V.B. verleende mandaat. De naties onder mandaat zouden dienovereenkomstig eischen kunnen gaan richten tot den mandaathouder. De gevolgen zouden funest kunnen worden.

Indien onvolledigheid der beschikbare gegevens ons in deze geen parten speelt, zullen wij daarom maar aannemen, dat de bedoeling is de opdracht van de mandataristaak zoo veel mogelijk in te krimpen, zonder dat [illegible] daarom echter ophoudt mandataris te [illegible]

De kwestie van de opname van Irak als lid van den Volkenbond aan het einde van de loopende termijn past bij een dergelijke bedoeling ook wel aan.

Wij moeten nog weer eens eraan herinneren dat, volgens art. 1 van het V.B. verdrag, elke staat elk overzeesch gewest of kolonie met volkomen zelfbestuur lid kan worden van den V.B., indien de toelating wordt goedgekeurd door *twee derden* der ter Algemeene vergadering uitgebrachte stemmen, en mits vooraf werkelijke waarborgen aanwezig zijn geacht van zijn ernstig voornemen zijne internationale verplichtingen na te komen en hij de regeling aanneemt, vastgesteld door den V.B. t. o. van zijn strijdkrachten en bewapeningen t. l. t. z. en in d. l.

Gr. Br. heeft aan Irak nu 't vooruitzicht geopend zijn voorspraak te willen zijn bij den V.B. om in 1932 voor het lidmaatschap in aanmerking te kunnen komen, alsmede om te bevorderen dat dan 2/3 van de staten, V.B. leden, bereid zullen

hun stem aan Irak te geven. Naar onze opvat- zou hieraan moeten voorafgaan, dat de V.B. ot Brittanië van zijn mandaat zou ontheffen volgens de letter van art. 22 van het V.B.-ver-, daarmede zou verklaren dat Irak in staat is eel op zich zelve te staan.

Bedevaart naar Mekka.

an een Aneta-bericht in de Indische bladen ont-en wij 't volgende:

ngevolge een overeenkomst tusschen de Brit- en Nederlandsche regeering, is ten behoeve de uit Nederlandsch-Indië afkomstige pelgrims, op hun weg Cameran aandoen, aldaar een Ned.- geneeskundige geplaatst, en werd voor die rekking aangewezen dr. Ziesel, die met eenige atri's per s.s. „Ajax" der Stoomvaart-Mij. eaan" daarheen vertrokken is.

Het aantal pelgrims voor Mekka bedroeg in het geloopen seizoen 126.000, niet medegerekend de ahabieten en Arabieren. Onder dit aantal zijn te kenen 40.000 Ned.-Indische- en 30.000 Britsch-Indische onderdanen.

Door de bemoeienissen van Sultan Ibn Saud, die moderner van opvattingen blijkt te zijn dan zijn voorganger, is het overland-transport in het pelgrimsgebied zeer verbeterd door de invoering van verschillende autodiensten. Deed men vroeger per kameelen-transport over den afstand Djeddah—Mekka 2 dagen, met verplichte overnachting te Bachra, per automobiel à raison van *f* 15.— per persoon, doet men thans over dit traject niet meer dan 3½ uur. De reis Mekka—Medina duurde vroeger 11 dagen, thans per auto 16 uur.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Apeldoorn.

EURASIA-AVOND.

Deze zal hoogstwaarschijnlijk gehouden worden op *28 Januari of 4 Februari a.s.* in Tivoli bij genoegzame deelneming, waarvoor een vóórverkoop van kaarten gehouden wordt. Is die niet bevredigend, dan kan de voorstelling niet doorgaan, omdat we niet een heel jaar contributie aan één feestavond mogen geven. Dit zou echter wel jammer zijn, want de leden van „Eurasia" geven zich belangeloos — en wat zij bieden is werkelijk goed.

Als deze avond slaagt, willen we gaarne later nog eens „Eurasia" weerzien met „Njai Sonna".

Definitief is nu, dat de toegangsprijzen voor *leden, begunstigers* en hunne *huisgenooten f 1.—* zal zijn (pl. bel. en auteursrechten inbegrepen) en voor *niet-leden f 1.50.* Helpt allen!

Het Bestuur.

Afdeeling 's-Gravenhage.

CONTRIBUTIE 1928.

Kennisgeving, dat het gironummer van den Secretaris-Penningmeester van de Vereeniging „Oost en West", Afdeeling 's-Gravenhage, is *No. 135120.*

Den leden wordt beleefd verzocht de contributie over 1928 *vóór 15 Januari* a.s. te willen voldoen door storting of overschrijving op girorekening 135120.

Nà 15 Januari zal over de contributie worden beschikt met bijvoeging van 15 cent voor inningskosten.

De Secretaris-Penningmeester,
J. C. BAUDOIN.

Mutatiestaat van 21 tot 28 December.

Nieuwe Leden: / Geïntroduceerd door:

Nieuwe Leden	Geïntroduceerd door
J. van Loggem, Secretaris Bond van Ridders M. W. O., Amsterdam, Celierstraat 30. *f* 5	Secretaris Afdeeling Amsterdam.
E. Kepper, oud Luit.-Kolonel N. I. L., Apeldoorn, Valkenberglaan 19. *f* 5.	Voorzitter Afdeeling Apeldoorn.
J. Brouwer, Notaris, Apeldoorn, Emmalaan 21. *f* 5.	Voorzitter Afdeeling Apeldoorn.
M. de Wit, Kapitein-Administrateur van „Bronbeek", Arnhem, Boulevard Heuvelink 137. *f* 5.	Afdeelingsbestuur van Arnhem.
J. J. Zomer, Velp, Torckstraat 4. *f* 5.	Afdeelingsbestuur van Arnhem.
Madame E. Gianetti, Nijmegen, van Slichtenhorststraat 71. *f* 5	Mevrouw A. W. C. Vigelius te Nijmegen.
Mevrouw M. W. van Otterloo-van Lummel, Nijmegen, Breedestraat 17. *f* 5	Zuster W. M. Beukema van Meerten te Nijmegen.
G. Oudshoorn, Nijmegen, Oude Heesche Laan 520. *f* 5.	Afdeelingsbestuur van Nijmegen.
T. Boekholt, Inspecteur L. O., Groningen, Verlengde Heereweg 133*a*. *f* 5	den heer P. J. Hommes te Groningen.
Mr. J. E. Mulder, Advocaat en Procureur, oud-Voorzitter Landraad te Wonosobo, Groningen, O. Boteringestraat 4a. *f* 5.	Voorzitter Afdeeling Groningen.
W. Onnes, Huize „de Poll", De Punt bij Groningen. *f* 5.	Voorzitter Afdeeling Groningen.
Dr. P. Vogelenzang, Arts, Groningen, Praediniussingel 13. *f* 5.	Voorzitter Afdeeling Groningen.
Mr. H. V. Monsanto, oud-Advocaat-Generaal bij het Hooggerechtshof in O.-I., Den Haag, van Boetzelaerlaan 67. *f* 5	den heer Ir. A. K. M. Martis te Den Haag.
B. M. van de Werk, Den Haag, Nicolaïstraat 27. *f* 5	Eigen aanmelding.
Mevrouw Crena de Jongh, Den Haag, Nassauplein 11. *f* 5.	Mevrouw du Mosch te Den Haag.
Mevrouw H. E. ten Seldam-Wilkens, Den Haag, van Boetzelaerlaan 171. *f* 5	den heer R. ten Seldam te Den Haag.
W. Doornik, oud-Resident, Den Haag, Lubeckstraat 15. *f* 5	den heer Logeman te Den Haag.
A. H. A. G. Hellendoorn, Den Haag, Duncklerstraat 13. *f* 5	den heer A. de Bruijn te Wassenaar.
J. G. reenknaar, oud-Administrateur onderng. „Sempali" der landMij., Den Haag, Statenlaan 58. *f* 5	den heer F. Weijerman te Den Haag.
Ph. J. Klauwenberg, oud-Majoor, Den Haag, Jan van Nassaustraat 2. *f* 5	den heer A. W. Visser te Den Haag.
P. C. D. van den Bergh, oud-Employé B. P. M., Den Haag, van Galenstraat 19. *f* 5	Eigen aanmelding.
O. Pelger, student, Scheveningen, Arnhemsche weg 51. *f* 2.50	Eigen aanmelding.
Dr. G. L. L. Kemmerling, Bussum, Meerweg 1. *f* 5	Eigen aanmelding.

Nieuwe Begunstigers:

Nieuwe Begunstigers	Geïntroduceerd door
Mr. P. van der Elst, Griffier Arr. Rechtbank, Groningen, Schuitendiep	Voorzitter der Afdeeling Groningen.
Th. Tiktak, Groningen, Praediniussingel 52	den heer J. Maten te Groningen.

Afschrijven:

Mevrouw de weduwe P. van Wijk-van Temmen, Den Haag, Laan van Eik en Duinen 225 (overleden).
J. Pelger, Scheveningen, Arnhemsche weg 51.
Mr. W. C. van Benthem Jutting, Haarlem, Wilhelminastraat 51.
N. Anakram, p.a. Gouv. Tinbedrijf te Muntok.
Mevrouw M. van Laer-Greve te Lembang bij Bandoeng.

Adresveranderingen:

J. E. Romswinkel, oud-Hoofdcommissaris Veldpolitie N.-I. van: Pension Gelria, Annastraat 5 te Oosterbeek naar: Den Haag, Groot-Hertoginnelaan 93, Pension Metsker. *f* 5.
W. Siewertsz van Reesema, Hoofdadministrateur Rubber Cultuur Mij. Amsterdam, van: Galang (S. O. K.) naar: Den Haag, Balistraat 96. *f* 10.
G. Scheffel, Controleur B. B. van: Den Haag, Nachtegaallaan 4 naar: Weltevreden Dep. B. B.

Afdeeling Twente

LEZING LUCHTREIS NAAR INDIE EN TERUG.

Op *Maandag 9 Januari* a.s. zal voor onze afdeeling, in samenwerking met de afd. „Twente" van de Algemeene Vereeniging van Verlofsofficieren der Nederlandsche Land- en Zeemacht, de 1e Luitenant-vlieger *G. A. Koppen* eene lezing *met lichtbeelden* houden over zijn *luchtreis naar Indië en terug.*

De lezing zal worden gehouden in het gebouw „Irene" te Enschedé.

Voor leden vrijen toegang; huisgenooten, introducées en andere belangstellenden betalen *f* 0.50 entrée.

De Secretaris,
G. W. STROINK.

Mededeelingen.

Van de Redactie.

De red. der rubriek „Curaçao" was verhinderd in dit nummer zijne wekelijksche bijdrage te geven.

Van het Informatie-Bureau:

COMMISSARIAAT VOOR INDISCHE ZAKEN.

Voor het M.U.L.O. in Nederlandsch-Indië worden gevraagd (bij voorkeur voor vasten dienst) mannelijke of ongehuwde vrouwelijke leerkrachten (aankomst Indië uiterlijk Mei of Juni 1928).

Vereischte bevoegdheden:
hoofdacte en de akte wiskunde L.O. of de middelbare K.I.; of
hoofdakte en twee der bijakten Engelsch, Duitsch en Fransch L.O.; of
hoofdakte en middelbare akte A Engelsch of Duitsch of Fransch.

Bezoldiging *f* 280—*f* 750 's maands, voor de plaatsing bij het M.U.L.O. vermeerderd met *f* 100 's maands.

Nederlandsche dienstjaren worden tot een maximum van 9, Indische dienstjaren voor 9/10 in rekening gebracht.

Vrije overtocht, c.q. ook voor wettig gezin, en een tegemoetkoming in de uitrustkosten van *f* 1200 voor ongehuwden en *f* 1800 voor gehuwden.

Boven deze tegemoetkoming ontvangen de mannelijke leerkrachten eene bijzondere toelage voor éèns van *f* 75 voor het bezit van elke bijakte (uitgezonderd die voor schoonschrijven en voor vrije- en ordeoefeningen der gymnastiek).

Vergoeding van studiekosten wordt niet toegekend.

Sollicitaties (ongezegeld), onder bijvoeging van akten van bekwaamheid en uitvoerige opgave diensttijd, in te zenden bij de afdeeling B, eerste bureau, van het Commissariaat voor Indische Zaken bij het Departement van Koloniën, bij welke afdeeling ook nadere inlichtingen kunnen worden ingewonnen.

1927,

DEN
nag

KEUKE
KELDE

ST
HAG

. Den
geliede

West-
gebied
Heuls

Gr
diende
veran

as afsp

an.

MART
erkrijg

nkeerk

nkeerk

chter

nkeer

nkeer

nkeer

igen

nkeer

nkeerk
v herz
nkeerk
Ned.-In

Oost-Ind

ndsch-In

NUMMER 5 DONDERDAG 3 FEBRUARI 1927 27STE JAARGANG

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN:
Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag
Telefoon 14519, Postgiro 14574

HOOFDVERTEGENWOORDIGER IN NED.-INDIË:
Mr. K. FAUSER, Tandjong Balei, Sumatra's Oostk.

Opgericht 21 Maart 1900
door Kolonel
G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is
een algemeen
Nederlandsch belang"

ADRES VOOR ADVERTENTIEN:
N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag
Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD
TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIË

Prof. Dr. C. Snouck Hurgronje

(1857 — 8 Februari — 1927).

In dit nummer van Het Koloniaal Weekblad, orgaan der vereeniging „Oost en West", het laatste dat vóór Dinsdag 8 Februari a.s. verschijnt, behoort een artikel te worden gewijd aan den man, wiens naam hier boven staat, die op genoemden dag zijn zeventigste levensjaar zal hebben vervuld; want deze eminente geleerde en onvermoeide werker, die hier in West nu twintig jaren het hoogleeraarsambt heeft bekleed, is door vele geestelijke banden verbonden met Oost, waar hij ook bijna twee decennia heeft gearbeid, al die jaren geheel zich gevende aan het werk, dat hem een levenstaak was geworden. Zoo kan van dezen man met recht worden getuigd, dat hij Oost en West gelijkelijk aan zich heeft verplicht.

Vele geestelijke banden; die woorden kwamen op uit de herinnering aan zijn inaugureele rede, gehouden op den 23sten Januari 1907, waarin hij gewaagde van een merkwaardigen geestelijken kabel, reikende van Marokko tot Indonesië en gevormd door den Islâm. De wetenschap van dien godsdienst in schier al hare vertakkingen is zijn wetenschap, welke hij heeft gediend en nog dient op zulk een wijze, dat vakgenooten uit allerlei oorden van de wereld het a.s. Dinsdag wel zouden willen aanslaan aan de poort van het universiteitsgebouw te Leiden, ieder in eigen taal en met eigen woorden, om zijn lof te verkondigen, den lof dien de Franschen kunnen uitdrukken in den eenvoudigen maar veelzeggenden vorm:

IL A BIEN MÉRITÉ DE LA SCIENCE!

Christiaan Snouck Hurgronje werd geboren te Oosterhout; daar volgde hij de lagere school, bezocht vervolgens de Hoogere Burgerschool te Breda en toog op zeventienjarigen leeftijd als student naar Leiden. Hij studeerde eerst theologie, doch ging spoedig over tot de Semitische taal- en letterkunde en schonk toen zijn aandacht in het bijzonder aan het Arabisch en den Islâm. In 1880 promoveerde hij op een al spoedig na zijn verschijning vermaard geworden proefschrift „Het Mekkaansche feest" en op stellingen. Gedurende eenige maanden toefde hij dan te Straatsburg om Nöldeke te hooren, welken leermeester hij in zijn colleges thans nog dikwijls met lof vermeldt, en weinig later werd hij benoemd tot leeraar aan de Gemeente-instelling tot opleiding van O.-I. ambtenaren te Leiden om onderwijs te geven in Mohammedaansch recht. In zijn jonge jaren heeft hij dit vak ook nog gedoceerd als lector aan de Rijksuniversiteit aldaar en aan de instelling tot opleiding van Ind. ambtenaren te Delft.

Reeds van dien tijd dateeren verschillende geschriften van zijn hand op het gebied van de fikhwetenschap, die zeer de aandacht trokken. In de Enzyklopaedie des Islâm, s.v. *Fikh*, schreef I. Goldziher: „......., ein mit idealer Geltung ausgestattetes Gesetz, eine Pflichtenlehre, wie sie Snouck Hurgronje, der Schöpfer der historischen Betrachtung des Fikh, treffend bezeichnet hat,......"

Het jaar 1885 werd voor den jongen geleerde van overwegend belang; het is het jaar van zijn reis naar Mekka, in welke stad hij, na een oponthoud te Djiddah van ongeveer zes maanden ter voorbereiding, verbleef van 21 Februari tot 5 Augustus. Veel behoeft hier van die reis niet gezegd; voor belangstellenden kan worden verwezen naar „Mijne reis naar Arabië" in de Nieuwe Rotterdamsche Courant van 16 Nov. 1885 en naar „Mannen en vrouwen van beteekenis", 1901 Afl. 2, van de hand van Mr. Dr. Th. W. Juynboll. Wel echter mag den lezer dezer regelen worden gevraagd even te trachten zich de moeilijkheden van deze reis eenigszins voor te stellen. Men bedenke wat het inhoudt voor een zoon dezer Westerstranden, met een karavaan pelgrims, onder den naam Abd al-Gaffâr, van Djiddah te trekken naar het heilige land der Moslims, den *haram*, waar geen ongeloovige den voet mag zetten; wat het inhoudt om maandenlang binnen dat gewijde gebied te leven en Moslimsche godsdienstplichten te vervullen tezamen met Moslims als een der hunnen; welk een kennis en wetenschap moeten zijn vergaderd, welk een voorzorgen en tact zijn in acht genomen, welk een moed en zelfbeheersching moeten zijn geoefend, om in die maatschappij, zoo enorm verschillend in bijna elk opzicht van de onze, zich te bewegen alsof men er thuis hoort, zich toegang te verwerven tot geleerden en aanzienlijken, tot de nog nimmer te voren voor eenigen vreemdeling geopende stads- en moskee-archieven, aldus noodzakelijk, ja opzettelijk de aandacht op zich vestigende, met al de daaraan verbonden gevaren! Bijna zes maanden ging het den Nederlander te Mekka naar wensch; toen kwam plotseling het bevel tot uitzetten, waaraan een paar uren later gevolg werd gegeven.

Een samenloop van omstandigheden droeg bij tot dit ontijdig komende slot; de schuld lag aan onware verhalen van een Fransch vice-consul, welke, opgenomen in een Parijsche courant, hun weg hadden gevonden naar Turksche en Arabische bladen. Twee soldaten geleidden Dr. Snouck naar Djiddah; terugkeeren naar Mekka was volkomen onmogelijk, dus ging hij scheep naar Europa. „De ironie van het door Allah vooruit bepaalde lot", zooals hij zelf schreef, deed den dag van zijn vertrek samenvallen met den grooten feestdag der pelgrims! Welk een teleurstelling moet het hem zijn geweest, hem die uit de schriften het feest te Mekka beter kende dan wie ook!

Mislukt was de reis volstrekt niet; wat niet al

bracht hij er van mede, welk een schat van wetenschappelijke aanteekeningen nam hij mee naar huis, ondanks het plotselinge vertrek. Het resultaat is een standaardwerk geworden van twee lijvige deelen met platenatlas, een werk dat de er van gekoesterde verwachtingen nog overtrof. Met verwondering vraagt men zich af, hoe de auteur binnen 't half jaar in d i e omgeving zulke bouwstoffen kon zamelen. Later zou hij in Atjèh opnieuw zulk een kunststuk verrichten!

Niet lang na de verschijning van zijn „Mekka" begint een nieuwe periode in zijn leven, een nieuwe carrière tevens. In het voorjaar van 1889 vertrok hij naar Indië in speciale opdracht voor een tijd van ten hoogste twee jaren; toen deze termijn bijna was verstreken ging hij over in vasten dienst van het Ind. Gouvernement als adviseur voor de Oostersche talen en het Mohammedaansch recht, later in 1898 met den titel adviseur voor Inlandsche en Arabische zaken.

Hoe hij zich kweet van zijn ambtelijke taak kan moeilijk beter worden gezegd dan geschiedde in den eersten druk van de Encyclopaedie van N.-I. — moge het nog vele jaren duren voor zijn levensbeschrijving een plaats krijgt in het Supplement op den 2den druk — met de woorden: „Over alle zaken die in verband stonden met Arabisch, inlandsche talen, theorie en practijk der Mohammedaansche Wet, inlandsch leven, de leer en de personen der godsdienstonderwijzers, wordt zijne meening gevraagd, en zijn advies gegeven in dikwijls zeer omvangrijke stukken, vaak van een vorm welken nog geen departementschef in eenigen officieelen brief had mogen aantreffen. Sommige dier adviezen zijn bijkans uitgewerkte verhandelingen. Waarover ook van advies wordt gediend: toelating van een godsdienstleeraar of verandering in de bepalingen nopens het kennisnemen van huwelijkssluitingen of huwelijksontbindingen, bruikbaarheid van een Maleische spraakkunst of zwagerschap in het Mohammedaansche Recht of het optreden van het Leger des Heils in Moslimsche centra, steeds wordt op de cardo quaestionis zoozeer de nadruk gelegd en de definitie zóó scherp gesteld, dat voorgoed alle onzekerheid weggenomen en terugkomen op een vroeger gedaan verzoek om inlichting onnoodig is."

Het spreekt van zelf dat de nieuwe adviseur ook naar Atjèh toog; waar elders in den archipel was zulk een belangwekkend arbeidsveld voor een Islâm-vorscher als daar? Toch waren er eerst groote bezwaren; doch voor dezen man zijn bezwaren geen belangrijke dingen, ze behoeven enkel overwonnen te worden. Dat wilde hij in dit geval doen door quasi als deserteur onder de Atjèhers te gaan, wat hem — gelukkig — niet werd toegestaan.

De Regeering had echter zijn advies omtrent Atjèh hoog noodig en dus verkreeg hij opdracht er heen te gaan. Eenmaal daar, toonde hij zich even moedig als bij die andere excursie van zes jaren geleden. Er is een moment geweest, naar aan schrijver dezes lang geleden eens werd medegedeeld, waarop Dr. Snouck de omstandigheden gunstig achtte om onverzeld naar Keumala te gaan tot den pretendent-sultan en dezen mede te brengen naar Kota Radja. Het plan werd aan den Gouverneur van Atjèh voorgelegd, doch hij achtte het niet verantwoord zijn toestemming te verleenen, en den vereischten pas te verstrekken zonder medeweten van de Regeering. Nog vóór de gevraagde machtiging werd ontvangen, moest Snouck den Gouverneur berichten, dat de omstandigheden geheel waren veranderd en het plan niet meer uitvoerbaar was.

Zijn eerste verblijf te Atjèh, hetwelk iets langer dan een half jaar had geduurd, leverde een tweede standaardwerk op „De Atjèhers", een boek dat inderdaad als standaard kan dienen, zooals een standaardmaat dient bij het maken van nieuwe meetwerktuigen. Niet alleen voor de wetenschap was dit boek een groote aanwinst; gegroeid als het was uit het voor den G. G bestemde verslag omtrent de religieus-politieke toestanden in Atjèh, gaf het ook een [illegible]ragslijn aan voor de te volgen Atjèh-politiek. Eerst na eenige jaren werd deze lijn gevolgd en toen kon de juistheid van het verstrekte advies in de practijk blijken. „Bestudeerd als voorts het boek werd door ambtenaren en officieren, die in Atjèh een taak hadden te vervullen, heeft het, mag men zeggen, voor de onderwerping en de pacificatie van Atjèh zeker even groote beteekenis gehad als de militaire actie en de bestuursvoering. Atjèh is door de wapenen èn door „De Atjèhers" geslagen en gepacificeerd", aldus de Majoor der Inf. van het N.-I. Leger, Dr. P. van Hulstijn, in zijn proefschrift. Het boek is in het Engelsch vertaald geworden en van deze vertaling zijn nog exemplaren in den boekhandel te verkrijgen; de Hollandsche uitgave is sedert lang uitverkocht en ter perse leggen van een nieuwen druk schijnt voorshands niet mogelijk. In Indië zijn nog enkele exemplaren beschikbaar, welke wellicht in Holland aan de markt komen.

Het bleef niet bij één bezoek aan Atjèh. In Maart 1898 werd aan Dr. Snouck Hurgronje opgedragen zich er heen te begeven zoo dikwijls en voor zoo lang als zulks in het belang zijner werkzaamheden als adviseur voor Inlandsche zaken noodig zoude zijn; hij behield die opdracht tot Maart 1903. Vele van de groote tochten onder Van Heutsz heeft hij in de jaren 1897-1901 medegemaakt. Gedurende dezen tijd verzamelde hij ook het materiaal voor zijn derde omvangrijke werk, dat in 1903 is verschenen „Het Gajoland en zijne bewoners". De bouwstoffen voor dit boek werden niet in het land zelf bijeengebracht, maar verkregen door inlichtingen van buiten hun land toevende Gajo's.

Behalve de drie boeken, welke boven zijn genoemd, verschenen vóór en gedurende de Indische jaren tal van heel belangrijke artikelen van zijn hand in binnen- en buitenlandsche periodieken, te veel om ze hier ook maar te noemen. Onder de ambtelijke bezigheden door maakte hij zich en passant, maar niettemin terdege, vertrouwd met Inlandsche talen als bijv. Maleisch, Javaansch, Soendaneesch, Atjèhs, Gajosch, enz., bracht hij een groote collectie handschriften bijeen, leerde alle geheimen verstaan en alle hocuspocus doorgronden in primbons en dergelijke door onduidelijk- en geheimzinnigheden uitmuntende geschriften, beter nog dan menig Inlandsche leeraar, die er eigen en andermans heil mee hoopte te verwerven. Is het wonder dat de Inlandsche bevolking in dezen man bijkans een wonderdoener zag? Hoe was hij ook voor hare belangen opgekomen! Het is voldoende in dit verband te wijzen op de huwelijksordonnantie en op de aanschrijvingen met de daarbij behoorende correspondentie ter zake van het toezicht op het beheer der moskeekassen, welke aanvankelijk geheime stukken thans voor een ieder toegankelijk zijn (zie Adatrechtbundel VII); de daarbij voorgeschreven maatregelen dienen in de eerste plaats de belangen der Inlanders.

In het jaar 1906, toen Dr. Snouck Hurgronje in Holland was, kwam voor de tweede maal de roepstem uit Leiden en ditmaal gaf hij aan haar gehoor. Prof. de Goeje was afgetreden wegens het bereiken van de leeftijdsgrens; het was niet twijfelachtig wie hem het allerbest zoude kunnen vervangen. Reeds drie keeren was aan dien geleerde een hoogleeraarsplaats aangeboden: vóór zijn Indische loopbaan begon, te Delft; daarna te Leiden en te Cambridge; doch hij wilde toen den arbeid in Indië niet opgeven. Toen echter de leerstoel voor het Arabisch te Leiden hem werd aangeboden stelde hij zich beschikbaar. Bij zijne oratie — zie boven — over „Arabië en Oost-Indië" zeide hij in de toespraak tot Curatoren, wel te weten dat hij in zijn rede het aan hem toevertrouwde studievak eenzijdig had voorgesteld. „Maar" — zoo vervolgde hij — „U zal het niet verwonderen, dat ik hier gepoogd heb, de practisch-nationale zijde dezer studie in het licht te stellen en dat ik ook verder met voorliefde in die richting werkzaam zal zijn."

Geen verbreking dus van de banden met Indië; ze werden nog eens duidelijk opnieuw bevestigd zelfs, want daags na zijn intreerede ging de benoeming in tot Adviseur voor Indische en Arabische zaken bij het Departement van Koloniën, welke functie hij ook thans nog naast het hoogleeraarsambt bekleedt.

Het was met zekerheid te voorzien, dat Prof. Snouck, zoo hem de tijd van leven werd gelaten, te Leiden een school zoude vormen. Toen hij er ongeveer 2½ jaar zijn licht had laten schijnen kwam reeds een proefschrift uit, dat in het bijzonder handelde over een onderwerp uit den Islâm in Ned.-Indië, hetwelk later door een drietal andere is gevolgd, alle vier proefschriften die niet, althans niet zóó, geschreven hadden kunnen worden, ware er niet de leiding van dezen hoogleeraar geweest. In het eerstbedoelde „Abdoerraoef van Singkel" van Dr. D. A. Rinkes wordt zulks voor dit proefschrift in een voorbericht ten overvloede nog eens verklaard. In dat voorbericht kan men tevens lezen hoe de wetenschap van Snouck zijn leerlingen imponeert: „Door

ons jongeren wordt hij in zekeren zin beschouwd als een moedjtahid, als de stichter van een madzhab: de mate van geleerdheid, die hij, en ook alleen hij, met zijn intellect, temperament en zijne werkkracht, vermocht meester te worden, is voor latere geslachten onbereikbaar"...... „Wellicht zou de wijze van doceeren in sommige opzichten minder ontmoedigend hebben kunnen zijn...... Geen detail ontsnapte aan zijne ontleding, geene bijzonderheid vermocht zich aan behandeling te onttrekken." Imponeeren doet hij trouwens niet enkel door geleerdheid, maar ook en vooral door zijn persoonlijkheid; heel wat anecdotes zijn er over in omloop, heel wat zuchten ook zijn er om geslaakt! Er zijn mannen, die jaren na het verlaten van de universiteit 's nachts met een opgelucht gemoed tegen zichzelf hebben gezegd, Goddank dat het maar een droom was! Prof. Snouck is geen gemakkelijk man; een zijner grootste vereerders noemde hem „in hooge mate strijdvaardig van natuur" en als hij de pen tegen iemand opneemt, dan helpt geen stalen harnas. Bij de strijdpen van Dr. Snouck Hurgronje vergeleken zijn scheermessen bot; en al verliest hij bij het hanteeren van dit wapen nooit de regelen van het ridderlijke tweegevecht uit het oog, als stonden er immer gestrenge scheidsrechters aan zijn zijde, hij heeft er zich niettemin vijanden mee gemaakt. Doch het is hier niet de plaats en nu niet de tijd om over vijanden te spreken; groote mannen, sterke karakters zijn nooit zonder!

Hoe meesterlijk hij de pen voert blijkt uit elk van zijn geschriften; alle zijn even welverzorgd, uit elken zin haast spreekt een nooit verslappend toezicht op eigen werk, nimmer wordt een woord te veel gebruikt en nimmer een te weinig; zijn zinnen doen denken aan den cirkel, die bij gelijken omtrek den grootsten inhoud heeft van alle vlakke figuren. Dat maakt de lectuur niet gemakkelijk, er is volle aandacht bij noodig; maar de lezer, die eenmaal met zijn stijl vertrouwd is geraakt, geniet van zijn werken ook door hun vorm.

Dank zij de zorgen van eenige vereerders, onder wie hier Prof. Dr. A. J. Wensinck moge worden genoemd, zijn de vóór 1924 verschenen geschriften van Dr. Snouck in een afzonderlijke uitgave bijeengebracht [1]), vijf deelen in zes respectabele banden, waarop nog een register zal volgen; een huldeblijk aan den schrijver van groote beteekenis. Een bespreking er van te dezer plaatse is volkomen onmogelijk; slechts naar aanleiding van één dier geschriften willen wij hier een enkele aanteekening maken; deze betreft het artikel: Politique musulmane de la Hollande", vertaling van „Nederland en de Islam, vier voordrachten gehouden in de Nederlandsch-Indische Bestuursacademie", waarvan een tweede druk is verschenen, in welken tevens aan het Gids-artikel „Heilige oorlog made in Germany" een plaats werd verleend.

Toen de voorlaatste reorganisatie van de opleiding der N. I. bestuursambtenaren aan de orde was, in 1906, heeft Dr. Snouck een hartig woordje meegesproken in anonieme artikelen, opgenomen in de Nieuwe Rotterdamsche en in het Vaderland. De plannen der Regeering stonden hem niet aan; hij verlangde reeds toen de later ook gekomen universitaire opleiding en achtte het zonderling „de Leidsche Universiteit goed genoeg gekeurd te zien, om, versterkt met een soort hulponderwijzer, de elementaire opleiding op zich te nemen, terwijl de „hoogere" opleiding aan een nieuw te scheppen academie is toegedacht". De Bestuursacademie vond hij uit den booze en van te voren reeds brandmerkte hij hare abituriënten, die twee jaren lang hun aandacht hadden kunnen schenken aan voorlezingen over drie à vier juridische vakken, afgewisseld met conversatieles in vreemde talen en met het hooren van diverse voordrachten, die anderen voor hen uitzochten, als niet de degelijke bestuursambtenaren te zijn, waarvoor men hen bij hunne zending naar Holland had aangezien.

Toen echter die Bestuursacademie er toch was gekomen, heeft Prof. Snouck haar zijn medewerking niet onthouden; hij nam zitting in het College van Curatoren dezer instelling en voor hare leerlingen hield hij de beroemd geworden vier voordrachten, (over onderwerpen, welke hij voor hen had uitgezocht), die — in druk verschenen — een nieuwe, heldere bron vormden, aan welke belangstellenden in den Indischen Islâm hun dorst naar kennis konden lesschen.

Het was dit geschrift, dat aan C. Th. van Deventer zijn artikel in de pen gaf „De oplossing der Islâm-quaestie in Nederlandsch-Indië", opgenomen in de Gids van 1911; waarin hij van den auteur zeide, dat deze als een Treub en een Van 't Hoff de vruchten van zijn vorschen dienstbaar wilde maken aan het heil der gemeenschap. „Moet daarbij het terrein der politiek worden betreden, niet hij die terugwijkt. Hij begrijpt dat de groote slag ten slotte op dat terrein zal moeten worden gestreden en zijn ideaal is hoog, zijn overtuiging sterk genoeg om ook te midden van het krijgsgewoel ongerept te blijven. Zóó werden zijn voordrachten een bezield pleidooi voor de „ethische koloniale politiek", in het bijzonder waar deze streeft naar het bevorderen van de associatie der Inlanders aan onze cultuur."

Zulk een pleidooi ligt ook besloten in de woorden van Prof. Snouck, voorkomende in het Indologenblad van Januari 1914: „De ethische politiek vindt meer en minder warme aanhangers van verschillende nuance onder alle staatkundige partijen, en dat is haar geluk, want een quaestie van koloniaal beleid is eerst in veilige haven, wanneer het gelukt is haar te plaatsen boven de bedorven atmosfeer van hetgeen in de wandeling „politiek" heet.

Een half jaar nadat deze woorden werden geschreven brak de oorlog uit, welks nasleep van ellende aan de menschheid een goed deel van wat zij aan idealen en soliditeit bezat heeft ontnomen, en verdwaasdheid en losbandigheid er voor in de plaats heeft gegeven. Er is in die jaren veel veranderd, ook in de politiek, en vele ernstige personen, die vroeger samengingen in hun streven ter bevordering van het heil van het land, volgen nu verschillende wegen. Die dit betreurt moge zich troosten met de aan den Profeet der Moslims toegeschreven uitspraak, dat verschil van meening in de gemeente bewijs is van de genade Gods.

Prof. Snouck onthield zijn medewerking niet, schreven wij zooeven; zijn bereidheid tot het verleenen van medewerking in het belang der wetenschap en van wie haar beoefenen, tot het wegschenken met kwistige hand uit de schatkamers van zijn kennis, is boven lof verheven; ieder die op wetenschappelijk gebied met hem in aanraking kwam zal daarvan kunnen getuigen. Hieronder volgt een (onvolledige) vermelding van zijn werkzaamheden buiten die van den hoogleeraar. In dit blad mag op de eerste plaats worden gezegd, dat hij onder-voorzitter is van de Studie-Commissie van „Oost en West"; dan is hij voorzitter van het bestuur van het Kon. Instituut voor de taal-, land- en volkenkunde van N. I., en hoe hij dit voorzitterschap bekleedt zegt ons de eerste bijdrage in het Gedenkschrift dezer vereeniging van Juni 1926, welke besluit met de woorden „een betere leiding is er niet"; voorzitter is hij ook van de in 1909 door dit Instituut ingestelde Commissie voor het Adatrecht. Een ander Instituut, ook Koninklijk, doch meestal nog eenvoudigweg Koloniaal Instituut genoemd, telt hem van de oprichting af onder de leden van zijn bestuur. Voorzitter is hij dan weer, en ook stichter, van het Oostersch Genootschap in Nederland, welks bestuur op het Congres in April a.s. van de aanwezigheid van buitenlandsche gasten hoopt gebruik te maken om met hen de mogelijkheid te bespreken tot het houden van een Internationaal Orientalistencongres, naar den trant dier congressen van vóór den oorlog.

Reeds in 1888 werd Dr. Snouck Hurgronje benoemd tot lid van de Koninklijke Akademie van Wetenschappen. Een andere onderscheiding, welke hem reeds op jongen leeftijd gewerd, was de benoeming tot ridder in de Orde van den Nederlandschen Leeuw, in welke Orde hij in 1898, wegens zijn arbeid ten behoeve van de pacificatie van Atjèh, werd bevorderd tot Commandeur.

Een wetenschappelijke onderscheiding was verder de uitnoodiging van „the American Comittee for Lectures on the History of Religions" tot het houden van een viertal lezingen in verschillende plaatsen in 1914/1915 In 1916 zijn deze lezingen in boekvorm uitgegeven onder den titel „Mohammedanism, Lectures on its Origin, its Religions and Political Growth, and its Present State". Omstreeks dienzelfden tijd werd Prof. Snouck een professoraat aangeboden te Cairo en nog zeer kort geleden verleende de Universiteit van de Sorbonne hem een eere-doctoraat.

Van vele geleerde genootschappen is hij eerelid; zoo o.a. van het bovengenoemde Kon. Instituut welks bestuur hij presideert, van het Kon. Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen te Weltevreden, de Société Asiatique te Parijs, de American Oriental Society te New York, de Royal

[1]) De drie groote werken werden niet opgenomen.

Asiatic Society te Londen, welke opsomming waarschijnlijk nog onvolledig is.

De tijd waarop Prof. Snouck Hurgronje als hoogleeraar zal moeten aftreden is nabij gekomen; de wet wil het eenmaal zoo, en het verlies, dat de Rijksuniversiteit te Leiden staat te wachten, is onafwendbaar. Het is niet te vergoeden ook! Door het aftreden van dezen éénen hoogleeraar komt practisch gesproken meer dan één leerstoel vacant; iemand die hem in alle opzichten zoude kunnen vervangen, die gelijk hij wetenschap en wijsheid bezit, die zóó de gave van doceeren heeft, van wiens krachtige persoonlijkheid dan bovendien nog zooveel invloed uitgaat in allerlei opzicht, behoeft niet te worden gezocht, om de eenvoudige reden dat zoo iemand er niet is.

Tot besluit van deze kleine verhandeling, welke allerminst de pretentie heeft een levensbeschrijving te zijn of recht te laten wedervaren aan de beteekenis van Dr. Snouck Hurgronje voor de wetenschap, nog een enkel woord niet over, maar tot den jubilaris van Dinsdag a.s.; dat wilt ge immers wel toestaan, Professor?

Dat in het eeuwige en onveranderlijke Raadsbesluit over U moge zijn vastgesteld, dat U een hoogen leeftijd zult bereiken — zoo ver zijt ge nu nog niet — en dat Uw oude dag gezegend zal zijn; met om en bij U die zorgzame handen en dikwijls ook die nog jonge, U zoo lieve hand, ...wa'llâhoe a'lam!

SI POLAN.

Waar komt de naam „Indonesië" vandaan?

In dit weekblad van 16 September 1926, blz. 11, vinden we, naar aanleiding van een aangehaald artikel over wijlen den beroemden reiziger en ethnoloog A. Bastian, den volgenden passus:

„Blijkbaar is het niet algemeen bekend, dat Bastian het was, die aan de eilandengroep, welke gezamenlijk den Indischen Archipel vormt, den naam Indonesië gegeven heeft. Ofschoon dit al meer dan veertig jaren geleden is (in 1884 verscheen het eerste stuk van zijn „Indonesien oder die Inseln des malayischen Archipels") en die verzamelnaam sedert dien tijd meer en meer (vooral door geleerden) werd gebruikt, ja thans vrij algemeen is, vonden we nog in dit jaar door een bekend politicus de meening verkondigd, dat de term Indonesiërs zou zijn uitgedacht door communisten, terwijl een bekwaam journalist zelfs, met zekere bijbedoeling, spreekt van een Leidsche vondst."

In de geïllustreerde Encyclopaedie van Winkler Prins (3e dr., 1908) vinden we eveneens vermeld, dat de naam *Indonesië* het eerst werd gebruikt door Bastian als benaming voor de eilanden van den Indischen of Maleischen Archipel en zelfs de Encyclopaedie van Nederlandsch-Indië (1918) verzekert hetzelfde.

Toch is die mededeeling *niet juist.* Daar de namen *Indonesië* en *Indonesiërs* tegenwoordig vaak in de literatuur worden gebruikt, schijnt het ons van voldoende belang toe, daar even op te wijzen.

De naam Indische- of Maleische Archipel had reeds oude geloofsbrieven, vóór men een geschikten naam had, om de bewoners van dat gebied aan te duiden. De term „inboorlingen van den Indischen Archipel" was te lang. Raffles stelde voor, die bevolking „Hither Polynesians" te noemen, ter onderscheiding van de stammen van den Pacific, voor wie hij den naam „Further Polynesians" voorsloeg.

Die namen vonden echter bij andere auteurs geen bijval.

G. W. Earl vond bij het zoeken van een beteren naam een richtpunt in de reeds gangbare afleiding Polynesië (v. Gr. *poly* = veel en *nèsos* = eiland, dus Veeleilandenwereld) en kwam zoo tot den volksnaam *Indoe-nesiërs,* of *Malajoe-nesiërs.* Hij gaf echter de voorkeur aan den laatsten naam, daar de eerste ook kon duiden op de Ceyloneezen en de bewoners der Malediven en Lakediven.

J. R. Logan prefereerde, blijkens een opstel in het „Journal of the Indian Archipelago and Eastern Asia" (dl. IV, 1850, p. 254), onder den titel „The ethnology of the Indian Archipelago", den term *Indonesië* (d.i. Indische-eilandenwereld) — als geografisch begrip — en de benaming *Indonesiërs* — als volksbegrip — ook omdat het Grieksche *nèsos* niet alleen in klank, maar ook in beteekenis, overeenkomt met het in den Archipel inheemsche woord *noesa* = eiland.

Het vaderschap van den naam *Indonesië* komt dus niet toe aan Bastian, maar aan James Logan, en dagteekent reeds van 1850.

KREEMER.

Gelijkstelling van Akten?

Op mijn verzoek stemde de Redactie erin toe, mij nog eenige ruimte toe te staan, om het artikel van den Eerw. Frater Virgilius Vinken in het nummer van 20 Januari kort te beantwoorden. Ik stel deze welwillendheid op hoogen prijs en zal er, hoop ik, door het onderstaande geen misbruik van maken.

Ik begin met vast te stellen, dat een groot gedeelte van het bovengenoemde artikel buiten het debat kan blijven en acht het werkelijk beter, maar niet te diep in te gaan op de kantteekeningen, die de Eerw. Frater bij het mijne voegde. Wat het eerste betreft, dat de exameneischen in Suriname en op Curaçao ongeveer gelijkluidend zijn met de Nederlandsche — het papier is geduldig — heeft noch de redacteur van de rubriek Curaçao van dit blad, noch ikzelf ontkend. En evenmin, dat men *tracht,* de examens ongeveer als hier af te nemen, al heb ik er op gewezen, dat de samenstelling der examencommissiën onderling nogal wat verschilt.

Maar...... tusschen *trachten naar iets en erin slagen het te bereiken,* is nog wel eenig verschil. Ik houd staande, dat men er niet in *kan* slagen, de akten uit de West gelijkwaardig te maken aan de Nederlandsche, omdat men gedurende een reeks van jaren in het verledene niet over een voldoend aantal deskundigen beschikte en dat thans allerminst doet. En ook met Oost-Indië met zijn overvloed van goede onderwijsinrichtingen en zijn groot aantal, ook voor examen-doeleinden beschikbare deskundigen, vergelijke men de West nog maar liever niet. Het is ongetwijfeld jammer, dat het zoo is, maar met de Oost kan noch Suriname, noch Curaçao voorloopig op gelijke lijn gesteld worden. Dat gemis aan voldoend deskundigen maakt, dat *niet soms, maar zeer vaak* de lesgever zijn eigen leerlingen *moet* examineeren, niet alleen mondeling, maar dat hij, *als regel zelfs,* een gedeelte van het schriftelijk werk moet samenstellen.

Ten slotte — want ik mag niet te uitvoerig worden — ik heb het geen oogenblik gehad over het belang der candidaten, maar alleen over het belang van het onderwijs, dat niet gediend wordt door het uitreiken van minderwaardige akten, zij het ook, dat dit noodgedwongen geschiedt. Het belang der candidaten is, een akte te verkrijgen met het oog op de financieele voordeelen, die daaraan verbonden kunnen zijn. Dit mag nooit bij hunne beoordeeling wegen; zoodra men dat ook maar in de verste verte in het oog gaat vatten, is men in de verkeerde richting.

Evenals de Eerw. Frater dit gedaan heeft, resumeer ik hieronder de conclusies, waartoe ik gekomen ben door zijn artikel en door wat een jarenlange ervaring mij omtrent examens in de West geleerd heeft. Zij zijn deze:

1. Het best ware het, dat men daar geene examens afnam, hooger dan die voor de onderwijzersakte en die dan zoo inrichtte, dat zij voldoende waarborgen geven, dat geslaagden practisch en theoretisch geschikt zijn voor het onderwijs aan de landskinderen.

2. Personeel met hoogere bevoegdheden dient uit Nederland te komen en voorzien te zijn van Nederlandsche akten.

3. Tenzij de toestand in de West zeer verandert, is gelijkstelling van daar uitgereikte akten met de Nederlandsche in de eerste jaren niet te verdedigen, allerminst met terugwerkende kracht.

Nieuwer-Amstel, Januari 1927.

C. K. KESLER.

H.H. SECRETARISSEN der afdeelingen worden er nogmaals beleefdelijk aan herinnerd dat in de verschillende rubrieken van het K.W. steeds namen voorkomen van personen die in aanmerking komen om voor het lidmaatschap der Vereeniging te worden aangezocht.

